KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

GEÏLLUSTREERD DAGBOEK
VAN HET HEDENDAAGS
WERELDGEBEUREN
MET VOORTDUREND BIJGEWERKTE
ALFABETISCHE INDEX

SYSTEMEN KEESING B.V
AMSTERDAM

NEDERLAND

WETTELIJK MINIMUM(JEUGD)LOON PER 1 JANCARI 1995

De bruto bedragen van het wettelijk minimumloon en het minimumjeugdloon zullen in 1995 even hoog zijn als in 1994. Het kabinet heeft besloten tot bevriezing van de brutobedragen van de minimumlonen omdat de verhouding tussen het aantal actieven en inactieven ook in 1995 te onevenwichtig zal zijn. De netto-bedragen zullen, als gevolg van de belasting- en premiemaatregelen waartoe het kabinet heeft besloten, allemaal stijgen. Afhankelijk van tariefgroep en leeftijd ligt die stijging tussen de f 15 en f 30 per maand.

Het kabinet treft verschillende maatregelen die ertoe leiden dat het koopkrachtverlies beperkt blijft. Zo daalt het tarief voor de eerste schijf van 38,13 procent in 1994 naar 37.65 procent in 1995. Verder zal de lastenverlichting voor werkgevers in de vorm van een franchise in de ZFW-premie koopkrachtvoordeel opleveren voor de lagere inkomens. Het belastbaar inkomen daalt hierdoor iets zodat ook de verschuldigde belasting wat lager uitvalt. Voor ouderen wordt een inkomensafhankelijke ouderenaftrek ingevoerd.

Voor minima zijn ook een aantal koopkrachtondersteunende maatregelen genomen die niet in het koopkrachtbeeld zichtbaar zijn, zoals de verlenging van de normhuurcompensatie en de invoering van een kindertabel in de individuele huursubsidie. Daarnaast wordt de eigen bijdrage voor hulpmiddelen afgeschaft.

Voor een werknemers van 23 jaar of ouder is het bruto minimumloon bij een volledig dienstverband per 1 januari 1995:

per maand	ƒ 2.163,20
per week	ƒ 499,20
per dag	ƒ 99,84

De bruto minimumjeugdlonen per 1 januari 1995 zijn opgenomen in de tabel rechtsboven.

De netto bedragen zijn, anders dan de bruto bedragen, niet wettelijk bepaald. Ze kunnen per bedrijfstak of bedrijf verschillen. Dit komt door verschillen in inhoudingen op het loon, onder meer in verband met de premieheffing voor de sociale zekerheid.

Leeftijd	Percentage van het minimumloon van 23-jarigen en ouder	Per maand	Per week
22	85	ƒ 1.838,70	ƒ 424,30
21	72 1/2	ƒ 1.568,30	ƒ 361,90
20	61 1/2	ƒ 1.330,40	ƒ 307,00
19	52 1/2	ƒ 1.135,70	ƒ 262,10
18	45 1/2	ƒ 984,30	ƒ 227,10
17	39 1/2	ƒ 854,50	ƒ 197,20
16	34 1/2	ƒ 746,30	ƒ 172,20
15	30	ƒ 649,00	ƒ 149,80

In onderstaande bedragen zijn pensioenpremies buiten beschouwing gelaten, evenals de nominale premies voor de Ziekenfondswet en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten. De bedragen geven daarom alleen een globale aanduiding.

Voor werknemers van 23 jaar en ouder zijn de netto minimumloonbedragen per 1 januari 1995 globaal afgerond als volgt:

Belastinggroep	Per maand	Per week
1	ƒ 1.393,-	ƒ 321,-
2	ƒ 1.645,-	ƒ 378,-
3	ƒ 1.835,-	ƒ 422,-
4	ƒ 1.797,-	ƒ 414,-
5	ƒ 1.847,-	ƒ 425,-

Voor alleenstaande werknemers van 22 jaar en jonger, ingedeeld in tariefgroep 2, bedraagt het netto minimumloon globaal:

Leeftiid	Per maand	Per week
22	f 1.434,-	f 331,-
21	f 1.254.-	ƒ 289,-
20	f 1.098.-	f 253,-
19	f 966,-	ƒ 223,-
18	f 864,-	f 199,-
17	f 774,-	f 179,-
16	ƒ 701,-	.f 162,-
15	ƒ 635,-	ƒ 147,-

(Persbericht SZW)

(Vor.ber.pag. 5/1/2-1994)

IOAW-, IOAZ- EN BIJSTANDSUITKERINGEN PER 1 JANUARI 199.5

Met ingang van 1 januari 1995 wijzigen de bijstandsuitkeringen en de IOAW- en IOAZ-grondslagen. Weliswaar wordt het wettelijk minimumloon waarvan de uitkeringen zijn afgeleid per 1 januari 1995 niet verhoogd, maar het kabinet heeft dit gecompenseerd in de sfeer van de belasting en premies. Als gevolg hiervan gaat de bijstandsuitkering voor een echtpaar met f 28.04 per maand omhoog. Deze wordt f 1.803,16. De uitkering voor een alleenstaande van 23 jaar of ouder wordt met f 19,63 per maand verhoogd tot f 1.262,21.

IOAW/IOAZ

De IOAW is bestemd voor oudere langdurig werklozen die 50 jaar of ouder waren op het moment dat zij werkloos werden en voor gedeeltelijk arbeidsongeschikte werklozen. ongeacht hun leeftijd. De IOAW geldt. nadat de uitkeringsperiode voor de werkloosheidswet inclusief de vervolguitkering is verstreken.

Voor de IOAZ komen mensen van 53 jaar of ouder en gedeeltelijk arbeidsongeschikte exzelfstandigen (ongeaclit hun leeftijd) in aanmerking die noodgedwongen hun bedrijf of beroep moeten beëindigen.

De bruto grondslag bedraagt voor:

w	Per maand	Vakantie-uitkering per maand
gehuwde en ongehu de partners (beiden 21 jaar of ouder)	f 2.354,66	f 188.38
alleenstaanden van 21 iaar of ouder met één of meer kinderen	f 2.142,77	f 171,42
alleenstaanden vanaf 23 jaar	f 1.780,97	f 142.48
alleenstaanden van 22 jaar	f 1.453,93	f 116,31
alleenstaanden van 21 jaar	f 1.231,57	f 98.53

Voor mensen onder de 21 jaar gelden lagere bedragen.

De uitkeringen zijn netto gelijk aan de bijstandsnormen. Op de grondslagen worden de bruto inkomsten uit of in verband met arbeid van de werkloze of zelfstandige en zijn of haar partner in mindering gebracht. In tegenstelling tot de bijstandswet wordt geen rekening gehouden met andere inkomsten en met vermogen. Alleen bij de IOAZ wordt van vermogens boven de f 202.000 een inkomen van 5 % van dat meerdere verondersteld.

Bijstand (nettobedragen)
Voor echtparen met en zonder kinderen
is het normbedrag per maand f 1.803,16

Hieronder vallen ook twee ongehuwden die een gezamenlijke huishouding voeren; dus ook mensen van hetzelfde geslacht. Samenwonen-

Maandblad 65ste jaargang, nr. 3089, pag. 48963-49050

de familieleden in de eerste of tweede graad zijn hiervan uitgesloten.

Het vakantiegeld bedraagt f 99,21 per maand.

Voor echiparen waarvan een of beide partners jonger dan 21 jaar of schoolverlater van 21 tot 27 jaar zijn, gelden lagere bedragen.

Voor alleenstaande ouders
is het normbedrag per maand f 1 622 84

Het vakantiegeld bedraagt f 89,29 per maand

Voor alleenstaande ouders die jonger dan 21 jaar zijn of die schoolverlater van 21 tot 27 jaar zijn, gelden lagere bedragen.

Bij gezinnen die met anderen een woning bewonen vindt een vaste aftrek plaats van f 190 24 per maand

Voor alleenstaanden
jonger dan 21 jaar of schoolverlater van 21 tot 27 jaar is het normbedrag per maand

als ze thuiswonend zijn	f 473.81
als ze uitwonend zijn	f 881.76

21 jaar of ouder en geen schoolverlater van 21 tot 27 jaar is het normbedrag per maand
als het geen woningdelers zijn:

hij 23 jaar of ouder	f 1.262,21
bij 22 jaar	f 1.055,15
bij 21 jaar	f 924,76

als het woningdelers zijn:

bij 23 jaar of ouder	f 1.071.97
bij 22 jaar	f 894,36
bij 21 jaar	f 881,76

Vakantiegeld
Voor alleenstaanden die ouder dan 21 jaar en geen schoolverlater van 21 tot 27 jaar zijn bedraagt het vakantiegeld per maand:

bij 23 jaar of ouder	f 69,45
bij 22 jaar	f 70,39
bij 21 jaar	f 60,24
indien jonger dan 21 jaar of schoolverlater van 21 tot 27 jaar	f 38.90

Het vakantiegeld wordt eens per jaar, in juni, uitbetaald.

Woonkosten
Huurders met een huur tussen f 335.42 en f 963,75 per maand hebben meestal recht op huursubsidie.
Bijstandsontvangers met een eigen huis waarvan de woonkosten tussen f 335,42 en f 963,75 per maand liggen, kunnen een toeslag krijgen die gelijk is aan de huursubsidie.
Bij woonkosten boven f 963,75 per maand kan hooguit tijdelijk een toeslag worden gegeven.

Inwonende kinderen, onderverhuur en kostgangers
Op de uitkering van ouders met inwonende kinderen met eigen inkomsten wordt - ongeacht het aantal kinderen - een bedrag van f 190,24 per maand in mindering gebracht. Dit blijft achterwege als er uitsluitend kinderen zijn die studiefinanciering hebben. of (beneden 21 jaar) een inkomen dat ongeveer zo hoog is als de RWW-uitkering voor een alleenstaande die bij zijn ouders woont.

Dezelfde aftrek geldt voor bijstandsgerechtigden met één onderhuurder.

Voor mensen met één kostganger geldt een aftrek van f 288.63 per maand.
Heeft men meer dan één onderhuurder of kostganger, dan stelt de gemeente per geval vast welk gedeelte van het kostgeld of de bruto onderhuur wordt aangemerkt als netto inkomen dat op de uitkering in mindering wordt gebracht.

Eigen vermogen
Niet al het spaargelcl behoeft te worden aangesproken, voordat men voor bijstand in aanmerking komt. Het vrij te latenvermogen is:
f 18.400 voor gezinnen:
f 9.200 voor alleenstaanden.

Voor mensen jonger dan 65 jaar die een bijstandsuitkering ontvangen en een eigen huis bewonen, geldt een extra vrijlating. Bij hen wordt van het vermogen in het huis namelijk nog eens f 15.000 volledig vrijgelaten en van het ineerdere de helft. De totale vermogensvrijlating is begrensd tot f 78.200 voor gezinnen en f 69.000 voor alleenstaanden.

Ziekenfonds-/ziektekostenpremie
Wie verplicht verzekerd is bij een ziekenfonds moet van zijn/haar uitkering de nominale ziekenfondspremie en de nominale premie AWBZ betalen. Wie niet verplicht verzekerd is, ontvangt bij het normbedrag een vergoeding voor de betaling van een particuliere ziektekostenverzekering. die dezelfde risico's dekt als de verplichte ziekenfondsverzekering. De vergoeding wordt verminderd met het bedrag dat een verplicht verzekerde in dezelfde omstandigheden als nominale premie aan het ziekenfonds moet betalen. (Persbericht *SZW*)

Verdiensten uit arbeid
Van het geld dat een bijstandsgerechtigde met werken verdient, mag hij of zij een deel houden. Door een recente decentralisatie van het bijstandsbeleid verschilt het bedrag per gemeente.

(Vor.ber.pag. 5/2 e.v.-1994)

DE SOCIALE VERZEKERINGEN PER 1 JANUARI 1995

De bruto uitkeringen worden op 1 januari 1995 overeenkomstig de Wet Koppeling met Afwijkingsmogelijkheden (WKA) bevroren. Het niveau van de bruto uitkeringen blijft gelijk aan het niveau van 1994. De netto uitkeringsbedragen gaan echter wèl omhoog als gevolg van maatregelen van het kabinet in de sfeer van de belastingen en premies.

De AOW-uitkering gaat extra omhoog door de invoering van een ouderenaftrek op 1 januari 1993. Daardoor stijgt het netto bedrag van de AOW-uitkering ten opzichtevan 1 juli 1994.

Een echtpaar waarvan beide partners 65 jaar of ouder zijn en dat alleen een AOW-uitkering heeft, krijgt er op 1 januari 1995 netto ongeveer f 50,- per maand bij. De totale netto uitkering voor het echtpaar komt daarmee op f 1.834,32. Iedere partner ontvangt 50 % van dit bedrag, namelijk f 917,16. Dit bedrag geldt voor een AOW-gerechtigde zonder aanvullend pensioen en met een ziekenfondsverzekering.

AOW

Het AOW-pensioen voor gehuwden is netto gelijk aan 50 % van het netto minimumloon. Het netto pensioen van een ongehuwde is gelijk aan 70 % van het netto minimumloon. Eénoudergezinnen ontvangen een pensioen dat netto gelijk is aan 90 % van het netto minimumloon. het gaat om ongehuwde bejaarden met en kind dat jonger is dan 18 jaar voor wie zij kinderbijslag ontvangen. Een gehuwde met een partner jonger dan 68 jaar ontvangt een pensioen van 50 % van het minimumloon (de uitkering voor een gehuwde) en een toeslag van maximaal hetzelfde bedrag (brutof 993,91).

De uitkeringsbedragen per 1 januari 1995 zijn in onderstaand overzicht weergegeven.

AOW	Bruto per maand	Bruto vakantie-uitkering per maand
Gehuwden	f 993,91	f 59,62
Gehuwden met maximaletoeslag	f 1.987,82	f 119,24
Gehuwden zonder toeslag. partner jonger dan 65 (AOW vóór 1-2-1994)	f 1.429,55	f 83.47
Ongehuwden	ƒ 1.429,55	f 83,47
Ongehuwden met kind tot 18 jaar	f 1.787,95	f 107.31
Maxiinale toeslag (AOW vóór 1-2-1994)	f 558,27	
Maximale toeslag (AOW vanaf 1-2-1994)	ƒ 993,91	

De hoogte van de toeslag is afhankelijk van het inkomen van de jongere partner. Van dit inkomen wordt eerst een deel buiten beschouwing gelaten. Deze vrijlating bedraagt 15 % van het bruto minimumloon met inbegrip van de overhevelingstoeslag (f 361,59) en een derde deel van het meerdere aan bruto inkomsten. Wat daarna overblijft, wordt in mindering gebracht op de toeslag. Ingeval recht bestaat op een maximale toeslag van 30 % van het minimumloon (bruto f 558,27) bestaat bij een bruto inkomen (met inbegrip van de overhevelingstoeslag) van de jongere partner van meer dan f 1.198,99 per maand geen recht meer op toeslag. Wanneer de maximale toeslag van 50 % van het minimumloon (bruto f 993,91) bedraagt dat bestaat bij

een bi-uto inkomen (met inbegrip van de overhevelingstoeslag) van f 1 852,45 of meer geen recht meer op toeslag

De bij deze bruto bedragen behorende netto uitkeringen zijn in onderstaand overzicht weergegeven. Hierbij is uitgegaan van de situatie dat betrokkenen verzekerd zijn voor het ziekenfonds,

Netto AOW voor gehuwden (50 % AOW-uitkerirg per maand)

	1-7-1994	*1-1-1995*	verschil
Per maand	f 892,19	*f 917 16*	*f 24 97*
Vakantietoeslag	*f* 49,08	*f* 49,61	*f 0.53*
TOTAAL	*f* 941,27	f *966.77*	*f 25.50*

Voor een huishouden zijn de bedragen twee maal zo hoog.

Netto AOW voor alleenstaanden

	1-7-1994	*1-1-1995*	verschil
Per maand	f 1.242,59	*f*1.273,29	f *30.70*
Vakantietoeslag	*f* 68,72	f 69,45	*f 0.74*
TOTAAL	*f* 1.311,30	*f1.342.74*	**f** *31.44*

AWW

Het pensioen voor een weduwe met een kind jonger dan 18 jaar, is netto gelijk aan het minimumloon. Voor een weduwe zonder kind jonger dan 18 jaar, is het pensioen of de uitkering netto gelijk aan 70 % van het minimumloon.

Weduwnaars kunnen onder dezelfde voorwaarden aanspraak maken op een AWW-pensioen.

AAW	**Bruto per maand**	**Bruto vak. uitkering per maand**
Weduwen met kind tot *18* jaar	*f* 2.403,68	*f* 159,11
Weduwen zonder kind tot *18* jr	*f* 1.755,24	*f* 111,38
Wezen tot 10 jr	f 561,68	*f 35.64*
Wezen van 10 tot *16* jaar	*f* 842,52	f 53,46
Wezen van *16* tot *27* jaar	*f* 1.123,35	f *71.28*

AOW en AWW: bijzondere bepalingen

Naast deze pensioenbedragen worden tevens zogeheten fictieve pensioenbedragen vastgesteld die zouden hebben gegolden als de voorstellen van de Commissie-Oort niet zouden zijn ingevoerd. De reële pensioenbedragen worden daartoe verminderd met een fictieve overhevelingstoeslag. De effecten van een tweetal maatregelen op het gebied van ziekenfondspremie zijn ook in deze fictieve overhevelingstoeslag verwerkt.

De zogenaamde „vóór-Oortse AOW/AWW-bedragen" zijn in tweerlei opzicht van belang. In de eerste plaats kunnen deze bedragen worden gehanteerd bij de berekening van de pensioenaanspraken. Hiermee wordt voorkomen dat de verhoging van de AOW/AWW-uitkering op grond van de Oort-maatregelen zou leiden tot een kleiner aanvullend pensioen. In de tweede plaats kunnen deze „vóór-Oortse bedragen" worden gebruikt bij de vaststelling van het franchisebedrag, waarover geen premies voor de aanvullende pensioenen worden geheven.

AOW (vóór-Oortse bedragen)	**Bruto per maand**	**Bruto rak. uitkering per maand**
Gehuwden	*f* 904,99	*f 62.62*
Gehuwden met maximale toeslag	*f* 1.809,98	*f* 125,24
Gehuwden zonder toeslag. partner jonger dan *65* (AOW vóór *1-2-1994)*	*f* 1.263,28	*f 87.69*
Ongehuwden	*f* 1.263,28	f *87.69*
Ongehuwden met kind tot *18* jaar	*f* 1.628,67	f 112,70
Maximale toeslag (AOW vóór *1-2-1994)*	*f 546.70*	
Maximale toeslag (AOW vanaf *1-2-1994)*	*f* 904,99	

AWW (vóór-Oortse bedragen)	**Bruto per maand**	**Bruto vak. uitkering per maand**
Weduwen met kind tot 18 jaar	f 1.752,61	*f* 127,20
Weduwen zonder kind tot *18* jaar	*f* 1.227,43	*f 89* 05
Wezen tot 10 jaar	*f 392.78*	*f 28 49*
Wezen van *10* tot 16 jaar	*f 589 16*	*f 42.74*
Wezen van *16* tot *27* jaar	f 785,55	f *56 99*

Kinderbijslag

De hoogte van de kinderbijslag blijft afhankelijk van de leeftijd van het kind. Wel worden de percentages voor de verschillende leeftijdscategorieën gewijzigd. Het basisbedrag per kind is in 1995 f 406,65 per kwartaal (voorheen f 399,20). Dit bedrag wordt jaarlijks verhoogd. In 1998 is het basisbedrag dan gestegen tot f 414,95. De indeling wordt als volgt (basisbedragis 100 procent):

	OUD:	NIEUW:
0-6 jaar	70 procent	70 procent
6-12 jaar	100 procent	85 procent
12-18 jaar	130 procent	100 procent

De kinderbijslag die ouders op dit moment (eind 1994) nog ontvangen, wordt niet verlaagd Door het voorstel gaat niemand er in guldens op achteruit, maar blijft een verwachte koopkrachtverbetering als gevolg van het ouder worden van kinderen geheel of gedeeltelijk uit

Er komt een overgangsregeling ten aanzien van de wijziging van de percentages voor de verschillende leeftijdcategorieën. Een voorbeeld: voor een kind, dat op 1 oktober 1994 zes jaar oud was, wordt over het laatste kwartaal van 1994 100 procent van het basiskinderbijslagbedrag betaald. Dit wordt na 1 januari 1995 niet verlaagd tot 85 procent. Totdat het kind 12 jaar is, wordt 100 procent betaald. Als het 12 jaar is geworden, valt het onder de nieuwe regeling en wordt eveneens 100 procent betaald.

Bovenop de kinderbijslag werd tot nu toe ieder kwartaal een opslag gegeven ter compensatie van de nominale kinderpremies in de Ziekenfondswet en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten. Om het nodeloos rondpompen van geld tegen te gaan, worden opslag (de „Dekkerkopjes") en premies in één keer tegen elkaar weggestreept.

De kinderbijslagbedragen worden, los van de bijzondere verhoging voor het eerste kind, voor het gehele volgende jaar bevroren. In het regeerakkoord is overeengekomen om na 1995 de bedragen voor de helft te indexeren.

Vanaf 1 januari 1995 gelden in de kinderbijslag de volgende bedragen per kind per kwartaal.

I. Kinderen geboren vóór 2 oktober 1994:

Gezinnen met:	**0 t/m 5 jaar**	**6 t/m 11 18 t/m 24 jaar**	**12 t/m 17 jaar**
1 kind	*f* 284,66	*f* 406,65	*f 528.65*
2 kinderen	*f* 331,88	*f* 474,12	*f* 616,36
3 kinderen	*f* 347,63	*f 496.61*	*f* 645,59
4 kinderen	*f* 379,25	*f* 541,79	*f* 704,33
5 kinderen	*f 398.23*	**f** 568,90	*f 739.57*
6 kinderen	*f* 410,88	*f* 586,97	*f* 763,06

N.b.: zodra een kind *6, 12* of *18* jaar wordt, is tabel II van toepassing.

11. Voor kinderen die zijn geboren na 1 oktober 1994 en voor 1 januari 1995 en voor kinderen die na 1 oktober 1994 6,12 of 18 jaarzijngeworden:

Gezinnen met:	0 t/m 5 jaar	6 t/m 11 18 t/m 24 jaar	12 t/m 17 jaar
1 kind	f 284 66	f 345,65	f 406.65
2 kinderen	f 331 88	f 403,00	f 474,12
3 kinderen	f 347,63	f 422,12	f 496.61
4 kinderen	f 379 25	f 460,52	f 541,79
5 kinderen	f 398 23	f 483 57	f 568,90
6 kinderen	*f* 410 *88*	f *498* 92	*f* 586,97

III. Voor kinderen geboren op of na 1 januari 1995 gelden de volgende bedragen:

0-6 jaar	*f* 284,66
6-12 jaar	*f* 345,65
12-18 jaar	*f* 406,65

Deze bedragen blijven gelijk, ongeacht de gezinsgrootte.

Grondslagen AAW

De algemene grondslag van de AAW wordt per 1 januari 1995 niet verhoogd. Ook de grondslagen van de AAW-gerechtigden beneden de 23 jaar, die worden afgeleid van de minimumjeugdlonen, worden op die datum niet aangepast.

Deze grondslagen zijn per 1 januari 1995:

Vanaf 23 jaar	f 99,46
22 jaar	*f* 84.54
21 jaar	*f* 72,11
20 jaar	f 61,17
19 jaar	*f* 52,22
18 jaar	f 45,26

De individuele grondslagen in de AAW worden per 1 januari 1995 eveneens niet verhoogd. De individuele grondslag is niet gerelateerd aan het minimumloon. Deze grondslag wordt gehanteerd als iemand in deeltijd werkte en daardoor minder verdiende dan het minimumloon.

Daglonen

De daglonen waarnaar de uitkeringen op grond van de WAO en de WW worden berekend, worden per 1 januari 1995 niet verhoogd.

Maximumdagloon

Het maximumdagloon voor de berekening van de WW-, WAO- en de Ziektewetuitkeringen blijft per 1 januari 1995 gehandhaafd op *f* 286,84

Kopjes op de uitkeringen

Teneinde te voorkomen dat de loondervingsuitkeringen op minimumniveau van alleenstaanden van 21 jaar of ouder bij werkloosheid of volledige arbeidsongeschiktheid beneden het voor hen geldende sociale minimum dalen, zijn in de Invoeringswet stelselherziening bepalingen opgenomen die voorzien in een verhoging van de uitkering. Dit zijn de zogeheten kopjes op de uitkering. Deze uitkeringsbedragen zijn aangepast ten opzichte van het niveau van 1 juli 1994, omdat hier sprake is van een koppeling aan het netto minimumloon.

Deze kopjesbedragen zijn per 1 januari 1995 als volgt vastgesteld:

Alleenstaanden	AAW/WAO*	WW"
Vanaf 23 jaar	f 73,23	f 73,23
van 22 jaar	f 59,51	f 59.51
van 21 jaar	f 50.26	f 50.26

*excl. vakantietoeslag

PREMIEPERCENTAGES PER 1 JANUARI 1995

	werkg.	werkn.	totaal	max.inkomen
AOW 1)	—	14,55	14,55	f 44.349 p.jaar
AWW 1)	—	1,80	1,80	idem
AAW 1)	—	6,30	6.30	idem
AWBZ 1)		8,85	8.85	idem
WAO 2)	—	9,40	9.40	f 286,- p. dag
Wachtgeldverz. 3)	0,35	0,35	0.70	idem
Werkloosheidsverz.	2,20	2,20	4,40	idem
ZW 4)	0,95	1,00	1,95	idem
ZFW 51	7.25	1,10	8,35	*f* 193.- p. dag
Vorstverlet	0,20	—	0,20	
VUT 3)	1,40	0,80	2,20	

De overhevelingstoeslag die door werkgevers bovenop het brutoloon wordt betaald - ten compensatie van de AAW- en AWBZ-premie die voorrekening van de werknemer komt - bedraagt 11.75 % van het loon waarover premie wordt geheven. De toeslag wordt berekend over maximaal f 76.350.

1) Voor de volksverzekeringen geldt een premievrije voet van f 6.074 per jaar.
Verder is een nominale premie AWBZ verschuldigd. De hoogte van deze premie wordt door de ziekenfondsen en andere uitvoeringsorganen zelfstandig vastgesteld. De gemiddelde nominale premie AWBZ bedraagt f 110 per jaar per volwassene.
2) De franchise of premievrije voet bedraagt f 99 per dag.
3) Gemiddelde voet voor bedrijven: deze premies worden vastgesteld door de besturen van de bedrijfsverenigingen.
4) Gemiddelde premie voor omslagleden.
5) Wat betreft de premieheffing ZFW zij opgemerkt. dat vanaf 1 januari 1995 een franchise in de premieheffing bij werkgevers wordt ingevoerd. Voor 1995 bedraagt de premie 8,35 %; de marginale premie voor werkgevers is berekend op 7,25 % met een franchise van f 54 per dag en de merknemerspremie ZFW bedraagt 1,1 % zonder franchise. De loongrens bedraagt f 58.950 voor mensen jonger dan 65 jaar en f 30.950 voor 65-plussers. Verder is een nominale premie ZFW verschuldigd. De hoogte hiervan wordt door dc ziekenfondsen zelfstandig vastgesteld. De gemiddelde nominale premie ZFW bedraagt f 198 per jaar per volwassene. Voor meeverzekerde kinderen is geen premie verschuldigd. Voor bepaalde uitkeringscategorieën is overigens om verschillende redenen een gemiddeld premiepercentage vastgesteld. In dat geval is de franchise, als het ware versleuteld in een gemiddeld premiepercentage te heffen vanaf de eerste gulden. Hierbij gaat het om de volgende categorieën en premiepercentages:
- Voor AOW-gerechtigden is het gemiddelde premiepercentage berekend op 1,4 %;
- Voor de ZFW-verzekerden conform het aanvvijzingsbesluit is op grond van het advies van de Ziekenfondsraad een gemiddeld premiepercentage ZFW vastgesteld van 4,2 %. waarvan 1.1 % ten laste van de uitkeringsgerechtigdeen 3,1 % ten laste van de als werkgever aangemerkte uitkeringsinstantie. Het betreft hier voornamelijk de AWW-, ABW- en IOAW/IOAZ-gerechtigden.

Vereveningsbijdrage/premieheffing over uitkeringen per 1 januari 1995

Voor de AAW-uitkeringen bestaat de vereveningsbijdrage uit 3,60 %, alsmede uit 9,40 % WAO-premie met een premievrije voet van f 99,- per dag.

Over Ziektewet-, WW- en WAO-uitkeringen worden premies werknemersverzekeringen geheven. Daarbij wordt voor de heffing van de wachtgeldpremie en Ziektewetpremie uitgegaan van een gemiddeld percentage. Dat gemiddelde bedraagt voor de wachtgeldpremie 0,40 % voor zowel de uitkeringsgerechtigde als voor de bedrijfsvereniging.

De gemiddelde Ziektewetpremie bedraagt 1,00 % voor de uitkeringsgerechtigde en 2,10 % voor de bedrijfsvereniging. Deze gemiddelden gelden niet wanneer de uitkering via de werkgever aan de uitkeringsgerechtigde wordt betaald. In dat geval gelden de percentages van de betreffende bedrijfstak. *(PersberichtSZW)*

(Vor.ber.pag. 6/2 e.v.-1994)

ALBANIË

BETREKKINGEN MET GRIEKENLAND. VEROORDELING ETNISCHE GRIEKEN

Op 3 mei 1994 eindigden besprekingen in het Zwitserse Zurich tussen de Albanese minister van buitenlandse zaken Alfred Sarreqi en zijn Griekse ambtgenoot Karolos Papoulias zonder overeenstemming over maatregelen om de spanning tussen de beide Balkan-buurlanden te verminderen. Geen van beide partijen wees echter verder nog diplomaten uit, zoals in april was aangekondigd (zie pag. 450/1/2-'94).

De gesprekken in Zürich werden gevoerd in een sfeer van wantrouwen na de dood van twee Albanese soldaten bij de Grieks-Albanese grens in april en het Albanese verbod op het houden van een orthodoxe paasprocessie in de Albanese hoofdstad Tirana. (De meeste etnische Grieken hingen de orthodoxe kerk aan, terwijl de Albanezen voornamelijk moslims waren.) De besprekingen waren pas doorgegaan nadat het verbod onder Griekse druk op 30 april was ingetrokken.

Etnische Grieken gearresteerd. Reactie van Griekenland

Zes etnische Grieken, allen lid van Omonia (Eendracht, een organisatie die opkwam voor de belangen van de Griekstalige minderheid in Albanië), werden op 20 mei in staat van beschuldiging gesteld wegens het aanzetten tot separatisme, verboden wapenbezit, en het onderhouden van banden met Griekse groepen die in het geheim streden voor hereniging met het moederland.

De Griekse minister van buitenlandse zaken Karolos Papoulias verklaarde op 26 mei dat de aanhouding van de zes onderdeel uitmaakte van „een golf" van arrestaties van etnische Grieken in het kader van een harde actie in Zuid-Albanië die erop gericht was „de (Griekse) minderheid te terroriseren, paniek te zaaien en hen hun huizen te laten ontvluchten". De Albanese procureur-generaal, Alush Dragoshi, verklaarde dat slechts 30 etnische Grieken waren ondervraagd en dat behalve de zes Omonia-leden niemand van hen was „gearresteerd". De Griekse premier Andreas Papandreou waarschuwde op 30 mei echter dat verdere Albanese „provocaties" Griekenland ertoe zouden kunnen brengen de Grieks-Albanese grens te sluiten. Daardoor zouden essentiële aanvoerroutes naar het binnenland van Albanië. inclusief Tirana, worden afgesneden.

Op 31 mei dreigde minister Papoulias met niet nader aangeduide „drastische maatregelen" als de vervolging van de Griekse minderheid in Albanië werd voortgezet. Albanië schatte het aantal etnische Grieken in het land op 59.000, terwijl dat cijfer volgens Griekenland op 300.000 lag.

Volgens de *Guardian* van 8 juni beweerde Thomas Kyriakou, de leider van Omonia, dat de Grieken „geterroriseerd" werden en dat „overal geheime politie" was. Daarentegen beweerde de Albanese president Sali Berisha op 24 juni dat Albanezen en Grieken in „volledige harmonie" leefden. Hij deed deze uitspraak tijdens het bezoek van Max van der Stoel, de Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden van de CVSE (Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa), aan Albanië op 24-25 juni. Na een bijeenkomst op 23 juni met zes etnische Grieken die in mei in staat van beschuldiging waren gesteld wegens ongrondwettelijke activiteiten (zie boven), zei Van der Stoel dat geen van de beschuldigden had geklaagd over slechte behandeling.

Nieuwe Griekse grensmaatregelen. Deportaties. Grieks vliegtuig boven Albanië

Op 18 augustus maakte de Griekse minister van openbare orde, Stelios Papathemelis, een aantal nieuwe maatregelen bekend om de vloedgolf in te dammen van illegale immigranten uit Albanië, van wie er zich naar schatting 400.000 in Griekenland bevonden.

Papathemelis zei dat de Griekse grenswachten zouden worden aangevuld met elitetroepen en dat elektronische bewakingsapparatuur zou worden geïnstalleerd. Albanezen in de grensstreek beweerden, volgens de International *Herald Tribune* van 29 augustus, dat Griekse grenssoldaten ertoe over waren gegaan zonder waarschuwing het vuur te openen op vermeende illegale immigranten.

Het Albanese ministerie van openbare orde berichtte op 1 september dat tussen 15 augustus en 1 september 34.852 Albanezen waren gedeporteerd van Griekenland naar Albanië (voor tie deportaties in de zomer van 1993, zie pag. 674/1/2-'93).

Op 7 juli waren tussen Griekse en Albanese grenswachten enkele schoten gewisseld. Terwijl het Griekse ministerie van buitenlandse zaken op 8 juli verklaarde dat de Albanese troepen Grieks grondgebied hadden betreden, diende het Albanese ministerie van buitenlandse zaken op 11 juli een officieel protest in tegen de onnodige „provocatie".

De betrekkingen tussen Albanië en Griekenland verslechterden verder nadat een Grieks vliegtuig op 21 augustus pamfletten had uitgeworpen boven zuidelijk Albanië, waarin werd opgeroepen tot omverwerping van de Albanese regering.

Volgens Griekse functionarissen was het vliegtuig gestolen door een kapitein van de Griekse luchtmacht, Thomas Vrakas, die in afwachting van een onderzoek op 23 augustus werd gedegradeerd. Desondanks beschuldigde Berisha op 22 augustus Griekenland ervan een „koude oorlog" tegen Albanië te voeren. Hij maakte bekend dat de Albanese ambassadeur in Griekenland, Hysen Cabej, „voor overleg" zou worden teruggeroepen.

Etnisch-Griekse activisten veroordeeld

Vijf van de zes vooraanstaande leden van Omonia die in mei waren gearres-

Omringd door bewakers luisteren vijf Omonia-leden naar het voorlezen van hun vonnis op 7 september 1994 in Tirana. Vooraan v.l.n.r. Theodhori Bezhani. Vangjel Papakristo en Panajot Marto; achter hen Irakli Sirma en Kosta Qirjako.

teerd (zie boven), werden op 7 september veroordeeld tot gevangenisstraffen van zes a acht jaar.

De vijf mannen, Theodhori Bezhani, Vangjel Papakristo, Panajot Marto, Irakli Sirma en Kosta Qirjalro werden veroordeeld wegens diverse aanklachten, waaronder ,,hoogverraad wegens het werken voor een buitenlandse geheime dienst". samenzwering en verboden wapenbezit. De rechtbank kwam tot de conclusie dat de verdachten 30 mln drachmen ($ 130.000) van de Griekse regering hadden ontvangen om wapens te kopen, met de bedoeling om Noord-Epirus, een streek in het zuiden van Albanië, af te scheiden.

Vier van de vijf verdachten hadden bekentenissen ingetrokken die ze tijdens hun verhoor hadden afgelegd; zij beweerden te zijn gemarteld.

Griekse journalisten land uitgezet

Vier Griekse journalisten die het proces tegen de leden van Omonia versloegen, werden op 7 september het landuitgezet.

Griekse journalisten hadden erover geklaagd dat ze werden bedreigd en gevolgd door de Albanese autoriteiten. De Griekse regeringswoordvoerder Evangelos Venizelos hekelde het vermeende getreiter als ,,eengrove aantasting van de persvrijheid".

Griekse reactie op vonnissen. Belangrijke grensovergang gesloten

Op 7 september noemde Venizelos de vonnissen een ,,sterke provocatie, die de grenzen van het internationale recht en de mensenrechten te buiten gaat". De Griekse premier Andreas Papandreou verklaarde op 11 september dat de Albanese president Sali Berisha erop uit was de Griekse minderheid in Albanië ,,tevernietigen".

Hoewel Venizelos op 7 september waarschuwde dat het massaal uitwijzen van Albanese illegalen in Griekenland (zie boven) zouden worden ,,opgevoerd", werd medio september bericht dat het aantal uitwijzigingen was teruggelopen. Ongeveer 45.000 a 50.000 Albanezen waren sinds augustus Griekenland uitgezet.

Na de vonnissen werd de Griekse ambassadeur in Albanië onmiddellijk teruggeroepen voor overleg, en op 8 september sloot Griekenland de belangrijke grensovergang Kakavija, die door duizenden Albanese migrantenarbeiders was gebruikt. Op 16 september zei Venizelos dat Albanese grenswachten Grieken de toegang tot Albanië begonnen te weigeren.

Berisha, die eerder gewag had gemaakt van Griekse ,,ondermijning" in Albanië, riep op 18 september tijdens een bezoek aan het zuiden van Albanië op tot een dialoog met de Griekse minderheid en veroordeelde Griekse ,,extremisten en nationalisten".

Protesten tegen Griekse behandeling van Albanese diplomaten

Op 3 oktober diende het Albanese ministerie van buitenlandse zaken een officieel protest in bij Griekenland naar aanleiding van de slechte behandeling die Albanese diplomaten en hun families in de Griekse hoofdstad Athene ten deel zou zijn gevallen. Volgens het ministerie waren de diplomaten en andere Albanese staatsburgers door Griekse functionarissen vastgehouden omdat hun reisdocumenten zogenaamd niet in orde waren.

OUD-PRESIDENT VEROORDEELD

Op 2 juli werd Ramiz Alia, de laatste communistische president van Albanië, veroordeeld wegens machtsmisbruik en schending van de burgerrechten. Een gerechtshof in de hoofdstad Tirana veroordeelde hem tot negen jaar gevangenisstraf.
Toen hij op 27 mei door het hof werd ondervraagd, had Alia het proces een politiek showproces genoemd.

Alia was president geweest van april 1985 - toen hij Enver Hoxha opvolgde, die meer dan 40 jaar dictator was geweest (zie pag. 273/1 e.v.-'8.5)- totdat hij bij de presidentsverkiezingen van april 1992 werd verslagen door Sali Berisha (zie pag. 44913-'92). Sinds zijn arrestatie in september 1992 had hij gevangengezeten (zie pag. 73/2-'93).

Tien andere hoge communistische functionarissen, die tegelijk met Alia terechtstonden, werden voor vergelijkbare vergrijpen veroordeeld. Zij kregen drie tot acht jaar gevangenisstraf. Onder hen waren oud-premier Adil Carcani en Manush Myftiu, een voormalig vice-premier. die heiden tot vijf jaar voorwaardelijk werden veroordeeld. Oud-minister van binnenlandse zaken Simon Stefani kreeg acht jaar cel. (Voor veroordeling van oud-premier Fatos Nano in april, zie pag. 449/3-'94).

In september werd Alia's vonnis in hoger beroep verlaagd van negen naar acht jaar gevangenisstraf.

BESLAGLEGGING OP SOCIALISTISCHE KRANT

Het gebouw van het socialistische dagblad Koha Jone werd op 27 juli bezet door politieagenten. Zij voerden een bevel tot beslaglegging uit van het gerechtshof in Tirana, dat was uitgevaardigd omdat schulden niet betaald waren.

Hoofdredacteur Aleksandr Frangaj van *Koha* Jone sprak op 28 juli van een samenzwering van de tegenstanders van de krant en het ,,verrotte systeem van staatsbanken". Twee vooraanstaande journalisten van Koha Jone zaten sinds februari gevangen (zie pag. 450/1-'94).

Op 8 augustus kon de krant weer verschijnen.

PROTESTSTAKING BIJ KRANTEN

Bij tien oppositiekranten werd van 3-7 augustus gestaakt uit protest tegen de hoge belastingen en invoerheffingen op essentiële materialen, waardoor volgens hen hun voortbestaan in gevaar kwam.

Een regeringswoordvoerder verklaarde op 4 augustus in het regeringsgezinde dagblad *Rilindja* Demokratike dat de commerciele problemen van de vrije pers ..niet de zorg van de regering" waren. Toch zei de woordvoerder dat president Berisha een accijnskorting voor drukkers overwoog.

VOORMALIGE POLITIEKE GEVANGENEN IN HONGERSTAKING

Ongeveer 2.500 voormalige politieke gevangenen gingen op 5 augustus in hongerstaking om hun eis tot schadevergoeding kracht bij te zetten. Volgens een rechterlijke uitspraak van 8 augustus was het protest onwettig, maar zo'n 300 mensen zetten de actie niettemin voort.

De politie deed op 12 augustus invallen in kantoren van de Nationale Vereniging van Voormalige Slachtoffers van Politieke Vervolging te Tirana, Shkoder en Vlorë. De voorzitter van de vereniging. Kurt Kola, zwoer dat hij de hongerstaking zou voortzetten, maar werd later op de dag gearresteerd.

Volgens de Albanese radio u-erd de actie na de politie-invallen vrijwillig opgeschort. Op de radio werden de hongerstakers .,groepen terroristen en criminelen" genoemd en werd gezegd dat de politie bij de invallen wapens had gevonden en in Shkodër door actievoerders beschoten was. Het ministerie van openbare orde stelde dat zo'n 65 hongerstakers voormalige informanten van de geheime politie waren

POLITIE VOORKOMT MIGRATIE NAAR ITALIË

Op 3-5 oktober sloot de politie de wegen naar de haven Durrës af en weigerde zij 15.000 mensen de toegang tot de stad omdat zij bang was voor een herhaling van de massale uittocht naar

President Sali Berisha brengt op 6 november 1994 in Tirana zijn stem uit bij het referendum over de nieuwe grondwet.

Italië over zee in maart en augustus 1991 (zie pag. 509/3 e.v.-'91; 812/2 e.v. '91).

NIEUWE GRONDWET IN REFERENDUM VERWORPEN. MINISTER TREEDT AF

Een nieuwe grondwet, die was voorgesteld door de regerende Democratische Partij (DP), werd in een op 6 november gehouden referendum verworpen. De ontwerpwet werd door 53,9 procent van de kiezers verworpen; slechts 41,7 procent stemde voor. De opkomst bedroeg 84.43 procent.

Tijdens een stemming in de Volksvergadering (parlement) in oktober was het niet gelukt de steun van de vereiste tweederde meerderheid van de afgevaardigden voor de ontwerpgrondwet te verwerven. Men was het referendum algemeen gaan zien als een motie van vertrouwen in het leiderschap van president Sali Berisha van de DP.

De minister van cultuur, jeugd- en sportzaken. Dhimiter Anagnosti, trad op 25 november af, omdat hij persoonlijk grote moeite zei te hebben met premier Aleksander Meksi.

EXPORT DOOR EU VAN „GEVAARLIJKE" BESTRIJDINGSMIDDELEN

Op 20 oktober berichtte de milieugroepering Greenpeace International dat de Europese Unie (EU) in 1992 .,gevaarlijke" bestrijdingsmiddelen naar Albanië had geëxporteerd in het kader van een hulpprogramma

Greenpeace beweerde dat tweederde van de zending van 214 ton bestrijdingsmiddelen niet gebruikt was. dat hun kwaliteit verslechterde en dar er op korte termijn iets mee gedaan moesten worden. Greenpeace voegde eraan toe dat boeren de bestrijdingsmiddelen gebruiirt hadden zonder erover te zijn voorgelicht.

CHOLERA-EPIDEMIE

Bij een cholera-epidemie in Albanië waren tot aan 20 september zeker 246 mensen besmet geraakt, van wie er acht waren overleden Wet Albanese ministerie van buitenlandse zaken verklaarde op 14 september dat de epidemie onder controle was.

De epidemie. die in Kucove, ten noorden van Tirana. was uitgebroken. maakte deel uit van een omvangrijke epidemie met slachtoffers in Oekraine. het zuiden van Rusland en Turkije.

(Vor.ber.pag. 449/1 e.v.-1994)

BOSNIË-HERZEGOVINA

VREDESVOORSTELLEN EN LANDKAART VAN CONTACTGROEP. NIEUWE REGERING. GEVECHTEN ROND SARAJEVO. VAL VAN BIHAC. GEDEELTELIJKE OPHEFFING SANCTIES

Op 6 juli 1994 kwam de Contactgroep, die in april was gevormd (zie pag. 68313 e.v.-'94). met nieuwe vredesvoorstellen in de vorm van een landkaart. De vijf leden van de Contactgroep (Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Rusland, Frankrijk en Duitsland) hadden daarover op 29 juni overeenstemming bereikt na maanden discussie.

De Russische minister van buitenlandse zaken, Andrej Kozyrew, noemde de landkaart op 1 juli het ,,enige realistische compromis". VS-afgezant Charles Redman gaf op 6 juli toe dat de kaart was gebaseerd op ,,morele compromissen" (zie hieronder voor verschil van mening over ,.etnisch gezuiverde" steden); hij benadrukte echter dat deze waren gesloten .,in het belang van een algemene vrede en het bijeenhouden van Bosnië".

De landkaart van de Contactgroep hield in (i) dat aan de (Moslim-Kroatische) Federatie Bosnie-Herzegovina 51 procent van het grondgebied van Bosnië-Herzegovina zou worden toegewezen: (ii) dat de Bosnisch-Servische strijdkrachten ongeveer een derde deel van het gebied dat zij op dat moment bezetten. zouden afstaan aan de Federatie. inclusief gebied van strategisch belang aan de grens tussen Bosnië en Kroatië; (iii) dat veel steden die door de Serviërs ,,etnisch waren gezuiverd" van de moslims. zoals Banja Luka en Prijedor, in Servische handen zouden blijven: (iv) dat de Verenigde Naties (VN) en de Europese Unie (EU) belangrijke gebieden zouden beschermen (en besturen), waaronder Sarajevo en de omstreden enclaves als Srebrenica en Gorazde in oostelijk Bosnië-Herzegovina, alsmede de steden Doboj en Brcko in het noorden.

Waarschuwing van Contactgroep

De Contactgroep waarschuwde de Bosnische regering dat, als zij de landkaart niet onvoorwaardelijk zou aanvaarden, de internationale economische sancties tegen de belangrijkste bondgenoot van de Bosnische Serviërs, de Federale Republiek Joego-Slavië (FRJ) en haar deelrepubliek Servië. zouden worden verlicht. Op hun beurt kregen de Bosnische Serviërs te verstaan dat als zij de landkaart afwezen. er meer sancties tegen de FRJ zouden worden getroffen en het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina zou worden opgeheven. Beide partijen werd verzocht uiterlijk 19 juli in te stemmen met de kaart.

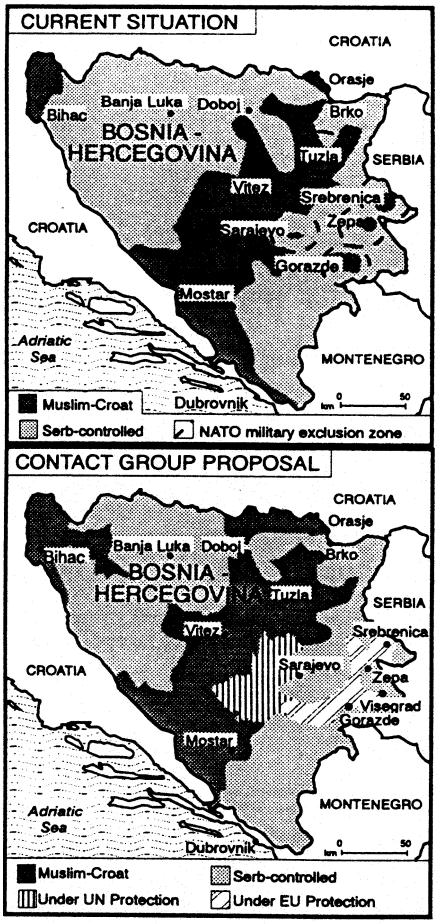

Het onderste kaartje geeft het vredesvoorstei van de Contactgroep weer; daarboven een beeld van de situatie eind juni 1994.

Bosnische regering aanvaardt landkaart. Bosnisch-Servisch gemanoeuvreer

Tijdens een ontmoeting op i 7 juli op het Kroatische eiland Brijuni (Brioni) stemden de presidenten van Turkije, Kroatië en Bosnië-Herzegovina, respectievelijk Suleyman Demirel, Franjo Tudjman en Alija Izetbegovic (die staatshoofd van de republiek Bosnië-Herzegovina bleef ondanks de verkiezing in mei van Kresimir Zubak tot president van de Federatie Bosnië-Herzegovina - zie pag. 684/1 e.v.-'94; zie ook hieronder), gezamenlijk in met de kaart van de Contactgroep.

De Assemblée van de Republiek Bosnië-Herzegovina, die sinds 23 juni een dubbelrol vervulde als interimparlement van de Bosnische Federatie, stemde op 18 juli in met de kaart van de Contactgroep.

De Bosnische regering aanvaardde de kaart, hoewel deze ,,ernstige fouten" bevatte, aldus premier Haris Silajdzic op 6 juli. Volgens Silajdzic beloonde de kaart de Serviërs voor hun etnische zuivering van delen van Bosnië-Herzegovina.

Landkaart Contactgroep in feite afgewezen door Bosnische Serviërs

Na een debat van twee dagen op 18-19 juli, verwierp het Bosnisch-Servische parlement te Pale in feite de landkaart van de Contactgroep door te eisen dat verder overleg zou plaatsvinden.

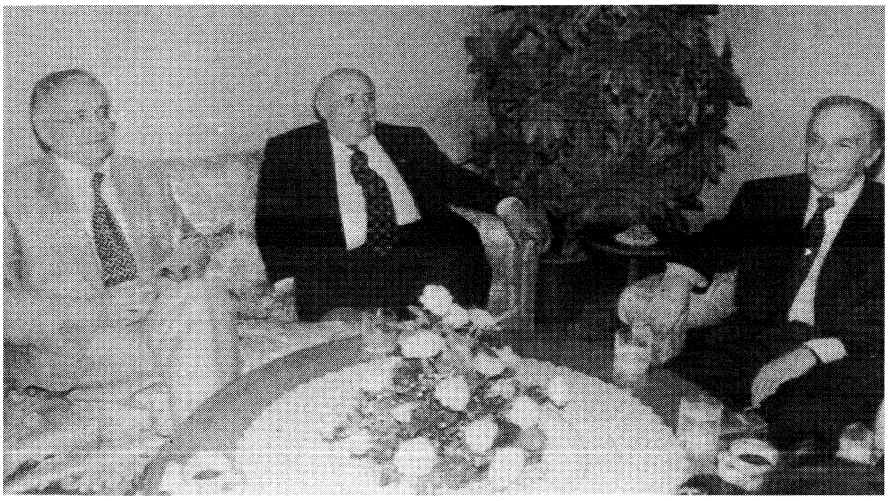

De Kroatischepresident Franjo Tudjman (l.) besprakop 17 juli 1994 op het eiland Brijuni het vredesvoorstel van de Contactgroep met de Turkse president Suleyman Demirel en de Bosnische president Alija Izetbegoric (r).

Het Bosnisch-Servische standpunt was dat drie hoofdzaken nog niet opgelost waren: (i) het recht van de Bosnische Serviërs om een confederatie aan te gaan met de twee republieken van de FRJ, Servië en Montenegro; (ii) Servische toegang tot de Adriatische Zee en (iii) de status van Sarajevo.

Boutros-Ghali adviseert terugtrekking VN-troepen

Secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali van de VN liet op 25 juli doorschemeren dat zijn geduld met de strijdende partijen op begon te raken. toen hij adviseerde de 35.000 VN-militairen in voormalig Joego-Slavië terug te trekken. Boutros Ghali's argument was dat de troepen bij het ontbreken van een vredesregeling ontoelaatbaar kwetsbaar waren voor aanvallen.

De Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic (l.) en de vice-presidente van de eenzijdig uitgeroepen Bosnisch-Servische Republiek, Biljana Plavsic (r.).wonen op 18 juli de zitting bij van het Bosnisch-Servische parlement in Pale.

Staakt-het-vuren verlengd

Kresimir Zubak en Ejup Ganic, de laatste in zijn hoedanigheid van vice-president van de Federatie Bosnië-Herzegovina, besloten op 12 juli na vier dagen uitstel het algemeen staakt-het-vuren dat op 8 juni was afgekondigd (zie pag. 685/3 e.v.-'94), te verlengen tot 10 augustus.

Aankomst van Turkse militairen

Op 2 juli arriveerden Turkse militairen in Bosnië-Herzegovina. De 250 soldaten werden gestationeerd in de door moslims beheerste stad Zenica in Midden-Bosnië, waar zij op 16 juli werden bezocht door de Turkse president Suleyman Demirel.

Mostar onder bestuur van EU geplaatst

De stad Mostar in het zuiden van Bosnië-Herzegovina, waar eerder in de burgeroorlog hevig was gevochten tussen moslims en Kroaten, werd op 23 juli officieel onder EU-bcstuur geplaatst tijdens een ceremonie die werd bijgewoond door de Duitse minister van buitenlandse zaken Klaus Kinkel en door Franjo Tudjman, Kresimir Zubak en de bestuurder namens de EU, Hans Koschnick.

Nieuwe regering

Op 29 juni trad een nieuwe regering aan, die zowel de Republiek Bosnië-Herzegovina als de nieuwe Bosnische

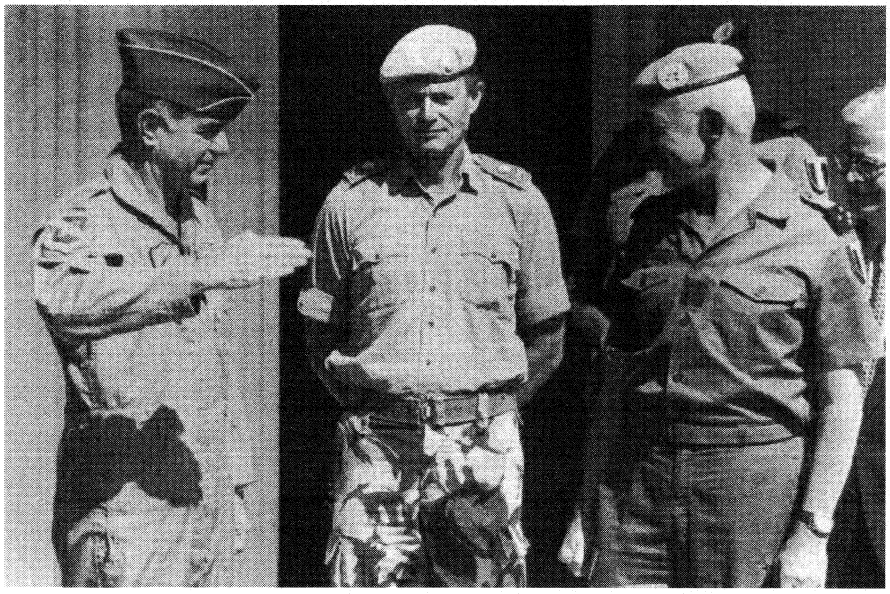

Het plaatsvervangend hoofd van de Luchtmachtoperaties van het Zuidelijk Commando van de NAVO. de Amerikaanse generaal Joseph Ashy (l.).salueert naar UNPROFOR-bevelhebbers generaal Bertrand de Lapresle (r.)en luitenant-generaal Sir Michael Rose (m.)na hun ontmorting op de luchtmachtbasis Pleso op 30 juli 1994. waar zij spraken over de weigering van de Bosnische Serviërs de vredesvoorstellen te aanvaarden.

Federatie bestuurde (doch de laatste niet officieel voordat er een alomvattende vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina zou zijn overeengekomen). In de regering waren verscheidene Kroaten opgenomen, maar geen Serviërs.

Gezamenlijk kabinet van Republiek Bosnië-Herzegovina en Federatie Bosnië-Herzegovina

Premier - Haris Silajdzic: vice-premier. minister van defensie - Jadranko Prlic*: buitenlandse zaken - Irfan Llubijankic: binnenlandse zaken - Bakir Alispahic; financien - Neven Tomic*; justitie - Mate Tadic*; energie - Faruk Smalbegovic+; vervoer en verbindingen - Ibrahim Koludar*: milieu - Munever Imamovic+; handel -Nikola Graborac"; sociaal welzijn en vluchtelingenzaken - Muharem Cero*; gezondheidszorg - Bozo Ljubic*; onderwijs. cultuur en wetenschap - Enes Karic*: minister zonder portefeuille - Stjepo Andrijic*: minister zonder portefeuille - Hasan Muratovic; minister zonder portefeuille - Nedeljko Despotovic.

*nieuwe benoeming.
+gewijzigde portefeuille.

Nieuwe leider van Bosnisch-Kroatische partij

De Kroatische Democratische Gemeenschap (HDZ) van Bosnië-Herzegovina koos op 10 juli Dario Kordic tot nieuwe voorzitter en Pero Markovic tot secretaris-generaal. De HDZ van Bosnië-Herzegovina was geassocieerd met de gelijknamige Kroatische regeringspartij.

Servische sancties tegen Bosnische Serviërs

De Servische president Slobodan Milosevic sloot zich kennelijk aan bij diegenen die pleitten voor een regeling op basis van de vredesvoorstellen die de Contactgroep in juli had geformuleerd (zie boven); in de periode van 1-5 augustus maakte hij een aantal uiterst kritische opmerkingen over de Bosnisch-Servische halsstarrigheid.

Milosevic omschreef de weigering van het Bosnisch-Servische oarlement om het ulan van de Contactgroep te aanvaarden als ..onzinnig en absurd". Hij veroordeelde de ,.krankzinnige politieke ambities en hebzucht" van Bosnisch-Servische leiders die ..eenwrede laatdunkendheid ten opzichte van de belangen van de overgrote meerderheid van het Servische volk" aan de dag hadden gelegd door voorstellen die een eind zouden hebben gemaakt aan de internationale sancties tegen Servië. af te wijzen.

Op 4 augustus beval de Servische regering de grens met het door Serviërs bezette deel van Bosnië-Herzegovina met ingang van 5 augustus te sluiten. Grenswachten kregen instructies om alle grensverkeer. behalve humanitaire hulp, naar door Bosnische Serviërs beheerst gebied tegen te houden. De telefoonverbindingen tussen Servië en het door Serviërs bezette deel van Bosnië werden op 5 augustus afgesneden.

Milosevic had in niei 1993 met soortgelijke sancties gedreigd nadat de Bosnische Serviërs het Vance-Owen plan hadden verworpen (zie pag. 605/2 e.v.-'93).

De Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic liet op 4 augustus uitdagend weten dat de Bosnische Serviërs moesten ,,vechten voor (hun)vrijheid" en dat zij ..bereid" waren daarvoor .,hongerte lijden. en ongekleed en blootsvoets te gaan".

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher verklaarde op 9 augustus dat er ,,iets te zeggen zou zijn voor verlichting van de sancties" tegen Servië .,als de grens effectief werd afgesloten" gedurende langere tijd.

Westerse diplomaten reageerden met meer voorbehoud op de Servische blokkade en drongen erop aan dat Servië zou toestaan dat internationale waarnemers toezicht zouden houden op het grensverkeer. Milosevic verwierp op 15 augustus een plan om internationale waarnemers te stationeren langs de Drina, de rivier die de grens vormde tussen Servië en het door Serviërs bezette deel van Bosnië-Herzegovina.

Amerikaans standpunt over opheffen wapenembargo

De Amerikaanse president Bill Clinton waarschuwde op 11 augustus de Bosnische Serviërs dat als zij het plan van de Contactgroep niet voor 15 oktober hadden aanvaard, de VS in de VN-Veiligheidsraad zouden aandringen op opheffing van het wapenembargo tegen de Bosnische regering.

De Franse premier Eduard Balladur waarschuwde op 14 augustus dat de 5.000 Franse UNPROFOR-soldaten uil Bosnië-Herzegovina om veiligheidsredenen zouden worden teruggetrokken indien het wapenembargo werd opgeheven.

Plan Contactgroep verworpen in Bosnisch-Servisch referendum. Clinton stelt ultimatum

Ondanks pogingen van de westerse geallieerden om hen op andere gedachten te brengen. stemden de Bosnische Serviers in een op 27-28 augustus gehouden referendum tegen het vredesplan van de Contactgroep

Een overweldigende meerderheid van 96.12 procent van de kiezers verwierp het plan en het Bosnisch-Servische parlement bekrachtigde het referendum met algemene stemmen, n-aarmee het de Bosnisch-Servische afwijzing van het plan bevestigde.

Bosnisclie regering schort verzoek om opheffing wapenembargo op

In een toesprak tot de Algemene Vergadering van de VN op 27 september maakte president Alija Izetbegovic bekend dat de Bosnische regering niet zou verzoeken om de onmiddellijke opheffing van het VN-wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina, maar zo'n verzoek zes maanden zou uitstellen.

De Amerikaanse president Bill Clinton, die had aangedrongen op de opheffing van het embargo, was niettemin erg blij met het initiatief van Izetbegovic, dat voorkwam dat over de kwestie een verwijdering ontstond tussen de VS en hun Europese bondgenoten: de ministers van buitenlandse zaken van de Europese Unie hadden op 11 september gewaarschuwd voor ,,onvoorziene gevolgen'' als het embargo zou worden opgeheven. en de Russische president Boris Jeltsin had een dergelijke stap krachtig verworpen tijdens een topontmoeting met Clinton in Washington op 27-28 september.

In een verklaring voor Radio *Bosnië-Herzegovina* op 30 september e kende Izetbegovic dat een meerderheid van de permanente leden van de Veiligheidsraad tegen opheffing van het wapenembargo was.

Blokkade van Sarajevo. VN-troepen onder vuur

De Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic zei op 26 juli dat geen burgerverkeer van en naar Sarajevo meer zou worden toegestaan, omdat volgens hem op die manier wapens de stad waren ingesmokkeld.

Bij het ernstigste incident in een reeks vergelijkbare gevallen werd op 27 juli een Britse UNPROFOR-soldaat gedood toen Servische troepen het vuur openden op een hulpkonvooi in de buurt van Sarajevo.

Luchtaanvallen

De Bosnisch-Servische acties tegen VN-troepen en tegen inwoners van de hoofdstad Sarajevo, die eind juli hervat waren, hielden begin augustus nog aan.

Op 5 augustus roofden Bosnisch-Servische militairen vijf stuks zwaar geschut, waaronder een T-55 tank, uit een opslagplaats in Ilidza, die werd bewaakt door Oekraïense VN-militairen. De opslagplaats bevond zich ruim binnen de zone rond Sarajevo waar zware wapens verboden waren (zie pag. 379/3 e.v.-'94).

In een reactie op de aanvallen van de Bosnische Serviërs voerden NAVO-bommenw-erpers op 5 augustus luchtaanvallen uit tegen Bosnisch-Servische doelen. De luchtaanvallen, de eerste van de NAVO sinds april (zie pag. 682/2-'94), werden uitgevoerd na een verzoek van luitenant-generaal Sir Michael Rose, de bevelhebber van de VN-troepen in Bosnië-Herzegovina (UNPROFOR).

De aanvallen. door Amerikaanse, Franse en Nederlandse vliegtuigen, vernietigden volgens berichten één anti-tankvoertuig, dat zich op enige afstand van burgerdoelen bevond. De wapens die op 3 augustus door Bosnische Serviers waren ontvreemd, werden op 6 augustus teruggebracht naar een VN-opslagplaats.

Op 14 augustus beloofden vertegenwoordigers van de Bosnische Serviërs in een akkoord dat door VN-bemiddeling tot stand was gekomen, dat zij hun sluipschutters zouden bevelen hun beschietingen met ingang van 15 augustus te beëindigen. De tramdienst in Sarajevo, die op 5 augustus was gestaakt nadat vier passagiers die dag gewond waren geraakt, werd op 22 augustus hervat.

De humanitaire hulpvluchten naar Sarajevo, die op 23 juli waren opgeschort toen Servische troepen vliegtuigen hadden beschoten, werden op 16 augustus hervat.

Gevechten rond Sarajevo

Vanaf 8 september laaiden in en nabij de zone van 20 km. rond de Bosnische hoofdstad Sarajevo waarin zware wapens waren verboden, de gevechten tussen Bosnische Serviërs en het Bosnische regeringsleger op.

De radio van de Bosnische Serviërs meldde op 11 september dat het Bosnische regeringsleger een grootscheeps offensief was gestart tegen hun posities en beschietingen hadden uitgevoerd op de voorstad Ilidza ten zuiden van Sarajevo die in handen was van de Serviërs. Er werd niet gemeld of het Bosnische regeringsleger grondgebied had veroverd.

In oktober werd hevig gevochten rond Sarajevo.

Troepen van de Bosnische regering waren er kennelijk op uit om de controle te heroveren over de strategische hoogtes op de bergen Igman en Bjelasnica in de buurt van de zuidwestelijke grens van de veiligheidszone van 20 km. rond Sarajevo. De Servische troepen hadden zich in augustus 1993 teruggetrokken van de berg Igman (zie pag. 88/3 e.v.-'94) op voorwaarde dat UNPROFOR op een deel van de berg een gedemilitariseerde zone onder VN-toezicht inrichtte om te verhinderen dat troepen van de Bosnische regering de berg weer in bezit namen.

De weg over de Igman was de enige route over de weg waarover Sarajevo bevoorraad kon worden. Servische sluipschutters namen de weg geregeld onder vuur, waardoor het transport van hulpgoederen onderbroken werd. Het feit dat UNPROFOR er niet in slaagde de veiligheid van de weg te garanderen, was op felle kritiek gestuit van de Bosnische regering. Honderden soldaten van het Bosnische regeringsleger hadden zich begin oktober toegang weten te verschaffen tot de gedemilitariseerde zone op de Igman.

Op 6 oktober doorkruisten commando's van de Bosnische regering de gedemilitariseerde zone en vielen een Servische commandopost op de Igman aan. waarbij 1i Servische soldaten en drie verpleegsters om het leven kwamen.

Op 7 oktober noemde VN-afgezant Yasushi Akashi de moorden een .,gruweldaad". Zijn beu-ering dat de lichamen van de slachtoffers verminkt waren, werd echter bestreden door luitenant-generaal Sir Michael Rose, de VN-bevelhebber in Bosnië-Herzegovina. Rose noemde de aanval op 9 oktober een legitieme militaire operatie.

Op 7-8 oktober wisten UNPROFOR-soldaten met auto's, raketten en kanonvuur soldaten van het Bosnische regeringsleger van de Igman te verdrijven. Bij deze operatie, waarbij geen slachtoffers gemeld werden, trad UNPROFOR met een machtsvertoon op dat zij in de Bosnische oorlog nog niet eerder had laten zien, zelfs niet tegen Servische troepen.

Ondanks de UNPROFOR-actie bleven ten minste 500 soldaten van het Bosnische regeringsleger in de gedemilitariseerde zone op de Igman. Op 29 oktober viel het Bosnische regeringsleger de Servische troepen buiten de gedemilitariseerde zone opnieuw aan.

VN-waarnemers berichtten dat Sarajevo op 29 oktober getroffen was door talloze granaten in wat kennelijk een reactie was op de aanval van het Bosnische regeringsleger. Op 8 oktober. twee dagen na de aanval van de Bosnische commando-eenheid, hadden Servische soldaten het vuur geopend op twee trams in Sarajevo. waarbij een burger om het leven kwam en 15 gewonden vielen. De aanval betekende een schending van een akkoord uit augustus dat het inzetten van sluipschutters verbood (zie boven). De voorlichtingsdienst van de Bosnische Serviërs beu-eerde dat het incident in scène was gezet door de Bosnische regering.

Op 6 oktober wisselden de Serviers en de Bosnische regering ongeveer 295 gevangenen uit. De uitwisseling was verscheidcnc maanden vertraagd, wat bij beide partijen tot grote verbittering had geleid.

Val van Bihac. Zware gevechten

Vele duizenden mensen vluchtten uit de opstandige moslim-enclave Bihac in het noordwesten van Bosnië-Herzegovina (een door de VN uitgeroepen .,veiligheidszone''), naar Kroatië toen de enclave op 21 augustus in handen viel van Bosnische regeringstroepen.

Ook Fikret Abdic. een rijke ondernemer en voormalig lid van het collectieve president-

Fikret Abdic, de leider van de .,autonome provincie West-Bosnië".

schap van Bosnië, die in oktober 1993 de opstand in Bihac had geleid (zie pag. 94/1 e.v.-'94). vluchtte op 21 augustus, toen zijn bolwerk in de stad Velika Kladusa in handen viel van het Bosnische vijfde legerkorps.

Op 5 september gingen 1.000 soldaten van de Republiek Servisch Krajina (RSK, d.w.z. door Serviërs bezet Kroatië) in de aanval, ondersteund door tanks en artillerie. VN-waarnemers stelden op 13 september vast dat Servische troepen die dag 900 granaten hadden afgevuurd. Een moslim-functionaris in Bihac, Hamdija Kabeljagic, verklaarde op 13 september dat ,,honderden" burgers waren ongekomen bij de gevechten. Radio Bosnië-Herzegovina verklaarde op 21 september dat het Servische offensief was tegengehouden door een tegenaanval van het Bosnische regeringsleger.

Troepen van Bosnische regeringsleger rukken op in noordelijk Bosnië-Herzegovina

Bij een offensief dat eind oktober werd ingezet, boekten troepen van het Bosnische regeringsleger aanzienlijke terreinwinst op de Servische troepen rond de enclave Bihac.

Het vijfde korps van het Bosnische leger in Bihac was aanmerkelijk versterkt door de overwinning in augustus op de door de Serven gesteunde opstandige moslims van Fikret Abdic (zie boven). Naar aanleiding van hun opmars eind oktober riep de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic op 30 oktober de oorlogstoestand uit en ..de hoogste staat van paraatheid op het hele grondgebied" van de (Bosnisch-Servische republiek)".

Op 31 oktober hadden troepen van het Bosnische regeringsleger een grote hoeveelheid Servisch militair materieel buitgemaakt, waaronder tanks. en 250 vierkante km. land vercvercl. Ze hadden de door Serven bezette stad Bosanska Krupa omsingeld en waren er op enkele plaatsen al binnengedrongen; in het zuiden trokken ze op naar de stad Bosanski Petrovac. Ongeveer 8.000 Servische vluchtelingen uit het Bihac-gebied zochten een goed heenkomen in de eenzijdig uitgeroepen Servische Republiek Krajina (RSK)in het naburige Kroatië.

Oprichting van partij in Bihac

Op 9 september werd de Democratische Moslimalliantie (Muslimanski Demokratski Savez, MDS) opgericht.

De in Bihac gevestigde MDS wilde zich verzetten tegen het .,fundamentalistische beleid" van Izetbegovic en zich inzetten voor de ,,geliikwaardigheid" van de nationale groepen in Bosnië-Herzegovina.

Joegoslavische blokkade van Bosnische Serviërs

De regering van Joego-Slavië (dat bestond uit de republieken Servië en Montenegro) ging op 14 september akkoord met de stationering van internationale waarnemers die toezicht moesten houden op de in augustus ingestelde blokkade van het gebied dat in handen was van de Bosnische Serviërs (zie boven). De eersten van de in totaal 135 waarnemers arriveerden op 15 september.

Joego-Slavië was tot dit besluit gekomen nadat de Contactgroep op 8 september had aangeboden de sancties tegen Joego-Slavië. die dateerden van 1992 (zie pag. 603/3 e.v.-'92), gedeeltelijk op te heffen als Joego-Slavië instemde met de stationering van de waarnemers.

Twijfel over nut van blokkade

Dusan Kozic, ,,premier" van de eenzijdig uitgeroepen Servische Republiek (Bosnië-Herzegovina), erkende op 24 september dat de sancties van Joegoslavië ,.een vreselijke klap" voor de republiek vormden. Op 24 september meldde de Bosnisch-Servische radio dat de oogst gevaar liep door een gebrek aan benzine voor landbouwmachines.

Het Bosnische leger bleef echter volhouden dat Joego-Slavië de Bosnische Serviërs nog altijd van militair materieel voorzag. met inbegrip van tanks. De VN-Beschermingsmacht (UNPROFOR) bevestigde op 22 september dat ,,honderden" helikoptervluchten van Joego-Slavië naar Bosnisch-Servisch gebied waren uitgevoerd, maar op 23 september trok NAVO-woordvoerder Franco Veltri dit bericht in twijfel. De Amerikaanse minister van defensie William Perry verklaarde op 30 september dat de Joegoslavische blokkade ,,zeker riiet luchtdicht" was; hij baseerde zich op een verslag van het Amerikaanse leger waarin gemeld werd dat het Joegoslavische Nationale Leger de Bosnisch-Servische troepen nog steeds bevoorraadde

Gedeeltelijke opheffing van sancties tegen Joego-Slavië

Op 24 september ging de VN-Veiligheidsraad ermee akkoord dat de internationale sancties tegen Joego-Slavië gedurende 100 dagen gedeelteliik werden opgeheven. De opheffing zou ingaan zodra VN-waarnemers konden bevestigen dat de Joegoslavische blokkade tegen het gebied van de Bosnische Serviërs ook echt functioneerde.

Op 27 september drong president Alija Izetbegovic er bij de VN op aan de sancties tegen Joego-Slavië pas verder op te heffen als Joego-Slaoie de grenzen van Bosnië-Herzegovina had erkend. dat wil zeggen de grenzen zoals die galden binnen het voormalige Joego-Slavië.

Op 5 oktober werden enkele van de sancties opgeschort nadat VN-waarnemers hadden bevestigd dat Joego-Slavië ernst maakte met de economische blokkade van Bosnisch-Servisch territorium.

De internationale vluchten op de Joegoslavische hoofdstad Belgrado zouden worden hervat. de Montenegrijnse haven Bar zou worden heropend, en er zouden weer contacten plaatsvinden op het gebiedvan cultuur en sport

VN dreigt Bosnische regering met luchtaanvallen

Beschietingen door het Bosnische regeringsleger op 18 september op de posities van Bosnische Serviërs bij Spicasta Stijena werden de zwaarste in zeven maanden genoemd. De commandant van UNPROFOR in Bosnië-Herzegovina, luitenant-generaal Sir Michael Rose, wees Izetbegovic er op 19 september op dat het staakt-het-vuren daardoor in gevaar kwam. Ook dreigde hij dat hij de NAVO zou verzoeken luchtaanvallen uit te voeren tegen het Bosnische regeringsleger als de gevechten niet ophielden en

dat hij zou adviseren om UNPROFOR terug te trekken uit Bosnië-Herzegovina.

Op 20 september verklaarde Rose dat met behulp van radar was vastgesteld dat de granaten waren afgeschoten vanuit gebied dat in handen was van de Bosnische regering (Izetbegovic had beweerd dat de beschietingen door het Bosnische regeringsleger een reactie waren geweest op sluipschutters en dat er slechts met lichte wapens was geschoten).

VN-luchtaanvallen. Bosnische Serviërs bedreigen UNPROFOR. Clinton dringt aan op „hardheid"

Op 22 september beschoten en bombardeerden drie NAVO-oorlogsvliegtuigen een onbemande Bosnisch-Servische T-55-tank iets ten noord-westen van Sarajevo. Na de aanval. die volgde op een aanval van Servische soldaten op een Frans UNPROFOR-voertuig. dreigden de Serviërs UNPPROFOR met vergeldingsmaatregelen.

De commandant van de Bosnische Se iërs. generaal Ratko Mladic, verklaarde op 23 september dat ook burgers het doelwit hadden gevormd van de UNPROFOR-aanval. Hij beschuldigde UNPROFOR ervan partij te kiezen voor de moslims en waarschuwde dat zijn troepen NAVO-luchtaanvallen zouden beantwoorden „door op een door ons uitgekozen moment een geschikt doel aan te vallen". Op 25 september voegde hij daaraan toe dat hij niet kon instaan voor de veiligheid van UNPROFOR-soldaten, en op 26 september liet hij doorschemeren dat vliegtuigen die in Sarajevo landden, konden worden aangevallen. Op 26 september maakte het Bureau van de Hoge Commissaris voor Vluchtelingen (UNHCR) bekend dat alle hulpkonvooien zouden worden opgeschort in gebieden die in handen waren van de Serviërs.

Clinton drong er op 29 september op aan „dwingend[s] op te treden tegen de onverzoenlijkheid van de Serviërs. Rose daarentegen benadrukte het belang van „geduld, vasthoudendheid en het uitoefenen van druk" en verwierp verdere luchtaanvallen, omdat die wel geschikt waren in oorlogstijd, maar niet om de vrede te handhaven.

Betrekkingen tussen moslims en Kroaten

In september namen de frustraties over de trage totstandkoming van de Bosnische Federatie van Moslims en Kroaten toe.

De president van de Federatie. de Kroaat Kresimir Zubak. klaagde op 31 augustus dat de moslims bleven aandringen op de uitvoering van de overeenkomst van Washington. die de grondslag voor de federatie vormde (zie pag. 382/3 e.v.-'94). President Izetbegovic antwoordde op 4 september dat de Kroaten in beginsel verdeeld waren over de federatie.

Het in Sarajevo verschijnende moslim-dagblad *Oslobodjenje* van 9 september berichtte dat de spanningen tussen moslims en Kroaten hoog opliepen, en vergeleek de situatie met die viak voor het uitbreken van de vijandelijkheden tussen moslims en Kroaten in het voorjaar van 1993.

Op 9 september verklaarde Radio Bosnië-Herzegovina dat Kroaten en Serviërs gezamenlijk een aanval hadden uitgevoerd op Bosnische regeringstroepen in de enclave Bihac (zie boven). Op 11 september werd een aanslag gepleegd op de EU-bestuurder van Mostar (dat in 1993-'94 het toneel was geweest van felle gevechten tussen Kroaten en moslims) (zie onder).

Op 9 september stelden de president en vicepresident van de Federatie. respectievelijk Kresimir Zubak en Ejup Ganic, voor om een bepaling in de grondwet van de Federatie. waarin stond dat er voor 30 september verkiezingen moesten worden gehouden voor de Constituerende Vergadering. te wijzigen opdat de verkiezingen konden worden uitgesteld.

Ontmoeting tussen Izetbegovic en Tudjman

Op 14 september ontmoetten de Bosnische president Alija Izetbegovic en de Kroatische president Franjo Tudjman elkaar in de Kroatische hoofdstad Zagreb. Zij werden het eens over een aantal belangijke kwesties inzake de totstandkoming van de Bosnische Federatie (hoewel de vijandelijkheden tussen moslims en Kroatenvoortduurden).

Tudjman zei dat de ontmoeting „deuitvoering van het akkoord van Washington een stuk dichterbij bracht". terwijl Izetbegovic verklaarde dat „eenongunstige ontwikkeling die (had) kunnen (uitmonden) in een conflict", was vermeden. De twee leiders werden het erover eens dat (i)voor 30 september tijdelijke gemeentebesturen moesten worden gevormd; (ii) dat er voor 31 oktober kantonnale organen moesten komen, een bestuurslaag boven de gemeenten; (iii) dat de belangrijke wegen tussen gebieden met moslims en met Kroaten moesten worden geopend; (iv) er spoedig een programma moest worden opgesteld voor de terugkeer van vluchtelingen; (v) er haast gemaakt moest worden met de oprichting van een gezamenlijk commando van het Bosnische leger en de Kroatische Defensieraad (HVO, het Bosnische-Kroatische leger); en (vi) Kroaten op een „eerlijke[n] manier in de Bosnische regering vertegenwoordigd moesten worden.

Op 1 oktober benoemde Zubak zes rechters met een ambtstermijn van vijf jaar aan het Constitutionele Hof.

Aanslag op EU-bestuurder van Mostar

In de nacht van 10-11 september werd een mislukte aanslag gepleegd op het leven van de hoogste EU-functionaris in Mostar, de stadsbestuurder Hans Koschnick. Zijn hotelkamer werd getroffen door een bazooka-granaat.

Op 10 september hadden functionarissen van de Bosnische moslims en het Kroatische leger een overeenkomst ondertekend over de instelling van een gedemilitaiiseerde zone rond Mostar, dat sinds juli onder EU-bestuur stond (zie boven) Hoewel Koschnick op 15 september verklaarde te kunnen rekenen op de steun van alle partijen, stonden lokale Kroatische leiders sceptisch tegenover het EU-gezantschap en waren erop gebrand hun posities in de door Kroaten gecontroleerde zone te behouden

Op 26 september ondertekenden Kroatische en moslim-functionarissen een overeenkomst om alle barricades in Mostar voor 5 oktober op te ruimen. De burgemeester van de moslim-zone in Mostar, Safet Orucevic, verklaarde op 1 oktober dat Kroatische extremisten nog steeds schoten op moslim-burgers.

Verdrijven van moslims gaat door

De VN en humanitaire hulporganisaties berichtten dat er ook in september duizenden moslims waren verdreven uit door Serviërs gecontroleerde gebieden.

Ongeveer 1.500 rnoslims waren door Serviërs verdreven uit de noordoostelijk gelegen stad Bijeljina. aldus het Rode Kruis op 4 september. Sinds september 1993 waren ongeveer 6.000 moslims verdreven. Een woordvoerder van het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen (UNHCR) zei op 16 september dat naar verwachting 3.000 moslims en Kroaten uit Banja Luka in het noorden van Bosnië-Herzegovina zouden aankomen in een gebied dat in handen was van de Bosnische regering; tienduizend anderen wilden Banja Luka en het gebied daaromheen eveneens verlaten, aldus Susan Manuel van de UNHCR op 16 september.

Een functionaris van het Bosnisch-Servische ministerie van binnenlandse zaken. Petko Budisa, verklaarde op 22 september dat „de (Bosnisch-Servische) staat (sic) niet achter de vermeende etnische zuiveringen (zat of kon zitten)"

Moslims beschuldigen Kroaten van „etnische zuivering"

In oktober kwamen plaatselijke moslim-functionarissen met beschuldigingen dat gewapende Kroaten nog steeds „etnische zuiveringen" uitvoerden tegen Bosnische moslims.

Zo beschuldigde de afdeling-Mostar van de Moslim Partij van Democratische Actie (de regeringspartij) Kroaten er op 15 oktober van moslims in het Neretva-kanton te terroriseren en te vermoorden (zie boven voor betrekkingen tussen moslims en Kroaten in Mostar).

Tijdens een bezoek aan Mostar op 22 oktober uitte de Bosnische president Alija Izetbegovic zijn bezorgdheid over het feit dat er ,,nog steeds geen (wederzijdse)verdraagzaamheid" bestond tussen moslims en Kroaten in Mostar. Hij voegde eraan toe dat ,,we niet moeten toelaten dat er een nieuwe Berlijnse muur wordt opgericht" in Mostar.

Op 30 oktober berichtte het persbureau *Tanjug* dat de moslim-autoriteiten in Bugojno in Midden-Bosnië 142 Kroaten hadden gearresteerd op beschuldiging van volkenrnoord tegen plaatselijke moslims.

Vervanging Rose aangekondigd, Nieuwe regels voor luchtaanvallen

Op 18 oktober maakten VN-functionarissen bekend dat Rose in januari na afloop van zijn ambtstermijn van één jaar vervangen zou worden als UNPROFOR-bevelhebber in Bosnië-Herzegovina. Zijn opvolger zou generaal-majoor Rupert Smith zijn, eveneens een Britse militair.

De Bosnische regering en de VS hadden voortdurend kritiek gehad op Rose omdat hij niet krachtig genoeg zou reageren op de Servische agressie. In een verklaring van de acht partijen in de Bosnisclie Assemblee (parlement) werd Rose op 25 oktober aan de paal genageld omdat hij ,,allesgedaan heeft om de gedecideerdheid van de vrije wereld om (Servische) misdaden en fascisme te bestraffen, af te zwakken"

Op 29 oktober werden de VN-Veiligheidsraad en NAVO het eens over nieuwe, hardere regels waardoor het eenvoudiger werd opdrachten tot luchtaanvallen te geven; de NAVO kreeg daarbij een grotere stem in het Selecteren van doelen.

Nieuwe Bosnische munt

Op 14 oktober voerde de Nationale Bank een nieuwe munt in, de Bosnisch-Hcrzegovinesc dinar. Dc introductiekoers van de nieuwe dinar was 1 nieuwe dinar tegen 10.000 oude dinar. De Bosnisch-Kroatische gebieden bleven de Kroatische kuna gebruiken.

Bezoek paus afgelast

Het bezoek dat paus Johannes Paulus II op 8 september aan Sarajevo zou brengen, werd op 6 september afgelast nadat de speciale VN-afgezant voor Voormalig Joego-Slavië, Yasushi Akashi, had gewaarschuwd dat het bezoek grote risico's met zich meebracht voor de paus en de velen die de open-luchtmis wilden bijwonen die de paus zou opdragen (Voor het pauselijke bezoek aan Kroatie, zie onder KROATIE)

Izetbegovic haalde fel uit naar Akashi en de VN vanwege het afgelaste bezoek en betoogde dat ..Bosnië-Herzegovina daar veel politieke schade" van ondervond.

Bosnisch-Servische televisieredacteur dood gevonden

Op 13 september werd het lichaam gevonden van Risto Djogo, hoofdredacteur van de Bosnisch-Servische televisie, in een meer bij de stad Zvornik, vlakbij de grens tussen Bosnisch-Servisch grondgebied en Joego-Slavië.

Djogo, die in de **Guardian** van 15 september ..een van de grootste propagandisten" van de Bosnische oorlog werd genoemd, had zich zeer kritisch uitgelaten over het beleid van Servië en Joego-Slavië ten aanzien van de Bosnische Serviërs; er deden geruchten de ronde dat hij was vermoord.

(Vor.ber.pag. 681/3 e.v.-1994)

ITALIË

VERTROUWEKSCRISIS IN REGERING. CORRUPTIEBESTRIJDING. PROTESTEN TEGEN BEZCINIGINGSVOORSTELLEN. VERDERE ONTU'IKKELINGEN

Ondanks een poging van premier Silvio Berlusconi zich op 29 juli 1994 te distantiëren van zijn Fininvest media-imperium, slaagde hij er niet in het vertrouwen in zijn beoordelingsvermogen en in zijn regering terug te winnen, en de groeiende verdeeldheid binnen de regerende Vrijheidsalliantie - Forza Italia, de Noordelijke Liga (LN) en de neo-fascistische Nationale Alliantie (AN)- tegen te gaan.

Berlusconi had onder meer voorgesteld een rijf leden tellende commissie in te stellen die toezicht zou houden op zijn politieke en financiële belangen. Op 30 juli bleek echter dat president Oscar Scalfaro er weinig voor voelde om, samen met de twee parlementsvoorzitters, op te treden als benoemer van de leden van de commissie; diezelfde dag verwierp LN-leider Umberto Bossi het voorstel voor het instellen van een commissie. De AN reageerde gunstiger op het voorstel; maar zei niettemin dat het zou moeten worden goedgekeurd door het parlement.

Poging om voorarrest af te schaffen

Half juli leed Berlusconi een ernstige nederlaag toen hij er niet in was geslaagd het systeem van voorarrest voor verdachten van corruptie en fraude af te schaffen, waar naar zijn mening misbruik van werd gemaakt. Op 13 juli raardigde hij hiertoe een nood-decreet uit, maar op 18 juli moest hij dit noodgedwongen weer intrekken, nadat Milanese rechters hun ontslag hadden ingediend, en nadat met hevige verontwaardiging was gereageerd op de vrijlating van 2.137 personen in voorarrest, van wie er 189 waren beschuldigd van corruptie.

Zowel de LN als de AN verzette zich tegen het decreet en LN-minister van binnenlandse zaken, Roberto Maroni. dreigde met aftreden, omdat zijn collega's van Forza Italia hrm het decreet onder valse voorwendselen zouden hebben laten tekenen. De aandelenkoersen kelderden en de lire kwam onder de grens van 1.000 lire = DM 1,00.

Tijdens een stormachtige zitting van de Kamer van Afgevaardigden op 21 juli, waarin afgevaardigden van LN en Forza Italia elkaar beschuldigingen en beledigingen naar het hoofd slingerden, werd het decreet officieel afgekeurd met 418 tegen 33 stemmen en 41 onthoudingen. In plaats van het decreet moest een nieuw wetsvoorstel komen, waarover begin augustus door het parlement beslist zou worden. De Milanese rechters hervatten hun werk op 20 juli

Fininvest betrokken bij corruptiezaak. Berlusconi's broer gearresteerd

De druk op Berlusconi nam aanzienlijk toe, nadat de media bekend hadden gemaakt dat hij op 24 juli een omstreden besloten vergadering had voorgezeten, waarin werd gesproken over de reactie van Fininvest op het arrestatiebevel voor haar directeur fiscale zaken, Salvatore Sciascia. Ook Sciascia's advocaat, minister van defensie Cesare Previti en staatssecretaris Gianni Letta zouden bij de vergadering aanwezig zijn geweest.

Later verklaarde Sciascia tegenover onderzoeksrechter Antonio di Pietro, het hoofd van de corruptiebestrijders in Milaan, dat Berlusconi's jongere broer Paolo, die aan het hoofd stond van de bouwactiviteiten van de g oep en verdachte was in twee andere corruptiezaken, hem in de periode 1989-1992 had opgedragen om het equivalent van $210 mln aan smeergeld te betalen aan de Guardia di Finanza (financiële politie) in verband met de inspectie van drie dochterondernemingen van Fininvest. (Paolo Berlusconi werd op 29 juli onder huisarrest geplaatst.) In het kader van het belastingfraudeonderzoek deed de politie een inval in het kantoor van Sciascia en werden aanhoudingsbevelen uitgevaardigd tegen Sciascia's assistent Gianmarco Rizzi en 21 directieleden van andere commerciele en financiële bedrijven. Ook werden 23 hoge functionarissen van de financiële politie in hechtenis genomen, onder wie luitenant-kolonel Giuliano Montanari, een medewerker van Di Pietro.

In een toespraak op 26 juli, die veel kritiek opriep, beschuldigde Silvio Berlusconi de Mila-

De Milanese magistraat Antonio di Pietro hervatte op 20 juli 1994 zijn merk nadat hij en zijn collega's enkele dagen eerder met ontslag hadden gedreigd.

nese rechters ervan Fininvest als doelwit te gebruiken om wraak te nemen op hem, en zichzelf politieke macht aan te matigen.

Berlusconi verder in problemen

De belangenverstrengeling van premier Silvio Berlusconi door zijn politieke positie en zijn eigenaarschap van het Fininvest media-imperium, bleef in augustus stof doen opwaaien. In september zou door een commissie van ,,wijze mannen" een rapport over deze kwestie worden uitgebracht. Er bleef ook ernstige verdeeldheid bestaan binnen de rechtse Vrijheidsalliantie, met name tussen Berlusconi's Forza Italia en Umberto Bossi's Noordelijke Liga (LN).

In juli was de Italiaanse politiek beheerst door de vertrouwenscrisis in de regering, maar in een 4 uur durend spoeddebat dat op 2 augustus lire werd uitgezonden op de televisie wist Berlusconi zijn dalende populariteit weer op te krikken (onder meer door bereidheid te tonen om een oplossing te vinden voor de kwestie van het eigenaarschap van Fininvest); het werd steeds duidelijker dat de andere partijen het niet noodzakelijk vonden om voortijdige verkiezingen te houden.

De autoriteit van Berlusconi's regering werd echter verder ondermijnd toen het uitzenden van door de overheid gesponsorde programma's werd gestaakt.

De uitzending van een reeks van 45 Seconden durende ,,voorlichtingsbulletins" door de RAI, de publieke televisieomroep, waarin informatie werd gegeven over overheidsbesluiten en ,,feiten die burgers moeten kennen om hun recht te kunnen doen gelden", ging op 6 augustus van start, maar werd na twee dagen door de RAI gestaakt na ingrijpen van de ombudsman voor de media, Giuseppe Santaniello.

De Italiaanse wet maakte het de regering mogelijk ..sociaal relevante" informatie uit te zenden, maar oppositiepoliticus en vice-voorzitter van de parlementscommissie over de RAI, Mauro Paissan, een van de critici van de bulletins, klaagde dat .,deze advertenties" ,,propaganda voor de regering (waren) en de burger helemaal niets" hielpen.

In de *International Herald Tribune* van 12 augustus gaf Berlusconi toe dat Fininvest smeergeld had betaald aan belastingsambtenaren. maar hij zei dat het ging om ,,lachwekkend kleine" bedragen die ..een noodzaak (waren geworden) om ambtenaren af te remmen die het werk van sommige bedrijven in onze groep hinderen". Hij zei dat zijn jongere broer Paolo ,,slachtoffer van afpersing" was geworden. Paolo Berlusconi, die in juli huisarrest had gekregen, zou op 8 augustus gezegd hebben dat Fininvest een potje van L 3 mrd had ,,voor die betalingen die zeker niet op de balans kunnen komen".

Op 6 augustus ging oud-minister van gezondheidszorg Francesco De Lorenzo opnieuw in preventieve hechtenis omdat hij bewijs zou kunnen vernietigen in verband met 97 aanklachten wegens corruptie waarbij het onder meer ging om het aannemen van smeergeld van de farmaceutische industrie. De Lorenzo was een van degenen die een maand eerder op vrije voeten waren gesteld (zieboven).

Voorstel om onderzoek naar corruptie te beëindigen

Op 3 september stelde de Milanese corruptiebestrijdingsrechter Antonio di Pietro een 14-punten tellend plan voor om een wettig einde te maken aan het mani pulite (schone handen)-onderzoek, dat in februari 1992 was begonnen, en te voorkomen dat de corruptie zou terugkomen.

Di Pietro's voorstellen waren gebaseerd op het plan om strafvermindering te bieden aan mensen die corruptie uit het verleden opbiechtten Aan de andere kant zouden de straffen voor corruptie verzwaard worden om mensen af te schrikken in de toekomst bij corruptie betrokken te raken

Op 6 september kwam Berlusconi met een voorzichtige reactie op de voorstellen; hij zei dat hij hun ,,constructieve geest" waardeerde, maar uitte bedenkingen over de directe inmenging van het gerechtelijk apparaat in de politiek. De neo-fascistische Nationale Alliantie (AN) steunde de voorstellen echter.

Botsing tussen magistraten en regering

Begin oktober kwamen de regering en de magistraten in Milaan, die sedert begin 1992 landelijke corruptieschandalen hadden onthuld, wederom met elkaar in conflict (voor een eerdere poging van de regering in juli om de macht van de magistraten in te perken, zie boven). Het conflict draaide vooral om het onderzoek naar het televisiekanaal Telepiu van het Fininvest-concern van premier Silvio Berlusconi.

Op 5 oktober zei het hoofd van het Milanese team, Francesco Saverio Borrelli. in een krante-interview dat het corruptieonderzoek op een ,.cruciaal punt" was beland en .,zeer hoge politieke en financiële kringen" had bereikt. Algemeen werd dit zo geïnterpreteerd dat er tegen Berlusconi zelf een gerechtelijk onderzoek zou worden ingesteld, hoewel Borrelli dit vervolgens ontkende. De rechter bekritiseerde ook minister Alfredo Biondi van justitie omdat deze de methoden van zijn team in twijfel had getrokken. Biondi diende zijn ontslag in maar dit werd geweigerd. Berlusconi van zijn kant beweerde dat aan het onderzoek naar zijn zakelijke belangen - niet alleen Telepiu maar ook zes andere gevallen - politieke motieven ten grondslag lagen, en dat de rechters ..het recht voor verkeerde doeleinden gebruiken". Het escalerende conflict leidde tot een scherpe daling van de aandelenkoersen. overheidsobligaties en de lire op de Milanese beurs.

De volgende dag besloot het kabinet tijdens een extra vergadering een officiële klacht in te dienen tegen Borrelli. Volgens de klacht, die werd gestuurd naar president Oscar Luigi Scalfaro in zijn hoedanigheid als hoofd van de Hoge Raad van de Magistratuur (Consilio superiore della magistratura, CSM), had Borrelli met zijn uitspraken het functioneren van de regering ondergraven, hetgeen een misdrijf was. Bovendien werd op 20 oktober bekend dat functionarissen van het ministerie van justitie een onderzoek zouden instellen naar ,.mogelijke onregelmatigheden" die de Milanese rechters begaan zouden hebben bij hun onder-

zoekingen. er: in het bijzonder of zij Fininvest onevenredig zwaar op de korrel hadden genomen.

Ou 7 oktober viel de politie het hoofdkantoor van Fininvest in Milaan binnen in verband met het ondeizoek naar Telepiu dat betrekking had op de mogelijke betaling van smeergeld aan leden van de financiële politie en beschuldigingen dat het bezit van het televisiestation een overtreding was van de anti-monopoliewetgeving. Op dat moment bezat Fininvest 10 procent van het bedrijf, maar het vermoeden bestond dat hei een groter aandeel in handen had via stromannen.

In een reactie op de toenemende speculaties over zijn mogelijke betrokkenheid bij corruptie verklaarde Berlusconi op 10 oktober: ,.Ik kan niets bedenken wat ik wettelijk of zelfs moreel verkeerd gedaan zou kunnen hebben". Hij bezwoer dat hij premier zou blijven. zelfs als er een officieel onderzoek tegen hem zou worden ingesteld.

Kabinet keurt voorstel belangenverstrengeling goed

Op 20 oktober besloot de ministerraad aan het parlement het door drie juristen opgestelde wetsvoorstel voor te leggen dat een oplossing moest bieden voor de belangenverstrengeling van Berlusconi's verantwoordelijkheden als premier en zijn eigendom van Fininvest. Berlusconi moest ofwel zijn bezittingen verkopen ofwel een ,,blind trust" oprichten die zijn zaken zou beheren. Op de mediabelangen van Fininvest zou worden toegezien door een door het parlement te benoemen commissie.

De juristen. die hun rapport eind september indienden. waren door Berlusconi aangesteld toen hij in mei premier werd (zie pag. 624/1/2-'94). Sedertdien was de druk op hem toegenomen om een einde te maken aan de overduidelijke belangenverstrengeling. Op 11 oktober zei hij dat hij het voorstel aanvaardde om een beheerder voor Fininvest aan te stellen, maar klaagde hij ook over het feit dat dit ,,zeerhard (u-as) in vergelijking met de wetgeving in andere landen"

Veroordeling oud-premier Craxi. Begin van corruptieproces

De voormalige premier en PSI-leider Bettino Craxi en de voormalige minister van justitie Claudio Martelli werden op 29 juli beiden veroordeeld tot 8 jaar gevangenisstraf wegens bedrieglijke bankbreuk in verband met de instorting van de Banco Ambrosiano in 1982. Aangenomen werd dat tegen de vonnissen in beroep zou worden gegaan.

Bettino Craxi was ook een van de verdachten in het grootste corruptieproces in de geschiedenis van Italië, dat op 5 juli werd geopend en betrekking had op het illegaal financieren van politieke partijen en fraude.

Onder de 32 politici, overheidsmanagers en zakenmensen die in deze zaak in staat van beschuldiging waren gesteld, bevonden zich Craxi, voormalig premie Arnoldo Forlani, de voormalige ministers van buitenlandse zaken Gianni de Michelis en Paolo Cirino Pomicino, en LN-leider Umberto Bossi. Op 25 juli werd Craxi tevens opgeroepen om in Rome terecht te staan wegens corruptie in verband met de bouw van liet metro-netwerk van de stad.

Craxi bleef in Tunesie oindat hij naai eigen zeggen te ziek was om te reizen. Op 27 juli wees een rechter het verzoek van de Milanese onderzoeksrechters af om een internationaal arrestatiebevel tegen hem uit te vaardigen.

Andreotti beschuldigd van lidmaatschap mafia

Openbare aanklagers in Palermo maakten op 6 juli bekend dat zij de aanklacht tegen voormalig premier Giulio Andreotti wilden wijzigen van connecties met de mafia tot lidmaatschap van de mafia, naar aanleiding van verdere ,,verklik-bekentenissen" van de mafia.

Andreotti ontkende de beschuldigingen, en zijn advocaten trachtten de zaak te verplaatsen van Sicilië naar Rome. Tijdens een hoorzitting in oktober zou worden bepaald of er voldoende bewijsmateriaal was om een rechtszaak tegen Andreotti te beginnen.

Arrestatie mafialid

Op 27 augustus werd Lorenzo Tinnirello gearresteerd in Trabia nabij de Siciliaanse hoofdstad Palermo. Tinnirello werd verdacht van betrokkenheid bij de moord op Paolo Borsellino in juli 1992 (zie pag. 827/3 e.v.-'92).

Acties tegen mafia. Proces tegen Riina

Op 20 september werd Antonio Gava, een Christen-Democratische politicus uit Napels die verschillende ministersfuncties had vervuld en in 1988-'90 minister van binnenlandse zaken was geweest, in Napels gearresteerd op verdenking van banden met de Camorra (de Napolitaanse mafia); een etmaal later werd hij onder huisarrest geplaatst.

In totaal werden 98 arrestatiebevelen uitgevaardigd bij deze operatie, die was gebaseerd op de getuigenissen van de voormalige Camorra-baas Carminc Alficri (zie pag. 374/1-'93 voor diens arrestatie in 1992) en Pasquale Galasso, een ander Camorra-lid dat getuigenis had afgelegd tegen medeplichtigen. Gava zou banden met de Camorra hebben aangeknoopt nadat de staat grote sommen geld naar de regio Napels had gesluisd voor herstelwerkzaamheden na de aardbeving van 1980 in Iruinia (zie pag. 8911 e.v.-'81).

Op 10 oktober werden bij politie-acties 116 vermeende leden van de 'Ndrangheta, de misdaadorganisatie in de zuidelijke provincie Calabria, gearresteerd.

Op 3 oktober begon het proces tegen Salvatore ,Toto Riina en 27 andere vermeende mafia-leden in verband met de moord op Salvatore Lima een christen-democr atische politicus die in maart 1992 was gedood (zie pag 529/2-93) Riina de vermoedelijke baas der bazen' van de mafia, was in januari 1993 gearresteerd (zie pag 375/3-'93)

Valutacrisis

De aanhoudende politieke onzekerheid leidde tot een toenemende druk op de lire, die in juli reeds de symbolische grens van DM 1 = L 1.000 had overschreden. Op 11 augustus verhoogde de Bank van Italië het disconto met een half procent tot 7,5 procent. Deze verhoging, de eerste sedert september 1992 (zie pag. 756/1-'92 en 238/2 -'93), was bedoeld om een einde te maken aan de valutaspeculatie en ,.de ontwikkeling van inflationaire spanningen te vermijden". De volgende dag daalde de lire echter naar een recorddieptepunt van DM 1 = L 1.032,5 alvorens te sluiten op L 1.027,85 ($1 = L1.596,52 op 12 augustus 1994).

Uitspraken van verschillende ministers verergerden de situatie. Op 12 augustus zei vicepremier en minister van post en telecornmunicatie Giuseppe Tatarella dat er ,,duistere krachten" (vrijmetselaars en leden van de voormalige regering) achter de val van de lire staken. Minister van arbeid Clemente Mastella zei dat de problemen de schuld waren van de joodse lobby in New York. hoewel hij zich later voor zijn woorden verontschuldigde.

Om de situatie te redden verscheen premier Berlusconi op 12 augustus op de televisie. Hij beweerde dat .,het nog nooit zo goed is gegaan in Italië". hoewel hij toegaf dat hij het prettiger zou vinden ,,indien de verklaringen van de leden van de regering meer zouden harmoniëren". Diezelfde avond had hij een ontmoeting met Bossi en op 13 augustus leken de twee zich met elkaar verzoend te hebben. Op 2 september haddelirezichhersteldtot DM 1 = L 1.009,43.

Nieuw tijdschema privatisering

Op 28 september maakte Berlusconi een nieuw tijdschema bekend voor de privatisering.

Het restant van het staalbedrijf Ilva van de staat en van het levensmiddelenconcern SME moesten eind 1994 geprivatiseerd worden. De rest van het verzekeringsbedrijf INA zou in het voorjaar van 1995 verkocht worden De telecommunicatiegroep STET en het elektriciteitsbedriif ENEL zouden medio 1995 verkocht worden.

Ontwerpbegroting **1995**

Na een vergadering van acht uur bereikte de ministerraad in de vroege ochtend van 28 september een akkoord over de ontwerpbegroting voor 1995.

De begroting voorzag in een vermindering van het begrotingstekort van de in 1994 verwachte L 185.000 mrd tot L 137.000 mrd in 1995, of net onder 9 procent van het bruto binnenlands arodukt (BBP). Premier Berlusconi had in ziin verkiezingscampagne eerder dat jaar beloofd de overheidsinkomsten niet te vergroten door middel van belastingverhoging. Daarom werden twee methodes voorgesteld om de belastinginkomsten in het lopende jaar te vergroten met in totaal L 21.000 mrd. De ene zou het mogelijk maken miljoenen belastingaanslagen. die nog door de fiscus beoordeeld moesten worden, tegen een korting af te handelen: de andere bood kwijtschelding aan in ruil voor een geldbedrag in gevallen waar gebouwen zonder bouwvergunning waren opgetrokken. Op de uitgaven moest L 27.000 mrd bezuinigd worden door besparingen op de gezondheidszorg en de pensioenen ($ 1= L 1.560 op 30 september 1994).

Berlusconi had in de eraan voorafgaande weken verschillende keren overlegd met zijn coalitiepartners en met de drie grootste vakbondsfecleraties IUL, CISL en CGIL. De gesprekken met deze laatste over een hervorming van het pensioenstelsel liepen op 27 september echter spaak en de vakbonden dreigden met een algemene staking van vier uur op 14 oktober.

De *Financial Times* van 21 september noemde het pensioenstelsel ,,slecht gestructureerd en bestuurd" rwaarbij ,.te veel onnodige pensioenen" werden uitgekeerd, vooral in de overheidssecto . Als voorbeeld haalde de krant de mogelijkheid aan die vrouwen in overheidsdienst geboden werd om na 15 jaar dienstverband met pensioen te gaan tegen 80 procent van hun laatst genoten salaris. In 1992 waren hervormingen in gang gezet, toen de indexering van pensioenen aan de inflatie werd bevroren en de pensioengerechtigcle leeftijd langzaam werd opgeschroefd (zie pag. 372/1 e.v.-'93), maar deze waren onvoldoende gebleken. De nieuwe besparingen moesten verwezenlijkt morden door de bevriezing van de prijscompensatie in 1995 cn door het optrekken van de pensioengerechtigde leeftijd te versnellen.

Rocco Buttiglione werd op 29 juli 1994 gekozen tot nieuwe secretaris van de Italiaanse Volkspartij.

Algemene staking

De drie grootste vakbondsfederaties riepen voor 14 oktober een landelijke werkonderbreking uit van vier uur uit protest tegen voorstellen van de regering om diep te snijden in de pensioenregelingen en sociale voorzieningen.

Hun grootste bezwaar was dat de regering het begrotingstekort van L 48.000 mrd ($ 33 mrd) vooral wilde aanpakken met bezuinigingsmaatregelen die de zwakkeren in de samenleving troffen, in plaats van door middel van belastingverhogingen.

Hoewel enkele vakbonden weigerden mee te doen. werd een groot deel van Italië lamgelegd: ongeveer 3 mln mensen namen deel aan 90 demonstraties in het hele land in wat de grootste massa-actie sinds jaren was. Ambtenaren, die ook een conflict hadden over lonen en arbeidsvoorwaarden, staakten de hele dag. Journalisten begonnen een dag eerder een 24-uursstaking met het doel het verschijnen van kranten te verhinderen.

Volgens Berlusconi stelde de industriële actie niets voor en hij herhaalde dat zijn regering niet zou wijken. Toch verklaarde de regering na de staking dat zij bereid was de gesprekken met de vakbondsfederaties. die in september waren afgebroken. te heropenen en sommige onderdelen van de hervormingen opnieuw in overweging te nemen. Met name minister van arbeid Clemente Mastella beloofde dat schrijnende gevallen clement behandeld zouden worden en dat afwijkingen in het gewijzigde overheidspensioenstelsel zouden worden gecorrigeerd. Op 26 oktober werd bekendgemaakt dat de regering had besloten de bevriezing van de vut-regeling te versoepelen. hetgeen L 1,5 mrd minder aan besparingen zou opleveren.

Nieuwe leider PDS

Op 1 juli versloeg Massimo D'Alema (45) met 249 tegen 173 stemmen Walter Ventroni bij de verkiezing van de nieuwe secretaris-generaal van de voormalige communistische Democratische Partij van Links (PDS).

Politiebenoemingen

Op 26 augustus werd Ferdinando Masone, commissaris van politie van Rome, benoemd tot hoofd van de geheime dienst SISDE. Hij volgde de 63-jarige VicenzoParisi op, die met pensioen ging na de dienst tien jaar te hebben geleid. Giovanni Verdicchio werd benoemd tot hoofd mafia-bestrijding als opvolger van Gianni De Gennaro. Er werden drie nieuwe plaatsvervangende politiechefs aangesteld.

Oud-premier Spadolini overleden

Op 4 augustus overleed in Rome oud-premier Giovanni Spadolini.

De 69-jarige Spadolini was in 1972 de politiek ingegaan na een succesvolle carrière als hoogleraar geschiedenis en journalist. In de jaren zeventig bezette hij verschillende ministersposten, hij werd in 1979 gekozen tot leider van de Republikeinse Partij (PRI) en was in 1981-'82 premier (zie pag. 587/3 e.v.-'81). Nadat zijn uit vijf partijen bestaande regering in november 1982 ten val was gekomen, trad hij in 1983 toe tot de regering als minister van defensie. In 1987 werd hij gekozen tot voorzitter van de Senaat, een functie die hij vervulde tot april 1994, toen hij met een kleine meerderheid werd verslagen (zie pag. 104/3 en 498/2-'83; 514/2-'87; 623/2 -'94).

Kritiek op LN-leider **Bossi**

Op 2 september bood Bossi aan af te treden als LN-leider na kritiek vanuit de partij op zijn manier van politiek bedrijven. Drie dagen later echter werd Franco Rocchetta, een van zijn critici, de laan uitgestuurd als voorzitter van de Liga en werden twee andere vooraanstaande LN-leden geroyeerd.

Besluit tot opheffing **MSI**

Op 20 september besloot het secretariaat van de neo-fascistische Italiaanse Sociale Beweging (MSI), die was opgericht in 1946, de partij officieel op te heffen tijdens een congres op 19-23 januari 1995. MSI-leider Gianfranco Fini, die de partij wilde ontdoen van fascistische reminiscenties, wilde op dit congres de leden oproepen lid te worden van de Nationale Alliantie (AN). die negen maanden eerder was opgericht en waarvan de MSI de belangrijkste component was.

PRI-leider treedt **af**

Op 1 oktober maakte Giorgio La Malfa, de leider van de Italiaanse Republikeinse Partij (PRI), zijn aftreden bekend.

La Malfa, die in 1987 tot partijleider was gekozen. trad in februari 1993 af wegens betrokkenheid bij geheime partijfinanciering en andere schandalen (zie pag. 377/2-'93); in januari 1994 werd hij opnieuw gekozen

Controversiële benoemingen in raad van bestuur RAI

Ondanks hevige oppositie benoemde Berlusconi op 12 juli een nieuwe raad van bestuur voor de staatsomroeporganisatie RAI. die bestond uit vijf volgzame directeuren (vier zakenmensen en een conservatieve historicus) (zie pag. 627/1/2-'94 voor aftreden van vorige directie).

Op 18 september werden nieuwe zenderdi ecteuren en redacteuren benoemd bij de drie kanalen van het staatstelevisieberijf RAI. Dit leidde tot wijdverbreide kritiek omdat de nieuw-aangestelden werden beschouwd als Berlusconi-gezinden, en het Fininvest-concern reeds in het bezit was van de drie grootste commerciële televisiekanalen van het land. Op 20 september gingen RAI-journalisten 24 uur in staking.

Cmberto Bossi. de leider van de Noordelijke Liga, maakte bezwaar tegen het feit dat er geen LN-kandidaten benoemd waren. en dreigde een wet tegen trustvorming in te roeren om de benoemingen ongeldig te verklaren.

Tijdens een debat op 20 oktober over de toekomst van de publieke omroep en over voorstellen voor extra gelden en gedwongen hervorming van de RAI, ontbrandde een hevige strijd tussen leden van de Kamer van Afgevaardigden

Derruzie brak los toen een linkse afgevaardigde de regering beschuldigde van ..corrupte inmenging" en pogingen om de financiële crisis van de RAI te gebruiken om haar onder controle te brengen. Over het algemeen beschuldigden de oppositiepartijen Berlusconi ervan dat hij de drie RAI-televisiekanalen wilde neutraliseren en zo het pluralistische omroepbestel van het land wilde vernietigen.

Vriendschapsverdrag met Rusland

Tijdens een bezoek van premier Berlusconi aan Rusland op 14-15 oktober tekenden Italië en Rusland een vriendschaps- en samenwerkingsverdrag. De twee landen besloten ook samen te werken in de strijd tegen de georganiseerde misdaad en de drugshandel.

(Vor.ber.pag. 622/3 e.v.-1994)

JOEGO-SLAVIË

NIEUWE REGERING

Op 15 september 1994 trad een nieuwe, gewijzigde federale Joegoslavische regering aan. Premier Radoje Kontic verklaarde die dag dat de herstructurering de doelmatigheid van de regering zou vergroten

President Zoran Lilic was blij met het besluit van de VN-Veiligheidsraad van 24 september om de internationale sancties gedeeltelijk op te heffen na de Joegoslavische blokkade van het Bosnisch-Servische gebied, maar drong aan op volledige opheffing van de sancties (zie voor een meer gedetaillee de beschrijving onder BOSNIË-HERZEGOVINA).

Samenstelling van het kabinet

Premier - Radoje Kontic; .:i-e-premier. minister van financien - Jovan Zebic+: vice-premier, minister van economische zaken - Nikola Sainovic+; vice-premie . minister van justitie - Uros Klikovact: buitenlandse zaken - Vladislav Jovanovic: binnenlandse zaken - Vukasin Jokanovic*: defensie - Pavle Bulatovic: vervoer en verbindingen - Zoran Vujovic*; arbeid. gezondheidszorg en sociaal beleid - Miroslav Ivanesevic+; ontwikkeling. wetenschap en milieu - Djanko Radulovic*: handel - Djordje Siradovic*; landbouw - Kiviljko Lovre: ininister zonder portefeuille (belast met sportzaken) - Zoran Bingulac+; minister zonder portefeuille (belast met mensenrechten en rechten van minderheden) -mevr. Margit Savovic+; minister zonder portefeuille - Tomislav Rajicevic; minister zonder portefeuille - Vuk Ognjanovic+; federaal secretaris voor voorlichting - Dragutin Brcin*: secretaris-generaal van de federale regering - Mladen Vukcevic*.

* Nieuwe benoeining.
t Gewijzigde portefeuille

LEIDERS OPPOSITIEPARTIJ TREDEN AF

De secretaris-generaal en de vice-voorzitter van de oppositionele Servische Vernieuwingsbeweging, respectievelijk Vladimir Gajic en Mihajlo Markovic, traden op 3 september af.

Markovic verklaarde dat de verhoudingen tussen de leiders van de partij. tot wie ook Vuk Draskovic behoorde. waren verslechterd. Hij klaagde dat de .,codevan praktische en democratische beginselen" van de partij ,,betekenisloos" was geworden. De partij bad hij de verkiezingen van december 1993 een grote ommezwaai gemaakt in rechts-nationalistische richting (ziepag. 102/1 e.v.-'94).

EXTREEM-RECHTSE LEIDER VEROORDEELD. BREUK IN SRS

Vojislav Seselj, voorzitter van de extreem nationalistische Servische Radicale Partij (SRS) en verdacht van oorlogsmisdaden, kreeg op 19 september een voorwaardelijke gevangenisstraf van acht maanden voor zijn aandeel in schermutselingen in de Servische Assemblée op 18 mei.

Na een nieuw handgemeen in de Assemblée. op 27 september, werd Seselj op 29 september veroordeeld voor ,,onbehouwen en stuitend gedrag, mishandeling en bedreiging (van Assembléevoorzitter Radoman Bozovic)" tot 30 dagen cel.

Op 7 oktober vormden zeven federale afgevaardigden van de SRS een factie, genaamd SRS-Nikola Pasic, naar de man die in 1881 de Radicale Volkspartij had opgericht.

Een van de afgevaardigden. Jovan Glamocanin, benadrukte dat de zeven ,,geen nieuwe partij oprichtten" maar zich .,distantieerden" van SRS-leider Vojislav Seselj na diens veroordeling in september. Op 10 oktober werden de zeven dissidenten uit de SRS gezet.

VEROORDELING SEPARATISTEN

Op 29 september werd Uksin Hoti, de leider van de Partij van Nationale Eenheid (een etnisch Albanese oppositie-

Enkele van de Servische moslims; die beschuldigd. werden van separatistische activiteiten, tijdens hun proces op 26 september 1994.

partij in de overwegend Albanese provincie Kosovo in het zuiden van Servië), schuldig bevonden aan separatistische activiteiten en veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf.

Een rechtbank in de Servische stad Novi Pazar veroordeelde 24 Servische moslims tot gevangenisstraffen van een tot zes jaar omdat zij de voornamelijk door moslims bewoonde regio Sandzak op de grens tussen Servië en Montenegro zouden hebben willen afscheiden van Joego-Slavië.

AMNESTY-RAPPORT OVER KOSOVO

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International waarschuwde op 18 september dat ,,gedurende het afgelopen jaar" een ,,gevaarlijke (escalatie)" had plaatsgevonden van schendingen van de mensenrechten van etnische Albanezen door de Servische politie in de provincie Kosovo.

(Vorber.pag. 694/3 e.v.-1994)

KROATIË

KROATEN BLOKKEREN TOEGANG TOT KRAJINA

Op 1 juli 1994 kwamen protesten op gang van Kroaten die waren gevlucht uit het door Serviërs bezette gebied Krajina. De protesten richtten zich tegen het beleid van de VN in Kroatië en begonnen met een blokkade van de toegangswegen naar Krajina, waardoor de VN-protectiemacht in voormalig Joego-Slavië, UNPROFOR, daar geen hulpgoederen en andere noodzakelijke voorzieningen kon afleveren.

De Kroaten uit Krajina stelden dat de aanwezigheid van UNPROFOR in feite de grenzen van de door Serviërs beheerste gebieden had bevroren – in totaal zo'n 30 procent van het Kroatische grondgebied, verenigd in de eenzijdig uitgeroepen Republiek Servisch Krajina (RSK). De Kroatische vice-premier Vladimir Seks toonde op 1 juli begrip voor de vluchtelingen. Hij waarschuwde dat het mandaat van UNPROFOR in Kroatië zou kunnen worden ingetrokken als UNPROFOR geen nieuwe scheidslijnen toestond. Jure Radic, een adviseur van president Franjo Tudjman. waarschuwde op 9 juli dat de door Serviers bezette gebieden met geweld zouden kunnen worden heroverd.

Op 24 juli verzocht de Kroatische premier Nikica Valentic de vluchtelingen echter hun blokkade op te heffen. De Kroatische Vereniging van Vluchtelingen maakte op 25 juli bekend dat de blokkade zou eindigen op 1 augustus.

CONTROVERSE ROND VERLENGING UNPROFOR-MANDAAT

Op 23 september besloot de Kamer van Afgevaardigden (de tweede kamer van de Sabor, het parlement) dat het bestaande mandaat in Kroatië van de VN-Protectiemacht (UNPROFOR) moest u-orden beëindigd. In een tweede resolutie werd de formulering van een nieuw mandaat geëist, dat UNPROFOR zou verplichten (i)Servische rebellen te ont apenen; (ii)de terugkeer van Kroatische vluchtelingen naar hun huizen in het door Serviërs bezette Krajina te garanderen en (iii) de ,,internationaal erkende" buitengrenzen van Kroatië te beschermen.

President Franjo Tudjman stelde zich op 26 september achter de eisen van het parlement en op 28 september drong hij in een toespraak tot de Algemene Vergadering van de VN in New York opnieuw aan op wijziging van het mandaat.

UNPROFOR-MANDAAT VERLENGD

Op 30 september liet de Kroatische regering haar verzet tegen de verlenging van het UNPROFOR-mandaat in Kroatië varen in ruil voor garanties van de internationale gemeenschap dat er hoge prioriteit gegeven zou worden aan het vinden van een oplossing voor de kwestie van de eenzijdig uitgeroepen Servische Republiek Krajina (RSK), het door Serven gecontroleerde gebied in Kroatië.

De VN-Veiligheidsraad nam op 30 september resolutie 947 aan, waardoor het UNPROFOR-mandaat met ingang van januari 1995 met een half jaar werd verlengd. De resolutie herhaalde het VN-standpunt dat Kroatische vluchtelingen moesten terugkeren naar ,,door de VN beschermde gebieden" in de RSK en eiste dat de voormalige Joegoslavische staten elkaar erkenden. De Kroatische minister van buitenlandse zaken Mate Granic toonde zich op 1 oktober verheugd over de resolutie, die naar zijn mening ,,politiek (...) het beste was wat (Kroatië)eruit kon slepen".

VORMING VAN „MINI-CONTACTGROEP"

Op 19 oktober bevestigde minister van buitenlandse zaken Granic dat er een ,,mini-contactgroep" was gevormd om de impasse tussen Kroatië en de RSK te doorbreken. De mini-contactgroep, ook wel Zagreb-groep of Z4 genoemd, bestond uit de Amerikaanse en Russische ambassadeurs in Kroatië (respectievelijk Peter Galbraith en Leonid Kerestedzjiano) en twee vertegenwoordigers van de Europese Unie (Kai Eide en Geert Ahi-ens).

Volgens de *Washington* Post van 26 oktober stelde de mini-contactgroep voor om de Serven *uit* Krajina te herintegreren in Kroatie maar niet een grote mate van autonomie. In ruil daarvoor moesten (i) vruchtbaar land en oliebronnen, die op dat moment in handen van de RSK waren, weer onder Kroatische soevereiniteit vallen; (ii) Kroatische vluchtelingen kunnen terugkeren naar Krajina. Op 30 oktober verwierp Borislav Mikclic, de ,,premier" van RSK, herintegratie van de RSK in Kroatië.

OPPOSITIE BEËINDIGT BOYCOT PARLEMENT

De belangrijkste oppositiepartijen besloten op 19 september hun boycot van de Sabor te beëindigen, die zij in mei waren begonnen na vermeende onregelmatigheden bij de verkiezing van de vice-voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden (zie pag. 695/3 e.v.-'94).

NIEUWE MINISTER VAN FINANCIËN

Tudjman verving op 11 juli minister van financiën Zoran Jasic door Bozo Prka.

ZUIVERING VAN EXTREEM-RECHTS IN HDZ. AFTREDEN VAN MINISTERS

Twee uiterst rechtse leden van de regerende Kroatische Democratische Gemeenschap (HDZ) legden begin september hun functie neer. Dit werd geïnterpreteerd als het begin van een zuivering van de partij van haar meest rechtse leden.

Branimir Glavas, die op 7 september aftrad als voorzitter van de HDZ-afdeling in de oostelijke stad Osijek. was bekritiseerd om zijn autoritaire machtsuitoefening ter plaatse en werd bovendien beschuldigd van oorlogsmisdaden. Vladimir Seks maakte op 8 september bekend dat hij opstapte als vice-premier belast met binnenlandse zaken, maar werd op 21 september door een kamercommissie benoemd tot vicevoorzitter van de Kamer van Afgevaardigden.

Door het aftreden van Seks kwam een tweede ministerspost vacant, want op 6 september was Vesna Girardi-Jurkic reeds afgetreden als minister van onderwijs en cultuur.

SEKS GEKOZEN TOT FRACTIELEIDER HDZ

Op 4 oktober kozen de parlementsleden van de HDZ Vladimir Seks tot fractieleider in de Kamer van Afgevaardigden.

KABINETSWIJZIGINGEN

Op i 2 oktober voerde de Kroatische president Franjo Tudjman een kabinetswijziging door.

Jure Radic, tot dan toe hoofd van het presidentiële bureau. werd benoemd tot vice-prernier en minister van ontwikkeling en wederopbouw. Zlatko Vitez werd benoemd tot minister van cultuur. Ljilja Vokic werd minister van onderwijs en sport. Zlatko Tomcics portefeuille van bouwnijverheid en milieubescherming werd omgevormd tot stadsplanning, bouwnijverheid en huisvesting.

Op 12 oktober trad Jure Radic af als secretaris-generaal van de HDZ om zich volledig te richten op zijn nieuwe kabinetsfunctie. Hij werd tijdelijk opgevolgd door Zlatko Canjuga.

STRAFHEFFING VOOR ONAFHANKELIJK WEEKBLAD

Het onafhankelijke satirische tijdschrift *Wilde Tribune,* het op een na meest verkochte weekblad van Kroatië, werd met ingang van 1 juli door het ministerie van onderwijs en cultuur officieel gekwalificeerd als ,,pornografisch" en derhalve aangeslagen voor een omzetbelasting van 50 procent. Een woordvoerder van het ministerie verklaarde niettemin op 13 juli dat er ,,geen censuur in Kroatië" was. (Voor behandeling hoofdredacteur van *Wilde Tribune*, zie pag. 397/1-'94.)

IMF-LENING

Op 14 oktober keurde het IMF een krediet aan Kroatië goed van SDRs 130.8 mln (ongeveer $192 mln) ter ondersteuning van het economische programma van de regering voor 1994-'93. SDRs 65,4 mln (ongeveer $ 96 mln) zou beschikbaar worden gesteld als een overbruggingskrediet van 18 maanden en een eerste trekking van SDRs 65.4 mln zou beschikbaar worden krachtens de systematische transformatiefaciliteit.

PAUSBEZOEK

Paus Johannes Paulus II bracht op 10-11 september een bezoek aan Zagreb. In een toespraak op 11 september tot een menigte van circa 3û0.000 mensen toonde hij zich verheugd over de Kroatische onafhankelijkheid, maar moedigde hij de Kroaten aan te streven naar verzoening met hun Servische tegenstanders en riep hij de strijdende partijen in de regio op ,,vergeving te vragen en te vergeven".

Naar schatting 70 procent van de Kroaten was rooms-katholiek maar het pausbezoek vond weinig weerklank bij de Kroatische Serviërs; het fascistische Ustasa-regime had in de Tweede Wereldoorlog veel orthodoxe Serviërs onder dwang bekeerd tot het katholicisme. Een gepland bezoek van de paus aan de Servische hoofdstad Belgrado was door een feitelijk veto van de Servische orthodoxe kerk getroffen en het pausbezoek aan de Bosnische hoofdstad Sarajevo werd uit veiligheidsoverwegingen geannuleerd (zie ook onder BOSNIË-HERZEGOVINA).

(Vor.ber.pag. 69512 e.v.-1994)

MACEDONIË

ETNISCHE ALBANEZEN BOYCOTTEN PARLEMENT

De etnisch Albanese Partij van Democratische Voorspoed (PDP) maakte bekend dat zij vanaf 3 juli 1994 de Sobranje (Nationale Assemblée, het uit één kamer bestaande parlement) zou boycotten. De PDP, die 23 afgevaardigden had in het 120 zetels tellende parlement, protesteerde op deze wijze tegen de veroordeling in juni van tien etnische Albanezen die een ,,Pan-Albanees leger" hadden willen oprichten (zie pag. 698/1-'94).

De boycot bedreigde het voortbestaan van de regeringscoalitie onder leiding van de Sociaal-Democratische Alliantie van Maceclonië, die afhankelijk was van de steun van de PDP om een meerderheid in de Sobranje te behalen

VOLKSTELLING DOOR ETNISCHE ALBANEZEN GEBOYCOT

Ondanks oproepen van PDP-leiders om wel mee te doen, werd een omstreden volkstelling door veel etnische Albanezen geboycot. De volkstelling, uitgevoerd met geld en onder toezicht van de Europese Unie (EU), werd gehouden van 21 juni tot 10 juli.

Veel Albanezen zeiden dat hun bevolkingsgroep meer dan 40 procent van de totale bevolking uitmaakte. maar vreesden dat de uitslag van de volkstelling zou worden vervalst om het Albanese aandeel veel kleiner te doen lijken en zo de roep om Albanese autonomie te ondermijnen. (Bij de vorige volkstelling in Macedonie. in 1991, was het etnisch Albanese aandeel in de bevolking vastgesteld op circa 23 procent.)

Resultaten volkstelling

Op 15 november publiceerde het Bureau voor de Statistiek van de regering de belangrijkste resultaten van de in juni en juli uitgevoerde volkstelling.

Uit de volkstelling bleek dat Macedonie 1.937.000 inwoners had: 1.288.330 van hen verklaarden Macedonier te zijn, een percentage van 66.5 van de totale bevolking. Het aantal etnische Albanezen. 's lands grootste minderheid. zou 442.914 (22,9 procent) bedragen, terwijl de rest van de bevolking onder meer uit etnische Turken, Serven. Roemenen en Vlachen bestond.

Etnisch Albanese en Servische politieke partijen. die hadden aangedrongen op een boycot van de volkstelling. verklaarden dat de resultaten hun vrees hadden bevestigd dat hun ware aantal zou worden onderschat

Op 15 november verklaarde de Vereniging van Serven en Montenegrijnen van Macedonië dat ei' meer dan 250.000 etnische Serven in Macedonië woonden. ofwel meer dan zesmaal zoveel als het officiële aantal van 39.000. Op 18 november verklaarde de etnisch Albanese PDP dat de resultaten van de volkstelling van generlci u-aarde waren

PDP-LEIDER TREEDT AF

Xheladin Murati, die in februari tot voorzitter van de Partij van Continuïteit, een factie van de PDP (die pleitte voor voortzetting van deelname aan de regeringscoalitie),gekozen was. trad op 14 juli af.

Radio Tirana in Albanië meldde op 14 juli dat Murati binnen de PDP had opgeroepen tot het organiseren van massale demonstraties in westelijk Macedonië tegen de veroordeling van de tien Albanezen (zie boven), maar geen gehoor had gevonden.

Op 16 juli werd Abdurahman Aliti gekozen tot de nieuwe factievoorzitter.

TERUGTREKKING VAN JOEGOSLAVISCHE TROEPEN

De Macedonische televisie maakte op 4 juli bekend dat de eenheden van het Joegoslavische Nationale Leger die in juni op Macedonisch grondgebied waren gestationeerd (zie pag. 698/1-'94), zich hadden teruggetrokken.

PRESIDENTS- EN PARLEMENTSVERKIEZINGEN

De presidentsverkiezingen op 14 oktober werden gewonnen door Kiro Gligorov, die al president van Macedonië was sedert 1991 (zie pag. 308/1-'91). Gligorov was kandidaat gesteld door de coalitie Alliantie van Macedonië (SM).die bestond uit de regerende Sociaal-Democratische Alliantie van Macedonië (SDSM). de Socialistische Partij van Macedonië (SPM) en de Liberale Partij (LP). Aantijgingen van kiesfraude wierpen een smet op de presidentsverkiezingen en de gelijktijdig gehouden parlementsverkiezingen.

De beide kandidaten voor de presidentsverkiezingen in Macedonië: Kiro Gligorov (l.)en Ljupco Georgievski (r.)

Ten gevolge van onregelmatigheden beval de Staatskiescommissie dat op 30 oktober in elf kiesdistricten opnieuw gestemd moest worden.

Gligorov versloeg Ljupco Georgievski, de leider van de nationalistische Binnenlandse Macedonische Revolutionaire Organisatie-Democratische Partij voor Macedonische Nationale Eenheid (VMRO-DPMNE).

Op 31 oktober zei Gligorov dat hij zou aandringen op snellere economische hervormingen en verbeterde betrekkingen met de buurlanden.

Uitslagen presidentsverkiezingen

Kandidaat	Aantal stemmen	Stemmenpercentage
Kiro Gligorov (Alliantie van Macedonie)	713.529	52,44
Ljupco Georgievski (VMRO-DPMNE)	196.936	14,47
Ongeldige stemmen	130.133	9,56

Totaal aantal stemgerechtigden: 1.360.729

Parlementsverkiezingen

Op 16 oktober werden verkiezingen gehouden voor de 120 leden tellende Sobranje; in kiesdistricten waar geen van de kandidaten 50 procent van de stemmen had behaald, zou op 30 oktober een tweede ronde worden gehouden. De Staatskiescommissie liet weten dat in de eerste twee rondes 110 afgevaardigden waren gekozen en dat in de resterende 10 kiesdistricten in november een derde kiesronde gehouden zou worden.

De twee grootste oppositiepartijen, de Democratische Partij van Macedonië (DPM) en de VMRO-DPMNE, eisten op 16 oktober dat de verkiezingen ongeldig werden verklaard.

Volgens plan had de Staatskiescommissie op 17 oktober met de uitslagen moeten komen, maar dit werd ernstig vertraagd. De leider van een delegatie van de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE), Xavier Ruperes, noemde de verkiezingen op 17 oktober „een nieuwe stap naar democratisering"; maar gaf de Macedonische autoriteiten de raad alle onregelmatigheden ongedaan te maken vóór de tweede ronde op 30 oktobei-. Op 18 oktober verklaarde een van de 130 buitenlandse waarnemers, de Noor Agge Borchgrevink, dat de organisatie van de verkiezingen „chaotisch" was. Veel mensen, in het bijzonder leden van de grote Albaneestalige gemeenschap, klaagden dat ze van functionarissen niet hadden mogen stemmen omdat hun papieren niet in orde waren. De etnisch Albanese partijen hadden gedreigd met een boycot van de verkiezingen, maar dit plan ingetrokken op 15 oktober.

Ongeveer 40 000 tot 50 000 aanhangers van VMRO-DPMNE betoogden op 19 oktober buiten de Sobranje tegen de „kiesfraude" Op 24 oktober maakten de twee partijen bekend dat zij de tweede kiesronde zouden boycotten

Namen toegevoegd aan kieslijsten. Voorlopige verkiezingsuitslag

Ondanks de bekendmaking van de Staatskiescommissie op 29 oktober dat er 125.000 namen waren toegevoegd aan de kieslijsten, zette de oppositie de boycot van de tweede ronde door.

Van de 110 zetels die op 1 november officieel waren bezet, had de Alliantie van Macedonië er 82 gewonnen, de etnisch Albanese Partij van Democratische Voorspoed acht en de Liberale Partij vijf.

Definitieve verkiezingsuitslag

Op 13 november werden verkiezingen gehouden voor de 10 nog vacante zetels. De opkomst bedroeg 77,76 procent. in vergelijking met 50 a 60 procent in de eerste twee rondes.

De Alliantie van Macedonië (SM) deed het goed in de verkiezingen. evenals de etnisch Albanese Partij van Democratische Voorspoed (PDP) en de etnisch Servische Democratische Volkspartij (NDS).

De VMRO-DPMNE (voorheen de grootste partij in de Sobranje, die echter geen enkele zetel behaalde) en de DPM (één zetel), die de tweede verkiezingsronde hadden geboycot, bleven de verkiezingen frauduleus noemen en eisten dat ze ongeldig werden verklaard.

Vorming van nieuwe regering

Op 28 november gaf president Kiro Gligorov opdracht aan de zittende premier Branko Crvenkovski, de leider van de SDSM, om een nieuwe regering te vormen. die naar verwachting zou bestaan uit leden van de partijen die deel uitmaakten van de SM.

Uitslagen parlementsverkiezingen

Partij	Definitieve zetelverdeling
SM:	
SDSM	58
LP	29
SPM	8
PDP	10
NDP*	4
DPM	1
Overige	3
Onafhankelijken	7
Totaal	120

*Nationale Democratische Partij

(Vor.ber.pag. 697/2 e.v.-1994)

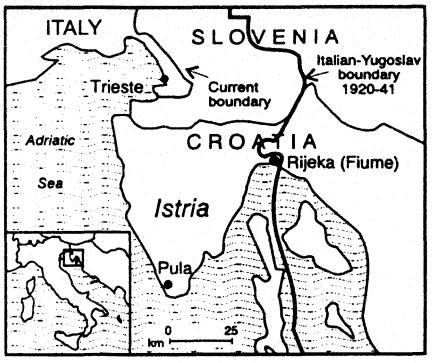

SLOVENIË

MENINGSVERSCHIL MET ITALIË OVER SCHADEVERGOEDING

In juli 1994 verslechterden de betrekkingen tussen Slovenië en het buurland Italië in verband met de kwestie van schadevergoeding voor de etnische Italianen wier bezittingen waren geconfisqueerd toen Slovenië, destijds een deel van Joego-Slavië, Italiaans grondgebied kreeg toegewezen in het kader van de vredesregeling na 1945 (zie kaart). Bijna 200.000 Italianen waren het gebied ontvlucht of eruit verdreven.

Ondanks een ontmoeting, op 16 juli in Triëst, van de premiers van Italië en Slovenië, respectievelijk Silvio Berlusconi en Janez Drnovsek, bleef Italië verhinderen dat overleg plaatsvond tussen de EU en Slovenië over toekomstige integratie: dit overleg had op 18 juli moeten beginnen. Drnovsek veroordeelde de Italiaanse opstelling als ,,afpersing".

NIEUWE: MINISTER VAN JUSTITIE

Op 19 juli werd Meta Zupancic benoemd tot minister van justitie. De Sloveense Volkspartij protesteerde op 20 juli tegen de benoeming omdat Zupancic in zijn hoedanigheid van advocaat was beticht van ,.hoogst onprofessioneel werk".

AFTREDEN POLITICI

Op 16 september trad Herman Rigelnik van de Liberale Democratie van Slovenië (LDS) af als voorzitter van de Sloveense Nationale Assemblée. Tot zijn opvolger werd diezelfde dag Jozef Skoljc gekozen, eveneens van de LDS.

De Christen-Democratische oud-premier Lojze Peterle maakte. eveneens op 16 september, bekend dat hij ontslag nam als vice-prernier en minister van buitenlandse zaken uit protest tegen de benoeming van Skoljc. Volgens hem mocht Rigelniks opvolger niet opnieuw een LDS-lid zijn. Peterle zou in functie blijven totdat een opvolger was benoemd.

De Assemblée stemde op 16 september in met tie benoeming van Bostjan Kovavic tot minister zonder. portefeuille.

BETREKKINGEN MET KROATIË

Op 3 oktober laaide een grensgeschil op tussen Slovenië en Kroatie, toen de Staatskamer (tweede kamer van de Sloveense Nationale Assemblée) met overweldigende meerderheid een reorganisatie goedkeurde van het plaatselijk bestuur. Daarbij werd grondgebied, waarop Slovenië en Kroatië beide aanspraak maakten, ondergebracht bij de Sloveense gemeente Piran.

Het grondgebied, dat al sedert 1953 het onderwerp van onenigheid was tussen beide staten, lag tussen het schiereiland Istrië en de Sloveense haven Koper.

Op 6 oktober vroeg het Sloveense kabinet de Staatskamer de wet op het plaatselijke bestuur in heroverweging te nemen. Op 10 oktober diende Kroatië een officieel protest in tegen de wet en een dag later waarschuwde de Sloveense president Milan Kucan dat de internationale geloofwaardigheid van Slovenië in gevaar werd gebracht.

(Vor.ber.pag. 698/2 e.v.-1994)

WESTEUROPESE UNIE

STATUS GEASSOCIEERDE PARTNERS

Tijdens een vergadering van de Westeuropese Unie (WEU) in Luxemburg keurden de ministers van buitenlandse zaken en van defensie van de tien lidstaten (dat wil zeggen alle lidstaten van de Europese Unie met uitzondering van Denemarken en Ierland) op 9 mei 1994 de instelling van de status van geassocieerde partner goed. Deze status werd toegekend aan negen Midden- en Oosteuropese landen: Bulgarije, Estland, Hongarije, Letland, Li-

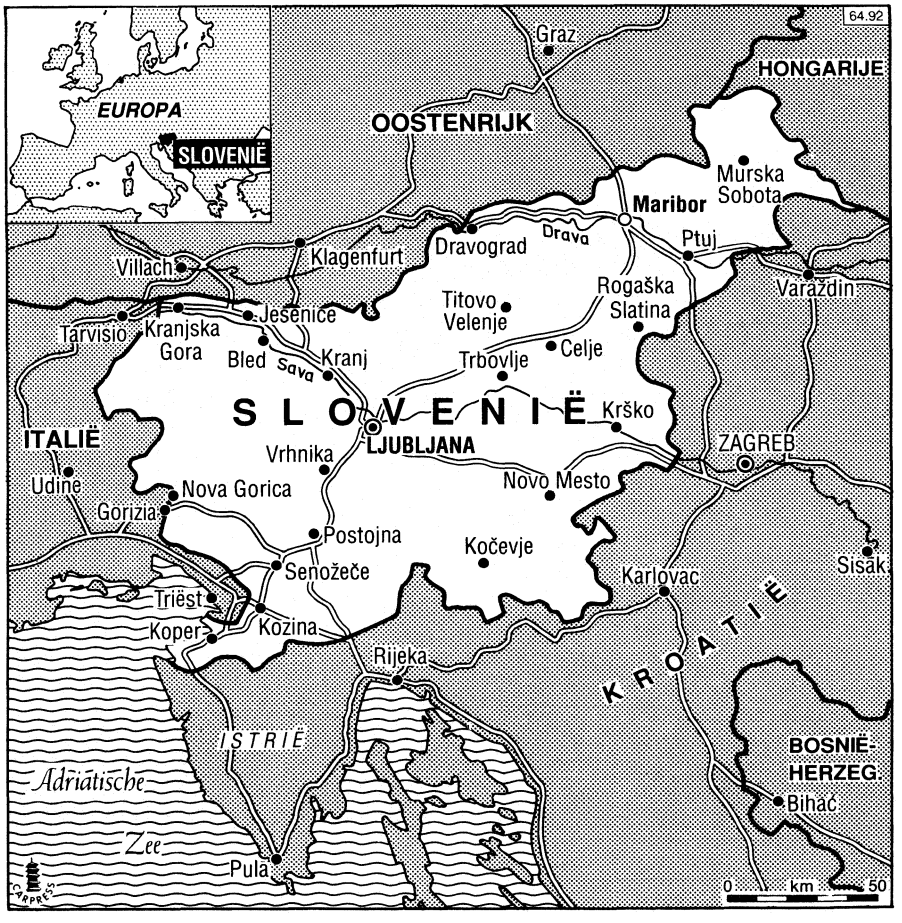

De aftredende secretaris-generaal van de WEU. Willem van Eekelen.

touwen, Polen, Roemenië, Slowakije en Tsjechië.

De negen landen zouden de tweewekelijkse vergaderingen van de raad van de WEU bijwonen en deelnemen aan vredesmissies en humanitaire missies van de WEU. Zij zouden echter niet stemmen bij raadsvergaderingen en evenmin een beroep kunnen doen op de veiligheidsgaranties waarop volwaardige WEU-leden recht konden doen gelden. In tegenstelling tot het ,,partnerschap voor vrede" dat de NAVO in januari 1994 in het leven had geroepen (zie pag. 227/2 en 590/3 e.v.-'94), was het niet de bedoeling om Rusland de status van geassocieerde partner aan te bieden.

LUXEMBURG NEEMT DEEL AAN EURO-KORPS

Op 9 mei maakte de Luxemburgse minister van buitenlandse zaken. Jacques Poos. het voornemen van zijn land bekend om net als Frankrijk, Duitsland, België en Spanje eenheden te leveren voor het Euro-korps, dat in november 1993 in het leven was geroepen (zie pag. 333/3-'94).

NIEUWE SECETARIS-GENERAAL

Op een bijeenkomst van de ministers van defensie en buitenlandse zaken van de WEU in Noordwijk (Nederland) op 14 november werd de benoeming goedgekeurd van José Cutileiro, een 59-jarige Portugese diplomaat, tot secretarisgeneraal van de organisatie. Hij volgde Willem van Eekelen op.

De ministers werden het eens over een voorlopige formulering van een gemeenschappelijke Europese defensiepolitiek. Er werd ook een groep deskundigen gevormd die moest onderzoeken hoe de aankoop en produktie van wapens in Europa kon worden gecoördineerd.

(Vor.ber.pag. 333/2 e.v.-1994)

De secretaris-generaal van de NAVO. Willy Claes (r.), begroet de nieuwe secrctaris-generaal van de WEU, José Cutileiro (l.),aan het begin van de ministeriële bijeenkomst van de Noordatlantische Raad in Brussel op 1 december 1994.

ALGEMEEN

NIEUWE HAWDELSGROEP

Op 24 juli 1994 werd tijdens een officiële plechtigheid in de Colombiaanse stad Cartagena de Indias door 25 Caribische landen een officieel akkoord getekend over de oprichting van de Vereniging van Caribische Staten (Association of Caribbean States, ACS).

Tot de ondertekenaars behoorden de Groep van Drie (G-3, Colombia, Mexico en Venezuela). vijf Middenamerikaanse landen, de 13 lidstatenvan de Caribische Gemeenschap (Caribbean Community of CARICOM. zie ook beneden). Cuba. de Dominicaanse Republiek. Suriname en Haïti (vertegenwoordigd door de regering in ballingschap). Twaalf afhankelijke territoria in de regio aanvaardden de geassocieerde status. Puerto Rico en de Amerikaanse Maagdeneilanden weigerden tot de organisatie toe te treden omdat de VS gekant waren tegen de deelname van Cuba.

De ACS was erop gericht een gemeenschappelijke benadering te bevorderen van regionale politieke problemen en markten, en streefde naar economische samenwerking, en uiteindelijknaarintegratie.

Deskundigen betwijfelden of het bestaan van de ACS, met een nominale markt van 200 mln consumenten en een gezamenlijk bruto nationaal produkt van ongeveer $500 mrd, voldoende zou zijn om regeringen ervan te weerhouden bilaterale handelsovereenkomsten te sluiten met Mexico en de VS, of te streven naar ,.gelijkheid" van behandeling door de VS, of uiteindelijk naar het lidmaatschap van het Noordamerikaanse Vrijhandelsakkoord (NAFTA, dat op dat moment bestonduit de VS, Mexico en Canada)

In Cartagena werd ook een vrijhandelsakkoord getekend tussen Colombia en de CARICOM, dat in januari 1995 van kracht zou worden.

JAARLIJKSE TOPONTMOETING CARICOM

Van 3-7 juli 1994 hielden de staatshoofden van de 13 lidstaten van CARICOM hun 15de jaarvergadering in Bridgetown (Barbados)(zie pag. 40/3-'94 voor conferentie 1993). Op het einde van de top stemden zij unaniem voor het steunen van een militaire actie om het militaire regime in Haïti te verdrijven, vooropgesteld dat deze actie onder VN-vleugels zou plaatsvinden (zie pag. 768/1 e.v.-'94).

De top keurde ook de ontwerpovereenkomst voor de oprichting van de ACS (zie hierboven) goed en stemde daarmee unaniem in met de deelname van Cuba.

(Vor.ber.pag. 633/2/3-1994)

PRESIDENTIEEL AKKOORD MERCOSUR

Na drie jaar onderhandelen formaliseerden de presidenten van Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay op 5 augustus in de Argentijnse hoofdstad Ruenos Aires een akkoord ter oprichting van de Zuidamerikaanse Gemeenschappelijke Markt (Mercosur), die in januari 1995 in werking zou treden.

Zij maakten de wens kenbaar in de toekomst Mercosur uit te breiden met Chili en Bolivia en besloten tot het instellen van belastingvrije zones en het ophefien van alle douanebarrières voor 83 procent van de onderling verhandelde produkten. Op verzoek van Argentinië en Brazilie mochten hun gevoelige computer- en telecommunicatiesectoren profiteren van vier jaar douanebescherming. In 2006 werd een volledig gemeenschappelijk extern tarief verwacht.

(Vor.ber.pag. 632/3 e.v.-1994)

MIDDENAMERTKAANSE TOP

Op 18-20 augustus werd in Guacimo (Costa Rica) de 25ste top van Middenamerikaanse presidenten gehouden. Premier Manuel Esquivel van Belize en de pas gekozen maar nog niet beëdigde president van Panama, Ernesto Perez Balladares, woonden de top bij als waarnemers (zie pag. 690/1-'93 voor top in juni 1993).

Zoals werd bericht in het *Central* American Report drukte de uiteindelijke Guaciino Verklaring de gezamenlijke wil uit te komen tot een eendrachtige en duurzame strategie ten behoeve van politieke, economische, sociale en milieuintegratie in de regio. Costa Rica moest als enig land nog toetreden tot het Centraalamerikaanse Parlement (Parlacen, zie pag. 90/3 e.v.-'92). Panama liet u-eten tegen economische integratie te zijn, omdat het verschil tussen zijn diensteneconomie en de op landbouw georiënteerde economieën van de andere deelnemers aan de top te groot zou zijn.

Op de top verplichtten de deelnemers zich (i) bilateraal handelsoverleg te vervangen door een bloksgewijze regionale benadering; (ii)een gemeenschappelijke brandstofimportstrategie voor te bereiden: (iii) een regionale infrastructuur in te stellen, te reorganiseren en te moderniseren. met prioriteit voor elektriciteitsverhindingen - om de ernstige energiecrises in Nicaragua en Honduras te verminderen - en de regionale telecommunicatie; en (iv) programma's op het gebied van sociaal werk. gezondheid. onderwijs en regionale misdaadbestrijding te coördineren. In oktober zou een milieutop worden gehouden in Nicaragua en in Honduras zou een internationale conferentie voor vrede en ontwikkeling worden gehouden.

Milieutop

Op 13-14 oktober werd in de Nicaraguaanse hoofdstad Managua de eerste topconferentie van Middenamerikaanse leiders over het milieu gehouden

Op de conferentie waren aanwezig de presidenten van Costa Rica. El Salvador. Guatemala, Honduras, Nicaragua en Panama, alsmede de minister van toerisme en milieuzaken van Belize, Henry Young. De Amerikaanse vice-president Al Gore woonde de conferentie als waarnemer bij. De deelnemers tekenden een Alliantie van Duurzame Ontwikkeling. besloten een inventarisatie te maken van bedreigde dier- en plantensoorten, en binnen 18 maanden een .,biologische corridor in Midden-Amerika" in te stellen om ..het stelsel van beschermde gebieden (in de regio) te versterken", en richtten een speciaal fonds op ter financiering van milieuprojecten.

(Vor.ber.pag. 690/1-1993)

ACHTSTE TOP GROEP VAN RIO

Op 9-10 september werd in Rio de Janeiro de achtste top van de Groep van Rio (twaalf Zuidamerikaanse landen, met Trinidad en Tobago namens de Caribische landen. en Guatemala namens Midden-Amerika) gehouden, voorafgaand aan de topconferentie van de Amerika's die de Amerikaanse president Bill Clinton in december in Miami had gepland.

De top werd bijgewoond door de staatshoofden van alle lidstaten met uitzondering van Guatemala. Er werd een verklaring aangenomen waarin (i).,de noodzaak van het opheffen van het embargo" van de VS tegen Cuba werd onderstreept in het belang van de ,,vreedzame overgang (vanCuba) naar een democratisch en pluralistisch stelsel": (ii) werd aangedrongen op een vreedzame oplossing in Haiti en het aftreden van de militaire machthebbers teneinde Amerikaanse militaire interventie te voorkomen (hoewel Argentinië aanbood deel te nemen aan een door de VS aangevoerde multinationale troepenmacht; (iii) steun werd uitgesproken voor verdere regionale integratie en samenwerking tegen drugshandel en terrorisme.

(Vor.ber.pag. 41/3 e.v.-1994)

ARGENTINIË

EINDE AAN DIENSTPLICHT. NIEUWE GRONDWET. BEZUINIGINGSMAATREGELEN. VN-RESOLUTIE OVER FALKLAND/MALVINAS-EILANDEN

Op 10 juni 1994 maakte president Carlos Saul Menem bekend dat hij van plan was de dienstplicht af te schaffen.

Het besluit kwam als een verrassing voor de militaire top. Waarnemers suggereerden dat Menem munt wilde slaan uit dc grote aversie die onder de bevolking tegen de dienstplicht bestond. Zij merkten op dal zijn campagne voor herverkiezing in 1995 zou samenvallen met het einde van de huidige dienstplichtperiode van 12 maanden.

De strijdkrachten telden 18.700 dienstplichtigen. De defensiebegroting - op dat moment $ 4,8 mrd - zou naar venvachting 3 procent moeten stijgen wanneer de dienstplichtigen moesten worden vervangen door vrijwilligers. Het was bekend dat men in het leger de voorkeur gaf aan een periode van vier tot vijf jaar om de overgang naar een volledige beroepsstrijdmacht te realiseren, en dat men gekant was tegen het geïmproviseerde karakter van de beslissing. Naar verwachting zou meer geld worden geëist om de lage wedde te verhogen en verouderd materieel te vervangen.

Seineldin maakt voornemen bekend om in de politiek te gaan

Op 21 juni berichtte het Madrileense dagblad El *Pais* dat de oneervol ontslagen kolonel Mohamed Ali Seineldin, die levenslang had gekregen als zijnde het brein achter de mislukte militaire coup van december 1990 (zie pag. 315/1 e.v.-'91), had laten weten van plan te zijn deel te nemen aan de algemene verkiezingen van 1995 als leider van een ,,breed,multisectoraal" front tegen onrecht, onderdrukking en absolutisme.

Het besluit w-as naar verluidt mede ingegeven door het politieke succes van een andere oneervol ontslagen militair, luitenant-kolonel Aldo Rico. de leider van mislukte militaire staatsgrepen in 1987 en 1988 (zie pag. 190/3 e.v.-'88 en 390/3 e.v.-'89): Rico stond aan het hoofd van de rechtse Beweging voor Waardigheid en Onafhankelijkheid (Modin), die 20 afgevaardigden had in de Constituerende Vergadering die tot taak had de grondwet aan te passen (zie pag. 553/3-'94).

Nieuwe minister van justitie

Op 10 juni werd Rodolfo Barra, tot dan toe rechter van het Hooggerechtshof, benoemd tot de nieuwe minister van justitie. Hij volgde Jorge Maiorano op, die de nieuwe ombudsman zou worden.

Nieuw veiligheidssecretariaat

De bomaanslag op joodse kantoren in de hoofdstad Buenos Aires op 18 juli (zie onder ISRAËL) was voor president Carlos Menem aanleiding op 20 juli per decreet een nieuw Secretariaat van Veiligheid en Bescherming van de Geineenschap in het leven te roepen.

Het nieuwe orgaan. dat speciale bevoegdheden had. zou geleid worden door generaal Andres Antonietti. In mei was het kabinet nog verdeeld geweest over de vorming van een ,,superministerie" van binnenlandse zaken dat

zich zou moeten bezighouden met drugshandel, de activiteiten van zogenaamde ,.beroepsagitators" en de toenemende sociale onrust (zie pag. 554/2-'94).

Protesten tegen regering. Brazilië protesteert tegen opmerking Mcncm

Op 6 juli werd een ,,federalemars" gehouden in Buenos Aires waaraan naar schatting 40.000 tot 60.000 vakbondsleden en aanhangers van oppositiegroeperingen deelnamen om te protesteren tegen de gevolgen van het vrije-marktbeleid van de regering. Menem zei echter dat er over het economische beleid van de regering .,niet onderhandeld" kon worden.

Aan het protest, het grootste sedert Menem in 1989 aan de macht was gekomen. namen ook ambtenaren deel. die zowel uit de door de recessie getroffen provincies als uit Buenos Aires afkomstig waren. De staking werd uitgeroepen door het Argentijnse Arbeiderscongres (CTA) en de Argentijnse Arbeidersbeweging (MTA), die kritiek hadden op het overkoepelend Algemeen Vakverbond (CGT) vanwege de compromissen die het in een eerder stadium met de regering had gesloten.

In leidende kringen van de Braziliaanse regering werd protest aangetekend tegen Menems retorische suggestie dat dergelijke marsen beter op hun plaats waren in Brazilië ,,waar het minimumloon de helft is van een Argentijns pensioen".

Menem zei later dat hij verkeerd begrepen was en bood zijn verontschuldigingen aan aan president Itamar Franco. die had gedreigd de presidentiële Mercosnr-top in augustus niet te zullen bijwonen. Een bezoek van de Braziliaanse onderminister van buitenlandse zaken werd uitgesteld. evenals de lezing die de Argentijnse minister van economie. Domingo Cavallo, in Brazilië zou geven.

Nieuwe grondwet

Op 22 augustus voltooide de Constituerende Vergadering, die tot taak had de grondwet uit 1853 te wijzigen, haar werkzaamheden. De regering en ongeveer 5.000 ambtenaren zwoeren trouw aan een nieuwe grondwet op 24 augustus. Het meest omstreden onderdeel hierin was de afzonderlijke bepaling die het president Carlos Menem mogelijk maakte zich herkiesbaa te stellen.

De belangrijkste bepalingen betroffen (i) de directe verkiezing van de president en de vicepresident voor een termijn van vier jaar inet eenmalige herverkiezing; (ii) een beslissende ronde bij presidents- en vice-presidentsverkiezingen indien geen van de kandidaten minimaal 45 procent van de stemmen had behaald. of tussen de 40 en 45 procent met een voorsprong van 10 procent op de kandidaat op de tweede plaats; (iii) het in het leven roepen van de functie van premier: (iv) verkiezingen voor een derde senator in elke provincie als vertegenwoordiger van minderheden; (v) de vorming van een autonoom bestuur voor de hoofdstad Buenos Aires, waarbij de burgemeester in directe verkiezingen gekozen zou worden; (vi) verplichte toestemming van het Congres voor nooddecreten en andere dringende wetgeving; (vii) de instelling van een nieuwe Nationale Rekenkamer en hei toekennen van een onafhankelijke status aan de bureaus van de procureur-generaal en de ombudsman; (viii) de benoeming van leden van het Hooggerechtshof door de president, echter bij goedkeuring door een tweederde Senaatsmeerderheid, (ix) herbevestiging van de Argentijnse soevereiniteit over de Falkland/Malvinas-eilanden; (x) een nieuwe verdeelsleutel voor de federale inkomsten: (xi) de garantie van gratis onderwijs en gelijke kansen in het openbare-schoolsysteem en de zelfstandigheid en onafhankelijkheid van universiteiten: (xii) de ratificatie van negen internationale mensenrechtenverdragen. (xiii) de incorporatie van verzoekschriften van amparo (bescherming). habeas corpus en habeas data; (xiv) de erkenning van inheemse volkeren, hun rechten en gemeenschappelijk landbezit: (xv) de bescherming van kinderen van voor hun geboorte tot en niet de laatste klas van de basisschool; en (xvi) de bescherming van gebruikers- en consumentenrechten.

Algemene staking

Ondanks een verbod begon op 2 augustus een algemene staking. Het was het eerste verbod van een arbeidersprotest sedert het herstel van de democratie in 1983.

De staking was uitgeroepen door de vakbondsfederaties CTA en MTA uit protest tegen het neo-liberale economische beleid van de regering. Oppositiepartijen steunden de staking, maar de machtige Menem-gezinde CGT was er tegen. De vervoerssector en verschillende delen van de overheid werden door de staking getroffen. vooral in de noordoostelijke provincies waar bijna geen dienst meer functioneerde.

Bezuinigingsmaatregelen. Privatiseringsprogramma

In een toespraak op 31 augustus kondigde minister van economie Domingo Cavallo een reeks maatregelen aan om tot eind 1995 S 2 mrd te besparen op de overheidsuitgaven en een sluitende begroting te garanderen. Tot de maatregelen behoorden een vacaturestop van 12 maanden bij de overheid, plannen voor de privatisering van een aantal overheidsbedrijven en scherpere controles op overheidsaankopen en op uitvoering van sociale-zekerheidsplannen.

De vacaturestop had betrekking op ongeveer 10.000 tijdelijke en vaste banen bij de ambtenarij, de strijdkrachten en de veiligheidstroepen. Voorgedragen voor privatisering werden de Nationale Munt. de Nationale Post en Telegraaf. alle luchthavens, het petrochemische complex Bahia Blanca en. zeer omstreden, de Nationale Commissie voor Atoomenergie (CNEA).

Vijf dagen voor deze bekendmaking was CNEA-voorzitter Manuel Mondino afgetreden uit protest tegen plannen om de commissie in twee ;ip;ir.fr organen te splitsen. Op 30 augustus R-as hij opgevolgd door Guillermo Padin Zabal.

Volgens het plan zouden alle kernenergiecentrales (die op dit moment in 17 procent van de elektriciteitsbehoefte van het land voorzagen) in een nieuwe particuliere maatschappij ondergebracht worden, Nucleoélectrica nv., die verantwoordelijk zou zijn voor de produktie van kernenergie. Het andere nieuwe orgaan, Atoinica nv., dat in handen van de overheid zou blijven, zou zorgen voor de brandstofcyclus en de restanten. de produktie van radioisotopen en onderzoeksactiviteiten, en zou gefinancierd worden uit de opbrengsten van de verkoop van brandstof door Nucleoélectrica. De verkoop van aandelen-Nucleoélectrica begin 1995 zou naar verwachting $600 mln opleveren. terwijl door de verkoop van de kerncentrales de particuliere sector verantwoordelijk zou worden voor de voltooiing van Atucha-II. die naar schatting $ 1 mrd zou kosten. Op 9 september werd bekendgemaakt dat Augustin Blanco was benoemd tot voorzitter van Nucleoélectrica.

Nieuwe burgemeester van Buenos Aires

Op 5 september werd Jorge Dominguez van de PJ beëdigd als burgemeester van Buenos Aires; hij was de laatste die door de nationale president benoemd werd. Krachtens de nieuwe grondwet die in augustus was afgekondigd (zie boven) zouden toekomstige burgemeesters via directe verkiezingen worden aangewezen.

Oprichting nieuwe politieke partijen. Aldo Rico presidentskandidaat

Op 22 september werd de vorming van een nieuwe partij bekendgemaakt, de Politieke Opening voor Sociale Integriteit (PAIS). De nieuwe partij vo mde een bedreiging voor de regerende Justicialistische Partij (PJ, de Peronisten) aan het begin van de herverkiezingscampagne van president Carlos Menem.

De PAIS werd opgericht door José Octavio Bordon, tot dan toe senator voor de PJ. bij wie zich vijf deserterende PJ-afgevaardigden hadden gevoegd. Daardoor had de regering in de Kamer van Afgevaardigden nog slechts de steun van 123 van de 254 leden.

Onder de aanwezigen bij de presentatie van de PAIS waren Carlos Alvarez. leider van het linkse Groot Front (FG) en voormalig PJ-lid, en de leiders van Socialistische Eenheid en van

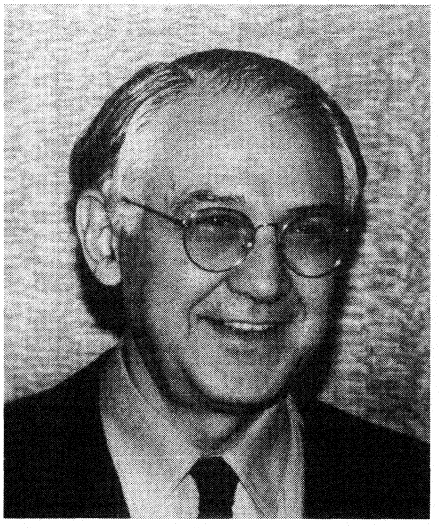

De minister van buitenlandse zaken van Argentinië, Guido di Tella.

Christelijke Democratie, die zich naar verwachting samen met de PAIS en het FG achter één presidentskandidaat zouden scharen.

Op 29 september verklaarde een splintergroepering van Modin dat zij een nieuwe partij had opgericht genaamd ,,Blauw en Wit" Modin onder leiding van Luis Polo.

Bij de oprichtingsvergadering beschuldigde Polo Modin-leider Aldo Rico er in een toespraak van de beweging ..verraden" te hebben door de PJ steun aan te bieden in alle tweede stemrondes bij de verkiezingen van 1995.

Modin-leider Aldo Rico werd op 23 oktober door zijn partij officieel kandidaat gesteld voor het presidentschap.

Oud-president overleden

Op 30 september overleed voormalig luitenant-generaal Roberto Viola op 69-jarige leeftijd aan een hartaanval. Hij was in 1981 negen maanden president geweest.

Als een van de leiders van de militaire dictatuur in 1976-'83 was Viola in 1983 tot bijna 17 jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens schendingen van de mensenrechten. Hij had slechts vijf jaar uitgezeten en had in december 1990 gratie gekregen (zie pag.316/1/2/-'91).

Senaat tegen promotie militairen

De Senaat stemde op 27 oktober tegen de promotie van twee marine-functionarissen, kapitein Antonio Pernias en kapitein Juan Carlos Rolon, die op de beruchte Technische Marineschool hadden gewerkt tijdens de militaire dictatuur van 1976-'83 en die hadden toegegeven politieke gevangenen te hebben gemarteld Deze bekentenis hadden zij afgelegd een week voor de stemming in de Senaat toen zij intensief werden ondervraagd in verband met de verdwijning en marteling van twee Franse nonnen in 1977

Besluit om IMF-kredieten niet op te nemen

De regering maakte op 28 september bekend dat zij de twee resterende tranches van $205 mln van een IMF-lening van $ 2,94 mrd, die was goedgekeurd in maart 1992 (zie pag. 543/1 -'92), niet zou opnemen. 41s reden noemde de regering dat zij ,,grotere vrijheid bij economische beslissingen" wenste.

In cornnientaren werd gesuggereerd dat het besluit was ingegeven door de wens van de regering haar uitgavenbeleid niet belast te zien met externe beperkingen in de aanloop naar de verkiezingen van mei 1995.

VN-resolutie over Falkland/Malvinas-eilanden

Op 12 juli nam de Dekolonisatiecommissie van de Verenigde Naties, met steun van Chili, Cuba en Venezuela. een resolutie aan waarin er bij Argentinië en Groot-Brittannië op werd aangedrongen om via onderhandelingen tot een oplossing te komen van territoriale claims en een einde te maken aan de ,,koloniale situatie" rond de Falkland/Malvinas-eilanden.

Minister van buitenlandse zaken Guido di Tella zei tijdens een toespraak tot de commissie dat Argentinie bereid was onderhandelingen te beginnen met een ,,open agenda". De Britse regering nam niet deel aan het overleg van de commissie.

Di Tella zei later dat hij pessimistisch was over de afloop van een derde gespreksronde met Groot-Brittannië over olie-exploratierechten rond de Falkland-eilanden. die op 14 juli begonnen was. Hij voegde eraan toe dat Argentinie ,,absoluut niets" zou doen om ..water bij de wijn te doen" aangaande zijn soevereiniteitsrechten in deze kwestie.

Onenigheid over toezicht op visserijzones rond Falkland/Malvinas-eilanden

Op 24 augustus zei de Britse minister van binnenlandse zaken Michael Howard tijdens het bezoek dat hij aan Buenos Aires bracht op zijn rondreis door Latijns-Amerika, dat een eenzijdig Brits besluit (van 23 augustus) om de zone waar exclusieve rechten voor de visserij van kracht waren uit te breiden met een gebied ten noorden van de eilanden, was genomen om de pijlinktvisreserves te beschermen.

Howard benadrukte dat het besluit om toezicht uit ie oefenen over een gebied waar de visserijzones van Argentinië en de Falklandeilanden in elkaar overgingen en waar tot nu toe geen van beide landen controles uitvoerde. geen vergelding was voor het feit dat in de nieuwe A gentijnse grondwet aanspraken op de Falkland-eilanden waren herbevestigd. Hij zei dat er over de Falkland-eilanden .,niets te onderhandelen" viel.

Minister Guido di Tella van buitenlandse zaken, die een ontmoeting van een uur niet Howard had. noemde het besluit ,,onzin, bedacht door lagere ambtenaren op het Britse ministerie van buitenlandse zaken en alleen bedoeld om ons dwars te zitten". Hij bevestigde dat Argentinië door zou gaan met het uitvoeren van patrouilles in de buurt van de nieuwe zone en hij zei te hopen dat er geen incidenten zouden plaatsvinden.

Overleg met Groot-Brittannië

Minister Guido di Tella bracht van 3-5 oktober een bezoek aan Groot-Brittannië.

Tijdens overleg met onder meer de Britse minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest. Douglas Hurd, werd gesproken over bilaterale handelsbetrekkingen, visserijzaken en de mogelijkheid van gezamenlijke exploitatie van olievelden bij de Falkland-eilanden.

Menem verklaarde op 30 oktober dat een van de .,verschillende alternatieven" die werden bestudeerd om de eilanden weer in Argentijnse handen te krijgen, een voorstel betrof om de eilandbewoners financieel schadeloos te stellen.

(Vor.ber.pag. 552/3 e.v.-1994)

HAÏTI

ARISTIDE KEERT TERUG. NIEUWE REGERING. VERDERE ONTWIKKELINGEN

President Jean-Bertrand Aristide, de radicale rooms-katholieke priester die in december 1990 met overweldigende meerderheid de presidentsverkiezingen had gewonnen (zie pag. 320/2 e.v.-'91) maar in ballingschap was geweest sinds de militaire staatsgreep van 30 september 1991 (zie pag. 825/1 e.v.-'91), keerde vanuit de Verenigde Staten in een Amerikaans vliegtuig terug naar Haïti op 15 oktober 1994. Aristide werd bij aankomst in de hoofdstad Port-au-Prince opgewacht door zo'n 100.000 mensen (wier welkomstfeesten echter aan banden werden gelegd door de veiligheidsoperatie die door de Amerikanen op touw was gezet). Hij riep op tot verzoening in plaats van wraak. en tot een einde aan het geweld dat de jaren van militair bestuur had gekenmerkt.

President Jean-Bertrand Aristide zwaait naar de menigte die hem verwelkomt bij zijn terugkeer in Port-au-Prince op 15 oktober 1994.

Aristides terugkeer vond plaats op grond van de overeenkomst die op 18 september was gesloten tussen de VS en het militaire regime. en werd geruggesteund door de interventie op 19 september van een Amerikaanse (in naam multinationale) troepenmacht van meer dan 15.000 man (zie pag. 769/3 e.v.-'94). De leiders van de militaire junta hadden Haiti tussen 3-13 oktober verlaten.

De speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties op Haïti. Lakhdar Brahimi. vertrok op 39 oktober na een bezoek van een week. Tijdens een persconferentie zei hij dat hij ,,niet wist" wanneer de toestand voldoende stabiel zou worden geacht voor de beoogde aflossing door een 6.000 man sterke VN-missie op Haïti (UNMIH) van de door de Amerikanen geleide interventiemacht. Intussen werd Haïti van 22-28 oktober bezocht door een delegatie van de mensenrechtencommissie die door de VN en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) gezamenlijk was opgericht.

Vertrek van juntaleiders

Nog voordat formeel een amnestiewet van kracht werd, vluchtte juntalid en alom gevreesd politiecommandant Joseph Michel François op 3 oktober de grens over naar de Dominicaanse Republiek. waar hem op 4 oktober asiel werd verleend.

Aristide ondertekende op 10 oktober een decreet dat amnestie verleende aan de juntaleden en zo'n 500 functionarissen van het militaire bewind (hoewel het individuele personen bleef toegestaan naar de rechter te stappen voor misdrijven tegen de mensenrechten die sinds 1991 u-aren gepleegd). Het wetsvoorstel dat de weg effende voor een amnestie, was op 6 oktober door de tweede kamer van het Haïtiaanse parlement en op 8 oktober door de Senaat aangenomen.

Juntaleider generaal Raoul Cedras en het derde lid van de junta, de stafchef van het leger generaal Philippe Biamby, traden op 10 oktober af. De door de militairen benoemde president Emile Jonassaint trad op 12 oktober af. Op 13 oktober verlieten Cedras en Biamby het land en vlogen met een Amerikaans vliegtuig naar Panama.

Het vertrek van de juntaleden was mogelijk geworden door de aanvaarding van de amnestiewet. de asielregeling met Panama en de Amerikaanse bereidheid om de bevriezing op te heffen van bezittingen en bankrekeningen van hen en circa 600 van hun aanhangers in de VS. naar verluidt ter waarde van zeker $ 79 mln. Een huis en een strandvilla die Cedras op Haïti bezat, zouden van hem worden gehuurd (en voor hem worden beschermd) door de Amerikaanse regering. De officiële opheffing van de bevriezing van tegoeden en bezittingen. de laatste resterende Amerikaanse sanctie. werd bekendgemaakt op 15 oktober, gelijktijdig met Aristides terugkeer naar Haïti.

Nieuwe premier.Militaire benoemingen

Aristide benoemde op 24 oktober Smarck Michel officieel tot nieuwe premier.

Michel. een zakenman die in 1991 onder Aristide minister van handel en industrie was geweest, zou aanvankelijk hebben geaarzeld of hij de functie zou aanvaarden. Er zou echter verzet zijn gerezen van ondernemers en van de VS toen Aristide als alternatief de linkse minister van buitenlandse zaken uit zijn afgezette regering, Claudette Werleigh. overwoog.

Voor zijn terugkeer naar Haïti was er bij Aristide op aangedrongen tijdig opening van zaken te geven over de beoogde samenstelling van zijn regering. Op 12 oktober was de krachtig door de VS gesteunde interimpremier Robei-t Malval met de meerderheid van zijn kabinet voorlopig weer in functie getreden. De burgerregering. die in mei 1994 door het militaire bewind was geïnstalleerd (zie pag. 767/3-'94), had op 11 oktober formeel haar aftreden bekendgemaakt.

Onder de militaire benoemingen viel op 18 oktober de promotie van kolonel Bernardin Poisson tot generaal en tot stafchef van het leger op. Poisson werd alom beschouwd als een goede toekomstige bevelhebber van de strijdkrachten.

Haitiaanse senatoren stemmen op 7 oktober 1994 voor een algemene amnestie voor de leden van de militaire junta. V.l.n.r. Julio Larosiliere, Serge Joseph. senaatsvoorzitter Firmin Jean-Louis, en Jean Robert Martinez.

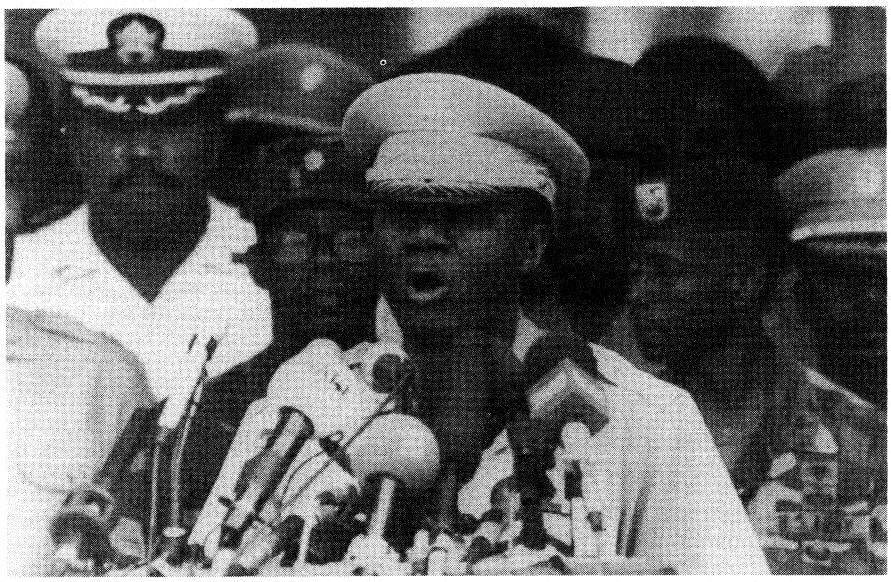

Generaal Jean-Claude Duperval houdt een rede na zijn benoeming op 10 oktober 1994 tot voorlopig bevelhebber van de strijdkrachten.

De vertrokken Cedras was als bevelhebber van de strijdkrachten op 10 oktober voorlopig opgevolgd door zijn plaatsvervanger generaal Jean-Claude Duperval, die oorspronkelijk in 1993 door Aristide was benoemdin het kader van een mislukte poging om tot tenuitvoerbrenging van het akkoord van Governor's Island te komen, dat voorzag in het aftreden van de junta (zie pag. 341/3-'94). Duperval werd op 17 oktober het doelwit van massale woede nadat geruchten de ronde hadden gedaan over een complot van het leger om Aristide te vermoorden.

Volgens berichten was Aristide voorstander van een beperking van de totale omvang van de strijdkrachten tot circa 1.500. Onder de junta waren er in totaal 7 450 militairen en politiefunctionarissen geweest. van mie ongeveer de helft zou zijn verdwenen. Op 31 oktober riep Aristide specifiek op de zogenoemde ,,sectiehoofden" te ontwapenen, van wie er ongeveer 550 waren, verspreid over de negen departementen van Haïti. Tegelijkertijd drong hij er bij de mensen op aan geen repressailles tegen hen te ondernemen. Veel individuele ..sectiehoofden", die raak op eengewelddadige en arbitraire manier macht hadden uitgeoefend, werden aangevallen door woedende demonstranten.

Amerikaanse actie tegen FRAPH. Gewelddadige incidenten

Amerikaanse militairen kwamen op 3 oktober in actie tegen het pro-militaire Front voor de Bevordering en Vooruitgang van Haïti (FRAPH). Zij arresteerden een aantal gewapende mannen bij een inval in het hoofdkwartier van het FRAPH in Port-au-Prince (waarbij zij werden toegejuicht door een menigte Aristide-aanhangers) en doorzochten ook de rest van de stad.

Tijdens de uitbarsting van geweld in de maand oktober zouden 50-70 moorden zijn gepleegd door rechtse aanhangers van het verdreven militaire bewind. Bij verscheidene incidenten waaraan in de media aandacht werd geschonken. werden pro-Aristide-demonstranten neergeschoten of gedood door voertuigen die op mensenmassa's inreden.

Terugkeer van vluchtelingen

De eerste 503 van de naar schatting 20.000 Haïtiaanse vluchtelingen keerden aan boord van een Amerikaanse kustwachter terug naai Haïti vanaf de Amerikaanse basis Guantanamo op Cuba. Tegen het einde van de maand werd bericht dat tweederde deel van de vluchtelingen terug was op Haïti.

Nieuw kabinet

De toekomstige nieuwe premier Smarck Michel maakte op 6 november het nieuwe kabinet bekend dat diezelfde dag nog de steun kreeg van de Senaat en op 7 november van de Nationale Assemblée op 8 november werd het beedigd

in het nieuwe kabinet. dat vooral bestond uit aanhangers van president Aristide, zaten zes leden van de zogeheten overgangsregering die was gevormd door waarnemend premier Robert Malval ten tijde van het mislukte Governor's Island-akkoord uit 1993 over de machtsoverdracht van het militaire regime aan de gekozen president Aristide (zie pag. 768/1 e.v.-'93).

Verder hadden in het nieuwe kabinet zitting: Anthony Barbier van de sociaal-democratische oppositiepartij Panpra; Marc-Henri Rousseau François. die lid was geweest van de door het militaire regime in oktober 1991 gevormde tijdelijke regering (zie pag. 246/1-'92), en niet partijgebonden figuren, onder wie tic alom gewaardeerde jurist Ernst Malebranche en de directeur van de kamer van koophandel Maurice Lafortune.

De nieuwe regering, die zich allereerst ten doel stelde de economie nieuw leven in te blazen en orde en wet te handhaven, zou tot tijdelijke taak hebben nieuwe parlementsverkiezingen voor te bereiden. Aristide had oorspronkelijk in december verkiezingen willen houden. maar Michel zei op 29 november op een persconferentie dat dit technisch gezien onmogelijk was en dat de verkiezingen moesten worden uitgesteld tot begin 1995.

Samenstelling van het kabinet

Premier - Smarck Michel*; binnenlandse zaken - kolonel (bd) René Prosper; defensie - generaal (bd.) Wilthan Lhérisson"; buitenlandse zaken - mevr. Claudette Werleigh: financiën - mevr. Ma-

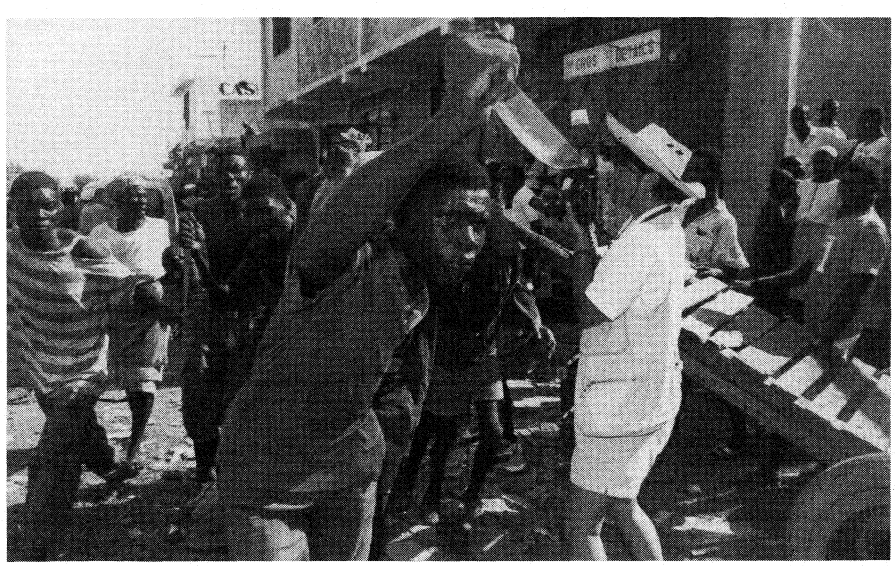

Plunderaars vechten op 1 oktober in de havenwijk van Port-au-Prince om goederen, die zijn geroofduiteenwarenhuis.

rie-Michelle Rey; samenwerking - Jean-Marie Cherestal: handel en industrie - Maurice Lafortune*; landbouw - François Severin; openbare werken - Marc-Henri François Rousseau": openbaar bestuur - Anthony Barbier": justitie - Ernst Malebranche*; gezondheidszorg - Jean-Joseph Moliere; sociale zaken - Enold Joseph*: onderwijs - Emmanel Buteau*;cultuur - Jean-Claude Bajeux*: voorlichting - Henri-Claude Ménard*: vrouwenrechten en -aangelegenheden - mevr. Lise-Marie Dejean*;milieu - Antoine Verdier*; Haïtianen in het buitenland - Fritzner Casseus".

"Nieuwe benoeming

In het kabinet werden ook acht staatssecretarissen opgenomen.

Gesprekken over economische hervormingen

Begin november arriveerde een delegatie van het IMF en de Wereldbank om besprekingen te voeren over de wederopbouw, met internationale hulp, van de zieltogende economie van Haïti.

In augustus hadden Aristide en afgevaardigden van donorlanden tijdens een ontmoeting in de VS overeenstemming bereikt over een liberaal raamprogramma. dat voorzag in $ 750 mln aan hulp gedurende 15 maanden. Het eerste belangrijke besluit om de regeringssubsidies terug te dringen. dat onder andere leidde tot een dramatische stijging van de benzineprijs, had zo'n vijandige reactie onder de bevolking tot gevolg toen het eind oktober werd bekendgemaakt, dat Aristide haastig een prijsverlaging van 25 procent aankondigde.

Poisson bevelhebber van strijdkrachten. Veiligheidsmaatregelen

Op 17 november leidde een wijziging van de legertop tot de benoeming van generaal Bernardin Poisson tot bevelhebber van de strijdkrachten als opvolger van generaal Jean-Claude Duperval.

De politietaken bleven grotendeels in handen van de Amerikaanse militairen. hoewel op 7 november werd aangekondigd dat hun aantal eind november zou worden verminderd tot 9,000 De VN-missie in Haïti (UNMIH) was nog niet ingezet VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali maakte op 15 november de benoeming bekend aan de Amerikaanse generaal-majoor Daniel Schroeder tot commandant van het militaire onderdeel van de UNMIH en van de Canadees Neil Pouliot tot hoofd van het politieonderdeel.

Medio november werden 750 leden van de Haïtiaanse strijdkrachten die zich niet schuldig hadden gemaakt aan schending van de mensenrechten, na een snelle training van een week onder leiding van Amerikaanse en Canadese instructeurs. ingezet in Port-au-Prince en enkele provincieplaatsen. Zij vormden het eerste contingent van de nieuwe Haïtiaanse politie.

Er bleven gewelddadige incidenten plaatsvinden. terwijl berichten suggereerden dat veel mensen zich nog steeds schuilhielden op het platteland. Veel Aristide-aanhangers waren nog steeds bang voor lokale leiders van attaché-bendes. Deze vrees werd gevoed door de onthoofding van de in een hinderlaag gelokte Aristide-gezinde vice-burgemeester van Mirebalais op 4 november. Sommige attaché's waren gevlucht na de landing van de Amerikanen in september uit vrees voor vergelding van de bevolking wegens hun rol in het verleden.

Aristide legt priesterschap neer

Medio november werd bekendgemaakt dat Aristide op 17 oktober een brief had geschreven aan monseigneur François Gagot, aartsbisschop van Cap-Haïtien en voorzitter van de Haïtiaanse bisschoppenconferentie. waarin hij akkoord ging met wat hij noemde Gagots verzoek om uit te treden als priester (hij was op 3 juli 1982 gewijd).

Aristide zei dat zijn besluit was ingegeven door de wens om de betrekkingen tussen Haïti en hel Vaticaan te herstellen. De rooms-katholieke gezagsdragers in Haïti, die fel tegen Aristides bevrijdingstheologie gekant waren, werden ervan verdacht een couppoging re hebben gesteund in januari 1991 na diens verkiezing tot president. Na de couppoging had een woedende menigte de woningen aangevallen van de pauselijke nuntius en van de aartsbisschop van Port-au-Prince. monseigneur François-Wolf Ligondé, die naar het buitenland vluchtte (zie pag. 321/1 e.v.-'91). Na de coup van september 1991 erkende het Vaticaan als enige souvereine staal het inilitaii-e regime, terwijl de bisschoppenconfereiltie de internationale sancties veroordeelde en zich verzette tegen de Amerikaanse interventie in september 1994.

Slachtoffers tropische storm

De tropische storm ,,Gordon" die op 13–14 november over Haïti raasde, richtte aanzienlijke schade aan en eiste veel mensenlevens onder de volledig verraste bevolking. In de zuidelijke plaats Jacmel vielen zeker 200 doden. Het officiële dodencijfer bedroeg op 23 november 829 en zou nog verder stijgen, terwijl 10.000 a 15.000 mensen dakloos waren geworden.

(Vor.ber.pag. 766/1 e.v.-1994)

Premier Smarck Michel voert. temidden van leden van zijn kabinet. het woord in het parlement op 7 november 1994.

HONDURAS

MOORDKOMPLOT

Op 5 april 1994 maakten de autoriteiten bekend dat in maart een komplot om president Carlos Roberto Reina te vermoorden, was verijdeld.

Volgens bronnen in het leger had de Hondurees Luis Hernandez Sosa. die betrokken zou zijn bij drugshandel, drie Nicaraguanen $ 400.000 geboden voor de moord op Reina. Een van hen, Luis Rene Quintero, die banden had met de Nicaraguaanse militaire inlichtingendienst, kreeg naar verluidt spijt en meldde het komplot aan het Hondurese ministerie van binnenlandse zaken. Reina sloot politieke motieven uit en verklaarde dat bij het komplot uitsluitend criminelen betrokken waren die zich verzetten tegen zijn strijd tegen de drugshandel.

TOENEMENDE OPPOSITIE. MILITAIRE DIENST WORDT VRIJWILLIG

Toen hij in januari president werd, had Reina gevraagd hem 100 dagen de tijd te gunnen om met maatregelen te komen die een ,,menselijkgezicht" zouden

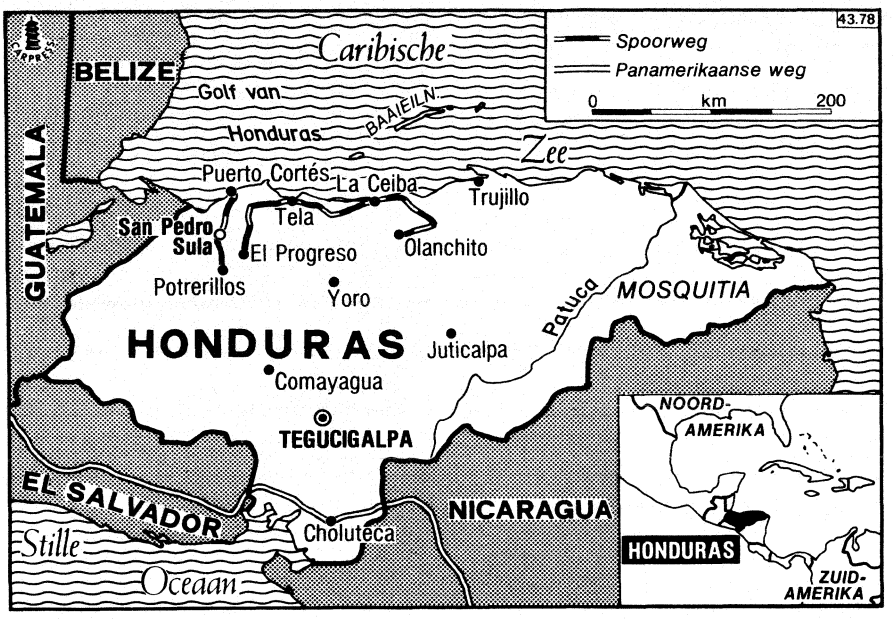

geven aan het economische aanpassingsprogramma, en om de prominente rol van de militairen in staatszaken terug te dringen. Tegen april nam de oppositie tegen hem toe omdat hij deze beloften niet had waargemaakt.

Vakbondsleiders beschuldigden Reina van voortzetting van het neo-liberale economische beleid van de vorige, rechtse regering van president Rafael Callejas. Op 22 april werden demonstraties gehouden in de hoofdstad Tegucigalpa. waarbij maatregelen werden geëist ter compensatie van de hoge kosten van levensonderhoud. Volksorganisaties en boerenbonden blokkeerden de panamerikaanse autoweg te La Entrada in het departement Copan, uit protest tegen de stijging van de prijzen van benzine en elektriciteit die eind maart was aangekondigd.

De opperbevelhebber van de strijdkrachten, generaal Luis Alonso Discua Elvir. maakte op 19 april eenzijdig bekend dat de strijdkrachten het in 1954 met de Verenigde Staten gesloten verdrag voor militaire bijstand wensten op te zeggen. Discua verklaarde dat de resterende bijstand van de VS, die in 1993 drastisch was verminderd, slechts de VS ten goede kwam en aan te veel voorwaarden en sancties was gebonden. Hij trok ook de juistheid in twijfel van de aanwezigheid van Amerikaanse troepen, adviseurs en militaire waarnemers in het land. Reina, die er in sommige media van werd beschuldigd het buitenlandse beleid te laten dicteren door de militairen, reageerde op 20 april met de bekendmaking dat hij dc Nationale Veiligheidsraad had verzocht het verdrag opnieuw te bestuderen.

Op 28 april kondigde president Reina aan dat de volgende dag bij het Nationale Congres een wetsvoorstel zou worden ingediend om de militaire dienst vrijwillig te maken. Tijdens een vraaggesprek in de pers bevestigde hij echter dat het opperbevel van de strijdkrachten niet met het voorstel instemde.

Op 4 mei stemde het Nationale Congres met tweederde meerderheid in met de wijziging van artikel 470 van de Grondwet, waardoor de militaire dienst vanaf 1995 vrij illig zou worden.

Dienstplicht tijdelijk opnieuw ingevoerd

Op 1 augustus werd de dienstplicht tijdelijk weer ingevoerd.

De opperbevelhebber van de strijdkrachten, generaal Luis Alonso Discua Elvir, die zich had verzet tegen het besluit van het Congres in mei om de dienstplicht af te schaffen (dat nog geratificeerd inoest worden door een tweederde meerderheid in het parlement), had naar verluidt geklaagd over een tekort aan ,,vrijwilligers" en een ,.ultimatum" gesteld aan president Carlos Roberto Reina. Ook had hij zijn beklag gedaan over een campagne tegen de strijdkrachten en ,,geopperd" dat ,.linkse˘ ministers ontslagenzouden worden.

SOCIALE ONRUST

Na een drie dagen durende bezetting van het Congres door naar schatting 4.000 leden van zeven Indianengroeperingen, die op 11 juli een mars naar de hoofdstad Tegucigalpa afsloten, besloten regering en afgevaardigden de eerste Indiaanse gemeente te vormen in Yamaranguila (Intibuca)en sociale programma's en welzijnsprogramma's op te zetten. De regering beloofde ook noodcommissies in te stellen die aanvragen voor wegenbouw moesten beoordelen, kapverboden moesten uitvaardigen en de ìnoord op en bedreiging van Indianenleiders moesten onderzoeken

Op 4 juli kwamen bij een bomaanslag op het busstation in Comayagua, 60 km ten noordwesten van Tegucigalpa. negen mensen om het leven en raakten er 38 gewond. De aanslag was vermoedelijk gericht tegen Amerikaanse soldaten die gestationeerd waren in een nabijgelegen basis. De verantwoordelijkheid werd opgeëist door het Morazanista Patriottisch Front (FPM), dat actief was geweest in de jaren tachtig maar waarvan men had aangenomen dat het niet meer bestond.

TOENEMENDE POLITIEKE SPANNINGEN

Op 12 augustus dreigde het Volksrechtvaardigingsfront ,,Rolando Vindel" (FPV-RV), een tot dan toe onbekende linkse guerrillagroepering, iedereen te ,,straffen" die was betrokken bij de aanvaarding van het door het IMF gesteunde structurele aanpassingspakket dat op dat moment in het Congres werd besproken, ongeacht zijn of haar maatschappelijke achtergrond of positie.

Op 13 augustus ontplofte een bombrief in het gebouw van het ministerie van economische zaken in Tegucigalpa, die vergezeld ging van een protestboodschap tegen het structurele aanpassingsplan. De boodschap was afkomstig van het Morazanista Patriottisch Front (FPM).

Het *Central* America Report van 26 augustus schreef dat mensenrechtenorganisaties en volksbewegingen de strijdkrachten de schuld gaven van het scheppen van een crisissfeer - onder meer door middel van doodsbedreigingen aan het adres van regeringsfunctionarissen - om hun tanende macht te herstellen. Bezuinigingen op defensie maakten deel uit van het aanpassingspakket.

ECONOMISCHE MAATREGELEN

Op 14 oktober nam het Congres een structureel aanpassingsprogramma aan, na een heftig debat waarbij 36 leden van de oppositie uit de zitting wegliepen. Het programma was ingediend nadat onderministe van financiën Cristiana Nufio in september had verklaard dat de regering door geldgebrek niet kon functioneren en dat de economie bedreigd werd door hyperinflatie.

Het programma voorzag in nieuwe belastingen op financiële transacties en consumptiegoederen. bevriezing van de p ijzen van elementaire voedingsmiddelen tot het eind van het jaar en eenvoudige vacaturestop bij de overheid.

In een aparte wet werd overeengekomen het aantal Congresafgevaardigden van 120 terug te brengen tot 80.

LEXIXG IMF

Het IMF keurde op 24 juli een driejarige overeenkomst goed krachtens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) met leningen ter waarde van SDR 40,7 mln (ongeveer $ 58,51 mln) om het middellange economische programma \-an de regering voor 1992-'Y5 te steunen. Het eerste jaar van de overeenkomst zou worden gesteund met leningen van SDR 13,6 mln (ongeveer $ 19,55 mln).

(Vor.ber.pag. 254/2 e.v.-1994)

NICARAGUA

BEWEGINGSVRIJHEID STAFCHEF LEGER BEPERKT. AANKONDIGING VAN ZIJN VERTREK. GROEIENDE VERDEELDHEID IN FSLN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 21 maart 1994 verbood de militaire aanklager de stafchef van het leger, generaal Humberto Ortega Saavedra, een voormalige Sandinistische leider. de hoofdstad Managua te verlaten, nadat hij voor de rechtbank een verklaring had afgelegd in verband met zijn vermeende betrokkenheid bij een fatale schietpartij in 1990 waarbij de tiener Jean Paul Genie was omgekomen.

Hoewel hij zei bereid te zijn te gehoorzamen aan de wet. beweerde Ortega dat de zaak gepolitiseerd was om zijn imago en dat van het leger te beschadigen. Het vonnis. door het oppositionele Sandinistische Nationale Bevrijdingsfront (FSLN) een huisarrest genoemd. kwam op het moment dat de laatste versie van een wetsontwerp over de reorganisatie van het leger openbaar gemaakt zou worden: in dit wetsontwerp kwam de kwestie van de ambtstermijn van de stafchef aan de orde, en werd gesteld dat Ortega moest aftreden (zie pag. 344/1/2-'94). Generaal-majoor Joaquin Cuadra Lacayo, Ortega's plaatsvervanger, nam diens taken over.

Op 26 april maakte generaal Ortega bekend dat hij zou aftreden, maar dat de precieze datum van zijn vertrek afhing van de aanvaarding door het parlement van de wet over de reorganisatie van het leger.

Datumvastgesteld voor Humberto Ortega's vertrek als legerleider

President Chamorro maakte op 18 mei bekend dat generaal Humberto Ortega Saavedra op 21 februari 1995 zou aftreden als opperbevelhebber van het leger. Zijn ontslag was een van de belangrijkste eisen geweest van de extreem rechtse critici van Chamorro.

Onderhandelingen over demobilisatie recontra's

Begin maart kwam het demobilisatie-akkoord uit februari tussen de regering en de recontra's (herbewapende rebellen) van het Noordelijke Front 3-80 (FN 3-80) in gevaar, hetgeen een ernstige bedreiging vormde voor het kwetsbare vredesproces in Nicaragua (zie pag. 346/1/2-'94).

De rebellenleider José Angel Talavera zei dat de autoriteiten hun belofte hadden verbroken over de hoeveelheid land die beschikbaar werd gesteld voor herintegratie in het burgerbestaan. Na langdurige onderhandelingen werd een akkoord bereikt en zou de demobilisatie eind maart beginnen.

Verkiezingen aan Atlantische kust

Begin maart maakte de Opperste Kiesraad bekend dat de Constitutionalistische Liberale Partij (PLC) 37 van de 90 zetels had veroverd die inzet waren van verkiezingen in de autonome regio's aan de Atlantische kust op 27 februari. Het FSLN behaalde 32 zetels.

Beide partijen hadden in het noorden 19 zetels behaald, terwijl de PLC in het zuiden 18 zetels had veroverd en het FSLN 13. De inheemse Yatama-partij behaalde 12 zetels. de Nationale Oppositie Unie (UNO)zes. en de resterende drie zetels gingen naar twee plaatselijke partijen.

Verkiezingen in FSLN

Op 20-22 mei eindigde een buitengewoon congres van het Sandinistische Nationale Bevrijdingsfront (FSLN) in een overwinning van oud-president Daniel Ortega Saavedra op zijn gematigde tegenstanders.

Ortega werd herkozen als secretaris-generaal van het FSLN en zijn aanhangers. die een harde lijn voorstonden, veroverden de macht in de partij. Zij kregen acht zetels in het tot 15 leden uitgebreide nationale directoraat en een overheersende positie in de nieuw gekozen Sandinistische Assemblée. die met 15 leden werd uitgebreid tot 135. De Assemblée stemde voor een duidelijk beleid van oppositie tegen de rechtse regering van president Violeta Barrios de Chamorro, waarmee een einde kwam aan een veel bekritiseerde periode van besluiteloosheid.

Sergio Ramirez Mercado. die een sociaal-democratisch beleid voorstond. werd verslagen en weggestemd uit het nationale directoraat. Toen hij vervolgens aanbood ook af te treden als leider van de FSLN-fractie in de Nationale Assemblée, werd dat aanbod echter unaniem verworpen door de 39 parlementariers van het FSLN.

Voor het eerst werden vijf vrouwen in het directoraat gekozen. Van de voormalige guerrilleiders werd Thomas Borge gekozen tot plaatsvervangend secretaris-generaal van het FSLN. maar Jaime Wheelock verloor zijn zetel in het directoraat.

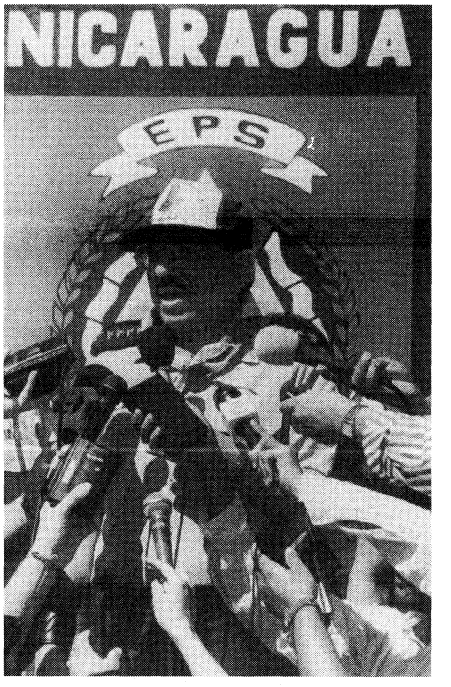

De stafchef van het Nicaraguaanse leger. generaal Umberto Ortega Saavedra. hier tijdens een persconferentie op 17 februari 1994.

Protestacties door oud-strijders

Voormalige linkse Sandinistische soldaten en voormalige recontra's (herbewapende rechtse contra's) gingen respectievelijk begin en eind juni 1994 in Managua over tot bezettingen in Managua om de rechtse regering van president Violeta Barrios de Chamorro te dwingen de vredesakkoorden van 1990 na te leven, waarin hun kredieten, land, bescherming en functies in een hervormd politiekorps waren aangeboden in ruil voor hun demobilisatie (zie pag. 820/3 e.v.-'90).

Op 7-8 juni bezetten ongeveer 30 voormalige Sandinisten op vreedzame wijze de Venezolaanse ambassade en de kathedraal van Managua. Ruim 20 recontra's die op 28-30 juni de Colombiaanse ambassade bezetten. vroegen daar asiel aan. Ook bezetten zij het hoofdkwartier van de Internationale Commissie voor Steun en Verificatie van de Organisatie van Amerikaanse Staten (CIAV-OAS).

Bezoek van Torricelli

De Democratische voorzitter van de subcommissie voor het westelijk halfrond van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden, Robert Torricelli, arri-

veerde op 2 juni in Nicaragua aan het hoofd van een Democratisch-Republikeinse delegatie die kwam overleggen over de gevallen van Amerikaanse staatsburgers, wier eigendonimen door het Sandinistische bewind (1979-90) waren geconfisqueerd

Torricelli waarschuwde dat deze kwestie uiterst belangrijk was voor de bilat?:-ale betrekkingen in de toekomst. Hel Amerikaanse Congres had op 29 april een amendement aangenomen om bilaterale hulp ie blokkeren, en het had de Amerikaanse regering verzocht multilaterale hulp tegen te houden aan elk land dat bezittingen van Amerikaanse staatsburgers had geconfisqueerd.

De Xicaraguaanse regering verwierp de cijfers van de Vereniging van Onteigende Amerikaanse Eurgers (ACAC) betreffende 650 nog resterende Amerikaanse aanspraken op 1.400 bezittingen, en erkende slechts de aanspraken van 125 Amerikaanse eisers op 412 bezittingen: volgens de regering hadden 177 andere eisers schadevergoeding ontvangen of hun bezittingen teruggekregen. Van 65 door de staat geconfisqueerde bezittingen waren er 30 officieel teruggegeven, 20 gevallen waren nog in behandeling en 15 gevallen die ..buiten de regels" vielen. vroegen om een speciale oplossing.

Voortzetting Amerikaanse hulp

Het *Central America Report* van 19 augustus citeerde een brief van de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken. Warren Christopher, aan de regering, waarin hij bevestigde dat de bilaterale en multilaterale hulp gehandhaafd zou blijven.

De regering zei dat dit uit erkenning was voor een kort daarvoor aangenomen wet, die de waarde van staatsobligaties verhoogde die ter compensatie waren aangeboden aan eigenaren van goederen en land dat tijdens het Sandinistische bewind was geconfisqueerd.

Een beslissing van april van het Amerikaanse Congres om de hulp aan een land te blokkeren dat bezittingen van Amerikaanse burgers confisqueerde. had op 29 juli in werking moeten treden (zie boven).

Bomaanslagen

Eind juli en begin augustus ontplofte een aantal niet al te krachtige bommen in Managua en Leon, ongeveer 70 km ten noord-westen van Managua. Niemand eiste de verantwoordelijkheid op voor de explosies, die lichte schade veroorzaakten en waarbij niemand gewond raakte. De autoriteiten dachten aan politieke protesten en niet zozeer aan terroristische aanslagen.

FSLN-leider Daniel Ortega Saavedra ontkende de suggestie van conservatieve tegenstanders en de rechtse media dat het FSLN verantwoordelijk was voor de aanslagen Ortega veroordeelde de aanslagen en riep de daders op „bij te dragen aan de vrede". De speculaties richtten zich vooral op radicale afsplitsingen van het FSLN. met name het Front voor Volksstrijd (FLP), dat op 28 juli de kathedraal van Leon bezette om zijri eisen kracht bij te zetten dat de regering met programma's moest komen om de werkloosheid en de armoede te bestrijden.

Verdeeldheid in FSLN neemt toe. Cardenal treedt uit partij

De verdeeldheid in het FSLN nam toe in september. toen de Sandinistische Assernblée, het uit 135 leden bestaande orgaan waaraan het nationale partijdirectoraat verantwoording schuldig was. Sergio Ramirez Mercado ontsloeg als leider van de 39 leden tellende FSLN-fractie in de Nationale Assemblée. De haviken in de partij wilden hem vervangen door oud-president Daniel Ortega Saavedra (die in mei was herkozen als FSLN-secretaris-generaal, zie boven), maar uiteindelijk werd de gematigde kandidate Dora Maria Tellez tot fractieleider gekozen.

Ramirez had op 5 september bij de Nationale Assemblée een voorstel tot wijziging van de grondwet ingediendmet de steun van 27 van de 39 FSLN-afgevaardigden en van afgevaardigden van de Conservatieve Volksalliantie (APC) en de Nicaraguaanse Democratische Beweging (MDN). De hervormingen maakten de herverkiezing van een president onmogelijk en sloten venvanten van een president uit van deelname aan presidentsverkiezingen. De Sandinistische Assemblee zei dat Kamirez had gehandeld tegen de richtlijnen van de partij in. maar deze beweerde d31 Ortega er persoonlijk belang bij had om juist deze hervormingen te vertragen.

Tellez werd op 12 september door d? fractie tot leider gekozen met 29 tegen 10 stemmen, terwijl de Sandinistische Assemblée Ortega bleef steunen. Hoewel Ortega op 12 september een lans brak voor eenheid in de partij, stuurde hij Carlos Fernando Chamorro de laan uit als hoofdredacteur van het officiële FSLN-orgaan *Barricada*. Chamorro, die deze functie al 15 jaar bekleedde, weigerde op te stappen. In een interview op 12 september zei Ramircs dat hij door aanhangers van Ortega met de dood was bedreigd tijdens een partijvergadering twee dagen daarvoor op de Centraalamerikaanse Universiteit.

Op 24 oktober bekrachtigde de Sandinistische Assemblée het ontslag van Chamorro als hoofdredacteur van *Barricada*; hij werd vervangen door Lumberto Campbell, een Ortega-gezind lid van het nationaal directoraat van het FSLN.

Ernesto Cardenal. die van 1979-'88 minister van cultuur was geweest, trad op 24 oktober uit het FSLN vanwege de groeiende verdeeldheid in de partij.

Cardenal. die een bekend dichter was en een voormalig radicaal priester. bekritiseerde Daniel Ortega, omdat deze naar zijn zeggen autoritair was enoerhinderde dat er discussie mogelijk was over beschuldigingen van het zich toeeigenen van bezittingen door vooraanstaande FSLN-ledenna deverkiezingen van 1990.

Nieuw militair wetboek goedgekeurd

Na een debat van twee maanden keurde de Nationale Assemblée op 23 augustus

De Nicaraguaanse president Violeta Barrios de Chamorro (r) wordt op 13 mei 1994 op Schiphol verwelkomd door de Nederlandse premier Ruud Lubbers. Tijdens een driedaags officieel bezoek aan Nederland voerden de president en vier van haar ministers onder meer gesprekken met premier Lubbers en de ministers Jan Pronk (ontwikkelingssamenwerking), Pieter Kooijmans (buitenlandse zaken) en Koos Andriessen (economische zaken), en met vertegenwoordigers van het bedrijfsleueri.

een nieuw militair wetboek goed, zonder de steun van de regerende Nationale Oppositie Unie (UNO). Doel van het wetboek was om het leger te depolitiseren en het gezag van de burgerlijke autoriteiten over het leger te vergroten. De UNO en de Opperste Raad voor Particuliere Ondernemingen (COSEP) vonden echter dat het wetboek niet ver genoeg ging.

Een van de belangrijkste bepalingen was dat er eenuiterste datum (21februari 1995) was vastgesteld waarop de zittende opperbevelhebber van de strijdkrachten, generaal Humberto Ortega Saavedra. met pensioen zou gaan (zie boven). Zijn opvolger zou op 21 december worden benoemd op voordracht van de militaire raad en na goedkeuring door de president; de ambtstermijn zou beperkt blijven tot een periode van vijf jaar. Een grote verandering ten opzichte van de traditie was dat verwanten van de president niet in aanmerking kwamen voor de post. Andere bepalingen behelsden onder meer een verbod op partijpolitieke banden voor alle leden van de strijdkrachten.

Nieuw hoofd COSEP gekozen

Op 7 september koos COSEP Gilberto Cuadra tot zijn nieuwe voorzitter voor een termijn van 12 maanden. Hij volgde Ramiro Gurdian op, die de COSEP verliet omdat hij zich kandidaat wilde stellen voor de presidentsverkiezingen van 1996. Cuadra, voorheen directeur van het Nicaraguaanse Ontwikkelingsinstituut, had in de jaren tachtig onder het Sandinistische bewind twee keer gevangen gezeten.

(Vor.ber.pag. 343/3 e.v.-1994)

VENEZUELA

BIJZONDERE BEVOEGDHEDEN VOOR REGERING. FINANCIËLE CRISIS. PLAN VOOR HERSTEL ECONOMIE. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 27 juni 1994 kende de regering zichzelf vergaande bevoegdheden toe om de heersende politieke en economische crisis aan te pakken. De volgende dag deed president Rafael Caldera Rodriguez tijdens de openingstoespraak van een speciale conferentie over constitutionele hervormingen het voorstel de kiezers in een referendum over zijn positie te laten beslissen en af te treden als zij zich tegen hem keerden.

De buitengewone bevoegdheden werden gerechtvaardigd omdat ze essentieel zouden zijn bij de aanpak van maatschappelijke ongeregeldheden, coupplannen. speculeren en hamsteren. Zij behelsden de opschorting van zes grondwetsartikelen, die het volgende waarborgden: (i) bescherming tegen willekeurige arrestatie en hechtenis; (ii) de onschendbaarheid van de eigen woning; (iii) bewegingsvrijheid in binnen- en buitenland; (iv) het recht wettige economische activiteiten te ontplooien: (v)het recht bezittingen te hebben: (vi) controle op onteigening door de staat. Bovendien werden transacties met buitenlandse valuta's tot 6 juli bevroren, evenals de prijzen van veel primaire consumptieartikelen en diensten.

Caldera schreef de noodzaak van de maatregelen, de strengste door een regering genomen sinds de invoering van de vrije-markthervormingen eind jaren tachtig. toe aan aanhoudende coupgeruchten en een ..ongezondeen misdadige trend om de nationale economie te gronde te richten". De waardevermindering van de bolivar met bijna vijftig procent sinds januari tot $ 1 = 200 bolivar op 23 juni, werd geweten aan speculaties (zie ook pag. 558/2 e.v.-'94). Hiermee samen ging een diepe crisis in het bankwezen; op 14 juni zag de regering zich gedwongen acht banken te sluiten die sinds het begin van het jaar met regeringssteun open waren gebleven.

Protesten tegen prijsspeculaties en hogere prijzen voor openbare diensten leidden op 22 juni tot ernstige ongeregeldheden in de westelijke staat Carabobo. waarbij een persoon om het leven kwam en honderden gewonden vielen; ook drie politieagenten raakten gewond en er werden 500 arrestaties verricht. Dezelfde dag kwam het tot botsingen tussen gemaskerde studenten en politie in de hoofdstad Caracas.

Frictie tussen regering en Congres

Op 29 juli zegde de regering van president Rafael Caldera, die een compromis met het Congres had bereikt na een confrontatie een week eerder, een voorgenomen referendum af over haar besluit van 22 juli om de in de grondwet verankerde burgerlijke en economische waarborgen weer op te schorten.

Het Congres had op 21 juli besloten vijf van de zes constitutionele waarborgen te herstellen. die Caldera op 27 juni had opgeschort. Dit besluit was gesteund door de Democratische Actiepartij (AD), de Sociaal-Christelijke Partij (COPEI) en Radicale Zaak (La Causa-R), samen goed voor 186 van de 254 zetels. Het recht om wettige economische activiteiten te beginnen bleef opgeschort.

Aanhangers van de regering, die zich gesteund wisten door dc strijdkrachten en de veiligheidsdiensten, benadrukten vervolgens dat er noodmaatregelen nodig waren in de strijd tegen linkse en rechtse activisten die het land wilden destabiliseren. In de voorbije weken hadden soldaten en de politie een aantal prominente critici van de regering opgepakt, evenals eigenaren van levensmiddelenwinkels die beschuldigd werden van hamsteren en woeker, en honderden sloppenwijkbewoners, voornamelijk in de hoofdstad Caracas. Ook de bezittingen van personen die banden hadden met de bankroete Banco Latino (zie pag. 557/1 en 558/1-'94) werden geconfisqueerd en er werden invallen gedaan in de huizen van verscheidene bankiers.

Op 29 juli liet de linkse Causa-R weten dat ze uit het Congres stapte na het besluit van het Congres om direct vier wetsvoorstellen van Caldera's regering goed te keuren om de heersende financiële crisis aan te pakken. Deze behelsden voorschriften voor buitenlandse valuta's, de hervorming van de Consumentenbeschermingswet, en maatregelen op het gebied van verzekeringen en herverzekeringen.

Minister van planning treedt af

Op 4 juli diende minister Luis Carlos Palacios van planning, een pleitbezorger van de vrije-marktpolitiek, zijn ontslag in en hij waarschuwde dat de prijs- en deviezencontroles, die op 27 juni waren ingevoerd, symptoombestrijding waren en niet de oorzaken van de crisis aanpakten. Het aftreden van Palacios, die werd opgevolgd door Werner Corrales, weerspiegelde de bezorgdheid van het bedrijfsleven.

De zwarte markt zou naar allerwegen werd verwacht het meest profiterenvan het regeringsbesluit om op 11 juli weer buitenlandse-valutatransacties toe te laten maar met een enkele wisselkoers van $1 = 170 bolivares. Er werden strenge straffen gesteld op overtredingen.

Op 30 juni was het door crises geteisterde financiele stelsel per decreet onder toezicht van een Noodraad voor Toezicht op het Bankwezen geplaatst. De regering ontkende dat het hier om een nationalisatie ging.

Crisis in bankwezen

De regering nam op 8 augustus de controle over van de Banco de Venezuela? een van 's lands grootste particuliere handelsbanken. en op 10 augustus van de Banco Consolidado, Banco Progreso en Banco Republica. Daarmee kwam het aantal banken dat sedert de liquiditeitscrisis van januari (zie pag. 557/1 e.v.-'94 en boven) onder staatscontrole werkte, op 13.

Op 9 augustus zei de regering dat zij het equivalent van $ 294 mln zou injecteren in de Banco de Venezuela. Nog eens $ 252 mln zou als noodleningen verstrekt worden aan andere banken met liquiditeitsproblemen.

Plan voor herstel economie bekendgemaakt

Als reactie Op de financiële crisis van het land maakte de regering een tweeja-

rig stabiliserings- en herstelplan voor de economie bekend. Een van de belangrijkste doelstellingen was om buitenlandse investeringen aan te trekken die de economie uit een twee jaar durende recessie konden trekken. De zakenwereld bekritiseer.de het programma echter omdat het te voorzichtig was en niet gedetailleerd genoeg aangaf hoe de macro-economische doelstellingen bereikt konden worden.

De nieuwe doelstellingen maren: (i) vermindering van het fiscale tekort tot 2.5 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) in 1994 en de eliminatie van het tekort in 1995; (ii) het beperken r-an dc inflatie in 129-i tot 65 procent en tot onder de 30 procent in 1995: (iii) een groeipercentage van ongeveer 2 procent in 1995, na de negatieve groei in 1993 en (naar werd verwacht) in 1994: (iv) de toename van de buitenlandse-valutareserves tot meer dan $ 10 mrd eind 1994 (vanaf het niveau van $ 8 inrd waartoe de reserves medio 1994 waren verminderd door kapitaalvlucht), en tot $ 10.8 mrd in 1995; (v) vermindering van de fiscale afhankelijkheid van olie-inkomsten. die op dat moment 50 procent bedroeg en moest verminderen tot 45 procent: (vi) verhoging van de inkomsten uit niet-oliebelastingen van 8 tot 12 procent van het BBP; en (vii) inkomsten van bijna $ 3 mrd uit het privatiseringsprogramma tegen eind 1995.

Twee belangrijke maatregelen in het plan bevestigden dat de binnenlandse benzineprijzen in 1995 zouden stijgen en duidden op een intentieverklaring om het stelsel van ontslagvergoedingen te hervormen (waarop werkgeversorganisaties lang hadden aangedrongen).

De staatsoliemaatschappij had op de binnenlandse markt (waar 1 liter benzine met een hoog octaangehalte ongeveer $ 0.03 kostte) met verlies gedraaid. Het programma voorzag in een stijging van de overheidsinkomsten uit de binnenlandse verkoop van benzine van 0,7 procent van het BBP in 1994 tot 2,1 procent in 1995. Ter compensatie van de prijsstijging zou de regering benzinesubsidies geven voor openbaar vervoer. arbeiders met een minimumloon een bonus verstrekken en bevorderen dat het openbaar vervoer zou overstappen van benzine op gas.

De kritiek op het programma richtte zich voornamelijk op het ontbreken van bijzonderheden over wanneer de prijs- en buitenlandse-valutacontroles zouden verdwijnen en het ontbreken van iedere verwijzing naar overheidsbezuinigingen.

De nationale luchtvaartmaatschappij Aeropostalvroeg op 27 september faillissement aan

Corruptie

Op 26 juli verruilde oud-president Carlos Andres Perez de gevangenis voor huisarrest (zie pag. 559/1-'94 voor zijn arrestatie in mei).
Eind november werd een aanvang gemaakt met hoorzittingen in de zaak tegen de oud-presiderit en twee van zijn voormalige ministers, die beschuldigd werden van misb uik van overheidsgelden

Oud-president Jaime Lusinchi. die in augustus 1993 was gearresteerd wegens verduistering, werd op 17 juli vrijgesproken.

Incidenten aan grens met Colombia. Veiligheidsmaatregelen

Bij een aanval door een groep Colombiaanse guerrillastrijders op een Venezolaanse militaire post in de deelstaat Apure (zo'n 500 kilometer ten zuiden van Caracas) op 1 november werden 2 Venezolaanse soldaten gedood en raakten er vijf gewond. De Colombiaanse autoriteiten boden de volgende dag hun verontschuldigingen aan en verklaarden dat de guerrillastrijders hadden geprobeerd de controle te krijgen over smokkelactiviteiten in het gebied (voor eerdere grensincidenten zie pag. 473/1-'94).

Naar aanleiding van verdere aanvallen door Colombiaanse guerrillastrijders begin november aan de Colombiaans-Venezolaanse grens werden drie extra bataljons militairen naar het grensgebied gestuurd. Op 22 november ondertekenden Colombia en Venezuela een akkoord aangaande gezamenlijke operaties door hun veiligheidstroepen om guerrilla-activiteiten aan de grens tegen te gaan.

Groeiende bezorgdheid over de toename van de criminaliteit in het land. speciaal in de steden, leidde ertoe dat de regering op 7 november bekendmaakte dat de Nationale Garde werd ingezet om in steden te patrouilleren. In de eerste negen maanden van 1994 waren naar schatting 3.400 mensen omgekomen tengevolge van gewelddadige incidenten.

(Vor.ber.pag. 556/3 e.v.-1994)

VERENIGDE STATEN

SCHANDALEN ROND DE PRESIDENT. BEGIN VAN HOORZITTINGEN IN CONGRES OVER WHITEWATER

Op 26 juli 1994 begonnen in Washington de hoorzittingen van het Congres over de Whitewater-affaire, het gecompliceerde schandaal rond beleggingen in onroerend goed en financiële transacties van president Bill Clinton in de late jaren zeventig en de jaren tachtig. De hoorzittingen beperkten zich tot die aspecten van de zaak die reeds waren onderzocht door de speciale aanklager Robert B. Fiske. Diens onderzoek naar de kant van de zaak die in Arkansas had gespeeld was nog in volle gang, met name de beschuldiging dat Clinton als gouverneur van die staat donaties had ontvangen van Madison Guaranty, een spaarbank die in 1989 over de kop was gegaan (zie pag. 414/3 e.v.-'94), in ruil voor politieke gunsten.

De hoorzittingen in het Congres werden vanaf 26 juli gehouden door de commissie voor bancaire. financiële en stedelijke zaken van het Huis van Afgevaardigden, en vanaf 29 juli voor de gelijknamige Senaatscommissie.

Eerder rapport van speciale aanklager

De hoorzittingen waren van start gegaan nadat Fiske op 30 juni zijn eerste rapport over de affaire had uitgebracht. Daarin pleitte hij de regering vrij op twee van de ernstigste punten in de zaak: de dood van Witte Huis-medewerker Vincent Foster en de beschuldiging van ontoelaatbare contacten tussen presidentiële adviseurs en ambtenaren van het ministerie van financiën die bezig waren met een onderzoek naar de Whitewater-zaak.

Fiske verwierp beschuldigingen dat Fosters dood, als gevolg van een geweerschot in een park in Washington in juli 1993 (zie pag. 118/2-'94), iets anders dan zelfmoord was geweest. Na gesprekken met meer dan 120 getuigen en na gebruikmaking van DNA-tests en andere onderzoekstechnieken op de plaats des onheils, steunde Fiske de conclusie van de politie dat Foster zichzelf had doodgeschoten na een langdurige periode van depressies en angsten.

Wat betreft de gesprekken tussen medewerkers van het Witte Huis en functionarissen van het ministerie van financiën over de voo tgang van het Whitewater-onderzoek door de Resolution Trust Corporation (RTC), ontdekte Fiske in zijn juryonderzoek dat er 20 van dergelijke contacten waren geweest. meer dan aanvankelijk was verondersteld. Hoewel het RTC-onderzoek was geleid door bestuurders die op grond van hun politieke kleur waren benoemd door het ministerie van financiën tijdens de eerste 14 maanden van Clintons presidentschap, vond Fiske dat er ..onvoldoende bewijs (was) om vast tc stellen dat iemand in het Witte Huis of het ministerie van financiën handelde met de bedoeling een RTC-onderzoek ongeoorloofd te beïnvloeden". Hij voegde daar echter aan toe dat zijn rapport .,geen oordeel (uitsprak) over de correctheid van de contacten of over de vraag of deze ontmoetingen in strijd waren met ethische normen en regels"

Fiske gaf ook aan dat een nader onderzoek gaande was naar de noodzaak van strafrechtelijke vervolging in verband met wat er met

Fosters papieren onmiddellijk na zijn dood was gebeurd.

Verloop van eerste zittingsdagen

De uitspraak van commissievoorzitter Henry B. Gonzalez in het Huis van Afgevaardigden dat de dood van Foster buiten de opdracht van de commissie viel, werd ondanks Republikeinse protesten gesteund met 31 tegen 19 stemmen. De stemming, op 26 juli: verliep strikt volgens partijlijnen.

De eerste getuige die voor de commissie verscheen was Lloyd Cutler, juridisch adviseur van het Witte Huis. Hij erkende dat de contacten tussen functionarissen van het Witte Huis en ambtenaren van financien getuigden van een slecht beoordelingsvermogen, maar ontkende ten stelligste dat ze tot doel hadden gehad om het onderzoek van de RTC naar Madison Guaranty te beïnvloeden.

Bernard Nussbaum. de voorganger van Cutler die in maart 1991 ontslag had genomen (zie pag. 415/1 e.v.-'94), verscheen op 27 juli voor de commissie. Hij verdedigde zijn gesprekken met hoge functionarissen van het ministerie van financiën, inclusief zijn pogingen om onderminister van financiën Roger Altman. een goede vriend van de presiclent. over te halen aan te blijven als waarnemend hoofd van de RTC. (Altman had zich uiteindelijk op 25 februari onbevoegd verklaard voor het onderzoek. een dag nadat hij had erkend dat er gesprekken over het onderzoek waren gevoerd tussen mensen van het ministerie van financiën en het Witte Huis.)

Eind juli verschenen de zogenoemde ,,White House Ten" - tien vertrouwelingen van Bill en Hillary Clinton - gezamenlijk voor de commissie. Daartoe behoorden hoge adviseurs van de president als Thomas ..Mack" McLarty en George Stephanopoulos, maar ook Hillary's stafchef Maggie Williams en haar perssecretaris Lisa Caputo.

Hoorzittingen over Whitewater. Onderminister van financiën treedt af

De eerste fase van de hoorzittingen in het Congres over de Whitewater-affaire eindigde op 5 augustus. Parlementariers van beide partijen hadden kritiek geuit op de getuigenissen van functionarissen van het ministerie van financiën en het Witte Huis, omdat deze niet aan het licht hadden gebracht of hun onverstandige contacten over de voortgang van het onderzoek naar Madison Guaranty - de failliet gegane spaarbank die eigendom was van de Whitewater-partner van de Clintons - neerkwamen op een poging de zaak in de doofpot te stoppen.

Onder degenen die gehoord werden was minister van financiën Lloyd Bentsen. De strengste ondemraging was echter weggelegd voor onderminister van financiën Roger Altman, die het onderzoek naar Madison had geleid in zijn hoedanigheid van waarnemend hoofd van de RTC. In een verklaring aan het Congres had Altman op 24 februari gezegd dat hij en zijn staf slechts één ontmoeting met mensen van het Witte Huis hadden gehad die betrekking had op Whitewater, terwijl later bleek dat er meer dan 40 van dergelijke ontmoetingen waren geweest. Toen hij op 2 augustus voor de Senaatscommissie verscheen, verontschiildigde Altman zich voor het misleiden van het Congres maar hij rechtvaardigde zijn aanvankelijke verklaring door te zeggen dat er maar één ..inhoudelijke" ontmoeting was geweest en dat het in de overige gevallen om incidentele discussies ging. Wij herhaalde dat volgens hem geen van de contacten neerkwam op ontoelaatbaar gedrag.

De positie van Altman werd ondergraven door de verklaring van Jean Hanson, een vooraanstaand juriste op het ministerie van financiën. dat zij op verzoek van Altman al in september 1993 informatie aan het Witte Huis had verstrekt over het Madison-onderzoek. Altman ontkende dit. Een privédagboek dat was bijgehouden door stafchef van financiën Joshua Steiner en dat in beslag genomen was ten behoeve van het onderzoek, suggereerde eveneens dat Altman in zijn eerste verklaring van februari niet helemaal eerlijk was geweest. Voor de commissie ontkende Steiner echter de authenticiteit van een aantal dagboekaantekeningen. waaronder een die de suggestie wekte dat Altman, een oude vriend van Clinton, door het Witte Huis onder druk was gezet om zijn leidende rol als waarnemend hoofd van de RTC niet op te geven.

Na zijn getuigenis kwam Altman onder toenemende druk te staan en uiteindelijk trad hij op 17 augustus af, hoewel de president hem publiekelijk was blijven steunen. Ook Jean Hanson liet weten ontslag te zullen nemen.

Altman zei dat hij hoopte dat zijn aftreden de ..controverse" rond Whitewater zou ,,verminderen". Clinton noemde zijn vertrek ..onder deze omstandigheden de juiste stap". Bentsen had naar verluidt de plaatsvervangend minister van financien. Frank Newman. aanbevolen als Altmans opvolger.

Fiske vervangen

Op 5 augustus deed zich opnieuw een belangrijke ontwikkeling voor in de Whitewater-zaak, toen de leider van het onderzoeksteam, de speciale aanklager Robert B. Fiske, onverwacht werd ontslagen. Op grond van de recentelijk vernieuwde Independent Counsel Act (zie pag. 705/2/3-'94) werd Fiske op instigatie van een commissie van drie rechters van beroep vervangen door Kenneth W. Starr, die functies had bekleed in de laatste twee Republikeinse regeringen.

De rechters zagen van herbenoeming van Fiske af, omdat er .,op het oog" sprake zou kunnen zijn van belangenverstrengeling omdat hij, nadat de wet op de speciale aanklager was verlopen, tot onderzoeksleider was benoemd door minister van justitie Janet Reno. een lid van de regering-Clinton. Een aantal toonaangevende Republikeinen in het Congres had recentelijk bij de rechterlijke commissie (wier leden alle drie door Republikeinen waren benoemd) geklaagd dat Fiskes onderzoek niet grondig genoeg was geweest vanwege zijn betrokkenheid bij de regering. Zij verzetten zich daarom tegen Reno's verzoek om Fiske. onder de vernieuwde wet, te herbenoemen

De vijandschap van Starr jegens Clinton, gevoegd bij zijn staat van dienst als Republikein. was zo uitgesproken dat talloze Democratische Congresleden klaagden over zijn vermeende gebrek aan onpartijdigheid. (In tegenstelling tot Fiske, eveneens Republikein, was Starr een steile conservatief. Hij was advocaat-generaal geweest in de regering-Bush, en adviseur van de minister van justitie in de eerste regering-Reagan.) Er werden vergeefse pogingen ondernomen om de commissie op andere gedachten te brengen en om Starr te bewegen zich terug te trekken.

Het was niet duidelijk in hoeverre de personele verandering gevolgen zou hebben voor het werk dat Fiske al had afgerond.

Fiske was tot de slotsom gekomen dat er niets onwettigs had plaatsgevonden tijdens de contacten tussen het ministerie van financiën en het Witte Huis over Whitewater, en dat de dood van Witte Huis-medewerker Vincent Foster zelfmoord was geweest. Starr verklaarde slechts dat hij aan het werk was gegaan ,,zonder vooropgezette ideeën". maar dat hij niet inhoudelijk op het onderzoek zou ingaan voordat hij met Fiske had gesproken.

Het nieuws van Starrs benoeming werd begroet met een korte verklaring van het Witte Huis u-aarin hem alle medewerking werd toegezegd. Op 7 augustus sprak stafchef Leon Panetta echter de hoop uit dat de nieuwe aanklager ,,geen gedane zaken dunnetjes over (zou)doen".

Nieuwe juridisch adviseur Witte Huis

President Clinton maakte op 11 augustus bekend dat Abner J. Mikva, een invloedrijk rechter van beroep en voormalig congreslid voor Illinois, in september of oktober Lloyd Cutler zou opvolgen als juridisch adviseur van het Witte Huis.

Cutler (76) was in maart tijdelijk naar het Witte Huis gehaald om de steeds ernstiger wordende Whitewater-affaire het hoofd te bieden (zie pag. 415/2-'94). Net als Cutler was Mikva (68) ervaren in de omgang met het establishment van Washington: hij beschikte over een scherp politiek inzicht en uitgebreide politieke contacten.

Verdere beschuldigingen tegen Clinton

President Clinton raakte op 14 juli in een nieuw financieel schandaal verwikkeld, toen bekend werd dat hij als gouverneur van Arkansas bij een lokale

bank leningen van $200.000 à S 400.000 had opgenomen om zijn wetgevingsprogramma te promoten. De leningen waren niet gewaarborgd en werden terugbetaald met donaties van grote bedrijven en belangengroepen.

De leningen werden tussen 1983 en 1988 verstrekt door de Bank of Cherry Valley, die eigendom was van Maurice Snïith. een vriend van Clinton. De leningen bleven onopgemerkt totdat het Whitexvater-onderzoek naar Clinions financiën ze aan het licht bracht. Hoewel de leningen technisch gesproken niet onwettig waren - ze vertegenwoordigden noch persoonlijke inkomsten noch campagnebildragen, waarvan openbaarmaking verplicht was - waren ze aanleiding voor verdenkingen van vriendjespolitiek en voor de beschuldiging dat Clinton het geld had gebruikt als potje voor persoonlijk gebruik. Betsy Wright, een belangrijk medewerkster \-an Clinton toen hij gouverneur was. verklaarde op 15 juli dat Clinton ..regelmatig" persoonlijke leningen had opgenomen om wetsvoorstellen te promoten, maar zij weigerde nadere details te verschaffen omdat haar archief in beslag was genomen door Fiske.

Een andere controverse ontstond naar aanleiding van de onthulling dat Clinton de thesaurier-generaal (de hoogste toezichthouder op het bankwezen in het land), Eugene A. Ludwig, had gevraagd of hij juridisch advies kon geven over de banden van de president met Madison Guaranty.

Het verzoek. dat zou zijn gedaan in januari 1994. werd op 20 juli onthuld in de pers nadat een memo (gedateerd 20 maart) was uitgelekt dat Ludwig aan de secretaris van het ministerie van financien. Edward S. Knight, had gestuurd nadat een federale grand jury alle gegevens over contacten tussen het Witte Huis en het ministerie van financiën had opgeëist. Hoewel Ludwig de president had laten weten dat het ,.ontoelaatbaar˘ was dat zij over de zaak zouden spreken. was het verzoek voor zover bekend de eerste keer dat Clinton de Whitewater-affaire met een onafhankelijk toezichthoucler had opgenomen. Velen zagen het als een bewijs te meer dat hij had geprobeerd het verloop van het onderzoek te beïnvloeden.

De zaak-Paula Jones

In de schaduw van de verwikkelingen rond Whitewater verminderde in juli de spanning ten gevolge van het andere schandaal dat Clintons presidentschap bedreigde, de zaak van Paula Corbin Jones, de oud-medewerkster van de staat Arkansas, die Clinton beschuldigde van seksuele intimidatie in de tijd dat hij gouverneur was in die staat. In een uitspraak van negen pagina's die op 21 juli werd bekendgemaakt, nam federaal rechter Susan Webber Wright het argument van de advocaten van Clinton over, dat de zaak moest worden verdaagd totdat een beslissing was genomen over de grondwettelijke kwestie of een zittende president immuniteit genoot voor civiele aanklachten die betrekking hadden op handelingen die zich voor zijn presidentschap hadden afgespeeld.

De uitspraak werd gezien als een belangrijke procedurele overwinning voor. Clinton omdat hij in de nabije toekomst niet formeel zou horven te reageren op de aanklarht. Aangezien de zaak naar verwachting tot voor het Hooggerechtshof zou worden gevoerd, werd het onwaarschijnlijk geacht dat Clinton, ook al zou hij de immuniteitszaak verliezen. inhoudelijk op dr aantijging zou moeten ingaan vóór de presidentsverkiezingen van 1996

Beroep op presidentiële immuniteit

De advocatenvan president Clinton bepleitten op 10 augustus immuniteit van de president tegen de civielrechtelijke aanklacht van Paula Jones. Clinton werd hiermee de eerste president die zich erop beriep dat volgens de grondwet rechtszaken die voortkwamen uit particuliere handelingen van de zittende president, behoudens uitzonderlijke gevallen, niet in behandeling konden worden genomen, maar dat het mogelijk was zulke zaken alsnog te behandelen nadat de president zijn functie zou hebben neergelegd.

In het verzoek, dat was ingediend bij een federale rechtbank in Little Rock, de hoofdstad van Arkansas. werden argumenten aangevoerd op basis van een combinatie van constitutionele precedenten en pragmatische overwegingen. Zo heette het dat het een ,,overwegend nationaal belang was dat de president gevrijwaard bleef van de last van een particulier civiel proces". Wanneer de zaak doorgang vond, zou dat grote schade berokkenen aan het instituut van het presidentschap, zo werd gesteld. Bovendien zou het degenen die eigen persoonlijke of politieke doelen nastreefden, de kans geven hun eigenbelang te stellen boven de belangen van het Amerikaanse volk.

In juridische kring bleven de meningen over de houdbaarheid van Clintons stellingname verdeeld. Voordat hij werd benoemd tot speciale aanklager in de Whitewater-zaak (zie boven). had Starr in mei verklaard dat de toekenning van dergelijke immuniteit ,,zeer verbazingwekkend" zou zijn.

VERDERE BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN. MISDAADBESTRIJDINGSWET GOEDGEKEURD

Temidden van voortdurende problemen als gevolg van de verschillende schandalen rond zijn regering boekte president Clinton in augustus een zeldzaam maar belangrijk succes toen de verzamelwet voor de misdaadbestrijding werd aangenomen.

Verschillende versies van de wet. die het Congres zes jaar in behandeling had gehad. waren eind 1993 door beide kamers van het parlement aanvaard (zie pag. 262/2 e.v.-'94). Hoewel er uiteindelijk een compromis-wetsontwerp was geformuleerd, ondervond dit tegenstand van rechts vanwege de voorgestelde wapenbeperking (zie pag. 560/3-'94), en van links vanwege het voorstel orn in meerdere gevallen de doodstraf te laten gelden. Met het naderende zome reces en het vooruitzicht van tussentijdse verkiezingen in november had het erop geleken dat de wet, ondanks krachtige steun van Clinton. misschieii geen pariementaire goedkeuring zou krijgen.

Dezr vrees werd versterkt toen het Huis van Afgevaardigden op 11 augustus met 225 tegen 210 stemmen een procedurevoorstel verwierp dat de weg zou hebben vrijgemaakt voor een eindstemming over het wetsontwerp. Het was de ernstigste parlementaire nederlaag die Clinton tot dan toe had geleden. en leek de algemene indruk te symboliseren dat zijn regering steeds machtelozer werd.

Daarop volgde een periode van intensief lobbyen van alle partijen. waarin Clinton eens te meer zijn vermogen toonde om tegenslagen te ovenvinnen. Door een combinatie van publieke campagnes en privégesprekken met individuele Congresleden wisten Clinton en de Democratische leiders in het Congres langzaam maar zeker de tegenstand tegen de wet te verminderen.

Na moeizame onderhandelingen werd op 21 augustus in het Huis van Afgevaardigden een geamendeerd wetsontwerp aangenomen met 235 tegen 195 stemmen; de steun van 46 Republikeinen was genoeg om de blijvende tegenstand van 64 Democraten te compenseren. De Senaat bleef het wetsontwerp blokkeren tot 25 augustus, toen zes Republikeinen werden overgehaald om een procedurevoorstel te steunen dat de weg bereidde voor een stemming over de wet. Het wetsontwerp zelf werd op 27 augustus door de Senaat aangenomen met 61 stemmen voor en 38 tegen; zes Republikeinen stemden met de Democratische meerderheid mee.

In haar uiteindelijke vorm zou de wet naar verwachting $ 30,2 mrd gaan kosten voor een periode van zes jaar. Dit was inclusief S 13.4 mrd voor het aannemen van 100.000 plaatselijke politieagenten en voor meer federale wetshandhavers. $ 9,9 mrd voor meer gevangenissen en strengere strafprogramma's, $ 5,5 mrd voor misdaadpreventie, en $ 1,4 mrd voor de behandeling van drugscriminelen. De wet verbood 19 soorten semi-automatische wapens en munitiemagazijnen met meer dan tien kogels; breidde het aantal federale

halsmisdrijven uit van twee tot 60 en legde procedures vast voor de hervatting van federale executies: voorzag in levenslange gevangenisstraf voor iedereen die voor de derde keer werd veroordeeld en bij wiens laatste federale misdrijf geweld of drugs een rol speelden; bevatte maatregelen tegen mishandeling binnen het huwelijk en verhief discriminatie op basis van sekse tot schending van de burgerrechten; en zorgde voor strenger toezicht op daders van seksuele misdrijven en jeugdcriminelen.

Het mogelijke effect van de wet op het misdaadniveau in de VS werd beperkt door het feit dat ongeveer 85 procent van de wetshandhaving in handen van dc staten lag en niet in die van de federale regering. Toch betekende het aannemen van het wetsontwerp een belangrijke politieke overwinning voor Clinton en de Democraten. Het illustreerde bovendien de vastbeslotenheid van de president om het traditionele beeld te bestrijden dat de Republikeinen de partij van recht en orde waren. Ook betekende het een nieuwe nederlaag voor de wapenlobby. die sinds 1993 ontdekt had dat Clinton de krachtigste pleitbezorger voor wapenbeheersing was die ooit in het Witte Huis had gewoond (zie pag. 560/2/3-'94).

Met een oproep aan beide partijen in het Congres om ,,dit vreselijke tij van geweld terug te dringen en de misdaad in dit land te verminderen" werd de misdaadbestrijdingswet op 13 september door president Clinton ondertekend.

Voorstel tot hervorming gezondheidszorg

Al voor de door het Congres zelf gestelde uiterste datum van 4 juli kwam Clintons voorstel voor hervorming van de gezondheidszorg - het gezichtsbepalende punt op de binnenlandse agenda van zijn regering - door de Congrescommissies waar het verscheidene maanden grondig bestudeerd was. Daarmee was de weg vrij voor plenaire behandeling van de wetsvoorstellen in het Congres en bleef Clintons uitgesproken wens haalbaar om de voorstellen tot wet te verheffen voor de Congresverkiezingen van november.

De commissie voor financiën van de Senaat was op 2 juli de vijfde en laatste Congrescommissie (en de meest invloedrijke) die haar werk aan het hervormingsvoorstel afrondde.

Het debat in deze commissie over de hervorming - ern van de meest complexe wetsvoorstellen die ooit waren behandeld - was moeizaam en volgens partijlijnen verlopen, evenals in de andere commissies die al eerder versies van het wetsontwerp hadden goedgekeurd - de Senaatscommissie voor arbeid en menselijke bronnen op 9 juni, de Huiscommissie voor onderwijs en arbeid op 23 juni. en de Huiscommissie voor financiën op 30 juni. (De vijfde groep die de voorstellen in behandeling nam was de commissie voor energie en handel van het Huis, maar deze had op 28 juni bekendgemaakt dat zij afzag van pogingen om met een wetsvoorstel te komen.)

Het idee dat aan Clintons oorspronkelijke voorstellen ten grondslag lag, was dat cr een ziektekostenverzekering zou komen voor alle Amerikaanse burgers en dat de kosten van die verzekering grotendeels zouden worden gedragen door de werkgevers. Tegen dit laatste aspect, het zogenoemde ,,werkgeversmandaat", kwam veel verzet van conservatieve zijde, net als tegen het idee om mensen te verplichten zich te verzekeren. Niettemin had Clinton aangegeven dat hij geen compromissen zou sluiten over de essentie van de voorstellen. En in zijn State of the Union-toespraak van 23 januari 1994 had hij het Congres laten weten dat hij zijn veto zou uitspreken over ,,wetgeving die niet iedere Amerikaan een particuliere ziektekostenverzekering garandeert die hem nooit kan worden afgenomen" en dat ,,we(in dat geval) gewoon hier terugkomen en helemaal opnieuw beginnen" (zie pag. 264/3-'94).

Het was opmerkelijk dat, terwijl de drie eerdere commissieversies van het wetsontwerp op details van elkaar verschilden, in elk van die versies de essentie van Clintons oorspronkelijke voorstellen behouden was gebleven. Ondanks oppositie van Republikeinen en conservatieve Democraten hadden alle drie de commissies gekozen voor een verzekering met een dekking voor alle burgers in 1998, en voor het werkgeversmandaat, wat er in de meeste gevallen op neerkwam dat bedrijven 80 procent van de verzekeringspremie voor hun medewerkers zouden moeten betalen.

Maar in de versie van het wetsvoorstel van de commissie voor financiën van de Senaat werd, in tegenstelling tot de drie eerdere voorstellen. zowel het algemene karakter van de verzekering als het werkgeversmandaat afgewezen. Dit laatste werd met veertien tegen zes stemmen verworpen, waarbij vijf Democraten in de commissie meestemden met de Republikeinse oppositie van negen. De commissie opperde verder (i) w-etswijzigingen om de verzekering toegankelijk te maken voor meer mensen. (ii) belastingsubsidies om de lagere inkomens te helpen met de verzekeringspremies, en (iii) stappen om te voorkomen dat verzekeringsmaatschappijen mensen zouden uitsluiten op grond van hungezondheidstoestand.

De sterk venvaterde formule waarover de commissie het uiteindelijk eens werd, luidde dat als in 2002 minder dan 93 procent van de bevolking verzekerd zou zijn, verplichte maatregelen zouden worden ovenvogen. Het stond voor vrijwel iedereen vast dat zonder het werkgeversmandaat een percentage van 95 (wat in de praktijk neerkwam op het verzekeren van 20 mln van de 37 mln op dat moment onverzekerde Amerikanen) grote overheidssubsidies zou vereisen. De commissie gaf niet aan waar die fondsen vandaan zouden moeten komen.

Tegenstanders van de hervorming van de gezondheidszorg. waaronder de verzekeringsmaatschappijen. die een opvallende advertentiecampagne tegen Clintons voorstellen hadden gefinancierd. juichten het besluit van de Senaatscommissie voor financiën toe omdat het mogelijk de genadeslag voor de hervormingen zou betekenen. Dit gevoel werd vertolkt door de oppositieleider in de Senaat. Bob Dole. toen hij verklaarde dat de kwestie van het werkgeversmandaat ..dood" was.

Ondanks het standpunt dat hij eerder publiekelijk had ingenomen, waren er eind juli aanwijzingen dat Clinton bereid was eventueel een wet te accepteren die dichter bij de voorstellen van de Senaatscommissie voor financiën lag dan bij zijn eigen oorspronkelijke plannen.

In een toespraak tot de Vereniging van Nationale Gouverneurs verklaarde de president op 19 juli dat hij met een ziektekostenverzekering voor ,,ergens boven de 95 procent" van de mensen zou voldoen aan zijn belofte tot algemene dekking te komen. Ook zei hij dat hij niet ten koste van alles vasthield aan het principe van het werkgeversmandaat. Deze opmerkingen kwamen hem op een storm van protesten te staan van voorstanders van de hervorming, die hem ervan beschuldigden terug te komen op zijn oorspronkelijke beloften. De volgende dag verklaarden Clinton en andere belangrijke leden van zijn regering nadrukkelijk dat het beleid niet gewijzigd was. Volgens de president waren zijn opmerkingen tot de gouverneurs verkeerd begrepen en was hij, al hield hij vast aan de doelstelling van 100 procent verzekerden, realist genoeg om te weten dat in de praktijk niet ieder lid van de bevolking verzekerd zou zijn.

Wetgeving inzake gezondheidszorg gestrand

Nadat de misdaadbestrijdingswet op 27 augustus was aangenomen (zie boven), begon de Senaat onmiddellijk aan het ingekorte zomerreces, dat tot medio september zou duren. Met de tussentijdse verkiezingen in november voor de deur en met een volle parlementaire agenda voor de Senaat na het reces, leek het einde nabij van Clintons streven om zijn ambitieuze hervormingen van de gezondheidszorg aangenomen te krijgen. De meeste Democraten waren het erover eens dat de enige hervormingen waarop nog gehoopt mocht worden, bescheiden regulerende maatregelen en subsidies voor de laagstbetaalden zouden zijn

Nadat Bill en Hillary Clinton een jaar lang campagne hadden gevoerd voor de hervorming van de gezondheidszorg. begon in de Senaat op 9 augustus het debat over de voorgestelde wetgeving; in het Huis van Afgevaardigden stond het wetsontwerp voor 15 augustus op de agenda. Het definitieve wetsontwerp in de Senaat. ingediend onder de naam van de leider van de Democratische meerderheid, George Mitchell, was gebaseerd op de versie van de Senaatscommissie voor financiën (zie boven). Het was op 2 augustus geformuleerd

en ging veel minder ver dan de oorspronkelijke voorstellen van Clinton Het bevatte geen directe verplichting voor werkgevers om een deel van de verzekeringskosten van hun werknemers te betalen - het zogenoemde ,,werkgeversmandaat", dat zo verfoeid werd door de ineeste Republikeinse parlementariërs; wel was er de mogelijkheid van een werkgeversmandaat in het jaar 2002 als vrijwilligheid niet zou leiden tot de realisering van de doelstelling van een vrijwel algemene verzekering.

Het wetsontwerp van het Huis van Afgevaardigden, dat was opgesteld door de leider van de Democratische meerderheid. Richard Gephardt. was gebaseerd op de voorstellen die verscheidene commissies van het Huis hadden geformuleerd. Dit ontwerp kwam veel dichter bij Clintons oorspronkelijke voorstellen dan het Senaatsontwerp. omdat het voorzag in een werkgeversmandaat van 80 procent.

Omdat het Huis van Afgevaardigden geen beslissing zou nemen voordat het lot van het ontwerp-Mitchell bekend was. richtte alle aandacht zich op het debat in de Senaat. Ondanks de beperkte uitwerking van Mitchells wetsontwerp en Democratische dreigementen om de zittingsperiode van de Senaat te laten voortduren totdat over het ontwerp gestemd was, werd de zaak opgehouden door een vastberaden Republikeinse oppositie. De stemmingen over amendementen op het wetsontwerp begonnen pas op 16 augustus. Op 25 augustus, toen het Huis van Afgevaardigden al op reces was en de senatoren stonden te popelen om aan hun uitgestelde zomervakantie te beginnen. ging de Senaat op reces zonder dat er was gestemd over het wetsontwerp-Mitchell als geheel.

De voorgestelde ingrijpende herziening van de gezondheidszorg liep op 26 september definitief op de klippen, toen de leider van de Democratische meerderheid in de Senaat, George Mitchell, liet weten dat de behandeling ervan niet kon worden voltooid vóór het Congres ontbonden werd en dat pogingen om zelfs een afgezwakte compromisversie aan te nemen op niets waren uitgelopen.

Hoewel uit opiniepeilingen bleek dat een meerderheid van de Amerikaanse kiezers de voorgestelde hervormingen steunde, had een taaie campagne van de Republikeinse minderheid in het Congres. in combinatie met grote sommen geld van belangengroepen die tegen iedere hervorming gekant waren. met succes de aanvaarding van de wetgeving getorpedeerd.

In een geschreven verklaring gaf Clinton uiting aan zijn teleurstelling, maar zei hij dat ,,we onze missie om iedere Amerikaan te verzekeren en de kosten van de gezondheidszoi-g in de hand te houden niet opgeven". In een latere verklaring sprak hij afkeurend over de $ 300 mln die naar zijn mening waren uitgegeven aan de bestrijding van zijn voorstellen. Hij beloofde te ..vechten voor een hervorming van campagnefinanciering en gelobby, zodat deze belangengroeperingen vitale wetgeving niet blijven blokkeren". Ook beloofde hij ,.het gevecht om de hervorming van de gezondheidszorg opnieuw aan te gaan".

(Vor.ber.pag. 704/3 e.v.-1991)

ANGOLA

BESPREKINGEN IN LUSAKA. ZUIDAFRIKAANS INITIATIEF. NIEUW MANDAAT UNAVEM. VERDERE ONTWIKKELINGEN

De impasse in de onderhandelingen tussen de regering en de opstandige Nationale Unie voor de Totale Onafhankelijkheid van Angola (UNITA), in de Zambiaanse hoofdstad Lusaka, duurde in juli 1994 voort vanwege hel meningsverschil over het gouverneurschap van de provincie Huambo (zie pag. 645/1-'94).

UNITA had geëist dat zij naast de regeringsposten die haar waren toegekend krachtens het in juni gctckende akkoord van nationale verzoening (zie pag 644/3-'94), de macht zou krijgen in deze strategisch belangrijke provincie. De regering hield echter vol dat zij voldoende concessies had gedaan. Daarom verwierp zij de Zambiaanse voorstellen inzake Huambo. die op 10 juli waren ingediend. Deze voorstellen omvatten drie alternatieven. waaronder de benoeming van een neutrale gouverneur die zou worden bijgestaan door twee vice-gouverneurs, één van de regering en één van UNITA. Dit voorstel werd op 25 juli officieel goedgekeurd door UNITA-leider Jonas Savimbi.

In antwoord op een verzoek van de speciale vertegenwoordiger in Angola van de VN-secretaris-generaal, Alioune Blondin Beye, trad de Zuidafrikaanse president Nelson Mandela op 7 juli als gastheer op bij een ontmoeting in Pretoria tussen de presidenten van Angola, Mozambique en Zaïre (Zaïre werd er door velen van beschuldigd UNITA te bevoorraden).

De besprekingen hadden onder meer tot gevolg dat er een gezamenlijke commissie voor defensie en veiligheid werd opgericht. De commissie bestond uit de ministers van buitenlandse zaken en defensie van Angola en Zaïre en een van haar eerste taken zou zijn een ontmoeting te organiseren tussen de Angolese president José Eduardo dos Santos en zijn Zaïrese ambtgenoot Moboetoe Seso Seko. Savimbi toonde zich verheugd over de besprekingen en aanvaardde een uitnodiging om de situatie met Mandela te bespreken.

Waarschuwing voor humanitaire crisis

Op 28 juli waarschuwden hulporganisaties dat er een catastrofe zou plaatsvinden, tenzij de routes voor hulptransporten binnen twee weken heropend zouden worden. De bevoorradingsroutes voor meer dan 500.000 mensen waren afgesloten als gevolg van de escalatie van de gevechten in eind mei (zie pag. 644/2/3-'94).

Kleine vooruitgang bij besprekingen in Lusaka

Begin augustus werd enige vooruitgang geboekt bij de vredesbesprekingen tussen de regering en UNITA in Lusaka. Een definitieve afronding van de besprekingen bleek echter nog steeds te worden belemmerd doordat UNITA vasthield aan haar eis dat zij het gouverneurschap van de provincie Huambo moest krijgen.

Op 3 augustus gaf UNITA toe aan de eis van de regering dat UNITA-functionarissen pas zitting konden nemen in overheidsinstellingen, nadat de organisatie volledig gedemilitariseerd was. hetgeen naar verwachting negen maanden zou gaan duren. Op 9 augustus werd een procedureel akkoord van 11 punten getekend. dat de weg vrij maakte voor besprekingen over een volledige verzoening. Er

Op 7 juli 1994 kwamen vier Afrikaanse staatshoofden in Pretoria (Zuid-Afrika)bijeen voor beraad over de burgeroorlog in Angola: (v.l.n.r.)José Eduardo dos Santos (Angola),Nelson Mandela (Zuid-Afrika).Moboetoe Sese Seko (Zaïre)en Joaquim Alberto Chissano (Mozambique).

werd geen nadere informatie over het akkoord vrijgegeven.

De onderhandelaars spraken vervolgens over veilighcidskwesties. Op 11 augustus werd een overeenkomst gesloten over deze kwesties en over het mandaat en de samenstelling van een nieuwe VN-Verificatiemissie in Angola, die UNAVEM III zou gaan heten.

VN-besluit over verdere sancties tegen UNITA uitgesteld. Sancties VS verlengd

Met het oog op de vooruitgang bij de vredesbesprekingen in Lusaka besloot de VN-Veiligheidsraad, die UNITA aanvankelijk tot eind juli de tijd had gegeven om tot een vredesovereenkomst te komen, op 12 augustus zijn beslissing over verdere sancties uit te stellen. De bestaande sancties tegen UNITA waren in september 1993 van kracht geworden (zie pag. 77413-'93).

Op 18 augustus verlengden de VS hun olie- en wapenembargo tegen UNITA, dat in 1993 was ingesteld als onderdeel van het pakket sancties van de VN. De Amerikaanse president Bill Clinton zei dat opheffing van de sancties een schadelijk effect zou hebben op het vredesproces in Angola.

Cafunfo ingenomen

Op 18 augustus erkende UNITA officieel dat zij eind juli de controle had verloren over de noordoostelijke stad Cafunfo. De diamantmijnen in deze stad waren een belangrijke bron van inkomsten geweest voor UNITA.

Nieuw mandaat UNAVEM

Tijdens de vredesbesprekingen in Lusaka besloten de regering en vertegenwoordigers van UNITA op 5 september een nieuw mandaat voor de VN-Verificatiemissie in Angola (UNAVEM II) goed te keuren, aangezien het bestaande mandaat op 30 september zou aflopen (zie hieronder). Het besluit, dat deel uitmaakte van een vredesplan waarbij de speciale vertegenwoordiger van de VN-secretaris-generaal in Angola, Alioune Blondin Beye, als bemiddelaar optrad, werd formeel bekendgemaakt in een brief aan de VN-Veiligheidsraad.

Op 13 september werd bericht dat de onderhandelaars van de regering en UNITA de uitgangspunten van het UNAVEM 11-mandaat hadden goedgekeurd. Nadere bijzonderheden over het mandaat werden niet onthuld. Eind september spraken de twee partijen nog steeds over de rol van VN-waarnemers en over het mechanisme dat in plaats moest komen van de Gezamenlijke Militaire en Politieke Commissie voor toezicht op het vredesproces in Angola.

VN-besluit over sancties tegen UNITA

In een eerste reactie op de doorbraak die was bereikt met de overeenkomst over UNAVEM, verklaarde de VN-Veiligheidsraad op 9 september dat UNITA aan de voorwaarden had voldaan die gesteld werden in resolutie 932 (1994) [die in feite resolutie 864 (1993) van september 1993 bekrachtigde, zie pag. 774/3-'93], zodat de Veiligheidsraad het bestaande olie- en wapenembargo tegen UNITA niet hoefde uit te breiden met de extra sancties (op het gebied van de handel en reisbeperkingen) die werden genoemd in resolutie 864 (1993).

Op 29 september aanvaardde de Veiligheidsraad met algemene stemmen resolutie 945, die het mandaat van UNAVEM II verlengde tot 31 oktober (zie pag. 643/2-'94 voor verlenging mandaat tot 31 mei; op 31 mei aanvaardde de Raad resolutie 922 waarin het mandaat werd verlengd tot 30 juni en op 30 juni resolutie 932 die het mandaat van UNAVEM II tot 30 september verlengde). Resolutie 945 bepaalde ook dat er geen extra sancties zouden worden getroffen tegen UNITA en drong er bij beide partijen op aan voor 15 oktober een vredesakkoord te tekenen.

Op 17 september had de secretaris-generaal van de VN. Boutros Boutros Ghali, geadviseerd het mandaat van UNAVEM II te verlengen tot 30 november, in de verwachting dat alle nog onopgeloste problemen voor 30 september zouden zijn opgelost.

Gouverneurschap Huambo

Er werd in september weinig vooruitgang geboekt in de kwestie van het gouverneurschap van de provincie Huambo (ziehierboven).

Op 3 september werd bevestigd dat president José Eduardo dos Santos het compromisvoorstel van UNITA had afgewezen, dat de regering de gouverneur zou aanwijzen, maar dat UNITA daarover een veto kon uitspreken.

Op 18 september ontkende een woordvoerder van UNITA het bericht dat UNITA-leider Jonas Savimbi, in het kader van het regeringsplan voor het delen van de macht, de post van vice-president was aangeboden.

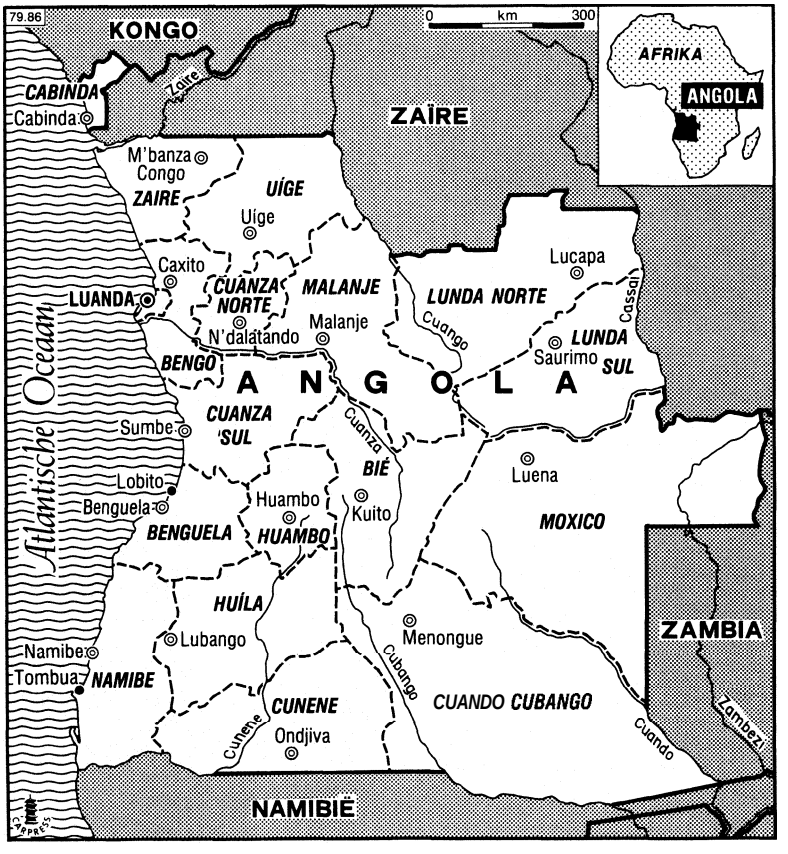

Wijzigingen in UNITA-leiding

Op 14 septembei maakte Savimbi bekend dat er in Huambo onder leiding van generaal Paulo Lukamba Gato een politiek en bestuurlijk orgaan in het leven was geroepen, dat werd bestempeld als een ministerie Gato zei later dat het nieuwe orgaan .,het sociale welzijn en de vrede" zou coordineren

Zware gerechten

De hevige gevechten tussen troepen van de regering en UNITA gingen in oktober op diverse fronten door.

Op 14 oktober bombardeerden regeringstroepen verschillende UNITA-posities in de provincie Zuid-Luanda, waarbij tientallen menseri werden gedood. Volgens andere herichten hadden UNITA-troepen 77 regeringssoldaten gedood en de stad Chimbuande ingenomen. Op 17, 19 en 29 oktober kwamen bij gevechten rond Cunhinga in Centraal-Angola, Cafunfo en Saurimo in het noorden en Huila in het zuiden nog eens honderden mensen om het leven.

Op 20 oktober verontschuldigde de regering zich voor een luchtaanval op een legerbasis bij de rivier de Zaïre. waarbij een kind werd gedood. De piloot zou een fout hebben gemaakt. In juni had de regering de dood van 89 schoolkinderen in de provincie Cuanza Sul (zie pag. 644/3-'94) eveneens geweten aan de fout van een piloot.

Berichten dat Savimbi gewond was geraakt bij een moordaanslag en per vliegtuig naar Sao Tomé was overgebracht voor een medische spoedbehandeling. werden op 19 oktober door UNITA-bronnen tegengesproken. Op 22 oktober bevestigde de speciale VN-vertegenu-oordiger Beye dat Savimbi .,springlevend" was.

Mandaat UNAVEM II verlengd

Op 27 oktober aanvaardde de VN-Veiligheidsraad unaniem resolutie 952, waarin het mandaat van UNAVEM II, dat oorspronkelijk op 31 oktober zou aflopen (zie hierboven), verlengd werd tot 8 december. In de resolutie werd ook bepaald dat de UNAVEM II zou worden teruggebracht tot zijn oorspronkelijke sterkte van 350 militaire waarnemers en 126 politie-waarnemers. Deze aantallen waren begin 1993 gereduceerd (zie pag. 411/1-'93).

VREDESAKKOORD VAN LUSAKA. REGERINGSOFFENSIEF EN BESTAND

Op 31 oktober parafeerden de regering en vertegenwoordigers van UNITA in Lusaka (Zambia) een vredesakkoord. Het zogenaamde Lusaka-protocol was het resultaat van maandenlange intensieve vredesbesprekingen tussen de twee partijen. Het doel van de besprekingen was om een eind te maken aan de burgeroorlog die opnieuw u as opgelaaid nadat UNITA geweigerd had de uitslag van de algeinene verkiezingen van september 1992 te aanvaarden (zie pag 106/1 e v-'93) De jongste ronde van de besprekingen, die tot hel akkoord van oktober leidden, was in november 1993 begonnen 111 Lusaka onder auspicien van de speciale vertegenwoordiger van de VN-secretaris-generaal Alioune Rlondin Beye (zie pag 267/3 e v-'94, vooi- vervolg zie pag 643/1 e v -'94 en hierboven)

De definitieve tekst van het protocol zou naar verwachting op 13 november in Lusaka door president José Eduardo dos Santos en UNITA-leider Jonas Savimbi worden onderschreven. Het akkoord voorzag in een staakt-het-vuren binnen 48 uur en de volledige integratie van UNITA in het nationale leger en het ambtenarenapparaat. In het akkoord werd ook het regeringsaanbod aan UNITA bekrachtigd om 11 ministersposten en het gouverneurschap van drie provincies toe te wijzen aan UNITA; dit aanbod had UNITA in juni aanvaard (zie pag. 644/3 e.v.-'94). Er werd overeengekomen dat er een tweede ronde van de presidentsverkiezingen zou worden gehouden, waarin naar verwachting de keuze van Dos Santos als president bekrachtigd zou worden. maar er werd geen datum vastgesteld.

Het akkoord werd toegejuicht door VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali. die aandrong op een spoedige afronding van de besprekingen zodat er half november een definitieve overeenkomst zou kunnen worden ondertekend cn de VN-verificatiemissie in Angola (UNAVEM II) weer op haar oorspronkelijke sterkte kon worden gebracht (zie hierboven).

Voornaamstebepalingen

De voornaamste bepalingen van het vredesakkoord van Lusaka waren:

e De voltooiing van het verkiezingsproces van 1992.

e De inlijving van UNITA-leden in de nationale politiemacht op elk niveau.

• De gelijkwaardige participatie van UNITA-leden op alle niveaus en in de diverse instellingen van politieke. bestuurlijke en economische activiteiten.

e Machtscleling. met de toekenning aan UNITA van vier volwaardige ministersposten (geologie en mijnbouw: handel; gezondheid; en hotelwezen en toerisme): zeven onderministersposten (defensie. binnenlandse zaken, financiën, landbouw, openbare werken. maatschappelijke herintegratie en massacommunicatie); vijf ambassadeursposten (Canada. Mexico. India, Kaapverdië en dc UNESCO); drie provinciale gouverneursposten (Uige, Lunda Sul en Cuando Cubango); en zeven plaatsvervangende gouverneursposten (Luanda, Bengo, Kwanza Sul. Benguela, Huambo, Bie en Huila).

e Aanvaarding door UNITA van het regeringsprogramma

• De installatie in de Nationale Assemblée van de 70 UNITA-afgevaardigden die in september 1992 waren gekozen.

e De teruggave van alle UNITA-bezittingen

e Het treffen van speciale veiligheidsmaatregelen voor de CNITA-leiding

Escalatie gevechten. Val Huambo

Begin november voerden de regeringstroepen de militaire druk op GNITA op, ondanks de parafering van het vredesakkoord op 31 oktober. Binnen 24 uur veroverden regeringstroepen de noordwestelijke stad Soyo, Angola's voornaamste oliecentrum op het vasteland, op UNITA. Tegen 8 november bedreigden zij Huambo, UNITA's belangrijkste bolwerk.

Een radiozender onder controle van UNITA meldde op 8 november dat honderden bu gers in Huambo waren omgekomen bij een ,,massaslachting" door artilleriebeschietingen van grote afstand. Dezelfde dag zei de UNITA-commandant van Huambo, Paulo Lukamba Gato. naar verluidt dat het onwaarschijnlijk was dat de formele ondertekening van het vredesakkoord op 15 november nu zou doorgaan en dat hij de VN-bemiddelaar, Alioune Blondin Beye. reeds en-an op de hoogte had gesteld dat UNITA een geplande bijeenkomst van hoge officieren in Lusaka op 10 november niet zou bij onen.

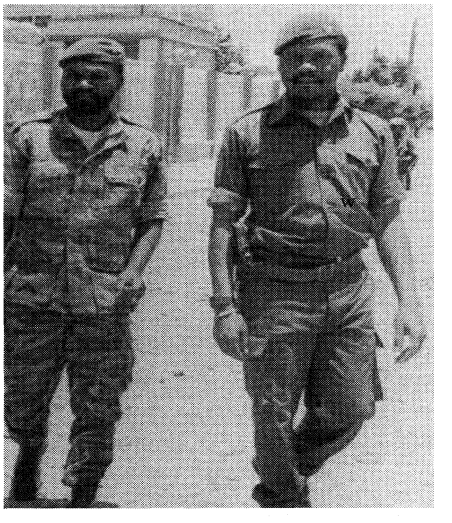

Generaal Arlindo Chena Pena ,.Ben-Ren" (l.), de stafchef van de UNITA-troepen, inspecteert op 31 oktober 1994 de schade in Caala (Zuidwest-Angola) na aanvallen van Angolese regeringstroepen.

Generaal Pedro de Morais Neto (1.).de leider van de militaire delegatie van de Angolese regering, schudt op 15 november 1994 in Lusaka de hand van generaal Eugenio Manuvakola (r.),de leider van de militaire delegatie van UNITA. In het midden staat generaal-majoor Chris Abutu Garuba, het hoofd van de militaire waarnemers van UNAVEM II.

Huambo viel op 10 november en er werd bericht dat UNITA-leider Jonas Savimbi was gevlucht na wat, volgens waarnemers, mogelijk zijn zwaarste militaire nederlaag in 19 jaar burgeroorlog was geweest. Radio-UNITA meldde dat Savimbi het vredesakkoord op 15 november niet zou tekenen, tenzij de regeringstroepen zich terugtrokken, maar regeringsbronnen zouden hebben verklaard dat het leger zijn positie rond Huambo consolideerde.

Uitstel ondertekening akkoord. Bestand

Na besprekingen in Lusaka tussen vertegenwoordigers van de regering en UNITA door bemiddeling van Beye werd op 14 november bekendgemaakt dat de ondertekening van het vredesakkoord door Savimbi en president José Eduardo dos Santos was uitgesteld tot *20* november.

Eveneens op 14 november zou de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor Afrikaanse aangelegenheden. George Moose, er bij beide partijen op hebben aangedrongen ,.uiterste terughoudendheid te betrachten".

Generaal Pedro de Morais Neto, voor de regering, en generaal Eugenio Manuvakola, secretaris-generaal van UNITA, tekenden op 15 november in Lusaka een bestandsakkoord dat 24 uur later moest ingaan en op 22 november zou aflopen, wanneer, naar werd afgesproken, het getekende vredesakkoord van kracht zou zijn.

Leiders van staten in zuidelijk Afrika. die toen in Lusaka bijeen waren. zouden naar verluidt druk op beide partijen hebben uitgeoefend om het vredesproces te voltooien.

Op 16 november gaf de regering opdracht tot een staakt-het-vuren. UNITA-functionarissen deden onmiddellijk een beroep op de VN UNAVEM II-waarnemers te sturen om op het bestand toe te zien.

De volgende dag liepen UNITA-afgevaardigden weg uit het overleg in Lusaka; zij beweerden dat de regering het bestand had geschonden. Dit werd tegengesproken in Luanda, waar regeringsfunctionarissen zeiden dat het leger ,,vele uren vóór" het begin van het bestand de noordelijke stad Uige (de laatste provinciehoofdstad die nog in handen van UNITA was) had veroverd. Van haar kant beschuldigde de regering UNITA van bestandsschendingen.

Vredesakkoordondertekend

Ondanks de afwezigheid van Savimbi ging de ondertekening van het vredesakkoord op *20* november in Lusaka door, maar niet op het hoogste niveau. Het akkoord werd nu ondertekend door de Angolese minister van buitenlandse zaken Venancio de Moura en UNITA-secretaris-generaal Eugenio Manuvakola. President Dos Santos woonde de plechtigheid bij. Het akkoord moest op 22 november inwerking treden. Radio-UNITA meldde op *23* november dat Savimbi zijn steun aan het akkoord had ve leend.

In een brief aan Madeleine Albright, de Amerikaanse permanente VN-vertegenwoordiger en op dat moment voorzitter van de VN-Veiligheidsraad, bevestigde Savimbi eveneens zijn bereidheid Dos Santos te ontmoeten. Een militaire regeringswoordvoerder beschuldigde UNITA dezelfde dag van bestandsschendingen. wat UNITA onmiddellijk tegensprak. Berichten van 28 en 30 november maakten melding van aanhoudende gevechten in de provincie Huambo, en beide partijen bleven elkaar beschuldigen van bestandsschendingen. Bericht werd dat UNAVEM-waarnemers op 27 november naar het gebied van Huambo waren gestuurd.

(Vor.ber.pag. 643/1 e.v.-1994)

Na de ondertekening van het Angolese vredesakkoord in Lusaka op 20 november 1994 schudt de Angolese ininister van buitenlandse zaken Venancio de Moura (r)de hand van UNITA-secretaris-generaal Eugenio Manuvakola onder applaus van Alioune Blondin Beye, de speciale vertegenwoordiger van de VN-secretaris-generaal in Angola.

ETHIOPIË

VERKIEZINGSOVERWINNING EPRDF: OPENING CONSTITUERENDE VERGADERING

Volgens de officiële uitslag had het regerende Ethiopische Revolutionaire Democratische Volksfront (EPRDF) op 5 juni 1994 bij de verkiezingen voor een Constituerende Vergadering 484 van de 547 zetels behaald (zie pag. 564/2/3-'94). Het lag in de verwachting dat het EPRDF een duidelijke overwinning zou behalen, vooral gezien het feit dat verscheidene oppositiepartijen de verkiezingen hadden geboycot.

Het Front ondervond de meeste tegenstand in de hoofdstad Addis Abeba. waar onafhankelijke kandidaten voorkwamen dat het EPRDF meer dan 13 van de 23 zetels behaalde. In de verschillende regio's behaalden de partijen die deel uitmaakten van het EPRDF. zoals het Volksbevrijdingsfront van Tigray, de Democratische Volksorganisatie van Oromo en de Nationaal-Democratische Beweging van Amhara, bijna alle zetels in hun respectievelijke gebieden.

De verkiezingen in de Vijfde Regiu (Somali) en in Dire Dawa, die in juni wegens onlusten waren uitgesteld tot 17 juli. konden om klaarblijkelijk technische redenen niet doorgaan en werden opnieuw uitgesteld tot 28 augustus.

Constituerende Vergadering geopend

In een toespraak bij de opening van de nieuwe Constituerende Vergadering op 28 oktober beklemtoonde president Meles Zenawi het belang van een grondwet waarin het recht op zelfbeschikking van de diverse regio's en etnische groepen was vastgelegd.

De verkiezingen in 16 kiesdistricten van de regio Somali. die waren uitgesteld tot 28 augustus. versterkten de positie van het EPRDF nog meer. De Ethiopisch-Somalische Democratische Liga (ESDL). een van de componenten van het EPRDF, kwam als de sterkste partij in de regio uit de bus.

VOLKSTELLING

Op 11 oktober begon de tweede nationale volkstelling, die tien dagen zou duren.

Bij de volkstelling in 1984 was de omvang van de totale bevolking vastgesteld op 42 mln personen, maar het centrale bureau voor de statistiek van de overheid schatte het huidige cijfer op 54 mln. Premier Tamirat Layne probeerde op 10 oktober geruchten te ontzenuwen dat de nieuwe volkstelling gebruikt zou worden om de huren te verhogen of huizen te nationaliseren.

MENGISTU AANGEKLAAGD WEGENS VOLKERENMOORD

Op 27 oktober meldde de speciale hoofdaanklager Girma Wakjira in Addis Abeba de indiening van formele aanklachten bij het Centrale Hooggerechtshof voor het proces tegen ex-president Mengistu Haile Mariam en 72 andere functionarissen onder zijn bewind (dat van 1974 tot 1991 aandenracht was).

Mengistu, die naar Zimbabwe was gevlucht nadat zijn regime omver was geworpen (zie pag. 542/2-'91), zou berecht worden krachtens het wetboek van strafrecht uit 1957 voor volkerenmoord oorlogsmisdaden, doodslag met verzwarende omstandigheden en andere schendingen van de mensenrechten. in verband met 1.823 gespecificeerde moorden waaronder die op voormalig keizer Haile Selassie in 1975, en de massamoord op ,,ten minste 100.000" mensen. De Ethiopische regering had om Mengistu's uitlevering gevraagd; maar sloot niet uit dat sommige aangeklaagden bij verstek berecht zouden worden. aangezien meer dan 60 vooraanstaande leden van zijn regime naar het buitenland gevlucht waren.

(Vor.ber.pag. 563/2 e.v.-1994)

IVOORKUST

BREUK IN PDCI

De Vergadering van Republikeinen (RDR), een nieuwe partij die zich had afgescheiden van de regerende Democratische Partij van Ivoorkust (PDCI), hield op 5 oktober 1994 een persconferentie. Bij die gelegenheid beweerde de secretaris-generaal van de RDR, Djény Kobina, dat de partij kon rekenen op de steun van 31 afgevaardigden in de Assemblée.

RDR-aanhangers droegen posters met het portret van voormalig premier Alassane Ouattara. die in mei uit de PDCI was gestapt en een baan had geaccepteerd bij het IMF in Washington nadat hij de strijd om de macht had verloren na de dood van president Félix Houphouët-Boigny indeceinber 1993 (zie pag. 131/1-'94). Onder de deelnemers aan de persconferentie bevonden zich vier voormalige ministers die onder Ouattara hadden gediend. Kobina ontweek echter een concrete uitspraak over de relatie van de RDR met Ouattara heen en weigerde te zeggen of laatstgenoemde de RDR-kandidaat zou zijn bij de presidentsverkiezingen in 1993.

(Vor.ber.pag. 645/1/2-1994)

KAMEROEN

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 21 juli 1994 maakte president Paul Biya een aantal wijzigingen in het kabinet bekend.

Hoewel de meeste belangrijke portefeuilles onveranderd bleven, werd voor financiën een nieuw team benoemci. Justin Naioro werd benoemd tot minister van economie en financien. een nieuwe portefeuille. Hij kreeg twee onderministers toegewezen. Roger Melingui, die verantwoordelijk werd voor de begroting, en Nana Sinkam. die belast werd met stabilisatie, planning en economisch herstel.

Andere nieuwe ministers waren: Peter Agbortabi (hoger onderwijs): Vita Bello Mbelle (mijnbouw, water en energie); Toko Mangalem (cultuur); Peter Abety (speciale taken); en Hamidou Marafa (speciale adviseur van de president). Augustin Frederic Kodock. tot dan toe staatsminister van planning en territoriale ontwikkeling. werd minister van landbouw.

Titus Edzoa. tot dusver minister van hoger onderwijs, werd secretaris-generaal in het bureau van de president. Hij verving Joseph Owona. die het ministerie van gezondheid overnam van Joseph Mbede, die op zijn beurt benoemd werd tot minister van wetenschappelijk en technisch onderzoek.

Het Sociaal Democratisch Front, de belangrijkste oppositiepartij, uitte zijn woede over het feit dat de regering niet gereageerd had op de eis van het Front dat er een ,,regering (zou komen) met een vastomlijnd en nauwkeurig programma, inet een precies omschreven duur. waarin alle actieve politieke krachten van het land vertegenwoordigd zijn". De partij riep opnieuw op tot een soevereine nationale conferentie (zie pag. 775/2/3-'93).

BAKASSI-CONFLICT

Een ontmoeting tussen president Biya en zijn Nigeriaanse ambtgenoot generaal Sanni Abacha over het grensgeschil rond Bakassi (zie pag. 645/2 e.v.-'94), die op 18 juli in Togo plaats zou vinden, werd op 17 juli uitgesteld. Uit bronnen dichtbij de Togolese regering werd vernomen dat het uitstel een gevolg was van de onrust in Nigeria (zie pag. 856/1 e.v.-'94).

Op 15 september werd bericht dat Nigeriaanse troepen een week eerder een verrassingsaanval hadden uitgevoerd op het omstreden olierijke schiereiland Bakassi, waarbij tien Kameroense soldaten werden gedood. Hiermee kwam het in januari/februari 1994 uitgebroken conflict, dat sinds 1981 in een sluimerfase had verkeerd, opnieuw tot ontbranding.

De Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) had getracht in het conflict te bemiddelen (zie pag. 646/1-'94).

Op 2 september werd bericht dat Kameroen nog twee verzoekschriften had ingediend bij het Internationale Gerechtshof (ICJ) in Den Haag. Volgens een onnauwkeurig bericht dezelfde dag op de Nigeriaanse televisie hadden

de verzoekschriften betrekking op aanspraken op twee gebieden in Noordoost-Nigeria. in de deelstaten Adamawa en Borno.

LENING WERELDBANK

Op 24 augustus stelde de Wereldbank een lening van $ 75 mln beschikbaar Het geld was op 23 juni toegezegd maar zou pas worden verstrekt na de uitvoering van een herstructureringsprogramma voor de openbare sector dat onder meer de beperking van de omvang van het ambtenarenapparaat en de privatisering van enkele staatsbedrijven behelsde.

BEKENDMAKING MISLUKTE COUPPOGING

Op 27 september berichtte het onafhankelijke weekblad *Herald* dat het voormalige hoofd van een speciale politie-eenheid, commandant Mbia Meka, had bekend dat hij een moordaanslag op president Paul Biya had beraamd.

Volgens het bericht was de moordaanslag verijdeld, slechts enkele minuten voordat hij zou worden gepleegd tijdens een openbare plechtigheid in Yaoundé op 20 mei.

OPPOSITIEFRONT GEVORMD

Op 8 oktober werd door 16 oppositiepartijen, waaronder het Sociaal Democratisch Front onder leiding van John Fru Ndi, een nieuw Front van Bondgenoten voor Verandering (Front of Allies for Change, FAC) gevormd. Op 31 oktober werd Fru Ndi tot FAC-leider gekozen.

BOYCOT UNDP

Op 8 november maakten afgevaardigden van de National Union for Democracy and Progress (UNDP)bekend dat zij de openingszitting van de Nationale Assemblée niet zouden bijwonen en dat zij de werkzaamheden van de Assemblée zouden blijven boycotten totdat 30 in juli gearresteerde UNDP-activisten waren vrijgelaten.

(Vor.ber.pag. 645/2 e.v.-1994)

LIBERIA

MOEIZAAM VERLOOP VREDESPROCES

Als uiting van de groeiende internationale frustratie over het trage tempo van het vredesproces, deed de VN-Veiligheidsraad op 13 juli 1994 een beroep op de Nationale Overgangsregering om een vergadering te beleggen met alle ,,betrokken facties", teneinde overeenstemming te bereiken over een ,,realistisch" ontwapeningsplan, De Veiligheidsraad gaf VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali de opdracht om op 2 september verslag uit te brengen over de vordering van het vredesproces en om met voorstellen te komen over de toekomst van de VN-Waarnemersmissie in Liberia (UNOMIL).

Als gevolg van de druk van de VN had Charles Taylor, de leider van het Nationaal Patriottisch Front van Liberia (NPFL),op 24 en 25 juli een ontmoeting met dominee Canaan Banana, de eminente vertegenwoordiger van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) in Liberia, en een delegatie van de VN. De resultaten van deze ontmoeting werden echter niet bekendgemaakt.

Voorstel voor overgangsleger

Op 4 juli keurde de regering een voorstel van het NPFL af om een nationaal overgangsleger op te richten.

Kolonel (b.d.) Arthur Denis, onderminister van defensie voor overheidszaken, gaf toe dat het nationale leger geherstructureerd moest worden. maar zei dat de ontwapening en demobilisatie van alle strijdende partijen in de burgeroorlog voor de regering de hoogste prioriteit had. Naar verluidt zou het NPFL de oprichting van een nieuw leger als prealabele voorwaarde hebben gesteld voor het ontwapenen van zijn strijders. Dit werd echter door het NPFL zelf ontkend.

Vredesproces verstoord

Het moeizaam verlopende vredesproces werd ernstig verstoord toen NPFL-leider Charles Taylor op 4 augustus verklaarde dat de overgangsinstellingen na 7 september. wanneer de meerpartijenverkiezingen moesten plaatsvinden, geen .,wettig mandaat" meer zouden hebben.

De overgangsperiode was begonnen op 7 maart (zie pag. 357/1/2-'94) toen de vijf leden tellende Staatsraad de uitvoerende macht aanvaardde. Doordat echter de botsingen tussen de verschillende facties voortduurden, het demobilisatieproces zich voortsleepte en er absoluut geen electorale voorbereidingen waren getroffen, konden de verkiezingen niet op de geplande datum plaatsvinden. Taylor zei dat het NPFL zich zou terugtrekken uit de overgangsregering als de verschillende deelnemers aan het vredesakkoord van Cotonou uit juli 1993 (zie pag. 867/3 e.v.-'93) niet onmiddellijk zouden samenkomen om te besluiten wat er na 7 september moestgebeuren.

Taylor verlangde ook een kabinetswijziging. Drie van de zes NPFL-vertegenwoordigers in het kabinet, die tot dan beschouwd werden als trouwe bondgenoten van Taylor, waren uit de partij gezet omdat zij naar zijn zeggen ,,weigerden de NPFL-leiding te raadplegen bij staatsaangelegenheden". Laveli Supn-ood (justitie), Samuel Saye Doike (binnenlandse zaken), en Thomas J. Woeweiyu (arbeid) hadden Taylor op 3 augustus van ..wreedheden" beschuldigd en het NPFL de ,,vijand" van het volk genoemd.

Chaotische nasleep van vredespoging

De leiders van de drie voornaamste facties in de burgeroorlog ontmoetten elkaar op 7 september aan boord van het staatsjacht van de Ghanese president Jerry Rawlings op het Voltameer, 90 km ten noorden van Accra. Zij probeerden opnieuw een oplossing te vinden voor de vijf jaar oude burgeroorlog. Oorspronkelijk was 7 september de dag waarop, krachtens de overgangsregeling, de algemene verkiezingen hadden moeten plaatsvinden, maar de verkiezingen waren reeds uitgesteld.

De facties werden vertegenwoordigd door Charles Taylor, leider van het NPFL; luitenant-generaal Alhaji Kromah, leider van één van de facties van de Verenigde Bevrijdingsbeweging van Liberia voor Democratie (United Liberation Movement of Liberia for Democracy. Ulimo); en generaal Hezekiah

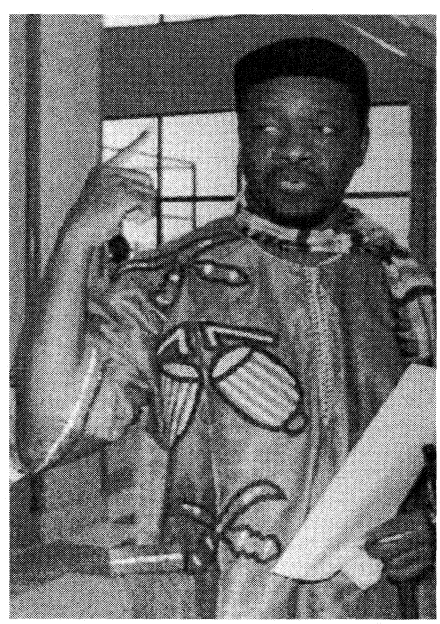

Alhaji Kromah, leider van een van de Ulimo-facties in Liberia.

De speciale vertegenwoordigers van de VN en de OAE in Liberia, Trevor Gordon-Somers (l) en Canaan Banana, tijdens een ontmoeting in Accra (Ghana) op 25 november 1994

Bowen, bevelhebber van de Liberiaanse Strijdkrachten (Armed Forces of Liberia. AFL).

Aanwezig waren ook president Rawlings, de speciale vertegenwoordiger van de VN-secretaris-generaal Trevor Gordon-Somers. de speciale vertegenwoordiger van de OAE-secretaris-generaal dominee Canaan Banana en generaal-majoo John Inienger. bevelhebber van de waarnemersgroep (ECOMOG) van de Economische Genieenschap van Westafrikaanse Staten (ECOWAS).

Op 12 september ondertekenden de drie factieleiders in Akosombo (Ghana) het Akosombo-akkoord, waarin werd opgeroepen de vijandigheden onmiddellijk te staken en binnen een jaar presidents- en parlementsverkiezingen te houden.

Zij kwamen overeen dat de in mei gevormde overgangsregering (zie pag. 646/3 e,\:-'94) tot 10 oktober 1995 zou aanblijven (de nieuwe datum voor de algemene verkiezingen) en dat het presidentschap in collegiale eendracht door hen zou worden gedeeld, inet een vierde lid. dat door NPFL en Climo samen zou worden benoemd. en een vijfde lid, dat door een civiele ,.Nationale Conferentie" gekozen moest worden die sedert begin augustus in de hoofdstad Monrovia in vergadering bijeen was. De nieuwe Staatsraad van vijf leden zou op 26 september officieel moeten worden geïnstallccrd. De gekozen president en parlementsleden zouden op ,.de eerste maandag van het jaar 1996" in functie treden, zo stond in de tekst van het akkoord.

Enkele dagen na de sluiting van het akkoord braken er al weer gevechten uit. De afgevaardigden op de Nationale Conferentie wezen het akkoord klip en klaar van de hand.

Taylor afgezet

Terwijl Taylor in Akosombo was, maakten NPFL-dissidenten en enkele Ulimo-soldaten zich naar verluidt meester van zijn hoofdkwartier in Gbarnga in centraal Liberia, waardoor zijn terugkeer daar onmogelijk werd. Op 7 september maakte Tom Woeweiyu, minister van arbeid in de overgangsregering, bekend dat hij de NPFL-leiding had overgenomen.

Er werden hevige gevechten in het gebied gemeld en op 27 september maakte Woeweiyu bekend dat de 1.000 man in Gbarnga die trouw waren gebleven aan Taylor, zich hadden overgegeven. De volgende dag had Woeweiyu's NPFL samen met Ulimo, de AFL en andere milities de stad naar verluidt volledig in handen. Er waren berichten van grootschalige wreedheden tegen de burgerbevolking. Taylor zou naar Ivoorkust gevlucht zijn.

Muiterij in Monrovia

Op 15 september vielen muitende AFL-soldaten, die buiten zinnen waren over het feit dat Bowen had ingestemd met een akkoord dat Taylor in de regering zou hebben gebracht, de Executive Mansion in Monrovia aan, de zetel van de overgangsregering. ECOMOG-troepen herstelden korte tijd later de orde. De leider van de muiters, generaal b.d. Charles Julue, die een coup beraamd zou hebben, werd op 16 september door burgers in de kraag gevat toen hij in vermomming probeerde te ontsnappen.

Burgers op de vlucht

Tienduizenden burgers gingen naar verluidt op de vlucht voor nieuwe gevechten die in september in Centraal-Liberia alsook in het zuidoosten en noordwesten van het land uitbraken tussen de facties. Volgens een bericht van het persbureau *AFP* op 26 september waren in twee weken 30.000 burgers Ivoorkust binnengekomen en zouden naar schatting 35.000 anderen in Guinée een goed heenkomen hebben gezocht. *AFP* meldde dat volgens VN-ramingen in deze twee landen respectievelijk reeds 240.000 en 500.000 Liberianen waren opgenomen.

VN-waarnemers ontvoerd

NPFL-aanhangers ontvoerden op 8 september 43 ongewapende leden van

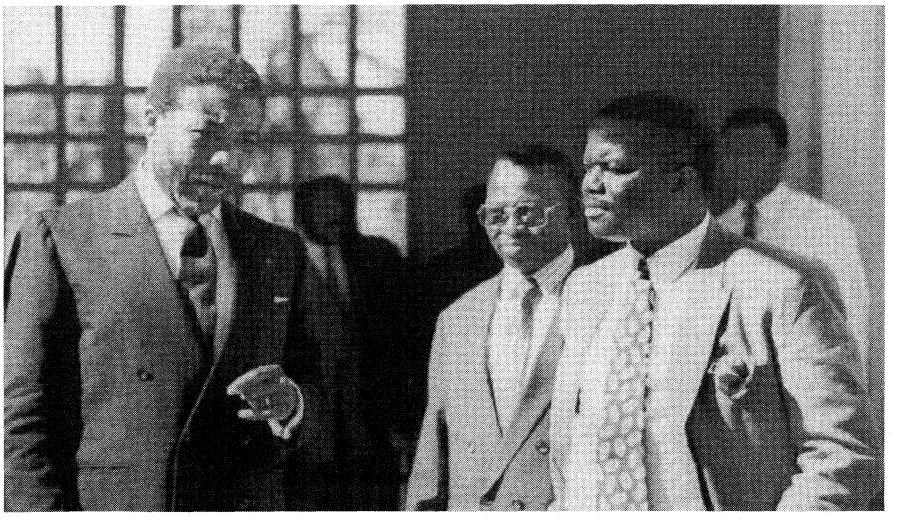

NPFL-leider Charles Taylor (l.) in gesprek met de voormalige Liberiaanse factieleider Prince Johnson (r.) op 15 oktober 1994 in Lomé (Togo).

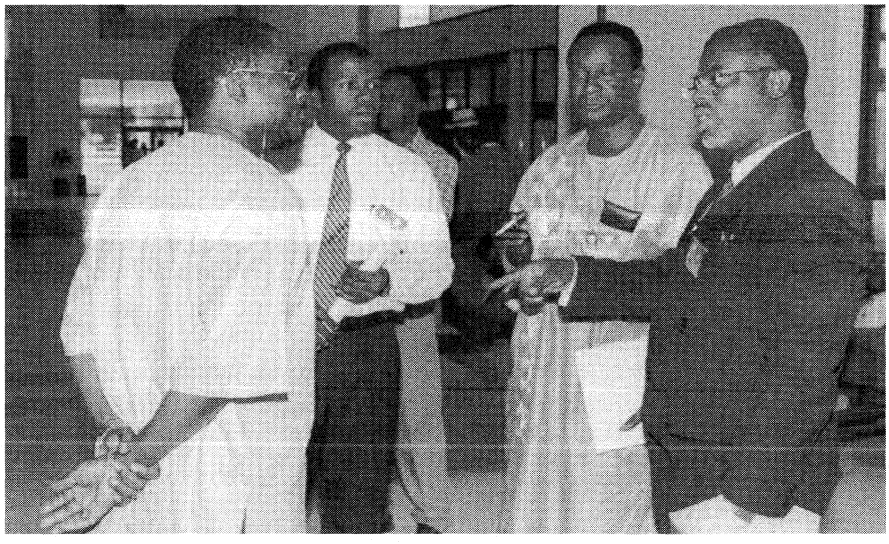

Een ontmoeting van Liberiaanse factieleiders op 27 november 1994 in Accra. Vl.n.r Momolu Sirleaf (NPFL), George Boli (Liberiaanse Vredesraad). Hezekiah Bowen (AFL) en Roosevelt Johnson (Krahn-factie Ulimo-J).

de VN-waarnemersmissie en hielden hen vast in verschillende delen van het land tot 14-19 september, toen 35 van hen werden vrijgelaten in Ivoorkust en de overige acht in oostelijk Liberia op vrije voeten werden gesteld.

Inkrimping troepenmacht UNOMIL en ECOMOG

In oktober gingen zowel de VN als de ECOWAS akkoord met een inkrimping van hun vredeshandhavende troepen in Liberia. aangezien de hoop op beëindiging van de burgeroorlog langzaam verdween.

Op 21 oktober ging de VN-Veiligheidsraad unaniem akkoord met resolutie 930 waardoor de omvang van de VN-Waarnemersmissie in Liberia (UNOMIL) werd teruggebracht en haar mandaat (vastgesteld in september 1993, zie pag. 356/3-'94) werd verlengd tot 13 januari 1995. De resolutie waarschuwde de oorlogvoerende facties in Liberia het VN-personeel ,,strikt te respecteren" en ..zich te onthouden van geweld of intimidatie tegen hen". VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali had in augustus gezegd dat hij een inkrimping van UNOMIL overwoog wegens het ontbreken van enige vooruitgang in het vredesproces. en op 21 september vertrokken 27 van de 370 UNOMIL-leden uit Monrovia.

Op 21 oktober maakte de Waarnemersgroep van de ECOWAS (ECOMOG) bekend dat zij haar eenheden in Liberia. daar gelegerd sinds augustus 1990 (zie pag. 837/1-'90), zou reduceren tot ,,een beheersbare omvang" wegens het ,,ontbreken van beschikbare middelen" en wegens de ,,houding" van de internationale gemeenschap ten opzichte van een vredesregeling.

Moeilijkheden bij vredesproces

Terwijl tekenen van groeiend ongeduld aan de dag traden bij de regeringen van Ghana en Nigeria - de voornaamste leveranciers van ECOMOG -; kwamen op 6 november leiders van de zes belangrijkste Liberiaanse facties bijeen in Accra (Ghana). Hun gesprekken moesten de installatie voorbereiden van een tijdelijke Staatsraad in afwachting van de verkiezingen, zoals voorzien in het Akosombo-akkoord uit september (ziehierboven).

Op 5 november had de Ghanese minister van buitenlandse zaken, Obed Asamoah. gewaarschuw-d dat Ghana zijn contingent uit ECOMOG zou terugtrekken, als de gewapende facties er niet in slaagden hun geschillen op te lossen. De voorgaande dag had Radio-Kigeria gemeld dat de zware artillerie en uitrusting van Nigeria uit ECOMOG was weggehaald en op 15 november deed Nigeria een beroep op de VN geld beschikbaar testellen voor ECOMOG.

Behalve door de leiders die het Akosombo-akkoord hadden getekend werd aan de bijeenkomst in Accra ook deelgenomen door generaal Roosevelt Johnson (leider van de Krahn-factie van Ulimo-J), George Boli (hoofd van de Liberiaanse Vredesraad), François Massaquoi (leider van de Lofa-defensiemacht) en Tom Woeweiyu (leider van de dissidente factie van het NPFL).

Ondanks aanvankelijk optimisme werden de besprekingen op 29 november voor onbepaalde tijd verdaagd, zonder dat er overeenstemming was bereikt over de hoofdzaak, nl. het lidmaatschap van de voorgestelde Staatsraad.

(Vor.ber.pag. 646/3 e.v.-1994)

MAURETANIË

ACTIE TEGEN ISLAMITISCHE FUNDAMENTALISTEN

Aan meer dan 60 vermeende leden van subversieve islamitische groepen, die eind september 1994 waren gearresteerd werd op 10 oktober amnestie verleend door president Moaouia Ould Sidi Mohammed Taya, nadat ze ,,hun misdrijven bekend" zouden hebben

Volgens officiële berichten zouden 10 arrestanten publiekelijk hebben toegegeven lid te zijn van de Islamitische Beweging van Mauretanië, Hasim, die de regering omver wilde werpen. De groep, die in 1990 was opgericht, onderhield kennelijk nauwe contacten met radicale islamitische groepen in Tunesië en Soedan.

Twee van degenen die een bekentenis aflegden. waren belangrijke leden van de voornaamste oppositiepartij. de Unie van Democratische Krachten (UFD). die had ontkend dat haar leden bij pro-islamitische activiteiten waren betrokken.

De bekentenissen volgden op een aantal politie-invallen eind september bij .,geheime en vreemde" organisaties. die ervan werden beschuldigd onder de ..dekmantel van de islam criminele plannen" ten uitvoer te brengen met de hulp van islamitische groepen in het buitenland. Later wei-d bericht dat zich onder de arrestanten drie Egyptenaren, twee Soedanezen en een Saoedische staatsburger bevonden.

Op 19 oktober verbood de regering het houden van politieke redevoeringen op religieuze plaatsen en gelastte zij de ontbinding van het Culturele en Islamitische Genootschap van Mauretanië, dat volgens de regering diende als mantelorganisatie van Hasim. Ook werden twee islamitische studiecentra gesloten.

(Vor.ber.pag. 568/2/3-1994)

MAURITIUS

WIJZIGINGEN IN KABINET

De premier, Sir Aneerood Jugnauth, voerde op 15 november 1994 een reorganisatie van het kabinet door. Ramdutsingh Jaddoo, tot dusver minister van werkgelegenheid, beroepsopleiding en technisch onderwijs. werd bevorderd tot minister van buitenlandse zaken. Hij verving Ahmud Swaley Kasenally, die nu minister van energie, waterbronnen en posterijen werd als opvolger van Mahyendrah Utchanah, die op 29 oktober was ontslagen na

klachten dat hij bij de toekenning van een gascontract niet onbevooroordeeld was opgetreden. De ministerspost van werkgelegenheid, beroepsopleiding en technische onderwijs, die gereserveerd was voor Utchanah, bleef vacant.

(Vor.ber.pag. 201/3 e.v.-1994)

MOZAMBIQUE

MUITERIJ IN STRIJDKRACHTEN. VOORBEREIDING VERKIEZINGEN. BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Het slepende vredesproces raakte eind juli 1994 in een crisis teen op diverse plaatsen in het land soldaten aan het muiten sloegen.

Hoewel soldaten sporadisch gedemonstreerd hadden tegen het trage tempo van de demobilisatie, waren de incidenten in juli ernstiger. Zij duurden verscheidene dagen en er waren soldaten van beide partijen bij betrokken. zowel regeringstroepen als strijders van het Mozambikaanse Nationale Verzet (MNR of Renamo). Er waren berichten over wegblokkades, plunderingen. aanvallen op burgers en VN-functionarissen, en verkrachtingen van vrouwen. De muiters eisten onder meer een hogere ontslagpremie, beter eten en een betere bevoorrading. Anderen wilden meteen uit de dienst ontslagen worden en weigerden toe te treden tot het nieuwe verenigde nationale leger (zie pag. 647/2-'94). Veel soldaten wachtten in verzamelgebieden al maanden op hun demobilisatie.

Op 19 juli had de VN-Veiligheidsraad zijn bezorgdheid geuit over het langdurige demobilisatieproces. Aldo Ajello. de speciale vertegenwoordiger van de VN-secretaris-generaal, had op 11 juli bericht dat de consignatie van de troepen bijna voltooid was. maar de Veiligheidsraad wilde nadrukkelijk dat de demobilisatie van alle troepen op 13 augustus voltooid was. De Raad toonde zich ook bezorgd over het gebrek aan vooruitgang bij de vorming van het nieuwe nationale leger. Gezien de moeilijkheden om de selectie en training van de 30.000 soldaten rond te krijgen vóór de verkiezingen in oktober, suggereerde de Raad dat de inspanningen gericht moesten zijn op het vormen, in eerste instantie, van een kleinere legermacht van 15.000 soldaten.

Bezoek Mandela

Van 20-22 juli bracht de Zuidafrikaanse president Nelson Mandela een bezoek aan Mozambique. De keuze van Mozambique voor Mandela's eerste staatsbezoek sedert zijn aanvaarding van het presidentschap bevestigde de nauwe banden tussen de Mozambikaanse regering en Mandela's Afrikaans Nationaal Congres. Het zwaartepunt van het bezoek was het vredesproces en Mandela beloofde logistieke steun voor de oktober-verkiezingen te verschaffen.

Een eerder bezoek van een Zuidafrikaanse delegatie onder leiding van ininister van dcfcnsie Joe Modise had op 15 juli geleid tot een akkoord over de vorming van een gemeenschappelijke defensie- en veiligheidscomniissie. De commissie zou haar aandacht vooral richten op de smokkel van wapens en drugs, veediefstal en ontvoeringen.

Vorming nieuw leger

In augustus werd het in november 1993 begonnen demobilisatieproces (zie pag. 271/2/3-'94) eindelijk voltooid. Op 16 augustus werden de nieuwe Mozambikaanse Defensiestrijdkrachten (FADM). onder het gemeenschappelijke bevel van regering en rebellen. tijdens een plechtige gelegenheid ingehuldigd.

De VN-Waarnemersmissie in Mozambique (UNOMOZ) berichtte dat op 16 augustus 49.000 van de 64.000 soldaten van de Volkskrachten voor de Bevrijding van Mozambique (FPLM) waren gedemobiliseerd. terwijl hrt Mozambikaanse Nationale Verzet (Renamo of PINR) 16.000 van zijn 23.000 soldaten had gedemobiliseerd. Hoewel de uiterste datum voor de voltooiing van de demobilisatie 15 augustus was geweest met één week uitloop, waren UNOMOZ-functionarissen vol vertrouwen dat alle soldaten die daarvoor hadden gekozen op 22 augustus gedemobiliseerd zouden zijn.

Op 24 augustus berichtte president Joaquim Alberto Chissano. die zelf op 12 augustus was gedemobiliseerd als generaal van de FPLM, dat slechts 11.000 van de beoogde 30.000 leden van de nieuwe FADM operationeel zouden zijn op het moment van de verkiezingen in oktober.

Aanhoudende militaire onrust

Terwijl het demobilisatieproces aan de gang was, bleven in het land soldaten van beide partijen aan het muiten. Sommigen hadden aanvankelijk geëist onmiddellijk uit de dienst ontslagen te worden, maar eisten nu, na beëindiging van de mobilisatie, een verhoging van hun ontslagpremie. De nieuwe commandanten van de FADM, generaal Lagos Lidimo (regering) en generaal Mateus Ngonhamo (MNR), wezen iedere suggestie van de hand dat de nationale veiligheid bedreigd werd door de muiterijen, en weigerden in te grijpen.

Voorbereiding verkiezingen

De voorbereidingen van de eerste parlements- en presidentsverkiezingen in het land na de oorlog, die op 27 en 28 oktober zouden plaatsvinden, kwamen in september goed op gang toen de verkiezingscampagnes van start gingen van de twee belangrijkste partijen, het regerende Front voor de Bevrijding van Mozambique (Frelimo) en het MNR of Renamo.

Op 16 september maakte de Nationale Kiescommissie de verdeling bekend van de 250 parlementszetels over de 11 kiesdistricten van het land. De provincies Nampula en Zambczia kregen het grootste aantal zetels toegewezen. namelijk 30 en 33.

Amerikaanse hulp voor MNR

Op 15 september zeiden de V S dat zij de verkiezingscampagne van Renamo zouden steunen met S 1 mln. Deze stap kwam na het dreigement van Renamo dat ze zich uit het verkiezingsproces zou terugtrekken tenzij ze voldoende geld had.

Op 13 september had Aldo Ajello. de speciale vertegenwoordiger van de VN-secretaris-generaal in Mozambique. bevestigd dat een Amerikaans trustfonds ter waarde van $ 11.6 mln. bedoeld om Renamo van een verzetsbeweging om te vormen tot een politieke partij, volledig was uitgeput. Ook legde hij uit dat de maandelijkse betalingen van S 300.000 uit het fonds aan Renamo's leider Afonso Dhlakama niet bedoeld waren voor Dhlakama's persoonlijk gebruik.

MEERPARTIJENVERKIEZINGEN. OVERWINNING FRELIMO

Eind oktober werden de eerste meerpartijenverkiezingen gehouden voor het presidentschap en de 250 zetels van de Nationale Assemblée. De verkiezingen luidden de laatste fase in van het vredesproces dat begon met de ondertekening van het Algemeen Vredesakkoord in oktober 1992 door president Joaquim Alberto Chissano en Afonso Dhlakama van het Mozambikaanse Na-

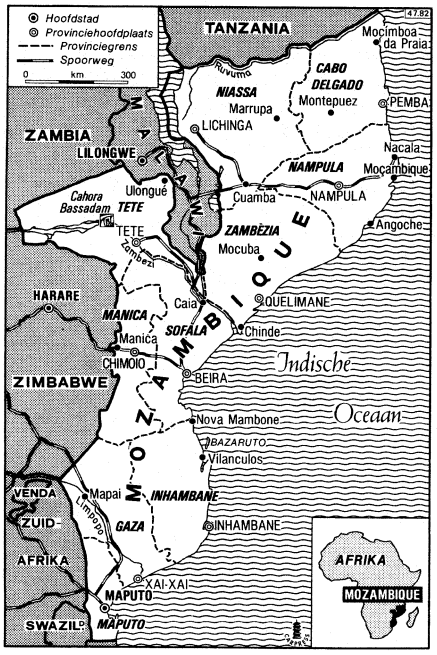

tionale Verzet (Renamo of MNR) (zie pag. 189/1 e.v.-'93).

Enkele uren voor de stembureaus op 27 oktober opengingen, maakte Renamo bekend dat het zich terugtrok uit de verkiezingen met als argument dat de omstandigheden niet van dien aard waren dat de verkiezingsuitslagen als vrij en eerlijk konden morden aanvaard. Desalniettemin verzekerde Dhlakama opnieuw dat de burgeroorlog niet zou worden hervat.

De Nationale Kiescommissie (CNE) wees de argumenten van Renamo van de hand en verklaarde het besluit van Renamo ongeldig, omdat krachtens de nieuwe kieswet partijen zich slechts tot 72 uur voor het begin van de verkiezingen konden terugtrekken. De CNE zei dat de op Renamo uitgebrachte stemmen derhalve zouden worden geteld.

In de vroege ochtend van 28 oktober zag Dhlakama af van de boycot na besprekingen met VN-functionarissen. Westerse diplomaten. vertegenwoordigers van de rooms-katholieke kerk (die als bemiddelaar was opgetreden bij de totstandkoming van het vredesakkoord van oktobrr 1992) en de Zimbabwaanse president Robert Mugabe. Dhlakama beweerde dat hem was verzekerd dat er een onderzoek zou worden ingesteld naar de beschuldigingen van Renamo. Aldo Ajello, de speciale VN-vertegenwoordiger in Mozambique, zei echter dat de VN geen speciale toezeggingen had gedaan, maar dat ze er wel voor in stonden dat er zorgvuldig toezicht zou worden gehouden op de verkiezingen.

Renanio's actie werd algemeen beschouwd als een alles of niets poging om zijn positie te versterken in afwachting van de onderhandelingen na de verkiezingen over de samenstelling van een nieuwe regering.

De boycot leek weinig uitwerking te hebben op de kiezers en eerste schattingen wezen erop dat ongeveer de helft van de kiezers haar stem op de eerste van de twee verkiezingsdagen uitbracht. Hoewel er op de eerste dag geen overmatige onregelmatigheden plaatsvonden. besloot de CNE. na de acties van Renamo, de verkiezingenmet één dag te verlengen.

Toen de stembureaus uiteindelijk op 29 oktober sloten. schatte de CNE dat meer dan 90 procent van de kiezers zijn stem had uitgebracht. De eerste berichten van de 2.500 internationale waarnemers wezen erop dat de verkiezingen vreedzaam waren verlopen en dat er zich geen belangrijke incidenten hadden voorgedaan. ondanks eerdere vrees voor een chaos als gevolg van de boycot. het grote aantal analfabeten en logistieke problemen.

In de eerste uitslagen lag Chissano voor op Dhlakama en 10 andere kandidaten. Dhlakama gaf zijn nederlaag kennelijk toe, toen hij 31 oktober zei: ,,We moeten toegeven dat je soms wint en soms verliest... Als de verkiezingen eerlijk zijn verlopen. zullen we ze niet betwisten. We zullen de uitslag aanvaarden en erkennen"

Verkiezingsuitslag

Uit de op 19 november gepubliceerde definitieve uitslagen bleek dat de verkiezingen waren gewonnen door de zittende president Joaquim Alberto Chissano en zijn Frelimo. De gedetailleerde uitslagen waren:

Parlementsverkiezingen

Partij	*Stemmen*	*Percentage*	*Zetels*
Frelimo	2.115.793	44,33	129
Renamo/MNR	1.803.506	37.78	112
UD	245.793	5,15	9
AP	93.031	1.95	0
Sol	79.622	1,67	0
Overige	435.430	9,12	0
TOTAAL	4.773.225	100.00	230

UD = Democratische Unie; AP = Patriottische Alliantie; Sol = Sociale, Liberale en Democratische Partij; overige staat voor negen partijen die elk geen van alle meer dan 1.5 procent van de stemmen behaalden.

Opkomst: 87,89 procent

Presidentsverkiezingen

Kandidaat	*Stemmen*	*Percentage*
Joaauim Alberto Chissano (Frelimo)	2.633.740	53,30
Afonso Dhlakama (Renamo)	1.666.965	33,73
Wehia Ripua (Pademo)	141.905	2.87
Carlos Reis (Unamo)	120.708	2,44
Maximo Dias (MNM-MSDP)	115.442	2,34
Overige	262.765	5,32
TOTAAL	4.941.525	100,00

Pademo = Democratische Partij van Mozambique; Unamo = Nationale Unie van Mozambique: MNM-MSDP = Nationale Beweging van Mozambique - Sociaal-Democratische Partij van Xlozambique; overige staat voor zeven kandidaten die elk geen van allen meer dan 2 procent van de stemmen ver\\-iemen.

Opkomst: 87,87 procent.

Volgens Chissano was de verkiezing een overwinning voor de vrede geweest. ,,Iedereenstemde dat er in Mozambique geen oorlog meer zou zijn, zodat Mozambikanen niet langer het bloed van andere Mozambikanen vergieten", aldus Chissano. Doordat hij bij de presidentsverkiezingen meer dan de helft van de stemmen behaalde, was er geen tweede kiesronde meer nodig.

Bij de parlementsverkiezingen verwierf Frelimo in de Nationale Assemblée acht zetels meer dan de twee andere partijen die de drempel van 5 procent voor vertegenwoordiging in het parlement passeerden samen (Renamo en de UD). Renamo won een zetelmeerderheid in de dichtstbevolkte en economisch meest levensvatbare gebieden in het noorden en centrum van het land: Sofala, Manica, Tete, Zambezia en Nampula.

In een toespraak op 15 november, toen de meerderheid van de stemmen was geteld, aanvaardde Renamo-leider Afonso Dhlakama de verkiezingsuitslag. ook al hield hij vol dat er in het verkiezingsproces een aantal onregelmatigheden was geweest. Hij zei dat de Renamo-afgevaardigden hun zetels in het parlement zouden innemen. en wees berichten van de hand dat de voormalige rebellenbeweging van plan was de burgeroorlog te hervatten.

De Renamo-beschuldigingen over onregelmatigheden werden gerelativeerd door Aldo Ajel-

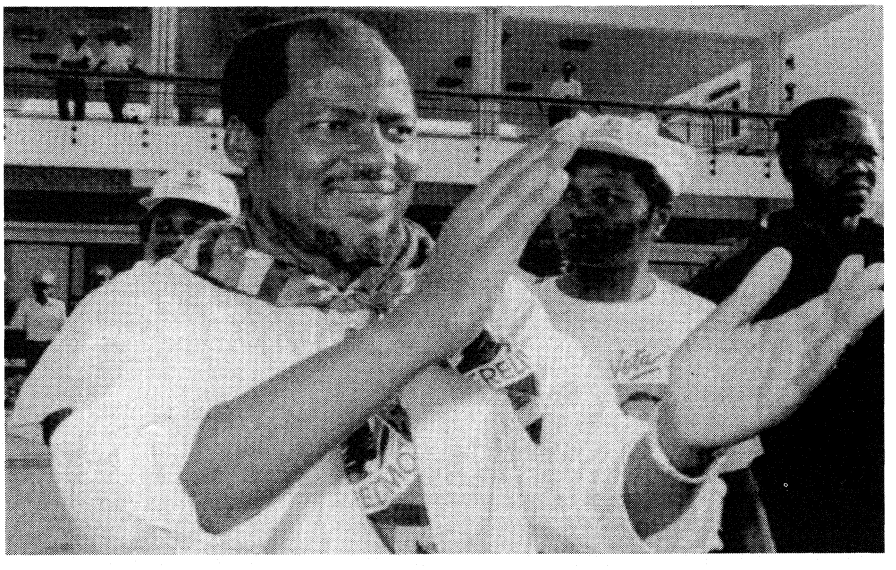

President Joaquim Alberto Chissano van Mozambique tijdens zijn verkiezingscampagne in Beira (19 oktober 1994).

Renamo-leider Afonso Dhlakama brengt op 28 oktober 1994 zijn stem uit in Maputo, de hoofdstad van Mozambique

lo, de speciale vertegenwoordiger in Mozambique van de VN-secretaris-generaal. in een rapport aan de VN-Veiligheidsraad op 19 november Ajello erkende dat er onregelmatigheden en verstoringen hadden plaatsgevonden. maar stelde nadrukkelijk dat er niets was gebeurd wat .,de algehele geloofwaardigheid van de verkiezingen (kon) aantasten". Naar zijn zeggen waren de verkiezingen vrij en eerlijk geweest - een opvatting die door de 2.500 internationale waarnemers werd gedeeld.

Op 22 november deelde Chissano mee dat hij reeds met consultaties was begonnen ten einde een ,,belangrijke" reorganisatie van het kabinet uit te voeren. Kennelijk in dit verband had hij op 24 november een ontmoeting met Dhlakama.

NIEUW NATIONAAL LEGER

Ten tijde van de verkiezingen bestonden de nieuwe Mozambikaanse Defensiestrijdkrachten (FADM), die waren samengesteld uit gedemobiliseerde leden van het regeringsleger en het Renamo-leger, uit 12.000 soldaten.

Dat waren 3.000 soldaten minder dan het aantal van 15.000 dat de VN-Veiligheidsraad in juli had vastgesteld om paraat te zijn ten tijde van de verkiezingen en de strijdmacht bleef ver beneden haar geplande operationele capaciteit van 30.000 (zie hierboven). VN-functionarissen wezen erop dat het aantal officieren oververtegenwoordigd was in de FADM en dat de gevechtskracht ervan .,minimaal (u-as).zonder een operationele luchtmacht of marine en met weinig zware wapens". Britse militaire adviseurs, die toezicht hielden op de trainingsprogramma's, zeiden dat maar zes van de geplande 13 infanteriebataljons tot dan toe waren opgeleid en dat. hoewel dc vier weken durende stoomcursussen succesvol maren verlopen, er harder moest worden getraind om van de FADM een effectieve strijdmacht te maken.

VERLENGING ONUMOZ-MANDAAT

Met de aanvaarding van resolutie 957 op 15 november verlengde de VN-Veiligheidsraad het mandaat van de VN-Operatie in Mozambique (ONUMOZ. ingesteld in 1993 zie pag. 190/2-'93) tot aan de installatie van de nieuwe regering die naar verwachting op 15 december zou plaatsvinden. De terugtrekking van de 7.000 ONUMOZ-militairen zou naar verwachting zijn voltooid op 31 januari 1995.

(Vor.ber.pag. 647/1 e.v.-1994)

OEGANDA

LENINGEN DOOR IMF GOEDGEKEURD

Op 7 september 1994 maakte het IMF bekend een Oegandees verzoek voor een reeks leningen krachtens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) voor een totaal van 120,51 mln SDRs (ca. $ 175 mln) per 6 september te hebben goedgekeurd. De leningen voor een periode van drie jaar moesten het economisch hervormingsprogramma van de regering ondersteunen. De eerste halfjaarlijkse termijn van 16.737.500 SDRs werd met oniniddellijke ingang beschikbaar gesteld.

CONTROVERSE OVER GRONDWET

Een beslissing over het opnemen van een ,,zonsondergang-clausule" in de nieuwe grondwet, om zo het bewind van de Nationale Verzetsbeweging (National Resistance Movement, MRM) nog vijf jaar na de afkondiging van de nieue constitutie te prolongeren, deed een storm van protest rijzen onder de voorstanders van de democratie in de in maart gekozen Constituerende Vergadering (zie pag. 569/1/2-'94).

Tot het opnemen in de grondwet van de omstreden clausule was op 9 november kennelijk eenzijdig besloten door Sam Kuteesa. de voorzitter van commissie 5 van de Constituerende Vergadering. Kuteesa bevestigde ook de prolongatie van het negen jaar oude verbod op het voeren van politieke campagnes. De beslissing leidde tot het demonstratieve vertrek van 36 leden van de Constituerende Vergadering, onder wie Paul Ssernogerere. de tweede vice-premier en minister van buitenlandse zaken. Zij beschuldigden Kuteesa van vooringenomenheid en beweerden dat de opstelling van de grondwet .,leidde tot een grote tweedracht in het land die het (juisthad) willen opheffen".

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 18 november maakte president Yoweri Museveni een belangrijke kabinetswijziging bekend. waarbij mevr. Speciosa Wandira Kazibwe tot vicepresident werd bevorderd en Kintu Musoke tot premier werd benoemd.

Kazibwe. tot dusver minister van vrouwen in ontwikkeling, cultuur en jeugd. kwam in plaats van Sanison Babi Kisckka. Musoke. tevoren staatsminister van veiligheid, verving George Cosmas Adyebo. Zowel Kisekka als Adyebo merd als lid van het kabinet ontslagen. Voor de muteties merd geen officiële reden opgegeven.

Na de wijzigingen waren de voornaamste posten als volgt verdeeld:

President, ministe van defensie - Yoweri Museveni; vice-president en minister van geslachts- en gemeenschapsontwikkeling -mevr. Speciosa Wandira Kazibwe+; premier - Kintu Musoke+; eerste vice-premier en nationale politieke commissaris - Eriya Kategaya; tweede vice-premier en openbare diensten - Paul Ssemogerere+; derde vice-premier. grondbeheer. huisvesting en stadsontwikkeling - Eric Adriko+; binnenlandse zaken - Crispus Kiyonga*; buitenlandse zaken - Alphonse Owiny-Dollo*

* Nieuwe benoeming.
\+ Andere taken.

(Vor.ber.pag. 568/3 e.v.-1994)

SAO TOMÉ EN PRINCIPE

VERKIEZINGSOVERWINNING VOOR MLSTP-PSD

De voormalige enige legale partij, de Beweging voor de Bevrijding van Sao Tomé en Principe - Sociaal-Democratische Partij (MLSTP-PSD). die in januari 1991 bij de eerste meerpartijenverkiezingen was verslagen (zie pag. 251/2-'91), kwam na de parlementsverkiezingen van 2 oktober 1994 opnieuw aan het bewind.

De partij behaalde 27 van de 55 zetels in de Nationale Assemblée en kwam zo één zetel te kort voor de absolute meerderheid. De Partido de Convergencia Democratica (PCD), die over 33 zetels in het oude parlement beschikte, ging terug naar 14 zetels. De overige 14 zetels gingen naar de Onafhankelijke Democratische Actie (ADI).

Op 25 oktober werd MLSTP-PSD-voorzitter Carlos da Graça benoemd tot premier. Op 28 oktober benoemde hij een kabinet, dat grotendeels uit leden van de MLSTP-PSD bestond.

Armindo Vaz de Almeida plaatsvervangend secretaris-generaal van de partij. werd benoemd

tot onderminister in het bureau van de premier. Guilherme Posser da Costa, de voormalige vicevoorzitter van de Nationale Assemblée, werd benoemd tot minister van buitenlandse zaken en samenwerking, terwijl Joayuim Rafael Branco, de voormalige ambassadeur in de VS, werd benoemd tot minister van economische zaken. Alberto Paulino, die in juli in het kabinet was benoemd (zie pag. 721/1-'94), werd minister van binnenlandse zaken.

(Vorige pag. 720/3 e.v.-1994)

SOEDAN

MAHDI VRIJGELATEN

Op 3 juli 1994 werd voormalig premier en oppositieleider Sadiq el-Mahdi uit de gevangenis vrijgelaten.

Mahdi was op 20 juni gearresteerd (zie pag. 650/1-'94) in verband met een vermeende samenzwering om de macht te grijpen. Volgens het officiele Soedanese persbureau *SNA* nam Mahdi aan dat er een samenzwering was geweest, maar ontkende hij elke betrokkenheid.

KABINETSWIJZIGING

Op 13 juli maakte president Omar Hassan Ahmad al-Bashir een beperkte kabinetswijziging bekend.

Luitenant-kolonel El-Tayyib Ibrahim Muhammad Khayr werd benoemd tot minister van binnenlandse zaken. Hij volgde brigade-generaal Abd al-Rahim Muhammad Hussein op, die werd benoemd tot ininister van presidentiele zaken. Kabosho Kuku, een voormalige staatsminister op het ministerie van sociale planning, werd benoemd tot minister van communicatie en toerisme. Hij volgde Ibrahim Nail Idam op.

De benoeming van Khayr werd gezien als een versterking van de positie van de haviken in de regering, die tegen een compromis met het opstandige Soedanesr Volksbevrijdingsfront (SPLA) waren. Khayr, een voormalige legerarts, had aan het zuidelijke front tegen het SPLA gediend na de coup van juni 1989 (zie pag. 433/1 e.v.-'89), die hij mede beraamd had. Nadat hij van 1989-1991 minister van presidentiële zaken en daarmee eigenlijk premier was geweest, werd hij in augustus 1991 benoemd tot provinciaal gouverneur van Darfur om het hoofd te bieden aan de dreiging die het gevolg was van de SPLA-activiteiten in het gebied (zie pag. 84213-'91).

DERDE EN VIERDE RONDE VAN VREDESONDERHANDELINGEN ONDER AUSPICIËN VAN IGADD. OPRICHTING EN INSTALLATIE VREDESRAAD

Van 18-28 juli vond in de Keniaanse hoofdstad Nairobi de derde onderhandelingsronde plaats tussen de regering en het SPLA onder auspiciën van het Intergouvernementele Gezag over Drooge en Ontwikkeling (IGADD, zie pag. 649/2-'94).

De belangrijkste ontwikkeling in deze ronde was dat de regering tegemoet kwam aan een verzoek van het IGADD en met ingang van 23 iuli een eenzijdig staakt-het-vuren afkondigde. De regeringzei te hopen dat het staakt-het-vuren zou leiden tot ,,eenatmosfeer die bevorderlijk is voor het bereiken van vrede". Hoewel hel staakt-het-vuren aanvankeiijk door beide in Nairobi aanwezige SPLA-facties werd verworpen, gaf de Torit-factie van kolonel John Garang op 28 juli haar soldaten naar verluidt bevel de strijd te staken. De positie van SPLA-United was kennelijk onveranderd.

De gesprekken werden verdaagd tot 5-7 september. In de tussentijd zouden de delegaties zich buigen over voorstellen voor een ,,mechanisme door middel waarvan zuiderlingen uiting konden geven aan hun grondwettelijke en politieke voorkeuren" na een overgangsperiode.

Op 6 juli had het VN-Voedselprogramma gewaarschuwd dat bijna 4 mln mensen, die door de oorlog waren verdreven, werden bedreigd door de hongerdood

vierde ronde

Van 5-7 september vond in Nairobi (Kenia) de vierde onderhandelingsronde plaats tussen de regering en facties van het SPLA onder auspiciën van het IGADD.

De onderhandelingen eindigden in een impasse, toen de standpunten van de twee partijen over zelfbeschikking van het zuiden en de relatie tussen staat en religie onverzoenlijk bleken.

De vier staatshoofden van de IGADD-commissie voor het conflict in Soedan (Kenia, Oeganda, Ethiopië en Eritrea) kwamen op 19 september in Nairobi bijeen en besloten door te gaan met het vredesinitiatief van het IGADD.

Vredesraad

Op 28 september maakte de regering de oprichting bekend van een 89 leden tellende ,,vredesraad" onder leiding van president Omar al-Bashir. Deze raad, waarin 38 zuiderlingen zitting hadden, moest conferenties en discussies over beëindiging van de burgeroorlog bevorderen.

Op 14 november werd de Opperste Raad voor Vrede in Omdurman formeel geïnstalleerd door president Omar al-Bashir. Hij kenschetste dit gebeuren als een belangrijke stap naar nationale verzoening en gaf een overzicht van recente stappen om de burgeroorlog te beëindigen. Tevens bevestigde de president opnieuw zijn verbondenheid met het IGADD-initiatief.

Op 28 november breidde Bashir de raad uit door de benoeming van zeven extra leden.

BETREKKINGEN MET EGYPTE VERSLECHTERD NAAR AANLEIDING VAN HET HALAIB-GESCHIL

Op 3 september verklaarde het Soedanese ministerie van buitenlandse zaken dat Egyptische troepen een ,,zware aanval" hadden uitgevoerd op Marsa al-Shallal in de omstreden Halaib-regio en een Soedanese officier hadden ontvoerd. Vervolgens maakte Soedan op 4 september bekend dat de officier was vrijgelaten. Een officiële Egyptische bron, die op 4 september op de radiozender Arabische Republiek Egypte werd aangehaald, noemde de Soedanese beschuldigingen ,,ongegrond".

Op 26 september wees Soedan een Egyptische diplomaat in de hoofdstad Khartoem uit op grond van ,,met zijn status onverenigbare activiteiten". Egypte gelastte daarop op 30 september de uitwijzing van twee Soedanese diplomaten op beschuldiging van bedreiging van de staatsveiligheid.

Tijdens een ontmoeting op 27 september in New York tussen de Soedanese minister van buitenlandse zaken Hussein Suliman Abu Salih en zijn Egyptische collega Amr Mohammed Moussa werd weinig voouitgang geboekt bij het verminderen van de spanningen tussen de twee landen (zie voor ontwikkelingen in mei pag. 650/1-'94).

IMF SCHORT INTREKKING LIDMAATSCHAP SOEDAN OP

Op 16 september besloot het IMF de procedure die moest leiden tot het intrekken van het lidmaatschap van Soedan, op te schorten tot januari 1995. Het uitstel gaf Soedan meer tijd om een nieuw schuldenbeheersbeleid te ontwikkelen en structurele hervormingen door te voeren.

Het IMF had in februari 1994 een procedure gestart om het Soedanese lidmaatschap in te trekken (zie pag. 274/3-'94). De procedure werd eind juli opgeschort toen de regering aan de uitvoerende raad van het IMF een verklaring overhandigde waarin ze verzekerde dat ze het beleid zou voortzetten om de economie van het land te hervormen.

Het jongste uitstel hing samen met het feit dat de regering geregeld symbolische bedragen aan het IMF terugbetaalde. De betalingsachterstand van Soedan bij het IMF, in totaal ongeveer $ 1,7 mrd, was de grootste in de geschiedenis van het Fonds.

OPEC-LENING

Op 7 oktober ondertekende de regering twee leningsovereenkomsten van in to-

taal $ 20 42 mln met het Fonds :oor Internationale Ontwikkeling van de Organisatie van Olie-Exporterende Landen (OPEC) De leningen waren bedoeld ter ondersteuning van een programma om goederen te kunnen invoeren en voor de financiering van irrigatieprojecten De overeenkomst vormde een nieuw bewijs voor de normalisering van de betrekkingen met internationale instellingen

Op 19 oktober maakte het ministerie van financiën bekend een verdere verbetering van de betrekkingen te verwachten, als gevolg van het uitvoeren van programnia's voor het terugbetalen van achterstallige schulden aan het IMF de OPEC, de Islamitische Ontwikkelingsbank en het Internationale Fonds voor Landbouwontwikkeling (IFAD).

(Vor.ber.pag. 648/3 e.v.-1994)

SOMALIA

KOMST SPECIALE AFGEZANT VN-SECRETARIS-GENERAAL. ONTWIKKELINGEN M.B.T. UNOSOM II. GEEN POLITIEKE OVEREENSTEMMING

In juli 1994 arriveerde James Victor Gbeho (Ghana) in Mogadishu om zijn taak als speciale vertegenwoordiger van de VN-secretaris-generaal te aanvaarden. Hij verving Lansana Kuoyote die deze functie sinds maart ad interim hadvervuld (zie pag. 278/1-'94).

Gbeho was in de jaren 1980-1990 Ghana's permanente vertegenwoordiger bij de VN en was de laatste tijd de hoogste ambtenaar op het Ghanese ministerie van buitenlandse zaken geweest.

UNOSOM-leden vermoord

Op 22 augustus leidde de moord op zes leden van het Indiase contingent van de VN-Operatie in Somalia (UNOSOM II) opnieuw tot de roep om de terugtrekking van UNOSOM.

De zes werden gedood in een hinderlaag te Burlego. ongeveer 115 km ten zuidwesten van Mogadishu. Er was geen duidelijk motief voor de aanslag. Hoewel het gebied in naam onder controle stond van de Somalische Nationale Alliantie (SNA) van generaal Mohammed Farah Aydid, wees Aydid iedere verantwoordelijkheid voor de aanslag van de hand. De moord bracht het dodental van UNOSOM op 106 sedert de internationale vredesmacht in mei 1993 in het land was gearriveerd (zie pag. 495/3-'93).

De VS, die op een klein aantal mariniers na in maart al hun troepen hadden teruggetrokken (zie pag. 650/3-'94), gebruikten het incident om te wijzen op het gebrek aan vooruitgang in het vredesproces en drongen aan op de beëindiging van de operatie als er eind september geen tastbare politieke verbetering was opgetreden.

Op 17 augustus had VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali de VN-Veiligheidsraad gevraagd hei UNOSOM-mandaat. dat in de gegeven omstandigheden op 30 september zou eindigen. met één maand te verlengen (zie pag. 651/2-'94). Hij adviseerde de troepenmacht in oktober terug te brengen van 18.000 naar 15.000 leden. Ook erkende hij dat de operatie mogelijk haar doelstellingen niet zou kunnen verwezenlijken en stipte hij de moeilijkheden aan die de deelnemende landen ondervonden bij het rechtvaardigen van hun bijdrage aan de vredeshandhavende troepen. Pakistan. dat de meeste militairen in Somalia had. had laten weten dat het de contingenten die aan het einde van hun opdracht werden teruggetrokken, niet zou vervangen.

UNOSOM uit Somaliland uitgewezen

Op 22 augustus gaf president Mohammed Ibrahim Egal van Somaliland een verklaring uit waarin hij UNOSOM uitwees uit de eenzijdig uitgeroepen onafhankelijke staat. Hij noemde de aanwezigheid van de troepenmacht .,bedreigend voor de veiligheid, de stabiliteit en nationale solidariteit" van Somaliland en beschuldigde haar van inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van Somaliland.

Indiase artsen gedood

Op 1 september werden drie Indiase artsen die samenwerkten met UNOSOM-soldaten in Baydhabo (ongeveer 250 km ten noordwesten van Mogadishu),gedood bij een granaataanval.

In september werd bericht over botsingen tussen UNOSOM-troepen en milities in en rond Mogadishu. Sommige Somali's kwamen bij de gevechten om het leven, maar er was geen melding van ernstigegewonden aan VN-kant.

Laatste Amerikaanse militairen teruggetrokken

Op 15 september verliet het laatste contingent Amerikaanse militairen Somalia. Het stille vertrek van de laatste 55 Amerikaanse mariniers uit Mogadishu stond in scherp contrast met de met veel publiciteit omgeven Amerikaanse landing in Somalia in december 1992 (zie pag. 194/2 e.v.-'93).

Bezoek van VN-functionaris

Van 15-19 september bracht Kofi Annan, VN-ondersecretaris-generaal voor vredeshandhavende operaties, een bezoek aan Somalia voor gesprekken met de verschillende Somalische facties.

Op 21 september zei Annan het bemoedigend te vinden dat de facties met elkaar in overleg waren getreden om een bijeenkomst te beleggen die een Nationale Verzoeningsconferentie in oktober moest voorbereiden. Hij waarschuwde echter dat als er niet sprake was van aanzienlijke voortgang in de richting van verzoening en de vorming van een regering op brede basis. de Veiligheidsraad. geen andere keuze had dan het UNOSOM-mandaat te beëindigen.

Mandaat UNOSOM II verlengd tot 31 oktober

Op 30 september keurde de VN-Veiligheidsraad met 14 stemmen voor; geen tegen. bij één onthouding (de VS), de verlenging goed van het UNOSOM II-mandaat tot 31 oktober Dan zou de Veiligheidsraad beslissen over haar torkomst

Madeleine Albright. de permanente VS-vertegenwoordiger hij de VN. legde uit dat haa regering zich van stemming had onthouden omdat het tijd was om CNOSOM II af te sluiten Albright zei dat in het licht van de Somalische onbuigzaamheid en tegenzin om politieke overeenstemming te bereiken. UNOSOM niet $2.3 mln per dag kon blijven uitgeven aan het handhavenvan 15.000 militairen in Somalia.

Gevechten tussen clans

Tientallen mensen kwamen van 1-3 oktober om het leven bij gevechten tussen rivaliserende clans in Mogadishu. De gevechten gingen vooral tussen de clan Habar Gadir die trouw was aan generaal Mohammad Farah Aydid en de sub-clan Abgal van president Ali Mahdi Mohammed. Van 23-29 oktober vonden er opnieuw gevechten tussen de twee partijen plaats, die acht mensenlevens vergden.

Nationale conferentie uitgesteld

Een nationale conferentie over de vorming van een Somalische regering op brede basis, die op 27 oktober zou plaatsvinden, werd door Aydid, de belangrijkste organisator, uitgesteld tot 1 november. Dit werd bekendgemaakt na besprekingen tussen de leiders van 13 Somalische facties en een VN-missie (zie hieronder).

Zestien facties. behalve de Somalische Reddingsalliantie (SSA) van Ali Mahdi Mohammed. zouden zich hebben uitgesproken voor de conferentie. waarover afspraken waren gemaakt in het vredesakkoord van Nairobi dat in maart door de belangrijkste facties, met inbegrip van de SSA, was ondertekend (zie pag. 650/1 e.v.-'94).

UNOSOM11-mandaat verlengd tot 31 maart 1995

Op 31 oktober keurde de VN-Veiligheidsraad unaniem resolutie 953 goed, waardoor het mandaat van UNOSOM II, dat op 31 oktober zou verstrijken. met een interimperiode van vier dagen werd verlengd tot 4 november.

De Veiligheidsraad verklaarde dat ze door de technische verlenging van het UNOSOM II-mandaat tijd had om zich te buigen over het rapport van een VN-missie die van 24-29 oktober een bezoek had gebracht aan Somalia (zie hierboven). Medio oktober had VN-secretaris-generaal boutros Boutros Ghali geadviseerd om het UNOSOM-mandaat te verlengen tot 31 maart 1993. waarbij hij erop wees dat het terugtrekken van de troepen veel tijd kostte Eerder hadden de TS laten weten een langere VN-aanwezigheid in Somalia niet te willen steunen.
Op 18 oktober trok het VN-Wereldvoedselprogramma (WFP) zijn laatste personeel terug wegens dreigementen tegen buitenlands personeel.

Op 4 november aanvaardde de VN-Veiligheidsraad unaniem resolutie 954. waardoor het mandaat van UNOSOM II voor een laatste periode werd verlengd en wel tot 31 maart 1993. Op die datum moesten alle overgebleven VN-militairen, omstreeks 13.000 man, zijn teruggetrokken.

Het ontbreken van vooruitgang bij het verzoenen van de rivaliserende facties had de doelstellingen van de VN fundamenteel ondermijnd zodat, aldus de resolutie. ..voortzetting van UNOSOM II tot na maart 1995 niet kan worden gerechtvaardigd".
Op 15 november werd gemeld dat 4.000 Indiase UNOSOM-militairen tegen het eind van de maand zouden worden teruggetrokken uit Kismayu en Baidoa. Humanitaire instellingen van de VN en niet-gouvernementele organisaties kregen ook het advies uit deze steden te vertrekken waar moorden en gangsterpraktijken aan de orde van de dag waren. Artsen zonder grenzen deelde op 22 november mee dat deze organisatie zich uit Kismayu terugtrok na de ontvoering van een staflid.

Verzoeningsconferentie

De door generaal Aydid georganiseerde nationale conferentie, nu aangeduid als ,,Algemene Conferentie voor Somalische Verzoening", hield op 1 november haar openingszitting. De conferentie werd geboycot door president Ali Mahdi Mohammed en zijn SSA. Melding werd gemaakt van sporadische straatgevechten tussen SSA-strijders en volgelingen van Aydid. Op 30 november verklaarde Aydid dat op de conferentie goede voortgang werd geboekt.

Gevechten in Hargeisa

Op 18 november werd bericht dat de rust in Hargeisa, de hoofdstad van de eenzijdig uitgeroepen republiek Somaliland, was teruggekeerd na twee dagen van straatgevechten tussen troepen van president Mohammed Ibrahim Egal en milities die trouw waren aan oud-president Abdel-Rahman Ahmed Ali (zie pag. 651/3-'94). Later werd gemeld dat Egal-getrouwen de toestand onder controle hadden.

(Vor.ber.pag. 650/1 e.v.-1994)

IRAN

REGERINGSCAMPAGNE TEGEN MKO. MOORD OP CHRISTELIJKE GEESTELIJKEN

In juli 1994 voerde de regering haar campagne op tegen de linkse oppositiebeweging Muiahadeen-i-Khalq (MKO, Heilige Strijders van het Volk), die zij ervan beschuldigde de moord op twee christelijke geestelijken beraamd te hebben

Deze beschuldiging, die door de MKO van de hand werd gewezen, kwam nadat op 29 juni en 3 juli in Teheran de lichamen waren gevonden van respectievelijk Tateos Michaelian. voorzitter van de Raad van Protestantse Dominees in Iran, en dominee Mehdi Dibaj. Michaelians voorganger. bisschop Haik Hovsepian Mehr, was in januari vermoord (zie pag. 282/2-'94 waar Dibaj abusievelijk Dibaji is genoemd). Hovsepian had de succesvolle campagne geleid voor Dibajs vrijlating. die negen jaar in de gevangenis had gezeten omdat hij zich had afgewend van de islam en zich had bekeerd tot het christendom.

Op 6 juli zei de politie dat er in verband met de moord op de twee geestelijken een vrouw was gearresteerd, die lid zou zijn van de MKO. Het hoofd van het gerechtelijke apparaat, ayatollah Mohammad Yazdi, veroordeelde intussen de Westerse regeringen voor hun toegeeflijkheid jegens de MKO die naar zijn zeggen verschillende etnische groepen, religies en religieuze sekten tegen elkaar opzette.

Het officiële Iraanse persbureau *IRNA* berichtte op 8 juli dat twee vrouwen, beiden vermeende MKO-leden, in Teheran gearresteerd waren omdat zijn een bomaanslag beraamd zouden hebben op het mausoleum van de Iraanse leider, wijlen ayatollah Khomeini. en een andere christelijke geestelijke hadden willen vermoorden.

Op 13 juli werd bericht dat een van de twee verdachten de moord op Michaelian bekend zou hebben. In juni had de regering de MKO ervan beschuldigd de bomaanslag in Mashhad te hebben beraamd waarbij 23 mensen om het leven warengekomen (zie pag. 573/1-'94).

BETREKKINGEN MET LATIJNS-AMERIKAANSE LANDEN

De Iraanse regering reageerde fel op beschuldigingen dat haar diplomatieke staf in verscheidene Latijns-Amerikaanse landen een dekmantel had verschaft voor terroristische activiteiten in de regio en de recente bomaanslag op joodse organisaties in Argentinië had goedgekeurd (zie pag. 876/1/2-'94).

Eind juli ontkenden de Iraanse ambassades in Argentinië en Chili categorisch persberichten waarin werd gemeld dat Iraans ambassadepersoneel betrokken was bij terroristische activiteiten. Dit was een reactie op het Argentijnse verzoek van 24 juli aan Iran om opheldering te verschaffen over zijn vermeende banden met de pro-Iraanse Libanese sjiitische groep Hezbollah.

Op 28 juli beschuldigde de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher Iran ervan op te treden als ,.patroon" van Hezbollah. die volgens hem verantwoordelijk was voor de bomaanslagen op joodse doelen in Argentinië en Groot-Brittannië. In een woedende reactie benadrukte het Iraanse ministerie van buitenlandse zaken op 29 juli dat ,,terwijl er geen bewijs is voor Irans betrokkenheid bij de Argentijnse bomaanslag, de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Iran veroordeelt onder de vlag van steun aan Hezbollah". In een gelijktijdig bericht van de officiële Stem van de Islamitische Republiek Iran (VIRI) werd eveneens iedere Iraanse betrokkenheid bij een bomaanslag op de Israëlische ambassade in Londen op 26 juli (zie pag. 876/2-'94) ontkend.

Op 20 juli had Venezuela de Iraanse ambassadeur en drie andere diplomaten uitgewezen met het argument dat zij hadden geprobeerd een Iraanse familie die asiel had gekregen in Venezuela, met geweld te repatriëren

De Iraanse regering eiste excuses van Argentinië nadat de Argentijnse autoriteiten op 24 augustus hadden besloten dat er onvoldoende bewijs was om vier Iraanse diplomaten in staat van beschuldiging te stellen voor het coördineren van de bomaanslag op een joods centrum in Buenos Aires op 18 juli.

Medio augustus hadden Iran en Argentinie hun ambassadeurs teruggeroepen na een uitwisseling van boze nota's. Op 10 augustus had een Argentijnse rechter, Juan José Galeano, een rapport gepubliceerd waarin de betrokkenheid van de vier diplomaten werd gesuggereerd. De Argentijnse president Carlos Saul Menem had op de radio gezegd dat de Iraanse ambassadeur .,als eerste stap" uitgewezen moest worden. Iran van zijn kant ontkende alle beschuldigingen categorisch.

BETREKKINGEN MET GROOT-BRITTANNIË

Een handelsdelegatie die een bezoek zou brengen aan Groot-Brittannië, maakte op 11 juli bekend dat de reis niet zou doorgaan uit protest tegen wat werd genoemd de rol die Groot-Brittannië op een recente vergadering van de leiders van de Groep van Zeven in-

dustrielanden (G-7, zie pag. 817/2-'94) had gespeeld toen het Iran er ten onrechte van beschuldigde terroristische activiteiten te steunen.

De vooruitzichten op een verbetering van de betrekkingen met Groot-Brittannië. werden minder rooskleurig, toen de gesprekken tussen de Iraanse minister van buitenlandse zaken Ali Akbar Velayati en zijn Britse collega Douglas Hurd op 27 september in New York op niets uitliepen.

Volgens berichten had Iran geweigerd een duidelijke toezegging te doen dat liet de fatwa (het doodvonnis) zou opheffen die wijlen ayatollah Khomeini in 1989 had uitgesproken tegen de schrijver Saiman Rushdie voor zijn vermeend godslasterlijke roman De Duivelsverzen (zie ookpag. 572/3 e.v.-'94).

VRIJLATING SZIMKUS

Helmut Szimkus, een Duitse ingenieur die was veroordeeld wegens spionage maar later werd gegratieerd (zie pag. 573/2-'94), werd op 30 juni op vrije voeten gesteld. Een woordvoerder van de Duitse regering zei dat Szimkus' vrijlating was overeengekomen tijdens een bezoek van minister Ali Akbar Velayati van buitenlandse zaken medio juni aan Duitsland.

PROTEST BIJ CHINA

Op 20 september diende de Iraanse regering een krachtig protest in bij China naar aanleiding van de dood van een Iraanse diplomaat die die dag in Beijing om het leven was gekomen toen een gewapende soldaat het vuur had geopend in de buurt van de diplomatenwijk in de stad.

ACTIES TEGEN REGERING. DOOD VAN VERDACHTEN VAN BOMAANSLAG. VERDERE BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

In augustus braken gewelddadige onlusten tegen de regering uit in de noordwestelijke steden Qazvin en Tabriz, waarbij minstens vier mensen de dood vonden en meer dan 100 gewonden vielen. De onlusten leidden tot de arrestatie van grote aantallen demonstranten, van wie sommigen in Qazvin standrechtelijk geëxecuteerd zouden zijn. (Zie pag. 283/1-'94 voor de onlusten in de oostelijke stad Zahedan in februari.)

De onlusten in Qazvin. een industriestad ongeveer 130 km ten noordwesten van Teheran, begonnen op 3 augustus. toen betogers de straat opgingen om te demonstreren tegen het feit dat de majlis zich die dag had uitgesproken tegen een regeringsvoorstel om Qazvin af te scheiden van de provincie Zanjan en een nieuwe provincie te vormen (de 26ste van het land) met Qazvin als hoofdstad. De etnische Perzen van Qazvin zouden zich al langer gestoord hebben aan het feit dat zij werden bestuurd door de Azeri-sprekende Zanjani's. Zij zouden menen dat een onafhankelijke provincie hun meer toegang zou verschaffen tot het centrale bestuur in Teheran.

Op 4 augustus poogde de regering de gemoederen in Qazvin te bedaren door bekend te maken dat Qazvin met onmiddellijke ingang afgescheiden zou worden van de provincie Zanjan en bij de provincie Teheran gevoegd zou worden.

Volgens onofficiele berichten kwamen minstens vier mensen om het leven bij de onlusten in Qazvin, wat leidde tot een zelden vertoonde blijk van onenigheid tussen de strijdkrachten en de regering. Op 16 augustus bleek dat vier hoge legerofficieren in een open brief aan het „politieke leiderschap" hadden gewaarschuwd voor de risico's wanneer de regering de strijdkrachten zou inzetten om de onvrede onder de bevolking de kop in te drukken. Persberichten gaven aan dat het leger slechts met grote aarzeling gehoor had gegeven aan de opdracht van de regering om het oproer te smoren door Qazvin in feite te belegeren.

Botsingen in Tabriz

Een onbekend aantal mensen werd naar verluidt gedood en gewond bij nieuwe onlusten die op 20 augustus Tabriz, de hoofdstad van de provincie Azerbajdzjan. teisterden. De gewelddadigheden zouden zijn begonnen nadat enkele vrijwillige wachten (basij) vrouwen hadden aangevallen die ervan beschuldigd werden „contact" te hebben gehad met jongens bij een plaatselijke voetbalwedstrijd. Volgens sommige berichten liepen de daaropvolgende onlusten al snel uit op demonstraties tegen de regering.

Dood en executie van verdachten van bomaanslag

Op 2 augustus overleed Mehdi Navi, naar verluidt lid van de verboden oppositiebeweging Mujahadeen-i-Khalq (MKO), In een ziekenhuis te Teheran na zijn arrestatie een dag eerder. Navi was officieel verantwoordelijk gesteld voor de bomaanslag in Mashhad in juni (zie pag. 573/1-'94). Volgens functionarissen was Navi dodelijk gewond geraakt tijdens een gevecht met veiligheidstroepen toen hij probeerde te ontsnappen.

Op zijn sterfbed in het ziekenhuis was Navi op de televisie verschenen en had hij gezegd dat hij de bomaansiag in Masshad had uitgevoerd op last van de MKO. De MKO bleef elke betrokkenheid bij het beramen van de aanslag echter categorisch ontkennen en hield vol dat Navi geen lid was. In juli had de regering de MKO ook de moord op twee christelijke geestelijken ten laste gelegd (zie hierboven).

Bahram Abbaszadeh. die in juni was aangeklaagd wegens het beramen van een bomaanslag op een moskee in Zahedan (zie pag 573/1/2-'94), werd ter dood veroordeeld en op 13 augustus in het openbaar opgehangen

Op 24 augustus werden bij een bomexplosie in de zuidwestelijke stad Khorramabad twee mensen gedood en twee anderen gewond.

Koerdische leider vermoord

Op 4 augustus werd Ghafur Hamzehi, een van de leiders van de Kordestan Democratische Partij van Iran (KDPI, ook bekend als de Democratische Partij van Iraans Koerdistan), in Bagdad doodgeschoten. De moordenaars zouden agenten van de Iraanse regering zijn. (Zie pag. 119/1-'93 voor de moord op vier KDPI-leiders in een restaurant te Berlijn in september 1992.)

Forouhar ontvoerd

Op 12 augustus werd Dariush Forouhar, de leider–van de seculiere Iraanse Natiepartij (INP),in Teheran ontvoerd en korte tijd vastgehouden door de veiligheidsdienst.

Volgens een INP-woordvoerder was Forouhar ontvoerd, toen hij de begrafenis bijwoonde van Shamseddin Amir-Alei, een bekende tegenstander van het regime die was gestorven aan de gevolgen van een auto-ongeluk begin juli. Forouhar had het ministerie van voorlichting kennelijk beschuldigd van het arrangeren van het auto-ongeluk.

Bomaanslag in Teheran

Op 17 september kostte een bomexplosie in het centrum van Teheran het leven aan één persoon. De aanslag was de tweede in Teheran in enkele maanden (zie pag. 572/2/3-'94) en de jongste in een reeks aanslagen in steden, waaronder Mashhad, Khorramabad en Zahedan. Eind september had nog geen enkele groepering de verantwoordelijkheid opgeëist en evenmin hadden de autoriteiten de aanslag aan iemand toegeschreven.

Qazvin opgenomen in provincie Teheran

Op 21 september hechtte het kabinet zijn goedkeuring aan de afscheiding

van Qazvin van de provincie Zanjan en zijn integratie in de provincie Teheran, zoals was aangekondigd in augustus (zie hierboven).

Vorming nieuw ministerie

Op 11 september keurde de majlis de fusie goed van het ministerie van industrie met dat van zware industrie tot het nieuwe ministerie van industrieën.

Het besluit tot de fusie van de ministeries. voor het eerst aan de orde geweest in 1991, was kennelijk tegen de zin van de regering. Een meerderheid van afgevaardigden betoogde echter dat er in een open economie als die van Iran geen noodzaak was voor logge bureaucratische ministeries. Een voorstel om ook het ministerie van mijnbouw en metalen op te laten gaan in het nieuwe ministerie werd echter door de majlis verworpen, met als argument dat er een speciaal ministerie nodig was om de export rail delfstoffen te bevorderen.

Nieuwe gouverneur centrale bank

Op 14 september werd Mohsen Nourbakhsh, de vice-president belast met economische zaken, benoemd tot gouverneur van de Bank Markazi Jomhouri Islami Iran (de centrale bank). Hij volgde Muhammad Hossein Adeli op, wiens ambtstermijn van vijf jaar eind september afliep. Er werd nog geen opvolger van Nourbakhsh als vice-president benoemd

Nourbakhsh was gouverneur van de centrale bank geweest in het midden van de jaren tachtig en in 1989 werd hij minister van financiën en economische zaken. Hij werd beschouwd als een voorstander van een op het Westen gericht economisch beleid en als een naaste medewerker van president Ali Akbar Rafsanjani. Toen de majlis in augustus 1993 weigerde zijn herbenoeming als minister te steunen, benoemde Rafsanjani hem tot vice-president belast met economische zaken (zie pag. 794/3-'94).

Op 21 september verbood de majlis regeringsfunctionarissen meer dan één hoge positie te bekleden, een maatregel die naar verwachting veel kabinetsleden zou raken.

Het verbod blies artikel 141 van de grondwet van 1979 nieuw leven in. De inhoud van dit artikel was een tijdlang genegeerd vanwege het tekort aan kundig personeel direct na de islamitische revolutie.

Schotelantennes verboden

Op 20 september stemde de majlis voor een verbod van schotelantennes in het hele land.

Minister Mostafa Mirsalim van cultuur en islamitische leiding (zie pag. 282/3-'94) had gevraagd om het verbod omdat het effect van de met de antennes te ontvangen satellietprogramma's naar zijn zeggen neerkwam op .,culturele bezetting". Tegen de wet, die alleen in de grote lijnen was goedgekeurd en die naar verwachting na een verder debat over enkele weken van kracht zou worden, had zich een minderheid van afgevaardigden gekant die betoogden dat de wet kortzichtig en onuitvoerbaar was.

REGERING TREEDT OP TEGEN PROFITEURS. HARDE-VALUTATRANSACTIES BEPERKT. BENOEMING MINISTER

Toen de prijzen van eerste levensprodukten sterk stegen, kondigde de regering harde maatregelen tegen profiteurs af. Op 7 oktober gaf president Ali Akbar Rafsanjani het startschot voor een campagne tegen hamsteraars en p ofiteurs, die niet ,,tevreden zijn met redelijke winsten". Op 12 oktober verleende de Doelmatigheidsraad (die bemiddelde tussen de regering, de majlis en de Raad van Hoeders van de Grondwet) de regering buitengewone bevoegdheden om straffen op te leggen, variërend van geldboetes en confiscatie van bezit tot hechtenis en zelfs executie.

Op 30 oktober berichtte Radio Teheran dat meer dan 1.000 staatsrechtbanken klaar stonden om profiteurs te berechten krachtens de nieuwe wetten.

Verscheidene vooraanstaande geestelijken, onder wie ayatollah Ali Khamenei. de geestelijke leider van het land, en ayatollah Mohammad Yazdi. het hoofd van de rechterlijke macht, betuigden hun steun aan de campagne. Op 21 oktober waarschuwde ayatollah Ahmed Jannati, een lid van de Raad van Hoeders. andere geestelijken het juridische proces niet te hinderen door profiteurs in staat te stellen hun clericale connecties te gebruiken om aan vervolging te ontsnappen.

Harde-valutatransacties aan banden

Op 1 oktober voerde Mohsen Nourbakhsh, de pas benoemde gouverneur van de Bank Markazi Jomhouri Islami Iran (zie hierboven), nieuwe regels in die het toezicht van de bank op harde-valutatransacties versterkten.

Alle harde-valutatransacties buiten banken of toegestane wisselkantoren werden verboden en iedereen die zonder toestemming transacties pleegde. kon rekenen op zware straffen. Op 4 oktober verbood de regering ook de transfer van harde valuta's naar de vrijhandelszone Qeshm.

Op 2 oktober legde Nourbakhsh uit dat de nieuwe wisselregels waren bedoeld om één enkele wisselkoers te scheppen. De kloof tussen de zwevende koers van $ 1 = R 2.340 en de vrije-marktkoers was begin oktober ongeveer R 400. De centrale bank had bovendien een officiële koers van $ 1 = R 1.540.

Op 4 oktober zei de politie dat zij ten minste 30 mensen had opgepakt op beschuldiging van overtredingen volgens de nieuwe richtlijnen van de bank.

Benoeming van minister van industrieën

Op 5 oktober keurde de majlis de benoeming goed van Mohammad Reza Nematzadeh, tot dan toe minister van industrie, tot hoofd van het nieuwe ministerie van industrieën (zie hierboven).

REIS RAFSANJANI DOOR ZUIDOOST-AZIË

Van 13-19 oktober voerde president Rafsanjani gesprekken over economische samenwerking met de leiders van Broenei. Indonesië en Maleisië tijdens een reis door deze landen.

Eenbezoek aan India. dat Rafsanjaniop 19 oktober had moeten beginnen. werd uitgesteld. naar verluidt onder druk van haviken die gekant waren tegen de manier waarop de Indiase regering omging met separatistische moslimgroepen in Kashmir.

BOMEXPLOSIES IN TEHERAN. LUCHTAANVALLEN OP MKO-BASES. CAMPAGNE TEGEN DISSIDENTEN

Bij twee bomexplosies in het zuiden van Teheran kwamen op 7 november twee mensen om het leven. Het waren de jongste in een reeks explosies die de hoofdstad troffen (zie hierboven). De regering stelde onmiddellijk de Mujahadeen-i-Khalq (MKO) verantwoordelijk.

Luchtaanvallen op bases van MKO en KDPI

Op 6 november vuurde Iran vier Scud-raketten af op MKO-bases in Noord-Irak. waarbij twee gebouwen werden beschadigd maar geen slachtoffers vielen. Bij twee volgende luchtaanvallen op 9 november op MKO-bases en op kampen van de Kordestan Democratische Partij van Iran (KDPI) in het gebied juist ten noorden van de Iraakse stad Kirkuk, kwam zeker één persoon om het leven. Na afloop rechtvaardigde het Iraanse persbureau *IRNA* de aanvallen met het argument dat ze gericht waren tegen ,.contra-revolutionaire doelen".

Een op 31 oktober uitgegeven rapport van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken waarin de MKO werd omschreven als een

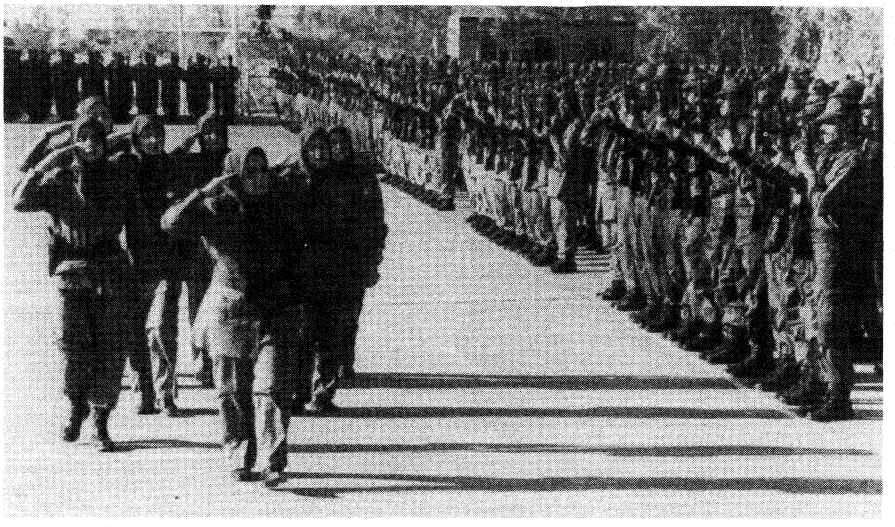

Ozra Taleqani (op de voorgrond), de stafchef van het Nationale Bevrijdingsleger (NLA), de gewapende vleugel van de Mujahadeen-i-Khalq, inspecteert NLA-eenheden ter gelegenheid van de 29ste verjaardag van de Iraanse verzetsbeweging op 8 september 1993. Volgens het bijschrift van deze uit Bagdad (Irak) afkomstige foto vond de inspectie plaats in het grensgebied van Irak en Iran.

marxistisch-georiënteerde ,.anti-Amerikaanse marionet van Irak". werd door de MKO afgedaan als een .,hoop schaamteloze leugens". die bedoeld waren om Iran zoet te houden.

Campagne tegen dissidenten

Begin november waarschuwde de regering haar kritische dissidenten door de arrestatie te gelasten van de gepensioneerde generaal Azizollah Amir Rahimi.

In september had Rahimi de woede van de autoriteiten gewekt door open brieven te schrijven met kritiek op de regerende islamitische geestelijken en op te roepen tot de vorming van ,.een regering van nationale redding" In een officiële verklaring. waarin zijn arrestatie op 7 november werd bevestigd. werd gezegd dat hij was opgenomen in een psychiatrische kliniek om te worden behandeld voor .,neurologische problemen".

Ondertussen voerden de door de regering gecontroleerde media hun campagne op tegen 134 dissidente schrijvers en intellectuelen die in september hadden geëist dat de censuur werd beëindigd. Ze werden afwisselend gehekeld als ,,prostituées en agenten van de (Israëlische inlichtingendienst) Mossad en de CIA". Op 11 november waarschuwde ayatollah Ahmed Jannati, een lid van de Raad van Hoeders, dat moslims tegen hen in actie zouden kunnen komen.

De ongerustheid over het optreden van de regering tegen de dissidenten nam toe toen de liberale schrijver en historicus Ali Akbar Saidi Sirjani op 27 november in de gevangenis stierf, zogeheten aan een hartaanval.

Sirjani, die in maart werd gearresteerd op beschuldiging van drugs\-erslaving, was de laatste tijd door overheidskranten ervan beschuldigd een communist en agent van de VS te zijn.

ARAKI OVERLEDEN

Op 29 november stierf in Teheran groot-ayatollah Mohammad Ali Araki, die in december 1993 was gekozen tot de hoogste sjiitische geestelijke (marja taqlid of ,.bron van navolging". zie pag. 280/3-'94).

Na de dood van Araki, die 106 jaar zou zijn geworden, zou naar verwachting een strijd losbranden om het geestelijk leiderschap van alle sjiieten in de wereld. In berichten werd gesuggereerd dat Iran zou proberen 's lands geestelijke leider, ayatollah Ali Khamenei. te installeren als Araki's opvolger. Aangenomen werd dat Araki's dood ook het machtsevenwicht in de sjiitische hiërarchie tussen de heilige steden Najaf in Irak en Qom in Iran zou beinvloeden.

BAKHTIAR-PROCES BEGONNEN

Op 2 november begon in Parijs het proces tegen negen Iraniërs. van wie zes bij verstek, die werden beschuldigd van de moord op voormalig premier Shahpour Bakhtiar in Frankrijk in augustus 1991 (zie pag. 115/2/3-'92).

in februari 1994 had de Franse onderzoeksrechter Jean-Louis Bruguiere de aanbeveling gedaan een proces tegen drie Iraanse verdachten te beginnen. nadat hij had gerapporteerd dat de Iraanse regering bij de zaak betrokken was (zie pag. 282/1-'94).

GOEDKEURING TWEEDE VIJFJARENPLAN

Op 15 november keurde de majlis het tweede vijfjarenplan van de regering goed. De uitgaven in de vijf jaar tot maart 2000 werden geraamd op IR 238.000 mrd, terwijl de ve achte inkomsten IR 227.000 mrd bedroegen ($1 =IR 1.753,47 op 11 november 1994). De olie-inkomsten werden geraamd op S 73 mrd en de inkomsten uit andere exportbronnen op $27 mrd.

De majlis ging ook akkoord met een deel van de regeringsvoorstellen om te korten op subsidies door in te stemmen met verdubbeling van de benzineprijzen vanaf maart 1995 en met kleinere jaarlijkse prijsverhogingen tot aan het

Op 2 november 1994 vierden tienduizenden Iraniërs in Teheran de 15de verjaardag van de bezetting van de Amerikaanse ambassade die gepaard ging met de gijzeling van het Amerikaanse personeel.

rw

einde van de eeuw. Het besluit zou zijn ingegeven door de vrees voor inflatie, die in het vijfjarenplan werd geraamd op 12,4 procent op jaarbasis.

(Vor.ber.pag. 571/1 e.v.-1994)

LIBANON

NIEUWE MEDIAWET

Op 28 juli 1994 tekende president Elias Hraoui een nieuwe mediawet, die particuliere radio- en televisiezenders weer het recht gaf politieke nieuwsberichten en programma's uit te zenden.

De regering had in maart 1994 politieke uitzendingen van particuliere zenders verboden, maar het verbod in de daaropvolgende maand enigszins versoepeld (zie pag. 652/1/2-'94). Op 29 juli hervatte een aantal particuliere radiostations hun nieuwsuitzendingen.

STRIJD IN HET ZUIDEN

De strijd tussen Israël en Hezbollah in en rond de eenzijdig door Israël uitgeroepen ,,veiligheidszone" in Zuid-Libanon duurde ook in juli voort. Hezbollah-strijders voerden een reeks succesvolle operaties uit tegen Israëlische doelen in het gebied. Israël antwoordde op de gebruikelijke manier met lucht- en artillerie-aanvallen op ,,terroristische" dorpen en kampen in Zuid-Libanon.

Bij een gevecht met Hezbollah-strijders in de ,,veiligheidszone" vonden op 4 juli twee Israëlische soldaten de dood. Terwijl Israël vergeldingsaanvallen uitvoerde, werd op 6 juli in de zone een Israëlische officier gedood. Op 13 juli berichtte Radio Libanon dat die dag vier Israëlische soldaten waren gewond bij een Hezbollah-aanslag. Op 26 juli liep een Israëlisch patrouille in een hinderlaag, waarbij één soldaat om het leven kwam en 13 anderen gewond raakten.

Bij een Israëlische luchtaanval op Hezbollah-doelen in Zuid-Libanon kwamen op 4 augustus acht burgers om het leven, toen een bom uit de koers raakte en een huis trof in het dorp Deir Zahrani in de buurt van Sidon. Israël had Hezbollah gedreigd met ,,pijnlijke represailles" nadat bij een guerrilla-aanval in Zuid-Libanon eind juli een Israëlische soldaat om het leven was gekomen (zie hierboven). Israël had Hezbollah en Iran ook beschuldigd van betrokkenheid bij de bomaanslagen op joodse doelen in Argentinië en Groot-Brittannië in juli (zie pag. 876/1/2-'94).

Israël bood formeel zijn verontschuldigingen aan voor de slachtoffers onder de burgerbevolking, wat ongebruikelijk was.

Twee Israëlische soldaten werden gedood in gevechten met Hezbollah-strijders op 6 en 7 augustus. Diezelfde dagen vuurde Hezbollah een aantal Katjoesja-raketten af op het noorden van Israël, waarbij drie Israëlische kinderen gewond raakten.

Israëlische troepen in de ,,veiligheidszone" in Zuid-Libanon vuurden op 11 augustus uiterst explosieve raketten af op Hezbollah-bases rond Jabal al-Raffih in de zuidelijke provincie Iqlim al-Tuffah. Volgens berichten was het voor het eerst in 12 jaar dat Israël uiterst explosieve raketten in Libanon had gebruikt.

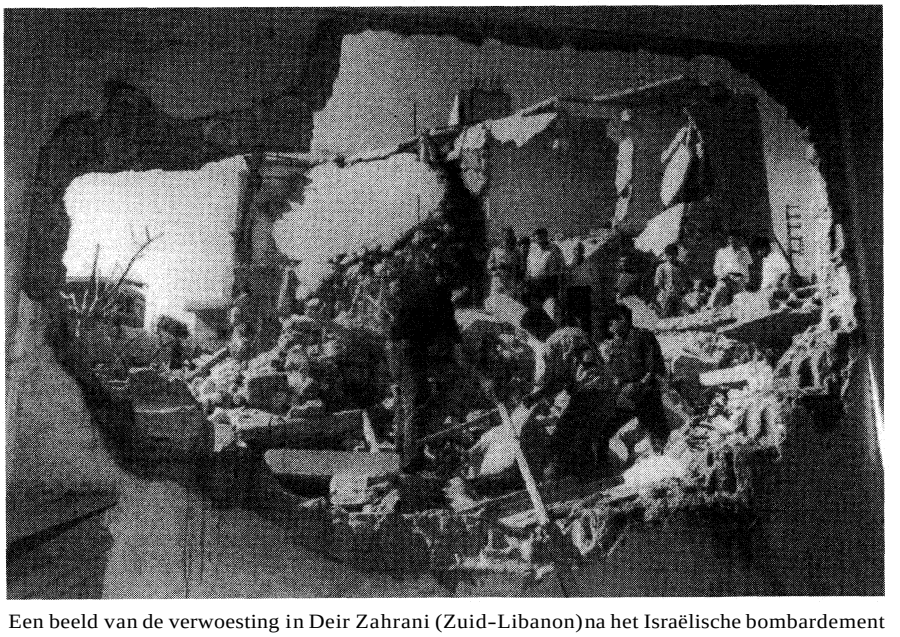

Een beeld van de verwoesting in Deir Zahrani (Zuid-Libanon) na het Israëlische bombardement van 4 augustus 1994.

Sjeik Hasan Nasrallah, de secretaris-generaal van Hezbollah.

Israëlische beschieting. Vergelding Hezbollah

Op 19 oktober kwamen zeven burgers om het leven bij een Israëlisch bombardement op het Zuidlibanese dorp Nabatiyeh op de Iqlim al-Toufah-kam. De Israëlische regering noemde de beschieting van een huis waarbij vijf mensen omkwamen, een ,,vergissing". Volgens VN-functionarissen in Libanon had Israël ,,aerial dart"-granaten gebruikt die bij de Vierde Geneefse Conventie van 1949 verboden waren.

De aanval werd niet voorafgegaan door activiteiten van Hezbollah of andere verzetsgroepen in of rond de ,,veiligheidszone" in Zuid-Libanon. Volgens sommige berichten was de aanval een antwoord op een bomaanslag van Hamas op een bus in de Israëlische stad Tel Aviv eerder die dag (zie pag. 86713-'94).

Op 20 en 21 oktober voerde Hezbollah een reeks vergeldingsacties met Katjoesja-raketten uit op het noorden en westen van Israël. Hoewel de aanvallen weinig schade veroorzaakten, antwoordden Israël en zijn gevolmachtigde militie, het Zuidlibanese Leger (SLA), met beschietingen van Hezbollah-doelen ten noorden van de ,,veiligheidszone".

Op 29 oktober werd een Israëlische soldaat gedood en raakten vier Israëlische militairen gewond bij gevechten met Hezbollah-strijders aan de rand van de ,,veiligheidszone". Als vergelding voerden Israëlische en SLA-troepen artilleriebeschietingen uit, waarbij een Libanese burger om het leven kwam.

Hoewel de veiligheidssituatie in Zuid-Libanon in november betrekkelijk rustig was, werd wel melding gemaakt van een aantal schermutselingen in en rond de ,,veiligheidszone". Op 4 november werd een SLA-lid door een bom gedood toen hij in de zone patrouilleerde. Op 13 november vielen Israëlische jachtbommenwerpers ,,terroristischedoelen" aan.

CONTROVERSIEEL PLAN VOOR NIEUWE PALESTIJNSE VESTIGING

In augustus maakte Walid Joumblatt, staatsminister voor vluchtelingenzaken. bijzonderheden bekend van een omstreden plan om ongeveer 3.000 Palestijnse families te herhuisvesten, die als kolonisten land bezet hielden sedert diverse Palestijnse kampen in 1975-1976 door christelijke falangisten onder de voet waren gelopen.

Joumblatt wilde de Palestijnen huisvesten in nieuwe onderkomens ten noorden van de zuidelijke stad Sidon. De voorstellen brachten een politieke storm teweeg, omdat gevreesd werd dat ze een schending zouden inhouden van een wettelijk verbod op permanente vestiging van Palestijnen in Libanon en bovendien het delicate evenwicht tussen moslims en christenen dreigden te verstoren.

De Independent van 29 augustus berichtte dat Libanese ministers officieus hadden gewaarschuwd voor een herleving van de burgeroorlog als alle 350.000 Palestijnen in Libanon. van wie het merendeel moslim was. een permanente verblijfsvergunning zouden krijgen.

De Middle *East Economic* Digest van 9 september berichtte dat de politieke ruzie over de herhuisvesting tijdens een kabinetsvergadering op 30 augustus was .,glad gestreken". Het kabinet had bij die gelegenheid herhaald dat het tegen permanente vestiging was, maar had ingestemd met de vorming van een vier leden tellende commissie die Joumblatts voorstel zou bestuderen. Het feit dat Joumblatt geen plaats kreeg in deze commissie werd door veel Libanese kranten beschouwd als een overwinning voor zijn christelijke tegenstanders.

KABINETSWIJZIGING

Op 2 september bracht premier Rafiq al-Hariri wijzigingen aan in zijn kabinet. De premier had, samen met president Elias Hraoui en de voorzitter van de Nationale Assemblée Nabih Berri. op 1 september overlegd met de Syrische autoriteiten in Damascus.

Vice-premier Michel al-Murr kreeg tevens de verantwoordelijkheid voor het ministerie van binnenlandse zaken in plaats van Bisharah Mirhij. die werdbenoemd tot staatsminister.

Elie Hobeika werd als staatsminister van sociale zaken en gehandicapten opgevolgd door Shahi Barsumian. tot dan toe staatsminister zonder speciale verantwoordelijkheid. Hobeika bleef staatsminister van water en elektriciteit.

De Middle East *Economic* Digest van 16 september berichtte dat Barsumian kort na de wijziging zijn functie had neergelegd.

BERICHTEN OVER NIEUWE STRUCTUUR LIBANESE STRIJDKRACHTEX. OPENING PROCES-GEAGEA

Begin september werd bericht dat de Libanese Strijdkrachten (FL),de maronitische rechtse partij en voormalige militie die in maart 1994 verboden was (zie pag 652/1/2-'94), geherstructureerd waren

De Stem van het Zuiden, de radiozender van het Zuidlibanese Leger (SLA),berichtte op 6 september dat de commandoraad van de FL had besloten Samir Geagea .,tijdelijk te ontheffen" van zijn functie als FL-commandant. De commandoraad zou alle politieke en militaire bevoegdheden op zich nemen. Geagea was in april gearresteerd en in juni formeel aangeklaagd voor de moord op zijn maronitische rivaal Dany Chamoun in 1990 (zie pag. 55/2-'91) en voor de bomaanslag op een kerk ten noorden van Beiroet in februari 1994 (zie pag. 284/3 en 652/2-'94).

Volgens het bericht vernietigde de commandoraad tevens Geagea's besluit van **3** april 1990 om de Taif-akkoorden uit oktober 1989 te erkennen (zie pag. 469/1-'90). Daarmee trokken de Libanese Strijdkrachten de erkenning in van het regime in Libanon en beschouwden zij de Syrische troepen in Libanon in het vervolg als .,bezettingstroepen". De commandoraad herriep ook formeel Geagea's besluit van 1991 in om de militie van de FL te ontbinden (pag. 486/1/2-'91).

Proces tegen Geagea geopend

Op 19 november begon in Beiroet het proces tegen de voormalige FL-leider Samir Geagea.

ECONOMISCH AKKOORD RIET SYRIË

Op 20 september tekenden Libanon en Syrië in Damascus een aantal economische akkoorden. onder meer over belasting- en invoervrijstellingen voor goederen die tussen de twee landen werden uitgewisseld.

Er werd ook een akkoord getekend over de verdeling van het water van de rivier de Orontes. die in Libanon ontspringt maar voor het grootste deel door Syrië stroomt. Krachtens het akkoord zou Libanon ongeveer 18 procent van de totale hoeveelheid water van de rivier mogen gebruiken voor de irrigatie van het droge noordelijke gedeelte van de Bekaa-vallei.

VEROORDELING WEGENS MOORD OP DIPLOMAAT

Op 19 oktober wees de Libanese Juridische Raad vonnis in de zaak van de moord op een Jordaanse diplomaat in de Libanese hoofdstad Beiroet in januari 1994 (zie pag. 284/2-'94).

President Elias Hraoui (m.) van Libanon legt op 21 september 1994 de eerste steen voor de wederbouw van het centrum van Beiroet, een project van 25 jaar. terwijl premier Rafiq al-Hariri (r.in het wit) toekijkt.

De verdachten zouden leden zijn van de verboden Palestijnse radicale groepering Revolutionaire Raad van Fatah, onder leiding van Abu Nidal. Yousef Mahmoud Shaaban werd veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf met dwangarbeid. Twee andere beklaagden kregen 10 jaar gevangenisstraf.

NIEUW ONDERZOEK NAAR BOMAANSLAGEN IN 1983

Krachtens een gerechtelijke uitspraak van 9 november werd het onderzoek heropend naar de bomaanslagen in oktober 1983 op de hoofdkwartieren van de Amerikaanse mariniers en de Franse parachutisten in Beiroet (zie pag. 685/1 e.v.-'84).Volgens plaatselijke geruchten zou de uitspraak een gevolg zijn van ,,forse Amerikaanse druk", aldus de *Independent* van 11 november.

De Islamitische Jihad, een groepering die over het algemeen werd geacht uiterst nauwe banden te onderhouden met Hezbollah, had indertijd de verantwoordelijkheid voor de bomaanslagen opgeëist. en Hezbollah leverde nu kritiek op de heropening van het onderzoek.

Volgens de bewoordingen van de gerechtelijke uitspraak konden de bomaanslagen niet vallen onder een algemene amnestie voor politieke misdrijven tussen 1975 en 1990 (zie pag. 765/3-'91), omdat zij betrekking hadden op de veiligheid van vreemde staten.

(Vor.ber.pag. 652/1 e.v.-1994)

CHINA

ARBEIDSWET GOEDGEKEURD. BINNENLANDSE VEILIGHEID EN DISSIDENTEN. RECHTSPRAAK

De achtste zitting van het achtste permanente comité van het Nationale Volkscongres (NPC) keurde op 5 juli 1994 een nieuwe arbeidswet goed De lang verwachte wet beloofde betere rechten voor de arbeiders, maar luidde ook het formele einde in van de zogeheten ,,ijzeren rijstkom"-formule die werk voor het leven had gegarandeerd

De met. waarover 15 jaa was gedaan en die ongeveer 30 ontwerpen had gekend, zou op 1 januari 1995 van kracht worden. De wet verbood kinderarbeid en voerde onder meer een minimumloon in. evenals een acht-urige werkdag, moederschapsverlof en betere veiligheidsnormen op de werkvloer. De goedkeuring van de wet viel samen met de dwingende invoering van een werkloosheidsverzekering op basis van verplichte bijdragen van werknemers en werkgevers.

Volgens het persbureau *Xinhua* maakte het ministerie van arbeid op 16 augustus bekend dat het officiele werkloosheidscijfer aan het eind van het jaar naar verwachting zou stijgen van 4 mln naar 5 mln, voornamelijk ten gevolge van ontslagen bij de staatsondernemingen (die het volgende decennium ook de hogere employés zouden treffen). Daarnaast werd geschat dat de ,,zwervende bevolking", de groep die bestond uit van het platteland afkomstige migranten die werk zochten in de steden, ongeveer 50 à 100 mln personen telde, voor het merendeel werkloos. Volgens een officiële schatting van het ministerie van arbeid zouden er in het jaar 2000 op een bevolkingvan 1.3 mrd personen 68 mln werklozen in de steden en 200 mln op het platteland zijn.

Nieuwe veiligheidsbepalingen. Proces tegen dissidenten

Op 12 juli werden voor het eerst de nieuwe bepalingen tegen binnenlandse dissidenten en ondermijning door buitenlandse agenten gepubliceerd, hoewel ze al op 4 juni waren afgekondigd. Volgens de bepalingen vielen het ondersteunen van terrorisme, het verdraaien van feiten, het verspreiden van geruchten om de staatsveiligheid in gevaar te brengen en het door middel van religie aanwakkeren van etnische conflicten. onder de subversieve activiteiten.

Op 14 juli werd bekendgemaakt dat 14 dissidenten, die meer dan twee jaar in hechtenis hadden gezeten, voor de rechter waren gebracht. Zij werden ervan beschuldigd ,,eencontra-revolutionaire groep te hebben georganiseerd en geleid" en ,,contra-revolutionaire propaganda en opruiende waanideeën te hebben verspreid".

Het ging om de grootste groep dissidenten die sinds 1989 werden vervolgd. Zij waren actief geweest in organisaties van voorstanders van democratie en organisaties van arbeiders. In totaal waren er 16 personen aangehouden, maar twee van hen werden wegens hun slechte gezondheidstoestand niet vervolgd. Hun proces zou in eerste instantie in april 1994 worden gehouden, maar was uitgesteld, De meeste waarnemers dachten dat het uitstel diende om het besluit van de Amerikaanse regering om China in mei opnieuw de handelsstatus van meest begunstigde natie (MFN)toe te kennen, niet in gevaar te brengen (zie pag. 656/1 e.v.-'94).

De in de VS gevestigde menscnrechtcnorganisatie Human Rights Watch/Asia Watch publiceerde op 29 juli een rapport waarin werd gesuggereerd dat dissidenten sinds het MFN-besluit slechter werden behandeld. De regering. die zich beriep op de nieuwe veiligheidsbepalingen. zou dissidenten ,,in langdurige van de wereld afgezonderde hechtenis" houden. zonder hun arrestatie officieel te erkennen en zonder hun familie in te lichten over hunverblijfplaats.

Proces tegen Australische zakenman

Op 2 augustus werd de Chinees-Australische zakenman James Peng (wiens Chinese naam Peng Jiadong luidde) door een rechtbank in de Zuidchinese stad Shenzhen beschuldigd van corruptie (waarvoor de doodstraf kon worden opgelegd). Peng werd ervan beschuldigd ongeveer $ 1,4 mln aan leningen van een Chinese bank te hebben verduisterd.

In oktober 1993 was Peng in Macao gearresteerd en uitgeleverd aan de Chinese politie. Zijn bedrijf, Champaign Industrial Holdings (een vastgoed-. textiel- en handelsgroep). was de eerste Chinees-buitenlandse joint venture die genoteerd stond op de Chinese effectenbeurs.

Op 6 november werd James Peng in staat van beschuldiging gesteld wegens een corruptie-affaire waarmee meer dan HK$ 1 mln was gemoeid.

Gevangenisstraf voor Tibetanen

Op 28 augustus werden vijf Tibetanen, die campagne hadden gevoerd voor de onafhankelijkheid van Tibet, veroordeeld tot gevangenisstraffen van maximaal 15 jaar wegens ,.contra-revolutionaire" activiteiten.

De vijf waren beschuldigd van het ophangen van ,,posters waarop de onafhankelijkheid van Tibet werd geëist, met de bedoeling het moederland te verdelen", cn van het beschadigen van een gebouw van de communistische partij.

SLACHTOFFERS TYFOON

Zeker 710 mensen kwamen om het leven en bijna 800.000 woningen werden verwoest toen een tyfoon op 22 augustus de provincie Zhejiang aan de Zuidchinese kust teisterde.

Een combinatie van zware winden hevige regenval en hoge goiven had tot ernstige «reistromingen geleid. De stroomvoorzieningin de stad Wenzhou, een handels- en industriecentrum met ongeveer S mln inwoners, raakte ernstig ontregeld. De schade die de tyfoon Fred had veroorzaakt werd geraamd op ongeveer 10 mrd yuan (ongeveer $1.2 mrd)

Bij ernstige overstromingen in het zuiden van China waren in juni (zie pag. 657/2-1994) zeker 1.400 mensen omgekomen en was voor meer dan $ 6 mrd schade aangericht, aldus Westerse persberichten.

CONTROVERSIËLE EUROPESE REIS LI PENG

Van 3-9 juli bracht premier Li Peng een bezoek aan Duitsland, China's grootste handelspartner in Europa. Hoewel er een aantal contracten werd getekend, werd het bezoek overschaduwd door protesten over Li's verantwoordelijkheid voor het bloedbad in 1989 op het Plein van de Hemelse Vrede (zie pag. 403/1 e.v.-'90) en liep het uit op een diplomatieke vernedering.

Li Penglokte veel kritiek en hoon uit door zijn reisprogramma verscheidene keren op het laatste moment te wijzigen om demonstranten te ontlopen. Op 7 juli zag hij abrupt af van een bezoek aan de Brandenburger Tor (waar hij de burgemeester van Berlijn vergeefs op hem liet wachten) en brak hij een bezoek aan Weimar af. De dag daarop zag hij af van een bezoek aan Beieren en beëindigde hij zijn bezoek aan Duitsland.

Li's verblijf in Duitsland was voorafgegaan door een bezoek aan Oostenrijk. waar hij ook met demonstranten was geconfronteerd. Op 1 juli had hij verklaard dat zijn regering .,genoodzaakt (was) op te treden" tegen de demonstranten op het Plein van de Hemelse Vrede omwille van ,,destabiliteit van China en de wereldvrede"

Op 9 juli vert ok Li vanuit Duitsland naar Roemenië voor een vierdaags bezoek met onder meer besprekingen met president Ion Iliescu. Op 12 juli ondertekenden de twee leiders verscheidene akkoorden, met inbegrip van een gezamenlijke vriendschaps- en samenwerkingsverklaring.

HANDELSCONFLICT MET VS. MILITAIRE CONTACTEN

Op 5 juli werd een nieuwe regeling goedgekeurd die voorzag in een stren-

gere en snellere bestraffing van overtreders van het copyright. Door de nieuwe regels werd het schenden van het copyright in sommige gevallen een misdrijf in plaats van een overtreding, waarvoor celstraffen tot zeven jaar konden worden opgelegd. Op 31 juli werd ook bekendgemaakt dat er een ambitieus plan voor landelijke inspecties was opgesteld om hard op te treden tegen copyright-piraten.

Deze maatregelen volgden op een besluit van de Amerikaanse regering op 30 juni om China formeel te beschouwen als een schender van copyrights, waardoor de weg vrijkwam om vergeldingsmaatregelen te nemen. Krachtens de Super 301 handelswet uit 1988 (zie pag. 578/1-'91), werd er een onderzoeksperiode van zes maanden ingesteld, waarna er sancties konden worden getroffen. Amerikaanse producerilen beweerden dat schending van intellectueel eigendom in China de VS jaarlijks een bedrag van ca. $ 800 mln aan gemiste omzet kostte.

Amerikaans handelsbezoek

Een groep van 25 directeuren van grote Amerikaanse bedrijven reisde van 27-31 augustus onder leiding van de Amerikaanse minister van handel Ron Brown door China in een van de officiële vliegtuigen van de Amerikaanse president Bill Clinton. De reis was een met veel publiciteit omgeven demonstratie van het vaste voornemen van de Amerikaanse regering om de handel en mensenrechtenkwesties van elkaar ,,te ontkoppelen".

Op 9 augustus had het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden met 270 tegen 138 stemmen een resolutie afgewezen waarin werd gevraagd om de opschorting van China's handelsstatus van meest begunstigde natie (MFN). In mei had Clinton het omstreden besluit genomen om China's MFN-status te verlengen (zie pag. 656/1 e.v.-'94), zonder te eisen dat er vooraf een verbetering moest optreden in de mensenrechtensituatie.

Brown beweerde ria op 29 augustus met de Chinese premier Li Peng te hebben gesproken dat de Chinees-Amerikaanse betrekkingen zich op een ,,historische moinent" bevonden. Hij kondigde een nieuw tijdperk van ,,handelsrelaties" aan en beloofde .,agressieve" steun voor Amerikaanse bedrijven in China.

Het beleid van ,,ontkoppeling" werd als .,verstandig" begroet door de Chinese presitient Jiang Zemin, na besprekingen inet Brown op 30 augustus (die door het staatspersbureau *Xinhua* .,vrienschappelijk" werden genoemd). Jiang Zemin voegde daar niettemin aan toe dat er nog ,,meningsverschillen op sommige punten" bestonden, vooral over de hertoetreding van China tot de Aigeinene Overeenkomst voor Tarieven en Handel (GATT).

Op 30 augustus zei Brown dat Chinese leiders hadden toegezegd hun ..dialoog" met de VS over dc mensenrechtenin stilte te hervatten. Die dialoog had China in februari na een kritisch Amerikaans rapport opgeschort (zie pag. 288/3-'94). Hij maakte ook bekend dat Amerikaanse en Chinese bedrijven op 29 en 30 augustus akkoorden hadden geparafeerd op het gebied van energie. automatisering en handel. waarmee een bedrag was gemoeid van $4.7 mrd.

Bezoek van Chinese generaal

De plaatsvervangend stafchef van het Chinese Volksbevrijdingsleger, generaal Xu Huizi, bracht medio augustus een bezoek aan de VS. Xu was de hoogste officier die de VS bezocht na het bloedbad op het Plein van de Hemelse Vrede in 1989.

De Amerikaanse minister van defensie William Perry, met wie Xu op 17 augustus een ontmoeting had. drong aan op nauwere samenwerking in zaken van internationale veiligheid, en zei blij te zijn dat de militaire betrekkingen tussen de twee machten waren verbeterd, aldus het persbureau *Xinhua* op 18 augustus. Ook op 17 augustus sprak Xu met de voorzitter van de gezamenlijk chefs van staven. generaal John Shalikashvili.

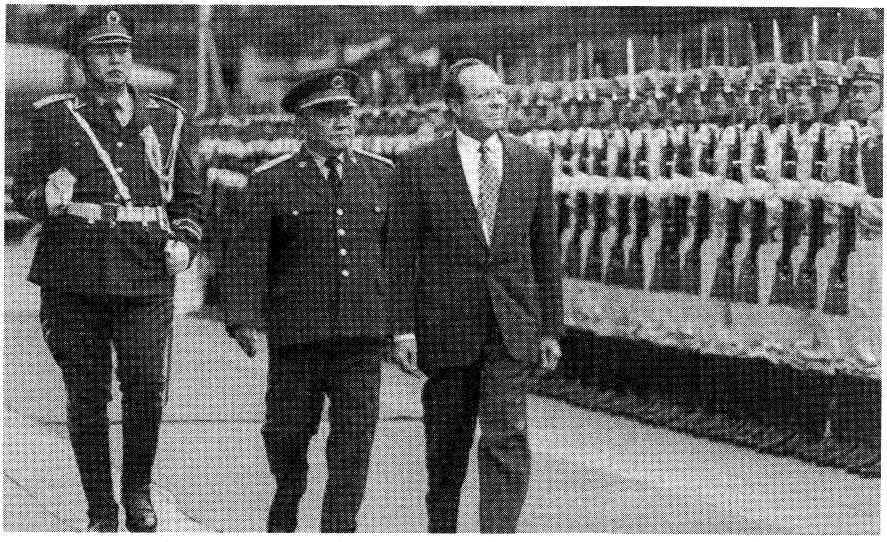

De Amerikaanse minister van defensie. William Perry (r.), inspecteert de erewacht op 16 oktober 1994 in Beijing in gezelschap van zijn Chinese ambtgenoot Chi Haotian (m.).

Verdere ontwikkelingen in betrekkingen met VS

De onlangs ingezette dooi in de Chinees-Amerikaanse betrekkingen zette door met het bezoek van de Chinese vice-premier en minister van buitenlandse zaken Qian Qichen aan de VS. Op 3 oktober had hij een ontmoeting met de Amerikaanse president Bill Clinton en op 4 oktober tekende hij in Washington een akkoord waarin China beloofde geen raketten voor de middellange afstand aan andere landen te verkopen.

Dank zij het ralretakkoord konden de sancties op de verkoop van hoogwaardige technologie aan China ingetrokken worden. Deze sancties waren in augustus 1993 door de VS opgelegd als reactie op de vermeende verkoop door Chiria van M-li-raketonderdelen aan Pakistan (zie pag. 803/3 e.v.en 878/3-'93). De Chinese regering had deze beschuldiging altijd ontkend. De sancties hadden Amerikaanse bedrijven schade berokkend en in het voorbije jaren waren verscheidene uitzonderingen op het verbod gemaakt. Met het akkoord van 4 oktober gaven de VS toe aan de Chinese druk dat de sancties moesten worden opgeheven waarna China zich zou houden aan de regels van het Missile Technology Control Regime (MTCR), dat de export van raketten verbood die een explosieve lading van 500 kg konden vervoeren over een afstand van meer dan 300 km.

De Amerikaanse minister van defensie, William J. Perry, kwam op 16 oktober in Beijing aan voor een bezoek van vier dagen. Het was voor het eerst sedert de verstoring van de militaire banden tussen de twee landen na het bloedbad op het Plein van de Hemelse Vrede in 1989 dat een Amerikaanse minister van defensie een bezoek bracht aan China.

Op 17 oktober tekende Perry een akkoord waarmee de VS hulp zouden geven aan Chinese pogingen om fabrieken van militaire uitrusting om te vormen in fabrieken van civiele produkten. Een van de eerste projecten van deze samenwerking zou zijn om China's luchtverkeerscontrolesysteem dat door de strijdkrachten werd beheerd over te dragen in civiele handen. De twee partijen stemden voor het eerst sinds 1989 ook in met een breed strategisch militair overleg.

Chinees-Amerikaanse wapenbesprekingen

De eerste wapenbesprekingen tussen China en de VS sinds 1989 begonnen eind oktober in Beijing,

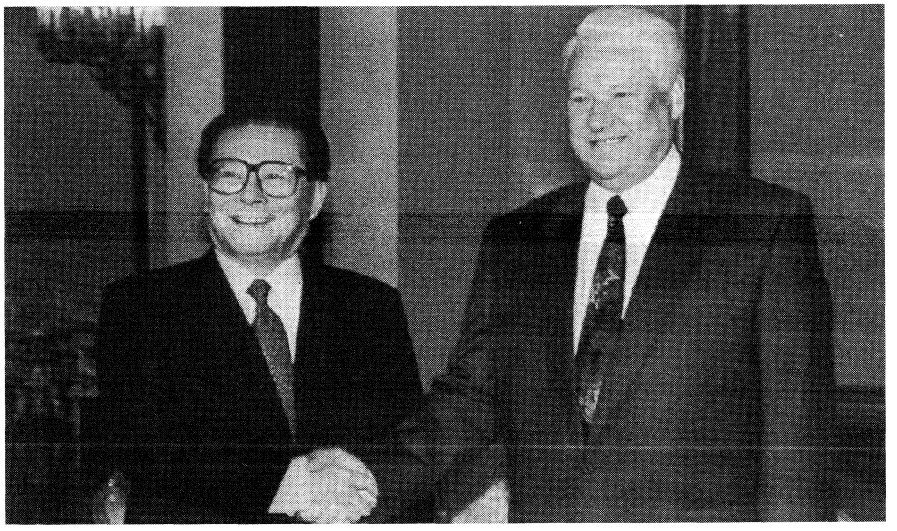

De Chinese president Jiang Zemin tijdens een ontmoeting met zijn Russische ambtgenoot Boris Jeltsin op 3 septeinber 1994 in het Kremlin te Moskou.

In een commentaar op de gesprekken zei de Amerikaanse delegatieleider John Holum, de directeur van het Amerikaanse wapencontrole- en ontwapeningsbureau, dat de twee partijen t.a.v. de wapenkwesties ,,dichter bij een gemeenschappelijke positie gekomen" waren, en gesproken hadden over een verbod op kernproeven en over de uitbreiding van het NPT. In berichten werd aangeduid dat de gesprekken ook waren gegaan over plutonium- en uraniumproduktie en over methodes om het nucleaire akkoord van de VS met Koord-Korea uit te voeren (zie onder KOREA).

DEFENSIEAKKOORD MET RUSLAND. BILATERALE BETREKKINGEN

Minister Chi Haotian van nationale defensie en zijn Russische ambtgenoot, generaal Pawel Gratsjow, ondertekenden op 12 juli in Moskou een veiligheidsakkoord. Het akkoord was bedoeld om militaire incidenten te voorkomen, zoals niet-bedoelde overschrijdingen langs hun zwaar versterkte 4.000 km lange grens.

Jiang bezoekt Rusland. Niet-aanvalsverdrag, grensakkoord en economisch akkoord

Van 2-5 september bracht president Jiang Zemin een bezoek aan Rusland voor besprekingen met president Boris Jeltsin. Het was het eerste bezoek aan Rusland van een Chinees staatshoofd sinds Mao Zedong in 1937 in Moskou aanwezig was bij de viering van de 40ste verjaardag van de Bolsjewistische revolutie.

Jiang had Moskou in mei 1991 bezocht in zijn hoedanigheid van secretaris-generaal van de CCP (zie pag. 767/3 e.v.-'91). In december 1992 had Jeltsin een bezoek gebracht aan China (zie pag. 126/2 e.v.-'93)

In een op 3 september uitgegeven gezamenlijke verklaring besloten de twee partijen onder meer dat zij ,,zich consequent aan hun verplichting zouden houden om geen strategische kernwapens op elkaar te richten en geen geweld tegen elkaar te gebruiken"; zouden ,,streven naar spoed bij de formulering van een akkoord over wederzijclse troepenvermindering langs hun gemeenschappelijke grens"; en ..elkaar zouden inlichten over de theorie en praktijk van de hervormingen in hun twee landen".

Op 3 september ondertekenden de Chinese minister van buitenlandse zaken Qian Qichen en zijn Russische ambtgenoot Andrej Kozyrew een akkoord over het verloop van het westelijke deel van de Chinees-Russische grens.

Hoewel het akkoord betrekking had op een stuk van slechts 55 kin, completeerde het praktisch de wettelijke vaststelling van de hele grens tussen de twee staten. Wat er zou gebeuren met de twee eilanden nabij Chabarowsk in de Amoer-rivier en een derde eiland in de Oessoeri-rivier bleef echter een onopgeloste zaak.

Op 2 september ondertekenden de twee partijen een economisch samenwerkingsakkoord, waarin naar verluidt werd bevestigd dat Rusland zou deelnemen aan vijf grote Chinese industrieprojecten.

Russische soldaten doden Chinese vissers

Medio september werden twee opvarenden van een Chinese vissersboot doodgeschoten door Russische grenssoldaten voor de kust van het eiland Shikotan, een van de door Japan en Rusland betwiste Koerilen-eilanden. Rusland beweerde dat de bemanningsleden illegaal aan het vissen waren, ,,brutaal" waren geweest en niet op waarschuwingen gereageerd hadden.

JIANG BEZOEKT OEKRAÏNE EN FRANKRIJK

Van 6-8 september bezocht president Jiang Zemin Oekraïne voor besprekingen met de pas gekozen president Leonid Koetsjma.

Vervolgens bracht Jiang van 8-12 september een bezoek aan Frankrijk, waar hij sprak met president François Mitterrand en premier Edouard Balladur. Het bezoek leidde tot een groot aantal demonstraties van Chinese dissidenten cn Tibetaanse ballingen.

Het bezoek van Jiang aan Frankrijk vormde het hoogtepunt van een neriode waarin de Fransen zich veel diplomatieke moeite getroostten om de betrekkingen te verbeteren nadat China had geprotesteerd tegen het Franse besluit in 1992 om gevechtsvliegtuigen aan Taiwan teverkopen (zie pag. 427/2-'93).

De Far Eastern Economie *Review* van 22 september berichtte dat China en Frankrijk tijdens het bezoek van Jiang een aantal handelscontracten hadden ondertekend. waarmee een bedrag was gemoeid van ca. $ 2,5 mrd. De contracten hadden betrekking op de petrochemische industrie, de telecommunicatie en de graanproduktie.

VERKLARING VAN DALAI LAMA

De Dalai Lama. de geestelijk leider van Tibet, zei op 14 september in Groot-Brittannië dat zijn gedurende 14 jaar ondernomen pogingen om tot onderhandelingen te komen met China over meer autonomie voor Tibet waren ,,mis-

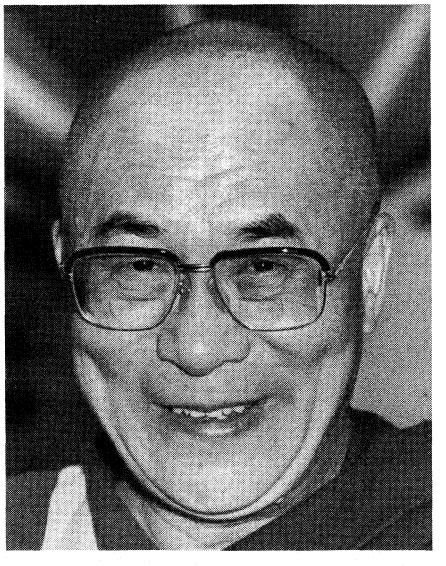

De Dalai Lama. Tenzin Gyatso, de geestelijke leider van Tibet.

lukt" en dat hij voorstelde om te onderzoeken welk beleid jegens China de publieke opinie. zowel binnen als buiten Tibet. voorstond.

De Dalai Lama gaf toe dat hij door sommige Tibetanen werd bekritiseerd omdat hij voor een ,.middenweg" koos en erkende dat de situatie in Tibet de laatste jaren was verslechterd. Maar hij zei dat hij liever ,,aftrad" dan dat hij zich neerlegde bij een politiek van gewapende strijd tegen de Chinezen.

(Vorber.pag. 657/3-1994)

VIERDE CCP-PLENUM. BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

Van 23-28 september werd in Beijing de vierde plenaire zitting gehouden van het 14de centrale comité van de Chinese Communistische Partij. In tegenstelling tot de laatste plena (zie pag. 286/3 e.v.-'94 voor het derde plenum in november 1993) stond deze vergadering veeleer in het teken van politieke dan van economische vraagstukken. De aandacht voor politieke aangelegenheden weerspiegelde de groeiende vrees voor het afbrokkelen van de centrale controle en het opkomende regionalisme.

In een op 28 september uitgegeven communiqué verklaarde het centrale comité dat de ..huidige grootschalige en diepgaande sociale wijzigingen die thans in China plaatsvinden" van de partij vereisten dat ze ..haar best moest doen om het democratisch centralisme te handhaven en teverbeteren". Daarom drong ze aan op ,,het versterken en verbeteren van de partijorganisaties aan de basis (die) de fundamenten (vormden)van alles wat de partij ondernam en van haar slagkracht". Het trainen en stimuleren van leidinggevend kader in zowel politieke integriteit als deskundigheid vormde een .,hoofdzaak van algemeen belang".

In het communiqué werd de positie bekrachtigd van president Jiang Zemin. de secretarisgeneraal van de CCP, die de ,.harde kern" vormde van China's derde generatie leiders.

Partijbenoemingen

Drie nieuwe partijbenoemingen waartoe op het vierde plenum werd besloten, zouden de positie van Jiang naar verwachting verstevigen, doordat de zogeheten ,,Shanghai-kliek", aangevoerd door hemzelf en Zhu Rongji, een lid van het permanente comité van het politburo en vice-premier van de staatsraad, werd versterkt.

De burgemeester van Shanghai. Huang Ju (in die functie opvolger van Zhu Rongji), werd in het politburo benoemd. Wu Bangguo en Jiang Chunyun, die beiden tijdens het 14de partijcongres in oktober 1992 in het politburo maren gekozen (zie pag. 123/1 e.v.-'93), kregen een zetel in het secretariaat.

Massa-executies

Net als in voorgaande jaren werd China's nationale feestdag voorafgegaan door een golf van met'veel publiciteit omgeven massa-executies. Op 23 september werden in Wuhan 43 mensen terechtgesteld en dag daarop nog eens 19 in Guangzhou.

Legerofficier richt bloedbad aan onder burgers

Een Iraanse diplomaat en zijn zoontje behoorden tot de zeker 14 mensen die op 20 september in Beijing omkwamen toen een gewapende legerofficier amok maakte en tijdens de ochtendspits op het verkeer en forenzen schoot Volgens soinmige berichten raakten ook nog 80 mensen gemond voordat de veiligheidstroepen erin slaagden luitenant Tian Mingjian op te sporen en dood te schieten

Kranten in Hongkong kwamen met minstens twee motieven voor Tians gedrag. Sommige berichtenluidden dat hij overhoop lag met een medeofficier, terwijl in andere berichten werd beweerd dat hij in de war was geraakt nadat zijn vrouw was gestorven tijdens een gedwongen abortus.

Festiviteiten Nationale Dag. Geruchten over gezondheidstoestand Deng Xiaoping

Op 1 oktober werd in heel China de Nationale Dag gevierd. Vooral in Beijing waren strengere veiligheidsmaatregelen dan normaal genomen, wat nog eens de bezorgdheid over China's ongecontroleerde economische groei (en bijbehorende inflatie van meer dan 20 procent per jaar, zie pag. 657/2-'94) en de onzekerheid over de gezondheid van de 90-jarige leider Deng Xiaoping onderstreepte.

Ondanks hardnekkige officiële verklaringen dat Deng in ..goede gezondheid" verkeerde, had hij er bij zijn laatste openbare optreden in februari zwak en ziek uitgezien (zie pag. 29012-'94).

Hoewel Deng Xiaoping op 22 augustus 90 jaar werd. maakte geen enkele belangrijke krant melding van zijn verjaardag. Volgens de *Guardian* van 22 augustus was Deng ..zwak, doof en praktischblind".

De speculaties over zijn gezondheid namen toe, toen hij niet verscheen op de vierde plenaire zitting van net 14de centrale comité van de Chinese Communistische Partij (CCP) in Beijing in september (zie hierboven) en evenmin deelnam aan de openbare evenementen op 1 oktober Geruchten dat Deng stervende was of reeds overleden was. leiden in oktober tot een scherpe daling van de aandelenmarkt, maar aan het einde van de maand luidde het officiële commentaar nog steeds dat Deng in leven was en het goed maakte.

Behandeling dissidenten

Op 11 oktober werd bekendgemaakt dat Yang Zhou en Bao Ge, twee prominente Chinese dissidenten, waren veroordeeld tot drie jaar ,,heropvoeding middels arbeid", de maximumstraf voor hechtenis zonder proces. Beiden waren lid van de Vereniging voor Mensenrechten in Shanghai en waren in april opgepakt (zie pag. 655/2-'94). Twee andere dissidenten uit Shanghai. Yang Qinheng en Li Guotao, kregen in oktober soortgelijke straffen.

Op 4 oktober werd in de Chinese pers bericht dat de bekendste dissident van het land, Wei Jingsheng. voorwaardelijk was vrijgelaten en naar een onbekende plaats was gestuurd om .,opgevoed" te worden. Wei, algemeen beschouwd als de ,.vader" van China's moderne beweging voor democratie, was in september 1993 voorwaardelijk op vrije voeten gesteld nadat hij op zes maanden na een gevangenisstraf van 15 jaar had uitgezeten. In april was hij weer opgepakt (zie pag. 655/1-'94).

WET OP HERVORMING STAATSONDERNEMINGEN BEKENDGEMAAKT

Op 16 oktober werd bekendgemaakt dat de regering in 1995 ,,zich met haar hervormingen (zou) richten op staatsondernemingen" om de huidige verliezen van die ondernemingen te verminderen.

Hoewel er geen bijzonderheden van de te volgen aanpak werden onthuld. was de verklaring in overeenstemming met persberichten uit begin oktober die suggereerden dat er een plan was opgesteld om de verlieslijdende overheidssector aan te pakken.

De kern van de hervormingen was de vorming van een systeem om overheidseigendommen te taxeren en te verkopen aan staatsinvesteringsondernemingen of aan beheerbedrijven die dan een deel van het bezit van de onderneming zouden mogen verkopen aan de bevolking. Het plan, dat aanvankelijk zougelden voor 100 bedrijven, zegde ook toe de vorming toe van een verbeterd sociaal vangnet dat de gevolgen moest verzachten van het breken van de .,ijzeren rijstkom", de garantie van werkgelegenheid in staatsondernemingen. De faillissementsprocedures zouden gestroomlijnd worden om verlieslijdende ondernemingen gemakkelijker te kunnen liquideren.

Volgens officiele schattingen leed ongeveer een derde van China's 11.000 grote en middelgrote staatsondernemingen verlies. terwijl nog een derde net quitte speelde. Uit Westerse schattingen was op te maken dat het percentage verlieslijdende fabrieken groter was. Hoewel veel staatsondernemingen kapitaal hadden vergaard door aandelen te verkopen aan de bevolking, hadden de autoriteiten dit pu-

blieke aandelenbezit over het algemeen beperkt gehouden tot minder dan 50 procent om de controle te behouden.

CHINESE KERNPROEF

Op 7 oktober vond in China te Lop Nor in de provincie Xinjiang een ondergrondse kernproef plaats. Deze proef zou zijn bedoeld om te onderzoeken hoe betrouwbaar kernkoppen waren die in de jaren tachtig waren ontwikkeld voor een nieuwe generatie Chinese strategische raketten.

In het op 12 oktober gepubliceerde jaarrapport van het Internationale Instituut voor Strategische Studies (IISS) werd meegedeeld dat de TNT-kracht van de Chinese kernexplosies van oktober 1993 en juni 1994 (zie pag. 218/3-'94 en 588/1-'94) erop duidde dat China bezig was met de ontwikkeling van nieuwe kernwapens.

In een verklaring waarin de kernproef werd gerechtvaardigd, zei het Chinese ministerie van buitenlandse zaken dat ..van alle kernmachten China het kleinste aantal kernproeven had uitgevoerd". en het voegde eraan toe dat ..China zijn kernproeven zal staken" zodra in 1996 de onderhandelingen over een alomvattend kernstopverdrag zouden zijn afgerond. De jongste kernproef was China's 41ste sinds 1964 (toen het begon met deproeven), tegenover 44 van Groot-Brittannië. 210 van Frankrijk en meer dan 1.000 van de VS.

Australië en Japan behoorden tot de eerste landen die hun veroordeling uitspraken over de kernproef. De VS zeiden dat zij zouden blijven proberen China ertoe over te halen geen proeven meer uit te voeren.

BETREKKINGEN MET GROOT-BRITTANNIË

Op 17 oktober begingen de Chinese autoriteiten een opzettelijk diplomatiek affront toen zij weigerden in te gaan op een voorgesteld bezoek van de Britse minister van handel Richard Needham en een groep zakenmensen.

Qiao Shi. de voorzitter van het permanente coinité van het Nationale Volkscongres in China.

Het affront werd beschouwd als een uiting van het algemene Chinese ongenoegen over Hongkong en vooral de irritatie over het besluit van de kolonie in oktober nm Taiwanezen toe te staan hun nationale feestdag te vieren (zie onder HONGKONG)

DIPLOMATIEK OFFENSIEF HOGE FUNCTIONARISSEN

In november startte de Chinese regering een groot diplomatiek offensief, waarbij belangrijke figuren uit partij en regering bezoeken aan het buitenland brachten.

President Jiang Zemin, tevens secretaris-generaal van de Chinese Coinmunistische Partij (CCP) en voorzitter van de centrale militaire commissie van de CCP, bracht een bezoek aan Singapore. Maleisië. Indonesie en Vietnam. Jiang werd vergezeld door de vice-premier van de staatsraad en minister van buitenlandse zaken Qian Qichen. roulerend lid van het politburo van de CCP en lid van het secretariaat Ten Jiabao, speciale medewerker Zeng Qihong, minister van de staatscommissie voor economie en handel Wang Zhongyu en minister van buitenlandse handel en economische samenwerking Wu Yi.

Op 8 november sprak Jiang met Singapore's senior minister Lee Kwan Yew, voordat hij op 10 november doorreisde naar Maleisië op uitnodiging van de Maleisische koning Tuanku Ja'afar ibni Abdul Rahman. Op 11 november drong Wu er in Jakarta bij de Amerikaanse minister van handel Richard Brown op aan dat China de status van ontwikkelingsnatie binnen de GATT (Algemeen Akkoord voor Handel en Tarieven) zou krijgen. Li Lanqing, oud-minister van buitenlandse economische betrekkingen en handel, had begin november tijdens een bezoek aan Washington ook al gepleit voor China's toetreding tot de *GATT*. Op 30 november werd echter bericht dat China het idee om in 1994 toe te treden tot de GATT had latenvaren.

Op 31 oktober begon premier Li Peng een vijfdaags bezoek aan Zuid-Korea (zie onder KOREA-ZUID). Qiao Shi, voorzitter van het permanente comité van het Nationale Volkscongres en nummer drie in het politburo van de CCP, begon op 3 november een reeks bezoeken aan Nieuw-Zeeland, Australië, Argentinië, Brazilië en Fiji.

BEZOEK VAN CANADESE PREMIER

Op 5 november arriveerde de Canadese premier Jean Chrétien voor een bezoek aan China. Hij werd vergezeld door een delegatie van onder andere negen provinciegouverneurs en ongeveer 300 zakenlieden en politici.

Tijdens het bezoek werden overeenkomsten ondertekend voor een bedrag van ongeveer $ 6 mrd. waaronder overeenkomsten voor de bouw van twee kernreactoren - ter waarde van ongeveer $ 2.59 mrd - in Qinshan ten zuiden van Shanghai.

MENSENRECHTEN

Begin november maakte de regering de vrijlating bekend van acht tegenstanders van de regering.

Vier van hen - Wang Xinlong, Ge Hu, Leng Wanbao en Wu Zhaoqiang - maren in juni 1989 veroordeeld tot zeven a acht jaar gevangenisstraf in verband met de studentenprotesten die eindigden met het bloedbad op het Plein van de Hemelse Vrede. De andere vrijgelatenen waren Tibetanen, die waren veroordeeld wegens aanklachten in verband met de onafhankelijkheidsbeweging in hun land.

De verbannen dissidente dichter Bei Dao werd het land uitgezet toen hij eind november probeerde China binnen te komen.

Gevangenisstraf voor journalist

Gao Yu, een vooraanstaande journalist die sinds 2 oktober 1993 werd vastgehouden. werd begin november veroordeeld wegens ,,het verstrekken van staatsgeheimen aan partijen buiten de grenzen". Aangenomen werd dat de beschuldiging sloeg op de artikelen die in de Hongkongse krant Mirror Monthly waren verschenen.

ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

Volgens het Staatsbureau voor de Statistiek bedroeg de inflatie op jaarbasis in oktober 27,7 procent. De verkoop in de kleinhandel steeg tot 144,4 mrd yuan (ongeveer $ 17 mrd) en de industriële produktie tot 142,6 mrd yuan. Het consumenten-prijsindexcijfer was in de 35 belangrijkste steden 24,8 procent hoger dan in oktober 1993 en 1 procent hoger dan in september 1994.

Om de uitgaven te beperken werd de rentesubsidie op spaargeld dat drie jaar of langer vaststond, verhoogd van 6.57 tot 8.79 procent. In een op 17 november uitgezonden richtlijn van het ministerie van financiën werden departementen en staatsbedrijven gelast de limieten voor lonen en bonussen niet te overschrijden tot het eind van het jaar.

Op 29 november werd ook bekendgemaakt dat de groei van de geldhoeveelheid in de toekomst zou moeten worden beperkt tot 20 a 25 procent. Dit week af van de bestaande groei die volgens de plaatsvervangend gouverneur van de Volksbank van China, Dai Xianglong, tussen januari en september 1994 was uitgekomen op 32 procent op jaarbasis.

maar aan het eind van het jaar waarschijnlijk zou dalen tot 28 procent.

Gevreesd werd dat bestrijding van de inflatie kon leiden tot sociale onrust. Begin november hadden arbeiders van een in moeilijkheden verkerende munitiefabriek van de staat in Sichuan al geprotesteerd tegen de late betaling van hun lonen. Die vrees werd gevoed door plannen om noodlijdende staatsbedrijven failliet te kunnen laten verklaren (zie hierboven) Begin november waren in 130 prefecturen. steden en districten in acht provincies en gemeenten, waaronder Fujian, Shandong, Liaoning en Shanxi. sociale-verzekeringsplannen in werking gesteld om de mogelijke gevolgenvan dergelijke faillisernenten te verlichten.

Deviezencertificaten geleidelijk uit de circulatie genomen

Op 21 november maakte de Volksbank van China bekend dat deviezencertificaten vanaf 1 januari 1998 geleidelijk uit de circulatie zouden worden genomen.

Houders van deviezencertificaten zouden de certificaten tot 30 juni 1995 kunnen omwisselen tegen Amerikaanse dollars. tegen de officiële koers die goldop 30 juni 1993.
Certificaten die in bezit waren van Chinese organisaties en onderdanen zouden worden omgewisseld tegen Chinese Renminbi yuans tegen de dagkoers.

(Vor.ber.pag. 654/1 e.v.-1994)

HONGKONG

CHINA BEVESTIGT EINDE LEGCO. BRITS-CHINESE BETREKKINGEN

In het verslag van de derde plenaire zitting van het Voorbereidende Werkcomité van de Speciale Bestuursregio Hongkong, dat van 7-9 juli 1994 in Beijing bijeenkwam, stond dat het mandaat van de uit 60 leden bestaande Legco (wetgevende raad) van de kolonie alsmede van districtsraden en gemeenteraden zou worden beëindigd wanneer China op 1 juli 1997 de soevereiniteit over het gebied zou terugkrijgen.

Dit lag in het verlengde van de Chinese verwerping van het pakket politieke hervormingen van gouverneur Chris Patten (zie pag. 576/1-'94). Het bevestigde ook dat de Chinese regering serieus van plan was de Legco te vervangen door een Wetgevende Raad voor de Speciale Bestuursregio, georganiseerd en gebaseerd op de Chinese Basiswet voor het gebied en in overeenstemming met de ,,relevante beslissingen" van het Nationale Volkscongres (NPC).

Het verslag deed ook de aanbeveling om (i)een schaduwgouverneur aan te stellen die de door de Britten benoemde gouverneur bij de machtsovername moest vervangen: (ii) hoge Hongkongse functionarissen te vervangen maar het merendeel van de ambtenaren te handhaven om de machtsovername soepci te laten verlopen; (iii) de meeste wetten te handhaven aangezien er slechts een paar in strijd waren met de Basiswet Er werden ook aanbevelingen gedaan voor een verbetering van de havenfaciliteiten en voor de overdracht en het beheer van het landfonds van de kolonie, de pensioenverzekering en het onroerend-goed-ei: huisvestingsbeleid.

Op 15 juli reageerde de Chinese minister van buitenlandse zaken, Qian Qichen, naar verluidt koel op de suggestie van Alastair Goodlad, een Britse staatssecretaris van het ministerie van buitenlandse zaken en het Gemenebest, dat de meningsverschillen over politieke heivorming terzijde geschoven moesten worden ten faveure van bilaterale samenwerking over onopgeloste economische en technische aspecten van de overgang.

Mensenrechteninstantie afgewezen

Op 1 juli verwierp de Britse regering het verzoek om een onafhankelijke mensenrechteninstantie in het leven te roepen in Hongkong. Zij ontkende dat zij met dit besluit China had willen paaien.

Mensenrechtenactivisten en de buitenlandcommissie van het Britse Lagerhuis hadden zich sterk gemaakt voor zo'n instantie, maar Patten had betoogd dat de rechtbanken en de onafhankelijke rechterlijke macht voldoende garanties boden voor de mensenrechten.

Akkoord over legerplaatsen

Na zeven jaar onderhandelen bereikten beide partijen op 31 juli een akkoord over de militaire terreinen van de kolonie.

Groot-Brittannië stemde ermee in om 14 terreinen te modrrniseren, die op dat moment door Britse troepen werden bezet en die in 1997 aan China overgedragen zouden worden. Met de modernisering was een bedrag gemoeid van $ 513 mln. De resterende 25 terreinen, met een waarde van ongeveer $ 8.4 mrd, moesten na 1997 teruggegeven worden aan de regering van Hongkong die ze commercieel zou ontwikkelen.

Chinese richtlijn over afschaffing van politieke hervormingen in 1997

Op 31 augustus gaf China een ettelijke richtlijn uit die bepaalde dat de recente omstreden hervorming van Hongkongs politieke structuur (zie pag. 205/1 e.v. en 574/3 e.v.-'94)zou worden afgeschaft op het moment dat China het gebied op 1 juli 1997 terugkreeg. Dan zou een nieuwe politieke structuur worden ingevoerd.

Het besluit. dat de Brits-Chinese betrekkingen ernstig schaadde. werd goedgekeurd door de afgevaardigden tijdens de slotbijeenkomst van de negende zitting van het Permanente Comité van het Nationale Volkscongres. De ..eenzijdig door Groot-Brittannie ingestelde" en door de Legco in juni goedgekeurde drievoudig gelaagde politieke structuren waren, aldus het rapport, een schending van de Chinees-Britse Gemeenschappelijke Verklaring uit 1984 en de Basiswet uit april 1990 (zie pag. 864/1 e.v.-'91).

Deze opvatting werd van de hand gewezen door het Britse ministerie van buitenlandse zaken en het Gemenebest. dat in een voorzichtige en zorgvuldig geformuleerde verklaring zei dat er ,,geen reden" was om de Legco en andere gekozen organen af te schaffen. De Hongkongse regering liet soortgelijke geluiden horen en waarschuwde dat het vertrouwen van het bedrijfsleven in de kolonie door dit besluit zou worden geschokt.

Principe-akkoord over vliegveld

Door de Chinese verwerping van de hervormingen van gouverneur Chris Patten vervloog de hoop op een verbetering van de betrekkingen tussen China en Groot-Brittannië. Deze hoop was op 9 augustus gewekt toen Lu Ping, de directeur van het Bureau voor Aangelegenheden betreffende Hongkong en Macao van de Chinese Staatsraad, zei dat China zich in principe kon vinden in het jongste Britse voorstel over de financiering van Hongkongs nieuwe luchthaven.

Het Britse financieringsvoorstel, dat een poging behelsde om het schuldplafond voor het project te verhogen. was in februari formeel bij China ingediend nadat het in januari door de Legco was goedgekeurd (pag. 206/1-'94). Lu Ping zei dat zijn regering instemde met de verhoging van het schuldplafond maar geen verdere verhoging wenste. Hij zei dat de twee landen werkten aan de definitieve versie van een akkoord dat de voortgang van het project mogelijk maakte. Daarmee zou een van de belangrijkste geschillen over de overdracht van de kolonie aan China uit de weg geruimd zijn.

VERKIEZINGEN VOOR DISTRICTSRADEN

Op 18 september werden voor het eerst in de geschiedenis van Hongkong volledig democratische verkiezingen gehouden voor 346 zetels in de 18 districtsraden van de kolonie.

De districtsraden waren het laagste niveau van de drievoudig gelaagde bestuursstructuur die in het leven was geroepen op grond van het omstreden pakket politieke hervormingen van gouverneur Patten. De 346 raadsleden zouden na hun verkiezing een kiescollege vormen om 10 van de 60 Legco-leden aan te wijzen in verkiezingen die voor 1995 op het programma stonden. In juli had China echter bevestigd dat de Legco samen met de districtsraden en ge-

meenteraden zou m-orden afgeschaft wanneer China in 1997 de soevereiniteit herkreeg over de kolonie (zie hierboven).

In totaal brachten 893.283 mensen hun stem uit. of wel 33.1 procent van de geregistreerde kiezers.

De Democratische Partij (een amalgaam van de twee grootste democratische groeperingen in de kolonie, de Verenigde Democraten en .,Meeting Point", zie pag. 575/2-'94) kwam met 75 zetels in de districtsraden als sterkste partij uit de bus, maar zonder absolute meerderheid. De andere democratische partij. de Vereniging voor Democratie en Levensonderhoud van het Volk (Association for Democracy and People's Livelihood, of ADPL). behaalde 29 zetels.

In totaal 167 zetels. bijna de helft, werden veroverd door onafhankelijke kandidaten. van wie velen geen duidelijke politieke kleur hadden.

De Liberale Partij. een gematigde pro-Chinese partij van zakenmensen, deed het met 18 zetels slecht. De pro-Chinese Democratische Alliantie voor de Verbetering van Hongkong (Alliance for the Betterment of Hong Kong. of DAB). die voor het eerst aan de verkiezingen deelnam (zie pag. 492/3-'92), deed het goed en behaalde 37 zetels.

De resterende 20 zetels werden behaald door twee pro-Chinese partijen - de Liberal Democratic Foundation (11) en de Hong Kong Progressive Alliance (zie pag. 575/3-'94)(2) - en diverse andere partijen (9).

BEZOEK BRITSE MINISTER BUITENLANDSE ZAKEN. VERGADERING JLG. ONTMOETING HURD EN QIAN

Op 15 en 16 september bracht de Britse minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest, Douglas Hurd, een bezoek aan Hongkong.

Volgens de *Financial Times* van 17-18 september had Hurd tijdens zijn bezoek toegegeven dat de bestaande constellatie voor overleg met China over de overdracht van de kolonie aan China in 1997, tekort schoot. Hurd zei dat zowel Groot-Brittannië als China hun ,,fantasie" moesten gebruiken om manieren te bedenken om het werk van de Chinees-Britse Joint Liaison Group (JLG) te versnellen. De JLG was in 1984 ingesteld om toezicht te houden op de details van de overdracht van Hongkong aan China.

De 30ste vergadering van de JLG in Beijing van 20-22 september leverde geen resultaat op. Gua Fengmin, China's hoofdonderhandelaar in de JLG, zei dat hij ,,zeer ontevreden" was met het gebrek aan vooruitgang.

Hurd voerde op 29 september in New York een reeks gesprekken met zijn Chinese collega Qian Qichen. Hurd noemde de gesprekken ,,degelijk" en zei dat beide partijen het eens waren ,,over de noodzaak samen te werken op een groot aantal gebieden".

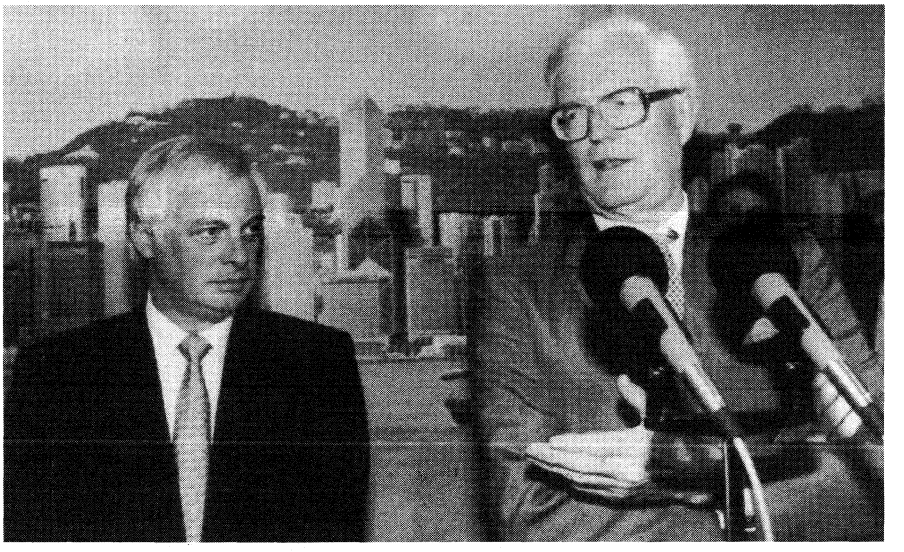

De gouverneur van Hongkong Chris Patten (1.)ontvangt de Britse minister van buitenlandse zaken Douglas Hurd op 15 september 1994.

Chinese beschuldigingen van corruptie

Hurds bezoek medio september aan Hongkong viel samen met het optreden van een geschil tussen China en de kolonie over aantijgingen van corruptie.

Vlak voor Hurds komst had de Hong Kong China News Agency, een spreekbuis van de Chinese regering, de Hongkongse autoriteiten ervan beschuldigd het lucratieve contract voor de CTS-containerterminal in ruil voor politieke gunsten te hebben gegund aan een consortium onder leiding van de Jarine Mathcson-groep. Sir Hamish Macleod, minister van financien van Hongkong, verwierp de beschuldigingen op 14 september en zei dat het ,,volslagen ongegrond" was om te suggereren dat er bij alle overheidscontracten andere factoren meespeelden dan een ..neutraalspeelveld".

Verdere ontwikkelingen in Brits-Chinese relatie

In zijn derde beleidstocspraak tot de Legco bood gouverneur Chris Patten op 5 oktober China een pakket verzoeningsmaatregelen aan om de impasse rond de terugkeer van Hongkong onder Chinese soevereiniteit te doorbreken. De belangrijkste maatregel was de bereidheid officiële contacten toe te staan met China's Voorbereidend Werkcomité (PWC), in wezen een schaduwkabinet voor Hongkong dat in 1993 na het mislukken van de Brits-Chinese besprekingen door de regering te Beijing was ingesteld (zie pag. 723/1-'93).

Tot dusver had het bestuur-Patten de PWC gemeden, omdat deze het gezag van de koloniale regering kon ondermijnen. Terwijl rechtstreekse contacten tussen functionarissen van Hongkong en de PWC verboden bleven. nodigde Patten in zijn toespraak PWC-leden uit deel te nemen aan de werkzaamheden van de Chinees-Britse JLG.

Deze concessie was een van diverse praktische suggesties om de samenwerking te verbeteren. Andere suggesties behelsden een toezegging om steun te verlenen aan het eerste uitvoerende orgaan na de soevereiniteitsoverdracht, en een belofte tot volledige samenwerking met de Chinese militairen in aangelegenheden op defensiegebied. Nog slechts 1.000 dagen vóór de geplande terugkeer van de kolonie onder Chinees bestuur. beklemtoonde Patten dat Groot-Brittannië en China ,.met een beetje bijten op de tong aan beide kanten" de impasse konden doorbreken en een begin konden maken met de aanpak van de slepende kwesties die voor 1997 moesten zijn opgelost.

Pattens toespraak werd evenwel door de Chinese regering als ,.louter woorden" afgedaan en op 7 oktober werd bekendgemaakt dat een ,,civiele wetgevende commissie" zou worden ingesteld vóór 1 juli 1997.

Hoewel de details van het voorgestelde orgaan vaag bleven, leek zijn taakomschrijving op die van de Legco; daarom werd het beschouwd als een alternatief parlement voor Hongkong. Deze ontwikkeling strookte met de positie van de Chinese regering. die na de eenzijdige bekrachtiging van Pattens constitutionele hervormingen (zie pag. 576/1-'94), had benadrukt dat het parlement van de kolonie zou worden ontinanteld na het herstel van de Chinese soevereiniteit.

AKKOORD OVER VLIEGVELD

Op 4 november werden de regeringen van Hongkong en China het eens over een uit zes punten bestaande ,,overeengekomen nota" inzake de financieringsvoonvaarden voor het nieuwe

vliegveld en de aansluitende spoorweg van Hongkong.

Het luchthavenproject op Chek Lap Kok. een eilandje op 25 km ten westen van het eiland Hongkong, was ontworpen om Hongkongs overbelaste vliegveld Kai-Tak te vervangen. Het project was in oktober 1989 aangekondigd door de regering van Hongkong als onderdeel van een poging om het vertrouwen in Hongkongs toekomst na het bloedbad op het Tiananmen Plein te Beijing in juni van dat jaar op te vijzelen. China maakte van meet af aan bezwaar tegen het project: het trok de noodzaak van een nieuw vliegveld in twijfel en vreesde dat, als de aanleg zou doo gaan. China forse schulden zou erven wanneer het in juli 1997 de soevereiniteit over het gebied terug zou krijgen. Hoewel de werkzaamheden ter plaatse in 1991 waren begonnen, hing de verdere ontwikkeling af van China's instemming met de regelingen inzake leningen en aflossingen voor zover die betrekking hadden op de periode na de overdracht in 1997. De onderhandelingen stagneerden met de verslechtering van de Chinees-Britse betrekkingen in 199%die haar dieptepunt had bereikt in de controverse over de electorale hervormingsvoorstellen van gouverneur Chris Patten (zie pag. 34813 e.v.-'93).

De kosten van het project - met de daarmee verbonden infrastructurele werken zoals tunnels, bruggen en wegen - werden geraamd op in totaal HK$ 158 mrd. Krachtens het akkoord van 4 november zou de regering van Hongkong HK$ 60,3 mrd in contanten beschikbaar stellen voor de vliegveld- en spoorwegplannen ($ 1= HK$ 7,73 per 4 november 1994). Er werd een maximum van HK$ 23 mrd (omstreeks één derde van wat oorspronkelijk in de Britse voorstellen was voorzien) vastgesteld voor leningen door de openbare corporaties die voor het project verantwoordelijk waren, namelijk de Airport Authority (AA) en de Mass Transit Railway Corporation (MTRC). Maar er moest nog overeenstemming worden bereikt over de ,,akkoordenvoor financiële steun", d.w.z. de documenten die de AA en MTRC nodig hadden voor afspraken met de financiële markt.

Op 17 novemner werd de Chinees-Britse grondcommissie het eens over de bepalingen voor de verkoop van grond ter waarde van HKS 20 mrd om de vliegveld- en spoorwegprojecten mede te financieren.

Als een verder teken van de vermindering van de spanningen tussen Groot-Brittannië en China werd beschouwd dat de eerste Chinees-Britse besprekingen over de coördinatie van grootschalige infrastructuurprojecten tussen het vasteland van China en Hongkong op 10 november in Beijing plaatsvonden. Afgevaardigden van beide partijen omschreven de gesprekken als ,.positief en praktisch".

(Vor.ber.pag. 574/3 e.v.-1994)

JAPAN

BELEIDSVERKLARINGEN VAN REGERING-MURAYAMA

In juli 1994 legde de eind juni gekozen premier Toiniichi Murayama (zie pag. 583/2/3-'94) een reeks pragmatische beleidsverklaringen af. waarin hij de indruk probeerde weg te nemen dat zijn coalitieregering een kortstondig verschijnsel zou zijn in het Japanse politieke panorama. Murayama, die de eerste socialjstische premier van Japan was, wilde de kiezers en buitenlandse regeringen de geruststelling geven dat hij niet van plan was radicaal af te wijken van het beleid van zijn niet-socialistische voorgangers.

De eind juni tot stand gebrachte coalitie omvatte Murayama's eigen Sociaal-Democratische Partij van Japan (SDPJ).de Liberaal-Democratische Partij (LDP) en Sakigake (Nieuwe Voorbodepartij).

Tijdens zijn eerste persconferentie op 1 juli beloofde Murayama de voor één jaar ingevoerde verlaging van de inkomstenbelasting te verlengen om de binnenlandse vraag te stimuleren. Plannen om de indirecte belastingen te verhogen. waartegen de SDPJ fel oppositie had geroerd, zouden waarschijnlijk zouden worden uitgesteld. Murayama beloofde ook het voortschrijdende politieke hervormingsproces te voltooien, zodat de volgende verkiezingen zouden kunnen worden gehouden volgens het nieuwe kiesstelsel. waarin de kiesdistricten met meerdere leden. die het symbool vormden van de ,,geldpolitiek" (zie pag. 210/2-'94), werden afgeschaft. Verder deed hij de toezegging dat het buitenlands beleid zou worden voortgezet. hoewel hij in een verklaring, die het diepgewortelde pacifisme van zijn partij weerspiegelde. zei dat hij er tegen was dat Japan een permanent lid van de Veiligheidsraad zou worden. omdat een dergelijke verantwoordelijkheid de stationering van Japanse militairen in het buitenland zou kunnen inhouden.

Op 18 juli zei Murayama in zijn beleidstoespraak tot de Diet (parlement) dat zijn regering ernaar zou streven Japan ,,niet tot een machtiger land, maar tot een zorgzaam land te maken". Hij legde de nadruk op doelstellingen als verlaging van het handelsoverschot. verbetering van de gespannen betrekkingen met de VS. verlaging van belastingen en consumentenprijzen. het verschaffen van grotere publieke toegang tot informatie en een verdere zuivering van het politieke systeem. Voorts beloofde hij het Jauans-Amerikaanse Verdrag inzake Wederzijdse Samenwerking en Veiligheid uit 1960. dat de VS toestond 40.000 militairenin Japan te stationeren. te handhaven. hoewel zijn partij daar altijd fel tegengekant was geweest.

Herziening anti-militarisme SDPJ

Op 20 juli werd deze herziening van het SDPJ-beleid nog duidelijker, toen de premier het onwrikbare antimilitarisme van zijn partij aan het wankelen bracht met de verklaring dal Japans strijdkrachten niet in strijd met de grondwet waren.

Onder luid boegeroep en herhaalde onclerbrekingen deelde Murayama de Diet-leden mede dat het traditioncle linkse standpunt van ,.ongewapende neutraliteit" achterhaald was. en dat ,.zolang onze positie uitsluitend op verdediging blijft gericht en de strijdkrachten tot het minimum worden beperkt, de zelf rerdedigingsmacht grondwettig is'. Hij doorbrak verder twee andere taboes door te erkennen dat de vlag met de rijzende zon de nationale vlag van Japan was en het Kimigayo het volkslied. Hoewel beide wijd en zijd in Japan werden gebruikt, stond hun positie nog steeds ter discussie, en w-ekten zij verzet bij linkse partijen als symbolen van het vooroorlogse militarisme.

Murayama beklemtoonde dat hij niet als leider van de SDPJ. maar als premier sprak. Op grond van deze positie was hij opperbevelhebber van de Zelfverdedigingsmacht. Niettemin veroorzaakte zijn spectaculaire ommezwaai inet betrekking tot deze kwestie beroering binnen de SDPJ. Vele SDPJ-parlementsleden zwoeren zich te verzetten tegen iedere poging het antimilitaristische standpunt van dc partij te wijzigen, hoewel een aantal van Murayama's collega's zich neerlegden bij de noodzaak het bestaan van de strijdkrachten als een wettelijke entiteit te erkennen (Japans jaarlijkse defensiebegroting van ongeveer $ 30 mrd was op vier na de grootste ter wereld. op twee na de grootste als de pensioenen van militairen werden meegerekend).

Op 28 juli gaf het hoofdbestuur van de SDPJ zijn goedkeuring aan ontwerp-beleidsrichtlijnen, die Murayama's beleidswijzigingen bekrachtigden, en waarin tevens kernenergie als ,,geschikte energiebron" werd aanvaard. Op 3 september zouden de beleidswijzigingen ter definitieve goedkeuring worden voorgelegd aan een partijcongres.

Japans zelfverdedigingsmacht

Personeel:

Leger	146.114
Marine	43.032
Luchtmacht	44.512
Raad van stafchefs	160
TOTAAL	233.818

Materieel:

Tanks	1.200
Artillerie	1.370
Gevechtsvliegtuigen	440
Gevechtshelikopters	64
Marineschepen	70

VOORTDURENDE HERGROEPERING POLITIEKE PARTIJEN AKKOORD OPPOSITIE OVER VORMING NIEUWE PARTIJ

In juli zette het proces van hergroepering binnen het verbrokkelde politieke systeem van Japan zich voort, toen opnieuw partijleden uit de LDP en de SDPJ traden

De meest prominente politici die uit hun partij traden, waren Yasuhiro Nakasone. die van 1982-1987 premier was geweest, en Michio Watanabe. die van 1991-1993 minister van buitenlandse zaken en vice-premier was geweest. Beiden hadden LDP-instructies naast zich neergelegd door zich te verzetten tegen de kandidatuur van Murayama bij de verkiezing voor het premierschap en hadden in plaats daarvan gestemd op oud-premie Toshiki Kaifu. die eveneens uit de LDP was gestapt (zie pag. 583/2-'94). Verscheidene andere LDP-leden die Kaifu's kandidatuur hadden gesteund. verlieten tevens de partij: zij waren naar eigen zeggen van plan als onafhankelijke leden in het parlement te zitten en een parlementair blok te vormen met Kaifu als leider.

Diverse SDPJ-leden die zich tegen Murayama's kandidatuur hadden verzet. verlieten ook hun partij en sloten zich aan bij de ongebonden grocpcring Kaishin, die was opgericht door Ichiro Ozawa (pag.581/2-'94).

De kans dat Kaifu. een politieke hervormer, een leidende rol zou spelen bij de totstandkoming van een nieuwe grote politieke partij nam toe. Eind juli nam hij deel aan een met veel publiciteit omgeven lunch met Murayama's twee onmiddellijke voorgangers, Tsutomu Hata en Morihiro Hosokawa, respectievelijk leider van Shinseito (Japanse Vernieuwingspartij) en van de Japanse Nieuwe Partij (JNP). Beiden waren belangrijke figuren in Kaishin.

Aan de ontnioeting, die was bedoeld om een gezamenlijk beleid te bespreken. waren vier weken van heimelijke contacten voorafgegaan, die door Ozawa op touw waren gezet. Op 25 juli voorspelde Ozau-a tijdens een gesprek in Washington dat de regering-Murayama een kort leven zou zijn beschoren. en gaf hij toe dat hij het plan had in september een nieuwe „superpartij" op te richten, die uit ca. 200 parlementsleden zou bestaan en waarvan Kaifu. Hata en Hosokawa deel zouden uitmaken.

Akkoord tussen oppositiepartijen over oprichting nieuwe politieke partij

Een principe-akkoord over de vorming van één enkele oppositiepartij dat op 5 augustus werd gesloten, vormde een belangrijke stap in het proces van politieke hergroepering dat op dat ogenblik in Japan aan de gang was.

Met steun van Ichiro Ozawa wrrd het akkoord bekrachtigd door drie voormalige premiers: Tsutomu Hata partijgenoot van Ozawa en leider van Shinseito (Japanse Vernieuwingspartij) Morihiro Hosokan a de leider van de Japanse Nieuwe Partij (JNP) en Toshiki Kaifu die kort tevoren uit de LDP was gestapt cn een Diet-groepering onder de naam Koshikai had gevormd. De twee andere groeperingen in de partij in oprichting waren Komeito (Partij voor een Schone Regering) onder leiding van Koshiro Ishida en de Democratisch-Socialistische Partij (DSP) onder leiding van Takashi Yonezawa

De groepering beschikte op dat moment over 188 zetels in het 511 leden tellende Lagerhuis van de Diet. Nu de volgende algemene verkiezingen zou worden gehouden krachtens een nieuw kiesstelsel en met kiesdistricten waarvan de grenzen waren gewijzigd. zeiden vertegenwoordigers van de groepering dat zij erop vertrouwden de LDP en haar bondgenoten de politieke macht afhandig te kunnen maken. Zij gaven echter toe dat er nog bijzonder veel werk moest worden verricht om overeenstemming te bereiken over een nauwkeurig uitgewerkt beleid en om de hechte organisatie op te bouwen die nodig was om de omvorming van de groep tot één enkele partij te voltooien.

HANDELSBETREKKINGEN MET VS

Op 31 juli startte de Amerikaanse vertegenwoordiger voor handelsbesprekingen. Mickey Kantor, een procedure voor handelssancties tegen Japan om dit land te dwingen zijn markt open te stellen voor telecommunicatieapparatuur en medische apparatuur.

Door dit initiatief, dat het aanschaffingsbeleid van de Japanse regering formeel als discriminerend bestempelde. werd een .,consultatie- en onderhandelingsperiode" van 60 dagen ingesteld. waarna voor een aantal geselecteerde Japanse exportprodukten naar de VS hogere invoerrechten betaald zoudennioeten worden.

De Amerikaanse rege ing had eind juli als uiterste datum in dit slepende geschil gesteld. Toen deze datum dichterbij kwam. was er een hoge Japanse delegatie naar Washington gestuurd. maar tijdens op 29 en 30 juli gevoerde besprekingen kwam men niet tot een compromis. De besprekingen liepen stuk op de Amerikaanse eis dat elk akkoord alomvattende .,objectieve criteria" moest bevatten om te kunnen vaststellen hoever de markt was geopend. Door deze eis maren de jongste bilaterale handelsbesprekingen ernstig bemoeilijkt.

Op 26 juli vond een tussentijdse evaluatie van een Japans-Amerikaans handelsakkoord over halfgeleiders plaats. Op basis hiervan werd besloten om het akkoord voor de volle periode van vijf jaar tot het einde in juli 1996 voort te zetten. De evaluatie vond plaats nadat gedurende twee opeenvolgende kwartalen het buitenlandse aandeel in de Japanse binnenlandse markt voor halfgeleiders boven de 20 procent was uitgekomen. Dit was voor een aantal topfiguren in de Japanse zakenwereld aanleiding geweest aan te dringen op herroeping van het akkoord

Hoewel het akkoord zich beperkte tot de opmerking dat de Amerikaanse chipindustrie „verwachtte" dat het buitenlandse aandeel in de Japanse markt de 20 procent zou overschrijden. werd het vaak aangehaald als een voorbeeld van een Japans-Amerikaanse overeenkomst waarin op succesvolle wijze „objectieve criteria waren opgenomen" Binnenskamers hadden Japanse functionarissen het akkoord echter een vergissing genoemd, omdat het in feite de regering dwong buitenlandse chipfabrikanten een vast aandeel in de binnenlandse markt te garanderen.

KWESTIES VOORTVLOEIEND UIT DE TWEEDE WERELDOORLOG

De 49ste herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog in de Pacific op 15 augustus leidde in Japan tot een verheviging van het interne debat over de rol die Japan hierin had gespeeld.

Tijdens een plechtigheid in Tokio gaf keizer Akihito uiting aan de „oneindige smart" die hij voelde voor de 20 miljoen slachtoffers van de oorlog. Hij bewees ook eer aan de 3,1 miljoen Japanse militairen en burgers. die bij het conflict om het leven waren gekomen. Dit gevoel werd gedeeld door premier Tomiichi Murayama, de leider van de SDPJ.

In een ongewoon openhartige verklaring erkende Murayama de ..tragische offers" die de oorlog van „eengroot aantal mensen in Azië en de wereld" had gevergd, en hij betuigde „hun met diep berouw zijn oprechte deelneming". Hij drong er bij zijn landgenoten op aan ..berouw te hebben over onze eigen geschiedenis en de jongere generaties te vertellen over de ellende die de oorlog had gebracht". Verder stelde hij voor dat Japan „zichzou bezig houden met kwesties die sinds de oorlog onopgelost zijn gebleven".

Mickey Kantor, de handelsafgezant van de VS.

Zeven ministers, zes van de LDP en één van Sakigake, gaven echter geen gehoor aan zijn wensen en brachten een bezoek aan de Yasukunischrijn, het sjintoïstisch monument in het centrum van Tokio voor de Japanse gevallenen in de oorlog. Uit heiligdom werd algemeen beschouwd als een symbool van het Japanse militaire verleden. In voorafgaande jaren hadden herdenkingsbezoeken van regeringsleden aan de schrijn tot beroering geleid, omdat zij de strenge scheiding tussen godsdienst en staat in gevaar brachten, die na de oorlog was ingevoerd door de Japanse grondwet. Eovendien bevonden zich onder degenen die in de schrijn werden herdacht. leiders die waren veroordeeld en terechtgesteld wegens oorlogsniisdaden.

Kabinetslid afgetreden

De onenigheid over het Japanse oorlogsverleden kwam opnieuw aan het licht, toen Shin Sakurai, directeur-generaal van het milieubureau, moest opstappen uit de regering wegens zijn opmerkingen over de rol van Japan in de oorlog.

In een toespraak op 12 augustus suggereerde Sakurai, die lid was van de LDP, dat Japan niet van plan was geweest in de jaren dertig en veertig een aanvalsoorlog te voeren, en dat delen van Azie hadden geprofiteerd van de gebeurtenissen. Deze opmerkingen, die protesten uitlokten van diverse Aziatische landen. in het bijzonder van Zuid-Korea en China. werden later door Sakurai teruggenomen. Murayama bood zijn verontschuldigingen aan voor de opinerkingen en aanvaardde Sakurai's ontslag op 14 augustus. Hij werd oervangen door Sohei Miyashita. een vroegere directeur-generaal van het dcfcnsiebureau.

Het incident was het tweede in de voorgaande vier maanden waarin een kabinetslid zijn ontslag had moeten indienen. omdat hij in buurlanden opschudding had veroorzaakt door het oorlogsverleden van Japan te verdedigen (zie pag 581/2 e.v.-'94).

Rondreis van premier door **Azië.** Pakket **oorlogsschadevergoedingen** bekendgemaakt

De Tweede Wereldoorlog vormde eveneens het belangrijkste thema van Murayama's achtdaagse rondreis door vier Aziatische landen. Deze rondreis begon op 22 augustus in de Filippijnen en omvatte verder bezoeken aan Vietnam. Maleisië en Singapore. In elk land bood Murayama zijn verontschuldigingen aan voor het Japanse optreden in de oorlog en in het bijzonder voor de gedwongen werving van duizenden „troostmeisjes", die zonder betaling als prostituée moesten werken voor de Japanse strijdkrachten.

In de Filippijnen werd voor Murayama's hotel gedemonstreerd door ongeveer 50 voormalige troostmeisjes. die schadevergoeding' eisten voor de ellende die ze hadden ondergaan. In het verleden had de Japanse regering zich op het standpunt gesteld dat alle schadevergoedingskwesties waren geregeld door herstelbetalingen aan buitenlandse regeringen na de oorlog. In recente jaren hadden echter toenemende druk van de slachtoffers en de onthulling dat het ..troostmeisjes"-programma van hogerhand was opgezet, het steeds moeilijker gemaakt dit standpunt vol te houden. In gesprekken met de Filippijnse president Fidcl Ramos verklaarde Murayama dat deze kwestie „mijn hart pijn doet". en gaf hij te kennen dat zijn regering er over nadacht hoe zij haar spijt tot uiting zou brengen.

Na Murayama's terugkeer in Tokio op 30 augustus maakte zijn regering op 31 augustus formeel een reeks schadevergoedingsmaatregelen bekend die een Toezegging bevatte in de komende 10 jaar $ 1 mrd uit te keren.

Het geld zou worden gebruikt om in Japan een historisch onderzoekscentrum voor oorlogsdocumentatie op te richten. in buurlanden instituten voor beroepsopleiding voor vrouwen te financieren en studenten- en jongerenuitwisselingsprogramma's te bekostigen. Het programma voorzag niet in individuele schadevergoeding en bracht geen wijziging in het officiële standpunt dat deze kwestie in het vredesverdrag van San Francisco uit 1931 definitief was geregeld.

Alom werd aangenomen dat de Japanse autoriteiten bang waren dat ieder aanbod om vroegere troostmeisjes individueel schadeloos te stellen. zou leiden tot een stroom schadevergoedingsclaims van honderdduizenden slachtoffers van het Japanse leger, onder wie geallieerde krijgsgevangenen en dwangarbeiders.

De schadevergoedingsregeling werd verworpen door vertegenwoordigers van troostmeisjes in Zuid-Korea en de Filippijnen. Zij bleven bij hun eis tot individuele schadevergoeding en gaven te kennen dat zij hiervoor druk zouden blijven uitoefenen door middel van gerechtelijke procedures. die op dat ogenblik werden gevoerd voor Japanse rechtbanken.

VISSERSBOTEN ONDER VUUR GENOMEN DOOR RUSSISCHE KUSTWACHT

In augustus laaide het slepende territoriaal geschil weer op tussen Japan en Rusland over de Noordelijke Territoria: de vier meest zuidelijke Koerilen-eilanden, die in 1943 door Sowjet-troepen waren bezet. Dit gebeurde nadat Russische kustwachten het vuur hadden geopend op Japanse vissersschepen, die illegaal in de Russische territoriale wateren zouden opereren.

De visgronden rond de betwiste eilanden brachten jaarlijks 1.5 miljoen ton vis op, waarvan de waarde werd geschat op $ 1 mrd. Dit vertegennoordigde ongeveer 25 procent van de totale Russische visvangst. Sinds april had de Russische regering het aantal marineschepen in het gebied uitgebreid om de illegale activiteiten van Japanse vissers aan banden te leggen

Op 15 augustus werden twee Japanse vaartuigen beschoten, toen ze uit het gebied probeerden te vluchten. nadat ze waren aangehouden. Een van de schepen werd beschadigd en opgebracht, en een bemanningslid van dit schip werd met ernstige verwondingen opgenomen in een ziekenhuis. Het incident leidde tot de uitwisseling van een reeks in scherpe bewoordingen gestelde diplomatieke nota's tussen beide landen.

POLITIEKE HERGROEPERING BINNEN OPPOSITIE. VERSTERKING REGERINGS-COALITIE

Op 5 september kwamen de oppositiepartijen in de Diet in grote lijnen tot een

De Japanse premier Tomiichi Murayama vergezelt de eerste vice-premier van Rusland. Oleg Soskowets (l.), bij diens bezoek aan Tokio op 25 november 1994.

akkoord over een aantal politieke grondbeginselen. Dit was de eerste stap naar de oprichting van één oppositiepartij en betekende opnieuw een belangrijke ontwikkeling in het proces van fundamentele politieke hergroepering dat op dat ogenblik in Japan plaatsvond.

De kleine Japanse Communistische Partij (JCP) was de enige oppositieparti] die niet bij het akkoord was betrokken. De deelnemers aan dit akkoord waren Shinseito (de Japanse Vernieuwingspartij), Komeito (Partij voor een Schone Regering), de JNP en de DSP, alsmede een aantal nieuwe splintergroeperingen, die zich hadden afgescheiden van de LDP. (Het aantal splintergroeperingen varieerde van vier tot zeven. afhankelijk van de criteria die werden gehanteerd om ze aan te duiden.)

Het beleidsdocument, dat de basis van het akkoord vormde, behelsde een belofte actief deel te nemen aan internationale vredesoperaties. de economische en bestuurlijke hervormingen voor te zetten en een begin te maken met de totstandbrenging van een verzorgingsstaat.

Versterking van regeringscoalitie. SDPJ-partijconventie

Op dezelfde dag waarop de oppositiepartijen een akkoord sloten, vond een bijeenkomst plaats van belangrijke leden van de uit drie partijen bestaande regeringscoalitie. LDP-secretaris-generaal Yoshiro Mori kwam met het voorstel de banden aan te halen met de twee partners van de LDP: de SDPJ, haar voormalige tegenstander, en de kleinere Sakigake (Nieuwe Voorbodepartij), die zich in juni 1993 had afgescheiden van de LDP. Mori stelde zelfs voor dat de drie partijen ,,zich zouden verenigen om duurzame politieke stabiliteit en verdere ontwikkeling te waarborgen", een voorstel dat werd gesteund door de twee partners van de LDP.

Op 3 september was een belangrijk obstakel voor de versterking van de banden tussen de LDP en SDPJ weggenomen, toen de laatste in een stemming haar traditionele pacifistische standpunt had verlaten.

Tijdens een buitengewone partijconventie sprak de SDPJ zich met 222 tegen 132 stemmen uit vóór erkenning van de grondwettigheid van de Japanse Zelfverdedigingsmacht en vóór aanvaarding van het volkslied en de Japanse vlag. Verder liet de partij zijn verzet tegen kernenergie varen en keurde zij goed dat het veiligheidsverdrag met de VS uit 1960, op grond waarvan 24.000 Amerikaanse militairen in Japan waren gelegerd, ,,krachtig in stand gehouden" zou worden. De uitslag van de stemming was een overwinning voor partijleider Tomiichi Murayama. die bij zijn ambtsaanvaarding als premier had verklaard dat hij persoonlijk afstand nam van het standpunt van zijn partij ten aanzien van deze kwesties (zie hierboven). De veranderingen betekenden ook dat er weinig politieke verschillen te onderscheiden waren tussen de SDPJ en de LDP.

Nederlaag regeringbij tussentijdse verkiezingen

Op 11 september onderging de nieuwe oppositionele coalitie haar electorale vuurdoop tijdens tussentijdse verkiezingen voor een zetel in het Huis van Raadgevers (Hogerhuis) in de prefectuur Aichi. Deze liepen uit op een duidelijke overwinning voor de kandidaat van de oppositie, Yuzuru Tsuzuki. die in naam een onafhankelijke kandidaat was, maar nauwe banden had met de DSP.

De verkiezing werd uitgeschreven, nadat de zittende afgevaardigde, een lid van de DSP. van zijn functie was ontheven, omdat hij in de campagne had gelogen over zijn opleiding. De opvatting was dat naar alle waarschijnlijkheid de verkiezingsuitslag ofwel de fusie van de oppositiepartijen zou versnellen ofwel verdeeldheid onder de oppositionele coalitie zou zaaien. Hoewel Tsuzuki's belangrijkste tegenstander. Jiro Mizuno, ook in naam een onafhankelijke kandidaat was. voerde de regering krachtig campagne voor hem. De verkirzing leidde tot een vernedering voor de regering, aangezien Tzuzuki 43 procent van de stemmen in de wacht sleepte. terwijl Mizuno slechts 25,1 procent behaalde. Dat er echter onvrede onder de kiezers van beide grote groeperingen heerste. bleek uit het feit dat vijf minder belangrijke kandidaten samen in totaal 31,9 procent van de stemmen veroverden. Bij de in 1992 in het kiesdistrict gehouden verkiezingen behaalden marginale kandidaten slechts 14 procent. De opkomst was bovendien laag, slechts 42,87 procent. Dit was op drie na het laagste cijfer in het kiesdistrict sinds 1945.

Murayama gaf toe dat de tussentijdse verkiezing een ,,verpletterende nederlaag" betekende, en liet weten dat hij ,,de uitslag deemoedig zou aanvaarden en het nog eens zou proberen".

Vorming stemblok door oppositie

Aangemoedigd door haar succes bij de tussentijdse verkiezing, zette de oppositie op 28 september nieuwe stappen in de richting van de vorming van één partij door de instelling van een Voorbereidende Raad voor een Nieuwe Partij onder leiding van Ichiro Ozawa (Shinseito).

De oppositie werd het ook eens over de vorming van één stemblok in de Diet onder de naam Kaikaku (Hervorming). Dit gebeurde toen het parlement op 30 september opnieuw bijeenkwamvoor een buitengewone zitting om de laatste onderdelen van het herziene Japanse kiesstelsel tot wet te verheffen. Kaikaku bezette naar schatting 187 zetels in het 511 leden tellende Lagerhuis.

Samenstelling van het Lagerhuis
(Eind September)

Partij	*Zetels*
LDP	200
SDPJ	73
Sakigake	21
Kaikaku (Hervorming)	187
Japanse Communistische Partij	15
Onafhankeljken	13
Vacant	2
TOTAAL	511

RENGO-VOORZITTER MET PENSIOEN

Op 8 september maakte de 65-jarige Akira Yamagishi bekend dat hij vóór het verstrijken van zijn ambtsperiode in oktober 1995 zou aftreden als voorzitter van RENGO, de 8 miljoen leden tellende vakbondsfederatie.

Yamagishi, die RENGO had opgericht en een belangrijke rol had gespeeld bij de vorming in 1989 van de oppositionele coalitie, die in 1992 de LDP was opgevolgd in de regering. noemde zijn gezondheid de reden voor zijn besluit. Er waren echter speculaties dat zijn besluit een weerspiegeling was van de verwarring die binnen RENGO was ontstaan, nadat de twee door haar gesteunde partijen. de SDPJ en de DSP. respectievelijk in de regering en in de oppositie waren terechtgekomen.

BELASTINGHERVORMING GOEDGEKEURD DOOR REGERING

Op 22 september gaf de regering haar goedkeuring aan een pakket belastinghervormingen dat beoogde het zwakke economische herstel, dat op dat ogenblik aan de gang was, te ondersteunen.

De hervormingen, die tijdens de volgende zitting van de Diet zouden worden ingediend, behelsden een verlaging van de inkomstenbelasting ter waarde van 16.500 mrd yen gedurende de volgende drie jaar en een verhoging van de indirecte omzetbelasting van drie procent tot vijf procent met ingang van april 1997 ($ 1,00 = 97,702 yen op 23 september 1994). De tijdelijke verlaging van de inkomstenbelasting, die in februari was ingevoerd (zie pag. 576/2 e.v.-'94) en waarmee een bedrag van 3.500 mrd yen per jaar was gemoeid. werd definitief en tot maart 1997 zou er een tijdelijke belastingverlaging van 2.000 mrd yen per jaar komen. De regering zou een half jaar vóór die datum moeten beslissen of de tijdelijke belastingverlaging zou worden gehandhaafd, cn of dc omvang van de geplande verhoging van de omzetbelasting zou worden veranderd.

Het akkoord werd bereikt, omdat de SDPJ uiteindelijk haar verzet tegen een verhoging van de indirecte belastingen

opgaf, in ruil voor de toezegging dat de hogere opbrengsten zouden worden gebruikt voor sociale voorzieningen. Hiermee kwam een einde aan een slepend conflict over het fiscale beleid dat de Japanse regeringen het afgelopen jaar had beziggehouden.

De Amerikaanse regering, die bij Japan erop had aangedrongen de belastingen te verlagen om de binnenlandse vraag te stimuleren en de omvang van zijn handelsoverschot te beperken. reageerde terughoudend op het nieuws.

FUJINAMI VRIJGESPROKEN

Op 27 september werd Takao Fujinami, een voormalige LDP-hoofdsecretaris van het kabinet, door de arrondissementsrechtbank van Tokio vrijgesproken van het aannemen van steekpenningen van de firma Recruit, een vooraanstaand wervingsbureau.
Rechter Hideaki Mikami besliste dat de aanklagers, die 3,5 jaar gevangenisstraf en een boete van 42,7 mln yen voor Fujinami hadden geëist, niet voldoende bewijs hadden geleverd voor hun aanklacht.

De uitspraak betekende een flinke tegenslag voor de autoriteiten, aangezien Fujinami de eerste politicus was geweest tegen wie een aanklacht was ingediend in verband met het omvangrijke Recruit-schandaal, waardoor premier Noboru Takeshita in 1989 tot aftreden was gedwongen (zie pag. 482/3 e.v.-'89). Hoewel Fujinami toegaf dat hij in 1984-1985 20 mln yen en 10.000 niet-geregistreerde aandelen in Recruit-Cosmos (een onroerend-goeddochter van de firma Recruit) had ontvangen. aanvaardde de rechtbank zijn verweer dat het geld een politieke donatie was en het niet om steekpenningen ging.

JAPANSE MILITAIREN KAAR AFRIKA

Op 18 september arriveerde in Nairobi een voorhoede van 23 leden van de Zelfverdedigingsmacht om de eerste buitenlandse humanitaire operatie van Japanse troepen voor te bereiden. Zij waren de eersten van een eenheid van 470 militairen, die geneesmiddelenvoorraden naar het Rwandese vluchtelingenkamp in Goma in Oost-Zaïre moest overbrengen.

BUITENGEWONE ZITTING DIET GEOPEND. PARTIJPOLITIEKE ONTWIKKELINGEN. HERVORMING KIESSTELSEL. BELASTINGHERVORMINGEN

Op 1 oktober opende de Diet (het uit twee kamers bestaande parlement) een buitengewone zitting van 65 dagen om de laatste fase van de hervorming van het kiesstelsel in een wettelijk kader te gieten. De hervo ming bestond eruit dat de huidige kiesdistricten met meerdere afgevaardigden veivangen zouden worden door kleinere kiesdistricten met één zetel. Ook op de agenda stond de goedkeuring van het pakket belastinghervormingen uit september (zie hierboven) en van de pensioenherziening. De openingstoespraak van premier Tomiichi Murayama werd echter geboycot door dc niet-communistische oppositie,

De boycot. de eerste sedert 1955, was een reactie op Murayama's weigering gehoor te geven aan eisen van de oppositie dat de buitengewone zitting 80 dagen zou duren en dat de traditie in ere werd gehouclen om de functie van vicevoorzitter van het Lagerhuis toe te wijzen aan een lid van de oppositie. De boycot illustreerde tevens de vigerende vijandigheid tussen de regeringscoalitie en de oppositie, en gaf opnieuw bliik van de vastberadenheid van de oppositie om Murayama's regering ten val te brengen bij de eerste gelegenheid die zich zou voordoen na de voltooiing van het politieke hervormingsproces.

Vermeende financiële steun CIA aan LDP

Het werd er voor de regeringscoalitie niet makkelijker op toen de Liberaal-Democratische Partij (LDP) ervan beschuldigd werd in de jaren vijftig en zestig miljoenen dollars ontvangen te hebben van de Amerikaanse geheime dienst (CIA). De LDP was de grootste partij in de regeringscoalitie en had de Japanse politiek sedert haar oprichting in 1955 beheerst.

De beschuldiging, die in de *New York* Times van 9 oktober stond. was naar verluidt gebaseerd op de persoonlijke getuigenissen van CIA-agenten en onlangs vrijgegeven documenten. Hoewel LDP-secretaris-generaal Yoshiro Mori de beschuldigingen ontkende, kreeg het bericht een woedend onthaal van de oppositie. die een grondig onderzoek naar de zaak eiste.

JNP ontbonden. Eenheid oppositie dichterbij

De politieke hergroepering kreeg een belangrijke symbolische impuls toen de Japanse Nieuwe Partij (JNP), waarvan de oprichting in mei 1992 de politieke revolutie in gang had gezet, zichzelf op 30 oktober ontbond als voorbereiding op de vorming van een nieuwe oppositiepartij. Nadere bijzonderheden over deze nieuwe partij, waarvan nog geen naam bekend was, zouden formeel op 10 december onthuld worden. Ten minste acht andere groepen zouden naar verwachting in de komende maanden het voorbeeld van de JNP volgen.

In september hadden de negen oppositiegroepen een stemblok gevormd in de Diet (zie hierboven) onder de naam Kaikaku (Vernieuwing). De uiteindelijke beslissing over de naam van de nieuwe partij lag in de handen van een panel politici en beroemdheden, die moesten kiezen uit suggesties van de bevolking. De bedenker van de winnende inzending kreeg een prijs ter waarde van 200.000 yen (ongeveer $ 2.000).

Deregulering financiële wereld

Op 13 oktober werd een nieuwe stap gezet in de ontmanteling van de barrières tussen banken en de effectenhandel, toen het ministerie van financiën een aantal Japanse banken toestemming a f zich op de effectenmarkt te begeven. Om de bestaande makelaars te beschermen mochten de nieuwe bedrijven niet handelen in aandelen maar uitsluitend obligaties van vennootschappen uitgeven.

Op 17 oktober werd het laatste restje overheidscontrole op de rentetarieven van banken opgeheven. Tot 1985 waren bijna alle rentetarieven vastgesteld door de regering om ervoor te zorgen dat er voldoende goedkoop geld was om de economische wederopbouw na de oorlog te financieren. Onder druk van buitenlandse regeringen en financiële instellingen was de controle na 1985 geleidelijkversoepeld.

Hervorming kiesstelsel doorgevoerd

Tijdens zijn buitengewone zitting in november keurde de Diet een wetsontwerp goed dat het Japanse kiesstelsel met districten met meerdere afgevaardigden verving door een kiesstelsel dat evenredige vertegenwoordiging combineerde met kiesdistricten met één afgevaardigde. De wet, die op 2 november werd aangenomen door het Lagerhuis en op 21 november door het Hogerhuis, zou op 25 december van kracht worden.

De meest in het oog springende onderdelen van het hervormingspakket waren de volgende:

Kiesstelsel. Het totale aantal zetels in het Huis van Afgevaardigden (het Lagerhuis) werd teruggebracht van 311 naar 500. In plaats van te fungeren als vertegenwoordigers van kiesdistricten met meerdere afgevaardigden zouden de leden van het Lagerhuis afkomstig zijn uit 300 kiesdistricten met één afgevaardigde en zouden de resterende 200 via evenredige vertegenwoordiging gekozen w-orden. Deze 200 zetels zouden worden verdeeld op basis van het stemmenpercentage dat de politieke partijen in 11 regionale verkiezingen hadden vergaard. Kiezers zouden twee stemmen hebben, één voor een kandidaat in het kiesdistrict en de ander voor een via evenredige vertegenwoordiging te kiezen kandidaat.

Campagnefinanciering. Jaarlijks zouden de politieke partijen 30.9 mrd yen subsidie (ongeveer $ 315 mln) mogen verdelen op basis van hun zetelaantal in de Diet en hun stemmenaandeel.

Een politieke partij kwam alleen in aanmerking voor subsidie wanneer ze bij de overheid was geregistreerd als legale politieke partij. Individuele politici mochten een maximumbedrag aan politieke giften aannemen rail het bedrijfsleven en organisaties. maar deze regeling zou over vijf jaar worden afgeschaft.

Politieke corruptie De straffen voor politici die het wettelijke maximum aai: politieke schenkingen overtraden, werden verhoogd. De verkiezingsoverwinning van een kandidaat, wiens campagneleiders stemmen gekocht hadden, zou nietig worden verklaard en deze kandidaat zou vijf jaar lang niet mee mogen doen aan verkiezingen.

Politieke gevolgen van de hervormingen

De voltooiing van het hervormingsproces gaf aanleiding tot drukke speculaties over het uitschrijven van algemene verkiezingen in begin 1995. Premier Tomiichi Murayama probeerde deze geruchten echter tegen te gaan toen hij zei dat het onwaarschijnlijk was dat het Huis van Afgevaardigden eerder dan op zijn vroegst in de tweede helft van 1995 zou worden ontbonden, aangezien er volgens de grondwet niet vóór medio 1997 verkiezingen voor het Lagerhuis gehouden hoefden te worden.

Murayama's vertrouwen weerspiegelde de niet verwachte stabiliteit van de onwaarschijnlijke regeringscoalitie van zijn Sociaal-Democratische Partij van Japan (SDJP).haar traditionele tegenstander LDP en de kleine Sakigake (Nieuwe Voorbodepartij). De scheidingslijnen tussen de politieke groeperingen bleven echter behoorlijk vaag, met name vanwege de toenemende verdeeldheid in de SDJP zelf en de openlijke roep van partijleden om de partij op te heffen omdat Murayama bijna alle beleidsprincipes van de partij had opgeofferd om de coalitie in stand te houden.

De bevelhebber van de Japanse landstrijdkrachten, generaal Hikaru Tomizawa (l.), in gezelschap van de Duitse inspecteur-generaal Hartmut Bagger bij een bezoek aan Bonn op 12 september 1994.

Enkele SDPJ-leden stonden de oprichting voor van eennieuwe partij dooreen fusie met de LDP. Talrijker en invloedrijker waren echter diegenen, -onder aanvoering van SDPJ-secretarisgeneraal Wataru Kubo. Murayama's plaatsvervanger – , die de oprichting verlangden van een nieuwe ,,democratisch-liberale partij", met de grondbeginselen van de SDPJ. Op 20 november vroeg Kubo om een buitengewone partijconventie in januari 1995. Hij suggereerde dat er eer, massale leegloop in de partij zou plaatsvinden als zijnvoorstelniet werdbesproken.

Intussen gingen de oppositiepartijen (met uitzondering van de Japanse Communistische Partij) verder inet de vorming van één enkele partij. Hoewel de nieuwe partij pas op 10 december officieel van start zou gaan, werd op 24 november bekendgemaakt dat zij Shin Shin To zou heten, in vertaling Nieuwe Grenspartij (New Frontier Party, of NFP).

In navolging van de Japanse Nieuwe Partij in oktober (zie hierboven) besloot de andere grote oppositiegroepering Shinseito op 16 november zich op te heffen. De oprichting in 1993 van Shinseito. geleid door Ichiro Ozawa en Tsutomu Hata, door ontevreden LDP-leden was cruciaal geweest bij het verdrijven van de LDP uit de regering (ziepag. 727/2-'93).

Hoewel Ozawa allerwegen werd gezien als de drijvende kracht achter de oprichting van de NFP, sloot hij op 6 november zichzelf uit als kandidaat voor het leiderschap van de partij.

Wet op de strijdkrachtengewijzigd

Op de buitengewone zitting wijzigde de Diet tevens de wet die de activiteiten van Japans Zelfverdedigingsmacht (de Japanse strijdkrachten, of SDF) bij operaties in het buitenlandvastlegde.

Krachtens de wet, die op 11 november werd aangenomen. mocht de SDF in tijden van crisis Japanse burgers redden uit het buitenland. Een soortgelijke poging om de mogelijkheden van SDF-eenheden in het buitenland te verruimen, was in 1993 mislukt.

Belastinghervormingen goedgekeurd

De Diet keurde ook een pakket belastinghervormingen goed, waarmee het zwakke economische herstel van dat moment gestimuleerd moest worden. Zoals Murayama had beloofd op de topconferentie van de Groep van Zeven in juli (zie pag. 816/2 e.v.-'94), zou de inkomstenbelasting worden verlaagd om Japanse consumenten ertoe aan te zetten meer importgoederen te kopen (en zo Japans grote en politiek omstreden handelsoverschot terug te dringen).

Het pakket. dat op 11 november door het Lagerhuis en op 23 november door het Hogerhuis werd aangenomen. bestond uit een verlaging van de inkomstenbelasting met 16.500 mrd yen in de volgende drie jaar. Van de verlaging van 5.500 mrd yen per jaar zou na 1997 jaarlijks 3.500 mrd yen als vaste verlaging overblijven.

Om de belastingverlagingen te financieren – en op langere termijn de krimpende inkomstenbelastingbasis. een gevolg van de vergrijzing van Japans bevolking, te compenseren – zou de omzetbelasting in het fiscale jaar beginnend in april 1997 worden verhoogd van 3 procent tot 5 procent (minder dat het fiscaal conservatieve ministerie van financiën had gewild). De wet gaf de regering de bevoegdheid om de omzetbelasting verder te verhogen indien de algemene toestand van de economie of de omvang van dc overheidsuitgaven dat nodig maakten.

HANDELSAKKOORD MET VS

Op 1 oktober bereikten Japanse en Amerikaanse onderhandelaars een handelsakkoord op het gebied van verzekeringen, glasplaten, telecommunicatie en medische apparatuur. Het akkoord voorkwam dat de ,,Super 301" handelswet (zie pag. 578/1 e.v.-'94) met haar sancties in werking trad, waarmee de VS hadden gedreigd wanneer er voor eind september geen akkoord was bereikt.

In de voorbije jaren hadden de VS geprobeerd de ,.informele" handelsbarrières - die volgens de VS aan de wortel lagen van het grote en hardnekkige handelsoverschot van Japan - te slechten door met ,,objectieve criteria" (cijfermatige doelstellingen en marktaandelen in percentages) de uitwerking te bepalen van maatregelen om de markt open te stellen in verscheidene sectoren. Japan verwierp deze benadering als een schending van de basisbeginselen van de vrijhandel en de onderhandelingen hierover werden in februari 1994 zonder resultaat afgebroken (zie pag. 577/1 e.v.-'94). De druk nam toe toen de Amerikaanse handelsafgevaardigde Mickey Kantor in juli bekendmaakte dat de VS eenzijdig maatregelen zouden treffen krachtens Super 301 in de sectoren medische apparatuur en telecommunicatie wanneer er vóór 30 september geen substantiele vooruitgang was geboekt (ziehierboven).

Amerikaans-Japanse handelstekort
(inmiljoenen$)*

Jaar	Export VS	Import VS	*Handelsbalans*
1975	9.421	12.336	-2.913
1980	20.790	32.973	-12.183
1983	22.631	68.783	-46.152
1986	26.822	81.911	-55.030
1937	28.249	84.575	-56.326
1988	37.725	89.519	-51.794
1989	44.494	93.333	-49.059
1990	48.580	89.684	-41.103
1991	48.147	97.583	-43.436
1992	47.764	97.181	-49.601
1993	47.930	107.268	-59.318
1994+	49.000	110.000	-61.000

* zonder seizoensaanpassing (export op FAS-basis; import op CIF-basis).
+schatting.

Er werden daarna weliswaar onderhandelingen gevoerd. maar op weinig systematische wijze, en de handelsbesprekingen werden pas in september serieus hervat. Hoewel Japan in het op het nippertje gesloten akkoord geen toezeggingen deed over specifieke marktaandelen voor Amerikaanse bedrijven. waren de meeste commentatoren liet erover eens dat Japan in het akkoord belangrijke concessies had gedaan. Zo waren er maatregelen waardoor Japan zijn import van Amerikaans glas. medische goederen en telecommunicatieapparatuur zou vergroten en zijn markt nog verder zou open stellen voor Amerikaanse verzekeringsmaatschappijen. Alleen op het gebied van auto-onderdelen. waarop buitenlandse bedrijven slechts een aandeel van 2.6 procent van de lucratieve Japanse markt hadden. kun geen overeenstemming worden bereikt.

Hoewel Kantor suggereerde dat er strafmaatregelen getroffen konden worden met betrekking tot de auto-onderdelen, sloot hij op 2 oktober het gebruik van Super 301 uit en liet hij later weten dat de VS geen gebruik zouden maken van dit omstreden handelswapen. Ook gaf hij aan dat hij in de toekomst bilaterale handelsbesprekingen wilde beginnen op het gebied van computers, financiële dienstverlening, hout en papier.

AARDBEVING. JAPANSE BETROKKENHEID BIJ HULPOPERATIES IN OMSTREDEN NOORDELIJKE TERRITORIA. BETREKKINGEN MET RUSLAND NAAR AANLEIDING VAN KWESTIE TERRITORIA

In de nacht van 4 op 5 oktober deed zich ongeveer 260 km ten oosten van Hokkaido een onderzeese aardbeving voor met een kracht van 8.0 op de schaal van Richter. De aardbeving veroorzaakte structurele schade en vloedgolven in de regio. Op Hokkaido werden twee mensen gedood en raakten 196 anderen gewond. Ten minste 16 mensen kwamen om in de omstreden Noordelijke Territoria toen de aardbeving Russische militaire installaties verwoestte.

De Noordelijke Territoria. het zuidelijkste punt van de Koerilen. waren in 1945 door Sowjet-troepen bezet maar Japan bleef aanspraak op de eilanden maken. Het territoriale geschil had de betrekkingen tussen de twee landen verstoord en in de voorbije maanden waren er in de omstreden wateren rond de eilanden enkele confrontaties geweest tussen Russische patrouilleboten en Japanse vissersvaartuigen. Het jongste incident deed zich op 5 oktober voor toen een Japanse vissersboot tot zinken werd gebracht en de driekoppige bemanning werd vastgehouden door de Russen.

Ondanks dit incident leverde Japan een bijdrage aan de reddingsoperatie na de aardbeving, met medische goederen en humanitaire hulp. De Japanse regering reageerde echter koel op een Russisch voorstel om in het omstreden gebied een vrije economische zone te scheppen, waarin de vestiging van buitenlandse bedrijven financieel gestimuleerd zou worden. Tijdens een persconferentie op 12 oktober suggereerde Kozo Igarashi. de hoofdsecretaris van het kabinet. dat de deelname van Japan aan zo'n project niet waarschijnlijk was zolang de eilanden nog onder Russische jurisdictie stonden.

VERONTSCHULDIGINGEN VOOR PEXRL HARBOR

Op 21 november bood het Japanse ministerie van buitenlandse zaken zijn verontschuldigingen aan voor een ,,administratieve fout" die de Japanse ambassade in Washington D.C. in 1941 had gemaakt. De fout had ertoe geleid dat de Japanse aanval op de Amerikaanse marinebasis in Pearl Harbor werd ingezet voordat de boodschap dat Japan de onderhandelingen met de VS afbrak, kon worden overhandigd.

De erkenning van deze .,uiterst betreurenswaardige" fout door het ministerie kwam naar aanleiding van het vrijgeven van documenten over het begin van de oorlog in de Pacific. De verontschuldigingen waren gericht aan het Japanse volk en niet zozeer aan de Amerikaanse regering en hadden geen betrekking op de aanval zelf. waarvan de rechtvaardiging een punt van historische debat en contemporaine polemiek bleef.

(Vor.ber.pag. 576/1 e.v.-1994)

KOREA

GEVOLGEN VAN OVERLIJDEN NOORD-KOREAANSE PRESIDENT. NUCLEAIR AKKOORD TUSSEN NOORD-KOREA EN VS. CHINA CIT WAPENSTILSTANDSCOMMISSIE. OVERLEG TUSSEN ZUID-KOREA EN VS

Recente initiatieven om de twee Koreaanse staten met elkaar te verzoenen werden op losse schroeven gezet door het onverwachte overlijden van president Kiin Il Soeng van Noord-Korea op 8 juli 1994 (zie pag. 880/3 e.v.-'94). Zijn dood kwam slechts enkele weken vóór een geplande topontmoeting tussen de presidenten van Noord- en Zuid-Korea die van 25-27 juli in de Noordkoreaanse hoofdstad Pyongyang zou plaatsvinden (zie pag. 663/1-'94). Over de details van deze ontmoeting was op 2 juli overeenstemming bereikt.

President Kim Young Sam van Zuid-Korea besloot geen condoléances naar Pyongyang te zenden. In plaats daarvan gaf zijn regering er de voorkeur aan haar veroordeling uit te spreken over de overleden Noordkoreaanse leider voor het feit dat hij verantwoordelijk was geweest voor de deling van het Koreaanse schiereiland en het lijden dat de Koreaanse oorlog met zich hadmeegebracht.

De Zuidkoreaanse autoriteiten verboden ook in het openbaar om Kim te rouwen en beletten iedereen gehoor te geven aan de Noordkoreaanse uitnodiging om de begrafenis bij te wonen. Radicale studenten die openlijk rouwden. werden gearresteerd en op een aantal campussen werden door de politie ,,preventieve" raz-

De Zuidkoreaanse delegatieleider Yun Yo Jun (r.)wisselt op 2 juli 1994 in Panmunjom met zijn Noordkoreaanse collega Paek Nam Jun documenten uit van een akkoord over procedurekwesties in verbandmet de geplande Koreaanse topconferentie in Pyongyang.

zia's gehouden. Officiële beloningen werden uitgeloofd voor inlichtingen die konden leiden tot de aanhouding van personen die Noord-Korea hun deelneming hadden betuigd. In verscheidene steden vonden gewelddadige botsingen plaats tussen studenten en de politie. onder andere in Seoel, waar op 14 juli zes politiebureaus met brandbommen werden aangevallen, en in Kwangju. waar demonstranten de straat op gingen om de terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Zuid-Korea te eisen. Het optreden van de Zuidkoi-eaanse regering werd door Noord-Korea bestempeld als .,het onbesuisde gedrag van stakkers wier dagen zijn geteld".

Overleg tussen Noord-Korea en de VS

Het overlijden van Kim had ook gevolgen voor de hervatting van het overleg tussen Noord-Korea en de VS over het vermeende kernwapenprogramma van Noord-Korea. Hoewel afgezanten van beide partijen op 8 juli in Genève een ontmoeting hadden, zoals was gepland (zie pag. 662/3-'94), werden de besprekingen onmiddellijk opgeschort, toen het nieuws van de dood van Kim bekend werd. Op 21 juli kwamen beide partijen overeen de besprekingen op 3 augustus te hervatten.

Het doel van het overleg was te onderzoeken of het mogelijk zou zijn de betrekkingen tussen Noord-Korea en de VS te normaliseren en Amerikaanse hulp te verschaffen in ruil voor stopzetting van het Noordkoreaanse kernwapenprogramma. Het overleg werd door velen beschouwd als de geschiktste manier om de bestaande nucleaire crisis tot een oplossing te brengen.

VooraanstaandeNoordkoreaan overgelopen. Onthullingen over kernwapenprogramma

Op 27 juli maakte het Zuidkoreaanse Bureau voor Nationale Veiligheidsplanning (NSP) bekend dat Kang Myong Do, de schoonzoon van de Noordkoreaanse premier Kang Song San, in mei naar Zuid-Korea was overgelopen (zie ook pag. 881/3 e.v.-'94).

Later die dag verklaarde Kang Myong Do op een persconferentie in Seoel dat Noord-Korea eind 1993 vijf kernkoppen bezat en eind 1994 er tien zou bezitten. Dit aantal was volgens Noord-Korea voldoende om zichzelf te beveiligen tegen elke militaire actie van de VS. Zodra dit aantal was bereikt. zo beweerde hij, wilde Noord-Korea de waarheid over zijn kernwapenprogramma onthullen en de kernwapens gebruiken om bij onderhandelingen concessies af te dwingen. Kang zei ook dat op dat ogenblik werd gewerkt aan de ontwikkeling van lange-afstandsraketten voor het vervoer van de kernkoppen.

Kang had twee jaar in een strafkamp doorgebracht wegens het aanknopen van ongeoorloofde contacten met buitenlanders in 1990. Niettemin was dit de eerste keer dat een lid van de Noordkoreaanse politieke elite met beweringen kwam die de aanwezigheid van kernwapens in het land bevestigden. De Zuidkoreaanse autoriteiten, die benadrukten dat zij maanden hadden besteed aan een onderzoek naar de echtheid van Kangs identiteit en de betrouwbaarheid van zijn connecties. hechtten aanzienlijk veel geloof aan zijn inlichtingen. Een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken. Mike McCurry, sugge eerde echter dat de beweringen ,.niet strookten" met Amerikaanse informatie. Deze mening werd ondersteund door de Amerikaanse minister van defensie William J. Perry, die op 27 juli verklaarde dat hij bleef geloven in schattingen dat Noord-Korea niet meer dan één of twee kernwapens bezat.

Nucleair akkoord tussen VS en Noord-Korea

Op 12 augustus ondertekenden onderhandelaars van de VS en Noord-Korea een akkoord waarin een aantal van de belangrijkste geschilpunten over het Noordkoreaanse nucleaire programma kennelijk werden geregeld. Verder verklaarden beide partijen hierin dat zij bereid waren ,,diplomatieke vertegenwoordigingen in elkaars hoofdsteden" te vestigen .,als een stap in de richting van de volledige normalisering van de politieke en economische betrekkingen". In de tekst van het akkoord werd echter erkend dat ,,belangrijke kwesties, die tijdens de besprekingen aan de orde (waren) gesteld, nog opgelost moesten worden".

Het akkoord werd ondertekend na onderhandelingen in Genève van 5-12 augustus

Volgens het akkoord zou Noord-Korea (i) zijn grafietreactoren vervangen door veiliger licht-waterreactoren; (ii) zouden de VS dc financiering regelen van twee vervangende reactoren (zie onder) en de kosten dragen van conventionele (niet-nucleaire) energievoorziening gedurende een overgangsperiode; en (iii) zou Noord-Korea de opwerking van gebruikte uraniumbrandstofstaven staken (zie onder).

Noord-Koreaanse concessie met betrekking tot reactoren

Op 8 augustus had de Noordkoreaanse eerste onderminister van buitenlandse zaken en hoofdonderhandelaar Kang Sok Ju een belangrijke concessie gedaan en meegedeeld dat Noord-Korea in beginsel akkoord ging met de herstructurering van zijn kernenergiebedrijven, op voorwaarde dat er ,,een fatsoenlijke en passende vergoeding" tegenover zou staan.

De herstructurering hield de ontmanteling van Noord-Korea's grafietreactoren in, waaronder de twee die in aanbouw waren. De VS beloofden de financiering twee vervangende licht-waterreactoren die naar schatting $ 4 mrd zouden kosten, voor hun rekening te nemen. Amerikaanse functionarissen hadden beweerd dat de Noordkoreaanse grafietreactoren spoedig voldoende hoogwaardig plutonium zou hebben geproduceerd om jaarlijks maximaal 12 kernwapens te vervaardigen. Licht-waterreactoren produceerden plutonium van lage kwaliteit dat slechts in beperkte mate kon u-orden gebruikt voor de vervaardiging van kernwapens.

Onopgeloste kwesties

De onopgeloste zaken omvatten de kwestie van de internationale inspectie van nucleaire installaties. die vanaf februari 1993 (zie pag. 431/3 e.v.-'93) het geschilpunt tussen Noord-Korea en het Internationale Atoomenergie Agentschap (IAEA) had gevormd. Een andere onopgeloste kwestie betrof de bestemming van de ongeveer 8.000 opgebruikte kernbrandstofstaven, die op dat ogenblik waren opgeslagen in koelbassins van de kerncentrale te Yongbyon.

Begin augustus had Noord-Korea nog beu-eerd dat de brandstofstaven eind augustus in een gevaarlijke staat zouden komen te verkeren, en erop aangedrongen dat ze zouden worden opgewerkt.
Op 5 augustus bevestigde het IAEA, waarvan functionarissen toezicht hielden op de brandstofstaven, dat de toestand ervan verslechterde. maar het voegde eraan toe dat zij uit de koelbassins konden worden gehaald en betrekkelijk veilig in een droge ruimte u-orden bewaard. De VS waren bang dat opwerking ertoe zou leiden dat een deel van het plutonium zou worden aange end voor militaire doeleinden. Daarom bleven zij erop aandringen dat de staven naar een derde land zouden worden overgebracht.

Tijdens de onderhandelingen in Genève begon een compromis over deze kwestie vaste vorm te krijgen. Hoewel onduidelijk bleef wat het Noordkoreaanse voorstel precies inhield, dacht men dat dit betrekking had op de opslag van de brandstofstaven in een veilige betonnen kist die onder toezicht zou komen te staan van functionarissen. Op 8 augustus zei Kang Sok Ju dat het compromis ,,de bezorgdheid van de internationale gemeenschap stellig zou verminderen". terwijl het hoofd van de Amerikaanse delegatie, onderminister van buitenlandse zaken voor politiek-militaire aangelegenheden Robert Gallucci het voorstel ,,interessant" noemde.

Zuidkoreaans aanbod met betrekking tot reactoren

Op 15 augustus kwam de Zuidkoreaanse president Kim Young Sam met een uniek initiatief. Hij bood Noord-Korea

financiële en technologische hulp aan voor de omschakeling op licht-waterreactoren. De president voegde eraan toe: ,,Ditkon het eerste gezamenlijke nationale ontwikkelingsproject worden dat zou leiden tot de totstandkoming van één Koreaanse volksgemeenschap".

Op 28 augustus maakte de Noordkoreaanse staatsradio bekend dat het Zuidkoreaanse aanbod werd afgewezen.

Nucleaire onderhandelingen tussen de VS en Noord-Korea

Op 23 september begonnen in Genève op hoog niveau onderhandelingen tussen Noord-Korea en de VS. Deze onderhandelingen werden op 29 september verdaagd. De twee partijen leken weinig voortgang te boeken bij het vinden van oplossingen voor de onbesliste zaken betreffende het nucleaire programma van Noord-Korea. Het hoofd van de Amerikaanse delegatie. onderminister van buitenlandse zaken voor politiek-militaire aangelegenheden Robert L. Gallucci, bevestigde dat hij van plan was terug te keren naar de VS om overleg te voeren met zijn regering. Hij beklemtoonde echter dat hij begin oktober weer in Zwitserland terug zou zijn om de onderhandelingen te hervatten.

Het hoofd van de Noordkoreaanse delegatie, eerste onderminister van buitenlandse zaken Kang Sok Ju, bleef in Zwitserland tijdens Gallucci's afwezigheid en de besprekingen werden op een lager niveau voortgezet.

Dc in scptembcr gevoerde besprekingen waren bedoeld om overeenstemming te bereiken over de details van de uitvoering van het in augustus gesloten raamakkoord (zie hierboven). en zich te richten op onderdelen waarover nog verschil van mening bestond. Deze behelsden de opslag van de opgebruikte kernbrandstofstaven die in mei 1994 waren verwijderd uit de reactor te Yongbyon (zie pag. 661/1 e.v.-'94), en de netelige kwestie van de internationale inspectie van Koord-Korea's nucleaire installaties.

De besprekingen gingen ook over nieuwe Noordkoreaanse eisen die bij voorbereidende onderhandelingen in Berlijn (10-14 september) op tafel waren gelegd. Daarin werd onder meer een bedrag van $ 2 mrd geëist als schadevergoeding voor de beëindiging van het bestaande nucleaire programma alsmede ongeveer $ 4 mrd voor de kosten van de vervanging van de reactoren. Noor-Korea eiste bovendien dat de vervangende reactoren afkomstig zouden zijn uit Duitsland of Rusland en niet uit Zuid-Korea, zoals door de VS was voorgesteld. Het idee dat Noord-Korea zou kunnen kiezen tussen verschillende reactoren. terwijl de VS ze betaalden. werd door Gallucci afgedaan als ,.belachelijk".

Het overleg iri Genève werd ook vertroebeld doordat de VS een smaldeel - bestaande uit hei vliegdekschip Kittyhawk, drie kruisers, een fregat en verscheidene ondersteuningsvaartuigen - naar de Japanse Zee stuurden. Op 22 september noemde de bevelhebber van de Amerikaanse Pacificvloot, admiraal Ronald Zlatoper, deze stap een ,.zeerkrachtig signaal" aan de Noordkoreaanse regering en vergeleek dit inet het gebruik van militaire middelen door de V S om te bewerkstelligen dat in Haïti voortgang werd geboekt bij het diplomatieke overleg. De aanwezigheid van de schepen en de opmerkingen van Zlatoper werden door de Noordkoreaanse regering gehekeld als een onaanvaardbare provocatie.

Bilateraal diplomatiek overleg in Pyongyang

Van 10–13 september kwamen in Pyongyang Amerikaanse en Noordkoreaanse afgevaardigden bijeen om te spreken over het openen van verbindingskantoren als de eerste stap naar normalisering van de bilaterale diplomatieke betrekkingen.

De op laag niveau gevoerde besprekingen u-aren de eerste die waren gehouden in de Noordkoreaanse hoofdstad. en werden .,serieus en coöperatief" genoemd. Amerikaans? bronnen legden er echter de nadruk op dat een akkoord over diplomatieke uitwisselingen alleen kon worden bereikt in samenhang inet eeïï oplossing van het nucleaire geschil.

Inspecteurs toegelaten tot twee nucleaire installaties

De Noordkoreaanse regering gaf IAEA-inspecteurs toestemming op 10 en 11 september een bezoek te brengen aan twee nucleaire installaties te Yongbyon waartoe ze voordien geen toegang hadden gehad. Dit werd beschouwd als een gebaar van goede wil van de kant van Pyongyang.

De installaties, een opwerkingsfabriek en een opslagplaats van splijtstof, waren twee van de zeven nucleaire complexen die door Noord-Korea waren aangemeld. Het IAEA meldde dat op de locaties niets ongewoons was waargenomen en noemde de toelating van zijn inspecteurs ,.een bescheiden stap in de goede richting".

De twee niet-aangemelde complexen waarover het conflict tussen Noord-Korea en de IAEA ging. bleven gesloten voor inspectie. De VS vermoedden dat dit opslagplaatsen van nucleair afval waren. maar Noord-Korea beweerde dat het conventionele militaire installaties waren.

China stapt uit Koreaanse wapenstilstandscommissie

Op 2 september maakte de Chinese regering bekend dat China zich terugtrok uit de militaire wapenstilstandscommissie voor Korea (Military Armistice Commission, MAC).

De MAC was opgericht om toezicht re houden op de naleving van het bestand dat een einde had gemaakt aan de Koreaanse oorlog, die van 1950-1953 had geduurd, en dal was ondertekend door het VN-Opperbevel (CNC, onder leiding van de VS). Koord-Kurea en China. (De Zuidkoreaanse regering had geweigerd het bestand te onderiekenen). In dc afgelopen jaren had Koord-Korea geprobeerd het bestand tc vervangen door een vredesverdrag. Er was echter geen vooruitgang in deze richting geboekt. aangezien de Noordkoreaanse regering zich op het standpunt had gesteld dat over een dergelijk verdrag alleenmet de VS kon worden oïderhandeid en dat Zuid-Korea hierin niet kon worden betrokken.

De laatste plenaire zitting van de MAC (de 459ste) was in februari 1991 gehouden. Daarna had Noord-Korea de conimissie geboycot uit protest tegen de benoeming van een Zuidkoreaan - generaal-majoor Hwang Won Tak - tot vertegenwoordiger van de UNC). Hoewel de vergaderingen van de MAC sedertdien op een lager niveau hadden plaatsgevonden, had Noord-Korea het orgaan in april 1994 een nieuwe slag toegebracht met de mededeling dat het zich terugtrok uit de MAC. Dit ging vergezeld van nieuwe druk ten behoeve van een rredesverclrag, een standpunt dat China met zijn terugtrekking leek te ondersteunen.

De Zuidkoreaanse regering verklaarde dat zij was teleurgesteld over het besluit van China.

Overleg tussen Zuid-Korea en de VS

Op 5 september werd de Zuidkoreaanse minister van buitenlandse zaken Han Sung Joo naar de VS gestuurd voor een in aller haast georganiseerd bezoek.

Het vooruitzicht van een normalisering van de betrekkingen tussen Noord-Korea en de VS had in Zuid-Korea de vrees doen ontstaan voor een erosie van de van oudsher nauwe betrekkingen met de VS. Deze vrees was verergerd door het Chinese vertrek uit de MAC. De bezorgdheid van Zuid-Korea richtte zich in het bijzonder op de mogelijkheid dat het UNC in de toekomst zou worden ontbonden en dat de Amerikaanse militairen, die in Zuid-Korea waren gelegerd onder auspicien van het UNC. zouden worden teruggetrokken.

Tijdens zijn vierdaagse bezoek probeerde Han Sung Joo de Amerikaanse regering te overreden geen verdrag met Noord-Korea te sluiten zonder het Zuiden daarbij te betrekken. Hij deed ook een beroep op zijn gastheren vooruitgang in het toenaderingsproces tussen de VS en Xoord-Korea alleen te laten geschieden in de context van een verbetering in de betrekkingen tussen de twee Koreaanse staten.

Op 7 september bevestigde de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher in een verklaring het belang van de relatie tussen de VS en Zuid-Korea. Voorts beloofde hij nauw te blijven samenwerken met de Zuidkoreaanse regering bij de onderhandelingenmet Noord-Korea.

VS EN NOORD-KOREA TEKENEN NUCLEAIR AKKOORD. POSITIE ZUID-KOREA. VERDERE ONTWIKKELINGEK

De onderhandelingen op hoog niveau in Geneve die Noord-Korea en de VS in september waren begonnen (zie hierboven), leidden tot een akkoord dat beide partijen op 21 oktober ondertekenden

De bepalingen van het akkoord waren in overeenstemming met een raamakkoord uit augustus (zie hierboven). Noord-Korea kreeg diplomatieke erkenning door de VS en hulp bij de vervanging van zijn bestaande nucleaire technologie. in ruil voor de befindiging van zijn vermeende kernwapenprogramma en de onderwerping van zijn installaties aan internationale nucleaire inspectie.

Het akkoord werd getekend door de onderminister van buitenlandse zaken voor politiek-militaire aangelegenheden Robert L. Gallucci. het hoofd van de Amerikaanse delegatie. en door onderminister van buitenlandse zaken Kang Sok Ju. de leider van de Noordkoreaanse delegatie. Kern van het akkoord was dat de VS erop stonden dat Noord-Korea van zijn grafietreactoren overschakelde op de veiligere, lichtwatermodellen. die laagwaardig plutonium produceerden dat van beperkt nut was bij het vervaardigen van kernmapens. Noord-Korea stemde er dus mee in om zijn 5-megawatt reactor in Yongbyon te ..bevriezen". de bouw van 200- en 50-megawatt reactoren te staken en zijn faciliteiten voor het extraheren van plutonium uit opgebruikte brandstofstaven te sluiten. Noord-Korea stemde er ook mee in om zich volledig te onderwerpen aan internationale inspectie – dc kwestie die de directe aanleiding was geweest voor de 19 maanden durende confrontatie van het land met de internationale gemeenschap – maar alleen nadat er aanzienlijke vooruitgang was geboekt bij de bouw van de nieuwe lichtwaterreactoren, wat naar schatting vijf jaar zou duren. Ook werd overeengekomen de gesprekken met Zuid-Korea te hervatten.

In ruil voor deze concessies stemden de VS erin toe, in samenwerking met een consortium van andere landen, twee 1.000 megawatt lichtwaterreactoren aan Noord-Korea te leveren en zorg te dragen voor de financiering. Deze verplichting zou u-aarschijnlijk ongeveer $ 4 mrd kosten en zich uitstrekken over een periode van minstens negen jaar. De VS stemden er ook mee in om Noord-Korea ,,voorlopige energie-alternatieven" te leveren om het energietekort te compenseren in de periode tussen de ontmanteling van het bestaande nucleaire programma en de voltooiing van de omschakeling op lichtwaterreactoren. Daartoe zouden de VS jaarlijks maximaal 500.000 ton gratis olie exporteren naar Noord-Korea. De VS stemden er tevens mee in snel over te gaan tot de diplomatieke erkenning van Noord-Korea en bilaterale betrekkingen aan te knopen op ambassadeursniveau. Om dit voor te bereiden besloten kwamen de twee partijen overeen binnen drie maanden na de ondertekening van het akkoord in elkaars hoofdsteden verbindingskantoren te vestigen en de handels- en investeringsbarriers te verlagen. waaronder de huidige beperkingen op telecommunicatiediensten en financiële transacties.

Robert Gallucci (l.).de Amerikaanse delegatieleidei-, en zijn Noordkoreaanse collega Kang Sok Ju ondertekenden op 21 oktober 1994 in Genève het nucleaire akkoord tussen hun beide landen.

Gallucci verklaarde dat het akkoord ,,deonafgedane kwestie zou oplossen" van Noord-Korea's nucleaire programma en ,,de Koreaans-Amerikaanse betrekkingen hopelijk in een betere baan" zou brengen. Deze opvatting werd gedeeld door de Amerikaanse president Bill Clinton. die het ,.een goede transactie" voor de VS noemde en suggereerde dat ,.de gehele wereld veiliger zal zijn" als gevolg van het akkoord.

Critici betoogden echter dat de VS te veel concessies hadden gedaan om het akkoord te bereiken. Er was met name bezorgdheid dat de Noordkoreaanse regering wel de onmiddellijke voordelen - diplomatieke erkenning en economische hulp - zou ontvangen maar dat haar bereidheid zich te onderwerpen aan uitgebreide inspecties pas over enkele jaren op de proef gesteld zou worden. Bovendien zou over de bestemming van de brandstofstaven die in mei uit de reactor van Yongbyon waren gehaald (zie pag. 660/3 e.v.-'94).pas in latere onderhandelingen beslist worden.

Uit opiniepeilingen bleek dat circa 60 procent van de Zuidkoreanen tegen het akkoord was. De Amerikaanse Republikeinen vielen het akkoord aan omdat het een beloning was voor de bereidheid van het Noorden het internationale recht aan zijn laars te lappen. Rober Dole. de leider van de Republikeinen in de Senaat, wees het akkoord af omdat het bewees dat ,,jealtijd een akkoord kunt krijgen wanneer je voldoende weggeeft". Ook Hans Blix. de directeur-generaal van het IAEA. toonde zich bezorgd dat er een aantal jaren geen volledige inspectie van de Noordkoreaanse nucleaire faciliteiten zou zijn. maar hij stelde dat dit akkoord beter was dan helemaal geen akkoord.

Onopgeloste kwesties over de kosten van het akkoord

Er bleef ook enige twijfel bestaan over de vraag hoe de bouw van de vervangende reactoren en de levering van gratis olie gefinancierd zouden worden.

Op 21 oktober merkte Clinton op dat de kosten van de olie gedragen zouden worden door ,.Zuid-Korea met steun van Japan en andere landen". De volgende dag werd dit echter krachtig ontkend door de Zuidkoreaanse regering die beweerde dat. als van Zuid-Korea werd verwacht dat het een groot deel van de kosten van de vervanging van de reactoren zou dragen. niet kon worden verwacht dat het land ookunog eens zou meebetalen aan de kosten van de olie-import.

Wat de netelige kwestie van de kosten van de nieuwe reactoren betreft was algemeen aangenomen dat het internationale consortium weliswaar met enige geldelijke hulp over de brug zou komen maar dat ca. 90 procent door Zuid-Korea en Japan gefinancierd zou worden. Het Zuidkoreaanse aandeel werd regelmatig op 70 procent gesteld omdat de nucleaire installaties uiteindelijk zouden opgaan in één elektriciteitsnet na de hereniging van Korea.

Op 25 oktober maakte de Japanse minister van financiën Masayoshi Takemura echter bekend dat zowel de omvang als de aarde van Japans bijdrage nog ongewis was. De hoogte van Japans financiële toezegging zou afhankelijk zijn van de omvang van de bijdragen van de Europese landen, zo gaf hij te kennen.

Enerzijds weerspiegelde deze houding de toenemende Japanse gevoeligheid voor de rol die het land speelde als financier van kostbare internationale initiatieven waarbij het nauwelijks invloed had op de planning of uitvoering van het project. Anderzijds zou het Japanse standpunt voortkomen uit de angst dat de uiteindelijke rekening roor de reactoren veel hoger zou uitvallen dan de oorspronkelijke ramingen. Gezien de onderontwikkelde economie en de vervallen infrastructuur van Noord-Korea werd het u-aarschijnlijk geacht dat er

veel extra merk nodig zou zijn om de reactoren te kunnen bouwen - zoals de eventuele verbetering van wegen en spoorlijnen - met als gevolg dat de kosten van het programma uiteindelijk in de buurt van $10 mrd konden uitkomen.

In een verklaring op 27 oktober schatte de Zuidkoreaanse minister van buitenlandse zaken Han Sung Joo de kosten van het programma op $ 4,5 mrd. Hij gaf te kennen dat Zuid-Korea daarvan 55 procent voor zijn rekening zou nemen. De rest zou opgebracht moeten worden door de vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad samen met Australië, Canada, Duitsland en Japan. De verklaring van Han Sung Joo was de eerste openbare uitspraak van een hoge Zuidkoreaanse functionaris over de voorgestelde hoogte van de bijdrage van zijn land.

Zuid-Korea heft handelsverbod op

Na de ondertekening van het nucleaire akkoord tussen Noord-Korea en de VS in oktober (zie hierboven), ondernam de Zuidkoreaanse regering stappen om haar betrekkingen met het Noorden te verbeteren.

Naast de afspraak om een einde te maken aan het nucleaire programma van Noord-Korea, bevatte het akkoord ook het aanbod om het Noorden te voorzien van Westerse nucleaire technologie en om de diplomatieke betrekkingen met de VS te normaliseren, op voorwaarde dat de dialoog met Zuid-Korea zou worden hervat.

Op 7 november maakte de Zuidkoreaans president Kim Young Sam bekend dat het verbod op directe handel met en investeringen in Noord-Korea werd opgeheven. Daardoor waren directe investeringen van minder dan $ 5 mln nu toegestaan, evenals de export naar Noord-Korea van opwerkingsinstallaties van Zuidkoreaanse bedrijven. Maar grootschalige investeringen in Noord-Korea waren nog steeds niet toegestaan, ook al hadden vele grote industriële conglomeraten van Zuid-Korea daar onlangs nog op aangedrongen.

Kim beloofde het Noorden ook te zullen steunen om toegelaten te worden als lid tot het Asia-Pacific Economic Co-operation (APEC)-forum.

In 1991-1992 waren de twee Koreaanse staten tijdens een korte periode van ontspanning overeengekomen om direct handel met elkaar te drijven en wederzijds te investeren. Dit was echter bijna onmiddellijk onmogelijk gemaakt door een in oktober 1992 uitgevaardigd verbod in verband met de oplopende spanningen rond het nucleaire programma van Noord-Korea. De bilaterale handel via derde landen was echter doorgegaan en geschat werd dat deze in de eerste acht maanden van 1994 een volume had bereikt van $232 mln.

Na Kims aankondiging werd op 5 november bekendgemaakt dat Zuidkoreaanse zakenmensen met belangen in een joint venture rechtstreeks naar Noord-Korea mochten reizen. in plaats van via een derde land zoals tot dusver het geval was.

Hoewel Noord-Korea in de laatste jaren erop gebrand leek buitenlandse investeringen aan te moedigen om zijn chronische economische stagnatie op te heffen, reageerde het onverwacht vijandig op de Zuidkoreaanse toenadering

Het officiële Koreaanse Centrale Persbiireau *KCNA*, dat Kim Young Sam een „verrader" noemde. deed het voorstel af als een .,camouflage voor het verbergen van de duistere bedoelingen van de marionetten die uit zijn op nationale verdeeldheid en een totale confronratie".

Uitvoering nucleair akkoord

In overeenstemming met het akkoord uit oktober maakte het Noordkoreaanse ministerie van buitenlandse zaken op 1 november bekend dat de bouw van de twee grafietreactoren (van 200 en 50 MW) was stopgezet. In een volgende verklaring bevestigde het ministerie van buitenlandse zaken op 18 november dat alle nucleaire activiteiten die verband hielden met de ,,grafietreactoren en daarmee samenhangende faciliteiten" volledig waren stopgezet. Dat gold ook voor het werk in het ,,radiochemisch laboratorium" in Yongbyon.

Aan het begin van een driedaags bezoek aan Zuid-Korea zei de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher op 10 november in Seoel tevreden te zijn over de vorderingen die Noord-Korea boekte bij de uitvoering van het akkoord. De regering in Pyongyang. zo verklaarde hij. ,.schijnt dit akkoord even serieus te nemen als wij". Ook prees Christopher de Zuidkoreaanse regering omdat zij het verbod op directe handel en investeringen had opgeheven.

Naar aanleiding van de bevindingen van een IAEA-team dat Noord-Korea van 22-28 november bezocht. bevestigde het IAEA in een op 28 november uitgegeven verklaring dat Noord-Korea alle nucleaire activiteiten had gestaakt.

Hoewel het IAEA-team geen volledige inspectie uitvoerde, werd er een aantal .,verificatieprocedures" uitgevoerd. Overeenkomstig het nucleaire akkoord voerden afgevaardigden van het IAEA en ambtenaren van het Noordkoreaanse departement van atoomenergie van 23-28 november besprekingen in Pyongyang om een oplossing te vinden voor de laatste twistpunten tussen beide partijen. Een van die kwesties was of Noord-Korea uiteindelijk toestemming zou geren voor een volledige internationale nucleaire inspectie.

De verklaring op 28 november bevestigde dat de installaties in Yongbyon en Taechon ,,buiten bedrijf waren en (dat) de bouw was stopgezet". Er werd echter niets gezegd over de toestand van de ongeveer 8 000 opgebruikte brandstofstaven die in mei waren verwijderd uit de installatie in Yongbyon (zie pag. 661/1/2-'94), en die, na verrijking. voldoende plutoniiim konden opleveren voor de produktie van verscheidene kernwapens.

China betrokken bij nucleair akkoord

Tijdens een bezoek van de Chinese premier Li Peng aan Zuid-Korea (zie onder KOREA-ZUID) vroeg president Kim Young Sam op 1 november aan China er mede op toe te zien dat Noord-Korea zich hield aan de bepalingen van het akkoord uit oktober. De dag daarop suggereerde Li Peng dat China, als Noord-Korea's nauwste en invloedrijkste bondgenoot, bereid was een constructieve rol te spelen door het welslagen van het nucleaire akkoord te helpen waarborgen.

(Vor.ber.pag. 657/3 e.v.-1994)

KOREA (ZUID)

BEZOEK VAN JAPANSE PREMIER

Op 23 juli 1994 kwam de nieuwe premier van Japan, Tomiichi Murayama, aan in Seoel voor een officieel bezoek van twee dagen. Bij die gelegenheid zou hij voor de eerste keer een ontmoeting hebben met president Kim Young Sam van Zuid-Korea. Dit bezoek was vooral belangrijk met het oog op de positie van Murayama als leider van de Sociaal-Democratische Partij van Japan (SDPJ). Deze partij had stevige banden onderhouden met Noord-Korea en geweigerd Zuid-Korea te erkennen als een soevereine staat. Niettemin bevestigden beide leiders dat het hun voornemen was ervoor te waken dat de betrekkingen tussen Zuid-Korea en Japan hecht en hartelijk bleven.

Murayama bood zijn verontschuldigingen aan voor het ..ondraaglijk leed en lijden" ten gevolge van het Japanse koloniale bestuur over Korea tussen 1910 en 1945. Hiermee zette hij de recente gewoonte van Japanse leiders voort hun verontschuldigingen aan te bieden voor de expansiepolitiek in de periode vóór 1943. Murayama bood de duizenden Koreaanse ,.troostmeisjes" die waren gedwongen om als prostituée te werken voor de Japanse Keizerlijke strijdkrachten. echter geen schadevergoeding aan , hoewel zijn regering op 18 juli had medegedeeld dat zij bereid was 100 mln yen uit te trekken als uiting van berouw jegens Zuid-Korea ($ 1.00 = 9'7.9051 yen op 15 juli 1994). Deze kwestie bleef tot onenigheid leiden. aangezien bekend was dat de Zuidkoreaanse regering voorstander was van specifieke schade-

uitkeringen aan individuele slachtoffers van het ..troostmeisjes"-programma.

Een ander bron van spanning tussen beide landen was Japans handelsoverschot met Zuid-Korea. dat naar verwachting zou stijgen van S 8,5 mrd in 1993 tot $ 10 mrd in 1994. Kim Young Sam verzocht Murayama dringend om steun bij de vermindering ervan. hoewel over deze kwestie geen specifiek akkoord werd bereikt

Beide leiders bespraken ook de betrekkingen met Noord-Korea. Murayama bevestigde dat Japan hervatting van zijn normaliseringsgesprekken met Noord-Korea (die eind 1992 waren opgeschort) pas zou ovenvegen. nadat de kwestie over Noord-Korea's vermeende kernwapenprogramma was opgelost.

GEVANGENISSTRAF VAN GRONDLEGGER HYANDAI-CONCERN OPGESCHORT

Op 11 juli schortte een hof van beroep in Seoel de gevangenisstraf van drie jaar op die was opgelegd aan Chung Ju Yung. de grondlegger van het enorme Hyundai-conce n. Chung Ju Yung, die ook de Verenigde Volkspartij (UPP) had opgericht en in 1992 kandidaat was geweest voor het presidentschap (zie pag. 584/2-'92 en 435/2-'93) was in november 1993 veroordeeld wegens verduistering en verkiezingsfraude (zie pag. 295/1-'94).

STUDENTEEBETOGINGEN

Op 17 augustus vonden er op de Nationale Universiteit van Seoel ernstige botsingen plaats tussen demonstranten en de politie. Op die dag hielden ongeveer 10.000 studenten een illegale bijeenkomst om de hereniging met Noord-Korea te eisen en te protesteren tegen de Amerikaanse militaire aanwezigheid in Zuid-Korea.

Ongeveer 1.200 personen werden aangehouden en er vielen 200 gewonden, onder wie 125 politieagenten die waren toegetakeld door met stalen staven gewapende en stenen gooiencle studenten. Er werd een bevel uitgevaardigd voor de aanhouding van studentenleiders.

STAKING IN SCHEEPSBOUW BEËINDIGD

Op 23 augustus kwam een einde aan een twee maanden durende staking van werknemers van de grootste scheepswerf van Zuid-Korea. De werkgever, Hyundai Heavy Industries Co. (HHI), ging akkoord met een verhoging van de lonen en de gratificaties. HHI besloot ook de aanklachten in te trekken tegen vakbondsactivisten die in een eerder stadium van het geschil betrokken waren geweest bij een bezettingvan de werf.

De staking was ondermijnd omdat HHI-werknemers in andere sectoren niet in staking gingen uit solidariteit met de dokwerkers. In de laatste stakingsweek hervatten omstreeks 10.000 arbeiders het werk. Bij een reeks gewelddadige confrontaties tussen stakers en werkwilligen raakten 81 personen gewond.

KABINETSWIJZIGING

Op 4 oktober maakte president Kim Young Sam een reorganisatie bekend van de econnmisch-financiële driehoek in het kabinet. De daarbij bevorderde bewindslieden werden beschouwd als voorstanders van economische deregulering en financiële liberalisering.

Minister van financien Hong Jae Hyung werd bevorderd tot vice-premier en minister van economische planning. Hij volgde Chung Jai Suk op, die zijn ontslag na een ambtsperiode van 10 maanden had ingediend omdat hij naar verluidt aan een dodelijke ziekte leed.

Park Jae Yoon. tot dan toe eerste secretaris van de president voor economische zaken. werd benoemd tot Hongs opvolger als minister van financien. Park zelf werd opgevolgd door Han Lee Hun. tot dan toe de onderminister van economische planning.

Hoewel Kim Young Sam onderstreepte dat de aanleiding voor de wijzigingen de slechte gezondheid van Chung Jai Suk was en dat de mutaties zo beperkt mogelijk waren gehouden om de continuïteit te waarborgen, maakte hij ook duidelijk dat Hong Jae Hyung was gekozen tot de belangrijkste beleidsvormer van de regering op economisch gebied omdat hij in staat werd geacht leiding te geven aan de inspanningen van de regering om de economie van het land te internationaliseren.

BRUG IN SEOEL STORT IN

Op 21 oktober stortte het middelste gedeelte in van de vier rijbanen brede Songsu-verkeersbrug over de rivier de Han in Seoel. Vijftien voertuigen stortten in de rivier, waardoor 32 mensen om het leven kwamen.

De burgemeester van Seoel, Lee Won Jong had enkele dagen eerder nog verzekerd dat de 17 bruggen van de stad over de rivier veilig waren, nadat er in de Nationale Assemblée vragen over waren gesteld. Lee trad onmiddellijk af en de nieuwe burgemeester, Woo Myoung Kyu, gaf direct opdracht alle bruggen aan een grondige inspectie te onderwerpen. Op 22 oktober werd een aantal gemeenteambtenaren gearresteerd. onder wie het hoofd van het bouwbureau van de stad. Yo Yong Won. Zij werden beschuldigd van nalatigheid bij het onderhoud van de brug en van het achterhouden van informatie over de slechte staat waarin de brug verkeerde.

President Kim Young Sam weigerde het ontslag te aanvaarden van premier Lee Yung Duk, maar bood in een nationale televisietoespraak op 24 oktober zijn verontschuldigingen aan voor de ramp en beloofde dat de verantwoordelijken zouden worden gestraft. Kim erkende dat de ramp tot algemene bezorgdheid over de kwaliteit van infrastructuurprojecten had geleid en beloofde de in de bouw heersende ,,corruptie met wortel en tak uit te roeien".

AKKOORD OVER KERNENERGIE MET CHINA. BEZOEK CHINESE PREMIER

Op 19 oktober werd bekendgemaakt dar Zuid-Korea en China in Beijing een samenwerkingsovereenkomst over kernenergie hadden geparafeerd. Het akkoord had naar verluidt betrekking op veiligheidsmaatregelen bij nucleaire ongelukken, gemeenschappelijk onderzoek en de uitwisseling van nucleaire technici en expertise.

Op 31 oktober arriveerde de Chinese premier Li Peng in Zuid-Korea voor een vijfdaags bezoek. Het was het eerste bezoek van een hoge Chinese functionaris sinds de twee landen in augustus 1992 diplomatieke betrekkingen aanknoopten (zie pag. 59/3-'93).

Li Peng werd begeleid door zijn echtgenote en 14 functionarissen. Zij werden vergezeld door tientallen vooraanstaande zakenleiden, van wie reeds velen vóór de officiële delegatie naar Zuid-Korea waren gereisd. In de loop van het bezoek tekenden de twee partijen akkoorden over rechtstreekse luchtvaartverbindingen tussen de twee landen, de oprichting van een joint venture voor de ontwikkeling van een passagiersvliegtuig en een memorandum van overeenstemming over samenwerking bij de opwerking van kernenergie.

AFTREDEN OPPOSITIELEIDER

Lee Ki Taek, de leider van de Democratische Partij (de voornaamste oppositiepartij). trad op 25 november af als parlementslid. Deze actie vormde het hoogtepunt in een campagne van drie weken waarin Lee het parlementaire werk had geblokkeerd uit protest tegen de beslissing van de regering om twee voormalige Zuidkoreaanse presidenten niet te vervolgen wegens hun deelname aan de militaire coup van 1979.

Een onderzoek naar de omstandigheden van de coup, dat in 1993 door de openbare aanklager van het district Seoel was begonnen, eindigde op 29 oktober. Het leidde tot de conclusie dat Chun Doo Hwan en Roh Tae Woo - beiden legergeneraal in 1979 - hadden deelgenomen aan een ,,militaire rebellie met voorbedachten rade". maar het beschuldigde hen net niet van verraad, omdat zij de president niet hadden afgezet of de grondwet geweld hadden aangedaan. Dit was technisch juist (de coup vond plaats in de periode na de moord op Park Chung Hee, en een nieuwe grondwet werd niet vóór 1980 aangenomen). maar de coup had rechtstreeks geleid tot het aan de macht komen van Chun Doo Hwan die in 1988 als president werd opgevolgd door Roh Tae Woo.

De Chinese premier Li Peng (staande. 3de v.l.) en de Zuidkoreaanse president Kim Young Sam (staande 2de v.r.) zien toe hoe hun ministers van buitenlandse zaken. resp. Qian Qichen en Han Sung Joo. op 31 oktober 1994 in Seoel een akkoord over rechtstreekse luchtverbindingen tussen de twee landen ondertekenen.

De regering van president Kim Young Sam - de opvolger van Roh Tae Woo en de eerste president in tientallen jaren zonder militaire achtergrond - besliste dat geen verdere actie zou worden ondernomen, met als argument dat zowel Chun als Roh een positieve bijdrage aan het land had geleverd en dat een proces tot het opnieuw openen van oude wonden zou leiden en in het openbaar verdeeldheid zou zaaien (zie ook pag. 809/3 e.v.-'93).

De campagne van Lee Ki Taek tegen de beslissing werd door velen beschouwd als een poging om zijn eigen positie binnen de DP te versterken. Hij werd echter door velen in zijn partij juist bekritiseerd omdat hij een te extreem standpunt in deze kwestie innam. Hij kreeg het advies van de vroegere pai-tijleider - de zeer invloedrijke Kim Dae Jung - om zijn aftreden ongedaan te maken. Eind november leek hij te werken aan een compromis dat hem in staat moest stellen in het parlement terug te keren.

(Vorber. pag. 663/1 e.v.-1994)

TAIWAN

BETREKKINGEN MET CHINA

De Mainland Affairs Council van de Uitvoerende Yuan publiceerde op 5 juli 1994 een beleidsdocument over de betrekkingen met China. In het document werd herhaald dat Taiwan naar hereniging streefde op zijn eigen voorwaarden, terwijl de formule ,,één land, twee systemen" en iedere bevestiging van Taiwans onafhankelijkheid werden afge ezen.

In het document werd de achtergrond van de verdeling van China geanalyseerd en werd er bij de regering op het vasteland op aangedrongen om af te zien van geweld als middel tot hereniging. Hoewel het document het streven naar hereniging onderschreef, werd iedere formule (met inbegrip van die van de ,,twee systemen") verworpen waarin de status van Taiwan werd gereduceerd tot die van speciale regio van China. In plaats daarvan werd geëist dat het vasteland Taiwan zou erkennen als een afzonderlijke ..politieke entiteit" waarvan de status gelijk was aan die van de regering in Beijing.

Belangrijk was echter dat de toon van het document niet confronterend was. hetgeen bijzonder was gezien het feit dat de bilaterale betrekkingen in de maanden daarvoor waren verslechterd door de moord op 31 maart op een Taiwanees reisgezelschap dat een bezoek bracht aan het Qiandao-meer op het vasteland (zie pag. 666/3 e.v.-'94). Verder werd in het document gesteld dat de regering van Taiwan niet met Beijing wilde wedijveren om internationaal te worden erkend als de wettige regering van China. Op dat moment werd Taiwan door slechts 29 landen als zodanig erkend.

Hoewel de officiële Chinese reactie op het document behoorlijk kritisch was, werd de publikatie ervan beschouwd als een teken dat de betrekkingen voor het eerst sinds het incident op het Qiandao-meer beter werden.
Dit werd bevestigd door het doorgaan van de vijfde gespreksronde tussen de semi-officiële Chinese Association for Relations Across the Taiwan Straits (ARATS) en Taiwans Straits Exchange Foundation (SEF) eind juli (zie voor vierde ronde pag. 374/3-'94). Deze besprekingen mondden op 31 juli uit in een afspraak over een ontmoeting tussen Huang Kun-huei. de voorzitter van de op kabinetsniveau operende Mainland Affairs Council van Taiwan. en Tang Shubei, de vice-voorzitter van ARATS. Het zou de eerste keer zijn sinds 1949 dat er op dat niveau een ontmoeting tussen de twee landen zou plaatsvinden.

Doorbraak in betrekkingen

Tijdens besprekingen tussen hoge functionarissen van de regeringen van China en Taiwan, die van 4-7 augustus in Taiwan werden gehouden, werden de eerste substantiele politieke overeenkomsten getekend

De vice-voorzitter van ARATS, Tang Shubei. arriveerde op 3 augustus in Taiwan - als hoogste Chinese functionaris tot dan toe - voor besprekingen met zijn Taiwanese collega Chiao Jen-ho, vice-voorzitter van de SEF. Het was de zesde gespreksronde in een reeks die in april 1993 was begonnen (zie pag 516/1 e v-'93)

Op 8 augustus werd bekendgemaakt dat op tal van terreinen overeenkomsten waren gesloten.

Over drie ,,netelige kwesties" zou men overeenstemming hebben bereikt, maar nog niet in een overeenkomst hebben vastgelegd. Tang zei te hopen dat er in september een zevende gespreksronde zou komen om de laatste details te regelen. Het ging om de repatriëring van vliegtuigkapers en illegale immigranten, en om een methode voor de oplossing van visserijgeschillen. China erkende in feite de jurisdictie van de Taiwanese rechtbanken; afgesproken werd dat kapers zouden worden gerepatrieerd en zouden worden berecht volgens de metten van hun land van herkomst; illegale immigranten zouden worden gerepatrieerd binnen 20 dagen nadat hun identiteit was vastgesteld. China aanvaardde dat Taiwan zijn eigen ingezetenen niet uitleverde of Chinese onderdanen die het politiek asiel had verleend niet terugstuurde. Ook stond China toe dat regeringsschepen van beide partijen tussen beide mochten komen bij visserijconflicteninde Straat van Taiwan.

Een definitief akkoord werd onder meer bereikt op de volgende punten: tussen beide landen werd een expres-postdienst ingesteld; de mogelijkheden om belastingpapieren en medische diagnosedossiers te laten verifieren, werden uitgebreid: er werd een onderzoek ingesteld naar mogelijkheden om de kwaliteit van de telecommunicatie tussen beide landen te verbeteren. De twee organisaties (ARATS en SEF) kwamen overeen mee te helpen aan het organiseren van seminars door non-gouvernementele organisaties en academische instellingen over handelsgeschillen en over mogelijkheden om uitwisseling op het gebied van cultuur. technologie en nieuws te bevorderen. Zij spraken ook af elkaar te helpen bij kwesties over de nalatenschap van onroerend goed die op beide landen betrekking hadden.

Op 29 augustus ging het op kabinetsniveau operende Mainland Affairs Committee van Taiwan akkoord met richtlijnen volgens welke bepaal-

de Chinese staatsburgers het land mochten bezoeken voor econoinische doeleinden.

AFTREDEN MINISTER

Minister Wu Poh-hsiung van binnenlandse zaken, die als de populairste minister van de Taiwanese regering werd beschouwd. trad op 1 i juli af. Hij zag ook af van deelname aan de eerste democratische verkiezingen in december voor het gouverneurschap van Taiwan. Het besluit van Wu werd gezien als een protest tegen de sterke steun van president Lee Teng-hui voor de herverkiezing van gouverneur James Soong.

CONSTITUTIONELE HERVORMINGEN

Op 29 juli keurde de Nationale Assemblée vergaande constitutionele hervormingen goed. die onder meer voorzagen in directe verkiezingen voor het presidentschap en het vice-presidentschap. De goedkeuring van de hervormingen maakte een einde aan een drie maanden durende zitting van het parlement die werd gekenmerkt door obstructiepogingen, vertragingstaktieken en diverse vechtpartijen tussen parlementsleden.

Door in te stemmenmet een direct voor vier jaar gekozen president en vice-president, die voor het eerst in 1996 zou worden gekozen na het verstrijken van de lopende termijn, schafte de Nationale Assemblée een van haar twee taken af (de andere betrof het wijzigen van de grondwet). De hervormingen voorzagen ook in een vaste voorzitter van de Nationale Assemblée en beperkten de invloed van de premier op presidentiële benoemingen. De Assemblée verlengde ook de termijn van de zittende parlementsleden tot 19 mei 1996 (die op 1 februari zou verstrijken). opdat haar termijn zou samenvallen inet de nieuwe presidentiele termijn. Zij verwierp echter een soortgelijk voorstel om de termijn van de Wetgevende Yuan te verlengen.

De hervormingen werd tenslotte goedgekeurd door de regerende Kwomintang (KMT),nadat alle 58 leden van de oppositionele Democratische Partij de Assemblée op 28 juli 's avonds hadden geboycot met als argument dat de regeringspartij het debat over de hervormingen onmogelijk maakte.

GEVANGENISSTRAF FUNCTIONARISSEN

Op 17 augustus werden zes functionarissen van het directoraat-generaal telecommunicatie (DGT) tot gevangenisstraffen veroordeeld. Zij waren schuldig bevonden aan aanklachten die verband hielden met een breed in de media uitgemeten schandaal rond de uitbesteding van mobilofooncontracten, waarmee een bedrag was gemoeid van S 220 mln.

Voormalig DGT-directeur Meng Chih-chung kreeg zeven jaar gevangenisstraf voor zijn rol in de affaire. Hij werd veroordeeld wegens het vervalsen van documenten en van het illegaal bevoordelen van de Zweedse onderneming Ericsson. die de beschuldigingen van omkoping consequent had ontkend. Vijf andere functionarissen kregen gevangenisstraffen van vijf tot zes jaar voor soortgelijke vergrijpen. Acht beklaagden werden vrijgesproken.

UITNODIGING AAN PRESIDENT OM AZIATISCHE SPELEN BIJ TE WONEN INGETROKKEN

Op 7 september werd bekendgemaakt dat de Taiwanese president Lee Teng-hui een uitnodiging had aanvaard van de Koeweitse sjeik Ahmad al-Fahad, voorzitter van de Olympische Raad van Azie (OCA),om de Aziatische Spelen in Japan (2-16oktober) bij te wonen.

De bekendmaking leidde onmiddellijk tot grote bevreesdheid voor een Chinese boycot van de Spelen. Als gevolg van Chinese druk op de OCA-leden werd de uitnodiging op 19 september impliciet ingetrokken toen de OCA een onduidelijke verklaring uitgaf die luidde dat ,,geen politieke figuur zal worden uitgenodigd voor of te gast zal zijn op de 12de Aziatische Spelen".

Later die maand gelastte Lee zijn voorgenomen bezoek officieel af. maar pas nadat .Japan ermee had ingestemd dat vice-premier Hsu Li-teh de Spelen zou bijwonen. Hsu was belast met de opdracht ervoor te zorgen dat de organisatie van de Aziatische Spelen in 2002 aan Taiwan toegewezen we d. In eerste instantie dreigde China met ,,ernstige gevolgen" als Japan Hsu een visum verleende. Maar op 27 oktober trok China zijn dreigement de Spelen te zullen boycotten in. waarmee het kennelijk een eind aan de affaire wilde maken.

VS HERZIEN BETREKKINGEN MET TAIWAN

Op 7 september maakten de VS bijzonderheden bekend van een aanpassing van hun beleid inzake de betrekkingen met Taiwan.

Na een beleidsevaluatie besloten de VS akkoord te gaan met bilaterale topontmoetingen in regeringskantoren. Bovendien zou de de facto ambassade van Taiwan in de VS, de Coordination Council for North American Affairs. voortaan de Taipei Economic and Cultural Representative Office heten.

Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken benadrukte dat de aanpassingen niet het einde betekenden van het ,,één-China"beleid, maar ,,dienden om praktische problemen op te lossen en zaken te kunnen doen".

Taiwanese functionarissen waren blij met de wijziging. maar zeiden dat ze niet ver genoeg ging. China echter bekritiseerde het besluit en zei dat het ,,ging om een grote stap terug in het Amerikaanse beleid in de kwestie-Taiwan. die ernstige gevolgen zal hebben".

Tang Shubei (ARATS)en Chiao Jen-ho (SEF) ondertekenen op 8 augustus 1994 op Taoyuan (Taiwans internationale luchthaven) een gezamenlijk perscommuniqué over de door hen bereikte politieke akkoorden.

VN-LIDIVIAATSCHAPTAIWAN OPNIEUW AFGEWEZEN

Op 21 september wees de stuurgroep van de VN voor het tweede achtereenvolgende jaar een verzoek af om Taiwans lidmaatschap van de VN op de agenda te plaatsen van de aanstaande zitting van de Algemene Vergadering (voor de weigering in 1993, zie pag. 882/3-'93). Taiwan was zijn VN-zetel in 1971 kwijtgeraakt aan de Volksrepubliek China.

Frederick Chien Fu. de Taiwanese minister van buitenlandse zaken, zei op 22 september dat Taiwan zou blijven proberen lid te worden van de VN.

BEURSCRISIS

Begin oktober heerste er paniek op de Taiwanese beurs, toen de beursindex

binnen een week kelderde mrt 14,7 procent als gevolg van de achterstallige betaling van aandelenaankopen tot een bedrag van T$ 7,6 mrd ($ 1= T$ 26,1591 op 7 oktober 1994).

In een uitzonderlijke poging om de neergang te stoppen gaf de Effecten- en Beurscommissie (SEC)effectenkantoren op 11 oktober opdracht aandelen te kopen of kans te lopen op de afwijzing van hun verzoek om nieuwe beleggingsmaatschappijen te beginnen. De paniekverkoperi werden ook geremd door een belofte van tussenpersonen dat de achterstallige betalingen voldaan zouden worden uit een fonds dat na een soortgelijke crisis eind 1992 was ingesteld.

Hoewel de aandelenmarkt veel van het verloren terrein heroverde, onderstreepte het incident de aanhoudende bezorgdheid over de kwetsbaarheid van de regulerende structuur van het Taiwanese financiële systeem en zijn onvermogen om iets te doen aan de ondergrondse financiele markten die waren ontstaan als reactie op het slecht functionerende officiele banksysteem.

CHINEES DIPLOMATIEK OFFENSIEF TEGEN TAIWAN. INCIDENT QUEMOY. BESPREKINGEN ARATS-SEF

In oktober zette China zijn diplomatieke offensief tegen Taiwan voort met protesten bij en pressie op een aantal landen die contacten onderhielden met Taiwan.

De Chinese regering in Beijing protesteerde tevergeefs tegen de beslissing van de Amerikaanse regering in september om de diplomatieke betrekkingen met Taiwan op te waarderen (zie hierboven). Er werden ook klachten geuit over de Japanse beslissing om de Taiwanese vice-premier Hsu Li-teh toestemming te verlenen om de 12de Aziatische Spelen in Hiroshima bij te wonen. Voorts werd geklaagd bij de autoriteiten van Hongkong over hun beslissing toestemming te verlenen voor een viering van Taiwans nationale feestdag op het grondgebied van de kolonie.

De Chinese woede over Hsu's bezoek aan de Aziatische Spelen, dat in de plaats kwam van een voorgenomen bezoek van president Lee Teng-hui aan Japan (zie hierboven), werd vergroot door diens informele contacten met zeker één Japanse minister en zijn ontmoetingen met een aantal pro-Taiwanese parlementsleden van de Liberaal-Democratische Partij (LDP), de grootste partij in de regeringscoalitie. Om de Chinese woede te temperen zegde de Japanse vice-premier en minister van buitenlandse zaken Yohei Kono (tevens LDP-voorzitter) op 4 oktober een gepland bezoek aan de Spelen af om te voorkomen dat hij Hsu zou ontmoeten.

In Hongkong werd de nationale feestdag van Taiwan (10 oktober, de dag waarop de Kwomintang in 1911 aan de macht kwam op het vasteland van China) gevierd door 2.000 mensen in een zaal die eigendom van de regering was. De bijeenkomst. waarop politiek geladen toespraken werden gehouden. mocht doorgaan ondanks sterke Chinese druk. De Hongkongse autoriteiten negeerden de Chinese protesten met als argument dat de wet niet werd overtreden zolang Groot-Brittannie de kolonie bestuurde Na de bijeenkomst waarschuwde de regering in Beijing dat Groot-Brittannie moest rekenen op, ernstige consequenties '

Beschieting van vasteland

Het Chinese vasteland werd op 14 november per ongeluk beschoten vanaf het Taiwanese eiland Quemoy Omstreeks 12 luchtdoelgranaten explodeerden bij een oefening niet in de lucht, maar kwamen terecht op het dorp Tatou, een buitenwijk van Xiamen. Naar verluidt raakten verscheidene mensen gewond, van wie zeker twee ernstig.

Het zwaar versterkte Quemoy, waar militairen omstreeks de helft van de 80.000 bewoners uilmaken, was de locatie van de laatste ernstige militaire confrontatie tussen Taiwan en China. Deze vond plaats in 1938, toen Quemoy 44 dagen lang werd ondeiworpen aan een artilleriebombardement vanaf het vasteland (zie pag. 14266/3 en 1436411-'58).Sindsdien was het eiland het toneel gem-eest van sporadische artilleriebeschietingen over en weer waaraan pas een einde kwam nadat China in 1979 zijn betrekkingen met de VS had genormaliseerd.

De Taiwanese autoriteiten ontkenden aanvankelijk de beschieting, maar op 15 november betuigden zij ,,diepespijt over dit op een vergissing berustende incident" en boden zij aan een vergoeding te geven aan de mensen die door de uit de koers geraakte granaten verwondingen hadden opgelopen. De Chinese regering hekelde de beschieting als ,,een gewelddadig incident dat de vreedzame sfeer aan weerskanten van de Straat van Taiwan saboteerde".

Het tijdstip van het incident was uiterst ongelukkig, omdat het samenviel met de laatste fase van de campagne voor de lokale verkiezingen in Taiwan die volgens plan op 3 december zouden worden gehouden. Een van de controversiële punten in de intensieve campagne was aan de orde gesteld door Shih Ming-teh. de leider van de oppositionele Democratische Progressieve Partij (DPP). Deze had opgeroepen tot een demilitarisering van Quemoy en het naburige eiland Matsoe.

Werkbesprekingen ARATS-SEF

Ondanks het schietincident vond de zesde ronde van de werkbesprekingen tussen China's ARATS en Taiwans SEF van 22-27 november in Nanjing doorgang. Daarbij werd in beginsel overeenstemming bereikt over een aantal technische kwesties.

De Chinese regering gaf op 18 november tevens te kennen dat zij bereid was herenigingsgesprekken op hoog niveau met Taiwan te voeren. mits deze niet in een internationale context plaatsvonden. Een woordvoerder van de Chinese president Jiang Zemin suggereerde dat deze mogelijk bereid was de Taiwanese president Lee Teng-hui te ontmoeten. Maar de woordvoerder benadrukte dat ,.dit een zaak voor het Chinese volk zelf is en dat regelingen moeten m-orden getroffen via diplomatieke kanalen"

(Vor.ber.pag. 666/3 e.v.-1994)

VIETNAM

ZITTING NATIONALE ASSEMBLÉE

Van 27 mei tot 23 juni 1994 hield de negende Nationale Assemblée haar vijfde zitting (zie voor de vorige zitting. in december 1993, pag. 150/2-'94).

De Assemblée nam een arbeidswet aan. die arbeiders het recht gaf in staking te gaan voor verbetering van hun beloning en werkomstandigheden. alsmede een nieuwe wet op binnenlandse investeringen. Enige bestaande wetten werden herzien, waaronder die op de Volksraden en Volkscomités, wetgeving inzake bedrijven en privé-ondernemingen, en de wet op de militaire dienst.

Ook aanvaardde de Assemblée verlagingen van de inkomstenbelasting en een verhoging van de belastingvrije voet

De Assemblée ratificeerde bovendien de VN-conventie uit 1982 inzake het zeerecht (zie pag. 39512 e.v.-'82).

CPV-PLENUM

Van 23-30 juli hield het Centraal Comité van de regerende CPV in Hanoi zijn zevende plenum.

In een resolutie aan het einde van het plenum werd een industrialiserings- en moderniseringsbeleid geschetst dat was bedoeld om de bijdrage van de industrie aan het bruto nationaal produkl te verhogen tot ongeveer 30 procent in het jaar 2000.

ARBEIDSONRUST

Op 18 augustus berichtte Radio-Australië dat op 15 augustus arbeiders een ,,nog nooit eerder voorgekomen betoging" hadden gehouden in een fabriek in de hoofdstad Hanoi.

Sinds de Nationale Assemblée in juni 1994 een nieuwe arbeidswet had aangenomen die arbeiders het recht gaf om te staken (zie hierboven). waren in de zuidelijke provincies een aantal stakingen gemeld.

OVERSTROMINGEN

Een zware regenval in de Mekongdelta leidde begin oktober tot de ernstigste overstromingen in Vietnam van de laatste 30 jaar.

Volgens officiële berichten kwamen door de overstromingen zeker 175 mensen om het le-

ven. terwijl omstreeks 20.000 huizen werden verwoest en rijstvelden met een oppervlakte van ruim 70.000 ha onder mater kwamen te staan. Aan het eind van de maand werd bericht dat ca. 300.000 mensen van noodhulp afhankelijk waren.

NIEUWE LENINGEN VAN IMF

Op 8 juni meldde het IMF zijn goedkeuring van een tweede trekking in het kader van de systematische transformatiefaciliteit (STF) voor Vietnam, ter waarde van 12,08 mln SDRs ($ 17 mln), ter ondersteuning van het economische programma voor 1994.

Nadat het land zijn achterstallige betalingen aan het IMF had voldaan, waren voor Vietnam een overbruggingskrediet van 145 mln SDRs en een eerste STF-trekking van 12,08 mln SDRs goedgekeurd in oktober 1993 (zie pag. 149/3-'94).

Op 11 november keurde het IMF een reeks leningen voor de komende drie jaar goed in het kader van de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) voor een waarde van in totaal 362,4 mln SDRs (ca. $ 535 mln). De leningen moesten het regeringsprogramma voor economische stabilisatie en structurele hervorming op middellange termijn ondersteunen. De eerste jaarlijkse lening, ter waarde van 120,8 mln SDRs ($ 178 mln), zou in twee gelijke halfjaarlijkse termijnen beschikbaar worden gesteld, waarvan de eerste onmiddellijk opneembaar was. Het overbruggingskrediet van 145 mln SDRs (zie hierboven) werd op verzoek van Vietnam geannuleerd.

OLIE- EN AARDGASVONDSTEN

De Japanse onderneming Mitsubishi Oil maakte op 20 juni bekend dat een van haar dochterbedrijven, de Japan-Vietnam Petroleum Company (JVPC), een potentieel rijk olieveld had ontdekt voor de zuidkust van Vietnam.

JVPC zei dat de potentiële stroomsnelheid van 10.346 vaten per dag uit deproefbron ,,een van de hoogste stroomsnelheden bij één produktietest in Zuidoost-Azië" was. De oliemaatschappij verwachtte eind 1996 met de commerciële procluktie te beginnen.

Op 15 september maakte British Petroleum (BP) bijzonderheden bekend over een grote aardgasvondst in het voor de kust gelegen Nam Con Son Bekken (voor het eerste bericht van de vondst in augustus 1993. zie pag. 14912-'94). Het was de eerste omvangrijke gasvondst door buitenlandse maatschappijen, die voor de kust van Vietnam naar olie en gas zoeken.

BP schatte dat de winbare voorraden gelijk waren aan ongeveer 350 miljoen vaten olie. Dit lag in dezelfde orde van grootte als het Dai Hung-olieveld voor de kust van Vietnam.

Volgens een bericht in de *International* Herald Tribune van 16 september hoopten BP en haar pa tners, Statoil uit Noorwegen en Oil and Natural Gas Corp uit India, goedkeuring van Vietnam te krijgen om eind 1994 te beginnen met het verrichten van een uitvoerige haalbaarheidsstudic.

ONDERTEKENING VAN VIETNAMEES-RUSSISCH VRIENDSCHAPSVERDRAG

De Vietnamese premier Vo Van Kiet bezocht op 15 en 16 juni Rusland voor besprekingen met zijn Russische ambtgenoot Wiktor Tsjernomyrdin. Op 16 juni ondertekenden de twee regeringsleiders een vriendschapsverdrag en drie samenwerkingsakkoorden.

Het verdrag was de feitelijke opvolger van een Sowjet-Vietnamees vriendschaps- en samenwerkingsverdrag uit 1978 (zie pag. 761/1 e.v.-'78). Het oude verdrag bepaalde onder meer dat in geval van een aanval op een van beide partijen. men .,onmiddellijk (zou) beginnen met wederzijdse consultaties met als doel het wegnemen van de dreiging en het treffen van gepaste. effectieve maatregelen om de vrede en veiligheid van beide landen te waarborgen". Het Russische persbureau *Itar-Tass* berichtte op 16 juni dat het nieuwe verdrag ,,slechts bilaterale consultaties voorschreef in het geval van een crisis"

Voordat hij Rusland bezocht was Vo Van Kiet in Oekraine en Kazachstan op bezoek geweest.

BEZOEK VAN AUSTRALISCHE DELEGATIE AFGELAST

Op 5 juli zegde de Australische regering een bezoek van een parlementaire adviescommissie aan Vietnam af, dat was gepland voor 6-14 juli. De Vietnamese regering had geweigerd een inreisvisum te verstrekken aan Quang Luu, een in Vietnam geboren lid van de delegatie. Deze had eind juni in een vraaggesprek gezegd dat het hoofddoel van het bezoek was een onderzoek in te stellen naar de mensenrechtensituatie in Vietnam.

Op 5 juli verklaarde een woordvoerder van het Vietnamese ministerie van buitenlandse zaken dat Quang Luu's opmerking .,een gebrek aan respect voor de nationale soevereiniteit van Vietnam" had laten zien en verontwaardiging had gewekt onder het Vietnamese volk. De Australische minister van buitenlandse zaken. Gareth Evans. noemde de Vietnamese reactie op het vraaggesprek ..een zeer betreurenswaardige overdreven reactie"

OVERLEG MET CHINA OVER HET GESCHIL INZAKE SPRATLY-EILANDEN. GRENSBESPREKINGEN

Op 22 juli vond in Bangkok (Thailand) overleg plaats tussen de Vietnamese minister van buitenlandse zaken, Nguyen Manh Cam, en zijn Chinese collega Qian Qichen. Beide ministers waren in Bangkok om de jaarvergadering van ministers van buitenlandse zaken van de Associatie van Zuidoostaziatische Naties (ASEAN) bij te wonen (zie pag. 878/1 e.v.-'94).

Volgens een bericht in het Thaise dagblad de *Nation* van 23 juli besloten beide partijen samen naar een oplossing te zoeken voor hun strijdige territoriale aanspraken op de Spratly-eilanden in de Zuidchinese Zee. Met dat doel zou een hoge Chinese delegatie in augustus een bezoek aan Vietnam brengen .,om besprekingen te voeren over de gezamenlijke ontwikkeling van het gebied".

Tijdens het overleg in Bangkok was de spanning in de Zuidchinese Zee gestegen. In de *International* Herald Tribune van 19 juli werd bericht dat Chinese oorlogsschepen een blokkade legden rond een Vietnamees booreiland dat in het betwiste gebied in gebruik was.

Op 15 en 16 augustus vonden in Hanoi grensbesprekingen plaats tussen Chinese en Vietnamese delegaties onder leiding van de Vietnamese onderminister van buitenlandse zaken Vu Khoan en zijn Chinese ambtgenoot Tang Jiaxuan. In oktober 1993 hadden beide partijen een voorovereenkomst ondertekend die was bedoeld om te komen tot een vreedzame oplossing van het Chinees-Vietnamese grensgeschil (zie pag. 14913-'94).

Het Japanse persbureau Kyodo berichtte op 16 augustus dat het overleg was uitgelopen op een ineningsverschil over de aanspraken die zowel China als Vietnam maakten op de Spratly- en Paracel-eilandengroepen in de Zuidchinese Zee.

In oktober nam de spanning tussen Vietnam en China over de Spratly-eilanden toe.

In een op 17 oktober uitgegeven verklaring uitte het Chinese ministerie van buitenlandse zaken .,ernstige bezorgdheid" over Vietnams olie-exploratie in het omstreden gebied, die een ,.grove schending" van de Chinese soevereiniteit werd genoemd. Het Vietnamese ministerie van buitenlandse zaken had van zijn kant China op 14 oktober beschuldigd van ,.systematische en onaanvaardbare" territoriale schendingen.

BEZOEK VAN LAOTIAANSE PRESIDENT

Van 15-19 augustus bracht president Nouhak Phoumsavan van Laos een bezoek aan Vietnam voor overleg met Vietnamese leiders. In een gezamenlijk communiqué aan het slot van het bezoek werd verklaard dat Laos en Vietnam het vaste voornemen hadden hun .,specialesolidariteit" te beschermen.

Do Muoi (r.) de secretaris-generaal van de Vietnamese Communistische Partij, ondersteunt Nouak Phoumsavan, de president van Laos. bij diens bezoek aan Hanoi op 16 augustus 1994.

BEZOEK VAN JAPANSE PREMIER

Op 25 en 26 augustus bracht de Japanse premier Tomiichi Murayama een officieel bezoek aan Vietnam. Dit bezoek. dat deel uitmaakte van een rondreis door Zuidoost-Azië, was het eerste van een Japanse premier aan dit land.

Tijdens zijn korte bezoek. waarin economische kwesties centraal stonden. sprak Murayama zijn steun uit voor de plannen van Vietnam tot te treden tot de ASEAN. Hij voerde overleg met de drie hoogste Vietnamese leiders. premier Vo Van Kiet, president Le Duc Anh en de secretaris-generaal van de Communistische Partij van Vietnam (CPV). Do Muoi. Japan, dat al Vietnams grootste hulpdonor en handelspartner was. ging akkoord met het verlenen van nieuwe bijdragen ter waarde van $73 mln. Daarnaast werd een akkoord ondertekend waardoor Japanse ontwikkelingswerkers les mochten geven in Vietnam.

PREMIER **VAN ZUID-KOREA OP BEZOEK**

Van 29-31 augustus bezocht de Zuidkoreaanse premier Lee Yung Duk Vietnam. Tijdens dit bezoek voerde hij besprekingen met Vo Van Kiet.

DONORCONFERENTIE

De Vietnamese regering ontving toezeggingen voor hulp tot een bedrag van ca. $ 2 mrd tijdens een conferentie van buitenlandse donors te Parijs (15-16 november). De conferentie werd voorgezeten doo de Wereldbank en bijgewoond door vertegenwoordigers van 18 landen en 15 internationale organisaties. De VS, die deelnamen als waarnemer, deden geen bilaterale toezeggingen

In een aan het slot van de conferentie uitgegeven coinmuniqué werd grote waardering geuit voor Vietnams recente prestatie: stimulering van de economische groei bij handhaving van een lage inflatie. Verklaard werd dat Vietnam op grote schaal steun van de internationale gemeenschap verdiende. De nieuwe hulp was een aanvulling op het bedrag van ca. $ 1.86 mrd dal tijdens de eerste donorconferentie in november 1993 was toegezegd (zie pag. 150/1-'94).

Volgens de *Financial* Times van 17 november erkcndc de Vietnamese delegatieleider Do Quoc Sain, voorzitter van het staatsplancomité, tijdens de conferentie dat zijn regering op problemen was gestuit bij de besteding van de in 1993 toegezegde hulp, waarvan slechts $ 400 mln was uitgegeven.

BEZOEK VAN CHINESE PRESIDENT

De Chinese president Jiang Zemin bracht van 19-22 november een historisch bezoek aan Vietnam, Het was het eerste bezoek van een Chinese president aan dit land. Jiang Zemin (tevens secretaris-generaal van de regerende CCP). ontmoette alle belangrijke Vietnamese leiders, onder wie president Le Duc Anh. CPV-secretaris-generaal Do Muoi en premier Vo Van Kiet.

Op 22 november nerd een gezamenlijk communiqué uitgegeven waarin de twee partijen overeenkwamen te streven naar een spoedige regeling van bestaande grensgeschillen, waaronder de landgrenzen en de verdeling van de Golf van Tonkin. Zij spraken af dat zij. in afwachting van de oplossing van de grenskwesties, zich zonden onthouden van maatregelen die de geschillen zouden compliceren dan wel vergroten. Ook zouden zij afzien van het gebruik van geweld of het dreigen daarmee. Zij kwamen overeen een groep van deskundigen te vormen die zich moest wijden aan tegenstrijdige aanspraken op de Spratly-eilanden (zie hierboven) en de wateren van de Zuidchinese Zee.

De twee partijen benadrukten het belang van samenwerking op het gebied van economie cn handel. Tijdens het bezoek van Jiang Zemin werden onder meer akkoorden ondertekend over het autotransport, de samenwerking bij het waarborgen van de kwaliteit van import- en exportgoederen, en de oprichting van een Chinees-Vietnamese commissie voor samenwerking op het gebied van economie en handel.

Van Vietnamese zijde werd te kennen gegeven dat Vietnam nooit officiële betrekkingen met Taiwan zou aanknopen. maar alleen niet-gouvernementele economische relaties en handelsbetrekkingen met Taiwan zou onderhouden.

(Vor.ber.pag. 512/1 e.v.-1994)

De Chinese president Jiang Zemin (r) de Vietnamese partijleider Do Muoi (m) en de Vietnamese president Le Duc Anh inspecteren de erewacht in Hanoi op 20 november 1994

ALGEMEEN

NOBELPRIJS VOOR DE VREDE 1994

Op 14 oktober 1994 nam het Nobelcomité van de Storting (het Noorse parlement) het omstreden besluit om de Nobelprijs voor de Vrede 1994 toe te kennen aan Yasser Arafat, leider van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO), de Israëlische premier Yitzhak Rabin en de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres.

De prijs, die was toegekend uit waardering voor het door hen in september 1993 gesloten vredesakkoord tussen Israël en de PLO (zie pag. 784/2 e.v.-'93), leidde tot het aftreden van Kaare Kristiansen, één van de vijf comitéleden.

Het Nobelcomité vermeldde met nadruk dat de toekenning van de prijs was bedoeld „als eerbetoon voor een politieke daad" die „van beide partijen grote moed verlangde". Kristiansen zei echter dat hij niet kon aanvaarden dat de keus op Arafat was gevallen. Hij noemde Arafat een „terrorist, die deze „prestigieuze prijs" onwaardig was. Later verklaarde de voorzitter van het comité, Francis Sejersted, in een indirecte toespeling op het meningsverschil, dat het comité niet de taak had „een oordeel uit te spreken over iemands verleden". Het meningsverschil in het Xobel-comité was het ernstigste sinds 1973 (zie pag. 836/2/3-'73), toen twee leden hun ontslag aanboden uit protest tegen de toekenning van de Nobelprijs voor de Vrede aan de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Henry Kissinger en de Noordvietnamese hoofdonderhandelaar Le Duc Tho.

(Vor.ber.pag. 80/2-1994)

WAPENBEHEERSING. DUITSE POLITIE NEEMT PLUTONIUM IN BESLAG. URANIUMSMOKKEL

Verscheidene malen werden tussen mei en augustus 1994 kleine hoeveelheden gesmokkeld plutonium in beslag genomen, maar er werden ook vier grote vangsten gemeld. Hierdoor werd de publieke aandacht gericht op het dreigende gevaar van de verspreiding en het mogelijke gebruik door terroristen van kernwapens, en op de noodzaak van strengere controle, vooral op plutonium- en uraniumbronnen in de voormalige Sowjet-Unie.

Volgens deskundigen waren Russische en Amerikaanse kerngeleerden inmiddels in staat een nucleair wapen te bouwen met slechts 2,5 kg plutonium, maar zouden minder goed onderlegde geleerden 6 tot 10 kg nodig hebben.

In Munchen arresteerde de politie op 10 augustus twee Spanjaarden en een Colombiaan die per vliegtuig uit Moskou waren gekomen en in het bezit bleken van 300 gram plutonium-239. De Duitse politie zei dat, hoewel deze hoeveelheid groter was dan enige andere vangst sinds de ineenstorting van de Sowjet-Unie in 1991, het slechts een proefmonster betrof en dat de drie mannen aan undercover agenten van de Duitse geheime dienst zo'n 4 kg materiaal uit Rusland hadden aangeboden voor een prijs van $ 250 mln.

PLO-leider Yasser Arafat, de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres en de Israëlische premier Yitzhak Rabin (v.l.n.r.) tonen de Nobelprijs voor de Vrede die hun op 10 december 1994 in Oslo werd uitgereikt.

Op 12 augustus trof de Duitse politie een heel kleine hoeveelheid nucleair materiaal aan bij een Duitser in Bremen. Hij zou het materiaal te koop hebben aangehoden aan een incognito werkende journalist.

Verder deed de Duitse politie op 17 augustus invallen op diverse adressen in Berlijn, u-aar zij bewijzen zou hebben gevonden van plannen om plutonium naar Pakistan te transporteren. Er kon niet worden vastgesteld of dergelijke transporten daadwerkelijk hadden plaatsgevonden. Een Pakistaan, twee Polen en een Duitser werden gearresteerd.

De Russische politie maakte op 18 augustus bekend dat drie mannen waren gearresteerd in de havenstad Kaliningrad aan de Oostzee omdat zij hadden geprobeerd voor $ 1 mln uranium te verkopen. Op 20 augustus werden twee mannen aangehouden, die in het bezit bleken van 10 kg laagwaardig uranium dat was gestolen uit de nucleaire installatie Arzamas-16.

Beschuldigingen over de herkomst van het materiaal

Duitse functionarissen beweerden dat het nucleaire materiaal afkomstig was uit Rusland. De Duitse bondskanselier Helmut Kohl waarschuwde op 17 augustus dat Rusland de veiligheid van zijn nucleaire materiaal „moest garanderen", en op 21 augustus dreigde minister van financiën Theo Waigel met intrekking van economische hulp als Rusland niet meewerkte.

De milieuorganisatie Greenpeace schaarde zich op 16 augustus achter de beschuldigingen aan het adres van Rusland. Woordvoerder Damon Moglen beweerde dat in Russische nucleaire installaties geen goede administratie werd bijgehouden van het nucleaire materiaal dat men in voorraad had, en dat daarom „de Russen het niet eens zouden weten als er iets vermist werd".

Russische reactie

In een brief die hij op 17 augustus aan Kohl zond, beloofde de Russische president Boris Jeltsin medewerking aan het onderzoek naar de herkomst van het gesmokkelde plutonium. Een aantal lagere Russische functionarissen reageerde echter kwaad op de Duitse beschuldigingen.

De perschef van de Federale Contraspionagedienst (FSK), Sergej Wasilyew, bleef er op 17 augustus bij dat „geen gram plutonium-239 vermist (werd) uit opslagplaatsen in Rusland".

Bevestiging van Russische herkomst

Tests door Euratom (de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie) bevestigden op 18 augustus dat het materiaal dat in München was onderschept, oorspronkelijk was geproduceerd in een van drie nucleaire installaties in Rusland. De mogelijkheid bleef bestaan dat het materiaal dateerde uit het Sowjet-tijdperk en pas onlangs was gestolen in een andere voormalige Sowjet-republiek dan Rusland.

FSK-directeur Sergej Stepasjin gaf op 22 augustus toe dat zijn organisatie niet beschikte over „een duidelijk antwoord op de vraag waar dit plutoniurnvandaan (kwam)".

Russisch-Duitse samenwerking op het gebied van inlichtingen

Gesprekken, die van 20-22 augustus werden gevoerd in Moskou tussen Stepasjin en Kohls adviseur voor nationale veiligheid, Bernd Schmidbauer, leidden tot overeenstemming over verbreding

en verdieping van de samenwerking op inlichtingengebied met als doel de bestrijding van de smokkel van nucleair materiaal.

In een gezamenlijke verklaring benadrukten beide partijen ,,de dringende noodzaak om met alle nodige (middelen) de illegale handel in radioactief en nucleair materiaal een halt toe te roepen (...j waar het materiaal ook vandaan komt".

Opnieuw radioactief materiaal in beslag genomen

Op 10 september maakte de Russische politie bekend dat zij in Glazow, 950 kilometer ten oosten van Moskou, ongeveer 100 kg kennelijk gestolen uranium-238 had onderschept, dat geschikt was voor industriële doeleinden. Drie personen zouden zijn gearresteerd.

Op 12 september hield de Duitse politie een Zairees aan, die per vliegtuig van Moskou naar Berlijn reisde. De man, die later werd vrijgelaten, zou 850 gram radioactief uraniumerts bij zich hebben gehad. Een woordvoerder van het Internationale Atoomenergie Agentschap (IAEA) verklaarde naderhand dat het uraniumerts, dat legaal verkrijgbaar was onder de naam uraniet, niet kon worden gebruikt voor de venraardiging van atoomwapens.

Op 14 september bevestigde de Bulgaarse politie dat zij zes personen had gearresteerd in verband met de vondst van 19 containers met gesmokkeld plutonium en cesium, die waren verborgen in twee kelders in Sofia. Overheidsfunctionarissen konden niet vaststellen of het in beslag genomen materiaal afkomstig was uit het buitenland en evenmin of het geschikt was voor de produktie van kernwapens.

Op 29 september arresteerde de Slowaakse politie bij een grensovergang met Hongarije vier Slowaken. die 750 gram uranium-235 in hun bezit hadden. Dit materiaal kon, mits er voldoende hoeveelheden van voorhanden waren, worden gebruikt voor de vervaardiging van kernwapens.

Op 13 oktober werd bericht dat in Roemenië 6,8kg uranium in beslag was genomen. terwijl op 19 oktober werd gemeld dat in Rusland op 27 kg uranium beslag was gelegd. In beide gevallen ging het om smokkelwaar.

Conferentie over nucleaire smokkel

Afgevaardigden uit 35 landen kwamen van 3-5 november in Wenen bijeen onder auspiciën van het IAEA om te spreken over methodes om de veiligheidsmaatregelen inzake nucleair materiaal te verscherpen en illegale handel te beletten.

RUSSISCH VOORSTEL TOT WAPENBEPERKING

Op 26 september maakte president Boris Jeltsin van Rusland een voorstel bekend om het strategische wapenarsenaal op ingrijpende wijze te beperken. De bedoeling ervan was te komen tot algemene nucleaire ontwapening. In het voorstel, dat werd gedaan in een toespraak tot de 49ste zitting van de Algemene Vergadering van de VN in New York, drong Jeltsin aan op een ,,verdrag over ontwapening en strategische stabiliteit", dat de vijf grote kernrnogendheden in de wereld (China, Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland en de VS) zou verplichten de produktie van splijtstoffen voor militaire doeleinden te staken, het hergebruik van splijtstoffen te verbieden en het arsenaal kernraketten en kernkoppen verder te beperken.

In het plan werd ook bepaald dat er binnen een jaar een verdrag over een verbod op kernproeven (waarover in 1995 opnieuw zou moeten worden onderhandeld) zou worden afgerond en dat het Nucleaire Non-proliferatieverdrag (NPT) ,,voor onbepaalde duur en onvoorwaardelijk" zou worden verlengd om staten zonder kernwapens ,,aanvullende en nauwkeuriger omschreven veiligheidsgaranties" te geven.

Reactie VS

In de VS werd koel gereageerd op Jeltsins voorstellen. Amerikaanse functionarissen noemden ze ,,creatief en interessant". Een woordvoerder van het ministerie van defensie (Pentagon) zou hebben gezegd dat er geen plannen bestonden om op de komende topconferentie tussen de VS en Rusland in Washington nieuwe onderhandelingen over wapenbeperkingen te beginnen. Hij voegde eraan toe dat Rusland nog steeds zijn verplichtingen uit eerdere verdragen moest nakomen, zoals een verbod op chemische wapens.

Volgens andere berichten zou de Amerikaanse regering zijn overvallen door de voorstellen van Jeltsin. Deze kwamen slechts vier uur nadat president Bill Clinton voor de Algemene Vergadering van de VN zijn eigen voorstel had bekendgemaakt, waarin hij aandrong op beperking van het gebruik van tegen personen gerichte mijnen.

Eerder. op 23 september, zou Clinton door liberale leden van zijn regering voorgestelde plannen hebben verworpen. waarin werd gepleit voor een drastische beperking van het aantal kernraketten tot ,.een strategisch minimumarsenaal" van 500 stuks voor zowel Rusland als de VS Het tweede Strategisch Wapenbeperkingsverdrag (Strategic Arms Reduction Treaty, START-11). dat geen van beide landen nog had geratificeerd of uitgevoerd, beperkte het aantal kernkoppen tot 3.500 voor elk van beide partijen (zie pag. 284/2 e.v.-'93).

(Vor.ber.pag. 883/1-1994)

IMF/WERELDBANK

RAPPORT OVER ONTWIKKELING VAN DE WERELD

De belangrijkste aanbevelingen die de Wereldbank deed in haar op 19 juni 1994 gepubliceerde World Development Report 1994, behelsden een oproep aan de ontwikkelingslanden tot het beter beheren van de infrastructuur, alsmede tot een marktgerichte aanpak van de verlening van essentiële diensten, waaronder openbare werken en transport.

Uit een zeer uitgebreide analyse van infrastructurele problemen bleek dat ontwikkelingslanden jaarlijks S 200 mrd in de infrastructuur investeerden. Daardoor had de bevolking de beschikking gekregen over elektriciteit, sanitair, geasfalteerde wegen, telefoon en water. Inefficiëntie en slecht onderhoud hadden echter geleid tot verspilling en een gebrekkig functionerende infrastructuur. Door beter beheer, investeringen en gebruik zouden de ontwikkelingslanden volgens het rapport ongeveer $ 176 mrd per jaar besparen.

De onafhankelijke hulporganisatie Christian Aid bekritiseerde het rapport omdat er geen verband werd gelegd tussen armoede en het verbeteren van de infrastructuur in ontwikkelingslanden en omdat niet gespecificeerd werd welk deel van het door de Bank uitgeleende geld werd besteed aan onderhoud van de infrastructuur.

(Vor.ber.pag. 82/1/2-1994)

ERITREA 179STE LID IMF

Op 6 juli sloot Eritrea zich aan bij het IMF als 179ste lid met een beginquotum van 11,5 mln SDRs ($ 1 = 1.45289 SDR per 7 juli 1994).

(Vor.ber.pag. 667/3 e.v.-1993)

CONFERENTIE YOSTE VERJAARDAG

Op 29 en 30 september 1994 vond in Madrid een speciale conferentie plaats ter gelegenheid van het feit dat 50 jaar daarvoor in 1944 de Bretton Woods-conferentie was gehouden, waarbij het Internationale Monetaire Fonds (IMF) en de Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (IBRD, de Wereldbank) werden opgericht. Tijdens de vergadering, die werd bijgewoond door ministers van financiën en centrale-

bankpresidenten van de lidstaten, werden de resultaten van beide instellingen besproken en initiatieven overwogen die waren gericht op de hervorming van het internationale monetaire stelsel.

In zijn openingstoespraak vertelde de president van de Wereldbank, Lewis Preston, de vergadering dat beide Bretton Woods-instellingen in die 50 jaar ,,een belangrijke rol hadden gespeeld bij de cnördinatie en financiering" van de ontwikkelingshulp.

Zijn opvatting stond in contrast met de toenemende kritiek van de kant van verscheidene vooraanstaande hulporganisaties, die vraagtekens zetten bij het beleid van het IMF en de Wereldbank (zie jaarverslag van Wereldbank hieronder). Zij zeiden dat het laissez-faire-kapitalisme de inkomensongelijkheid in vele delen van Azie. Afrika en Latijns-Amerika had vergroot. en de .,vooruitzichten op duurzaam herstel en vermindering van de armoede" in gevaar had gebracht. Hun beweringen werden gestaafd door de jongste IMF-cijfers, die aantoonden dat er bijzonder weinig vooruitgang was geboekt in de verlichting van de armoede in Afrika ten zuiden van de Sahara, maar het inkomen per hoofd van de bevolking tot 1993 in vier achtereenvolgende jaren met 8 procent was gedaald.

Over het algemeen bestond er onder de deelnemers aan de conferentie overeenstemming over de noodzaak van een hervorming van het internationale monetaire stelsel, waarvan verscheidene Westerse industrielanden zich voorstander toonden. De heersende stemming werd weergegeven door IMF-directeur Michel Camdessus, die in zijn openingstoespraak de mogelijkheid opperde van ,,een terugkeer naar vaste wisselkoersen tussen de industrielanden".

IMF WORLD ECONOMIC OUTLOOK

In zijn jongste halfjaarlijks verschijnende World Economic Outlook. die op 28 september verscheen, stelde het IMF zijn prognoses voor de groei van de wereldeconomie in 1994 naar boven toe bij.

Het IMF voorspelde dat de wereldeconomie met 3,1 procent zou groeien, vergelekenmet de in april voorspelde groei van 3 procent (zie pag. 515/3-'94). De groei van de wereldeconomie zou echter in 1995 3,6 procent bedragen in plaats van 3.7 procent. die was verwacht. Voor de industrielanden werd de economische groei in 1994 en 1995 geraamdop gemiddeld 2,7 procent, terwijl de groei in de ontwikkelingslanden als geheel het dubbele zou zijn met een gemiddelde van 5,6 procent per jaar.

JAARVERSLAG WERELDBANK

Uit het op 25 september gepubliceerde jaarverslag van de Wereldbank bleek dat de IBRD in het boekjaar dat liep tot juni 1994, $ 14,2 rnrd aan leningen had verstrekt (tegenover $ 16,9 rnrd in het voorafgaande boekjaar), terwijl de leningen die werden verstrekt door de Internationale Ontwikkelingsassociatie (IDA), het IBRD-filiaal voor zachte leningen, daalden naar $ 6,6 rnrd (vergeleken met $ 6,8 mrd in 1992-1993).

Uit het jaarverslag bleek ook dat de netto kapitaalstroom van de IBRD in het boekjaar dat tot juni 1994 liep. negatief was. waarbij de netto kapitaalinkomsten $ 731 rnrd bedroegen. Volgens functionarissen van de Wereldbank kwam dit doordat verscheidene middeninkomenslanden in de Derde Wereld, vooral in Latijns-Amerika, .,structurele aanpassingsleningen" hadden afgelost. Hulporganisaties beweerden echter dat deze cijfers aantoonden dat de Wereldbank zich onttrok aan haar verantwoordelijkheid ten opzichte van de armste landen in de wereld (zie hierboven).

NAJAARSVERGADERINGEN

Van 4-6 oktober werden in Madrid de najaarsvergaderingen van het IMF en de Wereldbank gehouden te midden van diepgaande meningsverschillen over een versterking van de monetaire reserves van het IMF, de speciale trekkingsrechten (SDRs).

IMF-directeur Michel Camdessus riep in zijn openingstoespraak de leden op tot grotere onderlinge solidariteit en zei dat ,,we jegens onze in problemen verkerende leden de verantwoordelijkheid hebben een solvente voorwaardelijkheid (te bezitten), in het bijzonder om onze rol als katalysator te behouden". Om de industrielanden gerust te stellen, die bang waren dat hierdoor de inflatie zou worden aangewakkerd, beklemtoonde Camdessus echter dat een ruimere toegang voor leden tot de financiële middelen van het IMF niet mocht betekenen dat het IMF minder strenge voorwaarden zou gaan stellen aan een ,,gezond en geloofwaardig" economischbeleid.

Het conflict over plannen om de internationale deviezenreserves te versterken beheerste de agenda's van de voorbereidende vergaderingen van de Groep van Zeven (G-7), de Groep van 24 (G-24) en het beleidsbepalende Interimcomité van het IMF. Hulpstromen en de toestand van de internationale kapitaalmarkten vormden het hoofdthema van de vergaderingen van het Ontwikkelingscomité (dat de ministers van financiën en de raad van gouverneurs van het IMF en de Wereldbank vertegenwoordigde) en de Groep van Tien (G-10).

G-7 vergadering

Op 1 oktober kwamen de ministers van financiën van de G-7 in Madrid bijeen. Tijdens deze vergadering namen zij het initiatief tot plannen om de internationale liquiditeit te vergroten door het voorstel de IMF-reserves met ongeveer 16 rnrd SDRs uit te breiden. Hoewel het plan niet uitsloot dat aan alle IMF-leden reserves zouden kunnen worden toegewezen, werd aangenomen dat het merendeel van de nieuwe reserves bestemd zou zijn ïüaï landen die na de laatste uitgifte van SDRs in 1981 (zie pag. 279/1 e.v.-'82) waren toegetreden tot het IMF, in het bijzonder de pus onafhankelijke ex-Sowjet-republieken en de vroegere communistische staten in Oost-Europa.

Het G-7 voorstel zou hebben geleid tot een tijdrovend proces om de statuten van het IMF te wijzigen. Deze wijziging zou de steun nodig hebben van leden die over 85 procent van de totale quota beschikten, alsmede parlementaire ratificatie in het merendeel van de landen.

Naar verluidt was het voorstel een compromis dat door Groot-Brittannië en de VS ter tafel was gebracht. Het was enerzijds bedoeld als een concessie aan Duitsland (dat zich had verzet tegen een algemene uitbreiding van SDRs uit vrees dat dit de inflatie zou aanwakkeren), en anderzijds als antwoord op Camdessus' campagne om extra reserves te scheppen. Camdessus was uitgegaan van reserves ter waarde van ruim 50 mrd SDRs (een versterking van de bestaande reserves met ongeveer 36 rnrd SDRs). waartoe ontwikkelingslanden met ernstige buitenlandse betalingsproblemen toegang zouden kunnen hebben en waarvan alle ledenzouden kunnen profiteren overeenkomstig hun kapitaaldeelname (of quotum) in het IMF.

Een Russische delegatie onder leiding van vice-premier Aleksandr Sjochin, die na de vergadering een onderhoud had met de G-7 ministers, kreeg te horen dat verdere steun van het IMF aan Rusland afhankelijk zou zijn van strengere maatregelen om het begrotingstekort terug te dringen en de inflatie te beteugelen.

G-24 vergadering

Op 1 oktober werd er een vergadering gehouden van de ministers van financiën van de G-24. In een communiqué na deze vergadering zeiden de ministers nogmaals dat zij krachtig voorstander waren van een ,,algemene (SDR-)toewijzing" die ,,de kwestie van het vermogen direct zou aanpakken", in plaats van het G-7-plan om deze kwestie .,door een statutenwijziging" (zie hierboven) te regelen.

Vergadering Interimcomité

De onenigheid over de versterking van de internationale monetaire reserves

werd scherper tijdens een stormachtige vergadering van het Interimcomité op 2 oktober.

De ontwikkelingslanden van de G-24 onder leiding van Brazilië en India. die u-erderi gesteund door Camdessus, kregen blijkbaar een ,,knetterende ruzie" met de G-7 na hun weigering om het G-7-voorstel te aanvaarden op grond van het feit dat dit ontoereikend was. Naar verluidt kwain Camdessus' verzet tegen dit voorstel ook r-oort uit zijn streven het belang van de SDR als internationale valuta te benadrukken.

Op een persconferentie na de vergadering gaven de ministers van financiën toe dat zij geen akkoord hadden kunnen bei-eiken over de uitbreiding van de omvang van de internationale monetaire reren-er of over een grotere toegang krachtens de IMF-faciliteit voor systeemverandering. die in het leven was geroepen om steun te verlenen aan de ex-communistische staten.

In een officiële verklaring van het Interimcomité werd alleen de aanbeveling gedaan de toegang per jaar voor leden tot de financiële middelen van het IMF - krachtens overbruggingsregelingen en uitgebreide voorzieningen - tijdelijk te verhogen van 68 procent van hun quotum tot minstens 83 procent. Daarnaast kreeg de voorzitter van het comité het advies opnieuw overleg te voeren, wanneer de vooruitzichten om deze kwesties op te lossen gunstig zouden zijn.

Vergadering Ontwikkelingscomité

Op 3 oktober werd een vergadering gehouden van het Ontwikkelingscomité. Het comité besprak vooral de overdracht van geldmiddelen en merkte op dat ,,de totale stroom" naar ontwikkelingslanden en landen in overgang weliswaar ,.omvangrijk bleef", maar dat .,het tempo van de officiële ontwikkelingshulp langzaam gestegen" was.

G-10 vergadering

Tijdens een vergadering op 2 oktober besloot de G-10 steun te geven aan een ,,onderzoek naar de vooruitzichten voor internationale besparingen en investeringen, alsmede de effecten op de rentetarieven en het economisch beleid".

(Vor.ber.pag. 515/1 e.v.-1994)

WHO

SCHERPE STIJGING VAN AANTAL AIDS-GEVALLEN

Op 1 juli 1994 bevestigde de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) dat het aantal gevallen van aids wereldwijd zeer snel toenam: met 60 procent per jaar.

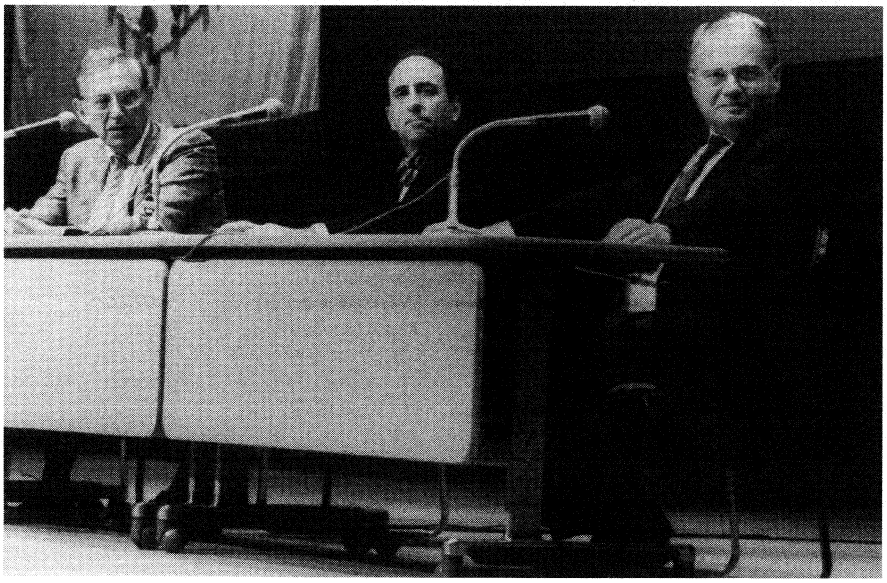

Een paneldiscussie tijdens de 10de internationale aidsconferentie op 8 augustus 1994 in Yokohama (Japan)met de aidsonderzoekers (v.l.n.r.) Robert Gallo, Jay Levy en Luc Montagnier.

De jongste schattingen toonden aan dat het aantal mensen dat aids had gekregen, gedurende de laatste 12 maanden was toegenomen van 2,5 mln tot 4 mln. Het hoogste aantal gevallen, 2,5 mln, was vastgesteld in Afrika ten zuiden van de Sahara. In Azië was het aantal aidsgevallen verachtvoudigd. Nog eens 16 mln volwassenenen 1 mln kinderen, verspreid over de hele wereld, waren geïnfecteerd met HIV, het aids-veroorzakende virus.

AIDSCONFERENTIES

Vertegenwoordigers van 128 van de 189 lidstaten van de WHO kwamen van 7-11 augustus bijeen in Yokohama (Japan) om de 10de internationale conferentie over aids bij te wonen. (Voor de negende aidsconferentie. zie pag. 83/3-'94.)

In een toespraak tot de plenaire zitting van de conferentie vestigde Michael Merson, directeur van het mondiale aidsprogramma van de WHO, de aandacht op de verspreiding van aids in Azië. Zoals hij zei was ,,de epidemie juist op weg naar het begin van de explosieve fase" op dit continent. Hij riep op tot snelle actie en beval een tweezijdige benadering aan, met voorlichting over veiliger methoden van seks en de behandeling van geslachtsziekten die het oplopen van aids sterk bevorderden.

Het totale aantal mensen dat was geïnfecteerd met HIV werd door de WHO wereldwijd geschat op meer dan 17 mln, waarvan 3 mln nieuwe gevallen in de voorgaande 12 maanden.

In Afrika ten zuiden van de Sahara kwamen alleen al meer dan 10 mln HIV-infecties voor, maar nieuwe besmettingen met het aidsvirus kwamen het meest voor in Zuid- en Zuidoost-Azie. waar het aantal dragers van HIV inmiddels circa 2,5 mln bedroeg. Bij naar schatting 100.000 mensen in Azie had zich aids ontwikkeld.

De conferentie bood weinig hoop op een spoedige effectieve behandeling van aids. Veel deelnemers benadrukten dat elke nieuwe methode van genezing afhankelijk zou zijn van een beter inzicht in de ziekte. Om daartoe te komen zouden regeringen meer fondsen ter beschikking moeten stellen voor fundamenteel onderzoek naar het aidsvirus.

Aidsconferentie van ADB

De vrees die te beluisteren viel op de internationale aidsconferentie, weerklonk ook op 2 augustus tijdens een bijeenkomst in Manilla (Filippijnen) onder auspiciën van de Aziatische Ontwikkelingsbank (Asian Development Bank, ADB) over de economische implicaties van de ziekte. Gezien het potentieel ernstige en langdurige effect van de HIV-/aidsepidemie op de economieën van Azië riepen sprekers op tot actie om de ,,grote commerciële toeristische seksindustrie en het intraveneuze drugsgebruik" in de regio te beteugelen.

(Vor.ber.pag. 671/2/3-1994)

INDEX AFLEVERING NR. 3089

ALBANIË Betrekkingen met Griekenland, veroordeling etnische Grieken **9**
Oud-president veroordeeld **10**
Nieuwe grondwet in referendum verworpen **11**
AMERIKA Nieuwe handelsgroep **26**
Jaarlijkse topontmoeting CARICOM **26**
Presidentieel akkoord Mercosur **27**
Middenamerikaanse top **27**
Achtste top Groep van Rio **27**
ANGOLA Besprekingen in Lusaka, Zuidafrikaans initiatief **41**
Nieuw mandaat UNAVEM. geen extra VN-sancties tegen UNITA **42**
Vredesakkoord van Lusaka, regeringsoffensief en bestand **43**
ARGENTINIË Nieuwe grondwet **28**
Bezuinigingsmaatregelen **28**
VN-resolutie over Falkland/Malvinas-eilanden **29**
BOSNIE-HERZEGOVINA Vredesvoorstellen en landkaart van Contactgroep **11**
Nieuwe regering **12**
Gevechten rond Sarajevo **14**
Val van Bihac **14**
Gedeeltelijke opheffing van sancties tegen Joego-Slavië **15**
Nieuwe regels voor luchtaanvallen **17**
CHINA Arbeidswet goedgekeurd, binnenlandse veiligheid en dissidenten **60**
Handelsconflict met VS, militaire contacten **60**
Defensie-akkoord met Rusland, bilaterale betrekkingen **62**
Vierde CCP-plenum **63**
Chinese kernproef **64**
Buitenlandse betrekkingen, economische ontwikkelingen **64**
ETHIOPIË Verkiezingsoverwinning EPRDF, opening Constituerende Vergadering **45**
HAÏTI Terugkeer president Aristide **29**
Nieuwe premier **30**
Samenstelling van het nieuwe kabinet **31**
Nieuwe bevelhebber strijdkrachten **32**
HONDURAS Toenemende oppositie **32**
Sociale onrust **33**
Economische maatregelen **33**
HONGKONG China bevestigt einde Legco, Brits-Chinese betrekkingen, verkiezingen districtsraden **65**
Akkoord over vliegveld **66**
IMF/WERELDBANK Conferentie 50ste verjaardag **85**
Najaarsvergaderingen **86**
INTERNATIONALE ZAKEN Nobelprijs voor de Vrede 1994 **84**
IRAN Regeringscampagne tegen MKO, moord op christelijke geestelijken **54**
Buitenlandse betrekkingen **54**
Onlusten in Qazvin en Tabriz **55**
Luchtaanvallen op bases van MKO en KDPI **56**
Goedkeuring tweedevijfjarenplan **57**
ITALIE Vertrouwenscrisis in regering **17**
Corruptiebestrijding **18**
Ontwerpbegroting 1995 **20**
Protesten tegen bezuinigingsvoorstellen **20**
IVOORKUST Breuk in PDCI **45**
JAPAN Beleidsverklaringen van regering-Murayama **67**
Voortdurende hergroepering politieke partijen **68, 69**
Handelsbetrekkingen met VS **68, 72**
Vissersboten beschoten door Russische kust acht **69**
Vorming stemblok door oppositie, samenstelling Lagerhuis **70**
Buitengewone zitting Diet, hervorming kiesstelsel **71**
Belastinghervormingen goedgekeurd **72**
Aardbeving ten oosten van Hokkaido **73**
JOEGO-SLAVIË Nieuwe regering, samenstelling kabinet **21**
Leiders oppositiepartij treden af **21**
Amnesty-rapport over Kosovo **22**
KAMEROEN Bakassi-conflict **45**
Oppositiefront gevormd, boycot UNDP **46**
KOREA Nucleair akkoord tussen Noord-Korea en VS **74**
China uit Koreaanse wapenstilstandscommissie. overleg Zuid-Korea/VS **75**
VS en Noord-Korea tekenen nucleair akkoord, positie Zuid-Korea, verdere ontwikkelingen **76**
KOREA (ZUID) Bezoek Japanse premier **77**
Kabinetswijziging, aftreden oppositieleider **78**
Bezoek Chinese premier **78**
KROATIË UNPROFOR-mandaat verlengd **22**
Zuivering van extreem-rechts in HDZ **22**
Kabinetswijzigingen **23**
LIBANON Strijd in het zuiden **58**
Kabinetswijziging **59**
Economisch akkoord met Syrië **59**
LIBERIA Moeizaam vredesproces **46**
Inkrimping troepenmacht UNOMIL en ECOMOG **48**
MACEDONIË Volkstelling door etnische Albanezen geboycot **23**
Presidents- en parlementsverkiezingen **23**
MAURETANIË Actie tegen islamitische fundamentalisten **48**
MAURITIUS Wijzigingen in kabinet **48**
MOZAMBIQUE Muiterij in strijdkrachten, voorbereiding verkiezingen **49**
Uitslagen parlements- en presidentsverkiezingen. ovenvinning Frelimo **50**
Verlenging ONUMOZ-mandaat **51**
NEDERLAND Wettelijk minimumijeugdjloon per i januari 1995 **5**
IOAW-, IOAZ- en bijstandsuitkeringen per 1 januari 1995 **5**
De sociale verzekeringen per 1 januari 1995 **6**
NICARAGUA Aankondiging vertrek legerleider **34**
Groeiende verdeeldheid in FSLN **35**
OEGANDA Controverse over grondwet **51**
SAO TOMÉ EN PRINCIPE Verkiezingsoverwinning voor MLSTP-PSD **51**
SLOVENIË Aftreden politici **25**
Betrekkingenmet Kroatië **25**
SOEDAN Vredesonderhandelingen onder auspiciën van IGADD, vredesraad **52**
IMF schort lidmaatschap Soedan op **52**
SOMALIA Ontwikkelingen m.b.t. UNOSOM II, geen politiek akkoord **53**
Gevechten in Hargeisa **54**
TAIWAN Betrekkingen met China **79**
Constitutionele hervormingen **80**
VS herzien betrekkingen **80**
Beschieting van vasteland **81**
VENEZUELA Bijzondere bevoegdheden voor regering **36**
Plan voor herstel economie **36**
Incidenten aan grens met Colombia **37**
VERENIGDE STATEN Schandalen rond de president **37**
Misdaadbestrijdingswet goedgekeurd **39**
Wetgeving inzake gezondheidszorg gestrand **40**
VIETNAM Zitting Nationale Assemblée **81**
Nieuwe leningen van IMF, olie- en aardgasvondsten **82**
Vietnamees-Russische vriendschapsverdrag ondertekend **82**
Japanse premier en Chinese president op bezoek **83**
WAPENBEHEERSING Uraniumsmokkel **84**
Russisch voorstel tot wapenbeperking **85**
WESTEUROPESE UNIE Status geassocieerde partners **25**
Luxemburg neemt deel aan Eurokorps **26**
Nieuwe secretaris-generaal **26**
WHO Aidsconferenties **87**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehilweg 13, 1101 CA Amsterdam, Telefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerijen Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 03/3243890

© Keesings Historisch Archief
© Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

DUITSLAND

VERKIEZINGSOVERWINNING VOOR KOHL. NIECWE REGERING. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Bij de algemene ve kiezingen van 16 oktober 1994 behaalden de drie partijen van de centrum-rechtse coalitie, die sinds 1982 aan de macht was. voor de vierde achtereenvolgende keer een overwinning, maar met een aanzienlijk kleinere marge

De Christen-Democratische Unie (CDU) van kanselier Helmut Kohl, haar Beierse zusterpartij de Christelijk Sociale Unie (CSU) en de liberale Vrije Democratische Partij (FDP) zouden in de nieuwe Bondsdag (tweede kamer van het parlement) een meerderheid hebben van tien zetels. Dit stond in schril contrast niet de meerderheid van 134 zetels die de coalitie in december 1990 had behaald in de euforische sfeer twee maanden na de Duitse hereniging (zie pag. 29811 e.v.-'91). Op 24 oktober begon Kohl coalitiebesprekingen met de FDP vóór de openingszitting van de Bondsdag op 10 november.

Aan de verkiezingen deden 3.923 kandidaten mee van 41 partijen. De kiezers konden twee stemmen uitbrengen. De .,eerste stem" was voor een kandidaat in het kiesdistrict. Kandidaten met een eenvoudige meerderheid in elk van de 323 kiesdistricten kregen als rechtstreeks gekozen afgevaardigden zitting in de Bondsdag.

De „tweede stem", die werd uitgebracht op een partijlijct van een deelstaat (Land), bepaalde voor het grootste deel de zetelverdeling. De in totaal 328 zetels die in de Bondsdag

Bondskanselier Helmut Kohl en zijn vrouw Hannelore zwaaien op 16 oktober 1994 in Bonn naar aanhangers na het bekendworden van de eerste verkiezingsuitslagen.

via partijlijsten werden gekozen. werden verdeeld over de 16 Länder naar gelang hun grootte. Vooropgesteld dat de kiesdrempel werd gehaald (5 procent van de stemmen nationaal of een overwinning in drie kiesdistricten), kreeg een partij in elk Land zetels van de partijlijsten toegewezen zodat haar totaal (inclusief de direct gekozen afgevaardigden) overeenkwam met haar aandeel van ,,tweede stemmen". In sommige gevallen kon het aantal direct gekozen afgevaardigden van een partij in een bepaald Land hoger uitvallen dan dit proportionele deel. Dan traden de zogenaamde Uberhangmandaten (.,overhangende" of .,extra" zetels) in werking, waarbij het totale aantal zetels van de Bondsdag uitkwam boven de 656. In 1994 behaalden de CDU/CSU 14 Uberhangmandaten en de SPD (Sociaal-Democratische Partij) vier.

Niet eerder sedert de oprichting van de Federale Republiek Duitsland in 1949 waren er bij federale verkiezingen zo weinig stemmen uitgebracht op de **CDU/CSU**. In haar verkiezingsprogramma. dat op 25 augustus was gepubliceerd, had de CDU beloofd de sociale Uitkeringen te verminderen en de uitgaven alleen te verhogen wanneer er elders werd bezuinigd. Tijdens de campagne had Kohl zijn rol als architect van de Duitse eenwording en van de Europese integratie benadrukt, en een mogelijke „rood-groene" coalitie een „veiligheidsrisico" genoemd.

Algemeen werd aangenomen dat de **FDP**, die werd voorgezeten door minister van buitenlandse zaken Klaus Kinkel, de kiesdrempel van 5 procent alleen had gehaald dankzij de tweede stemmen van CDU/CSU-kiezers die wilden voorkomen dat de FDP als coalitiepartner zou verdwijnen. De partij slaagde er niet in zetels te veroveren in drie gelijktijdig gehouden deelstaatverkiezingen (zie beneden). Volgens voormalig FDP-voorzitter Otto Graf Lambsdorff verkeerde de partij in „levensgevaar". Jurgen Möllemann werd uit het FDP-team gezet dat onderhandelde over de coalitie, nadat hij Kinkel de schuld had gegeven voor de nederlaag ran de partij: bovendien werd hij op 24 oktober gedwongen af te treden als leider van de FDP in Noordrijn-Westfalen. (In januari 1993 had Möllemann moeten aftreden als FDP-minister van economische zaken. zie pag. 531/3 e.v.-'93).

De SPD-campagne onder leiding van Rudolf Scharping, de kandidaat van de partij voor het kanselierschap. besteedde veel aandacht aan het terugdringen van de werkloosheid en de woningnood en stelde de middeninkomens be-

Maandblad 65ste jaargang, nr 3090. pag 49051-49118

lastingverlaging in het vooruitzicht. Het in maart gepubliceerde partijprogramma stelde voor de hogere inkomens te belasten met een „extra solidariteitsheffing" van 10 procent en de energieprijzen te verhogen, in plaats van het plan van de regeringscoalitie om in januari 1995 weer de extra inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting van 7,5 procent in te voeren die ook al van juli 1991 tot juli 1992 was geheven. Eind augustus maakte Scharping een schaduwkabinet bekend, waarin zijn twee belangrijkste rivalen waren opgenomen, Gerhard Schröder, voor economie, verkeer en energie, en Oskar Lafontaine voor financiën.

De **Groenen**, die in 1990 de kiesdrempel niet hadden gehaald en later fuseerden met de Oostduitse Alliantie 90 (zie pag. 534/2-'93), kwamen weer in het parlement.

De voormalige communistische **Partij van Democratisch Socialisme** (PDS) deed het erg goed in de zes oostelijke Länder (meer dan 23 procent in Mecklenburg-Vorpommeren en 16-19 procent elders) maar kreeg in het westen slechts 0,9 procent van de stemmen. Nationaal behaalde zij 4,4 procent, dus onder de kiesdrempel (in tegenstelling tot 1990 toen iedere partij die meer dan de kiesdrempel van 5 procent behaalde in hetzij het oostelijke hetzij het westelijke deel van het land in aanmerking kwam voor zetels van de partijlijsten). Toch kon de PDS aanspraak maken op zetels van partijlijsten dankzij het feit dat zij vier van de vijf direct gekozen zetels in Oost-Berlijn veroverde (met onder meer fractieleider Gregor Gysi en de 81-jarige voormalige Oostduitse dissident en schrijver Stefan Heym).

Groenen-leiders Joschka Fischer, Marianne Birthler en Ludger Volmer (v.l.n.r.) geven op 17 oktober een persconferentie naar aanleiding van de resultaten van de algemene verkiezingen.

De **uiterst rechtse** partijen behaalden magere resultaten. Op 2 oktober was Franz Schönhuber afgezet als voorzitter van de Republikeinen door het landelijke bestuur van de partij, dat bezwaar had gemaakt tegen zijn ontmoeting in augustus 1994 met Gerhard Frey, de leider van de extreem rechtse Duitse Volksunie (DVU).

SPD-leider Rudolf Scharping omarmt op 14 oktober 1994 twee kandidaten van zijn schaduwkabinet, Gerhard Schröder, de premier van Saksen (l.), en Oskar Lafontaine, de premier van Saarland (r.). Premier Johannes Rau van Noordrijn-Westfalen kijkt lachend toe.

Algemene verkiezingen

	Stemmenpercentage		Zetels	
	1994	1990	1994	1990
CDU	34,2	36,7	244	268
CSU	7,3	7,1	50	51
FDP	6,9	11,0	47	79
SPD	36,4	33,5	252	239
Groenen	7,3	3,9	49	-
PDS	4,4	2,4	30	17
Republikeinen	1,9	2,1	0	-
Alliantie 90/Groenen	-	1,2	-	8
Overige	1,6	2,1	0	0
Totaal	100,0	100,0	672	662

Opkomst: 79,1 procent (77,8 procent in 1990).

Scharping gekozen tot SPD-leider in Bondsdag. Nieuwe SPD-premier in Rijnland-Palts

Op 18 oktober werd Scharping gekozen tot fractieleider van de SPD in de Bondsdag als opvolger van Hans-Ulrich Klose.

Op 26 oktober koos de Landtag (deelstaatparlement) van Rijnland-Palts SPD-fractieleider Kurt Beck tot premier als opvolger van Scharping, die kort voor de algemene verkiezingen was afgetreden.

Verkiezingen voor deelstaten en gemeenten

Tegelijk met de federale verkiezingen op 16 oktober werden er in Mecklenburg-Vorpommeren, Thüringen en Saarland

deelstaatsverkiezingen gehouden en in Noordrijn-Westfalen gemeenteraadsverkiezingen.

In **Mecklenburg-Vorpommeren** en Thuringen bleef de CDU de grootste partij, maar zonder absolute meerderheid. De SPD kwam op de tweede plaats en de PDS op dc dcrde. terwijl de voormalige coalitiepartner van de CDU. de FDP. de kiesdrempel niet wist te halen. evenmin als de Groenen/Alliantie 90. (Zie pag. 6/2 e.v.-'91 voorverkiezingenin beide Länder in 1990.)

In Saarland behield de SPD haar absolute mee derheid, hoen-el ze 5 procent minder kreeg dan bij de laatste verkiezingen in januari 1990 (zie pag. 195/3-'90). De Groenen kwamen in de Landtag met 5,5 procent van de stemmen en de CDU behaalde een winst van 5.2 procent.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen in **Noordrijn-Westfalen** bleef de SPD ondanks geringe verliezen de grootste partij met 42.3 procent van de stemmen. De CDU won terrein en behaalde 40,3 procent. maar de FDP kwam niet verder dan 3,8 procent (eerder 6,4 procent) en verloor tweederde van haar circa 1.000 gemeenraadszetels. Het feit dat de FDP er niet in slaagde de kiesdrempel voor de gemeenteraad in Bonn te halen, had tot gevolg dat de CDU daar voor het eerst sedert de Tweede Wereldoorlog geen coalitiebestuur kon vormen en de fakkel moest overgeven aan een .,rood-groene" alliantie. De Groenen behaalden 10,2 procent van de stemmen.

Deelstaatverkiezingen

Mecklenburg-Vorpommeren

	Stemmenpercentage		Zetels	
	1994	1990	1994	1990
CDU	37,7	38,3	30	29
SPD	29,5	27,0	23	21
PDS	22,7	15,7	18	12
FDP	3,8	5,5	0	4
Groenen/ Alliantie 90	3,7	-	0	-
Groenen	-	4,2	-	0
Alliantie 90	-	2,2	-	0
Nieuw Forum	-	2,9	-	0
Overige	2,6	4,2	0	0
Totaal	100,0	100,0	71	66

Thuringen

	Stemmenpercentage		Zetels	
	1994	1990	1994	1990*
CDU	42,6	45,4	42	43
SPD	29,6	22,8	29	21
PDS	16,6	9,7	17	9
FDP	3,2	9,3	0	9
Groenen[a]*	4,5	6,5	0	6
Overige/Onafhankelijken	3,5	6,3	0	1
Totaal	100,0	100,0	88	89

* Bij ontbinding.
** Vertegenwoordigde Groenen/Alliantie 90 in 1994 en Groenen/Nieuw Forum/Democratie Nu in 1990.

Saarland

	Steminen-percentage		Zetels	
	1994	1990	1994	1990
SPD	494	54,4	27	30
CDU	386	33,4	21	18
Groenen/ Alliantie 90	5 3	2,7*	3	0*
FDP	2 1	5,6	0	3
Overige	4.4	3 9	0	0
Totaal	100 0	100 0	51	51

* Vertegenwoordigde in 1990 alleen Groenen

Nieuwe regering van CDU, CSU en FDP

Op 15 november koos de Bondsdag Helmut Kohl met 338 tegen 333 stemmen voor een volgende termijn tot bondskanselier aan het hoofd van de centrum-rechtse coalitie van zijn CDU, de CSU en de FDP.

Onbekend was welke drie afgevaardigden van de coalitie tegen Kohls herverkiezing als kanselier hadden gestemd. De uitslag van de stemming van 15 november leverde slechts één stem inéér op dan de vereiste absolute meerderheid van 337. (Een van de parlementsleden van de oppositionele SPD lag in het ziekenhuis en kon niet aan de stemming deelnemen.)

Op 17 november werd een grotendeels ongewijzigd kabinet beëdigd met slechts twee nieuwe ministers, de 28-jarige uit het oosten van Duitsland afkomstige Claudia Nolte (CDU) en de 43-jarige Jurgen Ruttgers, de fractiesecretaris van de CDU. De FDP kreeg drie portefeuilles in plaats van de vijf die ze eerst had.

Op een eendaagse conferentie in Bonn nerd Kohl op 28 november herkozen als CDU-voorzitter met 94.4 procent van de stemmen

Samenstelling van het kabinet

Bondskanselier - Kelmut Kohl (CDU): hoofd van de kanselarij - Friedrich Bohl+ (CDU); buitenlandse zaken - Klaus Kinkel+ (FDP). binnenlandse zaken - Manfred Kanther (CDG); defensie - Volker Ruhe (CDU): financiën - Theo Waigel (CSU): economie - Günter Rexrodt (FEP): justitie - mevr. Sabine Leutheusser-Schnarrenberger (FDP); arbeid en sociale zaken - Norbert Blum (CDU); voeding. landbouw en bosbouw - Jochen Borchert (CDU); gezondheidszorg - Horst Seehofer (CSU): verkeer - Matthias Wissmann (CDU): post en telecommunicatie - Wolfgang Bötsch (CDU): economische samenwerking en ontwikkeling- Carl-Dieter Spranger (CSU); technologie. onderwijs en wetenschap - Jurgen Ruttgers" (CDU); milieu, natuurbescherming en nucleaire veiligheid - mevr. Angela Merkel+ (CDU); ruimtelijke ordening. bouw en stadsontwikkeling - Klaus Töpfer+ (CDU); gezinszaken. jeugd, vrouwen en senioren - mevr. Claudia Nolte* (CDU).

* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde portefeuille.

Openingszitting van de Bondsdag

Bij de opening van de Bondsdag op 10 november werden de aanwezigen toegesproken door het oudste parlementslid, de 81-jarige dissidente Oostduitse schrijver Stefan Heym, die was gekozen

De nieuwe minister van ruimtelijke ordening, bouw en planning, Klaus Töpfer (r). tijdens de overdracht van het ambt door zijn voorgangster Irmgard Schwätzer (l.) op 18 november.

Parlementariër Stefan Heym voert het woord tijdens de openingszitting van de Bondsdag op 10 november 1994.

als afgevaardigde van de voormalige communistische PDS. De plechtigheid werd gehouden in het oude gebouw van de Rijksdag in Berlijn (waarheen de Bondsdag zou verhuizen).

De CDU/CSU-afgevaardigden weigerden Heym te begroeten of voor hem te applaudisseren, hoewel hij een politiek weinig brisante rede hield, waarin hij herinneringen ophaalde aan de brand in de oude Rijksdag in 1933 (zie pag. 708-'33) en aan Clara Zetkin, de oude communiste die een strijdbare rede hield bij de opening van de in 1932 gekozen Rijksdag (zie pag. 471-'32).

Heym. een joodse anti-nazi die in 1933 Duitsland ontvluchtte, was Amerikaans staatsburger geworden en had in 1944 in het Amerikaanse leger gevochten. In 1952 was hij teruggekeerd naar Oost-Duitsland toen het MacCarthyisme aan invloed won in de VS.

Op 9 november beweerden officierenvan justitie in Berlijn dat Heym in 1958 inlichtingen had gegeven aan de Oostduitse geheime politie (Stasi) die ertoe geleid zouden hebben dat een vakbondsman die naar West-Berlijn was gevlucht, werd ontvoerd en werd teruggebracht naar Oost-Duitsland. Heym ontkende de beschuldigingen. Op zijn verzoek werden de documenten op 10 november openbaar gemaakt, maar er bleek niet uit dat hij bewust met de Stasi had samengewerkt.

Later op 10 november werd Rita Sussmuth herkozen tot voorzitter van de Bondsdag. CDU-afgevaardigden steunden ook de verkiezingen van Antje Vollmer van Alliantie 90/de Groenen tot een van de vier vice-voorzitters van de Bondsdag, een politiek novum.

Regeringsprogramma

Op 23 november presenteerde Kohl officieel het programma van zijn nieuwe regering in de Bondsdag.

Topprioriteit zou worden gegeven aan het scheppen van banen, de wederopbouw in Oost-Duitsland, de misdaadbestrijding en de uitbreiding van de Europese Unie (EU)in oostelijke richting.

De consolidatie van overheidsfinanciën zou worden voortgezet. met het doel het aandeel van het bruto nationaal produkt (BNP) dat door overheidsuitgaven werd verbruikt. terug te brengen van 51 tot 46 procent, dat wil zeggen tot het niveau van vóór de hereniging. De extra-inkomstenbelasting van 7,5 procent. die ten tijde van de hereniging was ingevoerd. zou van blijvende aard worden. maar zou op aandringen van de FDP ieder jaar door de regering geëvalueerd worden. Privatisering op deelstaat- en gemeenteniveau zou gestimuleerd worden. De federale bureaucratie zou verminderd worden door de personeelsomvang jaarlijks met 1 procent te verminderen (ongeveer 13.000 banen per jaar).

Het concept van ,.nationaliteit van kinderen" zou worden ingevoerd voor in Duitsland geboren kinderen met tenminste één in Duitsland geboren ouder en van wie de ouders ten minste tien jaar vóór de geboorte van het kind in Duitsland waren komen wonen. Op 18-jarige leeftijd moesten de kinderen dan kiezen tussen de Duitse of hun andere nationaliteit. Dit beleidsvoornemen werd beschouwd als een concessie aan druk van de FDP, die de dubbele nationaliteit wilde invoeren voor de 6.800.000 in Duitsland woonachtige vreemdelingen, hetgeen niet op een andere manier werd toegestaan.

Ontwikkelingenin de deelstaten

Op 17 november bereikte Bernhard Vogel, de CDU-premier in Thuringen, overeenstemming met de Sociaal-Democraten (SPD) over de vorming van een ,,grotecoalitie".

Op 9 december werd Berndt Seite, sinds maart 1992 minister-president van Mecklenburg-Vorpommeren, beëdigd voor een nieuwe ambtstermijn. Hij werd leider van een nieuwe .,grote coalitie" van CDU en SPD. Ook in de deelstaten Baden-Wurttemberg en Berlijn bestonden vergelijkbare coalities.

Op 9 november werd 9 Oskar Lafontaine beedigd als SPD-premier van Saarland voor een derde termijn.

Ontwerpbegrotingvoor 1995 goedgekeurd

Op 1 december 1994 keurde de regering een ontwerpbegroting voor 1995 goed, die voorzag in een uitgavenpost van DM 484,1 mrd (0,9 procent meer dan in 1994) en een begrotingstekort van DM 58,6 mrd. Voorspeld werd een economische groei van 3 procent in reële termen; in 1994 was dat nog 2,5 procent ($ 1 = DM 1,5777 op 2 december 1994).

Om de inkomsten te verhogen werd met ingang van januari 1995 opnieuw de ,,solidariteitsbelasting" van 7,5 procent ingevoerd, die op 1 juli 1991 voor één jaar was ingevoerd. zie pag. 661/1 e.v.-'91). Daarnaast werd er een heffing van 0,5 procent ingevoerd voor u-erkgevers en werknemers (zie ook pag. 166/2-'94) ter financiering van medische kosten voor hulpbehoevenden (deze kosten werden voor werkgevers gecompenseerd door middel van de afschaffing van een algemene feestdag).

Minister Theo Waigel van financien zei dat Duitsland en Luxemburg in 1995 de enige landen zouden zijn die konden voldoen aan de economische convergentiecriteria van het Verdrag van Maastricht (zie pag. 76/2 e.v.-'92).

Sluiting Treuhandanstalt

Op 31 december werd na vier en een half jaar het trustbureau Treuhandanstalt gesloten. Het bureau was in 1990 geopend om leiding te geven aan de privatisering van voormalige Oostduitse staatsbedrijven (zie pag. 572/2-'90).

Treuhandanstalt had meer dan 14.000 ondernemingen, 25.000 dienstverlenende bedrijven (restaurants, winkels, hotels e.d.) en 41.000 stukken grond geprivatiseerd. Het had een schuldenlast opgebouwd van DM 275 mrd vanwege de kapitaalinjecties die de verkoop mogelijk moesten maken, en de kosten die verbonden waren aan het herstel van de schade aan het milieu. Van de 4 mln banen die de Oostduitse staatsbedrijven in juli 1990 telden. waren er 2,5 mln verloren gegaan.

De laatste 65 staatsbedrijven zouden worden geprivatiseerd door enkele nieuwe bureaus. Een van de grote privatiseringen die in december werden voltooid, was die van het staalconcern EKO Stahl; deze volgde na goedkeuring van staatssubsidies van DM 910 mln

waarover ministers van de Europese Unie op 8 december uiteindelijk overeenstemming hadden bereikt.

Wijzigingen in top partijen

In december vonden wijzigingen plaats aan de top van drie partijen.

Op 4 december werden Krista Sager (41) en Jurgen Trittin (40). beiden afkomstig uit het westen van Duitsland, aangewezen als woordvoerders van Alliantie 90/de Groenen.

Het dagelijks bestuur van de CSU nomineerde op 12 december Bernd Protzner als secretaris-generaal ter opvolging van Erwin Huber. die eind december 1994 zou aftreden.

Op 11-12 december werd Guido Westerwelle (32) tijdens een buitengewoon congres in Gera (Thuringen) gekozen tot secretaris-generaal van de FDP als opvolger van Werner Hoyer. Minister Klaus Kinkel van buitenlandse zaken werd echter overgehaald aan te blijven als partijvoorzitter. Hij kreeg de steun van 65 procent van de afgevaardigden (voor zijn verkiezing in juni 1993, zie pag. 16213-'94).
In juni 1995 zou het volgende FDP-congres worden gehouden.

Spionagezaak. Andere processen

Op 17 november werd Rainer Rupp. alias ,,Topaz", die in het NAVO-hoofdkwartier in Brussel had gewerkt, door een rechtbank in Dusseldorf veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf wegens spionage en verraad. Hij had gespioneerd voor de Oostduitse Stasi. Zijn Britse vrouw Ann-Christine, die onder de naam ,,Turquoise"had geopereerd, kreeg een voorwaardelijke gevangenisstraf van 22 maanden wegens medeplichtigheid (zie pag. 167/3 e.v.-'94 voor de arrestatie van het paar in 1993).

Rainer Rupp, alias ,,Topaz", werd op 17 november wegens spionage veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf.

CSC-leider Theo Waigel (r) stelt op 12 december de nieuwe secretaris-generaal van de partij, Bernd Protzner (l). voor aan de pers

Op 2 november was het proces begonnen tegen Wolfgang Vogel. een advocaat die als bemiddelaar was opgetreden bij meer dan 100 spionnenruilen tussen Oost en West ten tijde van de Koude Oorlog. Vogel werd beschuldigd van woordbreuk en verduistering van geld en eigendommen van cliënten die van Oost-Duitsland naar het Westen wilden vertrekken.

Op 3 november werd het proces tegen de 86-jarige voormalige Stasi-chef Erich Mielke afgebroken omdat Mielke een ,,oude, gebroken, zwaar depressieve man" was. Hij was in 1993 tot zes jaar gevangenisstraf veroordeeld voor een moord die hij in 1931 had gepleegd (zie pag. 167/3-'94), maar was opnieuw in staat van beschuldiging gesteld in verband met het bevel dat de Oostduitse regering indertijd had gegeven om gericht te schieten op iedereen die naar West-Duitsland wilde vluchten.

Neonazistische Vikingjeugd verboden

Op 10 november werd de Vikingjeugd, een van de grootste neonazistische jeugdorganisaties, verboden; de organisatiewas in 1932 opgericht.

Mild vonnis voor neonazi teruggedraaid

Op 5 december vernietigde het Federale Gerechtshof een voorwaardelijke gevangenisstraf van één jaar die in juni 1994 door de deelstaatrechtbank in Mannheim was opgelegd aan Günter Deckert wegens het aanzetten tot rassehaat en het ontkennen van de holocaust. Het Gerechtshof was van oordeel dat de rechters in Mannheim de zaak ,,gebagatelliseerd"hadden.

Hoewel de twee betrokken rechters in augustus wegens gezondheidsredenen overgeplaatst waren, had een van hen zijn werkzaamheden in september hervat en de ander in november (zie pag. 832/1/2-'94).

RAF-gevangene vrijgelaten

Op 1 december werd Irmgard Möller (47), medeoprichtster van de extreem linkse Rote Armee Faktion (RAF), wegens gezondheidsredenen vrijgelaten. In 1979 was zij tot levenslang veroordeeld wegens onder meer de moord op drie Amerikaanse soldaten op de Amerikaanse legerbasis in Heidelberg in 1972 (voor andere vrijlatingen, zie pag. 540/2-'94).

Principebesluit regering over steun Duitse militairen aan terugtrekking VN uit Bosnië

Op 20 december ging de Duitse regering in principe akkoord met een verzoek van de NAVO voor militaire steun ingeval de VN-vredesmacht uit Bosnië zou worden teruggetrokken. Als er een officieel verzoek voor dergelijke steun zou worden ingediend. zou goedkeuring van het parlement vereist zijn (zie pag. 831/1-'94 voor uitspraak Federaal Constitutioneel Hof in juli over inzet van Duitse soldaten buiten NAVO-grondgebied).

(Vor.ber.pag. 828/3 e.v.-1994)

FRANKRIJK

MINISTERS TREDEN AF NA BESCHULDIGINGEN VAN CORRUPTIE. KANDIDATEN VOOR PRESIDENTSVERKIEZINGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

In juli 1994 werden door corruptieonderzoeken een aantal vooraanstaande politici en zakenmensen in verlegenheid gebracht. De minister van verbindingen, Alain Carignon, die tevens burgemeester van Grenoble was, maakte op 17 juli zijn ontslag als minister bekend, voordat hij op 25 juli officieel in staat van beschuldiging werd gesteld in verband met samenspanning en het accepteren van illegale fondsen.

Carignons ontslag. het eerste van een minister van de regering van premier Edouard Balladur, volgde na beschuldigingen van financiële ongepastheden die verband hielden met de uitgeversgroep Dauphiné News, een van de financiers van zijn campagne voor de burgemeesterverkiezingen in Grenoble in 1989. In een toelichting op zijn aftreden benadrukte Carignon dat hij ontslag nam om zijn advocaten behulpzaam te zijn: wanneer hij officieel in staat van beschuldiging was gesteld zou hij toegang krijgen tot de politiedossiers. Zijn taken werden tijdelijk overgenomen door minister van begroting Nicholas Sarkozy.

Medio juli werd bekendgemaakt dat ook tegen minister Gérard Longuet van handel en industrie een onderzoek liep wegens het onwettig financieren van de Republikeinse Partij (PR).

Maurice Arreckx, senator voor het departement Var namens de PR en de UDF (Unie voor de Franse Democratie). werd op 15 juli in voorlopige hechtenis genomen nadat hij ervan was beschuldigd F 1,5 mln (ongeveer $280.000) aan smeergeld te hebben gevraagd voor het uitbesteden van een contract. De beschuldiging volgde na een corruptieonderzoek in het departement Var, dat de politie uitvoerde naar aanleiding van de moord in februari op PR-afgevaardigde van Var, Yann Piat (zie pag. 386/3-'94).

Minister Gérard Longuet op 20 september 1994 in het Noordfranse Troyes.

Op 4 juli werd Pierre Suard, hoofd van het telecommunicatiebedrijf Alcatel Alsthom SA, gearresteerd in verband met beschuldigingen van fraude bij het bedrijf.

Op 6 juli werd Alain Boublil door een rechtbank in Parijs veroordeeld tot twee jaar cel voor zijn aandeel in het voorkennisschandaal in verband met de overname van het staatsaluminiumbedrijf Pechiney in 1988 (zie pag. 150/3 e.v.-'92). Ten tijde van het schandaal was Boublil „chef de cabinet" van Pierre Bérégovoy. de toenmalige minister van economie en financiën die later premier werd.

Industriëlen beschuldigd van corruptie

Jean-Louis Beffa, sinds 1986 president van het glas- en bouwmaterialenbedrijf Saint-Gobain SA, werd op 6 september officieel in staat van beschuldiging gesteld wegens het storten van smeergeld in een voor de Republikeinse Partij (PR) bestemd fonds en in verband met het toekennen van een watercontract aan een dochtermaatschappij van Saint-Gobain door de gemeente Nantes in 1988. Deze tenlastelegging was een van de corruptiezaken op een almaar groeiende lijst, die diep ingrepen in het Franse openbare leven (zie ook boven).

Minister Longuet treedt af in verband met corruptieschandaal

Op 14 oktober trad Gérard Longuet af als voorzitter van de Republikeinse Partij (PR), en als minister van industrie, posterijen en telecommunicatie en buitenlandse handel. Twee dagen later werd José Rossi, de secretaris-generaal van de PR, benoemd tot zijn opvolger.

Longuet was genoemd in verband met twee gerechtelijke onderzoeken naar fraude. De onderzoeken hielden verband met een villa die hij in 1988 in Saint Tropez had laten bouwen en met de financiering van de PR, de grootste van de vier belangrijke partijen binnen de Unie voor de Franse Democratie (UDF), die sinds maart 1993 samen inet de Vergadering voor de Republiek (RPR) aan de macht was.

De nieuwe minister van industrie. posterijen en telecommunicatie en buitenlandse handel, José Rossi (m.), verlaat op 18 oktober 1994 het bureau van premier Edouard Balladur.

Op 19 december had onderzoeksrechter Renaud van Ruymbeke verklaard dat hij van mening was dat er een gerechtelijk ondcrzock moest worden ingesteld naar de gang van zaken rond de villa, omdat Longuet de villa ruim onder de marktprijs zou hebben gekocht en ,,het betaalde bedrag, F 2,5 mln, van twijfelachtige herkomst" was. Van Ruymbeke duidde ook op een mogelijk verband met de toekenning van overheidscontracten aan de twee bedrijven die betrokken waren bij de bouw van de villa. (Op 29 oktober maakte het ministerie van justitie bekend dat een officieel onderzoek, geleid door rechter Mireille Filippini, zou worden ingesteld naar de villa-kwestie en naar het beheer van twee met Longuet in verband gebrachte bedrijven, Avenir 55 en Investel.)

Op 3 oktober gaf her ministerie van justitie opdracht tot het instellen van een voorlopig gerechtelijk onderzoek, onder leiding van Filippini, naar de financiering van de PR. Tijdens een langdurig onderzoek had Van Ruymbeke op 24 maart drie ministers gedagvaard: Longuet. minister François Leotard van defensie (die zich in 1992 had teruggetrokken uit zijn politieke functies. maar die in februari 1993 was vrijgesproken van corruptie: zie pag. 87/3-'93; 367/3-'93) en minister Alain Madelin van ondernemingen.

Carignon gearresteerd. Andere gevallen van corruptie

Alain Carignon, die in juli was afgetreden als minister van verbindingen (zie boven) maar RPR-burgemeester van Grenoble was gebleven, werd op 12 oktober gearresteerd en in hechtenis ge-

nomen, op aanklacht van ,,passievecorruptie". Een verzoek om op borgtocht te worden vrijgelaten werd op 28 oktober verworpen. De arrestatie hield verband met de zaak rond een contract voor het beheer van de watervoorziening in Grenoble dat was toegekend aan de Société Lyonnaise des Eaux-Dumez, kort nadat het bedrijf de schulden van het Carignon-gezinde dagblad Dauphin6 *Nieuws* had overgenomen.

De zaken tegen Longuet en Carignon en andere aanklachten wegens corruptie tegen leden van de regering en oppositie waren voor de media aanleiding tot vergelijkingen met de operatie ..Schone Handen" in Italië. Volgens een bericht op 23 september was er een onderzoek ingesteld naar de RPR-minister van jeugd en sportzaken Michele Alliot-Marie. die toen zij deel uitmaakte van de commissie voor goedkeuring van geneesmiddelen van het ministerie van gezondheidszorg in de jaren tachtig. geld zou hebben aangenomen van farmaceutische bedrijven. Op 16 oktober werd bericht dat er een onderzoek was ingesteld naar Michel Gillibert, staatssecretaris voor gehandicapten in 1988-'93, wegens het gebruik van overheidsgelden voor persoonlijke doeleinden.

Balladur maakt anti-corruptiemaatregelen bekend

In een poging om de negatieve gevolgen van de corruptiezaken voor zijn regering te beperken maakte premier Edouard Balladur (RPR) op 26 oktober voor de televisie een aantal anti-corruptiemaatregelen bekend. Hij benadrukte dat de onderzoeken slechts betrekking hadden op ,,enkele tientallen van de 500.000 gekozen Franse politici.',

De maatregelen behelsden: (i) het verlagen van het plafond voor toelaatbare uitgaven voor presidentskandidaten met 30 procent: (ii) het verplichtstellen voor leden van de Nationale Assemblée. ministers en burgemeesters van grote steden om een (ongepubliceerd) jaaroverzicht te geven van hun persoonlijk vermogen (dit in plaats van één overzicht aan het begin van hun mandaat en één aan het eind daarvan); (iii) het instellen van nieuwe regels voor regionaal bestuur. die hoofden van departementen de bevoegdheid zouden geven overheidscontracten op te schorten bij het vermoeden van illegale praktijken.

Bij het aftreden van Longuet was duidelijk geworden dat er, in het licht van de naderende presidentsverkiezingen van 1993 (zie ook onder), een groeiende kloof was ontstaan tussen Balladur en Jacques Chirac, de voorzitter van de RPR en burgemeester van Parijs. Balladurs kansen op het presidentschap waren in grote mate afhankelijk van de steun van Longuet en de PR. Aan de andere kant was een belangrijke voorstander van Chirac als presidentskandidaat. de voorzitter van de Nationale Assemblee Philippe Séguin, van mening dat de anti-corruptiemaatregelen niet ver genoeg gingen en hij had een parlementaire commissie gevormd waarin alle partijen vertegenwoordigd waren om onderzoek te doen naar afdoende maatregelen

Op 24 november kwam deze parlementaire commissie met een aantal ingrijpende voorstellen.

De voorstellen leken op de plannen die Balladur in oktober bekend had gemaakt en omvatten beperkingen op de financiering van politieke partijen door commerciële bedrijven. regelmatige accountantscontrole van het persoonlijke vermogen van politici, beperking van de mogelijkheden tegelijkertijd een nationale en lokale functie te bekleden en toezicht op de toekenning van overheidscontracten.

Minister Roussin treedt af

Op 12 november trad Michel Roussin af als minister van samenwerking nadat hij in verband was gebracht met corruptie.

Roussin. lid van de RPR. werd er door rechters van beschuldigd dat hij in 1991 en 1992 contant geld had ontvangen via valse facturen voor huisvestingsprojecten toen hij hoofd van de staf was van Jacques Chirac (de RPR-burgemeester van Parijs). Roussin was na Alain Carignon en Gérard Longuet de derde minister uit de regering van premier Edouard Balladur die aftrad (zie boven): in tegenstelling tot deze twee werd Roussin er echter niet van beschuldigd zich persoonlijk verrijkt te hebben.

Roussin werd opgevolgd door Bernard Debré, eveneens van de RPR.

Lyonnaise des Eaux stopt met politieke financiële bijdragen. Beschuldigingen rond politieke financiële activiteiten van Alcatel

Op 10 november maakte de Société Lyonnaise des Eaux-Dumez, een van de bedrijven waarnaar een justitieel onderzoek was verricht in verband met beschuldigingen van ongeoorloofde betalingen aan politieke partijen (zie boven), bekend dat zij alle financiele bijdragen aan politieke partijen zou beëindigen.

Volgens berichten op 15 november had de telecommunicatiegroep Alcatel Alsthom SA geld gestort op een rekening in Luxemburg waarmee de verkiezingscampagne van de Unie voor Franse Democratie (UDF) in 1988 was gefinancierd. (Zie boven voor arrestatie van Pierre Suard. hoofd van Alcatel Alsthom S A. in juli.)

Minister van samenwerking Michel Roussin trad op 12 november af.

Wet tegen corruptie

De Nationale Assemblée en de Senaat (respectievelijk tweede en eerste kamer) maakten in december haast met het aanvaarden van een aantal maatregelen ter bestrijding van de corruptie in het openbare leven. Tijdens een buitengewone zitting van het parlement werden deze maatregelen op 22-24 december definitief goedgekeurd.

Als gevolg van de maatregelen was het bedrijven verboden financiële bijdragen te schenken aan politieke partijen of hun verkiezingscampagnes mede te financieren (daarmee werd wetgeving uit 1988 en 1990 die bedrijfsdonaties toestond en derhalve controleerde, teruggedraaid). Ook werd het maximumbedrag verlaagd dat aan verkiezingscampagnes mocht worden uitgegeven (met 30 procent bij de presidentsverkiezingen). De verplichting om nevenbelangen te melden, die reeds gold voor parlementariërs, werd ook van toepassing voor leden van het Europees Parlement en voor directeuren van nationale ondernemingen, industriële en commerciële staatsbedrijven. openbare huisvestingsorganen met meer dan 2.000 woningen en andere openbare organen. De procedures voor het aanbesteden van openbare contracten werden aangescherpt.

De hervormingen waren gebaseerd op voorstellen die premier Edouard Balladur in oktober had gedaan en op 27 voorstellen die een groep van deskundigen op 2 december had gepresenteerd. Voorzitter Philippe Séguin van de Nationale Assemblée was in november met vergelijkbare voorstellen gekomrn (7ie boven).

Op 13 december verwierp de Senaat een maatregel die bekend stond als het „Marsaud-amendement", die op 21-22 november was goedgekeurd door de Nationale Assemblée en was bedoeld om te voorkomen dat de media gerechtelijke onderzoeken openbaar maakten voor het begin van het proces (tenzij de verdachte toestemming gaf).

De laatste maanden hadden de media herhaaldelijk gepubliceerd over gerechtelijke onderzoeken, soms zelfs voordat de verdachte op de hoogte was gesteld. Het amendement was door de media en de gerechtelijke macht bekritiseerd als een inbreuk op de vrijheid van meningsuiting.

Nieuwe beschuldigingen tegen Tapie

Tegen Bernard Tapie, voormalig minister in de socialistische regering tegen wie zes aanklachten waren ingediend wegens fraude en overtredingen bij zijn voetbalclub (zie pag. 616/3 e.v.-'94), werd op 18 juli een zevende beschuldiging ingebracht.

Deze had betrekking op de betaling van F 10 mln (ongeveer $ 2.2 mln) die een investeringsonderneming, waarin hij een minderheidsaandeel had. had verricht aan een houdstermaatschappij, waarvan hij de enige eigenaar was.

In juni u-as Tapie zijn parlementaire onschendbaarheid voor de tweede keer ontnomen om het juridisch onderzoek dat tegen hem liep voort te kunnen zetten. Eind juli had de bank Crédit Lyonnais beslag laten leggen op Tapie's kunstcollectie om uitstaande schulden te innen (zie pag. 616/3 e.v.-'94).

Op 4 juli had een rechtbank Tapie verboden naar het buitenland te gaan zolang er een onderzoek naar belastingfraude tegen hem liep. De politie, die zijn telefoon afluisterde, had ontdekt dat hij van plan was een humanitaire missie naar Ru-anda te leiden.

Op 30 november ontsnapte Tapie aan een onmiddellijk bankroet toen een rechtbank besliste dat zijn zakelijke belangen zes maanden onder het beheer van een curator gesteld moesten worden in plaats van te worden opgedoekt. Op 23 november had een Parijse rechtbank Tapie gelast F 339 mln (ongeveer $ 63 mln) aan de bank Crédit Lyonnais te betalen, waarbij hij een schuld had uitstaan (zie boven).

Gezondheidstoestand van president Mitterrand

In september werd druk gespeculeerd over de vraag of president François Mitterrand (77) wegens gezondheidsredenen zou aftreden vóór het verstrijken van zijn tweede ambtstermijn van zeven jaar in mei 1995.

Mitterrand, die op 18 juli voor de tweede keer was geopereerd aan prostaatkanker (voor de eerste operatie in september 1992 zie pag. 751/2-'92), besprak zijn gezondheidstoestand in een aantal interviews. met name met ***Le*** Figaro van 7 september en in een televisieuitzending op 12 september. Hij zei tegen de krant dat hij hoopte dat zijn ziekte „zo vriendelijk" zou zijn hem zijn ambtstermijn te laten uitdienen. waaraan hij toevoegde: „Misschien vergis ik me ... als ik niet zeker wist (dat ik mijn taken kon vervullen). zou ik opstappen". In het 90 minuten durende interview zei hij dat hij een tweede fase van een behandeling onderging en dat hij tot dan toe al zijn presidentiële verplichtingen had vervuld. en dat hij slechts vijf dagen na zijn operatie in juli verzuimd had. (Voor zijn aanwezigheid bij een officiële plechtigheid in Berlijn, zie pag. 833/1-'94.)

In het interview met Le Figaro van 7 september zei Mitterrand ook dat hij „nooit geflirt had met ext eem rechts". De discussie over zijn oorlogsverleden was opgelaaid door de publikatie begin september van een biografie waaraan hij zijn medewerking had verleend, Een Franse jeugd: François Mitterrand 1934-'47, door Pierre Péan.

In het boek werd erkend dat Mitterrand ambtenaar was geweest onder het Vichy-regime en pas later voor het verzet was gaan werken (waarbij hij zijn baan aanhield als dekmantel). Iedere suggestie dat Mitterrand lid was geweest van de pro-fascistische terreurorganisatie La Cagoule (De Bivakmuts) of de extreemrechtse royalistische Action Française werd echter verworpen.

Leden van de PS bekritiseerden vooral Mitterrands vriendschap. die duurde tot 1986, met René Bousquet, de voormalige politiechef van het Vichy-regime, die verantwoordelijk zou zijn voor de deportatie van joden naar concentratiekampen (voor moord op Bousquet in juni 1993 zie pag. 22/1-'94).

Kandidaten voor presidentsverkiezingen

In september stelden drie leiders van kleine partijen zich kandidaat voor de presidentsverkiezingen - Jean-Marie Le Pen van het Nationale Front (FN) op 18 september, Robert Hue van de Franse Communistische Partij (PCF, zie pag. 386/3-'94) op 21 september en Arlette Laguiller van de Arbeidersstrijd (LO) op 27 september.

Speculaties over de kandidaat van de PS richtten zich op Jacques Delors, die naar verwachting pas uitsluitsel zou geven in januari 1995, als zijn ambtstermijn als voorzitter van de Europese Commissie zou aflopen.

Op 4 november stelde Jacques Chirac van de gaullistische Vergadering voor de Republiek (RPR) zich kandidaat voor de presidentsverkiezingen.

Algemeen werden de aankondiging en het tijdstip daarvan beschouwd als een uitdaging aan het adres van zijn rivaal premier Edouard Balladur, die zijn kandidatuur nog niet bekend had gemaakt en had aangedrongen op het opschorten van de campagnes tot januari 1995.

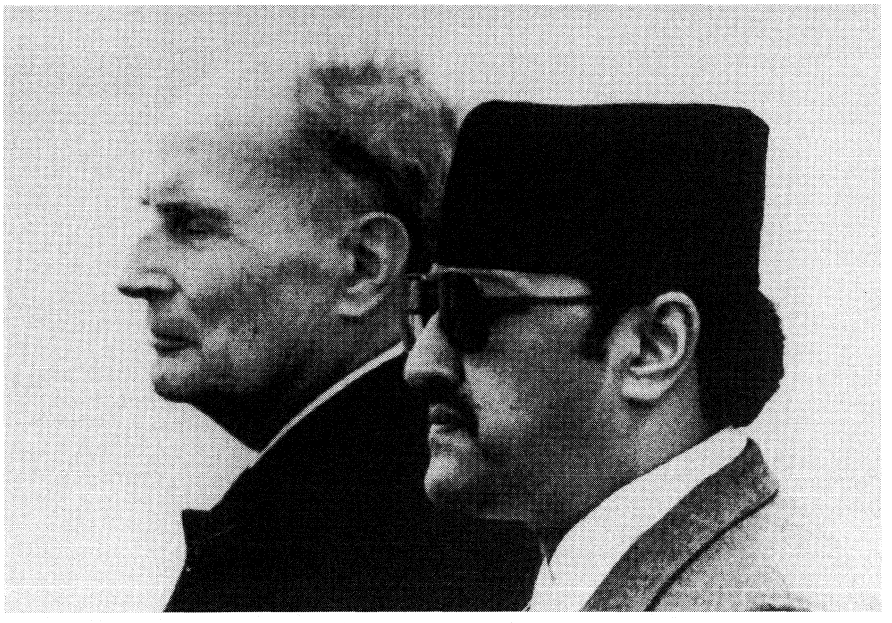

President François Mitterrand (l.) en de Nepalese koning Birendra (r.) inspecteren de erewacht op het vliegveld Orly op 20 september 1994 na aankomst van de koning voor een driedaags staatsbezoek.

RPR-leider Jacques Chirac (1.)in een vrolijk onderonsje met oud-premier Pierre Mauroy (r)op 4 november 1994 in Lille.

Ongewoon was dat Chirac zijn aankondiging deed in een interview met de in Lille en omstreken verschijnende krant La *Voix* du *Nord* en niet op de nationale televisie. Volgens waarnemers lag aan Chiracs beslissing om het initiatief te nemen ten grondslag dat hij vastbesloten was om plannen van Balladur-aanhangers te ondermijnen om naar Amerikaans voorbeeld voorverkiezingen te houden waarin partijen met één kandidaat kwamen. In het interview leverde Chirac impliciet kritiek op het economische beleid van de regering-Balladur en beloofde hij tevens dat onder zijn bewind een periode van ..rigoureuze ethiek" zou aanbreken

Op 12 november maakte Chirac op een speciaal congres van de RPR in Parijs zijn aftreden als partijvoorzitter bekend om meer tijd aan zijn verkiezingscampagne te kunnen besteden. Opvallende afwezigen op het congres waren Balladur en verschillende andere belangrijke gaullisten.

Delors stelt zich niet kandidaat voor presidentschap

Op 11 december maakte de 69-jarige Jacques Delors, de (socialistische)voorzitter van de Commissie van de Europese Unie, op de Franse televisie bekend dat hij niet zou deelnemen aan de presidentsverkiezingen die op 23 april en 7 mei 1995 zouden worden gehouden.

Delors. die in de voorafgaande weken in de opiniepeilingen aan kop ging, zei zijn besluit om persoonlijke redcncn te hebben genomen en omdat hij er aan twijfelde of het hem zou lukken. zelfs als hij de verkiezingen won. een parlementaire meerderheid te winnen ,,voor het beleid dat ik voorsta".

Michel Rocard. premier van 1988-'91 en eerste secretaris van de Socialistische Partij (PS)tot juni 1994 (zie pag. 617/1 e.v.-'94).maakte op 13 december in Straatsburg bekend dat hij niet beschikbaar was als kandidaat. Ook Pierre Mauroy, socialistische premier van 1981-'84, liet op 20 december weten zich niet verkiesbaar te stellen.

Een mogelijke gooi naar het presidentschap door zakenman en links politicus Bernard Tapie werd verhinderd toen de handelsrechtbank van Parijs hem op 14 december failliet verklaard en aldus uitsloot van het bekleden van een openbaar ambt gedurende vijf jaar (zie ook 616/3 e v - 94 en boven)

Vergadering Socialistische Partij afgeluisterd

Op 6 juli maakte minister Charles Pasqua van binnenlandse zaken bekend dat twee hoge agenten van de inlichtingendienst Renseignments Généraux, Claudc Bardon en Bertrand Michelin, waren gedegradeerd omdat zij de vergadering van het landelijke bestuur van de Socialistische Partij (PS)van 19 juni hadden afgeluisterd, tijdens welke Michel Rocard werd afgezet als leider van de partij (zie pag. 617/2 e.v.-'94).

De affaire, de tweede in haar soort die openbaar werd gemaakt sinds de politie begin juli bevestigde dat zij ook de telefoon van voormalig minister Tapie had afgeluisterd (zie boven), wekte de woede van PS-afgevaardigden in het parlement, die Pasqua's verzekering dat de agenten op ,,eigen initiatief" hadden gehandeld als .,belachelijk" van de hand wezen. De regering beloofde een intern politieonderzoek naar de affaire te zullen instellen.

Emmanuelli gekozen als leider PS

Op het einde van haar tweedaagse congres in Liévin herkoos de Socialistische Partij (PS) op 20 november Henri Emmanuelli als eerste secretaris.

Emmanuelli was in juni op deze post gekozen nadat Michel Rocard was afgetreden (zie pag. 617/3-'94).

Dominique Voynet werd tijdens de algemene vergadering van de Groenen op 13 november 1994 gekozen alspresidentskandidatenamensdepartij.

Philippe de Villiers tijdens de oprichtingsbijeenkomst in Parijs op 20 november 1994 van de Beweging voor Frankrijk.

Nieuwe beweging

Op 20 november gaf UDF-dissident Philippe de Villiers, wiens beweging l'Autre Europe gekant was tegen verdere integratie van de Europese Unie en winst had geboekt bij de verkiezingen voor het Europese parlement in juni (zie pag. 544/2-'94), het startschot voor de Beweging voor Frankrijk (Mouvement pour la France, of MPF). Villiers zei dat de MPF noch een politieke partij noch een ,,electorale machine" was.

Staking luchtverkeersleiders

Stakende luchtverkeersleiders zorgden op 22-24 juli voor een ernstige ontregeling van duizenden vakantievluchten binnen Europa. (Voor staking van personeel Air France eind 1993: zie pag. 19/2 e.v. en 616/1-'94).

Parade Eurokorps

Voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog namen Duitse soldaten deel aan een parade die op 14 juli, de Franse nationale feestdag, in Parijs werd gehouden. De Duitse soldaten maakten deel uit van het Eurokorps dat in mei 1992 was opgericht (zie pag. 764/2 e.v.-'92) en waartoe naast Franse en Duitse troepen nu ook Spaanse: Belgische en Luxemburgse troepen behoorden (zie pag. 333/2 e.v.-'94 en 26/2-'95).

Pasqua treedt op tegen islamitische fundamentalisten

In de dagen na de dood van vijf Fransen die om het leven waren gekomen bij een aanslag op de Franse ambassade in Algiers op 3 augustus (zie pag. 779/3 e.v.-'94). gaf minister Charles Pasqua van binnenlandse zaken leiding aan een met veel publiciteit omgeven campagne om mogelijke netwerken van fundamentalisten in Parijs en andere steden op te sporen en te vernietigen.

In het begin van deze veiligheidsoperatie werden 17 vermeende fundamentalistische leiders opgepakt en vastgehouden in een leegstaande kazerne in Folembray, ten noordoosten van Parijs. Ook werden vijf islamitische tijdschriften (waarvan drie in het Arabisch) verboden.

Toen het Islamitisch Leger der Verlossing (AIS, de militaire vleugel van het Islamitisch Front der Verlossing. FIS) met vergeldingsacties dreigde, reageerde Pasqua door nog strengere identiteitscontroles te gelasten van personen met een mogelijk Algerijnse achtergrond. ogenschijnlijk om aanslagen van het AIS te vuorkomen. Krachtens wetgeving uit 1993 (zie pag. 20/3 e.v.-'94) maakte de politie gebruik van uitgebreide bevoegdheden om identiteitscontroles te verrichten bij het opsporen van illegale immigranten. Tegen 16 augustus had de politie de identiteitspapieren van 25.000 personen gecontroleerd.

Aan het eind van de maand waren 26 moslims opgesloten in Folembray, waren de drie Franse consulaten in Algerije gesloten en moesten Algerijnen die naar Frankrijk wilden. in Nantes een visum aanvragen. Op 31 augustus maakte Pasqua bekend dat 20 van de moslims die in Folembray werden vastgehouden en ervan werden beschuldigd banden te onderhouden met het FIS. naar Burkina waren uitgewezen om ..absoluut dringende" redenen. De dag daarop rechtvaardigde Pasqua hun uitwijzing door erop tc wijzen dat zij ,.een organisatie steunden die zich schuldig maakte aan terreur".

Algerijnse fundamentalisten gearresteerd

Bij een reeks invallen in Calais en Parijs en omgeving op 8 november arresteerde de Franse politie 95 vermeende islamitische fundamentalisten en nam zij wapens. explosieven en een drukpers waarmee valse documenten werden gemaakt, in beslag. Minister Charles Pasqua van binnenlandse zaken zei dat de operatie een ondersteuningsnetwerk voor de Algerijnse guerrillaorganisatie GIA (Gewapend-e Islamitische Groep) aan het licht had gebracht met vertakkingen in Canada, Duitsland, Groot-Brittannië, Italië en Nederland.

Tegen 78 van de arrestanten werd op 13 november een strafrechtelijk onderzoek begonnen in verband met terroristische activiteiten.

Frankrijk verscherpt toegangsregels voor Algerijnen

Twee decreten die op 20 december in het *Journal officiel* (het Staatsblad) vierden gepubliceerd, maakten het voor Algerijnen moeilijker om Frankrijk binnen te komen of zich daar te vestigen.

Krachtens de immigratiewet van 1986 hadden Algerijnen geen langlopend visum nodig (net als Tunesiërs tot 1992 en Marokkanen tot 1993). Sinds het begin van de gewelddadigheden in Algerije waren ongeveer 10.000 Algerijnen op een ,,toeristen"visum van drie maanden in Frankrijk gearriveerd, dat vervolgens was verlengd. Algerijnen kregen voortaan te maken met strengere regels als ze een visum van drie maanden aanvroegen. Wanneer zij voor een langer verblijf in aanmerking wilden komen, moesten zij nu ook redenen daarvoor kunnen aanvoeren: verlenging kon geweigerd worden als ze die redenen niet hadden vermeld bij hun eerste visumaanvraag

Arrestatie van ,,Carlos de Jakhals"

Illich Ramirez Sanchez. alias ,,Carlos de Jakhals" (44), een van 's werelds meest gezochte terroristen, werd op 14 augustus in Khartoum (Soedan) gearresteerd na een tip van de Franse inlichtingendienst. Hij werd per vliegtuig naar Frankrijk gebracht waar hij bij zijn aankomst op 15 augustus werd gearresteerd.

Tijdens een persconferentie later die dag zei Pasqua, dat Carlos in Frankrijk werd gezocht in verband met zeker 15 moorden en dat hij zich

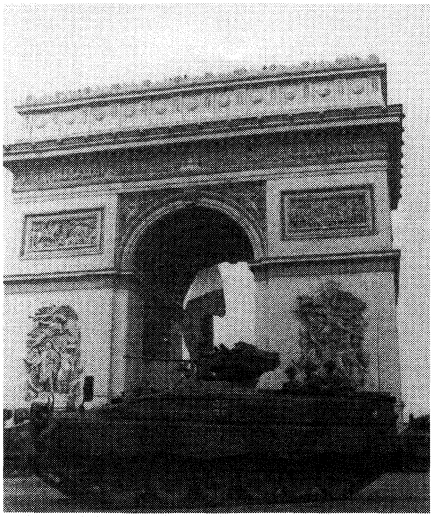

Een Duitse ,,Marder"-tank van de 10de pantserdivisie van het Eurokorps passeert op 14 juli 1994 de Arc de Triomphe in Parijs.

erop had laten voorstaan persoonlijk verantwoordelijk te zijn voor hel vermoorden van 83 nienseri. Op 16 augustus werd Carlos ervan beschuldigd betrokken te zijn geweest bij een aanslag met een autobom in Parijs in april 1982.

Er werd veel gespeculeerd over de precieze omstandigheden waaronder Carlos was gearresteerd. De hulp van de Soedanese regering werd deels toegeschreven aan haar wens te worden geschrapt van de Amerikaanse lijst met staten die ervan u-crden beschuldigd terroristen te steunen: Soedan was in augustus 1993 op deze lijst geplaatst (zie pag. 119/2/3-'94). He? dagblad *Libération* van 16 augustus meldde dat de Soedanese regering hem onder andere had geruild voor satellietfoto's waarop de posities van het opstandige Soedanese Volksbevrijdingsleger (SPLA) in het zuiden te zien waren. Zowel Pasqua als de Soedanese regering ontkende een dergelijke ruil, r

Carlos werd op 12 oktober 1949 in Caracas (Venezuela) geboren als zoon l-an een marxistisch advocaat. Hij werd opgeleid en getraind in Cuba en de Sowjet-Unie. Hij was bet okken bij veel van de spectaculaire stadsguerrilla-aanslagen die sinds het midden van de jaren zeventig werden gepleegd en werd ervan verdacht banden te onderhouden met het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina (PFLP). de Duitse Rote Armee Faktion (RAF),het Japanse Rode Leger en het Geheime Leger voor de Bevrijding van Armenië (Asala). Aangenomen werd dat hij in Syrië had gewoond voordat hij naar Khartoum ging en dat hij op een vals Jeminitisch diplomatenpaspoort had gereisd.

Aanslagen waarbij Carlos zou zijn betrokken

30 december 1973: verwonding van Joseph Sieff in Londen. de toenmalige president van de winkelketen Marks en Spencer.
2-3 augustus 1974: bomaanslagen op drie krantengebouwen in Parijs.
13-18 september 1974: bezetting van de Franse ambassade in Den Haag (647/3 e.v.-'74).
15 september 1974: bomaanslag op een apotheek in Parijs, waarbij twee mensen omkwamen en dertig gewonden vielen.
27 juni 1975: moord op twee agenten van de Franse binnenlandse veiligheidsdienst in een flat in Parijs. Hiervoor werd hij in juni 1992 door een Franse rechtbank bij verstek tot levenslang veroordeeld (zie pag. 9112-'93). De agenten waren betrokken bij het onderzoek naar aanslagen die in januari 1973 op het Parijse vliegveld Orly waren gepleegd op vliegtuigen van de Israëlische luchtvaartmaatschappij El Al.
21-23 december 1975: ontvoering in Wenen van elf ministers die een vergadering van de Organisatie van Olie-exporterende Landen (OPEC) bijwoonden. waarbij drie mensen omkwamen en de ministers in een gekaapt vliegtuig naar Noord-Afrika werden gebracht (zie pag. 837/3 e.v.-'76).
27 juni-l juli 1976: kaping van vliegtuig van Air France en gijzeling van inzittenden op vliegveld van Entebbe (Oeganda)(zie pag. 838/3 e.v.-'76).
29 maart 1982: bomaanslag op sneltrein Parijs-Toulouse, waarbij vijf mensen omkwamen en 27 gewondenvielen (zie pag. 232/2/3-'83).
22 april 1982: aanslag met autobom op Arabisch tijdschrift *Al-Watan Al-Arabi* in Parijs. waarbij een zwangere vrouw werd gedood en 63 mensen gewond raakten (zie pag. 447/3 e.v.-'82).
25 augustus 1983. bomaanslag op Frans cultureel centrum in West-Berlijn, waarbij een dode viel en 23 personen gewond raakten.
31 december 1983: twee bomaanslagen - op het centrale station in Marseille en op de sneltrein Marseille-Parijs - waarbij vijf doden vielen en ongeveer 50 gewonden.

Uitspraak Constitutionele Raad over taalwet

Op 29 juli kwam de Conseil constitutionnel (Constitutionele Raad) tot de conclusie dat gedeelten van de wet op het gebruik van de Franse taal, die in april en mei door het parlement was goedgekeurd (zie pag. 615/1 e.v.-'94), strijdig waren met de verklaring van de Rechten van de Mens uit 1789. Hoewel de Conseil constitutionnel erkende dat de staat het gebruik van het Frans in officiële situaties kon eisen, bepaalde hij dat de staat niet kon eisen dat particulieren officiële vertalingen van buitenlandse woorden gebruikten.

Het dragen van moslimhoofddoekjes

Op 20 september vaardigde minister François Bayrou van nationaal onderwijs nieuwe richtlijnen uit voor schoolhoofden, die het dragen van opvallende religieuze symbolen op scholen moesten tegengaan.

Meer moslims-meisjes waren een hoofddoekje (hijab) gaan dragen sinds de Conseil d'état (Staatsraad) in 1989 een tweeslachtige uitspraak had gedaan (zie pag. 389/1- '94). Op 30 september protesteerden honderden leerlingen van een school in Gousssainville. ten noorden van Parijs. toen vier moslimmeisjes van school werden venvijderd wegens het dragen van een hoofdcloekje.

Ontwerpbegroting voor 1995

Op 21 september presenteerde de minister van begroting, Nicolas Sarkozy, de ontwerpbegroting voor 1993 in de ministerraad.

Voor 1995 werd een groei voorspeld van 3,1 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) (de groei bedroeg in 1994 nog 2 procent),en een inflatie van 1.9 procent. Het begrotingstekort zou worden teruggedrongen tot F 274,63 mrd. of 3.6 procent van het BBP (vergeleken met 4.1 procent in 1994 en 4.5 procent in 1993, maar. minder dan 2 procent in 1991) ($ 1 = F5.2803 op 23 september 1994). De overheidsschuld, die was gestegen van 35.5 procent van het BBP in 1991 tot 45,8 procent in 1993, zou naar verwachting stijgen tot 50 procent in 1995

Verwacht werd dat privatiseringen iri 1995 F 55 mrd zouden opleveren. De accijns op benzine. tabak. gas en elektriciteit zou worden verhoogd. De overheidsuitgaven zouden iets minder stijgen dan de inflatie, ook al kwam de regering met nieuwe maatregelen om de werkgelegenheid te verbeteren. in het bijzonder door de werkgeversbijdrage aan de gezinstoeslag op zich te nemen (100 procent van de kosten voo werknemers die tot 120 procent van het minimumloon verdienden er. 50 procent voor degenen die 120 à 130 procent van het minimumloon verdienden)

Parlement keurt begroting voor 1995 goed

Op 19 december keurde het parlement de begroting voor 1995 goed, die een uitgavenpost kende van F 1.485,5 mrd, eeninkomstenpost van F 1.210,5 mrd en een tekort van F 273.1 mrd. Na beoordeling door de Constitutionele Raad werd de begroting op 29 december als wet afgekondigd. ($ 1 = F 5,3367 op 30 december 1994.)

Schandaal over met HIV besmet bloed

Op 27, 29 en 30 september werden voormalig PS-premier Laurent Fabius, voormalig minister van sociale zaken Georgina Dufoix en voormalig staatssecretaris van volksgezondheid Edmond Hervé in staat van beschuldiging gesteld wegens medeplichtigheid in verband met het toedienen van met HIV besmet bloed aan hemofiliepatiënten in het begin van de jaren tachtig. (Voor eerdere dagvaarding wegens andere aanklachten tegen hen en constitutionele wijzingen om ministers te kunnen vervolgen, zie pag. 367/1 e.v.-'93 en 21/2 e.v.-'94; voor veroordeling in 1992 van vier gezondheidsfunctionarissen in verband met deze zaak, zie pag. 90/3 e.v.-'93.)

Privatisering Renault

Op 18 oktober maakte de regering een begin met de gedeeltelijke privatisering van het staatsautobedrijf Renault, dat werd geschat op F 39 mrd tot 42,5 mrd (ongeveer $ 7,5 tot $ 8 mrd).

De regering wilde 28 procent van de aandelen verkopen maar een meerderheidsbelang van 51 procent behouden. De Zweedse firma Volvo zou haar aandelenbezit terugbrengen van 20 procent naar 12 procent, met een mogelijke verdere verlaging tot 8 procent. De uitgifte van de aandelen zou gepaard gaan met een kapitaalinjectie van F 2 mrd.

Balladur had medio september gezegd dat zijn regering koos voor een gedeeltelijke privatisering omdat er geen zicht was op een sterke industriële partner voor Renault nadat de fusieplannen met Volvo in december 1993 op niets waren uitgelopen. De door communisten ge-

leide Algemene Arbeidersfederatie (CGT)was tegen het op de markt brengen van Renault-aandelen

Rapport over optreden politie

In een rapport dat op 12 oktober werd gepubliceerd, schreef de mensenrechtenorganisatie Amnesty International dat ,,gevallenvan mishandeling door de politie, waarvan sommige duidelijk racistische elementen bevatten, maar al te vaak voorkomen".

Het rapport ging in op elf gevallen van mishandeling. vooral van jongeren enmensenvan niet-Europese afkomst, door Franse politieagenten in de anderhalf jaar voorafgaand aan juni 1994. (Zie pag. 17/3-'94 voor incidenten in april 1993 toen de politie drie jongeren doodschoot.) De Franse politievakbond FNAP noemde het rapport ,,doorgeslagen" in zijn kritiek.

Op 4 oktober maakten twee anarchistische studenten (een 19-jarige vrouw en een 23-jarige man) in Parijs veiligheidsbeambten wapens afhandig, kaapten een taxi en schoten op de politie, die daarop de jacht opende. Drie agenten werden gedood en de twee schoten ook de taxichauffeur dood voor zij overmeesterd werden. De 23-jarige student stierf later aan zijn schotwonden.

Op 11 oktober keurde de Nationale Assemblée een wet goed die het mogelijk maakte vaker videobewakingscamera's te gebruiken en auto's te doorzoekenvoorafgaand aan demonstraties.

Médecin uitgewezen

De voormalige burgemeester van Nice. Jacques Médecin, die in 1992 bij verstek werd veroordeeld wegens omkoping (zie pag. 517/3 e.v.-'92), werd op 16 november door Uruguay uitgewezen na een verzoek daartoe van de Franse regering in november 1993 (zie pag. 388/3 e.v.-'94).

Zelfmoord voormaligmedewerker van Mitterrand in verband met afluisteren telefoon

Op 12 december werd Pierre-Yves Guézou, een gepensioneerde politieagent en voormalig medewerker van president François Mitterrand, dood aangetroffen. Dat gebeurde drie dagen nadat hij te horen had gekregen dat er een onderzoek tegen hem liep (evenals tegen de voormalige chef van de presidentiële staf Gilles Ménage en drie anderen) in verband met het wederrechtelijk afluisteren van telefoongesprekken in de periode 1983-'86 door een speciale presidentiele anti-terreureenheid die onder leiding stond van Ménage.

(Vor.ber.pag. 615/1 e.v.-1994)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN. RENTESTIJGING

Op 12 september 1994 maakte de Bank van Engeland een verhoging van de minimumkredietrente bekend van 5,25 procent tot 5,75 procent. Minister van financiën Kenneth Clarke zei dat de stijging bedoeld was om ,.ervoor te zorgen dat we met de sterke economische groei die we nu doormaken, geen risico's nemen met de inflatie". De stijging werd doorgevoerd ondanks het lage niveau van de prijsinflatie (naar verwachting 2,4procent in 1994).

Het was voor het eerst sinds 1989 dat de basisrente werd verhoogd (zie pag. 514/3-'94 voor de meest recente verlaging in februari 1994). De Verenigde Staten volgden sedert februari een beleid van geleidelijke rentestijgingen ter bestrijding van de inflatie (zie pag. 44711 e.v.-'94; voor soortgelijke stijgingen in Italië en Zweden in augustus zie pag. 19/3 e.v.-'95 en 83512-'94).

Seinwachters beëindigen staking

Op 28 september bereikten onderhandelaars een akkoord over de staking van seinwachters, die in de voorgaande vier maanden had geleid tot 19 werkonderbrekingen van 24 en 48 uur. Op 30 september werd dit akkoord met overweldigende meerderheid aanvaard door de seinwachters van de Nationale Unie van Spoor-, Scheepvaart- en Vervoersarbeiders (National Union of Rail, Maritime and Transport Workers, RMT).

Het veelomvattende akkoord voorzag in een loonsverhoging van 2,5 procent voor alle seinwachters. de uitbetaling van een bedrag ineens van gemiddeld £ 480 (met een maximum van £ 660), de opname van een paar oude toeslagen in het basisloon, een werktijdverkorting van 39 tot 37 uur per week. flexibele werktijden en taakverzwaring, en een verhoging van de salarisschaal van £ 7.806 - £ 12.065 tot £ 9.080 - £ 15.200.

De algemeen secretaris van de RMT, Jimmy Knapp, noemde het akkoord ,,uitstekend" en zei dat het neerkwam op een salarisverhoging van 20 procent van het basisloon. Werkgever Railtrack daarentegen liet weten dat de salarisverhoging niet meer dan 3.4 procent bedroeg. De Times van 29 september schreef dat ,,details van het akkoord" suggereerden ,,dat de RMT-leiders meer geld hadden binnengehaald dan eerder was aangeboden". (Zie pag. 28/1-'94 voor geplande privatisering van British Rail.)

Toespraak van premier over recht en orde

In een toespraak op 9 september riep premier John Major op tot een ,,nationale inspanning om een 'anti-tuig-cultuur' te vormen" en een ,,enormenationale partnerschapscampagne tegen de misdaad" te beginnen.

Het ,,partnerschapsinitiatief" zou voortbouwen op de bestaande ..buurtpreventie" en de regering zou ,.zeer zorgvuldig" de invoering van een identiteitskaart overwegen. De Independent van 10 september noemde de toespraak ..retorisch" en ,.een poging niet een antwoord te komen op het standpunt van Labour-leider Tony Blair", die gepleit had voor een harde aanpak van de misdaad, en een harde aanpak van de oorzaken.

Jacyues Médecin. de voormalige burgemeester van Nice (m.),in het toestel waarmee hij op 17 november, begeleid door Franse politiefunctionarissen. naar Frankrijk werd gevlogen.

Onderzoek naar normbesef bij overheid

De goede naam van John Majors regering kwam eind oktober in het geding naar aanleiding van beschuldigingen die voor het eerst op 20 oktober in de *Guardian* waren verschenen, over het gedrag van twee parlementsleden. die later staatssecretaris waren geworden

Volgens de berichten. die vergelijkbaar waren met de berichten over twee Conservatieve parlementsleden in juli (zie pag. 690/2-'94), hadden Tim Smith (sedert januari 1994 staatssecretaris op het departement voor Noord-Ierland) en Neil Hamilton (staatssecretaris voor bedrijfszaken op het deparrement van handel en industrie) in ruil voor geld vragen gesteld in het parlement namens Mohamed al-Fayed. Deze laatste was samen met zijn broers eigenaar van het prestigieuze warenhuis Harrods in Londen en bezat het Ritz-hotel in Parijs. Ook zouden Smith en Hamilton hun zakelijke contacten niet hebben opgegeven in het register van belangen van parlenientsleden.

Smith diende zijn ontslag in op de dag dat het bericht in de *Guardian* verscheen. maar Hamilton trad pas op 25 oktober terug.

Op 25 oktober maakte Major bekend dat er een permanente commissie met zware bevoegdheden zou worden ingesteld die onder leiding stond van rechter Lord Nolan. De commissie zou het normbesef en het gedrag van alle houders van een openbaar ambt onder de loep nemen. waaronder ook de regels voor financiële en commerciële activiteiten, en moest met aanbevelingen voor veranderingen komen om de hoogste fatsoensnormen te garanderen.

Controverse rond Mark Thatcher

Vlak voor de opening van de conferentie van de Conservative Party herleefde op 9-10 oktober de controverse rond de vermeende betaling van £ 12 mln ,,commissie" aan Mark Thatcher. de zoon van de toenmalige premier Margaret Thatcher. De affaire hield verband met het Al-Yamamah-defensiecontract ter waarde van £ 20 mrd dat medio jaren tachtig met Saoedi-Arabië was afgesloten (zie pag. 471/3-'90; 643/1-'92; 866/1-'92; 347/2-'93 voor dit en volgende akkoorden).

Discussie in Labour Party over ,,Clause Four"

Op 4 oktober zette de onlangs gekozen leider van de Labour Party, Tony Blair (zie pag. 687/2/3-'94), op het congres van zijn partij zijn wens uiteen om het beginselprograinma van de partij te vervangen door een aan de moderne tijd aangepaste verklaring van Labours doelstellingen.

Algemeen werd dit beschouwd als de impliciete wens om de beruchte ,,Clause Four" (,,clausule vier") te herzien, een van de weinige punten in het beginselprogramma over de filosofie en beleidskeuzen van de partij. ..Clause Four", die niet veranderd was sinds 1918, bond de partij aan ,,het gemeenschappelijk eigendom van de produktie-, distributie- en ruilmiddelen, en het best mogelijke stelsel van volksbestuur en -beheer van iedere tak vannijverheidof dienst".

Op 6 oktober keurde de conferentie echter met nipte meerderheid een resolutie goed waarin het besluit van één jaar eerder om vast te houden aan ..Clause Four" nogmaals werd bevestigd en waarin werd opgedragen de populaire doelstelling van het publieke eigendom volledig te incorporeren in het beleid van de partij.

Op 24 oktober publiceerde de Commissie voor Sociale Gerechtigheid, die in december 1992 was opgericht door Blairs voorganger John Smith en die werd voorgezeten door Sir Gordon Borrie was. onder de titel ,,Strategieënvoor Nationale Vernieuwing" (,,Strategies for National Renewal") haar rapport over de hervorming van het sociale-zekerheidsstelsel, werkgelegenheidsbeleid en loonpolitiek, belasting en onderwiis. Hoewel de commissie geen puur Labour-orgaan was, werd algemeen aangenomen dat het lange-termijnbeleid van Labour gebaseerd zou worden op haar bevindingen en aanbevelingen.

Betoging tegen Wet op Strafrecht

Op 9 oktober werd in het centrum van Londen een grote betoging gehouden tegen verschillende bepalingen in de Wet op Strafrecht en Openbare Orde (zie pag. 391/1-'94), die de laatste parlementaire fase inging alvorens begin november bekrachtigd te worden. Aan het slot van een vreedzame mars en bijeenkomst brak een hevig gevecht uit tussen de politie en enkele demonstranten die weigerden uiteen te gaan toen ze daartoe bevel kregen.

De belangrijkste elementen in de wet waartegen de betoging was gericht. betroffen de beperking van het recht op verzameling (in het bijzonder met betrekking tot ,,houseparties" en ,,new-age-reizigers"), maatregelen tegen de activiteiten van anti-jachtactivisten en tegen indringers. en de criminalisering van sommige activiteiten van krakers.

Koningin bezoekt Ruslarid. Biografie van de prins van Wales

Op 17-20 oktober bracht koningin Elizabeth een bezoek aan Rusland. Het was het eerste staatsbezoek van een Britse monarch aan dat land, hoewel de overgrootvader van de koningin, koning Edward VII. de Russische koninklijke familie in 1908 aan boord van het koninklijke jacht had ontvangen voor de kust van Reval (nu de Estlandse hoofdstad Tallinn). De koningin was voor het eerst uitgenodigd voor een bezoek in april 1989 door Michail Gorbatsjow, de toenmalige president van de Sowjet-Unie (zie pag. 593/3-'90).

Vlak voor het vertrek van de koningin begon de *Sunday Times* een biografie van haar oudste zoon en erfgenaani. de prins van Wales, in delen te publiceren De biografie, geschreven door Jonathan Dimbleby met de volledige medewerking van de prins, zette de opvattingen van de prins uiteen over zijn eigen toekomst en de rol van de monarchie. maar trok toch vooral de aandacht vanwege de gedeelten die gewijd waren het privé-leven van de prins, zoals zijn opvoeding en het mislukken van zijn huwelijk (zie pag. 303/1-'93).

Lloyd's of London

Op 4 oktober kende het Hooggerechtshof schadevergoeding toe aan meer dan 3.000 leden van de Gooda Walker-actiegroep, die 71 verzekeringsagenten van Lloyd's of London en het ter ziele gegane beheerkantoor Gooda Walker had aangeklaagd.

Het Hof oordeelde dat de aangeklaagden verwijtbare onachtzaamheid aan de dag hadden gelegd met betrekking tot de enorme verliezen die de leden (,,namen", wie bezittingen Lloyd's verkeringsactiviteiten ondersteunden) hadden geleden in een reeks grote rampen aan het einde van de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig en door ingewikkelde verzekeringsregelingen. (Zie pag. 300/1/2-'93 voor achtergrond van Lloyd's moeilijkheden.) De schadevergoeding zou mogelijk kunnen oplopen tot boven de £ 500 mln.

Voorstel Milieubureau

Op 14 oktober publiceerde de regering een wetsontwerp over de oprichting van een nieuw Milieubureau, dat de taken van het Verontreinigingsinspectoraat van Hare Majesteit (Her Majesty's Inspectorate of Pollution), het Nationale Rivierengezag (National Rivers Authority, NRA) en de verschillende lokale afvalverwerkende instanties zou combineren. Het nieuwe bureau zou in april 1996 aan het werkmoetengaan.

De taakomschrijving van het bureau was slechts ,.de wenselijkheid van het beschermen en versterken van het milieu in acht te nemen", terwijl het NRA bijvoorbeeld ,.de bescherming en versterking van het milieu (moest) bevorderen". Dit was een van de voorbeelden op grond waarvan milieu-activisten betoogden dat de bevoegdheden van het bureau waren afgezwakt in vergelijking met de instanties waarvoor het bureau in de plaats zou komen. Zij hadden met name kritiek op één bepaling waarin van het bureau werd verlangd ,,demogelijke kosten af te wegen tegen de eventuele baten" alvorens van zijn bevoegdheden ge-

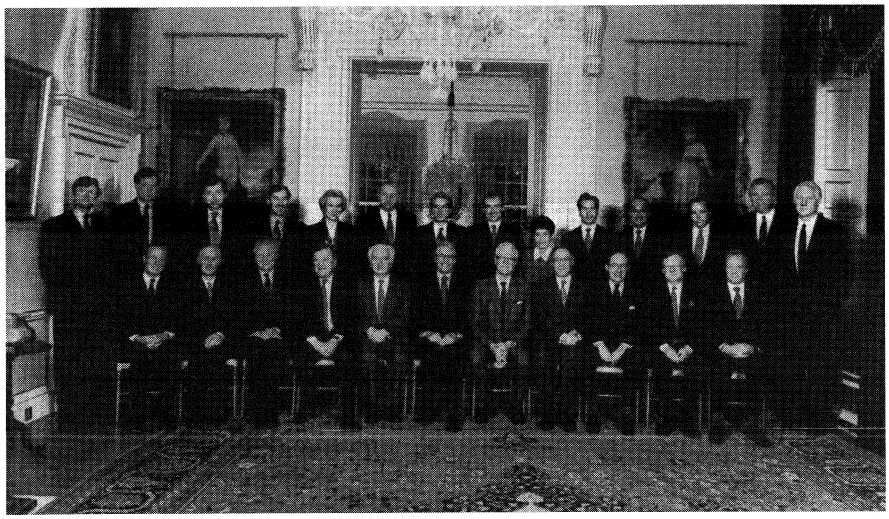

Familieportret van het Britse kabinet in oktober 1994. V.l.n.r. zittend: David Hunt (Chancellor of the Duchy of Lancaster), Antony Newton (Lord President of the Council), Michael Heseltine (handelen industrie), Kenneth Clarke (financiën), Lord Mackay of Clashfern (voorzitter van het Hogerhuis). John Major (premier), Douglas Hurd (buitenlandse zaken). Michael Howard (binnenlandse zaken). Malcolm Rifkind (defensie), John Gummer (milieu), Peter Lilley (sociale zekerheid); staand: Richard Ryder (Chief Whip), Jonathan Aitken (schatkist), Stephen Dorrell (nationaal erfgoed), John Redwood (Wales), Virginia Bottomley (volksgezondheid), Sir Patrick Mayhew (Noord-Ierland). William Waldegrave (landbouw, visserij en voedsel). Ian Lang (Schotland), Gillian Shepherd (onderwijs), Michael Portillo (werkgelegenheid), Brian Mawhinney (verkeer), graaf Cranborne (Lord Privy Seal), Jeremy Hanley (minister zonder portefeuille), Sir Robin Butler (kabinetssecretaris).

bruik te maken. Dit zou de industrie argumenten geven om uitsluitend op financiële gronden in beroep te gaan tegen strengere milieuregels.

Rapport verontreinigingscommissie

In haar op 26 oktober gepubliceerde rapport deed de Koninklijke Commissie voor Milieuverontreiniging (Royal Commission on Environmental Pollution) de aanbeveling het verkeersbeleid ingrijpend te wijzigen om de vervuiling door motorrijtuigen terug te dringen.

Het rapport stelde een aantal specifieke doelen, waaronder (i) de verhoging van het aantal per openbaar vervoer afgelegde reizigerskilometers van 12 procent tot 20 procent in 2005 en tot 30 procent in 2020; (ii) de vermindering van de kooldioxide-uitstoot van alle motorrijtuigen met 20 procent in 2020: (iii) het terugbrengen van het aantal reizigerskilometers per auto in Londen met 50 procent tot 35 procent in 2020 (met corresponderende afnames elders; en (iv) de verbetering van het brandstofverbruik van nieuwe in Groot-Brittannië verkochte auto's met 40 procent in de periode 1990-2005.

De Commissie stelde hiertoe een aantal maatregelen voor, zoals (i) de jaarlijkse verhoging van de brandstofaccijns tot een verdubbeling in reële termen in 2005; (ii) het koppelen van de motorrijtuigenbelasting aan het brandstofverbruik; (iii) de halvering van de geplande uitgaven voor de bouw en het onderhoud van de grote autowegen; (iv) het invoeren van strengere uitstootnormen; en (v) de verhoging van subsidies aan het openbaar vervoer.

Besluit om PTT niet te privatiseren

Bij de officiële opening van de nieuwe zitting van het parlement op 16 november zette de regering in de troonrede van de koningin de beleidsvoornemens voor 1994-'95 uiteen. In de troonrede werd geen melding gemaakt van de privatisering van de Post Office (de Britse PTT) of een van haar onderdelen. Onder een aantal conservatieve parlementsleden was fel verzet gerezen tegen verschillende voorstellen daarover die op 30 juni door de regering in een discussiestuk waren gedaan. Op 3 november had het kabinet besloten de hele zaak uit het wetgevingsprogramma te halen, omdat geen enkel wetsvoorstel hierover - zelfs de verkoop van minder dan 50 procent van Royal Mail - waarschijnlijk op een parlementaire meerderheid kon rekenen.

Het discussiestuk had drie mogelijkheden geopperd, namelijk (i) de volledige privatisering van Parcelforce en Royal Mail (de PTT-diensten voor de bezorging van pakjes en brieven): (ii) de verkoop van 51 procent van hun aandelen: (iii) het handhaven van beide bedrijven in de overheidssector maar met grotere commerciële vrijheid. Het postkantoornetwerk (alle hoofdpostkantoren en bijkantoren) zou hoe dan ook in handen van de publieke sector blijven.

Wet (financiering)Europese Gemeenschap

De wetgeving waarvan de behandeling in de nieuwe zitting het snelst tot conflicten kon leiden, was de Wet op de (financiering) Europese Gemeenschap.

Deze wet zou Groot-Brittannië in staat stellen te voldoen aan de afspraken die waren gemaakt op de vergadering van de Europese Raad in december 1992 in Edinburgh en die bepaalden dat de jaarlijkse bijdrage van de lidstaten van de Europese Gemeenschap (EG) aan het EG-budget in 1998-'99 gestegen moest zijn van 1.2 tot 1.27 procent van hun gezamenlijke bruto nationaal produkt (zie pag. 236/1 e.v.-'93).

Gesteld tegenover de aanhoudende onbuigzame tegenstand van een aantal Conservatieve parlementsleden liet premier John Major op 16 november weten dat hij de aanvaarding van de wet als een vertrouwenskwestie zag.

Toen de wet op 28 november voor een tweede lezing in het Lagerhuis werd behandeld. bezat de regering nog een meerderheid van 27 stemmen (330 tegen 303) bij een amendement van Labour, dat de goedkeuring van de wet afhankelijk wilde maken van het terugdringen van de fraude en verspilling in de Europese Unie en van de verlaging van de uitgaven voor het gemeenschappelijke landbouwbeleid. De wet werd vervolgens goedgekeurd met 329 tegen 44 stemmen (Labour onthield zich officieel van stemming).

De acht Conservatieve parlementsleden die zich bij een van deze stemmingen of beide stemmingen van stemming onthouden hadden, kregen later die avond te horen dat zij hun plaats in de fractie verspeeld hadden. Een ander parlementslid trad vrijwillig terug uit de fractie. Theoretisch kwam de regering daardoor (met nog één tussentijdse verkiezing in het vooruitzicht) vier zetels tekort in het Lagerhuis. De positie van de regering werd verder bedreigd door mogelijke nieuwe protesten in Conservatieve gelederen over de BTW (zie onder).

Begroting 1995-'96

Minister Kenneth Clarke van financiën presenteerde op 29 november de begroting voor het financiële jaar 1995-'96, beginnend in april 1995 (zie pag. 26/3 e.v.-'94 voor begroting 1994-'95).

De begroting voorzag in een vermindering van de overheidsleningen tot £ 21,5 mrd in 1995-'96. (De herziene schatting voor 1994-'95 was £ 34,4 mrd en de feitelijke opbrengst in 1993-'94 was £ 45,4 mrd geweest.) Er werden nieuwe bezuinigingen gepland om de overheidsleningen in 1998-'99 en 1999-2000 tebeeindigen.

Aan de inkomstenkant zou er. vergeleken met de huidige situatie; in 1995-'96 een vermindering zijn van £ 1,545 mrd aan belastingen. heffingen en dergelijke op niet-geindexeerde basis en van £ 1.05 mrd op geïndexeerde basis.

In zijn begrotingsrede maakte Clarke ook een aantal maatregelen bekend die de gevolgen

Minister van financien Kenneth Clarke is op 29 november 1994 met het rode begrotingskoffertje op weg naar het parlementsgebouw voor het presenteren van zijn tweede begroting.

van de omstreden BTW-verhoging op huisbrandolie en elektriciteit, die in april 1995 moest ingaan, voor bejaarden en minder bedeelden moesten verzachten. (Zie pag. 304/1 e.v.-'93 voor oorspronkelijke plan van Norman Lamont in begroting van maart 1993.)

Regering lijdt nederlaag over BTW

De regering moest haar begroting voor 19951'96 herzien, nadat op 6 december 1995 een motie van de oppositionele Labour Party over de omstreden BTW op huisbrandolie was aangenomen.

De begroting van maart 1993 (zie pag. 304/1 e.v.-'93) voorzag in een BTW op huisbrandolie en elektriciteit van 8 procent in 1994/'95 (ingevoerd in april 1994) en van 17,5 procent (volledig standaardtarief) vanaf 1995/'96.

Zeven Conservatieve parlementsleden stemden voor de motie van de oppositie (zij eisten een nieuw debat over de BTW tijdens de behandeling van de financieringswet). Acht Conservatieven onthielden zich van stemming en twee waren er afwezig. Van degenen die de regering niet steunden. behoorden er zeven tot de acht „Eurosceptici", die zich in november uit de fractie warengezet (zie boven).

Minister Kenneth Clarke van financiën liet onmiddellijk weten de BTW op huisbrandolie niet te zullen verhogen en op 8 december maakte hij een aantal maatregelen bekend om de inkomstenderving als gevolg daarvan (£ 1.02 mrd in 1995/'96) te compenseren. Deze behelsden onder meer een verhoging van de accijns op alcohol. tabak, benzine en diesel. Hij verlaagde de in de begroting opgenomen compensatieregeling die de gevolgen van de BTW-heffing op huisbrandolie voor gepensioneerden en anderen met aan lonen gekoppelde uitkeringen moest verzachten (zie boven). Daarnaast stelde hij verdere bezuinigingen in het vooruitzicht van £ 300 mln per jaar op de socialezekerheidvanaf 1996/'97

Uitspraken tegen regering

In de loop van november werden er enkele belangrijke gerechtelijke uitspraken tegen de regering gedaan (technisch gezien tegen individuele ministers).

Op 9 november oordeelde het Hof van Beroep met twee stemmen tegen een dat minister Michael Howard van binnenlandse zaken onwettig had gehandeld toen hij in april een nieuwe schaderergoedingsregeling voor bij misdaad opgelopen venvondingen had ingevoerd zonder oarlementaire goedkeuring. Deze nieuwe regeling voorzag in uniforme betalingen voor bepaalde venvondingen die het gevolg waren van misdadige handelingen en kwam in de plaats van de vorige regeling (die van kracht was sedert 1964). waarin de betalingen werden vastgesteld op basis van schadevergoedingen krachtens het gewoonterecht.

Op 10 november oordeelde het Hooggerechtshof in een zaak die was aangespannen door de World Development Movement, dat minister Douglas Hurd van buitenlandse zaken en het Gemenebest in 1991 onwettig had gehandeld toen hij £ 234 mln goedkeurde voor het Pergau-damproject in Maleisië (zie pag. 390/2 en 690/1/2-'94 en MALEISIE). Het Hof vond dat het project economisch niet gezond was en dat de hulp niet voldeed aan de wettelijke voorwaarde dat zij de ontwikkeling of instandhouding van de economie van het land in kwestie. of van het welzijn van de bevolking moest bevorderen.

Op 28 november oordeelde het Hooggerechtshof dat wanneer iemand de minister van binnenlandse zaken verzocht om zijn of haar veroordeling door te verwijzen naar het Hof van Beroep aangezien deze onzeker en onbevredigend was, de minister de indiener van het verzoekschrift alle informatie moest geven waarover hij beschikte wanneer hij besliste om de zaak al dan niet door te verwijzen.

Nederlaag Conservatieven bij tussentijdse verkiezingen

Bij een tussentijdse verkiezing op 15 december verloren de Conservatieven het kiesdistrict Dudley West (dat John Blackburn tot aan zijn dood op 12 oktober 15 jaar vertegenwoordigd had) aan de Labour Partv Er deed zich een verschuiving voor van 30 procent, de grootste verschuiving in het voordeel van Labour in de rol van oppositiepartij na de Tweede Wereldoorlog

Regeling in BCCI-affaire

Op 19 december ging het Hooggerechtshof akkoord met een schadevergoedingsregeling voor de crediteuren van de Bank of Credit and Commerce International (BCCI),die in juli 1991 failliet was gegaan, toen ze werd beschuldigd van grootscheepse fraude (zie pag. 736/1 e.v.-'91).

De regeling, waarmee een bedrag was gemoeid van $ 1,8 mrd, was unaniem geaccepteerd door crediteurencommissies in Londen. Luxemburg en op de Kaaimaneilanden. Er werd van uitgegaan dat de crediteuren door de regeling 30 a 40 procent van hun kwijtgeraakte geld konden terugkrijgen. Of er een interimbetaling zou plaatsvinden was afhankelijk van de vraag of de regeling door de rechtbank in Luxemburg en op de Kaaimaneilanden zou worden goedgekeurd. Verwacht werd dat daar op 12 januari 1995 uitspraak over gedaanzou worden.

(Vor.ber.pag. 687/1 e.v.-1994)

NOORD-IERLAND. REACTIES OP STAAKT-HET-VUREN VAN IRA. VERDERE ONTWIKKELINGEN

In september bleef de Britse regering voorzichtig positief over het staakt-het-vuren dat het Ierse Republikeinse Leger (IRA) in augustus had afgekondigd (zie pag. 693/2 e.v.-'94).In een televisie-interview op 4 september vroeg de Britse premier John Major de IRA nogmaals om ,,spijkerharde" garanties dat het staakt-het-vuren permanent was. De regering hief niettemin het zes jaar oude omroepverbod op ten aanzien van Sinn Fein, de politieke vleugel van de IRA. Sinn Fein-leider Gerry Adams had begin september een ontmoeting met de Ierse premier Albert Reynolds en begon later aan een twee weken durende rondreis door de Verenigde Staten.

Ontmoeting Adams en Reynolds

Op 6 september hadden Adams en Reynolds een ontmoeting in Dublin, waarbij ook John Hume, de leider van de Noordierse Sociaal-Democratische en Arbei-

derspartij (Northern Irish Social Democratic and Labour Party, SDLP), aanwezig was. In een gemeenschappelijke verklaring werd gesteld: „Westaan aan het begin van een nieuw tijdperk waarin we ons allemaal volledig en absoluut inzetten voor democratische en vreedzame oplossingen voor onze politieke problemen". Britse functionarissen noemden de bijeenkomst voorbarig. David Trimble, een parlementslid namens de Ulster Unionisten, beschuldigde Reynolds van ,,onfatsoenlijke, obscene haast om zich met hen (de IRA) in te laten".

De instemmende reactie van de Ierse regering op de bekendmaking van de IRA werd ondersteund door de Amerikaanse vice-president Al Gore. toen deze op zijn terugreis van de wereldbevolkingsconferentie (zie onder VERENIGDE NATIES) tijdens een tussenlanding op het vliegveld Shannon een korte ontmoeting had met Reynolds op 7 september.

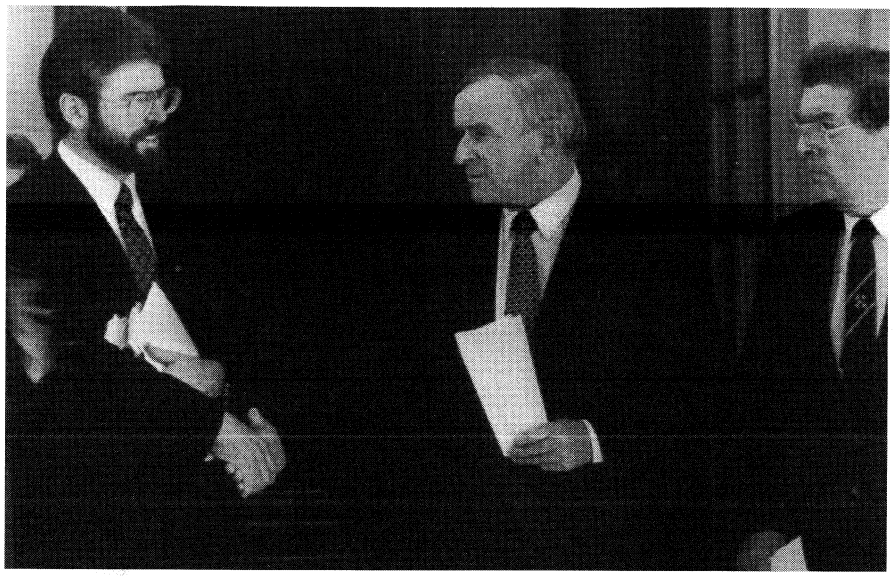

Sinn Fein-leider Gerry Adams (l.) wordt op 6 september 1994 in Dublin verwelkomd door de Ierse premier Albert Reynolds (m.); rechts SDLP-leider John Hume.

Op 6 september had Major in Londen een ontmoeting met de leider van de Democratic Unionist Party (DUP), dominee Ian Paisley. Major wees Paisley echter de deur toen deze weigerde hem op zijn woord te geloven dat er geen geheime afspraken met de IRA waren gemaakt vóór de bekendmaking.

Dominee Ian Paisley van de DUP staat journalisten te woord bij Downing Street, nadat aan zijn gesprek met de Britse premier John Major op 6 september een abrupt einde is gekomen.

Reacties UVF en UFF

In deze fase leken de loyalistische paramilitairen nog niet bereid te zijn de aankondiging van het staakt-het-vuren door de IRA te accepteren, hoewel de IRA niet reageerde op twee aanslagen begin september. Enkele uren na de bekendmaking van het staakt-het-vuren werd op 1 september de katholiek John O'Hanlon doodgeschoten door paramilitairen van de Ulster Freedom Fighters (UFF). Op 4 september ontplofte een autobom buiten het Sinn Fein-kantoor in Belfast. Bij deze aanslag, die werd opgeëist door de Ulster Volunteer Force (UVF), raakte niemand gewond.

Dat de situatie wat minder gespannen werd, bleek op 7 september uit de aankondiging dat de veiligheidsprocedures van het Britse leger en de Royal Ulster Constabulary (RUC) in Noord-Ierland werden versoepeld en vereenvoudigd. Het aantal controlepunten voor auto's werd verminderd en soldaten droegen bij het patrouilleren op straat een baret in plaats van een helm.

In een verklaring op 8 september sloot de Combined Loyalist Military Command, die de Ulster Defence Association (UDA), de Ulster Volunteer Force (UVF) en het marginale Red Hand Commando vertegenwoordigde, iedere wapenstilstand uit en zei het dat ,,de betrouwbaarheid van de duurzaamheid van het staakt-het-vuren door de IRA" nog moest blijken. Het departement van Noord-Ierland noemde de verklaring ,,ontoereikend".

Omroepverbod Sinn Fein opgeheven

Tijdens een toespraak in Belfast op 16 september maakte Major bekend dat het zes jaar oude verbod op uitzendingen met Sinn Fein werd ingetrokken. Hij beloofde dat de regering de uitkomst van de politieke onderhandelingen in een referendum aan de bewoners van Noord-Ierland zou voorleggen en zei nogmaals dat .,de beëindiging van het geweld niet gekocht is". Terwijl premier Reynolds het aanbod van een referendum onmiddellijk toejuichte en zei dat er een soortgelijk referendum in de Ierse republiek gehouden zou worden, noemde Gerry Adams Majors belofte op 19 september voorbarig.

In de loop van de maand leek de Britse regering steeds meer geneigd te zijn geloof te hechten aan de bestendigheid van de IRA-wapenstilstand. Major zei op 19 september dat de IRA ,,erg dicht bij" het geven van aanvaardbare garanties was dat het eenzijdige staakt-het-vuren permanent was. Na een vergadering van de Engels-Ierse Intergouvernementele Conferentie in Londen zei de Ierse vice-premier en minister van buitenlandse zaken Dick Spring op 23 september dat de Ierse en Britse regeringen .,elkaar steeds meer naderen." in hun reacties. De mogelijke aanvaarding door de Britse regering van het blijvende karakter van het IRA-staakt-het-vu-

ren werd evenwel bemoeilijkt door verklaringen van Adams in de VS (zie beneden) en van Martin McGuinness, een hoge Sinn Fein-functionaris, die op 28 september weigerde het staakt-het-vuren permanent te noemen, toen hij stelde: ,,Ik zal dat woord in deze speciale context nooit gebruiken".

Hume en Adams bezoeken VS

Op 19 september begon een bezoek van SDLP-leider John Hume aan de VS. Tijdens een ontmoeting de dag erna met de Amerikaanse president Bill Clinton en vice-president Gore vroeg hij om een nieuw handelsverdrag tussen de VS en Noord-Ierland ten einde het economische herstel van de provincie te bespoedigen. Vier parlementsleden van de Ulster Unionisten vertrokken op 20 september eveneens naar de VS en hadden een ontmoeting met Gore.

Sinn Fein-leider Gerry Adams, die een visum kreeg op voorwaarde dat hij zou afzien van fondswerving, begon op 24 september aan een bezoek van twee weken aan de VS. Op 26 september zei hij nogmaals dat hij ,,niet geïnteresseerd (was) in een tijdelijke opschorting", maar waarschuwde dat ,,niemand van ons kan zeggen of er over twee of drie jaar, wanneer de oorzaken van het conflict niet zijn weggenomen, niet een andere IRA-leiding zal komen".

Op 3 oktober kreeg Adams telefonisch van de Amerikaanse vice-president Al Gore te horen dat de Amerikaanse regering het verbod op officiële contacten met Sinn Fein ophief. Op 4 oktober ontmoette Adams functionarissen van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken.

In een brief aan Adams waarin deze een .,wedesheraut" werd genoemd, schreef de Amerikaanse nationale-veiligheidsadviseur W. Anthony Lake dat deze beslissing was genomen na de afkondiging van het staakt-het-vuren door de IRA op 31 augustus (zie pag. 693/2 e.v.-'94), ,,in het licht van deze historische mededeling en de vrede die de IRA in de afgelopen maand heeft gebracht".

Voordat hij naar Canada reisde, ontmoette Adams op 5 oktober leden van het Amerikaanse Congres en voerde hij op 4 oktober een televisiedebat met veiligheidswoordvoerder Ken Maginnis van de Ulster Unionist Party (OUP) die ook een bezoek aan de VS bracht. Het bezoek van Adams kreeg een enthousiast onthaal in de pers (zie pag. 394/2 e.v.-'94 voor zijn bezoek in januari-februari) en het telefoontje van Gore tekende het diplomatieke succes. hoewel Adams geen ontmoeting met president Bill Clinton in het Witte Huis kreeg. De Britse pers merkte op dat John Alderdice, de leider van de kleine Alliance Party in Noord-Ierland die begin oktober ook een bezoek bracht aan Washington, door een hogere functionaris van het ministerie van buitenlandse zaken werd ontvangen dan Adams.

Op 15 september verwierp een federale rechter in San Francisco een verzoek van de Britse regering om IRA-lid James Smyth uit te wijzen. De rechter vei-wees in zijn oordeel naar ,,destraf, hechtenis en inperkingen van zijn persoonlijke vrijheden", die Smyth zou ondergaan als hij terugkeerde naa de gevangenis in Noord-Ierland. Smyth was in 1992 in San Francisco gearresteerd en werd na de uitspraak vrijgelaten. Hij moest in Groot-Brittannië een gevangenisstraf uitzitten van 20 jaar voor een poging tot moord op een gevangenisbewaarder buiten diens diensttijd. Ook moest hij terecht staan voor zijn aandeel aan de gewapende massale ontsnapping uit de Maze-gevangenis in Noord-Ierland in 1983 (zie pag. 188/1-'87).

Loyalistische paramilitairen kondigen staakt-het-vuren af

Op 13 oktober maakte de Combined Loyalist Military Command op een persconferentie in Belfast bekend dat zij om middernacht ,,algemeen met alle operationele vijandelijkheden (zou) stoppen", en voegde eraan toe dat ,,de duurzaamheid van ons staakt-het-VUren geheel afhankelijk is van de blijvende opschorting van alle nationalistische en republikeinse geweld".

De verklaring werd voorgelezen door Augustus ,,Gusty" Spence, een van de oprichters en voormalige activisten in de hernieuwde UVF, die van 1968 tot 1984 in de gevangenis had gezeten voor zijn betrokkenheid bij een schietpartij in West-Belfast tussen katholieken en protestanten; volgens velen had deze gebeurtenis een belangrijke aanzet gegeven tot de geweldsspiraal. Prominent aanwezig was ook David Ervine. een vooraanstaand lid van de Progressive Unionist Party (PUP). de politieke groepering die het meest voeling leek te hebben met de standpunten van loyalistische paramilitairen.

Volgens de verklaring hadden de loyalisten tot het staakt-het-vuren besloten .,na breed overleg dat was geinitieerd door vertegenu-oordigingen van de Ulster, Democratische en Progressieve Unionistische partijen (de OUP, DUP en PUP) en na bevestiging en garanties te hebben gekregen in verband met Noord-Ierlands grondwettelijke positie in het Verenigd Koninkrijk, evenals andere garanties. en in het vertrouwen dat de democratisch geuite wensen van de meerderheid van de bevolking van Noord-Ierland gerespecteerd en ingewilligd zullen worden". De verklaring bracht ,,hulde aan al onze strijders" die in het Noordierse conflict waren omgekomen en luidde dat ,,zij niet vergeefs gestorven zijn. De unie is veilig" Tevens werd in de verklaring ,,diepe en waarachtige spijt" betuigd voor het ,,ondraaglijke leed" dat de .,naasten van alle onschuldige slachtoffers in de afgelopen 25 jaar" was aangedaan. Sommige media vergeleken deze verklaring met die van de IRA uit augustus waarin geen spijt was betuigd. hoewel Adams op 28 oktober expliciet erkende dat ook de IRA lijden had veroorzaakt.

In een toespraak op de conferentie van de Conservative Party in Bournemouth juichte de Britse minister voor Noord-Ierland. sir Patrick Mayhew, op 13 oktober het loyalistische staakt-het-vuren toe als ,,een nieuwe, belangrijke stap voorwaarts". Hij voegde eraan toe dat ,,als we naar onze tevredenheid kunnen vaststellen dat de intentie permanent is, we met hen naar wegen kunnen zoeken om het vredesproces te versterken om rekening te houden met hun opvattingen".

Ontmoeting Adams en Reynolds. Major bezoekt Belfast. Veiligheidsmaatregelen versoepeld

Op 20 oktober voerde Gerry Adams in Dublin gesprekken met de Ierse premier Albert Reynolds. Na afloop wees hij op het verschil tussen ,,de betrok-

Loyalisten lopen tijdens een demonstratie op 3 september 1994 over Shankill Road in Oost-Belfast.

kenheid van de Ierse regering" en de ,,weifelende en aarzelende manier waarop de Britse regering dit nieuwe tijdperk van vrede heeft benaderd".

De volgende dag gaf Major in een toespraak tot het Institute of Directors tijdens een bezoek aan de Noordierce hoofdstad Belfast de belangrijkste reactie van de Britse regering tot dan toe.

Major zei dat in liet veranderde klimaat dat was ontstaan na de afkondigingen van het republikeinse en het loyalistische staakt-het-vuren. ,,Noord-Ierland vrede kent" en ,,de angst is verdwenen uit het dagelijkse leven". Hoewel de IRA niet precies had voldaan aan de eis van de Britse regering dat zij de duurzaamheid van het staakt-het-vuren moest garanderen, zei Major dat hij ,,nu bereid (was) uit te gaan van de werkhypothese dat het staakt-het-\,uren permanent bedoeld is". Hij voegde eraan toe dat overleg met Sinn Fein-leiders vóór kerstmis kon beginnen, zelfs als ..vrede niet definitief gegarandeerd kan u-orden totdat de paramilitai en van beide partijen hun wapens inleveren (...) zowel ten noorden als ten zuiden van de grens". ,,Op het geëigende moment" zouden contacten worden aangeknoopt met loyalistische paramilitairen.

Major maakte ook bekend dat 88 wegblokkades van de veiligheidstroepen op grenswegen tussen Ierland en Noord-Ierland werden verwijderd, dat de omvang van de troepenmacht werd herzien. dat het verbod op bezoeken aan het Britse vasteland van Adams en zijn Sinn Fein-collega Martin McGuinness werd opgeheven; en dat in december een conferentie van investeerders werd gehouden in Belfast. De Britse minister van defensie Malcolm Rifkind had op 17 oktober al bekendgemaakt dat de ,.houding van de legerpatrouilles" in Noord-Ierland ,.minder agressief voor het publiek" zou worden, hoewel het aantal soldaten (ongeveer 18.500 manschappen) niet onmiddellijk zou worden verminderd.

Major en Mayhew hadden op 24 oktober in Chequers (het vakantieverblijf van de Britse premier.) een ontmoeting met de Ierse premier Albert Reynolds en minister van buitenlandse zaken Dick Spring. Na afloop bevestigden zij dat er vooruitgang was geboekt bij de formulering van een raamdocument voor vredesbesprekingen, al moesten sommige belangrijke kwesties nog worden opgelost.

Op 21 oktober had Major gezegd dat het raamdocument betrekking had op de tweede en derde .,lijn" van het vredesproces - de betrekkingen tussen noord en zuid en de betrekkingen tussen de Britse en de Ierse regering. Op 24 oktober ontkende hij echter de suggestie dat hij de andere ,.lijn" wilde isoleren, namelijk de plannen voor een Noordierse assemblée.

Eerste bijeenkomst in Dublinvan Forum voor Vrede en Verzoening

Op 28 oktober vond in Dublin de eerste bijeenkomst plaats van het Forum voor Vrede en Verzoening, dat door Reynolds werd voorgesteld als de algemeen Ierse dimensie van het vredesproces. Van de Noordierse partijen ontbraken echter de grootste unionistische partijen OUP en DUP en ook de Britse ambassadeur liet verstek gaan.

Na het jaarlijkse congres van zijn partij in Carrickfergus had OUP-leider James Molyneaux op 16 oktober gezegd dat hij in de nabije toekomst geen ontmoeting voorzag met Sinn Fein-leiders. Hij noemde het vooruitzicht van onderhandelingen tussen de Britse regering en Sinn Fein echter .,heel heel belangrijk". Op 17 oktober had hij in Londen met Major gesproken over de situatie in Noord-Ierland. DUP-leider dominee Ian Paisley bleef daarentegen uiterst afwijzend en wantrouwend ten opzichte van het staakt-het-vuren van de IRA en de goede trouw van Sinn Fein en stond nog altijd vijandig tegenover wat hij op 17 oktober veroordeelde als ,.een nep vredesproces".

Postbeambte doodgeschoten

Op 10 november trok de Ierse minister van justitie, Maire Geoghegan-Quinn, de omstreden order in die zij een dag eerder had gegeven om vóór kerstmis negen van de 56 IRA-gevangenen in de Ierse republiek vrij te laten. De aanleiding voor haar besluit was een incident waarbij Frank Kerr, een postbeambte. bij een gewapende overval werd doodgeschoten.

Algemeen werd aangenomen dat de schietpartij, die op 10 november plaatsvond bij een postsorteerplaats in Newry in Noord-Ierland, het werk was van een opstandige IRA-eenheid. Twee van de overvallers werden gearresteerd na een achtervolging met helikopters en werden op 16 november k staat van beschuldiging gesteld in verband met de moord.

De IRA, die in eerste instantie een verklaring uitgaf die stelde dat de overval geen schending betekende van zijn .,volledige beeindiging van de militai e operaties". beloofde op 12 november een onderzoek in te stellen naar de zaak en verbood zijn leden tevens vuunvapens te gebruiken. Een IRA-verklaring van 20 november gaf toe dat ..degenen die de overval uitvoerden. daartoe bevel hadden gekregen" en weet het aan ,,eenonderkend probleem" in de commandostructuur dat .,nu is rechtgezet". De verklaring zei expliciet dat ..de zogenaamde operatie niet door de IRA-leiding is goedgekeurd". Het voorval verhoogde de druk op de Britse regering om de inlevering van wapens van paramilitaire organisaties te eisen als voorwaarde voor hun deelname aan de besprekingen over de politieke toekomst van Noord-Ierland.

De Ierse minister van buitenlandse zaken Dick Spring en de Britse minister voor Noord-Ierland Sir Patrick Mayhew bespraken op 14 november in Dublin een raamdocument dat de basis moest vormen voor een politieke regeling. De val van de Ierse regeringscoalitie medio november (zie onder IERLAND) betekende echter dat er geen echte vooruitgang geboekt kon worden in de rest van de maand.

De Ierse premier Albert Reynolds had op 3 november in Dublin publiekelijk kenbaar gemaakt dat zijn regering bereid was tot een grondwetswijziging en een referendum daarover. die formeel zou garanderen dat Noord-Ierland niet zonder instemming van zijn bevolking kon worden opgenomen in de Ierse republiek. In de artikelen 2 en 3 van de bestaande Ierse grondwet was de aanspraak op de soevereiniteit over het hele Ierse eiland vastgelegd.

Uitspraak Major over besprekingen met loyalistische paramilitairen

In een rede tijdens het banket ter ere van de nieuwe burgemeester van Londen, Alderman Christopher Walford. zei de Britse premier John Major op 14 november dat zijn regering voor het einde van het jaar ,,voorbereidende besprekingen" wilde voeren, niet alleen met Sinn Fein maar ook met de politieke vertegenwoordigers van de loyalistische paramilitaire organisaties, gezien het door hen op 13 oktober uitgeroepen staakt-het-vuren (zie boven).

Adams bezoekt Groot-Brittannië

Op 17 november bezocht Sinn Fein-leider Gerry Adams voor het eerst sinds het verbod op dergelijke bezoeken op 20 oktober was opgeheven, het vasteland

De nieuwe burgemeester van Londen, Alderman Christopher Walford. zwaait vanuit zijn gouden koets tijdens de traditionele Lord Mayor's Show in de City van Londen op 12 november 1994.

Sinn Fein-functionarissen Sean McManas, Siobhan O'Hanlon, Martin McGuinness, Lucilita Bhreatnach en Gerry Kelly (v.l.n.r.) poseren voor Stormont Castle na hun eerste overleg op 9 december 1994 met de Britse regering.

van Groot-Brittannië voor gesprekken met een aantal parlementsleden in het Lagerhuis in Londen.

Veroordeling wegens geplande bomaanslagen op Britse vasteland

Op 8 november werd Feilim O'Hadhmaill, professor aan de universiteit van Midden Lancashire in Engeland, veroordeeld tot 25 jaar gevangenisstraf omdat hij (vóór het staakt-het-vuren van augustus) een reeks IRA-bomaanslagen op het Britse vasteland had beraamd.

Overleg tussen Sinn Fein en Britse regering

De Britse regering en de republikeinse Sinn Fein hielden op 9 december in het Stormont-parlementsgebouw in Belfast hun eerste openbare besprekingen, honderd dagen nadat de IRA had aangekondigd zijn militaire operaties volledig te zullenstopzetten (zie pag. 693/2 e.v.-'94).

De vijfkoppige Sinn Fein-delegatie werd aangevoerd door Martin McGuinness, een lid van het dagelijks bestuur. De regering werd vertegenwoordigd door een team van zes hoge ambtenaren, die onder leiding stonden van Quentin Thomas, een ambtenaar van het ministerie van Noord-Ierland.

Michael Ancram, staatsminister van het ministerie van Noord-Ierland, noemde het gesprek ..constructief". Er rezen evenwel sterke meningsverschillen over het tijdstip waarop de IRA zijn wapens zou inleveren. Sinn Fein verwierp het standpunt van de regering dat Sinn Fein niet zou worden uitgenodigd voor de besprekingen met alle betrokken partijen over de toekomst van Noord-Ierland totdat de IRA al zijn wapens had ingeleverd.

Op 19 december werd een tweede gespreksronde gehouden. Voor januari 1995 stond een derde ronde op de agenda.

Ontmoeting Major-Bruton

Op 20 december had premier John Major in Londen een ontmoeting met zijn nieuwe Ierse ambtgenoot John Bruton, die herhaalde achter het vredesproces te staan (zie onder IERLAND voor vorming Brutons coalitieregering en het standpunt van zijn Fine Gael-partij over de kwestie Noord-Ierland).

Ierse regering laat IRA-gevangenen vrij

Op 22 december ging de nieuwe Ierse minister van justitie, Nora Owen, akkoord met de vrijlating van negen IRA-gevangenen. In november was hun vrijlating uitgesteld na de moord op een postbeambte in Newry (zie boven). Owen, die ook bekend maakte dat 30 andere IRA-leden zeven dagen voorwaardelijk in vrijheid werden gesteld, noemde de vrijlating een belangrijk gebaar en een teken dat de Ierse regering het vredesproces actief steunde.

Buitenlandsehulp

Op 7 december zegde de Europese Commissie ECU 300 mln ($ 360 mln) toe ter ondersteuning van het vredesproces. Op 2 november hadden de VS $20 mln toegezegd ter stimulering van de economie van Noord-Ierland en de Ierse grensprovincies.

(Vorber.pag. 691/1 e.v.-1994)

IERLAND

VOORSTEL OM WET OP NOODBEVOEGDHEDEN IN TE TREKKEN

Tijdens een bijeenkomst van zijn Labour Party in Cork zei minister Dick Spring van buitenlandse zaken op 16 oktober 1994 dat hij de regering zou voorstellen de Wet op de Noodbevoegdheden (Emergency Powers Act) uit 1976 in te trekken. Krachtens deze wet, die de noodbevoegdheden had verlengd die sedert 1939 van kracht waren, verkeerde Ierland nog altijd ,,in een nationale noodtoestand".

Volgens Spring zou het intrekken van deze wet een .,krachtige en symbolische manier" zijn om duidelijk te maken dat de afkondiging van een staakt-het-vuren door de IRA in augustus (zie pag. 693/2-'94) en door de protestante loyalistische paramilitairen op 13 oktober (zie onder GROOT-BRITTANNIE) het einde markeerde van ,,een nationale nachtmerrie" voor Ierland.

Het Ierse kabinet boog zich op 18 oktober kort over de kwestie, maar stelde geen officieel tijdschema op voor de te volgen procedure.

Op 22 oktober voerde de Ierse politie een landelijke operatie uit om de ontwikkeling van militante republikeinse splintergroeperingen te

De Britse premier John Major (m.) verwelkomt zijn nieuwe Ierse ambtgenoot John Bruton (l.) en de Ierse minister van buitenlandse zaken Dick Spring (r.) op 20 december 1994 in Londen.

De leider en de plaats\-ervangend leider van de Labour Party, resp. Dick Spring (1.)en Rurl Quinn (r.),tijdens eenspoedzitting van de Labour-fractie in het parlement op 13 november 1994.

verhinderen. Tot de mensen die werden opgepakt voor ondervraging behoorden vermeende leden van de separatistische Republican Sinn Fein en het Irish National Republican Army.

PREMIER REYNOLDS TREEDT AF

Op 17 november trad Albert Reynolds (Fianna Fail) af als premier, nadat de Labour Party zich had teruggetrokken uit de 22 maanden oude regeringscoalitie.

De crisis begon op 11 november toen Labour-leider en vice-premier Dick Spring met zijn vijf partijgenoten wegliep uit een kabinetsvergadering, waarop procurcur-generaal Harry Whelehan benoemd zou worden tot voorzitter van het Hooggerechtshof, de op een na hoogste gerechtelijke post in Ierland. Reynolds zette de benoeming echter toch door bij afwezigheid van de Labour-ministers.

Whelehan, die er zeer conservatieve opvattingen op na hield in sociale kwesties. was in de loop van de regeerperiode van de coalitie betrokken geweest bij een aantal geruchtmakende zaken. zoals het besluit uit 1992 om een 14-jarig slachtoffer van verkrachting te verbieden naar Groot-Brittannië te reizen voor een abortus (zie pag. 468/2/3-'92). De Labour-bezwaren tegen zijn benoeming hadden echter vooral betrekking op zijn rol in de zaak van Brendan Smyth, een rooms-katholieke priester die in Noord-Ierland terecht moest staan wegens seksueel misbruik van kinderen. Op 24 oktober werd bekend dat Whelehans bureau zeven maanden nodig had gehad om het uitwijzingsverzoek te behandelen. (Smyth was in de tussentijd overigens vrijwillig naar Noord-Ierland teruggekeerd, waar hij in juni 1994 tot vier jaar gevangenisstraf was veroordeeld.) Labour nam geen genoegen met de verklaring van Whelehans bureau voor deze langdurige behandeling namelijk dat er geen precedenten waren. Op 13 november zei Spring dat Whelehans promotie naar het Hooggerechtshof bedoeld was om hem ervan te vrijwaren publiekelijk rekenschap af te leggen.

Toen de Dail (tweede kamer van het parlement) op 15 november bijeenkwam, gaf Reynolds toe dat er geen bevredigende verklaring was voor de vertraging bij de behandeling van het uitwijzingsverzoek, maar dat dit niets te maken had met Whelehans geschiktheid voor zijn nieuwe functie. Hij zei dat het hem ,,diep en oprecht speet" en dat het conflict met Labour op een misverstand berustte: maar hij bood geen verontschuldigingen aan. Oppositieleiders in de Dail namen hier geen genoegen mee.

De volgende dag, 16 november. kende een uiterst dramatisch verloop, met verschillende schorsingen van de Dail waarin Reynolds informatie over de zaak-Sinyth probeerde te vergaren. Uiteindelijk keerde hij zich tegen Whelehan en zei hij dat er wel degelijk een precedent was geweest in de zaak-Smyth (de zaak-Duggan in 1992), dat Whelehan hem om de tuin had geleid, dat ,,alshij nog steeds (procureur-generaal) was geweest, hij geen andere keuze had gehad dan af te treden" en dat Whelehans promotie een fout was geweest. Toen Spring de nieuwe procureur-generaal Eoghan Fitzsimons vroeg om een bevestiging van Reynolds laatste versie van het gebeurde, vertelde Fitzsimons echter dat Reynolds op 14 november, een dag voor zijn toespraak tot de Dail, al op de hoogte was van de zaak-Duggan. Daarop beschuldigde Spring Reynolds van het achterhouden van informatie en Whelehan van leugens. en maakte hij bekend dat ,.nochik noch mijn collega's ons vertrouwen kunnen geven aan de regering". waarop hij de Labour Party terugtrok uit de regering.

In de vroege ochtend van 17 november trad de regering af voordat er een motie van wantrouwen zou worden ingediend die zeker zou zijn aangenomen. Reynolds vroeg president Mary Robinson echter niet om het parlement te ontbinden. Zijn regering bleef aan als overgangsregering totdat er een nieuwe regering zou zijn gevormd.

Op 17 november trad Whelehan af ais voorzitter van het Hooggerechtshof.

AHERN GEKOZEN TOT LEIDER FIANNA FAIL

Op 19 november werd Bertie Ahern, waarnemend minister van financiën, gekozen tot leider van Fianna Fail nadat de enige andere kandidaat, waarnemend minister van justitie Maire Geoghegan-Quinn, haar kandidatuur had ingetrokken.

Na zijn verkiezing zei Ahern op een persconferentie dat hij een man van consensus was en dat hij een eind wilde maken aan 25 jaar van felle interne strijd in de partij. Commentatoren merkten op dat er met de 43-jarige gescheiden Ahern. die een verhouding met een andere vrouw had, een nieuwe generatie was aangetreden in de maatschappelijk conservatieve Fianna Fail en er een frisse wind zou waaien

Ahern zei dat als hij werd benoemd tot premier, hij zou pleiten voor een hervorming van de sociale wetgeving. het vredesproces in het Noorden weer op gang zou brengen, en de werkloosheid van 17 procent zou bestrijden. Ook aanvaardde hij verantwoordelijkheid voor zijn aandeel in de benoeming van Whelehan.

Op een vergadering van de Labour Party zette Spring op 21 november zijn voorwaarden uiteen voor deelname aan een nieuwe coalitie met Fianna Fail.

Bertie Ahern werd op 19 november 1994 gekozen tot nieuwe leider van de Fianna Fail-partij

Hij eiste onder meer dat het landsbestuiir toegankelijker werd en directer aanspreekbaar op zijn verantwoordelijkheid, dat de Dail een volledig onderzoek zou doen naar de zaak-Smyth, en dat er in 1995 een referendum kwam over echtscheiding (zie ook pag. 307/1 e.v.-'93;voor referendum in 1986 zie pag. 132/3 e.v.- '87).

Ondanks het feit dat opiniepeilingen aantoonden dat de meeste mensen geen nieuwe algemene verkiezingen wilden en dat men voor voortzetting van de bestaande coalitie was. hadden intensieve onderhandelingen tussen de partijen eind november nog niet geleid tot een akkoord over voortzetting van de coalitie of over de vorming van een zogenaamde .,regenboogcoalitie" waarin Fine Gael, Labour en andere kleine partijen (Progressieve Democraten en Democratisch Links) of onafhankelijke parlementariers zitting zouden hebben. (Zie pag. 93/2 en 307/1-'93 voor resultaten van de algemene verkiezingen in november 1992.)

NIEUWE COALITIE ONDER LEIDING VAN FINE GAEL

Op 15 december werd John Bruton beëdigd als Taoiseach (premier)van een zogeheten ,,regenboog"-coalitie,bestaande uit zijn centrumpartij Fine Gael (met acht ministers), de Labour Party van Dick Spring (zes) en het socialistische Democratic Left (een).De nieuwe coalitie had een meerderheid van vijf zetels in de Dail.

De 47-jarige Bruton, die tussen 1975 en 1987 verschillende keren minister was geweest, onder meer van financiën en van industrie en handel. stond bekend als economisch behoudend. Hij was sinds 1990 leider van Fine Gael en had in februari 1994 ternauwernood een aanval op zijn partijleiderschap overleefd (zie pag. 395/2-'94). Uit opiniepeilingen bleek dat hij als Taoiseach slechts kon rekenen op 10 tot 13 procent steun onder de bevolking.

Democratic Left van Proinsias De Rossa, dat voor het eerst in de regering zat, was in 1992 opgericht door dissidente Icdcn van de Workers' Party, (deze bleef als rompfactie over in het parlement, zie pag. 468/3 e.v.-'92), die zelf een afsplitsing was van de ,,Official Sinn Fein" uit de jaren zeventig. De huidige Sinn Fein had haar wortels weer in de ,,Provisional Sinn Fein". De twee Sinn Feins waren ontstaan door een breuk in de republikeinse gelederen in het begin van de jaren zeventig. toen het Provisionele Ierse Republikeinse Leger (IRA) zich had afgescheiden om gewapende strijd te gaan voeren. De 54-jarige De Rossa had aan het einde van de jaren vijftig in de gevangenis gezeten wegens lidmaatschap van de IRA.

Coalitie-onderhandeling Fianna Fail en Labour in vroeg stadium mislukt

Springs gesprekken met Bertie Ahern over het herstel van de Fianna Fail-Labour-coalitie waren op 5 december gestrand.

De *Irish* Times had op 5 december geschreven dat Reynolds Harry Whelehan op 14 november persoonlijk had verzocht af te treden als voorzitter van het Hooggerechtshof, een dag voordat hij hem in het openbaar in de Dail steunde.

REGERING BELOOFT REFERENDA OVER NOORD-IERLAND EN OVER ECHTSCHEIDING

Bruton, wiens Fine Gael van oudsher meer dan Fianna Fail geneigd was te luisteren naar de zorgen van unionisten in Ulster ten aanzien van Noord-Ierland, liet weten dat zijn regering zich geheel stelde achter de" Verklaring van Downing Street uit december 1993 (zie pag. 392/2 e.v.-'94).De nieuwe regering beloofde in 1993 ook een volksraadpleging te houden over echtscheiding.

Op 16 december was Bruton gastheer van een bijeenkomst van het Forum voor Vrede en Verzoening, het geheel Ierse orgaan dat op initiatief van Reynolds was opgericht binnen de Verklaring van Downing Street. Brutons handdruk met Sinn Fein-leider Gerry Adains werd breed uitgemeten in de media

Op 20 december voerde Bruton gesprekken met de Britse premier John Major (zie ook onder GROOT-BRITTANNIË).

Samenstelling van het kabinet

Taoisrach (premier) - John Bruton*' (FG); Tanaiste (vice-premier). buitenlandse zaken - Dick Spring (Lab.);gezondheidszorg - Michael Noonan* (FG);landbouw, voedsel en bosbouw - Ivan Yates* (FG): toerisme en handel - Enda Kenny* (FG):verkeer. energie en verbindingen - Michael Lowry* (FG); justitie - mevr. Nora Owen* (FG); ondernemingen en werkgelegeniieid - Richard Bruton" (FG);defensie en marine - Hugh Coveney" (FG); milieu - Brendan Huwlin+ (Lab.):gelijkheid - Mervyn Taylor+ (Lab.); kunst, cultuur en Gaeltacht - Michael D. Higgins (Lab.):financiën - Ruairi Quinn+ (Lab.)sociale voorzieningen - Proinsias De Rossa' (DL); onderwijs -mevr. Niamh Bhreatnach (Lab)

FG - Fine Gael; DL - Democratic Left; Lab. - Labour.
* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde portefeuille.

(Vor.ber.pag. 694/2/3-1994)

President Mary Robinson (l.) poseert op 15 december 1994 met de nieuwe premier John Bruton.

OOSTENRIJK

DEELSTAATVERKIEZINGEN IN VORARLBERG

Bij provinciale verkiezingen in Vorarlberg op 18 september 1994 behaalde de regerende Oostenrijkse Volkspartij (OVP) onder leiding van provinciaal gouverneur (premier) Martin Purtscher 20 van de 36 zetels, evenveel als in oktober 1989 (zie pag. 792/2 e.v.-'90). De partij behaalde echter voor het eerst in tientallen jaren geen absolute meerderheid, maar bleef steken op 49,8 procent.

De uiterst rechtse Vrijheidspartij van Oostenrijk (FPO) kwam als tweede partij uit dc bus (zoals eerder in Wenen en Karinthie was gebeurd). Zij vergrootte haar stemmenaandeel met 2.3 procent tot 18.5 procent en ging van zes naar zeven zetels. De Socjaal-Democratische Partij van Oostenrijk (SPO) kwam uit op 16,2 procent en zes zetels (voorheen acht), en het Groene Alternatief op 7,7 procent en drie zetels (voorheen twee). Het Liberaal Forum, dat zich in 1993 had afgescheiden van de FPÖ (zie pag. 543/1-'93), kreeg 3,5 procent van de stemmen, te weinig voor een zetel.

FPO WINT ALGEMENE VERKIEZINGEN

Bij de algemene verkiezingen op 9 oktober leden de regerende SPO van federaal kanselier Franz Vranitzky en haar coalitiepartner, de ÖVP van scheidend vice-kanselier Erhard Busek een gevoelige nederlaag.

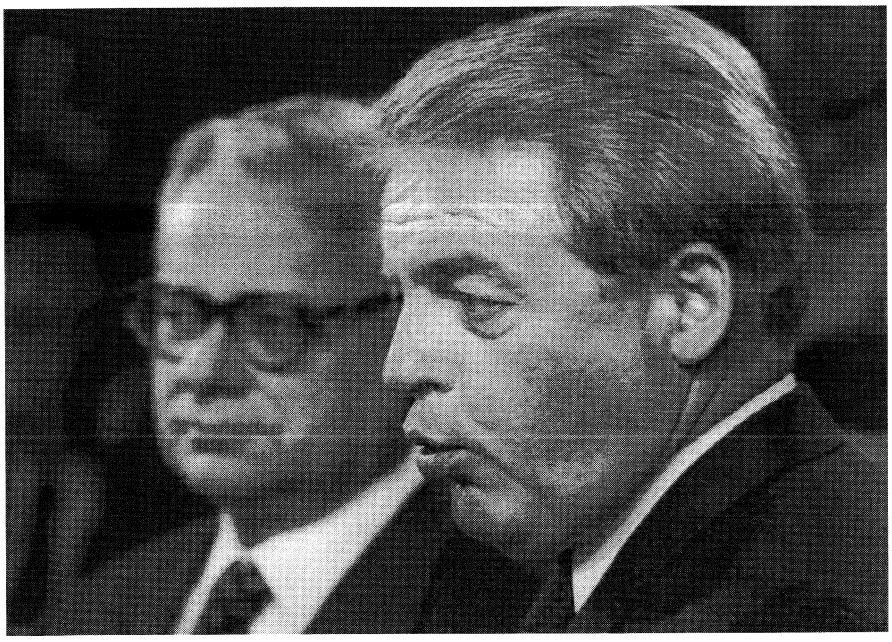

De twee verliezers van de algemene verkiezingen op 9 oktober 1994: OVP-leider en vice-kanselier Erhard Busek (1.)en SPO-leider en kanselier Franz Vranitzky (r.).

Vergeleken met de algemene verkiezingen van 1990 (zie pag 794/1- 90) behaalde de uiterst rechtse FPO 6 procent meer stemmen. volgens FPÖ-leider Jörg Haider een „fantastisch" resultaat, terwijl de SPÖ ruim 7 procent en de ÖVP ruim 4 procent verloren, voor beide partijen het slechtste resultaat sedert 1943. Het landelijke dagblad *Die Presse* schreef dat „alles in de Oostenrijkse politiek op zijn kop is gezet".

In de verkiezingscampagne had Haider ingespeeld op de vreemdelingenhaat door immigranten de schuld te geven voor de stijgende criminaliteitscijfers. Ook richtte hij zijn pijlen op de corruptie binnen de SPO en ÖVP en had hij kritiek op het omvangrijke patronagesysteem dat zij hadden opgebouwd.

De Groenen. onder leiding van Madeleine Petrovic, wonnen terrein en het Liberaal Forum, dat geleid werd door Heide Schmidt. behaalde ruim 4 procent van de stemmen en kwam voor het eerst in de Nationalrat (tweede kamer van het parlement).

Uitslagen algemene verkiezingen

	Stemmenpercentage		Zetels	
	1994	1990	1994	1990
SPÖ	35.23	42,78	63	80
ÖVP	27,74	32.06	52	60
FPO	22,64	16,63	42	33
Groenen	7,01	4,78	13	10
Liberaal Forum	5,74	-	11	
Overige	1.64	3,75	0	0
Totaal	100,0	100,0	i83	183

Opkomst: 78,06 procent van 5.773.660 stemgerechtigden (86 procent in 1990).

REGERING TREEDT Ai? START COALITIEBESPREKINGEN

Op 11 oktober diende kanselier Franz Vranitzky officieel het ontslag van zijn regering in

Op 14 oktober belastte president Thomas Klestil Vranitzky met de vorming van een nieuwe regering. Later die dag begon Vranitzky besprekingen met Busek.

OPNIEUW VORMING SPÖ-ÖVP COALITIE

Hoewel de twee partijen van de regeringscoalitie een grote nederlaag hadden geleden bi?de algemene verkiezingen van 9 oktobei bereikte interimkanselier Franz Vranitzky op 25 november een akkoord over voortzetting van de ,,grote coalitie ' van zijn SPO met de OVP Op 30 november werd een vrijwel ongewijzigd kabinet beedigd

In het coalitieakkoord besloten beide partijen in vier jaar tijd ruim Sch 250 mrd te bezuinigen op de overheidsuitgaven en het begrotingstekort aan te passen aan de convergentiecriteria voor economische en monetaire eenheid uit het Verdrag van Maastricht over de Europese Unie (waarvan Oostenrijk in januari 1995 deel ging uitmaken). Verwacht werd dat het begrotingstekort voor 1994 Sch 117 mrd zou bedragen. ofwel 4,7 procent van het bruto binnenlands produkt (EEP). terwijl in het verdrag van Maastricht wrrd gestreefd naar 3 procent van het BBP ($ 1 = Sch 10,9731 op 23 november 1994)

Er werd bezuinigd door te korten op kinderbijslag, werkloosheidsuitkeringen. gezondheidszorg en andere sociale programma's. Het aantal overheidsambtenaren zou u-orden oerminderd en de loonstijging in de overheidssector zou in 1995 worden beperkt tot 2 procent (minderdan de verwachte inflatie van 2.5 procent). De pensioengerechtigde leeftijd zou stapsgewijs worden verhoogd. Voor onderwijs en onderzoek werd echter meer geld beschikbaar gesteld. Jaarlijks zouden 50.000 apparte-

De drie winnaars van de algemene verkiezingen poseren op 9 oktober 1994 voor de pers. V.l.n.r. FPO-leider Jörg Haider, Heide Schmidt van Liberaal Forum, en Madeleine Petroric van de Groenen.

Het nieume Oostenrijkse kabinet op 12 december 1994. V.l.n.r. zittend: Brigitte Ederer, Aloïs Mock. Christa Krammer. Johanna Dohnal. Franz Vranitzky. Erhard Busek, Maria Rauch-Kallat, Sonja Moser; staand: Wolfgang Schussel. Wilhelm Molterer, Johannes Ditz. Ferdinand Lacina. Gerhard Schaffer. Nikolaus Michalek. Caspar Einem, Werner Fasslabend, Rudolf Scholten. Franz Loschnak. Josef Hesoun, Viktor Klima, Martin Bartenstein.

menten worden gebouwd en er zouden 200.000 nieuwe banen worden gecreeerd.

Samenstelling van het kabinet

Federaal kanselier - Franz Vranitzky (SPO): vice-kanselier. onderwijs en cultuur - Erhard Busek+ (ÖVP); vrouwenaangelegenheden in de federale kanselarij - mevi-. Johanna Dohnal (SPO): buitenlandse zaken - Aloïs Mock (OVP):economische zaken - Wolfgang Schüssel (OVP): werkgelegenheid en sociale zaken - Josef Hesoun (SPO); financiën - Ferdinand Lacina (SPO); volksgezondheid, consumentenbescherming en sport - mevr. Christa Krammer (SPO); binnenlandse zaken - Franz Loschnak (SPO):jeugd- en gezinszaken - Sonja Moser* (ÖVP); justitie - Nikolaus Michalek (onafhankelijk):defensie - Werner Fasslabend (OVP):landbouw en bosbouw - Wilhelm Molterer* (OVP):milieu - mevr. Maria Rauch-Kallat+ (OVP); nationale economie en verkeer - Viktor Klima (SPO): wetenschap, onderzoek en kunst - Rudolf Scholten (SPO).

*Nieuwe benoeming.
+Gewijzigde verantwoordelijkheid.
Ook werden er vijf onderministers benoemd

GEVANGENISSTRAF VOOR NEONAZI

Op 19 oktober werd Gottfried Kussel door een rechtbank in Wenen veroordeeld tot 11 jaar gevangenisstraf voor de oprichting van de neonazistische Buitenparlementaire Volksoppositie (Volkstreue ausserparlementarische Opposition, VAO), die hij tot aan zijn arrestatie in januari 1992 had geleid (zie pag. 239/1-'92).

Küssel was in september 1993 aanvankelijk tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeeld (zie pag 628/1-'94) maar vanwege procedurefouten en nieume bewijzen moest het proces overgedaan worden

De VAO zou betrokken zijn geweest bij de bombrieven die naar vluchtelingen- en immigrantenorganisaties waren gestuurd (maar die alle onschadelijke waren gemaakt) in de week voor de verkiezingen. Deze incidenten deden sterk denken aan de golf bombrieven die in december 1993 waren verstuurd en waarvan er een de burgemeester van Wenen Helmut Zilk had verwond.

OOSTENRIJK ERKENT SCHULD AAN HOLOCAUST

Op 15 november, tijdens het eerste bezoek van een Oostenrijkse president aan Israël, erkende president Thomas Klestil dat ,,onderde ergste volgelingen van het naziregime zich veel Oostenrijkers bevonden" en dat ,,we dit misschien te laat hebben toegegeven". (Voor Vranitzky's bezoek aan Israël in zijn hoedanigheid als Oostenrijks kanselier in juni 1993;zie pag. 720/2-'93).

(Vor.ber.pag. 627/3 e.v.-1994)

SPANJE

ETA-AANSLAG. BELEID TEN AANZIEN VAN ETA. REGIONALE ONTWIKKELINGEN. BEGROTING VOOR 1995. CORRUPTIE-ZAKEN

De Baskische afscheidingsbeweging ETA (Euzkadi ta Askatasuna) werd verantwoordelijk gehouden voor de aanslag met een autobom in het centrum van Madrid, die op 29 juli 1994 het leven kostte aan luitenant-generaal Francisco Vesguillas, directeur-generaal voor politieke verdediging (een sleutelpost op het ministerie van defensie), en zijn chauffeur. Ook een burger kwam om het leven en 14 menseri raakten gewond, van wie drie zeer ernstig. Van de negen slachtoffers die ETA-aanslagen inmiddels in 1994 hadden geëist, waren er vijf militai e officieren.

De regering had op 16 juli een omstreden initiatief aangekondigd. waarbij gedurende drie maanden de gevangenisstatus ,,der-de Klasse" (semi-vrijheid) zou gelden voor 30 van de 500 ETA-leden die lange gevangenisstraffen uitzaten.

Eveneens uiterst omstreden was het regeringsbesluit om de derde-klassestatus te verlenen aan twee voormalige politieagenten die in 1991 elk tot meer dan 110 jaar gevangenisstraf waren veroordeeld (zie pag. 304/1/2-'92) voor hun aandeel in een .,vuile oorlog" tegen de ETA, die in het begin van de jaren tachtig werd gevoerd door de rechtse Antiterroristische Bevrijdingsgroepen (GAL).José Amedo en Michel Dominguez verlieten de gevangenis op 26 juli.

Hongerstaking ETA

De ETA-leiding droeg haar 600 gevangenzittende leden op 29 augustus op met ingang van 5 september in hongerstaking te gaan, in wat werd gezien als een poging de controle over hen terug te krijgen.

Het besluit was genomen om het ogenschijnlijke succes van het regeringsbeleid te bestrijden, dat gericht was op de geleidelijke en selectieve maatschappelijke herintegratie van ETA-leden die het geweld hadden afgezworen. Nadat al 23 gevangenen deze vorm van herintegratie hadden aanvaard. zouden er nog 100 genegen zijn hun voorbeeld te volgen en uiteindelijk waarschijnlijk nog eens 200. De resterende 300 waren het doelwit van ETA-pogingen om te bewerkstelligen dat een harde kern behouden zou blijven die de rest zou kunnen beïnvloeden.

Twee ETA-gevangenen verklaarden begin augustus publiekelijk af te zien van geweld. Een van hen werd uit de ETA gezet omdat hij de geweldscampagne van de beweging had bekritiseerd.

Premier Felipe Gonzalez Marquez beschuldigde op 26 augustus de grootste rechtse oppositiepartij, de Volkspartij (PP). ervan met haar huidige campagne tegen het herintegratie-initiatief het antiterrorismepact van Ajurea Enea uit 1987 te schenden, dat door alle partijen was ondertekend.

Een grote klap voor de ETA was de arrestatie, op 23 augustus in Frankrijk, van Idoia Lopez Riaño, een van de meest

gezochte ETA-leden, die werd verdacht van betrokkenheid bij aanslagen die in totaal aan 23 mensen het leven hadden gekost.

Beleid ten aanzien van ETA

Op 14 september beloofde de regering een wetshervorming u-aardoor rechtbanken besluiten konden beoordelen over de ..maatschappelijke herintegratie" van ETA-leden die het geweld hadden afgezworen (zie boven).

Het herintegratieprogramma stuitte op heftige tegenstand van de rechtse oppositionele Volkspartij (PP) en de Baskische Nationalistische Partij (PNV). Commentatoren suggereerden echter dat de regering er dank zij de voorgestelde hervorming net in was geslaagd voldoende politieke consensus te behouden om te voorkomen dat het Ajurea Enea .,staatspact" tegen terrorisme uit 1987 volledig onderuitgehaald zou worden.

Op 14 september namen de Franse autoriteiten 230 kilo explosieven in beslag bij de ontdekking van een grote bommenfabriek van de ETA in Mouguerre in de Franse Pyreneeën nabij Bayonne. Zes mensen werden gearresteerd onder wie twee vooraanstaande ETA-leden.

ETA-leiders gearresteerd

Op 17 november arresteerde de Franse politie in een voorstad van de Zuidfranse havenstad Toulon vijf ETA-leiders. Onder de arrestanten bevond zich de bekende tweede man van de guerrillabeweging, Felix Alberto Lopez de la Calle, die bekend stond als ,,Mobutu".

De dag daarop arresteerde de Spaanse politie José Luis Martin Carmona. die bekend stond als ,,Koldo", en de leider was van een van de actiefste cellen van de ETA in Bilbao. Hij werd samen met een andere guerrillastrijder gevangengenomen na twee vuurgevechten, waarbij een derde guerrillastrijder om het leven kwam.

Regeringsfunctionarissen noemden de arrestaties de ernstigste slag voor de ETA sinds de arrestatie van verscheidene leiders in Zuid-Frankrijkinmaart 1992 (zie 324/1 e.v.-'93).

Redondo vrijgelaten zonder aanklacht

Het Hooggerechtshof liet Nicholas Redondo, voormalig leider van de Algemene Arbeidersvakbond (UGT), vrij zonder aanklacht nadat hij op 11-13 juli was verhoord in verband met de ineenstorting van de door de UGT geleide onroerendgoedgroep PSV (zie pag. 400/3 e.v.-'94). In afwachting van hun proces zaten al twee andere functionarissen gevangen.

Chaves herverkozen als president van Andalusië

Manuel Chaves Gonzalez van de regerende Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE) werd op 29 juli herkozen als president van de regionale regering van Andalusië.

Geen enkele partij had een meerderheid in het nieuwe regionale parlement dat in juni was gekozen (zie pag. 632/1/2-'94), maar het oiîverwachte besluit van de coalitie van Verenigd Links en de Groenen (IU-Los Verdes) om niet te stemmen, bezorgde Chaves de overwinning met 45 tegen 41 stemmen. Diego Valderas van de IU was eerder in de maand tot voorzitter van het regionale parlement gekozen.

Nederlaag voor PSOE in Andalusisch parlement

De regerende PSOE in Andalusië, die werd geleid door president Manuel Chaves, leed op 9-10 augustus een aantal nederlagen in het regionale parlement bij stemmingen over moties die betrekking hadden op de regionale financiën. Sinds de regionale verkiezingen in juni (zie pag. 631/3 e.v.-'94) ontbrak het Chaves' regering aan een absolute meerderheid en kon zij worden verslagen door een combinatie van de PP. Verenigd Links (IU) en regionalisten.

Deze tegenslagen, die de regering-Chaves dwongen af te zien van een nieuw begrotingsstelsel dat door het nationale parlement was aangenomen in oktober 1993, bedreigden de moeizame alliantie met Catalaanse nationalisten die dc PSOE landelijk in het regeringszadel hield. Volgens het voorgestelde nieuwe begrotingsstelsel mochten regionale regeringen beschikken over 15 procent van de opbrengst van de ter plaatse geheven belastingen – een regeling die gunstig was voor rijke regio's zoals Catalonië. maar veel minder aantrekkelijk voor de armere zuidelijke regio Andalusië. PSOE-functionarissen beschuldigden de oppositie ervan een mig te willen drijven tussen de landelijke regering en haar Catalaanse bondgenoten, die het nog eens moesten worden over dc begroting voor 1995.

Debat over status van autonome regio's

De Senaat stemde op 28 september unaniem in met een plan ter bestudering van een hervorming van de Eerste Kamer, die dan zou worden omgevormd tot een kamer van vertegenwoordigers van de 17 autonome regio's.

De stemming vond plaats aan het einde van een historisch driedaags debat in de Senaat over de toekomstige verhouding tussen autonome regio's en federale regering. Het debat werd bijgewoond door alle presidenten van de autonome regio's, met uitzondering van José Antonio Ardanza van Baskenland, die weigerde mee te doen en het debat een ,,theaterklucht" noemde. President Jordi Pujol van Catalonië drong aan op een speciale behandeling van zijn regio. die hij als een aparte natie omschreef.

Premier Felipe Gonzalez noemde het initiatief een ,,coëxistentieproject", dat tot doel had de pluriformiteit aan nationaliteiten en regio's te integreren. Hij benadrukte echter dat een voorwaarde voor het hervormingsproces was dat alle partijen het eens zouden blijven over de grondwetswijziging. Ook pleitte hij voor aanpassingen in het systeem van financiering van de regio's. een grotere zeggenschap van de regio's in het Europees beleid en wetgeving voor de stroomlijning van het ambtenarenapparaat en de hervorming van het belastingrecht.

Status van Ceuta en Melilla

De regering noemde het op 29 september ,,ongepast" dat in Marokko de Spaanse territoria Ceuta en Melilla, steden aan de noordkust van Marokko, vergeleken waren met de Britse en Portugese koloniën Hongkong en Macao, die binnen afzienbare tijd weer onder Chinees bestuur zouden komen.

De Marokkaanse regering had een krachtig diplomatiek offensief aangekondigd over de toekomst van Ceuta en Melilla nadat de Spaanse regering op 2 september hun autonome status had goedgekeurd. De plaatselijke gemeenteraden mochten nu worden vervangen door uit 25 leden bestaande assemblées met een uitvoerend orgaan en een president. hetgeen een verhoging van hun politieke status betekende. De wetgevende bevoegdheden van de nieuwe organen zouden echter beperkter zijn dan die van andere autonome regio's.

Breuk in regeringscoalitie op Canarische Eilanden

Op 24 september verloor de rechtse Canarische Coalitie (CC) haar meerderheid in de regionale regering, toen een fractielid van de Canarische Nationalistische Partij (PNC) overliep naar de oppositionele Grupo Mixto (Gemengde Groep).

Regionale verkiezingen in Baskenland

Uit verkiezingen voor het Baskische regionale parlement op 23 oktober bleek dat de steun voor extremistische separatistische partijen en voor de regerende PSOE afnam. De Baskische Nationalistische Partij (PNV) bleef de grootste groepering. maar haar oude coalitie met de Baskische Socialistische Partij (PSE) had niet langer een meerderheid. De PNV begon besprekingen om een nieuwe werkbare meerderheid te vormen.

Op 27 oktober waarschuwde de parlementaire woordvoerder van de PNV, Iñaki Anasagasti,

dat als de PSE in oppositie ging. de PNV haar steun aan de PSOE op landelijk niveau zou stoppen.

In het nieuwe regionale parlement waren de zetels als volgt verdeeld (tussen haakjes de oude zetelaantallen): PNV 22 (22), PSE-Euskadiko Ezkerra (EE) 12 (deze partijen waren in 1993 gefuseerd: in 1990 had de PSE 16 zetels en de EE 6), Herri Batasuna (HB, de politieke vleugel van de ETA) 11 (13). Volkspartij (PP) 11 (6). Eusko Alkartasuna (EA) 8 (9), Verenigd Links (IU)6 (geen),Alavesan Eenheid (UA)5 (3).

De opkomst was 60 procent en er deden zich geen gewelddadige incidenten voor tijdens de campagne of op de dag van de verkiezingen.

In de HB voltrok zich naar verluidt een breuk tussen degenen die de gewapende strijd wilden voorzetten en degenen die politieke participatie voorstonden zoals Sinn Fein in Koord-Ierland deed (zie pag. 693/2-'94). HB onderhield nauwe banden met Sinn Fein.

Akkoord over vorming Baskische regering

Op 26 december tekenden de Baskische Nationalistische Partij (PNV), Baskische Solidariteit (Eusko Alkartasuna, EA) en de Baskische Socialistische Partij (PSE) een coalitieakkoord. De coalitie, die beschikte over 42 van de 75 zetels in het Baskische parlement, volgde de scheidende PNV-PSE-regering op. Ook de nieuwe regering stond onder leiding van José Antonio Ardanza (PNV).

Uitspraak Constitutionele Hof over gebruik Catalaans op school

Op 23 december oordeelde het Constitutionele Hof dat de wet op de ,,taalkundige normalisatie" uit 1983 die het onderwijs in de Catalaanse taal op Catalaanse scholen bevorderde, conform de grondwet was aangezien zij leerlingen ook de mogelijkheid open liet om onderwijs in het Spaans te volgen.

Presentatie begrotingroor 1995

Op 29 september presenteerde minister Pedro Solbes Mira van economie en financiën de begroting voor 1995 aan de Cortes (parlement). Het kabinet had de begroting op 23 september goedgekeurd.

Op 22 september had de Catalaanse Convergentie en Eenheid (CiU) van Jordi Pujol besloten de regeringsvoorstellen te steunen. waardoor de minderheidsregering van premier Gonzalez in het zadel kon blijvrn Pujol benadrukte echter dat het alleen om de begroting ging en dat er grote meningsverschillen over het beleid bleven bestaan.

De begroting ging uit van een groei van het bruto binnenlands produkt (BBP) van 2.8 procent in 1995. In vergelijking met 1994 voorzag de begroting in (i) een stijging van de overheidsinkomsten van 7,1 procent; (ii) een verhoging van de uitgaven met 3.8 procent. iets boven de voorspelde inflatie van 3,5 procent: en (iii) een overheidstekort van 4.9 procent van het BBP (6,7 procent in 1994). Solbes hoopte dat er 175.000 tot 220.000 banen gecreëerd konden worden.

De Baskische president José Antonio Ardanza (2de v.l.) en zijn vrouw Gloria Urtiaga (l.) in gesprek met gast José Ma ia Ugarte tijdens een receptie in Vitoria na afloop van de verkiezingen op 23 oktober 1994.

Begroting voor 1995 goedgekeurd

Op 27 december keurde het Congres de begroting voor 1995 goed, waarin uitgaven voorzien waren van 28.770 mrd ptas. Dit was 90 mrd ptas meer dan het oorspronkelijke voorstel, hetgeen te wijten was aan wijzigingen in de Senaat (zie ook boven). De inkomsten werden geraamd op 24.770 mrd ptas, wat een tekort betekende van 4.000 mrd ptas ($ 1= 131,63 ptas op 30 december 1994).

Corruptie-zaken

Op 17 oktober werd de vooraanstaande Catalaanse zakenman Javier de la Rosa gearresteerd in verband met (i) kredieten die de Catalaanse regering aan zijn verlieslijdende houdstermaatschappij Gran Tibidabo had verleend, en (ii) zijn rol in het regelen van grote investeringen in Spanje namens het (officiële) Investeringsbureau van Koeweit.

De la Rosa werd beschuldigd van fraude; misbruik van overheidsgelden en vervalsing van documenten. Na zijn arrestatie werd het aftreden geëist van hoge functionarissen van de Catalaanse regering. die had geprobeerd een officieel onderzoek naar zijn zakelijke activiteiten door het regionale parlement te voorkomen. De la Rosa was steeds gesteund door de Catalaanse president Jordi Pujol.

Op 24 oktober werd de leider van de Cantabrische regering, Juan Hormaechea Cazon, veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf wegens wanbestuur en misbruik van overheidsgelden. Ook mocht hij 14 jaar geen openbaar ambt bekleden.

Juan Hormaechea Cazon diende op 5 november zijn ontslag in als regeringsleider van Cantabrie. Daarmee voorkwam hij dat het Cantabrische parlement op 7 november twee moties van wantrouwen zou behandelen. In januari had hij een motie van wantrouwen overleefd (zie pag. 401/3 c.v.-'94).

Op 20 oktober keurde de centrale regering een nieuwe wet goed die strengere regels stelde aan het melden van belangen en activiteiten door iedereen die een hoog ambt bekleedde. Wie daar geen gehoor aan gaf, kon worden ontslagen en een boete krijgen tussen 100.000 en 1 mln ptas. ($ 1 = 124,705 ptas op 21 oktober 1994).

Premier Gonzalez beschuldigd van corruptie

Begin november verscheen in de krant EL Mundo een reeks berichten waarin werd beweerd dat premier Felipe Gonzalez Marquez zich schuldig had gemaakt aan corruptie.

Eerst berichtte de krant dat de zwager van Gonzalez, Francisco Palomino, profijt had getrokken van de verkoop van een boilerfabriek, die eigendom was van zijn familie, aan een bedrijf dat Palomino vervolgens aanstelde als directeur. Later berichtte de krant dat het bedrijf dankzij Palomino's contacten het contract

verwierf voor de aanleg van het elektronische systeem in de atoomschuilkelder die in de officiële woning van de premier werd gebouwd.

Het was de eerste keer dat Gonzalez persoonlijk van corruptie was beschuldigd in de reeks schandalen waarin de regerende PSOE en hoge regeringsfunctionarissen de laatste jaren verwikkeld waren geraakt. Regeringsfunctionarissen ontkenden de aantijgingen categorisch, terwijl Gonzalez op 10 november voor de televisie zei: ,,Ik heb nooit persoonlijk voordeel van mijn positie genoten"; hij beschuldigde degenen die zijn familie in de politieke arena trachtten te sleuren van ,,morele lafheid" en beschuldigde meer in het algemeen een niet nader genoemde ,.minderheid" van samenzwering om het ,,kalmeklimaat" en het economische herstel te verstoren

Schandaal over ,,vuile oorlog"

De socialistische minderheidsregering van Felipe Gonzalez Marquez kwam in december onder druk te staan naar aanleiding van vermeende banden tussen de regering en de Antiterroristische Bevrijdingsgroepen (Grupos Antiterroristas de Liberacion, GAL) in de jaren tachtig. GAL had tussen 1983 en 1987 ten minste 23 moorden en allerlei aanslagen gepleegd op vermeende leden van de Baskische afscheidingsbeweging ETA.

Op 19-20 december werd de 42-jarige Julian Sancristobal. die in de periode 1984-'87 directeur-generaal staatsveiligheid op het ministerie van binnenlandse zaken was geweest en de rechterhand van oud-minister van binnenlandse zaken. José Barrionuevo, gearresteerd samen met vier voormalige hoge politiefunctionarissen op verdenking van poging tot moord. onwettige detentie en de verduistering van overheidsgeld in verband met GAL-operaties. Sancristobal en twee anderen werden vastgehouden in de gevangenis. De anderen werden op borgtocht vrijgelaten.

De arrestaties waren het gevolg van nieuwe verhoren door Baltasar Garzon. de toprechter die de corruptie bestreed (zie ook 63011 e.v.-'94), van twee voormalige politieagenten. José Amedo en Michel Dominguez die in 1991 tot langdurige gevangenisstraffen waren veroordeeld in verband met GAL-aanslagen (zie pag.304/1/2-'92 en boven). Tijdens hun proces waren geen duidelijke banden tussen GAL en het ,.staatsapparaat" aan het licht gekomen, maar in een artikelenreeks in de Spaanse krant El *Mundo* eind december hadden de twee mannen beweerd dat de regering-Gonzalez GAL had ,.georganiseerd" en dat de operaties waren gefinancierd uit ,.gereserveerde fondsen" van de regering. Op 21 december werden beide mannen ~oonvaardelijkvrijgelaten.

Na een aanvankelijk stilzwijgen verklaarde Gonzalez op 22 december dat het ..absoluut onmogelijk is dat ook maar iemand kan bewijzen dat de regering iets had uit te staan met GAL". Op 29 december zei hij dat zijn regering ,,nauwkeurig binnen het kader van de wet (had) opgetreden in een situatie die buitengewoon moeilijk was". In een verklaring voor een parlementscommissie op 30 december ontkende minister Juan Alberto Belloch van justitie en binnenlandse zaken dat er bewijzen waren achtergehouden in de GAL-zaak.

Beschuldigingen in Banesto-affaire. Voormalige directeur opgepakt

Op 15 november werden de voormalige directeur van de Banco Español de Credito (Banesto), Mario Conde, en negen voormalige bestuursleden in staat van beschuldiging gesteld wegens frauduleus beheer van de bank, in het bijzonder wegens het vervalsen van documenten en verduistering.

Banesto was met hoge schulden failliet gegaan en in december 1993 was de raad van bestuur vervangen (ziepag. 399/3 e.v.-'94). In het kader van een reddingsoperatie was Banesto in april 1994 overgenomen door de Banco Santander (zie pag. 631/2 e.v.-'94).

De parlementscommissie die het Banesto-faillissement onderzocht, publiceerde op 24 november een rapport waarin Conde en de andere bestuursleden ervan werden beschuldigd de financiële situatie van de bank voor de aandeelhouders geheim te hebben gehouden. In het rapport werd ook gewag gemaakt van 13 vermoedelijk onregelmatige transacties.

Mario Conde. de voormalige directeur van de Banesto Bank, en zijn rechterhand Arturo Romani werden respectievelijk op 23 en 16 december in voorlopige hechtenis genomen in verband met beschuldigingen wegens frauduleus beheer van de bank. Beide mannen werden vóór hun hechtenis verscheidene dagen ondervraagd, met name over de mogelijke verduistering van 7 mrd ptas ($32 mln).

Deregulering telecommunicatiesector

Op 7 oktober maakte de regering een aantal maatregelen bekend om de telecommunicatiesector te dereguleren.

Het monopolie van Telefonica als nationale beheerder van het telecommunicatienet zou op 1 januari 1998 aflopen, zoals was vastgelegd in het snelle tijdsschema voor deze sector door de Europese Commissie. Door af te zien van een overgangsperiode van vijf jaar, die EU-lidstaten met een zwakkere economie werd gegund. gaf de Spaanse regering volgens de *Financial* Times van 10 oktober te kennen dat zij ,.gelijke tred (wilde) houden met de rijke economieën van de Europese Unie". De regering zou een veto houden over beslissingen van voormalige staatsbedrijven die van strategisch belang werden geacht.

Telefonica, dat voor 32 procent in handen van de overheid was, zou een van de twee toekomstige kabeltelevisievergunningen krijgen en een van de twee concessies voor een nieuw mobiel-telefoonnet. De regering liet weten dat het de voorkeur gaf aan een voornamelijk Spaans consortium als beheerder van het tweede basisnet in 1998.

Stakingen bij Iberia. Akkoord over reddingspakket

Personeel van de nationale luchtvaartmaatschappij Iberia staakte in november driemaal 24 uur om te protesteste en tegen plannen van de directie om banen af te stoten en op salarissen te bezuinigen ten einde de kosten van het verlieslijdende bedrijf te drukken.

Na de laatste staking, op 28 november, ging de directie akkoord met de meeste vakbondseisen. De lonen zouden met 8 procent worden verlaagd (in plaats van met 15 procent) en de 3.500 gedwongen ontslagen zouden worden uitgesmeerd over drie jaar (in plaats van over twee jaar). Twee vakbondsleden zouden zitting nemen in het vier leden tellende bestuur.

De regeling werd toegejuicht door minister Juan Manuel Eguiagaray van industrie. die zei dat deze de weg bereidde voor een nieuwe financiële overheidsinjectie in de luchtvaartmaatschappij. (Krachtens de concurrentiebepalingen van de Europese Unie. zou een dergelijk besluit moeten worden goedgekeurd door de Europese Unie.)

Bosbranden en watertekorten

Medio juli hadden bosbranden, veroorzaakt door blikseminslag, naar schatting 1.200 vierkante km. bos verwoest in noordelijke, oostelijke en zuidelijke streken. Dit was meer dan in het hele voorgaande jaar. Tienduizenden mensen werden uit hun huizen verdreven en er vielen 13 doden.

De regering kwam op 22 juli tussenbeide in een bittere interregionale vete die werd veroorzaakt door de uiterst geringe regenval, toen zij de regio Castilië-La Mancha opdroeg 55.000 kubieke meter water af te staan aan Valencia.

Onthulling van nucleair ongeluk

Op 24 oktober kwam het Madrileense dagblad El *País* met bijzonderheden over het ergste nucleaire ongeluk dat het land ooit had getroffen en dat, 24 jaar later. nog steeds ernstige gevolgen voor het milieu had.

Toen technici van het Juan Vigon Centrum voor Kernenergie in Madrid op 7 november 1970 700 liter hoog-radioactieve vloeistof aan het overgieten waren, kwam 40-80 liter via de riolering van de stad terecht in de Manzanares-rivier en vandaar in de Jarama en de Taag. Het ongeluk was geheim gehouden, hoewel de gewassen op de oevers van de getroffen rivieren duidelijk waren aangetast.

(Vor.ber.pag. 630/1 e.v.-1994)

AMERIKA

PERU

ULTIMATUM AAN GUERRILLASTRIJDERS

In een toespraak tut het Congres op 28 juli 1994. waarin hij zei dat het ,,terrorisme" was verslagen. gaf president Alberto Keinya Fujimori de twee grootste guerrillagroeperingen - het maoïstische Lichtend Pad (Sendero Lurninoso) en de Revolutionaire Beweging Tupac Amaru (MRTA) - tot 1 november de tijd zich over te geven in het kader van de zogenaamde Berouwwet uit 1992.

Op 20 juli bevestigde Fujimori dat er periodiek nog ontmoetingen waren tussen de regering en gearresteerde Sendero-leiders. maar hij ontkende dat het onderhandelingen waren

Le Monde van 8 juli berichtte dat de onverwachte vrijlating van ongeveer 500 gevangen Sendero-militanten de bevolking had geschokt en was bekritiseerd in de lokale media. Henri Pease, een linkse afgevaardigde die felle kritiek had op het besluit, werd bedreigd met verwijdering uit het Congres. Fujimori zei dat veel ,,spijtoptanten".onder wie Arana Franco die de financiën van Sendero had beheerd, vitale informatie over Sendero en de MRTA hadden gegeven en nu voor vrede waren.

Berouwwet loopt af

Op 31 oktober werd bekendgemaakt dat zich in het kader van de die dag aflopende Berouwwet in totaal ongeveer 6.000 guerrillastrijders van Sendero Luminoso en de MRTA hadden overgegeven.

Aanvallen door Sendero Luminoso

Het Spaanse persbureau EFE maakte op 15 december bekend dat in de voorafgaande 48 uur bij aanvallen van Sendero Luminoso ,,ten minste 26 mensen" waren gedood.

President Fujimori ontkende dat de aanvallen een nieuwe opleving van terrorisme in Peru vormden. Hij herhaalde zijn vaste voornemen om Sendero en de MRTA tegen medio 1995 volledig te hebben verslagen.

CONFLICT TUSSEN PRESIDENT EN ZIJN ECHTGENOTE. HIGUCHI WIL DEELNEMEN AAN PRESIDENTSVERKIEZINGEN

Op 23 augustus maakte president Fujimori bekend dat hij zijn vrouw Susana Higuchi de Fujimori niet langer beschouwde als ,,First Lady" omdat zij ,,niet loyaal" was en handelde als een politicus van de oppositie. Het conflict, dat volgens Higuchi eerder politiek dan relationeel van aard was, verhevigde op 26 augustus, toen zij de pers via een draagbare telefoon liet weten een gevangene in het presidentiële paleis te zijn.

Volgens Higuchi waren de uitgangen van het paleis dichtgelast en werden zij bewaakt! door de militaire politie. Fujimori, die met drie van hun vier kinderen zijn intrek had genomen in het hoofdkwartier van het leger. ontkende dat zij een gevangene was.

Het conflict draaide om Higuchi's verzet tegen een bepaling in de in augustus aangenomen Kieswet, die liet verwanten van overheidsfunctionarissen verbood een hoog ambt te bekleden, Zij liet doorschemeren dat zij zich kandidaat wilde stellen voor de presidentsverkiezingen in april 1995 om de grondwettigheid ervan te testen. In een reeks daaropvolgende media-inteiviews had zij ook kritiek op Fujimori's beleid. met name op de gevolgen die het had voor de armen. en beschuldigde zij er twee niet met name genoemde ministers van in 1991 en 1992 steekpenningen aangenomen te hebben ter waarde van $ 100.000

Op 21 augustus maakte voormalig VN-secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar officieel zijn kandidatuur bekend voor de presidentsverkiezingen.

Higuchi richt nieuwe politieke partij op

Op 12 september maakte Susana Higuchi de oprichting bekend van een nieuwe politieke partij, Harmonie 21-ste Eeuw; zij liet weten zich voor deze partij kandidaat te stellen voor de presidentsverkiezingen van 9 april 1995.

Higuchi beschuldigde de Cambio-90 regering van haar man ervan autoritair te zijn en zich niet te houden aan haar belofte om de corruptie te bestrijden. President Fujimori riposteerde dat zij ,,labiel" was. Om haar kandidatuur mogelijk te maken maakte Higuchi bekend dat zij de nieuwe Kieswet zou aanvechten, die het verwanten van overheidsfunctionarissen verbood te dingen naar hoge ambten. Op 28 september zei Higuchi dat zij de steun had verworven van de C-90-comités in de departementen Pasco, Cuzco. Huancayo, Huancavelica, Piura, Puno en San Martin ..om aan mijn zijde te vechten voor het behoud van de principes eerlijkheid en arbeid, waarmee we C-90 hebben opgericht"

Zoals verwacht bevestigde voormalig VN-secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar op 23 september zijn kandidatuur voor de presidentsvcrkiezingeri. Perez, die niet aan een partij gebonden was, erkende de economische prestaties van de regering-Fujimori en verklaarde dat ,.wat reeds bereikt is, vervolmaakt zal worden" maar met .,democratie.werkelijke stabiliteit. ontwikkeling en banen".

Registratie van presidentskandidaten

Bij de sluiting van de registratietermijn voor de algemene verkiezingen hadden zich op 11 oktober in totaal 22 kandidaten voor het presidentschap gemeld.

De zittende president Fujimori was van plan zijn herverkiezingscampagne te baseren op de resultaten van zijn presidentschap. Hij verklaarde op 8 oktober dat ,,gedurende de afgelopen vier jaar het volk samen met mij de crisis heeft overwonnen. zodat Peru nu respectabel en aantrekkelijk voor investeerders is".

De presidentskandidatuur van Fujimori's gescheiden levende echtgenote. Susana Higuchi, voor de partij Harmonie 21ste Eeuw, werd op 19 oktober afgewezen door de Nationale Kiesraad (JNE) omdat zij niet het vereiste minimum van 100.000 geldige handtekeningen had overlegd. Nog zeven partijen werden op deze grond uitgesloten.

In het geval van Higuchi verklaarde de JNE minder dan 12.000 van de ingediende 147.000

President Alberto Keinya Fujimori en zijn echtgenote Susana Higuchi tijdens de viering van onafhankelijkheidsdagop 28 juli 1994 in Lima.

handtekeningen geldig. Higuchi gaf de schuld aan het computersysteem en beschuldigde de JNE van „technofraude". Eerder had zij geklaagd over intimidatie tijdens het verzamelen van handtekeningen.

Vorming van nieuwe politieke coalitie

Na het mislukken van haar kandidatuur voor het presidentschap in oktober, vormde Susana Higuchi een verkiezingsalliantie tussen haar partij, Harmonie 21-ste Eeuw, en het Politie-Militaire Front (Frepol). Deze alliantie werd op 28 november erkend door de Nationale Kiesraad (JNE). Frepol zelf, dat bestond uit gepensioneerde militairen en politieambtenaren, was reeds door de JNE erkend.

Zes van de 15 organisaties die kandidaten hadden gesteld voor de presidentsverkiezingen in april 1993. tekenden op 29 november een akkoord. het zogeheten San Marcos-Burgerpact. waarin ze beloofden een eerlijke en niet-gewelddadige campagne te zullen voeren en het privé-levenvan de andere kandidaten te zullen respecteren. Aangezien aanvankelijk tien partijen te kennen hadden gegeven dat ze zouden ondertekenen, werd de onderneming als een mislukking beschouwd. Tot de zes partijen behoorden de Unie voor Peru van Javier Perez de Cuellar, maar niet de regerende Nieuwe Meerderheid-Verandering 90

KABINETSWIJZIGINGEN

Minister Jaime Freundt-Thurne Oyanguran van volksgezondheid trad op 7 oktober af om in april 1995 kandidaat te kunnen zijn bij de Congresverkiezingen. Hij werd op 11 oktober opgevolgd door Eduardo Yong Motta. Op 8 oktober stapten nog twee ministers op. Jorge Telles van onderwijs werd vervangen door Pedro Villena Hidalgo cn Dante Cordoba Blanco (vervoer, verbindingen, huisvesting en bouwnijverheid) werd opgevolgd door admiraal (bd)Juan Castilla Meza.

RAPPORT OVER MENSENRECHTEN

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International publiceerde op 9 november een rapport waarin werd verklaard dat ,,honderden gedetineerden in Peru de afgelopen vijf jaar gemarteld zijn", dat de autoriteiten daarvan op de hoogte waren en dat geen enkele veiligheidsfunctionaris zich had moeten verantwoorden voor het schenden van de mensenrechten.

Amnesty noemde onder meer het geval van de vooraanstaande boerenleider Segundo Torres Centurion. die in januari 1992 gevangen was genomen en in maart 1994 vrijgelaten. Hij beu-eercle dat hij was gemarteld om hem te dwingen te bekennen dat hij lid was van Sendero Luminoso. Maar Amnesty had geen bewijs gevonden voor banden tussen hem en de guerrillabeweging Sendero Luminoso.

NOODTOESTAND

Op 13 november verlengde de regering de noodtoestand met 60 dagen in het departement Lima, met inbegrip van de hoofdstad en de nabijgelegen haven Callao, in verband met de aanhoudende activiteiten van terroristen aldaar. De volgende dag echter werd de noodtoestand opgeheven in vier provincies van het departement Puno en in elk van de departementen Huanuco en Piura in één provincie.

AANKLACHTEN TEGEN OUD-PRESIDENT GARCIA

Op 25 november werd bericht dat een congrescommissie had geadviseerd om voormalig president Alan Garcia in staat van beschuldiging te stellen wegens illegale verrijking en omkoperij in verband met de aanleg van een spoorweg in Lima.

SCHULDENHERSCHIKKINGSAKKOORD MET JAPAN. JAPANSE LENING

Het Japanse ministerie van buitenlandse zaken maakte op 29 novemberbekend dat Japan akkoord was gegaan met een herschikking van de terugbetalingen van de Peruaanse schulden, die in totaal 21,4 mrd yen ($ 213 mln) beliepen. Volgens het akkoord zou in 2003 begonnen worden met de terugbetalingen.

President Fujimori maakte op 11 december bekend dat Japan Peru een nieuwe kredietfaciliteit ter waarde van $ 150 mln verleend had. (Voor aanzienlijke Japanse leningen aan Peru in de periode 1990-'93 zie pag. 94/3 e.v.-'91; 101/2 en 473/1-'92; 332/1, 333/2/3 en 334/3-'93; 111/1-'94).

(Vor.ber.pag. 640/3 e.v.-1994)

VERENIGDE STATEN

ABORTUSZAKEN. VERDERE BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

Het Hooggerechtshof oordeelde op 30 juni met zes tegen drie stemmen dat een rechter van de staat Florida het recht op vrije meningsuiting van anti-abortusdemonstranten niet had geschonden toen hij hen verbood te posten binnen een afstand van 12 meter van een abortuskliniek. Het Hof bepaalde echter ook dat de rechter te ver was gegaan met zijn uitspraak dat de activisten hun actie moesten beperken tot een straal van tussen de 12 en 100 meter van de kliniek.

De uitspraak was met spanning tegemoetgezien omdat inmiddels de eerste klachten tegen een nieuwe wet waren ingediend; deze wet, die in mei door president Clinton was ondertekend (zie pag 706/1/2-'94). had van het blokkeren van de toegang tot abortusklinieken een federaal misdrijf gemaakt. Ook weerspiegelde de uitspraak het emotioneel beladen debat dat in de VS over de abortuskwestie woedde waarbij aanslagen, brandstichtingen en zelfs moorden waren gepleegd door mensen die abortusklinieken blokkeerden.

Het tot dan toe meest gewelddadige incident vond plaats bij een kliniek in Pensacola (Florida), waar op 29 juli twee mannen werden doodgeschoten. De voormalige presbyteriaanse predikant en prominente anti-abortusactivist Paul Hill werd wegens de moorden in staat van beschuldiging gesteld.

De slachtoffers waren John Britton, een dokter die voor zijn werk in de kliniek arriveerde, en de vrijwilliger die hem vergezelde, James Barrett. Het enige eerdere geval van moord bij een abortuskliniek had zich in maart 1993 voorgedaan, eveneens in Pensacola, toen Dr. David Gunn werd doodgeschoten door anti-abortusactivist Michael Frederick Griffin (zie pag. 480/3-'93); deze werd later veroordeeld tot een gevangenisstraf van minimaal 23 jaar voor moord met voorbedachte rade.

Op 5 oktober werd Paul Hill door een federale rechtbank in Pensacola schuldig bevonden aan overtreding van de nieuwe federale wetten die de vrije toegang tot abortuslrlinieken garandeerden (zie pag. 706/1 e.v.-'94).

De rechtbank stond Hill niet toe zijn verdediging te baseren op een aanklacht van doodslag. Hij werd schuldig verklaard aan drie gevallen van overtreding van de Wet op de Vrije Toegang uit 1994, en aan het gebruik van een vuurwapen bij een geweldsmisdrijf. Hij was de eerste verdachte die op grond van de nieuwe wet werd veroordeeld.

Op 2 december werd Hill veroordeeld tot tweemaal levenslange gevangenisstraf.

In een tweede proces, voor een staatsrechtbank in Florida, werd Hill op 2 november schuldig bevonden aan moord met voorbedachte rade op Britton en Barret en aan poging tot moord op Barretts echtgenote. Na 4 uur overleg stelde de jury de doodstraf voor Hill voor.

Hervormingen bij CIA aangekondigd

De directeur van de centrale inlichtingendienst CIA, R. James Woolsey, maakte op 18 juli een reeks hervormin-

gen bekend die een betere controle op de medewerkers mogelijk moest maken en het voor buitenlandse agenten moeilijker moest maken om de organisatie te infiltreren.

Dit initiatief werd genomen in een tijd dat de organisatie bezig was het aantal medewerkrrs niet bijna 25 procent terug te brengen en probeerde de nasleep te verwerken van de onthulling dat een van haar hoogste functionarissen. Aldrich Hazen Ames. negen jaar lang voor de Sowjet-Unie en Rusland had gespioneerd (zie pag. 412/3 e.v.-'94).

Rosario Ames veroordeeld. Rapport van inspecteur-generaal CIA

Maria del Rosario Casas Ames, die ramen met haar echtgenoot Aldrich Ames in februari was aangehouden, werd op 21 oktober door een federale districtsrechter in Alexandria (Virginia)veroordeeld tot 63 maanden gevangenisstraf zonder i-echt op vervroegde invrijheidstelling op beschuldiging van spionage. Haar man was tijdens zijn eigen proces (zie pag. 562/1-'94) bereid geweest mee te werken en zich schuldig te verklaren aan spionage voor de Sowjet-Unie en later voor Rusland, in ruil voor een lichte straf voor zijn vrouw.

Inspecteur-generaal Frederick Hitz van de CIA had eind september een rapport voltooid. dat was gebaseerd op de herinneringen van Ames, waarin hij probeerde gedetailleerd te beschrijven wat de volgens Hitz ,,werkelijk verbijsterende" reikwijdte van de schade was die Ames' activiteiten hadden aangericht. Daartoe behoorden de te echtstelling van tien agenten die voor de Amerikanen werkten, en de levering aan Moskuu van zeer belangrijke documenten. Hitz ontdekte ook dat, hoewel hoge CIA-functionarissen wisten dat er een spion in de organisatie moest zijn, niemand van hen een verdenking jegens Ames hadgekoesterd.

Een pijnlijk vervolg op de affaire-Arnes was dat twee hooggeplaatste functionarissen op 29 september een ereprijs hadden uitgereikt aan Milton Bearden, die als plaatsvervangend hoofd van de Sowjet-Oosteuropese operaties diverse malen Ames' supervisor was geweest tussen 1985 en 1990 en die een van de elf CIA-medewerkers was die officieel maren berispt naar aanleiding van de affaire. CIA-directeur R. James Woolsey liet de twee verantwoordelijken voor de ereprijs overplaatsen. Het betrof geassocieerd onderdirecteur operaties John McGaffin en het hoofd van de divisie Nabije Oosten, Frank Anderson. die echter op 13 oktober aankondigden dat zij met pensioen gingen.

Ontslag stakers niet verboden

Een wetsontwerp (de ,,Workplace Fairness Bill") dat het werkgevers verbood stakende medewerkers definitief te ontslaan, werd op 13 juli door de Senaat verworpen.

Pogingen van president Clinton en toonaangevende Democraten in hel Congres om een door Republikeinen aangezwengeld vertragingsdebat tegen het wetsontwerp te doorbreken. mislukten die dag voor de tweede keer Een motie om het debat te beeindigen werd aangenomen met 53 tegen 46 stemmen, zeven stemmen te weinig voor de vereiste meerderheid. De dag ervoor was een poging om de impasse te doorbreken met dezelfde cijfers verworpen

Een vergelijkbaar voorstel was twee jaar eerder gestrand. toen de stemming om het vertragingsdebat te beëindigen op een nog kleiner verschil was uitgelopen. Net als toen verliep het debat langs strikte partijlijnen: het illustreerde het vermogen van de Republikeinse minderheid om Deinocratische initiatieven te blokkeren door gebruik te maken van het debatteerreglement van de Senaat. Hoewel drie Republikeinen vuur het wetsontwerp waren. werd hun steun ruimschoots tenietgedaan door de zes Deinocraten die tegensteinden.

De verwerping van het wetsontwerp werd gezien als een grote tegenslag voor de vakbonden. Sinds het Hooggerechtshof in 1938 had bepaald dat het was toegestaan om stakende werknemers te vervangen bij conflicten over lonen en andere economische kwesties, hadden in de praktijk weinig bedrijven die mogelijkheid benut; desondanks werd de kwestie beschouwd als een belangrijk principieel punt. Volgens de vakbonden hadden werkgevers sinds de jaren tachtig regelmatig gedreigd met massale ontslagen om bij onderhandelingen concessies af te dwingen.

Uitspraken van het Hooggerechtshof

Op 30 juni maakte het Hooggerechtshof unaniem een boete van $ 52 mln ongedaan die was opgelegd aan de United Mine Workers of America (UMWA).Het was een van de hoogste boetes die ooit in de VS waren opgelegd in een civiele rechtszaak wegens minachting voor de rechtbank, en zou het bankroet van de mijnwerkersbond hebben kunnen betekenen.

De zaak was het gevolg van een bittere en vaak gewelddadige staking tegen de Pittston Coal Company, die in 1989 was gevoerd over ziektekostenverzekeringen. De staking, die een principiële kwestie was geworden voor de veelgeplaagde vakbeweging, leverde de UMWA in totaal S 64 mln aan boetes op wegens minachting voor de rechtbank. Toen de staking op 1 januari 1990 werd beëindigd, stemde Pittston ermee in samen met de vakbond aan de rechter te verzoeken de boetes in te trekken Slechts S 12 mln werd ingetrokken, de rest van de boetes bleef staan. Een hof van beroep in Virginia maakte de overgebleven boetes ongedaan, maar ze werden hersteld door het Hooggerechtshof van de staat.

Het (federale) Hooggerechtshof bepaalde dat een rechter van de staat Virginia in 1989 zijn bevoegdheid had overschreden toen hij in zijn vonnis wegens minachting de UMWA gedetaillccrd voorschreef hoe de bond zich had te gedragen in plaats van aan te geven wat de UMWA niet mocht doen. Verwacht werd dat de uitspraak een aanzienlijke beperking zou kunnen betekenen van de mogelijkheden die lokale rechters hadden orn ininachtingsprocedures in te zetten tegen geweld en andere onlusten bij arbeidsconflicten

Tot de overige uitspraken die het Hof deed op 30 juni, de laatste dag van zijn zittingstermijn voor het jaar 1993-'94. behoorden de bepaling dat het volgens de wet op het stemrecht (Voting Rights Act) niet vereist was dat het grootst mogelijke aantal door een minderheid gedomineerde kiesdistricten zou worden gevormd. en de bepaling dat federale rechters uitstel konden bevelen van een staatsexecutie oin de veroordeelde de tijd te geven een advocaat in de arm te nemen en de grondwettigheid van het vonnis aan te vechten.

Schuldbekentenis in BCCI-zaak

Swaleh Naqvi (62), de voormalige topman van de Bank of Credit and Commerce International (BCCI)bekende op 8 juli voor een federale rechtbank in Washington schuld aan drie aanklachten van fraude en samenzwering. Naqvi, die zowel de Britse als de Pakistaanse nationaliteit bezat, had in Aboe Dhabi gevangengezeten sinds de ineenstorting van de BCCI in 1991 (zie pag. 736/1 e.v.-'91) en was uiteindelijk uitgeleverd aan de VS.

Naqvi's schuldbekentenis maakte deel uit van een overeenkomst waarbij hij zijn volledige medewerking aan de onderzoeksautoriteiten had toegezegd in ruil voor een gevangenisstraf van zes a negen jaar. Profiterend van Naqvi's medewerking zouden de autoriteiten blijven proberen de uitlevering van Agha Hasan Abedi, de oprichter van de BCCI, door Pakistan te bewerkstelligen. Naar verluidt was Abedi echter te ziek voor ondervraging sedert hij enkele jaren eerder een beroerte had gehad. Volgens juridische deskundigen was zijn uitlevering daarom onwaarschijnlijk.

Op 19 oktober werd Swaleh Naqvi veroordeeld tot elf jaar en drie maanden gevangenisstraf vanwege zijn rol in de oplichtingszaak van miljoenen dollars. Ook moest hij $ 255,4 mln schadevergoeding betalen, al werd het onwaarschijnlijk geacht dat hij over de financiële middelen beschikte om aan deze verplichting te voldoen.

De straf. die werd uitgesproken door een federale rechtbank in Washington. was het maximum dat mogelijk was op grond van de sainenwerkingsovereenkomst tussen de verdachte en het Departement van Justitie. De straf zou warden verminderd met de drie jaar en één maand die hij reeds had vastgezeten in de VS enelders.

Voormalige sekteleden uitgeleverd

Twee Britse staatsburgers, Sally Croft (44) en Susan Hagen (47), beiden voormalige aanhangers van Bhagwan Shree

Rajneesh, werden op 27 juli uitgeleverd aan de VS, waar zij terecht moesten staan op beschuldiging van medeplichtigheid aan het beramen van de moordaanslag op de openbare aanklager van de staat Oregon, Charles Turner, in 1985.

Turner, die ongedeerd bleef, deed onderzoek naar overtredingen van de immigratiewet in het toeninalige hoofdllwartier van de sekte in Antelope (Oregon) ten tijde van het moordcomplot. Hoewel de twee vrouwen de sekte in 1985 hadden verlaten; werden zij in 1990 in staat van beschuldiging gesteld nadat andere oud-sekteleden de autoriteiten aan informatie hadden geholpen in het kader van een overeenkomst in ruil voor strafvermindering. Zij werden in 1991 gearresteerd, maar voerden een langdurig juridisch gevecht tegen hun uitlevering omdat hen in Oregon geen eerlijk proces zou wachten vanwege de gevoelens van onbehagen over de sekte. In april 1993 werd hun deportatie bevolen door de toenmalige Britse minister van binnenlandse zaken. Kenneth Clarke. Sinds 1870 was geen enkel Amerikaans uitleveringsverzoek door een Britse minister van binnenlandse zaken geweigerd.

Onderzoek naar gedrag minister van landbouw

Op 9 augustus verzocht minister van justitie Janet Reno een commissie van drie beroepsrechters een speciale aanklager te benoemen die moest onderzoeken of minister van landbouw Mike Espy de wet had overtreden door giften aan te nemen van bedrijven die betrokken waren bij zijn dienst. De volgende dag maakte de toenmalige juridisch adviseur van het Witte Huis, Lloyd Cutler, bekend dat de regering van plan was het Bureau voor Gedragscodes (Office of Government Ethics, OGE) te vragen Espy's gedragingen te onderzoeken.

De affaire was ontstaan omdat Espy kaartjes voor sportwedstrijden, vervoer. hotelaccomodatie en maaltijden had aanvaard van Tysons Food Inc., de grootste pluimveeproducent van het land. Espy's kantoor zou volgens berichten ten minste nog één ander voedingsmiddelenbedrijf om sportkaartjes hebben verzocht. Espy verklaarde erop te vertrouwen dat hij zou worden gezuiverd van elke verdenking.

De federale ethische normen. bekrachtigd door het OGE. verklaarden het voor federale ambtenaren in het algemeen verboden om geschenken met een waarde van meer dan $ 20 aan te nemen van iedereen die zaken deed met, of werd gecontroleerd door, de dienst waarbij de medewerker werkzaam was. Het aanvaarden van geschenken waarvan de waarde later door de ontvanger werd vergoed. was echter niet uitdrukkelijk verboden. Deze maas in de wet werd op 11 augustus gesloten toen Cutler nieu e gedragscodes bekendmaakte. De nieuwe gedragscode, die het accepteren van geschenken onder alle omstandigheden verbood, werd beschouwd als een directe reactie op de zaak-Espy. Bronnen in het Witte Huis wekten de indruk dat Clinton zich had gestoord aan het ,.matige onderscheidingsvermogen" van zijn minister van landbouw.

Espy treedt af

Op 3 oktober maakte minister Mike Espy van landbouw bekend dat hij aan het eind van het jaar zijn post zou opgeven en de regering zou verlaten. Tijdens een persconferentie gaf Espy slechts toe slordig te zijn geweest in het beheer van zijn financiën. Hij zei af te treden om ,,de aantasting van mijn goede naam te boven te komen".

Algemeen werd aangenomen dat Espy zijn ontslag had aanboden onder druk van het Witte Huis. In een schriftelijke verklaring op 3 oktober uitte president Bi11 Clinton bezorgdheid over de aantijgingen tegen Espy en hij noemde diens besluit oin af te treden ..juist"

De aantijgingen tegen Espy kwamen op een ongelegen moment, want de regering-Clinton was nog bezig te proberen de schade te beperken die het gevolg was van het Whitewaterschandaal en-de tegen de president geuite beschuldiging van ongewenste intimiteiten (zie pag. 37/2 e.v.-'95). Espy was de zesde hoge regeringsfunctionaris in 20 maanden die in deskrediet was geraakt. De vorige vijf, onder wie voormalig onderminister van financiën Roger Altman (zie pag. 38/2-'95), waren afgetreden naar aanleiding van de Whitewater-affaire. De val van Espy deed ook de zorg toenemen over mat gezien werd als een tekort aan rolmodellen in het openbare leven voor jonge zwarten.

Ondanks het aftreden van Espy zou het onderzoek van het OGE. onder leiding van de speciale aanklager Doiiald C. Smaltz. worden voortgezet. Het onderzoek van het Witte Huis in deze zaak werd daarentegen op 11 oktober afgerond met een gematigd kritisch rapport van de juridisch adviseur van het Witte Huis, Abner J. Mikva. Volgens dit rapport was verdere actie niet noodzakelijk. gezien het feit dat Espy was afgetreden en ongeveer $ 7.500 had terugbetaald aan zijn departement en aan externe bedrijven voor dubieuze geschenken en reiskostenvergoedingen.

Wijzigingen in top Democratische Partij

De nationale voorzitter van de Democratische Partij, David C. Wilhelm, maakte op 9 augustus bekend dat hij zou aftreden na de tussentijdse verkiezingen van 8 november. Zijn verklaring viel samen met de benoeming van de vroegere Californische afgevaardigde Tony Coelho tot speciale ,,belangrijkste adviseur" van Wilhelm voor de rest van diens ambtstermijn.

De personele veranderingen volgden na een gesprek tussen Wilhelm en president Clinton op 9 augustus. Sinds de presidentsverkiezingen in 1992 hadden de Democraten onder Wilhelms leiding een reeks verkiezingsnederlagen

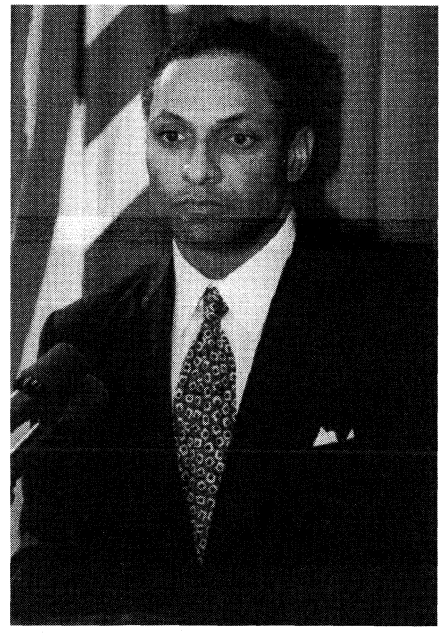

Minister van landbouw Mike Espy kondigt op 3 oktober 1991 zijn aftredenaan.

geleden, en stonden hen in november opnieuw aanzienlijke verliezen te wachten. Alom werd bericht dat, hoewel Wilhelm tijdelijk in functie zou blijven, Coelho de verkiezingsstrategie en andere essentiële zaken zou bepalen.

Coelho u-as president-directeur van de New York City investeringsbank. Hij was in juni 1989 afgetreden als lid van het Huis van Afgevaardigden om een onderzoek te ontlopen naar een transactie met obligaties. Hij had deze transactie niet gerapporteerd in de opgave van zijn financien. die hij net als alle andere federale ambtsdragers verplicht was af te geven, en haar evenmin aan de fiscus opgegeven. Hij onderhield goede contacten met Leon Panetta, de recent benoemde stafchef van het Witte Huis.

Directeur NAACP ontslagen

Op 20 augustus werd de directeur van het Nationale Genootschap voor de Positieverbetering van Kleurlingen (National Association for the Advancement of Colored People, NAACP), Benjamin F. Chavis, ontslagen. Het ontslagbesluit, met .,overgrote" meerderheid genomen tijdens een besloten vergadering van het bestuur van de NAACP, werd door Chavis een ,,kruisiging" genoemd.

Chavis was in het recente verleden bekritiseerd omdat hij de omstreden leider van de beweging Nation of Islam, Louis Farrakhan. had uitgenodigd voor de topconferentie van Afro-Amerikaanseleiders die de NAACP in juni had gehouden in Baltimore (zie pag. 709/3 e.v.-'94). Hij had ook kritiek te verduren gekregen vanwege de schulden van de NAACP, die tot meer clan $ 2,7 mln zouden zijn opgelopen. en zijn eigen luxueuze levensstijl op kosten van de organisatie.

De directe aanleiding voor zijn ontslag was echter de onthulling. in juli, dat Chavis in 1993 had toegezegd dat de NAACP $ 332.400 zou betalen in het kader van een schikking buiten de rechtbank na een klacht tegen hem wegens seksuele intimidatie van oud-medewerkster Mary Stansel. Hoeu-el Chavis de beschuldi ngen ontkende. deed hij de toezegging, zonder het bestuur van ae NAACP te raadplegen of juridisch advies in te winnen, om zijn reputatie te beschermen. De regeling kwam aan hel licht nadat Stansel een aanklacht tegen Chavis en de NAACP had ingediend omdat 7ij de voorwaarden van de schikking hadden geschonden doordat ze geen andere baan voor haar hadden gevonden met een jaarsalaris van minimaal $ 80.000. Hoewel de 85ste nationale conventie van de NAACP, die in juli in Chicago was gehouden. een motie van vertrouwen in Charis had aangenomen. werd steeds duidelijker dat in de organisatie diepe rerdceldheid heerste over zijn toekomst

Rentetarieven omhoog

De Federal Reserve Board (de Amerikaanse centrale bank; Fed) verhoogde op 16 augustus de korte-termijnrente voor de vijfde keer in 1994 (zie ook pag. 707/1-'94). De verhoging was bedoeld om de inflatiedruk te verlichten die het gevolg was van de ,,voortdurende kracht van de economische expansie".

Het wisseldisconto (de rente die de centrale bank berekende voor leningen aan financiële instellingen) werd verhoogd van 3.5 tot 4 procent. terwijl het streefcijfer voor de federal funds rate (het rentetarief dat financiële instellingen aan elkaar in rekening brachten voor leningen van één dag) werd verhoogd van 4.25 tot 4.75 procent. Voordat de Fed het monetaire beleid begon aan te scherpen in februari 1991. lagen beide tarieven onder de 3 procent. De ve hogingen werden snel doorberekend aan de consument. want de meeste grote banken verhoogden hun rentevoet van 7,25 tot 7,75 procent.

15 november verhoogde dc Federal Reserve Board de rente met driekwart procent tot 5,5 procent. Door deze verhoging, de zesde in 1994, bereikte de Amerikaanse korte-termijnrente het hoogste punt in drie jaar. De Federal Reserve maakte ook bekend de discontovoet met onmiddellijke ingang te zullen verhogen tot 4,75 procent.

Uit de verhoging bleek dat men bang bleef voor inflatie en dat de dollar zwak was op de buitenlandse deviezenmarkten. Op 2 november daalde de dollar tot een naoorlogs dieptepunt ten opzichtevan de yen van $1 = 96.05 yen.

Er bestond ongerustheid over een mogelijke oververhitting van de economie. Er waren aanwijzingen dat de groei 3.9 procent op jaarbasis bedroeg, gestimuleerd door grote uitgaven in de detailhandel en een grote industriele produktie en ondanks de jongste rentestijgingen. In oktober daalde de werkloosheid tot ongeveer 5,8 procent. het laagste cijfer in vier jaar. De inflatie bedroeg op dat moment ongeveer 2.8 procent op jaarbasis. maar er waren aanu-ijzigingen dat deloonkosten aan het stijgen waren

Beëdiging opperrechter Breyer

Tijdens een besloten plechtigheid in Vermont werd op 3 augustus Stephen G Breyer beedigd als 108ste rechter van het Amerikaanse Hooggerechtshof Breyers nominatie voor een plaats in het negen leden tellende hoogste rechtscollege was op 29 juli door de Senaat bevestigd

Staf Witte Huis gewijzigd

Op 23 septcmbcr maakte stafchef Leon Panetta een wijziging van het personeel van het Witte Huis bekend. De wijziging, die de discipline moest vergroten en een duidelijker hiërarchie moest scheppen voor de mensen rond president Bill Clinton, was in voorbereiding sedert Panetta's benoeming in juni (zie pag. 709/1-'94).

Het opvallendste slachtoffer was plaatsvervangend stafchef Philip Lade , die van functie wisselde met het hoofd van de afdeling Small Business, Erskine B. Bowles.

Het cominunicatiebeleid voor de lange-termijn werd gescheiden van de dagelijkse perswerkzaamheden. Directeur communicatie Mark Gearan zou nu de strategische planning coördineren. een nieuwe positie vanwaaruit hij direct zou 'apporteren aan Panetta. De taak van presidentieel adviseur George Stephanopoulos werd verzwaard doordat hij Panetta's uitvoerend beleidsassistent werd. Presidentieel adviseur Bruce Lindsey werd plaatsvervangend raadsman voor speciale projecten en ging samenwerken met plaatsvervangend raadsman Joel Klein.

Panetta slaagde echter niet in zijn opzet om perssecrelaris Dee Dee Myers te vervangen door de woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken Michael McCurry. Op de 33-jarige Myers, de eerste vrouw op deze post en een van de weinige leden van Clintons campagneteam uit 1992 die nog deel uitmaakte van zijn staf, was kritiek geuit vanwege haar jeugd en onervarenheid. Haar wijd en zijd uitgelekte vervanging werd echter voorkomen door een persoonlijk beroep op Clinton op de avond van 22 september tijdens een bijeenkomst die door een staflid van het Witte Huis ,,emotioneel" werd genoemd. Myers' functie werd opgewaardeerd tot .,assistent van de president". haar salaris werd verhoogd, ze kreeg meer toegang tot de president en tot het grote kantoor in de Westvleugel, dat traditioneel was bestemd voor perssecretarissen maar haar tot dan toe ontzegd was gebleven.

Hoewel Panetta suggesties van de hand wees dat er tussen Clinton en hem verschil van mening bestond over Myers' toekomst, was het gevolg van de gunstige wending die het lot voor haar op het laatste moment had genomen. dat de belangrijkste doelstelling van de wijziging werd gemist omdat het heersende beeld werd versterkt dat het Witte Huis slecht georganiseerd was. Ook werden de grenzen van Panetta's gezag duidelijk en was het olie op het vuur voor hen die Clinton afschilderden als weifelend en besluiteloos.

Nationaal dienstverleningsprogramma van start

Op 12 september gaf president Clinton officieel het startschot voor het nationale dienstverleningsprogramma Americorps Hierdoor zouden Tongeren in aanmerking komen voor studiefinanciering wanneer ze twee jaar lang gemeenschapsdiensten verrichtten

Ongeveer 15.000 vrijwilligers werden door de president beëdigd, van wie 835 op een plechtigheid in het Witte Huis. De anderen sprak Clinton toe via een satellietuitzending naar 46 staten.

Clinton had oorspronkelijk voorgesteld dat alle studenten die dat wilden aan het programma deel moesten kunnen nemen (zie pag. 481/1/2-'93). Door financiele beperkingen mochten in het eerste jaar echter niet meer clan 20.000 jongeren meedoen aan 350 projecten in het land (zie pag. 120/3-'94).

Schikking in Tailhook-schandaal

In een rechtszaak die voormalig marine-luitenant Paula Coughlin had aangespannen tegen de marine, werd kort voordat de eerste zitting zou plaatsvinden een schikking getroffen.

De rechtszaak had betrekking op de Tailhook-conventie in Las Vegas in 1991. toen 83 vrouwen (onder wie Coughlin) seksueel waren lastiggevallen of aangerand door dronken vliegeniers van de marine. Het schandaal dat daarop ontstond. had geleid tot het ontslag en de vervroegde pensionering van verscheidene prominente figuren, maar tot een rechtszaak was het nooit gekomen (zie pag. 260/1 e.v.-'93, 127/1/2 en 413/2/3-'94) Op 2 september had de districtsrechter die Coughlins aanklacht zou behandelen, bepaald dat het rapport van het ministerie van defensie uit 1993 over de conventie niet betrouwbaar genoeg was om gebruikt te worden ter ondersteuning van haar zaak

Ongewenste intimiteiten

Op 2 september kende een jury in de staat Californië een voormalige secretaresse van het grote advocatenkantoor Baker & McKenzie in Chicago, die haar voormalige werkgever had beschuldigd van ongewenste intimiteiten, een schadevergoeding toe van $ 7,1 mln, vermoedelijk het hoogste bedrag dat ooit in een dergelijke zaak was toegekend.

Hooggerechtshof Colorado spreekt zich uit tegen anti-homobepaling

Een amendement op de grondwet van de staat Colorado, dat alle staatswetten en lokale bepalingen ter bevordering of bescherming van de rechten van homoseksuelen ongeldig verklaarde of verbood, werd op 11 oktober ongrondwettig verklaard door het Hooggerechtshof van Colorado.

Met een meerderheid van zes tegen één oordeelde het hof dat het amendement homoseksuelen van de rechten beroofde die hun krachtens de gelijkberechtigingsclausule van de grondwet toekwamen. Een districtsrechtbank in de staat was op 14 december 1993 tot eenzelfde conclusie gekomen.

Het amendement, het resultaat van een door kiezers gesteund voorstel uit 1992 was nooit in werking getreden omdat staatsdistrictsrechter Jeffrey Bayless in januari 1993 een voorlopig verbod erover had uitgesproken, dat was bevestigd door de Hooggerechtshoven van zowel de staat Colorado als de VS (zie pag. 117/3-'94). Een nationale boycotactie van homoseksuelen zou de staat miljoenen dollars aan gederfde inkomsten uit toerisme, conventies en conferenties hebbengekost.

Uitspraak federale rechter over gebruik van gaskamer

De wettige basis voor het gebruik van de gaskamer voor executies in Californië werd op 4 oktober ondergraven toen een federale districtsrechter in San Francisco, Marilyn Patel, oordeelde dat het in strijd was met het achtste amendement op de grondwet, dat de toepassing van ,,wredeen ongewone straff en" verbood.

Het was voor het eerst dat een dergelijke uitspraak werd gedaan door een federale rechter. De uitspraak was het gevolg van een klacht die de Amerikaanse Unie voor Burgerlijke Vrijheden had ingediend in een vergeefse poging de executie te verhinderen van tweevoudig moordenaar Roberî Alton Harris in 1992 (zie pag. 100/3-'93; 101/2-'93). Volgens de Californische wet mocht de veroordeelde kiezen tussen een dodelijke injectie en dood door vergassing. maar werd vergassing toegepast wanneer de veroordeelde weigerde een keuze te maken. Vei-tegenwoordigers van de staat Californië gaven aan dat tegen de uitspraak beroep zou morden aangetekend.

Privatisering van openbaar staatsonderwijs

De Onderwijsraad van Hartford, die verantwoordelijk was voor 24.000 leerlingen in het grootste schooldistrict van Connecticut, ging op 3 oktober over tot privatisering van zijn stelsel van openbaar onderwijs. Het was voor het eerst dat een districtsondenvijsraad in de VS deze stap zette.

Het besluit was het gevolg van voortdurende frustratie over het betrekkelijk lage onderwijspeil in de stad ondanks bovengcmiddelde uitgaven per leerling. De dagelijkse leiding over de 32 scholen, die zich zelfs uitstrekte tot zaken als leerplanontivikkeljng. werd overgedragen aan Education Alternatives Inc., een particulier bedrijf dat de verantwoordelijkheid kreeg over de gehele stedelijke onderwijsbegroting van $ 171 mln. op voorwaarde dat het bedrijf $ 20 mln van zijn eigen geld zou investeren in computers en infrastructuur. Het bedrijf mocht als winst de helft van het bedrag houden dat het van het jaarbudget wist over te houden.

Super 301 afgeschaft

Op 3 oktober besloten de VS voortaan af te zien van het gebruik van het omstreden handelswapen ,.Super 301", de bepaling op grond waarvan de export van landen die ,.oneerlijk" handel dreven, werd getroffen door sancties (zie pag. 578/1-'94).

Super 301 was door handelspartners van de VS bekritiseerd oindat het een eenzijdige maatregel u-as die een negatieve invloed had op de betrekkingen tussen landen en daardoor de afronding van de multilaterale GATT-onderhandelingen in de Uruguay-ronde in de weg stond. De afschaffing werd beschouwd als een teken dat de regering-Clinton koos voor een multilatcralistische benadering en voor de handhaving van handelsregels via de geschillenprocedure van de Wereldhandelsorganisatie (World Trade Organization, WTO) die in januari 1995 zou worden opgericht.

De Amerikaanse handelsvertegenwoordiger Mickey Kantor, die het besluit bekendmaakte, verklaarde dat verder gebruik van Super 301 contraproduktief zou zijn. Japan, het belangrijkste doelwit van Super 301, had op 1 oktober een akkoord met de VS bereikt over maatregelen om zijn markten open te stellen (zie pag. 72/3 e.v.-'95). Bovendien had Kantor de effectiviteit van Super 301 ondermijnd toen hij weigerde landen te noemen die zich schuldig hadden gemaakt aan oneerlijke handelspraktijken. In plaats daarvan had hij voorgesteld de oneerlijke praktijken zelf op te sommen, maar zelfs dat weigerde hij op 3 oktober te doen. met als argument dat nog onderhandelingen gaande waren in andere forums.

Vliegtuig stort neer in tuin Witte Huis

Het neerstorten van een gestolen vliegtuigje in de tuin van het Witte Huis op 12 september om 2 uur 's middags leidde direct tot een grondige herziening van de veiligheidsmaatregelen rond de president. Het vliegtuig, een Cessna-tweezitter die werd gevlogen door Frank Corder, een vrachtwagenchauffeur uit Maryland, kon het verboden luchtruim rond het presidentiële verblijf binnenkomen zonder dat het een strobreed in de weg werd gelegd.

Hoewel de Clintons ten tijde van het incident in Blair House vertoefden (het officiële gastenverblijf voor bezoekende regerings- en staatshoofden) omdat er reparaties werden oei-richt in het Witte Huis. was het incident de duidelijkste bedreiging van de veiligheid van een Amerikaanse president sedert de mislukte moordaanslag op Ronald Reagan in 1981 (zie pag. 225/1 e.v.-'81).De autoriteiten benadrukten dat Corder op het moment van zijn dood geestelijk in de war was en teveel gedronken had. en dat zijn daad eerder onder het hoofdstukje geslaagde zelfmoordpogingen viel dan onder aanslagen op presidenten.

Witte Huis beschoten

Op 30 oktober werd Francisco Martin Duran. een stoffeerder uit Colorado Springs, aangeklaagd vanwege vernieling van regeringseigendominen en verboden wapenbezit. Duran had op 29 oktober 20 tot 30 kogels op het Witte Huis afgevuurd vanaf Pennsylvania Avenue.

De kogels waren afkomstig uit een semi-automatisch geweer Niemand raakte bij het incident gewond. hoewel enige ruiten sneuvelden in de perszaal van het Witte Huis. De schutter, die in 1991 door een militaire rechtbank was veroordeeld wegens inishandeling en ondisciplinair gedrag, en uit het leger was ontslagen, was door omstanders ontwapend voordat hij werd gearresteerd.

Net als na het neerstorten van het vliegtuigje in de tuin van het Witte Huis enkele weken daarvoor, werden na dit incident opnieuw vraagtekens geplaatst bij de beveiliging. Aan het eind van de maand werd bericht dat de autoriteiten overwogen een derde aanklacht tegen Duran in te dienen: poging tot moord op de president.

Op 17 november verklaarde Duran tegenover een federale rechtbank in Washington D.C. niet schuldig te zijn aan de elf aanklachten die hem ten laste waren gelegd, waaronder die van poging tot moord op de president. Hij kon veroordeeld worden tot levenslange gevangenisstraf als hij schuldig werd bevonden aan een poging tot moord op Clinton.

Politie in Washington D C beschoten

Op 22 november betrad een man zonder dat hem iets in de weg werd gelegd het politiehoofdkantoor in het noordwesten van Washington DC, waarop hij met een semi-automatisch geweer twee FBI-agenten en een rechercheur doodschoot en twee anderen venvondden. De aanvaller, Benny Lee Lawson, een voormalige gevangene, werd daarna zelf door de politie doodgeschoten.

De schietpartij, die plaatsvond in een middenklasse- wijk. werd als bijzonder schokkend ervaren. en droeg bij tot de toenemende onge-

rustheid in: het land over de vele incidentcri waarbij in het wildeweg werd geschoten.

Reagan maakt bekend aan ziekte van Alzheimer te lijden

De Republikeinse oud-president Ronald Reagan (83)maakte op 6 november bekend dat hij leed aan de ziekte van Alzheimer, een progressief verlopende neurologische aandoening die leidde tot geheugenverlies en karakterveranderingen.

Reagan verklaarde in een handgeschreven brief aan het Amerikaanse volk dat hij zijn ziekte openbaar maakte om „meer begrip te kweken voor deze aandoening", waaraan ongeveer 4 mln Amerikanen lijden.

TUSSENTIJDSE VERKIEZINGEN. BEGIN VERKIEZINGSCAMPAGNE

Op 5 september, de Dag van de Arbeid, begon traditioneel het campagneseizoen met als hoogtepunt de tussentijdse parlements- en gouverneursverkiezingen van 8 november.

Meer dan 300 Republikeinse kandidaten voor het Congres kwamen op 27 september bijeen in de Amerikaanse hoofdstad om zich achter een .„Contract met Amerika" te scharen, in de vorm van een tien punten tellend plan dat zij beloofden aan het parlement voor te leggen binnen 100 dagen na het begin van de nieuwe zittingsperiode in januari 1995.

De bijeenkomst was georganiseerd door Newt Gingrich, de meest waarschijnlijke kandidaat voor de opvolging van de leider van de Republikeinse minderheid Bob Michel die na de tussentijdse verkiezingen met pensioen zou gaan. De voorstellen behelsden onder meer een grondwetswijziging teneinde tot een sluitende federale begroting te komen; een veto dat de p esident in staat zou stellen bepaalde overheidsuitgaven te schrappen; onmiddellijke verlaging van de inkomstenbelasting en de vermogensbelasting; vermindering van uitkeringen; en beperking van de ambtstermijn van zittende parlementariërs. Het feit dat veel door nieuw-rechts gepropageerde „gezinswaarden" in het contract waren opgenomen, onderstreepte de overheersende positie die de populistische, nieuwrechtse conservatieven uit het zuiden en westen zich hadden weten te verwerven ten koste van de patricische, meer sociaal-liberaal georiënteerde Republikeinen uit het noord-oosten. Om de eenheid van de partij te bewaren was iedere verwijzing naar het heikele punt abortus uit het contract weggelaten.

Marion Barry (m.)viert op 8 november 1994 samen met zijn vrouw Cora Masters Barry (r.) zijn verkiezing tot burgemeester van Washington D.C. Barry versloeg de Republikeinse kandidate Carol Schwartz (l.).

De Republikeinen mikten niet alleen op zeven zetels extra in de Senaat, waardoor ze er voor het eerst sedert 1986 de meerderheid zouden hebben, maar wilden ook 40 zetels in het Huis van Afgevaardigden veroveren om daar voor het eerst in 40 jaar de dienst uit te maken. Terwijl dit laatste een niet erg waarschijnlijke doelstelling leek, werd het optimisme in het Republikeinse kamp vergroot door de slechte scores van Clinton in de opiniepeilingen. Het werd tevens gevoed door de resultaten van de voorverkiezingen begin september, waaruit bleek dat de trend van de recente verkiezingen om zittende parlementsleden te wippen, doorzette en dat een aantal progressieve Democraten een nederlaag had geleden.

Uitslagen voorverkiezingen

On 13 september werden in negen staten voorverkiezingen gehouden voor acht gouverneurszetels, acht zetels in de Senaat en 73 in het Huis van Afgevaardigden

In Rhodc Island werd Eruce G. Sundlun (Democraat) verslagen bij zijn gooi naar een derde ambtstermijn van twee jaar als gouverneur. Dit was de tweede keer in 1994 dat een zittende gouverneur niet meer kandidaat werd gesteld (zie pag. 709/1-'94 voor afgewezen kandidatuur van Republikeinse gouverneur van Zuid-Dakotain juni).

In Minnesota werd Allen Quist bij de Republikeinse voorverkiezingen verslagen door de zittende gouverneur Arne Carlson. Deze strijd om de kandidatuur voor het gouverneurschap van de staat bracht een diepe ideologische kloof aan het licht binnen de partij. Quist had de steun van de partij verworven op de partijconventie van de staat in juni. nadat leden van religieus rechts, die kwaad waren op Carlson vanwege zijn steun aan homoseksuelen en het recht op abortus. het partijapparaat in de staat in handen hadden weten te krijgen.

In Washington DC veroverde Marion Barry de Democratische nominatie voor het burgemeestersambt, hetgeen zo goed als zeker betekende dat hij in november gekozen zou worden. Hij behaalde 47 procent van de stemmen tegen 37 procent voor John Ray en 13 procent voor zittend burgemeester Sharon Pratt Kelly. Barry was burgemeester geweest van 1978 tot 1990, maar was in augustus van dat jaar veroordeeld wegens het bezit van cocaïne. Er waren videoopnamen gemaakt van Barry die crack, een van cocaïne afgeleide drug, rookte in een hotelkamer in het gezelschap van een vrouw die met de FBI had samengewerkt om hem in de val te laten lopen (zie pag. 97/1 e.v.-'91). Hij zat zes maanden in de gevangenis en kwam eruit tevoorschijn als een kennelijk toegewijd Christen die zijn Afro-Amerikaanse wortels „herontdekt" had. Hij blies zijn politieke carrière nieuw leven in door te appelleren aan dc arme. zwarte kiezers. Zijn overwinning in de voorverkiezingen was te danken aan de mobilisatie en registratie van grote aantallen kiezers die zich tot dan toe niet met politiek hadden ingelaten.

In andere voorverkiezingen in september was de opmerkelijkste nederlaag die van het Democratische Congreslid Mike Synar uit Oklahoma. Synar was een fervent aanhanger van Clinton en de meest progressieve blanke zuidelijke afge-

vaardigde in het Huis. Hij verloor op 20 september van de gepensioneerde onderwijzer Virgil Cooper in een beslissende stemronde, hoewel Synar bij de eerste ronde vier weken daarvoor met 47 procent de meeste stemmen had behaald.

Een andere belangrijke electorale ontwikkeling in september was dat Douglas Wilder. de voormalige gouverneur van Virginia, zich op 15 september terugtrok uit de strijd om de Senaatszetel. Wilder, die als onafhankelijke kandidaat optrad, had gedreigd een breuk te veroorzaken in het Democratische electoraat en daarmee de kansen op herverkiezing van zijn bittere vijand. de zittende senator Charles Robb, teverspelen (zie pag. 709/1-'94). Hoewel Robbs campagne bleef lijden onder zijn buitenechtelijke amoureuze avonturen. stegen zijn kansen om de Republikeinse kandidaat Oliver North te verslaan na het terugtreden van Wilder. North. een van de centrale figuren in het Iran-contra-schandaal. werd zelf ook bedreigd door een onafhankelijke Republikeinse kandidaat.

Congres ontbonden

Het 103de Congres werd op 8 oktober ontbonden met het oog op de tussentijdse verkiezingen van begin november. In de laatste weken van de zittingsperiode kwam het wetgevende werk, met name in de Senaat, tot stilstand.

Geruggesteund door het vooruitzicht van winst bij de komende verkiezingen, en gebruikmakend van de meer flexibele regels in de Senaat, begon de Republikeinse Partij een ongekende reeks vertragingsdebatten. hoewel ze het in principe eens was met een aantal van de ter tafel liggende wetsvoorstellen. George Mitchell. leider van de Democratische (meerderheids-)fractie in de Senaat, karakteriseerde deze werkwijze als een strategievan .,totale obstructie". bedoeld om Clinton elke vorm van wetgevend succes voor de verkiezingen te onthouden.

De volgende wetsvoorstellen hadden in de laatste Congresweken onder de situatie telijden.

Wereldhandelsovereenkomst. Nadat zij op 13 september haar pogingen had gestaakt om een ,,snelle" bevoegdheid te krijgen om toekomstige handelspacten af te sluiten, had de regering het wereldvrijhandelsakkoord dat was gesloten aan het eind van de besprekingen over de Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel (GATT), officieel aan het Congres voorgelegd ter ratificatie. Op 28 september maakte senator Ernest Hollings, de (Democratische) voorzitter van de handelscommissie van de Senaat, echter gebruik van zijn recht om de behandeling van het voorstel 45 dagen uit te stellen. Daardoor werd Mitchell gedwongen een buitengewone. ,,demissionaire" zitting van de Senaat uit te schrijven vanaf 1 december, waarin het voorstel zou worden behandeld. Op 5 oktober volgde het Huis van Afgevaardigden het voorbeeld van de Senaat en stelde de behandeling uit tot 29 november.

Financiering van campagnes. In 1993 hadden Senaat en Huis van Afgevaardigden verschillende versies aangenomen van een wetsontwerp inzake de financiering van verkiezingscampagnes. Op 28 september werd een akkoord bereikt dat enige mate van publieke financiering van campagnes toestond en dat grenzen stelde aan de campagne-uitgaven en de sommen gelds die mochten worden ingezameld door politieke actiecomités (PAC's). De Repubiikeinen echter, die gekant waren tegen federale financiering en die over het algemeen voor hun inkomsten minder afhankelijk waren van PAC's dan de Democraten, bleven vasthouden aan afschaffing daarvan en wisten het debat over het wetsvoorstel zo lang te rekken dat het uiteindelijk op 30 september in de Senaat werd ingetrokken.

Superfonds. Leiders in het Congres gaven op 5 oktober hun pogingen op om de wet op het ,,superfonds" aangenomen te krijgen. Dit wetsvoorstel voor de bodemsanering van met gif vervuilde lokaties had het boegbeeld van Clintons milieubeleid moeten worden, maar kwam in geen van beide huizen van het Congres zelfs maar in stemming. Het wetsvoorstel, dat was opgezet als een hervorming van de bestuurlijk ingewikkelde superfondswet uit 1980. was om uiteenlopende redenen op verzet gestuit van sommige sectoren uit het bedrijfsleven en van enkele milieugroepen. Vooral de Republikeinen wilden een van de meest omstreden elementen uit de oorspronkelijke wet verwijderen: het principe van aansprakelijkheid met terugwerkende kracht voor elke onderneming of andere rechtspersoon die bij een vervuilde lokatie betrokken was geweest.

Lobby's. De Senaat bepaalde op 6 oktober met 32 tegen 46 stemmen dat een Republikeins vertragingsdebat mocht worden voortgezet: dit debat was gericht tegen een wetsontwerp dat de invloed van lobbyisten wilde beperken door grotere openbaarheid en een feitelijk verbod op giften aan parlementariërs. De uitslag van de stemming betekende in de praktijk het einde van het voorstel.

Drie wetsontwerpen werden wel door het Congres aangenomen.

Onderwijs. De Senaat nam op 5 oktober een wetsontwerp aan inzake het lager en middelbaar onderwijs. nadat een Republikeins vertragingsdebat was weggestemd. Het wetsvoorstel gaf alsnog toestemming voor de besteding van $13 mrd aan federale steun aan scholen en extra uitgaven voor achterstandsgebieden.

Anti-trustwet. Tijdens de laatste uren van de Congreszitting. op 8 oktober, werd het voorstel voor een anti-trustwet aangenomen, die de Amerikaanse anti-trustautoriteiten - voornamelijk de Federale Handelscommissie en het Departement van Justitie - de mogelijkheid gaf hun activiteiten in het buitenland uit te breiden. Zij zouden hechter mogen samenwerken en meer informatie kunnen uitwisselen met deskundigen op het gebied van buitenlandse concurrentie.

Wocstijnbehoud. Democraten slaagden er op 8 oktober in een Republikeins vertragingsdebat in de Senaat te doorbreken, waardoor een wetsvoorstel werd aangenomen voor het behoud van 24.000 vierkante km woestijn in Zuid-Californie. De overwinning werd van groot belang geacht voor het electorale lot van de indiener van het voorstel. senator Dianne Feinstein. die in Californië streed om het behoud van haar zetel met de Republikeinse kandidaat Michael Huffington.

Catastrofale nederlaag Democraten hij tussentijdse verkiezingen

Op 8 november werden tussentijdse verkiezingen gehouden voor alle 435 zetels in het Huis van Afgevaardigden, 35 van de 100 zetels in de Senaat, 36 van de 50 gouverneursposten, talloze zetels in staatsparlementen en vele openbare ambten. De verkiezingsuitslagen leverden een enorme nederlaag op voor de Democraten en president Bill Clinton. Voor het eerst sinds 1986 behaalden de Republikeinen met 53 tegen 47 zetels een meerderheid in de Senaat. Dramatischer was echter dat de Republikeinen voor het eerst sinds 1954 een meerderheid behaalden in het Huis van Afgevaardigden. De Republikeinse overwinning was mede te danken aan Newt Gingrichs tien punten tellende ,,Contractmet Amerika", dat het populaire conservatieve manifest van de partij was geworden (zie boven).

Uit de uitslagen bleek dat de Democratische Partij verder terrein had verloren in de zuidelijke staten, eens het bolwerk van de partij. Deze trend. die voor het eerst zichtbaar werd bij de presidentsverkiezingen. werd nu vertaald in het verlies van gouverneursposten (in Alabama. Tennessee, en Kansas) en van congreszetels (de twee Democratische senatoren van Tenessee werden opgevolgd door twee Republikeinse senatoren). Ook op lokaal niveau wonnen de Republikeinen terrein en voor het eerst in de 20-ste eeuw beschikten ze over een meerderheid in beide Huizen van een zuidelijke staat. n.l. North Carolina.

De verschuiving naar rechts was vooral een mannelijk verschijnsel. Vrouwen stemden met 53 tegen 47 procent op de Democraten, terwijl blanke mannen met 57 tegen 43 procent op de Republikeinen stemden. Blanke kiezers stemden met 58 tegen 42 procent tegen de Democraten, terwijl 60 procent van de Latino's en 91 procent van de zwarten op de Democraten stemden.

Uitslagen Senaat

In eerste instantie wonnen de Republikeinen acht senaatszetels die in handen van de Democraten waren (in Arizona, Maine, Michigan, Ohio, Oklahoma, Pennsylvania en twee in Tennessee). Op 9 november liep Richard Shelby, de conservatieve Democratische senator van Alabama (waar geen senaatsverkiezingen werden gehouden), over naar de Republikeinse Partij.

Uitslagen verkiezingen Huis van Afgevaardigden

De Republikeinen wonnen in het Huis van Afgevaardigden 230 zetels (175 in 1992). de Democraten 204 (259 in 1992). De socialist Bernie Sauners uit Vermont behield zijn zetel. In niet minder dan 29 staten veroverden de Republikeinen zetels die in handen waren van de Democraten. terwijl de Democraten maar in één staal, Rhode island, een zetel op de Republikeinen veroverden.

Uitslagen gouverneursverkiezingen

De Republikeinen veroverden elf gouverneurschappen op de Democraten en één (in Connecticut) op een onafhankelijk gouverneur. die niet aan de verkiezingen deelnam. Omgekeerd raakten zij hun gouverneurschap in Maine kwijt aan de onafhankelijke kandidaat Angus King.

Republikeinen bezetten nu een gouverneurspost in zeven van de acht grootste staten (alleen niet in Florida), en in 30 van de in totaal 50 staten. Het was de eerste keer sinds 1971 dat de Republikeinen het voor het zeggen kregen in het merendeel van de staten. In de 29 staten die tot dan toe een Democratische gouverneur hadden (waartoe ook de vijf grootste staten behoorden met uitzondering van Californië) werden er in acht geen verkiezingen gehouden: de Democraten behielden het gouverneurschap in tien staten en raakten dit kwijt in elf staten. De Democraten

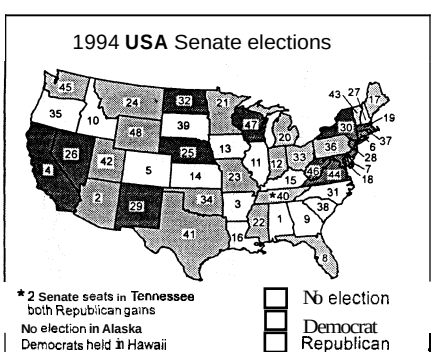

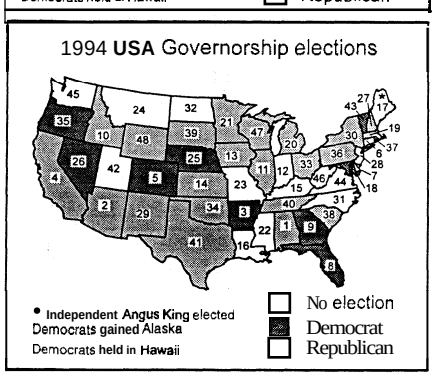

Uitslagen tussentijdse verkiezingen

	Senaat		Huis				Gouverneurs	
			vorig		nu			
Staat+	vorig	nu	D	R	D	R	vorig	nu
1 Alabama	DR	*	4	3	3	4	D	R
Alaska	RR	*	0	1	0	1	On	D
2 Arizona	RD	RR	3	3	1	5	R	R
3 Arkansas	DD	*	2	2	2	2	D	D
4 Californië	DD	DD	30	22	27	25	R	R
5 Colorado	DR	*	2	4	2	4	D	D
6 Connecticut	DD	DD	3	3	3	3	On	R
7 Delaware	DR	DR	0	1	0	1	D	*
8 Florida	DR	DR	10	13	8	15	D	D
9 Georgia	DR	*	7	4	4	7	D	D
Hawaï	DD	DD	2	0	2	0	D	D
10 Idaho	RR	*	1	1	0	2	D	R
11 Illinois	DD	*	12	8	10	10	R	R
12 Indiana	RR	RR	7	3	4	6	D	*
13 Iowa	DR	*	1	4	0	5	R	R
14 Kansas	RR	*	2	2	0	4	D	R
15 Kentucky	DR	*	4	2	2	4	D	*
16 Louisiana	DD	*	4	3	4	3	D	*
1i Maine	DR	RR	1	1	1	1	R	On
18 Maryland	DD	DD	4	4	4	4	D	D
19 Massachusetts	DD	DD	8	2	8	2	R	R
20 Michigan	DD	DR	11	5	9	7	R	R
21 Minnesota	DR	DR	6	2	6	2	R	R
22 Mississippi	RR	RR	5	0	4	1	R	*
23 Missouri	RR	RR	6	3	6	3	D	*
24 Montana	DR	DR	1	0	1	0	R	*
25 Nebraska	DD	DD	1	2	0	3	D	D
26 Nevada	DD	DD	1	1	0	2	D	D
27 New Hampshire	RR	*	1	1	0	2	R	R
28 New Jersey	DD	DD	7	6	5	8	R	*
29 New Mexico	DR	DR	1	2	1	2	D	R
30 New York	DR	DR	18	13	17	14	D	R
31 North Carolina	RR	*	8	4	4	8	D	*
32 North Dakota	DD	DD	1	0	1	0	R	*
33 Ohio	DD	DD	10	9	6	13	R	R
34 Oklahoma	DR	RR	4	2	2	4	D	R
35 Oregon	RR	*	4	1	4	1	D	D
36 Pennsylvania	DR	RR	11	10	11	10	D	R
37 Rhode Island	DR	DR	1	1	2	0	D	R
38 South Carolina	DR	*	3	3	2	4	R	R
39 South Dakota	DR	*	1	0	1	0	R	R
40 Tennessee	DD	RR	6	3	4	5	D	R
41 Texas	RR	RR	21	9	18	12	D	R
42 Utah	RR	RR	2	1	1	2	R	*
43 Vermont	DR	DR		1 On		1 On	D	D
44 Virginia	DR	DR	7	4	6	5	R	*
45 Washington	DR	DR	8	1	2	7	D	*
46 West Virginia	DD	DD	3	0	3	0	D	*
47 Wisconsin	DD	DD	4	5	3	6	R	R
48 Wyoming	RR	RR	0	1	0	1	D	R

+Cijfer verwijst naarpositie op kaart.
*Geenverkiezingen.
D: Democraat. R: Republikein. On: Onafhankelijk

veroverden het gouverneurschdp van Alaska op de onafhankelijke gouverneur Walter Hickel (die niet aan de verkiezingen deelnam). waardoor ze op 19 gouverneursposten uitkwamen.

Uitslagen verkiezingen voor staatsparlementen

De Republikeinen behaalden ook een aanzienlijke winst in staatsparlementen. Zij behaalden de meerderheid in 15 kamers die voorheen in handen van de Democraten waren.

In geen van de staten slaagden de Democraten erin een meerderheid te behalen in een parlement dat in handcnvan de Republikeinen was. Het aantal parlementen in Democratische handen daalde van 64 naar 49. terwijl het aantal door de Republikeinen gedomineerde parlementen steeg van 31 naar 46. Voor de eerste keer sinds de Burgeroorlog w-aren er bijna evenveel Republikeinse staatsparlementariers (3.391) als Democratische (3.847).

George Pataki (m.) werd op 8 november 1994 gekozen tot gouverneur van New York. Hij wordt geflankeerd door zijn vrouw Libby (l.) en zijn running mate Betsy McCaughey (r.).

Clinton aanvaardt verantwoordelijkheid

Clinton aanvaardde alle verantwoordelijkheid voor de nederlaag. Op 9 november zei hij. ,,De boodschap die ze ons stuurden, was duidelijk. Ik heb hem begrepen. Het is mijn fout dat we niet aan de verwachtingen hebben voldaan."

De nederlaag van de Democraten werd toegeschreven aan het feit dat zij de verwachting hadden gewekt dat zij hun meerderheid in het Congres konden vertalen in wetten die de bevolking ten goede kwamen (met namen op het gebied van de gezondheidszorg). en dat dat niet gelukt was.

President Clinton, die besefte dat hij. net als de voormalige Republikeinse presidenten George Bush en Dwight Eisenhower, voor de realisatie van zijn programma afhankelijk was van de oppositie, riep op tot samenwerking en onbevooroordeelde betrekkingen tussen regering en Congres. Zijn verzoeningsgezinde boodschap vond gehoor bij Bob Dole, die de president op 9 november belde om te zeggen dat hij zoveel mogelijk met hem zou samenwerken. Gingrich stelde zich echter strijdlustiger op en waarschuwde dezelfde dag dat samenwerking met de president alleen op Republikeinse voorwaarden zou plaatsvinden.

Enkele belangwekkende uitslagen

In Californië gaf de Texaanse miljonair en voormalig congreslid Michael Huffington S 30 mln uit, een recordbedrag, om een senaatszetel voor de Republikeinen in de wacht te slepen. Hoewel hij toegaf dat hij in zijn huis in Santa Barbara een illegaal kindermeisje in dienst had gehad, hetgeen in strijd met de federale wet was, was Huffington voorstander van Voorstel 187 (zie onder). Zittend Senator Dianne Feinstein, zijn Democratische tegenstander en voormalig burgemeester van San Francisco. wist haar zetel te behouden, zij het met een kleine meerderheid van 123.610 stemmen. Haar kandidatuur werd gesteund door de Republikeinse burgemeester van Los Angeles.

In de strijd om het gouverneurschap van de staat versloeg de zittende Republikeinse gouverneur. Pete Wilson, zijn Democratische rivaal Kathleen Brown, wier broer Jerry Brown en vader Pat Brown reeds het gouverneurschau van de staat hadden bekleed.

Wilson lokte echter onenigheid binnen zijn partij uit door zijn steun voor Voorstel 187 (zie onder).

De Democraat Mario Cuomo. die naar een vierde ambtstermijn als gouverneur dong, leed een nederlaag in New York. Hoewel hij werd gesteund door de Republikeinse burgemeester van de stad New York, Rudy Giiiliani, verloor Cuomo van de Republikeinse kandidaat. de voormalige senator George Pataki. Door deze nederlaag verdween een van de meest gerespecteerde en kundige; maar ook veranderlijke progressieven van de Democratische Partij van het politieke toneel.

In Texas werd de zittende Democratische gouverneur Ann Richards verslagen door George Bush jr, een zoon van voormalig president George Bush.

In Florida bleek de zittende Democratische gouverneur Lawton Chiles sterker dan Jeb Bush. een andere zoon van voormalig president Bush.

In Virginia versloeg de zittende Democratische senator Charles Robb zijn rivaal Oliver North met 46 tegen 43 procent van de stemmen. North zou ongeveer $20 mln hebben uitgegeven aan zijn campagne en aanzienlijke steun hebben gekregen van religieus rechts.

In Massachusetts versloeg zittend senator Edward Kennedy met 58 tegen 41 procent zijn Republikeinse rivaal. de mormoonse zakenman Mitt Romney. Het verschil was groter dan op een bepaald moment tijdens de campagne was voorspeld en Kennedy's herverkiezing betekende dat de meest vooraanstaande progressieve senator van de Democratische Partij aanbleef.

In de staat Washington leden de Democraten een belangrijk verlies door dc nederlaag van Tom Foley, die sinds 1989 voorzitter was van het Huis van Afgevaardigden en sinds 30 jaar lid van het Congres. De voorzitter van het Huis van Afgevaardigden vervulde de op twee na belangrijkste politieke functie in de VS (na de president en de vice-president). Foley was de eerste zittend voorzitter van het Huis van Afgevaardigden sinds 1860 die werd verslagen.

George Bush viert met zijn dochters Jenna en Barbara en zijn vrouw Laura (v.l.n.r.) dat hij op 8 november gekozen is tot gouverneur van Texas.

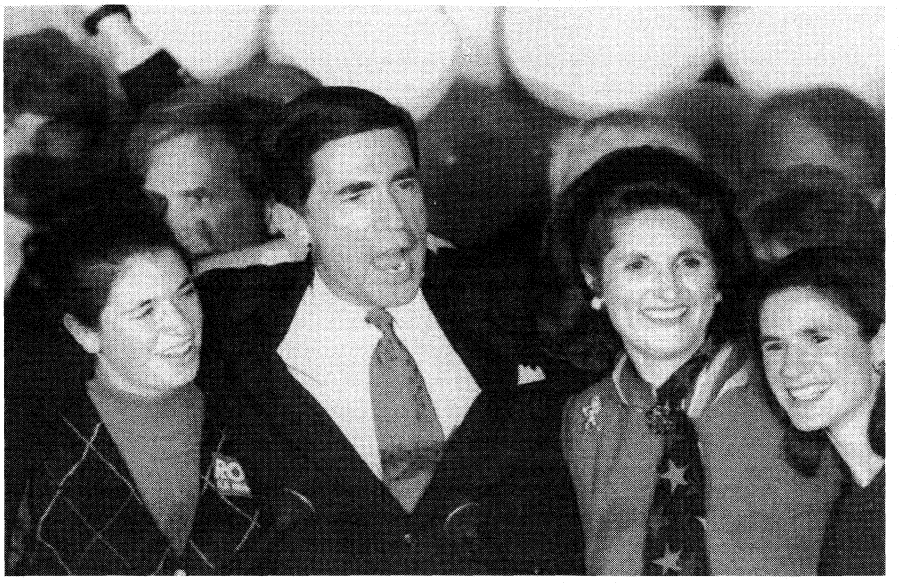

Senator Charles Robb van Virginia viert met zijn vrouw Lynda en dochters Jennifer (l.)en Lucinda (r.)het behoud van zijn zetel.

Zoals verwacht versloeg de Democraat Marion Barry in Washington DC zijn tegenstander Carol Schwartz in de strijd om het burgemeesterschap. Barry had al drie ambtstermijnen als burgemeester gediend voordat hij tot een gevangenisstraf werd veroordeeld wegens het bezit van cocaïne (zieook boven).

In Illinois raakte Afgevaardigde Dan Rostenkowski na 32 jaar Congreslid te zijn geweest, zijn zetel voor Chicago kwijt aan een politieke nieuweling. Rostenkowski was voorzitter geweest van–de machtige begrotingscommissie van het Huis totdat hij in mei 1994 schuldig werd bevonden aan een 17 punten tellende aanklacht wegens fraude, verduistering en beïnvloeding van getuigen (zie pag. 706/3 - '94).

Referendums

Net als in het verleden werd in een aantal staten tegelijkertijd met de verkiezingen gestemd over een aantal voorstellen (referendums). De meeste voorstellen betroffen belastingen of het beperken van de ambtstermijn van gekozen functionarissen.

Califo nie. Het meest omstreden referendum. dat aan de Californische kiezers werd voorgelegd, was voorstel 187. In dit voorstel werd ervoor gepeit dat de naar schatting 1,6 mln illegale immigranten in Californië niet langer gebruik konden maken van gezondheidszorg, uitkeringen en onderwijs. Het voorstel. dat gesteund werd met 59 tegen 41 procent, zou waarschijnlijk nadelige gevolgen hebben voor het onderwijs aan zeker *300.000* kinderen en jonge volwassenen in Californië, wier ouders illegale vreemdelingen waren. Tegenstanders vonden vooral verwerpelijk aan het wetsvoorstel dat personeel in het onderwijs en de gezondheidszorg verplicht werd de immigratieautoriteiten in te lichten over iedereen die ze ervan verdachten een illegale immigrant te zijn of een kind van zo iemand.

De wettelijke status van het voorstel werd onmiddellijk in twijfel getrokken toen tegenstanders er op 8 en 16 november in slaagden een tijdelijke opschorting te bewerkstelligen totdat er een uitspraak was over de vraag of het in strijd met de federale w-et was om illegale immigranten en hun kinderen uit te sluiten van openbaar onderwijs en gezondheidszorg.

Arizona. Volgens voorstel *300*, dat werd afgewezen, zou de staat moeten vaststellen wat de kosten waren voor de particuliere sector van alle voorschriften die zij oplegde. Milieuactivisten waren tegen het voorstel omdat milieuwetgeving op die manier werd bemoeilijkt.

Oregon. In Oregon werd met 52 tegen 48 procent Maatregel 16, „een waardige dood" geheten, goedgekeurd. Het voorstel stond euthanasie toe hij terminale zieken onder zorgvuldig omschreven voorwaarden.

Nieuwe Congresleiders

Als gevolg van de verkiezingen en de gewijzigde verhoudingen in beide huizen van het Congres, vonden ingrijpende wijzigingen plaats in de bezetting van de belangrijkste posten. De wijzigingen zouden ingaan op 3 januari 1993, de dag waarop het nieuwe Congres voor het eerst bijeen zou komen. Op die dag zou ook gestemd worden over de voorzitterschappen van de congrescommissies. die in handen waren van de Democraten).

De Republikeinen Newt Gingrich en Bob Dole werden respectievelijk op 28 november en 2 december zonder tegenkandidaat gekozen tot voorzitter van het Huis van Afgevaardigden en leider van de meerderheid in de Senaat. De Republikein Dick Armey werd op 28 november zonder tegenkandidaat gekozen tot leider van de meerderheid in het Huis van Afgevaardigden (fractievoorzitter van de Republikeinen). De Republikeinse senator Trent Lott werd op 2 december gekozen tot opvolger van fractiesecretaris (whip)Alan Simpson.

De Democraat Tom Daschle werd op 2 december zonder tegenkandidaat gekozen tot oppositieleider in de Senaat. Richard Gephardt, de Democratische partijleider in het Huis sinds 1989, werd op 30 november met 150 stemmen (tegen 58 stemmen voor Charlie Rose van North Carolina) gekozen tot oppositieleider in het Huis.

Congresleiders vanaf januari 1995

Voorzitter Senaat - Al Gore (device-president)
Meerderheidsleider Senaat - Bob Dole
Oppositieleider Senaat - Tom Daschle
Meerderheidssecretaris in Senaat - Trent Lott
Voorzitter Huis van Afgevaardigden - Newt Gingrich
Meerderheidsleider Huis van Afgevaardigden - Dick Armey
Oppositieleider Huis van Afgevaardigden - Richard Gephardt

(Vor.ber.pag. 37/2 e.v.-1995)

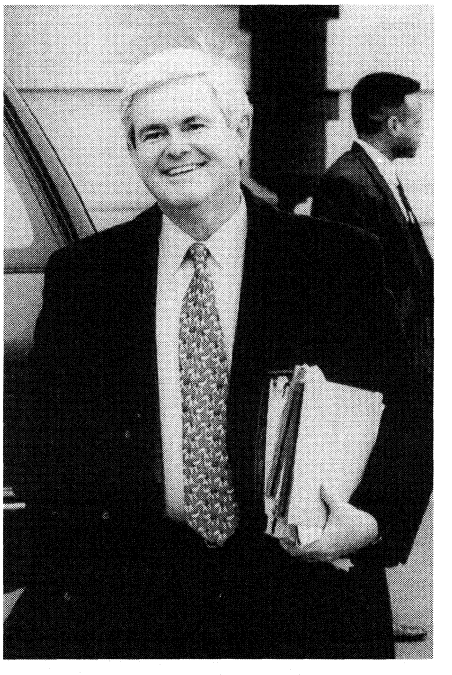

De nieuwe voorzitter van het Huis van Afgevaardigden. Newt Gingrich. arriveert op 3 januari 1995 op Capitol Hill in Washington.

BOEROENDI

OVEREENKOMST OVER MACHTSDELING. BENOEMING PRESIDENT. AANHOUDEND GEWELD

Op 10 september 1994 werd door negen partijen een „regeringsconventie" getekend, waarmee een oplossing van Boeroendi's langdurige politieke crisis een stap dichterbij leek te komen.

De conventie, die in wezen een overeenkomst over machtsdeling was. werd gesteund door een meerderheidsgroepering die voornainelijk opkwam voor de belangen van de Hoetoes, geleid door het Front pour la démocratie au Burundi (FRODEBU). en oppositiepartijen die voornamelijk de Toetsi-minderheid vertegenwoordigden, gegroepeerd rond de voormalig eenheidspartij de Cnion pour le progrès national (UPRONA). Drie kleinere partijen moesten de conventie nog tekenen.

De overeenkomst bepaalde dat 43 procent van de ministersposten, waaronder die van de premier en van de minister van binnenlandse zaken, door leden van de door UPRONA geleide oppositie zouden worden vervuld. De ministeries van buitenlandse zaken en financiën werden toegewezen aan de door FRODEBU geleide meerderheidsgroepering. De portefeuilles van defensie en justitie werden gereserveerd voor ,,neutrale persoonlijkheden".

Ntibantunganya benoemd tot president

Op 30 september werd FRODEBU-lid Sylvestre Ntibantunganya, die in april uit hoofde van zijn functie als voorzitter van de Nationale Assemblée beëdigd was als waarnemend president (zie pag. 421/1-'94), met algemene instemming door de conventie benoemd tot president. Zijn benoeming werd onmiddellijk geratificeerd door de Nationale Assemblée en hij werd de volgende dag beëdigd.

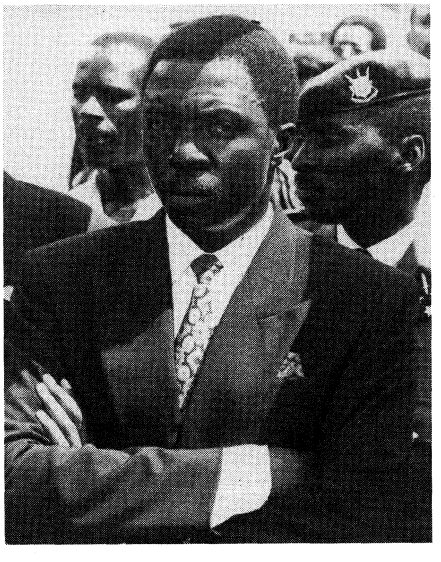

Sylvestre Ntibantunganya, de president van Boeroendi

De negen belangrijkste partijen hadden in de periode tot 26 september in totaal zes kandidaten genomineerd. De belangrijkste tegenstander van Ntibantunganya was UPRONA-leider Charles Mukasi.

Gewelddadige incidenten

Het etnische geweld. dat in augustus de kop had opgestoken in Boeroendi (zie pag. 711/1-'94), laaide in september opnieuw op.

Naar verluidt waren ten minste negen mensen gedood en vele anderen gewond, toen iemand op 4 september het vuur opende op een kerkgemeente in de provincie Muyinga. Minstens 40 mensen raakten gewond bij een granaatexplosie op 9 september op de centrale markt in Bujumbura.

Op 13 en 14 september vonden gevechten plaats tussen militairen van het door Toetsi's gedomineerde leger en gewapende Hoetoe-militanten in Kamenge, een buitenwijk van Bujumbura, en in Nyabira. 20 km van de hoofdstad, waar naar verluidt vijf gewapende mannen werden gedood. De dagen daarna werd melding gemaakt van aanvallen op het presidentiële paleis en op andere plaatsen in Bujumbura, voordat het leger de situatie weer onder controle kreeg.

Functionarissen zeiden op 17 september dat bij communautair geweld in de voorafgaande week 62 mensen om het leven waren gekomen.

Volgens berichten vonden er eind september in de noordelijke regio's verdere gewelddaden plaats, waarbij ook doden vielen.

Salim Ahmed Salim. secretaris-generaal van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE), beëindigde op 7 september een vijfdaags bezoek aan Boeroendi en maakte bekend dat het mandaat van de waarnemersmissie van de OAE (zie pag. 421/2-'94) onmiddellijk met nog drie maanden verlengd zou worden.

NIEUWE COALITIEREGERING. VOORTDURENDE INSTABILITEIT EN AANHOUDEND GEWELD

Na zijn beëdiging als president op 1 oktober (zie hierboven) ging Sylvestre Ntibantunganya onmiddellijk aan de slag om de regeringsconventie uit te voeren, waarin de voorwaarden van een machtsdeling uiteengezet waren waaronder een regering gedurende een overgangsperiode van vier jaar het land zou besturen en die op 22 september was opgenomen in de grondwet. Op 1 oktober was de Conventie goedgekeurd door 12 van de 13 politieke partijen.

Op 3 oktober benoemde Ntibantunganya Anatole Kanyenkiko opnieuw tot premier. Conform de Conventie benoemde Kanyenkiko op 5 oktober een uit 23 leden bestaande coalitieregering.

De twee dominante partijen in de regering \varen het Front voor het Herstel van Democratie in Boeroendi (FRODEBU) - de meerderheidspartij in de Nationale Assemblée - met 10 leden en de oppositionele Unie voor Nationale Vooruitgang (UPRONA) met Kanyenkiko zelf en zeven andere leden. De Volkspartij en de Vergadering van het Boeroendische Volk. inedestanders van FRODEBU, en de oppositionele Onafhankelijke Arbeiderspartij, de Vergadering voor Democratie en Economische en Sociale ontwikkeling (Raddes) en Inkinzo y'Igambo kregen elk één kabinetspost toegewezen. De portefeuilles van justitie en nationale defensie gingen naar politiek neutrale personen. Naast de premier behoorden nog 10 ministers tot de Toetsi-minderheid.

De belangrijkste leden van het nieuwe kabinet waren:

Premier – Anatole Kanyenkiko (CPRONA); staatsminister van buitenlandse zaken en samenwerking - Jean-Marie Ngendahayo (FRODEBU); binnenlandse zaken en openbare veiligheid – Jean-Baptiste Manwangari+ (UPRONA): justitie – Melchior Ntahobama*; nationale defensie - Firmin Sinzoyiheba*; financiën – Salvator Toyi (FRODEBU);ontwikkelingsplanning en wederopbouw - Salvator Ntihabose+ (UPRONA): landbouw - Pascal Ndimira*; institutionele hervormingen en betrekkingen met de Nationale Assemblée – Térence Sinunguruza"; openbaar ambt – mevr. Claudine Matuturu* (UPRONA).

* Nieuwe benoeming.
+Andere verantwoordelijkheid

Ondanks onmiskenbare aanwijzingen dat de politieke stabiliteit terugkeerde, bleef de veiligheidssituatie buitengewoon onzeker. De ergste incidenten werden gerapporteerd uit het noordelijke grensgebied met Rwanda, waar het door Toetsi's gedomineerde leger herhaaldelijk vocht met Hoetoe-extremisten. Ongeveer 15.000 mensen zouden aan het einde van de maand vanwege de gevechten naar Zaïre gevlucht zijn.

Op 10 oktober stelde Ntibantunganya conform de Conventie een Nationale Veiligheidsraad in. De Raad. waarvan de president, de premier en de ministers van buitenlandse zaken, binnenlandse zaken en openbare veiligheid, en nationale defensie deel uitmaakten, zou zich naar verwachting bezig houden met het aanhoudende geweld.

Instabiliteit en moordaanslagenduren voort

Terwijl de nieuwe coalitieregering uit alle macht probeerde haar gezag te vestigen, kwamen in november vanuit di-

verse delen van het land berichten over gewelddadige incidenten.

Op 11 november werd in Bujumbura een voormalige staatsseerctaris van samenwerking, Fridolin Hatungimana. vermoord. Op diezelfde dag werden ook Emile Ntanyungu, de directeur-generaal van het ministerie van planning en lid van de door Hoetoes beheerste Democratische Partij van Boeroendi. en zijn zoon door een onbekende schutter doodgeschoten.

Op 14 november werd bericht dat in de zuidelijke plaats Buyengero 18 gewapende mannen. naar alle waarschijnlijkheid aanhangers van Léonard Nyangoma, die van februari tot mei 1994 staatsminister van binnenlandse zaken en openbare veiligheid was geweest, tijdens een aanval op een militaire post waren doodgeschoten door soldaten. Nyangoma was er in mei van beschuldigd zijn post in de steek gelaten te hebben toen er geruchten gingen dat hij gewapende bendes van militante Hoetoes had gesteund (ziepag. 421/3-'94).

Op 19 en 20 november werden in de noordelijke provincies Kayanza en Kirundo door onbekenden twee afzonderlijke aanslagen uitgevoerd, waarbij 42 mensen. onder wie 16 kinderen, werden gedood. Op 25 november werden door de politie in de Muruta-regio van Kayanza zeven burgers gedood, waarschijnlijk omdat zij werden aangezien voor een bende.

President Sylvestre Ntibantunganya k am op 24 november terug van een tweedaags bezoek aan Dodoma (Tanzania), waar hij besprekingen had gevoerd met president Ali Hassan Mwinyi. Zij waren het met elkaar eens geworden over de noodzaak van een internationale conferentie om de problemen rond de vluchtelingencrisis in de regio aan te pakken.

Nieuwe regeringscrisis

Diplomatieke bronnen en hulporganisaties toonden zich ernstig bevreesd dat de volkerenmoord in Rwanda zich in Boeroendi zou kunnen herhalen toen de kwetsbaarheid van de nieuwe coalitieregering (zie hierboven) aan het licht kwam en mogelijk zelfs 100 mensen het leven lieten bij gevechten tussen Hoetoe- en Toetsi-milities.

De nieuwe politieke instabiliteit was het gevolg van de verkiezing op 1 december van Jean Minani. een Hoetoe van het FRODEBU van president Sylvestre Ntibantunganya. tot voorzitter van de Nationale Assemblée. De door Toetsi's gedomineerde UPRONA beschuldigde Minani ervan de Hoetoe-gemeenschap tegen de Toetsi's te hebben opgezet na de mislukte coup in oktober 1993 (zie pag. 864/1 e.v.-'93). Nadat UPRONA-voorzitter Charles Mukasi het aftreden van de zeven UPRONA-ministers. met inbegrip van premier Anatole Kanyenkiko (UPRONA).had geëist, verliet UPRONA het parlement.

Ahmedou Ould Abdallah. de speciale VN-vertegenwoordiger in Boeroendi, gaf op 4 december aan dat de crisis was aangesticht door enkele UPRONA-haviken die weigerden de macht te delen met het democratisch gekozen FRODEEC. Hij waarschuwde dat als deze harde kern „hetland (bleef) destabiliseren mei dictaten en afpersing. zij verantwoordelijk zullen zijn voor nog een ramp met de omvang van die in Rwanda".

Avondklok ingesteld

Op 21 december stelde de regering in Bujumbura een avondklok in van zonsondergang tot zonsopgang om het geweld te beteugelen Het leven in de stad was tot stilstand gekomen na drie dagen van gevechten waarbij minstens 30 mensen om het leven waren gekomen Het dodental die maand was daarmee tot dan toe op ruim 90 gekomen

De felste gevechten deden zich voor in Bwiza, een buurt waar Hoetoes en Toetsi's door elkaar woonden. Volgens FRODEBU-activisten hadden gewapende UPRONA-aanhangers met hulp van het door Toetsi's gedomineerde leger huizen van FRODEBU-aanhangers verwoest.

Crisis voorlopig bezworen

Nadat UPRONA-voorzitter Mukasi nog op 24 december aan premier Kanyenkiko en de zes andere UPRONA-leden in de regering opdracht had gegeven uit de coalitieregering te stappen, kwam op 26 december aan de onduidelijkheid over Kanyenkiko's positie een einde toen depremier bevestigde dat hij niet zou aftreden maar verder door overleg naar een uitweg van de crisis zou zoeken.

Als handreiking aan UPRONA maakte president Ntibantunganya op 28 december bekend dat Minani als parlementsvoorzitter vervangen zou worden. Naar verwachting zou hem een minder omstreden regeringspost worden aangeboden of zou hij promotie maken in het partijapparaat van het FRODEBU.

(Vorber.pag. 710/2 e.v.-1994)

GAMBIA

JAWARA VERZOEKT OM INTERVENTIE

In een interview met het Britse dagblad *Independent* van 26 september 1994 deed ex-president Sir Dawda Kairaba Jawara een beroep op de internationale gemeenschap om een einde te maken aan het regime van luitenant Yahyah Jameh. dat door de militaire coup van 23 juli aan de macht was gekomen (zie pag. 711/2 e.v.-'94). Jawara stelde dat .,wij er zelfs meer voor in aanmerking komen dan Haïti".

ACTIES TEGEN VOORMALIGE MINISTERS. ONTSLAG MINISTER. TEGENCOUP MISLUKT

Op 13 september werden 12 voormalige ministers. die onder de afgezette president Dawda Jawara hadden gediend, opnieuw door het regime gearresteerd. Eerder waren zij bij de coup gevangen genomen en begin augustus vrijgelaten. De 12 werden nog dezelfde dag op vrije voeten gesteld, maar moesten op 14 september verschijnen voor luitenant Yahya Jameh, die hen waarschuwde zich niet bezig te houden met subversieve activiteiten of propaganda. Elf van de oud-ministers werden op 19 september opnieuw gearresteerd, maar allen waren naar verluidt voor 23 september weer in vrijheid gesteld.

De enige leden van het voormalige kabinet die niet werden gearresteerd, waren Bakary Darbo, die op 2 augustus terugkeerde als minister van financiën (zie pag. 712/1-'94), en Alieu Badji, de bejaarde oud-minister van onderwijs. Maar op 10 oktober werd Darbo ontslagen.

Op bevel van luitenant Jameh werden op 6 november 10 voormalige ministers opnieuw gearresteerd, onder wie nu ook Bakary Darbo. Op 9 november werden alle 10 vrijgelaten, met uitzondering van Omar Amadou Jallow, de voormalige minister van landbouw.

Tegencoup verijdeld

Een kennelijke poging om Jamehs regering omver te werpen werd in de nacht van 10 op 11 november verijdeld na vuurgevechten in en rond legerkazernes in Bakau, een toeristenplaats in dc buurt van Banjul, en in Yundum.

Op 12 november maakte de regering bekend dat luitenant Basiru Borrow, de vermeende coupleider, en twee anderen waren gedood en dat ongeveer 40 burgers waren gearresteerd in verband met deze gebeurtenissen.

Op 16 november werd bericht dat Darbo naar Senegal was gevlucht nadat Jameh hem had beschuldigd van betrokkenheid bij de couppoging.

BUITENLANDSE HULP OPGESCHORT

Het militaire regime van luitenant Ya-

hya Jameh kwam in oktober opnieuw onder druk te staan om het burgerbestuur te herstellen. toen Westerse regeringen hun economische en militaire hulp opschortten.

Op 25 oktober kondigde Jameh een aantal beperkte hervormingen aan. kennelijk ais reactie op een besluit van de Europese Unie (EU) en Groot-Brittannië op 12 oktober om de economische en militaire hulp te verminderen. De hervormingen, die hun beslag moesten krijgen tijdens een overgangsperiode van vier jaar die vooraf zou gaan aan het houden van nieuwe verkiezingen, behelsden onder meer het opstellen van een nieuwe grondwet, een corruptieonderzoek en een campagne tegen de misdaad.

Eerder had de regering op de opschorting van de buitenlandse hulp gereageerd door te stellen dat Gambia ..nooit zou worden gecontroleerd door buitenlandse instellingen"

Groot-Brittannië bekritiseerde het hervormingsprogramma van de regering cn veroordeelde de duur van de overgangsperiode als ,,ongewenst en onnodig". De EU had nog niet gereageerd.

Op 28 oktober maakten de VS bekend dat zij hun economische hulp opschortten, omdat de regering verzuimde de democratie te herstellen.

(Vor.ber.pag. 711/2 e.v.-1994)

KENIA

ARTSENSTAKING

De regering ging op 28 augustus 1994 tot actie over om na 10 weken een eind te maken aan een artsenstaking. Zij ontsloeg artsen die in juni in staking waren gegaan om kracht bij te zetten aan hun eisen: erkenning van hun vakbond en verbetering van hun arbeidsvoorwaarden en werkomstandigheden. De regering, die beweerde dat de actie door buitenlandse belangen was georganiseerd om het land te destabiliseren. sprak berichten tegen dat het merendeel van de 3.000 artsen in de overheidssector was ontslagen en benadrukte dat amper 380 artsen door de maatregel waren getroffen.

CONFLICT IN FORD-ASILI

Het nationaal uitvoerend comité (NEC) van de oppositiepartij FORD-Asili kwam op 4 november bijeen om te beraadslagen over disciplinaire maatregelen tegen partijvoorzitter Kenneth Matiba en partijbestuurder Martin Shikuku. Het NEC besloot hen beiden voor de duur van zes maanden te schorsen en in die periode hun positie te beoordelen. Matiba en Shikuku verwierpen hun schorsing als strijdig met de statuten. Op 25 november werd Salim Ndamwe benoemd tot waarnemend voorzitter. nadat vice-voorzitter George Nthenge zich van het NEC had trachten te distantiëren.

ACTIE TEGEN ISLAMITISCHE PARTIJ

Aanhangers van de niet-geregistreerde Islamitische Partij van Kenia (IPK) beschuldigden de regering ervan de oorlog aan de Islam te verklaren toen zij op 8 december IPK-leider Khalid Balala (zie ook pag. 269/3-'94) van zijn Keniaans staatsburgerschap vervallen verklaarde. De regering stelde dat Balala een dubbele Jemenitisch-Keniaanse nationaliteit had gehad tot hij 23 jaar werd en dat hij had nagelaten te opteren voor het Keniaanse staatsburgerschap.

GEDWONGEN VERHUIZING VLUCHTELINGEN

Op 28 decenber schaarde de Amerikaanse regering zich achter de hulporganisaties in een protest tegen de gedwongen verplaatsing van bijna 2.000 vluchtelingen op 25-26 december uit hun kamp in Maela (in de westelijke Rift Valley) naar onherbergzame terreinen 60 tot 90 kmverderop.

De Amerikaanse ambassade in Nairobi verklaarde dat de VS. na meer dan $ 3,5 mln te hebben toegezegd voor hulp bij de herhuisvesting van de vluchtelingen (van huis en haard verdreven als gevolg van politiek en etnisch geweld in 1993. zie gag. 269/3 en 646/2-'94), niet een procedure door de vingers konden zien waarbij de mensenrechten werden geschonden. De Keniaanse regering ontkende dat de vluchtelingen werden verdreven: naar haar zeggen werden zij naar hun oorspronkelijke woonplaatsen overgebracht.

(Vor.ber.pag. 646/2/3-1994)

KONGO

OPPOSITIE-ALLIANTIE

Op 12 september 1994 vormden zes oppositiepartijen een groepering onder de naam Verenigde Democratische Krachten (FDU).De groep was met omstreeks 15 afgevaardigden vertegenwoordigd in de Nationale Assemblée en zou een oppositie-alliantie blijven vormen met de uit zeven partijen bestaande oppositionele Unie voor Democratische Vernieuwing (URD).De FDU-leiders kwamen voornamelijk uit het noorden van het land, terwijl de URD, onder leiding van Bernard Kolelas, vooral steun kreeg uit het midden en zuiden van Kongo.

De partijen die zich bij de FDU hadden aangesloten waren: de Kongolese Partij van de Arbeid (PCT) van voormalig president Denis Sassou-Nguesso. de Unie voor Nationale Vernieuwing van Gabriel Bokilo. de Patriottische Unie voor Nationale Vernieuwing van Mathias Dzon. de Nationale Unie voor Democratie en Vooruitgang van Pierre N'Ze. de Liberaal-Republikeinse Partij van Nicephore Fyla. en de Conventie voor het Democratische Alternatief van Alfred Opimba.

VEILIGHEIDSMAATREGELEN IN DE HOOFDSTAD

Op 28 september stuurde president Pascal Lissouba in Brazzaville soldaten de straat op, klaarblijkelijk om de rust te herstellen. nadat de gemeenteraad de dag daarvoor een voorstel van burgemeester Bernard Kolelas had goedgekeurd om een gemeentelijk politiekorps op te richten.

REGERING GEEFT TOE AAN EISEN STAKERS. ONTSLAG MINISTER

Onder druk van een groeiende spanning en een dreigende algemene staking op 8 november in verband met niet uitbetaalde lonen in de overheidssector, gaf de regering zich na verscheidene weken van confrontatie met de vakbonden kennelijk gewonnen en willigde zij al hun belangrijkste eisen in.

Op 4 november had president Pascal Lissouba een niet bij naam genoemde buurstaat (waarnemers gingen ervan uit dat op Zaire gedoeld werd) ervan beschuldigd onrust te stoken in Kongo. Vanaf 6 november waren er troepen ingezet in Brazzaville.

Volgens berichten op 8 november was de regering ermee akkoord gegaan vijf maanden achterstallig loon uit te betalen, een bedrag van ongeveer 60 mrd franc CFA (ca. $114 mln). in vijf gelijke delen in de periode van 9 november tot 30 december. Naar aanleiding van deze maatregel gelastte de Vakbondsconfederatie van Kongolese Arbeiders (CSTC) de staking op het laatste moment af. Volgens de lokale pers was echter op 21 november nog maar één maand achterstallig loonuitbetaald.

Minister ontslagen

Op 8 november berichtte radio Brazzaville dat Jean-Prosper Koyo, minister

van ambtenarenzaken en bestuurlijke hervorming, op 7 november wegens gezondheidsredenen van zijn taken was ontheven.

(Vor.ber.pag. C13/1 e.v.-1994)

MAGHREB

MINISTERSBIJEENKOMST AMU

Op 12 november 1994 werd de 16de bijeenkomst van de ministers van buitenlandse zaken van de Arabische Maghreb Unie (AMU) in Algiers geopend. Behalve door de ministers van de vijf lidstaten - Algerije, Libië, Marokko, Mauretanië en Tunesië - werd de bijeenkomst ook bijgewoond door een Egyptische delegatie onder leiding van minister van buitenlandse zaken Amr Mohammed Moussa. Deze verklaarde dat de deelname van Egypte de Egyptische wens weergaf ervoor te zorgen dat de unie een uitgangspunt voor een grotere unie was die andere Arabische en Afrikaanse landen zou omvatten.

(Vor.ber.pag. 474/3 e.v.-1994)

NAMIBIË

UITERST KRITISCH RAPPORT VAN REKEXKAMER

In zijn jaarverslag, dat in de week van 18 juli 1994 verscheen, klaagde Fanuel Tjingaete, de president van de rekenkamer, over de gebrekkige verantwoordingsplicht van de regering en beschuldigde hij de ministeries van buitenlandse zaken, gezondheidszorg en sociale diensten, en onderwijs en cultuur van ,,teugellozefraude".

Tjingaete zei dat het beheer van de overheidsfinanciën bij het merendeel van de ministeries was verslechterd en dat veel secretarissen-generaal ..onverschillig staan tegenover en zich niet bewust zijn van wat er eigenlijk gebeurt op hun ministeries". Hij prees datgene wat de regering had bereikt op beleidsgebied, maar zei dat dit ondermijnd was door het luchthartige beheer der staatsfinanciën, inet name op de ministeries van gezondheidszorg en sociale diensten. en van financiën. Het ministerie van justitie was het enige departement dat een pluim kreeg van Tjingaete.

Op 21 juli eiste de oppositionele Democratische Turnhalle Alliantie (DTA) dat de voor het financiële wanbeheer en de corruptie verantwoordelijke personen aan de kaak werden gesteld en gestraft.

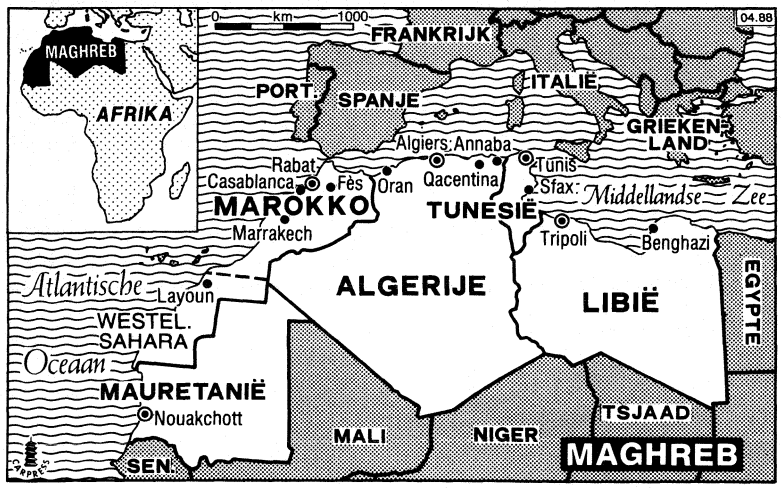

VERKIEZINGEN WALVISBAAI

Bij lokale verkiezingen in Walvishaai op 15 en 16 augustus behaalde de regerende South West African People's Organization (SWAPO)acht van de 10 zetels. Het waren de eerste verkiezingen in Walvisbaai sedert de enclave op 1 maart onder beheer van Namibië kwam (zie pag. 272/2-'94). Aan eerdere verkiezingen in de havenstad, die onder Zuidafrikaans toezicht hadden plaatsgevonden, hadden alleen blanken mee mogen doen.

UITSPRAAK KOEVOET

Op 18 augustus maakte een vonnis van het Hooggerechtshof de weg vrij voor de wettige terugkeer van honderden voormalige leden van Koevoet, de inmiddels ontbonden anti-oproereenheid waarvan de Zuidafrikaanse autoriteiten gebruik hadden gemaakt vóór de onafhankelijkheid.

Het Hof oordeelde dat de regering onwettig had gehandeld door eerder die maand 29 Koevoetleden en hun gezinnen het land uit te zetten. De Koevoetleden waren het land binnengekomen vanuit Zuid-Afrika waar zij een goed heenkomen hadden gezocht ten tijcle van de onafhankelijkheid omdat ze bang m-aren voor represailles.

BEZOEK MANDELA. AFSCHRIJVING SCHULD

Op 9 en 10 augustus bracht president Nelson Mandela van Zuid-Afrika een bezoek aan het land.

Mandela verklaarde dat hij er persoonlijk voor was dat Zuid-Afrika de schuld van Namibië zou afschrijven. Deze schuld bedroeg ten tijde van de onafhankelijkheid in maart 1990 R 826,6 mln ($ 1= R 3.3381 commerciele koers op 12 augustus) en moest met ingang van april 1995 in 11 jaarlijkse termijnen worden afgelost. Hij beklemtoonde echter dat de uiteindelijke beslissing lag hij de regering van nationale eenheid. Mandela wees daarmee klaarblijkelijk het idee van de hand van de nieuwe Zuidafrikaanse regering om herstelbetalingen te verrichten voor de schade die Namibië had geleden tijdens de Zuidafrikaanse bezetting.

Op 6 december maakte president Mandela bekend dat Zuid-Afrika de schuld van Namibië, geraamd op R 800 mln (ca. $ 190 mln), zou afschrijven. Hij zei ook dat alle Zuidafrikaanse staatseigendommen in Namibië. behalve het gebouw van de hoge commissie in Windhoek, zouden worden overgedragen aan de Namibische regering.

In een reactie op kritiek van de binnenlandse oppositie op dit gebaar verklaarde Mandela dat het immoreel zou zijn als Zuid-Afrika zijn wederopbouwcampagne zou financieren met geld dat van Namibië was voordat het in maart 1990 onaihankelijk van Zuid-Afrika werd.

PARLEMENTS- EN PRESIDENTSVERKIEZINGEN

President Sam Nujoma en de regerende South West African People's Organization (SWAPO) boekten verpletterende overwinningen bij de eerste verkiezingen sinds de onafhankelijkheid, die op 7 en 8 december werden gehouden. Met een winst van 11 zetels verzekerde SWAPO zich van een tweederde meerderheid in de 72 zetels tellende Nationale Assemblée. Deze meerderheid was voldoende om de grondwet te kunnen amenderen die was opgesteld door een Constituerende Vergadering van meerdere partijen aan de vooravond van de onafhankelijkheid. (Zie voor verkiezing van de Constituerende Vergadering in november 1989 pag. 739/3 e.v.-'89 en voor p esidentsverkiezing in februari 1990 pag. 394/3-'90.)

President Sam Nujoma brengt op 7 december 1994 in Windhoek zijn stem uit voor de algemene verkiezingen in Namibië.

Tijdens de verkiezingscampagne maakte SWAPO duidelijk dat zij. als zij voldoende zetels verwierf. sommige aspecten van de grondwet zou wijzigen die volgens SWAPO de oppositie begunstigden. Op 11 december beloofde Nujoma echter dat hij voor elke wijziging de goedkeuring van het volk zou vragen door middel van een referendum.

De gedetailleerde verkiezingsuitslagen luidden:

Parlementsverkiezingen

Partijen	*Stemmen*	Percentage	Zetels
SWAPO	361.800	73.89	53
DTA	101.748	20,78	15
UDF	13.309	2,72	2
DCN	4.055	0,83	1
MA	4.005	0.82	1
SWANU	2.598	0,53	0
Overige	2.118	0.43	0
TOTAAL	489.636	100,00	72

DTA = Democratic Turnhalle Alliance: UDF = United Democratic Front of Namibia; DCN = Democratic Coalition of Namibia; MA = Monitor Action group; SWANU = South-West African National Union of Namibia.

Presidentsverkiezingen

Kandzdaten	*Stemmen*	Percentage
Sam Nujoma (SWAPO)	370 452	76.34
Mishake Muyongo (DTA)	114 843	23.66
TOTAAL	485.295	100,00

(Vor.ber.pag. 648/1-1994)

OAE

BEVRIJDINGSCOMITÉ ONTBONDEN

Op 15 augustus 1994 werd in Arusha (Tanzania) een speciale vergadering gehouden van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) om het mandaat van het OAE-Coördinatiecomite voor de Bevrijding van Afrika te beëindigen.

Het Bevrijdingscomité was in mei 1963 opgericht om toezicht te houden op de uitroeiing van het kolonialisme en het blanke minderheidsbewind (zie pag. 33811-'63). Er kwam een einde aan het mandaat na de democratische verkiezingen in Zuid-Afrika in april 1994 en de aanwezigheid van dat land op de OAE-top in juni (zie pag. 648/2-'94).

In zijn toespraak tot de bijeenkomst zei president Ali Hassan Mwinyi van Tanzania dat de Afrikanen net zoals zij hadden gestreden voor politieke bevrijding. zichzelf moesten wijden aan de nieuwe uitdagingen waarvoor het continent zich gesteld zag. zoals het vinden van een oplossing voor de burgeroorlogen en de invoering van een Afrikaanse economische gemeenschap.

FINANCIËLE CRISIS

Op 14 november noemde Abdullahi Sa'id Uthman, de assistent-secretaris-generaal belast met bestuur. de financiële situatievan de OAE ala merend.

In de Ethiopische hoofdstad Addis Ababa zei Uthman dat er nog $77.5 mln aan contributiebetalingen openstond. wat tot gevolg had dat de meeste lopende programma's moesten worden opgeschort. en dat slechts $ 3.2 mln van de voor het financiële jaar 1994/1995 goedgekeurde begroting van $ 29,5 mln was ontvangen. De secretaris-generaal van de OAE, Salim Ahmed Salim, had schriftelijke noodoproepen gestuurd naar de Afrikaanse leiders.

(Vor.ber.pag. 648/1 e.v.-1994)

RWANDA

OMSTREDEN BERICHTEN OVER MASSAMOORDEN. VERTRAGING BIJ BERECHTING VERANTWOORDELIJKEN. POSITIE VLUCHTELINGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Na nieuwe berichten over massamoorden, wat gepaard ging met de vrees voor een opleving van bloedige wraakacties, schortte het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR) in Genève op 23 september 1994 haar beleid op om de naar schatting 2 mln Rwandese vluchtelingen in Zaïre, Tanzania en Boeroendi aan te moedigen naar huis terug te keren.

Volgens deze berichten zouden duizenden Hoetoes op weg naar huis gedood zijn door soldaten van het regerende, door Toetsi's gedomineerde Rwandese Patriottische Front (FPR), terwijl honderden getuigen van de wreedheden een goed heenkomen hadden gezocht in vluchtelingenkampen in Zaire. Een onderzoeksteam van het UNHCR had naar verluidt gezegd dat er dagelijks ten minste vijf geblinddoekte lijken de Kagera-rivier afdreven.

Het UNHCR-rapport werd twee dagen later tegengesproken door het Noodbureau voor Rwanda van de VN. verantwoordelijk voor de coördinatie van VN-operaties in het land, omdat het gebaseerd was op geruchten en het geen bewijzen bevatte. Er werd een woordvoerder geciteerd die gezegd zou hebben: ,,We willen deze regering zeker steunen en haar bestaan niet ondermijnen met niet-onderzochte geruchten".

Ook president Pasteur Bizimungu wees het rapport van de hand en op 23 september berichtte Radio Rwanda dat het ook was tegengesproken door de eigen vertegenwoordiger van het UNHCR in Rwanda. Regeringsfunctionarissen zouden gezegd hebben dat twee RPF-soldaten waren geëxecuteerd die schuldig waren bevonden aan wraakoefeningen, en dat ongeveer 70 anderen in hechtenis waren genomen. Ten minste 1.500 mensen wachtten naar verluidt in Kigali op hun berechting. Zij werden beschuldigd van volkerenmoord onder het vorige regime. Volgens een bericht van 25 september patrouilleerden Canadese en Ghanese VN-militairen in de heuvels in het zuidoosten. waar Hoetoe-milities paniek zaaiden in de dorpen.

Op 28 september zou VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali een onderzoek gelast hebben naar de vermeende bloedbaden en VN-functionarissen hebben opgedragen intussen er niet over te spreken.

De VN werdenvervolgens fel bekritiseerd door humanitaire organisaties en de pers over de vermeende trage en ondoelmatige manier waarop de organisatie het onderzoek naar schending van de mensenrechten aanpakte (zie pag. 715/1/2 en 720/1/2-'94). In een op 28 september gepubliceerd rapport beschuldigde de in Londen gevestigde organisatie African Rights de VN van ,.getreuzel"en .,duidelijk gebrek aan ernst" bij de vervolging van de schuldigen aan genocide.

Generaal-majoor Paul Kagame, minister van defensie en vice-president, zou op 24 september gezegd hebben dat zijn regering zelf door zou gaan met processen als de VN niet in staat waren die te organiseren. Het in Washington gevestigde American Committee for Refugees zou op 14 september gezegd hebben dat de nieuwe Rwandese regei'ing niet de capaciteit had om de 32.000 oud-soldaten enmilitieleden te berechten die volgens dit comité een leidende rol bij de misdaden hadden gespeeld.

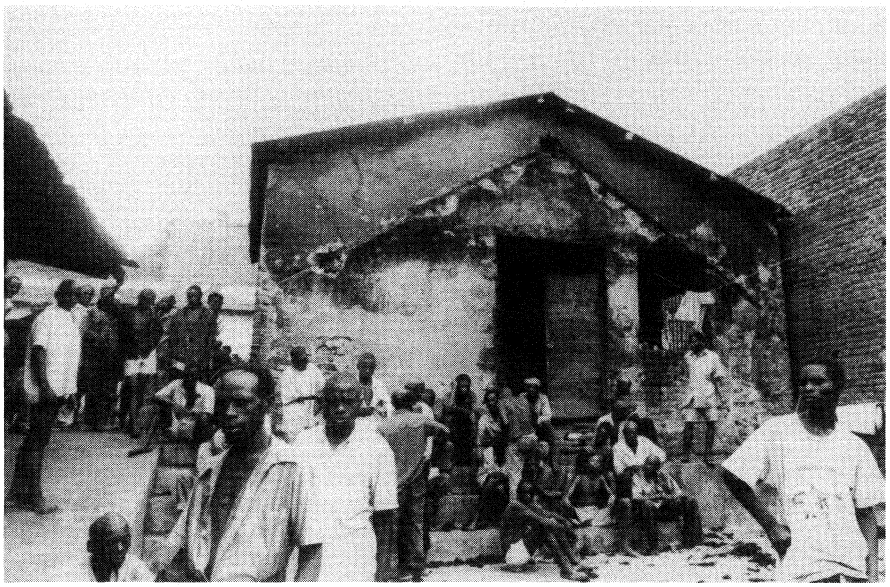

Gevangenen bijeen op de binnenplaats van de Centrale Gevangenis van Kigali (1 september 1994).

Het moreel van het VN-pe soneel in Rwanda kreeg een klap, toen op 12 september bekend werd dat Karen Kenny, leider van het VN-team dat de vermeende massamoorden onderzocht, ontslag had genomen. Het werk van het team werd van cruciaal belang geacht voor het geruststellen van de Hoetoe-vluchtelingen om hun angst voor terugkeer te overwinnen.

Een VN-woordvoerster in Geneve zou op 14 september gezegd hebben dat de regeringen niet hadden gereageerd op de oproepen van de VN om geld te geven voor operaties in Rwanda en dat er ,.praktisch geen" geld was overgemaakt

Op 30 september werd bericht dat een VN-commissie van deskundigen, die op 1 juli door de Veiligheidsraad in het leven was geroepen (zie pag. 720/1-'94), met de aanbeveling zou komen om volkerenmoord en andere misdaden tegen de mensheid in Rwanda te laten vervolgen door een internationaal tribunaal.

Massagraven ontdekt

Op 15 september werd bericht dat een Australische patrouille van de VN-hulpmissie in Rwanda (UNAMIR II) een massagraf had ontdekt nabij Butare in het zuiden van Rwanda. In het graf lagen naar schatting 1.700 lijken die daar al zouden hebben gelegen voordat het FPR het gebied in handen had gekregen. FPR-soldaten weerden vervolgens UNAMIR-onderzoekers uit de buurt van het graf.

Op 22 september hadden VN-onderzoekers in twee massagraven in het zuidwesten naar verluidt 8.000 lijken in verregaande staat van ontbinding ontdekt.

Vrees voor nieuwe gevechten

Op 7 september zouden omstreeks 150 regeringssoldaten zijn ingezet in door de VN beschermde gebieden in het zuidwesten.

Op 6 september zei Shaharyar Khan, de speciale VN-vertegenwoordiger voor Rwanda, dat het hele gebied. waar zich op dat moment ca. 480.000 vluchtelingen (voornamelijk Hoetoes) ophielden, binnen een maand onder FPR-controle zou staan. Drie dagen later zou Khan gezegd hebben dat soldaten die trouw waren aan het verdreven Hoetoe-bewind, de veilige zones infiltreerden om een oorlog te beginnen. In de kampen in Boeroendi en Zaïre zouden zich onder de burgervluchtelingen omstreeks 30.000 soldaten van het verslagen leger bevinden. In gebieden in de buurt van de grenzen werden moorden op en mishandeling van burgers gemeld.

Situatie in vliichtelingenkampen verslechterd

Op 2 september ontmoetten de Rwandese minister van binnenlandse zaken en gemeenschapsontwikkeling, Seth Sendashonga. en de Zaïrese minister van justitie, Kamanda Wa Kamanda, elkaar in Goma aan de Zaïrese kant van de grens, waar een Rwandees vluchtelingenkamp was ve rezen. In een gezamenlijke verklaring riepen zij de naar schatting 1,2 mln vluchtelingen op voor het einde van de maand Zaïre te verlaten en terug te keren naar huis. Kamanda had naar verluidt in privé-gesprekken toegegeven dat deze doelstelling onrealistisch was. Hoetoe-milities bleven vluchtelingen er met terreur toe dwingen in de kampen te blijven die in september door een golf van misdaden en moorden werden geteisterd. Op *30* september zouden alle internationale hulpverleners van de VN zijn vertrokken uit het kamp Katale op 50 km van Goma. Dit kamp, waar 270.000 vluchtelingen verbleven, was in handen gevallen van bandieten die zeven hulpverleners met de dood bedreigd hadden. Eveneens op *30* september verlieten de laatste Eranse soldaten van de operatie ,,Turquoise" - omstreeks 230 militairen - hun bases in Goma (zie ook pag. 718/2 e.v.-'94).

Controverse over wraakacties

President Pasteur Bizimungu wees; in een toespraak tot de Algemene Vergadering van de VN in New York op 6 oktober; de eind september uitgesproken beschuldigingen van een onderzoeksteam van het UNHCR van de hand dat Hoetoe-vluchtelingen die terugkeerden naar Rwanda, werden vermoord door wraakzuchtige soldaten van het door Toetsi's gedomineerde regerende Rw-andese Patriottische Front (FPR).

Na een besloten ontmoeting tussen Bizimungu en vertegenwoordigers van de VN-Veiligheidsraad op 6 oktober, gingen diplomaten naar verluidt akkoord met de verklaring dat ,,ongecontroleerde elementen" verantwoordelijk waren voor de aanvallen op naar huis terugkerende vluchtelingen. Dit kwain overeen met de op 4 oktober gepresenteerde uitkomst

Pasteur Bizimungu, president van Rwanda

r

van een VN-onderzoek dat de moorden vooral individuele acties waren en geen regeringsbeleid. Een rapport van Amnesty International op 20 oktober wakkerde de controverse evenwel verder aan. Een Amnesty-delegatie had bij een bezoek aan Rwanda en omliggende landen substantiële bewijzen gevonden voor het willekeurig uit wraak vermoorden van ongewapende Hoetoe-burgers Amnesty International deed ren beroep op de Rwandese regering om een commissie van onderzoek in te stellen naar schendingen van de mensenrechten en de betrokkenheid van het regeringsleger ook al kon de schaal waarop gemoord werd. niet worden vergeleken met de genocide onder het vorige door Hoetoes gedomineerde regime.

De Rwandese regering besloot op 25 oktober een stelsel van militaire rechtbanken in het leven te roepen, met afzonderlijke tribunalen voor de behandelingen van zaken aangaande hoge officieren en de lagere rangen.

Op 25 oktober berichtten hulpverleners dat geüniforineerde mannen 54 Rwandese vluchtelingen hadden vermoord in Gittwa in het noorden van Boeroendi. In sommige onbevestigde berichten kreeg het FPR de schuld.

Tribunaal over genocide en oorlogsmisdaden uitgesteld

Hoewel Bizimungu op 6 oktober in zijn toespraak tot de VN het belang had benadrukt van een internationaal tribunaal voor misdaden tegen de mensheid in Rwanda (zie ook pag. 720/1/2-'94), werd het debat daarover in de VN-Veiligheidsraad uitgesteld nadat de Rwandese delegatie op 28 oktober een reeks amendementen op een voorgestelde ontwerpresolutie had ingediend.

Rwanda stelde nu voor dat het tribunaal zittingzou houden in de Rwandese hoofdstad Kigali en niet in Den Haag. dat het als nationaal tribunaal met internationale steun zou opereren. zich zou bezighouden met de genocide maar niet met vermeende oorlogsmisdaden, en zich zou richten op de periode vanaf 1990 totdat het FPR in juli 1994 aan de macht kwam, en niet op de periode van 1 januari 1994 tot 31 december 1994.

Betrekkingen met België en Zaïre. Vluchtelingen. Activiteiten leiders voormalige regime

Op 26 oktober benoemde België een nieuwe ambassadeur in Rwanda en heropende het zijn ambassade in Kigali, die sinds april gesloten was geweest.

Tijdens een bezoek dat premier Faustin Twagiramungii van 1-15 oktober aan België (en Canada) bracht. verklaarde de Belgische regering terughoudend te zullen zijn ten aanzien van de hervatting van de structurele economische hulp totdat er een ,,regering op brede basis" was aangetreden. Wel bood de Belgische regering aan te helpen bij het vrijkrijgen van achterstallige leningen van de Wereldbank en de humanitaire hulp te vergroten.

Zairese kinderen begroeten een Japanse soldaat op het vliegveld van Goma (3 oktober 1994), maar Japanse militairen arriveerden voor hulp aan de Rwandese vluchtelingen in Zaïre (zie pag. 71/1-'95).

De Belgische humanitaire hulp was vooral gekoppeld aan het verlenen van bijstand bij de terugkeer van de vluchtelingen. Tijdens zijn verblijf in Brussel sprak Twagiramungu met zijn Zaïrese collega Léon Kengo Wa Dondo af deze kwestie tijdens een bijeenkomst in Zaïre te bespreken. Dit overleg, dat van 22-24 oktober in Kinshasa plaatsvond, leidde tot een tripartiet akkoord (dat ook werd ondertekend door Hubert Edongo. de vertegenwoordiger voor Centraal-Afrika van het UNHCR) over vrijwillige repatriëring via daarvoor aangewezen grensovergangen.

Het UNHCR zou aanwezig blijven in ,,verzamelzones" voor degenen die niet naar huis terug wilden keren. Het akkoord zei niets over een voorstel om ,.tweebufferzones" in te stellen in Rwanda. te Gisenyi in het noordwesten en te Cyangugu in het zuidoosten, waar voorzichtig terugkerende vluchtelingen een begin konden maken met hun herintegratie. Evenmin stond er in het akkoord iets over de berechting van criminelen. hetgeen Rwanda eerst als prealabele voorwaarde had gesteld voor een repatrieringsakkoord. Twagiramungu zei echter op 25 oktober dat Zaïre ermee had ingestemd om ,,gewone soldaten te scheiden van vluchtelingen en heel ernstige maatregelen te treffen tegen leiders van het voormalige regime".

Berichten over wreedheden in vluchtelingenkampen en over de macht van extremistische Hoetoe-milities die banden onderhielden met het voormalige Rwandese regime hadden vooral betrekking op het kamp Katale in Zaïre. op 50 km van Goma.

Volgens de *Guardian* van 24 oktober maakten de voormalige Interahamwe-milities de dienst uit in het kamp Katale, via de ..sociale commissie", die zogenaamd de 270.000 vluchtelingen in het kamp vertegenwoordigde. Deze milities werden verantwoordelijk gesteld voor het bloedbad op 29 september onder 30 ,.padvinders" die door de hulporganisaties waren ingezet om te helpen bij de voedseldistributie. Deze moord, en daarmee gepaard gaande bedreigingen met de dood, versnelden het vertrek van alle internationale hulpverleners uit Katale op 30 september (zie hierboven), hoewel ze vanaf 5 oktober weer begonnen terug te keren.

Ook het UNHCR trok zijn staf op 3 oktober tijdelijk terug uit het kamp Benaco in Noordwest-Tanzania, terwijl geruchten de ronde deden dat daar steeds meer een staat van uetteloosheid heerste. waaronder een steeds groter aantal van de naar schatting 500.000 Rwandese vluchtelingen in Tanzania te lijden had.

De voormalige stafchef van het verslagen vroegere Rwandese regeringsleger, generaal-majoor Augustin Bizimana, gaf begin oktober in Zaïre een aantal interviews aan de pers waarin hij erbij de nieuwe, door het RPF gedomineerde regering op aandrong een afspraak over een machtsdeling te maken op basis van het Arusha-akkoord uit 1993 (zie pag. 53/2/3-'94).

Bizimana, die benadrukte dat hij geloofde in een ,,oplossing via onderhandelingen" maar stelde dat de FPR-regering iedere discussie uit de weg ging, ontkende dat hij op korte termijn van plan was zijn troepen aan te voeren om gebieden in Rwanda te heroveren. Desalniettemin zei hij op 22 oktober dat zijn troepen klaar stonden om de burgeroorlog opnieuw te beginnen als er geen vooruitzichten op een deling

van de macht waren. Diezelfde dag zei de voorzitter van de Natioiïale Republikeinse Beweging voor Democratie en Ontwikkeling (MRND, de voormalige regeringspartij). Matthieu Ngirumpatse, tegen het persbureau *AFP* dat zijn partij kon rekenen op de steun van de meeste van de 820.000 vluchtelingen in Zaïre en sterk genoeg was om een gewapend offensief te starten.

Minister van buitenlandse zaken verdwenen

Nadat op 17 oktober was onthuld dat minister van buitenlandse zaken en samenwerking Jean-Marie Vianney Ndagijimana sinds 9 oktober niet meer gesignaleerd was, volgden berichten dat hij in New York was verdwenen met een bedrag van $ 187.000 dat was bestemd voor Rwandese diplomatieke missies. Op 19 oktober dook Ndagijimana weer op tijdens een ,,privé-bezoek" aan Frankrijk, waar hij ambassadeur was geweest voordat hij in juli werd benoemd tot minister. Hij ontkende dat hij in bezit van het geld was en noemde de aantijging over de diefstal ,,even ernstig als belachelijk". Maar premier Twagiramungu zei de volgende dag dat hij moest ,,stoppen met liegen" en ,,'s lands geld (moest) teruggeven". Ook zei hij dat Ndagijimana niet was beëdigd als minister, hangende een onderzoek naar diens mogelijke betrokkenheid bij de verduistering van andere activa.

Meningsverschil met VN over tribunaal volkerenmoord

Tegen het advies van de Rwandese regering in aanvaardde de VN-Veiligheidsraad op 8 november resolutie 935 met

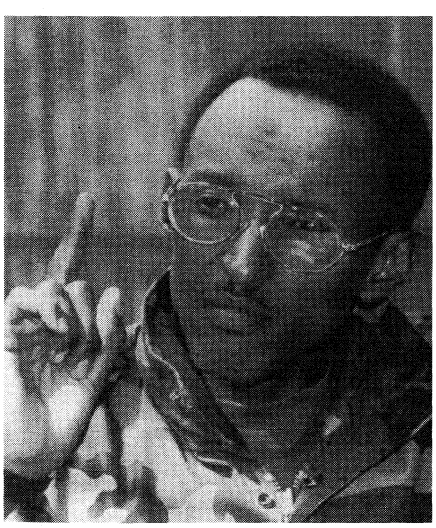

Generaal-majoor Paul Kagame, Rwanda's vice-president en minister van defensie

13 stemmen tegen één (Rwanda) bij één onthouding (China), waarmee het Internationaal Strafrechttribunaal (International Criminal Tribunal) voor Rwanda werd ingesteld Volgens zijn mandaat moest het tribunaal een vervolging instellen tegen de verantwoordelijken voor volkerenmoord ,,en andere ernstige schendingen van internationale humanitaire wetten" die tussen 1 januari en 31 december 1994 in Rwanda waren gepleegd.

De regering wilde dat het tribunaal gemachtigd zou worden de doodstraf op te leggen. maar volgens VN-functionarissen zou dat in strijd zijn met internationale conventies. De regering wilde ook dat de processen in Rwanda gevoerd zouden worden, maar de Veiligheidsraad was daar tegen (zie pag 720/1/2-'94 en hierboven).

Manzi Bakuramutsa, de Rwandese afgevaardigde. sprak zijn ongenoegen uit over het feit dat de bevoegdheid van het tribunaal zich niet uitstrekte over de hele periode na 1990. waarin talrijke Rwandezen waren vermoord. Op 9 norembcr zei minister van defensie en vice-president generaal-majoor Paul Kagame dat de regering zou samenwerken met het tribunaal dat volgens berichten ongeveer 100 mensen zou berechten, voornamelijk voormalige regeringsleiders. legercommandanten en anderen die verantwoordelijk zouden zijn voor de dood van misschien wel één miljoen mensen. Volgens berichten zouden duizenden anderen, rooralleden van de Hoetoe-milities, door Rwandese gerechtshoven berecht worden.

Maatregelen om de wettelоosheid in de rluchtelingenkampcn in te perken

Vijftien niet-gouvernementele humanitaire hulporganisaties deden op 3 november een beroep op de VN om onmiddellijk in te grijpen om de veiligheid te herstellen voor hulpverleners en honderdduizenden Rwandese vluchtelingen die in kampen in Zaïre, Boeroendi en Tanzania feitelijk als gijzelaars overgeleverd waren aan de genade van zwaar bewapende Hoetoe-bendes en voormalige Hoetoe-soldaten (zie hierboven). In verklaringen, die werden afgelegd in Nairobi (Kenia) en Genève, dreigden de organisaties hun operaties te staken tenzij er bescherming werd geboden.

De ernstigste gevallen van geweld en intimidatie werden gemeld uit de zes kampen rond Goma in Zaïre. waarheen het grootste deel van de militaire en politieke functionarissen van het voormalige Hoetoe-regime was gevlucht. nadat het voornamelijk uit Toetsi's bestaande FPR in juli de overwinning had opgeëist en een nieuwe regering onder zijn leiding had gevormd (zie pag. 717/3 e.v.-'94). Er werd bericht dat Hoetoe-mannen in kampen in Zaïre en Tanzania een gedwongen militaire opleiding kregen ter voorbereiding van een inval in Rwanda.

Op 8 november vroeg VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali om de vo ming van een speciale troepenmacht om controle op de kampen uit te oefenen. Terwijl het geweld toenam. deed Boutros Ghali op 21 november een beroep op de Veiligheidsraad om een troepenmacht van maximaal 12.000 soldaten in te zetten.

Op 14 norcmbcr trok de hulporganisatie Artsen zonder Grenzen al haar medewerkers terug uit de kampen in Zaïre omdat het ..ethisch onmogelijk" was gem-orden voor de organisatie om ,.de plegers van de Rwandese genocide te blijven bijstaan en helpen".

Legeraanvalien op vluchtelingen

Begin november werd bericht dat soldaten van het Rwandese Patriottische Leger (RPA)ten minste 20.000 Hoetoe-vluchtelingen hadden verdreven uit kampen in de westelijke provincie Kibuye. in de VN-veiligheidszone die door Franse troepen in Rwanda was ingesteld (zie pag. 716/3-'94) en waar ongeveer 800.000 mensen hun toevlucht hadden gezocht. Volgens berichten zouden de RPA-soldaten, voornamelijk Toetsi's, verontwaardigd zijn over de aanwezigheid van vermeende Hoetoe-militieleden, die in hun ogen verantwoordelijk waren voor de genocide, in de kampen waar zij profiteerden van de internationale hulp. Op 14 november riep premier Faustin Twagiramungu op tot een geleidelijke vermindering van de noodhulp aan de kampen om de vluchtelingen te stimuleren terug te keren naar hun woonplaatsen.

Aan het eind van de maand verschenen er berichten dat Zaïrese troepen bezig waren tienduizenden Rwandese vluchtelingen te verdrijven uit nederzettingen rond Goma.

Kritiek op Frans beleid

Vanuit verschillende hoeken kreeg Frankrijk kritiek op zijn Rwanda-beleid. Veel Afrikaanse regeringen zouden kwaad gereageerd hebben op Frankrijks besluit om president Pasteur Bizimungu niet uit te nodigen voor de Frans-Afrikaanse topconferentie in Biarritz op 8 en 9 november.

Verschillende humanitaire organisaties. waaronder de in New York gevestigde Human Rights Watch-Africa. zouden op 16 november berichten de wereld in hebben gestuurd dat Frankrijk. dat tegen de nieuwe regering was, hielp bij de bewapening en training van uit Hoetoes bestaande anti-regeringstroepen.

Diezelfde dag werd bericht dat verscheidene leden van het Europees Parlement in Straatsburg Frankrijk ervan beschuldigd hadden hulp van de Europese Unie (EU) aan Rwancla. ter waarde van ongeveer $ 190 inln, te blokkeren.
Op 20 november verdedigde de Franse minister van buitenlandse zaken Alain Juppé het beleid van zijn regering. Hij verklaarde dat Frankrijk voorstander was geweest van een regering gebaseerd op machtsdeling tussen Hoetoes en Toetsi's, zoals die had bestaan vanaf juli 1993 (zie pag. 53/2-'94) tot de moor. op president Juvénal Habyarimana in april 1994 (zie pag. 424/1 e.v.-'94). en dus graag een terugkeer zou zien naar de ,.logica" van machtsdeling.
Waarnemers merkten echter op dat de nieuwe regering een coalitieregering was. waarin zowel Hoetoes als Toetsi's vertegenwoordigd maren (zie pag. 713/3 e.v.-1994).

Zitting Nationale Assemblée

Op 12 december begon in Kigali de eerste zitting van de Nationale Overgaiigsassemblée.

De vorming van de uit 70 leden bestaande Assemblée was vastgelegd in het akkoord van Arusha uit 1993 (zie pag. 53/2 e.v.-'94). In een protocol van overeensteinming dat verschillende politieke partijen op 24 november hadden getekend, was het oorspronkelijke akkoord echter op enkele punten geamendeerd. In de nieuw-e Assemblée zaten geen leden van de Nationale Republikeinse Beweging voor Democratie en Ontwikkeling (MRND), die ook was uitgesloten van de coalitieregering (zie pag. 717/2/3-'94), vanwege haar betrokkenheid bij de slachtingen. In de Assemblée waren wel het leger (met vijf leden) en de politie (één lid) vertegenwoordigd.

Buitenlandse hulp

Op 1 december nam de Wereldbank het initiatief tot een ,,Zaden van Hoop" genaamd programma van $ 4 mln om de landbouw te herstellen en massale hongersnood te voorkomen. De Wereldbank keurde ook een gift goed van $ 5 mln voor wederopbouw- en veiligheidsprogramma's.

,.Zaden van Hoop" voorzag in het sturen van 40 ton zaden naar kwekerijen in buurlanden van Rwanda om te ontkiemen alvorens naar Rwanda getransporteerd te worden. Het was pas de derde keer dat de Bank de gehele zaadbank van een land opnieuw had gevuld. Eerder had zij zaden geleverd aan Vietnam en Cambodja.

Op 16 december zei Anthony Lake, de Amerikaanse nationale-veiligheidsadviseur. dat de Amerikaanse regering $ 2.5 mln wilde bijdragen om de Rwandese schulden aan de Wereldbank te delgen. Daarmee kon de Bank weer leningen verstrekken aan Rwanda. Bovendien waren de VS bereid $ 9 mln te geven om het werk van verschillende ministeries, waaronder dat van justitie, te ondersteunen.

Ontwapeningsoperatie

Op 14 december trokken 1500 leden van UNAMIR en van het nieuwe regeringsleger twee kampen binnen in de door de VN beschermde zone in het zuidwesten van Rwanda, waar in de voorgaande twee maanden ongeveer 60 mensen waren vermoord om de verantwoordelijken te ontwapenen en arresteren Er werden slechts 30 mensen opgepakt Functionarissen erkenden dat de meesten vooraf gevlucht waren

Tribunaal over volkerenmoord

Op 10 december arriveerde Richard Goldstone, de hoogste magistraat van het Internationale Strafrechttribunaal voor Rwanda van de VN (zie hierboven voor oprichting in november). voor een tweedaags bezoek in Kigali.

Tijdens zijn bezoek onderstreepte de Zuidafrikaanse rechter. die internationale faam had verwon-en als voorzitter van de commissie die het politieke geweld in Zuid-Afrika had onderzocht, de noodzaak snel te beginnen met de vervolging van de verantwoordelijken voor de volkerenmoord. Hij gaf te kennen dat hij er de voorkeur aan gaf dat het tribunaal in de tweede helft van 1993 bijeen zou komen in een neutraal buurland.

In een op 2 december verschenen VN-rapport stond dat ongeveer 500.000 mensen waren vermoord bij de massaslachtingen in Rwanda, dat de slachtingen gedurende lange tijd uiterst zorgvuldig waren voorbereid door de toenmalige president Juvénal Habyarimana en zijn onmiddellijke omgeving, en dat de plannen systematisch waren uitgevoerd door leden van het regime-Habyarimana en zijn opvolgers.

Volgens het rapport. dat was opgesteld door een VN-deskundigencominissie ingesteld door VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali, was de schatting van de huidige Rwandese regering van 1 mln doden overdreven. De bevindingen van de commissic ondersteunden echter de opvatting van de regering dat elk onderzoek naar oorlogsmisdaden moest gaan over de periode vanaf 1990 en zich niet moest beperken tot de periode van 1 januari - 31 december 1994.

Berichten over destabilisering

Op 31 december berichtten VN-b onnen dat leden van het voormalige regeringsleger. Hoetoe-milities en politici van het medio 1994 verjaagde regime. vanuit de vluchtelingenkampen pogingen ondernamen om de nieuwe regering te ontwrichten.

Volgens de VN hadden elementen van de vorige regering dorpen aan de oevers van het Kivumeer in westelijk Rwanda en stadjes aan de grens met Tanzania in het zuidoosten overvallen. De overvallen droegen alle kenmerken van de Interahamwe-militie zoals zorgvuldig uitgekozen doelen en het gebruik van geweren en kapmessen.

Er werd ook bericht dat Hoetoe-extremisten zich meester hadden gemaakt van de distributie van voedsel dat ze naar de milities doorsluisden of verkochten, en vluchtelingen ervan weerhielden naar huis terug te keren. Medewerkers van hulporganisaties bleven komen met berichten dat leden van het verslagen regime de controle over de veiligheid in de kampen overnamen. Op 11 december berichtten VN-functionarissen dat vluchtelingen die getuige waren geweest van de volkerenmoord eerder dat jaar (zie pag. 424/1 e.v. en 713/3 e.v.-'94), door leden van het voormalige regeringsleger en de milities werden uitgekozen om te worden geëxecuteerd.

Op 5 december sprak vice-president Paul Kagame zich uit tegen de internationale hulp aan wat hij noemde een ..leger in ballingschap". Tijdens een bezoek aan Brussel zei hij dat het absurd u-as dat soldaten van het vorige regime profiteerden van de hulp, en deed hij een klemmend beroep op de internationale gemeenschap deze soldaten te scheiden van onschuldige burgervluchtelingen die volgens hem als gijzelaars werden vastgehouden in de kampen.

(Vor.ber.pag. 713/3 e.v.-1994)

SAHARA (WEST)

RAPPORT VAN VN-SECRETARIS-GEKERAAL

Op 5 november 1994 bood VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali de VN-Veiligheidsraad een rapport aan over de ontwikkelingen in de Westelijke Sahara.

Volgens het rapport zou het nog rele maanden duren voordat er een datum kon worden vastgesteld voor het geplande referendum in de Westelijke Sahara. Er was weinig vooruitgang geboekt bij het identificeren van potentiële kiezers en pas een klein deel van de aanvragen was behandeld.

In een verklaring van 15 november toonde de Veiligheidsraad zich bezorgd over het trage tempo van het identificatieproces en drong de Raad er bij de betrokken partijen op aan zich tot het uiterste in te spannen om het werk van de VN-Missie voor het Referendum in de Westelijke Sahara (MINURSO) te vergemakkelijken.

(Vor.ber.pag. 720/2/3-1994)

MIDDEN-OOSTEN

JEMEN

GRONDWETSHERVORMINGEN. PRESIDENT SALEH HERKOZEN. NIEUWE MINISTERRAAD

Op 28 september 1994 stemde het Huis van Afgevaardigden voor de aanvaarding van ingrijpende wijzigingen van de ,,herenigingsgrondwet'' die sinds mei 1990 van kracht was. Be wijzigingen maakten deel uit van een campagne van president Ali Abdullah Saleh ten behoeve van de consolidatie van zijn binnenlandse positie na de overwinning van zijn noordelijke strijdkrachten in de burgeroorlog van mei en juni (zie pag. 722/1 e.v.-'94).

De hervormingen werden unaniem goedgekeurd op een speciale zitting van het Huis. waarbij 235 van de 301 leden aanwezig waren. In de gewijzigde grondwet werd het politieke systeem omschreven als een democratie met meerdere partijen en de economie als een markteconomie. De islamitische sharia werd als ..de bron van alle wetgeving" aanvaard. De uit vijf leden bestaande Presidentiële Raad, die voorheen was gekozen door het Huis en die op zijn beurt de president had gekozen en ministers had benoemd, werd afgeschaft. Voortaan zou de president gekozen worden middels algemeen kiesrecht en zou niemand langer dan twee termijnen president mogen zijn.

Op 1 oktober kwam het Huis voor het laatst bijeen als kiescollege en herkoos het formeel luitenant-generaal Saleh als president (zie pag. 873/1-'93 voor Salehs herverkiezing door de Presidentiële Raad in oktober 1993). Op het einde van Salehs vijfjarige ambtstermijn in 1999 zou de president direct gekozen worden krachtens de bepalingen van de nieuwe grondwet.

Saleh benoemde generaal-majoor Abd Rabbuh Mansur Hadi op 2 oktober tot vice-president. Saleh had Hadi kort na het uitbreken van de burgeroorlog in mei 1994 benoemd tot minister van defensie (zie pag. 723/1-'94).

Op 2 oktober diende de regering van Muhammed Said al-Attar haar ontslag in, maar zij kreeg het verzoek aan te blijven tot de vorming van een nieuwe regering.

Nieuwe ministerraad

Op 6 oktober benoemde president Ali Abdullah Saleh per decreet een nieuwe ministerraad, die werd gevormd uit een coalitie van Salehs Algemene Volkscongres (GPC) en de Jemenitische Alliantie voor Hervorming (al-Islah). Deze ministerraad kwam in de plaats van de regeringscoalitie uit 1993. die, met inbegrip van de Jemenitische Socialistische Partij (JSP), uit drie partijen had bestaan en bij het begin van de burgeroorlog in mei uiteen was gevallen.

Abdel Aziz Abdel Ghani (53). de voorzitter van de ministerraad die op 3 oktober met de vorming van een nieuwe regering was belast. was lid geweest van de Presidentiële Raad. die bii de grondwetswijzigingen van eind september was afgeschaft izie hierboven). Hij was adjunct-secretaris-genedl van het GPC en had reeds vóór de vereniging van Noord- en Zuid-Jemen in mei 1990 twee maal het premierschap in de regering van Noord-Jemen vervuld. ïan januari 1975 tot oktober 1980 en van november 1983 tot mei 1990.

GPC-leden behielden de belangrijkste portefeuilles. maar de Islah-afvaardiging nam toe van zes tot negen ministers. wat werd beschouwd als een beloning voor de trouw die de partij had betoond aan het GPC en de leiding van het Noorden tijdens de burgeroorlog van mei en juni. Volgens de *Middle East Economic* Digest van 21 oktober waren vier van de negen Islah-ministers oprichters van de Moslim Broederschap in Jemen. De krant suggereerde dat de islamitische vleugelvan de partij en niet de conservatieve tribale vleugel het tij meehad.

De samenstelling van het kabinet was als volgt:

Voorzitter - Abdel Aziz Abdel Ghani (GPC): vice-premier - Abdei Wahab Ali al-Ounsi (Islah)+; vice-preinier. buitenlandse zaken - Abdul Ali Karim al-Iryani (GPC)";vice-premier, industrie - Muhammad Said al-Attar (GPC)*; vice-premier, planning en ontwikkeling - Abd al-Qadir Abd al-Rahman Ra Jammal (GPC)": binnenlandse zaken - brigade-generaal Muhammad al-Mutawakkil+; financiën - Muhammad Ahmad al-Junayd (partijloos): voorlichting - Muhammad Salim Basindwah (partijloos)*transport - Ahmad Musaid Husayn (GPC)+; coinmunicatie - Ahmad Muhammad al-Unsi (GPC)+; cultuur en toerisme - Yahya Husayn al-Arashi (GPC)*; sociale zekerheid. sociale zaken en arbeid - Muhammad Abdullah al-Batani (GPC)+; wettelijke zaken, zaken van het Huis van Afgevaardigden - Abdullah Ahmad Ghanim (GPC)*; ambtenaren en bestuurshervorming - Sadiq Amin Abu Ras (GPC)*; olie en minerale rijkdommen - Faysal Uthman Bin Shamlan (partijloos)+: bevoorrading en handel - Muhammad Abd al-Wahhab Zubari (Islah): gezondheidszorg - Najib Ghanim (Islah)+; plaatselijk bestuur - Muhammad Hasan Daminaj (Islah)+; maqfs (religieuze giften) en oriëntatie - Ghalib Abd al-Kafi al-Qirshi (Islah)+; visserij - Abd al-Rahman al-Qaclar Bafadl (Islah)*; justitie - Abd al-Wahhob Lufti al-Daylami (Islah):defensie - (staf)brigade-generaal Abd al-Malik Ali al-Sayyani (GPC); landbouw en water - Ahmad Salim al-Jabali (GPC); bouwnijverheid, huisvesting en stadsplanning - Ali Hamid Sharaf (GPC):onderwijs - Abduh Ali ai-Qudati (Islah): jeugd en sport - Abd al-Wahhab Ramih (GPC); elektriciteit en water - Abdallah Muhsin al-Akwa (Islah)

* Andere portefeuiilc.
\+ Dezelfde portefeuille als in tic aftredende regering.

Andere benoemingen

Op 6 oktober benoemde president Saleh drie presidentiële adviseurs: Hasan Muhammad Makki en brigade-generaal Mujahid Yahya Abu Shawarib (beiden tot dan toe vice-premiers), en Alawi Salih al-Salami (tot dan toe minister van financiën). Salami werd ook benoemd tot gouverneur van de centrale bank.

Eveneens op 6 oktober werd (staf)brigade-generaal Abdullah Ali Ulaywah benoemd tot nieuwe stafchef.

VERDERE BINSENLANDSE ONTIYIKKELINGEN

In september 1994 deden zich voorts de volgende partijpolitieke ontwikkelingen voor.

Nieuwe leiding JSP

Begin september koos de Jemenitische Socialistische Partij (JSP). die was verslagen in de burgeroorlog. een nieuwe partijleiding. Ali Saleh Obad (ook bekend als al-Moqbel) werd gekozen tot secretaris-generaal als opvolger van Ali Salim al-Bid die na de oorlog in ballingschap was gegaan.

Het 23 leden tellende nieuwe polithuro bestond uit 13 mensen uit het Zuiden en 10 uit het Noorden. Niemand van de nieuwe leiders had te maken gehad met het uitroepen van een afzonderlijke zuidelijke staat in mei.

ConferentieIslah

De Jeminitische Alliantie voor Hervorming (al-Islah). de junior coalitiepartner van Salehs GPC, herkoos sjeik Abdullah bin Hussein al-Ahmar tot partijleider op haar eerste conferentie die medio september in Sanaa werd gehouden.

Muhammad Ali al-Yadoumi werd gekozen tot secretaris-generaal in plaats van Abdel Wahab Ali-al Ounsi. die op zijn beurt werd gekozen

Sjeik Abdullah bin Hussein al-Ahmar. de leider van Al-Islah en van de Hashed-stammenfederatie.

tot Yadoumi's plaatsvervanger. Sjeik Abd al-Majid al-Zindani werd gekozen tot voorzitter van de uit 100 leden bestaande Shura van de partij

Organisatie van zuidelijke ballingen opgericht

Op 30 september maakten leden van de leiding van het Zuiden, die in ballingschap waren gegaan na de overwinning van het Noorden in juli. de oprichting bekend van het Nationale Oppositiefront.

Tot de nieuwe organisatie behoorden Abdel-Rahman Ali Jiffri en Haider Abu Bakr al-Attas, die beiden hoge posten hadden bekleed in de verslagen ,,separatistische"Democratische Republiek Jemen.

Botsingen in Aden

De Middle East Econornic Digestvan 16 september berichtte dat ten minste 20 mensen waren omgekomen bij botsingen tussen de veiligheidstroepen en ,,islamitische militanten" op 3 september in Aden. Volgens het bericht had de regering de militanten geïdentificeerd als leden van de Salafi-groep, die haar basis had in de provincie Abyan.

SALEH BEZOEKT OMAN

Op 11 en 12 september bracht president Ali Abdullah Saleh een bezoek aan Oman voor gesprekken met sultan Qaboos bin Said. Saleh wilde Jemens betrekkingen met zijn buren op het Arabische schiereiland verbeteren. van wie de meesten het Zuiden hadden gesteund tijdens de burgeroorlog.

N

SCHERMUTSELINGEN AAN GRE S MET SAOEDI-ARABIE

In een verklaring, uitgegeven door een ,,verantwoordelijke bron" op het Jemenitische ministerie van buitenlandse zaken, werd Saoedi-Arabië op 7 decein-ber ervan beschuldigd op Jemenitisch grondgebied binnen te dringen. De Mid-*dle East* Econornic Digestvan 23 decem-ber meldde dat drie Jemenitische leger-officieren waren gedood bij recente grensgevechten met Saoedi-Arabië. De Jemenitische bewering werd door de Saoedische autoriteiten tegengesproken.

Op 9 december voerden koning Fahd ibn Abdul Aziz van Saoedi-Arabie en president Ali Abdullah Saleh van Jemen een telefoongesprek naar aanleiding van de vermeende intidenten.

(Vor.ber.pag. 721/3 e.v.-1994)

OMAN

KRITISCH RAPPORT WERELDBANK. NIEUWE INVESTERINGSWET

In een begin november 1994 uitgebracht rapport kritiseerde de Wereldbank de regering van Oman omdat deze een veel te groot deel van de olie- en gasopbrengsten voor consumptieve doeleinden bestemde in plaats van aan investeringen voor de lange termijn.

Het rapport. dat waarschuwde dat Omans economische beleid niet vol te houden was, deed ook een beroep op de regering om de uitgaven voor defensie en binnenlandse veiligheid (gemiddeld 33 procent van de regeringsuitgaven. een van de hoogste percentages ter wereld) omlaag te brengen. Het rapport ging uitgebreid in op de mislukte pogingen om de produktiesector te direrSificeren. op het ontbreken van een zichzelf bedruipende particuliere sector en op het mislukken van de omanisering. bedoeld om Omanieten in staat te stellen te concurreren met buitenlandse werknemers in Oman. [In september 1993 had de regering maatregelen afgekondigd om de afhankelijkheid van buitenlandse werknemers, die bijna 70 procent van het arbeidspotentieel uitmaakten, te beperken. Volgens de nieuwe regels werd het buitenlandse werknemers verboden een reeks banen te vervullen.]

Een nieuwe investeringswet die op 1 november van kracht werd, maaktehet mogelijk dat bedrijven voor 100 procent in buitenlandse handen kwamen. zij het met speciale toestemming van de regering. Voorheen mochten buitenlanders slechts 49 procent van een bedrijf bezitten.

DOODSTRAF VOOR EXTREMISTEN

Op 12 november veroordeelde het staatsveiligheidshof diverse mensen ter

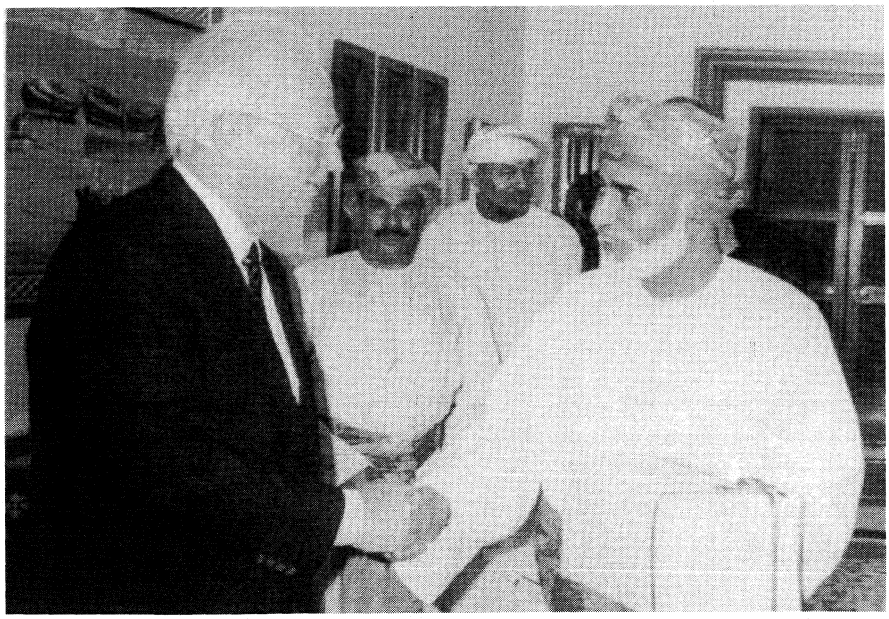

Sultan Qaboos bin Said (r.)wisselt op 26 december 1994 in Muscat geschenken uit met de Israëlische premier Yitzhak Rabin.

dood nadat ze schuldig waren bevonden aan een samenzwering tot opruiing. Sultan Qaboos bin Said zette de doodstraffen vervolgens om in gevangenisstraffen.

De veroordeelden maakten deel uit van de ruim 200 personen die in augustus 1994 waren gearresteerd omdat ze tot een extremistische religieuze organisatie behoorden (zie pag. 725/3-'94).

BEZOEK PREMIER ISRAËL

Op 26 december bracht premier Yitzhak Rabin van Israël een bezoek aan Oman voor besprekingen met sultan Qaboos bin Said. Het was voor het eerst dat een Israëlische regeringsleider in het openbaar een Golfstaat bezocht.

(Vor.ber.pag. 725/3-1994)

QATAR

SPANNING AAN GRENS MET SAOEDI-ARABIË

Qatar boycotte eind november 1994 een bijeenkomst van de ministers van binnenlandse zaken van de Samenwerkingsraad voor de Golf (GCC),waarvan het samen met vijf andere Golfstaten lid is. De boycot was een protest tegen een aantal gewapende incidenten langs de omstreden grens van Qatar met Saoedi-Arabië (voor spanning aan de grens in september 1992 zie pag. 865/2-'92).

Het officiële persbureau van Qatar meldde dat de minister van binnenlandse zaken, sjeik Abdullah bin Khalifah al-Thani, het kabinet op 30 november had meegedeeld dat een staatsburger van Qatar bij één recent incident gewond was geraakt door toedoen van Saoedische grenswachten. De Saoedische autoriteiten ontkenden dat er enigerlei incidenten van dien aard hadden plaatsgewonden.

(Vor.ber.pag. 347/2-1993)

SAOEDI-ARABIË

MASSALE ARRESTATIE VAN DISSIDENTEN. GROOTSTE DEEL WEER VRIJGELATEN

Op 26 september 1994 maakte het Saoedische ministerie van binnenlandse zaken bekend dat de autoriteiten onlangs 110 mensen hadden opgepakt op verdenking van het aanzetten tot en het zaaien van verdeeldheid.

De bekendmaking bevestigde eerdere berichten over een massale arrestatie van politieke activisten, onder wie geestelijken en academici. Het in Londen gevestigde Comité voor de Verdediging van Wettelijke Rechten (Committee for the Defence of Legitimate Rights, of CDLR) zei in een op 18 september uitgegeven verklaring dat meer dan 1.000 activisten waren opgepakt, van wie het merendeel afkomstig was uit Buraydah, ongeveer 300 km ten noordwestenvan de hoofdstad Riad.

De meest prominente gedetineerden waren Salman bin Fahd al-Awdah, een militante religieuze leider, en Safar bin Abd al-Rahman al-Hawali, een professor aan de universiteit van Mekka. Volgens het CDLR had een voorheen onbekende groepering die zichzelf de Bataljons van Geloof noemde, gewaarschuwd voor bomaanslagen op en de ontvoering van mensen uit het Westen en van leden van de Saoedische koninklijke familie indien Al-Awdah niet werd vrijgelaten.

Dissidenten vrijgelaten

Op 16 oktober maakte het ministerie van binnenlandse zaken de vrijlating bekend van 130 van de 157 mensen die in september waren gearresteerd. Het ministerie had aanvankelijk gezegd dat slechts 110 mensen waren gedetineerd (zie hierboven).

Volgens het ministerie hadden de 27 resterende gedetineerden ,,een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkelingen" en was het onderzoek nog steeds niet afgerond. De Middle East International van 7 oktober berichtte dat de arrestaties verband hielden met een ,,opleving van Wahabitische religieuze meningsverschillen".

HOGERE RAAD VOOR ISLAMITISCHE ZAKEN OPGERICHT

Op 4 oktober keurde koning Fahd ibn Abdul Aziz de oprichting goed van een Hogere Raad voor Islamitische Zaken (al-Majlis al-a'la lil-shu'un al-islamiyah) onder voorzitterschap van prins Sultan ibn Abdul Aziz, tweede vicepremier en minister van defensie en burgerluchtvaart.

De *Guardian* van 7 oktober meldde dat de Raad zou fungeren ..als een soort ombudsman van islamitische activiteiten op het gebied van educatieve. econoniische en buitenlandse politiek".

De leden van de Raad waren:

Prins Sultan ibn Abdul Aziz. prins Nayef ibn Abdul Aziz (minister van binnenlandse zaken). prins Saud al-Faisal (minister van buitenlandse zaken). Muhammad Ali Abalkhail (minister van financiën en nationale economie), Khalid ibn Muhammad al-Anqari (minister van hoger onderwijs). Abdullah ibn Muhammed ibn Ibrahim al-Shaikh (minister van justitie). Abdullah ibn Abdulmohsen al-Turki (minister van islamitische zaken. religieuze giften en oriëntatie) en Ahmad Muhammad Ali (secretaris-generaal van de Islainitische Wereldliga).

BEZOEK VAN PASQUA. WAPENAKKOORD

Van 11-13 november bracht de Franse minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua een driedaags bezoek aan Saoedi-Arabië. Het belangrijkste punt op zijn gespreksagenda was de samenwerking op veiligheidsgebied.

Pasqua en zijn Saoedische collega prins Nayef ibn Abdul Aziz tekenden een memorandum van overeenkomst dat de basis moest leggen voor samenwerking op het gebied van grensbeveiliging en grenscontrole, en de ontwikkeling van de grensbewaking in het Saoedische koninkrijk. De gesprekken gingen over samenwerking in de strijd tegen de drugshandel, de georganiseerde misdaad en terrorisme, en er werd een akkoord getekend over de uitxvisseling van informatie op al deze gebieden.

De Franse minister van defensie François Léotard had op 19 november in Casablanca (Marikko) een ontmoeting met zijn Saoedische collega prins Sultan ibn Abdul Aziz. Frankrijk tekende een akkoord voor de levering aan de Saoedische marine van twee volledig uitgeruste "stealth"-fregatten van de La Fayette-klasse (waarvan de rompen volgens het ontwerp slechts beperkt door radar konden worden gesignaleerd) en het bouwen van een basis voor deze schepen. ter waarde van FFr 19 mrd ($ 3,7 mrd). Het eerste fregat moest in 1999 worden geleverd.

HANDELSAKKOORD MET RUSLAND

De Saoedische minister van financiën en nationale economie, Muhammad Ali Abalkhail, en de Russische vice-premier Oleg Davidow tekenden op 20 november een veelomvattend akkoord over handel, investeringen en economische samenwerking. Het akkoord was vooral bedoeld om de industriële samenwerking te bevorderen.

(Vor.ber.pag. 726/1 e.v.-1994)

APEC

TOPCONFERENTIE IN BOGOR

Op 15 november 1994 kwamen staatshoofden, regeringsleiders en ministers van economische zaken van de 18 lidstaten' van het Economische Samenwerkingsforum voor Azië en de Pacific (Asia-Pacific Economic Co-operation, APEC) bijeen in hel paleis van de Indonesische president Soeharto in Bogor, op 60 km ten zuiden van Jakarta. Zij bereikten overeenstemming over een twee-stappenformule om het handelsverkeer en de investeringen in de staten van Azië en de Pacific tegen het jaar 2020 te liberalisei-en.

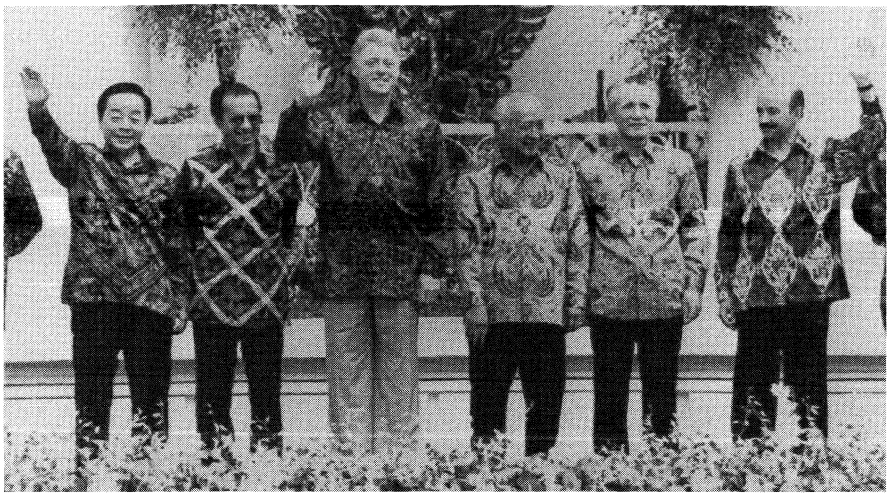

Op de trappen van het paleis te Bogor wuiven deelnemers aan het zesde APEC-forum op 15 november 1994 naar de fotograaf. V.l.n.r. president Kim Young Sam (Zuid-Korea).premier Mahathir Mohamed (Maleisië). president Bill Clinton (VS). president Soeharto (Indonesié).premier Tomiichi Murayama (Japan) en president Carlos Salinas de Gortari (Mexico).

De bijeenkomst, met president Socharto als gastheer, werd bijgewoond door o.a. de presidenten Jiang Zemin (China),Bill Clinton (VS) en Kim Young Sam (Zuid-Korea), alsmede door de premiers Tomiichi Murayama (Japan) en Paul Keating (Australië).

De APEC-lidstaten namen op dat moment ongeveer 40 procent van de u ereldhandel voor hun rekening

De volgende APEC-conferentie zou eind 1995 in Japan worden gehouden

Verklaring van Bogor

De leiders gaven hun goedkeuring aan een acht bladzijden tellende ,.verklaring van gemeenschappelijke besluiten" (alom de Verklaring van Bogor genoemd), waarin de toekomstige koers van de APEC werd vastgelegd. De verklaring kwam neer op een vaag geformuleerde, maar in potentie bijzonder belangrijke overeenkomst over de liberalisering van het handelsverkeer, die moest beginnen vanaf .,de datum van deze verklaring".

De belangrijkste punten van de verklaring waren de volgende.

De APEC zou economische samenwerking bevorderen op basis van ..gelijkwaardigpartnerschap. gedeelde verantwoordelijkheid. wederzijds respect. gemeenschappelijkebelangen en gezamenlijk voordeel".

De APEC-leiders beloofden dat zij de verplichtingen van de Uruguay-ronde van de Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel (GATT) (zie pag. 588/3 e.v.-'94) ,.volledig en zonder uitstel" zouden nakomen. en drongen er bij anderen op aan hetzelfde te doen. De APEC zou tevens de verplichtingen krachtens de Uruguay-ronde ..in versneld tempo" nakomen en ,.afzien van het treffen van maatregelen nemen diezoudenleiden tot sterkereprotectie".

De APEC-leiders drongen er bij ,,alle niet-APEC-leden van de Werelclshandelsorganisatie (WTO,de opvolger van de GATT).op aan samen te werken met de APEC-landen op economisch gebied ten behoeve van een verdere multilaterale liberalisering van het handelsverkeer"

Daarnaast besloten zij "vrijheid en openheid van het handelsverkeer en de investeringen in Azië en de Pacific als lange-termijndoel te aanvaarden". Deze doelstelling zou ..onmiddellijk" worden nagestreefd ,,doorde handels- en investeringsbarrières onmiddellijk verder te slechten cn het vrije verkeer van gorderen. diensten en kapitaal te bevorderen" op een manier die in overeenstemming is met de GATT".

De industrielanden zouden de beoogde ,,vrijheid en openheid van het handelsverkeer en de investeringen uiterlijk in het jaar 2010 verwezenlijken en de ontwikkelingslanden uiterlijk in het jaar 2020".

De APEC zou ..bijzondere aandacht (besteden) aan onze handel met ontwikkelingslanden die geen APEC-lid zijn. om te waarborgen dat zij ook zullen profiteren van de liberalisering van het handelsverkeer en de investeringen overeenkomstig de bepalingen van de GATT/WTO".

De APEC-landen zouden het vrije verkeer van goederen, diensten en kapitaal bevorderen ..door het wegnemen van administratieve en andere belemmeringen voor het handelsverkeer en de investeringen".

Teneinde ,,ontwikkelingssamenwerking te intensiveren" en ,,economische ongelijkheid" te verminderen kwamen de APEC-leiders overeen menselijk potentieel en natuurlijke hulpbronnen in Azië en de Pacific te ontwikkelen. Deze samenwerking zou menselijk potentieel. wetenschap en technologie. steun aan het midden- en kleinbedrijf. alsmede infrastructurele voorzieningen en milieuvraagstukken omvatten.

Verder kwamen de APEC-leiders overeen dat ,,APEC-leden die bereid zijn om een samenwerkingsovereenkomst aan te gaan en uit te voeren. hiertoe kunnen overgaan, terwijl leden die nog niet bereid zijn daaraan deel te nemen. op eenlatere datum kunnen meedoen".

Onderhandelingenvoorafgaandeaan de topconferentie. Positie van Maleisië

De Verklaring van Bogor was opgesteld door Indonesië en op 1 november aan ieder land uitgereikt. Er werd echter pas enkele uren vóór de opening van de conferentie op 15 november overeenstemming bereikt over de bewoordingen.

Volgens de *Far Eastern* Economic *Review* van 24 november ging Indonesië slechts akkoord met één kleine wijziging in de verklaring. waarbij in de clausule over het tijdschema de zinsnede ,,ontwikkelde landen en recentelijk industrialiserende landen" werd vervangen door ,,industrielanden". Dit was vooral van essentieel belang voor de Zuidkoreaanse regering, aangezien Zuid-Korea waarschijnlijk in 2010 de status van ontwikkeld land zou bereiken, maar al werd geconfronteerd met grote politieke hinderpalen bij de ratificatie van het GATT-akkoord en het gunstig stemmen van de machtige Zuidkoreaanse landbouwlobby

Vóór de bijeenkomst was er druk gespeculeerd over het standpunt van Maleisië ten aanzien van de toekomstige koers van de APEC. In 1993 had de Maleisische premier Mahathir Mohamed geweigerd de APEC-conferentie in Seattle bij te wonen uit protest tegen mat hij beschouwde als de Amerikaanse overheersing van het forum. Sinds het einde van de jaren tachtig was Mahathir openlijk voorstander geweest van de oprichting van een groep die enkel uit Aziatische landen zou bestaan (de East Asian Economic Caucus).

*APEC-lidstaten zijn: Australië. Broenei, Canada. Chili. China. de Filippijnen, Hongkong, Indonesie, Japan. Korea (Zuid). Maleisie, Mexico, Nieuw-Zeeland. Papoea Nieuw-Guinea, Singapore. Taiwan. Thailand en de VS.

Na de bijeenkomst in Bogor publiceerde Mahathir een aantal ,,bedenkingen". die door de *Far Eastern Economic Review* van 24 november ,,meesterlijk dubbelzinnig" werdengenoeind.

In de *Financial Times* van 16 november werden biizonderheden medegedeeld over de Maleisische ..bedenkingen". Maleisië zou .,zich alleen maar verplichten tot verdere liberalisering op unilaterale basis in een tempo en een omvang die in ovrreenstemming zijn met ons ontwikkelingsniveau". De liberalisering van d? APEC mocht ,,geen exclusieve vrijhandelszone in Azië en de Pacific creëren". moest in overeenstemming zijn met de GATT en de WTO en behoorde te geschieden op basis van een onvoorwaardelijke toepassing van het beginsel van meestbegunstigde natie (MFN). Liberalisering moest worden ,,verwezenlijkt naar beste vermogen" overeenkomstig het economische ontwikkelingsniveau van een land. en de streefdata van de APEC moesten ,,richtinggevend en niet-bindend" zijn: liberalisering mocht ..slechts eeii aanzienlijk deel van het Aziatisch-Oceanische handelsverkeer omvatten en niet verder gaan dan de bepalingen van de GATT en de WTO".

Lidmaatschap Chili

Nadat het 12 maanden de status van waarnemer had gehad. werd Chili op 11 november het volwaardig lidmaatschap van het APEC-forum verleend.

(Vor.ber.pag. 574/2/3-1994)

CAMBODJA

SIN SONG ONTSNAPT. BINNENLANDSE VEILIGHEID

Generaal Sin Song, een voormalige minister van binnenlandse zaken die in juli 1994 was gearresteerd voor zijn vermeende aandeel in een coupkomplot (zie pag. 728/3 e.v.-'94), ontsnapte op 4 september uit de gevangenis.

Norodom Chakkrapong, een van Sin Songs medeplichtigen, was het land uitgevlucht kort na de ontdekking van het komplot. Een derde medeplichtige. staatssecretaris van binnenlandse zaken Sin Sen. bleef in hechtenis. Op 30 augustus waren alle drie samenzweerders uit de Cambodjaanse Volkspartij (CPP) gezet. een van de twee hoofdcomponenten de regeringscoalitie.

Volgens berichten waren door het komplot de conflicten tussen verschillende facties in de CPP toegenomen. De *Far Eastern Economic Review* van 15 september berichtte dat Hun Sen. de tweede premier. een lijst met 43 namen van mensen had opgesteld die hij wilde laten arresteren op verdenking van medeplichtigheid aan het komplot. Onder hen bevonden zich Sar Kheng. een vice-premier en een van de ministers van binnenlandse zaken. die een invloedrijk lid was van de CPP-factie die tegen Hun Sen was gekant. Sar Kheng kon echter rekenen op de steun van zijn zwager Chea Sim. de voorzitter van de Nationale Assemblée en ..sterkeman" van de CPP. en van hoge leger- en politieofficierrn. Waarnemers waren van mening dat elke poging van Hun Sen om de positie van Sar Kheng te verzwakken ertoe kon leiden dat het sluimerende conflict binnen de CPP in de openbaarheid kon komen.

Redacteur vermoord

Nuon Chan, redacteur van de krant *Samleng Yuveakchun* Khmer en een uitgesproken criticus van de regering, werd op 7 september in Phnom Penh door onbekenden doodgeschoten Op 9 september gelastte koning Norodom Sihanouk een regeringsonderzoek naar de moord

Het radiostation van de Rode Khmer meldde op 14 september dat de moord was gepleegd door .,de speciale wachters van Hun Sen"

BEZOEK VAN AMERIKAANSE MILITAIRE DELEGATIE

Een Amerikaanse militaire delegatie onder leiding van brigade-generaal Mark Hamilton bracht medio september een bezoek aan Cambodja. Volgens berichten hadden de VS het bezoek gepland om een inschatting te kunnen maken van de militaire behoeften van de Cambodjaanse regering.

Op 18 september waarschuwde de radiozender van de Rode Khmer de VS de militaire hulp aan Cambodja niet te hervatten. ,,Het Amerikaanse volk". zo werd verklaard, ..zal geen voordeel hebben van het tot een oorlog aanzettende Amerikaanse beleid in Cambodja...Het zal er alleen toe leiden dat de Amerikaanse regering komt vast te zitten en opnieuw een schandelijke nederlaag leidt in een guerrillaoorlog gevoerd door het Cambodjaanse volk."

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 20 oktober werd een reeds lang verwachte reorganisatie van het kabinet doorgevoerd. De Nationale Assemblée keurde de wijzigingen gaed met 90 tegen 13 stemmen bij twee onthoudingen; drie stemmen werden ongeldig verklaard.

De meest opmerkelijke en omstreden wijziging was de vervanging van de minister van economie en financiën, Sam Rangsi, algemeen beschouwd als een van de kundigste en eerlijkste bestuurders. Aan zijn vertrek lag kennelijk ten grondslag wat eerste premier prins Norodom Ranariddh omschreef als de noodzaak van .,eenheiden cohesie". De meer gangbare opvatting was echter dat Rangsi de laan uit was gestuurd vanwege zijn harde maatregelen tegen de corruptie. Hij werd opgevolgd door Keat Chhon, die tevens zijn post als staatsminister van herstel en ontwikkeling (zie pag. 36611-'94) behield.

Cham Prasit, tot dan toe staatssecretaris van economie en financiën, werd benoemd tot minister van handel in plaats van Va Huot. Mok Maret werd benoemd tot minister van milieubeheer. Een aantal staatssecretarissen werd bevorderd tot volwaardig minister, onder wie Tau Senghuo (landbouw), Nut Narang (cultuur en schone kunsten) en Hong Sun-huot (plattelandsontwikkeling).

Ook werd een aantal nicume staatssecretarissen benoemd.

Minister van buitenlandse zaken treedt af

Op 23 oktober trad prins Norodom Sereivut uit solidariteit met sam Rangsi

Prins Norodom Ranariddh (r.), een van de twee premiers van Cambodja, stelde op 8 november 1994 in Phnoin Penh de nieuwe minister van buitenlandse zaken, Ing Huot (l.), voor als opvolger van de afgetreden prins Norodom Sereivut (m.).

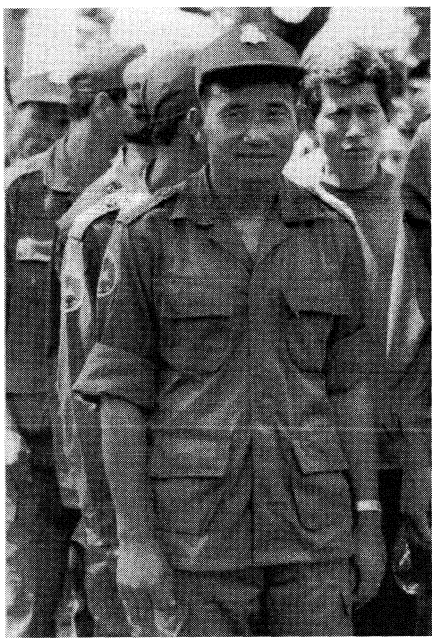

De voormalige commandant van de Rode Khmer, Chouk Rin, op een foto uit oktober 1994.

af als minister van buitenlandse zaken en internationale samenwerking en als vice-premier.

Na zijn aftreden verklaarde Sereivut dat ,,we moeten laten zien dat er in dit land nog sommige eerlijke mensen zijn. dat er principekwesties bestaan"

Op 25 oktober werd Ing Huot, tot dan toe minister van onderwijs. benoemd tot minister van buitenlandse zaken en internationale samenwerking. Ing Kiet, tot dusver staatsminister; volgde Sereivut op als vice-premier. Tol Loah werd benoemd tot opvolger van Ing Huot als minister van onderwijs.

WESTERSE GIJZELAARS GEDOOD

Op 1 november bevestigde de regering dat drie Westerse gijzelaars die in juli waren ontvoerd door de Rode Khmer (zie pag. 729/2/3-'94), door hun ontvoerders waren gedood.

De lichamen van de Brit Mark Slater, de Fransman Jean-Michel Braquet en de Australiër David Wilson werden ontdekt in de Wijnberg-regio in de provincie Kampot. Het nieuws kwam na eerdere ontkenningen door de regering van berichten dat de gijzelaars niet meer in leven waren.

Rode Khmer-commandant Rin, wiens soldaten verantwoordelijk geweest zouden zijn voor de ontvoering van de drie, liep op 15 oktober met 100 soldaten over naar de Cambodjaanse regering.

Verantwoordelijkheid dood Westerse gijzelaars erkend door Rode Khmer

Op 15 november maakte de Rode Khmer in een radiouitzending bekend dat zij de drie Westerse gijzelaars had terechtgesteld, omdat ,,zij hadden gewerkt als spionnen om de Vietnamese aanvalsoorlog voort te zetten". De Rode Khmer gal toe dat zij ook de Britten Dominic Chappell en Tina Dominy en de Australiër Kellie Wilkinson, die in april waren verdwenen (zie pag. 727/2-'94), had gedood, omdat zij volgens de Rode Khmer ,,spionnenen kolonialen" waren.

Op 2 november waarschuwde koning Norodom Sihanouk buitenlanders Cambodja te mijden, aangezien het land ,,evident onveilig" was. Zijn verklaring kwam op een moment waarop de Cambodjaanse regering hoopte buitenlandse investeerders en toeristen ervan te overtuigen dat Cambodja een veilige bestemming was.

REGERINGSBELEID T.A.V. RODE KHMER GEWIJZIGD

Op 17 november sloot eerste premier prins Norodom Ranariddh in een toespraak uit dat er in het droge seizoen een groot offensief tegen de Rode Khmer zou worden gelanceerd. Hij bevestigde dat het beleid was gewijzigd en erop was gericht het lagere kader van de Rode Khmer-strijdmacht aan te moedigen over te lopen naar het regeringskamp. Dit stond in tegenstelling tot opmerkingen van minister van defensie Tea Banh die verklaarde dat de guerrillastrijders van de Rode Khmer binnen drie jaar konden worden uitgeschakeld, als buitenlandse regeringen wapens leverden en voor militaire training zorgden.

SIN SONG GEARRESTEERD. GRENS MET THAILAND GESLOTER'

Op 2 november werd generaal Sin Song in de Thaise hoofdstad Bangkok gearresteerd. Hij was eerder op 28 oktober door een rechtbank in Phnom Penh bij verstek tot 20 jaar gevangenisstraf veroordeeld, omdat hij in juli een mislukte staatsgreep had geleid (zie pag. 728/3-'94 en hierboven). Op 3 november gaf de tweede premier van Cambodja, Hun Sen, een verklaring uit waarin hij de Thaise regering feliciteerde met de arrestatie van Sin Song en diens uitlevering vroeg. Er bestond echter geen uitleveringsverdrag tussen Cambodja en naar het scheen aarzelde de Thaise regering of zij Sin Song zou terugsturen naar Cambodja of hem zou toestaan politiek asiel te vragen in een derde land.

De grens tussen Thailand en Cambodja bij de grenspas An Ma in de Thaise provincie Ubon Ratchathani werd gesloten, nadat op 26 november de lijken van zeven Thaise arbeiders waren ontdekt. Op 28 november werden in Cambodja tegenover het dorp Suan Som in de Thaise provincie Chantaburi nog eens dertien lijken van Thaise staatsburgers gevonden.

(Vor.ber.pag. 727/1 e.v.-1994)

FILIPPIJNEN

ONTSLAG MINISTER VAN ENERGIE

Delfin Lazaro trad op 6 september 1994 af als minister van energie, met ingang van 20 september. Zijn opvolger was Francisco Viray, directeur van de door de staat geleide Nationale Energiecorporatie.

In 1992 had Lazaro een speciaal mandaat gekregen om het hoofd te bieden aan een energiecrisis die dagelijks stroomonderbrekingen veroorzaakte. Tijdens zijn ambtsperiode had hij er voor gezorgd dat 's lands stroomcapaciteit in hoog tempo was opgevoerd. Maar conflicten met andere energiefunctionarissen leidden ertoe dat hij reeds in juni 1993 voorhet eerst zijn ontslag indiende. President Fidel Ramos lichtte zijn vertrek toe door te zeggen dat hij .,zijntaakvervuld" had.

ONTWIKKELINGEN ROND MOSLIM-SEPARATISTEN ER' NPA-REBELLEN

Van 1-5 september vond een nieuwe ronde van onderhandelingen plaats tussen de regering en het Moro Nationaal Bevrijdingsfront (MNLF) (voor eerdere ronden, zie pag. 291/2 en 731/1-'94).

De in de Indonesische hoofdstad Jakarta gehouden besprekingen leidden tot akkoorden op het gebied van onderwijs en rechtswezen. Ook werd overeengekomen dat de autonome Moro-regering in het zuiden van het land recht zou hebben op de oprichting van haar eigen bank en de uitgifte van schatkistpromessen. maar alleen in samenwerking met de Filippijnse centrale bank. De onderhandelaars slaagden er echter niet in het eens te worden over een formule voor de integratie van voormalige MNLF-guerrillastrijders in de strijdkrachten van de Filippijnen.

Opstandelingen van het Moslim Islamitische Bevrijdingsfront (MILF),een van het MNLF afgescheiden groepering die niet aan het vredesproces had deelgenomen, lieten op 4 september zeven Zuidkoreaanse gijzelaars vrij.

Nieuwe besprekingen met NPA-rebellen

Op 7 november verklaarde president Ramos dat hij onderhandelaars toestemming had gegeven de voorbereidende vredesbesprekingen te hervatten met het communistische Nieuwe Volksleger (NPA) De besprekingen waren in oktober op niets uitgelopen. nadat de tnee partijen het niet eens waren geworden ober tie voorwaarden voor het verlenen van iinmuniteit

BEZOEK AMERIKAANSE PRESIDENT. MILITAIR VOORSTEL VERWORPEN

Op 12 en 13 november bracht de Amerikaanse president Bill Clinton een bezoek aan de Filippijnen. Tijdens besprekingen presenteerde hij op 13 november aan de regering van president Fidel Ramos een ontwerp-akkoord inzake militaire logistieke faciliteiten.

Hoewel dit akkoord op 15 december door beide landen zou worden ondertekend, deelde minister van defensie Rcnato de Villa de Senaat op 21 november mee dat de regering van plan was het te verwerpen, tenzij enige .,dubbelzinnige en afkeurenswaardige" bepalingen zouden worden gewijzigd.

De verwerping van een betrekkelijk routinematig akkoord dat bedoeld was om het aandoen van havens te vergemakkelijken. weerspiegelde hoe gevoelig de militaire aanwezigheid van de VS in de Fiiippijnen lag. twee jaar nadat de Amerikanen de marinebasis in Subic Bay hadden ontruimd na de Filippijnse weigering het basesakkoord te verlengen (zie pag. 129/1 e.v.-'93). Deze gevoeligheid kwam ook tot uiting in de Filippijnse grondwet, waarin de vestiging van buitenlandse militaire bases of installaties werd verboden. tenzij deze berustte op een geratificeerd verdrag.

De Filippijnse president Fidel Ramos (met veteranenmuts) in gesprek met de Amerikaanse minister van defensie William Perry (r.) op 20 oktober 1994 bij een plechtigheid t.g.v. de 50ste verjaardag van de landing van generaal Douglas MacArthur in Leyte (Filippijnen) op 20 oktober 1944.

AARDBEVING

Minstens 60 personen, onder wie een groot aantal kinderen, kwamen om het leven en 130 raakten gewond, toen het centraal gelegen eiland Mindoro werd getroffen door een aardbeving De beving had een kracht van 7 op de schaal van Richter en ging gepaard met vloedgolven

(Vorberpag 730/2 e v-1994)

MALEISIË

REGERING TREEDT OP TEGEN AL-ARQAM

Op 26 augustus 1994 kreeg de politie van de regering vergaande bevoegdheden om hard op te treden tegen de omstreden islamitische organisatie Al-Arqam. die zeker 100.000 aanhangers zou hebben in Maleisië. De regering beschouwde de organisatie als een groep .,afvalligen" en als een potentiële bedreiging voor de veiligheid.

Volgens de *Financial Times* van 30 augustus werden meer dan 30 aanhangers van de organisatie gearresteerd

Op 5 augustus was Al-Arqam door de Nationale Fatwa-Raad. 's lands hoogste instantie in moslim-aangelegenheden. tot illegale beweging verklaard. De Raad had bepaald dat de leer van de verbannen leider van de beweging. Ashaari Mohammad. in strijd was met de hoofdstroom van de islam.

Ook in september zette de regering haar actie tegen Al-Arqam voort.

Ashaari Mohammad werd op 2 september van Thailand naar Maleisië gedeporteerd. waarna hij en een klein aantal medewerkers onmiddellijk werden gearresteerd op grond van de omstreden Binnenlandse Veiligheidswet (ISA) om te voorkomen .,datze op enigerlei wijze de veiiigheid van Maleisië in gevaar brachten". Op grond van de ISA konden mensen zonder vorm van proces voor onbepaalde tijd worden gedetineerd.

Na Ashaari's arrestatie nam Al-Arqam de voormalige Lord President van het Opperste Gerechtshof. Tun Mohamed Salleh Abas, in de arm, die in 1088 wegens ,,wangedrag" moest opstappen (pag. 767/2 e.v.-'90), om de organisatie bij te staan inhaargeschil met de regering.

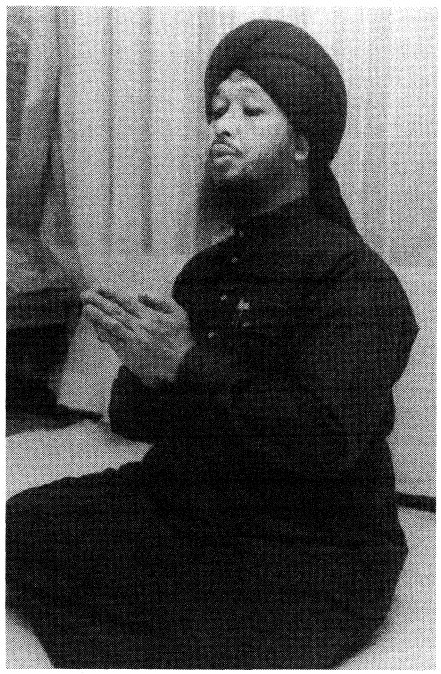

De leider van Al Arqam, Aashari Mohammad.

Leider Al-Arqam vrijgelaten

Op 28 oktober werd Ashaari Mohammad. de leider van Al-Arqam. ontslagen uit de gevangenis in Kuala Lumpur, de Maleisische hoofdstad.

Na zijn vrijlating verscheen Ashaari op de staatstelevisie waar hij afstand nam van het beleid van de groep, toegaf dat hij was afgeweken van de islamitische leer en zijnvolgelingen opriep terug te keren naar het ware pad van de islam. De regering had eerder gewaarschuwd dat iedere onverbeterlijke volgeling van de sekte in een heropvoedingscentrum geplaatst zou worden.

Al-Arqam ontbonden

Begin november werd Al-Arqam ontbonden. Nasib Zawawi, lid van de Raad van Ouderen van Al-Arqain, maakte bekend dat ,,de Al-Arqam-beweging niet langer bestaat en haar naam niet langer voor welk doel dan ook gebruikt kan worden".

ONDERZOEK NAAR ACTIVITEITEN VAN VOORZITTER UMNO-JONGEREN

Begin september werd Rahim Thambg Chik, premier van Malakka en voorzitter van de jongerenvleugel van de regerende United Malays National Organization (UMNO), gedwongen al zijn taken neer te leggen in afwachting van de uitkomst van een onderzoek naar beschuldigingen dat hij een relatie had met een minderjarig meisje.

Rahims verzoek om al zijn partijfuncties en bestuurlijke taken voor onbepaalde tijd neer te leggen werd op 8 september door de opperste raad van de UMNO ingewilligd.

De *Far Eastern Economic Review* van 6 oktober berichtte dat het Anti-Corruptie Bureau ook een onderzoek was gestart naar Rahims financiële aangelegenheden na „herhaalde klachten" van de oppositionele Democratische Actiepartij.

VERBOD OP CONTRACTEN VOOR BRITSE BEDRIJVEN OPGEHEVEN

Op 7 september hief de Maleisische regering het van 23 februari daterende verbod (zie pag. 390/3-'94) op dat Britse bedrijven uitsloot van regeringscontracten.

Premier Mahathir Mohamed had het verbod opgelegd nadat de Britse *Sunday Times* had beweerd dat een Brits bedrijf had geprobeerd om een bouwcontract te krijgen door op indirecte wijze steekpenningen aan te bieden aan belangrijke Maleisische politici.

BETREKKINGEN MET GROOT-BRITTANNIË BEKOELD

De betrekkingen tussen Groot-Brittannië en Maleisië verslechterden nadat het Hooggerechtshof in Londen op 10 november had geoordeeld dat de Britse regering onwettig had gehandeld door Maleisië voor de bouw van de Pergaudam (zie pag. 390/2 e.v.-'94 en ook onder GROOT-BRITTANNIË) op concessionele voorwaarden een lening uit de begroting voor buitenlandse hulp te verstrekken. De Britse minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest, Douglas Hurd, liet weten dat de regering „haar commerciële verplichtingen (zou) nakomen". De Maleisische premier Datuk Seri Mahathir Mohammed verklaarde diezelfde dag dat Maleisië juridische stappen zou nemen als Groot-Brittannië zijn contract niet nakwam

Jaafar ibni Abdul Rahman werd op 22 september 1994 geïnstalleerd als tiende koning van Maleisië (zie pag. 29713-'94).

VERKLARING OVER GRENSPATROUILLES

De Maleisische onderminister van defensie, Datuk Wan Abu Bakar Wan Mohamed, bevestigde op 7 november dat Maleisië soldaten zou blijven inzetten aan de gemeenschappelijke grens met Thailand om smokkel en illegale immigratie te bestrijden. De illegale immigratie was een ernstig veiligheidsprobleem, zei hij, aangezien veel voormalige leden van de opgeheven Communistische Partij van Maleisië vlak bij de grens woonden.

ONDERZOEK MINISTER

Op 5 december werd bekendgemaakt dat het Anti-Corruptie Bureau van de regering een onderzoek instelde naar het optreden van Rafidah Aziz, de minister van internationale handel en industrie. Het onderzoek betrof de toekenning door de minister van aandelen in een overheidsbedrijf aan haar schoonzoon, Fazrin Azwar.

NIEUWE PREMIER SABAH

Op 28 december werd Mohamed Salleh beëdigd als nieuwe premier van Sabah, de oostelijke deelstaat die sinds maart beheerst werd door de Sabah-vleugel van de United Malays National Organization (UMNO).Salleh was de opvolger van Sakaran Dandai. die op 27 december na een ambtsperiode van ruim acht maanden (zie pag. 665/1-'94) was afgetreden. Salleh handhaafde alle leden van het kabinet van zijn voorganger behalve Sakaran Dandai zelf.

(Vor.ber.pag. 665/1 e.v.-1994)

MYANMAR

MAUNG MAUNG EN BRANG SENG OVERLEDEN

Op 2 juli 1994 overleed Maung Maung. Hij was president van Birma en voorzitter van de regerende Birmaanse Socialistische Programmapartij gedurende een korte periode in augustus-september 1988.

Maung Maung was naar voren geschoven als president tijdens de periode van politieke beroering, die medio 1988 gepaard ging met de massale betogingen ten gunste van de democratie (zie pag 545/1 e.v.-'88 en 465/1 e v.-'89) Op 18 september 1988 werd hij door de SLORC afgezet.

Op 12 augustus overleed Brang Seng, de aloude voorzitter van de Kachin Independence Organization (KIO),in Bangkok (Thailand).

SLORC-INITIATIEVEN

Op 21 juli zou minister van buitenlandse zaken U Ohn Gyaw positief hebben gereageerd op een voorstel van de VN met de mededeling dat het bewind van plan was „een dialoog aan te gaan" met VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali over democratisering, nationale verzoening en verbetering van de mensenrechtensituatie. Het was echter niet duidelijk wanneer de besprekingen zouden beginnen.

Eerder had luitenant-generaal Khin Nyunt, hoofd van de militaire inlichtingendienst en eerste secretaris van de regerende Staatsraad voor Herstel van Recht en Orde (SLORC),gezegd dat hij een uitnodiging zou aanvaarden voor een ontmoeting met de onder huisarrest geplaatste oppositieleidster Aung San Suu Kyi, die in 1991 de Nobelprijs voor de Vrede had ontvangen (zie pag. 65/2-92).

Op 12 juli verklaarde Khin Nyunt dat een dergelijke ontmoeting zou aantonen dat zijn regering bereid was tot samenwerking met „politici die zich in het verleden tegen ons hebben verzet". Hij zei dat de datum voor de ontmoeting echter alleen kon worden vastgesteld nadat de junta hierover nader overleg had gepleegd. en hij weigerde over een agenda te praten.

Op 20 juli ging het zesde jaar van Suu Kyi's huisarrest in. Deze dag werd gekenmerkt door nieuwe verzoeken om haar vrijlating, waaronder een open brief van 14 Nobelprijswinnaars (voor een soortgelijk verzoek in 1993. zie pag. 35612-'93).

ONTMOETINGEN TUSSEN JUNTA EN AUNG SAN SUU KYI

Op 20 september had Aung San Suu Kyi haar eerste ontmoeting met vooraanstaande leden van de regerende junta (SLORC).

Zij sprak anderhalf uur met generaal Than Shwe, de voorzitter van de SLORC, en luitenant-generaal Khin Nyunt, de eerste secretaris.

Over de ontmoeting werden geen bijzonderheden vrijgegeven. maar op 21 september vertoonde de televisie van Myanmar beelden van Suu Kyi en de twee generaals, terwijl ze praatten en glimlachten. In het televisiecommentaar werden de gesprekken hartelijk genoemd.

Volgens de *Independent* van 21 september \waren beide partijen bij elkaar gebracht door Rewata Dhamma, een in Groot-Brittannië woonachtige Birmaanse boeddhistische monnik. De junta had hem begin 1994 gevraagd op te treden als bemiddelaar.

Op 7 september had het Japanse persbureau *Kyodo* bericht dat Suu Kyi in augustus ,.haar houding (tegenover de junta) had verzacht" tijdens een onderhoud met Rewata Dhamma. Volgens dit bericht had Suu Kyi gesuggereerd dat zij haar partijpolitieke activiteiten na haar vrijlating zou opgeven.

Op 29 oktober had Aung San Suu Kyi een tweede ontmoeting met SLORC-leden. Hoewel over het drie uur durende treffen geen details werden bekendgemaakt, kreeg het in de staatsmedia een opvallende publiciteit. De SLORC-delegatie werd geleid door luitenant-generaal Khin Nyunt.

GASVERKOOP AAN THAILAND

Op 9 september werd met Thailand een memorandum van overeenstemming ondertekend op grond waarvan Thailand vanaf 1998 gedurende 30 jaar jaarlijks voor ongeveer $400 mln aan aardgas zou kopen van Myanmar. De overeenkomst stuitte op kritiek van de zijde van tegenstanders van de SLORC, die zeiden dat de junta door deze transactie aan de macht zou blijven.

OVERGAVE SHAN-GUERRILLABEWEGING

Op 9 oktober gaf de Shan State Nationalities Liberation Organization (SSNLO) als laatste opstandige beweging haar gewapende strijd tegen de regering van Myanmar op voor een .,terugkeer naar de legaliteit" (zie pag. 585/2-'94 voor een zelfde stap van de Karcn-rebellen).

BEZOEK AMERIKAANSE E N BRITSE FUNCTIONARISSEN

De Amerikaanse plaatsvervangend onderminister van buitenlandse zaken voor aangelegenheden betreffende Oost-Azië en de Pacific, Thomas Hubbard, arrivee de op 31 oktober in Myanmar, waar hij de militaire heersers ,,twee visies over toekomstige betrekkingen" schetste. Myanmar kon de vruchten plukken van een nauwere samenwerking met de VS als positieve stappen werden gezet op het gebied van de mensenrechten, democratisering en drugsbestrijding, maar het achterwege blijven van vooruitgang op deze terreinen zou leiden tot verdere beperkingen van onze politieke en economische banden".

Het bezoek was het gevolg van een recente wijziging van het Amerikaanse beleid om de regering van Myanmar voor zich te winnen in plaats van haar te isoleren. Hubbard verliet het land op 2 november. kennelijk zonder enige toezegging van aanzienlijke politieke hervormingen te hebben gekregen.

Een hoge functionaris van het Britse ministerie van buitenlandse zaken, David Dain, voerde op 11 november besprekingen met luitenant-generaal Khin Nyunt, eerste secretaris van de SLORC.

BEZOEK VN-DELEGATIE VOOR MENSENRECHTEN

Een delegatie van de VN-Commissie voor de Mensenrechten, onder leiding van Yozo Yokota. arriveerde op 7 november in Rangoon voor een tiendaags bezoek. De delegatie voerde onder meer ,,open en hartelijke" besprekingen met Khin Nyunt, minister van buitenlandse zaken U Ohn Gyaw en de directeur-generaal van het protocol.

Rafeeudin Ahmed, vertegenwoordiger van de VN-secretaris-generaal en assistent secretaris-generaal, kwam op 20 november in Rangoon aan. Na gesprekken met Khin Nyunt en U Ohn Gyaw hadden Ahmed en zijn delegatieleden een ontmoeting met leden van de Nationale Conventie Organisatiecommissie en woonden zij de coordinatievergadering bij van de Nationale Conventie Delegatiegroep, die speciale genodigden vertegenwoordigt.

HERVATTING HULP DOOR JAPAN

Als reactie op de beslissing van de SLORC de dialoog met de gedetineerde dissidentenleider Aung San Suu Kyi te hervatten (zie hierboven) maakte Japan op 8 november bekend dat het medische en humanitaire hulp aan Myanmar schonk ter waarde van 1 mrd yen (ca. $ 10 mln). Dit betekende de hervatting van de Japanse officiële ontwikkelingshulp (ODA), die in 1988 was bevroren toen de junta de macht greep en de burgerbeweging voor democratie onderdrukte (zie pag. 465/1 e.v.-'89).

BEZOEK VAN CHINESE PREMIER

De Chinese premier Li Peng bezocht Myanmar van 26-28 december. Het was het hoogste Chinese bezoek sinds de machtsovername door de SLORC in 1988.

Tijdens zijn bezoek voerde Li Peng becprekingen met vooraanstaande juntaleden, onder wie SLORC-voorzitter generaal Than Shwe (tevens premier en minister van defensie) en de eerste secretaris van de SLORC, luitenant-generaal Khin Nyunt.

Naar verluidt concentreerden de gesprekken zich op de economische betrekkingen en gezamenlijke maatregelen om dc drugshandel te bestrijden. Tijdens een persconferentie op 28 december zei Li Peng dat geen militairen in de Chinese delegatie waren opgenomen en dal militaire zaken niet waren besproken. Hij zei dat Westerse beweringen over Chinese militaire expansie in het gebied van de Indische Oceaan ,.totaal onjuist en verzonnen" maren. *The Guardian* van 29 december mees er echter op dat Chinese technici kustinstallaties. waaronder radarfaciliteitcn, hadden gebouwd op Girmaanse eilanden vlakbij de internationale scheepvaartroutes in de Indische Oceaan.

(Vor.ber.pag. 584/1 e.v.-1994)

NEPAL

NCP-LEIDER TREEDT AF

De leider van de regerende Nepalese Congrespartij (NCP). Ganesh Man Singh, maakte op 16 september 1994 bekend dat hij uit de partij stapte, nadat hij NCP-voorzitter Krishna Prasad Bhattarai ervan beschuldigd had tegen hem samen te spannen.

Eveneens op 16 september maakte Man Mohan Adhikari, de leider van de belangrijkste oppositiepartij, de Verenigde Communistische Partij van Nepal (UCPN), bekend dat hij uit de partij en uit de Rashtriya Sabha (het Hogerhuis) stapte. Hij gaf geen redenen voor zijn besluit.

UITSTEL VERKIEZINGEN

Koning Birendra gaf op 10 oktober opdracht de aanstaande parlementsverkiezingen, die oorspronkelijk voor 13 november waren uitgeschreven (zie pag. 732/2-'94), uit te stellen tot 15 november. Het besluit volgde op een aanbeveling van de regering, nadat deze had geconstateerd dat de oorspronkelijke datum samenviel met het religieuze feest Ekadashi.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN. COMMUNISTISCHE OVERWINNING. NIEUW KABINET

Bij de verkiezingen voor het 205 leden tellende Huis van Afgevaardigden, die op 15 november werden gehouden, kwam de Verenigde Communistische

Partij van Nepal (UCPN) als grootste partij uit de bus met 88 zetels. De Nepalese Congrespartij (NCP), die door in juli uit de regering te stappen de verkiezingen had afgedwongen (zie pag. 732/2-'94), behaalde slechts 83 zetels tegen 110 in mei 1991 (zie pag. 567/2/3-'91). De monarchistische Rashtriya Prajatantra Partij (RPP) deed het veel beter dan verwacht en verwierf 20 zetels. De resterende 14 zetels werden als volgt verdeeld: Nepal Mazdoor Kisan Partij (dissidente communisten) 4, Sadhbhavana Partij 3 en onafhankclijken 7.

De analyse van de zetelverdeling wees uit dat de UCPN gewonnen had in het merendeel van de kiesdistricten in Kathmandu. Waarnemend premier Girija Prasad Koirala van de NCP won echter in Sunsari, 180 km ten zuiden van Kathmandu, waar hij zijn communistische rivaal versloeg met bijna 9.000 stemmen.

Er was betrekkelijk weinig verkiezingsgeweld, hoewel er naar verluidt bij gevechten op 16 november vijf mensen werden gedood. De opkomst van ongeveer 58 procent was lager dan de 65.2 procent bij de algemene verkiezingen in 1991. Volgens waarnemers zou dit te wijten kunnen zijn aan de toenemende teleurstelling van de kiezers in de belangrijkste politieke partijen.

Hoewel de UCPN met 88 zetels niet over een werkbare meerderheid in het parlement beschikte, effende de mislukte poging van de NCP om de RPP als coalitiepartner aan zich te binden, de weg voor de UCPN om aanspraak te maken op de vorming van een minderheidsregering.

Koning Birendra van Nepal (r.) beëdigt de nieuu-e premier. Man Mohan Adhikari. op 30 november 1994 in het koninklijke paleis Narayanhity.

Op 29 november maakte de leider van de UCPN, Man Mohan Adhikari. bekend dat hij door koning Birendra Bir Bikram Shah Deva was uitgenodigd een regering te vormen.

Adhikari beëdigd. Nieuw kabinet

Op 30 november werd Adhikari beëdigd als de eerste communistische premier van het land. In een naderhand uitgezonden boodschap vroeg hij om nationale consensus en beloofde hij het bedrijfsleven te stimuleren en de landlozen te helpen. Eerder had Adhikari beloofd dat hij niet zou toestaan dat het communisme de tere democratie van het land in gevaar zou brengen.

De 74-jarige Adhikari begon zijn politieke carrière in de Indiase onafhankelijkheidsbeweging alvorens de politiek in Nepal in te gaan, maar hij 17 jaar (tussen 1960 en 1977) in de gevangenis doorbracht voor zijn aandeel in pogingen om de monarchie omver te n-erpen. In januari 1991 werd hij gekozen tot leider van de kort daarvoor verenigde pro-Russische en pro-Chinese facties van de Cominunistische Partij. de latere UCPN. In september 1994 stapte hij uit de partij (zie hierboven). maar op 23 november trad hij weer toe nadat hij unaniem was gekozen als fractieleider van de partij.

De belangrijkste ministers in het nieuwe kabinet waren:

Premier, paleiszaken - Man Mohan Adhikari: vice-premier, defensie, buitenlandse zaken - Madhav Kumar Nepal; financiën - Bharat Mohan Adhikari: olie - Khadga Prasad Oli; lokale ontwikkeling en bevoorrading - Chandra Prakash Mainali; landbouw. landhervorming, beheer - Radha Krishna Mainali; onderwijs, cultuur en sociaal welzijn - Modnath Prashrit: communicatie - Pradip Nepal; arbeid en gezondheidszorg - Padma Ratna Tuladhar.
Madhav Kumar Nepal is secretaris-generaal van de UCPN, Bharat Mohan Adhikari is een broer van de premier.

(Vor.ber.pag. 732/1 e.v.-1994)

De verkiezingscampagne in Nepal met de portretten van 196 kandidaten van de Verenigde Communistische Partij van Nepal (UCPN) in de straten van de hoofdstad Kathmandu.

PAKISTAN

NIEUWE CONTROVERSE OVER NUCLEAIRE CAPACITEIT. WAPENLEVERANTIES

De regering raakte opnieuw verwikkeld in een controverse over de kwestie rond Pakistans nucleaire capaciteit na

een verklaring van oud-p emier Nawaz Sharif op 23 augustus 1994 waarin hij stelde dat zijn land een atoombom had ontwikkeld,

De verklaring van Sharif. die krachtig werd tegcngcsproken door regeringsfunctionarissen, kwam na beschuldigingen van Duitsland dat Pakistan de vermoedelijke koper was van recentelijk uit Rusland gesmokkeld plutonium dat geschikt was om kernwapens te maken (zie pag. 84/1 e.v.-'95), In oktober1990 hadden de VS hun hulp aan Pakiitnn opgeschort, nadat de toenmalige Amerikaanse president George Bush had verklaard dat hij voor de eerste keer niet kon garanderen dat Pakistan niet in het bezit was van een atoombom (zie pag. 65/1 e.v.-'91).

Sharifs onthulling, waardoor volgens hem werd bevestigd dat ,,Pakistan de atoombom bezit", was de eerste verklaring van die aard van een vroegere regeringsleider en werd gedaan tijdens een openbare politieke bijeenkomst in Neela Butt in Azad Kashmir. Dezelfde dag sprak minister van buitenlandse zaken Ahmed Asif Ali hem vierkant tegen. Hij benadrukte dat ,,Pakistan geen kernwapens heeft vervaardigd (en dat) Pakistan niet van plan is kernwapens te vervaardigen". Op 24 augustus sprak ook premier Benazir Bhoetto Sharifs bewering tegen en noemde zij zijn verklaring,,hoogst onverantwoordelijk".

In berichten werd ondertussen de suggestie gewekt dat Sharif zou hebben gehandeld om de regering internationaal in verlegenheid te brengen. Op 23 augustus legde hij uit dat zijn mededeling was bedoeld om te voorkomen dat Bhoetto Pakistans nucleaire programma zou besnoeien en concessies aan India zou doen.

Als reactie op deze onthullingen zei een woordvoerder van het Indiase ministerie van buitenlandse zaken op 24 augustus dat .. het een hoogst zorgwekkende zaak is dat Pakistan druk bezig is met de ontwikkeling van dit kernwapenprogramma en in verband hiermee op clandestiene wijze grondstoffen tracht te verkrijgen"

Amerikaanse weigering F-16-jachtvliegtuigen te leveren

Speculaties over Pakistans nucleaire programma en de weigering van dit land internationale inspectie van zijn nucleaire installaties toe te staan, werden genoemd als de voornaamste redenen roor het Amerikaanse besluit op korte termijn niet over te gaan tot de levering van F-16-jachtvliegtuigen aan Pakistan. Dit besluit werd op 9 augustus bevestigd door een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken.

De levering van de toestellen. die krachtens een in juni 1989 gesloten overeenkomst waren besteld, was op grond van het in oktober 1990 door de VS afgekondigde wapembargo opgeschort (zie pag. 65/1 e.v.-'91). In 1993 werden hierover echter opnieuw onderhandelingen gevoerd (zie pag. 879/1-'93 en 369/2/3-'94 alsook pag. 733/1-'94).

Op 10 augustus zei Bhoetto dat de regering de levering van de vliegtuigen zou eisen of de onmiddellijke terugbetaling van naar schatting $ 630 mln (tegen de wisselkoers van dat moment) Dit bedrag was al betaald voor 32 toestellen (zie pag 878/3-'93)

Akkoord met Frankrijk over onderzeeërs

Pakistan en Frankrijk tekenden op 21 september een contract voor de levering van drie Franse dieselonderzeeërs van het type Agosta 90 B, die elk waren uitgerust met vier torpedo-lanceerinrichtingen.

Met het contract zou een bedrag zijn gemoeid van $ 964 mln (FFr 5,5 mrd) Eén onderzeeër zou in Frankrijk worden gebouwd en de twee andere zouden worden geassembleerd op de werf van Karachi, die zou worden vernieuwd (krachtens hetzelfde contract) door het Franse bedrijf Direction des Construction Navales (DCN).Het contract voorzag ook in logistieke ondersteuning op lange termijn middels de levering van reserveonderdelen en het moderniseren van apparatuur en machines gedurende de tijd dat de onderzeeers in de vaart waren, en de overdracht van technologie. De eerste onderzeeër zou in 1998 worden afgeleverd en de twee andere zouden tegen 2001 gereed zijn.

Een belangrijk onderdeel van het contract was de belofte dat Frankrijk dezelfde onderzeeërs en bijbehorende wapens niet zou verkopen aan India. Frankrijk had ermee ingestemd om de onderzeeers uit te rusten met SM-39 raketten (de opvolger van de Exocet-raket. die vanaf onderzeeërs kon morden afgevuurd). hoewel de kosten van deze raketten niet waren opgenomen in het kostenplaatje van het contract.

De onderhandelingen over het contract waren geroerd vanaf januari 1992. In maart 1993 werd bevestigd dat de verkoop van de onderzeeërs was uitgesteld in verband met de twijfels die het Franse ministerie van financiën had geuit over de kredietwaardigheid van Pakistan (zie pag. 359/1/2-'93).

Tussen 1969 en 1980 had Frankrijk reeds twee onderzeeers van het type Agosta en vier van het type Daphne aan de Pakistaanse marine geleverd.

Nieuwe controverse over aankoop Chinese raketten

Op 9 september ontkende het Chinese ministerie van buitenlandse zaken het bericht dat Pakistan in augustus nog eens $ 15 mln aan China had betaald voor de aankoop van ballistische M-11 raketten voor de middellange afstand (480 km).

In liet bericht. dat was gebaseerd op bronnen van Amerikaanse inlichtingendiensten. werd beweerd dat het bedrag de laatste betalingstermijn vormde van een veel groter. niet nader gespecificeerd bedrag waarover in 1992 overeenstemming was bereikt en dat in augustus 1993 aanleiding voor de VS was geweest om beperkte sancties in te stellen tegen Pakistan wegens vermeende schending van het Missile Technology Control Regime (MTCR) (zie pag. 878/3-'93).

Op 6 september werd in de Amerikaanse pers een hoge Pakistaanse functionaris aangehaald die zou hebben gezegd dat Pakistan ..er geen geheim van maakte dat het raketten van China kocht". waaraan hij toevoegde dat ,,het geen keus had. zolang India doorging met het ontwikkelen van Prithvi-raketten die steden in Pakistan konden bereiken"

AKKOORDEN MET IRAN EN DE VS

Tijdens een bezoek van president Farooq Leghari (10-12 september) werden in Teheran overkomsten met Iran gesloten over de bouw van een olieraffinaderij en de export van Iraans aardgas naar Pakistan.

Op 24 september werden tijdens een bezoek van de Amerikaanse minister van energie, Hazel O'Leary, 16 overeenkomsten getekend met Amerikaanse bedrijven uit de energiesector, ter waarde van naar schatting $ 4 mrd.

ECONOMIE

Uit cijfers die de staatsbank van Pakistan op 27 september publiceerde bleek dat het bruto nationaal produkt (BNP) in het jaar van juni 1993 tot juni 1994 met 4 procent was gegroeid. Het begrotingstekort in deze periode was 5,8 procent van het BNP tegen 8 procent in de vorige periode van 12 maanden.

PARLEMENTAIRE COMMISSIES GEBOYCOT DOOR OPPOSITIE

Op 16 augustus maakten de oppositiepartijen in de Nationale Vergadering bekend dat zij zich zouden terugtrekken uit alle vaste commissies van het parlement uit protest tegen de vermeende corruptiepraktijken van de regering.

Hun beschuldigingen hadden hoofdzakelijk betrekking op de recente benoeming door de regering van 20 nieuwe rechters, van wie er 13 lid waren van de regerende Pakistaanse Volkspartij (PPP). De oppositie beweerde dat deze maatregel een poging was om in de gerechtshoven een fors aantal PPP-sympathisanten op te nemen met het oog op rechtszaken die naar

verwachting binnenkort wegens corruptie tegen Sharif en aanhangers van zijn factie in de Pakistaanse Moslim Liga (PML) zouden worden gevoerd.

Naar werd verwacht zou de protestactie van de oppositie een stimulans zijn voor een campagne van Sharif en zijn bondgenoten om de regering te dwingen nieuwe verkiezingen uit te schrijven. Op een persconferentie in Islamabad op 16 augustus dreigde Sharif een ,,lange mars" te organiseren om ,,de regering de zee in te drijven", als premier Bhoetto en president Farooq Ahmed Leghari niet voor 11 september zouden aftreden.

Op 18 augustus verwierp Bhoetto de eis om nieuwe verkiezingen te houden en spoorde zij de oppositiepartijen aan ,,het mandaat van het volk te eerbiedigen door hun rol in het parlement te vervullen".

AFTREDEN MINISTER GEWEIGERD

Op 27 augustus diende de minister van bevolking en sociaal welzijn, Julius Salik, zijn ontslag in, waarbij hij verwees naar schendingen van de mensenrechten in Kashmir en in Bosnië-Herzegovina. Salik, een rooms-katholiek en de enige christen in het kabinet, zou kort daarna de VN-bevolkingsconferentie in Cairo bijwonen, waarop zowel het Vaticaan als islamitische landen ernstige kritiek hadden geleverd.
Begin september werd bericht dat de regering het ontslag van Salik had geweigerd.

STAKING OPPOSITIE

Op 11 oktober riepen de oppositiepartijen een landelijke ,,wielklem"-staking uit om alle verkeer te stremmen. Op deze manier poogden ex-premier Nawaz Sharif en zijn factie van de Pakistaanse Moslim Liga (PML-Sharif) de regering te dwingen nieuwe verkiezingen uit te schrijven (zie hierboven).

Bij felle gevechten tussen rivaliserende politieke supporters. net name in Gujranwala. Gujrat, Lahore en Peshawar. kwamen 13 mensen om het leven en raakten talloze anderen gewond. Eerder had de regering de arrestatie gelast van meer dan 700 mensen in een poging om de staking te breken.

VERKIEZINGEN IN AZAD KASHMIR

Op 25 oktober werden de eerste op partijen gebaseerde verkiezingen gehouden voor de uit 24 leden bestaande Raad voor de Noordelijke Gebieden, het door Pakistan beheerste gedeelte van Kashmir dat ook bekend staat als Azad Kashmir. (Zie pag. 733/3 e.v.-'94 voor beloofde politieke hervormingen.)

ONLUSTEN IN KARACHI

In de tweede helft van oktober kwamen volgens berichten meer dan 50 mensen om het leven bij een opleving van het politieke en sectarische geweld in Karachi (zie pag. 733/1 e.v.-'94).

Het geweld begon op 17 oktober. toen gemaskerde mannen. vermoedelijk sjiieten. vijf soennitische gelovigen doodschoten in een moskee in het centrum van de stad. Daarna barstte er een golf van vuurgevechten los tussen rivaliserende religieuze, etnische en politickegroepen.

Ook in november duurden de vuurgevechten in Karachi tussen rivaliserende politieke facties van de Mohajir Qaumi Mahaz (MQM) voort. Op 11 november kwamen minstens 17 mensen om het leven bij gevechten die waren losgebarsten na de moord op een hoge MQM-functionaris. Nog eens 13 mensen werden gedood bij nieuwe onlusten op 19 en 20 november, en op 26 november vielen nog eens 10 doden bij een nieuwe uitbarsting van geweld.

In december werd het etnisch en sectarisch geweld in Karachi nog intensiever. Volgens onbevestigde berichten waren bij de jongste gevechtsronde zeker 170 mensen gedood en was het dodental sinds begin 1994 opgelopen tot meer dan 650.

De escalatie van het geweld viel samen met de aankondiging op 30 november van de terugtrekking van het leger, dat sinds juni 1992 in Sind was ingezet (zie pag. 801/2 e.v.-'92). Hoewel het leger door mensenrechtenactivisten was bekritiseerd wegens zijn vermeende excessen tegen burgers, werd algemeen erkend dat het rivaliserende politieke en sectarische groeperingen had weerhouden van het nog vaker uitvechten van geregelde veldslagen.

w
De verantu-oordelijkheid voor het recente geweld erd door waarnemers toegeschreven aan elkaar bestrijdende facties van de MQM. die toen in een bloedige vete waren verwikkeld. en aan sectarische twisten tussen militante sjiitische en soennitische groepen.

Op 14 december besloot de Nationale Vergadering unaniem een parlementaire commissie van alle partijen in te stellen om de oorzaken van de onlusten te onderzoeken.

Sluiting Indiaas consulaat

Op 26 december gelastte de regering de sluiting van het Indiase consulaat in Karachi, nadat zij India ervan had be-

schuldigd het geweld in de stad aan te moedigen.

STAMMENOPSTAND

Begin november kwamen naar schatting 200 mensen om het leven bij een stammenopstand, die tot doel had de invoering van het islamitische recht in de noordelijke streken Malakand en Swat af te dwingen. Tot de doden behoorde een afgevaardigde van de Pa-. kistaanse Volkspartij (PPP) in het parlement van de Noordwestelijke Grensprovincie (NWFP).

De regering gaf de schuld van de onlusten, de ergste in de streek sedert mei toen 11 mensen het leven verloren bij soortgelijk protesten (zie pag. 734/1-'94). aan de Tehrik-i-Niwaz-i-Shariat (Beweging voor de Invoering van de Islamitische Wet) onder leiding van Maulana Soofi Mohammad. Waarnemers merkten op dat de roep om het invoeren van de islamitische wet luider was geworden door het wettelijke vacuüm dat was ontstaan na een beslissing van het Opperste Gerechtshof in februari om de Britse koloniale regels, die al meer dan een eeuw in het gebied van kracht waren. af te schaffen.

De jongste crisis begon op 2 november toen ongeveer 2.500 stamleden in het noordelijke district Swat een groot aantal mensen gijzelden. onder wie twee rechters, en alle wegen naar Malakand blokkeerden.

Op 3 november maakte de premier van de NWFP, Aftab Ahmad Khan Sherpao, bekend dat de islamitische wet overal van kracht zou worden in de Provinciaal Bestuurde Tribale Bureaus (PATA) Malakand en Kohistan, In een verordening werden bijzonderheden vermeld over de vervanging van gerechtshoven en rechters bij lagere rechtbanken door islamitische juridische experts (qazinaib qazi). Maar de mededeling sorteerde weinig effect, omdat eerdere soortgelijke beloften niet waren nagekomen.

Premier Benazir Bhoetto van Pakistan tijdens een toespraak op de openingszitting van de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling (ICPD) van de VN op 5 september 1994 in Caïro.

Op 4 november namen de stamleden de districtshoofdstad Saidu Sharif en het bijbehorende vliegveld in na hevige strijd (met raketten rn granaten) met paramilitaire troepen. waarin minstens 20 mensen om het leven kwamen. onder wie PPP-afgevaardigde Badiuzzaman. Paramilitaire troepen kregen het vliegveld op 6 november weer in handen. Intussen breidde de opstand zich uit naar de naburige gebieden Dir, Chitral. Hazara, Kohistan en het Federaal Bestuurde Tribale Bureau (FATA) Bajaur aan de grens met Afghanistan.

Op 8 november gelastte Soofi Mohammad de vrijlating van 50 gijzelaars nadat hij een wapenstilstand had afgekondigd. Veel stamleden weigerden echter de wapenstilstand te aanvaarden en gingen op 11 november opnieuw de strijd aan met paramilitaire troepen in Bajaur, waarbij tientallen slachtoffers vielen. De opstandelingen slaagden er tevens in om de strategische Karakorum-weg naar China tijdelijk te blokkeren.

ARRESTATIE SHARIF SENIOR

Premier Benazir Bhoetto zag zich geconfronteerd met een furieuze oppositie nadat zij op 13 november de arrestatie had gelast van Mian Mohammad Sharif, de 75-jarige vader van oppositieleider en oud-premier Nawaz Sharif, op beschuldiging van fraude. De arrestatie van Mian Mohammad Sharif, die vervolgens op 16 november werd vrijgelaten. was het jongste incident in een reeks bittere gevechten tussen Bhoetto and Nawaz Sharif.

Op 14 november deed Bhoetto de oppositie een vredesaanbod nadat afgevaardigden van rivaliserende partijen met elkaar op de vuist waren gegaan tijdens een gezamenlijke zitting van de Nationale Vergadering en de Senaat. President Farooq Leghari, die het parlement toesprak, werd het spreken onmogelijk gemaakt toen parlementsleden van de oppositie de regering beledigingen naar het hoofd slingerden.

NIEUWE BEVELHEBBERS LUCHTMACHT EN MARINE

Luchtmaarschalk Mohammad Abbas Khattak volgde op 8 november luchtmaarschalk Farooq Feroz Khan op als bevelhebber van de luchtmacht.

Admiraal Mansurul Haq volgde op 10 november admiraal Sayeed M. Khan op als bevelhebber van de marine.

(Vorber.pag. 733/1 e.v.-1994)

AUSTRALIË

REFERENDUM OVER AFSCHEIDING OP CHRISTMAS-EILAND

Op 7 mei 1994 werd op Christmaseiland een onofficieel referendum gehouden over afscheiding van Australië. Christmas-eiland ligt 1.400 km ten noordwesten van North West Cape. het dichtstbijzijnde punt op de Australische kust, en is een overzees territorium van Australië. Terwijl de optie van afscheiding werd verworpen, vroeg omstreeks 85 procent van de deelnemers aar, het referendum om een grotere mate van autonomie.

Het referendum. dat was georganiseerd door de Vakbond van Christinas-eiland en samenviel met de verkiezingen voor het plaatsrlijke bestuur, diende als uitlaatklep voor wijdverbreide woede en frustratie over een aantal lokale zaken. zoals de woningnood en de hoge transportkosten.

SENAATSOWDERZOEK NAAR BLACK-KEATING-AFFAIRE

Op 10 juni werd bericht dat een negen leden tellende onderzoekscommissie van de Senaat in de z.g. Black-Keating-affaire tot de conclusie was gekomen dat premier Paul Keating had getracht ,,de politieke verslaggeving van de Fairfax-kranten op onoirbare wijze te beïnvloeden". De Fairfax-groep was eigendom van Conrad Black, een Canadese mediamagnaat.

In november 1993 was Keating ervan beschuldigd dat hij met Black een afspraak had geinaakt op grond waarvan deze zijn aandeel in de Fairfax-groep mocht vergroten in ruil voor ren ,,evenwichtige" verslaggeving van de verkiezingen. Op 23 november had de Senaat besloten een volledig onderzoek in te stellen naar ..de oorsprong en grondslag van besluiten in 1991 en 1993 om het toelaatbare percentage aan buitenlands bezit van kranten te verhogen en om na te gaan of deze besluiten waren beïnvloed door overwegingen met betrekking tot de inhoud van de kranten, waaronder de eis inzake een .,evenwichtigeverslaggeving".

De Senaatscommissie, die zou bestaan uit vier leden van de regerende Australian Labor Party (ALP), vier van de Liberal-National-oppositie en één lid van de oppositionele Australian Democrats. kon getuigen verzoeken maar niet dwingen voor haar te verschijnen om getuigenis af te leggen. Keating gaf te kennen dat hij niet zou insternmen met een verzoek om te getuigen. Hij verklaarde: ..Ik ken mijn plaats in de wereld. Ik leid geen armoedig leven voor senaatscommissies."

De conclusies van de commissie werden gedeeld door de vijf leden van de oppositie. maar verworpen door de vier ALP-leden die betoogden dat het onclerzoek aolitiek gemotiveerd wasgewcest.

OCEANIË

PLANNEN VOOR PRIVATISERING QANTAS

Op 4 juli maakte minister van financien, Kim Beazley bekend dat de resterende 75 procent van de aandelen van de regering in de nationale luchtvaartmaatschappij Qantas in de eerste helft var, 1995 op de markt zou u orden gebracht

Beazley verklaarde dat de beslissing genomen was na overleg met British Airways (eigenaar van 23 procent van de aandelen) en op advies van onafhankelijke financiële adviseurs. De verkoop, die naar verwachting A$2 mrd zou opbrengen, zou de grootste privatisering zijn die ooit in Australië plaatsvond. Er werd brpaald dat er niet meer dan tien procent van de aandelen naar buitenlandse kopers mocht gaan.

GEVANGENISSTRAF VOOR VOORMALIGE DEELSTAATPREMIER

De voormalige premier van West-Australië. Brian Burke. tegen wie vier aanklachten wegens fraude waren ingediend, werd op 13 juli schuldig bevonden. Hij had in totaal A$ 17.000 (circa $ 12.500) aan overheidsgelden verduisterd, bestemd voor het financieren van reizen van politici buiten de deelstaat. Op 15 juli werd hij veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf.

Burke was hiermee de eerste leider van een deelstaatregering die sinds de totstandkoming van de Australische federatie in 1901 wegens een misdrijf gevangen werd gezet. De voormalige televisiejournalist werd in 1983, op 35-jarige leeftijd, premier van West-Australië. Tijdens de daaropvolgende vijf jaar kregen de nauwe betrekkingen tussen Burke's regering van de Australian Labor Party (ALP) en een aantal flamboyante ondernemers en .,corporate raiders" in de deelstaat zoals Alan Bond en Lauri Connell bekendheid onder de naam ,,Western Australia Inc.". Na de instorting van de beurs in 1987 stelde Burke grote bedragen aan overheidsgelden beschikbaar als financiële steun aan de handelsbank Rothwells in Perth (zie ook pag. 586/1-'92), die in hct bezit was van Connell. Toen Burke zich in 1988 terugtrok uit de politiek was de Western Australia Inc. zichtbaar aan het instorten. Terwijl Burke zijn carrière voortzette als ambassadeur van Australië in achtereenvolgens Ierland en het Vaticaan, werd er in 1991 een Koninklijke Commissie in het leven geroepen om het door Burke's regering gevoerde financiële beleid te onderzoeken. De commissie stelde vast dat door transacties van de Western Australia Inc. de belastingbetaler een verlies had geleden van tussen de A$ 500 mln en A$ 1 mrd. De commissic bracht ook de persoonlijke verrijking van Burke aan het licht, wat leidde tot zijn dagvaarding.

(Vor.ber.pag. 65/2 en 66/3-1993)

MOORD OP POLITICUS

Op 5 september werd voor het eerst in de Australische geschiedenis een nog actieve Autralische politicus vermoord, toen de 47-jarige John Newman 's nachts buiten zijn zwaar bewaakte huis in Sydney werd doodgeschoten. Newman, lid van de ALP en vertegenwoordiger van het kiesdistrict Cabramatta van de stad in het parlement van New South Wales; was een fel tegenstander van de Aziatische misdaadsyndicaten die in Cahramatta opereerden.

Ongeveer 70 procent van de bevolking van Cabramatta was niet in Austraiie geboren. maar voor het grootste deel in Indo-China. Newman had betoogd dat de misdaad in het gebied volledig uit de hand dreigde te lopen. vooral ten gevolge van Aziatische benden die betrokken waren bij drugs, gokken en prostitutie. Zijn luide oppositie tegen de georganiseerde misdaad had reeds tot talrijke aanslagen op zijn huis geleid en vaak was hij met de dood bedreigd. Een paar dagen voor zijn dood was hij gewaarschuwd dat hij boven aan de ..hit list" van een groot misdaadsyndicaat stond. Ook had hij naar verluidt aan vrienden verteld dat de Chinese triaden van plan waren hem te vermoorden.

Federaal premier Paul Keating noemde de moord een ,,schandelijke en laffe daad", maar probeerde speculaties over de betrokkenheid van de triaden af te zwakken. Ook leiders van de Chinese en Vietnamese gemeenschappen riepen op tot kalmte en zeiden te hopen dat het incident geen blijvende schade zou berokkenen aan de rassenrelaties in Australië.

OPPOSITIEPOLITICUS TREKT ZICH TERUG

Op 16 september trok de 55-jarige Andrew Peacock, twee keer leider van de Liberale Partij, zich terug uit de politiek.

Peacock was in 1966 in het federale parlement gekomen en was van 1975 tot 1981 minister van buitenlandse zaken geweest. Hij leidde de Liberalen toen de partij in 1983-1985 en 1989-1991 in de oppositie zat. maar slaagde er niet in een verkiezing te winnen. De laatste jaren van zijn politieke leven werden gekenmerkt door zijn bittere rivaliteit met John Howard. de Liberale leider in de periode 1985-1989 (zie pag. 75/3-'88, 342/1/2-'90 en 490/2-'90).

WET OP RASSEHAAT GOEDGEKEURD

Op 16 november keurde het Huis van Afgevaardigden van het federale parlement de omstreden Wet op de Rassehaat goed. Om in werking te kunnen treden moest de wet echter nog worden goedgekeurd door de Senaat.

Tegenstanders van de wet. die op het aanzetten tot rassehaat een gevangenisstraf van maximaal één laar stelde. betoogden dat het niet aanging om in een verdraagzame samenleving de vrijheid van meningsuiting aan banden te leggen. Andere critici beweerden dat de wet de gemeenschappen aan de zelfkant van de maatschappij, die geen beroep konden doen op de justitie, toch niet zou helpen.

ONTWIKKELINGEN LANDFONDS ABORIGINALS

Op 16 november leed een poging om de geldsom voor het Federale Landfonds voor Aboriginals aanzienlijk te vergroten schipbreuk in de Senaat. Op 28 november verwees de Senaat het voorstel terug naar een speciale commissie voor nader overleg.

Het fonds. dat gebruikt zou worden om land te kopen ten behoeve van de Aboriginals. zou door het voorstel zijn vergroot tot A$ 15 mrd voor een periode van 10 jaar. eindigend in 2004. Het huidige plan van de regering voorzag slechts in A$ 1,4 mrd voor dezelfde periode.

AMERIKAANSE VERBOD OP VLEESIMPORT

Op 18 november verbood het Amerikaanse ministerie van landbouw voor onbepaalde tijd de import van vlees uit Australië. Het verbod, dat samenviel met een tijdelijk importverbod van Japan, werd opgelegd nadat uit tests was gebleken dat sommige ladingen vlees mogelijk besmet waren met chloorfluozaron, een bestrijdingsmiddel dat in katoenafval werd gevonden dat in periodes van droogte soms aan het vee werd gevoerd.

Andrew Peacock. de voormalige leider van de Liberale Partij in Australië.

Japan en de VS waren de twee grootste markten voor de Australische vleesindustrie, die in 1993 voor AS 3.1 mrd (ongeveer S 2,2 mrd) aan vlees had geexporteerd.

De Amerikaanse autoriteiten besloten op 22 november Australisch vlees dat na 25 oktober was geexporteerd. voor verkoop vrij te geven, nadat Australie strengere tests had ingevoerd. maar zij zeiden dat er nog meer tests nodig n-aren voor vlees dat vóór deze datum was geëxporteerd.

SCHADEVERGOEDING VOOR INWONERS VAN MARALINGA

Op 2 december maakte de Australische regering bekend dat zij een bedrag van A$ 13,5 mln (ca, S 10,4 mln) toekende als schadevergoeding aan oorspronkelijke inwoners van het gebied van Maralinga (Zuid-Australië)die in de jaren vijftig en begin zestig waren verdreven omdat in hun gebied kernproeven werden gehouden.

De betaling stond los van een 5 jaar durende operatie om het gebied van Maralinga te ontsmetten. Deze operatie. die in 1995 inoest beginnen. kostte naar schatting AS 104 mln. Groot-Brittannië, dat de kernproeven had georganiseerd, had in december 1993 ingestemd met een betaling van £ 20 mln (ca. $ 30 mln) aan de oorspronkelijke inwoners.

(Vor.ber.pag. 585/3 e.v.-1994)

BELAU

ONAFHANKELIJKHEID

De Micronesische eilandengroep Belau (ook bekend als Palau) werd op 1 oktober 1994 onafhankelijk. Een Verdrag van Vrije Associatie met de Verenigde Staten werd van kracht, waardoor Belau zelfbestuur kreeg, terwijl de VS verantwoordelijk bleven voor de buitenlandse politiek en de defensie van het gebied. Voorts zouden de VS in de komende 15 jaar financiële hulp verschaffen voor een bedrag van $ 447 mln.

Belau bestaat uit ca. 340 eilandjes, waarvan slechts acht zijn bewoond. De stad Koror, op het Koror-atol, is het bestuurscentrurn en de woonplaats van bijna de helft van de bevolking van Belau dat naar schatting 16.000 inwoners telt.

Sinds 1947 was Belau door de VS bestuurd als een van de vier componenten van het VN-trustgebied van de Pacific. De status van de drie andere componenten - de Gefedereerde Staten van Micronesië. de Marshall Eilanden en de Noordelijke Marianen - was reeds eerder, in de jaren 1978-1990 (zie pag. 280/3-'91), geregeld.

Hoewel reeds in 1982 een Verdrag van Vrije Associatie tussen Belau en de VS was getekend, kon dit niet x-orden uitgevoerd totdat het gebied zijn grondwet uit 1980 wijzigde (deze vereiste bij een referendum minimaal 75 procent ja-stemmen) om de clausules te schrappen waarin een verbod op het binnenbrengen, opslaan of plaatsen van nucleaire, chemische of biologische wapens was opgenomen. Tussen 1983 en 1990 werd diverse malen een referendum over deze kwestie gehouden, maar geen ervan leverde de noodzakelijke 75 procent aan ja-stemmer?op

In 1992 werd de bepaling van 75 procent gewijzigd en in november 1993 werd het verdrag met een aanvaardbare meerderheid goedgekeurd tijdens een achtste referendum (zie pag. 217/1-'94). De uitvoering van het verdrag werd verder vertraagd door een reeks gerechtelijke betwistingen door de tegenstanders ervan over de manier waarop de goedkeuring van het verdrag was verkregen. De laatste wraking werd afgewezen door de beroepskamer van het Opperste Gerechtshof van Belau in september 1994, waardoor de weg vrij kwam voor het van kracht worden van het verdrag.

Omstreeks 300 hoogwaardigheidsbekleders uit 25 landen woonden de onafhankelijkheidsplechtigheid in Koror bij die werd geleid door president Kuniwo Nakamura.

VN-LIDMAATSCHAP

In een brief aan VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali vroeg Belau het VN-lidmaatschap aan. Nadat dit verzoek op 21 november was rondgegaan. werd het op 29 november zonder stemming door de Veiligheidsraad goedgekeurd. De aanbeveling van de Raad werd doorgestuurd naar de Algemene Vergadering die het verzoek van Belau op 15 december goedkeurde. Daarmee werd Belau de 185ste lidstaat van de VN.

(Vor.ber.pag. 217/1-1994)

KIRIBATI

PRESIDENTSVERKIEZING

Op 1 oktober 1994 werd Teburoro Tito beëdigd als president van Kiribati. Hij had bij de presidentsverkiezing op 30 september 10.834 van de 21.188 uitgebrachte stemmen verworven en daarmee omstreeks 7.000 stemmen meer gekregen dan zijn naaste rivaal.

Tito was een lid van de Maneaban Te Mauri (MTM), de partij die bij de algemene verkiezingen van juli (zie pag. 735/3-'94) een eind gemaakt had aan de 15-jarige heerschappij van de National Progressive Party (NPP).De MTM had bij de verkiezingen 13 van de 41 verkiesbare zetels veroverd tegen de NPP 7. In de periode daarna had de MTM de steun weten te verwerven van de grote meerderheid van de 19 onafhankelijke parleinentsleden. Bijgevolg behoorden de vier genomineerden voor het presidentschap - door het parlement uit zijn midden gekozen - allen tot de MTM. Een vijfde MTM-lid, Tekiree Tamuera, werd gekozen tot parlementsvoorzitter.

In zijn inaugurele rede suggereerde Tito dat zijn regering zou trachten Kiribati's afhankelijkheid van buitenlandse hulp te beperken. mogelijk door de tarieven voor visrechten in zijn wateren te verhogen. Ook liet hij doorschemeren dat tegen leden van de vorige regering strafrechtelijke en civiele aanklachten konden worden ingediend in verband met de beschuldigingen over misbruik van openbare gelden, een kwestie die de aanleiding tot de algemene verkiezingen had gevormd.

President Tito presenteerde een kabinet van 10 leden, waarin hijzelf de portefeuilles van buitenlandse zaken en internationale handel beheerde. Tewareka Tentoa, die bij de presidentsverkiezing op de tweede plaats was geëindigd, werd benoemd tot vice-president en belast met de portefeuilles van binnenlandse zaken en plattelandsontwikkeling.

(Vor.ber.pag. 735/3-1994)

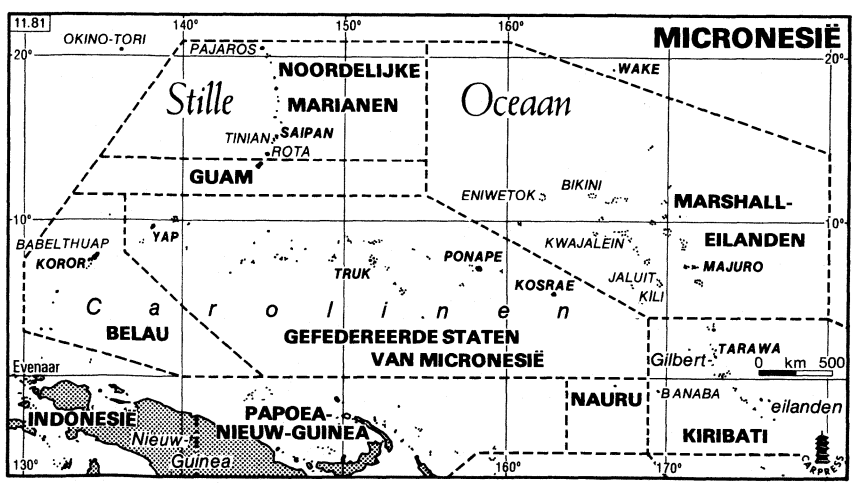

SOLOMON EILANDEN

AFTREDEN MINISTER VAN FINANCIËN

Andrew Nori maakte bekend dat hij per 14 september 1994 aftrad als minister van financiën in verband met beschuldigingen dat hij een aanzienlijke financiële donatie van een niet nader aangeduide overzeese bron zou hebben ontvangen. Premier Francis Billy Hilly benadrukte dat de beschuldigingen ongefundeerd waren en dat Nori alleen was afgetreden om zijn naam te zuiveren. Nori was de leider van het Nationalist Front for Progress (NFP).

De regering steunde op een losse coalitie van zes partijen, de National Coalition Partners, en enkele onafhankelijke parlementsleden.

De coalitiepartijen (met hun in totaal 22 zetels volgens de definitieve verkiezingsuitslag) waren: National Action Party of the Solomon Islands/NAPSI 3. Labour Party 4, People's Alliance Party/PAP *i*, United Party/UP 2, NFP 1 en Christian Fellowship Group **3.** De oppositie werd gevormd door de Group for National Unity and Reconciliation/GNUR met 21 zetels. De resterende 4 zetels werden bezet door onafhankelijken.

In november 1993 verloor de regering de steun van drie voormalige ministers (één was ontslagen. twee waren afgetreden). Dit verlies werd slechts ten dele gecompenseerd door het overlopen van een lid van de oppositie naar de regering. GNUR-leider Solomon Mamaloni claimde toen dat de oppositie over 25 zetels beschikte en dat de regering met 22 zetels in de minderheid was.

CONSTITUTIONELE CRISIS

In oktober 1994 maakten de Solomon Eilanden een constitutionele crisis door toen premier Francis Billy Hilly een langdurige, maar uiteindelijk vergeefse, strijd leverde tegen pogingen hem uit zijn ambt te zetten.

De crisis ontstond begin oktober toen de oppositie verklaarde dat zij over een meerderheid beschikte in het 47 leden tellende nationale parlement en bij de eerste beste gelegenheid een motie van wantrouwen tegen Hilly zou indienen. Het overlopen van twee leden van de coalitieregering in september had het aantal aanhangers van de regering in het parlement tot 22 gereduceerd. maar Hilly's positie leek op korte termijn veilig omdat het parlement niet vóór 18 november bijeengeroepen hoefde te worden.

Gouverneur-generaal Moses Pitakaka, die in juni zijn ambt had aanvaard, greep echter op 13 oktober in het politieke proces in door Hilly te ontslaan met het argument dat hij niet langer over een parlementaire meerderheid beschikte. De premier weigerde evenwel af te treden en hij verzocht de rechterlijke macht een uitspraak te doen over de rechtmatigheid van Pitakaka's optreden.

De zaak werd onderzocht zowel door het Hooggerechtshof van de Solomon Eilanden als. later, door het Hof van Beroep Deze laatste instantie oordeelde op 23 oktober dat Pitakaka het recht had Hilly te ontslaan

Tijdens een besloten plechtigheid op 24 oktober beëdigde Pitakaka oppositieleider en oud-premier Solomon Mamaloni als interim-premier. Tevens vaardigde hij een proclamatie uit waarin de post van premier vacant werd verklaard, kandidaten werd verzocht zich aan te melden en de parlementsvoorzitter opdracht kreeg het parlement bijeen te roepen om een premier aan te wijzen.

Ondanks de gerechtelijke uitspraak bleef Hilly weigeren af te treden. en hij verwierp de aanspraak van Mamaloni dat deze hem was opgevolgd. Na verdere juridische overwegingen werd de stelling van Hilly dat hij slechts na een parlementaire motie van wantrouwen kon worden ontslagen. op 26 oktober door de rechterlijke macht bevestigd. Pitakaka ging onmiddellijk in beroep tegen deze beslissing. Maar de gerechtelijke uitspraak vergrootte de verwarring en ondermijnde de positie van Hilly nog verder. omdat daarin tegelijk werd bepaald dat de gouverneur-generaal niet verplicht was de adviezen van een minderheidsregering op te volgen.

Op 31 oktober kwam een eind aan de crisis toen Hilly de onhoudbaarheid van zijn positie inzag en Pitakaka in kennis stelde van zijn aftreden.

In een toespraak tot het parlement verdedigde Hilly het optreden van zijn regering. Hij beweerde dat zijn bewind ten val was gebracht door gewetenloze buitenlandse houthakkers, omdat hij had gepoogd hun exploitatie van de natuurlijke rijkdommen van het land aan controle te onderwerpen.

VERKIEZING PREMIER

Solomon Mamaloni, tevoren leider van de oppositie, werd op 7 november tot premier gekozen. Mamaloni, die reeds eerder premier was in de jaren 1981-1984 en 1989-1993, versloeg Sir Baddeley Devesi met 29 tegen 18 stemmen bij een geheime stemming in het parlement.

In een verklaring verwierp Mamaloni de toenemende internationale bezorgdheid over het slinkende aantal bomen op de Solomon-eilanden en hij beweerde dat de 2,4 mln ha natuurbos goed werd beschermd (zie ook pag. 812/3 e.v.-'94). Hij gaf te kennen dat een aantal hoofdproblemen zou worden bestudeerd, waaronder de totale kwestie van restricties voor buitenlandse houtkapbedrijven alsook het regeringsbeleid t.a.v. de separatistische opstand op Bougainville in Papoea Nieuw-Guinea (zie pag. 815/2 e.!?.-'94)

(Vor.ber.pag. 595/2/3-1993)

GATT

OVEREENSTEMMING OVER GENÈVE ALS VESTIGINGSPLAATS WTO

Op 22 juli 1994 besloten de leden van de Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel (GATT) Genève aan te wijzen als het toekomstige hoofdkwartier van de nieuwe Wereldhandelsorganisatie (WTO), die in januari 1995 de plaats moest innemen van de GATT (zie pag. 589/3-'94).

Het besluit viel na weken van intensief diplomatiek lobbyen waarin Duitsland en Zwitserland, beide in de markt voor de nieuwe vestigingsplaats, steun probeerden te verwerven onder de 123 GATT-leden door WTO-medewerkers financieel aantrekkelijke privileges aan te bieden. Het William Rappard-centrum in Genève had sinds 1947 dienst gedaan als hoofdkwartier van de GATT.

UITSPRAAK INZAKE GESCHIL OVER STAALSUBSIDIES TUSSEN EU EN VS

Op 19 oktober besliste een geschillencommissie van de GATT dat door de Europese Unie (EU) ingediende klachten over Amerikaanse importheffingen op staal uit de EU gegrond waren. Volgens de VS werd dit staal gedumpt of zwaar gesubsidieerd (zie pag. 223/1-'94).

NIEUWE LEDEN

Door de toetreding tot de GATT van Slovenië (31 oktober) en Guinee (8 december) steeg het aantal lidstaten tot 125 (voor de jongste toetredingen, zie pag 58813-'94).

IMPLEMENTATIECONFERENTIE VOOR WTO

Op 8 december hield de GATT in Genève een implementatieconferentie voor haar beoogde opvolger, de Wereldhandelsorganisatie (WTO). De conferentie bekrachtigde 1 januari 1993 formeel als de datum voor de start van het wereldhandelsakkoord van de Uruguay-ronde (zie pag. 588/3 e.v.-'94) en de inwerkingtreding van de WTO (zie pag. 589/3-'94). De conferentie ging er ook mee akkoord dat landen de GATT-regels zouden blijven toepassen op niet-WTO-leden voor nog een jaar, waarin de GATT en de WTO parallel zouden opereren.

(Vor.ber.pag. 588/1 e.v.-1994)

OESO

WAARNEMEND SECRETARIS-GENERAAL BENOEMD

Op 30 september 1994 benoemden de 25 lidstaten van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) de Zweed Staffan Sohlman tot waarnemend secretaris-generaal. met een mandaat dat op 29 november afliep. Dit gebeurde nadat het niet was gelukt overeenstemming te bereiken over de opvolging van de Fransman Jean-Claude Paye, wiens tweede ambtstermijn van vijf jaar als secretaris-generaal eind september afliep.

De strijd tussen Europese en niet-Europese lidstaten over de benoeming van rivaliserende kandidaten voor de functie was in een impasse geraakt. Terwijl de meeste Europese landen voorstander waren van een derde ambtstermijn voor Paye. zouden niet-Europese landen onder leiding van de VS de voorkeur hebben gegeven aan de Canadees Donald Johnstone. Een derde kandidaat, de Brit Nigel Lawson, zou als eerste keus weinig steun hebben gekregen.

SECRETARIS-GENERAAL BENOEMD

Op 29 november besloot de OESO de ambtstermijn van secretaris-generaal Jean-Claude Paye (Frankrijk) met nog eens 18 maanden te verlengen van 30 november 1994 tot 31 mei 1996 en Donald Johnstone (Canada) met ingang van 1 juni 1996 tot zijn opvolger te benoemen voor een periode van vijf jaar.

(Vor.ber.pag. 668/2 e.v.-1994)

OPEC

BIJEENKOMST OLIEMINISTERS. NIEUWE SECRETARIS-GENERAAL

Op 21 en 22 november 1994 vond op het Indonesische eiland Bali een bijeenkomst plaats van de olieministers van de lidstaten van de Organisatie van Olie-Exporterende Landen (OPEC). Tijdens deze bijeenkomst besloten de ministers unaniem gedurende een heel jaar het bestaande totale OPEC-produktieplafond van 24.52 mln vaten per dag (vpd)te bevriezen.

De motie, die formeel ,,zonder enig voorbehoud" was aangenomen. verhulde dat enkele leden - waaronder Gabon, Koeweit en Libië - bezwaren hadden geuit. Naar verluidt hadden deze landen de bevriezing van het produktieplafond liever willen beperken tot een half jaar. Hun definitieve goedkeuring zou zijn verkregen dankzij de inspanningen van Iran en Saoedi-Arabië.

Tijdens een persconferentie na de bijeenkomst rechtvaardigde de Saoedische minister van olie en minerale rijkdommen. Hisham Nazer. het besluit van de OPEC met de woorden: .,als je vraag en aanbod met elkaar in evenwicht brengt, krijg je uiteindelijk hogere prijzen".

De Iraanse olieminister Gholamreza Agadeh waarschuwde dat het besluit weliswaar de ministers in theorie ontsloeg van de formele verplichting om het plafond tijdens de volgende in juni 1995 geplande OPEC-bijeenkomst te herzien, maar dat Iran zou aandringen op een verlaging van de produktie, als de olieprijzen op dat moment niet zouden zijn gestegen.

Gegevens die medio november waren gepubliceerd door het in Parijs gevestigde Internationale Energie Agentschap (IEA), voorspelden dat de vraag naar olie in het vierde kwartaal geringer dan verwacht zou zijn. Dit kwam voornamelijk door de langzamere groei van de vraag naar olie van China.

Het besluit van de OPEC had weinig rechtstreeks effect op de olieprijzen. Op 23 november werd Brent-aardolie verhandeld voor iets minder dan $ 16 per vat, een daling van ongeveer $ 1 sinds de vorige OPEC-bijeenkomst in juni (zie pag. 669/2-'94).

Nieuwe secretaris-generaal

Op 22 november gaven de ministers met algemene stemmen hun goedkeuring aan de benoeming van de vroegere Nigeriaanse minister van oliezaken, de 56-jarige Rilwanu Lukman, tot secretaris-generaal van de OPEC.

In juni was de Libiër Abdullah Salem al-Badri benoemd tot waarnemend secretaris-generaal. nadat de ministers er niet in waren geslaagd tot een unanieme beslissing te komen (zie pag. 669/2/3-'94).

Iran zou eerder hebben aangedrongen op de verkiezing van zijn kandidaat. naar verluidt Hossain Kazempour Ardebli, maar had zich uiteindelijk teruggetrokken ten gunste van Lukman. Op 23 november keerde de staatszender de Stem van de Islamitische Republiek Iran zich tegen de keuze van Lukman met de verklaring dat de post van secretaris-generaal ,.het onbetwistbare recht van Iran" was.

(Vor.ber.pag. 669/1 e.v.-1994)

VERENIGDENATIES

UNCTAD: TRADE AND DEVELOPMENT REPORT

Op 14 september 1994 publiceerde de VN-Conferentie voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) haar jaarverslag, het Trade and Development Report 1994. Hierin werd voorspeld dat in 1994 de wereldeconomie met 2,5 procent zou groeien. Voor de ontwikkelingslanden werd een gemiddelde groei van 4 procent voorspeld, maar hun individuele groeipercentages liepen sterk uiteen. Een snelle groei werd verwacht in Oost- en Zuidoost-Azië, maar in Afrika zouden de resultaten slecht zijn tengevolge van lage goederenprijzen en het ontbreken van externe financiering.

In het rapport werd impliciet kritiek geleverd op de vrije-marktpolitiek. waarvan multilaterale organisaties zoals de Wereldbank en het Internationale Monetaire Fonds (IMF) voorstander waren, en werd aanbevolen de tendens in de ontwikkelingslanden om zich te richten op het particuliere ondernemerschap, af te zwakken. Met de opmerking dat in Japan, Zuid-Korea en Taiwan het tempo van de economische vooruitgang eigenlijk door overheidsingrijpen was gestimuleerd, kwam het rapport tot de conclusie dat in deze gevallen het ,.economische wonder niet geheel en al een wonder van de markt was".

In het rapport werden de belangrijkste industrielanden ook beschuldigd van het invoeren van een restrictief handelsbeleid. Hierdoor zou de wereldvraag zijn beperkt en de grote werkloosheid zijn bevorderd.

(Vor.ber.pag. 669/3-1994)

UNFPA: INTERNATIONALE CONFERENTIE OVER BEVOLKING EN ONTWIKKELING

Van 5-13 september werd in Cairo onder auspiciën van het VN-Fonds voor Bevolkingsactiviteiten (UNFPA) de derde Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling gehouden (International Conference on Population and Development, ICPD). Zij werd bijgewoond door meer dan 20.000 deelnemers, onder wie regeringsleiders en overheidsfunctionarissen van een groot aantal landen, waarvan het totale aantal werd geschat op 173 à 182. De conferentie, de derde in een reeks bevolkingstopconferenties (voor vorige conferenties in 1974 en

1984, zie pag. 577/1 e.v.-'74 en 529/1 e.v.-'84), veroorzaakte een heftige controverse, die ertoe leidde dat verscheidene Arabische en andere staten verstek lieten gaan.

In een 113 pagina's tellende document met aanbevelingen, het zogeheten Programma van Actie, stemde de meerderheid van de afgevaardigden ermee in een verreikende internationale agenda goed te keuren die erop was gericht de groei van de wereldbevolking in de volgende eeuw te stabiliseren en een ontwikkelingsstrategie te steunen waarin onderwijs en het vergroten van de macht van vrouwen centraal stonden. Als het niet-bindende programma succes zou hebben, zou de wereldbevolking, die op dat moment 5,67 miljard bedroeg, in 2015 naar verwachting beneden de 7,5 miljard blijven. Als het mislukte, dan zou volgens de schatting van het UNFPA de wereldbevolking stijgen tot 7,92 miljard in 2015 en tot 12,5 miljard tegen 2050.

Voorts werd een akkoord bereikt over een andere belangrijke maatregel. De uitgaven voor bevolkingsprogramma's zouden worden verhoogd van $ 5 mrd tot $17 mrd in het jaar 2000.

Het Vaticaan en een groep katholieke landen, waaronder Argentinië, Ecuador, Peru, Malta en de Dominicaanse Republiek, weigerden een aantal essentiële onderdelen van het Programma van Actie te aanvaarden. omdat hierin impliciet abortus werd gelegaliseerd en seks buiten het huwelijk werd aangemoedigd.

Vijf islamitische landen, namelijk Afghanistan, Algerije, Iran. Libië en Syrië, hadden eveneens bedenkingen tegen bepalingen in het slotdocument met betrekking tot ,,reproduktieve gezondheid~"-dienstenvoor ,,individuen". Volgens hen zou hierdoor seks onder adolescenten en buiten het huwelijk worden gestimuleerd.

Tegenstand van het Vaticaan

Het Programma van Actie werd gedeeltelijk aanvaard door het Vaticaan en een aantal islamitische landen na maanden van openbare kritiek op de ontwerp-voorstellen van de ICPD.

Begin augustus waren in persberichten speculaties verschenen over een unieke .,heilige alliantie" tussen het Vaticaan en verscheidene islamitische landen, die was gericht op de ontwikkeling van een gemeenschappelijke strategie tegen bepaalde aspecten van het ontwerpdocument. in het bijzonder aspecten die betrekking hadden op abortus en seksuele voorlichting.

Het verzet van het Vaticaan tegen de conferentie had in de weken voor de opening van de conferentie aan kracht gewonnen Op 7 augustus had paus Johannes Paulus II in een toespraak in Rome opnieuw de aanval geopend op de tekst van de ontwerp-voorstellen met de bewering dat hierin abortus werd goedgekeurd. Op 8 augustus had de belangrijkste pauselijke woordvoerder. Joaquín Navarro Valls, ge-

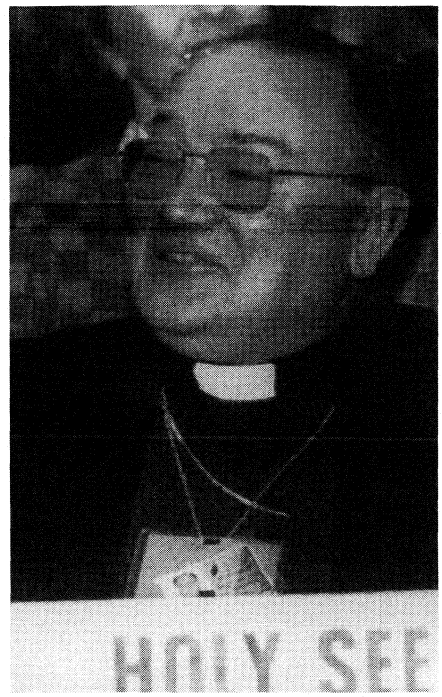

De vertegenwoordiger van het Vaticaan op de ICPD te Caïro, aartsbisschop Renato Raffaele Martino.

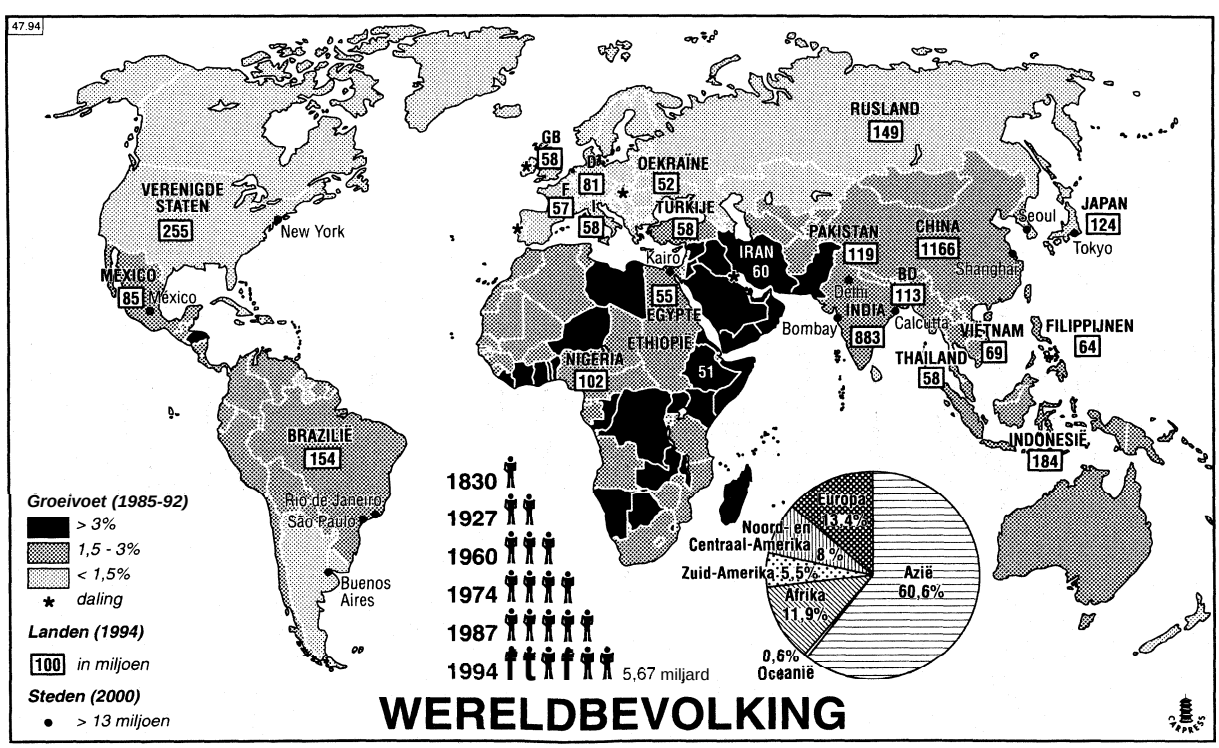

waarschuwd dat de ICPD zou eindigen zonder overeenstemming tenzij de delegaties ondubbelzinnig abortus als middel tot geboortenbeperking verwierpen.

Een aantal pauselijke gezanten die op pad waren gestuurd om de steun van islamitische landen te verwerven, zou erin zijn geslaagd hun medewerking te krijgen. Op 9 augustus werden in Westerse persberichten Iraanse functionarissen geciteerd. die bevestigden dat een recente r ontmoeting tussen hooggeplaatste vertegenwoordigers van het Vaticaan en van Iran e toe had geleid dat Iran zich schaarde achter de campagne van het Vaticaan om het ICPD-wereldbevolkingsprogramma te blokkeren.

De uit 17 leden bestaande delegatie van het Vaticaan stond tijdens de conferentie onder leiding van aartsbisschop Renato Raffaele Martino, de permanente VN-vertegenwoordiger van het Vaticaan. Enkele andere delegaties. vooral die van Groot-Brittannië en van de VS, leverden scherpe kritiek op de pogingen van het Vaticaan te verhinderen dat er overeenstemming werd bereikt, en beschuldigden het Vaticaan ervan dat dit zijn opvattingen probeerde op te dringen. In antwoord hierop betoogde het Vaticaan dat zijn inspanningen voortvloeiden uit het feit dat het de enige op de conferentie aanwezige organisatie was die verantwoordelijkheden over de hele wereld had.

De openingszitiing van de ICPD te Caïro op 5 september 1994 werd bijgewoond door VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali (l.)en president Hosni Mubarak van Egypte.

Islamitische oppositie

Op 12 augustus beschuldigde de Egyptische Al-Azhar-universiteit, het gezaghebbende bolwerk van islamitisch onderwijs, het ICPD-programma van het aanmoedigen van abortus, seks buiten het huwelijk, homoseksualiteit en prostitutie, ,,op dusdanige wijze dat het de waarden die door alle geopenbaarde godsdiensten worden gesteund, afbreekt". Gastland Egypte reageerde op het verzet van zijn eigen radicale moslims, die met gewelddadige acties hadden gedreigd. door in de periode vóór de conferentie omstreeks 10.000 personen te arresteren.

Binnenlandse oppositie in verscheidene islamitische landen noopte sommige regeringsleiders hun deelname aan de conferentie te heroverwegen. Op 3 september drong de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC) er echter bij haar leden op aan de conferentie bij te wonen om ,.alle onislamitische resoluties te blokkeren".

De premiers van Bangladesh en Turkije, respectievelijk Khaleda Zia en Tansu Ciller, zagen af van hun plannen om de conferentie bij te wonen wegens ..dringende" verplichtingen in eigen land, als reactie op druk van islamitische partijen. Beide landen werden vertegenwoordigd door delegaties op laag niveau. In Pakistan weerhielden intens lobbyen en openbare demonstraties van moslim-activisten premier Benazir Bhoetto er echter niet van de conferentie bij te wonen.

Op 29 augustus hekelde Soedan de conferentie als ..een poging de moraal te elimineren". De dag daarop bevestigde ook Saoedi-Arabie dat het de ICPD niet zou bijwonen met de bewering dat het niet op correcte wijze op de hoogte was gesteld. Religieuze autoriteiten in beide landen vaardigden tegelijkertijd decreten uit waarin werd opgeroepen tot een boycot. Op 3 september boycotte Irak als derde Arabische staat de conferentie. op grond van het feit dat het ontwerp-document .,in strijd met de politiek van Irak" was.

Op 4 september riep Iran dat eerder de oproep van het Vaticaan om het VN-wereldbevolkingsprogramma te blokkeren zou hebben gesteund (zie boven), op tot ,,een effectieve (islamitische) aanwezigheid om de ontwerp-resoluties van de conferentie te wijzigen

Andere landen die bekend maakten dat zij niet van plan waren om de conferentie bij te wonen, waren Eritrea, Libanon, Liechtenstein, Monaco en Nauru. Geen van deze landen gaf een rcdcn voor dit besluit.

Controverse over rechten van vrouwen

Het feit dat de ICPD niet meer automatisch het accent legde op de bestudering van cijfermatige gegevens, maar op een

UNFPA-directeur Nafis Sadik

aanpak die verband legde tussen bevolkingsproblematiek en de rechten en materiële positie van vrouwen, beheerste van het begin af aan de agenda van de conferentie.

Op de openingsdag van de conferentie gaf president Hosni Mubarak van Egypte de toon aan door te verklaren dat de strijd voor ontwikkeling niet kon worden gevoerd zonder de levensomstandigheden van vrouwen te verbeteren. Dezelfde dag ging de Noorse premier Gro Harlem Brundtland een stap verder in een meer controversiële toespraak. Zij hekelde de religieuze critici van de conferentie, wier moraal volgens haar neerkwam op hypocrisie ,,als die betekent dat moeders lijden of sterven tengevolge van ongewenste zwangerschappen en illegale abortussen, en ongewenste kinderen in ellende leven".

Brundtlands standpunt werd onmiddellijk aangevallen door premier Bhoetto van Pakistan. die abortus veroordeelde als strijdig met de islamitische waarden. Zij vestigde de aandacht op de ..ernstige gebreken" in de ICPD-voorstellen die. zo betoogde zij, een groot aantal culturele waarden in de kern ... zowel in de kerk als in de moskee" aantastten. Zij vcrdedigde echter gezinsplanning met de verklaring dat ,,als Pakistan niet hiermee kan doorgaan, het de snelle groei van zijn bevolking niet onder controle kan houden".

UNFPA-rapport

In het op 17 augustus gepubliceerde UNFPA-rapport ,,The State of the World Population 1994" werd benadrukt dat onderwijs en vrouwenemancipatie de belangrijkste elementen zijn die ten grondslag liggen aan de beheer-

sing van de groei van de wereldbevolking Bij de presentatie van het verslag zei UNFPA-directeur Nafis Sadik dat ,,als we 30 jaar geleden meer aandacht hadden besteed aan het vergroten van de macht van vrouwen en naar hun behoeften hadden geluisterd, we nu een heel eind op de goede weg zouden zijn geweest, voorzover het bevolkingsaantallen betreft".

In het rapport werd een totale wereldbevolking van 8,5 mrd in 2025 en een van 10 mrd tegen 2050 voorspeld. Het tempo van de jaarlijkse bevolkingsgroei zou naar verwachting dalen naar 1,59 procent, vergeleken met 1,72 procent volgens een schatting in 1992.

Verder werd in het rapport opgemerkt dat gedurende de laatste 40 jaar in Azië en Latijns-Amerika het vruchtbaarheidscijfer met bijna de helft was gedaald van 5,9 naar omstreeks 3 kinderen per vrouw. In Afrika. met inbegrip van de Noord-Afrikaanse landen. was sprake geweest van een lichtere daling van 6.6 naar 5,8 gedurende dezelfde periode, terwijl in ontwikkelde landen het vruchtbaarheidscijfer was gezakt van 2,8 naar 1.7.

(Vor.ber.pag. 819/2/3-1993)

VOORZITTERSCHAP VEILIGHEIDSRAAD

Op 25 augustus werd bekendgemaakt dat de Veiligheidsraad had besloten Spanje te machtigen het voorzitterschap van de Raad te aanvaarden in de maand september in plaats van Rwanda. Het voorzitterschap van de Raad was in augustus door Rusland vervuld en zou normaal gesproken voor één maand zijn overgegaan op Rwanda volgens het alfabetische rouleersysteem. Een verklaring werd niet gegeven.

Op 16 september werd officieel bekendgemaakt dat Rwanda het roulerende voorzitterschap van de Veiligheidsraad in december zou aanvaarden. Vervolgens werd uitgelegd dat het besluit om het voorzitterschap eerst aan Spanje (de volgende kandidaat in de alfabetische volgorde na Rwanda) op te dragen het gevolg was van de vervanging van Rwanda's permanente vertegenwoordiger bij de VN na de overwinning in juli van het Rwandese Patriottische Front (FPR) in de Rwandese burgeroorlog (zie pag. 716/2 e.v.-'94).

AANVRAAG LIDMAATSCHAP VEILIGHEIDSRAAD DOOR JAPAN

Medio september kwam de kwestie van de uitbreiding van de VN-Veiligheidsraad (zie pag. 302/1/2-'94) opnieuw ter sprake, toen de Japanse vice-premier en minister van buitenlandse zaken Yohei Kono campagne begon te voeren voor een permanente zetel voor Japan. Hij verklaarde echter dat zijn land niet zou deelnemen aan militaire operaties.

In juli had de Japanse premier Tomiichi Murayama gezegd dat hij er tegen was dat Japan permanent lid van de Veiligheidsraad zou worden, omdat dit in strijd zou zijn met de pacifistische grondwet van het land (zie pag. 67/2 e.v.-'95).

De kandidatuur van Japan werd gesteund door VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali. Op 12 september zei deze in Tokio dat de Japanse grondwet, waarin oorlog werd verworpen, geen belemmering vormde voor Japans permanent lidmaatschap van de Veiligheidsraad. Zijn verklaring kwam nadat er meer dan 400 Jaaanse militairen naar vluchtelingenkampen bij de Rwandese grens waren gezonden (zie pag. 71/1-'95). Sinds 1992 had de Japanse grondwet de mogelijkheid geschapen militairen naar het buitenland te sturen om deel te nemen aan VN-vredesoperaties, maar uitsluitend als non-combattanten (zie pag. 721/e.v.-'92 en 144/3-'93).

Op dit moment leverde Japan na de VS de grootste bijdrage aan het VN-budget. Japan nam 12,45 procent van het totale budget voor zijn rekening, terwijl de VS 25 procent bijdroegen.

49STE ZITTING VAN ALGEMENE VERGADERING GEOPEND

Op 20 september werd in New York de 49ste zitting van de Algemene Vergadering van de VN geopend. De zitting onder voorzitterschap van Amary Essy, de permanente vertegenwoordiger van Ivoorkust bij de VN, werd bijgewoond door afgevaardigden van 184 lidstaten (voor de 48ste zitting van de Algemene Vergadering, zie pag. 301/3 e.v.-'94).

De Algemene Vergadering behandelde 158 agendapunten, waarvan de vredeshandhavende rol van de VN bijzondere aandacht kreeg. Op 26 september benadrukte de Amerikaanse president Bill Clinton in zijn toespraak tot de Assemblée de noodzaak van een efficiënte VN-vredesmacht en zei dat de VS $ 1,2 mrd zouden bijdragen voor VN-vredesoperaties. De Russisclie president Boris Jeltsin maakte in zijn toespraak dezelfde dag eveneens duidelijk dat hij bereid was steun te verlenen aan een actievere rol voor de VN bij de vredeshandhaving met de belofte dat Rusland troepen zou leveren voor een permanente VN-hulpmacht. Jeltsin beklemtoonde echter dat ,,de verantwoordelijkheid voor het handhaven van de vrede op het grondgebied van de voormalige Sowjet-Unie in de eerste plaats op de Russische Federatie rust".

Op dat moment waren de VN betrokken bij 18 vredesoperaties over de hele wereld. De kosten hiervan bedroegen in 1993 $ 3 mrd en in 1994 $ 3,3 mrd.

Waarnemersstatus

Op 26 september benoemde de Soevereine Militaire Orde van Malta haar voorzitter tot waarnemer bij de Algemene Vergadering van de VN. Op 24 augustus had de 48ste zitting van de Algemene Vergadering de orde deze status (zonder stemrecht) toegekend. De laatste maal dat werd besloten tot toekenning van de waarnemersstatus, was op 16 oktober 1990. toen het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) als waarnemer werd toegelaten. Er waren nu 19 instanties, die de status van waarnemer bij de VN genoten: twee niet-lidstaten (de Heilige Stoel en Zwitserland) en 17 organisaties (hoewel zes daarvan geen permanent bureau bij de VN hadden).

Op 17 oktober kreeg het South Pacific Forum in een resolutie die zonder stemming werd aangenomen de status van waarnemer bij de Algemene Vergadering.

BEZORGDHEID OVER FINANCIËLE SITUATIE VN

Op 12 oktober hield VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali zijn jaarlijkse toespraak tot de Algemene Vergadering van de VN tijdens haar 49ste zitting. In zijn toespraak bracht hij zijn bezorgdheid tot uiting over de steeds benardere financiële situatie van de VN en drong hij aan op een urgente politieke actie van de lidstaten.

Boutros Ghali ging uitvoerig in op de actuele financiële situatie van de VN en vertelde dat de schulden eind augustus de $ 1,7 mrd hadden overschreden. De VN moesten $ 1 mrd betalen aan ongeveer 70 lidstaten als vergoeding voor de kosten van hun deelname aan vredesoperaties en $400 mln aan leveranciers. Daarnaast moest de organisatie nog $ 325 mln aan begrotingsoverschotten uit voorafgaande jaren terugbetalen aan de leden.

Deze vorderingen, zo voegde hij eraan toe, drukten des te zwaarder, door het feit dat de VN op 31 augustus van een

aantal lidstaten nog $ 3,2 nird aan achterstallige bijdragen te goed hadden.
(Vor.ber.pag. 301/2 en 302/2/3-1994)

NIET-PERMANEXTE LEDEN VAN DE VEILIGHEIDSRAAD BENOEMD

Op 20 oktober koos de Algemene Vergadering Botswana. Duitsland Honduras. Indonesie en Italie tot niet-permanente leden van de Veiligheidsraad voor ren termijn van twee jaar met Ingang van 1 januari 1995

Op 24 augustus was bevestigd dat Botswana. Duitsland, Honduras, Indonesië en Italië waren voorgedragen als niet-permanente leden van de Veiligheidsraad, op voorwaarde dat de Algemene Vergadering hiermee formeel zou instemmen. Deze landen namen de plaats in van Brazilië, Djibouti, Nieuw-Zeeland, Pakistan en Spanje, wier tweejarige termijn eind 1994 zou aflopen. De overige vijf niet-permanente leden voor 1995 (gekozen in oktober 1993) waren Argentinië, Nigeria, Oman. Rwanda en Tsjechië.
(Vor.ber.pag. 302/2-1994)

VN-CONVENTIE INZAKE WOESTIJNVORMING

Op 14 oktober ondertekenden tijdens een bijeenkomst op het hoofdkwartier van de UNESCO in Parijs ministers uit ongeveer 100 landen de VN-Conventie inzake Woestijnvorming, die was goedgekeurd tijdens de VN-Conferentie over Milieu en Ontwikkeling (de ,,Aarde-topconferentie")in Rio de Janeiro in 1992 (zie pag. 661/2 e.v.-'92).

De Conventie, die na twee jaar wettelijk bindend zou worden, legde regeringen de verplichting op maatregelen te treffen om woestijnvorming tegen te gaan, die werd omschreven als ,,bodemdegradatie in aride: semi-aride en droge regenarme tropische gebieden". Dit moest voornamelijk worden bereikt door financiële bijstand van de rijkere landen, via de Global Environment Facility, aan projecten die waren bedoeld om gebieden die werden bedreigd door woestijnvorming, te beschermen en te verbeteren. Volgens schattingen van de VN werd ongeveer 20 procent van de aardbodem bedreigd door woestijnvorming, waarbij Afrika met de ernstigste problemen had te kampen, en zou er gedurende de komende 20 jaar jaarlijks tussen de $ 10 mrd en $ 22 mrd nodig zijn om dit proces om te keren. Naar verwachting zouden toezeggingen slechts een fractie van dit bedrag opleveren.

TAAK VN-TRUSTSCHAPSRAAD BEËINDIGD

Op 1 november schortte de VN-Trustschapsraad formeel zijn werkzaamheden op. Belau, het laatste gebied dat onder zijn jurisdictie viel, was onafhankelijk geworden, doordat het op 1 oktober zelfbestuur kreeg krachtens een akkoord inzake vrije associatie met de VS (zie onder BELAU).

De Trustschapsraad, die onder het VN-Handvest was opgericht om zelfbestuur of onafhankelijkheid te bevorderen. had vroeger toezicht uitgeoefend op het bestuur over 11 mandaatgebieden van de niet meer bestaande Volkenbond alsmede enkele koloniën. die Italie en Japan aan het eind van de Tweede Wereldoorlog hadden moeten afstaan. Langzamerhand hadden al deze gebieden zelfbestuur gekregen. De Trustschapsraad ontbond zichzelf echter niet. voornamelijk omdat dit een wijziging aan het VN-Handvest zou hebben vereist. Men ging ervan uit dat een dergelijke wijziging naar alle waarschijnlijkheid pas zou plaatsvinden. als het langdurige proces van herstructurering en uitbreiding van de Veiligheidsraad zou zijn voltooid.

ZEERECHTCONVENTIE IN WERKING GETREDEN

Op 16 november trad de Zeerechtconventie van de VN uit 1982 (zie pag. 395/2 e.v.-'82) in werking, één jaar nadat deze door een minimum aantal van 60 staten was geratificeerd. Het hoofddoel van de Conventie was maritieme geschillen te beslechten en te bevorderen dat er overeenkomsten zouden worden gesloten over de exploitatie van de rijkdommen van de zee, maar de belangrijkste industrielanden hadden de conventie nog steeds niet willen ondertekenen of ratificeren.

Bestaande geschillen waarin naar verwachting een beroep zou worden gedaan op de Conventie. betroffen onder meer de concurrerende aanspraken van Griekenland en Turkije op territoriale wateren in de Egeïsche Zee en meningsverschillen tussen China en Vietnam over de soevereiniteit over de Spratly-eilanden (zie pag. 82/2/3-'95).

CONFERENTIE OVER GEORGANISEERDE MISDAAD

Van 21-23 november waren afgevaardigden van meer dan 135 landen in de Italiaanse stad Napels aanwezig op de Ministerconferentie over Internationale Georganiseerde Misdaad, waartoe de VN het initiatief had genomen. De bijeenkomst, de grootste in zijn soort die ooit was gehouden, vond plaats terwijl de ongerustheid groeide over de verbreiding van de georganiseerde misdaad in de vroegere communistische landen van Oost-Europa en in de voormalige Sowjet-Unie, alsmede over de betrokkenheid van misdaadorganisaties bij de smokkelhandel in nucleair materiaal.

Bij de opening van de conferentie hield VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali de afgevaardigden voor dat .,de tentakels van multinationale misdaadorganisaties" zich hadden verspreid over de aardbol, en hij voegde eraan toe dat ,,demachten der duisternis aan het werk zijn en dat geen enkele samenleving wordt gespaard".

Volgens schattingen van de VN bedroeg de totale jaaromzet van internationale misdaadsyndicaten ongeveer $ 750 mrd, hoofdzakelijk afkomstig van verdovende middelen, wapensmokkel en handel in menselijke organen en radioactief materiaal.

De kwesties die tijdens de conferentie werden besproken, omvatten onder meer manieren om regionale en internationale samenwerking te bevorderen, zoals de uitwisseling van politie-informatie. en het nut van het opstellen van een internationale conventie tegen de georganiseerdemisdaad.

UNESCO: ZUID-AFRIKA OPNIEUW LID

Op 12 december werd Zuid-Afrika opnieuw lid van de Onderwijskundige, Wetenschappelijke en Culturele Organisatie van de VN (UNESCO). In april 1955 had Zuid-Afrika zijn uittreden uit de organisatie met ingang van december 1956 aangekondigd, nadat de UNESCO kritiek had geleverd op het apartheidsbeleid van het toenmalige Zuidafrikaanse regime.
(Vor.ber.pag. 670/1/2-1994)

UNICEF: STATE OF THE WORLD'S CHILDREN

Op 15 december werd het jaarrapport 1995 over de toestand van de kinderen in de wereld gepubliceerd door het Internationale Kindernoodfonds van de VN (UNICEF). Dit rapport stelde dat miljoenen kinderen wereldwijd door oorlog ,,getraumatiseerd" waren. Bij gewelddadige conflicten in de voorbije 10 jaar waren 2 mln kinderen gedood en naar schatting 12 mln kinderen dakloos geworden. Het rapport riep ook op tot stopzetting van de uitbuiting van kinderen. Hun exploitatie, zo werd gesteld, droeg ten dele bij tot de economische ,,boom" in delen van Azië.
(Vor.ber.pag. 670/3 e.v.-1994)

INDEX AFLEVERING NR. 3090

APEC Topconferentie in Bogor **138**
AUSTRALIË Senaatsonderzoek naar Black-Keating-affaire **147**
Gevangenisstraf voor voormalige deelstaatpremier **148**
Schadevergoeding voor inwoners van Maralinga **149**
BELAU Onafhankelijkheid, VN-lidmaatschap **149**
BOEROEKDI Overeenkomst over machtsdeling, benoeming president, nieuwe coalitieregering **126**
Aanhoudend geweld, regeringscrisis voorlopig bezworen **127**
CAMBODJA Binnenlandse veiligheid **139**
Kabinetswijzigingen **139**
Westerse gijzelaars gedood, regeringsbeleid t.a.v. Rode Khmer gewijzigd **140**
DUITSLAND Verkiezingsoverwinning voor Kohl **89**
Verkiezingen in deelstaten en gemeenten **90**
Nieuwe regering, samenstelling kabinet **91**
Ontwerpbegroting voor 1993 goedgekeurd **92**
FILIPPIJNEN Ontslag minister van energie **140**
Bezoek Amerikaanse president, militair voorstel verworpen **141**
FRANKRIJK Ministers treden af na beschuldigingen corruptie **94**
Kandidaten voor presidentsverkiezingen **96**
Optreden tegen islamitische fundamentalisten **98**
Begroting voor 1995 goedgekeurd **99**
GAMBIA Acties tegen voormalige ministers, tegencoup verijdeld **127**
Buitenlandse hulp opgeschort **127**
GATT Nieuwe leden, implementatieconferentie voor WTO **150**
GROOT-BRITTANNIE Rentestijging **100**
Onderzoek naai*normbesef bij overheid **101**
Discussie in Labour Party over „Clause Four" **101**
Presentatie begroting 1995-'96 **102**
Ontwikkelingen in Noord-Ierland, reacties op staakt-het-vuren van IRA **103**
Overleg tussen Sinn Fein en Britse regering **107**
IERLAND Premier Reynolds treedt af **108**
Ahern gekozen tot leider Fianna Fail **108**
Nieuwe coalitie onder leiding van Fine Gael **109**
Samenstelling kabinet **109**
JEMEN Grondwetshervormingen, president Saleh herkozen, nieuwe ministerraad **135**
Schermutselingen aan grens met Saoedi-Arabië **136**
KENIA Conflict in FORD-Asili, actie tegen Islamitische Partij **128**
KIRIBATI Presidentsverkiezing **149**
KONGO Regering geeft toe aan eisen stakers, ontslag minister **128**
MAGHREB Ministersbijeenkomst AMU **129**
MALEISIË Regering treedt op tegen Al-Arqam **141**
Nieuwe premier Sabah **142**
MYANMAR SLORC-initiatieven, ontmoetingen tussen junta en Aung San Suu Kyi **142**
Buitenlandse betrekkingen **143**
NAMIBIE Bezoek Mandela, afschrijving schuld **129**
Parlements- en presidentsverkiezingen **129**
NEPAL Parlementsverkiezingen, communistische overwinning **143**
Eerste communistische premier, nieuw kabinet **144**
OAE Bevrijdingscomité ontbonden **130**
OESO Secretaris-generaal benoemd **151**
OMAN Rapport Wereldbank, nieuwe investeringswet **136**
Bezoek premier Israël **137**
OOSTENRIJK FPO wint algemene verkiezingen **109**
Opnieuw SPO-OVP-coalitie gevormd **110**
Samenstelling kabinet **111**
OPEC Bijeenkomst olieministers, nieuwe secretaris-generaal **151**
PAKISTAN Nieuwe controverse over nucleaire capaciteit, wapenleveranties **144**
Parlementaire commissies geboycot door oppositie **145**
Onlusten in Karachi **146**
Stammenopstand **147**
PERU Ultimatum aan guerrillastrijders **115**
Conflict tussen president en zijn echtgenote, Higuchi wil deelnemen aan presidentsverkiezingen **115**
Kabinetswijzigingen **116**
Schuldenherschikkingsakkoord met Japan **116**
QATAR Spanning aan grens met Saoedi-Arabië **137**
RWANDA Omstreden berichten over massamoorden **130**
Situatie in vluchtelingenkampen verslechterd. controverse over wraakacties **131**
Betrekkingen met België en Zaïre **132**
Instelling internationaal tribunaal voor Rwanda door Veiligheidsraad goedgekeurd **133**
Ontwapeningsoperatie UNAMIR, berichten over destabilisering door Hoetoe-extremisten **134**
SAHARA (WEST) Rapport van VN-secretaris-generaal **134**
SAOEDI-ARABIE Massale arrestatie van dissidenten, grootste deel weer vrijgelaten **137**
Akkoorden met Frankrijk en Rusland **137**
SOLOMON EILANDEN Constitutionele crisis, verkiezing premier **150**
SPANJE Beleid ten aanzien van ETA **111**
Regionale ontwikkelingen **112**
Begroting voor 1995 goedgekeurd **113**
Corruptiezaken **113**
VERENIGDE NATIES UNCTAD-rapport 1994 **151**
Internationale conferentie over bevolking en ontwikkeling **151**
UNFPA-rapport 1994 **153**
Voorzitterschap Veiligheidsraad, 49ste zitting Algemene Vergadering geopend, financiële situatie VN **154**
Niet-permanente leden Veiligheidsraad **155**
UNICEF-rapport over de toestand van de kinderen **155**
VERENIGDE STATEN Abortuszaken **116**
Hervormingen bij CIA **116**
Minister Espy treedt af **118**
Rentetarieven omhoog **119**
Staf Witte Huis gewijzigd **119**
Uitslagen voorverkiezingen **121**
Congres ontbonden **122**
Catastrofale nederlaag Democraten bij tussentijdse verkiezingen **122**
Nieuwe Congresleiders **125**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehilweg 13, 1101 CA Amsterdam, Telefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 03/3243890

O Keesings Historisch Archief
© Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

NEDERLAND

WATERSNOOD

In de periode van 23 januari tot 6 februari 1993 werden de bewoners in het stroomgebied van Maas. Rijn, Waal en IJssel geconfronteerd met wateroverlast en dreigende overstromingen. Bijria een kwart miljoen mensen vertrokken naar veiliger gebieden of lieten zich evacueren. Minstens evenveel stuks vee werden geëvacueerd. Maar grote dijkdoorbraken bleven uit en achteraf gezien as de ramp meer een grootschalige test van noodscenario's. aldus Elsevier (11-2-'95).

Achtergronden overstromingen

Over de overstromingen van Maas en Rijn schreef Dick van Eijk in *NRC/H'-Blad* van 30 januari onder meer:

.,Overstromingen van Rijn en Maas beginnen een regelmatig terugkerend fenomeen te worden. Tot kerst '93 merkte Nederland daal- weinig van (zie pag. 159/1/2-'94), maar een aantal Duitse steden langs de Rijn heeft sinds 1983 al zes keer te kampen gehad met wateroverlast. Een natuurramp mag het niet worden genoemd: de overstromingen zijn in de eerste plaats het gevolg van menselijk ingrijpen. zowel in de rivierbeddingen zelf als in Set omliggende land.

De Maas is een regenrivier. Hij wordt gevoed door neerslag in Koordoost-Frankrijk en de Ardennen. Het stroomgebiedineet 33.000 vierkante kilometer. ongeveer de oppervlakte van Nederland. Zeer sterk fluctuerende waterstanden zijn normaal voor regenrivieren. Indien het 's zomers langere tijd niet regent. verandert de Maas in een miezerig stroompje. Slechts dankzij een hele serie stuwen blijft de rivier bevaarbaar.
Cij overvloedige neerslag verandert de situatie. Uiteraard komt niet alle regen direct in de rivier terecht. 'Van nature' wordt reel water eerst verzameld in de bodem. Afhankelijk van de bodemgesteldheid komt een deel daarvan na korte of lange tijd in beekjes en riviertjes. die het water ten slotte samenbrengen in de hoofdrivier. De bodem fungeert dus als een reusachtige, natuurlijke spons. Die buffer zorgt ervoor dat het water van een plensbui verdeeld over een periode van dagen in de rivier terechtkomt.
Van die natuurlijke toestand is op veel plaatsen absoluut geen sprake meer. Verstedelijking. aanleg van wegen en parkeerplaatsen en drainage ten behoeve van de landbouw hebben de buffercapaciteit van de bodem aanzienlijk verminderd. Dat betekent dat neerslag veel sneller in de rivier terechtkomt. De Belgische Ardennen hadden door de bodemgesteldheid al een beperkte bergingscapaciteit. Specifiek voor de Maas is bovendien dat zowel de rivier zelf als de zijrivieren in België een zeer groot verval kennen alleen tussen Luik en Maastricht al circa 20 meter. Bij een hoge waterstand stroomt het water daar dus zeer snel.
De beperkte bergingscapaciteit van de Ardennen en het grote verval leiden er samen toe dat na zware regenval in dc Ardennen de waterstand bij Borgharen binnen twaalf uur sterk toeneemt Dat maakt hrt tevens lastig om betrouwbare voorspellingen van de waterstand te doen: die hangen immers af van voorspellingen van de neerslag.(...)
Ingrepen in de rivierbedding zelf hebben de stroomsnelheid vergroot en de bergingscapaciteit verkleind. Juist oindat er 's zomers zo weinig water in de Maas staat, is het zomerbed versmald: de rivier is dan ook bij lage waterstand beter bevaarbaar. Dat wreekt zich wanneer veel water moet worden afgevoerd.(...)

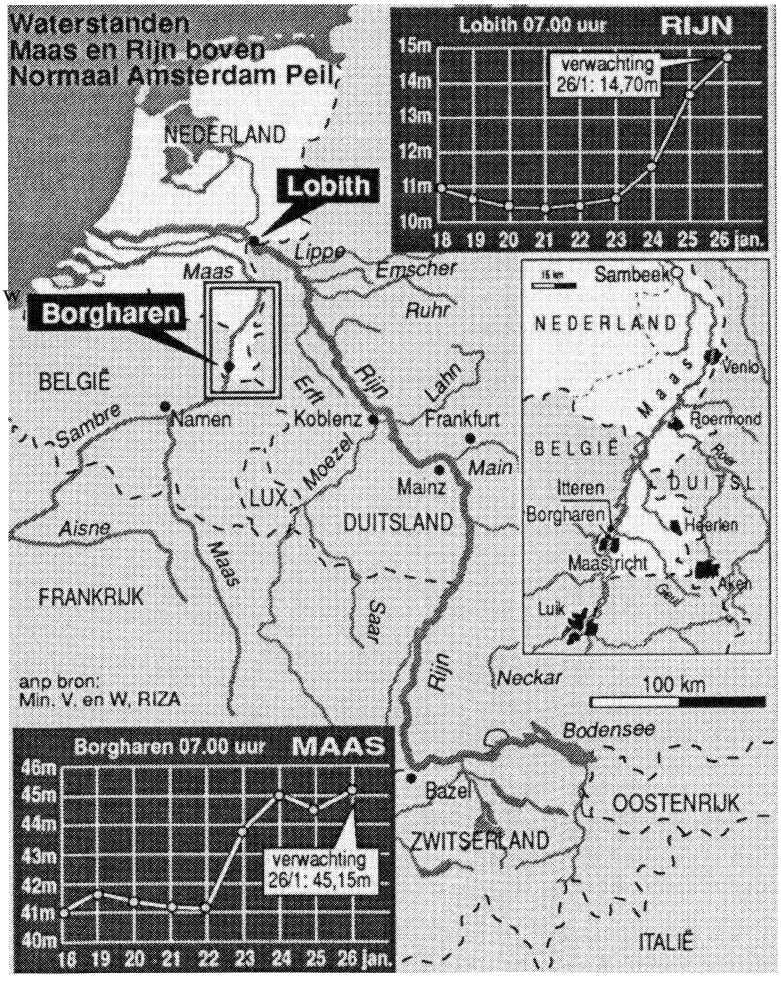

De Rijn heeft als smeltwaterrivier een stabiele voeding van smeltende sneeuw uit de Alpen. De neerslag die in het stroomgebied valt. komt daar bovenop. Dat stroomgebied meet zo'n 200.000 vierkante kilometer. zes keer zo groot als dat van de Maas. De kans dat het in het hele stroomgebied tegelijk regent, is dus niet zo groot. De fluctuaties in het waterpeil van de Rijn zijn dan ook minder extreem dan die in de Maas.
In veel sterkere inate dan in Koordoost-Frankrijk en de Belgische Ardennen is echter in Zuid-Duitsland de natuurlijke buffercapaciteit van de bodem aangetast. Drassige gebieden langs de rivieren zijn ontwaterd ten behoeve van industrie en woningbouw, vele beken zijn dichtgestort of geno maliseerd (van een gladde bedding voorzien, zodat het water sneller wegloopt). Een stuk rivier even voorbij Basel is zelfs vervangen door een betonnen kanaal. Deze ingrepen hebben de stroomsnelheid in Zuid-Duitsland nagenoeg verdubbeld.

Rijn en Maas hebben met elkaar gemeen dat door de afgenomen buffercapaciteit van de bodem in het stroomgebied en de door normalisatie vergrote stroomsnelheid van de rivier zelf, eenzelfde hoeveelheid neerslag in veel kortere tijd dan vroeger door de bedding naar zee moet worden geperst. De golf wordt korter. maar hoger"

Maas-advies commissie-Boertien

Op 12 december 1994 overhandigde de Commissie Watersnood Maas. onder voorzitterschap van C. Boertien (de commissie-Boertien), haar eindrapport Onderzoek Watersnood Maas in Maastricht aan minister A. Jorritsma van verkeer en waterstaat en de gouverneur van de provincie Limburg, B.J.M. van

Maandblad 65ste jaargang, nr 3091, pag. 49119-49194

Voorst tot Voorst, alsmede aan de Vlaamse minister van openbare werken Theo Kelchtermans. De commissie was na de overstromingen van het Maasdal in Limburg van december 1993 ingesteld door de toenmalige minister van verkeer en waterstaat J.R.H.Maij-Weggen. De commissie-Boertien adviseerde: de Maas moet over een lengte van 180 kilometer worden verbreed en uitgediept, om zo tot een verlaging van de hoogwaterstand te komen en de kans op nieuwe overstromingen drastisch te verminderen. De commissie koos voor zomerbedverbreding en winterbedafgraving, in Midden- en Noord-Limburg aangevuld met zomerbedverdieping en de aanleg van kades (over in totaal 60 kilometer). De kosten worden geraamd op f 1,3 mrd, waar waarschijnlijke inkomsten uit het afgegraven zand en grint (150 mln m3) van f 1,6 mrd tegenover staan. De werkzaamheden zouden binnen twee jaar moeten aanvangen, om over 15 a 20 jaar te zijn afgerond. Al na 10 jaar zou de bescherming zo'n 60 procent bedragen van de bescherming na afronding van de werkzaamheden.

Bij de overstromingen van eind 1993 liep 18.000 hectare grond onder water. 8 procent van het totale oppervlak van de provincie. Zo'n 8.000 mensen moesten worden geëvacueerd. De economische schade bedroeg omstreeks f 250 mln.

De commissie sloot in haar advies aan bij het zogeheten Grensmaasproject, waarbij het deel van de Maas dat de grens vormt tussen Nederlands en Belgisch Limburg over een lengte van 50 kilometer wordt omgevormd tot natuurgebied.
Voorts adviseerde de commissie geen ontwikkelingen meer toe te staan die overstromingen in de hand kunnen merken. Aan dergelijke ontwikkelingen in het Maasdal, zoals de bouw van woningen en bedrijven. moeten daarom beperkingen worden opgelegd. Ook moeten er betere voorlichting. hoogwaterwaarschuwing en rampencoördinatie komen. aldus de commissie-Boertien.

Op de voorgestelde maatregelen werd in Limburg enthousiast gereageerd. maar zowel provinciebestuur als bevolking drongen aan op versnelde uitvoering van de plannen, aldus Trouw van 13 december.

Chronologie strijd tegen water

Maandag **23** januari - In het stroomgebied van de Maas dreigt door de langdurige regenval van de voorgaande dagen in Noord-Frankrijk en de Belgische Ardennen opnieuw wateroverlast. Rijkswaterstaat liet de eerste alarmfase ingaan. Het peil van de Maas bereikte die dag bij Borgharen een stand van 44,10 meter boven Normaal Amsterdams Peil (NAP).In de loop van de ochtend werd 1.500 kubieke meter water per seconde afgevoerd. Bij de wateroverlast van eind 1993 (zie pag. 159/1/2-'94) voerde de Maas 3.100 kubieke meter water per seconde af, de hoogste stand was toen 45,87 meter boven NAP.

Dinsdag **24** januari - De bewoners van de met overstroming bedreigde dorpen Itteren (1.500) en Borgharen (2.100) hielden het in de nacht van maandag op dinsdag droog. Alleen enkele delen van verbindingswegen kwamen blank te staan. De Maas bereikte bij Borgharen een stand van 45,04 meter boven NAP en bleef daarmee onder het kritieke punt van 45,15 meter waarop het water de huizen binnendringt. In de loop van dinsdag daalde de waterstand tot 44,72 meter.
Gemeenten langs de Maas troffen voorzorgsmaatregelen. Zo werd in Roermond een nooddijk langs de Maaskade aangelegd.

Woensdag **25** januari - In Itteren bereikte de Maas een stand van 43,80 meter, bij een kritische hoogte van 44,03 meter boven NAP. Maar voor de volgende dagen werd een stijging van het water in de Maas verwacht. Burgemeester P.J.I.M.Houben van Maastricht maakte op woensdag bekend dat het ,,theoretisch zelfs niet uit te sluiten is dat de grens van 46 meter boven NAP wordt overschreden". Hij adviseerde de bewoners van Borgharen en Itteren ,,dringend ,,, hun huizen te verlaten". Zestig militairen uit Schaarsbergen legden in Itteren met manshoge zandzakken een keermuur van 400 meter aan. Voor de Maas tussen Buggenum en Sambeek (over een lengte van 52 km) werd 's middags een vaarverbod ingesteld.

Ook met de hoge waterstand in de Rijn werden problemen verwacht.

Donderdag **26** januari - Het evacuatieadvies van verscheidene burgemeesters vond vooralsnog weinig gehoor. Van de inwoners van Itteren en Borgharen had slechts een kwart een goed heenkomen gezocht. Het crisiscentrum in Maastricht overwoog geen gedwongen evacuatie. Wel hadden de burgemeesters van Arcen en Velden en van Bergen inmiddels een noodverordening afgekondigd die hen in staat stelde inwoners gedwongen te evacueren. Het buurtschap Geulle van de gemeente Meerssen raakte 's ochtends geïsoleerd; slechts tien van de 250 inwoners waren vertrokken. Rond vijf uur donderdagmiddag stond het water bij Borgharen 45,18 meter boven NAP.
De wateroverlast bereikte ook Noord-Limburg. De dorpen Aijen en Oud-Bergen in de gemeente Bergen waren donderdag omgeven door water.
Defensie stuurde donderdag extra manschappen en materieel naar Limburg: het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) in Driebergen zond 15 vaartuigen en een mobiele meldkamer.

Ook het water in de Rijn steeg snel. De waterstand in Lobith was donderdagmorgen 14,68 meter boven NAP. Verder stroomafwaarts werden de dijken in het Land van Maas en Waal vanaf vrijdagmorgen 11.00 uur afgesloten voor gemotoriseerd verkeer.

Vrijdag **27** januari - Vrijdagochtend stonden de straten van Itteren onder water en waren alle huizen op de begane grond ondergelopen, terwijl de Maas bij Borgharen die morgen een stand bereikte van 45,64 meter boven NAP. Volgens een woordvoerder van het crisiscentrum in Maastricht waren toen ruim 1.700 mensen geregistreerd die waren geëvacueerd uit de diverse plaatsen. Van de 3.600 inwoners van Borgharen en Itteren waren rond 1.200 vertrokken. Van het Roermondse dorp Herten waren 100 inwoners geëvacueerd en in de gemeente Susteren hadden meer dan 450 inwoners (van de 1.600) hun huizen verlaten.

Voor de Noordlimburgse kerkdorpen Bergen, Aijen, Well, Elsteren en 't Leuken gold vanaf 13.00 uur een evacuatieplicht. Buurtbewoners werkten met man en macht aan een nooddijk van zandzakken.

Vrijdag bereikte het water bij Borgharen als hoogste stand 45,63 boven NAP.

Bij het provinciale crisiscentrum in Maastricht stonden vrijdagavond 2.630 evacués geregisteerd. Toen stond 2 procent van de provincie Limburg (5.758 ha) onder water, met in totaal 1.390 woningen. De burgemeester van Venlo verklaarde die avond zijn stad tot rampgebied.

Doordat het water in de IJssel bleef stijgen waren delen van de Overijsselse gemeente Olst vrijdagavond alleen nog per boot bereikbaar. Langs de Rijn en de Waal in Gelderland werd vrijdag permanente dijkbewaking ingesteld, terwijl dijkwegeri werden afgesloten.

Zaterdag **28** januari - De burgemeesters van de Tieler- en Bommelerwaard stel-

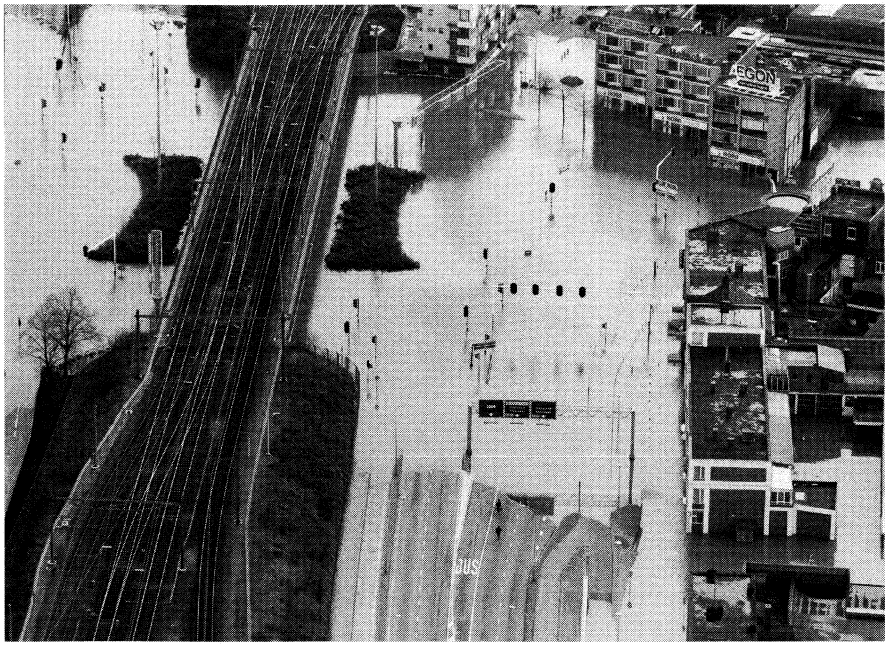

Een luchtopname van Venlo (30 Januari 1995)

den inmiddels een lijst van 10 punten op die bij inwoners van hun gebied onder de aandacht moeten worden gebracht ingeval van een dreigend overhaast vertrek.

Zondag 29 januari - In Arcen slaagden plaatselijke bewoners, Britse RAF-militairen uit Duitsland en brandweerlieden uit de regio's Eindhoven en Haaglanden er in de nacht van zaterdag op zondag in het wassende water te keren. In de gemeente Roermond bleek de anderhalve kilometer lange provisorische waterkering in het buurtschap Ool, bestaande uit grote kunststof zandzakken (Big Bags) een succesvol wapen in de strijd tegen het water. Ook in Meelo-Wansum cn Tcgelen werkte men met man en macht aan de versterking van de nooddijken, en de inwoners legden het evacuatie-advies massaal naast zich neer.
In Venlo kon de nooddijk het centrum niet beschermen tegen het Maaswater. Het water stroomde zondagmorgen toch de huizen binnen, waardoor 800 woningen onder water kwamen te staan. Ongeveer 1.900 mensen waren genoodzaakt te evacueren. Het centrum werd afgeslotenvoor vrijwel alle auto's.
Inmiddels was de waterstand bij Borgharen zondagavond gedaald tot 45,55 meter boven NAP.

Maandag 30 januari - De bewoners van het Land van Maas en Waal (in totaal bijna 100.000) bereidden zich voor op het ergste: wegwezen voordat het land overloopt. Mocht de 16 km dijk tussen Druten en Dreumel het niet houden, dan zou dit gebied met zo'n 100.000 inwoners en een veelvoud aan vee onderlopen: tussen de 2,5 en 5,5 meter. De 430 boeren in het gebied waren sinds zondag bezig hun vee (15.000 stuks melkvee, 20.000 kalveren, 40.000 varkens. een paar honderdduizend kippen, een paar duizend schapen en 500 a 600 paarden) weg te brengen.

De Commissaris van de Koningin in Gelderland, Jan Terlouw, gaf de inwoners van West Maas en Waal en Druten alsmede de bewoners van de Ooijpolder en Tuindorp bij Lobith op maandag het dringend advies hun huizen op dinsdagochtend te verlaten. In eerste instantie ging het om ruim 25.000 mensen.

De bevolking van de Bommelerwaard (ca. 44.000 mensen), met uitzondering van Heerewaarden en Brakel, kreeg maandagmiddag het dringend advies de huizen te verlaten.

Op maandagmiddag kwam een complete volksverhuizing op gang in de gemeenten Druten en West Maas en Waal (17.500inwoners) en de Ooijpolder.

Dinsdag 31 januari - Dinsdagmiddag gaf de Commissaris van de Koningin in Gelderland, Terlouw, ook inwoners van de Tieler- en Culemborgerwaard (zo'n 100.000 mensen) het dringend advies te vertrekken. Hij noemde ,,deze enorme volksverhuizing" nodig, omdat de dijken op de lange duur zouden kunnen bezwijken. Wie donderdagochtend om 8.00 uur niet uit vrije wil was vertrokken, zou daartoe dan verplicht worden. Inmiddels waren uit de Bommelerwaard, het Land van Maas en Waal en de Ooijpolder al 90.000 mensen naar veiliger oorden vertrokken. De meesten van hen vonden onderdak bij familie en vrienden.

De bewoners van de Ooijse Schependom kregen van het crisiscentrum in Nijmegen geen zandzakken om hun woningen te beschermen. Zij moesten dindsdagochtend verplicht evacueren, maar hadden dat geweigerd. Een 52-jarige vrouw uit Winssen verdronk 's middag doordat zij van een drassige dijk viel,

In Gorinchem-Oost. aan de rand van de Tielerwaard, hadden inmiddels 4.000 van de in totaal 9.000 inwoners hun huis verlaten na een dringend advies van burgemeester P. IJssels.

In Zuid-Limburg zakte de Maas bij Borgharen dinsdagochtend tot 45,60 boven NAP In het midden en noorden van de provincie bleef de Maas echter stijgen. In Roermond bereikte het water woensdagmorgen het peil van 20,65 meter, de situatie in Venlo werd kritiek.

In Overijssel had Rijkswaterstaat grote zorgen om Kampen, waar voor woensdagavond een hoogste stand van 2,48 boven NAP werd verwacht. Ook het water bij Deventer steeg nog steeds, maar de stad liep geen gevaar.

Het Nationaal Rampenfonds kwalificeerde de watersnood in Zuid- en Oost-Nederland als een nationale ramp. Het fonds stelde zich garant voor f 5 mln en stelde gironummer 9575 open voor hulp aan particuliere slachtoffers (voor niet-verzekerde schade).

Woensdag 1 februari - Het Rivierenland Ziekenhuis in Tiel werd in de nacht van dinsdag op woensdag ontruimd. De bijna 170 patienten werden vervoerd naar het noodhospitaal van het AZU in Utrecht. Op woensdagavond was de evacuatie van de 100.000 bewoners uit de Tieler- en Culemborgerwaard voor 90 procent voltooid, aldus de politie. Verwacht werd dat al het vee voor donderdagmorgen om 8.00 uur zou zijn afgevoerd.

Het crisiscentrum in Nijmegen besloot kort voor woensdagmiddag dat de 7.000 inwoners van Ochten en de kerkdorpen Eldik, IJzendoorn en Echteld onmiddellijk moesten worden geëvacueerd,

omdat de Waaldijk bij Ochten op springen stond. De 22.000 inwoners van het gebied ten westen van Ochten moesten uiterlijk donderdagochtend om 8.00 uur uit hun huizen zijn. Honderden militairen plaatsten plastic. kunststofmatten en duizenden kubieke meters zand om het bedreigde dijkvak van 600 meter te versterken.

De Waaldijk bij Hurwenen vertoonde dwarsscheuren. Dat gold ook voor de Merwededijk tussen Gorinchem en Hardinxveld-Giessendam. Burgemeester IJssels van Gorinchem vaardigde op woensdagmorgen een noodverordening tot verplichte evacuatie van alle bewoners van Gorinchem-Oost en Dalem uit.

De IJssel sloeg woensdagmorgen een gat in de noodkade bij Doesburg. maar de toestand bleef onder controle. De 1 km lange nooddijk (van 10.000 kubieke meter zand) die Kampen en het achterland tegen overstroming moest beschermen, moest woensdagavond klaar zijn.

Terwijl het water in Zuid-Limburg langzaam zakte, bleef de wateroverlast in Midden- en Noord-Limburg groot. Op woensdag bracht koningin Beatrix een bezoek aan de Limburgse gemeenten Venlo en Arcen en Velden.

Het kabinet besloot woensdagavond een nationaal coördinatiecentrum (NCC) in te stellen om zo snel mogelijk landelijke noodmaatregelen te kunnen nemen. Het centrum viel onder verantwoordelijkheid van minister H.F. Dijkstal van binnenlandse zaken.

Bewoners van Arcen en Velden (Limburg) werken aan de aanleg van een nooddijk (30 januari 1995).

Donderdag 2 februari - Op donderdag bracht koningin Beatrix een bezoek aan het Gelderse rampgebied. waar zij onder meer Ochten, Beneden-Leeuwen en Groesbeek aandeed.

In de Tieler- en Culemborgerwaard begon 's morgens de gedwongen evacuatie. Ongeveer 7.000 van de 120.000 inwoners bleven achter. De Waaldijken hielden echter stand.

De geëvacueerde bewoners van Itteren en Borgharen begonnen terug te keren.

's Avonds verzorgde Endemol de Nationale TV Aktie Watersnood 1993, die werd uitgezonden door RTL en Veronica en in eerste instantie f 33 mln opleverde. Premier Kok zegde toe het eindbedrag te verdubbelen.

Vrijdag 3 februari - Het inmiddels bereikte hoogtepunt van de IJssel bij Kampen bleef steken op 2,13 meter boven NAP.

Het waterpeil in Gelderland zakte snel, maar de toestand van de dijken bleef gevaarlijk. Politie, marechaussee en leger moesten tientallen mensen tegenhouden, die probeerden de afgesloten en ontruimde delen in het Gelderse stroomgebied van Rijn en Waal binnen te komen.

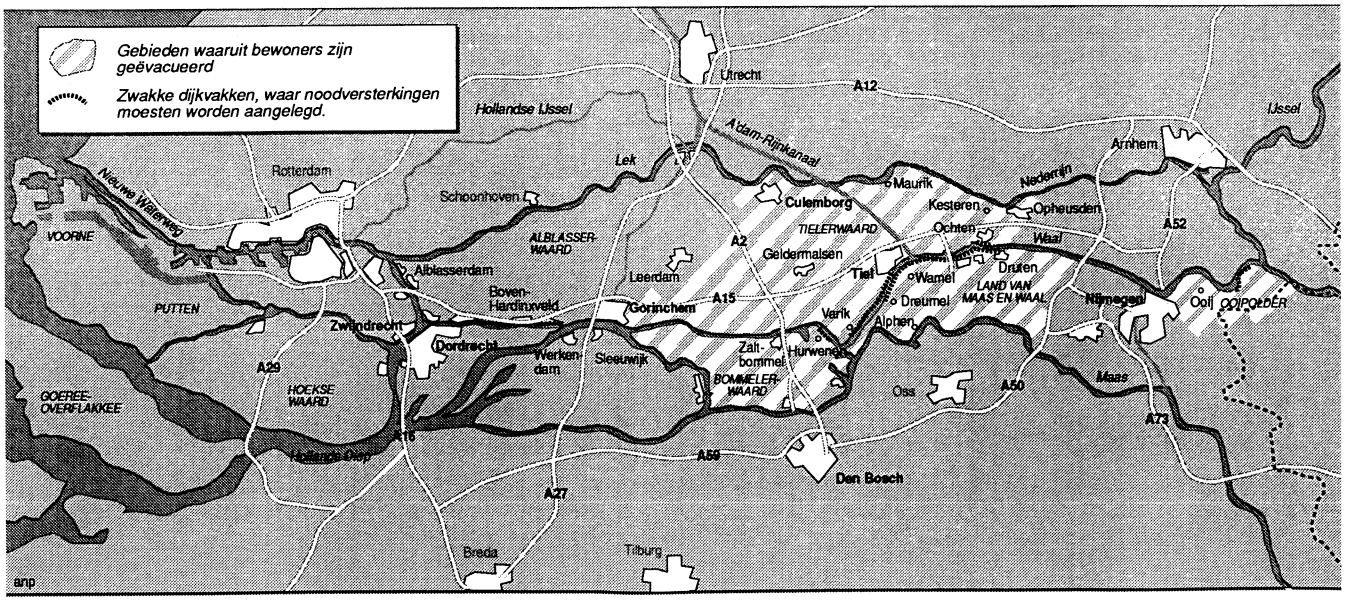

In Limburg was meer dan de helft van de 12.600 vluchtelingen weer thuis.

Zaterdag 4 februari - Om 7 00 uur maakte minister Dijkstal in een extra tv-uitzending bekend dat de in totaal 55 000 geevacueerde bewoners van de Ooijpolder en het westelijk deel van het Land van Maas en Waal die dag naar hun huizen mochten terugkeren De wegen naar deze gebieden werden op hetzelfde tijdstip opengesteld

Zondag 5 februari - Op zondag mochten de 180 000 inwoners van de Culemborger-. Tieler- en Bommelerwaard en van de gemeenten Kesteren, Lienden, Echteld en Maurik naar huis terug De helft van hen was die dag weer thuis

Ook de laatste évacués uit Limburg keerden op zondag huiswaarts. Het betrof bewoners van Bergen. Mook en Middelaar. Arcen en Velden en het buurschap Vissersweert in Susteren.

Maandag 6 februari - Ook de laatste 14.000 évacués, uit Gorinchem-Oost en Boven-Hardinxveld, mochten maandagochtend weer terug naar huis.

Op de rivieren. met uitzondering van de Maas tussen Buggenum en Heusden en de IJssel tussen Zwolle en Kampen, werd in de loop van de ochtend het scheepvaartverkeer hervat.

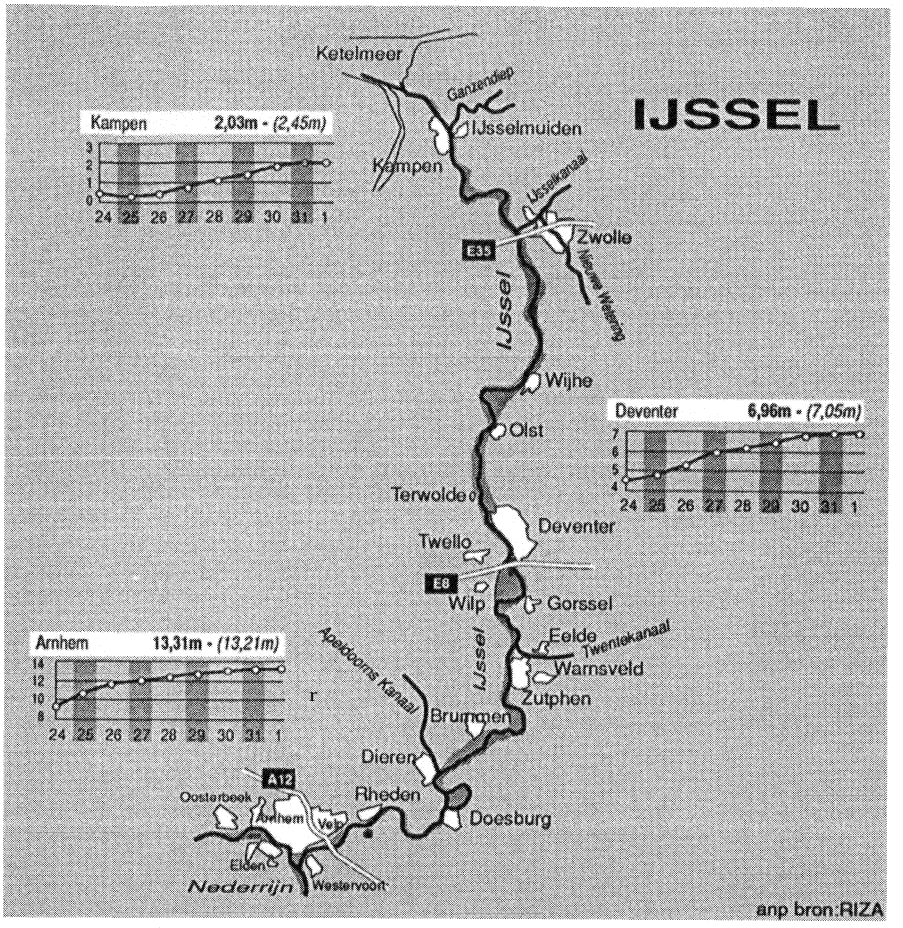

Politiek en rivierdijken

Dat grote delen van het zuiden, oosten en midden van Nederland onder water zijn gelopen en het westen droog staat, is ook een gevolg van een bewuste politieke keuze, aldus *NRC/H'blad* van 2 februari. Want de politiek zelf heeft een rem gezet op het programma voor de rivierdijkversterking. zo voegde de *Volkskrant* van 1 februari daaraan toe. Aan beide artikelen werd het volgende ontleend.

Volkskrant: ,,Al in 1982 bij de vorming van het eerste kabinet Lubbers dreigden de rivierdijken in de vergetelheid te raken. Reden: de geldverslindende grote Deltawerken in Zeeland naderden hun voltooiing. Om financiële redenen werd de opknapbeurt van de rivierdijken uitgesteld; de politiek koos voor de bezuinigingsgolf."

NRC/H'blad: .,Eerst moeten de economisch belangrijke delen delen van Nederland beveiligd worden", zei minister Neelie Smit-Kroes (verkeer en waterstaat) in 1988 in de Tweede Kamer. ,.Deeconomische draagkracht van deze gebieden kan een eventuele overstromingssituatie in andere gebieden opvangen. andersom is dat niet het geval." (...) Smit-Kroes deed haar uitspraken in de Kamer naa aanleiding van dreigende problemen in Zuid-Holland met het dijkverzwaringsprogramma. Nieuwe berekeningen hadden uitgewezen dat ingrijpender versterkingen nodig waren om te voorkomen dat Rotterdam zou onderlopen. (Daarom) koos de minister voor een stormvloedkering in de Nieuwe Waterweg. Dat was efficiënter, maar ook een miljard duurder.
Een kwart van dat bedrag, vond de minister. kon wel uit de budgetten voor het verbeteren van de rivierdijken worden gehaald. De provincies en de waterschappen protesteerden. Maar Smit-Kroes zag geen andere mogelijkheid. ,,Ik vind deze temporisering verantwoord", schreef ze februari 1989 aan de Tweede Kamer.(...)

Het gevolg was dat de uitvoering van de u-erken aan de rivierdijken werd vertraagd. In de regeerakkoorden van de eerste twee kabinetten-Lubbers was voor de versterking daarvan nog 1998 als jaar van voltooiing opgenomen, terwijl voor de meest urgente delen (het benedenrivierengebied. dus het mesten) 1990 gold. Het beoogde eindjaar 1998 verschoof, (...) De einddatum ging steeds verder naar achteren: naar 2000, naar 2003/2004 en dus werd het tempo van de werkzaamheden navenant vertraagd.
Zo ging het in de jaren daarna verder, toen ook de landschappelijke bezwaren tegen grootscheepse dijkverhogingen hun invloed steeds meer deden gelden. Als jaar van voltooiing geldt nu 2008. een vertraging van tien jaar.
Toch was sinds jaar en dag bekend dat het er met de rivierdijken niet goed voor stond. In 1983 rapporteerde de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen aan minister en parlement daarover De commissie waarschuwde dat ,,indien de hoogst berekende afvoer (1926) opnieuw zou optreden. gevreesd moet worden dat vele dijken die toen stand hebben gehouden. nu grotere kans lopen door te breken.(...)

De Tweede Kamer botste regelmatig met de minister over het tempo waarin de dijkversterkingen werden uitgevoerd. (...) In februari 1990 verzette de Kamer zich door middel van een motie die de minister [toen Maij-Weggen] .,ernstig ontraadde", maar die niettemin met steun van CDA. PvdA, VVD en SGP werd aangenomen. De Kamer wilde geen uitstel van het dijkversterkingsprogramma naar 2000 of 2004.(...)
Maar nog geen half jaar later legde de Kamer zich alsnog bij het uitstel neer Het is hoe dan ook niet mogelijk om de dijkversterkingen deze eeuw af te ronden, liet Maij-Weggen meten..."

Over de nieuwe plannen met betrekking tot de dijken en de schadevergoeding voor de watersnood en de evacuatie wordt in een volgende aflevering bericht.

OUD-MIXISTER DE KONING OVERLEDEN

Oud-minister en CDA-politicus Jan de Koning is in de nacht van 8 op 9 oktober 1994 in het Academisch Ziekenhuis Leiden overleden aan de gevolgen van kanker. Hij was 68 jaar.

Jan de Koning werd op 31 augustus 1926 te Zwartsluis geboren. Hij deed doctoraal-examen sociale geografie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht en was actief in de Nederlandse Ciiiistelijke Boeren- en Tuindersbond.
Hij begon zijn loopbaan in de landelijke politiek op 43-jarige leeftijd als Eerste-Kamerlid voor de ARP (1969-1971).In 1971 maakte hij de overstap naar de Tweede Kamer waarvan hij vier perioden lid was (11 mei 1971 t/m 18 december 1977.10 juni 1981 t/m 8 september 1981, 16 september 1982 t/m 3 november 1982 en 3 juni 1986 t/m 13 juli 1986). Tussendoor was hij voorzitter van de ARP (1973-1975): hij gaf die functie op na een zware hartaanval.

De Koning was van 1977-1989 onafgebroken minister, in drie kabinetten-Van Agt en in twee kabinetten-Lubbers: minister zonder portefeuille. belast met ontwikkelingssamenwerking (19 december 1977 - 11 september 1981): landbouw en visserij (11 september 1981 - 4 november 1982); sociale zaken en werkgelegenheid. tevens belast met Koninkrijksaangelegenheden (4 november 1982 - 3 februari 1987); binnenlandse zaken, tevens belast met Koninkrijksaangelegenheden (3 februari 1987 - B mei 1987: sociale zaken en werkgelegenheid. tevens belast met Koninkrijksaangelegenheden (6 mei 1987 - 7 november 1989). Daarna bleef hij actief in talrijke functies. zowel binnen als buiten het CDA.

In de reacties op zijn overlijden werd hij vooral als ..bruggenbouwer" geprezen. Nuchterheid. een laconiek optreden. een relativerende benadering van en een grote betrokkenheid bij problemen kenmerkten hem. aldus waarnemend CDA-voorzitter Tineke Lodders.

KAMERLID HENDRIKS UIT AOV

Het Algemeen Ouderen Verbond (AOV) heeft op 11 oktober een van zijn zes Kamerleden, de 66-jarige Th.J.M. Hendriks als pa tijlid en als fractielid geroyeerd. Het fractiebestuur verzocht hem zijn Kamerzetel beschikbaar te stellen, maar Hendriks weigerde dit en bleef als eenmansfractie in de Tweede Kamer zitten.

Volgens een op 11 oktober uitgegeven persverklaring had Hendriks zich de afgelopen tijd in de fractie ,.zeersolistisch gedragen" door zich niet te houden aan ..noodzakelijke gemeenschappelijke afspraken.(...) Na maandenlange pogingen binnen de fractie alsmede door het dagelijks bestuur om dit gedrag te cnrrigeren en in goede banen te leiden heeft het hoofdbestuur besloten een vertrouwenscommissie in te stellen." Deze commissie adviseerde om Hendriks te royeren, aldus de verklaring. Partij en fractie namen dit advies over. Vier van de zes fractieleden stemden voor uitsluiting van Hendriks, Hendriks protesteerde en W Verkerk. die met hem een werkkamer deelde, onthield zich.

Op 29 oktober zegde Hendriks zelf zijn lidmaatschap van het AOV op, toen hij niet werd toegelaten tot de algemene ledenvergadering die in het World Trade Centre te Eindhoven werd gehouden. Daar zegden de overige vijf fractieleden, met inbegrip van Verkerk. in een door de rertrouwenscommissie opgestelde verklaring toe ..er alles aan (te) doen om zo spoedig mogelijk en eendrachtig alle gerezen samenwerkingsproblemen tot een oplossing te brengen"

Enkele dagen eerder had J C van Zwet, een lid van het AOV-hoofdbestuui; zijn functie als

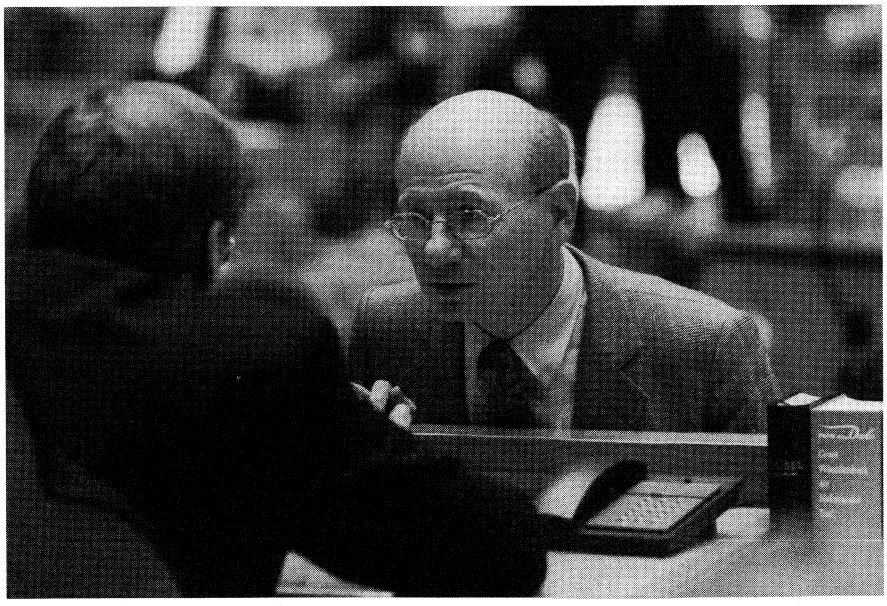

Tweede-Kamerlid Th.J.M. Hendriks overlegt met Kamervoorzitter W.J. Deetman (l.).

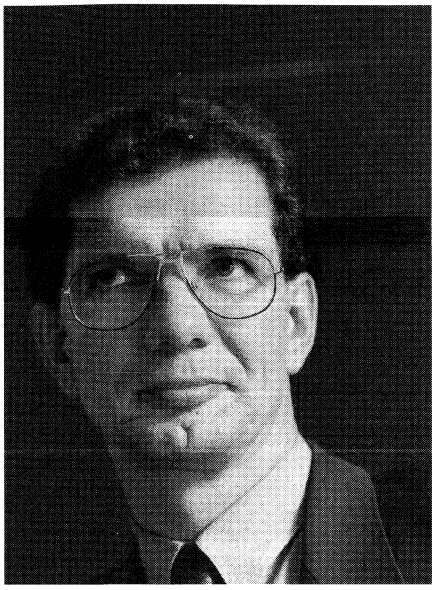

Hans Helgers, de nieuwe voorzitter van het CDA

campagneleider van de partij voor de Statenverkiezingen neergelegd.

CDA-PARTIJRAAD EN -CONGRES. HELGERS NIEUWE VOORZITTER. BRINKMAN UIT TWEEDE KAMER

Op 19 november kwam de CDA-partijraad in Utrecht bijeen. De partijraad aanvaardde het rapport-Gardeniers (zie pag. 597/3 e.v.-'94) als grondslag voor vernieuwing van de partij en accepteerde de 39-jarige J.J.M. (Hans) Helgers als enige kandidaat voor het voorzitterschap van het CDA.

De voordracht van Helgers door de selectiecominissie van het CDA was op 23 september unaniem overgenomen door het CDA-bestuur. Hij moest waarnemend voorzitter Tineke Lodders-Elfferich opvolgen die niet voor deze functie beschikbaar was.

De ook in het CDA relatief onbekende Helgers, toen nog directeur van de Penitentiaire Inrichting in Grave. werd geboren in Geleen en is een ,,praktizerend katholiek". Hij was voorzitter van de CDA-kamerkring Utrecht. tot 1992 lid van het CDA-partijbestuur en lid van de commissie-De Koning, die in 1992 voorstelde CDA-politici na maximaal drie termijnen (van vier jaar) te laten opstappen. Lodders, die tevens voorzitter van de selectiecommissie was, zei dat doelbewust voor een enkelvoudige voordracht was gekozen. Zij voegde daaraan toe: ,,Er zijn ons veel namen van potentiële kandidaten genoemd. Hij is de eerste keuze."

Prominente CDA-leden hadden in een eerder stadium al tr kennen gegeven dat ze niet voor de functie van partijvoorzitter in aanmerking wilden komen *NRC/H'blad* van 24 september noemde voormalig Eurocommissaris F Andriessen. ex-minister G. Braks. directeur J.

UITSLAG STATENVERKIEZINGEX IN 1993

		STATEN 1995		STATEN '91		TK'94
Opkomst	Stemmen		Zetels	Zetels	%	%
	5 749 504	50.0	756	756	52,1	78.4
VVD	1.563.112	27,2	208	116	15,7	19,9
CDA	1.317.804	22,9	185	257	32,6	22,2
PvdA	979.998	17,1	142	166	20,4	24,0
D66	528.674	9,2	68	116	15,6	15,5
RPF/SGP/GPV	385.571	6,7	53	47	6,0	4,8
GroenLinks	309.435	5,4	36	36	5,3	3,5
AOV/OU55	295.650	5,2	33	-	-	4,5
S P	121.801	2,1	12	1	0,9	1,3
CD	57.010	1,0	2	3	1,0	2,5
Overige	190.449	3,2	17	14	2,5	1,8

van Gcnnip van het wetenschappelijk bureau voor het CDA. alsmede oud-p ernier Ruud Lubbers.

Tijdens het CDA-partijcongres op 4 februari 1995 in Utrecht werd Helgers officieel tot partijvoorzitter gekozen.

Brinkman uit Tweede Kamer

Op 15 februari kondigde Elco Brinkman; CDA-lijsttrekker bij de laatste verkiezingen, zijn vertrek uit de Tweede Kamer aan, waarvan hij na zijn aftreden als fractievoorzitter op 16 augustus 1994 (zie pag. 59813-'94) lid was gebleven. Per 1 april wordt hij voorzitter van het Algemeen Verbond Bouwbedrijf (AVBB)d e overkoepelende werkgeversfederatie in de bouw. Op termijn sloot Brinkman een terugkeer naar het openbaar bestuur of de landspolitiek niet uit. ,,Indien het CDA op termijn opnieuw een beroep zou doen op mijn inzet. dan zal ik een dergelijk verzoek niet op voorhand uit de weg gaan", zo verklaarde hij.

VERKIEZINGEN VOOR PROVINCIALE STATEN. VVD GROTE WINNAAR

Op 8 maart zijn verkiezingen gehouden voor de Provinciale Staten.
De VVD bleek de grote winnaar bij deze verkiezingen: haar aanhang groeide van 15,7 % in 1991 naar 27,2 % nu. In zes van de twaalf provincies werd de VVD de grootste partij: Flevoland, Gelderland, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Zeeland.
De winst van de VVD ging ten koste van haar coalitiepartners PvdA en D66. Ten opzichte van de Statenverkiezingen van 1991 leed D66 een fors verlies (van 15,6 % naar 9,2 %) en moest de PvdA opnieuw aanhang prijsgeven (van 20,4 % naar 17,1 %), terwijl het CDA als de grootste verliezer uit de bus kwam (van 32,6 % naar 22,9 %).
Van de kleinere partijen deden vooral de ouderenpartijen en de Socialistische Partij het goed. Het AOV. dat in 1991 niet meedeed. haalde nu 5,2 %. De S P steeg van 0,9 naar 2,1 %.

De VVD groeide ook in de drie grote steden Amsterdam. Rotterdam en Den Haag uit tot de grootste partij. De verkiezingswinst is vooral opmerkelijk in Rotterdam en Amsterdam, van oudsher steden waar de PvdA sinds de Tweede Wereldoorlog steevast als grootste partij uit de bus kwam. In Rotterdam verwierf de VVD 27.1 procent tegen de PvdA 23,4 procent. In Amsterdam behaalden deze partijen respectievelijk 26,9 en 25,2 procent, en in Den Haag 37,5 en 17,1 procent.

De Centrumdemocraten (CD) en de andere cxtreem-rechtsc partijen leden in de grote steden een onverwacht zware nederlaag. Ten opzicht? van de gemeenteraadsverkiezingen van maart 1994 viel de CD in Amsterdam in stemmen terug van 7,9 naar 2.4 procent, in Rotterdam van ruim 10 naar 2.8 procent, en in Den Haag van 9,2 naar 2.2 procent. De aanhang van CP'86 slonk in Rotterdam van 9.100 tot 1.9'70 stemmen en in Den Haag van 5.284 tot 561 steminen.

Indien de resultaten van 8 maart worden vertaald naar zetels in de Tweede Kamer tekent zich een aardverschuiving af De VVD zou dan groeien van 31 naar 43 zetels en veruit de grootste partij worden De PvdA nu nog de grootste met 37 zetels, zou er 10 moeten inleveren en uitkomen op 27. in grootte de derde partij in het parlement D66 zou de grote winst van de Tweede-Kamerverkiezingen van 3 mei 1994 bijna helemaal kwijt zijn en terug gaan van 24 naar 14 zetels. Het CDA zou een lichte winst boeken en zijn zeteltal zien stijgen van 34 naar 36. Bij de andere partijen zou vooral GroenLinks groeien (van 5 naar 8 zetels), terwijl de drie kleine christelijke partijen gezamenlijk van 7 naar 10 zetels zouden gaan.

Door de grote winst van de VVD wordt zij ook veruit de grootste partij in de Eerste Kamer, die eind mei door de 736 leden van de Provinciale Staten zal worden gekozen. De VVD-fractie groeit van 12 naar 23 zetels. Het CDA moet daarentegen 8 zetels inleveren en gaat

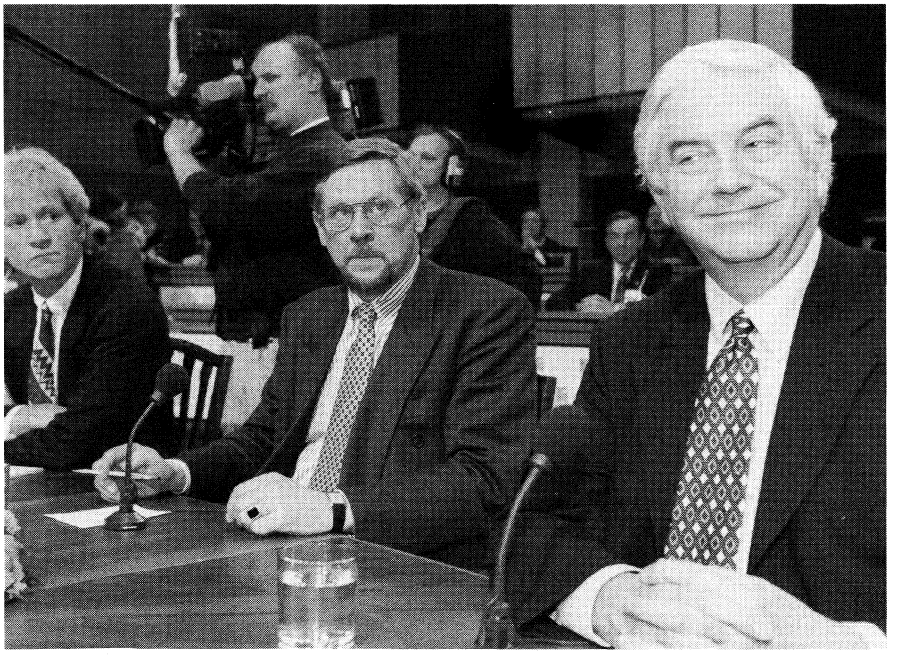

De fractieleiders van de vier grote partijen in de Tweede Kamer hielden na afloop van de Statenverkiezingen op 8 maart in Arnhem een slotdebat. V.l.n.r. G.J. Wolffensperger (D66), Enneüs Heerma (CDA) en Frits Bolkestein (VVD).

GRONINGEN 557893

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet.	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	232723	53,2	55	55	56.8	79,5
PvdA	63561	27,3	16	17	29,8	34,8
CDA	44123	18,9	11	14	23,4	17,3
D66	19554	8,4	5	9	15,5	14,1
W D	44395	19,1	11	7	13,3	14,2
GRLINKS	13891	6,0	3	4	7,8	4,5
GPV	14432	6,2	4	3	6,1	4,5
RPF/SGP	5871	2,5	1	1	1,9	2,0
SP	8094	3,5	2	0	1,2	1,7
Groenen	3600	1,5			-	0,2
AOV	8053	3,5	2	-	-	2,8
CD	1427	0,6			-	1,3
NCPN	2955	1,3			-	0,9
OU55	2767	1,2			-	0,6
Overige	-	-			1,0	1,1

FRIESLAND 609597

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	267484	58,0	55	55	63,0	82,3
CDA	77608	29,0	17	19	33,4	27,5
PvdA	61073	22,8	14	16	27,3	31,6
W D	47440	17,7	11	6	11,5	14,2
D66	16078	6,0	3	6	11,4	12,5
FNP	17045	6,4	3	3	6,1	-
GRLINKS	10928	4,1	2	2	4,4	3,0
RPF/SGP	9765	3,7	2	2	2,7	3,2
GPV	6066	2,3	1	1	2,5	2,1
NedBlok	1581	0,6			-	-
NCPN	1293	0,5			-	0,3
FGF	6515	2,4	1	-	-	-
CD	1039	0,4			0,5	1,1
AOV	8354	3,1	1	-	-	2,2
SP	2699	1,0			-	0,6
Overige	-	-			0,2	1,7

DRENTHE 454884

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet.	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	191071	54.8	51	51	61,7	82,2
PvdA	50549	26,5	14	17	31,3	34,5
CDA	39196	20,5	11	14	25,7	19,8
W D	46873	24,5	13	8	16,2	18,2
D66	17375	9,1	5	8	15,6	13,9
GRLINKS	7857	4,1	2	2	4,2	2,5
GPV	6345	3.3	1	1	3,0	2,4
OPD	7159	3,7	2	1	2,3	-
AOV/OU55	7928	4,2	2	0	-	2,7
RPF	4343	2,3	1	-	-	1,7
SP	2831	1,5			-	1,0
SGP	615	0,3			-	0,2
RPF/SGP	-	-			1,7	-
Overige	-	-			-	3,1

OVERIJSSEL 1050096

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet.	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	429752	54,8	63	63	58,7	82,6
CDA	134281	31,3	21	27	42,0	29,6
PvdA	73193	17,0	11	13	19,8	24.2
D66	32829	7,6	5	8	12.5	12.9
W D	93102	21,7	15	7	11,8	15.4
GRLINKS	15040	3,5	2	2	3,6	2,5
GPV	16587	3,9	2	2	3.6	2,9
SGP	13317	3,1	2	2	3,2	2,2
RPF	18925	4.4	3	2	3,0	3,2
Groenen	2971	0,7			-	0,1
AOV	9779	2,3	1	-	-	2.2
SP	5275	1,2			0.4	0.8
OU55	6141	1,4	1	-	-	1.2
LOGO	4589	1,1			-	-
NCPN	540	0,1			-	0.1
CD	3183	0,7			-	1,5
Overige	-	-			0,1	1.2

FLEVOLAND 262297

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet.	Staten'91 zet	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	91237	50,6	43	43	54,7	79,1
CDA	16157	17,7	8	11	24,9	17,6
D66	9726	10,7	5	9	20.4	17,0
W D	28864	31.6	14	9	19,4	23.6
PvdA	13635	14,9	7	8	18,0	20,2
GRLINKS	5265	5,8	2	2	5,9	3.1
GPV	2598	2,8	1	1	3,2	2,1
BPN	106	0,1			-	-
SGP	2840	3,1	1	O	-	2,4
AOV/OU55	5854	6,4	3	-	-	5.2
NWP	1157	1.3			-	0.7
CD	1148	1,3			1.9	2.4
RPF	3887	4,3	2	-	-	2,8
RPF/SGP	-	-	-	3	6,3	-
Overige	-	-			-	2,9

GELDERLAND 1864502

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet.	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	744381	53,1	75	75	54.8	80.7
CDA	179481	24,1	19	29	35,9	24,7
PvdA	123035	16,5	13	15	19,7	23,8
W D	190697	25,6	20	11	14.8	18.3
D66	72694	9.8	7	11	14.2	15,3
SGP	36384	4,9	4	3	4.9	3.2
GRLINKS	35685	4,8	3	3	4,4	3,3
RPFIGPV	37943	5,1	4	3	3.7	3.8
Groenen	5061	0,7			0,5	0.1
NWP	2284	0,3			-	0.3
PNG	130711.7	1	-	-	-	
CP'86	1462	0,2			-	0,2
SP	12353	1,7	1	-	0,6	1.0
NedBlok	1554	0,2			-	-
CD	3680	0,5			0.6	1.8
AOV/OU55	28997	3,9	3	-	-	3.4
Overige	-	-			0,7	0,8

UTRECHT 1063497

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'95 zet	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	430658	54,7	63	63	54.6	81,0
CDA	81570	18,9	12	19	29,5	20.6
W D	133577	31,0	21	13	19,3	23.2
D66	46721	10,9	7	11	17,4	16,9
PvdA	58866	13,7	9	10	15,4	19,2
GRLINKS	33311	7,7	5	4	7,0	4,7
RPFIGPV	26120	6,1	4	3	5,0	4,5
SGP	14842	3,4	2	2	4,0	2,3
CD	2405	0,6	-	1	1,6	2,5
CP'86	865	0,2			-	0,4
AOV	12591	2,9	2	-	-	2,9
SAPRebel	548	0,1			-	0,0
NedBlok	4308	1,0			-	-
OU55	5984	1,4			-	0,8
Groenen	2409	0,6			-	0,1
SP	6541	1,5	1	-	0,8	0,9
Overige	-	-			-	1,0

NOORD-HOLLAND 2462533

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'95 zet	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	864488	47,6	79	79	48.2	77,0
CDA	136440	15,8	13	20	24,0	16,2
PvdA	163165	18,9	16	17	21,0	24,9
W D	285185	33,0	28	17	20,1	24,5
D66	89680	10,4	8	16	19,9	17.1
GRLINKS	68713	7,9	6	6	7,8	4.9
CD	12502	1,4	1	1	2,1	2,3
Groenen	11282	1,3	1	1	2,0	0.3
BWG	7126	0,8			-	-
SGP	3220	0,4			-	0,3
SP	15220	1,8	1	-	0,3	0,9
RPF/GPV	16243	1,9	1	0	-	1.5
AOV/OU55	50657	5,8	4	-	-	5.1
NCPN	2405	0,3			-	0,2
NWP	2650	0,3			-	0,4
RP/SG/GP	-	-	-	1	2,1	
Overige	-	-			0,7	1,4

ZUID-HOLLAND 3328976

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet.	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	1176956	48,1	83	83	51,0	77.0
CDA	208537	17,7	15	23	26,5	18,3
PvdA	191113	16,2	14	18	20,4	22,3
W D	376197	32,0	28	15	18,0	23,3
D66	116034	9,9	8	15	17,6	15,8
SGP	55702	4,7	4	4	5,1	3,0
GL/Groen	61332	5,2	4	4	5,2	3,2
RPFIGPV	51439	4,4	3	3	3,1	3,3
CD	16080	1,4	1	1	2,1	3,5
CP'86	5522	0,5			0,8	0,5
PDA	1434	0,1			-	0,1
SP	28291	2,4	2	-	1,0	1,5
AOV/OU55	61236	5,2	4	-	-	4,0
NedBlok	4039	0,3			-	-
Overige	-	-			0,2	1,2

ZEELAND 365884

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet.	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	151181	55,3	47	47	53.2	79,2
CDA	30012	19,9	10	13	27.8	20,9
PvdA	23644	15,6	8	9	18,3	22,4
W D	35153	23,3	12	7	15.1	18.8
D66	10338	6,8	3	6	13,1	13,5
SGP	17133	11.3	6	6	13.0	7.9
RPFIGPV	8190	5.4	3	3	5,0	4,7
DELTA	3159	2.1	1	2	4,1	-
GRLINKS	5566	3,7	1	1	3,6	2,4
ZVV	7458	4,9	2	O	-	-
CD	1414	0,9			-	2.8
OU55	2502	1,7			-	0,9
NWP	518	0.4			-	0,2
BPN	648	0.4			-	-
AOV	5426	3,6	1	-	-	3,7
Overige	-	-			-	1,8

NOORD-BRABANT 2278088

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	763470	44.6	79	79	46,9	76,9
CDA	231393	30,3	25	37	43,6	27,1
PvdA	104217	13,6	11	14	16,6	21.0
D66	72026	9,4	8	11	14,0	16.3
W D	199011	26,1	22	10	12,9	18.1
GRLINKS	31898	4,2	3	3	4,1	2,8
BOF	13410	1,8	1	2	3.4	-
SP	27775	3,6	3	1	23	22
SG/RP/GP	12784	1,7	1	1	1.5	1,4
CD	9003	1,2			0,4	2,8
GroenBr	4429	0,6			-	-
Groenen	2904	0,4			0,6	0.1
AOV/OU55	51061	6,7	5	-	-	6.7
Linssen	2534	0.3			-	-
BPN	1045	0,1			-	-
Overige	-	-			0,6	1.5

LIMBURG 1129750

	Staten'95 st.	Staten'95 %	Staten'91 zet.	Staten'91 zet.	Staten'91 %	K'94 %
Opkomst	406123	47,6	63	63	47,8	73.6
CDA	139006	34,2	23	31	47,4	28.9
PvdA	53947	13,3	9	12	18,9	24,5
W D	82618	20,3	13	6	10,3	14,8
D66	25619	6,3	4	6	9,9	14.5
PNL	30314	7,5	5	5	7,7	-
GRLINKS	19949	4,9	3	3	4.2	3,2
NWP	4415	1,1			-	0,5
AOV	14828	3,7	2	-	-	5,4
KANS	1291	0.3			-	-
SP	12722	3,1	2	-	1,2	2,2
OU55	13492	3,3	2	-	-	1,0
NedBlok	2793	0,7			-	-
CD	5129	1,3			-	3,0
Overige	-	-			0,4	2,0

~KORTINGE KLEINE PARTIJEN

NCPN	Nieuwe Communistische Partij
OU55	Ouderen-Unic55+
FNP	Fryske Nasjionale Partij
NedBlok	Nederlands Blok
FGF	Federatie Gemeentebelangen Friesland
OPD	Onafhankelijke Partijen Drenthe
LOGO	Lok Onafh. Groep. Overijssel
BPN	Burgerpartij Nederland
NWP	Natuurwetpartij
PNG	Partij Nieuw Gelderland
CP'86	Centrumpartij'86
BWG	Burger-, Wijk- en Gemeentebelangen
GL/Groen	GroenLinks/De Groenen
PDA	Patriottisch Democratisch Appel
DELTA	Delta Anders
ZVV	Zeeuwsch Vlaamse Volkspartij
BOF	Federatie B.O.F.
Groen Br	Groen Brabant
Linssen	Lijst Linssen
PNL	Partij Nieuw Limburg
KANS	Partij KANS Limburg

terug van 27 naar 19 zetels. De PvdA zakt van 16 naar 14 zetels en D66 van 12 naar 7 zetels. Zowel de drie kleine christelijke partijen als GroenLinks zouden op vier zetels blijven staan. Volgens de prognose komt de ouderenpartij in de Eerste Kamer met drie zetels en de Socialistische Partij met één zetel.

De opkomst was lager dan ooit bij de Statenverkiezingen: 50 procent. In 1991 was met een opkomst van 52,1 procent al een historisch dieptepunt bereikt.

Reacties politici

Op de uitslag van de verkiezingen voor de Provinciale Staten reageerden fractievoorzitters en partijleiders onder meer als volgt.

• VVD-leider Frits Bolkestein: ,,Ik ben verbluft en verrast tegelijk. De winst is toe te schrijven aan de interne samenhang binnen de partij en de herkenbaarheid van de VVD. Wie binnen de partij ruzie maakt, wint niet. Maar wie heldere standpunten verkondigt. spreekt de kiezer aan."

• PvdA-fractievoorzitter J. Wallage: ,.Alle redelijke excuses die je bij deze uitslag kunt aanvoeren ten spijt. is het zo dat iedereen die een beetje van de PvdA houdt, met deze uitslag geen vrede kan hebben. Dit waren provinciale verkiezingen. maar de partij moet er landelijk uit weten te leren. Kennelijk is het zo dat wie zich het meest profileert, ook het meest profiteert. Maar ik pleit er nu al vast voor onze eigen, inhoudelijke stijl te behouden en dat in grote loyaliteit aan dit kabinet."

• PvdA-partijleider en premier Wim Kok: ,,De verkiezingen maren kennelijk niet voldoende spannend voor een opkomst van meer dan vijftig procent Dat heeft de PvdA parten gespeeld En het kabinet nremt onpopulaire rnaatregelen, waarvan Bolkestein door zijn distantie-rol binnen de coalitie. heeft geprofiteerd. Ik ben ervan overtuigd dat er in 1998 kansen zijn. De verkiezingsuitslag is een aansporing om er tegenaan te gaan."

• D66-fractievoorzitter G.J. Wolffensperger: ..We hebben een flinke optater gehad en dat spijt me buitengewoon."

D66-partijleider en vice-premier Hans van Mierlo: ,,Ik had óp een nederlaag gerekend, maar zo zwaar als dit, nee. Uiteraard ben ik teleurgesteld. maar dit hoort e m beetje bij D66. op en af. Ons verlies hangt samen met de campagne die Bolkestein heeft gevoerd. Er rijn twee regeringspa tijen die zich identificeren met het kabinet. Bolkestein heeft er afstand van genomen en dat heeft hem. mede omdat het kabinet het eerste halfjaar een aantal pijnlijke rekeningen heeft moeten uitsturen. winst opgeleverd."

• CDA-fractieleider Enneüs Heerma: ,.We hebben ons nog redelijk staande weten te houden in het geweld van VVD-leider Bolkestein. We hadden gehoopt op consolidatie met een plusje. Dat plusje is er niet. maar het valt in vergelijking met de sombere peilingen van eind van de zomer nog mee."

• Fractievoorzitter Paul Rosenmöller van GroenLinks: ,.De winst is geheel onze verdienste. We hebbenniet meegedaan aan het gehakketak van de andere partijen. We hebben de afgelopen maanden op de goede momenten op dc goede punten oppositie gevoerd."

• Fractievoorzitter Jet Nijpels van AOV/Unie 55+: ,.Met deze uitslag hebben we bewezen dat we een blijvertje zijn in de Nederlandse politiek. Met name de uitslag in de grote steden vind ik opmerkelijk. In Rotterdam haalden we zelfs 8,5 procent van de stemmen."

• SP-fractievoorzitter J.G.C.A. Marijnissen: .,Ik ben buitengewoon content met de uitslag. Onze boodschap is overtuigend overgekomen en we blijven consistent bij verkiezingen. Dit is het derde verkiezingssucces op rij. Nu komt de tomaat zelfs ookin de senaat."

• RPF-fractievoorzitter L.C. van Dijke: ,,Ik ben dankbaar De winst van onze partij heeft zich bestendigd. Maar ik maak me grote zorgen over het gemak waarmee de kiezer zich laat beinvloeden door retoriek. Bolkestein heeft zich wel ferm uitgelaten over het asielbeleid, maar hij heeft geen oplossing geboden. Zijn uitspraken missen de noodzakelijke diepgang. Het succes is daardoor nogal goedkoop."

• SGP-fractievoorzitter B.J. van der Vlies: ,,We zijn uiterst dankbaar voor deze uitslag. Vorig jaar zijn we in de Tweede Kamer een zetel kwijtgeraakt. We hielden ons hart vast dat dat ook in de provincie zou gebeuren. Maar we zijn gelijk gebleven."

Analyse

In Het Parool van 9 maart schreef Maurice de Hond, opinieonderzoeker van het bureau Inter/View. o.a.:

.,Ten opzichte van de vorige verkiezingen voor Provinciale Staten in 1991 wint de VVD zo'n twaalf procent en verliest het CDA bijna dat percentage. Ten opzichte van de verkiezingen voor dc Tweede Kamer van 1994 verschuiven VVD. D66 en PvdA gemiddeld zeven procent.(...)

Deze verschuiving van voorkeuren wordt nog eens aangescherpt door hel effect van het verschil in opkomst. Sommige bevolkingsgroepen komen duidelijk meer op dan andere. aanhangers van sommige partijen meer dan die van andere. Maar bij ciie partijen is het geen vast patroon.

Aangezien de VVD gisteren heel goed lag bij het electoraat. kwamen van degenen die in 1994 VVD hadden gestemd beduidend meer kiezers op dan van degenen die vorig jaar PvdA of D66 hadden gestemd.(...)

Het totaaleffect van al deze trends is dat we dit keer forse verschillen zien bij een vergelijking met de Kamerverkiezingen van vorig jaar per gemeente en provincie. Er zijn provincies waar het CDA duidelijk wint ten opzichte van 1994 (in Limburg meer dan vijf procent), maar ook provincies waar het CDA achteruit gaat (in Noord-Holland anderhalf procent).

Toch zijn er meer inzichten te geven over een aantal onderliggende stromingen. Die waren niet alleen bepalend voor de uitslag van gisteren, maar geven ook de richting aan voor de toekomst.

In de eerste plaats is er een aantal patronen met betrekking tot de opkomst die de afgelopen jaren steeds terugkomen. Van de kiezers onder de 33 jaar is gisteren maar 40 procent opgekomen. terwijl dat 63 procent is voor die van boven de 50 jaar. De electorale invloed van de laatste groep is dus duidelijk groter dan die van de jongere kiezers. met alle gevolgen van dien voor de uitslag. Hierdoor heeft bijvoorbeeld het CDA de schade nog behoorlijk kunnen beperken en heeft D66 een extra harde klap gekregen.

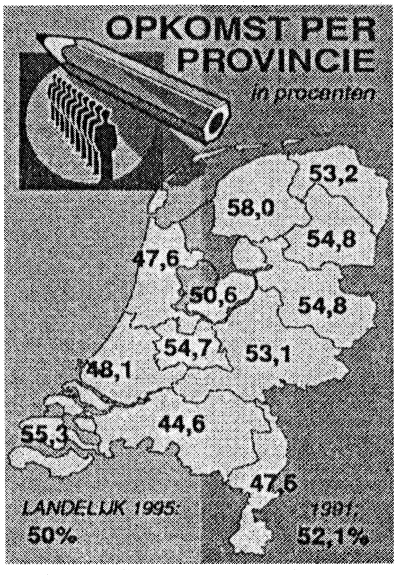

Van de gereformeerde kiezers is bijna 80 procent opgekomen, terwijl dat bij de niet-religieuze kiezers maar 45 procent is. En van de hoger opgeleiden en hogere inkomensgroepen zijn meer kiezers opgekomen dan van de lager opgeleiden en lagere inkomensgroepen. Bijgaande tabel laat zien wat daar de gevolgen van zijn geweest. Als degenen die gisteren thuis zijn gebleven, wel hadden gestemd, hadden ze een heel andere keus gemaakt dan degenen die wel zijn opgekomen:

voorkeur	stemmers	*niet-stemmers*
PvdA	17 %	24 %
CDA	23 %	13 %
VVD	27 %	29 %
D66	9 %	18 %

Hieruit blijkt dat PvdA en D66 bij een hogere opkomst minder hadden verloren. maar dat het CDA een duidelijk slechter resultaat had behaald. De VVD had het ook bij een hogere opkomst heel goed gedaan.

Bekiiken we de uitslagen van gisteren naar de verschillende bevolkingsgroepen, dan valt het volgende op:

-De PvdA doet het erg slecht onder jongere kiezers. Bij de groep tot 25 jaar heeft negen arocent van de opgekomen kiezers oa de PvdA gestemd.
-Het CDA doet het onder de groep tot 50 jaar slechter dan de PvdA. Het is aan de ouderen te danken dat het CDA boven de PvdA uitkomt. Toch verliest het CDA ook bij die groep fors terrein. Een score van 29 procent is ongekendlaag.
-De VVD doet het sterk in vrijwel alle leeftijdsgroepen, met een accent op de jongere kiezers.
-D66 doet het aanhoudend slecht onder de kiezers boven de 30 jaar. Ook GroenLinks vindt daar vrijwel geen aanhang.
-Het AOV scoort al goed bij de groep tussen de 50 en 64 jaar (9 procent). Bij de 65-plussers staat deze partij met 17 procent vrijwel op gelijk niveau met VVD en PvdA.
-Er blijken ook forse verschillen te zijn naar inkomen

Op 9 januari 1995 werd Relus ter Beek (r.) na zijn installatic als Commissaris van de Koningin in Drenthe gefeliciteerd door zijn voorgangster, Margreet de Boer

Het is interessant te zien hoe de verschuivingen van kiezers tussen de partijen hebben plaatsgevonden.

-De VVD won met name van het CDA en D66. Ze behield ren groot deel van haar oude kiezers en deed het ook heel goed onder nieuwe kiezers.
-Bij de PvdA stemde maar 6611-derde van degenen die in 1994 PvdA hadden gestemd en nu waren opgekomen, op die partij. Het verlies kwam vooral terecht bij GroenLinks. VVD en AOV De PvdA won wel van D66.
-Het CDA raakt veruit de meeste kiezers kwijt aan de VVD.
-D66 kon amper de helft van de kiezers behouden die in 1994 op deze partij hadden gestemd en ook nu maren opgekomen. Het verlies ging vooral naar de VVD en in mindere mate naar GroenLinks.

Al met al benadrukt deze uitslag dat de verschuivingen in Nederland steeds groter worden en geen enkele traditie meer heilig is. CDA en PvdA zitten in de hoek waar de klappen vallen. Zij moeten iets vinden om kiezers te trekken die na 1960 zijn geboren. Gebeurt dat niet dan zijn beide partijen gedoemd verder weg te zakken naar niveausvan onder de 13 procent.(...)

Ten slotte de grote winnaar van dit moment: de VVD. Deze partij heeft electoraal een huzarenstuk uitgehaald dat moeilijk te herhalen is. Door zowel in de regering te zitten als de oppositie te leiden, at ze van diverse electorale walletjes tegelijk. Dat kon echter slechts bij de gratie van het feit dat enerzijds PvdA en D66 haar als regeringspartner accepteerden en anderzijds het CDA geen echte keuze voor een bepaalde oppositierol heeft gemaakt.
Vooral dat laatste is bepalend voor de nabije politieke toekomst. (...)
Slechts door Bolkestein met zijn eigen wapens te bestrijden (een conservatieve oppositie voeren tegen een regering waarin ook de VVD zit) kan het CDA de huidige sterke positie van de VVD ondermijnen..."

TER BEEK COMMISSARIS VAN DE KONINGIN IN DRENTHE

Oud-minister van defensie, Relus ter Beek (PvdA), werd op 9 januari in het Provinciehuis te Assen officieel geïnstalleerd als Commissaris van de Koningin in Drenthe. Hij is de opvolger van Margreet de Boer, die na t ee jaar werd benoemd tot minister van VROM.

A.L. ter Beek werd op 18 januari 1944 te Coevorden geboren. Hij studeerde algemene politieke en sociale wetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. Hij was voorzitter van de Federatie van Jongeren Groepen in de PvdA (1968-1969), lid van het partijbestuur van de PvdA (1969-1981) en internationaal secretaris van deze partij (1971-1975). Van 11 mei 1971 t/m 6 november 1989 was Ter Beek lid van de Tweede Kamer en van 7 november 1989 tot 22 augustus 1994 minister van defensie. Vanaf 17 mei 1994 was hij opnieuw lid van de Tweede Kamer tot 31 december.

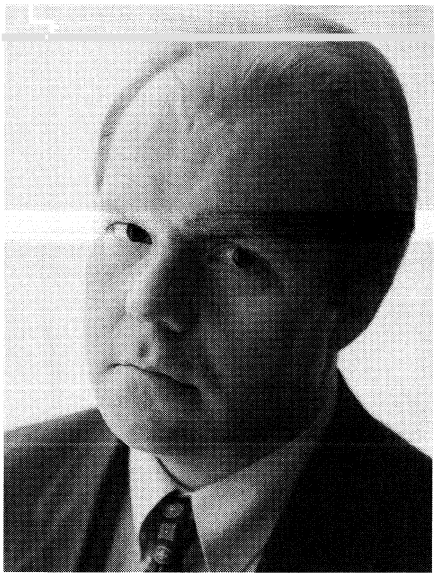

Henk Don, de nieuwe directeur van het Centraal Planbureau.

Op 16 december stemde het kabinet in met zijn benoeming tot Coinmissaris van de Koningin in Drenthe. De leden van de Drentse vertrouwenscommissie, die een unanieme voordracht deden voor een andere kandidaat, voelden zich gepasseerd. Bij de installatie van Ter Beek beklemtoonde de voorzitter van genoemde commissie dat er geen kritiek was op de persoon Ter Beek, maar op ,,de gevolgde procedure en het kabinet, dat daarvoor verantwoordelijk is".

DON DIRECTEUR CPB

F.J.H.Don (40)is op 21 oktober 1994 benoemd tot directeur van het Centraal Planbureau (CPB) als opvolger van G. Zalm, die op 22 augustus minister van financiën werd.

Henk Don, geboren op 14 september 1954 te Middelburg. studeerde econometrie aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij in 1986 cum laude promoveerde, Hij werkt sinds 1978 bij het CPB, met een korte onderbreking in de jaren 1984-1985. toen hij als onderzoeker en docent verbonden was aan de Universiteit van Pennsylvania in de VS. In 1989 werd hij benoemd tot onderdirecteur van het CPB. Daarnaast is hij sinds 1990 bijzonder hoogleraar in de methoden van toegepast economisch onderzoek aan de Universiteit van Amsterdam en sinds december 1993 voorzitter van de Stichting Amsterdamse Economische Verkenningen. Don is geen lid van een politieke partij.

NIEUWE LEDEN TWEEDE KAMER

Op 12 januari 1995 werd J.P. Rehwinkel (30) benoemd verklaard tot lid van de Tweede Kamer voor de PvdA als opvolger van J.F. Buurmeijer die met ingang van 1 januari na ruim 15 jaar ontslag

nam als Kamerlid om voorzitter te warden van de TICA. een nieuw bestuursorgaan in de sociale zekerheid.

Op 13 januari werd G Valk (39) benoernd verklaard tot lid van de Tweede Kamer voor de PvdA als opvolger van A L ter Beek die per 1 januari ontslag nam in verband met zijn benoeming tot Commissaris van de Koningin in Drenthe (zie hierboven) Valk maakte eerder deel uit van de Tweede Kamer van 16 novrinber 1989 tot mei 1994

(Vorberpag 599/3 e v -1994)

LUBBERS MINISTER VAN STAAT

De ministerraad heeft op 27 januari ingestemd met de benoeming van oud-premier Lubbers (CDA) tot Minister van Staat. De 55-jarige Lubbers is de vijfde naoorlogse premier die deze eer te beurt valt. Eerder waren dat L.J.M. Beel (KVP),W. Drees (PvdA),J.M.L.Th. Cals (KVP) en J. Zijlstra (ARP).

Er zijn thans zes Ministers van Staat. Behalve Lubbers zijn dat J. Zijlstra (sinds 29 april 1983), E.H. Toxopeus (oud-minister van binnenlandse zaken. VVD, sinds 18 januari 1985), I. Samkalden (oud-minister van justitie, PvdA, sinds 18 januari 1985), E. van Lennep (oud-topambtenaar Financiën, sinds 29 april 1986) en M. van der Stoel (oud-minister van buitenlandse zaken, PvdA, sinds 18 mei 1991).

NIEUWE BEVELHEBBERS LUCHTMACHT E N MARINE. NIEUWE INSPECTEUR-GENERAAL

De ministerraad heeft op 27 januari generaal-majoor B.A.C. Droste (50) benoemd tot bevelhebber van de luchtstrijdkrachten. Op 1 september zal Droste luitenant-generaal H.J.W. Manderfeld opvolgen die met functioneel leeftijdsontslag gaat.

Premier Kok zei er ,.in het kader van de emancipatie niets verkccrds" aan te vinden dat de zuster van Droste. VVD-Kamerlid H. Voute-Droste. zich bemoeit met luchtmachtzaken.

Vice-admiraal L. Kroon (52) wordt de nieuwe bevelhebber van de zeestrijdkrachten. Hij volgt op 22 september vice-admiraal N.W.G. Buis op. die met functioneel leeftijdsontslag gaat.

Schout-bij-nacht J.L.A. van Aalst (52) volgt in oktober luitenant-generaal J.F.G. Maas op als inspecteur-generaal van de krijgsmacht in de rang van vice-admiraal. Van Aalst is directeur personeel van de marine. *(Volkskrant* 4-3-'95).

ARMENIË

ECONOMISCHE HERVORMINGEN. REGEKINGSWIJZIGINGEN. IMF-LENING

Op 19 november 1994 maakte de Armeense regering bekend dat na oveileg met het IMF een hervormingsprogr-amma voor de economie was geparafeerd De Armeense president Lewon Ter-Petrosjan benadrukte op 19 november dat de doelstellingen van het programma - liberalise ing van de prijzen. stabilisering van de munt, terugdringing van het overheidstekort, versnelling van de privatisering en afschaffing van de subsidies - in het verlengde lagen van het Armeense economische beleid van de voorbije jaren.

Op 29 november maakte de regering bekend dat de prijzen op 1 december geliberaliseerd zouden morden. De broodprijs zou oerelfvoudigen en de elektriciteitsprijs verzesvoudigen.

Manifestatie oppositie

Op 11 november namen meer dan 50.000 mensen deel aan een oppositiemanifestatie in Jerewan om te protesteren tegen de slechte levensomstandigheden. Enkele sprekers beschuldigden leden van de regering van corruptie.

Staking onderwijzers. Minister treedt af

Minister Hajk Ghazarian van lager onderwijs trad op 2 november af terwijl er een onderwijzersstaking aan de gang was. De onderwijzers eisten een twintigvoudige salarisverhoging, en schoolboeken en veiwarming van de scholen in de winter.

Nieuwe minister van handel

Per presidentieel decreet werd Lewon Manoeki Chatsjatoerian op 16 december benoemd tot minister van handel. Hij nam de plaats in van Tigran Grigorian.

Oppositiepartij verboden

De oppositiepartij Dasjnak (Armeense Revolutionaire Federatie, ARF) werd op 29 december verboden door middel van een decreet van president Lewon Ter-Petrosjan. In het decreet werd Dasjnak beschuldigd van het opzetten van een terroristische organisatie, van politieke moorden en van drugssmokkel.

EERSTE IMF-LENING

Op 15 december verstrekte het IMF voor het eerst een lening aan Armenië. Het IMF stemde in met de opname van SDRs 16,9 mln (circa $ 23 mln) krachtens de systematische transformatie-faciliteit ter ondersteuning van .,het brede (Armeense) regeringsprogramma van macro-economische stabilisering en structurele hervorming" De lening volgde op de aankondiging in november van een economisch bezuinigingsprogramma (zieboven)

(Vorberpag 738/1 e v-1994)

AZERBAJDZJAN

CONTRACT OLIE-EXPLOITATIE GERATIFICEERD. VERMEENDE COUPPOGING. PREMIER ONTSLAGEN

Op 20 september 1994 tekende een consortium van negen olieinaatschappijen een contract met Azerbajdzjaanse functionarissen over de exploitatie van de oliereserves in de Zwarte Zee (zie pag. 160/2/3-'94 en 739/1/2-'94).

Het akkoord, dat naar verluidt de zegen had gekregen van de Azerbajdzjaanse president Gejdar Alijew, werd door de Britse ambassadeur in Azerbajdzjan. Tom Young, toegejuicht als ..een vitale stap voor het vertrouwen van Westerse investeerders"

Op 15 november ratificeerde de uit 50 leden bestaande milli majlis met 34 stemmen tegen één het contract ter waarde van $ 7,5 mrd.

De ratificatie betekende het eindpunt van drie jaar onderhandelen. Het contract omvatte de exploitatie voor een pe iode van dertig jaar van drie olievelden in de zuidelijke Kaspische Zee met geschatte reserves van ongeveer 300 mln ton olie (4 mrd vaten).

Het uit negen bedrijven bestaande consortium stond onder leiding van British Petroleum (BP. met een aandeel van 17 procent) en omvatte verder vijf Amerikaanse bedrijven (samen goed voor 40 procent), de Russische maatschappij Loekoil (10 procent) en de Staatsoliemaatschappij van Azerbajdzjan (SOCAR, 20 procent)

Ondanks de deelname van een Russisch bedrijf aan het consortium weigerden Russische functionarissen nog altijd het akkoord te erkennen. Zij betoogden dat de Kaspische Zee het gemeenschappelijke bezit was van de vijf kustlanden (Rusland, Kazachstan. Toerkmenistan, Iran en Azerbajdzjan) en dat ieder land dus recht had op een gelijk deel in de winst van de exploitatie van de rijkdommen van de zee.

Geweld bij bijeenkomst oppositie

Op 12 september eindigde een bijeenkomst van de oppositie in Bakoe in een

gewelddadige botsing tussen de politie en aanhangers van het Azerbajdzjaanse Volksfront. Ongeveer 100 mensen werden gearresteerd onder wie Volksfront-vice-voorzitter Ali Kerimow, die ervan werd beschuldigd een handgranaat op zak gehad te hebben. De organisatoren van de bijeenkomst beweerden dat het regeringsbeleid. onder meer ten aanzien van Nagorno-Karabach, tegen de Azerbajdzjaanse belangen indruiste.

Minister ontslagen vanwege ontsnapping uit gevangenis

Rahim Gazijew, die in 1993 was ontslagen als minister van defensie omdat hij de schuld had gekregen van het zwakke optreden van Azerbajdzjaanse eenheden in de oorlog rond Nagorno-Karabach (zie pag. 451/3-'93), en Alikram Goembatow, een opstandelingenleider, behoorden tot de vier mannen die op 21 september ontsnapten uit een gevangenis. Minister Nariman Imranow van nationale veiligheid. die het gevangeniswezen in zijn portefeuille had, werd verantwoordelijk gesteld voor de ontsnapping en op 22 september ontslagen. Hij werd tijdelijk opgevolgd door Namig Abbasow.

Hoge functionarissen vermoord. Vermeende couppoging

Uit een reeks gewelddadige gebeurtenissen begin oktober werd duidelijk dat er een machtsstrijd gaande was tussen hoge staatsfunctionarissen.

Op 30 september werd Afijaddin Jalilow. een vice-voorzitter van de milli majlis en een fervente aanhanger van president Alijew, doodgeschoten. Ook Sjamsi Ragimow, Azerbajdzjans belangrijkste veiligheidsfunctionaris, en zijn chauffeur kwamen bij de aanslag om het leven.

Op 2 oktober gelastte de openbare aanklager de arrestatie van drie soldaten van OMON. de speciale eenheid van het ministerie van binnenlandse zaken, in verband met de moord op de twee hoge functionarissen. In een reactie daarop ontvoerde een groep van ongeveer 100 gewapende OMON-soldaten, aangevoerd door de voormalige waarnemend minister van binnenlandse zaken Rawsjan Jawadow, op 2 oktober Omerow en ongeveer 40 van zijn functionarissen.

Op 3 oktober zei Jawadow dat de OMON-eenheid ,,het slachtoffer van vervolging" was en eiste hij de vrijlating van de gearresteerde OMON-soldaten.

Noodtoestandin Bakoe

Op 3 oktober veroordeelde president Alijew de actie van OMON in sterke bewoordingen en maakte hij bekend dat met onmiddellijke ingang de noodtoestand en een avondklok waren uitgeroepen in de hoofdstad Bakoe.

Alijew zei dat ,,agressieve krachten binnen en buiten het land nog steeds (poogden) de republiek te destabiliseren". zich verzetten tegen het in september getekende akkoord met Westerse bedrijven over de exploitatie van olie uit de Kaspische Zee (zieboven) en betrokken waren bij de moord op de twee functionarissen eind september en de ontsnapping van voormalige opstandelingenleiders uit de gevangenis.

Omerow vrijgelaten

Op 4 oktober lieten Jawadows OMON-soldaten Omerow onvoorwaardelijk vrij en zij trokken zich terug op hun basis bij Bakoe. Alijew gaf ettelijke honderden soldaten, die trouw waren aan de regering, bevel Bakoe af te sluiten. (Ziebeneden voor Omerows ontslag).

Op 4 oktober sprak Jawadow een menigte toe voor het presidentiële paleis in Bakoe en beloofde hij alleen ,.wettigeiniddelen" te gebruiken om het conflict op te lossen. Deze onverwachte stap leek een toenadering tot Alijew te betekenen.

Opstand in Gandzja

Op 4 oktober brak een opstand uit in Gandzja, de tweede stad van Azerbajdzjan en de machtsbasis van premier Soerat Goesejnow die de macht had gegrepen door middel van een coup in juni 1993 (zie pag. 737/3 e.v.-'93).Onduidelijk was aan welke kant de opstandelingen stonden.

Zij bezetten overheidsgeboumen. het station en de luchthaven, maar werden op 5-6 oktober verdreven door troepen van Alijew. Persbureau *Toeran* meldde op 7 oktober dat in de strijd drie Alijen-getrouwe soldaten en zeven opstandelingen om het leven waren gekomen en 127 opstandelingen waren gearresteerd. Op 11 oktober werd de noodtoestand uitgeroepen in de stad.

Alijew beschuldigt Rusland van destabilisering

Op 5 oktober beweerde Alijew dat Rusland er doelbewust naar streefde Azerbajdzjan heimelijk te destabiliseren teneinde hem te dwingen toestemming te geven voor het stationeren van Russische troepen aan de grens met Iran, en om een groter aandeel in het akkoord over de olie uit de Kaspische Zee af te dwingen.

Op 5 oktober bekritiseerde het Russische ministerie van buitenlandse zaken de .,eenzijdige pogingen van Bakoe om zijn jurisdictie uit te breiden over bepaalde delen van de Kaspische Zee", maar hij wees ieder verband tussen het olie-akkoord en de vermeende couppoging als ,.ongegrond" van de hand.

Aantijgingen tegen voormalige president

Op 5 oktober beweerde Alijew verder dat Ajaz Moetalibow, die tot maart 1992 president was geweest, en de voormalige voorzitter van het Azerbajdzjaanse Staatsveiligheidscomité, Wagif Goesejnow, de gewelddadigheden hadden georganiseerd in samenwerking met hun Russische bondgenoten, en dat eenheden die hadden meegedaan aan de opstand in Gandzja werden ,,aangevoerd door verscheidene mensen die nauwe banden onderhouden met Soerat Goesejnow", de zittende premier.

Goesejnow en Omerow ontslagen

Op 5 oktober ontkende premier Soerat Goesejnow iedere betrokkenheid bij de opstand en zegde hij Alijew zijn steun toe. De twee mannen verschenen op 5 oktober samen in het openbaar.

Op 6 oktober maakte Alijew niettemin het ontslag van Goesejnow bekend, dat diezelfde dag door de milli majlis met 31 stemmen vóór, één tegen en zeven onthoudingen werd goedgekeurd. Op 6 oktober benoemde Alijew eerste vice-premier Foead Koelijew tot Goesejnows opvolger (hoewel hij zichzelf op 7 oktober het hoofd van de regering noemde).

Op 7 oktober beweerde Jawadow dat Ali Omerow en Soerat Goesejnow een staatsgreep hadden willen plegen en dat de OMON-actie van 2 oktober helemaal geen deel van een couppoging was geweest maar juist een coup had verhinderd. Op 8 oktober werd Omerow door Alijew ontslagen.

Op 14 oktober hief de milli majlis Goesejnows onschendbaarheid op zodat hij berecht kon worden. Goesejnow zou naar verluidt vervolgd worden voor verraad; zijn verblijfplaats was echter onbekend. Op 17 oktober veroordeelde Alijew Goesejnow als ,,een volkomen waardeloos persuun" en klaagde hij dat het kabinet onder Goesejnow ,,eenhol van misdadigers" was geworden.

Oud-ministers gearresteerd. Zittende ministers ontslagen

Op 16 oktober werden de oud-ministers van landbouw en veiligheid, respectie-

velijk Moezamil Abdoellajew en Nariman Imranow, gearresteerd op verdenking van betrokkenheid bij de coup

Op 17 oktober ontsloeg Alijew de vicepremiers Asker Mainedow en Ali Tahmazow en minister van handel Rizwan Goesejnow wegens ,,ernstige tekortkomingen bij hun werk", in het bijzonder met betrekking tot het algemene broodtekort in Azerbajdzjan.

Wapens geconfisqueerd

Op 8 november zei minister Ramil Oesoebow van binnenlandse zaken dat een grote hoeveelheid wapens, waaronder 400 automatische geweren en twee tanks, was overgedragen door Azeri's of door de veiligheidsdiensten in beslag was genomen sinds de vermeende coup-poging in oktober (zie boven). maar dat nog ongeveer 5.000 wapens onder de bevolking circuleerden.

Regeringswijzigingen

Op 13 januari 1995 werd Tofig Azizow benoemd tot vice-premier en voorzitter van de commissie voor staatseigendommen (en dus verantwoordelijk voor privatiseringen). Azizow had in het verleden aan het hoofd gestaan van een militair-industrieel complex en was een vooraanstaand lid van de milli majlis met als specialisatie economische zaken.

(Vor.ber.pag. 738/2 e.v.-1993)

BJELAROES

TWIJFELS OVER MONETAIRE UNIE MET RUSLAND. ECONOMISCHE NOODMAATREGELEN. KABINETSWIJZIGINGEN. PRESIDENT BESCHULDIGD VAN CORRUPTIE

Op 7 september 1994 sloot de Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin een monetaire unie met Bjelaroes uit, met als argument dat de economieën van de twee landen te veel van elkaar verschilden.

Tsjernomyrdin merkte op dat het gemiddelde maandloon in Rusland ongeveer $60 bedroeg ter ijl het in Bjelaroes niet meer dan $ 5 was. Hij voegde er echter aan toe dat als Bjelaroes economische vooruitgang zou boeken. er over ..andere kwesties" onderhandeld kon worden. Rusland en Bjelaroes hadden in april een verdrag gesloten over een monetaire unie (zie pag. 453/1 e.v.-'94; zie ook pag. 452/1 e.v.-'94).

„Crisisbestrijdingsprogramma" goedgekeurd. Buitengewone presidentiële bevoegdheden verworpen

Op 30 september keurde de Opperste Sowjet (parlement) een ,,crisisbestrijdingsprcgramma" met noodmaatregelen goed, dat president Aleksandr Loekasjenka (voorheen gespeld. als Loekasjenko) had voorgesteld om de benarde toestand van de economie te verbeteren. Het parlement. waarin de conservatieven de dienst uitmaakten, verwierp echter Loekasjenka's verzoek om zijnbevoegdheden te vergroten zodat hij de maatregelen kon doorvoeren.

Het programma bestond onder meer uit een verlaging van de subsidies op basisprodukten (hetgeen zou leiden tot impopulaire prijsstijgingen). Loekasjenka beloofde de sociale uitkeringen aan groepen die in nood verkeerden. te verhogen.

Verbod op buitenlandse valuta's

Op 11 oktober maakte de regering van Bjelaroes een verbod bekend op het gebruik van alle buitenlandse valuta's, waaronder de Russische roebel. De Bjelaroesische roebel moest eind 1994 de enige munt zijn.

Kabinetsbenoemingen

Op 14 september werd Aljaksandr Sasnow benoemd tot minister van arbeid. Oeladzimir Koerankow werd op 23 september benoemd tot minister van industrie en interindustriële produktie, en Walerij Koekarew op 28 september tot vice-premier.

Op 17-18 oktober werden drie nieuwe ministers benoemd: Oeladzimir Hantsjarenka (verbindingen en informatietechnologie), Badzej Pjatrowitsj (beheer van staatseigendom en privatisering) en Waljantsin Zoyn (bosbouw). Op 1 november werden de benoemingen bekendgemaakt van Waljantsin Soekala tot minister van justitie en Michail Roesij tot minister van delfstoffen en milieubescherming.

Minister Waljantsin Bajdak van handel werd op 30 november per presidentieel decreet ontslagen, omdat hij zich schuldigzou hebben gemaakt aan corruptie.

Leider Volksfront treedt af. Nieuwe partijen

Op 17 oktober trad de voorzitter van het Bjelaroesische Volksfront. Sjargej Gajdoekewitsj, af. Als reden gaf hij aan dat hij gedesillusioneerd was over de communistische conservatieven in het Front.

Volgens het dagblad *Narodnja Gazeta* van 30 september had een nieuwe nationalistische partij, de Bjelaroesische Nationale Partij, zich laten registreren bij het ministerie van justitie.

Op 14 november werd een nieuwe partij ingeschreven bij het ministerie van justitie. De Patriottische Beweging van Bjclaroes (Bjelaroeski Patriatytsjny Roech, BPR) stelde zich ten doel Loekasjenka te ondersteunen.

Hervorming plaatselijk bestuur

Op 6 oktober keurde de Bjelaroesische Opperste Sowjet (parlement) een wet goed die de sowjets op ,,primair niveau" (dorpsraden en sommige gemeenteraden) afschafte en de bureaucratie in de districtssowjets en regionale sowjets verminderde.

Presidentiële controle op plaatselijke bestuurders

Op 29 november eigende president Aleksandr Loekasjenka zich per decreet de bevoegdheid toe om hoge plaatselijke functionarissen te benoemen en te ontslaan. Hij wilde hiermee een ,,verticale machtsketen" maken tussen de basis en de president.

President beschuldigd van corruptie

Op 8 december werd president Aleksandr Loekasjenka door een voormalig hooggeplaatst lid van de regering beschuldigd van financiële malversaties.

Wiktor Gantsjar. op 5 december afgetreden als vice-premier met verantwoordelijkheid voor het sociale en culturele beleid. stelde dat Loekasjenka zich had geïsoleerd van het kabinet en ,,afhankelijk was van groepen" die op onwettige wijze zijn verkiezingscampagne hadden gefinancierd en hem tot ,.gijzelaarvan hun positie maakten". Loekasjenka was in juli gekozen op een programma dat zich juist tegen corruptie richtte (zie pag. 740/2 e.v.-'94).(Gantsjar werd op 10 december als vice-premier vervangen door Oeladziinir Roesakewitsj.)

Sjargej Antontsjyk, lid van de Opperste Sowjet. kwam op 20 december in een rapport aan de Sowjet met nadere beschuldigingen.

Antontsjyk beschuldigde leden van de presidentiële staf en ministers. onder wie premier Michas Tsjigir, van corruptie. Zowel Loekasjenka als Tsjigir venvierp de aantijgingen van Antontsjyk.

Beschuldigingen gecensureerd. Hoofdredacteur ontslagen

Functionarissen van de staatsuitgeverij van Bjelaroes verhinderden dat de be-

langrijkste krant van het land, het staatsdagblad Sowjetskaja Bjeloroes*sia*. Antontsjyks beschuldigingen afdrukte in haar editie van 23 december. De hoofdredacteur van de krant, Igar Osinsky. werd op 24 december per presidentieel decreet ontslagen, officieel wegens financiële fouten.

(Vor.ber.pag. 740/2 e.v.-1994)

CYPRUS

KRITISCH VN-RAPPORT OVER TURKSE CYPRIOTEN

In een op 31 mei 1994 verschenen rapport van VN-secretaris-gene aal Boutros Boutros Ghali heette het dat .,de afwezigheid van een (vredes)-akkoord (tussen de Griekse en Turkse Cyprioten) hoofdzakelijk te wijten (was) aan gebrek aan politieke wil aan de Turks-Cypriotische zijde".

Boutros Ghali waarschuwde dat de Turks-Cypriotische gemeenschap als gevolg daarvan rekening moest houden met ..ernstige consequenties" en adviseerde de VN-Veiligheidsraad ..het aannemen van dwangmaatregelen" te overwegen om de Turks-Cypriotische leiders tot compromissen te dwingen. In het rapport werd veel herhaald uit het eerste rapport van de VN-secretaris-generaal over de kwestie Cyprus uit september 1993 (zie pag. 235/2-'94). Het suggereerde dat de Turks-Cypriotische leider Rauf Denktash secundaire zaken, waaronder een voorstel van 21 maart over gezamenlijke toegang tot de vlieghaven van Nicosia. had aangegrepen om een pakket ,.vertrouwenwekkende maatregelen" te verwerpen dat al in juli 1993 was voorgesteld en waarover nog overleg werd gepleegd toen de besprekingen begin juni werden afgebroken.

Denktash wees op 1 juli het rapport van Boutros Ghali als ,.volledig bevooroordeeld en onaanvaardbaar" van de hand.

UITSPRAAK EUROPESE HOF

Het Europese Hof van Justitie bepaalde op 3 juli dat voor alle export van Cyprus toestemming nodig was van de officiële (Grieks-Cypriotische) regering. Door de uitspraak werd alle rechtstreekse handel tussen de eenzijdig uitgeroepen Turkse Republiek Noord-Cyprus (TRNC) en de Europese Unie (EU) verboden.

Tegen de uitspraak. die onmiddellijk van kracht werd, was geen hoger beroep mogelijk. Verwacht werd dat de Turks-Cypriotische export van textiel en zuidvruchten drastisch zou dalen. met alle desastreuze economische gevolgen vandien.

De president van de TRNC. Rauf Denktash, liet de VN-Veiligheidsraad op 26 juli weten dat de vredesbesprekingen alleen hervat konden worden als de uitspraak van het Europese Hof herroepen werd.

VN-RESOLUTIE

Op 29 juli nam de VN-Veiligheidsraad resolutie 939 aan waarin werd aangedrongen op een ,,fundamentele en diepgaande bezinning" op het slepende Cypriotische probleem

In de resolutie werd de VN-secretaris-generaal verzocht om, in overleg met de leden van de Veiligheidsraad en de betrokken partijen. voor eind oktober te komen met een plan voor een allesomvattende regeling. De VN-Veiligheidsraad schaarde zich in de resolutie ook achter de ,,vertrouwenwekkende maatregelen" van de VN-secretaris-generaal (zie ook boven).

RESOLCTIES VAN TURKS-CYPRIOTISCHE ASSEMBLEE

De assemblée van de eenzijdig uitgeroepen Turkse Republiek Noord-Cyprus (TRNC) nam op 28-29 augustus twee omstreden resoluties aan waarin werd besloten om (i) op het gebied van defensie en buitenlandse politiek samen te werken met Turkije: en (ii) om een federale oplossing voor de kwestie Cyprus te verwerpen en in plaats daarvan ,,politieke gelijkheid (met Grieks-Cyprus) en souvereiniteit" te eisen.

Gustave Feissel, de permanente vertegenwoordiger op Cyprus van VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali. meende dat de resoluties .,niet bevorderlijk" waren voor het vredesproces.

De Turkse minister van buitenlandse zaken, Mumtaz Soysal, juichte de resoluties van de assemblée toe. maar benadrukte dat de TRNC onafhankelijk van Turkije zou blijven. De Griekse minister van buitenlandse zaken voor Europese aangelegenheden, Yannos Kranidiotis, beschuldigde de Turkse Cyprioten er echter van ,,eenoneerlijk beleid (te voeren dat was) gericht op een separatistische oplossing".

CYPRIOTISCH-GRIEKSE MILITAIRE OEFENINGEN. TURKSE MILITAIRE OEFENING

Op 9-14 oktober voerden Griekse en (Grieks-)Cypriotische troepen hun eerste gezamenlijke militaire oefening uit krachtens een in juni gesloten akkoord tussen Cyprus en Griekenland, dat voorzag in een ,,gezamenlijke defensiedoctrine". Turkse grondtroepen in Noord-Cyprus hielden tegelijkertijd manoeuvres en Turkse oorlogsvliegtuigen deden inee aan vlootoefeningen.

REEKS ONTMOETINGEN TUSSEN CLERIDES EN DENKTASH

Op aandrang van de VN-secretaris-generaal hadden de Cypriotische president Glafkos Clerides en de president van de TRNC, Rauf Denktash, tussen 18 en 29 oktober vijf informele ontmoetingen om het geblokkeerde vredesproces op gang te brengen.

De berichten over de besprekingen. die werden gehouden in de residentie van Gustave Feissel, de speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal voor Cyprus, meldden echter geen vooruitgang.

De Democratische Partij (DEKO), lid van de regeringscoalitie. veroordeelde de ontmoetingen. onder meer omdat Clerides niet van tevoren met zijn collegae had overlegd. Ook de oppositionele Progressieve Partij van de Werkende Klasse (AKEL) veroordeelde de besprekingen.

Impasse na informele besprekingen

Begin november werd duidelijk dat de vijf informele gesprekken in oktober tussen de presidenten Clerides en Denktash alleen maar hadden geleid tot een verharding van de standpunten over de kwestie Cyprus.

De twee leiders waren er niet in geslaagd het eens te worden over het invoeren van een pak-

Depresident van Cyprus, Glafkos Clerides.

ket vertrouwenwekkende maatregelen dat de VN in juli 1993 had voorgesteld (zie pag. 236/3 e.v.-'94). Clerides beschuldigde de Turks-Cypriotisehe kant ervan dat zij het uitgangspunt om het geschil op te lossen door middel van een uit twee zones en twee genieenschappen bestaande federatie vaarwel had gezegd en nu aparte soevereiniteit voorstond. Denktash vond dat het strevrn van de regering om zich aan te sluiten bij de Europese Unie (EU) tot tweedracht leidde.

Op 7 november besloot de Nationale Raad. een adviesorgaan waarin alle grote (Grieks-Cypriotische) politieke partijen waren vertegenwoordigd, unaniem om de Algemene Vergadering van de VN te vragen een debat aan de kwestie Cyprus te mijden, en om aan te dringen op een internationale conferentie over de kwestie. Van Turks-Cypriotische kant werden beide besluiten bekritiseerd.

De bilaterale betrekkingen raakten verder in het slop nadat Denktash de Grieks-Cyprioten er op 21 november van beschuldigde de elektriciteitsvoorziening te gebruiken als politiek wapen.

Enkele elektriciteitscentrales in het door de regering gecontroleerde gebied leverden stroom aan het hele eiland. Het conflict brak uit toen de elektriciteitsvoorziening werd onderbroken na verscheidene dagen met zware regenval. Denktash beweerde dat de stroomvoorziening aan het Turks-Cypriotische gebied met opzet was afgesneden in deze periode en dreigde ,,deGrieks-Cypriotische elektriciteitscentrales op te blazen".

NIEUWE MINISTER VAN FINANCIËN

Op 7 november trad Faidhros Oikonomides om persoonlijke redenen af als minister van financiën. Oikonomides, die eerder dat jaar een zware hartoperatie had ondergaan, werd opgevolgd door Christodoulos Christodoulou, tot dan toe een hoge ambtenaar op het ministerie van landbouw.

BRITSE SOLDATEN BEKENNEN MOORD

De Cypriotische politie maakte op 14 september bekend dat drie op Cyprus gelegerde Britse soldaten hadden bekend op 13 september de Deense reisleidster Louise Jensen te hebben vermoord. Haar lichaam werd op 15 september gevonden.

Door de moord dreigde de verhouding tussen de Britse soldaten en de Cyprioten, die al gespannen was door het lawaaierige en dronken gedrag van de Britse soldaten, verder te verslechteren. Op 15 september verbood de Britse coinmandant, generaal-majoor Alex Harley, alle 4.000 Britse soldaten op Cyprus in de toeristenplaatsen te komen.

(Vor.ber.pag. 235/1 e.v.-1994)

ESTLAND

RAMP MET VEERBOOT

Op 28 septembe 1994 zonk in de Baltische Zee voor de kust van het Finse eiland Uto de veerboot Estonia die op weg was van de Estlandse hoofdstad Tallinn naar Zweden. Het was de grootste ramp met een veerboot in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog. Slechts i40 van de naar schatting 1.047 passagiers overleefden de ramp. Zeker 900 mensen kwamen oin het leven of werden als vermist opgegeven, onder wie ongeveer 450 Zweden en 350 Esten.

Hoewel de weersomstandigheden slecht waren, verklaarden de autoriteiten dat het onderzoek zich zou richten op een mogelijk defect aan de boegdeur van de Estonia. In de Westerse pers vroeg men zich af of de voornamelijk uit Estlanders bestaande bemanning wel over voldoende ervaring beschikt had, maar daarnaast laaide door de ramp opnieuw de discussie op over de veiligheid van ,,RoRo"-veerboten (roll-on. roll-off) in het algemeen (zie pag. 177/1 e.v.-'87 voor ongeluk met Herald of Free Enterprise die in 1987 voor de kust van België zonk, waarbij 189 mensen verdronken).

MOTIE VAN WANTROUWEN TEGEN PREMIER. VALUTASCHANDAAL

Op 26 september aanvaardde de Riigikogu (parlement) zonder noemenswaardige problemen een motie van wantrouwen tegen Mart Laar, die sinds oktober 1992 premier was. De motie kreeg de steun van 60 van de 101 afgevaardigden in de Riigikogu.

Laar, een hervormer die lid was van de rechtse Vaderland-groep (Isamaa of Pro-Patria), bleef aan totdat president Lennart Meri een opvolger zou aanwijzen.

De motie van wantrouwen volgde op de onthulling op 2 september door de president van de Bank van Estland, Siim Kallas, dat Laar in oktober 1992 in het geheim opdracht had gegeven zo'n 2 mrd Russische roebels te verkopen aan de separatistische Russische republiek Tsjetsjenië, en aldus de afspraak met het IMF had geschonden dat de roebels naar de Russische Centrale Bank zouden gaan.

In een reactie hierop hadden de coalitiepartners van Isamaa, de Boeren-Centrumpartij en de Sociaal-Democratische Partij. op 6 september het aftreden van Laar geëist. De agressieve stijl van leidinggeven van Laar had al eerder aanleiding gegeven tot conflicten in de regeringscoalitie (zie pag. 741/3 e.v.-'94).

President Meri had vervolgens Siim Kallas benoemd als nieuwe premier en deze had voorgesteld een .,regering van deskundigen" te vormen. Op 11 oktobrr had de Riigikogu zich echter tegen Kallas' benoeming gekeerd met 75 tegen 40 stemmen en vijf onthoudingen.

NIEUWE PREMIER

Andres Tarand, de minister van milieu en een vooraanstaand lid van de Estlandse milieubeweging (maar geen lid van een politieke partij):werd op 20 oktober door president Leririart Meri benoemd tot nieuwe premier.

De Riigikogu keurde op 27 oktober Tarands benoeming goed met 63 stemmen tegen één en 15 onthoudingen: 22 parlementsleden waren afwezig. Op 27 oktober zei de nieuwe premier dat hij geen grote beleidsveranderingen wilde doorvoeren vóór de algemene verkiezingen in maart 1995.

KABINETSWIJZIGING. PARLEMENTSVOORZITTER

Op 20 september werd Marju Lauristin als minister van sociale zaken vervangen door Toomas Vilosius.

Op 17 oktober werd Ulo Nugis herkozen als voorzitter van het parlement met 54 van de in totaal 93 stemmen.

PARTIJPOLITIEKE ONTWIKKELINGEN. FUSIE VAN RECHTSE PARTIJEN

Op 10 september gingen de Estlandse Republikeinse Partij en de Conservatieve Partij tijdens een gezamenlijk congres op in de Estlandse Republikeinse Conservatieve Partij, die over twaalf zetels in de Riigikogu beschikte. Karin Jaani werd gekozen tot voorzitter van de nieuwe partij.

Nieuwe Russische partijen

Begin oktober werden er twee partijen opgericht die hun wortels hadden in de omvangrijke etnisch Russische minderheid.

Het congres van de Russische Nationale Unie richtte op 3 oktober de Russische Partij op met Sergej Koeznetsow als voorzitter. Op 8 oktober zag in de Estlandse hoofdstad Tallinn de Verenigde Volkspartij van Estland het licht, met als leider Aleksii Semjonow.

Oppositiepartij opgericht

Tijdens een constituerend congres op 29 oktober werd de Estlandse Boerenvolkspartij opgericht. Haar voorzitter Arnold Ruutel was voorzitter van het Estlandse parlement geweest in de communistische tijd en werd in 1990 het eerste Estlandse staatshoofd na de Sowjet-periode (zie pag. 574/1-'90).

Oprichting Hervormingspartij

Op 13 november werd de Estlandse Hervormingspartij opgericht. Siim Kallas, de president van de Centrale Bank van Estland werd diezelfde dag gekozen tot partijvoorzitter.

Kallas zei dat de nieuwe partii zou aandringen op privatisering. landhervorming en lagere belastingen. Hij voegde eraan toe dat de Hervormingspartij zou streven naar nauwe banden met centrumrechtse partijen waaronder Isamaa (de Vaderlandgroep).

NIEUW KABINET

Op 3 november beëdigde president Lennart Meri het nieuwe kabinet van premier Andres Tarand. Het kabinet bestond uit leden van centrumpartijen, rechtse partijen en sociaal-democraten.

Samenstelling van het kabinet

Premier - Andres Tarand+ (onafh.); buitenlandse zaken. Baltische samenwerking - Juri Luik (Pro Patria-coalitie): justitie - Juri Adams* (NationaleOnafhankelijkspartij); defensie - Enn Tupp (Pro Patria-coalitie); milieu - Vootele Hansen* (Republikeinse Conservatieve Volkspartij): cultuur en onderwijs - Peeter Olesk (Sationale Onafhankelijkheidspartij): verkeer en verbindingen - Andi Meister (Nationale Onafhankelijkheidspartij): economie - Toivo Jurgenson (Pro-Patria-coalitie); landbouw - Aldo Tamm* (Boeren-Centrumpartij); financiën - Andres Lipstok (Liberaal-Democratische Partij): binnenlandse zaken - Kaido Kama* (Republikeinse Conservatieve Volkspartij): sociale zaken - Toomas Vilosius (Liberaal-Democratische Partij).

Ministers zonder portefeuille

Hrrvormingen - mevr. Liia Hanni (Boeren-Centrumpartij):energie - Arvo Niitenberg (onafh.); regionaal beleid - Eiki Nestor* (Sociaal-Democratische Partij); staatssecretaris - Ulo Kaevats".

* Nieuwe benoeming.
+Andere portefeuille.

VERKLARING VAN CVSE-COMMISSARIS OVEK MENSENRECHTEN

Max van der Stoel, de Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden van de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE), verklaarde op 8 september dat de staat Estland de rechten van inwoners van het land niet had geschonden, dit in weerwil van beweringen van afgevaardigden van de Russische minderheid in Estland. Estland beschouwde de verklaring van Van der Stoel als een belangrijke steun in de rug voor de Estlandse wetgeving sinds de onafhankelijkheid, na de onenigheid over de in 1993 aangenomen vreemdelingenwet (zie pag. 740/3 e.v.-'93).

BETREKKINGEN MET RUSLAND

Op 10 oktober zei minister Enn Tupp van defensie dat zich nog 1.000 Russische soldaten illegaal op Estlands grondgebied bevonden, naast de 10.000 gepensioneerde Russische soldaten die er legaal verbleven. Laar, die toen nog premier was, maakte op 18 oktober bekend dat de veiligheidsdienst een zoektocht was begonnen naar illegale vreemdelingen. Hij waarschuwde dat de politie hen het land zou uitzetten als ze gevonden werden. De Russische troepen waren officieel in augustus uit Estland teruggetrokken (zie pag. 739/3 e.v.-'94).

Jeltsin wijst territoriale aanspraken af

Tijdens een bezoek aan een pas gebouwde grenspost bij Koenitsjina Gora aan de Russisch-Estlandse grens zei de Russische president Boris Jeltsin op 23 november dat Estlands aanspraken op aangrenzend gebied in Rusland ,,vergeefse moeite" waren. ,,Wij geven geen centimeter land op, van wie de aanspraak ook komt", aldus Jeltsin.

Het 2.000 vierkante km omstreden gebied had deel uitgemaakt van Estland tijdens de onafhankelijkheid van 1920 tot 1940. maar was in het Sowjet-tijdperk toegewezen aan de Russische Federatie.

VLIEGTUIGKAPING

Een TU-134 passagiersvliegtuig van de Russische maatschappij Aeroflot werd op 24 november gekaapt door twee mannen tijdens een vlucht van de Centraalrussische stad Siktiwkar naar de Russische stad St. Petersburg en gedwongen te landen in de Estlandse hoofdstad Tallinn. De kapers lieten alle passagiers snel vrij en gaven zich over aan de Estlandse politie.

(Vor.ber.pag. 741/3 e.v.-1994)

EUROPESE UNIE

DUITS PLAN VOOR EUROPA VAN VERSCHILLENDE SNELHEDEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 1 september 1994 publiceerden de Duitse Christen-Democraten (CDU-CSU) een discussiestuk getiteld ,,Bespiegelingen over de Europese politiek". Naar veler mening vormde het stuk het begin van een lang debat over de hervorming van de instellingen van de Europese Unie (EU).dat vooruitliep op de intergouvernementele conferentie in 1996 waarop het Verdrag van Maastricht over de Europese Unie geëvalueerd zou worden.

Het document werd gepresenteerd door Wolfgang Schauble. de leider van de CDU/CSU-fractie in de Bondsdag (de Duitse tweede kamer). Minister van buitenlandse zaken Klaus Kinkel (van de Federaal-Democraten) had begin september afstand genomen van het document. In het stuk werden de kwesties aangesneden van het ..verbreden" van de EU door toetreding van de Scandinavische en Middeneuropese landen, en van het ,,verdiepen" door het functioneren van de EU efficiënter en democratischer te maken.

Een cruciaal onderdeel van het discussiestuk was een ,,kern-Europa". bestaande uit de oprichters van de organisatie met uitzondering van Italië (dus de Benelux-staten, Duitsland en Frankrijk).die in een hoger tempo naar integratie zouden streven dan de anderen. In het document werd gesteld dat voortgaan op basis van deze .,variabelegeometrie" ..ons betere kansen biedt om dit proces te voltooien. gezien de verschillende. soms strijdige gezichtspunten" van de lidstaten. en dat ,,wemoeten aanvaarden dat niet ieder lid iedere stap op hetzelfde moment kan zetten". Deze constructie werd beschouwd als een tijdelijke oplossing voor een dringend probleem en als de prijs voor de uitbreiding van de EU met Midden-Europa. Het was een radicaal andere opvatting dan het algemeen aanvaarde standpunt van de Duitse regering. dat alle EU-leden in hetzelfde tempo op een gemeenschappelijk doelmoesten afgaan.

Twee dagen voor het verschijnen van het document had de Franse krant Le Figaro van 30 augustus een interview met de Franse premier Edouard Balladur gepubliceerd. waarin deze pleitte voor een veelgelaagd Europa.

Balladurs drie lagen bestonden uit een binnenste cirkel, die ,.zowel monetair als militair beter gestructureerd" was; de overige (zwakkere) EU-staten; en een buitenste schil van andere Europese staten die betrekkingen met de EU zouden onderhouden op het gebied van veiligheid en economie. Op 7 september distantieerde Balladur zich van de CDU/CSU-voorstellen, omdat daarin - in tegenstelling tot zijn voorstel - bepaalde landen werden uitgesloten van de binnenste cirkel.

Op 2 september liet het **Italiaanse** ministerie van buitenlandse zaken weten de voorstellen van CDU/CSU .,onaanvaardbaar" te vinden. Het **Spaanse** ministerie van buitenlandse zaken zei dat Spanje alles in het werk zou stellen om deel uit te maken van de kerngroep. Ook **Nederland** stond kritisch tegenover de CDU/CSU-voorstellen, hoewel het land zou behoren tot de harde kern.

Op 7 september zei de **Britse** premier John Major dat de ontwikkeling van verschillende lagen of kringen in Europa zou leiden tot een .,gevaarlijke verdeeldheid" en dat Europa meer had aan grotere flexibiliteit zodat elke lidstaat kon besluiten aan welk integratieproject hij wilde deelnemen.

Op 28 september nam het Europese parlement met overweldigende meerderheid een resolutie aan over een ,,Europa van meerdere snelheden".

De resolutie, die werd aangenomen met 342 tegen 37 stemmen en 32 onthoudingen, verwierp ,.een Europa a la carte, waarin iedere lidstaat kan uitmaken aan welk beleid van de Unie hij al of niet meedoet". en stelde dat ,,als een kleine minderheid van staten alle vooruitgang tijdrns de intergouvernementele conferentie van 1996 probeerde te blokkeren. er naar wegen gezocht moest worden om staten. die hun pogingen wilden voortzetten om Europese integratie te bereiken. in staat te stellen zulks te doen".

Ministers van financiën over EMU-maatstaven

Tijdens een vergadering in Brussel op 19 september oordeelden de ministers van financiën en economie van de EU, dat het begrotingstekort van alle EU-lidstaten met uitzondering van Luxemburg en Ierland te hoog was naar de maatstaven voor economische convergentie die in het Verdrag van Maastricht waren gesteld als voorwaarde voor economische en monetaire eenheid (ziepag. 76/2 e.v.-'92).

Tot deze maatstaven behoorden de bepalingen dat het overheidstekort niet meer dan 3 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) mocht bedragen en dat de staatsschuld niet boven 60 procent van het BBP mocht uitkomen Het overheidstekort van Ierland lag onder de 3 p ocent en zijn staatsschuld was sedert 1987 verminderd van 117 procent tot 93 procent van het BBP)

Richtlijn sociaal beleid over ondernemingsraden

Op 22 september maakte Groot-Brittannië voor het eerst gebruik van het ,,opting-out"-voorbehoud ten aanzien van de sociale bepalingen van het Verdrag van Maastricht (zie pag. 76/3-'92). De Britse regering deed niet mee aan een richtlijn over ondernemingsraden, die bedrijven met meer dan 1.000 werknemers, waarvan meer dan 150 in ten minste twee EU-landen, verplichtte ondernemingsraden op te zetten die geraadpleegd moesten worden over beslissingen die het personeel aangingen.

Voorstel over vaderschapsverlof. Veto Groot-Brittannië

Diezelfde dag sprak de Britse minister van werkgelegenheid, Michael Portillo, zijn veto uit over een voorstel van de Commissie om vaders van pasgeboren of geadopteerde kinderen drie maanden onbetaald verlof toe te staan, aangezien dit een ,.ongemeen ontwrichtende en vernietigende" uitwerking zou hebben. Als gevolg daarvan zou de Commissie nieuwe wetgeving opstellen voor de elf andere lidstaten.

Van de twaalf EU-ieden hadden er tien (alle ieden behalve Ierland en Groot-Brittannie) al enige vorm van vaderschapsverlof. In negen landen (niet in België) kende het vaderschapsverlof gunstiger voorwaarden dan in de voorstellenvan de Commissie.

Samenwerking met zuidelijk Afrika

Op 6 september kwamen de ministers van buitenlandse zaken van de EU en vertegenwoordigers van de elf lidstaten van de Southern African Development Community (SADC) voor het eerst bijeen in Berlijn. Zij besloten te streven naar nauwere contacten op het gebied van handel, politiek en economie.

Betrekkingen met Oost- en Midden-Europa

Op initiatief van Duitsland besloten de ministers van buitenlandse zaken van de EU op 4 oktober in Luxemburg een ,,gestructureerde dialoog" aan te gaan met de zes Oost- en Middeneuropese landen (Bulgarije, Hongarije. Polen, Roemenië, Slowakije en Tsjechië) die associatieakkoorden hadden met de EU.

In een witboek zouden maatregelen uiteengezet worden om deze landen te integreren in de interne markt van de EU ter voorbereiding van het lidmaatschap. Polen en Hongarije hadden in april reeds een officiële aanvraag daartoe ingediend (ziepag. 541/2-'94).

Er zouden regelmatig vergaderingen worden belegd met de twaalf EU-leden. de zes Oost- en Middeneuropese landen, en Finland. Noorwegen, Oostenrijk en Zweden. Eind september hadden de ministers van justitie en immigratie elkaar reeds ontmoet in Berlijn. De ministers van milieu kwamen op 5 oktober bijeen en de ministers van buitenlandse zaken op 31 oktober.

Betrekkingen met landen rond de Middellandse Zee

Op 19 oktober maakte commissaris Manuel Marin voorstellen bekend om de steun aan en samenwerking met de landen rond de Middellandse Zee te vergroten. Hij bood aan te komen tot ,,zoiets als de Europese Economische Ruimte" (EER, zie pag. 319/1 e.v.-'94).

Een eventueel EC-lidmaatschap was niet aan de orde (behalve voor Cyprus. Malta en Turkije, wat werd beschouwd als onderdeel van de ,,volgendefase" van de uitbreiding van de EU. zie ook pag. 543/3 -'94). De hulp aan alle Middellandse-Zeelanden die geen lid waren van de EG (met uitzondering van Albanië. dat viel onder het PHARE-hulpprogramma aan Oost-Europa en voormalig Joego-Slavië) zou worden verhoogd naar ECU 5.5 mrd voor de periode 1995-'99 (tegen ECU 7 mrd voor Oost- en Midden-Europa). (ECU 1 = $1.28325 op 21 oktober 1994).

Samenwerkingsakkoord met Zuid-Afrika

Op 10 oktober tekenden sir Leon Brittan en de Zuidafrikaanse vice-president Thabo Mbeki in de Zuidafrikaanse hoofdstad Pretoria een samenwerkingsakkoord. dat de wettelijke basis legde voor de uitbreiding van de banden tussen de EU en Zuid-Afrika en leningen vrijgaf van ECU 30G mln die de Europese Investeringsbank (EIB) reeds aan Zuid-Afrika had toegekend.

Zuid-Afrika was in september toegelaten tot het Algemene Preferentiestelsel. (Het Algemene Preferentiestelsel was in 1971 ingevoerd en bood ontwikkelingslanden de mogelijkheid produkten te importeren tegen aanzienlijk lagere, of zelfs helemaal geen invoerrechten (zie pag. 33911-'72). Het was echter niet duidelijk of Zuid-Afrika zou toetreden tot de Conventie van Lomé of wilde onderhandelen over een apart akkoord. De Conventie van Lomé gaf landen in Afrika. het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACP) preferentiele toegang tot EU-markten.

Begrotingsakkoord

Op 21 oktober keurden de ministers van financiën van de EU de verhoging van de begroting van 1995 goed. Het plafond van de bijdragen van de lidstaten zou verhoogd worden van 1,2 tot 1,21 procent van het bruto nationaal produkt (BNP). Dit was conform het akkoord uit december 1992 om de financiering in 1999 1,27 procent te laten bedragen (ziepag. 236/1-'93).

Italië weigerde de verhoging goed te keuren wanneer de boete die het land moest betalen voor de overproduktie van melk, niet werd verlaagd. Spanje cn Griekenland moesten ook dergelijke boetes betalen. Aanvankelijk besloot de Commissie dat het totaalvan de boetes verlaagd zou worden van ECU 4,3mrd tot ECU 2.1 mrd. Groot-Brittannië dreigde echter tegen dit compromis in beroep te gaan bij het Europese Hof van Justitie: en Spanje zei dat het de komende uitbreiding van de EU niet zou ratificeren tenzij de financieringsverhoging doorging (Spanje zou aanzienlijk profiteren van de verhoging). Uiteindelijk kwamen de ministers uit op een totale boete van ECU 3.2 mrd, waarvan Italië ECU 1.9 mrdmoest betalen.

Uitspraak Europese Hof over bananenimport

Op 5 oktober oordeelde het Europese Hof van Justitie dat een protocol uit

1956 waardoor Duitsland belastingvrij „dollarbananen" uit Latijns-Amerika mocht importeren (terwijl op deze bananen in andere EU-lidstaten een invoerbelasting van 20 procent rustte), strijdig was met de nieuwe importregels die sedert 1 juli 1993 van kracht waren (zie pag. 12/1/2-'94).

Duitsers aten gemiddeld meer bananen dan andere EU-burgers en de prijs van bananen in Duitsland zou sedert medio 1993 met 63 procent zijn gestegen. (Zie pag. 323/1/2-'94 voor compromis in maart 1994 met Latijns-Amerikaanse bananenproducenten; zie pag. 589/3-'94 voor Duitse dreiging de ondertekening van het GATT-akkoord te traineren.)

Herstructureringsplan voor staalindustrie mislukt

Op een vergadering op 8 november keurde de Raad van Ministers (van industrie) van de Europese Unie (EU) het besluit van de Commissie goed om het herstructureringsplan voor de staalindustrie in de EU te laten varen; met dit plan had de produktiecapaciteit van de staalbedrijven uit de overheidssector en de particuliere sector verminderd moeten worden. Het opgeven van het plan betekende dat de driemaandelijkse richtlijnen over het produktieniveau die door de Commissie en de industrie werden gehanteerd, werden opgeheven, maar de sociale maatregelen om de gevolgen van ontslagen als gevolg van bedrijfssluitingen te verzachten, zouden worden gehandhaafd.

Hoewel de Commissie in december 1993 een akkoord had bereikt met de staalproducenten uit de overheidssector over een capaciteitsvermindering van 5,301 mln ton, was deze vermindering afhankelijk van de vraag of de particuliere sector erin slaagde de produktie terug te dringen met 25 mln ton (zie pag. 539/2-'93 en 13/3-'94). De doelstelling van de particuliere sector was op 23 maart verlaagd tot 19 mln ton (of 15 procent van de capaciteit), maar op 8 november (dat na verlenging als uiterste datum was aangehouden) was niet meer bereikt dan een vermindering van 16 mln ton.

Op de vergadering van 8 november werden de ministers het niet eens over het voorstel DM 910 mln ($ 601 mln) overheidssubsidie te geven ten behoeve van een privatiseringsplan voor het voormalige Oostduitse staalconcern EKO Stahl in Eisenhuttenstadt, dat verkocht zou worden aan de Belgische firma Cockerill-Sambre SA. Hoewel Groot-Brittannië en Ierland hun bezwaren uiteindelijk lieten varen, eiste de nieuwe minister van industrie van Frankrijk, José Rossi, dat in ruil voor zijn goedkeuring hulp zou worden geboden aan een Franse scheepswerf in Saint-Nazaire.

Rapport Rekenkamer over fraude

In zijn jaarlijkse rapport over fraude, dat op 15 november verscheen, stelde de Rekenkamer hardnekkige fraudegevallen aan de kaak die zich in 1993 hadden voorgedaan in het gemeenschappelijke landbouwbeleid, het wanbeheer van de sociale fondsen van de EL!. van de hulp aan Oost-Europa en van regionale hulp (zie pag. 16/3-'94 voor rapport over 1992 dat in november 1993 verscheen!.

Het rapport ging onder meer in op (i) de produktietoename van wijn met 20 procent sedert 1989 ondanks betalingen van ECU 1.2 mrd om wijngaarden uit produktie te nemen; (ii) het feit dat het Europees Parlement er niet in was geslaagd om een openbare en vrije aanbesteding voor de bouw van zijn nieuwe onderkomen in Brussel tot stand te brengen: en (iii) het feit dat EU-subsidies om de melk- en wijnproduktie te verminderen werden geneutraliseerd doordat vanuit de politiek werd aangemoedigd de produktie te verhogen.

Uitspraak EHJ over GATT-akkoord

Op 15 november deed het Europese Hof van Justitie (EHJ) een uitspraak over de respectieve competenties van de EU en de lidstaten met betrekking tot de in april getekende Slotakte van de Uruguay-ronde van de Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel (GATT) (zie pag. 588/3 e.v.-'94).

Het Hof vond dat hoewel de Commissie exclusieve bevoegdheid had aangaande de handel in goederen en grensoverschrijdende diensten als telecommunicatie. audiovisuele en financiële diensten krachtens Artikel 113 van het Verdrag van Rome uit 1957. het deze bevoegdheid deelde met lidstaten wanneer het ging om andere diensten waarbij het verkeer van personen en vestiging binnen de EU betrokken waren en met betrekking tot intellectueel eigendom. Naar verwachting zouden alle twaalf EU-lidstaten en de EU zelf de ratificatie van het akkoord van de Uruguay-ronde vóór het einde van het jaar kunnen voltooien (Duitsland, Griekenland en Groot-Brittannië hadden dat reeds gedaan).

PORTEFEUILLES NIEUWE COMMISSARISSEN

Op 29-30 oktober hield Jacques Santer, de premier van Luxemburg en de man die tijdens de buitengewone vergadering van de Europese Raad op 15 juli was aangewezen als opvolger van Jacques Delors (zie pag. 742/3-'94), een bijeenkomst in kasteel Senningen in Luxemburg om de portefeuilles te verdelen van de uitgebreide Commissie. die in januari 1995 voor een periode van vijf jaar zou aantreden.

Sir Leon Brittan, de scheidende Commissaris voor externe economische zaken en handel, verzette zich krachtig tegen de herverdeling van deze verantwoordelijkheden langs regionale lijnen en met name tegen het verdwijnen van Oost- en Midden-Europa uit zijn portefeuille. Uiteindelijk trok hij zijn dreiging om af te treden in.

De samenstelling van de Commissie moest nog goedgekeurd worden door het Europees Parle-

De nieuwe voorzitter van de Europese Commissie poseert op 29 oktober bij kasteel Senningen in Luxemburg met de nieuwe Commissarissen. V.l.n.r. Erkki Liikanen, Yves-Thibault de Silguy, Joao de Deus Pinheiro (voor). Padraig Flynn, Marcelino Oreja (voor). Franz Fischler, Ritt Bjerregaard. Mario Monti, Edith Cresson. Manuel Marin, Thorvald Stoltenberg. Jacques Santer, Monika Wulf-Mathies, Christos Papoutsis, Karel Van Miert, Emma Bonino, Sir Leon Brittan, Neil Kinnock. Anita Gradin, Martin Bangemann en Hans van den Broek.

Verdeling portefeuilles van de Commissarissen van de Europese Commissie

Jacques Santer (Luxemburg, christen-democraat), voorzitter secretariaat-generaai. gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (met Van den Broek), monetaire aangelegenheden (met De Silguy).institutionele raken en intergouvernementele conferentie (met Oreja);
***Manuel Marín** (Spanje. socialist), buitenlandse betrekkingen met zuiclelijke mediterrane landen. Midden- en Nabije Oosten. Latijns-Amerika en Azië (m.u.v. Japan. China. Zuid-Korea, Hongkong, Macao. Taiwan.):
***Martin Bangemann** (Duitsland.liberaal), industrie. informatietechnologie en telecommunicatie:
"Sir Leon Brittan (Groot-Brittannië, conservatief), buitenlandse betrekkingen met Noord-Amerika. Australië. Nieuw-Zeeland. Japan, China. Zuid-Korea, Hongkong, Macao. Taiwan, handelsbeleid, betrekkingen met de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)en de Wereldhandelsorganisatie (WTO):
***Karel Van Miert** (België, Vlaams socialist),mededingingsbeleid:
***Hans van den Broek** (Nederland, christen-democraat). buitenlandse betrekkingen met landen in Midden- en Oost-Europa en Gemenebest van Onafhankelijke Staten. Turkije, Cyprus, Malta en andere Europese landen. gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid (met de voorzitter). buitenlandse dienst:
***João de Deus Pinheiro** (Portugal. liberaal), buitenlandse betrekkingen met de landen van Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan (ACP). Indische Oceaan. Zuid-Afrika, Conventie van Lomé;
***Padraig Flynn** (Ierland. Fianna Fail), sociale zaken en werkgelegenheid. betrekkingen met het Economisch en Sociaal Comité (Ecosoc):
***Marcelino Oreja** (Spanje. christen-democraat). betrekkingen met het Europees Parlement. betrekkingen met de lidstaten op het gebied van cloorzichtigheid, communicatie en voorlichting. cultuur en audiovisuele zaken, publikatiebureau. institutionele zaken en voorbereiding intergouvernementele conferentie van 1996 (met de voorzitter);
mevr. Edith Cresson (Frankrijk, socialist). wetenschap, onderzoek en ontwikkeling. Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek. menselijke hulpbronnen. onderwijs, opleiding en jongeren;
mevr. Ritt Bjerregaard (Denemarken, socialist).inilieuzaken. nucleaire veiligheid;
mevr. Monika Wulf-Mathies (Duitsland. sociaal-democraat). regionaal beleid, betrekkingen met het Comité van de Regio's, het Cohesiefonds (met Kinnock en Bjerregaard):
Neil Kinnock (Groot-Brittaimië,Labour). vervoer (met Transeuropese netwerken);
Mario Monti (Italie, onafhankelijk liberaal). interne markt. financiele diensten, douane en indirecte belastingen. directe belastingen;
mevr. Emma Bonino (Italië, Radicale Partij), consumentenbeleid. Bureau voor Humanitaire Hulp;
Yves-Thibault de Silguy (Frankrijk, rechts), economische en financiële zaken, monetaire zaken (met de voorzitter).krediet en investeringen. Bureau voor de Statistiek;
Christos Papoutsis (Griekenland, socialist),energie en ooorzieningsagentschap Euratom, ondernemingsbcleid. midden- en kleinbedrijf, toerisme:
Thorvald Stoltenberg (Noorwegen, Arbeiderspartij).visserijbeleid:
mevr. Anita Gradin (Zweden, socialist), vraagstukken in verband met immigratie en binnenlandse en justitiële aangelegenheden. betrekkingen met de ombuclsman (ingesteld doo het Verdrag van Maastricht over de Europese Unie),financiële controle, fraudebestrijding:
Franz Fischler (Oostenrijk,conservatief),landbouw en plattelandsont~vikkeling:
Erkki Liikanen (Finland. socialist).begroting, personeelsbeleid en algemeen beheer. vertaling en informatica.

* Maakte deel uit van scheidende Commissie.

ment. De benoeming van Finse, Noorse, Oostenrijkse en Zweedse Commissarissen was afhankelijk van de officiële toetreding van deze landen tot de Europese Unie (EU). (Zie pag. 237/3-'93; 540/2-'93; 12/2-'94 voor benoeming laatste Commissie in januari 1993; zie pag. 542/1-'94 voor vervanging Commissaris in april 1994.)

VOORTGANG UITBREIDING. RATIFICATIE VAN TOETREDINGSVERDRAG IN FINLAND EN OOSTENRIJK. REFERENDUM AALAND-EILANDEN

Op 11 november keurde de Oostenrijkse Nationalrat (tweede kamer) de voorwaarden goed voor Oostenrijks toetreding tot de EU, zoals deze waren overeengekomen in maart 1994 en in juni per referendum waren goedgekeurd (zie pag. 322/1 en 628/2-'94).

Er w-aren 141 stemmen vóór (waaronderdie van de regerende SPÖ en ÖVP en het oppositionele Liberale Forum) en 40 tegen. Na de goedkeuring door de Bondsraad (eerste kamer) een week later: werd het uitbreidingsverdrag op 22 nooembergetekend door president Thomas Klestil.

Op 18 november keurde het Finse Eduskunta (het uit een kamer bestaande parlement) de toetredingsvoorwaarden voor Finland goed zoals overeengekomen in het akkoord van maart 1994 en zoals goedgekeurd per referendum in oktober (zie pag. 322/1-'94).

De uitslag van de stemming was ruim boven de vereiste tweederde meerderheid: 152 afgevaardigden stemden vóór en 45 tegen (de Finse Christelijke Unie, SKL, de Finse Boerenpartij, SMP, de voormalige communistische Linkse Alliantie, VL, enkele Groenen. een sociaal-democraat van de SSDP en enkele leden van de Centrumpartij. KESK. die verdeeld was over het lidniaatschap)

De stemming in het Finse parlement werd door vei-tragingstactieken van afgel-aardigden die tegen het lidmaatschap gekant waren, uitgesteld tot na het referendum in Zweden op 13 november. De Zweedse kiezers stemden voor toetreding. terwijl de Noorse bevolking zich op 27-28 november in een referendum uitsprak tegen toetreding Naar verwachting stond niets de toetreding van Finland. Oostenrijk en Zweden op 1 januari 1995 in dc u-cg wanneer de ratificatie was voltooid in alle EU-lidstaten en in Zweden.

De bewoners van de Aaland-eilanden spraken zich in een referendum op 20 november uit voor toetreding tot de EU. De in de Baltische Zee gelegen eilandjes vallen onder de Finse soevereiniteit, maar genieten politieke autonomie. Van de 18.000 bewoners was 49 procent naar de stembus gekomen; van hen koos 73,7 procent voor aansluiting bij de EU. Naar verwachting zou de Lagting (parlement) begin december de uitslag van het referendum bevestigen en het toetredingsverdrag ratificeren.

TOP IN ESSEN

Op 9-10 december kwam de Europese Raad van de EU bijeen in Essen (Duitsland) voor een topontmoeting die door de *Financial* Times van 12 december ,.solide en harmonieus" werd genoemd.

De top werd bijgewoond door staatshoofden en regeringsleiders van de 12 lidstaten van de EU, door Jacques Delors. de vertrekkende voorzitter van de Europese Commissie. en voor het eerst ook door de regeringsleiders van Finland, Oostenrijk en Zweden. de landen die op 1 januari 1995 lid zouden worden van de EU. Bovendien waren de zes Oosteuropese landen waarmee de EU een associatieverdrag had gesloten (Bulgarije, Hongarije. Polen. Roemenië, Slowakije en Tsjechie), aanwezig op de slotzitting van de top.

In de conclusies van het voorzitterschap werden vier prioriteiten genoemd: (i) verbetering van de concurrentiepositie en het scheppen van werk; (ii)de voorbereiding op de toelating van de geassocieerde landen in Midden- en Oost-Europa en de ontwikkeling van een speciale verstandhouding met de overige buren van de EU. met name de landen rond de Middellandse Zee; (iii) terbeschikkingstelling van de noodzakelijke juridische en operationele middelen voor de samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken, vooral door het sluiten van de Europol-overeenkomst onder het Franse voorzitterschap (in de eerste helft van 1995) en (iv)versterking van de democratische legitimiteit van de Unie en consequente inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel.

Op economisch gebied waren alle EU-leiders het eens over de oprichting van een topgroep van industriëlen die zou moeten adviseren over het concurrentieverinogen van de Europese economie. Toch bleef verbetering van de werkgelegenheidssituatie .,de eerste prioriteit". Hoewel ,.het huidige economische herstel zal helpen deze taken te volbrengen" waren ,,meer inspanningen (nodig) om de structurele problemen op te lossen", waaronder ,,bevordering van de investeringen in beroepsopleidingen", ,.beperking van de indirecte arbeidskosten". ,.verbetering van de effectiviteit van het arbeidsmarktbeleid" en ,,verbetering van de maatregelen ten behoeve van groepen die in bijzondere mate door de werkloosheid getroffen worden".

Wat de **economische en monetaire unie** (EMU) en de richtlijnen met betrekking tot het economisch beleid betreft. was het ,,stabiliserende effect" van het ingaan van de tweede fase van de EMU. een jaar geleden..,reeds evident"

Met betrekking tot **Transeuropese netwerken** op de gebieden van vervoer. energie en milieu, bevestigden de leiders ..dat de 11 projecten waartoe op Korfoe was beslotenen de drie nieuwe (weg- en rail-)projecten die betrekking hebben op de Noordse lidstaten en Ierland al van start zijn gegaan of binnenkort kunnen worden gestart"

Ten aanzien van het **visserijbeleid** werd de Raad dringend verzocht voor het einde van het jaar gemeenschappelijke maatregelen voor alle vissersvaartuigen van de Gemeenschap te treffen en daarbii de voorwaarden vast te leggen voor de toegang tot de zones en bestanden waarvoor - krachtens de Akte van Toetreding van Spanje en Portugal - bijzondere bepalingen golden.

Over **Noord-Ierland** merkten de EU-leiders op dat zij .,de recente historische ontwikkelingen toejuichen" en .,overeenstemming hebben bereikt over het toekennen van ECC 300 mln ($ 360 mln) extra steun" (zie ook pag. 103/3 e.v.-'95).

De Europese Raad bevestigde .,het grote belang van het subsidiariteitsbeginsel" en benadrukte .,dat de administratieve uitvoering van het Gemeenschapsrecht in principe bleef voorbehouden aan de lidstaten, zonder aantasting van de bevoegdheden van de Commissie op het gebied van toezicht en controle".

Externe betrekkingen van de Europese Unie. ,.Geassocieerde staten in Midden- en Oost-Europa kunnen lid worden van de Europese Unie indien zij dat wensen en zodra zij in staat zijn om aan de daaraan verbonden voorwaarden te voldoen". Onder het Franse voorzitterschap zouden ook .,Europa-overeenkomsten" moeten worden afgesloten met de Baltische staten en Slovenië, zodat deze landen konden ,,worden betrokken bij de toenaderingsstrategie". De Europese Raad sprak opnieuw de ,,bereidheid" van de EU uit ,,om de Middellandse-Zeelanden te steunen (...) (en) een partnerschap Europa/Middellandse-Zeegebied tot stand te brengen".

Daarna volgden uitspraken over de toestand in voormalig Joego-Slavië (waarmee de EU-leiders zich distantieerden van de mogelijke terugtrekking van UNPROFOR-troepen uit Bosnië): over de mensenrechtensituatie in Turkije (de EU-ministersstelden de ondertekening van een akkoord over een douane-unie op 19 december uit omdat deze kwestie zorgen baarde en vanwege Griekse tegenstand); over de vergadering van de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa op 5-6 december in Boedapest). over Azië; over Latijns-Amerika; over Afrika; over het verdrag tegen de verspreiding van kernwapens; over de smokkel van nucleair materiaal; over de Wereldtop voor sociale ontwikkeling, die van 6-12 maart 1995 in Kopenhagen zou worden gehouden, en over de conferentie in Berlijn over het raamverdrag inzake klimaatsverandering, die eveneens voor maart 1995 op het programma stond.

Samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken. Er was vooruitgang geboekt inet ,.de harmonisatie van het formele asielrecht (...) en met de harmonisatie van het visumbeleid". De Raad werd verzocht het werk aan de verordeningen inzake .,de lijst van visumplichtige derde landen en het uniform visummodel" zo mogelijk vóór de volgende Europese Raad af te sluiten. Men betreurde het dat ministers er niet in geslaagd waren de oprichting van Europol af te ronden voor oktober 1994 (zie pag. 319/3-'94).

Europa en zijn burgers. De Europese Raad verheugt zich over ,.de politieke overeenstemming over de modaliteiten van het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen". (Een richtlijn die deze regelingen invoerde, werd officieel goedgekeurd door de EU-ministers van buitenlandse zaken op 19 december. Bij wijze van uitzondering moesten in bepaalde Nederlandstalige gebieden rond Brussel waar niet-Belgische EU-inwoners meer dan 20 procent van de bevolking uitmaakten, de kiesgerechtigden meer dan zes jaar ingezeten zijn; deze concessie was toegestaan omdat Vlamingen vreesden dat het stemrecht voor niet-Belgische Europeanen zou leiden tot meer steun voor Fransprekende politici.)

Verder waren er verklaringen over de bewegingsvrijheid in Europa, waarin de overeenstemming werd toegejuicht om de ,.controle op personen aan de binnengrenzen van de Schengen-staten" af te schaffen (een akkoord dat op 22 december werd gesloten, noemde 26 maart 1995 als de datum waarop de grenscontroles tussen België, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland. Portugal en Spanje zouden worden opgeheven); over de bevordering van verdraagzaamheid en wederzijds begrip, en over de scheepsramp met de Estonia (zie onder ESTLA D) en natuurrampen.

(Vor.ber. pag. 742/3 e.v.-1994)

GEORGIË

SJEWARDNADZE DREIGT MET AFTREDEN. SOEVEREINITEITSVERKLARING ABCHAZIË. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 27 september 1994 dreigde Edoeard Sjewardnadze af te treden als voorzitter van de Georgische Opperste Sowjet en staatshoofd na aanhoudende kritiek van de oppositie op zijn leiderschap. Desalniettemin verwierp de Opperste Sowjet op 28 september met 32 stemmen voor en 127 tegen een motie van wantrouwen tegen Sjewardnadze.

Scherpe **prijsstijgingen**

Op 13 september maakte vice-premier Temoer Basilia bekend dat de door de staat gecontroleerde prijzen van brood, openbaar vervoer, gas en elektriciteit spectaculair verhoogd zouden worden in het kader van het prijsliberaliseringsbeleid van de regering. Vanaf 15 september zou brood 200.000 coupons kosten in plaats van 700. Basilia maakte ook ,,een gelijktijdige verhoging van lonen, pensioenen, beurzen en uitkeringen " bekend.

Voormalige directeur Nationale Bank pleegt zelfmoord

Op 9 september benam Demoer Dwalisjwili, voormalig directeur van de Georgische Nationale Bank, zich het leven in de gebouwen van het Georgische ministerie van binnenlandse zaken. Hij had daar moeten getuigen voor een commissie die een onderzoek instelde naar corruptie.

Massale arrestatie van voormalige politieagenten

Op 15 oktober maakte minister van binnenlandse zaken Sjota Kwiraja bekend dat ,,tientallen" voormalige politieagenten waren opgepakt als onderdeel van een grootschalige operatie tegen de georganiseerde misdaad in Georgië. Kwiraja onthulde dat het ministerie van binnenlandse zaken door de veroordeling van een groot aantal ,,misdadige" functionarissen gedwongen was geweest een nieuwe strafinrichting te bouwen.

Voedsel wordt gerantsoeneerd

Op 22 oktober maakte de Georgische vice-premier Irakli Menagharisjwili bekend dat voedingsmiddelen zouden worden gerantsoeneerd; in eerste instantie gold de rantsoenering alleen voor boter en plantaardige olie.

Energiecrisis

Georgië werd geconfronteerd met een groeiende energiecrisis toen de gasleveringen uit Toerkmenistan (door middel van een pijpleiding via Oezbekistan) op 11 november werden stopgezet.

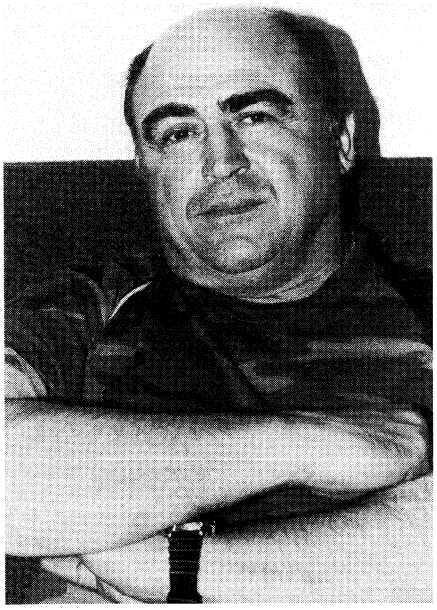

De voormalige minister van defensie. Tengis Kitowani

Hoewel aanvankelijk werd bericht dat de stopzetting te wijten was aan beschadigingen aan de pijpleiding, werd op 23 november gemeld dat Oezbekistan de gasleveringen had gestopt omdat het een hoger tarief wilde bedingen voor het passeren van het gas over Oezbeeks grondgebied.

De elektriciteitslevering aan huishoudens werd op 9 november beperkt tot acht uur per dag en op 23 november tot vier uur.

Op 18 november was een elektriciteitscentrale nabij Tbilisi uitgevallen. waardoor stad en omgeving tot 20 november zo goed als zonder stroom zaten cn een groot deel van het openbare leven in Georgië stil kwam te liggen

Vanaf 16 november kreeg Georgië elektriciteit geleverd van Turkije, en op 20 november zegde de Iraanse president Hashemi Rafsanjani toe het land gas te zullen leveren.

De gaslevering vanuit Toerkmenistan werd op 5 december hervat. Georgië bleef echter gebukt gaan onder ernstige energietekorten.

Optreden tegen ongeregelde troepen

Op 12 november voerden eenheden van het Georgische leger. het ministerie van binnenlandse zaken en de veiligheidsdienst een gemeenschappelijke operatie uit tegen een 200 man sterke gewapende eenheid in de buurt van Tbilisi. Op 13 november berichtte het Russische radiostation *Majak* dat de eenheid ,,geneutraliseerd" was. Voormalig minister van defensie Tengiz Kitowani ontkende op 13 november dat de eenheid onder zijn bevel had gestaan

Partijleider ontslagen

Kartlos Garibasjwili werd op 1 november ontslagen als voorzitter van de oppositionele Democratische Partij van Georgië. nadat hij er door partijleden van beschuldigd was de regering van premier Otar Patsatsia te steunen.

Moord op oppositieleider

Op 3 december werd in Tbilisi Giorgi Tsjantoeria, voorzitter van de oppositionele Nationale Democratische Partij; in zijn auto doodgeschoten.

Tsjantoeria's chauffeur kwam bij de aanslag eveneens om het leven. en zijn vrouw- Irina Sarisjwili, lid van de Opperste Sowjet (het parlement) en voormalig vice-premier, raakte zwaar gewond.

Edoeard Sjewardnadze noemde Tsjantoeria op 3 december .,een vriend" en veroordeelde de moord als ..een daad van terrorisme". Op 12 december werd Mamoeka Giorgadze benoemd tot waarnemend voorzitter van de Nationale Democratische Partij.

De persdienst van de partij beschuldigde op 3 december ,,Russische imperialistische krachten" en de georganiseerde misdaad van de moord op Tsjantoeria.

Beschuldigingen aan adres van ministers van defensie en veiligheid

In een brief aan Sjewardnadze had Tsjantoeria op 20 november de ministers van defensie en van de veiligheidsdienst, respectievelijk luitenant-generaal Wardiko Nadibaidze en Igor Giorgadze, beschuldigd van collaboratie met Rusland

Nadibaidzes weigering om voor de Opperste Sowjet te verschijnen leidde op 23 december tot rebellie onder afgevaardigden van de Nationale Democratische Partij, waarop de parlementsvoorzitter. Wachtang Gogoeadze later die dag besloot af te treden Hij zei dat hij het parlement niet langer in de hand kon houden

IMF-lening

Het IMF keurde op 16 december zijn eerste lening aan Georgië goed, een opname van SDRs 27,75 mln (circa $ 40 mln) krachtens de systematische transformatiefaciliteit (met een volledig quotum voor Georgië van SDRs 111 mln). De lening diende ter ondersteuning van het macro-economische stabiliseringsprogramma en de stelselmatige hervormingen van de regering.

Overleg Sjewardnadze en Jeltsin over Abchazië

Op 19 september had Sjewardnadze een ontmoeting met de Russische president Boris Jeltsin in de Russische badplaats Sotsji, waar zij spraken over de situatie in de separatistische regio Abchazië.

De Russische minister van defensie, generaal Pawel Gratsjow, maakte die dag bekend dat Jeltsin en Sjewardnadze hadden besloten dat (i) de resterende Georgische eenheden in het gebied van de Kodori-kloof in Abchazië snel teruggetrokken zouden worden; (ii) groepen ongeregelde strijders in de frontgebieden. die

De Russische president Boris Jeltsin (r.)ontving op 19 september 1994 in zijn zomerverblijf in Sotsji de Abchazische leider Wladislaw Ardzinba (1.).Naast Ardzinba de Russische minister van defensie. Pawel Gratsjow.

naar verluidt burgers terroriseerden, ontwapend zouden worden: (iii) op 1 oktober begonnen zou worden met de terugkeer van Georgische vluchtelingen die in 1993 uit Abchazië verdreven waren.

Russische soldaten gedood. Beschuldigingen over terreur

Op 9 september werden twee Russische soldaten doodgeschoten in het Gali-gebied in Abchazië. De Russen maakten deel uit van de 3.000 man sterke vredesmacht in Georgië. Volgens schattingen waren nog eens 3.000 Russische soldaten eveneens gelegerd in Georgië.

De voorzitter van de Overheidscommissie voor Mensenrechten en Etnische Betrekkingen, Sandro Kawsadze. maakte op 12 september bekend dat hij een commissie zou sturen naar het Gali-gebied om een onderzoek in te stellen naar beschuldigingen van wreedheden van Russische soldaten tegen de plaatselijke bevolking.

Troepen teruggetrokken van Abchazisch grondgebied

Op 4-11 oktober voerden leden van de Russische vredesmacht een operatie uit om het gebied rond de Kodori-kloof in de eenzijdig uitgeroepen republiek Abchazië te ontdoen van alle resterende Georgische regeringstroepen en militair materieel. Het gebied was het toneel geweest van sporadische gevechten tussen Abchazische rebellen en regeringstroepen sedert de wapenstilstand van april (zie pag. 455/2-'94).

Rewaz Kordzaja, een medewerker van Edoeard Sjewardnadze. hield echter op 3 oktober vol dat de Gcorgischc lcgcrccnheden al in augustus waren teruggetrokken en dat de enige gewapende groepen die zich nog in het gebied ophielden, Georgische burgers waren die wapens hadden om zichzelf te verdedigen. Kordzaja zei dat de operatie een poging was om de resterende Georgische burgers van de berg te verdrijven De commandant van de Russische vredesmacht, generaal-majoor Wasili Jakoesjew, verzekerde de Georgiers dat ook al waren de regeringstroepen verdwenen, de locale milities in het gebied bewapend mochten blijven totdat dc laatstc Abchazische opstandelingeneenheden waren teruggetrokken.

Op 11 oktober maakte Jakoesjew bekend dat alle Georgische regeringssoldaten het gebied hadden verlaten.

Abchazië verklaart zich soeverein

Op 26 noveinber nam de Opperste Sowjet (parlement) van de eenzijdig uitgeroepen Republiek Abchazië een nieuwe grondwet aan, waarmee Abchazië een soevereine staat werd met aan het hoofd een president met veel bevoegdheden.

Krachtens de nieuwe grondwet werd de Opperste Sowjet omgezet in de Nationale Assemblée en moesten er in 1995 algemene verkiezingen gehouden worden. Sokrat Jinjolia werd gekozen tot voorzitter van de Nationale Assemblée.

Wladislaw Ardzinba. de voormalige voorzitter van de Opperste Sowjet, werd op 26 november door de Nationale Assemblée gekozen tot de eerste president aan Abchazië met volledig uitvoerend gezag. Begin 1995 zou een regering gevormd worden.

Op 28 november wees het Georgische staatshoofd, Edoeard Sjewardnadze, de nieuwe Abchazische grondwet af; hij wees erop dat niet-Abchazische afgevaardigden, die een meerderheid van de bevolking van Abchazië vertegenwoordigden, niet bij de stemming over de grondwet aanwezig waren geweest.

VN-Veiligheidsraad over Abchazische soevereiniteitsverklaring

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties sprak op 2 december zijn diepe bezorgdheid uit over de soevereiniteitsverklaring die op 26 november in het Separatistische Abchazië was afgelegd, en concludeerde dat deze in strijd was met het Abchazische streven naar een alomvattende politieke oplossing voor het conflict.

(Vor.ber.pag. 745/2 e.v.-1994)

GOS

ECONOMISCHE AKKOORDEN

Op 9 september 1994 werden de premiers van 10 van de 12 lidstaten van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) het in Moskou eens over maatregelen ter versterking van de economische banden.

Zij besloten tot de instelling van (i) een betalingsunie om de afwikkeling van rekeningen te bespoedigen; (ii) een gemeenschappelijke economische commissie die de economische verdragen van de GOS-leden ten uitvoer moest brengen. De Russische vice-premier Aleksandr Sjochin vergeleek de comissie met de Europese Commissie.

De premiers van Azerbajdzjan en Toerkmenistan ondertekenden het akkoord niet. Zij waren bezorgd dat de soevereiniteit van hun landen aan kracht zou inboeten.

OEKRAINE GEASSOCIEERD LID VAN ECONOMISCHE UNIE

Tijdens een topontmoeting van staatshoofden van het GOS op 15 april 1994 in Moskou werd Oekraïne formeel toegelaten als ,,geassocieerd" lid van de economische unie van het GOS, die in september 1993 was opgericht (zie pag. 171/3-'94).

(Vor.ber.pag. 171/1 e.v.-1994)

LETLAND

LETLANDS WEG VORMT NIEUWE REGERING

Op 15 september 1994 keurde de Saeima (het uit een kamer bestaande parlement) de benoeming goed van een nieuwe regering onder leiding van Maris Gailis van Letlands Weg (LC, voorheen de Letse Weg genoemd), die de regering van premier Valdis Birkavs (eveneens LC) opvolgde. 49 afgevaardigden gaven hun steun aan de regering-Gailis, 33 stemden tegen en er waren zeven onthoudingen.

President Guntis Ulmanis had in juli Andrejs Krastins, de leider van de rechtse Letse Nationale Conservatieve Partij (LNNK). uitgenodigd om een regering te vormen (zie pag. 747/3 e.v.-'94). Diens voorstel voor een kabinet werd echter op 18 augustus verworpen door de Saeima. Op 20 augustus gaf Ulmanis de LC de opdracht een nieuwe regering te vormen. LC had de regering gedomineerd sedert de verkiezingenvanjuni 1993.

Negen van de 14 ministers van het nieuwe kabinet waren LC-leden. dat verder bestond uit leden van de Politieke Unie van Economen (TPA), onafhankelijke parlementsleden en niet-partijgebonden deskundigen die niet in de Saeima zaten.

Op 15 september kreeg de nieuwe regering de steun van Letlands Weg, een aantal onafhankelijke afgevaardigden, Eendracht voor Letland en de TPA.

Samenstelling van het kabinet

Premier - Maris Gailis+ (LC);buitenlandse zaken, vice-premier - Valdis Birkavs+ (LC); financiën, vice-premier - Andris Piebalgs" (LC); onderwijs en wetenschap, vice-premier - Janis Vaivads (LC);overheidshervorming - mevr. Vita Anda Terauda* (LC); economie - Janis Zvanitajs* (onafh.); justitie - Romans Apsitis* (LC); landbouw - Arijs Udris* (onafh.);binnenlandse zaken - Girts Kristovskis (LC);sociale zaken - Andris Berzins+ (LC); verkeer -

Andris Gutmanis (LC); defensie - Janis Arveds Trapans* ionafh.); milieu cri regionale ontwikkeling - Juris Iesalnieks* (TPA); cultuur - Janis Dripe (onafh.).

* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde portefeuille.

VORMING VAN OPPOSITIEBLOK

Op 20 september maakten vier oppositicfracties de vorming bekend van het Nationale Blok, waarvan het secretariaat als schaduwkabinet zou fungeren.

De leden van het Blok waren afkomstig van de LNNK. de Letse Boerenunie (LZS, die in juli uit de regeringscoalitie was gestapt, zie pag. 747/3-'94), de Unie van Christen-Democraten en Voor Vaderland en Vrijheid.

ONTSNAPPING UIT GEVANGENIS. NIEUWE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Na de ontsnapping van zestien gevaarlijke misdadigers uit een gevangenis in de buurt van de stad Daugavpils op 28 oktober diende minister Girts Kritovskis onmiddellijk zijn ontslag in. Op 30 oktober waren nog maar vier van de ontsnapten gepakt.

Op 10 november werd Janis Adamsons, de bevelhebber van de Letse grenstroepen. aangewezen als nieuwe minister van binnenlandse zaken. Adamsons wilde op 25 november niets weten van het afkondigen van de noodtoestand om veiligheidstroepen zodoende meer bevoegdheden te geven om de toenemende misdaad te beteugelen.

CONFRONTATIE TUSSEN PRESIDENT EN LITOUWSE POLITIE

De veiligheidsagenten die president Guntis Ulmanis begeleidden moesten op 26 oktober hun wapens trekken om hem te beschermen, toen zijn escorte werd aangehouden door de Litouwse politie in de Litouwse stad Pasvalys.

De agenten hadden Ulmanis' auto tot stoppen gedwongen en wilden hem naar verluidt arresteren. De Litouwse minister van binnenlandse zaken Romasis Vaitiekunas bood op 28 oktober Ulmanis persoonlijk zijn verontschuldigingen aan voor de ,.incompetentie" van de politie.

AFGEVAARDIGDEN VRIJGESPROKEN VAN BESCHULDIGINGEN VAN SAMENWERKING MET KGB. ANNULERING VAN VONNIS

In november werden drie parlementsleden in afzonderlijke processen vrijgesproken van beschuldigingen dat zij hadden gewerkt voor de Sowjet-inlichtingendienst KGB.

Edvins Inkens (op 4 november). Aivars Kreituss (op 16 november) en Roberts Milbergs (op 22 november) werden allen onschuldig bevonden nadat er twijfel was opgekomen over de betrouwbaarheid van de documenten uit de KGB-archieven die als bewijsmateriaal waren voorgelegd

Georgs Andrejevs was in juni afgetreden als minister van buitenlandse zaken, na te hebben toegegeven dat hij voor de KGB had gewerkt (zie pag. 747/3-'94).

In een uitspraak van het Hooggerechtshof op 15 december werd Aivars Kreituss alsnog schuldig bevonden aan samenwerking met de KGB.

RATIFICATIE VAN AKKOORD OVER TERUGTREKKING RUSSISCHE TROEPEN

Op 24 november ratificeerde de Saeiina een met Rusland in april gesloten akkoord (zie pag. 456/2/3-'94), dat ervoor gezorgd had dat de Russische troepen zich in augustus uit Letland hadden teruggetrokken (zie pag. 739/3-'94). In het akkoord stond ook onder welke voorwaarden Rusland gebruik kon blijven maken van het radarstation bij Skrunda, en het voorzag in sociale garanties voor gepensioneerde Russische militairen die in Letland woonden.

(Vor.ber.pag. 747/1 e.v.-1994)

LITOUWEN

PREMIER BIEDT EXCUSES AAN VOOR VOLKERENMOORD

Op 23 september 1994 drong premier Adolfas Slezevicius er in een televisietoespraak bij de Litouwers op aan de verantwoordelijkheid te aanvaarden voor de volkerenmoord op Litouwse joden in de oorlog. en ,.berouw te tonen en het joodse volk om vergeving te vragen".

Slezivicius zei dat ten minste 200.000 van de 240.000 joden in Litouwen in de oorlog waren omgekomen en dat ,.honderden Litouwers rechtstreeks aan deze volkerenmoord" hadden deelgenomen. Hij voegde er aan toe dat de Litouwse regering .,de verantwoordelijkheid op zich had genomen om diegenen die betrokken waren bij de moorden te vervolgen".

PREMIER BEZOEKT ISRAËL

Begin oktober bracht premier Adolfas Slezevicius een bezoek aan Israël, dat door hemzelf op 6 oktober ,.een van de geslaagdste van zijn ambtstermijn" werd genoemd. De premier tekende samenwerkingsakkoorden met Israëlische functionarissen op het gebied van handel en cultuur.

IMF-LENING

Het IMF keurde op 24 oktober een krediet goed ter waarde van SDR 134,55 mln ($ 201 mln) krachtens de uitgebreide fondsfaciliteit (EFF) Het geld zou in de komende drie jaar beschikbaar worden gesteld en diende als ondersteuning van het overheidsprogramma ter stabilisering en hei-vorming van de economie Het lopende overbruggingskrediet, dat in oktober 1993 was goedgekeurd (zie pag 173/2-'94), werd met ingang van 24 oktober dooi- de Litouuse autoriteiten geannuleerd

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 26 september werd Vytautas Einoris benoemd tot minister van landbouw als opvolger van Rimantas Karazija.

Op 9 november trad Jurgis Briedikis af als minister van volksgezondheid. Hij werd opgevolgd door Antanas Vinkuf.

Op 15 november werd Juozas Nekrosius benoemd tot minister van cultuur; hij volgde Dainius Trinkunas op.

„MAFIA" BEDREIGT KERNCENTRALE

Van 14-27 november werden beide reactoren van de kerncentrale Ignalina, die 80 procent van de elektriciteit in Litouwen produceerde, stilgelegd nadat twee keer was gedreigd dat ze zouden worden opgeblazen.

De Litouwse staatsburger Kestutis Mazuika was op 7 november in Zweden gearresteerd omdat hij had gedreigd de Ignalina-centrale op te blazen, tenzij hem 8 mln krona werd betaald (ongeveer $ 1.1 mln).

Ernstiger was de zaak waarover het Russische persbureau *Itar-Tass* op 11 november berichtte. De bendeleider Georgi Dekanidze had gedreigd een bom tot ontploffing te brengen in de centrale, wanneer zijn zoon Boris Dekanidze, die in de gevangenis zat, op 15 november niet was vrijgelaten. Georgi Dekanidze ontkende het bericht nog diezelfde dag.

Op 10 november was Boris Dekanidze ter dood veroordeeld omdat hij opdracht had gegeven tot de moord op de journalist Vitas Lingys in oktober 1993 (zie pag. 17312-'94). Igor Atsjremow, die de moord pleegde. werd tot levenslang veroordeeld. en zijn medeplichtigen Wiktor Slawitsky en Boris Bobitsjenko tot respectievelijk 13 en 14 jaar.

Op 11 november verklaarde premier Slezevicius dat de Ignalina-centrale goed bewaakt werd en er geen reële dreiging bestond voor strategische objecten in Litouwen, ondanks het feit dat op 6 november een spoorbrug was opgeblazen. De veiligheidsmaatregelen rond de centrale waren zeer verscherpt en zij werd pas weer in bedrijf gesteld nadat de politie en Litouwse en Zweedse ingenieurs het gebouw van boven tot onder hadden doorzocht.

(Vor.ber.pag. 748/1 e.v.-1994)

MOLDOWA

VERBOD OP OPPOSITIEPARTIJ

Op 23 september 1994 gelastte het Moldowaanse ministerie van justitie de oppositionele Nationaal-Christelijke Partij haar activiteiten tijdelijk te staken, omdat zij geen notulen had overlegd van haar vergaderingen en haar leden niet had geregistreerd. De openbare aanklager had op 2 september andere oppositiepartijen met soortgelijke stappen bedreigd.

AKKOORD OVER TERUGTREKKING RUSSISCHE TROEPEN

Premier Andrei Sangheli van Moldowa en zijn Russische collega Wiktor Tsjernomyrdin ondertekenden op 21 oktober in Moskou een akkoord, waarin was vastgelegd dat het Russische 14-de leger in Moldowa binnen drie jaar zou worden teruggetrokken.

De ondertekening. die werd bijgewoond door president Mircea Snegoer en de Russische president Boris Jeltsin. bekrachtigde de in augustus geparafeerde akkoorden (zie pag. 748/2/3-'94).

Generaal Aleksandr Lebed, de omstreden bevelhebber van het 14-de leger. prees het akkoord als ,,realistisch".Igor Smirnow, de president van de separatistische, voornamelijk Russischtalige regio Dnjestrië, merkte echter op dat de aanwezigheid van het 14-de leger de vrede in de regio had gegarandeerd. Hij suggereerde dat er opnieuw conflicten konden uitbreken tussen opstandige Slavische soldaten en Moldowaanse regeringstroepen.

Volgens het Russische radiostation Mn-*jak* hadden de autoriteiten van Dnjestrië scholen in de regio gelast voortaan alleen het (Oostslavische) cyrillische schrift te onderwijzen.

Majak voegde eraan toe dat de autoriteiten van Dnjestrie het gebruik van het Latijnse schrift beschouwden als onderdeel van een sluipende ,,Roemaniseringscampagne" en dat Russische nationalistische Kozakken het besluit om uitsluitend cyrillisch te onderwijzen, hadden afgedwongen door een school te bezetten.

Het Russische ministerie van defensie liet op 28 november weten dat ae Russische troepensterkte in Dnjestrië met de helft verminderd was, van vier bataljons naar twee.

CENSUUR VERBODEN

Op 27 oktober nam het Moldowaanse parlement een wet aan die censuur op de media afschafte. Radio *Majak* berichtte die dag dat krachtens de bepalingen van de wet ,,journalisten praktisch geen beperkingen meer werden opgelegd".

OVERSTROMINGEN

Op 29 augustus zei minister Mihai Popow van buitenlandse zaken dat er eind augustus bij zware overstromingen 50 mensen om het leven waren gekomen en voor ongeveer $90 mln schade was aangericht.

(Vor.ber.pag. 748/2/3-1994)

OEKRAÏNE

CRISIS OP KRIM. ECONOMISCHE HERVORMINGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 7 september 1994 besloot de Opperste Raad van de Krim, het parlement van de Oekraïense Krimrepubliek, president Joeri Mesjkow zijn bevoegdheden te ontnemen na een conflict over het opstellen van een nieuwe grondwet voor de Krim.

Mesjkow veroordeelde de stap onmiddellijk als een ,,coup tegen de grondwet".Op 11 septemberliet hij weten dat hij per decreet de Opperste Raad had ontbonden en dat de hoofdkantoren waren verzegeld.

Mesjkow, die de Raad corrupt noemde, zei dat hij ,,hetvolledige gezag" op zich nam en dat de radio en televisie onder presidentiële controle kwamen. Hij voegde eraan toe dat er op 9 april 1995 een referendum over een nieuwe grondwet voor de Krim gehouden zou worden en dat er binnen drie maanden na het referendum verkiezingen voor een nieuwe assemblée zouden plaatsvinden.

De Opperste Raad hekelde Mesjkow voor diens ,,staatsgreep"

Compromis over ,,nuloptie"

Op 13 september kwam het parlement van de Krim weer officieel bijeen, nadat Mesjkow een compromis over een ,,nuloptie" leek te hebben bereikt met de afgevaardigden. Het decreet van 11 september zou worden ingetrokken en het parlement zou als tegenprestatie zijn beslissing van 7 september annuleren. De Oekraïense president Leonid Koetsjma, die de ,,nuloptie" had voorgesteld, zei dat het ,,gezonde verstand (had)gezegevierd".

Mesjkow trok op 22 september zijn decreet van 11 september in: de Opperste Raad bekrachtigde daarentegen op 29 september het besluit van 7september.

Machtsstrijd op de Krim

Op 5 oktober keurde de Opperste Raad van de Krim een grondwetswijziging goed die het de president verbood de regering te formeren of te leiden. Daaruit bleek dat de Raad vastbesloten was president Joeri Mesjkow zijn uitvoerende bevoegdheden te ontnemen. Diezelfde dag nog hekelde Mesjkow het besluit als ,,ongrondwettelijk en wettelijk ongeldig".

Grondwettelijke beknotting van autonomie Krim

Op 21 september keurde de Oekraïense Opperste Raad wijzigingen van de Oekraïense grondwet goed die erop gericht waren de autonomie van de Krim te beknotten.

Wanneer de Opperste Raad van de Krim voortaan wetten aannam die strijdig waren met de Oekraïense grondwet. was de Oekraïense Opperste Raad gerechtigd deze wetten op te schorten en zelfs te vernietigen.

Op 16 november nam de Oekraïense Opperste Raad een wet aan waardoor Krim-wetgeving die in strijd werd geacht met de Oekraïense wet, automatisch ongeldig werd verklaard (waardoor de Opperste Raad niet meer apart iedere Krim-wet die in strijd was met die van de Oekraïne, nietig hoefde te verklaren).

Economische hervormingen

Op 19 oktober keurde de Opperste Raad, waarin de communisten de dienst uitmaakten, onverwacht een programma goed met radicale economische hervormingen, dat was voorgesteld door president Leonid Koetsjma. Van de 341 aanwezige afgevaardigden stemden 231 voor het programma.

Toen hij het hervormingsprogramma op 11 oktober in de Opperste Raad presenteerde, had Koetsjma gewaarschuwd dat de Oekraiense economie ,,op de rand van een catastrofe" stond en benadrukte hij dat er ,,geen andere keuze dan dit programma" was

Het programma behelsde (i) massale privatisering van land en eigendom; (ii) hervorming van de landbouw, volgens Koetsjma up 11 oktober ,,de sleutel tot de echte hervorming van Oekraïne"; (iii) radicale vermindering van de overheidssubsidies aan de industrie; en (iv) belastingverlagingen.

Koetsjma vroeg tevens om grotere bevoegdheden om het programma ten uitvoer te brengen en eiste het recht op om eenzijdig een scheiding van bevoegdheden tussen de president en de Opperste Raad te bepalen

Broodprijs vrijgelaten

Op 24 oktober werden hervormingen van kracht die een einde maakten aan de prijscontrole op eerste levensbehoeften.

De subsidies op brood en alle landbouwprodukten werden opgeheven De prijs van andere eerste levensbehoeften steeg scherp Zo zouden huren naar verwachting verzevenvoudigen en zou het openbaar vervoer 500 procent duurder worden en kolen 520 procent

Leningen van IMF en Wereldbank

Op 26 oktober gaf het IMF Oekraïne toestemming SDRs 249,33 mln (ongeveer $ 371 mln) te trekken in het kader van de systematische transformatiefaciliteit ter ondersteuning van het programma waarmee de regering de economie structureel wilde hervormen en aanpassen. Dit was voor het eerst dat Oekraïne gebruik maakte van IMF-gelden.

Op 23 december keurde de Wereldbank een lening aan de Oekraïne goed van $ 500 mln, als hulp bij het stabiliseren en ontwikkelen van de economie. De lening zou in twee tranches worden uitbetaald, de laatste uiterlijk in april 1995.

Verbod op Communistische Partij gecontinueerd

Op 10 november mislukte in de Opperste Raad een poging om een einde te maken aan het in 1991 ingestelde verbod op de Oekraïense Communistische Partij.

Het verbod was in augustus 1991 opgelegd na de couppoging van vooraanstaande communisten in de voornialige Somjet-Unie die maand (zie pag. 691/2-'91).

Op 18 olitober had de Opperste Raad voor opheffing van het verbod gestemd, maar dat besluit werd ongeldig verklaard. omdat het op onregeliriatige wijze tot stand zou zijn gekomen. Op 10 november stemden 189 afgevaardigden voor legalisering. Dit was neger, stemmen te weinig voor een meerde heid van de 395 gekozen afgevaardigden. die krachtens de grondwet vereist was. wilde de resolutie tot wet worden.

Nieuwe verkiezingen

Op 22 november werden verkiezingen gehouden voor 55 zetels van de Opperste Raad, die na eerdere verkiezingsronden nog niet bezet waren (zie pag 459/3-'94 en 749/2-'94)

Slechts tien zetels werden bezet (door zes niet-partijgebonden kandidaten, drie kandidaten van de Oekraïense Republikeinse Partij en één van de Oekraïense Communistische Partij. In 45 kiesdistricten werden geen afgevaardigden gekozen, deels door de lage opkomst (in de Krim-havenstad Sebastopol), en deels doordat geen kandidaat de vereiste meerderheid van de stemmen behaalde. Door de verkiezingen kwam het totaal aantal gekozen afgevaardigden op 405.

Dood Oekraïense communist

Op 15 november overleed de vooraanstaande Oekraïense communist Wolodimir Iwasjko.

Iwasjko was van september 1989 tot juni 1990 eerste secretaris van de Oekraïense Communistische Partij geweest, in juni en juli 1990 voorzitter van de Oekraïense Opperste Raad en van juli 1990 tot augustus 1991 onder Michail Gorbatsjow vice-secretaris-generaal van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie.

Moordaanslag op afgevaardigde

Op 4 oktober werd Serhij Tsjoekmasow, een afgevaardigde van de Opperste Raad die bekend stond om zijn verzet tegen de georganiseerde misdaad. ernstig gewond bij een aanslag. Een man was zijn huis in de Oekraïense hoofdstad Kiew binnengedrongen en had met een mes ingestoken op Tsjoekmasow en zijn vrouw, die daarbij het leven liet.

Nieuwe eerste vice-premier. Verdere benoemingen

Op 31 oktober werd de hervormer Wiktor Pynzenyk benoemd tot eerste vicepremier. Hij volgde Walerii Samoplawsky op die op 15 oktober was benoemd tot minister van bosbouw.

Op X september werd Ihor Mitjoekow door president Koetsjma benoemd tot vice-premier. belast met het financiele beleid, het kredietbeleid en de valutareguleringen

Wiktor Potawets werd op 10 november door president Koetsjma benoemd tol minister van het nieuwe ministerie van kolen Mychailo Zjoerowskyy werd op 19 november benoemd lot minister van onderwijs

Oud-president Leonid Krawtsjoek werd op 26 september gekozen tot afgevaardigde in de Oekraiense Opperste Raad.

Nieuwe leider Socialistische Partij

Op 29 oktober werd de voorzitter van de Opperste Raad, Oleksandr Moroz, op het jaarlijkse congres van de Socialistische Partij van Oekraïne herkozen tot partijleider.

Voormalige premier in staat van beschuldiging

Op 15 november werd Joechim Zwiagilsky niet alleen beschuldigd van verduistering en ambtsmisbruik, maar ook van misdrijven die hij zou hebben begaan in de periode oktober 1993 tot juni 1994, toen hij interimpremier was.

De Opperste Raad had diezelfde dag Zwiagilsky's onschendbaarheid opgeheven. Zijn verblijfplaats was onbekend.

Hryhory Osaoelenko, een onderminister van industrie, werd op 22 november gearresteerd op beschuldiging van corruptie.

Macht plaatselijke autoriteiten beknot

Een op 19 november uitgevaardigd presidentieel decreet beknotte de macht van lokale autoriteiten door hoge functionarissen die weigerden hervormingen door te voeren. ontslag in het vooruitzicht te stellen. Directe aanleiding voor het decreet was de ongelijke tenuitvoerbrenging van de prijsderegulering waartoe in oktober was besloten (zieboven).

Mijnramp

Bij een ontploffing, vermoedelijk van methaangas, in een kolenmijn bij Slawjawo-Serbskaja in de buurt van Loegansk kwamen op 4 september ten minste 24 mijnwerkers om het leven en raakten er 15 gewond. In 1993 waren

212 mijnwerkers omgekomen bij mijnongelukken.

Bezoek Chinese president

Op 6-8 september bracht een Chinese delegatie onder leiding van de Chinese president Jiang Zemin een bezoek aan Oekraïne

Jiang prees het bezoek als een buitenkans om de Chinees-Oekraïense betrekkingen te verbeteren tot ,,eennieuw niveau, dat past bij de 21-ste eeuw". De Oekraïense minister van buitenlandse zaken, Hennadii Oedowenko, bevestigde op 8 september dat de twee landen spraken over militaire en technische samenwerking.

Ratificatie NPT. Topontmoeting Koetsjma-Clinton

Op 16 november stemde de Opperste Raad met 301 tegen 8 stemmen voor toetreding tot het Nucleaire Non-Proliferatieverdrag (NPT).

Aan het slot van een topontmoeting tussen de Amerikaanse president Bill Clinton en president Leonid Koetsjma op 22 november in Washington, juichte Clinton de ratificatie van het verdrag toe; hij ging ook al in op de ondertekening van het NPT door Oekraïne in december, en zegde toe dat hulp aan de Oekraïne in 1995 zou worden verhoogd met $ 100 mln, zodat het totaal over 1994 en 1995 $900 mlnzoubedragen.

(Vor.ber.pag. 748/3 e.v.-1994)

RUSSISCHE FEDERATIE

AMERIKAANS-RUSSISCHE TOP IN WASHINGTON

Op 27-28 september 1994 hielden de Amerikaanse president Bill Clinton en de Russische president Boris Jeltsin een topconferentie in Washington, de vijfde in 18 maanden.

Ondanks de vriendelijke sfeer op de top wees Jeltsin op 27 september een hoeksteen van de Amerikaanse Bosnië-politiek vierkant van de hand, toen hij zich mordicus verzette tegen een opheffing van het wapenembargo (zie pag. 14/1-'95).

Op 28 september tekenden Clinton en Jeltsin op het Witte Huis een aantal akkoorden. Een ervan was een ,,partnerschap voor economische vooruitgang", waarbij de Verenigde Staten beloofden de Russische export naar de VS te vergemakkelijken in ruil voor de Russische toezegging om importtarieven te verlagen.

Op 21 september had Clinton officieel verklaard dat Rusland nu werd beschouwd als een land met een vrije-emigratiepolitiek en dat het Jackson-Vanik-amendement (toevoeging aan de Handelswet uit 1975) dus niet meer van toepassing was. Het amendement (dat in het wetboek bleef) had het toekennen van de status van meest' begunstigde handelsnatie (MFN) aan Rusland afhankelijk gemaakt van aantoonbare vrijheid om te emigreren. In de praktijk had de president vanaf 1990 het amendement weliswaar ieder jaar opnieuw terzijde geschoven om de MFN-status aan Rusland toe te kunnen kennen. maar de bepalingen van het amendement hadden de onzekerheid over de Amerikaans-Russische handel toch vergroot.

Op 28 september stemde Rusland ermee in de tenuitvoerlegging van START II (vermindering van het aantal kernwapens voor de lange afstand; zie ook pag. 85/1 e.v.-'95)te versnellen en in principe de wapenverkopen aan Iran te beëindigen, hoewcl de bestaande contracten nagekomen zouden worden.

Gemeenschappelijke Amerikaans-Russische militaire oefeningen

Van 5-8 september hielden Amerikaanse en Russische grondtroepen in Totskoje in de zuidelijke Oeral voor het eerst gemeenschappelijke oefeningen.

Tot de .,Peacekeeper 94"-oefeningen, waaraan ongeveer 300 Amerikaanse soldaten deelnamen. behoorden ook anti-terroristische operaties. De Russische minister van defensie. generaal Pawel Gratsjow, die op 7 september een bezoek bracht aan Totskoje. gaf toe dat de militaire importantie van de oefening ,,onbelangrijk" was, maar prees haar .,enorme politieke gewicht".

Jeltsin bezoekt Groot-Brittannië

Op de heenreis naar Washington bracht Jeltsin op 24-25 september een bezoek aan Groot-Brittannië voor informele gesprekken met de Britse premier John Major. Op 25 september zei Major dat ,,de oude verdeeldheid voorgoed voorbij" was en prees hij de ,,beheersing" en ,,politiekemoed" van Jeltsins beleid ten aanzien van de voormalige Sowjet-staten. (Voor staatsbezoek van koningin Elizabeth II aan Rusland in oktober, zie pag. 101/2/3-'95).

Jeltsin mist afspraak met Ierse premier

Op zijn terugkeer uit de VS bleef Jeltsin aan boord van zijn vliegtuig tijdens een tussenlanding op het Ierse vliegveld Shannon op 30 september. Daardoor miste hij de korte ontmoeting die gepland stond met de Ierse taoiseach (premier) Albert Reynolds. Eerste vice-premier Oleg Soskowets nam voor Jeltsin de honneurs waar.

Terwijl Jeltsin volgens Reynolds ..rit-k" was. zei Jeltsin zelf bij zijn terugkeer in Moskou dat hij zich ,,gewoon verslapen" had. De Russische en Westerse media vroegen zich daarop af of Jeltsin wel nuchter was geweest. Russische media hadden al eerder gezinspeeld op mogelijke dronkenschap van Jeltsin in de berichtgeving over een groot feest op 1 september tijdens zijn bezoek aan Duitsland in verband met het vertrek van de Russische troepen (zie pag. 833/1-'94).

BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN. STROOMUITVAL BIJ NUCLEAIR COMMANDOCENTRUM

Op 21 september was het commandocentrum van het Russische ke nwapenarsenaal in Odinstwo bij Moskou korte tijd buiten bedrijf, nadat employées van de elektriciteitsleverancier van het centrum, het staatsbedrijf Mosenergo, de stroomvoorziening hadden afgesloten vanwege niet betaalde schulden.

De openstaande schuld van het centrum bij Mosenergo bedroeg ongeveer 50 mrd roebel (ongeveer $20 mln).

De commandant van het centrum, Igor Sergejew, zei op 22 september dat ,,de veiligheid van het land" onvoorstelbaar was bedreigd. Hoewel het centrum zei snel overgeschakeld te zijn op de noodstroomvoorziening, berichtte de Guar***dian*** van 22 september dat het centrum 75 minuten zonder stroom had gezeten. De Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin waarschu de op 22 september dat de ,,hersenloze ambtenaren" van Mosenergo gestraft zouden worden.

Bomaanslagen in Moskou

Op 8 september werden zes mensen gedood en vielen 21 gewonden bij een reeks bomaanslagen in een gebouw in Moskou waar politiekantoren waren gevestigd. Een woordvoerder van het ministerie van bescherming burgerbevolking, noodsituaties en natuurrampen zei dat het om een ,,terroristische daad" ging, hoewel het motief onduidelijk was.

Srhuldenherschikkingsakkoord

Op 5 oktober tekenden Rusland en de Londense Club van handelscrediteuren in Madrid een principeakkoord over de

herschikking van $ 24 mrd van Ruslands handelsschuld. De aflossing van de hoofdsom en rentebetalingen werden voor vijf jaar opgeschort. maar moesten binnen vijftien jaar zijn afgerond.

De totaie handelsschuld en officiële buitenlandse schuld van Rusland bedroeg $ 90 mrd. Op 5 oktober noemde de Russische vice-premier Aleksanclr Sjochin de geplande herschikking .,een belangrijk teken van vertrouwen van de internationale financiele gemeenschap".

Korte dramatische val van de roebel. President Centrale Bank treedt af. Waarnemend minister van financiën ontslagen

Op 11 oktober daalde de waarde van de roebel na paniekverkopen dramatisch. De Russische president Boris Jeltsin, die de val van de roebel ,,eenbedreiging van de nationale veiligheid" noemde, stelde de volgende dag een onderzoekscommissie in met Sergej Stepasjin, directeur van de Federale Contraspionagedienst, als een van haar voorzitters. De waarde van de roebel ten opzichte van de dollar was gedaald van $ 1 = 1.989.5 roebel op 1 juli, $ 1 = 2.927,49 roebel op 7 oktober en $ 1 = 3.926 roebel op 11 oktober. Op 13 oktober herstelde de roebel zich opmerkelijk tot S 1 = 2.994 roebel.

Op 14 oktober trad de president van de Centrale Bank, Wiktor Gerasjtsjenko. af. Op 18 oktober werd hij opgevolgd door Tatjana Paramanowa, een van de vice-presidenten van de bank.

Gerasjtsjenko had op 12 oktober in de Staatsdoema toegegeven dat hij de val van de roebel niet had voorzien en eerder had moeten ingrijpen om de munt te steunen.

Jeltsin had op 12 oktober waarnemend minister van financiën Sergej Doebinin ontslagen en op 13 oktober de hervormingsgezinde onderminister van financiën, Andrej Wawilow, tot zijn opvolger benoemd.

Twijfels over toekomst premier

Op 18 oktober zag premier Wiktor Tsjernomyrdin, die aan Jeltsins toorn over de roebelcrisis was ontsnapt, zich gedwongen berichten te ontkennen dat hij was afgetreden om gezondheidsredenen. De premier hekelde de geruchten als ,,schaamtelozepolitieke provocatie".

Tsjernomyrdin had op 17 oktober in Moskou moeten zijn om de Britse koningin Elizabeth II te begroeten (zie pag. 101/2/3-'95), maar was in de Zwarte-Zeebadplaats Sotsji gebleven waar hij sinds 2 oktober vakantie vierde.

Motie van wantrouwen. Presentatie ontwerpbegroting voor 1995. Nieuwe minister van landbouw

Ondanks de roebelcrisis en de strenge ontwerpbegroting voor 1995 die Tsjernomyrdin op 27 oktober presenteerde, overleefde zijn regering later die dag een motie van wantrouwen in de Staatsdoema (tweede kamer van de Federale Assemblée,het Russischeparlement).

De *Financial* Times van 28 oktober sprak over een ,,buitengewoon strenge" ontwerpbegroting, die echte bezuinigingen op bijna alle gebieden van de economie vereiste en een aanhoudende daling van de produktie en het bruto nationaal produkt (BNP) onvermijdelijk maakte"

Hoewel 194 afgevaardigden de motie van wantrouwen steunden en slechts 54 parlementariërs tegen stemden, was volgens de grondwet een absoiute meerderheid van de 450 zetels tellende Staatsdoema nodig om de motie aan te nemen.

De afwezigheid van de meeste leden van het communistische. 55 afgevaardigden tellende Agrarische blok bij de stemming werd algemeen toegeschreven aan hei ieit dat Aleksandr Nazartsjoek. een vooraanstaand lid van de Agrariërs, vlak voor het debat was benoemd tot minister van landbouw en voedsel.

Minister zonder portefeuille Nikolaj Trawkin liet zich later op 27 oktober bezorgd uit over Nazartsjoeks benoeming. die naar zijn mening de landbouwhervormingen verder zou belemmeren. De vorige minister, Wiktor Chlystoen, was afgetreden om gezondheidsredenen.

Op 4 oktober deed Jeltsin een nauwelijks verhulde uitnodiging aan de Communistische Partij van Rusland om toe te treden tot de regering, toen hij zei dat hij bereid was ,,een of twee" van zijn ministers in te ruilen voor ,,professionele" afgevaardigden van de oppositie. De leider der Communisten, Gennadi Zjocganoxv,wees dit aanbod op 5 oktober echter af. waarbij hij het regeringsbeleid ,,absoluutrampzalig" noemde en Jeltsin een ..alcoholist".

LDPR boycot Staatsdoema

Van 7-12 oktober boycotte Wladimir Zjirinowski's extreein-rechtse Liberaal-Democratische Partij van Rusland (LDPR) de Staatsdoema uit protest tegen een vermeende treitercampagne tegen de LDPR. Zjirinowsky beweerde dat de LDPR ,,overal (werd) vervolgd, gesmoord en onderdrukt". Op 7 oktober sloten de Communistische Partij en de Agrariërs zich korte tijd aan bij wat zo een ,,rood-bruine"boycot werd.

Leider centrumpartij treedt af. MMM-voorzitter in Staatsdoema gekozen

Op 18 oktober trad minister zonder portefeuille Nikolaj Trawkin, een vooraanstaande centrumpoliticus, af als voorzitter van dc Democratische Partij van Rusland (DPR).

Op 11 oktober sprak de 15 afgevaardigden tellende DPR-fractie in de Staatsdoema haar wantrouwrn uit in Trawkin, mede omdat hij in mei een ministerspost had aanvaard (zie pag. 752/3-'94).

Bij een tussentijdse verkiezing Op 31 oktober werd Sergej Mawrodi. de ui-

De president van de Centrale Bank, Wiktor Gerasjtsjenko (r.)en waarnemend minister van financien Sergej Doebinin (I.) tijdens de discussie op 12 oktober 1994 in de Staatsdoema over de situatie op de geldmarkt.

Sergej Mawrodi toont op 9 november zijn nieuwe geloofsbrieven als lid van de Staatsdoema

terst omstreden directeur van het beleggingsfonds MMM (zie pag. 755/1 e.v.-'94), gekozen in de Staatsdoema. Het was nog niet duidelijk of hij vanwege zijn nieuwe status onschendbaarheid zou genieten voor vervolging wegens belastingontduiking.

De Russische onderminister van defensie, Matwej Boerlakow, op een archiefopname van 1 september 1994.

Moord op journalist. Onderminister van defensie ontslagen

De bekende journalist Dinitri Cholodow, die actie had gevoerd tegen corruptie in het leger, werd op 18 oktober vermoo d. Meer dan 10.000 mensen woonden op 20 oktober zijn begrafenisbij. r

Cholodow werd vermoord in het gebouw van zijn krant, het populaire hervormingsgezinde dagblad *Moskowski Komsomolets*, door een bom in een aktentas. Hij had de diefstal en verkoop onderzocht van legermaterieel door militairen van de Westelijke Groep van de Strijdkrachten (ZGV) in de tijd dat deze in Duitsland waren gelegerd (zie pag. 83311-'94 voor vertrek uit Duitsland in augustus). en hij had minister van defensie generaal Pawel Gratsjow er expliciet van beschuldigd geprofiteerd te hebben van de verkoop van gestolen militair eigendom. Eind oktober zou Cholodow voor een commissie van de Staatsdoema zijn verschenen om te getuigen over de ZGV.

De hoofdredacteur van Moskowski Komsomolets, Pawel Goesew. zei op 18 oktober dat hoge functionarissen van het ministerie van defensie achter de moord zaten. Hoewel Gratsjow en onderminister van defensie generaal Matwej Boerlakow, een voormalige commandant van de ZGV, de beschuldiging ontkenden en Gratsjow op 21 oktober een gerechtelijke procedure aanspande wegens smaad, werd Boerlakow op 1 november door Jeltsin ontslagen ,,om de eer van de Russische strijdkrachten en hun leiders te bewaren (...) in verband met onderzoeken die op dit moment (worden)uitgevoerd".

Onderzoek naar corruptie in leger

Minister Pawel Gratsjow van defensie beweerde op 6 november dat twee onbekenden opdracht hadden gegeven tot de moord op journalist Dmitri Cholodow om het leger in een kwaad daglicht te stellen.

Op 24 november werden de door Cholodow geuite beschuldigingen over corruptie onderzocht tijdens gesloten hoorzittingen van de defensie- en veiligheidscommissies van de Staatsdoema, waarbij de op 1 november ontslagen vice-minister van defensie, generaal Matwej Boerlakow. als getuige optrad. Na de hoorzittingen zei Wiktor Iljoechin, voorzitter van de veiligheidscommissie, dat Boerlakow overtuigend had aangetoond dat er ,,(corrupte) besluiten waren genomen achter Boerlakows rug om, op een veel hoger niveau".

Gratsjow. die zei niet in staat te zijn de hoorzittingen bij te wonen. werd van 24-28 november in het ziekenhuis opgenomen voor medisch onderzoek.

Aleksi Iljoesjenko, de waarnemend procureur-generaal die corruptiebeschuldigingen tegen Gratsjow onderzocht. verklaarde op 2 december tegenover het persbureu *Itar-Tass* dat Gratsjow ,,geen misdrijf gepleegd" had.

Kabinetswijziging

Na de val van de roebel in oktober (zie boven) vond in november een grootscheepse kabinetswijziging plaats, die consequenties had voor de bezetting van alle belangrijke economische posten.

Op 4 november werd Wladimir Panskow van de staf van Jeltsin benoemd tot minister van financiën. Dit leidde tot het onmiddellijke ontslag van vice-premier en minister van financiën Aleksandr Sjochin die onthulde dat hij niet was geraadpleegd over Panskows benoeming (voor Sjochins kritiek op regeringswijziging, zie onder)

Op 5 november werd Anatoli Tsjoebajs, de laatste radicale hervormer in de regering, bevorderd tot eerste vice-premier (Oleg Soskowets, die al vice-premier was, behield zijn functie). Tsjoebajs' functie als voorzitter van de staatseigendomscommissie werd op 15 november toegewezen aan Wladimir Polewanow, tot dan toe gouverneur van de regio Amoer, die daarnaast ook vice-premier u-erd.

Andere benoemingen die tussen 8-15 november werden gedaan, betroffen: Jewgeni Jasin (economische zaken), Aleksi Bolsjakow (vice-premier en mi-

Vice-premier en minister van financiën Aleksandr Sjochin maakt op een persconferentie op 4 november zijn aftreden bekend.

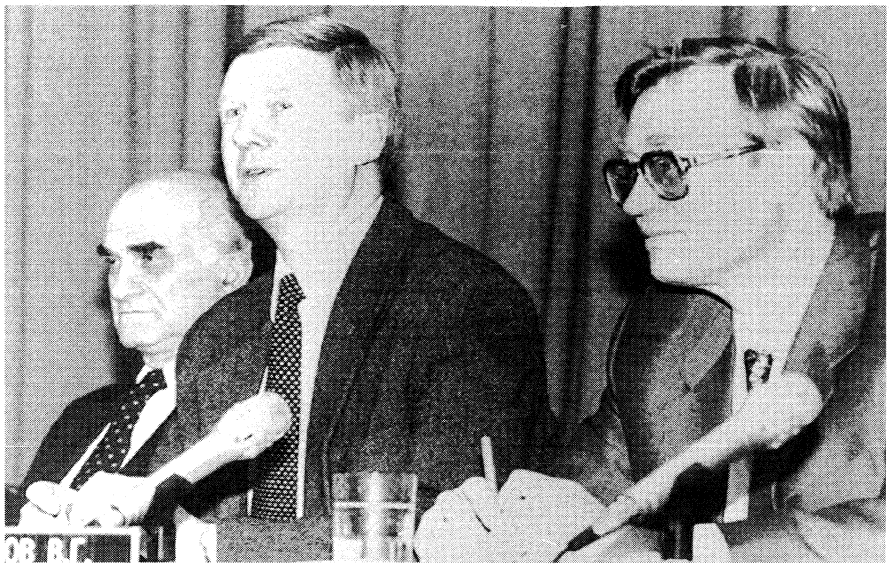

Eerste vice-premier Anatoli Tsjoebajs (m.)geeft op 11 november in Moskou een persconferentie met de nieuwe ministers Jewgeni Jasin (l.) van economische zaken en Wladimir Panskow (r.)van financien.

nister belast met de betrekkingen met de leden van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten), en Wladimir Babitsjew (hoofd van het regeringsapparaat). Minister Oleg Dawydow van buitenlandse economische betrekkingen werd op 9 november ook benoemd tot vice-premier.

Aleksandr Liwsjits werd op 9 november benoemd tot adviseur van Jeltsin. Hij zou zich vooral bezig houden met economische kwesties en de betrekkingen met de regering. Jeltsins omstreden perssecretaris Wjatsjeslaw Kostikow trad op 17 november af.

Belangrijkste economische portefeuilles

Eerstevice-premier - Anatoli Tsjoebajs+; vice-premier, voorzitter van staatseigendomscommissie - Wladimir Polewanow*; vice-premier. minister van financiën - Wladimir Panskow*: vice-premier. minister van buitenlandse economische betrekkingen - Oleg Dawydow+; vice-premier. economische samenwerking met GOS-landen. minister van betrekkingen met GOS - Aleksi Bolsjakow*; economische zaken - Jewgeni Jasin*; landbouw en voedsel - Aleksandr Nazartsjoek*; waarnemend president Centrale Bank - Tatjana Paramanowa*

* Nieuwe benoeming.
+Gewijzigde portefeuille.

Kritiek op kabinetswijziging. Staatsdoema oneens met nieuwe president Centrale Bank

Minister Aleksandr Sjochin hekelde op 4 november de poging om de regering om te vormen tot een ,,coalitie" met linkse conservatieven (voor het aanbieden van kabinetszetels aan communisten door Jeltsin, zie boven).

De radicale voormalige minister van financiën Boris Fjodorow noemde Davydow en Bolsjakow op 12 november ,$owjet-economen" en waarschuwde dat hun benoeming het einde kon betekenen van de marktgerichte hervormingen.

Jeltsin daarentegen zei op 10 november blij te zijn met de kabinetswijzigingen en Tsjoebajs verklaarde er ,,verheugd" over te zijn. Hoewel de nieuwbenoemden voor het merendeel werden beschouwd als conservatief in politiek opzicht, werden ze niettemin alom gerespecteerd wegens hun bestuurlijke kwaliteiten.

Op 23 november besloot de Staatsdoema Tatjana Paramanowa niet te bekrachtigen in de functie van waarnemend president van de Russische Centrale Bank. Afgevaardigden zouden ongerust zijn over het ontslag in oktober bij presidentieel decreet van Paramanowa's voorganger Wiktor Gerasjtsjenko (zie boven).

Uitlatingen van nieuwe minister van landbouw over herstel van staatscontrole

Op 31 oktober verklaarde Aleksandr Nazartsjoek, de in oktober benoemde conservatieve minister van landbouw, dat de staat de landbouw weer onder haar controle moest brengen. Op 26 november voegde hij daaraan toe dat zijn ministerie bij het formuleren van het landbouwbeleid .,actief zou steunen" op zijn partij, de aan de communisten gelieerde Agrarische Partij.

Moord op afgevaardigde

Walentin Martemjanou-, afgevaardigde in de Staatsdoema en lid van de Russische Communistische Partij. stierf op 5 november aan verwondingen die hij op 1 november had opgelopen toen hij in een straat in Moskou in elkaar werd geslagen en beroofd.

De dood van Martemjanow leidcle tot kritiek op minister Wiktor Jerin van binnenlandse zaken; wiens ministerie er niet in was geslaagd om de stijgende misdaad een halt toe te roepen.

Gajdar beboet wegens belasteren Zjirinowski

Op 14 november veroordeelde de rechtbank van de stad Moskou Jegor Gajdar, de voormalige premier en een van de leiders van de hervormingsgezinde Ruslands Democratische Keuze, ertoe de ultra-nationalistische Wladimir Zjirinowski, de leider van de Liberale Democratische Partij van Rusland (LDPR), te hebben belasterd door hem een Russische fascist te noemen in een artikel dat verschenen was in de *Izwestija* van 17 mei. Gajdar moest Zjirinowski 1 mln roebel schadevergoeding betalen.

Wjatsjeslaw Kostikow trad op 17 november af als presidentieelwoordroerder.

Solzjenitsyn spreekt Staatsdoema toe. Onderhoud met president Jeltsin

Op 28 oktober hield Aleksandr Solzjenitsyn, winnaar van de Nobelprijs voor literatuur en Sowjet-dissident die in mei na bijna 20 jaar ballingschap naar Rusland was teruggekeerd (zie pag. 752/1 e.v.-'94), eer, toespraak in de Staatsdoema. Hij trok fel van leer tegen de politiek in het postcommunistische tijdperk en zei dat Rusland werd geregeerd door een oligarchie met een ,,democratische schaamlap".

Op 10 november had Aleksandr Solzjenitsyn een onderhoud van vier uur met president Jeltsin.

Woordvoerder Wjatsjeslaw Kostikow noemde het onderhoud ..openhartig".

Noord-Ossetië omgedoopt tot Alania

In de Kaukasische Republiek Noord-Ossetië werd op 12 november een nieuwe grondwet goedgekeurd, als gevolg waarvan ze haar oude naam. Alania, weer terugkreeg.

Ontslag voor burgemeester van Wladiwostok

Wiktor Tsjerepkow. burgemeester van de havenstad Wladiwostok in het uiterste oosten van Rusland. werd door Jeltsin op 23 december ontslagen.

Hoewel Tsjerepkow op 17 maart was gearresteerd tijdens een inval van de oproerpolitie in de burelen van de burgemeestei; was een aanklacht wegens omkoping op 2 december ingetrokken. Als centrum van de georganiseerde misdaad had Wladiwostok in Rusland een beruchte reputatie.

Cijfers over industriële neergang

Uit officiële cijfers die op 31 december werden gepubliceerd, bleek dat de industriële produktie in 1994 met 21 procent was teruggelopen. Daarmee kwam deze uit op slechts 45 procent van het niveau van 1991. Tot de zwaarst getroffen sectoren behoorden de lichte industrie, de machinebouw, chemie, houtverwerking en papier.

Olielek in Russische toendra

Eind oktober had olie, die naar verluidt sedert februari uit een 20 jaar oude pijpleiding lekte, grote delen van de Republiek Komi in het noordwesten van Rusland verontreinigd. Deskundigen waren het niet eens over de omvang van de ramp. Volgens Amerikaanse schattingen waren ongeveer 2 mln vaten verloren gegaan, terwijl Russische functionarissen het verlies op 200.000 vaten raamden.

De lekkende olie was aanvankelijk tegengehouden door een aarden dam in de rivieren Kolwa en Oesa. De dam was door hevige regenval in augustus doorgebroken, waarna de olie in de richting van de stad Oesinsk, de Petsjora-rivier en de stad Petsjora stroomde. Volgens plaatselijke milieuactivisten haalden de pogingen van de regering om de olie tegen te houden en op te ruimen weinig uit.

CRISIS IN TSJETSJENIË. RUSSISCHE INVASIE

De burgeroorlog in de Russische republiek Tsjetsjenië, een van de 21 republieken van de Russische Federatie, leek in september 1994 af te koersen op een beslissende militaire confrontatie.

Op 5 september heroverden troepen van de Tsjetsjeense president Dzjochar (voorheen Dzjachar genoemd) Doedajew de strategisch belangrijke stad Argoen, ongeveer 12 km ten oosten van de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny, op de oppositietroepen van Roeslan Labazanow Volgens Russische persberichten werden ,,tientallen" soldaten gedood. De stad was in juli in handen gevallen van Labazanows troepen (ziepag. 756/2/3-'94).

Ondanks de steun van tanks, artillerie en helikopters waren Doedajews soldaten er echter niet in geslaagd het hoofdkwartier van Roeslan Chasboelatow in het dorp Tolstoj-Joert te veroveren. Chasboelatow was oud-voorzitter van de Russische Opperste Sowjet en sedert kort de leider van een deel van de Tsjetsjeense oppositie.

Chasboelatow had op 4 september bekendgemaakt dat hij een paramilitaire groep aan het vormen was om het regime-Doedajew omver te werpen. Op 10 september gaf hij toe dat het Russische leger zijn soldaten van materieel voorzag. Saboteurs. die bij Chasboelatow zouden behoren, hadden op 15 september twee zendmasten van de Tsjetsjeense regering vernield, waardoor de uitzendingen van Doedajew-gezinde televisiestations ernstig werden verstoord.

Op 29 september stelde Chasboelatow Doedajew een ultimatum. Doedajew moest op 30 september aftreden of er zou een frontale aanval op Grozny plaatsvinden. Bij een aanval op het vliegveld van Grozny op 30 september door niet-geïdentificeerde militairen werd Doedajews luchtmacht naar verluidt vernietigd door legerhelikopters.

Russische reactie op de crisis

Op 5 september maakte de Russische minister van defensie. generaal Pawel Gratsjow, bekend dat Russische eenheden in het Militaire District Noord-Kaukasus in ,,volledige staat van paraatheid" waren gebracht om te voorkomen dat het Tsjetsjeense conflict zou overslaan naar andere delen van de regio. Gratsjow voegde eraan toe dat Russische soldaten de Russisch-Tsjetsjeense grens hermetisch zouden afsluiten.

Het Russische leger voerde van 20-24 september oefeningen uit in de Kaukasische regio onder bevel van de commandant van de Russische landmacht, kolonel-generaal Wladimir Semjonow. Het was naar verluidt niet gewoon dat

Ssjetsjeense militairen dragen het portret van president Dzjochar Doedajew door de straten van de stad Argoen, na afloop van de gevechten met de troepen van Roeslan Labazanow op 5 september 1994.

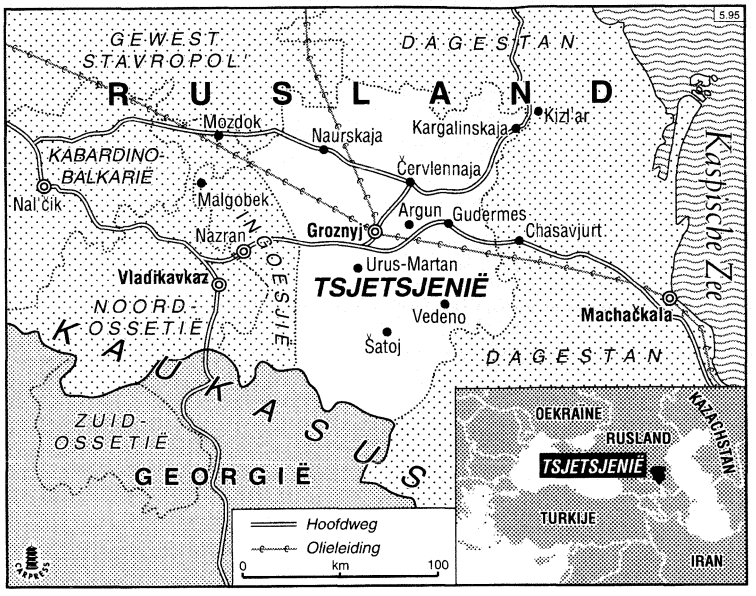

een officier met zo'n hoge rang het bevel voerde over een dergelijke oefening.

Op 8 oktober benadrukte de Russische vice-premier Sergej Sjachraj dat ,,Tsjetsjenië deel uitmaakt van Russisch territorium" en hij voegde eraan toe dat het gebruik van geweld om de onrust in Tsjetsjenië de kop in te drukken niet uitgesloten was.

De Tsjetsjeense president Dzjochar Doedajew kondigde op 12 oktober de oorlogstoestand af in Tsjetsjenië. Hij waarschuwde dat ..de onafhankelijkheid van de Tsjetsjeense Republiek meer dan ooit (werd)bedreigd".

Gevechten. Russisch ultimatum

Bij een grootschalige aanval veroverden troepen die tegen Doedajew vochten, op 15 oktober delen van de hoofdstad Grozny. Doedajew verklaarde op 16 oktober dat de aanval was uitgevoerd door Russische soldaten.

Bij een tegenaanval op 19 oktober in de regio Oeloes-Martan boekten regeringstroepen veel succes. De verliezen waren naar verluidt zwaar. Beide partijen beweerden minstens 100 vijanden te hebben gedood.

Een aanval van door Rusland gesteunde oppositiestrijdkrachten op Grozny op 23-26 november werd afgeslagen door Tsjetsjeense regeringstroepen die trouw waren aan president Doedajew.

De oppositionele strijdkrachten vielen eerst met helikopters het vliegveld aan Vervolgens trokken zij. gesteund door tanks. op naar het centrum van Grozny, maar trokken zich terug na een twaalf uur durende strijd met Doedajeu--troepen in de stad. Het Russische televisiestation Ostankino berichtte dat aan beide zijden 300 doden waren gevallen.

De regering-Doedajew verklaarde op 27 november dat zich onder de krijgsgevangenen 70 Russische soldaten bevonden en dat dit het bewijs vormde dat Rusland direct betrokken was bij de strijd in Tsjetsjenië. Op 28 november waarschuwde Doedajew dat tenzij Rusland toegaf dat de Russische soldaten slechts orders hadden opgevolgd, zij als huurlingen zouden worden beschouwd en zouden worden geëxecuteerd.

In een ultimatum op 29 november eiste de Russische president Boris Jeltsin dat he? regime-Doedajew de Russische gevangenen zou vrijlaten en dat de troepen van zowel de oppositie als van Doedajew hun wapens vóór 1 december zouden neerleggen. Jeltsin voegde daaraan toe dat als de eisen niet werden ingewilligd ,,met alle middelen" een einde aan het conflict zou worden gemaakt, hetgeen werd opgevat als een dreigement dat de Russen met een grootscheepse militaire actie zouden interveniëren.

Op 29 en 30 november bestookten militaire vliegtuigen het vliegveld van Grozny De oppositie beweerde dat het vliegtuigen van haar maren. maar volgens Doedajew waren het Russische vliegtuigen.

Hoewel de Tsjetsjeense oppositie na Jeltsins ultimatum zich op 30 november bereid verklaarde de wapens neer te leggen. eiste Doedajew directe besprekingen met Jeltsin.

Russische invasie in Tsjetsjenië

In de vroege ochtend van 11 december begonnen Russische troepen officieel aan een offensief tegen opstandige militairen in de afgescheiden republiek Tsjetsjenië. Drie Russische divisies, waaronder grondtroepen met pantser- en luchtsteun, trokken op naar de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny vanuit de militaire basis Mozdok ten noordwesten van Tsjetsjenië, vanuit Wladikawkaz in het westen en vanuit Daghestan in het oosten (zie kaart).

De officiële opdracht van de Russische troepenmacht was de Tsjetsjeense rebellen te ontwapenen. Met dat doel voor ogen had de Russische president Boris Jeltsin op 9 december de inzet bevolen van ,,alle de staat ter beschikking

Beeld van de ravage in Groznv na gevechten tussen troepen van de regering en de oppositie op 27 november 1994

Tsjetsjeense militairen (l. en r.) bewaken drie Russische krijgsgevangenen in het dorp Asinowka aan de Tsjetsjeens-Russische grens op 27 november.

staande middelen". Het belangrijkste oogmerk was echter het herstel van het centrale gezag over Tsjetsjenië. dat zich in november 1991 onafhankelijk van Rusland had verklaard (zie pag. 161/2/3-'92). De Tsjetsjeense president Dzjachar Doedajew waarschuwde op 11 december dat de invasie een ,,deken van bloed" over de hele Kaukasus zou leggen.

Tsjetsjeense leiders hadden al maanden de beschuldiging geuit dat het Russische leger betrokken was bij geheime operaties in Tsjetsjenië ter ondersteuning van de Tsjetsjeense oppositie (zie pag. 755/3 e.v.-'94enboven). Op 5 december had de Russische ininister van defensie generaal Pawel Gratsjow de Russische betrokkenheid toegegeven bij eerdere gevechten. Hij onthulde dat Russische vliegtuigen op 29-30 november het vliegveld bij Grozny hadden gebombardeerd (zie boven). Op 6 december, onmiddellijk nadat hij rechtstreekse besprekingen met Doedajew had gevoerd in de naburige Russische republiek Ingoesjetie. had Gratsjow nog verklaard dat ,,er geen militaire oplossing voor de (Tsjetsjeense) kwestie (bestond)".

Russische colonnes belaagd

Russische troepen die op weg waren naar Tsjetsjenië stuitten op 11 december op aanzienlijk verzet van geweldloze demonstranten en van gewapende groepen in de Russische republieken Daghestan (waar 47 Russische soldaten gevangen zouden zijn genomen) en Ingoesjetië (waar Russische colonnes onder geweervuur kwamen en tientallen voertuigen werden vernietigd).

Gratsjow beschuldigde de Ingoesjetische president Roeslan Aoesjew op 12 december van een feitelijke ,,oorlogsverklaring aan de Russische president". Aoesjew verklaarde diezelfde dag echter dat het verzet tegen de Russische colonnes spontaan was uitgebroken.

Vooruitgang Russische grondtroepen. Luchtaanvallen op Grozny

De Russische troepen naderden langzaam maar zeker Grozny en bereikten de buitenwijken van de stad op 14 december, ondanks vertragingen ten gevolge van het verzet tegen de Russische colonnes (zie boven) en korte gevechtspauzes ten behoeve van onderhandelingen tussen lagere Russische en Tsjetsjeense functionarissen (die werden gevoerd op 13-14 december, maar eindigden zonder overeenstemming).

De verdedigers van Tsjetsjetië waren op lokaal niveau goed georganiseerd. Zij waren zwaar bewapend maar ontbeerden luchtsteun en effectief luchtdoelgeschut. Veel Tsjetsjeense vrijwilligers waren naar verluidt ervaren veteranen van het voormalige Somjet-leger. Op 14 december spoorde Doedajew de Tsjetsjenen aan ,.oorlog met Rusland te roeren totdat het grondgebied van Tsjetsjenië" door de Russische troepen c-as verlaten. De volgende dag riep hij echter op tot nieuwe onderhandelingen ,.ophet hoogst mogelijke niveau".

Op 18 december ging een hernieuwd Russisch tankoffensief van start. terwijl in de nacht van 19 december werd begonnen met nachtelijke luchtaanvallen op het centrum van Grozny. Vanaf 22 december werd daar ook overdag gebombardeerd.

Het Russische ministerie van defensie meldde dat zijn troepen op 22 december Grozny omsingeld hadden, nadat daartoe op 13 december opdracht was gegeven. Journalisten berichtten echter dat Grozny ook eind december nog bereikbaar was. (Zie onder voor een verslag van de gevechten in de laatste week van december.)

In een landelijke televisierede van 30 minuten over de oorlog in Tsjetsjenië beloofde Jeltsin op 27 december ,,de orde en vrede" in Tsjetsjenië te herstellen en de luchtaanvallen op Grozny op te schorten. De Russische Veiligheidsraad sloeg daarentegen op 26 december een harde toon aan en gaf krachtige steun aan de invasie. Secretaris Oleg Lobow van de Veiligheidsraad betoogde dat instabiliteit in Tsjetsjenië een bedreiging vormde voor de ,,wereldveiligheid".

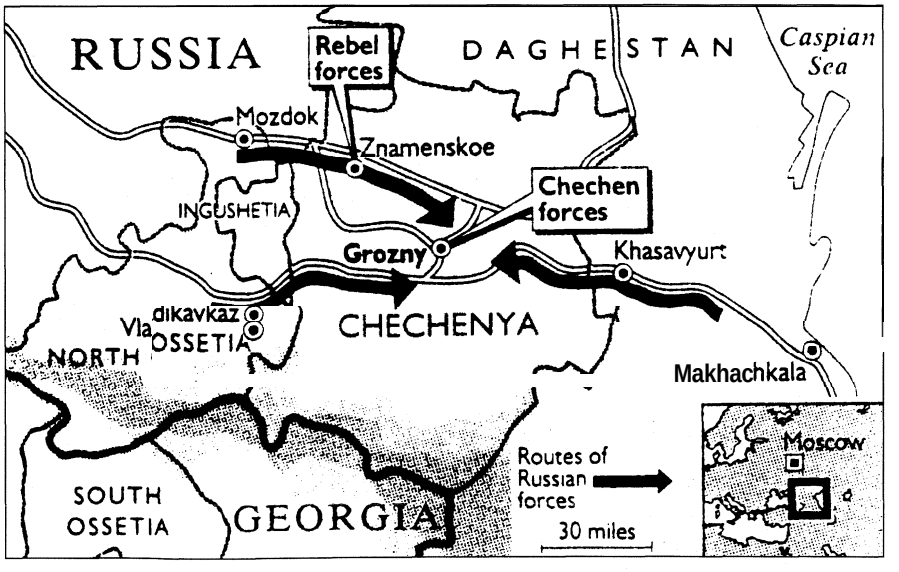

De aanvalsroutes van de Russische strijdkrachten

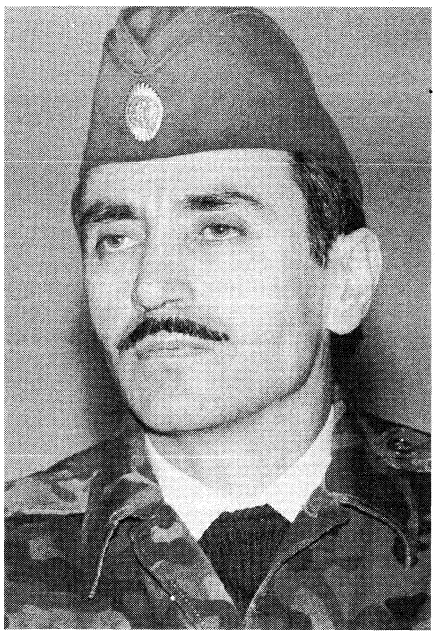

President Dzjochar Doedajew luistert op 13 december in de kelder van het regeringsgebouw in Grozny naar het laatste nieuws over de situatie in Tsjetsjenië.

Verdere gevechten. Raffinaderij gebombardeerd. Russische tanks in centrum van Grozny

Ondanks de ve zoenende toon van Jeltsins toespraak van 27 december vonden vanaf 28 december in Grozny de hevigste gevechten plaats sinds het conflict was uitgebroken.

Op 30 december bestookten Russische bommenwerpers een olieraffinaderij in de stad; het Tsjetsjeense ministerie van buitenlandse zaken maakte bekend dat in een aangrenzende opslagplaats 50.000 ton ammonia lag en beschuldigde Rusland ervan .,een milieuramp" te riskeren. Hoewel Gratsjow op 29 december ontkende dat Russische troepen Grozny zouden bestormen, bereikten eenheden van een Russische strijdmacht, met steun van 300 tanks, de centrale delen van de stad op 31 december.

Vluchtelingen. Slachtoffers

Eind december was naar schatting twee derde van Grozny's 300.000 inwoners gevlucht voor de Russische opmars. De Tsjetsjeense autoriteiten claimden dat ten minste 800 Tsjetsjenen, onder wie veel burgers, waren gedood bij Russische luchtaanvallen. Zij voegden daaraan toe dat de Tsjetsjeense troepen zeker 600 Russische militaren hadden gedood of verwond. Het Russische ministerie van defensie noemde op 30 december een cijfer van 50 Russische doden en 132 gewonden

Dissidente geluiden in militaire gelederen

Generaal Aleksandr Lebed, de charismatische bevelhebber van het Russische 14de leger in Moldowa, veroordeelde up 13 december de invasie. Lebed vreesde een herhaling van ,,de Afghaanse ervaring" cn waarschuwde dat Rusland ,,(het risico liep) meegesleept te worden in een oorlog met de gehele islamitische wereld".

Temidden van berichten over een laag moreel onder de Russische militairen, veroordeelde generaal Iwan Babitsjew, commandant van een van de drie Russische divisies in Tsjetsjenië, de oorlog op 16 december. Hij verklaarde dat het ,,verboden (was)het leger in te zetten tegen vredelievende burgers" en dat de invasie in strijd met de grondwet was.

Generaal Edoeard Worobjow, onderbevelhebber van de Russische landstrijdkrachten, onthulde in het dagblad *Segodnja* van 24 december dat hij had geweigerd het bevel te voeren over de Russische invasiemacht. maar in plaats daarvan had aangeboden ontslag te nemen.

Kolonel-generaal Boris Gromow, commandant van de Russische strijdkrachten tijdens de Afghaanse oorlog. was een van de drie onderministers van defensie die door Jeltsin op 26 december ontslagen werden. Gromow had op 13 december de Tsjetsjeense invasie bekritiseerd.

Binnenlandse politieke reacties op de invasie

Minister van justitie Joeri Kalmykow trad op 9 december af uit protest tegen het gebruik van geweld in Tsjetsjenië. Kalmykow had op 3 december geheime. onofficiële besprekingen gevoerd met Doedajew.

De twee belangrijkste hervormingsgezinde groeperingen, Ruslands Democratische Keuze onder leiding van oudpremier Jegor Gajdar en het Jabloko-blok van Grigori Jawlinski, hadden Jeltsin op 9 december beide gewaarschuwd geen militair geweld te gebruiken in Tsjetsjenië.

Daarentegen had een andere vooraanstaande hervormer, voormalig minister van financiën Boris Fjodorow, het miiitaire ingrijpen op 11 december krachtig gesteund. Wladimir Zjirinowski. leider van de ultrarechtse LDPR. schaarde zich op 29 december eveneens achter de invasie.

Leden van de Staatsdoema stemden op 24 december in overgrote meerderheid in met een oproep aan Jeltsin om de militaire actie in Tsjetsjenië te staken en vredesbesprekingen te beginnen. Vele afgevaardigden steunden niettemin de invasie.

Jelena Bonner. de weduwe van Nobel-vredesprijswinnaar Andrej Sacharow, trok zich op 29 december terug uit de inensenrechtencommissie van de president, omdat de invasie volgens haar ..een terugkeer naar het totalitarisme" betekende.

Jeltsin afwezig om gezondheidsredenen

In de eerste paar dagen van de invasie was er veel speculatie over waar en in welke toestand Jeltsin zich precies bevond. Hij had op 10 december een ogenschijnlijk kleine operatie aan het neustussenschot ondergaan en verliet het ziekenhuis pas op 19 december, waarna hij zich tot 27 december terugtrok in zijn datsja om te ,,herstellen". Op 27 december gaf hij zijn eerste televisiecommentaar sinds het begin van de invasie (zie boven). Onder Russi-

De Russische vice-premier Nikolaj Jegorow werd op 19 december door president Boris Jeltsin benoemd tot vertegenwoordiger van het Russische gezag in Tsjetsjenië.

Leden van de Russische Veiligheidsraad nemen op 26 december papieren door voor de aanvang van hun bijeenkomst in Moskou naar aanleiding van de crisis in Tsjetsjenië.

sche politici en in de westerse pers werd druk gespeculeerd over de vraag of Jeltsin de gebeurtenissen wel volledig in de hand had.

Voorzichtige Amerikaanse reactie

De reacties van westerse regeringen op de inval in Tsjetsjenië waren opmerkelijk rustig. De Amerikaanse president Bill Clinton sprak op 11 december zijn bezorgdheid uit over de invasie. maar hij voegde daaraan toe, net als de leiders van de meeste westerse landen, dat de oorlog in Tsjetsjenië ,,een interne Russische aangelegenheid (was)". Verder hoopte hij ,,dat de orde (zou kunnen) worden hersteld met een minimum aan geweld en bloedvergieten".

(Vorberpag. 751/3 e.v.-1994)

ZWITSERLAND

RAPPORT VAN AMNESTY INTERNATIONAL OVER POLITIE

In een op 19 april 1994 gepubliceerd rapport maakte de mensenrechtenorganisatie Amnesty International bekend dat er ,,ernstige reden tot ongerustheid" bestond dat sommige politieagenten zonder enige rechtvaardiging geweld gebruikten tegen personen die in hechtenis zaten, in het bijzonder tegen buitenlanders. Hun handelingen omvatten ,,aanhoudende klappen, trappen en vuistslagen en bijna-verstikking. Ook dwongen zij arrestanten zich uit te kleden, enkel en alleen om hen te vernederen".

NIEUWE VOORZITTER CVP/PDC

Op 30 april werd de 51-jarige Anton Cottier gekozen tot voorzitter van de Christen-Democratische Volkspartij van Zwitserland (CVP/PDC), een van de vier partijen in de regeringscoalitie: hij volgde Carlo Schmidt op.

INVOERING VAN BURGERDIENST

Op 22 juni keurde de Bundesrat (Federale Raad of kabinet) een wet goed over de invoering van vervangende dienstplicht voor gewetensbezwaarden (hetgeen in mei 1992 in een referendum was goedgekeurd. zie pag. 96/1/2-'93). In plaats van 300 dagen militaire dienstplicht zouden zij 450 dagen burgerdienst vervullen.

REFERENDA. ANTIRACISMEWET AANVAARD

Op 12 juni werden drie referenda gehouden. In een daarvan verwierpen de kiezers de oprichting van een 600 man sterk ,,blauwe baretten"-bataljon waarmee Zwitserland zou kunnen deelnemen aan vredesoperaties van de Verenigde Naties.

Bij een opkomst van 45.8 procent sprak 57,2 procent van de kiezers zich uit tegen het voorstel. (Zie pag. 697/2/3-'87 voor referendum in 1986 tegen lidmaatschap VN; zie pag. 240/2 e.v.-'93 voor referendum in december 1992 tegen deelname aan de Europese Economische Ruimte.)

Hoewel de twee andere voorstellen net iets meer dan 50 procent van de stemmen kregen, haalden deze het evenmin. omdat sterk verzet ertegen in de Duitstalige gebieden ertoe leidde dat ze in de meeste kantons werden verworpen. Deze voorstellen waren erop gericht de naturalisatie van jonge in Zwitserland opgegroeide buitenlanders te vergemakkelijken. en om in de grondwet een artikel op te nemen over de bevordering van cultuur. (Voor eerdere verwerping van maatregel om naturalisatie te vergemakkeliiken. zie pag 695/1 e v.-'87 ;

Op 25 september werd per referendum de invoering van een wet aangenomen die rassendiscriminatie. racistische propaganda en ontkenning van de nazi-holocaust tot misdrijven bestempelde.

Bij een opkomst van 45 procent stemde 54,7 procent van de kiezers in met de maatregel. De instemming werd verkregen in 13 van de 26 kantons en halfkantons. Het aantal voorstemmers was het grootst in de stedelijke gebieden. Zwitserland kon nu de Conventie tegen Rassendiscriminatie van de VN ratificeren. zoals de Nationalrat (de tweede kamer van het parlement) in juni 1993 had besloten (waarna uiterst rechtse groepen voldoende handtekeningen hadden verzameld om een referendum af te dwingen)

In een tweede. tegelijkertijd gehouden referendum sprak 64,8 procent van de kiezers zich uit voor verhoging van de staatssubsidie op graan voor het bakken van brood.

Op 4 december stemde de bevolking per referendum in met hardere wettelijke maatregelen tegen drugssmokkelaars en illegale immigranten.

De nieuwe wet. die was voorgesteld naar aanleiding van een toename van de criminaliteit. vooral de drugshandel, onder illegale immigranten, werd gesteund door 72,8 procent van de stemmers (bij een opkomst van 43 procent) en behaalde in alle kantons een meerderheid. De wet bevatte bepalingen die de politie het recht gaven buitenlanders zonder de juiste papieren maximaal zes maanden in hechtenis te houden terwijl hun immigratie- of asielverzoek werd behandeld.

Bij gelijktijdig gehouden referenda stemde 51,8 procent van de kiezers voor een herziening van de ziekteverzekeringswet, maar werden meer radicale hervormingen van de gezondheidszorg, voorgesteld door de Socialistische Partij, met 76,5 procent van de stemmen verworpen.

SUPERKANON-AFFAIRE

Vijf Zwitserse zakenlieden werden op 5 september in staat van beschuldiging gesteld omdat zij doelbewust componenten voor het zogenoemde ,,superkanon" aan Irak hadden geleverd en daarmee de Zwitserse wet op de wapen-

De aftredende president Otto Stich

export hadden overtreden. (Zie pag. 303/2 e.v.-'93 voor vergelijkbare gevallen in Groot-Brittannië.)

DODEN IN RELIGIEUZE SEKTE

Begin oktober kwamen in Zwitserland en Canada 53 leden van een religieuze sekte, de Orde van de Zonneteinpel, om het leven bij een reeks moorden en zelfmoorden.

Drie sekteleden werden op 1 oktober vermoord in een ski-chalet in de buurt van de Canadese plaats Montreal. Twee andere leden pleegden vermoedelijk zelfmoord op bevel van het Zwitserse hoofdkwartier. 23 leden kwamen om het leven in een boerderij in Cheiry in het westen van Zwitserland. die vervolgens in brand werd gestoken. En op 5 oktober pleegden 25 leden vermoedelijk zelfmoord in drie chalets in Granges-sur-Salvan in het zuidwesten van Zwitserland Van sommige doden waren de handen vastgebonden en was over het hoofd een plastic zak getrokken. De meesten hadden kogelwonden in het hoofd en sporen van drugs in het lichaam.

De sekteleider, de Belg Luc Jouret. werd er aanvankelijk van verdacht dc massale zelfmoord op touw gezet te hebben en te zijn vertrokken met de aanzienlijke financiële reserves van de sekte. Op 13 oktober werd zijn lichaam echter geïdentificeerd tussen de doden in Granges. evenals dat van andere bekende leiders van de sekte en van de verdachten van de moorden in Canada.

Op 13 oktober arresteerde de Zwitserse politie een belangrijk sektelid, de Fransman Patrick Vuarnet. die beweerde dat Jouret hem had opgedragen namens de sekte ren zelfmoordbrief te sturen aan verschillende Zwitserse kranten en aan de Franse minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua.

Volgens de media had een breuk tussen de Zwitserse en Canadese vestigingen geleid tot een crisis in de organisatie. De Orde, die vertakkingen had in Zwitserland. Canada. Frankrijk. België, Nederland. Duitsland en Denemarken, zou ook brtrokkcn zijn geneest bij het witwassen van geld, wapensmokkel en spionageactiviteiten, en zou nauwe banden hebben gehad met neonazistische organisa Lies.

PRESIDE T EN VICE-PRESIDENT VOOR 1995

Op 7 december koos de Bundesversammlung (gezamenlijke vergadering van beide kamers van het parlement) Kaspar Villiger, vice-president in 1994, tot president voor 1995. Hij volgde Olto Stich op. Jean-Pascal Delamuraz werd de nieuwe vice-president.

BTW OP GOEDEREN EN DIENSTER;

Met ingang van 1 januari 1995 mocht op goederen en diensten een BTW van 6,5 procent worden geheven; de maatregel was per referendum goedgekeurd in november 1993 (zie pag. 334/2-'94).

(Vor.ber.pag. 334/1 e.v.-1994)

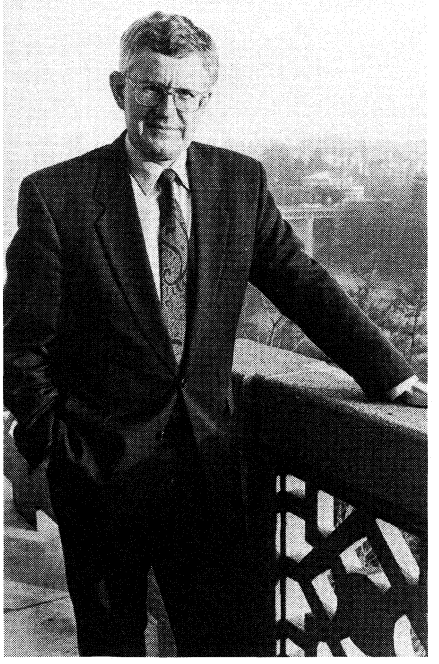

Kaspar Villiger, president van Zwitserland in 1995.

CHILI

VONNIS OVER VEROORDELINGEN IN ZAAK LETELIER. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 3 juni 1994 oordeelde het Hooggerechtshof met tien tegen drie stemmen dat de amnestiewet van het voormalige militaire regime uit 1978 niet van toepassing was op de veroordeelde moordenaars van Orlando Letelier del Solar. minister van buitenlandse zaken en defensie in de in 1973 omver geworpen regering van Allende (zie pag. 109/1/2-'94).

De advocaten van generaal (bd) Manuel Contreras en kolonel Pedro Espinoza. respectievelijk het voormalig hoofd en het plaatsvervangend hoofd van de DINA (de geheime politie ten tijde van de militaire dictatuur), stelden dat het ongrondwettelijk was de wet niet toe te passen. Beiden waren twee keer in beroep gegaan, waarvan een keer tegen de veroordelingen in november 1993 wegens de moord op Letelier

Eind januari 1995 begon het Hooggerechtshof met de behandeling van het hoger beroep van Contreras en Espinoza. In maart werd de uitspraak verwacht.

De zaak Stange

Op 17 juni hervatte de directeur-generaal van de militaire politie (Carabineros), generaal Rodolfo Stange Oelckers, zijn werkzaamheden. De regering had hem in april gevraagd af te treden (zie pag. 470/2/3-'94).

Op 13 juni had een militaire rechtbank besloten Stange niet te vervolgen wegens plichtsverzuim in verband met de moord op drie communistische leiders in 1983. Dit besluit was conform een vonnis van rechter Alfredo Pfeiffer. dat in tegenspraak was met de uitspraakran rechter Milton Juica in maait.

Onderzoek in Groot-Brittannië naar betrokkenheid Pinochet bij martelingen

Op 15 juni werd bekend dat de Britse regering bewijzen aan de politie had overhandigd waaruit bleek dat de opperbevelhebber van de strijdkrachten, generaal Augusto Pinochet Ugarte, betrokken was geweest bij de inarteling van politieke tegenstanders in 1973-'90, de periode waarin hij aan het hoofd stond van de militaire junta.

Het bewijs was verzameld door de in Londen gevestigde mensenrechtenorganisatie Amnesty International uit protest tegen Pinochets bezoek aan Groot-Brittannië tijdens een reis

door Europa om wapens te kopen. Krachtens sectie 134 van het Britse wetboek van strafrecht (waardoor Groot-Brittannië op een lijn was gekomen met de VN-Conventie tegen Marteling uit 1984) kon een overheidsfunctionaris voor in Groot-Brittannië of daarbuiten gepleegde marteling vervolgd worden. mits de beschuldigde in Groot-Brittannic was en alleen voor misdaden die na 1988 waren begaan.

Tijdens zijn bezoek. dat naar de Britse regering verzekerde onofficieel was. had Pinochet gesprekken gevoerd met British Aerospace over de ontwikkeling van een artillerieraketsysteem. (Voor Pinochets bezoek aan Nederland, Tsjechië en Zwitserland. zie pag. 471/1-'94.)

Arrestaties en veroordelingenguerrillaleiders

Op 14 juni keerde Sergio Buschmann (51), de oprichter van het voormalige linkse Patriottische Front Manuel Rodriguez (FPMR).vrijwillig terug uit Nicaragua om terecht te staan. Hij werd meteen gearresteerd door de geheime politie.

Er waren meer dan 200 aanhangers aanwezig op het vliegveld van de hoofdstad Santiago om hun solidariteit te betuigen met Buschmann. Hij was in 1986 door de militairen in de gevangenis gezet wegens wapensmokkel. maar was ontsnapt.

Op 15 juni werd Guillermo Ossandon, de belangrijkste leider van de linkse stadsguerrillagroep Lautaro Jeugdbeweging (MLJ) gearresteerd samen met zijn plaatsvervanger Pablo David Contreras Olivos. en Maria Angelica Medina Soto, de leider van de Beweging voor Verenigde Volksactie-Lautaro Groep (MAPU-Lautaro).

Op 4 augustus veroordeelde een militaire rechtbank Guillermo Ossandon en vier andere MLJ-leden ter dood.

Op 12 januari 1995 sprak een militaire rechtbank het doodvonnis uit over vijf vroegere leiders van de Opstandige Volksinacht Lautaro (FRPL)en veroordeelde zij een zesde tot levenslange gevangenisstraf wegens een actie in november 1990 waarbij zij hadden geprobeerd een ander FRPL-lid uit de gevangenis te bevrijden; vijf leden van de veiligheidstroepen waren daarbij gedood.

Op 11 januari werden in Santiago nog drie vermoedelijke FRPL-strijders gearresteerd.

Lidmaatschap Mercosur

Op 5 juni maakte de regering bekend dat zij van plan was zich in 1995 aan te sluiten bij de Zuidamerikaanse Gemeenschappelijke Markt (Mercosur)als geassocieerd in plaats van volwaardig lid.

De bekendmaking volgde op een vergadering op 5 juni met de Mercosur-leden, Argentinie, Brazilië, Paraguay en Uruguay. Minister Carlos Figueroa Serrano van buitenlandse zaken zei dat de beslissing niet van invloed zou zijn op de lopende onderhandelingen met de Verenigde Staten over een eventueel lidmaatschap van het Noordamerikaanse Vrijhandelsakkoord (NAFTA), dat bestond uit Canada, Mexico en de VS.

Protestdemonstratietegen regering

Op 11 juli liepen meer dan 10.000 mensen mee in een protestmars in de hoofdstad Santiago. Het was de grootste demonstratie van vakbondsleden tegen de regering en werkgevers sedert de democratie in 1990 was hersteld.

Hoogtepunt van de betoging. die was georganiseerd door de Chileense Eenheidsvakcentrale (CUT). was het aanbieden van een petitie waarin werd gevraagd om directe onderhandelingen met de regering over lonen en sociale oinstandigheden.

Voorstel voor grondwetshervorming

Op 20 augustus werd bericht dat president Eduardo Frei bij het Congres een reeks voorstellen had ingediend voor een hervorming van de grondwet uit 1980.

Zo zouden de strijdkrachten niet langer negen senatoren in de 47-zetels tellende Senaat kunnen benoemen en zou een stelsel van evenredige vertegenwoordiging worden ingevoerd om de macht van de rechtse partijen, die de militairen gunstig gezind waren. te verminderen. De regering gaf aan dat zij bereid was te onderhandelen over de belangrijkste onderdelen van de hervormingen. die konden rekenen op verzet van de rechtse partijen.

In een toespraak ter gelegenheid van de ,,maand van het leger" had Frei op 19 augustus gevraagd om ,,nieuw begrip" in de civiel-militaire betrekkingen en de incorporatie van het ,,legerproject" in het ,,grote nationale project". In reactie hierop drong de opperbevelhebber van de strijdkrachten en voormalig dictator generaal Augusto Pinochet er bij de regering met klem op aan het prestige van het leger te vergroten. Hij zei dat niet uit het oog moest worden verloren dat het leger betrokken was bij de ,,algemeneontwikkeling" van de maatschappij en meer deed dan alleen het land verdedigen.

Kabinetswijziging

Op 20 september voerde president Eduardo Frei Ruiz-Tagle, die pas zes maanden in functie was. een kabinetswijziging door als reactie op kritiek dat het zijn regering aan politieke daadkracht ontbrak. Hij beloofde dat de regering zich voortaan zou richten op haar prioriteiten ,,onderwijs, infrastructuur en groei van de produktie".

De belangrijkste wijziging betrof het ontslag van minister German Correa Diaz van binnenlandse zaken (Socialistische Partij, PS) en de benoeming van Carlos Figueroa Serrano (Christen-Democratische Partij, PDC). een naaste medewerker van Frei. tot diens opvolger. Figueroa werd als minister van buitenlandse zaken opgevolgd door José Miguel Insulza (voorheen onderminister van buitenlandse zaken). Hoewel door de benoeming van Insulza het aantal PS-ministers in het kabinet gelijk bleef. werd het verlies van de portefeuille van binnenlandse zaken gezien als een klap voor de partij.

José Joaquin Brunner werd secretaris-generaal van de regering met de rang van minister in plaats van Victor Manuel Rebolledo Gonzalez. Sergio Molina (PDC) volgde Ernesto Schiefelbein op als minister van onderwijs. Schiefelbein. een partijloze academicus. was verweten dat hij de noodzakelijke politieke deskundigheid ontbeerde om de door de regering beloofde ingrijpende onderwijshervormingen door te voeren.

Carvajal overleden

Na een lang ziekbed pleegde de 77-jarige vice-admiraal (bd) Patricio Carvajal Prado op 15 juli zelfmoord. Carvajal was een van de militairen die in 1973 de staatsgreep tegen Allende pleegden. Tijdens het militaire bewind was hij minister van defensie en buitenlandse zaken geweest.

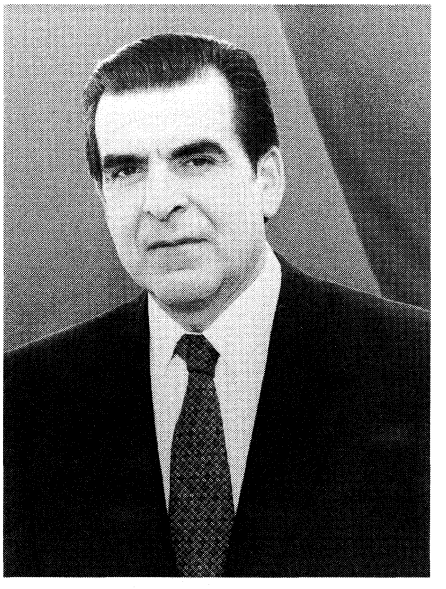

President Eduardo Frei Ruiz-Tagle.

Nieuwe partijvoorzitters

Op 25 juli werd Alejandro Foxley Rioseco, minister van financiën van 1990-'94, gekozen tot voorzitter van de Christen-Democratische Partij (PDC). Hij versloeg senator Ricardo Hormazabal.

Op 3 oktober besloot de Partij voor Democratie (PPD). de op een na grootste partij binnen de regeringscoalitie, haar voorzitter Jorge Bitar te vervangen door Jorge Schaulsohn, die op dat moment voorzitter was van de Kamer van Afgevaardigden

Eerder, in augustus. was Volodia Teitelboim als voorzitter van de Communistischc Partij van Chili (PCCh) opgevolgd door Gladys Marin. de voormalige secretaris-generaal van de partij.

PDI opgeheven

De linkse Democratische Participatie (PDI) maakte op 2 november bekend dat zij officieel was opgeheven, nadat zij bij de verkiezingen van 1993 de kiesdrempel van 5 procent niet had gehaald (zie pag. 111/1-'94 waar zij abusievelijk de Partij van Democratische Links wordt genoemd).

Partijleider Fanny Pollarollo verklaarde zich te willen aansluiten bij de Socialistische Partij (PS). terwijl PDI-secretaris-generaal Antonio Leal voor de Partij voor Democratie (PPD) koos. De PDI was in 1990 opgericht door dissidenten uit de Communistische Partij van Chili (PCCh).

Grensconflict met Argentinië uit de wereld

Aan het laatste resterende grensconflict tussen Chili en Argentinië kwam op 21 oktober een einde toen het Arbitragehof in Rio de Janeiro (Brazilië) zich uitsprak ten gunste van de Argentijnse soevereiniteit over 530 vierkante km water. bekend onder de naam Laguna del Desierto, meer dan 2.000 km ten zuiden van Santiago. De kwestie was in augustus 1991 voor een bindende uitspraak naar het Arbitragehof verwezen (zie pag. 96/1-'92).

Amnestie ingetrokken

In een ongekende uitspraak herriep het Hof van Beroep de amnestie die was verleend (krachtens de algemene amnestiewet van 1978) aan de moordenaars van vooraanstaande leden van de Beweging van Revolutionair Links (MIR).

De zaak van Lumi Videla, die in 1973 was vermoord. werd eind september opnieuw geopend, en die van het echtpaar Barbara Uribe en Edwin van Jurick Altamirano begin oktober. De rechters accepteerden het argument van de strijdkrachten dat zij handelden terwijl er een burgeroorlog dreigde, maar stelden dat de strijdkrachten derhalve gebonden waren aan de Conventie van Genève. die Chili in S951 had ondertekend

Plannen voor speciale gevangenis voor officieren

Op G januari 1995 diende minister van openbare werken Ricardo Lagos Esco-Sar zijn ontslag in uit protest tegen regeringsplannen voor de bouw van een speciale gevangenis voor leger- en politieofficieren die terecht stonden of waren ve oordeeld wegens schendingen van de mensenrechten tijdens het Pinochet-regime. Lagos stemde er echter mee in aan te blijven nadat president Eduardo Frei had besloten het Congres te laten bepalen of deze gevangenis zou worden gebouwd. Op 19 januari stemden de Kamer van Afgevaardigden en de Senaat beide bijna unaniem vóór de bouw van gevangenissen voor bijzondere gedetineerden, indien dit noodzakelijk mocht zijn.

(Vor.ber.pag. 469/3 e.v.-1994)

MEXICO

SECRETARIS-GENERAAL PRI VERMOORD. BEËDIGING PRESIDENT ZEDILLO. FINANCIËLE CRISIS. BESTAND IN CHIAPAS. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 28 september 1994 werd José Francisco Ruiz Massieu, secretaris-generaal van de regerende Institutionele Revolutionaire Partij (PRI) neergeschoten toen hij in het centrum van Mexico Stad in zijn auto stapte. Hij overleed aan zijn verwondingen.

De 48-jarige Massieu was een goede vriend en voormalige zwager van president Carlos Salinas de Gortari: hij was gouverneur van de staat Guerrero geweest van 1987 tot 1993, toen hij secretaris-generaal van dc partij werd. De moordenaar werd ter plekke gearresteerd maar het was niet meteen duidelijk of de moord verband hield met initiatieven om de partij te hervormen of met de strijd van de regering tegen de drugshandel. Mario Ruiz Massieu. de broer van het slachtoffer. was als onderminister van justitie belast met de uitvoering van de drugsbestrijdingswet.

In maart was Luis Donaldo Colosio, de presidentskandidaat van de PRI. vermoord (zie pag. 637/2 e.v.-'94). Deze nieuwe moord vergrootte de politieke instabiliteit. waarin de opstand in Chiapas in januari (zie pag. 256/3 e.v.-'94) en een golf ontvoeringen en drugsdelicten het land hadden gestort.

Onderzoelr naar moord

Met onderzoek naar de moord op Ruiz Massieu leverde in de maand oktober. aanwijzingen op voor de betrokkenheid van drugskartels, maar ook van elementen binnen de PRI die zich verzetten tegen een hervorming van de partij. Van een duidelijke oplossing van de zaak was echter geen sprake.

Op 3 oktober gaf het Golf-drugskartel een verklaring uit waarin het de verantwoordelijkheid voor de moord opeiste en meer prominenten dreigde te doden als de strijd tegen de drugssmokkel niet zou worden gestaakt.

Diezelfdedag echter verzocht het openbaar ministerie om opheffing van de parlementaire onschendbaarheid van PRI-afgevaardigde Manuel Muñoz Rocha om hem in staat van beschuldiging te kunnen stellen in verband met betrokkenheid bij de moordaanslag.

Muñoz Rocha sprak de volgende dag het vermoeden uit dat de moord telefonisch was georganiseerd door Abraham Rubio Canales, een zakenman in de toeristensector die banden onderhield met het Golf-kartel en een gevangenisstraf van 14 jaar uitzat wegens oplichting. Canalas zou Ruiz Massieu verantwoordelijk gehouden hebben voor zijn veroordeling in 1992.

Op oktober besloot de Kamer van Afgevaardigden vervolging van Muñoz Rocha mogelijk te maken door zijn onschendbaarheid op te heffen.

Op 11 oktober volgde de arrestatie van Fernando Rodriguez Gonzalez. die bij de Kamer van Afgevaardigden had gewerkt. Hij zou voor het plegen van de moord $ 15.000 hebben betaald aan de verdachte die op de plaats van het misdrijf was aangehouden (wiens naam afwisselend werd opgegeven als Joel of Hector Resendiz. vervolgens als Mario Aburto Martinez en weer later als Daniel Aguilar Trevino). De Independent van 15 oktober berichtte dat Rodriguez Gonzalez' broer Marco Antonio Rodriguez Gonzalez zich bij de politie had gemeld met de verklaring dat zijn broer hem in januari 1994 had gevraagd een paar huurmoordenaars te engageren en hem $ 15.000 had betaald voor ,.persoonlijkeonkosten"

De *Financial Times* berichtte op 5 oktober dat Maria de los Angeles Moreno. de hervormingsgezinde leider van de PRI-fractie in de Kamer van Afgevaardigden, was benoemd tot nieuwe secretaris-generaal in opvolging van Ruiz Massieu, ,,als om te onderstrepen dat de hervorming van de PRI zou wor-

PRD-aanhangers ~n emaskers van de activistische bokser ,,Superbarrio" dragen op 1 november 291 doodskisten door Mexico Stad. als symbool voor het aantal PRD-leden dat tijdens het zesjarige bewind van president Carlos Salinas de Gortari door geweld om het leven zou zijn gekomen.

den voortgezet". zoals PRI-voorzitter Ignacio Pichardo Pagaza al had beloofd

Moordenaar van Colosio veroordeeld

Op 31 oktober werd Mario Aburto Martine (23) door een tribunaal in Toluca, in de deelstaat Mexico, veroordeeld tot 42 jaar gevangenisstraf voor de moord met voorbedachten rade op Luis Donaldo Colosio Murrieta, de presidentskandidaat van de PRI, op 31 maart 1994 (zie pag. 637/2, 638/3 en 772/1-'94).

Andere politieke moorden

Op 27 oktober werd een vooraanstaand lid van de oppositionele Partij van de Democratische Revolutie (PRD) vermoord in de plaats Chilon in de deelstaat Chiapas.

Eerder. had de *Financial* Times van 8 september bericht dat de leider van de PRD in de stad Jaltenango de la Paz (eveneens in Chiapas) was doodgeschoten. Op 30 juli was in de centrale deelstaat Puebla de lokale PRD-leide door een auto overreden en aan zijn verwondingen bezweken.

Op 30 oktober viel één dode en raakten vijf mensen gewond bij drie verschillende incidenten in Chiapas.

Ruiz Massieu treedt af

Mario Ruiz Massieu, de broer van de vermoorde secretaris-generaal van de PRI. José Francisco Ruiz Massieu; nam op 24 november ontslag als onderminister van justitie. Hij beschuldigde hoge partijgenoten ervan zijn onderzoek naar de moord op zijn broer te belemmeren (zie boven).

Ruiz Massieu, die eveneens uit de PRI stapte verklaarde over bewijzen te beschikken dat belangrijke PRI-leden, onder wie partijvoorzitter Ignacio Pichardo. minister van justitie Humberto Benitez Treviño en de nieuwe secretaris-generaal van de partij, Maria de los Angeles Moreno. probeerden de moordenaars te beschermen door de zaak in de doofpot te stoppen. Dezen ontkenden de aantijgingen echter ten stelligste.

De spanningen tussen de PRI en de oppositionele PRD hielden aan. PRD-parlementariërs verstoorden de laatste toespraak die president Carlos Salinas de Gortari op 1 november tot de Kamer van Afgevaardigden hield. Diezelfde dag demonstreerden PRD-aanhangers in Mexico Stad tegen de vermeende betrokkenheid van de PRI bij de dood van 300 PRD-activisten in de voorgaande zes jaar. waarbij het tot een gewelddadig treffen met de politie kwam. De nieuwe, nog niet beëdigde president Ernesto Zedillo Ponce de Leon, trachtte bet conflict te sussen, door op 1 november met PRD-leiders te praten, hetgeen nooit eerder was gebeurd.

Berichten over onregelmatigheden bij verkiezingen. Uitslag Monterrey aangepast

In september bleven er berichten verschijnen over onregelmatigheden bij de presidents- en congresverkiezingen die in augustus waren gehouden (zie pag. 772/3 e.v.-'94).

Latin America *Press* van 15 september berichtte dat de Kamer van de Radio- en Televisie-industrie (CNIRT) enkele uren na de bekendmaking van de eerste uitslagen het de elektronische media bij verordening had verboden de uitdrukking ,,kiesfraude" te gebruiken en de naam van Cuauhtemoc Cardenas Solorzano, de kandidaat van de PRD, te noemen. Voorts maakten de Mexicaanse televisie en radio geen melding van een protestbijeenkomst op het Zocalo-plein in Mexico Stad. waar op 27 augustus meer dan 100.000 mensen protesteerden tegen stembusfraude.

De Financial Times van 23 september berichtte dat het federale kiestribunaal de verkiezingsuitslag in Monterrey, de hoofdstad van de noordelijke staat Nuevo Leon, ongeldig had verklaa d vanwege geknoei met de stemmen. Het kiestribunaal riep nu in plaats van de PRI de PAN tot winnaar uit.

Corruptie

Op 5 september maakte minister Pedro Aspe Armella van financiën, overheidskredieten, planning en federale begroting bekend dat federale bewindvoerders het bestuur van de Financieringsgroep Union-Cremi hadden overgenomen en dat accountants een onderzoek instelden naar vermeende onregelmatigheden bij de groep. Union-Cremi, waar ook de Banco Union SA en de Banca Cremi SA deel van uitmaakten, was een van de grootste bankconcerns in Mexico. Er werden tevens arrestatiebevelen uitgevaardigd tegen vijf mensen. onder wie de 38-jarige Carlos Cabal Peniche, het hoofd van de groep en van het in San Francisco gevestigde Del Monte Fresh Produce.

Cabal, die in juni had aangekondigd dat hij Del Monte wilde kopen, zou zelf $ 700 mln van zijn banken hebben geleend om verscheidene bedrijven te kunnen kopen.

In augustus waren 19 werknemers van de Havre Corporation veroordeeld in verband met leningen ter waarde van $ 400 mln van een groep banken en 600 kleine investeerders aan het bedrijf, die moesten dienen voor het steunen van spookbedrijven. Julio Mariscal Dominguez. een van de twee broers die eigenaar van het bedrijf waren, was nog steeds voortvluchtig.

Plaatselijke verkiezingen

Bij op 13 november gehouden plaatselijke verkiezingen in de oostelijke kuststaat Veracruz behaalden de twee belangrijkste oppositiepartijen een behoorlijke winst.

Cit voorlopige resultaten bleek dat de rechtse Partij van Nationale Actie (PAN) de meerderheid had verworven in vijf gemeenteraden, met inbegrip in die van de stad Veracruz. terwijl de PRD won in 20 gemeenteraden.

Op 20 november werden in de zuidoostelijke deelstaat Tabasco verkiezingen gehouden voor

het gouverneurschap en plaatselijke openbare functies. Roberto Madrazo, de PRI-kandidaat en lid van de hervormingsgezinde vleugel van de partij, won overduidelijk de strijd oin het gouverneurschap.

De verkiezingen verliepen in het algemeen rustig, hoewel er talrijke beschuldigingen waren van fraude en er sprake was van gewelddadige incidenten op het platteland, zoals in Macuspana, waar een PRD-aanhanger gewond raakte toen een PRI-aanhanger het vuur zou hebben geopend tijdens ongeregeldheden

Op 21 november werden ook verkiezingen gehouden voor 44 burgemeestersposten in de deelstaat Tlaxcala *volgens de nieuwe kiesregels van het* staatscongres.

Volgens voorlopige uitslagen leken de verkiezingen gunstig te verlopen voor de regerende PRI. maar verwacht werd dat het aantal burgemeesterszetels van de oppositie zou toenemen.

Ernesto Zedillo Ponce de Leon (r.)geeft op 9 november 1994 een persconferentie. nadat het Kiescollege hem officieel tot winnaar van de presidentsverkiezingen van augustus heeft uitgeroepen. Achter hem PRI-leider Roque Villanueva.

Beëdiging van Zedillo

Op 1 december begon de 42-jarige Ernesto Zedillo Ponce de Leon *officieel aan zijn zesjarige ambtstermijn als president. Zedillo, die in maart de vermoorde Luis* Donaldo Colosio *had vervangen als kandidaat van de* PRI *(zie* 637/3-'94), *was in augustus gekozen tot opvolger van Carlos Salinas de Gortari (zie pag.* 772/3 *e.v.-'94).*

In zijn aantredingsrede beloofde Zedillo *de wet te handhaven door de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te verdedigen en het landsbestuur te scheiden van de PRI. Hij stelde voor het kiesstelsel te hervormen om een einde te maken aan de verdeeldheid die werd aangewakkerd door de oppositiepartijen. omdat deze* volgems *hem er op uit* waren *de* PRI *haar rechtmatige successen bij recente verkiezingen te ontnemen.*

Zedillo's inauguratie werd ontsierd door betogingen van de PRD. die beweerde dat de PRI de lokale verkiezingen in de deelstaten Tabasco en Veracruz dankzij kiesfraude had gewonnen (zieboven).

Op 5 december maakte Zedillo plannen bekend voor de hervorming van de rechterlijke macht, waardoor hij de bevoegdheid zou krijgen de zittende rechters van het Hooggerechtshof te ontslaan. Het was de bedoeling te voorkomen dat politici in de toekomst functies in de rechterlijke macht zouden vervullen.

Nieuw kabinet

In het nieuwe kabinet dat op 30 november werd benoemd. was *Antonio Lozano, een hoge functionaris van de oppositionele PAN, opgenomen als minister van justitie. De benoeming van een politieke buitenstaander in het kabinet betekende een breuk met het verleden en werd algemeen gezien als de voorbode van een grondig onderzoek naar de moorden op Colosio (zie pag.* 72/3-'94) *en José Francisco Ruiz* Massieu *(zieboven).*

Belangrijkste kabinetsposten

Binnenlandse zaken - Esteban Moctezuma Barragan: buitenlandse zaken - José Angel Gurria Treviño; defensie - generaal Enrique Cervantes Aguirre: financiën en overheidskredieten - Guillerino Ortiz Martinez*; sociale ontwikkeling - Carlos Rojas Gutierrez; energie - Ignacio Pichardo Pagaza; handel en industrie - Herminio Blanco; verbindingen en verkeer - Carlos Ruiz Sacristan: arbeid en sociaal welzijn - Santiago Oñate Laborde; justitie - Antonio Lozano

* Benoemd op 29 december na het ontslag van Jaime Serra Puche.

Nieuwe PRI-voorzitter

Op 3 december werd Maria de los Angeles Moreno, *secretaris-generaal van de* PRI *sinds begin oktober (zieboven), gekozen tot partijvoorzitter als opvolger van Ignacio Pichardo* Pagaza *die zitting nam in het nieuwe kabinet.*

Akkoord over electorale hervormingen

Op 17 januari 1993 ondertekenden de regerende PRI, de conservatieve PAN, de linkse PRD en de Arbeiderspartij (PT) een akkoord waarmee de ..totstandbrenging van een echte rechtsstaat" *werd beoogd.*

Electorale hervormingen zouden regels vaststellen voor de financiering van politieke partijen. de toegang tot de media en de onafhankelijkheid van de electorale autoriteiten, De burgemeester van Mexico Stad zou voortaan niet meer door de president worden benoemd. Er waren verder berichten over een geheim akkoord om in de deelstaten Chiapas en Tabasco. waar verkiezingsfraude zou zijn gepleegd. interimgouverneurs te benoemen en nieuwe verkiezingen uit te schrijven.

Dit akkoord leidde ertoe dat op 18 januari duizenden PRI-aanhangers in Tabasco de wegen blokkeerden uit protest tegen geruchten dat PRI-gouverneur Roberto Madrazo Pintado, die op 1 januari zijn ambt had aanvaard na de verkiezingen in november (zie boven), zou moeten aftreden. Op 19 januari kwam het in de hooidstad van Tabasco. Villahermosa, tot botsingen tussen PRI- en PRD-aanhangers

Kabinetswijziging

Op 23 januari vonden de volgende kabinetswijzigingen plaats:

Onderwijs - Miguel Limon Rojas+; landbouwhervorming - Arturo Warman Gryj+; landbouw - Francisco Labastida Ochoa*: minister van justitie voor het Federaal District - José Antonio Gonzalez Fernandez".

* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde portefeuille.

Financiële crisis

Op 20 december 1994 gaf de regering haar pogingen op om de waarde van de snel dalende peso te verdedigen - het

traditionele beleid was altijd geweest om de munt slechts marginaal te depreciëren binnen een toegestane bandbreedte - door de bodemwaarde van de peso met 15 procent te verlagen tot $ 1 = 4,0016 peso (voorheen $ 1 = 3,4712 peso). Aan het einde van beursdag was de peso gekelderd tot dicht bij de nieuwe bodemwaarde.

Op 22 december maakte de regering bekend dat de peso vrij mocht zweven gedurende een periode van 60 dagen, waarin de lonen en prijzen bevroren zouden worden. De peso kelderde daarop opnieuw en bereikte op 27 december een diepterecord van $ 1 = 5,75 peso; eind van de maand was de waarde weer enigszins gestegen tot $ 1 = 4,9 peso, hetgeen een effectieve devaluatie betekende van ongeveer 30 procent sedert begin december.

Minister Jaime Serra Puche van financiën verklaarde dat de valutacrisis eerder verband hield met de politieke instabiliteit in de deelstaat Chiapas (zie beneden) dan met economische beginselen. 1701gens sommige waarnemers lagen de wortels van de huidige crisis echter in de ovenvaardering van de peso. hoewel de massieve kapitaalvlucht ten gevolge van de spanningen in Chiapas wel had bijgedragen tot de druk op de munt.

Noodmaatregelen. Nieuwe minister van financiën

Op 29 december maakte president Zedillo een ,,economisch noodplan" bekend.

Het plan beoogde onder meer (i) een akkoord tussen werknemers en werkgevers tot stand te brengen om de loon-en prijsspiraal te keren: (ii) het tekort op de lopende rekening te verminderen. (iii)structurele hervormingen te bevorderen: en (iv) een internationaal hulpfonds in te stellen. Op 28-29 december begonnen functionarissen gesprekken in Washington en Mexico Stad met het IMF over een noodpakket reddingsmaatregelen.

Zedillo maakte eveneens bekend dat hij als onderdeel van het reddingsplan het ontslag van minister Serra had aanvaard, naar verluidt op instigatie van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) dat kritiek had op de manier waarop deze de peso-crisis had aangepakt. De kort daarvoor benoemde minister van verbindingen, Guillermo Ortiz Martinez, werd de nieuwe minister van financiën.

Liquiditeitscrisis. Amerikaanse steun ter waarde van $ 50 mrd

De maatregelen. die de regering in december had genomen toen de peso ging zweven, en een op 3 januari 1995 aangekondigd ,,economisch noodprogramma". dat was gevolgd door andere maatregelen (zie onder), brachten geen oplossing voor de liquiditeitscrisis waarin Mexico verkeerde.

Op 13 januari beloofde de Amerikaanse president Bill Clinton als reactie daarop in totaal $ 40 mrd aan leengaranties te verstrekken. Maar toen de verder verslechterende situatie negatieve gevolgen begon te krijgen voor de Latijns-Amerikaanse effectenmarkten en het duidelijk werd dat Clintons steunpakket waarschijnlijk niet zou worden goedgekeurd door het Amerikaanse Congres. trok Clinton het in. In plaats daarvan maakte hij op 31 januari bekend dat er een grotere kredietlimiet van in totaal $ 50,76 mrd zou worden toegekend, die afkomstig zou zijn van het Amerikaanse Deviezenfonds, het IMF, de Bank voor Internationale Schikkingen (BIS)en andere bronnen. Op 2 februari verklaarde IMF-directeur Michel Camdessus dat dit ongekende financiële steunpakket een :,internationalecrisis had afgewend".

Zedillo's economisch noodprogramma

Na langdurige onderhandelingen met werkgevers en vakbonden maakte Zedillo op 3 januari een ,,economisch noodprogramma" bekend, dat gekoppeld was aan kredietfaciliteiten ter waarde van $18 mrd.

Het stabiliseringsprogramma voorzag in (i) loonsverhogingen van 7 procent (hoewel werd verwacht dat de inflatie zou stijgen van 9 procent in 1994 tot 13-18 procent in 1995): (ii) een bezuiniging van $ 3,7 mrd op overheidsuitgaven (gelijk aan 1,3 procent van het bruto binnenlands produkt. BBP); (iii) privatiseringsmaatregelen die $1.5 mrd zouden opleveren; en (io)geen deviezencontroles. De regering ging in haar ramingen uit van een belastingoverschot dat gelijk stond aan 0.5 procent van het BBP. en wilde het tekort op de lopende rekening (bijna 30 mrd in 1994) verminderen tot S 14 mrd in 1995. Voor 1995 werd een gemiddelde wisselkoers van $ 1 = 4.5 peso vastgesteld en de verwachte groeiperccntagcs voor 1995 werden naar beneden bijgesteldvan 4 tot 1.5 procent.

Tegelijkertijd maakte de regering bekend dat er akkoorden waren gesloten over een krediet van de Amerikaanse regering ter waarde van $ 9 mrd, een kredietlimiet van andere ,,bevriende" regeringen ter waarde van $ 5 mrd, die via de BIS tot stand was gebracht. en kredieten van de Canadese regering ter waarde van C$ 1.5 mrd en van internationale banken ter waarde van $ 3 mrd.

Emissie van tesobonos mislukt. Repercussies op internationale financiële markten

In een vruchteloze poging om de voortdurende daling van de waarde van de peso tot staan te brengen maakte minister Guillermo Ortiz Martinez van financiën en overheidskredieten op 5 januari in New York bekend dat de regering het IMF om een overbruggingskrediet had verzocht, en dat hij van plan was belangrijke onderdelen van het staatsmonopolie op de elektriciteitsvoorziening te privatiseren teneinde $ 5 mrd bij elkaar te krijgen.

Op 9 januari daalden de koersen op de Mexicaanse effectenbeurs (BMV) met 6,65 procent (de sterkste daling in vijf jaar) en met nog eens 6 procent op 10 januari. Dit kwam omdat de regering toen niet meer dan een vijfde van haar wekelijkse aanbod van kortlopende obligaties ter waarde van S 400 mln. die waren gesteld in dollars [tesobonos). wist te verkopen, ondanks een stijging van de rentetarieven met maar liefst 13 procent.

In andere Latijns-Amerikaanse landen daalden de koersen op de effectenbeurzen van Buenos Aires, Lima, Santiago en Sao Paolo met soms tien procent.

Leengarantie toegezegd door VS

Na overleg met Republikeinse en Democratische leiders in het Amerikaanse Congres zegde president Clinton op 13 januari leengaranties toe ter waarde van $ 40 mrd om Mexico te helpen met de herfinanciering van zijn schuld op korte termijn door middel van leningen op middellange termijn van handelsbanken. Mexico beloofde borg te staan

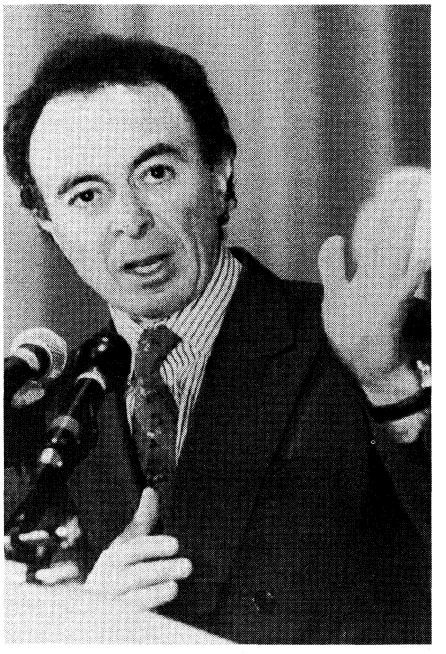

De Mexicaanse minister van financiën, Guillermo Ortiz Martinez, beantwoordt op 5 januari 1995 in New York vragen van de pers over de financiële crisis in Mexico.

Demonstranten. die op 24 januari 1995 in Mexico Stad protesteren tegen de bezuinigingsmaatregelen van de regering, vinden de voormalige president Carlos Salinas een landverrader.

voor deze garanties met zijn olie-opbrengsten als extra borg.

Deze bekendmaking leidde tot een herstel van de peso, die op 13 januari op 5,25 ten opzichte van de dollar eindigde. terwijl de BMV 4,6 procent hoger sloot na een dag handel. Amerikaanse en Mexicaanse functionarissen legden er de nadruk op dat de crisis het gevolg was van een liyuiditeitsprobleem en niet voortvloeide uit het feit dat Mexico eigenlijk niet kon voldoen aan zijn buitenlandse verplichtingen zoals bij de schuldencrisis van 1982 (zie pag. 450/2 e.v.-'82). Na 18 januari werd de positie van de peso echter weer zwakker. toen werd bekendgemaakt dat de steun in het Amerikaanse Congres voor de leengaranties terugliep. De wekelijkse emissie van tesobonos. die op 17 januari was overtekend. had op 24 januari wederom weinig succes.

IMF-intentieverklaring

Op 26 januari ondertekenden de Mexicaanse regering en het IMF een intentieverklaring voor een overbruggingskrediet ter waarde van SDRs 5,259 rnrd (S 7,759 rnrd), het grootste overbruggingskrediet dat ooit was verstrekt. Investeerders, die wachtten op de goedkeuring van het Amerikaanse Congres voor de leengarantie, reageerden echter weinig enthousiast op de bekendmaking.

Amerikaans steunpakket ter waarde van $ 50,76 rnrd herzien

Terwijl werd bericht dat Mexico zijn schulden nauwelijks kon betalen, en het duidelijk werd dat het Congres de leengarantie ter waarde van $ 40 rnrd niet zou goedkeuren, deelden de Amerikaanse regering, het IMF en de BIS op 31 januari mee dat Mexico een ongekend hoge kredietlimiet ter waarde van C 50,76 rnrd zou worden toegekend. Clinton verklaarde: ,,Deernst van de financiële problemen van Mexico vormt een grote bedreiging voor onze werknemers, onze economie en die van de hele wereld. We moeten nu handelen." Op 31 januari herstelde de peso zich en sloot op 5,75 ten opzichte van de dollar. De dag daarvoor werd voor een dollar nog 6,30 peso betaald.

Het steunpakket omvatte (1) S 20 mrd aan financiële steun van het Amerikaanse ministerie van financiën en de Federal Reserve (stelsel van Amerikaanse centrale banken): (ii) $ 17,76 rnrd van het IMF (Camdessus had bekendgemaakt dat het IMF nog eens S 10 mrd beschikbaar zou stellen naast het overbruggingskrediet); (iii) S 10 rnrd van de BIS (twee maal zoveel als oorspronkelijk was toegezegd). en (iv) extra geldmiddelen zoals S 1 mrd van Latijns-Amerikaanse landen, $ 1 mrd van Canada en $ 3 mrd van handelsbanken. De financiële steun van de VS zou koinen uit het Amerikaanse Fonds voor de Stabilisering van Wisselkoersen (dat in totaal $25 mrd beschikbaar had om de dollar te verdedigen) en was niet afhankelijk van toestemming van het Congres. Mexico beloofde zijn olie-inkomsten als borg en zou een vergoeding van 5-12 procent moeten betalen als het een beroep zou doen op deze faciliteit.

Op 1 februari gaf meer dan 85 procent van de leden van de Raad van Bestuur van het IMF zijn goedkeuring aan het overbruggingskrediet en aan een leïiing van nog eens S 10 mrd. die zou worden verstrekt door centrale banken van lidstatcri of door het IMF uit zijn eigen middelen.

Onrust in Chiapas. EZLN trekt zich terug uit besprekingen

Terwijl de onrust onder de bevolking van de deelstaat Chiapas (waar in januari 1994 een gewapende opstand had plaatsgevonden - zie pag. 256/3 e.v.-'94) met de dag groeide. maakte het Zapatistische Nationalistische Bevrijdingsleger (EZLN) op 10 oktober bekend dat het zich terugtrok uit de besprekingen met de regering. die in juni waren vastgelopen (zie pag. 639/3-'94).

De bekendmaking werd gedaan in een toespraak van ondercommandant Marcos, woordvoerder en militair Icider van het EZLN, die verklaarde dat de regering niet langer de werkelijke wil toonde om een dialoog aan te gaan en haar militaire aanwezigheid in Chiapas had opgeroerd. Hij klaagde bovendien over schendingen van de mensenrechten door de regering en eiste dat Amado Avendaño Figueroa, de kandidaat van de PRD tijdens de gouverneursverkiezingen in augustus (zie pag. 773/3 e.v.-'94), zou worden erkend als de wettige winnaar in plaats van PRI-kandidaat Eduardo Robledo Rincon. die begin december zou worden ingehuldigd.

Op 12 oktober zei president Carlos Salinas de Gortari dat hij de dialoog wenste voort te zetten om te streven naar een politieke oplossing. Volgens minister van defensie generaal Antonio Riviello Bazan zou het leger zijn staakt-het-vuren handhaven.

Onrust neemt toe

In de periode vóór de inauguratie van de nieuw gekozen gouverneur Eduardo Robledo Rincon bleef de sociale onrust in de staat Chiapas toenemen, terwijl de vrees bleef bestaan voor een nieuw openlijk conflict tussen de autoriteiten en het EZLN.

Er werd melding gemaakt van talrijke botsingen tussen linkse en rechtse groeperingen, boeren en grootgrondbezitters. en met de veiligheidstroepen. Op 5 november werd waarnemend gouverneur Javier Lopez Moreno verscheidene uren vastgehouden door een rechtse groep in Simojovel. Bij een ander incident kwam het tot een confrontatie tussen boze boeren en de onderminister van planning van de deelstaat. Guillermo Gordillo, wiens leven slechts gered kon worden door tussenkomst van een priester.

Demonstraties die op 20 november. de verjaardag van het begin van de Mexicaanse Revolutie in 1910, werden gehouden in San Cristobal de las Casas, Tuxla Gutierrez en andere steden in de deelstaat Chiapas, eindigden in een gewelddadig treffen tussen demonstranten en politie. waarbij meer dan 21 gewonden vielen.

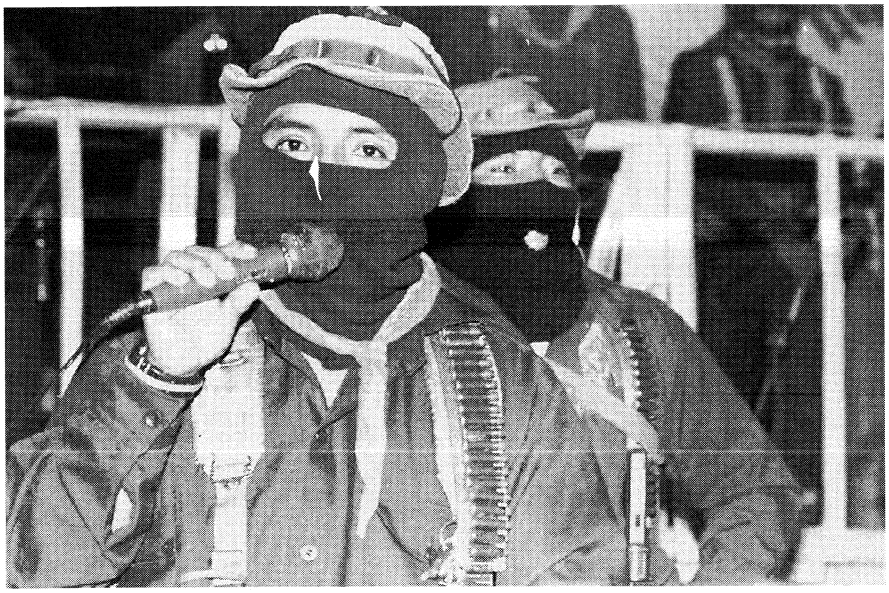

EZLX-leden Mayor Moises (1) en commandant „Tacho" vieren op 1 januari 1995 in Aguascalientes in de deelstaat Chiapas de eerste verjaardag van hun opstand tegen de regering.

Op 4-6 november hield de Democratische Nationale Conventie (CND), het forum van de oppositie, een conventie in Tuxla Gutierrez, de hoofdstad van de deelstaat. Afgevaardigden besloten een campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid te organiseren teneinde Robledo's inauguratie te verstoren en te protesteren tegen de verkiezing van Zedillo tot president. De conventie riep echter op tot hervatting van de besprekingen tussen het EZLN en de regering.

Pogingen van de regering om de besprekingen met het EZLN te hervatten haalden echter niets uit. ondanks de oproep die de regeringscommissaris voor vrede en verzoening, Jorge Madrazo Cuellar, op 10 november deed aan de militaire leider van de opstandelingen. ondercommandant Marcos. Madrazo had samen met de bisschop van San Cristobal, Samuel Ruiz. ook overleg gevoerd met president Salinas over de ontwikkelingen in Chiapas. Op 9 november bracht PRD-leider Cuauhtemoc Cardenas Solorzano een bezoek aan Marcos; het EZLN noemde hem een „betrouwbare bemiddelaar".

Bestand in Chiapas

Op 28 december maakte de regering bekend dat er een akkoord was gesloten met het EZLN om de militaire operaties in Chiapas te beëindigen en onderhandelingen te beginnen. De bekendmaking werd op hetzelfde moment bevestigd door het EZLN, dat zei dat het zich kon vinden in een regeringsvoorstel om een uit meerdere partijen bestaande Nationale Bemiddelingscommissie (Conai) in te stellen die moest helpen bij de totstandkoming van een vredesakkoord.

Het bestand temperde de vrees voor een nieuwe uitbarsting van vijandelijkheden na de omstreden inauguratie van de nieuwe PRI-gouverneur in Chiapas op 8 december.

EZLN-leden namen op 8 december met een menigte van 6.000 mensen deel aan een gelijktijdig gehouden plechtigheid in Tuxtla Gutiérrez, om een „schaduwregering' onder leiding van Avendaño Figueroa te beëdigen. en dreigden de wapenstilstand die sedert medio januari van kracht was (zie pag. 257/2 e.v.-'94), te beeindigen. Op 19 december braken EZLN-leden door een legerkordon en namen de controle over 38 gemeentes in handen, waaronder Simojovel. 35 km te noorden van San Cristobal de las Casas (dat ook in EZLN-handen was). Er werd echter geen hevig verzet geboden toen regeringstroepen op 21 december Simojovel en de belangrijke buitenposten Quintin en Monte Libano in het oosten van Chiapas heroverden.

Vredesbesprekingen

Op 15 januari voerden minister van binnenlandse zaken Esteban Moctezuma Barragan en de leider van het EZLN. ondercommandant Marcos. gedurende drie uur besprekingen bij Guadalupe Tepeyac in Chiapas. Dit was de eerste ontmoeting tussen de regering en de opstandelingen sinds oktober 1994 (zie boven). Hoewel de besprekingen als positief werden beschouwd, werd er geen datum vastgesteld voor verder overleg.

Over het algemeen werd het bestand in Chiapas nageleefd. hoewel op 10 januari vier boeren en twee politieagenten om het leven kamen, toen zo'n 300 PRD-aanhangers het stadhuis van Chicomucelo in het zuiden van Chiapas probeerden te bezetten.

(Vor.ber.pag. 772/3 e.v.-1994)

ALGEMEEN

17DE EN 18DE FRANS-AFRIKAANSE COKFERENTIE

Van 5-7 oktober 1992 werd in Libreville (Gabon) de 17de Frans-Afrikaanse conferentie gehouden. [Zie voor bericht over de 13de conferentie in november 1986 pag. 38/1/2-'87. De 14de conferentie vond plaats van 10-12 december 1987 in Antibes (Frankrijk), de 15de op 15 en 16 december 1988 in Casablanca (Marokko) en de 16de op 20 en 21 juni 1990 in La Baule (Frankrijk).]

De 17de conferentie werd bijgewoond door 13 staatshoofden. het kleinste aantal sinds de conferentie te Nice in 1980. De Franse president Mitterrand kon oin gezondheidsredenen niet aanwezig zijn, terwijl president Said Mohammed Djohar van de Comoren en president Hassan Gouled Aptidon van Djibouti de instabiele situatie in hun land als reden voor hun afwezigheid opgaven. Andere opvallende afwezigen waren de presidenten Moboetoe Sese Seko van Zaïre, Gnassingbe Eyadema van Togo. André Kolingba van de Centraal Afrikaanse Republiek en Paul Biya van Kameroen. Overigens v-aren 35 staten in Libreville vertegenwoordigd. waaronder voor het eerst Kameroen.

Een groot deel van de gesprekken ging over de econoinische problemen in Afrika. De Franse premier Pierre Bérégovoy maakte de oprichting van een hulpfonds bekend dat Afrikaanse landen met een modaal inkomen (waaronder Gabon. Ivoorkust, Kameroen en Kongo) in staat zou stellen om ongeveer F 4 mrd (ca. $840 mln) van de schuld aan Frankrijk te herschikken of te schrappen ten gunste van nieuwe ontwikkelingsprojecten. Hij deed daarbij een beroep op de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) om een meer begripvolle houding aan te nemen tegenover Afrika. Hij drong erop aan dat zij de voorwaarden zouden versoepelen om het mogelijk te maken nieuw krediet te verlenen en de bestaande schulden te verlichten. Deze houding klonk door in het slotcommuniqué van de topconferentie. Hierin werd de internationale financiële instellingen gevraagd „rekening te houden met de speciale omstandigheden waarvan sprake is in Afrika" en werd de industrielanden verzocht „zich te blijven inzetten voor het verlichten van de Afrikaanse schuldenlast"

18de Frans-Afrikaanse conferentie

Delegaties van 35 Afrikaanse landen, waarvan een recordaantal van 27 geleid werd door het staatshoofd, waren aanwezig bij de 18de Frans-Afrikaanse conferentie, die op 8 en 9 november 1994 gehouden werd in Biarritz (Frankrijk). Onder de Afrikaanse delegatieleiders waren de presidenten Moboetoe (Zaïre), Paul Biya (Kameroen), Omar Bongo (Gabon) en Gnassingbe Eyadema (Togo)

Er werden tijdens dc conferentie geen belangrijke besluiten genomen en de besprekingen werden overschaduwd door de Afrikaanse kritiek op het Franse besluit om de nieuwe Rwandese regering onder leiding van het Rwandese Patriottische Front (FPR) niet uit te nodigen en door het feit dat er slechts gedeeltelijke overeensteinming bereikt kon worden over een door Frankrijk gesteund voorstel voor een Afrika–nse vredesmacht. Andere belangrijke kwesties die tijdens de conferentie besproken werden waren de gevolgen van aids voor Afrika en de economische gevolgen van de devaluatie van de franc CFA in januari 1994 (zie pag. 347/3-'94).

Op een thematoespraak van de Franse president François blitterrand, die door Franse functionarissen werd beschreven als zijn ,,testament" voor Afrika. werd koeltjes gereageerd. wat onder meer bleek uit een beleefd applaus dat slechts 15 seconden duurde. Mitterrand verdedigde het Franse besluit in juni 1994 om 2.500 soldaten naar Rwanda te sturen om de oorlogsvluchtelingen te beschermen (zie pag. 715/3 e.v.-'94).

Mitterrand bepleitte de formatie van een Afrikaanse vredesmacht om Afrikaanse landen te helpen bij de aanpak van toekomstige conflicten. maar zei dat een dergelijke interventiemacht gesteund zou moeten worden door de VN en dat er zoveel mogelijk landen aan mee moesten werken. Frankrijk zou steun voor het plan zoeken bij andere Europese landen. De Afrikaanse delegaties konden kennelijk geen overeenstemming bereiken over het voorstel.

(Vor.ber.pag. 38/1/2-1987)

BIJEENKOMST SADC-MINISTERS VAN DEFENSIE. AKKOORD OVER VORMING VAN VREDESMACHT

Tijdens een bijeenkomst op 10 en 11 november 1994 in Arusha (Tanzania) besloten de ministers van defensie van de 11 landen van de Ontwikkelingsgemeenschap voor zuidelijk Afrika (Southern African Development Community, SADC). een regionale snelle-interventiemacht te vormen.

Volgens latere berichten zou luitenant-kolonel Abdurahman Kinana, de Tanzaniaanse staatsminister van defensie, gezegd hebben dat de vredesmacht niet een permanent leger zou zijn. maar indien nodig gemobiliseerd zou worden bij regionale conflicten of couppogingen in lidstaten. De ministers zouden een beroep hebben gedaan op de internationale gemeenschap voor financiele en logistieke steun voor de interventiemacht.

Op 11 november werd bericht dat president Robert Mugabe van Zimbabwe - na de Frans-Afrikaanse topconferentie (zie hierboven) te hebben bijgewoond - het idee van een geheel Afrikaanse vredesmacht zoals bepleit door Frankrijk van de hand had gewezen. Hij zou gezegd hebben dat problemen rond de financiering en het beheer het idee onuitvoerbaar maakten. Volgens het bericht had Mugabe voorgesteld om een veiligheidssectie van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) te vormen door de bestaande OAE-faciliteit voor het voorkomen en oplossen van conflicten uit te breiden.

(Vor.ber.pag. 849/3 e.v.-1994)

11DE TOPCONFERENTIE OMVS

In een communiqué, dat op 11 januari 1995 werd uitgegeven aan het slot van de 11de topconferentie van Organisatie voor de ontwikkeling van de Senegal (Organisation pour la mise en valeur du fleuve Sénégal, OMVS), riepen de staatshuofden van Mali, Mauretanië en Senegal op tot de oprichting van een bureau om gezamenlijke projecten uit te voeren. Voorts maakten zij melding van een wijziging van de OMVS-conventie uit 1991 om de samenwerking te vergemakkelijken met buitenlandse païticüliere ondernemers en de OMVS-ontwikkelingspartners. Tevens werd bekendgemaakt dat Guinee, dat in 1987 als waarnemer was toegelaten, binnenkort volwaardig lid zou zijn, en dat de volgende topconferentie in 1997 in Bamako (Mali)zou worden gehouden.

De OMVS werd in maart 1972 door Senegal. Mali en Mauretanië opgericht als opvolger van de in november 1971 opgeheven OERS (Organisation des états riverains du fleuve Sénégal. zie pag. 196/1/2-'72), waartoe ook Guinee had behoord. Tijdens een eind mei 1974 in Nouakchott gehouden ministersconferentie werd een ontwikkelingsplan voor 40 jaar goedgekeurd (zie pag. 367/3 e.v.-'75), waarvan de kosten geraamd. werden op 800 mrd francs CFA (16 mrd Franse francs). Dit plan voorzag onder meer in de bouw van twee dammen in de Senegal voor de opwekking van waterkracht gedurende de eerste periode van zeven jaar. Tegen mei 1982 waren deze dammen voltooid: de eerste in Diama (aan de monding van de Senegal) en de tweede bij Manatali (Mali)

De 10de OMVS-topconferentie vond op 24 en 25 augustus 1992 in Nouakchott (Mauretanië) plaats en bij die gelegenheid werd president Abdou Diouf van Senegal tot voorzitter van de organisatie gekozen.

(Vor.ber.pag. 559/2/3-1978)

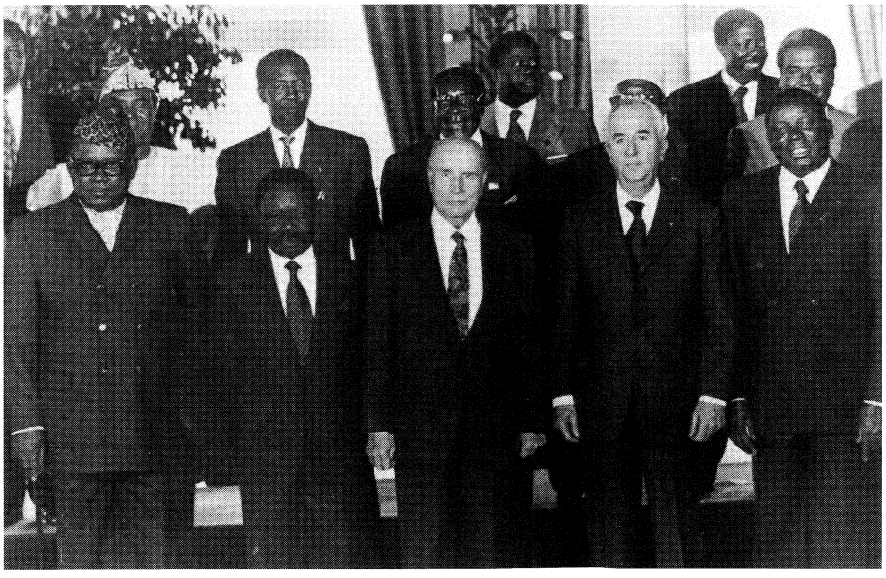

Deelnemers aan de 18de Frans-Afrikaanse topconferentie in Biarritz op 8 november 1994. Op de eerste rij (v.l.n.r.):president Moboetoe Sese Seko (Zaïre),president Omar Bongo (Gabon).president François Mitterrand (Frankrijk). premier Edouard Balladur (Frankrijk) en president Gnassingbe Eyadema (Togo).

ALGERIJE

MISLUKKING ,,DIALOOG"TOEGEGEVEN. AANKONDIGING VERKIEZINGEN. AANHOUDEND GEWELD

In een op 29 oktober 1994 uitgegeven verklaring erkende president Liamine Zeroual dat zijn pogingen om een constructieve politieke dialoog op gang te brengen tussen de regering, de legale politieke partijen en het verboden Islamitische Front der Verlossing (Front islamique du salut, FIS). mislukt waren.

Zeroual had in augustus en september drie rondes van een .,nationale dialoog" georganiseerd (zie pag. 78011 e.v.-'94) en had ook ingestemd met een reeks ontmoetingen tussen zijn adviseurs en FIS-leidcrs. In zijn verklaring concludeerde hij echter dat ,,de opvattingen tussen de verschillende partijen en tussen de partijen en de staat, met inbegrip van de positie van de verboden partij [het FIS], ver uiteen bleven". Opmerkelijker was het dat Zeroual de twee FIS-leiders die in september waren vrijgelaten uit de gevangenis om de dialoog te

bevorderen. Abbasi Madani en Ali Belhadj (zie pag. 780/3-'94), botweg beschuldigde van het aanmoedigen van terrorisme en extremisme.

Op 31 oktober maakte Zeroual in een toespraak tot de natie bekend dat er eind 1993 presidentsverkiezingen zouden worden gehouden (ten minste een jaar voor het verstrijken van zijn ambtstermijn) De aankondiging werd door verbannen FIS-leiders als nietszeggend afgedaan

Bomaanslagen in Algiers

Op 12 oktober ontploften in Algiers vijf autobommen. Hoewel de bomaanslagen weinig schade veroorzaakten (er raakten slechts vier burgers gewond en een van de terroristen werd gedood). vormden ze de omvangrijkste serie bomaanslagen sinds het uitbreken van de islamitische opstand in begin 1992.

Moorden op Algerijnen

In de loop van oktober pleegden islamitische extremisten opnieuw aanslagen op vooraanstaande Algerijnen.

Op 5 oktober werd Ali Tahanouti, voorzitter van de Sportende Jeugd van Bordj-Menaiel. één van de top-voetbalteams van Algerije, doodgeschoten.
Op 17 oktober werd Mohammed Reda Aslaoui vermoord in Algiers. Hij was de echtgenoot van Leila Aslaoui. een vooraanstaand feministisch activiste. die in september was afgetreden als regeringswoordvoerder uit protest tegen de regeringscontacten inet moslim-fundamentalisten.

Een journalist van de Algerijnse nationale radio werd op 16 oktober in Algiers vermoord en een journalist van het Algerijnse persbureau APS onderging het zelfde lot op 27 oktober in de provincie Blida. Farah Ziane, redacteur van het tijdschrift *Revolution Africaine*, werd op 19 oktober in de provincie Blida doodgeschoten.

Buitenlanders gedood

Ook in oktober pleegde islamitische extremisten moordaanslagen op buitenlanders.

Op 6 oktober. zes dagen na zijn ontvoering. werd een Fransman dood aangetroffen in Meftah. ten zuidoosten van de hoofdstad. Op 10 oktober werd een Franse ingenieur die 20 jaar in Algerije had gewoond. doodgeschoten in Algiers.

Een zakenman uit Zuid-Korea we d op 12 oktober doodgeschoten aan de rand van Algiers.

Twee Europese werknemers in de olie-industrie, een Fransman en een Italiaan, werden op 18 oktober bij een boorplaats in Serkane bij Batna door leden van de Gewapende Islamitische Groep (Groupe islamique armé, GIA) doodgeschoten. Zij werkten voor het Franse bedrijf Schlumberger, dat een contract had met het Algerijnse staatsenergiebedrijf Sonatrach. Het was de eerste keer dat moslim-fundamentalisten een aanslag pleegden op een olie-installatie.

Brandweerlieden in actie voor een autobom die op 12 oktober 1994 explodeerde voor de poorten van de Universiteit van Algiers.

Met de moord op twee Spaanse nonnen op 23 oktober, kwam hetaantal buitenlanders dat sinds 1992 vermoord was op 68.

Berber-zanger vrijgelaten

Matoub Lounes, de bekende Berberzanger die op 25 september was ontvoerd door islamitische extremisten (zie pag. 780/3-'94), werd op 10 oktober ongedeerd vrijgelaten.

Matoub Lounes zei dat de GIA hem gevangen had gehouden. maar vervolgens weer had vrijgelaten om steun te winnen bij de Berbers. De ontvoering had echter begin oktober grootschalige anti-fundamentalistische demonstraties en stakingen uitgelokt in de Berberse hoofdstad Tizi Ouzou.
Sommigen legden de demonstraties uit als een bevestiging van dc verdenking dat de veiligheidstroepen Matoub Lounes gevangen hadden genomen om de anti-fundamentalistische gevoelens onder de Berbers aan te wakkeren. Volgens andere berichten zou de ontvoering bij de regering de bezorgdheid hebben doen groeien dat het moslim-geweld het Berberse nationalisme zou versterken. Matoub Lounes was een vooraanstaand lid van de Berberse Culturele Beweging (MCB), die ernaar streefde dat de Berber-taal in Algerije erkend zou worden als een ,,nationale" taal. In het verleden had Matoub Lounes ook campagne geroerd voor de toekennning van autonomie aan de Berberbakermat Kabylië.

Rapport Amnesty International

Volgens een rapport van de mensenrechtenorganisatie Amnesty International, dat op 25 oktober werd gepubliceerd, was het aantal doden als gevolg van politiek geweld veel hoger dan eerder was bericht.

In september was het officiële dodental door Zeroual verhoogd van 4.000 naar 10.000 (zie pag. 780/2-'94). Volgens het rapport van Amnesty waren er echter sinds begin 1992 20.000 mensen om het leven gekomen, van wie de helft burgers. Ook werden in het rapport de Algerijnse veiligheidstroepen beschuldigd van martclingcn, terreur en oneerlijke gerechtelijke procedures.

De *Guardian* van 28 oktober meldde dat volgens hoge Franse militaire functionarissen het geweld tussen moslim-fundamentalisten en de veiligheidstroepen een ,.nieuw hoogtepunt (had) bereikt" en dat er thans iedere week diverse honderden mensen werden gedood. Volgens de bron opereerden de moslim-fundamentalisten in eenheden van 100 man en waren zij erin geslaagd grote delen van het land tot voor het leger ..verboden" gebieden te maken.

FIS-leiders opnieuw in hechtenis genomen

Begin november werden Abassi Madani, voorzitter van het FIS, en zijn plaatsvervanger Ali Belhadj, door de Algerijnse autoriteiten opnieuw in hechtenis genomen.

Eind oktober had president Zeroua! bekendgemaakt dat hij de besprekingen met het FIS had afgebroken en had hij Madani en Belhadj beschuldigd van het aanmoedigen van terrorisme (zie hierboven).

Volgens berichten voerden de veiligheidstroepen hun acties op tegen de moslim-fundamentalisten na het vastlopen van de orideihandelingen op De *Guardian* van 7 november berichtte dat de veiligheidstroepen in de vijf rooraf-gaande dagen ten minste 112 activisten hadden gedood

Bomaanslag

Ten minste vier kinderen leden van een afdeling van de Moslim Scouts. werden op 1 november gedood bij een bomaanslag in de westelijke kustplaats Mostaganem De bom ontplofte op de plaatselijke begraafplaats tijdens een plechtigheid ter herdenking van de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog. Volgens sommige berichten was de aanslag gericht tegen hoge politieinensen en militairen die de plechtigheid bijwoonden.

Hoge veiligheidsfunctionaris vermoord

Op 2 november werd kolonel Djelloul Hadj Cherif. de regionale militaire bevelhebber van Algiers, doodgeschoten door islamitische guerrillastrijders bij een vuurgevecht in het Telemly Boulevard-district van Algiers.

Ten minste 12 anderen werden gedood tijdens het gevecht. dat uitbrak toen veiligheidstroepen een gebouw bestormden waarin de guerrillastrijders twee meisjes gegijzeld hielden.

Kolonel Hadj Cherif was de hoogste legerofficier die volgens officiële berichten in het bijna drie jaar oude conflict tussen de moslim-fundamentalisten en de veiligheidstroepen om het leven was gekomen.

Kaping

Op 13 november kaapten drie leden van de Unie van Vredelievende Burgers van Algerije een Algerijns vliegtuig tijdens een binnenlandse vlucht en dwongen de piloot koers te zetten naar het Spaanse eiland Majorca. De kapers gaven zich aan het eind van de dag over aan de Spaanse politie, nadat zij de passagiers en de bemanning ongedeerd hadden vrijgelaten. De drie kapers vroegen vervolgens politiek asiel in Spanje.

De kapers hadden een aantal eisen gesteld, waaronder de vrijlating van alle politieke gevangenen in Algerije en het houden van nieuwe algemene verkiezingen.

Doden bij ontsnappingspoging islamitische gevangenen

Het Algerijnse dagblad *Al-Watan* berichtte op 15 november dat een groep moslim-activisten zonder succes had geprobeerd te ontsnappen uit de Berrouaghia-gevangenis, ongeveer 120 km ten zuiden van Algiers. Zeker 30 gedetineerden kwamen hierbij om het leven en 60 anderen raakten gewond.

Werknemers Gaz de France teruggehaald. Koreaanse diplomaten teruggeroepen

Le Monde van 3 november berichtte dat Ga7 de France, het Franse staatsgasbedrijf, bijna al zijn 200 niet-Algerijnse werknemers uit Algerije had teruggehaald Het vertrek volgde na de moord op twee buitenlandse technici door moslem-fundamentalisten in oktober (zie hierboven) Een functionaris van Gaz de France gaf als enige reactie op het bericht , We zijn nog steed aanwezig in Algerije en we blijven gas leveren"

De *Middle* Enst *Economic Digest* aan 18 november meldde dat het terughalen van de werknemers ..twijfel had opgeroepen of internationale bedrijven nog in staat waren in de koolwaterstof-sector te blijven werken"

Het ministerie van buitenlandse zaken van Zuid-Korea maakte op 16 november bekend dat het zijn diplomaten opdracht had gegeven Algerije te verlaten. In oktober was een Zuidkoreaanse zakenman door moslim-fundamentalisten vermoord (zie hierboven).

Verschijningsverbod voor kranten

Op 7 november legde het ministerie van binnenlandse zaken voor een maand een verschijningsverbod op aan twee kranten, *El Ouma* en *Al Wajh al Akhar*, omdat zij ,,subversieve en tendentieuze informatie waarin misdaden werden goedgepraat" zouden hebben gepubliceerd. Het was de eerste keer sinds president Zeroual in januari 1994 aan de macht was gekomen - en toen het bevorderen van de persvrijheid had toegezegd -, dat dergelijke verschijningsverboden werden opgelegd.

Op 15 november kregen twee andere kranten. *El Hiwar* en *Al Watan*, een verschijningsverbod opgelegd van respectievelijk zes maanden en 15 dagen.

Regering slaat Italiaans bemiddelingsaanbod af

Op 21 november werd bericht dat het Algerijnse ministerie van buitenlandse zaken een aanbod van de Italiaanse rooms-katholieke gemeenschap Sant'-Egidio om in de crisis te bemiddelen, had afgeslagen.

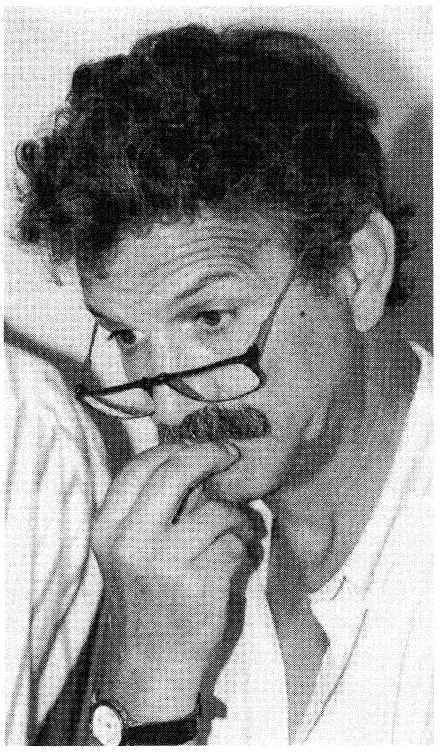

Een archieffoto van de Algerijnse journalist Said Mekbel, die op 4 december 1994 overleed aan de verwondingen van een aanslag.

De gemeenschap had de Algerijnse regering en haar fundamentalistische tegenstanders uitgenodigd om deel te nemen aan besprekingen in Rome op 22 en 23 november. Verschillende Algerijnse partijen. waaronder het FIS en het Nationale Bevrijdingsfront (FL), stuurden afgevaardigden naar Rome.

Aanslagen op journalisten. Aanslag op elektrische centrale

Op 3 december werd Said Mekbel, de directeur van het Franstalige dagblad Le *Matin*, in Algiers door militante moslims neergeschoten. Mekbel bezweek de volgende dag aan zijn verwondingen.

Naar werd aangenomen hadden moslim-fundamentalisten vanaf medio 1993 27 Algerijnse journalisten gedood. Op 30 november hadden zij in Boufarik aan de rand van Algiers een televisieverslaggever en een journalist doodgestoken; tegelijkertijd werden twee gemeenteambtenaren gedood.

Medio december kwamen grote delen van de districten Algiers en Blida zonder licht te zitten ten gevolge van omvangrijke stroomstoringen die zouden zijn veroorzaakt door sabotage.

Volgens sommige berichten zou het uitvallen van de clcktricitcit het gevolg zijn van een aanslag van moslim-fundamentalisten op

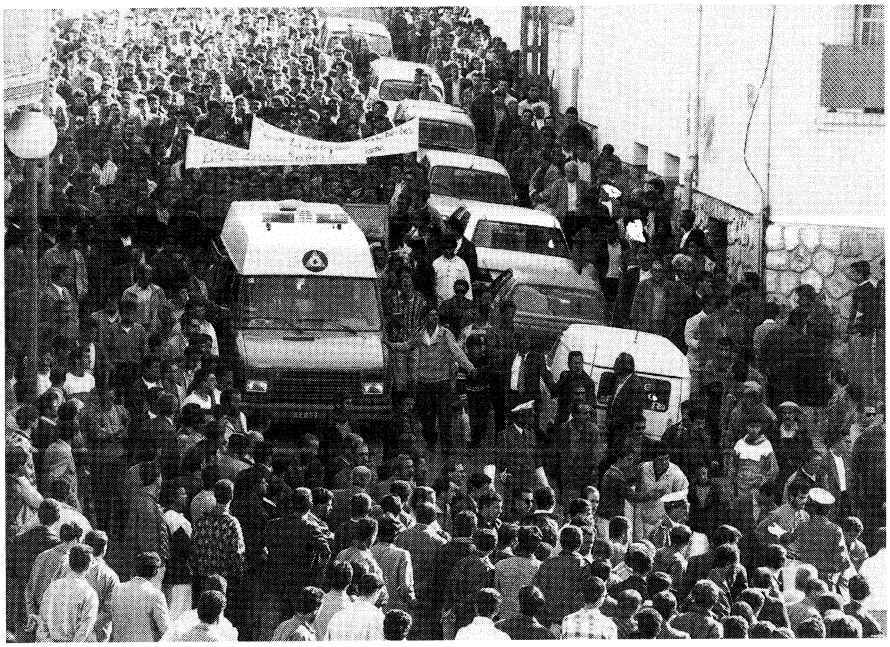

De begrafenis van de vermoorde journalist Said Mekbel op 6 december 1994 in Bejaia (ca.180 km ten oosten van Algiers) werd bijgewoond door tienduizenden Algerijnen als massaal protest tegen het moslim-extremisme.

hoogspanningskabels en de elektriciteitscentrale van Ras Djinet. Radicalemoslims hadden recentelijk geprobeerd de economische druk op de regering op te voeren.

START AANLEG EGROPA-MAGHREB GASPIJPLIJN

Op 11 oktober vonden feestelijke plechtigheden plaats in Al-Aricha, bij de Marokkaanse grens, ter gelegenheid van de formele start van de werkzaamheden aan de Europa-Maghreb gaspijplijn.

De pijpleiding, die $1.3 mrd zou kosten, zou op den duur gas van Hassi R'Mel in Algerije naar Marokko leiden en vandaar via de Straat van Gibraltar naar Spanje. Portugal en Frankrijk. Volgens plan zou het eerste gas begin 1996 in Sevilla (Spanje) aankomen.

De plechtigheid werd bijgewoond door de Marokkaanse minister van energie en mijnen, Abdellatif Guerraoui. Het was het eerste bezoek van een Marokkaanse hoogwaardigheidsbekleder aan Algerije sinds de grens tussen de twee landen eind augustus was gesloten (zie pag. 781/2-'94).

SCHULDHERSCHIKKINGSAKKOORD MET DE VS

Op 15 december sloot Algerije een bilateraal schuldherschikkingsakkoord met de VS ter waarde van bijna $ 1 mrd. Het akkoord was één van een aantal overeenkomsten die werden ondertekend in het kader van de uitvoering van een akkoord met de Club van Parijs, dat in juni 1994 was bereikt (zie pag. 777/3 e.v.-'94).

Er waren ook bilaterale akkoorden getekend met onder meer Frankrijk. Duitsland en Canada. Er moest nog een akkoord morden getekend met Italië. waaraan Algerije een officiële schuld van in totaal ongeveer $ 6 mrd had

De Middle East *Economic* Digest van 16 december berichtte dat de stuurgroep van de banken van de Club van Londen begin december in Parijs een ontmoeting had gehad met functionarissen van de Banque d'Algérie (de centrale bank) om te onderhandelen over een herschikking van handelsschulden van naar schatting $ 3 mrd. Volgens het bericht waren er .,weinig tekenen van vooruitgang in het overleg"

FRANS VLIEGTUIG GEKAAPT DOOR ALGERIJNSE MOSLIM-ACTIVISTEN

In de ochtend van 24 december kaapten vier moslim-activisten op het vliegveld van Algiers een vliegtuig van Air France.

De Airbus A300 met aan boord 227 passagiers en 12 bemanningsleden, zou naar Parijs vliegen. De zwaargewapende kapers. die volgens berichten gekleed waren in uniformen van Air Algérie, waren aan boord gegaan vlak voordat het vliegtuig opsteeg. Nadat zij zich van het vliegtuig hadden meester gemaakt, schoten ze twee passagiers dood, een niet dienstdoende Algerijnse politieman en een Vietnamese diplomaat. en gooiden ze de lijken op de startbaan. In de eerste 24 uur van de kaping mochten 63 passagiers, voornamelijk vrouwen en kinderen, het vliegtuig verlaten.

In eerste instantie eisten de kapers de vrijlating van Abbasi Madani en Ali Belhadj, respectievelijk voorzitter en vice-voorzitter van het FIS. Ondanks deze eis hield de Algerijnse regering vol dat de kapers leden waren van de Gewapende Islamitische Groep (GIA). De GIA. de voornaamste radicale islamitische factie, had zich consequent gekant tegen de relatief gematigde koers van het FIS (hoewel Radio France International op ! ? december had bericht dat de gen apende vleugel var?het FIS. het Islamitische Leger der Verlossing, had toegestemd in een fusie met de GIA).

Nadat in de ochtend van 25 december de deadline voor de vrijlating van Madani en Belhadj was verstreken, eisten de kapers dat zij naar Frankrijk gevlogen zouden worden. Volgens de Middle East International van 6 januari was het de bedoeling van de kapers geweest om het vliegtuig boven Parijs op te blazen als een ,,dramatisch en symbolisch gebaar tegen de Franse rol bij de steun aan het Algerijnse leger"

In de namiddag van 25 december schoten de kapers een Franse passagiers dood. In de eerste uren van 26 december stemden de Algerijnse autoriteiten erin toe het toestel van het vliegveld van Algiers naar Frankrijk te laten vertrekken, maar het later in de ochtend van 26 december landde in de Zuidfranse stad Marseille. ogenschijnlijk om bij te tanken.

Vliegtuig bestormd door Franse commando-eenheid

In de middag van 26 december, kort nadat de kapers nog eens twee passagiers hadden vrijgelaten, bestormden leden van de Franse commando-eenheid

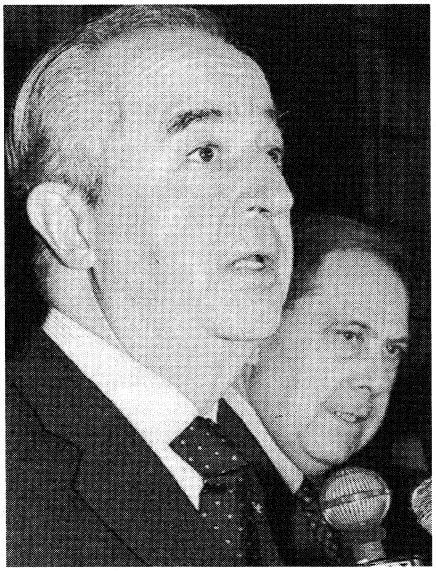

Tijdens een persconferentie in Parijs op 27 december 1994 maakte de Frans? premier Edouard Balladur (l.) bekend dat Frankrijk zijn lucht- en zeeverkeer met Algerije voorlopig opschortte. Naast Balladur staat de Franse minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua.

Deelnemers aan het beraad op 13 januari 1995 in het hoofdkantoor van de rooms-katholieke Sant'Egidio-gemeenschap in Rome. Op de eerste rij (v.l.n.r.)Anouar Haddam. Ahmed Ben Bella. Abdelhamid Mehri en Hocine Aït Ahmed.

GIGN (Groupe d'Intervention de la Gendarmerie National) het vliegtuig. Bij de actie werden alle vier kapers gedood en raakten 25 personen, onder wie negen politiemannen en drie bemanningsleden, gewond.

Op 27 december staakte Frankrijk het lucht- en zeevervoer van passagiers tussen Frankrijk en Algerije, in afwachting van nieuwe veiligheidsmaatregelen om het gevaar van aanslagen door militante Algerijnen te verminderen.

Geestelijken door GIA uit wraak gedood in Algerije

Op 27 december werden in Tizi-Ouzou vier rooms-katholieke geestclijkcn (drie Fransen en een Belg) gedood door een GIA-commando als vergelding voor de omgekomen kapers.

In een verklaring zei de GIA dat deze actie deel uitmaakte van een campagne om „christelijke kruisvaarders te vernietigen en fysiek te liquideren". Sinds de GIA in september 1993 een campagne had gestart om alle buitenlanders uit Algerije te verdrijven. waren in totaal 76 buitenlanders, onder mie 26 Franse staatsburgers. gedood (ondermie de drie geestelijken en een Franse leraar. die op 3 december in Oran met messteken om het leven was gebracht).

Nieuwe schattingen van aantal slachtoffers

Volgens het Franse dagblad *Le Parisien* van 29 december. dat een geheim rapport van het Algerijns leger aanhaalde. zouden bijna 35.000 mensen. onder wie 23.000 burgers, zijn omgekomen bij gevechten tussen regeringstroepen en militante moslims in de eerste tien maanden van 1994.

BIJEENKOMST VAK OPPOSITIE IN ROME. VREDESVOORSTEL

Op 13 januari 1995 publiceerde een breed forum van Algerijnse oppositiegroeperingen, waaronder het FIS en het Nationaal Bevrijdingsfront (FLN). de vroegere regeringspartij, een ontwerp-vredesvoorstel aan het slot van een bijeenkomst in de Italiaanse hoofdstad Rome. Gastheer van de vijfdaagse bijeenkomst was de Italiaanse rooms-katholieke Sant'Egidio-gemeenschap, die in november 1994 een soortgelijke bijeenkomst had georganiseerd (zie hierboven).

De bijeenkomst in Rome werd bijgewoond door de volgende groeperingen (met de namen van de delegatieleiders tussen haakjes): Front islamique du salut/FIS (Anouar Haddam); Front de libération nationale/FLN (Abdelhamid Mehri); Front des forces socialistes/FFS (Hocine Aït Ahmed); Mouvement pour la démocratie en Algérie/MDA (Ahmed Ben Bella); Parti des travailleurs/PT (Louisa Hanoun); Sociale Beweging voor Authenticiteit (Miziane Babouche); Ennahda (sjeik Abdallah Djaballah): Algerijnse Liga voor de Verdediging van de Mensenrechten (Abdennour Ali Yahia).

In het ontwerp-vredesvoorstel werd opgeroepen een eind te maken aan het geweld en een overgangsregering te vormen. waarin leden van de oppositie zitting zouden hebben. teneinde vrije verkiezingen voor re bereiden In het plan werd verder verlangd dat (i) het leger zich zou onthouden van een actieve rol in de politiek; (ii) het FIS zou worden gelegaliseerd en alle politieke partijen volledige rechten zouden krijgen: (iii) FIS-leiders en andere gevangen mosliin-fundamentalisten op vrije voeten zouden worden gesteld; en (iv) dat er een onafhankelijke commissie zou worden ingesteld om mensenrechtenschendingen te onderzoeken.

Reacties op het voorstel

Op 18 januari noemde een regeringswoordvoerder de bijeenkomst in Rome en het vredesvoorstel een ..non-event". In januari bleef de regering gewoon doorgaan met de uitvoering van een eenzijdig plan om voor het einde van 1995 presidentsverkiezingen te houden. Op 24 januari maakte een egeringswoordvoerder bekend dat er een ontwerp-kieswet was opgesteld, die in februari aan de oppositiepartijen zou worden voorgelegd.

In eerste instantie maakte de Gewapende Islamitische Groep (GIA),een van de twee belangrijkste fundamentalistische guerrillafacties, bekend dat zij het voorstel om verkiezingen te houden steunde. De GIA eiste echter daarnaast aanvullende maatregelen. zoals de vrijlating van gevangen GIA-leiders, de bestraffing van legerleiders die betrokken waren geweest bij het conflict, en het verbod van atheïstische en communistische partijen.

Deze eerste verklaring van de GIA leek te duiden op een ingrijpende wijziging in de opstelling van de groepering. Eerder had zij iedere dialoog of elk compromis met de regering van de hand gewezen en was zij beschouwd als een radicale rivaal van het FIS.

Op 21 januari berichtte Radio France International echter dat de GIA en de militaire vleugel van het FIS. het Islamitische Leger der Verlossing (AIS),hun voorwaardelijke steun aan het verkiezingsplan hadden ingetrokken en hadden herhaald dat zij de gewapende strijd zouden voortzetten.

AANSLAG MET AUTOBOM IN ALGIERS. VERDER GEWELD

Op 30 januari ontplofte voor een politiebureau in het centrum van Algiers een autobom. Hierbij kwamen 42 personen om het leven en raakten meer dan 250 mensen gewond. Begin februari had nog geen enkele groepering de verantwoordelijkhied voor de aanslag opgeëist.

De aanslag was de grootste terreuractie in haar soort sinds het uitbreken van het gewayend moslim-verzet begin 1992. De aanslag

kwam, nadat het AIS op 28 januari had opgeroepen om het geweld op te voeren tijdens de Ramadan, de islamitsche vastenmaand. die op 1 februari zou beginnen.

Gewapende moslim-fundamentalisten zouden verantwoordelijk zijn geweest voor een aanslag op een bus in Batna op 11 januari, waarbij 11 Algerijnen werden gedood. Tevens werden zij verantwoordelijk geacht voor de explosie van een autobom op 19 januari te Bougara in de provincie Blida, waarbij twee personen omkwamen en 20 mensen gemond raakten.

Op 21 januari werd de voorzitter van de Algerijnse Voetbalbond, Rachid Haraaigue. in Algiers vermoord. Onder de verdere personen die in januari door radicale moslims zouden zijn vermoord, bevonden zich drie journalisten. drie leden van de Nationale Overgangsraad (zie pag. 778/3-'94) en een Frans staatsburger.

GIA bedreigt Westen

Naar verluidt had de GIA op 3 januari een communiqué uitgegeven waarin zij Frankrijk de oorlog verklaarde. Het communiqué benadrukte echter dat de oorlogsverklaring niet betekende dat de groep perse aanslagen zou plegen op Frans grondgebied.

Op 3 januari zouden ook de regeringen van de VS. Groot-Brittanië en Duitsland schriftelijke waarschuwingen van de GIA hebben ontvangen waarin werd geëist dat zij hun ambassades in Algerije uiterlijk op 7 januari moesten hebben gesloten. Volgens de waarschuwingen zouden na 7 januari „alle ongelovigen in koelen bloede gedood worden". De bedreigde ambassades bleven open in januari

(Vor.ber.pag. 777/3 e.v.-1994)

BENIN

UITSPRAAK HOF TEN GUNSTE VAN PRESIDENT

Op 4 oktober 1994 kwam het Constitutionele Hof met wat het zijn definitieve uitspraak noemde ten gunste van de beslissing van president Nicéphore Soglo om de begroting voor 1994 per decreet door te voeren (zie pag. 781/3-'94). Leden van de Nationale Assemblée zeiden dat ze zich zouden neerleggen bij de uitspraak van het Hof dat Soglo niet ongrondwettig had gehandeld, maar zij waarschuwden dat het conflict een van de thema's zou worden in de campagne voor de parlementsverkiezingen die volgens plan in februari 1995 gehouden zouden worden.

FUSIE VAN PARTIJEN

Op 1 oktober fuseerde de Panafrikaanse Unie voor Democratie en Solidariteit (UPDS) met Soglo's Renaissance Partij van Benin (PRB).

AFLOSSING SCHULDEN EN BETALING ACHTERSTALLIGE SALARISSEN

Op 7 november maakte het ministerie van financiën bekend dat met de aflossing van overh idsschulden uit de periode 1583-1991 een begin was gemaakt door het vrijgeven op 7 november van 1.585 mln francs CFA (ca. $ 3 mln). Dit bedrag was bestemd voor het betalen van achterstallige salarissen aan overheidspersoneel en van schulden aan leveranciers. Functionarissen gaven te kennen dat de regering venvachtte al haar binnenlandse schulden binnen vijf jaar te hebben vereffend.

(Vor.ber.pag. 781/2 e.v.-1994)

CENTRAAL AFRIKAANSE REPUBLIEK

LOONAKKOORD MET VAKBONDEN

Op 30 september 1994 ondertekenden de regering en de Organisatie van Vrije Vakbonden in de Openbare Sector een akkoord dat voorzag in de betaling van achterstallige lonen over de maanden februari, maart. april en mei 1993. Dit pact volgde op onderhandelingen tussen de regering, werkgevers en vakbonden die in juli 1994 waren begonnen.

NIEUWE GRONDWET IN REFERENDUM GOEDGEKEURD

President Ange-Felix Patasse maakte op 7 januari 1995 de aanvaarding van een nieuwe grondwet bekend, nadat deze in een referendum op 28 december 1994 de goedkeuring van 82,06 procent van de kiezers had gekregen.

Vergeleken met de vorige grondwet waren er twee belangrijke veranderingen. De eerste stelde de president in staat zich één maal kandidaat te stellen voor herverkiezing, terwijl hij tevoren maar één ambtstermijn van zes jaar mocht vervullen. Voorts werd nu bepaald dat de president de „nationaleeenheid (moest)belichamen en symboliseren" en dat de premier het door de president vastgestelde beleid zou uitvoeren. De oppositie beschouwde dit als een versterking van de positie van Patasse en waarschuwde dat het machtsevenwicht daardoor te zeer ten gunste van de president zou verschuiven. Ook leverde de oppositie kritiek op de instelling van rechtstreeks gekozen regionale assemblées, waardoor volgens haar de nationale eenheid op het spel werd gezet.

Oppositieleider Abel Goumba noemde de lage opkomst bij het referendum - 45 procent - op 8 januari een „vernietigend fiasco" voor de regering.

(Vor.ber.pag. 353/3 e.v.-1994)

DJIBOUTI

BREUK IN FRUD BEVESTIGD

Op 5 oktober 1994 werd de breuk bevestigd in het opstandige Front voor het Herstel van Eenheid en Democratie (Front pour la restauration de l'unité et de la démocratie, FRUD) die in maart aan het licht was getreden (zie pag. 354/2-'94). Het nationale congres van deze Afar-groepering verbood de voormalige FRUD-leiders Ahmed Dini Ahmed en Mohammed Adogta Yussuf het uitoefenen van „iedereactiviteit of verantwoordelijkheid" binnen de beweging. De twee mannen hadden naar verluidt verzet willen organiseren tegen de vredesonderhandelingen van het FRUD met de regering (zie pag. 711/2-'94).

MINISTERS ONTSLAGEN

Volgens de Indian Ocean Newsletter werden op 16 oktober twee ministers ontslagen zonder dat er opvolgers werden benoemd. Muhammad Ibrahim Muhammad (jeugd) en Ithirow Hamadou (arbeid en vakopleiding) werden kennelijk beschuldigd van gedragingen die „onverenigbaar (waren) met hun functies als leden van de regering".

VREDESAKKOORD MET FRUD

Op 26 december werd een akkoord over „vrede en nationale verzoening" getekend tussen de regering en de FRUD-factie onder leiding van Ahmed Ougoureh Kible (zie pag. 711/2-'94) en Ali Mohamed Daoud. De twee partijen stemden in met een onverwijld staakt-het-vuren en met de herziening van de grondwet en de kiesregisters voor de eerstvolgende verkiezingen. Het akkoord voorzag ook in een alliantie tussen de FRUD-factie en het regerende Rassemblement populaire pour le progrès (RPP) voor „het beheer van de zaken", wat door veel waarnemers werd gezien als een aankondiging van de mogelijke toetreding van FRUD-leden tot de regering.

Het akkoord werd door de (andere) FRUD-factie onder leiding van Ahmed Dini Ahmed, nu aangeduid als Front uni de l'opposition djiboutienne

(FUOD),veroordeeld als ,,verraad" aan de doelstellingen van het FRUD

(Vor ber pag 711/2-1994)

ERITREA

BETREKKINGEN MET SOEDAN VERBROKEN

Op 5 december 1994 maakte het ministerie van buitenlandse zaken bekend dat de diplomatieke betrekkingen met Soedan werden verbroken, oindat dit land ,,negatieve maatregelen" had genomen, die volgens net ministerie waren gericht tegen de ,,vrede, veiligheid en stabiliteit" in Eritrea.

Deze stap kwam nadat de Eritrese regering eind november beschuldigingen had geuit dat Soedan in de voorgaande vier maanden meer dan 700 terroristen had opgeleid, die bezig waren met de voorbereiding van een invasie in Eritrea. De regering zou ook bezorgd zijn over ..de islamitische en imperialistische ambities van Soedan". Soedan ontkende alle beschuldigingen en drukte zijn leedwezen over het besluit van Eritrea.

President Ali Abdullah Saleh van Jemen stelde pogingen in het werk om dc goede betrekkingen tussen beide landen te herstellen na zijn bezoek aan Eritrea op 15 en 16 december. Op 31 december werd echter bekendgemaakt dat het door Saleh in Jemen georganiseerde overleg tussen beide partijen op niets was uitgelopen.

(Vor.ber.pag. 422/2 e.v.-1994)

GUINEE-BISSAU

BENOEMING PREMIER

Op 25 oktober 1994 werd Manuel Saturnino da Costa, secretaris-generaal van de regerende Afrikaanse Partij voor de Onafhankelijkheid van Guinee-Bissau en Kaapverdië (PAIGC),door president Joao Bernardo ,,Nino" Vieira benoemd tot premier als opvolger van Carlos Correia.

De benoeming, die binnen 11 dagen na de bekendmaking van de definitieve uitslag van de presidentsverkiezingen in augustus had moeten plaatsvinden (zie pag. 782/1-'94), was uitgesteld door ve deeldheid binnen dc partij. De benoeming van Da Costa. die werd bekrachtigd door de nationale raad van de PAIGC, betekende een overwinning van de oude haviken-garde op de jongere rivalen, die een meer pragmatische benadering van de economie voorstonden. In de verkiezingscampagne had Da Costa kritiek geleverd op Vieira omdat deze veteranen van de bevrijdingsstrijd had laten vallen voor .,jonge wolven"

IMF-LEKINGEK

Op 16 januari 1995 keurde het IMF een reeks leningen goed voor een onmiddellijk ingaande periode van drie laar krachtens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) met een totale waarde van 9,45 mln SDRs (ca $ 14 mln) De leningen werden verstrekt om het econoinische en financiele hervormingsprogramma van de regering te steunen De eerste lening met een waarde van 3 15 mln SDRs, zou worden uitgekeerd in gelijke termijnen van een half jaar, waarvan de eerste onmiddellijk beschikbaar was

(Vorberpag 782/1 e v-1994)

KAAPVERDIË

REORGANISATIE KABINET

Premier Carlos Veiga reorganiseerde op 5 januari 1995 het kabinet, waarvan de structuur tevens werd gewijzigd, om naar zijn zeggen de overgang van een door de staat geleide economie naar een markteconomie te vergemakkelijken.

De ministeries van financien, van economische coordinatie en van toerisme, industrie en handel werden samengevoegd tot één ministerie van economische coördinatie. Een ministerie van de zee werd in het leven geroepen dat verantwoordelijk was voor visserij. zeezaken en havens.

Bij de reorganisatie werden drie partijloze ministers ontslagen: Manuel Casimiro de Jesus Chantre (buitenlandse zaken), Joao Higino do Rosario (toerisme.industrie en handel) en Manuel da Paixao Santos Faustino (onderwijs en sport).

Na de reorganisatie waren de portefeuilles als volgt verdeeld:

Premier - Carlos Veiga+; kabinetszaken - Mario Silva; buitenlandse zaken - José Tomas Veiga+; staatsminister, nationale defensie - Ulpio Fernandes+; justitie - Pedro Monteiro Freire de Andrade: economische coordinatie - Antonio Gualberto do Rosario*: zee - mevr. Maria Helena Semedo+; infrastructuur en transport - Teofilo Figueiredo Silva; onderwijs en sport - mevr. Ondina Ferreira+; gezondheid - José Medina; staatssecretaris voor immigratie en gemeenschappen - Antonio Pascoal Santos+: staatssecretaris voor de economie - José Luis Lirramento": staatssecretaris voor financien - José Ulisses Correia e Silva*

* Nieuw.
+Andere taken.

(Vor.ber.pag. 354/3 e.v.-1994)

LIBIË

BERICHTEN OVER SPANNINGEN TUSSEN KADHAFI EN JALLOUD

Begin oktober i994 berichtte het in Londen gevestigde Arabische dagblad Al-Hayat dat het paspoort van majoor Abel Salem Jalloud, de ,,Libische nummer twee". was ingetrokken en dat hij onder toezicht was geplaatst. Berichten over spanningen en ruzie tussen Jalloud en de Libische leider, kolonel Moamer al-Kadhafi. waren de laatste jaren een alledaags verschijnsel geworden (zie pag. 132/3-'94).

Geruchten dat Jalloud zou zijn verbannen. werden op 3 oktober ontzenuwd toen hij op de Libische televisie verscheen terwijl hij samen met Kadhafi een bruiloft bezocht.

NIEUWE DIRECTEUR NATIONALE VEILIGHEID

De Middle East *Economic* Digest van 28 oktober meldde dat Musa Korsa, tot dan toe onderminister van buitenlandse betrekkingen en internationale samenwerking, generaal Yousef al-Dibri was opgevolgd als directeur Nationale Veiligheid.

Volgens het bericht werd verwacht dat Korsa's connecties met Frankrijk. Groot-Brittannie en de VS ,.de Lockerbie-affaire zouden helpen oplossen".

DEVALUATIE

Op 3 november werd de Libische dinar met 15 procent gedevalueerd van $ 1 = LD 0,299 naai- S 1 = LD 0,354. Een soortgelijke maatregel was genomen in augustus 1993 en tweemaal in 1992. Op 25 november stelde de regering een tweetraps systeem in, waarbij een nieuwe koers werd geïntroduceerd van S 1 = LD 1,019 voor plaatselijke bedrijven. Analisten wezen erop dat de devaluatie verband hield met lagere olieprijzen en het effect van de VN-sancties.

LOCKERBIE-FILM GETOOND AAN BRITSE PARLEMENTSLEDEN. NIEUWE CONTROVERSE

Verscheidene leden van het Britse parlement kregen op 16 november een controversiële documentaire te zien, getiteld ,,The Maltese Double Cross", waarin werd betwist dat de bomaanslag in 1988 op PanAm vlucht PA 103 boven de Schotse plaats Lockerbie (zie pag 259/3 e.v. - '92) het werk was van door de Libische leider kolonel Moamer al-Kadhafigesteunde terroristen.

In de film. die was teruggetrokken van het Londense Film Festival wegens een dreigende aanklacht wegens smaad van een gepensioneerde medewerker van de Amerikaanse inlichtingendienst, werd geponeerd dat de bomaanslag een door Iran gefinancierde en door Syrië gesteunde operatie was van Ahmed Jibrils vanuit Syrie opererende Volksfront voor de Bevrijding van Palestina - Algemeen Commando (PFLP-GC) In de film werd beweerd dat de bom op ner vliegveld van Frankfurt in de bagage van een voor de Amerikaanse organisaties CIA en Drug Enforcement Agency (DEA) werkende Libanese man was geplaatst. Functionarissen van Westerse inlichtingendiensten zouden van te voren op de hoogte geweest zijn van de operatie. maar als gevolg van hun onbekwaamheid waren zij er niet in geslaagd de aanslag te voorkomen.

Nieuwe controverse

De controverse over Libiës beweerde betrokkenheid bij de Lockerbie-aanslag werd in januari 1995 vergroot toen in een bericht van Amerikaanse inlichtingenbronnen, verspreid door de Britse media, werd beweerd dat Iran achter de operatie zat.

De nieuwe informatie was vervat in een uitgelekte ,.briefing" van het Amerikaanse Nationale Veiligheidsbureau (NSA).Daarin werd, volgens de Britse media op 24 januari, beweerd dat de voormalige Iraanse minister van binnenlandse zaken, Ali Akbar Mohtashemi, $ 10 mln had betaald aan de groepen van Al Abas en Abu Nidal om de aanslag uit te voeren. als vergelding voor het neerschieten door de Amerikaanse kruiser Vincennes van een Iraanse Airbus in juli 1988 (zie pag. 433/1 e.v.-'88). Het document was opgesteld in maart 1991 en werd beschouwd als het eerste officiële bewijsmateriaal waarin de Britse en Amerikaanse beweringen dat Libië alleen had gehandeld werd tegengesproken. Pas in november 1991 waren aanklachten tegen twee vermeende Libische agenten ingediend (zie pag. 259/3 e.v.-'92).

De in het Amerikaanse bericht geuite beweringen werden ronduit tegengesproken door Britse en Amerikaanse functionarissen die volhielden dat er ,,geengeloofwaardig bewijs" bestond om beweringen over Iraanse of Syrische betrokkenheid bij de aanslag te schragen.

Libië juichte het Amerikaanse bericht toe omdat het dit land van betrokkenheid bij de aanslag ,.vrijsprak".

VERLENGING VAN VN-SANCTIES

Op 30 november 1994 stemde de VN-Veiligheidsraad ermee in de toepassing van de sancties tegen Libië, sinds april 1992 van kracht, met nog eens 120 dagen te verlengen (zie voor vorige verlenging pag. 783/1-'94).

HAMIDI WEER IN HET OPENBAAR VERSCHENEN

Khoueldi Hamidi, een hoge Libische functionaris en een naaste medewerker van kolonel Kadhafi, verscheen op 18 januari 1995 tijdens een bijeenkomst in de stad Zawia (West-Libië) weer in het openbaar na weken van speculaties over zijn politieke toekomst.

Hamidi, een van de drie coördinators van het Voorlopige Algemene Defensiecomité (zie pag. 474/3-'94) dat het opperbevel van het leger vormde. was bij de feestelijkheden ter gelegenheid van de 25ste verjaardag van de ..September-revolutie" (zie pag. 783/1-'94) afwezig geweest. Uit berichten in die tijd was onduidelijk ge orden of hij de viering had geboycot dan wel in ongenade was gevallen.

(Vor.ber.pag. 783/1/2-1994)

SIERRA LEONE

RUF VERWERPT VOORWAARDEN BESTAND. ARRESTATIE „HUURLINGEN". WIJDVERBREID GEWELD

Op 25 november 1994 werd bericht dat, onder druk van de belangrijkste religieuze leiders van het land. de militaire regering van kapitein Valentine Strasser de rebellen van het Revolutionary United Front (RUF),geleid door korporaal Foday Sankoh. had opgeroepen tot cnderhandelingen over beëindiging van de gewapende opstand die in 1991 was begonnen.

De strijd tussen het leger en het RUF was heviger ge\\-orden. vooral rond de centraal gelegen stad Makeni. Honderden mensen vluchtten naar Guinee en er waren veel meldingen van wreedheden en plunderingen door muitende troepen. Volgens Radio France Internationale (RFI) raakte Strasser steeds verder geïsoleerd en .,stuitte hij op moeilijkheden bij het verzekeren dat hij wordt gehoorzaamd door een legervan 12.000man"

Op 28 november berichtte RFI dat de rebellen de voorwaarden van de regering, waaronder de afkondiging van een onmiddellijk bestand en de vrijlating van gijzelaars (zie hieronder), hadden verworpen.

„Huurlingen" gearresteerd

Volgens een bericht op 7 november van het onafhankelijke weekblad *Uniweek* waren meer dan 300 vermeende Liberiaanse huurlingen, die gerecruteerd waren door een onbekende anti-regeringsorganisatie, gearresteerd toen zij voor de kust van Sierra Leone van boord van een schip wilden gaan.

Wijdverbreid geweld

In januari 1995 waren er constante berichten over wijdverbreide felle gevechten van het RUF, andere niet-geïdentificeerde gewapende benden en regeringstroepen.

Het verschrikkelijke geweld. dat alle gebieden buiten de hoofdstad Freetown teisterde, dreef duizenden mensen uit hun huizen. Tegen 30 januari waren minstens 30.000 mensen naar het buurland Guinee gevlucht waar de autoriteiten waarschuwden voor een humanitaire ramp ten gevolge van het gebrek aan voedsel en medicijnen. Het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) waarschuwde op 30 januari dat ,.mensen verschrikkelijk lijden". terwijl het opriep ..wat meer" te doen om een crisis vergelijkbaar met die in Rwanda te voorkomen. Dit standpunt werd herhaald door de lokale journalist Alimay Conteh die meldde dat .,massamoordenaars aan de gang zijn en dat de omvang van hun misdaden de menselijke verbeelding tart". Op 30 januari maakte de Britse hulporganisatie Actionaid bekend dat zij haar operaties in het land opschortte vanwege het toenemend aantal aanvallen door rebellen.

De internationale media richtten hun aandacht vooral op de ontvoering van mogelijk 20 buitenlanders, ondei wie zeven nonnen Twee Britse onderdanen waren sinds 7 november 1994 door het RUF gegijzeld Anderen waren gevangen genomen door het RUF

en door andere niet geïdentificeerde groepen bij aanvallen op mijnen in de tweede helft van januari

Uiteenlopende opvattingen over identiteit van de rebellen

De identiteit van de rebellen was onderwerp van enige twijfel

Sommige commentatoren suggereerden dat de militaire regering steun verleende aan het RUF om een overdracht aan een democratische regering uit te stellen. Anderen stelden dat RUF-leider Foday Sankoh was overleden of vervangen en dat het RUF als gevolg daarvan uiteengevallen was in honderden groepjes zonder politiek programma die uit waren op moord, diefstal en verkrachting. Een derde opvatting was dat zeker een deel van het geweld werd gepleegd door losgeslagen regeringsmilitairen.

Van zijn kant hield de militaire regering van kapitein Valentine E. Strasser vol dat het RUF een marionet was van het Nationaal Patriottisch Front van Liberia (NPFL).dat was opgericht om de regering van Sierra Leone te ondermijnen, omdat deze militaire interventie in de burgeroorlog in Liberia had gesteund.

Toen de gevechten dichterbij de hoofdstad plaatsvonden, gelastte Strasser op 26 januari de mobilisatie van alle beschikbare politie en militairen om de gevechten te beheersen, terwijl de staatsradio alle burgers opriep ,,stokken en stenen en machetes gereed te houden oin de spookvijand het hoofd te bieden".

(Vor.ber.pag. 784/3 e.v.-1994)

TANZANIA

ANTI-CORRUPTIE MAATREGELEN

President Ali Hassan Mwinyi reageerde snel op geruchten over grootschalige corruptie nadat Noorwegen en Zweden op 15 november 1994 hadden aangekondigd hun financiële hulp, in totaal een bedrag van $ 28,5 mln, op te schorten op grond van ,,vermoedens van onregelmatigheden".

In reactie op het bericht vroeg Mwinyi de internationale donors in een verklaring om de financiële hulp niet te staken. Hij zei dat hij een officieel onderzoek had gelast naar verschillende personen die waren beschuldigd van het onrechtmatig achterhouden van circa $ 134 mln aan douaneheffingen.

Op 20 november werd bericht dat enkele donorlanden, waaronder Groot-Brittannië, de regering drie maanden de tijd hadden gegeven om het kwaad van de belastingontduiking uit te roeien voordat zij de hulp zouden staken Het IMF en de Wereldbank zouden erop gestaan hebben dat minister van financiën Kighoma Ali Malima zou werd ontslagen omdat hij zich schuldig zou hebben gemaakt aan belastingontduiking

PARLEMENTSLEDEN KRIJGEN RECHT OM IMPEACHMENT-MOTIE IN TE DIENEN

Op 22 november werd een amendement bij de bestaande regels voor het parlement bekendgemaakt, dat de parlementsleden het recht gaf om een impeachment-motie in te dienen tegen de president. Een dergelijke motie zou gesteund moeten worden door ten minste 20 procent van alle parlementsleden.

GRONDWETSWIJZIGING

Op 2 december keurde het parlement van Tanzania een grondwetswijziging goed om een einde te maken aan de regel dat de president van Zanzibar tevens vice-president van Tanzania was. Deze wijziging zou na de komende verkiezingen van kracht worden. Op 8 december verklaarde Salmin Amour, de zittende president van Zanzibar en tweede vice-president van Tanzania, dat de grondwetswijziging was ingevoerd met het oog op de overgang naar een meerpartijenstelsel.

NIEUWE PREMIER. KABINETSWIJZIGINGEN

Op 4 december ontbond president Ali Hassan Mwinyi de regering en ontsloeg hij John Malecela als premier en eerste vice-president. Op 5 december werd Cleopa Msuya, tot dan toen minister van handel en industrie, door de president tot opvolger van Malecela benoemd. Zijn benoeming werd onmiddellijk goedgekeurd door het parlement met 165 tegen43 stemmen.

Er werd geen officiële reden gegeven, hoewel waarnemers opmerkten dat Malecela bekend stond als hervormingsgezind, terwijl Msuya. die vanaf 1972 in de regering had gezeten en van november 1980 tot februari 1983 premier was geweest, loyaal was aan de regerende Chama Cha Mapunduzi (Revolutionaire Partij van Tanzania, CCM).

Malecela bleef aan als minister zonder portefeuille in het nieuwe kabinet, waarvan de samenstelling op 7 december werd bekendgemaakt. Andere wijzigingen waren de benoeming van Jakaya Kikwete, die tot dan toe minister van water. energie en delfstoffen was

Ali Hassan Mwinyi, de president van Tanzania.

geweest. tot minister van financiën. Hij volgde Kighoma Ali Malima op. die nu werd benoemd tot minister van handel en industrie (voor eis om Malima te ontslaan, zie hierboven).

NIEUWE CCM-SECRETARIS-GENERAAL

Op 5 december werd Lawrence Gama door het nationale uitvoerende comité van de CCM gekozen tot secretaris-generaal van de partij na het aftreden van Horace Kolimba.

(Vor.ber.pag. 785/1-1994)

TSJAAD

AKKOORD MET FNT-REBELLEN

Een op 12 oktober 1994 gesloten vredesakkoord met het opstandige Tsjadisch Nationaal Front (FNT)luidde een volgende fase in van het nationale verzoeningsproces dat de overgangsregering in mei in gang had gezet (zie pag. 429/2-'94). Op 16 oktober trok FNT-secretaris-generaal Alarit Bachar het akkoord in t ijfel. Hij zei dat de FNT-leden die het akkoord hadden ondertekend hadden, daartoe niet bevoegd waren.

Het akkoord, dat was ondertekend in de oostelijke stad Abéché, voorzag in een onmiddellijk staakt-het-vuren en de integratie van het FNT in het nationale leger en het ambtenarenapparaat. In augustus had de overgangsregering

een vergelijkbaar akkoord gesloten met het Comité de sursaut national pour la paix et la démocratie (CSNPD, zie pag. 78512-'94). Op 28 oktober stemde een plenaire vergadering van de Hogere Overgangsraad (CST, overgangsparlement) voor een amnestie voor aanhangers van het CSNPD

BESCHULDIGINGEN VAN SCHENDINGES VAN DE MENSENRECHTEN

Op 27 oktober werd president Idriss Déby tijdens een persconferentie in Ndjamena door voormalig CST-vooizitter, Lol Mahamat Choua, beschuldigd van ,,ernstige schendingen van de mensenrechten". Choua, leider van de Rassemblement pour la démocratie et le progrès (RDP), was op 16 oktober als CST-voorzitter (zie pag. 420/2-'93) vervangen door Mahamat Bachar Ghadaia, die lid was van de Patriottische Heilsbeweging (MPS) van Déby.

Choua beweerde dat de regering opdracht had gegeven twee RDP-journalisten te vermoorden en dat Déby akkoord was gegaan met de arrestatie van 13 RDP-activisten, toen ze een bezoek brachten aan RDP-bol erken in de districten Maou en Bol. Eerder die dag had de regering bevestigd dat op 22 oktober 12 RDP-activisten waren gearresteerd in de prefectuur Kanem.

CSNPD GEÏNTEGREERD IN NATIOXALE LEGER

Op 11 november werden 130 CSNPD-leden benoemd tot officieren in het nationale leger. De voorzitter van het CSNPD, luitenant Moïse Tchiete, was een van hen. Hij werd bevorderd tot kolonel.

VERKIEZINGSDATUM

Op 20 november bevestigde president Idriss Déby dat de overgangsperiode zou eindigen op 9 april 1993, wanneer er presidents- en parlementsverkiezingen zouden worden gehouden (zie pag. 42911-'94).

AMNESTIE

Op 1 december kondigde president Déby een algemene amnestie af voor alle politieke gevangenen en ballingen met uitzondering van ex-president Hissene Habre, die in december 1990 bij een staatsgreep door Déby was afgezet (zie pag. 184/1/2-'91).

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 13 december maakte president Déby een herschikking van het kabinet bekend, waarin hij vier nieuwe ministers benoemde.

Moustapha Adoum Ibrahimi verving Mahamat Mamadou Regui als minister van sociale zaken en vrouwenzaken: Baoi Maloum Elio volgde Mahamat Garfa op als minister van mijnbouw, energie en olie en Mahamat Ahmat Soukou droeg de portefeuille van veeteelt en waterbronnen over aan Mahamat Nour Malai. Noudjalbaye Ngaryana aanvaardde de tot dan toe vacante portefeuille van openbare gezondheid (zie pag. 429/2-'94).

BEGROTING 1995

De Hogere Overgangsraad (CST) keurde op 10 januari 1995 de begroting 1995 goed, nadat de regeringsramingen voor zowel uitgaven als inkomsten naar beneden waren bijgesteld tot respectievelijk 61 mrd en 41 mrd francs CFA ($ 1 = 529.836 francs CFA op 13 januari 1995).

(Vor.ber.pag. 785/1 e.v.-1994)

ZAÏRE

ONTSLAG ONDERMINISTER

Op 6 december 1994 werd Mukulumanya Wa N'gate Zenda ontslagen als onderminister van buitenlandse zaken na beschuldigingen dat hij betrokken was geweest bij een omvangrijke deviezensmokkel. Het ging hierbij om de frauduleuze invoer van enige miljarden zaïres. Hij werd vervangen door Masudi Mungilima, eveneens een lid van de Mouvement populaire pour la révolution (MPR. de partij van de president).

MOBOETOE KONDIGT VERKIEZINGEN AAN

In een radio- en televisietoespraak op 31 december 's avonds kondigdc president Moboetoe Sese Seko aan dat hij vrije, doorzichtige en democratische parlements- en presidentsverkiezingen wilde organiseren op 9 juli 1995. Onafhankelijke internationale instanties zouden daarop mogen toezien, zo verklaarde hij.

FINANCIËLE CRISIS. NIEUWE GOUVERNEUR CENTRALE BANK

Op 31 december werd duidelijk hoe kritiek de financiële situatie van Zaïre was, toen de regering meedeelde dat er nog maar net ,,$ 2.000 en wat losse Zwitserse franken" in de schatkist zaten. Op 10 december had premier Kengo Wa Dondo bijzonderheden verstrekt over een bezuinigingsprogramma voor 1995. waarmee zou worden geprobeerd de inflatie van 8.500 procent per jaar terug te brengen tot 20 procent en de overheidsuitgaven drastisch te verminderen.

De begroting 1995 voorziet in 1.089 mrd zaire uitgaven of. tegen een toekomstige wisselkoers van 3.500 zaïre voor één dollar, $ 311 mln (de wisselkoers bedroeg op dat moment 3.360 zaires voor één dollar). De inkomsten zullen bijna verdrievoudigen tot 983 mrd zaïre ($ 281 mln). Kengo wil het tekort van 106 mrd zaïre ($30 mln) tegengaan door de uitgifte van schatkistcertificaten.

Voor de stijging van de inkomsten zou worden gezorgd door bestrijding van de belastingontduiking, de fraude en het wanbeheer in de openbare sector. Vooral een betere inning van de douane-inkomsten en hogere betalingen door de staatsdiamantfirma Miba. de kopergigant Gécamines en de oliesector zouden de inkomsten aanwakkeren.

Een van de middelen om de uitgaven te beperken zou volgens Kengo bestaan uit vermindering van het aantal ambtenaren en militairen.

Op 16 januari 1995 aanvaardde president Moboetoe Sese Seko de facto het gezag van de premier om de gouverneur van de centrale bank te benoemen, toen hij akkoord ging met de kandidaat van premier Kengo Wa Dondo, Patrice Djamboleka Okitongo, voor de post.

Djamboleka, een bondgenoot van Kengo Wa Dondo en een lid van diens Union des démocrates indépendants (UDI), had gediend als minister van financiën in de jaren 1984-1985. Hij volgde Ndiang Kaboul op. die in februari 1994 door president Moboetoe was benoemd (zie pag. 429/3-'94) maar in juli door premier Kengo was geschorst (zie pag. 787/1-'94) en uiteindelijk op 22 november per presidentieel decreet was ontslagen. [Het ontslag van Ndiang Kaboul werd goedgekeurd door een parlementaire commissie nadat een accountantsonderzoek had aangetoond dat hij omvangrijke ongeoorloofde betalingen had verricht in strijd met een regeringsbesluit dat alle transacties van de centrale bank bevroor.]

Ngina Kikata, een voormalige minister van privatisering en participatie die naar verluidt nauwe relaties met de president onderhield, werd benoemd tot plaatsvervangencl gouverneur van de centrale bank.

(Vor.ber.pag. 785/3 e.v.-1994)

MIDDEN-OOSTEN

BAHREIN

ONRUST ONDER SJIIETEN

Medio december 1994 kwam het tot demonstraties van leden van de sjiitsche gemeenschap in de hoofdstad Manama.

De onrust zou verband houden met de recente arrestatie van een vooraanstaande sjiitische geestelijke, sjeik Ali Salman. Hij was een van de Bahreiners die de regering bij petitie gevraagd hadden de nationale assemblée (in 1975 ontbonden, zie pag. 686/1/2-'75) in ere te herstellen. De *Independent* van 21 december meldde dat veiligheidssoldaten meer dan 1.600 mensen hadden gearresteerd en dat vijf burgers en vier politieagenten bij gevechten zouden zijn omgekomen.

De onlusten waren in het bijzonder pijnlijk voor de regering, aangezien ze samenvielen met de jaarlijkse topconferentie van de Samenwerkingsraad voor de Golf (GCC) in Manama.

Op 6 januari 1995 protesteerden opnieuw diverse honderden sjiitische demonstranten in Manama. Zij eisten het in functie herstellen van het parlement en de vrijlating van de onlangs gearresteerde mensen, onder wie sjeik Ali Salman.

Verdere protesten werden gemeld op 11 januari, toen de politie het vuur opende op betogers in Manama. en op 14 januari, dit maal vooral in sjiitische dorpen ten noordwesten van Manama, waarbij één dode viel en verscheidene mensen gewond raakten.

Uitwijzing Salman

Op 15 januari gelastte de regering de vrijlating van omstreeks 200 van de naar schatting 2.370 personen, die bij de gevechten in december waren opgepakt. Tevens verstrekte zij aan sjeik Salman een deportatiebevel.

De opvang van Salman in Groot-Brittannië, naar verluidt op 20 januari. werd scherp bekritiseerd door kroonprins sjeik Hamad bin Isa al-Khalifa. die Groot-Brittannië op 26 januari beschuldigde van het herbergen van „terroristen en saboteurs".

(Vor.ber.pag. 142/1-1994)

EGYPTE

AANSLAG OP NAGUIB MAHFOUZ. BINNENLANDSE VEILIGHEID

Op 14 oktober 1994 werd Naguib Mahfouz, de 83-jarige schrijver en winnaar van de Nobelprijs voor letterkunde 1988 (zie pag. 818/2 e.v.-'88), in Cairo vermoedelijk door een islamitische militant neergestoken.

Bij ren daaropvolgende actie van veiligheidstroepen werden zeker vijf leden van de islamitische Gamaat Islamiya gedood. Ten minste één lid van deze groepering werd in verband met de aanslag gearresteerd.

Aanslag op toeristen

Bij een aanslag op een bus ten noorden van Luxor werd op 23 oktober een Britse toerist gedood en raakten drie anderen gewond. De aanslag. naar verluidt uitgevoerd door islamitische militanten, was de derde op toeristische doelen in de voorgaande drie maanden, waarbij slachtoffers vielen.

In oktober waren 20 mensen om het leven gekomen bij een reeks botsingen tussen extremistische islamieten en veiligheidstroepen in de Mallawi-regio in de provincie Minya (Opper-Egypte).

Geweld tussen politie en militante islamieten

Op 15 november werden twee politieagenten gedood en werd een derde gewond toen hun auto onder vuur werd genomen in Mallawi. Een soortgelijk incident deed zich voor op 23 november in Manfalut.

Op 17 november schoot de Egyptische politie in Wadi Shahateet een vermoedelijke moslimmilitant. Ahmad Hassan Abdel-Jaleel. dood, die werd beschouwd als de aangewezen opvolger van de in april door de politie gedode Talaat Yasin Himam (zie pag. 432/1/2-'94), als leider van de Gamaat Islamiya.

Militante moslims van de Gamaat Islamiya schoten op 2 januari 1995 acht politieagenten dood, nadat hun identiteit was vastgesteld onder de inzittenden van bussen die buiten de stad Mallawi (260 km ten zuiden van Cairo) reden. Het betrof de ernstigste aanslag van dien aard in recente maanden.

Berichten medio januari maakten melding van de systematische verwoesting door veiligheidstroepen van 23 woningen van verdachte militante moslims in Mallawi.

In de loop van januari zouden omstreeks 80 mensen zijn gedood bij geweld tussen politie en militante moslims. Sommige van de zwaarste gevechten deden zich voor op 28 en 29 januari toen 30 mensen werden gedood bij geregelde veldslagen tussen de politie en islamitische extremisten in de zuidelijke provincies Asyut, Menia, Qena en Suhag.

Veroordeling daders aanslag op Mahfouz

Op 10 januari veroordeelde een militair tribunaal in Cairo twee van de 16 beklaagden ter dood wegens de moordaanslag op de schrijver Naguib Mahfouz (zie hierboven). De twee, Mohammed Nagi Mustafa en Mohammed Mahalawi, waren naar verluidt leden van de Gamaat Islamiya.

Nog twee beklaagden kregen levenslang, terwijl negen werden veroordeeld tot gevangenisstraffen variërend van ? tot 15 jaar. Drie beklaagden werden vrijgesproken.

Campagne tegen Moslim Broederschap

Op 31 januari publiceerde de geestelijke leider van de verboden, maar betrekkelijk liberale Moslim Broederschap, Hamid Abu al-Nasr, een open brief aan president Hosni Mubarak, waarin hij het verzet van zijn groepering tegen politiek geweld herhaalde.

De verklaring volgde op de arrestatie op 23 januari van 28 prominente islamieten die volgens de aanklachten tot een verboden organisatie behoorden. De arrestaties maakten volgens veler mening deel uit van de recente campagne van de regering om met harde hand op te treden tegen de activiteiten van de Moslim Broederschap (zie pag. 788/2 e.v.-'94).

AKKOORD MET RUSLAND

Op 10 november tekenden de Egyptische minister van economie Mahmoud Mohammed Mahmoud en de Russische minister van buitenlandse economische betrekkingen Oleg Dawidow een akkoord om de onderlinge schulden van de twee landen te regelen, waaronder schulden die het gevolg waren van militaire uitgaven.

Krachtens het akkoord. dat na drie jaar onderhandelen was gesloten. zou een totale schuld van E£ 950 mln (ongeveer $ 280 mln) worden kwijtgescholden door deze in 19 jaar via ingewikkelde bancaire handelingen tegen elkaar weg te strepen. Dit zou niet gelden voor Russische commerciële kredieten die na 1 januari 1991 aan Egyptemarenverstrekt. Het akkoord omvatte ook het opzetten van joint ventures op verzekeringsgebied. die de handel tussen de twee landenmoesten bevorderen.

OVERSTROMINGEN EN BRANDEN

Meer dan 450 mensen kwamen op 2 november 1994 om het leven in Dronka (400 km ten zuiden van Cairo), toen brandende benzine het dorp binnenstroomde. De benzine kwam uit een na-

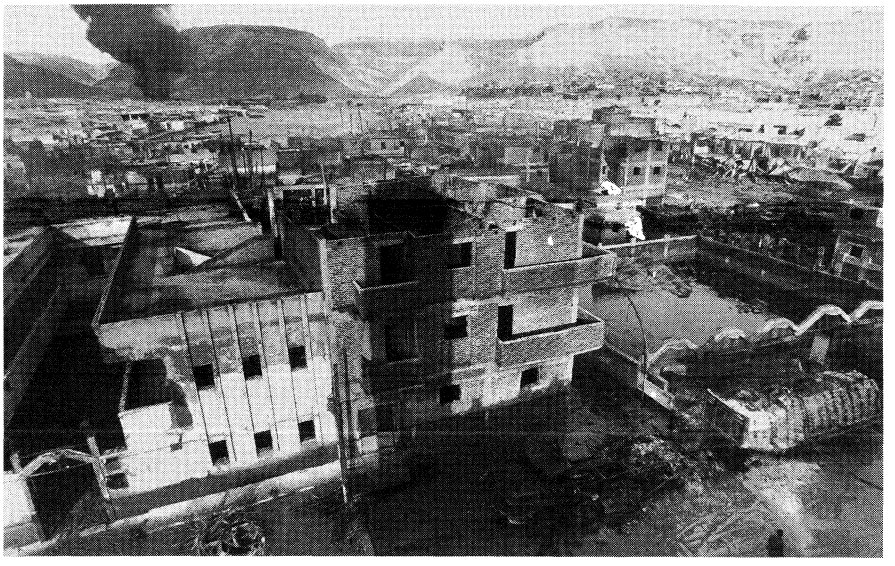

Een beeld van het door brand verwoeste dorp Dronka (ca. 400 km ten zuiden van Cairo)

burig legerdepot, dat getroffen was door de bliksem.

Bij overstromingen in Asyut en de naburige provincies Minya en Qena kwamen nog eens 63 mensen om het leven. Er was veel kritiek op de ontoereikende stappen die de regering had genomen oin de duizenden door het vuur en het water dakloos geworden mensen onderdak te verschaffen. Islamitische verenigingen, die verzwakt waren door de aanvallen van de regering op hen en die zich op de achtergrond wilden houden, boden niet in dezelfde mate hulp als na de ernstige aardbeving van oktober 1992 (zie pag. 271/3 e.v.-'93).

(Vor.ber.pag. 788/2 e.v.-1994)

IRAK

CRISIS OVER TROEPENCONCENTRATIE

De vrees voor een nieuwe militaire confrontatie tussen Irak en de door de VS geleide coalitie die in 1991 in de Golfoorlog had gevochten, nam af toen naar schatting *80.000* Iraakse militairen die in de buurt van de grens met Koeweit waren samengetrokken. werden teruggetrokken. Op deze onverwachte troepenconcentratie hadden de VS. Groot-Brittannië en Frankrijk onmiddellijk gereageerd met militaire voorbereidingen, maar de bestaande meningsverschillen in de VN-Veiligheidsraad over het VN-beleid ten aanzien van Irak waren juist vergroot. Waarnemers beschouwden de Iraakse manoeuvres als een middel om internationale aandacht te vestigen op de ruïneuze gevolgen van de VN-sancties en politieke steun te winnen voor een regime dat in eigen land geplaagd werd door onrust onder de bevolking en ontevredenheid in het leger.

Op 6 oktober werd voor het eerst bevestigd dat op ongeveer 20-45 km van de door de VN gecontroleerde bufferzone langs de Koeweitse grens Iraakse troepen werden samengetrokken. Hoewel de troepenbewegingen geen schending van welke VN-resoluties ook waren. werd hun belang onderstreept door het inzetten van de Hammurabi- en Nida-divisies van de Republikeinse Garde. naar verluidt de beste tankeenheden in het Iraakseleger.

De manoeuvres kwamen op hetzelfde moment dat president Saddam Hoessein op 6 oktober dreigde een ,,nieuwehouding" aan te nemen en de samenwerking met de Speciale VN-Commissie voor Irak dreigde te beëindigen tenzij de sancties werden opgeheven. Hij waarschuwde dat Irak zou ,.wachten tot 10 oktober 1994 en dan (zal)iedereen verantwoordelijkheid dragen voor zijn positie".

Het langdurige wapencontroleprogramma van de VN had volledig operationeel moeten worden na een bezoek van Rolf Ekeus, het hoofd van de Speciale VN-Commissie voor Irak, aan Bagdad van 3-7 oktober. Volgens Iraakse persberichten had Ekeus echter de woede van Hoessein gewekt toen hij had geweigerd in te gaan op de eisen (1i dat hij zou bevestigen dat Irak volledig had voldaan aan resolutie 687 van de VN-Veiligheidsraad (een voorwaarde voor de versoepeling van de sancties), en (2) dat de wapencontrole beperkt zou blijven tot zesmaanden.

Volkomen onverwacht maakte Irak op 10 oktober bekend dat het zijn troepen terugtrok uit het gebied in de buurt van Koeweit naar een niet nader genoemde plaats ten noorden van Basra. De Iraakse minister van buitenlandse zaken, Muhammad Said Kazim al-Sahhaf, legde uit dat hiertoe was overgegaan ,,inantwoord op verzoeken van een aantal vrienden"

Reactie VN

Dc VN kwamen met een eerste reactie tijdens een spoedvergadering van de Veiligheidsraad op 8 oktober, die zijn ,,ernstige bezorgdheid" uitsprak over de stationering van Iraakse troepen in de buurt van de Koeweitse grens. De Veiligheidsraad drong aan op ,,verdubbelde waakzaamheid" voor ,,iedere potentieel vijandige handeling" die de soevereiniteit van Koeweit kon bedreigen.

Op 15 oktober nam de Veiligheidsraad unaniem resolutie 949 aan, die nieuwe beperkingen oplegde aan de stationering van Iraakse troepen binnen de

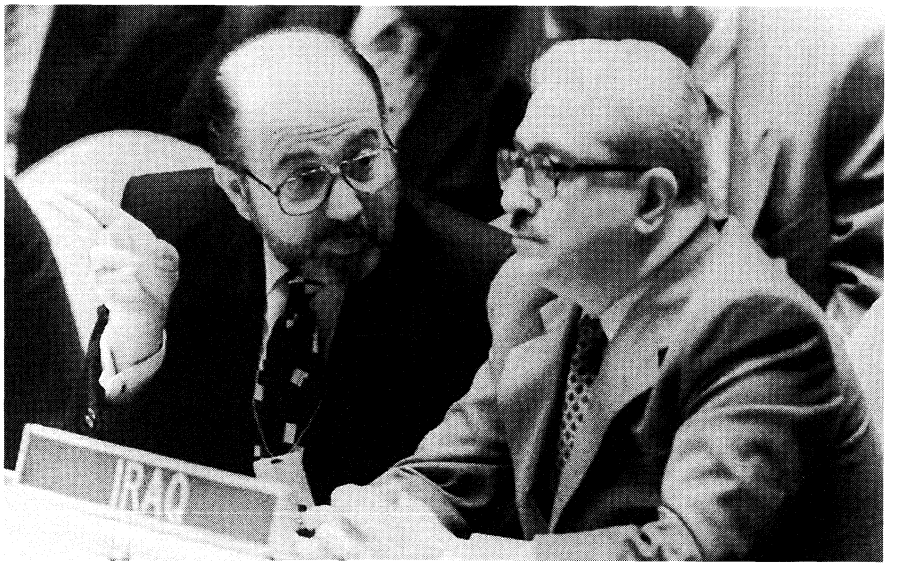

De Iraakse vice-premier Tariq Aziz (r.) en de Iraakse onderminister van buitenlandse zaken Riyad al-Qaysi tijdens een zitting van de Algemene Vergadering van de VN op 7 oktober 1994.

Amerikaanse militairen installeren een lanceerinrichting voor Patriot-raketten in Koeweit-stad (12 oktober 1994).

nationale grenzen. Hiermee kwain de Veiligheidsraad tegemoet aan de toenemende druk van Frankrijk, Groot-Brittannië en de VS om maatregelen te nemen die een herhaling van een soortgelijke crisis moesten voorkomen.

De resolutie eiste dat Irak .,onmiddellijk de terugtrekking voltooit van alle militaire eenheden die recentelijk zijn ingezet in het zuiden van Irak naar hun oorspronkelijke posities" en afziet van optreden op een ,,vijandige of provocerende wijze (die bedreigend is) voor zijn buren". De resolutie verklaarde tevens dat Irak ,.volledig verantwoordelijk (was) voor de ernstige consequenties als het volledig niet aan deze eisen voldoet".

Berichten suggereerden dat de leden van de Veiligheidsraad verdeeld waren geweest over het antwoord op de jongste Iraakse manoeuvres. Rusland had kennelijk gedreigd de resolutie met een veto te treffen nadat het de aanvaarding niet had kunnen voorkomen. Frankrijk en Rusland zouden zich ook verzet hebben tegen een Amerikaans-Brits voorstel om dc voor dc Iraakse strijdkrachten verboden zone in het zuiden van het land uit te breiden, zodat troepen van de Westerse coalitie preventief konden optreden in geval van een Iraakse troepenbeweging in de toekomst.

Op 18 oktober hekelde de pro-regeringsgezinde krant al-Jumhuriyah VN-resolutie 949 als een schending van Iraks soevereiniteit.

Militaire reactie van het Westen

De Westerse geallieerden in de Golf reageerden snel op de berichten over Iraakse troepenbewegingen in de buurt van de Koeweitse grens.

Op 7 oktober waarschuwde de Amerikaanse president Bill Clinton Irak zich niet te laten ..misleiden tot een herhaling van de fouten uit het verleden". Dezelfde dag gaf hij vier Amerikaanse oorlogsschepen met 2.000 Amerikaanse mariniers aan boord het bevel om vanuit het zuidelijk gedeelte van de Golf op te stomen naar het noordelijke deel. Medio oktober hadden de VS bijna 40.000 militairen. meer dan 600 vliegtuigen en een vlooteenheid in staat van paraatheid.

Groot-Brittannië besloot op 7 oktober een van zijn fregatten naar de wateren voor de kust van Koeweit te sturen. Op 10 oktober kregen 1.000 Royal Marines het bevel zich te voegen bij de Amerikaanse strijdkrachten in de Golf.

r

F ankrijk kwam met een opvallend gematigde reactie en distantieerde zich openlijk van de Amerikaanse politiek ten aanzien van Irak. Op 11 oktober beklemtoonden de Franse ministers van buitenlandse zaken en defrnsie, respectievelijk Alain Juppé en François Leotard. dat terwijl Irak een ernstige vergissing had begaan met zijn provocerende optreden, de Iraakse troepenbewegingen op Iraaks grondgebied geen schending waren van welke VN-resolutie dan ook. Eerder; op 9 oktober. had Juppé bekendgemaakt dat Frankrijk éénfregat naar de Golf stuurde.

Reactie van regionale machten

Koeweit reageerde op de crisis door zijn 20.000 man sterke leger in volledige staat van paraatheid te brengen, Regionale machten, waaronder Egypte, Jordanië, Turkije en de Palestijnse Bevrijdingsbeweging (PLO), leverden openlijk kritiek op de Iraakse troepenbewegingen, terwijl Iran maande tot voorzichtigheid.

Op 9 oktober riep de Arabische Liga Irak op zijn troepen terug te trekken. Op 12 oktober verzekerden de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christowher en zijn Britse collega Douglas Hurd de ministers van buitenlandse zaken van de Samenwerkingsraad voor de Golf (GCC) tiidens een vergadering in Koeweit dat zij konden rekenen op volledige militaire steun indien Irak Koeweit zou aanvallen. De ondertekenaars van de Verklaring van Damascus (Bahrein, Egypte. Koeweit. Oman, Qatar, Saoedi-Arabie, Syrie en de Verenigde Arabische Emiraten) veroordeelden tijdens een vergadering in Riad (Saoedi-Arabië) op 19 oktober de Iraakse activiteiten.

Alleen het in Damascus gevestigde radicale Volksfront voor de Bevrijding van Palestina PFLP) betuigde steun aan Irak.

Russische bemiddeling

Op 11 oktober gaf Rusland aan een diplomatiek initiatief te willen beginnen. Op 13 oktober verschenen er berichten

De Iraakse president Saddam Hoessein (r.)ontving de Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew op 13 oktober 1994 in Bagdad.

over een doorbraak na gesprekken in Bagdad tussen de Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew en de Iraakse president Saddam Hoessein. In een gezamenlijke verklaring, waarin voorlopige vredesvoorstellen waren vervat, bood Irak aan Koeweits soevereiniteit te erkennen en toestemming te geven voor de formele start van de langdurige VN-wapencontrole, op voorwaarde dat de sancties na zes maanden werden versoepeld.

Het aanbod werd onmiddellijk verworpen door de VS en Groot-Brittannië, die zich kantten tegen het vaststellen van enigerlei definitieve criteria voor het opheffen van de VN-sancties.

KOEWEIT DOOR IRAK ERKEND. REACTIE VN EN WESTEN. REACTIE VAN REGIONALE MACHTEN

Op 10 november vaardigde de regerende Revolutionaire Commandoraad (RCC) een decreet uit, ondertekend door zijn voorzitter president Saddam Hoessein, waarin de ,,soevereiniteit, territoriale integriteit en politieke onafhankelijkheid van de staat Koeweit" formeel werden aanvaard en de grens tussen de twee landen werd erkend, zoals bepaald door de VN-grensafbakeningscommissie voor Irak en Koeweit (zie pag. 347/1-'93) en vervat in resolutie 833 (1993)van de VN-Veiligheidsraad, die was aangenomen op 27 mei 1993. Het decreet, dat later die dag werd geratificeerd door de Nationale Assemblée, maakte in feite een einde aan Iraks langdurige aanspraken op Koeweit als zijn 19de provincie.

De mededeling. die reeds in oktober verwacht werd. viel samen met intensieve gesprekken in Moskou en Bagdad tussen ministers en hun Russische collega's. Op 8 november had vicepremier Tariq Aziz in Moskou een ontmoeting met de Russische president Boris Jeltsin om hem een brief van Saddam Hoessein tc overhandigen die naar verluidt betrekking had op Iraks erkenning van Koeweit. Een verklaring van het Russische ministerie van buitenlandse zaken bevestigde kort nadien dat de Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew naar Irak zou vliegen om .,deel te nemen aan de voltooiing van de passende constitutionele procedures" die nodig waren om Iraks erkenningvan Koeweit te waarborgen.

Kozyrew. die op 9 november voor een driedaags bezoek in Bagdad aankwam, was een van de gasten die de buitengewone zitting van de Nationale Assemblée bijwoonden, die op 10 november was bijeengeroepen voor een debat over de kwestie van de Koeweitse soevereiniteit. Hij drong er bij de afgevaardigden op aan de beslissing van de RCC te ratificeren. Tijdens een pauze zei hij te verwachten dat Iraks erkenning van Koeweit beantwoord zou worden met ..wederkerige stappen" van de VN.

VN-reactie

In een op 16 november uitgegeven verklaring begroette de VN-Veiligheidsraad Iraks erkenning van Koeweit als een ,,belangrijke stap", maar voegde daaraan toe dat de Raad ,,Iraks daden om alle relevante resoluties van de Veiligheidsraad vol" edig na te leven nauwlettend in het oog (zou)blijven houden". Op 14 en 15 november had de Veiligheidsraad op zijn vaste tweemaandelijkse evaluatiezitting unaniem besloten de sancties tegen Irak te handhaven.

Vóór de vergadering van 14-15 november had vice-premier Tariq Aziz de leden van de Veiligheidsraad in New York formeel in kennis gesteld van Iraks besluit om Koeweit te erkennen. Naderhand leverde hij kritiek op de beslissing van de Raad. Hij richtte zijn pijlen vooral op Groot-Brittannië en de VS, die zich naar zijn zeggen verzet zouden hebben tegen de meerderheid van de Raadsleden, die ,,hun waardering (wilden) uiten (voor Iraks nieuwe initiatief) ... in termen van daden in de nabije toekomst vis-à-vis het versoepelen en opheffen van de sancties"

Reacties individuele landen

De gemelde meningsverschillen tussen de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad over de sancties werden vergroot door hun verschillende reacties op Iraks erkenning van Koeweit.

Hoewel de VS Iraks beslissing om Koeweit te erkennen aanvankelijk toejuichten, weigerden zij mee te werken aan het opheffen van de sancties met als argument dat het regime kennelijk nog steeds over voldoende middelen beschikte om kwistig geld uit te geven voor paleizen en luxe huizen voor topfunctionarissen.
Ook Groot-Brittannië uitte zijn twijfels en zei dat Irak weliswaar een belangrijke stap had gezet. maar dat voor de beëindiging van de sancties voldaan moest zijn aan andere VN-resoluties die betrekking hadden op het verstrekken van inlichtingen over vermiste Koeweiti's en op schendingen van de mensenrechten ten aanzien van de Koerdische en sjiitische minderheden in Irak.

Frankrijk kritiseerde het Amerikaanse standpunt, omdat het geen verband hield met de sancties zelf.
Rusland beschuldigde de VS er eveneens van de kwestie uit de weg te gaan met de opmerking dat ..het bouwen van paleizen in geen enkele resolutie van de Veiligheidsraad werd genoemd met betrekking tot de aan Irak opgelegde sancties"
China drong er bij de internationale gemeenschap op aan om Iraks initiatief te beantwoorden met de geleidelijke opheffing van de sancties.

Reacties van regionale machten

Iraks afzien van alle teritoriale aanspraken op Koeweit werd door de Koeweitse regering op 12 november begroet als ,,een stap in de goede richting". Koeweit drong er niettemin bij de VN op aan om ervoor te zorgen dat de door Irak vastgehouden Koeweitse gevangenen en gijzelaars snel werden vrijgelaten.

Op 11 november zei de secretaris-generaal van de Arabische Liga. Ahmed Esmat Abdel Meguid, te hopen dat Iraks beslissing om Koeweit te erkennen .,de normale toestand zou herstellen". Egypte begroette Iraks actie als ,,een belangrijke positieve stap"

Berichten over ander toezicht op buitenlandse politiek

Op 28 november werd bericht dat president Saddam Hoessein zich persoonlijk met de Iraakse diplomatie had belast, voorheen de verantwoordelijkheid van Tariq Aziz. De portefeuille van minister van buitenlandse zaken Muhammad Said Kazim al-Sahhaf werd niet gewijzigd.

Er hadden berichten gecirculeerd over de toenemende teleurstelling onder de bevolking over het falen van Aziz's diploinatieke pogingen een eind te maken aan de VN-handelssancties. Eind oktober had Hoesseins zoon, Udai Hoessein. uitgever van de pi-o-regeringsgezinde krant *Babil*. erop aangedrongen de buitenlandse politiek onder direct toezicht van de president te plaatsen.

Udai Hoessein (l.).de zoon van president Saddam Hoessein, tijdens een inspectie van speciale commando-eenheden in Bagdad op 5 januari 1995.

BOMONTPLOFFINGEN

Bij een aantal bomontploffingen in Bagdad in de loop van oktober en november werden twee mensen gedood en raakten diverse personen gewond. Volgens onbevestigde berichten waren dc bomexplosies het werk van de oppositionele Iraakse Islamitische Voorhoede voor Nationale Redding (zie pag. 794/1-'94).

REGERING KOERDISTAN TREEDT AF

Op 25 november aanvaardde de Nationale Assemblée van Koerdistan het aftreden van de regering van premier Kosrat Abdullah Rasul, maar vroeg zij de regering aan te blijven tot er een nieuw kabinet was gevormd.

Er werden geen verklaring gegeven voor het aftreden van de regering. Rasul was in april 1993 tot premier benoemd om vermeend bestuurlijk wanbeheer te beteugelen (zie pag. 575/2-'93).

VERMEENDE SCHENDINGEN VAN DE SANCTIES

Op 7 december beweerde de Amerikaanse regering dat het VN-embargo tegen Irak was ontdoken en dat er ,,aanwijzingen (waren) voor Iraanse medeplichtigheid aan de smokkel van Iraakse olieprodukten".

De aantijgingen, die waren vervat in een brief aan de VN-commissie voor toezicht op de naleving van de sancties, werden ten stelligste ontkend door een Iraanse oliefunctionaris die zei dat ze .,absoluut onwaar" waren. De inhoud van de brief zou besproken worden bij de eerstvolgende evaluatie van de sancties door de VN-Veiligheidsraad.

Mensenrechten

In een rapport van de speciale VN-rapporteur voor Irak, Max van der Stoel, werd Irak op 22 november dringend verzocht de kort daarvoor ingevoerde strafmaatregelen, zoals het amputeren van ledematen (zie pag. 79112-'94) en oren, in te trekken.

MINISTER VAN LANDBOUW ONTSLAGEN

Op 25 december werd de minister van landbouw. Karim Hassan Rida, ontslagen, terwijl sprake was van een regeringscampagne om de doelmatigheid van de voedseldistributie te verbeteren.

FRANSE BELANGENVERTEGENWOORDIGING IN ROEMEENSE AMBASSADE. VN-SANCTIES VERLENGD

Op 6 januari 1995 trad de verdeeldheid in het Westerse beleid ten opzichte van Irak nog duidelijker aan het licht. toen na een Frans-Iraakse bijeenkomst in Parijs werd bekendgemaakt dat Frankrijk een belangenvertegenwoordiging zou openen in de Roemeense ambassade in Bagdad (zie pag. 87213-'93 voor de opening van een Iraakse belangenvertegenwoordiging in Frankrijk in september 1993). De bekendmaking lokte onmiddellijk een strenge berisping uit van Groot-Brittannië en de VS.

In de afgelopen maanden had Frankrijk zich onder de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad opgeworpen als een krachtig pleitbezorger van de versoepeling van de sancties tegen Irak (zie pag. 791/3 e.v.-'94 en hierboven).

Tijdens een bezoek aan Bagdad medio december 1994 voerde de Franse oud-minister van buitenlandse zaken Claude Cheysson gesprekken met president Saddam Hoessein en hoge ministers. De door de staat beheerste media verwelkomden dit bezoek als het begin van een nieuwe relatie tussen de twee landen, wat duidde op Franse steun zou betekenen voor een beëindigingvan de VN-sancties tegen Irak.

De bijeenkomst in Parijs. die op 6 januari plaatsvond. werd bijgewoond door de Franse minister van buitenlandse zaken Alain Juppé en de Iraakse vice-premier Tariq Aziz. de hoogste Iraki die sinds het einde van de Golfoorlog in Frankrijk was ontvangen (voor de ontmoeting tussen Aziz en Juppé in New York in september 1994, zie pag. 792/2-'94). Tijdens een persconferentie na afloop van de bijeenkomst betoogde Juppé dat handhaving van de VN-sancties tegen Irak niet veel zin meer had. Hij zei dat Irak al aanzienlijke vorderingen had gemaakt bij het voldoen aan de VN-resoluties betreffende de Golfoorlog.

Het Franse besluit ondervond scherpe kritiek van de VS, waar het ministerie van buitenlandse zaken het besluit te vroeg noemde. Hoewel Amerikaanse functionarissen later toegaven dat de VS een belangenvertegenwoordiging hadden in de Poolse ambassade in Bagdad, benadrukten zij dat er geen Amerikaanse diplomaten in Irak waren, en dat de regeling met Polen .,heel anders" was dan de regeling die door Frankrijk was voorgesteld.

Een functionaris van het Britse ministerie van buitenlandse zaken zei dat Frankrijk prematuur had gehandeld en dat .,dit niet het ogenblik (was) om de druk op Irak om geheel te voldoen aan de eisen van de VN. te verminderen".

Koeweit verklaarde echter dat het Franse besluit geen invloed zou hebben op de betrekkingen tussen beide landen en ook geen schending van de VN-resoluties vormde.

Op 8 januari begroetten de door de staat beheerste Iraakse media met instemming het besluit van Frankrijk om een belangenvertegenwoordiging te openen. terwijl zij de houding van de VS als ,,schandelijk" hekelden.

VN-sancties verlengd

Op 12 januari stemde de VN-Veiligheidsraad tijdens zijn tweemaandelijkse evaluatie unaniem voor een verdere verlenging van de sancties. Als reactie hierop beschuldigde Irak Groot-Brittannië en de VS van onwettig handelen.

HEVIGE STRIJD IN KOERDISTAN. BEMIDDELINGSAANROD VAN HOESSEIN

Meer dan 70 mensen werden eind december 1994 in het noorden van Irak gedood bij een nieuwe golf van vijandelijkheden tussen de twee belangrijkste Koerdische partijen, de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) en de Democratische Partij van Koerdistan (KDP). De gevechten, de jongste sedert de schermutselingen in mei begonnen (zie pag. 793/1 e.v.-'94), waren een schending van een vredesakkoord dat eind november door beide partijen was getekend.
Begin januari 1995 verhevigde de strijd tussen de PUK en de KDP.

Dc jongste gevechten volgden op de verovering van de regionale hoofdstad Arbil en de stad Sulaimaniya door PUK-strijdkrachten. Op 4 januari bevestigde een KDP-woordvoerder dat sinds eind december 450 a 500 mensen waren omgekomen.

Een staakt-het-vuren dat op 10 januari door bemiddeling van het oppositionele Iraakse Nationale Congres (INC) tot stand was gebracht, hield geen stand meer nadat de PUK op 16 januari een ,,totale oorlog" tegen de KDP had afgekondigd. Op 19 januari werden er bij nieuwe gevechten tussen beide partijen in de omgeving van Arbil naar schatting 100 mensen gedood of gewond.

Kort daarop begon een nieuwe ronde vredesbesprekingen, maar daarbij werd geen vooruitgang geboekt. Naar verluidt was dit het gevolg van het feit dat de PUK erop aandrong dat de controle zou worden overgedragen aan de plaatselijke politie en niet aan de KDP (waarmee zij eerder een overeenkomst had gesloten om de macht te delen op basis van gelijkheid, een afspraak die nog eens was bevestigd in de bepalingen van een in november 1994 gesloten vredesakkoord).

Bemiddelingsaanbod

Op 16 januari riep president Saddam Hoessein de Koerdische partijen op vrede te sluiten en bood aan te bemiddelen in het geschil. Hij zei dat ,,de (Iraakse) leiding ervoor open staat zich aan te passen aan en te reageren op elk serieus nationaal initiatief".

Op 20 januari drong de Britse regering er bij de strijdende partijen in Koerdistan op aan hun conflict te beëindigen, met de waarschuwing dat het Saddam Hoessein een excuus zou verschaffen om zijn gezag over het noorden van Irak te herstellen, dat sinds het einde van de Golfoorlog in maart 1991 onder Westerse bescherming had gestaan.

COUPPOGING

Op 30 januari beweerde het oppositionele Iraakse Nationale Congres (INC) dat president Saddam Hoessein persoonlijk een lid van een groep legerofficieren had geëxecuteerd, die van plan was geweest hem te vermoorden en een staatsgreep te plegen.

De onthulling kwam na Iraanse en Russische nieuwsberichten medio januari dat een luchtmachtgeneraal en 14 hoge officieren recentelijk waren terechtgesteld wegens een couppoging. Er werd geen datum genoemd voor het vermeende komplot.

Eind januari werd een legerofficier die heimelijk voor het INC werkte, opgenomen in een Brits ziekenhuis. nadat hij door Iraakse regeringsagenten zou zijn vergiftigd met het langzaamwerkende chemische middel thallium.

NIEUW BANKBILJET

Op 22 januari gaf de regering de centrale bank toestemming om een bankbiljet van 250 dinar in omloop te brengen teneinde kastransacties te vergemakkelijken. Het nieuwe bankbiljet, de grootste coupure die in omloop was, was naar schatting op de zwarte markt nog geen $ 0,50 waard (de officiële koers bedroeg eind januari ongeveer $ 1 = 0,6 dinar). In maart 1994 had de regering het biljet van 50 dinar ingevoerd naast de meer gangbare biljetten van 100 en 25 dinar (zie pag. 362/3 e.v.-'94).

(Vor.ber.pag. 789/3 e.v.-1994)

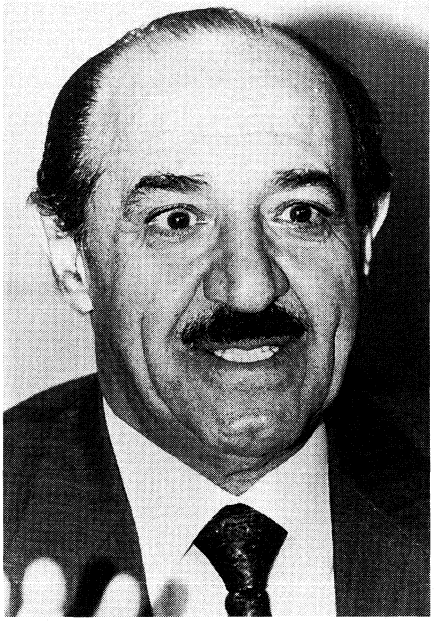

Sjeik Sabah al-Ahmad al-Jabir as-Sabah, Koeweits minister van buitenlandse zaken.

KOEWEIT

BERICHTEN OVER KOEWEITS-SAOEDISCHE „CONFEDERATIECOMMISSIE"

Op 21 juli 1994 ontkende de Koeweitse minister van voorlichting sjeik Saud Nasir Saud as-Sabah een bericht in het Britse dagblad de *Guardian* over de oprichting van een gezamenlijke Koeweits-Saoedische „confederatiecommissie", bedoeld om Irak in de toekomst af te houden van agressie.

Het op 19 juli gepubliceerde bericht was gebaseerd op een verklaring, toegeschreven aan de voorzitter van de financiële commissie van de Nationale Assemblée, Ismael al-Shatti, die beweerde dat het initiatief voor deze stap kwam van de Koeweitische emir, sjeik Jabir al-Ahmad al-Jabir as-Sabah. Volgens het bericht bestond dc commissie al zes maanden en werd zij gevormd door drie Koeweitse oud-ministers en drie belangrijke Saoedische ministers. onder wie de Saoedische minister van olie en minerale rijkdommen. sjeik Hisham Nazer.

ISLAMITISCHE WET VERWORPEN

Op 21 juli zou premier sjeik Saad al-Abdullah as-Salim as-Sabah volgens berichten een motie hebben verworpen, die in juni was ingediend door 39 van de 50 parlementaire afgevaardigden. De motie vroeg om alle wetgeving voortaan te baseren op de islamitische wet. De verwerping werd kennelijk gesteund door de emir. Hoewel voor grondwetswijzigingen een tweederde meerderheid nodig was, moesten zij in laatste instantie goedgekeurd worden door de emir.

AKKOORDEN MET RUSLAND

Op 8 augustus stemde Koeweit ermee in wapens te kopen van de Russische staatswapenleverancier Rosvooruzhenye. De aankoop. ter waarde van ca. $ 800 mln, behelsde onder meer gepantserde personeelsvoertuigen en meervoudige raketwerpers.

Op 22 november tekenden Koeweit en Rusland akkoorden om de investeringen en handel tussen beide landen met ongeveer $20 mln te verhogen.

De in totaal vijf akkoorden werden getekend tij–dens gesprekken in Koeweit tussen de Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin en Koeweitse functionarissen. Ze betroffen investeringen; het opzetten van gemeenschappelijke commissies inzake handel, economie en veiligheid; inforinatietechnologie; culturele en wetenschappelijke samenwerking; en protocollen orer overleg tussen de twee ministeries van buitenlandse zaken. Tsjernomyrdin legde de nadruk op de Koeweitse deelname aan investeringen in Rusland en noemde met name het Kaspische pijpleidingconsortium waaraan Oman ook al meedeed. Rusland en Koeweit kwamen ook overeen de Russische schuld aan Koeweit te herschikken. die ongeveer $ 1,1 mrd bedroeg.

SCHULDEN VAN EGYPTE EN SYRIË AFGESCHREVEN

Op 3 januari 1995 keurde de Nationale Assemblée een wet goed, waarin een bedrag van KD 825 mln (ca. $ 2,756 mrd) aan door Egypte verschuldigde aflossingen en rente werd afgeschreven, alsook kleinere bedragen die verschuldigd waren door Syrië (KD 38 mln) en andere ontwikkelingslanden.

(Vor.ber.pag. 573/2 e.v.-1994)

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN

INVOERING SHARIA

President Zaid bin Sultan al-Nahayan gaf op 20 februari 1994 opdracht tot de toepassing van het islamitische recht (de sharia) voor een hele reeks misdrijven die voorheen door civiele rechtbanken werden behandeld. Het decreet, dat gold voor alle zeven emiraten van de VAE, had betrekking op zowel VAE-onderdanen als buitenlanders. Advocaten verklaarden dat dat de zaken die het meest waarschijnlijk onder de werking van het decreet zouden vallen, verband hielden met moord, doodslag, diefstal, overspel, jeugddelicten en misdrijven in verband met drugs.

AFTREDEN OLIEMINISTER

De minister van olie en minerale rijkdommen. Yusuf bin Umayr bin Yusuf, trad op 19 februari 1994 naar eigen zeggen om persoonlijke redenen af. Zijn taken werden tijdelijk overgenomen door Ahmad bin Said al-Badi, de minister van openbare gezondheid.

Yusuf, die in november 1990 op zijn post was benoemd (zie pag. 118/1-'91), was de eerste minister in het kabinet van de VAE die aftrad sinds de federatie in 1971 tot stand kwam. Functionarissen benadrukten echter dat hij er geen pressie op hem was uitgeoefend om af te treden, en dat zijn vertrek „niets te maken (had) met binnenlandse oliezaken, lage aardolieprijzen of andere marktontwikkelingen".

DEFENSIEAKKOORD MET FRANKRIJK

De VAE en Frankrijk tekenden op 18 januari 1995 een defensieakkoord, dat voorzag in „consultaties" in het geval van agressie tegen of bedreigingen van het grondgebied van de VAE.

(Vor.ber.pag. 285/3-1994)

AZIË

ALGEMEEN

CENTRAALAZIATISCHE TOP IN ISTANBOEL

Een topontmoeting in de Turkse hoofdstad Istanboel op 18-19 oktober 1994 werd bijgewoond door de presidenten van Turkije en van de vijf voormalige Sowjet-staten van Centraal-Azië, n.l. Kazachstan, Kirgizstan, Oezbekistan, Tadzjikistan en Toerkmenistan.

In de ,,Verklaring van Istanboel" die na de top werd uitgegeven, werd gesteld dat de .,Turkse broeders" hadden besloten de economische samenwerking uit te breiden, vooral op net gebied van de exploratie van olie en gas, en ook meer samen te gaan werken op cultureel gebied.

(Vor.ber.pag. 794/2-1994)

BANGLADESH

VERZET TEGEN DE REGERING. BEMIDDELING GEMENEBEST

De hoop op een politiek akkoord tussen de oppositiepartijen en de regering van premier Khaleda Zia, dat bemiddelaars van het Gemenebest tot stand wilden brengen. leek op 30 oktober 1994 in rook op te gaan toen de oppositie het aanbod van de regering verwierp om de macht te delen in een interimregering.

De politieke impasse was in de voorafgaande maanden alleen maar erger geworden (zie pag. 794/3 en 796/2/3-'94), maar begin oktober hadden beide partijen aangegeven bereid te zijn bemiddeling van het Gemenebest te aanvaarden. Medio oktober kwam een Gemenebest-missie in Bangladesh aan maar ondanks intensieve onderhandelingen met alle partijen. slaagden de bemiddelaars er niet in consensus te bereiken over het houden van nieuwe verkiezingen onder een niet-partijgebonden interim-regering.

Nieuwe betogingen tegen de regering

Van 12-14 november organiseerden de oppositiepartijen een reeks algemene stakingen, waarmee zij hun campagne om de regering van premier Khaleda Zia tot aftreden te dwingen verder opvoerden. Deze stakingen verlamden de grote steden en leidden tot botsingen tussen politie en betogers. Op 13 november raakten minstens 35 personen gewond bij betogingen in de steden Sirajgang en Natore in het midden van het land.

Op 27 november hielden naar schatting 50.000 aanhangers van de oppositie een mars door Dhaka, die op 29 november werd gevolgd door een landelijke staking.

Op 28 november veroordeelde premier Zia de demonstraties en zei dat ,,de regerende Bangladesh Nationalist Party (BNP) bij de verkiezingen door het volk aan de macht was gebracht en aan de macht zou blijven in overeenstemming met deuitspraak van het volk".

Bemiddelingspoging aan Gemenebest mislukt

Op 21 november vertrok Gemenebest-afgezant Sir Ninian Stephen, die in oktober was begonnen met besprekingen die waren bedoeld om de politieke impasse te doorbreken (zie hierboven), vanuit Dhaka naar Groot-Brittannië. Hij gaf toe dat hij er niet in was geslaagd de meningsverschillen tussen regering en oppositiepartijen uit de wereld te helpen.

Vóór zijn vertrek beweerde Stephen dat .,één partij, namelijk de regering, haar bereidheid had getoond de voorstellen (van de oppositie) te aanvaarden" om een einde te maken aan de parlementaire boycot (zie pag. 794/3-'94).

De oppositiepartijen reageerden woedend op zijn opmerkingen en beschuldigden Stephen ervan dat hij twijfel had doen ontstaan over zijn onpartijdigheid. Deze beschuldigingen kwamen tegelijk met berichten dat de oppositiepartijen een regeringsvoorstel hadden verworpen om nieuwe algemene verkiezingen te houden onder een interimregering die zou bestaan uit vijf leden van de BNP en vier van oppositiegroepen. In plaats daarvan stelden de oppositiepartijen een ,,neutrale " regering onder leiding van de president van het Hooggerechtshof of een andere niet-partijgebonden persoon, waarin verder 10 andere leden zitting hadden die gelijkelijk afkomstig waren uit de regerende BNP en de Awami Liga.

Parlementsledenvan oppositie stappen massaal op

Naar verluidt zouden op 9 november 92 leden van de Awami Liga en bloc zijn opgestapt uit het parlement. Eerder hadden alle 35 parlementsleden van de oppositionele Jatiya Party eveneens hun collectief vertrek uit het parlement aangekondigd.

Op 28 december maakten alle 153 parlementsleden van de oppositie bekend dat zij uit het parlement zouden stappen. Deze stap was een keerpunt in een lange campagne van de oppositiepartijen om de regering uit het zadel te wippen. De actie had nu ook de steun van de vroegere bondgenoot van de regering. de Jamaat-i-Islami, en diverse kleinere partijen.

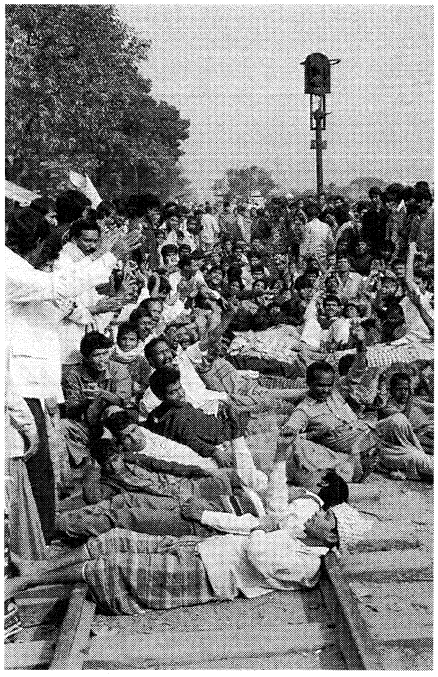

Activisten blokkeerden op 29 november 1994 de spoorlijn bij het station Tongi in het kader van de oppositiecampagne om de regering van premier Khaleda Zia tot aftreden te dwingen.

De regerende BNP bezette op dat moment 177 zetels in het 330 zetels tellende parlement (van één kamer).

Op 29 december probeerde premier Khaleda Zia de oppositiepartijen op andere gedachten te brengen met haar aanbod één maand vóór de eerstkomende algemene verkiezingen, te houden in 1996, af te treden. Haar tegenstanders verwierpen haar voorstel als ,,nutteloos".

Aanhoudende protesten

Het leven in de grote steden werd nog steeds verlamd door gewelddadige protesten tegen de regering. Op 8 december kwamen drie mensen om het leven en raakten honderden anderen gewond toen de politie het vuur opende op betogers in Feni, 130 km ten zuidoosten van Dhaka, tijdens de tweede dag van een algemene staking. Op 24 en 29 december werd opnieuw gestaakt.

In januari 1995 volgde een nieuwe reeks van gewelddadige stakingen.

Een driedaagse algemene staking (2-4 januari) verlamde de hoofdstad Dhaka en leidde tot de-inonstraties waarbij naar verluidt omstreeks 50 mensen gewond raakten. Op 22 januari kwamen twee mensen om het leven toen de politie slaags raakte met stakende jute- en katoenarbeiders in de havenstad Chittagong. Andere protesten tegen prijsverhogingen van eerste levensbehoeften op 23 januari liepen eveneens op geweld; ? ~ pAr politie traangasgranaten afvuurde op betogers die het nationale televisiecentrum in Dhaka trachtten te bezetten.

Op 24 januari werden twee eigengemaakte bommen op een weg in Dhaka geworpen enkele minuten voordat de autocolonne van premier Khaleda Zia daar arriveerde. Er werd geen melding gemaakt van slachtoffers.

Uitspraak Hooggerechtshof

Het Hooggerechtshof van Dhaka aanvaa dde op 19 januari een bevelschrift waarin de geldigheid van het massale uittreden uit het parlement van de oppositiepartijen in december (zie hierboven) in twijfel werd getrokken. Het Hooggerechtshof had in december de parlementsboycot door de oppositie in strijd met de grondwet verklaard.

Tussentijdse verkiezingen

Op 26 januari werd bericht dat de regerende BNP bij tussentijdse verkiezingen in de kiesdistricten Bakergunj, Brahmanbaria, Natore en Sherpur één van de vier betwistte parlementszetels had verloren, maar in de strijd om de drie andere zetels aan de leiding ging.

NASREEN BEZOEKT FRANKRIJK

Op 23 november 1994 begon de omstreden schrijfster Taslima Nasreen, die op dat ogenblik in ballingschap in Zweden verbleef (zie pag. 795/3-'94), aan een tiendaags bezoek aan Frankrijk. Dit gebeurde, nadat de Franse regering had besloten het recente bevel dat haar verblijf in Frankrijk tot 24 uur beperkte, in te trekken (zie pag. 796/2-'94).

(Vor.ber.pag. 794/3 e.v.-1994)

r

INDIA

RENTE OP BANKLENINGEN VERSOEPELD

Volgens de nieuwe regels die de Indiase centrale bank op 17 oktober 1994 bekendmaakte, werd het economische liberaliseringsprogramma van de regering uitgebreid met de gedeeltelijke deregulering van de rente op banklening en, wat het krediet goedkoper moest maken. Commerciële banken konden zelf beslissen tegen welke rente ze kredieten van meer dan Rs 200.000 (ongeveer $ 6.400) wilden verstrekken. Tot dan toe moest op deze bedragen een minimumrente van 15 procent geheven worden.

UITSPRAAK HOOGGERECHTSHOFOVER AYODHYA

Op 24 oktober weigerde het Opperste Gerechtshof zich uit te spreken over een presidentiële uitspraak over of er een hindoe-tempel had gestaan op de plaats van de Ayodhya-moskee die in december 1992 verwoest was (zie pag. 137/1 e.v.-'93). Deze uitspraak zou naar verwachting de druk op de regering vergroten om het Ayodhya-geschil langs politieke weg op te lossen.

Het Hof erkende de geldigheid van de aankoop van de omstreden plaats in januari 1993 door de regering (zie pag. 587/1-'93) met als argument dat ,,een moskee niet meer gevrijwaard van aankoop is" dan andere heiligdommen.

Eerder die dag had het Hof eveneens Kalyan Singh. de ex-premier van Uttar Pradesh. veroordrrld omdat hij het bevel van het Hof van november 1991 (zie pag. 576/2-'92) om de status quo te handhaven bewust had genegeerd door bouwactiviteiten toe te staan in de buurt van de omstreden plaats in Ayodhya (zie pag. 132/2/3-'93).

Op 15 oktober maakten negen van 's lands meest geëerde religieuze hindoeleiders de oprichting bekend van een Ayodhya-trust om .,de politiek" buiten de kwestie te houden.

MALARIA-EPIDEMIE

Op 25 oktober bevestigde de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)dat er een epidemie was uitgebroken van een mogelijke dodelijke vorm van hersenmalaria, die volgens officiële cijfers sedert augustus ten minste 287 mensenlevens in de deelstaat Rajasthan had gekost. Persberichten, die door de regering werden ontkend, suggereerden dat het dodental 4.000 zou kunnen bedragen, onder wie ongeveer 300 mensen in de oostelijke deelstaat Manipur.

De epidemie zou veroorzaakt zijn door de recente langdurige en hevige moesonregens. Vooral gezondheidsfunctionarissen waren bezorgd dat de bacil. die werd overgedragen door de parasiet plasmodium falciparum. resistent zou worden tegen de normaal voorgeschreven chloroquine-pillen. Op 23 oktober kwam het kabinet in spoedvergadering bijeen om opdracht te geren verscheidene noordwestelijke deelstaten te laten besproeien met insekticide.

PUNJABI GOEDGEKEURD ALS TWEEDE TAAL IN DELHI. ONTWIKKELINGEN IN ANDERE DEELSTATEN

Op 17 oktober besloot de regering van de deelstaat Delhi het Punjabi te erkennen als de tweede taal van de deelstaat na het Hindi. Dit kwam overeen met de verdeling van taalgroepen, zoals die was vastgesteld bij de jongste volkstelling.

Andhra Pradesh

Guerrillastrijders van de Praja Pratighatna, naar verluidt een afgescheiden factie van de maoïstische People's War Group (PWG),zouden op 24 november een familielid van premier Rao hebben ontvoerd (maar later vrijgelaten) hebben. Op 26 november doodden zij in het district Karimnagar 16 politieagenten met een landmijn, als onderdeel van hun gewelddadige campagne om de deelstaatverkiezingen te verstoren die begin december zouden worden gehouden.

Karnataka

Bij protestbetogingen die Kannada-taligen, de grootste taalgroep in de deelstaat die voornamelijk uit hindoes bestond, van 7-13 oktober organiseerden in Bangalore. kwamen 26 mensen om het leven. De betogers protesteerden tegen een voorstel om het televisienieuws in het Urdu uit te zenden, de taal van de meeste Indiase moslims.

Kashmir

De regering beweerde dat zij over nieuwe bewijzen beschikte dat Pakistan zich schuldig maakte aan ,,staatsterrorisme", nadat zij Ahmad Umar Sayeed Shaikh, een Britse staatsburger van Pakistaanse afkomst, en Saifullah Khan, een Pakistaans staatsburger, ervan had beschuldigd dat zij de ontvoering hadden beraamd van vier westerlingen (drie Britten en één Amerikaan), die op 31 oktober en 1 november door de politie waren bevrijd.

De vier westerlingen, van wie één in september en de andere drie in oktober waren gevangengenomen, waren in Ghaziabad en Saharanpur (Uttar Pradesh) als gijzelaars vastgehouden door een groep die zichzelf al-Hadid noemde. Volgens functionarissen had deze groep banden met de pro-Pakistaanse organisatie Harakat-ul-Islam. Op 7 november wees Pakistan beschuldigingen dat het betrokken was geweest bij de ontvoeringen als ,.bespottelijk" van de hand.

Kerala

Naar verluidt zouden op 25 november in Kannur zeven mensen zijn gedood,

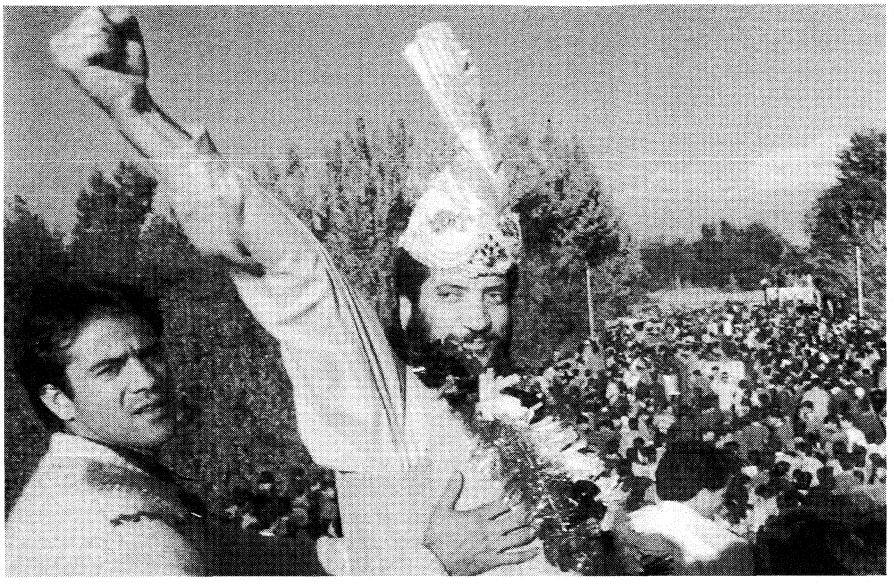

In oktober 1994 werden diverse vooraanstaande leiders van Kashmir uit de gevangenis ontslagen. De vrijgelaten separatistische moslim-leider Shabir Ahmad Shah werd op 22 oktober in noordelijk Kashmir door duizenden juichende aanhangers begroet.

toen de politie het vuur opende op demonstrerende studenten, die protesteerden tegen het onderwijsbeleid van de deelstaatregering.

Maharashtra

Op 23 november kwamen in Nagpur naar schatting 130 mensen in het gedrang om het leven, toen de politie met de wapenstok een charge uitvoerde op demonstrerende stamleden. De deelstaatregering gaf opdracht een gerechtelijk onderzoek in te stellen. De doden vielen, toen de demonstranten, die eisten dat er overheidsbanen zouden worden gereserveerd, een politiekordon probeerden te doorbreken om het gebouw van het deelstaatparlement te bereiken. (Voor recente betogingen voor banenreserveringen in Uttar Pradesh, zie pag. 799/3-'94.)

Manipur

Op 20 oktober duwden Kuki-militanten een bus een 120 meter diepe kloof in bij Kotland, ongeveer 30 km van Imphal. Daarbij kwamen 37 mensen om het leven. voor het merendeel leden van de Naga-stam. Later die dag vermoordden Naga-stamleden als vergelding twee Kuki's in het district Bishenpur. Deze incidenten waren de wreedste die de laatste maanden van tribaal geweld in de regio te zien hadden gegeven (zie pag. 438/3 e.v. en 799/1-'94).

Naar verluidt verloren op 14 en 19 november meer dan 30 mensen het leven bij een nieuwe ge eldsuitbarsting tussen militante leden van Kuki- en Naga-stammen in het district Chandel.

Uttar Pradesh

Op 2 en 3 oktober kwamen ten minste 10 mensen om het leven en raakten 150 anderen gewond toen de politie in Muzaffarnagar, 150 km ten noorden van Delhi, het vuur opende op betogers die een aparte deelstaat Uttarkhand eisten.

De betogers die op weg u-aren naar New Delhi om daar een bijeenkomst te organiseren. waren merendeels studenten van de hogere kasten uit Uttarkhand, die zich verzetten tegen de plannen die de regering kort daarvoor had bekendgemaakt, om werkgelegenheid en universiteitsplaatsen te reserveren voor leden van de lagere kasten (zie pag. 799/3-'94).

Doden bij wervelstormen

Op 31 oktober en 3 november werden de deelstaten Tamil Nadu en Andhra Pradesh geteisterd door wervelstormen Hierbij kwamen bijna 260 personen om het leven

PREMIER BELAST MET LEIDING OVER KWESTIE KASHMIR. RAPPORT AMNESTY

In november nam premier P.V. Narasimha Rao persoonlijk de leiding op zich van een afzonderlijk departement voor aangelegenheden van Jammu en Kashmir, die tot dusver onder de jurisdictie van het ministerie van binnenlandse zaken vielen. Het besluit, dat op 31 oktober was bekendgemaakt, kwam na ruim een jaar van aanhoudende spanning tussen de minister van binnenlandse zaken, S.B. Chavan, en de staatsminister van binnenlandse veiligheid met verantwoordelijkheid voor Jammu en Kashmir, Rajesh Pilot (zie pag. 586/3-'93).

Naar men aannam was de onverwachte stap van Rao ingegeven door toenemende bezorgdheid over de botsende opvattingen van Chavan en Pilot over de maatregelen die nodig waren om een eind te maken aan het separatistische verzet in Kashmir: Pilot zou er voorstander van zijn Kashmir een zekere mate van interne

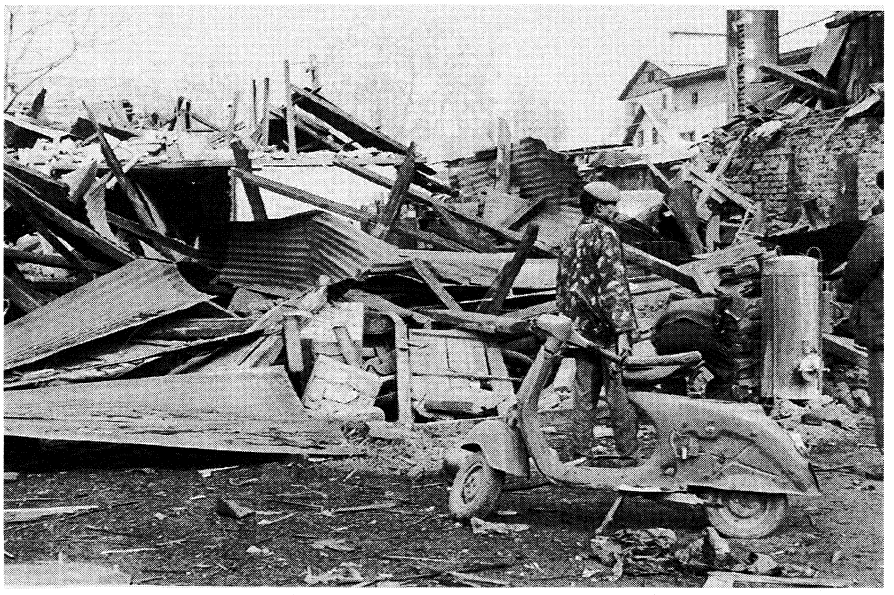

Op 19 december 1994 werd Srinagar, de zomerhoofdstad van Kashmir, getroffen door een zware explosie, waardoor 12 mensen gewond raakten en grote materiële schade werd aangericht.

autonomie te verlenen. voordat er verkiezingen zouden worden gehouden. Daarentegen drong Chavan erop aan dat er eerst verkiezingen in Kashmir zouden worden gehouden en dat er daarna over een eventuele autonomie zou worden gesproken. Verscheidene vooraanstaande leiders van Kashmir, die in oktober uit de gevangenis waren ontslagen, hadden plechtig beloofd zich te zullen verzetten tegen verkiezingen onder Indiaas toezicht In plaats daarvan, eisten zij verkiezingen die door de VN moesten worden georganiseerd.

Tijdens een BBC-vraaggesprek in Londen had Chavan vragen over Pilots standpunt over Kashmir afgedaan inet de woorden dat Pilot ,,niets over beleidszaken moest zeggen zonder mij te raadplegen en als hij dat toch doet. moet dat niet worden beschouw-d als een officieel standpunt". Pilot zou naderhand woedend hebben gereageerd in een brief aan Rao, waarin hij protesteerde tegen Chavans opmerkingen.

In een op 31 januari 1995 door Amnesty International gepubliceerd rapport werd gesteld dat de regering in Kashmir sinds 1990 honderden mannen, vrouwen en kinderen illegaal had laten terechtstellen en nog veel meer mensen, verdacht van banden met de afscheidingsbeweging, routinematig had laten martelen.

NECROLOGIEËN

Op 30 oktober 1994 overleed in New Delhi op 87-jarige leeftijd Swaran Singh. Hij was van 1932 tot 1975 lid van het kabinet geweest en daarmee was hij de minister met de meeste dienstjaren in de geschiedenis van de centrale regering van India.

Luitenant-generaal Rao Shankar Choudhry, de nieuwe stafchef van het Indiaseleger.

Op 25 december overleed Zail Singh in Chandigarh aan de gevolgen van een auto-ongeluk. De 78-jarige Singh was president geweest van juli 1982 tot juli 1987.

RUIMERE BEVOEGDHEDEN VOOR SEBI

Op 6 november werd bericht dat de regering extra bevoegdheden had toegekend aan de door haar ingestelde verordenende instantie, de Indiase Raad van Toezicht op het Effecten- en Beurswezen ((SEBI). Deze commissie was ingesteld na het effectenschandaal te Bombay in mei 1992 (zie pag. 578/2-'92) om toezicht uit te oefenen op de handel op de effectenmarkt.

Krachtens de nieuwe voorschriften zouden beleggers die vijf procent van een onderneming bezaten of verwierven, dit één maal moeten bekendmaken op de beurzen waar de aandelen die werden verhandeld. waren genoteerd. Beleggers met deelnemingen van tien procent zouden elk half jaar hiertoe zijn verplicht. Eerdere maatregelen van de SEBI om de handel op de effectenmarkt aan banden te leggen hadden in november 1992 geleid tot landelijke stakingen (zie pag. 133/3-'93) en in maart 1993 verontwaardigde reacties teweeggebracht. toen de SEBI opdracht gaf de boeken van effectenmakelaars te inspecteren.

Extra bevoegdheden voor SEBI

Op 27 januari 1995 werd bekendgemaakt dat de SEBI nog meer extra bevoegdheden zou krijgen.

De nieuwe regels gaven de SEBI de bevoegdheid administratieve boetes op te leggen aan effectenhuizen zonder voorafgaande toestemming van de regering en regels te geven voor kapitaaluitgifte en overdracht van effecten (waarbij een verbod op de optiehandel werd opgeheven dat sinds 1957 van kracht was geweest).

NIEUWE STAFCHEF LEGER

Op 21 november 1994 werd luitenant-generaal Shankar Rao Choudhry benoemd tot stafchef van het leger als opvolger van generaal B. C. Joshi, die op 18 november was overleden aan een hartaanval. De 59-jarige Joshi was in april 1993 benoemd tot stafchef (zie pag. 592/1-'93).

CONGRESPARTIJ VERNEDERD IN DEELSTAATVERKIEZINGEN. RAO'S REPUTATIE BESCHADIGD

De regerende Congrespartij (I) leed een aantal ontluisterende nederlagen bij deelstaatverkiezingen, waarvan de uitslagen begin december werden bekendgemaakt.

Vooral de verpletterende overwinning van Telugu Desam (TD) in de zuidelijke deelstaat **Andhra Pradesh** (de thuisstaat van premier Narasimha Rao waar op 1 december verkiezingen werden gehouden) was pijnlijk voor de Congrespartij (I). In de naburige deelstaat **Karnataka** (op 26 november en 1 december) leed de Congrespartij (I) een soortgelijke nederlaag tegen de centrum-linkse Janata Dal. terwijl in de noordelijke deelstaat **Sikkim** (16 november) de Congrespartij (I) de macht moest afstaan aan het Sikkim Democratic Front (SDF). In Goa (16 november) verloor dc Congrespartij (I)haar absolute meerderheid.

De gedetailleerde uitslagen van de verkiezingen in de vier deelstaten waren:

Andhra Pradesh

Partij	*Zetels* 1994	1989
Telugu Desam	219	74
Congrespartij (I)	25	184
Communistische Partij van India (CPI)	17	8
Communistische Partij van India-Marxistisch (CPI-M)	15	6
Bharatiya Janata Partij (BJP)	3	3
Overige	13	13
TOTAAL	292*	294

* In 1994 werden voor twee zetels geen verkiezingen gehouden.

Goa

Partij	*Zetels* 1994	1989
Congrespartij (I)	18	18
Maharashtrawadi Gomantak Partij (MGP)	12	18
BJP	4	0
United Goans Democratic Party (UGDP)	3	0
Overige	3	4
TOTAAL	40	38*

* Stemming geannuleerd in twee kiesdistricten.

Karnataka

Partij	*Zetels* 1994	1989
Janata Dal	116	24
BJP	40	4
Congrespartij (I)	35	177
Karnataka Congrespartij (KCP)	10	0
Overige	23	19
TOTAAL	224	224

Sikkim

Partij	*Zetels* 1994	1989
Sikkim Democratic Front	19	0
Sikkim Sangram Parishad	10	32
Congrespartij (I)	2	0
Onafhankelijken	1	0
TOTAAL	32	32

Analisten weten de rampzalige uitslagen van de regeringspartij over het algemeen aan de groeiende weerstand onder de bevolking tegen de strenge offers die het economische hervormingsprogramma van de regering van haar verlangde, vooral van de armen. Ook het imago van de partij als medium voor corruptie (zie beneden) en de voortsluipende vervreemding van haar traditionele kiezersbasis onder de moslimminderheid, die teleurgesteld was over het optreden van de regering in de kwestie van de Ayodhya-moskee (zie hierboven voor meest recente berichten), zouden nadelig voor de Congrespartij (I)zijn geweest.

Rao's geloofwaardigheid aangetast

De verkiezingsuitslagen ondergroeven de geloofwaardigheid van premier Rao en vergrootten de geruchtenstroom over zijn politieke toekomst als leider van de Congrespartij (I).Op 24 december kreeg Rao's leiderschap een nieuwe slag te verduren toen de unieminister van menselijke hulpbronnen, Arjun Singh, een van de sleutelfiguren in het kabinet. aftrad. Hij noemde toenemende meningsverschillen met de regering over het economische beleid, corruptie en de behandeling van minderheden als reden.

Nieuwe deelstaatregeringen

Medio december hadden alle vier deelstaten een nieuwe regering.

Op 11 december trad in **Karnataka** een Janata Dal-regering aan onder leiding van H.D. Deve Gowda.

Op 12 december werd TD-leider N.T. Rama Rao beedigd als premier van **Andhra Pradesh** en werd SDF-leider Pawan Kumar Chamling beedigd als premier van **Sikkim**.

Op 16 december werd Pratapsinghe Rane van de Congrespartij (I) benoemd tot premier van een coalitieregering in **Goa**. Op 19 januari 1995 verwierf de Congrespartij (I)een absolute meerderheid in de deelstaat, nadat zij een alliantie was aangegaanmet de MGP.

Op 14 december werd Rishang Keishing van de Congrrspartij (I) benoemd aan het hoofd van een coalitieregering in **Manipur** nadat het presidentiëlc bestuur, sedert december 1993 van kracht (zie pag. 438/3-'94), was opgeheven. De gouverneur van Nagaland. Oudh Narain Srivastava, kreeg ook Manipur onder zijn beheer na het aftreden van V.K. Nayar op 23 december.

MINISTERS ONTSLAGEN EN AFGETREDEN WEGENS CORRUPTIESCHANDALEN

Op 22 december werd drie ministers ontslagen toen de regering geconfronteerd werd met nieuwe aantijgingen van corruptie.

Unieminister B. Shankaranand (gezondheid) en staatsminister Rameshwar Thakur (plattelandsontwikkeling) waren genoemd in een op 20 december gepubliceerd parlementair rapport over het beursschandaal in Bombay van mei 1992 (zie pag. 578/1 e.v.-'92; zie ook 800/2-'94 voor recent conflict).

Staatsminister Kalpnath Rai (voedsel) was in een op 16 december gepubliceerd officieel onderzoek verantwoordelijk gesteld voor het schandaal rond de recente suikerschaarste (zie pag. 800/1-'94).

Op 14 december was uniemmister A.K. Antony (burgerbevoorrading), aan wiens persoonlijke integriteit in geen van beide rapporten werd getwijfeld, afgetreden omdat hij zich moreel verantwoordelijk voelde voor het suikerimportschandaal.

SPIONAGESCHANDAAL

Aantijgingen van spionage waarbij wetenschappers van de Indiase Ruimteonderzoeksorganisatie (Indian Space Research Organization, ISRO) in Trivandrum, in de deelstaat Kerala, betrokken waren, leidden op 3 december tot de arrestatie van twee vooraanstaande ruimtedeskundigen. Beiden werden ervan beschuldigd defensiegeheimen te hebben laten uitlekken naar twee Maldivische vrouwen die kort daarna waren gearresteerd in verband met hun vermeende rol als geheimagenten die voor buitenlandse mogendheden werkten.

UITSPRAAK VAN OPPERSTE GERECHTSHOF OVER DEELSTAATVERKIEZINGEN

Het Opperste Gerechtshof vaardigde op 17 januari 1995 een interim-vonnis uit om te verhinderen dat de voorzitter van de kiescommissie (CEC),T.N. Seshan, de deelstaatverkiezingen die in maart in Bihar en Orissa zouden worden gehouden, zou uitstellen. Seshan had gedreigd de verkiezingen in de twee deelstaten op te schorten, als zij niet uiterlijk op 28 februari een identiteitskaart aan alle kiezers hadden uitgereikt.

De actie van het Opperste Gerechtshof werd algemeen beschouwd als een nieuwe stap om de bevoegdheden van de CEC te beperken, wiens omstreden methoden tegen politieke corruptie reeds eerder waren afgekeurd (zie pag. 72/2 en 79712-'94).

BERICHTEN OVER CRISIS IN CONGRESPARTIJ (I). CAMPAGNE TER VERDEDIGING VAN REGERINGSBELEID

Op 24 januari groeide de stroom van berichten over een crisis in de partijleiding en een dreigende scheuring in de regerende Congrespartij (I),Die dag gaf premier en partijleider P. V. Narasimha Rao opdracht Arjun Singh, die in december was afgetreden als minister van menselijke hulpbronnen, te schorsen als partijlid. Singh, wiens schorsing nog formeel moest worden geratificeerd door het partijbestuur, hei Congres Werkcomité (CWC), werd beschuldigd vari het ontplooien van ,,anti-partijactiviteiten:'.

Singh. die door waarnemers als een mogelijke rivaal van Rao werd beschouwd, had beroering teweeggebracht door op te stappen uit het kabinet. nadat hij had gesuggereerd dat de nederlaag van de Congrespartij (I) bij de recente deelstaatverkiezingen het gevolg was van wijdverbreide corruptie in dc partij en de toenemende onverschilligheid van de regering voor de belangen van de armen (zie hierboven)

Campagne ter verdediging van regeringsbeleid

Het optreden tegen Arjun Singh viel samen met het begin van een krachtige campagne van Rao die was gericht op het herstel van het vertrouwen in zijn leiderschap en in het beleid van zijn regering.

In zijn eerste belangrijke toespraak na de verkiezingsnederlaag van de Congrespartij (I), gehouden tijdens een bijeenkomst van de Confederation of Indian Industry in Calcutta op 4 januari, verdedigde Rao zijn economische her-

Arjun Singh. de Indiase minister van menselijke hulpbronnen die op 24 december 1994 aftrad en op 24 januari 1995 als lid van de regerende Congrespartij (I)werd geschorst.

vormingen en verwierp hij beschuldigingen dat deze ten goede kwamen aan de rijken en buitenlandse investeerders bevoordeelden. [Eerder die dag had de regering bekendgemaakt dat zij met onmiddellijke ingang buitenlandse maatschappijen geen vergunning meer zou verlenen om joint ventures aan te gaan op net gebied van de diepzeevisserij, nadat plaatselijke vissers van de kustdeelstaten Gujarat, Maharashtra en Orissa - nog vóór de deelstaatverkiezingen in maart - hadden geprotesteerd tegen de komst van buitenlandse concurrenten.]

In een vage verwijzing naar een losse groep partijdissidenten rond Sonia Gandhi. de meduwe van de vroegere premier Rajiv Gandhi, beklemtoonde Rao tevens dat zijn hervormingen .,maren gebaseerd op de verworvenheden van een vorig beleid". Zijn opmerkingen gaven voedsel aan speculaties over pogingen om Sonia Gandhi gunstig te stemmen. die steeds ontevredener zou zijn over het feit dat de regeringspartij vervreemd raakte van haar traditionele aanhangers onder kansarme groepen en minderheden.

Op 24 januari beloofde Rao in een uitgebreid vraaggesprek met de Press Trust of India (*PTI*) dat zijn economische hervormingen de armen een beter leven zou geven en wees hij de suggestie met kracht van de hand dat zijn regering een .,vertrouwenscrisis"doormaakte.

BETREKKINGEN MET VS. DEFENSIEAKKOORD

Tijdens een bezoek aan India op 10 en 11 oktober 1994 voerde de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor Zuidaziatische aangelegenheden Robin Raphel gesprekken over defensie- en veiligheidskwesties met hoge functionarissen. Eind augustus hadden de VS zich actief ingezet voor een bijeenkomst in New Delhi waarop internationale bemiddelaars uit Australië, Groot-Brittannië en Zwitserland een dringend beroep deden op India en Pakistan om het Missile Technology Control Regime (MTCR)te aanvaarden, dat de proliferatie van kernwapens wilde voorkomen.

Defensieakkoord

Op 12 januari 1995 werd in New Delhi tijdens een bezoek van de Amerikaanse minister van defensie, William Perry, een ontwerp-akkoord met de VS ondertekend, dat was gericht op nauwere samenwerking op het gebied van defensie en veiligheid.

DEFENSIEAKKOORD MET RUSLAND

Op 5 november 1994 werd officieel bevestigd dat er een defensieakkoord voor vijf jaar met Rusland was gesloten. De bijzonderheden van dit akkoord zouden in december worden uitgewerkt. Deze mededeling werd gedaan tijdens een vijfdaags bezoek aan Moskou van de secretaris van het ministerie van defensie, K.A. Nambiar, dat op 5 november eindigde.

AANKOOP VAN CHINEES URANIUM

Op 5 januari 1995 bevestigde de Indiase regering officieel dat de eerste partij verrijkt Chinees uranium van lage kwaliteit was aangekomen. Het uranium, dat was aangekocht krachtens een handelscontract tussen het Indiase ministerie van atoomenergie en de Chinese industriecorporatie voor kernenergie, was bestemd voor de kerncentrale van Tarapur bij Bombay.

De staatsradio All-India Radio noemde de verkoop .,een belangrijke ontwikkeling" in de betrekkingen tussen India en China, die voortvloeide uit de behoefte van India alternatieve brandstofleveranciers te vinden. nadat Frankrijk in 1993 de levering van verrijkt uranium voor de kerncentrale van Tarapur had opgeschort in verband met gebrekkige veiligheidsnormen (zie pag. 73/1-'94). In sommige recente berichten werd ook gesuggereerd dat Frankrijk dit besluit had genomen. nadat India had geweigerd zijn nucleaire installaties open te stellen voor inspectie door het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA).

(Vor.ber.pag. 796/3 e.v.-1994)

INDONESIË

ONTWIKKELINGEN INZAKE OOST-TIMOR. MENSENRECHTEN

In oktober 1994 waren er nieu e aanwijzingen dat de Indonesische regering een actievere diplomatieke rol wilde spelen in de kwestie Oost-Timor. Sommige waarnemers meenden echter dat de ogenschijnlijke verzachting van het regeringsstandpunt deel uitmaakte van een grote campagne om de slechte naam van Indonesië op het gebied van de mensenrechten te verbeteren voordat daar in november de topconferentie van het APEC-forum zou plaatsvinden (zie pag. 138/1 e.v.-'95).

Gesprekken tussen Alatas en Horta

Op 6 oktober hield de Indonesische minister van buitenlandse zaken Ali Alatas in New York een reeks gesprekken met Jose Ramos Horta, een Oosttimorese verzetsleider in ballingschap. In september had het Indonesische leger naar verluidt gesprekken gevoerd met de verzetsleider Jose ,,Xanana" Gusmao. die in de gevangenis zat (zie pag. 805/3-'94).

Waarnemers noemden de ontmoeting van Horta en Alatas positief, hoewel er geen concrete voorstellen uit voortkwamen. Naar verluidt kwamen de twee partijen overeen elkaar opnieuw te ontmoeten.

Een beeld van de onlusten in Dili (Oost-Timor) op 13 november 1994 Oproerpolitie neemt de wijk voor stenen gooiende betogers

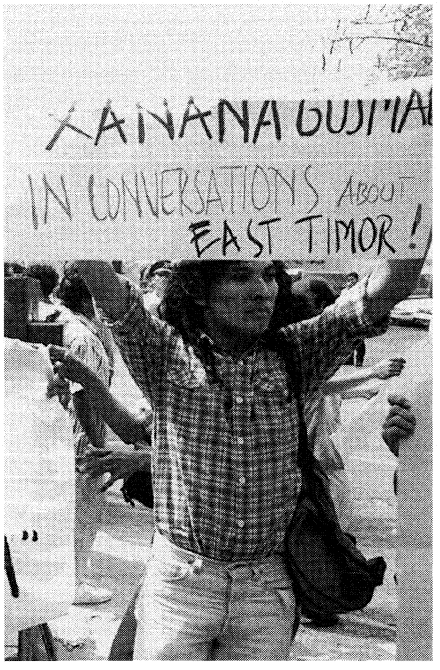

Een van de 29 Oosttimorese studenten die het terrein van de Amerikaanse ambassade in Jakarta van 12-24 november 1994 bezet hielden.

Verzet biedt wapenstilstand aan

Begin oktober kondigde Konis Santana, de leider van het Timorese verzet op dat moment, naar verluidt een eenzijdige wapenstilstand af. Aan het einde van de maand verklaarde hij echter dat het Indonesische leger, ondanks het afgekondigde bestand, aanvallen was blijven uitvoeren op verzetsdoelen.

Mensenrechten

Op 24 oktober erkende president Soeharto dat er meer aandacht besteed moest worden aan de mensenrechten in Indonesië. toen hij een driedaagse studieconferentie over de mensenrechten opende die als gezamenlijk project werd gesponsord door de 25 leden tellende Nationale Commissie voor de Mensenrechten. het Indonesische ministerie van buitenlandse zaken en het VN-Centrum voor de Mensenrechten.

Soeharto erkende dat de mensenrechten in Indonesië incidenteel worden geschonden. Deze schendingen zijn het gevolg van .,excessen" van het ontwikkelingsproces. ze moeten worden beschouwd als ,,afwijkingen" en niet als onderdeel van het nationale beleid.

Onrust op Oost-Timor tijdens APEC-conferentie

Tijdens het weekeinde van 12-13 november braken op Oost-Tinior, in het bijzonder in de hoofdstad Dili, onlusten uit. Deze vielen samen met de aankomst van leiders van 18 landen voor de topconferentie van de APEC in Bogor (zie pag. 138/1 e.v.-'95).

Meer dan 1.000 betogers gingen de straat op Zij bekogelden de politie met stenen en staken auto's in brand tijdens de ernstigste ongeregeldheden in drie jaar Op 14 november demonstreerden op de campus van de universiteit var; Dili omstreeks V00 studenten Elders kwam het tot botsingen tussen betogers en veiligheidstroepen. waarbij volgens de politie 87 arrestaties werden verricht

Op 3 november had president Soeharto ermee ingestemd overleg te voeren met Oosttimorese dissidenten in ballingschap. maar Mari Alkatiri, lid van de Nationale Verzetsraad van Maubere, verwierp dit als uiterlijk vertoon. dat was bedoeld om de druk tijdens de aanstaande APEC-top te verminderen. ., Als dit een oprecht aanbod van generaal Soeharto is", zo zei Alkatiri op 3 november, ,.dan zijn we zeker bereid tot overleg. zo lang bij de onderhandelingen niet alleen maar in ballingschap verkerende leden van het verzet zijn betrokken".

Op 12 november, de derde verjaardag van het bloedbad op de begraafplaats van Dili (zie pag. 279/3 e.v.-'92), slaagden 29 Oosttimorese studenten erin door te dringen tot het terrein van de Amerikaanse ambassade in Jakarta.

De studenten bivakkeerden met toestemming van het ambassadepersoneel op het parkeerterrein, gadegeslagen door talrijke buitenlandse verslaggevers. Zij vroegen vergeefs een onderhoud met de Amerikaanse president Bill Clinton of zijn minister van buitenlandse zaken Warren Christopher en eisten de vrijlating van de Oosttimorese verzetsleider Jose ,,Xanana" Gusmao. Nadat zij waren geslaagd in hun opzet om hun zaak onder de aandacht te brengen. aanvaardden zij echter uiteindelijk het door Portugal aangeboden politiek asiel en verlieten zij op 24 november met toestemining van de Indonesische autoriteiten het terrein van de ambassade.

Op 18 november verslechterde de situatie in Dili, toen de rooms-katholieke bisschop van Dili. Carlos Belo, op korte termijn een mis afgelastte, nadat er geruchten waren verspreid dat er een demonstratie zou worden gehouden op de begraafplaats van de rooms-katholieke kathedraal.

Terwijl 400 Oosttimorezen een toevlucht zochten in de kathedraal. werden twee Indonesiërs door betogers afgetuigd. voordat de politie ingreep. Ongeveer 500 jongeren raakten toen onder het roepen van onafhankelijkheidsleuzen slaags met een groep Indonesische burgers. De politie en de veiligheidstroepen gebruikten traangas om de menigte te verspreiden. Minstens één persoon kwam bij het geweld om het leven.

De autoriteiten - onder wie de militaire commandant van Oost-Timor, kolonel Kiki Syahnakri - beschuldigden de Westcrsc pers ervan dat zij deze geweldsuitbarsting had aangemoedigd, en buitenlandse verslaggevers werd tijdelijk de toegang tot het gebied ontzegd op grond van een op 19 november brkendgrmaakte maatregel.

Besprekingen tussen Clinton en Soeharto

Op 16 november besprak de Amerikaanse president Bill Clinton de kwestie van de mensenrechten met president Soeharto tijdens zijn ééndaagse staatsbezoek na de APEC-conferentie.

Functionarissen verklaarden dat Clinton koos voor een rustige benadering. waarbij hij liever de gemeenschappelijke strategische belangen wilde benadrukken dan dreigementen uiten. Volgens het actuele standpunt van zijn regering vormden niet sancties. maar meer handel en investeringen om de economische groei te stimuleren en uiteindelijk de democratie te versterken, de sleutel tot de bevordering van de mensenrechteri. Clinton maakte echter duidelijk dat de behandeling van de Oosttimorese bevolking de betrekkingen tussen beide landen bemoeilijkte. tenzij hierin verbetering zou komen.

Vijfde gespreksrondeover Oost-Timor

Op 9 januari 1995 vond in Genève een vijfde gespreksronde plaats tussen de ministers van buitenlandse zaken van Indonesië en Portugal, resp. Ali Alatas en José Manuel Durao Barroso. Met VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali als gespreksleider werd gezocht naar ,,een rechtvaardige, volledige en voor de internationale gemeenschap aanvaardbare oplossing" voor het geschil tussen beide landen over Oost-Timoi:

De gesprekken van meer dan zes uur concentreerden zich op het voorstel van Boutros Ghali een dialoog tussen alle partijen in het geschil te bevorderen. De ministers kwamen overeen om de verzoeningsbesprekingen tussen verschillende Oosttimorese facties, in en buiten Indonesië. te helpen bevorderen. Daarbij werd aangetekend dat de dialoog niet zou gaan over de kwestie van Oost-Timors politieke status en evenmin zou fungeren als een nieuw ,,kanaal" buiten het bestaande kader van de tripartiete besprekingen. Afgesproken werd op 19 mei een zesde gespreksronde te houden, dit maal in New York.

Veiligheidsincidenten in Oost-Timor

Op 1 januari leidde een lokaal geschil, waarbij een Oosttimomes werd gedood

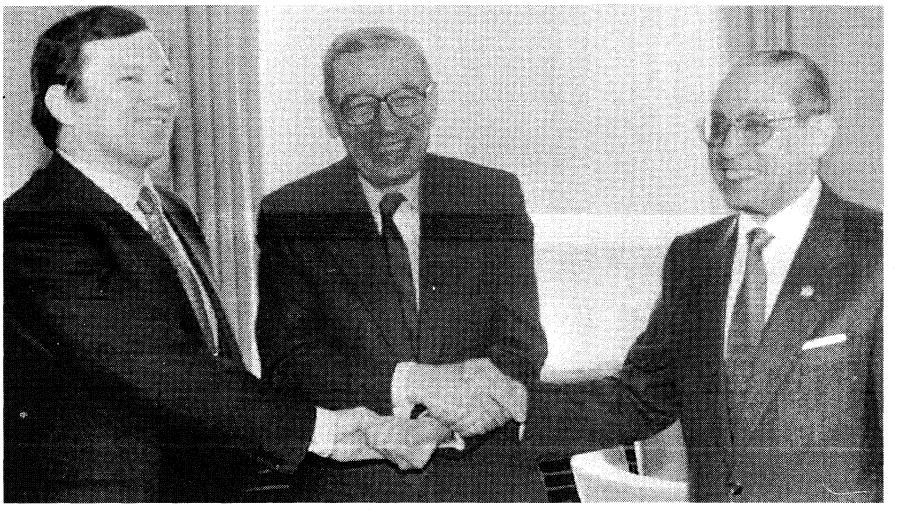

Aan de vijfde gespreksronde over Oost-Timor op 9 januari 1995 in Genève werd deelgenomen door (v.l.n.r.) de Portugese minister van buitenlandse zaken Jose Manuel Durao Barroso, VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali en de Indonesische minister vanbuitenlandse zaken Ali Alatas.

door een Indunesische immigrant (een Boeganees uit Sulawesi), tot onlusten in de kustplaats Baucau (130 km ten oosten van Dili). Woedende Timorese jongeren staken daarna de kraampjes van de niet-Timorese kooplieden op twee verschillende markten in brand. Zeker drie mensen zouden zijn gedood toen de menigte door militairen uiteen werdgejaagd

Bijna alle 700 Boeginezen in de stad zochten een veilig heenkomen in de Indonesische legerbasis van Baucau. De meeste Boeginese immigranten zijn kooplieden. met relatief veel macht in de plaatselijke economie. De commandant van de basis verklaarde dat de afgebrande markt zal worden herbouwd. waarbij erop zou worden toegezien dat de nieuwe stalletjes eerlijker werden verdeeld. zo meldde *Reuter*.

Volgens een bekendmaking van de Indonesische autoriteiten waren bij een vuurgevecht met veiligheidstroepen op 12 januari zes Fretilin-strijders doodgeschoten.

Volgens sommige niet-officiële bronnen was het treffen, dat plaatsvond in het district Ermera (83 km ten westen van Dili), gepaard gegaan met de executie van een aantal burgers door Indonesische militairen, bij wijze van represaille nadat een Indonesische militair was gedood door Fretilin-strijders.

Op 9 februari gaf de Indonesische bevelhebber van Oost-Timor, kolonel Kiki Syahnakri, voor het eerst toe dat in elk geval vier van de zes gedode Oosttimorezen burgers waren.

OPERATIE SCHOONMAAK. VAKBONDSLEIDER VEROORDEELD

Op 3 november 1994 uitte de mensenrechtenorganisatie Amnesty International haar bezorgdheid over het feit dat Indonesië's anti-misdaadcampagne. die in april was begonnen, in de periode vóór de APEC-conferentie was uitgebreid tot Operasi Bersih (Operatie Schoonmaak), die gericht was op de arrestatie van vakbondsactivisten en critici van de regering.

Meer dan 100 mensen zouden het leven hebben verloren als gevolg van wat Amnesty omschreef als ..de willekeurige arrestatie van politieke gevangenen. van wie een aantal was gemarteld en mishandeld, de oneerlijke berechting en u-illekeurige gevangenneming van vakbondsactivisten en de dramatische stijging van het aantal in strijd met de wet omgebrachte vermeende misdadigers"

Op 7 november werd Muchtar Pakpahan, de leider van de Indonesische Bond voor Arbeiderswelzijn (SBSI), Indonesië's grootste onafhankelijke vakbond, door een rechtbank in Medan (Sumatra) veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf. Hij werd schuldig bevonden aan het aanzetten tot stakingen en demonstraties in april in Medan, die uitliepen op ernstige ongeregeldheden (zie pag. 443/1 e.v.-'94). De aanklager had een gevangenisstraf van vier jaar met aftrek vanvoorarrest geëist.

BOSBRANDEN. MAATREGELEN INZAKE HOUTKAP

In augustus en september woedden op Sumatra en Kalimantan zulke zware bosbranden dat Singapore en grote delen van Maleisië en Indonesië wekenlang schuil gingen onder een dikke rook. Begin oktober hadden de bosbranden al een gebied ter grootte van Nederland in de as gelegd.

De minister van milieubeheer. Sarwono Kusumaatmadja. gaf toen toe dat de regering haar lesje niet had geleerd van eerdere bosbranden. In 1983 werd Indonesie getroffen door een van de grootste branden uit de geschiedenis. toen 3,5 mln ha bos in vlammen opging; en in 1991 werd meer dan 0,5 mln ha bos door brand verwoest.
Volgens de regering zijn veel van de bosbranden aangestoken door d~ landloze hoemn. die op vrijgekomen grond rijst of andere gewassen willen verbouwen. De Indonesische milieugroepen Walhi en Skephi leggen, aldus de *Volkskrant* van 13 oktober, de voornaamste verantwoordelijkheid bij de houtkapbedrijven. want voordat die met de kaalslag begonnen kon het bos zich altijd nog herstellen van de schade die de rondtrekkende boeren aanrichtten.
Emy Hafild van de milieugroep Walhi waarschuwde in september dat duizenden boeren gewelddadige acties in de zin hadden tegen de grote houtbedriiven. die hen van hun grond verdrijven. Vooral op West-Kalimantan was de toestand uiterst gespannen - daar waren 1.600 Dayaks al begonnen kampementen en bruggen van de houtkapbedrijven in brand te steken, zo meldde Hafild.
Vuur is het wapen dat ook de werknemers van de houtbedrijven zelf gebruiken wanneer ze zich tekortgedaan voelen. In Zuid-Sumatra werden tientallen arbeiders gearresteerd omdat ze bosbranden hadden gesticht uit protest tegen het niet tijdig uitbetalen van hun loon.

De houtindustrie vormt een belangrijke bron van inkomsten: Indonesië is de grootste multiplex-exporteur ter wereld en de houtindustrie nam in 1993 bijna 15 procent van de export voor haar rekening.
De houtkapconcessies zijn grotendeels in handen van enkele grote ondernemingen die nauwe banden hebben met de regering. En twee van de grootste concessies zijn in handen van de machtige etnisch-Chinese zakenman Prajogo Pangestu, die zakelijke contacten onderhoudt met enkele kinderen van president Soeharto.
In 1993 waarschuwde de Wereldbank de regering in een vertrouwelijk rapport dat de houtondernemingen anderhalf maal zoveel bomen kapten als ze nieuw konden planten.

De kritiek van de Wereldbank en de milieubeweging heeft wel iets uitgehaald. Sinds kort is de regering bezig haar greep op de overijverige houthakkers te verstevigen, aldus de *Volkskrant* van 13 oktober: Als een concessiehouder het vertikt voldoende nieuwe bomen te planten, moet hij 49 procent van zijn aandelen overdragen aan de staat. Op die manier verwierf de regering al belangen in 28 bedrijven die een loopje hadden genomen met de voorwaarden van hun kapconcessie. Zo moest Prajogo Pangestu in september 49 procent van zijn aandelen in twee van zijn be-

drijven ove dragen aan enkele staatsondernemingen, omdat hij teveel hout had gekapt en te weinig nieuwe bomen had aangeplant.

Op de nationale milieudag riep president Soeharto op 17 december alle houthakkers, mijnbouwbedrijven en boeren op zorgvuldiger om te springen met de Indonesische bossen. Anders ,,zullen we vroeg of laat onszelf vernietigen", aldus Soeharto.
Tegelijk werd bericht dat het ministerie van bosbouw 73 boskapvergunningen had ingetrokken. Volgens een woordvoerder van het ministerie was dat gebeurd bij de herziening van 135 vergunningen die, meestal na een looptijd van 20 jaar, moesten worden verlengd. Bovendien zullen staatsbedrijven een belang krijgen in de bedrijven van 33 andere vergunninghouders. Dit betekende dat ,,slechts 27 vergunningen definitief zullen worden verlengd", aldus de woordvoerder.

RECHTBANK VERWERPT AANKLACHT MILIEUORGANISATIES TEGEN PRESIDENT SOEHARTO

Op 12 december verwierp de administratieve rechtbank van Jakarta een aanklacht die zes milieuorganisaties hadden ingediend tegen president Soeharto. De betrof een presidentieel besluit van 1 juni om 400 mrd rupiah (ongeveer f 400 mln) uit het nationale fonds voor herbebossing op zachte voorwaarden te lenen aan de Industri Pesawat Terbang Negara (IPTN), een staatsbedrijf dat vliegtuigen bouwt. De voorzitter van de rechtbank achtte zichzelf niet bevoegd om de zaak te behandelen, omdat een presidentieel decreet geen administratieve beschikking zou zijn.

In september verklaarde dezelfde rechter. Benjamin Mangkudilaga. de eis van de zes organisaties. die Soeharto oneigenlijk gebruik van publieke middelen en onbehoorlijk bestuur verweten. ontvankeliik. Nog nooit was in het bestaan van de republiek Indonesië een aanklacht tegen het staatshoofd in behandeling genomen.
Medewerkers van de procureur-generaal, die in deze zaak als landsadvocaten optraden, zeiden in hun verweer op 31 oktober dat een presidentieel decreet geen ambtelijke beschikking is, maar dezelfde status heeft als een wet. De administratieve rechtbank zou daarom niet bevoegd zijn een dergelijk decreet te toetsen.
Rechter Mangkudilaga noemde het decreet op 12 december ..geen definitieve beschikking". omdat het ministerie van bosbouw nog geen beslissing had genomen inzake de overdracht van het geld aan de vliegtuigfabriek IPTN. Zodra beide partijen een akkoord sluiten, wordt dit een civiele zaak. aldus de voorzitter van de rechtbank (*NRC/H'blad* 13-12-'94).

BAPINDO-DIRECTEUREN VEROORDEELD

Met de veroordeling van twee directeuren van de staatsbank Bapindo heeft een rechtbank in Jakarta het grootste bankschandaal uit de Indonesische geschiedenis (zie pag. 802/3 e.v.-'94) afgesloten, aldus de *Volkskrant* van 22 december. Syahrizal en Bambang Kuntjoro werden schuldig bevonden aan corruptie en ontduiking van de in het bankwezen gangbare regels. Hen werd verweten dat zij de zakenman Eddy Tansil in 1989 in strijd met alle bankregels een lening van ruim f 750 mln hadden verstrekt. Zij werden veroordeeld tot gevangenisstraffen van resp. zes en vier jaar. De twee andere Bapindo-directeuren zijn veroordeeld tot acht en zes jaar.

ONDERZOEK PDI-LEDEN

De stafchef van de Indonesische strijdkrachten, generaal Feisal Tanjung, bevestigde op 5 januari 1995 dat omstreeks 300 leden van de Indonesische Democratische Partij (PDI) aan een onderzoek zouden worden onderworpen wegens vermeende betrokkenheid bij de communistische couppoging uit 1965.

De actie volgde op een claim van een voormalig lid van het centrale PDI-bestuur, Jusuf Merukh, dat tussen 300 en 400 partijleden familieleden hadden die banden hadden met de verboden Indonesische Communistische Partij (PKI).

PRESENTATIE BEGROTING 1995

De begroting 1995, die op 5 januari werd gepresenteerd, werd alom als conservatief op fiscaal gebied beschouwd. Als doelstelling werd vermeld dat de begroting het huidige tempo van de economische groei wilde afremmen en de inflatie - thans meer dan 9 procent op jaarbasis - wilde beperken tot 6 procent. Het tekort voor het in april beginnende begrotingsjaar werd geraamd op $ 4,09 mrd, terwijl het tekort in het oude begrotingsjaar $ 3,59 mrd bedroeg.

GASAKKOORD MET EXXON

Op 9 januari ondertekende Indonesië een overeenkomst met de in de VS gevestigde multinational Exxon voor de uitvoering van een omvangrijk offshore-gasproject in de Zuidchinese Zee, een investering ter waarde van naar schatting $40 mrd. Op 16 november 1994 was al een voorlopig akkoord getekend.

De overeenkomst betrof de exploratie en exploitatie van vloeibaar aardgas voor de kust van het eiland Natuna (1.100 km ten noorden van Jakarta) door de Indonesische staatsoliemaatschappij Pertamina en Esso Exploration and Production Natuna (een dochter van Exxon), waarbij elk van beide pai-tijen een aandeel van 50 procent in het project had

(Vor.ber.pag. 802/3 e.v.-1994)

KAZACHSTAN

GEVANGENISSTRAF VOOR RUSSISCHE ACTIVIST

Op 7 september 1994 werd Boris Soeproenjoek, een prominente etnisch Russische journalist (zie pag 507/2- en 806/2 e.v.-'94) veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf voor het ,,creeren van en aanzetten tot wrijvingen tussen etnische groepen' Het vonnis zou worden voltrokken nadat het was bekrachtigd door het Kazachstaanse Hooggerechtshof

MINISTERS ONTSLAGEN NA BESCHULDIGINGEN VAN CORRUPTIE

Op 16 september ontsloeg president Noersoeltan Nazarbajew per decreet minister Mars Oerchoembajew van economische zaken en minister Wladimir Sjoemow van binnenlandse zaken omdat zij ,,de morele en ethische normen van de regering (hebben) geschonden". Zij werden op 19 september vervangen door Nikolaj Krasnoselski (economische zaken) en Bolat Iskanow (binnenlandse zaken).

De parlementaire onschendbaarheid van Oerchoembajew, die reeds geschorst was, was op 15 september opgeheven door de Opperste Kenges (parlement) zodat hij kon worden vervolgd wegens corruptie. Sjoemow had naar verluidt geprobeerd een corruptieonde zoek tegen te houden nadat hij vernomen had dat zijn zoon werd verdacht van criminele activiteiten.

Vice-premier Asygat Zjabagin trad op 21 september af. Een medewerker van premier Sergej Teresjtsjenko ontkende op 22 september dat Zjabagins aftreden te maken had met de corruptieonderzoeken.

NIEUWE REGERING

Op 12 oktober werd Kazjageldin Akezjan Magzjan Oeloe, tot dan toe eerste vice-premier, door president Noersoeltan Nazarbajew benoemd tot premier en hoofd van een nieuwe regering. Hij volgde Sergej Terestsjenko op.

Terestsjenko en zijn kabinet waren op 11 oktober afgetreden na toenemende meningsver-

schillen met Nazarbajew over het tempo van de economische hervormingen. In juni had Nazarbajew opdracht gegeven tot een grote kabinetswijziging. nadat hij de ministers had bekritiseerd voor de traagheid waarmee zij economische he ormingen doorvoerden (zie pag. 806/2-'94). rv

Op 14 oktober waarschuwde Nazarbajew de nieuwe regering dat zij niet in de fouten van haar voorganger moest vervallen en riep hij op tot nieuwe pogingen om ,,marktgeoriënteerde initiatieven" te starten.

Belangrijkste ministers in het nieuwe kabinet

Premier - Kazjageldin Akezjan Magzjan Oeloe+; eerste vice-premier - Nigmetzjan Kabataj-oeiy Isingarin*; vice-premier - Achmetzjan Smagoel-oely Jesimow*; vice-premier - Witali Leonidowitsj Mette*; vice-premier - Wiktor Wasiljewitsj Sobolew*: buitenlandse zaken - Kasymzjoinart Kemel-oely Takajew*; defensie - kolonel-generaal Sagadat Noermabagambetow: financien - Alexsandr Sergejewitsj Pawlow*; binnenlandse zaken - Boelat Bajekenow+; olie en gas - Noerlan Oetep-oely Balgynbajew*.

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde portefeuille.

ONRUST OVER BROODPRIJZEN

Op 21 oktober berichtte het Russische persbureau *Itar-Tass* dat onrust over de stijgende broodprijzen zich over heel Kazachstan verspreid had. Het persbureau kwam met het voorbeeld van de oostelijke stad Oest-Kamenogorsk, waar de kantoren van de regionale raad waren belegerd door betogers die prijsdalingen en subsidies eisten. Volgens een ander bericht was in het oostelijke district Zajsan het brood gerantsoeneerd, toen de plaatselijke autoriteiten geen geld meer hadden om meel te kopen.

Op 24 oktober rechtvaardigde Nazarbajew de stijging van de broodprijzen als ,,onvermijdelijk in deze fase omdat al onze buren dit al lang geleden hebben gedaan (zie onder OEZBEKISTAN voor stijging broodprijs in dat land) en omdat ons brood een speculatie-object is geworden".

LEIDER KOZAKKENPARTIJ KORT ONDER ARREST

Nikolaj Goenkin, de leider van het Genootschap voor Hulp aan de Kozakken van Semiretsje, dat in juli officieel als partij was erkend (zie pag. 807/1-'94), werd op 30 november gearresteerd, maar op 7 december weer vrijgelaten. Op 30 november was zijn partij verboden verklaard omdat zij militaire kontakten zou hebben gehad met kozakkengroepen in Rusland.

(Vor.ber.pag. 806/1 e.v.-1994)

KIRGIZSTAN

PARLEMENTSCRISIS. CONSTITUTIONEEL REFERENDUM

Op 2 september 1994 maakten ongeveer 143 hervormingsgezinde afgevaardigden in de Oeloek Kenesj (het 350 zetels tellende uit een kamer bestaande parlement) bekend dat zij de volgende zitting van de Kenesj op 27 september zouden boycotten Daarmee werd het vereiste quorum niet gehaald en was het parlement in feite buiten werking gesteld

De afgevaardigden gaven hun conservatieve collega's er de schuld van de economische hervormingen te traineren en verklaarden dat de Kenesj ,,zijn prestige volledig verspeeld" had. Zij eisten nieuwe verkiezingen in januari 1995 (de laatste verkiezingen voor de Kenesj waren in februari 1990 gehouden, nog in het Sowjet-tijdperk. zie pag. 582/2 e.v.-'90) en de vorming van een krachtig presidentschap.

Regering treedt af

Op 5 september trad het hervormingsgezinde kabinet van Apas Joemagoelow af omdat de regering verlamd was ,.door politieke spelletjes in het parlement".

President kondigt vervroegde verkiezingen af

Op 5 september decreteerde de hervormingsgezinde president Askar Akajew, dat de voor februari of maart 1995 geplande parlementsverkiezingen vóór eind 1994 gehouden zouden worden.

De voorzitter van de Kenesj, Medetkan Sjerimkoelow, steunde op 5 september Akajews decreet. De oppositiepartijen, waaronder de Communistische Partij en de nationalistische Erkin Kirgizstan, verwierpen het decreet echter, met als argument dat zij meer tijd nodig hadden om hun verkiezingscampagne te organiseren.

Op 13 september mislukte een poging om een spoedzitting van de Kenesj bijeen te roepen, toen de conservatieven slechts 125 afgevaardigden wisten te verzamelen, niet genoeg voor het vereiste quorum.

Akajews perssecretaris Imankadyr Rysalijew bagatelliseerde de crisis op 16 september. Hij benadrukte dat de Kenesj niet was ontbonden maar vrijwillig zijn werkzaamheden had beeindigd. Hij voegde eraan toe dat de sociale en politieke situatie stabiel was en dat de .,crisis (...) een absoluut normaal verschijnsel in iedere democratische samenleving" was.

Sociale maatregelen

Gelijktijdig met de bekendmaking van vervroegde verkiezingen maakte Akajew een pakket hervormingsmaatregelen van de sociale zekerheid en het belastingstelsel bekend. De uitkeringen aan de armste gezinnen zouden verhoogd worden en hun belastingdruk verlaagd.

Meerderheid vóór grondwetswijziging

In een referendum op 22 oktober keurde de bevolking van Kirgizstan met overweldigende meerderheid een voorstel tot grondwetswijziging goed. waarbij de 350 leden tellende Oeloek Kenesj zou worden afgeschaft en een nieuw, veel kleiner parlement met twee kamers werd gecreëerd met ongeveer 100 voltijds afgevaardigden. De kiezers schaarden zich ook achter het voorstel om voortaan alle grondwetswijzigingen bij referendum te bekrachtigen.

President Askar Akajew had het referendum op 5 september aangekondigd. Hij zocht de steun van de bevolking voor een pakket grondwetswijzigingen waarmee hij een parlement wilde creëren dat minder kwetsbaar was voor politieke impasses als die waarin de huidige Kenesj verkeerde (zie boven).

Op 27 oktober kondigde Akajew de vorming aan van een ,,grondwettelijke zitting" waarop de grondwetswijzigingen die in het referendum waren goedgekeurd. voorbereid moesten worden.

De zitting zou bijgewoond worden door de president van de republiek, de premier, de hoofden van de provincie- en gemeenteraden en vertegenwoordigers van vakverenigingen en beroepsgroepen. De voorbereiding van de wijzigingen zou naar verwachting eind december voltooid zijn en op 1 maart 1995 aan het Constitutionele Hof worden voorgelegd.

(Vor.ber.pag. 807/1/2-1994)

LAOS

NECROLOGIEËN

Generaal Phoune Sipaseuth (74), vicepremier (voor buitenlandse zaken) en sinds lange tijd lid van het politbui-o van de regerende Revolutionaire Volkspartij van Laos (LPRP). overleed op 8 december 1994.

Prins Souvanouvong (86), president van Laos van 2 december 1975 - 29 oktober 1986 en een prominent figuur in

Prins Souphanouvong (archieffoto)

de Indochinese communistische beweging. overleed op 9 januari 1995.
(Vor.ber.pag. 508/1/2-1994)

MONGOLIË

KRITIEK PRESIDENT OP REGERING

Op 7 oktober 1994 oefende president Punsalmaagiyn Ochirbat in een rede voor het parlement in Ulan Bator kritiek uit op het werk van de regering van premier Puntsagiyn Jasray.

Ook al waren er enkele successen te melden - bijv. het dalende tempo van de prijsverhogingen tot 4.5 procent per maand -. toch bleef Mongolië geconfronteerd met een moeilijke economische en sociale toestand. In 60 van de 70 belangrijkste economische sectoren was de produktie gedaald. en 42 procent van de industriële ondernemingen, met inbegrip van de staatsbedrijven. was failliet. Op het gebied van de buitenlandse handel was minder dan de helft van de beoogde omzet gehaald. President Ochirbat verweet de regering-Jasray een ontoereikend begrotingsbeleid. terwijl zij ook verantwoordelijk werd gesteld voor de slechts onregelmatige uitbetaling van lonen, pensioenen en sociale uitkeringen. Hij riep het parlement op in deze gevallen een scherpere controle dan tot dusver uit te oefenen. Tenslotte noemde hij de stijgende criminaliteit in het land zorgwekkend

IMF-LENING

Op 23 november keurde het IMF de tweede jaarlijkse lening krachtens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) voor Mongolië goed voor een bedrag ter waarde van 11.13 mln SDRs (ca. $ 16 mln) om de economische hervormingen van de regering in het komende jaar te steunen. (Voorde goedkeuring van de eerste ESAF-lening in juni 1993 zie pag. 659/3-'93)
(Vor.ber.pag. 508/3 e.v.-1994)

OEZBEKISTAN

PRIJSSTIJGINGEN

Op 5 september 1994 werden de prijzen van brood en meel verdrievoudigd, maar als compensatie werden tegelijkertijd directe betalingen aan de bevolking ingevoerd.

De prijsstijgingen waren kennelijk bedoeld om het IMF ervan te overtuigen steun te verlenen aan de Oezbeekse munt. de som. De waarde van de soin was snel gekelderd sedert ze in juli 1994 was ingevoerd (zie pag. 807/3-'94; zie pag. 172/1-'94 voor invoering van haar voorganger. de somcoupon).

DECREET OVER MUNTEENHEID

Op 10 oktober werd per presidentieel decreet bepaald dat de som met ingang van 15 oktober het enige wettige betaalmiddel zou zijn. Alle betalingen en schikkingen zouden uitsluitend per som plaatsvinden, en er kwam een verbod op het gebruik van buitenlandse valuta voor handelstransacties.

MINISTER VAN LANDBOUW ONTSLAGEN

Een presidentieel decreet van 2 november bekrachtigde het ontslag van de minister van landbouw, Norbek Kajoemow, ,,opdiens eigen verzoek".
(Vor.ber.pag. 807/3 c.v.-1994)

SRI LANKA

MOORD OP DISSANAYAKE. LTTE BESCHULDIGD VAN BETROKKENHEID. VREDESBESPREKINGEN AFGEZEGD

Op 23 oktober 1994 kwam Gamini Dissanayake, de leider van de parlementaire oppositie en presidentskandidaat van oppositionele United National Party (UNP, zie pag. 810/1/2-'94), om het leven bij een bomexplosie tijdens een verkiezingsbijeenkomst in de hoofdstad Colombo. Ook 52 anderen, onder wie UNP-secretaris-generaal Gamini Wijesekera en twee oud-ministers. lieten het leven bij de aanslag, die waarschijnlijk was uitgevoerd door zelfmoordenaars.

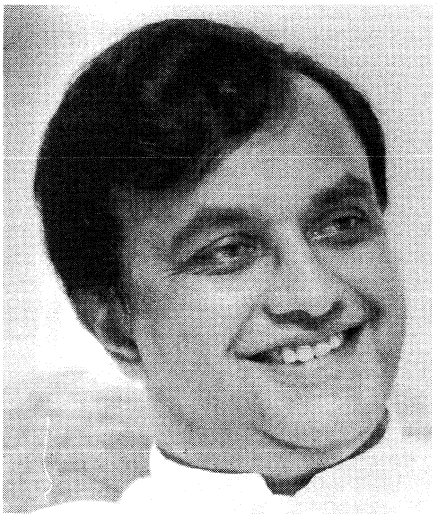

Gamini Dissanayake. de presidentskandidaat van de UNP die op 23 oktober 1994 werd vermoord.

De regering veroordeelde de aanslag direct en riep de noodtoestand uit. Zij weigerde echter de verantwoordelijkheid meteen in de schoenen te schuiven van de Bevrijdingstijgers van Tamil Eelam (LTTE). UNP-leiders kwamen daarop op 26 oktober met de beschuldiging dat de regering met de LTTE had samengespannen om Dissanayake te vermoorden teneinde ,,de (presidentiële) verkiezing te helpen winnen".

De 52-jarige Dissanayake stond bekend als een felle anti-Tamil. In 1981 zou hij toestemming hebben gegeven om de Jaffna-bibliotheek in brand te steken waarbij omstreeks 10.000 onbetaalbare Tamil-handschriften in de vlammen waren opgegaan. In 1987 speelde hij een sleutelrol bij de totstandkoming van het Indiaas-Srilankaanse akkoord waardoor de Tamil-opstand in het noorden neergeslagen had moeten worden. In de voorbije maanden zou hij op de ..hit list" van de LTTE hebben gestaan en op 21 oktober had hij op het nippertje het vege lijf gered bij een bomaanslag op zijn huis in Kandy.

Op 25 oktober benoemde de UNP Dissanayake's weduwe, Srima Dissanayake (een advocaat), tot zijn opvolger als de presidentskandidaat van de partij.

LTTE beschuldigd van betrokkenheid

In een boodschap op 24 oktober ontkende de LTTE heftig elke verantwoordelijkheid voor de bomaanslag en zei zij ,,geschokt" te zijn door de gebeurtenis. Op 25 oktober beweerde de politie echter over afdoende bewijzen te beschikken voor de betrokkenheid van de LTTE.

De speculaties over de betrokkenheid van de LTTE werden bevorderd door de ogenschijnlijke overeenkomst tussen de jongste aanslag

en de moorden op president Ranasinhe Premadasa in mei 1993 (zie pag. 663/2 e.v.-'93) en de toenmalige Indiase premier Rajiv Gandhi in mei 1991 (zie pag. 564/1 e.v.-'91). Berichten eind oktober gaven aan dat een van de twee verdachten, wier stoffelijke resten vlakbij de plaats van de aanslag waren gevonden, een kreupele man was die de verdenking van de LTTE zou hebben moeten afleiden. De berichten brachten in herinnering dat de LTTE gehandicapten had gebruikt voor het plegen van een zelfmoord-bomaanslag op een marinevaartuig in september (zie pag. 810/1-'94).

Vredesbesprekingen afgezegd

De moord op Dissanayake en de vermeende LTTE-betrokkenheid zouden de belangrijkste redenen zijn waarom de regering besloot de tweede ronde van de vredesbesprekingen met de LTTE die op 25 oktober had moeten beginnen, af te zeggen (zie pag. 809/3 e.v.-'94).

De eerste ronde van de vredesbesprekingen, die op 13 en 14 oktober in Jaffna was gehouden, was vooral gericht geweest op het heropenen van de landroutes om lerensnoodzakelijke goederen te kunnen vervoeren naar de gebieden in het noorden die in handen van de opstandelingen waren.

KUMARATUNGA TOT PRESIDENT GEKOZEN. BANDARANAIKE TOT PREMIER BENOEMD. LTTE-BESTAND

Bij de presidentsverkiezingen van 9 november werd premier Chandrika Bandaranaike Kumaratunga, de kandidaat van de regerende People's Alliance (zie pag. 810/2-'94), met een ongekend ruime meerderheid gekozen tot de eerste vrouwelijke president van het land.

De definitieve uitslag liet zien dat Kumaratunga 62.27 procent van de stemmen had behaald, het grootste percentage dat ooit door een kandidaat was verworven sedert de invoering van het uitvoerend presidentschap in 1978. Haar belangrijkste concurrent, Srima Dissanayake van de oppositionele United National Party (UNP) kreeg 35 procent.

De presidentsverkiezingen leverden de volgende uitslag op:

Kandzdaat	*Partij*	*Stemmen*
Chandrika Kumaratunga	People's Alliance	4.709.205
Srinia Dissanayake	UNP	2.715.283
Hudson Samarasinghe	onafhankelijk	58.886
Harishchandra Wijetunga	SMB*	32.651
A.J. Ranasinghe	onafhankelijk	22.752
Nihal Galappathy	Progressive Front	22.749
TOTAAL		7.561.526

*Sinhalaye Mahasammatha Bhoomiputra Party.

Tussen 60 en 65 procent van de geregistreerde kiezers nam deel aan de verkiezingen die in alle delen van het land werden gehouden, met uitzondering van het noordelijke gebied dat in handen was van de separatistische Bevrijdingstijgers van Tamil Elam (Liberation Tigers of Tamil Eelam, of LTTE). Op 6 november kwamen bij verkiezingsgeweld vijf mensen om het leven in het midden, zuiden en noordwesten van het land.

Srima Dissanayake (m.), de weduwe van de vermoorde Gamini Dissanayake, wordt getroost door haar twee zonen (24 oktober 1994).

De nieuwe premier van Sri Lanka, Sirimavo Bandaranaike (l.), wordt na haar beediging op 14 november 1994 begeleid door haar dochter, president Chandrika Kumaratunga.

De omvang van Kumaratunga's overwinning verbaasde waarnemers in hoge mate en sommigen suggereerden dat het succes te danken was aan het ontbreken van een geloofwaardige UNP-kandidaat. In oktober had de UNP de praktisch onbekende Srima Dissanayake als opvolger van haar vermoorde echtgenoot Gamini Dissanayake aangewezen tot presidentskandidaat in de hoop de sympathie van de kiezers te winnen.

Bij haar beëdigingsceremonie op 12 november zei Kumaratunga dat haar presidentiële mandaat haar verplichtte ,,politiek geweld en staatsterreur uit te roeien" en ,,het pad naar vrede" te blijven volgen. Ook beloofde zij het uitvoerend presidentschap af te schaffen, waarvan de gevolgen naar haar zeggen ,,zeerschadelijk" waren geweest.

Sirimavo Bandaranaike benoemd tot premier

Op 14 november benoemde Kumaratunga haar moeder, Sirimavo R.D. Bandaranaike, tot premier. Kumaratunga behield zelf de portefeuille van financiën en nam de verantwoordelijkheid voor defensie op zich, wat grondwettelijk binnen de bevoegdheden van de uitvoerende president lag, aangezien die ook opperbevelhebber van de strijdkrachten was.

De 78-jarige Bandaranaike was in 1960 de eerste vrouwelijke premier ter wereld geworden na de moord op haar man Solomon Bandaranaike een jaar eerder. Zij had die functie tot 1965 be-

kleed en was van 1970-I977 opnieuw premier geweest. In augustus 1994 was zij benoemd tot minister zonder portefeuille in Kumaratunga's nieuwe regering (zie pag. 809/2-'94). Naar algemeen werd aangenomen moest haar benoeming tot premier een latere functiewisseling vergemakkelijken, wanneer Kumaratunga eenmaal haar belofte had ingelost om van het presidentschap een ceremoniele functie te maken.

Staakt-het-vuren LTTE

Op 13 november werd bericht dat de LTTE een stadkt-hel-buren van een week had afgekondigd t g v de installatie van Kumaratunga als president De inededeling kwam na een zeegevecht op 8 november bij de basis Vettilaikerni, 300 km ten noorden van Colombo, waarbij marine-personeel zeven LTTE-opstandelingen doodde

LTTE aanvaardt bestandsvoorstel regering

Op 12 december maakte president Chandrika Kumaratunga bekend dat een voorstel van de regering voor een wapenstilstand om de burgeroorlog te beëindigen. was aanvaard door de LTTE. Op 22 december bevestigde zij dat de in oktober (zie hierboven) begonnen vredesbesprekingen spoedig hervat zouden worden.

Hervatting vredesbesprekingen. Staakt-het-vuren

Op 3 januari 1995 werden de vredesbesprekingen tussen de regering en de LTTE in Jaffna hervat, en op 6 januari kondigden de twee partijen een bestand van twee weken af als inleiding tot het beëindigen van de burgeroorlog.

Het staakt-het-vuren ging op 8 januari in onder toezicht van buitenlandse waarnemers uit Canada, Nederland en Noorwegen Tegelijkertijd werden de verbindingen hersteld tussen de LTTE-bolwerken op het schiereiland Jaffna en de rest van het vasteland De regering zou een herstelprogramma voor het noorden opstellen in de orde van Rs 40 mrd (ca $ 1,3 mrd) en de LTTE stemde toe in de vrijlating van vier politieagenten die sinds juni 1990 gevangen werden gehouden (zie ook pag 213/1/2-'91).

Een nieuwe gespreksronde begon op 14 januari in Jaffna. Volgens berichten zou er een impasse zijn ontstaan over het kernprobleem, het verlenen van politieke autonomie aan het noorden.

ARBEIDSONRUST

Arbeidsonrust begin december 1994, die leidde tot de sluiting van een Japans-Srilankaanse keramiek-jointventure, zou naar verluidt buitenlandse bedrijven in Sri Lanka ertoe hebben aangezet hun investeringsplannen in heroverweging te nemen.

Op 3 januari 1995 werd bericht dat het Australische bedrijf Ansell (rubberprodukten) had besloten haar onderneming ter waarde van A$ 200 mln naar Myanmar te verplaatsen in verband met pogingen om in de Ansell-fabriek in de exportbevorderingszone een vakbond te organiseren

Vakbondsactiviteiten waren in deze zone verboden onder de conservatieve UNP-regering, die in augustus 1994 ren verkiezingsnederlaag hadgeieden (zie pag 808/2 e.v.-'94).

BEZOEK PAUS

Kaar schatting 250.000 christenen, een kwart van alle christenen in Sri Lanka, woonden in Colombo een openluchtniis bij die werd gecelebreerd door paus Johannes Paulus II tijdens zijn bezoek aan Sri Lanka (20-21 januari) in het kader van een rondreis door Azië.

In een poging boeddhistische critici gerust te stellen zei de paus dat hij ,.de hoogste achting" had voor de .,transcendentale deugden" van het boeddhisme. Meer dan 100 boeddhistische monniken hadden demonstraties georganiseerd en plechtigheden geboycot uit protest tegen zijn vermeende recente kritiek op het boeddhisme dat de paus als ..negatief" zou hebben aangemerkt vanwege de boeddhistische ..onverschilligheid" jegens de wereld.

(Vor.ber.pag. 808/1 e.v.-1994)

Op 9 december 1994 werd in de straten van de hoofdstad Colombo betoogd voor beëindiging van de burgeroorlog in Sri Lanka.

TADZJIKISTAN

WAPENSTILSTANDSAKKOORD. PRESIDENTSVERKIEZINGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 18 september 1994 tekenden functionarissen van de Tadzjiekse regering en vertegenwoo digers van een gewapende islamitisch-democratische oppositie-alliantie in de Iraanse hoofdstad Teheran een wapenstilstandsakkoord.

Haji Akbar Toerandjonzonda. de leider van de oppositionele Islamitische Wedergeboortepartij. zei dat in ruil voor niet nader genoemde beloften van de regering de oppositieleiders hun eisen hadden laten vallen met betrekking tot de iegalisering van oppositiepartijen. een amnestie om oppositieleiders te vrijwaren van vervolging, en garanties voor de persvrijheid. Hoewel zijn partij instemde met de wapenstilstand, weigerde ze mee te doen aan de verkiezingen (ziebeneden).

Gevechten in oostelijk Tadzjikistan

Een groot offensief van naar schatting 1.500 tot 2.000 Tadzjiekse opstandelingen in de provincie Gorny Badachsjan in het oosten van Tadzjikistan leidde tot hevige gevechten nabij de stad Tawildara, die in handen van de regering was. Volgens een verklaring van het Tadzjiekse ministerie van defensie op 22 september was Tawildara na een

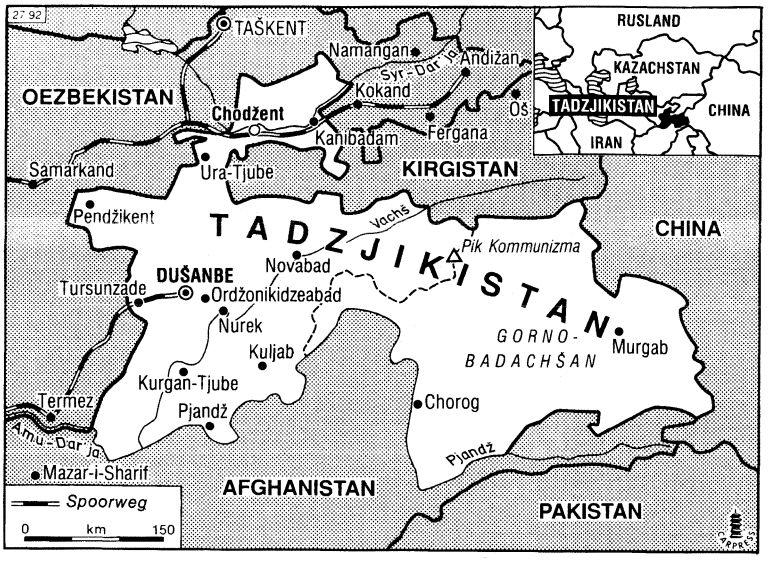

korte bezetting door de opstandelingen weer door het regeringsleger heroverd.

Wapenstilstandsakkoordgeschonden

Op 24 oktober beschuldigden oppositieleiders de regering van het schenden van het wapenstilstandsakkoord dat na Iraanse bemiddeling op 20 oktober was ingegaan. In de nacht van 23 oktober hadden twee niet-geïdentificeerde helikopters luchtaanvallen uitgevoerd op dorpen in de oostelijke provincie Gorny Badachstan. die in handen van de opstandelingen waren.

De beslissing van de plaatselijke autoriteiten in Gorny Badachstan om voor onbepaalde tijd de avondklok in te stellen vanwege de ,,toegenomen wetteloosheid", werd op 28 oktober door de regering weer ingetrokken omdat deze ongrondwettelijk zou zijn.

Toezicht op wapenstilstand

Na op 20-31 oktober in Islamabad in Pakistan gehouden besprekingen tussen afgevaardigden van de regering en oppositiegroepen werd op 1 november een vredesprotocol uitgegeven waarin was besloten tot de instelling van een gezamenlijke commissie die moest toezien op de naleving van het voorlopige wapenstilstandsakkoord en op de beëindiging van de andere vijandelijkheden langs de Tadzieks-Afghaanse grens. De regering en de oppositiepartijen zouden ieder de helft van de leden van de zeskoppige commissie aanwijzen.

Op 8 november begroette de VN-Veiligheidsraad het akkoord en het gezamenlijke besluit om de wapenstilstand te verlengen tot 6 februari 1995.

De nieuwe gezamenlijke commissie kwam voor het eerst bijeen op 14 november in Doesjanbe onder voorzitterschap van het hoofd van de VN-waarnemersmissie in Tadzjikistan. Na afloop zei minister Sjoekoerjon Zoehoerow van arbeid, de leider van de regeringsdelegatie bij de vredesbesprekingen in Islamabad, dat het wapenstilstandsakkoord ..het meest concrete resultaat van de onderlinge Tadzjiekse besprekingen" was.

VN-waarnemersmissie ingesteld. Gevechten aan de grens

De VN-Veiligheidsraad installeerde op 16 december officieel de Waarnemersmissie van de VN in Tadzjikistan, bestaande uit 40 militaire waarnemers. Een team van 17 VN-waarnemers hield op dat moment reeds toezicht op de naleving van de voorlopige wapenstilstand.

Bij een treffen met Tadzjiekse rebellen aan de Tadzjieks-Afghaanse grens werd op 10 december een Russische grenswacht gedood. Bij een volgende botsing op 12 december kwam nog een grenswacht om het leven en vielen er zes gewonden (voor eerder verslag van de grensgevechten, zie pag. 810/3 e.v.-'94).

Bevel tot nationale ontwapening

Op 3 december beval president Imamoli Rachmanow een nationale ontwapening. Hij gaf veiligheidstroepen de bevoegdheid zonder waarschuwing het vuur te openen bij de uitvoering van het bevel.

Een nationale commissie die was ingesteld om het ontwapeningsproces te controleren. concludeerde tijdens haar eerste zitting op 29 december dat de ontwapening ,,op brede schaal voortschreed". al uitte zij .,bezorgdheid" over de blijvend hogemisdaadcijfers in Doesjanbe.

Verkiezingen officieel uitgesteld

Op 7 september stelde de Tadzjiekse Opperste Sowjet (parlement) de presidents verkiezingen en het referendum over de grondwet, die op 25 september gehouden zouden worden, uit tot 6 november, naar verluidt om de oppositie de kans te geven mee te doen (zie ook pag 811/1 e v - 94)

Sjodmon Joesoef, de leider van de verboden pro-westerse oppositionele Democratische Partij, maakte op 16 september bekend dat zijn partij zou deelnemen aan de verkiezingen en het referendum in november. Op 18 september maakte Toerandionzonda echter bekend dat de islamitische oppositie afzag van deelname en ,,waarlijkvrije verkiezingen" eiste.

Presidentsverkiezingen

Op 6 november behaalde de voorzitter van de Opperste Sowjet en waarnemend staatshoofd Imamoli Rachmanow een overtuigende overwinning bij 's lands eerste presidentsverkiezingen. De verkiezingen werden door partijen van de oppositie geboycot.

Uit de definitieve uitslag bleek dat Rachmanow 58,32 procent van de stemmen had behaald, terwijl zijn rivaal,

Staatshoofd Imamoli Rachmanow bij de stembus in Doesjanbe op 6 november 1994.

voormalig premier Abdoenialik Abdoellojanow, op 35 procent bleef steken. Volgens sommige berichten kreeg Rachmanow de meeste stemmen in zijn geboortestreek Chatlon in het zuiden, waar hij naar schatting 90 procent van de kiezers achter zich kreeg. Hij zou ook de grote favoriet zijn in de hoofdstad Doesjanbe. Abdoellojanow kreeg 90 procent van de stemmen in zijn woonplaats Leninabad en ongeveer 95 procent in de oostelijke regio Gorny Badachsjan.

Rachmanow werd op 16 november beedigd en beloofde het parlement bil die gelegenheid dat hij de onderhandelingen zou voortzetten om een einde te maken aan de burgeroorlog Zijn benoeming tot president betekende dat hij niet langer voorzitter van de Opperste Sowjet was

Beschuldigingen van kiesfraude

De verkiezingen werden overschaduwd door conflicten over beschuldigingen van kiesfraude.

Op 6 november verklaarde Abdoellojanow dat sommige stembussen illegaal waren gevuld met stembiljetten met daarop Rachmanows naam. De beschuldigingen werden door Raehmanow op 10 november ..ongegrond en absurd" noemde. De Centrale Kiescommissie gaf op 12 november een verklaring uit waarin zij zei dat de berichten over ongeregeldheden de „werkelijkheid niet weerspiegelen".

Op 15 november maakten aanhangers van Abdoellojanow de oprichting bekend van de Partij van Volkseenheid en Gerechtigheid met Abdoellojanow als leider.

Constitutioneel referendum

Meer dan 90 procent van de 2,6 mln kiesgerechtigden stemden vóór de ontwerpgrondwet tijdens een nationaal referendum dat tegelijkertijd met de presidentsverkiezingen van 6 november werd gehouden (voor bijzonderheden over ontwerpgrondwet en zijn goedkeuring door opperste Sowjet, zie pag. 811/1-'94).

Vice-premier vermoord

Op 20 oktober kwam de 55-jarige vicepremier Moenawarsjo Nazriew om het leven, toen hij met zijn auto op een landmijn reed op weg van Doensjanbe naar de regio Garm.

Op 4 november werd bekendgemaakt dat er vijf arrestaties waren verricht in verband met de moord op Nazriew.

Kabinetswijzigingen

President Imamoli Rachmanow voerde begin december een aantal wijzigingen in de samenstelling van het kabinet door.

Jamsjed Karimow werd op 2 december benoemd tot opvolger van premier Abdoejali! Samadow, Talbak Nazarow nerd minister van buitenlandse zaken en Anwarsjo Moezaffarow kreeg de portefeuille van financiën. Jamo Liddin Mansoerow werd benoemd tot vice-premier. Machmadsaid Oebajdoellojew tot eerste vier-premier. Toechtaboj Gafarow tot minister van economische zaken en Bobokohon Machmadow tot minister van cultuur cn infurmatie.

Leider van oppositiegroep gedood

Aboelamon Ajoembekow, de leider van een vooraanstaande gewapende oppositiegroep van 500 man die verantwoordelijk zou zijn voor aanslagen op burgers in de bergstreek Pamir tijdens de burgeroorlog in 1992. kwam op 9 december om het leven.

Er waren berichten dat zijn auto was opgeblazen toen hij op weg was naar het bestuurscentrum van de oostelijke autonome regio Gorny Badachsjan. De verantwoordelijkheid voor zijn dood werd afwisselend bij Tadzjiekse en Russische inlichtingendiensten gelegd, dan wel toegeschreven aan meningsverschillen met rivalen in eigen kring.

Nieuwe officiële krant

Op 20 november verscheen voor het eerst een nieuwe officiële krant. Posoech (Antwoord)geheten, die werd gefinancierd door het ministerie van voorlichting.

Communistische Partij zweert **eenpartijstaat af**

De Tadzjiekse radio meldde op 4 december dat de regerende Tadzjiekse Communistische Partij het principe van de eenpartijstaat uit haar programma had geschrapt.

(Vor.ber.pag. 810/2 e.v.-1994)

TOERKMENISTAN

KABINETSWIJZIGINGEN

De Toerkmeense radio maakte op 20 september 1994 bekend dat president Saparmoerad Nijazow per decreet Senakoela Rachmonow had benoemd tot minister van gemotoriseerd vervoer: hij verving in die functie Kakjan Atsjyrowitsj Atsjyrow.

Op 8 november werd bericht dat president Nijazow de vice-premier belast met agrarische zaken, Joragoely Babagoeljew, had ontslagen wegens ,.ernstige tekortkomingen" in zijn werk. Hij werd vervangen door Matkarim Rajapow.

In een eerder bericht van 2 november werd vice-premier Hakim Isjanow genoemd als minister van olie en gas. De vorige minister van energie. Nazar Sojoenow, was bij een regeringswijziging in juli ontslagen.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 11 december werden verkiezingen gehouden voor de nieuwe, 50 zetels tellende Volksraad (Chalk Maslachaty) De officiele opkomst bedroeg 99,8 procent en alle kandidaten werden zonder tegenstand gekozen De meesten behoorden tot de enige toegestane partij, de regerende Toerkmeense Democratische Partij (voorheende Communistische Partij) (Voor de vorige Volksraadverkiezingen, indecember 1992. ziepag 230/2-'93)

Volgens berichten was geen enkele oppositiepartij officieel ingeschreven voor de verkiezingen. Ook zouden in sommige kiesdistricten tegenkandidaten zonder opgaaf van redenen zijngeschrapt.

Op 26 december kwam de Raad voor het eerst bijeen en herkoos Sachat Moeradow als zijn voorzitter.

VERSCHIJNIXGSVERBOD VOOR RUSSISCHTALIG WEEKBLAD

Op 1 oktober beval president Nijazow dat het onafhankelijke Russischtalige weekblad Soebbota niet meer mocht uitkomen vanwege ,.eentekort aan papier".

Volgens waarnemers zou de beslissing het, informatie-vacuum' van de naar schatting 400 000 Russischtalige inn oners van de republiek erger maken (zie ookpag 216/1- 94)

BERICHT OVER POGING TOT AANSLAG OP NIJAZOW

Een diplomaat van de Toerkmeense ambassade in Moskou beweerde op 10 december dat twee Toerkmeense dissidenten die in oktober door Russische veiligheidsagenten waren aangehouden in Moskou. van plan waren geweest president Nijazow te vermoorden. De dissidenten zouden als journalist werkzaam zijn voor Radio Liberty, het door de Amerikaanse regering betaalde radiostation dat opereerde vanuit de Tsjechische hoofdstad Praag.

(Vor.ber.pag. 511/3 e.v.-1994)

ALGEMEEN

MILIEU: CITES-VERGADERING IN FLORIDA

Van 10-21 november 1994 vergaderden de staten die de Conventie inzake de Internationale Handel in bedreigde Diersoorten en Planten (CITES) hadden ondertekend, in Fort Lauderdale in de Amerikaanse staat Florida. De vorige CITES-vergadering was in maart 1992 in Kyoto (Japan) gehouden (zie pag. 658/1 e.v.-'92).

Het belangrijkste besluit van de vergadering was dat men zich bij de bepaling, of een diersoort of plant als beschermd of als bedreigd moest worden aangemerkt, zou baseren op meer wetenschappelijke criteria en niet op een telling van het aantal dieren en planten. Een diersoort of plant die als bedreigd werd aangemerkt, werd opgenomen in de CITES Appendix I en de handel in deze diersoort of plant of in de producten daarvan werd verboden.

Daarnaast werden er besluiten genomen over diverse voorstellen met betrekking tot specifieke diersoorten of planten.

Bescherming van de tijger Tijdens de vergadering werd hierin enige vooruitgang geboekt. China, India en acht andere Aziatische landen kwamen overeen nationale wetten uit te vaardigen om de handel in tijgerorganen, die werden verwerkt in traditionele geneesmiddelen, te verbieden en de bestaande voorraden van deze organen onder controle te plaatsen. Voorts zou ook de bescherming van de leefgebieden van de tijger worden verbeterd.

Bescherming van de Afrikaanse olifant en de witte neushoorn. Op 13 november werd een controversieel Zuidafrikaans voorstel om de handel in olifantenhuiden en -vlees in beperkte mate toe te staan verworpen, omdat het daardoor in een aantal landen in zuidelijk Afrika moeilijk zou worden om op te treden tegen stropers. Daarentegen werden echter op 16 november door Zuid-Afrika ingediende voorstellen met betrekking tot de witte neushoorn met 66 tegen twee stemmen aangenomen. Deze voorstellen hielden in dat levende neushoorns mochten worden uitgevoerd en dat buitenlandse jagers hun jachttrofeeën het land uit mochten meenemen.

Bescherming van haaien. Een Amerikaans voorstel werd aangenomen om uitgebreid onderzoek te verrichten teneinde beperkingen te stellen aan de aantallen haaien die mochten worden gevangen voor de groeiende handel in haaienvinnen en andereprodukten.

Bescherming van breedbladig mahonie. Tijdens de vergadering werden voorstellen om de uitvoer van deze houtsoort (hoofdzakelijk uit Brazilië en Bolivia) te beperken, verworpen.

(Vor.ber.pag. 65811 e.v.-1992)

CVSE

TOPCONFERENTIE IN BOEDAPEST. TOETREDING OEKRAÏNE TOT NPT. START-I VAN KRACHT. NAAMSVERANDERING CVSE IN OVSE

Leiders van 52 van de 53 lidstaten van de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE) hielden op 5 en 6 december 1994 in de Hongaarse hoofdstad Boedapest hun tweejaarlijkse topconferentie (het lidmaatschap van Joegoslavië was in juli 1992 opgeschort, zie pag. 807/2-'92)

Toetreding Oekraïne tot NPT. START-I van kracht

Tijdens de topconferentie werd bekendgemaakt dat Oekraïne op 3 december formeel was toegetreden tot het Nucleaire Non-proliferatieverdrag (NPT).

Op 16 november had het Oekraïense parlement het verdrag geratificeerd (zie onder OEKRAINE). waardoor het land voldeed aan de verplichtingen van het Protocol van Lissabon uit 1992 dat Rusland aanwees als de enige kernmacht in het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) (zie pag. 730/2/3-'92). De twee andere nucleaire republieken van de voormalige Sowjet-Unie, Bjelaroes en Kazachstan, die ook deel uitmaakten van het Protocol van Lissabon, waren respectievelijk in februari en december 1993 toegetreden tot het NPT (zie pag. 734/1-'93 en 587/1-'94).

Door Oekraïne's formele toetreding tot het NPT trad na lange vertraging tegelijkertijd het Strategische-Wapenverminderingsverdrag START-I in werking, dat de VS en de Sowjet-Unie in juli 1991 hadden gesloten (zie pag. 787/1 e.v.-'91).

De presidenten van de VS. Rusland. Bjelaroes, Kazachstan en Oekraïne wisselden op 5 december de ratificatie-documenten voor START-I uit. waarmee de weg vrij kwam voor de ratificatie en vankrachtwording van START-II, het in januari 1993 gesloten verdrag tussen de VS en Rusland (zie pag. 284/2 e.v.-'93).

Vredesmacht voor Nagorno-Karabach

De top bereikte een principe-akkoord over het sturen van een vredesmacht om toe te zien op de wapenstilstand in Nagorno-Karabach die in juli formeel was bekrachtigd (zie pag. 739/1-'94).

Als deze maatregel werd uitgevoerd, betekende dit de eerste vredeshandhavende onderneming van de CVSE. De uitvoering bleef echter onderworpen aan strikte voorwaarden, vooral vanwege het Russische verzet tegen een multinationale - in tegenstelling tot een door Russen gedomineerde - vredesmacht in een van de voormalige Sowjet-republieken.

Naamsverandering

De top besloot ook de naam van Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE) te veranderen in Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) om de permanente status van het orgaan te onderstrepen.

Meningsverschillen over uitbreiding NAVO

De gesprekken werden ontsierd door de omstreden kwestie van de uitbreiding van het lidmaatschap van de Noordatlantische Verdragsorganisatie (NAVO) tot de voormalige communistische staten van Oost-Europa. Uit de openingstoespraken van de Amerikaanse president Bill Clinton en de Russische

Op 5 december 1994 werden in de Hongaarse hoofdstad Boedapest tijdens de CVSE-topconferentie de ratificatie-documenten voor START-I uitgewisseld door (v.l.n.r.) de presidenten Aleksandr Loekasjenko (Bjelaroes). Noersoeltan Nazarbajew (Kazakstan), Boris Jeltsin (Rusland), Bill Clinton (VS) en Leonid Koetsjma (Oekraïne).

Een familieportret van de CVSE-topconferentie in Boedapest (5-6december 1994).

president Boris Jeltsin tot de top bleek dat zij er zeer verschillende meningen op nahielden. Terwijl Clinton benadrukte dat de VS vóór uitbreiding van de NAVO bleven en geen veto van enig land .,buiten" de NAVO zouden dulden, maakte Jeltsin duidelijk dat de oostelijke expansie van de NAVO als een bedreiging van Rusland zou worden opgevat.

De top kon het ook niet eens worden over twee aparte verklaringen over de recente strijd rond de stad Bihac in Bosnie-Herzegovina. en het conflict in Bosnië-Herzegovina als geheel.

(Vor.ber.pag. 221/1 e.v.-1994)

Tijdens de vergadering werd ook geëist dat de bevolking van het .,door India bezet gehouden Kashmir" zelfbeschikkingsrecht zou krijgen in overeenstemming met de desbetreffende resoluties van de VN-Veiligheidsraad. en werd aangedrongen op internationale humanitaire hulp aan de slachtoffers van de burgeroorlog in Afghanistan.

In een unieke veiwijzing naar ,,moslim-immigranten in Europa" gaven de ministers uitdrukking aan hun bezorgdheid over discriminatie van en .,gewelddaden" tegen deze immigranten, en deden zij een beroep op de secretaris-generaal van de VN de noodzakelijke maatregelen te treffen om hun fundamentele rechten te beschermen.

TOPCONFERENTIE

Van 13-15 december kwamen de leiders van 50 van de 52 lidstaten van de OIC in Casablanca (Marokko) bijeen voor de zevende topconferentie. die werd voorgezeten door de Marokkaanse koning Hassan II. (Zie pag. 215/3 e.v.-'92 voor zesde topconferentie in december 1991.)

De situatie in Bosnië-Herzegovina overheerste de gesprekken. Een speciale verklaring riep op het VN-wapenembargo te beëindigen en meer moslimtroepen toe te voegen aan de VN-vredesmacht in liet gebied.

De top evalueerde tevens het imago van de islam in de wereld en nam een voorstel van koning Hassan in beraad om een islamitische tegenhanger van het Vaticaan op te richten om ..kond te doen van de leer van de islam".

In een nog niet eerder vertoonde uiting van eensgezindheid besloten de leiders een gedragscode aan te nemen die hen verplichtte zich te onthouden van de morele of financiële steun aan de activiteiten van moslim-terroristen die zich verzetten tegen regeringen van lidstaten.

Leden

Op 10 december kreeg Mozambique, tot dan toe waarnemer bij de OIC, het volledige lidmaatschap.

Het totale aantal officiële leden was volgens de OIC nu 52. aangezien de organisatie de terugtrekking van Zanzibar in 1993 (zie pag. 818/2/3-'93) en Nigeria in 1991 niet erkende.

(Vor.ber.pag. 819/3-1994)

OIC

JAARVERGADERING VAN MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Op 3 oktober 1994 eindigde de jaarlijkse coördinatievergadering van de ministers van buitenlandse zaken van de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC), die in New York werd gehouden onder voorzitterschap van de Pakistaanse minister van buitenlandse zaken Ahmed Asif Ali.

In een communiqué, dat na afloop van de vergadering werd uitgegeven. eiste de OIC nogmaals dat de joodse nederzettingen in de door Israël bezette gebieden zouden worden ontruimd overeenkomstig VN-resolutie 465, en toonde zij zich bezorgd over de versoepeling van de sancties tegen de voormalige Joegoslavische republiek Servië krachtens VN-resolutie 943.
De ministers schaarden zich echter achter de actuele pogingen van de VN om de vrede te herstellen in Tadzjikistan.

Tijdens de 7de topconferentie van de OIC in Casablanca vond op 14 december 1994 een bijeenkomst van bet Jeruzalem-comité plaats met op de voorgrond (v.l.n.r.) premier Benazir Bhoetto (Pakistan), premier Khaleda Zia [Bangladesh). koning Hassan II (Marokko) en presidect Hosni Mubarak (Egypte).

INDEX AFLEVERING NR. 3091

AFRIKA 17de en 18de Frans-Afrikaanse conferenties **198**
Bijeenkomst SADC-ministers van defensie, akkoord over vredesmacht **199**
11de topconferentie OMVS **199**
ALGERIJE Mislukking ..dialoog" toegegeven, aankondiging verkiezingen **199**
Aanhoudend geweld **200**
Schuldherschikkingsakkoord met VS **202**
Frans vliegtuig gekaapt door Algerijnse moslim-activisten **202**
Bijeenkomst van oppositie in Rome, vredesvoorstel **203**
ARMENIË Economische hervormingen, IMF-lening **167**
AZERBAJDZJAN Contract olie-exploitatie geratificeerd **167**
Hoge functionarissen vermoord. vermeende couppoging **168**
Premier ontslagen **168**
AZIË Centraalaziatische top in Istanboel **215**
BAHREIN Onrust onder sjiieten **209**
BANGLADESH Verzet tegen de regering. bemiddeling Gemenebest **215**
BENIN Aflossing schulden **204**
BJELAROES Economische noodmaatregelen **169**
Kabinetswijzigingen **169**
President beschuldigd van corruptie **169**
CENTRAAL AFRIKAANSE REPUBLIEK Nieuwe grondwet in referendum goedgekeurd **204**
CHILI Arrestaties en veroordelingen guerrillaleiders **192**
Voorstel voor grondwetshervorming **192**
Kabinetswijziging **192**
Nieuwe partijvoorzitters **193**
CVSE Topconferentie in Boedapest. naamsverandering CVSE in OVSE **230**
CYPRUS Kritisch VN-rapport over Turkse Cyprioten **170**
Reeks ontmoetingen tussen Clerides en Denktash **170**
DJIBOUTI Vredesakkoord met FRUD **204**
EGYPTE Aanslag op Naguib Mahfouz, binnenlandse veiligheid **209**
Akkoordmet Rusland **209**
ERITREA Betrekkingen met Soedan verbroken **205**
ESTLAND Ramp met veerboot **171**
Motie van wantrouwen tegen premier, nieuwe premier **171**
Partijpolitieke ontwikkelingen **171**
Samenstelling van nieuwe kabinet **172**
Betrekkingen met Rusland **172**
EUROPESE UNIE Duits plan voor Europa van verschillende snelheden **172**
Portefeuilles nieuwe Commissarissen **174**
Ratificatie toetredingsverdragen in Oostenrijk en Finland **175**
Top Europese Raad in Essen **175**
GEORGIË Sjewardnadze dreigt met aftreden **176**
Soevereiniteitsverklaring Abchazië **178**
GOS Economische akkoorden **178**
GUINEE-BISSAU Premier benoemd **205**
INDIA Uitspraak Hooggerechtshof over Ayodhya **216**
Ontwikkelingen in deelstaten **216**
Premier belast met investic Kashinir **217**
Congrespartij (I) vernedert in declstaat\-erkiezingen **218**
Ministers ontslagen en afgetreden, crisis in Congrespartij (I)**219**
Defensieakkoorden met VS en Rusland **220**
INDONESIË Ontwikkelingen inzake Oost-Timor, mensenrechten **220**
Vakbondsleider veroordeeld **222**
Bosbranden, maatregelen houtkap **222**
Rechtbank verwerpt aanklacht tegen president Soeharto **223**
INTERNATIONALE ZAKEN CITES-vergadering in Florida **230**
IRAK Crisis over troepenconcentratie aan grens met Koeweit. reacties, Russische bemiddeling **210**
Koeweit door Irak erkend. reacties **212**
Franse belangenvertegenwoordiging, VN-sancties verlengd **213**
Hevige strijd in Koerdistan **213**
KAAPVERDIË Reorganisatie kabinet **205**
KAZACHSTAN Ministers ontslagen, nieuwe regering **223**
Onrust over broodprijzen **224**
KIRGIZSTAN Parlementscrisis, constitutioneel referendum **224**
KOEWEIT Islainitische wet venvorpen **214**
Akkoorden inet Rusland **214**
LAOS Necrologieën **224**
LETLAND Letlands Weg vormt nieuwe regering **178**
Vorming oppositieblok **179**
LIBIË Devaluatie **205**
Verlenging VN-sancties **206**
LITOUWEN Premier bezoekt Israël **179**
Kabinetswijzigingen **179**
MEXICO Secretaris-generaal PRI vermoord **193**
Plaatselijke verkiezingen **194**
President Zedillo beëdigd **195**
Nieuw kabinet **195**
Financiële crisis **195**
Onrust in Chiapas, bestand **197**
MOLDOWA Akkoord over terugtrekking Russische troepen **180**
MONGOLIË Kritiek president op regering **225**
NEDERLAND Watersnood **157**
Oud-minister De Koning overleden **162**
Kamerlid Hendriks uit AOV **162**
CDA-partijraad en -congres, Helgers nieuwe voorzitter **162**
Brinkinan uit Tweede Kamer **163**
Verkiezingen voor Provinciale Staten. VVD grote winnaar **163**
Ter Beek Commissaris van de Koningin in Drenthe **166**
Nieuwe leden Tweede Kamer **166**
Lubbers Minister van Staat **165**
Nieuwe bevelhebbers luchtmacht en marine, nieuwe inspecteur-generaal **167**
OEKRAÏNE Crisis op Krim **180**
Economische hervormingen **180**
Leningen van IMF en Wereldbank **181**
OEZBEKISTAN Prijsstijgingen. minister van landbouw ontslagen **225**
OIC Topconferentie **231**
RUSSISCHE FEDERATIE Amerikaans-Russische top in Washington **182**
Dramatische val van roebel, president Centrale Bank treedt af **183**
Presentatie ont erpbegroting 1995 **183**
Journalist vermoord, onderzoek naar corruptie in leger **184**
Kabinetswijziging **184**
Crisis in Tsjetsjenië, Russische invasie **186**
SIERRA LEONE RUF verwerpt voorwaarden bestand, arrestatie ,.huurlingen". wijdverbreid geweld **206**
SRI LANKA Moord op Dissanayake. LTTE beschuldigd **225**
Kumaratunga tot president gekozen, Bandaranaike premier **226**
Hervatting vredesbesprekingen met LTTE, staakt-het-vuren **227**
TADZJIKISTAN Wapenstilstandsakkoord **227**
Presidentsverkiezingen **228**
Constitutioneel referendum, kabinetswijzigingen **229**
TANZANIA Grondwetswijziging, nieuwe premier **207**
TOERKMENISTAN Kabinetswijzigingen **229**
Parlementsverkiezingen **229**
TSJAAD Akkoord met FNT-rebellen **207**
CSNPD geintegreerd in nationale leger. amnestie, kabinetswijzigingen **208**
VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN Invoering sharia, aftreden olieminister **214**
WAPENBEHEERSING Toetreding Oekraïne tot NPT, START-I van kracht **230**
ZAÏRE Moboetoe kondigt verkiezingen aan **208**
Financiële crisis, nieuwe gouverneur centrale bank **208**
ZWITSERLAND Invoering van burgerdienst **190**
Referenda. antiracismewet aanvaard **190**
President en vice-president voor 1995 **191**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehilweg 13, 1101 CA Amsterdam, Telefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 0313243890

O Keesings Historisch Archief
O Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

BELGIË

AGUSTA SCHANDAAL BREIDT UIT TOT SP. FRANK VANDENBROUCKE NEEMT ONTSLAG ALS MINISTER. FEDERALE REGERING HERSCHIKT

Op de avond van 17 februari leidde raadsheer Francis Fischer van het Hof van Cassatie een huiszoeking in het hoofdkwartier van de Vlaamse socialisten (SP) aan de Keizerslaan in Brussel en in de kantoren van hun studiedienst Sevi. nabij de Brusselse Grote Markt. Dezelfde avond werd de penningmeester van de SP, Etienne Mangé, door de Luikse onderzoeksrechter Véronique Ancia gearresteerd. Ancia is belast met het onderzoek naar de moord op PS-topman André Cools (zie pag. 508/1-1991). Zij kon in Italië de hand leggen op documenten, waaruit blijkt dat het bedrijf Agusta smeergeld heeft betaald om de Belgische order voor de aankoop van 46 helikopters voor het leger binnen te halen. Raadsheer Fischer is belast met het onderzoek naar de vermeende corruptie van de PS-kopmannen Guy Spitaels, Guy Coëme en Guy Mathot, die op 21 januari 1994 als minister ontslag namen (zie pag. 229/1 e.v.-1994).

Mangé (48 jaar) was naast penningmeester van de SP ook voorzitter van de raad van bestuur van de Post en adjunct-algemeen directeur bij de particuliere vennootschap BATC, die de luchthaven van Zaventem exploiteert en moderniseert.

Met de huiszoeking bij de SP en de arrestatie van Mangé breidde het Agusta-schandaal zich uit van de Waalse socialisten (PS) naar de top van de Vlaamse socialisten (SP).De SP-top was ontredderd en zwaar aangeslagen. SP-voorzitter Louis Tobback en gewezen SP-voorzitter Frank Vandenbroueke, vice-premier en minister van buitenlandse zaken op het ogenblik van de huiszoeking, beioofden hun volle medewerking aan het gerechtelijk onderzoek. Dat deden Europees commissaris Karel Van Miert en NAVO-secretaris-generaal Willy Claes ook. in 1988 was Karel Van Miert nog voorzitter van de SP. Willy Claes was vice-premier en minister van economische zaken en belast met het dossier van de economische compensaties bij de aankoop van de helikopters. Die economische compensaties waren van doorslaggevend belang voor de keuze tussen de Italiaanse helikopterbouwer Agusta en de Franse concurrent Aérospatiale.

Chronologieeerste fase

13 februari. Zakenman Georges Cywie, voormalig lobbyist van Agusta in" België, wordt door onderzoeksrechter Ancia aangehouden.

16 februari. Gewezen SP-adjunct-secretaris-generaal Luc Wallyn wordt door het Luikse gerecht ondervraagd en aangehouden. Zakenadvocaat Alfons-Hendrik Puelinckx ondergaat hetzelfde lot. Beiden worden ervan verdacht dat zij smeergeld van de Italiaanse helikopterfabrikant Agusta aan de SP hebben overgemaakt.

Karel van Miert

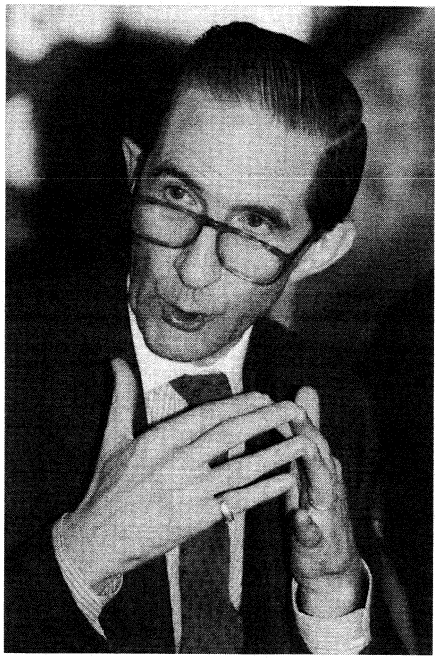

Willy Claes

In haar onderzoek naar de moord op Cools ontdekte Ancia de betaling van smeergeld naar aanleiding van de aankoop eind 1988 van 46 helikopters van het merk Agusta voor het leger. Ancia verkreeg in Italië inlichtingen over de storting van 50 miljoen smeergeld, via de Panamese vennootschap Kasma. Ancia ontdekte dat Wallyn en Puelinckx achter deze vennootschap zaten. Het smeergeld werd uitgekeerd via de Syrische zakenman Mohammed Bachi, tegen wie Ancia een internationaal aanhoudingsbevel uitvaardigt.

17 februari. Huiszoeking bij de SP en de studiedienst Sevi.

18 februari. De Brusselse krant Le Soir brengt het bericht van de aanhouding van Wallyn en Puelinckx en van de huiszoeking bij SP en Sevi.

De SP-top verklaart van niets te weten en houdt zijn onschuld staande. Volgens Tobback is er in de boekhouding van de SP geen enkel spoor terug te vinden van de storting van een bedrag van 50 miljoen.

Willy Claes spreekt de hoop uit dat de waarheid snel aan het licht komt, ,,liever vandaag dan morgen". Claes houdt zich ter beschikking van het gerecht.

20 februari. Mangé bekent dat hij een som van 50 miljoen heeft gekregen van

Maandblad 65ste jaargang, nr. 3092. pag. 49195-49262

Wallyn en dat het bedrag van Agusta kwam. Mangé gebruikte het geld voor de financiering van tal van noodlijdende organisaties van de partij en voor de redding van de krant De Morgen.

Europees commissaris Karel Van Miert, die in Latijns-Amerika op verlof was, keert vervroegd naar België terug. Hij neemt onmiddellijk contact op met raadsheer Fischer. Op verzoek van Van Miert, die als Europees commissaris diplomatieke onschendbaarheid geniet, doorzochten leden van de financiële cel van de gerechtelijke politie van Luik en Brussel de woning van Van Miert.

Het gerecht verricht een tweede huiszoeking bij de studiedienst Sevi.

Er rijzen vragen over de diplomatieke onschendbaarheid van NAVO-secretaris-generaal Willy Claes en over zijn rol ten tijde van de regeringsbeslissing over de aankoop van de helikopters.

Tobback en Vandenbroucke verklaren op een persconferentie in het SP-bureau dat zij Mangé herhaaldelijk hadden gevraagd of de SP iets van Agusta had gekregen. Het antwoord was steeds negatief. Er gold binnen de SP overigens een absoluut verbod om giften - die toen volkomen wettelijk en toelaatbaar waren - te aanvaarden van militaire bedrijven. Als Mangé dat toch deed, dan heeft hij het vertrouwen van de partij beschaamd, aldus de SP-top.

21 februari. De raadsmannen van Mangé maken bekend dat hun cliënt bekend heeft 23 miljoen van Agusta te hebben aangewend voor de redding van de krant De Morgen. Dat gebeurde via de naamloze vennootschap Studin. Die werd in 1985 opgericht om De Morgen te steunen. Maar Studin werkte ook samen met de vennootschap Tractebel, die behoort tot de groep van de Generale Maatschappij. Studin en Tractebel richtten in 1986 samen de vennootschap Cotecno op om de Belgische energie- en engineeringgroep te vertegenwoordigen op de Sowjetrussische en Chinese markt. Directeur Jean Fierens van Tractebel verklaart dat Cotecno geen resultaten opleverde en dat de vennootschap bijgevolg niet werd vergoed.

De rest van het Agusta-geld ging naar financieel noodlijdende verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's)van de SP De advocaten van Mangé benadrukken dat hun cliënt alleen heeft gehandeld en niet in opdracht van de toenmalige SP-top, bestaande uit Karel Van Miert, Frank Vandenbroucke en minister van economische zaken Willy Claes. Mangé was een onafhankelijk econoom en penningmeester. die zelf initiatieven kon nemen om gelden aan te trekken. Raadsman Piet van Eeckhaut geeft wel toe dat zijn cliënt een zware fout beging door geld van Agusta aan te nemen.

22 februari. Vandenbroucke, Tobback en Claes geven toe dat Mangé hen in 1989 gezegd heeft dat Agusta bereid was tot een gift. Die toegeving kwam er na nieuwe bekentenissen van Mangé. Vandenbroucke is de eerste om de bekentenissen van Mangé te bevestigen. Hij zegt dat er in februari 1989 over geld van Agusta werd gepraat. Tobback en Claes namen aan die vergadering deel. Die vergadering ging door op het kabinet van toenmalig minister van economische zaken Claes. De NAVO-secretaris-generaal had nochtans steeds volgehouden dat hij nooit over geld van Agusta had gehoord. Na de toelichting van Vandenbroucke, herinnert ook Claes zich dat Mangé over het aanbod van Agusta had gesproken, maar dat de partijtop het meteen afwees.

De raadkamer van Luik bevestigt de aanhouding van Mangé, Wallyn en Puelinckx op verdenking van passieve corruptie.

Vervroegde verkiezingen

22 februari. Er rijzen vragen over de houding van eerste minister Jean-Luc Dehaene. Die schreef op vrijdag 17 februari vervroegde parlementsverkiezingen uit, zonder dat hij zijn ministers vooraf polste. Dehaene vernam op donderdag 16 februari dat er bij de SP gerechtelijke problemen op komst waren. Wallyn was op het ogenblik van zijn aanhouding ambtenaar bij de Europese Unie. Krachtens een verdrag tussen België en de Europese Unie moest de eerste minister vooraf zijn toelating tot de huiszoeking geven. Dehaene ontkent met klem het bericht in het weekblad Knack, als zou hij SP-voorzitter Tobback ervan verwittigd hebben ,,dat de politie achter zijn boekhouding en zijn mensen zat". ,,Indienik dat had gedaan, zou ik een zware professionele fout hebben begaan", schreef Dehaene in een boze brief aan Knack. Dehaene noemt het bericht ,,een staaltje van desinformatie op basis van een grove leugen".

Daarna rijst de vraag of de totaal onverwachte afkondiging van vervroegde verkiezingen door de eerste minister een onderdeel was van een samenzwering tegen de SP. De premier wijst dit van de hand. Ook SP-voorzitter Tobback zegt niet te geloven in de theorie van de samenzwering tegen de SP.

23 februari. De buitenlandse media bekijken de positie van Claes en vragen zich af of men hem kan handhaven aan het hoofd van de NAVO. Het SP-bureau bevestigt eenparig - op één tegenstem na - het vertrouwen in Tobback en Vandenbroucke. Tobback ontkent met klem dat de SP Claes laat vallen.

24 februari. Het gerecht verricht een huiszoeking in de kantoren van de socialistische spaarkas Codep. De kluizen van Mangé en van de partijkas worden geopend.

27 februari. Nieuwe huiszoeking op het hoofdkwartier van de SP. Frank Vandenbroucke, Willy Claes. Karel Van Miert en Louis Tobback worden op eigen verzoek door raadsheer Fischer ondervraagd.

Het gerecht vraagt zich af vanwaar Wallyn het geld heeft gehaald om aan de Côte d'Azur een luxueuze villa te bouwen.

28 februari. Onderzoeksrechter Ancia gaat over tot de aanhouding van Johan Delanghe, secretaris-generaal van de Vlaamse Gemeenschap. Delanghe was in de periode van de aankoop van de Agusta-helikopters kabinetschef van Willy Claes. Delanghe wordt verdacht van corruptie. Volgens Mangé speelde Delanghe een essentiële rol in het Agusta-dossier. Volgens Mangé was Delanghe op de hoogte van het smeergeld. Lobbyist Cywie verklaarde aan het gerecht dat Claes of Delanghe 0,5 procent commissie kreeg via het advocatenkantoor van Puelinckx. Dat wordt ontkend door Delanghe.

De aanhouding van Delanghe voedt het vermoeden dat ook Claes bij de zaak betrokken is. De Nederlandse minister van defensie Joris Voorhoeve oppert de mening dat Claes wellicht tijdelijk als secretaris-generaal van de NAVO zou moeten terugtreden.

Het gerecht doet een huiszoeking bij de vzw Verlof voor Jonge Arbeiders, gevestigd in het hoofdkwartier van de SP. Deze vzw was betrokken bij de redding van De Morgen. Er is opnieuw een huiszoeking op de studiedienst Sevi.

Jacques Lefebvre (archieffoto)

2 maart. Het raakt bekend dat ook de Franse helikopterbouwer Aérospatiale op het eind van de jaren tachtig smeergeld heeft betaald aan de SP. Luc Wallyn bekende dat het om 60 miljoen gaat. Hij heeft dat bedrag overgemaakt aan penningmeester Mangé. Mangé ontkent echter dat Wallyn hem dergelijk som heeft gegeven. Volgens Mangé is ook Delanghe op de hoogte van het Franse smeergeld. In SP-kringen begint men te vrezen dat men verwikkeld is geraakt in een netwerk van internationale zwendel, waarbij Agusta en Aérospatiale tegen elkaar uitgespeeld werden.

Aérospatiale ontkent met klem smeergeld te hebben betaald en dient bij het gerecht een klacht in.

De Kamer van Volksvertegenwoordigers houdt een debat over de Agustazaak. Tijdens dat debat doet gewezen vice-premier Philippe Moureaux (PS) een hartstochtelijke oproep tot premier Dehaene ,,omhet leven van waardevolle getuigen in de moord op André Cools te beschermen tegen gevaarlijke maffiosi, die in de politieke wereld binnengedrongen zijn". Moureaux heeft het over een getuige die belangrijke nieuwe elementen heeft aangebracht die ,,alsze juist zijn naar fundamentele zaken leiden en die wijzen op een belangrijke invloed van maffiosi, niet alleen in de politieke wereld, maar ook in andere geledingen van de maatschappij". Later zou blijken dat Moureaux aannemer Georges Delfosse bedoelde. die verklaarde dat gewezen PS-minister Guy Mathot samen met vier anderen de moord op André Cools beraamde in een herberg van de Luikse voorstad Tilff. Mathot dient een klacht in tegen Delfosse.

De Volksunie verwijt premier Dehaene gehandeld te hebben met voorkennis van zaken. Agalev noemt de vervroegde verkiezingen de best georkestreerde vaandelvlucht aller tijden. Het Vlaams Blok wijst erop dat de bevolking geloof heeft in politieke leiders, die hun gegoochel met miljoenen als politieke gedachten lieten doorgaan.

Tijdens dat debat bevestigt premier Dehaene zijn vertrouwen in minister van buitenlandse zaken Frank Vandenbroucke. Over Willy Claes zegt hij ,,dat het niet aan ons is dat probleem te stellen".

Dehaene benadrukt dat hij op donderdag 16 februari, toen hij lunchte met SP-voorzitter Tobback, niet op de hoogte was van de op til zijnde huiszoeking bij EU-ambtenaar Wallyn. Hij vernam dat pas in de vooravond, na een telefoontje van minister van justitie Melchior Wathelet, die de toestemming vroeg van de premier voor de huiszoeking, in uitvoering van een verdrag tussen de EU en België. Dehaene benadrukt dat hij deontologisch correct handelde, door niemand vooraf van dat verzoek in te lichten.

De premier erkent dat hij zijn voorstel om vervroegde verkiezingen te houden zonder overleg lanceerde met de voorkennis dat er bij de SP een schandaal op komst was. Hij nam zijn besluit in de overtuiging dat ,,bij een intensivering van de schandaalsfeer verder uitstel onmogelijk zou worden. Ik was mij bewust van het risico, temeer omdat ik geen flauw idee had van de omvang die de zaken konden nemen".

3 maart. De gerechtelijk politie verricht huiszoekingen op het ministerie van economische zaken en op de aankoopdienst van het leger. Documenten worden in beslag genomen. Er ontstaat verwarring over de oorsprong van het Franse smeergeld. Het smeergeld werd niet betaald door Aérospatiale, maar door het Franse Electronique Serge Dassault voor het contract voor de modernisering van de F16-straaljagers van het Belgisch leger. Het contract had een waarde van 8,6 miljard. Dassault beloofde tot 80 procent economische compensaties, waarvan 60 procent naar Vlaanderen zou gaan.

6 maart. Het gerecht doet een huiszoeking in de kantoren van Dassault Construction in Watermaal-Bosvoorde.

8 maart. Luitenant-generaal vlieger buiten dienst Jacques Lefebvre (64 jaar), wordt dood aangetroffen in een Brussels hotel. Hij werd in de Agustazaak genoemd en door het Luiks gerecht ondervraagd. De lijkschouwing wijst later uit dat het om zelfmoord gaat. In actieve dienst was Leiebvre betrokken bij alle belangrijke legeraankopen. Na zijn pensionering leidde hij Europavia, een lobbygroep voor de Franse wapenindustrie. In een afscheidsbrief aan zijn vrouw en aan de hoteldirectie, houdt de generaal zijn onschuld staande.

Lefebvre was van PSC-strekking en diende als kabinetschef onder de ministers Vanden Boeynants (PSC). Desmarets (PSC), Poswick (PRL). Swaelen (CVP) en Vreven (PVV, nu VLD). Vervolgens werd hij stafchef van de luchtmacht.

Het gerecht doet weer een inval in de kantorenvan Dassault.

14 maart. Wallyn bekent dat hij smeergeld kreeg van Dassault en zegt dat hij het aan Mangé gaf. Mangé ontkent dat.

20 maart. Een groep progressieve Vlamingen steekt met de actie ,,De SP is nodig" de Vlaamse socialisten een hart onder de riem.

Ontslag Frank Vandenbroucke

22 maart. Frank Vandenbroucke neemt ontslag als vice-premier en minister van buitenlandse zaken na de onthulling door het weekblad *Knack* dat hij Mangé de opdracht gaf zwart geld, onder meer van Agusta, te verbranden. Vandenbroucke had dit zelf aan raadsheer Fischer meegedeeld. Dat zwart geld lag in een kluis van Codep, de socialistische spaarbank. Vandenbroucke ontdekte dat in 1991. Ingevolge de nieuwe wetgeving op de partijfinanciering - waarbij giften van bedrijven voortaan verboden zijn - was dat geld niet meer bruikbaar. Bovendien was een deel afkomstig van Agusta, en daar wou Vandenbroucke zeker niets mee te maken hebben. Nadat deze illegale zaak was vastgesteld, zocht hij naar een uitweg om de situatie recht te zetten. SP-secretaris-generaal Linda Blomme wou het aan een goed doel schenken. Frank Vandenbroucke gaf haar de opdracht

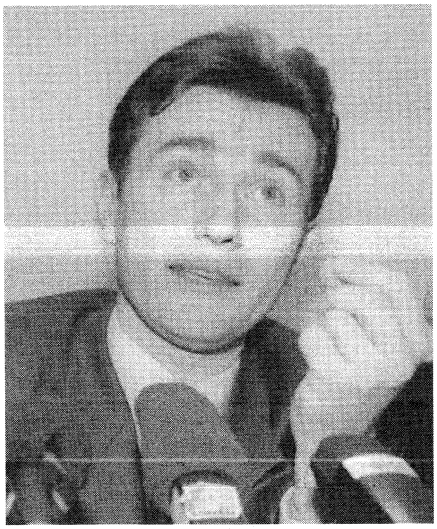

Frank Vandenbroucke tijdens zijn persconferentie op 22 maart in Brussel.

,,er haar poten vanaf te houden". Het geld moest verbrand worden en Vandenbroucke wou foto's als bewijs, zoals Linda Blomme later zou verduidelijken.

Op een persconferentie geeft Vandenbroucke toe ,,nogal naïef te zijn geweest". Hij benadrukt dat hij alle vertrouwen had in Mangé. van wie hij dacht steun te krijgen voor de hervorming van de boekhouding en van de financiering van de SP. De minister verdedigt zijn houding door erop te wijzen dat ,,een verantwoordelijke in gelijk welk bedrijf die op onregelmatigheden stoot deze zal trachten recht te zetten in plaats van naar het gerecht te stappen". Op de vraag of hij dan niet wist dat verbranden van geld bij wet verboden is, antwoordt Vandenbroucke dat hij daar geen flauw idee van had.

Het uitlekken van de opdracht het zwart geld te verbranden, zet Vandenbroucke later op de dag ertoe aan ontslag te nemen.
Aan premier Dehaene schrijft hij volgende brief:

,,Mijnheer de eerste minister, op woensdag 22 en donderdag 23 februari heb ik u gezegd dat ik mijn ontslag als minister van buitenlandse zaken en vice-premier zou aanbieden wanneer ik door het gerecht van enig feit zou verdacht of beschuldigd worden of wanneer publieke discussies rond mijn persoon de regering daadwerkelijk zouden beschadigen.

Deze ochtend publiceerde het weekblad Knack een artikel dat in grote lijnen overeenkomt met de verklaring die ik op 27 februari op eigen verzoek heb afgelegd bij raadsheer Fischer, op uitzondering van zekere details en interpretaties. Op een ogenblik dat de ware toedracht in het zogenaamde Agusta-schandaal nog niet bekend is, leidt de publikatie van deze verklaring vanzelfsprekend tot vragen en discussies omtrent mijn rol als gewezen voorzitter van de SP Ik ben van oordeel dat deze het functioneren van de regering en de coalitie, waaraan ik gehecht ben en die ik steun, vandaag beschadigen. Om deze reden bied ik u mijn ontslag aan als minister van buitenlandse zaken en als vice-premier.

Ik wens bij deze gelegenheid mijn grote waardering uit te spreken over de wijze waarop u de regeringsploeg leidt. Ik hoop dat het gerecht zo spoedig mogelijkheid klaarheid kan scheppen in het Agusta-schandaal."

Herschikking van de federale regering

Nog dezelfde dag wordt de federale regering herschikt. Er worden geen nieuwe ministers benoemd. Minister van binnenlandse zaken Johan Vande Lanotte krijgt er de portefeuille van vice-premier bij. Staatssecretaris voor ontwikkelingssamenwerking Eric Derycke wordt bevorderd tot minister van buitenlandse zaken en van ontwikkelingssamenwerking.

22 maart. Het raakt bekend dat SP-Europees parlementslid Freddy Willockx met het geld van de geheime kluizen van Mangé een participatie kocht in het weekblad Het *Vrije Waasland*, dat naar zijn oordeel te eenzijdige CVP-standpunten verdedigde. Willockx kocht 25 procent van de aandelen van de baggermaatschappij Dredging International. SP-senator Fonny Boesmans, gewezen woordvoerder van Willockx, werd afgevaardigd bestuurder op Het *Vrije Waasland*. Willockx beklemtoont dat hij volkomen te goeder trouw handelde en dat hij Mangé, die meer dan dertig jaar zijn persoonlijke vriend was, niet naar de herkomst van het geld heeft gevraagd.

23 maart. Het ontslag van Vandenbroucke doet de positie van NAVO-secretaris-generaal Willy Claes, die op de vlucht is voor de pers, opnieuw wankelen. Officieel geniet Claes nog steeds de steun van alle NAVO-lidstaten, vooral van de VS. De binnen- en buitenlandse pers suggereert dat het ontslag van Claes de volgende stap zou zijn. In BBC-newsnight zegt de voormalige Britse NAVO-ambassadeur Michael Alexander dat Claes het best kon aftreden. In eigen land is PSC-voorzitter Gérard Deprez perplex dat Claes nog steeds niet afgetreden is.

Ook de naam van gewezen SP-voorzitter Van Miert duikt weer op, alsmede die van Carla Galle, gewezen secretaris-generaal van de SP, thans directeur generaal van Bloso (bestuur voor lichamelijke opvoeding, sport en openluchtrecreatie) van de Vlaamse Gemeenschap. Beiden ontkennen emotioneel elke betrokkenheid.

24 maart. De federale rechtbank van Lausanne heft het bankgeheim op voor de rekening die Wallyn en Puelinckx hebben bij de ABN/AMRO-bank in Zürich. Dit feit raakte pas op 27 maart bekend.

25 maart. Het congres van de SP verloopt in mineur. Er zijn een aantal opvallende afwezigen: Frank Vandenbroucke. Willg Claes, Karel Van Miert, Carla Galle, gewezen secretaris-generaal, en Linda Blomme, huidig Secretaris-generaal van de SP Alleen Vandenbroucke verantwoordt zijn afwezigheid. Dezelfde dag geeft Vandenbroucke in striemende en bittere woorden uitleg op de Leuvense regionale televisiezender ROB. Vandenbroucke zegt dat hij als partijvoorzitter in zijn interne strijd voor propere partijfinanciering alleen de steun kreeg van Tobback. ,,De anderen noemden mij naïef",

Eric Derycke, de nieuwe minister van buitenlandsezaken.

SP-voorzitter Louis Tobback tijdens zijn toespraak tot het partijcongres in Antwerpen op 25 maart.

aldus Vandenbroucke. Hij betreurt dat hij er niet in geslaagd is binnen de SP financieel orde op zaken te stellen. Daarvoor kreeg hij van alle andere kopstukken te weinig steun. Vandenbroucke schrijft dat toe aan een „moraliteit, die duidelijk niet sterk genoeg was".

Op dat congres zegt Tobback dat Agusta meer is dan een onderzoek naar smeergeld. Het is volgens hem een onderzoek naar partijfinanciering. Agusta betekent volgens Tobback het einde van de SP-generatie van de jaren tachtig. De jongeren zullen de partij de 21ste eeuw moeten binnenloodsen, zegt hij. Hij verkaart nog even voorzitter te blijven om hen daarin te helpen.

(Vor.ber.pag. 821/1 e.v.-1994)

BULGARIJE

SOCIALISTEN WINNEN VERKIEZINGEN. NIEUW KABINET

Bij de parlementsverkiezingen van 18 december 1994 kwam de voormalige communistische Bulgaarse Socialistische Partij (BSP) als overwinnaar uit de bus. Slechts vier andere partijen of partijblokken slaagden erin zetels te veroveren, hoewel er meer dan 50 aan de verkiezingen deelnamen. De openingszitting van de nieuwgekozen Nationale Vergadering (het uit één kamer bestaande parlement) zou op 17 januari plaatsvinden.

De BSP, die een alliantie was aangegaan met twee kleine partijen - de Bulgaarse Nationale Agrarische Unie Aleksandur Stamboliyski (AS-BZNS) en de Politieke Club Ecoglasnost - veroverde met 125 zetels een absolute meerderheid in de 240 zetels tellende Nationale Vergadering. De overwinning van de BSP, die bij de algemene verkiezingen in oktober 1991 nog een nederlaag had geleden (zie pag. 7311 e.v.-'92). riep herinneringen op aan de successen van voormalige communistische partijen in andere landen die tot het communistische blok hadden behoord, zoals in Litouwen in oktober-november 1992. Polen in september 1993 en Hongarije in mei 1994 (zie pag. 165/3 e.v. en 843/2 e.v.-'93; 619/3 e.v.-'94).

Verkiezingsuitslagen

Partij	Stemmenpercentage	Zetels
Bulgaarse Socialistische Partij (BSP)	43,50	125
Unie van Democratische Krachten (SDS)	24.23	69
Volksunie/Bulgaarse Nationale Agrarische Unie/ Democratische Partij	6.31	
Beweging voor Rechten en Vrijheden (DPS)	5.44	15
Bulgaars Zakenblok (BBB)	4,72	13
Democratisch Alternatief voor de Republiek (DAR)	3,79	
Overige partijen	10,41	
Onafhankelijke kandidaten	0,24	
Ongeldige stemmen	1,16	
Totaal	100,00	240

Opkomst: 75 procent.

Hoewel de vier andere winnende partijen een coalitie met de BSP hadden uitgesloten (volgens een bericht van het Bulgaarse persbureau *BTA* op 20 december), riep de voorzitter van de Centrale Raad van de BSP, Zjan Widenow, op 23 december op tot coalitiebesprekingen met deze partijen. In gesprekken met de buitenparlementaire Patriottische Alliantie werd op 28 december de mogelijke vorming van een coalitiekabinet met buitenparlementaire groeperingen besproken.

BSP-leider Zjan Widenow geeft een persconferentie op 19 december 1994 na het bekendworden van de resultaten van de parlementsverkiezingen.

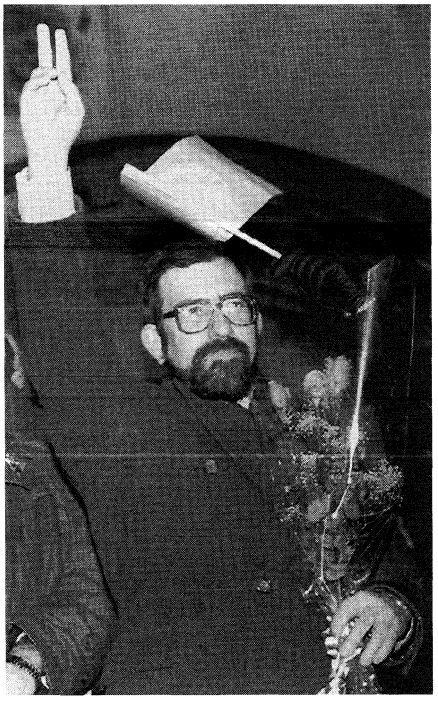

Filip Dimitrow, de leider van de SDS. zwaait naar aanhangers tijdens een verkiezingsbijeenkomst op 16 december in Sofia.

Premier Reneta Indzjowa bleef leider van het interimkabinet.

Iwan Kostow, oud-minister van financiën, werd op 29 december gekozen tot voorzitter van de Nationale Coördinerende Raad van het UDK-blok (d.w.z. tot leider van de UDK) als opvolger van Filip Dimitrow.

Nieuw kabinet onder leiding van socialisten

Op 25-26 januari 1995 kreeg een nieuw kabinet, dat werd gedomineerd door de BSP de goedkeuring van de Nationale Vergadering. Het kwam in de plaats van de sterk bekritiseerde ,,interimregering van deskundigen" onder leiding van Reneta Indzjowa.

De nieuwe regering stond onder leiding van BSP-voorzitter Zjan Widenow en telde een aantal onafhankelijke technocraten met een hervormingsgezinde reputatie, van wie de bekendste minister van financiën Dimitur Kostow was. De twee kleine partijen die samen met de BSP hadden deelgenomen aan de parlementsverkiezingen van december, de AS-BZNS en de Politieke Club Ecoglasnost, bezetten eveneens sleutelposities.

Samenstelling van het kabinet

Premier - Zjan Widenow (BSP); vice-premier, economische ontwikkeling - Rumen Getsjew (BSP); vice-premier, regionale ontwikkeling en bouwzaken - Dontsjo Konaktsjiew (BSP); vice-premier, handel en buitenlandse economische samenwerking - Kiril Tsotsjew (onafh.); vice-premier - Swetoslaw Sjiwarow (AS-BZNS):buitenlandse zaken - Georgi Pirinski (BSP);defensie - vice-admiraal (bd)Dimitur Pawlow (onafh.);binnenlandse zaken - Ljubomir Natsjew (BSP); financien - Dimitur Kostow (onafh.);industrie - Kliment Wutsjew (onafh.):verkeer - Stamen Stamenow (onafh.); landbouw en voedselvoorziening - Wasil Tsjitsjibaba (AS-BZNS): justitie - Mladen Tsjerwenjakow (BSP);arbeid en sociale zaken - Mintsjo Aralski (onafh.);gezondheidszorg - mevr. Mimi Witkowa (BSP); onderwijs. wetenschap en technologie - Iltsjo Dimitrow (onafh.); cultuur - Georgi Kostow (onafh.);milieu - Georgi Georgiew (Ecoglasnost).

Geen van de ministers had zitting in het voorgaande kabinet.

Doelstellingen van het nieuwe kabinet

In een toespraak tot de Nationale Vergadering op 25 januari kondigde Widenow aan dat de prioriteiten van het nieuwe kabinet zouden zijn: het overwinnen van de economische crisis, terugdringing van de criminaliteit, bevordering van de Europese integratie en verbetering van de bilaterale betrekkingen met andere Europese staten.

(Vor.ber.pag. 826/1 e.v.-1994)

GRIEKENLAND

OUD-PREMIER IN STAAT VAN BESCHULDIGING GESTELD. LOKALE VERKIEZINGEN. CONFLICT MET TURKIJE OVER TERRITORIALE WATEREN

Op 14 september 1994 besloot het Griekse parlement Konstantinos Mitsotakis, premier in 1990-'93, in staat van beschuldiging te stellen wegens omkoperij. Afgevaardigden van Mitsotakis' partij Nieuwe Democratie (ND) namen niet deel aan de stemming.

Mitsotakis zou aangeklaagd worden wegens het aannemen van $ 22,5 mln aan smeergeld om de verkoop van de staatscementfabriek Ayet Iraklis in 1992 toe te wijzen aan Cal-Nat, een joint venture van de Nationale Bank van Griekenland en Calestruzzi (een dochteronderneming van het Italiaanse concern Feruzzi) (zie pag. 547/2/3-'94). Mitsotakis en de voormalige ministers van industrie en handel, en van financiën. respectievelijk Andreas Andrianopoulos en Ioannis Paliokrassas, zouden worden aangeklaagd wegens schending van het openbare vertrouwen in verband met de verkoop.

Andrianopoulos werd op 1 i september uit de ND gezet door partijvoorzitter Miltiades Evert na een ruzie over de reactie van de partij op het omkoopschandaal.

Evert royeerde ook oud-minister van buitenlandse zaken Michalis Papakonstantinou, die kritiek had geuit op Dimitros Avramopoulos, de kandidaat namens ND voor de burgermeestersverkiezingen in Athene in oktober. Papakonstantinou had ook gepleit voor een meer gematigde toon in de Griekse geschillen met zijn buren Albanië en Macedonië.

Aanklachten tegen Mitsotakis ingetrokken

Het parlement besloot op 16 januari 1995 de aanklachten tegen oud-premier Konstantinos Mitsotakis wegens onwettig afluisteren en corruptie (zie pag. 547/2-'94 en boven) in te trekken.

In een toespraak tot het parlement voordat over de kwestie gestemd werd, had premier Papandreou gewaarschuwd dat een rechtszaak tegen Mitsotakis tot verdeeldheid en verbittering zou leiden, en dat Griekenland zich niet moest laten afleiden van ,,dringende nationale zaken". Mitsotakis betoogde op 16 januari dat het besluit hem de mogelijkheid ontnam zijn onschuld te bewijzenvoor de rechter.

Gouverneur centrale bank treedt af

Op 14 oktober trad de gouverneur van de Bank van Griekenland (de Griekse centrale bank), Ioannis Boutos, af na een meningsverschil met premier Andreas Papandreou over de benoeming van een nieuwe commissaris voor de Bank van Kreta (die sedert haar ineenstorting in 1988 werd bestuurd door de Bank van Griekenland). Boutos was in oktober 1993 benoemd door de nieuwe regering van de Panhelleense Socialistische Beweging (PASOK). Plaatsvervangend gouverneur Loukas Papadimas werd tot zijn opvolger benoemd.

Omstreden minister treedt af

Op 12 september trad de minister van vervoer en verbindingen en voormalig roulerend minister van buitenlandse zaken, Theodoros Pangalos, af. Hij liet weten in oktober een gooi te zullen doen naar het burgemeesterschap van Athene. Pangalos opmerkingen over de Duitse buitenlandse politiek hadden in november 1993 tot ophef geleid (zie pag. 106/3-'94). Pangalos werd op 14 september opgevolgd door Athanasios Tsouras.

Plaatselijke verkiezingen

Op 16 en 23 oktober werden in het hele land plaatselijke verkiezingen gehouden. De regerende PASOK behield de

meerderheid in de meeste gemeenteraden. maar de rechtse Nieuwe Democratie (ND) behaalde een uitgesproken succes in de burgemeestersverkiezingen in Athene, waar ND-kandidaat Dimitris Avramopoulos zijn PASOK-rivaal Theodoros Pangalos versloeg.

Privatisering van OTE

Op 12 november keurde het parlement de gedeeltelijke privatisering goed van de OTE, de nationale telecommunicatiemaatschappij

Het zeer omstreden plan voor de verkoop van de OTE was een initiatief van de vorige rechtse regering. maar was uitgesteld nadat de PASOK in oktober 1993 aan de macht was gekomen. Tegen de nieuwe wet verzetten zich 12 van de 170 PASOK-afgevaardigden en de vakbeweging. 25 procent van de OTE-aandelen zou op de beurs verkocht worden en de telefoontarieven zouden scherp omhoog gaan zodat de maatschappij in 1997 quitte zou spelen. Tweederde van de opbrengst van de privatisering zou worden gereserveerd om het vijfjarige moderniseringsplan van het bedrijf te financieren. De emissie zou oorspronkelijk begin december plaatsvinden, maar werd vervolgens uitgesteldtot begin 1995.

Minister treedt af

Op 14 december nam een vooraanstaand lid van het kabinet, Anastasios Peponis, ontslag als minister in het bureau van de premier omdat hij vond dat zijn poging om het aantal mensen dat in dienst van de Griekse overheid was te verminderen, werd ondergraven door tegenstand binnen de regering.

Conflict met Turkije over territoriale wateren in Egeïsche Zee

In september en oktober laaide het slepende conflict tussen Griekenland en Turkije over de territoriale wateren in de Egeïsche Zee op.

Eind september lieten Griekse functionarissen weten dat Griekenland, krachtens de VN-Conventie over het Zeerecht uit 1982 (zie pag. 395/2 e.v.-82) die op 16 november van Bracht zou worden, zijn territoriale wateren zou uitbreiden van zes naar twaalf zeemijl.

Op 2 oktober veroordeelde de Turkse minister van buitenlandse zaken, Mumtaz Soysal, dit Griekse voornemen, omdat dit Turkije de toegang tot de open Egeïsche Zee zou ontzeggen. Hij waarschuwde dat Turkije dit als een ,,daadvan agressie" zou beschouwen en hij zei dat Turkije ,,geen oorlog wil maar in deze situatie niet zal aarzelen er een te beginnen".

Hoewel de Griekse minister van pers en massamedia. Evangelos Venizelos. op 3 oktober het oude Griekse standpunt herhaalde dat de uitbreiding van de territoriale wateren een ,,soeverein recht" was, liet hij op 30 oktober weten dat Griekenland de uitbreiding zou opschorten omdat over ,,zulke zaken niet zo snel een beslissing wordt genomen". (Zie pag. 170/2-'95 voor Cypriotisch-Griekse en Turkse militaire oefeningen,)

In november vonden opnieuw diplomatieke aanva ingen tussen Griekenland en Turkije plaats. De spanning liep ook op door de afzonderlijke marine- en luchtmachtoefeningen die de Griekse en Turkse strijdkrachten in de internationale wateren van de Egeïsche Zee hielden.

Begin november kwam de Amerikaanse regering tussenbeide in het conflict. In brieven aan de Turkse president Suleyman Demirel en aan premier Tansu Ciller verklaarde de Amerikaanse president Bill Clinton dat de Griekse regering hem had verzekerd dat zij geen onmiddellijke plannen had om de territoriale wateren uit te breiden en, naar zijn mening, ook geen voorbereidingen daartoe in het werk stelde.

Grieks-Servische besprekingen. Voorstel voor confederatie

De Servische president Slobodan Milosevic, die op 19 december in Athene was, voerde besprekingen met premier Andreas Papandreou en stelde daarbij de vorming voor van een vrije confederatie van Griekenland, Servië en (de voormalige Joegoslavische republiek) Macedonië.
Hoewel Papandreou het voorstel ,,interessant" noemde, verwierp de Griekse president Konstantinos Karamanlis op 20 december de confederatie, die hij als potentieel gevaarlijk beschouwde.

Bomaanslag in Athene. Veiligheidsmaatregelen

Bij een bomaanslag op een politiebus in de Perissos-wijk van Athene kwam op 19 september een hoge Griekse politiebeambte, Athenasios Velos, om het leven en raakten elf mensen, onder wie tien politieagenten, gewond. Zowel de groepering 17 November als de Revolutionaire Volksstrijd (ELA) verklaarden verantwoordelijk te zijn voor de aanslag.

Op 20 september loofde minister Stelios Papathemelis van openbare orde een beloning uit van 500 mln drachme (on-

geveer $ 2 mln) voor inlichtingen die konden leiden tot de arrestatie van de verantwoordelijken. Op 26 september voegde Papathemelis eraan toe dat de Griekse anti-terreureenheden met 2.000 manversterkt zouden worden.

(Vor.ber.pag. 746/2 e.v.-1994)

HONGARIJE

NIEUWE REGERING. ECONOMISCHE MAATREGELEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 15 juli 1994 aanvaardde de Orszaggyules (parlement) Gyula Horn, de leider van de Hongaarse Socialistische Partij (MSzP) als premier van de nieuwe regering. Horn stond aan het hoofd van een coalitie met de Alliantie van Vrije Democraten (SzDSz) (zie pag. 621/2 e.v.-'94 voor coalitieakkoord en overzicht kabinet).

In een toespraak tot het parlement had Horn op 14 juli gezegd dat er na de felle verkiezingscampagne ,,eennieuwe (nationale) verzoening nodig (was) om vooruitgang, welvaart en vrede" mogelijk te maken.

Horn had benadrukt dat het feit dat de nieuwe regering een grote meerderheid in het parlement had, niet zou leiden tot een dictatuur. Ook waarschuwde hij de Hongaren dat zij geen dramatische verbetering moesten verwachten van de levensstandaard in de vier jaar die zijn regering hoopte aan te blijven.

Horn zoekt ,,verzoening"met buurlanden

In zijn toespraak bood Horn ook een ,,historische verzoening" aan met de buurlanden Roemenië en Slowakije. Hij bood aan af te zien van alle gebiedsaanspraken op die landen in ruil voor garanties voor de rechten van etnische Hongaren daar. (Zie onder ROEMENIË voor etnische spanningen in dat land.)

Horns verzekering dat ,,deze regering de regering van de burgers van Hongarije" was stond in contrast met die van Jozsef Antall, premier van 1990-'93, die had verklaard de premier van alle Hongaren te zijn.

Benoeming nieuwe mediachefs. Protesten in parlement

Op 7 juli ontsloeg president Arpad Göncz de chefs van de Hongaarse staatsradio en -televisie, respectievelijk Laszlo Csucs en Gabor Nahlik.

Csucs en Nahlik waren ervan beschuldigd de voormalige regeringspartij Hongaars Democratisch Forum (MDF) bevoordeeld te hebben. Hun ontslag was officieel aangevraagd door scheidend premier en MDF-leider Peter Boross als een gebaar van verzoening in het langdurige conflict over de media.

Op 28 juli benoemde Horn Adam Horvath en Janos Sziranyi tot de nieuwe voorzitters van respectievelijk de Hongaarse televisie en de Hongaarse radio.

Afgevaardigden van de vier oppositiepartijen verlieten het parlement uit protest tegen het feit dat het niet gelukt was om compromiskandidaten te vinden. Op 19 juli zei de beroepsvereniging Gemeenschap van Hongaarse Journalisten, dat de benoemingen een bedreiging voor de persvrijheid vormden. Niettegenstaande deze protesten keurde Göncz de benoemingen op 20 juli goed.

Journalisten opnieuw in dienst genomen

Op 13 juli maakte de hoofdredacteur van de *Radio* Hongarije bekend dat 129 journalisten die in maart door Csucs waren ontslagen (kennelijk om politieke redenen, zie pag. 619/1 e.v.-'94; zie ook 620/3 e.v.-'94) hun werk ,.met onmiddellijke ingang" konden hervatten.

De waarnemende hoofdredacteur van het televisiejournaal, Istvan Stefka, werd op 21 juli ontslagen wegens politieke vooringenomenheid.

Uitspraak Hof over vrije media

Op 18 oktober oordeelde het Constitutionele Hof van Hongarije dat staatsbemoeienis met de media, en daarmee directe overheidsfinanciering, onwettig was. Aan het vonnis waren harde conflicten over de relatie tussen de regering en de staatsmedia vooraf gegaan (zoals tijdens de verkiezingscampagne in mei, zie pag. 620/3 e.v.-'94).

Verontschuldigingen voor Hongaarse rol in holocaust

In een brief op 3 juli aan de Hongaarse opperrabbijn Robert Schweitzer erkende Horn dat Hongarije, met nazi-Duitsland, deels verantwoordelijk was voor de dood van ongeveer 600.000 Hongaarse doden in de holocaust en hij bood officieel verontschuldigingen daarvoor aan. De brief arriveerde op de dag die was gekozen om de 50ste verjaardag te herdenken van de deportatie van Hongaarse joden naar vernietigingskampen in Midden-Europa.

In een verklaring voor een zitting van het Joodse Wereldcongres in New York bood de Hongaarse minister van buitenlandse zaken, Laszlo Kovacs, op 4 oktober zijn verontschuldigingen aan voor Hongarije's rol in de volkerenmoord op de joden tijdens de Tweede Wereldoorlog.

,,We zijn verplicht onze verontschuldigingen aan te bieden", onderstreepte Kovacs, ,,vanwege onze 600.000 vermoorde (landgenoten) en tienduizenden gedeportee de en gemartelde landgenoten." In september had de Litouwse premier Adolfas Slezevicius een soortgelijk gebaar gemaakt (zie pag. 179/1-'95).

FIDESz-leider herkozen

Op 9 juli werd Viktor Orban herkozen tot voorzitter van de Federatie van Jonge Democraten (FIDESz) ondanks felle kritiek uit de partij op zijn optreden als partijleider in de laatste weken voor de parlementsverkiezingen in mei. In juni was Orban teruggetreden.

Wereldtentoonstellinggeannuleerd

Op 28 juli maakte Horn bekend dat World Expo, de wereldtentoonstelling die in 1996 in de Hongaarse hoofdstad Boedapest gehouden had moeten worden, niet door ging. Particuliere investeerders hadden slechts de helft van de benodigde $ 1 mrd bijeengebracht.

Op 28 juli zei burgemeester Gabor Demsky van Boedapest dat de geplande verbeteringen van de infrastructuur van de stad desondanks voltooid zouden worden.

PartijcongresMDF

Op 11 september werd oud-minister van defensie Lajos Fur door het jaarlijkse partijcongres herkozen tot partijvoorzitter van het MDF. Hij versloeg oud-minister van financiën Istvan Szabo met 329 tegen 294 stemmen.

Fur, die hoorde bij de christen-democratische vleugel van het MDF, was in februari voor het eerst gekozen tot MDF-voorzitter (zie pag. 240/1-'94). Op 11 september zei hij te ,,hopen" dat het niet tot politieke confrontaties zou komen tussen hem en Szabo. die leider van de MDF-fractie in het parlement bleef en tot de rechts-liberale vleugel van de partij behoorde.

Op 18 september sloot Fur een fusie met de rechtse Christen-Democratische Volkspartij (KDNP),,voorlopig"uit.

Economische maatregelen

Op 4 augustus keurde de Hongaarse regering een pakket economische maatregelen goed dat tot doel had de staatsschuld te verminderen en de concurrentiepositie van de export te verbeteren.

De maatregelen behelsden onder meer een devaluatie van de forint met 8 procent ($ 1 = 107,468 forint op 12 augustus), de verhoging van de BTW met 2 procent tot 12 procent, en een herzieningvan het belastingstelsel

Minister van financiën Laszlo Bekesi waarschuwde op 6 augustus dat Hongarije stijgende werkloosheid en inflatie riskeerde. Hij beklemtoonde dat alleen ,,hetmindere kwaad" van bezuinigingsmaatregelen ,,het grotere kwaad" van een torenhoog begrotingstekort kon voorkomen.

Onderzoek naar „corrupte" privatisering. Zuivering bij privatiseringsorgaan

Op 21 september kondigde het ministerie van binnenlandse zaken aan dat er een onderzoek zou worden ingesteld naar mogelijke corruptie bij de verkoop van staatsbedrijven aan de particuliere sector in het kader van het privatiseringsprogramma van de voormalige conservatieve MDF-regering.

Volgens de rekenkamer was van de 120 mrd forint die de privatisering in 1993 op papier had opgebracht, tot dan toe slechts 78 mrd forint geind ($ 1 = 100,75 forint op 31 december 19931. Het ministerie zei dat 70 à 80 bedrijven werden onderzocht.

Op 4 oktober vond het ontslag plaats van acht van de tien directieleden van de staatshoudstermaatschappij AV Rt die verantwoordelijk was voor het beheer van overheidsbedrijven die aan de particuliere sector verkocht zouden worden.

De Financial Times van 5 oktober berichtte dat Lajos Csepi, algemeen directeur van AV Rt, werd beschuldigd van wanbeheer. Hij werd medio oktober vervangen door Attile Lascsik.

De privatisering in Hongarije verliep langzaam door de uiterst trage bureaucratie en het publieke vertrouwen in de eerlijkheid van de verkopen was sterk afgenomen.

Privatiseringsfunctionaris ontslagen

Op 12 januari 1995 werd de Commissaris van het Bureau voor Staatseigendom (verantwoordelijk voor het toezicht op de privatisering), Ferenc Bartha, ontslagen. Hij zou fouten hebben gemaakt bij de verkoop van de laatste hotelketen in staatshanden, HungarHotels.

Hoewel het Bureau voor Staatseigendom en de Amerikaanse Genera1 Hospitalitv Group het eens waren geworden over de prijs voor een meerderheidsaandeel in de hotelketen. had de Hongaarse premier Gyula Horn in december persoonlijk ingegrepen om een hogere prijs te eisen. Vervolgens ketste de transactie op 12 januari af. Bartha werd in de *Financial* Times van 13 januari omschreven als ,,een van de meest gerespecteerde en ei-varen leden van een regering die werd gedomineerd door voormalige communistische functionarissen". De privatisering van HungarHotels was pas het tweede grote privatiseringsplan sinds het aantreden van Horn in juli 1994.

Aanvullende begroting

Op 18 oktober 1994 keurde de Nationale Assemblée met overgrote meerderheid een aanvullende begroting voor 1994 goed.

De extra begroting behelsde onder meer 120 voorstellen, die in hoofdzaak bedoeld waren om de groei van het geraamde begrotingstekort met 10 procent terug te dringen tot 339,9 mrd forint ($ 1 = 103.33 forint op 21 oktober 1994). Op 10 oktober waarschuwde minister van financien Laszlo Bekesi dat ondanks de besnoeiingen ongeveer $ 500 mln geleend moest worden om het tekort te financieren. Op 29 oktober voegde hij eraan toe dat er in 1993 bezuinigd moest worden en voorspelde hij banenverlies bij staatsbedrijven.

Op 4 oktober had de Nationale Assemblée besloten dat de stijging van de overheidspensioenen in principe gekoppeld zou worden aan de stijging van de reele lonen.

Wijziging in regering. Minister van financiën treedt af

Minister van financiën Laszlo Bekesi van de Hongaarse Socialistische Partij (MSzP) trad op 29 januari 1995 af. Als reden noemde hij onenigheid met Horn over het tempo en de schaal van de hervormingen in de richting van een markteconomie.

Ivan Petö, de voorzitter van de Alliantie van Vrije Democraten (SzDSz - de coalitiepartner van de Socialisten), zei dezelfde dag dat Bekesi ,.synoniemmet het economische beleid van de regering" was en dat er ,,eenreëel gevaar" bestond voor beschadiging van de hervormingsgezinde reputatie van de regering in het Westen, waardoor buitenlandse investeerders werden afgeschrikt.

Hongarije had in totaal voor circa $ 7 mrd aan buitenlandse investeringen aangetrokken sinds de ineenstorting van het communisme in 1989. Het privatiseringsplan voor 1995, dat voorzag in de verkoop van een groot deel van de energiesector, zou in 1995 meer dan $ 1,2 mrd moeten opbrengen

In een toespraak tot de Nationale Assemblée op 30 januari maakte Horn bekend dat er ,,accentverschuivingen" zouden optreden in het economische programma van de regering.

Nieuwe economische ploeg

Op 23 februari maakte president Arpad Göncz officieel de benoeming van een nieuwe economische ploeg bekend, die op 1 maart met haar werkzaamheden zou beginnen. Tot minister van financiën werd Lajos Bokros benoemd, een bankier en voormalig parlementslid voor de MSzP, de grootste coalitiepartij.

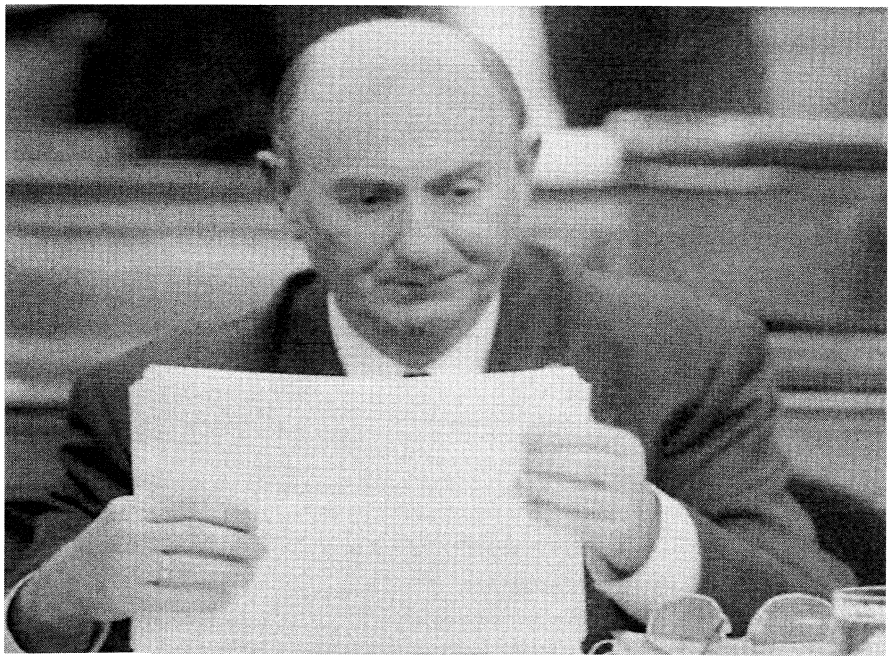

Voormalig minister van financiën Laszlo Bekesi na zijn toespraak in het parlement over het wetsvoorstel over privatisering op 31 januari 1995.

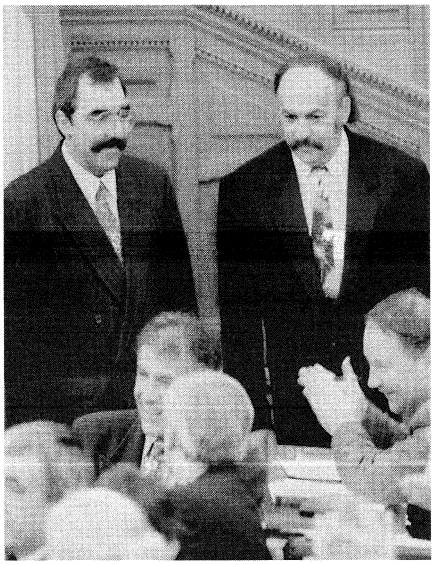

De nieuwe minister van financien Lajos Bokros (1.)en de nieuwe minister zonder portefeuille met verantwoordelijkheid voor privatisering, Tamas Suchman (r.). worden op 28 februari 1995 beëdigd.

Tamas Suchman, een MSzP-afgevaardigde, werd minister zonder portefeuille, verantwoordelijk voor privatisering. Gyorgy Suranyi werd benoemd tot president van de Hongaarse Nationale Bank.

Suchmans nieuwe functie had aanleiding gegeven tot onenigheid, daar functionarissen van de kleinste coalitiepartij. de SzDSz. begin februari hadden betoogd dat de oprichting van een afzonderlijk ministerie van privatisering de economische beleidsvorming zou bemoeilijken. Op 4 februari liet premier en MSzP-voorzitter Gyula Horn doorschemeren dat de SzDSz onverantwoordelijk had gehandeld door openlijk kritiek uit te oefenen op het regeringsbeleid. In een poging om tot een vergelijk te komen ging de Nationale Raad van de SzDSz op 18 februari akkoord met de instelling van de post van minister van privatisering, op voorwaarde dat er geen afzonderlijk ministerie van privatisering zou worden opgericht en de betrokken minister onder ,,supervisie" van het ministerie van financiën zou staan.

Economische crisis

De nieuwe economische ploeg begon met haar werkzaamheden terwijl het besef groeide dat de economie in een crisis verkeerde.

Op 9 februari verklaarde Akos Balassa, een hoge functionaris van het ministerie van financiën. dat de economische situatie van Hongarije slechter was dan 10 a 15 jaar daarvoor.

Op 15 februari waarschuwde de scheidende minister van financiën. Laszlo Bekesi. dat de Hongaarse staatsschuld zich in een ,,spiraal" bewoog. Hij drong erop aan dat de privatisering zou worden hervat om het begrotingstekort te financieren (voor controverse over privatisering. zie boven). Op 24 februari drong Bekesi er bij de regering op aan niet terug te schrikken voor de ,,socialekosten" die de ..onvermijdelijke" herstructurering van de economie met zich zouden meebrengen, en hij waarschuwde dat er, zonder bezuinigingsmaatregelen, economische stagnatie zou optreden.

Economische groeicijfers

Ondanks de bezorgdheid over de economische toestand bleek uit officiële op 27 februari gepubliceerde cijfers dat het bruto binnenlands produkt (BBP) in 1994 met 3 procent flink was gegroeid en de industriële produktie met 9 procent.

Nieuwe leider KDNP

De historicus Gyorgy Giczy (41) werd op 29 januari gekozen als voorzitter van de Christen-Democratische Volkspartij (KDNP).Hij volgde Laszlo Surjan op.

Herdenking van opstand in 1956

Ter gelegenheid van de 38ste verjaardag van de opstand in 1956 legde premier Gyula Horn op 23 oktober een krans op het graf van Imre Nagy, de Hongaarse hervormingsgezinde communist en voormalig premier die in 1958 in de Sowjet-Unie was geëxecuteerd (zie ook pag. 622/2-'94).

Gyorgy Giczy werd op 29 januari 1995 gekozen tot voorzitter van de KDNP.

Militieleden veroordeeld voor moord in 1956

Een rechtbank in Boedapest veroordeelde op 31 januari twee voormalige communistische militieleden, Ferenc Toldi en Lajos Orosz, voor misdaden tegen de mensheid tot vijf jaar gevangenisstraf wegens hun aandeel in een bloedbad onder ongewapende demonstranten tijdens de opstand van 1956. Tien andere oud-militieleden werden vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs.

Premier Gyula Horn (l), president Arpad Göncz (m.)en parlementsvoorzitter Zoltan Gal (r.)wonen op 23 oktober 1994 op het Rakoskeresztur-kerkhof een herdenkingsplechtigheid bij ter gelegenheidvan de 38ste verjaardag van de revolutie.

Volgens officiële gegevens waren op 5 december 1956 ten minste 47 mensen gedood en 90 gewond, toen de militie het vuur opende op een menigte in het kleine noordelijke mijnstadje Salgotarjan.

Gerechtelijke uitspraak over compensatie aan joden

Op 8 februari verklaarde het Constitutionele Hof een compensatiewet ongeldig. Deze wet had in feite bepaald dat familieleden van de ongeveer 600.000 Hongaarse joden die tijdens de Tweede Wereldoorlog waren weggevoerd uit Hongarije of in Nazi-concentratiekampen om het leven waren gekomen, geen aanspraak zouden kunnen maken op compensatie door de staat (zie pag. 823/3-'92). Het Constitutionele Hof besliste dat het parlement uiterlijk 30 september een nieuwe compensatiewet voor joden moest hebben aangenomen.

Toetreding tot Conventie over Nationale Minderheden

Op 1 februari ondertekende minister van buitenlandse zaken Laszlo Kovacs de Conventie over de Bescherming van Nationale Minderheden van de Raad van Europa (zie onder RAAD VAN EUROPA).

(Vor.ber.pag. 619/1 e.v.-1994)

ITALIË

TEGENSLAGEN VOOR REGERING. BEGROTING VOOR 1995 AANVAARD. GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN. VAL VAN REGERING-BERLUSCONI. DINI NIEUWE PREMIER

In de loop van november 1994 kreeg premier Silvio Berlusconi een aantal tegenslagen te verwerken toen de spanningen binnen zijn coalitie van drie partijen en de oppositie ertegen steeds duidelijker werden. Op 12 november werd een massale demonstratie gehouden tegen de voorgestelde begroting voor 1995. Berlusconi moest zijn toevlucht nemen tot moties van vertrouwen om de begroting goedgekeurd te krijgen. Bij de plaatselijke verkiezingen van 20 november raakte Forza Italia, de partij die Berlusconi kort voor de algemene verkiezingen van maart 1994 had opgericht, stemmen kwijt. En op 22 november werd officieel bekendgemaakt dat er een onderzoek wegens omkoperij tegen hem liep.

Tegen het eind van de maand was Berlusconi echter met de vakbonden overeengekomen dat een algemene staking op 2 december niet door zou gaan. Bovendien bepaald-e een rechtbank op 29 november dat Milanese rechters hun onderzoek naar fraude bij de financiële politie moesten overdragen aan de rechtbank van Brescia, hetgeen als een tegenslag werd beschouwd voor de operatie mani pulite (schone handen) van de Milanese rechtbank.

Oppositie tegen begroting 1995

Op 12 november namen in Rorrie 1.2 à 1,5 mln mensen deel aan demonstratieve optochten die door de drie grootste vakbonden waren georganiseerd om te protesteren tegen de begrotingsvoorstellen van de regering; het was de grootste na-oorlogse demonstratie in Italië. Op 16 november werd ook in andere grote stedengestaakt.

Om de ontwerpbegroting voor 1995 (zie pag. 20/1 e.v.-'93) erdoor te krijgen moest Berlusconi in de week van 14 november tot driemaal toe zijn toevlucht nemen tot een motie van vertrouwen in de Kamer van Afgevaardigden (tweede kamer).

Hoewel de regering in de Kamer over een meerderheid van 51 zetels beschikte en de drie moties derhalve probleemloos werden goedgekeurd, diende de Noordelijke Liga (LN, lid van de coalitie) amendementen in en stemde zij tegen de regering. Verwacht werd dat de goedkeuring van de begroting door de Senaat (eerste kamer). hetgeen krachtens de wet vóór eind 1994 moest gebeuren. op meer problemen zou stuiten, aangezien de regering daar niet over een meerderheid beschikte.

Gemeenteraadsverkiezingen

Bij op 20 november in ongeveer 240 gemeenten gehouden gemeenteraadsverkiezingen, waarbij 2,6 mln kiezers (ongeveer 6 procent van het electoraat) waren betrokken, behaalde Forza Italia slechts 8,4 procent van de stemmen, terwijl dat bij de algemene verkiezingen in maart nog 21 procent was (zie pag. 329/2 e.v.-'94) en bij de verkiezingen voor het Europees Parlement nog 30 procent (544/1 e.v. en 625/3-'94).

Van de twee andere partijen van de coalitie behield de neofascistische Nationale Alliantie (AN) met 12.4 procent haar positie, maar leed de LN verlies. De Italiaanse Volkspartij (PPI. de opvolger van de Christen-Democraten) behaalde 12.6 procent van de stemmen. terwijl ook de Democratische Partij van Links (PDS), de voormalige communisten. met 13.8 procent een goed resultaat behaalde. (In grote steden moest bij de burgemeesterverkiezingen een beslisiende ronde worden gehoudcn wanneer geen enkele kandidaat een absolute meerderheid kreeg)

Tweede ronde gemeenteraadsverkiezingen

De afnemende steun voor Forza Italia werd bevestigd tijdens de tweede ronde van de gemeenteraadsverkiezingen. die op 4 december werd gehouden. De partij behaalde 8,6 procent van de stemmen.

De LN kwam uit op 12.1 procent en dc AN op 5.13 procent. Van de oppositiepartijen behaalde de ex-communistische Democratische Partij van Links (PDS) 13.5 procent en de in het politieke midden opererende Italiaanse Volkspartij (PPI, opvolger van de Ch isten-Democraten) 12,5 procent. Vier belangrijke burgemeesterspostrn werden veroverd door oppositiepartijen. zoals Brescia in Noord-Italie, maar Mino Martinazzoli (PPI) won ten koste van minister van industrie Vito Gnutti (LN).

Officieel onderzoek naar Berlusconi wegens omkoperij

Op 22 november kreeg Berlusconi van Milanese magistraten officieel de waarschuwing (avviso di garanzia) dat hij in het kader van hun ,,schone handen"-onderzoek ondervraagd zou worden over steekpenningen van L 100 mln en L 130 mln die door Mondadori en Mediolanum, dochterondernemingen van Berlusconi's Fininvest, zouden zijn betaald aan de financiële politie in ruil voor goedkeuring van hun boekhouding in 1991 en 1992.

De waarschuwing kwam op het moment dat Berlusconi in Napels als gastheer optrad bij een VN-conferentie over de bestrijding van de mafia (zie pag. 155/2/3-'95), en werd door hem afgedaan als een ,,slagonder de gordel" om de regering te destabiliseren. Hij zei niet te zullen aftreden. en erop te vertrouwen dat dc rechters niet over bewijzen beschikten om hem persoonlijk te kunnen aanklagen in verband met de omkoperij en dat de Fininvest-managers het slachtoffer waren geweest van afpersing. Hij had in augustus al toegegeven dat er smeergeld was betaald aan belastingambtenaren (zie pag. 18/2-'95). Zijn jongere broer Paolo Berlusconi. die in juli onder huisarrest was geplaatst (zie pag. 17/3-'95), had herhaaldelijk verklaard dat hij degene was die opdracht had gegeven tot het betalen van smeergeld.

Op 23 november bevestigden Romeinse rechters die dag verschenen kranteberichten dat er een onderzoek liep naar ambtsmisbruik door Silvio Berlusconi. omdat hij zou hebben geprobeerd een kartel te vormen tussen Fininvest. dat 90 procent van het particuliere televisienetwerk in Italie in handen had. en de staatstelevisie RAI om tot een onde linge verdeling te komen van de televisiereclame.

In een poging het politieke initiatief naar zich toe te trekken, zou Silvio Berlusconi op 23 november hebben gezegd dat hij had besloten om zijn zaken- en televisiebelangen te verkopen en ,,mijn leven in dienst te stellen van mijnland".

Gerechtelijk onderzoek overgeplaatst naar Brescia

Op 29 november bepaalde het hof van beroep in Rome dat het Milanese onderzoek naar generaal Giuseppe Cerciello, hoofd van de financiële politie in Milaan, en 48 andere leden van de financiële politie en zakenmensen, moest worden overgedragen aan de rechtbank van Brescia. omdat er een belangenconflict dreigde als de financiële politie een onderzoek instelde naar voormalige collega's.

Generaal Cerciello werd ervan beschuldigd te hebben toegestaan dat belastinginspecteurs van de financiële politie op een georganiseerde manier werden omgekocht. Hoewel het besluit om de zaak naar Brescia te verplaatsen leek te zijn gebaseerd op overtuigende wettelijke argumenten, was het volgens regeringstegenstanders gericht tegen de Milanese rechters en bedoeld om het wettelijk onderzoek te saboteren en te laten vastlopen.

Algemene staking afgelast

Na 22 uur durende besprekingen op 30 november en 1 december, besloten vakbonden de voor 2 december geplande algemene staking af te gelasten, nadat de regering concessies had gedaan betreffende pensioenwijzigingen en verlagingen van de uitkeringen.

Berlusconi stemde ermee in om de voorbereidingen van de pensioenhervormingen, waar de vakbonden bij betrokken zouden worden, tot juni 1995 te laten voortduren, onder voorwaarde dat nieuwe pensioengerechtigden tot die datum geen aanspraak op hun pensioen zouden maken.

Doordat de staking niet doorging, werd de positie van de lire op de financiële markten sterker en bereikte een waarde van L 1.027 = DM 1. Eerder was de lire gezakt na de bekendmaking op 22 november dat Berlusconi ondervraagd zou worden, en opnieuw op 25 november toen de lire een dieptepunt bereikte van L1.039 = DM 1 als reactie op ongerustheid op de markt dat de regering zou toegeven aan eisen van de vakbonden (voor eerdere druk op de lire, zie pag. 19/3-'95).

Overstromingen in Noord-Italië

Op 8 november kondigde Berlusconi de noodtoestand af in Noord-Italië, nadat Piëmont in het weekeinde van 5-6 november was getroffen door stortregens en overstromingen, die aan meer dan 60 mensen het leven kostten en meer dan 5.000 mensen dakloos maakten. De aangerichte schade aan huizen, wegen enzovoort werd geschat op L 10.000 mrd. Berlusconi beloofde noodhulp ter waarde van L 3.000 mrd.

Amato benoemd in anti-trustcommissie

Op 10 november werd Giuliano Amato, die van juni 1992-mei 1993 premier was geweest, benoemd tot hoofd van een vijfkoppige anti-trustcommissie die moest onderzoeken of er belangenverstrengeling zou kunnen optreden tussen Berlusconi's premierschap en zijn Fininvest-mediaconcern (zie pag. 18/1-'95). Het was de eerste keer dat de regering van Berlusconi een gevoelige post toekende aan een lid van de oppositie.

PSI ontbonden

Tijdens een congres in Rome op 13 november besloot de in 1892 opgerichte Italiaanse Socialistische Partij (PSI), die in diskrediet was geraakt door het ,,schone handen"-onderzoek, zichzelf te ontbinden. Er werd een nieuwe partij, de Italiaanse Socialisten (SI), opgericht met Enrico Bosselli als secretarisgeneraal.

Bossi beboet wegens smaad

Op 8 november kreeg LN-leider Umberto Bossi een boete van L 150 mln opgelegd wegens het belasteren van Nando Dalla Chiesa, die een leidende positie had in La Rete (de tegen de mafia gerichte partij Netwerk); Bossi had Dalla Chiesa ,,Dalla Cosa Nostra" genoemd en zijn naam derhalve in verband met de mafia gebracht.

Val van **Berlusconi**

In december viel de coalitie die onder leiding van premier Silvio Berlusconi's partij Forza Italia sinds mei 1994 aan de macht was (zie pag. 622/3-'94), uiteen toen de Noordelijke Liga (LN) haar steun aan de regering introk. Berlusconi noemde deze stap, die hem op 22 december tot aftreden dwong, ,,kiezersbedrog". Zijn regering was in toenemende mate in conflict gekomen met de rechterlijke macht, de coalitie zelf was steeds verder onderling verdeeld geraakt en de verhouding tussen Berlusconi en president Oscar Luigi Scalfaro werd steeds vijandiger.

De toenemende politieke onzekerheid bedreigde de stabiliteit van de lire, die op 29 december tot een recorddiepte van 1.050 lire per DM zakte, hoewel de munt zich daarna enigszins herstelde.

Hoge anti-corruptiemagistraat in Milaan neemt ontslag

Op 6 december nam de bekendste corruptiebestrijder van het land, rechter Antonio Di Pietro, ontslag als leider van de groep Milanese magistraten die verantwoordelijk waren voor de operatie schone handen. Zijn ontslag was een protest tegen de toenemende regerings-

Premier Silvio Berlusconi (l.) en minister van de schatkist Lamberto Dini (r.) in een onderonsje voor aanvang van het overleg tussen de regering en de vakbonden op 30 november 1994.

Silvio Berlusconi geeft op 23 december een persconferentie naar aanleiding van zijn aftreden als premier een dag eerder.

bemoeienis met het werk van de Milanese rechterlijke macht.

De socialistische oud-premier Bettino Craxi werd op 6 december door een Milanese rechtbank bij verstek veroordeeld tot vijf en een half jaar gevangenisstraf wegens corruptie in verband met de verkoop van het energie- en chemieconcern ENI (zie pag. 626/1-'94, voor Craxi's veroordeling in juli wegens bedrieglijkebankbreuk. zie pag. 19/1-'95).

Berlusconi door magistraten verhoord

Op 13 december werd Berlusconi meer dan zeven uur ondervraagd in het Milanese paleis van justitie. 's Avonds verklaarde hij in een televisieuitzending dat de onderzoeksrechters over ,,bewijzen noch getuigen" beschikten dat hij had geweten van drie betalingen van in totaal 330 mln lire, die drie Fininvest-dochters tussen 1989 en 1992 aan de guardia di finanza (financiële politie) hadden gedaan in ruil voor een gunstig accountantsverslag (zie ook boven).

Berlusconi's positie werd verder ondermijnd toen zijn broer Paolo op 22 december werd veroordeeld tot zeven maanden gevangenisstraf wegens een onwettige betaling aan de Christen-Democraten in verband met een vuilverwerkingscontract.

Conflicten in de coalitie

De verslechterende relatie tussen Forza Italia en de LN bleek op 14 december zonneklaar toen LN-afgevaardigden met de oppositionele PDS meestemden vóór de vorming van een parlementscommissie die de Italiaanse radio en televisie moest doorlichten. De instelling van de commissie was voorgesteld door Irene Pivetti (LN),de voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden. De commissie zou in feite de verantwoordelijkheid voor het beheer van de omroep overnemen van commissies die werden gedomineerd door Forza Italia.

Eerder, op 7 december. had het Constitutionele Hof bepaald dat onderdelen van een wet uit 1990. die toestond dat één eenheid drie nationale televisiezenders beheerste, strijdig waren met het grondwettelijke recht op vrijheid van meningsuiting en informatie. Verwacht werd dat Fininvest en mogelijk ook de staatsomroep RAI zich als gevolg van de uitspraak zouden moeten ontdoen van ten minste één van hun drie televisiekanalen.

Begroting voor 1995 aanvaard

De Senaat stemde op 17 december in met de begroting voor 1993. De Kamer van Afgevaardigden keurde het door de Senaat aangenomen begrotingsvoorstel vervolgens goed op 20 december, met 241 (inclusief de LN) tegen 160 stemmen en 26 onthoudingen.

De inkomsten werden begroot op L 501.701 mrd, de uitgaven op L 658.377 mrd. Dit betekende een tekort van L 156.675 mrd. aanzienlijk meer dan in september was voorgesteld (zie pag. 20/1-'95), hetgeen deels een gevolg was van Berlusconi's uitstel van de pensioenhervormingen in november (zie boven). Met 9,07 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP)zou het begrotingstekort iets lager uitkomen dan de 9,69 procent van het BBP van het tekort in 1994.

Minister van schatkist Lamberto Dini gaf medio december toe dat de begroting alweer achterhaald was en dat begin 1995 additionele maatregelen getroffen zouden moeten worden om een gat te dichten van ten minste L 25.000 mrd.

Opening van vertrouwensdebat. Berlusconi's aftreden

Zodra de begroting was aangenomen, begon op 21 december een parlementair debat over drie moties van wantrouwen, waarvan er een was ingediend door LN-leider Umberto Bossi en de beide andere door linkse fracties.

Bossi had op 16 december bekendgemaakt dat hij van plan was een motie van wantrouwen in te dienen en dat hij daarbij gesteund zou worden door zowel de PDS als de PPI. Berichten in de pers duidden echter op meningsverschillen in de LN zelf. Zo zou een van de vijf LN-ministers in het kabinet, vice-premier en minister van binnenlandse zaken Roberto Maroni. tegen het intrekken van de steun aan Berlusconi's coalitie zijngeweest.

Uiteindelijk nam Berlusconi ontslag in de morgen van 22 december, voordat het tot een stemming was gekomen.

Na een eerste ronde van beraadslagingen met politieke leiders verklaarde president Scalfaro op 30 december dat een duidelijke meerderheid gekant was tegen het uitschrijven van vervroegde verkiezingen (de door Berlusconi geprefereerde optie).

Dini benoemd tot premier

Silvio Berlusconi's aftreden als premier bracht het land opnieuw in politieke onzekerheid. Berlusconi drong er bij president Scalfaro op aan hetzij hem aan het hoofd van een nieuwe coalitie te plaatsen hetzij nieuwe verkiezingen uit te schrijven. Scalfaro belastte echter op 13 januari 1995 Lamberto Dini (63), minister van de schatkist in het demissionaire kabinet en oud-directeur van de Italiaanse centrale bank, met de opdracht een nieuw kabinet te formeren.

Na zijn nominatie verklaarde Dini wat de prioriteiten van zijn regering zouden zijn: (i) verbetering van de toestand van de overheidsfinanciën (zie boven voor de in december aanvaarde begroting voor 1995, die reeds ondermijnd was door hogere rentestanden en de kosten van noodhulp na overstromingen in Noord-Italië); (ii) de hervorming van het stelsel van staatspensioenen (die in juni 1995 haar beslag moest krijgen - zie boven): (iii) een meer evenwichtige zeggenschap over de media en (iv) nieuwe wetgeving inzake regionale verkiezingen. Dini's verklaring leidde tot een ople-

De voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden. Irene Pivetti (l.) en Senaatsvoorzitter Carlo Scognamiglio (r.)lichten de pers in over hun onderhoud met de president op 11 januari 1995.

LN-leiders Umberto Bossi (1.)en Roberto Maroni na hun besprekingen met president Oscar Luigi Scalfaro op 28 december.

ving van de lire, die zich herstelde van het diepterecord van DM 1 = L 1.066 en opklom tot L 1.054 aan het eind van 13 januari. De effectenbeurs van Milaan sloot diezelfde dag 2.3 procent hoger.

Op 19 januari boden Berlusconi en AN-leider Gianfranco Fini hun steun aan Dini aan. mits deze de toezegging deed in juni algemene verkiezingen te zullen houden. Dini weigerde zich op een bepaalde datum vast te leggen. maar had het over ..een paar maanden" die hij nodig zou hebben om zijn noodmandaat af te ronden.

Nieuwe Italiaanse regering

Op 17 januari werd een uit 20 leden bestaande technocratische regering beëdigd, onder wie zich geen enkel parlementslid bevond. Zij was als volgt samengesteld:

Voorzitter van de ministerraad (premier), schatkist (waarnemend) - Lamberto Dini+; buitenlandse zaken - mevr. Susanna Agnelli; binnenlandse zaken - Antonio Brancaccio: justitie - Filippo Mancuso; defensie - generaal Domenico Corcione: financiën - Augusto Fantozzi; begroting - Rainer Masera: gezondheidszorg - Elio Guzzanti: onderwijs - Giancarlo Lombardi; industrie, buitenlandse handel (waarnemend) - Alberto Clo'; landbouw - Walter Lucchetti; werkgelegenheid - Tiziano Treu; verkeer - Giovanni Caravale; openbare werken en milieu - Paolo Baratta: PTT - Agostino Gambino; universiteiten en wetenschappelijk onderzoek - Giorgio Salvini: culturele zaken - Antonio Paolucci; openbaar bestuur en regionale zaken- Franco Frattini; institutionele hervorming - Giovanni Motzo: gezinsaangelegenheden en sociale zaken - Adriano Ossicini.

+ Gewijzigde portefeuille.
In alle andere gevallen betrof het nieuwe benoemingen.

Nieuwe regering krijgt steun van parlement. Berlusconi's bondgenoten onthouden zich van stemming

Uiteindelijk kreeg Dini's regering op 25 januari het vertrouwen van de Kamer van Afgevaardigden met 302 stemmen voor, 39 stemmen tegen (van de orthodoxe Heropgerichte Communisten, PRC) en 270 onthoudingen.

Tot de voorstemmers behoorden de Democratische Partij van Links (PDS), de Italiaanse Volkspartij (PPI) en 97 afgevaardigden van de LN. Onthoudingen kwamen op naam van Forza Italia, de AN, de Lijst Pannella en andere bondgenoten van Berlusconi. alsmede 12 LN-afgevaardigden.

In de Senaat werd Dini's regering op 1 februari goedgekeurd met 191 (de PDS en andere centrum-linkse senatoren) tegen 17 (RC) stemmen en twee formele onthoudingen; 114 senatoren van Berlusconi's Vrijheidsalliantie en een aantal LN-senatoren verlieten de zaal.

Constitutionele Hof spreekt zich uit over referendumvoorstellen

Op 11 januari sprak het Constitutionele Hof zijn oordeel uit over 16 voorgestelde referenda. Negen voorstellen werden aanvaard, zeven werden er afgewezen.

Van de aanvaarde voorstellen hadden er vier betrekking op referenda over de complexe mengeling van publieke en commerciele televisie in Italië (waaronder een initiatief van links waarin werd voorgesteld om het bezit van meer dan één televisiekanaal per eigenaar te verbieden). Andere referenda gingen over het schrappen van de tweede ronde bij gemeenteraadsverkiezingen, over vrijlating van de openingstijden van winkels en het verlenen van vergunningen aan kleine ondernemingen, en over de verplichte inhouding van vakbondscontributies.

Van de verworpen referenda was het belangrijkste een voorstel van Marco Pannella. een

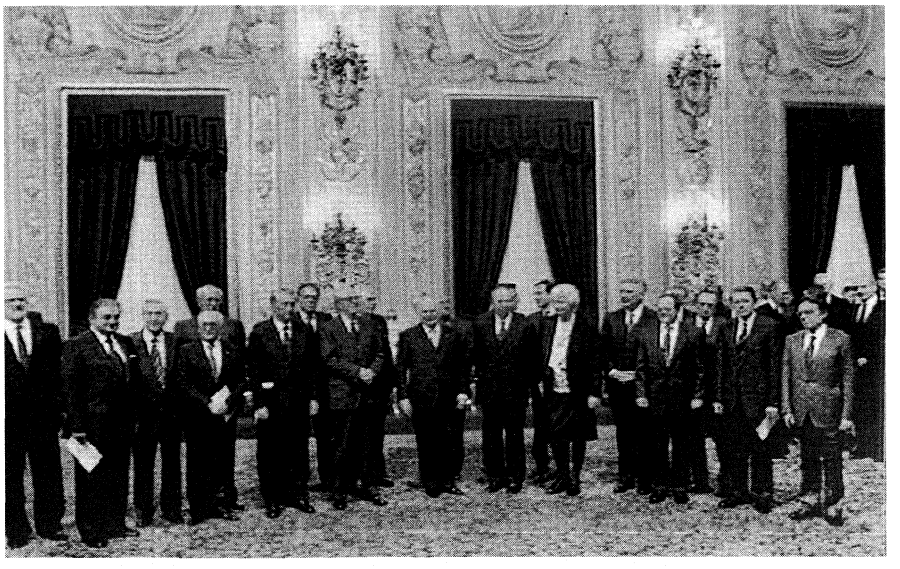

President Oscar Luigi Scalfaro (m.)poseert op 17 januari 1995 met de leden van het nieuwe kabinet.

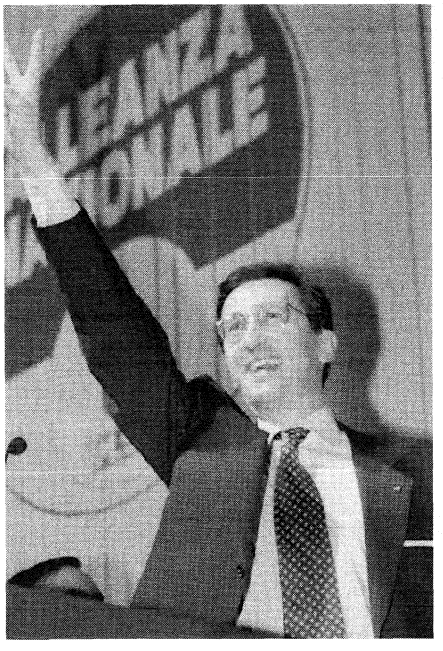

AN-leider Gianfranco Fini maakt het V-teken op de slotbijeenkomst van het partijcongres in Fiuggiop 29 januari 1995.

bondgenoot van Berlusconi. om een kiesdistrictenstelsel in te voeren volgens het principe ..de meeste stemmen gelden" en een eind te maken aan het stelsel van evenredige vertegenwoordiging (dat na de hervorming van het kiesstelsel in 1993 nog van toepassing was op 25 procent van de zetels). Het voorstel werd verworpen omdat het een wetsvacuum zou creëren en het verleggen van grenzen zou vereisen. Andere venvorpen referenda gingen onder meer over een reclameverbod voor de staatsomroep RAI (eveneens een voorstel van Pannella) en over beëindiging van de verplichte deelname aan de nationale gezondheidszorg.

Congres MSI-AN

Tijdens een overgangscongres dat van 27-29 januari in Fiuggi, bij Rome werd gehouden, hief de neofascistische Italiaanse Sociale Beweging (MSI),die was opgericht in december 1946, zichzelf op 27 januari officieel op, zoals was aangekondigd in september 1994 (zie pag. 20/3-'95). De volgende dag werd de opvolger van de MSI, de AN (voor het eerst voor het voetlicht getreden in januari 1994 - zie pag. 328/1-'94), officieel opgericht en werd Fini, secretaris-generaal van de MSI in 1987-90 en sinds 1991, gekozen tot voorzitter van de AN. Het congres sprak zich uit tegen totalitarisme en liet bijna alle verwijzingen naar het fascisme achterwege. Fini verklaarde: ,,Rechts is vandaag niet langer een synoniem voor nostalgie, maar voor grote vernieuwing en verandering."

Een kleine groep uiterst rechtse neofascisten onder leiding van Pino Rauti weigerde lid te worden van de AN

Onderzoeken naar corruptie

Op 17 januari werden de algemeen Secretaris van de PDS, Massimo D'Alema, en zijn voorganger Achille Occhetto door rechters in Rome ondervraagd in verband met een onderzoek naar overtredingen van de wet op de financiering van politieke partijen en het uitlokken van de vervalsing van bedrijfsboekhoudingen.

De *Financial Times* van 20 januari meldde dat een arrestatiebevel was uitgevaardigd tegen Romano Comincioli, een vooraanstaand lid van Forza Italia op Sardinië, wegens het bevorderen en uitlokken van bankbreuk. Comincioli's naam was verbonden aan projectontwikkeling op Sardinië in het begin van de jaren tachtig. waarin de familie Berlusconi belangen had. De beschuldigingen van bankbreuk hadden betrekking op een dienstverlenende onderneming. EGS, die in 1994 failliet was gegaan.

Aanslagen op immigranten

Begin januari werd een aantal immigranten aangevallen en in elkaar geslagen. Eén immigrant raakte gewond door schoten uit een passerende auto, een ander werd neergestoken na een ongeluk op 28 december 1994, waarbij een dronken Marokkaanse automobilist een meisje van 15 had doodgereden in Torvaianica. een kustplaats ten zuiden van Rome.

(Vor.ber.pag. 17/2 e.v.-1995)

LUXEMBURG

REGERINGSWIJZIGING

De benoeming van de Luxemburgse premier Jacques Santer tot voorzitter van de Commissie van de Europese Unie (zie pag. 742/3-'94 en 174/3-'95) maakte een kabinetswijziging noodzakelijk.

Op 20 januari 1993 werd Jean-Claude Juncker benoemd tot premier. De 40-jarige Juncker was voorgedragen door zijn partij, de Christelijk-Sociale Volkspartij (CSV/PCS), die samen met de Luxemburgse Socialistische Arbeiderspartij (LSAP/POSL) de regeringscoalitie vormde. Hij wijzigde het kabinet op 26 januari als volgt:

Premier, minister van staat. werkgelegenheid, financiën (en schatkist) - Jean-Claude Juncker+ (CSV/PCS); landbouw, wijnbouw en plattelandsontwikkeling, kleinbedrijf. huisvesting. toerisme - Fernand Boden+ (CSV/PCS); justitie, begroting. betrekkingen met het parlement - Marc Fischbach+ (CSV/PCS); gezinsaangelegenheden. vrouwenzaken, gehandicapten - mevr. Marie-Josée Jacobs+ (CSV/PCS); nationaal onderwijs, culturele en religieuze zaken - mevr. Erna Hennicot-Schoepges* (CSV/PCS); binnenlandse zaken, ambtenarij en bestuurlijke hervormingen - Michel Wolter* (CSV/PCS).

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde verantwoordelijkheid.

(Vor.ber.pag. 696/3 e.v.-1994)

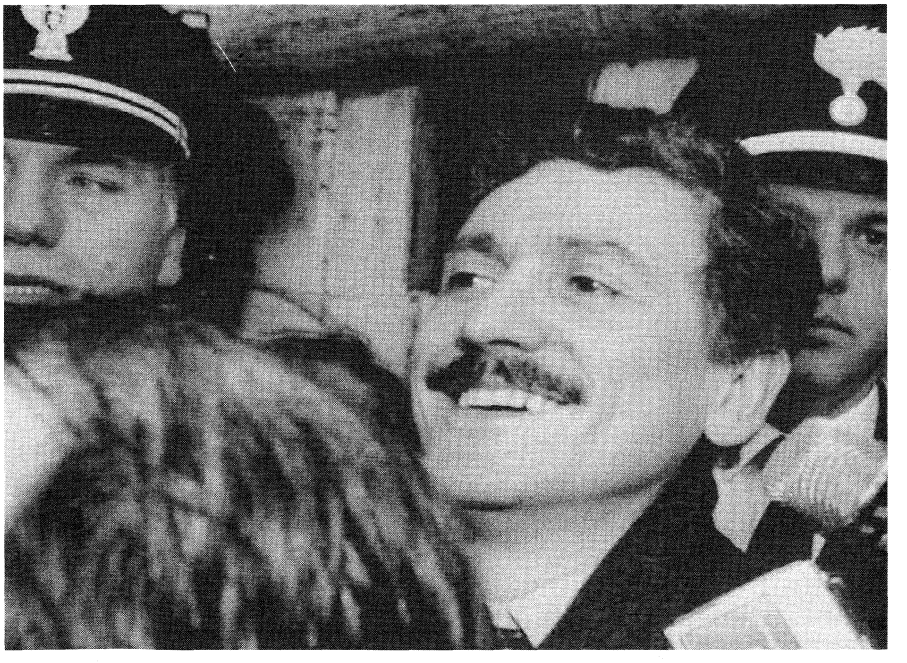

De leider van de Democratische Partij van Links. Massimo D'Alema, staat voor de rechtbank in Rome de pers te woord na te zijn verhoord over illegale betalingen aan zijn partij.

NOORWEGEN

NIEUWE CONSERVATIEVE LEIDER

Tijdens een conferentie van de Conservatieve Partij (Hoeyre) op 9-10 april 1994 werd de 47-jarige Jan Petersen gekozen tot nieuwe voorzitter. Hij volgde Kaci Kullmann Five op, die de partij geleid had sinds 1991 (zie pag. 237/1-'92).

MOTIE VAN WANTROUWEN

Op 24 mei overleefde de minderheidsrege ing van de Noorse Arbeiderspartij (DNA) een door de oppositie ingediende motie van wantrouwen tegen minister van financiën Sigbjoern Johnsen naar aanleiding van de benoeming van de president van de Norges Bank (centrale bank). Johnsen had een collega uit de Arbeiderspartij, Torstein Moland, benoemd, tegen wie later een onderzoek werd ingesteld wegens dubieuze financiële activiteiten. De motie van wantrouwen werd in de Storting (het uit een kamer bestaande parlement) met 83 tegen 80 stemmen verworpen. De regering kreeg steun van de Christelijke Volkspartij (KrF) en enkele dissidente leden van de Vooruitgangspartij (FrP).

CONFLICT OVER KABELJAUWVANGST

Gedurende augustus vonden voor de kust van Svalbard botsingen plaats tussen IJslandse vissersschepen en de Noorse kustwacht naar aanleiding van een conflict over het recht op kabeljauwvangst in de Noordelijke IJszee. Op 5 augustus werd de bemanning van een IJslandse trawler ervan beschuldigd schoten te hebben gelost op Noorse kustwachters. (Voor toenemende druk op visvoorraden in Europese wateren zie ookpag. 744/2 e.v.-'94.)

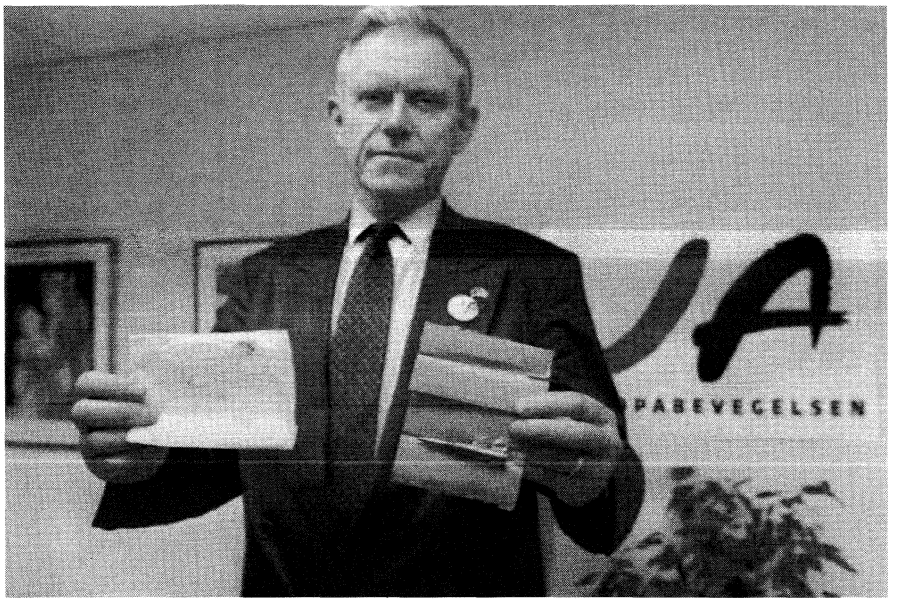

De leider van de Noorse ,,Ja voor Europa"-campagne, Inge Loenning, toont het geweerpatroon dat hem anoniem werd toegestuurd. Premier Gro Harlem Brundtland en minister van visserij Jan Henry Olso, eveneens voorstanders voor aansluiting bij de Europese Unie, ontvingen eenzelfde brief.

NOREN ZEGGEN NEE TEGEN EU

Op 27-28 november wezen de Noorse kiezers het lidmaatschap van de Europese Unie (EU) onder de in maart overeengekomen voorwaarden (zie pag. 321/2 e.v.-'94) in een referendum af.

Van de kiezers stemde 52,4 procent tegen en 47,6 procent vóór. In totaal werden er 2.9 mln stemmen uitgebracht bij een opkomst van 88.8 procent. Het lidmaatschap werd met een verschil van 130.000 stemmen afgewezen. Dit was de tweede keer dat een referendum hierover in Noorwegen een negatief resultaat opleverde; in 1972 had 53,5 procent tegen en 46.5 procent voor lidmaatschap van de Europese Gemrenschap gestemd (zie pag. 649 e.v.-'72).

Het Noorse referendum volgde op de positieve uitslagen in Oostenrijk, Finland en Zweden op respectievelijk 12 juni, 16 oktober en 13 november, maar werd daar uiteindelijk niet door beïnvloed (zie pag. 628/2-'94 en onder ZWEDEN). Anne Enger Lahnstein, voorzitter van de oppositionele Centrumpartij (Sp) die de Noorse ,,neen"-campagne had geleid, verklaarde: ,,We hebben ja gezegd tegen heel Europa, ja tegen internationale solidariteit, maar neen tegen de Unie".

De regering had voor ,,ja" gepleit, en premier Gro Harlem Brundtland, de leider van de DNA, had zich persoonlijk sterk ingezet in de ,,ja"-campagne. Op 29 november zei Brundtland dat zij ondanks de uitslag niet zou aftreden. Zij merkte op: ,,Het zal nu nog moeilijker voor ons zijn om onze doelen te verwezenlijken, en nog moeilijker om internationaal gehoor te krijgen."

Anne Enger Lahnstein, de voorzitter van de Centrumpartij, premier Gro Harlem Brundtland. en de voorzitter van de Noorse Arbeiderspartij, Torbjoern Jagland (v.l.n.r.), nemen op 25 november 1994 deel aan een televisiedebat over toetreding van Noorwegen tot de Europese Unie.

Zakenmensen en politici waren in het algemeen voor toetreding. Ook in Oslo. andere plaatsen in het zuiden en in Trondheim was een meerderheid voor toetreding. De vakfederatie LO had echter op 22 november geadviseerd om ,,nee" te stemmen en in gebieden met een hoge werkloosheid, op het platteland en in de berggebieden in het midden en noorden van het land we d daar gehoor aan gegeven. Het overgrote deel van de 70.000 boeren en 26.000 vissers, die bang waren dat het land zou worden bedolven onder goedkope voedselprodukten en vis uit het buitenland. stemde tegen het lidmaatschap. Ook een duidelijke meerderheid van de vrouwen stemde ,,neen". vooral degenen die in dr omvangrijke overheidssector werkten en afbraak vreesden van de gunstige arbeidsvoorwaarden voor mensen met gezinnen.

PROEF MET RAKET LEIDT TOT ALARM BIJ RUSSEN

Een Noorse proef met een wetenschappelijke raket leidde op 23 januari 1993 in Rusland bijna tot een nucleair alarm. President Boris Jeltsin liet weten voor het eerst ,,het zwarte koffertje" te hebben gebruikt. waarin zich de code bevindt waarmee hij als staatshoofd de kernmacht van zijn land kan activeren. Het incident leidde ook bij de NAVO en op westerse geldmarkten tot schrikreacties. Aanleiding daartoe was het bericht van het Russische persbureau *Interfax* dat Rusland boven eigen grondgebied een naderende raket had neergehaald die ,,vanuit een land in het noorden van Europa" was afgevuurd. Het persbureau trok het bericht later weer in. Het zou verkeerde inlichtingen hebben ontvangen van ,,een hoge militaire bron".

De raket, die behoorde tot een Noors-Amerikaans project voor onderzoek van het noorderlicht. was afgevuurd van een raketbasis van het eiland Andoy en volgens plan terechtgekomen in de nabijheid van het eiland Spitsbergen. Volgens een Noorse diplomaat in Moskou was er .,niets geheimzinnigs" aan de proef en hadden in het verleden verscheidene soortgelijke lanceringen plaatsgehad, waarvan de Russen steeds op de hoogte waren.

(Vor.ber.pag. 240/2/3-1994)

POLEN

VERHOUDING TUSSEN KERK EN STAAT. PRIVATISERINGSPROGRAMMA HERVAT. WALESA PLEIT VOOR PRESIDENTIEEL STELSEL. MINISTER VAN DEFENSIE ONTSLAGEN. MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN PREMIER TREDEN AF. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 1 juli 1994 besloot de Sejm (tweede kamer van het parlement) de ratificatie van een concordaat met het Vaticaan uit te stellen tot na de aanvaarding van een nieuwe grondwet In het concordaat werden de katholieke kerk en de Poolse staat beschouwd als ,,onafhankelijke en autonome" lichamen

Afgevaardigden van de Democratische Linkse Alliantie (SLD) voerden aan dar het concordaat de kerk een bevoorrechte positie gaf ten opzichte van de staat. De SLD. opvolger van de Poolse Verenigde Arbeiderspartij die in dr communistische tijd aan de macht was, was de grootste partij in de Sejm en maakte deel uit van de in oktober 1993 gevormde coalitieregering van drie partijen (zie pag. 844/2 e.v.-'93).

Veto van Walesa treft liberalisering abortuswet. Sejm steunt veto

President Lech Walesa, die de afwijzing van het concordaat door de Sejm veroordeelde en dit beschouwde als een teken van herlevend communisme, sprak op 4 juli zijn veto uit over een voorstel om de strenge abortuswet van 1993 (zie pag. 546/1/2-'93) te liberaliseren.

De nieuwe wet zou zwangerschapsafbreking hebben toegestaan op financiële of persoonlijke gronden. De Sejm had het wetsvoorstel aangenomen op 10 juni. de Senaat (eerste kamer) op 22 juni.

Kardinaal Jozef Glemp, primaat van Polen, zei op 2 juli dat hij vond dat de kerk onder vuur lag en de bisschop van Lublin, Ryszard Karpinski. beu-eerde op 17 juli dat er sprake was van een ,,herleving van anti-religieuze gevoelens met een kracht die zelfs tijdens de (nazi-)bezetting of onder het stalinisme ongehoord was".

De Sejm stemde op 2 september voor aanvaarding van het veto dat Walesa in juli had uitgesproken over liberalisering van de abortuswetgeving. Had de Sejm het veto afgewezen, dan was wellicht een constitutionele crisis ontstaan wanneer het wetsontwerp voor de tweede maal aan de president zou zijn voorgelegd.

Zuiveringswet verworpen

Op 7 juli verwierp de Sejm het voorstel voor een ,,zuiveringswet" die tot doel had alle overheidsdienaren door te lichten op mogelijke samenwerking met de geheime politie in het communistische verleden. SLD-afgevaardigden gaven op 7 juli een verklaring uit dat zij ,,mensen die hadden samengewerkt met wettige organen van de macht" niet konden ,,behandelen als misdadigers".

Aan- en aftreden van oud-spion als hoofd inlichtingendienst

Marian Zacharski, een voormalige Poolse spion uit het communistische tijdperk die er in 1990 alom van werd beschuldigd te hebben samengewerkt met de Sowjet-inlichtingendienst KGB, werd op 15 augustus door minister Andrzej Milczanowski van binnenlandse zaken benoemd tot hoofd van de Poolse inlichtingendienst. Op 18 augustus trad hij echter weer af.

De benoeming was sterk bekritiseerd door de oppositiepartijen en president Walesa (die op *1 i* augustus een communiqué uitgaf waarin werd gewaarschuwd dat de benoeming .,de Poolse inspanningen voor integratie met het westen in gevaar zouden brengen"). Zacharski was in 1981 door een Amerikaanse rechtbank vei-oordeeld wegens spionage en had vier jaar in een Amerikaanse gevangenis gezeten. Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken onthuldc *op 2*2 augustus dat zijn ambassade in Warschau de Poolse autoriteiten had laten weten dat Zacharski geen toestemming zou krijgen om de Verenigde Staten te bezoeken.

Schuldenakkoord

Gregorz Kolodko, vice-premier en minister van financiën, tekende op 14 september in Warschau een akkoord dat de omvang van de schuld aan de Club van Londen (handelscrediteuren) met zo'n 49,5 procent zou verkleinen, aldus de Financial Times van 15 september. De Club van Londen stemde in met afschrijving van circa $ 6,9 mrd van de Poolse handelsschuld van $14 mrd.

Het Poolse persbureau PAP meldde over de overeenkomst dat Polen van de resterende schuld, voornamelijk aangegaan in de jaren zeventig, de helft zou terugkopen voor 41 dollarcent per dollar en dat de rest zou worden omgezet in langlopende wisselobligaties, waarvan de crediteuren hoopten dat ze zouden kunnen worden omgewisseld voor aandelen in de Poolse economie. Kolodko verklaarde dat het akkoord erop neerkwam dat Polen de resterende 50 procent van de oorspronkelijke schuld in 30 jaar zou terugbetalen in een tempo van $ 450 mln per jaar.

Minister bekritiseert privatiseringsproces

Wieslaw Kaczmarek, minister van eigendomsoverdracht (privatisering), beschuldigde op 22 september premier Waldemar Pawlak, leider van de voormalige communistische Poolse Boerenpartij (PSL), van het traineren van een grootschalig privatiseringsprogramma. Kaczmarek waarschuwde dat Polen leningen en investeringen ter waarde van $ 100 à $ 200 mln dreigde mis te lopen als het privatiseringsprogramma stagneerde.

Volgens de *Financial* Tzmes van 22 september hadden ,,de vertragingen de woede gewekt van

potentiële buitenlandse deelnemers aan het programma en ongerustheid teweeggebracht bij de internationale financiële instellingen die de privatisering als een testcase (beschouwden) voor de Poolse hervormingsbereidheid".

Tijdens besprekingen met Pawlak op 26 september sprak president Walesa zijn ,,bezorgdheid uit over het trage tempo van de privatisering" Pawlak had beweerd dat ,,het niet zijn bedoeling was het programma op te houden of uit te stellen", aldus presidentieel woordvoerder Leszek Spalinski.

Op 1 oktober zei Pawlak dat hij het privatiseringsprogramma zou steunen, al toonde hij zich verontrust over de mogelijk prominente rol daarin van buitenlandse bedrijven.

Privatisering hervat

Het privatiseringsprogramma werd hervat toen premier Waldemar Pawlak op 19 oktober de derde fase van het grootschalige privatiseringsplan (PPP, in 1991 aangenomen, zie pag. 760/1-'92 en 675/2-'91) tekende, dat in totaal 444 bedrijven zou omvatten.

Voorzitter Sejm-commissie afgezet. Regeringscoalitie verdeeld over privatiseringsbeleid

Bogdan Pek. de voorzitter van de privatiseringscommissie van de Sejm en afgevaardigde van de Poolse Boerenpartij (PSL), werd op 8 november afgezet, na een motie van wantrouwen door een meerderheid van de commissieleden, onder wie leden van de Democratische Linkse Alliantie (SLD), de partner van de PSL in de regeringscoalitie. Pek werd ervan beschuldigd de privatiseringen te hebben afgeremd, de ideeën van de commissie niet onder de aandacht van de massamedia te hebben gebracht, en zich vooral te hebben bezig gehouden met het in de openbaarheid brengen van fraude bij de privatiseringen.

Uit de motie bleek dat de regeringscoalitie verdeeld was over het priratiseringsbeleid. Pek, aldus de *Financial Times* van 8 november, ,,(was)het symbool geworden van het verzet tegen de privatiseringen als zodanig". Hoewel PSL-afgevaardigden op 9 november protesteerden tegen Peks ontslag. benadrukten PSL-leiders dat de regeringscoalitie niet in gevaar was.

Omstreden wet op staatsgeheimen door Senaat verworpen

De Sejm nam op 15 september een wet aan, die alle burgers, ook journalisten, ertoe verplichtte staatsgeheimen geheim te houden, zelfs als publikatie in het algemeen belang zou zijn. Regeringsfunctionarissen zouden moeten bepalen welke informatie geheim was. Linkse partijen. waaronder de PSL, stemden voor de wet.

De wet kreeg veel kritiek van journalisten. oppositiepartijen en burgerrechtengroeperingen die vonden dat gepoogd werd om het recht op vrije meningsuiting te beperken. Op 27 september waarschuwde presidentieel woordvoerder Spalinski dat Walesa de wet in deze vorm niet zou goedkeuren.

Op 7 oktober verwierp de Senaat de omstreden wet. Het ontwerp werd teruggestuurd naar de Sejm. die zich er nogmaals over zou buigen.

Rechtse leider treedt af

Op 3 oktober trad Wieslaw Chrzanowski af als leider van de Christelijk-Nationale Unie (ZChN). De ondervoorzitter van de ZChN, Ryszard Czarnecki, volgde hem tijdelijk op.

Sejm bekritiseert Walesa. Walesa vraagt om presidentieel stelsel

Op 12 oktober deed de Sejm met 303 tegen 18 stemmen en 22 onthoudingen een beroep op Walesa om te stoppen met alle activiteiten die de democratie konden bedreigen of destabiliseren.

Op 13 oktober gaf Lech Falandysz, het hoofd van de presidentiële kanselarij, tekst en uitleg over Walesa's politieke doelen. Hij zei dat Walesa met opzet op het randje van de wet opereerde omdat hij een presidentieel regeringsstelsel wilde invoeren.

Walesa zette zijn opvattingen over het landsbestuur uiteen in een toespraak die op 27 oktober in het hele land op de televisie werd uitgezonden. Hij beweerde dat de regeringscoalitie zwak was en dat een sterke president ,,met vaste hand orde (zou) scheppen in Polen".

Minister van defensie ontslagen

Op 10 oktober eiste president Lech Walesa het ontslag van de minister van defensie, admiraal Piotr Kolodziejczyk, maar op 11 oktober verwierp de regering Walesa's eis.

De Sejm stelde op 11 oktober een speciale subcominissie in om de spanningen tussen Walesa en Kolodziejczyk te onderzoeken. De president zei dat het hem er voornamelijk om ging dat op het ministerie van defensie hervormingen werden uitgevoerd. Kolodziejczyk van zijn kant beweerde dat de chef van de generale staf. generaal Tadeusz Wilecki. en andere generaals verschillende keren zijn bevelen hadden genegeerd. kennelijk met instemming van Walesa. In aanwezigheid van Walesa zouden leden van de generale staf hun gebrek aan vertrouwen in Kolodziejczyk hebben uitgesproken tijdens legeroefeningen aan de Baltische kust eind september

Op 10 november werd Kolodziejczyk door Walesa ontslagen. Dat gebeurde op verzoek van premier Waldemar Pawlak, die zei dat Kolodziejczyk geen hervormingen in het leger had doorgevoerd.

Kolodziejczyk verklaarde op 14 november dat Walesa's voorstel om de generale staf direct onder de verantwoordelijkheid van de president te laten vallen, de controle van het parlement op het leger verder zou aantasten (zie boven).

Op 23 november veroordeelde de defensiecommissie van de Sejm het ontslag van Kolodziejczyk als ,,ongerechtvaardigd en ongegrond".

Minister van buitenlandse zaken treedt af

Op 26 oktober zei vice-premier en minister van justitie Wlodzimierz Cimoszewicz dat minister Andrzej Olechowski van buitenlandse zaken, die algemeen werd beschouwd als een van Polens meest bekwame ministers, een van de vooraanstaande overheidsfunctionarissen was die de corruptiewet overtraden door meerdere salarissen te ontvangen.

Olechowski diende op 27 oktober zijn ontslag in maar trok dat op 30 oktober weer in in afwachting van opheldering over zijn juridische positie. Hij zei dat de regels alleen verboden salaris te genieten uit meer dan één openbare functie. en overheidsfunctionarissen niet verboden ook voor commerciële bedrijven te werken. Olechowski was lid van de raad van commissarissen van de Poolse Spaarbank.

Op 13 januari 1995 trad Andrzei Olechowski alsnog af als minister van buitenlandse zaken.

Olechowski, die beschouwd werd als een behoudende politieke bondgenoot van Walesa (hoewel hij een mogelijke rivaal in de strijd om het presidentschap was), gaf als reden van vertrek politieke ineningsverschillen met de linkse regeringscoalitie over Poolse toetreding tot de NAVO en de Europese Unie (EU).

Het Constitutioneel Tribunaal had op 11 januari bepaald dat het volgens de wet voor staats-

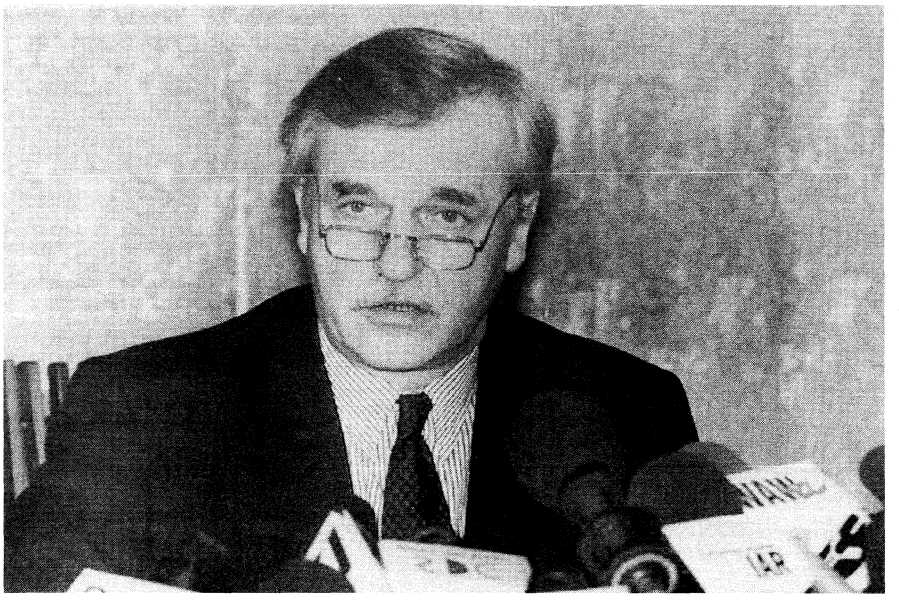

Minister van buitenlandse zaken Andrzej Olechowski maakt op 13 januari 1995 zijn aftreden bekend.

functionarissen verboden was het directeurschap van een bedrijf te bekleden. behalve in een officiele hoedanigheid, maar dat deze bepaling pas gold vanaf 11 januari. Zowel Cimoszevicz als Olechowski claimde zijn gelijk op grond van deze uitspraak

President in conflict met links

In een vraaggesprek met het weekblad Polityka dreigde president Walesa op 9 januari met ontbinding van het parlement en uitstel van de presidentsverkiezingen die voor november op het programma stonden.

Aan Walesa's dreigement waren maanden van verslechterende betrekkingen met de regering en het parlement voorafgegaan. die beide werden gedomineerd door de linkse ex-communistische partijen. (Zie hieronder voor onenigheid over het economische beleid.)

Walesa bekritiseerde ook persoonlijk de premier en leider van de Poolse Boerenpartij (PSL), Waldemar Pawlak, die hij ,,jong en (zonder)ervaring" noemde.

Herwaardering van zloty

De Poolse munteenheid, de zloty, werd op 1 januari geherdefinieerd. De nieuwe zloty had een waarde van 10.000 oude zloty, waarmee de koers op 2,4 zloty per dollar kwam. De herwaardering weerspiegelde het vertrouwen van de regering dat de inflatie onder controle was.

Conflict over belastingwet

In een confrontatie over wetgeving met betrekking tot de inkomstenbelasting hekelde vice-premier en minister van financiën Grzegorz Kolodko de president op 3 januari wegens ,,activiteiten gericht tegen de fundamenten van de staat". Walesa had die dag de burgers opgeroepen de (lagere) tarieven uit de belastingwet van 1992 te betalen in plaats van de hogere tarieven die golden volgens de wet van 1994, hangende een uitspraak van het Constitutioneel Tribunaal over de ontwerp-belastingwet van november 1994.

Over dit wetsvoorstel. dat de toepassing van de belastingtarieven van 1994 met één jaar verlengde, had Walesa op 25 november een veto uitgesproken nadat het door de Sejm was aanvaard. Op 2 december had de Sejm het voorstel echter met een tweederde meerderheid bevestigd.

Het Constitutioneel Tribunaal bepaalde op 12 januari dat het wetsvoorstel toelaatbaar was. zodat de president zich gedwongen zag het op 13 januari alsnog te ondertekenen, waarmee het kracht van wet kreeg

Premier Pawlak treedt af

Op 7 februari trad Waldemar Pawlak af als premier nadat hij dit ambt 16 maanden had bekleed Pawlak diende zijn ontslag in na een dreigement van president Lech Walesa op 3 februari dat hij het parlement zou ontbinden, als Pawlak niet zou aftreden (Pawlak bleef premier in afwachting van de benoeming van zijn opvolger, zie onder.)

De relatie tussen Pawlak en Walesa was sterk verslechterd tijdens het premierschap van Pawlak. Dit had uiteindelijk geleid tot een drie maanden durend conflict over de benoeming van een nieuwe minister van defensie. Walesa had Pawlaks regering aanhoudend ervan beschuldigd dat zij economische hervormingen op de lange baan schoof en dat zij in diskrediet was geraakt door beschuldigingen van corruptie.

De president van de Poolse Bank, Hanna Gronkiewicz Waltz. toont op 21 november 1994 voorbeelden van de nieuwe zloty's die op 1 januari in omloop worden gebracht.

Walesa dreigt parlement te ontbinden. Juridisch steekspel over begroting. Walesa bedreigd met afzettingsprocedure

Op 3 februari startte Walesa de formele procedure voor de ontbinding van het parlement.

Walesa be eerde dat zijn dreigement om het parlement te ontbinden steun vond in de wet en voerde daarvoor de vertraging in de goedkeuring van de begroting voor 1993 aan. Hij had echter zelf in december zijn veto uitgesproken over een begrotingsvoorstel van het parlement. op grond van het feit dat dit in strijd met de grondwet zou zijn. (De begroting had aanvankelijk een aantal omstreden belastingmaatregelen bevat. die later als afzonderlijke wetten werden goedgekeurd, zie boven.) Op 3 februari benadrulitc Sejm-voorzitter Jozef Oleksy dat Walesa verantwoordelijk was voor het feit dat de begroting niet was goedgekeurd. Hij waarschuwde dat iedere poging om het parlement te ontbinden zou kunnen leiden tot een afzettingsprocedure tegen Walesa bij het Staatsgerecht (of constitutioneel hof) wegens ,,poging tot schending van de grondwet".

In een buitengewone weekendvergadering van het parlement besloten de afgevaardigden op 4 februari een afzettingsprocedure tegen Walesa in te stellen als hij zou overgaan tot ontbinding van het parlement. Na het aftreden van Pawlak gaf Walesa echter op 12 februari toe dat ,,ervoorlopig geen wettelijke mogelijkheden (bestonden)om het parlement te ontbinden".

Op 3 februari had de Sejm een wijziging van de interimgrondwet goedgekeurd, waardoor het parlement zijn werkzaamheden kon voorzetten totdat er verkiezingen zouden worden gehouden. Deze maatregel moest voorkomen dat Walesa in de periode tussen een ontbinding van het parlement en verkiezingen bij decreet zou regeren. De grondwetswijziging moest nog worden goedgekeurd door de Senaat en door Walesa.

Twijfel over Walesa's bedoelingen

Er werd gespeculeerd dat Walesa met zijn dreigement om het parlement te ontbinden verwarring wilde zaaien in de Poolse politiek in de verwachting dat bij de voor november geplande presidentsverkiezingen de kiezers zich tot hem zouden wenden als symbool van stabiliteit en gezag. Adam Michnik, hoofdredacteur van het dagblad Gazeta Wyborcza en een voormalig activist van Solidariteit, bekritiseerde op 4 februari zijn vroegere collega Walesa als ,.een meester van de afbraak" en beschuldigde hem van grofheid en grootheidswaan".

Michnik waarschuwde Walesa dat ,,als het mechanisme van de confrontatie eenmaal de vrije loop had gekregen. het meestal op hol sloeg".

Verdeeldheid in linkse coalitie

Hoewel de verslechtering van de relaties tussen de regering en Walesa de directe oorzaak van Pawlaks val was geweest, waren er ook toenemende spanningen geweest in de regeringscoalitie.

Op 4 februari had Aleksander Kwasniewski, de voorzitter van de belangrijkste coalitiepartij SLD (die 167 zetels in het parlement had) verklaard dat hij bereid was Pawlak op te volgen als premier, als dit noodzakelijk mocht zijn. De SLD-leiding was steeds ontevredener geworden over het trage tempo van de economische hervormingen tijdens de ambtsperiode van Pawlak, die de leider was van de kleinste coalitiepartner, de Poolse Boerenpartij (PSL, die over 131 zetels beschikte).

Akkoord over kandidaat voor premierschap

Op 7 februari kwamen de leiders van de SLD-PSL-coalitie overeen dat Jozef Oleksy (49) Pawlak zou opvolgen als premier. Hoewel Walesa naar verluidt op 8 februari akkoord ging met de benoeming, stemde Oleksy zelf pas op 14 februari ermee in een regering te vormen. Hij aanvaardde zijn ambt met ingang van 1 maart.

In 1988 had Oleksy zitting gehad in de toenmalige communistische regering als minister verantwoordelijk voor contacten met de vakbonden, waaronder Solidariteit. Hij was de eerste premier in het postcommunistische tijdperk die vroeger communist was geweest.

De *Guardian* van 8 februari noemde de vervanging van Pawlak door Oleksy ,,een geweldige overwinning voor president Walesa", die door hem was behaald ondanks ,,zeer geringe steun van de bevolking en het parlement". De *Financial Times* van 9 februari beweerde daarentegen dat de verstandhouding tussen Walesa en Oleksy erg matig was.

Vrijspraak voor ,,medeplichtigen" in zaak-Popieluszko

Twee vroegere generaals van de veiligheidsdienst ten tijde van het communisme, Wladyslaw Ciaston en Zenon Platek, werden op 19 augustus 1994 vrijgesproken van de beschuldiging van medeplichtigheid aan de moord, in oktober 1984, op de Solidariteit-gezinde priester Jerzy Popieluszko (zie pag. 475/2 e.v.-'87).

Ciaston en Platek hadden in voorarrest gezeten sedert het begin van hun proces in juni 1992 (zie pag. 613/2/3-'92). In 1983 waren vier militairen veroordeeld wegens de moord op Popieluszko.

Internationale legeroefeningen

Van 14-21 oktober 1994 namen Poolse eenheden deel aan oefeningen van Franse en Duitse troepen in Larzac in Frankrijk. Poolse schepen namen op 18-19 oktober deel aan vlootoefeningen van de NAVO voor de Poolse kust.

Herdenking van opstand van Warschau

Met een aantal plechtigheden werd van 30 juli tot 1 augustus herdacht dat het

SLD-leider Aleksander Kwasniewski (r.)en zijn partijgenoot Jerzy Szmajdzinski (1.)arriveren op 7 februarivoor het overleg van hun partij met de PSL over de regeringscrisis.

Parlementsvoorzitter Jozef Oleksy werd op 7 februari 1995 genomineerd als kandidaat voor het premierschap.

vijftig jaar geleden was dat Warschau in opstand kwam tegen de nazibezetters.

Tijdens de opstand, die 63 dagen duurde van augustus tot oktober 1944, verloren zo'n 200.000 Polen het leven en werd een groot deel van Warschau verwoest. In de nabijheid gelegerde Sowjet-troepen deden geen poging tussenbeide te komen ten gunste van de opstandelingen. In plaats daarvan concentreerden zij zich op het steunen van een rivaliserend. door communisten gedomineerd Pools Nationaal Bevrijdingscomité.

De belangrijkste herdenkingsplechtigheid vond plaats op de Powaski-begraafplaats in Warschau op 1 augustus. President Walesa had ook Duitse en Russische vertegenwoordigers uitgenodigd; een omstreden stap die hij op 29 juli rechtvaardigde met het argument dat Polen behoefte had aan ,,verzoening en vriendschappelijke samenwerking met (zijn) buren". De Duitse president Roman Herzog hield een toespraak die gunstig werd ontvangen. Hij vroeg ,.vergeving voor wat alle (Poolse slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog) door de Duitsers was aangedaan". De Russische vertegenwoordiger Sergej Filatow, het hoofd van de presidentiele staf van president Boris Jeltsin, zei wel dat .,het volk van Rusland zijn hoofd (boog)voor de gevallen Poolse patriotten", maar kreeg kritiek omdat hij geen verontschuldiging uitsprak voor de houding die de Sowjet-Unie destijds had aangenomen. Hij reageerde op 2 augustus door te zeggen dat de Polen niet moesten vergeten welke rol Rusland had gespeeld bij de bevrijding van Polen van de nazibezetting.

Auschwitz-herdenking

OP 26-27 januari 1995 woonden overlevenden van de Nazi-concentratiekampen en vertegenwoordigers van 26 landen herdenkingsplechtigheden bij in Krakau en bij Auschwitz (Ozwiecim) ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de bevrijding van het kamp Auschwitz uit Duitse handen. In Auschwitz hadden ongeveer 1,5 mln mensen de dood gevonden, van wie 90 procent joods was.

Sommige joodse leiders hadden als kritiek op het evenement dat het slecht georganiseerd was. dat het voorbijging aan de uitzonderlijke omvang van het joodse lijden en dat het was opgezet tot meerdere eer en glorie van de Poolse president Lech Walesa Om deze redenen organiseerden leiders van het Joods Europees Congres op 26 januari een aparte herdenkingsdienst in het naburige kamp Birkenau, die werd bijgewoond door de Duitse president Roman Herzog.

Vertrek Russische troepen

Op 8 september 1994 verlieten de laatste Russische soldaten officieel het Poolse grondgebied, na een aanwezigheid van een halve eeuw. Volgens een in oktober 1991 gesloten overeenkomst (zie pag. 156/1/2-'92) was de Sowjet/Russische militaire aanwezigheid van 40.000 militairen in 1990 teruggebracht tot 6.000 (niet-gevechtsklare manschappen die assisteerden bij de doorreis van Russische troepen uit Duitsland naar Rusland) in oktober 1992.

In augustus was met een plechtigheid het officiële vertrek van de laatste Russische troepen uit Duitslandgevierd (zie pag. 833/1-'94).

Russische premier bezoekt Katyn. Duitse militairen brengen eerbetoon in Auschwitz

De Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin bezocht op 10 september de bossen van Katyn, in de buurt van de Russische stad Smolensk. Hier werden in 1940 4.000 Poolse officieren door de geheime dienst van de Sowjet-Unie (NKVD) vermoord. De Sowjet-autoriteiten hadden uiteindelijk in april 1990 toegegeven dat de Sowjet-Unie verantwoordelijk was voor de massamoord (zie pag. 722/2 e.v.-'90).

Tsjernomyrdin benadrukte dat bij Katyn ook duizenden Sowjet-burgers waren vermoord en begraven. Hij stelde voor er een monument op te richten voor alle slachtoffers van de NKVD.

Soldaten van de Bundeswehr (het Duitse leger) legden op 18 september kransen in het voormalige concentratiekamp Auschwitz-Birkenau.

Bezoek van Russische premier afgezegd

De Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin zegde een op 3-4 november gepland bezoek aan Polen af, nadat er onenigheid was ontstaan over de Poolse politie die op 23 oktober in Warschau zou hebben ingeslagen op een groep Russische reizigers. Tsje nomyrdin zou een contract komen ondertekenen over de aanleg van een nieuwe gaspijpleiding door Polen.

De commandant van de politie van Warschau, Jerzy Stanczyk. erkende op 5 november dat een onderzoek naar het voorval had uitgewezen dat een aantal politieagenten hun ,,plicht verzaakt" liadder;. Op 15 november bood de Poolse minister van binnenlandse zaken, Andrzej Milczanowski. tijdens een bezoek aan Moskou zijnverontschuldigingenvoor het voorval aan.

Akkoord over Pools-Russische schulden

Op 30 januari 1995 ondertekenden Poolse en Russische functionarissen in Warschau een akkoord op grond waarvan de wederzijdse schulden die in de jaren '80 en het" begin van de jaren '90 waren aangegaan, werden afgeschreven met de betaling van $ 25 mln door Rusland aan Polen.

Bezoek van Russische premier. Overeenkomst over gaspijpleiding

Op 16-17 februari bracht de Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin een bezoek aan Polen. Het belangrijkste resultaat van dit bezoek was de totstandkoming van een overeenkomst over de aanleg–van het 650 km lange Poolse gedeelte van een gaspijpleiding, die liep van het schiereiland Jamal in Siberië naar West-Europa; de kosten zouden naar schatting $ 2,5 mrd bedragen.

Door de pijpleiding zou jaarlijks 67 mrd kubieke meter gas naar Polen en West-Europa kunnen worden vervoerd.

Bezoek van Amerikaanse president Clinton

De Amerikaanse president Bill Clinton bezocht op 6-7 juli 1994 de Poolse hoofdstad Warschau.

In een rede tot de Nationale Assemblée op 7 juli herhaalde Clinton zijn belofte om de steun van het westen te krijgen voor de post-communistische democratieën van Oost-Europa. Verwijzend naar Rusland voegde Clinton daaraan toe dat ,,geenenkel land het recht mag hebben zijn veto uit te spreken (...) over de integratie van een andere democratie in westerse instituties, ook wanneer deze betrekking hebben op veiligheid".

Verscheidene Poolse leiders. onder wie SLD-voorzitter Aleksander Kwasniewski, lieten blijken teleurgesteld te zijn dat Clinton geen tijdschema voor het Poolse lidmaatschap van de NAVO had voorgesteld.

Defensieakkoord met VS

Op 17 februari 1995 ondertekenden in Washington de Poolse waarnemend minister van defensie Jerzy Milewski en de Amerikaanse minister van defensie William Perry een militair samenwerkingsakkoord. Het akkoord behelsde de uitwisseling van militaire inlichtingen en uitgebreide gezamenlijke legeroefeningen, maar sloot wapenleveranties uit.

(Vor.ber.pag. 549/2 e.v.-1994)

PORTUGAL

AFLUISTERSCHANDAAL. PRESENTATIE BEGROTING VOOR 1995. NIEUWE LEIDER PSD

Na een onderzoek van openbare aanklager José Cunha Rodrigues naar van corruptie beschuldigde regeringsfunctionarissen, waarbij onder meer misbruik was gemaakt van fondsen van de Europese Unie, werd het hoofd van de inlichtingendienst (SIS) op 23 mei 1994 ontslagen. Tegelijk werd ook de regionale directeur van de SIS op het Portugese eiland Madeira ontslagen.

Het kantoor van de openbare aanklager zelf was afgeluisterd, evenals dat van zijn collega op Madeira. Na beweringen van parlementariërs, politieke partijen, vakbonden en andere organisaties dat zij waren afgeluisterd, was een klimaat van grote achterdocht ontstaan en was de sociaal-democratische premier Anibal Cavaco Silva gedwongen om in actie te komen.

Onderminister van werkgelegenheid en opleidingen, Antonio Pinto Cardoso, trad op 24 juni af, hangende het resultaat van een onderzoek naar beschuldigingen dat hij betrokken zou zijn geweest bij misbruik van door het Europese Sociale Fonds toegewezen geld.

Directeur Centrale Bank treedt af

Op 23 juni trad de directeur van de centrale bank van Portugal, Miguel Beleza, af na groeiende spanningen met de regering en beleidsbepalers over het monetaire beleid.

Beleza bepleitte een stabiele wisselkoers, terwijl de voorkeur van de regering voor een sterke escudo en lage rentes de voorgaande maanden had geleid tot grootschalige speculatie tegen de escudo. Beleza werd opgevolgd door de staatssecretaris van financiën, Antonio de Sousa.

Tolprotesten

Op 24 juni werd oproerpolitie ingezet tegen vrachtwagenchauffeurs en andere demonstranten om een einde te maken aan een 11 uur durende blokkade van de 25-Aprilbrug over de Taag in Lissabon, de enige directe verbinding tussen de hoofdstad en het zuiden van het land. Het protest was gericht tegen een verhoging van 50 procent van de toltarieven. Automobilisten die te maken kregen met een kleinere verhoging, namen eveneens deel aan acht dagen durende acties van burgerlijke ongehoorzaamheid. Op 27 juni beloofde de regering forenzen een forse maar niet nader gespecificeerde korting op de tolheffingen op de brug.

Verkiezingsboycot

Bij de verkiezingen voor het Europees Parlement behaalde de Socialistische Partij (PS) op 12 juni tien zetels, één meer dan de regerende Sociaal-Democratische Partij (PSD). (Zie pag. 544/2-'94 voor uitslagen per land).

Kiezers in negen districten. die op 27 juni de kans kregen om voor de derde en laatste keer te stemmen. boycotten de verkiezingen opnieuw uit protest tegen de milieuvervuiling door de industrie en het sluiten van een postkantoor. Dientengevolge werd op basis van de landelijke uitslag nog één zetel toegekend aan de PS.

Presidentieel veto

Op 16 augustus sprak president Mario Soares over drie wetsontwerpen een veto uit. Hij stuurde ze terug naar de Assemblée van de Republiek (het uit één kamer bestaande parlement), die werd gedomineerd door de PSD van premier Anibal Cavaco Silva. Soares was volgens de grondwet verplicht de wetten te bekrachtigen als de regering zou besluiten de voorstellen zonder wijziging te handhaven.

Een van de wetsontwerpen beperkte de informatievrijheid en werd krachtig bestreden door journalistenvakbonden en hoofdredacteuren van gezaghebbende kranten. Een tweede had betrekking op staatsinlichtingendiensten en zou, volgens de oppositie. de premier de mogelijkheid bieden om de informatie te beperken die aan parlementaire commissies werd verstrekt in defensiezaken. Het derde wetsontwerp behelsde een heroverweging van de bepalingen met betrekking tot de inkomsten van politici. op een wijze dievolgens de oppositie eenuitholling betekende van de bestaande parlementaire sancties ter voorkoming van corruptie.

Presentatie begroting voor 1995

Op 17 oktober diende minister van financiën Eduardo Catroga* een ontwerpbegroting in voor 1995 die tot doel had het begrotingstekort terug te dringen tot 5,8 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP). Het verwachte begrotingstekort in 1994 zou 6,3 procent van het BBP bedragen.

De inkomsten zouden 7 procent moeten stijgen tot 3.649,2 mrd escudo. onder meer door een verhoging van de BTW van 16 tot 17 procent. De overheidsuitgaven zouden met 5,2 procent stijgen tot 4.380,8 mrd escudo. De inflatie zou volgens voorspellingen in 1995 ongeveer 4 procent zijn. ($1=155,71 escudo op 14 oktober 1994.)

* Catroga was minister van financiën sinds 2 december 1993, toen hij in deze functie Jorge Braga de Macedo opvolgde.

Motie van wantrouwen

Op 21 oktober overleefde de regering van Anibal Cavaco Silva, die sedert 1985 aan de macht was en die 135 van de 230 zetels bekleedde in de Assemblée van de Republiek, een motie van wantrouwen die was ingediend door het oppositionele Sociaal Democratisch Centrum (CDS).

Het CDS had grote bezwaren tegen de verhoging van de toltarieven voor een brug in Lissabon (zie boven), het regeringsveto tegen een bankfusie en de herbenoeming van João de Deus Pinheiro in de Europese Commissie (zie pag. 174/3 e.v.-'95). Het CDS stond ook kritisch tegenover het economische beleid van de regering in verband met de dalende produktie in industrie en landbouw

Premier stelt zich niet herkiesbaar

Op 23 januari 1995 maakte premier Anibal Cavaco Silva bekend dat hij op een congres van de centrum-rechtse Sociaal-Democratische Partij (PSD), half februari, zou aftreden als partijleider en daarom niet als kandidaat-premier voor de PSD zou meedoen aan de algemene verkiezingen die in oktober gehouden zouden worden.

Cavaco Silva, die premier was sinds 1985 (zie pag. 24/1 e.v.-'86) en herkozen was in 1987 en 1991, had aan populariteit ingeboet sinds de recessie van medio 1992. Onduidelijk was of hij zou deelnemen aan de presidentsverkiezingen die voor begin 1996 op het programma stonden. Gedurende de voorafgaande maanden was Cavaco Silva steeds vaker in botsing gekoinen met de socialist Mario Soares. die het einde naderde van zijn tweede ambtstermijn als president. het toegestane maximum.

Minister van defensie onder druk wegens wapenschandalen

Eind januari eisten oppositiepartijen het aftreden van minister van defensie, tevens minister verbonden aan het bilreau van de president, Joaquim Fernando Nogueira, die in de PSD als favoriet werd beschouwd voor de opvolging

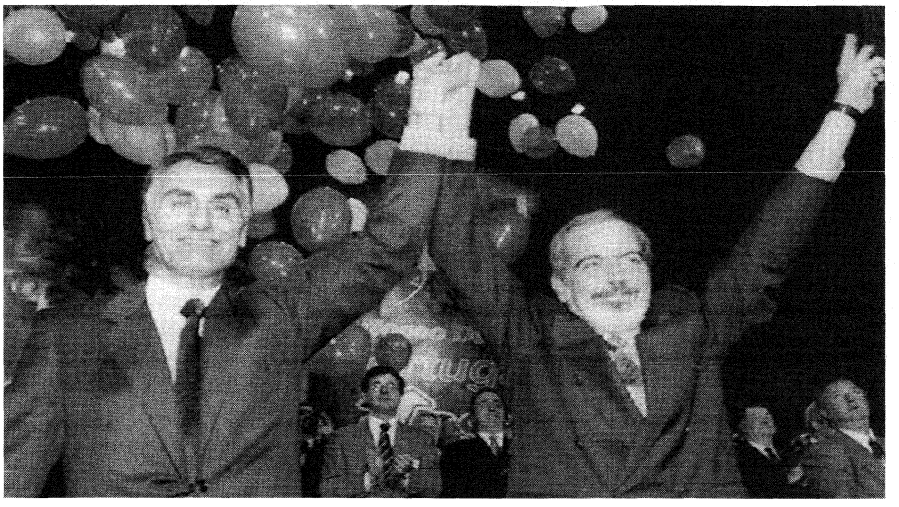

De Portugese premier Anibal Cavaco Silva (l.) en minister van defensie Joaquim Fernando Nogueira worden op 19 februari 1995 toegejuicht op het partijcongres van de PSD, waar Nogueira tot nieuwe partijvoorzitter werd gekozen.

van Cavaco Silva, in verband met twee schandalen.

OGMA, een luchtvaartbedrijf van het ministerie van defensie, werd ervan beschuldigd een embargo op de verkoop van wapens aan Angola te hebben geschonden en zou in april 1993 bovendien reparaties hebben verricht aan twee helikopters van de Indonesische luchtmacht, ondanks het feit dat Portugal in 1975 de betrekkingen met Indonesië had verbroken na de Indonesische inval in Oost-Timor.

Nieuwe leider PSD

De PSD koos tijdens haar congres op 17-19 februari in Lissabon een nieuwe partijvoorzitter in opvolging van Cavaco Silva. Winnaar werd minister van defensie Joaquim Fernando Nogueira, die een kleine voorsprong behaalde op minister van buitenlandse zaken José Manuel Durao Barroso.

Burgemeester van Lissabon kandidaat **voor** presidentschap

Op 7 februari maakte Jorge Sampaio, de burgemeester van Lissabon en voormalig secretaris-generaal van de PS, bekend deel te zullen nemen aan de presidentsverkiezingen van begin 1996.

(Vor.ber.pag. 240/3 e.v.-1994)

RAAD VAN EUROPA

CONVENTIE OVER BESCHERMING NATIONALE MINDERHEDEN

Op 10 november 1994 namen delidstaten van de Raad van Europa een ,,Conventie over de bescherming van nationale minderheden" aan. die van kracht zou worden zodra zij door twaalf staten was ondertekend. In Midden- en Oost-Europa, waar onenigheid over de behandeling van minderheden tot mogelijke uitbarstingen kon leiden, werd de Conventie beschouwd als een mechanisme om de regionale stabiliteit te bevorderen.

De Conventie bepaalde onder meer dat nationale minderheden recht hadden op onderwijs in hun eigen taal. op het naleven van hun religieuze en traditionele gebruiken, en op ,,linguïstische vrijheid". met inbegrip van het recht om de minderheidstaal op bestuurlijk niveau te gebruiken. Op de uitoefening van deze rechten zou op dezelfde manier toezicht worden gehouden als op de uitvoering van de Europese Conventie ter Voorkoming van Martelen (diesinds 1987 ondertekend kon worden en sinds februari 1989 van kracht was).

De goedkeuring van de ontwerpconventie werd pas op het allerlaatste moment veilig gesteld door de passage met de definitie van een ,,nationale minderheid" te schrappen. De Franse onderhandelaars hadden zich tegen een dergelijke definitie verzet. aangezien de Franse grondwet geen minderheden erkende (om de rechten van het individu beter te kunnen garanderen). Dit standpunt werd gedeeld door de Turkse onderhandelaars, die enerzijds de Koerden wilden uitsluiten van dergelijke collectieve rechten, maar anderzijds streefden naar erkenning van de ..nieuwe" Turkse minderheid in Duitsland. De Duitse onderhandelaars waren eerder voor bescherming van ..historische minderheden". in het bijzonder van de Duitsers in Midden- en Oost-Europa, dan van de nieuwe minderheden in Duitsland.

LIDMAATSCHAP ANDORRA EN LETLAND. OVERZICHT ALLE LEDEN

Op 10 november trad Andorra toe als 33-ste lid van de Raad van Europa.
Op 10 februari 1993 volgde Letland als 34ste lid.

Estland en Litouwen waren in mei 1993 toegetreden tot de Raad van Europa (zie pag. 619/2-'93), maar de aanvraag van Letland was opgeschort in verband met ongerustheid over de behandeling van minderheden. vooral de aanzienlijke Russische niinderheid in het land. In juli 1994 had het Letse parlement echter een geamendeerde versie van de wet op het staatsburgerschap aanvaard (zie pag. 747/2-'94).

De secretaris-generaal van de Raad van Europa. Daniel Tarschys, verklaarde op 15 februari dat de Russische aanvraag voor het lidmaatschap van de Raad a-as opgeschort vanwege de oorlog in Tsjetsjenië (zie pag. 187/3 e.v.-'95). Hij erkende dat het hier een .,binnenlandse aangelegenheid van Rusland" betrof. maar zei dat er ,,zekere grondregels en normen (van mensenrechten)" bestonden. .,waaraanlidstaten zich te houden hadden"

De volgende landen waren lid van de Raad van Europa:
Andorra. België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk. Griekenland, Groot-Brittannië, Hongarije, Ierland, Italië, Liechtenstein, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, San Marino, Slovenië, Slowakije. Spanje, Tsjechië, Turkije, IJsland, Zweden, Zwitserland.

(Vor.ber.pag. 551/3 e.v.-1994)

ROEMENIË

SCHEURING IN COALITIE WEGENS GRONDBELASTING. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 14 april 1994 trok de Agrarische Democratische Partij (ADP) haar steun in aan de Roemeense regeringscoalitie uit protest tegen een wetsvoorstel waarin een lokale verhoging van de grondbelasting werd ingevoerd. De wet, die op 29 maart was goedgekeurd door de Kamer van Afgevaardigden (tweede kamer van het parlement), wachtte op dat moment op presidentiële goedkeuring. Een grondbelasting was een belangrijk onderdeel van de begrotingsplannen geweest die Roemenië was overeengekomen met het IMF (zie pag. 332/3-'94). ADP-voorzitter Victor Surdu zei op 14 april dat de partij ,,niet langer bereid was compromissen te sluiten".

Leningen van IMF, Wereldbank en EU

Op 11 mei ging het IMF akkoord met een lening van SDR 320,5 mln (circa $ 454 mln) aan Roemenië. Van dit bedrag kon Roemenië SDR 131,97 mln (circa $ 187 mln), verspreid over de eerstkomende

negentien maanden, opnemen als een overbruggingskrediet. Een bedrag van SDR 188,525 mln (circa $ 267 mln) kwam direct beschikbaar in het kader van de structurele aanpassingsfaciliteit (STF). In het kader van deze STF zou nog eens SDR 188,523 mln beschikbaar komen, mits Roemenië vooruitgang bleef boeken bij de uitvoering van het economische programma voor 1994-'95.

De regering verplichtte zich de jaarlijkse inflatie voor het eind van het jaar te beperken tot minder dan 100 procent, de herstructurering en de privatisering van staatsbedrijven te versnellen (die nog steeds negentiende deel van de industriële sector uitmaakten), en de convertibiliteit van de leu te handhaven.

De leningen. de eerste in twee jaar. waren reeds in december 1993 in principe goedgekeurd. De definitieve goedkeuring was echter uitgesteld totdat de regering nieuwe belastingwetten had opgesteld en de begroting voor 1994 had ingediend. Bovendien moest het parlement eerst het economische beleid van de regering voor de periode 1994-'95 goedkeuren.

Na de toezegging van de lening door het IMF ging ook de Europese Commissie op 17 mei akkoord met een lening van ECU 125 mln ($ 146 mln) ter ondersteuning van de betalingsbalans van Roemenië. Op 20 mei keurde de Wereldbank een lening van $175 mln goed voor steun aan de particuliere sector.

Communistische Partij heropgerichten weer verboden

Op 4 mei keurde een gerechtshof in Boekarest de registratie van de Roemeense Communistische Partij (PCR) goed.

De nieuwe partij beweerde 4.000 leden te hebben en leek zichzelf te modelleren naar de oude PCR, die van 1947 tot de omverwerping van het Ceausescu-regime in december 1989 aan de macht was geweest (zie pag. 136/3 e.v.-'90) en daarna was verboden. Hoewel partijleider Victor Hancu ontkende dat de partij zichzelf zag als erfgenaam van de oude PCR, liet hij tijdens een persconferentie doorschemeren dat hij blij zou zijn met een rehabilitatie van Ceausescu.

Op 7 juni trok het Roemeense Hooggerechtshof de registratie van de Roemeense Communistische Partij (PCR) in. Het Hof bepaalde dat de registratie van de partij in strijd was met een wet die alle totalitaire, radicale, fascistische of communistische groeperingen verbood.

Dood van opperrabbijn

Op 6 mei stierf op 81-jarige leeftijd opperrabbijn Moses Rosen, die sinds 1954 de leider van de joodse gemeenschap was. Hij was een bloemrijke en omstreden figuur (sommigen beschouwden hem als een verdediger van het Ceausescu-regime), die vooral bekend werd doordat hij de regering ertoe had overgehaald de 400.000 joden in het land religieuze vrijheid te verlenen. Hij had tevens van de regering gedaan gekregen dat de meeste joden in Roemenië in de jaren '60 en '70 naar Israël mochten vertrekken.

Poging tot afzetting van president Iliescu

Naar aanleiding van omstreden uitlatingen in mei van de Roemeense president Ion Iliescu, startte de oppositionele Nationale Boerenpartij-Christen-Democratische Partij (PNC-CD) op 28 juni een afzettingsprocedure tegen hem.

Iliescu had lokale overheden opgeroepen gerechtelijke uitspraken te negeren, krachtens welke de eigendomsrechten op in de communistische tijd genationaliseerde huizen hersteld dienden te worden.

Een motie om een afzettingsprocedure te beginnen werd op 7 juli door het parlement met 242 tegen 166 stemmen verworpen.

Regering overleeft motie van wantrouwen

Op 30 juni verwierp het parlement een motie van wantrouwen tegen de linkse minderheidsregering van Nicolae Vacaroiu met 227 tegen 208 stemmen, nadat extreem rechtse partijen zich achter de regering hadden geschaard.

De motie, de vijfde waarmee Vacaroiu te maken kreeg sinds zijn aantreden in november 1992 (zie pag. 25/2-'93), was ingediend door centrumrechtse partijen wegens het mislukken van het economische beleid. vermeende corruptie en schending van de grondwet. De Agrarische Democratische Partij (ADP), die de regering tot dan toe gesteund had, had het initiatief tot de motie genomen.

Vermeend complot tegen president

De leider van de extreemrechtse partij Romania Mare (Partij voor een Groot-Roemenië), Corneliu Vadim Tudor, beweerde op 3 juni over bewijsmateriaal te beschikken over een complot om Iliescu te vermoorden en de monarchie te herstellen. De persdienst van de Roemeense inlichtingendienst verklaarde op 6 juni geen bewijzen te hebben van een complot.

Staking beëindigd

Het slepende arbeidsconflict in Roemenië (zie pag. 332/3 e.v.-'94) leek zijn einde te naderen toen op 16 juni bekend werd gemaakt dat de regering en de vakbond van het Alfa-kartel het over een aantal belangrijke kwesties eens waren geworden. De regering zegde onder meer toe het minimummaandloon onmiddellijk te verhogen, waarna elke kwartaal verdere verhogingen zouden volgen.

Het akkoord was tot stand gebracht door een regeringscommissie van vier kabinetsleden: Dan Mircea Popescu (arbeid en sociale zaken), Florin Gheorghescu (financiën), Viorel Hrebenciuc (algemeen regeringssecretaris) en Octavan Partenie (staatssecretaris).

Op 16 juni werd een bijeenkomst van minstens 10.000 vakbondsleden in Boekarest, die op 14 juni was begonnen, door vakbondsleiders afgelast.

Onafhankelijk tv-station uit de lucht

Het eerste onafhankelijke tv-station van Roemenië. Soti TV, staakte op 23 juni om financiële redenen zijn uitzendingen. In tegenstelling tot de Roemeense staatszenders, die als regeringsgezind werden beschouwd, had Soti *TV* de oppositie gesteund.

Rapport van inlichtingendienst

Op 14 juli werd door de Roemeense Inlichtingendienst een omstreden voorlopig rapport over de revolutie van december 1989 gepubliceerd.

In het rapport werden „een aantal buitenlandse belangen", met name de vroegere Sowjet-inlichtingendiensten beschuldigd van het aanzetten tot demonstraties, het verspreiden van geruchten en andere sabotage. Chaotisch optreden van het leger werd als een andere oorzaak van het bloedvergieten genoemd. Geen blaam trof volgens het rapport de Securitate, de toenmalige geheime politie. De „fundamentele basis" van een bevolking die ontevreden was over de communistische dictator Ceausescu werd niet ter discussie gesteld.

Roep om „specialestatus" voor Hongaren

In een vraaggesprek met het dagblad ***Meridian*** van 9 augustus bepleitte Bela Marko, leider van de Hongaarse Democratische Unie van Roemenië (HDUR), een „specialestatus" voor etnische Hongaren in Roemenië als onderdeel van een basisverdrag waarover Hongarije en Roemenië al in onderhandeling waren.

Marko wilde in gebieden met een „compacte Hongaarse bevolking" speciale zones aanwijzen waar de Hongaarse taal „dezelfde (officiële) status" zou hebben als het Roemeens en waar de minderheid meer zeggenschap zou krijgen op de beleidsterreinen van cultuur en onderwijs. Op 16 augustus beloofde de Roemeense minister van buitenlandse zaken Te-

odor Melescanu, na een ontmoeting met Marka. dat de HDUR voortaan geraadpleegd zou worden over de Roemeens-Hongaarse onderhandelingen met betrekking tor het basisverdrag. (Voor oproep van Hongaarse premier om tot een ,,historische verzoening" met Roemenië te komen. zie onder HONGARIJE.)

Op 2 augustus waren archeologische opgravingen begonnen op hei centrale plein van de Transsylvanische stad Cluj, nadat de plaatselijke autoriteiten hadden verzekerd dat het graafwerk de historische Hongaarse monumenten op het plein niet zou aantasten. Desalniettemin deed de afdeling Cluj van de HDUR. waartoe ook Marko behoorde, op 2 augustus een collectief protest tegen de opgravingen uitgaan.

Minister van buitenlandse zaken bezoekt Hongarije

De Roemeense minister van buitenlandse zaken, Teodor Melescanu, bracht op 5-6 september een bezoek aan Hongarije. Het was het eerste officiële bezoek op dit niveau sinds 1989.

Na afloop van besprekingen met de Hongaarse minister van buitenlandse zaken, Laszlo Kovacs, sprak Melescanu op 5 september oerheugd van ..een belangrijke ontwikkeling" in de richting van erkenning door Hongarije dat de bestaande Roemeens-Hongaarse grens blijvend was. Hij sprak de hoop uit dat een nieuw ,,basisverdrag" tussen Roemenië en Hongarije gereed zou zijn in mei 1993 (zie ook boren).

Minderhedenconferentie

In de Roemeense hoofdstad Boekarest werd op 15 en 16 september een internationale conferentie gehouden over etnische minderheden in Midden-Europa. Onder de deelnemers waren Roemeense afgevaardigden en vertegenwoordigers van de Raad van Europa. President Iliescu toonde zich op 15 september in zijn toespraak tot de conferentie een voorstander van ,.gelijke rechten", maar hij noemde de roep om autonomie van de etnisch Hongaarse minderheid in Roemenië ,,onaanvaardbaar".

Benoeming van nieuwe, uiterst rechtse kabinetsleden

Twee leden van de extreem-nationalistische Roemeense Nationale Eenheidspartij (RNEP) van Georghe Funar werden op 18 augustus benoemd tot minister. Zij traden toe tot een regering die nog steeds gedomineerd werd door de Sociaal-Democratische Partij van Roemenië (SDPR).

Valeriu Tabara werd minister van landbouw: Adrian Turicu werd minister van verbindingen. Zij waren de opvolgers van respectievelijk Ioan Oancea en Andrei Chirica.

Minister Iosif Chiuzbaian van justitie was eveneens lid van de RNEP, terwijl Aurel Novac. minister van vervoer. met de partij sympathiseerde

Eigenaar beleggingsfonds gearresteerd

Op 25 augustus maakte de Roemeense politie de arrestatie bekend van Ion Stoica, eigenaar van het in Cluj gevestigde beleggingsfonds Caritas. Hij werd beschuldigd van verscheidene misdrijven, waaronder vervalsing en oplichting. Critici noemden Caritas een ,.piramideplan", waarin de stijgende dividenden uitsluitend werden gefinancierd door steeds meer nieuwe beleggers, Circa 4 mln Roe-menen hadden in minder clan twee jaar tijd zo'n $ 1 mrd in Caritas geïnvesteerd.

Voormalige koning geweerd

Op 7 oktober werd ex-koning Michael (Mihai) van Roemenië de toegang tot het land ontzegd bij zijn aankomst op het vliegveld van Boekarest, omdat zijn geplande bezoek de openbare orde en de republikeinse grondwet zou bedreigen.

Koning Michael was naar Roemenië gereisd om de herdenking van de 50ste verjaardag van de coup tegen de pro-Duitse dictator Ion Antonescu bij te wonen. waarin hij een zeer belangrijke rol had gespeeld. Zijn laatste bezoek aan het land dateerde uit april 1992 (zie pag. 22/2/3-'93), daarna was hij niet meer toegelaten.

Amendementen wetboek van strafrecht. Straffen op hijsen buitenlandse vlaggen en ,,homoseksuele verleiding"

Op 9 november nam het parlement een aantal amendementen op het wetboek van strafrecht aan, waardoor het onder meer mogelijk werd het laten wapperen van buitenlandse vlaggen of het spelen van buitenlandse volksliederen te bestraffen met celstraffen van maximaal drie jaar.

De regering had tot de nieuwe straffen besloten onder druk van haar extreem-nationalistische coalitiepartners, Romania Mare en de RNEP. De oppositionele HDUR veroordeelde de wet diezelfde dag.

Op 14 december verwierp de Senaat het omstreden amendement.

Krachtens de artikelen 200 en 201 van het geamendeerde wetboek van strafrecht, die op 1 november waren goedgekeurd. konden gevangenisstraffen van 1 a 5 jaar worden opgelegd aan degene die zich schuldig maakte aan bepaalde homoseksuele gedragingen, waaronder ,.verleiding", als dat in het openbaar geschiedde of in een situatie die als een verstoring van de openbare orde werd beschouwd.

Wegens kindersmokkel veroordeeld Brits paar vrijgelaten

Een gevangenisstraf van 28 maanden die was opgelegd aan het Britse echtpaar Adrian en Bernadette Mooney wegens het kopen van een vijf maanden oud meisje en een poging haar Roemenië uit te smokkelen, werd op 16 november door een hof van beroep in Boekarest verlaagd en opgeschort. Het echtpaar werd het land uitgezet.

(Vor.ber.pag. 331/1 e.v.-1994)

ZWEDEN

ZWEDEN STEMMEN VOOR LIDMAATSCHAP EU

Op 13 november 1994 koos Zweden voor toetreding tot de Europese Unie (EU) met ingang van 1 januari 1995 op basis van de in maart overeengekomen voorwaarden (zie pag. 321/2 e.v.-'94). Vóór stemde 52,2 procent van de kiezers en tegen 46,9 procent; 0,9 procent stemde blanco. De opkomst bedroeg 82,4 procent.

Referenda in Oostenrijk en Finland hadden op respectievelijk 12 juni en 16 oktober eengrotere meerderheid voor het EU-lidmaatschap opgeleverd (zie pag. 628/2-'94). Noorwegen daarentegen stemde op 27-28 november in een referendum tegen het EU-lidmaatschap (zie onder NOORWEGEN).

In Stockholm, Malmö en Götenborg was een duidelijk meerderheid vóór het lidmaatschap, maar in het noorden was een meerderheid tegen. Het verzet was onder vrouwen hoger dan onder mannen en ook hoog onder degenen die voor het eerst stemden. Hoewel de sociaal-democratische (SAP)-regering vóór het EU-lidmaatschap was. stemde 45 procent van de SAP-aanhangers tegen. Tegenstanders spraken hun ongerustheid uit over de afkalving van het .,Zweedsemodel", met inbegrip van de ruime uitkeringen, hoge normen op het gebied van milieubescherming en een open bestuur, en over de ondermijning van de Zweedse souvereiniteit en neutraliteit.

Op 14 november reageerde de beurs van Stockholm gunstig op de uitslagen in een dag die gekenmerkt werd door een levendige handel De krona die de laatste maanden sterk onder druk was komen te staan (zie pag 835/2/3-94) toonde een scherp herstel

BEZUINIGINGSMAATREGELEN

Op 2 november kondigde de nieuwe minister van financiën, Göran Persson,

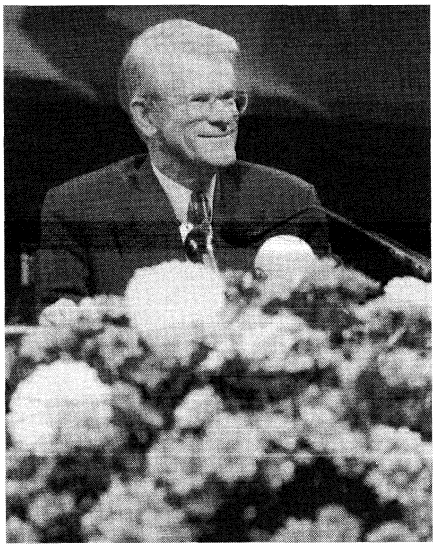

Premier Ingvar Carlsson straalt als hij op 13 november 1994 in de tv-studio de einduitslag ziet van het referendum over toetreding van Zweden tot de EU.

maatregelen aan om het begrotingstekort terug te dringen. Deze voorzagen in belastingverhogingen van SKr 31,6 mrd en bezuinigingen van SKr 25,5 mrd ($1= SKr 7,3702 op 4 november 1994).

De maatregelen werden goedgekeurd door de Riksdag (het uit één kamer bestaande parlement), nadat de SAP-minderheidsregering, die in oktober was aangetreden (zie pag. 835/3 e.v.-'94), de steun had verworven van de voormalige communistische Linkse Partij (Vp).

PRESENTATIE BEGROTING VOOR 1995

Op 10 januari 1995 presenteerde minister van financiën Persson een begroting voor de 18 maanden vanaf 1 juli 1995, die onder meer voorzag in bezuinigingen op de uitgaven van SKr 21,7 mrd in vier jaar. (Voor de besparingen van SKr 57,1 mrd die in november al waren aangekondigd, zie boven.)

De bezuinigingsmaatregelen waren bedoeld om het begrotingstekort te verlagen van 13 procent van het bruto nationaal produkt (BNP) in 1994 tot 7 procent in 1998 en om de schuldenlast in de publieke sector - in 1994 bijna 90 procent van het BNP - onder controle te krijgen. Van de nieuwe bezuinigingen zou SKr 8,4 mrd moeten komen van de sociale uitgaren ($1= SKr 7,5049 per 13 januari 1995).

NIEUWE LIBERALE PARTIJLEIDER

Maria Leissner (39) werd op 4 februari gekozen tot voorzitter van de Liberale Partij (Fp). Zij volgde Bengt Westerberg op, die in september 1994 was afgetreden na de partij elf jaar te hebben geleid (zie pag. 835/3-'94).

(Vor.ber.pag. 834/3 e.v.-1994)

ALGEMEEN

TOP VAN DE AMERIKA'S

Op 9-11 december 1994 kwamen vertegenwoordigers van alle landen van het westelijk halfrond, met uitzondering van Cuba, in het Amerikaanse Miami bijeen voor de Top van de Amerika's, de eerste sinds 1967 (voor top in Punta del Este, zie pag. 257/1 e.v.-'67). Tijdens de top, die werd bijgewoond door 22 presidenten en 12 premiers, besloten de deelnemers ernaar te streven dat in 2003 een V ijhandelszone van de Amerika's zou zijn gevormd, die zich uitstrekte van Alaska tot en met Argentinië.

Van de Amerikaanse leiders was alleen de Cubaanse president Fidel Castro Ruz niet voor de top uitgenodigd. Op 5 december hield Castro een toespraak waarin hij het „een grote eer" noemde dat Cuba was buitengesloten; het Cubaanse volk bestond uit opstandelingen. zei hij, en „dit is geen top voor opstandelingen".

Principeverklaring

In een aan het eind van de top ondertekende verklaring werd beloofd:

„De gemeenschap van democratieën van de Amerika's" te behouden en te versterken door de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) sterker te maken, regeringen doorzichtiger en verantwoordelijker te maken. corruptie tegen te gaan en de georganiseerde misdaad. drugshandel en terrorisme te bestrijden.

„De welvaart te bevorderen via economische integratie en vrijhandel" door onmiddellijk een begin te maken met „het vormgeven van de 'Vrijhandelszone van de Amerika's' (FTAA). waarin barrières die handel en investeringen in de weg staan stap voor stap zullen worden opgeruimd". Onderhandelingen over de FTAA zouden op zijn laatst eind 2005 zijn afgerond. maar voor het einde van de eeuw zou er „concrete vooruitgang" zijn geboekt. Op het westelijk halfrond moesten mechanismen worden gecreëerd om investeringen te bevorderen. en om telecommunicatie, vervoer en energievoorbindingen te ontwikkelingen.

„Armoede en discriminatie uit te bannen" op het westelijk halfrond door het onderwijs en de gezondheidszorg toegankelijker te maken, inheemse volkeren te steunen en de politieke rol van vrouwen te versterken.

„Duurzame ontwikkeling te garanderen en onze natuurlijke omgeving te behouden ter wille van toekomstige generaties", door middel van partnerschappen om de milienverontreiniging in de hand te houden, ecosystemen te beschermen en het duurzame gebruik van biologische bronnen en energiebronnen te stimuleren.

De leiders werden het ook eens over een 23 punten tellend actieplan, waarin de OAS en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank werden verzocht het voortouw te nemen bij het uitvoeren van de tijdens de top genomen besluiten. Het plan voorzag ook in een vergaderschema voor functionarissen en ministers, met onder meer bijeenkomsten van de ministers van handel in juni 1995 en maart 1996 over de FTAA.

Overeenstemming over toelating van Chili tot NAFTA

Op 11 december, de slotdag van de Top van de Amerika's, werd bekendgemaakt dat de leiders van Canada. Mexico en de

Enkele van de deelnemers aan de „Top van de Amerika's" tijdens een fotosessie op 10 december. V.l.n.r. voorste rij: Premier Nicholas Brathwaite van Grenada, de Amerikaanse president Bill Clinton, Brazilië's president Itamar Franco en zijn opvolger Fernando Henrique Cardoso: achterste rij: de presidenten Ernesto Perez Balladares van Panama. Armando Calderon Sol van El Salvador. en Juan Carlos Wasmosy van Paraguay.

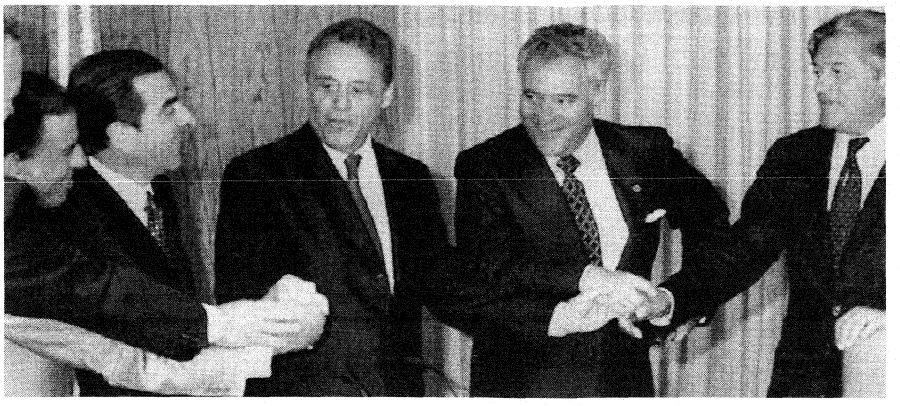

De presidenten (v.l.n.r.) Juan Carlos Wasmosy van Paraguay, Carlos Saul Menem van Argentinië. Eduardo Frei Ruiz-Tagle van Chili, Fernando Henrique Cardoso van Brazilië, Gonzalo Sanchez de Lozada van Bolivia, en Luis Alberto Lacalle Herrera van Uruguay slaan de handen ineen tijdens een Mercosur-bijeenkomst in Brasilia op 2 januari 1995

Verenigde Staten, de drie leden van het Noordamerikaanse Vrijhandelsakkoord (NAFTA),hadden besloten om Chili tot het handelspact toe te laten. Verwacht werd dat de onderhandelingen over Chili's officiële toetreding ongeveer een jaar zouden duren.

MERCOSUR-PROTOCOL

De presidenten van de vier Zuidamerikaanse landen van de Mercosur-handelsgroep (Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay) ondertekenden op 17 december in het Braziliaanse Ouro Preto een protocol om met ingang van 1 januari 1995 de Zuidpunt-douane-unie op te richten.

MERCOSUR IN WERKING GETREDEN

Op 1 januari 1995 trad Mercosur, de Zuidamerikaanse Gemeenschappelijke Markt van Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay in werking overeenkomstig het in 1991 ondertekende Verdrag van Asuncion (zie pag. 698/3 e.v.-'91).

Met een gezamenlijk bruto nationaal produkt (BNP)van $800 mrd en een bevolking van ruim 190 miljoen mensen. was Mercosur het op drie na grootste vrijhandelsblok na het Noordamerikaanse Vrijhandelsakkoord (NAFTA, 380 miljoen);de Europese Unie (370 miljoen vanaf 1 januari 1995). en de APEC-landen (Asia-Pacific Economic Co-operation, 320 miljoen).

Met ingang van 1 januari werden de tarieven voor ongeveer negentig procent van de onderling verhandelde goederen afgeschaft en werden er gemeenschappelijke tarieven van gemiddeld veertien procent geheven op ongeveer tachtig procent van de goederen die van buiten het Mercosur-gebied werden geïmporteerd (zie ook pag. 27/1-'95 en boven). In het jaar 2000 zouden de overgangsakkoorden voor de overige produkten aflopen. Het onderlinge handelsvolume was sinds 1990 verdrievoudigd tot $ 10 mrd in 1994.

Mercosur (Mercosul in het Portugees) was een intergouvernementele organisatie. waarin het belangrijkste beleidsbepalende orgaan de Raad voor de Gemeenschappelijke Markt was. die bestond uit de ministers van buitenlandse en economische zaken van de lidstaten. Het secretariaat werd gevestigd in Montevideo (Uruguay). de handelsmissie in Buenos Aires (Argentinië) en de geschillencommissie in Asuncion (Paraguay).

Beslissing van Andespact-lidstaten op korte termijn akkoord met Mercosur te sluiten

Tijdens een bijeenkomst in de Boliviaanse stad Santa Cruz op 23 januari besloten de ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten van het Andespact (Bolivia,Colombia, Ecuador, Peru en Venezuela) ernaar te streven uiterlijk 30 juni 1995 een vrijhandelsakkoord met de Mercosur-landen te sluiten.

(Vor.ber.pag. 27/1-1995)

GEZAMENLIJKE ONTMOETING OECS EN CARICOM

Tijdens een gezamenlijke ontmoeting van de Organisatie van Oost-Caribische Staten (OECS) en de Caribische Gemeenschap (CARICOM) op 9 februari 1995 in Georgetown, Guyana, kwam de kwestie van een politieke unie van het Oostcaribische gebied aan de orde. OECS-voorzitter John Compton, de premier van St. Lucia, riep op tot een ,,verdieping en versterking van het OECS-verdrag, om de regio voor te bereiden op de uitdagingen van een aanpak op wereldvlak".

Suriname treedt toe tot CARICOM

Tijdens een CARICOM-bijeenkomst in Belize Stad op 20 februari werd Suriname geaccepteerd als het 14de volledige lid van CARICOM; Suriname had tot dan toe de waarnemersstatus gehad.

De Nederlandstalige republiek was het perste nipt-Engelstalige land dat zich bij de organisatie aansloot. Verzoeken van de Dominicaanse Republiek en Haïti om hun waarnemersstatus om te zetten in een volledig lidmaatschap werden afgewezen.

(Vor.ber.pag. 26/3-1995)

BAHAMA-EILANDEN

VICE-PREMIER TREEDT AF

Op 9 november 1994 nam Orville Turnquest ontslag als parlementslid en deed daarmee afstand van zijn kabinetsfuncties als vice-premier, minister van justitie en minister van buitenlandse zaken.

Uit opmerkingen die premier Hubert Ingraham maakte na de bekendmaking van Turnquests besluit, bleek volgens velen dat Turnquest waarschijnlijk zou worden benoemd tot gouverneur-generaal.

Janet Bostwick, die reeds minister van justitie en immigratie was. nam op 10 november ook de portefeuilles van justitie en buitenlandse zaken op zich. De post van vice-premier was nog vacant.

NIEUWE GOUVERNEUR-GENERAAL. KABINETSWIJZIGING

Op 3 januari 1995 werd, zoals was verwacht, Orville Turnquest benoemd tot de vijfde gouverneur-generaal van de Bahama-eilanden als opvolger van Sir Clifford Darling.
Op 9 januari benoemde premier Hubert Ingraham een geheel nieuw kabinet.
De nieuwe minister van financiën, William Allen was vroeger president van de Centrale Bank geweest en werd door Ingraham ,,de belangrijkste architect" van het economische en fiscale beleid van de regering genoemd.

Samenstelling van het kabinet

Premier - Hubert Alexander Ingraham+; vicepremier, toerisme - Frank Howard Watson+; buitenlandse zaken - mevr. Janet Gwennett Bostwick+; sociale ontwikkeling - Maurice Elijah Moore+: openbare veiligheid en immigratie - Cornelius Alvin Smith+; onderwijs - mevr. Ivy Leona Dumont+: justitie - Brent Symonette+: vervoer - Tennyson Roscoe Gabriel Wells+; openbare werken - Arlington Griffith Butler+; jeugd en cultuur - Algernon Sidney Patrick Allen; gezondheidszorg en milieu - mevr. Theresa Maria Moxey+; financien en

planning - William Clifford Allen": landbouw en visserij - Pierre Valiant Dupuch*.

* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde portefeuille.

(Vor.ber.pag. 403/1/2-1994)

BOLIVIA

RECHTERS ONTSLAGEN. NIEUWE MINISTER VAN ARBEID

Op 11 juni 1994 werden de president van het Hooggerechtshof, Edgar Oblitas, en Ernesto Poppe, derde rechter in de hiërarchie. door de Senaat schuldig bevonden aan omkoping. Zij kregen geen gevangenisstraf maar werden ontslagen en mochten tien jaar lang geen openbare ambten vervullen.

Het besluit werd gesteund door de rechtse regering van president Gonzalo Sanchez de Lozada om te bewijzen dat het haar ernst was met de strijd tegen overheidscorruptie. Oppositiesenatoren stemden voor vrijspraak of onthielden zich van stemming.

Op 9 juni trad Reynaldo Peters Arzabe af als minister van arbeid. Hij werd opgevolgd door Marcelo Cespedes Gutierrez.

Net als Luis Lima. ambassadeur in Argentinië, en Jorge Otasevich, onderminister voor Congreszaken en politieke zaken. was Peters afgetreden om zitting te nemen in de Senaat. Zij mochten volgens de grondwet de plaats innemen van drie senatoren van de regerende Nationalistische Revolutionaire Beweging (MNR), tegen wie bezwaar was aangetekend door diegenen in de Senaat die Oblitas en Poppe verdedigden.

BEWIJZEN VAN CORRUPTIE BIJ FELCN

Op 27 juni gaf de regering bewijsmateriaal vrij waaruit bleek dat tussen 1988 en augustus 1993 een ,,hoog percentage" van de $20 mln, die in beslag waren genomen van drugshandelaren, was ,,verdwenen" ten gevolge van de ,,nalatige en verwijtbare" handelingen van leden van de Speciale Eenheid voor Drugsbestrijding (FELCN)en anderen, die door het bureau van de procureur-generaal waren aangesteld als beheerders van de bezittingen van drugshandelaren. Ook voormalige vice-gouverneurs Op het plattelandwarenbij de zaak betrokken.

OPERATIE TEGEN DRUGSHANDEL

Op 13 juli begon een grootscheepse operatie tegen drugsproducenten en -handelaren in de oostelijke departementen Santa Cruz en Cochabamba, waaraan werd deelgenomen door de FELCN en 800 politieagenten.

Op de eerste dag werd 215 kilo cocaïnepasta in beslag genomen en werden 56 mensen gearresteerd in Chapare. de belangrijkste cocaproducerende regio. In een gevecht met drugshandelaren werd een FELCN-agent gedood.

De regering onderstreepte dat de operatie was gericht tegen drugshandelaren en niet tegen de boeren die traditioneel de cocabladeren verbouwden, waaruit de cocaïne werd gewonnen. Leiders van de cocatelers zeiden echter dat de operatie. die naar verwachting minstens 60 dagen zou duren. een voorbereiding was op een volledige militaire interventie met het doel cocaplanten te vernietigen en aldus te voldoen aan de verdelgingsnormen van de Verenigde Staten (zie pag. 555/3 e.v.-'94).

OPLOSSING VOOR COCA-CONFLICT

Het verzet tegen het van mei daterende drugsbestrijdingsprogramma van de regering (zie pag. 556/1 e.v.-'94)groeide in augustus en september uit tot een landelijk conflict, toen de Boliviaanse Arbeidersconfederatie (COB) en studenten en onderwijzers zich aansloten bij demonstraties van cocatelers. Er werd een nationale mars naar de hoofdstad gehouden en op 22 september werd uiteindelijk een akkoord bereikt, waarbij de regering toegaf aan veel eisen.

Aanleiding tot de golf van protesten was de arrestatie op 27 augustus van Evo Morales en David Herrera, vooraanstaande leden van de vereniging van cocatelers. De dag daarop ging Morales in hongerstaking en verklaarden boeren dat zij naar La Paz zouden komen lopen. Op 5 september werden er betogingen gehouden in de steden Cochabamba en Potosi: toen de boeren zich in Cochabamba verzamelden voor hun mars voegden zich studenten en scholieren bij hen en gebruikte de politie traangas om hen te verspreiden. In een poging om onderhandelingen te beginnen stelde de regering Morales en Herrera op 6 september voorwaardelijk op vrije voeten. De COB en de boeren weigerden echter hun mars af te zeggen totdat alle aanklachten tegen de twee waren ingetrokken. Ook bleven zij vasthouden aan hun eis dat de politie en het leger zich moesten terugtrekken uit de coca-regio Chapare (departement Cochabamba). dat drugsbestrijdingswet 1008 moest worden ingetrokken en dat er een alternatief ontwikkelingsprogramma diende te komen.

Op 8 september werd bericht dat president Gonzalo Sanchez de Lozada leden van negen organen officieel had uitgenodigd voor gesprekken op 13 september: het betrof vertegenwoordigers van onder meer de pers, de roomskatholieke kerk, het zakenleven. de vakbonden en de veiligheidstroepen. De COB dreigde niet mee te doen aan de gesprekken na .,het neerslaan" door de politie van een betoging in La Paz op 12 september, waarbij ten minste tien mensen werden gewond en 60 werdengearresteerd.

De COB besloot op 15 september de onderhandelingen met de regering te hervatten, hoewel de Revolutionaire Arbeiderspartij (POR)zich bleef verzetten tegen iedere dialoog. Op 16 september werd een document opgesteld waarin onder meer verschil werd gemaakt tussen cocatelers en drugshandelaren en waarin werd gevraagd om decriminalisatie van de cocapiant. Krachtens een op 22 september getekend akkoord met de COB beloofde de regering niet over te gaan tot vernietiging van cocaboerderijen, wet 1008 te herzien en de politie geleidelijk terug te trekken uit Chapare. De enige COB-eis waaraan de regering niet voldeed, was de uitwijzing van het Amerikaanse Drugs Enforcement Agency (DEA).

UCS VERLAAT REGERING

Op 21 september maakte voorzitter Max Fernandez van de Unie van Burgerlijke Saamhorigheid (UCS) bekend dat zijn partij uiteindelijk had besloten uit de regeringscoalitie te stappen. Dit besluit was vermoedelijk ingegeven door het akkoord met de COB.

NIEUWE STAFCHEF

Generaal Moises Chiriki Berajano van de Gezamenlijke Stafchefs diende op 4 oktober zijn ontslag in uit protest tegen het feit dat marinebevelhebber admiraal Julio Molina zijn instructies had genegeerd. Hij werd op 6 oktober vervangen door generaal Carlos Masias Cralgevic. Tegen Molina liep op dat moment een gerechtelijk onderzoek door het Hoge Militaire Hof van Justitie uregens machtsmisbruik.

NIEUWE MINISTERSPOST

Op 24 november werd Jaime Villalobos aangesteld op de nieuwe post van minister zonder portefeuille met verantwoordelijkheid voor het bevorderen van economische ontwikkeling, hetgeen voorheen onder het ministerie van financiën ressorteerde.

ARRESTATIE MIR-LEIDER

Op 26 december werd Oscar Eid Franco, leider van de oppositionele Beweging van Revolutionair Links, in La Paz gearresteerd omdat hij ervan werd verdacht drugshandelaren de hand boven het hoofd te houden. Volgens een bericht in *Le Monde* van 28 december had Franco met geld van drugshandelaren de MIR-campagne gefinancierd voor de presidentsverkiezingen van

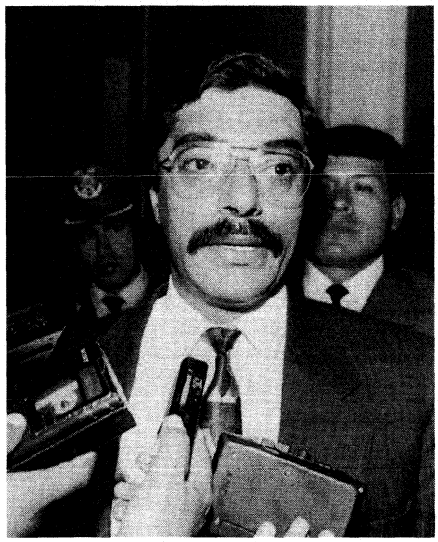

Minister van binnenlandse zaken German Quiroga Gomez maakt op 16 december 1994 zijn aftreden bekend.

1989, toen haar kandidaat Jaime Paz Zamora tot president was gekozen.

MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN TREEDT AF

De minister van binnenlandse zaken en sociale defensie, German Quiroga Gomez, trad op 16 december af na de publikatie van krantefoto's waarop hij te zien was in het gezelschap van medewerkers van voormalig dictator generaal Luis Garcia Meza (1980-'81).

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 6 januari 1995 vonden als gevolg van het aftreden van minister German Quiroga Gomez de volgende kabinetswijzigingen plaats:

Binnenlandse zaken en sociale zekerheid - Carlos Sanchez Berzain+; presidentiële staf - José Guillermo Justiniano Sandoval Justiniano+; duurzame ontwikkeling - (vacant).

+ Gewijzigde portefeuille

PAZ ZAMORA KEERT TERUG IN DE POLITIEK

Op 10 januari 1995 deelde oud-president Jaime Paz Zamora onverwachts mee dat hij zou terugkeren in de politiek. In maart 1994 had Paz Zamora bekendgemaakt dat hij de politiek voorgoed vaarwel zou zeggen, nadat hij was beschuldigd van drugshandel (zie pag. 555/2 e.v.-'94).

Paz Zamora zei dat hij het slachtoffer was geworden van een op politieke gronden gebaseerde ,,lastercampagne" en zei dat er geen bewijs was dat hijzelf, leden van zijn familie of van zijn partij, de MIR, betrokken waren geweest bij de drugshandel. Hij verklaarde dat hij zijn voorrechten als voormalig president zou opgeven en zich als een gewone burger zou onderwerpen aan een gerechtelijk onderzoek naar ambtsrnisdrijf; daarbij zou ook eventuele betrokkenheid van zijn zusters, een aantal van zijn naaste medewerkers, Isaac Chavarria (MIK-liden gewezen drugshandelaar) en de in december gearresteerde MIR-leider Oscar Eid Franco (zie boven) onderzocht kunnen worden. Op 18 januari verwierp het Congres dit voorstel echter.

NIEUWE COMMANDANT FELCN

Op 12 januari nam generaal Renato Lopez Leyton ,,om persoonlijke redenen" ontslag als commandant van de Speciale Eenheid voor Drugsbestrijding FELCN. De dag daarop werd hij opgevolgd door generaal Simon Sejas Tordoya, voormalig opperbevelhebber van de strijdkrachten en ambassadeur in Israël.

IMF-LENING

Op 19 december 1994 gaf het IMF zijn goedkeuring aan een reeks leningen krachtens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) van in totaal SDR 100,96 mln (ongeveer $ 147 mln) gedurende de volgende drie jaar ter ondersteuning van het economische hervormingsprogramma van de regering. De eerste jaarlijkse lening van SDR 33,65 mln (ongeveer $49 mln) zou worden uitbetaald in twee gelijke halfjaarlijkse termijnen, waarvan de eerste onmiddellijk beschikbaar was.

(Vor.ber.pag. 554/3 e.v.-1994)

BRAZILIË

OUD-PRESIDENT COLLOR VRIJGESPROKEN

Op 12 december 1994 besloot het Opperste Federale Gerechtshof (STF) met vijf tegen drie stemmen om voormalig president Fernando Collor de Mello wegens onvoldoende bewijs vrij te spreken van beschuldigingen van corruptie. De Financial Times van 15 december stelde dat het besluit van het hof ,,de kansen van Collor op een comeback in de politiek en op een openbaar ambt aanzienlijk vergroot".

Beschuldigingen dat Collor had geprofiteerd van de invloed die zijn voormalige campagneleider Paulo Cesar Farias had aangewend om zich te verrijken, hadden geleid tot een onderzoek van het Congres dat in september 1992 uitmondde in een stemming in de Kamer van Afgevaardigden om hem af te zetten (zie pag. 830/2 e.v.-'92). Eind december 1992 trad Collor af, op het moment dat de afzettingsprocedure tegen hem in de Senaat (de eerste kamer van het Congres) in gang werd gezet (zie pag 385/1 e.v.-'93). Ondanks zijn aftreden bevond de Senaat hem schuldig aan corruptie en officieel wangedrag en sloot hem voor een periode van acht jaar uit van het bekleden van een openbaar ambt. In april 1993 begon het proces tegen Collor voor de STF toen hij officieel werd beschuldigd van ,.passieve corruptie en criminele samenwerking". Ook Farias en zeven anderen werden in staat van beschuldiging gesteld.

Collors proces begon op 7 december. Op Y december moest het openbaar ministerie een tegenslag incasseren toen een gedeelte van het bewijsmateriaal (computerdiskettes, opgenomen telefoongesprekken die een overzicht gaven van het connectie-netwerk). ontoegankelijk werd verklaard. omdat het zonder toestemming van een rechtbank was verkregen.

Farias. die in januari 1994 was veroordeeld tot vier jaar cel wegens belastingontduiking (zie pag. 404/1/2, werd vrijgesproken van passieve corruptie, maar werd wegens het openen van valse bankrekeningen veroordeeld tot zeven jaar voorwaardelijk.

PRESIDENT CARDOSO GEÏNSTALLEERD. NIEUW KABINET

Op 1 januari 1995 aanvaardde Fernando Henrique Cardoso, die als kandidaat van de Sociaal-Democratische Partij van Brazilië (PSDB) op 3 oktober 1994 de presidentsverkiezingen had gewonnen (zie pag. 839/1 e.v.-'94), zijn ambt als president voor een termijn van vier jaar (voor grondwetswijzigingen van mei 1994. die onder meer verkorting van de presidentiele ambtstermijn van vijf tot vier jaar behelsden, en voor besluit om geen herverkiezing van een president toe te staan, zie pag. 837/1/2-'94). Op 2 januari begon Cardoso's nieuwe kabinet, dat op 21 december was benoemd, met zijn werkzaamheden.

In zijn inaugurele rede tijdens de installatieplechtigheid (die werd bijgewoond door de staatshoofden van acht Latijns-Amerikaanse landen - Argentinië, Bolivia, Chili, Colombia, Ecuador, Paraguay, Peru en Uruguay - en van Portugal en Kaapverdië) legde Cardoso de nadruk op het streven naar sociale rechtvaardigheid en beloofde hij ,.ontwikkeling, gerechtigheid en vrijheid". Hij beklemtoonde echter ook dat er structurele economische hervormingen noodzakelijk waren (in het bijzonder door middel van fiscaal beleid en controle op overheidsuitgaven) om de inflatie krachtiger te bestrijden.

Cardoso volgde Itamar Franco op, die eind 1992 uit hoofde van zijn functie als vice-president het presidentschap op zich had genomen, nadat Fernando Collor de Mello was afgetreden om-

President Fernando Henrique Cardoso (l.) ontving op 1 januari 1995 de presidentiële sjerp van zijn voorganger Itamar Franco (r.).

dat er tegen hem een afzettingsprocedure was ingesteld in verband met een corruptieschandaal (zie pag. 385/1 e.v.-'93 en hierboven).

In het nieuwe kabinet hadden op de economische departementen weinig wijzigingen plaatsgevonden, met uitzondering van de benoeming van José Serra tot de nieuwe minister van planning en begroting. Serra was een naaste medewerker van Cardoso en mede-oprichter van de PSDB: hij onderhield banden met de zakenwereld van Sao Paulo en had zich zeer kritisch opgesteld tegenover het idee dat een sterke munt de belangrijkste grondslag was voor een anti-inflatiebeleid. Het gevoel van continuïteit werd versterkt door Cardoso's bekendmaking dat de economische ploeg zou worden geleid door minister van financiën Pedro Malan, die tot dan toe president van de centrale bank was geweest (in die functie werd hij op 10 januari opgevolgd door Persio Arida, nadat diens benoeming door de Senaat met enig uitstel was bekrachtigd).

Andere belangrijke aanwijzingen waren het opnemen van leden van de Partij van de Braziliaanse Democratische Beweging (PMDB) in de coalitie. het aanblijven van de conservatieve minister van de landmacht. en, omgekeerd, het toekennen van de portefeuille voor cultuur aan de politicoloog Francisco Weffort, die tot dan toe banden onderhield met de Arbeiderspartij. waaruit Cardoso's voornaamste tegenstanders bij de presidentsverkiezingen afkomstig waren geweest. De media besteedden ook veel aandacht aan de benoeming van voetbalidool Pele op de nieuwe portefeuille voor sport.

De scheidende president Itamar Franco, die zei dat hij van plan was zich terug te trekken uit de politiek, had vóór zijn aftreden de nieuwe leden van de Adviesraad van de Republiek geïnstalleerd (op 28 december). Deze raad bestond uit de nieuwe vice-president en de minister van justitie, de voorzitters van de beide kamers van het parlement. en andere door het parlement en de president benoemde personen.

Samenstelling van het kabinet

Buitenlandse zaken - Luiz Felipe Lampreia*; financien - Pedro Malan*; planning, begroting en coördinatie - José Serra* (PSDB); onderwijs - Paulo Renato de Souza* (PSDB); gezondheidszorg - Adib Jatene*; wetenschap en technologie - José Israel Vargas; landbouw, bevoorrading en landhervorming - José Eduardo de Andrade Vieira*; justitie - Nelson Jobim* (PMDB): marine - admiraal Mauro Cesar Rodrigues Pereira": landmacht - generaal Zenildo Gonzaga Zoroastro de Lucena; staatshervorming - Luis Carlos Bresser Pereira*; verkeer - Odacir Klein* (PMDB): cultuur - Francisco Correa Weffort*; arbeid - Paulo Paiva* (PTB); sociale zekerheid - Reinhold Stephanes" (PFL+); luchtmacht - brigadegeneraal Mauro José Miranda Gandra*: industrie. handel en toerisme - mevr. Dorothea Werneck*: energie en mijnbouw - Raimundo Brito* (PFL+); verbindingen - Sergio Vieira da Motta*; milieu - Gustavo Krause*: buitengewoon minister, secretaris voor sport - Edson Arantes do Nascimento (Pele)*; chef van de gezamenlijke staf van de strijdkrachten - generaal Benedito Bezerra Leonel*

* Nieuwe benoeming.
+ Liberale Frontpartij.

NIEUWE ZWAARTEPUNTEN IN ECONOMISCH BELEID. BEZUINIGINGEN OP OVERHEIDSUITGAVEN. PRESIDENTIEEL VETO OP VERHOGING MINIMUMLOON

Op 7 januari maakte Cardoso bekend dat het economische stabiliseringsprogramma op een aantal punten zou worden aangepast. Dit programma zou maatregelen omvatten om de groei te bevorderen (in de richting van Brazilië's „historische percentages" van 5 à 7 procent van het bruto nationaal produkt per jaar, hoewel er voor 1995 geen specifiek streefcijfer werd genoemd), de produktiekosten van goederen en diensten te verminderen (in het bijzonder door verlaging van de „hoge arbeidspremies, die doorwerkten op de lonen en de financiële kosten"), de rentetarieven te verlagen, en de kredietbeperkingen. die waren opgelegd in het kader van het anti-inflatiebeleid, te verlichten.

Op 11 januari maakte minister Serra bekend dat de overheidssalarissen in januari tijdelijk zouden worden bevroren in afwachting van de besnoeiingen op de begroting. In aansluiting daarop deelde hij op 19 januari mee dat er in totaal bijna 7 mrd real zou worden bezuinigd op de overheidsuitgaven. De helft van deze bezuinigingen zou worden gerealiseerd door de investeringen in het staatstelefoonbedrijf en andere ondernemingen uit te stellen en de andere helft door te snijden in de begrotingen voor het overheidsapparaat. de gezondheidszorg, het onderwijs en vervoer ($ 1,00 = R 0,8485 op 20 januari 1995).

Het begrotingstekort zou verder worden verminderd door een extra pakket belastingmaatregelen ter waarde van ruim R 2 mrd. Toch zouden er „onorthodoxe" methoden nodig blijven om de begroting sluitend te houden. Zo werden verscheidene miljoenen realen, die door internationale organisaties in het kader van een financiering op lange termijn waren verstrekt, als lopende inkomsten behandeld.

Op 8 februari sprak president Cardoso zijn veto uit over een wetsontwerp waarin het maandelijkse minimumloon werd verhoogd van 70 real tot bijna 100 real ($ 1 = 0,8355 real op 10 februari 1995). Het voorstel was op 19 januari goedgekeurd door het aftredende Congres.

Op 3 februari was Cardoso op de nationale televisie verschenen om zijn veto uit te leggen en te verdedigen. Het was zijn eerste publieke optreden nadat hij op 1 januari zijn ambt had aanvaard. Daar de financiële positie van de overheid te benard was om het minimumloon onmiddellijk te verhogen. stelde Cardoso een toekomstige verhoging van ongeveer 20 procent in het vooruitzicht als onderdeel van een alomvattend plan om in de komende vier jaar de basislonen in reële termen te verdubbelen.

Cardoso maakte ook bekend dat de salarissen van hem en zijn ministers met 25 procent zouden worden verlaagd. Deze salarisverlaging zou van kracht blijven totdat het minimumloon werd verhoogd. In januari had her Congres besloten de salarissen van de Congresleden en die van de president en de ministers te verdubbelen.

AMNESTIE VOOR SENAATSVOORZITTER

Senaatsvoorzitter Humberto Lucena behield zijn functie, nadat het Congres op 19 januari een resolutie had aangenomen waarin hem amnestie werd verleend voor het gebruik van de drukkerij van de Senaat voor zijn eigen verkiezingscampagne. De kiescommissie had zijn herverkiezing in oktober als lid van de Senaat ongeldig willen verklaren. en het Hooggerechtshof had haar in een uitspraak over deze kwestie gesteund.

NIEUW CONGRES GEÏNSTALLEERD. NIEUWE PARLEMENTSVOORZITTERS

Op 1 februari werd het in oktober 1994 gekozen Congres (zie pag 839/1 e v.-'94) officieel geinstalleerd

Oud-president José Sarney (lid van de PMDB)en Lusi Eduardo Magalhaes (lid van de Liberale Frontpartij, PFL) werden gekozen tot respectievelijk voorzitter van de Senaat en voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden.

Sarney en Magalhaes steunden Cardoso's plannen om het belasting- en het sociale-zekerheidsstelsel te hervormen en de overheidssector in te krimpen.

REGERINGSBEMOEIENIS MET STELSEL VAN DEELSTAATBANKEN

In januari en februari mengde de regering zich via de Centrale Bank in de aangelegenheden van vier deelstaatbanken. Deze stap was bedoeld om de belangen van de inleggers te beschermen en maakte tevens deel uit van de pogingen van de regering orde op zaken te stellen in de overheidsfinanciën.

Deze maatregel. die .,bijzonder tijdelijk bestuur" werd genoemd. gaf de Centrale Bank de bevoegdheid nieuwe directeuren te benoemen die gedurende een periode van één jaar het bewind over de banken zoudenvoeren.

De vier deelstaatbanken waren: Banespa (Sao Paulo); Banerj (Rio de Janeiro); Produban (Alagoas);en Bemat (Mato Grosso). Van de 26 Braziliaanse deelstaatbanken leden cr in 1994 tien verlies. deels tengevolge van de daling van het inflatiepercentage.

PRIVATISERINGSPROGRAMMA HERVAT

Tijdens een vergadering op 7 februari besloot de Nationale Privatiseringsraad het Braziliaanse privatiseringsprogramma in versneld tempo te hervatten. Dit programma was in augustus onverwachts opgeschort door de toenmalige president Itamar Franco (zie pag. 838/3 e.v.-'94).

Volgens de Privatiseringsraad zou het programma op 10 mei worden hervat met de openbare verkoop van een klein elektriciteitsbedrijf, Espiritu Santo (Escelsa).

(Vor.ber.pag. 836/3 e.v.-1994)

COLOMBIA

CONGRESLID VERMOORD. VREDESVOORSTELLEN. DRUGSBESTRIJDINGSWETGEVING. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 19 september 1994 werd Congreslid Arlen Uribe Marquez van de regerende Liberale Partij (PL) doodgeschoten in de stad Medellin. Daarmee Kwam hei aantal Congresleden, dat sinds 1989 in het departement Antioquia vermoord was, op vijf.

Uribe werd samen met zijn lijfwacht vermoord in de buurt van de universiteit waar hij professor was. Volgens de plaatselijke politie was hij al enkele keren met de dood bedreigd. De verantwoordelijkheid werd opgeëist door de Camilistische Unie van het Nationale Bevrijdingsleger (ELN).

Op 13 september werd brand gesticht bij een olie-installatie in Casanare (ongeveer 350 km ten noorden van Bogota) door het Front José David Suarez, een factie van het ELN. Diezelfde dag bezette een groep van ongeveer 100 guerrillastrijders korte tijd de stad Riofrio in het departement Valle del Cauca; deze groep zou deel uitmaken van de 19 April-Beweging (M-19) of zou een splintergroepering van M-19 zijn, de Beweging Jaime Bateman. Op 22 september werden vijf helikopters aangevallen door de Revolutionaire Gewapende Strijdkrachten van Colombia (FARC); aan boord van de helikopters bevonden zich onder anderen de Amerikaanse ambassadeur in Colombia. Myles Frechette, de Amerikaanse onderminister aan defensie Brian Sheridan. de Colombiaanse minister van defensie Fernando Botero Zea en een groot aantal hoge officieren van de Colombiaanse strijdkrachten; niemand raakte gewond. Op **23** september ontvoerden onbekende guerrillastrijders de Amerikaan Thomas Hargrove in de buurt van Puerto Tejada. ongeveer 250 km ten zuiden van Bogota.

De toename van afvallige guerrilla-afdelingen suggereerde dat er binnen de guerrillagelederen verdeeldheid heerste over de vredesinitiatieven (zie beneden). Volgens rapporten van de militaire inlichtingendienst die eind september openbaar werden gemaakt. zou de FARC in de voorgaande maanden tenminste 70 van zijn leden hebben geëxecuteerd.

Nieuwe guerrillagroepering

Op 18 september liet het voorheen onbekende Frente Popular de Liberacion Nacional (FPLN)voor het eerst van zich horen toen het het Congreslid Juan Ignacio Castrillon. lid van de vredescommissie, en een andere politicus ontvoerde in de buurt van Medellin. De twee werden op 20 september vrijgelaten, toen de groepering een communiqué uitgaf waarin zij verklaarde de gewapende strijd voort te zetten en de vredesoproep van de regering te verwerpen,

Volgens Castrillon bestond de groepering uit ongeveer 100 dissidente leden van het ELN en het Volksbevrijdingsleger (EPL)

Vredesvoorstellen

Op 5 september werd bericht dat de FARC-leiding contact had gezocht met de regering om een dialoog te beginnen Diezelfde dag bevestigde het ELN hereid te zijn gesprekken aan te knopen met de regering op voo aarde dat zijn leden die in de gevangenis zaten, werden behandeld als krijgsgevangenen

Op 30 september werd onthuld dat de regering niet was ingegaan op een bemiddelingsaanbod van Francisco Galan van de Camilistische Unie. Galan, die in eenzame opsluiting zat in een militaire gevangenis, had als voorwaarde aan zijn aanbod verbonden dat hij naar een civiele gevangenis werd overgebracht.

TW

Tijdens een bezoek aan Cali op 1 oktober verklaarde president Ernesto Samper Pizano: ,.Wanneer de voorbereidende fase voorbij is en er groepen zijn die werkelijk geïnteresseerd zijn in een officieel verzoeningsproces, zijn wij bereid een definitieve onderhandelingsagenda aan te bieden met daarbij behorende garanties. vooropgesteld dat het akkoord wordt bereikt in vertrouwen en de mogelijkheid van een nuttige vervolgdialoog garandeert".

Regering doet toezegging over mensenrechten

Op 9 september maakte minister Horacio Serpa Uribe van binnenlandse zaken een nieuw regeringsinitiatief inzake de mensenrechten bekend.

Het initiatief was een reactie op een reeks schandalen in de veiligheidsdiensten en op druk van de Verenigde Staten en de Europese Unie (EU).die economische hulp en kredieten afhankelijk hadden gemaakt van een betere naleving van de mensenrechten. De regering beloofde onder meer de nationale politie te hervormen, de ,,paramilitaire" groepen in de strijdkrachten uit te roeien. rechters meer steun te geven, getuigen beter te beschermen en ,,volkerenmoord en kindermishandeling" als misdaad te classificeren.

De volgende dag maakte minister Fernando Botero Zea van defensie bekend dat de regering een nieuwe centrale inlichtingendienst wilde oprichten en de samenwerking tussen dc politie en de strijdkrachten wilde verbeteren. onder meer door een heiverdeling van de taken. Een week eerder had Botero bijna 100 personele wijzigingen doorgevoerd bij de poli-

tie, voor het grootste deel in de stad Cali, nadat politieagenten beschuldigd waren van betrokkenheid bij drugshandel en schendingen van de mensenrechten.

Vredesaanbod van guerrillabeweging

Op 9 oktober verklaarde FARC-leider Manuel Perez, dat hij bereid was tot een dialoog. De verklaring werd door president Samper gunstig ontvangen en op 22 oktober werd bericht dat de voorzitter van de Nationale Senaat, Juan Guillermo Angel, publiekelijk een uitnodiging van de FARC voor vredesbesprekingen had aanvaard.

Onderwijl zetten andere guerrillaorganisaties hun gewelddadige activiteiten voort.

Het Nationale Bevrijdingsleger (ELN)eiste de verantwoordelijkheid op voor een bomaanslag op 19 oktober. waarbij oud-senator Felix Salcedo Gualdion om het leven kwam en vier mensen gewond raakten. Het ELN beschuldigde Salcedo van politieke en bestuurlijke corruptie en dreigde met meer aanslagen tegen ,,gewetenlozeen corrupte" politieke figuren.

Twee bomaanslagen op 22 oktober, gericht tegen Amerikaanse mormoonse instellingen in de zuidelijke stad Neiva, werden door de politie toegeschreven aan de Nationale Guerrilla Coördinatieraad Simon Bolivar (CNGSB).

Vredesinitiatief van regering

In een redevoering ter gelegenheid van de eerste 100 dagen van zijn bewind verklaarde president Sarnper op 17 november dat de regering vredesbesprekingen zou aanknopen met de guerrillagroeperingen, bij voorkeur in het buitenland en zonder voorwaarden vooraf over een staakt-het-vuren en een tijdsschema. Ook drong hij aan op een ,,humanisering" van de oorlog ter bescherming van burgers en gewonde strijders. Eerder, op 13 november, had hij gehoor gegeven aaneen voorwaarde van de guerrillastrijders door guerrillaleiders over te brengen van militaire hoofdkwartieren naar burgergevangenissen.

De onderhandelaar van het ELN, Francisco Galan, reageerde terughoudend op Sampers voorstel. Hij zei dat hij er positief tegenover stond. maar dat een ,,werkelijk vredesproces" alleen mogelijk zou zijn als het gehele guerrillacommando, de Nationale Guerrilla Coördinatieraad Simon Bolivar (CNGSB), daaraan zou deelnemen. Galan vond ook dat vertegenwoordigers van andere sectoren van de maatschappij bij de vredesbesprekingen moesten worden betrokken.

Op 3 november hadden CNGSB-strijders in het dorp Purace in het zuidelijke departement Cauca het vuur geopend op een voertuig met 40 politieagenten. Een bus met scholieren kwam in het vuurgevecht terecht. Op 21 november vielen ten minste 21 doden in een treffen tussen 200 FARC-leden en eenheden van de veiligheidstroepen in het dorp San Pedro in het noordwestelijke departement Antioquia.

Toplid ELN gearresteerd

De landelijke televisie berichtte dat Antonio Garcia op 28 december was gearresteerd Garcia, de op twee na hoogste commandant van de guerrillabeweging ELN, was in de kraag gevat op het vliegveld Camilo Daza bij de noordoostelijke stad Cucuta.

Op 22-23 december werden tenminste 11 mensen gedood bij een reeks aanslagen op bussen in Cartagena. Minister Fernando Botero Zea van defensie bracht de aanslagen in verband met afpersingsactiviteiten van het ELN.

Oud-president overleden

Op 27 september stierf Carlos Lleras Restrepo, die van 1966-'70 president was geweest (zie pag. 535/3-'66 en 257/1-'70). Hij werd 86 jaar oud.

Lokale verkiezingen

Bij de provinciale en gemeentelijke verkiezingen op 30 oktober veroverde de regerende Liberale Partij (PL)22 van de 32 gouverneursposten. Zij verloor echter de meerderheid in de steden Medellin, Cali, Barranquilla en de hoofdstad Bogota. In Bogota werd de gouverneursverkiezing gewonnen door een hoogleraar filosofie, Antanas Mockus Sivickas, die campagne had gevoerd zonder betaalde advertenties en openbare optredens omdat naar zijn mening de kiezers hun buik vol hadden van alle verkiezingspubliciteit.

Op de verkiezingsdag vielen vijf doden bij botsingen in het departement Bogota. Verder ontplofte een granaat bij een stembureau in het departement Risaralda en ontdekte het leger geheime bergplaatsen met explosieven en wapens in Bogota.

Militaire benoemingen

De regering maakte op 22 november de benoeming bekend van zes hoge militairen en politiefunctionarissen, kennelijk als reactie op beschuldigingen van corruptie en schending van de mensenrechten tegen hoge officieren.

De wijzigingen behelsden onder meer de benoeming van generaal Hernando Camilo Zuñiga Chaparro, tot dan toe een betrekkelijk lage militaire ondercommandant, tot commandant van de strijdkrachten. Hij verving generaal Ramon Emilio Gil Bermudez (die in 1932 was benoemd zie pag. 390/2/3-'93; voor impliciete kritiek op Gil Bermudez door Samper inzake het vredesproces, zie boven).

Akkoord over uitwijzing drugshandelaar

Op 22 september werd bekend dat de Colombiaanse autoriteiten een verzoek van de Italiaanse regering uit 1993 hadden gehonoreerd om Roberto Pannunzi uit te wijzen.

in 1993 had een Italiaanse rechtbank Pannunzi veroordeeld tot 25 jaar gevangenisstraf wegens drugsdelicten. Op 28 januari hadden de Colombiaanse veiligheidstroepen hem in Medellin gearresteerd.

De nieuwe procureur-generaal, Alfonso Valdivieso. maakte op 15 september bekend dat de regering een einde maakte aan het beleid dat begin 1993 was gevolgd. en dat mensen die verdacht werden van drugshandel vrijgeleides aanbood in ruil voor overgave. Ook gaf hij aan dat de straffen voor degenen die schuldig waren bevonden aan drugsdelicten, verzwaard zouden worden.

Betrekkingen met de Verenigde Staten

Opmerkingen van het scheidende hoofd van het Amerikaanse Drugsbestrijdingsbureau DEA, Joseph Toft, die op 27 september Colombia een ,,narco-democratie" noemde. leidden tot een aanzienlijke verslechtering van de betrekkingen tussen Colombia en de VS. Toft kwam ook opnieuw met beschuldigingen dat president Ernesto Samper Pizano drugsgeld had ontvangen voor zijn verkiezingscampagne (zie pag. 699/3 - '94).

Hoewel de regering-Clinton zich officieel distantieerde van Tofts uitlatingen. zei de Colombiaanse minister van buitenlandse zaken, Rodrigo Pardo, dat ze een ,,klimaat van wantrouwen" haddengeschapen. Op 5 oktober liet president Samper de Amerikaanse ambassadeur Myles Frechette weten dat het werk van het DEA in Colombia aan banden zou worden gelegd. DEA-agenten zouden niet langer toegang hebben tot vertrouwelijke Colombiaanse veiligheids- en inlichtingenrapporten, en niet meer kunnen interveniëren in bepaalde drugsbestrijdingsoperaties van de Colombiaanse autoriteiten.

Op 18 oktober werd bericht dat procureur-generaal Alfonso Valdivieso een onderzoek had gelast naar de beschuldigingen tcgcn Samper en dat hij Toft wilde verzoeken te getuigen nu deze niet langer diplomatieke immuniteit genoot. Valdivieso's voorganger Gustavo de Greiff was in augustus nog van oordeel geweest dat er geen gronden waren voor een gerechtelijk onderzoek.

Een onderzoek van twee maanden in de zaak van 117 politieagenten die smeergeld zouden hebben aangenomen van het Cali-drugskartel, werd op 20 oktober afgerond met de aanbeveling ten minste 30 agenten disciplinair en strafrechtelijk te vervolgen.

Drugsbestrijdingswetgeving

Op 23 november werd bericht dat het Congres niet was ingegaan op een verzoek van de regering om een in behandeling zijnde wet in te trekken die onwettigeverrijking niet strafbaar stelde.

Het wetsvoorstel had de bijnaam „narcowet", omdat onwettige verrijking de aanklacht was die meestal werd ingediend tegen drugshandelaren, aangezien dat het eenvoudigst te bewijzen viel zonder de medewerking van getuigen. De wet was bedoeld ter beperking van het recht van de autoriteiten om geld en bezittingen van drugshandelaren, geldwitwassers en corrupte ambtenaren te confisqueren, Op 30 november werd bericht dat de Senaat ook een wet had aangenomen w-aardoor het witwassen van geld een misdaad werd waarvoor maximaal 13 jaar gevangenisstraf kon worden gegeven.

De „narco-wet" werd op 1 december unaniem door het Huis van Afgevaardigden verworpen. Dit betekende een herziening van het standpunt dat een Congres-commissie in november had ingenomen.

Op 5 december werd bekendgemaakt dat legervliegtuigen het vuur zouden openen op vijandige vliegtuigen die weigerden zich te identificeren en die gebruik maakten van het Colombiaanse luchtruim om drugs te transporteren.

Betogingen tegen vernietiging van cocaplantages

Op 15 december werd in het centraal gelegen departement Guaviare het besproeien van cocaplantages van kleiner dan drie hectare gestaakt.

Het besluit viel na tien dagen van protesten van 200.000 boeren uit San José del Guaviare, de hoofdstad van het departement, tegen het besproeien van hun akkers met insekticide. De boeren betoogden dat zij alleen in hun levensonderhoud konden voorzien door cocaplanten en opium te verbouwen en dat de insekticiden de gewassen die zij voor hun eigen bestaan teelden. hadden verwoest.

Het akkoord werd veroordeeld door procureur-generaal Alfonso Valdivieso die het een vergunning om drugs te produceren noemde. Leden van de Nationale Drugsraad zeiden ook dat het akkoord de vernietiging van alle verboden gewassen zou hinderen. Minister Horacio Serpa Uribe van binnenlandse zaken benadrukte echter dat het akkoord voorzag in een ambitieus gewassenvervangingsprogramma. waarvoor de regering $ 1,2 mln had gereserveerd.

Campesinos (boeren) uit Putamayo in het Amazone-gebied betoogden drie weken lang tegen de Colombiaanse drugsbestrijdingsmacht die vanuit de lucht cocaplantages vernietigde met chemische bestrijdingsmiddelen. De betogingen eindigden op 10 januari 1995, toen de regering beloofde kleine cocavelden van minder dan drie hectare niet langer vanuit de lucht te vernietigen; deze zouden voortaan met de hand worden vernietigd

De betogers hadden olie-installaties in het gebied Putamayo als doelwit uitgekozen. Op 22 december, de eerste dag van de demonstraties, bezetten zij zeven pompstations. Zij wisten zich tot 5 januari te verzetten tegen pogingen om hen van de installaties te verdrijven. Tijdens de ongeregeldheden was een jongen van zes jaar omgekomen.

Sociaal pact

Op 9 december 1994 tekenden president Ernesto Samper Pizano en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de vakbonden een sociaal pact, waarin alle partijen overeenkwamen samen te werken bij de beheersingvan de inflatie.

Ontsnapping uit gevangenis

Op 8 januari 1995 bevrijdden guerrillastrijders van de FARC alle 93 gevangenen uit een gevangenis in Mocoa, de hoofdstad van het departement Putamayo. Een van de bevrijde gevangenen was een vermoedelijke guerrillastrijder, die ervan werd verdacht op 4 januari een aanslag te hebben gepleegd met een brandbom op olieopslagtanks (als onderdeel van de betogingen tegen de vernietiging van cocaplantages vanuit de lucht). Op 10 januari zouden 58 gedetineerden zijn teruggekeerd naar de gevangenis. Zij beweerden dat ze door de guerrillastrijders waren gedwongen te ontsnappen.

(Vor.ber.pag. 698/3 e.v.-1994)

DOMINICAANSE REPUBLIEK

DEFINITIEVE VERKIEZINGSUITSLAGEN. INSTALLATIE VAN PRESIDENT BALAGUER

Tweeëneenhalve maand na de presidentsverkiezingen van 16 mei, die gepaard waren gegaan met veel onregelmatigheden (zie pag. 634/2 e.v.-'94), riep de Centrale Kiesraad op 2 augustus Joaquin Balaguer uit tot winnaar. Volgens de officiele einduitslag, die die dag werd bekendgemaakt, had Balaguer een voorsprong van 22.291 stemmen, oftewel 0,7 procent, behaald op zijn rivaal van de Dominicaanse Revolutionaire Partij (PRD).José Francisco Pena Gomez.

Volgens de uitslagen had de oppositie echter de parlementsverkiezingen gewonnen, die eveneens op 16 mei hadden plaatsgevonden. Van de 120 zetels in het Huis van Afgevaardigden gingen er 50 naar de regerende Sociaal-Christelijke Hervormingspartij (PRSC), maar 57 naar de PRD en 13 naar de Dominicaanse Bevrijdingspartij (PLD).In de 30 leden tellende Senaat was de verdeling: 14 PRSC-senatoren tegenover 15 senatoren van de PRD en één van de PLD.

In een klimaat van oplopende politieke spanning werd de 87-jarige president Joaquin Balaguer op 16 augustus beëdigd als president voor een verkorte zevende ambtstermijn.

Afgevaardigden van de PRD verlieten op 16 augustus een parlementszitting toen het oude Huis van Afgevaardigden vlak voor de beëdiging van Balaguer besloot om diens mandaat, dat tot 18 maanden was teruggebracht, uit te breiden tot twee jaar. Dit betekende een schending van de belangrijkste bepaling in het „Pact voor Democratie" van 10 augustus. dat via bemiddeling van de katholieke kerk en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) tot stand was gekomen. Daarin waren alle drie de partijen overeengekomen op 16 november 1995 nieuwe verkiezingen te houden om de heersende politieke crisis op te lossen.

Het Nationale Congres aanvaardde echter met een tweederde meerderheid andere elementen van het Pact. zoals het verbod op meerdere opeenvolgende presidentiële ambtstermijnen. de vervanging van de zeer omstreden, door de regering gedomineerde Centrale Kiesraad (JCE), en de oprichting van een nieuwe Nationale Gerechtelijke Raad. Ook zouden parlementsleden, burgemeesters en wethouders die gekozen waren bij de algemene verkiezingen van mei, hun vierjarige ambtstermijn mogen uitdienen.

Een oppositionele „regenboogalliantie" van volksorganisaties en linkse partijen verwierp het Pact, omdat de bevolking niet was geraadpleegd en omdat het Pact een beloning betekende voor Balaguer. Zij wilden doorgaan met de protesten, die de PRD had afgezegd. waaronder een algemene staking op 15-17 augustus.

Politieke crisis in juli

Op 28 juli had Balaguer de vorming verworpen van een voorlopige regering, een voorstel van de oppositie om uit de

politieke impasse te geraken. Hij hield er aan vast dat de Centrale Kiesraad de uitslag van de algemene verkiezingen van 16 mei openbaar moest maken voordat een dergelijk akkoord kon worden bereikt (zie pag. 634/2 e.v.-'94).

Een speciale onderzoekscommissie, bestaand uit drie leden van de Kiesraad (twee van de PRSC en een van de PRD) en twee rectores van particuliere universiteiten, bevestigde op 13 juli dat ten gevolge van „ernstige onregelmatigheden" 73.000 geregistreerde kiezers hun stem niet hadden kunnen uitbrengen. De PRD had op 11 juli geëist dat de verkiezingen ongeldig verklaard zouden worden omdat ze „totaal vervalst" waren.

Op 12 juli verlamden stakingen tegen de verkiezingsfraude de hoofdstad Santo Domingo en de regio's in het zuid- en noordwesten. Meer dan 100 betogers zouden zijn gearresteerd wegens verstoring van de openbare orde. Sommigen van hen werden aangeklaagd voor het maken van bommen waarmee ze winkeliers hadden willen bedreigen die tegen de staking waren.

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 18 augustus benoemde Balaguer voormalig vice-president Carlos Morales Troncoso tot de nieuwe minister van buitenlandse zaken, naar verluidt om de betrekkingen met de Verenigde Staten te herstellen, die het Pact steunden.

Op 19 augustus volgden de benoemingen van Luis Toral (landbouw), Frank Jorge Elias (toerisme), Federico Antun Batlle (technisch secretaris van de president) en Juan Gonzalez Perez (industrie en handel).

BENOEMINGEN BIJ STRIJDKRACHTEN EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

Op 9 september werd de secretaris van de strijdkrachten, generaal Constantino Matas Villanueva, opgevolgd door de voormalige stafchef van de marine, schout-bij-nacht Ivan Vargas Cespedes. President Balaguer ontsloeg ook de directeur van het Nationale Onderzoeksdepartement (DNI, de geheime politie) generaal Francisco Javier Nuñez Jimenez, en benoemde in zijn plaats generaal Ramon Alcides Rodriguez.

Op 15 september werden de strijdkrachten in staat van paraatheid gebracht en werden troepen ingezet langs de grens met Haïti, die tot 27 september werd gesloten (zie ook pag. 769/3 e.v.-'94).

BEGROTING VOOR 1995 GOEDGEKEURD

In het kader van een ingrijpende wijziging van haar economische beleid schrapte de regering in de door het Congres op 16 januari 1995 goedgekeurde begroting voor 1995 de subsidies aan meer dan dertig overheidsbedrijven. In de begroting van $ 62 mln was geen geld gereserveerd voor de betaling van de subsidies, die in 1994 hadden bijgedragen tot het begrotingstekort van $ 156 mln.

President Joaquin Ralaguer, die gewoonlijk de activiteiten van de overheidsbedrijven steunde, omdat zij een „sociaal produkt" leverden, leek door de knieën te zijn gegaan voor de druk van buitenlandse schuldeisers, in wier ogen de subsidies de herstructurering van de economie op onverantwoorde wijze belemmerden. Balaguer bleef zich echter verzetten tegen pressie om overheidsbedrijven te privatiseren.

(Vor.ber.pag. 634/1 e.v.-1994)

URUGUAY

PROTESTEN TEGEN *REPATRIËRING* BASKISCHE SEPARATISTEN

Op 26-27 augustus 1994 hield de grote vakbondsfederatie PIT-CNT een algemene staking om het aftreden van de minister van binnenlandse zaken te eisen en te protesteren tegen het optreden van de politie bij een demonstratie in Montevideo op 24 augustus, waarbij een betoger werd doodgeschoten en 44 agenten en 31 burgers gewond raakten.

Volgens de regering was het geweld uitgelokt door linkse demonstranten voor het Filtro-ziekenhuis, waar drie leden van de Baskische afscheidingsbeweging ETA in hongerstaking waren gegaan nadat ze een strijd van twee jaar tegen uitwijzing hadden verloren. Op 25 augustus werden de drie naar Spanje gerepatrieerd en op 26 augustus werd de Spaanse parlementariër Jon Idigoras, de leider van Herri Batasuna (de politieke vleugel van de ETA), het land uitgezet. Een vermeend ETA-lid, die op 26 augustus werd gelast het land te verlaten, verdween vervolgens.

GRONDWETSWIJZIGING IN REFERENDUM VERWORPEN

In een referendum op 28 augustus verwierpen de kiezers met 63 tegen 28 procent van de stemmen een voorgestelde grondwetswijziging die in juni was goedgekeurd door de Kamer van Afgevaardigden. In het voorstel was gepleit voor het houden van aparte gemeenteraadsverkiezingen en landelijke verkiezingen in plaats van één enkele lijst voor de gemeentelijke en algemene verkiezingen van 27 november (zie pag. 642/3-'94).

VICE-PRESIDENT TREKT ZICH TERUG ALS PRESIDENTSKANDIDAAT

Op 4 oktober verklaarde vice-president Gonzalo Aguirre Ramirez van de regerende Nationale Partij (PN of Blancos) dat hij zich terugtrok als kandidaat voor de presidentsverkiezingen van 27 november. Hij deed dit nadat een andere kandidaat, oud-president Julio Maria Sanguinetti van de oppositionele Colorado-partij (PC of Colorados), had gezegd dat zijn kandidatuur in strijd met de grondwet was.

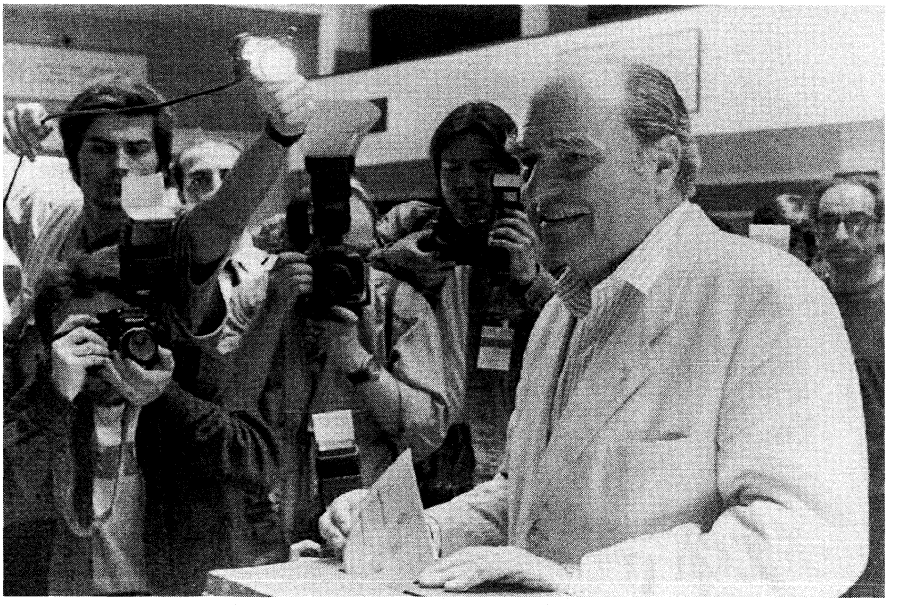

Julio Maria Sanguinetti, een van de kandidaten van de Colorado Partij, brengt bij de presidentsverkiezingen op 27 november 1994 zijn stem uit.

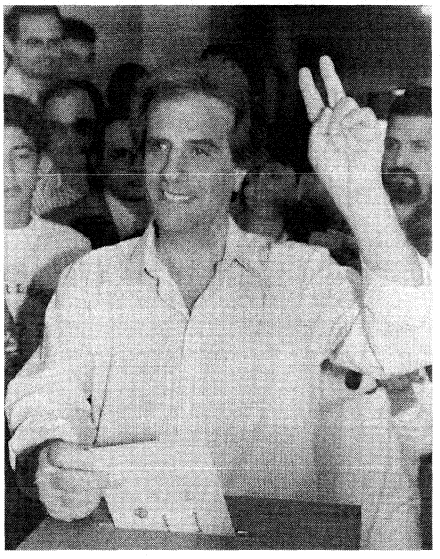

De presidentskandidaat van de coalitie Progressieve Ontmoeting. Tabaré Vazquez, brengt op 27 november in Montevideo zijn stem uit.

Aguirre was in september een week als waarnemend president opgetreden toen president Luis Lacalle Herrera in het buitenland was. Volgens Sanguinetti moest hij zich daarom houden aan de clausule in de grondwet die het iedereen die het presidentschap had bekleed binnen drie maanden voorafgaande aan de verkiezingen. verbood deel te nemen aan de presidentsverkiezingen. Aguirre venvierp deze interpretatie. maar verkoos niettemin ,.zich terug te trekken terwille van een helder verkiezingsproces". Er bleven drie PN-kandidaten over.

Op 24 oktober werd bekendgemaakt dat gelijktijdig met de presidents- en parlementsverkiezingen in november twee referenda gehouden zouden worden, over onderwijs en sociale zekerheid.

Het onderwijsvoorstel, dat de uiteindelijke toewijzing van 27 procent van de begroting aan onderwijs beoogde. werd gesteund door de vakbonden maar verworpen door zowel PN als PC. Het andere voorstel. dat werd gesteund door organisaties van gepensioneerden. riep op tot intrekking van alle sociale-zekerheidswetten die de afgelopen vijf jaar waren aangenomen. Over de noodzaak van verstrekkende hervormingen op dit gebied bestond brede overeenstemming.

PRESIDENTS- EN PARLEMENTSVERKIEZINGEN

De op 27 november gehouden presidentsverkiezingen werden gewonnen door de belangrijkste kandidaat van de Colorado Partij, Julio Maria Sanguinetti. Hij zou in maart 1995 aantreden.

De 58-jarige Sanguinetti was president geweest van 1985-'90. Hij was toen het eerste democratisch gekozen staatshoofd na een militair bewind van bijna 20 jaar.

De verkiezingen, die nooit eerder zo'n dicht bij elkaar liggende eindresultaten hadden gekend, waren bijzonder vanwege de deelname van de rond het Breed Front (Frente Amplio) gevormde linkse coalitie Progressieve Ontmoeting, waardoor een eind werd gemaakt aan de traditie dat twee partijen het politieke leven bepaalden.

In de verkiezingscampagne kwamen vooral economische kwesties aan de orde. De Blanco-kandidaten verdedigden het regeringsbeleid van fiscale controle, privatisering en inflatiebeteugeling, terwijl de Colorado-kandidaten prioriteit gaven aan de werkloosheidsbestrijding (die 8 procent bedroeg) en het verbeteren van de industriële produktie.

Uitslagen presidentsverkiezingen

Krachtens de grondwet kon iedere partij meerdere kandidaten laten deelnemen. De overwinning ging naar de kandidaat met de meeste voorkeursstemmen van de partij die het grootste deel van de stemmen behaalde.

De Coloradopartij kwam met vier kandidaten. onder wie de voormalige presidenten Sanguinetti en Julio Pacheco Areco (1967-'72), en de Blancos met drie (Alberto Volonté, Carlos Julio Pereyra en Juan Andres Ramirez, die gesteund werd door de scheidende president Luis Lacalle Herrera). De kandidaat van Progressieve Ontmoeting was de populaire burgemeester van Montevideo, Tabaré Vazquez. In totaal namen 16 partijen aan de presidentsverkiezingen deel.

Uitslag parlementsverkiezingen

Partij	Stemmen-aantal	Stemmen-percentage	Zetels	
			Senaat	Kamer van Afgevaardigden
Colorado Partij	656.183	32,5	11	32
Nationale Partij	633.384	31.4	10	31
Progressieve Ontmoeting	620.178	30.8	9	31
Nieuwe Ruimte	104.656	5.1	1	5
Andere		0,2	0	0
Totaal		100.0	31	99

De officiële uitslagen werden op 28 november bekendgemaakt, toen 98 procent van de stemmen geteld waren De opkomst bedroeg 89.4 procent

Uitslag presidentsverkiezingen

Partij	Stemmenaantal
Colorado Partij	617.470
Nationale Partij	595.536
Progressieve Ontmoeting	585.109
Nieuwe Ruimte	98.281
Andere	12.725

Het burgemeesterschap van Montevideo ging opnieuw naar het Breed Front, dat deel uitmaakte van de Progressieve Ontmoeting-coalitie.

In twee gelijktijdig gehouden referenda verwierpen de kiezers met 68 tegen 32 procent van de stemmen een voorstel voor onderwijshervormingen. Wel keurden zij met 69 tegen 31 procent van de stemmen een grondwetswijziging inzake de sociale zekerheid goed.

Definitieve uitslag parlementsverkiezingen

De definitieve verkiezingsuitslagen werden pas op 18 januari 1995 bekendgemaakt. Dit was het gevolg van het gecompliceerde kiesstelsel, dat onder meer bepaalde dat de stemmen drie keer moesten zijn geteld voor de definitieve resultaten mochten worden bekendgemaakt.

De nieuw-gekozen president zei dat hij rekening zou houden met de feitelijke verdeling in drieën van het aantal stemmen en dat hij een kabinet met een brede basis zou samenstellen met het oog op de ,,bestuurbaarheid" van het land.

(Vor.ber.pag. 642/2 e.v.-1994)

VERENIGDE STATEN

PRESIDENT MAAKT BELASTINGVERLAGINGEN BEKEND

Na de verkiezingsoverwinning van de Republikeinen in november 1994 (zie pag. 122/3 e.v.-'93)probeerde president Bill Clinton zijn in het nauw gebrachte Democratische regering weer wat op te peppen door middel van een voorstel om de belastingen met $ 60 mrd te verlagen. Dit werd allerwegen beschouwd als een belangrijke stap naar rechts van Clinton waarmee hij punten van overeenstemming tot stand wilde brengen met de nieuwe Republikeinse meerder-

heid in het Congres, en de kiezers uit de middenklasse hoopte terug te winnen die naar de Republikeinen waren overgelopen.

Clinton maakte zijn initiatief op 16 december bekend in een televisietoespraak vanuit het Oval Office. Gezinnen met een jaarlijks inkomen tot $ 75.000 kregen $ 500 belastingvermindering per kind; per gezin werd $ 10.000 aan collegegelden aftrekbaar; en persoonlijke spaartegoeden en pensioenvoorzieningen werden vrijgesteld van belasting. De maatregelen moesten gefinancierd worden door te besnoeien op de uitgaven ,,die programma's en geen mensen raken".

Clintons pakket moest wedijveren met radicalere voorstellen voor belastingverlaging voor de middeninkomens, die werden gepropageerd door zowel Democraten als Republikeinen in het nieuwe Congres. Met name de Republikeinse plannen voor belastingverlaging - een belangrijke factor in de succesvolle verkiezingscampagne van de partij - behelsden veel ingrijpender bezuinigingen op de federale uitgaven dan de voorstellen van Clinton en omvatten zelfs de opheffing van hele federale departementen.

MINISTER VAN FINANCIËN VERVANGEN. VERDERE BENOEMINGEN

De positie van de regering-Clinton, die begin 1995 moeizame onderhandelingen te wachten stonden met het nieuwe Congres over de begroting, werd verder verzwakt toen op 6 december werd bekendgemaakt dat minister Lloyd Bentsen van financiën begin 1995 zou aftreden. De regering maakte onmiddellijk

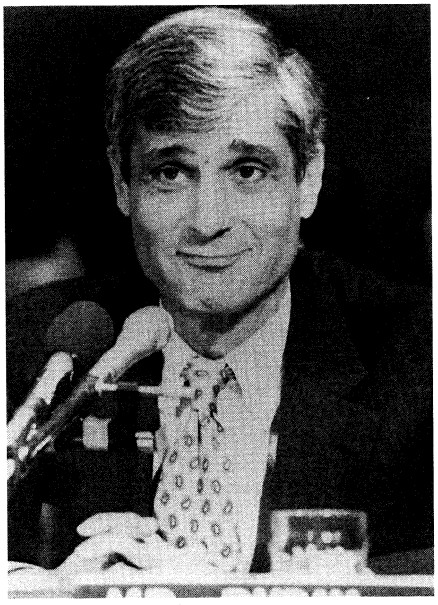

Robert Rubin legt na zijn nominatie als minister van financien getuigenis af voor de Senaatscommissie van financiën op 10 december 1994.

zijn opvolger bekend, het hoofd van de Nationale Economische Raad Robert Rubin, een voormalige directeur van de aan Wall Street gevestigde investeringsbank Goldman Sachs.

De 73-jarige Bentsen was voor zijn benoeming tot minister van financiën in 1993 lid geweest van het Congres (sinds 1948). Zijn politieke ervaring, gevoegd bij zijn reputatie als fiscale conservatief aan de rechterkant van de Democratische Partij, hadden hem gemaakt tot een sleutelfiguur in de financiële onderhandelingen van de regering met het parlement. Bentsen benadrukte dat het tijdstip van zijn vertrek niet samenhing met de verkiezingsuitslagen en gaf aan dat het economische beleid onder zijn opvolger niet ingrijpend gewijzigd zou worden.

Op 9 december werd bekend dat de directeur-generaal van de nationale gezondheidsdienst, Joyce Elders, - onder druk van het Witte Huis - zou aftreden. Door haar uitgesproken meningen over de legalisering van drugs en seksuele voorlichting aan jongeren was Elders vaak het doelwit geweest van conservatieve critici. Op 16 december maakte ook Dee Dee Myers. de eerste vrouwelijke perssecretaris van het Witte Huis, haar aftreden bekend. Zij had kort daarvoor geklaagd over de ontoegankelijkheid van de president en zij was bekritiseerd vanwege haar gebrekkige greep op belangrijke kwesties.

Op 28 december maakte Clinton de nominatie bekend van voormalig Congreslid Dan Glickman tot minister van landbouw als opvolger van Mike Espy, die in oktober gedwongen was geweest af te treden (zie pag. 118/2-'95). Glickman, een sleutelfiguur in de landbouwcommissie van het Huis van Afgevaardigden tot aan zijn nederlaag bij de verkiezingen van november, stond niet bekend als een trouwe aanhanger van Clinton. Zijn benoeming had de steun van Robert Dole, die in de nieuw gekozen Senaat leider van de Republikeinse meerderheid zou worden.

Op de dag van Glickmans benoeming werd ook bekend dat Clinton ,,met spijt" het ontslag had aanvaard van CIA-directeur James Woolsey. Woolsey zei dat hij om persoonlijke redenen aftrad, maar hij was kort daarvoor bekritiseerd door het Congres omdat hij had nagelaten CIA-functionarissen, die de langdurige spionage-activiteiten van Aldrich Ames niet hadden ontdekt, streng te straffen (zie pag. 412/3 e.v.-'94 en 116/3 e.v.-'95).

WHITEWATER-ZAAK EN ANDERE SCHANDALEN

De regering-Clinton had ook te lijden van de ontwikkelingen in een aantal

De nieuwe perssecretaris van het Witte Huis, Michael McCurry, staat op 19 januari 1995 voor het eerst de pers te woord.

schandalen, met op de eerste plaats de Whitewater-affaire.

Op 6 december bekende Webster Hubbell, voormalig vice-procureur-generaal, schuld aan postfraude en belastingontduiking wegens het uitschrijven van te hoge nota's aan de cliënten van zijn advocatenpraktijk. Zijn bekentenis volgde op een akkoord tussen Hubbell en de speciale Whitewater-aanklager Kenneth Starr - wiens onderzoek zich concentreerde op de vertakkingen naar Arkansas van de affaire - en de bepaling van de strafmaat werd uitgesteld in afwachting van Hubbells verdere samenwerking met Starrs onderzoek. Hoewel de rechtszaak niet direct betrekking had op Bill Clinton, betekenden Hubbells nauwe vriendschappelijke betrekkingen met de president en zijn professionele banden met Hillary Clinton - zij en Hubbell waren beide partners in de Rose Law Firm in Little Rock, Arkansas - dat de zaak een voor de regering zeer pijnlijke wending nam.

Op 11 december werd bevestigd dat de speciale aanklager Donald Smaltz, die een onderzoek deed naar het aanvaarden van geschenken door Mike Espy van de grote pluimveefirma Tyson Foods uit Arkansas (hetgeen tot Espy's aftreden als minister van landbouw had geleid), zijn onderzoeksteam aan het vergroten was en nu ook de betrekkingen tussen Tyson Foods en de Clintons bij het onderzoek wilde betrekken. Don Tyson, de directeur van de firma, was niet alleen een oude aanhanger van Bill Clinton, maar ook een compagnon van Hillary en hij was nauw betrokken geweest bij haar omstreden en uiterst lucratieve avonturen op de termijnmarkt voor vee in 1978-'79.

In een ander schandaal werd Billy R. Dale. de voormalige chef van het reisbureau van het Witte Huis, op 7 december aangeklaagd wegens de verduistering van nieer dan $ 68.000 die nieuwsagentschappen hadden betaald opdat hun verslaggevers met de president konden meereizen. Dale had het bureau geleid van 1982 tot aan zijn ontslag in mei 1993 (zie pag. 706/2/3-'93).

In weer een ander lopend schandaal besliste een federale rechter in Arkansas op 28 december dat de aanklacht wegens seksuele intimidatie die de voormalige ambtenaar Paula Jones had ingediend tegen president Clinton, niet voor het gerecht kon komen zolang de president in functie was Hoewel dit overeenkwam met de wensen van de advocaten van de president, besliste de rechter tevens dat het hof verklaringen kon horen in deze zaak terwijl Clinton nog in functie was, hetgeen betekende dat de president telkens opnieuw weer in verlegenheid kon worden gebracht

WERELDHANDELSAKKOORD GERATIFICEERD

Op 1 december keurde de Senaat wetgeving goed waardoor het akkoord van de Uruguay-ronde van de Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel (GATT)uit 1993 geldig werd, dat de Wereldhandelsorganisatie (WTO) had opgericht (zie pag. 589/3-'94). De ratificatie van het akkoord werd beschouwd als een van de belangrijkste beleidshandelingen op het gebied van de buitenlandse politiek van het Amerikaanse Congres sedert de verwerping van het Verdrag van Versailles in 1919.

De ratificatie volgde op vertragingen die het gevolg waren van obstructie door Republikeinen en Democraten in het Huis en de Senaat, een tactiek die er toe leidde dat beide kamers van het Congres in speciale demissionaire (lame duck) zittingen bijeen moesten komen (zie pag. 122/1-'95). Het Huis van Afgevaardigden keurde het akkoord op 29 november goed met 288 tegen 146 stemmen. In de Senaat moesten voorstanders van goedkeuring 60 stemmen vinden om de normale begrotingsregels, die bepaalden dat het verlies aan douane-inkomsten gecompenseerd moest worden door bezuinigingen op de overheidsuitgaven, terzijde te kunnen schuiven; 68 senatoren stemden hiermee in terwijl er 32 tegen stemden. Het akkoord zelf werd aangenomen met 76 tegen 24 stemmen.

De overwinning viel ruimer uit dan verwacht. hoewel uit de steun die beide partijen aan het akkoord gaven, bleek dat een nederlaag nooit waarschijnlijk was geweest. Ratificatie was zeker geworden nadat de regering op 23 oktober overeenstemming had bereikt met de Republikeinse leider in de Senaat, Bob Dole, die zijn steun aan het akkoord gaf in ruil voor de instelling van een speciaal Amerikaans evaluatieorgaan dat zou toezien op de beslissingen van de WTO. Als dit orgaan van mening was dat de besluiten indruisten tegen de belangen van de VS, kon het het Congres vragen zich uit te spreken over terugtrekking uit de GATT.

VEILIGHEIDSIKCIDENTEN BIJ WITTE HUIS

Naar aanleiding van een aantal incidenten bij het Witte Huis in december werden opnieuw vraagtekens gesteld bij de veiligheid van de president, een kwestie die speelde sedert een man eind oktober met een automatisch wapen op het gebouw had geschoten (zie pag. 120/3-'95).

Op 20 december schoot de politie een dakloze man met een mes neer buiten de ingang van de presidentiële ambtswoning aan Pennsylvania Avenue. Hij stierf een dag later in het ziekenhuis aan de gevolgen van zijn verwondingen. Ten tijde van dit incident was er een politieonderzoek aan de gang naar een aantal schoten dat op 17 december was afgevuurd in de buurt van het Witte Huis. Er werden ettelijke kogels op het terrein gevonden, waarvan er een via een ruit op de vloer van de eetkamer was beland.

RECHTSZAKEN TEGEN ANTI-ABORTUSACTIVISTEN

Op 30 december schoot een man twee vrouwen dood en verwondde hij vijf anderen bij twee abortusklinieken in Brookline, een voorstad van Boston. Op 4 januari 1995 werd John Salvi door een federale Grand Jury in staat van beschuldiging gesteld in verband met de aanslag in Boston, en een nieuwe aanslag in Norfolk in de staat Virginia. Salvi was op 31 december aangehouden, direct na de tweede aanslag. Vervolgens werd zowel in Massachusetts als Virginia een rechtsvervolging tegen hem ingesteld.

Op 6 december werd Paul Hill door een rechtbank in Florida ter dood veroordeeld, nadat hij op 2 november schuldig was bevonden aan het doodschieten van een arts en diens begeleider bij een arbortuskliniek in juli 1994 (zie pag. 116/3-'95).

DEAN RUSK OVERLEDEN

Op 20 december overleed Dean Rusk, die van 1961 tot 1969 minister van buitenlandse zaken was geweest (de op een na langste bekleder van deze post); hij was een vastberaden voorstander van de Amerikaanse militaire interventie in Vietnam. Rusk werd 85 jaar.

WET OP HULP BIJ ZELFDODING OPGESCHORT

Op 27 december oordeelde de Amerikaanse districtsrechter Michael Hogan dat de wet op hulp bij zelfdoding in de staat Oregon, moest worden opgeschort hangende een gerechtelijke uitspraak over haar grondwettigheid. ,,Maatregel 16". die in een referendum in november nipt was goedgekeurd door de kiezers in de staat (zie pag. 125/2-'95), gaf een patiënt de mogelijkheid om een dodelijke dosis medicijnen te verzoeken indien ten minste twee artsen het erover eens waren dat de persoon in kwestie minder dan zes maanden te leven had. De wet had op 8 december van kracht moeten worden, maar was op 7 december tijdelijk door Hogan opgeschort.

TERREURBESTRIJDINGSPLAN VAN MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Op 20 januari 1995 maakte minister van buitenlandse zaken Warren Christopher plannen bekend om de strijd tegen het terrorisme en de drugshandel op te voeren. In zijn toespraak onderstreepte hij het succes van de Amerikaanse buitenlandse politiek en beloofde hij de politieke doeleinden te blijven nastreven, waarvoor het ministerie van buitenlandse zaken zich in 1994 had ingezet.

De ,,allesomvattende strategie" voor 1995 tegen ,,internationale terroristen, misdadigers en drugshandelaren" behelsde een uitgebreidere toepassing van bestaande wetten in samenhang met nieuwe wetgeving, vooral op het gebied van het confisqueren van vermogens; druk op andere landen om voortvluchtige internationale misdadigers uit te leveren of te vervolgen; verscherping van de visumcontrole om het internationale misdadigers moeilijker te maken toegang te krijgen tot de VS: grotere inspanningen om illegale immigratie te bestrijden; en maatregelen om fondsenverwerving door terroristische organisaties aan banden te leggen.

RAPPORT OVER IRAKGATE-SCHANDAAL

Op 23 januari publiceerde het ministerie van justitie een rapport over het ,,Irakgate"-schandaal (de beschuldiging dat de regering van president George Bush illegaal wapens had verkocht aan Irak en vervolgens na de Iraakse invasie van Koeweit in 1990 haar activiteiten verborgen had gehouden, zie pag. 97/3 e.v. en 483/2/3-93). De conclusie van het rapport was dat de beschuldigingen ongegrond waren en dat niemand zou worden vervolgd in verband met de affaire met uitzonde-

ring van enkele bankiers in Atlanta die de Iraakse wapenaankopen hadden helpen financieren en die daarvoor reeds waren veroordeeld.

Één van de veroordeelden was de vroegere directeur van de vestiging van de Banca Nazionale del Lavoro in Atlanta, Christopher P. Drogoul, die Irak in het geheim meer dan $ 5 mrd aan ongedekte leningen had verstrekt voor de aankoop van wapens. Drogoul hield echter vol dat de leningen waren verstrekt met medeweten van de bankdirectie in Rome, die op verzoek van de regering-Bush zaken had gedaan met Irak. Tijdens Drogouls proces in september 1992 was onthuld dat de CIA had aangenomen dat Drogouls superieuren op de hoogte waren geweest van de transactie; de federale rechter had zich tijdens het proces sceptisch uitgelaten over het feit dat de leningen slechts waren goedgekeurd door het bankfiliaal in Atlanta.

In een zaak die geen verband hield met bovengenoemde affaire, werd een van de grootste Amerikaanse defensiebedrijven, Teledyne Industries Inc., op 26 januari veroordeeld tot betaling van $ 13 mln aan boetes en administratiekosten wegens de illegale export van wapens tussen 1982 en 1989. Het bedrijf had meer dan 120 ton zirconium geleverd aan een wapenfabriek in Chili. Dit materiaal was gebruikt voor de produktie van duizenden fragmentatiebommen, die daarna waren verkocht aan Irak.

DOCHTER VAN MALCOLM X BESCHULDIGD VAN MOORDCOMPLOT TEGEN FARRAKHAN

Op 12 januari werd Qubilah Shabazz, een dochter van de vermoorde zwarte moslimleider Malcolm X. ten laste gelegd dat zij had geprobeerd iemand te huren om de rivaal van haar vader, Louis Farrakhan, de leider van de Natie van de Islam, te vermoorden. Op 18 januari verscheen Shabazz voor een federale rechtbank in St Paul in de staat Minnesota en ontkende dat zij onschuldig was aan negen onderdelen van de aanklacht.

Als kind van vier jaar was Shabazz getuige geweest van de moord op haar vader in 1965. nadat hij had gebroken met de Natie van de Islam. Haar familieleden en een groot aantal andere personen hadden Farrakhan ervan beschuldigd dat hij betrokken was geweest bij de dood van Malcolm X. Deze beschuldiging had geleid tot een dertig jaar durende vete binnen de gemeenschap van de zwarte moslimgemeenschap. De advocaten van Shabazz beweerden dat zij was ,,bepraat. beïnvloed, en overgehaald" door een FBI-informant, die een aantal terroristische acties op zijn naam had staan. Hij zou gebruik hebben gemaakt van haar verlangen de dood van haar vader te wreken door haar zijn diensten als huurmoordenaar aan te bieden.

Op 17 januari zei Farrakhan in zijn eerste openbare verklaring over de zaak dat Shabazz onschuldig was aan de tenlastelegging omdat zij was gemanipuleerd door regeringsagenten in het kader van een .,duivels plan" om hem te vernietigen. Farrakhan herhaalde dat hij niet betrokken was geweest bij de moord op Malcolm X, en verklaarde dat de zwarte gemeenschap ,,in het geweer moest komen om haar vrijlating te eisen". als werd bewezen dat Shabazz door de regering in de val was gelokt.

INSTALLATIE VAN NIEUW CONGRES

Op 4 januari 1995 werd het 104de Congres, dat in november 1994 was gekozen (zie pag. 122/3 e.v.-'95), officieel geïnstalleerd.

In de nieuwe Senaat (waar de Republikeinen 53 en de Democraten 47 zetels bezetten) werden elf nieuwe leden, allen Republikeinen. beëdigd. Bob Dole uit Kansas werd gekozen tot leider van de meerderheid in de Senaat, een functie die hij acht jaar eerder had bekleed.

In het Huis van Afgevaardigden (dat bestond uit 230 Republikeinen. 204 Democraten en één onafhankelijk lid) werden 85 nieuwe leden (72 Republikeinen en dertien Democraten) beëdigd. Newt Gingrich uit Georgia werd gekozen tot de eerste Republikeinse voorzitter sinds 1954. Hij beloofde de ,,drukste openingsdag in de geschiedenis van het Congres" en de ..drukste beginmaanden sinds 1933". Vervolgens werd met veel Republikeinse ijver een groot aantal regels gewijzigd, waardoor de machtsstructuren in het Congres werden afgebroken. die de Democraten hadden opgebouwd gedurende de veertig jaar waarin zij de controle hadden gehad in het Huis van Afgevaardigden.

Er werd een reeks stemmingen gehouden, die elk werden voorafgegaan door een debat van slechts t intig minuten. De goedgekeurde wijzigingen behelsden onder meer beperkingen van de ambtsperiode van de commissievoorzitters tot zes jaar en van die van de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden tot acht jaar; de afschaffing van drie minder belangrijke commissies en een groot aantal subcommissies; de openbaarheid van de commissievergaderingen voor het publiek; de inkrimping van het commissiepersoneel met een derde (een maatregel die leidde tot het verlies van meer dan 600 banen);het verbod om in een commissie bij volmacht te stemmen; en de eis dat het Begrotingsbureau van het Congres (Congresional Budget Office, CBO) bij het maken van schattingen voor de begroting moest uitgaan van feitelijke kostenniveaus en niet van niveaus die waren gecorrigeerd voor inflatie.

Zoals gebruikelijk brachten de nieuwe voorzitters van beide huizen van het Congres op 5 januari een beleefdheidsbezoek aan de president. De ontmoeting tussen Clinton en Gingrich was zeer beladen, niet alleen vanwege hun ideologische onenigheid, maar ook omdat de dag daarvoor was onthuld dat Gingrich Hillary Clinton een .,kreng" vond. Gingrich hekelde de wijze waarop een televisieverslaggever deze opmerking aan zijn moeder had weten te ontlokken, maar hij ontkende niet dat het waar was. Na zijn audiëntie bij de president verklaarde Gingrich dat .,u·e een zeer, zeer positieve ontmoeting hebben gehad, met een oprechte bereidheid om manieren te vinden om samen te werken".

Belangrijkste functionarissen in het *nieuwe Congres*

Senaat

***Al Gore** (vice-president) - voorzitter van de Senaat
Strom Thurmond (Rep., Zuid-Carolina) - waarnemend Senaatsvoorzitter
Robert (Bob) Dole (Rep.. Kansas) - leider van de meerderheidsfractie in de Senaat
Trent Lott (Rep., Mississippi) - secretaris van de meerderheidsfractie in de Senaat
Tom Daschle (Dem., Zuid-Dakota) - leider van de minderheidsfractie in de Senaat
Wendell Ford (Dem., Kentucky) - plaatsvervangend leider van de minderheidsfractie.

Voorzitters Senaatscommissies+

Jesse Helms (Noord-Carolina) - buitenlandse betrekkingen
Strom Thurmond (Zuid-Carolina) - strijdkrachten
Pete V. Domenici (New Mexico) - begroting
Bob Packwood (Oregon)- financien
Orrin G. Hatch (Utah)-justitie
Alfonse M. **D'Amato** (New York)-bankwezen, huisvesting en stadsaangelegenheden
Mark O. Hatfield (Oregon)-bestedingen

Huis van Afgevaardigden

Newt Gingrich (Rep.,Georgia)-voorzitter van het Huis
Dick Armey (Rep..Texas) - leider van de meerderheidsfractie in het Huis
Tom DeLay (Rep., Texas) - secretaris van de meerderheidsfractie in het Huis
Richard Gephardt (Dem., Missouri) - leider. van de minderheidsfractie in het Huis
David E. Bonior (Dem., Michigan) - secretaris van de minderheidsfractie in het Huis

Voorzitters van de commissies van het Huis+

Benjamin A. Gilman (New York)-buitenlandse betrekkingen
Bob Livingstone (Louisiana)-bestedingen
John R. Kasich (Ohio)-begroting
Bill Archer (Texas) - financiën
Henry J. Hyde (Illinois)-justitie
Floyd D. Spence (Zuid-Carolina) - nationale veiligheid
Jim Leach (Iowa) - bankwezen en financiële dienstverlening

* Ongewijzigd.
\+ Alle commissievoorzitters waren Republikeinen

Wetsvoorstellendoor Congres

Vanaf de tweede dag van de nieuwe zittingsperiode richtte Gingrich de in-

spanningen van het Huis van Afgevaardigden op de uitvoering van het ,,Contract met Amerika", het uit tien punten bestaande programma dat had gediend als het kiesplatform van de Republikeinen in november 1994 en dat Gingrich binnen honderd dagen in het Congres in stemming wilde brengen. Het belangrijkste punt van dit programma was een grondwetswijziging. die bepaalde dat de begroting sluitendmoest zijn, als onderdeel van een belofte om uiterlijk in het jaar 2002 het overheidstekort te hebben weggewerkt.

Sinds 1990 waren conservatieve pogingen om een grondwetswijziging tot stand te brengen, die bepaalde dat de begroting sluitend moest zijn, hij drie gelegenheden op niets uitgelopen (voor een grondwetswijziging was een tweederde meerderheid van de aanwezige leden in beide huizen van het Congres nodig, alsmede en goedkeuring van driekwart van de afzonderlijke staten). In het aan het nieuwe Congres voorgelegde wetsvoorstel van de Republikeinen, waarvan de hoofdlijnen maren uiteengezet in het Contract met Amerika. werd niet alleen geëist dat de begroting sluitend moest zijn. maar ook dat iedere toekomstige verhoging van de inkomstenbelastingen met een drievijfde meerderheid door het Congres moest worden goedgekeurd. In een poging om beide partijen tot overeenstemming te brengen werd dit laatste onderdeel van het wetsvoorstel ingetrokken.

Op 26 januari keurde het Huis van Afgevaardigden met de vereiste meerderheid een grondwetswijziging goed waarin de regering de verplichting werd opgelegd een financieel beleid te voeren waarbij de uitgaven niet hoger waren dan de inkomsten. De grondwetswijziging werd met 300 tegen 132 stemmen aangenomen. Twee Republikeinen stemden tegen en 72 Democraten vóór. Gingrich noemde het ,,eenhistorisch moment voor het land", en juichte de verwezenlijking van de eerste doelstelling van het Contract met Amerika toe.

Clinton reageerde kalm op de uitslag van de stemming en vroeg de Republikeinen nogmaals hoe zij van plan waren de uitgaven zover terug te brengen dat de begroting in 2002 sluitend zou zijn. Volgens de meest recente schattingen van het CBO zou het overheidstekort verminderen van $ 203 mrd in 1994 tot 176 mrd in 1995, maar in het jaar 2000 stijgen tot $ 284 mrd en uitkomen op $ 351 mrd in 2003. Voor een sluitende begroting in 2002 moesten de uitgaven volgens de schattingen van het CBO in zeven jaar tijd met $ 1 biljoen worden verminderd. De drie belangrijkste uitgavenposten waren echter: defensie. de rente op de bestaande overheidsschuld, en de omvangrijkste post van de drie. de ,,uitkerings"programma's, waarvan de voornaamste onderdelen de ziektekostenverzekeringen Medicare en Medicaid. en de sociale zekerheid waren. De Republikeinen hadden zich sterk gemaakt voor een verhoging van de defensieuitgaven: aan rentebetalingen mocht niet worden getornd: en grootscheepse bezuinigingen op de gezondheidszorg of de sociale zekerheid zouden of schending van de verkiezingsbeloften of anders een vorm van electorale zelfmoord betekenen. Er leek dus geen duidelijk gebied te zijn waarop in die mate bezuinigd kon worden dat het overheidstekort zou verdwijnen. De onderneming werd nog problematischer, omdat zowel de Republikeinen als de Democraten de belastingen wilden verlagen

In de Senaat stelden de Republikeinen alles in werk om de regering-Clinton de controle over de Amerikaanse buitenlandse politiek afhandig te maken. In januari werden wetsontwerpen ingediend om het wapenembargo tegen Bosnië op te heffen in het Congres meer controle te geven ove de omvang en financiering van VN-vredesoperaties. Dole gaf ook te kennen dat hij de rechtmatigheid van het verlenen van economische steun aan Noord-Korea zou aanvechten (een onderdeel van het door beide landen in oktober ondertekende nucleaire akkoord. zie pag. 76/1 e.v.-'95), en een onderzoek zou instellen naar de kosten van het beleid met betrekking tot Haïti.

De Senaat behandelde verder een wetsvoorstel over de afschaffing van verordeningen betreffende ..ongedekte federale mandaten", die door de federale regering aan de staten werden opgedragen, zonder de financiële middelen te verschaffen om ze uit voeren. Op 30 januari werd dit voorstel aangenomen met 86 tegen tien stemmen.

NIEUWE LEIDERS DEMOCRATISCHE PARTIJ

Op 13 januari maakte president Clinton de benoeming bekend van senator Christopher J. Dodd uit Connecticut tot algemeen voorzitter van de Democratische Partij en die van Donald Fowler tot nationaal partijvoorzitter en uitvoerend functionaris met volledige dagtaak. Deze benoeming maakte een einde aan een zoektocht van tien weken naar een opvolger voor David Wilhelm, die was afgetreden na de nederlaag van de Democraten bij de tussentijdse verkiezingen.

ONTWIKKELINGEN ROND NOMINATIE REPUBLIKEINSE PRESIDENTSKANDIDATEN

In januari werd campagne gevoerd door een aantal Republikeinen die naar alle waarschijnlijkheid zouden dingen naar de Republikeinse nominatie voor het presidentschap. Op 8 januari vond in Louisiana tijdens een vergadering van de Republikeinse Partij een officieuze stemming plaats, die senator Phil Gramm uit Texas met een ovenveldigende meerderheid won.

Op 5 januari had de 52-jarige Gramm, van wie bekend was dat hij een aanzienlijk bedrag aan campagnegelden had bijeengebracht, verklaard dat hij eind februari officieel zijn kandidatuur bekend zou maken. Naar verwachting zou zijn tegenstander de 71-jarige Dole zijn, die had gezegd dat hij in maart zijn plannen zou mededelen. De langdurige vijandschap tussen de twee was verscherpt door de overwinning die Trent Lott. de door Gramm gesteunde kandidaat. had behaald op Alan Simpson, die de steun van Dole genoot, tijdens de verkiezingen voor secretaris van de meerderheidsfractie in de Senaat, en door de daaropvolgende weigering van Dole om Gramm zitting te laten nemen in de Senaatscommissie voor financiën, waarop laatstgenoemde op grond van anciënniteit recht had.

Tot di andere potentiële kandidaten voor Xe nominatie behoorden Lamar Alexander. voormalig minister van onderwijs en gouverneur van Tennessee; Patrick Buchanan, een conservatieve columnist, die het goed had gedaan bij de presidentsverkiezingen van 1992; Pete Wilson. de gouverneur van Californië; en Jack Kemp, voormalig minister van huisvesting en stadsontwikkeling. De positie van dc vroegere vice-president Dan Quayle was onduidelijk geworden, omdat hij recentelijk in het ziekenhuis had gelegen voor de verwijdering van bloedproppen en vervolgens voor een blindedarmoperatie. Tijdens een toespraak in Indianapolis verklaarde Quayle op 21 januari echter dat hij grondig was onderzocht, zich uitgerust voelde en klaar was om te beginnen".

Op 3 januari maakte een mogelijke kandidaat. de vroegere minister van defensie Dick Cheney, onve acht bekend dat hij niet zou dingen naar de nominatie, aangezien hij niet bereid was ,,de tol te betalen" voor een lange en inspannende verkiezingscampagne.

STATE OF THE UNION-REDE

Op 24 januari 1995 hield president Bill Clinton zijn tweede State of the Union-rede.

Clinton, de eerste Democratische president sinds Harry S. Truman die de rede hield voor een Congres met een Republikeinse meerderheid, erkende het effect van de verkiezingsuitslag van november 1994 en herformuleerde zijn regeringsbeleid in gematigder termen. Zijn toespraak van 80 minuten. die in prime time werd uitgezonden op de televisie, u-erd wel negentig keer door applaus onderbroken en werd alom als zeer indrukwekkend beschouwd.

Clinton zei onder meer ,.ik heb fouten gemaakt en opnieuw geleerd hoe belangrijk het is om bij alle menselijke ondernemingen nederig te zijn". Hij deed ook een beroep op het Congres om ,,bekrompenheid,partijbelangen en trots" opzij te zetten, en pakte weer een groot aantal .,Nieuwe Democratische" thema's op waarmee hij in 1992 de presidentsverkiezingen had gewonnen. Deze omvatten onder andere voorstellen tot inkrimping van het overheidsapparaat, belastingverlagingen en

vermindering van de overheidsuitgaven, waarop Republikeinse Congresleden enthousiast reageerden. Clinton actualiseerde het ,,nieuw convenant"-thema van zijn verkiezingscampagne van 1992 door een ,,nieuw sociaal contract" voor te stellen, dat was gebaseerd op het principe dat ,.kansen en verantwoordelijkheid hand in hand gaan; wij kunnen deze niet los van elkaar zien, en onze nationale samenleving zou zonder deze twee iedere cohesie missen"

Met betrekking tot het voorstel tot invoering van een algemene ziektekostenverzekering, dat in 1994 was gestrand (zie pag. 40/3 e.v.-'95) maar tot die tijd was gepresenteerd als het belangrijkste initiatief van zijn regering, erkende hij dat .,wete veel hooi op onze vork hebben genomen". Liever dan het wetsvoorstel nieuw leven in te blazen. riep hij op tot een geleidelijke hervorming van de gezondheidszorg, die moest beginnen met veranderingen in het verzekeringsstelsel, zoals was bepleit door de nieuwe leider van de meerderheid in de Senaat, Bob Dole.

Clinton herhaalde echter ook dat hij zich zou blijven inzetten voor een aantal onderdelen van het beleid, die kenmerkend waren geweest voor de eerste twee jaar van zijn presidentschap. Hij dreigde iedere poging van de Republikeinen om wetgeving over het beperkte gebruik van vuurwapens in te trekken te treffen met een veto, en stelde een ,,bescheiden" verhoging van het federale minimumloon voor. Hij verwierp voorts de algemeen verbreide opvatting onder Republikeinen en vrijheidsgezinde Democraten dat overheidsingrijpen per definitie ongewenst was. Hij liet zich lovend uit over een lijst met sociale programma's, zoals inenting, schoollunches, kleuterscholen en omscholing, die succesvol waren, en stelde dat ,,wij de overheid niet moeten vragen om voor ons te doen wat we voor onszelf kunnen doen; maar we moeten de overheid gebruiken om dingen te doen die we alleen samen kunnen doen".

In de rede werd weinig aandacht besteed aan buitenlandse kwesties. Zij bevatte enkel opmerkingen over de leengaranties voor Mexico. die op 31 januari door nieuwe voorstellen werden vervangen (zie pag. 196/1/2-'95), en een toezegging zich in te zetten voor een verbod op de verspreiding van kernwapens en de bestrijding van het terrorisme.

Hoofdpunten van de State of the Union-rede

- Een .,Nieuw Convenant" tussen overheid en burger, dat was gebaseerd op minder overheidsbemoeienis en grotere verantwoordelijkheid voor het individu.
- Een ,.bescheiden" verhoging van het federale minimumloon, dat op dat ogenblik $ 4,25 per uur bedroeg
- Hardere maatregelen tegen illegale immigratie.
- Een ,,Verklaring van de Rechten" van de middenklasse, die belastingfaciliteiten en fiscale aftrekposten voor hoger onderwijs behelsde, welke zouden worden gefinancierd door de overheidsuitgaven met $ 130 mln te verminderen.
- Een geleidelijke hervorming van de gezondheidszorg, te beginnen met de bepalingen aangaande het verzekeringsstelsel.
- Een herziening van het ,,failliete" sociale-zekerheidsstelsel.
- Het dreigement om een veto uit spreken over iedere poging om de Brady-wet tegen de aanschaf van vuurwapens (zie pag. 262/2 e.v.-'94) of het verbod op de aankoop van negentien typen aanvalswapens, zoals neergelegd in de misdaadbestrijdingswet van 1994 (zie pag. 560/3-'94) in te trekken.
- De invoering van wetgeving op het gebied van terreurbestrijding.
- Beperkingen op lobby-activiteiten; zoals een vermindering van aansporingen van Congresleden, en een hervorming van de campagnefinanciering, met limieten aan de uitgaven voor een campagne en aan de gratis televisiezendtijd voor kandidaten.

President Bill Clinton zwaait naar leden van het Congres voor het begin van zijn State of the Union-rede. Achter hem de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, Newt Gingrich (r.) en vice-president en Senaatsvoorzitter Al Gore (l.).

Republikeinse reactie

De officiële Republikeinse reactie op de State of the Union-rede werd gegeven door de gouverneur van New Jersey, Christine Todd Whitman. In haar reactie herhaalde zij de thema's die de grondslag hadden gevormd voor het succes van de Republikeinen bij de tussentijdse verkiezingen in november 1994 (zie pag. 122/3 e.v.-'95).

Whitman was de eerste vrouw en de eerste gouverneur, die een eer te beurt viel die gewoonlijk was voorbehouden aan een lid van de oppositie in het Congres. Met deze keuze werd niet alleen de nadruk gelegd op de toepassing van Republikeinse principes in de deelstaten, maar ook op speculaties dat zij zou worden gekozen tot de Republikeinse kandidaat voor het vice-presidentschap bij de verkiezingen in 1996. Hoew-el Whitman pas een jaar in functie was, had zij landelijk bekendheid gekregen. doordat zij op effectieve wijze behoudendheid op belastinggebied wist te combineren met pragmatisme ten aanzien van sociale vraagstukken, zoals steun aan abortusrechten. Nadat zij de inkomstenbelasting in New Jersey al met 15 procent had verlaagd, maakte zij op 23 januari een nieuwe verlaging met nog eens 15 procent bekend. Als deze maatregel zou worden goedgekeurd, zou dit betekenen dat zij haar verkiezingsbelofte ten aanzien van belastingverlaging één jaar eerder dan gepland zou hebben vervuld. Het ,,Whitman-wonder", zoals het alom werd genoemd, was gefinancierd door massale gedwongen ontslagen in het ambtenarenapparaat van de staat en door enorme bedragen aan pensioenverplichtingen door te schuiven naar toekomstige generaties belastingbetalers.

(Vor.ber.pag. 116/2 e.v.-1995)

BOTSWANA

ONLUSTEN IN DE HOOFDSTAD

Medio februari 1995 werd de hoofdstad Gaborone getroffen door ernstige onlusten, naar aanleiding van de vrijlating zonder aanklacht van drie mensen die waren gearresteerd wegens de rituele moord op een 14-jarig meisje in november 1994.

De onrust begon eind januari in Mochundi (40 km ten noorden van Gaborone). het dorp waar het meisje was vermoord, Toen de onlusten zich uitbreidden, bestormden studenten en werkloze jongeren op 16 februari de parlementsgebouwen om de arrestatie van de moordenaars van het meisje te eisen. De jongeren werden door de politie met behulp van traangas uiteengedreven. maar zij richtten vervolgens barricaden op bij de universiteit. Het geweld hield drie dagen aan: één jongere werd doodgeschoten door de politie. verscheidene mensen raakten gewond, winkels werden geplunderd en regeringsauto's waren het doelwit van aanvallen.

De regering, die zeer weinig ervaring met openbare wanorde had, raakte van haar stuk door het geweld dat naar haar zeggen was aangewakkerd door het oppositionele Botswana National Front (BNF). Het BNF sprak deze beschuldigingen tegen en eiste een gerechtelijk onderzoek naar de omstandigheden rondom de onrust. welke het toeschreef aan opgekropte frustraties over sociale omstandigheden, in het bijzonder werkloosheid.

BEGROTING

Festus Mogae, vice-president en minister van financiën en ontwikkelingsplanning, diende de begroting voor het fiscale jaar tot 31 maart 1996 op 14 februari in bij de Nationale Assemblée. Hij maakte melding van een matige verbetering in de resultaten op economisch gebied.

Naar zijn zeggen duidden voorlopige ramingen op een groei van 4 1 procent van het nominale bruto binnenlands produkt (BBP) tussen 1992/93 en 1993194 Ook meldde hij dat de werkgelegenheid in de formele sector van de economie me' 2 3 procent was gegroeid van 226 275 in 1993 tot 231 324 in 1994

Mogae raamde de totale inkomsten (giften en ontvangsten) voor 1995/96 op 5.162 mrd pula, waarvan 47.6 procent roor rekening van opbrengsten uit de mijnbouw kwam. De uitgaven en aflossingen werden gesteld op 5.391 mrd pula, zodat een begroot tekort van 229 mln pularesteerde (S 1 = 2,6846 per 17 februari 1995).

(Vor.ber.pag. 850/2 e.v.-1994)

GABON

KABINETSPOSTEN VERVULD

Toen het kabinet van premier Paulin Obame-Nguema (zie pag. 852/1/2-'94) op 4 november 1994 formeel werd beëdigd, besloot Gaston Mozogo Ovono de post van minister van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek te aanvaarden. Op 9 november aanvaardde Sébastien Mamboundou-Mouyama de portefeuille van sociale zaken en nationale solidariteit.
Op 19 november werden de twee overgebleven portefeuilles toegewezen aan Max Mebale, die minister van ambtenarij en bestuurlijke hervormingen werd, en Max Remondo. die staatsminister van justitie werd.

BEGROTING VOOR 1995

Op 13 januari 1995 keurde het kabinet de ontwerp-begroting vuur i993 goed. Deze was grotendeels gebaseerd op olie-inkomsten, die werden geschat op 415 mrd franc CFA. President Omar Bongo greep de gelegenheid aan om zijn zorg uit te spreken over de economische gevolgen van het vertrek van buitenlandse arbeiders en investeerders. Hij riep zijn ministers op stappen te ondernemen om het effect te verzachten.

LOT VAN ILLEGALE IMMIGRANTEN. REPATRIERING

Duizenden mensen strandden feitelijk op zee toen zij zich haastten Gabon te verlaten vóór 31 januari. de datum die in september 1994 was vastgesteld als de uiterste dag waarop de naar schatting 130.000 illegale immigranten (voornamelijk afkomstig uit andere Westafrikaanse landen) zouden moeten voldoen aan de immigratiebepalingen. De Gabonese regering had deze maatregel getroffen in het kader van haar pogingen de werkloosheid en criminaliteit te verminderen. Begin januari waren ongeveer 23.000 illegalen vertrokken, terwijl 12.000 andere immigranten een verblijfsvergunning hadden gekregen.

Eind januari namen duizenden mensen, onder wie velen die over de juiste documenten beschikten maar bang waren voor represailles van plaatselijke bewoners; de boot om een heenkomen te zoeken in andere landen in de regio, zoals Benin, Ghana, Ivoorkust en Togo. Meestal werd hun echter de toegang tot die landen geweigerd.

Op 30 januari maakten de Gabonese autoriteiten bekend dat de termijn was verlengd tot l 5 februari.

Generaal Idriss Ngari, de minister van nationale defensie, veiligheid en immigratie, meldde op 14 februari dat 35.000 buitenlandse staatsburgers Gabon vrijwillig hadden verlaten en dat 15.000 andere buitenlanders hun situatie hadden gelegaliseerd. Hij maakte duidelijk dat illegale vreemdelingen vanaf 15 februari gedwongen zouden worden gerepatrieerd.

De vlucht van duizenden mensen uit Gabon had een duidelijk effect op hun landen van herkomst. Op 2 februari deed Sao Tomé en Principe een dringende oproep voor interna-

Westafrikanen zonder de vereiste papieren bereiden zich op 15 februari voor op hun vertrek per schip uit de haven van Libreville (Gabon).

tionale hulp om de gevolgen van de terugkeer van 6.000 a 7.000 mensen (omstreeks 0,5 procent van de bevolking) te helpen verlichten.

VERDUIDELIJKING AKKOORD VAN PARIJS. OPPOSITIE HEFT BOYCOT OP

Op 3 februari gaf het Constitutionele Hof, op verzoek van oppositie-afgevaardigden, een verduidelijking van het akkoord van Parijs uit september 1994 tussen de regering en de oppositie (zie pag. 851/3 e.v.-'94). Het Hof verklaarde dat de zittende Nationale Assemblée de functie van parlement zou vervullen zoals die was vastgelegd in de grondwet (het goedkeuren van wetten, het heffen van belastingen en het controleren van de activiteiten van de uitvoerende macht) tot de verkiezingen in 1996, maar het benadrukte dat in afwachting van die verkiezingen wijzigingen in de grondwet alleen door middel van een referendum konden worden aangebracht.

De uitspraak stelde de afgevaardigden van de oppositie tevreden en bracht hen ertoe hun boycot van de Nationale Assemblée op te heffen. Zij hervatten hun deelname op 6 februari en lieten weten dat zij een verzoek tot het opstellen van wijzigingen in de grondwet, ten behoeve van goedkeuring door een referendum, zouden indienen om zo de uitvoering van het akkoord van Parijs mogelijk te maken.

(Vor.ber.pag. 851/3 e.v.-1994)

GHANA

ONTWIKKELINGSPLAN 1996-2000

Op 6 januari 1995 diende president Jerry Rawlings bij het parlement in Accra ter discussie en goedkeuring het ontwerp in van een uitgebreid ontwikkelingsplan ,,Ghana, visie 2020 - de eerste stap". Het programma voorzag in ingrijpende economische en sociale hervormingen en moest bijdragen tot een duidelijke verbetering van de levensstandaard van de bevolking. In een toespraak deed Rawlings een beroep op de verantwoordelijkheid van de afgevaardigden en riep hij hen op het voorstel nauwgezet te toetsen. De partijen nodigde hij uit samen met de regering de basis te leggen voor het houden van parlementsverkiezingen op korte termijn. De discussies in het parlement zouden de grondslag vormen voor de uitwerking van een gedetailleerd vijfjarenplan voor de periode van januari 1996 tot december 2000.

Rawlings uitte zijn bezorgdheid over de prijsstijgingen in Ghana. die tot een verzwakking van de nationale munt. de cedi. hadden geleid. Hij eiste een uitbreiding van de export en beperkingen van de import van buitenlandse goederen. Tegelijk benadrukte hij dat het de regering in 1994 was gelukt meer dan de beoogde 50.000 arbeidsplaatsen te creeren. Nieuwe raamgegevens van de hele economie illustreerden het economische succes van Ghana. Zo kwam de economische groei in 1994 volgens voorlopige berekeningen weer op vijf procent uit. Met een verdere stijging werd ook bij de goudwinning gerekend. De aanhoudend sterke vraag naar vreemde valuta leidde echter binnen 11 maanden tot een waardevermindering van de cedi met **33** procent, en de bevolking klaagde over sterke prijsstijgingen in diverse sectoren (Deutsche Welle, *NZZ*).

BEGROTING 1995

Op 1 februari presenteerde Kwesi Botchwey, de minister van financiën en economische planning, de begroting 1995.

De begroting raamde de economische groei voor 1995 op 5 procent en beoogde het inflatiepeil op jaarbasis terug te brengen van 24,9 procent in 1994 tot 18 procent. Botchwey meldde dat na twee opeenvolgende jaren van forse begrotingstekorten, de begroting in 1994 een overschot te zien had gegeven van omstreeks $ 80 mln.

Een opmerkelijk onderdeel van de begroting vormde een prijsverhoging van meer dan 25 procent voor benzine en kerosine, om rekening te houden met de hogere kosten van de invoer van ruwe olie. Het pakket maatregelen kreeg kritiek van de vakbonden omdat het tot ontberingen zou leiden, ook al was het minimumloon met ingang van 1 februari van 790 cedi's tot 1.200 cedi's per maand verhoogd.

PRESIDENTIEEL PARDON

President Jerry Rawlings verleende op 8 februari een amnestie aan acht categorieën gevangenen ter gelegenheid van de tweede verjaardag van de Vierde Republiek. Hij schold ook de straf kwijt van Gersho Krah Donkor, een journalist, en Vincent Amenlemeku, een voormalige ambtenaar van het ministerie van financiën en economische planning, die beiden in 1987 veroordeeld waren tot 20 jaar gevangenisstraf wegens het doorgeven van geheime informatie aan Togo.

(Vor.ber.pag. 712/2/3-1994)

GUINEE

IMF-LENING

Op 23 september 1994 keurde het IMF de tweede jaarlijkse lening krachtens

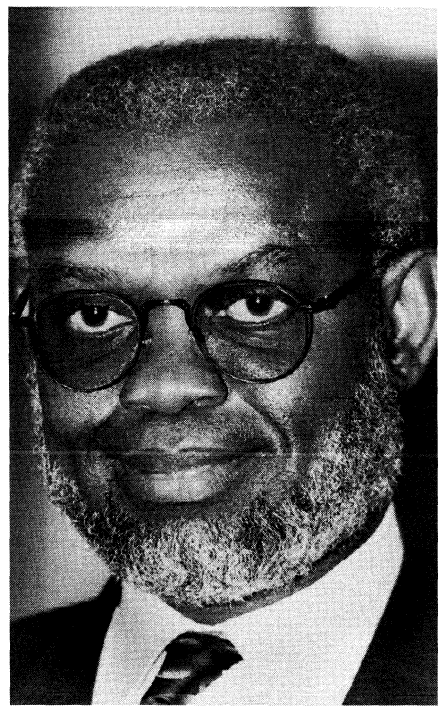

Kwesi Botchwey, Ghana's minister van financiën en economische planning.

de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) goed voor een bedrag ter waarde van 17,37 mln SDRs (ca.$25 mln). De lening moest het economische en financiële hervormingsprogramma van de regering voor de 12 maanden tot juni 1995 ondersteunen.

BEGROTING 1995. HERSCHIKKING BUITENLANDSE SCHULD

Op 1 februari 1995 verstrekte een regeringswoordvoerder bijzonderheden van de begroting voor 1995, waarin de uitgaven waren vastgesteld op 924 miljard Guinese francs en de inkomsten op 708 miljard Guinese francs ($ 1 = 1.008,58 Guinese francs per 3 februari 1995).

De woordvoerder maakte tevens bekend dat de Club van Parijs (crediteurenlanden) er op 23 januari mee had ingestemd $85 mln van de buitenlandse schuld van Guinee te schrappen en bovendien een schuld van $ 85 mln over een periode van 23 jaar te herschikken.

PRESIDENT CONTE OPNIEUW GENERAAL

Op 21 februari maakte president Lansana Conte bekend dat hij de rang van generaal had aanvaard. Hij was in de-

cember 1993 uit het leger getreden om zich kandidaat te stellen voor de presidentsverkiezingen (zie daarvoor pag. 200/1/2-'94).

(Vorber.pag. 712/3 e.v.-1994)

LESOTHO

MOSHOESHOE II TERUG OP DE TROON

Op 17 november 1994 werd bij de Nationale Assemblée een wetsontwerp ingediend dat voorzag in het ambtsherstel van Moshoeshoe II als koning. Deze procedure volgde op een akkoord tussen koning Letsie III en premier Ntsu Mokhehle in september (zie pag. 853/1/2-'94), waarin de troonsafstand van Letsie ten gunste van Moshoeshoe werd geregeld en waarin tevens werd bepaald dat de kroon opnieuw zou toekomen aan Letsie bij de dood van zijn vader.

Op 25 januari 1995 keerde koning Moshoeshoe II terug op de troon nadat zijn zoon Letsie III daarvan vrijwillig afstand had gedaan. Letsie werd weer kroonprins.

Moshoeshoe, die in 1990 was afgezet door de toenmalige militaire regering (zie pag. 317/1 e.v.-'90). beloofde verzoening en vrede aan de 10.000 aanwezigen bij dc plechtigheid. Gehoopt werd dat zijn terugkeer het herstel van de politieke stabiliteit zou bevorderen.

U'IJZIGINGEN IN KABINET

Premier Ntsu Mokhehle maakte op 9 en 23 februari een aantal wijzigingen in het kabinet bekend. Het meest opmerkelijk was de benoeming van Pakalitha Mosisili, de minister van onderwijs, tot vice-premier. Deze post was vacant sinds de moord op Selometsi Baholo in april 1994 (zie pag. 565/2-'94).
Bij de reorganisatie ging het om de volgende pasten:

Vice-premier. onderwijs - Pakalitha Mosisili+; buitenlandse zaken - Mpho Malie+: openbare werken, transport en PTT - Molapo Qhobela+; voorlichting en omroep - Lira Motete": minister zonder portefeuille - Sephiri Montanyane

* Nieuwe benoeming
+Anderetaken

Tevens werd bekendgemaakt dal Tom Tuoane was benoemd tot politiek adviseur van de premier

UITLEVERINGSVERDRAG MET ZUID-AFRIKA

De regering sloot op 15 februari een uitleveringsverdrag met Zuid-Afrika na spoedoverleg over de veiligheid aan de grens tussen minister Lesao Lehohla van binnenlandse zaken en vertegenwoordigers van de provinciale regering van Oranje-Vrijstaat. Beide regeringen waren naar verluidt bezorgd over een toename van de smokkelarij.

(Vor.ber.pag. 852/2 e.v.-1994)

MADAGASCAR

GOUVERNEUR CENTRALE BANK ONTSLAGEN. REGERING GEWIJZIGD

Op 11 januari 1995 werd Raoul Ravelomanana ontslagen als gouverneur van de Centrale Bank. Wet IMF en de Wereldbank hadden zijn vertrek geëist nadat hij betrokken was geraakt bij een reeks dubieuze financiële transacties. José Yvon Raserijaona trad af als minister van financiën en begroting.

Premier Françisque Ravony nam op 11 januari zelf de portefeuille van financien en begroting over Hij verwachtte dat als gevolg van deze u-ijzigingen de onderhandelingen met het IMF en de Wereldbank probleemloos konden worden hervat

(Vorberpag 783/2 e v-1994)

MALAWI

PORTEFEUILLE DEFINITIEF TOEGEWEZEN

Op 8 november 1994 werd bevestigd dat de portefeuille van economische planning en ontwikkeling zou worden toegevoegd aan de verantwoordelijkheden van Aleke Banda, de minister van financiën. Banda was bij de kabinetswijziging in september (zie pag. 85313-'94) aangewezen als waarnemend minister van economische planning en ontwikkeling.

IMF-AKKOORD

Op 16 november keurde het IMF een standby-krediet voor acht maanden goed ter waarde van 15 mln SDRs (ongeveer $22 mln) ter ondersteuning van het economische en financiële regeringsbeleid. Het krediet zou worden uitbetaald in drie termijnen, waarvan de eerste ter waarde van 12,725 mln SDRs (ongeveer $19 mln) direct werdvrijgegeven.

BANDA GEARRESTEERD OP BESCHULDIGING VAN MOORD. MCP-LEIDING GEWIJZIGD

Op 5 januari 1995 werd voormalig president Hastings Kamuzu Banda aangehouden op beschuldiging van moord en onder huisarrest geplaatst. John Tembo, algemeen penningmeester van Banda's Malawi Congress Party (MCP) en zijn nauwste bondgenoot, was op 4 januari gevangengenomen.

Banda. die was verslagen bij de eerste meerpartijenverkiezingen van het land in mei 1994 (zie pag. 567/2 e.v.-'94). werd gearresteerd nadat op 4 januari de bevindingen waren vrijgegeven van de commissie die onderzoek had gedaan naar de omstandigheden waaronder vier politici in mei 1983 te Mwanza om het leven waren gekomen (zie pag. 447/3 e.v.-'83). De commissie. die in juni 1994 was ingesteld door

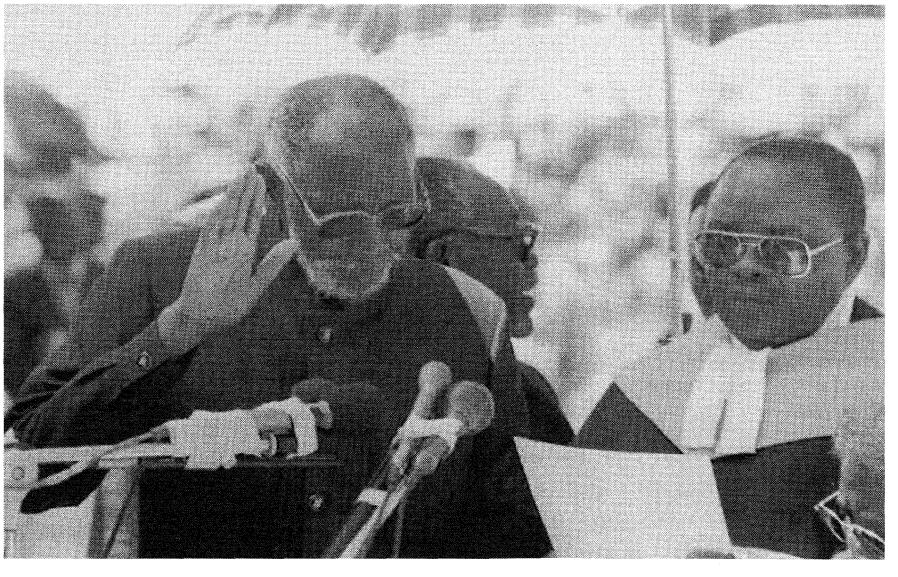

Koning Moshoeshoe II van Lesotho legt op 25 januari de eed af in het nationale stadion te Maseru.

de nieuwe regering (zie pag. 568/2-'94), kwam tot de conclusie dat Dick Matenje, Aaron Gadama en John Sangala. allen lid van Banda's kabinet. en David Chiwanga, een lid van het éénpartijparlement. waren gedood door leden van een inmiddeis opgeheven politie-eenheid op bevel van "hogerhand". De slachtoffers waren met knuppels doodgeslagen, waarna bewust de indruk was gewekt dat het om een vrrkrersongeluk ging.

Na de arrestaties verklaarde de minister van voorlichting, omroep en PTT, Brown Mpinganjira, dat Banda als hoofdverdachte werd beschouwd, hoewel er aanwijzingen waren dat het eerste rechtstreekse bevel tot de moord afkomstig was geweest van Tembo. Mpinganjira zei dat de slachtoffers klaarblijkelijk waren gedood omdat zij zich hadden uitgesproken tegen de benoeming van Tembo tot waarnemend president tijdens Banda's verblijf in het buitenland.

Op 6 januari werden Banda (zelf niet aanwezig), Tembo en twee voormalige hoge politiemannen, Macdonald Moses Kalemba en Leston Augustino Likaomba, formeel in staat van beschuldiging gesteld; geen van hen mocht op borgtocht worden vrijgelaten. Het begin van het proces werd aanzienlijk vertraagd doordat de advocaat van de verdachten niet was verschenen en door slepende procedurekwesties. Banda, die minstens 90 jaar oud was en wiens gezondheid steeds zwakker werd, had in 1993 een hersenoperatie ondergaan (zie pag. 133/2-'94). Veel commentatoren achten het onwaarschijnlijk dat hij in leven zou blijven tot het einde van het proces, dat naar verwachting minstens één jaar zou duren.

Op 11 januari werd Macwilliam Lunguzi in staat van beschuldiging gesteld wegens drie met de bovengenoemde zaak samenhangende misdrijven: samenspanning tot moord, vernietiging van bewijsmateriaal en medeplichtigheid aan moord. Op 17 januari werden nog eens zes oud-politieagenten gearresteerd.

Wijzigingen in MCP-leiding

Op 12 januari werd Louis Chimango benoemd tot algemeen penningmeester van de MCP. De benoeming werd omschreven als tijdelijk. voor de duur van Tembo's afwezigheid. Op 26 januari werd Lovemore Mulo, de advocaat die de verdediging van Banda voerde, tot secretaris-generaal benoemd. Hij verving Donton Mkandawire, die op 13 januari was afgetreden temidden van beschuldigingen van hoge MCP'ers dat hij informatie had doorgespeeld aan de regering.

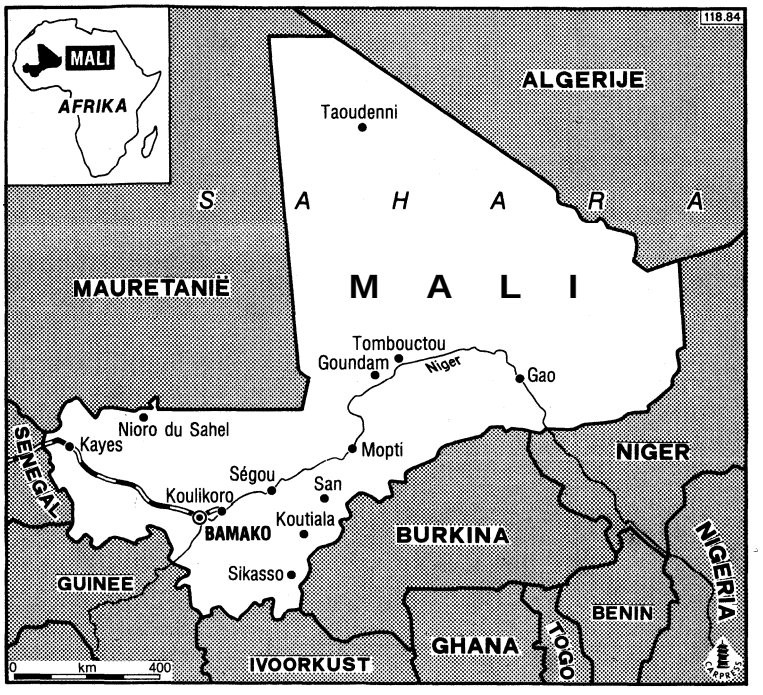

EINDE VAN ALLIANTIE TUSSEN AFORD EN MCP

De Alliantie voor Democratie (AFORD) maakte op 22 januari bekend dat zij haar samenwerkingsverband met de MCP, aangegaan in juni 1994 (zie pag. 568/1-'94), beëindigde. Leden van AFORD waren in september in het kabinet opgenomen (ziepag. 853/3-'94).

PRESIDENT *MULUZI* OVER GRONDWET

Bij de opening van een nationale constitutionele conferentie op 20 februari zei president Bakili Muluzi dat er bepaalde aspecten aan de bestaande voorlopige grondwet zaten die speciale aandacht vereisten. Dat waren onder meer de noodzaak om de bevoegdheden van de president en het parlement in evenwicht te brengen en de instelling van een tweede wetgevende kamer (de Senaat).

(Vor.ber.pag. 853/3 e.v.-1994)

MALI

NIEUWE BOTSINGEN MET TOEAREGS. AKKOORD FPLA-GHANDA KOY. VEROVERING FIAA-BASIS

Op 13 november 1994 vielen regeringstroepen een vermeende rebellenbasis in Noord-Mali aan, waarbij 13 mensen werden gedood. In een kennelijke vergeldingsactie op 20 november doodden Toearegs een burger bij een aanslag op een markt bij Gao, ongeveer 900 km ten noordoosten van Bamako. Zij werden achtervolgd door regeringssoldaten, die later verklaarden zes aanvallers te hebben gedood. Volgens het persbureau *AFP* waren sinds de opleving van het geweld in de noordelijke streken in juni (zie pag. 854/1-'94) meer dan 400 mensen om het leven gekomen.

Op 14 november werd bericht dat Algerije ongespecificeerde steun had aangeboden bij het ten uitvoer brengen van het vredespact van Bamako dat de twee partijen in 1992 hadden gesloten (zie pag. 32612-'92 en 630/2 e.v.-'92).

Akkoord tussen FPLA en Ghanda Koy

Van 11-13 januari 1995 werd in Bourem voor het eerst rechtstreeks onderhandeld tussen het Volksfront voor de Bevrijding van Azaouad (FPLA), dat de Toearegnomaden vertegenwoordigde, en de Ghanda Koy-beweging, als vertegenwoordiger van de Afrikaanse bevolking met vaste wooonplaats in Noord-Mali. De twee partijen ondertekenden een akkoord waarin werd opgeroepen tot het staken van de vijandelijkheden en verzoening van de twee bevolkingsgroepen.

Een commissie die moest toezien op de naleving van het akkoord kwam voor het eerst bijeen op 26 januari in Gao.

FIAA-basis ingenomen

De militaire autoriteiten maakten op 18 januari de verovering bekend van het hoofdkwartier in Ti-n-Edemba van het

Islamitisch Arabisch Front van Azaouad (FIAA), de enige groep Toeareg-rebellen die nog in openlijk conflict was met de regering. Op 21 januari beweerde FIAA-leider Zahabi Ould Sidi Mohammed, dat de basis was ontruimd voordat zij werd ingenomen. Ook bood hij aan zich van het politieke toneel terug te trekken om onderhandelingen tussen het FIAA en de regering mogelijk te maken.

BEGROTING 1995

De staatsbegroting voor 1995 werd op 26 januari door dc Nationale Assemblee aanvaard. De inkomsten werden begroot op 297,833 mrd francs CFA, de uitgaven op 353,960 mrd franc CFA, zodat een begrotingstekort werd voorzien van 56,127 mrdfranc CFA ($ 1 = 524,837 franc CFA op 27 januari 1995).

NIEUWE MINISTER

Mamadou Ba werd op 28 februari benoemd tot minister van de strijdkrachten en veteranen als opvolger van Boubacar Sada Sy, die op 18 februari bij een verkeersongeluk om het leven was gekomen.

(Vor.ber.pag. 854/1/2-1994)

MAROKKO

NIEUW KABINET

Op 28 februari 1995 benoemde koning Hassan II op voorstel van Abdellatif Filali, die op 31 januari was herbenoemd als premier, een nieuw kabinet van 36 leden. Daarin zaten 20 vertegenwoordigers van de centrum-rechtse politieke partijen (de Entente national of wifaq) die over een zetelmeerderheid in de Kamer van Afgevaardigden (het Marokkaanse parlement) beschikten. Een aantal partijloze technocraten bleef verantwoordelijk voor sommige ministersposten. Het nieuwe kabinet kwam in plaats van het niet-partijgebonden kabinet dat door de koning na de verkiezingen van 1993 was benoemd (zie pag. 48/2/3-'94 en 784/1-'94).

De beslissing een door de wifaq gedomineerde regering te vormen volgde op het mislukken van de onderhandelingen tussen de koning en leden van de linkse oppositie, de kutla. in januari. De onderhandelingen over de mogelijke vorming van een linkse regering waren stukgelopen op de eis van de kutla dat de staatsminister van binnenlandse zaken Driss Basri moest worden vervangen (hij behield deze post in het nieuwe kabinet).

De samenstelling van het nieuwe kabinet was als volgt:

Premier. buitenlandse zaken en samenwerking - Abdellatif Filali; staatsminister zonder portefeuille - Moulay Ahmed Alaoui; staatsminister van binnenlandse zaken - Driss Basri+; justitie - Abderrahmane Amalou* (UC); financiën en buitenlandse investeringen - Mohamed Kabbaj* (UC):landbouw en agrarische investeringen - Hassan Abou Ayoub* (MP): zeevisserij en koopvaardij - Mustapha Sahel; privatisering - Abderrabman Saidi; culturele zaken - Abdellah Azmani* (UC); openbare gezondheid - Ahmed Alami* (PND):nationaal onderwijs - Rachid Ben Mokhtar*: hoger onderwijs, kaderopleiding en wetenschappelijk onderzoek - Driss Khalil*: openbare werken - Abdelaziz Meziane Belfkih+: communicatie, officiële regeringswoordvoerder - Driss Alaoui M'daghri+; handel, industrie en nijverheid - Driss Jettou+; Waqfs (religieuze giften) en islamitische zaken - Abdelkebir Alaoui M'daghri; energie en mijnbouw - Abdellatif Guerraoui; secretaris-generaal van de regering - Abdessadek Rabi; transport - Said Ameskane* (MP): PTT - Hamza Kettani* (UC); jeugd en sport - Ahmed Mezziane* (MP); werkgelegenheid en sociale zaken - Amine Dainnati* (MP); huisvesting - Said Fassi*; toerisme - Mohamed Alaoui M'hamdi* (UC); milieu - Noureddine Benomar Alami* (UC);beroepsopleiding - Abdessalem Baroual* (MP);buitenlandse handel - Mohamed Alami" (MP).

Gedelegeerd minister in het bureau van de premier: zonder speciale taken - Abderrahman Sbai; voor administratieve zaken - Messaoud Mansouri* (MP);voor stimulering economie - Mohamed Hamma* (MP); voor mensenrechten - Mohamed Ziane* (UC); voor bevolkingsvraagstukken - Lamine Benomar* (PND):voor betrekkingen met Kamer van Afgevaardigden - Abdessalam Baraka*(UC).

Staatssecretaris van buitenlandse zaken en samenwerking - Taieb el Fassi Fihri; onderstaatssecretaris van buitenlandse zaken voor de zaken van de Marokkaanse gemeenschap in het buitenland - Lahcen Kaboun* (PND);onderstaatssecretaris van buitenlandse zaken voor betrekkingen met de Arabische Maghreb Unie - Abdelaziz Msioui* (UC).

* Nieuwe benoeming.
+Anderetaken.

UC = Union constitutionnelle; MP = Mouvement populaire; PND = Parti national démocrate. De andere ministers hebben geen formele politieke binding.

DOODVONNISSEN IN PROCES AANSLAG MARRAKECH

In het proces tegen de verdachten die beschuldigd waren van de moord op twee Spaanse toeristen in Marrakech in augustus 1994 (zie pag. 781/2-'94) werden drie van de zeven hoofdbeklaagden op 28 januari ter dood veroordeeld; één van de drie was een Algerijn. Drie andere beklaagden kregen levenslang.

(Vor.ber.pag. 784/1-1994)

Abdellatif Filali, premier van Marokko (archieffoto).

NIGER

BESTAND MET TOEAREGS VERLENGD

Het bestand dat was afgekondigd krachtens het vredesakkoord tussen regering en Toeareg-rebellen van oktober 1994 (zie pag. 854/3-'94), werd op 7 januari 1995 met drie maanden verlengd.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Bij vervroegde verkiezingen op 12 januari veroverde de oppositie de meerderheid in de Nationale Assemblée.

De verkiezingen waren noodzakelijk geworden doordat de Nigerese Partij voor Democratie en Socialisme (PNDS) in september 1994 uit de regerende Alliantie van de Krachten voor Verandering (AFC) was getreden (zie pag. 854/3 e.v.-'94). In oktober had de PNDS voor een motie van wantrouwen tegen de regering gestemd, die mede was ingediend door de oppositionele Nationale Beweging voor een Ontmikkelingssamenleving (MNSD).

Op 26 november had de nationale kiescommissie voorgesteld de verkiezingen. die aanvankelijk zouden plaatsvinden op 31 december (zie pag. 855/1-'94), uit testellentot 14 januari 1993, naar haar zeggen wegens financiële problemen. Per decreet van 29 november stelde president Mahamane Ousmane echter 7 januari als nieuwe datum voor de verkiezingen vast. Na nieuwe bezwaren van de nationale kiescommissie op 3 januari werden de verkiezingen door president Ousmane op 5 januari uitgesteld tot 12 januari.

De parlementaire kracht van de AFC was op 6 januari verder verzwakt door het uittreden van

de Nigerese Progressieve Partij - Afrikaanse Democratische Vereniging (PPN-RDA).

De officiële uitslag die op 27 januari werd gepubliceerd, gaf de oppositiepartijen 43 van de 83 zetels in de Nationale Assemblée, met de MNSD als grootste fractie. Er werd een hoge opkomst gemeld.
De zetelverdeling was:

Partij	Zetels
MNSD	29
*Sociaal-Democratische Conventie (CDS)-Rahama	24
Nigerese Partij voor Democratie en Socialisme (PNDS)- Tarayya	12
*Nigerese Alliantie voor Democratie en Sociale Vooruitgang (ANDP)- Zaman Lahiya	9
*Partij voor Nationale Eenheid en Ontwikkeling (PUND)- Salama	3
*Unie voor Democratie en Sociale Vooruitgang (UDPS)- Amana	2
"Nigerese Sociaal-Democratische Partij (PSDN)- Alheri	2
Nigerese Progressieve Partij-Afrikaanse Democratische Vereniging(PPN-RDA)	1
Unie van Progressieve Patriotten en Democraten (UPDP)- Chamwa	1
TOTAAL	83

*Lid van de Alliantie van de Krachten voor Verandering (AFC)

De AFC eiste op 15 januari dat de uitslag ongeldig zou worden verklaard in ten minste vijf kiesdistricten waar volgens haar de oppositie ,,massale en monstrueuze onregelmatigheden" had gepleegd. Maar op 27 januari bepaalde president Mahamane Ousmane, zelf lid van de AFC, dat de uitslag definitief was.

OMSTREDEN BENOEMING NIEUWE PREMIER. NIEUW KABINET

Na de overwinning van de MNSD bij de parlementsverkiezingen van 12 januari trad Abdoulaye Souley op 6 februari af als premier.

Op Souley was aanzienlijke kritiek geuit door de MNSD en haar bondgenoten in de Nationale Assemblée wegens de vertraging bij zijn vertrek.

De boosheid werd groter toen president Mahamane Ousmane op 7 februari Boubacar Amadou Cisse tot premier benoemde.

Hoewel Cisse lid van de MNSD was, was hij niet de kandidaat van de MNSD voor deze post en aanvaardde hij het premierschap zonder instemming van de partij. Bijgevolg zette de MNSD Cisse op 10 februari uit de partij en deed zij een beroep op haar leden niet toe te treden tot de regering.

Op 20 februari werd een motie van afkeuring tegen Cisse goedgekeurd (met 43 stemmen voor en 40 tegen) President Ousmane nodigde de MNSD en haar bondgenoten onmiddellijk uit een nieuwe kandidaat voor het premierschap voor te stellen, hoewel hij Cisses benoeming rechtvaardigde met de verklaring dat Cisse behoorde tot de meest eminente actieve persoonlqkheden van de MNSD en een ,,volmaaktbegrip van economische en financiële problemen" had

Op 21 februari ging Ousmane tot formeel ontslag van Cisse over en benoemde hij Hama Amadou, de secretaris-generaal van de MNSD, tot diens opvolger als premier.

Nieuwe regering

Hama Amadou presenteerde zijn eerste kabinet op 26 februari. De uit 16 nieuwelingen bestaande regering was vrijwel geheel samengesteld uit vijf voormalige oppositiepartijen. De enige uitzondering was de benoeming van Alitor Mano, een Toeareg van de Unie voor Democratie en Sociale Vooruitgang (UDPS) - Amana (onderdeel van de voormalige regeringsalliantie AFC), tot minister vanlandbouw en veeteelt.
De portefeuilles waren als volgt verdeeld:

Premier - Hama Amadou: staatsminister. belast met industriële ontwikkeling, handel, nijverheid en toerisme - Sidiki Oumarou: buitenlandse zaken en samenwerking - Mohamed Bazoum: mijnbouw en energie - Issoufou Assoumane: financiën en planning - Almoustapha Soumaila: nationale defensie - Mahamane Dobi; nationaal onderwijs en regeringswoordvoerder - mevr. Ali Bouli Diallo: justitie - Ibrahim Baidou; openbare gezondheid - Amstrong Karna: landbouw en veeteelt - Alitor Mano; waterbronnen en milieu - Sani Bawa; ambtenarenzaken, arbeid en werkgelegenheid - Zahouri Ousmane: uitrusting en transport - Ahmoud Ousmane; sociale ontwikkeling, bevolkings- en vrouwenemancipatie - mevr. Aissatou Dambo Dodo; communicatie, cultuur. jeugd en sport - Kaka Amadou; hoger onderwijs, onderzoeken technologie - Mouke Dji.

De samenstelling van het kabinet werd bekritiseerd door de AFC, omdat volgens haar de halve bevolking niet in het kabinet vertegenwoordigd was.

Nieuwe parlementsvoorzitter

Mahamadou Issoufou, secretaris-generaal van de Nigerese Partij voor Democratie en Socialisme (PNDS) - Tarayya en premier tot september 1994 (zie pag. 854/3-'94), werd op 8 februari tot voorzitter van de Nationale Assemblée gekozen.

(Vor.ber.pag. 854/2 e.v.-1994)

NIGERIA

BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN (NOVEMBER 1994-JANUARI 1995)

Onder het bewind van generaal Sanni Abacha deden zich onder meer de volgende ontwikkelingen voor.

Detentie Abiola duurt voort

Op 4 november 1994 deed het Nigeriaanse federale Hof van Beroep in Kaduna de uitspraak dat Moshood ,,MKO" Abiola op onvoorwaardelijke borgtocht moest worden vrijgelaten. Abiola was de veronderstelde winnaar van de geannuleerde presidentsverkiezingen van juni 1993. Hij was in juli 1994 door de militaire regering beschuldigd van verraad (zie pag. 856/1/2-'94), maar zijn detentie was op 21 oktober door het federale Hooggerechtshof als illegaal aangemerkt (zie pag. 858/1/2-'94).

Het Hooggerechtshof had niet de invrijheidstelling van Abiola gelast en op 1 november werd bericht dat de regering bezig was met het voorbereiden van een beroep. Hoewel het Hof van Beroep geen voorwaarden stelde aan de vrijlating op borgtocht, werd Abiola door de voorzitter van het hof, rechter Umaru Abdullahi. gewaarschuwd .,niets te ondernemen dat de vrede van de natie in gevaar kon brengen". Op 5 augustus had het Hooggerechtshof geoordeeld dat Abiola op bepaalde voorwaarden op borgtocht zou worden vrijgelaten. Abiola ging hier echter niet mee akkoord omdat hij krachtens de uitspraak zich niet zou mogen bezighouden met politieke activiteiten (zie pag. 856/3 e.v.-'94).

Op 11 november werd bericht dat uit gerechtelijke bronnen in Lagos was vernomen dat het federale Hof van Beroep een verzoek van Abiola zou behandelen om zijn proces wegens verraad, dat op 9 januari 1995 zou beginnen, tegen te houden. Op 13 november verklaarde een woordvoerder van de militaire regering, Alhaji Aminu Saleh, dat de regering geweigerd had zich te houden aan de uitspraak van het Hof om Abiola in vrijheid te stellen, omdat hij beschuldigd was van een halsmisdaad.

De Zuidafrikaanse president Nelson Mandela, die op 28 november een kort bezoek aan Abuja bracht, deed een beroep op het staatshoofd van Nigeria, generaal Sanni Abacha, om Abiola vrij te laten.

Regering wijst kritiek op schending van mensenrechten af

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International beschuldigde de regering op 11 november van het gevangenzetten van honderden opponenten en het do-

den van tientallen tegenstanders. Amnesty verklaarde dat zij Abiola beschouwde als een gewetensgevangene. Dezelfde dag ontkende de regering dat er politieke gevangenen in Nigeria waren of dat iemand was gedood of gedetineerd om politieke redenen.

Soyinka gevlucht

Wole Soyinka, winnaar van de Nobelprijs voor letterkunde 1986 (zie pag. 836/1/2-'86), werd op 3 november door luchthavenmedewerkers ervan weerhouden aan boord te gaan van een Air Frânce-toestel met bestemming Frankrijk, om daar een schrijverscongres bij te wonen. De functionarissen namen zijn VN-reispas in beslag, die hij in oktober had gekregen nadat UNESCO hem had benoemd als goodwill-ambassadeur. Zijn Nigeriaanse paspoort was hem afgenomen toen hij in september had geprobeerd het land te verlaten (zie pag. 857/3-'94). Op 20 november arriveerde Soyinka toch in Parijs nadat hij kennelijk een Frans visum had bemachtigd in Cotonou (Benin).

Tijdens een persconferentie op 21 november hekelde Soyinka het ,,despotische en corrupte militaire regime". maar zei dat hij van plan was terug te keren naar Nigeria zodra hij aan zijn verplichtingen in Europa en de VS had voldaan.

Explosie op vliegveld van Lagos

Op 17 november, precies een jaar na de machtsovername door Abacha, ontplofte een bom op het vliegveld van Lagos. Er was wel materiële schade maar er vielen geen slachtoffers. In een televisietoespraak tot de natie verdedigde Abacha die dag de staat van dienst en het beleid van zijn regering en beloofde hij de regering te hervormen voordat hij het land zou terugvoeren in een democratisch bestel.

Besluiten NCC

Op 7 december gaf de Nationale Constitutionele Conferentie (NCC), die in juni was bijeengeroepen (zie pag. 856/1-'94), haar goedkeuring aan een voorstel waarin het militaire bestuur werd verlengd tot 1 januari 1996. Tevens werd overeengekomen dat de Voorlopige Bestuursraad (PRC) onmiddellijk een tijdschema voor verkiezingen zou opstellen

De beslissing van de NCC kwam onverwachts. In oktober had een speciale NCC-commissie 2 januari 1997 genoemd als de datum voor de machtsoverdracht aan een democratische regering (zie pag. 856/1-'94). NCC-afgevaardigden zouden onder zware druk van de PRC hebben gestaan om de periode van het militaire bestuur te verlengen Ondanks beschuldigingen dat de NCC was ingesteld om het militaire bewind een legitiem tintje te geven, leken de afgevaardigden echter erop gebrand hun onafhankelijkheid ten opzichte van het impopulairder u ordende leger te demonstreren

Op 14 december verklaarde de minister van voorlichting. Jerry Gana, dat de regering in januari een programma openbaar zou maken voor een herstel van hei democratisch bestuur, dat was gebaseerd op besluiten van de NCC.

Ahiola's vrijlating tegen borgtocht herroepen

Op 5 december verleende het Federale Hof van Beroep in Kaduna uitstel van de tenuitvoerlegging van het vonnis waarbij Moshood ,,MKO" Abiola in november tegen borgtocht was vrijgelaten (zie hierboven).

Het Hof aanvaardde het betoog van het openbaar ministerie dat het recht van het land voorrang had op dat van het individu. Het stelde echter als eis dat Abiola op 6 januari 1995 voor het Opperste Gerechtshof zou verschijnen.

NCC verdaagd

De Nationale Constitutionele Conferentie (NCC) werd op 10 januari 1995 verdaagd tot 6 maart.

De conferentie was juist na een onderbreking van vier weken op 9 januari hervat om een sueciale commissie gelegenheid te geren nadere amendementen op de ontwerp-grondwet voor te stellen. De verdaging werd door velen gezien als een manoeuvre van de regering om de overgangsperiode zoveel mogelijk te verlengen. Diverse afgevaardigden keerden zich openlijk tegen het langdurige reces.

BEGROTING 1995. NIEUWE MINISTERIES

Op 14 januari diende het staatshoofd, generaal Sanni Abacha, een begroting in die was gebaseerd op besprekingen met het IMF en de Wereldbank, en die Nigeria terug moest brengen op de door deze instellingen goedgekeurde weg van economische hervormingen. De begroting betekende een ommezwaai van het beleid.

Abacha, die bij zijn eerste begroting in 1994 de marktgerichte hervormingen had opgegeven (zie pag. 477/2/3 - '94). kondigde de liberalisering van de deviezencontrole aan, intrekking van de wet uit 1962 inzake de deviezencontrole (waardoor alle beperkingen op de invoer en uitvoer van geld zouden worden opgeheven). en verlichting van de beperkingen op buitenlandse investeringen. Hij kondigde een drastische verlaging van het begrotingstekort en belastingverlagingen aan. Alle opbrengsten uit de verkoop van olieprodukten werden onder beheer van de Centrale Bank van Nigeria geplaatst. (Tot dan toe was 10 procent van de opbrengst van de olie-export op ,,speciale" offshore-rekeningen geplaatst waarmee ,,speciale projecten" werden gefinancierd - een praktijk die door het IMF was veroordeeld.)

Abacha berichtte dat eind oktober 1994 de totale buitenlandse schuldenlast $ 29,45 mrd bedroeg. Hij zei dat ook in de toekomst 30 procent van alle inkomsten in vreemde valuta zou worden aangewend voor de af ikkeling van de schuldenlast. Ook liet hij weten dat de regering met het IMF en dc Wereldbank in onderhandeling was over een economisch programma voor de middellange termijn dat Nigeria aanspraak zou geven op coricessionaire lastenverlichting. waaronder kwijtschelding van schulden.

Officiële crediteuren reageerden terughoudend op de begroting, onder verwijzing naar de povere fiscale prestaties van het militaire regime sinds het in november 1993 aan de macht was gekomen (zie pag. 52/1 e.v.-'94). Ook wezen zij op de handhaving van de officiele wisselkoers van de naira ($ 1 = N 22), die sterk afweek van de marktkoers van ongeveer $ 1 = N 85, en op het vasthouden aan een renteplafond van 21 procent voor geldschieters. hoewel de inflatie meer dan 70 procent bedroeg.

Nieuwe ministeries

Abacha maakte van de begrotingspresentatie gebruik om de oprichting van twee nieuwe ministeries bekend te maken, dat van vrouwenzaken en sociaal welzijn, en dat voor de ontwikkeling van vaste delfstoffen. De beide ministeries zouden in de nabije toekomst gaan functioneren.

GASCONTRACT

In januari werd een beginselovereenkomst voor de levering van aardgas aan Benin, Ghana en Togo getekend. Het contract zou in werking treden na voltooiing van een pijpleiding en andere installaties in 1998.

Op 9 januari zei een bron uit industriële kring dat Nigeria tot eind 1993 26,8 mrd kubieke meter aardgas had geproduceerd, waarmee het de op vijf na grootste gasproducent onder de lidstaten van de Organisatie van Olie Exporterende Landen (OPEC) was.

ONTBINDING KABINET

Luitenant-generaal D.O.Diva, chef van de generale staf en vice-voorzitter van de federale uitvoerende commissie (het kabinet) maakte op 8 februari de ontbinding van de commissie bekend.

Diya zei dat de beslissing was genomen om zo de bij de politiek belang hebbende leden in staat te stellen ..hun voorbereidingen (te) starten". In 1994 had de minister van financien, Anthony Asuquo Ani, verklaard dat 14 van de toen 32 kabinetsleden hun wens te kennen hadden gegeven een politieke loopbaan te volgen. Onder deze 14 waren naar verluidt minister van

buitenlandse zaken Baba Gana Kingibe. een kandidaat voor het vice-presidentschap bij de geannuleerde presidentsverkiezingen van juni 1993 (zie pag. 563/2-'93), en minister van openbare werken en hiiisvesting Lateef Jakande.

Hoewel Diya zei dat in de nabije toekomst een nieuwe commissie zou worden gevormd. was eind februari nog geen nieuw team benoemd.

(Vor.ber.pag. 855/1 e.v.-1994)

SENEGAL

TRIPARTIETE BIJEENKOMST

Op 16 januari 1995 ontmoetten de ministers van binnenlandse zaken van Senegal, Mali en Mauretanië elkaar in de Senegalese hoofdstad Dakar, in hoofdzaak om grensproblemen te bespreken.

De drie ministers. die een toenemende onveiligheid signaleerden ten gevolge van gewapende bendes. uitbreiding van de wapensmokkel en de drugshandel. kwamen overeen de onveiligheid ,,systematisch uit te bannen", hindernissen in het verkeer van mensen en goederen weg te nemen en hun immigratiebeleid te harmoniseren. Ook spraken zij af hun krachten te bundelen om ,,extremisme in al zijn vormen te bestrijden". In commentaren werd erop gewezen dat alle drie landen zich zorgen maakten over de verspreiding van het islamitisch fundamentalisme.

AANVAL VAN REBELLEN IN CASAMANCE. DORP IN GUINEE-BISSAC GEBOMBARDEERD

Op 16 januari werd één soldaat gedood en raakten er vijf gewond tijdens nieuwe botsingen tussen het leger en separatistische rebellen in Casamance. De gevechten vormden de eerste ernstige inbreuk op het bestandsakkoord dat de regering en de Beweging van Democratische Krachten van Casamance (MDFC)in juli 1993 hadden gesloten (zie pag. 54/2-'94). De strijd zou een reactie zijn op een splitsing in de MDFC. De nieuwe rebellenactiviteit werd toegeschreven aan een factie van de MDFC die onder leiding stond van Léopold Sania, naar verluidt een tegenstander van het vredesproces.

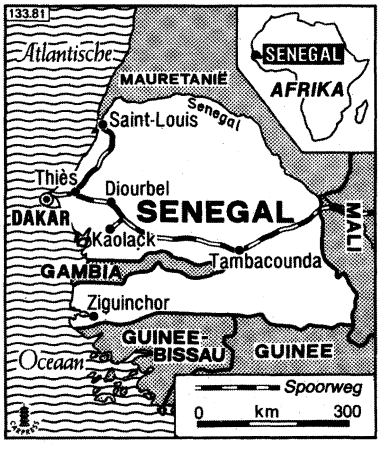

Op 10 februari bombardeerde een Senegalees vliegtuig een dorp in Guinee-Bissau, op 2 km van de grens met Senegal. Hoewel Guinee-Bissau een verklaring van het incident eiste, gaf de Senegalese regering geen officieel commentaar. Het doelwit van het bombardement bleek een basis van de MFDC.

Op 13 februari ontkende Edmond Borra, een MFDC-leider, echter dat zijn organisatie in Guinee-Bissau aanwezig was. Hij beweerde dat de MFDC-troepen verbleven ,,inhet oerwoud in Casamance, vlak bij Ziguinchor" (de voornaamste stad in de provincie).

(Vor.ber.pag. 784/2/3-1994)

SWAZILAND

AANSLAG OP PARLEMENTSGEBOUW

Het parlementsgebouw in Mbabane brandde op 6 februari 1995 uit. Het Swaziland Youth Congress eiste later de verantwoordelijkheid voor de aanslag op. Eerder waren branden uitgebroken in de woningen van de vice-premier en de onderdirecteur van de Universiteit van Swaziland, terwijl een politierechtbank en een regeringsvoertuig in brand waren gestoken.
De branden vielen samen met een hongerstaking van 11 studenten die protesteerden tegen het verkiezingsreglement voor de vertegenwoordigende raad van universiteitsstudenten.

(Vor.ber.pag. 868/3 e.v.-1993)

TUNESIË

WIJZIGINGEN IN REGERING EN REGERINGSPARTIJ

Op 14 november 1994 werd het ministerie van onderwijs en wetenschappen, geleid door Ahmed Friaa, gesplitst in twee departementen: onderwijs en hoger onderwijs.

Het eerste werd toevertrouwd aan Hatem Ben Othman (adjunct-secretaris-generaal van de regeringspartij RCD). het tweede aan Daly Jazi (voorzitter van de rekenkamer).

Op 24 januari 1995 gaf president Zine al-Abidine Ben Ali opdracht tot een omvangrijke reorganisatie van het kabinet. De volgende portefeuilles werden herverdeeld:

Handel - Slaheddine Ben M'Barek'; industrie - Slaheddine Bouguerra+; sociale zaken - Sadok Rabah+ (voorheen nationale economie); economische ontwikkeling - Mustapha Nabli+; binnenlandse zaken - Mohamed Jegham+ (sinds 1988 minister van toerisme); verbindingen - Habib Ammar*; toerisme en nijverheid - Salaheddine Maaouia*; cultuur - Salah Bakkari*;staatsminister (speciaal adviseur van de president) - Abdullah Kallal+.

* Nieuwe benoeming.
+Anderetaken.

Kallal, een trouwe bondgenoot van president Ben Ali, werd overgeplaatst van het ministerie van binnenlandse zaken nadat hij zich recentelijk uit de actieve politiek had teruggetrokken vanwege zijn slechte gezondheid.

Waarnemers beschouwden de reorganisatie van de economische portefeuilles (en de splitsing van het ministerie van nationale economie in aparte ministeries van handel en industrie) als een poging om het hoofd te bieden aan de toenemende economische problemen van het land door economische en sociale zaken in handen te geven van technocraten.

M'Barek was een voormalig minister van economische zaken en bankier, Bouguerra een technocraat en oud-staatssecretaris van nationale economie, terwijl Nabli eerder minister van planning en regionale ontwikkeling was geweest.

Op 25 januari reorganiseerde president Ben Ali het politieke bureau van de regeringspartij RCD (Rassemblement constitutionnel démocratique). Chedli Neffati en Abdullah Kallal werden gehandhaafd als respectievelijk secretaris-generaal en penningmeester van de RCD. Mohamed Jegham, de nieuwe minister van binnenlandse zaken, deed zijn intrede in het politieke bureau.

AANVAL OP TUNESISCHE GRENSWACHTEN DOOR ALGERIJNSE FUNDAMENTALISTEN

Le Monde meldde op 16 februari dat Algerijnse moslem-fundamentalisten op 11 februari bij een aanval in Tamerza aan de Tunesisch-Algerijnse grens zes Tunesische grenswachten hadden gedood. De Tunesische autoriteiten ontkenden dat er een aanval had plaatsgevonden en beweerden daarentegen dat twee grenswachten bij een auto-ongeluk gewond waren geraakt.

Terwijl sommige analisten veronderstelden dat de aanval was uitgevoerd om de wapenvoorraden van de moslem-fundamentalisten aan te vullen, meenden anderen dat het een uitvloeisel was van een nieuwe strategie om Tunesië be-

wust bij de strijd te betrekken wegens zijn vermeende beleid inzake het verlenen van actieve steun aan de Algerijnse veiligheidstroepen

(Vor.ber.pag. 721/1/2-1994)

ZAMBIA

REGERINGSLEDEN ONTSLAGEN

Op 15 oktober 1994 werden Mathius Mpande en Ai-kso11Sejane ontslagen als onderminister van mijnbouw respectievelijk landbouw wegens ,.grove ongedisciplineerdheid en ongepastheid".

Het ontslag volgde op weken van verhitte debatten tussen de twee onderministers en andere hoge regeringsfunctionarissen over de verkoop van Zambia Consolidated Copper Mines (ZCCM). De twee ex-bewindslieden hadden gepleit voor de verkoop van de reusachtige parastatale onderneming als afzonderlijke bedrijfseenheden en niet als één geheel

Op 25 januari 1995 ontsloeg president Frederick Chiluba de minister van grondbeheer, Chuulou Kalima. Volgens een officiële verklaring was Kalima van zijn taken ontheven wegens .,grove ongedisciplineerdheid en onverantwoordelijkheid". Nadere details werden niet gegeven.

Nog dezelfde dag werd bekendgemaakt dat Mongashi Kongo, een nieuweling in de regering, minister van grondbeheer werd.

BEGROTING-1995

Op 27 januari presenteerde de minister van financiën, Ronald Penza, de begrotingvoor 1993.

Uitgaven en inkomsten waren in evenwicht met een totaal van K 853,98 miljard. In de begroting waren niet-geconcretiseerde verlagingen van de inkomstenbelasting voor lage inkomensgroepen opgenomen; maar ook de invoering van een BTW per 1 juli met een niet-gespecificeerd tarief op alle goederen en diensten, met uitzondering van de basislevensmiddelen en de huren van woningen.

ONTSLAG GOUVERNEUR CENTRALE BANK. ACTIE TEGEN CORRUPTIE

Op 23 februari werd Dominic Mulaisho ontslagen als gouverneur van de Bank van Zambia (centrale bank) en vervangen door Jacob Mwanza, tot dan toe een hoge economische adviseur op het ministerie van financiën. In de officiële verklaring werd gesteld dat Mwanza's benoeming was verricht om ,,vertrouwen op de financiële en buitenlandse wisselmarkten te herstellen". Aan de maatregel was een scherpe daling van de kwacha voorafgegaan, van omstreeks $ 1 = K 670 begin februari tot $ 1 = K 778 op 23 februari.

President Frederick Chiluba, wiens regering door beschuldigingen van corruptie w-as achtervolgd, gelastte op 9 februari alle leden van het kabinet en het parlement binnen 48 uur al hun activa en passiva openbaar te maken. Waarnemers brachten de maatregel in verband met het ontslag van Chuulou Kalima uit het kabinet in januari (zie hierboven).

ARRESTATIEKAOENDA

Op 20 februari verscheen oud-president Kenneth Kaoenda voor de rechtbank op beschuldiging van het houden van een illegale politieke bijeenkomst. Kaoenda was op 17 februari ervan weerhouden een bijeenkomst toe te spreken tijdens de campagne voor een tussentijdse verkiezing.

(Vor.ber.pag. 787/3 e.v.-1994)

ZIMBABWE

HOOGGERECHTSHOF OVER LANDVERWERVINGSWET

Blanke boeren verloren hun wraking van de omstreden Landverwervingswet uit 1992 (zie pag. 331/3-'92), waarvoor zij in september 1993 een petitie hadden ingediend (zie pag. 203/3-'94). Het Hooggerechtshof van Harare bepaalde op 11 november 1994 dat de aanwijzing van land voor hervestiging - waardoor het niet meer aan particulieren verkocht of verpacht mocht worden -niet in strijd met de grondwet was. Daarmee werd de stelling van de boeren verworpen dat het selecteren van specifieke landbouwbedrijven hun eigendomsrechten beknotte.

SCHULDENPOSITIE

Op 1 februari 1995 deelde de regering mee dat zij in ernstige geldnood zat en daarom alle nieuwe investeringsprojecten voor het fiscale jaar tot 30 juni bevroor. Reeds op 25 januari had zij de afschaffing van 6.000 ambtenarenposten bekendgemaakt.

Op 2 februari meldde de Standard Chartered Bank Zimbabwe, een vooraanstaande handelsbank, dat de schuld van de centrale regering in de voorafgaande vijf jaar was verdrievoudigd tot ruim Z$ 47 miljard (met inbegrip van de parastatale schuld) en dat de rentelasten de grootste afzonderlijke post op de nationale begroting vormden ($ 1 = Z$ 8,4567 per 3 februari 1993).

(Vor.ber.pag. 570/2/3-1994)

ALGEMEEN

ECONOMISCHE TOP CASABLANCA

Van 30 oktober - 1 november 1994 werd in Casablanca (Marokko)de eerste Economische Top van het Midden-Oosten en Noord-Afrika gehouden. De top. waarvan het Economisch Wereldforum de belangrijkste organisator was, werd bijgewoond door afgevaardigden van 61 landen en door 1.114 topfiguren uit het bedrijfsleven uit alle regionen van de wereld. Er waren Israëlische, Jordaanse en Palestijnse vertegenwoordigers. Syrië en Libanon weigerden echter deel te nemen aan de top.

Het belangrijkste initiatief dat de deelnemers ontplooiden was dat zij een groep deskundigen vroegen te studeren op methoden om een nieuwe regionale bank voor het Midden-Oosten op te richten. Andere voorstellen waren de oprichting van een regionale raad voor het toerisme, een kamer van koophandel en een bedrijfsraad voor het Midden-Oosten. In de eerste helft van 1995 zou de top een vervolg krijgen in de vorm van een vergadering in de Jordaanse hoofdstad Amman.

Tegenstrijdige standpunten over Jeruzalem

De status van Jeruzalem bleek een bron van onenigheid te vormen op de Economische Top in Casablanca.

PLO-voorzitter Yasser Arafat vroeg in zijn toespraak om de oprichiing van een Palestijnse staat ,,metJeruzalem als hoofdstad", terwijl de Israëlische premier Yitzhak Rabin zei dat Jeruzalem .,onder Israëlische soevereiniteit verenigd (zou)blijven als de hoofdstad van Israël en het hart van het joodse volk".
Kroonprins Hassan van Jordanië daarentegen leek een lans te breken voor de aanspraken van zijn land als beheerder van de heiligdommen in Jeruzalem, een thema dat de Jordaans-Palestijnse betrekkingen in de voorbije maanden had belast (zie pag. 869/1 e.v.-'94). Hassan zei de conferentie dat ,,in de uiteindelijke status; wanneer de verantwoordelijkheid volledig is overgedragen aan de Palestijnen. deze verantwoordelijkheid (voor de heiligdommen) volledig zal worden overgedragen aan de betrokkenen".

Slotverklaring

Op 1 november werd een slotverklaring uitgegeven, waarvan de belangrijkste punten hierna volgen.

De op de top aanwezige leiders ,,stonden allen achter de visie die hen naar Casablanca had gebracht, de visie van een veelomvattende vrede en een nieuw partnerschap van bedrijfsle-

Koning Hassan II van Marokko (l.) in gesprek met de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher tijdens een wandeling op 31 oktober 1994 in de tuinen van het koninklijk paleis te Casablanca.

ven en regering met de opdracht om de vrede tussen Arabieren en Israeli's te bevorderen". De volgende stappen in de richting van een alomvattende vrede in de regio, met inbegrip van Syrië en Libanon. moesten ..krachtig versterkt worden door solide economische groei en tastbare verbetering van de levensomstandigheden en de veiligheid van de volkeren in de regio". De top benadrukte dat Syrië en Libanon een belangrijke rol moesten spelen in de ontwikkeling van de regio en gaf uiting aan de sterk gekoesterde hoop dat zij spoedig zouden deelnemen aan de regionale economische inspanningen.

De deelnemers erkenden het economische potentieel van het Midden-Oosten en Noord-Afrika en zochten naar mogelijkheden om de ontwikkeling van de regio zo goed mogelijk te versnellen en zo snel mogelijk de hindernissen te overwinnen, waaronder boycotten en alle barrières voor handel en investeringen. De deelnemers begroetten met instemming het in september genomen besluit van de Samenwerkingsraad voor de Golf (GCC) over de opheffing van de ,.secundaire" en ,,tertiaire"aspecten van de boycot tegen Israël (zie pag. 876/3-'94).

De deelnemers verklaarden bereid te zijn het fundament te leggen voor een economische gemeenschap voor het Midden-Oosten en Noord-Afrika met uiteindelijk het vrije verkeer van goederen, kapitaal en arbeid in de gehele regio. De top vroeg een groep deskundigen de verschillende opties te onderzoeken voor het totstandbrengen van een mechanisme dat deze economische gemeenschap tot ontwikkeling kon brengen, waaronder de oprichting van een ontwikkelingsbank voor het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Er zouden ook organen in het leven worden geroepen om de dialoog. economische hervormingen, regionale samenwerking, technische hulp en de planning van de lange-termijnontwikkeling op weg te helpen. Er moest een regionale raad voor het toerisme komen ter bevordering van het vreemdelingenverkeer en een regionale kamer van koophandel en handelsraad voor de particuliere sector, die de handelsbetrekkingen tussen de landen in de regio moest vergemakkelijken.

De deelnemers waren ook van plan een stuurcommissie op te richten bestaande uit vertegenwoordigers van de regeringen. met een uitvoerend secretariaat dat in Marokko werd gevestigd. De stuurcommissie zou alle kwesties die voortvloeiden uit de top. afhandelen en coördineren met de bestaande multilaterale structuren.

ISRAËLISCH-PALESTIJNSE ZAKEN

Van november 1994 - januari 1995 deden zich onder meer de volgende ontwikkelingen voor.

Activist Islamitische Jihadvermoord

Op 2 november kwam Hani Abed, een activist van de Islamitische Jihad, om het leven toen er een bom ontplofte onder zijn auto in Khan Yunis in de Gazastrook. De Islamitische Jihad, Hamas en de belangrijkste PLO-facties gaven de Israëlische veiligheidstroepen de schuld van de moord op Abed. In pamfletten, die door de Islamitische Jihad werden verspreid, werd gedreigd dat de prijs voor Abeds dood hoog zou zijn.

PLO-voorzitter Yasser Arafat woonde op 3 november Abeds begrafenis in Gaza bii, maar werd door de aanwezigen uitgejouwd. Het radiostation Stem van Israël berichtte op 3 november dat de Islamitische Jihad in een pamflet spijt had betuigd voor de ,,verwensingen en vervloekingen" tegen Arafat tijdens de begrafenis

Zelfmoordaanslag Islamitische Jihad

Op 11 november voerde een lid van de Islamitische Jihad met een bom een zelfmoordaanslag uit op een Israëlische patrouille in de buurt van de joodse nederzetting Netzarim in de Gazastrook.

De pleger van de aanslag reed op een motor beladen met explosieven in op het Israëlische konvooi. Drie Israëlische soldaten kwamen om

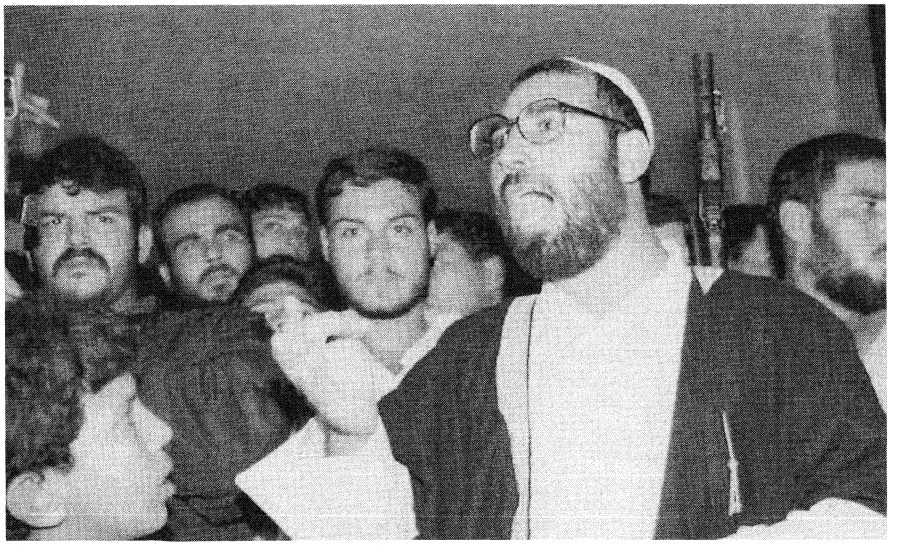

Sjeik Abdallah Hami, een leider van de Islamitische Jihad, roept in Khan Yunis op tot vergelding voor de moord op Hani Abed. die op 2 november 1994 door een autobom om het leven kwam.

Moslim-fundamentalisten gooien stenen naar Palestijnse politieagenten bij botsingen in Gaza Stad op 18 november 1994.

het leven en vier anderen raakten gewond. Ook vijf Palestijnen werden verwond.

De Islamitische Jihad zei in een op 11 november uitgegeven verklaring dat de aanslag een vergelding was voor de moord op Abed, en waarschuwde ,.de autoriteiten van het Arafat-regime voor het schade toebrengen aan onze mujaheddin of het samenwerken met de zionistischevijandbij de jacht op demujaheddin".

In de dagen na de aanslag arresteerden de Palestijnse autoriteiten meer dan 150 activisten van de Islamitische Jihad. Toch eiste de Israelische premier Yitzhak Rabin van de PLO dat zij nog harder optrad tegen het islamitisch-fundainentalistische geweld. Tijdens een bezoek aan Israëlische legerposten in de Gazastrook zei hij dat er weliswaar .,geen zekere methode (was) om terrorisme hermetisch te voorkomen", maar dat Israël ,,een serieuzere inspanning (vei%-achtte)dan we tot nu toe van het Palestijnse gezag hebben gezien".

Botsingen tussen Palestijnen in Gaza

Op 18 november kwamen in de Gazastrook ten minste 12 Palestijnen om het leven bij botsingen tussen de Palestijnse politie, waarvan de leden vooral uit de PLO warengerecruteerd. en aanhangers van de twee grootste ,,rejectionistische" facties, Hamas en de Islamitische Jihad. Het was het ergste onderlinge Palestijnse geweld sedert de instelling van het zelfbestuur in mei.

Volgens berichten waren de meeste slachtoffers aanhangers van de ,,rejectionistische" facties. die waren doodgeschoten door de politie. Sommige berichten meldden echter dat er ook een Palestijnse politieagent was gedood. Meer dan 100 mensen raakten gewond.

Volgens PLO-berichten waren aanhangers van Hamas en de Islamitische Jihad na het vrijdaggebed buiten de Filastin-moskee bijeen gekomen om een demonstratie te houden tegen PLO-voorzitter Yasser Arafat. Het geweld zou zijn losgebarsten toen zij met stenen en flessen naar de politie begonnen te gooien.

Het Palestijnse Nationale Gezag (PNA. het voorlopige Palestijnse bestuurslichaam in de gebieden met zelfbestuur) stelde onmiddellijk een avondklok in de Gazastrook in en begon activisten van Hamas en de Islamitische Jihad op te pakken.

Op 19 november volgde een nieuwe reeks gewelddadigheden. Israëlische soldaten doodden twee Palestijnse jongeren bij afzonderlijke incidenten in Gaza en op de Westoever, terwijl Hamas-strijders een Israëlische soldaat doodschoten in de Gazastrook.

Terwijl de spanning tussen de twee partijen opliep, deed Hamas in een verklaring op 20 november een beroep op ..Arafats gezag" om de verantwoordelijkheid op zich te riemen voor hei ..vreselijke bloedbad" van 18 november. De Islamitische Jihad gaf een soortgelijke verklaring uit. Na bemiddelingspogingen van Israëlische Arabieren en onafhankelijke Palestijnen werd op 21 november echter bericht dat he? PNA, Hamas en de Islamitische Jihad het eens waren geworden over de vorming van een commissie die een onderzork moest instellen naar de dodelijke incidenten,

Vóór de incidenten van 18 november waren er enkele aanwijzingen geweest dat de betrekkingen tussen de Palestijnse autoriteiten en Harnas geleidelijk verbeterden.

Op 11 november schonk Arafat twee zetels in de door de PLO geleide religieuze rechtbanken aan Hamas. Drie dagen later hield Ismail Hanieh. een vooraanstaand Hamas-lid, een verzoenende toespraak tot studenten van de Islamitische Universiteit in Gaza. Hij zei dat de PLO en islamitische groeperingen een dialoog moesten beginnen om een akkoord te bereiken dat eerlijke Palestijnse verkiezingen zou waarborgen.

Zelfbestuurgezaguitgebreid

Op 15 november breidde Israël formeel de zelfbestuurbevoegdheden van het PNA op de Westoever uit met toerisme en sociaal welzijn. Arafat en Rabin waren dit overeengekomen toen zij elkaar op 8 november hadden ontmoet bij de Erez-controlepost tussen Israël en Gaza.

De overdracht van de vijf gezagsterreinen op de Westoever was begin september begonnen met de overdracht van de onderwijskundige verantwoordelijkheden. Belastingheffing en gezondheidszorg wachtten nog op overdracht.

Na zijn ontmoeting met Arafat op 8 november kondigde Rabin tevens aan dat er nieuwe werkvergunningen aan Palestijnen zouden

Palestijnse jongeren verbranden films voor een bioscoop in Gaza-Stad op 19 november 1994.

worden verstrekt om de grens met Israël over te steken. Op 1 november was Israël begonnen met de versoepeling van de beperkingen op het oversteken van de grenzen van Gaza en de Westoever, die in oktober waren ingesteld na een zelfmoordaanslag van Hamas op een bus in Tel Aviv (zie pag. 867/3-'94).

Vergaderinguitvoerend comité PLO

Op 15 november kwam het uitvoerend comité van de PLO voor het eerst bijeen in Gaza. Op deze vergadering, die door de Arafat was bijeengeroepen, was technisch gesproken geen voldoende quorum aanwezig aangezien slechts acht van de 18 leden kwamen opdagen. Veel leden weigerden te komen met als argument dat een vergadering in Gaza niet wettig kon zijn omdat Gaza nog steeds door Israël bezet werd. Arafat was gedwongen de status van de vergadering te wijzigen in een informele bijeenkomst.

Al-Ibrahimi-moskee heropend

De Al-Ibrahimi-moskee in de stad Hebron op de Westoever, waar in februari 1994 een joodse kolonist een bloedbad onder Palestijnen had aangericht (zie pag. 495/2 e.v.-'94), ging op 7 november weer open.

Israëlisch-Palestijnse besprekingen. Impasse over hergroepering Israëlisch leger en verkiezingen

Eind november en in december had Arafat een aantal ontmoetingen met Peres om een akkoord te bereiken over het houden van Palestijnse verkiezingen. Begin en medio december voerden Israëlische en Palestijnse delegaties in Cairo ook ,,autonomie-besprekingen", waarbij de verkiezingen het belangrijkste gespreksonderwerp vormden.

Volgens sommige berichten wilde Israël dat de Palestijnse verkiezingen werden gehouden voordat het Israëlische leger zich hergroepeerde op de Westoever, wat in strijd was met het tijdschema dat was opgenomen in de Beginselverklaring (DOP) van 1993. De Palestijnen waren tegen dit plan.

Op 8 december gaf de Israelische regering een communiqué uit waarin zij bevestigde zich te zullen houden aan de DOP. Sommige ministers echter drongen kennelijk aan op een volledige herziening van het verdrag. Dit aandringen op een herziening volgde na waarschuwingen van Israëlische militaire leiders dat er duidelijke tekenen waren dat er in de Gazastrook een ,,Libanisering" dreigde en dat gewapende milities klaarstonden om een totale oorlog tegen elkaar te beginncn. Een aantal ministers was van mening dat het onmogelijke was de veiligheid van joodse kolonisten op de Westoever en in Gaza adequaat te handhaven als de Israëlische troepen werden gehergroepeerd. Terwijl sommigen voorstelden om de nederzettingen te herschikken in beheersbare blokken. suggereerden anderen de kwesties van de hergroepering en de verkiezingen buiten beschouwing te laten en in plaats daarvan direct verder gaan met de besprekingen over de definitieve status. Weer anderen wilden het DOP-proces stopzetten totdat het PNA de veiligheid volledig kon garanderen

Eerste fase Palestijns zelfbestuur voltooid

Op 1 december breidde Israël de zelfbestuurbevoegdheden van het Palestijnse Nationale Gezag (PNA)uit tot de belastingheffing en de gezondheidszorg. Dit voltooide de zogeheten ,,vervroegde machtsoverdracht", waarmee in september een begin was gemaakt (zie pag. 867/1-'94 en hierboven).

Akkoord over oprichting gezamenlijk PLO-Hamas-commissie. Aanslagen Hamas

Op 2 december besloten de PLO en Hamas, haar belangrijkste ,,rejectionistische" rivaal, een commissie in te stellen om de onenigheden tussen de twee partijen uit de wereld te helpen. De relaties tussen de twee facties waren bijzonder gespannen na het uitbreken van intern Palestijns geweld in de Gazastrook medio november (zie hierboven).

Het akkoord zou tot stand zijn gekomen na een verzoeningsbijeenkomst van Arafat en de prominente Hamas-leider Mahmoud Zahar.

Op 25 december explodeerde bij een zelfmoordactie van Hamas een bom bij een bushalte in het centrum van Jeruzalem. Daardoor raakten 15 Israëli's gewond, terwijl de dader zelf om het leven kwam.

Hamas eiste de verantwoordelijk op voor het doden van een Israëlische rabbi in de buurt van Hebron op 27 november en van een Israelische soldaat in Afula op 30 november.

Verbod op Palestijnse activiteit in Oost-Jeruzalem

Op 26 december ging de Knesset, het Israëlische parlement, akkoord met een wet waarin de activiteit van het PNA werd beperkt tot de gebieden met zelfbestuur en die het derhalve, in de praktijk, voor Israël mogelijk maakte de PNA-kantoren in Oost-Jeruzalem; met name het Orient House dat als PNA-centrum fungeerde, te sluiten.

Op 27 december gaf het Orient House een verklaring uit waarin het liet weten zijn politieke activiteiten normaal te zullen voortzetten.

Palestijnse politieagenten gedood door Israëlische militairen. Verder geweld

Israëlische soldaten doodden op 2 januari 1995 drie Palestijnse politieagenten in Beit Hanoun in de Gazastrook. Het incident betekende het bloedigste treffen tussen Israëlische en Palestijnse troepen sinds de invoering van het zelfbestuur.

Op 7 november 1994 werd de Al-Ibrahimi-moskee in Hebron (het graf van de patriarchen) voor het publiek heropend. In het kader van de nieuwe veiligheidsmaatregelen werd een aparte toegang voor joden ingesteld.

De Israëlische strijdkrachten beweerden dat hel. incident plaatsvond toen de eenheid terugschoot nadat zij zelf was beschoten. De Palestijnse politie ontkende het eerste schot te hebbengelost en stelde dat de Israëlische militairen juist waren begonnen.

Op 4 januari schoot een Israëlische eenheid in burger vier Palestijnse leden van het „rejectionistische" Volksfront voor de Bevrijding van Palestina (PFLP) dood in het dorp Beit Liqia bij Ramallah op de Westoever.

In de buurt van Ramallah werd op 6 januari een joodse kolonist doodgeschoten

Israëlisch-Palestijnse onderhandelingen

Het gezamenlijke Palestijns-Israëlische Verbindingscomité kwam op 3 januari in Cairo bijeen, officieel om te praten over gebieden waartoe het Palestijnse zelfbestuur zou kunnen worden uitgebreid. De besprekingen werden echter beheerst door het compromis waartoe het Israëlische kabinet op 2 januari had besloten in de omstreden kwestie van de joodse kolonisten (zie onder ISRAEL).

PLO-voorzitter Yasser Arafat en de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres hadden op 9 januari een ontmoeting bij de controlepost Erez in de Gazastrook.

Hoewel geen overeenstemming werd bereikt over de cruciale kwestie van de hergroepering van Israëlische troepen vóór de Palestijnse verkiezingen, willigde Israël wel enige Palestijnse eisen in Daartoe behoorden (i) de erkenning van Palestijnse paspoorten, (ii) het toelaten in Israël van voertuigen met een Palestijns kenteken. (iii)toestemming voor studenten en voor mannen ouder dan 50 jaar om tussen Gaza en Jericho heen en weer te reizen en (iv) medewerking bij de aanleg van een industrieterrein op de Westoever.

Op 19 januari troffen Arafat en Rabin elkaar opnieuw bij Erez, maar overeenstemming werd niet bereikt.

Interne Palestijnse ontwikkelingen

De Israëlische radio berichtte op 16 januari dat Nayef Hawatmeh, de leider van het Democratisch Front voor de Bevrijding van Palestina (DFLP), via een Russische tussenpersoon aan de Israëlische regering toestemming had gevraagd voor een verhuizing naar de Gazastrook. De DFLP had zich tegen het vredesakkoord van Israël en de PLO uitgesproken, maar Hawatmeh zou hebben beloofd daartegen geen actie te voeren als hem werd toegestaan naar Gaza te komen.

De *Middle East International* van 20 januari schreef dat het verzoek van Hawatmeh duidde op „een opschuiven naar een meer realistische benadering (...) op basis van het besef dat het centrum van besluitvorming en actie was verplaatst naar de (bezette)gebieden".

Een beeld van het slagveld in Beit Lid op 22 januari na de zelfmoordaanslag

Op 5 januari deed Hailer Abdel-Shafi, de alom gerespecteerde voormalige leider van de Palestijnse delegatie bij de vredesbesprekingen voor het Midden-Oosten, een beroep op de Palestijnen om zich aan te sluiten bij een nieuwe Beweging voor Democratie.

De belangrijkste doelstelling van de Beweging was volgens hem de oprichting van instellingen die het democratisch bewustzijn zouden verhogen en het mobiliseren van Palestijnen tegen iedere oplossing die niet voorzag in de oprichting van een onafhankelijke Palestijnse staat.

Hoewel Abdel-Shafi de Beginselverklaring van de PLO en Israël uit 1993 niet openlijk bekritiseerde, verwees hij in plaats daarvan naar het Palestijnse vredesinitiatief van 1988. dat uitging van een ..twee-statenoplossing" (zie pag 737/1-'88).

Zelfmoordaanslag van Islamitische Jihad

Op 22 januari voerde Islamitische Jihad, een dubbele zelfmoordaanslag uit in Beit Lid bij de Israëlische kuststad Netanya. Daarbij werden 21 Israëli's gedood, op een paar na allen soldaten, en raakten 62 mensen gewond. Sinds 13 september 1993 waren bij 48 aanslagen in totaal 113 Israëli's om het leven gekomen.

De beide plegers van de aanslag, beladen met explosieven, kozen als doelwit een bushalte waar veel soldaten stonden Volgens getuigen verliepen er enkele minuten tussen de twee explosies en maakte de tweede de meeste slachtoffers, toen soldaten de slachtoffers van de eerste explosie t~ hulp schoten.

Rabin spreekt bevolking toe. Pleidooi voor scheiding van joden en Arabieren

De Israëlische premier Yitzhak Rabin hield op 23 januari een televisietoespraak tot de natie naar aanleiding van de aanslag. Hoewel hij oproepen om alle vredesonderhandelingen met de Palestijnen op te schorten (zoals onder anderen president Ezer Weizmann had bepleit), afwees, kondigde Rabin wel de vorming van een commissie aan die een plan moest formuleren voor de permanente scheiding van joden en Arabieren.

„We willen een scheiding tussen ons en hen". verklaarde Rabin. „We willen niet dat een meerderheid van de joodse inwoners van de staat Israël. van wie 98 procent binnen de grenzen van het soevereine Israël woont. inclusief een verenigd Jeruzalem, wordt blootgesteld aan terrorisme."

Commentatoren merkten echter op dat Rabin een Israelische terugkeer naar de grenzen van vóór 1967 had uitgesloten. In plaats daarvan dacht hij aan het trekken van een nieuwe grens, die Oost-Jeruzalem omsloot alsmede grote delen van de Westoever die al door Israël bezet waren.

Veel Palestijnen betuigden steun aan het idee van een scheiding. maar alleen als die uitdrukkelijk werd gekoppeld aan de uiteindelijke oprichting van een onafhankelijk Palestina.

Concreet reageerde Israël op de aanslag met het sluiten van zijn grenzen en het oppakken van activisten van de Islamitische Jihad en Hamas, de andere grote „rejectionistische" factie, op de Westoever. De Palestijnse politie pakte ook een aantal activisten op in Gaza.

Op 24 januari liet Rabin weten dat hij voor de bouw van een hekwerk rond de Westoever was, dat de toegang voor zelfmoordterroristen zou moeten verhinderen.

VS bevriezen bezit van „terroristen"

In een reactie op de aanslag in Netanya beval de Amerikaanse president Bill Clinton op 23 januari de bevriezing van de bezittingen in de Verenigde Staten van 12 „terroristische" groepen uit het Midden-Oosten en 18 personen die betrokken zouden zijn bij terroristische acties. Waarnemers waren het erover eens dat deze maatregel een gebaar zonder veel praktische betekenis was.

Onder de 12 groepen waren de Islamitische Jihad. Hamas, de Libanese sjiitische Hezbollah en de ultra-zionistische Kach. Tot de genoemde personen behoorden Georges Habache. Ahmed Jibril en Abu Nidal.

ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

Op 9 november 1994 tekenden Yasser Arafat (namens het PNA) en Juan Prat, een directeur-generaal van de Europese Commissie, namens de Europese Unie (EU) een akkoord over leningen en giften ter waarde van $125 mln ten behoeve van ontwikkelingsprojecten gedurende 1995.

Vóór de ondertekening van het akkoord had de EU ongeveer $ 62,5 mln toegewezen of uitgekeerd van de $ 625 mln, die de EU ter ondersteuning van het Palestijnse zelfbestuur in de periode 1994-1998 had toegezegd.

In een vraaggesprek met de *Financial Times*, dat op 22 november werd gepubliceerd. zei Terje Larsen, de VN-ondersecretaris-generaal voor Palestijnse gebieden, dat het internationale hulpprogramma voor de Palestijnen op een „mislukking" was uitgelopen.

Larsenzei dat de toestand in Gaza „vandaagde dag gevaarlijker (is)dan vóór de ondertekening van het vredesakkoord". Verder zei hij: „De kloof tussen verwachtingen en inlossing is zo groot dat, tenzij de donors samen over de brug komen, het vredesproces tot mislukken gedoemd is". Uit cijfers van de Wereldbank. zei hij. bleek dat slechts $ 140 mln aan de Palestijnen was overgemaakt van de $ 700 mln die voor 1994 was toegezegd. Het grootste deel van het uitgekeerde geld was opgegaan aan salarissen en lopende kosten van het PNA: slechts één project, het schoonmaken van Gaza. had enige positieve uitwerking gehad op de levensstandaard. Larsen zei dat donors de hulpgelden moesten richten op openbare werken om werkgelegenheid te scheppen in Gaza, waar ten minste één derde van de gezinnen onder de armoedegrens van $470 per jaar leefde (en waar de werkloosheid meer dan 50 procent bedroeg).

Ontwerp voor investeringswet

Begin november kwam het PNA met een voorstel voor een investeringswet, die plaatselijke en buitenlandse investeringen in Gaza en op de Westoever moest stimuleren.

Het wetsontwerp schiep de mogelijkheid om bedrijven in het gebied op te zetten die volledig in buitenlandse handen waren, gaf plaatselijke en buitenlandse investeerders belastingvrijstellingen en schetste plannen voor economische-ontwikkelingszones in Gaza, Jenin en de Jordaanvallei.

Palestijnse donorconferentie. Akkoord over financiering begrotingstekort PNA

Op 29 en 30 november vergaderde de ad hoc economische verbindingsgroep van de Wereldbank voor de Westoever en Gaza in Brussel. De vergadering werd bijgewoond door PLO-voorzitter Yasser Arafat en de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres.

Donors kwamen tegemoet aan een Palestijns verzoek om het begrotinsgtekort van het PNA over de periode oktober 1994 - maart 1995 met $125 mln te dekken. In september was een poging mislukt om voor hetzelfde doel geld bijeen te krijgen. toen een donorconferentie in Parijs op niets uitliep als gevolg van een geschil tussen Israël en de Palestijnen over de financiering van projecten in Oost-Jeruzalem (zie pag. 866/2 e.v.-'94).

ONTWIKKELINGEN OP SYRISCH-LIBANEES VLAK

In de vredesbesprekingen met Syrië en Libanon over het Midden-Oosten vonden in november 1994 geen belangrijke ontwikkelingen plaats.

Op 9 november meldde de Israëlische televisie dat er tussen de Israëlische en Svrische ambassadeurs in Washington onder Amerikaanse bemiddeling „versnelde onderhandelingen" werden gehouden.

De *Middle* East *Economic* Digest van 11 november berichtte dat president Elias Hraoui van Libanon had toegezegd een staakt-ketvuren van zes maanden in het zuiden van Libanon te handhaven, op voorwaarde dat Israël zich zou vastleggen op een volledige terugtrekking van zijn troepen uit de eenzijdig uitgeroepen „veiligheidszone".

MULTILATERALE BESPREKINGEN

Van 8-10 november kwam de multilaterale commissie voor ontwapening in het Midden-Oosten bijeen in Jordanië. Aan de gesprekken namen afgevaardigden deel van 22 landen, waaronder Israël en veel Arabische staten (maar niet Libanon en Syrië).

RONDREIS CHRISTOPHER. BESPREKINGEN TUSSEN MILITAIRE DELEGATIES ISRAËL EN SYRIË. TOP IN ALEXANDRIË

Begin december begon de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Warren Christopher, aan zijn zevende rondreis door het Midden-Oosten (zie pag. 87312-'94 voor zijn vorige rondreis).

Tijdens zijn rondreis sprak Christopher met de Israëlische premier Yitzhak Rabin en met de Syrische president Hafez Assad. Hij slaagde er kennelijk echter niet in vooruitgang te boeken in de belangrijkste kwestie van Israëls terugtrekking van de Golanhoogte.

Kort na Christophers bezoek ontmoette de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor het Midden-Oosten, Robert Pelletreau, de Syrische minister van buitenlandse zaken Farouk el-Chareh in de Libanese hoofdstad Beiroet. Na afloop zei Chareh dat „de nieuwe ontwikkeling van (Pelletreau's) bezoek is dat er sprake is van een Amerikaanse wens om steun te verlenen en deel te nemen aan contacten tussen de Syrische en de Israëlisch partij". Syrie had zich in februari teruggetrokken uit de door de VS gesteunde besprekingen met Israël als reactie op het bloedbad in de moskee in Hebron (zie pag. 495/2 e.v.-'94).

Volgens berichten zouden eind december in Washington besprekingen hebben plaatsgevonden tussen Syrische en Israëlische militairen. Volgens sommige berichten zouden deze besprekingen zijn bijgewoond door de Israëlische en Syrische stafchefs, respectievelijk luitenant-generaal Ehud Barak en generaal Hikmat Shihabi. In de *New* York *Times* van 31 december werd beweerd dat de Amerikaanse president Bill Clinton aan een van die besprekingen had deelgenomen.

Top in Alexandrië

Op 28 en 29 december kwamen president Assad van Syrië, president Mohammed Hosni Mubarak van Egypte en koning Fahd ib Abdul Aziz van Saoedi-Arabië bijeen voor besprekingen in de Egyptische stad Alexandrië.

In een na de top uitgegeven verklaring benadrukten de drie leiders hun „krachtige steun aan Syrië's rechtvaardige eis", een verwijzing naar Syrische oproepen voor een volledige Israëlische terugtrekking van de Golanhoogte.

ARAFAT BEZOEKT JORDANIË. ALGEMENE OVEREENKOMST VOOR SAMENWERKING EN COORDINATIE ONDERTEKEND

Op 23 en 26 januari 1993 bracht Arafat voor het eerst sinds mei 1994 een bezoek aan Jordanië.

De betrekkingen tussen de PLO en Jordanie waren gespannen sedert de ondertekening van het Israelisch-Jordaanse vredesverdrag in oktober 1994, voornamelijk omdat daarin de historische rol van Koning Hoessein in het bestuur over de heilige moslimplaatsen in Jeruzalem werd erkend (zie pag. 872/1 e.v.-'94).

Arafat en de Jordaanse premier, veldmaarschalk Sharif Zaid ibn Shaker, ondertekenden op 26 januari een verstrekkende Algemene Overeenkomst voor Samenwerking cn Coördinatie. In een preambule van dit akkoord stemden de Palestijnen erin toe de rol van de koning als hoeder van de heilige moslimplaatsen in Jeruzalem te aanvaarden op voorwaarde dat Jordanic de toekomstige Palestijnse soevereiniteit over Oost-Jeruzalem erkende

De overeenkomst zelf had betrekking op monetair-financieel beleid, handel, post- en comn~unicatieverbindingentransport. onderwijs, cultuur en informatie. en bestuurlijke maatregelen zoals samenwerking op veiligheidsgebied en aan de grens.

Het belangrijkste economische akkoord hield in dat de Jordaanse dinar het wettige betaalmiddel werd in de gebieden met Palestijns zelfbestuur. In ruil daarvoor kregen de Palestijnen een vertegenwoordiging in de centrale bank van Jordanië.

Volgens de Middle *East* International van 3 februari weerspiegelde de reikwijdte van de overeenkomst een gezamenlijk besef dat de aparte Palestijnse en Jordaanse akkoorden met Israël niet hadden geleid tot veel financiele hulp of investeringen in Jordanie of in de gebieden met zelfbestuur. Hoewel de overeenkomst een hoge mate van integratie stipuleerde. bevatte zij uitdrukkelijk geen verwijzing naar een toekomstige confederatie.

CONFERENTIE VAN CAIRO-„VREDESBLOK". VERDERE ISRAËLISCH-PALESTIJNSE ZAKEN

Op 2 februari vond in de Egyptische hoofdstad Cairo een topconferentie plaats van het zogeheten ,,vredesblok" -Egypte, Jordanië, Israël en de PLO.

De conferentie, de eerste in haar soort, werd bijgewoond door de Egyptische president Mohammed Hosni Mubarak, de Israëlische premier Yitzhak Rabin. koning Hoessein van Jordanië en PLO-voorzitter Yasser Arafat. Naar verluidt was deze conferentie bijeengeroepen om het vredesproces in het Midden-Oosten nieuw leven in te blazen. in het bijzonder op het Israëlisch-Palestijnse en het Israëlisch-Syrische spoor.

In een formeel communiqué beloofden de vier leiders opnieuw dat zij zich zouden inzetten om de vredesakkoorden tussen Israël enerzijds en Jordanië en de PLO anderzijds .,volledig en naar de letter en de geest uit te voeren". Hoewel in het communiqué de nadruk werd gelegd op de .,noodzaak snel te handelen" om de besprekingen over de volgende fase van de Palestijnse autonomie af te ronden, bevatte het geen duidelijke doorbraak met betrekking tot de belangrijkste geschilpunten tussen Israël en de PLO. Palestijnse leiders toonden zich telcurgesteld over het feit dat Israël tijdens de topconferentie geen concessies had gedaan. In wat werd beschouwd als een Israëlisch succes. was in het communiqué de verklaring opgenomen dat „de vier partijen alle uitbarstingen van bloedvergieten, terreur en geweld in de regio" veroordeelden. Verde werd erin gezegd dat zij .,zich krachtig teweer (zouden) stellen tegen al dergelijke handelingen en hieraan een einde (zouden)maken".

Ontmoeting tussen Arafat en Rabin misliikt. Bijeenkomst van „vredesblok"-ministers

Op 9 februari hadden Arafat en Rabin een ontmoeting hij de Erez-grensovergang tussen Gaza en Israël. Het overleg tussen hen liep echter al spoedig vast, aangezien Rabin weigerde in te gaan op Arafats eis om de sluiting van de Israëlische grens met de Westoever en de Gazastrook op te heffen (die was afgekondigd na de bomaanslag door een zelfmoordcommando van de Islamitische Jihad bij Netanya op 22 januari (ziehierboven).

Als reactie op de mislukking van het overleg tussen Arafat en Rabin organiseerde de Amerikaanse president Bill Clinton een nieuwe bijeenkomst van het „vredesblok". Op 12 februari belegde hij in Washington een vergadering met de ministers van buitenlandse zaken van Israël, Egypte en Jordanië (respectievelijk Shimon Peres. Amr Mohammed Moussa en Abdul-Karim Kabariti) en Nabil Shaath. minister van planning en economische samenwerking van het Palestijnse Nationale Gezag (PNA)

Hoewel deze vergadering leidde tot een toezegging van Peres door te gaan met de uitbreiding van zelfbestuur op de Westoever, zei Peres echter op 13 iebruari dat iedere vooruitgang in de autonomiebesprekingen rechtstreeks was gekoppeld aan concrete vorderingen van het PNA in de strijd tegen het .,terrorisme".

Israël stelt grens gedeeltelijk open

Op 16 februari hadden Arafat en Rabin een produktievere ontmoeting bij de Erez-grensovergang. Na afloop maakte Rabin bekend dat Israël de sluiting van de Westoever en de Gazastrook gedeeltelijk zou opheffen.

Hij zei dat 10.000 Palestijnen uit de Gazastrook en 3.000 van de Westoever Israël mochten binnenkomen. Zij moesten allemaal gehuwd zijn en ouder dan 30 jaar. Vóór de jongste sluiting waren er in totaal dagelijks 60.000 Palestijnen toegelaten tot Israël. Op 19 februari werd de eerste groep Palestijnse arbeiders in Israël toegelaten.

De ontmoeting van 16 februari leidde ook tot overeenstemming om verder te gaan met plannen voor de aanleg van industrieterreinen aan de grenzen van Israël en de Palestijnse gebieden met zelfbestuur. Israël ging verder akkoord met het reactiveren van een commissie die toezicht moest houden op de procedures voor de vrijlating van Palestijnse gevangenen en die de besprekingen over de verkiezingen en de stationering van militairen moest intensiveren.

Rabin herhaalde voorts een eerder aanbod om onmiddellijk het bestuur en de economische controle over de stad Jenin op de Westoever over te dragen aan de PLO. zonder dat het Israëlische leger zou morden teruggetrokken Op 17 februari maakte het PNA echter bekend dat het geen ,.deelakkoorden over de uitbreiding van zijn gezag" zou aanvaarden.

Op 7 februari werd in Cairo het overleg tussen Israël en de PLO over de Palestijnse verkiezingen hervat na een onderbreking van vier weken. Op 14 februari kwamen Palestijnse en Israëlische functionarissen overeen dat de Palestijnen bij afzonderlijke verkiezingen een president en een vertegenwoordigende raad zouden kiezen.

In een vraaggesprek voor de Israëlische radio op 15 februari deed de Israëlische minister van milieu. Yosi Sarid, een uitspraak die speculaties aanwakkerde dat er na een wekenlange impasse schot kwam in de onderhandelingen tussen Israël en de PLO. Sarid zei dat Israël misschien al in mei zijn troepen zou terugtrekken van de Westoever.

Vergadering van uitvoerend comité PLO

Op 21 en 22 februari vergaderde het uitvoerend comité van de PLO in Cairo. Het besloot de vredesbesprekingen met Israël niet op te schorten.

PLO-voorzitter Arafat had deze vergadering belegd als reactie op de toenemende frustratie over het trage verloop van de uitbreiding van het Palestijnse zelfbestuur op de Westoever. In november 1994 had Arafat het uitvoerend comité in Gaza bijeengeroepen, maar er was tijdens deze vergadering geen quorum aanwezig geweest, omdat deze slechts door acht van de 18 leden was bijgewoond (zie hierboven). Tijdens de vergadering in Cairo was er echter wel een quorum aanwezig, aangezien 10 comitéleden waren verschenen. Onder de afwezigen bevonden zich Farouk Kaddoumi. hoofd van het politieke departement van de PLO. en een hoge functionaris van Al Fatah.

Het comité besloot afgezanten te sturen naar de VS. Rusland, de Europese Unie. China, Japan. Noorwegen, de Beweging van Niet-gebonden Landen, de Organisatie van de Islamitische Conferentie en de VN-Veiligheidsraad teneinde de impasse in de onderhandelingen met Israël te doorbreken.

Palestijnse veiligheidshoven ingesteld

Begin februari werd bericht dat de Palestijnse autoriteiten speciale ,,veilig-

heidshoven" had ingesteld om ,,rejectionistische" activisten te berechten. Deze hoven vielen niet onder het burgerlijk recht, maar waren gebaseerd op in 1962 ingevoerde Egyptische noodwetgeving.

Dood van Israëlische veiligheidsfunctionaris. Arrestaties **door Palestijnse politie**

Op 6 februari werd bij de stad Gaza een Israëlische functionaris van een particuliere veiligheidsdienst in een hinderlaag gedood. De verantwoordelijkheid voor deze aanslag werd opgeëist door het Democratisch Front voor de Bevrijding van Palestina (DFLP).

Na de aanslag pakte de Palestijnse politie ongeveer 60 activisten van het DFLP en 20 van de Islamitische Jihad op. Daarnaast sloten de Palestijnse autoriteiten de krant Istiqlal, die op de hand van de Islamitische Jihad was.

Op 19 februari arresteerde de Palestijnse politie in Gaza drie prominente Hamas-leden, onder wie Yasser Hussain, een leider van de Izz al-Din Qassam-bataljons. de militaire vleugel van Hamas.

Mensenrechtenrapporten

Op 12 februari publiceerde de in New York gevestigde Human Rights Watch een rapport waarin kritiek werd geleverd op het Palestijnse Nationale Gezag. Volgens dit rapport vormden in de gebieden met zelfbestuur onderdrukking, mensenrechtenschendingen en censuur ,,een ernstige bedreiging" voor de vredeskansen in de regio.

De Israëlische mensenrechtengroepering Betselem maakte op 9 februari bekend dat sinds het begin van de Palestijnse intifada in 1987 1.396 Palestijnen waren gedood door Israëli's of Arabische collaborateurs. Hieronder bevonden zich 258 kinderen van 16 jaar of jonger. Het aantal doden aan Israëlische kant bedroeg 230, onder wie 57 militairen.

Eén jaar na het bloedbad in Hebron

Op 14 februari vonden er in de stad Hebron op de Westoever botsingen plaats met Israëlische militairen waarbij één Palestijn werd gedood en zeven andere gewond raakten. Dit gebeurde tijdens betogingen ter gelegenheid van de eerste verjaardag van de moord op minstens 29 Palestijnen in de Ibrahimi-moskee in Hebron door de joodse kolonist Baruch Goldstein (ziepag. 495/2 e.v.-'94).

Dezelfde dag kwamen in de vlakbij gelegen nederzetting Kiryat Arba ultranationalistische Israëli's bijeen om Goldsteins nagedachtenis te eren.

(Vor.ber.pag. 864/1 e.v.-1994)

VERGADERING VAN ONDERTEKENAARS VAN VERKLARING VAN DAMASCUS. GEZAMENLIJK STANDPUNT INZAKE NPT

Op 5 en 6 februari kwamen in Cairo de ministers van buitenlandse zaken van de acht ondertekenaars van de Verklaring van Damascus (Egypte,Syrië en de zes lidstaten van de Samenwerkingsraad voor de Golf/GCC - Bahrein, Koeweit, Oman. Qatar, Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten) bijeen. De acht staten namen een gezamenlijk standpunt in tegenover Israëls weigering het Nucleaire Non-Proliferatieverdrag (NPT) van 1968 te ondertekenen, dat in april 1995 zou moeten worden verlengd.

In hun slotverklaring beklemtoonden de ministers dat .,het feit dat Israël buiten het NPT blijft, in strijd is met de totstandbrenging van veiligheid. vrede, stabiliteit en de ontwikkeling in de regio. alsook het verdrag van zijn doeltreffendheid berooft en het zijn universeel karakter ontneemt". De ministers deden een beroep op Israël toe te treden tot het NPT en zijn nucleaire installaties onder te brengen in het beveiligingssysteem van het Internationale Atoomenergie Agentschap (IAEA).

Het gezamenlijke standpunt van de acht staten verleende meer kracht aan de waarschuwing van Egypte dat het een verlengd verdrag mogelijk niet zou ondertekenen, als Israël bij zijn weigering zou blijven toe te treden tot het NPT. In een nieuwe poging om steun de verwerven in de Arabische wereld en Israël onder druk te zetten. diende Egypte op 14 februari tijdens een bijeenkomst van het secretariaat van de Arabische Liga in Cairo een ontwerpverdrag in dat van het Midden-Oosten een gebied zonder massavernietigingswapens zou maken. Volgens de Middle East Econornic Digest van 24 februari was het Egyptisch ontwerp-verdrag .,in feite een replica van het NPT" en zou het enkel in werking treden als het zou zijn geratificeerd door de acht belangrijkste staten in de regio, namelijk Algerije, Egypte, Irak, Iran. Israël. Jordanie. Saoedi-Arabië en Syrië.

Eind februari bracht de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres een bezoek aan Egypte. Tijdens dit bezoek slaagde Peres er echter niet in de groeiende regionale crisis te bezweren over Israëls weigering het NTP te ondertekenen.

(Vor.ber.pag. 873/2/3-1994)

REGIONALE ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

In het Midden-Oosten deden zich begin 1995 onder meer nog de volgende economische ontwikkelingen voor.

Golfstaten verwerpen voorstel tot oprichting regionale bank

In februari werd een voorstel tot de oprichting van een nieuwe regionale bank voor het Midden-Oosten die zowel over Israëlisch als Arabisch kapitaal zou beschikken, getorpedeerd door functionarissen van de Golfstaten. Zij maakten duidelijk dat de Golfstaten een dergelijk instituut niet zouden financieren en er ook niet aan zouden deelnemen. Sommige onderdelen van het voorstel waren besproken tijdens de economische topconferentie in Casablanca eind 1994 (zie hierboven).

Op 10 februari werd het voorstel klip en klaar verworpen door de staatsminister van financiën en industrie van de Verenigde Arabische Emiraten, Ahmad Humaid al-Tayer. Tijdens een persconferentie die opzettelijk samenviel met een bezoek van de Amerikaanse minister van handel Ronald H. Brown, verklaarde Al-Tayer: .,De Arabische wereld heeft geen behoefte een instituut of een ontwikkelingsbank waaraan Israël deelneemt." Volgens de International *Herald* Tribune van 14 februari noemden andere hoge functionarissen in de Golfregio deze woorden een accurate weergave van het standpunt van alle GCC-lidstaten.

Rapport van Arabische Monetaire Fonds

In het eind januari gepubliceerde jaarverslag van het Arabische Monetaire Fonds werd voorspeld dat de stijgende werkloosheid en een bevolkingsgroei die boven het wereldgemiddelde lag, tot het einde van deze eeuw voortdurend economische druk op de Arabische landen zouden uitoefenen.

Er werd ook een lichtpuntje geconstateerd. Volgens het rapport hadden de economische hervormingen die de Arabische landen in de voorafgaande twee jaar hadden doorgevoerd, geleid tot een economisch groeitempo van ongeveer 5 procent. ondanks de teruglopende olie-inkomsten.

Regionale handelsconferentie

Op 7 en 8 februari woonde de Amerikaanse minister van handel Brown in Taba een vergadering bij met handelsministers en functionarissen uit Egypte, Israël, Jordanië en de Palestijnse gebieden met zelfbestuur. Tijdens deze vergadering werd gesproken over manieren waarop de onderlinge handel en investeringen zouden kunnen worden bevorderd.

Volgens de Middle East Econornic Digest van 17 februari behoorden tot de kwesties die tijdens de vergadering aan de orde kwamen, tariefniveaus en de Arabische economische boycot van Israël.

(Vor.ber.pag. 864/1-1994)

ISRAËL

ONTWIKKELINGEN IN BETREKKINGEN MET ARABISCHE WERELD

Begin november 1994 bracht een grote israëlische delegatie onder leiding van premier Yitzhak Rabin een bezoek aan Marokko om de Economische Topconferentie voor het Midden-Oosten en Noord-Afrika bij te wonen (zie onder ALGEMEEN). De deelname van Israël aan deze top, een mijlpaal in de geschiedenis van de regio, illustreerde de onophoudelijke vooruitgang die het land boekte bij het aangaan van diplomatieke banden in de Arabische Wereld.

Verbindingskantoor in Marokko

Op 1 november opende de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres het nieuwe verbindingskantoor van zijn land in de Marokkaanse hoofdstad Rabat (zie pag. 876/3-'94 voor akkoord uit september over het openen van verbindingskantoren). De *Middle* East *Economic Digest* van 11 november berichtte dat Israël en Marokko van plan waren gezamenlijke projecten op poten te zetten op het gebied van energie, communicatie en transport of al bezig waren met de uitvoering daarvan.

Jordanië ratificeert vredesverdrag

Op 6 november ratificeerde de Jordaanse Nationale Assemblée formeel het Israëlisch-Jordaanse vredesverdrag dat eind oktober was getekend (zie pag. 872/1 e.v.-'94). De Jordaanse Senaat keurde het verdrag op 9 november goed. De Knesset, het uit één kamer bestaande Israëlische parlement, had het verdrag kort na de ondertekening ervan geratificeerd.

In de Nationale Assemblée stemden 55 afgevaardigden voor en 24 tegen de ratificatie. Het Islamitische Actiefront (IAF),de grootste partij in de Assemblée met 16 zetels, en zijn onafhankelijke bondgenoten waren de belangrijkste tegenstandersvan het verdrag.

Op 10 november bracht koning Hoessein zijn eerste openbare bezoek aan Israël. Hij had een ontmoeting met premier Rabin bij het Meer van Tiberias, waar zij de ratificatiedocumenten van het vredesverdrag uitwisselden.

Drie dagen eerder hadden de koning en Rabin elkaar al getroffen om in het noorden een nieuwe grensovergang te openen bij de Sjeik Husayn-brug over de Jordaan.

Minister bezoekt Golfgebied. Israëlisch-Saoedische ontmoeting

Begin november bracht de Israëlische onderminister van buitenlandse zaken, Yossi Beilin, een bezoek aan Oman en Qatar.

Volgens Israëlische bronnen was het doel van Beilins bezoek aan Oman om bilaterale betrekkingen te ontwikkelen. Volgens Oman vond Beilins ontmoeting met Yusuf bin Alawi bin Abdullah, de Omanitische minister van buitenlandse zaken, op 7 november plaats in het kader van het water- en milieuoverleg van de multilaterale vredesbesprekingen over het Midden-Oostcn (ziepag. 498/3 e:;.-'94:.

Op 22 november berichtte de radiozender Stem van Israël dat Beilin met de gevolmachtigde minister op de Saoedische ambassade in de VS had ,,overlegd".Deze ontmoeting, de eerste in haar soort, vond plaats in Aspen (Colorado).

Diplomatieke betrekkingen met Comoren ,,uitgesteld"

Op 10 november knoopten Israël en de Comoren diplomatieke betrekkingen aan.

De Comoren waren het derde lid van de Arabische Liga dat diplomatieke banden aanging met Israël, na Egypte in 1980 (zie pag. 699/3-'81) en Jordanië (in oktober 1994, zie pag. 872/2-'94).

Op 14 december berichtte de radiozender Stem van Israël dat president Said Mohammed Djohar van de Comoren had ,,besloten"het aanknopen van diplomatieke bandenmet Israël ,,uitte stellen".

President Djohar zei dat de Comoren pas betrekkingen met Israël zouden aangaan na de ondertekening van een alomvattend vredesakkoord voor het Midden-Oosten dat betrekking had op Israël. Syrië en Libanon.

Diplomatieke betrekkingen met Jordanië

Op 27 november maakten Israël en Jordanië formeel bekend dat zij diplomatieke betrekkingen aanknoopten op ambassadeursniveau, zoals voorzien in het Israelisch-Jordaanse vredesverdrag van 26 oktober (ziepag 872/1 e v-'94)

Op 11 december openden Israël en Jordanië tijdelijke ambassades in hotelsuites in Amman en Tel Aviv. De Jordaanse missie in Tel Aviv werd geleid door ambassadeur Marwan Muasher.

President Weizmann bezoekt Egypte

Van 19-21 december bracht de Israëlische president Ezer Weizmann een bezoek aan Egypte voor gesprekken met zijn Egyptische collega Mohammed Hosni Mubarak.

Akkoord met Oman over belangenkantoren

Op 5 februari 1995 berichtte Radio Stem van Israël dat Israël en Oman hadden besloten belangenkantoren te openen. In december 1994 had premier Rabin een kort bezoek gebracht aan Oman (ziepag. 137/1-'95).

Volgens het bericht was het besluit genomen tijdens een ontmoeting tussen de Israelische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres en de Omanitische staatsminister van buitenlandse zaken Yusuf bin Alawi bin Abdullah in Aqaba (Jordanie).

Terugtrekking van Jordaans grondgebied

Op 9 februari voltooide Israël zijn volledige terugtrekking van Jordaans grondgebied, zoals was overeengekomen in het Israëlisch-Jordaanse vredesverdrag van oktober 1994.

BEZOEK TURKSE PREMIER

Van 3-5 november 1994 bracht de Turkse premier Tansu Ciller een bezoek aan Israël voor gesprekken met Rabin. Het was voor het eerst dat een Turkse premier Israël bezocht.

Radio Stem van Israël berichtte op 4 november dat de twee partijen twee akkoorden hadden getekend, een over ,,gezamenlijke inspanningen in de strijd tegen terrorisme en misdaad" en de ander over samenwerking op communicatiegebied.

Op 3 november bevestigde Peres dat Ciller een boodschap van de Libische leider kolonel Moamar al-Kadhafi had overhandigd. Radio Stem van Israël meldde op 3 november dat Kadhafi naar verluidt had aangeboden zich flexibeler op tc stellen ,,inzake het terrorisme". Peres zei echter tegen verslaggevers dat de boodschap ,,onsamenhangend" was.

RABIN BEZOEKT VS. BERICHTEN OVER VERPLAATSING AMERIKAANSE AMBASSADE. ANDERE BEZOEKEN RABIN

Medio november bracht premier Rabin een bezoek aan de VS voor gesprekken met de Amerikaanse president Bill Clinton over het vredesproces in het Midden-Oosten.

Vóór het bezoek hadden er in de Israëlische en Arabische pers berichten gecirculeerd dat de VS van plan waren hun ambassade in Israël te veralaatsen van Tel Aviv naar Jeruzalem. Functionarissen van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken ontkenden echter dat er on-

Tijdens haar bezoek aan Israël had de Turkse premier Tansu Ciller (m.) op 5 november 1994 in Jeruzalem een ontmoeting met haar Israelische ambtgenoot Yitzhak Rabin (r.) en een Palestijnse vertegenwoordiger uit Hebron, Rashed Abu Zeina.

middellijke plannen in die richting maren. De Israëlische regering had de VS echter in oktober toestemming gegeven om diplomatieke faciliteiten in West-Jeruzalem te ontwikkelen.

Rabin bezoekt Japan en Zuid-Korea

Medio december bracht premier Rabin een bezoek aan Japan en Zuid-Korea. Het was het eerste bezoek van een Israëlische premier aan beide landen. In Japan tekende hij akkoorden over het uitbreiden van de uitwisseling op cultureel en wetenschappelijk gebied.

BESCHULDIGINGEN VAN ONWETTIGE TECHNOLOGIEOVERDRACHT AAN CHINA. BEZOEK VAN AMERIKAANSE MINISTER VAN DEFENSIE. GESPREKKEN OVER NPT

Eind december beweerde de Los *Angeles Times* dat Israël en China gezamenlijk werkten aan de ontwikkeling van een gevechtsstraaljager op basis van het geannuleerde Amerikaans-Israëlische Lavi-project. Het rapport leidde tot nieuwe beschuldigingen dat Israël op onwettige wijze Amerikaanse technologie overdroeg aan China (zie pag. 70/2-'94).

Volgens de *Far Eastern Economic* Review van 19 januari 1995 erkende Israël dat het werkte aan een vliegtuigproject met China, maar ontkende het dat daarbij enigerlei Amerikaanse technologie betrokken was.

De zaak werd besproken tijdens een bezoek dat de Amerikaanse minister van defensie William Pery begin januari aan Israël bracht.

Volgens sommige berichten was een van de belangrijkste doelen van Perry's bezoek het bepleiten van de verlenging van het Nucleaire Non-Proliferatieverdrag (NPT) uit 1968. dat in april 1995 zou aflopen. Israël was het enige land in de directe omgeving dat het NPT niet ondertekend had en het wekte tijdens noch na Perry's bezoek niet de indruk dat het bereid was dit alsnog te doen.

Voordat hij in Israël arriveerde. was Perry in Egypte geweest. Daar zou hem zijn verteld dat de Arabische staten niet bereid waren het NPT te verlengen, tenzij Israël tot het verdrag zou toetreden.

DOODSTRAF VOOR HAMAS-LID

Op 24 oktober 1994 veroordeelde een Israëlische militaire rechtbank Said Badarneh ter dood. Badarneh, een Palestijns lid van de militante Hamas-groep, was schuldig bevonden aan de beraming van een bomaanslag op een bus in Hadera, waarbij in april naast de dader ook zes mensen omkwamen (zie pag. 499/2-'94).

Indien het vonnis in beroep niet werd aangepast, zou Badarneh de tweede zijn die sedert de oprichting van de staat Israël in 1948 werd terechtgesteld. De nazi Adolf Eichmann was in 1962 opgehangen (zie pag. 36512-'62).

RAPPORT MENSENRECHTEN

In een op 16 november uitgegeven rapport beweerde de Israëlische mensenrechtengroepering B'Tselem dat Israël nog steeds Palestijnen bij hun ondervraging martelde ondanks de Beginselverklaring van Israël en de PLO uit 1993.

YIUD TREEDT TOE TOT COALITIE. BENOEMINGEN

Op 25 december trad Yiud, een kleine afsplitsing van de ultra-nationalistische Tsomet. formeel toe tot de door de Arbeiderspartij geleide regeringscoalitie, die daarmee over 58 van de 120 zetels in de Knesset beschikte.

Yiud had in juli reeds een coalitieakkoord met de Arbeiderspartij getekend, maar de benoeming van twee Yiud-leden in de regering was vertraagd door een uitspraak van het Hooggerechtshof (zie pag. 875/3-'94).

Krachtens het akkoord werd Gonen Segev minister van energie en infrastructuur (een functie die daarvoor was bekleed door minister Moshe Shahal van politie). Het andere Yiud-lid. Alex Goldfarb, werd benoemd tot onderminister van huisvesting.

CONFLICT OVER NEDERZETTINGEN

De uiterst omstreden kwestie van de bouw van joodse nederzettingen op de bezette Westoever werd eind december weer acuut als een bron van politieke spanningen tussen Israëli's en Palestijnen.

Directe aanleiding tot het conflict was het plan om de joodse nederzetting Efrat, ten zuiden van Bethlehem, uit te breiden met land waarop het naburige Palestijnse dorp Al-Khader aanspraak maakte. De bouwwerkzaamheden begonnen op 27 december onder Palestijnse protesten op de bouwplaats. De Palestijnen beweerden dat het uitbreidingsplan een flagrante schending was van de Beginselverklaring van Israël en de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) uit september 1993 (zie pag. 787/1 e.v.-'93). Krachtens de bepalingen van het akkoord had de Israelische regering ingestemd met de bevriezing van de bouw van nieuwe nederzettingen. De joodse kolonisten beweerden echter dat de uitbreiding van Efrat een particuliere ontwikkeling was en dat het land wettelijk was aangekocht van zijn voormalige Arabische eigenaars of in het begin van de jaren tachtig was onteigendals „staatsland".

Op 28 december vroeg premier Yitzhak Rabin procureur-generaal Michael Ben-Yair de juridische situatie op te helderen.

Aanhoudende meningsverschillen over nederzettingen

De controverse over de bouw van joodse nederzettingen op de bezette Westoever bleef het nieuws in Israël ook in januari 1995 domineren.

Premier Rabin stelde een compromis voor, dat op 2 januari door het kabinet werd overgenomen. Op grond hiervan werd de bouw van de nederzetting op het land grenzend aan Al-Khader gestaakt, maar werd tegelijkertijd toestemming verleend voor de bouw van 268 huizen op de heuvel Hazayit (een lokatie die enkele honderden meters dichter bij Efrat lag.

maar die ook door Al-Khader werd geclaimd) Het kabinet stelde dat Hazavit een deel was van Efrat, dat elk gebouw dat op de heuvel werd neergezet kon worden gekarakteriseerd als de ontwikkeling van een bestaande nederzetting. en dat er dus geen sprake was van de bouw van een nieuwe nederzetting.

Het compromis werd door veel kolonisten bekritiseerd. Volgens de Middle East International van 20 januari spraken kolonistenleiders op de Westoever van ,,een capitulatie en overgave aan Arabische terreur en wetteloosheid" Ook vooraanstaande Palestijnen keerden zich tegen het besluit. Volgens hen betekende het een schending van de Beginselverklaring van Israël en de PLO uit 1993. omdat het besluit toch uitbreiding van nederzettingen toestond.

Nergens in de Beginselverklaring was echter expliciet sprake van een bevriezing van de nederzettingenbou~vNederzettingen zouden onder Israelische jurisdictie blijven totdat over hun lot was beslist in onderhandelingen over een permanente status. die zouden moeten worden gevoerd tussen april 1996 en april 1999 (zie pag. 787/1 e.v.-'93). In 1992 had Rabin toegezegd de bouw van nieuwe nederzettingen te bevriezen opdat de VS Israël een kredietgarantie van S 10 mrd zouden verlenen (zie pag. 791/2 e.v.-'92). Bij deze toezegging was in een aanvullingsakte bepaald dat ongelimiteerde expansie van Oost-Jeruzalem bleef toegestaan en dat jaarlijks maximaal 2.000 woon-eenheden op de Westoever mochten worden gebouwd om de ..natuurlijke groei" op te vangen. De Middle East International van 20 januari gaf als commentaar dat Israël de aanvullingsakte had uitgebuit. ,,niet alleen om zijn greep op Jeruzalem te consolideren - waarvan de grenzen zich, in sommige Israëlische visies. helemaal in oostelijke richting tot Jericho uitstrekken - maar ook om bestaande nederzettingen langs de Groene Lijn te ,.verdichten", zodat de grenzen van vóór 1967 nu praktisch en onherroepelijk opnieuw zijn getrokken"

In een poging de wijdverbreide verwarring over het regeringsbeleid weg te nemen, keurde het ministerscomité voor nederzettingen op 25 januari plannen goed voor de start van de bouw van ten minste 2.200 nieuwe huizen op de Westoever in 1995. Maar verklaard werd dat het tempo van de bouwactiviteit zou worden gedrukt en ook dat het tempo waarin kolonisten hun nieuwe woningen mochten betrekken zou worden vertraagd.

Plannen werden goedgekeurd voor de bouw van 3.243 woningen rondom Jeruzalem: 1.877 in Maaleh Adumim. 1.026 in Beitar en 340 in Gioat Zeev.

NIEUWE STAFCHEF IDF

Luitenant-generaal Amnon (Lipkin-) Shahak werd per 1 januari 1993 tot stafchef van de Israëlische Defensiemacht (IDF) benoemd. Hij volgde luitenant-generaal Ehud Barak op, die de positie vier jaar had bekleed.

AANHOUDINGEN IN VERBAND MET BOMAANSLAG OP LONDENSE AMBASSADE

De Britse politie arresteerde op 17 januari in Londen vijf mensen in verband met het onderzoek naar twee bomaanslagen in juli 1994, waarvan één dc Israëlische ambassade had beschadigd (zie pag. 876/2-'94).

Op 20 januari werden twee van de vijf arrestanten, beiden Jordaniërs van Palestijnse afkomst. formeel in staat van brschuldiging gesteld in verband met de bomexplosies. De andere drie werden zonder aanklacht heengezonden.

SHAS IN DE OPPCSITIE. KABINETSBENOEMINGEN

Op 3 februari maakte de ultra-orthodoxe Shas (sefardische Torah-wachters) bekend dat zij niet opnieuw zouden toetreden tot de regeringscoalitie onder leiding van de Arbeiderspartij. De partijleiding deelde mee dat Shas formeel in de oppositie ging vanwege de verslechtering van de veiligheidssituatie en uit bezorgdheid om de joodse kolonisten op de Westoever.

Shas, met zes leden in de Knesset. was in september 1993 uit de regeringscoalitie gestapt (zie pag. 69/1/2-'94). De partij had echter in maart 1994 een nieuw coalitieakkoord geparafreerd (zie pag. 435/1-'94). Premier Yitzhak Rabin had 5 februari 1995 genoemd als de uiterste datum waarop Shas dit akkoord formeel moest hebben ondertekend.

De regering beschikte in de Knesset over een meerderheid van drie zetels. aangenomen dat zij de steun genoot van de vijf leden van de twee Arabische partijen.

Kabinetswijzigingen

Op 21 februari benoemde premier Rabin ministers ad interim voor de twee portefeuilles die hij had gereserveerd voor Shas Minister van toerisme Uzi Baram belastte zich met de portefeuille voor binnenlandse zaken, terwijl minister van economische zaken, wetenschap en technologie Shimon Shetreet de portefeuille van religieuze zaken onder zijn hoede nam

De toewijzing van de portefeuille van binnenlandse zaken aan Baram. die lid was van de Arbeiderspartij. stuitte op kritiek van leden van de centrum-linkse Meretz, de beiangrijkste coalitiepartner van de Arbeiderspartij Meretz had gewild dat deze portefeuille zou worden toevertrouwd aan minister van milieu Yosi Sarid.

CHEF SHIN BET BENOEMD

Op 26 februari benoemde premier Rabin formeel een nieuwe chef van de Shin Bet, de Israelische binnenlandse veiligheidsdienst.

De benoeming van de nieuwe chef, die enkel werd aangeduid met de Hebreeuwse letter .,Kaf". werd afgekeurd door vele rechtse figuren. nadat was onthuld dat hij in de jaren tachtig een cel van joodse kolonisten op de Westoever had opgerold. die werd beschuldigd van aanslagen op Palestijnen.

CONTROVERSE OVER IKSTRCCTIE OM GEWONDEN TE DODEN

De dood van een Israëlische Druzische officier, die in december 1994 in Libanon dienst deed, leidde in februari tot een controverse over beschuldigingen dat het operationeel beleid van het leger inhield gewonden te doden.

De betrokken officier, majoor Kiwan Hamrd, kwam om het leven tijdens gevechten met Hezbollah-strijders in Zuid-Libanon. Begin februari kwam de Israëlische krant Kol-Bo Haifa

Een beeld van de joodse nederzetting Maaleh Adumim bij Jeruzalem, waar 797 huizen worden gebouwd, die al in 1994 op de markt waren gebracht. terwijl de verkoop van 1.080 andere huizen over twee jaar wordt gespreid. Op de voorgrond staat nog een bedoeïenenkamp dat de kolonisten willen laten verdwijnen.

echter met de beschuldiging dat majoor Hamed van dichtbij was doodgeschoten door zijn eigen manschappen. Klaarblijkelijk hielden zij hem voor een gewonde Hezbollah-strijder, toen zij bezig waren met de uitvoering van een procedure om vast te stellen of de gewonden dood waren.

Op 14 februari ontkende Rabin in een vraaggesprek op de Israëlische radio dat er een dergelijkc procedure bestond. Hij gaf echter toe dat de soldaten ..het gezag. de discretionaire bevoegdheid. (hadden)om te beslissen iets wat beweegt, neer te schieten". Het leger, dat eveneens ontkende dat er een procedure om ,,gewondente doden" bestond, belastte een generaal met het onderzoek naar de beschuldigingen.

BERICHTEN OVER ONDERHANDELINGEN INZAKE RON ARAD

Op 21 februari berichtte het Duitse dagblad *Frankfurter Allgemeine Zeitung* dat de vermiste Israëlische navigator Ron Arad, wiens vliegtuig in 1986 was neergehaald boven Zuid-Libanon (zie pag. 497/1/2-'89), werd vastgehouden door Iran. Volgens dit bericht bemiddelde Duitsland bij onderhandelingen tussen Israël en Iran over Arads vrijlating.

VERMOGENSWINSTBELASTING GESCHRAPT

Op 5 februari besloot het kabinet de omstreden vermogenswinstbelasting op winsten op de effectenbeurs niet in te voeren.

Deze belasting had op 1 januari moeten ingaan, maar bleek zo impopulair dat ze niet werd ingevoerd. Minister van financien Avraham Shohat maakte eind januari na een kabinetsvergadering bekend dat zij zou worden geschrapt. Tijdens deze vergadering w-erd Shohat fel bekritiseerd door premier Yitzhak Rabin en andere ministers, omdat hij het belastingvoorstel had geformuleerd. Volgens de Financial *Times* van 31 januari zou intrekking van het voorstel Shohats ,,geloofwaardigheid verder aantasten ... en het imago (van het kabinet) nog meer schade berokkenen als een regering vol onzekerheid en verwarring over economische en politieke beslissingen".

Abdul-Karim Kabariti (l.), de nieuwe Jordaanse minister van buitenlandse zaken, werd op 12 januari door de Egyptische president Hosni Mubarak in het Ittahadia-paleis te Cairo ontvangen.

PRIVATISERING ISRAEL CHEMICALS GOEDGEKEURD

Op 15 februari gaf de financiële commissie van de Knesset haar goedkeuring aan de verkoop van het meerderheidsbelang van de overheid in Israel Chemicals, Israëls grootste chemische bedrijf en kunstmestproducent.

De verkoop, die op fel verzet van de werknemers stuitte. zou de omvangrijkste privatiseringsoperatie van de overheid uit de geschiedenis zijn en. volgens waarnemers, een nieuwe impuls geven aan het stagnerende privatiseringsproces. In 1994 leverde privatisering de overheid slechts $ 204 mln op, terwijl de doelstelling $ 1,5 mrd was. In 1995 wilde de regering omstreeks $ 2 mrd binnen krijgen door de verkoop van haar aandelen in bedrijven (waaronder El Al, de nationale luchtvaartmaatschappij) en banken.

Op 28 februari onthulde het ministerie van financiën plannen om, indien deze zouden worden uitgevoerd, aan meerderjarige Israëliers opties te geven op de aankoop van in waarde verlaagde aandelen in bedrijven en banken die zouden worden geprivatiseerd.

(Vor.ber.pag. 874/3 e.v.-1994)

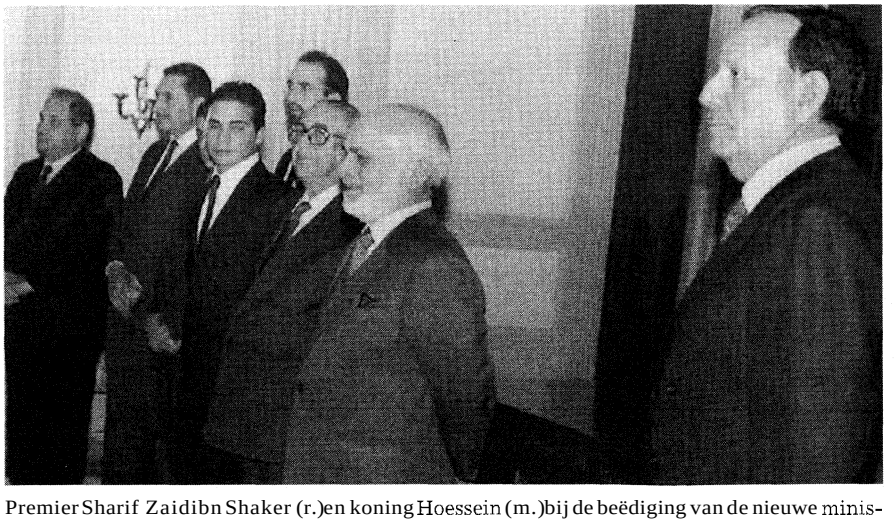

Premier Sharif Zaidibn Shaker (r.)en koning Hoessein (m.)bij de beëdiging van de nieuwe ministers in Amman op 8 januari.

JORDANIË

BETREKKINGEN MET GOLFSTATEN

De benoeming van Hani Khalifah tot ambassadeur van Jordanië in Saoedi-Arabië in november 1994 tekende de normalisering van de diplomatieke betrekkingen tussen de twee landen. In september 1990 was de toenmalige Jordaanse ambassadeur teruggeroepen als gevolg van de Golf-crisis (zie pag. 51/3-'91).

De Jordaanse premier Abdel-Salam al-Majali bracht van 19-21 november een bezoek aan Qatar. Hij noemde zijn ontmoeting met sjeik Hamad Bin Khalifa al-Thani, Qatars troonopvolger en minister van defensie. ,,eeneerste stap die door andere gevolgd moet worden" in de richting van het herstel van de normale betrekkingen tussen Jordanië en de Golfstaten.
De gesprekken gingen vooral over het vredesproces in het Midden-Oosten cn over bilaterale samenwerking.

ISLAMITISCHE ACTIVISTEN VEROORDEELD

Een staatsveiligheidshof veroordeelde op 21 december 11 islamitische activisten (van wie 3 bij verstek) ter dood wegens hun betrokkenheid bij bomaanslagen in januari en februari 1994 die de destabilisering van het koninkrijk ten doel hadden (zie pag. 502/3-'94).

NIEUWE REGERING

Op 8 januari 1995 beëdigde koning Hoessein een nieuwe regering onder leiding van zijn trouwe bondgenoot en hoofd van de koninklijke hofhouding, veldmaarschalk Sharif Zaid ibn Shaker. Shaker, die tweemaal eerder tot premier was benoemd (in 1989 en 1991, zie pag. 118/2/3-'92), was de opvolger van Abdel-Salam al-Majali, die op zijn beurt in mei 1993 de vervanger van Shaker was geweest (zie pag. 654/1-'93). Majali was op 5 januari afgetreden.

Speculaties over een op handen zijnde kabinetswijziging waren toegenomen na het aftreden. op 5 december 1994, van vice-premier Dhuqan al-Hindawi, die kritiek had geuit op Majali's regering omdat die geen rduidelijke agenda had. Toen Majali vervolgens aftrad werd melding gemaakt van diens bitte e teleurstelling over het abrupte einde van zijn ambtsperiode. vooral in het licht van zijn persoonlijke inspanningen om het recente vredesakkoord tussen Jordanie en Israël te bewerkstelligen (ziepag. 872/1-'94).

De portefeuilles waren op 8 januari als volgt verdeeld:

Premier, defensie - veldmaarschalk Sharif Zaid ibn Shaker+; vice-premier, onderwijs - Abdel Rauf al-Rawabidah+; vice-premier, voorlichting - Khaled al-Karaki*: buitenlandse zaken - Abdul-Karim Kabariti*; financiën en douane - Basil Jardaneh*; binnenlandse zaken - Salameh Hammad: landbouw - Mansour bin Tarif: PTT - Jamal Sarayrah*; cultuur - Samir Habashneh*; hoger onderwijs - Ratib al-Suud: energie en minerale rijkdommen - Samih Darwazah*: gezondheidszorg - Arif Bataynah: justitie - Hisham al-Tall: arbeid - Nader Abu al-Shaer*: gemeente-, plattelands- en milieuzaken - Nader Theirat*; planning - mevr. Rima Khalaf+; openbare werken en huisvesting - Abdel-Razzaq al-Nusur: Waafs. islamitische zaken en heilige plaatsen - Abdel-Salam al-Abbadi; sociale ontwikkeling - mevr. Salwa al-Masri*; bevoorrading - Adil al-Qudah: toerisme en oudheden - Abdulellah al-Khatib*; handel en industrie - Ali Abu al-Ragheb*; water en irrigatie - Salih Irshaidat; jeugd - Awad Khleifat*: transport - Samir Qowar: bestuurlijke ontwikkeling - Muhieedine Touq*: hoofd koninklijke hofhouding - Marwan Qassim*

Er werden bovendien zes nieuwe staatsministers benoemd.

*Nieuwebenoeming
+Anderetaken.

Op 29 januari overleefde de nieuwe regering haar eerste motie van vertrouwen ondanks het feit dat in het kabinet geen leden van pro-islamitische of linkse parlementsfracties waren opgenomen.

Volgens waarnemers vergrootte de uitkomst van de stemming wezenlijk de kansen van de regering om nieuwe wetten te doen goedkeuren die nodig waren op grond van het vredesakkoord met Israël.

(Vor.ber.pag. 877/1/2-1994)

AFGHANISTAN

VN-VREDESPLAN AANVAARD DOOR PRO-RABBANI FACTIES. VERZOEK VN

Op 6 november 1994 verklaarden vijf facties, die trouw waren aan president Burhanuddin Rabbani, dat zij in beginsel een VN-vredesplan aanvaardden dat uitging van een onmiddellijk staakt-het-vuren, de oprichting van een nationale commissie en de overdracht van de macht aan een traditionele hoge raad (loya jirga). Het plan moest nog de goedkeuring krijgen van de opstandige premier en leider van de Hezb-i-Islami, Gulbudddin Hekmatyar (zie ook hieronder).

Op 29 november begonnen in Teheran vredesonderhandelingen, die plaatsvonden onder verantwoordelijkheid van de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC). Zij volgden op een vredesinitiatief van de OIC in juli (zie pag. 87913-'94).

Verzoek van VN

Op 10 november werd door de VN een verzoek gedaan om $ 106 mln te verschaffen voor de financiering van noodprogramma's gedurende één jaar vanaf 1 oktober 1994.

Het verzoek, het zevende na de val van het door de Sowjet-Unie gesteunde bewind van Najibullah in april 1992. was bedoeld om hulp te bieden aan naar schatting 900.000 mensen die door het uitbreken van de gevechten in januari op de vlucht waren gedreven (zie pag. 503/3 e.v.-'94), en om steun te verlenen aan ongeveer 700.000 Afghaanse vluchtelingen. die vanuit Iran en Pakistan naar huis zouden terugkeren.

Op 8 november bracht een VN-delegatie een bezoek aan de hoofdstad Kaboel, maar naar verluidt waren er geen plannen om daar opnieuw een permanente VN-missie te vestigen. Begin januari hadden de VN hun hele staf. behalve het Afghaanse personeel. geëvacueerd als reactie op de escalatie van de strijd tussen mujaheddin-facties.

WAARNEMEND PREMIER BENOEMD

In een door de Afghaanse ambassade in Groot-Brittannië eind november gepubliceerd persbericht werd medegedeeld dat Arsala Rahmani, vice-premier en minister van religieuze zaken, was benoemd tot waarnemend premier.

In juni had het Opperste Gerechtshof Rabbani's ambtstermijn als president met nog eens zes maanden verlengd. Het Hof had toen Hekmatyars ambtstermijn als premier niet op dezelfdemanier verlengd (ziepag. 879/1-'94).

RAPPORT AMNESTY

Op 15 december publiceerde de mensenrechtenorganisatie Amnesty International een rapport waarin mujaheddin-groepen in Afghanistan werden beschuldigd van massamoord, marteling en de verkrachting van duizenden vrouwen en kinderen. Het rapport was gebaseerd op verklaringen van vluchtelingen uit Kaboel die de wijk hadden genomen voor de aanhoudende burgeroorlog en die waren ondergebracht in kampen vlak over de grens in Pakistan.

VOORUITGANG EN VERTRAGING BIJ VN-BEMIDDELING. STRIJD HERVAT. OPMARS VAN DE TALIBAAN

Op 28 januari 1995 maakte VN-vredesgezant, Mahmoud Mestiri, bekend dat de plannen voor de overdracht van de macht aan een interim-raad, die zou bestaan uit 24 vertegenwoordigers van alle mujaheddin-facties, weldra zouden worden afgerond.

Mestiri, die in oktober zijn vredespogingen had hervat (ziepag. 880/3-'94), was nieuwe besprekingen met mujaheddin-leiders begonnen kort nadat hij op 1 januari in Kaboel was aangekomen. Tegelijk werd bericht dat hij van plan was president Burhanuddin Rabbani ertoe over te halen zijn functie neer te leggen en de macht over te dragen aan een interimregering teneinde de bemiddelingspogingen vlot te laten verlopen. In juni had Rabbani's voornaamste tegenstander. ex-premier Gulbuddin Hekmatyar. gedreigd met een totale oorlog, tenzij Rabbani aftrad als hoofd van de regerende raad (ziepag. 879/1-'94).

Op 6 januari herhaalde Hekmatyar zijn eis tijdens besprekingen met Mestiri in Jalalabad. maar naderhand zei hij dat .,zeer tevreden" was over het resultaat van deze ontmoeting.

Verdere bemiddelingspogingen van Mestiri leidden op 10 januari tot het eerste wezenlijke overleg tussen Hekmatyar en pro-regeringsgezinde facties op Hekmatyars militaire hoofdkwartier in Charasiab. Volgens Radio Kaboel beoordeelden beide partijen dit overleg als .,positief. Op 15 januari had Mestiri in Mazari-Sharif een ontmoeting met Hekmatyars Oezbeekse bondgenoot, generaal Abdul Rashid Dostam, met wie hij naar zijn zeggen ,,vruchtbare" gesprekken roerde.

Medio januari verschenen er echter tegenstrijdige berichten over het lot van het VN-vredesinitiatief. waarbij noch Rabbani noch Hekmatyar bevestigde dat zij het definitief hadden goedgekeurd.

Strijd hervat

Het vredesproces ondervond ernstige tegenslag, toen er opnieuw vijandelijkheden uitbraken tussen de troepen van

Een beeld van de verwoestingen in Oost-Kaboel (3 januari 1995).

aanhangers en tegenstanders van Rabbani, nadat op 23 januari een door bemiddeling van Mestiri gesloten wapenstilstand van een week was verbroken. Hekmatyar beschuldigde de regering ervan dat zij nieuwe belemmeringen opwierp voor een machtsoverdracht.

Eind januari werd melding gemaakt van hevige gevechten rond de strategische stad Kunduz in het noorden van het land, die in handen zou zijn gevallen van Dostams troepen. Op 31 januari sprak Radio Kaboel echter tegen dat Kunduz was ingenomen door de troepen van Dostam.

Offensief Talibaan

In januari wonnen berichten over een militair offensief van fundamentalistische studenten, de Talibaan, sterk aan geloofwaardigheid, toen woordvoerders van deze beweging beweerden dat zij vijf van de 30 provincies van Afghanistan alsmede de steden Kandahar en Ghazni onder controle hadden.

De Talibaan, een groepering die naar verluidt enige duizenden strijders telde, zouden zich verzetten tegen alle bestaande mujaheddinfacties, wier onderlinge twisten door hen in strijd met de islam werden geacht. Speculaties dat de Talibaan een strijdmacht vormden die onder leiding stond van de Pakistaanse Inter-Services Intelligence (ISI), werden op krachtige wijze tegengesproken door Pakistan. In het verleden was de ISI al beschuldigd van inmenging in de Afghaanse burgeroorlog.

Opmars Talibaan

Medio februari hadden de Talibaan het door hen beheerste gebied uitgebreid tot 10 van de 30 provincies en zouden zij tot op minder dan 15 km van Kaboel zijn opgerukt.

De Talibaan hadden in januari grote gebieden in Zuidwest-Afghanistan onder controle gekregen, waar zij overgingen tot het herstel van wet en orde, het ontmantelen van wegversperringen van de mujaheddin, het ontwapenen van gangsters en het meedogenloos onderdrukken van de handel in opium en heroïne.
Op 13 februari werd bevestigd dat de Talibaan erin waren geslaagd de belangrijkste konvooiroute van Pakistan naar Kaboel te heropenen die tevoren was versperd door anti-regeringsgezinde mujaheddin.

Nederlaag van Hekmatyar

Het meest spectaculaire militaire succes van de Talibaan was de nederlaag van ex-premier Gulbuddin Hekmatyar, de leider van de Hezb-i-Islami.

Hekmatyar was genoodzaakt naar het noorden te vluchten toen Talibaan-troepen zijn hoofdkwartier in Charasiab (ca. 30 km ten zuiden van Kaboel) op 14 februari veroverden. Zijn bolwerk in Maydan Shahr, de hoofdstad van de provincie Wardag (30 km ten westen van Kaboel) was op 10 februari gevallen evenals Pul-i-Alam, de hoofdstad van de provincie Loghar, op 13 februari.

Op 15 februari deden buiten Kaboel samengetrokken Talibaan-eenheden een beroep op de regeringstroepen zich terug te trekken uit nieuwe posities die zij rondom de hoofdstad hadden ingenomen.

Bij gevechten elders viel de noordelijke stad Kunduz, die sinds eind januari was belegerd, in handen van het Oezbeekse leger van generaal Abdul Rashid Dostam, Hekmatyars bondgenoot. Maar op 13 februari werd Kunduz heroverd door regeringstroepen.

Oorsprong en leiding van de Talibaan

In de loop van februari werden meer details bekend van de oorsprong, leiding en doelstellingen van de Talibaan.

Evenals de troepen van Hekmatyar bestonden zij naar verluidt in hoofdzaak uit etnische Pathanen, van de stammen Durrani en Ghilzay uit zuidelijk Afghanistan (terwijl het aan president Burhanuddin Rabbani getrouwe leger overwegend uit Tadjieken bestond). Schattingen over hun aantal varieerden ran 10.000 tot 23.000. De Talibaan zouden een hoofdzakelijk soennitische-moslimachtergrond hebben en (voor hun militaire organisatie eind oktober 1994 op het toneel verscheen) voor het merendeel studenten zijn geweest op religieuze moslim-seminaries (madrasses) in Noordwest-Pakistan.

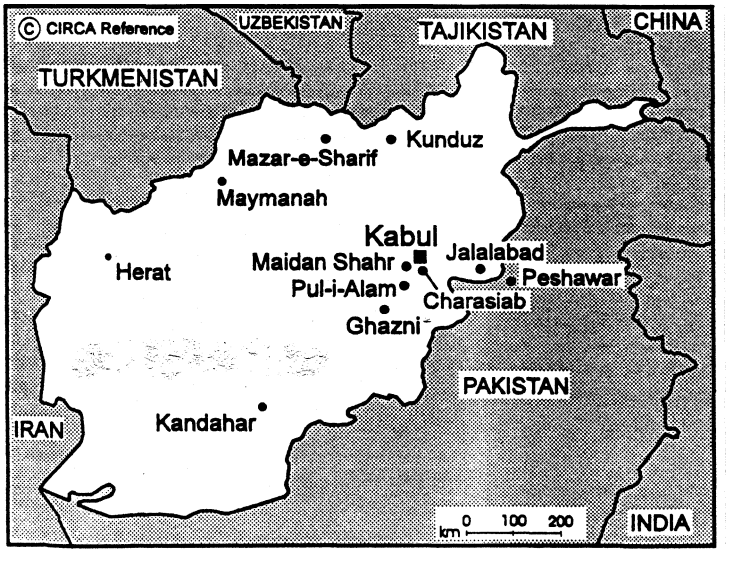

Talibaans rijden op 18 februari naar de frontlinie op een tank die zij hebben veroverd op strijders van de Hezb-i-Islami in Charasiab.

Berichten over de banden van de Talibaan met buitenlandse regeringen kregen meer gewicht door claims dat zij beschikten over geavanceerde wapens, waaronder ca. 200 tanks en 10 gevechtsvliegtuigen.

Op 17 februari werd de leider van de Talibaan geïdentificeerd als Muhammad Umar, een man uit de zuidelijke provincie Urozgan. Hij zou zich hebben ingezet voor de uitschakeling van alle gewapende facties, de oprichting van een islamitische staat en de stringente uitbanning van vrouwen uit het openbare leven.

Vertraging bij VN-vredesplan

De VN-vredesplannen ondervonden een tegenslag toen op 22 februari bekend werd dat Rabbani had besloten de machtsoverdracht aan een interimraad tot 21 maart uit te stellen.

Deze beslissing werd tijdens een persconferentie in Kaboel bevestigd door de vredesgezant van de VN, Mahmoud Mestiri. Deze verklaarde dat Rabbani (die op 21 februari als president had moeten aftreden) had beloofd zijn lopende ambtstermijn zonder verdere voorwaarden te beëindigen en dat nieuwe besprekingen zouden beginnen over de samenstelling van een nieuwe interim-raad.

Gelijktijdige berichten gaven aan dat Rabbani had geëist de macht te behouden totdat de Talibaan in de interim-raad waren opgenomen. Een Talibaan-delegatie, die op 18 februari in Kaboel een ontmoeting met Mestiri had, zou intussen drie voorwaarden hebben gesteld aan participatie in het vredesproces door de Talibaan: het beperken van het lidmaatschap van de interim-raad tot .,goedemoslims": de vertegenwoordiging van alle 30 provincies van Afghanistan: en het uitoefenen van toezicht op Kaboel door een ,,neutralestrijdmacht" onder Talibaan-controle

Op 21 februari verklaarde Mestiri in Islamabad (Pakistan) dat de VN tegen de participatie van de Talibaan in de interim-raad waren omdat zij ,,een ander soort macht waren dan de Afghaanse partijen". Voorts beweerde hij dat het gewicht van de Talibaan was overdreven door rivaliserende Afghaanse facties die erop uit waren het vredesproces te vertragen.

Vredesbesprekingen tussen regeringsvertegenwoordigers en de Talibaan, die plaatsvonden bij Charasiab, eindigden op 28 februari zonder een afspraak over de ontwapening van rivaliserende facties.

BRITSE GIJZELAAR VRIJGELATEN

Op 21 januari 1995 werd Eden Fernandez, een Britse onderdaan die naar verluidt in 1989 naar Afghanistan was gegaan en zich tot de islam had bekeerd, in Kaboel vrijgelaten door de sjiitische factie Hezb-i-Wahdat-i-Islami.

Fernandez zou medio 1994 door deze groepering gevangen zijn genomen en zijn beschuldigd van spionage. Hij werd echter in vrijheid gesteld na besprekingen in Afghanistan tussen een in Pakistan gestationeerde Britse diplomaat, Stephen Evans, en vertegenwoordigers van de Hezb-i-Wahdat. Zoals de meeste andere Westerse landen had Groot-Brittannië geen permanente diplomatieke vertegenwoordiging in Kaboel.

(Vor.ber.pag. 878/3 e.v.-1994)

KOREA (NOORD)

BETREKKINGEN MET JAPAN

Op 29 november 1994 werd bekendgemaakt dat de Japanse regering haar plannen om een missie naar Noord-Korea te sturen om te onderzoeken op welke wijze de bilaterale betrekkingen konden worden verbeterd, voor onbepaalde tijd had uitgesteld. Naar werd beweerd was dit besluit genomen in verband met negatieve signalen van de kant van de Noordkoreaanse regering met betrekking tot de missie.

Het voorgenomen bezoek was beschouwd als een voorbereiding voor de hervatting van de diplomatieke normaliseringsgesprekken, die in 1992 waren afgebroken (zie pag. 59/1-'93). Op 14 november verklaarde dc Japanse ambassadeur in Zuid-Korea echter dat de normaliseringsgesprekken niet konden worden hervat, voordat de ogenschijnlijke oorzaak van hun mislukking — de verblijfplaats van een Japanse vrouw die door Noordkoreaanse agenten zou zijn ontvoerd — was besproken.

BETREKKINGEN MET VS. AMERIKAANSE HELIKOPTER NEERGESCHOTEN

Begin december gaf een verdere verbetering te zien van de betrekkingen tussen de VS en Noord-Korea, na de ondertekening van het nucleaire akkoord door de twee partijen in oktober (zie pag. 76/1 e.v.-'95).

Van 6-9 december vond een tweede gesprcksronde plaats over de details omtrent het openen van kleinschalige verbindingskantoren in elkaars hoofdsteden. Gezegd werd dat daarbij ,,aanzienlijke vooruitgang" was geboekt. Op 11 december kwamen twee Amerikaanse senatoren. de Democraat Paul Simon en de Republikein Frank H. Murkowski. aan in de hoofdstad Pyongyang (aan boord van het eerste Amerikaanse militaire vliegtuig dat in Pyonggang landde sinds het einde van de Koreaanse Oorlog in 1953) voor besprekingen over het nucleaire akkoord. Op 12 december reisden zij door naar Zuid-Korea.

De vooruitgang kwam in gevaar toen een Amerikaanse legerhelikopter, die ca. 5 km in het luchtruim van Noord-Korea was doorgedrongen, na de zwaar versterkte gemilitariseerde zone te zijn gepasseerd, op 17 december werd neergeschoten. De piloot van de helikopter kwam om het leven, terwijl de andere inzittende. onderofficier Bobby Hall, gevangen werd genomen. De Amerikaanse regering ontkende Noordkoreaanse beweringen dat de helikopter een spionagevlucht had uitgevoerd en betuigde haar spijt over wat zij noemde een toevallige schending van het Noordkoreaanse luchtruim die te wijten was aan een navigatiefout.

In eerste instantie wilde Noord-Korea niet ingaan op verzoeken van de VS om het incident te bespreken. Op 20 december kwam het uiteindelijk tot een gesprek in het vredesdorp

De Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken, Tom Hubbard (l.). wordt op doorreis naar Noord-Korea in de Zuidkoreaanse hoofdstad Seoel op 28 december 1994 begroet door Jang Jai Ryong (r.), directeur-generaal van het Zuidkoreaanse ministerie van buitenlandse zaken.

Panmunjom. Daarbij werd geen vooruitgang geboekt betreffende het Amerikaanse verzoek om de bemanning van de helikopter vrij te geven. Verdere besprekingen werden gevoerd door Bill Richardson, een Democratisch lid van het Huis van Afgevaardigden, die ten tijde van het incident Noord-Korea bezocht. Op 22 december begeleidde Richardson het stoffelijk overschot van onderofficier David Hilemon naar Zuid-Korea. De inwilliging van Amerikaanse verzoeken om de vrijlating van Hall werd evenwel nog steeds geweigerd.

De Noordkoreaanse regering eiste een formeel excuus van de VS voor het incident en een toezegging rechtstreekse bilaterale militaire besprekingen te beginnen. Intussen arriveerde een hoge Amerikaanse diplomaat, plaatsvervangend onderminister van buitenlandse zaken voor Oost-Azië en de Pacific Thomas Hubbard, op 28 december in Noord-Korea om te proberen Hall vrij te krijgen. Na twee dagen van onderhandelingen in Pyongyang betuigden de VS hun ,,oprechte spijt" en stemden zij in met ,,contactenin een daarvoor geëigend forum om dergelijke incidenten in de toekomst te voorkomen".
Op 30 december werd Hall vrijgelaten en overschreed hij de grens met Zuid-Korea bij Panmunjom.

SPECULATIES OVER DE POSITIE VAN KIM JONG IL

De geheimzinnigheid rond de positie van Kim Jong Il, die naar algemeen werd aangenomen zijn overleden vader Kim Il Soeng als hoogste leider van Noord-Korea was opgevolgd, nam grotere vormen aan, toen hij niet aanwezig was bij officiële nieuwjaarsplechtigheden en geen nationale nieuwjaarstoespraak hield. De nieuwjaarstoespraak voor 1994 van Kim Il Soeng, die deze toespraken tot een traditie had gemaakt, werd voor 1995 herhaald op de staatsradio.

Sinds het overlijden van zijn vader in juli 1994 (zie pag. 880/3 e.v.-'94) was Kim junior zelden in het openbaar verschenen en had hij het leiderschap van de Noordkoreaanse staat of van de regerende Koreaanse Arbeiderspartij (KWP) niet formeel aanvaard. Zijn optreden had aanleiding gegeven tot speculaties dat hij te kampen had met verzet tegen zijn opvolging of dat zijn gezondheidstoestand slecht was.

Op 30 oktober had Kim een bezoek gebracht aan de vermeende 5.000 jaar oude graftombe van koning Tangun, een mytische figuur die af zou stammen van een god en een berin. Tangun wordt algemeen beschouwd als de eerste heerser van Korea. Kims bezoek bleef in raadselen gehuld. maar werd alom geïnterpreteerd ais een opvolgingsrite.

Op 4 november publiceerde het officiële Koreaanse Centrale Persbureau (*KCNA*) de politieke ideeën van Kim Jong Il. Dit werd algemeen gezien als een teken dat Kim langzamerhand duidelijker de rol van leider op zich nam. Uit Kims verklaring bleek dat hij in niets afweek van de juche-ideologie van zijn vader. Voorts legde Kim de nadruk op de uiteindelijke ,,overwinning" van de Noordkoreaanse versie van het marxistisch-leninisme ,,ondanks de ondergang van het socialisme in andere landen".

De speculaties over de positie van Kim namen weer toe, doordat hij geen waarneembare rol speelde bij de onderhandelingen in december over de vrijlating van een gevangengenomen Amerikaanse piloot (zie hierboven), teiwijl bezoekende Amerikaanse senatoren een audiëntie bij Kim werd geweigerd, omdat hij in rouw was vanwege zijn vader. Kim zou zelfs niet aanwezig zijn geweest bij een plechtigheid op 23 december, die werd gehouden als eerbetoon aan zijn functie van bevelhebber van de strijdkrachten.

Begin januari 1995 werd een foto van Kim gepubliceerd, waarop hij kennelijk werd afgebeeld tijdens een bezoek aan een legereenheid op 1 januari. Hoewel hij er enigszins gezonder uitzag dan op

Kim Jong Il (r.)ontvangt een boeket van een Noordkoreaanse soldaat bij zijn inspectie van een eenheidvan het Koreaanse Volksleger op 1 januari.

Maarschalk Oh Jin Woo (archieffoto)

zijn laatste foto, die twee maanden eerder was gepubliceerd, werden speculaties over zijn gezondheid aangewakkerd door een bericht van het officiële Koreaanse Centrale Persbureau (KNCA) dat op 6 januari verscheen.

Volgens dit bericht hadden burgers in het hele land Kim meer dan honderd verschillende geneeskrachtige kruiden gestuurd, waaronder ginseng. Waarschijnlijk was deze stroom giften veroorzaakt door een bericht op 17 december 1994 in het KWP-blad Rodong *Sinmun*, dat dorpelingen de ijskoude regen trotseerden om ginseng te zoeken voor Kim.

In een poging die klaarblijkelijk was bedoeld om geruchten over zijn gezondheid te ontzenuwen, zou Kim echter in het openbaar zijn verschenen tijdens een ontmoeting met legergeneraals op 28 januari en tijdens een theaterbezoek op 29 januari.

Kim afwezig bij viering verjaardag

Het mysterie rond Kims positie werd groter bij de viering op 16 februari van zijn 53ste verjaardag. Hij ontbrak namelijk bij de buitensporige feestelijkheden ter gelegenheid daarvan.

De dag was van tevoren aangeduid als .,de grootste feestdag van de natie", een eerbetoon dat voorheen was verleend aan de verjaardag van wijlen Kim I1 Soeng. Ook werd de dag volgens de Noordkoreaanse pers gekenmerkt door een enorme reeks natuurverschijnselen.

OH JIN WOO OVERLEDEN

De op één na hoogste functionaris in Noord-Korea, maarschalk Oh Jin Woo, overleed op 25 februari aan kanker.

De 78-jarige Oh Jin Woo was minister van de volksstrijdkrachten en een van de drie leden van het presidium van het politburo van de regerende Koreaanse Arbeiderspartij (KWP). Door zijn dood, na die van president Kim I1 Soeng in juli 1994, bleef Kim Jong I1 het enige overlevende lid van het presidium.

Oh Jin Woo was op 5 december 1994 in Pyongyang teruggekeerd. nadat hij sinds 25 oktober in Parijs was geweest (zie pag. 882/3-'94). Hij was daar behandeld voor longkanker. maar aangenomen werd dat hij naar Noord-Korea was teruggekeerd nadat was geconstateerd dat hij ongeneeslijk ziek was en niet meer geopereerd kon worden.

(Vor.ber.pag. 880/3 e.v.-1994)

SINGAPORE

CONTRACT WET LOCKHEED

Op 9 juli 1994 werd bekendgemaakt dat aan Lockheed, de Amerikaanse vliegtuigfabrikant, een contract was verleend voor de levering van 18 F-16 gevechtsvliegtuigen van het type Fighting Falcon aan het ministerie van defensie via een transactie ter waarde van naar schatting $900 mln.

NEDERLANDER TERECHTGESTELD

Op 23 september werd de Nederlander Johannes van Damme (59) in de Changi-gevangenis te Singapore opgehangen. Hij was de 45ste buitenlander - maar de eerste uit een Westers land - die werd terechtgesteld op grond van de strenge anti-drugswetten van Singapore.

Van Damme was op 27 september 1991 gearresteerd, nadat bij een tussenlanding (vanaf Bangkok) op de luchthaven van Singapore in de dubbele bodem van zijn koffer 4,3 kilo heroïne was aangetroffen. Sinds 1975 staat in Singapore op het bezit van 15 gram heroïne al de doodstraf. Op 26 april 1993 werd Van Damme door een rechtbank in Singapore ter dood veroordeeld wegens heroïnesmokkel en op 23 november 1993 werd hij ook in hoger beroep ter dood veroordeeld. Depresident van Singapore wees op 12 juli 1994 het gratieverzoek van Van Damme af.

Tal van pogingen om de voltrekking van het doodvonnis te voorkomen, waaronder acht verzoeken om clementie of gratie uit Nederland en uit de Europese Unie, bleken vruchteloos.

Eind juli vroeg koningin Beatrix bij president Ong Teng Cheong om mededogen. wat ertoe leidde dat de geplande terechtstelling van Van Damme op 5 augustus geen doorgang vond.
Op 23 september diende Van Dammes advocaat, E. Pereira, een nieuw gratieverzoek in bij de president van Singapore, terwijl Amnesty International die dag een wereldwijde bliksemactie voor Van Damme begon. Maar ook het tweede gratieverzoek werd door de president afgewezen.
De Nederlandse minister van buitenlandse zaken Van Mierlo kreeg op 22 september te horen dat een verzoek aan zijn Sirigaporaanse collega Shanmugam Jayakumar om de voltrekking van het doodvonnis uit te stellen voor een onderzoek naar nieuwe feiten (in verband met Van Dammes rol als informant van de Nederlandse Centrale Recherche Informatiedienst bij een onderzoek naar een Nigeriaanse misdaadorganisatie en de mogelijkheid dat hij om die reden door Nigeriaanse criminelen in de val was gelokt), was afgewezen. Ook een verzoek om clementie van de Duitse minister van buitenlandse zaken, Klaus Kinkel. als voorzitter van de Europese Unie, aan de president van Singapore, werd op 22 september afgewezen.

AMERIKAANSE KRANT VEROORDEELD WEGENS MINACHTING VOOR DE RECHTBANK

Op 17 januari 1995 verklaarde een rechtbank in Singapore vijf beklaagden. onder wie een Amerikaanse academicus en de redacteur en de uitgever van de Aziatische editie van de International Herald Tribune, schuldig aan minachting voor de rechtbank na de publikatie van een artikel in deze krant. Alle vijf kregen een boete opgelegd. Bovendien werden ze veroordeeld tot betaling van de kosten. Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken noemde de uitspraak ,,ongelukkig" en herhaalde zijn standpunt dat ,,vrijheid van meningsuiting een universeel recht van alle mensen is".

De rechtszaak was het gevolg van een artikel dat op 7 oktober 1994 in de krant was gepubliceerd. In dit artikel had Christopher Lingle. een voormalige wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Nationale Universiteit in Singapore, kritiek uitgeoefend op niet met name genoemde Aziatische regeringen, die inschikkelijke rechtscolleges gebruikten om politici van de oppositie failliet te doen gaan. Voor de rechtbank ontkenden de advocaten van de krant dat in het artikel was gezinspeeld op Singapore. Dit betoog werdverworpen door de rechter, die oordeelde dat het artikel neerkwam op minachting voor de rechtbank .,doordat het de rechterlijke macht van Singapore aanstoot gaf".

Lingle, die de hoogste boete kreeg (van $10 000). had ontslag genomen en was teruggekeerd naar de VS, voordat de zaak werd behandeld.

Een afzonderlijke rechtszaak in verband met het artikel werd in de vorm

van een civiel proces aangespannen door Singapore's éminence grise, senior minister Lee Kuan Yew, die van 1959 tot 1990 premier was geweest. Ondanks een op 10 december in de krant gepubliceerde verontschuldiging diende Lee op 12 december een aanklacht wegens smaad in tegen Lingle en een aantal leden van de redactie van de krant.

(Vor.ber.pag. 666/2/3-1994)

THAILAND

BETREKKINGEN TUSSEN THAILAND EN AUSTRALIË BEKOELD

De betrekkingen tussen Thailand en Australië verslechterden nadat de Australische minister van buitenlandse zaken Gareth Evans op 5 november 1994 had beweerd dat leiders van de Cambodjaanse Rode Khmer een toevluchtsoord in Thailand hadden gevonden.

Begin november gaf premier Chuan Leekpai het ministerie van defensie opdracht de geplande aankoop van Australische geweren en munitie ter waarde van $ 90 mln te heroverwegen, nadat Australische parlementsleden in Canberra hun bezorgdheid hadden geuit dat de wapens bij de Rode Khmer terecht konden komen. Tijdens een verzoenend gesprek met Chuan in de Indonesische hoofdstad Jakarta verklaarde de Australische premier Paul Keating op 14 november dat de bezorgheid van de parlementsleden betreffende de Rode Khmer ,,niet de mening van de regering vertegenwoordigt". Op 18 november arriveerde een Australische parlementscommissie in Bangkok voor tiendaagse gesprekken op hoog niveau.

AMERIKAANS VERZOEK OVER MILITAIR MATERIEEL AFGEWEZEN

Op 17 november wees Thailand een verzoek van de VS af om schepen met militair materieel te mogen stationeren in de Golf van Thailand. Thaise functionarissen vreesden dat een dergelijke overeenkomst de vrede eerder in gevaar zou brengen dan bewaren.

NAP TREKT ZICH TERUG UIT COALITIE. CHART PATTHANA TREEDT TOE. NIEUWE MINISTERS

Op 8 december stapte de Nieuwe Aspiratiepartij (NAP), onder leiding van minister van binnenlandse zaken generaal Chaovalit Yongchaiyut, uit de door de Democratische Partij geleide regeringscoalitie, kort nadat de NAP bij een stemming in het parlement over een grondwetswijziging tegen de regering had gestemd.

Het amendement, bedoeld om de directe verkiezing van lokale bestuursorganen in te voeren, werd verworpen. In een commentaar op het besluit van de NAP om tegen de regering te stemmen schreef de *Financial* Times van 10 december dat generaal Chaovalit „machtige bureaucraten nad willen paaien die bij de volgende verkiezingen veel plattclandsstemmen kunnen opleveren".

Na de terugtrekking van de 51 NAP-leden beschikte de coalitie, die nu uit drie partijen bestond, in het Huis van Afgevaardigden over een minderheid van 141 van de 360 zetels. Op 12 december werden vijf NAP-ministers (zie lijst op pag. 812/2-'94) en zeven onderministers uit het kabinet gezet.

Chart Patthana treedt toe tot coalitie

Op 12 december werd bekendgemaakt dat de rechtse oppositiepartij Chart Patthana, onder leiding van oud-premier generaal-majoor Chatichai Choonhaven, had besloten toe te treden tot de regeringscoalitie. Met de 60 zetels van Chart Patthana beschikte de coalitie in het Huis van Afgevaardigden nu over 201 zetels.

Toen het nieuws van het akkoord bekend werd, liet Chatichai weten dat hij geen kabinetspost zou aanvaarden en zou aftreden als partijleider. Volgens analisten was deze verklaring een poging om fervente aanhangers van de Democratische Partij gerust te stellen, die niets van Chart Patthana moesten hebben omdat deze partij de militaire junta (aan het bewind van februari 1991 en juni 1992) had gesteund

Minister van landbouw afgetreden

Op 13 december trad Niphon Phromphan (Palang Dharma), de minister van landbouw en coöperaties, uit het kabinet.

De oppositie had op 14 december een parlementair debat willen houden over een motie van wantrouwen tegen Niphon en een voormalige onderminister van landbouw en coöperaties, Suthep Thuaksuwan (die op 7 december was afgetreden), vanwege aantijgingen dat zij een landhervormingsprogramma hadden gemanipuleerd om rijke landeigenaren te begunstigen.

Kabinetsbenoemingen

Op 18 december werd een aantal nieuwe ministers benoemd.

De nieuwe ministers van Chart Patthana waren: vice-premier - Arthit Kamlang-ek; bureau van de premier - Korn Dabarangsi en Panja Kesornthong; landbouw en coöperaties - Prachuab Chaiasarn; arbeid en sociaal welzijn - Sompong Amornvivat; wetenschap, technologie en milieu - Suwat Liptapallop.

Generaal-majoor Sanan Khachornprasat (Democratische Partij) werd benoemd tot minister van binnenlandse zaken. Een andere Democraat, Trirong Suwankhiri, volgde hem op als minister van industrie.

Bovendien werd een aantal onderministers van Chart Patthana en de Democratische Partij benoemd.

GRONDWETSWIJZIGINGEN. AFTREDEN MINISTER

Op 4 januari 1995 wist de regering van premier Chuan Leekpai ruimschoots de goedkeuring van het parlement te verwerven voor een pakket grondwetswijzigingen. De amendementen beoogden de verbreding van de democratische basis van een land dat sinds de afschaffing van de absolute monarchie in 1932 minstens zeventien geslaagde of mislukte militaire staatsgrepen had meegemaakt.

In een gezamenlijke zitting van de Nationale Assemblée, die bestond uit de 360 gekozen leden van het Huis van Afgevaardigden en de 270 benoemde leden van de door militairen overheerste Senaat, werden de wijzigingen goedgekeurd met 391 stemmen vóór en één stem tegen bij één onthouding (de overige parlementsleden besloten niet te stemmen). De wijzigingen omvatten (i) een verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd van 20 tot 18 jaar; (ii) een waarborg inzake gelijke rechten voor vrouwen; (iii) een beperking van de omvang van de Senaat tot twee derde van die van het Huis van Afgevaardigden; en (iv) een be-

Chuan Leekpai, premier van Thailand.

Thaksin Shinawatra trad op 31 januari af als Thailands minister van buitenlandse zaken.

paling die senatoren en kabinetsleden verbiedt directe of indirecte belangen te hebben bij concessies aan overheidsondernemingen.

Deze laatste bepaling, waarbij de artikelen 114 en 166 van de grondwet werden ge ijzigd, leidde op 31 januari tot het aftreden - met ingang van 11 februari - van minister van buitenlandse zaken Thaksin Shinawatra. die pas in oktober 1994 onder enig protest was benoemd (zie pag. 812/2-'94).

Thaksins telecommunicatiebedrijf. een van de grootste van het land, had geprofiteerd van een groot aantal overheidscontracten. Hoewel hij het voorzitterschap van Shinawatra Computer & Communications had overgedragen aan zijn echtgenote, voordat hij zitting nam in het kabinet. was op 10 januari bevestigd dat het constitutionele tribunaal moest oordelen in hoeverre zijn positie in strijd was met de gewijzigde grondwet. Thaksin maakte echter zijn aftreden bekend. voordat het constitutionele tribunaal tot een uitspraak kwam, met de woorden: ..Ik zal zeker niet de met overtreden. Het ligt niet in mijn aard gewoon te zitten wachten. totdat er een oordeel over mij is uitgesproken'.

De goedkeuring van het pakket grondwetswijzigingen vormde het hoogtepunt van een hervormingsproces. dat was begonnen met de vorining van de regering van Chuan na de verkiezingen van 1993. maar dat te kampen had gehad met verbeten tegenstand. Een eerder voorstel om de omvang van de Senaat te beperken tot 120 leden was door de Senaat verworpen, terwijl een plan om gekozen lokale bestuursorganen in te voeren eveneens was opgegeven.

(Vor.ber.pag. 811/2 e.v.-1994)

PAPOEA NIEUW-GUINEA

VREDESBESPREKINGEN BOUGAINVILLE MISLUKT

Pogingen om een einde te maken aan de afscheidingsoorlog op het eiland Bougainville werden in oktober 1994 aanzienlijk bemoeilijkt, toen de geplande gesprekken van de regering van Papoea Nieuw-Guinea met het Revolutionaire Leger van Bougainville (BRA) niet doorgingen

Krachtens de bepalingen van het bestandsakkoord uit september (zie pag. 815/2 e.v.-'94) hadden de twee partijen elkaar op 10 oktober in de stad Arawa op Bougainville moeten ontmoeten voor d i eerste rechtstreekse besprekingen op het eiland zelf. De regeringsdelegatie zou geleid worden door sir Julius Chan, de premier van het land, terwijl de rebellen vertegenwoordigd zouden worden door BRA-leider Francis Ona, die zichzelf in 1990 had uitgeroepen tot president van een onafhankelijk Bougainville. herdoopt in de ,,Republiek Mekamui". Uiteindelijk weigerde de BRA-delegatie echter de gesprekken bij te wonen. omdat ze er niet van overtuigd was dat haar veiligheid gegarandeerd kon worden.

Hoewel de gesprekken eerst waren uitgesteld. werd op 16 oktober bericht dat dc regering ervan afzag. Chan hekelde het BRA omdat het naar zijn zeggen het vredesproces had gesaboteerd, en hij deed een beroep op de eilandbewoners om de zaak van de vrede te bevorderen door de rebellen te isoleren.

De angst van het BRA had rechtstreeks te maken met de omstandigheid dat op 9 oktober een uit 400 manschappen bestaande vredesmacht van de zuidelijke Pacific was ingezet. Deze vredesmacht - met soldaten van Fiji, Tonga en Vanuatu en met financiële en logistieke steun van Australië en Nieuw-Zeeland - zou moeten waken over de veiligheid van alle deelnemers aan de vredesbesprekingen. BRA-leiders klaagden dat ze niet waren geraadpleegd over de afspraken inzake het optreden van de vredestichters en zij beschuldigden de regering ervan een geheim plan bekokstoofd te hebben om de Arawa-conferentie te gebruiken als een gelegenheid om Ona en zijn medestanders te ontvoeren.

Voordat de vredesmacht werd ingezet. had de militaire commandant van het BRA, Sam Kauona, bedenkingen geuit over de rol van de vredesmacht. Hij had geweigerd Chan te vergezellen naar Fiji waar deze een akkoord zou ondertekenen over de status van de troepen met de leiders van de landen die deelnamen aan de vredesmacht. Op 3 oktober zei Kauona dat hij de vredestichters zou beschouwer. als een invasiemacht Het klimaat voorafgaande aan de gesprekken werd ook verziekt door beweringen dat regeringstroepen de bepalingen van het staakt-het-vuren hadden geschonden Ook verdacht het BRA de Australische regering ervan haar rol in het vredesproces te willen vergroten

Na het mislukken van de gesprekken werd de vredesmacht teruggetrokken van Bougainville. Chan onderstreepte dat, hoewel er regeringstroepen op het eiland zouden blijven, hij wilde praten met elke partij die in vrede geïnteresseerd was. Hij had naar zijn zeggen vooral belangstelling voor het instandhouden van een dialoog met de vele inwoners van Bougainville die niet tot het BRA behoorden en die de tot mislukken gedoemde Arawa-gesprekken wel hadden bijgewoond.

PAUSBEZOEK. STRIJD OP BOUGAINVILLE HERVAT

Van 16-18 januari 1995 bracht paus Johannes Paulus II een bezoek aan Papoea Nieuw-Guinea in het kader van zijn 11-daagse rondreis door Azië en het gebied van de Pacific. Verwijzend naar de guerrilla-oorlog op het eiland Bougainville, waar de strijd weer was opgelaaid na het mislukken van de vredesbesprekingen tussen de regering en het BRA in oktober (zie hierboven), riep de paus beide partijen op de moed te hebben om te streven naar een rechtvaardige en vreedzame oplossing van het conflict.

Het bezoek werd omgeven door zeer strenge veiligheidsmaatregelen omdat men een moordkomplot tegen de paus vreesde. Er werd een klopjacht georganiseerd op twee Iraniërs. en een Australiër werd korte tijd gevangen gehouden wegens een poging om in de buurt van de paus te komen met een geladen pistool.

VERKIEZINGSGEWELD IN WESTELIJKE HOOGLANDEN

Op 10 januari werd bericht dat de provinciale verkiezingen in de Westelijke Hooglanden ernstig verstoord waren door geweld.

De gevechten. tussen rivaliserende kandidaten met hun aanhangers. kostten aan minstens drie mensen het leven. De verkiezingen waren noodzakelijk geworden nadat de nationale regering het provinciale parlement had ontbonden in verband met beschuldigingen van flagrant financieel wanbeheer.

(Vor.ber.pag. 814/3 e.v.-1994)

INDEX AFLEVERING NR. 3092

AFGHANISTAN VN-vredesplan aanvaard door pro-Rabbani facties, vertraging bij VN-bemiddeling **293**
Offensief Talibaan, nederlaag van Hekmatyar **294**
AMERIKA Sop van de Amerika's **258**
Mercosur in werking getreden **259**
Gezamenlijke ontmoeting OECS en CARICOM **259**
RAHAMA-EILANDEN Vice-premier treedt af **259**
Nieuwe gouverneur-generaal, samenstelling van het kabinet **259**
BELGIË Agustaschandaal breidt zich uit tot SP **233**
Vervroegde verkiezingen uitgeschreven **234**
Frank Vandenbroucke neemt ontslag **235**
Herschikking van de federale regering **236**
BOLIVIA Operatie tegen drugshandel. oplossing voor coca-conflict **260**
Minister van binnenlandse zaken treedt af, kabinetswijzigingen **261**
BOTSWANA Onlusten in de hoofdstad **273**
BRAZILIË President Cardoso geïnstalleerd, nieuw kabinet **261**
Bezuinigingen op overheidsuitgaven **262**
Nieuw Congres, nieuwe parlementsvoorzitters **263**
BULGARIJE Socialisten winnen verkiezingen **237**
Samenstelling van het nieuwe kabinet **238**
COLOMBIA Vredesvoorstellen **263**
Lokale verkiezingen **264**
Drugsbestrijdingswetgeving **265**
DOMINICAANSE REPUBLIEK Definitieve verkiezingsuitslagen, installatie president Balaguer **265**
Begroting voor 1995 goedgekeurd **266**
GABON Kabinetspostenvervuld **273**
Lot van illegale immigranten, repatriëring **273**
GHANA Ontwikkelingsplan 1996-2000, begroting 1995 **274**
GRIEKENLAND Lokale verkiezingen **238**
Conflict met Turkije over territoriale wateren **239**
GUINEE Begroting 1995, herschikking buitenlandse schuld **274**
HONGARIJE Nieuwe regering **240**
Economische maatregelen **240**
Wijzigingen in regering **241**
ISRAËL Ontwikkelingen in betrekkingen met Arabische wereld **289**
Rabin bezoekt VS **289**
Beschuldigingen van onwettige technologieoverdracht aan China **290**
Conflict over nederzettingen **290**
Shas in de oppositie, kabinetsbenoemingen **291**
Privatisering Israel Chemicals goedgekeurd **292**
ITALIË Tegenslagen voor regering **243**
Gemeenteraadsverkiezingen **243**
Val van regering-Berlusconi **244**
Begroting voor 1995 aanvaard **245**
Dini benoemd tot premier **245**
Samenstelling nieuwe regering **246**
JORDANIË Betrekkingen met Golfstaten **292**
Nieuwe regering **293**
KOREA (NOORD) Betrekkingen met Japan en VS, Amerikaanse helikopter neergeschoten **295**
Speculaties over positie Kim Jong Il **296**
Oh Jin Woo overleden **297**
LESOTHO Moshoeshoe terug op de troon; wijzigingen in kabinet **275**
LUXEMBURG Regeringswijziging **247**
MADAGASCAR Gouverneur centrale bank ontslagen, regering gewijzigd **275**
MALAWI Oud-president Banda gearresteerd **275**
Einde van alliantie tussen AFORD en MCP **276**
MALI Nieuwe botsingen met Toearegs, verovering FIAA-basis **276**
Begroting 1993 **277**
MAROKKO Nieuw kabinet **277**
MIDDEN-OOSTEN Economische top in Casablanca **281**
Israëlisch-Palestijnse zaken (november 1994-januari 1995), aanhoudend geweld **282**
Economische ontwikkelingen **286**
Multilaterale besprekingen **286**
Rondreis Christopher, top in Alexandrië **286**
Arafat bezoekt Jordanië **286**
Conferentie van Cairo-„vredesblok" **287**
Vergadering ondertekenaars Verklaring van Damascus **288**
Regionale economische ontwikkelingen **288**
NIGER Parlementsverkiezingen **277**
Omstreden benoeming nieuwe premier, nieuw kabinet **278**
NIGERIA Binnenlandse ontwikkelingen november 1994-januari 1995) **278**
Ontbinding kabinet **279**
NOORWEGEN Conflict over kabeljauwvangst **248**
Noren zeggen nee tegen EU **248**
PAPOEA NIEUW-GUINEA Vredesbesprekingen Bougainville mislukt, strijd hervat **299**
POLEN Kritiek op privatiseringsprogramma **249**
Walesa pleit voor presidentieel stelsel **250**
Ontslag ministers van defensie en buitenlandse zaken **250**
Premier Pawlak treedt af **251**
Bezoeken van Russische premier en Amerikaanse president **253**
PORTUGAL Afluisterschandaal **254**
Presentatie begroting voor 1995 **254**
Nieuwe leider PSD **255**
RAAD VAN EUROPA Conventie over bescherming nationale minderheden **255**
Overzicht leden **255**
ROEMENIE Scheuring in coalitie **255**
Regering overleeft motie van wantrouwen **256**
Nieuwe kabinetsleden **257**
SENEGAL Aanval van rebellen in Casamance **280**
SINGAPORE Nederlander terechtgesteld **297**
Amerikaanse krant veroordeeld **297**
SWAZILAND Aanslag op parlementsgebouw **280**
THAILAND NAP uit coalitie, Chart Patthana treedt toe, nieuwe ministers **298**
Grondwetswijzigingen, aftreden minister **298**
TUNESIË Wijzigingen in regering en regeringspartij **280**
Aanval op Tunesische grenswachten **280**
URUGUAY Grondwetswijziging in referendum verworpen **266**
Presidents- en parlementsverkiezingen **267**
VERENIGDE STATEN Minister van financiën vervangen, verdere benoemingen **268**
Whitewater-zaak en andere schandalen **268**
Wereldhandelsakkoord geratificeerd **269**
Installatie van nieuw Congres, belangrijkste functionarissen **270**
State of the Union-rede **271**
ZAMBIA Regeringsleden en gouverneur centrale bank ontslagen. begroting 1995 **281**
ZIMBABWE Hooggerechtshof over landverwervingswet **281**
ZWEDEN Zweden stemmen voor lidmaatschap EU **257**
Presentatie begroting voor 1995 **258**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehilweg 13, 1101 CA Amsterdam, Telefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 0313243890

© Keesings Historisch Archief
© Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPA

ALBANIË

KABINETSWIJZIGING

Op 4 december 1994 decreteerde president Sali Berisha een ingrijpende kabinetswijziging die gevolgen had voor negen portefeuilles, waaronder die van financiën. justitie en binnenlandse zaken. Tot degenen die werden ontslagen behoorde ook een vice-premier, Bashkim Kopliku.

De Republikeinse Partij van Albanië (PRS)trok zich op 3 december terug uit de regeringscoalitie wegens kritiek op ,.tekortkomingen binnen de coalitie"; zij beloofde niettemin ,,een positieve houding tegenover de regering (te)zullen blijven aannemen".

Samenstelling van het kabinet (eind 1994)

Premier - Aleksander Meksi: vice-preinier. toerisme - Dashamir Shehu+; vice-prcmier, financiën - Dylber Vrioni*; vice-premier. verantwoordelijk voor economische hervorming - Bashkiin Kopliku: algemeen kabinetssecretaris - Vullnet Ademi: buitenlandse zaken - Alfred Serreqi: defensie - Safet Zhulali: binnenlandse zaken - Agron Musaraj+; openbare orde -vacant: justitie - Hektor Frasheri": handel en industrie, vervoer. - Albert Brojka*; arbeid. emigratie en sociale zorg - Engjell Dakli; energie en minerale rijkdommen - Abdyl Xhaja: landbouw en voedselvoorziening - Hasan Halili; onder\\-ijs - Xhezair Teliti; wetenschap en technologie - Maksim Konomi; cultuur. jeugd- en sportzaken - Teodor Laco*; gezondheidszorg en milieubescherming - Maksim Cikuli; minister zonder portefeuille verantwoordelijk voor lokaal bestuur - vacant.

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde portefeuille

NOODTOESTAND IN VERBAND MET ENERGIECRISIS

Een ernstig energietekort bracht de regering ertoe op 17 december voor heel Albanië de noodtoestand af te kondigen. Vanwege ongekend lage regenval had men verscheidene waterkrachtcentrales moeten stilleggen. Op 19 december werd een strikte rantsoenering van de elektriciteit ingevoerd, waarvan slechts ziekenhuizen, mijnen en staatsbakkerijen waren vrijgesteld.

ETNISCH GRIEKSE ACTIVISTEN VRIJGELATEN

Irakli Sirma, een van de vijf etnisch Griekse leden van de organisatie Omonia (Eendracht)die in september waren veroordeeld wegens hoogverraad en illegaal wapenbezit (zie pag. 9/3 e.v.-'95). kreeg op 24 december gratie van president Berisha; hij werd onmiddellijk in vrijheid gesteld. Berisha beval tevens dat de gevangenisstraffen van de overige vier Omonia-leden met één a twee jaar verlaagd moesten worden. De vier; Theodhori Bezhani, Vangjel Papakristo. Panajot Marto en Kosta Qirjako. werden enkele weken later op vrije voeten gesteld nadat een hof van beroep op 9 februari 1995 had geoordeeld dat er sprake was geweest van ..procedurefouten".

Omonia was een organisatie die de belangen behartigde van de Griekse gemeenschap in het zuiden van Albanië (in Griekenland. ook wel ,,Noord-Epirus" genoemd).

De Griekse minister van buitenlandse zaken. Karolos Papoulias, had op 29 januari deelgenomen aan een demonstratie in Athene waar de heropening werd geëist van Griekstalige scholen in Zuid-Albanië die om politieke redenen zouden zijn gesloten. Een functionaris van het Albanese ministerie van onderwijs sprak op 3 februari tegen dat dergelijke scholen waren gesloten.

De mensenrechtencommissie van de Organisatie voor Veiligheid cn Samenwerking in Europa (OVSE. voorheen CVSE) staakte op 26 februari officieel haar onderzoek naar de vermeende Albanese vervolging van de Griekse minderheid. nadat zij tot de slotsom was gekomen dat er geen harde beschuldigingen konden worden geformuleerd.

President Berisha had op 30 november 1994 bepaald dat ex-president Ramiz Alia. die in juli was veroordeeld wegens machtsinisbruik (zie pag. 10/2-'95), een verlaagde straf van vijf jaar gevangenis zou moeten uitzitten.

AMERIKANEN PRIJZEN ALBANEES BUITENLANDS BELEID

De Amerikaanse onderminister van defensie, Stephen Nye, zei op 1 februari dat Albanië een ..verantwoordelijkepositie (hadingenomen) tegenover zijn buren" en .,een belangrijke bijdrage (had geleverd) aan stabiliteit op de Balkan".

(Vor.ber.pag. 9/1 e.v.-1995)

ANDORRA

VAL VAN REGERING-RIBAS REIG. NIEUWE PREMIER

Op 25 november 1994 maakte Oscar Ribas Reig zijn aftreden bekend als voorzitter van de Uitvoerende Raad (premier),nadat zijn regering een motie van wantrouwen in de Consell General de las Valls (parlement) verloren had met 20 tegen acht sternmen. De motie was gehouden nadat de vijf afgevaardigden van Nieuwe Democratie (ND) hadden geweigerd steun te verlenen aan de begroting voor 1993.

Op 21 december werd de advocaat Marc Forné Molné van de Liberale Unie (UL) beëdigd als nieuwe premier

Belangrijkste kabinetsposten

Premier - Marc Forné Molné: buitenlandse zaken - Manuel Mas Ribo: economie - Juan Tomas Roca: financien - mevr. Susangna Arasanz: sociale zaken - Pere Canturri: onderwijs en sport - mevr. Carme Sala: milieu - Lluis Montanya.

(Vor.ber.pag. 318/2 e.v.-1994)

BOSNIË-HERZEGOVINA

OFFENSIEF VAN MOSLIMS EN KROATEN. STRIJD ROND BIHXC. BESTAND VOOR VIER MAANDEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

In een offensief waarbij aanvankelijk werd geprofiteerd van de in oktober 1994 geboekte winst (zie pag. 14/2 e.v.-'93). trokken Bosnische regeringstroepen met steun van het Bosnisch-Kroatische leger (HVO) begin november aan drie fronten op, in Midden-Bosnië, in het Bihac-gebied en rond de hoofdstad Sarajevo.

Het Bosnische regeringsleger behaalde zijn eerste grote overwinning sinds het begin van de oorlog in het voorjaar van 1992, toen op 3 november de strategisch belangrijke stad Kupres in Centraal-Bosnië-Herzegovina werd veroverd door troepen van moslims en Kroaten.

Kupres. waar een belangrijke hulproute voor de regio doorheen liep. was sedert april 1992 in handen van de Bosnische Serviërs. De overwinning was tevens het eerste grote succes van het militaire samenwerkingsverband van Kroaten en moslims.

Kroatische troepen waren Kupres genaderd vanuit Tomislavgrad en Prozor en Bosnische regeringstroepen vanuit Bugojno. De Serviërs hadden zich snel teruggetrokken na drie dagen van zware artillerieschietingen en een door tanks ondersteunde Kroatische opmars.

Militaire deskundigen merkten op dat het Bosnisch-Servische leger goed bewapend en

Maandblad 65ste jaargang. nr. 3093. pag. 49263-49334

De Bosnische generaal Mehmed Alagic (l.) feliciteert zijn collega van de Kroatische Defensieraad (HVO) Josip Cerny, nadat beiden op 5 november 1994 met hun militaire eenheden de stad Kupres zijn binnengevallen.

in hoge mate gemechaniseerd was in vergelijking met de Bosnische regeringstroepen. die vooral een groot tekort hadden aan zware wapens. Het kennelijke succes van het Bosnische regeringsleger werd toegeschreven aan de strategie om de Bosnisch-Servische troepen. die ongeveer 70 procent van het Bosnische gebied bezetten. op meerdere fronten te attaqueren.

Na de inname van Kupres verhoogden de Bosnische regeringstroepen hun inspanningen om de stad Bosanska Krupa in te nemen. ten zuiden van de veiligheidszone Bihac in het noordwestelijke puntje van Bosnië-Herzegovina. waar zij eind oktober een eindje in waren binnengetrokken (zie pag. 15/1/2/-'95).

Bosnische regeringstroepen bleven ook vanuit hun posities in de buurt van Sarajevo zuidoostwaarts optrekken naar Trnovo. De inname van deze stad zou de Bosnische regering verbinden met geïsoleerde oostelijke enclaves als Gorazde.

Op 6 november waarschuwden de VN dat de aanhoudende strijd een ernstige bedreiging vormde voor de 300.000 burgers in Sarajevo. Op 7 november vlogen NAVO-vliegtuigen laag over de stad in een poging verdere gevechten te ontmoedigen door met luchtaanvallen te dreigen. Op 17 november werd het kantoor van de president getroffen door raketten die waren afgevuurd door de Bosnisch-Servische artillerie.

Servische tegenaanval

Op 9 november begonnen Bosnisch-Servische troepen een tegenoffensief in het Bihac-gebied met infanterie, tanks. artillerie en luchtsteun (zie beneden). De Bosnische regeringstroepen werden snel teruggedreven. Op 12 november waren Servische troepen de Una-rivier weer overgestoken en op 14 november hadden zij ongeveer 80 procent heroverd van het gebied dat in het twee weken durende offensief van het Bosnische regeringsleger verloren was gegaan.

Het Bosnisch-Servische leger kreeg versterking van soldaten uit het door Serven bezette gebied in Kroatië dat aan de enclave Bihac grensde, de eenzijdig uitgeroepen Republiek van Servisch Krajina (RSK), en vanaf medio november van troepen van de opstandige moslimleider Fikret Abdic, die de enclave Bihac had beheerd tot zijn nederlaag in augustus (zie pag. 14/3 e.v.-'95).

Kroatië waarschuwde op 14 november dat het militair zou ingrijpen om te voorkomen dat Bihac in Servische handen zou vallen.

Bihac was een belangrijk knooppunt van wegen. Indien de Serven de stad zouden veroveren, zouden de verbindingen tussen de verschillende door Serven gecontroleerde gebieden worden verbeterd. hetgeen de mogelijkheid verkleinde dat de Kroatische soevereiniteit in de regio Krajina hersteld kon worden.

Terwijl de Servische artillerie de enclave vanaf 16 november steeds intensiever onder vuur nam en alle hulpzendingen naar de enclave door de Serven werden tegengehouden, waarschuwde Peter Kessler van het VN-bureau van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen (UNHCR) op 17 november dat er „170.000 mensen in de enclave (Bihac) zijn die nergens heen kunnen" en dat de situatie daar „kritiek" was. In de enclave bevond zich ook een groep van 1.300 lichtbewapende soldaten van de VN-Protectiemacht (UNPROFOR) uit Bangladesh.

Serviërs bombarderen Bihac

Op 9, 18 en 19 november voerden Servische vliegtuigen bombardementen op Bihac uit (de 18e met napalm en clusterbommen). De vliegtuigen waren naar verluidt gestationeerd op het vliegveld Udbina in de RSK. dat buiten het mandaatsgebied van de NAVO-luchtmacht lag, zodat strafacties niet mogelijk waren. De VN-Veiligheidsraad, die op 19 november 's avonds bijeenkwam, nam daarom unaniem resolutie 958 aan, die luchtaanvallen op Kroatisch grondgebied mogelijk maakte.

NAVO-luchtaanvallen

Op 21 november vielen 39 NAVO-gevechtsvliegtuigen het vliegveld Udbina aan, in wat de grootste NAVO-luchtaanval tot dan toe in de Bosnische oorlog was. De startbaan en het luchtdoelgeschut werden zwaar beschadigd en er viel één dode. De omvang van de aanval deed eerdere NAVO-luchtaanvallen tegen Servische troepen in het niet verzinken.

Op 23 november viel de NAVO opnieuw aan. waarbij drie Servische luchtdoelraketinstallaties bij Dvor in de RSK en tussen Otaka en Bosanska Krupa in Noordwest-Bosnië werden vernietigd. De aanvallen waren een reactie op aanvallen op NAVO-vliegtuigen. Op 23 november werden opnieuw

Moslim-vluchtelingen keren op 30 november terug naar de buitenwijken van Velika Kladusa in de enclave Bihac.

aanvallen uitgevoerd op Servische stellingen.

Op 23 november waarschuwde het Russische ministerie van buitenlandse zaken dat de luchtaanvallen „tot niets anders leiden dan tot langdurig bloedvergieten". Op 27 november werd bericht dat Servische troepen ongeveer 400 VN-manschappen hadden vastgehouden in een poging nieuwe luchtaanvallen te voorkomen.

Servische troepen dringen de stad Bihac binnen

Ondanks de NAVO-aanvallen drongen Bosnisch-Servische troepen op 24 november de stad Bihac binnen en versterkten daarna het door hen veroverd gebied in de omgeving van de stad: zij gingen echter niet over tot de bezetting van het centrum van Bihac. Op 300 soldaten na hadden op 27 november alle troepen van het Bosnische regeringsleger zich uit de stad Bihac teruggetrokken.

VS maken beëindiging wapenembargo bekend

Op 11 november maakten de Verenigde Staten bekend dat zij niet langer zouden toezien op de naleving van het wapenembargo tegen voormalig Joegoslavië. Het besluit, dat bet ekking had op Amerikaanse marineschepen in de Adriatische Zee, zorgde voor verbijstering bij de Europese bondgenoten van de VS. De Russische president Boris Jeltsin maakte op 21 november kenbaar .„categorisch tegen" het besluit te zijn.

De Britse minister van buitenlandse zaken Douglas Hurd en zijn Franse collega Alain Juppé noemden het Amerikaanse besluit op 11 november „verontrustend". Hurd beloofde die dag dat de Britse troepen de hele winter in Bosnië-Herzegovina zouden blijven: de Franse soldaten in Bosnië-Herzegovina werden in staat van paraatheid gebracht voor een mogelijke terugtrekking.

Op 12 november zegde NAVO-secretaris-generaal Willy Claes toe „alle VN-resoluties. die de basis vormen voor de betrokkenheid (van de NAVO) in voormalig Joego-Slavië, volledig en totaal te zullen uitvoeren". Leden van de West-europese Unie (WEC). die op 11 november in Noordwijk bijeenkwamen (zie pag. 26/2-'95), beloofden het embargo in stand te blijven houden

Bezoek van Amerikaanse Republikeinse leider

Op 11 november leverde de Republikeinse leider in de Amerikaanse Senaat, Robert Dole, kritiek op de rol van de VN in voormalig Joego-Slavië. Volgens hem moesten „de VN de NAVO met rust laten en de NAVO laten optreden tegen de Servische agressie".

Op 27 november herhaalde Dole zijn kritiek en beschuldigde hij VN-functionarissen ervan „de Servische agressor" te hebben geholpen, en zei dat de VN „bijna irrelevant" waren geworden.

Initiatieven in verband met vredesplan Contactgroep

De ministers van buitenlandse zaken van de vijf landen die de Contactgroep vormden (Verenigde Staten, Duitsland, Groot-Brittannië. Frankrijk en Rusland) bereikten op 2 december overeenstemming over een tekst waarin werd gesuggereerd dat een toekomstige confederatie tussen Bosnische Serviërs en de Federale Republiek Joego-Slavië mogelijk zou zijn op basis van het bestaande vredesplan van de Contactgroep

De Britse minister van buitenlandse zaken Douglas Hurd en zijn Franse ambtgenoot Alain Juppé hadden op 4 drcember in Belgrado een ontmoeting met de Servische president Slobodan Milosevic, waarbij zij hem deze interpretatie van het plan voorlegdrn Na het overleg noemde Milosevic het plan .„een belangrijke stap voorwaarts" Het plan kieeg op 5 december bol endien steun van 20 Bosnisch-Servische parleinentsleden

Volgens der voormalige speciale afgezant van de VS. Charles Redman. die op 4 decembe in de Bosnisch-Servische hoofdstad Pale overleg voerde met de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic, bleef deze zich tegen het plan verzetten.

Binnenlandse druk op Amerikaanse regering

De Amerikaanse regering stuitte in eigen land op steeds meer kritiek vanwege haar beleid ten aanzien van Bosnië, met name van toonaangevende Republikeinen na het succes van hun partij in de tussentijdse verkiezingen van november (zie pag. 122/3 e.v.-'93).

Senator Bob Dole en afgevaardigde Newt Gingrich. die in januari 1995 voorzitter zouden worden van respectievelijk de Senaat en het Huis van Afgevaardigden, pleitten op 4 december allebei vurig voor het bombarderen van Bosnisch-Servische en Joegoslavische doelen om de Servische samenleving te „verlammen". Gingrich maakte de VN uit voor „totaal incompetent". De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher stelde daarop dat een campagne van bombardementen onuitvoerbaar was en dat alleen een diplomatieke oplossing aanvaardbaar 11-as.

Franse kritiek op Amerikaans beleid. VS zeggen steun toe bij terugtrekking UNPROFOR

Duidelijk doelend op de VS hekelde de Franse minister van buitenlandse zaken, Alain Juppé, op 7 december regeringen „die ons dagelijks de les lezen maai. nog geen pink hebben uitgestoken om zelfs maar één inan aan de grond te zetten". Juppé voegde eraan toe dat hij de NAVO officieel had verzocht plan-

De Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic (l.).voormalig president van de VS Jimmy Carter (m.) en de Bosnisch-Servische generaal Ratko Mladic (r.)geven een persconferentie na hun overleg in Pale op 19 december 1991.

nen op te stellen voor de terugtrekking van de 23.000 UNPROFOR-militairen uit Bosnië-Herzegovina.

Op 7 december had Clinton bevolen dat in het geval van een dergelijke terugtrekking Amerikaanse grondtroepen zouden worden ingezet in Bosnië-Herzegovina om de vertrekkende troepen een veilige doorgang te garanderen. aldus westerse media op 8 december. Volgens enkele schattingen van militaire zijde zouden voor zo'n missie tussen 20.000 en 40.000 man moeten worden ingezet.

In een verzoenend gebaar prezen de Amerikaanse minister van defensie William Perry en zijn Franse collega François Léotard op 12 december gezamenlijk de .,waardevolle" functie van de bestaande UNPROFOR-ope atie en riepen zij zelfs op deze te versterken.

Obstructie van UNPROFOR

Een obstructiecampagne van Bosnisch-Servische troepen tegen de VN bereikte medio december een hoogtepunt.

Het kantoor van de Bosnische president in Sarajevo was op 2 december getroffen door twee raketten. afgevuurd vanuit de Bosnisch-Servische linies. op het moment dat Rose en VN-afgezant Yasushi Akashi bij het gebouw aankwamen voor gesprekken met Bosnische functionarissen. Op 6 december werden zo'n 311 man VN-personeel vastgehouden door Bosnisch-Servische militairen, terwijl VN-hulpkonvooien met brandstof op Bosnisch-Servisch grondgebied waren tegengehouden. De Bosnische Serviërs hadden gewapende UNPROFOR-escortes bij hulpkonvooien verboden. volgens bronnen bij de VN die op 11 december werden aangehaald in de westerse pers.

Eén UNPROFOR-soldaat uit Bangladesh werd gedood en drie raakten er gewond toen hun pantservoertuig op 12 december door een raket werd geraakt in Bihac. VN-woordvoerder Michael Williams noemde de aanval ,,eenvan de meest flagrante en berekende aanslagen" op UNPROFOR-militairen sinds het begin van de ope atie in Bosnië-Herzegovina in 1992.

Karadzic beloofde op 14 december dat hij aan de obstructie een eind zou maken en op 16 december slaagde een hulpkonvooi erin Bihac te bereiken - het tweede dat daar sedert oktober arriveerde.

Tussenkomst van Jimmy Carter. Bosnisch-Servische voorstellen

De Amerikaanse oud-president Jimmy Carter bezocht van 18-20 december op persoonlijke titel Bosnië-Herzegovina om tussen de strijdende partijen te bemiddelen.

Na besprekingen met Carter op 20 december stemde Karadzic in met een vijf punten tellend memorandum van overeenstemming, waarin Bosnisch-Servische amendementen op het plan van de Contactgroep werden geformuleerd. De Bosnische Serviërs eisten (i) de verdeling van Sarajevo in twee steden: (ii) .,natuurlijke en verdedigbare" grenzen voor de Servische en de Moslim-Kroatische sector van het heringedeelde Bosnië; (iii) een gelijkwaardige verdeling van de natuurlijke hulpbronnen en de infrastructuur tussen de twee sectoren; (iv) economische levensvatbaarheid voor beide sectoren en (v) Bosnisch-Servische toegang tot de zee.

Carter ontkende dat hij optrad als officieus afgezant van de Amerikaanse regering. Toch verschafte de missie van Carter, in de woorden van de *International Herald* Tribune van 22 december,

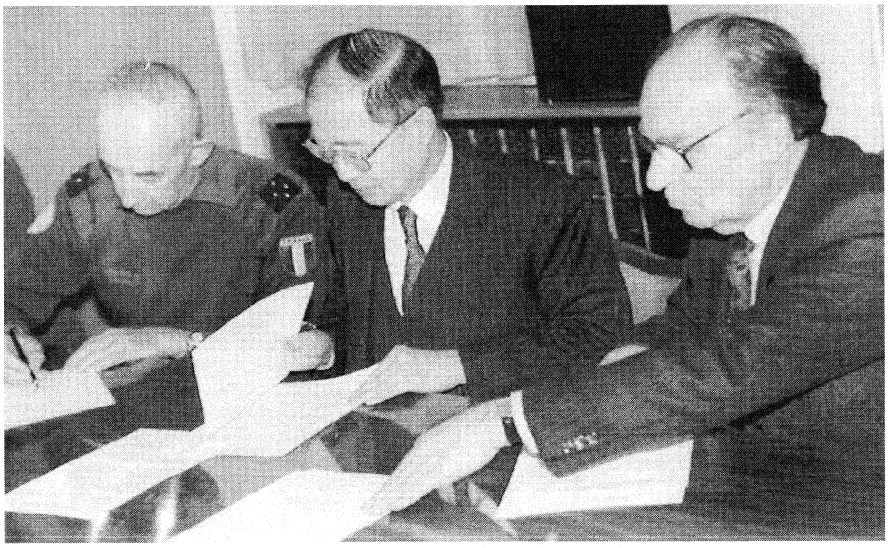

De Bosnische president Alija Izetbegovic (r:).de speciale VN-afgezant Yasushi Akashi (m.)en generaal Bertrand Guillaume de Lapresle, UNPROFOR-bevelhebber in voormalig Joego-Slavië, ondertekenen op 23 december 1994 in Sarajevo een bestand voor vier maanden.

de Amerikaanse regering ..een vijgeblad waarmee plannen om belangrijke coricessies te doen aan de Bosnische Serviërs konden worden bedekt". Juppé benadrukte daarentegen op 21 december dat Frankrijk .,niet (zal) accepteren dat van de principes (van liet plan van de Contactgroep) wordt afgeweken".

Bestand voor vier maanden

Een ,.volledige stopzetting van de vijandelijkheden" werd van kracht op het middaguur van 24 december. Carter had bemiddeld bij de onderhandelingen over het bestand en op 23 december was een overeenkomst getekend door vertegenwoordigers van de Bosnische Federatie en de Bosnische Serviërs. onder wie de Bosnisch-Servische militaire bevelhebber. generaal Ratko Mladic.

Het akkoord werd door Mladic op 24 december ,.de eerste stap op weg naar werkelijke vrede in deze gebieden" genoemd.

Het bestand werd over het algemeen in acht genomen en er was slechts sporadisch sprake van schendingen. Toch meldde de Bosnische regering op 26 december dat troepen die trouw waren aan de rebellerende mosliinleider Fikret Abdic. aanvallen uitvoerden op stellingen van het Bosnische regeringsleger in de noordwestelijke enclave Bihac (voor Servische aanvallen in november, zie boven). Luitenant-generaal sir Michael Rose, bevelhebber van de VN-troepen in Bosnie, ging op 28 december naar Bihac voor overleg met Abdic en wist te bewerkstelligen dat Abdic toezegde zich aan het bestand te zullen houden.

Een nadere uitwerking van het bestand. waarin de waarborgen voor de hulpverlening en de toegang tot Sarajevo werden bekrachtigd, werd door de betrokken partijen op 31 december ondertekend.

Verloop van het bestand

Het akkoord over een bestand voor vier maanden, dat op 31 december 1994 was ondertekend en op 1 januari 1995 van kracht was geworden. werd gedurende de maand januari in heel Bosnië-Herzegovina op grote schaal nageleefd. Een duidelijke uitzondering vormde de enclave Bihac in het noordwesten van Bosnië. Bosnisch-Kroatische vertegenwoordigers ondertekenden het bestandsakkoord op 2 januari.

Er werden vraagtekens gezet bij de uitvoering van het akkoord. toen bleek dat de Bosnische regering de 100 militairen die waren gelegerd in de „gedemilitariseerde zone" (DMZ) op de berg Igman boren Sarajevo, niet had teruggetrokken. De UNPROFOR-bevelhebber in Bosnie-Herzegovina. luitenant-generaal Sir Michael Rose, verzekerde Servische leiders echter op 8 januari dat de troepen die dag de DMZ op Igman hadden verlaten.

In een protocol dat op 23 januari door de strijdende partijen werd ondertekend, werd een nadere uitwerking vastgelegd van het bestand van 31 december. Het protocol voorzag in (i) bewegingsvrijheid over de weg in het gebied rond Sarajevo vanaf 1 februari. (ii) „vrije vestigingskeuze" voor de burgers van Bosnië-Herzegovina (een garantie dat het afgelopen was met de etnische zuiveringen) en (iii)de uitwisseling van krijgsgevangenen.

Gevechten in Bihac

Ondanks het bestand hielden de zware gevechten in Bihac aan, hoewel deze enclave officieel door de VN tot .,veilig gebied" was uitgeroepen.

De regeringstroepen in Bihac. het vijfde legerkorps van het Bosnische leger, waren in november gedwongen zich uit delen van de stad Bihac terug te trekken na een groot tegenoffensief van een coalitiemacht bestaande uit rebellerende Bosnische moslims. Bosnische Serviërs en Kroatische Serviërs (zie boven). Troepen die trouw waren aan de leider van de rebellerende Bosnische moslims. Fikret Abdic. hadden eind december met steun van Kroatisch-Servischc troepen de stad Velika Kladusa heroverd. het voormalige bolwerk van Abdic.

Nieuwe gevechten in Velika Kladusa en de stad Bihac braken uit op 3 januari. toen volgens VN-woordvoerder majoor Hervé Gourmelon minstens 170 zware artillerie- en mortiergranaten werden afgevuurd

Het vijfde legerkorps. gesteund door het Bosnisch-Kroatische leger (HVO), zette op 14 januari een offensief in. waarmee het enig grondgebied heroverde maar ook nieuwe aanvallen van de Serviërs en rebellerende moslims op het centrum van de stad Rihac uitlokte. waarbij zeven mensen werden gedood.

Tijdens verdere gevechten werden op 19 januari in de regio Velika Kladusa zo'n 800 granaten afgevuurd. Daarna rapporteerden VN-waarnemers dagelijks honderden inslagen. Eind januari werden de gevechten heviger. Op 29 januari berichtte het radiostation van de rebellerende moslims dat een poging van het vijfde legerkorps en het HVO om Velika Kladusa te heroveren. was verijdeld.

Ook gedurende februari hielden de zware gevechten in Bihac aan. Een Amerikaanse functionaris verklaarde op 12 februari dat meer dan 1.000 Servische strijders de enclave waren binnengedrongen vanuit naburig door Serviërs beheerst gebied in Kroatië (de Republiek Servisch Krajina, RSK).

Een VN-hulpkonvooi bereikte Bihac op 22 februari met 99 ton voedsel ten behoeve van de naar schatting 200.000 burgers in het gebied. Hulpverleners waarschuwden dat desondanks de kans op sterfte door hongersnood bleef bestaan.

Ontwikkelingen bij de VN. Opvolging van UNPROFOR-bevelhebber Rose

Op 26 januari werd luitenant-generaal Sir Michael Rose als UNPROFOR-bevelhebber in Bosnië-Herzegovina opge-

De Bosnisch-Servische gene aal Ratko Mladic (l.).de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic (m.)en speciaal VN-afgezant Yasushi Akashi (r.)wisselen documenten uit na ondertekening op 31 december in Pale van het bestand voor vier maanden.

Luitenant-generaal Sir Michael Rose (r)draagt tijdens een informele plechtigheid op 23 januari 1995 het bevel over de VN-Protectiemacht in Bosnie-Herzegovina over aan luitenant-generaal Rupert Smith (l.).die hem op 26 januari zal opvolgen. Generaal Bertrand de Lapresle kijkt toe.

volgd door een andere Britse militair, luitenant-generaal Rupert Smith.

Rose. die in Bosnië een omstreden figuur was geweest. had zijn eenjarige termijn als bevelhebber uitgediend. De Bosnische premier Haris Silajdzic zei op 22 januari dat hij ,.een handlanger van het kwaad" was geweest.

VN verzoeken om troepenversterkingen

Op 4 januari verzocht de VN-Veiligheidsraad de lidstaten naast de 23.000 man sterke vredesmacht die al aanwezig was. in totaal nog eens 6.000 militairen te leveren om controle te kunnen uitoefenen op het bestand.

Onthulling over corruptie in UNPROFOR

Kolonel Miloslav Cech, de Tsjechische commandant van de militaire politie van de VN in Bosnië-Herzegovina, onthulde in de *Guardian* van 12 januari dat hij sinds zijn aantreden in maart 1994 al 50 UNPROFOR-officieren had ontslagen wegens criminele activiteiten. Volgens Cech hadden veel UNPROFOR-soldaten zich verrijkt met de illegale verkoop van brandstof.
(Voor de intrekking van het mandaat aan UNPROFOR door de Kroatische president Franjo Tudjman, zie onder KROATIË.)

Ruzie over roulerend presidentschap

De Bosnisch-Kroatische leider Kresimir Zubak weigerde op 18 januari het presidentschap van de Moslim-Kroatische Federatie op te geven, hoewel zijn ambtstermijn van zes maanden al eind november 1994 was verlopen (voor zijn verkiezing in mei 1994, zie pag. 684/1 e.v. '94).

In de grondwet van de federatie was bepaald dat de functie van federaal president elke zes maanden zou rouleren tussen de hoogste ambtsdragers binnen de federatie. Zubak voerde echter aan dat als het presidentschap zou overgaan op vice-president Ejup Ganic. een moslim. geen enkele hoge post in de federatie meer werd bekleed door etnische Kroaten

Protest tegen „islamisering" van Bosnisch leger

Op 3 februari beschuldigden vijf van de zeven leden van het Bosnische presidium (het orgaan dat met de uiteindelijke presidentiële macht was bekleed en waarvan de Bosnische president en vice-president deel uitmaakten) president Alija Izetbegovic ervan het leger te politiseren en te islamiseren. Izetbegovic had op 23 januari een bezoek gebracht aan het hoofdkwartier van de islamitische elite-eenheid: de Zevende Moslimbrigade. in Zenica.

Arbitrage-overeenkomst tussen Kroaten en Moslims

In de Duitse stad München werd na twee dagen onderhandelen op 5 februari een akkoord van negen punten ondertekend door de president van de Bosnische Federatie. tevens leider van de Bosnische Kroaten. Kresimir Zubak. en de Bosnische premier Haris Silajdzic. Het akkoord was tot stand gekomen onder leiding van de Amerikaanse onderminister voor Europese en Canadese zaken. Richard Holbrooke.

Het akkoord dat een eind moest maken aan onenigheden ovei de invoering van de Bosnische Moslim-Kroatische Federatie bevatte de afspraak dat alle klachten voortaan voo bindende arbitrage zouden worden voorgelegd aan een (nog niet nader gespecificeerde) internationale bemiddelaar

De afgezant van de Contactgroep. Charles Thomas (r.);beantwoordt vragen van journalisten na afloop van zijn overleg op 14 januari met de Bosnischepresident Alija Izetbegovic (2dev.1.).

Beschuldigingen orer herbevoorrading van Bosnische Serviërs en Bosnische regeringstroepen door buitenland

VN-functionarissen zeiden in februari dat zowel Bosnisch-Servische troepen als Bosnische regeringstroepen in het geheim werden herbevoorraad vanuit het buitenland, hetgeen in strijd was met het internationale wapenembargo tegen voormalig Joego-Slavië.

Minstens 15 helikopters uit de Federale Republiek Joego-Slavië (FRJ, bestaande uit Servië en Montenegro) waren op 3 februari geland nabij de door Moslims bezette enclave Srebrenica, kennelijk om Bosnisch-Servische troepen te bevoorraden, aldus Nederlandse VN-waarnemers in het gebied. De Joegoslavische generale staf deed de beschuldigingen op 6 februari af als .,buitenlandse verzinsels".

Joego-Slavie beweerde dat het in september 1994 een blokkade tegen de Bosnische Serviërs had ingesteld (zie pag. 15/2/3-'95 voo de daaropvolgende gedeeltelijke opheffing van de sancties tegen Joego-Slavie)

De VN verklaarden op 21 februari dat ook de Bosnische regeringstroepen werden bevoorraad door het buitenland.

VN-waarnemers zouden op 10 en 12 februari verscheidene grote transportvliegtuigen boven het noordoosten van Bosnië-Herzegovina hebben zien overkomen, naar werd aangenomen om goederen te droppen in de regio Tuzla. Daarentegen stelde de NAVO, die verantwoordelijk was voor de handhaving van het vliegverbod boven Bosnie-Herzegovina. op 23 februari dat zij geen bewijzen had van verboden vluchten en dat de VN-rapporten .,misleidend" waren. De conclusie van een intern NAVO-rapport, dat op 26 februari uitlekte naar de pers. luidde dat het waarschijnlijk ging om Joegoslavische burgervliegtuigen of NAVO-oefenvluchten.

Bosnische soldaten beschoten door vredestroepen. Treindienst op Sarajevo hervat

Franse UNPROFOR-soldaten schoten op 25 januari op een groep van 30 Bosnische militairen, van wie er vier gewond raakten, in de gedemilitariseerde zone (DMZ)op de berg Igman bij Sarajevo. De Bosniërs probeerden de DMZ binnen te dringen.

De actie van de Fransen was ogenschijnlijk niet conform de VN-schietinstructie. die drie redenen aangaf waarom VN-soldaten het vuur mochten openen: (i) om zichzelf, hun collega's of hun eigendommen te beschermen, (ii) om anderen uit te schakelen die trachtten inbreuk te maken op hun mandaat, of (iii)om te verhinderen dat strijdmachten een van de door de VN beschermde ..veilige gebieden" in Bosnië of een door de VN beveiligd gebied in Kroatië zouden betreden. Volgens VN-woordvoerder luitenant-kolonel Gary Coward hadden de VN-soldaten slechts ,,waarschuwingsschoten" afgevuurd. die per ongeluk de Bosnische militairen hadden getroffen.

De treindienst tussen het centrum van Sarajevo en de voorstad Alipasin werd op 8 februari hervat. voor het eerst sinds het uitbreken van de burgeroorlog in 1992

Turkse president annuleert bezoek aan Sarajevo

De Turkse president Suleyman Demirel zag zich op 27 februari gedwongen af te zien van zijn plan om Sarajevo te bezoeken omdat de VN weigerden in te staan voor zijn veiligheid. Wel bezocht Demirel op 27 februari de Bosnische stad Zenica. waar een contingent Turkse vredestroepen was gelegerd.

(Vor.ber.pag. 11/2 e.v.-1995)

GIBRALTAR

PROCUREUR-GE-TERAAL TREEDT AF

Gouverneur John Chapple maakte op 3 augustus 1994 bekend dat de procureur-generaal. John Blackburn Gittings. was afgetreden wegens een ,.verschil van mening" tussen hen.

BRITS-SPAANSE BESPREKINGEN

Op 19-20 december spraken de Britse minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest. Douglas Hurd, en zijn Spaanse ambtgenoot Javier Solana Madariaga elkaar in Londen. Zij besloten om samen met Gibraltar te gaan werken aan ,.beter overleg en nauwere samenwerking" in verband met ,,een probleem met illegale handel in de regio Gibraltar". (Voor de vorige besprekingen in maart 1993, zie pag. 546/2-'94.)

Sinds september had de Britse regering Gibraltar onder druk gezet om zijn bank- en douanepraktijken in overeenstemining te brengen met de bepalingen van de Europese Unie. Tegelijkertijd was de spanning opgelopen naar aanleiding van wat de Britse regering ,,hinderlijke" Spaanse grenscontroles noemde, die eind oktober 1994 waren ingevoerd.

GIBRALTAR VERLANGT INSPRAAK

Tijdens een conferentie in Madrid op 8 maart 1995 wees Gihraltars premier. Joe Bossano, de Spaanse regering erow dat de bevolking van Gibraltar niet zou aanvaarden dat een akkoord over haar toekomst werd gesloten zonder dat zij betrokken werd bij de onderhandelingen daarover; hij oenvierp daarmee de lopende besprekingen tussen het Britse en Spaanseministerie van buitenlandse zaken. Bossano noemde de Swaanse weigering om direct overleg te voeren met Gibraltar ..onbegrijpelijk" nu

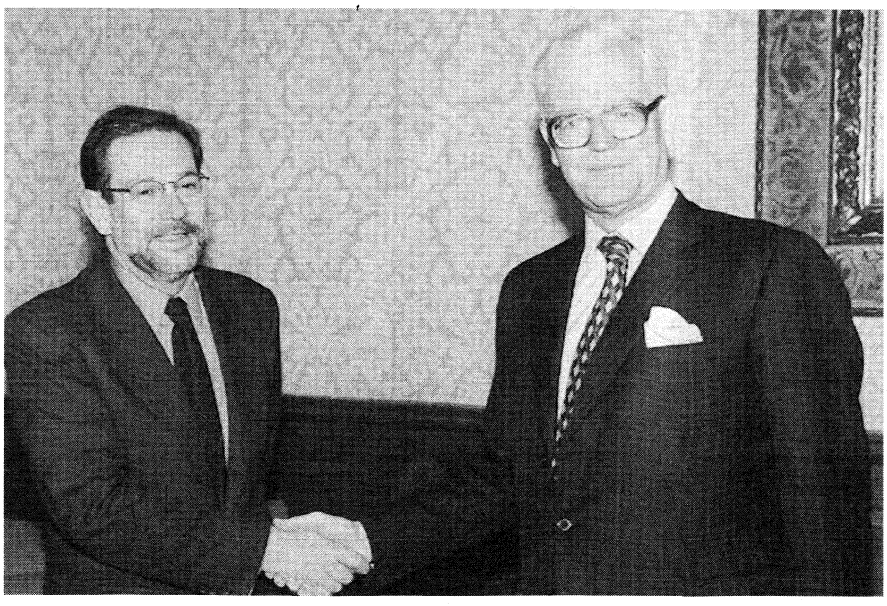

De Britse minister van buitenlandse zaken. Sir Douglas Hurd (r) schudt de hand van zijn Spaanse ambtgenoot Javier Solana Madariaga na afloop van hun ontmoeting op 20 december 1994 in Londen.

Spanje zich aan het ontwikkelen was tot een moderne democratie; bovendien verhinderde een dergelijke opstelling dat er gezamenlijke initiatieven konden worden ontplooid tegen de handel in drugs en het witwassen van smokkelgelden.

(Vor.ber.pag. 546/1/2-1994)

JOEGO-SLAVIË

ARRESTATIES I S KOSOVO

Tijdens de grootste arrestatiegolf sinds 1990 in de zuidelijke, overwegend Albanees-sprekende Servische provincie Kosovo. nam de Servische politie 170 etnisch Albanese oud-politiemannen gevangen. De operatie begon eind november 1994 en was, zo verklaarde de Joegoslavische minister van binnenlandse zaken Vukasin Jokanovic op 15 december, bedoeld om ,,een halt toe te roepen aan de onwettige Albanese politie" die in de provincie actief zou zijn.

Vier etnisch Albanese advocaten beweerden op 4 december dat de arrestanten waren gemarteld.

Veroordeling van etnische Albanezen en Sandzak-moslims

Zes etnische Albanezen werden op 16 december in Pec veroordeeld wegens het lidmaatschap van de afscheidingsorganisatie in Kosovo, de Partij van Bail Kombetar. Zij kregen gevangenisstraffen van 18 maanden tot vijf jaar.

Op 28 december werden zes moslims schuldig bevonden aan opruiing en veroordeeld tot vier a zeven jaar gevangenisstraf.

De zes waren lid van de overwegend islamitische Partij van Democratische Actie van Sandzak (SDA), die was gelieerd met de Partij van Democratische Actie die in Bosnie-Herzegovina was opgericht door president Alija Izetbegovic. Zij werden ervan beschuldigd campagne te hebben gevoerd voor de onafhankelijkheid van de in meerderheid islamitische regio Sandzak op de grens tussen Servië en Montenegro (zieookpag. 22/1-'95).

Albanezen ontvluchten Kosovo

De Albanese televisie berichtte op 17 januari 1995 dat zo'n 30.000 etnische Albanezen sinds november 1994 uit de provincie Kosovo waren gevlucht om te ontsnappen aan ,,Servisch geweld" en armoede.

NIEUWE COMMUNISTISCHE PARTIJLEIDER

Het 16de congres van de Joegoslavische Communistische Partij koos op 18 december Branko Loza tot nieuwe partijvoorzitter.

MEDIAKWESTIES. VERZET TEGEN STAATSOVERNAME VAN KRANT

Begin januari 1995 verschenen in de kiosken rivaliserende edities van de belangrijkste krant van Servië, het oppositiegezinde Borba. nadat de staat het blad in december had overgenomen.

Veel journalisten van Borba, die kwaad waren vanwege de benoeming in december van de federale secretaris (minister) van voorlichting. Dragutin Brcin, als nieuwe hoofdredacteur en directeur van de krant, gaven korte tijd hun eigen versie van Borba uit. Op 19 januari lanceerden de journalisten de krant *Nasa* Borba onder leiding van de ontslagen hoofdredacteur van Borba, Gordana Logar.

Nasa Borba zou minstens ECU 3 mln subsidie krijgen van de Europese Unie (EU). Dit werd op 22 februari bekendgemaakt nadat Rusland zijn bezwaren tegen deze steunverlening had opgegeven. Rusland bleef wel gekant tegen voorgenomen EU-subsidies aan publikaties in de overwegend Albanese provincie Kosovo en aan het Fonds voor Humanitair Recht, een particuliere Servische organisatie die onderzoek deed naar schendingen van de mensenrechten.

Het gemeentebestuur van de Servische en Joegoslavische hoofdstad Belgrado eiste op 10 februari het bezit van Belgrado's onafhankelijke radio- en televisiestation Studio B op. Als reden werd aangevoerd dat de privatisering van het station in 1972 onwettig was geweest.

NIEUWE RECHTSE PARTIJ. SESELJ VRIJGELATEN. OPPOSITIEPARTIJ VERANDERT VAN NAAM

Op 27 januari werd in de Servische hoofdstad Belgrado een nieuwe extreem rechtse partij opgericht, de Servische Radicale Partij Nikola Pasic (SRS-NP).

De partij kende in haar gelederen rebellerende afgevaardigden die in oktober 1994 de factie SRS-Nikola Pasic hadden gevormd in de Joegoslavische Federale Assemblée (zie pag. 21/3-'95). Beweerd werd dat 50 procent van de leden van de Servische Radicale Partij (SRS) naar de nieuwe partij was overgestapt. Tot voorzitter van de SRS-NP werd Jovan Glamoeanin gekozen.

De leider van de SRS, Vojislav Seselj. werd op 28 januari vrijgelaten uit de gevangenis. De straf van 30 dagen die hem in september 1994 was opgelegd wegens stuitend gedrag, mishandeling en bedreiging (zie pag. 21/3-'95), was later uitgebreid tot vier maanden gevangenis.

De oppositionele Servische Democratische Beweging (DEPOS) veranderde op 28 januari haar naam in Volksvergaderingspartij (Narodna saborna stranka, NSS). Dezelfde dag werd Slobodan Rakitic gekozen tot voorzitter van de NSS.

RUSSISCH PLEIDOOI VOOR VRIJHANDELSZONE

De Russische vice-premier en minister van buitenlandse economische betrekkingen. Oleg Dawydow, riep op 7 februari op tot de vorming van een vrijhandelszone tussen Rusland en Joego-Slavië, ondanks de aanhoudende internationale sancties tegen Joegoslavië. Dawydow deed zijn uitspraak na afloop van besprekingen in Belgrado met de Joegoslavische vice-premier en minister van economie Nikola Sainovic.

MILITAIR SAMENWERKINGSAKKOORD MET RUSLAND

Tijdens een ontmoeting in Moskou op 28 februari tekenden de Russische minister van defensie, Pa'cvel Gratsjow, en zijn Joegoslavische ambtgenoot Pavle Bulatovic een militair samenwerkingsakkoord, dat in werking zou treden zodra de internationale sancties tegen Joego-Slavië waren opgeheven. Het akkoord werd gezien als een belangrijk gebaar van Russische steun aan Joegoslavië.

(Vor.ber.pag. 21/1 e.v.-1995)

KROATIË

ECONOMISCH AKKOORD BIET SERVISCH KRAJINA

Op 2 december 1994 tekenden Kroatische functionarissen een historische economische overeenkomst met verte-

De Kroatische minister van defensie Gojko Susak (l.) geeft op 1 december 1994 een persconferentie samen met de stafchef van de Kroatische stri jdkrachten. generaal Janko Bobetko, over de militaire en politieke situatie van het moment.

genwoordigers van de afgescheiden Republiek Servisch Krajina (RSK).

Het akkoord voorzag in het herstel van belangrijke verbindingen tussen Kroatie en de RSK. zoals van de water-. olie- en elektriciteitsvoorziening en het openstellen van een aantal hoofdwegen. RSK-premier Borislar Mikelic sloot op 3 december politieke reïntegratie met Kroatie echter uit.

Het eerste tastbare voordeel van het akkoorcl was de beperkte openstelling op 21 december van de snelweg van de Kroatische hoofclstad Zagreb naar Lipovac in Oost-Kroatie. Deze weg was sedert 1991 gesloten geweest.

Het parlement van de RSK stemde op 8 februari 1995 voor opschorting van de inwerkingtreding van de economische overeenkoinst, nadat Kroatië in januari het mandaat van de VN-vredestroepen in het land had beeindigd (zie onder).

NIEUWE PARTIJLEIDER. REGERINGSWIJZIGINGEN

Zlatko Tomcic werd op 11 december tot voorzitter gekozen van de Kroatische Boerenpartij (HSS) als opvolger van Drago Stipac, die om gezondheidsredenen was afgetreden.

Tomcic nam zelf op 29 december ontslag als minister van stadsplanning, huisvesting en bouwnijverheid (voor reorganisatie van zijn portefeuille in oktober, zie pag. 23/1-'95). Eveneens op 29 december trad Ivan Tarnaj af als minister van land- en bosbouw.

Op 27 januari 1995 werden de volgende wijzigingen in de regering bekendgemaakt:

Land- en bosbouw - Ivica Gazi; stadsplanning. bouwnijverheid en huisvesting - mevr. Marina Matulovic-Dropulic: privatisering - Ivan Penic: minister zonder portefeuille - Adalbert Redic: arbeid en sociaal welzijn - Joso Skara.

In alle gevallen betrof het nieuwe benoemingen

KROATIE BEEINDIGT UNPROFOR-MANDAAT

Op 12 januari 1995 deed de Kroatische president Franjo Tudjman de formele aanzegging dat het mandaat in Kroatië van de 14.000 man VN-vredestroepen (de VN-Protectiemacht, UNPROFOR) op 31 maart zou worden beëindigd. UNPROFOR kreeg bovendien opdracht zich vóór eind juni uit Kroatië terug te trekken.

In een brief aan VN-secretaris-geiieraal Boutros Boutros Ghali benadrukte Tudjman op 12 januari dat Kroatië de ..huidige toestand in de (door Serviërs) bezette gebieden (van Kroatië) volledig onaanvaardbaar" vond. Hij voegde daaraan toe dat de voortdiirende aanwezigheid van UNPROFOR een ,,duidelijk contraproduktieve uitwerking op het vredesproces" had. Minister van buitenlandse zaken Mate Granic onderstreepte op 13 januari dat de beëindiging van het mandaat onherroepelijk was.

De door Serviërs bezette gebieden. die circa 30 procent van het Kroatische grondgebied uitinaakten. waren medio 1991 door Servische opstandelingen veroverd (zie pag. 520/2 en 667/3-'91) en in december van hetzelfde jaar verenigd in de eenzijdig uitgeroepen Servische Republiek Krajina (RSK) (zie pag. 234/2-'92). UNPROFOR. dat in maart 1992 in Kroatie was gearriveerd (zie pag. 599/1-'92), hield toezicht op vier ..door de VN beschermde gebieden" die fungeerden als bufferzones tussen Kroatische en Servische troepen.

Milan Martic (l), de president van de Republiek Servisch Krajina. en Milan Ccleketic (r). de bevelhebber van de strijdkrachten van de republiek, applaudisseren aan het begin van de parlementszittingvan 8 februari 1995.

Minister van buitenlandse zaken Mate Granic (l.) en premier Nikica Valentic (r.) in een onderonsje tijdens de parlementszitting van 25 januari 1993, waarin gedebatteerd werd over het voorstel het UNPROFOR-mandaat in Kroatië te beëindigen.

Krachtens het vredesplan van januari 1992 (zie pag. 236/1 e.v.-'92), dat de basis vormde voor het UNPROFOR-mandaat in Kroatië, hadden de door Serviërs bezette gebieden moeten worden gedemilitariseerd. De RSK had echter geweigerd haar troepen te ontwapenen. Veel Serviërs waren tegen herintegratie met Kroatië en vóór de vorming van een Groot-Servië waarin Krajina en delen van Bosnië-Herzegovina zouden moeten worden opgenomen

De Kroatischeregeringmerd door zo'n 300.000 Kroaten onder. druk gezet om Krajina weer in te lijven; zij waren door de gevechten in 1991 uit het gebied verdreven (zie pag. 22/1-'95; zie ook pag. 22/2-'95 voor het besluit van het Kroatische parlement om het UNPROFOR-mandaat te beëindigen).

Reacties

Boutros Ghali sprak op 12 januari zijn diepe bedroefdheid uit over de mandaatbeëindiging en sprak van ,,(ernstige) bezorgdheid over het risico van nieuwe vijandelijkheden als VN-vredestroepen zouden worden teruggetrokken".

Een hoge functionaris van de in Joegoslavië regerende Socialistische Partij van Servië had gewaarschuwd dat Joegoslavische troepen zouden ingrijpen om de RSK te beschermen in het geval van een Kroatische aanval, aldus de *Guardian* van 19 januari.

In een vraaggesprek met het Duitse weekblad *Der Spiegel* van 23 januari verklaarde president Tudjman dat Kroatië het door Serviërs bezette grondgebied ,,desnoods met geweld" zou heroveren.

VREDESPLAN VOOR KRAJINA VERWORPEN

De ,,Zagreb-groep" (ook wel ,,mini-contactgroep" of Z-4 genoemd), bestaande uit vertegenwoordigers van de Europese Unie (EU). de Verenigde Naties, Rusland en de Verenigde Staten (zie pag. 22/2 e.v.-'95), presenteerde op 30 januari een vredesplan.

Volgens het plan zouden de Sen-iërs de helft moeten opgeven van het gebied dat zij in Kroatië in handen hadden. maar zou hun een hoge mate van regionale autonomie worden verleend, inclusief zeggenschap over belastingen, politie, onderxvijs. toerisme en het beleid met betrekking tot openbare diensten.

Vertegeml-oordigers van de RSK maakten op 30 januari bekend dat zij het vredesplan van de Z-4 niet wilden bespreken. tenzij UNPROFOR op Kroatisch grondgebiedzou blijven.

Op 3 februari werd het plan van de hand gewezen door Smiljko Sokol, een medewerker van de Kroatische president Franjo Tudjman. Sokol noemde het plan ,,onaanvaardbaar" wat betreft zijn ,,structuur. basisvoorwaarden, rechtsgrond en overweging". Rajko Lezajic. voorzitter van het parlement van de RSK, verklaarde op 27 februari dat ,,de RSK nooit een deel van Kroatië (zal) worden".

Oplopende spanning in Krajina

De spanning in Krajina nam toe toen vanaf medio februari berichten de ronde deden de! de Serviërs zich militair voorbereidden op een mogelijke aanval door Kroatische regeringstroepen. Militaire functionarissen in Krajina zeiden op 20 februari dat de Kroatische luchtmacht verkenningsvluchten had uitgevoerd boven de RSK.

EERSTE PROCES WEGENS OORLOGSMISDADEN IN RSK

De Kroatische regering maakte op 16 november 1994 bekend dat ruim 8.000 personen werden beschuldigd van het plegen van misdaden tegen de mensheid tijdens de oorlog' in de voormalige Joegoslavische republiek.

Het eerste proces wegens oorlogsmisdaden in het door Serviërs bezette deel van Kroatië, de Servische Republiek Krajina (RSK), eindigde op 20 januari 1993 met het uitspreken van 20 jaar gevangenisstraf tegen Dusan Boljevic (48), een Kroatische Serviër die schuldig was bevonden aan moord op zeven ongewapende etnisch Kroatische en Hongaarse burgers in 1991; 11 andere beschuldigingen van moord waren op 17 januari ingetrokken.

(Vor.ber.pag. 22/1 e.v.-1995)

MACEDONIË

NIEUW KABINET

Na het verkiezingssucces van de regerende Alliantie van Macedonie (SM) (zie pag. 23/3 e.v.-'95) kreeg een nieuw kabinet onder leiding van de zittende premier Branko Crvenovski op 20 december 1994 de goedkeuring van de Sobranje (120 zetels tellend parlement).

Van de 19 ministers in het kabinet maren er 18 afkomstig uit de partijen die samen de SM vormden - acht uit de Sociaal-Democratische Alliantie van Macedonië (SDSM)en de overige tien uit de Liberale Partij (LP),de (etnisch Albanese) Partij van Democratische Voorspoed (PDP) en de Socialistische Partij (SPM); één minister was niet aan een partij gebonden. Het nieuwe kabinet werd beschouwd als een regering van continuïteit en politieke zakelijkheid.

Belangrijkste leden van het nieuwe kabinet

Premier - Branko Crvenovski: buitenlandse zaken - Stel-o Crvenovski; defensie - Blagoj Handziski": birinenlandse zaken - Ljuboniir Frckovski: justitie - Vlado Popovski+; financiën - Jane Miljovski+; economische zaken - Risto Ivanov*.

* Nieuwe benoeming
+ Gewijzigde portefeuille

OMSTREDEN OPRICIITISG ALBANESE UNIVERSITEIT. GEWELDDADIGE BOTSINGEN

De etnische spanning in Macedonië nam in december toe nadat leiders van de etnisch Albanese minderheid hadden getracht een universiteit te stichten in Tetovo, zo'n 40 km ten westen van Skopje.

Het kabinet noemde de universiteit op 13 december ..onwettig" en op 14 decemberwerd het gebouw waarin de universiteit zou worden gehuisvest, op bevel van de autoriteiten in Tetovo gesloopt. De oprichters overwogen de mogelijkheid les te geven bij particulieren thuis.

Op 15 februari 1995 we d de universiteit officieel opgericht tijdens een plechtigheid in Mala Recica, een dorp in de buurt van Tetovo.

President Sali Berisha van Albanië juichte op 16 februari de oprichting van de universiteit toe.

Etnisch Albanese voorstanders van de universiteit raakten op 17 februari slaags met de politie. Een van de demonstranten. Abduselam Emini. werd doodgeschoten. naar verluidt door de politie. Er vielen 15 gewonden. De vice-kanselier van de universiteit van Tetovo. Fadil Sulejmani. werd op 18 februari in staat van beschuldiging gesteld omdat hij etnische Albanezen had aangezet tot verzet tegen de politie. In een gebaar van verzoening betuigde de Llacedonische president Kiro Gligorov op 19 februari zijn ..diepste medeleven" aan de familie van Emini.

Parlementsvoorzitter Adburrahman Aliti riep op 19 februari op tot een dialoog over onderwijszaken tussen de Albanese gemeenschap en de Macedonische autoriteiten. Het universiteitsbestuur in Tetovo staakte met ingang van 22 februari het onderwijs om zo'n dialoog mogelijk te maken. De Albanese televisie berichtte dat op 28 februari de colleges waren hervat zonder dat de Macedonische politie had ingegrepen.

WETSVOORSTEL OVER ALBANESE TAAL AFGEWEZEN. BOYCOT PARLEMENT

De Sobranje weigerde op 1 december een wetsvoorstel in behandeling te nemen dat was ingediend door etnisch Albanese afgevaardigden. Het voorstel hield in dat de Albanese taal een officiële status voor bestuurlijk gebruik zou krijgen.

Op 9 februari 1995 verlieten alle 18 etnisch Albanese afgevaardigden in de Sobranje demonstratief de zitting uit protest tegen een wetsontwerp dat het gebruik van de Albanese taal in Macedonische identiteitskaarten en paspoorten verbood

De wet werd vervolgens in hun afwezigheid aangenomen Daarop trad Adburrahinan Aliti, de voorzitter van PDP. af als ondervoorzitter van de Sobranje

De Macedonische politie had op 26 december 1994 18 etnische Xlbanezcn naar Joego-Slavië gedeporteerd. De 18 waren voormalige afgevaardigden in het parlement van Kosol-o, die in 1990 in het buurland Joego-Slavië een soevereine republiek Kosovo hadden uitgeroepen (zie pag. 162/1-'91).

STRAFVERMINDERING VOOR ETNISCH ALBANESE LEIDERS

De districtsrechter in Skopje gelastte op 16 februari dat de gevangenisstraffen van 10 etnisch Albanese leiders, die in juni 1994 waren veroordeeld wegens het opzetten van een separatistisch leger (zie pag. 698/1/2-'94), elk moesten worden verminderd met twee jaar.

(Vor.ber.pag. 23/2 e.v.-1995)

MONACO

SAMENWERKINGSAKKOORD MET FRANKRIJK OVER BESTRIJDING WITWASSEN VAN GELD

In oktober 1994 sloot Monaco een akkoord met Frankrijk betreffende samenwerking bij de bestrijding van het witwassen van geld. Volgens de bepalingen van het akkoord dienden banken. verzekeringsmaatschappijen en wisselkantoren bijzonderheden door te geven over verdachte bankrekeningen en transacties.

NIEUWE PREMIER

Op 2 december werd Paul Dijoud beëdigd als minister van staat (premier) door prins Albert; deze viel in voor zijn vader prins Rainier III (71), die op 25 november een hartoperatie had ondergaan.

Dijoud, een Frans diplomaat en tot dat moinent ambassadeur in Mexico. was een van de drie kandidaten die. als gebruikelijk. maren voorgedragen door de Franse regering. Hij werd de opvolger van Jacques Dupont. die sinds 1991 premier was geweest.

Belangrijkste kabinetsposten (eind 1994)

Minister van staat - Paul Dijoud; kabinetschef - Denis Ravera: binnenlandse zaken - Michel Eon: financien en econoniie - Jean Pastorelli: openbare werken en sociale zaken - Bcrnard Fautricr.

(Vor.ber.pag. 549/2 e.v.-1994)

SLOVENIË

BETREKKINGEN BIET ITALIE

Op 15 november 1994 nam het Sloveense parlement een resolutie aan waarin Italië werd herinnerd aan de onrechtvaardigheden die het Italiaanse fascistische regime had begaan. De resolutie was een reactie op Italiaanse eisen tot schadevergoeding voor het land van etnische Italianen dat het na-oorlogse Joego-Slavië onteigend had (voor Italiaans-Sloveens overleg over deze kwestie. zie pag. 25/1-'95).

Een andere motie, waarin van de Sloveense leiders geëist werd dat ze eerst overeensteinming met het parlement moesten bereiken, voordat de onderhandelingen met Italie werden voortgezet. werd ternauwernood verworpen.

Op 27 november dreigde de Sloveense premier en waarnemend minister van buitenlandse zaken. Janez Drnovsek, de plannen van zijn land om geassocieerd lid van de Europese Unie (EU) te u-orden in te trekken. als Italië overleg tussen de EU en Slovenië over dit onderwerp zou verhinderen. Hij beschuldigde Italië ervan ,.speciale gunsten" van Slovenië te verlangen en stelde voor de Italiaanse eisen in een referendum aan het Sloveense volk voor te leggen.

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 26 januari 1993 werd bekendgemaakt dat Zoran Thaler was benoemd tot minister van buitenlandse zaken. en dat Janko Dezelak de nieuwe minister van economische betrekkingen en ontwikkeling werd in opvolging van Davorin Kracun.

(Vor.ber.pag. 25/1 e.v.-1995)

SLOWAKIJE

POLITIEKE CRISIS. HERVERKIEZING PARLENIENTSVOORZITTER. VORMING VAN ROOD-BRUINE COALITIE

Op 11 oktober beweerden de Beweging voor een Democratisch Slowakije

(HZDS) en de Slowaakse Nationale Partij (SNS) dat de Democratische Unie van Slowakije (DUS),die in april 1994 was opgericht en werd geleid door scheidend premier Jozef Moravcik, de kieswet had overtreden omdat zij niet beschikte over de 10.000 handtekeningen die nodig waren om deel te nemen aan de algemene verkiezingen van 30 september-1 oktober. De DUS had 15 zetels behaald (zie pag. 833/3 e.v.-'94).

De HZDS en de SNS vonden dat de DUS-zetels evenredig verdeeld moesten worden onder de andere partijen in de Nationale Raad (het uit een kamer bestaande pa lement). Het Constitutionele Hof verwierp op 27 oktober de klacht van HZDS/SNS omdat het om een technisch detail zou gaan.

Aan het eind van een maand vergeefs onderhandelen tussen de Slowaakse politieke partijen over de vorming van een regering. gaf HZDS-leider Vladimir Meciar op 31 oktober gehoor aan het verzoek van president Michal Kovac om een nieuwe regering te vormen. Naast de HZDS was de SNS, de voormalige coalitiepartner van de HZDS (vannovember 1993 tot maart 1994). de enige partij die zich een voorstander toonde van een nieuwe regering-Meciar.

De HZDS bezcttc 61 zetels en de SNS negen. te weinig voor een meerderheid in dc 150 zctcls tellende Nationale Raad. De Vereniging van Slowaakse Arbeiders (ZRS. 13 zetels) liet weten een regering-Meciar te zullen gedogen maa wilde niet meedoen aan een HZDS-regering.

In oktober had de HZDS felle kritiek geleverd op president Kovac Op 4 en 14 oktober eiste zij zijn aftreden oindat hij de vorming van een nieuwe regering tegenhield en vroeg zij om de instelling van een cominissie die zijn rol inoest onderzoeken in de val van het laatste kabinet-Meciar in maart (zie pag. 628/3 e.v.-'94).

De regering van Josef Moravcik diende op 3 november 1993 haar ontslag in, maar bleef aan totdat er een nieuw kabinet was benoemd.

De HZDS maakte op 1 december bekend dat er medio december een coalitie zou worden gevormd. waaraan de extreem nationalistische SNS en de linkse ZRS zouden deelnemen. De vicevoorzitter van de HZDS, Augustin Huska, had op 26 november gezegd dut dc HZDS pas een regering zou vormen nadat de regering-Moravcik het definitieve voorstel voor de begroting voor 1994 had ingediend.

Op 12 november was de voormalige communistische partij van Democratisch Links (SDL) uit de coalitiebesprekingen gestapt. Zij beschuldigde de HZDS ervan op een ..onaanvaardbare" manier van haar machtspositie gebruik te maken. Op 23 november trok ook de Christen-Democratische Beweging (KDH) zich terug uit de besprekingen.

Parlementsvoorzitter herkozen. Conflict over politisering omroepwezen

Op 3 november werd Ivan Gasparovic tijdens de openingszitting van de Nationale Raad herkozen als voorzitter. In een toespraak die dag riep Gasparovic de afgevaardigden op de democratie en de principes van de vrije markt te respecteren en stelde hij dat Slowakije niet opnieuw een totalitaire staat zou worden.

Op 4 november werd Vladimir Stefko, de directeur van de Slowaakse Radio. door de Nationale Raad ontslagen en vervangen door HZDS-afgevaardigde Jan Tuzinsky Eveneens op 3 november benoemde de Nationale Raad in de raden van toezicht van radio en televisie aanhangers van de HZDS Stefko werd op 27 november aangewezen als woordvoerder van president Michal Kovac

Vice-premier Roman Kovac veroordeelde de ontslagen en wijzigingen en verklaarde dat de Slowaakse radio en televisie als gevolg daarvan niet langer .,openbareinstituties" waren. maar .,instituties van een partijorgaan (HZDS)".

Nieuw „rood-bruin" kabinet

Op 13 december werd een nieuwe coalitieregering onder leiding van Vladimir Meciar beëdigd. Meciar, leider van de populistische HZDS, werd daarmee voor de derde keer premier: Zijn HZDS bezette 12 van de 18 posten in het nieuwe kabinet De zogenoemde ..roodbruine" coalitie omvatte verder de ZRS, met vier portefeuilles (waaronder die van privatisering), en de SNS, die de twee belangrijke portefeuilles van defensie en onderwijs bezette.

Meciar maakte op 16 december bekend dat hij een „schaduwkabinet" van de HZDS zou voorzitten. dat een ..adviserende rol" zou vervullen in samenspraak inet het officiële kabinet.

De HZDS (plus haar partner tijdens de verkiezingen. de kleine Boerenpartij van Slowakije. RSS) beschikte samen met de ZRS en de SNS over 83 van de 150 zetels in de Nationale Raad: voor het aannemen van grond\\-etswijzigingen was een stemmenaantal van 90 vereist.

Samenstelling van het kabinet

Premier - Vladimir Meciar (HZDS); vice-premier - mevr. Katarina Tothova ((HZDS): vice-premier en minister van financiën - Sergej Kozlik (HZDS);vicepremier - Jozef Kalman (ZRS);buitenlandse zaken - Juraj Schenk (HZDS); defensie - Jan Sitek (SNS);binnenlandse zaken - Ludovit Hudek (HZDS); justitie - Jozef Liscak (ZRS);privatisering - Peter Bisak (ZRS); economische zaken -

ZRS-voorzitter Jan Luptak (m.)kijkt lachend toe terwijl de toekomstige premier Vladimir Meciar (l.)en SNS-leider Jan Slota (r.)elkaar op 11 december 1994 de hand schudden na het bereiken van een coalitieakkoord tussen tie drie partijen

Jan Ducky (HZDS): landbouw - Peter Baco (HZDS); onderwijs en wetenschappen - mevr. Eva Slavkovska (SNS); cultuur - Ivan Hudec (HZDS): milieu - Jozef Zlocha (HZDS);arbeid, sociale zaken en gezinsaangelegenheden - mevr. Olga Keltosova (HZDS); gezondheidszorg - Lubomir Javorsky (HZDS); vervoe . verbindingen en werken - Alexander Rezes (HZDS);bouwnijverheid - Jan Mraz (ZRS).

Eerherstel voor directeur persbureau en voor burgemeesters

Het kabinet besloot tijdens zijn eerste vergadering, op 15 december, Dusan Kleiman te herbenoemen als directeur van het staatspersbureau *TASR*.

In april was Kleiman wegens politieke voorin-genomenheid ontslagen door de toenmalige regering van Jozef Moravcik (zie pag. 629/3-'94). Sindsdien was hij opgetreden als woordvoerder van de HZDS.

Hetr kabinet besloot ook 26 burgemeesters in hun ambt te herstellen, die op dezelfde gronden door de regering-Moravcik waren ontslagen

REFERENDUM OVER MAATREGELEN TEGEN „CORRUPTE" PRIVATISERING MISLUKT. UITSTEL PRIVATISERINGEN

Een referendum op 22 oktober over het voorstel om van iedereen die overheidsbezitingen kocht te eisen dat hij openheid van zaken gaf over de herkomst van zijn vermogen, liep op een mislukking uit omdat slechts 19,96 procent van de kiezers kwam opdagen, waarmee het benodigde quorum van 50 procent lang niet gehaald werd. Van de kiezers die hun stem uitbrachten, stemde 93,64 procent voor de maatregel.

Het referendum was georganiseerd door de HZDS en de ZRS, die vermoedden dat overheidsbezittingen werden verkocht aan corrupte of buitenlandse belangengroepen. Het mislukte referendum bracht de partijen niet van hun voornemen af en zij lieten weten dat ze naar parlementaire middelen zouden grijpen om voor elkaar te krijgen dat de herkomst van het voor privatiseringen gcbruiktc geld moest worden aangetoond.

De HZDS had ook bezwaar gemaakt tegen een beslissing op 11 oktober om door te gaan met de privatisering van twaalf grote bedrijven. Volgens de partij had de regering-Moravcik geen mandaat voor dergelijke beslissingen, hoewel ze formeel nog steeds aan de macht was (zie boven). De regering stelde dat vertraging nadelige gevolgen zou hebben voor de betrokken bedrijven.

Privatiseringen ongedaan gemaakt

Op 3 november besloot de Nationale Raad alle 38 privatiseringscontracten, die sinds 6 september waren getekend en die de directe verkoop van staatsondernemingen mogelijk maakten. ongedaan te maken. Hoewel Moravcik de maatregel op 6 november onwettig noemde omdat de parlementaire regels waren genegeerd, hield parlementsvoorzitter Ivan Gasparovic op 8 november staande dat de juiste p ocedure was gevolgd.

Op 3 november besloot de Nationale Raad bovendien om de privatiseringen direct onder beheer van het Nationale Onroerend-goedfonds te brengen. Milan Rehak werd op 10 november benoemd tot voorzitter van het dagelijks bestuur van het Fonds, als opvolger van Vilem Vaskovic.

Grootschalige privatisering uitgesteld

De nieuwe vice-premier en ministe van financien Sergej Kozlik maakte op 14 december bekend dat hij de tweede golf van massale privatisering via de verkoop van coupons, die op 15 december had moeten beginnen, uitstelde omdat de operatie onvoldoende ,,technisch, organisatorisch en feitelijk voorbereid" as (zieook boven).

BEZOEK VAN RUSSISCHE PREMIER

Van 13-14 februari 1995 bracht de Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin een bezoek aan Slowakije. Op 14 februari had hij in de hoofdstad Bratislava een ontmoeting met zijn Slowaakse ambtgenoot Vladimir Meciar.

De beide regeringsleiders ondertekenden vijf intergouvernementele overeenkomsten, waaronder een over de opheffing van de visumplicht voor reizen tussen de twee landen

Hoewel Tsjernomvrdin op 14 februari onderstreepte dat de Russisch-Slowaakse betrekkingen ,,vrij van strijdpunten" waren en hij op 13 februari met nadruk zei dat Rusland niet zou trachten Slowakije te beïnvloeden in de kwestie van zijn betrekkingen met de NAVO, verwees hij op 14 februari wel naar de Russische verbazing over het schijnbare enthousiasme waarmee Slowakije de banden met westerse veiligheidsorganisaties wilde aanhalen.

RUSSISCHE LENING VOOR KERNCENTRALE

De Russische vice-premier Joeri Jarow zegde een lening toe van $150 mln voor de voltooiing van twee kernreactoren-in-aanbouw in Mochovce, ongeveer 120 km ten oosten van Bratislava. Jarow deed zijn toezegging in een gesprek met de Slowaakse vice-premier en minister van financiën Sergej Kozlik op 11 februari.

De Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD) overwoog eenzelfde lening te verstrekken en zou daarover naar verwachting in april een besluit nemen. Tegen de reactoren werd geprotesteerd door milieugroepen en parlementariers in het buurland Oostenrijk.

VRIENDSCHAPS- EN SAMENWERKINGSVERDRAG MET HONGARIJE

De premiers van Slowakije en Hongarije, resp. Vladimir Meciar en Gyula Horn, ondertekenden op 19 maart in Parijs een historisch Vriendschaps- en Samenwerkingsverdrag tussen beide landen tijdens een plechtigheid waarbij de Franse premier Edouard Balladur aanwezig was.

Het verdrag behelsdé onder meer de volgende punten: (i) de rechten van minderheden werden benoemd als fundamentele mensenrechten. (ii) de betreffende minderheden werden beschouwd als ,.integrale onderdelen van de maatschappij en de staat", (iii) beide staten erkenden de ,.verantwoordelijkheid om de nationale of etnische identiteit op het gebied van religie en taal van minderheden (binnen hun grenzen) te beschermen en er zorg voor te dragen, (iv) de bestaande Hongaars-Slowaakse grens werd ,.onschendbaar" verklaard en er werd wederzijds toegezegd ,,in de toekomst geen (territoriale) aanspraken te zullen maken".

De betrekkingen tussen Slowakije en Hongarije waren verstoord geraakt omdat Slowakije Hongarije verdacht van irredentisme, in verband met het feit dat in 1920 krachtens het Verdrag van Trianon Hongaars grondgebied was toegewezen aan Tsjechoslowakije, en vanwege Hongaarse eisen tot verbetering van de rechten van de etnisch Hongaarse minderheid in Slowakije. De beide landen waren echter onder druk komen te staan een verdrag met elkaar te sluiten door westerse organisaties als de Europese Unie en de NAVO, aangezien deze het lidmaatschap weigerden aan landen die er geen goede bilaterale betrekkingen op na hielden met hun buurlanden.

De Hongaarse minister van buitenlandse zaken. Laszlo Kovacs, verklaarde op 19 maart dat het krachtens het verdrag nog steeds mogelijk was ,,op vreedzame wijze. via onderhandelingen. greilswijzigingen aan te brengen".

In de Hongaarse hoofdstad Boedapest werd op 19 maart door naar schatting 4.000 mensen gedemonstreerd tegen het verdrag, dat gezien werd als verraad van de Hongaarse minderheidin Slowakije.

Jan Slota. de leider van de SNS, uitte op 20 maart twijfels over het verdrag; dat hij .,ongelukkig" noemde.

(Vorber.pag. 833/2 e.v.-1994)

TSJECHIË

BEPERKTE REGELING VOOR TERUGGAVE JOODSE EIGENDOMMEN

Op 29 april 1994 nam de Kamer van Afgevaardigden een wet aan die was bedoeld om de teruggave te regelen van eigendommen van Tsjechische joden, die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de Tsjechoslowaakse staat in beslag waren genomen. De wet zou op 1 juli van kracht worden.

De wet zou slechts gelden voor die joden en hun nakomelingen die een aanvraag hadden ingediend voor de teruggave van familiebezittingen krachtens een wet die in 1946 was aangenomen. maar na de communistische machtsovername in 1948 was opgeschort. Een wetsvoorstel waarin werd gestreefd naar een ruimere teruggave van eigendommen aan joden (zie pag. 245/2-'94), was op 18 februari verworpen. aangezien het parlement weinig genegen was een juridisch precedent te scheppen. Duizenden etnische Duitsers, die in het begin van de communistische periode uit Tsjechoslowakije waren verdreven, drongen eveneens aan op de teruggave van hun eigendommen.

NIEUWE MINISTER

Op 28 april nam Petr Pitha van de Christen-Democratische Partij (KDS) om gezondheidsredenen ontslag als minister van onderwijs. Op 2 mei werd hij opgevolgd door Ivan Pilip, de voorzitter van de KDS.

NIEUWE RECHTSE PARTIJ

Op 18 juni werd een nieuwe rechtse partij opgericht. de Democratische Unie (DEU). met als voorzitter Alena Hromadkova. Premier Vaclav Klaus, die voorzitter was van de radicaalliberale Democratische Burgerpartij. noemde de DEU een ,,partij van echte anti-bolsjewieken zonder een positief programma".

REORGANISATIE VAS INLICHTINGENDIENSTEN

De Kamer van Afgevaardigden nam op 7 juli een wetsvoorstel aan, dat voorzag in de oprichting van drie inlichtingendiensten. Deze moesten elk jaarlijks rapporteren aan de president en de regering en waren ook verantwoording schuldig aan het parlement.

Het nieuwe Bureau voor Inlichtingen en Veiligheid (BIS) mocht vrijwillig gemelde informatie gebruiken van burgers boven de 18 jaar. mits hun identiteit werd beschermd. Ook mocht het geheime dossiers bijhouden over individuen en organisaties. De nieuwe Dienst Internationale Contacten zou deel uitmaken van het ministerie van binnenlandse zaken. terwijl de nieuwe Militaire Inlichtingendienst ondergeschikt zou zijn aan het ministerie van defensie.

CONTROVERSE ROND IRAAKS BEZOEK

Minister van buitenlandse zaken Josef Zieleniec verdedigde op 7 juli het bezoek dat zijn Iraakse ambtgenoot Muhammad Said Kazim al-Sahhaf op 5-7 juli aan Tsjechië bracht. Het bezoek was bekritiseerd in de media en door president Vaclav Havel.

Zieleniec voerde aan dat het de verantwoordelijkheid van Tsjechië als lid van de VN-Veiligheidsraad was. te weten hoe Irak over belangrijke actuele zaken dacht. Onderwerpen die aan de orde waren geweest behelsden onder meer de Iraakse reactie op de voorwaarden van de VN voor opheffing van de handelssancties en het grensgeschil met Koeweit.

Havel zei tegen journalisten dat hij tot de voorgaande week niets had geweten van de invitatie. en dat hij telefonisch tegenover de Amerikaanse president Bill Clinton .,een zekere twijfel over de toelaatbaarheid van het bezoek" had geuit.

VERVROEGDE AFLOSSING IMF-LENING

De Tsjechische nationale bank maakte op 11 augustus bekend dat de uitstaande schuld van Tsjechië bij het IMF aan het eind van de maand zou zijn afgelost. De IMF-lening van $ 471 mln had in 1996-'99 terugbetaald moeten worden.

Tomas Potmesil, een adviseur van bankpresident Josef Tosovsky, zei dat het hoge en stijgende niveau van de Tsjechische reserves in harde valuta - $ 5,3 mrd per 1 augustus - de bank in staat had gesteld de lening voortijdig af te lossen.

N PLECHTIGHEID IN VOORMALIG CO - CENTRATIEKAMP AFGELAST

Een plechtigheid die op 30 juli zou worden gehouden in de stad Terezin (Theresienstadt) in Noord-Bohemen, werd afgelast nadat aanhangers van de extreem rechtse Republikeinse Partij de verzamelde menigte van Tsjechen en Duitsers hadden bedreigd; veel aanwezigen klaagden over de onverschilligheid van de politie bij dit incident.

Ut. plechtigheid was bedoeld ter herdenking van de slachtoffers van het nazi-concentratiekamp in de stad en de vele Sudeten-Duitsers die in 1945 door Tsjechen in de streek vermoord waren.

De Tsjechische premier Vaclav Klaus noemde het op 2 augustus ,.fout" dat ..de politie niet resoluut (u-as) opgetreden" tegen de extremisten. Minister Jan Ruml van binnenlandse zaken juichte op 3 augustus het ontslag van twee Noordboheemse politiefunctionarissen toe.

MINISTER VAN DEFENSIE VERVANGEN

De cont oversiële minister van defensie Antonin Baudys, die geplande ontslagen bij de strijdkrachten onbezonnen had genoemd, werd op 21 september door president Vaclav Havel ontslagen. Een dag later werd Vilem Holan tot zijn opvolger benoemd.

VAN OMKOPERIJ BESCHULDIGDE DIRECTEUR PRIVATISERINGEN GEARRESTEERD

Op 31 oktober 1994 werd de directeur van het privatiseringsprogramma, Jaroslav Lizner, gearresteerd. Bij zijn aanhouding bleek hij in het bezit te zijn van kcs 8.334.500 ($ 300.00) in contanten. Op 1 november werd bij ervan beschuldigd steekpenningen te hebben aangenomen.

De openbare aanklager verklaarde dat het geld aan Lizner was betaald door een particuliere investeerder die zich wilde verzekeren van een meerderheidsaandeel in een melkfabriek. Op 15 november waarschuwde premier Vaclav Klaus uit Lizners arrestatie niet de conclusie te trekken dat het privatiseringsproces was blootgesteld aan ,.georganiseerde, geplande en systematisch voorbereide (corruptie)". Lizner werd op 2 november tijdelijk opgevolgd door zijn plaatsvervanger Vladimir Rudlovcak.

PLAATSELIJKE VERKIEZINGEN

De regerende Democratische Burgerpartij (ODS) van premier Vaclav Klaus kwam met 28,7 procent van de stemmen als overwinnaar uit de bus bij de op 19 november gehouden plaatselijke verkiezingen; de ODS had vooral succes in de steden. De Communistische Partij van Bohemen en Moravië behaalde 13,4 procent.

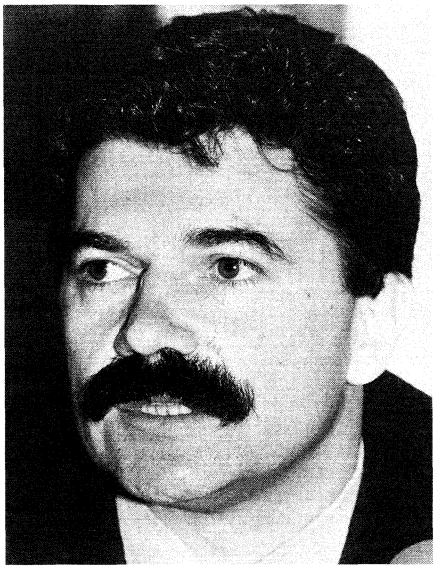

ODA-voorzitter Jan Kalvoda gaat tijdens een persconferentie op 20 januari 1995 nader in op zijn beschuldigingen aan het adres van de inlichtingendienst BIS.

BESCHULDIGINGEN TEGEN VEILIGHEIDSDIENST

Op 13 januari 1995 werd het Tsjechische Bureau voor Inlichtingen en Veiligheid (BIS) beschuldigd van het onwettig vergaren van informatie over politieke partijen om deze vervolgens tegen hen te kunnen gebruiken.

De beschuldiging werd gedaan door Jan Kuldova. voorzitter van de Democratische Burgeralliantie (ODX, een kleine coalitiepartij). die zich bezorgd toonde over de politieke rol die het BIS speelde.

Waarnemend BIS-directeur Stanislav Devaty ontkende de beschuldiging van Kaldova op 13 januari en kreeg op 17 januari steun van premier Vaclav Klaus, tevens leider van de Democratische Burgerpartij (ODS). die de aantijging afdeed als een poging van kleinere politieke partijen om aandacht te trekken. Ondanks deze uitspraak verklaarde minister van \-ervoer en vice-voorzitter van de ODA Jan Strasky op 22 januari dat zijn partij de coalitie met de ODS niet zou verlaten.

BEGROTINGSCIJFERS OVER 1994

Minister van financiën Ivan Kocarnik bevestigde op 6 januari dat de staatsbegroting voor 1994 was afgesloten met een overschot van meer dan 11 mrd koruny ($ 1 = kcs 28,1403 per 6 januari 1993).

UITSPRAAK OVER GECONFISQUEERDE DUITSE BEZITTINGEN

Tijdens een zitting op 8 maart 1995 in Brno handhaafde het Tsjechische Constitutionele Hof decreten die in 1945 waren uitgevaardigd door de toenmalige president van Tsjechoslowakije, Eduard Benes. Deze had bepaald dat 2,3 mln etnische Duitsers in het land, die tijdens de Tweede Wereldoorlog niet het naziregime hadden gecollaboreerd, zouden worden gedeporteerd en dat hun bezittingen werden geconfisqueerd. Het Hof verwierp daarmee een verzoek van een Duitse burger. Rudolf Dreithaler. het voormalige huis van zijn ouders in de stad Liberec terug te krijgen. De uitspraak stond in contrast met wetgeving die het Tsjechen toestond oin onroerend goed dat door de communistische overheid was geconfisqueerd, terug te eisen.

(Vor.ber.pag. 244/2 e.v.-1994)

TURKIJE

KRITIEK OP OFFESSIEF TEGEN PKK. MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN TREEDT AE TUSSENTIJDSE VERKIEZINGEN UITGESTELD. PRIVATISERINGSWET AANGENOMEN. NIEUW OFFENSIEF TEGEK KOERDEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Eind september en begin oktober 1994 maakten de strijdkrachten meer dan 30 Koerdische dorpen met de grond gelijk. waardoor duizenden gezinnen dakloos werden. De operatie, waaraan 20.000 soldaten deelnamen, was gericht tegen guerrilla-bolwerken van de Koerdische Arbeiderspartij (PKK) in de Munzur-bergen. De acties werden fel bekritiseerd door de staatssecretaris voor de mensenrechten, Azimet Koyluoglu, die ze in een interview met het dagblad *Cumhuriyet* „staatsterrorisme" noemde.

Nog meer harde kritiek op de legeractie kwam van een lokaal parlementslid van de Sociaal-Democratische Volkspartij (SHP). de kleinste coalitiepartner. Vice-premier Murat Karayalcin, die op 8 oktober een bezoek bracht aan de regio. beloofde dat de regering voedsel en onderdak zou verschaffen aan dorpelingen, wier huizen waren vernietigd.

Staatssecretaris voor privatisering afgetreden. Andere benoemingen

De staatssecretaris voor privatisering, Fikri Saglar, die tevens secretaris-generaal was van de SHP, trad op 1 oktober uit de regering om zich geheel te kunnen wijden aan de campagne van zijn partij voor tussentijdse parlementsverkiezingen in december.

Naar algemeen werd aangenomen hing zijn aftreden ook samen met meningsverschillen in de coalitie over de bepalingen van een grootschalige privatiseringswet die aan het parlement zou worden voorgelegcl.

Op 4 oktober werd Mehmet Gulcekin benoemd tot Saglars opvolger. Halil Culhaoglu. tot dan roe minister van toerisme. kreeg de vacante post van minister van openbare werken en huisvesting. Sahin Ulusoy volgde Culhaoglu op. Allen waren parlementsleden van de SHP.

Tussentijdse verkiezingen uitgesteld

Op 17 november stelde liet Constitutionele Hof 22 tussentijdse verkiezingen uit die op 4 december zouden worden gehouden.

Afgevaardigden van de Welzijnspartij (RP) en anclere partijen hadden met succes geprotesteerd tegen de kiesregels die waren opgesteld door de regering en die voordelig zouden zijn voor de regerende Partii van het Juiste Pad (DYP). Het besluit werd algemeen gezien als een persoonlijke tegenslag voor Ciller.

Van de 22 vacante zetels waren er 16 gelokaliseerd in het zuidwesten. waar de bevolking overwegend Koerdisch was. Een deel van de vacante zetels was het gevolg van de arrestatie cn verwijdering uit het parlement van afgevaardigden van de pro-Koerdische Turkse Democratische Partij (DEP) in maart en juni (zie pag. 759/1-'94).

Privatiseringswet aangenomen

Op 24 november ging het parlement akkoord met een raamwet voor de privatisering, die de weg bereidde voor de verkoop van vrijwel alle 100 Turkse staatsondernemingen; het ging vooral om nutsbedrijven en bedrijven die actief waren in de energie- en transportsector en in de meeste gevallen verlieslijdend waren. Verwacht werd dat een olieraffinaderij. een keten van benzinestations en een staalfabriek als eerste op de beurs zouden worden gebracht.

Minister van buitenlandse zaken treedt af. Benoeming opvolger

Op 28 november trad minister Mumtaz Soysal van buitenlandse zaken af. slechts vier maanden na zijn benoeming (zie pag. 761/1-'94). Hij was herhaaldelijk in aanvaring gekomen met premier Tansu Ciller over kwesties op binnenlands en buitenlands gebied. Hij diende zijn ontslag in omdat hij het oneens was met de benoeming van een nieuwe onderminister op zijn departement.

Murat Karayalcin, leider van de Sociaal-Democratische Volkspartij (SHP) en vice-premier, werd op 12 december

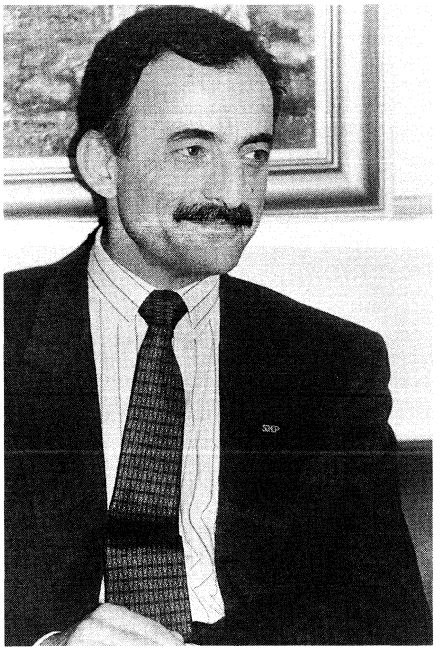

Vice-premier en minister van buitenlandse zaken Murat Karayalcin.

tevens benoemd tot minister van buitenlandse zaken.

Nieuwe politieke partij

Cem Boyner, een populaire textielmagnaat, richtte op 21 december in Ankara een nieuwe politieke partij op, de Nieuwe Democratische Beweging (YDH).

De YDH stelde zich ten doel een coalitie van oud-communisten en industriëlen tot stand te brengen. die een democratie naar westers model zou nastreven.

Fusie van centrum-linkse partijen

Op 18 februari 1995 besloten twee sociaal-democratische partijen, de Sociaal-Democratische Volkspartij (SHP) en de Republikeinse Volkspartij (CHP, in 1931 opgericht door de stichter van de moderne Turkse staat. Kemal Ataturk) tijdens een speciaal gezamenlijk congres te fuseren.

Volgens het fusiebesluit zou de kleinere SHP opgaan in de oppositiepartij CHP. Voormalig minister van buitenlandse zaken en SHP-lid Hikmet Cetin (58), een Koerd, werd op 18 februari unaniem gekozen tot leider van de nieuwe CHP.

Hoewel vier SHP-leden die deel uitmaakten van de coalitieregering. onder wie vice-premier en minister van buitenlandse zaken Murat Karayalcin (de leider van de SHP), op 20 februari hun voornemen bekendmaakten om af te treden. bleven zij desondanks in functie. Er waren berichten dat Cetin probeerde opnieuw te onde handelen over coalitieafspraken met de DYP.

Kabinetswijziging

Op 27 maart werd een ingrijpende kabinetswijziging bekendgemaakt, die werd veroorzaakt door de fusie in februari van CHP met SHP

Op 14 maart maakte Ciller bekend dat er met Hikmet Cetin overeenstemming was bereikt over de vorming van een ,,nieuwe" coalitieregering. Cetin was tot juli 1994 (als SHP-lid) minister van buitenlandse zaken geweest (zie pag. 761/1-'94) en was op dat ogenblik voorzitter van de gefuseerde CHP.

De wijziging op 27 maart betrof de volgende portefeuilles:

Vice-premier - Hikmet Cetin (CHP); buitenlandse zaken - Erdal Inonu (CHP): openbare werken en huisvesting - Erman Sahin (CHP): arbeid - Aydin Guven Gurkan (CHP): industrie en handel - Hasan Akyol (CHP): cultuur - Ercan Karakas (CHP): toerisme - Irfan Gurpinar (CHP).

Journalisten veroordeeld

Op 24 november 1994 werden drie journalisten veroordeeld tot rijf maanden cel wegens het uitzenden van interviews met soldaten over de dienstplicht. Twee dienstplichtigen die in de televisiedocumentaire geïnterviewd werden, kregen dezelfde straf.

Irrigatietunnel in bedrijf genomen

President Suleyman Demirel stelde op 9 november de 26 km lange Sanliurfa-watertunnel in bedrijf, de langste in zijn soort in de wereld. die een belangrijk onderdeel vormde van het Zuidoost-Anatoliëproject (GAP), een omvangrijk hydro-elektrisch en irrigatieproject. Door de tunnel zou water van de Ataturk-dam zuidwaarts stromen naar de vruchtbare doch dorre Harranvallei (zie kaart).

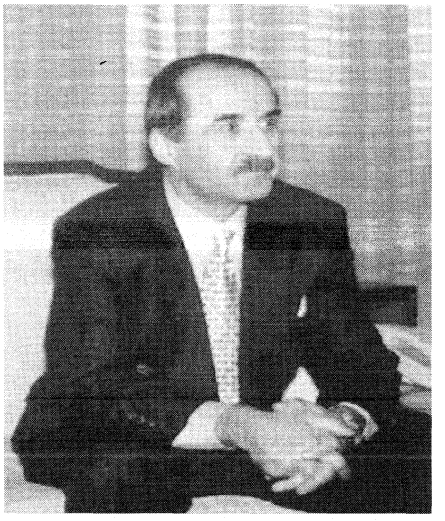

Hikmet Cetin

De Syrische en Iraakse regeringen herhaalden hun bezwaren tegen het GAP-project dat in beide landen negatieve gevolgen zou hebben voor een groot gebied en Syrië en Irak zou onthouden van grote hoeveelheden water uit de Eufraat en Tigris (voor achtergrond. zie pag. 32/2 en 19713-'93).

Veroordelingvan Koerdische politici

Acht Koerdische politici werden veroordeeld tot maximaal 15 jaar gevangenisstraf nadat zij op 8 december schuldig waren bevonden aan het steunen van de Koerdische Arbeiderspartij (PKK), die voor afscheiding streed in het zuidoosten van Turkije. Zwaardere

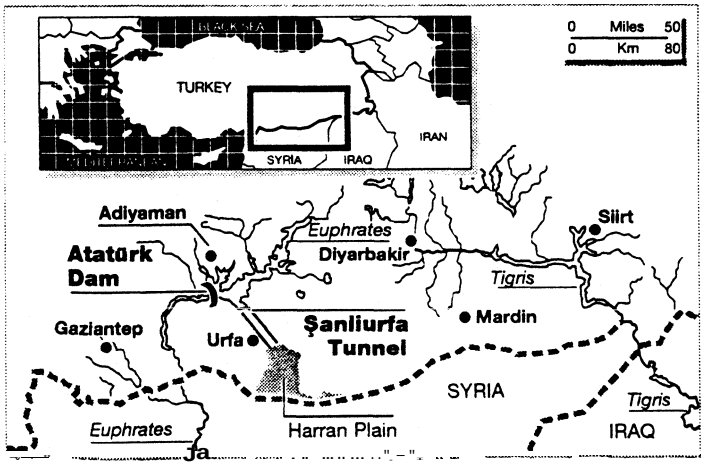

Bron: *Financial Times.*

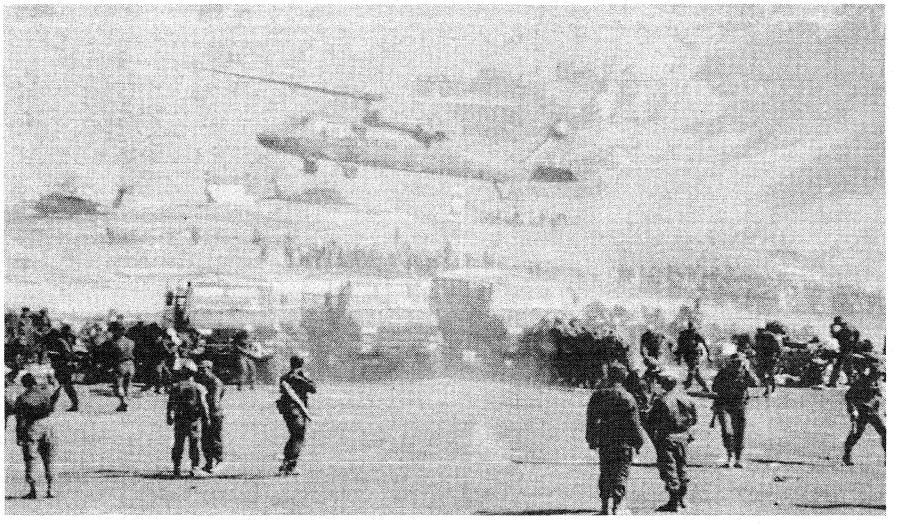

Turkse troepen begonnen op 20 maart 1995 aan een massaal offensief tegen bases van Koerdische opstandelingen in Noord-Irak.

aanklachten van hoogverraad, waarvoor de acht zelfs de doodstraf hadden kunnen krijgen, waren op de laatste dag van het proces ingetrokken.

Zeven van de acht veroordeelde Koerden waren lid van de pro-Koerdische Turkse Democratische Partij (DEP).die in juni was verboden (zie pag. 759/1-'94). De DEP-afgevaardigden waren in maart en juni uit de Nationale Assemblée (het Turkse parlement) geschorst (zie pag. 759/1/2-'94).

De rechter die het proces leidde, zei in zijn uitspraak op 8 december dat viif van de beschuldigden, Hatip Dicle (DEP- oorz zit ter). Leyla Zana, Selim Sadak, Orhan Dogan en Ahmet Turk, die ieder tot vijftien jaar werden veroordeeld. openlijk steun hadden betuigd aan de PKK. Sedat Yurtdas kreeg 7.5 jaar. terwijl Sirri Sakik en Mahmut Alinak (een onafhankelijk parlementslid die zijn zetel had behouden) elk tot 3.5 jaar werden veroordeeld. maar hangende hun hoger beroep in vrijheid werden gesteld. Tijdens het proces kwamen geen bewijzen naar boven dat de Koerden rechtstreeks bij geweld betrokkenmaïen geweest.

De Franse presiclent François Mitterrand had op 6 december zijn partners in de Europese Unie opgeroepen om clementie voor de Koerden te verzoeken, omdat de Koerdische afgevaardigden volgens hem slechts werden gestraft wegens hun overtuiging.

Aanslagen op Koerdische krant. Moord op pro-Koerdische advocaat

Op drie plaatsen in Ankara en Istanboel werden op 4 december kantoren van het meest toonaangevende pro-Koerdische dagblad van Turkije, *Ozgur Ulke* (*Vrij land*), door bomaanslagen beschadigd. Daarbij viel één dode en raakten 23 mensen gewond.

In *Ozgur Ulke* van 19 december werd verondersteld dat de aanslagen waren uitgevoerd door de Turkse geheime dienst in opdracht van premier Tansu Ciller. Het secretariaat van de premier wees de suggestie later op 19 december met kracht van de hand.

Ozgur Ulke werd op 4 februari 1995 uit de circulatie gehaald na uitspraken van twee rechtbanken in Istanboel.

Een bekende pro-Koerdische advocaat, Faik Candan, werd op 13 december in Ankara doodgeschoten.

Koerdische opstandelingen beschuldigd van aanrichten bloedbad. Aanhoudende gevechten

Terwijl in het zuidoosten van Turkije aanhoudend confrontaties plaatsvonden tussen regeringstroepen en opstandige Koerden, verschenen op 3 januari 1993 in de westerse media berichten dat volgens Turkse functionarissen een groep Koerdische strijders 19 mensen had gedood, onder wie acht vrouwen en zeven kinderen: bij een overval op het dorp Hamzali in de provincie Dyarbakir.

Tientallen opstandige separatistische Koerden werden in februari 1993 gedood tijdens een nieuwe geweldscampagne van de ovrrheid in Zuidoost-Turkije.

De gouverneur van de regio. Unal Erkan, zei op 14 februari dat veiligheidstroepen 143 ..terroristen" hadden gedood in de voorafgaande ..30-35 dagen". Nog eens 51 Koerdische rebellen werden gedood op de berg Kizilbogan op 18 februari. terwijl er 37 doden vielen bij gevechten in de buurt van Bitlis tussen 27 februari en 1 maart.

Grootscheeps offensief tegen Koerden

Op 20 maart begonnen zo'n 35.000 Turkse militairen met steun van tanks, helikopters en F-16-gevechtsvliegtuigen een grootscheeps offensief tegen Koerdische rebellen in Noord-Irak (zie kaart).

Op 21 maart noemde premier Tansu Ciller het offensief de grootste Turkse militaire operatie uit de geschiedenis. Ciller had daags daarvoor gezegd dat de operatie tot cloel had ..de wortels

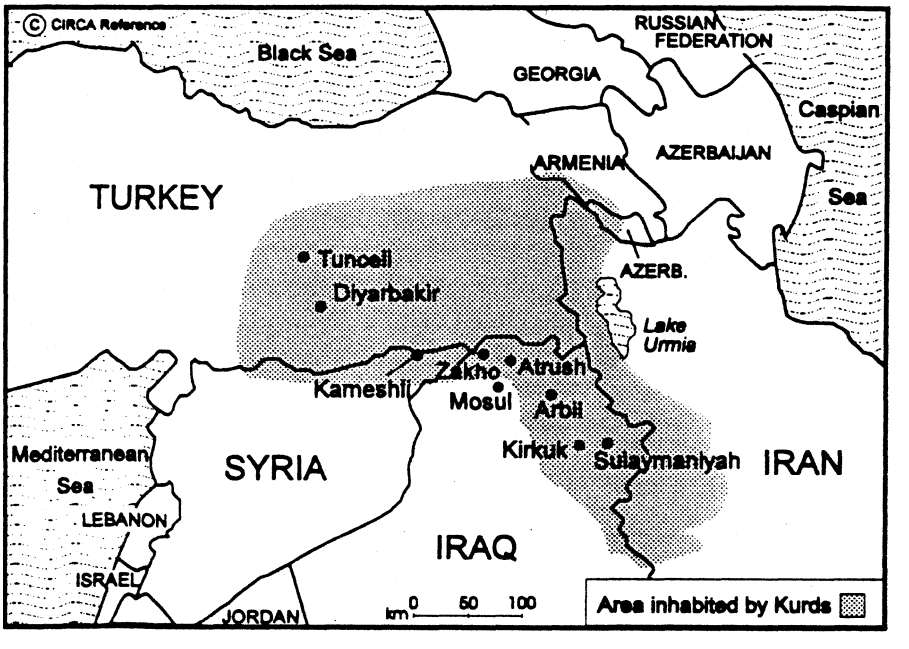

Overzicht van het gebied dat grotendeels door Koerden wordt bewoond

van de terreuracties tegen onze onschuldige mensen uit te rukken". Sinds de PPK in 1984 haar gewapende strijd voor een onafhankelijk Koerdistan was begonnen, waren meer dan 13.000 mensen om het leven gekomen.

Op 20 maart zei de woordvoerder van het Turkse leger. kolonel Ihsan Ongun, dat het offensief tot doel had Noord-Irak over een breedte van 220 km 40 km binnen te dringen om ongeveer twaalf bases in het bergachtige en dunbevolkte gebied te vernietigen en actie te ondernemen tegen ongeveer 2.500 opstandelingen.

Op 21 maart berichtte de Turkse radio dat Turkse bommenwerpers een grote basis hadden vernietigd in Bote. 150 km ten zuiden van de Turks-Iraakse grens en vlakbij de Iraakse grens met Iran.

Volgens berichten was de PKK op de hoogte geweest van het offensief en had zich dieper in Irak teruggetrokken. Bij de verovering van twee bases in dc buurt van de meest zuidelijke positie van het Turkse leger in Aunkati waren twee opstandelingen gedood.

Hoewel Turkse functionarissen bij het begin van het offensief benadrukten dat hun troepen zich zouden terugtrekken nadat zij hun doelen hadden bereikt. betoogde de bevelhebber van de Turkse strijdkrachten, luitenant-generaal Hasan Kundakci, dat .,er een aantal strategische locaties was, waar Turkije kon en moest blijven", aldus het dagblad ***Milliyet*** van 27 maart.

Op 31 maart beweerde het Turkse leger dat bij de operatie 271 PKK-strijders waren gesneuveld. tegenover 22 Turkse militairen. De PKK beweerde daarentegen 500 Turken te hebben geclood en zelf slechts zeventienman te hebben verloren.

Evacuatie van Koerdische vluchtelingen

Honderden vluchtelingen vluchtten vanuit de Noordiraakse stad Zakho naar het zuiden, waardoor er een sterk beroep werd gedaan op de voorzieningen in een vluchtelingenkamp in Atrush. Op 26 maart werden ongeveer 1.000 vluchtelingen overgebracht van Zakho naar Atrush.

Er waren aanhoudende berichten dat het Turkse leger tijdens het offensief Koerdische burgers had gedood of mishandeld.

Buitenlandse reacties op offensief

Op 22 maart beschuldigde een niet met name genoemde woordvoerder van het Iraakse ministerie van buitenlandse zaken. die werd aangehaald door het Iraakse staatsnieuwsbureau INA, Turkije van ,,schending van de soevereiniteit van Irak".

Op 23 maart reisden de Franse, Duitse en Spaanse ministers van buitenlandse zaken, respectievelijk Alain Juppé, Klaus Kinkel en Javier Solana Madariaga (de ,,trojka", bestaande uit de ministers van de landen die het voorzitterschap van de Ministerraad van de Europese Unie bekleedden, net bekleed hadden, of als volgende zouden bekleden]. naar Ankara om er bij Turkije op aan te dringen het offensief te beëindigen.

Juppé waarschuwde op 23 maart dat het offensief twijfel deed ontstaan over de ratificatie van een douane-unie tussen de Europese Unie en Turkije door het Europees Parlement. Op 28 maart bevroor de Duitse bondskanselier Helmut Kohl een militair hulpprogramma aan Turkije ter waarde van $107 mln.

Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken had aanvankelijk (op 21 maart) beklemtoond dat Turkije het recht had zichzelf te verdedigen tegen aanvallen vanuit een buurland. Op 27 maart herzag het dit standpunt, toen minister van buitenlandse zaken Warren Christopher aandrong op de terugtrekking van de Turkse troepen. Christopher toonde zich ook bezorgd over vermeende mensenrechtenschendingen door het Turkse leger.

Tweede Turks offensief

Op 30 maart begonnen 15.000 Turkse militairen aan een tweede grootscheeps offensief tegen naar schatting 3.000 PKK-strijders in de bergachtige Oostturkse provincie Tunceli.

Islamitische extremisten veroordeeld

Op 26 december 1994 vond in Ankara het proces plaats tegen 124 islamitische fundamentalisten. die ervan werden verdacht in juli 1993 een aanslag te hebben gepleegd op een hotel in de stad Sivas. zo'n 350 km ten oosten van Ankara waarbij 37 doden waren gevallen (zie pag. 246/3-'94). Tegen 87 van hen werden straffen uitgesproken van drie tot 15 jaar cel.

'Vooraanstaandschrijver omgekomen

De bekende Turkse schrijver en journalist Onat Kutlar overleed op 11 januari 1995 aan de verwondingen die hij had opgelopen bij een bomaanslag op het Marmara Hotel in Istanboel op 30 december 1994. Bij de explosie was nog één dode gevallen. Een militante islamitische groep, het Groot Oosters Front van Islamitische Veroveraars (IBDA-C), had de verantwoordelijkheid voor de aanslag opgeëist.

Kritiek op situatie mensenrechten

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International stelde in een op 8 februari gepubliceerd rapport dat in 1994 in Turkije 50 mensen waren .,verdwenen", meer dan tweemaal zoveel als in 1993; dat de veiligheidstroepen ,,straffeloos optraden in het hele land", vooral in het door Koerden bewoonde zuidoosten: en dat de overheid de persvrijheid beknotte.

Aanslagen op alevieten leiden tot onlusten

In maart kwamen in Istanboel en Ankara bij botsingen tussen de politie en leden van de alevitische religieuze minderheid twintig tot dertig personen om het leven en werden er tientallen gewond.

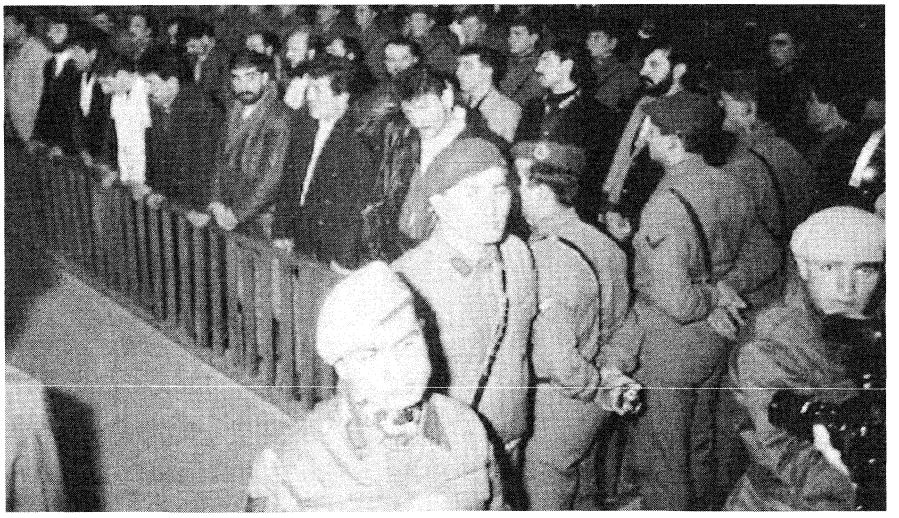

Een beeld van het proces in Ankara op 26 december 1994 tegen een groep van 124 islamitische fundamentalisten, die worden verdacht van een aanslag op een hotel in de stad Sivas.

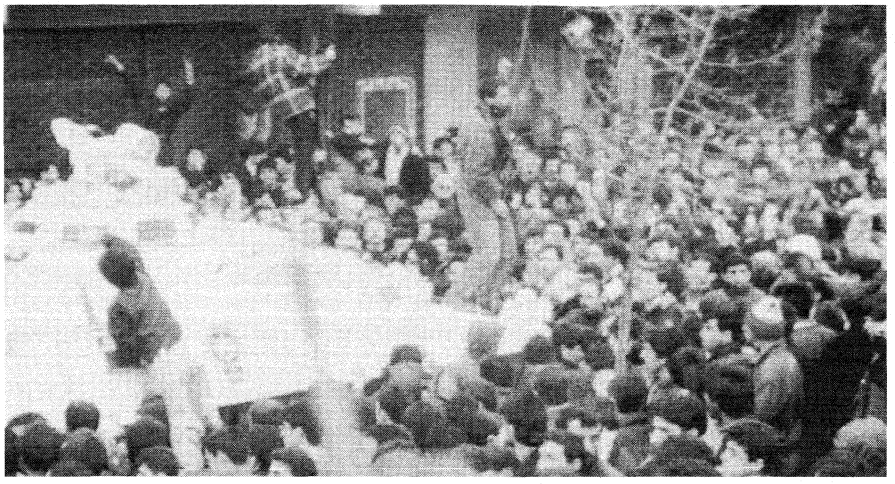

Demonstrerende alm-ieten belagen op 13 maart een pantserwagen in Istanboel.

De onlusten waren uitgebrokeri ria ren aantal aanslagen op 12 maart. waarbij onbekenden in Gaziosmanpasa. een arbeiderswijk in Istanboel. met automatische wapens het vuur openden op vier koffiehuiren en een bakkerswinkel. die eigendom waren van alevieten. Hierbij vielen drie doden en vijftien gewonden.

Op 12-13 maart kwamen in Gaziosmanpasa honderden alevieten bijeen om te demonstreren tegen de aanslagen. De betogers riepen antifascistische en antifundamentalistische leuzen, wierpen barricaden op en bestookten de politie met benzinebommen. Als reactie opende de politie op 13 maart het vuur op de menigte. waarbij minstens twintig personen werden gedood en 150 gewond.

Het grootste deel van de Turken behoorde tot de soennieten, maar een aanzienlijke minderheid (volgens verschillende schattingen varierend van 2 tot 30 procent op een totale bevolking van 59.6 mln) was aleviet; onder hen bevonden zich ook veel Koerden, De alevieten vormden een heterodoxe, aan de sjiieten verwante sekte. die van oudsher bekend stond om haar vrijdenkerij en linkse sympathieën. De alevitische minderheid was steeds ongeruster geworden over de toenemende populariteit van het soennitische fundamentalisme. vooral nadat fundamentalistische relschoppers in juli 1993 in de stad Sivas een hotel hadden aangevallen waar een alevitisch cultureel festival plaatsvond: daarbij waren 3'7 alevieten omgekomen (zie pag. 246/3-'94 en boven).

Op 13 maart liet de leider van de alevitische gemeenschap. Izettin Dogan. doorschemeren dat de rellen mogelijk waren veroorzaakt door radicale moslims die tegen de douane-unie met de Europese Unie maren, waarover eerder die maand een akkoord was gesloten.

Alevitische beschuldigingen tegen veiligheidstroepen. Nieuwe ongeregeldheden

Op 16 maart werden volgens de Turkse televisie negen leden van het Groot Oosters Front van Islamitische Verove-raars, een kleine moslim-fundamentalistische groepering, die de verantwoordelijkheid had opgeëist voor de aanslagen op de koffiehuizen. gearresteerd en werden tevens ,,de wapens in beslag genomen die zij hadden gebruikt tijdens de aanslagen". Sommige alevieten gaven echter fascistische elementen bij de veiligheidstroepen de schuld van deze aanslagen, en stelden dat de politie ernstig was tekortgeschoten bij het onderzoek naar de aanslagen op de koffiehuizen en de ongeregeldheden op gewelddadige wijze had onderdrukt.

Op 15 maart werd in de Istanboelse wijk Umraniye een protestbijeenkomst gehouden tegen de wijze waarop de politie de zaak had aangepakt. Deze bijeenkomst werd bijgewoond door ongeveer 1.500 alevieten, die spandoeken droegen waarop steun werd betuigd aan extreem-linkse groeperingen. Tijdens nieuwe botsingen met de politie werden nog eens vier personen gedood.

Buitenlandse groeperingen beschuldigd van subversieve activiteiten. Onderzoek toegezegd

Op 13 maart beschuldigde minister van binnenlandse zaken Nahit Mentese ,buitenlandse groeperingen die verdeeldheid willen zaaien onder het (Turkse) volk". van het aanzetten tot geweld in Istanboel en Ankara Op 15 maart uitte Ciller soortgelqke beschuldigingen

Op 17 maart had Ciller een onderhoud met een afvaardiging van leiders van de alevitische gemeenschap. Zij beloofde een diepgaand onderzoek te laten instellen naai- de aanslagen op de koffiehuizen en de ongeregeldheden.

(Vorber.pag. 757/3 e.v.-1994)

CANADA

HERVORMINGSVOORSTELLEN SOCIALE ZEKERHEID

Op 3 oktober 1994 ont\oiim.de de regering in een discussiestuk haar langverwachte voorstellen voor de hervorming van het sociale-zekerheidsstelsel

De voorstellen beoogden een verlaging van de federale uitgaven voor sociale zekerheid. die C$ 38.7 mrd per jaar bedroegen (S 1.00 = C$ 1.3475 per 7 oktober 1994): vermindering van de afhankelijkheid van werklozen van de federale werkloosheidsverzekering; vergroting van de betrokkenheid van de provincies hij omscholingsprojecten en beroepsopleidingen; beperking van de fiscale kinderaftrek tot de gezinnen met de laagste inkomens en een herziening van de federale financiering van het hoger onderwijs. De voorstellen werden echter bekritiseerd omdat ze geen inzicht gaven in de financiële consequenties van de verschillende hervormingen. Dat laatste werd alom uitgelegd als een bewuste poging om tegenstand van de provincies te ontlopen.

IMMIGRATIEBEPERKING

De minister van staatsburgerschap en inmmigratie, Sergio Marchi, maakte op 1 november bekend dat Canada in 1995 40.000 immigranten minder zou toelaten. Het besluit hield in dat het aantal immigranten in 1993 zou dalen tot 213.000, en betekende dat de Liberalen zich distantieerden van hun verkiezingsbelofte om de jaarlijkse immigratie te handhaven op 1 procent van de totale bevolking (hetgeen zou neerkomen op 290.000 in 1995).

Met het nieuwe beleid kwam Marchi in feite terug op zijn in februari gedane belofte om prioriteit te geven aan ,,verwante immigranten". dat wil zeggen aan familieleden van iemand die zich reeds in Canada gevestigd had. Het aantal nieuwe immigranten uit deze categorie zou in de volgende jaren dalen van 53 naar 45 procent. In plaats daarvan zou voorrang worden gegeven aan goedgeschoolde en kapitaalkrachtige immigranten

Deze beleidswijziging werd veroorzaakt door het stijgende aantal iininigranten die Frans noch Engels spraken en door het stijgende aantal mensen dat een beroep deed op een uitkering omdat hun familie niet in staat bleek financieel garant te staan. De regering besloot echter wel 75 procent meer vluchtelingen toe te laten. tot een maximum van 32.000 per laar:

BOUW KRACHTCENTRALE UITGESTELD

De nieuwe separatistische regering van Quebec van de Parti Québecois maakte op 18 november bekend dat de bou van de C$ 13 mrd kostende Great Whale-dam. onderdeel van de tweede fase

van het hydro-elektrische project James Bay, voor onbepaalde tijd was uitgesteld.

Over het project waren twijfels gerezen door de verwachte trage groei (waardoor de te verwachten vraag naar elektriciteit zou achterblijven) in het noordoosten van de Verenigde Staten en Oost-Canada. hetgeen betekende dat de opbrengsten de uitvoerbaarheid niet konden garanderen. Het besluit om ho: project stop te zetten werd begroet door milieuactivisten en leiders van de Cree-Indianen, wier vooroudelijk land onder water zou komen te staan als de Great Whale-rivier werd afgedamd.

VOORSTEL TOT REGISTRATIE VUURWAPENS

Naar aanleiding van ongerustheid onder de bevolking over het vuurwapenbezit, maakte de regering op 30 november bekend dat zij met ingang van 1996 de registratie van alle vuurwapens verplicht wilde stellen en dat zij bijna alle typen automatische en halfautomatische vuur apens wilde verbieden. Het voorstel volgde op een reeks gewelddadige incidenten.

Op 8 november was Garson Romalis, een arts die abortussen uitvoerde. in zijn huis in Vancouver ernstig gewond geraakt door een schot uit een AK-47-geweer. De dader werd niet gegrepen, en het incident leidde tot de vrees dat het geweld dat verband hield met de antiabortuscampagne in de VS zou kunnen overslaan naar Canada.

SEPARATISTISCHE WETGEVING INGEDIEND. NEDERLAAG BLOC QUEBECOIS BIJ TUSSENTIJDSE VERKIEZINGES. ZIEKTE LUCIEN BOCCHARD

De premier van de voornamelijk Franstalige provincie Quebec, Jacques Parizeau, diende op 7 december bij het provinciale parlement een ontwerpwet in, waarvan het eerste artikel bepaalde dat Quebec een soevereine staat was. Dit voorstel was in tegenspraak met Parizeau's belofte om een referendum te houden over de soevereiniteitskwestie voordat hij separatistische wetgeving zou invoeren.

De wet schetste enige aspecten van een soeverein Quebec, zoals het blijvend gebruik van de Canadese dollar, dubbele nationaliteit voor die burgers die hun Canadese paspoort wilden behouden en het continueren van Canadese verdragsverplichtingen. waardoor Quebec ook automatisch lid werd van het Noordame rikaanse Vrijhandelsakoord (NAFTA). De wet bevatte tevens een lege pagina om een voor- oord te kunnen tussenvoegen dat zou worden geschreven na raadpleging van de bevolking van de provincie door 15 regionale commissies. en dat volgens Parizeau dezelfde status zou hebben als de Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring.

Aangezien de openlijk separatistische Parti Québecois van Parizeau na de verkiezingen van september 1994 over 77 van de 125 zetrls in het provinciale parlement beschikte (zie pag. 841/3 e v-'94). werd algemeen verwacht dat de wet na de benodigde debatten zou worden aangenomen. Derhalve zou het referendum dat eind 1995 zou plaatsvinden gaan over de nieuwe wetgeving. in plaats van over de meer abstracte vraag of het wenselijk was dat Quebec zich afscheidde van de Canadese federatie

Bloc Québecois lijdt nederlaag bij tussentijdse verkiezingen

Op 13 februari 1995 werden in Quebec twee federale tussentijdse verkiezingen gehouden: waarbij het separatistische Bloc Québecois werd verslagen door de regerende Liberale Partij. Aangezien er voor het einde van 1995 een referendum zou worden gehouden over de soevereiniteit van de provincie, werd de uitslag beschouwd als een gevoelige nederlaag voor de separatistische zaak.

Eén van de zetels. die van Brome-Missisquoi, was in 1993 door het Bloc veroverd bij de algemene verkiezingen, en het verlies ervan werd gezien als een grote klap voor Canada's officiele oppositiepartij. De andere zetel. die in Quebec op het spel stond. wisten de Liberalen te behouden evenals een derde zetel in Ontario.

Ziekbed Lucien Bouchard

Ondanks de nederlaag bij de tussentijdse verkiezingen kreeg de afscheidingsbeweging op 23 februari een impuls door de terugkeer van Lucien Bouchard in de actieve politiek.

De 55-jarige Bouchard, die als leider van het Bloc Québecois aan het hoofd stond van de oppositie in het federale parlement, was op 29 november 1994 in het ziekenhuis opgenomen met necrotiserende myositis. een ziekte die gepaard gaat met het afsterven van spierweefsel. De ziekte werd tegengegaan door onder meer de amputatie van zijn linkerbeen en operaties aan zijn borst en buik. Het Bloc Québecois kwam daardoor zonder leider te zitten, aangezien de partij niet over een plaatsvervangend leider beschikte.

Bouchard verklaarde dat hij zijn herstelperiode had bekort om de kwijnende afscheidingsbeweging nieuw leven in te blazen. Hij opperde ook de mogelijkheid om het referendum uit te stellen, aangezien het volgens hem rampzalig zou zijn een nederlaag te riskeren.

PRESENTATIE BEGROTING VOOR 1995

Op 26 februari maakte minister van financiën Paul Martin de begroting bekend voor het belastingjaar 1995, dat begon op 1 april. De begroting behelsde belangrijke bezuinigingen op de uitgaven in bijna alle sectoren, inclusief het schrappen van 45.000 overheidsbanen (één op de vijf).

In de begroting werd uitgegaan van een reele groei van het bruto binnenlands produkt (BBP) met 4,3 procent in het belastingjaar 1994. 3.8 procent in het belastingjaar 1995 en 2.5 procent in het belastingjaar 1996. Men beoogde hrt tekort ı an de federale overheid terug ?e brengen van het niveau van dat moment van naar schatting C$ 37,9 mrd in het belastingjaar 1994 tot C$ 24,3 mrd in het belastingjaar 1996 ($ 1 = C$ 1.4007 op 3 maart 1995). Ook werd geprobeerd een halt toe te roepen aan de bijna ohafgebroken stijging van de verhouding van de staatsschuld tot *het* BBP gedurende de laatste twee decennia: naar verwachting zou deze dalen van ruim 73 procent in het lopende belastingjaar tot 71.8 procent in het belastingjaar 1996.

BEZOEK VAN AMERIKAANSE PRESIDENT

Ook tijdens het eerste officiële bezoek van de Amerikaanse president Bill Clinton aan Canada op 23-24 februari, speelde de afscheidingskwestie een rol.

Bouchard had aangedrongen op een ontmoeting met Clinton, een voorrecht dat de oppositieleider gewoonlijk werd toegekend, maar waartegen premier Jean Chrétien zich in dit geval verzet had. Hoewel er toch een ontmoeting plaatsvond, de eerste tussen een Amerikaanse president en een leider van de afscheidingsbeweging van Quebec. werd deze overschaduwd doordat Clinton zich in zijn toespraak tot het federale parlement op 24 februari ondubbelzinnig uitsprak voor het behoud van de Canadese federatie. In een passage. die de woede opwekte van de separatisten. verklaarde Clinton dat ,.in een wereld, die wordt verduisterd door etnische conflicten die naties verscheuren. Canada een voorbeeld is van een land waarin volkeren met verschillende culturen in vrede. welvaart en wederzijds respect samenleven en werken".

Op 24 februari ondertekenden Clinton en Chrétien een .,Open Skies"-overeenkomst. die de bepalingen ten aanzien van luchtvervoer tussen beide landen verruimde.

SCHIKKING MET FRANKRIJK OVER VISSERIJRECHTEN

Op 3 december werd bekendgemaakt dat de Canadese en Franse regering hun slepende conflict over de visserijrechten rond de Franse overzeese gebiedsdelen St Pierre en Miquelon hadden bijgelegd. Het akkoord had betrekking op een periode van tien jaar en gaf Canada recht op 30 percent van het quotum van de kammosselen, terwijl Franse vissers een groter deel van de kabeljauw kregen toebedeeld (zie ookpag. 617/3-'92).

(Vor.ber.pag. 841/1 e.v.-1994)

CUBA

BESPREKINGEN MET VS HERVAT. RELLEX IN VLUCHTELINGENKAMPEN. CONFERENTIE OVER SOLIDARITEIT MET CUBA

Op 12 oktober 1994 maakte de Amerikaanse regering bekend dat met betrekking tot het verlenen van visa aan Cubanen. de criteria voor het verlenen van de vluchtelingenstatus werden verruimd

Ongeveer 6.000 van de 20.000 visa die jaarlijks zouden morden verstrekt voor emigratie naar de VS. zouden door loting worden toegewezen aan mensen zonder naaste familie in de VS. Om verdere illegale migratie te ontmoedigen zoudenvisavoortaan moeten worden aangevraagd terwijl de aanvrager zich op Cuba bevond, en niet op de Amerikaanse bases in Guantánamo of Panama. waar zich in totaal zo'n 30.000 Cubanenophielden (zie pag. 845/1 e.\-.-'94).

Een tweede gespreksronde tussen Cubaanse en Amerikaanse functionarissen over de Cubaanse migratie vond van 24-26 oktober plaats in Havana (voor gesprekken in september; zie pag. 845/3 e.v.-'94).

Cuba trachtte tevergrefs de Amerikaanse delegatie over te halen de besprekingen uit te breiden tot de kwestie van het Amerikaanse handelsembargo en de restricties die de Amerikaanse regering op 20 augustus had ingevoerd (zie pag. 845/3-'94). Op 26 oktober sprak de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties zich met 101 stemmen tegen twee (de VS en Israël) uit voor opheffing van de Amerikaanse blokkade Bi] een stemming over deze kwestie in 1993 n as de stemverhouding 88 tegen 4 geneest en in 1992 59 tegen 3

VS herzien vluchtelingenbeleid

Medio november bleek uit persberichten dat de Amerikaanse regering haar beleid aan het wijzigen was teneinde Cubaanse gezinnen die in het vluchtelingenkamp bij de marinebasis Guantánarno Bay verbleven, toe te laten tut de VS.

Er verbleven 23.390 vluchtelingen in de Amerikaanse basis bij Guantánamo. van wie er 3.000 jonger waren dan 17 laar. Samen met hun ouders maakten zij eenderde deel uit van het aantal vluchtelingen op de basis. Eerder was bekendgemaakt dat Cubanen alleen voor een Amerikaans visum in aanmerking kwamen als zij dat in Havana aanvroegen. De woordvoerder van het Cubaanse ministerie van buitenlandse zaken, Miguel Alfonso. zei desgevraagd dat Cuba niet venvachtte dat de VS .,eenzijdig maatregelen nemen die indruisen tegen de letter of geest van het op 9 septembe bereikte akkoord". Amerikaanse functionarissen zeiden dat uit de beleidswijzigingen humanitaire bezorgdheid sprak. hoewel zij ook erkenden dat hierdoor de steun voor de regering van president Clinton onder Cubanen in Florida zou kunnen toenemen

Op 6 november hadden 85 Cubanen geprobeerd om vanuit Guantánamo Bay terug te zwemmen naar Cuba, gefrustreerd als ze waren door het maandenlang wachten en de slechte omstandigheden in het vluchtelingenkamp. Van degenen die aan de overtocht begonnen. bereikten er slechts 39 zwemmend Cuba. de rest werd opgepikt door Amerikaanse patrouilleboteil. De week daarvoor hadden 105 Cubanen geprobeerd te ontsnappen door in zee te springen of over hekken te klimmen. Hoewel sommigen van hen gered werden, raakten 43 vluchtelingen rermist.

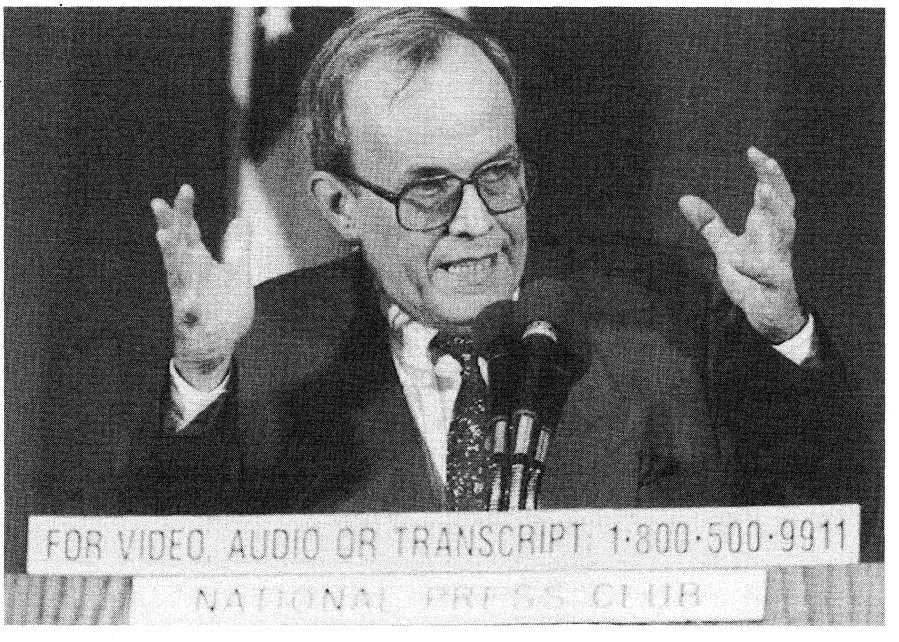

De voorzitter van de Cubaanse Nationale Assemblée, Ricardo Alarcon, richt het woord tot leden van de Nationale Persclub in Washington op 18 november 1994. Hij was de eerste Cubaanse functionaris die in de Persclub sprak sinds 1959. toen Fidel Castro er een rede hield.

Voortzetting besprekingen

Op 18-19 januari 1995 vonden in New York besprekingen plaats tussen de VS en Cuba over het immigratie-akkoord van september 1994; krachtens dit akkoord zouden de VS jaarlijks 20.000 visa verstrekken aan Cubanen (zie pag. 845/3 e.v.-'94).

De besprekingen werden openhartig en positief genoemd en in het algemeen was men van mening dat het akhûoïd effect had. Eind december 1994 hadden de VS 4.000 visa verstrekt. terwijl Cuba meer dan 400 van de 20.000 personen. die op de Amerikaanse marinebasis Guantánamo Bay op Cuba verbleven. toestemming had gegeven terug te lieren. Medio januari berichtte een aantal persbureaus dat meer dan 800 Cubanen naar de VS hadden mogen emigreren (GO0 uit kampen in de Panamakanaalzone en 200 uit Guantánamo) en dat er ongeveer zeventig naar Spanje waren gegaan.

Op 1 februari begonnen Amerikaanse militairen Cubaanse bootvluchtelingen nver te brengen van de Kanaalzone (waar ze maar tot 6 maart mochten blijven, zie boven) naar Guantánamo. De laatste Haïtianen in Guantánamo waren op 17 januari onder dwang gerepatrieerdnaar Haïti (zie ookpag. 31/2-'95).

Pogingen om Amerikaans embargo te verscherpen

Op 9 februari werd in de Amerikaanse Senaat een wetsvoorstel ingediend om personen te bestraffen die handel dreven met Cuba. Het wetsvoorstel, dat afkomstig was van de Republikeinse voorzitter van de Senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen, Jesse Helms, werd door een functionaris van het Cubaanse ministerie van buitenlandse zaken ,,duivels" en ,,absurd" genoemd.

Rellen in vluchtelingenkampen in Panama

Van 7-9 december 1994 ronden er rellen plaats in twee van de vier kampen in de Panamakanaalzone waar 8.600 Cubaanse balseros (,,vlotmensen") sedert september werden vastgehouden (zie pag. 846/2-'94). De vluchtelingen klaagden over de trage behandeling van hun asielaanvragen. Slechts 117 van de mensen in Panama (merendeels jong of ziek) hadden naar verluidt de VS bereikt, terwijl 72 anderen asiel hadden gevraagd in Spanje en vandaaruit naar de VS waren gebracht om humanitaire redenen. De Panamese president Ernes-

to Perez Balladares zei op 12 december dat de Cubanen slechts voor zes maanden waren toegelaten en niet langer mochtenblijvendan tot 6 maart 1995.

Bij de rellen waren ongeveer 2.000 vluchtelingen betrokken. van wie er ongeveer 1.000 ontsnapten uit de kampen. De meesten werd ~ later gepakt of keerden vrijwillig terug Een onbekend aantal vluchtelingen en ongeveer 250 Amerikaanse soldaten raakten gewond.

Gewapende ballingen op Cuba geland

Op 15 oktober landde een groep van zeven gewapende Cubaanse ballingen, afkomstig uit Miami, bij Caibarién (300 km ten oosten van Havana). Zij schoten een hengelaar dood voordat zij werden gearresteerd door Cubaanse veiligheidsagenten. Volgens de Cubaanse autoriteiten waren recentelijk in totaal 14 ballingen op verschillende tijdstippen en in afzonderlijke groepjes illegaal aan land gekomen.

Bezoek van VN-coinmissaris voor de mensenrechten. Wereldconferentie over Solidariteit met Cuba

De VN-hoge commissaris voor de mensenrechten. José Ayala Lasso. kwam op 15 november op uitnodiging van de regering naar Havana voor een officieel bezoek van drie dagen, waarbij hij met ministers, dissidenten en intellectuelen sprak over de mensenrechtensituatie in Cuba.

Tijdens zijn bezoek. het eerste waarvoor hij was uitgenodigd in een Latijns-Amerikaans land sinds hij zijn nieuwe functie in april aanvaard had. wees Ayala op de noodzaak om een dialoog aan te gaan met Cuba en drong hij er bij de regering op aan mensenrechtenconventies van de VN te onderschrijven. zoals de Conventie tegen Marteling uit 1984 (zie pag. 70/2-'86). Hij erkende echter ook dat mensenrechten samenhingen met economische omstandigheden en wees nogmaals op de resolutie die de Algemene Vergadering van de VN in oktober had aangenomen waarin de VS werden verzocht hun handelsembargo tegen Cuba op te heffen (zie boven).

In zijn toespraak op 25 november in Havana tot de slotzitting van de Eerste Wereldconferentie over Solidariteit met Cuba, uitte president Fidel Castro, net als veel andere sprekers, sterke kritiek op het Amerikaanse embargo. In de slotverklaring van de conferentie werd geëist dat de VS gehoor zouden geven aan de resolutie van dc Algemene Vergadering van de VN en een einde zouden maken aan ,,de niet te rechtvaardigen maatregel die meer dan 30 jaar van kracht is geweest".

ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

De regering maakte op 26 oktober de instelling bekend van markten voor consumptiegoederen, waar gedereguleerde prijzenzouden gelden.

Op 31 oktober onthulde Carlos Lage Davila, secretaris van de ministerraad en vice-voorzitter van de Staatsraad, bijzonderheden over een nieuwe wet op buitenlandse investeringen. De wet betekende de openstelling van alle produktieve sectoren, niet name de suikerproduktie. Op 20 september was een nieuw particulier sigarenbedrijf opgericht, Habaneros S.A., dat het leeuwedeel van de buitenlandse verkopen van Cubaanse sigaren zou verzorgen.

Rusland bevestigt suiker tegen olie te willen verhandelen

In een op 19 november verschenen bericht verklaarde de Russische minister van economische betrekkingen met het buitenland. Oleg Dawydow, dat Rusland nog eens 1 mln ton Russische olie zou ruilen tegen 500.000 ton Cubaanse suiker.

De verklaring. die een bevestiging inhield van Ruslands toezegging om zich te houden aan het akkoord van december 1993 over het verhandelen van Russische olie voor Cubaanse suiker (zie pag. 338/1-'94), was in tegenspraak met een bericht van persbureau *Itar-Tass* van 31 oktober. Dit bericht. waarin ook Dawydow werd aangehaald. luidde dat Cuba niet over voldoende suiker beschikte om aan zijn verplichtingen te voldoen en dat Rusland geen andere keus restte dan zijn olie op de vrije markt te verkopen.

Het akkoord van december 1993 voorzag in de ruil van 2,5 inln ton Russische olie tegen 1 mln ton Cubaanse suiker. Rusland had de eerste 1.5 mln ton olie in juli 1994 geleverd en in augustus leverde Cuba bijna de helft van de totale hoeveelheid suiker, *Radio* Cuba berichtte op 2 november dat het hoofd van de afdeling beleidvan het Cubaanse ministerie van buitenlandse handel, Felix Loaces. had verzekerd dat Cuba al zijn verplichtingen in deze eerste fase van het akkoord was nagekomen. De internationale norm voor betaling van olieleveranties was, zo zei hij, volledige betalingbinnen 30-60 dagen.

Begroting voor 1995 goedgekeurd. Introductie convertibele munt

Op 20 december keurde de Nationale Assemblée van Volksmacht (ANPP) unaniem de begroting voor 1995 goed. Daarin werden de inkomsten geraamd op 11,68 mrd peso en de uitgaven op 12,68 mrd peso. De uitgaven voor gezondheidszorg en onderwijs zouden iets toenemen maar de subsidies ter dekking van de verliezen van overheidsbedrijven zouden met 33 procent verminderd worden. Het begrotingstekort zou naar schatting 1 mrd peso bedragen; in 1993 had het tekort 5,05 mrd peso bedragen en in 1994 1,4 mrd peso. (De Cubaanse peso stond op 30 december 1994 gelijk aan de Amerikaanse dollar.)

Eveneens op 20 december berichtte het officiële dagblad van de Communistische Partij, Granma, dat er conform een besluit van de ANPP in mei (zie pag. 843/2-'94) geleidelijk aan een nieuwe convertibele peso ingevoerd zou worden naast de bestaande, niet-convertibele peso. In omloop zijnde ,,valutacertificaten" zouden binnen 60 dagen ingewisseld moeten worden tegen convertibele peso's tegen een koers van een op een met de Amerikaanse dollar. Amerikaanse dollars mochten vrij gebruikt blijven worden.

Het Spaanse dagblad El *País* van 34 december berichtte dat ..de vader van Cuba's economische liberalisering", Carlos Lage Davila, secretaris van de ministerraad en vice-voorzitter van de Staatsraad, op 22 december in Madrid een geheime ontmoeting had gehad met IMF-directeur Michel Camdessus. De ontmoeting was naar verluidt een initiatief van de Spaanse regering. (Zie pag. 843/1-'94 voor ontmoetingen tussen Lage en leden van de Spaanse regering in maart 1994.)

Groei economie in 1994

Op 2 februari 1995 verklaarde Carlos Lage Davila dat de economie in 1994 met 0,7 procent was gegroeid, hetgeen voornamelijk te danken was aan een toename van het toerisme in dat jaar met 14 procent. De beweringen van Lage dat er sprake was van een economisch herstel, werden tegengesproken door een aantal analisten. Niettemin begon de opvatting dat de Cubaanse economie eindelijk over haar dieptepunt heen was, zoals sinds 1993 door Amerikaanse economen was voorspeld, steeds meer terrein te winnen.

Crisis in suikerindustrie

In februari gaf de Cubaanse suikerindustrie opnieuw reden tot bezorgdheid na prognoses dat de suikerproduktie in 1994-'95 verder zou dalen tot ongeveer 3,5 mln ton, het laagste niveau dat ooit was bereikt.

Op 28 februari zei de minister van de suikerindustrie, Nelson Torres Perez, dat de suikeroogst in 1995-'96 tot ongeveer 5

mln ton zou stijgen, als Cuba over meer kunstmest zou kunnen beschikken

KABINETSWIJZIGING

Bij een kabinetswijziging op 24 januari waarbij bureaucraten van de oude stempel werden vervangen door jongere hervormingsgezinde technocraten, werden twee vice-premiers ontslagen en enkele nieuwe kabinetsleden benoemd onder wie een minister van economische zaken en een president van de Nationale Bank van Cuba Er was sprake van de volgende nieuwe benoemingen

Econoinische zaken en planning - Osvaldo Martinez Martinez; visserij - Orlando Felipe Rodriguez Romay; president van de Nationale Bank van Cuba - Francisco Soberon Valdez: lichte industrie - Jesus Perez Othon; binnenlandse handel- Barbara Castillo Cuesta; arbeid en sociale zekerheid - Salvador Valdez Mesa: minister zonder portefeuille - Wilfredo Lopez Rodriguez.

BETREKKINGEN MET ANDERE AMERIKAANSE LANDEN

De betrekkingen tussen Cuba en andere Zuid- en Centraal-Amerikaanse landen werden geleidelijk aan steeds beter.

Eind december 1994 werd in de pers bericht dat **Chili** overwoog opnieuw diplomatieke betrekkingen met Cuba aan te knopen. Op 11 januari 1995 meldde de Hondurese televisie dat **Honduras** op korte termijn een belangenkantoor in Havana zou openen: de Cubaanse minister van buitenlandse zaken Roberto Robaina Gonzalez had Honduras in september 1994 bezocht. Op 13 januari bracht de minister van cultuur van **Costa Rica,** Arnoldo Mora, een bezoek aan Cuba; hij was hiermee de eerste Costaricaanse minister die Cuba bezocht sinds in 1962 de betrekkingen tussen beide landen waren verbroken. Op 18 januari berichtte *Radio Rebelde* in Havana dat spoedig een samenwerkingsakkoord met **Colombia** zou worden ondertekend: begin november 1994 had de Colombiaanse minister van buitenlandse zaken. Rodrigo Pardo Garcia-Peña, Cuba bezocht. Op 19 januari had de minister van buitenlandse zaken van de **Bahama-eilanden.** Janet Bostwick, tijdens een officieel bezoek aan Cuba een ontmoeting met minister Robaina.

Op 19-20 januari hield het directoraat van de op Barbados gevestigde Caribische Organisatie voor het Toerisme (CTO), waartoe Cuba in 1993 weer was toegelaten, voor het eerst in 36 jaar twee belangrijke vergaderingen in Havana.

Bijeenkomst van gezamenlijke commissie

Op 17-18 januari vond in Havana de tweede bijeenkomst plaats van een gezamenlijke commissie over economische samenwerking. die bestond uit vertegenwoordigers van de Caribische Gemeenschap en Gemeenschappelijke Markt (CARICOM) en Cuba; daarbij werd overeenstemming bereikt over een aantal manieren waarop de samenwerking kon worden uitgebreid (voor eerste bijeenkomst in december 1993, zie pag. 33811-'94). Er werd ook gesproken over plannen om in Havana een permanent CARICOM-kantoor te openen.

De secretaris-generaal van de CARICOM. Edwin Carrington. deelde mee dat vooruitgang was geboekt op het gebied van technologie en biotechnologie, cultuur, menselijke hulpbronnen. meteorologie, toerisme. vervoer en informatiesystemen. Volgens hem was het vooral noodzakelijk het verkeer door de lucht cn over zee tussen de CARICOM-landen en Cuba te ontwikkelen: om dit te illustreren vertelde Carrington hoe vertegenwoordigers van Grenada via Trinidad. Barbados. Antigua en Jamaica hadden moeten reizen om Cuba te bereiken.

(Vor.ber.pag. 843/1 e.v.-1994)

ECUADOR

GRONDWETSWIJZIGINGEN IN REFERENDUM GOEDGEKEURD

Uit de voorlopige resultaten van een op 28 augustus 1994 gehouden referendum bleek dat de door de regering voorgestelde grondwetswijzigingen (zie pag. 636/1-'94), op één na, waren goedgekeurd, ondanks het feit dat 40 a 45 procent van de kiezers geen stem had uitgebracht: 15 a 20 procent van de stembiljetten waren blanco of ongeldig.

LANDBOUWWET GEWIJZIGD

Op 7 juli 1994 werd de omstreden Landontwikkelingswet. die in juni tot grootschalige sociale onrust had geleid (zie pag. 637/1-'94), door de regering en vertegenwoordigers van landeigenaren en Indianengroeperingen gewijzigd. De nationale noodtoestand werd op 1 juli opgeheven.

De gewijzigde met garandeerde de eigendomsrechten van mensen die zelf land bebouw-den. en breidde dergelijke rechten niet alleen uit tot landbouwcorporaties maar ook tot grond die in het bezit was van particulieren en families of van gemeenschappen of verenigingen.

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 22 september trad minister Rosalia Arteaga Serrano de Cordova van onderwijs en cultuur af na een conflict over een wetsvoorstel van de regering aangaande confessioneel onderwijs. Zij werd opgevolgd door Fausto Segovia.

Op 30 september nam het Congres met 42 tegen acht stemmen en zes onthoudingen een motie van wantrouwen aan tegen minister van buitenlandse zaken Diego Paredes Peña, die er door het Congres van werd beschuldigd de internationale betrekkingen slecht beheerd te hebben Hij werd vervangen door de niet partijgebonden Galo Leoro Franco

Op 21 oktober besloot het Cong es met 33 tegen zes stemmen minister Francisco Acosta Coloma van energie en mijnbouw te ontslaan Hij werd op 25 oktober opgevolgd door Gustavo Galindo, die de functie eerder had bekleed in 1983-'84

Acosta werd beschuldigd van wanbeleid op energiegebied, waarbij de kritiek zich vooral richtte op een nieuw contract dat de Amerikaanse oliemaatschappij Texaco toestemming gaf in het Amazonegebied te opereren. Ook de voorganger van Acosta was, in februari 1993, door het Congres naar huis gestuurd (zie pag. 326/2-'93). Volgens president Sixto Duran Ballen probeerde het Congres obstructie te voeren tegen de regeringsvoorstellen voor grondwetshervorming, die onder meer voorzagen in een beperking van de parlementaire bevoegdheid om kabinetsleden te ontslaan.

Op 27 oktober werd het aftreden gemeld van de minister van gezondheidszorg, Patricio Abad Herrera, die was aangetreden in juni 1993 (zie pag. 251/1-'94, waar de naam Abdad wordt gebruikt). In december werd Alfredo Palacio tot zijn opvolger benoemd.

Op 22 december werd Abraham Romero beëdigd als minister van regering en justitie. Hij volgde oud-minister van binnenlandse zaken Marcelo Santos Vera op.

NIEUWE LEGERBEVELHEBBER

Op 2 december werd generaal Jorge Ortega benoemd tot bevelhebber van het leger. Hij volgde generaal Miguel Iturralde Jaramillo op, die op 16 november om het leven was gekomen bij een helikopterongeluk.

SCHULDENOVEREENKOMST

Het herstructureringsplan voor de buitenlandse schuld ter waarde van $ 7,58 mrd, dat in mei met particuliere crediteurenbanken was overeengekomen (zie pag. 636/3-'94), werd op 4 oktober ondertekend.

ONENIGHEID OVER BEGROTING

Op 4 januari 1993 werd president Sixto Duran Ballen door de voorzitter van het Nationale Congres, Heinz Moeller, er-

van beschuldigd de grondwet te hebben geschonden en een .,constitutionele staatsgreep" te hebben uitgevoerd door te trachten zijn eigen versie van de begroting voor 1995 erdoor te drukken

Op 1 januari had Duran met zijn handtekening zijn eigen versie van de begroting tot wet bekrachtigd, waarin een overschot van 682 mrd sucre voorzien werd. Op ti januari gaf het Congres zijn goedkeuring aan een tegenbegroting.

DEMONSTRERENDE STUDENTEN GEDOOD

Op 6 januari werd een leerling van een middelbare school, Marcelo Mosco, door de oproerpolitie gedood tijdens gewelddadige botsingen met studenten die demonstreerden tegen een wetsvoorstel dat godsdienstonderwijs op openbare scholen mogelijk maakte

Dezelfde dag kwam een tweede scholier, Juan Carlos Luna, om het leven bij een andere demonstratie in het centrum van Quito tegen een scherpe verhoging van de tarieven van het openbaar vervoer.

(Vor.ber.pag. 635/1 e.v.-1994)

EL SALVADOR

RAPPORT VAN VN-SECRETARIS-GENERAAL OVER VREDESPROCES

Begin september 1994 presenteerde VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali in de VN-Veiligheidsraad een rapport over het vredesproces in El Salvador.

In het rapport werd bezorgdheid uitgesproken over de trage tenuitvoeringbrenging van het vredesakkoord uit 1992 (zie pag. 242/1 e.v.-'92). in het bijzonder het landoverdrachtprogramma, de huisvesting van vluchtelingen en vertragingen in de plannen om voormalige strijders uit beide kampen te herintegreren. Volgens het verslag waren de spanningen hoog opgelopen omdat de regering er niet in was geslaagd de ,.gerechtvaardigde" venvachtingen in te lossen van voormalige rebellen van het Nationale Bevrijdingsfront Farabundo Marti (FMLN). die krachtens de akkoorden land en huisvesting zouden krijgen. Boutros Ghali deed ook een beroep op de Salvadoraanse regering en de internationale gemeenschap om de $80 mln bijeen te brengen waarmee de in de akkoorden genoemde programma's gefinancierd moesten worden.

BEZETTINGSACTIES DOOR GEDEMOBILISEERDE SOLDATEN

OP 26 september bezette een groep van zo'n 500 gedemobiliseerde soldaten de Wetgevende Assemblée oin hun eisen kracht bij te zetten voor de uitbetaling van schadevergoedingen en andere uitkeringen die in de vredesakkoorden uit 1992 waren opgenomen.

Een aantai afgevaardigden werd gegijzeld door de voormalige soldaten. die op 28 september hun bezetting afbraken toen de regering beloofde rechtstreeks met hen te zullen onderhandelen.

Op 24 januari 1995 startten in het hele land gecoördineerde protestacties, die op touw waren gezet door de Vereniging van Gedemobiliseerde Leden van de Strijdkrachten (ADAFAES). Naar schatting 6.000 ex-militairen bezetten de Wetgevende Assemblée. het ministerie van financiën en andere regeringskantoren in San Salvador. waarbij zo'n 2.500 personen in gijzeling werden genomen. Verder blokkeerden de demonstranten die het parlementsgebouw hadden bezet, ook alle wegen in de omgeving. De politie opende het vuur op betogers tijdens een bijeenkomst in de buurt van de Nationale Universiteit. waarbij één ex-militair werd gedood en er twee gewond raakten.

Op 25 januari maakten gedemobiliseerde soldaten een einde aan de bezetting van de drie overheidsgebouwen. Zij gingen akkoord met de vrijlating van hun gijzelaars, onder wie dertien parlementsleden. nadat de regering had besloten hun land, kredieten, huisvesting en opleidingen te geven overeenkomstig de beloften die waren gedaan in het vredesakkoord van januari 1992 (zie pag. 242/1 e.v.-'92).

Op 17 januari hadden gedemobiliseerde militairen erin toegestemd het land te ontruimen dat ze hadden bezet in de kuststreek Los Blancos bij Costa del Sol. Zij waarschuwden dat zij tot soortgelijke acties zouden overgaan, als de regering niet tegemoet zou komen aan huneisen.

Tijdens verdere gewelddadige demonstraties op 14 februari raakten gedemobiliseerde militairen voor het presidentieel paleis in San Salvador slaags met de politie. Naar verluidt wensten de betogers een onderhoud met president Armando Calderon Sol.

Protestacties door voormalige FMLN-rebellen en oud-soldaten in de loop van maart mondden uit in een massale demonstratie in de hoofdstad San Salvador op 30 maart, die met geweld door de Nationale Burgerpolitie (PNC) werd uiteengejaagd.

VERDEELDHEID I S FMLN. NIEUW DI RECTORAAT ARENA

Op 9 oktober 1994 kwam ernstige verdeeldheid aan het licht binnen het linkse FMLN, toen Joaquin Villalobos, de leider van de Expresion Renovadora del Pueblo (ERP, Volksexpressie voor Vernieuwing, voorheen Revolutionair Volksleger), zijn partij terugtrok uit de koepelorganisatie van het FMLN, zodat hij vrij was om nieuwe politieke overeenkomsten aan te gaan met onafhankelijke partijen.

Nadat een arrestatiebevel tegen hem was uitgevaardigd. gaf Villalobos zich op 18 oktober over aan de autoriteiten. Hij moest zich verantwoorden voor de aanklacht dat hij de goede naam van de zakenman Orlando De Zola had aangetast. die hij ervan had beschuldigd rechtse doodseskaders te financieren.

Ruben Zainora Rivas. die presidentskandidaat was geweest voor de alliantie van Democratische Convergentie (CD) en FMLN bij de verkiezingen in april (zie pag. 410/1-'94), werd op 9 nktober als secretaris-generaal van de CD opgevolgd door Juan José Martell.

De regerende rechtse Nationalistische Republikeinse Alliantie (ARENA) benoemde op 9 oktober Juan José Domenech tot voorzitter van het partijdirectoraat in plaats van president Armando Calderon Sol, die erevoorzitter werd.

Een dreigende splitsing in ARENA werd op 15 oktober werkelijkheid toen bekend werd dat voormalig ARENA-lid Kirio Waldo Salgado de Liberaal-Democratische Partij (PLD) had opgericht. Salgado, die actie voerde tegen corruptie onder hoge regeringsfunctionarissen, omschreef de PLD als ,.een rechtse partij die een nieuwe economische en maatschappelijke orde in het land nastreeft. en zich met name richt op vooruitstrevende rechtse ondernemingen. de middenklasse en de volksklassen"

FMLN dreigt uiteen te vallen

Het FMLN dreigde uiteen te vallen toen twee van de vijf bewegingen waaruit het Front bestond in december 1994 uit de organisatie stapten (zie pag. 701/3-'94 voor leiderschapscrisis in mei).

Op 6 december maakte de ERP bekend dat zij gezien haar ..sociaal-democratische identiteit" gedwongen was haar banden met het marxistische FMLN te verbreken.

Op 12 december trok ook het Nationale Verzet (RN. voorheen de Kationale Verzetsstrijdkrachten. FARN) zich terug uit het FMLN. Het RN voerde als reden aan geschillen over de bestaande politieke stromingen binnen de coalitie.

NIEUWE POLITIEKE PARTIJ

Op 28 maart 1995 richtte Joaquin Villalobos de centrum-linkse Democratische Partij (PD)op, die zich ten doel stelde het politieke centrum te veroveren, nationa-

le instellingen te moderniseren, en democratische structuren te verstevigen.

De nieuwe partij bestond uit de ERP en RN. die zich in december uit het FMLN hadden teruggetrokken, alsmede uit de Nationale Revolutionaire Beweging (MNR) en een splintergroepering van de Christen-Democratische Partij (PDC).die gedurende een groot deel van de jaren '80 aan de macht was geweest

ONUSAL-MANDAAT VERLENGD

Op 23 november 1994 aanvaardde de VN-Veiligheidsraad unaniem resolutie 961, en verlengde daarmee het mandaat van de VN-Waarnemersmissie in El Salvador (ONUSAL) tot 30 april 1995. De vredesmacht, die in 1991 in het leven was geroepen (zie pag. 239/2 e.v.-'92). zou aanvankelijk eind november moeten vertrekken.

De Veiligheidsraad toonde zich ongerust dat niet alle afspraken in het vredesakkoord van 1992 (zie pag. 242/1 e.v.-'92), zoals de grondoverdracht en de hervorming van de politie. waren nagekomen. De Raad riep alle partijen op samen te werken om het akkoord tot een goed einde te brengen.

MINISTERS ONTSLAGEN

Twee ministers van de rechtse regering van president Armando Calderon Sol namen op 29 november ontslag om zich voor de rechtbank te kunnen verdedigen tegen beschuldigingen van belastingontduiking.

Minister Ricardo Montenegro van schatkist en minister Carlos Mejia Alferez van landbouw waren ervan beschuldigd hun invloed te hebben aangewend om de rijstfabriek San Francisco rijst te laten importeren tegen een minimumprijs, hetgeen de concurrentie had benadeeld.

President Calderon Sol beëdigde op 16 januari 1995 Manuel Enrique Hinds tot minister van schatkist en Oscar Manuel Gutierrez tot minister van landbouw.

AARTSBISSCHOP RIVERA OVERLEDEN

Op 26 november overleed de aartsbisschop van El Salvador, Arturo Rivera y Damas, op 71-jarige leeftijd. Hij was benoemd na de moord op aartsbisschop Oscar Romero in 1980 (zie pag. 313/2-'80) en had een sleutelrol gespeeld in de onderhandelingen tussen de regering en de guerrillastrijders van het FMLN.

PROTESTEN TEGEN ECONOMISCH PLAN

Op 3 februari 1993 maakte de regering een radicaal economisch plan bekend dat op felle protesten stuitte van vakbonden en delen van de particuliere sector. Het verzet van de vakbonden was vooral gericht op privatiseringsvoorstellen en het mogelijke ontslag van zo'n 25.000 overheidsambtenaren, terwijl het bedrijfsleven kritiek uitoefende op plannen om een vaste wisselkoers en belastingverhogingen in te voeren.

POLITIESTAKING

Op 6 februari begonnen honderden politiefunctionarissen van de narcoticabrigade van de Nationale Burgerpolitie (PNC, zie pag. 702/1-'94), die eind januari in staking waren gegaan ter ondersteuning van de herbenoeming van zestig collega's, besprekingen met de regering. De PNC-agenten waren ontslagen op advies van de VN-Waarnemersmissie in El Salvador (ONUSAL), die onregelmatigheden had ontdekt bij hun overplaatsing van de voorloper van de PNC. de Nationale Politie.

(Vor.ber.pag. 701/3 e.v.-1994)

GRENADA

NIEUWE PREMIER

Op 1 februari 1995 trad Nicolas Brathwaite af als premier. Hij werd opgevolgd door minister van landbouw George Brizan. In september 1994 had Brizan Brathwaite al opgevolgd als voorzitter van het National Democratic Congress (zie pag. 847/1/2-'94).

KABISETSWIJZIGING

Op 1 februari voerde Brizan enkele kabinetswijzigingen door die in de eerste plaats bedoeld waren om de portefeuilles die tot dusver in handen van Brathwaite waren geweest. opnieuw te verdelen. Het betrof de volgende wijzigingen:

Premier, buitenlandse zaken. binnenlandse veiligheid. binnenlandse zaken. landbouw. personeel en management - George Brizan+; financien en planning - Michael Andrew+; openbare werken. verbindingen en nutsbedrijven. vrouwenzaken. voorlichting. aangelegenheden betreffende Carriacou en Petit Martinique - mevr. Joan Purcell+; staatssecretaris voor buitenlandse zaken en staatsveiligheid - Dennis Noel+; staatssecretaris voor verbindingen en openbare werken - Kenny Lalsingh*.

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde portefeuille

PRESENTATIE BEGROTING VOOR 1995

In de begroting voor 1995, die op 19 januari werd gepresenteerd, werd voorzien dat de uitgaven (ECS 199 mln) de inkomsten zouden overschrijden met zo'n 20 mln: daarbij kwam nog een kapitaaluitgave van ECS 95 mln. Naar verwachting zouden de inkomsten uit faciliteiten voor toeristen aanzienlijk toenemen; het grootste deel van de uitgaven zou opnieuw worden besteed aan aanleg en onderhoud van wegen en zeeweringen.

(Vor.ber.pag. 847/1/2-1994)

GUATEMALA

NIEUW HOOGGERECHTSHOF

Op 10 oktober 1994 werd de zuiveringscampagne van president Ramiro de Leon Carpio tegen het Hooggerechtshof afgerond met de officiële verkiezing door het Congres van de 13 leden van het nieuwe Hooggerechtshof. Generaal b.d. Efrain Rios Montt, leider van het Guatemalteeks Republikeins Front (FRG),de grootste partij in het Congres, had vergeefs tot op het laatst geprobeerd de lijst met de 25 voorgedragen kandidaten te latenverwerpen.

BERICHTEN OVER SCHENDINGEN MENSENRECHTEN. BEGIN VN-HIISSIE. RAPPORT GAM

Rapporten van mensenrechtenorganisaties, die in de maand oktober verschenen, wezen op een toename van het aantal schendingen van mensenrechten. Alleen al in de maand septembei werd melding gemaakt van 364 gevallen. De kwestie trok internationaal meer de aandacht toen op 11 oktober een Amerikaanse staatsburger. Jennifer Harbury, in Guatemala Stad in hongerstaking ging. Zij cistc dat het lichaam van haar man, Efrain Bamaca Velasquez, een commandant in de Guatemalteekse Nationale Revolutionaire Eenheid (URNG),zou worden vrijgegeven of dat hij, indien hij nog leefde. voor het gerecht zou worden gebracht.

Volgens het leger had Bamaca in maart 1992 zelfmoordgepleegcl. maar van het lichaam, dat men op aanwijzing van de militairen had opgegraven. werd aangetooncl dat het niet dat van hem kon zijn. Getuigen beweerden hem in een militaire gevangenis te hebben gezien. waar hij gemarteld werd.

Op 11 november beëindigde Jennifer Harbury haar protestactie en reisde zij naar de Verenigde Staten voor een onderhoud met functionarissen van het Witte Huis om de kwestie te bespreken.

Generaal Cesar Medina, het hoofd van de niet-militaire afdeling van de Nationale Politie. werd op 12 oktober dood-

geschoten, naar werd aangenomen door tegenstanders van zijn pogingen de politie te democratiseren.

Aankomst MINUGUA-leden

Op 21 november arriveerden de eerste leden van de VN-Onderzoeksmissie inzake de Mensenrechten in Guatemala (MINUGUA) om toe te zien op de naleving van het akkoord over de mensenrechten dat de regering en de URNG in maart hadden bereikt (zie pag. 763/3-'94)

De missie zou 220 waarnemers, 60 politieagenten en 10 militaire functionarissen gaan omvatten. In haar jaarlijks verslag over Guatemala liet de VN-mensenrechtengezant Monica Vinto zich op 25 november kritisch uit over de rol die het leger speelde inzake de schendingen van mensenrechten.

In haar eerste rapport dat op 13 maart verscheen, liet MINUGUA zich zeer kritisch uit over de regering omdat deze geen onderzoek instelde-naar grove schendingen van mensenrechten door de veiligheidstroepen en de door militairen geleide Burgerpatrouilles (PAC), die ,,ongestraft" hun gang konden gaan. De politie had in bijna geen enkele van de 288 gevallen die door MINUGUA werden gemeld, waaronder 100 moorden, een onderzoek ingesteld. De kritiek die in het rapport werd geleverd ten aanzien van de URNG, spitste zich toe op de maatschappelijke ontwrichting die werd veroorzaakt door sabotage van de infrastructuur door guerrillastrijders.

GAM-rapport

In een rapport van de Groep voor Wederzijdse Steun (Grupo de Apoyo Mutuo, GAM) over de mensenrechtensituatie in 1994, dat in februari 1995 was aangeboden aan de VN-Commissie voor de Mensenrechten (UNCHR), werd melding gemaakt van 1.488 gevallen van schendingen van mensenrechten. waaronder 1.062 moorden. Van het totale aantal moorden werden er echter slechts 20 aangemerkt als politieke moorden; de overige hadden betrekking op georganiseerde misdaad. drugshandel en autodief stallen.

DODEN BIJ PROTESTEN

Er vielen acht doden en meer dan 150 gewonden bij gewelddadige botsingen in Guatemala Stad tijdens tien dagen van protesten die volgden op een plotselinge verhoging van de bustarieven op 2 november.

De demonstraties. waarbij ook barricaden werden opgeworpen en bussen werden aangevallen. escaleerden op 11 november. vooral in de buurt van de Universiteit van San Carlos. Speciale eenheden van de oproerpolitie werden ingezet om de protesten hardhandig de kop in te drukken.

MINISTERS VAN ENERGIE EN VAN BINNENLANDSE ZAKEN ONTSLAGEN

Medio december werd bevestigd dat Julio Barrios door president Ramiro de Leon Carpio was benoemd tot minister van energie en mijnbouw, nadat zijn voorganger José Luis Terron Calderon was ontslagen.

De bekendmaking kwam na berichten over een energiecrisis die tot gevolg had dat de stroom dagelijks 45 minuten werd afgesloten. Volgens sommige onofficiële b onnen had 76 procent van de Guatemalteken geen clcktriciteit en was voor ongeveer 63 procent van de bevolking brandhout de belangrijkste energiebron. Het elektriciteitsverbruik per hoofd van de bevolking zou het laagste in Latijns-Amerika zijn.

Op 3 januari 1995 werd minister van binnenlandse zaken Danilo Parinello ontslagen. Parinello was ervan beschuldigd dat hij een zakenrelatie in Panama een overheidsorder had toegespeeld voor de invoer van politiewagens uit Panama, die bestemd waren voor de Nationale Politie. Op 9 januari werd Carlos Enrique Reynoso Gil door president De Leon Carpio benoemd tot nieuwe minister van binnenlandse zaken.

NIEUWE VOORZITTER CONGRES

Op 14 januari werd generaal b.d. Efrain Rios Montt. de vroegere militaire dictator en huidige FRG-leider gekozen tot voorzitter van het Congres. Zijn verkiezing leidde tot betogingen voor het parlementsgebouw, waarbij demonstranten zijn portret verbrandden.

TIJDSCHEMA'S VOOR VREDESBESPREKINGEN. TERUGTREKKING QUEZADA

Begin januari noemde president De Leon Carpio 24 februari als de datum voor de ondertekening van een vredesakkoord dat inoest worden bereikt na een nieuwe reeks besprekingen tussen de regering en de URNG- guerrillastrijders. De besprekingen waren in juni 1994 opgeschort (zie pag. 763/1 ex-'94).

In een brief aan VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali van 3 januari stelde de president de URNG verantwoordelijk voor de vertraging in het vredesproces door te stellen dat de URNG ..de onderhandelingen had laten vastlopen op het thema van de rechten van de autochtone bevolking". Beide partijen waren er bij de laatste ronde van de vredesbesprekingen niet in geslaagd een alrkoord te bereiken over de kwestie van land voor de herhuisvesting van ongeveer 1 miljoen ontheemden.

Op 10 januari verwierp de URNG het tijdschema van de regering omdat ten onrechte de indruk werd gewekt dat een akkoord over het thema van de rechten van de autochtone bevolking op handen was. De URNG zei echter bereid te zijn rond 1 februari een akkoord te ondertekenen over alle overige kwesties.

Door het antwoord van de regering dat dit URNG-tijdschema ,,onrealistisch" was. dreigde een nieuwe impasse. Deze werd echter eind januari voorkomen dankzij VN-bemiddeling en de inspanningen van de Groep van Vrienden van het Guatemalteekse Vredesproces (Mexico, Noorwegen, Spanje, Venezuela en de Verenigde Staten).

Terugtrekking van Quezada

Op 27 januari besloot de Guatemalteekse Bisschoppenconferentie (CEG)van de rooms-katholieke kerk mgr Rodolfo Quezada Toruño terug te trekken als voorzitter van de Assemblée van de Burgermaatschappij, en geen actieve rol meer te spelen in het vredesproces (zie ook pag. 252/3 e.v.-'94).In een brief aan de VN zei de CEG dat haar besluit voortvloeide uit het verlangen van de kerk om afstand te nemen van de .,politieke spelletjes die sinds de impasse in de onderhandelingen naar voren zijn gekomen".

Nieuw tijdschema. Vredesvoorstellen

Op 17 februari werd een nieuw tijdschema voor vredesbesprekingen bekendgemaakt na weken van intensieve onderhandelingen tussen de regering, URNG-guerrillastrijders en functionarissen van de Verenigde Naties. Nieuwe, voor maart geplande, onderhandelingen zouden moeten leiden tot een wapenstilstandsovereenkomst tegen juni en tot ondertekening van een akkoord eind augustus.

Bijzonderheden over het nieuwe tijdschema stonden in een brief van de VN-ondersecretaris-generaal voor politieke zaken, Marrack Goulding, aan president Ramiro de Leon Carpio.

Bij de hervatting van de besprekingen op 13 maart in Mexico accepteerden zowel regering als URNG het voorstel van de VN om uiterlijk in augustus tot een akkoord te komen.

Op 31 maart n erd een overeenkomst getekend u aarın de bijzondere identiteit en rechten werden er kcnd van de autochtone bevolking

UXNG-leiders hadden eerder al verklaard een eind te willen maken aan hun jarenlange boycot van verkiezingen, cn steun te willen verlenen aan een mogelijke coalitie van progressieve krachten bij . de presidents- en parlementsverkiezingen in november 1993.

(Vor.ber.pag. 763 e.v.-1994)

HAÏTI

VOORLOPIGE KIESRAAD GEVORMD. KABINETSU'IJZIGINGEN. STATIONERING UNMIH. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 20 december 1994 werd de vorming voltooid van een voorlopige kiesraad (CEP), die verantwoordelijk was voor de organisatie van en het toezicht op de verkiezingen. De CEP telde negen leden, vaň wie er drie werden gekozen door president Jean-Bertrand Aristide, drie door het parlement en drie dooi het Hof van Cassatie (het Hooggerechtshof).

Le Monde van 15 december berichtte dat premier Smarck Michel had gezegd dat de parlementsverkiezingen 14 tot 22 weken na de vorming van de CEP zouden plaatsvinden

Ontslagen en benoemingen onder militairen. Onrust in leger over soldij

Op 1 december werd een aantal hooggeplaatste militairen ontslagen of overgeplaatst. Generaal Jean-Claude Duperval, die korte tijd bevelhebber van de strijdkrachten was geweest na het vertrek van junta-leider generaal Raoul Cedras in oktober (zie pag. 31/1-'95), werd benoemd tot militair attaché in Brazilië.

Op 26 december verzamelde zich een groep gedemobiliseerde soldaten buiten het hoofdkwartier van het leger in Port-au-Prince om achterstallige soldij op te eisen. Drie gedemobiliseerde soldaten werden gedood toen de groep het hoofdkwartier probeerde te bestormen.

Amerikaanse soldaat omgekomen

Op 12 januari 1995 sneuvelde een Amerikaanse soldaat tijdens een vuurgevecht bij een wegversperring. Hij was het eerste militaire slachtoffer aan Amerikaanse zijde sinds de interventie op Haïti. Bij het incident raakte een andere Amerikaanse soldaat gewond.

Kabinetswijzigingen

Op 17 januari trad Marc-Henri François Rousseau af als minister van openbare merken na twee weken van demonstraties door voorstanders van het herstel van de democratie. Zij eisten zijn ontslag omdat hij lid was geweest van de voorlopige regering. die in oktober 1991 door het leger was geïnstalleerd (zie pag. 245/3 e.v.-'92).

Als Rousseau's opvolger werd op 18 januari Georges Anglade benoemd tot minister van openbare werken, vervoer en verbindingen.

Door het aftreden van Ernst Malebranelie als minister van justitie op 24 januari volgde een dag later op die post de benoeming van Jean-Joseph Exume.

Op 24 februari volgde generaal b.d. Mondésir Beaubrun René Prosper op als minister van binnenlandse zaken. Zijn benoeming volgde daags na zijn ontslag als stafchef van het leger (zie onder).

Datum voor stationering UNMIH

Op 30 januari aanvaardde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties met 14 stemmen vóór, één tegen en één onthouding (van China) Resolutie 975 (1994).Hierin werd bepaald dat de multinationale strijdmacht onder leiding van de Verenigde Staten, die in september 1994 was ingezet in Haïti (zie pag. 769/3 e.v.-'94), op 31 maart het militaire gezag zou overdragen aan de VN-missie op Haïti (UNMIH).

De Veiligheidsraad verklaarde dat de strijdmacht onder leiding van de V S een ,veilige en stabiele situatie" tot stand had weten te brengen en alle doelstellingen van Resolutie 940 (1994) had bereikt (zie pag 768/3 e v.-'94) De Raad gaf opdracht 6 000 VN-militairen en 900 politiefunctionarissen op Haïti te stationeren die verantwoordelijk zouden zijn voor de handhaving van de openbare orde en de heropleiding van het Haïtiaanse leger en politiekorps

Zij zouden onder bevel staan van een Amerikaanse officier. generaal-majoor Joseph Kinzer. Kennelijk geschiedde dit op aandrang van de VS. waar het nieuwe. door de Republikeinen beheerste. Congres zich had verzet tegen het onder VN-bevel plaatsen van Amerikaanse militairen. die vermoedelijk de helft van UNMIH zouden uitinaken.

In eerste instantie liep het mandaat voor de operatie tot 31 juli.

Besluit om alle hoge officieren met pensioen te sturen

Op 20 februari besloot president Jean-Bertrand Aristide zijn gezag over het leger te doen gelden door alle 43 officieren boven de rang van majoor met pensioen te sturen. Onder hen bevonden zich verscheidenen die tot zijn trouwe compagnons werden gerekend.

Een van deze officieren, de Aristide-getrouwe chef van de generale staf generaal Mondésir Beaubrun werd door premier Smarck Michel enkele dagen later benoemd tot minister van

De Amerikaanse generaal George Fisher (m.)en generaal-majoor Joseph Kinzer (r.) salueren beiden tijdens de plechtigheid op 31 maart in Port-au-Prince waarbij het gezag door de multinationale strijdmacht wordt overgedragen aan de UNMHI.

binnenlandse zaken (zie boven). Onder de overigen bevonden zich de interimopperbevelhebber van de strijdkrachten, generaal Bernardin Poisson. en plaatsvervangend opperbevelhebbe generaal Martial Romulus. die evenals Beauhrun in november 1994 met instemming van de VS waren benoemd (zie pag. 32/1/2-'95), de chef van politie. kolonel Pierre Neptune, en brigade-generaal Pierre Chérubin die tot 1991 politiechef was <,eweest. Aristide in ballingschap was gevolgd en als zijn adviseur was teruggekeerd.

Door deze zuivering werd majoor Dany Toussaint, een naaste medewerker van Aristide, dr hoogste officierin het leger.

De ontslagen volgden op onenigheid tussen de regering en de Amerikanen die het bevel voerden over de multinationale strijdmacht; aanleiding hiervoor was het door de regering zonder Amerikaanse goedkeuring rek uteren van enige honderden aanhangers van Aristide voor het interimleger. Op 12 februari had de Amerikaanse adviseur voor nationale veiligheid, Anthony Lake, dringend verzocht deze nieuwe rekruten te ontslaan, maar in het Aristide-kamp beschouwde men hen als een noodzakelijk tegenwicht tegen de leden uit het voormalige leger en politiekorps die door de Amerikaanse autoriteiten in het nieuwe leger waren opgenomen.

Verkiezingsdatum

Op 20 februari maakte de Voorlopige Kiesraad bekend dat er op 4 en 25 juni verkiezingen over twee ronden zouden worden gehouden voor de 83 leden tellende Kamer van Afgevaardigden, voor 18 van de 27 zetels in de Senaat en voor enkele gemeenteraadsleden.

De Amerikaanse president Bill Clinton (l.) en zijn Haïtiaanse ambtgenoot Jean Bertrand Aristide omhelzen elkaar voor de camera's in het presidentiële paleis in Port-au-Prince op 31 maart 1995.

Minister van binnenlandse zaken Mondésir Beaubrun op een archieffoto van 18 november 1994

Eerder had Aristide de eisen geschrapt dat gemeenteraadsleden een lagere-schooldiploma moesten hebben en dat priesters hun religieuze functies moesten neerleggen. Bovendien had hij voor vrouwelijke kandidaten de waarborgsom gehalveerd.

Op 23-26 februari bezochten de vroegere Amerikaanse president Jimmy Carter, de voormalige voorzitter van de gezamenlijke chefs van staven generaal Colin Powell en senator Sam Nunn Port-au-Prince en boden zij aan toezicht te houden op de verkiezingen. Gedrieën hadden zij in september 1994 deelgenomen aan de missie-Carter die het compromis had bereikt voor Amerikaanse interventie en het vertrek van de militaire junta (zie pag. 770/3 e.v.-'94). Carter zou van Aristide de garantie gevraagd hebben dat hij bij de verkiezingen onpartijdig zou blijven.

***Stationering UNMIH. Bezoek van president* Clinton**

Op 31 maart bracht de Amerikaanse president Bill Clinton een kort bezoek aan Haïti om dr plechtigheid bij te wonen ter gelegenheid van de overdracht van het gezag door de multinationale strijdmacht onder leiding van de VS aan de VN-missie in Haïti (UNMIH).

Clinton verklaarde dat de Amerikaanse opdracht „Operation Uphold Democracy" was voltooid en dat „Haïti nu democratisch en vrij is. en veiliger dan ooit te voren". In zijn antwoord bedankte president Jean-Bertrand Aristide Clinton dat deze hem in zijn ambt had hersteld.

Moord op oppositieleidster

Het bezoek van Clinton en de feestelijke stemming waarmee de overdracht van het gezag aan UNMIH gepaard ging, werden overschaduwd door de moord op 28 maart op de vooraanstaande advocate en belangrijke tegenstandster van Aristide, Mireille Durocher Bertin.

Durocher Bertin werd op klaarlichte dag in Port-au-Prince doodgeschoten. Haar chauffeur kwam eveneens om het leven bij de aanslag. Durocher Bertin was een uitgesproken voorstandster geweest van het militaire regime dat Aristide in september 1991 had verdreven (zie 825/1 e.v.-'91). Zij was korte tijd kabinetschef van Emile Jonassaint geweest, de niet-erkende. door de regerende junta benoemde president, die van mei 1994 tot Aristide's terugkeer in oktober aan het bewind was geweest (zie pag. 767/3-'94; 30/2-'95). Vlak voor haar gewelddadige dood had zij de Beweging ter Integratie van de Natie opgericht. die deel wilde nemen aan de parlementsverkiezingen in juni, waarbij zij te kennen had gegeven mee te dingen naar een Senaatszetel en zich

uiteindelijk kandidaat te willen stellen voor het presidentschap.

Op 29 maart stuurden de VS een FBI-team naar Haïti om te helpen bij de opsporing van haar moordenaars. Later kn-am uit dat voormalig stafchef generaal b.d Mondésir Beaubrun. die net in februari was benoemd tot minister van binnenlandse zaken. betrokken was bij de moord en dat een onderzoek tegen hem liep Zowel de Amerikaanse als de Haïtiaanse autoriteiten probeerclen afstand te creëren tussen Aristide en Beaubrun.

FRAPH-leider gesignaleerd in de VS. Gitleveringsrerzoek

In februari werd van verschillende zijden bericht dat Emmanuel ,.Toto" Constant, ieider van het Front voor de Bevordering en Vooruitgang van Haïti (FRAPH), was gesignaleerd in Washington DC.

Constant. die betrokken was geweest bij moordpartijen en andere gruweldaden, was in december 1994 verdwenen uit Haïti. Naar werd aangenomen was hij via Puerto Rico de VS binnengekomen op een toeristenvisum. De Amerikaanse autoriteiten ontkenden dat zij hadden gezorgd voor de nieuwe verblijfplaats van Constant (die naar veler overtuiging een CIA-agent was geweest). Op 14 februari beloofden zij Constant het land uit te zetten. wanneer hij was opgespoord.

Op 16 maart bevestigde Aristide dat de VS was verzocht om de uitlevering van FRAPH-leider Constant. Het verzoek betrof tevens Constants medewerker Louis Jodel Chambelain.

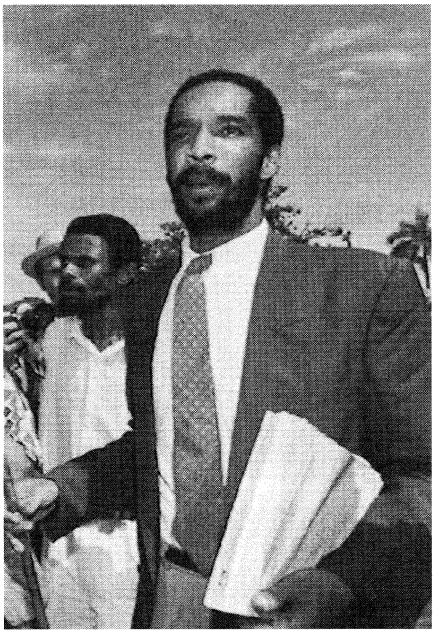

Emmanuel ,,Toto" Constant op een archiefopname van 4 oktober 1994.

NOODHULP WERELDBANK. IMF-LENING

Tijdens een bijeenkomst onder auspicien van de Wereldbank in Parijs op 31 januari, deden donorlanden en multilaterale instellingen concrete toezeggingen voor de verstrekking van noodhulp ter waarde van $ 900 mln gedurende de volgende 13-18 maanden Op 10 februari maakte premier Smarck Michel bekend dat de toezeggingen waren gestegen tot $ 1 192 mrd Hiervan was $ 600 rnln beschikbaar in 1995 en de i-est in 1996

IMF-overbruggingskrediet

Op 8 maart gaf het IMF zijn goedkeuring aan een overbruggingskrediet ter waarde van SDR 20 mln (ca. $ 31 mln) ter ondersteuning van het economische en financiële programma van de regering voor 1995-'96. De belangrijkste doelstellingen van het programma waren de vermindering van de inflatie tot gemiddeld 15 procent per jaar en de verhoging van de netto internationale reserves tot S 45 mln.

(Vor.ber.pag. 29/3 e.v.-1995)

NICARAGUA

PARLEMENTAIRE GOEDKEURING GRONDWETSWIJZIGINGEN. CONSTITUTIONELE CRISIS

Op 24 november 1994 keurde de Nationale Assemblée (met 72 stemmen vóór, geen tegenstemmen en zes onthoudingen) een aantal grondwetswijzigingen goed. waardoor een deel van de macht van de president en de regering werd overgedragen aan het gekozen parlement.

De amendementen hielden in dat de presiclentiële ambtstermijn werd verkort van zes naar vijf jaar en dat een tweede opeenvolgende ambtstermijn verboden werd. Overheidsfunctionarissen, militairen en religieuze leiders die aan verkiezingen wilden deelnemen. moesten minstens een jaar van te voren hun functies opgeven. De regering moest de Nationale Assemblée toestemming vragen om internationale leningen af te sluiten en handelsbesprekingen te voeren.

De wijziging die de meeste aandacht trok was echter die waarin het familieleden van een zittende president werd verboden zich kandidaat te stellen voor het presidentschap. Veel waarnemers zagen hierin een poging om te voorkomen dat Antonio Lacayo Oyanguren, de voorzitter van de presidentiële raad en schoonzoon van presiclent Violeta Barrios de Charnorro. zich kandidaat zou stellen voor de presidentsverkiezingen in 1996.
Het besluit zou voor de rechtbank worden aangevochten.

Constitutionele crisis

In februaii 1993 sleepte het conflict tussen het parlrment en de regering zich voort door de weigering van president Violeta Barrios de Chamorro de grondwetswijzigingen af te kondigen. die in november waren goedgekeurd door de Nationale Assemblee w

Op "Februari gaf de Nationale Assemblée de prcsidcnt 15 dagen de tijd om de grond ets-wijzigingen te ondertekenen en af te kondigen. President Chamorro stelde een nationale dialoog voor om tot overeenstemming te komen over een pakket nieuwe grondwetswijzigingen.

Op 17 februari zei president Chamorro dat zij bereid was te onderhandelen over de tenuitvoerbrenging van de grondwetswijzigingen, waarbij zij de suggestie wekte dat zij deze had aanvaard, hoewel ze bleef bij haar weigering deze af te kondigen. Op 24 februari kondigde de Nationale Assemblée de grondwetswijzigingen af. President Chamorro noemde deze stap ongrondwettig.

Eerder had een hof van beroep het beroep ver-\\-orpen dat een tiental personen. onder wie Antonio Lacayo Oyanguren, had aangetekend omdat de grondwetswijzigingen een inbreuk zouden vormen op hun constitutionele rechten.

KABINETSWIJZIGINGEN

Medio november 1994 werd bericht dat de minister van milieu en natuurlijke hulpbronnen, Jaime Incer Barquero, zijn post in het kabinet was kwijtgeraakt, samen met twee onderministers, na beschuldigingen van corruptie op het ministerie.

Medio december werd bevestigd dat Milton Caldera Cardenal was benoemd tot zijn opvolger.

Op 4 januari 1995 trad Alfredo Mendieta Artola af als minister van binnenlandse zaken na berichten dat hij daartoe gedwongen was door de voorzitter van de presidentiële raad Antonio Lacayo Oyanguren.

Volgens de op 10 januari bekendgemaakte reorganisatie van het kabinet volgde Sergio Narvaez Santos hem op als minister van binnenlandse zaken.

Generaal Joaquin Cuadra Lacayo (m.)wordt door president Violeta Barrios de Chamorro (l.) gefeliciteerd inet zijn benoeming op 21 december 1994 tot opperbevelhebber van de strijdkrachten.

Op het departement van landbouw en veeteelt werd Dionisio Cuadra Kaut benoemd als opvolger van Roberto Rondon Sacasa.

SCHEURING IN FSLN

Op 15 januari richtten leden van de dissidente gematigde factie van het Sandinistische Nationale Bevrijdingsfront (FSLN).die nauwe banden onderhield met de vroegere Nicaraguaanse vicepresident Sergio Ramirez Mercado. een eigen Sandinistische Vernieuwingsbeweging (MRS)op.

Hiermee werd bevestigd dat de verdeeldheid binnen het FSLN groeide (zie pag. 35/2/3-'95). De afsplitsing ontstond na (i) een besluit van gematigde Sandinistische afgevaardigden in het parlement om de verkiezing van Luis Humberto Guzman van de centrumpartij Democratische Christelijke Unie tot voorzitter van de Nationale Assemblée te steunen; (ii)beschuldigingen van de kant van Dora Maria Tellez. de leidster van de FSLN-fractie in de Nationale Assemblée en net als Ramirez lid van de gematigde vleugel binnen het FSLN, dat de door de Sandinisten gecontroleerde pers een ..lastercampagne" tegen haar voerde: (iii) Tellez' vertrek uit het nationale directoraat van het FSLN op 9 januari: en (iv)het afstand doen door Ramirez van zijn lidmaatschap van het FSLN op 10 januari.

Ramirez verklaarde dat ..het Saridinistische Front waarvan ik twintig jaar geleden lid werd. niet meer bestaat" en dat de .,eer van het volk.....niets betekent voor hen die morele terreur bedrijven". Ramirez, die in het verleden een trouwe medestander was van voormalig president Daniel Ortega Saavedra, was uit het nationale directoraat van de FSLN verwijderd na zijn nederlaag bij partijverkiezingen in mei 1994 (zie pag. 3412-'95). Hij was zich steeds kritischer gaan opstellen ten opzichte van de recente radicale koers van de partij. die definitief vorm kreeg toen de nieuwe Sandinistische Assemblée zich op duidelijke wijze uitsprak voor een beleid tegen de rechtse regering van president Violeta Barrios de Chamorro.

FSLN-leden lopen over naar Sandinistische Vernieuwingsbeweging

Op 3 februari liepen drie andere vooraanstaande FSLN-leden over naar de nieuw-opgerichte Sandinistische Vernieuwingsbeweging. Het waren Dora Maria Tellez (die in januari haar zetel in het nationale directoraat ter beschikking had gesteld), Luis Carrion en Mirna Cunningham.

NIEUWE OPPERBEVELHEBBER STRIJDKRACHTEN

Op 21 februari ging generaal Humberto Ortega Saavedra officieel met pensioen als opperbevelhebber van de strijdkrachten. Hij had deze functie vervuld tijdens het Sandinistische bewind en was op zijn post gehandhaafd door president Violeta Barrios de Chamorro na haar verkiezingsoverwinning in 1990 (zie pag. 820/2 e.v.-'90). De kwestie van de duur van zijn ambtstermijn als opperbevelhebber was omstreden geweest. maar geregeld in een van de bepalingen van de recentelijk van kracht geworden wet op de reorganisatie van de strijdkrachten (zie pag. 344/1/2-'94 en 34/1 en 36/1-'95).

Ortega Saavedra werd opgevolgd door generaal Joaquin Cuadra Lacayo, die sinds 1979 zijn stafchef was geweest.
De opvolging was op 21 december 1994 bekendgemaakt door president Chamorro.

(Vor.ber.pag. 34/1 e.v.-1995)

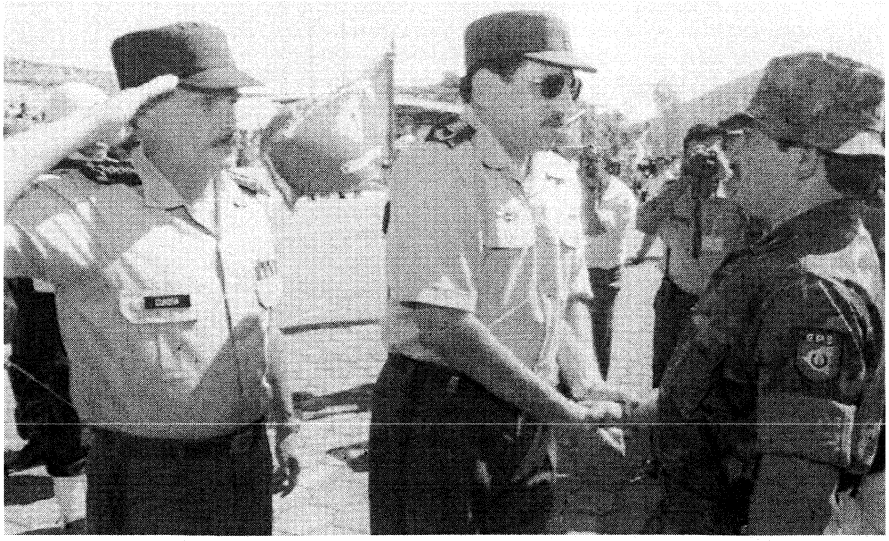

Generaal Humberto Ortega Saavedra (m.)neemt afscheid van een van zijn mannen bij het overdragen van het opperbevel over de strijdkrachten aan zijn opvolger, generaal Joaquin Cuadra Lacayo (l.), op 21 februari 1995.

ANGOLA

WANKELE VREDE. VERDERE ONTWIKKELINGEN

De jongste fase van het vredesproces die door de ondertekening van een nieuw vredesakkoord tussen de regering en de opstandige Nationale Unie voor de Totale onafhankelijkheid van Angola (UNITA) op 20 november 1994 was ingeluid (zie pag 44/3-'95) knam moeizaam op gang UNITA kwam herhaaldelijk met beschuldigingen over schendingen van de wapenstilstand, terwijl de regering toegaf dat er „incidenten" waren geweest maar beklemtoonde dat deze schendingen geen bedreiging vormden voor de vrede Op 2 december berichtte Alioune Blondin Beye de speciale VN-afgezant voor Angola, dat het staakt-het-vuren stand hield. ondanks sporadische gevechten. Hij voegde hieraan toe dat er schermutselingen waren .,te venvachten" na zoveel jaren van oorlog.

De militaire leiders van MPLA en UNITA. generaal Joao de Matos (l.)en generaal Arlindo Chena Pena .,Ben-Ben"(r:).na een bijeenkomst in Waco Cungo op 3 februari.

UNAVEM-mandaat

Op 8 december aanvaardde de Veiligheidsraad unaniem Resolutie 966, waardoor het mandaat van de VN-Verificatiemissie voor Angola (UNAVEMII) tot 8 februari 1995 werd verlengd. Naar verwachting zou na deze datum een grotere missie (onder de naam UNAVEM III) in Angola worden gestationeerd. De Veiligheidsraad beklemtoonde echter dat de stationering van meer militairen afhankelijk was van de strikte naleving van de wapenstilstand.

UNAVEM III zou naar werd verwacht bestaan uit '7.000 militairen. die voornamelijk afkomstig zouden zijn uit Angola's buurlanden. zoals Botswana, Namibië. Zambia en Zimbabw-e. Op 16 december werd bevestigd dat Zuid-Afrika geen gevechtstroepen zou sturen. hoewel het zou bijdragen aan de vredesmacht.

Devaluatie

Op 13 december werd op de Angolese televisie bekendgemaakt dat de kwanza, die in 1994 al met 750 procent was gedevalueerd, met nog eens 43 procent was gedevalueerd tot $ 1,00 = 890.000 kwanza.

Pogingen om de vrede te consolideren

De gehele maand januari 1993 probeerde Alioune Blondin Beye, de speciale VN-afgezant voor Angola, tevergeefs een rechtstreekse ontmoeting te arrangeren tussen president José Eduardo dos Santos en UNITA-leider Jonas Savimbi. Deze ontmoeting zou een levend bewijs moeten zijn van de intentie van beide partijen om zich te houden aan het vredesakkoord van Lusaka uit november 1994 (zie pag. 43/1 e.v.-'95).

Terwijl diverse onafhankelijke bronnen melding maakten van ernstige schendingen (door beide partijen) van het bestand dat op 16 november was afgekondigd, vond op 10 januari in Chipipa in de provincie Huambo een ontmoeting plaats tussen generaal Arlindo Chenda Pena Ben-Ben, stafchef van de Angolese strijdkrachten, en zijn UNITA-collega Joäo de Matos.

Beide partijen werden het eens over het onmiddellijk staken van de vijandelijkheden in het hele land. de oprichting van groepen die moesten toezien op de naleving van het bestand. een onmiddellijke troepenscheiding in gevoelige gebieden - mrt name in Uige en Huambo. het scheppen van voorxvaarden voor vrij verkeer van mensen en goederen, inclusief het opruimen van mijnen, en de vrijlating van krijgsgevangenen.

De noodzaak van een ontmoeting tussen Dos Santos en Savimbi werd des te duidelijker toen Savimbi ernstige bedenkingen uitte over het akkoord van Lusaka (waarvan hij de ondertekening niet zelf had bijgewoond). Hij zei dat het akkoord geen garantie voor vrede was. In een televisievraaggesprek had Savimbi op 1 januari bovendien de onpartijdigheid van de VN in twijfel getrokken

Journalist gedood

Op 17 januari werd Ricardo de Melo, oprichter en uitgever van Angola's enige onafhankelijke dagblad *Imparcial* Fax, door onbekenden doodgeschoten voor zijn huis in Luanda.

Volgens zijn weduwe was De Melo. die zowel de regering als UNITA had bekritiseerd, eerder telefonisch met de dood bedreigd. Daarbij had men .,hem gewaarschuwd op te houden over militaire zaken te schrijven". Hij was de 18de Angolese journalist die werd gedood sinds de hervatting van de gerechten in oktober 1992.

Minister van financiën vervangen

Op 23 januari ontsloeg president Dos Santos minister van financiën Alvaro Craveiro, nadat deze kritiek had geleverd op het trage tempo waarin het sociaal-economische programma van de regering werd ontwikkeld.

Nog dezelfde dag werd de econoom Augusto da Silva Tomas, tot dan gouverneur van de provincie Cabinda, benoemd tot nieuwe minister van financiën.

Verdeeldheid in UNITA

Tijdens het partijcongres van UNITA, dat van 8-13 februari werd gehouden in Bailundo in de provincie Huambo, kwamen spanningen binnen de beweging aan het licht.

Aanhangers van de harde lijn zouden gedesillusioneerd zijn na de val van Huambo in november 1994 en de ondertekening van het door de VN bew-erkstelligde vxedesakkoord van Lusaka in diezelfde maand (zie aag. 43/3 e.v.-'95). De houding van UNITA-leider Jonas Savimbi was tegenstrijdig: hoewel hij zijn twijfels uitte over het akkoord van Lusaka. stemde het congres klaarblijkelijk pas na zijn tussen-

komst in met het akkoord en met het idee van een ontmoeting tussen hem en president José Eduardo dos Santos (zie hierboven).

De indruk van verdeeldheid in de organisatie werd up 25 februari bevestigd toen kolonel Isaac Zabarra. de secretaris van Saviinbi's militaire raad. zich overgaf aan regeringstroepen. Zabarra zei dat Savimbi meteen na het congres aan hoge militairen had verteld dat hij het akkoord van Lusaka afwees en dat zij het bestand zouden moeten benutten voor een militaire reorganisatie. Zabarra meldde ook dat verscheidene UNITA-leden die een belangrijke rol hadden gespeeld in het vredesproces, gevangen zaten. Onder hen bevonden zich klaarblijkelijk generaal Eugenio Manuvakola (op het congres als secretaris-generaal van UNITA vervangen door generaal Paulo Lukamba Gato), die het akkoord van Lusaka had ondertekend (zie pag. 44/3-'95), en Jorge Valentim. die uit zijn functie van secretaris voor voorlichting was ontheven.

Akkoord over UNAVEM III

Op 8 februari nam de VN-Veiligheidsraad met algemene stemmen resolutie 976 (1995) aan. voor de oprichting van de derde VN-Verificatiemissie in Angola (UNAVEMIII, zie ookpag. 43/1-'95).

UNAVEM. waarvan het oorspronkelijke mandaat afliep op 8 augustus 1995 en waarvoor maximaal 7.000 militairen. 350 militaire waarnemers en 260 politiewaarnemers ingezet zouden morden. was belast met de ondersteuning van het vredesproces op basis van de vredesakkoorden van Bicesse uit mei 1991. het akkoordvan Lusaka uit november 1994 en de relevante resoluties van de Veiligheidsraad.

Alioune Blondin Beye, de speciale VN-afgezant in Angola. meldde op 28 februari dat Brazilië. India. Pakistan. Roemenië, Uruguay en Zimbabwe elk 1.000 soldaten zouden bijdragen. terwijl de overige militairen afkomstig zouden zijn van een Portugese seincompagnie. een Eritse logistieke compagnie, een hospitaaleenheid uit Roemenië en een Argentijnse marine-eenheid

De VN begonnen op 8 februari een campagne om $ 212.8 mln bijeen te krijgen voor humanitaire activiteiten in Angola, waaronder verstrekking van noodhulp aan meer dan 3 mln mensen. assistentie bij de demobilisatie en herintegratie van 90.000 oud-strijders en de opstelling van een actieprogramma voor het opruimen van de naar schatting 10 mln landmijnen in Angola.

VN-waarschuwing over problemen bij vredesproces

VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali leverde in een rapport aan de Veiligheidsraad op 5 maart kritiek op zowel de regering als UNITA wegens hun gebrek aan goede wil bij de uitvoering van het vredesproces; waarbij hij waarschuwde dat de vredesoperatie van de VN hierdoor in gevaar werd gebracht. Zijn waarschuwing volgde op felle gevechten in de enclave Cabinda tussen de rivaliserende troepen.

Boutros Ghali zei dat hij geen toestemming zou geven tot het inzetten van het gros van UNAVEM III tot beide partijen hun verplichtingen maren nagekomen. Dit hield in een effectief staakt-het-vuren. de volledige scheiding van de troepen van de regering en van UNITA en hun terugtrekking in de kazerne. de invoering van verificatiemethoden, betrouwbare communicatiekanalen tussen de twee partijen en UNAVEM. en een spoedig begin met de mijnopruimingsoperaties. Voorts verlangde hij dat er onverwijld realistische en praktische afspraken werden gemaakt voor de integratie van UNITA-troepen in het nationale leger. Hij wees erop dat de Veiligheidsraad een nieuwe. voorzichtiger benadering van zijn vredesbewarende rol had aanvaard. op basis van zijn vroegere ervaring in Angola alsook in andere landen zoals Somalia (zie onder SOMALIA). Als beide partijen hun positieve instelling t.o.v het vredesproces tegen 25 maart niet hadden laten blijken. dan zou de komst van de 7.000 infanteristen van UNAVEM III morden uitgesteld. aldus Boutros Ghali.

Bezorgdheid over het vredesproces werd geuit door de regering en UNITA die elkaar van bestandsschendingen beschuldigden Beide partijen drongen aan op het snel inzetten van UNAVEM

In een UNAVEM-rapport op 16 maart werden de resterende belemmeringen bij de troepenterugtrekking geweten aan UNITA. Aan het slot van een zitting van de Gezamenlijke Commissic meldde voorzitter Alioune Blondin Beye, de speciale VN-afgezant voor Angola, op 28 maart dat de eerste fase van de troepenscheiding was voltooid. Ook deelde hij mee dat Boutros Ghali de Veiligheidsraad in kennis had gesteld van zijn beslissing om door te gaan met de voorbereidingen van het inzetten van de vredesmacht.

Regeringswijzigingen

Op 22 maart bracht president José Eduardo dos Santos enkele wijzigingen aan in de regering. De volgende nieuwelingen werden benoemd: Fernando Faustino Muteka als minister zonder portefeuille. José Amaro Tati als gouverneur van de provincie Cabinda en Ludi Kissassunda als gouverneur van de provincie Zaïre.

Voorts maakte Dos Santos bekend dat Muteka de regeringsdelegatie voor de Gezamenlijke Commissie zou leiden.

Salarisverhogingen

Op 24 maart keurde de regering een decreet goed inzake salarisaanpassingen voor ambtenaren om hun inkomensniveau op het vroegere peil te brengen. Daardoor werden de regeringssalarissen en -pensioenen met 500 procent verhoogd, hoewel de Nationale Bank van Angola nog op 13 maart had verklaard dat zij niet voldoende geld had om de ambtenarensalarissen over februari te betalen. Op 22 maart had het Nationale Instituut voor Statistiek bericht dat de consumentenprijsindex in januari met iets meer dan 32 procent was gestegen.

(Vor.ber.pag. 41/2 e.v.-1995)

COMOREN

ANTI-FRANSE PROTESTEN

Op 20 januari 1995 demonstreerden meer dan 2.000 mensen voor de Franse ambassade in Moroni tegen het besluit van de Franse regering tot herinvoering van de visumplicht voor alle Comorezen die het eiland Mayotte wilden betreden. De visumplicht voor Mayotte. het nabijgelegen Franse overzeese territorium waarop de Comoren aanspraak maakten, gold vanaf 20 januari. Het besluit van de Franse regering werd veroordeeld door president Said Mohammed Djohar, die de Fransen ervan zou hebben beschuldigd ,,voortdurend ons arme landje aan te vallen".

(Vor.ber.pag. 851/1 e.v.-1994)

ETHIOPIË

NIEUWE GRONDWET AANGENOMEN. DATUM VERKIEZINGEN VASTGESTELD. FUSIE OROMO-PARTIJEN

Op 8 december 1994 keurde de Constituerende Vergadering, die in oktober was geopend (zie pag. 45/1-'95), een nieuwe grondwet goed. De dag daarvoor had zij besloten dat binnen zes maanden nationale en regionale verkiezingen op basis van de nieuwe grondwet zouden worden gehouden.

De nieuu-e grondwet voorzag in de instelling van een federale regering en de verdeling van het land in negen deelstaten. Tigre. Afar. Amara, Oromia. Somali, Benshangui, Gambela, Harer en Volkeren van het Zuiden (waarin 45 etnische groeperingen in het zuiden van het land zouden worden verenigd).Hoewel dit een zeer omstreden punt was. voorzag de grondwet in regionale autonomie met het recht op afscheiding. Dit betekende dat elke regio een onafhankelijke republiek zou kunnen vormen op vrijwel dezelfde u-ijze als Eritrea in mei 1993 had gedaan (zie pag. 558/1 e.v.-'93).

Op 12 december zei president Meles Zenawi in een toespraak dat het recht van ,.volken op zelfbeschikking. zelfs met inbegrip van (het recht op) afscheiding. geen reden tot paniek is... maar het mogelijk zal maken de eenheid van onze volken en land op een steviger basis te grondvcstcn".

Datum voor verkiezingen. Partijen gefuseerd

Op 5 januari 1995 maakte de nationale kiesraad bekend dat op 7 mei parlementsverkiezingen zouden worden gehouden.

Op 12 januari werd bekendgemaakt dat het Verenigde Oromo-Volksbevrijdingsfront en het Islamitisch Front voor de Bevrijding van Oromia waren samengegaan tot het Verenigd Oromo-Bevrijdingsfront onder leiding van Ahmad Muhammad Saro.

PROCES TEGEN MENGISTU EN ANDEREN

Op 11 december 1994 begon in Addis Abeba het proces tegen ex-president Mengistu Haile Mariam en 72 functionarissen van zijn bewind (zie voor voorbereiding proces pag. 45/2-'95).

Mengistu. die in ballingschap in Zimbabwe woonde, en 23 anderen werden bij verstek berecht, terwijl vijf andere beklaagden waren overleden. Zij werden beschuldigd van misdaden tegen de mensheid, zoals genocide. Naar werd aangenomen waren er tussen 1974 en 1991 100.000 à 200.000 mensen gedood. Zij werden ook zowel collectief als persoonlijk verantwoordelijk gesteld voor de dood van 1.833 met name genoemde personen. onder wie de vroegere keizer Haile Selassie in augustus 1975 (zie pag. 831/1/2-'75). Andere aanklachten hadden betrekking op ontvoeringen, verdwijningen en martelingen. Een aantal beklaagden werd er voorts van beschuldigd dat zij dc hongersnood van 1984-1985 en gedwongen hervestiging ais oorlogswapen hadden gebruikt.

Naar verwachting zou het proces. het eerste in een gerechtelijke procedure die was bedoeld om circa 3.000 aanhangers van het vroegere bewind te berechten. erg lang duren. Het openbaar ministerie zei dat het 300.000 pagina's aan documentair bewijsmateriaal had verzameld. dat gedeeltelijk bijeen was gebracht dankzij het uiterst nauwkeurige archiefsysteem van het vroegere bewind: tot het bewijsmateraal behoorden ook films van martelingen.

Op 16 december werd het proces verdaagdtot 7 maart 1995.

BOTSINGEN TUSSEN MOSLIMS

Op 23 februari werden alle demonstraties in de regio Addis Abeba verboden nadat op 21 lebruari ten minste 11 doden en meer dan 150 ge onden zouden zijn gevallen bij botsingen tussen rivaliserende moslimfacties. Ongeveer 50 mensen werden gearresteerd.

De gevechten gingen tussen leden van de ontbonden Opperste Raad voor Islamitische Zaken en leden van een pas opgericht Comité voor de Organisatie van Islamitische Zaken in Ethiopië. Beide groepen claimden de vertegenwoordiger van de moslimgemecnschap in Ethiopie te zijn Volgens een Arabische diplomatieke bron werd de Raad gefinancierd door de Soedanese Islamitische Hulporganisatie, terwijl het Comité werd gesteund door de pro-Saoedische Islamitische Wereldliga.

PRIVATISERINGSPLANNEN

Op 2 februari werd bekendgemaakt dat een aantal overheidsinstellingen op 5 juli bij inschrijving zou worden verkocht. De instellingen vertegenwoordigden geen van alle een kapitaal van meer dan 20 mln birr (circa $ 3,6 mln). Eveneens op 2 februari had de Raad van Afgevaardigden ingestemd met de verkoop van huizen uit overheidsbezit aan particulieren en met de teruggave van bepaalde geconfisqueerde bezittingen

(Vor ber pag 45/1/2-1995)

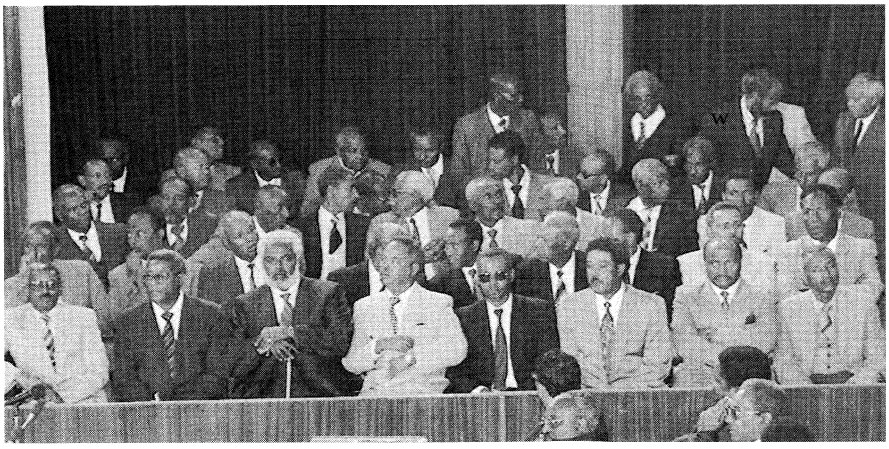

Voormalige functionarissen van het regime van Mengictu Haile Mariam voor het Centrale Hooggerechtshof te Addis Abeba bij de hervatting van hun proces op 7 maart 1995

KAMEROEN

POLITIEKE CRISIS DUURT VOORT

Op 16 december 1994 ondernam president Paul Biya een initiatief om de slepende politieke crisis, die sinds de omstreden presidentsverkiezingen van oktober i992 (zie pag. 45/3 e.v.-'93) heerste, tot een oplossing te brengen. Maar dit initiatief liep twee dagen later al dood toen oppositiegroeperingen weigerden deel te nemen aan een ,,constitutionele consultatieve commissie". Eerder, op 8 december, had de Nationale Unie voor Democratie en Vooruitgang (UNDP) haar boycot van het parlement beëindigd ondanks het feit dat UNDP-activisten in hechtenis bleven (zie pag. 46/1-'95).

NIEUWE OPPOSITIELEIDER

Op 6 februari 1995 trad John Fru Ndi af als leider van het Front van Bondgenoten voor Verandering (Front of Allies for Change, FAC). de alliantie van oppositiepartijen die in oktober 1994 was gevormd (zie pag. 46/1-'95). Krachtens het systeem van roulerend voorzitterschap dat het FAC hanteerde. werd hij opgevolgd door Samuel Eboua.

Eboua sprak de hoop uit dat hij zijn contacten in Franse politieke kringen zou kunnen benutten om de politieke crisis van het land te helpen oplossen.

ARRESTATIE OPPOSITIELEIDER

De in Douala gevestigde Algemene Vereniging voor de Bevordering en de Verdediging van de Rechten en Vrijheden van Burgers meldde dat Massok Mboua. de leider van het oppositionele Sociale Programma voor Vrijheid en Democratie. op 17 februari was gearresteerd.

(Vor.ber.pag. 45/2 e.v.-1995)

LIBERIA

WAPENSTILSTANDSAKKOORD. NIEUWE VN-AFGEZANT. VREDESBESPREKINGEN VERDAAGD

Op 21 december 1994 bereikten de zes belangrijkste strijdende partijen in de

burgeroorlog, tijdens vervolgbesprekingen in Accra (Ghana)na het in september gesloten Akosombo-akkoord (zie pag. 47/1 e.v.-'95), een akkoord over een wapenstilstand en over een beëindiging van de vijandelijkheden met ingang van 28 december te middernacht.

Beide akkoorden, een Akkoord over de Uitleg van het Akosombo-akkoord en een Akkoord over Aanvaarding en Instemming, werden ondertekend door het Kationale Patriottische Front van Liberia (NPFL):Ulimo-J, een factie van de Verenigde Bevrijdingsbeweging voor Democratie in Liberia (Ulimo)die banden had met generaal Roosevelt Johnson; de Strijdkrachten van Liberia (AFL): de Liberiaanse Vredesraad (LPC): de Lofa Verdedigingsmacht; en de Centrale Revolutionaire Raad-NPFL. een dissidente factie van het NPFL onder leiding van Tom Woeweiyu.

Overeenkomstig het Akosombo-akkoord besloten de partijen om in heel Liberia het instellen van veilige gebieden en bufferzones te vergemakkelijken. Zij bevestigden ook opnieuw de functie en de structuur van dc vijf leden tellende Staatsraad, die was ingesteld in het kader van het vredesakkoord van Cotonou uit 1993 (zie pag. 867/3 e.v.-'93), en besloten dat het NPFL. Ulimo, de AFL en de LNC hierin elk één vertegenwoordiger zouden hebben, maar dat het vijfde lid zou worden gekozen door het NPFL en Ulimo uit de traditionele leiders. Naar verwachting zou de Staatsraad op 1 januari 1996 de macht overdragen aan een gekozen regering, nadat er in november 1995 meerpartijenverkiezingen zouden zijn gehouden.

Op 29 december berichtten plaatselijke nieuwsbronnen dat de wapenstilstand werd nageleefd.

Nieuwe speciale VN-afgezant. Mandaat UNOMIL verlengd

Op 30 december arriveerde Anthony Nyakyi, een hoge Tanzaniaanse diplomaat, in Liberia. Nyakyi volgde Trevor Gordon-Somers op als de speciale VN-afgezant voor Liberia.

Op 13 januari 1993 aanvaardde de VN-Veiligheidsraad resolutie 972 over de ontwikkelingen in Liberia. De Raad verlengde het mandaat van de VN-waarnemersmissie in Liberia (UNOMIL, zie pag. 48/1-'95) met drie maanden tot 13 april.

Vredesbesprekingen mislukt

Op 31 januari werden de onderhandelingen in Accra (Ghana), die een eind moesten maken aan de Liberiaanse burgeroorlog (zie pag. 48/2-'95), voor onbepaalde tijd verdaagd.

Leiders van de zes belangrijkste strijdende partijen waren het niet eens geworden over de

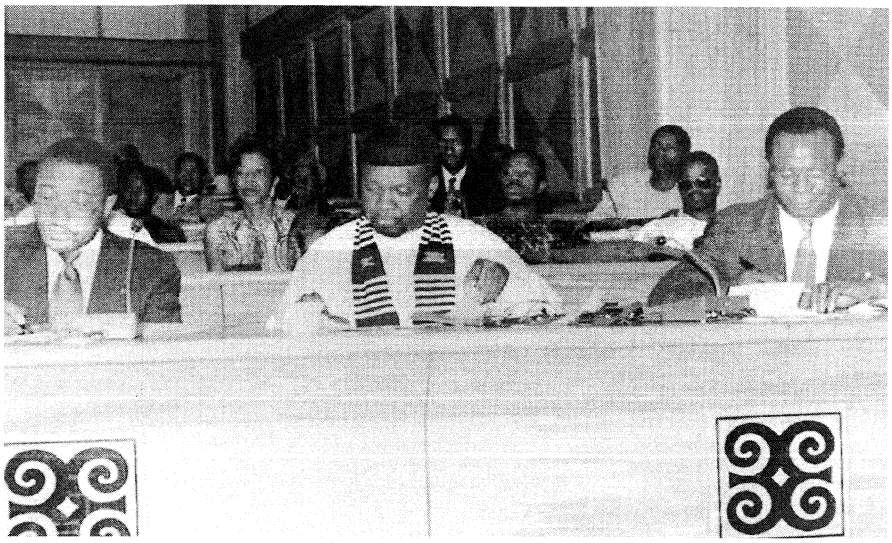

Op 21 december 1994 werd in Accra (Ghana)een nieuw bestandsakkoord voor Liberia getekend door v.l.n.r. Charlcs Taylor (NPFL).Alhaji Kromah (Ulimo)en Hezekiah Bowen (AFL).

samenstelling van de Staatsraad. nadat zij op 25 januari hadden besloten dit orgaan uit te breiden van vijf tot zes leden. Op 30 januari maakte Charles Taylor van het NPFL. in een kennelijke poging om de impasse te doorbreken. bekend dat hij niet zou toetreden tot de bedoelde raad.

Het staakt-het-vuren dat op 28 december was ingegaan (zie hierboven), leek stand te houden ondanks sporadische berichten over schendingen. Ghanese bemiddelaars toonden zich optimistisch omdat geen aan de factieleiders met een hervatting van de oorlog had gedreigd.

Plan van Taylor verworpen

Op 6 februari wezen de Ghanese bemiddelaars in het Liberiaanse conflict een voorstel van NPLF-leider Charles Tavlor voor de samenstelling van de vijf leden tellende Staatsraad als niet-representatief van de hand.

Taylor had zijn plan op 2 februari in Accra bekendgemaakt, twee dagen nadat de besprekingen waren verdaagd, en was onmiddellijk naar Liberia teruggekeerd. Hij stelde voor dat de Staatsraad zou worden voorgezeten door Chief Tamba Tailor. een bejaarde traditionele leider. Taylor zelf zou eerste vice-voorzitter morden. luitenant-generaal Alhaji Kromah van de Ulimo tweede vice-voorzitter, en generaal Hezekiah Bowen van de AFL derde vicevoorzitter.

Taylors bewering dat het plan de instemming had van Kromah en "ouwen, werd door Bowen tegengesproken. die de wijdverbreide overtuiging uitsprak dat Taylor de 90-plusser Tailor zou manipuleren.

Terwijl de onderhandelingen aldus in een impasse bleven, werd bericht dat het NPFL en de LPC in zware gevechten waren verwikkeld in het zuiden van het land. Meer dan 35.000 mensen a aren gedwongen naar de betrekkelijk? veiligheid van de havenstad Buchanan te vluchten

EXPORTVERBOD

Op 18 februari verbood de overgangsregering de uitvoer van schroot en schortte zij de rubberexport op. De maatregelen werden in verband gebracht met berichten over systematische plundering en het leeghalen van complete gebouwen. Daarbij zouden leden van de vredesmacht van de Economische Gemeenschap van Westafrikaanse Staten (ECOMOG)betrokken zijn geweest.

TANZANIA BESLUIT TOT TERUGTREK_ K_I_NG ECOMOG-CONTINGENT

Op 10 maart maakte het Tanzaniaanse ministerie van defensie bekend dat het 800 man sterke Tanzaniaanse ECOMOG-contingent voor het eind van de maand Liberia zou verlaten. Het vertrek van de Tanzanianen volgde op een aanzienlijke inkrimping van het Nigeriaanse contingent eind 1994 (zie pag. 48/2-'95).

(Vor.ber.pag. 46/1 e.v.-1995)

MAURETANIË

IMF-LENING

Op 25 januari 1993 keurde het IMF een reeks leningen goed van in totaal 42,75 mln SDRs (circa $ 63 mln) krachtens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF).

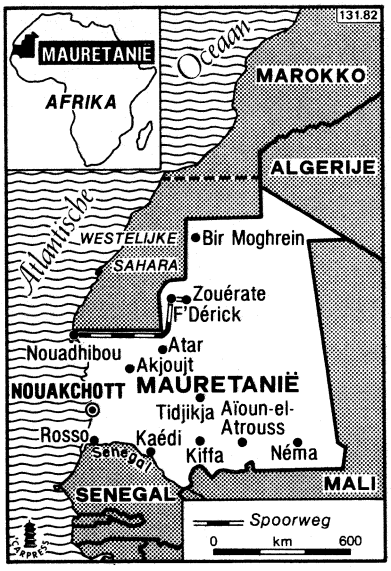

De leningen waren bedoeld ter ondersteuning van het economische programma van de regering voor 1995-1997, dat het begrotingstekort wilde verkleinen door uitgavenbeheersing en verhoging van de inkomsten, en dat voorzag in de privatisering van ondernemingen in de publieke sector. De lening voor 1995, ter waarde van 14.25 mln SDRs, zou worden verstrekt in halfjaarlijkse termijnen, waarvan de eerste beschikbaar zou komen op 31 januari.

ONLUSTEN IN NOUAKCHOTT. REGERINGSMAATREGELEN. OPPOSITIE VERDEELD

Eind januari kwam het tot ernstige onlusten in Nouakchott als reactie op de verhoging van de broodprijs met 23 procent, die het gevolg was van de invoering van een belasting op levensmiddelen De regering trad kordaat op om het protest de kop in te drukken Er werden veiligheidstroepen ingezet en op 21 januari gebruikte de politie traangas tegen demonstranten die wegversperringen hadden opgericht Op 23 januari werd voor de hoofdstad een nachtelijk uitgaansverbod ingesteld en op 26 januari verbood het stadsbestuur alle demonstraties tot nader order

Volgens diplomatieke bronnen barstten de rellen spontaan uit en waren zij grotendeels het werk van ontevreden jongeren, maar de regering beschuldigde de oppositie ervan het protest georganiseerd te hebben en diverse oppositieleiders werden op 23 en 24 januari gearresteerd. onder wie Hamdi Ould Mouknass, voorzitter van de Unie voor Vooruitgang en Democratie (UDP), en Mohammed Ould Daddah. secretaris-generaal van de Unie van Deiuocratische Krachten (UFD). Premier Sidi Mohamed Ould Boubacar verklaarde up 28 januari dat zij zouden worden vrijgelaten wanneer de ..veiligheidssituatie dat toelaat"

Het uitgaansverbod werd op 31 januari opgeheven. Op 3 februari werden acht oppositieleiders die tijdens de rellen waren gearresteerd zonder aanklacht op vrije voeten gesteld.

Regeringsmaatregelen om spanning te verminderen

Op 20 februari kondigde de regering maatregelen aan om monopolievorming en speculatie tegen te gaan. Bovendien maakte zij bekend dat de staatsdistributiemaatschappij voortaan verantwoordelijk zou zijn voor alle essentiële levensbehoeften. waaronder rijst, suiker, melk. thee, spijsolie en brood. Ook werd benadrukt dat elke handeiaar die de invoering van de BTW aangreep om zijn prijzen te verhogen. zou worden gestraft.

Veranderingenin de regering

Op 21 februari werden de volgende kabinetswijzigingen bekendgemaakt:

Nationale verdediging - Abdallahi Ould Abdi+: financicn - Sidi Illohamed Ould Biya*; planning - hlohamed Leinine Ch'Bih Ould Cheikh Malainine+; visserij en maritieme economie - Cheikh Afia Ould Mohamed Khouna"; handel. nijverheid en toerisme - Diagana Moussa+; mijnbouw en industrie - N'Gue Dah Lemine*; uitrusting en transport - Sow Mohamed Deyna*; nationaal onderwijs - Loulid Oueidad*: ambtenarij. arbeid. jeugd en sport - Sidi Mohammed Ould Mohammed Fall+; secretaris-generaal van het bureau van de president - kolonel Ahmed Ould Minnih+.

* Nieuwe benoeming.
+Andere taken.

Oppositie verdeeld

De oppositionele Beweging van Onafhankelijke Democraten (MDI) onder leiding van Bechir el-Hassen maakte op 2 maart bekend dat zij zich had aangesloten bij de regerende Republikeinse Democratische en Sociale Partij (PRDS).

Deze ontwikkeling volgde op spanningen in de oppositionele UDF, waarvan de MDI een belangrijk element was geweest. Coinmentatoren suggereerden dat hiermee een fragmentatie van de oppositie werd ingeluid.

(Vor.ber.pag. 48/3-1995)

MAURITIUS

WIJZIGINGEN IN REGERING

Op 13 februari 1993 breidde premier Sir Aneerood Jugnauth het kabinet uit door leden van de Parti mauricien social-démocrat (PMSD) in zijn coalitieregering op te nemen.

Jugnauths besluit om de rechtse PMSD toe te laten tot de regering. die werd geleid door zijn eigen Mouvement socialiste mauricien (MSM), leek te zijn genomen om zijn verkiezingskansen te vergroten Hij nam dit besluit nadat coalitiepartner Renouveau militant mauricien (RMM) een nederlaag had geleden bij een tussentijdse verkiezing op 29 januari. Deze verkiezing betekende de eerste electorale test voor de RMM sinds deze partij was opgericht na de scheuring in de Moureinent militant mauricien (MMM) in november 1993 (zie pag 201/3 e.v.-'94). Eén van de twee verkiesbare zetels werd gewonnen door MMM-kandidaat Paul Bérenger, de oprichter en voorzitter va11 deze partij. Het stemgedrag duidde erop dat de regeringscoalitie zou zijn verslagen als er algemene verkiezingen waren gehouden.

De overeenkomst met de PMSD leverde haar leider, Sir Gaëtan Duval (vice-premier van 1983-1988), een hoge kabinetspost op, direct onder vice-premier Prem Nababsing. Bij de wijzigingen van 13 februari waren de volgende portefeuilles betrokken:

Premier. defensie en binnenlandse veiligheid, hervormingsinstellingen. buiteneilanden - Sir Aneerood Jugnauth+ (MSM); industrie en industriele technologie. toerisme - Sir Gaetan Duval* (PMSD): handel en scheepvaart - Dwakanath Gungah* (PMSD):coöperaties en ambachten - Jagdishwar Goburdhun" (PMSD): werkgelegenheid. beroepsopleiding en technisch onderwijs - Noel ah-Qwet Lee Choeng Lem+ (RMM); procureur-generaal en minister van justitie - Sir Maurice Louis Rault" (PMSD).

* Nieuwe benoeming.
+Andere taken.

(Vor.ber.pag. 48/3 e.v.-1995)

MOZAMBIQUE

CHISSANO BEGINT AAN NIEUWE AMBTSTERMIJN. NIEUW KABINET. POSITIE RENAMO. BENOEMING PROVINCIALE GOUVERNEURS

Op 9 december 1994 werd president Joaquim Alberto Chissano van het Front voor de Bevrijding van Mozambique (Frelimo) beëdigd voor een nieuwe ambtstermijn van vijf jaar. nadat hij in oktober bij de eerste meerpartijenverkiezingen in Mozambique de overwinning had behaald (zie pag. 49/3 e.v.-'95). Chissano. die aan het bewind was vanaf 1986 (als opvolger van de bij een vliegtuigongeluk omgekomen Samora Machel, die sinds de onafhankelijkheid president was geweest.

zie pag. 820/1 e.v.-'87), riep op tot verzoening en beloofde zich in te zetten voor de wederopbouw en het herstel van het ernstig verdeelde land, dat was verarmd door een jarenlange burgeroorlog.

Op 16 december maakte Chissano de eerste ministersbenoemingen voor zijn kabinet bekend op 23 december werd de portefeuilleverdeling voltooid en werd het nieuwe kabinet beedigd

Pascoal Mocumbi, die tot dan toe minister van buitenlandse zaken was geweest, verving Mario da Graça Machungo als premier. Machungo maakte geen deel uit van het nieuwe kabinet, waarin slechts zeven leden van de aftredende regering zitting hadden. Alle portefeuilles werden toegewezen aan Frelimo.

Het nieuwe kabinet was als volgt samengesteld:

Premier - Pascoal Mocumbi+; economische en sociale zaken (verbonden aan het bureau van de president) - Eneias da Conceiçao Comiche; parlementaire zaken (verbonden aan het bureau van de president) - Francisco Madeira*; buitenlandse zaken en samenwerking - Leonardo Simao+: nationale defensie - Aguiar Real Mazula+: justitie - José Abudo*; binnenlandse zaken - Manuel Mucananda": planning en financiën - Tomas Salomao*; onderwijs - Arnaldo Nhavoto*; gezondheidszorg - Aurelio Zihao*; cultuur. jeugd en sport - Mateus Kathupa*; industrie. handel en toerisme - Oldemiro Baloi': minerale rijkdommen en energie - John Katchamila+; arbeid - Guilherne Mavila*; coordinatie van milieu-activiteiten - Bernardo Ferraz*: coördinatie van sociale actie - mevr. Alcinda de Abreu*; staatsbestuur - Alfredo Gamito+; landbouw en visserij - Carlos Rosario+; openbare bouwnijverheid en huisvesting - Roberto White': transuort en communicatie - Paulo Muxanga*

*Nieuwe benoeming
+Andere taken.

Tevens werden er 16 onderministers benoemd

Hoewel het Mozambikaanse Nationale Verzet (Renamo of MNR). de voormalige verzetsbeweging, naar verluidt had verwacht dat het de post van minister van binnenlandse zaken toegewezen zou krijgen, leverde het weinig commentaar. Niettemin maakte Renamo duidelijk dat het erop rekende dat het de gouverneursposten zou krijgen in de vijf provincies, waarin het bij de parlementsverkiezingen de meerderheid had behaald (zie pag. 50/3-'95). Op 23 december wees Chissano deze eis van de hand. Hij betoogde dat juist het feit dat Renamo in deze provincies de meerderheid had behaald. het noodzakelijk maakte dat er gouverneurs werden benoemd die ,.loyaal (zouden zijn) aan de regering en niet aan Renamo".

Parlement korte tijd geboycot door Renamo

Tijdens de eerste zitting van de Assemblée van de Republiek (het parlement) op 8 december werd de aanhoudende spanning tussen Frelimo en Renamo duidelijk zichtbaar, toen Renamo-afgevaardigden de vergadering verlieten na een geschil over stemprocedures. Op 18 december besloot Renamo echter weer deel te nemen aan de parlementaire handelingen en vervolgens benoemde het zijn vertegenwoordigers in de parlementaire commissies.

Renamo vestigt hoofdkwartier in Quelimane

Renamo-leider Afonso Dhlakama verklaarde op 16 januari 1995 dat het voor hem moeilijk was geworden de partij te leiden vanuit Maputo en dat hij daarom van plan was het hoofdkwartier van Renamo te verplaatsen naar Quelimane in Zambezia. Hij zei dat de verhuizing logistieke problemen zou verlichten en de partij kosten zou besparen. De voornaamste machtsbasis van Renarno lag in het noorden en midden van het land.

Gouverneursbenoemingen

Op 24 januari benoemde president Joaquim Alberto Chissano gouverneurs voor Nampula, Sofala en Zambezia. drie van de vijf provincies waar Renamo de meerderheid van de stemmen had behaald bij de parlementsverkiezingen van oktober 1994 (zie pag. 50/3-'95). Alle drie gouverneurs waren lid van het Frelimo. hoewel Renamo had geëist dat het de controle over deze provincies zou krijgen (zie hierboven). De benoemde functionarissen waren Rosario Mualeia (Nampula), Orlando Candua (Sofala) en Felisberto Paulino Tomas (Zambezia).

Nationale conferentie van Renamo. Nieuwe secretaris-generaal

Van 14-16 februari hield Renamo zijn nationale conferentie in Quelimane. De partij accepteerde dat zij niet de gouverneursposten zou krijgen in die provincies waarin zij bij de parlementsverkiezingen van oktober 1994 de meerderheid van de stemmen had behaald. Maar Renamo-leider Afonso Dhlakama eiste wel een deel van de staatsinkomsten uit deze provincies voor zijn partij op.

In commentaren werd opgemerkt dat Renamo's voornamelijk buitenlandse financieringsbronnen dramatisch waren opgedroogd. De eis van Dhlakama werd door premier Pascoal Mocumbi afgewezen Hij zei op 16 februari dat het idee tot ,,totale anarchie" zou leiden. maar zegde wel toe dat de regering met voorstellen zou komen voor finaneiele steun aan parlementaire partijen uit de algemene middelen.

Aan het eind van de conferentie deelde Dhlakama mee dat alle hoofden van partijafdelingen die in het parlement waren gekozen, van hun partijfuncties ontheven werden. Onder de betrokkenen was Vicente Ululu, de secretarisgeneraal van Renamo.

Op 3 maart maakte Dhlakama de benoeming bekend van Francisco Xavier Marcelino, beter bekend als José de Castro. tot secretaris-generaal van de partij, en de benoeming van Carvalho Pensado tot hoofd van het departement van politieke zaken.

BEZUINIGINGEN OP DEFENSIE

Minister van planning en financiën Tomas Salomao maakte op 19 februari bezuinigingen op de defensieuitgaven bekend.

Na afloop van besprekingen met het IMF zei Salomao dat donors een vermindering van de militaire uitgaven hadden geëist. dat de salarissen in de defensiesector met 50 procent verlaagd zouden worden en dat er 30 procent zou worden bezuinigd op de aankoop van militair materieel.

Op 5 februari had president Joaquim Alberto Chissano al op dergelijke bezuinigingen gezinspeeld. Chissano meldde verder dat de Mozambikaanse Defensiestrijdkrachten (FADM) 18.000 inan tekortku-amen op de beoogde sterkte van 30.000 militairen en dat hij overwoog de militaire dienstplicht weer in te voeren om het tekort aan te vullen. De dienstplicht, die in 1978 was ingevoerd. was opgeheven na de ondertekening van het Algemeen Vredesakkoord in oktober 1992 (zie pag. 189/1 e.v.-'93).

HULP TOEGEZEGD. REGERINGSPROGRAMMA

Op 15 maart zegde de Club van Parijs (crediteurenlanden en internationale financiële instellingen) een bedrag van ca. $ 780 mln aan leningen en giften toe om Mozambique te helpen bij de hervorming van zijn economie en het terugdringen van de armoede. Boven-

dien verwachtte het land in 1993 te kunnen rekenen op een schuldenverlichting in de orde van $ 350 mln, Volgens premier Pascoal Mocumbi vergde de rentebetaling per jaar zo'n S 500 mln.

Reeds op 9 maart had de ininister van planning en financiën, Tomas Saloniao, te kennen gegeven dat het begrotingstekort voor 1995 zou neerkoinen op het equivalent van S 1.1 mrd.

Op 30 maart publiceerde de regering bijzonderheden van een vijfjarenplan dat streefde naar een uitroeiing van de armoede en een versterking van de groei van het Bruto Binnenlands Produkt (BBP)tot 8 à 9 procent per jaar tegen het jaar 2000.

Het plan gaf de hoogste prioriteit aan plattelandsontwikkeling, onderwijs en gezondheiclszorg. De regering beloofde landhervorming, prijsliberalisatie voor landbouwprodukten en minimumprijzen voor boeren. Voorts zegde zij toe ziekenhuizen te herbouwen en preventieve gezondheiclsinaatregelen in gang te zetten. terwijl zij beloofde ervoor te zorgen dat tegen 2000 zeker 86 procent van de kinderen in de leerplichtige leeftijd ook echt de school zouden bezoeken. Een team van de Wereldbank had de regering op 2 maart geadviseerd haar aandacht te concentreren op onderwijs, gezondheidszorg en landbouw.

(Vor.ber.pag. 49/1 e.v.-1995)

OEGANDA

KWIJTSCHELDING VAN SCHULDEN

Oeganda werd op 20 februari 1995 het eerste land dat profiteerde van verbeterde voorwaarden voor schuldenvermindering - de ,,conditiesvan Napels". genoemd naar de stad waar de topconferentie van de Groep van Zeven (G-7) die condities in juli 1994 had geformuleerd (zie pag. 816/2 e.v.-'94).

De Club van Parijs van crediteurenlanden, die de ..condities van Napels" op een vergadering in december had aanvaard. besloot tot kwijtschelding van 67 procent van Oeganda's officiele bilaterale schuld en tot herschikking van de overige 33 procent Het besluit werd gezien als een beloning voor het goede economische beleid van Oeganda.

In commentaren werd gesteld dat door de maatregelen meliswaar Oeganda's schuldenlast werd verlicht. maar dat zijn problemen daarmee verre van opgelost waren, aangezien de voornaainste uitgaven voor rente en aflossing schulden aan multilaterale kredietverschaffers betroffen. Bovendien trok Oxfam, de Britse hulpinstantie, de waarde van het akkoord in twijfel. In de analyse van Oxfam ,,bedraagt de totale kwijtschelding circa $89 mln. oftewel 49 procent van de schulden waarvan de aflossingsdatum nog niet bereikt is en 26 procent van de totale uitstaande schuld bij de Club van Parijs van $335 mln".

(Vor.ber.pag. 51/2/3-1995)

SOEDAN

OPROEP TOT JIHAD

Op 1 januari 1993 riep president Omar Hassan Ahmad al-Bashir tijdens feestelijkheden ter gelegenheid van onafhankelijkheidsdag op tot een jihad (,,heiligeoorlog") tegen ongelovigen en hrloofde hij 1 mln mensen te trainen om het land en het geloof (de islam) te verdedigen.

In een nauwelijks verhulde waarschuwing aan het adres van het voornainelijk christelijke opstandige Soedanese Volksbevrijdingsleger (SPLA) spoorde Bashir burgers aan mee te doen met volksdefensiekampen. waar zij zouden worden getraind in de verdediging van het land tegen de ..machinaties van de vijanden die loeren op een kans om zijn eenheid en soevereiniteit aan te tasten"

Na het verbreken van de betrekkingen met Eritrea in december (zie pag. 205/1-'95) liet het ministerie van buitenlandse zaken op 10 januari aan het Intergouvernementele Gezag over Droogte en Ontwikkeling (IGADD). dat sinds september 1993 had toegezien op de vredesonderhandelingen tussen regering en het SPLA (zie pag. 52/2-'95), weten dat het Eritrea niet langer als geschikte bemiddelaar in het conflict beschouwde. De Eritrese president Issaias Afewerki was lid van het IGADD-bemiddelingscornite dat in maart 1994 was opgericht (zie pag. 649/1-'94).

Op 20 januari beweerde generaal-majoor Azaya Bol. gouverneur van de deelstaat West-Equatoria. dat zich dagelijks zo'n 100 SPLA-rebellen overgaven. Hij zei dat 16 ,,vredesdorpen" werden gebouwd om de voormalige guerrillastrijders op te vangen, die naar verluidt zeiden dat zij zouden worden gevolgd door ..duizenden" andere gedesillusioneerde strijders.

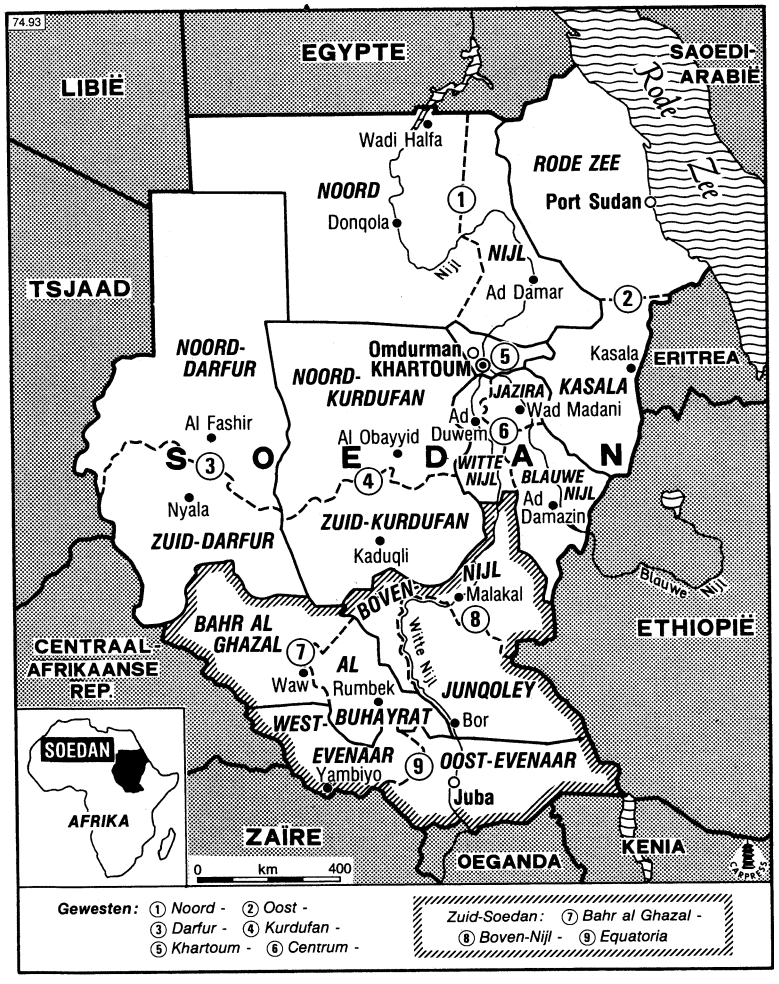

AFRIKA

EFFECTENBEURS GEOPEND

Soedan zette het begin van 1995 luister bij door op 2 januari zijn eerste effectenbeurs te openen. Men hoopte dat de beurs in Khartoum, met 24 genoteerde bedrijven, de broodnodige buitenlandse investeringen zou aantrekken.

CONFLICT OM HALAIB

De Soedanese radio berichtte op 19 januari dat ondanks onderhandelingen tussen plaatselijke Soedanese en Egyptische militaire commandanten over vermindering van de spanning in de omstreden regio Halaib (zie pag. 52/3-'95), Egypte daar twee politiebureaus had omsingeld. Ook zouden Egyptische militairen burgers lastigvallen en de wateraanvoer verstoren.

BETREKKINGEN MET OEGANDA

Na de breuk in de betrekkingen met Eritrea in december 1994 (zie pag. 205/1-'95), leek ook de verhouding met Oeganda in februari te verslechteren. Dit was het gevolg van de beschieting van een Oegandees dorp door Soedanese regeringstroepen, hoewel dit incident op 5 februari door Soedan werd ontkend.

WIJZIGINGEN IN REGERING

President Omar Hassan Ahmad al-Bashir maakte op 9 februari belangrijke kabinetswijzigingen bekend.

De belangrijkste verandering was de promotie van Ali Uthman Mohammad Taha, voorheen minister van sociale planning. tot minister van buitenlandse zaken. Commentatoren beschouwden de benoeming van Taha, de rechtlijnige plaatsvervangend leider van het Nationaal Islamitisch Front (NIF), als een duidelijk signaal aan de internationale gemeenschap dat het regime zich niet zou laten afhouden van de islamisering van het land (zie hierboven). Taha's voorganger, Hussein Suliman Abu Salih, was in verband gebracht met pogingen om banden aan te knopen met zowel de buitenwereld als binnenlandse religieuze groepen. Hij was in de pers aangevallen omdat hij probeerde de betrekkingen met Egypte te herstellen.

Ghazi Salah El Din. die alom verantwoordelijk werd gehouden voor het vastlopen van de vredesbesprekingen met het rebellerende Soedanese Volksbevrijdingsleger (SPLA. zie pag. 52/2-'95), werd staatsminister op het ministerie van buitenlandse zaken.

Met ingang van 9 februari was het kabinet als volgt gewijzigd:

Buitenlandse zaken - Ali Uthman Muhammad Taha+: sociale planning - Mohamed Osman Khalifa*: wegen en verbindingen - Uthman Abd al-Qadir al-Latif+: transport - Al-Fatih Mohamed' : kartering en luchtvaart - generaal-majoor (b.d.) Al Tigania Adam Tahir': algemeen onderwijs - Kabosho Kuku+: industrie - Badr Eldin Suieiman': handel - Tag al-Sir Mustafa+: toerisme en milieu - Mohamed Tahir Eilla*: staatsminister van buitenlandse zaken - Ghazi Salah El Din*; staatsminister van landbouw - Abdul-Gadir Ahmed Wahbi*: staatsminister van voorlichting - Musa Mohamed Musa": staatsminister in het bureau van de federale regering - Abdul Rahman Nour el-Din Mustafa*: staatsminister in het bureau van de president van de republiek - Mahdi Ibrahim Mohamed*: staatsminister van binnenlandse zaken (coinmissaris voor de vluchtelingen) - mevr. Ihsan Adballah el-Ghashawi*

Nieuwe benoeming.
+ Andere taken.

EENZIJDIGE AFKONDIGING BESTAND IN ZUID-SOEDAN. POSITIE REBELLEN

Op 27 maart kondigde president Omar al-Bashir een eenzijdig staakt-het-vuren af in de strijd met de zuidelijke rebellen. Het bestand. dat op 28 maart te middernacht moest ingaan, zou twee maanden gelden.

Bashir zei dat het bestand was afgekondigd ter ondersteuning van de vredesinspanningen van de Amerikaanse oud-president Jimmy Carter tijdens een bezoek aan Soedan. Bashir herhaalde voorts zijn amnestie-aanbod voor rebellen die zich overgaven.

Op het staakt-het-vuren werd door de rebellen behoedzaam gereageerd. Op 30 maart kondigde de door John Garang geleider Torit-factie van het SPLA een staking van de vijandelijkheden af, maar zij verzocht de internationale geineenschap tegelijk toezicht te houden op het bestand. omdat naar haar zeggen het regime-Bashir voorgaande bestanden niet had gerespecteerd.

Wijziging in onderlinge relatie rebellen

Eerder, op 16 maart, had John Garang de start van een offensief in het noorden bekendgemaakt. Hij zei dat hij samenwerkte met rebellen in het noorden, waarmee hij de Nieuwe Soedan-Brigade had gevormd. Hij verklaarde dat de nieuwe organisatie opstandige groeperingen wilde verenigen om de regering-Bashir te verdrijven en nodigde de Umma-partij en de Democratische Unionistische Partij uit met haar samen te werken.

Garangs streven naar eenheid leek niet de steun te venverven van de andere grote SPLA-facties. die versplinterd bleven. De meningsverschillen in de SPLA-Cnited. die in januari aan het licht waren gekomen. werden in maart bevestigd toen voormalig factieleider. Riek Machar een congres opende van de Onafhankelijkheidsbeweging voor Zuid-Soedan (SSIM), dat op 11 en 12 maart in Londen werd gehouden. De SPLA-United bleef onder leiding staan van William Nyuon Bany en Carabino Kuany Bol.

(Vor.ber.pag. 52/1 e.v.-1995)

SOMALIA

SIAD BARRE OVERLEDEN

Op 2 januari 1995 overleed ex-president Mohammed Siad Barre in ballingschap in Nigeria, ongeveer 84 jaar oud. Zijn stoffelijk overschot werd teruggevlogen naar Somalia en hij werd begraven in zijn geboorteplaats Gedo.

Siad Barre, die in 1969 door een staatsgreep aan de macht kwam (zie pag. 748/1 e.v.-'69), had aanvankelijk gestreefd naar de vestiging van een socialistische staat op basis van consensus, maar zijn regime werd meer en meer dictatoriaal. Na een bewind van 22 jaar werd hij in januari 1991 afgezet door militairen die trouw waren aan generaal Mohammed Farah Aydid en Ali Mahdi Mohammed (ziepag. 251/3 e.v.-'91). Hij was gedwongen Mogadishu te verlaten, maar bleef delen van het zuidwesten van Somalia beheersen totdat hij uiteindelijk werd overwonnen en ria Kenia naar Nigeria vluchtte.

VOORBEREIDISG TERUGTREKKING UNOSOM. VERDERE OKTWIKKELINGEN

Het Amerikaanse ministerie van defensie maakte op 10 januari bekend dat in februari een ,.indrukwekkende" strijdmacht van 2 600 Amerikaanse mariniers zou worden ingezet om de terugtrekking mogelijk te maken van de VN-Operatie in Somalia (UNOSOM II) voor 31 maart (zie pag 53/3 e v-'95)

In een duidelijk signaal aan strijdende Somalische facties werd in de Amerikaanse verklaring gesteld ,Het zal een strijdmacht zijn om rekening mee te houden En wij willen elke factie krachtig afraden ook maar te overwegen die operatie op enigeilei wijze te verstoren "

Op 15 januari vertrok het laatste burgerpersoneel uit het gebouw van de UNOSOM-mrssie in Zurd-Mogadishu naar nieuwe hoofdkwartieren bij het vliegveld en de haven De doelstelling om de controle over het complex, de haven en het vliegveld te veroveren na de volledige terugtrekking van UNOSOM, leek een stimulans voor hernieuwde strijd tussen facties in Mogadishu Een ongemakkelijke kalmte trad in na de ondertekening van een staakt-het-vuren op 5 januari, dat slechts door sporadische gevechten werd geschonden

UNOSOM-militairen reroordeeld

Een Belgisch militair tribunaal veroordeelde op 18 januari een Belgische para tot rijf jaar gevangenisstraf. Hij maakte in 1993 deel uit van UNOSOM en was betrokken geweest bij een vuurgevecht met een Somalische groep na een geschil over illegale wapenverkopen. Bij de botsing waren twee Somaliërs gedood.

In november 1991 was een Canadees lid rail de vredesmacht schuldig bevonden aan doodslag en marteling in verband met de dood van een Somalische jongen. Hij werd veroordeeld tot vijf jaar in een militaire gevangenis Een medebeklaagde kreeg drie maanden en zijn commandant een berisping.

Gijzelaar vrijgelaten

Rudy Marcq, een Franse hulpverlener van International Action Against Famine die op 17 december was ontvoerd door een onbekende groep, werd uiteindelijk vrijgelaten op 22 januari.

Naar werd aangenomen was geen losgeld betaald. hoewel de ontvoerders betaling van S 52.000 hadden geëist. Alle niet-spoedeisende activiteiten van hulporganisaties maren op 1% januari opgeschort nadat de ontvoerders hun gijzelaar die dag niet hadden vrijgelaten.

Somaliland kondigt aparte munteenheid aan

De president van de eenzijdig uitgeroepen republiek Somaliland, Mohammed Ibrahim Egal, maakte op 14 januari bekend dat de Somalische munt per 31 januari geen wettig betaalmiddel meer zou zijn. maar zou worden vervangen door de nieuwe munteenheid van Somaliland.

TERUGTREKKING UNOSOM. AKKOORD OVER TOEZICHT OP VLIEGVELD E S HAVEN

De inspanningen van UNOSOM II waren in februari gericht op het vertrek van de vredesmacht. De laatste militairen zouden naar verwachting 1 maart het land verlaten, vier weken eerder dan gepland (ziehierboven).

De internationale interventie in Somalia was begonnen in april 199%toen 50 VN-militairen naar het land werden gestuurd om toezicht te houden op een bestandsakkoord (zie pag. 414/3-'92), waarna in september 500 militairen arriveerden om voedselkonvooien te bewaken (zie pag. 192/2 e,\:-'93). In december 1992 was deze betrekkelijk kleine VN-macht vervangen door een multinationale Unified Task Force (UNITAF) onder leiding van de Verenigde Staten (zie pag. 194/2 e.v.-'93), die in mei 1993 weer was gevolgd door UNOSOM II (zie pag. 495/3 e.v.-'93).

De doelstellingen van UNOSOM waren handhaving van de vrede. ontwapening van de strijdende facties en bescherming van de hulpoperaties. De algemene opinie was dat UNOSOM weliswaar had bijgedragen aan het verlichten van de hongersnood in het land. maar dat zij op het oog weinig had kunnen doen oin de orde te herstellen (zie pag. 54/1-'95). Bovendien waren meer dan 130 leden van de vredesmacht en duizenden Somaliers gedood als rechtstreeks gevolg van de $ 1.6 mrd kostende operatie. waarbij op het hoogtepunt 30.000 militairen uit 28 landen betrokken waren.

Het besluit om de terugtrekking van de resterende 8.000 UNOSOM-militairen te versnellen was kennelijk begin februari onder druk van de VS genomen, op een moment dat de gevechten tussen rivaliserende Somalische facties in hevigheid toenamen. Hoewel VN-functionarissen ontkenden dat men bezig was met een overhaaste terugtrekking, waren op 2 februari alle UNOSOM-militairen verzameld op het vliegveld en in de haven en werd de rest van Mogadishu overgelaten aan de oorlogvoerende clans.

Sommige van de ernstigste gevechten vonden plaats op 26 februari. Rivaliserende facties. gebrand op het behalen van de overhand al voordat de laatste VN-troepen zouden zijn geëvacueerd. streden met mortieren. granaten en machinegeweren voor de hoofdingang van de luchthaven van Mogadishu. Volgens VN-functionarissen konden deze gevechten het begin betekenen van een nog heviger strijd om de controle over de luchthaven en de haven na de definitieve terugtrekking van de blauwhelmen.

De evacuatie vond plaats onder dekking van Amerikaanse en Italiaanse mariniers die behoorden tot een multinationale zeemacht van 18 schepen die sinds begin februari ter hoogte van Mogadishu voor de kust voor anker lag. Op 28 februari waren. op een achterhoede van 1.500 Pakistanen na. alle VN-troepen teruggetrokken.

De laatste leden van UNOSOM II werden op i maart uit Mogadishu geevacueerd Er speelden zich chaotische scenes af toen plunderaars ontruimde VN-installaties bezetten Maar zij werden spoedig verdreven door milities in .,technische" voertuigen, bewapend met mortieren en luchtdoelgeschut en door ongeu apende door de VN opgeleide lokale politieagenten die erop uit waren zowel het gebied als de door de vredesmacht achtergelaten uitrusting in handen te krijgen

Later op 1 maart arriveerde generaal Mohammed Farah Aydid. bij zijn eerste openbare optreden in een maand, op het vliegveld. Hij bracht zowel het vliegveld als de naburige haven daadwerkelijk onder zijn gezag. De vrees dat de strijd om de beheersing van deze faciliteiten tot aanzienlijk bloedvergieten zou leiden nam op 12 maart af toen Aydid en zijn voornaamste rivaal. interim-president Ali Mahdi Mohammed; een akkoord bereikten over het gezamenlijk toezicht op de haven en het vliegveld, die binnen twee dagen werden heropend.

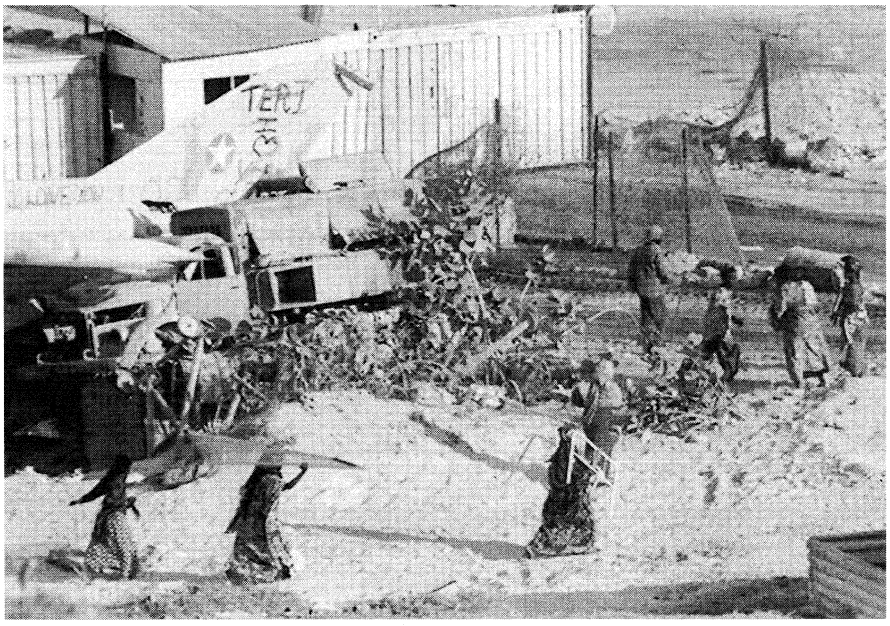

Somalische vrouwen plunderen op 1 maart een VN-complex bij het vliegveld van Mogadishu na de terugtrekking van de laatste VN-militairen.

VIJANDIGE REACTIE OP INVOERING SHARIA

Mogelijk acht mensen werden naar verluidt gedood in de zuidelijke regio Bay bij schermutselingen tussen militieleden die trouw waren aan de Somalische Democratische Beweging (SDM)en tegenstanders van de invoering door de SDM van de sharia (isiamisclie u-etj in het gebied. Er waren ook berichten over pogingen van moslem-fundamentalistische milities om de sharia in te voeren in het noorden van Mogadishu. dat nominaal onder controle stond van Ali Mahdi.

(Vor.ber.pag. 53/1 e.v.-1995)

TOGO

PARLEMENTAIRE BOYCOT

De grootste oppositiepartij, het Actiecomité voor Vernieuwing (Comité d'action pour le renouveau, CAR), kondigde op 7 november 1994 een boycot van de Nationale Assemblée af. De partij staakte haar deelname tot er een overeenkomst zou worden bereikt met de regering over de organisatie van de tussentijdse verkiezingen, die aan het eind van de inaand zouden plaatsvinden.

De boycot. de tweede die doo het CAR sinds april was afgekondigd (zie pag 569/3-'94), stond in verband met de kwestie rond de CAR-kandidaten wier verkiezing in februari ongeldig was verklaard door het Opperste Gerechtshof (ziepag. 279/1/2 en 569/2-'94).

DIPLOMATIEKE BETREKKINGEN MET GHANA HERSTELD

De diplomatieke betrekkingen met Ghana. die in 1982 waren opgeschort na meningsverschillen over de grensbeveiliging, werden op 16 november formeel hersteld. In december 1984 hadden beide landen ermee ingestemd de betrekkingen te normaliseren, nadat zij een veiligheidsverdrag hadden gesloten, dat door Benin en Nigeria mede-onde tekend was. De relatie bleef echter gespannen (zie ook pag. 63/3-'87 en 279/1-'94).

AMNESTIE

De Nationale Assemblée besloot op 15 december de gerechtelijke acties te staken tegen allen die beschuldigd waren van deelname aan gewelddaden tegen de president op 25 maart 1993 (zie pag. 418/3 e.v.-'93) en op 5-6 januari 1994 (zie pag. 278/3-'94). Onder degenen die onder de amnestie vielen was ook oppositieleider Gilchrist Olympio.

(Vor.ber.pag. 859/1/2-1994)

ZUID-AFRIKA

CRISIS IN LEGER VERERGERT.BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

Op 7 november 1995 ontsloeg de regering 2.221 rekruten uit de nieuwe Zuidafrikaanse Nationale Defensiemacht (SANDF). Allen waren voormalige leden van Umkhonto we Sizwe (MK of ,,Speer van de Natie"), de gewapende vleugel van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC), die in oktober waren weggelopen (afwezig zonder verlof) uit protest tegen het trage tempo van hun integratie in de SANDF en tegen de levensomstandigheden in de kampen (zie pag. 862/3-'94).

De minister van defensie. Joe Modise. had hun op 2 november tot 6 november middernacht de tijd gegeven om naar de kazernes terug te keren en functionarissen van het ministerie verklaarden dat er voor die tijd al meer dan 4.000 rekruten waren teruggekeerd. De rekruten die niet op tijd waren teruggekeerd werden beschouwd als deserteurs die .,het recht (hadden) verspeeld om in de SANDF te blijven".

De klachten van de soldaten kregen wel enige bijval op het regionale congres van het ANC in de Pretoria-Witwatersrand-Vereeniging (PWV) op 5 en 6 november. De afgevaardigden deden een beroep op de vaste parlementscommissie voor defensie oin onverwijld actie te ondernemen naar aanleiding van de conclusies van haar eigen rapport over de omstandigheden in Wallmannstal, de belangrijkste MK-basis. Volgens het rapport. dat eind oktober was uitgebracht, waren de klachten van de soldaten over de voeding en levensomstandigheden gegrond en moesten er dringend maatregelen genomen worden om de toestand teverbeteren.

Op 14 november dreigde Salvador Mkhari, een woordvoerder van de ontslagen oud-guerrillastrijders, de gewapende strijd te hervatten tenzij hun eisen werden ingewilligd. Het ANC reageerde hierop met een in krachtige bewoordingen gestelde verklaring waarin het beloofde dat het harde actie zou ondernemen tegen iedereen die betrokken was bij het ,,zelfmoordkomplot om de gewapende strijd te hervatten en het land te destabiliseren .

Op 17 november gaf president Nelson Mandela te kennen dat hij begrip had voor de klachten van de soldaten. maar niet voor hun gebrek aan discipline. Hij waarschuwde dat hij zich nergens toe zou laten dwingen.

Wet inzake landrechten

Op 17 november werd de Wet inzake het Herstel van Landrechten door de president ondertekend, waarmee de rechten hersteld werden van grondbezitters die door discriminerende wetgeving op het gebied van grondbezit, beginnend met de Land Act van 1913. hun land waren kwijtgeraakt.

Het was het eerste stuk wetgeving gericht op het ongedaan maken van de gevolgen van de apartheid. dat sinds de overwinning van het ANC bij de multiraciale verkiezingen in april (ziepag. 490/2 e v.-'94) was aangenomen.

De wet voorzag in het instellen van een commissie voor landaanspraken en een rechtbank voor landaanspraken die claims op land zouden onderzoeken en beoordelen van individuele personen en gemeenschappen die op of na 13 juni 1913 van hun rechten waren beroofd. De taak van de coinmissie was om claims te onderzoeken, erin te bemiddelen en te proberen tot een schikking te komen. De rechtbank. die dezelfde status had als het Opperste Gerechtshof. had de bevoegdheid om door de commissie voorgestelde schikkingen tot een juridisch bindend oordeel te verheffen en om een uitspraak te doen in omstreden claims, waarbij ..de wenselijkheid van het compenseren van schendingen van mensenrechten in het verleden wordt afgewogen tegen ... de noodzaak om grootschalige sociale onrust te voorkomen". Als de betwiste grond in particulier bezit was, had de rechtbank de bevoegdheid de staat opdracht te geven het land te kopen of te onteigenen om het vervolgens terug te geven aan de eiser. op voorwaarde dat dit optreden ..rechtvaardig en billijk" was.

De wet stuitte op grote weerstand bij het rechtse Vrijheidsfront en de Inkatha Vrijheidspartij alsmede bij de Zuidafrikaanse Landbouwunie. Volgens de Unie. die 60.000 blanke boeren vertegenwoorde, was het wetsvoorstel door het parlement heen .,gewalst", ook al waren diverse wijzigingen in het oorspronkelijke voorstel aangebracht als gevolg van haar lobbyen. Deze wijzigingen hielden onder meer in dat de rechten van deelpachters en werkpachters afgezwakt werden, dat er rechtshulp geboden werd en dat het recht werd ingevoerd om in beroep te gaan bij het Opperste Gerechtshof en het Constitutionele Hof.

Debat over privatisering

Plannen om staatseigendommen te verkopen, die eind oktober door de eerste vice-president Thabo Mbeki bekend waren gemaakt (zie pag. 863/1/2-'94), lokten een landelijk debat over privatisering uit.

De plannen betekenden een belangrijke koerswijziging in het beleid van het ANC. De voormalige bevrijdingsbeweging was tot dan tegen de verkoop van staatseigendommen geweest. Invloedrijke regeringsleden - zoals Mbeki. Jay Naidoo (minister zonder portefeuille en ver-

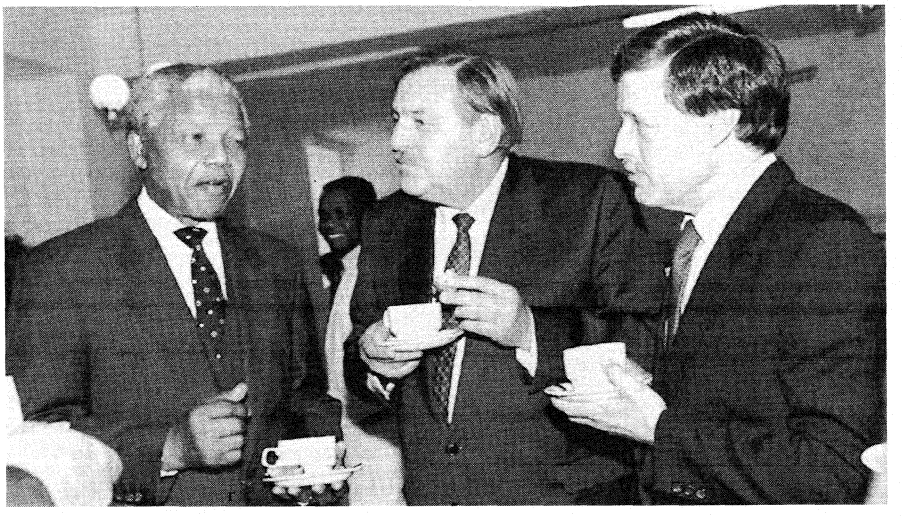

In een theepauze van de 104de jaarvergadering van de Kamer van Mijnbouw in Johannesburg op 8 november 1994 spreekt president Nelson Mandela (l.) met minister Roelof F..Pik" Botha van mineralen en energie (m.) en J.J. Geldenhuys, de aftredende voorzitter van de Kamer van Mijnbouw.

antwoordelijk voor de uitvoering van het Wederopbouw- en Ontwikkelingsprogramma of RDP van de regering) en Alec Erwin (onderminister van financien) - betoogden kennelijk met succes dat privatise ing in combinatie met een vermindering van de algemene overheidsuitgaven een pragmatisch antwoord was op de enorme kosten van het RDP. Het programma had als doelstelling te voorzien in basisbehoeften zoals banen. huisvesting en land: het ontwikkelen van menselijke hulpbronnen door onderwijs en opleiding; het stimuleren van economische groei; het voltooien van het democratische proces: en het tot stand brengen van de structuur en de mogelijkheden voor de overheid om deze plannen ten uitvoer te brengen.

De plannen voor de verkoop van staatsindustrieën zoals de elektricitcitsproduktie (Eskom), het openbaar vervoer (Transnet) en de telecommunicatie (Telkom) stuitten up veel verzet bij andere kabinetsleden en bij het Congres van Zuiclafrikaanse Vakbonden (Congress of South African Trade Unions, COSATU), die van mening waren dat een dergelijke verkoop van bezit kortzichtig zou zijn.

Op 22 november mengde Mandela zich voor het eerst in het debat. Hij suggereerde dat het ANC van zijn nationalisatiebeleid was afgeweken om de bezorgdheid van de zakenwereld te temperen. Dezelfde dag zei minister Trevor Manuel van handel, industrie en toerisme dat het debat over ,,nationalisatie of privatisering" moest worden ontdaan van zijn ,,ideologische bagage".

Plannen voor herstructurering ambtenarenapparaat

Op 15 november werd in de Nationale Assemblée een witboek over het RDP ingediend. waarin werd opgeroepen meer haast te maken met programma's die ervoor moesten zorgen dat het ambtenarenapparaat meer representatief was ten aanzien van etnische groeperingen en geslacht (sekse).

In het witboek werd met name voorgesteld om de samenstelling van de ambtenarij via positieve discriminatie te veranderen. Ook werd gevraagd om een herziening van de ..bestaande regels met betrekking tot kwalificaties". Op 23 november bevestigde het kabinet dat er positieve discriminatie zou worden toegepast bij het veivullen van de 11.000 vacatures binnen het ambtelijk apparaat.

Conflict tussen Buthelezi en Zwelithini duurt voort

w

De machtsstrijd tussen Zoeloe-koning Good ill Zwelithini en Inkatha-leider Chief Mangosuthu Buthelezi duurde in november onverminderd voort.

Nadat Zwelithini in september had besloten alle banden met zijn neef en vroegere adviseur te verbreken (ziepag. 862/1/2-'94), had Buthelezi zijn invloed in de provinciale assemhlée van Kwazulu-Natal. waarin Inkatha de meerderheid had, gebruikt om een wet te laten goedkeuren die dc macht van de koning effectief verminderde. De Wet op het Huis van Traditionele Leiders (House of Traditional Leaders Act). die eind oktober werd goedgekeurd. voorzag in de oprichting van een raad met een hoofdzakelijk adviserende functie. waarin alle Zoeloe-chiefs zitting hadden. Zwelithini zou in deze raad dezelfde status hebben als alle andere Zoeloe-chiefs (onder. wie Buthelezi).

Op 10 november stelde een woordvoerder van de koning. prins Sifiso Zulu. het ultimatum dat als Inkatha niet onmiddellijk stappen zou onde nemen om de wet te herroepen zij met ..pijnlijke onthullingen in het openbaar" geconfronteerd zou worden. Hij zei dat de gevolgen van de wet als een coup konden worden beschouwd en betoogde dat de wet was opgesteld zonder voorafgaand overleg.

Inkatha leek zichechter niet te storen aan deze dreigementen en liet weten dat het Huis van Traditionele Leidrrs ondanks de oppositie van zowel de koning als het ANC toch zou worden opgericlit.

Geestelijke vermoord

President Mandela zei hoos en geschokt te zijn over de moord op 5 november op Johan Heyns, een voormalige moderator (leider) van de Nederlandse Gereformeerde Kerk (NGK) Hij werd waarschijnlijk vermoord door blanke extreem-rechtse activisten

Heyns, die vice-voorzitter van de Broederbond was. was een van de drijvende krachten geweest achter het besluit in 1986 van de NGK om de apartheid niet langer te steunen en zelfs als een zonde te beschouwen.

Ford en Mercedes maken investeringen bekend

Op 28 november maakte de Amerikaanse autofabrikant Ford Motor Company bekend dat hij bezig was een aandeel van 45 procent te kopen in de autofabriek Samcor (South African Motor Corporation). Samcor was gedeeltelijk in handen geweest van Ford, tot deze onderneming zich in 1988 had teruggetrokken uit Zuid-Afrika.

Op 29 november kondigde Mercedes-Benz, de Duitse fabrikant van auto's en commerciële voertuigen, aan dat het in de volgende vijf jaar DM 100 mln (ongeveer $ 64,15 mln) zou investeren in zijn Zuidafrikaanse ondernemingen.

ANC-conferentie

Van 17-21 december werd in Bloemfontein de 49ste conferentie van het Afrikaanse Nationale Congres (ANC) gehouden. Het was de eerste ANC-conferentie na de verkiezingsoverwinning van het ANC in april (ziepag. 486/3 e.v.-'94).

Secretaris-generaal Cyril Ramaphosa zei in zijn verslag dat het de partij reel inspanning had gekost om zich thuis te voelen in het nieuwe politieke systeem en dat de leiders besluiteloos waren en geen contact hadden inet de leden. Dit probleem werd verergerd doordat het hogere kader was gedecimeerd ten gevolge van de benoeming van partijfunctionarissen in de regering. Ramaphosa deelde verder mee dat de partij een ernstig gebrek aan financiële inidelen had.

Tijdens het 49ste ANC-congres hielden Joe Nhlanhla (l.), de leider van de ANC-inlichtingendienst. en Joe Modise. de minister van defensie, op 20 december. 1994 in Bloemfontein een persconferentie.

Bij op 20 december gehouden verkiezingen voor bestuursfuncties bleef Nelson Mandela voorzitter van het ANC en werd Ramaphosa herkozen als secretaris-generaal. Eerste vicepresident Thabo Mbeki werd gekozen tot vicevoorzitter na het aftreden van Walter Sisulu: en Arnold Stofile, de „chief whip" van het ANC in het parlement, werd algemeen penningmeester Alle vier werden gekozen zonder tegenkandidaten. Mbeki's vrocgere functie van landelijk voorzitter werd toebedeeld aan Jacob Zuma. voorzitter van de regio Kwazulu-Natal, terwijl Cheryl Carolus werdgekozen tot ondersecretaris-generaal.

Op 21 december werden de verkiezingen voor het Nationale Uitvoerend Comité (NEC), waarvan het aantal gekozen leden was uitgebreid van 30 tot 60. afgesloten. Uit de uitslag bleek dat de steun voor de voorstanders van een radicale benadering van nationale en partijpolitieke kwesties was toegenomen. De meeste stemmen gingen naar Bantu Holomisa. voormalig heerser van Transkei en onderminister; Pallo Jordan. minister van PTT en omroepwezen; Peter Mokaba. voormalig leider van de ANC-Jeugdliga; Mac Maharaj, ininister van transport; en Winnie Mandela. de voorzitter van de Vrouwenliga van het ANC en onderminister.

De 3.000 afgevaardigden hadden eerder een voorstel van Mandela verworpen om een samengestelde lijst met NEC-kandidaten in te dienen.

De conferentie schaarde zich achter de privatiseringsplannen van de regering en haar aanpak van de fiscale discipline en de overheidsschuld. Nadat het Congres van Zuidafrikaanse Vakbonden (COSATU) had laten weten tegen de privatiseringsplannen te zijn. besloten de afgevaardigden dat de opbrengst van de verkooo van overheidsbezittingen uitsluitend zou worden aangewend om de overheidsschuld af te lossen. ANC-ministers hadden eerder gesuggereerd de opbrengst voor de financiering van het wederopbouw- en ontwikkelingsprogramma (RDP) te gebruiken (ziehierboven)

RDP-toewijzingen

De regering wees R 6 mrd toe aan het RDP voor 1995-1996 ($ 1,00 = R 4,035 op 16 december 1994). Bijzonderheden werden gegeven in een op 14 december uitgegeven RDP-voortgangsrapport.

R 2.4 mrd zou worden toegekend aan 22 presidentiële speerpuntprojecten, waarvan R 3.1 mln bestemd was voor de teruggave van land en R 2,1 mln voor herverdeling van land. R 1 mrd werd uitgetrokken voor plattelandsontwikkeling en R 1,5 mrd werd gereserveerd voor kleine en middelgrote bedrijven. inclusief programma's voor vrouwen, kinderen en gehandicapten.

Volgens het rapport waren de programma's afgestemd op de prioriteiten waarop Mandela in mei de nadruk had gelegd. elektrificatie. maaltijdverstrekking op lagere scholen en gratis gezondheidszorg voor zwangere vrouwen en kinderen onder de zes jaar (zie pag. 488/3-'94). In het rapport werd opgemerkt dat op 30 november 336.913 woningen waren aangesloten op het elektriciteitsnet en dat 4 miljoen kinderen elke dag te eten kregen. Bedrijfsplannen werden ontworpen voor de andere presidentiële speerpuntprojecten. zoals investeringen in stadsprojecten en een programma voor watervoorziening en riolering op het platteland.

Begin 1993 werd een tweede RDP-Witboek verwacht. Dit zou een evaluatie bevatten van de uitvoering van het RDP en een kader verschaffen om toezicht uit te oefenen op de voortgang van het RDP alsook om het opstellen van de grondwet en van de Bill of Rights te conlroleren. Het zou tevens gedetailleerde sociaaleconoinisehe beleidsprogramma's bieden.

Emissie van randobligatie

De emissie van algemene overheidsobligaties met een looptijd van vijf jaar op 7 december; de eerste emissie in zijn soort sinds de verkiezingen van april, werd vol enthousiasme door investeerders ontvangen en leidde tot een groei van de omvang ia11 de emissie van $ 500 mln tot $ 750 mln.

Nieuwe NP-minister

Op 18 december maakte tweede vicepresident F.W. de Klerk van de Nationale Partij (NP)de benoeming bekend van Chris Fismer als minister van algemene diensten met ingang van 18 januari.

De benoeming van een nieuwe XP-minister in het kabinet was noodzakelijk geworden door het aftreden van Derek Keys ais minister van financienin juli (zie pag. 860/1/2/-'94). Fismer zou als onderminister van justitie worden opgevolgd door Gert Myburg van de NP,

SLOVO OVERLEDEN. OPVOLGING

Joe Slovo, sinds december 1991 nationaal voorzitter van de Zuidafrikaanse Communistische Partij (SACP, waarvan hij in 1953 een van de oprichters was) en sedert mei 1994 minister van huisvesting, overleed op 6 januari 1995 aan kanker.

Slovo was het meest invloedrijke blanke lid van het ANC en zijn belangrijkste militaire

Peter Mokaba, een van de gekozen leden van het Nationale Uitvoerende Comité (NEC) van het ANC.

strateeg geweest. Later had hij een cruciale rol gespeeld in de constitutionele onderhandelingen die uiteindelijk leidden tot de democratische, multiraciale verkiezingen van april 1994. Op de ANC-conferentie van december 1994 (zie hierboven) was aan Slovo de hoogste onderscheiding van het ANC toegekend. Isithwalandwe-Seaparanoe. voor de manier waarop hij zich had onderscheiden in de bevrijdingsstrijd. Hij kreeg op 15 januari een staatsbegrafenis. waarbij president Mandela de grafredesprak.

Slovo's dood werd beschouwd als een ernstige tegenslag voor de regering. Als minister van huisvesting had hij zich bereid getoond om de niet populaire taak op zich te nemen een stopzetting van de huurboycot te eisen (zie pag. 863/1-'94).

Wijziging in regering. Tijdelijke benoeming bij SACP

Op 9 januari werd Sankie Nkondo benoemd tot minister van huisvesting. Hij werd als onderminister van welzijn opgevolgd door Rabbi Geraldine Fraser-Moleketi.

Op 11 januari werd premier Raymond Mhlaba van de Oostelijke Kaapprovincie benoemd tot waarnemend nationaal voorzitter van de SACP voor de periode tot april.

CONTROVERSE ROND HUIS VAN TRADITIONELE LEIDERS IN KWAZULU-NATAL

In Kwazulu-Natal koos het omstreden Huis van Traditionele Leiders op 9 januari chief Mangosuthu Buthelezi, leider van de Inkatha Vrijheidspartij en nationaal minister van binnenlandse zaken, tot voorzitter van zijn uitvoerend comité.

Het 77 leden tellende Huis, in mezen de tweede kamer van het provincieparlement van Kwazulu-Natal, was eind oktober geïnstalleerd (zie pag. 861/2-'94). De legitimiteit van het Huis was aangevochten door het ANC en door Zoeloekoning Goodwill Zwelithini. wiens gezag duidelijk was ingeperkt door het Huis.

Op 11 januari gaf het nationale uitvoerende comité van het Congres van Traditionele Leiders van Zuid-Afrika (Contralesa) een verklaring uit waarin bezorgdheid werd uitgesproken over de verkiezing van Buthelezi. Men vond het ,,ongepast" dat iemand in Buthelezi's positie - leider van een politieke partij en lid van het kabinet - lid was van een dergelijk lichaam. laat staan er voorzitter van werd.

TWEEDRACHT IN REGERING. POLITIE EN BINSENLANDSE VEILIGHEID

In januari bleek de kwetsbaarheid van de regering van nationale eenheid bij een meningsverschil over vrijwaring van vervolging die was verleend aan politieagenten en leden van de vroegere regering.

Minister van justitie Dullah Omar ontdekte pas begin januari de details van deze geheime vrijwaringen, die aan 3.500 politiemannen. inclusief hoofdcommissaris generaal Johan van der Merwe, waren verleend aan de vooravond van de democratische verkiezingen in april 1994. Ook Icden van de veiligheidsdiensten en toenmalige kabinetsleden, zoals Adriaan Vlok en generaal Magnus Malan, respectievelijk minister van recht en orde en minister van defensie tot juli 1991 (voor hun degradatie in het kabinet in de nasleep van het ,,Inkathagate"-schandaal. zie pag. 847/2/3-'91), hadden zo'n vrijwaring ontvangen

Op 13 januari verklaarde Omar de vrijwaringen ongeldig. Dit besluit werd verworpen door vice-president F.W. de Klerk. die op 13 januari volhield dat de vrijwaringen in overeenstemming met de wet waren verleend. Maar in een zeldzaam openbaar vertoon van verschil van mening zei Roelof ,.Pik" Botha, minister van delfstoffen en energie en een vooraanstaand lid van de Kationale Partij (NP),op 17 januari dat er helemaal geen vrijwaring was verleend.

Op 18 januari besloot de regering tijdens een klaarblijkelijk verhitte kabinetsvergadering dat de vrijwaringen ongeldig waren. Op 19 januari zei De Klerk op de nationale conferentie van de NP dat hij en de NP tijdens die vergadering het mikpunt waren geweest van een ,,beledigende aanval", die zou zijn ingezet door president Nelson Mandela.

De angst dat de NP uit de regering zou stappen, werd weggenomen na een ontmoeting tussen Mandela en De Klerk op 20 januari. De heren kwamen overeen een ,,nieuwe start" te maken in hun verhouding, maar de spanning in het kabinet was duidelijk niet verdwenen.

Politiedreigement voor Waarheidscommissie

In een petitie aan een juridische commissie van het parlement dreigde de politie op 26 januari ,,documenten en andere bewijzen" openbaar te maken over ,,politiekemisdrijven" die door leidende politici waren gepleegd tijdens de apartheidsperiode, als het parlement de Commissie voor Waarheid en Verzoening in stand zou houden (zie pag. 860/1-'94).

De politiepetitie, die ook een memorandum van 22 pagina's van hoofdcommissaris Van der Merwe bevatte, stelde dat de regering van de NP de reiligheidstroepen had opgedragen ,,alle noodzakelijke maatregelen te treffen" om de "revolutionaire dreiging" het hoofd te bieden en daarmee ..de morele rechtraardigingsgronden (had geschapen) voor het overtreden van bestaande wetten". Er zouden bewijzen worden gepresenteerd voor de betrokkenheid van politici bij inisdrijven; bovendien zouden de nauwe betrekkingen worden onthuld tussen de apartheidsregering en diverse buitenlandse inlichtingendiensten. tenzij (i) de Waarheidscommissie beloofde niet de identiteit te onthullen van individuen die politieke misdrijven hadden gepleegd en politieke leiders hun ..principale en collectieve verantwoordelijkheid" voor dergelijke misdrijven erkenden: (ii) vrijwaring van vervolging werd verleend aan medewerkers van veiligheidsdiensten die misdrijven hadden gepleegd in de ,,overtuiging" dat zij een politiek doel nastreefden: (iii) gevrijwaarde agenten werden beschermd tegen discriminatie en (iv) een wettelijke garantie werd gegeven dat niemand kon worden uitgewezen voor politieke misdrijven die buiten Zuid-Afrika maren gepleegd.

Benoemingen in het veiligheidsapparaat

Op 10 januari maakte hoofdcommissaris van politie Van der Merwe bekend dat hij per 31 maart met vervroegd pensioen ging. Hij ontkende dat hij vertrok op aandrang van de regering.

Mandela benoemde op 29 januari als zijn opvolger generaal George Fivaz, een Afrikaner beroepsofficier van de narcoticabrigade die niet bij de berucht te veiligheidspolitie had gediend. Zijn benoeming werd door alle belangrijke politieke partijen en in de pers met instemming begroet.

Er werden ook vier plaatsvervangende hoofdcommissarissen benoemd. Met luitenant-generaal Morgan Chetty, lui-

President Nelson Mandela begroet de nieuw-e hoofdcommissaris van politie. generaal George Fivaz (r) in zijn residentie te Pretoria op 29 januari.

tenant-generaal Mike Bester, luitenant-generaal Zolisa Lavisa en luitenant-generaal John Manuel waren alle vier grote etnische groepen van het land nu op dit niveau vertegenwoordigd. Zij waren allen uit het politiekorps voortgekomen en daarin opgeklommen.

Op 30 januari schetste Fivaz zijn prioriteiten Hij benadrukte dat discipline een van de belangrijkste thema's in de politiemacht was. Naar zijn zeggen was het onaanvaardbaar als de politie het publiek hinderde. in staking ging of de wet op wat voor wijze clan ook overtrad. Ook waarschuwde hij dat agenten in uniform op straat geen toyi-toyi (protestdans) moesten uitvoeren. Hij gaf te kennen dat aandacht zou worden geschonken aan de politie-inzet hij arbeidsconflicten en noemde discriminatie binnen het politiekorps een ander belangrijk punt van zorg.

De Nationale Inlichtingendienst (National Intelligence Service. NIS) werd op 1 januari formeel opgeheven. Hij werd vervangen door de Zuidafrikaanse Geheime Dienst (South African Secret Service. SASS) onder bevel van een voormalig directeur-generaal van de NIS, Mike Louw. De SASS zou zich bezighouden met de internationale kant van het inlichtingenwerk. Binnenlandse inlichtingen zouden worden vergaard door het Nationale Inlichtingenbureau (National Intelligence Agency, NIA) onder Sizakele Sigxashe, de vroegere onderdirecteur van de ANC-afdeling voor inlichtingen en veiligheid.

De inlichtingendieilst was ten tijde van het apartheidsbewind het meest berucht onder de naam Bureau voor Staatsveiligheid (Bureau of State Security, BOSS). Later werd het achtereenvolgens herdoopt tot Departement van Nationale Veiligheid en Directoraat voor Nationale Inlichtingen voordat de NIS ontstond.

INKATHA BOYCOT PARLEMENT. BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN IN FEBRCARI

Op 21 februari maakte de Inkatha Vrijheidspartij bekend dat zij haar ,,actieve deelname" aan beide kamers van het parlement en aan het grondwetgevende proces opschortte.

Inkatha-leider Chief Mangosuthu Buthelezi zei dat de partij geen andere keuze had nadat het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) en de Nationale Partij (NP) zich niet gehouden hadden aan eon afspraak om internationale bemiddeling te vragen inzake de constitutionele meningsverschillen tussen hen en Inkatha. Tijdens het opstellen van de interimgrondwet in 1993 had Inkatha voortdurend gepleit voor de vestiging van een federale staat waarin aanzienlijke bevoegdheden zouden worden gedelegeerd aan Kwazulu-Natal (zie pag. 58/2 e.v. en 63/1 e.v.-'94).

Volgens Buthelezi had Inkatha slechts ingestemd met deelname aan de democratische verkiezingen van april 1994 nadat het ANC en de NP hadden ingestemd met bemiddeling (zie pag. 486/3 e.v.-'94). Hij beschuldigde ANC en NP van ,,vertragingstactieken, gimmicks en bedrog" en zei dat Inkatha's aanwezigheid in het parlement een ..politieke onmogelijkheid" werd. De positie van de partij zou worden beoordeeld op een speciale conferentie begin maart.

Op 24 februari voerde president Nelson Mandela besprekingen inet Buthelezi en tweede vice-president F.W. de Klerk. de leider van de NP. om de kwestie op te lossen. Hoewel hij de gesprekken ,.vruchtbaar" noemde, veroordeelde Mandela de actie van Inkatha Hij waarschuwde dat de regering niet zou zwichten voor dreigementen en geweld.

Ondanks de parlementaire boycot bleven de kabinetsleden van Inkatha, inclusief Buthelezi (alsminister van binnenlandse zaken). kabinetsvergaderingen bijwonen.

Harde aanpak van criminaliteit en ,,anarchie"

President Mandela greep op 17 februari de opening van de tweede zitting van het parlement aan om actie aan te kondigen tegen anarchie, misdaad, racisme. corruptie en onwettige stakingen.

Mandela zei dat iedereen die politieagenten vermoordde. mensen in gijzeling nam. rellen schopte. plunderde. openbare gebouwen bezette. wegen blokkeerde en vernielingen aanrichtte ,.de vrijheid ten onrechte had opgevat als een vrijbrief (...) en participatie van de bevolking verkeerd had geinterpreteerd als haar bevoegdheid om chaos te scheppen". Maar hij waarschuwde dat zij die schuilgingen achter het ..masker van de anarchie" met de regering te maken zouden krijgen. In reactie op een ambtenarenstaking verklaarde hij dat hij welis\\-aar begrip had voor het lot van laagbetaalde overheidsdienaren, maar dat de regering niet over de middelen beschikte om aan hun looneisen tegemoet te komen.

Op 27 februari maakte Mandela bekend dat met onmiddellijke ingang extra politieagenten en soldaten zouden worden ingezet in gebieden met veel criminaliteit en dat hard zou worden opgetreden tegen illegaal wapenbezit.

ANC-gedragscode

Op 15 februari legde het ANC een strenge gedragscode op aan zijn leden en werd een disciplinaire commissie geïnstalleerd die beschuldigingen van corruptie door ANC-iuriciionarissen moest onderzoeken. De maatregelen volgden op een reeks corruptiebeschuldigingen tegen ANC-leden, van wie Allan Boesak, de anti-apartheidsactivist die in 1983 een van de oprichters was geweest van het Verenigd Democratisch Front (zie pag. 707/1-'83), en Winnie Mandela, de gescheiden levende vrouw van de president en tevens voorzitter van de Vrouwenbond van het ANC, de bekendste waren.

Boesak was sinds december onder druk komen te staan om af te treden als kandidaat-ambassadeur van Zuid-Afrika bij de Verenigde Naties in Genève. Op 13 februari trok hij zich uiteindelijk terug. al ontkende hij categorisch de beschuldigingen dat hij hulpgelden had misbruikt die waren geschonken aan zijn Stichting voor Vrede en Gerechtigheid. Danchurch Aid, een Deense charitatieve instelling. had de uitkomsten gemeld van een voorlopig onderzoek in december 1994. waaruit bleek dat Boesak geld van Danchurch voor persoonlijke doeleinden had uitgegeven. Nadere gegevens die in januari beschikbaar kwamen. gaven aan dat Boesak en andere leden van de Stichting R 2,9 mln aan donatiegeld hadden gespendeerd aan huizen en luxe auto's. Op 4 januari gaven twee medewerkers van de Stichting een verklaring uit waarin zij spraken van grof wanbeheer bij de instelling Op 7 februari onthulde een advocatenkantoor in Johannesburg dat het had ontdekt dat Boesak zich ,,onrechtmatig" en .,substantieel" had verrijkt met Scandinavische hulpgelden. Tegelijkertijd maakte de politie bekend dat zij een klacht onderzocht dat een bedrag van R 423.000 zoek was, dat in 1988 door de Amerikaanse inusicus Paul Simon aan Boesak was geschonken ten behoeve van nooddruftige kinderen ($1 = R 3.875 per 24 februari 1995).

Winnie Mandela werd op 13 februari beschuldigd van misbruik van een bedrag van R 500.000 dat haar in 1994 was aangeboden door de Pakistaanse premier Benazir Bhoetto. De aantijging kwam van 11 prominente vrouwelijke activisten die zich hadden teruggetrokken uit het bestuur van de Vrouwenbond van het ANC uit protest tegen Mandela's stijl van leidinggeven, die zij omschreven als ondemocratisch en ondoorzichtig en die volgens hen ,,vrouwen niet kon verenigen". Mandela werd meer en meer beschouwd als een ,,ongeleid projectiel". Zij bekritiseerde de regering openlijk en haar zakelijke activiteiten waren dubieus. Haar positie als onderminister van kunst. cultuur en technologie leek dan ook steeds zwakker te worden.

Actie tegen politie van Kwazulu-Natal

De nieuwe hoofdcommissaris van politie, George Fivaz (zie hierboven), probeerde op 1 februari zijn gezag te vestigen, toen hij de toelating van 500 nieuwe rekruten tot de provinciale politie van Kwazulu-Natal uitstelde. Hij eiste medische tests, het nemen van vingerafdrukken en ander onderzoek naar de antecedenten van alle rekruten na beschuldigingen dat sommigen van hen een strafblad hadden of op de vlucht waren voor de justitie.

Een mogelijk gevaarlijk conflict tussen de provincieregering onder leiding van Inkatha en de nationale regering werd vermeden

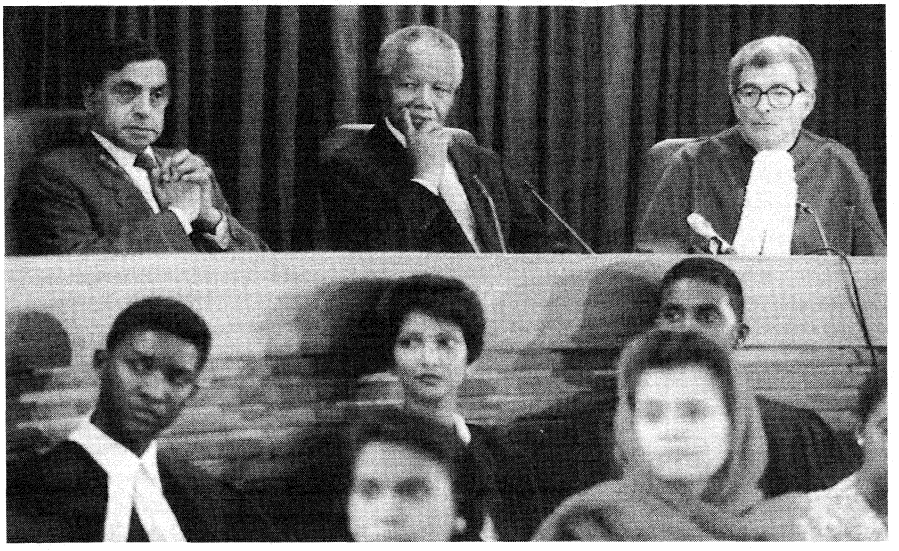

Op 14 februari werden de rechters van het Constitutionele Hof in Johannesburg beedigd onder toezicht van (boven v.l.n.r.) minister van justitie Dullah Omar, president Nelson Mandela en Arthur Chaskalson. de president van het Constitutionele Hof.

doordat de provincieregering toegaf en de toelatingsceremonie uitstelde.

Installatie van Constitutionele Hof

Het Constitutionele Hof werd op 14 februari formeel beëdigd.

Het hof moest erop toezien dat de acties van de wetgevende. uitvoerende en rechterlijke macht in overeenstemming waren met de verklaring van de grond\\-ettelijke rechten (bill of rights), die het hart van de interimgrondwet vormde. Ook had het hof de bevoegdheid zich uit te spreken over de geldigheid van de definitieve grondwet wanneer deze in ontwerp gereed zou zijn. De eerste kwestie waarover het hof zich moest uitspreken was de grondwettigheid van de doodstraf (zie ook pag. 56813-'93).

Het hof telde 11 leden. onder wie zeven blariken. Alle 11 stonden bekend als tegenstanders van de apartheid. De president van het hof. benoemd door president Mandela, was Arthur Chaskalson. die een van de verdedigers was geweest tijdens het proces van Rivonia in 1964. waarbij Mandela tot levenslange gevangenisstraf was veroordeeld (zie pag. 381/2 e v.-'64).

Mandela in 1999 met pensioen

President Mandela bevestigde op 15 februari dat hij zich, ook als hij in goede gezondheid bleef. in 1999 niet herkiesbaar zou stellen.

Mandela verklaarde dat hij niet geloofde dat een ,.ZO-plusser zich met politieke zaken moest bemoeien". Commentatorenmerkten op dat de strijd tussen ANC-vice-voorzittei. Thaho Mbeki en ANC-secretaris-generaal Cyril Ramaphosa om het leiderschap van de partij waarschijnlijk zou verhevigen.

ONDERZOEK NAAR BOMAANSLAG IN LONDEN

De Britse minister van binnenlandse zaken, Michael Howard, bevestigde op 23 februari dat de politie het bewijsmateriaal met betrekking tot de bomaanslag op het ANC-kantoor in Londen in 1982 (zie pag. 834/2-'82) opnieuw bestudeerde.

Het nieuws volgde na een bekentenis van de voormalige Zuidafrikaanse spion Craig Williamson over zijn rol iri de .,vuile oorlog" van het apartheidsbewind tegen het ANC. In het Britse blad de *Observer* van 19 februari zei Williamson dat het Zuidafrikaanse kabinet zijn goedkeuring had gegeven aan de aanslag. Hij noemcle de namen van zeven mannen die de aanslag hadden voorbereid en uitgevoerd, waarna zij volgens hem de hoogste politieonderscheiding van Zuid-Afrika voor hun optreden hadden ontvangen. Williamson nam persoonlijk de verantwoordelijkheid op zich voor de moord op twee anti-apartheidsactivisten: Ruth First in Mozambique, augustus 1982 (zie pag. 63/2/3 - '83). en Jeanette Schoon en haar zesjarig dochtertje in Angola. juni 1984.

Op 20 februari verklaarde De Klerk. die vanaf omstreeks 1982 lid was geweest van de staats-\-eiligheidsraad, dat hij nooit deelgenoot was geweest .,van enig besluit tot het plegen van een misdrijf". Hij zei dat de regering destijds in staat van oorlog verkeerde met organisaties die erop uit waren haar omver te werpen en noemde grensol-erschrijdende operaties ..hegrijpelijk en (..) aanvaardbaar", maar distantieerde zich van moord.

Op 20 februari begon het proces tegen voormalig kolonel van de veiligheidspolitie Eugene de Kock. die ervan werd beschuldigd leiding te hebben gegeven aan een speciale politie-eenheid die verantwoordelijk zou zijn voor de moord op anti-apartheidsactivisten en voor samenwerking met tegenstanders van het ANC om politiek geweld uit te lokken.

INKATHA BEEINDIGT BOYCOT PARLEMENT

Tijdens een bijzondere conferentie in Ulundi op 5 maart besloot de Inkatha Vrijheidspartij haar rol in het parlement en in het grondwetgcvende proces te hervatten, die de partij op 21 februari bad opgeschort (zie hierboven). De 3.000 afgevaardigden besloten echter bij een stemming dat zij hun medewerking aan het opstellen van een grondwet opnieuw zou opschorten, als er uiterlijk 5 april geen begin zou zijn gemaakt met internationale bemiddelingspogingen om de meningsverschillen, die Inkhata met het ANC en de NP over de grondwet had, op te lossen.

De terugkeer van Inkatha in het parlement werd met instemming begroet door het ANC en de NP. hoewel er geen toezeggingen werden gedaan over bemiddeling. Op 18 maart hekelde president Mandela in een toespraak het ultimatum van Inkatha. Hij zei dat naar zijn mening alle meningsverschillen konden worden opgelost met behulp van de bestaande grondwet. Mandela voegde er echter aan toe dat hij bereid zou zijn internationale bemiddeling in overweging te nemen. als Inkatha hem ervan kon overtuigen dat het geschil niet op nationaal niveau kon worden opgelost.

FINRAND AFGESCHAFT. BEGROTING VOOR 1995-1996

Op 10 maart maakte minister van financiën Chris Liebenberg bekend dat de financiële rand of finrand zou worden afgeschaft en dat het dubbele muntstelsel op 13 maart zou worden vervangen door één munt.

De finrand was een investeriiigsmunt die verhandeld werd tegen een lagere koers dan de normale commerciële rand en alleen verkrijgbaar was voor buitenlanders. De finrand was in 1985 ingevoerd om de economie tegen kapitaalvlucht te beschermen (pag. 444/2 e.v.-'86). De afschaffing van deze munt betekende een belangrijke stap in de richting van de ontmanteling van het deviezencontrolestelsel dat het financiële systeem van het apartheidsregime had beschermd gedurende het tijdperk van de sancties. Liebenberg merkte op dat de positie van Zuid-Afrika sinds mei 1994 op spectaculaire wijze was verbeterd. De netto kapitaalinstroom stelde de Reserve Bank in staat een deel van haar buitenlandse schulden af te lossen, de deviezenreserve aan te vullen en kredietlimieten vast te stellen. Hoewel het finrand-stelsel goed had gefunctioneerd gedurende de perio-

de van economisch isolement. had het volgens Liebenberg ,,vele nadelen en kan het, in normale tijden, zelfs nieuwe buitenlandse investeringen afschrikken".

De bekendmaking kwam nadat er wilde geruchten hadden gecirculeerd op de financiële markten. Een paar weken eerder had de gouverneur van de Reserve Bank, Chris Stals. verklaard dat Zuid-Afrika g?~??(was om te concurreren op de internationale valutamarkten. Verder was op 10 maart het koersverschil tussen de finrand en de commerciële rand verkleind tot slechts 2.64 procent.

De rand sloeg een goed figuur op de eerste dag van de handel en sloot op 13 maart in Johannesburg bijna 3 procent hoger op een koers van bijna S 1 = R 3.62. Waarnemers hadden gevreesd voor een massale speculatiere vlucht van buitenlandse investeringen.

Op 15 maart presenteerde minister Liebenberg de eerste volledige begroting van de regering van nationale eenheid. Het was een conservatief pakket, waarin werd gestreefd naar beperking van de uitgaven en een gelijktijdige verhoging van de toegekende bedragen voor gebieden als huisvesting, onderwijs en gezondheidszorg.

Liebenberg raamde de totale overheidsuitgaven in 1995-1996 op R 153.3 mrd en de inkomsten op R 125.2 mrd (zonder rekening te houden met de opbrengsten uit eventuele privatiseringen. hoewel de R 1.2 mrd uit de verkoop van de tijdens het tijdperk van de sancties gevormde oliereserves wel hierbij werd inbegrepen). Beide cijfers waren ongeveer gelijk aan het inflatiepercentage van 9.9 procent. Het verwachte tekort bedroeg R 29.1 mrd of 6.4 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP). Een aanzienlijk deel hiervan zou worden gefinancierd met buitenlandse leningen.

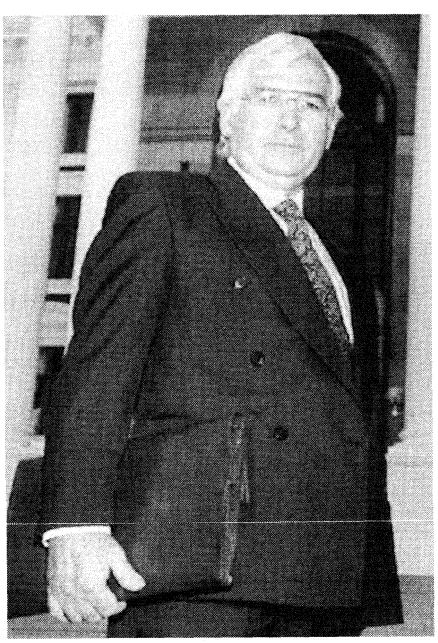

De Zuidafrikaanse minister van financiën. Chris Liebenberg. voor het parlementsgebouw te Kaapstad op 13 maart.

Winnie Mandela, vergezeld van haar dochter Zinani (l.), arriveert op 3 maart bij het Opperste Gerechtshof te Johannesburg voor een verhoor over aanklachten wegens corruptie.

De kosten voor sociale diensten. gericht op de vermindering van de ongelijkheid tussen zwarten en blanken. zouden in 1995-1996 57,4 procent van de uitgaven opslokken (tegenover 52,8 procent in het vorige begrotingsjaar). Van de niet-rentedragende uitgaven zou 26 procent naar ondenvijs gaan. 13,4 procent naar gezondheidszorg (het leeuwedeel van de verhoging van de begroting voor gezondheidszorg was bestemd voor eerstelijnsgezondheidszorg, vooral in plattelandsgebieden) en 3.4 procent naar huisvesting en stadsvernieuwing (ruim twee keer zoveel als in het vorige jaar). Deze verhogingen zouden hoofdzakelijk worden gefinancierd door de verlaging van de toewijzingen voor andere overheidsdiensten. Dientengevolge gingen de defensie-uitgaven omlaag van 10,5 procent naar 8,8 procent. Deze daling werd enigszins gecompenseerd. doordat de allocatie voor politietaken werd verhoogd van 8.2 procent tot 9,2 procent.

In een nieuwe poging om buitenlandse investeerders aan te trekken werd de belasting voor buitenlandse aandeelhouders. een extra belasting op alle dividenden die naar het buitenland werden overgemaakt, afgeschaft. Het hoogste tarief van de inkomstenbelasting ging omhoog van 43 procent naar 45 procent. Verder werden de belastingen op brandstof. alcohol en tabakswaren verhoogd. Teneinde meer mensen in het belastingsysteem te brengen werd een eenmalige belastingamnestie afgekondigd.

HANDELSVERDRAG MET DE EU

Op 29 maart gaf de Europese Unie (EU) haar goedkeuring aan een ,,ambitieus" plan dat was gericht op de ontwikkeling van de Zuidafrikaanse economie.

Krachtens dit plan. dat was opgesteld door Joao de Deus Pinheiro. de EU-commissaris voor betrekkingen met landen in Afrika. het Caribische gebied en de Pacific (ACP) en met Zuid-Afrika. verlaagden de EU en Zuid-Afrika in 10 jaar tijd de handelstarieven op elkaars produkten, met de mogelijkheid om na deze periode een vrijhandelszone tot stand te brengen. Zuid-Afrika zou bovendien gedurende de komende vier jaar 500 mln ECU aan hulp ontvangen. Het plan kwam niet tegemoet aan de wens van Zuid-Afrika volwaardig lid te warden van de Conventie van Lomé, aangezien een aantal ACP-landen bang was dat hun aanzienlijk kleinere economieen door die van Zuid-Afrika in de verdrukking zouden komen.

BEZOEK VAN KONINGIN ELIZABETH II

Van 20-25 maart bracht koningin Elizabeth II een bezoek aan Zuid-Afrika ter gelegenheid van de terugkeer van het land in het Gemenebest (zie pag. 863/2-'94). Het was haar eerste bezoek sinds 1947, toen zij haar ouders had vergezeld (zie pag. 716012-'47).

Tijdens haar bezoek hield het Britse staatshoofd een toespraak tot het parlement. waarin zij Zuid-Afrika prees voor de soepele en vreedzame overgang naar de democratie. Later onderscheidde de vorstin Mandela met de Orde van Verdienste, terwijl Mandela haar op zijn beurt lid maakte van de Orde van de Goede Hoop. Op 23 maart bezocht zij Soweto, één van de zes woonoorden op haar reis, waar zij een gedenkteken onthulde voor de 607 zwarte Zuidafrikanen, die in februari 1917 aan boord van het troepentransportschip Mendi waren verclronken, toen zij op weg waren om mee te vechten in de Eerste Wereldoorlog.

WINNIE MANDELA ONTSLAGEN

Na weken van speculaties ontsloeg president Nelson Mandela op 27 maart zijn echtgenote Winnie Mandela, van wie hij gescheiden leefde, als onderminister van kunst, cultuur, wetenschap en tech-

riologie. Zijn besluit werd unaniem gesteund door de partijen in het parlement alsook door het Congres van Zuidafrikaanse Vakbonden (COSATU) en de Jongerenbond van het ANC, die tot dusver achter Winnie Mandela hadden gestaan.

Mandela's besluit werd beschouwd als een van de moeilijkste besluiten die hij sinds zijn ambtsaanvaarding in mei 1994 had genomen Het kwam na maanden van controversieel gedrag van Winnie Mandela. die in opspraak was geraakt door corruptieschandalen en in strijd met de ANC-discipline had gehandeld. Mandela weigerde redenen te geven voor haar ontslag Hij sprak echter de hoop uit dat deze maatregel de voormalige onderminister zou ..helpen haar positie te herzien en zich beter te gedragen in verantwoordelijke functies". Mandela voegde eraan toe dat het besluit was genomen ,,om het belang van een behoorlijk bestuur te waarborgen en te verzekeren dat belangrijke functionarissen in de regering van nationale eenheid met betrekking tot de discipline de hoogste criteria in acht zouden nemen"

In februari waren 11 vooraanstaande leden van de ANC-Vrouwenbond vanwege Willie Mandela afgetreden (zie hierboven). Zij had de regering ervan beschuldigd te veel aandacht te besteden aan de blanke bevolking ten koste van de zwarte meerderheid. en had haar echtgenoots verzoek genegeerd niet naar het buitenland te reizen. Zij was ook verwikkeld in aantijgingen over verduistering van overheidsgelden en was ervan beschuldigd misbruik te hebben gemaakt van haar officiele positie om invloed uit te oefenen op woningbouwcontracten, hoewel er bij politie-invallen in haar woning en kantoren op 2 maart geen bewijs tegen haar werd gevonden. Op 26 maart leek Winnie Mandela haar laatste kansen om in de regering te blijven te verspelen. toen zij felle kritiek uitoefende op de regering. omdat deze R 2.5 mln had uitgegeven voor het bezoek van koningin Elizabeth (zie hierboven).

Winnie Mandela gaf geen direct commentaar op haar ontslag, hoewel zij volgens personen uit haar naaste omgeving overwoog gerechtelijke stappen te ondernemen. Op 26 maart maakte zij bekend dat zij een proces had aangespannen tegen minister van veiligheidszaken Sydney Mufarnadi en nationaal politiecommissaris George Fivaz. Zij deed dit naar aanleiding van een gerechtelijke uitspraak op 22 maart. waarbij de bevelen om haar woning in Soweto en haar kantoren in Pretoria en Johannnesburg te doorzoeken onrechtmatig werden verklaard.

Kabinetswijziging

Op 29 maart werd burgerrechtenadvocate en ANC-lid Brigitte Mabandla beëdigd als onderminister van kunst, cultuur, wetenschap en technologie.

(Vor.ber.pag. 859/2 e.v.-1994)

ARABISCHE LIGA

BIJEENKOMST VAN ARABISCHE MINISTERS VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Op 5 januari 1995 kwam de Raad van Arabische Ministers van Binnenlandse Zaken (een speciale afdeling van de Arabische Liga) tijdens een bijeenkomst in Tunis niet tot overeenstemming over een gedragscode ter bestrijding van het terrorisme.

In een communiqué. dat na afloop mcrd uitgegeven. werd slechts gezegd dat op de vergadering was besloten een r-esolutie te aan\-aarden ..die voorzag in het herzien van het voorstel inzake de gedragscode in de strijd tegen het terrorisme. zoals ingediend door de Arabische republiek Egypte". en dat het besluit was genomen ,,in het licht van de meningen die naar voren waren gebracht (...) door andere Arabische landen"

Bepaalde berichten duidden erop dat de Arabische landen verdeeld waren over de koppeling tussen de activiteiten van terroristische moslimgroepen en dc islamitische beginselen. Terwijl Algerije pleitte voor de onmiddellijke aanvaarding van een anti-terrorismecode en waarschuwde voor de verbreiding van het islamitisch terrorisme vanuit Algerije naar alle Arabische landen. riep Saoedi-Arabië op tot voorzichtigheid omdat het volgens dit land belangrijk was ..het waanidee te verwerpen dat de islam iets te maken heeft met dit onderwerp (terrorisme)"

Tijdens de bijeenkomst werden de Comoren (reedslid van de Arabische Liga) toegelaten als 22ste lid van de Raad.

BIJEENKOMST MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN. 50STE VERJAARDAG LIGA. DISCCSSIE OVER NPT

Op 22 maart kwamen de ministers van buitenlandse zaken van de Arabische

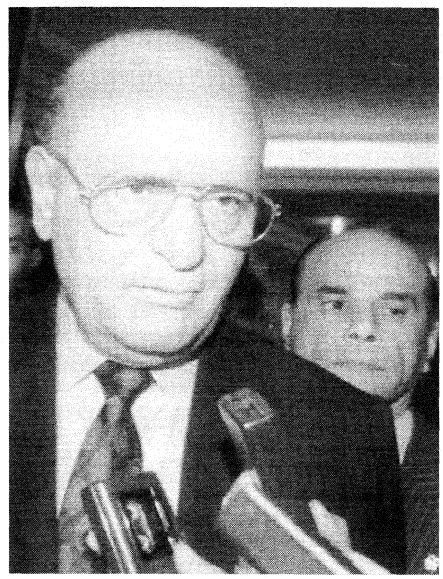

De Egyptische minister van binnenlandse zaken. Hussein Mohammed al-Alfi, beantwoordt vragen van journalisten na afloop van de bijeenkomst van Arabische ministers van binnenlandse zaken op 3 januari in Tunis.

Liga in de Egyptische hoofdstad Cairo bijeen. De Liga vierde die dag haar 50ste verjaardag. De aanhoudende interne verdeeldheid van dc lidstaten had pogingen van secretaris-generaal Ahmed Esmat Abdel Meguid om de staatshoofden voor het jubileum in Cairo bijeen te brengen doen mislukken.

Maar volgens Meguid gaf de viering ..een kans om gemeenschappelijke Arabische actie te vel-groten en te beu-ijzen dat de Arabieren in staat zijn niet internationale veranderingen om te gaan". Hij erkende dat de Liga een financiele crisis doormaakt. In het hoofdkwartier van de Liga in Cairo werd te verstaan ge-

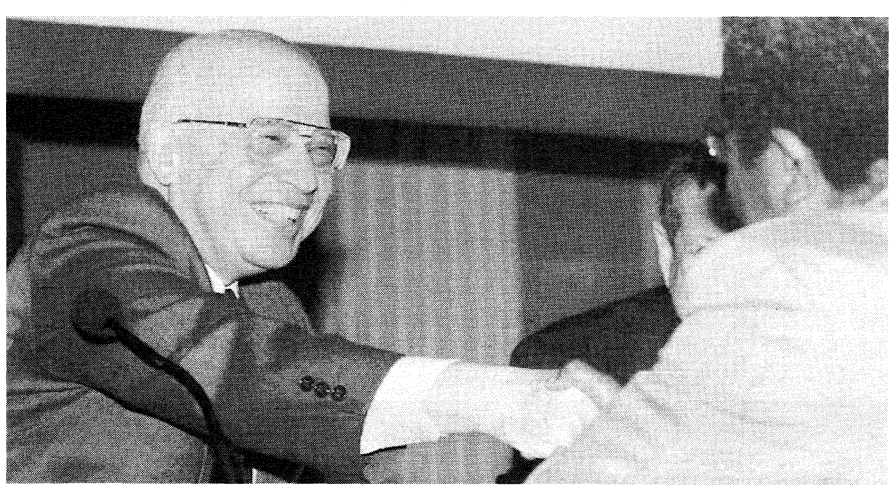

De secretaris-generaal van de Arabische Liga. Ahmed Esmat Abdel Meguid. begroet op 5 april deelnemers aan een ééndaagse conferentie in Londen ter viering van de 50ste verjaardag van de Liga.

geven dat slechts drie lidstaten - Saoedi-Arabië, Bahrein en Egypte - hun bijdragen voor het lopende jaar hadden voldaan. De verplichtingen van de organisatie zouden thans $ 240 mln bedragen.

Vijf Arabische staten - Egypte, Irak, Jordanie. Libanon en Syrië - tekenden op 22 maart 1945 in Cairo het handvest van de Arabische Liga. Inmiddels telt de organisatie 22 leden en vertegenwoordigt zij omstreeks 230 mln mensen.

Voornaamste onderwerp van de ministersbijeenkomst op 22 en 23 maart was de verlenging van het Nucleaire Non-Proliferatieverdrag (NPT) uit 1968. In een door de ministers goedgekeurde resolutie werd een beroep op Israël gedaan het NPT te ondertekenen. Een internationale conferentie over de verlenging van het NPT zou volgens plan in april beginnen (zie ook pag. 288/2-'95 en onder INTERNATIONAAL).

Als Israël bleef weigeren het NPT te ondertekenen, dan zouden de Arabische staten. zo werd afgesproken. ..een positie innemen ter bescherming van de legitieme Arabische belangen overeenkoinstig beschikbare alternatieven"

Voor de bijeenkomst van de Liga had Israëls onderminister van buitenlandse zaken, Yossi Beilin, een ontmoeting gehad met de Egyptische minister van buitenlandse zaken, Amr Mohammed Moussa, en daarbij Israëls weigering om het NPT te ondertekenen herhaald. Maar de *Middle East Economic Digest* van 31 maart meldde dat Beilin tevens had gezegd dat Israël bereid was een antwoord voor te bereiden op het compromisvoorstel van Moussa op grond waarvan Israël een tijdschema voor de ondertekening van het NPT moest toezeggen.

(Vor.ber.pag. 873/3 e.v.-1994)

LIBANON

HARIRI DREIGT MET AFTREDEN

Op 2 december 1994 maakte Rafiq al-Hariri bekend dat hij had besloten af te treden als premier.

Hoewel hij geen specifieke redenen gaf voor zijn aftreden. meldde de Middle *East Economic Digest* van 16 december dat de druppel die ..voor Hariri de emmer had doen overlopen" die kabinetsvergadering van 1 december was. waarop de ontwikkeling van een hotel in Beiroet, waarvan Hariri deels eigenaar was, werd besproken. In het bericht werd beweerd dat Hariri de discussie als een persoonlijke aanval op hemzelf beschouwde en daarbij de voorzitter van de Nationale Assemblée, Nabih Berri. als zijn voornaamste tegenstander aanwees. In mei was Hariri wegens een politiek conflict met Berri en president Elias Hraoui een week lang in ..staking" gegaan (ziepag. 652/3-'94).

Op 4 en 5 december voerden Hariri en Berri in Damascus besprekingen met Syrischeleiders. Op 6 december maakte Hariri bekend dat hij van zijn aftreden afzag. Kennelijk had hij van Syrië de garantie gekregen dat zijn inspanningen om verder te gaan met de wederopbouw van Libanon niet zouden worden gedwarsboomd.

Bcrri zei dat hij vast van plan was met Hariri in een geest van samenwerking te arbeiden.

Beschuldigingen van corruptie

De crisis rond het aftreden kwam aan het slot van een week die in het teken stond van beschuldigingen over corruptie.

Op 24 november werd de parlementaire onschenclbaarheid van afgevaardigde Yahya Shamas opgeheven. zodat hij in staat van beschuldiging kon worden gesteld in verband met drugssmokkel. Volgens sommige commentatoren ging het hierbij om een door Syrië geïnspireerde anti-drugscampagrie. In een toespraak tot het parlement. tijdens de zitting waarop de opheffing van zijn onschendbaarheid werd bekrachtigd. betichtte Shamas diverse prominente persoonlijkheden van ernstige corruptie. onder wie Roy Hraoui, de zoon van de president en zelf een voormalig parlementslid.

Shamas zei dat de beschuldigingen tegen hem voortkwamen uit een ruzie over een stuk land tussen hem en brigade-generaal Ghazi Kanaan. de chef van de Syrische militaire inlichtingendienst in Libanon.

Op 3 december werd bekendgemaakt dat president Hraoui zelf beschuldigingen wegens onroerend-goedfraude had ingediend tegen oud-premier Omar Karame en oud-voorzitter van de Nationale Assemblée Hussein al-Husseini

Op 1%december legde parlementslid Najah Wakim een verklaring af in het bureau van de openba e aanklager waarin hij onder meer beweerde dat sommige leden van de vorige Nationale Assemblée waren omgekocht om akkoord te gaan met de wet inzake de oprichting van Solidere, de door Hariri gefinancierde onderneming die de opdracht kreeg voor de wederopbouw van het centrum van Beiroet. Volgens de *Middle East Economic Digest* van 23 december zei Wakim na de presentatie van de betreffende documenten dat hij van mening was dat Hariri ..zijn rijkdom en invloed op ongeoorloofde wijze had aangewend om macht te verwerven"

BOMAANSLAG IN BEIROET

Op 21 december explodeerde een autobom in de door Hezbollah gedomineerde voorstad van Zuid-Beiroet, Bir al-Abed, met als gevolg vier doden en 15 gewonden. Hezbollah-functionarissen beweerden dat Israël achter de aanslag zat. Het was de eerste bomaanslag sinds februari in Libanon buiten het strijdtoneel met Israël in hel zuiden.

De bom ontplofte kort nadat twee Israelische soldaten in Zuid-Libanon door Hezbollah-strijders maren gedood (zie hieronder). 'ia de aanslag zou de Israelische stafchef. generaal Ehud Barak, hebben gezegd het nuttiger te vinden als Hezbollah ,,ver in Libanon. voorbij de veiligheidszone" werd aangepakt.

GEVECHTEN IN HET ZUIDEN

In december escaleerden de gevechten tussen Hezbollah en Israël in en rond de door Israël eenzijdig uitgeroepen ,,veiligheidszone" in Zuid- Libanon.

Zeker zes Israëlische soldaten en acht soldaten van het aan Israël gelieerde Zuidlibanese leger (SLA) kwamen die maand om het leven bij bomaanslagen en schermutselingen. Op zijn beurt voerde Israël artilleriebeschietingen en luchtaanvallen uit op ,.terroristische" doelen in Zuid-Libanon. Op 23 december kwamen twee Libanese politieagenten om het leven toen hun auto door een raket van een Israëlische helikopter werd getroffen.

Een beeld van de schade in Bir al-Abed, een zuidelijke voorstad van Beiroet, daags na de explosie van een autobom op 21 december 1994.

Munir Maqdah (m) de voormalige commandant van de Al-Fatah-strijdkrachten in Libanon met zijn militieleden in het vluchtelingenkamp Ain el-Heln eh op L6 november 1994

Gerechten in Palestiinse kampen

Op 25 november werden zeker 10 Palestijnen gedood en raakten 12 gewond bij gevechten tussen aanhangers en tegenstanders van PLO- voorzitter Yasser Arafat in het vluchtelingenkamp Ain el-Helweh aan de rand van Sidon. De aanhangers werden geleid door Kamal Medhat; de tegenstanders werden aangevoerd door Munir Maqdah, de vroegere commandant van de Al-Fatah-strijdkrachten in Libanon die in 1993 met Arafat brak wegens diens toenadering tot Israël (zie pag. 719/2-'93).

Nieuwe gevechten in het zuiden. Israëlische actie uitgebreid tot buiten de veiligheidszone

In januari 1995 braken nieuwe gevechten uit tussen Israëlische strijdkrachten en de sjiitische moslimgroep Hezbollah in en buiten de .,veiligheidszone" in Zuid-Libanon.

Op 10 januari voerde Israël luchtaanvallen uit op Hezbollah-bases in de heuvels van Mlita buiten de bezette grensstrook. Op 11 januari werden vier guerrillastrijders gedood bij gevechten ten noorden van de regio Bint Jbeil binnen de ..veiligheidszone". Volgens berichten waarin op 11 januari een Israelische militaire woordvoerder werd geciteerd, had het Israëlische leger goedkeuring verleend aan een beleid om hinderlagen te leggen ten noorden van de zone.

Tegelijkertijd werd bevestigd dat Israelische troepen na recente aanslagen door Hezbollah uit voorzorg een aantal belangrijke frontposities hadden overgenomen van het door Israël gesteunde Zuidlibanese Leger (SLA).

Medio januari verklaarde het Israëlische leger bewijzen te hebben gevonden voor een militaire alliantie tussen Hezbollah en het radicale Volksfront voor de Bevrijding van Palestina-Algemeen Commando (PFLP-GC), nadat het vijf leden van het PFLP-GC had gedood die dekking kregen van Hezbollah-guerrillastrijders. Dit gebeurde op 19 januari tijdens een treffen bij het dorp Taibe in de .,veiligheidszone", waarbij ook twee Israëlische soldaten om het leven kwamen

Luchthaven gesloten

Israëlische luchtaanvallen op doelen ten zuiden van Beiroet, die volgens Israël dienst deden als bases van het PFLP-GC, dwongen de internationale luchthaven van de stad op 15 januari enkele uren dicht te gaan. Het was voor het eerst sinds de heropening in mei 1987 dat het vliegveld moest worden gesloten.

Op 17 januari ontkende de minister van nationale defensie, Muhsin Dallul, dat ei Palestijnse militaire bases in of bij Beiroet waren.

Vermeende Israëlische betrokkenheid bij bomaanslagen

Begin januari werden vier mannen en een vrouw in staat van beschuldiging gesteld wegens het beramen, samen met de Israëlische inlichtingendienst, van een aanslag met een autobom waarbij in december 1994 vier mensen werden gedood in een zuidelijke voorstad van Beiroet, Bir al-Abed (zie hierboven).

Een van de slachtoffers van de aanslag was de hoge Hezbollah-functiunaris Fouad Mughniya, die verantwoordelijk werd gehouden voor de gevangenneming van verscheidene westerse gijzelaars in Beiroet in de jaren '80

Op ti januari meldde het linkse. in Beiroet gevestigde dagblad As *Safeer* dat veiligheidstroepen een uitgebreid Israëlisch spionagenetwerk hadden opgerold en een poging hadden verijdeld om het parlementslid Mustafa Sa'd te vermoorden.

BEGROTING 1995

De door de regering ingediende begroting voor 1995 werd op 26 januari door het parlement goedgekeurd Het uitgaventotaal was niet L£ 5 630 mrd ($ 3.37 mrd) iets hoger dan in de ontwerpbegroting, ter—i11 de inkomsten waren bcgroot op L£ 3 250 mrd ($ 1,89 mrd)

UNIFIL-MANDAAT VERLENGD

De VN-Veiligheidsraad nam op 30 januari unaniem resolutie 974 aan. waardoor het mandaat van de VN-Interimstrijdmacht in Libanon (UNIFIL) werd verlengd tot 31 juli 1995.

ISRAËLISCHE ZEEBLOKKADE

Op 8 februari begon de Israëlische marine een blokkade van de Libanese Middellandse-Zeekust voor de stad Tyrus. Half februari was de blokkade naar het noorden uitgebreid tot Damour, even ten zuiden van Beiroet. Zij bestreek toen 63 km van de kustlijn.

Israëlische functionarissen beweerden dat de blokkade. die naar schatting 1.800 Libanese vissers verhinderde verder dan 1 km uit de kust te varen. was opgelegd als vergelding voor de strengere veiligheidscontroles van het Libanese leger bij de grensovergangen tussen de door Israël uitgeroepen ..veiligheidszone" en het door de Libanezen beheerste grondgebied.

Het racliostation Stem van Libanon berichtte op 1 maart dat in februari 16 mensen in Libanon .,op gewelddadige wijze" om het leven waren gekomen. het ..kleinste aantal slachtoffers per maand in de afgelopen tien maanden". Toch deden zich nog steeds conflicten voor in en om de .,veiligheidszone" tussen Israël. gesteund door zijn gevolmachtigde militie het Zuidlibanese Leger (SLA),en Hezbollah en radicale Palestijnse facties. Tegen het einde van de maand beschoten artillerieeenheclen van Israël en het SLA posities van Hezbollah. terwijl de Israëlische luchtmacht verkenningsvluchten en schijnaanvallen uitvoerde boven Zuid-Libanon.

Ook gedurende het grootste deel van maart handhaafde Israël zijn zeeblokkade De Libanese regering protesteerde daar toen tegen en deed een beroep op de VN, de VS en de EU om te interveniëren

De Israelische autoriteiten hieven de blokkade tijdelijk op tussen 10 en 15 maart als gebaar van goede wil ter gelegenheid van een bezoek van de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Warren Christopher. aan Israël en een aantal Arabische staten.

GEVANGENEN VRIJGELATEN UIT KHIYAM

Het SLA maakte op 28 februari de onvoorwaardelijke vrijlating bekend van 32 gevangenen uit de beruchte gevangenis van Khiyam in de ,,veiligheidszone" ter gelegenheid van Id al-Fit , het eind van de islamitische vastenmaand Ramadan.

GIFSCHANDAAL

Op 13 februari beval premier Rafiq al-Hariri de opsporing van naar schatting 10.000 vaten uiterst giftig afval die in Libanon zouden zijn gedumpt. In een rapport, dat op 31 januari werd gepubliceerd, beschreef de internationale milieuorganisatie Greenpeace de afvalvaten als ecologische tijdbommen.

Het dumpen. dat volgens het rapport vooral was uitgevoerd door Italie, zou hebben plaatsgevonden tussen 1985 en 1988. Begin februari werd een ministeriële commissie geinstalleercl onder leiding van Michel al-Murr. vice-premier en minister van binnenlandse zaken. die de zaakinoest onderzoeken.

Het schandaal was eind januari aan het licht gekomen toen het parlementslid Nabil Aoun de beschuldiging uitte dat de staatsminister voor milieuzaken. Salim Muqbil, persoonlijk betrokken was geweest bij transacties waarbij lokale milities, waaronder de Maronitische Libanese Strijdkrachten. van Italiaanse bedrijven geld hadden ontvangen om het giftige afval te verbranden.

ISRAËLISCH LEGER DOODT HEZBOLLAII-LEIDER

Israëlische militairen doodden een Hezbollah-leider, Rida Yassin, tijdens een operatie die op 31 maart in Zuid-Libanon werd uitgevoerd.

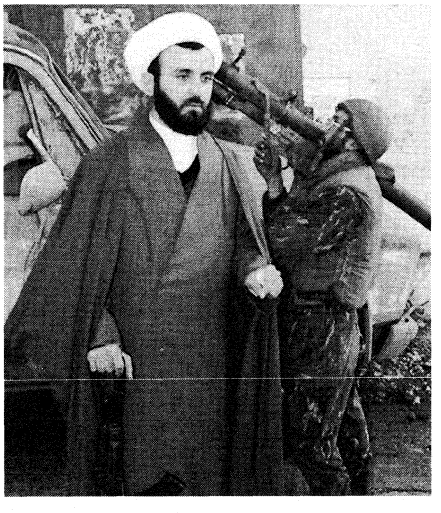

Een Hezbollah-leider in Zuid-Libanon, Nabol Kaouk, tijdens een gesprek met de pers op 23 december 1994.

Twee Israelische helikopters voerden een raketaanval uit op Yassins auto toen deze voor zonsopgang in de buurt van Dirdghaya. ten oosten van Tyrus, reed. Yassin en een adjudant kwamen bij de aanval om het leren.

De moord op Yassin lokte de gebruikelijke represailles en tegenrepresailles uit. Kort na de operatie voerden Israelische straaljagers bombardementenuit op de Iqlim al-Toufah. de door Hezbollah beheerste bergketen ten oosten van Sidon. Het SLA ging vanaf zijn bases in de .,veiligheidszone" over tot artilleriebeschietingen van Hezbollah-posities: zeker acht Libanese dorpelingen raakten daarbij gewond. Een Israelische soldaat werd door Hezbollah-strijders in de zone doodgeschoten.
Bij liet invallen van de duisternis vuurden Hezbollah-strijders een aantal Katjoesja-raketten af op de zone en op Noord-Israël De *Independent* van *1* april meldde dat bij de raketaanval geen slachtoffers vielen.

(Vor.ber.pag. 58/1 e.v.-1995)

SYRIË

WIJZIGISGEN IN TOP VEILIGHEIDSAPPARAAT

De Middle *East Economic Digest* van 4 november 1994 berichtte dat president Hafez Assad kort tevoren nog meer veranderingen had doorgevoerd in de top van de veiligheidsorganisatie (zie pag. 877/2-'94 voor vorige wijzigingen).

Bashir Najjar, voormalig hoofd van het douane-departement, was benoemd tot hoofd van de algemene inlichtingendienst als opvolger van Majid Said. Mohamed Nassif, voormalig plaatsvervangend hoofd van de algemene inlichtingendienst. werd bevorderd tot hoofd van de politieke veiligheidsdienst als opvolger van Adnan Badr Hassan

ECONOMISCHE HERVORMINGEN

Op 14 november maakte premier Mahmoud al-Zobhi een aantal ingrijpende economische hervormingen bekend in een toespraak tot de openingszitting van de nieuwe Volksassemblée, waarin hij de beleidsvoornemens van zijn regering uiteenzette.

De hervormingen omvatten een wijziging van het bankstelsel en de unificatie van de wisselkoersen. De regering zou zich ook buigen over de mogelijkheid om een investeringsbank en een exportbank in het leven te roepen.

VERKLARING AMNESTY INTERNATIONAL

In een op 16 november uitgegeven verklaring deed de mensenrechtenorganisatie Amnesty International een beroep op de regering een actieprogramma te ontwikkelen om een einde te maken aan de systematische schendingen van de mensenrechten in het land. De verklaring werd uitgegeven na het eerste bezoek aan Syrië van een team van Amnesty International voor gesprekken met hoge Syrische functionarissen.

De verklaring noemde de vrijlating van een groot aantal politieke gevangenen sedert 1991 (zie pag. 285/2/3-'94) door Syrië .,positief". maar zei dat er weinig vooruitgang was geboekt bij de herziening van meer dan 1.000 andere zaken. Hieronder zouden ook gevangenen kunnen zijn die reeds in het geheim waren geëxecuteerd. aldus Amnesty.

OPHEFFING WAPENEMBARGO EU

Op 28 november hief de Europese Unie (EU) haar wapenembargo op, dat in 1986 was ingesteld na beschuldigingen over Syrische betrokkenheid bij een verijdelde poging om op het Londense vliegveld Heathrow explosieven aan boord van een vliegtuig van de Israëlische luchtvaartmaatschappij El Al te smokkelen (zie pag. 721/1 e.v.-'86).

BERICHT OVER VRIJLATING TEGENSTANDERS VAN ASSAD

Het Comité voor de Verdediging van Democratische Vrijheden en Mensenrechten in Syrië berichtte, in een verklaring die op 6 januari 1995 in Parijs werd uitgegeven, dat twee voormalige ministers, die sinds het begin van de jaren '70 zonder vorm van proces gevangen hadden gezeten vanwege hun oppositie tegen president Hafez Assad, waren vrijgelaten.

Muhammad Id Ishshwawi had in de Al-Mezze-gevangenis gezeten sinds 1970, terwijl Abdel Hamid Muqdadhad sinds 1971 gevangen had gezeten.

VREDESFATWA

De vooraanstaande religieuze leider sjeik Muhammad Said Albouti deed op 5 januari een uitspraak (fatwa) zonder weerga, waarin hij steun betuigde aan een vredesverdrag tussen Syrië en Israël

Albouti zei dat de profeet Mohammed een voorbeeld had gegeven door vredesverdragen te tekenen met joodse stammen. Sommige Arabische diplomaten merkten op dat Albouti wellicht was geinspireerd door president Assad, die het land wilde voorbereiden op een komende vredesregeling met Israël.

(Vor.ber.pag. 877/2/3-1994)

CHINA

HANDELSGESCHIL MET VS OVER BESCHERMING AUTEURSRECHTEN

Op 15 december 1994 schorsten Amerikaanse handelsfunctionarissen de besprekingen met hun Chinese collega's over schendingen van auteursrechten De besprekingen. die in Hongkong gehouden werden werden na drie dagen opgeschort omdat de Chinese delegatie niet bereid was serieuze pogingen te ondernemen om het probleem op te lossen

De al jaren spelende kwestie rond de schending van de rechten op intellectueel eigendom had ertoe geleid dat de VS een ultimatum hadden gesteld dat China voor het einde van 1994 afdoende maatregelen moest nemen om het probleem op te lossen (zie pag. 61/1-'95). Het stuklopen van de besprekingen in december sloot de mogelijkheid uit dat er op dit punt enige vooruitgang werd geboekt en maakte zo de weg vrij voor de toepassing van Amerikaanse sancties tegen bepaalde Chinese goederen. waarmee de VS gedreigd hadden.

In januari 1995 verscherpte het conflict tussen China en de VS over de schending van auteursrechten. waardoor de vrees ontstond dat er een handelsoorlog tussen beide landen zou uitbreken.

In december 1994 waren de onderhandelingen tussen beide partijen over de al lang bestaande Amerikaanse eisen dat China maatregelen zou nemen om plagiaat te bestrijden, vastgelopen (zie hierboven). Nadat het door de VS gestelde ultimatum op 31 december was verstreken. maakte de Amerikaanse handelsgezant Mickey Kantor bekend dat er vergeldingsmaatregelen zouden worden genomen. als uiterlijk 4 februari geen akkoord was bereikt. Kantor maakte een lijst bekend met Chinese exportprodukten ter waarde van meer dan $ 1 mrd. zoals schoenen, elektronica, keramiek en houtprodukten, die in aanmerking zouden komen voor straftarieven van 100 procent. Het Chinese ministerie van buitenlandse handel en economische samenwerking reageerde onmiddellijk op het Amerikaanse dreigement met een overzicht van mogelijke sancties tegen de VS. zoals straftarieven op een reeks produkten, de opheffing van de octrooibescherming van Amerikaanse farmaceutische bedrijven en de opschorting van de aanvragen van Amerikaanse ondernemingen om houdstermaatschappijen in China te vestigen of joint ventures voor de fabricage van auto's op te richten.

In wat werd beschouu-d als een symbolisch gebaar sloten de Chinese autoriteiten op 3 januari drie fabrieken in de zuidelijke provincie Guangdong. omdat zij gestolen technologie zouden hebben gebruikt. De Chinese regering vestigde ook de aandacht op de maatregelen die zij in 1994 had genomen om plagiaat te bestrijden (zoals de oprichting van speciale rechtbanken en de inbeslagneming van 1.58 mln boeken en 2.2 miljoen laser disks waarvoor geen auteursrechten waren betaald). en beloofde zich opnieuw in te spannen om de bevolking over te halen geen produkten te kopen die illegaal waren nagemaakt. Zij roerde nogmaals aan dat haar maatregelen tegen schenders van auteursrechten werden gedwarsboomd dooï plaatselijke gemeentebesturen. van wie vele zakelijke belangen hadden in fabrieken waar produkten illegaal werden nagemaakt. en daarom bereid waren deze te beschermen tegen de centrale regering.

Op 18 januari hervatten vertegenwoordigers van de VS en China in Beijing het overleg over deze kwestie. De onderhandelingen duurden negen dagen. met een onderbreking van twee dagen op 22-23 januari, maar zij eindigden op 28 januari zonder dat een akkoord werd bereikt. Een Amerikaans aanbod om het overleg in Washington DC voort te zetten werd door China afgewezen. Op 29 januari bevestigde Kantor dat op 4 februari een definitieve lijst met Chinese importprodukten waarop de strafmaatregelen van toepassing zouden zijn. zou worden gepubliceerd, en dat dan binnen een paar dagen tegen deze produkten zou worden opgetreden.

BRAND IN BIOSCOOP

Ten minste 311 mensen, voornamelijk schoolkinderen, kwamen op 8 december 1994 om het leven bij een brand in een bioscoop in Karamay. een oliestadje in de noordwestelijke provincie Xinjiang. Bij de brand raakten ook meer dan 200 personen gewond, van wie velen ernstig. Een aantal functionarissen werd later gearresteerd nadat bekend was geworden dat de nooduitgangen van het overvolle gebouw ontoegankelijk waren geweest.

De brand, de ergste sinds 1979. vond plaats slechts twee weken na een brand in een dansgelegenheid in de noordoostelijke provincie Liaoning, waarbij 233 mensen werden gedood. Door de twee ongelukken. die het totaal aantal dodelijke slachtoffers in 1994 op ruim 1.500 brachten en het aantal gewonden op 2.780, nam de bezorgdheid toe over de ontoereikende veiligheidsnormen in openbare gebouwen.

DISSIDENTEN VEROORDEELD

Op 16 december werden negen dissidenten veroordeeld tot gevangenisstraffen van tussen de drie en 20 jaar wegens het pleitten voor vakbondsrechten en politieke hervormingen. De negen dissidenten maakten deel uit van een groep tegen wie in juli een proces was begonnen (zie pag. 60/1/2-'95) Deze rechtszaak was een van de grootste massaprocessen sinds 1989.

YAO YILIN OVERLEDES

Yao Yilin, een conservatief lid van de Chinese Communistische Partij (CCP). overleed op 11 december 1994 op 77-jarige leeftijd. Yao vervulde tijdens zijn leven verschillende posten in de partij en de staat. Hij was onder meer vicepremier en lid van het politbureau van de CCP.

GEZONDHEIDSTOESTAND VAN DENG XIAOPING VERSLECHTERD

In januari 1993 namen de speculaties toe over de toekomst van de hoogste Chinese leider, de 90-jarige Deng Xiaoping. Deze speculaties werden aangewakkerd doordat zijn dochter Xiao Rong op ongekend openhartige wijze toegaf dat zijn gezondheid ,,vandag tot dag" verslechterde.

In een vraaggesprek van 80 minuten. dat werd gepubliceerd in de *New* York Times van 12 januari. gaf Xiao toe dat de gezondheid van haar vader het voorgaande jaar sterk was achteruitgegaan en dat hij niet meer kon staan of lopen. Zij ontkende een bericht in de Japanse pers dat Deng was opgenomen in een ziekenhuis. maar erkende dat ,,er een dag zal komen waarop hij heengaat". Xiao maakte geen toespelingen op berichten dat haar vader in een gevorderd stadium van de ziekte van Parkinson verkeerde dan wel aan suikerziekte en aan een nieraandoening leed.

Xiao's opmerkingen werden tegengesproken in een verklaring van het Chinese ministerie van buitenlandse zaken waarin werd gesteld dat Deng in ..goede gezondheid" vcrkccrde. Het feit dat hij op 30 januari aan de vooravond van het Chinese nieuwjaar niet volgens zijn gewoonte op de televisie was verschenen, versterkte echter speculaties dat zijn gezondheid ernstig achteruitging.

ENGELSTALIGE KRANT GESLOTEN

Op 2 januari gelastte de regering de sluiting van de Hong Kong Standard, de enige Engelstalige krant die toestemming had gekregen om elke dag in China te mogen worden gedrukt. De beslissing werd gerechtvaardigd met een beroep op niet nader omschreven ,,problemen van technische aard die te maken hadden met de drukcapaciteit". Ondanks een contract van drie jaar moest de krant met ingang van 7 januari haar verschijning in China staken.

„SUPERKANON" GETOOND

Westerse defensiedeskundigen zagen zich voor een raadsel gesteld, toen het Volksbevrijdingsleger (PLA) op 23 januari het prototype van een 22 meter lang .,superkanonˇ toonde. Het feit dat

De Chinese minister van buitenlandse handel en economische samenwerking. Wu Yi. in gesprek met journalisten in Beijing op 15 februari. toen de Chinees-Amerikaanse besprekingen over de bescherming van het copyright werden hervat.

het kanon een betrekkelijk klein kaliber van 85 mm had, ondersteunde de bewering van het PLA dat het wapen .,experimenteel" was.

OSDERTEKENING VAN NUCLEAIR CONTRACT MET FRANSE BEDRIJVEN

Op 15 januari ondertekenden Franse bedrijven een contract ter waarde van naar schatting $ 2,83 mrd voor de levering aan China van twee kernreactoren van 1.000 megawatt in het kader van de tweede fase van de bouw van de Daya Bay-kerncentrale in de provincie Guangdong (ziepag. 574/3-'94).

AKKOORD TUSSEN CHINA EN VS OVER BESCHERMING AUTEURSRECHTEN. VERDERE BILATERALE ONTWIKKELINGEN

Op 26 februari bereikten vertegenwoordigers van China en de VS in Beijing een akkoord over de bescherming van het intellectuele eigendom. Hiermee kwain een einde aan een 20 maanden durend conflict dat in de voorafgaande weken dreigde uit te lopen op een volledige handelsoorlog tussen bride landen

Overeenkomstig zijn dreigement uit december (zie hierboven) publiceerde de Amerikaanse handelsgezant Mickey Kantor op 4 februari een lijst met Chinese exportartikelen met een totale jaarlijkse waarde van ongeveer $ 108 mrd waarop stiaftarieven tot 100 procent zouden u orden gehe\ en De beoogde artikelen oinvatten onder meer plastic artikelen, draagbare telefoons en antwoordapparaten. sportartikelen, houtprodukten en fietsen. Toen Kantor de maatregel bekendmaakte. benadrukte hij dat deze geheel op economische gronden berustte en geen verband hield met bezorgdheid over de mensenrechtensituatie in China.

De Chinese minister van buitenlandse handel en economische samenwerking. Wu Yi. reageerde onmiddellijk met de mededeling dat er invoerrechten van 100 procent zouden worden geheven op uit de VS geïmporteerde sigaretten. alcoholische dranken. compact discs en videospelletjes. Op 3 februari deedzij de Amerikaanse maatregel vervolgens af ais .,niets verschrikkelijks" en gaf zij te kennen dat China ..in het buitenland ontelbare markten" kon vinden voor zijn produkten.

Terwijl de Amerikaanse invoerrechten op 26 februari van kracht zouden worden, werden de besprekingen tussen beide partijen op 15 februari hervat. Na een bijeenkomst, die de hele nacht duurde, werd in de vroege ochtend van 26 februari een akkoord ondertekend. Het akkoord werd voorafgegaan door een inval van Chinese militairen in een compact- en laserdiscfabriek in Shenzhen, die door de VS werd beschouwd als de grootste schender van de auteursrechten in China.

Krachtens het akkoord waren de Chinese autoriteiten verplicht alle 29 compact- en laserdiscfabricken in China gedurende de volgende drie maanden te inspecteren en alle illegaal nagemaakte artikelen samen met de apparatuur om ze te produceren. te vernietigen. Het akkoord hief verder de bestaande Chinese invoerquota voor Amerikaanse films op en maakte het mogelijk dat Amerikaanse en Chinese filmstudio's met elkaar afspraken over de verdeling van opbrengsten en de distributie konden maken. Beide landen kwamen ook orereen informatie over schenders van de auteursrechten uit te wisselen. hun inspanningen om deze activiteiten te bestrijden te verhogen en personen die schuldig waren bevonden aan diefstal van intellectuele eigendom. strenger te bestraffen.

De plaatsvervangende handelsgezant van de VS Charlene Barshefsky (l) en de Chinese onderminister van buitenlandse handel, Sun Zhenyi drukken elkaar de hand na de ondertekening van een akkoord over de bescherming van het intellectuele eigendom op 26 februari in Beijing

Mensenrechtenrapport Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken. Bezoek Amerikaanse minister van energie

De betrekkingen tussen China en de VS kwamen ook onder druk te staan door de publikatie op 1 februari van het jaarrapport van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken over de Internationale mensenrechtensituatie Volgens het rapport had het besluit van de Amerikaanse regering om de mensenrechtensituatie in China los te koppelen van de handelsvoorrechten (7ie pag 656/1 e v - 94) er niet toe geleid dat hierin in het voorafgaande laar verbetering was gekomen Het rapport werd scherp veroordeeld door de Chinese regering die de beschuldigingen op 26 februari tegensprak

Op 24 februari ondertekenden Amerikaanse bedrijven energie- en milieuovereenkomsten ter waarde van $ 4 mrd. De ondertekening van deze overeenkomsten vond plaats tijdens een bezoek aan China van de Amerikaanse minister van energie. Hazel R. O'Leary, in wier 85-koppige delegatie zich 65 bedrijfsdirecteuren bevonden.

Bezoek Kantor

De Amerikaanse handelsgezant Mickey Kantor bracht een driedaags bezoek aan China dat op 12 maart eindigde met de formele ondertekening van een aantal akkoorden, waaronder een in februari gesloten overeenkomst over auteursrechten (zie hierboven).

De akkoorden omvatten ook een landbouw-akkoord dat verhinderde dat Amerikaanse importgoederen op willekeurige wijze doo China in qua antaine werden gehouden, en een overeenkomst over de lancering van satcllicten die tot doel had de VS en andere ruimtevaartlanden te beschermen tegen verliezen ten gevolge van Chinese concurrentie. Kantor verklaarde tevens dat de Amerikaanse regering zich minder zou verzetten tegen China's toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) als medeoprichter,

STRENGER TOEZICHT OP NALEVING VAN MAATREGELEN INZAKE GEZINSPLANNING

Op 14 februari werd bekendgemaakt dat er strenger de hand zou worden gehouden aan het beleid van één kind per gezin. De bekendmaking werd gedaan, omdat de totale Chinese bevolking de grens van 1,2 mrd vijf jaar eerder was gepasseerd dan verwacht. De strengere maatregelen inzake gezinsplanning, vooral in plattelandsgebieden waar het geboortencijfer gewoonlijk het hoogste was, waren bedoeld om de omvang van de bevolking in het jaar 2000 te beperken tot 1,3 mrd en in het jaar 2040 een nul-groei van de bevolking te bereiken.

MEDEWERKER VAN DENG XIXOPING GEARRESTEERD

Op 19 februari werd onthuld dat Zhou Beifang, een in Hongkong werkzame directeur van de Chinese staalgigant Shougang, eerder die maand was aangehouden op beschuldiging van corruptie. Zijn vader. Zhou Guanwu, had als voorzitter van Shougang de leiding gehad over het op drie na grootste staatsbedrijf van China tot zijn plotselinge pensionering op 16 februari. kort na de arrestatie van zijn zoon.

Zhou Guanwu was in 1954 hoofd van Shougang geworden en was sinds de jaren dertig een naaste medewerker van China's hoogste leider Deng Xiaoping gen-eest. Zhou Beifang was verder een zakenpartner van Deng Zhifang, de zoon van Deng Xiaoping. De maatregelen tcgcn een familie. die zulke nauwe banden had met Deng. gaven aanleiding tot speculaties over de gezondheid van China's 90 jaar oude leider.

VERGADERING NATIONAAL VOLKSCONGRES

Van 5-18 maart vond in de Grote Hal van het Volk in Beijing de derde zitting van het achtste Nationale Volkscongres (NVC)plaats (voor de tweede zitting zie pag. 654/1 e.v.-'94).

Tijdens de twee weken durende zitting gaven de 2.678 NVC-afgevaardigden in een aantal resoluties hun goedkeuring aan het door premier Li Peng gepresenteerde werkverslag van de regering, het verslag over de uitvoering van het plan 1994 voor nationale economische en socialc ontwikkeling en het plan 1995 voor economische en sociale ontwikkeling, en het verslag over de uitvoering van de staatsbegroting voor 1994 en over de centrale en plaatselijke begrotingen voor 1995.

Ongenoegen in NVC over benoemingen en wetten

De NVC-afgevaardigden toonden zich bezorgd over de aanhoudende hoge inflatie en de wijdverspreide corruptie. Op 17 maart gaven zij bovendien in ongebruikelijk sterke mate blijk van een afwijkende mening bij de goedkeuring van de voordracht door de leiding van twee nieuwe vice-premiers van de Staatsraad (het kabinet).

De president van China en tevens secretarisgeneraal van de regerende Chinese Communistische Partij (CCP). Jiang Zemin, had Jiang Chunyun en Wu Bangguo genomineerd als kandidaten voor respectievelijk de post van vice-premier belast met landbouw en die van vice-premier belust met de hervorming van staatsbedrijven. Dit was kennelijk een nieuwe poging van Jiang Zemin om zijn aanspraken te versterken om de zieke Deng Xiaoping op te volgen als hoogste leider van China. In een onverwachte demonstratie van openlijk verzet sprak slechts 86 procent van de afgevaardigden zijn steun uit voor de benoeming van Wu en stemde slechts 63 procent voor Jiang Chunyun.

De voorzitter van het Permanente Comité van het NVC. Qiao Shi. die zelf een mogelijke kandidaat voor Dengs opvolging was. leek de af-

Bij de opening van de derde zitting van het 8ste plenum van het Nationale Volkscongres op 5 maart in Beijing zat Politburolid Wu Eangguo (l.) naast Chen Xitong. de CCP-secretaris voor Beijing.

gevaardigden aan te moedigen. In zijn slotrede tot het NVC prees hij de ..democratische ontwikkeling" van het NVC en drong hij erop aan dat het NVC zijn inspanningen zou verdubbelen „om de wil van het volk te weerspiegelen".

Verder kwam een afwijkend standpunt naar voren bij de niet erg enthousiaste goedkeuring van twee belangrijke wetten. die up de laatste zittingsdag door het NVC werden behandeld.

De Centrale Bankwet. die pas na 16 jaar tot stand was gekomen cn direct in werking trad, werd aangenomen met de steun van slechts 66 procent van de afgevaardigden. het laagste percentage dat ooit voor een wet was geregistreerd. Deze wet. één uit een geplande reeks van hervormingen van het bankwezen. gaf de T'olksbank van China bescherming tegen plundering donr provinciebesturen, die tot dusverre plaatselijke filialen van de bank hadden gebruikt als een goedkope en onuitputtelijke bron van geld. dat - vaak tegen negatieve reële rentetarieven - werd uitgeleend aan nietkredietwaardige bedrijven. Dc wet werd echter alom bekritiseerd. aangezien deze de bank te weinig onafhankelijkheid gaf ten opzichte van de centrale regering.

Een Onderwijswet, die alle aspecten van het onderwijssysteem regelde en op 1 september 1995 in w-erking zou treden. werd door slechts 74 procent van de afgevaardigden gesteund.

Toespraak van Li Peng

Op 5 maart erkende Li Peng in zijn openingstoespraak tot het NVC dat in 1994 beleidsfouten hadden geleid tot een inflatiepeil van 21,7 procent per jaar, meer dan het dubbele van het officieel voorspelde peil van 10 procent. In plaats van te aanvaarden dat dit tot op zekere hoogte het gevolg was van het monetaire wanbeleid van dc regering, schreef Li Peng dit echter uitsluitend toe aan eerder ingevoerde prijsherzieningen. Hij beloofde dat men zou blijven proberen de inflatie onder controle te houden, dat een aantal prijzen aan banden zou worden gelegd en dat er in de nabije toekomst geen nieuwe prijsherzieningen zouden worden ingevoerd. Hij riep tevens op het bruto binnenlands produkt (BBP)in 1995 met 8 a 9 procent te laten groeien.

Dit streefcijfer lag één procent beneden dat van het voorgaande jaar en was aanzienlijk lager dan de 11,8 procent die in 1994 was gehaald. Alleen door het bestaande groeitempo te vertragen, zo betoogde Li Peng. zou de regering haar doelstelling om de inflatie in 1995 beneden de 15 procent te houden kunnen verwezenlijken.

Li's onverholen kritiek op de ,.fouten° van het voorgaande jaar werd door sommigen uitgelegd als een aanval op China's ,.economische tsaar" en belangrijkste hervormer, vice-premier en gouverneur van de T'olksbank Zhu Rongji. De promotie van Wu Bangguo en Jiang Chunyun tot vice-premier met speciale v e r antwoordelijkheid voor bepaalde aspecten van de economie werd eveneens beschouwd als een ondermijning van Zhu's positie.

Premier Li Peng (r.) en vice-premier Zhu Rongji. de ..economische tsaar". bij de opening van de derde zitting van het 8ste NVC-plenum op 5 maart te Beijing.

Presentatie begroting 1995

Op 6 maart werd de begroting voor 1995 gepresenteerd. Tegelijkertijd werden de economische resultaten van 1994 bekendgemaakt, In de begroting werden de totale inkomsten geraamd op 382,754 mrd yuan (een stijging van 32,978 mrd yuan, of 9,4 procent, in 1994) en de totale uitgaven op 449.434 mrd yuan (een stijging van 32.844 mrd yuan, of 7,8 procent, in 1994). Dit betekende dat er in 1995 een tekort van 66,68 mrd yuan of ongeveer 3 a 4 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) zou ontstaan ($ 1 = 8,4273 yuan op 17 maart 1995).

Een groot aantal economen suggereerde dat het werkelijke tekort minstens twee keer zo hoog zou zijn. als Westerse boekhoudkundige methoden zouden worden toegepast. Alleen al de rente die in 1995 op de schulden moest worden betaald, werd geraamd op 154 mrd yuan. De begroting behelsde ook een verhoging van de investeringen in de landbouw in 1995 met bijna 14 procent tot 45 mrd yuan. Dit werd algemeen beschouwd als een poging om de onrust op het platteland te verminderen.

Er waren enkele aanwijzingen dat de belastinghervormingen van 1994 succes hadden gehad. Naar verluidt waren de belastinginkomsten van de centrale regering 7.5 procent hoger dan was verwacht en was het aandeel van de centrale regering in de belastingopbrengst bijna verdubbeld tot 65 procent van de totale belastingopbrengst. De rest hielden de provincies. Dit werd echter overschaduwd door het nieuws dat de uitgaven in 1994 de streefcijfers met een gelijk percentage hadden overschreden. Dit duidde erop dat de regering nog steeds niet in staat was de uitgaven goed in de hand te houden. vooral op het gevoelige terrein van de subsidies aan verliesgevende staatsbedrijven.

Toezichthoudend lichaam voor effectenwezen opgericht

Op 8 maart werd bericht dat de regering een nieuwe commissie van toezicht had opgericht die controle moest uitoefenen op de effectenbeurs en termijnmarkt van China.

De maatregel kwam na een recente reeks van effectenschandalen. De verhouding tussen het nieuwe orgaan en de bestaande controlecommissie. de Chinese Commissie voor Regulering van het Effectenwezen, bleef onduidelijk, maar de nieuwe instelling werd ,.het hoogste toezichthoudend lichaam" genoemd".

VN-STEMMIXG OVER MENSENRECHTENSITUATIE

Op 8 maart ontsnapte China op het nippertje aan een veroordeling door de VN-Commissie voor de Mensenrechten (UNCHR), toen een motie waarin de mensenrechtensituatie in China werd veroordeeld. met een meerderheid van slechts één stem werd verworpen.

De commissie verwierp in een stemming met 21 stemmen vóór, 20 tegen en 12 onthoudingen. een resolutie van de Europese Unie (EU). die ook krachtig werd gesteund door de VS en Japan. Sinds 1991 was China er elk jaar in geslaagd te beletten dat resoluties met een lrritisclic strekking werden behandeld door de commissie.

(Vor.ber.pag. 60/1 e.v.-1995)

HONGKONG

CHINEES-BRITSE BETREKKINGEN

De vierde plenaire zitting van het Voorbereidende Werkcomité (PWC) van de Speciale Bestuursregio Hongkong vond van 8-10 december 1994 nlaats in Beijing (zie voor de derde zitting pag. 65/1-'95). Na de vergadering gaf Lu Ping. directeur van het bureau voor Aangelegenheden betreffende Hongkong en Macao, de formele bevestiging dat de Legco (de gekozen wetgevende raad van Hongkong) zou worden ontbonden na de terugkeer van de kolonie ander Chinese soevereiniteit. Lu Ping gaf te kennen dat de Legco zou worden vervangen door een tijdelijke. benoemde asseinblée.

Lu suggereerde ook dat de rechters van het Kof van Laatste Beroep. dat voor 1996 zou worden ingesteld om de taken over te nemen die tot dan werden vervuld door de Britse Privy Council, mogelijk in 1997 zouden worden vervangen. Gouverneur Chris Patten vond deze suggestie in ,.absolute tegenspraak" met de Basiswet van de kolonie en noemde hem een bedreiging van de ..totale gerechtigheid" in Hongkong. Deze en andere kwesties werden besproken tijdens een bijeenkomst van de Chinees-Britse Joint Liaison Group (JLG) die van 14-16 december in Londen werd gehouden. Er werd geen melding gemaakt van eventuele vooruitgang.

Eerder die maand, op 3 december, waren de twee partijen echter overeengekomen dat er een Chinees-Britse Coördinatiecommissie voor de grensoverschrijdende infrastructuur zou worden ingesteld. Het nieuwe orgaan zou zijn eerste bijeenkomst houden in januari 1995.

Nieuw conflict met China

Er ontstond een nieuw conflict tussen gouverneur Chris Patton en de Chinese regering over het verzoek van laatstgenoemde op 16 januari 1995 om toegang te krijgen tot de persoonlijke dossiers van overheidsfunctionarissen van Hongkong. De weigering van de autoriteiten van Hongkong om te voldoen aan dit verzoek leidde op 17 januari tot een waarschuwing van Lu Ping. de directeur van het Bureau voor Aangelegenheden betreffende Hongkong en Macao. Lu Ping was uit hoofde van functie de hoogste Chinese functiona is. die rechtstreeks verantwoordelijk was voor het beleid met betrekking tot Hongkong. Hij beweerde dat een weigering om deze informatie te verstrekken zou neerkomen op een schending van de Chinees-B itse Gezamenlijke Verklaring van 1984, een zaak waarover China ,,niet beleefd zou zijn".

China betoogde dat het de informatie nodig had. daar in de Basiswet, die in Hongkong van toepassing zou zijn in de periode na 1997 een aantal hoge posten was gereserveerd voor ,.Chinese burgers die geen recht hadden op ern verblijfplaats elders". Het was niet duidelijk welke nationaliteit een groot deel van het huidige bestuursapparaat r a n Hongkong had. aangezien er na het bloedbad op het Plein van de Hemeise Vrede in juni 1989 een regeling ter verkrijging van de Britse nationaliteit was ingevoerd waarbij aan 50.000 grzinshoofden en hun gezinnen volledig Brits staatsburgerschap werd verleend. zonder dat zij hoefden te voldoen aan de vestigingseisen. Hierbij was voorrang verleend aan personen die het nauwst betrokken waren bij het bestuur van Hongkong. en was geheimhouding gewaarborgd.

Vergadering van commissie voor grensoverschrijdende projecten

Op 23 januari begon de eerste vergadering van de Chinees-Britse Commissie voor de Coördinatie van grootschalige infrastructuurprojecten tussen het vasteland van China en Hongkong. die in december 1994 was ingesteld (zie hierboven).

Mededeling over Chinese rol bij lokale verkiezingen

In een op 9 februari uitgegeven verklaring suggereerde Xinhua - het Chinese staatspersbureau waarvan de kantoren in Hongkong fungeerden als een de facto ambassade - dat China een actieve rol zou spelen bij de lokale verkiezingen die volgens plan in maart en september in de kolonie zouden worden gehouden. De mededeling leidde tot enige speculaties dat China zijn eerder geuite vaste voornemen om het parlement van Hongkong bij de soevereiniteitsoverdracht in 1997 af te schaffen, enigszins relativeerde.

Chinees-Brits overleg over hof van laatste beroep

Chinese en Britse functionarissen slaagden er bij een ontmoeting op 24 maart niet in overeenstemming te bereiken over een wetsontwerp tot instelling van een hof van laatste beroep (Court of Final Appeal, CFA) in Hongkong.

China en Groot-Brittannie waren in 1991 overeengekomen dat het CFA tegen 1996 zou worden ingesteld om dc taken over te nemen die tot dan toe n-erden vervuld door de Kroonraad van de Privy Council in Londen. het ultieme hof van beroep voor overzeese gebiedsdelen van Groot-Brittannie.

BEGROTING 1995-1996 INGEDIEND. NIEUWE MINISTER VAN FINANCIËN. ANDERE REGERINGSBENOEMINGEN

Op 1 maart diende de minister van financiën. Sir Hamish Macleod, de begroting 1995-1996 in bij de Wetgevende Raad (Legco).

De begroting bevatte geen belangrijke nieuwe initiatieven inet betrekkirig tot de beiastingeri of de uitgaven De openbare uitgaven zouden volgens de prognose met 13 procent toenemen tot HKS 203,9 inrd in 1995-1996, waarbij sociaal welzijn, huisvesting en milieu hun aandeel in de uitgaven vergrootten Het begrolingstekort werd geraamd op HK$ 2.6 inrd ($1 = HK$ 7,732 per 3 maart 1995).

Voordat hij de begroting indiende. maakte Macleod bekend dat China was uitgenodigd mee te werken aan de opstelling van Hongkongs laatste begroting onder Brits bestuur (de begroting 1997-1998). Volgens de Financial Times van 2 maart was China uitgenodigd deel te nemen aan een proces in vier fasen dat in april 1996 ertoe zou leiden dat aangewezen vertegenwoordigers aanbevelingen deden voordebegroting 1997-1998.

Nieuwe minister van financiën

Op 7 maart werd bekendgemaakt dat Macleod in september als minister van financiën zou worden vervangen door Donald Tsang, tot clan toe minister van de schatkist. De Financial Times van 8 maart omschreef Tsang als ,,een carrièreambtenaar bekend om zijn fiscale conservatisme en politieke liberalisme".

Macleod was, samen inet een aantal andere hoge geiminigreerde ambtenaren. gevraagd vroegtijdig met pensioen te gaan. De bedoeling was het ambtenarenapparaat van de kolonie voor de soevereiniteitsoverdracht aan China in 1997 ..een lokaal karakter te geven".

Andere benoemingen

De andere benoemingen die op 7 maart werden bekendgemaakt (alle met ingang van september) betroffen onder meer:

Minister van de schatkist - Kmong Ki-chi: secretaris voor financiele diensten - Rafael Hui Siyan (tot dusver commissaris voor transport): commissaris voor transport - Lily Yam Kwan Pui-ying; directeur van de rekenkamer - Dominic Chan Yin-tat.

Vervangen werden Michael Cartland (tevoren secretaris voor financiële dirnsten) en Rrian Jenney (tot dusver directeur van de rekenkamer)

LOKALE VERKIEZINGEN. NIEUWE PARTIJ

Op 5 maart werden verkiezingen gehouden voor de gemeenteraad en de regionale raad. Zij leverden volgens

waarnemers een succes voor de zogenaamde ,.pro-democratie"partijen op.

Alom was vera-acht dat de zogenaamde ..pro-China" partijen hij de verkiezingen goed resultaten zouden boeken. Functionarissen van het persbureau Xznhua waren vóór de verkiezingen actief betrokken geweest bij het mobiliseren van ..patriottische" groepen.

Volgens de bepalingen van het eerste deel van het politieke hervormingspakket van gouverneur Chris Patten, dat in februari 1994 was goedgekeurd (zie pag 574/3-'94), zouden alle gemeenteraadsleden voor het eerst worden gekozen (tevoren was een deel van hen benoemd: de vorige verkiezingen voor de stadsraad waren in 1991 gehouden, zie pag. 866/3-'91).
De stemgerechtigde leeftijd was verlaagd van 21 tot 18 jaar: waardoor het aantal geregistreerde kiesgerechtigden fors steeg tot 2.45 inln.
De opkomst bedroeg 25.8 procent, tegen 23.1 procent in 1991.

De 32 zetels van de gemeenteraad en de 27 zetels van de regionale raad vierden betwist door in totaal 128 kandidaten. Zeven raadsleden werden zonder tegenkandidaat herkozen.

De Democratic Party (pro-democratie) verwierf 23 van de 36 zetels, waarvoor zij kandidaten had aangewezen. De Association for Democracg and People's Livelihood (eveneens pro-democratie) behaalde acht van de negen betwistezetels.
De Democratic Alliance for the Betterment of Hong Kong (pro-China) verwierf slechts acht van de 1i zetels. waarvoor zij kandidaten had aangewezen. De Liberal Party (gematigd pro-Chinees, vertegenwoordiger van het zakenleven) boekte met slechts één zetel een pover resultaat. De resterende zetels werden veroverd door onafhankelijke kandidaten en kleinere partijen.

Nieuwe partij

De Far Eastern *Economic Review* van 23 maart meldde dat er een nieuwe politieke partij was gevormd, de Voice of Private Property Owners. De partij werd geleid door Shih Wing-ching, directeur van Centaline, een van Hongkongs grootste makelaardijen in onroerend goed.

(Vor.ber.pag. 65/1 e.v.-1995)

JAPAN

NIEUWE OPPOSITIEPARTIJ OPGERICHT

Een belangrijk moment in het proces van politieke hergroepering deed zich voor op 10 december 1994 toen Shinshinto (Nieuwe Grenspartij) formeel werd opgericht in de stad Yokohama. De nieuwe groep telde zo'n 214 Diet-leden en omvatte alle belangrijke niet-communistische oppositiepartijen die op dat moment in het parlement vertegenwoordigd waren.

De nieuwe partij bestond uit de Japanse Nieuwe Partij (JNP), Shinseito. de Democratisch Socialistische Partij (DSP), Komeito (Partij voor een Schone Regering) en een aantal kleinere groeperingen. Al deze partijen hieven zichzelf voor 10 december op. Loc\:-c! Komeito - tijdens een buitengewone conventie op 5 december - in twee blokken uiteenviel. Het ene blok, Komeishinto (bestaande uit 52 leden van het Huis van Afgevaardigden cn 12 leden van het Huis van Raadslieden), ging op 10 december op in Shinshinto. terwijl het andere blok. Komei (met 12 leden van het Hogerhuis). zich medio 1995 bij de nieuwe partij zou aansluiten Aangezien Komei ook alle 3.200 gemeenteraadsleden. 216.000 partijleden en 600 werknemers van de partij-organisatie van Komeito erfde, leek de breuk bedoeld om het bestaan van aparte Komeito-structuren op korte termijn te waarborgen. Ook een groot deel van de DSP-organisatie op lokaal niveau bleef ..tijdelijk"buiten de controlc van Shinshinto.

Dat de twee oudste componenten van Shinshinto hun partijstructuren intact lieten. was van groot belang omdat haar duurzaamheid op lange termijn ongewis was. hoewel de oprichting van de partij wel een omkering van de recente trend naar politieke versplintering betekende. De officiele politiek van Shinshinto was buitengewoon vaag. Er was de belofte om te vechten voor .,onophoudelijke hervormingen en verantwoordelijk beleid. om een Japan tot stand te brengen dat vrij is en wijd open staat voor de wereld". maar ook de verplichting tot wereldvrede, een beter onderwijsstelsel en een ,.vitale verzorgingsmaatschappij". Deze nietszeggendheid tekende het brede ideologische spectrum van de nieuwe partij dat zich uitstrekte van rechtse conservatieven tot sociaal-democraten. Tenzij er een duidelijker beleidsafbakening zou komen. liep Shinshinto het risico blijvend beschouwd te worden als de kunstmatig geschapen antithese van de zittend~ regering - een onwaarschijnlijke coalitie van de Liberaal Democratische Partij (LDP), Sociaal-Democratische Partij van Japan (SDPJ) en Sakigake - in plaats van als een samenhangende partij op zichzelf.

Shinshinto-leider gekozen

De nieuwe partij werd ook verscheurd door persoonlijke spanningen. De grote instigator van de samensmelting, Ichiro Ozawa, had niet willen meedingen naar het leiderschap van de partij (zie pag. 72/2-'95). Hij lobbyde voor de verkiezing van Toshiki Kaifu, die in de jaren 1989-1991 als LDP-premier had gediend en een reputatie bleef genieten van integriteit en eerlijk bestuur.

Ozawa's steun voor Kaifu veroorzaakte een scheuring in Ozawa's Shinseito-machtsbasis doordat die steun het streven van zijn langdurige bondgenoot Tsutomu Hata naar het leiderschap ondermijnde. Hata, mede-oprichter van de partij. was in 1994 korte tijd premier geweest.

Iziro Ozawa (l.), de secretaris-generaal van Shinseito. hand in hand inet de drie kandidaten voor het voorzitterschap van de nieuwe partij Shinshinto - (v.l.n.r.) DSP-voorzitter Takashi Yonezawa. ex-premier Toshiki Kaifu en ex-premier Tsutomu Hata -. nadat Kaifu op 8 december 1994 tot voorzitter was gekozen.

Ozawa's pogingen Hata ervan af te brengen mee te dingen naar het leiderschap mislukten. De kwestie werd uiteindelijk beslist op 8 december door een verkiezing onder Shinshinto-parlementariërs. Daarbij merd Kaifu tot leider gekozen met 131 van de 214 uitgebrachte stemmen, terwijl Hata 52 stemmen kreeg en DSP-voorzitter Takashi Yonezawa 31. Ozawa werd gekozen tot secretaris-generaal van de partij. en Yonezawa en Komeishinto-voorzitter Koshiro Ishida werden plaatsvervangende leiders.

REGERINGSBESLTIT OVER TROOST. MEISJES

Op 6 december maakte de regering bekend dat zij geen individuele schadevergoeding zou uitkeren aan de troostmeisjes". die in de Tweede Wereldoorlog gedwongen waren geweest als prostituees te fungeren voor de keizerlijke strijdkrachten

Kabinetssecretaris Kozo Igarashi verklaarde dat het in augustus bekendgemaakte schadevergoedingsfonds van $ 1 mrd (zie pag. 69/2-'95) niet zou worden aangevuld. Het fonds was bedoeld als vergoeding voor het Japanse oorlogsverleden door uitwisselingsprogramma's en beroepsopleidingen voor vrouwen te financieren in landen die te lijden hadden gehad onder Japanse wreedheden.

Op 7 deceinber bevestigde het Britse ministerie van buitenlandse zaken dat een voorstel om in Japan een liefdadigheidsstichting op te richten voor voormalige krijgsgevangenen. niet van de grond was gekomen omdat Japanse bedrijven en personen er niet voor voelden met geld over de brug te komen. Het voorstel was gedaan na een bezoek van de Britse premier John Major aan Japan in september 1993 (zie pag 211/3-'93). Het mislukken van het voorstel betekende dat duizenden voormalige krijgsgevangenen en burgergevangenen hun pogingen om schadevergoeding te verkrijgen via Japanse rechtbanken zouden voortzetten.

BETREKKINGEN RIET VS. HANDELSAKKOORD. ONTMOETING MURAYAMA-CLINTON

Op 12 december legden Japan en VS een langdurig handelsgeschil bij toen zij maatregelen overeenkwamen om de toegang van buitenlandse bedrijven tot de Japanse markt voor glasplaten te verbeteren.

De kwestie was in principe in oktober geregeld (zie pag. 72/3 e.v.-'95), hoewel de bijzonderheden nog niet waren opgelost. Die werden ingevuld in het december-akkoord in overeenstemming met Japans afwijzing van numerieke doelstellingen bij het regelen van handelsgeschillen. Het akkoord liet auto's en auto-onzerdelen over als het urgentste punt van de nog te regelen handelsgeschillen tussen de twee landen.

Plannen van de Amerikaanse posterijen om een postzegel uit te geven ter herdenking van het werpen van atoombommen op Hiroshima en Nagasaki in 1945. stuitten op ernstig verzet van de Japanse regering. Op 2 december diende de Japanse ambassade in Washington een formeel verzoek in om de uitgifte van de postzegel. een van de 10 herdenkingszegels ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de geallirerde overwinning in de Tweede Wereldoorlog. te heroverwegen. Het nieuws dat de VS hadden besloten de gewraakte postzegel niet uit te geven werd op 9 december door de Japanse regering positief begrol-i

Handelsakkoord. Ontmoeting tussen Murayama en Amerikaanse president

Op 10 januari 1995 sloten de regeringen van Japan en de VS een akkoord over financiële dienstverlening om buitenlandse instellingen ruimer toegang te verschaffen tot Japanse pensioenfondsen en obligatienlarkten.

Krachtens de bepalingen van het akkoord beloofde Japan (i) buitenlandse beleggingsmaatschappijen toe te staan Japanse openbare pensioenfondsen te beheren: (ii) de beperkingen te verminderen waaraan buitenlandse beheerders van Japanse fondsen waren onderworpen: (iii) de introductie van nieuwe financiele produkten op de Japanse markt te vergemakkelijken; en (iv) buitenlandse effectenhuizen grotere kansen te bieden op de obligatiemarkten.

De Amerikaanse onderminister van financiën voor internationale zaken, Lamrence Summers. verklaarde dat hij .,zeer ingenomen" was met het akkoord. dat volgens hem er in zekere mate toe had geleid dat aandacht werd besteed aan de bezorgdlieid van Amerikaanse bed ijven in de financiële dienstensector die probeerden zaken te doen in Japan.

Op 11 januari bezocht premier Tomiichi Murayama Washington DC voor een ontmoeting met de Amerikaanse president Bill Clinton. Dit was hun derde ontmoeting in zeven maanden.

Er stonden geen urgente bilaterale kwesties op de agenda en Murayama had het doel van de ontmoeting omschreven als een wens om uitdrukking te geven aan de positieve aspecten van het bilaterale partnerschap tussen de twee landen. Beide leiders bcsprakcn een reeks bilaterale en internationale kwesties. waarbij Murayama beloofde dat Japan een ..belangrijke financiele rol" zou spelen bij de uitvoering van het in oktober 1994 gesloten akkoord tussen de VS en Koord-Korea oin het nucleaire programma van Noord-Korea aan te wenden voor civiele doeleinden (ziepag 76/1 e.v.-'95) Op de persconferentie na de ontmoeting verklaarde Clinton dat ..Amerika geen belangrijker bilaterale betrekkingen heeft clan die met Japan".

PROTOTYPE VAN GEVECHTSVLIEGTUIG GETOOND

Op 12 januari werd een prototype van de FSX-ondersteuningsjager getoond. Het ging hier om een project waaraan voor 60 procent door Japan en voor 40 procent door de VS werd deelgenomen

Het nieuwe toestel, dat was ontwikkeld uit de Amerikaanse F-16-jager: moest uiterlijk 1999 opcrationccl zijn en als opvolger dienen van de F-l-jager. die op dit moment bij de luchtmacht van de Japanse Zelfverdedigingsmacht in gebruik is. De ontwikkelingskosten voor het project waren sterk gestegen van 165 mrd yen in 1985 tot 327 mrd yen in 1995 ($ 1.00 = 98,5219 yen op 13 januari 1995).

KOBE GETROFFEN DOOR AARDBEVING

Op 17 januari 1995 om 5.46 uur 's ochtends plaatselijke tijd werd het gebied Kansai in Japan getroffen door een aardbeving met een kracht van 7,2 op de schaal van Richter. De aardbeving veroorzaakte enorme schade in de stad Kobe, op ongeveer 30 km van het epicentruin op het eiland Awaji. Meer dan 3.000 mensen kwamen om het leven bij de natuurramp en bij het grote aantal branden dat erop volgde. terwijl 310.000 mensen dakloos werden. Het gebrekkig functioneren van de hulpdiensten na de ramp merd in kritieken wijd en zijd genoemd als factor die had bijgedragen tot de hoogtevan het dodental.

De critici van de reddingsoperaties wezen op de slechte planning. bureaucratische kleingeestigheid en starheid. Ook he\\-eerden zij dat het personeel van de Zelfverdedigingsmacht te laat was ingezet. hetgeen zij toeschreven aan inefficiëntie en de traditionele afkeer die de Sociaal-Democratische Partij van Japan (SDPJ) van de premier koesterde tegenover het leger. De zoekacties naar overlevenden die waren bedolven onder de puinhopen. waren volgens critici te vroeg gestaakt en bemoeilijkt door ondeugdelijk inaterieel. Aan dit gebrek aan hulpmiddelen was ook te mijten dat mensen die dakloos waren geworden door de ramp. niet op bevredigende wijze waren geholpen. Een groot aantal van hen had zonder behoorlijk onderdak de vrieskou moeten doorstaan. Het feit dat men de watertoevoer naar het getroffen gebied niet wist te herstellen. bemoeilijkte het werk van de brandweer en gaf aanleiding tot de vrees dat er epidemieën, zoals cholera. onder de overlevenden konden uitbreken. Op 24 januari pleegde Takashi Nakanishi. de functionaris die was belast met het herstel van de watertoevoer, zelfmoord. Klaarblijkelijk milde hij met deze daad boete doen.

De gehele reddingsoperatie werd belemmerd door de onwil om internationale hulp te aanvaarden. In totaal 42 landen boden samen met de VN. de Wereldgezondheidsorganisatie en de Europese Unie. hulp aan. Op 22 januari had Japan echter van slechts 12 landen hulpaanbiedingen aanvaard en in vele gevallen was het moeilijk geweest gebruik te maken van deze buitenlandse deskundigheid. omdat men weigerde voorschriften opzij te zetten.

Op 20 januari erkende premier Tomiichi Murayama in een verklaring voor de

Een beeld van de wijk Nagata in Kobe op 21 januari, vier dagen nadat de stad door een aardbeving was getroffen

Diet dat het rampenbestrijdingsplan van de regering op een aantal punten ernstige tekortkomingen vertoonde. maar hij voerde aan dat de verwarring was vergroot, doordat de ramp zich in de vroege ochtenduren had voorgeclaan.

ZWAARSTE AARDBEVINGEN IN JAPAN VAN DEZE EEUW

Jaar	*Gebied*	Doderatal	Kracht op *schaal van Richter*
1923	Groot-Kanto (Tokio)	142.000	8.2
1927	Kita Tango	2 925	7.3
1944	Tonankai	1.220	i.9
1943	Mikawa	2.300	6,8
1946	Nankai	1.330	8.0
1948	Fukui	3.770	7.1
1995	Kobe	5.000+	7.2

Drie weken eerder. op 28 december 1991. had zich ongeveer 630 km ten noordoosten van Tokio in de oceaan een aardbeving voorgedaan inet een kracht van 7,5 op de schaal van Richter. Ten minste twee mensen kwamen daarbij om het leven en 130 raakten gewond.

SCHEURING IN SDPJ

In januari groeide de onrust in de SDPJ - die aanzienlijk was toegenomen door de recente ideologische wijzigingen die het gevolg waren van de deelname van de partij aan een regeringscoalitie met haar historische tegenstander. de Liberaal-Democratische Partij (LDP) - zo sterk dat het leek of de partij op het punt stond uiteen te vallen.

Tijdens een vergadering op 16 januari besloten 24 parlementsleden van de rechtervleugel van de SDPJ. samen met zes andere leden van de Diet, vóór de opening van de nieuwe Diet-zitting op 20 januari een nieuw parlementair blok te vormen onder de naam Minshu Rengo-Minshu Shinto Club (Democratische Liga - Democratische Nieuwe Club). Deze nieuwe groepering onder leiding van de vroegere SDPJ-voorzitter Sadao Yamahana moest dienen als de voorloper van een derde centrumpartij, die het zou moeten opnemen tegen de LDP en de pas opgerichte Shinshinto (Nieuwe Grenspartij, zie hierboven).

Op 18 januari zou de oprichtingsplechtigheid van de nieuwe groepering plaatsvinden, maar de emotionele schok van de aardbeving die Kobe had getroffen. was zo groot, dat Yamahana bekendmaakte dat deze plechtigheid tijdelijk was uitgesteld om de SDPJ-middelen te concentreren op de reddingsoperaties in Kobe.

LDP-CONVENTIE UITGESTELD

Een conventie van de LDP, de grootste partij in de regeringscoalitie. werd eveneens uitgesteld vanwege de ramp in Kobe. De conventie, die op 10 januari zou worden geopend, had het beleid voor 1995 moeten goedkeuren en de 40ste verjaardag van de oprichting van de LDP moeten aangrijpen om de partij een nieuw imago te verschaffen.

RECHTSVORDERING INGESTELD DOOR EX-KRIJGSGEVANGENEN

Op 30 januari stelde een groep geallieerde ex-krijgsgevangenen en voormalige geïnterneerden in burgerkampen een omstreden rechtsvordering in bij de districtsrechtbank van Tokio. De eisers, die afkomstig waren uit Groot-Brittannië, Australië, Nieuw-Zeeland en de VS, verlangden financiëleschadeloosstelling en een verontschuldiging van de Japanse regering voor het leed dat zij hadden ondergaan tijdens hun gevangenschap in de Tweede Wereldoorlog.

De rechtszaak was aangespannen door veteranenorganisaties namens ongeveer 23.000 exgevangenen. nadat beroepen op hun eigen regeringen en de Japanse regering niets hadden opgeleverd. Alle aanspraken van hun regeringen op de Japanse regering waren geregeld bij het Verdrag van San Francisco van 1931 (zie pag. 9631 e.v.-'51). Op grond van dit verdrag had elke Britse en Gemenebest-krijgsgevangene een schadevergoeding van £ 76 ontvangen. In de zojuist aangespannen i-echtszaak werd beweerd dat in individuele aanspraken niet was voorzien door het Verdrag. Door de rechtszaak te laten samenvallen met de 50ste gedenkdag van het einde van de Tweede Wereldoorlog wilde men zoveel mogelijk publiciteit krijgen.

COALITIEREGERING VERTOONT TEKENEN VAN INSTABILITEIT. VERDERE BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

In februari vertoonde de coalitieregering van premier Tomiichi Murayama. die bestond uit zijn eigen SDPJ, de grotere LDP en de kleine Sakigake (Nieuwe Voorbodepartij), tekenen van voortdurende instabiliteit. De regering was al onder druk komen te staan vanwege haar slechte aanpak van de reddingsoperatie na de aardbeving van Kobe.

Begin februari kwamen de diepe ideologische verschillen tussen de coalitiepartners aan het licht, toen de LDP zich verzette tegen plannen van Murayama om een aantal Aziatische landen verontschuldigingen aan te bieden voor Japanse daden tijdens de Tweede Wereldoorlog.

In overeenstemming met het pacifistische verleden van de SDPJ waren de drie partijen in juni 1994 in de begindagen van de coalitieregering overeengekomen dat de Diet een resolutie zou aanvaarden waarin spijt over de oorlog zou worden betuigd. Toen deze resolutie werd opgesteld. werd begin februari echter onthuld dat ongeveer 130 LDP-afgevaardigden uit beide kamers van de Diet zich gezamenlijk tegen dit plan hadden gekeerd. De meest conservatieve dissidenten verzetten zich tegen een verontschuldiging, omdat zij van mening waren dat het een verkeerde voorstelling van de geschiedenis zou geven door het conflict af te schilderen als een aanvalsoorlog die door Japan was begonnen. Anderen verzetten zich tegen de verontschuldiging uit vrees dat het buitenlandse schaderergoedings-

claims zou doen toenemen Deze vrees had bijzonder betekenis gekregen door de rechtszaak die geallieerde ex-krijgsgevangenen in januari hadden aangespannen (zie hierboven)

De verdeeldheid in de coalitie kwam verder aan het licht. doordat de coalitiepartners het op 10 februari. de uiterste datum die de regering zichzelf had opgelegd. niet eens konden worden over maatregelen voor de voorgestelde reorganisatie van door de overheicl gesubsidieerde fiïianciele iristellingen. Murayama had het plan een belangrijke bestuurlijke herwording genoemd Ondanks moeizame onderhandelingen tussen ambtenaren van het machtige ministerie van financiën en de coalitiepartners mist men echter alleen maar een akkoord te bereiken over de verlenging van de uiterste datum tot 31 maart. het einde van het belastingjaar.

Onenigheid binnen SDPJ

De regering werd ook bedreigd door ernstige onenigheid binnen de SDPJ, die was aangewakkerd door de enorme ideologische wijzigingen in het kader van dc deelname van de partij aan een regeringscoalitie met haar historische tegenstander. de LDP. De grootste dreiging ging uit van een plan van 24 SDPJ-leden onder leiding van ex-voorzitter Sadao Yamahana om een nieuwe centrumpartij op te richten. Op 15 februari gaven de dissidenten, die hun plannen om in januari uit de partij te stappen hadden uitgesteld (zie hierboven), te kennen dat zij lid van de partij zouden blijven tot na de lokale verkiezingen in april.

Een kleinere factie was ook bezig inet voorbereidingen om de partij te verlaten. Deze had op 29 januari een voorbereidingscominissie ingesteld voor de oprichting van een nieuwe partij. De groep liet doorschemeren dat de nieuwe partij Rentai (Solidariteit) zou heten. maar vertelde niet wanneer deze formeel zou worden opgericht.

Overwinning voor Shinshinto bij tussentijdse verkiezing

Op 5 februari behaalde de Shinshinto (Nieuwe Grenspartij), de nieuwe in december opgerichte oppositiepartij (zie hierboven), bij de gouverneursverkiezing in de prefectuur Aomori haar eerste belangrijke verkiezingsoverwinning.

In het weekeinde van 4-5 februari werden er drie gouverneurs- en twee burgemeestersverkiezingen gehouden. In de meeste gevallen werden de zittende kandidaten gesteund door de LDP. Shinshinto en de SDPJ en kostte het hun weinig moeite de tegenstand van kleinere partijen te ovenì-innen om herkozen te worden. In Aomori steunden alle drie partijen echter verschillende kandidaten. De zittende LDP-gouverneur. de 78-jarige Masaya Kitamura. werd met een krappe meerderheid verslagen door de Shinshinto-kandidaat. Morio Kimura. De 57-jarige Kimura was vroeger lid geweest van het Huis van Afgevaardigden

Schandaal over financiële redding van in moeilijkheden verkerende kredietinstellingen

Op 14 februari moest Shinshinto ren tegenslag incasseren, toen haar ondersecietaris-generaal Toshio Yamaguchi. aftrad in verband met een groeiend schandaal over een regeringsoperatie om tmee noodlijdende kredietinstellingen te redden

Het schandaal betrof het controveriële plan om in schulden verkerende kredietinstellingen Tokyo Kyowa Kredietinstelling en Anzen Kredietbank. die in totaal ongeveer 110 inrd yen aan dubieuze vorderingen hadden uitstaan (ongeveer $ 1 mrd). overeind te houden. Het plan. dat in deceinber 1994 was opgesteld door de Bank van Japan (BvJ), omvatte de liquidatie van de twee kredietinstellingen op 20 maart en de overdracht van hun activa aan de Tokyo Kyodo Bank. een instelling die was opgericht door de BvJ, het gemeentebestuur van Tokio en ren aantal particuliere banken. Deze moest de activa beheren en toezicht uitoefenen op de activiteiten van de twee in mocilijkheden verkerende instellingen. totdat hun dubieuze vorderingen konden worden afgeschreven Het reddingsplan werd verdedigd door functionarissen van de regering en het ministerie van financien. op grond van het feit dat het noodzakelijk was om stabiliteit van het Japanse financiele systeemin stand te houden.

De belangrijkste aspecten van het schandaal waren de vraag (i)of de beide kredietinstellingen wel dan niet illegaal hadden gehandeld: (ii) of bij de reddingsoperatie – de eerste in haar soort in Japan – op rechtmatige wijze gebruik was gemaakt van overheidsgelden: en (iii) of hooggeplaatste politici invloed hadden iiitgeoefend op het reddingsplan ter bescherming van depositeurs inet wie zij politieke of financiële banden hadden.

De hoofdrolspeler in deze affaire was Hanunori Takahashi, tot december 1994 voorzitter van Tokyo K-oma alsmede directeur van EIE International. een noodlijdende onroerendgoedontwikkelingsinaatschappij. Dit bedrijf was berucht vanwege zijn speculatieve ontwikkelingsprojecten in binnen- en buitenland. Van de 110 mrd yen aan dubieuze vo deringen die de tmee kredietinstellingen hadden uitstaan. zou ongeveer 65 inrd yen zijn uitgeleend aan EIE. Andere banken hadden toentertijd geweigerd dit bedrijf krediet te verstrekken.

De algemene ongerustheid over deze zaak nam snel toe. toen op 1%februari bekend werd dat het Openbaar Ministerie van het District Tokio begonnen was met een onderzoek naar deze affaire. De dag daarop beweerde de Tokyo Kyowa Kredietinstelling dat haar financicle problemen waren veroorzaakt door illegale transacties van voormalige stafleden en dat zij van plan was vroegere directeuren van beide kredietinstellingen civielrechtelijk en strafrechtelijk te laten vervolgen.

Op i 4 februari werd onthuld dat Toshic Yainsguchi, de ondersecretaris-generaal van Shinshinto en voorinalig LDP-minister, nauwe contacten had met acht bedrijven die behoorden tot een groep bedrijven die leningen hadden ontvangen van de twee kredietinstellingen boven de vastgestelde liinietbeperkingen Hoewel Yamaguchi ontkende dat hij iets verkeerds had gedaan. maakte hij zijn aftreden bekend. om een diepgaand onderzoek van de zaak te ocrgemakkelijken.

Op 15 februari begon de Diet formeel met een onderzoek van de zaak.

In documenten die het parlement had ontvangen. werd bevestigd dat heide kredietinstellingen 40 omvangrijke leningen van in totaal 163.4 mrd yen hadden verstrekt. Elke lening overschreed het maximum van 20 procent van het kapitaal van een instelling. dat krachtens de bankwet kon worden verstrekt aan één enkele lener. Verder werd onthuld dat één van de belangrijkste institutionele depositeurs van de kredietinstellingen de Japanse Vakbond van Prefectuur- en Gemeentepersoneel was. een organisatie die nauwe banden had met premier Murayama.

Onderzoek naar effectenhandel met voorkennis

Op 10 februari deed de Commissie van Toezicht op het Effecten- en Beurswezen (SESC)naar aanleiding van een ander financieel schandaal een formeel verzoek dat het Openbaar Ministerie van het District Tokio een onderzoek zou instellen naar beschuldigingen van effectenhandel met voorkennis waarbij een Japanse bank en een machinefabriek betrokken zouden zijn. Het was de eerste keer dat de SESC een dergelijk verzoek had ingediend tegen een bedrijf in plaats van tegen een particulier persoon.

Bij de affaire waren de Shimizu Bank en het Marubeni Verkoopkantoor van Bouwmachines. een filiaal van de handelsonderneming Marubcni. betrokken. Functionarissen van beide instellingen hadden in maart 1994 aandelen in Shin Nihon Kokudo Kogyo verkocht. Dit was gebeurd één dag, voordat de aandelenverkoop werd opgeschort na de mededeling dat het bedrijf. dat later failliet ging. in financiële moeilijkheden verkeerde.

Einduitspraak in Lockheed-schandaal

Op 22 januari werd na 19 jaar de meest geruchtmakende corruptieschandaal in de Japanse naoorlogse geschiedenis afgesloten. Het Hooggerechtshof verwierp de laatste nog aanhangige beroepen van twee gedaagden in de Lockheed-affaire.

In de einduitspraak werd bevestigd dat wijlen Kakuei Tanaka van 1972-1974 zijn gezag als premier had gebruikt om de Japanse luchtvaartmaatschappij ANA te dwingen tot de

aanschaf van Lockheed-TriStar-straalvliegtuigen tegen betaling van 500 mln yen door Marubeni. de handelsonderneming die de Amerikaanse vliegtuigfabriek vertegenwoordigde in Japan

In 1976 was de zaak in de VS in de openbaarheid gekomen. Tanaka was toen al tot aftreden gedwongen door beschuldigingen van onethische onroerend-goedtransacties Na een langdurig proces werd Tanaka samen met \-icr andere personen. onder wie Hiro Hiyama en Toshio Enomoto. in 1983 veroordeeld in verband met de Lockheed-omkoopaffaire (zie pag. 837/1 e.v.-'83). Tanaka wist rechter zijn straf te ontlopen door een reeks be oepen in te stellen. die nog in behandeling waren, toen hij in 1993 ove leed.

Het Hooggerechtshof bekrachtigde de gevangenisstraf van 2 1/2 jaar die was opgelegd aan de 85-jarige Hiyama, de voormalige voorzitter van Marubeni, en de voorwaardelijke gevangenisstraf van één jaar die de 68-jarige Enomoto had gekregen. Deze had als Tanaka's secretaris het geld aangenomen van Hiyama.

Nasleep van de aardbeving van Kobe. Aanvullende begroting goedgekeurd

Op 17 februari maakte de regering een nieuw systeem bekend voor de coördinatie van reddingswerkzaamheden bij rampen. Deze maatregel kwam na de wijdverbreide kritiek op de inefficiënte reddingsoperatie bij de aardbeving die Kobe in januari had getroffen (zie hierboven). Om de kosten van de wederopbouw van Kobe te bestrijden stelde de regering bovendien op 17 februari een tweede aanvullende begroting van in totaal 1.020 mrd yen op. De eerste aanvullende begroting voor het belastingjaar 1994, die niet in verband stond met de ramp in Kobe. was op 11 februari goedgekeurd door het parlement.

De totale schade van de ramp werd geschat op ongeveer S 10 mrd. Volgens op 17 februari gepubliceerde cijfers van de politie waren 5.391 personen om het leven gekomen bij de ramp in Kobe. terwijl twee personen nog steeds officieel vermist werden. Ongeveer 210.000 mensen verbleven in tijdelijke onderkomens.

Reddingsplan voor kredietinstellingen opgeschort

Het schandaal rond de redding van twee in schulden verkerende kredietinstellingen onder leiding van de regering, dat in februari de gemoederen had bezig gehouden (zie hierboven), veroorzaakte ook in maart een groeiend aantal publieke protesten.

Op 2 maart maakte de gemeenteraad van Tokio bekend dat hij rijn aanbod om $300 inln uit de gemeentekas bij te dragen aan het reddingsplan opschortte in afwachting van een onderzoek door de Diet (het parlement) en het openbaar ministerie. Naast de $300 mln van de stad Tokio zou het reddingsplan zijn gefinancierd met $600 mln van de Bank van Japan en S 700 mln van een groep particuliere banken.

Op 9 maart verergerde het schandaal, nadat Harunori Takahashi. de vroegere voorzitter van één van de twee getroffen kredietinstellingen, in februari had toegegeven contacten te hebben gehad met Toshio Yamaguchi. een 1-ooraanstaancl lid van Shinshinto. die in februari tot aftreden was gedwongen. In zijn getuigenis voor de Diet gaf Takahashi ook toe dat hij functionarissen van het ministerie van financien gastvrij had onthaald. Op 13 maart werden zes van hen door de regering berispt (en in één geval gedegradeerd) in verband met hun betrokkenheid bij de affaire. Zowel Takahashi als de vroegere voorzitter van de andere kredietinstelling. Shinsuke Suzuki. benadrukten echter dat zij geen misdrijven hadden gepleegd. Op 16 maart sprak een roorinalige gouverneur van de Bank van Japan. Yasushi Mieno, ook suggesties tegen dat politieke druk van invloed was geweest op het besluit de kredietinstellingen te redden.

Strafrechtelijke vervolging in verband met schandaal rond prijsafspraken

Op 6 maart spande de Commissie voor Eerlijke Handel. het Japanse orgaan dat moest waken tegen trustvorming, een strafrechtelijke procedure aan tegen negen Japanse fabrikanten van elektrische apparatuur. die ervan werden verdacht betrokken te zijn geweest bij manipulaties met prijsopgaven. Dit was de eerste gelegenheid waarbij de commissie klachten had ingediend tegen vooraanstaande Japanse bedrijven. en pas de tweede strafrechtelijke procedure sinds de aanscherping van de Japanse antitrustwetgeving in 1993.

Op 27 maart gaf de coininissie een ve klaring uit waarin zij bovendien suggereerde dat 42 bedrijven zich schuldig hadden gemaakt aan onrechtmatigheden met offertes in verband met het Japanse programma voor buitenlandse hulp. en dat er gerechtelijke stappen tegen deze bedrijven zouden morden ondernomen. als zij zich in de toekomst niet van dergelijke praktijken zouden onthouden. Een aantal landen. waaronder de VS. had in het verleden geklaagd over de inschrijvingsprocedures voor het officiele Japanse ontwikkelingshulpprogramma (ODA).

STRIJDGASAANSLAG IN METRO VAN TOKIO. POLITIE DOET INVAL BIJ RELIGIEUZE SEKTE

Eind maart waren 10 mensen om het leven gekomen en ruim 5.000 gewond geraakt als gevolg van het opzettelijk laten ontsnappen van het zenuwgas sarin in de metro van Tokio op 20 maart. Het daaropvolgende politieonderzoek leverde sterke indirecte bewijzen op dat de gifgasaanval het werk was geweest van Aum Shinrikyo, een religieuze sekte die het einde der tijden had aangekondigd.

De aanslag vond plaats tijdens de ochtendspits eren na 8 uur. toen de metrotreinen volgepakt waren met mensen die zich naar hun werk begaven. Er werden op 16 stations gevallen gemeld van reizigers die onwel werden en te kampen kregen misselijkheid en ademhalingsproblemen. Na een omvangrijke reddings- en veiligheidsoperatie werd de metro weer veilig verklaard en werd door de autoriteiten bevestigd dat er zes bussen met sarin in metrotreinstellen waren geplaatst.

Sarin, waarvan de scheikundige naam isopropymethylfosforfluoridaat is. behoort tot een groep zenuwgassen die wetenschappelijke

Japanse militairen spuiten een ontsmettingsmiddel in een metrorijtuig in Tokio na de aanslag met sarin op 20 maart.

De chef van de Japanse politie. Takaji Kunimatsu (archieffoto).

onderzoekers in Nazi-Duitsland als eersten hadden ontwikkeld. Het vormde in de jaren vijftig en zestig een belangrijk onderdeel van het arsenaal chemische wapens van de NAVO en werd door Irak met doclelijke gevolgen gebruikt bij gevechtshandelingen, zowel in de oorlog tegen Iran als in de campagne tegen de Koerden. Na de Golfoorlog werden grote voorraden sarin ontdekt in Iraks fabriek voor chemische wapens in Muthanna.

Recenteliik waren er verschillende gevallen geweest waarbij sarin in verband werd gebracht met de Aum Shinrikyo-sekte. die haar hoofdkwartier had in de stad Kamikuishiki in de prefectuur Yamaneshi (Zuid-Honshu). Op 2 juli 1993 hadden ruim honderd bewoners van de wijk Koto in Tokio geklaagd over de uitwerking van dainpen die uit gehouwen van de sekte opstegen. Op 27 juni 1994 waren in Matsumoto (Midden-Japan) zeven personen om het leven gekomen en 200 gewonden gevallen tengevolge van sarindampen. De politie slaagde er niet in de herkomst van het gas vast te stellen. maar later kwam aan het licht dat zich onder de gewonden drie rechters bevonden die zich bezig hielden met de behandeling van een geschil over land waarbij Aum Shinrikyo was betrokken. In juli 1994 klaagden inwoners van Kamikuishiki eveneens over de uitwerking van onbekende dampen. In september hadden inwoners van diverse steden in de prefectuur Nara soortgelijke klachten. In december werd in Kamikuishiki een stof ontdekt. waarvan werd vastgesteld dat het een bijprodukt bij de ver\-aardiging van sarin n-as.

Aum Shinrikyo, opgericht in 1987 en geleid door Shoko Asahara, had ongeveer 10.000 leden in Japan en naai schatting 30.000 in Rusland. De selrte geloofcle dat de wereld in 199'7 zou vergaan. en was ervan beschuldigd haar leden te hersenspoelen, zich van hun bezittingen meester te maken en tegenstanders te ontvoeren

Hoewel Aum Shinrikyo krachtig ontkende verantwoordelijk te zijn voor de aanslag deden de autoriteiten op 22 maart invallen in 25 gebouwen van de sekte

De aanleiding voor de invallen was een beschuldiging wegens ontvoering, maar een groot aantal van de 2 500 politieagenten die deelnainen aan de operatie. was gekleed in beschermende kleding die wordt gebruikt t~l] chemische oorlogvoering Bij de invallen werden voorraden chemicaliën gevonden, zoals isopropenol, natriumfluoride, fosfortrichloride en acctonitril. Deze stoffen werden allemaal gebruikt bij de vervaardiging van sarin. Verder werden ongeveer 50 ondervoede sekteleden aangetroffen, die in een halfcomateuze toestand\-erkeerden.

Bij nieuwe huiszoekingen werden honderden tonnen chemische voorraden ontdekt. Op grond hiervan bewcerde de politie dat de scktc over de middelen had beschikt om enorme hoeveelheden sarin te vervaardigen. Een aantal sekteleden werd aangehouden, maar ondanks een omvangrijke klopjacht bleef de verblijfplaats van Asahara onbekend. Op 24 maart liet hij een videoband vertonen, waarop hij de eerdere verklaringen van de sekte onschuldig te zijn aan de aanslag. herhaalde Voorts benadrukte hij dat de chemicaliën waren opgeslagen voor Icgaie produlrtiedoeleinden.

Op 30 maart vond een ander incident plaats. waarbij naar men aannam de sekte was betrokken. Die dag werd er een moordaanslag gepleegd op de chef van de Nationale Politie, Takaji Kunimatsu, die belast was met de leiding van het onderzoek naar de sarin-aanslag in de metro. Kunimatsu werd vóór zijn woning in Tokio door vier kogels getroffen, maar zou de aanslag waarschijnlijk overleven.

BETREKKISGEN MET RUSLAND

Op 3 en 4 maart voerde minister van buitenlandse zaken Yohei Kono besprekingen met zijn Russische collega Andrej Kozyrew tijdens diens bezoek aan Japan Het centrale thema van de gesprekken was het slepende territoriale geschil tussen beide landen over de door Rusland bezette Noordelijke Territoria de meest zuidelijke eilanden van de Koerilen

Er werd geen vooruitgang geboekt, behalve dat de gezamenlijke verklaring. die beide landen in oktober 1993 hadden uitgegeven tijdens het bezoek van de Russische president Boris Jeltsin aan Japan (zie pag. 212/1/2-'94), werd herhaald. Voorstellen van Kono om alle nog aanwezige Russische troepen op de vier eilanden (naar schatting bedroeg hun aantal in juli 199%7.000 man) onmiddellijk terug te trekken en de bestaande contacten tussen de inwoners van de eilanden en Japan uit te breiden, vonden weinig weerklank. Kozyrew zei echter dat hij Japan steunde in zijn pogingen een permanente zetel in de VN-Veiligheidsraad te bemachtigen.

Na Kozyrews bezoek hielden beide landen medio maart visserijbesprekingen over de betwiste wateren rond de Noordelijke Territoria.

(Vor.ber.pag. 67/2 e.v.-1993)

De Japanse minister van buitenlandse zaken. Yohei Kono (l.), en zijn Russische ambtgenoot Andrej Kozyrew vóór hun tweede bijeenkomst te Tokio op 4 maart.

KOREA

UITVOERING NUCLEAIR AKKOORD VORDERT

Na de vrijlating van de in december 1994 gevangen genomen Amerikaanse piloot (zie pag 295/3 e v - 93) verbeterden de betrekkingen tussen Noord-Korea en de VS gestaag, aangezien beide partijen hun best deden hun verplichtingen krachtens het nucleaire akkoord, dat in oktober 1994 in Genève was ondertekend (zie pag 76/1 e v -'95), na te komen Hieronder worden de onderdelen van het akkoord, waarbij duidelijk vooruitgang werd geboekt, vermeld

Normalisering van de betrekkingen met Noord-Korea door VS. Op 9 januari maakte de Noordkoreaanse regering bekend dat zij haar verbod op de invoer van Amerikaanse produkten en op de toelating van Amerikaanse koopvaardijschepen tot Noordkoreaanse havens zou opheffen Op 20 januari werd deze bekendmaking gevolgd door een gedeeltelijke opheffing van dc economische sancties tegen Noord-Korea door het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken. Amerikaanse telecominunicatiebedrijven mochten nu zaken doen in Noord-Korea. Amerikanen konden met creditcards betalingen verrichten en Noord-Koreaanse bedrijven konden magnesiet uitvoeren naar de VS. Reide partijen kwamen verder een uiterste termijn van 90 dagen overeen waarbinnen nieuwe stappen moesten worden ondernomen om de diplomatieke betrekkingen te normaliseren.

Levering van gratis olie aan Noord-Korea door VS. Ondanks dreigementen van het pas gekozen Amerikaanse Congres. dat door de Republikeinen werd beheerst. om de geplande levering van Amerikaanse olie aan Noord-Korea tegen te houden kwamen op 17 en 19 januari de eerste twee ladingen aan. De omvang van deze ladingen bedroeg bij elkaar 50 000 ton en vormde het begin van de 500.000 ton per jaar die was toegezegd. Deze olie was bedoeld om het energietekort te compenseren dat het gevolg was van dc opschorting door Koord-Korea ran zijn nucleaire programma. De olie. ter waarde van $ 5 mln, werd vanuit Zuid-Korea overgebracht door een maatschappij die een contract had met het Amerikaanse leger.

Internationale levering van licht-water-kernreactoren. Op 9 januari werden in Washington DC werkbesprekingen gevoerd door functionarissen uit de VS, Zuid-Korea en Japan teneinde een akkoord te bereiken over de oprichting van de Koreaanse Energie Ontwikkelingsorganisatie (KEDO). Dit orgaan moest toezicht uitoefenen op de bouw van de twee nieuwe reactoren. die de bestaande grafietreactoren van Noord-Korea moesten vervangen. Er werd besloten dat het KEDO-hoofdkantoor in New York zou worden gevestigd. alsmede dat de KEDO onder leiding zou staan van een Amerikaanse secretaris-generaal, die zou morden bijgestaan door Japanse en Zuidkoreaanse plaatsvervangers, en dat de organisatie over een adviescommissie zou beschikken. waarin functionarissen uit China. Rusland en de Groep van Zeven (G-7)industrielanden zitting zouden hebben.

Opschorting van Noordkoreaans nucleair programma. Hoewel de Noordkoreaanse regering haar nucleaire p ogramma had opgeschort na de ondertekening van liet akkoord van Genève. was ei nogsteeds geen oplossing gevonden voor het probleem met betrekking tot de bestemming van de ongeveer 8.000 opgebruikte brandstofstaven. die in mei waren verwijderd en die genoeg plutonium bevatten om verscheidene kernwapens te produceren (zie pag. 661/1/2-'94).
Op 17 januari vond er een tweede ronde van besprekingen over deze kwestie plaats tussen Noordkoreaanse en Amerikaanse experts (de eerste ronde was in november 1994 gehouden), die op 24 januari uitmondde in een akkoord. De brandstofstaven zouden worden opgeslagen in een droge ruimte totdat de bouw van de eerste vervangende kernreactor van Noord-Korea zou zijn voltooid. Daarna zouden zij worden overgebracht naar een derde land.

Hervatting van besprekingen niet Zuid-Korea. Op 6 januari zei de Zuidkoreaanse president Kim Jong Sam dat hij optimistisch gestemd was dat Noord-Korea positief zou reageren op voorstellen van zijn regering om de politieke dialoog met Noorcl-Korea te hervatten na de formele machtsovername door de Noordkoreaanse leider Kim Jong Il. Op 27 januari wees de Noordkoreaanse regering evenwel een hervatting van de besprekingen van de hand. Naar aanleiding van deze afwijzing beklemtoonde de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken Strobe Talbott dat inter-Koreaanse besprekingen ..een integraal onderdeel" vorinden van het akkoord van Genève. Eerder in de maand had Koord-Korea echter een mogelijke contactmethode geopperd. met het voorstel een conferentie bijeen te roepen ter gelegenheid van de 50ste gedenkdag van het einde van de îivecde Wereldoorlog.

Moeilijkheden bij uitvoering van nucleair akkoord

In februari kwam het in oktober gesloten nucleaire akkoord tussen Noord-Korea en de VS (zie pag. 76/1 e.v.-'95)in gevaar, toen er een ernstig conflict ontstond over de vraag uit welk land de twee licht-waterreactoren van 1.000 megawatt die aan Noord-Korea zouden worden geleverd. moesten komen. Noord-Korea zou deze reactoren krijgen in ruil voor de ontmanteling van zijn bestaande grafietreactoren, die materiaal zouden hebben verschaft voor een geheim kernwapenprogramma.

De reactoren zouden worden gefinancierd en gebouwd door de Koreaanse Energie Ontwikkelingsorganisatie (KEDO). een consortium dat op dat ogenblik nog in oprichting was. KEDO stoncl onder leiding van de VS. maar werd grotendeels gefinancierd door Zuid-Korea. De VS bleven erop aandringen dat de twee reactoren door Zuid-Korea zouden worden geleverd. Dit standpunt werd gesteund door de Zuidkoi-eaanse autoriteiten, omdat in de toekomst het Koreaanse schiereiland zou worden herenigd en onder één hoogspanningsnet zou vallen. Noord-Korea had in eerste instantie om Amerikaanse reactoren ve - zocht. maar had zich later bereid getoond reactoren uit bijna elk ander land aan Zuid-Korea te accepteren. Het vooruitzicht afhankelijk te zijn van Zuidkoreaanse technische kennis voor het onderhoud van de reactoren werd door de Noordkoreaanse regering als onaanvaardbaar afgewezen.

Krachtens het akkoord van oktober was 21 april de uiterste datum voor de ondertekening van een contract over de reactoren. In Berlijn werd gedurende vijf dagen overleg gevoerd tussen Noord-Korea en de VS, waaraan echter op 2 februari een einde kwam. zonder dat beide partijen concessies wilden doen om de impasse te doorbreken.

De Amerikaanse regering beweerde dat beide partijen hadden begrepen dat de reactoren uit Zuid-Korea zouden komen, ook al was in het akkoord van oktober het land van herkomst van de reactoren niet precies vermeld. Zij waarschuwde voorts dat de onbuigzame houding van Noord-Korea in deze kwestie het hele akkoord in gevaar kon brengen. Als reactie hierop gaf het Noordkoreaanse ministerie van buitenlandse zaken op 15 feb uari een verklaring uit waarin werd gesuggereerd dat .,dat het misschien beter zou zijn als het akkoord nu werd opgezegd" in plaats van nog meer tijd te besteden aan vruchteloze onderhandelingen.

Op 22 februari arriveerde de Ame ikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor zaken van Oost-Azië en de Pacific, Winston Lord, in Seoel voor drie dagen van overleg die waren bedoeld om een gezamenlijk antwoord op het probleem te formuleren.

Verdere verlichting van Amerikaanse sancties

Na op 20 januari de economische sancties tegen Noord-Korea te hebben verlicht (zie hierboven), trof de Amerikaanse regering op 16 februari nieuwe maatregelen. Deze omvatten een uitbreiding van de reeks artikelen die tussen beide landen konden worden verhandeld en een bepaling dat de media, met toestemming van de regering, agentschappen mochten vestigen in Noord-Korea.

Zuidkoreaans initiatief verworpen

Hoewel het akkoord van oktober ook voorzag in een hervatting van de vastgelopen dialoog tussen de twee Koreaanse staten, bleef Noord-Korea eisen

dat de Zuidkoreaanse president Kim Young Sam zijn verontschuldigingen zou aanbieden voor het feit dat hij niet zijn leedwezen had betuigd bij het overlijden van de Noordkoreaanse president Kim Il Soengin juli 1994.

Nadat Zuid-Korea het Noordkorcaanse voorstel had afgewezen om een gezamenlijke conferentie te houden ter gelegenheid van de viering van de 50ste gedenkdag van het einde van de Tweede Wereldoorlog in de Pacific. kwam het op 3 februari met een nieuw initiatief. Zuid-Korea stelde voor dat het Zuidkoreaanse burgers die door de Koreaanse Oorlog \varen gescheiden van hun familieleden. zou toestaan in april naar de Noordkoreaanse hoofdstad Pyongyang te reizen om een internationaal festival bij te wonen dat door Koord-Korea zou worden georganiseerd. Het stelde verder voor journalisten uit te wisselen en de beperkingen te x-erzachtcn voor Zuidkoreaanse ondernemers die naar Noord-Korea wilden reizen.
Op 6 februari werden deze voorstellen van de hand gewezen door de Noord-Koreaanse rcgering. Dit gebeurde kennelijk. omdat zij een poging vormden om de dialoog tussen beide landen meer op gang te brengen. zonder dat de Noordkoreaanse prealabele voorwaarden voor zo'n hervatting waren vervuld.

Oefening „Team Spirit" afgelast

Op 22 februari werd een steeds terugkerende bron van irritatie tussen de beide Korea's weggenomen. toen de Zuidkoreaanse regering bekendmaakte dat zij geen plannen had om haar jaarlijkse legeroefening „Team Spirit" met de VS te houden. In 1994 waren de oefeningen eveneens afgelast in een poging om de betrekkingen met Noord-Korea te verbeteren.

KEDO formeel opgericht

Na tweedaagse besprekingen tussen de VS, Japan, Zuid-Korea en 20 andere landen werd KEDO op 9 maart formeel opgericht in New York.

Een Amerikaanse oud-diplomaat. Stephen W. Bosworth, president van de United States-Japan Foundation, werd tot directeur van de KEDO-raad benoemd. terwijl twee functionarissen van ministeries van buitenlandse zaken - één uit Japan en één uit Zuid-Korea - tot onderdirecteuren werden benoemd.

Terwijl de uiterste datum van 21 april voor het bereiken van een definitief akkoord naderbij kwam, eindigden Noordkoreaans-Amerikaanse besprekingen over het land van herkomst van de twee aan Noord-Korea te leveren reactoren op 27 maart, zonder dat er veel vooruitgang was geboekt. Wel werd op de laatste dag van deze onderhandelingen bericht dat Noord-Korea zich bereid had getoond Zuid-Korea te aanvaarden als een onderaannemer van de VS bij het toeleveringscontract.

POOLSE WAPENSTILSTANDSDELEGATIE TERUGGETROKKEN

Op 28 februari trok de Poolse militaire delegatie. die toezicht uitoefende op de naleving van het Koreaanse militaire wapenstilstandsakkoord zich onder druk van Noord-Korea terug uit het vredesdorp Panmunjom

Het Poolse detachement was de laatste van de buitenlandsr delegaties aan de noordkant van de gedemilitariseerde zone. Het gedwongen vertrek werd beschouwd als een nieuw bewijs aat ;Voord-Korea probeerde de zieltogende bestandsconstructie opzij te schuiven en de oorlog formeel te beëindigen door rechtstreeks met de VS een vredesverdrag te sluiten.

(Vor.ber.pag. 73/3 e.v.-1995)

KOREA (ZUID)

HERSCHIKKING KABINET E N REORGANISATIE REGERING

In een poging om zijn regering te verjongen kondigde president Kim Young Sam op 3 december 1994 een reorganisatie van zijn regering aan en op 23 december voerde hij de radicaalste wijziging van zijn kabinet door sinds zijn aantreden in 1993. De kabinetswijziging werd op 17 december voorafgegaan door de benoeming van Lee Hong Ku, tot dan toe vice-premier en minister van nationale eenwording, tot premier.

Lee. een politicoloog die in de VS had gestudeerd, had onder het bewind van president Roh Tae Woo gediend als ininister van nationale vereniging (1988-1990). In 1991 werd hij Rohs speciale medewerker voor politieke aangelegenheden en van 1991-1993 u-as hij ambassadeur in Groot-Brittannië. In april 1994 trad hij toe tot Kims kabinet in het kader van diens poging om vaart te zetten achter het proces van economische hervormingen en deregulering (zie pag. 664/1-'94).

Dit proces van „globalisering" - het openstellen van Zuidkorea's politieke en econoinisehe instellingen voor invloeden en concurrenten van buitenaf - vormde de achtergrond van Kims besluit om de regering te stroomlijnen. De reorganisatie hield onder meer in dat de Economische Planningsraad en het ministerie van financien werden samengevoegd tot een Raad van financien en economie. Andere nieuwe ministeries waren onder meer: bouwnijverheid en transport; handel en industrie: data en communicatie; gezondheidszorg en welzijn; en milieu.

Na de reorganisatie was het kabinrt als volgt samengesteld.

Premier - Lee Hong Ku+; vice-premiel: minister van financien en economie - Hong Jae Hyong+; vice-premier, minister van nationale eenwording - Kim Deok*; landbouw en visserij - Choi In Kee: bouwnijverheid en transport - Oh Myung+; cultuur en sport - Choo Don Shik': data en communicatie - Kong Sang Hyon*; defensie - Lee Yang Ho . directeur van het bureau voor patriotten en veteranen - Hwang Chang Pyung*; onderwijs - mevr Kim Sook Hee: milieu - Kim Zoong Wie*: buitenlandse zaken - Gong Ro Myung (tevoren ambassadeur in Japan); regeringsadministratie - Seo Seok Jai*; gezondheidszorg en welzijn - Su Sang Mok+. voorlichting - Oh In Whan; binnenlandse zaken - Kim Yong Tae*: internationale handel en industrie - Park Jae Yoon*; justitie - Ahn Woo Mahn": arbeid - Lee Hyung Koo*; wetgeving - Kim Ki Suk*: eerste staatsminister voor politieke zaken - Kim Yoon Whan*: tweede staatsminister voor politieke zaken - Kim Jang Sook ': wetenschap en technologie - Chung Kun Mo*.

*Nieuwe benoeming
+Andere taken

AANVRAAG AUTOFABRICAGE SAMSUNG GOEDGEKECRD

In overeenstemming met haar toezegging om de concurrentie en deregulering te bevorderen maakte de regering op 7 december bekend dat zij Samsung toestemming had verleend om tc beginnen met de produktie van personen-

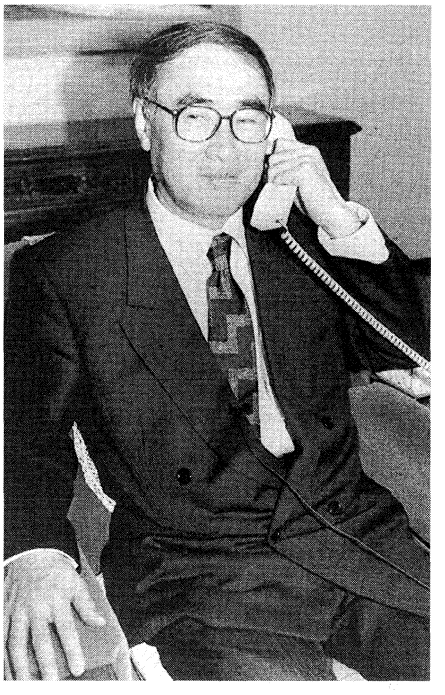

Lee Hong Koo wordt telefonisch gefeliciteerd met zijn benoeming tot premier van Zuid-Korea op 17 december 1994.

auto's. Het besluit leek het einde te betekenen van de traditionele praktijk oin de chaebols (de grootste industriële conglomeraten van het land) beperkingen op te leggen bij de toegang tot nieuwe industrietakken.

Hoewel het beleid van de regering om industrietakken toe te wijzen aan specifieke chaebols aan het einde van de jaren tachtig was afgeschaft, was in werkelijkheid de controle op de ontwikkeling van de chaebols via andere kanalen voortgezet. Op de eerste plaats was dat de bepaling dat voor import van buitenlandse technologie -voor het Samsung-project was autotechnologie van Nissan uit Japan nodig - toestemming van de regering nodig was. Door het Samsung-project goed te keuren gaf tie regering te kennen dat deze importbepaling niet langer gebruikt zou worden als een instrument om de activiteiten van de chaebols te controleren (zie ook hieronder)

ECONOMISCH PLAN VOOR 1995 BEKENDGEMAAKT. REGERINGSMAATREGELEN

Begin januari 1995 onthulde de regering haar economisch plan roor 1995. Dit was gericht op de beheersing van de groei, de beteugeling van de inflatie en het scheppen van de voorwaarden voor het bestaande „globaliserings"-prograinma.

Teneinde de inflatie onder het niveau van 5.6 procent in 1994 te houden. wilde de regering voorkomen dat de groei van het bruto nationaal produkt (BSP). die in 1994 was geschat op 8.3 procent, in 1995 hoger zou zijn dan 7 procent. Specifieke anti-inflatiemaatregelen behelsden strenge belastingcontrole, vernieuwing van de distributiesector door middel van belastingfaciliteiten. vaste salarisverhogingen en de afkoeling van de onroerend-goedmarkt door de afschaffing van schuilnainen (zie hieronder).

Verbod op anonieme onroerend-goedtransacties

Op 9 januari kondigde cle regering een verbod af op het gebruik van schuilnamen bij het afsluiten van onroerendgoedtransacties. Deze hervorming, die op 1 juli 1995 van kracht zou worden. was erop gericht de onroerend-goedmarkt „eerlijker en fatsoenlijker" te maken.

De maatregel kwam na het verbod dat in augustus 1993 was ingesteld op het gebruik van schuilnamen bij alle financiele transacties (zie pag. 294/3-'94). Dit verbod werd beschouwd als een hulpiniddel bij de bestrijding van de omvangrijke ondergrondse economie in Zuid-Korea.

Groei van de chaebols beperkt

Op 25 januari werd een belangrijke beleidswijziging bekendgemaakt met betrekking tot de groei van de chaebols. de grote zakelijke conglomeraten die de ruggegraat vormden van de Zuidkoreaanse economie Na een decennium waarin opeenvolgende regeringen hadden geprobeerd de macht van de chaebols te beperken, werd medegedeeld dat de 30 grootste chaebols zouden worden vrijgesteld van deze beperkingen. als zij zouden kunnen voldoen aan de strenge nieuwe criteria voor eigendom

Hoewel de regering eind jaren tachtig de formele controle over de chaebols had afgeschaft, was zij in feite de macht blijven uitoefenen over deze conglomeraten door onder meer de controle op de invoer van buitenlandse technologie. de toepassing van beperkingen op bankleningen om de chaebols ertoe te brengen hun actiï-iteiten te beperken tot nauw afgebakend~terreinen cn het afremmen van wederzijdse participaties en wederzijdse leninggaranties om de banden tussen de dochterondernemingen van chaebols te verzwakken. Recentelijk was echter het aantal klachten toegenomen dat deze beperkingen beletten dat de chaebols effectief konden concurreren op de wereldmarkt en in clecember waren de bestaande beperkingen verlicht (zie hierboven).

Krachtens het nieuwe beleid. dat inet ingang van 1 april van kracht zou worden. zonden de 30 grootste chaebols van Zuid-Korea worden vrijgesteld van een groot aantal beperkingen. als de familie-eigenaren en hun verwanten. bedrijfsdirecteuren en stafleden van dochterondernemingen minder dan 20 procent van de aanclelen zouden bezitten. Voorts werd vereist dat dc verhouding tussen eigen kapitaal en activa bij de chaebols groter dan 20 procent inoest zijn. en dat meer clan 60 procent van de aandelen moest worden aangeboden aan het publiek. Op dat ogenblik was gemiddeld 12.7 procent van de aandelen van de 30 grootste chaebols in handen van een beperkte groep. terwijl de verhouding tussen eigen kapitaal en activa gemiddeld 20.1 procent bedroeg.

VICE-PBERIIER ONTSLAGEN

Op 21 februari werd vice-premier en minister van nationale vereniging Kim Deok door president Kim Young Sam ontheven van zijn functie. Kim Deok werd vervangen door Rha Woong Bae, voorzitter van de commissie voor buitenlandse zaken en nationale vereniging van de Nationale Assemblée, die als een vertrouweling van de president bekend stond.

Kim werd ontslagen na beschuldigingen dat hij als hoofd van het Agentschap roor Nationale Veiligheidsplanning (NSP). de functie die hij had bekleed vóór zijn benoeming tot vice-premier in clecember 1994 (zie hierboven). de mogelijkheid had overwogen de voor juni 1995 geplande lokale verkiezingen uit te stellen. opdat er nieuwe bestuurlijke grenzen konden worden getrokken. Hierdoor zouden de vooruitzichten van de regerende Democratisch-Liberale Partij (DLP) verbeteren. De lokale verkiezingen vormden de eerste belangrijke graadmeter voor de steun van de bevolking aan Kim Young Sains regering. sinds deze in 1993 aan de macht was gekomen.

DLP-CONVENTIE

Op 7 februari werd tijdens de nationale conventie van de DLP in Seoel president Kim Young Sam herkozen als partijleider. Zijn kandidaat voor de functie

Tijdens de nationale conventie van de regeringspartij DLP werd Lee Choon Koo (r.)op 7 februari tot partijvoorzitter gekozen. President Kim Young Sam (l.) de partijleider. deelt in de vreugde.

van DLP-voorzitter, vice-voorzitter van de Nationale Assemblée Lee Choon Koo, werd eveneens gekozen Hij vervulde daarmee de vacature die was ontstaan door het aftreden van Kim Jong Pil in januari na een geschil met president Kim

Het uitstekend georkestreertie spektakel was bedoeld om het moreel van de partijmedewerkers op te krikken voorafgaande aan de verkiezingen in juni. Het daagde er echter niel in de indruk n-eg te nemen dat dc DLP ernstig verscheurd was door factievorming en een einde te maken aan speculaties over wie Kim Young Sam zou aanwijzen als DLP-kandidaat voor de presidentsverkiezingen van 1997. Het gevoel van tweedracht werd benadrulct door de bekendmaking dat Kim Jong Pi1 van plan was een nieuwe conservatieve partij te vormen uit DLP-parlementariërs, die voorlopig de Verenigde Liberaal-Democraten zou worden genoemd. Kim Jong Pil gaf niet precies aan wanneer deze partij officieel zou worden opgericht.

ONDERZOEK NAAR HANDELSPRAKTIJKEN VAN CHAEBOLS

Op 20 februari begon de regering met een onderzoek naar beschuldingen van oneerlijke handelspraktijken van Sunkyong, Zuid-Korea's op vier na grootste chaebol (handelsconglomeraat).

Het onderzoek volgde na ernstige kritiek op het economische beleid van de regering door Sunkyong-voorzitter Chey Jong Hyun. in zijn functie van voorzitter van de Federatie van Koreaanse Industrieën. De autoriteiten ontkenden dat het onderzoek op politieke gronden berustte.

COMPROMIS IN GESCHIL OVER LOKALE VERKIEZINGEN

Een confrontatie tussen de regeringspartij DLP en de oppositionele Democratische Partij over de regeringsplannen om de wet op de lokale verkiezingen te amenderen werd op 14 maart na een maand beëindigd met een voorlopig compromis.

De regering had voorgesteld haar parlementaire meerderheid te gebruiken om een wet door te drukken die zou hebben belet dat kandidaten voor andere posten dan het burgemeester- of gouverneurschap hun connecties met politieke partijen openbaar mochten maken. Dit voorstel. dat kennelijk was ingediend om een schone campagne ie waarborgen, werd door de oppositie gehekeld omdat het zou voortvloeien uit de vrees van de DLP voor zware verliezen bij de verkiezingen. Ten einde te voorkomen dat het voorstel voldoende steun in het parlement kreeg. sloten afgevaardigden van de oppositie de voorzitter van de Nationale Assemblée en zijn plaatsvervanger zes dagen lang vanaf 6 maart in hun woningen op. Deze twee belegeringen werden uiteindelijk door de oproerpolitie opgeheven, maar werden op 13 maart gevolgd door een bezetting van het parlementsgebouw door de oppositie

Krachtens het uiteindelijk bereikte compromis werd overeengekomen dat de kandidaten voor lokale raden zouden optreden als onafhankelijken. maar dat lokale bestuursposten zouden worden betwist op partijpolitieke basis

ECONOMISCHE RESULTATEN OVER 1994

De Bank van Korea maakte op 15 maart bekend dat het bruto binnenlands produkt (BBP) in 1994 met 8,4 procent was gegroeid. en dat Zuid-Korea Rusland nu had ingehaald als de op 10 na grootste economie in de wereld

Het bruto nationaal produkt (BNP) per hoofd steeg van $ 7.513 in 1993 tot $ 8,483 in 1994, waarmee Zuid-Korea op de wereldranglijst opklom van de 36ste naar de 32ste plaats.

Terwijl de sector landbouw-bosbouw-visserij met 1.2 procent groeide en de bouwnijverheid met 4.6 procent, kwamen de produktie- en de dienstensector uit op een groei van respectievelijk 10.4 en 10.7 procent.

EUROPESE RONDREIS VAN KIM YOCNG SAM

Op 15 maart keerde president Kim Young Sam in eigen land terug van een Europese rondreis, in de loop waarvan hij onder meer Frankrijk, Tsjechië, Duitsland. Groot-Brittannië en België bezocht. Het was Kims eerste reis naar Europa sinds hij in 1993 het presidentschap aanvaardde.

Kim sprak op 11 maart de wereldtopconferentie voor sociale ontwikkeling in Kopenhagen (Denemarken)toe. Hij beloofde dat Zuid-Korea van plan was zijn officiele ontwikkelingshulp aan ontwikkelingslanden fors te verhogen ..tot het maximale peil dat onze economische kracht kan verdragen".

(Vor.ber.pag. 77/3 e.v.-1995)

MACAO

UITWIJZING CHINESE ONDERDANEN

Het Portugese Constitutionele Tribunaal willigde op 11 juli 1994 een Chinees verzoek in om vier Chinese staatsburgers uit Macao uit te wijzen. De beslissing viel pas nadat de Chinese autoriteiten de garantie hadden gegeven dat de betrokkenen niet de doodstraf zouden krijgen (zieook pag. 508/3-'94).

CHINEES-PORTUGESE CONTACTEN

De 14de bijeenkomst van de Chinees-Portugese Gezamenlijke Verbindingsgroep vond op 11 januari 1995 in Macao plaats.

Tijdens een bezoek aan Portugal verklaarde de Chinese vice-premier Zhu Rongji op 19 januari dat de wensen van de lokale autoriteiten aangaande de toepassing van de doodstraf (die in Macao verboden was) zouden worden gerespecteerd wanneer Macao in 1999 weer onder Chinese soevereiniteit stond.

(Vor.ber.pag. 508/2/3-1994)

TAIWAN

LOKALE VERKIEZINGEN

Op 3 december 1994 werden in heel Taiwan lokale verkiezingen gehouden, de belangrijkste sedert de staat van beleg en het éénpartijregime in 1987 waren afgeschaft (zie pag. 181/2 e.v.-'90). De regerende Kwomintang (KMT) behield haar overheersende positie in het politieke bestel, hoewel zij een belangrijke nederlaag leed toen de strijd om het burgemeesterschap van Taipei een overwinning opleverde voor de oppositionele Democratisch Progressieve Partij (DPP).

Chen Shui-bian werd burgemeester van de hoofdstad met 43.8 procent van de 1.4 mln uitgebrachte stemmen tegen 30 procent voor Jaw Shau-kang. de kandidaat van de conservatieve Nieuwe Partij. en 26 procent voor de scheidende burgemeester Huang Ta-chou. de kandidaat van president Lee Teng-hui. Het was de belangrijkste overwinning die de naar onafhankelijkheid strevende DPP ooit had behaald. aangezien de burgemeester van Taipei - traditioneel een KMT-paladijn - de kabinetsvergaderingen mocht bijwonen. Bij tegelijkertijd gehouden verkiezingen voor de gemeenteraad van Taipei wist de KMT slechts 20 van haar 37 zetels te behouden. De DPP won er 18. de Nieuwe Partij 11 en onafhankelijke kandidaten 3

De zittende KUIT-gouverneur van de provincie Taiwan - een kiesdistrict dat het hele eiland omvatte met uitzondering van de steden Taipei en Kaohsiung -. James Soong (zie pag. 80/1-'95). werd herkozen met 56 procent van de 8.4 mln uitgebrachte stemmen tegen 39 procent voor zijn DPP-tegenstander Chen Ting-nan. Ondanks zetelverlies bchicld dc KMT in de provincieraad van Taiwan de meerderheid met 48 zetels tegen 23 voor de DPP De rest viel toe aan de Nieuwe Partij en onafhankelijke kandidaten.

Bij dc burgemeestersverkiezing in Kaohsiung werd KMT-kandidaat Wu Dun-yih herkozen met 54 procent van de stemmen.

De uitslag van de verkiezingen, uitge-

Chen Shui-bian. de kandidaat van de oppositionele Democratische Progressieve Partij, werd bij de verkiezingen van 3 december 1994 tot burgemeester van Taipei gekozen.

drukt in percentage stemmen per partij, was als volgt:

Partij	Gouverneur en burgemeesters	Wetgevende organen
KMT	52.05	49.09
DPP	39.4	31,67
Nieuwe Partij	*i.7*	6.21

KABINETSWIJZIGING

Op 15 december voerde president Lee Teng-hui een ingrijpende kabinetswijziging door. De belangrijkste verandering was de benoeming van Vincent Siew, tot dusver voorzitter van de Raad voor Economische Planning en Ontwikkeling, tot voorzitter van de Mainland Affairs Council (MAC),het orgaan dat het beleid ten aanzien van China formuleerde. Siew stond bekend als een voorstander van directe zee- en luchtverbindingen met het vasteland.

Andere wijzigingen waren onder meer de vervanging \-an Sun Chen, een voormalige rector magnificus met weinig militaire ervaring. als minister van nationale defensie door generaal Chiang Chung-ling. Taiwans strijdkrachten waren kort daarvoor in grote verlegenheid gebracht door een omvangrijk wapenaankoopschandaal dat 13 officieren in de gevangenis had doen belanden, en door het per ongeluk beschieten van een stadje op de zuidoostkust van China in november (zie pag. 81/2/-'95). MAC-voorzitter Huang Kun-hui volgde de in juli afgetreden Wu Poh-hsiung (zie pag. 80/1-'95) op als minister van binnenlandse zaken. Wu Poh-hsiung werd nu secretaris-generaal van het bureau van de president. Vice-wreinier Hsu Li-teh werd tevens voorzitter van de Raad voor Economische Planning en Ontwikkeling.

BEZOEK AMERIKAANSE MINISTER

De Amerikaanse minister van transport, Federico Pena, bracht op 5 december een bezoek aan Taiwans ministerie van buitenlandse zaken. Hij was het eerste Amerikaanse kabinetslid dat in meer dan 15 jaar Taiwan bezocht. Hoewel Pena gevolg gaf aan een uitnodiging van de Amerikaans-Taiwanese Economische Raad, een particuliere bedrijfsorganisatie, werd het feit dat hij afweek van het gebruikelijke diplomatieke protocol, beschouwd als een illustratie van de recente opwaardering door de Amerikaanse regering van haar betrekkingen met Taiwan (zie pag. 80/3-'95), en van haar instemming met de verkiezingen. De Chinese regering gaf uiting aan haai ..grote ongenoegen" over het bezoek en annuleerde een voor 7-17 januari 1995 gepland bezoek van Pena aan China.

BETREKKINGEN MET CHINA

Op 13 januari 1995 gaf het kabinet zijn gocdlrcuring aan een plan om het verbod op rechtstreekse transportverbindingen met China te verzachten. Het initiatief. waaraan de Wetgevende Yuan zijn fiat moest geven, was bedoeld om Taiwans inspanningen te steunen om het financiële centrum en vervoersknooppunt van de regio te worden en de gevolgen te beperken van het herstel van China's zeggenschap over Hongkong in 1997. Hongkong fungeert op dit ogenblik als het belangrijkste kanaal voor de handelscontacten tussen Taiwan en China.

Het plan behelsde de aanleg van een offshore-overslaghaven in de zuidelijke havenstad Kaohsiung (die al een van de drukste containerhavens ter wereld is). Deze zou toegankelijk zou zijn voor in het buitenland geregistreerde schepen die van of naar Chinese havens ondenveg

James Soongviert zijn overwinning, nadat hij op 3 december 1994 als gouverneur van de provincie Taiwan is herkozen.

zijn Chinese schepen en passagiers zouden geen toegang hebben tot de offshore-haven

Besprekingen tussen SEF en ARATS

Van 22-27 januari werd in Beijing de zevende ronde van de werkbesprekingen tussen de semi-officiële Taiwanese Straits Exchange Foundation (SEF)en de Chinese Association for Relations Acrocs the Taiwan Strait (ARATS)gehouden. Hoewel er vorderingen werden geboekt bij de regeling van de laatste details van de langverwachte akkoorden over visserijgeschillen alsmede over de repatriëring van kapers en illegale immigranten. bleef de verwachte ondertekening uit.

In augustus 1994 was op deze terreinen in beginsel overeenstemming bereikt (zie pag. 79/3-'95), maar de zesde ronde van de werkbesprekingen tussen de SEF en de ARATS in november had niet geleid tot de afronding van de akkoorden (zie pag. 81/2/3-'95) Na de besprekingen in januari (die één dag langer duurden dan tevoren was afgesproken) wezen beide partijen er echter op dat er nog enkele kleine meningsverschillen bestonden over de formulering en dat de akkoorden spoedig zouden worden ondertekend.

De besprekingen vielen ook samen met een derde ontmoeting tussen de vicevoorzitter en secretaris-generaal van de SEF, Chiao Jen-ho, en de vice-voorzitter van de ARATS, Tang Shubei.

Contacten met China gemakkelijker

Op 27 februari onthulde de Mainland Affairs Council (MAC)een nieuw pakket maatregelen dat de contacten van burgers met China moest stimuleren.

De MAC deelde mee dat de raad de aanvraagprocedures voor potentiele Chinese bezoekers aan Taiwan wilde vereenvoudigen. Voorts zou de MAC doeltreffende methodes zoeken om de handel en economische samenwerking aan weerszijden van de Straat van Taiwan te bevorderen.

Op 1 maart maakte de MAC bekend dat de functies van de SEF zouden worden uitgebreid. In het SEF-bestuur zouden voortaan ook regeringsfunctionarissen zitten. en toekomstige MAC-bijeenkomsten zouden morden bijgewoond door SEF-functionarissen.

DATUM VOOR PRESIDEXTSVERKIEZINGEN

Op 20 februari werd bericht dat de Uitvoerende Yuan in principe had besloten om in maart 1996 de eerste directe presidentsverkiezingen van Taiwan te houden. Tegelijkertijd zouden er verkiezingen voor de Nationale Assemblée plaatsvinden.

President Lee Teng-hui (m.), vice-president Li Yuan-zu (l.) en ex-premier Hau Pei-tsun vieren de 100ste verjaardag van de oprichting van de Km-omintang tijdens een bijeenkomst in Taipei op 24 november 1994.

NIEUW PLAFOND AAN BUITENLANDSE INVESTERINGEN OP DE AANDELENMARKT

Op 3 februari maakte de centrale bank plannen bekend om de buitenlandse investeringen op de Taiwanese aandelenmarkt uit te breiden door het buitenlanders mogelijk te maken 12 procent van de beurswaarde van een onderneming te bezitten.

De nieuwe 12-procentsregel kwam in de plaats van tm-ee bestaande limieten: een plafond van $ 7,5 mrd aan directe buitenlandse investeringen en een plafond van $ 2,5 mrd aan geld dat in het buitenland was vergaard door lokale beleggingsmaatschapijen in effecten.

De centrale bank schatte dat door deze versoepeling van de regels de buitenlandse investeringen meer dan 300 procent zouden toenemen tot $ 29 73 mrd berekend tegen de waarden van eind decembei 1994

ONDERZOEK KMT-FINANCIËN

President Lee Teng-hui benoemde op 15 maart een commissie die de financiële zaken van de regeringspartij Kwomintang (KMT) moest onderzoeken, welke door velen werd beschouwd als één van de rijkste politieke partijen ter wereld.

De maatregel volgde op beschuldigingen van corruptie bij het beheer van de partijgelden. De *Financial Times* van 16 maart wees er speciaal op dat Liu Taiying (..een presidentiele protégé en hoofd van het KMT-zakenimperium", aldus deze krant) aan kritiek had blootgestaan omdat hij een gebouw in Hongkong voor een uiterst lage prijs had verkocht aan een onderneming die naar verluidt banden onderhield met Deng Rong, dochter van China's hoogste leider Deng Xiaoping.

BENOEMING NIEUWE GOCVERNEUR CENTRALE BANK

Sheu Yuang-dong. tot dusver president-directeur van de Bank van Taiwan (staatsbezit), verving op 20 maart Liang Kuo-shu als gouverneur van de Centrale Bank. Liang nam wegens ziekte ontslag na minder dan 10 maanden in functie te zijn geweest.

SCHADEVERGOEDING VOOR NABESTAANDEN SLACHTOFFERS ,,28 FEBRCARI-INCIDENT"

Op 23 maa t keurde de Wetgevende Yuan een wet goed die een schadevergoeding toekende aan nabestaanden van de slachtoffers van het beruchte ,,28 februari-incident" uit 1947, toen duizenden autochtone Taiwanezen door Nationalistische troepen van het vasteland werden vermoord.

President Lee Teng-hui (zelf een autochtone Taiwanees) had de eerste formele verontschuldiging voor de massainoord aangeboden bij een plechtigheid waarop een bronzen gedenkplaat voor de slachtoffers werd onthuld.

(Vor.ber.pag. 79/1 e.v.-1995)

NIEUW-ZEELAND

MAORI'S VERLIEZEN BETWISTING OPTIE

Op 4 oktober 1994 werd de hoop van veel Maori's op een aanzienlijk groter aantal zetels in het volgende parlement de bodem ingeslagen. Het Hooggerechtshof deed een uitspraak ten gunste van de regering en tegen een groep Maori-organisaties en stammenleiders. die bij het Hof het aantal parlementszetels had trachten te betwisten dat voor Maori-vertegenwoordigers was gereserveerd.

De zaak ging over de manier waarop de regering was omgegaan met de uitslag van een „Maori-optie" eerder dat jaar. Maori's hadden toen de kans gekregen gedurende een periode van twee maanden. die eindigde op 15 april, het aantal voor hen gereserveerde zetels te vergroten door hun namen uit het algemene kiesregister over te laten schrijven naar een eigen kiesregister Meer dan 32.000 Maori's lieten zich overschrijven. maar het aantal gereserveerde zetels nam slechts toe van vier (in het zittende parlement van 99 leden) tot vijf in het uitgebreide parlement van 120 leden. dat bij de volgende verkiezingen volgens een stelsel van evenredige vertegenwoordiging gekozen zou worden

Voor het Hof hadden de Maori's betoogd dat de operatie overhaast was georganiseerd en dat er onvoldoende geld voor was uitgetrokken. Ongeveer 30.000 Maori's stonden aanvankelijk bij geen van beide kiesregisters ingeschreven en anderen hadden niet aan de actie kunnen deelnemen omdat de postbezorging op het platteland ontoereikend was.

Hoewel de rechter van oordeel was dat de optie conform de wet was gehouden. was hij tevens van mening dat de Maori's waren ..benadeeld. in een niet exact vast te stellen mate". door de manier waarop de optie was uitgevoerd. En al kon de operatie niet in redelijkheid herhaald worden. dan moest de regering, zo suggereerde de rechter, lering trekken uit haar fouten en de volgende Maori-optie - die in 199'7 zou plaatsvinden - volgens andere regelingen uitvoeren.

De regering, wier tijdschema voor het invoeren van het nieuwe kiesstelsel ernstig in de war zou zijn geraakt als ze de zaak verloren had. was verheugd over de beslissing van het hof. Maar Donna Hall. de raadsvrouwe van de Maori's, zei dat de uitspraak .,een technische overwinning maar een morele nederlaag" voor de regering betekende. Maori-leiders suggereerden later dat ze tegen de uitspraak in beroep zouden gaan.

Landaanspraken Maori's

Op 8 december bood de Nieuwzeelandse regering aan over een periode van 10 jaar NZ$ 1 mrd te betalen om de aanspraken van Maori-stammen op schadevergoeding voor land dat zij kwijt waren geraakt aan de blanke gemeenschap, af te kopen ($ 1 = NZ$ 1,5763 op 9 december 1994). Stammen die schadevergoeding aanvaardden; moesten afzien van alle toekomstige aanspraken, een voorwaarde die sommige Maori-leiders meteen als onaanvaardbaar verwierpen.

Er waren meer dan 400 Maori-landaanspraken (met een totale geschatte waarde van omstreeks NZ$ 90 mrd) ingediend sedert het in 1975 opgerichte Waitingi-tribunaal in 1985 de bevoegdheid had gekregen om aanspraken te regelen die teruggingen tot 1840.

Terwijl het totale aanbod nog in beraad werd gehouden dooi Maori-leiders. tekenden de Waikato-stam en de regering op 21 december een overeenkomst voor een 130 jaar oud geschil over land, dat als een van de omvangrijkste van de 400 uitstaande aanspraken werd beschouwd. De regeling. die de regering naar schatting NZ$ 170 mln zou kosten, betrof onder meer de teruggave van 14.000 hectare land aan het Waikato-volk.

PRESIDENT REKENKAMER NEEMT ONTSLAG. AANKLACHTEN

Op 11 oktober 1994 nam Jeff Chapman, de president van de rekenkamer, ontslag vanwege vermeende onregelmatigheden in zijn uitgaven. Er werd bevestigd dat het Bureau voor Ernstige Fraude een onderzoek instelde naar de zaak.

Chapman verscheen op 9 maart 1995 voor het eerst voor de rechtbank wegens 20 aanklachten inzake bedrog en diefstal. Hij bekende geen schuld en werd tegen borgtocht vrijgelaten in afwachting van zijn proces in april.

LEIDER ALLIANCE AFGETREDEN

Op 11 november 1994 trad Jim Anderton af als leider van de linkse, uit vijf oppositiepartijen bestaande Alliance. Als reden voor deze onverwachte stap voerde hij aan dat hij meer tijd aan zijn gezin wilde besteden.

Door de vorming van de Alliance had de flamboyante Anderton de vijf partijen van de Alliance omgesmeed tot een machtsfactor van belang in het politieke landschap van Nieuw-Zeeland. Onder zijn leiding was de Alliance een kandidaat geworden die serieuze machtsaanspraken kon maken bij de volgende verkiezingen, die voor het eerst volgens het stelsel van evenredige vertegenwoordiging gehouden zouden worden. Bij de algemene verkiezingen van 1993 had de Alliance slechts twee parlementszetels veroverd (zie pag 217/1 e v - 94) en was ze ais een „éénmansgroep" afgedaan door haar conservatieve tegenstanders. Veel aanhangers van de Labour Party voelden zich echter aangetrokken tot Andertons belofte om de dereguleringspogingen van de regerende National Party ten aanzien van wat eens de meest gesocialiseerde maatschappij onder de Westerse democratieen was, ongedaan te maken

De 56-jarige Anderton was in 1984 in het parlement gekozen voor de Labour Party. Na vijf jaar van aanvaringen met zijn partijgenoten over Labours steeds sterkere koers naar rechts (en vooral haar aanvaarding van een economische laissez-faire politiek) was hij in april 1989 uit de partij gestapt. Eerst richtte hij de New Labour Party op en vervolgens in 1991 de Alliance. Zijn politieke betrokkenheid leek echter enigszins verminderd na de zelfmoord van zijn aan kanker lijdende dochter in 1993

Op 11 november kwamen afgevaardigden van de partijen van de Alliance bijeen en zij kozen het tweede parlementslid van de partij. Sandra Lee. tot opvolger van Anderton. Lee, die samen met Jeanette Fitzsimons vice-partijleider was geweest, werd zonder tegenkandidaat gekozen.

Onmiddellijk werden vraagtekens gezet bij de geschiktheidvan Lee, een 42-jaar oude Maori-oma, om de partij te leiden en het linkse economische beleid van de partij aan de man te brengen, dat smalend werd bejegend door de financiële markten. op een moment dat de groei 6.1 procent per jaar bedroeg en de werkloosheid in vier jaar nog niet zo laag was geweest.

VS ERKENNEN VERBOD VOOR OORLOGSSCHEPEN MET KERNWAPENS

Op 14 december maakte de Amerikaanse regering bekend dat zij geen met kernwapens uitgeruste schepen meer naar Nieuwzeelandse havens zou sturen. Dit betekende een ommekeer in het tot dan toe gevoerde Amerikaanse beleid dat weigerde te bevestigen of te ontkennen dat er zich kernwapens op Ame ikaanse schepen bevonden.

Met haar beslissing aanvaardde de Amerikaans regering het verbod dat Nieuw-Zeeland in 1985 had gesteld op het binnenlopen van schepen met kernwapens (zie pag. 548/2 e.v.-'87). Dit verbod had geleid tot de bevriezing van de veiligheidscontacten op hoog niveau tussen beide landen en de schorsing van het Nieumzeelandse lidmaatschap van de ANZUS-alliantie. Het nieuwe Amerikaanse beleid volgde op de toenadering tussen beide landen in 1994 (zie pag. 813/2/3-'94 en hieronder).

INSTELLING COMMISSIE ONDERSCHEIDINGEN

Op 23 januari 1993 benoemde premier Jim Bolger een commissie die een on-

derzoek moest instellen of het bestaande systeem van rijksonderscheidingen diende te worden afgeschaft, Dit werd over het algemeen beschouwd als een kleine. maar symbolisch belangrijke stap op weg naar het republikanisme.

MAORI'S VERSTOREN KATIONALE FEESTDAG

Op 6 februari werden de feestelijkheden ter gelegenheid van Nieuw-Zeelands Waitangi Dag verstoord door radicale Maori's. Zij betoogden tegen een in december 1994 bekendgemaakt regeringsplan (zie hie boven) waarin de Maori-aanspraken op land definitief werden geregeld. Na de betogingen verklaarde de regering dat zij wilde doorgaan met de uitvoering van haar plan. Zij bevestigde echter dat de nationale feestdag niet meer op de traditionele wijze zou worden gevierd.

De betogingen concentreerden zich vooral rond het Waitangi Treaty House. waar op 6 februari 1840 Maori-leiders de soevereiniteit hadden overgedragen aan Groot-Brittannië in ruil voor de toezegging dat zij landrechten zouden krijgen. De betogers probeerden in de nacht van 5 op 6 februari tevergeefs het gebouw in brand te steken en verstoorden de herdenkingsceremonie die daar de volgende dag werd gehouden. De plechtigheden werden voor eerste keer in de geschiedenis voortijdig beeindigd. nadat gouverneur-generaal Cath Tizard was bespuugd. de nationale vlag was vertrapt en er schermutselingen waren uitgebroken. Verder was premier Jim Bolger genoodzaakt af te zien van zijn toespraak nadat de microfoons maren uitgeschakeld.

DAVID LANGE TREKT ZICH TERUG UIT DE POLITIEK

Op 21 februari maakte de voormalige leider van de Labour Party. David Lange. bekend dat hij zich bij de volgende algemene verkiezingen zou terugtrekken uit de politiek. De 52-jarige Lange was van juli 1984 tot augustus 1989 premier geweest.

Lange was regeringsleider gen-eest in een periode waarin een enorme deregulering op economisch gebied had plaatsgevonden. Tevens had hij internationale bekendheid gekregen door zijn conflict met de Amerikaanse regering over een verbod uit 1983. waardoor nucleaire schepen de toegang tot Nieuw-Zeeland werd ontzegd (zie pag. 113/1 e.v-'85), en zijn confrontatie met de Franse regering over de aanslag in 1983 op het Greenpeace-schip Rainbow Warrior (zie pag. 465/1 e.v.-'86).

BEZOEK BOLGER AAN VS

Eind maart bracht Jim Bolger als eerste Nieuwzeelandse premier sinds 1984 een bezoek aan de VS. Dit bezoek gold als een mijlpaal in de bilaterale betrekkingen en werd alom beschouwd als Bolgers belangrijkste buitenlandse missie sinds zijn ambtsaanvaarding in 1990.

Tijdens gesprekken met de Amerikaanse president Bill Clinton op 27 maart maakte Bolger duidelijk dat hij meningsverschillen over het nucleaire beleid (zie ook hierboven) buiten beschouwing wilde laten en een nieuw hoofdstuk in de bilaterale betrekkingen wilde openen.

(Vor.ber.pag. 813/2 e.v.-1994)

VANUATU

SCHECRING IN NUP. WISSELENDE STEUN VOOR REGERING

De oppositionele National United Party (NUP). onder leiding van oud-premier Walter Lini, hield van 9-12 mei 1994 een congres. Dit besloot 16 leden uit de partij te stoten. onder wie vicepremier John Sethy Regenvanu die tegen de instructies van de partij in de regering van premier Maxime Carlot Korman was blijven steunen.

De uitgestoten ex-NUP-leden richtten op 18 mei een nieuwe partij op, de People's Democratic Party; met Regenvanu als leider. Dankzij haar vier parlementsleden: samen met de 21 parlementariërs van de Union of Moderate Parties (UMP) en het enige parlementslid van Nagriamel (partijleider Frankie Stevens, zie pag. 446/3-'94), beschikte premier Carlot Korinan toen over de steun van 26 van de 46 parlementsleden.

In het najaar werd het Unity Front gevormd door de oppositiepartijen Vanua'aku Pati (VP,onder leiding van Donald Kalpokas). Melanesian Progressive Party (MPP,onder leiding van Barak Sope) en Tan Union (met als leider Vincent Boulekone). Vervolgens sloot ook Nagriamel zich bij het Unity Front aan.

Bij de lokale verkiezingen op 16 november verwierven UMP. NUP en Unity Front elk de meerderheid in twee van de zes provincies.

De zes provinciebesturen kwamen in plaats van de 11 lokale besturen. die de regering op 16 september had ontbonden.

Op 8 februari 1995 werd bericht dat Nagriamel, de kleinste component van het oppositionele Unity Front, opnieuw naar het regeringskamp was overgelopen.

(Vor.ber.pag. 446/2/3-1994)

ALGEMEEN

WAPENBEHEERSING

In de periode november 1994 - februari 1995 deden zich de volgende ontwikkelingen voor (zie ook pag. 230/2/3-'95).

Uranium overgebracht van Kazachstan naar VS

Op 23 november 1994 bevestigden de VS dat zij in het diepste geheim 500 kg uranium dat geschikt was vooi de produktie van kernwapens, per vliegtuig hadden overgebracht van Kazachstan naar een nucleaire opwerkingsfabriek in Oak Ridge in de staat Tennessee

De operatie. die de codenaam „Project Sapphire". droeg. zou op 7 oktober zijn goedgekeurd door de Amerikaanse president Bill Clinton als onderdeel van een reeks sainenwerkingsovereenkomsten tussen de VS en de vroegere Sowjet-republieken ter voorkoming van de verspreiding van kernwapens en kernbrandstof (zie pag. 219/1 e.v.-'94). In december 1993 had Kazachstan het Nucleaire Non-proliferatieverdrag (NPT) geratificeerd.

Naar verluidt was het nucleaire materiaal ontdekt in de slecht bewaakte metaalfabriek Ulba bij de stad Oest-Ka-

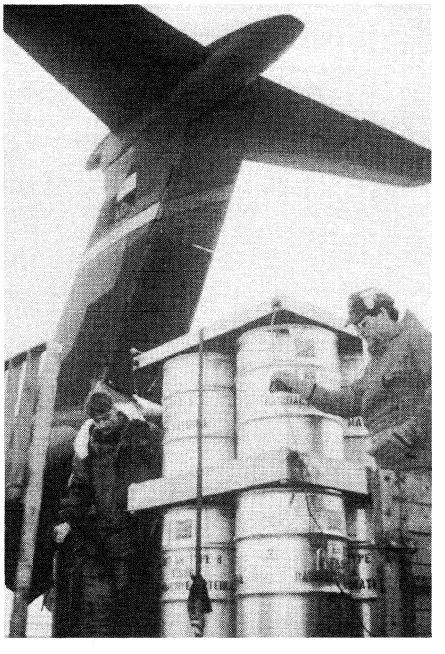

Amerikaans luchtmachtpersoneel laadt op 20 november 1994 vaten met verrijkt uranium in een C-5A Galaxy -transportvliegtuig in Kamenogorsk (Kazachstan) voor vervoer naar de VS

menogorsk in het zuidoosten van Kazachstan. Het Kazachstaanse ministerie van buitenlandse zaken bevestigde in een gelijktijdig uitgegeven verklaring de Amerikaanse mededeling en voegde eraan toe dat Kazachstan de VS, waar krachtens het NPT nucleair materiaal kon worden opgeslagen, had benaderd met het verzoek het land hulp te bieden om de ,,veiligheid van zijn nucleair materiaal te waarborgen en het risico dat het zou worden verspreid, tot een minimum te beperken". Later werd in een bericht van *Itar-Tass* het Kazachstaanse ministerie van buitenlandse zaken aangehaald, dat had gezegd dat het besluit om het hoog verrijkte uranium naar de VS over te brengen ,,eerdereen daad van goede wil van Kazachstan was dan een gedwongen stap".

Toetreding Argentinië tot NPT. Toetreding van Guyana en Cuba tot Verdrag van Tlatelolco

Op 23 december 1994 ratificeerde Argentinië formeel het Nucleaire Non-Proliferatieverdrag (NPT) van 1968. In november 1993 had Argentinië het Verdrag van Tlatelolco uit 1967 geratificeerd, dat de verspreiding van kernwapens in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied verbood.

Het Mexicaanse ministerie van buitenlandse zaken maakte op 17 januari 1995 bekend dat Guyana het Verdrag van Tlatelolco had ondertekend.
Op 23 maart tekende Cuba het Verdrag van Tlatelolco.

Conventie over Chemische Wapens nog niet van kracht

De VN-Conventie over Chemische Wapens uit 1993, die op 13 januari 1993 van kracht had kunnen worden (zie pag. 286/3-'93), trad op die datum niet in werking doordat het verdrag niet door het vereiste minimum van 65 landen was geratificeerd. Tot dan toe hadden in totaal 159 landen toegezegd de conventie te ondertekenen, maar eind maart 1995 hadden slechts 27 landen het ratificatieproces voltooid. De ratificatie door Frankrijk werd op 3 maart bekendgemaakt door de Franse VN-missie.

Tot de landen die de conventie nog moesten ratificeren. behoorden China, Groot-Brittannie. Rusland en de Verenigde Staten.

Rapport over Amerikaanse chemische wapens

In een rapport van de Amerikaanse rekenkamer (Genera1 Accounting Office), dat op 18 januari verscheen, werd gewaarschuwd dat de gebrekkige opslag van chemische wapens in de VS tot een rampzalig ongeluk kon leiden voordat verbrandingsinstallaties operationeel zouden zijn, naar verwachting in 2004.

De Amerikaanse chemische wapenvoorraad, in totaal zo'n 25.000 ton. was verspreid over acht opslagplaatsen in de VS en één in de Stille Oceaan.

Amerikaans verbod op kernproeven verlengd

De VS maakten op 31 januari bekend van plan te zijn hun eenzijdige moratorium op kernproeven, dat in september 1995 zou aflopen (zie pag. 587/2-'94), met een jaar te verlengen. Het verbod werd verlengd om de mogelijkheid te bieden dat de onderhandelingen over een verdrag voor een totaal verbod op kernproeven in 1996 met succes werden afgerond.

Internationaal overleg over verlenging NPT

Eind januari kwamen vertegenwoordigers van 169 landen in het hoofdkwartier van de Verenigde Naties te New York bijeen. Het betrof een vergadering ter voorbereiding van een conferentie waarop de verlenging van het NPT voor onbepaalde tijd zou worden besproken. Deze conferentie zou volgens plan op 17 april te New York beginnen.

De VS en andere industrielanden streefden naar een verlenging van het NPT voor onbepaalde tijd. Daarvoor was de instemming vereist van een meerderheid van de 172 staten die het verdrag hadden getekend. Krachtens het NPT beloofden landen zonder kernwapens ook niet naar het bezit daarvan te streven; terwijl de kernmogendheden beloofden maatregelen te treffen tot nucleaire ontwapening. Omstreeks 90 ontwikkelingslanden betoogden echter dat de kernmogendheden geen serieuze poging tot ontwapening hadden ondernomen en dat een verlenging van het NPT voor onbepaalde tijd de verdeling van de wereld in nucleaire en non-nucleaire staten permanent zou maken.

In een hiermee samenhangende actie vormde de 38 leden tellende VN-Ontwapeningsconferentie in Genève, inclusief de vijf erkende kerninogendheden, op 23 maart een commissie om via onderhandelingen te komen tot een wereldwijd verbod op splijtbaar materiaal voor kernwapens. De kernmogendheden wensten zo'n verbod naar verluidt te beperken tot toekomstige produktie, maar sommige ontwikkelingslanden wilden daar ook bestaande voorraden onder laten vallen.

Hans Blix, de directeur-generaal van het in Wenen gevestigde Internationale Atoomenergie Agentschap (IAEA). zou volgens de Oostenrijkse krant ***Dze Presse*** van ***22*** maart hebben gezegd dat de conferentie in New York mogelijk werd uitgesteld, als er geen meerderheid was voor verlenging van het NPT.

Bjelaroes schort wapenvernietiging krachtens CFE-verdrag op

Op 23 februari maakte de president van Bjelaroes, Aleksandr Loekasjenko, bekend dat zijn land het programma van wapenvernietiging had opgeschort

Loekasjenko voerde aan dat de opschorting, die een schending betekende van het verdrag over conventionele troepen in Europa (CFE) uit 1990 (zie pag. 141/3 e.v.-'91), ,,noodgedwongen" was, omdat Bjelaroes de kosten van het programma niet kon betalen. Hij wees erop dat het aantal tanks dat Bjelaroes moest vernietigen, viermaal zo groot was als het aantal voor de VS, Frankrijk en Groot-Brittannië samen, en hij schatte dat de vernietiging $ 2.300 per tank kostte.

VS beperken plutoninmvoorraad

De Amerikaanse president Bill Clinton maakte op 1 maart bekend dat 200 ton plutonium en verrijkt uranium aan de Amerikaanse kernwapenvoorraad werd onttrokken. Hij deed deze mededeling tijdens een oproep tot verlenging van het NPT (ziehierboven).

Belgisch verbod op landmijnen

België werd het eerste land dat de produktie en het gebruik van tegen personen gerichte landmijnen verbood. aldus persberichten op **3** maart. VN-agentschappen en non-gouvernementele organisaties drongen op zo'n verbod aan, waarbij zij wezen op de slachtoffers onder vluchtelingen en andere burgers.
(Vor.ber.pag. 84/1 e.v. en 230/2/3-1995)

BIJEENKOMST VAN PORTUGEESTALIGE STATEN IN BRASILIA

Op 10 februari 1994 vond in de Braziliaanse hoofdstad Brasilia een bijeenkomst plaats van de ministers van

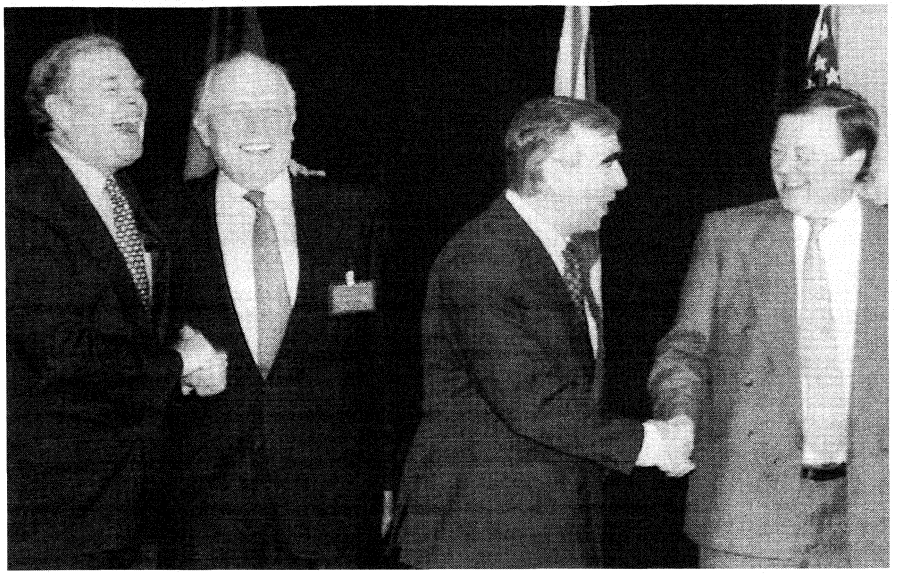

De bijeenkomst van de G-7 ministers van financien op 4 februari in Toronto werd onder meer bijgewoond door (v.l.n.r.)Paul Martin (Canada's minister van financien).Hans Tietmeyer (president van de Duitse Bundesbank).Theo Waigel (de Duitse minister van financiën) en Renneth Clarke (zijnBritse collega).

buitenlandse zaken van zeven Portugeestalige landen: Angola, Brazilië, Guinee-Bissau, Kaapverdië. Mozambique, Portugal alsmede Sao Tomé en Principe. De ministers ondertekenden een uit 13 punten bestaand communiqué, dat de basis vormde voor de oprichting van een Portugeestalige Gemeenschap. Er werd een voorlopige datum in juli 1994 vastgesteld voor een bijeenkomst in de Portugese hoofdstad Lissabon om de nieuwe organisatie in te wijden. De Portugeestalige Gemeenschap zou ca. 200 mln mensen omvatten, die waren verspreid over drie werelddelen.

Het communiqué maakte melding van sociale. culturele en econoinische samenwerking. de oprichting van een Internationaal Instituut voor de Portugese Taal en steun voor een onmiddellijke wapenstilstand in de burgeroorlog in Angola.

DERDE BIJEEXKOMST VAN DE ZUIDATLASTTSCHE VREDES- EN SAMENWERKINGSZONE

Op 21 en 22 september 1994 vond in Brasilia de derde bijeenkomst plaats van de Zuidatlantische Vredes- en Samen~verkingszone.

Op 22 september werd een verklaring ondertekend waarin stond dat het Zuidatlantische gebied kernwapenvrij moest zijn, en waarin de lidstaten opnieuw beloofden kernmapenproeven in dit gebied te verbieden.

Tijdens de bijeenkomst werden nog twee akkoorden ondertekend.
In het ene akkoord werd afgesproken om de handelsbetrekkingen te bevorderen en te ontwikkelen, terwijl in het ande e richtlijnen stonden voor de bescherming van het zeemilieu.

(Vor.ber.pag. 863/3-1994)

BIJEENKOMST MINISTERS VAS FINANCIEN VAN G - i

Op 4 en 5 februari 1995 kwamen de ministers van financiën en de gouverneurs van de centrale banken van de Groep van Zeven (G-7) geïndustrialiseerde landen bijeen in Toronto (Canada). [Voor hun vorige bijeenkomst. in Madrid, zie pag. 86/2/3-'95.]

De beweringen van ministers dat de vergadering tot meer eenheid had geleid, werden tegengesproken door berichten over scherpe meningsverschillen tussen de VS en hun Europese partners over de afhandeling van een recent reddingspakket van $ 30 mrd voor Mexico (zie pag. 196/2-'95). Net zo verdeeld zou zijn gereageerd op een Frans-Amerikaans voorstel tot oprichting van een permanent mechanisme waarmee het Internationaal Monetair Fonds (IMF)financiële crises zou kunnen bestrijden die het gevolg waren van speculatie op de wereldvalutamarkten. De tegenstand kwam van landen die niet bereid waren tot een substantiële verhoging van hun bijdrage aan het IMF.

Tot de zaken van algemene zorg behoorde de burgeroorlog in dc separatistische Russische republiek Tsjetsjenië (zie pag. 186/2 e.v.-'95), die volgens de ministers een ernstige bedreiging vormde voor de pogingen tot stabilisering van de Russische economie.

Onenigheid over hulp aan Mexico

Dc onenigheid over het Mexicaanse hulppakket werd alom toegeschreven aan het klaarblijkelijke gebrek aan overleg tussen de VS die met het initiatief waren gekomen. en hun Europese partners in de G-7 Onder de oppervlakte was er bovendien eriistige onenigheid over de inhoud van het pakket

Volgens de berichten hadden de Europese landen tevergeefs geprobeerd voorwaarden aan de hulp te verbinden die tot een meer geleidelijke verstrekking van geld aan Mexico zouden hebben geleid. Ook hadden Europese landen zonder succes getracht te bepalen dat bij de terugbetaling voorrang zou moeten u-orden verleend aan de $ 10 mrd die was bijeengebracht via de Bank for International Settlements (BIS).

De Europese onvrede met het uiteindelijke hulppakket bleek toen de IMF-directeuren uit zes Europese landen, waaronder twee lidstaten van de G-7 (Duitsland en Groot-Brittannië), tijdens een vergadering van de raad van bestuur van het IMF op 1 februari de ongebruikelijke stap zetten om hun formele goedkeuring te onthouden aan een verhoging van de IMF-lening aan Mexico van $ 7,759 mrd tot $ 17,76 mrd.

Tijdens een persconferentie na afloop van de G-7-bijeenkomst in Toronto zei de Amerikaanse minister van financiën, Robert Rubin, op 5 februari dat hij wel erkende dat zijn Europese partners verbitterd waren. maar dat de VS weinig anders hadden kunnen doen dan snel handelen om verlies van vertrouwen in de markt te voorkomen. Hij benadrukte echter dat voor zover er sprake was geweest van bitterheid, die ,,nu is weggewerkt".

De Canadese minister van financiën en voorzitter van de bijeenkomst, Paul Martin, onderstreepte eveneens dat de steun van de ministers voor het Mexicaanse reddingspakket ,.unaniem en ondubbelzinnig" was geweest.

(Vor.ber.pag. 816/2 e.v.-1994 en 86/2/3-1993)

INDEX AFLEVERING NR. 3093

ALBANIË Kabinetswijziging. samenstelling kabinet **301**
Noodtoestand wegens energiecrisis **301**
ANDORRA Val van regering-Ribas Reig. nieuwe premier **301**
ANGOLA Wankele vrede, verdere ontwikkelingen **331**
Regeringswijzigingen **332**
ARABISCHE LIGA Ministersbijeenkomsten. 50ste verjaardag Liga. discussie over NPT **347**
BOSNIË-HERZEGOVINA Offensief van moslims en Kroaten, strijd rond Bihac **301**
Bestand voor vier maanden **305**
Opvolging UNPROFOR-bevelhebber Rose **305**
CANADA Hervormingsvoorstellen sociale zekerheid **319**
Separatistische wetgeving ingediend **320**
Bloc Québecois verliest tussentijdse verkiezingen **320**
Presentatie begroting voor 1995 **320**
CHINA Handelsgeschil met VS over bescherming auteursrechten. akkoord **351, 352**
Gezondheidstoestand Deng Xiaoping verslechterd **351**
Vergadering Nationaal Volkscongres **353**
COMOREN Anti-Franse protesten **332**
CUBA Besprekingen met VS hervat **321**
Rellen in vluchtelingenkampen **321**
Economische ontwikkclingcn **322**
Kabinetswijziging **323**
ECUADOR Kabinetswijzigingen **323**
Onenigheid over begroting **323**
EL SALVADOR Bezettingsacties door gedemobiliseerde soldaten **324**
Verdeeldheid in FMLN. nieuw directoraat Arena **324**
ONUSAL-mandaat verlengd **325**
ETHIOPIË Nieuwe grondwet aangenomen, datumverkiezingen vastgesteld **332**
Proces tegen Mengistu en anderen **333**
GIBRALTAR Procureur-generaal treedt af **307**
Brits-Spaanse besprekingen **307**
GRENADA Nieuwe premier. kabinetswijziging **325**
Presentatie begroting voor 1995 **325**
GUATEMALA Berichten over schendingen mensenrechten **325**
Nieuwe voorzitter Congres **326**
Tijdschema's vredesbesprekingen, **326**
HAÏTI Vorming voorlopige kiesraad. kabinetswijzigingen **327**
Stationering UNMIH **328**
Moord op oppositieleidster **328**
Noodhulp Wereldbank, IMF-lening **329**
HONGKONG Chinees-Britse betrekkingen **355**
Begroting 1995-'96 ingediend **355**
Lokale verkiezingen. nieuwe partij **355**
INTERNATIONALE ZAKEN Bijeenkomst van Portugeestalige staten in Brasilia **370**
Bijeenkomst ministers van financiën van G-7 **371**
JAPAN Nieuwe oppositiepartij **356**
Betrekkingen met VS. handelsakkoord **357**
Kohe getroffen door aardbeving **357**
Instabiliteit in coalitieregering **358**
Strijdgasaanslag in metro Tokio **360**
JOEGO-SLAVIË Arrestaties in Kosovo **308**
Militair samenwerkingsakkoord met Rusland **308**
KAMEROEN Politieke crisis duurt voort **333**
KOREA Uitvoering nucleair akkoord vordert **362**
KOREA (ZUID) Herschikking kabinet cn reorganisatie regering **363**
Economisch plan voor 1995 bekendgemaakt **364**
Vice-premier ontslagen **364**
KROATIE Economisch akkoord met Servisch Krajina **308**
Kroatië beëindigt UNPROFOR-mandaat **309**
Vredesplan voor Krajina verworpen **310**
LIBERIA Wapenstilstandsakkoord **333**
Vredesbesprekingen verdaagd, plan-Taylor verworpen **334**
LIBANON Premier Hariri dreigt met aftreden **348**
Bomaanslag in Beiroet. gevechten in het zuiden **348**
Israëlische zeeblokkade **349**
Israëlisch leger doodt Hezbollah-leider **350**
MACAO Chinees-Portugese contacten **365**
MACEDONIË Nieuw kabinet **310**
Wetsvoorstel over Albanese taal afgewezen, boycot parlement **311**
MAURETANIË IMF-lening **334**
Onlusten in Nouakchott. regeringsmaatregelen **335**
MAURITIUS Wijzigingen in regering **335**
MONACO Samenwerkingsakkoord met Frankrijk over bestrijding witwassen geld **311**
Nieuwe premier **311**
MOZAMBIQUE President Chissano begint aan nieuwe ambtstermijn **335**
Nieuw kabinet, benoeming provinciale gouverneurs **336**
Vijfjarenplan **337**
NICARAGUA Grondwetswijzigingen goedgekeurd. constitutionele crisis **329**
Kabinetswijzigingen **329**
Scheuring in FSLN **330**
Nieuwe opperbevelhebber strijdkrachten **330**
NIEUW-ZEELAND Maori's verliezen betwisting optie **368**
Leider Alliance afgetreden **368**
Premier Bolger bezoekt VS **369**
OEGANDA Kwijtschelding van schulden **337**
SLOVENIË Betrekkingen met Italië **311**
Kabinetswijzigingen **311**
SLOWAKIJE Politieke crisis **311**
Parlementsvoorzitter herkozen **312**
Nieuw ,,rood-bruin" kabinet **312**
Vriendschaps- en samenwerkingsverdrag met Hongarije **313**
SOEDAN Oproep tot jihad **337**
Wijzigingen in regering **338**
Eenzijdige afkondiging bestand in Zuid-Soedan, positie rebellen **338**
SOMALIA Voorbereiding terugtrekking UNOSOM **338**
Terugtrekking UNOSOM. akkoord over toezicht op vliegveld en haven **339**
SYRIË Economische hervormingen, opheffing wapenembargo EU **350**
TAIWAN Lokale verkiezingen **365**
Kabinetswijziging **366**
Betrekkingenmet China **366**
Datum voor presidentsverkiezingen **367**
TOGO Parlementaire boycot. amnestie **340**
TSJECHIE Nieuwe rechtse partij **314**
Reorganisatie inlichtingendiensten **314**
Plaatselijke verkiezingen **314**
TURKIJE Kritiek op offensief tegen PKK **315**
Minister van buitenlandse zaken treedt af **315**
Kabinetswijziging **316**
Nieuw offensief tegen Koerden **317**
Onlusten na aanslagen op alevieten **318**
VANUATU Scheuring in NUP. wisselende steun voor regering **369**
WAPENBEHEERSING Uranium overgebracht van Kazachstannaar VS **369**
Internationaal overleg over verlenging NPT **370**
Belgisch verbod op landmijnen **370**
ZUID-AFRIKA Crisis in leger verergert, binnenlandse ontwikkelingen **340**
ANC-conferentie **341**
Slovo overleden, opvolging **342**
Tweedracht in regering; politie en binnenlandse veiligheid **343**
Inkatha boycot parlement. binnenlandse ontwikkelingen in februari **344**
Finrand afgeschaft. begroting voor 1995-1996 **345**
Handelsverdrag met EU **346**
Winnie Mandela ontslagen **346**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehilweg 13, 1101 CA Amsterdam, Telefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 0313243890

O Keesings Historisch Archief
O Longman Group UK Ltd. Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk. fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

BELGIË

WEINIG VERSCHUIVINGEN BIJ PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 21 mei werden verkiezingen gehouden voor de vernieuwing van de Senaat de Kamer de Vlaamse Raad, de Waalse Gen estraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Raad i oor de Duitstalige Gemeenschap Het \varen de eerste wetgevende verkiezingen in het gefederaliseerde België na de staatshervorming van 1993 (zie pag 446/3 e v -'93) De Vlaamse Raad en de Waalse gewestraad werden voor de eerste maal rechtstreeks verkozen De Brusselse Hoofstedelijke Raad (zie pag 436/3 e v -'89) en de Raad voor de Duitstalige Gemeenschap (zie pag 143/3-'92) werden eerder a l eens rechtstreeks verkozen

Resultaten

De verkiezingen leidden niet tot de verwachte grote verschuivingen in het politieke landschap. Het Vlaams Blok ging in Vlaanderen wel het sterkst vooruit, maar niet in de voorspelde mate. De VLD ging vooruit, maar onvoldoende om de uittredende meerderheid van christen-democraten en socialisten in gevaar te brengen. Globaal genomen ging rechts in Vlaanderen vooruit.

De S P werd niet afgestraft voor haar rol in de Agusta-zaak (zie pag 233/1 e v -'93) Integendeel, de partij ging vooruit Maar de linkerzijde werd niet in dezelfde mate versterkt als de rechterzijde. mede als gevolg van de gevoelige achteruitgang van Agalev dat kiezers verloor aan de S P

Het politieke centrum werd lichtjes versterkt door de vooruitgang van de CVP. maar komt globaal genomen verzwakt uit de kiesstrijd donr de vrij grote achteruitgang van de Volksunie. De VU kon wel voorkomen dat zij van de politieke kaart werd geveegd en bleef boven de drempel van haar bestaanszekerheid: zij behaalde meer dan de 300.000 stemmen. die voorzitter Bert Anciaux als leefbaarheidslimiet had gesteld.

In Wallonië was de vooruitgang van extreem rechts grilliger. Het Front National (FN)gaat voor de Kamer met een bescheiden 1 % vooruit. Maar het FN boekt. vergeleken met de parlementsverkiezingen van 1991, een winst van meer dan 4 % in de Waalse Gewestraad. De andere Waalse winnaar is het kartel van PRL-FDF (liberalen en het Brus-

PRL-voorzitter Jean Gol bij de stemcomputer in Beaufays op 21 mei.

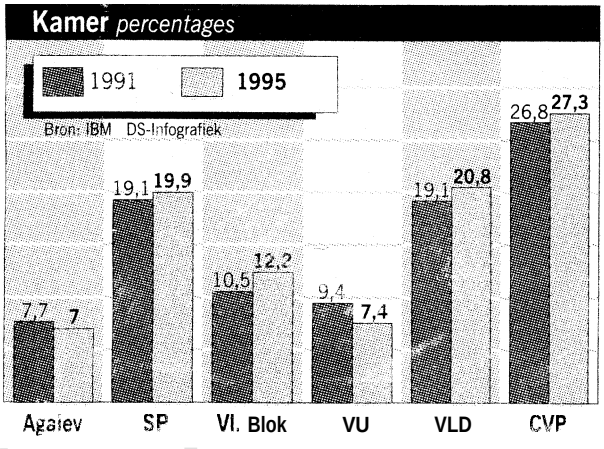

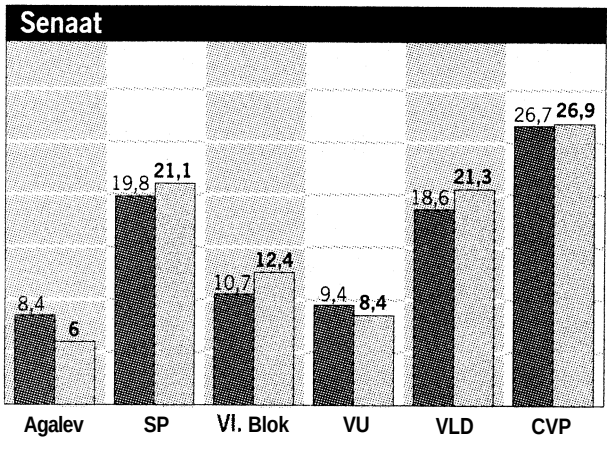

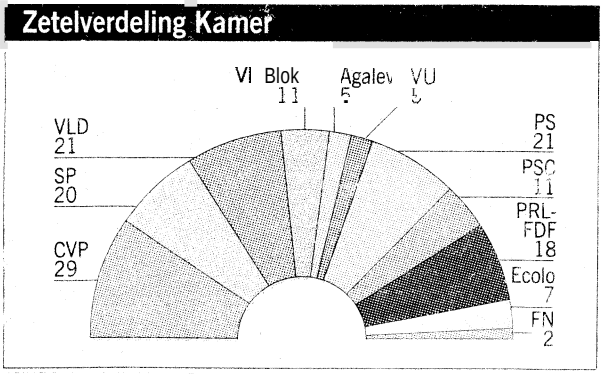

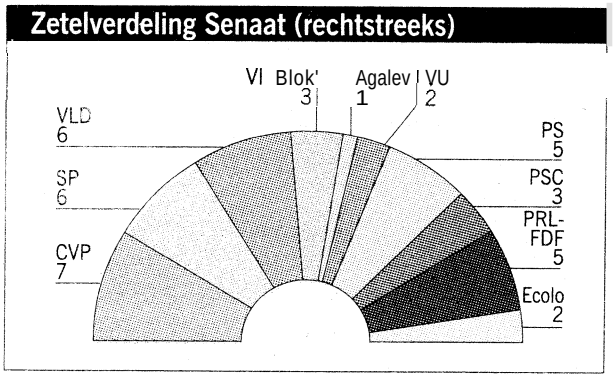

Maandblad 65ste jaargang, nr. 3094, pag. 49335-49414

De Belgische premier en CVP-leider Jean-Luc Dehaene brengt op 21 mei 1995 in Vilvoorde zijn stem uit bij de verkiezingen voor het parlement en de raden.

selse Front des Francophones), dat met de figuur van voorzitter Jean Gol eerder centrum-links is gericht.

De grote verliezers zijn PS en Ecolo ter linkerzijde en de PSC in het centrum.

Er is eenzelfde forse vooruitgang voor het Front National in de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, waar ook het Vlaams Blok winst boekt. Ook de PRL-FDF gaat er vooruit; VU, CVP, VLD, SP, Agalev, PSC, Ecolo, en PS gaan achteruit. De Vlaamse partijen gaan, op het Vlaams Blok na, achteruit in Brussel en vallen daardoor globaal genomen van 11 zetels in de vorige Raad terug op 10 zetels in de nieuwe Raad.

In de Raad voor de Duitstalige Gemeenschap is de CSP (christen-democraten) de grote winnaar en behouden de liberalen (PFF) en de socialisten (SP) hun zetelaantal. De grote verliezers zijn Ecolo en de PJU, een verkiezingsalliantie van de vroegere PDB (Partij der Duitstalige Belgen), Juropa (jongeren) en onafhankelijken.

Federaal gezien komt de rechterzijde versterkt uit de verkiezingen; het centrum stagneert; de linkerzijde gaat erop achteruit.

De campagne

De campagne was kalm, mede als gevolg van de wet op de beperking van de verkiezingsuitgaven. Inhoudelijk was zij snediger en stond zij in het teken van de werkloosheid, de sanering van de rijksbegroting. de sanering en hervorming van de sociale zekerheid en de gewaarborgde uitbetaling van de pensioenen op lange termijn. De onzekerheid over depensioenfondsen noopte de CVP en premier Dehaene tot een campagne waarbij beklemtoond werd dat de regering ,,de verdomde plicht heeft te zorgen voor de pensioenen". Christen-democraten en socialisten stonden lijnrecht tegenover de liberalen. De CVP zei in volle campagne dat er ,,met deze VLD van deze Verhofstadt niet te regeren valt".

De campagne van de VLD was zeer agressief. VLD staat een privatisering van sommige sectoren van de sociale zekerheid voor, alsmede de kapitalisering van de pensioenfondsen. De SP zette zich daartegen af en riep op voor haar te stemmen om de sociale zekerheid veilig te stellen. De SP nam inzake de sociale zekerheid een uitgesproken behoudend standpunt in en speelde dat uit tegen de VLD. De radikale standpunten van de VLD inzake de sociale zekerheid waren voor de SP een welgekomen gelegenheid om zich op de sociale zekerheid te profileren en zodoende de Agusta-zaak op de achtergrond te verdringen. Niet zonder succes.

Aan de hele campagne was een zekere vorm van naastenliefde niet vreemd. Tegenover de Augusta-zaak, waarin de SP verwikkeld was geraakt door toedoen van haar stafmedewerkers, lanceerde een aantal vooraanstaande Vlaamse intellectuelen een campagne tot steun voor de SP onder het motto ,,de SP is nodig". De VU lanceerde een gelijkaardige campagne, maar vanuit een andere invalshoek. De eerste rechtstreekse verkiezing van de Vlaamse Raad - dus van het eerste autonome Vlaamse parlement - is de verwezenlijking van een aloude doelstelling van de VU. De VU, die de jongste maanden in haar voortbestaan was bedreigd, vroeg de Vlaamse kiezer of de eerste autonome Vlaamse Raad denkbaar is zonder de VU. Om het voortbestaan van de partij veilig te stellen, moest zij zeker 300.000 kiezers kunnen aantrekken, zei de partijleiding. De oproep viel niet in dovemansoren en de VU kon zich handhaven, zij het niet zonder verder verlies.

De thema's van het Vlaams Blok - veiligheid, migranten, gesjoemel bij de traditionele partijen, de lege staatskas, enz... - kwamen niet helemaal van de grond ingevolge de campagne rond de sociale zekerheid en de polarisering tussen de SP van Louis Tobback en de VLD van Guy Verhofstadt.

Andere thema's, zoals milieu. kwamen ook minder aan bod. niettegenstaande

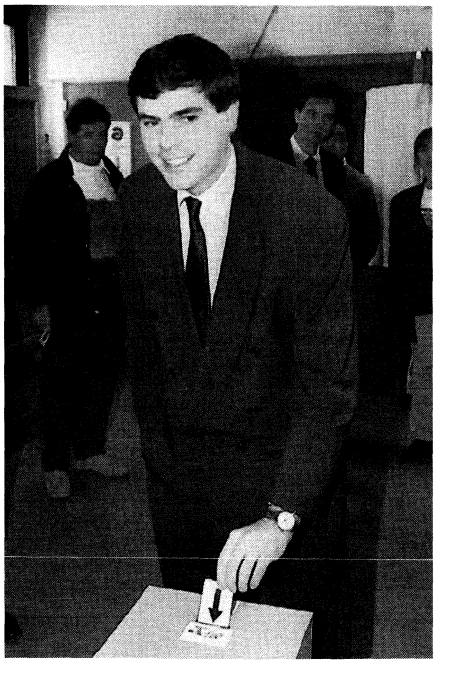

Vlaams Blok-leider en parlementslid Filip Dewinter staat op het punt op 21 mei in Antwerpen zijn stem uit te brengen.

de Vlaamse regering op het einde van haar legislatuur struikelde over een plan van minister van Leefmilieu Norbert De Batselier (SP) om de vervuiling in Vlaanderen door overbemesting fors legen te gaan. Over het Mestaktieplan (Map) bereikte de Vlaamse regering in december 1994 nochtans een unaniem akkoord. Dat hield echter niet langer stand in het zicht van de parlementsverkiezingen. De CVP greep een aantal kritische opmerkingen van de Raad van State aan om het hele Mestaktieplan af te wijzen. Maar dit feit woog klaarblijkelijk niet op tegen de bekommernis van de bevolking voor de toekomst van de sociale zekerheid en de tewerkstelling. Agalev slaagde er niet in de milieuthema's op de voorgrond te brengen, al deed zij daar verwoede pogingen tor. De Waalse bondgenoot Ecolo kon dat evenmin.

Diezelfde bekommernis voor de sociale zekerheid. waarvan de PS in Wallonië de behoeder is, woog bij de Waalse kiezer klaarblijkelijk minder zwaar door. De PS ging achteruit. Dit kan verklaard worden door het feit dat het Waalse liberalisme gematigde linkse klemtonen legt en minder rabiaat is van toon dan het liberalisme van VLD-voorzitter Verhofstadt.

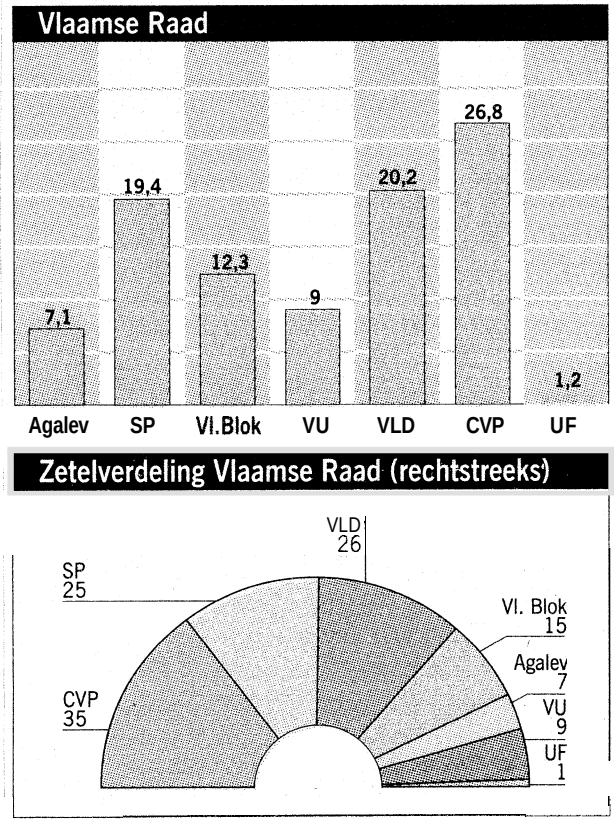

Federalisme

Ingevolge de federalisering van het land zijn er grote veranderingen ingetreden in het aantal parlementsleden, de grenzen van de kieskringen en van de kieskantons in Brussel en Halle-Vilvoorde.

De vroegere provincie Brabant werd gesplitst in een provincie Vlaams-Brabant, bestaande uit de administratieve arrondissementen Halle-Vilvoorde en Leuven. en Waals-Brabant, bestaande uit het administratief arrondissement Nijvel.

Brussel is geen provincie en behoort tot geen enkele provincie. De 8 Brusselse kantons werden herschikt en hun grenzen vallen voortaan samen met de begrenzing van Brussel-Hoofdstad. Er ressorteren dus geen Vlaamse gemeenten van Halle-Vilvoorde meer onder een Brussels kanton. Hierdoor ontstond in Halle-Vilvoorde het nieuwe kanton Zaventem.

De kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde werd echter niet gesplitst in een kieskring Brussel en een kieskring Halle-Vilvoorde, zodat er bij de parlementsverkiezingen in de provincie Vlaams-Brabant nog steeds een overlapping met Brussel bestaat.

Kamer

Het aantal te begeven zetels in de Kamer van Volksvertegenwoordigers daalde van 212 naar 150. In de vier Vlaamse provincies en de kieskring Leuven zijn er 80 zetels te begeven: in de vijf Waalse provincies 48 en in de tweetalige kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde 22 zetels.

Senaat

De Senaat is van 183 senatoren teruggebracht tot 71
40 senatoren worden rechtstreeks verkozen door twee kiescolleges, het Nederlandse en het Franse, verdeeld over drie kieskringen. De Nederlandse kieskring bestaat uit de vier Vlaamse provincies en de kieskring Leuven: de Franse kieskring bestaat uit de vijf Waalse provincies; de tweetalige kieskring bestaat uit het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde.

In totaal wijst het Nederlandse kiescollege 41 senatoren aan: 23 senatoren worden rechtstreeks verkozen, 10 senatoren worden aangeduid door de Vlaamse Raad (gemeenschapssenatoren), zes senatoren worden door de Vlaamse partijen gecoöpteerd volgens de regel van de evenredige vertegenwoordiging.

Het Franse kiescollege duidt 29 senatoren aan: 15 worden rechtstreeks verkozen, 10 senatoren worden aangeduid door de Franse Gemeenschapsraad, 4 senatoren worden door de Franstalige partijen gecoöpteerd volgens de regel van de evenredige vertegenwoordiging.

De Raad voor de Duitstalige Gemeenschap duidt 1 gemeenschapssenator aan.

De gemeenschapssenatoren bekleden een dubbel mandaat: zij zijn lid van de Senaat en van de Raad van hun gemeenschap.

De Raden

De Vlaamse Raad bestaat uit 118 rechtstreeks verkozen raadsleden, aangevuld met de 6 eerstverkozen Nederlandstaligen van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad.

De Waalse Gewestraad telt 75 leden

De Brusselse Hoofdstedelijke Raad telt 75 zetels.

De Raad voor de Duitstalige gemeenschap bestaat uit 25 leden.

De Franse Gemeenschapsraad is de enige Raad die niet rechtstreeks wordt verkozen. Hij wordt gevormd door de 75 leden van de Waalse Gewestraad aangevuld met de 19 eerstverkozen Franstaligen van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad

Deze toestand is ontstaan doordat aan Franstalige kant geen fusie is doorgevoerd tussen de Gewestraad en de Gemeenschapsraad. zoals dat aan Vlaamse kant wel is gebeurd. Wallonië wijst deze fusie tot op heden af omdat het de invloed van Brussel niet wil ondergaan. Er is zelfs een zekere verwijdering tussen Wallonië en Brussel. De Waalse Gewestraad koos Namen als hoofdplaats en de Waalse administratie wordt uit Brussel teruggetrokken.

Vlaanderen koos Brussel als hoofdplaats en bouwt er in snel tempo een Vlaams administratief centrum uit.

VLD-voorzitter Verhofstadt neemt ontslag

Ingevolge het teleurstellend resultaat voor de VLD, nam VLD-voorzitter Guy

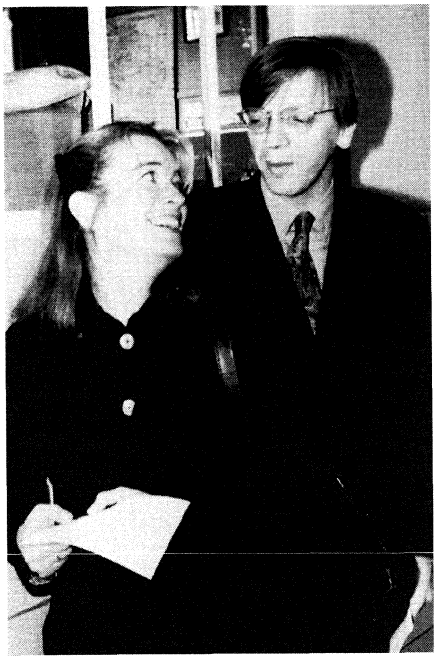

VLD-voorzitter Guy Verhofstadt arriveert op 21 mei met zijn echtgenote in het stemlokaal in Gent.

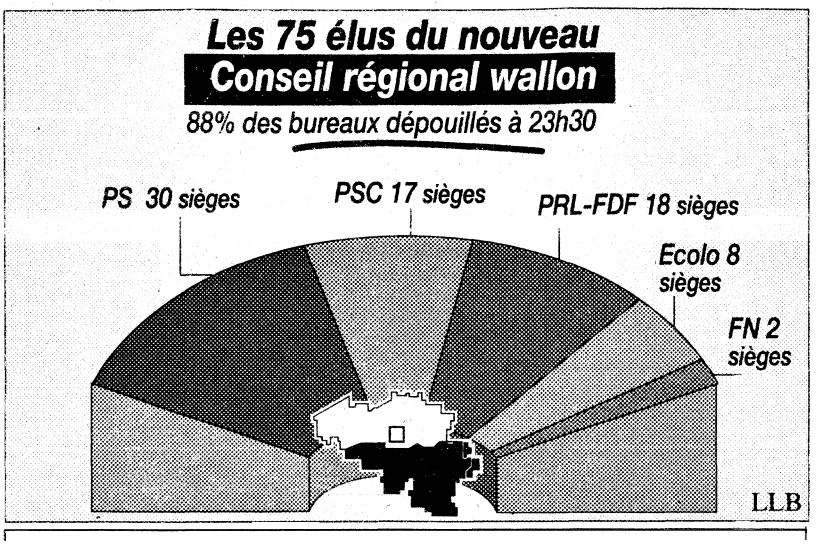

PS	30 sreges	35,4%	Ecolo	8 sièges	10,5%
PSC	17 sièges	21,8%	FN	2 sièges	5%
PRL-FDF	18 sièges	23,5%			

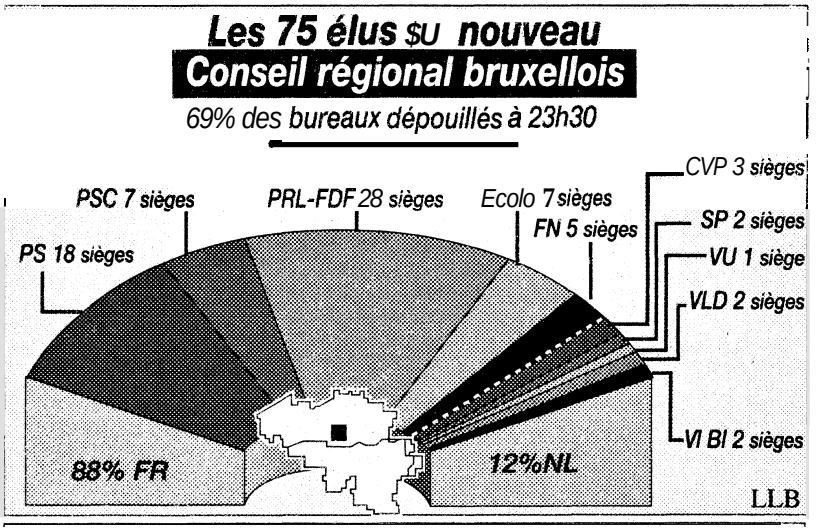

PS	18	21,6%	Ecolo	7	9,1%	CVP	3	3.3%	VU	I	1,4%
PSC	7	9,5%	FN	5	7,1%	SP	2	2.5%	VLD	2	2,7%
PRL-FDF	28	34,7%							VI Bl	2	3%

Verhofstadt ontslag. Hij nam de beslissing op de avond van de verkiezingen en maakte deze op 1 juni bekend in een interview met *De Standra?-cl.* Eet ontslag gaat na de zomer formeel in. De beslissing van Verhofstadt kwam niet als een verrassing nadat bij de Europese verkiezingen van 1994 (zie pag 534/2 e.v.-'94) en de gemeentelijke en provinciale verkiezingen van het najaar-1994 (zie pag. 821/1 e.v.-'94)de VLD-winst veel minder groot was dan verhoopt werd. Het derde tegenvallende resultaat op rij maakte de positie van Verhofstadt onhoudbaar, temeer dat hij als doel voorop had gesteld de rooms-rode meerderheid van het cabinet-Dehaene te breken om de liberalen weer aan de macht te helpen. Ingevolge het magere resultaat en de agressieve verkiezingscampagne dreigen de liberalen na 8 jaar oppositie opnieuw buiten de regeringsvorming te vallen.

VLAAMSE RAAD

Ing. kiezers: 4.392.481 — Volledig

	Stemmen '95	%'95
AGALEV	267.175	7.1
SP	733.637	19.4
VL.BLOK	465.259	12.3
VU	338.188	9.0
VLD	761.273	20.2
CVP	1.010.594	26,8
AOV	1.182	0,0
BANAAN	33.705	0,9
BEB	5.268	0,1
BEBEL	832	0.0
D95	1.365	0,0
HOERA	15.246	0,4
NWP	5.060	0,1
PSP	986	0,0
PVDA–AE	21.788	0,6
RVM	608	0,0
UF	44.053	1,2
UNIE	4.596	0,1
VITAL	308	0,0
VNP	545	0,0
W P	7.361	0,2
WIT	1.617	0,0
WOW	23,315	0,6
WOW	29.276	0,8
BLANCOIONG.	288.660	6,6

WAALSE GEWESTRAAD

Ing kiezers 2 269 135 — 1486 bur. op 1490

	Stemmen '95	%'95
PS		35,2
ECOLO		10,4
PRL		–
FDF–PPW		–
PRL–FDF		23,7
PSC		21,6
FN		5,2
AGIR		0,9
PTB–UA		0,7
PC		0,3
BEB		0 1
UCD		0 0
PCN		0.1
ADM		0,1
BLANC		0,1
EMPLOI		0,1
FRANCE		0,1
IN		0,0
LEID		0,0
LIGUE		0,0
PDB		0,3
R		0,1
REF		0,0
SUD–BEB		0,1
UDF		0,1
UNIE		0,4
WALLSN		0,3
POS	–	–
RW	–	–
ANDEREN	–	–
BLANCO/ONG		

RAAD VAN DE DUITSTALIGE GEMEENSCHAP

Volledige uitslag	1990	1995	% '95	t in %	Zetels
CSP	13.178	13.307	35,9	+ 2,3	10 (+ 2)
PFF	7.756	7.367	19,8	+ 0,1	5 (– j
SP	6.407	5.958	16.0	– 0,3	4 (–)
ECOLO	5.897	5.128	13,8	– 1,2	3 (– 1)
PDJ (*)	5.982	5.051	13,6	– 1,4	3 (– 1'

(*) PDJ is PJU

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE RAAD

Ing. kiezers: 537,394 — Volledig

	Stemmen '89	Stemmen '95	%'95	t in %
PS	96.189	88.370	21,4	– 0,6
ECOLO	44.874	37.308	9,0	– 1,2
PRL	83.011		–	–
FDF–ERE	64.489			
PRL–FDF	–	144.478	35,0	+ 1,4
PSC	51.904	38.244	9,3	– 2,5
RLB	–	1.611	0,4	–
UNIE	–	1.827	0,4	–
PTB–UA	1.283	2.052	0,5	+ 0.2
RALBOL	–	3.976	1,0	
PLN	–	529	0,1	–
FN	14.392	30.803	7,5	+ 4.2
BANANE	–	2.536	0,6	
PCN–NCP	–	254	0,1	–
PLUS	–	1.015	0,2	–
LETD	–	237	0,1	–
PFH–PFU	405	256	0,1	+ 0
AR		423	0,1	–
GU	–	2.312	0,6	–
PFN	4.190	–		
LIBRE	3.976		–	–
VERSGA	2.558		–	–
LA	2.290	–		–
POS	1.229		–	–
PLI	402	–	–	
AGALEV	4.821	3.906	0,9	– 0,2
SP	11.710	9.987	2,4	– 0,3
VL.BLOK	9.006	12.507	3,0	+ 0,9
VU	9.053	5.726	1,4	– 0,7
VLD	12.143	11.034	2,7	– 0,1
CVP	18.523	13.586	3,3	– 0,9
BRU	832	–		
PVDA–AE	519	–	–	–
SAP	393	–	–	–
BLANCO/ONG.	39.497	32.051	6,0	– 0,8

HET RIJK

Ing. kiezers: 7.199.010 — Volledig

	Stemmen '91	Stemmen '95	%'95	± in %
AGALEV	299.550	269.045	4,4	– 0,5
SP	737.976	762.447	12,6	+ 0,6
PS	831.199	720.658	11,9	– 1,6
VL BLOK	405.247	475.677	7,8	+ 1,2
VU	363.124	283.515	4,7	– 1,2
ECOLO	312.624	243.293	4,0	– 1,1
PRL	501.647	–	–	–
FDF–PPW	90.813	–	–	–
PRL–FDF	–	623.195	10,3	+ 0,7
PSC	476.730	469.137	7,7	+ 0
VLD	738.016	798.366	13,1	+ 1,1
CVP	1.036.165	1.042.926	17,2	+ 0,4
FN	64.992	138.213	2,3	+ 1,3
PTB–PVA	30.491	37.123	0,5	+ 0,1
BEB	15.429	10.186	0,2	– 0,1
AGIR	11.189	15.374	0,3	+ 0,1
PC	5.706	6.277	0,1	+ 0
PCN–NCP	637	3.003	0,0	+ 0
ADD	–	506	0,0	–
ADM	–	831	0,0	–
AOV	–	1.274	0,0	–
AR	–	882	0,0	–
AUTO	–	1.603	0,0	–
BANAAN	–	40.097	0,7	–
BEBEL	–	393	0,0	–
BLANC	–	2.410	0,0	–
D95	–	1.471	0,0	–
DLL	–	450	0,0	–
DSA	–	536	0,0	–
EMPLOI	–	3.812	0,1	–
FRW	–	750	0,0	–
IN	–	311	0,0	–
JEUNES	–	5.243	0,1	–
LETD	–	270	0,0	–
LIGUE	–	808	0,0	–
NWP	–	5.313	0,1	–
PDA	–	329	0,0	–
PDB	–	4.427	0,1	–
PFH–PFU	–	533	0,0	–
PLN	–	1.478	0,0	–
PLUS	–	1.703	0,0	–
PSP	–	2.939	0.0	–
R	–	1.606	0,0	–
REF	–	310	0,0	–
RLB	–	1.892	0,0	–
RVM	–	566	0,0	–
SUD–BEB	–	2.409	0,0	–
UDF	–	1.179	0,0	–
UL	–	907	0,0	–
UNIE	–	13.887	0,2	–
URD	–	1.011	0,0	–
VNP	–	672	0,0	–
VVP	–	8.477	0,1	–
WALLON	–	6.462	0,1	–
WIT	–	2.936	0,0	–
WOW	–	25.192	0,4	–
WOW	–	26.227	0,4	–
ROSSEM	198.182	–	–	–
REGEBO	11.944	–	–	–
ANDEREN	30.499	–	–	–
BLANCO/ONG.	461.827	490.139	6,8	+ 0,3

JAARVERSLAG 1994 VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË

Op 1 februari publiceerde de Nationale Bank van België haar jaarverslag over 1994. In het verslag houdt gouverneur Alfons Verplaetse namens de regentenraad een krachtig pleidooi voor de handhaving van een zeer strikt budgettair saneringsbeleid. De regering moet vasthouden aan de doelstelling het overheidstekort in 1996 terug te dringen tot 3 % van het Bruto Binnenlands Product (BBP), zoals voorzien in het Verdrag van Maastricht. Zij moet de heropleving van de economische conjunctuur aanwenden om nadien het tekort systematisch verder terug te dringen. Matiging van de loonkosten en structurele hervormingen ter bevordering van het economisch dynamisme en van het banenscheppend vermogen van de economische groei, zijn absolute voorwaarden voor een duurzame groei en meer werkgelegenheid, aldus gouverneur Verplaetse.

Op grond van het pleidooi en de analyse van de Nationale Bank, schreef premier Jean-Luc Dehaene op 17 februari vervroegde parlementsverkiezingen uit (zie boven). De eerste minister ging ervan uit dat de regering in de zomer van 1995 - en enkele maanden voor het feitelijke einde van de legislatuur - niet meer voldoende cohesie aan de dag zou kunnen leggen voor de opmaak van een strenge begroting voor 1996 en ruim 100 miljard besparingen door te voeren om de 3 procentnorm te bereiken.

Hier volgt de samenvatting van het verslag van de regentenraad.

Inzake de economische ontwikkeling in België stipt de regentenraad aan dat het herstel krachtiger was dan verwacht. Reeds in de loop van 1993 waren de eerste tekenen van het economisch herstel zichtbaar ge orden. Toch werd de kracht van de op handen zijnde opleving aanvankelijk duidelijk onderschat. Thans bedragen de voor 1994 geraamde groeicijfers van het Bruto Binnenlands Produkt (BBP) ongeveer het dubbele van die welke een jaar geleden in het vooruitzicht werden gesteld.

De buitenlandse vraagcomponent was veruit de belangrijkste motor van de economische expansie. Bij een volumetoename van de wereldhandel met bijna 10 %, trok de Belgische uitvoer van goederen en diensten met ruim 6 % aan; een verschil dat hoofdzakelijk wordt verklaard door het overwicht in de uitvoer van de wat matiger groeiende afzetmarkten in continentaal Europa. Met een volumegroei van nauwelijks 1,4 % bleven de bestedingen van de binnenlandse sectoren qua dynamiek duidelijk achter bij de vraag vanuit het buitenland. Hierdoor werd ook de invoer van goederen en diensten enigszins gedrukt, zodat de netto-uitvoer per saldo een positieve bijdrage van ongeveer 0,7 procentpunt aan de economische groei leverde. Alles samen beliep de volumegroei van het BBP tijdens het verslagjaar naar raming 2.3 % Na de ongemeen krachtige investeringsgolf aan het eind van de jaren tachtig en de daarop volgende conjunctuurinzinking, hadden heel wat bedrijven tijdens het verslagjaar nog aanzienlijke capaciteitsreserves. Die onderbenutte kapitaalvoorraad zette vooralsnog een domper op de investeringsvraag van de bedrijven, die in volume nog met ongeveer 2 % zou zijn teruggelopen. Toch zou, in het bijzonder in de verwerkende industrie, naar het einde van het jaar toe een kentering in de investeringsactiviteit van de bedrijven zijn opgetreden en voor 1995 stelt de meest recente enquête van de Bank een krachtige opleving van de investeringen in het vooruitzicht.

De overheidsinvesteringen gaven een matige volumegroei te zien. Hetzelfde geldt voor de investeringen in woongebouwen, die zich maar in beperkte mate herstelden van de inkrimping in 1993. In de eerste helft van het jaar had het lage peil van de hypotheekrente en de verwachting dat die spoedig weer zou gaan oplopen. de vraag naar hypotheekleningen en het aantal bouwaanvragen weliswaar fors doen toenemen. maar die ontwikkelingen vertaalden zich slechts zeer gedeeltelijk in feitelijke bestedingen voor woningbouw. Dat neemt niet weg dat deze laatste zich sedert 1992 op een relatief hoog peil handhaafden.

De grootste tegenvaller was de bij de conjunctuur achterblijvende ontwikkeling van de particuliere consumptie, die slechts met 0.7 % in volume toenam, na de inkrimping met 1.4 % in 1993. Dat had te maken met het feil dat het reële beschikbare inkomen van de gezinnen met bijna 1 % verminderde en hun spaarquote slechts in beperkte mate terugliep, nadat ze in het recessiejaar 1993 een historisch hoogtepunt had be eikt. De gezinnen bleven in 1994 bij een behoudend bestedingspatroon.

Dank zij het economisch herstel kon de werkloosheid in 1994 eerst gestabiliseerd en nadien lichtjes teruggedrongen worden, wat erop wijst dat de bedrijven opnieuw extra arbeidsplaatsen begonnen te scheppen. De vraag naar arbeidskrachten steeg in 1994 slechts met 16.000 eenheden maar kan in een nabije toekomst weer krachtiger gaan groeien. De stijging van de produktie van goederen en diensten is weliswaar van essentieel belang om de erkloosheid weg te werken. maar als er tegelijkertijd geen hervormingen plaatshebben: zou zij in dat opzicht dus duidelijk

TABEL 6 — BBP EY BELANGRIJKSTE RESTEDINGSCATEGORIEEN TEGEN PRIJZEN VAN 1985

(veranderingspercentages t o v het voorgaande jaar)

	1991	1992	1993	1994 r
Particuliere consumptie [1]	2,9	2,2	−1,4	0,7
Overheidsbestedingen	3,1	0,7	1,9	2,6
Overheidsconsumptie	2,4	0,4	1,9	2,1
Overheidsinvesteringen [2]	10,2	3,0	2,1	6,8
Woongebouwen	−0,8	12,5	−2,0	1,0
Brutovorming van vast kapitaal door de bedrijven	−2,7	−4,5	−8,5	−2,0
p.m. Totale brutovorming van vast kapitaal [1] [3]	−1,4	0,1	−5,9	−0,4
Voorraadwijziging [4]	−0,1	0,2	−0,2	0,6
Totaal van de binnenlandse bestedingen	1,9	1,7	−2,0	1,4
Uitvoer van goederen en diensten	2,6	3,9	1,6	6,2
Totaal van de finale bestedingen	2,3	2,7	−0,3	3,7
Invoer van goederen en diensten	2,4	4,1	1,6	5,4
Netto-uitvoer van goederen en diensten [4]	0,1	−0,3	...	0,7
BBP vóór statistische aanpassingen	2,0	1,5	−2,0	2,1
Statistische aanpassingen"	0,2	0,4	0,3	0,2
BBP	2,3	1,9	−1,7	2,3
p.m. BBP tegen werkelijke prijzen (miljarden franken)	(6.741)	(7.102)	(7.285)	(7.621)
BBP tegen vaste prijzen (miljarden franken van 1985)	(5.623)	(5.727)	(5.630)	(5.757)

Bronnen : NIS, NBB.

[1] Gegevens exclusief statistische aanpassingen. Deze laatste zijn in een afzonderlijke rubriek ondergebracht.

[2] Door de verkoop van schoolgebouwen aan publiekrechtelijke vennootschappen is er een breuk in de rubriek overheidsinvesteringen van de nationale rekeningen. Wordt die verkoop buiten beschouwing gelaten, dan zou de toename van de overheidsinvesteringen in 1993 heel wat groter en in 1994 minder uitgesproken zijn geweest.

[3] Overheidsinvesteringen, woongebouwen en brutovorming van vast kapitaal door de bedrijven

[4] Bijdrage tot de verandering van hei BBP.

onvoldoende blijken. Het is precies om de werkgelegenheidsintensiteit van de economische groei te verhogen dat van overheidswege een aantal specifieke maatregelen werden genomen, onder meer in het kader van het goedgekeurde globaal plan voor de werkgelegenheid, het concurrentievermogen en de sociale zekerheid (zie pag 607/1 e.v.-1994).

Ook het sociaal akkoord dat de sociale partners in november 1994 (zie pag. 825/3 e.v.-'94) sloten werd ingegeven door de zorg om de werkgelegenheid te bevorderen en de werkloosheid terug te dringen. Het akkoord draagt bij tot de sociale vrede.

De genomen maatregelen zouden ertoe moeten bijdragen dat het arbeidsaanbod en de vraag die uitgaat van de bedrijven beter op elkaar worden afgestemd. Uit een recent onderzoek van de Bank is gebleken dat de bedrijven onder de faktoren die nieuwe indienstnemingen belemmeren naar afnemend belang melding maken van de zware indirecte loonkosten, de scherpe concurrentie, het niveau van het nettoloon en de lastige ontslagprocedures. Zij bieden daarentegen meer kansen op indienstneming aan geschoolde werknemers en aan hen die bereid zijn een afwijkende of onvolledige werkregeling te aanvaarden.

Het gevoerde beleid droeg reeds bij tot het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen, maar de volle uitwerking ervan zal pas op termijn zichtbaar worden. De mogelijkheid om in 1995 en 1996 de leeftijdsgrens voor vervroegde pensionering te verlagen moet beschouwd worden als een tijdelijke onderbreking van de tendens tot verlenging van het beroepsleven. die zich in België en in het buitenland aftekent.

Door het spel van een aantal marktmechanismen kan matiging van de arbeidskosten de werkgelegenheid in de hand werken. Zo verhoogt zij het concurrentievermogen van de ondernemingen. waardoor die een groter deel van de binnenlandse bestellingen naar zich toe kunnen halen, en worden tegelijk de buitenlandse vraag en de investeringen gestimuleerd. Voorts remt zij de vervanging van de factor arbeid door de factor kapitaal af, zonder daarom technisch innoverende investeringen in de weg te staan. Ten slotte kunnen lagere arbeidskosten een vraag naar nieuwe vormen van dienstverlening genereren en dragen ze ertoe bij dat aan die vraag ook effectief kan worden voldaan.

Daarom zijn maatregelen genomen die zowel de algemene loonmatiging behelzen, als een vermindering van de sociale lasten. Deze laatste wegen in België bijzonder zwaar. Budgettaire overwegingen hebben de regering evenwel tot selectiviteit genoopt: de

TABEL 10 — RECHTHEBBENDEN OP DE WERKLOOSHEIDSVERZEKERING IN RUIME ZIN

(jaargemiddelden, duizendtallen)

	1990	1991	1992	1993	1994 r
Uitkeringsgerechtigde volledig werklozen	348	369	411	476	507
Overige rechthebbenden	528	554	551	523	453
Conventionele brugpensioenen	141	141	139	138	137
Tijdelijk werklozen	38	52	53	63	54
Deeltijds werklozen[1]	179	178	170	145	90
Loopbaanonderbrekingen	46	49	58	56	52
Niet-werkzoekende werklozen	113	122	119	105	97
Werklozen in beroepsopleiding	12	12	12	16	19

Bronnen : RVA, NBB.

Hr! aantal bij de RVA ingeschreven deeltijds werklozen ligt hoger. In de tabel wordt enkel rekening gehouden met de groep deeltijds werklozen die effectief recht hebben op een aanvullende werkloosheidsuitkering In 1993 bedroeg hun aandeel ongeveer 76 pct. Ten gevolge van de inwerkingtreding van het stelsel van deeltijdarbeid met behoud van rechten dat gaandeweg het minder stringente stelsel van de onvrijwillig deeltijdse arbeid vervangt, zou het aandeel van de effectief rechthebbenden, volgens RVA-ramingen, in 1994 gedaald zijn tot om en bij 55 pct.

verlaging van de sociale werkgeversbijdragen heeft hoofdzakelijk betrekking op loontrekkenden in open sectoren. jongeren en laaggeschoolde arbeidskrachten. Zo heeft het jongerenbanenplan de indienstneming van jonge werknemers gestimuleerd. Ter financiering van de sociale zekerheid wordt bovendien meer dan voorheen een beroep gedaan op heffingen. die het gebruik van de factor arbeid ontzien.

Stabilisering van kosten en prijzen

De ontwikkeling van de binnenlandse kosten wordt voor de jaren 1994 tot 1996 in belangrijke mate bepaald door de algemene inkomensmatiging. In 1995 en 1996 worden de reële lonen geblokkeerd. Vanaf 1994 werd het gezondheidsindexcijfer in de indexeringsmechanismen ingeschakeld. Uit dat indexcijfer zijn de prijzen van alcohol, tabak, benzine en diesel geweerd en het wordt berekend met 1988 als basisjaar. Door het elimineren van deze produkten en door het neutralizeren van de weerslag van de in augustus 1993 ingevoerde energieheffing, is het gezondheidsindexcijfer in 1994 beneden het algemeen indexcijfer gebleven. Daardoor konden de loonkosten met 1,3 % worden afgeremd, waarvan gemiddeld 1 % in 1994 en de rest in 1993. Ook naar de toekomst toe is de Belgische economie nu in zekere mate minder gevoelig voor de inflatoire gevolgen van een mogelijke stijging van de prijzen voor ingevoerde energieprodukten en van een eventuele verhoging van sommige indirecte belastingen.

De selectieve verlaging van de sociale lasten maakte een daling van de arbeidskosten met 0,7 % mogelijk. Ten gevolge van al die maatregelen is het stijgingstempo van de jaarlijkse loonkosten per tewerkgestelde persoon voor het derde jaar op rij vertraagd, van nog 8,6 % in 1991 tot 2.6 % in 1994. Rekening houdend met de produktiviteitswinst, heeft die loonkostenstijging zich vertaald in een stagnatie van de arbeidskosten per eenheid produkt. Door de stabilisering van de arbeidskosten en de weer stijgende uitvoerprijzen verbeterde het bruto exploitatieoverschot van de vennootschappen per verkochte eenheid met 3.8 %. Het verloop van de loonkosten, de succesrijke valutapolitiek, de vertraagde prijsstijgingen in Duitsland en de loonmatiging als gevolg van de regeringsbeslissingen en van het akkoord onder de sociale partners, zijn gunstige voortekens voor een verdere beteugeling van de inflatie.

Concurrentievermogen of -onvermogen?

Zowel de handelsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (Bleu),als het saldo van het lopend verkeer met het buitenland hebben de afgelopen jaren een bijzonder gunstige ontwikkeling vertoond. Tussen 1986 en 1992 sloot de lopende rekening ai jaar na jaar met aanzienlijke overschotten van om en bij 2,5 % van het BBP. Sedertdien is het lopend surplus meer dan verdubbeld. In het verslagjaar bereikte het naar raming 410 miljard fr of 5,1 % van het BBP. Dat is relatief gezien een van de hoogste niveaus in de hele OESO-zone. Die opgang in het batige lopende betalingsverkeer met het buitenland betrof in ongeveer gelijke mate het goederenverkeer en het overige verkeer (diensten. factorinkomsten en overdrachten).

Hoewel een precieze toerekening van het buitenlandse betalingsverkeer nog niet mogelijk is. zijn er voldoende aanwijzingen dat een niet onbelangrijk deel van de verbetering in het saldo van het dienstenverkeer en de inkomens op het credit van Luxemburg mag worden geschreven. Zowel het niveau als de aanwas van het batige saldo in het goederenverkeer kunnen daarentegen als exclusief Belgische aangelegenheid u-orden bestempeld. Luxemburg heeft immers een deficitaire handelsbalans.

Een en ander roept de vraag op hoe dit sterk toegenomen handelsoverschot te rijmen valt met de vaststelling dat de Belgische economie in de recente periode in het vlak van het relatieve kostenverloop minder goed presteerde dan de belangrijkste partnerlanden en in vergelijking met diezelfde landen bij de export ook een groter marktaandeelverlies zou hebben geleden.

Nader onderzoek wijst uit dat het slechts om een schijnbare paradox gaat. Tussen 1987 en 1994 nam het overschot in het goederenverkeer met ruim 170 miljard toe. Die aanwas kan nagenoeg volledig aan het verschillende beloop van export- en invoerprijzen worden toegeschreven. Na de uitschakeling van het ruilvoeteffekt en speciale factoren. zoals de handel in goud en diamant, blijkt tijdens de beschouwde periode de goedereninvoer naar volume sterker te zijn toegenomen dan de uitvoer. De Bleu en de Belgische economie hebben marktaandelen verloren.

Er lijkt echter voldoende ruimte te zijn om de baten van een volgehouden matiging van de arbeidskosten bij voorrang op de creatie van meer werkgelegen-

heid af te stemmen met inachtneming van het concurrentievermogen van de ondernemingen Tevens dienen zich meer en nieer argumenten aan die ervoor pleiten de ontwikkeling van onze concurrentiepositie vanuit een meer structurele invalshoek te beoordelen en het beleid ter zake meer op voorkoming dan op remediëring te richten

Sanering van de orerheidsfinanciën* werpt *vruchten af

Sedert haar aantreden begin 1992 heeft de federale regering hoge prioriteit gegeven aan de sanering van dr overheidsfinancien Daarbij stonden drie doelstellingen voorop Uiterlijk eind 1996 voldoen aan de in het Verdrag van Maastricht vastgelegde voorwaarden voor de overgang naar de derde EMU-fase, duurzame ombuiging van het sneeuwbaleffekt van de rentelasten op de overheidsschuld opnieuw manoeuvree ruimte creeren voor het begrotingsbeleid om het hoofd te kunnen bieden aan de nieuwe maatschappelijke noden die zich aandienen als gevolg van de gestaag verouderende bevolking.

Het convergentieplan van de federale regering werd twee maal bijgesteld, namelijk in april 1993 en in juni 1994. De tussenliggende tekortdoelstellingen werden aangepast, maar het einddoel, namelijk een begrotingstekort van 3 % van het BBP tegen eind 1996, bleef onverkort gehandhaafd. Omdat de budgettaire Madstricht-norm betrekking heeft op de totale overheid, is het van belang dat alle overheidsgeledingen het hunne bijdragen tot de gezondmaking van de publieke financien Daartoe sloot de federale regering in juli 1994 een oveieenkoinst met de gemeenschaps- en gewestregeringen Dat is een welkome ontwikkeling

Om ondanks de economische tegenwind het saneringsproces op gang te houden. moesten in de voorbije drie jaar belangrijke beslissingen genomen worden Alleen al op het gebied van de primaire uitgaven en ontvangsten van de federale overheid en de sociale zekerheid, was daar totnogtoc een totaal gecumuleerd bedrag mee gemoeid van nagenoeg 400 miljard fr, of 5 3 % van het BBP Daarbij moet in aanmerking worden genomen dat een aantal van die maatregelen ook na 1994 nog effect zullen hebben

Hoewel onmiskenbaar aanwezig. waren de resultaten van het gevoerde begrotingsbeleid in een eerste fase amper toereikend om de budgettaire gevolgen van een verzakkende conjunctuur op te vangen. In 1992 en 1993 kon de netto financieringsbehoefte van de totale overheid gestabiliseerd worden op het hoge niveauvan 6,5 % van het BBP.

Tijdens het verslagjaar resulteerde de combinatie van volgehouden saneringsinspanningen en een vanuit begrotingsoogpunt goeddeels neutrale conjunctuur wel in een opmerkelijke tekortreductie de netto financieringsbehoefte van de gezamenlijke overheid liep terug van 6 6 % van het BBP in 1993 tot naar raming 5 4 % in 1994 Daarmee uerd voldaan aan twee referentiewaarden vooreerst kwam het tekort 0 3 procentpunt onder de door de Hoge Raad voor Financien in juni 1994 bijgestelde convergentienorm uit Daarenboven kwam het gezamenlijke overheidstekort voor het eerst sinds mensenheugnis onder het Europese gemiddelde te liggen

In vergelijking tot het merendeel van onze partnerlanden, moet de Belgische overheid optornen tegen twee belangrijke handicaps, die de gezondmaking van de overheidsfinanciën bemoeilijken, met name de hoge schuldenratio en het lage aantal werkenden in verhouding tot de totale bevolking. Door de hoge overheidsschuld bedragen de interestlasten in België met 10,3 % van het BBP ongeveer het dubbele van het Europese gemiddelde. Daar staat tegenover dat ook het positieve saldo tussen de primaire overheidsontvangsten en -uitgaven in 1994 meer dan 5 procentpunten hoger lag dan in de Europese Unie als geheel. Dat positieve verschil is uitsluitend aan de hogere collectieve lastendruk toe te schrijven en in het bijzonder aan de niet-belastingontvangsten en de sociale-zekerheidsbijdragen, die in België samen 30.8 % van het BBP vertegenwoordigen, tegen een Europees gemiddelde van 24.7 %.

TABEL 24 — NETTO FINANCIERINGSUEHOEFTE VAN DE OVERHEID

(procenten van liet BBP)

	1990	1991	1992	1993	1994 [1] r
1. Ontvangsten	46,4	46,4	46,3	47,3	48,2
2. Uitgaven exclusief rentelasten	41.1	42,6	42,3	43,3	43.3
3. Primair overschot (= 1 − 2)	5,3	3,8	4,0	3,9	4,9
4. Rentclasten	10,7	10,3	10,7	10,5	10,3
5. Netto financieringsbehoefte (= 3 − 4)	−5,4	−6,5	−6,7	−6,6	−5,4
(doelstelling van het convergentieplan)					(−5,7)
Federale overheid	−5,5	−5,5	−5,9	−5,3	−4,6
Sociale zekerheid	0,5	−0,3	−0,2	−0,5	−0,1
Gemeenschappen en gewesten	−0,4	−0,7	−0,7	−0,6	−0,7
Lokale overheid	−0,1	0,1	0,1	−0,2	

Bronnen : NIS, NBB.

[1] Exclusief de vooruitfinanciering van de privatiseringen.

Het staat buiten kijf dat de hoge fiscale en parafiscale druk op de arbeidsinkomens zowel de vraag naar als het aanbod van arbeid heeft afgeremd en dus mede verantwoordelijk mag worden geacht voor het feit dat België internationaal bijzonder laag scoort wat de verhouding tussen het totaal aantal werkenden en de totale bevolking betreft. Met 37,8 % ligt die verhouding ongeveer drie procentpunten onder het gemiddelde voor de Europese Unie. Dat betekent dat een vrij smalle basis het grootste deel van de middelen moet opbrengen om de sociale en andere collectieve voorzieningen te financieren, die door het toenemende aantal niet-werkzame personen zelf onder opwaartse druk staan. Maatregelen die erop gericht zijn de werkgelegenheid te bevorderen. hetzij door de verlaging van de a beidskosten, hetzij door een betere verdeling van de beschikbare arbeid, zullen indirect dus ook de gezondmaking van de overheidsfinanciën vergemakkelijken. Het omgekeerde gaat echter evenzeer op: gezonde overheidsfinanciën dragen bij tot een stabiel economisch en financieel klimaat, dat zowel bij ondernemers als particulieren de onzekerheid zal doen afnemen. die hen totnogtoe aanzette tot terughoudendheid bij hun investeringen en consumptieve bestedingen.

De weerslag van de nieuwe beleidsorienteringen werd in 1994 reeds zichtbaar in het beloop van de verscheidene ontvangstencategoriecn van de overheid. Het groeitempo van de totale overheidsuitgaven tegen vaste prijzen, rentelasten niet mee gerckend, is de jongste jaren opvallend stabiel gebleven: in 1994 bedroeg het 2 % of nagenoeg evenveel als het gemiddelde jaarlijkse stijgingspercentage van de primaire uitgaven gedurende de periode 1989-1993.

Door de combinatie van een hogere nominale BBP-groei en een volgehouden begrotingsdiscipline, kon in 1994 een daling van de schuldratio worden opgetekend. Dat neemt niet weg dat de netto-financieringsbehoeften van de overheid nog altijd veel hoger is dan op termijn aanvaardbaar kan worden geacht. Het is dan ook zaak dat de komende jaren aan het uitgestippelde consolidatietraject strak de hand wordt gehouden. Niettegenstaande de gunstiger macro-economische vooruitzichten. ware het wijselijk geen overdreven verwachtingen in de conjunctuurverbetering te stellen. Tegenover de verhoopte budgettaire weerslag van weer aantrekkende binnenlandse bestedingen en een teruglopende werkloosheid, staan immers een aantal factoren. die veeleer in de andere richting uitwerken. Zo dreigt de voor 1995 en 1996 opgelegde reële loonstop aanvankelijk een reminende invloed te hebben op de opbrengst van belastingen cn sociale bijdragen. Evenzo zal een groot deel van de in 1994 gerealiseerde meerontvangsten in 1995 vervallen. Ook bestaat er heel wat onzekerheid over de internationale ontwikkeling van het rentepeil, waarop de Belgische overheid geen vat heeft. maar die wel belangrijke budgettaire repercussies kan hebben.

Er is dus reden om op de verschillende beleidsniveau's een strenge budgetdiscipline te handhaven en. wanneer het economisch tij sterker zou meezitten dan verwacht. niet toe te geven aan de verleiding de geplande ombuigingen op de uitgaven terug te schroeven of de fiscale druk te verminderen. maar eventuele meevallers uitsluitend in een versnelde tekortreductie te laten dooi-werken.

Maar zelfs als de economische situatie verbetert en het rentepeil stabiel blijft, zullen aanvullende structurele maatregelen nodig zijn om tegen 1995 onverkort de 3-procentnorm te halen. Hoe belangrijk die moeten zijn, valt vooralsnog moeilijk te zeggen, maar een eerste indicatie kan worden afgeleid uit het feit dat volgens de jongste vooruitzichten van de Europese Commissie en de OESO het totale Belgische overheidstekort bij ongewijzigd beleid in 1996 op ongeveer 4 % van het BBP zou uitkomen. Om zeker te spelen verdient het aanbeveling zo spoedig mogelijk van de nog noodzakelijke ombuigingen werk te maken. De ervaringen in het najaar van 1993 hebben immers geleerd dat de internationale financiële markten de budgettaire ontwikkelingen in België met argusogen gadeslaan. In 1994 kon de geloofwaardigheid van het begrotingsbeleid worden hersteld. Thans is vastberadenheid nodig om het verworvene veilig te stellen en de basis te leggen voor duurzame gezondere overheidsfinanciën.

Zo bekeken mag het halen van de 3-procentnorm in 1996 niet als een einddoel worden beschouwd. Om op termijn de begrotingen beter bestand te maken tegen de wisselvalligheden van de conjunctuur en tegen onontkoombare fluctuaties in het internationale rentepeil. zullen ook na 1996 de consolidatie-inspanningen voortgezet moeten worden. De door de regering bij de aanvang van het parlementaire jaar 1994-1995 geformuleerde doelstelling om voor de periode na 1996 een primair overschot van ten minste 6 % van het BBP aan te houden, vormt daartoe een geëigend uitgangspunt. Handhaving van een primair surplus van ten minste 6 % van het BBP volstaat om een spontaan en cumulatief proces van afnemende rentelasten en alsmaar sterker dalende schuldratio in stand te houden. De enige stringente, maar haalbare voorwaarde daartoe is dat de endogene besparingen op de rentelasten gedurende een langere periode systematisch worden voorbehouden voor verdere tekortreductie en versnelde afbouw van de schuldratio. Aldus kan de schuldratio tussen 1994 en 1996 teruggebracht wordenvan 136 tot 131 % van het BBP.

De belangrijkste opdracht voor de eerstkomende jaren bestaat erin de schuldratio op een duidelijk dalend pad te zetten. In 1994 werd hiertoe een eerste aanzet gegeven. Alleen als die tendens dit en volgend jaar doorzet en bij de eerste toetsing van de convergentiecriteria eind 1996 een geloofwaardige strategie voor de verdere terugdringing van de schuldquote kan worden voorgelegd, mag België geacht worden te voldoen aan dat onderdeel van de Maastricht-norm inzake de overheidsfinanciën. Pas als daaraan voldaan is, zal ons land bij de algehele evaluatie van de geleverde convergentie-inspanningen ook andere factoren kunnen laten gelden, zoals het structurele en omvangrijke overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans en de daaruit voortvloeiende belangrijke netto-crediteurspositie van België ten aanzien van het buitenland, die zijn hoge overheidsschuld in een juister daglicht stellen.

Voorwaardenvoor een duurzame groei en meer werkgelegenheid

Het op gang gekomen herstel zou in de Europese Unie kunnen uitmonden in een duurzame expansie op voorwaarde dat er zich geen onverwachte externe schokken voordoen. dat wordt vastgehouden aan een beleid gericht op begrotingssanering en monetaire stabiliteit, dat de loonkosten matig blijven stijgen en dat voortgang wordt gemaakt met structurele hervormingen ter bevordering van het economische dynamisme en van het banenscheppend vermogen van de economische groei.

Is aan diezelfde voorwaarden ook in België voldaan, dan zal men ook hier volop profijt kunnen trekken van de economische opgang in Europa. De huidige conjunctuuropleving zou, onder impuls van de uitvoer, eerlang aanleiding moeten geven tot een krachtige herleving van de investeringen. Het particuliere verbruik zal wellicht minder sterk toenemen. Men mag verhopen dat het geleidelijk zal aantrekken naarmate de kentering die zich op de arbeidsmarkt aftekent duidelijker wordt en het vertrouwen verstevigt. Dat het

nerstel zich eerst bij de uitvoer dan bij de investeringen en ten slotte bij de consumptie voordoet, is ren positieve ontwikkeling De huidige opleving zou te baat moeten worden genomen om het economisch draagvlak te verstevigen en de productieve structuren aan te passen, in het bijzonder via meer investeringen in onderzoek en ontwikkeling

Bij de overheidsfinanciën zou een verflauwing van de saneringsinspanningen, met als voorwendsel de spontane verbetering ten gevolge van de conjuncturele expansie, uiterst schadelijke gevolgen hebben. Men moet er integendeel van profiteren dat de expansie budgettaire bezuinigingen minder pijnlijk maakt en voor ogen houden dat de activiteit in de toekomst opnieuw kan inzinken of dat de rente eventueel meer kan gaan stijgen. De doelstelling dat het overheidstekort in 1996 niet meer mag bedragen dan 3 % van het BBP moet absoluut worden bereikt. Nadien zal de verhouding van de overheidsschuld tot het binnenlands product verder teruggedrongen moeten worden. onder meer hij middel van het behoud van een toereikend primair overschot.

Aangezien de financiële markten hun aandacht hebben toegespitst op de situatie van de overheidsfinanciën. zou elke verslapping in het saneringsproces bestraft worden met rentestijgingen. Monetaire verankering. terugdringing van het overheidstekort en matiging van de inkomens zijn drie essentiële elementen van een op stabiliteit gerichte strategie, die bevorderlijk is voor een duurzame. niet-inflatoire opbloei van de economische activiteit. Zo'n versteviging van de economische groei zal ongetwijfeld ook aan de werkgelegenheid ten goede komen. Niettemin zijn aanvullende maatregelen nodig om op dit vlak voldoende vooruitgang te boeken.

(Vor.ber.pag. 233/1 e.v.-1995)

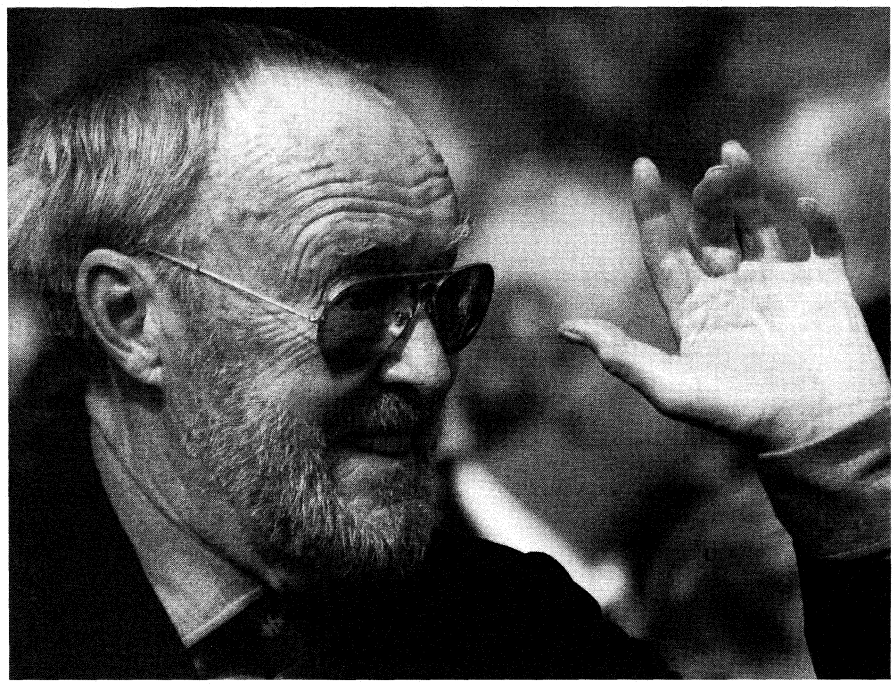

Prins Bernhard zwaait op 5 mei 1995 tijdens het defilé in Wageningen ter herdenking van de capitulatie naar oud-strijders.

NEDERLAND

PRINS BERNHAKD UIT ZIEKENHUIS

Prins Bernhard heeft op 21 maart het Academisch Ziekenhuis Utrecht na een verblijf van bijna vier maanden .,in goede conditie" verlaten en is op Paleis Socstdijk teruggekeerd.

De prins was op 24 november 1994 opgenomen voor het ondergaan van een operatie wegens een tumor aan de dikke darm. Na deze operatie. waarbij de tumor geheel werd verwijderd, liep de prins een dubbelzijdige longontsteking op. Aanvankelijk leek hij hiervan te herstellen. maar op 7 december werden de eerste tekenen waargenomen die erop wezen dat de prins leed aan een ..Adult Respiratory Distress Syndrome (ARDS)", ook wel 'shock-long' genoemd. Daarna verslechterde de toestand van de prins snel en was zijn conditie lange tijd .,zorgelijk en stabiel". Pas eind januari werd de regelmatige beademing gestaakt en begin februari kon de prins starten met een speciaal oefenprogramina om de gedurende zijn ziekte sterk verzwakte spierfuncties te herstellen.

Op 5 mei vertoonde prins Bernhard zich voor het eerst sinds zijn ziekte in het openbaar. Hij verscheen die dag in Wageningen om daar het defilé t.g.v. de capitulatie in 1945 af te nemen.

COLLEGES VAN GEDEP TEERDE STATEN

Op 10 april was de strijd in de 12 provincies beslecht. Een maand na de verkiezingen voor de Provinciale Staten (zie pag. 163/1 e.v.-'95) waren overal de onderhandelingen over de nieuwe colleges van Gedeputeerde Staten (dagelijkse bestuurders) afgerond.

De zetelverdeling in de colleges werd als volgt (zie tabel) gewijzigd:

In *NRC/H'blad* van 10 april berichtte Mark Kranenburg onder andere:

De verdeling van de macht stemt op het eerste gezicht overeen met de uitspraak van de kiezer. Tien gedeputeerden erbij voor de VVD. vijf

	CDA		PvdA		VVD		D66	
	Oud	Nieuw	Oud	Nieuw	Oud	Sieuw	Oud	Nieuw
Groningen	2	2	3	3	1	1	-	-
Friesland	3	2,5	2	2	1	1	-	-
Drenthe	2	1	2	2	1	1	1	1
Overijssel	3	3	2	1	1	2	-	-
Gelderland	3	2	2	2	1	2	1	1
Flevoland	1	1	1	1	1	2	-	-
Utrecht	2	2	2	1	2	3	-	-
N.-Holland	2	2	2	2	2	3	2	-
Z.-Holland	-	1	3	2	2	3	2	-
Zeeland	2	2	2	2	1	2	1	-
N.-Brabant	4	3	2	1	1	3	-	-
Limburg	4	3	2	1	1	2	-	-
TOTAAL	28	24,5	25	20	15	25	7	2

dagelijkse bestuurders minder voor D66. eveneens vijf minder voor de PvdA. terwijl het CDA het de komende vier jaar met 3,5 gedeputeerden minder moet stellen.

Het Nederlandse staatsrechtelijke systeem brengt met zich mee dat verkiezingen altijd tot een 'tweeslag' leiden. Voor de machtsvraag is niet zo zeer de verkiezingsuitslag van doorslaggevend belang, maar de er op volgende formatie van het dagelijks bestuur. (...) De overduidelijke winnaar van de verkiezingen is in het land van minderheden nooit verzekerd van een plaats in het dagelijkse bestuur. Tijdens de formatiefase kunnen de verliezers - als ze eensgezind zijn - de verkiezingsuitslag 'corrigeren' (...)

De vraag is in hoeverre de kiezer op 8 maart zijn idreen en idealen ten aanzien van hel provinciale beleid tot uiting heeft gebracht. Het waren de landelijke politici die het beeld bepaalden. (...) De grote overwinning die de TVD een maand geleden behaalde, kan clan ook volledig op het conto geschreven worden van Tweede Kamerfractievoorzitter Bolkestein. Door zijn toedoen kreeg de VVD in alle provincies de kracht; het was vervolgens aan de provinciale lijsttrekkers deze kracht tijdens de onderhandelingen over de vorming van de colleges van Gedeputeerde Staten ook in macht om tezetten.

Dc VVD is hier goed in geslaagd. De partij sprong bij de verkiezingen van vorige maand van 15.1 procent naar 27.2 procent. (...) Deze winst wordt weerspiegeld in het aantal gedeputeerden dat de VVD levert: 25. ofwel 10 meer dan in de vorige periode. De grootste klapper maakten cle liberalen in Noord-Brabant waar zij in het nieuwe college met drie leden in plaats van één zullen zijn vertegenwoordigd. (...) In de drie noordelijke provincies was cie winst van de VVD meer bescheiden. Daar zijn dan ook geen veranderingen opgetreden in de numerieke verdeling van de posten.(...)
Landelijke allure hadden de college-onderhandelingen voor de VVD vooral in Gelderland. Twee dagen na de verkiezingen besloten CDA, PvdA en D66, de partijen die met elkaar gemeen hadden dat ze alle drie hadden verloren. dat de VVD (die de grootste partij was geworden in Gelderland) buiten de college-onclerhandelingen moest m-orden gehouden. Volgens de verliezers waren de .,programmatische en ideologische verschillen" met dc VVD te groot. Een week later kwamen zij op hun besluit terug. Kritiek van hun landelijke collega-politici heeft daarbij een grote rol gespeeld. De VVD heeft nu met twee zetels. één meer dan in de vorige periode. een evenredig deel gekregen.
Dominant is de VVD in de provincies Flevoland, Utrecht. Zuid-Holland en Noord-Holland waar de partij nu de grootste leverancier van gedeputeerden is geworden.

Dat krachtsverhoudingen en machtsverhoudingen toch twee verschillende grootheden zijn, blijkt uit de wijze waarop het leed bij de verliezers is verdeeld.
Het CDA raakte bij de afgelopen verkiezingen ten oozichte van de vorige Statenverkiezingen procentueel een derde van de aanhang kwijt. De teruggang in gedeputeerden is daarentegen veel minder groot. Het CDA had 28 provinciale bestuurders en heeft er nu 24.5 [in Friesland werkt een deeltijdgedeputcerde]
De PvdA levert relatief gesproken meer macht in dan op basis van de verkiezingsuitslag zou 'moeten'. De partij ging terug van 20,4 naar 17.1 procent. maar heeft nog slechts 21 van dc 26 gedeputeerden over. Daar staat echter tegenover dat de PvdA bij de grote nederlaag van vier jaar geleden de schade bij de collegevorming beperkt heeft weten te houden.

Dramatisch zijn de provinciale onderhandelingen daarentegen voor D66 uitgepakt. De partij die jarenlang achtervolgd werd met het verwijt dat ze geen 'wortels' had in het bestuur van het land. bereikte vier jaar geleden een doorbraak. D66, tot dan toe alleen in Noord-Holland met één gedeputeerde in een provinciaal bestuur vertegenwoordigd, werd in de colleges van vijf provincies opgenomen. De balans van de jongste besprekingen is dat D66 vijf gedeputeerden is kwijtgeraakt en nog maar in twee van de 12 dagelijkse provinciebesturen zitting heeft. D66 verloor weliswaar fors bij de verkiezingen [40 procent van de aanhang], maar niet zoveel als de teruggang in gedeputeerden [een verlies van 70 procent] doet vermoeden. Het heeft alles te maken met het machtsspel waarin CDA. PvdA en VVD als het er op aan komt, beter bedreven blijken te zijn dan D66.

NIEUW LID TWEEDE KAMER

Op 26 april werd mevr. J.G.M. Assen (45) beëdigd tot lid van de Tweede Kamer voor het CDA als opvolger van dc daags tevoren uitgeluide L.C. Brinkman (zie pag. 163/1-'95). Na deze mutatie telt de Tweede Kamer het recordaantal van 50 vrouwelijke afgevaardigden.

(Vor.ber.pag. 166/3 e.v.-1995)

NIEUWE EERSTE KAMER

De Kiesraad heeft op 31 mei de uitslag van de verkiezing van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van 29 mei 1995 vastgesteld In totaal werden 752 geldige stemmen door de leden van de Provinciale Staten uitgebracht geldende vooi 1 053 287 stemmen De kiesdeler bedroeg 2043 62/75 stemmen Om met voorkeurstemmen te worden gekozen moeten kandidaten een aantal stemmen hebben behaald dat meer is dan de helft van de kiesdeler in casu ten minste 1 022 stemmen

De VVD. de grote winnaar van de Statenverkiezingen van 8 maart (zie pag. 163/1 e.v.-'95), wordt met 23 zetels de grootste partij in de nieuwe Eerste Kamer (was 12 zetels). De verliezers van 8 maart zagen hun zeteltal in de Eerste Kamer dalen: liet CDA kreeg 19 zetels (was 27), de PvdA 14 (was 16) en D66 7 (was 12). Vijf kleinere partijen handhaafden zich op het oude peil: Groen-Links 4 zetels, de SGP 2, het GPV 1 en het RPF 1. Drie nieuwe partijen kwamen in de Eerste Kamer: het Algemeen Ouderen Verbond (AOV)met 2 zetels, de Socialistische Partij (SP) met 1 zetel en het Platform van Onafhankelijke Groeperingen (POG) - een combinatie van zeven regionale partijen en de Groenen - met 1 zetel.

Dank zij de voorkeurstemmen kwamen drie kandidaten, die op een onverkies-

Een onderonsje op 13 juni van enkele zojuist beedigde leden van de Eerste Kamer. V.l.n.r. W van Eekelen. E. ter Veld. E. Hirsch Ballin, G. van Aarclenne (zittend). en H. Wiegel.

'nare plaats stonden. alsnog i a de Eerste Kamer: M. Pit (PvdA) met 11 stemmen (geldende voor 2.531 stemmen). M.C. Batenburg (AOV) met 17 stemmen (3.480 stemmen) en M. Bierman (POG) met 4 stemmen (1.079 stemmen).
Diverse kandidaten. die al op een verkiesbare plaats stonden. kregen een groot aantal vonrkeurstemmen: P.A.J.M. Steenkamp (CDA) kreeg 179 stemmen (geldende voor 34.801 stemmen). F. Korthals Altes (VVD) 155 stemmen (36.005).H.D. Tjeenk Willink (PvdA) 76 stemmen (14.280) en J.F. Glastra van Loon (D66) 66 stemmen(13.712).

De samenstelling van de Eerste Kamer op 13 juni met 33 nieuwe senatoren (aangeduidmet *), luidde als volgt:

VVD

F. Korthals Altes (64,senator in 1981-1982 en sinds 1991)
J.A. van Graafeiland (57, senator in 1983-1986 en sinds 1987)
H. Wiegel* (53)
H. Heijne Makkreel (63,senator sinds 1977)
L. Ginjaar (67.senator sinds 1981)
J.W. Verbeek (60, senator sinds 1983)
N.H. van den Broek-Laman Trip (57, senator sinds 1993)
G.M.V. van Aardenne" (65)
L, Hilarides (53. senator sincls 1991)
W.F. van Eekelen* (64)
D.J. Dees* (50, Tweede-Kamerlicl in 1972-1986 en sinds 1989)
H.P. Talsma (73,senator sinds 1987)
M.J. Varekamp* (53)
A.A. Loudon* (58)
H.F. Heijmans (68.senator sinds 1982)
A. de Jager- (56)
R.A.E.Haze Winkelman* (41)
F.M. Roscam Abbing-Bos- (62)
N.G. Ketting" (56)
J.J. van Heukelurn"; (52)
J. Rensema* (62)
P.J.H.M. Luijten* (41)
M.H.C. Lodewijks* (65)

CDA

P.A.J.M. Steenkamp (70,senator sinds 1965)
L.M. van Leeuwen (61.senator sinds 1987)
E.J. Rongen 57. senator sinds 1991)
A.C. Grol-Overling (64, senator sinds 1982)
J.R. Glasz (60, senator sinds 1987)
G.J.M. Braks (62, senator sinds 1991)
A. Postma (32. senator sinds 1983)
J. van Leeuwen* (69)
C.P. van Dijk (63.senator sinds 1991)
E.M.H. Hirsch Ballin* (44. Tweede-Kamerlid sinds mei 1994)
J. Baarda (58,senator sinds 1987)
M. Luimstra-Albeda (60,senator sinds 1992)
F.J.M. Werner (32.senator sinds januari 1995)
J.J.A.M. van Gennip (56.senator sinds 1991)
P B. Boorsma (50, senator sinds 1987)
H. Eversdijk (61. senator sinds 1991)
I.P. Michiels van Kessenich-Hoogendam (55, senator sinds 1987)
W.F.C. Stevens (57, senator sinds 1991)
H. Hofstede' (57)

De twee AOV-senatoren J. Hendriks (l.) en M. Batenburg (r.)schudden elkaar op 13 juni de hancl tijdens de zitting in de Ridderzaal. waarop de nieuwe Eerste-Kamerleden werden beëdigd.

PvdA

H.D. Tjeenk Willink (53.scnator sinds 1987)
J.Th.J. van den Berg (54.senator sinds 1992)
A. Grewel* (59)
M.F. Jaarsma-Buijserd (52, senator sincls 1987)
M.A.M. Woltgens" (51)
M.J. Cohen* (47)
W. van de Zandschulp (55.senator sinds 1980)
F le Poole* (54)
K. Zijlstra (64, senator sinds 1991)
M. Linthorst* (43)
E. ter Veld* (50)
E.C.M. Jurgens' (59)
G. Lyclama a Nijeholt' (57)
M. Pit (63. senator in 1987-1991 en vanaf 19931

D66

J.F. Glastra van Loon (75,senator sinds 1980)
B. Staal (47.senator sincls 1991)
E.H. Schuyer (54, senator sinds 1991)
R.C. Hessing* (35)
A. Vrisekoop (48.senator sinds 1991)
H.M. Gelderblom-Lankhout (59. senator sinds 1986)
E.K. Tuinstra (63, senator sinds 1991 als Wessel-Tuinstra)

GroenLinks

W.T. de Boer (57, senator sinds 1991)
T. Pitstra (45.senator sinds 1991)
J.H. Zwerver* (39)
C. Schoondergang-Horikx* (62)

SGP

G. Holdijk (50. senator in 1986-1987 en sinds 1991)
G. van den Berg* (59)

GPV

K. Teling (46, senator sinds 1991)

RPF

E Schuurman (57, senator sinds 1983)

AOV

J. Hendriks* (57)
kl. Batenburg" (76)

SP

J. de Wit" (50)

POG

M. Bierman* (55)

(Vor.ber.pag. 361/1/2-1991)

JAARVERSLAG NEDERLANDSCHE BANK 1994

Tijdens de presentatie op 24 april van het jaarverslag van De Nederlandsche Bank over 1994 bleek dat de president van deze bank, W.F. Duisenberg. forse kritiek heeft op het kabinet-Kok. Hij hekelde vooral de ,,op zijn minst weinig ambitieus te noemen doelstelling ten aanzien van financieringstekort en staatsssschuld". die schraal afsteekt tegen de prestaties van Duitsland. en de werkloosheidsbestrijding die naar de mening van de bankpresident ..aanzienlijk drastischer maatregelen" vereist dan in het verslagjaar 1994 werden getroffen.

De huidige discussie over lastenverlichting vindt Duisenberg ,,driemaalmisplaatst". Ten eerste wordt er al gesproken over een lastenverlichting voor

De president van De Nederlandsche Bank. W.F. Duisenberg.

1995 en 1996. die de 9 miljard gulden overschrijdt die voor de gehele kabinetsperiode was beoogd. In de tweede plaats is de dekking door ombuigingen nog maar ten dele geregeld. terwijl zich al uitgavenoverschrijdingen voordoen en er nieuwe dreigen. En ten derde is het stimuleren van de groei, juist op een moment dat die toch al opleeft. onverstandig. Duisenberg merkte op: ,,Waar Nederland met zijn voornemens voor lastenverlichting tot 1996 reeds vóór het startschot is vertrokken - ver voor al onze Europese partners uit - bungelt ons land in de staart van het peloton als het erom gaat het tekort op duurzame wijze te verminderen." Het zogenoemde EMU (Europese Monetaire Unie)-tekort. waarop Nederland wordt beoordeeld als de Europese regeringsleiders bezien of ons land tot de EMU kan toetreden, is het afgelopen jaar niet gedaald, maar is zelfs iets opgelopen van 3.3 tot 3,4 procent van het Bruto Binnenlands Produkt (BBP). Hier steken in de visie van Duisenberg de prestaties schril af tegen die in Duitsland, dat te maken heeft gehad met een ongekende schok. de eenwording, en er niettemin in is geslaagd zijn EMU-tekort te reduceren tot 2,5 procent BBP. De regering-Kok zou meer aan tekortreductie en minder aan lastenverlichting moeten doen. De in het regeerakkoord voorgenomen lastenverlichting van 9 miljard gulden voor de kabinetsperiode. had volgens Duisenberg niet hoger mogen uitvallen dan 5 a 6 miljard gulden.

Nederland behoort zich. aldus de bankpresident. te kwalificeren voor de EMU. ..Maar met name met onze overheidsschuld scoren wij slecht. In 1996. het eerste toetsingsmoment voor de EMU, zal die overheidsschuld nauwelijks onder 80 procent van het BBP zijn gekomen. waar de EMU-criteria een grenswaarde van 60 procent of minstens een bevredigende daling naar dat niveau voorschrijven." De voornemens van het kabinet zouden daarom volgens Duisenberg ambitieuzer moeten zijn. Hij onderschrijft dan ook de aanbeveling die de Europese ministers van financiën onlangs aan Nederland hebben gedaan: gebruik alle voordelen van een eventueel meevallende economische groei voor het reduceren van het tekort. Duisenberg concludeert: ..Dat is echt nodig niet alleen om aan de eredivisie van de EMU mee te doen. maar ook om de overheidsschuld (sneller)te laten dalen. om de rentegevoeligheid van de begroting te doen afnemen en om op verantwoorde wijze te anticiperen op de op ons afkomende vergrijzing."

Ook het herstel van de koppeling vindt geen genade in de ogen van Duisenberg. ,,Diebeslissing valt wel erg vroeg in deze fase van de conjunctuur." Als het om een eenmalige actie gaat, zal de werkgelegenheid met ,,enkele duizenden" afnemen. maar ..als het gaat om een structurele maatregel is het verlies aan werkgelegenheid substantieel". zo waarschuwde de bankpresident. Er is geen uitruil tussen werkgelegenheidscreatie en sanering van de overheidsfinanciën. Hoe beter dat laatste gebeurt, hoe beter ook de werkgelegenheid is gediend, aldus Duisenberg.

De creatie van voldoende arbeidsplaatsen hangt ook af van de loonontwikkeling. In het begin van de jaren negentig is de loonstijging stelselmatig boven de stijging van de arbeidsproduktiviteit uitgegaan. Vorig jaar is dat, zei Duisenberg, gelukkig veranderd en hebben de winsten gemiddeld een forse stijging laten zien. Maar hiermee is slechts de helft goedgemaakt van de verslechtering die sinds 1990 is opgetreden. In de meeste cao's die dit jaar zijn afgesloten. is een loonstijging van omstreeks 2 procent overeengekomen. Dat is volgens de president van de DNB inderdaad gematigd, maar ,.het is ook nodig dat de feitelijke ontmikkeling hier niet bovenuit komt. zeker niet nu de inflatie in ons land kan meevallen door de verder verzwakte dollar." ,.Wij kunnen van de lusten (minder prijsstijging) profiteren als de lasten (zwaardere concurrentie met het buitenland) goed worden opgevangen."

Het Algemeen Overzicht van het Jaarverslag 1994 werd afgesloten met de volgende passage:

,.Debalans opmakend kan worden gesteld. dat 1994 geen slecht jaar was. Dit klinkt wat negatief voor een jaar waarin de groei in de geïndustrialiseerde wereld zich breed herstelde en hoog bleef in de landen die in het herstel waren voorgegaan. Een jaar voorts waarin in Europa hard gewerkt werd aan en voortgang werd geboekt bij de voorbereidingen voor een Economische en Monetaire Unie. Toch is er een goede reden voor het mat gereserveerde oordeel over 1994. De werkloosheid daalde in het algemeen niet of te weinig en een werkelijk substantiele vermindering vergt hier te lande en elders aanzienlijk drastischere maatregelen dan in het verslagjaar werden getroffen.
Voorts maakten de ontwikkelingen op de financiële markten. die meer en meer als (soms overigens op verkeerde momenten aanslaande) waakhonden fungeren, duidelijk dat op financieel-economisch terrein in een aantal landen nog onvoldoende voortgang is geboekt."
(*Staatscourant, NRC/H'blad, Volkskrant*)

(Vor.ber.pag. 681/1 e.v.-1994)

DENEMARKEN

MINISTER TREEDT AF

Ove Stavad, de minister van belastingzaken, trad op 1 november 1994 af in verband met de controversiële redding van een bank in zijn kiesdistrict in 1993. Hij werd opgevolgd door de sociaal-democ aat Carsten Koch.

VERKIEZINGEN OP GROENLAWD

Op 5 maart 1995 werden op Groenland algemene verkiezingen gehouden. In de verkiezingscampagnes werd veel aandacht besteed aan economische problemen. die het gevolg waren van afnemende visvangsten. en aan de toekomstige betrekkingen met Denemarken. Groenland maakte deel uit van het Deense koninkrijk, maar had binnenlands zelfbestuur. (Zie pag. 732/2/3-'91 voor laatste verkiezingen in 1991.)

De centrum-linkse partij Voorwaarts (Siumut), de belangrijkste partij in de scheidende regering, vergrootte haar stemmenaandeel met 1,2 procent tot 38,5 procent en veroverde 12 zetels in de Landsting, het 31 zetels tellende parlement. Siumuts coalitiepartner, de linkse Inuit Broederschap (Inuit Ataqatigiit, IA), behaalde 20,3 procent en zes zetels, terwijl de centrum-rechtse Gemeenschap (Atassut) 29,7 procent veroverde en 10 zetels.

Onderhandelingen over de voorzetting van de oude regeringscoalitie liepen stuk op onenigheid met de IA die volledige onafhankelijkheid eiste. ûp Y maart maakte premier Lars Emil Johansen bekend dat zijn Siumut overeenstemming had bereikt met Atassut over de vorming van een regering. Later die dag werd een uit zeven leden bestaand kabinet beëdigd.

(Vor.ber.pag. 827/2/e.v.-1994)

Gregor Gysi, de fractievoorzitter van de PDS in de Bondsdag (r.). feliciteert Lothar Bisky met diens herverkiezing als partijvoorzitter op 28 januari 1995.

DUITSLAND

WERKGELEGENHEIDSPLAN. VERKIEZINGEN HESSEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Na overleg op 25 januari 1993 met werkgevers en vakbonden maakte de regering een hulpprogramma van opleidingen en loonsubsidies bekend, dat in vier jaar DM 3 mrd zou kosten. Het programma was bedoeld voor langdurig werklozen en moest 180.000 banen scheppen. In 1989 was een vergelijkbaar programma gestart, dat echter in 1994 in het kader van bezuinigingen op de overheidsuitgaven was gestaakt.

In 1994 waren er gemiddeld 3.698.000 werklozen. Het werkloosheidscijfer steeg in het westen van Duitsland van 7.3 procent in 1993 naar 8.2 procent in 1994, in het oosten van 15.1 naar 15,2 procent.

Bondsraad verwerpt begroting voor 1995

Op 20 januari verwierp de Bondsraad (eerste kamer van het parlement), waarin de Sociaal-Democratische Partij (SPD) een meerderheid had, de ontwerpbegroting voor 1995. die in december 1994 was ingediend (zie pag. 92/3-'95). Een bemiddelingscommissie zou in de volgende maanden een compromis over de begroting moeten uitwerken.

PDS-congres

Tijdens een congres dat de Partij van Democratisch Socialisme (PDS) op 27-29 januari in Berlijn hield, stemden de afgevaardigden in met een programma van vijf punten dat de PDS moest bevestigen als een linkse democratische partij. Lothar Bisky werd herkozen ais partijvoorzitter.

Bij de verkiezingen voor het partijbestuur verwierpen de afgevaardigden de kandidatuur van de orthodoxe communiste Sarah Wagenknecht (25), die een stalinistisch „platform" binnen de PDS aanvoerde, dat onder de 123.000 leden zo'n 1.000 aanhangers telde.

Verkiezingen in deelstaat Hessen

Bij de deelstaatverkiezingen in Hessen op 19 februari, de eerste verkiezingen in een deelstaat sinds de algemene verkiezingen van oktober 1994, behield de coalitie van Sociaal Democraten (SDP)en Groenen, die sedert 1991 regeerde (zie pag. 300/3-'91), haar meerderheid. waarbij de Groenen winst boekten.

De Vrije Democraten (FDP) behielden hun vertegenwoordiging in de Landtag (het deelstaatparlement). Het was voor het eerst sinds april 1992 dat het stemmenaandeel van de FDP bij deelstaatverkiezingen boven de kiesdrempel van 5 procent uitkwam (zie pag. 459/3 e.v.-'92: 165/1, 538/1 e.v.. 823/3 e.v.-'94; 89/1 e.v.-'95). De FDP was er niet in geslaagd zetels te veroveren bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 1994, en bleef bij de algemene verkiezingen slechts op het nippertje in het parlement (zie pag. 89/1 e.v.-'95)

Verkiezingsuitslag Hessen

	Stemmenpercentage		Zetels	
	1995	1991	1995	1991
CDU	39,2	40.2	43	46
SPD	38 0	40.8	44	46
Groenen	11.2	8.2	13	10
FDP	7,4	7 4	8	8
Overige	4,2	2.8	0	0

Opkomst: 66.6 procent (70,8 procent in 1991).
CDU - Christen-Democratische Unie.

Nieuwe „rood-groene" coalitieregering in Hessen

Op 5 april werd Hans Eichel beëdigd als premier van een gewijzigde „rood-groene" coalitieregering die bestond uit zijn eigen SPD en de Groenen Het aantal ministersposten werd verminderd van tien tot acht, hiervan gingen er zes naar de SPD en twee naar de Groenen De Groenen kregen voor het eerst de portefeuille voor justitie toegewezen die werd toegewezen aan Kupei t von Plottnitz

Boinbardement van Dresden herdacht

Op 13 februari werd tijdens een plechtigheid de 50ste verjaardag herdacht van het bombardement door de geallieerden op Dresden, waarbij minstens 35.000 burgers om het leven kwamen.

Onder de aanwezigen bevonden zich de Duitse president Roman Herzog, bondskanselier Helmut Kohl, de chef van de Britse defensiestaf veldmaarschalk Sir Peter Inge en de hertog van Kent (die de Britse koningin Elizabeth II \ertegenwoordigde) Herzog verklaarde . Niemand wil iets afdoen aan de gruweldaden die door de Duitsers in de Nazi-staat begaan zijn Wij zijn hier in de allereerste plaats om te rouwen en te treuren om de doden "

Gerechtelijke uitspraak over geconfisqueerd bezit

Op 13 februari bepaalde het federale administratieve gerechtshof in Berlijn

De SPD-premier van de deelstaat Hessen. Hans Eichel (r.)en de lijsttrekker van de Groenen. Iris Bausl (1.) arrivcrcn op 19 februari 1995 bij een t.v.-studio in het parlementsgebouw in Wiesbaden.

dat 954 personen en 589 ondernemingen van wie de bezittingen op last van de Sowjet-Unie in 1949, na de oprichting van de Duitse Democratische Republiek (Oost-Duitsland), in beslag genomen waren. geen recht hadden op teruggave van hun eigendommen.

Het Duitse eenwordingsverdrag uit 1990 voorzag in teruggave of vergoeding van eigendommen die in Oost-Duitsland waren geconfisqueerd door de Nazi's in 1939-'45 of door de Oostduitse staat in 1949-'90. maar niet van bezit dat door de Sowjet-Unie was geconfisqueerd in 1945-'49 (zie pag. 572/1-'90; zie pag. 663/2/3-'91; 540/3 en 830/3-'94 voor verdere ontwikkelingen in deze kwestie)

Bezoek Kohl aan VS

Tijdens een eendaags officieel bezoek aan de Verenigde Staten sprak bondskanselier Helmut Kohl op 9 februari met president Bill Clinton over kwesties als de toekomst van de NAVO (zie ook onder INTERNATIONAAL), de betrekkingen met Rusland inclusief het conflict in Tsjetsjenië, en de opheffing van het wapenembargo tegen Bosnië (zie pag. 303/1/2-'95).

Akkoord met metaalarbeidersvakbond

Op 7 maart bereikten de metaalarbeidersvakbond IG Metall en het werkgeversverbond Gesamtmetall een loonakkoord, dat de arbeiders in de metaal de daaropvolgende twee jaar verzekerde van een loonstijging van gemiddeld 3,8 tot 4 procent. Bovendien zou de werkweek met ingang van 1 oktober 1995 met 1 uur worden teruggebracht tot 35 uur, zoals was overeengekomen in 1990 (zie pag. 500/3 e.v.-'90), hoewel Gesamtmetall erop had aangedrongen dit uit te stellen. Het akkoord werd op 10 maart goedgekeurd door een meerderheid van de 380.000 metaalarbeiders.

IG Metall had in januari waarschuwingsacties gehouden en begon op 24 februari een echte staking - de eerste in de metaal sedert 1984 - om haar eis voor een loonsverhoging van zes procent kracht bij te zetten. De staking begon bij 22 bedrijven in Beieren, maar werd op 1 maart uitgebreid tot nog eens 11 andere bedrijven.

Het akkoord werd gevolgd door soortgelijke akkoorden in de chemische industrie, bouw. houtnijverheid en het verzekeringswezen.

Renteverlaging

Op 30 maart verlaagde de Bundesbank (centrale bank) met ingang van de volgende dag het disconto van 4,5 procent tot 4 procent en de reporente van 4 85 tot 4,5 procent De Lombard-voet bleef onveranderd op 6 procent staan De centrale banken van België, Nederland, Oostenrijk en Zwitserland verlaagden hun rente diezelfde dag (Zie pag 538/3-'94 voor laatste renteverlaging Bundesbank in mei 1994 zie onder EUROPESE UNIE voor herschikking van het Europese wisselkoersmechanisme eerder in maart.)

Akkoord over repatriëring Vietnamese arbeiders

Op 11 januari stemde het kabinet in met een akkoord over de terugkeer van ongeveer 40.000 in Duitsland wonende Vietnamese arbeiders naar Vietnam.

Krachtens het akkoord, dat tot stand was gekomen tijdens een bezoek van regeringsfunctionarissen aan Hanoi eerder in de maand, zou Vietnam DM 100 mln aan economische ontwikkelingshulp ontvangen, terwijl de Duitse regering het bedrijfsleven exportkredietgaranties zou aanbieden van nog eens DM 100 mln. De Vietnamezen waren oorspronkelijk in Oost-Duitsland komen werken in de jaren zeventig en tachtig. Na de Duitse eenwording keerden ongeveer 60.000 van hen terug naar Vietnam en bleven er 95.000 in Duitsland achter. Van hen hadden er 85.000 een verblijfsvergunning ontvangen. De resterende 40.000 Vietnamezen stond repatriëring te wachten op grond van het akkoord; 20.000 van hen hadden tevergeefs politiek asiel aangevraagd.

Neonazistische groeperingen verboden

Op 24 februari werden de 430 leden tellende Freiheitliche Deutsche Arbeiterpartei en de kleinere Nationale Liste in Hamburg, verboden. Sinds 1989 waren 10 van de circa 70 neonazistische groeperingen verboden (zie pag. 164/2-'94; 93/2-'95).

Inval in woningen van neonazi's

Op 23 maart deed de politie invallen in 80 woningen in het hele land in een grootscheepse operatie tegen neonazigroepen. Er werd naast wapens en munitie ook verboden neonazistische literatuur in beslag genomen, die naar verluidt afkomstig was van de Amerikaanse nazi-symphatisant Garry Lauck. Lauck was op 20 maart in Denemarken gearresteerd en de Duitse autoriteiten hadden om zijn uitlevering gevraagd.

Nieuw proces tegen neonazi-leider

Op 21 april veroordeelde het Landgericht (arrondissementsrechtbank) in Karlsruhe Günter Deckert, voorzitter van de neonazistische Nationaal-Democratische Partij van Duitsland (NPD), tot twee jaar gevangenisstraf wegens hei aanzetten tot rassehaat en het ontkennen van de holocaust

Deckert was in juni 1994 veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van één jaar. maar in december was een nieuw onderzoek gelast. omdat de betrokken rechters; die tijdelijk ontheven waren van hun functies, de zaak hadden .,gebagatelliseerd" (zie pag. 540/1 en 832/1-'94; 93/2/3-'95).

Op 24 april werd Heinrich Förster, een NPD-functionaris. door het Landgericht in Schwerin veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf wegens poging tot moord, ordeverstoring en poging tot brandstichting in verband met het beramen van een aanslag met brandbommen op een opvangcentrum voor asielzoekers in Bahlen aan de Elbe in juli 1992.

Vrijlating RAF-gevangene

Op 21 februari werd Christine Kuby (38), een lid van de Rote Armee Faktion (RAF) dat in 1979 tot levenslange gevangenisstraf was veroordeeld (zie pag. 540/2-'94), om gezondheidsredenen vrijgelaten. (Zie voor een soortgelijke vrijlating pag. 93/3-'95.)

Verbod op uitwijzing van Koerdische asielzoekers naar Turkije opgeheven

Op 16 maart hief minister van binnenlandse zaken Manfred Kanther een 10 maanden oud verbod op de uitwijzing van afgewezen Koerdische asielzoekers naar Turkije op.

De volgende dag werd een motie van de Sociaal-Democraten (SPD)en Alliantie 90-de Groenen om het verbod te verlengen, in de Bondsdag (tweede kamer van het parlement) met 333 tegen 307 stemmen verworpen.

Naar verwachting zouden sommige deelstaten. met name die waarin de SPD de regering vormde. het verbod op uitwijzing in stand houden. Op 23 maart werd echter een 30-jarige Koerd. die in Beieren in de gevangenis zat wegens drugshandel. uitgewezen naar Turkije.

Brandstichting Turkse bezittingen. Koerdische militanten gearresteerd. Protest tegen offensief Turks leger tegen Koerden

In maart vond in Duitsland en Zwitserland een golf van brandstichtingen

en andere aanslagen plaats op Turkse reisbureaus, moskeeeii en andere gebouwen Een aantal vermeende sympathisanten van de verboden Koerdische Arbeiderspartij (PKK) werd opgepakt en op 19 maart gaf minister van buitenlandse zaken Klaus Kinkel PKK-aanhangers de schuld van het geweld

Op 28 maart protesteerde de Duitse rege ing niettemin tegen het offensief van het Turkse leger tegen Koerdische guerrillastrijders in het noorden van Irak (zie pag 317/3 e v- 95), en blokkeerde zij de subsidie van DM 150 mln (ongeveer $ 110 mln) voor de bouw van twee fregatten voor de Turkse marine

Voormalige leden SED-politburo aangeklaagd wegens moord

Op 14 maart werden zeven voormalige leden van het politburo van de voormalige Oostduitse Socialistische Eenheidspartij (SED) in staat van beschuldiging gesteld wegens doodslag op 47 mensen die tussen 1962 en 1989 probeerden te ontsnappen uit Oost-Duitsland. en wegens poging tot doodslag op 24 anderen.

De aangeklaagden waren Egon Krenz (die in 1989 Erich Honecker was opgevolgd als Oostduits leider). Harry Tisch (die aan het hoofd had gestaan van de Oostduitse federatie van vakbonden), Kurt Hager, Günter Schabowski, Horst Dohlus. Gunther Kleiber en Erich Muckenberger.

Akkoord over samenvoeging van Berlijn en Brandenburg

Op 27 april ondertekenden de SDP-premier van Brandenburg. Manfred Stolpe, en de CDU-burgemeester van Berlijn, Eberhard Diepgen, een akkoord over de samenvoeging van de beide Länder (deelstaten): het akkoord moest nog worden goedgekeurd door de parlementen en de kiezers van beide deelstaten.

Mocht het akkoord in juni door tweederde van de Landtag (parlement) van Brandenburg en het Abgeordnetenhaus (Huis van Afgevaardigden) van Berlijn worden goedgekeurd, dan zou hierover op 5 mei 1996 een referendum wo den gehouden; in beide deelstaten moest het akkoord door minstens 25 procent van de ingeschreven kiezers moeten worden goedgekeurd. De kiezers zouden ook stemmen over de vraag of de samenvoeging in 1999 »f in 2002 van kracht zou worden.

Na de eenwording in oktober 1990 had Berlijn de status van een volwaardige deelstaat gekregen, die omgeven werd door tie nieuwe deelstaat B andenburg (zie pag. 5/1 e.v.-'91). De uit de samenvoeging ontstane deelstaat zou 6.1 miljoen inwoners tellen, van wie er 3.5 iniljoen in Berlijn woonden. Potsdam, op dat ogenblik de hoofdstad van Brandenburg. zou de hoofdstad van de nieuwe deelstaat worden: Berlijn was de federale hoofdstad Door de samenvoeging zouden de ambtenarenapparaten van heide deelstaten worden verenigd. De nieuwe Landtag zou 125 leden krijgen in plaats van de 329 leden die beide deelstaatparlementen op dat moment hadden.

Schadevergoeding voor slachtoff ers van met HIV-besmet bloed

Op 29 maart maakte minister van gezondheidszorg Horst Seehofer bekend dat aids-patiënten die het virus hadden opgelopen door middel van een transfusie met besmet bloed of bloedprodukten. met ingang van 1 juli 1995 maandelijks DM 3.000 zouden ontvangen uit een schadevergoedingsfonds dat was ingesteld krachtens een in november 1993 gesloten akkoord (zie pag. 166/2 e.v.-'94).Sinds november 1994 waren er in Duitsland 600 mensen gestorven aan aids, terwijl 1.300 anderen seropositief waren als gevolg van een transfusie met HIV-besmet bloed. De meesten van hen waren hemofiliepatiënten.

(Vor.ber.pag. 89/1 e.v.-1995)

EBRD

VIERDE JAARVERGADERING

Op 10-11 april 1993 werd in Londen de vierde algemene jaarvergadering gehouden van de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD). Tijdens de vergadering werd EBRD-president Jacques de Larosiere lof toegezwaaid voor het herstel van het vertrouwen in de EBRD na het vertrek medio 1993 van zijn voorganger Jacques Attali, die bekritiseerd was vanwege zijn buitensporige uitgaven en zijn manier van leiding geven (zie pag. 536/2/3-'93). De Larosiere verklaarde dat bij het tempo waarin op dat ogenblik leningen werden verstrekt. het bestaande vermogen van de bank eind 1997 uitgeput zou zijn en dat ,,het moment nadert waarop wij ons vermogen moeten vergroten teneinde tegemoet te kunnen komen aan de groeiende eisen waarvoor we ons in de komende jaren geplaatst zullen zien';.

Volgens het jaarverslag over 1994 had de EBRD in 1994 109 projecten ter waarde van ECU 2,41 rnrd goedgekeurd tegenover 80 in 1993 (de cijfers voor 1993 waren enigszins bijgesteld in vergelijking met het vorige jaarverslag, zie pag 541/1/2-'94) Hierdoor kwam het totale aantal projecten die waren goedgekeurd sinds de oprichting van de EBKD in 1991. op 251 in 24 landen Bij 73 procent van de goedgekeurde projecten ging het om projecten in de particuliere sector, waardoor het gedeelte van de EBRD-geldmiddelen dat werd toegewezen aan de particuliere sector steeg naar 62 procent De werkelijk uitgekeerde bedragen bedroegen ECG 391 mln in vergelijking met ECU 409 mln in 1993 waardoor de totale betalingen in 1991-'94 op ECU 1,127 mrd uitkwamen De exploitatiekosten, waarvan de hoogte in 1993 aanleiding had gegeven tot kritiek daalden in 1994 met 1 procent fot ECU 134 8 mln (ECU 1 = $ 1,23004 op 31 december 1994)

(Vor.ber.pag 541/1/2-1994)

EUROPESE UNIE

TOETREDING VAN FINLAND, OOSTENRIJK E N ZWEDEN. AANPASSING WKM. VERDRAG VAN SCHENGEN VAN KRACHT. JAARVERSLAG EMI. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 1 januari 1995 traden Finland, Oostenrijk en Zweden toe tot de Europese Unie (EU),op voorwaarden waarover in maart 1994 overeenstemming was bereikt (zie pag. 321/2 e.v.-'94)en die waren goedgekeurd bij referendums in ~-espectievelijk oktober, juni en november (zie onder FINLAND, en pag. 628/2-'94 en 257/3-'95). De kiezers in Noorwegen hadden het lidmaatschap van de EU in november per referendum afgewezen (zie pag. 248/2 e.v.-'95).

De drie nieuwe lidstaten brachten het aantal EU-landen op 15 en deden het aantal inwoners toenemen van 343 mln naar 366 inln. Met inbegrip van Zweeds en Fins waren er voortaan 11 officiële talen in de EU.

Bij stemmingen in de Raad van Ministers zeilden Oostenrijk en Zweden elk over vier en Finland over drie stemmen beschikken. op een totaal van 87. Voor een gekwalificeerde meerderheid waren 62 stemmen vereist en gold bovendien (met uitzondering van besluiten over voorstellen van de Europese Commissie) dat tenminste 10 lidstaten vóór moesten stemmen. (Voor de controverse over meerderheidsbesluiten in maart 1994 en het ,,compromis van Ioannina" op basis van een totaal van 90 stemmen in een vergrote Raad van Ministers - d.w.z. inclusief Noorwegen -, zie pag. 322/3 e.o.-'91.)

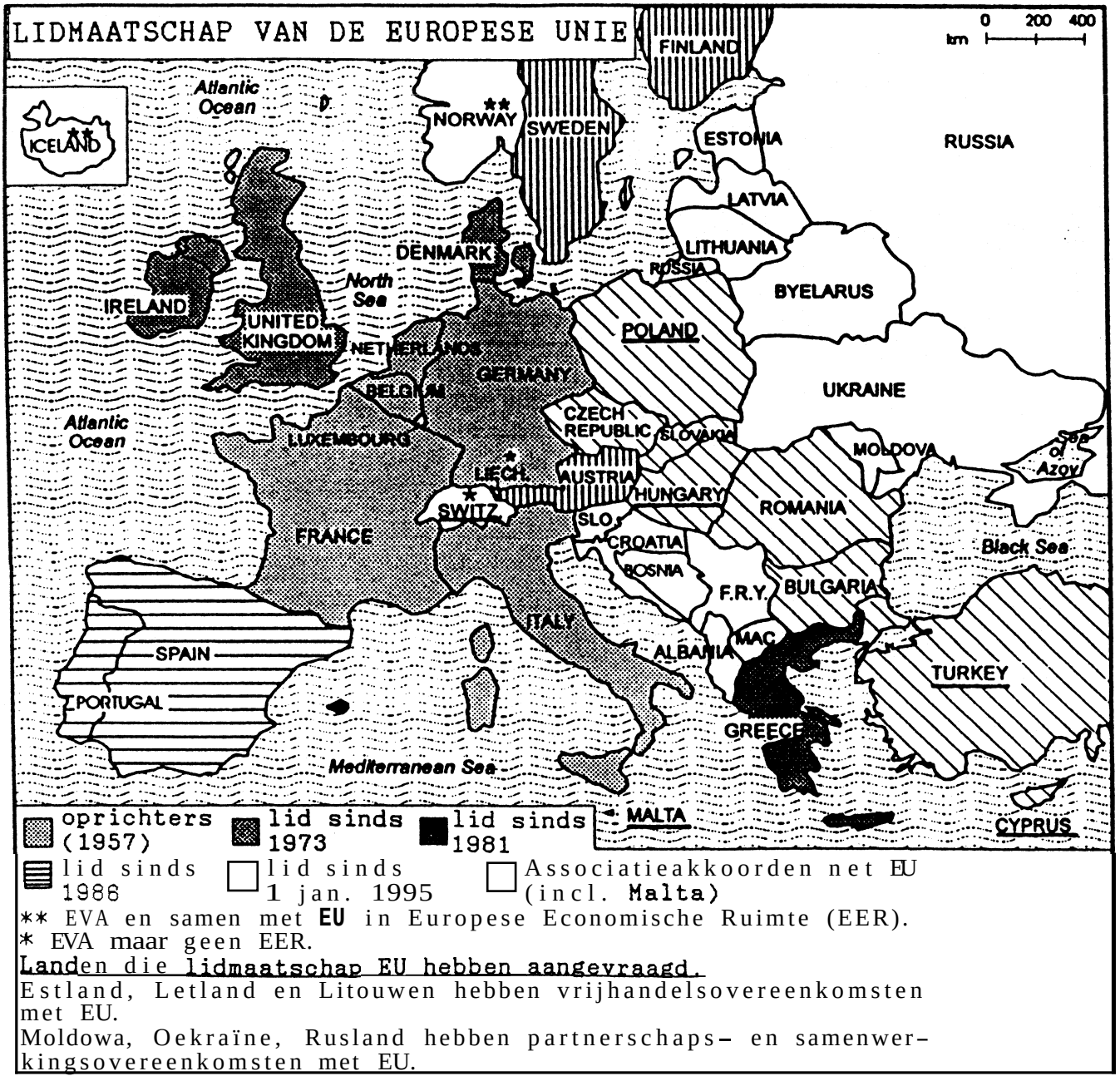

** EVA en samen met **EU** in Europese Economische Ruimte (EER).
* EVA maar geen EER.

Landen die lidmaatschap EU hebben aangevraagd.
Estland, Letland en Litouwen hebben vrijhandelsovereenkomsten met EU.
Moldowa, Oekraïne, Rusland hebben partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomsten met EU.

Het Europees Parlement werd uitgebreid van 567 naar 626 leden door de komst van 21 Europarlementariërs uit Oostenrijk, 16 uit Finland en 22 uit Zweden (in afwijking van wat was voorgesteld in december 1993 - zie pag. 320/2/3-'94). Van de nieuwe leden voegden zich er 23 bij de Partij van Europese Socialisten (die daarmee op 221 zetels uitkwam), 16 bij de Europese Volkspartij (totaal 173), 10 bij de Liberaal-Democratische en Reformistische Groep (totaal 47), twee bij de Confederale Groep van Verenigd Links (totaal 30) en drie bij de Groenen (totaal 26); vijf Oostenrijkse leden van de extreem rechtse die Freiheitlichen (zie onder OOSTENRIJK) schaarden zich bij de groep van onafhankelijken (totaal 32). (Voor zetelverdeling in het nieuwgekozen Europees Parlement in juli 1994, zie pag. 744-'94.)

Voltooiing van ratificatieproces.
Spaanse medewerking afhankelijk van visserijakkoord

Het proces van ratificatie van de toetredingsverdragen werd in december afgerond. In Zweden keurde de Riksdag (het uit één kamer bestaande parlement) op 15 december de ratificatie goed met 278 tegen 36 stemmen (nadat de parlementen van Oostenrijk en Finland dat in november hadden gedaan - zie boven - en het parlement van de Aaland Eilanden apart op 3 december). Spanje ging uiteindelijk op 30 december als laatste EU-lid tot ratificatie over.

Spanje had gedreigd de toetredingsverdragen niet te ratificeren tenzij de Raad

van Ministers van de EU overeenstemming zou bereiken over visserijkwesties; dit gebeurde uiteindelijk nadat op 22 december na vier dagen onderhandelen tegen de gewoonte in een stemming werd gehouden. waaraan Groot-Brittannië niet deelnam.

Het conflict ging om het recht van toegang voor Spaanse vissersschepen tot een gebied van 92 000 vierkante mijl dat bekend stond als de Irish box" (de Keltische Zee, de Ierse Zee en het Kanaal van Bristol) en de Spaanse eis van volledige integratie in het gemeenschappelijk visserijbeleid (common fisheries policy - CFP) per januari 1996 De Europese Raad had tijdens haar top in Essen op 9-10 december 1994 opgeroepen tot een overeenkomst voor het einde van 1994 (zie pag 176/1-'95)

Toen Spanje en Portugal in 1986 toetraden tot de Europese Gemeenschap voorzagen de toetreclingsverdragen in volledige integratie in het CFP in 2003. terwijl 70 Spaanse schepen vanaf 1996 toegang zouden hebben tot de ..Irish box". In maart 1994 echte , toen eenvisserijakkoord met betrekking tot nieuwe EU-lidstaten werd gesloten (dat vooral van belang was voor Noorwegen - zie pag. 322/2/3-'94 -hoewel dat land uiteindelijk het EU-lidmaatschap afwees). werd ook aan Spanje en Portugal volledige integratie in het CFP met ingang van januari 1996 beloofd. Spanje eistenumet succes dat deze belofte zou worden uitgevoerd. maar volgens het definitieve akkoord kregen slechts 40 (in plaats van 70) Spaanse schepen toestemming om vanaf januari 1996 in de Keltische Zee te vissen en bleven de Ierse Zee en het Kanaal van Bristol voor hen verboden gebied.

Nieuwe commissarissen aanvaard

Op 18 januari keurde het Europees Parlement met 416 stemmen vóór, 103 tegen en 59 onthoudingen de benoeming goed van een nieuwe Europese Commissie van 20 leden onder voorzitterschap van Jacques Santer. De Commissie trad officieel in functie nadat zij op 24 januari was beëdigd door het Europese Hof van Justitie.

De portefeuilleverdeling was zoals overeengekomen in oktober (zie pag. 174/3 e.v.-'93); behalve dat de portefeuille van visserij. die oorspronkelijk was toebedacht aan een Noorse commissaris, werd toegevoegd aan die van landbouw en plattelandsontwikkeling onder de Oostenrijker Franz Fischler. Op 1 februari koos de Commissie Manuel Marin en sir Leon Brittan als vicevoorzitters.

Tijdens de stemming van 18 januari oefende het Europese Parlement zijn nieuwe recht uit om de benoeming van de Commissie als geheel goed te keuren. Tijdens de parlementaire hoorzittingen (vanaf 4 januari) was sterke kritiek geleverd op de geschiktheid van een aantal voorgedragen commissarissen. (Voordat het Verdrag van Maastricht in werking trad had het parlement geen enkele bevoegdheid op het gebied van benoemingen, hoewel het in theorie een motie van afkeuring kon aannemen om de hele Commissie naar huis te sturen.)

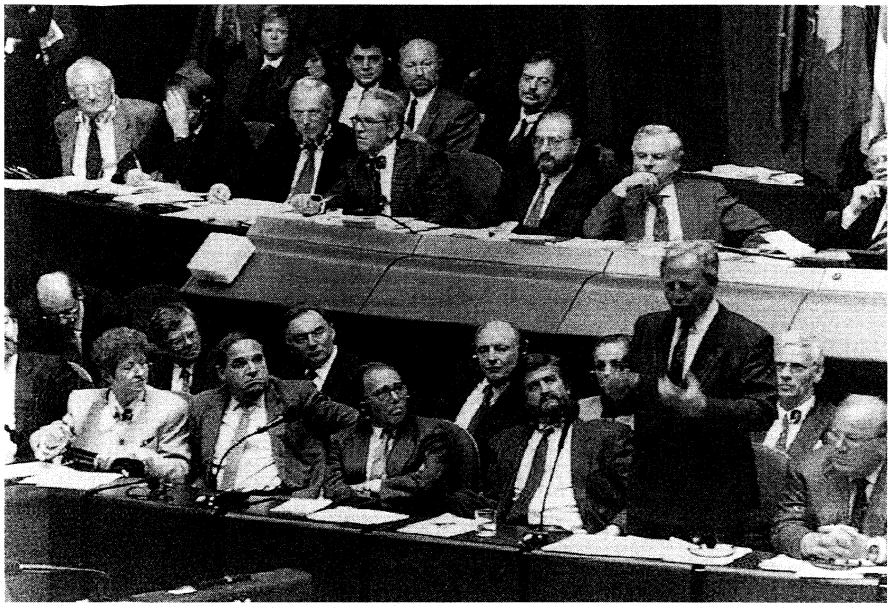

Jacques Santer, de voorzitter van de Europese Commissie. voert op 18 januari 1995 het woord in het Europees Parlement in Straatsburg, terwijl de nieuwe commissarissen toekijken.

Schilling opgenomen in EMS

Op 9 januari trad de Oostenrijkse schilling toe tot het Europees Monetair Stelsel (EMS) tegen een spilkoers van Sch 13,7167per ECU.

De munteenheden in het EMS hadden sinds augustus 1993 gewerkt met een brede marge van 15 procent boven of onder de spilkoers (zie pag. 12/2 e.v.-'94).De koers van de schilling had de voorafgaande tien jaar ten opzichte van de Duitse mark (desterkste valuta in het EMS) nooit meer dan 0.1 procent gefluctueerd.

Eveneens op 9 januari maakten de centrale banken van Finland en Zweden bekend dat de Finse mark en de Zweedse kroon buiten het EMS zouden blijven totdat onevenwichtigheden in de respectieve economieën zouden zijn weggewerkt.

Europol

Tijdens een informele bijeenkomst op 26 januari in Parijs boekten de EU-ministers van binnenlandse zaken vooruitgang bij het vaststellen van een mandaat voor Europol.

De Franse minister van binnenlandse zaken, Charles Pasqua, stemde ermee in dat de organisatie de bevoegdheid moest krijgen zelf criminele inlichtingen te verzamelen, met name op het gebied van de grensoverschrijdende misdaad die de schaal van nationale politiemachten te boven ging, zoals was voorgesteld door de Duitse regering. De Spaanse regering - die vooral bezorgd was over Baskische extremisten - liet op haar beurt de eis vallen dat terrorismebestrijding direct zou worden opgenomen in het takenpakket van Europol, maar stemde ermee in dat deze taak na twee jaar zou worden toegevoegd.

Rapport over buitenland- en veiligheidsbeleid

,,Europeesveiligheidsbeleid in de aanloop naar 2000", een rapport dat op 27 januari door de Commissie werd gepubliceerd, voerde aan dat het gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid (Common Foreign and Security Policy, CFSP). dat was geïnstitutionaliseerd in het Verdrag van Maastricht, diende in te houden dat (i) alle besluiten, behalve over militaire interventie, zouden worden genomen met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen; (ii) een politicus zou worden benoemd die verantwoordelijk

was voor het CFSP, met bevoegdheden die vergelijkbaar zouden zijn met die van de voorzitter van de Cominissie, (iii) een EU-interventiemacht zou worden opgericht, (iv) moest morden gestreefd naar een collectieve defensiecapaciteit met sterke banden met de NAVO en de Westeuropese Unie en (v) er een CFSP-begroting zou worden vastgesteld

Geen overeenstemming over ACP-hulp

Tijdens een vergadering op 15-16 februari konden de ministers van buitenlandse zaken van de EU het niet eens worden over hernieuwde financiële steun aan landen uit Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACP-staten) op grond van de Vierde Conventie van Lomé, die was ondertekend in 1989 en betrekking had op de periode 1990-2000 (zie pag. 13413-'90; zie voor tussentijdse ACP-evaluatieconferentie, in mei 1994, pag. 54213-'94).

De hulp voor 1990-'93 aan de 70 ACP-staten (de 68 ondertekenaars van de Conventie in 1989. plus Namibië en Eritrea) had in totaal ECU 10,8 mrd bedragen, exclusief leningen die de Europese Investeringsbank (EIB) had verstrekt (ECU 1.00 = $ 1,27104 op 17 februari 1995). De grootste contribuanten waren Duitsland (26 procent), Frankrijk (24 procent) en Groot-Brittannië (16,5 procent). De Europese Commissie stelde voor de periode 1995-2000 in het kader van het achtste Europese Ontwikkelingsfonds (European Development Fund, EDF) ECU 14,3 mrd aan hulp voor, maar daartegen rees verzet van de kant van Duitsland, Finland, Groot-Brittannië, Oostenrijk en Zweden (Groot-Brittannië pleitte voor een verlaging van zijn bijdrage met 30 procent, zodat het land zich zou kunnen concentreren op bilaterale hulp).

Betrekkingen met andere landen

Op 1 februari werden associatieverdragen van de EU met Roemenië. Bulgarije, Tsjechië en Slowakije van kracht.

De verdragen, die voorzagen in de geleidelijke invoering van een vrijhandelszone, waren in de loop van 1993 ondertekend: met Roemenië op 1 februari, Bulgarije op 8 maart, Tsjechië en Slowakije op 4 oktober (zie pag. 539/1-'93 en 14/1-'94).

Op 9 februari werd een verdrag van samenwerking en partnerschap met Kirgizstan ondertekend, dat de politieke. economische en handelsbetrekkingen zou regelen voor een eerste periode van 10 jaar.

Het verdrag zou in werking treden twee maanden nadat het was geratificeerd door de 15 lidstaten van de EU. door het Europees Parlement en door Kirgizstan (Zie pag 543, 1/2 en 744 1/2 '94 voor de verdragen van samenwerking en partnerschap die in 1994 werden gesloten met Rusland, Oekraïne en Moldowa.)

De ministers van buitenlandse zaken van de EU, die op 18-19 maart vergaderden in de Zuidfranse stad Carcassonne, keurden een voorstel goed van hun Franse collega Alain Juppe waarin werd geadviseerd om snel te komen tot een niet-aanvalsverdrag tussen de NAVO en Rusland om het Russische verzet tegen de ontwikkeling van nauwere banden tussen de NAVO en Middeneuropese staten te verminderen Men hoopte dat dit ertoe zou leiden dat Rusland de samenwerkingsovereenkomsten die het in december 1994 had geblokkeerd. alsnog zou tekenen (zie onder INTERNATIONAAL)

Op 6 maart tekenden de EU en Bjelaroes een Partnerschap- en Samenwerkingsovereenkomst (Zie pag 543/1/2 en 744/1-'94 en boven voor soortgelijke akkoorden met Kirgizstan. Moldowa. Rusland en Oekraine)

Op 12 april ondertekende de EU akkoorden betreffende een geassocieerd lidmaatschap met Estland, Letland en Litouwen, daarmee werden de bestaande economische samenwerkings- en vrqhandelsakkoorden verder uitgewerkt (Voor vrijhandelsakkoorden met Baltische staten in juli 1994 zie pag 744/2-'94)

Programma van de Conimissie voor 1995

Jacques Santer, de voorzitter van de Europese Commissie presenteerde op 15 februari het werkprogramma van de Commissie voor 1995 aan het Europees Parlement In het programma lag de nadruk meer op consolidatie dan op innovatie, die kenmerkend was geweest voor Santers voorganger Jacques Delors.

Als prioriteiten golden (i) de voorbereiding van de invoering van de Economische en Monetaire Unie (EMU), inclusief een discussiestuk over de technische stappen die noodzakelijk waren voor de invoering van één Europese munt, (ii) bevordering van de ontikkeling van geavanceerde technologie en de informatiemaatschappij, (iii) verbetering van de concurrentiepositie van de industrie. jiv) iïberaiisering van de energiesector en (v) voorbereiding van de toetreding van landen in Midden- en Oost-Europa.

Santer vermeed de veelbesproken vraag of het wel haalbaar was de EMU in te voeren in 1997. zoals was voorzien in het Verdrag van Maastricht over de Europese eenwording uit 1991, of eventueel in 1999. Ook liet hij de opheffing van de controles aan de grenzen onbesproken. al zei hij wel dat de Commissie de ..praktische uitwerking" van de .,opheffing van grenscontroles" in 1995 zou aanpakken. (Zie pag. 176/2-'95 voor het besluit van de zeven .,Schengen-landen" om alle grenscontroles met ingang van 26 maart 1995 af te schaffen.)

Aanpassing van WKM

Op 6 maart besloot de monetaire commissie van de EU, die bestond uit vertegenwoordigers van de EU-ministers van financiën en directeuren van de centrale banken, het wisselkoersinechanisme (WKM) aan te passen door de Spaanse peseta met 7 procent en de Portugese escudo met 3,5 procent te devalueren (zie pag. 537/2-'93 voor laatste devaluaties van peseta en escudo in mei 1993).

De peseta en escudo waren beide naar de ondergrens van de in augustus 1993 ingevoerde bandbreedte van 15 procent (zie pag. 12/2 e.v.-1994) gezakt waarbinnen zij mochten zweven ten opzichte van hun spilkoersen. Deze val was ten dele het gevolg van de politieke moeilijkheden waarin de Spaanse regering van premier Felipe Gonzalez Marquez verkeerde (zie pag. 113/3 e.v.-'95): de Portugese economie was nauw verbonden met die van Spanje.

Yves-Thibault de Silguy, de Europese commissaris voor economische, financiële en monetaire zaken, verklaarde op 8 maart dat de geplande totstandkoming van één enkele munt hier geen schade van ondervond.

EU-spilkoersen ten opzichte van ECU

	vanaf 6 maart 1995	vanaf 14 maart 1993
België/ Luxemburg (BF)	39,396	40,2123
Denemarken (DK)	7,2858	7,43679
Duitsland (DM)	1,91007	1,94964
Frankrijk (FF)	6,40608	6,53883
Ierland (IR£)	0,792214	0,808628
Nederland (Fl)	2,15214	2,19672
Oostenrijk (Sch)*	13,4383	–
Portugal (Esc)	195,792	192,854
Spanje (Pta)	162,493	154,25

EU-munten buiten WKM

Finland (FMk)	5,73074 +	–
Griekenland (Dr)	292,867 **	264.513
Italië (IL)	2.106.15 **	1.793,19
Zweden (SKr)	9,47071 *c*	–
Groot-Brittannië (£)	0,786652 **	0.786749

De Oostenrijkse schilling werd op 9 januari 1995 opgenomen in het WKM (zie boven)
** Fictieve spilkoers.
+ Koers gebaseerd op marktwaarden van 3 maart 1995.

Verdrag van Schengen van kracht. Problemen bij uitvoering

Op 26 maart trad het verdrag van Schengen in werking. De paspoortcontroles aan de gemeenschappelijke interne grenzen van zeven EU-staten (België; Duitsland, Frankrijk, Luxemburg. Nederland, Portugal en Spanje) werden afgeschaft en werden versterkt aan de externe grenzen (zie ook pag. 176/2-'95). De deelname van Griekenland en Italië was om technische redenen vertraagd.

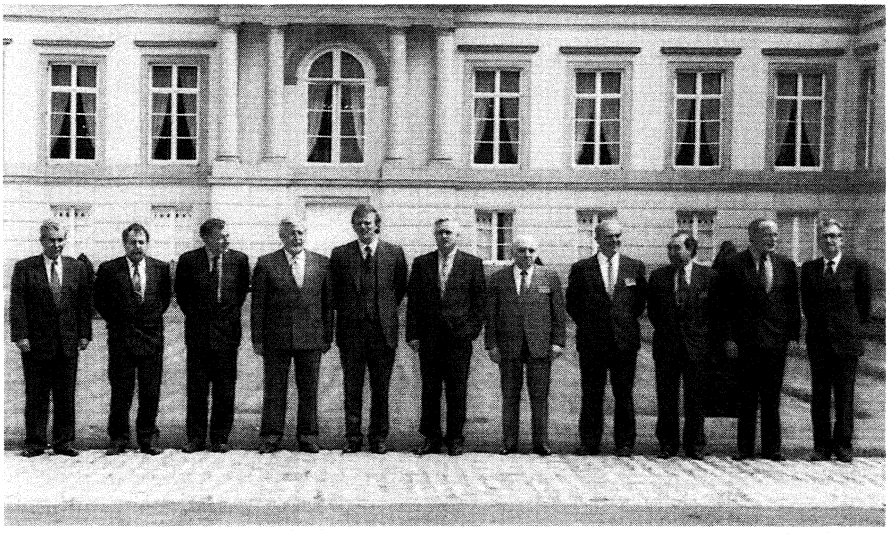

De Schengen-ministers en -staatssecretarissen poseren met Europees Commissaris M. Montini (r.)op 28 april 1995 voor het Brusselse Egmont Paleis. V.l.n.r. A. Theodorakis (Griekenland), G. Wohlfart (Luxemburg), A. Lamassoure (Frankrijk),R. Urbain (België).C. Einem (Oostenrijk),B. Schmidbauer (Duitsland), W Gardini (Italië), J. Conde (Spanje),V. Martins (Portugal), M. Patijn (Nederland)en Montini,

Het verdrag was gebaseerd op een raamakkoord dat op 14 juni 1985 was gesloten in de Luxemburgse plaats Schengen. Het u-as op 19 juni 1990 getekend door België, Duitsland. Frankrijk. Luxembui-g en Nederland (zie pag. 652/3 e.v.-'90). door Italie op 27 november 1990, doo Spanje en Portugal op 25 juni 1991, en door Griekenland op 6 november 1992 (zie pag. 160/1/2 en 588/1-'91; 24012-'93).

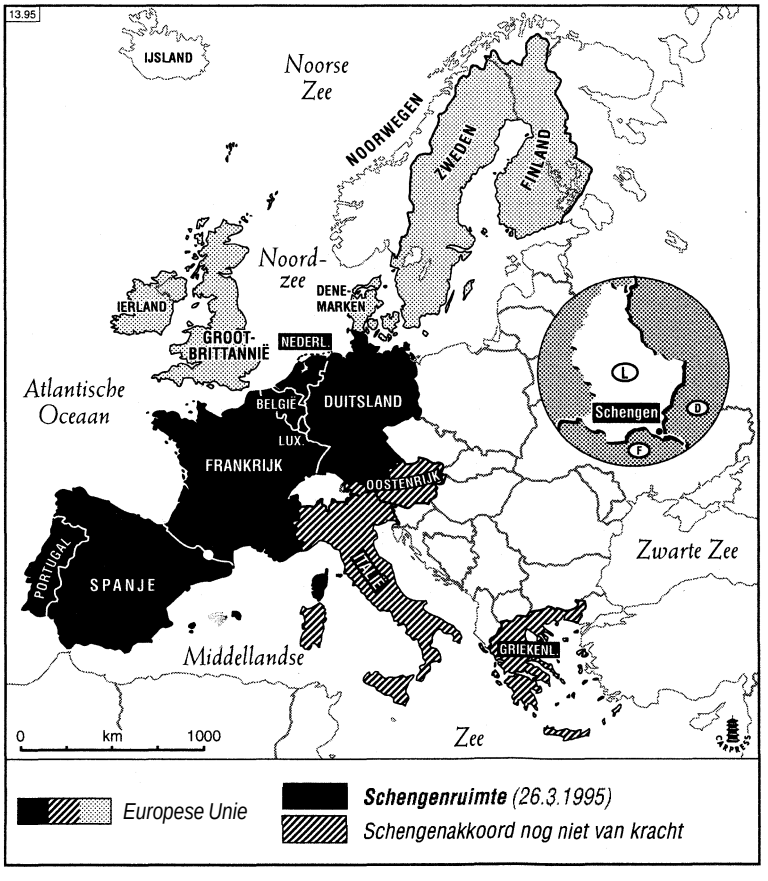

Denemarken, Finland en Zweden hadden belangstelling getoond om toe te treden, maar er moest nog een oplossing gevonden worden voor het vrije personenverkeer dat reeds in Scandinavië bestond (dus ook met IJsland en Noorwegen). Ierland en Groot-Brittannië hadden het verdrag niet ondertekend.

Op 28 april ondertekende Oostenrijk als tiende EU-land het Verdrag van Schengen.

In april verboden de Franse autoriteiten de Duitse en Belgische politie om verdachten tot op Frans grondgebied te achtervolgen, zoals was toegestaan onder het Verdrag van Schengen, omdat de betreffende wetgeving in Frankrijk nog niet van kracht was. Op 28 april verzekerde de Franse gedelegeerd minister voor Europese zaken. Alain Lamassoure, zijn Schengen-collega's op een bijeenkomst in Brussel dat deze problemen na een drie maanden durende overgangsperiode op 1 juli zouden zijn verholpen.

Op 21 april deelde de Nederlandse premier Wim Kok mee dat met ingang van 1 mei weer paspoortcontroles zouden worden ingevoerd op de Amsterdamse luchthaven Schiphol, omdat een in maart op Schiphol ingevoerd pasjessysteem niet naar behoren functioneerde

Aan het einde van het jaar zou de paspoortcontrole worden opgeheven, wanneer de luchthaven zou zijn aangepast om reizigers van binnen en buiten het Schengen-gebied van elkaar te scheiden. Soortgelijke aanpassingen zouden er ook komen op de luchthavens van Nice en Marseille, waar men alle paspoorten bleef controleren.

Akkoorden op gebied van justitie en binnenlandse zaken

Op een bijeenkomst op 9-10 maart tekenden de ministers van binnenlandse zaken en justitie een verdrag over vereenvoudigde uitwijzingsprocedures. Dit was het eerste akkoord onder de ,,derde pijler" (justitie en binnenlandse zaken) van het Verdrag van Maastricht over de Europese Unie (zie pag. 75/3 e.v.-'92)

De ministers boekten ook vooruitgang met een akkoord over Europol (zie boven) en kwamen minimumgaranties overeen voor asielzoekers. In juni 1990 hadden elf lidstaten van de Europese Gemeenschap de Overeenkomst van Dublin getekend, waarin werd bepaald welke staat verantwoordelijk was voor de beoordeling van een asielaanvraag die was ingediend in een van de lidstaten van de Europese Gemeenschap (zie pag. 653/1-'90). De twaalfde lidstaat van de EU, Denemarken, had deze overeenkomst een jaar later getekend; deze zou van kracht worden na ratificatie door België, Ierland en Nederland.

Akkoord met Turkije over douaneunie

Op 6 maart tekenden de ministers van buitenlandse zaken van de EU en Turkije een akkoord over de invoering van een douaneunie met ingang van januari 1996.

De resterende tarieven op een groot scala aan goederen en diensten zouden worden afgeschaft (met uitzondering van Turkse landbouwprodukten voor de export) en ondernemingen zouden het recht krijgen overal in de EU of Turkije bedrijven op te zetten. Door het akkoord kwam ECU 375 mln aan EU-hulp vrij, die geblokkeerd was sedert de opschorting in 1981 van een associatieakkoord met Turkije uit 1964, en leningen van ECU 300 mln a 400 mln van de Europese investeringsbank (EIB) (ECU 1 = $ 1,30845 op 10 maart 1995).

Turkse werknemers mochten zich al sedert december 1986 vrij in de EU bewegen krachtens een protocol uit 1973. In 1987 had Turkije het EU-lidmaatschap aangevraagd maar tengevolge van het officiele standpunt van de Commissie werd deze aanvraag aangehouden

Griekenland bedong als voorwaarde dat het akkoord pas van kracht zou worden indien binnen zes maanden na afloop van in de 1996 geplande intergouvernementele evaluatieconferentie over het Verdrag van Maastricht onderhandelingen zouden beginnen over het lidmaatschap van Cyprus (en Malta)

Begin februari had de Griekse regering haar bezwaren tegen het akkoord ingetrokken, maar op 9 februari had zij opnieuw een afwijzend standpunt ingenomen (de dag ervoor maren vier Turkse straaljagers boven de Egeïsche zee onderschept, zie onder GRIEKENLAND). Op 3 maart trok zij haar veto uiteindelijk in in ruil voor de afspraak dat onderhandeld zou gaan worden over toetreding van Cyprus.

Naar aanleiding van het Turkse offensief eind maart tegen Koerdische rebellen waarschuwde de Franse minister van buitenlandse zaken Alain Juppé dat als de aanvallen van Turkse troepen in Noord-Irak lang zouden aanhouden, dit de goedkeuring van het akkoord door het Europees Parlement in het najaar in de weg kon staan.

Jaarverslag EMI

Op 4 april 1995 publiceerde het Europese Monetaire Instituut (EMI), dat in januari 1994 officieel was opgericht (zie pag. 320/1-'94), zijn eerste jaarverslag.

EMI-directeur Alexandre Lamfalussy schreef: ..Alles in aanmerking genomen, zijn er de afgelopen twee jaar opmerkelijke vorderingen geboekt in de richting van prijsstabiliteit. Niettemin zijn er nog steeds belangrijke uitdagingen. In de eerste plaats is de prijsstabiliteit nog niet bereikt in de gehele Europese Unie. In de tweede plaats blijven de overheidsfinanciën van veel lidstaten reden geven tot ernstige bezorgdheid." In het verslag werd geconcludeerd dat ,,de meeste EG-landen op het ogenblik niet voldoen aan de criteria voor een muntunie. in dc meeste gevallen vanwege hun fiscale positie" (zie tabel).

Tijdens een informele bijeenkomst in Versailles op 8 april bespraken de ministers van financiën en presidenten van de centrale banken van de EU de juridische en praktische problemen die de invoering van een gemeenschappelijke Europese munt met zich mee zou brengen.

Het werd steeds duidelijker dat 1997 waarschijnlijk een onhaalbare datum zou zijn voor de totstandbrenging van de Economische en Monetaire Unie (EMU). Krachtens het Verdrag van Maastricht over de Europese Unie zou de EMU op zijn vroegst in 1997 tot stand kunnen worden gebracht, indien een meerderheid van de lidstaten zou voldoen aan de vier belangrijkste criteria voor economische convergentie (zie pag. 76/2 e.v.-'92). Naar alle waarschijnlijkheid zouden de EU-leiders in plaats daarvan medio

De directeur van het Europese Monetaire Instituut. Alexandre Lamfalussy. opent op 4 april 1995 de zitting. waarop het jaarverslag zal worden gepresenteerd.

1998 vaststellen welke EU-lidstatenvoldeden aan de criteria voor convergentie met het oog op de invoering van vaste wisselkoersen en het laten ingaan van de derde fase van de EMIJ in januari 1999. Gemeenschappelijke munten cn bankbiljetten zouden waarschijnlijk pas in 2002 of 2003 worden ingevoerd.

Economische indicatoren voor 1994 en convergentiecriteria van Verdrag van Maastricht

	Inflatie	Lange rente	Begrotings-tekort[1]	Staats-. schuld'
België	2.4	7.7	-5.5	140.1
Denemarken	*2,0*	7,8	-4.3	78.0**
Duitsland	*3,0*	*7,0*	*-2,9*	*51,0*
Griekenland	10.8	20.8	-14,1	121.3
Spanje	4.7	10.0	-7.0	63.3
Frankrijk	*1,6*	*7.2*	-5.6	*50,4*
Ierland	*2,4*	*7.9*	-2,4	89.0
Italie	3,9	10.6	-9,6	123.7
Luxemburg	*2,1*	6.4	1,3	*9,2*
Nederland	*2,7*	6.9	-3.8	78.8
Portugal	5.2	10,4	-6.2	70,4
Groot-Brittannië	2,4	*8,1*	-6.3	*50,4*

Cursief gedrukte cijfers beantwoorden aan convergentiecriteria.
* Als percentage van bruto nationaal proclukt (BNP) aan de hand van voorlopige cijfers voor 1994.
** Voor Denemarken zullen de activa van het Deense Sociale Verzekeringsfonds van de staatsschuld worden afgetrokken. waarna deze over 1994 53,3 procent bedraagt.
Voor Oostenrijk, Finland en Zweden. die in januari 1993 zijn toegetreden tot de EU, worden geen EMI-cijfers gegeven.

Bron: EMI-jaarverslag

Convergentiecriteria

*Inflatie: niet meer dan 1,3 procent boven het gemiddelde van de drie lidstaten die het het beste deden (d.w.z. een maximuminflatie van 3.4 procent oolgcns de hierboven gegeven cijfers voor 1994).
-Lange-termijnrente: niet meer dan 2 procent boven het gemiddelde van de drie landen met de laagste inflatie (d.w.z. een maximum van 9,13 procent volgens de hierboven gegeven cijfersvoor 1994).
*Overheidstekort: niet meer dan 3 procent van het BNP.
*Staatsschuld: niet meer dan 60 procent van het BNP.
*Stabiliteit van munt: fluctuaties van de munt moesten minstens twee jaar zonder devaluatie binnen de marges van het wisselkoersmechanisme (WKM) blijven. In augustus 1993 waren echter ruimere fluctueringsmarges ingevoerd (zie pag. 12/2 e.v.-'94). In maart 1993 werden de Spaanse peseta en de Portugese escudo gedevalueerd (zie boven).

De voorzitter van de parlementaire commissie voor buitenlandse zaken. Pertti Paasio (l.) en minister van buitenlandse handel Pertti Salolainen (r.)brengen een toost uit nadat het Finse parlement op 18 november 1994 met 132 tegen 45 stemmen de voorwaarden voor toetreding tot de Europese Cnie had geratificeerd.

Sociale-actieprogramma van Europese Commissie

Op 12 april maakte de Europese commissaris vooi merkgelegenheid en sociale zaken, Padraig Flynn het sociale-actieprogramina van de Europese Commissie voor 1995-'97 bekend

Maatregelen van de Europese Commissie ter harmonisering van de sociale wetgeving waren gestuit op groeiende tegenstand van werkgeversorganisaties en van regeringen van enkele lidstaten, waaronder met name Groot-Brittannië. In het nieuwe programma werd uitgegaan van een meer flexibele aanpak en werd de nadruk gelegd op discussie en overleg in plaats van op regelgeving. Van de 22 nieuwe voorstellen vormden de meeste een nadere uitwerking of consolidering van bestaande maatregelen en slechts vijf vereisten wettelijk ten uitvoer te brengen richtlijnen. Daarnaast werden ongeveer 25 bestaande voorstellen overgenomen van het vorige programma van de Commissie.

Rapport van Europese Commissie over fraude

Op 29 maart berichtte Anita Gradin. de Europese Commissaris voor fraudebestrijding, dat de door de Commissie ontdekte fraude was verdubbeld tot ruim ECU 1,033 mrd ($1,36 mrd) of 1.2 procent van de totale uitgaven van de EU in 1994 (voor het in 1994 uitgebrachte rapport van de Rekenkamei over fraude zie paq 174 2- 95)

(Vorbei pag 173 2e v -1995)

FINLAND

REFERENDUM OVER LIDMAATSCHAP EU

Op 16 oktober 1994 werden in Finland de voorwaarden voor toetreding tot de Europese Unie (EU) bil referendum goedgekeurd

Van de kiezers stemde 57 procent voor en 43 procent tegen de toetreding Bij een opkomst van 74 procent betekende dit een marge van 400 000 stemmen De stemmen voor toetreding kwamen voornamelijk uit het zuiden van het land, hoewel de Finse regering er inedio september in geslaagd was betere voorwaarden voor het lidmaatschap te bedingen, in plaats van 30 procent (zoals was overeengekomeii in maart zie pag 322/1-'94) zou nu 56 procent van het Finse landbouwareaal in aanmerking komen voor Arctische regionale hulp (Voor ratificatie toetredingsverdragen door parlementen vdn Oostenrijk en Finland zie pag 175/1 e v - 95 voor referendums over toetreding in Noorwegen en Zweden zie pag 248/2 e v en 257/3- 95)

De nieuwe minister van buitenlandse zaken, Paavo Rantanen, geeft een persconferentie op 3 februari 1995.

PRESIDENT BEZOEKT DUITSLAND

President Martti Ahtisaari bracht van 22-25 november 1994 een officieel bezoek aan Duitsland. Tijdens ontmoetingen met president Roman Herzog en bondskanselier Helmut Kohl werd onder meer gesproken over de integratie van Finland in de Europese Unie, de situatie in de Baltische regio, en de betrekkingen met Rusland.

REGERINGSWIJZIGINGEN

In verband met het vertrek van minister van defensie Elisabeth Rehn naar het Europees Parlement, werd op 2 januari 1995 Jan-Erik Enestam (Zweedse Volkspartij) benoemd tot de nieuwe minister van defensie. Anneli Taina (Nationale Coalitiepartij) werd diezelfde dag benoemd tot minister van huisvesting.

Op 3 februari werd Paavo Rantanen, een niet-partijgebonden diplomaat, benoemd tot minister van buitenlandse zaken; hij volgde Heikki Haavisto (Centrumpartij) op, die om gezondheidsredenen terugtrad.

LOONCONLICTEN IN OVERHEIDSSECTOR

Op 12 maart werd een nationale staking van onderwijzend personeel afgewend toen vakbonden en regering een compromis bereikten over een loonsverhoging. Het personeel in de gezondheidssector beëindigde op 23 maart een staking van een maand, toen het akkoord ging met een loonsverhoging van 4,5 procent Oorspronkelijk had de overheid al haar werknemers een loonsverhoging van 2,6 procent aangeboden De vakbonden van de brandweerlieden, die medio februari met prikacties waren begonnen om hun eisen kracht bij te zetten, besloten op 24 maart echter door te gaan met hun acties

ALGEMENE VERKIEZINGEN

Bij de algemene verkiezingen van 19 maart behaalde de Finse Sociaal-Democratische Partij (SSDP), die sinds 1991 in de oppositie zat (zie pag. 428/3 e.v.-'91), haar beste resultaat sedert de Tweede Wereldoorlog en werd zij met 63 zetels de grootste partij in de 200 leden tellende Eduskunta (parlement). De Centrumpartij (KESK) van scheidend premier Esko Aho was de grote verliezer en de rechtse Nationale Coalitiepartij (Kokoomus of KOK), die ook deel uitmaakte van Aho's centrumrechtse coalitieregering, leed een kleiner verlies. De verkiezingen kenmerkten zich door voor Finse begrippen ongewoon grote verschuivingen binnen het electoraat.

Bij de kleinere partijen verloor de rechtse Finse Boerenpartij (SMP) een groot deel van haar aanhang, terwijl de Jonge Finnen (NS). een nieuwe groep die ijverde voor een radicale vrije markt, bij hun eerste poging het parlement binnenkwamen.

De campagne werd overheerst door de nasleep van de recessie van 1990-'93, de zwaarste die een geindustrialiseerde markteconomie had ondergaan sedert 1945. De scheidende regeringscoalitie had een reeks bezuinigingen moeten treffen en tot belastingverhoging moeten overgaan om de overheidsfinancien in de hand te houden. Hoewel de groei in 1994 weer aantrok en de export verbeterde, zou de werkloosheid van bijna 20 procent naar verwachting hoog blijven.

In haar campagne had de SSDP een ..nieuw begin" beloofd, met overheidsingrijpen om de werkloosheid te verminderen en met bezuinigingen op de landbouwsubsidies in plaats van op de sociale sector. maar zij had gewaarschuwd dat verdere bezuinigingen nodig waren om de overheidsschuld te beteugelen (die tijdens de recessie scherp gestegen was). Naar verwachting zou er dus niet veel veranderen aan het economische beleid.

Na de verkiezingen zei SSDP-leider Paavo Lipponen dat hij bereid was coalitiebesprekingen te voeren met alle grote partijen, met uitzondering van de Linkse Alliantie (VL) en de Groene Alliantie.

Verkiezingsuitslagen

	Stemmenpercentage		Zetels	
	1995	1991	1995	1991
Finse Sociaal-Democratische Partij (SSDP)	28,3	22,1	63	48
Centrumpartij (KESK)	19,9	24,8	44	55
Nationale Coalitiepartij (KOK)	17,9	19,3	39	40
Linkse Alliantie (VL)	11,2	10,1	22	19
Zweedse Volkspartij (SFP)*	5,1	5,5	12	12
Grnene Alliantie (Vihreät)	6,5	6,8	9	10
Finse Christelijke Liga (SKL)	3,0	3,1	7	8
Jonge Finnen (NS)	2,8	-	2	-
Finse Boerenpartij (SMP)	1,3	4,8	1	7
Ecologische Partij (EP)	0,3	-	1	-
Overige	3,7	3,5	0	1

* Waaronder een afgevaardigde van de autonome Aaland-eilanden.

VORMING VAN COALITIE

Op 13 april werd SSDP-leider Paavo Lipponen beëdigd als hoofd van een brede coalitie, die bestond uit SSDP. KOK. SFP, VL en Groene Alliantie. De nieuwe coalitie bezette 143 van de 200 zetels in het parlement.

Centraal in het regeerakkoord stond een pakket bezuinigingsmaatregelen voor de komende vier jaar van in totaal 20 mrd markkaa (hetgeen overeenkwam met 4 procent van het bruto binnenlands produkt). Deze maatregelen kwamen nog eens bovenop de tijdelijke bezuinigingen van 12 mrd markkaa van de vorige regering, welke blijvend zouden worden gemaakt.

De bezuinigingen, die gevolgen zouden hebben voor de ziekte- en werkloosheidsuitkeringen en de kinderbijslag alsmede voor landbouwsubsidies. moesten helpen te voorkomen dat de Finse staatsschuld nog verder zou groeien. Zij moesten er ook voor zorgen dat Finland kon beantwoorden aan de convergentiecriteria voor de economische en monetaire unie (EMU), zoals die waren vastgelegd in het Verdrag van Maastricht (zie onder EUROPESE CNIE).

Samenstelling van de regering

Premier -Paavo Lipponen (SSDP)*; buitenlandse zaken - mevr. Tarja Halonen (SSDP)*; financitn - Iiro Viinanen (KOK);handel en industrie - Antti Kalliomaki (SSDP) : Europese zaken - Ole Norrback (SFP)+; binnrnlandse

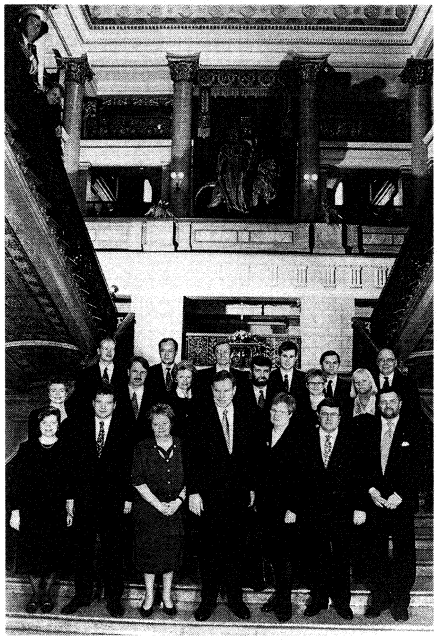

Een familieportret van het nieuwe Finse kabinet op 13 april 1995. Eerste rij v.l.n.r.: Arja Alho, Sauli Niinisto, Liisa Jaakonsaari. premier Paavo Lipponen, Tarja Halonen. Ole Norrback, Claes Andersson; tweede rij: Sinikka Mònkare. Pekka Haavisto. Tuula Linnainmaa. Jan-Erik Enestain. Anneli Taina. Terttu Huttu: derde rij: Olli-Pekka Heinonen. Iiro Viinanen. Antti Kalliomäki. Jouni Backman. Kalevi Hemilä. Jorma Aalto.

zaken - Jan-Erik Enestam (SFP)+: arbeid - mevr. Liisa Jaakonsaari (SSDP)': sociale zaken - mevr. Sinikka Monkare (SSDP)*; defensie - mevr. Anneli Taina (KOK)+: justitie - Sauli Niinisto (KOK)*; landbouw, bosbouw, visserij - Kalevi Hemilä (onafh.)*; onderwijs - Olli-Pekka Heinonen (KOK): verkeer en verbindingen - mevr. Tuula Linnainmaa (KOK)*; milieu - Pekka Haavisto (Groene Alliantie)'; cultuur - Claes Andersson (VL)*; staatssecretaris van binnenlandse zaken - Jouni Backman; staatssecretaris van financiën - Arja Alho: staatssecretaris van sociale zaken - mevr. Serttu Huttu: procureur-generaal - Jorma S. Aalto.

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde portefeuille.

(Vor.ber.pag. 745/1/2-1994)

GRIEKENLAND

TURKSE SCHENDING VAN HET GRIEKSE LUCHTRUIM

Op 8 februari 1995 werden vier Turkse gevechtsvliegtuigen van het type F-16 onderschept door twee Griekse Mirages F-1 boven het Griekse eiland Rhodos voor de kust van Turkije. Een van de F-16's stortte voor de kust van Rhodos in de Egeïsche Zee. Volgens de *Independent* van 9 februari had een Turkse militaire woordvoerder het ongeluk gewe-

De voorzitters van de drie grootste partijen, v.l.n.r. Paavo Lipponen (SDP), Esko Aho (KESK) en Sauli Niinistò (KOK). debatteren op 14 maart 1995 aan de vooravond van de algemene verkiezingen.

ten aan een technisch mankement. De piloot, die met zijn schietstoel veilig uit, het vliegtuig wist te komen, werd op 12 februari naar Turkije teruggestuurd. Het incident deed zich voor tijdens een periode van verhoogde spanning in de wederzijdse betrekkingen (zie pag. 239/2/3-'95).

WIJZIGINGEN IN DE REGERING

Op 8 februari trad minister van justitie Georgios Kouvelakis af.

De minister van openbare orde. Stilianos Papathemelis, trad op 30 maart af ten gunste van zijn plaatsvervanger, Iosif Valirakis Papathemelis zei dat hij niet had toegegeven aan druk vanuit de regering om oproerpolitie in te zetten tegen demonstrerende boeren die belangrijke weg- en spoorverbindingen tussen het noorden en zuiden van het land hadden geblokkeerd uit protest tegen belastingverhogingen. De acties, die op 20 maart waren begonnen, werden op 31 maart beëindigd.

NIEUWE PRESIDENT

Op 8 maart werd de 69-jarige Kostas Stephanopoulos, een centrum-rechtse politicus met een lange staat van dienst, door het Griekse parlement gekozen tot president van Griekenland: op 10 maart werd hij beëdigd voor een ambtstermijn van vijf jaar. Zijn voorganger, de 88-jarige Konstantinos Karamanlis, had deze voornamelijk ceremoniële functie op 9 maart neergelegd. Premier Andreas Papandreou, de leider van de regerende Panhelleense Socialistische Beweging (Pasok), prees Stephanopoulos op 8 maart als „een president die boven de partijpolitiek (zou)staan".

Stephanopoulos kreeg de steun van 181 van de 300 afgevaardigden van het parlement in de derde en laatste stemronde, één stem meer dan vereist was volgens de grond et. De conservatieve voormalige parlementsvoorzitter en kandidaat van de partij Nieuwe Democratie, Athanasios Tsaldaris, kreeg 109 stemmen.

De voormalige advocaat Stephanopoulos had de politieke luwte opgezocht nadat zijn Democratische Vernieuwingspartij (DIANA) in juni 1994 was opgeheven na de slechte resultaten bij de verkiezingen voor het Europees Parlement (zie <& 544/1 e.v.-'94). Hij was kandidaat gesteld door de rechtse beweging Politieke Lente, maar kreeg ook

De nieuwe Griekse president. Kostas Stephanopoulos (m), legt op 10 maart 1995 in het Griekse parlement de eed af voor aartsbisschop Serafeim van Athene en Heel Griekenland. Rechts premier Andreas Papandreou.

de steun van Pasok als compromiskandidaat aangezien de regeringspartij wilde voorkomen dat parlementsverkiezingen moesten worden gehouden, die grondwettelijk verplicht waren indien de patstelling bij de presidentsverkiezingen niet werd doorbroken.

(Vor.ber.pag. 238/2 e.v.-1995)

OOSTENRIJK

FPO WIJZIGT NAAM

Tijdens een congres in Wenen op 14-15 januari 1995 besloot de door Jörg Haider geleide Freiheitliche Partei Osterreichs (FPO) haar naam te wijzigen in die Freiheitlichen.

AANSLAGEN OP ZIGEUNERS EN ANDERE MINDERHEDEN

Op 5 februari werden vier zigeuners, Oostenrijkse staatsburgers in de leeftijd van 18-40 jaar, gedood door een bomaanslag in een plaatsje bij de stad Oberwart in Burgenland, 100 km ten zuiden van Wenen.

De bom ontplofte toen de slachtoffers probeerden een bord langs de weg te verwijderen waarop de tekst „Roma's terug naar India" was geschreven. De volgende dag ontplofte een soortgelijke bom bij een glasbak in het doru Stinatz, eveneens in Burgenland, waar een grote Kroatische minderheid woonde. Een vuilnisophaler raakte gewond.

Op 8 februari werd de verantwoordelijkheid voor beide aanslagen opgeëist door het vrijwel onbekende Beierse Bevrijdingsleger (BBA).Het BBA had zich ook verantwoordelijk gesteld voor een aantal aanslagen met bombrieven in december 1993 op vertegenwoordigers van immigranten- en asielzoekersorganisaties (de SPO-burgemeester van Wenen, Helmut Zilk, had bij een van deze aanslagen ernstige verwondingen aan een hand opgelopen), maar het duurde tot 2 februari 1993 voordat de openbare aanklager in Wenen drie verdachte neonazi's in verband met de aanslagen in staat van beschuldiging stelde.

Ou 11 februari woonden president Thomas Klestil. leden van het kabinet en duizenden anderen de begrafenisdienst voor de vier mannen bij. Maar hetzelfde weekeinde verstoorden skinheads in *Wrnrn* een dienst voor de zigeuners.

PROCES TEGEN NEONAZI

De 31-jarige neonazi-sympathisant Hans-Jörg Schimanek werd op 31 maart door een rechtbank te Wenen veroordeeld wegens neonazi-activiteiten als een van de leiders van de extreem-rechtse Buitenparlementaire Volksoppositie (VAPO, zie pag. 111/1/2-'95) en van een paramilitaire groepering. Hij kreeg 15 jaar cel. Het was de zwaarste straf die tot dan toe aan een neonazi was opgelegd. Het proces trok vooral veel belangstelling omdat Schimanek de zoon was van een bekend lid van de extreem-rechtse Vrijheidspartij.

PRESENTATIE BEGROTING VOOR 1995

Minister Ferdinand Lacina voorzag in zijn op 9 maart ingediende ontwerpbegrotingvoor 1995 Sch 649,8 mrd aan inkomsten en Sch 752 mrd aan uitgaven. Dit betekende een lichte daling van het begrotingstekort (Sch 104,8 mrd in 1994) tot Sch 102,2 mrd ofwel 4,5 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP). De inkomstenstijging werd vooral veroorzaakt door een verhoging van de benzineaccijns (Sch 1,2 per liter duurder), van de plaatselijke ondernemingsbclasting cn door privatiseringen ($ 1= Sch 9,9571 op 10 maart 1995).

REGERINGSWIJZIGINGEN

De regering van kanselier Franz Vranitzky, die werd gevormd door een co-

Kanselier Franz Vranitzky (2de v.l.) maakt tijdens eenpersconferentieop 31 maart 1993 het aftreden bekendvan drieministers: Johanna Dohnal (l.), Josef Hesoun (2de v.r.) en Franz Loschnak (r.).

De nieuwe regeringsleden poseren op 28 april voor de pers. V.l.n.r. Martin Bartenstein. Elisabeth Gchrer. OVP-leider Wolfgang Schussel, Betina Ferrero-Waldner en Johannes Ditz.

alitie van diens Sociaal Democratische Partij van Oostenrijk (SPO) en de Oostenrijkse Volkspartij (OVP), werd eind maart verzwakt door het ontslag van vier SPO-ministers.

Op 29 maart werd bekendgemaakt dat minister van financiën Ferdinand Lacina op 6 april na het begrotingsdebat zou aftreden. Twee dagen later maakte Vranitzky het ontslag bekend van minister Franz Löschnak van binnenlandse zaken, minister Josef Hesoun van werkgelegenheid en sociale zaken en minister Johanna Dohnal van emancipatiezaken in de federale kanselarij.

Zowel de SPO als de OVP was verzwakt na het verlies bij de algemene verkiezingen van oktober 1994 (zie pag. 109/3 e.v.-'95). Lacina. minister van financien sinds 1987, was door de vakbonden bekritiseerd wegens de bezuiniqingen in het begrotingsvoorstelvoor 1995 (zie boven). Löschnak had kritiek te verduren gekregen van de Groenen, de Liberalen en sommige leden van de SPO vanwege zijn harde immigratiebeleid.

Op 1 april benoemde Vranitzky vier nieuwe SPO-ministers op de vrijgekomen posten:

Financien - Andreas Staribacher*: binnenlandse zaken - Caspar Einem+; werkgelegenheid en sociale zaken - Franz Hums"; emancipatiezaken in de federale kanselarij - mevr. Helga Konrad*.

Op 28 april werden wijzigingen bekendgemaakt in de verdeling van portefeuilles van de ÖVP-kabinetsleden. Een van degenen die het kabinet verlieten was Aloïs Mock, sinds 1987 minister van buitenlandse zaken, die leed aan de ziekte van Parkinson. De wijzigingen gaven het volgende resultaat:

Vice-kanselier, buitenlandse zaken - Wolfgang Schüssel+; economische zaken - Johannes Ditz+; milieu - Martin Bartenstein+; onderwijs en cultuur - mevr. Elisabeth Gehrer*: onderminister van buitenlandse zaken - mevr. Betina Maria Ferrero-Walclner*.

* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde verantwoordelijkheid

De functies van onderminister van financiën en onderminister van staatseconomie en verkeer (die tot dan toe werden vervuld door Ditz en Bartenstein) werden opgeheven. terwijl die van onderminister van buitenlandse zaken nieuw werd ingesteld.

NIEUWE VOORZITTER OVP

Tijdens een congres in Wenen op 22 april werd Wolfgang Schussel, toen nog minister van economische zaken, gekozen tot voorzitter van de OVP. Hij volgde Erhard Busek op, die op 19 april had laten weten af te treden als vice-kanselier en minister van onderwijs en cultuur. Busek. die sinds 1991 OVP-voorzitter was geweest, was verantwoordelijk gesteld voor de teleurstellende resultaten van de partij bij de algemene verkiezingen in oktober 1994 (zie pag. 109/3 e.v.-'95). Zowel Schussel als Busek behoorde tot de gematigd liberale vleugel van de partij.

(Vor.ber.pag. 109/3 e.v.-1995)

POLEN

NIEUWE REGERING

Op 1 maart 1995 werd Jozef Oleksy door de Sejm (tweedekamer) officieel gekozen tot premier en op 6 maart werd hij door president Lech Walesa beëdigd als hoofd van de nieuwe regering (voor biografische gegevens zie pag. 252/2-'95). De nieuwe, 21 leden tellende regering kende tien nieuwe ministers en zette de linkse coalitie voort van de ex-communistische Democratische Linkse Alliantie (SLD) en de Poolse Boerenpartij (PSL).

Aanhangers van Walesa hadden de president tot grote ovenvinnaar uitgeroepen nadat Oleksy op 3 niaart akkoord ging met de door Walesa aangedragen kandidaten voor de sleutelposities in het kabinet: defensie. binnenlandse zaken en buitenlandse zaken. Hoewel de coalitie had aangevoerd dat de president slechts in beperkte mate het recht had om ,,geconsulteerd" te worden over ministersbenoemingen. had Walesa gedreigd de formatie van een nieuwe regering tegen te houden als zijn kandidaten niet werden benoemd (voor conflict over ministersbenoemingen, zie pag. 250/2 e.v.-'95).

Op 3 maart volgde PSL-afgevaardigde Józef Zych Oleksy op als voorzitter van de Sejm.

Samenstelling van de regering

Premier - Jozef Oleksy*: vice-premier. minister van landbouw en levensmiddelenindustrie - Roman Jagielinski*;vice-premier, minister van financiën - Grzegorz Kolodko: vice-uremier en hoofd wetenschappelijk onderzoeksbureau - Aleksander Luczak+: minister en hoofd van het bureau van de ministerraad - Marek Borowski*:defensie - Zbigniew Okonski"; binnenlandse zaken - Andrzej Milczanowski; buitenlandse zaken - Wladyslaw Bartoszewski; buitenlandse economische samenwerking - Jacek Buchacz*: justitie - Jerzy Jaskiernia*; economische hervormingen - Wielsaw Kaczmarek*;industrie en handel - Klemens Scierski*;verkeer en maritieme economie - Boguslaw Liberadzki; nationaal onderwijs - Ryszard Czarny*: cultuur en kunst - Kazimierz Dejmek; arbeid en sociaal beleid - Leszek Miller: volksgezondheid en sociale zekerheid - Jacek Zochowski: minister en hoofd centraal planbureau - Miroslaw Pietrewicz; stads- en plattelandsplanning - mevr. Barbara Blida+; verbindingen - Andrzej Zielinski; milieubescherming. natuurlijke hulpbronnen en bosbouw - Stanislaw Zelichowski+.

* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde verantwoordelijkheid

Walesa bekritiseert regering

Op 20 maart zei Walesa dat de regering-Oleksy niets had ondernomen om de problemen van het land aan te pakken en hij waarschuwde dat hij, als er binnen vier tot acht weken geen vooruitgang werd geboekt, met zijn ,,eigen oplossingen zou komen". Op 21 maart verklaarde Oleksy ,,versteld te staan" van Walesa's commentaar.

NIEUWE VOORZITTER ZCHN

Ryszard Czarnecki werd op 5 maart tijdens het vierde landelijke partijcongres van de rechtse Christelijk-Nationale Unie (ZChN) gekozen tot partijvoorzit-

Premier Jozef Oleksy (midden voor) presenteert op 6 maart 1995 zijn kabinet aan de media.

ter. Voorheen was Czarnecki waarnemend voorzitter geweest.

BENDEOORLOG IN WARSCHAU

Op 13 maart kwamen twee mensen om het leven bij de elfde bomexplosie in de hoofdstad Warschau sinds januari. Deze golf van geweld had reeds zeven andere mensenlevens gekost. De politie verklaarde op 13 maart dat de aanslagen werden gepleegd door georganiseerde misdaadbendes die elkaar de controle over afpersingspraktijken en de handel in drugs en gestolen auto's betwistten.

POLEN GEMOLESTEERD DOOR RUSSISCHE SOLDATEN

In maart viel opnieuw de aandacht op de stroeve betrekkingen tussen Rusland en Polen, nadat soldaten van het Russische ministerie van binnenlandse zaken op 8 maart Poolssprekende leden van een rooms-katholieke kerk in Moskou zouden hebben gemolesteerd. Op 9 maart eiste de Poolse regering bij monde van haar persdienst een ,.diepgaand onderzoek en volledige opheldering van het voorval" (zieookpag.253/2/3).

De Duitse minister van binnenlandse zaken Manfred Kanther (r.)en zijn Poolse collega Andrzej Milczanowski ondertekenen op 3 april 1995 overeenkomsten betreffende de samenwerking van Duitse en Poolse grenstroepen aan de Duits-Poolse grens.

ARGENTINIË

VERBOD OP NIEUWE OVERHEIDSUITGAVEN

Op 19 november 1994 werd per presidentieel decreet bepaald dat tot het eind van het jaar geen geld beschikbaar was voor nieuwe overheidsuitgaven. Minister van economische zaken Domingo Cavallo weet de maatregel aan de stijgende pensioenkosten, die waren gekoppeld aan de inflatie en aan de lonen in de particuliere sector.

In een poging om de staatsbegroting te ontlasten had de regering een aanzienlijk deel van het pensioenstelsel in mei geprivatiseerd. Sindsdien hadden rechlers een groot aantal gepensioneerden die aanvullende betalingen eisten, in het gelijk gesteld. Dat had dr regering S 500 mln gekost.

Enkele dagen voor het besluit had minister Cavallo gewaarschuwd dat hij tot .,harde" bezuinigingen zou besluiten als het Congres weigerde om artikel 14 van de ontwerpbegroting voor 1995 aan te nemen. Dit artikel zou hem de volmacht geven haast te maken met privatiseringen en het aantal ambtenaren te verminderen zonder toestemming van het Congres.

BEGIN VAN CAMPAGNE PRESIDENTSVERKIEZINGES. NOMINATIE KANDIDATEN

Op 20 november begon de campagne voor de presidentsverkiezingen in mei 1995. Volgens opiniepeilingen zou president Carlos Saul Menem, kandidaat van de regerende Partido Justicialista (PJ, de Peronisten), in de eerste ronde met een absolute meerderheid worden herkozen.

Op 18 december koos ook De Unie van het Democratisch Centrum (UCeDe) Menem met overweldigende meerderheid tot haar kandidaat voor de presidentsverkiezingen.

Op 2 november had Menem voor opschudding gezorgd door in een rede de rol te verdedigen van het leger in de .,smerigeoorlog" van 1976-'83 bij het uitroeien van subversieve krachten. In reactie hierop schorste de Permanente Mensenrechtenasseinbléé (APDH). waarvan hij sinds haar oprichting in 1975 lid was hem als bestuurslid.

De Radicale Burgerunie (Union Civica Radical, UCR) maakte op 27 november een einde maakte aan de breuk in haar gelederen door Horacio Massaccesi te kiezen tot presidentskandidaat in plaats van Federico Storani.

In het officiële staatsblad van 12 december werd als datum voor de presidentsverkiezingen 14 mei 1993 genoemd

Menem nomineert kandidaat vice-presidentschap. Nieuwe minister van binnenlandse **zaken**

Op 2 januari 1995 maakte president Carlos Menen1 bekend dat minister van binnenlandse zaken Cnrlos Federico Ruckauf zich als zijn ,.running mate" kandidaat zou stellen voor het vicepresidentschap.

Op 3 januari werd Carlos Corach benoemd tot opvolger van Ruckauf als minister van binnenlandse zaken.

RAMING VAN INKOMSTEN UIT PRIVATISERINGEN

Op 10 januari 1995 maakte Cavallo bekend dat de voltooiing van het privatiseringsproces in 1995 naar schatting $ 3 rnrd zou opbrengen.

De staatsbedrijven die zouden worden verkocht. omvatten verscheidene waterkrachtcentrales. drie kerncentrales en een petrochemische fabriek. De inkomsten uit privatiseringen zouden worden aangewend om Argentinië's schuld van $ 70 mrd te consolideren en een begrotingsoverschot te creëren.

STEUN VOOR BANKEN. FINANCIEEL REDDINGSPAKKET

Op 13 januari maakte de president van de centrale bank, Roque Fernandez. bekend dat, met steun van de centrale bank en de vijf grootste particuliere banken van Argentinië, een ,,reddingsfonds" ter waarde van $ 1rnrd zou worden opgericht om steun te bieden aan financiële instellingen die liquiditeitsproblemen hadden. Een groot aantal banken kampte met een liquiditeitscrisis tengevolge van de vlucht van westers kapitaal in de nasleep van de Mexicaanse financiële crisis (zie pag. 195/3 e.v.-'95 en onder MEXICO).

Op 22 januari gaf minister van economische zaken Domingo Cavallo toe dat minstens dertig banken kampten met financiele moeilijkheden van tijdelijke aard. Cavallo beloofde dat hij ..fiscale (overheids)middelen zou gehruiken om de liquiditeitsproblemen te helpen oplossen. als dit noodzakelijk zou zijn". Daartegenover beklemtoonde Fernandez op 23 januari dat ,.er geen zieke banken waren" en dat ..er dientengerolge weinig kans (bestond) dat er een ziekenhuis voor banken zou worden opgericht"

Op 14 maart werd met internationale geldleners een belangrijk financieringspakket overeengekomen in het kader van pogingen om een devaluatie te vermijden en: het vertrouwen in de liquiditeit van Argentinië in binnen- en buitenland te herstellen

De pariteit van dc peso met de Amerikaanse dollar was sinds 1991 een: hoofdpunt van het economisch beleid van de regering (zie pag 700/1 e.v.-'91), en werd ook door de belangrijkste oppositiepartijen gesteund

Minister Domingo Cavallo had op 27 februari een reeks maatregelen ingevoerd die waren gericht op een bezuiniging op de overheidsuitgaven van $ 1 mrd (boven op de $ 1 mrd die in januari a! uit de begroting van $ 12 mrd was geschrapt) en een verhoging van de belastingopbrengsten mrt $ 2.3 mrd De dalende trend op de effectenbeurs had zich niettemin voortgezet. Door een strakke kredietpolitiek schoot de rente omhoog, éénmaal (in de week van 27 februari) zelfs tot 90 procent De reserves van de centrale bank in geld en goud slonken diezelfde week met $ 1 mrd. De bekendmaking door de Braziliaanse regering, op 6 maart. van een geleidelijke devaluatie van haar munteenheid zette Argentinie verder onder druk. Op 3 maart werd bekendgemaakt dat met het Internationale Monetaire Fonds (IMF) was overeengekomen om de twee uitstaande tranches (met een gezamenlijke waarde van S 420 mln) die Argentinië in september 1994 niet had opgenomen (zie pag. 29/2-'95), zouden worden uitgekeerd krachtens de uitgebreide financieringsfaciliteit (extendedfinance facility, EFF).

Het financieringspakket van 14 maart bestond uit $ 2,4 rnrd van het IMF, $ 1,3 rnrd van de Wereldbank. $ 1,3 inrd van de Inter-American Development Bank (IDB),$ 1 rnrd uit een binnenlandse obligatielening met een looptijd van drie jaar (waarop de grootste ondernemingen van het land onmiddellijk inschreven) en $ 1 rnrd uit een driejarige buitenlandse obligatielening. De regering zou voor $ 4,4 mrd aan kapitaal bijdragen uit een combinatie van privatiseringsopbrengsten (in totaal $ 2,4 mrd) en een begrotingsoverschot van $ 2 mrd. In het kader van de bezuinigingen werden pensioenen aan een maximum gebonden en zou de BTW worden verhoogd van 18 naar 21 procent.

Het nieuws over het pakket. dat in april nog moest worden voorgelegd aan de uitvoerende raad van het IMF (dat Argentinië's bereidheidverklaring op 23 maart had ontvangen). renide de kapitaalvlucht af, dreef de aandelenkoersen omhoog en hielp mee de rente terug te brengen tot rond de 20 procent.

ONTHULLINGEN OVER MOORDEN TIJDENS .,VUILE OORLOG"

In maart verscheen een boek onder de titel El Vuelo (,,Devlucht"). waarin details werden gepubliceerd over de moorden die in de jaren 1976-78, op het hoogtepunt van de ,,vuile oorlog", werden gepleegd op politieke gevangenen in de beruchte technische school van de marine in Buenos Aires

In het boek beschreef luitenant-ter-zee (bd) Adolfo Scilingo hoe door hemzelf en anderen op de marineschool per week zo'n 20 mensen, die een verdovend middel hadden toegediend gekregen, werden meegenomen op helikoptervluchten en in zee werden gedumpt Op deze manier zouden circa 2 000 mensen om het leven zijn gebracht Mensenrechtenorganisaties waren op de hoogte van deze praktijk, maar het was voor het eerst dat iemand die eraan deelgenomen had er officieel gewag van maakte Het boek bracht niet alleen de strijdkrachten. maar ook de rooms-katholieke kerk (een aalmoezenier had Scilingo voorgehouden dat hij slechts zijn plicht deed door aan de vluchten mee te doen) en de regering van president Carlos Menem in verlegenheid Menem had het leger in november 1994 geprezen omdat het de subversieve krachten had verslagen (zie boven)

In de derde week van maart verzocht een federale rechtbank in Buenos Aires de president om lijsten met de namen van alle mensen die op de marineschool waren ,,verdwenen" tijdens de ,,vuile oorlog". Minister van binnenlandse zaken Carlos Corach ontkende op 21 maart echter dat de gelijke lijsten ooit hadden bestaan. De mensenrechtengroep Moeders van de Plaza de Mayo verplaatste haar wekelijkse demonstratie op 23 maart naar de marineschool om een lijst met de namen van de verantwoordelijken te eisen, maar de demonstranten werden door de politie uiteengeslagen en verjaagd met behulp van waterkanonnen.

ONTDEKKING VAN EXPLOSIEVEN

Op 8 januari berichtte de Spaanse krant El *País* dat de Argentijnse politie in Buenos Aires in de buurt van de woning van de voorzitter van het Argentijnse Israëlische Genootschap, Ruben Barajan, explosieven en ontstekingsmechanismen had gevonden. Barajan, die werd beschouwd als de leider van de joodse gemeenschap in Argentinië, had aangedrongen op een volledig onderzoek naar de bomaanslag op joodse kantoren in Buenos Aires in juli 1994 (zie pag. 876/1 e.v.-'94 en 27/3-'95).

ZOON VAN PRESIDENT MENEM VERONGELUKT

De enige zoon van president Menem, Carlos Facundo Menem (26), kwam op 15 maart om het leven bij een helikopterongeluk.

(Vor.ber.pag. 27/2 e.v.-1995)

BELIZE

KABINETSWIJZIGINGEN. SAMENSTELLING KABINET

Na een herverdeling van portefeuilles op 13 januari 1995 zag de samenstelling van het kabinet er als volgt uit:

Premier, defensie, financiën en economische ontwikkeling - Manuel Esquivel+; vice-premier, justitie, buitenlandse zaken, nationale veiligheid - Dean Barrow+; onderwijs, openbare dienstverlening - Elodio Aragon+; huisvesting, stadsontwikkeling. coöperaties - Hubert Elringtons+; binnenlandse zaken, arbeid, plaatselijk bestuur - Elito Urbina+; wetenschap, technologie en verkeer - Joseph Cayetano+; natuurlijke hulpbronnen - Eduardo Dito Juan; toerisme en milieu - Henry Young; landbouw en visserij - Russell Garcia; openbare werken - Melvin Hulse jr; gezondheidszorg en sport - Rueben Campos; handel en industrie - Salvador Fernandez; menselijke hulpbronnen en ontwikkeling van de jeugd - Philip Goldson; staatssecretaris voor huisvesting - Michael Finnegan: staatssecretaris voor menselijke hulpbronnen - Faith Babb; staatssecretarisvoor openbare werken - Dennis Usher.

+Gewijzigdeportefeuille.

(Vor.ber.pag. 698/3-1994)

MEXICO

MILITAIR OFFENSIEF TEGEN EZLN. HERVATTING VREDESBESPREKINGEN

Op 9 februari 1995 maakte president Ernesto Zedillo Ponce de Leon in een televisietoespraak bekend dat de wapenstilstand tussen de regering en het opstandige Zapatistische Nationale Bevrijdingsleger (EZLN) werd beëindigd en dat begonnen zou worden met nieuwe militaire operaties in de deelstaat Chiapas. De wapenstilstand was in december 1994 afgekondigd (zie pag. 198/1 e.v.-'95) en medio januari waren in Chiapas onderhandelingen tussen beide partijen begonnen.

Zedillo deelde mee dat de regering in Mexico Stad en Veracruz wapenopslagplaatsen van het EZLN had ontdekt. Volgens hem bewees dit dat de rebellen misbruik maakten van de wapenstilstand en voorbereidingen troffen om het conflict verder uit te breiden. Zedillo zei dat hij opdracht had gegeven een aantal EZLN-leiders te arresteren. onder wie ondercommandant Marcos (wiens ware identiteit volgens hem Rafael Sebastian Guillen Vicente was).

Kort voor Zedillo's toespraak was het leger Chiapas binnengetrokkenmet het klaarblijkelijke doel de arrestatiebevelen van de president uit te voeren. Militairen maakten zich snel meester van steden en dorpen die voordien onder controle van het EZLN hadden gestaan. Volgens de rebellen werd bij deze operatie een aantal burgers gemarteld. Het leger

Medewerkers van het Openbaar Ministerie tonen op 9 februari 1995 foto's van ondercommandant Marcos. die was geïdentificeerd als Rafael Sebastian Guillen Vicente.

De gouverneur van de deelstaat Chiapas. Eduardo Robledo Rincon.

ondervond weinig tegenstand (hoewel drie soldaten werden gedood in een hinderlaag), aangezien de rebellen zich hadden teruggetrokken in het oerwoud bij de grens met Guatemala. Er waren voordien reeds Guatemalteekse elitetroepen langs de grens gestationeerd om te voorkomen dat de rebellen dat landzouden binnenkomen.

Regeringsstandpunt milder

Op 14 februari maakte de regering als duidelijk bewijs van haar mildere opstelling bekend dat het leger geen verdere acties in Chiapas zou ondernemen om botsingen met de rebellen te voorkomen. Dezelfde dag werd het verzoek om verlof van de gouverneur van Chiapas, Eduardo Robledo Rincon, ingewilligd. De EZLN had Robledo's ontslag geëist na diens installatie in december 1994 (zie pag. 197/3 e.v.-'95).

Pogingen om vredesbesprekingen over Chiapas te hervatten

Het Congres nam op 11 maart (met maar twee onthoudingen) een wetsvoorstel aan waarin voorwaarden werden uiteengezet voor besprekingen met het EZLN om te proberen een einde te maken aan de opstand in Chiapas.

Het leger zou uit de dorpen teruggetrokken worden en de arrestatiebevelen tegen de leiders van het EZLN, die in februari waren uitgevaardigd (zie boven), zouden 30 dagen worden opgeschort. Het EZLN wees directe onderhandelingen af zolang het leger niet geheel was teruggetrokken. Op 24

De delegaties van de Mexicaanse regering (achtergrond)en het Zapatistische Nationale Bevrijdingsleger (voorgrond)tijdens hun ontmoeting op 22 april 1995 in San Andres Larrainzar.

maart deed het EZLN het voorstel een eerste rechtstreekse dialoog te houden in Mexico Stad.

Een vredesregeling in Chiapas was belangrijk voor het streven van de regering om het vertrouwen van buitenlandse investeerders terug te winnen. Mensenrechtenorganisaties meldden op 18 maart dat het leger zich zeer beperkt had teruggetrokken en dorpsbewoners op het platteland had geïntimideerd in een poging de guerrillastrijders uit te hongeren.

Tijdens een bijeenkomst op Y april in San Miguel de Ocosingo tekenden regering en EZLN een voorbereidend protocol. waarin zij beloofden te goeder trouw te handelen, wederzijds respect te tonen en akkoord te gaan met wederzijds~maatregelen om de hervatting van vijandelijkheden te voorkomen. Het EZLN gaf onder druk van de regering haar eis op dat \erder overleg in Mexico Stad moest plaatsvinden.

Van 21-23 april vonden in San Andres Larrainzar, in Chiapas nieuwe vredesbesprekingen plaats tussen de regering en het EZLN. De belangrijkste onderhandelaar van het EZLN, ondcrcommandant Marcos, was niet bij het overleg aanwezig, en er werden geen officiële mededelingen gedaan. Beide partijen hadden naar verluidt voorstellen gedaan om tot een duurzaam akkoord te komen. Op 12 mei zouden de onderhandelingen worden voortgezet.

De besprekingen u-aren een dag uitgesteld vanwege de aanwezigheid van duizenden boeren. die als aanhangers van het EZLN naar het stadje waren gekomen. dat dicht bij de hoofdstad Tuxtla Gutierrez lag. Volgens de rcgcringsonderhandelaars vormden zij een bedreiging voor de veiligheid en maakten zij van de vredesbesprekingen een propagandagebeurtenis. Er werden nieume reiligheidsmaatregelen genomen en het EZLN haalde zijn aanhangers over om te vertrekken.

AKKOORD OVER AMERIKAANSE LENING IN KADER VAN ECONOMISCH REDDINGSPLAN

Op 21 februari ondertekenden minister van financiën en overheidskredieten Guillerino Ortiz Martinez en de Amerikaanse ininister van financiën Robert Rubin vier akkoorden, die tezamen een pakket vormden dat Mexico een kredietlimiet verschafte van $ 20 mrd uit het Amerikaanse Fonds voor Stabilisering van Wisselkoersen (ESF) De akkoorden maakten deel uit van een economisch reddingsprogramma waarmee een bedrag van $ 30 'i6 mrd was gemoeid, waarover de VS, het IMF en de Bank voor Internationale Betalingen (BIS) op 31 januari een overeenkomst hadden gesloten (zie pag 197/1 r v-'95) en dat tot doel had Mexico uit zijn twee maanden oude liquiditeitscrisis te ha len Op 13 februari had de BIS naar aandeel in het reddingsprogramma dat S 10 mrd bedroeg, goedgekeurd (zie ook pag 371/2/3-'95)

Het ESF-pakket omvatte valutaruiltransacties op korte termijn van minder dan één jaar, valutaruiltransacties op middellange termijn van drie tot vijf jaar en leengaranties tot tien jaar. $ 3 mrd was onmiddellijk beschikbaai; nog eens S 7 mrd voor eind juni en de resterende S 10 mrd na 1 juli.

Inkomsten van de staatsoliemaatschappil Pemex zouden worden gebruikt als zakelijk onderpand voor de leningen, hetgeen enige ongerustheid in Mexico veroorzaakte.

Op 21 februari zei Ortiz in een vraaggesprek dat de leningen hoofdzakelijk zouden u-orden gebruikt om in dollars uitstaande obligaties met een korte looptijd (tesobonos)oin te zetten in obligaties inet een middellange looptijd

Naar verluidt bevatte het ESF geen nieuwe voorwaarden naast die welke al waren overeengekomen met het IMF De regering had beloofd ervoor te zorgen dat de peso bleef zu even en deze te ondersteunen door middel van een beleid van hoge binnenlandse rentes teneinde de waarde van de peso te doen stijgen en de de-

Bisschop Samuel Ruiz, de leider van een door de kerk gesteunde bemiddelingscommissie, maakt temidden van commissieleden op 23 april 's avonds bekend dal hel vredesoverleg tussen regering en EZLN enkele weken later zal worden voortgezet.

De Amerikaanse minister van financiën Robert Rubin (2de v.l.) en zijn Mexicaanse collega Guillermo Ortiz Martinez (2de v.r.) ondertekenen op 21 februari 1995 in Washington akkoorden die Mexico een krediet opleveren van $20 mrd.

viezenreserves te versterken. Waarnemers toonden zich bezorgd over het feit dat het op hoge rentevoeten gerichte beleid van de regering het kwetsbare Mexicaanse bankstelsel zou kunnen ontwrichten.

De effectenbeurs (BMV) reageerde negatief op het leenakkoord met de VS en op 21 februari daalden de koersen met 4.92 procent bij het sluiten van de handel. De peso moest enig terrein prijs geven en zakte naar 5.605 ten opzichte van de dollar, vergeleken met 5,565 bij het sluiten van de handel op de voorgaande dag.

BEKENDMAKING BEZUINIGINGSMAATREGELEN

Na enkele weken van onzekerheid maakte de regering op 9 maart een pakket bezuinigingsmaatregelen bekend in een poging de economische crisis te bezweren die was ontketend door de devaluatie van de peso in december 1994 (zie pag. 195/3 e.v.-'95).

De hoofdpunten van het pakket behelsden (i) een verlaging van de overheidsuitgaven met 9,8 procent; (ii) een verhoging van de BTW van 10 naar 15 procent per 1 april; (iii) een onmiddellijke verhoging van de brandstofprijzen met 35 procent, gevolgd door een maandelijkse stijging van 0,8 procent gedurende de rest van het jaar; (iv) een verhoging van de elektriciteitsprijs met 20 procent en (v) een limiet van 10 procent voor verhogingen van het minimumloon. Minister van financiën Guillermo Ortiz Martinez wijzigde de inflatiedoelstelling voor 1995 van 19 naar 42 procent en voorspelde een groeicijfer voor het hele jaar van -2 procent. Hij schatte echter dat het tekort op de lopende rekening van $ 29,4 mrd in 1994 zou worden teruggebracht tot niet meer dan $ 2,4 mrd in 1995.

De peso, die op 3 maart was gesloten op het laagste punt sinds de geldhervorming van 1993, was gestaag blijven zakken in de week van 6 maart. De wisselkoers van 9 maart. $ 1 = 7,55 pesos, liet een waardevermindering zien van meer dan 50 procent sinds december In dezelfde week bereikten de rentetarieven een top van 100 procent (vergeleken met 30 procent in 1994). Na het pakket van 9 maart herstelde de peso zich, viel toen terug tot 7.30 pesos per dollar op 15 maart. en cindigdc dc maand op 6,715 pesos per dollar. De financiele plannen van de regering waren uitgegaan van een koers van rond de 6 pesos per dollar.

Minister van arbeid Santiago Oñate Laborde meldde in maart dat in januari en februari 250.000 banen verloren maren gegaan en voorspelde dat er de komende twee maanden nog minstens 500 000 zouden verdwijnen Banken zagen zich geconfronteerd met het dubbele probleem van afnemende reserves (door devaluatie en kapitaalvlucht) en een snelle groei van het aantal wanbetalers (omdat de boeterente voor ontijdig aflossen van een lening nu veel lager was dan de gewone rentetarieven).

Protesten tegen bezuinigingspakket

Hoewel men drastische maatregelen verwacht had, waren er in Mexico toch veel protesten tegen het pakket van 9 maart. Een organisatie die zich El Barzon (..Het juk") noemde, riep burgers en regering op hun schulden niet af te lossen.

De organisatie. die zei gesteund te worden door zo'n half miljoen mensen. voerde aan dat de middenklasse en de arbeidersklasse de lasten van het bezuinigingsbeleid zouden moeten dragen. terwijl de maatregelen deze groepen niet ten goede kwamen omdat al het uitgespaarde geld naar de sanering van de nationale schuld zou gaan.

Handelsbanken trekken zich terug

Op 22 maart trokken Amerikaanse en Japanse handelsbanken hun voorgestelde bijdrage van S 3 mrd aan het reddingspakket van januari in, nadat Europese centrale banken aarzelingen hadden geuit over hun bijdrage van $10 mrd aan het reddingsplan. Mexicaanse functionarissen zeiden dat het land nog altijd van plan was maximaal $ 3 mrd te lenen, maar in de vorm van een faciliteit voor middellange termijn die zou wor-

Minister van financien Guillermo Ortiz Martinez (m.)praat met zijn collega's van handel en industrie Herminio Blanco (l.) en van arbeid en sociaal welzijn Santiago Oñate Laborde (r.).na het bekenclmakenop 9 maart 1995 van een nieuw bezuinigingsprogramma.

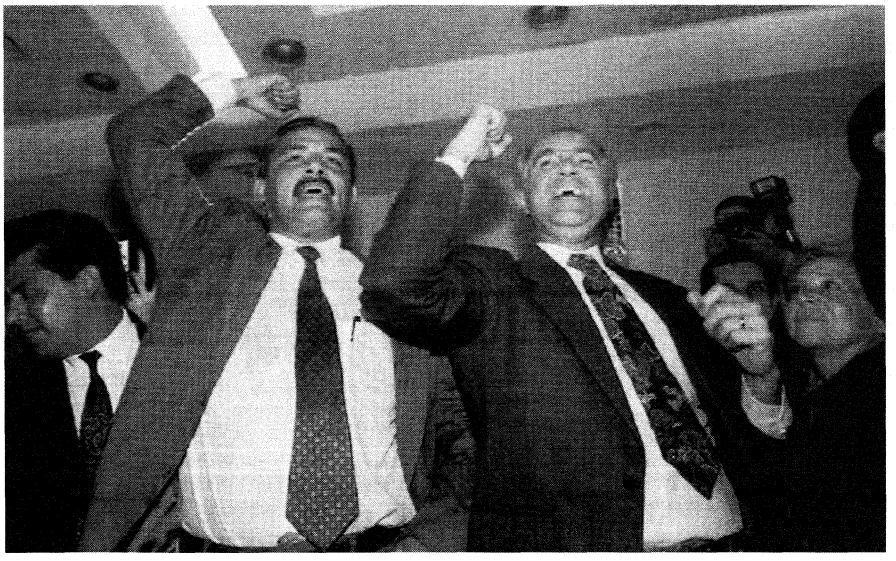

De PAN-kandidaat voor het gouverneurschap van de deelstaat Jalisco, Alberto Cardcnas (l), viert op 13 februari 1995 zijn overwinning. Naast hem Cesar Coll, die gekozen werd tot burgemeester van Guadalajara.

den gebruikt voor steun aan een aparte reddingsoperatie voor het Mexicaanse bankstelsel onder leiding van de Wereldbank.

PRI LIJDT NEDERLAAG BIJ VERKIEZINGEN IN JALISCO

Op 12 februari leed de regerende Institutionele Revolutionaire Partij (PRI) bij gouverneursverkiezingen in de centrale deelstaat Jalisco haar grootste verkiezingsnederlaag uit de geschiedenis. Door deze nederlaag verloor de PRI de controle over Jalisco. De conservatieve Partij van Nationale Actie (PAN) kwam als winnaar uit de verkiezingen te voorschijn. Tegelijkertijd werden er ook 124 burgemeesters en 34 afgevaardigden van het deelstaatparlement gekozen.

RAPPORT OVER MOORD OP COLOSIO. „TWEEDE SCHUTTER" AANGEHOCDEN

Op 25 februari maakte minister van justitie Antonio Lozano bekend dat er twee schutters betrokken waren geweest bij de moord op Luis Donaldo Colosio, de presidentskandidaat namens de PRI, in maart 1994 (zie pag. 637/2-'94).

Voordien had de regering steeds beweerd dat slechts één persoon. Mario Aburto Martinez, de moord had gepleegd (zie pag. 638/3 en 772/3-'94, 194/1-'95). Op 24 februari had de politie een man aangehouden die ervan verdacht werd de tweede schutte te zijn: hij werd geïdentificeerd als Othon Cortes Vazquez. De politie had verder de chef van de persoonliike liifwacht van Colosio. Fernando de la Sota, gearresteerd.

Lozano's bekendmaking en zijn ernstige kritiek op het eerdere onderzoek naar de moord gaven in niet geringe mate steun aan de theorie dat de moord op Colosio deel uitmaakte van een omvangrijker politiek komplot.

AANKLACHTEN WEGENS BETROKKENHEID BIJ MOORD OP RUIZ MASSIEU

Op 28 februari werd Raul Salinas de Gortari, de oudere broer van de vroegere president Carlos Salinas de Gortari en één van de rijkste en bekendste zakenlieden van Mexico, gearresteerd. Raul Salinas werd ervan beschuldigd dat hij het brein was geweest achter de moord op de secretaris-generaal van de PRI, José Francisco Ruiz Massieu, in september 1994 (zie pag. 193/2 e.v.-'95).

Volgens berichten in de pers deden al geruime tijd geruchten de ronde dat Raul Salinas betrokken was geweest bij de dood van Ruiz Massieu. De *Financial* Times van 2 maart noemde hem de ,,politieke peetvader" van Manuel Muñoz Rocha, een PRI-afgevaardigde in het federale parlement. Deze was ervan beschuldigd de ,,auctor intellectualis" te zijn van de moord op Ruiz Massieu. Muñoz Rocha was kort na de moord het land uit gevlucht (193/3 e.v.-'93).

Voormalig onderminister vlucht. Officiële aanklachten

In het weekeinde van 4 en 5 maart werd de voormalige onderminister van justitie Mario Ruiz Massieu gevangengenomen toen hij de Verenigde Staten binnenkwam. Na een tip van de Mexicaanse autoriteiten (die bang waren dat hij Mexico probeerde te ontvluchten), hielden Amerikaanse functionarissen Ruiz Massieu aan omdat hij slechts een gedeelte van het bedrag van $ 46.000 dat hij bij zich had, had aangegeven bij de douane. Vóór zijn vertrek was hij op 3 maart door de Mexicaanse politie verhoord op verdenking van het verzwijgen van de betrokkenheid van Raul Salinas de Gortari bij de moord op zijn eigen broer, José Francisco Ruiz Massieu.

Op 6 maart werd zowel Mario Ruiz Massieu als Raul Salinas formeel in staat van beschuldiging gesteld in verband met de moord op Ruiz Massieu.

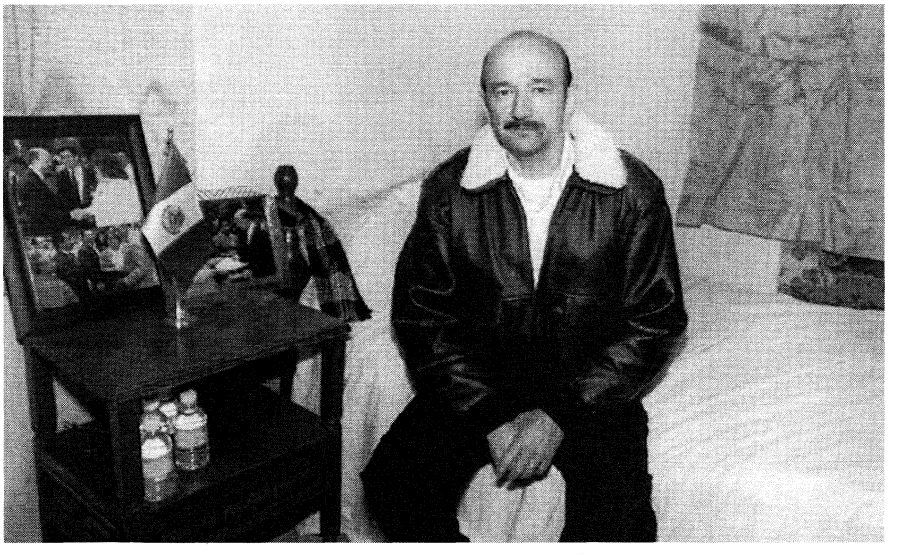

Oud-president Carlos Salinas de Gortari tijdens zijn hongerstaking op 3 maart 1993.

Op 9 maart maakte het Openbaar Ministerie bekend dat Mario Ruiz Massieu drie privé-bankrekeningen in de VS had met een gezamenlijk saldo van $ 25 mln. Bovendien zou men over bewijzen beschikken dat hij banden had met het Golf-kartel (de grootste illegale drugsorganisatie van Mexico). De banktegoeden werden door de Amerikaanse autoriteiten op 15 maart bevroren.

Vertrek van Salinas naar VS

Oud-president Salinas verliet Mexico op 11 maart, klaarblijkelijk voor een zelfgekozen ballingschap in de VS, na een openbare ruzie met zijn opvolger Zedillo.

Salinas had kritiek geleverd op de devaluatie in december en Zedillo had gereageerd met de beschuldiging dat de huidige economische crisis het gevolg was van grof economisch wanbeheer onder de regering-Salinas (1988-'94). Zedillo had ook gesuggereerd dat Salinas het onderzoek naar de moord op Luis Donaldo Colosio in maart 1994 (zie ook boven) had geprobeerd te hinderen. Salinas ging op 2-3 maart twee dagen in hongerstaking om een verontschuldiging af te dwingen en het Openbaar Ministerie gaf een verklaring uit dat er geen bewijs was dat hij de gang van het onderzoek had beïnvloed.

(Vor.ber.pag. 193/2 e.v.-1995)

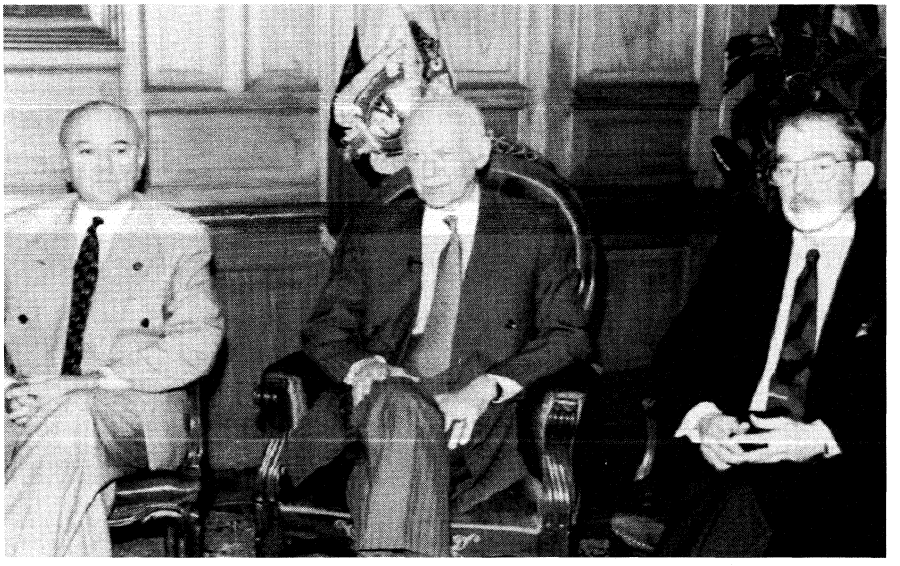

De Ecuadoraansepresident Sixto Duran Ballen (m.)kondigt op 27 januari 1995 de noodtoestand af. Hij wordt geflankeerd door de voorzitter van het congres Heinz Möller (l.) en opperrechter Miguel Macias.

PERU

GRENSCONFLICT TUSSEN PERU EN ECUADOR

Eind januari 1995 laaiden in het grensgebied tussen Peru en Ecuador hevige gevechten op tussen troepen van beide landen. Het conflict betrof een gebied van 320 vierkante kilometer dat grensde aan de Condor-bergketen in het uiterste zuiden van de grensstreek tussen Peru en Ecuador, waar zich waardevolle eoud- en olievoorraden zouden bevinden.

Nadat de Spanjaarden in 1822 waren verslagen, vormde Ecuador één staat met Colombia en Venezuela. In 1830 maakte het zich los uit de Colombiaanse federatie. In datzelfde jaar kwamen Ecuador en het in 1826 onafhankelijk geworden Peru overeen om de Marañon en de Amazone als grens tussen hun beide landen te beschouwen. Achtereenvolgens moest Ecuador grondgebied afstaan aan Brazilië (het oostelijk uiteinde).aan Colombia (het gebied tussen de Caqueta en de Putuniayo). en in 1942 aan Peru (het thans betwiste gebied). De smalle strook ten zuiden van de Putumayo werd door Ecuador aan Colombia afgestaan en daarna door Colombia aan Peru gegeven. In 1941 viel Peru Ecuador binnen. Om een einde te maken aan het conflict werd Ecuador verplicht 175.000 vierkante km. dunbevolkt Amazonewoud in het oosten af te staan aan Peru. Deze overdracht werd vastgelegd in het protocol van Rio de Janeiro in 1942 en gewaarborgd door de Verenigde Staten, Argentinië, Brazilië en Chili In 1960 verklaarde Ecuador het *protocol* van nul en *generlei waarde*, omdat het zich als zwakste partij bij de overeenkomst had moeten neerleggen. In 1981 waren er in het grensgebied tussen Ecuador en Peru nieuwe schermutselingen uitgebroken (zie pag. 97/1 e.v.-'81). Net als in 1981 betrof het conflict dat in januari uitbrak niet het hele akkoord van Rio. maar een niet-gedemarkeerd stuk grens van 78 km lengte ten oosten van de Ecuadoraanse stad Zamora.

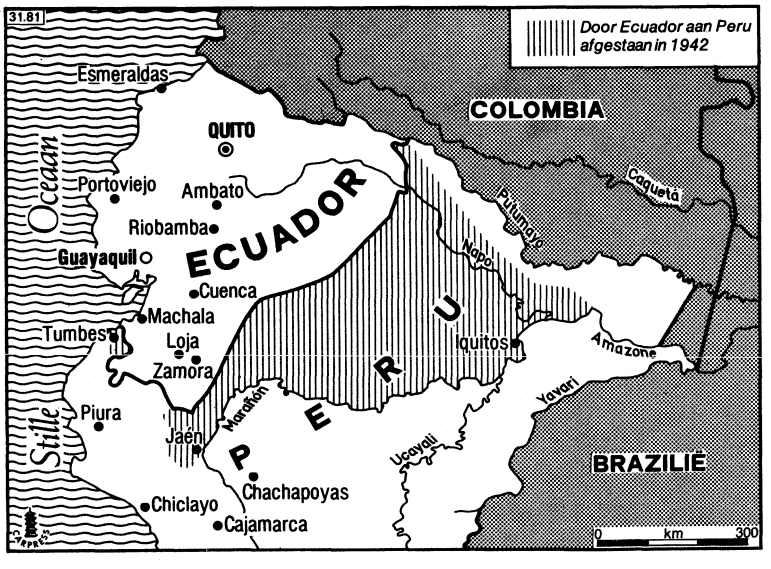

Op 9 januari werd voor de eerste keer gemeld dat Ecuadoraanse en Peruaanse troepen met elkaar slaags waren geraakt in de grensstreek. Over de vraag waar de gevechten hadden plaatsgevonden en welke partij het eerste schot had gelost, bestond verdeeldheid. Volgens het Peruaanse ministerie van buitenlandse zaken hadden bij een nieuw treffen op 26 januari Ecuadoraanse helikopters een Peruaanse grenspost aangevallen en verwoest. Hij noemde de aanval een ,,laaghartigedaad van agressie".

Noodtoestand in Ecuador. Verheviging van de strijd

Op 27 januari kondigde president Six-

to Duran Bailen van Ecuador de noodtoestand af, terwijl de legers van Ecuador en Peru bekendmaakten dat zij reservisten zouden oproepen om ,,steunbrigades" te vormen. Naar verluidt begon president Alberto Keinya Fujimori op 27 januari persoonlijk leiding te geven aan de Peruaanse militaire operaties.

Op 17-28 januari namen de gevechten in alle hevigheid toe en werd in tegenstrijdige berichten gemeld dat beide partijen een offensief hadden ingezet. In de *Guardian* van 29 januari werd bericht dat volgens een Ecuadoraanse officier bij de gevechten 24 militairen waren gesneuveld.

President Duran maakte bekend dat Peruaanse troepen met tanks en helikopters op 29 januari een ,,grootscheepse aanval" hadden uitgevoerd op vier Ecuadoraanse bases in het betwiste gebied. Hoewel Duran volhield dat de bases op Ecuadoraans grondgebied gelegen ,,grensposten" waren, antwoordde Fujimori dat het slechts stellingen waren van patrouilles die zich hadden ingegraven op Peruaans grondgebied. Volgens een Ecuadoraans legercommuniqué was op 29 januari een Peruaanse helikopter neergehaald. waarbij zeven Pe uaanse militairen waren gedood.

Diplomatiek overleg in januari mislukt

Begin februari was de strijd hervat, nadat overleg tussen Peruaanse en Ecuadoraanse functionarissen, dat was gericht op het sluiten van een wapenstilstand, schipbreuk had geleden. Aan dit overleg hadden ook functionarissen uit Argentinië, Brazilië, Chili en de VS deelgenomen, de vier zogenaamde garantielanden van het protocol van Rio.

De strijd leek zich te concentreren rond de bovenloop van de Cenepa-rivier. vooral in de omgeving van de bases Tiwintza. Base Sur en Cueva de los Tayos. Volgens waarnemers was Ecuador erop gebrand dat de Cenepa in Ecuador kwam te liggen. waardoor Ecuador over een vrije verbinding met de Amazone zou beschikken. Peru beweerde dat de grens ten noorden en ten westen van de Cenepa liep, zodat de rivier geheel in Peru zou liggen.

Op 10 februari braken de tot dusver zwaarste gevechten uit, toen de Peruaanse luchtmacht zware aanvallen uitvoerde op Ecuadoraanse stellingen langs de Cenepa. Bij de aanvallen werden drie Peruaanse vliegtuigen neergehaald.

Peru kondigt eenzijdige wapenstilstand af

Op 13 februari deelde president Alberto Fujimori mee dat het Peruaanse leger een eenzijdige wapenstilstand in acht zou nemen, die op 14 februari om twaalf uur 's middags zou ingaan.

Tegelijkertijd verklaarde Fujirnori dat Peruaanse troepen de basis bij Tiwintza hadden reroverc l. Deze bewering werd vierkant tegengesproken door Ecuador dat niettemin instemde met het staakt-het-vuren. op voorwaarde dat zijn troepen niet zouden worden aangevallen.

Op 15 februari bezocht Fujimori het Peruaanse front aan de Cenepa. Tijdens dat bezoek maakte hij bekend dat zijn ..troepen de voldoening van de overwinning smaakten. nadat zij Cueva de los Tayos en de zogeheten bases Sur en Tiwintza hebben veroverd". Wederom spraken Ecuadoraanse functionarissen tegen dat Peru alle drie de bases in handen had.

Vredesverklaringvan Itamaraty. Nieuwe gevechten

Op 17 februari ondertekenden in het Itamaraty-paleis in Brasilia de ondermini sters van buitenlandse zaken van Ecuador en Peru, respectievelijk Marcelo Fernandez de Cordoba en Eduardo Ponce Vivanco, alsmede vertegenwoordigers van de garantielanden van het protocol van Rio een vredesverklaring.

Krachtens de zogeheten Verklaring van Itamaraty ,,bekrachtigden" beide partijen de wapenstilstand van 14 februari en kwamen overeen (i) het aanbod van de garantielanden te aanvaarden om een waarnemersmissie te sturen met een voorlopig mandaat van drie maanden. die toezicht zou houden op de naleving van het bestand: (ii) onmiddellijk de strijdende troepen te scheiden; (iii) geen nieuwe troepen te legeren in het strijdgebied; (iv) te beginnen met een ,,geleidelijke en wederzijdse demobilisatie": (v) de waarnemerscommissie te verzoeken ,,een gebied aan te wijzen dat volledig zou moeten worden gedemilitariseerd": en (vi) besprekingen te beginnen teneinde een oplossing te vinden voor de bestaande impasse.

Op 22 februari braken in de buurt van Tiwintza nieuwe gevechten uit. Ecuador beweerde dat bij een Peruaanse aanval aan Ecuadoraanse zijde veertien doden en negentien gewonden waren gevallen. Het beschuldigde Peru ervan tijdens de gevechten gebruik te hebben gemaakt van chemische wapens en vlammenwerpers.

r

De vijandelijkheden werden bevestigd door de onderzoeks- en waarneme scomissie van de garantielanden. die op 21 februari in het omstreden gebied met haar werkzaamheden was begonnen.

Nieuw wapenstilstandsakkoord

Op 28 februari voerden de garantielanden van het protocol van Rio in de Uruguyaanse hoofdstad Montevideo overleg met de Peruaanse premier en minister van buitenlandse zaken Efrain Goldenberg Schreiber en de Ecuadoraanse minister van buitenlandse zaken Galo Leoro Franco.

President Alberto Keinya Fujimori (m.)mengt zich op 14 februari tussen demonstranten voor een wapenstilstand met Ecuador. Rechts premier en minister van buitenlandse zaken Efrain Goldenberg Schreiber.

Aan het einde van de bijeenkomst beloofden beide partijen nogmaals de wapenstilstand, die met de Vredesverklaring van Itamary officieel was bekrachtigd, ,,onmiddellijk en daadwerkelijk" in acht te nemen Zij besloten voorts de ,,onmiddellijke aanwezigheid van waarnemers of vertegenwoordigers van de garantielanden die toezicht zouden houden op de naleving van wapenstilstand, te aanvaarden

Verliezen

Volgens officiële rapporten waren eind februari 73 soldaten (27 Ecuadoraanse en 46 Peruaanse) gesneuveld en meer dan honderd gewonden gevallen.

Pogingen tot beëindiging grensconflict. Schermutselingen

Ondanks berichten over schermutselingen bleef de wapenstilstand in maart van kracht.

Op basis van de Verklaring van Itamaraty van 17 februari en de overeenkomst die op 28 februari in Montevideo was gesloten. zou een 50 man sterke ,,permanente" waarnemersmissie van de vier garantielanden de plaats innemen van de groep van vier ,,tijdelijke" bestandwaarnemers en gaan toezien op een proces van scheiding van strijdkrachten. Peru en Ecuador werden het op 11 maart eens over het tijdschema en de voorwaarden voor de inzet van de waarnemersmissie en op 30 maart begon de eerste fase van de scheiding van de strijdkrachten.

De Peruaanse minister van defensie generaal Victor Malca Villanueva waarschuwde op 31 maart dat de Peruaanse strijdkrachten ,,vastbesloten" zouden reageren als Ecuador volhardde in wat hij omschreef als schendingen van het vredesakkoord van Itamaraty. Er was melding van schermutselingen medio maart (waarbij drie Peruaanse soldaten om het leven zouden zijn gekomen), op 22 maart (toen volgens het Peruaanse ministerie van defensie zes Peruaanse soldaten gewond raakten), en op 28 maart (toen één Peruaanse soldaat zou zijn gedood). Van Ecuadoraanse zijde werd het incident op 28 maart omschreven als een Peruaanse aanval op een grenspost.

Peruaanse en Ecuadoraanse troepen trekken zich terug

Op 26 april werd in een communiqué van het Peruaanse ministerie van buitenlandse zaken bekendgemaakt dat Peru volledig gevolg had gegeven aan het tijdschema dat de vier garantielanden van het protocol van Rio hadden vastgesteld voor de troepenscheiding in het grensgebied. De dag daarna maakte Ecuador bekend dat het zich definitief had terugtrokken uit het betwiste gebied.

LICHTEND PAD HERGROEPEERT ZICH

Moorden en aanslagen, welke in de loop van maart werden gepleegd door de maoïstische guerrillabeweging Lichtend Pad (Sendero Luminoso), werden in Peru uitgelegd als het bewijs dat de groep nog altijd een stevige bedreiging voor de veiligheid betekende.

Minstens 37 mensen werden door Senderu gedood in het noorden van het land. voornamelijk in de bergachtige oerwoudstreek van de Huallagavallei. zo'n 500 km ten noordoosten van de hoofdstad Lima. Na een reeks bomexplosies in Lima werden daarentegen geen slachtoffers gemeld. Het leger was naar verluidt verrast door de hernieuwde aanslagen. nadat het eerder had verklaard dat het de overgebleven Sendero-leden had vei-slagen na de arrestatie van hun leiders in 1992 (zie pag. 35/1 e.v.-'93): duizenden Sendero-aanhangers waren in de periode daarna gevangengezet of hadden zich overgegeven in het kader van amnestieprogramma's van de regering. Volgens waarnemers had de verplaatsing eind februari van jungle-troepen naa de grensstreek met Ecuador, ter bestrijding van Ecuadoraanse troepen in de omstreden grensstreek (zie boven). Sendero de gelegenheid geboden zich tc hergroeperen.

Margie Clavo Peralta, de op een na hoogste Sendero-leider die nog vrij rondliep, werd door de politie op 23 maart gearresteerd.

Noodtoestand in Lima verlengd

Op 12 januari berichtte de Peruaanse staatsradio dat de regering de noodtoestand in Lima en het aangrenzende Callao met nog eens zestig dagen had verlengd (voor vorige verlenging wegens aanhoudende .,verstoringen van de openbare orde" in dit gebied, zie pag. 116/2-'95).

WET OVER GEBRUIK OVERHEIDSGELDEN VOOR VERKIEZINGSCAMPAGNE. PRESIDENTSKANDIDATEN TREKKEN ZICH TERUG. HONGERSTAKING VAN FUJIMORI'S ECHTGENOTE

Op 5 januari nam het Congres een wet aan, waarbij Fujimori de mogelijkheid werd ontnomen overheidsgelden te gebruiken voor zijn herverkiezingscampagne in april 1995. Bovendien verbood de wet Fujimori campagne te voeren tijdens het uitvoeren van officiële verplichtingen.

Presidentskandidaten trekken zich terug

Lourdes Flores Nani van de centrumrechtse Christelijke Volkspartij en Alfonso Barrantes Lingen van de coalitie Verenigd Links trokken zich op respectievelijk 26 december 1994 en 3 januari 1995 terug als kandidaten voor de presidentsverkiezingen van april Barrantes leverde ernstige kritiek op de verkiezingscampagne, die volgens hem was ontaard ,,inbeledigingen

Kandidaten voor Congres afgewezen. Fujimori's echtgenote in hongerstaking

Op 16 januari sloot de Nationale Kiesraad (JNE), het overheidsorgaan dat was belast met het toezicht op de verkiezingen, de Alliantie Harmonie 21ste Eeuw uit van deelname aan de eveneens voor april geplande parlementsverkiezingen, omdat deze partij te weinig kandidaten zou hebben ingeschreven. De leider van de Alliantie, Susana Higuchi. de in ongenade gevallen echtgenote van Fujimori, schreef dit toe aan een schrijffout en hield uit protest van 17-20 januari een hongerstaking (zie pag. 115/1 e.v.-'95).

PRESIDENTS- EN PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 9 april werden in Peru presidentsverkiezingen gehouden, die door president Alberto Keinya Fujiinori met een ruime marge werden gewonnen. Fujimori werd hiermee de eerste zittende president in de Peruaanse geschiedenis die werd gekozen voor een direct volgende ambtstermijn. Zijn regeringscoalitie Nieuwe Meerderheid-Verandering 90 (Nueva Mayoria-Cambio 90, NM-C90) behaalde tevens de meerderheid in het uit één kamer hestaande Congres door de gelijktijdig gehouden parlementsverkiezingen te winnen.

Ruim honderd internationale waarnemers hielden toezicht op de verkiezingen. die vreedzaam verliepen. Er was volgens de regering sprake van een hoge opkomst onder de 12.421.785 kiesgerechtigden. De verkiezingen mochten op de geplande datum worden gehouden, ondanks verzoeken van negen presidentskandidaten deze uit te stellen. nadat was ontdekt dat een coördinator van de campagne van Fujimori in de centraal gelegen Andes-stad Huanuco had geprobeerd te frauderen met stembiljetten. De Nationale Kiesraad (JNE) besliste dat dit een op zich-

zelf staand inciclent was; twintig personen. onder wie drie plaatsrlijke JNE-functionarissen. werden aangehouden

Het feit dat Fujimori drie maal zo veel stemmen had behaald als zijn naaste rivaal, voormalig VN-secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar, verraste veel waarnemers die een beslissende ronde tussen beide kandidaten hadden voorspeld in juni (in het bijzonder nadat Fujimori's populariteitsscore in de opiniepeilingen voor de verkiezingen was gedaald, kennelijk ale gevolg van de algemene overtuiging dat hij de Peruaanse successen in de recente grensoorlog met Ecuador had overdreven).

Verkiezingsuitslagen

Presidentsverkiezingen

	Stemmenpercentage
Alberto Fujimori (NM-C90)	64,42
Jarier Perez de Cuellar (Unie voor Peru. UPP)	21,81
Mercedes Cabanillas (AmerikaanseRevolutionaire Volksalliantie. APRA)	4,11
Alejandro Toledo (DemocratischeCoördinatie-Peru Levensvatbare Natie, Code)	3,24
Ricardo Belmont (Bewegingvoor Burgeractiviteiten. Movimiento Obras)	2,58
Orerige negen kandidaten	3,84

Congresverkiezingen

Partij	Zetels
NM-C90	67
UPP	17
APRA	8
Onafhankelijk Moraliserend Front (FIM)	6
Code	5
Volksactie (AP)	4
Vernieuwing (Renovacion)	3
Christelijke Volkspartij (PPC)	3
Verenigd Links (UI)	2
Movimiento Obras	2
Agrarisch Volksfront (FPA)	1
Onafhankelijke Agrarische Beweging (MIA)	1
Peru op weg naar 2000 (Peru Al 2000)	1
Totaal aantal zetels	120

De verkiezingen betekenden een onmiskenbare afwijzing van het ,,traditionele" politieke bestel, dat niet alleen in verband werd gebracht met de vier grote partijen van weleer (geen van deze partijen had de vijf procent geldige stemmen behaald die nodig was om als partij ingeschreven te blijven staan), maar ook met een groot aantal van de politieke figuren die op Cuellars lijst met kandidaat-congresleden voorkwamen.

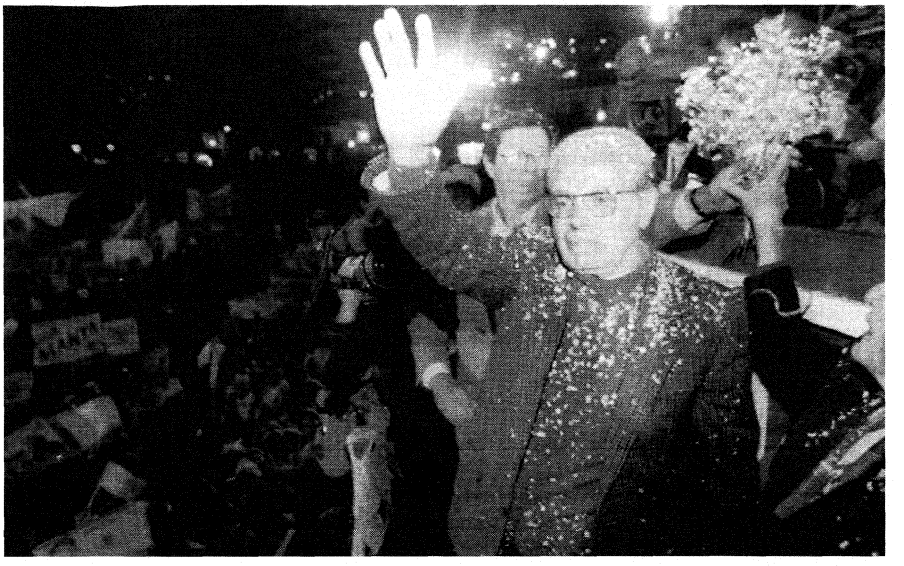

De voormalige secretaris-generaal van de Verenigde Naties. Javier Perez de Cuellar, op 5 april 1993 tijdens de slotmanifestatie x-an zijn campagne voor de presidentsverkiezingen.

Ondanks de armoede van de helft van bevolking en de opschorting van grondwettelijke rechten na de presidentiële coup in april 1992 (zie pag. 471/1 e.v.-'92) voerde Fujimori op succesvolle wijze campagne door te wijzen op de resultaten van zijn vrije-marktpolitiek en harde anti-terreurbeleid: hij presenteerde deze als de sleutel tot economische en politieke stabiliteit. Hij beloofde tevens de sociale programma's uit te breiden en de werkloosheid te bestrijden, en beweerde dat de inflatie onder controle was en de buitenlandse investeringen omvangrijk waren. Fujimori behaalde 60-75 procent van de stemmen in de krottenwijken van Lima en in de arme centrale en zuidelijke hooglanden.

Traditiegetrouw trad het hele kabinet op 20 april officieel af. Het bleef echter in functie, totdat Fujimori een interimregering zou benoemen.

(Vor.ber.pag. 115/1 e.v.-1995)

VENEZUELA

NIEUWE LIQUIDITEITSCRISIS. HERZIENE BEGROTING 1993

De liquiditeitscrisis die in januari 1994 aan het licht was getreden (zie pag. 557/1 e.v.-'94en 36/1 e.v.-'95), kreeg medio december een vervolg na de bekendmaking dat de regering had besloten de Grupo LatinAmericano, een conglomeraat van 43 financiële ondernemingen, over te nemen vanwege aanhoudende problemen bij twee handelsbanken. die eigendom van de overheid waren.

Minister Julio Sosa Rodriguez van financiën zei dat de twee banken, de Banco Republica en de Banco Progreso, die in augustus door de overheid waren overgenomen (zie pag. 36/3-'95), recentelijk met nieuwe betalingsproblemen te kampen hadden gekregen, die hadden bijgedragen aan de liquiditeits- en solvabiliteitsproblemen van de groep. Naar schatting was ongeveer 70 procent van het bankstelsel inmiddels in handen van de staat.

Op 30 november keurde het Nationale Congres de herziene begroting voor 1995, die opliep tot een recordhoogte van $ 14,85 mrd, goed. Een eerder begrotingsvoorstel van $ 15,5 mrd was ter heroverweging teruggestuurd naar de regering nadat oppositiepartijen hadden geklaagd over ,,technische absurditeiten" en ,,incongruenties in inkomsten en uitgaven".

Hoofdinspecteur van banken treedt af

De hoofdinspecteur van het bankwezen, Tesalio Cadenas, diende op 6 maart 1993 zijn ontslag in. Hij zei dat de taxatie van de bank- en liquiditeitscrisis voltooid was en dat de moeilijkste fase achter de rug was. Hij werd opgevolgd door zijn plaatsvervanger, Augusto Francisco de Vera.

Cadenas verklaarde dat de Noodraad voor Financiën de volgende taak zou uitvoeren, namelijk de versterking en kapitalisatie van het financiële stelsel.

KAEINETSWIJZIGINGEN. GRATIE VOOR VOORMALIGE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Op 27 december werd generaal Orozco Graterol benoemd tot minister van defensie als opvolger van generaal Rafael

President Rafael Caldera Rodriguez van Venezuela.

Angel Montero Revette. Er werd geen reden gegeven voor de wijziging.

Op 6 februari 1995 trad Julio Sosa Rodriguez af als minister van financiën wegens ,,persoonlijke redenen", zoals het officieel werd omschreven. In plaats daarvan werd hij staatsminister van economische vraagstukken; in deze nieuwe functie zou hij zich vooral bezig houden met internationale economische aangelegenheden. Sosa werd opgevolgd door Luis Raul Matos Azocar, tot dusverr coördinator van de regeringscommissie voor deviezencontrole.

In de *Financial* Times van 7 februari werd opgemerkt dat Matos erom bekend stond, net als president Rafael Caldera Rodriguez. van mening te zijn dat .,elke hervorming en groei op economisch gebied gepaard moest gaan met betere sociale voorzieningen".

In een vraaggesp ek op 8 februari sprak Matos over de ernstige liquiditeitscrisis en de crisis in het bankwezen waarmee Venezuela in 1994 te kampen had gehad (zie pag. 557/1 e.v. en 558/1 e.v.-'94; 36/1 e.v.-'95 en boven). Hij stelde dat de regering ..niet zocht naar ideologische of dogmatische redenen om de banken te nationaliseren" en ,.dat het voor ons ideaal zou zijn. als binnenlandse en buitenlandse financiële instellingen aandelen zouden kopen in (in moeilijkheden verkerende) banken om het kapitalisatieprobleem op te lossen".

Het aftreden van minister van landbouw en veeteelt Ciro Añez Fonseca na een motie van afkeuring tegen hem in het Congres, leidde op 22 maart tot de volgende wijzigingen:

Landbouw en veeteelt - Raul Alegrett*; planning - Edgar Paredes*: industriele ontwikkeling en handel - Werner Corrales+.

* = Nieuwe benoeming.
\+ = Gewijzigde portefeuille.

Op 23 december 1994 werd bekendgemaakt dat president Rafael Caldera Rodriguez gratie had verleend aan de voormalige minister van binnenlandse zaken Alejandro Izaguirre Angeli, die werd beschuldigd van misbruik van overheidsgelden onder voormalig president Carlos André Perez in 1989-'91 (zie pag. 559/2-'94 en 37/1/2-'95).

MASSALE ARRESTATIES

Op 16 maart 1995 bevestigde de regering dat zij de politieke politie (DISIP) had opgedragen actie te ondernemen tegen vermeende ,,subversieve elementen". Op 13 en 16 maart werden meer dan 150 arrestaties verricht in de hoofdstad Caracas en in de steden Maracaibo, Valencia en Cumana.

Tijdens een demonstratie op 16 maart in Caracas eisten duizenden mensen de vrijlating van de arrestanten en een eind aan de politierepressie en de militarisering van het land. Ook werd opgeroepen tot herstel van de grondwettelijke rechten die in juni 1994 buiten werking waren gesteld (zie pag. 36/1 e.v.-'95). Meer demonstraties. voornamelijk van studenten, volgden op 20-22 maart in diverse steden.

Tot de gearresteerden behoorden studenten, de vroegere bokskampioen Antonio Esparragoza en 15 militaire officieren (b.d.)van de populistische Revolutionaire Bolivaristische Beweging (MBR),die in 1992 twee mislukte couppogingen had ondernomen (zie pag. 401/1 e.v.-'92 en 405/1 e.v.-'93).Ook werd de broer vastgehouden van de zeer gerespecteerde MBR-leider luitenant-kolonel (b.d.) Hugo Chavez Frias, die de volgens opiniepeilingen niet erg populaire president Rafael Caldera Rodriguez publiekelijk uitdaagde hem te arresteren.

Volgens de regering waren de arrestanten betrokken bij een samenzwering om een reeks straatprotesten te houden. die dreigden uit te lopen op een herhaling van de sociale protesten in Caracas in 1989. Deze protesten. plaatselijk bekend als de ,,Caracazo", hadden volgens de laatste schattingen aan 500 tot 1.000 mensen het levengekost (zie pag. 161/1-'89).

Douglas Bravo, een voormaiig guerrillaleider, verklaarde dat er geen destabilisatieplan bestond en dat het de bedoeling aan de regering was de groeiende weerstand tegen haar economische politiek en tegen het toenemend gebruik van dictatoriale maatregelen te ouclerdrukken.

In februari had president Caldera per decreet bepaald dat luchtverkeersleiders voortaan staatsveiligheidsfunctionarissen zonder stakingsrecht waren. De luchtmacht had op 19 maart alle luchthavens onder haar gezag geplaatst, op de 11de dag van een stiptheidsactie van de verkeersleiders. Vóór het conflict op de luchthavens had de regering het gevangeniswezen en de registratie van immigranten en documenten in militaire handen gelegd en in verscheidene steden troepen ingezet, officieel om de misdaad de kop in te drukken. Eind februari waren de militairen naar verluidt bezig de laatste hand te leggen aan plannen voor de militarisering van alle openbare diensten die werden getroffen door stakingsacties.

(Vor.ber.pag. 36/1 e.v.-1995)

VERENIGDE STATEN

PRESENTATIE VAN BEGROTING

Op 6 februari 1993 presenteerde president Bill Clinton een begroting voor het belastingjaar 1996 (dat zou ingaan op 1 oktober 1995), die een bescheiden verlaging van de uitgaven bevatte. de uitgaven voor de sociale zekerheid op hetzelfde niveau hield en belastingvoordelen bood aan de middenklasse.

De begroting voorzag in federale uitgaven van $ 1.612,1 mrd. een toename van 4,8 procent in vergelijking met het belastingjaar 1995. In duidelijke tegenstelling tot de Republikeinse voorstellen om in 2002 de begroting sluitend te maken, liet de begroting van Clinton een tekort zien dat zou stijgen van $ 192,5 mrd in 1995 tot 3 196,7 mrd in 1996 alvorens het zich in 1998-2000 op ongeveer $ 196 mrd zou stabiliseren.

De door Clinton voorgestelde verlaging van de uitgaven was gericht op de kosten van vrije bestedingen en niet op die van subsidies en uitkeringen. Clinton wilde $ 26 mrd besparen door de ministeries van energie. vervoer. huisvesting en stadsontwikkeling ingrijpend te reorganiseren, en nog eens $ 7,3 mrd bezuinigen door staatsenergiebedrijven en staatsvoorraden te privatiseren. Door de geplande groei van de uitgaven te verminderen zou er volgens de regering op dc begroting over een periode van vijf jaar in totaal S 144 mrd worden ,.bespaard"; hiervan was $ 81 mrd bestemd voor het terugdringen van het begrotingstekort en S 63 mrd voor de financiering van het belastingverlichtingsprogramma.

Volgens de preambule van de begroting was tussen 1980 en 1993 de reële levensstandaard van de hoogste inkomensgroep, die 20 pro-

cent van de bevolking uitmaakte, met 21 procent gestegen, terwijl de levensstandaard van de laagste inkomensgroep. die werd gevormd door 60 procent van de bevolking, gelijk was gebleven of was gedaald. Om hier iets aan te doen werden in de begroting een reeks belastingfaciliteiten voorgesteld die alom bekend stonden als de „Verklaring van de Rechten van de Middenklasse". Deze omvatten (i) een beiastirigverlichting van S 500 voor elk kind onder de dertien jaar: (ii) een belastingaftrek van maximaal $10.000 voor voortgezet hoger onderwijs en beroepsonderwijs; (iii) extra belastingvermindering voor het spare:? via individuele pensioenregelingen; en (iv) ..vakbekwaamheidstoelagen" voor laaggesalarieerde werknemers. werklozen en volwassenen die moesten u-orden oingeschould. Het programma zou naar schatting $ 63 mrd kosten gedurende een periode van vijf jaar, of bijna 1 procent van het bruto nationaal produkt (BNP). De inkomensdrempels waarvoor het belastingverlichtingsprogramma van kracht werd. sloten de hoge-inkomensgroepen uit. Naar schatting 50 procent van de belastingvoordelen zou ten goede komen aan gezinnen met een jaarinkomen tussen de $ 30.000 en $ 75.000. die het hart van de middenklasse vormden.

Republikeinse leiders in het Congres, onder wie de leider van de meerderheid in de Senaat. Bob Dole. en de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, Newt Gingrich, hadden kritiek op de begroting, omdat hierin geen verlaging werd beoogd van de kosten van uitkeringsprogramma's; volgens hen had de begroting daarom te weinig effect op het tekort. Zij herhaalden dat hun partij plannen had om een alternatieve begroting op te stellen waarin voorstellen zouden worden gedaan om de uitgaven voor sociale zekerheid, Medicare (ziektenkostenverzekering voor gepensioneerden) en Medicaid (ziektenkostenverzekering voor lage-inkomensgroepen) te verlagen.

Belangrijkste posten van de begrotingsuitgaven

	Belastingjaar 1995		Belastingjaar 1996
	Gevraagd door president	Goedgekeurd door Congres	Gevraagd door president
	(in miljarden dollars)		
Sociale zekerheid	337	336	355
Gezondheidszorg en ziektekostenverzekering	279	272	302
Defensie	271	272	261
Rente op staatsschuld	213	234	257
Bijstand/werkloosheidsuitkeringen	221	223	233
Onderwijs	54	56	57
Vervoer	38	39	39
Veteranenzaken	39	38	38
Natuurlijke hulpbronnen en milieu	22	22	22
Justitie	17	18	20
Internationale zaken en buitenlandse hulp	18	19	17
Wetenschap. ruimtevaart en technologie	17	17	17
Landbouw	13	14	14
Energie	5	5	4

Bron: Washington Post.

Laura Tyson (r.) richt het woord tot journalisten. nadat zij op 21 februari 1995 door president Bill Clinton (l.) is benoemd tot voorzitter van de Nationale Economische Raad.

ONTWIKKELINGEN *ROND* INVOERING VAN *CONTRACT MET AMERIKA*

Naast de meningsverschillen over de begroting bleef de regering Clinton verwikkeld in een heftig conflict met het nieuwe door de Republikeinen beheerste Congres over een aantal wetsvoorstellen van het Congres De hele maand februari was er sprake van wetgevende activiteit op een groot aantal fronten die was bevorderd door Gingrichs , Contract met Amerika", een tien voorstellen tellend manifest waarvan het de bedoeling was dat het binnen de eerste honderd zittingsdagen van het nieuwe Congres tot wet werd verheven Clinton dreigde zijn presidentieel veto uit te spreken (waarvan hij tijdens zijn presidentschap nog geen gebruik had gemaakt), indien bepaalde maatregelen zouden worden goedgekeiird

De meest omstreden gebieden waren de volgende:

Misdaad. De vastberadenheid waarmee de Republikeinen de in augustus 1994 aangenomen verzamelwet voor de misdaadbestrijding wilden wijzigen (zie pag. 39/2 e.v.-'95), bracht Clinton op 11 februari ertoe te dreigen met zijn veto. Het dreigement had betrekking op een specifiek voorstel om in plaats van de $ 10 mrd aan financiele steun van de federale overheid voor het aannemen van 100.000 extra plaatselijke politieagenten, zoals was voorzien in genoemde verzarnelwet, een stelsel in te voeren van rechtstreekse éénrnalige subsidies aan de afzonderlijke staten. Hierbij zouden de plaatselijke autoriteiten de bevoegdheid krijgen te beslissen over de wijze waarop het geld zou worden besteed. Ondanks het dreigende veto werd de maatregel – één van acht afzonderlijke Republikeinse wetsvoorstellen voor de misdaadbestrijding - op 14 februari goedgekeurd door het Huis van Afgevaardigden. Aan het einde van de maand werd een aantal wetsvoorstellen aangenomen. zoals versoepeling van de wetten betreffende de toelaatbaarheid van het bewijsmateriaal, de beperking van het beroepsrecht van terdoodveroordeelden. en de betaling van schadevergoeding door veroordeelde misdadigers aan hun slachtoffers. Van de wetsvoorstellen voor de misdaadbestrijding die nog in stemming moesten worden gebracht, was het voorstel om het verbod op 19 soorten semi-automatische vuurwapens (zie pag. 560/3-'95) in te trekken het belangrijkste.

Internationale zaken. Op 14 februari dreigde Clinton het wetsontwerp voor Revitalisatie van de Nationale Veiligheid. de hoeksteen van het buitenlandse beleid van het Contract met Amerika, te treffen met zijn veto, omdat het ,,de grondwettelijke verantwoordelijkheid van de president om leiding te geven aan het Amerikaanse buitenlandse beleid en op te treden als opperbevelhebber van de strijdkrachten zou ondermijnen".

Het wetsontwerp beoogde een drastische verlaging van de Amerikaanse bijdragen aan VN-

vredesoperaties; beperking van de bevoegdheid van de president om Amerikaanse troepen onder buitenlands opperbevel te plaatsen; voorrang te verlenen aan Polen. Hongarije, Slowakije en Tsjechië boven de andere landen die wachtten op toetreding tot de NAVO; en de oprichting van een commissie die de structuur, strategie en uitgavenplannen van de strijdkrachten moest beoordelen. Hoewel Clinton het wetsontwerp „gewoon onaanvaardbaar" noemde, werd het op 1 1 februari door het Huis van Afgevaardigden aangenomen met 241 tegen 181 stemmen. De aanvaarding van het wetsontwerp gaf echter de eerste belangrijke nederlaag van de Republikeinen te zien: 24 Republikeinen stemden namelijk met de Democraten vóór het schrappen van een clausule w-aarin werd geëist dat de regering „zo spoedig mogelijk" een defensiesysteem tegen ballistische raketten zou invoeren dat identiek was aan dat van het Strategisch Defensie Initiatief (SDI, ook wel „Star Wars" genoemd) uit de jaren tachtig.

Grondwetswijziging voor een sluitende begroting. Het in januari door het Huis van Afgevaardigden aangenomen voorstel (zie boven) om in de grondwet de bepaling op te nemen dat de begroting uiterlijk in het jaar 2002 sluitend moest zijn, bleef in behandeling bij de Senaat. De grondwettelijk status van de maatregel was van dien aard dat hij niet door een presidentieel veto kon worden getroffen, indien hij werd aanvaard door een tweederde meerderheid in de Senaat en werd goedgekeurd door drie kwart van de staten. De stemming in de Senaat over deze grondwetswijziging werd uitgesteld tot begin maart, terwijl er intensief werd gelobbyed en Clinton zeer zijn best deed om Democraten ertoe over te halen tegen de grondvvetswijziging te stemmen.

Amendement op sluitende begroting verworpen

De nieuwe Republikeinse meerderheid in het Congres leed op 2 maart een zware nederlaag toen het grondwetswijzigingsvoorstel voor een sluitende begroting één stem te kort kwam voor de benodigde tweederde meerderheid in de Senaat.

De Senaat had zich op 28 februari over de wet moeten uitspreken. maar de stemming was op het laatste moment uitgesteld omdat de Republikeinse leiders de rijen wilden sluiten om een tweederde meerderheid te bereiken. Op 2 maart stemden 66 senatoren (52 Republikeinen en 14 Democraten) vóór het voorstel, en 34 tegen (33 Democraten en één Republikein); De Republikeinse tegenstemmer was Mark Hatfield (Oregon), de voorzitter van de bestedingscommissie. Bob Dole, de leider van de Republikeinse meerderheid in de Senaat, sprak er zijn teleurstelling over uit dat het voorstel het niet gehaald had. maar liet weten dat het nog voor de presidentsverkiezingen van 1996 opnieuw in stemming zou worden gebracht.

Democratische senator stapt uit partij

Een van de Democraten die voor het Republikeinse grondwetsvoorstel had-

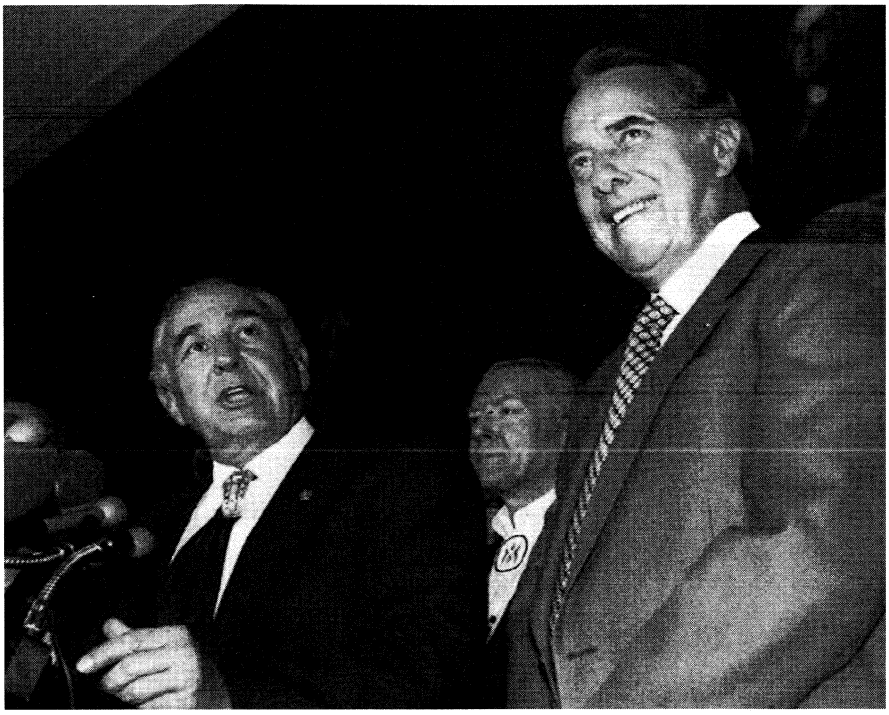

De Democratische senator Ben Nighthorse Campbell (l.)deelt de pers op 3 maart 1995 mee dat hij overstapt naar de Republikeinen. Naast hem de leider van de Republikeinse meerderheid in de Senaat, Robert Dole.

den gestemd, Ben Nighthorse Campbell, maakte op 3 maart bekend dat hij overstapte naar de Republikeinse partij. Daarmee kwam het aantal Republikeinse zetels in de Senaat op 54, tegen 46 voor de Democraten.

De senator uit Colorado - de enige Amerikaanse Indiaan die op dat moment in de Senaat zitting had, en pas de achtste die ooit gekozen was in het Congres - hoorde bij de linkervleugel van de Democratische Partij, hoewel hij bekend stond oin zijn fiscale behoudendheid. Campbell zei dat het debat over het grondwetswijzigingsvoorstel zijn verschillen met de Democratische Partij „duidelijk had gemaakt". Hij verklaarde echter dat zijn besluit niets zou veranderen aan zijn steun voor het recht op abortus en allerlei federale programma's voor de armen.

Wet op ongedekte mandaten en wet op line item veto goedgekeurd

Ondanks de nederlaag van het grondwetswijzigingsvoorstel over de sluitende begroting, werden twee onderdelen van het Contract met Amerika - het Wetsvoorstel op Line Item Veto (partieel presidentieel vetorecht) en het wetsvoorstel op Unfunded Mandates (ongedekte federale mandaten) - in maart goedgekeurd.

Op 15 maart nam de Senaat de definitieve versie van het ongedekte mandaten-wetsvoorstel aan (zie pag. 271/2-'95) en de volgende dag keurde ook het Huis van Afgevaardigden het wetsvoorstel goed. President Clinton bekrachtig& het voorstel op 22 maart tot wet.

Op 23 maart stemde de Senaat in met een versie van het line item veto-wetsvoorstel, die reeds door het Huis was goedgekeurd. Dit wetsvoorstel gaf de president de bevoegdheid uitgaven in door het Congres aangenomen wetsvoorstellen te schrappen zonder het voorstel in zijn geheel te schrappen. President Clinton zei dat hij .„zeer verheugd" was en liet weten nauwelijks te kunnen wachten op de definitieve wet

Sedert 1876 hadden Amerikaanse presidenten vergeefs geprobeerd een dergelijk vetorecht te krijgen. maar de ruim 200 pogingen om tot een dergelijke wetgeving te komen waren alle mislukt. De bereidheid van het door Republikeinen beheerste Congres om deze bevoegdheid aan een Democratische president toe te kennen. onderstreepte nog eens hoeveel het de partij er aan gelegen was om het begrotingstekort terug te dringen. Ook werd het beschouwd als tekenend voor de verwachting van de Republikeinen dat zij de presidentsverkiezingen van 1996 zouden winnen.

Met deze wet kon de president zogenaamde „pork barrel"-projecten schrappen, de vaak

geldverslindende projecten die door Congresleden aan grote overheidsprogramma's werden toegevoegd om hun achterban te binden en stemmen te lokken. Een veto van de president kon net als een normaal presidentieel veto door een tweederde meerderheid van het Congres verworpen worden.

Republikeinse poging om burgerlijk recht te hervormen

Een ander onderdeel van het Contract met Amerika dat vooruitgang boekte in maart. was een door het Huis goedgekeurd wetgevingspakket dat erop gericht was het aantal civiele rechtszaken te beperken door een ingrijpende hervorming van de regels inzake de onrechtmatige daad

Het op 7 maart aangenomen Wetsvoorstel betreffende de Advocaatkosten (Attorney Accountability Bill) stelde partijen die zonder succes een rechtszaak hadden aangespannen, in sommige gevallen aansprakelijk voor de kosten van hun opponenten. Dit wetsvoorstel was een verwaterde versie van wat in het Contract geëist was. Het op 8 maart aangenomen Wetsvoorstel betreffende de Hervorming van het procesrecht inzake de Effectenhandel (Securities Litigation Reform Bill) beperkte de mogelijkheden van aandeelhouders om bedrijven en beurshandelaren te vervolgen voor fraude. Het op 10 maart aangenomen Wetsvoorstel betreffende de Hervorining van de Produktaansprakelijkheid volgens Redelijke Normen (Common Sense P oduct Liability and Legal Reform Bill) stelde een plafond van $ 250.000 aan schadevergoedingen in de meeste civiele rechtszaken voor federale rechtbanken en deelstaatrechtbanken. en in het „pijn en lijden"-onderdeel („pain and suffering") van processen wegens medische fouten. Het wetsvoorstel bevatte tevens een verjaringstermijn van 15 jaar en een beperking van de criteria op grond waarvan bedrijven veroordeeld konden worden tot het betalen van schadevergoeding.

Huis neemt wetsvoorstel op hervorming sociale zekerheid aan

Een ander onderdeel van het Contract, de ingrijpendste wijziging van de sociale zekerheid sedert de New Deal in de jaren veertig, werd op 24 maart eveneens door het Huis aangenomen met 234 tegen 199 stemmen. Het wetsvoorstel wilde in de daaropvolgende vijf jaar S 66 mrd bezuinigen op de sociale uitgaven en veel programma's die op dat moment op federaal niveau beheerd werden, overdragen aan de staten.

De meest omstreden aspecten van de Wet op de Persoonlijke Verantwoordelijkheid (Personal Responsability Act) waren (i) het voornemen om contante betalingen af te schaffen voor ongetrouwde moeders jonger dan 18 jaar. voor kinderen die niet door hun vader erkend waren, en voor nieuwe kinderen van moeders die reeds een beroep deden op de sociale zekerheid; (ii) het overdragen van de financiering van schoolinaaltijclen van de federale overheid aan de deelstaten in de vorm van eenmalige subsidies; (iii)het afschaffen van sociale voorzieningen voor legale emigranten die geen stappen hadden ondernomen om Amerikaans staatsburger te worden.
Deze aspecten van liet wetsvoorstel werden door diverse instanties en personen sterk hekritiseerd. waaronder president Clinton en de Amerikaanse bisschoppen. de laatsten in ren verklaring die op 18 maart werd uitgegeven door de bestuursraad van de Amerikaanse Katholieke Conferentie. Er volgde een uiterst emotioneel debat waarbij de Republikeinen beweerden dat de hervormingen erop gericht waren de afhankelijkheid van de sociale voorzieningen en het k ijgen van onwettige kiiideren te ontmoedigen. terwijl hun tegenstanders betoogden dat een groot aantal beschermingsmaatregelen van de New Deal werd afgeschaft en kinderen werden gestraft voor het gedrag van hun ouders.

Eerder die maand. op 7 maart, had Clinton geprobeerd de Republikeinen buitenspel te zetten door zijn eigen hervormingsvoorstellen voor de sociale zekerheid nieuw leven in te blazen. Niet alleen wilde Clinton een nationale campagne beginnen om ouders die zich onttrokken aan hun ouderlijke plichten. te dwingen te voorzien in het onderhoud van hun kinderen. maar hij gaf nogmaals blijk van zijn overtuiging dat wie in aanmerking wilde komen voor sociale voorzieningen. ook de bereidheid inoest tonen te werken. Dit iclee van een bijstandsuitkering met de plicht tot werken was geheel afwezig in het door het Huis aangenomen u-etsvoorstel. waardoor de rege ing de gelegenheid kreeg het Republikeinse voorstel aan te vallen op grond van het feit dat het de sociale uitgaven wilde verminderen door volkomen willekeurig de bijstand af te schaffen zonder naar echte nood te kijken.

Conflict over Republikeinse voorstellen tot belastingrermindering

Het debat over de voorgestelde bezuinigingen op de sociale voorzieningen werd aangescherpt door de belofte in het Contract de belastingen te verlagen. Beschuldigingen dat er geld werd afgenomen van degenen die het het hardste nodig hadden ten gunste van mensen die het minder nodig hadden, leidden tot toenemende onbehagelijkheid onder de Republikeinse meerderheid. Op 21 maart lieten 102 Republikeinen in het Huis van Afgevaardigden openlijk weten dat zij tegen de belastingverlaging waren waarover in april in het Huis gestemd zou worden.

De kern van het belastingverlagingsplan, dat begroot was op $ 189 mrd in de volgende vijf jaar, was het voorstel om $105 mrd te besteden aan een vereenvoudigde kinderaftrek van $ 500 per kind. De aftrek zou ten goede komen aan gezinnen met inkomens tot $ 200.000. en gezinnen met een inkomen tot $ 250.000 zouden in aanmerking konicn voor een gedeeltelijke kinderaftrek. De dissidente Republikeinen wilden dat de kinderaftrek alleen zou gelden voor gezinnen met een jaarlijks inkomen onder de $ 95.000. een plan dat in de buurt kwam van Clintons voorstel voor kinderaftrek aan gezinnen met een inkomen beneden de S 75.000 (zie boven). Voorzitter van het Huis Newt Gingrich, die de belastingvermindering ..het kroonjuweel van het Cont act" had genoemd. gaf op 28 maart toe dat de maatregel „enkele problemen" kende en hij sloot niet uit dat het plan door het Congres verworpen kon worden

Amendement om maximale zittingstermijn Congresleden te beperken verworpen

Op 24 maart verwierp het Huis drie wetsvoorstellen die de zittingstermijn van parlementariërs aan een maximum zou hebben verbonden. Het was de eerste grote nederlaag van het Contract in het Huis. Een vierde wetsvoorstel, dat het lidmaatschap van het Congres wilde beperken tot 12 jaar, werd aangenomen met 227 tegen 204 stemmen. 61 stemmen te weinig voor de vereiste tweederde meerderheid voor een grondwetswijziging.

Tot de 204 stemmers tegen de vierde wet behoorden 40 van de 230 Republikeinen en 163 van de 204 Democraten en de enige onafhankelijke afgevaardigde. De stemming was niet alleen een pijnlijke nederlaag voor het Contract maar stond tevens in schril contrast met de algemene en luid beleden steun voor een beperking van de zittingstermijn van parlementariers op deelstaatniveau. In totaal 2%staten hadden al een of andere vorm van mandaatsbeperking ingevoerd. zonder uitzondering als gevolg x-an door de bevolking goedgekeurde voorstellen.

CONTROVERSE OVER NOMINATIE VAN DIRECTEUR-GENERAAL NATIONALE GEZONDHEIDSDIENST

Naast het conflict met het Congres was de regering-Clinton in februari ook verwikkeld in de controverse rond Henry Foster, haar kandidaat voor de post van directeur-generaal van de gezondheidsdienst. Deze controverse was ontstaan, nadat was onthuld dat Foster tijdens zijn medische loopbaan een aantal abortussen hadverricht.

De uit Nashville afkomstige Foster, een zwarte gynaecoloog met een alom gerespecteerde staat van dienst als overheidsfunctionaris, was op het eerste gezicht een veilige keus voor de opvolging van Joyce Elders, die in december onder druk van de conservatieve opinie had moeten opstappen (zie pag. 268/2-'95). De vooruitzichten van Foster op

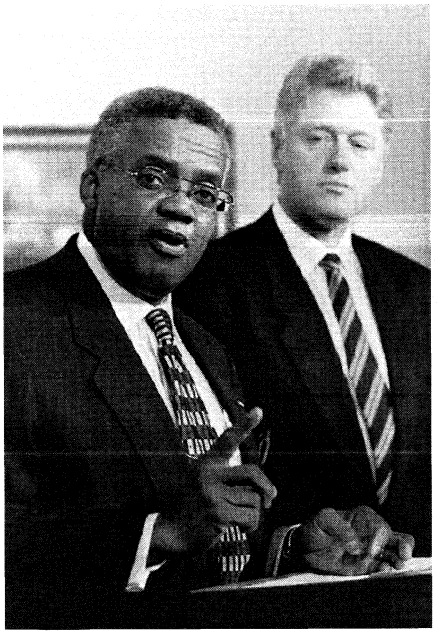

Henry Foster (l.)werd op % februari 1995 door president Bill Clinton (r.) genomineerd als kandidaat voor de functie van directeur-generaal van de nationale gezondheidsdienst.

de goedkeuring van de Senaat verslechterden echter aanzienlijk, toen rechtse christelijke groeperingen een felle campagne tegen hem ontketenden na de onthulling dat hij een aantal keren een abortus had uitgevoerd. Het feit dat de regering de controverse niet had zien aankomen. werd algemeen beschouwd als een ernstige blunder die het gevolg was van een gebrekkig onderzoek naar het beroepsverleden van Foster. De regering raakte ook in diskrediet door haar reactie op het conflict. Nadat de regering aanvankelijk de echtheid van het bewijs tegen Foster had ontkend, raakte zij later verwikkeld in een bizar en defensief getallenspelletje waarbij het aantal zwangerschapsonderbrekingen dat Foster had verricht, steeg van één, en ,,minder dan tien", tot 39, een aantal dat door Foster zelf op 8 februari werd toegegeven. Hoewel Clinton op 7 februari verklaarde dat hij zijn kandidaat steunde, was men van oordeel dat hij was gezwicht voor druk van de oppositie door een Witte Huis-commissie te benoemen die een onderzoek moest instellen naar Fosters verleden, en door toe te staan dat de FBI zich eveneens in deze zaak zou verdiepen.

Tegenstanders van Foster bleven beweren dat uit het bewijsmateriaal bleek dat hij ongeveer 700 abortusingrepen had verricht. maar het conflict kreeg inmiddels een heel ander karakter. Onder leiding van de nieuwe persse-cretaris van het Witte Huis. Mike McCurry, en met steun van Democraten in het Congres die voorstanders waren van de Vrijheid van Keuze-wet inzake abortus, gebruikte de regering het Foster-schandaal om aan te tonen dat de Rcpubiikeinse Partij in de greep was geraakt van niet-representatieve godsdienstfanaten. Dit was in het bijzonder het geval. nadat Ralph Reed. de leider van de Christelijke Coalitie op 1? februari in een toespraak erop had aangedrongen dat zijn organisatie haar veto zou uitspreken tegen de keuze van elke presidents- of vice-presidentskandidaat die niet tegen abortus zou zijn: hiermee onderniijnde Reed oproepen binnen de Republikeinse partij om te komen tot een evenwichtige keuze van kandidaten met het oog op dit thema Terwijl de goedkeuring van Fosters benoeming onzeker bleef. bracht de zaak aldus de diepe verdeeldheid in de Republikeinse Partij over de abortuskwestie duidelijk aan het licht.

BEEDIGING MINISTER RUBIN. KANDIDAAT-DIRECTEUR CIA TREKT ZICH TERUG. NIEUWE NOMINATIE

Op 10 januari werd Robert Rubin beëdigd als minister van financiën. Hij volgde Lloyd Bentsen op. die op 21 december was afgetreden (zie pag. 268/1/2-'95).

Op 8 februari werd de gepensioneerde luchtmachtgeneraal Michael P.C. Carns genomineerd als de nieuwe chef van de Centrale Inlichtingendienst (CIA). Tijdens de plechtigheid in het Witte Huis waarbij de benoeming werd bekendgemaakt. zinspeelde Clinton op de recente fiasco's van de CIA met de suggestie dat het tijd werd ,,om de Amerikaanse inlichtingendienst weer krachtiger te maken zodat deze duidelijke prioriteiten kan nastreven" (ziepag. 268/2-'95).

Carns had in Vietnam gediend als straaljagerpiloot. en was later voorzitter van de Gezamenlijke Staf en vice-stafchef van de luchtmacht geweest. In het Congres reageerden de Republikeinen positief op zijn benoeming en toonden zij zich tevreden over Carns militaire achtergrond.

Op 10 maart trok Carns zich onverwacht terug als kandidaat.
Naar werd beweerd had hij de immigratie- en arbeidswetten overtreden met betrekking tot Elbino Runas. een Filippijnse hulp die tot 1992 deel had uitgemaakt van zijn huishouden. Hoewel Carns toegaf dat de bewering dat hij Runas niet het u-ettelijk vereiste minimumloon had betaald ,.in de kern correct lijkt te zijn", beklemtoonde hij dat hij zijn kandidatuur introk als reactie op Runas' ,,boosaardige en onjuiste beschuldigingen".

De kwestie deed denken aan de moeizaine benoeming van een nieuwe ininister van justitie in 1993 toen Clintons eerste twee kandidaten, Zoe Baird en Kimba Wood. zich gedwongen zagen hun kandidatuur in te trekken nadat aan het licht was gekomen dat geen van beiden premies had betaald voor hun huishoudsters (zie pag. 476/3 e.v.-'93). In januari 1994 had admiraal (bd)Bobby Ray Inman zijn kandidatuur voor het ministerschap van defensie om soortgelijkc rcdcnen ingetrokken (zie pag. 263/2e.v.-'94).

Na de terugtrekking van Carns nomineerde de regering vice-minister van defensie John Deutch als hoofd van de CIA. Deutch was de eerste keuze van de regering geweest, maar toen hij had bedankt voor de eer, was Carns genomineerd.

Het debacle kwam op een bijzonder precair moment voor de CIA. die moeite had om in de

Tijdens een plechtigheid op het Witte Huis op 8 februari 1995 maakt president Bi11 Clinton (l.) de nominatie bekend van Michael Carns (r.)als hoofd van de CIA.

periode na de Koude Oorlog haar positie opnieuw tri bepalen. en die de schade inoest zien te herstellen die zij had opgelopen omdat zij de spionageactiviteiten van Aldrich Ames niet had ontdekt (zie pag. 412/3 e.v.-'94). De organisatie had bovendien te kampen met een reeks aanklachten wegens discriminatie op grond van geslacht, die door vrouwelijke functionarissen van het directoraat operaties waren ingediend. Om processen te voorkomen stemde de CIA op 30 maart in met een regeling buiten dc rechtbank om. waarbij ongeveer $ 990.000 aan achterstallige betaling aan nieer dar: 250 vrouwelijke functionarissen werd uitgekeerd en 23 vrou-en met terugwerkende krach! werden geproinoveerd.

REPUBLIKEINSE SOMINATIE VOOR PKESIDENTSCHAP

Aangezien veel Republikeinen van mening waren dat het presidentschap van Clinton op sterven na dood was. vonden de Republikeinse voorbereidingen voor de presidentsverkiezingen van 1996 plaats in een ongewoon vroeg stadium van het verkiezingsproces.

Op 3 februari bevestigde **Bob Dole.** de 71-jarige leider van de meerderheid in de Senaat,..officieus" dat hij had besloten mee te dingen naar de Republikeinse nominatie voor het presidentschap. Dole verklaarde dat hij in april zijn kandidatuur officieel bekend zou maken. Dole, die al vroeg favoriet was voor de noininatie, was in 1976 kandidaat geweest voor het vice-presidentschap en had in 1980 en 1988 zonder succes een gooi gedaan naar de nominatie voor het presidentschap.

Op 21 februari maakte de Texaanse senator **Phil Gramm** officieel zijn kandidatuur bekend. Grainm. die oorspronkelijk als Democraat in het Huis van Afgevaardigden was gekozen. werd later Republikein en kwam in 1984 in de Senaat. Hij kreeg landelijke bekendhrid als medeopsteller van de uit 1983 stammende ,,Balanced Budget and Emergcncy Deficit Control Act" (algemeen bekend als de Gramm-Rudman-Hollings-wet) en genoot sindsdien de reputatie behoudend te zijn op fiscaal gebied. Zijn overtuigde anti-abortusstandpunt maakte hem populair bij rechtse christelijke groeperingen en zijn legendarische bekwaamheid om fondsen te werven betekende dat zijn campagne waarschijnlijk goed gefinancierd zou zijn. De bekendmaking van zijn kandidatuur werd opgeluisterd door een diner in de Texaanse stad Dallas. dat S 4.1 mln opleverde. Naar verluidt was er in de Amerikaanse politieke geschiedenis nog nooit in één keer bij een dergelijke manifestatie zo'n hoog bedrag bijeengebracht.

Op 28 februari stelde voormalig gouverneur van Tennessee en lid van de regering-Bush. **Lamar Alexander.** zich kandidaat voor de nominatie.

Dole. Gramm en Alexander bevonden zich onder de negen mogelijke Republikeinse kandidaten die op 19 februari in New Hampshire aanwezig waren bij een partijdiner dat werd bijgewoond door 1.400 gasten Onder de aanwezigen was ook Pat Buchanan. de conservatieve columnist, die krachtig campagne had gevoerd voor de nominatie van 1992. Hoewel dit diner één jaar voor de in New Hampshire geplande voorverkiezingen plaatsvond (traditiegctrouw werden in New Hampshire de eerste voorverkiezingen gehouden). werd het door de mogelijke Irandidaten aangegrepen om al enkele dagen campagne te roeren. en werd het beschouu-d als het begin van de strijd om de Republikeinse nominatie.

In februari maakte een aantal vooraanstaande Republikeinen bekend dat zij zich niet kandidaat zouden stellen voor het presidentschap. De belangrijkste reden voor hun terugtrekking was dc moeilijkheid om de $ 20 mln bijeen te krijgen, het bedrag dat naar schatting nodig was om een geloofwaardige nominatiecampagne te voeren. Het besluit van een aantal staten (waaronder Californië) om de voorverkiezingen van 1996 te vervroegen had tot gevolg gehad dat de campagneperiode drastisch werd bekort, waardoor de geraamde kosten werden opgedreven (zie pag. 127/3-'94).

Na sterke aanwijzingen dat hij op het punt stond zijn kandidatuur bekend te maken. trok de voormalige vice-president Dan Quayle. de favoriete kandidaat van rechtse christelijke groeperingen, zich op 9 februari terug uit de strijd om de nominatie voor het presidentschap in 1996. Een andere mogelijke rechtse kandidaat, Jack Kemp. die deel had uitgemaakt van de regering-Bush. had zich op 30 januari terugget okken uit de strijd. Op 13 februari sloot ook Newt Gingrich uit dat hij zich kandidaat zou stellen. Op 27 februari werd hij hierin gevolgd door de conservatieve gouverneur ran Massachusetts. William Weld.

In maart stelde een aantal Republikeinen zich officieel kandidaat voor de Republikeinse presidentsnominatie en lieten anderen doorschemeren dat zij dit zouden gaan doen.

Op 3 maart maakte senator **Richard G. Lugar** bekend dat hij zich op 29 april officieel kandidaat zoustellen.

Op 20 maart stelde de 36-jarige **Patrick J. Buchanan**, een rechtse politieke columnist en commentator, zich kandidaat. Hij deed dat in New Hampshire, de staat waar hij in 1992 in de Republikeinse voorverkiezingen 3i procent van de steinmen had behaald en korte tijd een echte bedreiging had gevormd voor de toenmalige president George Bush. In 1992 was Buchanan echter de enige en onomstreden kandidaat van rechts geweest. Sedertdien was de partij naai. rechts opgeschoren en hadden reeds verschillende Republikeinen inet onberispelijke rechtse papieren hun kandidatuur gesteld.

Op 23 maart ging de gouverneur van Californic. **Pete Wilson.** die algemeen beschouwd werd als een van de potentieel sterkste kandidaten van de partij. net niet zover om zich officieel kandidaat te stellen. In plaats daarvan maakte hij de oprichting bekend van een comité dat fondsen moest gaan werven. en hegon hij een zesdaagse reis naar New York. Washington DC en Boston.

Op 26 maart stelde **Alan Keyes**, een nnbckcnde conservatieve politieke coinmentator. zich kandidaat. Keyes. de eerste zwarte Republikein die deelnam aan de race, zei dat morele kwesties. en vooral de tegenstand tegen abortus, de speerpunten in zijn campagne zouden vormen.

Op 30 maart maakte de 63-jarige **Arlen Spetter.** senator van Pennsylvania, zijn kandidaluur- bekend. Specter, die bekend stond ala voorstander van abortus en rechten voor homoseksuelen. begon zijn campagne met een aanval op ,.de onverdraagzaamheid van rechts" in zijn partij. die zou kunnen leiden tot de herverkiezing van presiclent Clinton.

STIJGING VAN RENTETARIEVEN

Op 1 februari werd bekendgemaakt dat de Federal Reserve (het stelsel van Amerikaanse centrale banken) het discontotarief (de rente die de Federal Reserve berekent over leningen aan handelsbanken) verhoogde met 0,5 procent naar 5,25 procent en de ,,federal funds rate" (de kosten van kortlopende leningen aan banken) van 5,5 procent naar 6 procent. In een verklaring bij deze maatregel wees de Federal Reserve erop dat een stijging van de korte rente noodzakelijk was om ,.de inflatie binnen de perken te houden en daardoor een duurzame economische groei te bevorderen".

SCHANDAAL OVER HANDEL MET VOORKENNIS

Op 9 februari werd bekendgemaakt dat Charles Brumfield, voormalig vicepresident arbeidsverhoudingen bij AT&T (het grootste telecommunicatieconcern ter wereld), en zijn plaatsvervanger Thomas Alger schuld hadden bekend aan overtreding van de wet inzake de effectenhandel. Zij waren allebei betrokken geweest bij een grootscheepse effectentransactie met voorkennis. Volgens federale openbare aanklagers had Brumfield voorkennis over op handen zijnde overnemingen via een netwerk van familieleden en vrienden doorgespeeld.

Brumfield en Alger, alsmede een aantal voormalige werknemers van AT&T, behoor-'den tot een groep van zeventien personen, die ervan werden beschuldigd leiding te hebben gegeven aan een omvangrijk Wall

Street-syndicaat. dat handelde met voorkennis. Dit syndicaat had in vier jaar tijd zo'n $ 2.6 mrd verdiend aan de handel in aandelen van bedrijven die door AT&T werden overgenomen

NIEUWE DIRECTEUR NAACP

Op 18 februari koos het bestuur van het Nationale Genootschap voor de Positieverbetering van Kleurlingen (National Association for the Advancement of Coloured People NAACP) met een krappe meerderheid Myrlie Evers-Williams tot voorzitter Zij versloeg de zittende voorzitter William Gibson met 30 tegen 29 stemmen bij een verkiezing die het gevolg was van een niet-bindende motie van wantrouwen tegen Gibson Deze motie was aangenomen tijdens een algemene vergadering van NAACP-leden

Het NAACP. de oudste zwarte mensenrechtenorganisatie in de VS. had te kampen met schulden van $ 4.5 mln, een dalend ledental en teruglopende steun van het Amerikaanse bedrijfsleven. De crisis bereikte in 1994 haar hoogtepunt met het ontslag van de directeur van het NAACP, Benjamin Chavis, in verband met een schandaal naar aanleiding van seksuele intimidatie en financieel wanbeleid (zie pag. 118/3 e.v.-'95). Vervolgens kwam Gibson in het nauw door beschulcligingn dal hij een tegen hem lopend onderzoek probeerde tegen te houden. Dit onderzoek was ingestelcl naar aanleiding van de verdenking dat hij misbruik zou hebben gemaakt van NAACP-gelden. In februari werd Gibsons positie verder ondermijnd, toen een medewerkster een klacht indiende wegens seksuele intimidatie en discriminatie door zes voormalige en zittende bestuursleden van het NAACP.

De 61-jarige Evers-Williams was de weduwe van de burgerrechtenactivist Medgar Evers. die in 1963 in de staat Mississippi was vermoord (voor de uiteindelijke veroordeling van zijn moordenaar in februari, zie pag. 414/1/2-'94). In een toespraak na haar verkiezing beloofde Evers-Williams een einde te maken aan de corruptie binnen het NAACP en de heersende seksistische cultuur aan te pakken.

ONDERZOEK NAAR MINISTER CISNEROS

Op 14 maart kwam minister van justitie Janet Reno met de aanbeveling een onafhankelijke raadsman te benoemen die het gedrag van minister Henry Cisneros van huisvesting en stadsontwikkeling moest onderzoeken. (Er waren al onderzoeken door speciaie aanklagers gaande naar het Whitewater-schandaal - zie beneden - en beschuldigingen tegen oud-minister van landbouw Mike Espy, zie pag. 268/3-'95.)

Een onderzoek van het ministerie van justitie was tot de slotsom gekomen dat Cisneros vóór zijn benoeming tot minister ,.valse verklaringen" had afgelegd tegen de FBI over geld dat hij aan een voormalige minnares had gegeven. Cisneros bezwoer dat hij zou ..blijven en vechten" tegen de aantijgingen; hij werd publiekelijk gesteund door president Clinton. Hoewel hij algemeen werd beschouwd als een van de beste leden van Clintons kabinet. stond Cisneros onder druk omdat het Congres, waar de Republikeinen het voor het zeggen hadden. van plan was zijn ministerie op te doeken.

Op 17 maart kwam het ministerie van justitie met een positiever bericht, toen het liet weten dat het onderzoek naar minister van vervoer Federico Pena was afgesloten en dat er geen speciale aanklager zou worden aangesteld om beschuldigingen te onderzoeken naar een opdracht die aan zijn voormalige investeringsfirma was toegekend.

WHITEWATER-ONDERZOEK

Speciale aanklager Kenneth Starr. die het Whitewater-onderzoek leidde naar de zakelijke activiteiten in Arkansas van president Clinton en zijn vrouw Hillary Clinton, boekte op 21 maart succes toen Chris V. Wade schuld erkende aan twee aanklachten wegens frauduleus bankroet.

Wade was de makelaar die de financiën beheerde van de gefailleerde Whitewater-onderneming. en die nauw samenwerkte met James B. McDougal. McDougal was de eigenaar van een failliete spaarbank in Arkansas en de partner van de Clintons in de Whitewater-onderneming. De schuldbekentenis van Wade leidde tot geruchten dat hij zou gaan samenwerken met de onderzoekers en Stari- waardevolle inlichtingen zou verstrekken.

Op 28 februari had een ,,grand jury" (kamer van inbeschuldigingstelling)de oud-directeur van de Bank of Perry County, een bank in Arkansas die Bill Clintons gouverneurscampagne in 1990 met leningen had gesteund. in staat van beschuldiging gesteld. Neal T. Ainley werd op vijf punten aangeklaagd wegens de misleiding van curatoren over verschillende transacties van de bank. waaronder het geheimhouden van contant-geldopnames door het campagneteam van Clinton in 1990.

PRESIDENT GRIJPT VERGEEFS IN BIJ HONKBALSTAKING

In februari deed Clinton een met veel publiciteit omgeven, maar vruchteloze poging om de zes maanden durende nationale honkbalstaking op te lossen.

De staking'. die voortkwam uit een poging van clubeigenaren om de salarissen van de spelers te beperken, was op 11 augustus 1994 begonnen en had zich ontwikkeld tot het felste arbeidsconflict in de Amerikaanse sportgeschiedenis. Aangezien het nieuwe honkbalseizoen voor de deur stond en er nog geen akkoord in zicht was, gaf Clinton beide partijen opdracht het overleg te hervatten onder leiding van zijn persoonliike bemiddelaar William Usery, en bepaalde hij dat uiterlijk op 7 februari vrijwillig een akkoord moest zijn bereikt. Op 6 februari liep het overleg vast, waarna Clinton op 8 februari persoonlijk deelnam aan onderhandelingen tussen beide partijen in het Witte Huis. Het lukte Clinton niet de partijen over te halen zich vrijwillig te onderwerpen aan een bindende beslissing. Clinton deelde daarop mee dat hij van plan was bij het Congres een wetsvoorstel in te dienen waarin een akkoord door arbitrage verplicht zou worden gesteld. Op 8 februari gaven Bob Dole en Newt Gingrich echter een gezamenlijke verklaring uit waarin zij dit voorstel hekelden, omdat het Congres ,,niet geschikt was om arbeidsgeschillen in de particuliere sector op te lossen".

PROCES TEGEN DADERS VAN BOMAANSLAG NEW YORK

Op 6 februari bekende voor een federale rechtbank Siddiq Ibrahim Siddig Ali, het vermoedelijke brein achter het plan om bomaanslagen te plegen op belangrijke gebouwen in New York, schuld aan alle aanklachten. Hij verklaarde voorts dat de elf medegedaagden. onder wie de geestelijke leider van de groep, de blinde islamitische geestelijke sjeik Omar Abdel Rahman, eveneens betrokken waren geweest bij wat volgens het Openbaar Ministerie een komplot was om een terreuroorlog te voeren tegen de VS.

Het proces tegen de vermoedelijke terroristen was op 30 januari in New York begonnen. Zij werden niet alleen beschuldigd van het beramen van aanslagen op talrijke belangrijke Newyorkse gebouwen, maar ook van betrokkenheid bij de bomaanslag op het World Trade Centre in 1993 (zie pag. 485/1 e.v.-'93). de moord op de extreem-militante zionistische rabbijn Meir Kahane in New York in november 1990 (zie pag. 269/2/3-'91), en een moordkomplot tegen de Egyptische president Hosni Mubarak tijdens zijn bezoek aan de VS in 1993. (Drie volgelingen van sjeik Rahman en een vierde persoon waren al reroordeeld tot levenslange gevangenisstraffen wegens de bomaanslag op het World Trade Centre, waarbij zes doden waren gevallen, zie pag. 708/1-'94).

Medio 1994 had Sicldig Ali erin toegestemd mee te werken met het Openbaar Ministerie, maar hij had zich later bedacht. Zijn schuldbekentenis verraste waarnemers en gaf aanlei-

ding tot speculaties dat hij met de autoriteiten was overeengekomen schuld te bekennen in ruil voor strafvermindering.

Op 7 februari werd in de Pakistaanse stad Islamabad Rainzi Ahmed Yousef gearresteerd, die de ..kwade genius" achter de bomaanslag op het World Trade Centre werd genoemd. Hoewel hij bij zijn ondervraging vóór zijn uitlevering aan de VS zou hebben bekend dat hij betrokken was geweest bij de bomaanslag. ontkende hij schuld. toen er op 9 februari in New York elf aanklachten tegen hem werden ingediend wegens de aanslag.

De bijzonderheden over de arrestatie van de 27-jarige. in Irak geboren Yousef, een van 's werelds meest gezochte personen. bleven onduidelijk. Kaar het scheen was er een doorbraak bereikt in de jacht op Yousef. nadat in januari in de Filippijnen tmee vermoedelijke handlangers van hem R-aren gearresteerd in verband inet een komplot om de paus te vermoorden (zie FILIPPIJNEN). Amerikaanse functionarissen gaven toe dat het ministerie van buitenlandse zaken $ 2 mln zou betalen aan een informant. die Yousef had verraden.

Verscherpte veiligheidsmaatregelen

Op 10 februari voerde de Amerikaanse Federal Aviation Authority (FAA) strenge veiligheidsmaatregelen in voor zowel vluchten vanuit het Aziatisch-Pacifische gebied als vanuit Afrika en Europa. Een FAA-woordvoerder weigerde echter mede te delen op welke luchthavens de waakzaamheid zou worden verhoogd. Deze voorzorgsmaatregelen volgden op de ontdekking van een wapenopslagplaats en vluchtschema's tijdens een inval in januari bij een verdachte islamitische terreurgroep op de Filippijnen (zie boven).

Volgens andere berichten werd met de uitbreiding van scherpere veiligheidsinaatregelen tot vluchten x-an buiten het Aziatisch-Pacifische gebied vooruitgelopen op mogelijke vergeldingsacties na de uitlevering van Ramzi Ahmed Yousef door Pakistan

VERSLAG VAN GLASS CEILING COMMISSION

Op 16 maart publiceerde de in 1991 opgerichte federale Glass Ceiling Commission (Glazen-plafondcommissie, genoemd naar de ,,glazen plafonds" en .,betonnen muren" die vrouwen en minderheden tegenhielden op weg naar topfuncties in het bedrijfsleven) haar bevindingen, die bevestigden dat de hogere echelons van het bedrijfsleven nog steeds het exclusieve domein van blanke mannen waren.

Uit de studie bleek dat blanke mannen 43 procent van alle banen vervulden. maar 93 procent van de managementsposities op het niveau van vice-president en hoger bezetten. Het gemiddelde jaarinkomen van blanke mannelijke managers in de industrie bedroeg bijna $ 60.000 tegen S 30.000 voor vrouwen De respectieve cijfers voor zwarte mannen en vrouwen waren $ 48.000 en S 38.000. Voorstanders van positieve actie voor vrouwen beschouwden hel verslag als bewijs dat de in de wetgeving vastgelegde positieve discriminatie behouden moest blijven.

De publikatie van het verslag viel samen met een verklaring van Bob Dole de leider van de Republikeinse meerderheid in de Senaat, dat de Republikeinen in het Congres van plan karen een einde te maken aan enkele onderdelen van positieve discriminatie. ..Na bijna 30 jaar overheidsyuota's. tijdschema's, reserveringen en andere voorkeursregelingen op grond van ras en sekse". zei hij in de Senaat. .,voelt het Amerikaanse volk maar al te goed dat het boekhoudertje spelen met ras en geslacht te ver is doorgeslagen." Dole deed zijn uitspraak toen hij hoorzittingen over twee positieve-discriminatieprogramma's op de agenda van de Senaat plaatste. Het ene programma bevoordeelde bedrijven van minderheden of vrouwen bij de toekenning van federale contracten en het andere eiste van bedrijven die voor de federale overheid werkten, dat zij specificeerden hoe zij de tewerkstelling en carrieremogelijkheden van minderheden en vrouwen bevorderden.

Bij de verkiezingen van 1991 hadden de Republikeinen 63 procent van de stemmen van blanke mannen gewonnen. De algemene opvatting was dan ook dat de partij had geprofiteerd van de ..blanke mannelijke reactie" tegen positieve reactie. De regering-Clinton gaf eind februari toe dat haar beleid op dit terrein herzien zou 1%-orderen dat de president er in de nabije toekomst een verklaring over zou uitgeven.

HERINVOERING VAN DOODSTRAF I S NEW YORK

Op 7 maart tekende George E. Pataki, de gouverneur van de staat New York. een wet waardoor in de staat de doodstraf weer werd ingevoerd.

De laatste executie in New York had in 1963 plaatsgevonden. Sedert 1977 had het parlement van de staat zich elk jaar uitgesproken voor herinvoering van de doodstraf. maar dit was steeds opnieuw getroffen door een veto van Pataki's twee voorgangers Mario Cuomo en Hugh Carey. Volgens de nieuwe met. die op 1 september van kracht zou u-orden, mocht de cioodstraf (via een injectie) worden gegeven voor 10 catego ieën moord. Het aantal Amerikaanse staten inet de doodstraf kwam hiermee op 38.

(Vor.ber.pag. 267/3 e.v.-1995)

BOEROENDI

POLITIEKE CRISIS. COMPROMIS INZAKE PARLEMENTSVOORZITTERSCHAP. PREMIER VERVANGEN

Op 12 januari 1995 werd Leonce Ngendakumand gekozen tot voorzitter van de Nationale Assemblée in plaats van Jean Minani (voor de omstreden verkiezing van iaatstgenoemde, zie pag 127/1/2-95) Op 8 januari was Minani benoemd tot voorzitter van het Front voor Democratie in Boeroendi (FRODEBU) Deze functie was tot dan vervuld door president Sylvestre Ntibantunganya.

De nieuwe parlementsvoorzitter was eveneens lid van FRODEBU, maar zijn verkiezing werd gesteund door de Unie voor Nationale Vooruitgang (UPRONA), die zich uit de regering had teruggetrokken na de verkiezing van Minani. UPRONA-voorzitter Charles Mukasi maakte op 16 januari het besluit van zijn partij bekend om weer tot de regering toe te treden.

Premier uit UPRONA gezet. Wijzigingen in regering

Eind januari laaide de politieke crisis weer op. UPRONA royeerde op 29 januari premier Anatole Kanyenkiko wegens ondisciplinair gedrag, nadat hij in december had geweigerd af te treden als premier (zie pag. 127/2-'95). Kanyenkiko beschouwde het royement echter als ongeldig.

Op 30 januari ontsloegen Kanyenkiko en Ntibantunganya twee UPRONA-ministers uit de regering: Libère Bararunyeretse (reïntegratie en hervestiging van vluchtelingen en repatrianten) en Claudine Matuturu (openbaar ambt). Op hun posten werden geen anderen benoemd.

Op 31 januari haalde Mukasi deze ontslagen aan als voorbeelden van Kanyenkiko's verraad aan UPRONA. Hij pleitte voor diens aftreden als premier met als argument dat in de ,,regeringsconventie". op basis waarvan de coalitie was gevormd (zie pag. 126/1-'95), was bepaald dat president en premier afkomstig moesten zijn uit verschillende politieke partijen.

Onveiligheid in het noorden

De politie meldde op 27 januari dat gouverneur Fidele Muhizi van de provincie Nuyinga was vermoord. De on-

bekende daders zouden leden zijn van gewapende bendes die in het noorden opereerden en verantwoordelijk waren voor de dood van zo'n 30 mensen in de voorgaande weken. Volgens sommige bronnen waren deze aanslagen het werk van Interahamwe, de Rwandese extremistische Hoetoe-militie (zie pag. 134/3-'95).

Premier ontslagen

In de ernstigste politieke crisis sinds het akkoord over deling van de macht dat de politieke partijen in september 1994 hadden gesloten (zie pag. 126/1-'95), eiste UPRONA in februari steeds luider het ontslag van premier Anatole Kanyenkiko.

Vanaf begin februari organiseerde UPRONA een golf van protesten tegen Kanyenkiko waaronder een tweedaagse algemene staking op 1-2 februari en een reeks. vaak gewelddadige demonstraties

Op i februari gaf president Sylvestre Ntibantunganya toe aan de druk. Hij verzocht UPRONA en haar bondgenoten een premier voor te dragen die wel op consensus kon rekenen. Kanyenkiko verklaarde echter dat hij zijn functie pas zou opgeven als men het eens was over zijn opvolger. Op 11 februari riepen UPRONA en haar bondgenoten een algemene staking voor onbepaalde tijd uit met ingang van 14 februari. Zij zeiden dat Kanyenkiko zou worden afgezet ..met alle noodzakelijke middelen"

Op 15 februari was de hoofdstad Bujumbura lamgelegd door de staking en verslechterde de veiligheidssituatie snel. Toen trad Kanyenkiko af.

Nieuwe premier

Op 20 februari werd Antoine Nduwayo genomineerd als premier door UPRONA en haar bondgenoten, waaronder de Rassemblement pour la démocratic ct le développement économique et social (RADDES), de Onafhankelijke Arbeiderspartij (PIT) en Inkinzo. Nduwayo, een Toetsi die lid was van UPRONA. werd op 22 februari formeel tot premier benoemd door de president nadat zijn nominatie de goedkeuring had weggedragen van het FRODEBU, de meerderheidspartij in het parlement.

De politieke onrust bracht een nieuwe exodus van vluchtelingen op gang. Op 21 februari meldde Tanzania dat sinds het begin van de maand 25.000 vluchtelingen het land maren binnengekomen.

VN-MISSIE

De VN-Veiligheidsraad zond op 8 februari een missie naar Boeroendi die de politieke en sociale onrust moest peilen. terwijl de bezorgdheid toenam dat de toestand zou kunnen ontaarden in een burgeroorlog zoals in het buurland Rwanda. De missie zou naar verwachting ontmoetingen hebben met de speciale VN-vertegenwoordiger in Boeroendi. Ahmedou Ould Abdallah, alsook met president Ntibantunganya, vertegenwoordigers van de grootste partijen, leger en politie. en de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE).

NIEUW KABINET

Op 1 maart benoemde de nieuwe premier Antoine Nduwayo zijn eerste kabinet.

De samenstelling van het kabinet kwam in grote lijnen overeen met de ,,regeringsconventie" van september 1994. Hierbij werden tien ministersposten toegewezen aan FRODEBU, de meerderheidspartij in de Nationale Assemblée. Negen ministersposten (naast die van premier) gingen naar de oppositionele UPRONA. De Ve gadering van het Boeroendische Volk (RPB). medestander van de FRODEBU, de oppositionele PIT. Inkinzo en RADDES kregen elk één kabinetspost toegewezen. De portefeuilles van justitie en nationale defensie bleven gereserveerd voor politiek neutrale personen.

De samenstelling van het nieuwe kabinet was:

premier - Antoine Nduwayo* (UPRONA): buitenlandse betrekkingen en samenwerking - Jean-Marie Ngendahayo (FRODEBU); binnenlandse zaken - Gabriel Sinarinzi" (UPRONA); justitie - Melchior Ntahobama; nationale defensie - luitenant-kolonel Firmin Sinzoyiheba: financiën - Salvator Toyi (FRODEBU): planning. ontwikkeling en wederopbouw - Gerard Niyibigira* (UPRONA): reïntegratie en hervestiging van vluchtelingen en repatrianten - mevr. Claudine Matuturu" (UPRONA);grondbeheer - Ignace Bankamwabo* (CPRONA); gemeenschapsontwikkeling - Sévérin Mfatiyet (FRODEBU); landbouw- en veeteelt - Pierre-Claver Nahimana+ (FRODEBU);handel en industrie - Astere Nzisibira* (RADDES); arbeid en beroepsopleiding - Vénérand Bakevyumusaya (FRODEBU);openbaar ambt - Vincent Ndikumasabo* (UPRONA);basisonderwijs en alfabetisering van volwassenen - Nicéphore Ndimurukundo (PIT): voortgezet en hoger onderwijs - Liboire Ngendahayo (FRODEBU): mensenrechten en vrouwenzaken - mevr. Marcienne Mujawaha (FRODEBU);cultuur, jeugd en sport - Alphonse Rugambarara (Inkinzo): volksgezondheid -Charles Batungwanayo (FRODEBU): communicatie -Germain Nkhshimana (FRODEBU): openbare werken - Bernard Barandereka* (UPRONA); PTT en telecommunicatie - Innocent Nimpagaritse* (UPRONA): energie en miinbouw - Ernest Kabushemeye (RPB); betrekkingen met de Nationale Assemblée - Térence Sinunguruza (UPRONA); staatssecretaris voor samenwerking - Nicholas Mayugi* (UPRONA): staatssecretaris voor nationale veiligheid - Issa Ngendakumana" (FRODEBU).

* nieuwe benoeming.
+andereverantwoordelijkheid.

De ministerspost voor energie en mijnbouw die op 1 maart was toegewezen aan de RPB, bleef onbezet na de moord op 11 maart op partijvoorzitter Ernest Kabushemeye (zie hieronder), die de functie in het vorige kabinet ook bekleedde. Tot zijn opvolger benoemde president Ntibantunganya op 27 april Emmanuel Sindayigaya, die eveneens lid was van de RPB.

VOLKERENMOORD GEVREESD. OAE-VREDESINITIATIEF

Op 27 maart waarschuwde president Sylvestre Ntibantunganya dat Boe-

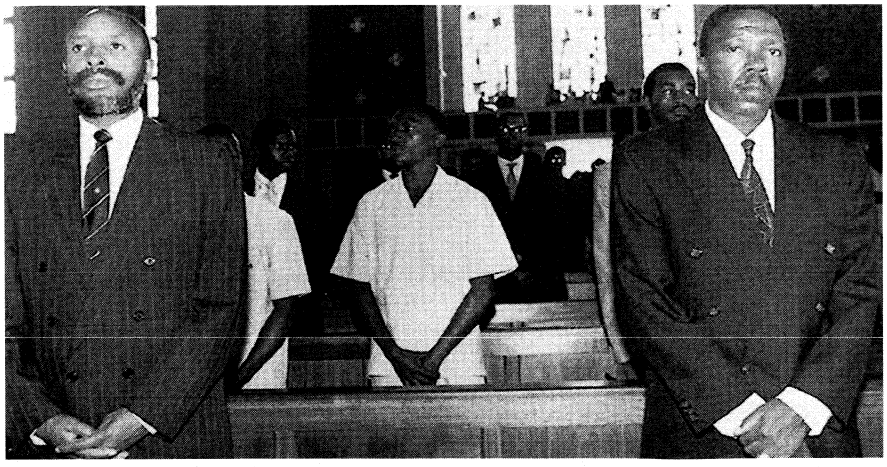

De president van Boeroendi, Sylvestre Ntibantunganya (r.),en de premier, Antoine Nduwayo, wonen op 6 april in de hoofdstad Bujumbura een kerkdienst bij voor wijlen president Cyprien Ntaryamira die een jaar eerder bij eenvliegtuigongeluk om het leven kwam.

Boeroendese militairen begeleidden op 27 maart eeii groep vluchtende Hoetoe-vrouwen en -kinderen in de buurt van Bujumbura naar de grens met Zaïre.

roendi net als Rwanda in 1994 werd geteisterd door geweld van gewapende benden. Hij noemde de botsingen tussen de rebellerende militairen van het door Toetsi's gedomineerde leger en Hoetoe-extremisten. waarbij in de voorgaande weken meer dan 500 doden waren gevallen, ,, het begin van volkerenmoord".

De laatste reeks gevechten was klaarblijkelijk het gevolg van de moord op 11 maart op Ernest Kabushemeye, de Hoetoe-voorzitter van de RPB. Op 1 maart was Kabushemeye opnieuw benoemd tot minister van mijnbouw en energie.

De ernstigste botsingen vonden plaats in de etnisch gemengde wijk Bwiza in Bujumbura. Niettemin liep de spanning in de hele stad hoog op en werden de universiteit. scholen en de belangrijkste markt gesloten.

Het geweld bracht ook een nieuwe stroom vluchtelingen op gang, die een goed heenkomen zochten in de buurlanden Zaïre en Tanzania. Op 26 maart schatte het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR) dat in de voorafgaande twee dagen 24.000 persoon de wijk hadden genomen naar Zaïre. Zaïre. dat naar schatting al 1 miljoen vluchtelingen uit Rwanda herbergde, maakte duidelijk dat het niet over de faciliteiten of de financiële middelen beschikte om het hoofd te bieden aan een nieuwe toevloed van vluchtelingen. Ook uitten de Tanzaniaanse autoriteiten de vrees dat er milities actief waren in de vluchtelingenkampen, en zij waarschuwden ervoor dat vluchtelingen alleen maar zouden worden getolereerd. als zij zich aan de wet hielden.

Meer clan 300 Europeanen. voornamelijk Relgen en Fransen. verlieten eveneens het land. De meesten van hen werden op 28-29 maart per vliegtuig vanuit Bujuinbura geëvacueerd. nadat eerder in maart drie Belgen in een hinderlaag waren gedood.

Escalatie geweld

In de loop van april groeide de vrees dat het geweld in Boeroendi de proporties van een genocide zou aannemen. Het ernstigste incident was de massamoord op mogelijk zelfs 400 mensen in het gebied Gasorwe in Noordoost-Boeroendi, aldus berichten van diplomatieke bronnen en hulpverleners op 3 april. De moorden waren enige dagen eerder gepleegd kennelijk door leden van het overwegend uit Toetsi's bestaande lege en door Toetsi-milities. De slachtoffers waren naar verluidt Hoetoes.

Het dodental werd door het leger betwist: op 4 april zei luitenant-kolonel Jean-Bosco Daradangwe. een legerwoordvoerder. dat hij van slechts 20 doden wist en dat de moordenaars werden vervolgd. Dit standpunt werd herhaald door de minister van defensie. luitenant-kolonel Firmin Sinzoviheba. die de beschuldigingen over de betrokkenheid van militair en bil de moorden .,volkomen belachelijk" noemde. Hij gaf toe dat het leger in het noordoosten actief was. maar zei dat de operaties waren gericht tegen de Partij voor de Bevrijding van het Hoetoe-volk (Palipehutu) en andere gewapende groepen. Hij beweerde dat deze groepen een terreurcampagne voerden en verantwoordelijk waren voor de moorden.

Op 20 april meldde radio Boeroendi dat ..honderden" mensen in Gasarm-e uit hun huizen waren gevlucht na aanvallen van Palipehutu-aanhangers. In het bei-icht werd gesteld dal gematigde Hoetoes die weigerden zich bij de beweging aan te sluiten waren gedood. evenals Toetsi's die naar hun huizen terugkeerden. Het aantai doden moest nog worden vastgesteld.

De bezorgdheid dat de situatie nog verder zou verslechteren nam toe nadat de oppositionele Nationale Raad voor de Verdediging van de Democratie (CNDD) een extieinistische Hoetoe-partij, op 16 april had bekendgemaakt begonnen te zijn aan de vorming van een alternatief leger als de enige manier om x oor de Hoetoe-mreiderheid democratie te bereiken De CNDD verklaa - de tevens dat bestaande instellingen in strijd met de grondwet waren

OAE-vredesinitiatief

Salim Ahmed Salim, secretaris-generaal van de OAE, arriveerde op 11 april in Bujumbura voor besprekingen ter oplossing van de politieke crisis.

Rwandese Hoetoe-vluchtelingen verlieten hun kampen in Noord-Boeroendi voor een tocht naar de grens met Tanzania, nadat melding was gemaakt van nieuwe gevechten tussen Hoetoe-burgers en Toetsi-soldaten in Boeroendi. Een woordvoerder van het VN-Hoge Cominissariaat voor de Vluchtelingen zei toen (31maart) in Nairobi (Kenia) dat er ca. 55.000 vluchtelingen in een stoet van 20 km onderweg maren.

De bijeenkomst op 12 april werd bijgewoond door een uitgebreide OAE-delegatie inet de ministers van buitenlandse zaken van Egypte. Mauritius. Senegal, Tanzania, Tunesië en Zuid-Afrika. Ook Bocrocndi's voornaamste politieke leiders. militaire commandanten. tm-ee voormalige presidenten - kolonel Jean-Baptiste Bagaza en majoor Pierre Buyoya - en Westerse diplomaten troffen elkaar bij die gelegenheid Hoewel de OAE bereid » as de aanzet te geven tot een buitenlandse militaire interventie. had de Boeroendese regering zich daartegen uitgesproken. Zij wilde de bemoeienis van de OAE beperken tot rredestichting. Als gevolg daarvan stemde de OAE erin toe de omvang van haar waarnemersmissie in Boeroendiuit te breiden van 47 tot 67 leden.

(Vor.ber.pag. 126/1 e.v.-1995)

EQUATORIAAL GUINEE

GEVANGENISSTRAF VOOR OPPOSITIE-LEIDER MOTO

De leider van de oppositionele Vooruitgangspartij van Eyuatoriaal Guinee (PPGE), Serero Moto. die in januari 1995 was gearresteerd, werd op 6 maart veroordeeld tot 2,5 jaar gevangenisstraf en een boete van 50 mln francs CFA (ca. $ 100.000), nadat hij schuldig was bevonden aan samenzwering door het omkopen van een politiefunctionaris en wegens het in diskrediet brengen van de reputatievan het staatshoofd.

Het vonnis werd veroordeeld door de Spaanse autoriteiten. waarbij koning Juan Carlos en vooraanstaande leden van zijn regering ten behoeve van Moto intenveniëerden. Bezorgdheid over het lot van Moto nam toe. toen de plaatsvervangend PPGE-leider. Armengol Engonga, op 22 maart waarschuwde dat de regering van plan was Moto voor een militair tribunaal te brengen m-egens zijn aandeel in een vermeend komplot voor het plegen van een staatsgreep.

Op 20 april moest Moto met 12 anderen voor een militair tribunaal verschijnen wegens aanklachten waarop de doodstraf stond. Het proces moest twee dagen worden uitgesteld omdat. volgens oppositiegroepen. de beklaagden tekenen van marteling vertoonden. Op 24 april werd Moto door het tribunaal veroordeeld tot *28* jaar gevangenisstraf wegens verraad en samenzwering, waarbij de aanklachten voortvloeiden uit een vermeend coupkomplot. Het tribunaal gaf geen gehoor aan de eis van de openbare aanklager die voor Moto een gevangenisstraf van 30 jaar en voor twee andere beklaagden, voormalige militairen, de doodstraf had geëist. De door het tribunaal gevelde vonnissen varieerden van 12 tot 30 jaar gevangenisstraf. Voorts deed het tribunaal de aanbeveling de PPGE te ontbinden.

De veroordeling van Moto en de andere beklaagden alsmede de zwaarte van hun vonnissen werden door Westerse regeringen veroordeeld. Op 18 april had een aantal Westerse ambassadeurs tevergeefs getracht ten gunste van Moto te bemiddelen De z-,=;aarste kritiek kwam vanuit Spanje dat de vonnissen kenschetste als „onrechtvaardig, willekeurig en buitensporig".

De regering van Eyuatoriaal Guinee verwierp de veroordelingen als ongerechtvaardigde inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van het land. Zij beschuldigde Spanje tevens van het aanstoken van politieke instabiliteit in Equatoriaal Guinee en van het rekruteren van huurlingen voor een inval in zijn voormalige kolonie. Deze aantijgingen werden door Spanje \-ierliant van de hand gewezen.

(Vor.ber.pag. 851/3-1994)

GAMBIA

MISLUKTE COCPPOGISG. WIJZIGINGEN IN REGERING

Op 27 januari 1995 maakte de militaire leider luitenant Yahya Jameh de arrestatie bekend van twee leden van de Voorlopige Regeringsraad van de Strijdkrachten (zie pag. 711/3 e.v.-'94) die tot dan tot zijn naaste medewerkers hadden behoord. Hij beschuldigde hen van pogingen hem te vermoorden en de macht te grijpen.

Luitenant Sana Sabally, vice-voorzitter van de Raad. en luitenant Sadibu Hydara, die tevens minister van binnenlandse zaken was, werden klaarblijkelijk gevangengenomen nadat zij. samen met andere militairen. het kantoor van Jameh u-aren binnengevallen met getrokken pistolen. Volgens Jameh hadden de twee zich verzet tegen plannen om de macht eerder aan een burgerregering over te dragen dan was voorzien.

De opvolgers van Sabally en Hydara werden op 30 januari bekendgemaakt. Daarbij werden de portefeuilles als volgt verdeeld:

Vice-voorzitter van de Voorlopige Regeringsraad van de Strijdkrachten. defensie - luitenanl Edward Singhatey+; binnenlandse zaken -kapitein Lamin Bajo*.

+Andere taken.
* Nieuwe benoeming.

Nieuwe kabinetswijziging

Onder toenemende druk van donorlanden om de terugkeer naar democratie te versnellen maakte p esident kapitein Yahya Jameh op 20 maart een belangrijke kabinetswijziging bekend.

Volgens plaatselijke bronnen hoopte men dat deze verandering de belofte van het militaire bewind om uiterlijk juli 1996 de macht weer over te dragen aan een burgerregering meer gesl ilte z ou geven

De kabinetswijziging betrof de volgende portefeuilles:

binnenlandse zaken - kapitein Kaba Barjo*: financiën en economische zaken. erelid van de Voorlopige Regeringsraad van de Strijdkrachten - Ousman Koro-Ceesay*; justitie. procureur-generaal. erelid van Voorlopige Regeringsraad van de Strijdkrachten - Mustapha Marong*; buitenlandse zaken - Baboucar Blaise Jagne*: handel. industrie en werkgelegenheid - Bala Garba Jhumpa+; gezondheid, sociaal welzijn en vrouwenzaken - mevr. Coumba Marenah-Ceesay*; jeugd, sport en cultuur - inevr. Satang Jow*; secretaris-generaal en hoofd ambtenarenzaken - Mustapha Wadda*.

* Nieuwe benoeming.
+ andere verantwoordelijkheid.

Op 21 maart werd Fafa Idrissa M'baye gearresteerd, die daags daarvoor was ontslagen als minister of justitie en procureur-generaal. M'baye had. kennelijk met de goedkeuring van Jamch, het initiatief genomen tot de oprichting van een *22* leden tellende adviescommissie, die ervoor had gepleit het burgerbestuur spoedig te herstellen.

Dezelfde dag werd de ontslagen minister van handel. industrie en werkgelegenheid John Bojang. een oom van Jameh, benoemd tot ambassadeur in Frankrijk.

ONTWIKKELINGSHULP BEVROREN

Op 10 maart maakte Japan bekend dat het ontwikkelingshulp ter waarde van 252 mln yen (bijna $ 3 mln) opschortte. omdat er weinig vooruitgang was geboekt bij het herstel van de democratie. Op 27 maart bevestigde de Europese Unie dat zij de economische hulp pas zou hervatten als de macht was overgedragen aan een gekozen burgerregering.

(Vor.ber.pag. 127/2 e.v.-1995)

IVOORKUST

OMSTREDEN KIESWET

Op *8* december 1994 keurde de Nationale Assembleé een kieswet goed. waarin de eis werd gesteld dat alle toe-

komstige presidentskandidaten Ivoriaan van geboorte moesten zijn en uit Ivoriaanse ouders moesten zijn geboren. Kandidaten moesten ook in de vijf jaar vóór de verkiezingen onafgebroken in Ivoorkust hebben gewoond en nooit afstand hebben gedaan van het Ivoriaanse staatsburgerschap.

De nieuwe wet werd alom beschouwd als een middel om alle presidentiële ambities van ex-premier Alassane Oiiattara te dwarsbomen Ouattara. die werd beschouwd als de belangrijkste rivaal van president Henri Konan Hedié en wiens vader in Burkina Faso n-as geboren, was in de jaren tachtig enige tijd houder geweest van een Burkinees paspoort. Nu de presidentsverkiezingen naar verwachting in 1995 zouden worden gehouden, zou Ouattara ook niet voldoen aan de eis van onafgebroken verblijf in het land. omdat hij in mei 1994 naar Washington was verhuisd om voor het IMF te werken (zie pag. 45/2-'95).

Het oppositionele Ivoriaanse Volksfront (FPI) verwierp de kieswet onmiddellijk als ..xenofobisch en gevaarlijk". Bovendien gaf het FPI op 8 december een gezamenlijke verklaring uit met de zojuist opgerichte Vergadering van Republikeinen (RDR), waarmee Ouattara nadrukkelijk werd geassocieerd In die verklaring werd de wet een bedreiging genoemd voor de nationale eenheid en werd beweerd dat de regering de kiem van een burgeroorlog legde.

NIEUWE POLITIEKE PARTIJ

Op 4 maart 1993 fuseerden vijf partijen tot de Unie van Politieke Partijen voor de Presidentiële Groep van Ivoorkust, ofwel Presidentiële Groep.

Volgens Siriki Aboubacar Camara, de voorzitter van de nieuwe formatie (waarvan ook de Afrikaanse Federale Partij en de Vergadering van de Krachten van de Republiek deel uitmaakten) zou de partij bij de komende presidentsverkiezingen campagne voeren voor president Henri Konan Bédié. de voorzitter van de Democratische Partij van Ivoorkust (PDCI).

HARD OPTREDEN TEGEN CRIMINALITEIT

Op 17 maart lanceerde de regering in Abidjan een grootscheepse politie-operatie. Gedurende de daaropvolgende twee dagen werden meer dan 900 personen gearresteerd, hoofdzakelijk voor kleine vergrijpen, hoewel zich onder de arrestanten een groot aantal personen bevond dat door de politie werd gezocht.

Eveneens op 17 maart diende de regering een wetsvoorstel in dat het mogelijk maakte om een ieder die schuldig werd bevonden aan geweldsmisdrijven de doodstraf op te leggen. en waarin werd bepaald dat terechtstellingen (door een vuurpeloton) iri het openbaar moesten geschieden. In het wetsontwerp werd tevens bepaald dat daklozen onder dwang vanuit stedelijke gebieden naar hun dorpen werden teruggestuurd of de grens overgezet waar het buitenlandse zwervers betrof.

SCHULDENHERSCHIKKISG

Op *28* maart maakte het ministerie van buitenlandse zaken bekend dat Japan akkoord was gegaan met herschikking van 2,45 mrd yen (ongeveer $ *28* mln) aan officiële schuld. die met ingang van maart 2008 zou worden afgelost.

ANNULERING VERHOGING RROODPRIJS. STAKING

Op *6* april annuleerde premier Daniel Kablan Duncan, tevens minister van economie en financiën. een verhoging van de broodprijs. Daardoor werd de prijs van een gewoon brood weer 100 francs CFA, nadat die de voorgaande week was verhoogd tot 119 francs CFA ($ 1 = 480,29 francs CFA per 7 april 1993). De maatregel had kennelijk ten doel een eind te maken aan de gespannen relatie met de Federatie van Autonome Vakbonden.

Maar de prijsverlaging was niet voldoende om de Federatie, een alliantie van 19 onafhankelijke bonden, tevreden te stellen. Zij handhaafde haar oproep voor een tweedaagse staking ingaande 7 april. De Federatie verklaarde dat de broodprijsverhoging niet de enige kwestie was en drong er bij de regering op aan een nieuwe belasting voor radio en televisie, via een heffing van 2.000 francs CFA op alle elektriciteitsrekeningen, in te trekken.

Op *8* april verklaarde de regering de staking onwettig omdat deze door politieke motieven was ingegeven. De staking zelf werd naar verluidt niet op grote schaal in acht genomen.

(Vor.ber.pag. 45/2-1995)

KENIA

BCITENLANDERS TOEGELATEN TOT EFFECTENEEURS

Vanaf 3 januari 1995 was de effectenbeurs van Nairobi. op grond van investeringsbepalingen die in december waren gepubliceerd, geopend voor buitenlandse beleggers.

De nieuwe regels stonden buitenlands eigendom toe, zij het dat het buitenlandse aandeel iri het kapitaal van lokale ondernemingen was gebonden aan een maximum van 20 procent Elke individuele buitenlandse investeerder mocht bovendien niet meer dan 2.5 procent van de aandelen bezitten. Bedrijven die al voor het grootste deel in buitenlandse handen waren. zouden taboe blijven voor nieuwe externe beleggers

De regering. die bang was geweest dat buitenlandse participatie in operaties op de effectenbeurs de waarde van de shilling zou opdrijven. had in de wijziging toegestemd onder druk van het IMF en de Wereldbank. Gehoopt werd dat buitenlands kapitaal de ontwikkeling van Nairobi als regionaal financieel centrum zou bevorderen en het privatiseringsprogramina van de regering zou versnellen Ook zouden de buitenlandse investeringen moeten leiden tot uitbreiding van de beurs. waar nog maar 56 ondernemingen genoteerd stonden. Tot 24 januari waren echter slechts twee transacties gesloten. die ternauwernood $ 1.500 waard maren

BESCHULDIGINGEN VAN CORRUPTIE

Wilfred Karuga Koinange. voormalig permanent secretaris van het ministerie van financiën. en miljardair Kamlesh Mashukhal Pattni verschenen op 3 januari voor het Hooggerechtshof op beschuldiging van corruptie naar aanleiding van de verduistering van KSh 3.76 mrd van de Centrale Bank van Kenia (CBK). In een aparte rechtszaak stond Pattni bovendien terecht voor aanklachten inzake de verduistering van meer dan KSh 19,5 mrd ($ 1 = KSh 44,8727 per 6 januari 1993).

OPTREDEN TEGEN OPPOSITIE. PARLEMENTSLEDEN GEARRESTEERD

Drie parlementsleden van FORD-Asili en zeven andere activisten van de oppositie werden op 15 januari in Nakuru gearresteerd op beschuldiging van het toespreken van een onwettige bijeenkomst en het aanzetten tot geweld.

In Nakuru, in de Rift Valley, waren op 10 januari 10 mensen omgekomen bij een geschil over veediefstallen tussen leden van de bevolkingsgroepen Masai en Kikuyu. Er volgde een rechtszaak tegen diverse personen met als aanklacht: ..bevordering van oorlogsachtige activiteiten".

Registratie van oppositiegroep ingetrokken

De procureur-generaal herriep op 18 januari de truststatus van de Mwangaza Trust. Sinds haar oprichting medio 1994 door Paul Muitc, een vooraanstaand lid van FORD-Kenya, was de organisatie het middelpunt van geschillen geweest. De regerende Kenya African National Union (KANU) be-

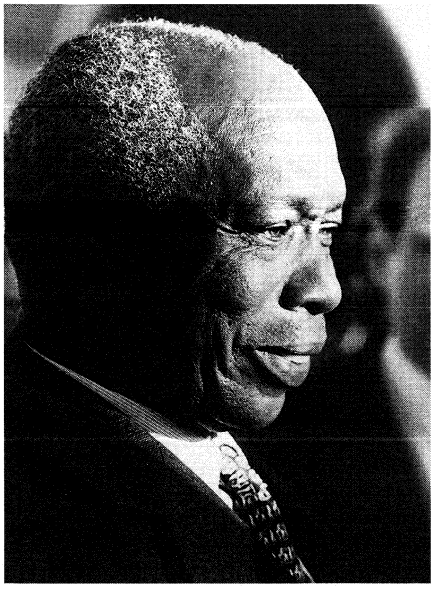

De president van Kenia, Daniel Arap Moi

weerde dat de trust in feite een politieke partij u-as.

Verdere acties tegen de oppositie

Een parlementslid van FORD-Kenya werd op 16 februari gearresteerd in verband met opmerkingen die hij over president Moi zou hebben gemaakt.

Op 21 februari verbood de regering het Internationale Centrum voor Recht en Onderzoek (Clarion) vanwege het ,,verspreiden van onjuist en onbewezen materiaal van politieke aard" dat de ,,geloofwaardigheid" van de regering ,,ernstig aantastte". In januari was de regering er in een rapport van Clarion van beschuldigd medeplichtig te zijn aan corruptie op hoog niveau.

Secretaris-generaal DP afgetreden

John Keen trad op 2 februari af als secretaris-generaal van de oppositionele Democratische Partij (DP). Er werd gespeculeerd dat hij van plan was zich aan te sluiten bij de regeringspartij KANU.

BERICHT OVER OPSTANDELINGENGROEP. VERHOUDING MET OEGANDA GESPANNEN. EIS AAN UNHCR

Op 3 februari kwam de regering met een officiële verklaring over het bestaan van een subversieve organisatie, de Beweging van 18 Februari (FEM). Volgens de verklaring was deze beweging erop uit het land te destabiliseren met als uiteindelijk doel de omverwerping van de regering.

De organisatie zou onder leiding staan van brigadier John Odongo. een ,.verklaard communist" met een .,lang verleden van betrokkenheid bij guerrillaactiviteiten" die sinds de jaren zestig in vrijwillige ballingschap was. De FEM en haar gewapende vleugel, het Volksverzetsleger van 18 Februari (FERA), n-erdcn beschuldigd van het vestigen van guerrillakampen in een buurland (vermoedelijk Oeganda) en van berovingen, veediefstal. aanzetten tot stammenstrijd en moord op politieagenten en Aziatische zakenlieden. Ook zouden zij geruchten verspreiden over de gezondheidstoestand van president Daniel Arap Moi in het kader van een breder plan om .,chaos te veroorzaken".

De regering beloofde ..beslissende en gepaste" stappen tegen de groep te zullen ondernemen. Op 1 i februari zei Moi dat een tweede groep, het Patriottisch Front van Kenia. samenwe k-te met de FEM. Tegen het einde van de maand werden grote aantallen vermeende FEM-leden gearresteerd.

Oeganda ontkende dat het de FEM steunde en arresteerde Odongo op 18 februari. klaarblijkelijk op het moment dat hij probeerde de grens naar Kenia over te steken. Kenia vaardigde op 22 februari een arrestatiebevel tegen Odongo uit, maar aan het eind van de maand zat hij nog in Oeganda gevangen.

Spanning met Oeganda loopt op

In maart nam de spanning tussen Kenia en Oeganda toe tengevolge van Kenia's beschuldiging dat Oeganda de FEM steunde.

Op 8 maart bevestigde Oeganda dat Keniaanse verzoeken om uitlevering van FEM-leider brigadier John Odongo waren afgewezen en dat Odongo naar een ander, niet met name genoemd, land was overgebracht. Kenia reageerde woedend op deze maatregel en noemde het een ,,daadvan agressie".

Op 10 maart zouden naar verluidt grote aantallen Keniaanse troepen langs de grens met Oeganda zijn samengetrokken. De legerleiding ontkende echter dat er sprake was van een belangrijke mobilisatie en beweerde dat het om een routine-operatie ging. Op 14 maart werden de grensovergangen met Oeganda gesloten en op 16 maart werden de veiligheidsmaatregelen verder verscherpt na vermeende FEM-aanvallen. Oppositieleiders ontkenden evenwel dat er aanvallen hadden plaatsgevonden en zeiden nogmaals dat naar hun mening de regering het bestaan van de FEM had verzonnen um de onderdrukking van oppositionele groeperingen te rechtvaardigen.

Vertrek van vluchtelingen geëist

Op 3 maart eiste president Daniel Arap Moi dat de Hoge Commissaris voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) de naar schatting 240 000 vluchtelingen in Kenia naar elders zou overbrenqen Arap Moi bracht deze eis in verband met het feit dat de UNHCR vermoedelijke FEM-leden, die in Oeganda verbleven, niet had overgedragen Hij beschuldigde de organisatie ervan hen onderdak te verschaffen

AMERIKAANSE AMBASSADEVR ONDERVRAAGD

De Amerikaanse ambassadeur Aurelia Brazeal werd op 23 februari een uur lang door de politie vastgehouden omdat zij ervan verdacht werd oppositieleiders te hebben vergezeld naar een veiligheidszone. Op 27 februari noemde de minister van buitenlandse zaken, Stephen Kalonzo Musyoka, het incident een ,,ongelukje" en een .,vergissing".

MINISTER VAN ENERGIE OVERLEDEN

Op 26 februari overleed John Kyalo, de minister van energie. Aan het eind van de maand was zijn opvolger nog niet bekend.

IMF-GELDEN VRIJGEGEVEN

Op 1 maart maakte het IMF bekend dat in het kader van de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) ongeveer KSh 9 mrd zou worden vrijgegeven voor 1995-97. Het IMF gaf te kennen onder de indruk te zijn van recente economische hervormingen, maar bleef bezorgd over het onvermogen van de regering om de overheidsuitgaven onder controle te houden.

HET GOLDENBERG-SCHANDAAL. RECHTSZAAK TEGEN SAITOTI. OMSTREDEN RAPPORT

Op 9 maart spande Raila Odinga van FORD-Kenya een rechtszaak aan tegen vice-president George Saitoti en zeven anderen in verband met hun aandeel in het Goldenberg-schandaal (zie pag. 776/1-'93). Hij beschuldigde hen ervan de staat voor meer dan KSh 18 mrd te hebben opgelicht. Saitoti was minister van financiën geweest ten tijde van de fraude bij Goldenberg.

Onder de andere gedaagden bevonden zich de voormalige CBK-gouverneur Eric C Kotut, een vroegere functionaris van het ministerie

van financien. Wilfred Karuga Koinange, en de directeur van Goldenberg International. Kamlcsh Mashukhal Paltni. De twee laatstgenoemden stonden terecht op verdenking van corruptie in een afzonderlijke rechtszaak (zie hierboven).Op 15 maart el-enwel gelastte het openbaar ministerie dat de procedure werd beëindigd, ondanks protesten l-aii Odinga

Parlementair onderzoeksrapport omstreden

Het rapport van de parlementaire financiële onderzoekscommissie over het Goldenberg-schandaal, dat eind maart was verschenen, zuiverde de directeur van Goldenberg International. Kamlesh Pattni, van iedere blaam en stelde bovendien vast dat de regering hem Ksh 2.1 mrd verschuldigd was aan exportvergoeding.

Het rapport zorgde voor opschuclding en op 11 april wees de regering het officieel van de hand, terwijl zij bevestigde voort te gaan met de procedure om de meer dan Ksh 11 mrd die aan de CBK en het ministerie van financien verschuldigd waren. te verhalen.

OPPOSITIE VOORTDUREND BELAAGD

Onder de zes mensen die op 4 april tijdens een inval van de politie in het kantoor van de Mwangaza Trust te Nairobi werden gearresteerd, bevonden zich twee vooraanstaande parlementsleden van de oppositie. In januari had de regering de status van hulporganisatie aan de Trust ontnomen en haar eigenlijk verboden door haar als een politieke partij te beschou en (zie boven).

De gearresteerden waren de FORD-Kenya-afgevaardigden Paul Muite-die tevens directeur van de Trust was- en Kiraitu Murungi, alsmede de directeur van het onafhankelijk Instituut voor Economische Aangelegenheden. Wachira Maina, economisch verslaggever Robert Shaw, Trust-medewerker Ntayiwa Nkuraru, en Stanley Angaine. De zes. die allen aangezien werden voor bestuurders van de organisatie, werden verscheidene uren vastgehouden voordat ze op vrije voeten kwamen zonder in staat van beschuldiging te zijn gesteld. Op 5 april spanden zij een rechtszaak aan tegen de politie op grond van wederrechtrlijke l-ri~heidsberoving.Zij oinschreven hun aanhouding als ,,weer zo'n schurkenstreek die past in de strategie om alles en iedereen in te maken die tegen de regering is"

De arrestaties volgden op een scherpe veroordeling van de regering van president Daniël Arap Moi door. doorgaans behoudende, rooms-katholieke bisschoppen. In een herderlijke brief van 2 april maakten zij gewag van een ,,vreselijke terugval in morele waarden in alle geledingen, die tot uiting kwam in voortdurend toenemende wetteloosheid en steeds meer geweld". Zij stelden dat het land was verraden door de politieke leiding en dat corruptie gemeengoed was. De regering beschuldigde in een reactie de katholieke kerk ervan onder één hoedje te spelen met guerrillagroeperingen en de oppositie.

Het veelvuldig arresteren van leden van de oppositie de sluiting van het Internationale Centrum voor Hecht en Onderzoek (Clarion) (zie boven) en incidenten als het gooien van brandbommen naar een juridisch adviescentrum werden dooi oppositionele groepeiingen opgevat als de vervolging van de wat progressievere krachten

De regering rechtvaardigde haar houding ten opzichte van de oppositie met het argument dat de nationale veiligheid werd bedreigd door de activiteiten van FEM (zie boven). Overheidsfunctionarissen zouden op 12 april FORD-Kenya zelfs in verband hebben geb acht met een vermeend geheim invasieplan van FEM. In oppositiekringen echter bleef men het bestaan van FEM in twijfel trekken.

(Vor.ber.pag. 128/1/2-1995)

KONGO

NIEUW KABINET

Op 13 januari 1993 bood premier Jacques-Joachim Yhombi-Opango het ontslag van zijn regering aan om president Pascal Lissouba de gelegenheid te bieden alle politieke partijen te consulteren bij zijn pogingen politieke stabiliteit in het land te brengen.

Yhombi-Opango. de leider van de Rassemblement pour la démocratie et le développement (RDD),werd onmiddellijk herbenoemd als premier. Hij kreeg het verzoek een kabinet te vormen dat het herstel van .,vrede en broederschap" mogelijk zou maken. Op 23 januari presenteerde hij een nieuwe regering. Deze was als volgt samengesteld:

Premier - Jacques-Joachim Yhombi-Opango; staatsminister van bestuurlijke en economische decentralisatie. verantwoordelijk roor ontwikkeling en rrgionale planning - Martin M'Beri+; staatsminister van binnenlandse zaken, verantwoordelijk voor veiligheid en stadsontwikkeling - kolonei Philippe Bikinkita*; nationale defensie. verantwoordelijk voor integratie van de strijdkrachten als ontivikkelingsfactor in het democratische proces - Xlaiirice-Stephane Bongho-Nourra+; economie en financien. verantwoordelijk voor planning en vooruitzichten - Moungounga N'Guila Nkomba: buitenlandse zaken en samenwerking, verantwoordelijk voor Franstalig? aangelegenheden - Arsene Tsaty Bongo~': industriële ontwikkeling, energie. mijnbouw en PTT - Esau Itachi ",justitie. veiantwoordelijk voor bestuurlijke hervormingen. en zegelbewaarder - Joseph Ouabari*: verbindingen, dcinociatische cultuur en regeringswoordvoerder - mevr. Albertine Lipou Massala+: uitrusting en openbare werken - Lambert Ngalibali: hanrle!, huisindustrie. consumptie, midden- en kleinbedrijf - Marius Mouabenga+; arbeid. ambtenarij en sociale zekerheid - Anakle Tchoumambe*: olieprodukten - Benoit Koukebene+; landbouw, veeteelt. waterstaat. bosbouw, visserij - Jean-Prosper Koyo*; transport en burgerluchtvaart - Seraphin Dieken*; nationaal onderi s . wetenschappelijk onderzoek en technologie. verantmoordelijk voor technisch onderwijs - Martial de Paul Ikounga*; integratie van vrouwen in de ontwikkeli g - inevr. Marie Thértse Avemeka*: gezondheidszorg en sociale zaken, verantwoordelijk voor de integratie van rainpenslachtoffers en gehandicapten - Jean Mouyabi*; cultuur. kunst en nationaal erfgoed. verantwoordelijk voor toerisme en milieu - Gabriel Matsiola+: jeugd en sport, verantwoordeiijk voor nationale burgerzin en deelname in de ontwikkeling - generaal Claude-Emmanuel Eta-Onka'; gedelegeerd minister bij de premier. verantwoordelijk voor betrekkingen met het parlement - Pierre-Ernest Abanzoulou*: gedelegeerd ininister bij de minister van decentralisatie. verantwoordelijk voor regionale ontwikkeling en planning - Norbert Louembe¹: gedelegeerd minister bij de ininister van binnenlandse zaken. verantwoordelijk voor veiligheid en stadsontwikkeling - Nimi Madingou": gedelegeerd minister bij de minister van industriele ontwikkeling. verantwoordelijk voor het zoeken naar en de ontwikkeling van mineralen - Felix Makosso*; gedelegeerd minister bij de minister van economie en financien. verantwoordelijk voor begrotingszaken en de coordinatie van staatsbedrijven - Luc-Daniel Adamou-Mateta". gedelegeerd ininister bij de minister van gezondheidszorg. verantwoordelijk voor de sociale herintreding van rampenslachtoffers en gehandicapten - Leonie Ebourisso".

* Nieuw.
+Anderetaken

Lissouba's Pan-Afrikaansc Unie voor Sociaal-Democratie (UPADS) bleef het dominerende element. maar de nieuwe regering telde ook vier leden van de uit zeven partijen bestaande Unie voor Democratische Vernieuwing (URD).Kolonel Philippe Bikinkita, beschouwd als een vertrouweling van URD-leider Bernard Kolelas, werd als minister van binnenlandse zaken belast met veiligheid en stadsontwikkeling, terwijl drie leden van de oppositie gedelegeerd minister werden. In het nieuwe kabinet zaten geen vertegenwoordigers van de Verenigde Democratische Krachten (FDU), de oppositiealliantie rond de

Kongolese Partij van de Arbeid (PCT) die had geweigerd aan de regering deel te nemen.

UPADS-LEDEN STAPPEN OP. VORMING NIEUWE PARTIJ

Twaalf parlementsleden traden op 27 januari uit de UPADS Zij klaagden dat zij steeds meer uitgerangeerd raakten en maakten bekend van plan te zijn een nieuwe politieke beweging op te richten

Op 16 maart maakten de twaalf parlementsleden de oprichting van een nieuwe partij bekend. De Unie voor de Republiek kwam onder leiding van voormalig minister van buitenlandse zaken Benjamin Bounkoulou te staan, die na de kabinetswijziging in januari de regering had verlaten, maar zou nochtans deel uitmaken van de groepering die de regering steunde.

VERSOBERINGSMAATREGELEN. AMBTENARENSTAKING

Op 12 maart maakte de regering aan de vooravond van een bezoek van een IMF-delegatie een reeks versoberingsmaatregelen bekend. De maatregelen waren bedoeld om de jaarlijkse loonkosten van de overheid te verminderen tot 122 inrd franc CFA overeenkomstig de leningsvoorwaarden van het IMF (S 1 = 503,460 franc CFA op 10 maart 1995). Als gevolg hiervan zou het aantal ambtenaren drastisch worden verminderd. Het salaris van de president werd gehalveerd en ook de salarissen van parlementsleden en ministers werden verlaagd. Officiële reizen naar het buitenland werden beperkt. Daarnaast werd een aantal ambassades en consulaten gesloten.

De maatregelen werden bekendgemaakt op het moment dat een ambtenarenstaking. die op 20 februari was begonnen, nog volop aan de gang was. Zij was uitgeroepen om eisen tot uitbetaling van 14 maanden achterstallig loon kracht bij te zetten. De actie was uitgelokt door het eenzijdige regeringsbesluit van 1 januari om de toelagen voor ambtenaren af te schaffen. de werkweek te bekorten en de salarissen met onmiddellijke ingang te verlagen. Hoewel er op 29 maart een akkoord werd bereikt over een kortere werkweek en een salarisverlaging van 12 procent, werd de staking voortgezet.

Aangezien de betaling van achterstallig loon een IMF-criterium voor economische prestaties was. wilde de regering ook de inkomsten verhogen. Op 18 maart keurde de Nationale Assemblée een wet goed die de regering toestond haar aandelen in oliemaatschappijen die over mijnesploratiecertificaten beschikten. te verkopen. Dit besluit werd door de oppositiepartijen bekritiseerd als kortzichtig. Naar verwachting zou de verkoop van deze aandelen direct ongeveer 25 mrd franc CFA in het laatje brengen.

Op 21 januari hielden de ministers van binnenlandse zaken van zes landen aan de westkust van de Middellandse Zee in Tunis een informele bijeenkomst over de veiligheid in dc regio. V.l.n.r. drie van de betrokken ministers: Abderrahmane Meziane Cherif (Algerije). Abdullah Kallal (Tunesië) en Charles Pasqua (Frankrijk).

Op 5 april besloten de ambtenaren hun staking te beëindigen, nadat de regering twee maanden achterstallig salaris had uitbetaald. Het geld daarvoor was afkomstig uit de opbrengst van de verkoop van het regeringsaandeel in de oliemaatschappij Elf-Congo.

Verhoging broodprijs

De broodprijs steeg op 4 april met 25 procent, toen de bakkers een verhoging van de heffing op ingevoerd meel doorberekenden. Een verhoging van de importheffing maakte deel uit van diverse hervormingen van belastingen en douaneheffingen die in het kader van de Economische en Monetaire Gemeenschap van Centraal-Afrika (CEMAC) waren ingevoerd.

INTEGRATIE VAN MILITIE IN LEGER

Er volgde een forse reactie van de oppositie toen op 16 april werd bekendgemaakt dat zeker 400 leden van de gewapende militie. die trouw was aan de presidentiële beweging, in het geregelde leger zouden worden opgenomen. Oppositiegroeperingen uitten krachtige bezwaren tegen een rekrutering op politieke basis in de strijdkrachten. Ook waren zij bezorgd over de ontwikkeling dat de milities op regionale basis werden gerekruteerd.

Op 21 april kondigde president Pascal Lissouba een wet af waarin de scheiding van politie en leger werd geregeld en de politie haar specifieke status als een civiele en paramilitaire eenheid in tegenstelling tot het nationale leger terugkreeg.

(Vor.ber.pag. 128/2 e.v.-1995)

MAGHREB

AMC-BIJEENKOMSTEN. PLEIDOOI VOOR ARABISCHE VRIJHANDELSASSOCIATIE

Op 10 januari 1995 tekenden de ministers van financiën van de vijf lidstaten van de Arabische Maghreb Unie (AMU) - Algerije. Libië, Marokko, Mauretanië en Tunesië - tijdens een vergadering in Algiers een protocol waarin plannen werden uitgestippeld voor de harmoni-

satie van belastingen en de oprichting van een vrijhandelszone

In samenhang hiermee bepleitte de secretaris-generaal van de Arabische Liga. Ahmed Esmat Abdel Meguid. op 9 januari de oprichting van eeri Arabische Vrijhandelsassociatie (Arab Free Ti-ade Association - AFTA), die de nationale veiligheid zou moeten beschermen en tegendruk zou moeten geven tegen de plannen voor een regionale markt in het Midden-Oosten die ook Israël zou omvatten. Tijdens de economische topconferentie te Casablanca in november 1994 had Meguid bezwaar gemaakt tegen een regionale markt waarvan ook Israël deel uitinaakte (zie pag. 281/3 e v.-'95).

Van 26-23 januari kwarnen de ministers van buitenlandse zaken van de AMU bijeen in Algiers ter voorbereiding van de volgende AMU-topconferentie, die in maart of april in Algiers zou worden belegd (voor vorige AMU-top. zie pag. 474/3 e.v.-'94). De toekomst van de organisatie werd echter twijfelachtig toen Libië op 30 januari bekendmaakte het AMU-voorzitterschap niet van Algerije te zullen overnemen

Deze Libische actie zou een vergelding zijn voor het feit dat andere AMU-lidstaten zich hielden aan de VN-sancties tegen Libië, die sinds april 1992 van kracht waren (zie pag. 565/3 e.v.-'92)

(Vor.ber.pag. 129/1-1995)

MEDITERRANE VEILIGHEIDSBIJEENKOMST

Op 21 januari kwamen de ministers van binnenlandse zaken uit zes staten aan de westelijke Middellandse Zee - Algerije, Frankrijk, Italië, Portugal, Spanje en Tunesië - in Tunis voor het eerst bijeen. In een later uitgegeven gezamenlijke verklaring werd gezegd dat de ministers hadden afgesproken minstens één keer per jaar te vergaderen. Bovendien zouden zij de samenwerking en de uitwisseling van informatie over terrorisme en over de activiteiten van fundamentalistische moslimgroepen uitbreiden.

Marokko, waarvan verwacht werd dat het de vergadering zou bijwonen. weigerde dit zonder opgaaf van redenen.

NAMIBIË

GRENSGESCHIL NET BOTSWANA

Op 15 februari 1995 meldde president Robert Mugabe van Zimbabwe dat Namibië en Botswana geen overeenstemming hadden bereikt inzake hun geschil over de grensafbakening bij de rivier de Chobe. en dat beide landen hadden besloten de kwestie als arbitragezaak voor te leggen aan het Internationaal Gerechtshof

Mugabe was gevraagd in de zaak te bemiddelen na een verharding van het geschil. dat draaide om het kleine onbewoonde eilandje Kasikili/Sedudu in dc Chobe.

BEGROTING 1995/1996

Minister van financiën Gert Hanekom maakte op 9 februari de begroting bekend voor het fiscale jaar dat afliep op 31 maart 1996 De begroting was gericht op de bevordering van een snellere economische groei en de verhoging van het inkomen per hoofd van de bevolking

De begroting. met een omvang van R 4.341 mrd. leverde een lager tekort op dan in het voorafgaande fiscale jaar: Zij voorzag in een verlaging van de belastirigtarieven eri lichte bezuinigingen op de uitgaven voor gezondheidszorg en onderwijs, hoewel deze ministeries de twee grootste uitgavenposten op de begroting bleven. De totale inkomsten van de overheid werden geraaind op R 3,83 mrd. oftewel een toename van 18 procent ten opzichte van 1994/1995 en 35 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) ($ 1 = R 3,5507 op 10 februari 1995).

NIEUWE REGERING

Op 20 maart. daags voor zijn beëdiging voor een tweede ambtstermijn, benoemde president Sam Nujoma een nieuwe regering.

Nujoma nam zelf de verantwoordelijkheid voor binnenlandse zaken op zich als onderdeel van een harde aanpak van de stijgende criminaliteit. Deze kwam ook tot uiting in de vorming van een nieuwe po tefeuille voor gevangenissen en penitentiaire inrichtingen. Tot de talrijke andere wijzigingen behoorden de benoeming van dominee Hendrik Witbooi op de nieuwe post van vice-premier, en diens vervanging op de zware post voor arbeid en \{-erkgelegenheid door secretaris-generaal Moses Garoeb van de regerende South West African People's Organization (SWAPO).

De samenstelling van de nieuwe regering was:

premier - Hage Geingob; vice-premier - dominee Hendi-ik Witbooi*: binnenlandse zaken - Sam Nujoma+; buitenlandse zaken - Theo-Ben Gurirab: defensie - Phillemon Malima*; arbeid en werkgelegenheid - Moses Garoeb*; mijnbouw en energie - Andimba Toivo ja Toiro: informatie. radio en televisie - Ben Amathila; tertiair onderwijs en beroepsopleiding - Nahas Angula+; basisonderwijs en cultuur - John Mutorwa*; justitie - Ngarikutuke Tjiriange; regionaal en plaatselijk bestuur en huisvesting - mevr. Libertine Arnathila: handel en industrie - Hidipo Hamutenya; gezondheidszorg en sociale zaken - Nick Iyambo; milieu en toerisme - Gert Hanekom+; openbare merken, transport en communicatie - Hampie Plichta*; visserij en maritieme hulpbronnen - Hifikepunye Pohamba+; grondbeheer hervestiging en herintegratie - Richard Kapelwa-Kabajani: financiën - Helmut Angula+; jeugd en sport - mevr. Pendukcni Ithana; landbouw. waterhuishouding en plattelandsontwikkeling - Nangolo Mbumba; gevangenissen en penitentiaire inrichtingen - Marco Hausiku+.

* Nieuwe benoeming.
+ andere verantwoordelijkheid.

(Vor.ber.pag. 129/1 e.v.-1995)

OAE

BIJEESKOMST RAAD VAN MINISTERS

Van 24-28 januari 1995 werd in Addis Abeba de 61ste gewone zitting gehouden van de Raad van Ministers van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE). Het belangrijkste onderwerp van gesprek was de penibele financiële toestand van de OAE (zie pag. 130/2-'95).

OAE-secretaris-generaal Salim Ahmed Salim rapporteerde dat, hoewel verscheidene landen, waaronder Ethiopië. Mozambique. Zuid-Afrika en Tunesië. inmiddels hun contributie hadden betaald, er nog altijd een bedrag van meer dan $ 50 mln (vergeleken met ruim $ 77 mln in november 1994) aan achterstallige bijdragen openstond en dat de activiteiten van de OAE gevaar liepen. Hij waarschuwde dat sancties zouden worden getroffen tegen lidstaten die op 1 juni nog steeds meer dan twee jaar betalingsachterstand hadden.

Muhammad Kamil Amr, een lid van de Egyptische delegatie, meldde op 23 januari dat in Cairo een centrum voor conflictbeheersing zou worden gevestigd dat voornamelijk door Egypte zou worden gefinancierd.

De belangrijkste doelstelling van het centrum, onclerdeel van het Afrikaanse Mechanisme Apparaat voor het Voorkomen. Eeheersen en Oplossen van Afrikaanse Crises (zie pag. 648/2-'94), zou zijn het trainen van militair en civiel kader op het gebied van preventieve diplomatie en vredeshandhaving.

(Vor.ber.pag. 130/2-1995)

RWANDA

NIEUWE BANKBILJETTEN

Op 2 januari 1995 werd bekendgemaakt dat de volgende dag nieuwe bankbiljetten van 500, 1.000 en 5.000 franc in om-

loop zouden komen en dat oude biljetten met deze waarden op 3 januari om middernacht ongeldig zouden worden.

Hoewel de maatregel officieel werd voorgesteld als een noodzakelijke interventie ter stimulering van de economie. betekende hij ook een zware klap voor medewerkers van de vroegere regering die miljoenen Rwandese francs uit de schatkist hadden gerooft toen zij het land in juli 1994 ontvluchtten (zie pag. 717/1-'94). Gerald Niyitegeka. gouverneur van de centrale bank. legde op 3 januari uit dat ..we ons ervan moesten verzekeren dat het geld dat zij hadden gestolen. niet kon worden gebruikt om onze plannen te dwarsbomen". In de voorgaande paar maanden hadden hardnekkige berichten de ronde gedaan dat de zwarte markt voor harde valuta werd beheerst door het vroegere regime. Naar verluidt koesterden regeringskringen de vrees dat francs het land binnengebracht werden om aan de vraag te voldoen. terwijl harde valuta, met name Amerikaanse dollars. mee terug werd genomen naar Zaïre om er wapens voor te kopen.

Oin te voorkomen dat de vroegere regering haar geldvoorraden zou omwisselen, werd nog een andere maatregel getroffen Deze beperkte de hoeveelheid oud geld die het land mocht worden binnengebracht. tot RF 5 000

POSITIE VLUCHTELINGEN. GEEN VN-VREDESMACHT. TRIBCKAAL VOOR VOLKERENMOORD. ONTDEKKING MASSAGRAF. VERDERE ONTWIKKELINGEN

De Rwandese president Pasteur Bizimungu had op 7 januari in Nairobi (Kenia) een ontmoeting met de staatshoofden en voornaamste ministers van Boeroendi, Kenia, Oeganda, Tanzania, Zaïre en Zambia.

Zij bespraken manieren om de aanhangers van het verslagen regime te verzoenen met die van de nieuwe regering gedomineerd door het Rwandese Patriottische Front (FPR). Daarnaast concentreerden de leiders zich op de crisis in de regio. die werd veroorzaakt door de 2 mln vluchtelingen in Boeroendi, Tanzania en Zaïre.

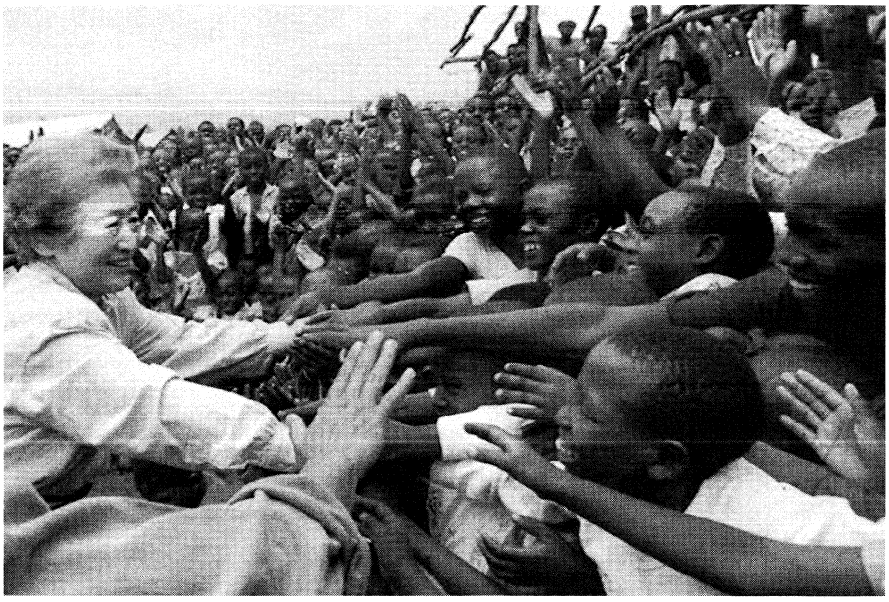

De Hoge Commissaris voor Vluchtelingen van de VN. Sadako Ogata (l.),wordt op 13 januari begroet door een deel van de ca. 38.000 Rwandese vluchtelingen in het kamp Kashuha in Bukaou (Oost-Zaïre).

Op 7 januari vond in Nairobi topberaad van zeven Afrikaanse landen plaats over de repatriering van Rwandese vluchtelingen. Onder de deelnemers maren (v.l.n.r.) de presidenten Pasteur Bizimungu (Rwanda), Daniel Arap Moi (Kenia)en Sylvestre Ntibantunganya (Boeroendi).

Voorgestelde VN-vredesmacht van *de baan*

Op 24 januari gaven de VN hun pogingen op om een multinationale vredesmacht samen te stellen die de 1.2 mln Rwandese vluchtelingen in kampen in Zaïre moest beschermen (zie pag. 133/2/3-'95).

VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali 7ei dat hij geen enkele positieve reactie had ontvangen op de oproep die hij aan 60 landen. waaronder de VS. had gericht om troepen of uitrusting voor de vredesmissie te leveren.

Het gevolg daarvan was dat een beperkter plan merd opgesteld voor de inzet van Zaïrese troepen onder toezicht van VN-officieren. Dit werd op 29 januari bevestigd toen de Hoge Commissaris voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR)toezegde $ 13,7 mln te betalen voor 1 500 Zaïrese militairen die vluchtelingen moesten beschermen en een eind moesten maken aan de macht van de voormalige extremistische Hoetoe-regering en de Interahamwe-militie in de vluchtelingenkampen. De UNHCR zei dat de militairen zouden worden geselecteerd uit ..elite"-eenheden en onder controle zouden staan van een verbindingscentrum van de VN in Kinshasa (Zaïre).

De Rwandese regering en hulporganisaties reageerden terughoudend np het plan voor de inzet van deze militairen. Zairese mensenrechtenorganisaties waarschuwden dat deze ..elite"-eenheden, waaronder de Speciale Presidentiele Divisie (DSP) en bataljons parachutisten. berucht waren om hun brute optreden. standrechtelijke executies en schendingen van de mensenrechten.

Druk om VN-tribunaal voor volkerenmoord in te stellen

Ook hulporganisaties drongen aan op spoed bij het optreden van het Internationaal Strafrechttribunaal voor Rwanda van de VN (zie pag. 134/2-'95). Op 23 januari publiceerde de Franse hulporganisatie Artsen zonder Grenzen (Médecins sans frontieres. MSF) een rapport waarin werd gewaarschuwd dat als de internationale gemeenschap er niet in slaagde de verantwoordelijken voor de genocide in Rwanda voor het gerecht te brengen, zij een zware politieke fout zou begaan, met gevolgen die verder zouden reiken dan Centraal Afrika. In november 1994 had MSF om ethische redenen haar activiteiten in vluchtelingenkampen in Zaïre gestaakt (zie pag. 133/3-'95).

Hei rapport vergeleek de situatie in Rwanda met die van Duitsland na de îiveede Wereldoorlog. Opgemerkt werd dat de processen van Neurenberg binnen vijf maanden na het einde van de oorlog waren begonnen en dat binnen één jaar 22 Nazi-kopstukken waren berecht. Volgens het rapport betekende de .,inactiviteit" in Rwanda, waar de massamoorden plaatsvonden na de dood van president Juréna1 Habyarimana in april 1994 (zie pag. 424/1 e.v.-'94). een ,,signaalaan dictators dat zij ongestraft hun gang kunnen gaan".

MSF toonde zich ook bezorgd over de houding van ,.alleen hulp geven" die humanitaire organisaties aannamen. Deze organisaties zouden volgens het rapport in plaats daarvan humanitaire hulp moeten koppelen aan gerechtigheid, zowel in Rwanda als elders. Vergelijkbare zorg werd uitgesp oken door het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC),dat eind januari stelde dat humanitaire hulp te vaak ,.een substituut (was geworden) voor pogingen om politieke oplossingen te vinden".

Lid van voormalige regering gearresteerd

Op 27 januari werd Leon Mugesera, een ideoloog in het regime-Habyarimana die in oktober 1992 had opgeroepen tot de fysieke liquidatie van Toetsi's, gearresteerd in Montreal (Canada). Verwacht werd dat de Rwandese regering om zijn uitlevering zou verzoeken.

De regering van Tanzania bevestigde op 10 januari dat zij bereid was alle Rwandese vluchtelingen in haar land die werden verdacht van betrokkenheid bij de moorden in 1994, over te dragen aan het VN-tribunaal.

Casimir Bizimungu, die minister van volksgezondheid was in de regering-Habyarimana, zei op 27 januari vanuit ballingschap dat de verantwoordelijkheid voor dc mcestc moorden bij het FPR lag en dat hij bereid was ,.uitlegte verschaffen en voor het tribunaal te verschijnen als dat nodig zou zijn".

Plaats voor genocidetribunaal

De VN-Veiligheidsraad aanvaardde op 22 februari met algemene stemmen resolutie 977 (1995), waarin Arusha (Tanzania) werd aangewezen als de plaats waar het Internationale Strafrechttribunaal voor Rwanda (zie hierboven) zitting zou houden.

De Rwandese regering had opgeroepen het tribunaal in Kigali te vestigen. maar in een rapport aan de Veiligheidsraad benadrukte VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali dat het van groot belang was het aanzien van volledige onpartijdigheid en objectiviteit in de rechtsgang te waarborgen

Meer bewijzen voor massamoorden. Geboorten bij slachtoffers van verkrachting

Op 25 februari werd op het terrein van het centrale ziekenhuis van Kigali een massagraf ontdekt, waaruit in enkele dagen meer dan 4.500 lichamen werden opgegraven.

Onder de stoffelijke resten waren die van Frederic Nzamurambaho, voorzitter van de Sociaal-Democratische Partij (PSD) en minister van landbouw en veeteelt tot het begin van de moordpartijen in april 1994 (zie pag. 424/1 e.v.-'94), en van Felicien Ngango. vice-voorzitter van de PSD. Zij werden geidentificeerd aan de hand van hun partijkaarten.

In de loop van februari melddcn zickcnhuizen dat er honderden kinderen werden geboren van vrouwen die het slachtoffer waren geworden van een systematische verkrachtingscampagne door extremistische Hoetoe-milities. De slachtoffers waren voornamelijk Toetsi's en leden van de Hoetoe-intelligentsia.

Het Nationale Bevolkingsbureau schatte het aantal zwangerschappen ten gevolge van verkrachting op 2.000 a 2.300 en de twee grootste ziekenhuizen berichtten dat 60-70 procent van de zwangerschappen op dat ogenblik het resultaat was van verkrachting. Cathérine Bonnet, een Franse kinderpsychiater, zei dat ..praktisch alle vrouwen en meisjes voorbij de piiberteit die niet vermoord waren door de milities. waren verkracht". en dat negen van de tien verkrachte vrouwen hun kind niet wilden houden.

Waarschuwingvoor hongerdood

Op 16 maart waarschuwden de Britse hulporganisaties Save the Children Fund en Oxfam dat zeker 3 miljoen vluchtelingen in kampen in Boeroendi. Tanzania en Zaïre met de hongerdood werden bedreigd en dat de verslechterende voedselcrisis nieuw geweld zou kunnen ontketenen.

Volgens hen hadden vele vluchtelingen de verklaring van de hulporganisaties dat de rantsoenen vanwege voedseltekorten waren gehalveerd. verworpen en hadden zij de internationale gemeenschap ervan beschuldigd dc bevoorrading als middel te gebruiken om hen te dwingen terug te keren naar Rwanda. Hulpverleners vreesden voor hun persoonlijke veiligheid en de hulporganisaties waarschuwden ervoor dat. indien zij gedwongen zouden worden de kampen te verlaten. de repatriëring in gevaar zou komen en het geweld tussen de vluchtelingen cn de plaatselijke bevolking zou toenemen. Ook bestond er de vrees dat de controle over de kampen geheel in handen zou vallen van de Interahamwe (de beruchtste van de groeperingen die verantwoordelijk waren voor de moordpartijen in Rwanda) en andere Hoetoe-milities. Terwijl de hulporganisaties erkenden dat de voedselhulp een belangrijk punt was, deden zij ook een beroep op de internationale gemeenschap haar inspanningen te vergroten om tot een politieke oplossing te komen. waardoor de vluchtelingen zouden kunnen terugkeren.

Hoetoe-politicus vermoord

Aanmoedigingspogingen om vluchtelingen ertoe te bewegen terug te keren ondervonden tegenslag door de moord op 4 maart op Pierre-Claver Rwangabo, een vooraanstaande Hoetoe-politicus. Rwangabo was door de nieuwe regering benoemd tot prefect van Butare met de bedoeling om zo Hoetoe-vluchtelingen gerust te stellen dat zij veilig konden terugkeren zonder bevreesd te hoeven zijn voor represailles.

Genocide-processen

Op 6 april begon voor de politierechtbank in Kigali het proces tegen zes mensen die van volkerenmoord werden beschuldigd. Vrijwel onmiddellijk volgde er uitstel van het proces teneinde zowel de aanklager als de door de VN geleverde verdediging meer voorbereidingstijd te geven. Nog voor de verdaging bekende een van de beklaagden in 1994 900 mensen te hebben vermoord.

Het zestal was een eerste groep die berecht inoest worden van de naar schatting 30.000 mensen die in verband met de moordpartijen van 1994 werden vastgehouden. De regering had toegegeven dat zij noch over het personeel (driekwart van de rechters in Rwanda waren in 1994 vermoord) noch over de middelen beschikte om zovele verdachten af te handelen. Zij aanvaardde dat een of andere vorm van amnestie aan het gros van vermeende moordenaars zou worden verleend, maar beklemtoonde dat de aanstichters hun gerechte straf niet zouden ontlopen.

Op 5 april meldde het Internationaal Strafrechttribunaal voor Rwanda van de VN dat het

Een deel van de naar verluidt 8.172 gedetineerden die in Kigali gevangen zitten, in verband met aanklachten wegens betrokkenheid bij de Rwandese massamoorden in 1994. in afwachting van hun processen (foto d.d.12 april 1995).

400 verdachten had geïdentificeerd. De hoogste magistraat van het Tribunaal, Richard Goldstone.(zie pag. 134/2-'95), zei dat hun namen en de details van de tegen hen ingebrachte beschuldigingen binnen een paar maanden zouden worden bekendgemaakt, en dat. voorafgaand aan zittingen van het Tribunaal te Arusha in Tanzania (zie boven). pas zou worden overgegaan tot arrestaties.

Dag van nationale rouw

De zevende april. de eerste verjaardag van de dood van president Juvénal Habqarimana, die een maandenlange orgie van geweld had ingeluid (zie pag. 424/1 e.v.-'94), werd uitgeroepen tot dag van nationale rouw en herinnering. De dag stond in het teken van een herdenkingsplechtigheid die werd geleid door president Bizimungu. Na afloop werden de stoffelijke resten van premier Agathe Uwilingiyama en verscheidene andere regeringsleden, die tijdens de eerste dagen van het bloedbad waren afgeslacht, officieel herbegraven

SLACHTING IN VLUCHTELINGENKAMP

Volgens schattingen van de Verenigde Naties werden op 22 april minstens 2.000 mensen uit het Kibeho-vluchtelingenkamp in de buurt van Gikongoro gedood. Leden van het Rwandese Patriottisch Leger (RPA) hadden het kamp omsingeld; in paniek geraakte vluchtelingen renden naar een naburige helling waar zij slaags raakten met soldaten, terwijl zij probeerden het RPA-kordon te doorbreken. Het aantal door de VN genoemde slachtoffers werd door de regering betwist als zijnde sterk overdreven. Hulpverleners daarentegen, beweerden dat zeker 8.000 mensen waren gedood.

Terwijl grote aantallen mensen kennelijk werden doodgescholen door het RPA. werd het merendeel van de slachtoffers onder de voet gelopen in de wilde vlucht die volgde nadat het schieten begonnen was De regering beweerde dat de soldaten het vuur hadden geopend na te zijn aangevallen door leden van de Interahamwe en andere extreme Hoetoe-milities die in het kamp onderdak hadden. Premier Faustin Twagiramungu gaf op 23 april echter toe dat soldaten de grens van ..aanvaardbare verdediging" hadden overschreden. Hulpverleners meldden dat bajonetten, machetes. handgranaten en zelfs mortieren waren gebruikt door het RPA.

Op 24 april betreurde president Pasteur Bizimungu de moorden maar hij waarschuwde voor overdrijving Hij zei dat de regering dacht dat ongeveer 300 mensen waren gedood en dat ,,meedogenloze krachten" binnen het kamp verantwoordelijk waren voor de doden

In een poging om op het internationale podium zijn geloofwaardigheid terug te winnen maakte Bizimungu op 27 april de instelling van een onafhankelijk onderzoek bekend. Hij deed een beroep op de internationale gemeenschap om fondsen bij te dragen en andere middelen ten behoeve van dit onderzoek, dat op *3* mei zou beginnen. Ook meldde hij dat de regering was begonnen met het opgraven van lijken uit graven in het kamp. die waren aangewezen door RPA-militairen, hulpverleners en getuigen van UNAMIR II. en dat men in het bijzijn van internationale waarnemers een totaal van 338 lichamen geteld had. Deze manoeuvre werd door velen geminacht: een lid van UNAMIR gaf als commentaar dat ,.zij (de regering) zoveel lichamen zullen vinden als ze willen". Hulpverleners hielden vol dat diverse honderden lichamen waren gedumpt in latrine-kuilen en dat men de preciese omvang van het bloedbad nooit te weten zou komen.

Achtergrond van de moorden

Het RPA was op 18 april naar Kibeho gestuurd als onderdeel van een officiële operatie om de acht resterende vluchtelingenkampen, die in de, vroeger onder Franse controle staande, veilige zone in het zuidwesten gelegen waren, te sluiten en om de naar schatting 200.000 vluchtelingen te dwingen naai- huis te-

Australische VN-militairen op de uitkijk naar sluipschutters in het Rwandese kamp Kibeho op 24 april. terwijl hun collega's mensen evacueren die de massamoord op duizenden Rwandese Hoetoes in dit kamp op 22 april hebben overleefd.

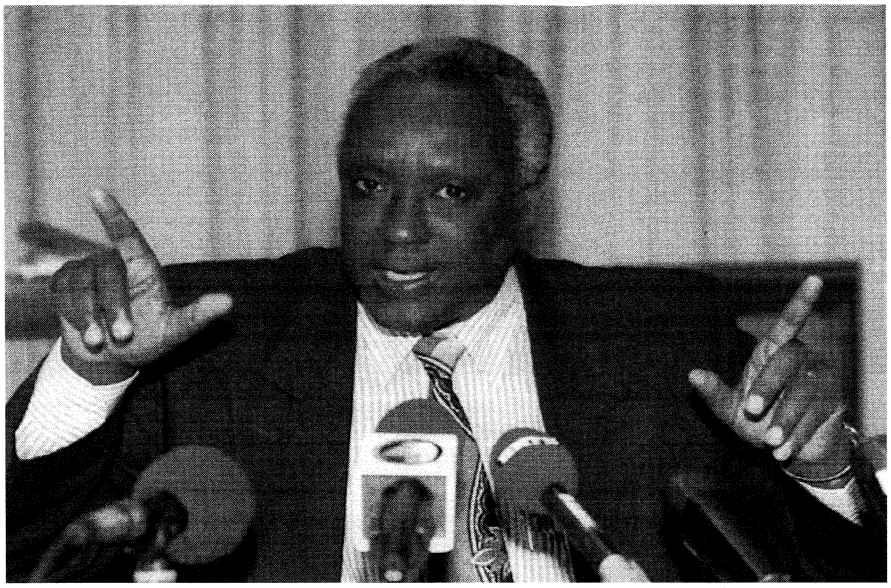

De Rmandese minister Jacques Bihozagara (sociale integratie en rehabilitatie) tijdens een persconferentie in Brussel op 23 april over de massamoord die een dag eerder in het vluchtelingenkamp Kibeho plaatsvond.

rug te keren. De regering zei dat deze operatie de goedkeuring had gekregen van UNAMIR en hulporganisaties, maar deze bewering werd op 23 april tegengesproken door de speciale VN-afgezant, Shahryar Khan.

De operatie om tot sluiting van de kampen over te gaan was ingegeven door groeiende bezorgdheid over de aanwezigheid aldaar van Interahamwe en andere milities. Deze dwongen mensen om in de kampen te blijven, beheersten voedsel- en medicijnvoorraden en voerden een terreurcampagne om de regering te destabiliseren. De regering maakte bekend dat de aanvoer van voedsel naar de kampen zou worden stopgezet. maar dat vluchtelingen die naar huis terugkeerden voedsel konden krijgen en een veilige doorgang. Desalniettemin waren de vluchtelingen voor het merendeel te bang om te vertrekken. Het bloedbad in Kibeho ontstond nadat er al verscheidene dagen sprake was geweest van een gespannen verhouding tussen het RPA en de vluchtelingen. waarbij tenminste 30 mensen waren gedood.

Tegen 25 april was het RPA erin geslaagd alle kampen te sluiten. op dat van Kibeho na, waar een paar honderd gewapende mannen. die men hield voor aanhangers van de extreme milities. zich hadden genesteld in het gezondheidscentrum. De regering sneed alle toevoer van voedsel en water af en dreigde met geweld tenzij men zich overgaf. Van de vluchtelingen die vanuit de kampen waren verspreid, was het merendeel teruggekeerd naar zijn eigen woongemeenschap in de provincie Butare.

Het aanzien van de FPR-regering werd hevig geschaad door de moorden. Op 26 april beval de Europese Commissie bij wijze van protest een onmiddellijke stopzetting van alle directe hulp aan de Rwandese regering. Als gevolg hiervan werden beloften voor financiële hulp ter waarde van $ US 62,250 mln ingetrokken, die bestemd waren voor de wederopbouw van wegen, het herstel van de elektriciteit en de watertoevoer en het opnieuw vestigen van instellingen van orde en gezag. Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken echter liet op 25 april weten dat, hoewel de gebeurtenissen haar somber stemden, zij niet van mening was dat deze door de regering gepland waren.

BETREKKINGEN MET FRANKRIJK

De Rwandese minister van buitenlandse zaken. Anastase Gasana (in december 1994 benoemd nadat zijn voorganger met de noorderzon was vertrokken, zie pag. 133/1-'95), had op 6 februari in Parijs een ontmoeting met zijn Franse ambtgenoot Alain Juppé met de bedoeling de betrekkingen tussen beide landen te verbeteren. De verhouding was bekoeld na de overwinning van het FPR in de burgeroorlog (zie pag. 133/3 e.v.-'93).

Gasana berichtte dat de betrekkingen waren genormaliseerd en dat de diplomatieke betrekkingen waren hersteld. Juppé zei dat ..misverstanden" tussen beide landen waren opgehelderd en gaf aan dat de onderlinge samenwerking zou worden uitgebreid.

(Vor.ber.pag. 130/2 e.v.-1993)

SAHARA (WEST)

UITSTEL REFERENDUM

De Algerijnse radio meldde op 1 april dat VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali het geplande referendum in de Westelijke Sahara opnieuw had uitgesteld.

In maart 1993 had de VN-Veiligheidsraad unaniem resolutie 809 goedgekeurd waarin werd verlangcl dat het referendum (om de inwoners van de Westelijke Sahara te laten kiezen of het gebied in Marokko zou worden geïntegreerd dan wel onafhankelijkheid zou worden verleend) nog voor het eind van dat jaar zou \\-orden gehouden (zie pag. 417/2-'93). Maar voortdurende meningsverschillen in de relatie tussen Marokko en het naar onafhankelijkheid strevende Frente Polisario alsook problemen met de kiezersidentificatie door de VN hadden in 1993 en 1994 meerclere malen tot uitstel van het referendum geleid (zie o.a. pag. 357/3 e.v.-'94).

De datum die het laatst door de VN was vastgesteld was oktober 1995. Het bericht van de Algerijnse radio stelde echter dat Boutros Ghali nu .,sprak over januari 1996 op zijn vroegst".

(Vor.ber.pag. 134/3-1995)

SAO TOMÉ EN PRINCIPE

LOONSVERHOGINGEN EN BEZUINIGISGSMAATREGELEN

Op 13 februari stemde de regering in met een algemene loonsverhoging van 64 tot 90 procent voor werknemers in de openbare en particuliere sector. Deze maatregel, die aan het eind van de maand zou ingaan, moest de toenemende sociale spanning als gevolg van de hoge kosten van levensonderhoud opheffen.

Op 23 februari kondigde de regering diverse bezuinigingsmaatregelen af - waaronder een verhoging van de brandstofprijzen, het ontslag van 300 ambtenaren en een verhoging van de referentie-rentevoet van de centrale bank van 32 naar 50 procent - om daardoor het vrijgeven van kredieten door de Wereldbank te bereiken.

REGIONALE STATUS VOOR PRINCIPE

Na lokale verkiezingen in maart kreeg het eiland Principe op 29 maart een autonome status. Op die dag werd de verantwoordelijkheid voor de 8.000 be oners van het eiland overgedragen aan een vijf leden tellend regionaal bestuur.

(Vor.ber.pag. 31/3 e.v.-1995)

GCC

TOPCONFERENTIE. MINISTERSBIJEENKOMSTEN

Van 19-21 december 1994 werd in Manama (Bahrein) de 15de topconferentie gehouden van de Samenwerkingsraad van de Golf (GCC) (zie pag 142/2/3- 94 voor 14de top in december 1993) De conferentie werd bijgewoond door de staatshoofden van alle zes lidstaten, namelijk Bahrein, Koeweit, Oman, Qatar, Saoedi-Arabie en de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) De top ging vergezeld van uitgebreide veiligheidsmaatregelen, aangezien Bahrein juist ren periode van onrust doormaakte (zie pag 209/1-'95)

In het slotcommuniqué werd opgeroepen tot ..een verdubbeling van de pogingen om de hangende bilaterale problemen tussen de lidstaten op te lossen" vóór de volgende topconferentie die volgens plan in december 1995 in Oman gehouden zal morden. Deze opmerking had betrekking op grensgeschillen tussen GCC-leden. zoals tussen Qatar en Saoedi-Arabië (zie pag. 137/1-'95) en Qatar en Bahrein. Volgens de *Middle* East *Economic Digest* van 6 januari 1995 stelde Koeweit voor binnen de GCC een raamwerk te scheppen om middels bilaterale onderhandelingen tussen de tmce betrokken landen en onder bemiddeling van een derde GCC-land grensgeschillen te regelen.

Het communiqué bevatte de routineuze oproep om alle resoluties van de VN-Veiligheidsraad over ..Iraks agressie" uit te voeren. Commentatoren merkten echter op dat de toon van het aan Irak gewijde deel iets verzoenender was dan in voorgaande jaren en dat dit Iraks erkenning van Koeweits soevereiniteit en grenzen in november (ziepag. 212/1-'95) weerspiegelde

Wat het islamitische geweld betreft nam het communiqué ..met grote verontrusting nota van de kwestie van extremisme en excessen" en vroeg het moslimgeleerden met klem .,de waarden en principes van de edele islamitische religie te onderwijzen, die gebaseerd zijn op verdraagzaamheid (en)de afwijzing van geweld".

De leiders deden een beroep op Iran om zijn territoriale geschil met de VAE voor te leggen aan het Internationale Gerechtshof (ICJ). Begin december hadden de VAE bekendgemaakt dat zij hadden besloten de zaak van de drie omstreden eilanden te verwijzen naar het ICJ (ziepag. 873/2/3-'94).

Bijeenkomst ministers van defensie

De ministers van defensie van de zes GCC-staten kwamen op 12 november in de Saoedische hoofdstad Riad bijeen. Bij die gelegenheid drong GCC-secretaris-generaal Fahim Bin Sultan al-Qasimi er naar verluidt bij de ministers op aan de inspanningen op te voeren voor de ontwikkeling van hun gezamenlijke snel inzetbare Verdedigingsmacht van het Schiereiland (Peninsular Shield Force, zie pag. 142/1/2-'94).

Vergaderingministers van binnenlandse zaken. Veiligheidsaklioord

Op een vergadering van de ministers van binnenlandse zaken van de GCC in Saoedi-Arabië op 27 en 28 november tekenden vier van de zes lidstaten een ,,veelomvattend veiligheidsakkoord" in de strijd tegen misdaad en terrorisme. Koeweit weigerde het akkoord te tekenen. omdat een van zijn artikelen in tegenspraak met een bepaling in de Koeweitse grondwet zou zijn. Qatar boycotte de vergadering uit protest tegen zijn grensgeschil met Saoedi-Arabië (ziepag. 137/1-'95).

Na de vergadering zei de Saoedische minister van binnenlandse zaken. prins Nayef ibn Abdel-Aziz, dat het akkoord betrekking had op ,,veiligheidsaspecten van de economische. sociale en culturele gebieden, evenals bezorgdheid voor de continuiteit van de samenleving in de GCC-staten". De ondertekenaars van het akkoord waren naar zijn zeggen verplicht om verdachten van misdaden over te dragen aan die staten maar de misdaad was gepleegd. ook als het op hun eigen onderdanen ging.

Vergaderingministers van buitenlandse zaken

Op 19 en 20 maart kwamen de ministers van buitenlandse zaken van de zes GCC-staten bijeen in Riad (Saoedi-Arabië).

In een verklaring na afloop van de ve gadering zeiden de ministers dat nieuwe regels van de Europese Unie (EU) inzake het Gegeneraliseerde Preferentiesysteem (GSP). die begin 1995 in werking waren getreden. de exporten van de GCC zouden beperken. Bovendien zouden de nieuwe regels in strijd zijn met de samenwerkingsakkoorden tussen GCC en EU De ministers nodigden de EG uit ,,handelsmaatregelen te ovenvegen die zouden kunnen garanderen dat dc export van de GCC blijft profiteren van handelsvoordelen bij het betreden van de Europese markt".

Vergaderingmilitaire commissie

De militaire commissie van de GCC hieid haar tweede vergadering begin april in Riad (Saoedi-Arabië) [voor eerste vergadering in april 1994 zie pag. 502/2-'94].

Het Koeweitse persbureau *KUNA* meldde op 12 april dat de cominissie had afgesproken in de eerste helft van 1996 gezamenlijke militaire oefeningen in Koeweit te houden.

Bijeenkomst ministers van binnenlandse zaken

De ministers van binnenlandse zaken van de zes GCC-staten kwamen op 18 april in Manama (Bahrein) bijeen. De zitting vond plaats op verzoek van Bahrein in het kader van zijn pogingen dc sinds december 1994 aanhoudende protesten tegen de regering te bestrijden.

In een verklaring. uitgegeven aan het eind van de besprekingen, boden de GCC-staten hun volledige steun aan voor de door de regering van Bahrein getroffen maatregelen ,.om veiligheid en stabiliteit te verankeren". De ministers deden een beroep op .,de GCC-bevolking waakzaam en behoedzaam te zijn t.a.v. de destructieve ideeën en plannen van sommige rancuneuze partijen om het zaad van opruiing. extremisme en geweld te zaaien, en jegens buitenlandse persberichten die beogen de stabiliteit en veiligheid die de GCC-staten genieten aan het wankelen te brengen".

AMERIKAANSE MINISTER VAN DEFENSIE BEZOEKT DE GOLF

William J. Perry, de Amerikaanse minister van defensie, maakte in de tweede helft van maart een rondreis door de Golfregio.

De *Middle* East International van 31 maart schreef dat Perry ,.opmerkelijk havikachtige opmerkingen" over Irak en Iran maakte tijdens zijn bezoeken aan Bahrein. Koeweit, Qatar, Saoedi-Arabië en de VAE. Volgens de krant wist Perry tijdens zijn rondreis veel Arabische analisten ervan te overtuigen dat de Verenigde Staten bereid waren .,de inzet in hun vendetta (tegen Iran en Irak) te verhogen" met diplomatieke. economische en wellicht zelfs militaire middelen.

Tijdens zijn reis maakte Perry bekend dat de VS, in het kader van de versterking van hun militaire aanwezigheid in de regio. toestemming hadden gekregen om een brigade te legeren in Qatar.

(Vor.ber.pag. 874/2/3-1994)

IRAN

BERICHTEN OVER MACHTSSTRIJD LEIDERSCHAP SJIIETEN

Begin december 1994 werd bericht dat er een felle machtsstrijd gaande was over het geestelijke leiderschap van de sjiitische wereldbevolking. Groot-ayatollah Mohammad Ali Araki, de hoogste sjiitische geestelijke (marja at-taqlid, of ,,bron van navolging"), was in november gestorven (ziepag. 57/2/3-'95).

Op 14 december maakte Irans geestelijke leider, ayatollah Ali Khamenei, bekend dat hij

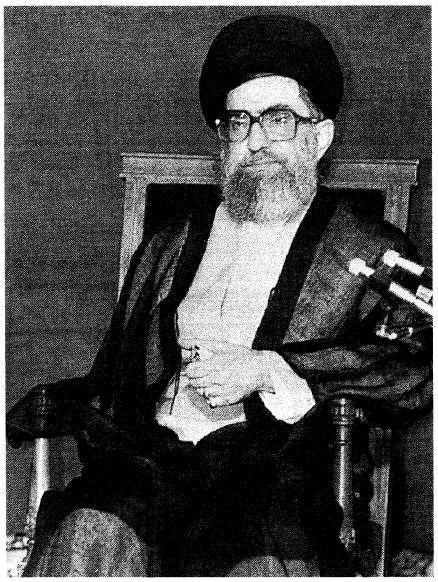

De geestelijke leider van Iran. Ayatollah Ali Khamenei (archieffoto).

het ambt van marja at-taylid niet zou aanvaarden omdat hij het te druk had oin deze extra verantwoordelijkheid op zich te nemen.

Algemeen ging het gerucht dat radicale geestelijken zich hadden ingespannen om Khamenci's benoeming er door te drukken in de hoop dat hij de politieke invloed van Irans klerikale regime zou consolideren. Hun tegenstanders zouden echter op Khamenei's gebrek aan religieuze geloofsbrieven hebben gewezen en hebben beweerd dat volgens de 1.300-jarige sjiitische traditie de titel eigenlijk toekwam aan een van vier andere eerbiedwaardiger sjiitische geestelijken. onder wie ayatollah Husseinali Montazeri (in de jaren tachtig een criticus van m-ijlen ayatollah Ruhollah Khomeini). Berichten gaven ook aan dat verschillende prominente geestelijken. die gekant waren tegen de regering. er op gebrand. waren om de traditionele scheiding tussen het sjiitische religieuze en politieke gezag in stand te houden.

VONNIS IN MOORDZAAK BAKHTIAR

Op 6 december veroordeelde een Hof van Assisen in Parijs (Frankrijk) de Iraniër Ali Vakili Rad tot levenslange gevangenisstraf voor de moord op oud-premier Shahpour Bakhtiar in augustus 1991 (zie pag. 115/2/3-'92). Een tweede Iraniër, Massoud Hendi, werd tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens medeplichtigheid aan de moord. terwijl een derde, Zeynalabedine Sarhadi, een achterneef van president Ali Akbar Rafsanjani, werd vrijgesproken.

Tijdens het proces. dat begin november was begonnen (zie pag. 57/3-'95), hadden de Franse openbare aanklagers betoogd dat tic drie mannen hadden gehandeld in opdracht van de Iraanse regering en dat Sarhadi de belangrijkste schakel vormde tussen de Iraanse grhcime dienst en de moordenaars (zie ook pag. 282/1-'94). Sarhadi's vrijspraak werd naar verluidt met vreugde begroet door Franse diplomaten die zich bezorgd hadden uitgelaten over de verslechtering van de bilaterale betrekkingen tijdens de maand die her proces in beslag nam.

Op 7 december zei minister Ali Akbar Velayati van buitenlandse zaken dat Sarhadi's vrijspraak bewees dat de regering niet betroklien was bij de moord

VERBOD OP SCHOTELANTENNES

Op 1 januari 1995 keurde de majlis een u etsvoorstel goed dat de invoer, de distributie en het particulier gebruik van schotels voor de ontvangst van satellietsignalen verbood Het voorstel nam de laatste parlementaire horde op 15 februaii waarna de wet in april van kracht zou worden

De wet, in september voorgesteld door het ministerie van cultuur en islamitische leiding (zie pag. 56/1/2-'95), gaf functionarissen de bevoegdheid ..de culturele grenzen van het land en van zijn gezinnen te beschermen tegen destructieve en aanstootgevende satellietprogramma's". In Teheran stonden naar schatting 250.000 schotelantennes waarmee Westerse en Aziatische televisieprograinma's konden worden ontvangen, die door islamitische voorstanders van de harde lijn werden beschouwd als cultureel verderfelijk.

KRANT VERBODEN

Op 12 februari werd bericht dat de regering het radicale, in Teheran verschijnende dagblad Jahan-i-Islam (Wereld van de Islam) had verboden wegens belediging van vooraanstaande politieke leiders.

De krant. eigendom van de broer van Irans geestelijk leider ayatollah Ali Khamenei. had recentelijk een aantal interviews gepubliceerd met hojatolislam Ali Akbar Mohtashemi, een prominent aanhanger van de harde lijn die in 1985 minister van binnenlandse zaken was geweest en die nu president Ali Akbar Rafsanjani bekritiseerde omdat deze volgens Mohtashemi de revolutionaire doctrines liet varen.

DOOD VAN LCCHTMACHTCOMMANDXNT

De opperbevelhebber van de luchtmacht. generaal Mansour Sattari (46), kwam op 5 januari samen met vier andere generaals en zeven andere hoge militairen om het leven bij een vliegtuigongeluk in de buurt van Isfahan.

Bericht werd dat het vliegtuig. een Lockheed C-l40 Jetstar, technische problemen had gekregen na het opstijgen van de luchtmachtbasis in Isfahan en was neergestort toen het trachtte te landen. Sattari werd op 8 januari tijdelijk opgevolgd door de plaatsvervangend luchtmachtcommandant. generaal Shahram Rostami.

BAZARGAN OVERLEDEN. NIEUWE LEIDER BEVRIJDINGSBEWEGING

Mehdi Bazargan (871, die de eerste premier was geweest van de voorlopige islamitische regering (van februari tot november 1979). overleed op 20 januari in Zurich (Zwitserland). Hij was op doorreis naar de VS voor een medische behandeling. Bazargan was in de jaren '60 en '70 een sleuteliiguur in het verzet tegen het bewind van de sjah. Als leider van de Bevrijdingsbeweging van Iran (Nehzat-i-Azadi Iran) stond hij vanaf de vroege jaren '80 bekend om zijn openlijke kritiek op het beleid van het klerikale regime.

Ibrahim Yazdi werd op 6 februari gekozen tot nieuwe leider van de Bevrijdingsbeweging van Iran als opvolger van Mehdi Bazargan.

DOOD VAN AHMAD KHOMEINI

Ahmad Khomeini, zoon van de stichter en geestelijke leider van de Islamitische Republiek, wijlen ayatollah Ruhollah Khomeini, overleed 17 maart op 50-jarige leeftijd. Na de dood van zijn vader in 1989 was Ahmad beschouwd als een mogelijke opvolger van de toenmalige president Seyed Khamenei, die was gekozen tot Irans nieuwe geestelijke leider (zie pag. 369/1-'89).

ONTWERPBEGROTING INGEDIEND. CAMPAGNE TEGEN CORRUPTIE. PRIJSMAATREGELEN UITGEBREID. RIAL ONDER DRUK. BEGROTING GOEDGEKEURD. PROTESTEN TEGEN PRIJSVERHOGINGE

Een ontwerpbegroNng voor 1995. met geraamde uitgaven van in totaal IR 93.300 mrd (S 1 = IR 1.756.43 per 9 december 1994), werd op 13 december 1994 ter goedkeuring aan de majlis voorgelegd door president Ali Akbar Rafsanjani (zie voor de begroting 1994 pag. 571/1-'94).

Voortzetting campagne tegen corruptie

De vastbeslotenheid van de regering om haar anti-corruptiecampagne voort te zetten (zie pag. 56/2 e.v.-'95) werd op 7 februari 1995 onderstreept toen bleek dat Majid Naderi, een geestelijke en lid van de majlis. die schuldig was bevonden aan omkoping, zou worden gegeseld. Ten tijde van het vonnis waren er berichten over meer arrestaties in het noordwesten van functionarissen die werden verdacht van omkoping en verduistering van gemeenschapsgeld.

De toepassing van strengere anti-corruptiemaatregelen had eind januari haar schaduwvooruitgeworpen, toen een hoge geestelijke en lid van de Raad van Hoeders, ayatollah Ahmed Jannati, zweepslagen aanbeval voor „kapitalistische bloedzuigers". In de lokale pers heette het dat de regering ook overwoog de doodstraf in te voeren voor woekeraars en hamsteraars.

Op 27 februari verwierp de majlis echter een regeringsmotie voor de goedkeuring van noodwetgeving, inclusief de oprichting van speciale rechtbanken, om smokkelzaken aan te pakken Een van de tegenstemmers onder de afgevaardigden zei dat de voorgestelde wet .,onvolledig en ondoelmatig' was

Prijsbeheersing

In de loop van februari groeide de bezorgdheid over tekorten aan eerste levensbehoeften als gevolg van een nieuwe reeks prijsbeheersingsmaatregelen ter beteugeling van de inflatie en door een sterke daling van de koers van de rial dankzij wijdverbreide valutaspeculatie.

Begin februari maakte de regering bekend dat naar schatting $ 0,5 mrd à $ 1 mrd was gereserveerd voor noodimporten tot 20 maart ter compensatie van de effecten van de tijdelijke voedseltekorten die het gevolg waren van nieuwe prijsmaatregelen die eind januari van kracht waren geworden. De eerste ronde van de prijsbeheersingsmaatregelen in oktober had geleid tot tekorten die de aanleiding vormden voor een officiele campagne tegen woekeraars.

Intussen werd gemeld dat rondreizende rechtbanken in het hele land bijna 30.000 handelaren hadden beboet wegens het achterhouden van goederen.

Rial onder druk

De economische problemen van de regering werden vergroot door zware druk op de rial, die op 15 februari 20 procent van zijn waarde op de vrije markt verloor en tot ruim onder de 4.000 rial per dollar daalde. (Zie pag. 572/1-'94 voor eerdere devaluatie.)

De minister van economie en financiën. Morteza Mohammad Khan, gaf op 27 februari, in antwoord op vragen in de majlis, de schuld voor de zwakte van de rial aan speculanten in de particuliere sector die over een ..gigantische liquiditeit" beschikten. Mohsen Nourbakhsh. de gouverneur van de Bank Markazi (centrale bank), had de majlis op 24 februari voorgehouclen dat de zwakte van de rial voortkwam uit het gebrek aan investeringsmogelijkheden, waardoor het publiek verleid werd tot deelname aan speculatieve activiteiten.

Op 4 februari verzachtte de Bank Markazi een aantal import- en exportbepalingen om het aanbod van harde valuta te vergroten en de rial te steunen.

Volgens de nieuwe regels mochten exporteurs hun verdiensten in harde valuta verkopen aan importeurs. op voorwaarde dat zij 50 procent van hun verdiensten in harde valuta uit het buitenland naar Iran terughaalden. Deze maatregel viel samen met berichten dat circa S 3.9 mrd aan inliomsten uit de export van nietolieprodukten in 1993-1994 in het buitenland was vastgehouden en dat meer harde valuta het land uit werden gesmokkeld.

Begroting goedgekeurd

Op 12 maart keurde de majlis een herziene versie goed van de begroting voor het jaar 1995/96, dat zou ingaan op 21 maart. De tekst was op 29 januari naar de gehele majlis gezonden, nadat een speciale commissie een lichte verhoging had aanbevolen (zie hierboven).

De goedgekeurde begroting. die nominaal sluitend was, voorzag in uitgaven van R 9G.1 inrd ($ 54,9 mrd). bijna 40 procent hoger dan in 1994/95 (zie pag. 571/1-'94). Naar verwachting zou de begroting spoedig worden gerati ficeerd door de Raad van Hoede s van de Grondwet. De olie-inkomsten werden, op basis van een prijs van S 15 per vat ruwe olie. begroot op $ 13,5 mrd. Voor essentiële importen werd circa $ 1,75 mrd gereserveerd, waarvan $ 1,25 mrd voor elementaire voedingsmiddelen Dc defensiebegrotiilgbedroeg S 1.24 mrd.

Straffen voor profiteurs

De majlis nam in maart ook een wetsvoorstel aan. dat was ingediend met de steun van meer dan 100 afgevaardigden. waarin strenge straffen in het vooruitzicht werden gesteld voor ondernemers die de prijzen van hun goederen en diensten niet zouden verlagen tot het peil van 23 oktober 1994.

Protesten tegen prijsverhogingen

In Islamshahr, een zuidwestelijke voorstad van Teheran. braken op 4 april onlusten uit. Terwijl over het algemeen eenstemmig werd bericht dat de botsingen tussen politie en demonstranten bijzonder hevig waren geweest, liepen de schattingen over het aantal doden sterk uiteen, variërend van één tot ruim 140.

De aanleiding tot de protesten, die zich uitbreidden tot de nabijgelegen stad Akbarabad, werd kennelijk gevormd door een tekort aan vers water en een sterke stijging van de brandstofprijzen en de hustarieven. Berichten duidden er echter op dat een groot aantal van de betogingen uitmondde in een veel breder protest tegen de ontberingen als gevolg van het economische beleid. van de regering.

RAPPORT OVER MENSEXRECHTEN

In een rapport dat op 20 februari werd gepresenteerd door de speciale VN-rapporteur over Iran, Reynaldo Galindo Pohl, stond dat de regering weinig had gedaan om de schending van de mensenrechten in Iran tegen te gaan

DIPLOMATIEKE SPANNING MET NOORWEGEN OVER AFFAIRE-RUSHDIE. POSITIE ZWEDEN. FRANKRIJK EN EU

Een diplomatiek geschil met Noorwegen rond het doodvonnis dat was uitgesproken tegen de auteur Salman Rushdie (zie ook pag. 572/2-'94), escaleerde op 31 januari toen Noorwegen bekendmaakte dat het zijn betrekkingen met Iran op een lager niveau bracht en alle officiële bezoeken en handel opschortte.

Begin januari had Iran zijn ambassadeur uit Noorwegen teruggeroepen nadat hij aan de Noorse regering zou hebben laten weten dat Iran bereid was tot een flexibele houding inzake opheffing van het doodvonnis tegen Rushdie. (Voor de aanslag op de Noorse uitgever van Rushdie in oktober 1993. zie pag. 280/3-'94.) De Soorse ambassadeur in Iran werd op 16 januari teruggeroepen.

Relatie met Zweden

Op 4 februari werd bericht dat Zweden een bezoek van onderminister van buitenlandse zaken Mahmud Vaezi had afgezegd naar aanleiding van een verzoek van Noorwegen, dat op dat moment verwikkeld was in een diplomatiek geschil met Iran vanwege het doodvonnis tegen de schrijver Salman Rushdie (zie hierboven).

Op 2 februari had een functionaris van het Iraanse ministerie van buitenlandse zaken Noorwegen inet een economische boycot bedreigd als dit land zijn ,.anti-islamilischehouding" niet zou wijzigen.

Positie Frankrijk en EU

De Britse schrijver Salman Rushdie zei op 20 maart tijdens een bezoek aan Parijs dat Frankrijk had toegezegd een plan te steunen dat hem moest beschermen tegen moord. Elke lidstaat van de Europese Unie (EU) zou worden gevraagd Iran verbeterde betrekkingen aan te bieden in ruil voor garanties voor Rushdies veiligheid (zie pag. 129/1 e.v.-'89).

Op 19 april verlangde dc EU van Iran formele garanties inzake Rushdies veiligheid binnen de EU. maar dezelfde dag zei president Rafsanjani tijdens een persconferentie in New Delhi. aan het

slot van een officieel bezoek aan India. dat zijn land geen doodseskaders uitstuurde om Rushdie te vermoorden. Hij verweet de EU een zaak van ,,jurisprudentie" tot een politiek probleem te maken.

NUCLEAIR AKKOORD MET RUSLAND. CONTROVERSE OVER IRANS NUCLEAIRE POTENTIEEL. INTERVENTIE VS. VER-V WANTE ONTWIKKELINGEN

Op 8 januari werd in Teheran ren o ereenkomst met Rusland ter waarde van S 800 mln getekend. om het werk te voltooien aan de kerncentrale van 1 300 megawatt te Bushehr in Zuid-Iran

Het project, dal in 1974 onder het bewind van de sjah was gestart, was oorspronkelijk aan Duitse bedrijven gegund, die hun werk in 1979 staakten toen het islamitische bewind bekendmaakte dat het programma werd beëindigd ten gunste van een aanzienlijk grotrr plan voor de opwekking van kernenergie. Later raakte de centrale beschadigd door bombardementen tijdens de oorlog tussen Iran en Irak (1980-1988).

Het waarnemend hoofd van de centrale van Bushehr. Kazem Khabir. die details van de overeenkoinst bekendmaakte. zei dat Rusland had toegezegd de eerste van de twee eenheden van de centrale binnen vier jaar te voltooien. Hij bevestigde ook dat de bouw van de eerste reactor voor 90 procent gereed was. terwijl de tweede half af was.

Volgens sommige berichten had de regering besloten met Rusland in zee te gaan nadat Duitsland had geweigerd, naar verluidt onder druk van Israël en de VS. een exportvergunning te verlenen aan het Duitse bedrijf Kraftwerk Union voor de verscheping van 30.000 ton materiaal dat nodig was voor de voltooiing van de centrale van Bushehr (Voor een afzonderlijk nucleair akkoord met China in juli 1993. zie pag. 795/3-'93.)

Irans nucleaire potentieel

Op 9 januari zei de Amerikaanse minister van defensie, William J. Perry, in een reactie op het akkoord dat het Iran zou helpen bij zijn streven naar kernwapens. Hij voegde daaraan toe dat ,,voor zover het (akkoord) daartoe zou leiden. wij er heel erg tegen zouden zijn".

Op 18 januari vestigde ook de Britse ininister van buitenlandse zaken. Douglas Hurd. de aandacht op het nucleaire potentieel van Iran. Hij verklaarde dat Iran het grootste gevaar voor wat betreft de nucleaire proliferatie opleverde in het tijdperk na de Koude Oorlog.

Beweringen over de aanstaande ontwikkeling van Iraanse kernivapens. die door Iraanse functionarissen als ..ongegrond" van de hand werden gewezen. hadden begin januari aan kracht gewonnen door berichten dat de VS en Israël het erover eens waren dat Iran veel dichter bij de produktie van kernwapens was dan eerder was aangenomen. Tijdens een persconferentie in Tel Aviv op 31 december opperden Israelische deferisicfunctionarissen de mogelijkheid van militaire aanvallen op Iraanse nucleaire installaties, inclusief die van Bushehr, om de ontwikkeling te voorkomen van ren atoombom die volgens hen binnen vijf jaar gereed kon zijn.

Het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) maakte intussen op 10 januari bekend dat zijn kwartaalon derzoeken naar Iraanse nucleaire installaties .niets (hadden aangetoond) wat wees op een programma met andere dan vreedzame bedoelingen' Volgen.; de verklaring voldeed Iran bovendien nog altijd volledig aan zijn verplichtingen krachtens het Nucleaire Non-Prolif eratiever drag (NPT)

Verslechterderelatie met de VS

De verhouding met de Verenigde Staten verslechterde sterk nadat de voorzitter van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden, Newt Gingrich, op 8 februari een lange-termijnstrategie voor de omverwerping van de Iraanse regering had bepleit. De ruzie kwam op een moment dat de spanning tussen Iran en de VS toch al was opgelopen, naar aanleiding van Amerikaanse druk op Rusland om een in januari gesloten overeenkomst voor de wederopbouw van de Iraanse kerncentrale in Bushehr te annuleren (ziehierboven).

VS blokkeren oliecontract

De Amerikaanse regering maakte op 14 maart bekend dat president Bill Clinton stappen voorbereidde, waarschijnlijk op grond van de International Emergency Economic Powers Act, om een driejarig contract te blokkeren dat een Nederlandse dochter van de Amerikaanse oliemaatschappij Conoco had gesloten met de Nationale Iraanse Oliemaatschappij NIOC voor de ontikkeling van twee olievelden en een gasveld voor het eiland Sirri nabij de Straat van Hormoes.

Het contract. waarover begin maart bericht werd. was het eerste dat NIOC afsloot met een bedrijf in Amerikaans eigendom sinds de val van de sjah in 1979. Het zou een potentiële waarde van S 1 mrd vertegenwoordigen. Kaar verluidt annuleerde Conoco het contract binnen enkele uren na de bekendmaking van de Amerikaanse regering op 14 maart.

Elf Aquitaine SA en Total SA. uit Frankrijk. hadden met Conoco naar het Sirri-contract gedongen. Ook Koninklijke Wederlandse Olie/Shell zou hebben ingeschreven. Verwacht werd dat NIOC naar de twee Franse maatschappijen terug zou gaan. aldus de *Middle East Economic Digest*. die de overeenkomst met Conoco een slag in het gezicht van de Amerikaanse regering noemde omdat deze al twee jaar lang campagne voerde om andere landen a i te houden van zakendoen met Iran.

Rusland bekrachtigt nucleair samenwerkingsakkoord

Ondanks druk van de VS om af te zien van een contract tei waarde van S 800 mln om Iran te helpen bij het voltooien van een kerncentrale van 1 300 MW in Bushehr, bevestigde Rusland op 17 maart zijn voornemen dit in januari ondertekende contract (zie hierbov en) na te komen

De Amerikaanse ininister van buitenlandse zaken Warren Christopher zei op 29 maart dat Rusland ..de dag (zou.) berouwen dat het samenwerkte met deze terroristische staat, als Iran eenmaal kernwapens bouwt met hulp van Russische vakkennis en materialen". Het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) had volgens berichten op 17 maart herhaald dat het geen bewijzen had voor een Iraans militair atooinprogramina.

Nucleair overleg met China

Medio april werd bekend dat China onderhandelingen had geopend over de bouw van twee materdrukreactoren van 300 megawatt in Iran. China hield vol dat deze besprekingen strookten met een ,,vreedzame nucleaire samenwerking" en niet in strijd waren met enig internationaal recht.

Azerbajdzjan annuleert oliecontract

Begin april werd bericht dat de VS Azerbajdzjan hadden overgehaald een akkoord te annuleren waardoor Iran een aandeel van 5 procent kreeg in een miljardenproject van een internationaal consortium om drie Azeri-olievelden in de Kaspische Zee te ontwikkelen.

De beslissing van Azerbajdzjan, die door Iran op 10 april officieel werd erkend. lokte een boze reactie uit waarbij Iran dreigde de wettigheid van het multinationale project in twijfel te trekken. In een bulletin. dat dezelfde dag door de Iraanse staatsradio werd uitgezonden. werd gewaarschuwd dat Iran zich zijn rechten op de Kaspische Zee voorbehield en dat ,.Kaspische kuststaten niet eenzijdig hun rijkdommen kunnen exploiteren omdat de olievelden onderling met elkaar verbonden zijn" (zie ook pag. 167/3-'95).

Amerikaanse sancties afgekondigd

De Amerikaanse president Bill Clinton kondigde op 30 april een volledig handels- en investeringsverbod tegen Iran

af, inclusief de olieaankopen, in een poging de Iraanse regering te dwingen haar vermeende banden met het internationale terrorisme te kappen en haar volgens geruchten bestaande kernwapenprogramma te laten varen. De maatregel, die volgde op het besluit van de Amerikaanse regering uit maart om een contract tussen de Conoco en de NIOC te blokkeren (zie hierboven), betekende het hoogtepunt in een intensieve Amerikaanse campagne om Iran te isoleren (zie ook pag. 421/1/2 en 795/2-'93; 571/3-'94).

Er kwam niet onmiddellijk een Iraanse reactie op Clintons mededeling. Maar in een verklaring op 13 april. waarin op het Amerikaanse besluit werd vooruitgelopen, had president Ali Akbar Rafsanjani de VS gewaarschuwd hun beleid jegens Iran te heroverwegen, omdat naar zijn zeggen Amerikaanse pogingen om Iran uit te bannen de regionale spanning slechts zouden verhogen.

Clinton benadrukte dat de VS een voorbeeld moesten stellen ..als wij erin willen slagen andere landen offers te laten brengen om Irans gedrag te veranderen", Tijdens besprekingen in april te Moskou en Washington had Rusland zich krachtig verzet tegen Amerikaanse druk om een onlangs met Iran gesloten contract inzake een kerncentrale (zie hierboven) te annuleren.

MILITAIRE VOORBEREIDINGEN IN STRAAT VAN HORMOES

De Amerikaanse minister van defensie William J. Perry beweerde op 22 maart, tijdens een bezoek aan Bahrein (zie onder GCC), dat Iran anti-scheepsraketten, chemische wapens en 8.000 militairen had overgebracht naar eilanden in de monding van de Golf, zoals Abu Musa, Tunb al-Kubra en Tunb al-Sughra, die het onderwerp waren van een geschil met de Verenigde Arabische Emiraten (VAE, zie o.a. pag. 792/3-'93).

Deze stappen konden volgens Perry ..alleen maar worden uitgelegd als een potentiële bedreiging van de scheepvaart". Op 24 maart werd een woordvoerder van het Iraanse ministerie van buitenlandse zaken aangehaald. die zei dat de verplaatsingen ..defensieve doeleinden" dienden.

Eerder. op 1 maart. had Iran impliciet een Amerikaans bericht bevestigd dat het Hawk-luchtdoelraketten op het eiland Sirri had gestationeerd. Een woordvoerder van het Iraanse ministerie van buitenlandse zaken, Morteza Samadi, had volgens berichten op 2 maart ontkend dat de actie meer was dan een ..routinestap" met een .,defensief" oogmerk, die verband hield met de ,.dreiging van een aanval door het zionistische regime"

FRANKRIJK ONTKENT WAPENLEVERANTIE

Op 23 maart verwierpen de Franse premier Edouard Balladur en zijn minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua woedend de beschuldiging in het Parijse weekblad *L'Express*, dat Frankrijk in het geheim zes MM40 Exocet anti-scheepsraketten aan Iran had geleverd in oktober 1994.

BOUW VAN VLIEGTUIGFABRIEK

Het persbureau *Itar-Tass* meldde op 12 maart dat in Teheran een beginselakkoord was gesloten over de vestiging van een fabriek in Iran door de Russische bouwers van Iljoesjin-vliegtuigen. In de fabriek zouden 70 exemplaren worden gebouwd van het jongste Iljoesjin-type voor korte afstanden, de tweemotorige Il-114 turboprop met 60 stoelen, met gebruikmaking van in Rusland vervaardigde componenten.

AMERIKANEN WEGENS SPIONAGE VEROORDEELD

Drie Amerikanen, die beschuldigd waren van spionage voor de VS tijdens de Iraaks-Iraanse oorlog van 1980-1988, werden op 19 april door een islamitische revolutionaire rechtbank schuldig bevonden. Over hun vonnissen werd niets meegedeeld. Op dat moment zat voor zover bekend slechts één andere Amerikaanse staatsburger gevangen; deze was in 1992 gearresteerd.

(Vorber.pag. 54/2 e.v.-1995)

JEMEN

BEMIDDELING IN GRENSCONFLICT MET SAOEDI-ARABIE. AKKOORD

Een scherpe escalatie in het grensconflict van Jemen met Saoedi-Arabië (zie pag. 136/2-'95) werd afgewend toen de regering op 15 januari 1995 bekendmaakte dat zij Syrische bemiddeling had aanvaard om de kwestie te helpen oplossen.

In een gezamenlijke Jemenitisch-Saoedische verklaring heette het dat ,.in de geest van islamitische en Arabische broederschap is overeengekomen de recentelijk aan de grenzen Waargenomen spanning te beheersen door de oude situatie te herstellen en geen geweld te gebruiken". Beide partijen beloofden bovendien de bilaterale besprekingen te hervatten om hun meningsverschillen op te lossen.

Deze ontwikkelingen volgden na intensieve Syrische bemiddelingspogingen met hoge Saoedische en Jemenitische functionarissen in Riad en Sanaa op 14 en 15 januari. terwijl berichten circuleerden dat beide landen troepen samentrokken langs de grens. De Egyptische president Hosni Mubarak voerde ook besprekingen met president Ali Abdullah Saleh. op 15 januari in Cairo. om te helpen het geschil te helpen oplossen.

Ou 29 januari eindigden grensbesprekingen van een week tussen de twee partijen in Riad zonder overeenstemming Intussen kwamen er berichten over nieuwe Saoedische troepenbe-vvegingen langs de omstreden grens

Achtergrond van de jongste escalatie

De directe aanleiding tot de crisis lag in het mislukken van de verlenging van het Taif-akkoord uit 1934, waarin Jemens de facto grens met Saoedi-Arabië was vastgesteld.

Volgens het akkoord van 1934. gesloten na de nederlaag van de Jemenitische strijdkrachten onder Imain Yahia in een grensoorlog met Saoedi-Arabie. was een strook grondgebied langs de Rode Zee voor 20 jaar afgestaan aan Saoedi-Arabie. De overeenkomst was tweemaal vernieuwd. in 1954 en 1974, hoewel het akkoord nooit formeel was geratificeerd door Jemen, dat de soevereiniteit over het dichtbevolkte gebied bleef opeisrn. Verscheidene gespreksronden tussen beide partijen. twee jaar voordat de overeenkomst in 1994 weer vernieuwd moest worden. hadden niet tot enige vooruitgang geleid. Elk van beide partijen beschuldigde de ander van herhaalde grensschendingen.

Memorandum van overeenstemming ondertekend

Op 26 februari ondertekenden Jemen en Saoedi-Arabië een ,,memorandum van overeenstemming", gericht op de oplossing van hun grensgeschil. De besprekingen tussen beide partijen waren sinds eind januari aan de gang. maar volgens de *Middle East International* van 3 maart werd de impasse in de onderhandelingen ,,pas na Amerikaanse interventie" doorbroken.

Het document werd in Saoedi-Arabië ondertekend door Ibrahim Abdullah al-Anqari. persoonlijk adviseur van de Saoedische koning Fahd ibn Abdul Aziz. en Abd al-Qadir Abd al-Rahman Ba Jammal, de Jemenitische vicepremier en minister van planning en ontwikkeling.

De twee partijen bevestigden hun .,gebondenheid" aan het verlopen Akkoord van Taif uit 1934 (waarin het noordwestelijke uiteinde van de grens was afgebakend), echter zonder dit akkoord te vernieuwen. Het memorandum voorzag in de oprichting van een aantal gezamenlijke commissies met de volgende taken: het afbakenen van de land- en zeegrenzen. het helpen voorkomen van ,.militaire incidenten"

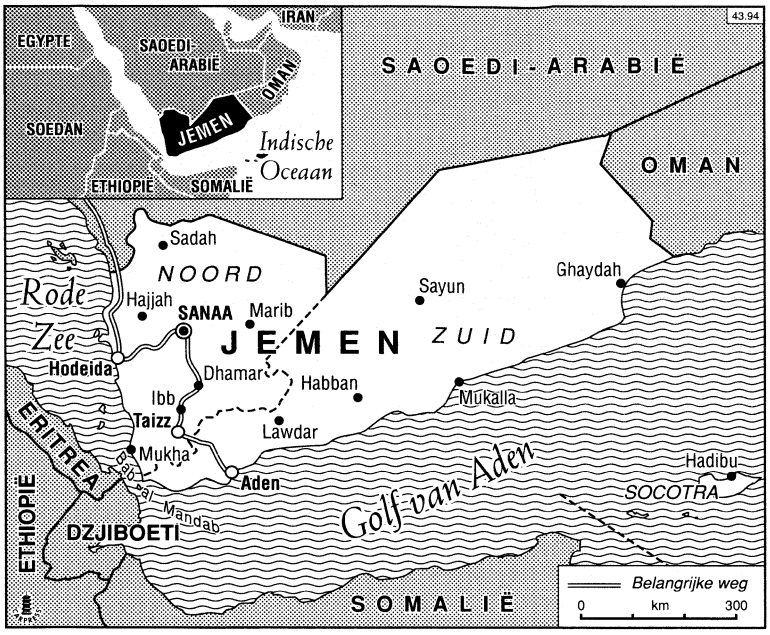

en het ontwikkelen van economische banden en handelsbetrekkingen. Beide partijen stemden ermee in ..zich niet te laten gebruiken als basis en centrum voor agressie tegen de ander. of voor het ondernemen van politieke. militaire of spionage-activiteiten tegen de ander".

OPPOSITIE VORMT KOEPELORGANISATIE

Het officiële Koeweitse persbureau *KUNA* berichtte op 2 februari dat 13 Jemenitische oppositiepartijen de vorming hadden aangekondigd van een koepelorganisatie onder de naam ,,Democratische Oppositiecoalitie". De volgende partijen zouden deel uitmaken van de coalitie:

Een factie van de Jemenitische Socialistische Partij; de Arabische Socialistische Baath-partij; de Democratische Nasiritische Partij: de islamitische Nahdah-beweging; het Nationaal Democratisch Front; de Liga van de Zonen van Jemen (Hizb Rabitat Abna al-Yaman, RAY): de Rabitat Abna al-Yaman; de Bevrijdingsfrontpartij; de Nasaritische Organisatie voor Herstel; de Jemenitische Revolutionaire Democratische Partij: de Sociaal-Nationalistische Partij; de Partij van de Jemenitische Unionistische Groepering en de Fattah Unionistische Trend van de Socialistische Partij.

DEVALUATIE EN PRIJSVERHOGINGEN

Eind maart devalueerde de regering de rial en verhoogde zij de brandstofprijzen in een poging om zo de neerwaartse spiraal van de economie te stoppen. Het optreden van de regering vormde de eerste stap naar een uitvoering van de aanbevelingen van het IMF en de Wereldbank inzake economische hervormingen.

Op 29 maart verdubbelde de regering de basisprijs voor brandstof. waardoor de benzineprijs steeg tot 1% rial per liter. Een salarisverhoging van 30 à 50 procent voor ambtenaren en militairen met de laagste inkomens werd afgekondigd ter compensatie van de prijsverhogingen. Niettemin braken in Aden en Dhamar rellen uit, waarbij volgens onbevestigde berichten drie demonstranten werden doodgeschoten.

Op 30 maart werden de officiële wisselkoersen van $ 1 = 12 rial voor de eerste levensmiddelen en $ 1 = 18 rial voor douaneheffingen afgeschaft en vervangen door één wisselkoers van $ 1 = 50 rial. Na de bekendmaking van de devaluatie arresteerde de politie een aantal onofficiële geldwisselaars in Sanaa en Aden. Vóór deze arrestaties werd de rial op de onofficiele markt verhandeld tegen een koers van $ 1 = 143 rial.

(Vor.ber.pag. 135/1 e.v.-1995)

OMAN

BEGROTING VOOR 1995

Op 1 januari 1995 werd de regeringsbegroting voor 1993 gepresenteerd door de vice-premier voor financiële en economische zaken. Qais Abdul-Munim al-Zawawi.

De inkomsten werden begroot op RO 1,847 mrd, waarvan de olierevenuen 73 procent zouden uitmaken. De uitgaven werden geraamd op RO 2,159 mrd. Het tekort van RO 312 mln zou een toename betekenen van ongeveer 3,7 procent ten opzichte van de begroting voor 1994. waarin het geraamde tekort RO 301 mln bedroeg.

BERICHT OVER AANHOUDING VAN ,,TERRORISTISCHE" GROEP

Het officiële Iraanse pe sbureau *IRNA* meldde op 26 februari dat de veiligheidspolitie in Oman leden van een door Saoedi-Arabië gesteunde ,,terroristische groep" had gearresteerd.

Het Iraanse bericht. waarin Jordaanse bronnen werden aangehaald, stelde dat ..sleutelfiguren van de sabotagegroep" waren gearresteerd in de hoofdstad Muscat. Beweerd werd dat dc Saoedische heersers ,.bezorgd" waren geweest dat Oman pogingen ondernam hun plaats in te nemen als ,,vertegenwoordiger van het streven van Arabische landen om vrede tc sluiten met Israël". Begin februari was bericht dat Oman en Israël waren overeengekomen belangenkantoren te openen (zie pag. 289/3-'95).

(Vor.ber.pag. 136/2 e.v.-1993)

SAOEDI-ARABIË

BEGROTING VOOR 1995

Op 1 januari 1995 keurde het kabinet de begroting voor 1995 goed, die voor het tweede jaar in successie kortingen op de uitgaven bevatte (zie pag. 365/2-'94) en een tekort voorzag - het kleinste in 10 jaar - van SR 15 mrd, of minder dan 4 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP).

De uitgaven voor 1995 werden vastgesteld op SR 150 mrd, circa 6,2 procent minder dan de SR 160 mrd die was voorzien in de begroting voor 1994. Het waren de laagste overheidsuitgaven sinds 1988. Defensie was verantwoordelijk voor 33 procent van alle uitgaven, gevolgd door onderwijs (18 procent) en gezondheidszorg en sociale ontwikkeling (9 procent).
De inkomsten werden begroot op SR 133 mrd, een stijging van 12,5 procent ten opzichte van de S R 120 rnrd uit de begroting voor 1994 ($ 1,00 = SR 3,7512 per 30 december 1994).

Prijsverhogingen

Op 2 januari werd een aantal prijsverhogingen van kracht in het kader van de in de begroting voor 1995 geplande inkomstenvergroting. De verhogingen hadden betrekking op werkvisa en werkvergunningen, binnenlandse luchtvaarttarieven en binnenlandse telefoongesprekken, brandstofprijzen alsook elektriciteits- en waterverbruik.

(Vor.ber.pag. 137/1 e.v.-1995)

CAMBODJA

AMNESTIE VOOR RODE KHMER VERSTREKEN. AANHOUDENDE GUERRILLA-ACTIES

Op 15 januari 1995 verstreek de amnestie die de regering had verleend aan leden van de Rode Khmer, vijf dagen nadat eerste premier Norodom Ranariddh had bevestigd dat deze niet zou worden verlengd, ondanks berichten dat een groeiend aantal guerrillastrijders zich overgaf in de laatste dagen voor de uiterste datum van 15 januari.

Volgens cijfers van de regering hadden bijna 2.000 guerrillastrijders zich in de maand voor de deadline overgegeven. Daarmee kwam het aantal Rocle Khmer-strijders dat in het voorafgaande jaar de wapens zou hebben neergelegd. op 7.000. Ofschoon er geen onafhankelijke cijfers waren oin deze schatting van het aantal afvallige guerrillastrijders te bevestigen. waren de meeste waarnemers het erover eens dat de zes maanden durende amnestie een belangrijk effect had gehad op de totale sterkte van de Rode Khmer. Men nam echter aan dat slechts zo'n 25 procent van degenen die zich hadden overgeven. fanatieke strijders waren en dat de rest bestond uit dragers of dorpsbewoners die tegen hun wil waren ingelijfd bij de troepen van de Rode Khmer.

Na het verstrijken van dc amnestie werd de sterkte van de Rode Khmer geschat op 5.000 a 10.000 strijders die tot de harde kern behoorden. De voortdurende militaire aanwezigheid van de Rode Khmer kwam tot uiting in een reeks plaatselijke acties in januari, zoals de overval op een trein op 2 januari in Tbeng Khpuos. 50 kilometer ten noorden van Phnom Penh. De trein werd tot ontsporing gebracht en geplunderd. en de passagiers werden beroofd van hun kostbaarheden. Bij de overval kwamen acht mensen om het leven en raakten 20 gewond.

Elementen van de Rode Khmer waren ook verantwoordelijk voor een op 15 januari gepleegde aanslag op een reisgezelschap dat op weg was naar de tempel van Banteay Serey ten noorden van Siem Rap. Hierbij werden een Amerikaanse vrouw en haar Cambodjaanse gids gedood. De volgende dag vaardigden de autoriteiten een verbod uit om de tempel te bezoeken. Het heiligdom was een van de monumenten die deel uitmaakten van het uit de 12de eeuw daterende tempelcomplex Angkor Wat, de populairste toeristische attractie van Cambodja. Later in die maand werden 11 Cambodjanen aangehouden, die in het bezit bleken te zijn van bezittingen van de om het leven gekomen vrouw en haar echtgenoot, die ernstige verwondingen had opgelopen bij de aanslag.

BEZOEK RANARIDDH AAN VIETNAM

Van 15-17 januari bracht eerste premier Norodom Ranariddh een bezoek aan Vietnam, waarbij hij besprekingen voerde met de Vietnamese president Le Duc Anh, premier Vo Van Kiet en de secretaris-generaal van de regerende Communistische Partij van Vietnam. Do Muoi.

Ranariddh noemde de besprekingen ..positief" en tijdens het bezoek werd een aantal routine-samenwerkingsakkoorden ondertekend. Hij gaf zijn gastheren tevens de verzekering dat de Cambodjaanse immigratiewet van 1994 (zie pag 730/1-'94) niet zou worden gebruikt om de 150.000 etnische Vietnamezen. die op dat ogenblik in Cambodja woonden. het land uit te wijzen.

HOGE FUNCTIONARIS VAN RODE KHMER OVERGELOPEN. BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

In februari bevestigde de regering dat Sar Kim Lemouth van de Rode Khmer naar de regering was overgelopen.

Naar verluidt was Lenìouth, een in Frankrijk opgeleide econoom die verantwoordelijk was geweest voor de financiële zaken van de Rode Khmer. dc hoogstgcplaatste overloper sinds de Rode Khmer in 1979 de macht had verloren. Lemouth was in november 1994 gedeserteerd, maar zijn wisseling van loyaliteit was geheim gehouden.

In de *Far Eastern Economic Review* van 9 februari werd bericht dat Lemouth regeringsfunctionarissen nog geen informatie had gegeven over de financiële zaken van de Rode Khiner. Deze bijzonderheden zouden zeer belangrijk zijn voor buitenlandse regeringen die tegoeden probeerden te bevriezen van de Rode Khmer: die deze had opgebouwd dankzij de controle op de edelstenen- en houthandel tussen Cambodja en Thailand. Naar werd aangenomen beschikte de Rode Khiner over aanzienlijke bankrekeningen in China. Hongkong, Thailand en Zwitserland

Lemouth zou echter wel bijzonderheden hebben verstrekt over de zeer geheime structuur van de Rode Khmer-leiding. Volgens hem vormde deze een geisoleerde en gedemoraliseerde hiërarchie. maar hadden Pol Pot en Ta Mok de macht stevig in handen. Lemouth zei dat Ieng Sary en Nuon Chea ,.heel ziek" waren en niet langer leiding gaven aan de dagelijkse zaken.

Gevechten

In de *Guardian* van 6 februari werd bericht dat Rode Khmer-strijders de voorafgaande weken een militair offensief hadden ontketend dat ,,zelfs naar hun eigen meedogenloze maatstaven ongewoon gewelddadig was".

Volgens hulporganisaties waren door aanvallen op dorpen in de provincie Battambang ruim 40.000 mensen van huis en haard verdreven. De guerrillastrijders zouden erop uit zijn geweest dorps- of districtsfunctionarissen te vermoorden.

Op 17 februari maakte de regering bekend dat het regeringsleger zware verliezen had geleden bij een offensief tegen de Rode Khmer in de provincie Preah Vihear in het uiterste noorden van het land Naar verluidt zouden regeringstroepen ook pogingen ondernemen de belangrijke Rode Khmer-basis te Anlong Veng in het noorden te veroveren

Khieu Samphan, in naam de leider van de Rode Khmer, maakte op 6 maart bekend dat zijn strijders Battambang omsingeld hadden en dat de regeringstroepen in de stad ,.spoedig sterven" zouden.

Een hoge commandant van het regeringsleger maakte op 15 maart bekend dat eenheden erin maren geslaagd een deel van de guerrillastrijders die de stad omsingelden te verdrijven.

Radio-Rode Khmer meldde op 20 maart dat twee generaals van het Cambodjaanse leger waren gedood bij de recente gevechten rond Battambang.

Verschijningsverbod dagblad. Journalist tot gevangenisstraf veroordeeld

Op 15 februari maakte het ministerie van voorlichting bekend dat het de publikatie van de krant *Udom Katei Khmer* (Khmer Ideaal) had stopgezet. totdat een perswet zou zijn aangenomen. Een functionaris deelde mee dat de krant ,.zeer kwalijke dingen (had) geschreven en op beledigende wijze ongegronde kritiek (had) geleverd op de regering en de regeringsleiders".

Op 27 februari veroordeelde een rechtbank in Phnoin Penh de redacteur van *Samleng Yuveakchun Khmer* (.,Stem van de Khmer-jongeren"), Chan Rattana. tot één jaar gevangenisstraf en een boete van 5 mln riel (ongeveer S 2.000) wegens de publikatie van .,onjuiste en lasterlijke berichten".

Op 1 maart kwam het Cambodjaanse persbureau *AKP* met het bericht dat Chan Rattana een hoofdartikel en een spotprent had gepubliceerd waarin werd gesteld dat eerste premier Norodom Ranariddh .. drie keer zo dom was" als tweede premier Hun Sen.

De rechtbank veroordeelde tevens de redacteur van de krant *Samrek Reas Khmer* tot een boete van 3.2 mln riel ($ 1.200) wegens de publikatie van een artikel waarin Ranariddh een weinig vleiende bijnaam werd gegeven.

SCHCLDVERLICHTING

Op 4 februari maakte het radiostation Nationale Stem van Cambodja bekend dat de Club van Parijs van crediteurenlanden had besloten Cambodja een

schuldverlichtingspakket toe te kennen. Volgens het bericht was Cambodja vóór de schuldverlichting ongeveer $ 230 mln schuldig aan lidstaten van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). De schuld werd nu verminderd tot ongeveer S 70 mln, die in *30* jaar moest worden afgelost.

INTERNATIONALE WEDEROPBOUWCOMMISSIE BIJEEN. HERVATTING JAPANSE LENINGEN

Van 13-15 maart werd in Parijs de derde vergadering gehouden van de Internationale Commissie voor de Wederopbouw van Cambodja. de groep van multilaterale en bilaterale donoren (zie pag. 367/3-'94 voor de tweede bijeenkomst in maart 1994).

De *Financial Times* van 16 maart berichtte dat de vergadering eindigde zonder officiele verklaring over een totaal hulppakket. Eerste premier Norodom Ranariddh maakte op 20 maart bekend dat de regering toezeggingen had gekregen voor $1.3 mrd aan hulp voor de periode 1995-6. Daarvan zou $ 430 mln worden betaald in 1995 (iets minder dan de $486 die voor 1994 was beloofd) en de overige S 870 mln in 1996.

Japan maakte tijdens de bijeenkomst bekend dat het had ingestemd met heropening van de yen-leningen aan Cambodja na een onderbreking van 27 jaar, op voorwaarde dat Cambodja de uitstaande schuld van 2,6 mrd yen aan Japan zou terugbetalen.

Op 26 en 27 februari had een aanvullend forum. het Forum voor de Integrale Ontwikkeling van Cambodja. Laos en Vietnam. vergaderd in Tokio.

HUN SEN ONTMOET SECRETARIS-GENERAAL VN. DISCUSSIE OVER CENTRUM VOOR DE MENSENRECHTEN

Tweede premier Hun Sen had op *20* maart in New York een ontmoeting met VN-secretaris-gene aal Boutros Boutros Ghali.

Volgens een bericht in de International *Herald* Tribune van 20 maart was een van de belangrijkste gespreksonderwerpen een VN-centrum voor mensenrechten in Phnoin Penh, dat de Cambodjaanse regering zou willen sluiten (volgenseen mensenrechtenfunctionaris die in het bericht werd aangehaald) omdat het „waarde toekent aan klachten op het gebied van de mensenrechten en de regering in een kwaad daglicht stelt"

BOTSINGEN TUSSEN CAMBODJA EN THAILAND

Van 29 tot 31 maart bracht tweede premier Hun Sen een bezoek aan Thailand, waar hij over grensproblcmen sprak met de Thaise premier Chuan Leekpai. Thaise legereenheden hadden maart minstens 12 Cambodjaanse regeringssoldaten gedood in de heuvels bij de Prapalai-pas in de Oostthaise provincie Sisaket, volgens een verklaring van het Thaise leger op 5 maart om te voorkomen dat de Cambodjanen verder op Thais grondgebied tijdens operaties tegen guerrillastrijders van de Rode Khmer.

De Japanse ininister van buitenlandse zaken. Yohei Kono (m.).tijdens een toespraak bij de opening van de tweedaagse bijeenkomst van het Forum voor de Brede Ontwikkeling van Indo-China in Tokio (26-27 februari).

Eind februari waren twee Thaise parachutisten gedood toen Cambodjaanse soldaten een eenheid van de Rode Khmer achtervolgden tot in Thailand.

(Vor.ber.pag. 139/1 e.v.-1995)

FILIPPIJNEN

PACSBEZOEK

Van 12-16 januari 1995 bracht paus Johannes Paulus II een bezoek aan de Filippijnen. De Filippijnen waren het eerste land dat hij bezocht op zijn elfdaagse reis door vier landen. die hem ook naar Papoea Nieuw-Guinea (zie pag. 299/3-'95), Australië en Sri Lanka voerde. In de Filippijnen bracht de paus enorme menigten op de been en de mis die hij in het Rizal-park in Manila opdroeg aan het einde van zijn bezoek, werd bijgewoond door circa 4 miljoen mensen.

Bijna 85 procent van de 67 miljoen inwoners van de Filippijnen is rooms-katholiek (hoen-el in heel Azië slechts 3 procent van de bevolking rooins-katholiek is). De uitzonderlijk grote mensenmassa in het Rizal-park was zelfs groter dan de menigte van ? miljoen die in 1979 aanwezig was geweest bij de afscheidsmis van de paus in zijn geboorteplaats Krakow in Polen De aanwezigen hoorden hoe de paus waarschuwde voor de gevaren van alcohol. drugs. sex en andere vormen van „morele slavernij" en uiting gaf aan zijn hoop dat het derde christelijke millennium „een rijke oogst aan geloof" in Azië zou opleveren Hij repte met geen woord over het gebruik van voorbehoedsmiddelen. waarvan hij een verklaard tegenstander was. Deze opvatting stond lijnrecht tegenover het geboortenbeperkingsprogramma van de regering van de Filippijnen.

Deze reis, zijn meest riskantena zijn heupoperatie in 1994. was de eerste die de paus naar de Filippijnen voerde sinds 1981. Het bezoek vond plaats onder strenge veiligheidsmaatregelen. Op 6 januari zou materiaal om bommen te maken zijn aangetroffen in een appartement in de buurt van de residentie van de pauselijke nuntius in Manila. Er werden vervolgens twee personen aangehouden die betrokken zouden zijn bij een een verineend moordkomplot van moslim-extremisten, Later bevestigde het hoofd van de presidentiele veiligheidsdienst, brigade-generaal Leo Alves. dat er een goed georganiseerd komplot bestond. Voorts werd bericht dat de politie nog 20 personen zocht. die werden verdacht van betrokkenheid. onder wie een Koeweiti van Palestijnse afkomst.

SCHADEVERGOEDISG TOEGEKEND AAN SLACHTOFFERS VAN MARTELINGEN TIJDENS BEWIND VAN MARCOS

Op *20* januari kende een Amerikaanse arrondissementsrechtbank een schade-

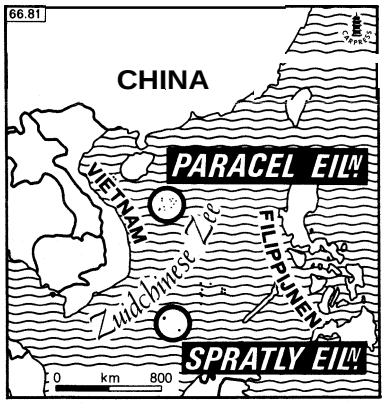

vergoeding van $ 7,3 mln toe aan 21 Filippino's, die waren gemarteld tijdens het bewind van de vroegere dictator Ferdinand Marcos.

De schadevergoedingen. die elk voortvloeiden uit een afzonderlijke rechtsvordering, moesten worden betaald uit het Marcos-vermogen. Eerder in de maand had de rechtbank $ 766.4 mln aan schadevergoeding toegekend uit hoofde van een gezamenlijke rechtsvordering namens 9.070 andere slachtoffers van het Marcos-bewind.

Op 23 januari werd de regering verder gestimuleerd in haar pogingen om de hand te leggen op het Marcos-vermogen, toen het Hooggerechtshof van de Filippijnen wederom de activa van 530 bedrijven. die eigendom waren van medewerkers van Marcos, bevroor In 1991 was de bevriezing van deze activa op technische gronden opgeheven door een lagere rechtbank.

BEZETTING VAN MISCHIEF REEF (SPRATLY-EILANDEN) DOOR CHINESE TROEPEN

Op 8 februari werd onthuld dat Chinese troepen met steun van een eskader van acht schepen Mischief Reef hadden bezet. een eilandje op 200 km van het Filippijnse eiland Palawan, waarop de Filippijnen aanspraak maken. Mischief Reef maakt deel uit van de Spratly-Eilanden, een uitgestrekte groep eilanden, die in potentie rijk aan mineralen zijn en waarop Broenei, China, de Filippijnen, Maleisië, Taiwan en Vietnam geheel of gedeeltelijk aanspraak maken.

De actie werd gezien als een nieuwe fase in de versterking van de Chinese territoriale aanspraken in de regio en was de eerste gelegenheid waarbij Chinese troepen grondgebied in de Zuidchinese Zee hadden bezet dat toebehoorde aan een ander land dan Vietnam. In 1974 had China Vietnain de Paracel-Eilanden afhandig gemaakt en in 1986 bezit grnomrn van zes door Vietnam bezette riffen die behoorden tot de Spratly-Eilanden

De Chinese bezetting van Mischief werd onthuld, nadat de Filippijnen op 2 februari een patrouilleboot naar het rif hadden gestuurd om een onderzoek in te stellen naar berichten van een visser over Chinese activiteiten. Het vaartuig ontdekte dat Chinese troepen het rif in bezit hadden en er een aantal permanente bouwwerken hadden opgetrokken.

De Filippijnse president Fidel Ramos keurde de Chinese actie af. Volgens hem was deze ,,instrijd met hel internationale recht alsmede de geest en bedoeling van de uit 1992 stammende ASEAN-verklaring van Manila over de Zuidchinese Zee" (zie pag. 797/3 e.v.-'92). Op 8 februari dienden de Filippijnen een formeel diplomatiek protest in bii de Chinese regering. Hoewel de Filippijnse regering uitsloot dat er bij het geschil geweld zou worden gebruikt, werd op 15 februari het aantal luchtmacht- en marinepatroulles in het gebied uitgebreid. Ramos gaf voorts het bevel de garnizoenen op de eilanden die op dat moment onder Filippijnse jurisdictie stonden, te versterken.

In het kader van een nieuwe benadering van het geschil over de Spratly-Eilanden stelde Ramos voor dat elk betwist eiland zou worden geplaatst ,.onderhet rentmeesterschap van het land dat er het dichtst bij ligt", op voorwaarde dat elke beheerder de andere landen ankerplaatsen en toegang voor vreedzame doeleinden zou verschaffen. Op 22 februari werd meegedeeld dat de Filippijnen hun grondgebied in de regio zou markeren met de bouw van vuurtorens en andere hulpmiddelen voor het scheepvaartverkeer.

VERSTERKING STRIJDKRACHTEN

In de nasleep van de Chinese bezetting van Mischief Reef (zie hierboven), werd een wetsvoorstel voor de modernisering van de strijdkrachten goedgekeurd door het Filippijnse parlement en op 2%februari door de handtekening van president Fidel Ramos tot wet verheven.

In de wet werd gedurende een periode van vijf jaar 30 mrd peso (ongeveer $ 2 mrd) gereserveerd voor de aankoop van modern wapentuig, zoals grond-grondraketten. kanonneerboten en luchtafweerwapens. In combinatie met plannen om een aantal vroegere legerbases in Manila te verkopen en de troepensterkte te verminderen van 180.000 tot 100.000 man werd het wetsvoorstel kenmerkend geacht voor de intentie van de regering de strijdkrachten minder in te zetten bij de onderdrukking van communistische en separatistische opstanden en meer te richten op de verdediging tegen bedreigingen van buitenaf.

ONDERHANDELINGEN MET REBELLENGROEPEN

Op 26 februari werd bekendgemaakt dat in de besprekingen tussen de egering en het Nationaal Democratisch Front (NDF), de overkoepelende organisatie die de communistische guerrillastrijders van het Nieuwe Volksleger (NPA) vertegenwoordigde, in juni zouden worden hervat.

Eind januari was eveneens vooruitgang geboekt in de onderhandelingen met moslim-separatisten.

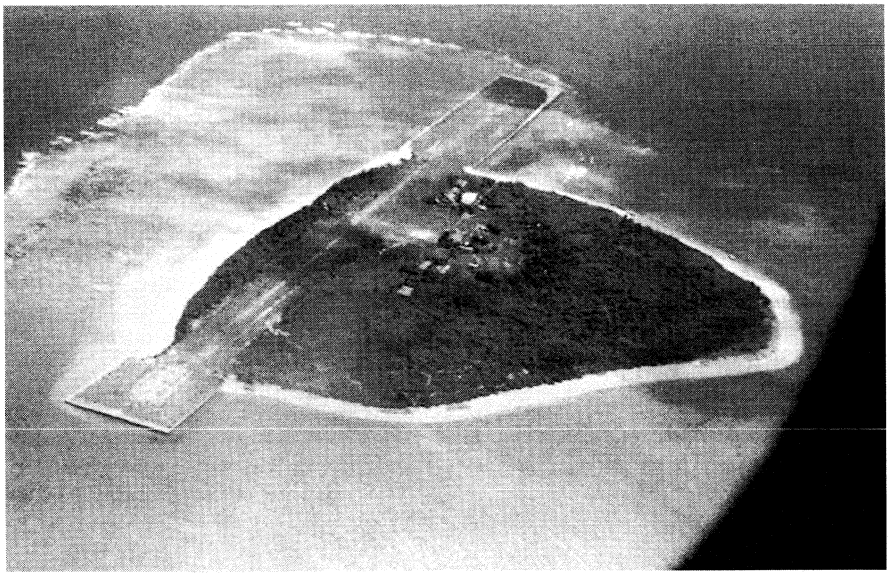

Een luchtfoto (d.d.25 juni 1991) van het eilandje Pag-asa met militaire landingsstrook. dat behoort tot de door de Filippijnen bezette Spratly Eilanden in de Zuidchinese Zee.

Het Filippijnse beraad over de Spratly Eilanden in het Malacanang-paleis te Manila op 15 februari werd onder meer bijgewoond door (v.l.n.r.) de adviseur voor nationale veiligheid Jose Almonte. president Fidel Ramos en vice-president Joseph Estrada.

Op 31 januari eindigde een derde ronde van besprekingen met het Moro Nationaal Bevrijdingsfront (MNLF) in Zamboango-stad op Mindanao met de bekendmaking dat de regering akkoord was gegaan niet de oprichting van een voorlopige MNLF-regering op Mindanao. Dit akkoord was onderworpen aan de goedkeuring door het Congres en het houden van een referendum. Hoewel er belangrijke ineningsverschillen tussen beide partijen bleven bestaan. zei Ramos vol optiinisme dat de besprekingen de weg hadden vrijgemaakt voor de ondertekening van een permanent vredesakkoord in 1995.

De kwestie van een referendum was een bijzonder netelig ondenverp, aangezien MNLF-voorzitter Nur Misuari beweerde dat deze eis in strijd u-as met het uit 1976 stammende Akkoord van Tripoli. op grond waarvan de regering-Marcos ermee had ingestemd autonomie te verlenen aan 13 islamitische provincies en negen steden (zie pag 48/3-'77 en 244/1 e.v.-'78). Hoewel de regering-Aquino in 1990 de Autonome Regio Moslim Mindanao had ingesteld. omvatte deze slechts vier provincies en één stad die bij een referendum in 1989 hadden gestemd vóór toetreding tot de nieuwe regio (zie pag 716/2-'91). Het MNLF had het referendum geboycot en de autonome regio afgekeurd als een schending van de bepalingen van het Akkoord van Tripoli.

De belangrijkste rivaal van het MNLF. het Moro Islamitische Bevrijdingsfront (MILF), bleef buiten het vredesoverleg. Niettemin werd na een reeks felle gevechten met regeringstroepen in de provincie Noord-Cotabatu in december bekendgemaakt dat plaatselijke vertegenwoordigers van beide partijen eind januari een wapenstand hadden ondertekend.

IMELDA EN FERDINAND MARCOS JR. KANDIDEREN

Imelda Marcos, de weduwe van de vroegere president Ferdinand Marcos. maakte op 1 maart bekend dat zij kandidaat zou staan in de verkiezingen voor het Huis van Afgevaardigden in mei. Haar zoon, de 37-jarige Ferdinand ,,Bong Bong" Marcos jr. was momenteel lid van het Huis en kandideerde voor een zetel in de Senaat.

MOORD OP CONGRESLID

De politie stelde op 16 maart een parlementariër. twee burgemeesters en zeven anderen in staat van beschuldiging wegens de moord op Congreslid Tito Espinosa in februari.

EUROPESE REIS PRESIDENT RAMOS

In de eerste twee weken van maart maakte president Fidel Ramos maakte een rondreis door Europa, die op 15 maart eindigde in Groot-Brittannië. Hij bracht tevens een bezoek aan Nederland, Turkije en Denemarken. De reis was bedoeld om buitenlandse investeringen aan te trekken en leidde tot dc ondertekening van een aantal economische overeenkomsten.

GESCHIL MET CHINA OM SPRATLY-EILANDEN

De spanning die was ontstaan door China's bezetting van Mischief Reef in februari (zie hierboven), liep in de loop van de maand maart verder op toen in het omstreden gebied 62 Chinese vissers werden gearresteerd door Filippijnse marinepatrouilles. Ook werden vijf vaartuigen vastgehouden, en Chinese territoriale markeringen in het gebied zouden zijn vernield.

Op 20-22 maart voerden de Filippijnen en China besprekingen in Beijing om te proberen tot een oplossing te komen voor hun territoriale conflict over de Spratly-Eilanden. De onderhandelingen eindigden zonder overeenstemming, hoewel beide partijen de wens te kennen gaven ook in de toekomst over dc kwestie van gedachten te willen wisselen.

(Vor.ber.pag. 140/3 e.v.-1993)

MALEISIË

ONTWIKKELINGEN IN SABAH

Op 2 januari 1995 overleed op 76-jarige leeftijd de charismatische ex-premier Mustapha bin Datu Harun. Hij was de stuwende kracht geweest achter de oprichting van de Sabah-vleugel van de United Malays National Organization.

Op 31 december 1994 werd Sakaran Bin Dandai. die in december was afgetreden als premier (zie pag. 142/2-'95), beëdigd als gouverneur van Sabah. een ceremoniele functie.

WIJZIGINGEN IN GERECHTELIJK APPARAAT

Op 12 januari 1995 werd bericht dat de juryrechtspraak en het gerechtelijk vooronderzoek waren afgeschaft. Dit besluit volgde op wijzigingen in het rechtsstelsel. die in oktober 1994 waren aanvaard. en bracht het strafrecht in overeenstemming met het burgerlijk recht, waarin de jury's eind jaren zeventig waren afgeschaft.

DAP TREKT ZICH TERUG UIT OPPOSITIECOALITIE

De *Far Eastern Economic Review* van 9 februari berichtte dat de Democratische Actiepartij (DAP) zich had teruggetrokken uit de Gagasan Rakyat (Volksmacht), de losse oppositiecoalitie, die aanvankelijk was opgericht om oppositie te voeren tegen de regerende coalitie van het Barisan Nasional (Nationaal Front) bij de algemene verkiezingen van 1990 (zie pag. 60/2 e.v.-'91). De op de Chinese gemeenschap gebaseerde DAP was de grootste oppositiepartij, met 20 zetels in de Dewan Rakyat (Lagerhuis).

Volgens een bericht in de Maleisische krant Berita *Harian* van 30 januari trok de DAP zich terug uit de coalitie om ..zich voor te bereiden op de komende algeinene verkiezingen". Deze verkiezingen waren gepland voor oktober 1995.

MILITAIRE SAMENWERKING MET SINGAPORE

De *Far* Eastern *Economic Review* van 2 februari berichtte dat Maleisië en Singapore een memorandum hadden ondertekend dat de weg effende voor joint ventures bil de produktie. levering en marketing van militaire uitrusting Beide partijen kwamen voorts overeen een gezamenlijke vredesmacht op te richten die moest deelnemen aan VN-operaties

PARLEMENTSLID VAN OPPOSITIE BESCHULDIGD VAN OPRUIISG

Op 1 maart werd Lim Guan Eng, lid van de oppositiepartij DAP, aangeklaagd wegens opruiing in verband met opmerkingen die hij op 19 januari had gemaakt tijdens een politieke bijeenkomst in de zuidelijke stad Malakka.

In zijn toespraak had Lim gezegd dat er met ..twee maten" was gemeten in de zaak van Rahim Thamby Chik. voormalig premier van Malakka en voorzitter van de jongerenvleugel van de UMNO. en een minderjarig meisje met wie hij een relatie zou hebben gehad (zie pag 141/3-'95). Lim wees erop dat het meisje voor een periode van drie jaar was geplaatst in een tehuis voor moeilijk opvoedbare kinderen in Negeri Sembilan. terwijl de procureur-generaal alle beschuldigingen tegen Rahim had ingetrokken wegens gebrek aan bewijs.

Tegen Lim. die door velen werd beschouw-d als de ,,coming man" binnen de DAP, werd een aanklacht ingediend op grond van de Opruiingswet. Als hij schuldig werd bevonden. kon hij u-orden veroordeeld tot een boete van 5.000 ringgit ($ 1 = 2,5301 ringgit op 3 maart 1995) of drie jaar gevangenisstraf. of tot beide.

Lim werd verder ook nog beschuldigd van het publiceren van onjuiste berichten in een pamflet dat was verspreid op de bijeenkomst in januari. De beschuldiging luidde dat hij de woorden ,,slachtoffer gevangen gezet" had gebruikt met betrekking tot het meisje.

TERUGKEER VAN GHAFAR BABA IN UMNO

Begin maart keerde Abdul Ghafar Baba, voormalig vice-premier en vicevoorzitter van de regerende United Malavs National Organization (UMNO) na 16 maanden afwezigheid terug in de schoot van de UMNO. Ghafar had in november 1993 ontslag genomen als vice-premier en was uit de UMNO gestapt, nadat hij bij de verkiezingen voor het vice-voorzitterschap van de UMNO een zware nederlaag had geleden tegen Anwar Ibrahim (zie pag. 296/2-'94). In december 1993 was Anwar Ghafar opgevolgd als vice-premier (zie pag. 296/3-'94).

In de Far *Eastern Economic Review* van 23 maart werd erop gezinspeeld dat premier Mahathir Mohamed had getracht Ghafar Baba over te halen tot terugkeer in de partij met de bedoeling om de macht van Anwar te beperken Een aantal waarnemers was echter van mening dat Ghafars nieuwe taak zou bestaan uit het nauwkeurig bekijken van de mogelijkheid van een strategisch samenwerkingsverband tussen de UMNO en de oppositionele Semangat '46 bil de komende algemene verkiezingen

ALGEMENE VERKIEZINGEN

Op 24-25 april werden in Maleisië voor de negende keer algemene verkiezingen gehouden (voorverkiezingen in oktober 1990, zie pag. 60/2 e.v.-'91). Hierbij behaalde de uit veertien partijen bestaande regeringscoalitie Barisan Nasional (BN), die werd gedomineerd door dc UMNO, een verpletterende overwinning.
De overwinning werd gezien als een persoonlijke triomf voor UMNO-voorzitter en BN-leider Mahathir Mohamed, die voor de vijfde achtereenvolgende maal premier werd. Waarnemers waren het er in het algemeen over eens dat deze overwinning een einde maakte aan de discussie over het mogelijke vertrek van Mahathir ten gunste van zijn vice-premier Anwar Ibrahim.

Verkiezingen aangekondigd. Parlement ontbonden

Tijdens een persconferentie op 5 april maakte premier Mahathir bekend dat hij de Yang di-Pertuan Agong (opperste staatshoofd of koning) had verzocht de Dewan Rakyat (Lagerhuis) en de elf deelstaatparlementen van West-Maleisië (d.w.z. Maleisië zonder Sabah en Sarawak) te ontbinden.

Op 6 april werden de Dewan Rakyat en de deelstaatparlementen officieel ontbonden en de volgende dag maakte de Nationale Kiescommissie bekend dat er op 21-23 april. ongeveer zes maanden vóór de afloop van het regeringsmandaat. algemene en deelstaatverkiezingen zouden worden gehouden. Hierbij stonden er in totaal 192 pariementszeteis en 391 deelstaatzetels op het spel. hetgeen een toename betekende van resp. 12 en 13 zetels.

Verkiezingscampagne

Op 15 april liep de termijn af waarbinnen verkiezingskandidaten konden worden voorgedragen, en begon een campagneperiode van negen dagen. De oppositiepartijen protesteerden tegen deze korte campagneperiode die krachtens de in Maleisië geldende verkiezingsvoorschriften de kortst mogelijke was

De oppositiepartijen die felle kritiek uitoefenden op naar zeggen wijdverbreide corruptiepraktijken in het kabinet van Mahathir. klaagden er ook over dat zij weinig of geen toegang kregen tot de media tijdens de campagneperiode.

De BN wees tijdens de verkiezingscainpagne op de economische vooruitgang die de regering-Mahathir het land had gebracht. Maleisië had de afgelopen zeven jaar jaarlijks economische groeicijfers van meer dan 8 procent gehaald.

Verkiezingsresultaten

Met het ongekend hoge percentage van 64 procent van de stemmen tegenover 53 procent in 1990 veroverde het BN 162 van de 192 zetels in de Dewan Rakyat. Het aantal zetels van de oppositie daalde van 53 tot 30 De oppositie behaalde in de parlementen van zeven van de elf Westmaleisische deelstaten (Johor, Negei-i Sembilan, Selangor, Pahang, Perak. Kedah en Perlis) geen enkele zetel.

De Democratische Actiepartij bleef de grootste oppositiepartij. maar verwierf slechts negen zetels.

Uitslag algemene verkiezingen

Zetels

	1995	1990
Nationaal Front (BN)	162	127
Democratische Actiepartij (DAP)	9	20
Semangat '46	6	8
Parti Islam Se Malaysia	7	7
Parti Bersatu Sabah	8	14
Onafhankelijken	0	4
Totaal aantal zetels	192	180

Bij de deelstaatverkiezingen kreeg het BN controle over tien van de elf deelstaatparlementen (in de meeste deelstaatparlementen wist het een tweederde meerderheid te behalen). Het BN leed zijn enige nederlaag in Kelantan, waar het er niet in slaagde de macht te veroveren op de Parti Islam Se Malaysia (PAS) en Semangat'46.
Het aantal zetels dat de oppositie won in de deelstaatparlementen daalde fors van 96 tot 55.

De DAP had haar inspanningen voornamelijk gericht op de zich economisch sterk ontmikke-

lende deelstaat Penang. waar zij had gehoopt controle te krijgen over het parlement. De DAP werd echter praktisch weggrvaagcl en behaalde slechts één van de 33 parlementszetels in tegenstelling tot de veertien zetels die zij had gehad bij de ontbinding.

(Vor.ber.pag. 141/2 e.v.-1993)

MYANMAR

KAREN-HOOFDKWARTIER INGENOMEN DOOR REGERINGSLEGER. SCHEURING IN KNU. VERKLARING AUNG SAN SUU KYI

Op 27 januari 1995 leidde een offensief van de troepen van de regerende militairr junta, de Staatsraad voor het Herstel van Recht en Orde (SLORC), tegen de Karen National Union (KNU). de sterkste opstandelingengroepering in Myanmar. tot de verovering van het rebellenbolwerk Manerplaw op de grens tussen Thailand en Myanmar. De overwinning was van aanzienlijk symbolisch belang, omdat het de Karen-rebellen voor de eerste keer in hun 47-jarige oorlog tegen de regering beroofde van een belangrijke basis op het grondgebied van Myanmar.

Ondanks haar geduchte militaire reputatie was de KNU verzwakt, door de recente afvalligheid van haar boeddhistische minderheidsfactie. deze factie had op 21 december de Democratische Karen Bocclдhistische Organisatie (DKBO) opgericht. Op 4 januari zou de christelijke meerderheid, die de macht behield in de KNU, hebben verklaard dat de uiterste datum voor een hereniging van de beweging was verstreken, en dat de DKBO voortaan zou worden behandeld als een vijand.

De KNU-basis in Manerplaw had ook gediend als hoofdkwartier van de ..schaduwregering". die in december 1990 was gevormd door politici uit de oppositie (zie pag. 279/1/2-'91) na de weigering van de SLORC zich neer te leggen bij de uitslag van de verkiezingen van mei 1990, die maren gewonnen door de Nationale Liga voor Democratie (NLD). NLD-leider Aung San Suu Kyi zat sinds 1989 gevangen.

Verklaring van Aung San Suu Kyi

De hoop dat Aung San Suu Kyi in de nabije toekomst zou worden ontslagen uit haar gevangenschap, werd in januari door twee gebeurtenissen de bodem ingeslagen.

In een op 22 januari gedateerde boodschap, die het land uit was gesmokkeld door haar Britse echtgenoot. verwierp Aung San Suu Kyi de kans op het bereiken van een akkoord met de junta. Dit viel samen met de bevestiging van de zijde van de junta dat zij in gevangenschap zou blijven, totdat de grondwetsherziening. die op dat ogenblik plaatsvond, was voltooid. Naar werd aangenomen zou dit proces waarschijnlijk nog verscheidrne jaren duren.

Ondanks de suggestie dat zij mogelijk zou worden vrijgelaten in ruil voor de belofte dat zij zich zou onthouden van politieke activiteiten. verklaarde Aung San Suu Kyi in haar provocerende boocischap dat ,.er in hei verleden geen geheime afspraken zijn gemaakt met betrekking tot mijn vrijloting of welke andere kwestie dan ook, en dat deze ook niet zullen worden gemaakt" Zij zei dat haar deelname aan de besprekingen met de regering in september en oktober 1994 (zie pag. 142/3 e.v.-'95) was ingegeven door ..oprechte welwillendheid", maar herhaalde dat zij vastbesloten was zich altijd ..te laten leiden door de idealen van degenen die betrokkcn waren hij de beweging voor de invoering va11 een waarlijk democratisch politiek systeem in Birma".

BEZOEK VN-GEZANT. VRIJLATING POLITIEKE GEVANGENEN

Van 6-8 februari bracht Alvaro de Soto. een hoge politieke adviseur van de VN-secretaris-generaal. een bezoek aan Myanmar voor gesprekken met hoge functionarissen, onder wie eerste secretaris van de SLORC luitenant-gene aal Khin Nyunt, over .,mensenrechten,betrekkingen met de politieke oppositie en het beleid van verzoening met de nationale rassen".

Tijdens het bezoek van De Soto liet de SLORC een aantal politieke gevangenen vrij. onder wie de gevierde dichter Tin Moe en Aung Khin Hsint, een van de leiders van de oppositionele Nationale Liga voor Democratie.

U NU OVERLEDES

Op 14 feb ua i overleed U Nu, de enige democratisch gekozen premier van Myanmar (Birma), op 87-jarige leeftijd in dc hoofdstad Yangon (Rangoon). Nu was bijna voortdurend premier geweest vanaf de onafhankelijkheid van Birma in 1948 tot aan de omverwerping van zijn regering door generaal Ne Win in 1962 (zie pag. 159/2 e.v.-'62).

LAATSTE KARES-BOLWERK GEVALLEN

Op 21 februari viel Kawmoora, het laatste bolwerk van de opstandige KNU aan de grens met Thailand, in handen van de troepen van de SLORC. Eind januari hadden SLORC-troepen het hoofdkwartier van de KNU in Manerplaw, ongeveer i20 km ten noorden van Kawmoora, ingenomen (zie hierboven).

Ongeveer 1 400 KNU-strijders zouden van Kawmoora naar Thailand zijn gevlucht na hevige beschietingen door de regeringstroepen van Myanmar. Dit leger zou de steun hebben gekregen van strijders van de DKBO. de boeddhistische minderheidsfactie van de KNU.

Na de feitelijke neclerlaag van cle KNU was het Mong Tai- leger (MTA) onder controle van Khun Sa, een drugskrijgsheer in de staat Shan. de enige overgebleven etnische militie van enige betekenis in Myanmar. De *Far Eastern Economic Review* van 9 maart berichtte dat regeringstroepen sedert begin februari de verdedigingslinie van het MTA. ten zuiden van Homong in de staat Shan. aan het ..sonderen" maren. Volgens het bericht. waarin militaire analisten in Bangkok werden aangehaald, was

Militairen van het regeringsleger doorzoeken op 22 februari het KNU-kamp in Kawmoora nadat dit de vorige dag door de KNU-strijders is ontruimd

een massale regeringsaanval op het MTA , de meest logische volgende stap' na het succesvolle Karen-offensief

AKKOORD MET THAILAND ÛVEB AARDGAS

Op 2 februari werd een akkoord getekend met Thailand op grond waarvan Thailand jaarlijks aardgas van Myanmar zou kopen ter waarde van ongeveer $ 400 mln over een periode van 30 jaar met ingangvan 1998 (zie pag. 143/1 e.v.-'95 voor de ondertekening van een memorandum van overeenstemming in september 1994).

Een consortium van bedrijven uit Fraiîkrijk. de VS. Thailand en Myanmar zou een 400 km lange pijpleiding aanleggen van het Yadanagasveld voor de kust naar het Ratchaburi-gebied in Thailand. Volgens de Financial *Times* van 3 februari was het akkoord de grootste zakelijke onderneming van Myanmar met buitenlandse partners tot dan toe.

OMVANGRIJK AKKOORD MET JAPANSE HANDELSFIRMA

De Financial Times van 21 februari berichtte dat de Japanse handelsfirma Marubeni een omvangrijk akkoord had getekend met de regering van Myanmar over het ontwikkelen van de infrastructuur en markteconomie van het land.

Krachtens het akkoord zou Marubeni optreden als projectcoördinator van de regeringsplannen om de infrastructuur van het land te moderniseren: joint ventures met bedrijven uit Myanmar bevorderen; helpen bij de ontwikkeling van basisindustrieen zoals die van gas, olie en staal; de export van landbouw- en mijnbouwprodukten bevorderen; en de regering helpen bij de ontwikkeling van een beleidsplan om buitenlandse investeringen aan te trekken.

BEZOEK VAN PREMIER AAN VIETNAM

Begin maart maakte SLORC-voorzitter en premier generaal Than Shwe bij uitzondering een reis naar het buitenland. Hij bracht hierbij een bezoek aan Vietnam om besprekingen te voeren met Vietnamese leiders.

AANSLAG OP WERKNEMERS VAN AARDOLIEMAATSCHAPPIJ

Op 8 maart werden vijf leden van een inspectieteam van een aardgaspijpleiding gedood en elf andere gewond bij een aanslag in Zuidoost-Myanmar. Het team, dat geheel uit Myanmarezen bestond, werkte voor de Franse maatschappij Total. De aanslag werd door geen enkele groep opgeëist.

GEVECHTEN TUSSEN LEGER EN STRIJDMACHT VAN KHUN SA

Op 14 maart lanceerde het Myanmarese leger een offensief tegen het Mong Tai-leger (MTA). de strijdmacht van de drugskrijgsheer Khun Sa in de staat Shan.

Er werden weinig bijzonderheden over het offensief gegeven, maar de gevechten schenen zich te concentreren rond de grensstad Tachilek in Shan, van waaruit ongeveer 3.000 burgers Thailand zouden zijn binnengekomen. Deze uittocht verhoogde alleen maar de spanning tussen Thailand en Myanmar, die het gevolg was van de aanwezigheid van grote aantallen Karen-burgers en -guerrillastrijders op Thais groiîdgebied, die door legeroperaties in januari en februari over de grens waren gejaagd.

Persberichten duidden erop dat het leger van Myanmar zijn offensief tegen het MTA in april voortzette.

De *Guardian* van 11 april meldde dat de SLORC duizenden militairen had samengetrokken langs ,.uitgebreide stukken van de staat Shan" en dat MTA-strijders ,.een golf aanvallen van Birmese troepen" te wachten stond. De International Herald Tribune van 6 april berichtte dat MTA-functionarissen hadden gedreigd aanvallen op kleine en grote steden uit te voeren als de regering haar offensief voortzette.

OPPOSITIELEIDERS IN VRIJHEID GESTELD

Op 13 maart stelde de militaire junta 31 politieke gevangenen op vrije voeten. onder wie generaal b.d. Tin U en Kyi Maung, die beiden voorzitter waren geweest van de oppositionele Nationale Liga voor Democratie vóór hun arrestatie en opsluiting in respectievelijk 1989 en 1990 (zie pag. 338/3-'90 en 62/3-'91).

BO MYA AFGETREDEN ALS KNA-BEVELHEBBER. WAPENSTILSTAND

Op 19 maart maakte generaal Bo Mya bekend dat hij aftrad als opperbevelhebber van het Nationale Leger van Karen (KNA), de militaire vleugel van de KNU. Hij bleef voorzitter van de KNU.

Bo Mya, die bijna dertig jaar het bevel had gevoerd over do KNA, had na het verlies van de KNU-bases in Myanmar in januari en februari onder druk gestaan om af te treden (zie hierboven). Zijn aftreden kwam direct na de verovering door het regeringsleger van het tijdelijke KNU-hoofdkwartier in Kanaelay.

De Financial Times van 29 maart berichtte dat de KNU een wapenstilstand had afgekondigd ,.in een poging onderhandelingen te openen" met de SLORC. de regerende militaire junta.

Karen-guerrillastrijders leggen wapens neer

Op 21 maart gaf de Karen Nationale Progressieve Partij (KNPP) als laatste etnische verzetsbeweging officieel haar gewapende strijd op. Dit vond plaats tijdens een plechtigheid in Loikaw, de hoofdstad van de oostelijke deelstaat Kayah.

De KNPP volgde hierin drie andere etnische groepen, die vroeger naast de KNPP hadden geopereerd in de deelstaat Kayah. de Nationale Wachters van Kayah, het Karen Nationale Volksbevrijdingsfront (KNPLF) en de Nieuwe Land Partij van Kayah (zie pag. 585/2-'94).

Volgens SLORC-functionarissen hadden op dat ogenblik veertien van de zestien grootste etnische verzetsbewegingen in Myanmar de wapens neergelegd.

BEGROTING 1995-1996

Op 29 maart stelde de SLORC de begroting voor het financiële jaar 1995-1996 vast.

NATIONALE CONVENTIE VERDAAGD

Op 7 april werd de nationale conventie voor de coördinatie bij het opstellen van een nieuwe grondwet verdaagd tot 24 oktober 1995. De jongste zitting van de conventie was in september 1994 geopend.

Aan het slot van de zitting werd meegedeeld dat de afgevaardigden ermee hadden ingestemd de status van ,,zelfbestuurde" gemeenschappen te verlenen aan zes kleine etnische groeperingen die hoofdzakelijk in de staat Shan woonden. Het merendeel van de opstandige etnische groeperingen had in de voorafgaande 18 maanden (zie ook hierboven) bestandsakkoorden met de SLORC ondertekend.

(Vor.ber.pag. 142/2 e.v.-1995)

NEPAL

BEZOEKEN AAN INDIA EN CHINA

Tijdens een bezoek aan India van Madhav Kumar Nepal, vice-premier en minister van defensie en buitenlandse zaken. van 6-11 februari 1995 vonden in New Delhi de eerste besprekingen op hoog niveau plaats met India sedert de installatie in november 1994 van de communistische regering (zie pag. 144/2/3-'95). Tot de belangrijkste ge-

spreksonderwerpen behoorde het Indiaas-Nepalese Vriendschapsverdrag uit 1950, waarbij de Nepalese delegatie aandrong op een herziening van vooral de veiligheidsbepalingen.

Premier Man Mohan Adhikari voerde besprekingen met zijn ambtgenoten in India en China tijdens een bezoek aan de twee landen van 10-21 april. De gesprekken gingen voornamelijk over een herziening van hel Indiaas-Nepalese Vriendschapsverdrag uit 1950 (zie hierboven) en de invoer van wapens uit China in het geval dat dit verdrag werd gewijzigd.

(Vor.ber.pag. 143/3 e.v.-1995)

PAKISTAN

GEZAMENLIJKE AMERIKAANS-PAKISTAANSE MILITAIRE COMMISSIE OPNIEUW INGESTELD. NIEUW CONFLICT OVER F-16-GEVECHTSVLIEGTUIGEN

De militaire betrekkingen tussen Pakistan en de VS werden formeel hersteld met de heroprichting van een gezamenlijke militaire commissie. Dit werd bekendgemaakt tijdens een bezoek van de Amerikaanse minister van defensie William Perry van 10-12 januari 1995.

De gezamenlijke commissie, die in 1984 was ingesteld op het hoogtepunt van de oorlog in het buurland Afghanistan, was in oktober 1990 opgeheven. nadat de VS de economische en militaire hulp aan Pakistan hadden opgeschort op grond van het Pressler-amendement (zie pag. 65/1 e.v.-'91). Volgens berichten zou de opnieuw ingestelde commissie zich concentreren op gezamenlijke militaire oefeningen, training. uitwisseling en vredeshandhaving. Speculaties dat dit een aanzet betekende tot de hervatting van de Amerikaanse hulp aan Pakistan, werden echter krachtig tegengesproken door Amerikaanse functionarissen.

Conflict over F-16-gevechtsvliegtuigen

Volgens een woordvoerder van het Pakistaanse ministerie van buitenlandse zaken moest de gezamenlijke commissie de hoogste voorrang toekennen aan de oplossing van het geschil over de niet-levering van Amerikaanse F-16-gevechtsvliegtuigen aan Pakistan. Deze kwestie was het centrale thema geweest van langdurige onderhandelingen, sinds de VS in 1990 de levering van de vliegtuigen hadden tegengehouden als onderdeel van hun sanctiemaatregelen tegen Pakistan krachtens het Pressler-amendement.

Op 10 januari eiste premier Benazir Bhoetto dat de VS of de F-16's zouden leveren of de naar schatting $ 650 mln. die Pakistan al had betaald. \-oor 32 vliegtuigen. zouden terugbetalen (zie pag. 878/3-'93).

BETREKKINGEN RIET INDIA

Op 15 januari gelastte India dat 15 stafleden van de Pakistaanse hoge commissie in New Delhi zouden worden teruggetrokken. Volgens India was dit in overeenstemming met een diplomatieke gedragscode uit 1992 (zie pag. 802/3-'92), waarin dc eis werd gesteld dat het aantal diplomaten dat in elk land was geaccrediteerd. gelijk moest zijn.

Op 4 januari waren 18 Indiase consulaire ambtenaren vertrokken uit Karachi ingevolge de Pakistaanse beslissing in december oin het consulaat in die stad te sluiten (zie pag. 146/3-'95: voor spanningen tussen beide landen over andere diplomatieke kwesties. zie pag. 735/2-'94).

De betrekkingen tussen beide landen verslechterden verder. toen India op 16 januari de prealabele voorwaarden verwierp die door Pakistan waren gesteld voor de hervatting van bilaterale besprekingen over ,,aanzienlijke" Indiase troepenverminderingen in Kashmir (voor laatste ronde van bilaterale besprekingen, zie pag. 372/1 e.v.-'94).

Op 8 januari was het conflict over Kashmir weer aangewakkerd door dc bezoekende Britse minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest Douglas Hurd, die verklaarde dat de oplossing van het geschil afhankelijk was van een dialoog tussen India en Pakistan en niet van de uitvoering van ,.achterhaalde" VN-resoluties. Als reactie op de verklaring van Hurd zei een woordvoerder van het Pakistaanse ministerie van buitenlandse zaken dat Pakistan zou blijven aandringen op naleving van de VN-resolutie van 1949. waarin werd opgeroepen om in Kashmir een referendum te houden onder toezicht van de VN.

RECHTSZAAK OVER GODSLASTERING

Op 23 februari eindigde een intensieve internationale campagne. gesteund door mensenrechtengroeperingen, met de vrijspraak van twee christenen, de 14-jarige Salamat Masih en de 44-jarige Rahmat Masih, die op 9 februari ter dood waren veroordeeld wegens godslastering. In een historische uitspraak, die onder woedende protesten van religieuze partijen werd gedaan, verklaarde het Hooggerechtshof van Lahore het oorspronkelijke vonnis nietig met als argument dat het op geen bewijzen berustte.

In juli 1991 was de doodstraf verplicht gesteld voor personen die veroordeeld waren wegens godslastering (zie pag. 124/1/2-'92). De doodvonnissen van 9 februari waren de tweede en derde die op grond van deze wet waren uitgesproken. In november 1994 had het Hooggerechtshof van Lahorc het doodvonnis van een andere christen die schuldig was bevonden aan godslastering. eveneens nietig verklaard,

Achtergronden van de zaak-Masih. Processen veroordeling

De twee mannen waren samen mrt een derde verdachte, Mansoor Masih (volgens verschillende berichten Salamats oom): in mei 1993 gearresteerd nadat een moslim-imam (gebedsleidcr),Hafiz Fazle Haq, in het dorp Ratta Dhotran in het Gujranwala-district van Punjab, hen had beschuldigd van het schrijven van godslasterlijke opmerkingen over de profeet Mohammed.

Beide verdachten ontkenden het hun ten laste gelegde, terwijl zij volgens hun advocaten het slachtoffer waren van een persoonlijke bloedwraak. In april 1994 werden de Masihs na een rechtszitting in Lahore gewond bij een aanslag, waarbij Mansoor Masih werd doodgeschoten. Fazle Haq, een van de verdachten van de moord, werd later op borgtocht vrijgelaten.

Bij hun proces begin 1995 verklaarden moslim-getuigen dat de Masihs godslasteringen op de muur van een moskee hadden gekalkt. die daarna waren uitgewist. Geen van de getuigen was bereid de vermeende godslasteringen in de rechtszaal te herhalen. De advocaten van de Masihs betoogden dat Salamat, die 12 jaar was ten tijde van de vermeende misdaad, de godslasteringen nooit geschreven kon hebben omdat hij analfabeet was.

De schuldigverklaring en ter dood veroordeling van de Masihs door de rechtbank werden algemeen bekritiseerd door christelijke groepen en mensenrechtenorganisaties in Pakistan en het buitenland. Op 15 februari zei premier Benazir Bhoetto ,.geschokt" te zijn door de doodvonnissen, maar liet zij weten niet te zullen ingrijpen. (Zie pag. 735/1-'94 voor recente steun van de regering aan de wet tegen godslastering.)

Op 13 februari werd de Pakistaanse hoge commissaris ontboden op het Britse ministerie van buitenlandse zaken en het Gemenebest. waar hem de verontrusting van de Britse regering werd overgebracht.

Beroep en vrijlating

Tijdens het beroep, dat van 13-20 februari diende voor het Hooggerechtshof van Lahore, betoogden de advoca-

ten van de Masihs dat de verklaringen van de getuigen tegenstrijdig waren en onvoldoende bewijs leverden. Op 20 februari werd het Hof ervan in kennis gesteld dat Fazle Haq, de man die de zaak in eerste instantie aanhangig had gemaakt, zijn beschuldigingen had ingetrokken. Later zei Haq dat hij dit had gedaan onder „dwang" van de politie en de regering van Punjab.

In zijn argumentatie van de vrijspraak van de Masihs concludeerde het uit twee leden bestaande Hooggerechtshof dat er geen bewijzen waren voor een veroordeling. Het Hof voegde eraan toe dat het vonnis was ,,gebaseerd op de wet. ons gemeten en rekening houdend met het feit dat we verantwoording schuldig zijn aan God en zijn laatste Profeet. Mohammed"

Op 28 februari werd bericht dat de Masihs in Frankfurt waren gearriveerd nadat zij in het geheim de dag ervoor het land per vliegtuig hadden verlaten.

Protesten

Het besluit van het Hooggerechtshof de Masihs vrij te spreken leidde tot hevige protesten van religieuze moslim-partijen.

Op 24 februari arresteerde de politie meer dan 150 islamitische activisten in Lahore, toen zij protesteerden tegen de vrijspraak en de dood eisten van premier Bhoetto. leden van het Hooggerechtshof van Lahore en de Masihs.

Tijdens de behandeling van het beroep hadden honderden moslim-militanten buiten het gerechtsgebouw in Lahore op 16 februari de Masihs en hun advocaten beledigingen toegeschreeuwd. In de rechtszaal had een advocaat namens verscheidene moslim-geestelijken aanklachten ingediend\\-aarin premier Bhoetto werd beschuldigd van minachting van het hof naar aanleiding van haar opvatting over de oorspronkelijke doodvonnissen.

ESCALATIE VAN GEWELD IN KARACHI

Er werd gevreesd voor een nieuwe escalatie van het sektarische en politieke geweld in Karachi, nadat daar naar schatting 161 mensen waren omgekomen bij de jongste reeks gevechten in februari (zie voor eerdere onlusten pag. 146/2/3-'95).

Op 5 februari waren in Karachi 21 mensen doodgeschoten, van wie 12 bij een geldinzamelingsactie voor een door de regering gestcunde staking ter ondersteuning ran de moslims in Kashmir.

Op 24 en 25 februari hadden mannen die zouden behoren tot de extremistische soennitische organisatie Sipah-i-Sahaba Pakistan (SSP), 22 gelovigen in twee sjiitische moskeeën doodgeschoten. Er werden meer dan 50 mensen opgepakt. onder wie naar verluidt veel leden van de SSP, de pro-sjiitische Tehrik-i-Jafria-i-Pakistan (TJP) en haar radicale afsplitsing, de Sipah-i-blohammad. Deze bewegingen werden alle verantwoordelijk gehouden voor de recente uitbarsting van religieus geweld.

Aanhoudende gewelddadigheden

In maart kwamen bij aanhoudende gewelddadigheden in Karachi meer dan 120 mensen om het leven. voornamelijk als gevolg van een scheuring in de Mohajir Qaumi-beweging (MQM) en van conflicten tussen militante sjiitische en soennitische groepen.

Op 8 maart schoten onbekenden twee Amerikanen dood, de eerste westerse slachtoffers van het geweld. Beiden werkten op het Amerikaanse consulaat in Karachi en naar het scheen waren zij het doelwit geweest van een zorgvuldig voorbereide aanslag. Een derde Amerikaan werd gewond.

Hoewel het motief voor de aanslag onduidelijk was, werd erop gezinspeeld dat deze een vergelding was voor de uitlevering van Ramzi Ahmed Yousef aan de VS. Ramzi Yousef was de moslim-extremist die werd beschuldigd van het beramen van de bomaanslag op liet World Trade Centre New York in 1993 (zie pag. 417/3 e.v.-'94).
Premier Benazir Bhoetto reageerde onmiddellijk op de aanslag. In een brief aan de Amerikaanse president Bill Clinton verklaarde zij dat de aanslag ..een onderdeel vormde van een goed opgezette terreureainpagne om angst en irritatie teweeg te brengen" in de financiële hoofdstad van Pakistan. Clinton veroordeelde de aanslag, hoewel er geen beschuldigingen werden geuit aan het adres van de Pakistaanse regering.

Op 10 maart stuurde de Amerikaanse regering een 50-leden tellende terreurbestrijdingseenheid van de FBI om een onderzoek in te stellen naar de aanslag. Daarnaast loofde zij een beloning van $ 2 mln uit voor inlichtingen over de moordenaars.

Harde aanpak toegezegd

Op 12 maart beloofde premier Bhoetto hard op te treden tegen de misdaad, en op 14 maart had de politie al meer dan 350 personen gearresteerd op verdenking van .,extremistische activiteiten" en grote hoeveelheden wapens in beslag genomen. Er kwam niettemin geen einde aan het geweld en tussen 12 en 14 maart kwamen minstens 20 personen om het leven.

Het aanhoudende geweld veroorzaakte ongerustheid in de zakenwereld. die sceptisch was over de toezegging van Bhoetto. Op 15 maart besloot de Federatie van Pakistaanse Kamers van Koophandel en Fabrieken met ingang van 1 april geen reclameboodschappen meer te laten uitzenden over de staatsradio- en televisie. Sinds 1 maart waren de beurskoersen meer dan 12 procent gezakt en op 20 maart bereikte de effectenbeurs van Karachi haar laagste niveau in 16 maanden. Op 25 maart kondigde de Federatie een eendaagse staking af uit protest tegen het in haar ogen mislukte regeringsoffensief tegen het geweld.

Op 30 maart herhaalde premier Bhoetto in een televisietoespraak haar belofte dat zij niet zou toegeven aan de misdaad. Zij deed echter de toezegging dat zij niet het leger zou inzetten in de stra-

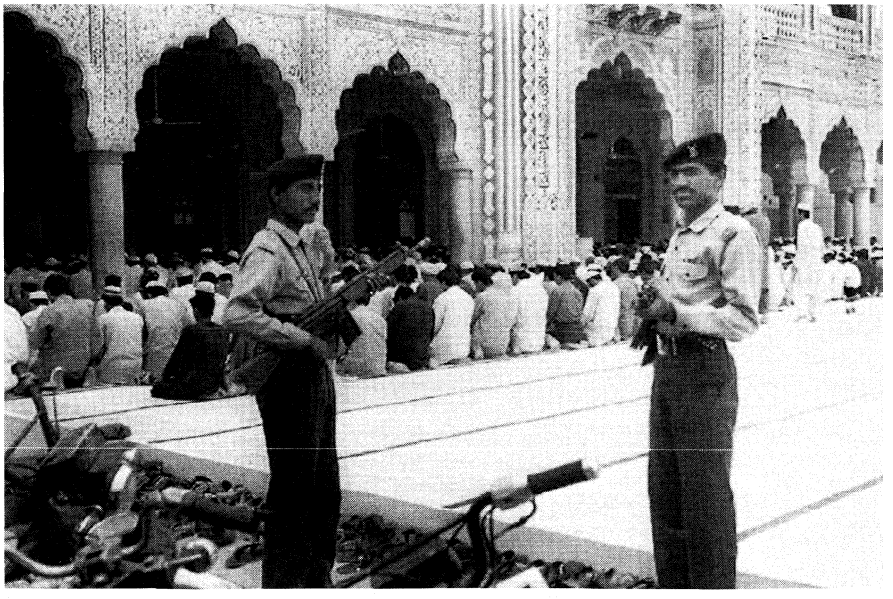

Leden van paramilitaire eenheden bewaken een inoskee in Karachi (28 februari).waar soennitische moslims ingebed bijeen zijn.

ten van Karachi Hoewel haar opmerkingen voornamelijk gericht leken tegen de MQM, schreef zij het geweld ook toe aan drugs- en -wapenhandelaren en de ,,landmaffia'

Vermoedelijke medeplichtigen van Yousef aangehouden

In maart werden meer dan 30 vermoedelijke medeplichtigen van Yousef aangehouden. Onder hen bevonden zich 16 personen die op 21 maart waren opgepakt tijdens razzia's van de inlichtingendienst en de FBI in en rond Quetta in de provincie Baluchistan.

Verdachten moord *op* Amerikanen *gedood*

Op 5 en 17 april werden in Karachi twee belangrijke ve dachten gedood die werden gezocht in verband met de moord in maart op twee Amerikaanse functionarissen van het Amerikaanse consulaat (zie boven). De ene, die zou behoren tot de Haqiqi-factie, een afsplitsing van de MQM, werd door onbekenden doodgeschoten. De andere werd gedood door de politie, toen hij probeerde te vluchten uit een deftige woonwijk van de stad.

Nieuw geweld in provincie Sind

Op 3, 9 en 17 april kwamen in Karachi naar schatting twintig mensen om het leven bij nieuwe gewelddadigheden. Op 24 april werden nog eens twee personen gedood in Hyderabad, 145 km ten noordoosten van Karachi.

NIEUWE POLITIEKE PARTIJ

Op 15 maart maakte Murtaza Bhoetto. de broer van de premier, met wie hij in onmin leefde (zie pag. 734/2-'94), de oprichting bekend van een partij die zich als factie had afgescheiden van de Pakistaanse Volkspartij (PPP).

Op een bijeenkomst in Karachi zei hij dat hij de partij, die in 1967 was opgericht door zijn vader Zulfikar Ali Bhoetto (zie pag. 381/2-'68) en inoinenteel werd geleid door zijn zuster, wilde redden en Pakistan bevrijden van ..plunderaars. rovers en dacoits (bandieten)". Hij eiste het aftreden van de regering, die er volgens hem niet in was geslaagd om veiligheid te verschaffen.

ACTIVIST TEGEN KINDERARBEID VERMOORD

Westerse tapijtimporteurs besloten bestellingen ter waarde van miljoenen dollars te annuleren uit protest tegen de moord. op 18 april. op de 12-jarige tapijtwever Iqbal Masih. Hij had recentelijk internationale bijval gekregen, nadat hij zich had uitgesproken tegen kinderarbeid in Pakistan. Masih werd vermoord in het dorp Muritke in de buurt van Lahore. kennelijk door een andere arbeider. Hij had vanaf zijn 4de jaar gewerkt als tapijtwever. Volgens de Pakistaanse mensenrechtencommissie werkten er in Pakistan naar. schatting zes miljoen kinderen.

BEZOEK VAN PREMIER BHOETTO AAN VS

Van 5-16 april bracht premier Benazir Bhoetto een officieel bezoek aan de Verenigde Staten. Dit was het eerste bezoek van een Pakistaanse leider aan de VS sinds de opschorting van de Amerikaanse economische en militaire hulp in oktober 1990 (zie pag. 65/1 e.v.-'91).

De gesprekken tussen Bhoetto en belangrijke Amerikaanse regeringsfunctionarissen en Congresleden stonden in het teken van de kwestie van de Amerikaanse sancties tegen Pakistan krachtens het Pressler-amendement. waardoor in 1990 de levering van Amerikaanse F-16-gevechtsvliegtuigen was opgeschort (zie hierboven). Bhoetto drong sterk aan op de levering van deze toestellen en eiste dat de VS of hun contractuele verplichtingen zouden nakomen of het bedrag dat Pakistan er al voor had betaald. zouden terugstorten. Hoewel haar inspanningen geen succes hadden, hadden zij wel tot gevolg dat de VS voor het eerst in het openbaar erkenden dat Pakistan oneerlijk was behandeld. Op 11 april zei de Amerikaanse president Bill Clinton tijdens een gezamenlijke persconferentie in het Witte Huis dat naar zijn mening ..wat Pakistan was aangedaan, oneerlijk was" en dat .,ik het niet juist vind dat wij het geld en het materieel houden". Hoewel Clinton krachtens de Amerikaanse wet geen opdracht kon geven tot de verkoop, beloofde hij nauw samen te werken met het door de Republikeinen gedomineerde Congres om het Pressler-amendement te wijzigen.

Na een onderhoud met Bhoetto op 7 april zei Robert Dole. de Republikeinse leider in de Senaat. ook dat hij ..zou proberen haar verzoek om hervatting van hulp in te willigen".

Op 2 april had Pakistan als blijk van bilaterale samenwerking twee verdachte drugsdealers uitgeleverd. die in de VS werden gezocht in verband met beschuldigingen wegens handel in drugs. In februari had de Amerikaanse regering met instemming gereageerd op het Pakistaanse besluit om Ramzi Ahmed Yousef uit te leveren (zie hoven).

ANTI-TERREURAKKOORD MET FILIPPIJNEN

Op 20 april werd in Islamabad een samenwerkingsovereenkomst ter bestrijding van het terrorisme gesloten tussen Pakistan en de Filippijnen. Dit gebeurde tegen de achtergrond van berichten over toenemende contacten tussen radicale moslim-groeperingen in beide landen.

(Vor.ber.pag. 144/3 e.v.-1993)

VIETNAM

AKKOORD OVER ONTWIKKELING MEKONG-BEKKEN

Aan het slot van een vergadering van de Mekong-werkgroep in Hanoi parafeerden Vietnam, Cambodja, Laos en Thailand op 29 november 1994 een ontwerpakkoord over samenwerking bij de duurzame ontwikkeling van het stroomgebied van de rivier de Mekong.

Het akkoord. dat tot stand kwam onder bemiddeling van het VN-Ontwikkelingsprogramma (UNDP). was het resultaat van zeven vergaderingen van de vier landen in de voorbije 21 maanden. Volgens de *International Herald Tribune* van 29 november zeiden functionarissen die de vergadering bijwoonden, dat zij binnen 90 dagen een formeel akkoord (zie hieronder) wilden sluiten. Sominige commentatoren lieten zich echter bezorgd uit over het feit dat de vier ondertekenaars de Mekong niet volledig konden exploiteren tenzij het akkoord ook werd ondertekend door China en Myanmar

VOORMALIGE CIA-CHEF VISUM GEWEIGERD

Op 1 december maakte een woordvoerder van het Vietnamese ministerie van buitenlandse zaken bekend dat William Colby, een voormalige directeur van de Amerikaanse inlichtingendienst CIA. een toeristenvisum geweigerd was.

Colby, een van de directeuren van het Vietnam Grensfonds (Vietnam Frontier Fund, een direct-investeringfonds uit Ierland), was tijdens de Vietnamese oorlog een hoge CIA-agent in Zuid-Vietnam geweest.

OPENISG VAN VERBINDINGSBUREAUS IN VIETNAM EN VS

Krachtens de bepalingen van een akkoord dat op 27 januari 1995 was bekendgemaakt en de dag daarop in Hanoi was ondertekend. openden de regering van Vietnam en de VS verbindingsbureaus in elkaars hoofdsteden. Dit betekende een bclangrijkse symbolische stap in het voortgaande toenaderingsproces tussen beide landen.

Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken beklemtoonde dat deze stap niet betekende dat er diplomatieke betrekkingen wer-

Op 28 januari vond in Hanoi (Vietnam)de ondertekening plaats van een akkoord tussen Vietnam en de V S over de opening van verbindingskantoren in Hanoi en Washington door James Hall (l.), de directeur van het Amerikaanse verbindingskantoor in Hanoi, en Nguyen Xuan Phvng. directeur van de sectie Amerika van het Vietnamese ministerie van buitenlandse zaken. Op de achtergrond in het midden staat de Vietnamese onderininister van buitenlandse zaken Le Mai.

den aangeknoopt. De Amerikaanse regering bleef bij haar weigering hiertoe over te gaan in een poging nadere informatie los te krijgen over het lot van MIA's. Amerikaanse militairen die nog steeds stonden geregistreerd als oermist tijdens actie in Vietnam. Het Amerikaanse verbinclingsbureau in Hanoi werd niettemin gezien als een tussenstap naar de uiteindelijke uitwisseling van ambassadeurs. Daardoor zou een tot dan toe informele regeling op grond waarvan Amerikaanse functionarissen in Vietnam m-aren gestationeerd om informatie over MIA's boven water te krijgen. een officiële status krijgen.

BETREKKINGEN MET CHINA

Als reactie op een bewering van China op 25 januari dat het drie niet in kaart gebrachte eilandjes had ontdekt in de wateren rond de Paracel-eilanden. verklaarde de regering van Vietnam nogmaals dat zij aanspraak maakte op de Paracel-eilanden. De soevereiniteit over deze betwiste eilanden, die in 1974 waren bezet door Chinese strijdkrachten, werd ook opgeëist door Taiwan.

Van 16-23 januari kwam in Beijing de Vietnamees-Chinese werkgroep voor onderhandelingen over de gezamenlijke landgrens voor haar vierde zitting bijeen: de besprekingen maren in februari 1994 begonnen (zie pag. 513/3-'94 en ook pag. 82/2/3-'95). Er werd overeengekomen dat de vijfde zitting in mei in Hanoi zou morden gehouden.

CPV-VERGADERING

Van 16-23 januari vond in Hanoi het achtste plenum plaats van het zevende centrale comité van de Communistische Partij van Vietnam (CPV)(voorzevende plenum, zie pag. 81/3-'95). Vóór het plenum had de Vietnamese premier, Vo Van Kiet, op 13 januari opgeroepen om benoemingen in leidinggevende functies te baseren op opleiding en bekwaamheid en niet op het lidmaatschap van de regerende partij.

PROCES TEGEN BOEDDHISTISCHE DISSIDENT. RAPPORT AMNESTY INTERNATIONAL

Op 25 januari maakte de regering bekend dat zij van plan was Thich Quang Do, de op één na belangrijkste boeddhistische dissident in Vietnam, voor de rechter te brengen. Thich was op 4 januari gearresteerd ,,wegens het veroorzaken van onrust in strijd met de Vietnamese wet".

Rapport van Amnesty International over boeddhistische dissidenten

Op 26 februari publiceerde de in Londen gevestigde mensenrechtenorganisatie Amnesty International een rapport. waarin om de onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating werd gevraagd van Thich Huyen Quang en Thich Quang Do, de twee leiders van de Verenigde Boeddhistische Kerk van Vietnam.

Volgens het rapport waren de twee leiders respectievelijk indecember 1994 en januari 1995 gearresteerd. Terwijl de Vietnamese autoriteiten toegaven dat Do werd vastgehouden en spoedig zou worden berecht voor ..het overtreden van de Vietnamese wet" (zie hierboven), ontkenden zij dat Quang gevangen zat. Arnnesty zei dat Do en Qang waren opgepakt ,.uitsluitend omdat zij hun recht op vrijheid van meningsuiting en religie uitoefenden".

PERSBREIDEL

Eind januari berichtte Nhan *Dhan*, het dagblad van de CPV. dat het maandblad *Tri* Thuc Va *Cong Nghe* een publikatieverbod had gekregen vanwege ,,het publiceren van artikelen met een teneur die niet overeenkwam met de wet of zijn lezers".

Medio januari was de publikatie van het weekblad Nguoi Ha Noi opgeschort nadat het kritiek had uitgeoefend op pogingen van de regering om voetzoekers tc verbieden

CONFERENTIE OVER BOOTVLCCHTELINGEN IN GENÈVE

Medio maart waren ongeveer dertig landen vertegenwoordigd op een conferentie in Genève om het ,,veelomvattend actieplan" (CAP)voor Indochinese vluchtelingen uit 1989 te beoordelen (zie pag. 493/3-'92). De Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de VN (UNHCR). Sadako Ogata, vertelde de conferentie dat het tijd was om de CAP-werkzaamheden te beëindigen en dat de laatste Vietnamese bootvluchtelingen die in kampen in Hongkong en Zuidoost-Azië verbleven, binnen één jaar naar huis zouden moeten terugkeren.

Krachtens een tijdens de conferentie gesloten overeenkomst zouden de 18.000 bootvluchtelingen, die nog in kampen in Zuidoost-Azië verbleven, uiterlijk eind 1995 gerepatrieerd zijn, terwijl de 22.000 anderen in Hongkong begin 1996 zouden vertrekken. De Vietnamese regering besloot de omslachtige repatriëringsproccdurcs tc vereenvoudigen en ongeveer 3.600 repatrianten per maand toe te laten.

ZITTING NATIONALE ASSEMBLEE

Van 28 maart tot 20 april hield de negende Nationale Assemblée haar zevende zitting (voor vijfde zitting in juni 1994, zie pag. 81/3 - '95: de zesde zitting werd gehouden in december 1994). Op de eerste zittingsdag presenteerde vicepremier Phan Van Khai een regeringsverslag waarin de economische ontwikkelingen in 1994 werden geanalyseerd.

De Assemblée aanvaardde een wet op staatsbedrijven en een op de burgerluchtvaart.

Vietnamese economisch-statistische gegevens over **1994**

Groei bruto binnenlands produkt: 8,8 procent
Groei bruto landbouwproduktie: 4 procent
Groei bruto industriële produktie: 13,5 procent
Omvang graanproduktie: 26 mln ton
Export $ 3.6 mrd
Import: $ 5 mrd
Rechtstreekse buitenlandse deelnemingen: $ 4.074 mrd

AANTALLEN SLACHTOFFERS VIETNAMESE OORLOG

Begin april publiceerde de Vietnamese regering voor het eerst sinds het einde van de Vietnamese oorlog in april 1975 cijfers over het aantal slachtoffers.

Volgens het ministerie van arbeid, oorlogsinvaliden en sociale zaken werden in de periode 1954-1975 meer dan één miljoen Vietnamese guerrillastrijders en hun bondgenoten van het Nationale Bevrijdingsfront voor Zuid-Vietnam (NLF of Vietcong) alsmede twee miljoen burgers gedood. Daarnaast werden 300.000 soldaten of NLF-strijders als vermist opgegeven en waren er 600.000 gewonden.

Tijdens de oorlog werden ongeveer 58.000 Amerikaanse soldaten gedood en raakten 300.000 anderen gewond. Volgens Amerikaanse statistieken werden ongeveer 200.000 soldaten van het Zuidvietnamese leger (ARVN), dat aan de zijde van het Amerikaanse leger vocht, gedood en vielen er een half miljoen gewonden.

BEZOEK VAN AUSTRALISCHE PARLEMENTAIRE DELEGATIE

Begin april bracht een Australische parlementaire delegatie onder leiding van senator Stephen Loosley een bezoek aan Vietnam. Het bezoek was gepland voor juli 1994, maar was afgelast door de Australische regering, nadat de Vietnamese regering had geweigerd een inreisvisum te verstrekken aan een lid van de delegatie. Dit lid had in het openbaar gezegd dat het hoofddoel van het bezoek was een onderzoek in te stellen naar de mensenrechtensituatie in Vietnam (zie pag. 82/2-'95).

Op 5 april berichtte Radio-Australia dat de delegatie de Vietnamese regering had verzocht een aantal gedetineerde dissidenten op vrije voeten te stellen ter gelegenheid van de twintigste gedenkdag van het einde van de Vietnainese oorlog op 30 april.

GEWAPEND TREFFEN TUSSEN VIETNAM EN TAIWAN BIJ SPRATLY-EILANDEN

Op 4 april gaf het Vietnamese ministerie van buitenlandse zaken een verklaring uit waarin werd beweerd dat een Vietnamees bevoorradingsschip was beschoten door Taiwanees geschut op het eiland Ban Than, dat deel uitmaakte van de betwiste Spratly-eilanden. Deze eilandengroep werd geheel of gedeeltelijk opgeëist door Broenei, China, Maleisië, de Filippijnen, Taiwan en Vietnam (voor andere berichten over het conflict rond de Spratly-eilanden, zie onder FILIPPIJNEN).

Volgens het Vietnamese ministerie van buitenlandse zaken was Taiwan eind maart beginnen met een bouwproject op Ban Than en was het bevoorradingsschip op 25 maart onder vuur genomen, toen het vlak langs het eiland voer. Hoewel de schoten het vaartuig op een haar na misten, diende Vietnam een protest in bij Taiwan en deed het een dringend beroep op de Taiwanese autoriteiten om hun inanschappen en materieel weg te halen van Ban Than.

In de *International Herald Tribune* van 5 april werd bericht dat de Taiwanese onderminister van buitenlandse zaken, Fan Chin-yen, beweerde dat het eiland bij Taiwan hoorde en dat Taiwan het recht had buitenlandse schepen uit zijn territoriale wateren te verdrijven.

SAMENWERKINGSAKKOORD VOOR MEKONG-BEKKEN

Op 5 april ondertekenden Vietnam, Thailand, Cambodja en Laos (de vier oeverstaten in het stroomgebied langs de benedenloop van de Mekong) in de stad Chiang Rai in Thailand een akkoord waarin het gebruik van het water van de rivier de Mekong officieel werd geregeld.

Krachtens het Samenwerkingsakkoord voor de Duurzame Ontwikkeling van het Stroomgebied van de Mekong was vrije scheepvaart, ongeacht de nationale grenzen, op de rivier toegestaan en mochten de lidstaten het water van de rivier met uitzondering van het droge seizoen zonder elkaars toesteinming gebruiken.

Een Mekong-coininissie zou in de plaats komen van het in 1935 opgerichte (interim-)Mekong-secretariaat, om als een institutioneel en wettig orgaan studies over het hele stroomgebied te bevorderen evenals gezamenlijke ontwikkelingsprojecten stroomafwaarts in het bekken te stimuleren.

Milieugroepen beweerden dat het akkoord, ondanks de vele toespelingen die daarin waren gemaakt op duurzame ontwikkeling, een voorbode was van de bouw van dammen in de rivier die een bedreiging zouden vormen voor het ecosysteem en duizenden mensen van huis en haard zouden verdrijven.

BEZOEK VAN DO MUOI AAN ZUID-KOREA EN JAPAN

Medio april bezocht secretaris-generaal Do Muoi van de regerende CPV Zuid-Korea en Japan, waar hij besprekingen voerde met leiders van beide landen. Do Muoi was de eerste CPV-secretaris-generaal die een bezoek bracht aan deze landen.

(Vor.ber.pag. 81/3 e.v.-1995)

ECO

DERDE TOPCONFERENTIE

Op 14 en 15 maart 1995 woonden staatshoofden en regeringsleiders van Afghanistan, Iran, Kazachstan, Kirgizstan, Oezbekistan, Pakistan, Tadzjikistan, Toerkmenistan en Turkije, alsmede een hoge delegatie uit Azerbajdzjan, in Islamabad (Pakistan) de derde topconferentie bij van de Organisatie voor Economische Samenwerking (Economie Co-operation Organization, ECO).

In een gezamenlijk communiqué, de „Verklaring van Islamabad", werden vier gebieden aangewezen waarop tie samenwerking tussen de ECO-lidstaten zou moeten worden geïntensiveerd: communicatie en vervoer, handels- en investeringsbevordrring, energieroorziening, ecologie en milieubescherining. In de Verklaring werd verder de oprichting toegejuicht van een groep van eminente personen die de „effectiviteit" van de ECO moest „vergroten".

De top werd voorafgegaan door een bijeenkomst van de ECO-ministers van buiteniandse zaken. Tegelijkertijd vonden tussen de lidstaten talrijke bilaterale ontmoetingen plaats.

(Vor.ber.pag. 816/1/2-1993)

GEMENEBEST

AKKOORD OVER GOUDFONDS DERDE WERELD

Op een vergadering in La Valletta (Malta) van 26-28 september 1994 besloten de ministers van financiën van het Gemenebest een Brits voorstel te steunen om de schuldenlast van Derde-Wereldlanden te verlichten door een deel van de goudreserves die op dat moment werden beheerd door het Internationale Monetaire Fonds (IMF) te verkopen.

Het voorstel, dat uiteen werd gezet in het slotcommuniqué van de ministersbijeenkomst, benadrukte dat de verkoop van IMF-goudreserves „zorgvuldig overwogen en gedoseerd" zou worden en dat de opbrengst geïnvesteerd zou worden. Verder meldde het communiqué dat „het rendement van die investeringen gebruikt (zou) worden voor het financieren van de nieuwe subsidie", terwijl „deonderliggende investeringen deel zouden uitmaken van de reserves (van het IMF), zodat geen afbreuk gedaan zal worden aan zijn financiële gezondheid".

Op een persconferentie na afloop legde de Britse minister van financiën Kenneth Clarke uit dat werd voorgesteld om ongeveer 10 pro-

cent van de goudreserves van het IMF te verkoprn wat tegen de geldende marktprijzen ongeveer $40 mrd moest opbrengen. Hij erkende dat de belangrijkste potentiele verliezers bij een wisselvallige goudmarkt Zuid-Afrik' er. Rusland zouden zijn. maar hij benadrukte dat dc verkopen zo ,,afgemeten" zouden zijn dat de belangrijkste goudproducenten er niet door getroffenzouden worden.

De ontwikkelingslanden reageerden verheugd op het plan. maar andere landen maanden tot voorzichtigheid omdat iedere verkoop van de reserves van het IMF deze instelling zou verzwakken. IMF-directeur Michel Camdessus zou ook gekant zijn tegen het voorstel.

Zuid-Afrika. dat voor het eerst aanwezig was op een vergadering van het Gemenebest sedert het in mei 1961 uit de organisatie was getreden (zie pag. 161/1 e.v.-'61). had naar verluidt om nadere bijzonderheden gevraagd.

(Vor.ber.pag. 80/3 e.v.-1994)

ILO

75STE CONFERENTIE

Van 7-24 juni 1994 vond in Genève de 75ste jaarlijkse conferentie van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) plaats.

De conferentie keurde conventies goed waarin gelijke rechten voor deeltijdwerkers werden verlangd alsook betere gezondheids- en veiligheidsnormen voor mijnwerkers. De conferentie erkende de rol van particuliere uitzendbureaus op de arbeidsmarkt en besloot dat de ILO een conventie waarin deze bureaus aan banden werden gelegd. zou herzien. Maar de conferentie was nog steeds tegen het doorberekenen van kosten aan werkzoekenden. Het besluit van de Algemene Vergadering van de VN om in maart 1995 te Kopenhagen een wereldtopconferentie voor sociale ontwikkeling te houden werd positief ontvangen en op de leden werd een beroep gedaan een actieprogramma voor deze top voor te bereiden. Het ILO-bestuur stelde een werkgroep in om de maatschappelijke gevolgen van de liberalisatie van de handel te bestuderen. Deze maatregel volgde op een verzoek van deelnemers aan de conferentie om een ,,sociale clausule" over arbeidsnormen in alle internationale handelsakkoorden op te nemen.

Voor de periode 1994-1995 bedroeg de goedgekeurde nettobegroting $466.5 mln.

WERELDWERKGELEGENHEIDSRAPPORT 1995

Op 22 februari 1995 publiceerde de ILO haar Wereldwerkgelegenheidsrapport 1995. Daarin werd gesteld dat de werkgelegenheidssituatie een dieptepunt sinds de jaren dertig had bereikt en dat eind 1994 ongeveer 820 mln mensen, zo'n 33 procent van de beroepsbevolking in de wereld, geheel of gedeeltelijk werkloos waren.

In het Wereldwerkgelegenheidsrapport, dat voor het eerst verscheen. werd door ILO-directeur-generaal Michel Hansenne opgemerkt dat de huidige toestand zowel in moreel als in economisch opzicht irrationeel" is. en werd gepleit voor een krachtig streven naar volledige werkgelegenheid om ..tot een gemeenschappelijke visie te komen die tot actie zal inspireren"

In een analyse van de stijging van de werkloosheid in de geïndustrialiseerde wereld verwierp het rapport traditionele verklaringen zoals de concurrentie van ontwikkelingslanden, de snelle technologische vooruitgang en de beknotting van de vrije arbeidsmarkt. In plaats daarvan voerde het rapport als werkelijke oorzaak de tragere economische groei in de ontwikkelde wereld sinds de jaren zeventig aan, als gevolg van wat in het rapport ,.excessievedeflatie" heette.

Een deel van de zwaarste kritiek in het rapport was gereserveerd voor de visie die de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) recentelijk had uitgedragen in een werkgelegenheidsrapport (zie pag. 668/3 e.v.-'94). waarin een oorzakelijk verband werd gezien tussen de regulering van de arbeidsmarkt (minimumlonen. wettelijke bescherming tegen ontslag) en de toenemende werkloosheid. In het ILO-rapport werd daarentegen beweerd dat .,gepaste regulering van de arbeidsmarkt". inclusief loon- en baanbeschermende maatregelen. de produktiviteit juist zou kunnenverhogen doordat zij meer investeringen en training zouden stimuleren

Hoewel het rapport over het algemeen optimistisch bleef over het vooruitzicht van een snellere groei in de ontwikkelingslanden. werd benadrukt dat meer radicale hervormingen nodig waren om een infrastructuur op te bouwen die de binnenlandse investeringen in Afrika ten zuiden van de Sahara zouden bevorderen. Verder waarschuwde het rapport dat de Oosteuropese landen ,,in de overgang" niet te snel tot aanvaarding van een vrije-marktbeleid zouden moeten worden gedwongen.

(Vor.ber.pag. 817/3-1994)

NAVO

VERGADERING MINISTERS BUITENLANDSE ZAKEN. ANDEREBIJEENKOMSTEN

Op 1 december 1994 kwamen de ministers van buitenlandse zaken van de 16 leden tellende Noordatlantische Verdragsorganisatie (NAVO) in Brussel bijeen. Zij herhaalden vastbesloten te zijn de organisatie uit te breiden. maar stelden geen tijdschema vast en kwamen niet met namen van nieuwe leden. De vergadering stemde ook in met het voorstel om een studie te laten verrichten naar ..de implicaties van het lidmaatschap", die eind 1995 klaar moest zijn.

De ministers slaagden er echter niet in Rusland te winnen voor een plan waarin gedetailleerd werd ingegaan op de grondslag van de Russische samenwerking met de NAVO (zie pag. 591/1 e.v.-'94).De Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew, die de zeer bijzondere uitnodiging had gekregen om de vergadering bij te wonen. weigerde het akkoord te tekenen. Hij zei verdere ..opheldering" te verwachten over de kwestie van de uitbreiding van de NAVO (zie ook pag. 230/3 e.v.-'95).

NACC-vergadering

Op 2 december ontmoetten de NAVO-ministers van buitenlandse zaken hun collega's van de vroegere Warschaupact-landen in Brussel in het kader van de Noordatlantische Samenwerkingsraad (NACC) om de herziene versie goed te keuren van het Werkplan voor Dialoog. Partnerschap en Samenwerking voor 1995 (zie pag. 591/3-'94 voor Werkplan voor 1994).

Vergaderingministers van defensie

Op 14 en 15 december evalueerden de NAVO-ministers van defensie in Brussel de defensieplanning in het kader van het programma ,,partnerschap voor vrede" (zie pag. 883/2/3-'94).

Plannen voor bestrijding islamitisch fundamentalisme door NAC goedgekeurd

Op 8 februari 1995 keurde het hoogste uitvoerende orgaan van de NAVO, de Noordatlantische Raad (NAC), tijdens een vergadering in Brussel plannen goed voor een ,,rechtstreekse dialoog" tussen de NAVO en vijf staten in Noord-Afrika en het Midden-Oosten (Egypte, Israël, Marokko, Mauretanië en Tunesië). gericht op het bestrijden van de dreiging van het islamitische fundamentalisme. Het besluit kwam na de toespraak van secretaris-generaal Willy Claes tot de jaarlijkse veiligheidsconferentie van de NAVO, op 4 en 5 februari in München, waarin hij het islamitische fundamentalisme de grootste bedreiging voor de NAVO noemde sinds de ineenstorting van het communismein Oost-Europa.

In een vraaggesprek met de *Independent* op 5 februari zei Claes dat ..het onze plicht is een dialoog te organiseren, vooral met de landen die met dit soort mocilijkhcdcn geconfronteerd worden". Hij kondigde aan dat de NAVO ..verscheidene staten op ad-hoc basis (zou)uitnodigen om een discussie over veiligheidskwesties te openen".

Op 24 februari voerde Claes in Brussel aparte besprekingen niet vertegenwoordigers van Egypte, Israël, Marokko, Mauretanië en Tunesië

AMERIKAANS-DUITSE VERKLARING OVER UITBREIDING VAN DE NAVO

De Amerikaanse president Bill Clinton en de Duitse kanselier Helmut Kohl maakten op 7 februari. na afloop van een ontmoeting in Washington. bekend dat zij het erover eens waren ..dat de onvermijdelijke uitbreiding van de NAVO een geleidelijk en open proces zal zijn". Maar in een zijdelingse verwijzing naar Russische reserves over de vergroting van de NAVO (zie pag. 230/3 e.v.-'95 en hierboven) benadrukten de beide leiders dat ,.er geen verrassingen zouden komen".

OOSTENRIJK TREEDT TOE TOT „PARTNERSCHAP VOOR VREDE"

Oostenrijk werd op 10 februari het 25ste lid van het NAVO-programma „Partnerschap voor Vrede" (PFP). Armenië en Bjelaroes waren eerder als 23ste en 24ste lid toegetreden, respectievelijk op 5 oktober 1994 en 11 januari 1995. (Zie pag. 883/3-'94) voor de toetreding van Oezbekistan als 22ste lid.)

(Vor.ber.pag. 883/1 e.v.-1994)

VERENIGDE NATIES

RAPPORT OVER ORGANISATORISCHE HERVORMING

Een commissie van 28 personen, onder voorzitterschap van de Zweedse premier Ingvar Carlsson en voormalig secretaris-generaal van het Britse Gemenebest Shridatli Ramphal, kwam in een op 26 januari 1995 gepubliceerd rapport met aanbevelingen voor verstrekkende hervormingen in de organisatie van de Verenigde Naties. (Voor een eerder rapport over hervorming van de VN-bureaucratie, zie pag. 523/3-'93.)

Het rapport. voorgelegd aan secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali, bepleitte de oprichting van een „economische veiligheidsraad" die de wereldeconomie zou moeten bewaken en ervoor zou moeten zorgen dat de doelstellingen van de belangrijkste internationale instellingen, zoals het Internationale Monetaire Fonds (IMF), de Wereldbank en de zojuist opgerichte Wereldhandelsorganisatie (WTO). beter op elkaar werden afgestemd.

Een van de andere aanbevelingen van het rapport betrof de opheffing van de Economische en Sociale Xaad van de VN (ECOSOC) en de VN-Organisatie voor Industriële Ontwikkeling (UNIDO). waarvan men vond dat zij hun nut hadden overleefd. Het rapport bepleitte verder een geleidelijke uitbreiding van de VN-Veiligheidsraad en de geleidelijke afschaffing van het vetorecht dat de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad thans uitoefenen.

Ten slotte bevatte hei rapport de suggestie voor een amendement op het Handvest van de VN. dat ingrijpen in interne conflicten in lidstaten zou toestaan; maar alleen in gevallen van grove schending van .,de veiligheid van de bevolking".

Voorstellen tot ontmanteling UNIDO en UNCTAD

In februari verschenen er berichten over een campagne van ontwikkelingslanden die zich verzetten tegen plannen voor de ontmanteling van de VN-Conferentie voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) en de VN-Organisatie voor Industriële Ontwikkeling (UNIDO). In januari was in een rapport, dat in opdracht van de VN was opgesteld, de aanbeveling gedaan UNIDO op te heffen en de rol van UNCTAD drastisch te herzien in het kader van het stroomlijnen van de VN-bureaucratie (zie hierboven).

Op 16 februari zei Karl Theodor Paschke, Hoofd Interne Controledienstenvan de VN, dat hij achter de aanbevelingen van de commissie voor de opheffing van UNIDO stond. Hij kondigde aan het werk van UNCTAD binnenkort te zullen inspecteren. maar voegde eraan toe dat de organisatie volgens hem een groot deel van haar mandaat was kwijtgeraakt aan de pas opgerichte Wereldhandelsorganisatie (WTO).

Tijdens een persconferentie op 20 februari in Genève wees de fungerende voorzitter van de Groep van 77 (G-77) ontwikkelingslanclen. Guillermo Xlberto Gonzales (Colombia). Paschke's ideeën over UNCTAD van de hand. Hij zei dat het werk van UNCTAD. waaronder het hulp- en schuldenbeleid. goederenovereenkomsten en de overdracht van technologie aan de armste landen. een aanvulling vormde op het werk van de WTO. die zich in engere zin met handelszaken bezighield.

UNICEF-DIRECTEUR GRANT OVERLEDEN. BELLXMY OPVOLGER

James Grant trad op 26 januari af als directeur van het Internationale Kindernoodfonds van de VN (UNICEF).Op

NAVO-secretaris-generaal Willy Claes (r.)en Oeladzimir Syanko, minister van buitenlandse zaken van Bjelaroes. wisselen op het NAVO-hoofdkwartier documenten uit. nadat Bjelaroes op 11 januari als 24ste lid tot het Partnerschap voor Vrede is toegetreden.

29 januari overleed hij in New York aan kanker, 72 jaar oud.

Grant. een pionier op het gebied van de goedkope gezondheidszorg voor kinderen. werd in januari 1980 aan het hoofd van UNICEF gesteld. Hij verdiende alom respect voor zijn rol in het veranderingsproces dat van UNICEF een van de meest effectieve VN-organisaties maakte Velen beschouwden de realisering in 1989 van de VN-Conventie inzake de Rechten van het Kind als zijn grootste prestatie (zie pag. 115/2-'90).

Carol Bellamy (VS) werd op 10 april als opvolger van Grant tot directeur van UNICEF benoemd.

Bellamy (53). een in~estcringsbankier was sinds 1993 directeur van het Amerikaanse Peace Corps geweest en had van 1978-1985 gefungeerd als voorzitter van de gemeenteraad van New York.

Haar verrassende benorming volgde na maanden van intensieve diplomatieke onderhandelingen waarin de EU een krachtige campagne had gevoerd voor de benoeming van een Europeaan op deze post die sinds de oprichting van UNICEF in 1946 was bezet door een reeks Amerikanen. In enige berichten werden Amerikaanse functionarissen geciteerd die te kennen gaven dat zij de keus van een Europeaan als een ..vernedering" zouden beschouwen. VN-secretaris-geiieraal Boutros Boutros Ghali zou naar verluidt voorstander zijn geweest van de benoeming van een vrouw om een tekort aan vrouwen op het bestuursniveau in het VN-systeem te corrigeren.

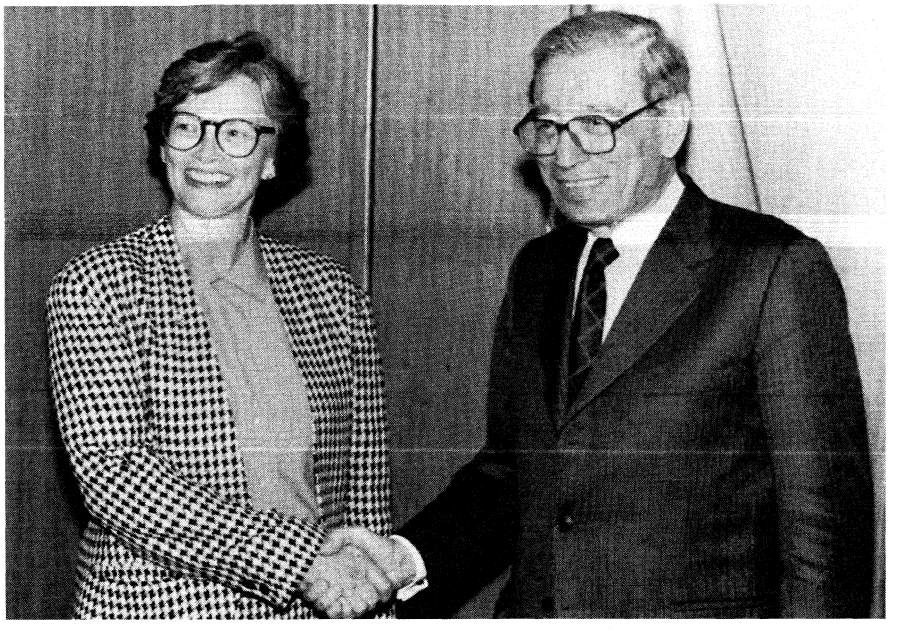

De nieuwe UNICEF-directeur Carol Bellamy (1.) met VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali.

AMERIKAANS CONGRES VERLAAGT BIJDRAGE AAN VREDESOPERATIES

Het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden besloot op 16 februari met 241 tegen 1S1 stemmen tot verlaging van de bijdrage van de Verenigde Staten aan de vredesoperaties van de VN.

De Republikeinen die de meerderheid in het Huis vormden voerden aan dat de VS een onevenredig deel van de kosten van de VN-vredesoperaties betaalden meer dan het dubbele van wat enig ander land bijdroeg

De Amerikaanse president Bill Clinton, die zich tegen het voorstel had uitgesproken, zei dat hij zeker zijn veto zou uitspreken als de maatregel in dezelfde vorm ook door de Senaat werd aanvaard. Er was bij de Senaat echter nog geen voorstel ingediend.

NIEUWE VN-INSTANTIE VAN START

Het Internationale Zeebodembureau (International Seabed Authority), een nieuwe VN-instantie die belast was met het toezicht op de winning van delfstoffen uit de zeebodem krachtens de Zeel-echtconventie, begon zijn werkzaamheden eind februari in zijn hoofdkantoor te Kingston (Jamaica).

Het Zeebodembureau was formeel opgericht in november 1994. toen de Zeerechtconventie uit 1982 van kracht werd (zie pag. 155/2-'95). Een van de eerste taken van het Bureau was de keuze van een secretaris-generaal. Naar die functie dongen drie formele kandidaten: Luis Giotto Preval Paez (Cuba), Satya Nandan (Fiji) en Joseph Warioba (Tanzania)

RUBBERAKKOORD ONDER AUSPICIËN VAN UNCTAD

De onderhandelingen tussen 31 rubberproducerende en rubbergebruikende landen over een akkoord dat onder meer de prijzen moest stabiliseren, werden op 17 februari in Genève afgesloten met de goedkeuring van een nieuw Internationaal Akkoord over Natuurlijk Rubber (International Natural Rubber Agreement, INRA).

Het akkoord was het derde in zijn soort en verving de overeenkomst uit 1987. die verscheidene malen verlengd was en zou aflopen in december 1993. Het nieuwe akkoord zou waarschijnlijk echter niet op tijd geratificeerd kunnen worden om voor het einde van 1996 van kracht te worden. Een van de voorwaarden was dat het akkoord. alvorens in werking te treden, geratificeerd moest zijn door deelnemende landen die gezamenlijk ten minste 75 procent van zowel de rubberimport ais de rubberexport voor hun rekening namen.

Er waren drie gespreksronden gehouden onder auspiciën van de VN-conferentie voor Handel en Ontwikkeling (CNCTAD). De laatste ronde was begonnen op G februari. Een patstelling tussen producenten en consumenten was doorbroken toen de producenten hun eis lieten vallen dat het nieuwe akkoord een initiële stijging van de centrale referentieprijs (op dat moment 196,84 Maleisische/Singaporese centen per kg) met 5 procent zou bevatten. Op hun beurt stemden de consumenten in met een verhoging van de gegarandeerde ,,bodem"prijs voor rubber van 150 naar 157 Maleisische/Singaporese centen per kg.

De nieuwe overeenkomst voorzag ook in grotere flexibiliteit door toe te staan dat prijsherzieningen elke 12 (in plaats van elke 15) maanden zouden plaatsvinden. Bovendien werd de looptijd van het akkoord teruggebracht van vijf naar vier jaar (met de mogelijkheid van tweemaal één jaar verlenging).

UNCTAD: RAPPORT INZAKE MINST ONTWIKKELDE LANDEN

Half maart publiceerde de VN-Conferentie voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) een rapport over de 48 ,,minstontwikkelde landen" (LDCs). In het rapport werd voor deze landen een gemiddelde economische groei in 1995 van 2,4 procent voorspeld, maar werd ook vastgesteld dat hun inkomen per hoofd van de bevolking zou blijven dalen bij een bevolkingsaanwas van gemiddeld bijna 3 procent per jaar.

Het rapport beschreef volgens de *Financial* Times van 23 maart ook de kloof tussen Aziatische landen, die in de jaren '90 groeicijfers van 3.5 tot 4 procent per jaar hadden bereikt, en de landen van Afrika ten zuiden van de Sahara, waar gemiddeld slechts 0.5 procent gmei werd gemeld. (Zie pag. 151/3 e.v.-'95 voor de wereldbevolkingsconferentie in september 1994.)

Toename van investeringen in ontwikkelingslanden

In een begin maart gepubliceerd UNCTAD-rapport was een ,,indrukwekkende groei" van 6 procent geconstateerd in de directe buiteiilandse investeringen in ontwikkelingslanden in 1994, aldus de Financial Times van 8 maart. In het rapport stond dat van alle investeringen in het buitenland (in totaal $ 204 mrd) een recordbedrag van $ 80 mrd naar ontwikkelingslanden was gegaan. vooral in Azië en Latijns-Amerika.

WERELDTOPCONFERENTIE VOOR SOCIALE ONTWIKKELING

Op 6 maart werd in de Deense hoofdstad Kopenhagen de Wereldtopconferentie voor Sociale Ontwikkeling geopend door secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali van de VN. Delegaties uit 184 landen hielden een ,,uitwisseling van standpunten" ter voorbereiding van een conferentie van staatshoofden en regeringsleiders op 11 en 12 maart.

Boutros Ghali riep op tot de aanvaarding van een ,,sociaal contract" om de armoede en werkloosheid in de wereld te bestrijden. Sociale ontwikkeling was de sleutel voor het bewaren van de vrede. zo zei hij. Daarbij merkte hij op dat de kloof tussen arm en rijk sedert 1960 was verdubbeld.

Drie voorbereidende commissievergaderingen in New York (31 januari-11 februari 1994: 22 augustus-% september 1994: 16-27 januari 1995) hadden geleid tot een omstreden agenda voor de conferentie in Kopenhagen. De agenda leek armoede. afnemende werkgelegenheid en sociale desintegratie in het tijdperk na de Koude Oorlog voor te stellen als gemeenschappelijke problemen van zowel rijke als arme landen, met de implicatie dat een wereldwijde strategie van samenwerking nodig was om deze problemen aan te pakken. In een conceptverklaring werd gepleit voor ,,uitroeiing van de armoede". .,volledige werkgelegenheid", ,,opheffing van maatschappelijke uitsluiting" en een .,meer rechtvaardige inkomensverdeling".

Vijandige commentaren in de Westerse pers, kritiek van niet-gouvernementele organisaties (NGOs) en twijfels over de aanwezigheid van de leiders van de belangrijkste industrielanden hadden de voorbereidingen voor de conferentie overschaduwd. De kritiek was vooral gericht op de ambitieuze aard van de agenda. de klaarblijkelijke onverschilligheid van een aantal regeringen. de omvang van de conferentie (circa 20.000 deelnemers, inclusief vertegenwoordigers van NGOs) en de begrote kosten van in totaal $ 60 mln. waarvan ongeveer de helft voor rekening van Denemarken zou komen.

Ontwikkelingslanden hadden aangedrongen op een prominente plaats op de agenda voor de problemen van landen met zware schulden Hiertegen hadden belangrijke industrielanden zich echter verzet. ondanks een pleidooi van conferentievoorzitter Juan Somavia (de Chileense permanente vertegenwoordiger bij de VN) en de bekendmaking van Denemarken in de weck voor de conferentie. dat het leningen ter waarde van $ 166 mln aan ontwikkelingslanden kwijtschold. Van de crediteurenlanden volgde alleen Oostenrijk het Deense voorbeeld.

Deelnemers aan de topconferentie. Slotverklaring

Het aantal staatshoofden en regeringsleiders dat de laatste twee dagen van de conferentie bijwoonde, werd het grootste genoemd dat ooit bijeen was geweest. Er waren er 121, onder wie president Nelson Mandela van Zuid-Afrika, de Chinese premier Li Peng. de Duitse bondskanselier Helmut Kohl, president François Mitterrand van Frankrijk en de Indiase premier P.V. Narasimha Rao. De Verenigde Staten werden daarentegen vertegenwoordigd door vice-president Al Gore. Premier John Major van Groot-Brittannië zag af van deelname en liet zich vertegenwoordigen door Baroness Chalker of Wallasey, de minister van overzeese ontwikkeling.

De Amerikaanse delegatie verzette zich tegen pleidooien voor meer ontwikkelingshulp. maar Gore gaf een verschuiving in het beleid aan toen hij aankondigde dat binnen vijf jaar 40 procent van de officiële Amerikaanse ontwikkelingshulp zou worden verleend via NGOs. Hillary Rodham Clinton. de vrouw van de Amerikaanse president, sprak op 7 maart de conferentie toe en beloofde steun van de VS voor onderwijsprogramma's ten behoeve van vrouwen en meisjes in ontwikkelingslanden.

Milterrand. wiens ambtstermijn in mei zou aflopen. stelde de invoering voor van een internationale belasting op valutaspeculatie ter financiering van prograinma's voor armoedebestrijding Hij vo rde aan dat zo'n belasting bij een tarief' van 0.5 procent jaarlijks $ 150 mrd zou opbrengen, ongeveer driemaal het totale bedrag dat op dat moinent aan hulp werd uitgegeven. Het idee leek weinig bijval te oogsten onder industrielanden en internationale financiële instellingen.

In een slotverklaring van 10 punten beloofden de deelnemende regeringen te werken aan de uitroeiing van de armoede en de nadruk te leggen op ongespecificeerde .;sociale basisprogramma's". Veel commentatoren in de media vonden dat er, gezien de verheven doelstellingen van de topconferentie, weinig concreets bereikt was. Er werden geen nieuwe tijdschenia's. geen kwantitatieve doelstellingen en geen nieuwe hulpverplichtingen aanvaard. Zelfs het voorstel dat op de meeste steun kon rekenen, de zogenaamde ,,20-20 forrnule", waarbij donorlanden 20 procent van hun hulp zouden besteden aan sociale basisprogramma's en de ontwikkelingslanden 20 procent van hun nationale begroting voor hetzelfde doel zouden bestemmen. bleef slechts een aanbeveling.

(Vor.ber.pag. 151/3 e.v.-1995)

Tijdens de VN-Wereldtopconferentie voor Sociale Ontwikkeling hield de vice-president van de Wereldbank, Armeane Choksi. op 7 maart in Kopenhagen een persconferentie.

INDEX AFLEVERING K R 3094

ARGENTINIË Begin van campagne presidentsverkiezingen 400
Steun voor banken, financieel reddingspakket 401
Onthullingen over moorden tijdens vuile oorlog 401
BELGIË Parlementsverkiezingen 373
Jaarverslag 1994 van de Nationale Bank van België 378
BELIZE Samenstelling kabinet 402
BOEROENDI Politieke crisis. premier vervangen 417
Nieuw kabinet 418
Escalatie geweld, OAE-vredesinitiatief 419
CAMBODJA Amnestie voor Rode Khmer verstreken. aanhoudende guerrilla-acties 436
Botsingen tussen Cambodja en Thailand 437
DENEMARKEN Verkiezingen op Groenland 386
DUITSLAND Werkgelegenheidsplan 387
Verkiezingenin Hessen 387
Neonazistische groeperingen verboden 388
EBRD Vierde jaarvergadering 389
ECO Derde topconferentie 447
EQUATORIAAL GUINEE Gevangenisstraf voor oppositieleider420
EUROPESE UNIE Toetreding van Finland. Oostenrijk en Zweden 389
Aanpassing van WKM 392
Verdrag van Schengen van kracht 393
Jaanerslag EMI 394
FILIPPIJNEN Pausbezoek 437
Bezetting van Mischief Reef (Spratly-Eilanden) door Chinese troepen. versterking strijdkrachten, onderhandelingen met rebellengroepen 438
FINLAND Referendum over lidmaatschap EU 395
Algemene verkiezingen. vorming van coalitie, samenstelling regering 396
GAMBIA Mislukte couppoging. wijzigingen in regering 420
GCC Topconferentie. ministersbijeenkomsten 430
GEMENEBEST Akkoord over goudfonds Derde Wereld 447
GRIEKENLAND Wijzigingen in regering 397
Nieuwe president 397
ILO 75ste conferentie, wereldwerkgelegenheidsrapport 448
IRAN Berichten over machtsstrijd om leiderschap sjiieten 430
Vonnis in moordzaak Bakhtiar, dood Ahmad Khomeini 431
Prijsbeheersing. rial oncler druk. begroting goedgekeurd. protesten tegen prijsverhogingen 432
Nucleair akkoord met Rusland. controverse over Irans nucleaire potentieel. interventie VS 433
IVOORKUST Omstreden kieswet 420
Annulering verhoging broodprijs. staking 421
JEMEN Bemiddeling in grensconflict met Saoedi-Arabië, akkoord 434
Devaluatie en prijsverhogingen 435
KENIA Optreden tegen oppositie. parlementsleden gearresteerd 421
Bericht over opstandelingengroep. verhouding met Oeganda gespannen 422
Goldenberg-schandaal. rechtszaak tegen Saitoti 422
KONGO Nieuw kabinet 423
Bezuinigingsmaatregelen. ambtenarenstaking 424
MAGHREB AMU-bijeenkomsten. pleidooi voor Arabische vrijhandelsassociatie 424
MALEISIË DAP trekt zich terug uit oppositiecoalitie 439
Algemene verkiezingen 440
MEXICO Militair offensief tegen EZLN. hervatting vredesbesprekingen 402
Bekendmaking bezuinigingsmaatregelen 404
Nederlaag PRI in Jalisco 405
Rapport over moord op Colosio, aanklachten i.v.m.moord op Ruiz Massieu 405
MYANMAR Karen-hoofdkwartier ingenomen door regeringsleger. scheuring in KNU 441
Gevechten tussen lcgcr en strijdkrachten van Khun Sa, Karen-strijders leggen wapens neer 442
NAMIBIË Nieuwe regering 425
NAVO Ve gadering ministers buitenlandsezaken, andere bijeenkomsten 448
Oostenrijk treedt toe tot „Partnerschap voor Vrede" 449
NEDERLAND Prins Bernhard uit ziekenhuis 383
Colleges van Gedeputeerde Staten 383
Nieuwe Eerste Kamer 384
Jaarverslag Nederlandsche Bank 1994 385
NEPAL Bezoeken aan India en China 442
OAE Bijeenkomst Raad van Ministers 425
OMAN Begroting voor 1995 435
OOSTENRIJK Aanslagen op zigeuners en andere minderheden 398
Presentatie begroting voor 1995 398
Regeringswijzigingen 398
PAKISTAN Gezamenlijke Amerikaans-Pakistaanse militaire commissie opnieuw ingesteld, conflict over F-16's 443
Rechtszaak over godslastering 443
Escalatie van geweld in Karachi 444
PERU Grenscnnflict tussen Prru en Ecuador 406
Presidents- en parlementsverkiezingen 408
POLEN Nieuwe regering 399
RWANDA Positie vluchteling-en. VN-vredesinacht van de baan 426
VN-tribunaal voor volkerenmoord. genocide-processen 427
Slachting in vluchtelingenkamp 428
SAHARA (WEST) Uitstel referendum 429
SAO TOMÉ EN PRINCIPE Loonsverhogingen en bezuinigingsmaatregelen 429
SAOEDI-ARABIË Begroting voor 1995 435
VENEZUELA Nieuwe liquiditeitscrisis. herziene begroting voor 1995 409
Kabinetswijzigingen 409
VERENIGDE NATIES Rapport over organisatorische henorming 449
UNICEF-directeur Grant overleden, Bellamy opvolger 449
Rapport UNCTAD inzake minst ontwikkelde landen 450
Wereldtopconferentie voor Sociale Ontwikkeling 451
VERENIGDE STATEN Presentatie van begroting 410
Ontwikkelingen rond invoering van Contract met Amerika 411
Controverse over nominatie directeur-generaal gezondheidsdienst 411
Kandidaat-directeur CIA trekt zich terug 414
Nieuwe directeur NAACP 416
Proces tegen daders bomaanslag New York 416
VIETNAM Opening van verbindingsbureaus in Vietnam en VS 445
Gewapend treffen tussen Vietnam en Taiwan bij Spratly-Eilanden 447
Samen~verkingsakkoord voor Mekongbekken 447

r

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehiiweg 13, 1101 CA Amsterdam. Telefoon: 020-5641111; Postbus iiiô, iûûû BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 03/3243890

O Keesings Historisch Archief
O Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference. Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie. microfilm; of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPA

ARMENIË

PRIVATISERINGSPROGRAMMA VAN START

Op 1 maart 1995 ging een grootscheepse privatiseringscampagne van start. die tot doel had om 64 procent van de aandelen van tien van Armenië's grootste overheidsbedrijven. waaronder een autofabriek en een fabriek van elektische installaties. in de komende twee maanden te verkopen.

REGERINGSWIJZIGING

Op 8 maart werd Sebouh Tasjian als staatsminister van energiecentrales ontslagen door president Lewon Ter-Petrosjan. Tasjian, die Amerikaans staatsburger was, had de leiding gevoerd over de wedcropstarting van een kerncentrale.

WET OP DE VOLKSVERTEGENU'OORDIGING

Op 6 april ondertekende president Lewon Ter-Petrosjan een wet met betrekking tot het toekomstige parlement. De wet voorzag in verkiezingen die elke vier jaar zouden worden gehouden voor een op te richten Nationale Assemblée.

De kiezers zouden twee stemmen uitbrengen: met de ene stem zouden zij een afgevaardigde kiezen voor een van de 150 kiesdistricten, de andere stem was voor een van de partijlijsten, omdat 40 afgevaardigden op deze manier via evenredige vertegenwoordiging zouden worden gekozen. Leden van de regering, medewerkers van veiligheidsdiensten en leden van de strijdkrachten mochten zich niet kandidaat stellen. De eerste algemene verkiezingen zouden op 5 juli worden gehouden.

NIEUW HOOFD VAN DE ARMEENSE ORTHODOXE KERK

Catholicos Karekin II (Sarkissian), leider van het in Beiroet gevestigde Armeense Catholicosaat van Cilicia, werd op 4 april gekozen tot hoogste patriarch van de Armeense Apostolische Kerk. Hij was de opvolger van Vazgen I, die in augustus 1994 was overleden (zie pag. 738/2-'94). Karekin, die actief betrokken was bij de Raad van Kerken van het Midden-Oosten en bij contacten met het Vaticaan, was in internationale kerkelijke kringen een goede bekende. Zijn kandidatuur was krachtig gesteund door Ter-Petrosjan, die hoopte dat Karekin de twee helften waarin de kerk in de jaren '30 met grote verbittering uiteen was gevallen, zou weten te herenigen.

(Vorber.pag. 167/2/3-1995)

AZERBAJDZJAN

MINISTER VAN DEFENSIE ONTSLAGEN

Op 6 februari werd minister van defensie generaal-majoor Mamedrafi Mamedow ontslagen. Het persbureau *Azertec* berichtte later die dag dat hij was gearresteerd en haalde een medewerker van de president aan, die hem beschuldigde van ,,ernstige tekortkomingen op het gebied van bevoorradingen en opleidingen van het leger".

Safar Abijew werd op 6 februari per decreet door president Gejdar Alijew benoemd tot de nieuwe minister van defensie. Abijew kreeg de rang van luitenant-generaal.

PRIJSSTIJGINGEN

De staatssubsidies op brood en brandstof werden in feite afgeschaft, toen op 1 februari prijsstijgingen werden doorgevoerd van 60 100 procent.

POGING TOT STAATSGREEP DE KOP INGEDRCKT

Medio maart ondernamen opstandige eenheden van de OPON-militie, het elitecorps van het ministerie van binnenlandse zaken, onder aanvoering van onderminister van binnenlandse zaken Rawsjan Jawadow een poging tot een staatsgreep.

De OPON-militie (eerder met de Russische afkorting OMON aangeduid, zie pag. 168/1-'95) telde ongeveer 3.000 manschappen, van wie er ongeveer 700 waren gelegerd in de hoofdstad Bakoe. De militieleden vielen op 13 maart een politiebureau in Bakoe aan. terwijl andere OPON-eenheden naar verluidt op 13-14 maart gebouwen veroverden in de noordwestelijke steden Akstafa en Kazach, waarbij volgens het Azerbajdzjaanse persbureau Toeran zwaar werd gevochten en tientallen slachtoffers vielen.

Jawadow was nauw betrokken geweest bij het geweld in Bakoe in oktober 1994, toen hij naar eigen zeggen een coup voorkomen had van de toenmalige premier kolonel Soerat Goesejnow, die vervolgens het land was uitgevlucht (zie pag. 168/1 e.v.-'93).

Volgens een bericht van het Russische persbureau Interfax van 14 maart was de onmiddellijke aanleiding van de opstand. een onderzoek van het ministerie van binnenlandse zaken naar de vermeende OPON-betrokkenheid bij de illegale handel in strategische materialen, in het bijzonder koper.

Minister van binnenlandse zaken Ramil Oesoebow gaf op 14 maart bevel de OPON-militie te ontbinden, President Gejdar Alijew verscheen op 13 maart op de televisie waar hij Jawadow beschuldigde van een poging tot een staatsgreep; en waarschuwde dat ,,Azerbajdzjan wederom op het randje van een burgeroorlog" stond. Eerder die dag had hij Jawadow per decreet ontslagen.

Op 16 maart hadden de OPON-eenheden zich uit het centrum van Bakoe teruggetrokken in de omgeving van het OPON-hoofdkwartier in een woon ijk buiten de stad. Regeringstroepen omsingelden de wijk. w

Later die dag eiste Jawadow dat Alijew zou aftreden en dat hijzelf benoemd zou worden tot minister van binnenlandse zaken, in ruil waarvoor OPON de wapens zou neerleggen. Ook eiste hij de benoeming van zijn broer Machir Jawadow tot minister van justitie.

OPON-basis bestormd. Jawadow gedood

Op 17 maart bestormden regeringstroepen het OPON-hoofdkwartier. Zij versloegen de opstandelingen, maar leden daarbij zware verliezen. Volgens officiële cijfers waren er 36 doden gevallen, onder wie Jawadow. en 58 gewonden, maar niet-officiële cijfers stelden het dodencijfer op 100 en het aantal gewonden op 150 a 200. Ongeveer 200 opstandelingen werden gearresteerd, onder wie Machir Jawadow.

In een televisietoespraak op 17 maart prees Alijew de trouw die het ministerie van binnenlandse zaken had betoond door de coup de kop in te drukken, en beschuldigde hij Jawadow ervan te hebben samengespannen met .,ex-president Ajaz Moetalibow, ex-premier Soerat Goesejnow en oud-minister van defensie Rahim Gazijew", evenals met niet nader genoemde buitenlandse spionagediensten en de georganiseerde misdaad.

Noodtoestand in Gandzja opgeheven

De milli majlis hief op 10 april de noodtoestand op in Gandzja, de tweede stad van Azerbajdzjan. Deze was in oktober

Maaiidblad 65ste jaargang, nr 3095, pag 49415-49482

1994 uitgeroepen na een vermeende couppoging van de toenmalige premier kolonel Soerat Goesejnow (zie pag. 168/1 e.v.-'95). De noodtoestand in Bakoe bleef van kracht.

STAAKT-HET-VUREN MET ARMENIË

Azerbajdzjan en Armenië kwamen op 7 maart overeen dat geschillen over de naleving van het staakt-het-vuren dat in mei 1994 was bekendgemaakt (zie pag. 738/2 e.v.-'94), geregeld zouden worden via directe contacten tussen de ministeries van defensie van de twee landen.

Ondanks het akkoord werd er op 12-13 maart en op 19 maart aan de noordelijke grens tussen beide landen gevochten met vuurwapens en mortieren.

IMF-LENING

Op 19 april keurde het IMF zijn eerste lening aan Azerbajdzjan goed: de trekking van SDRs 29,25 mln (circa $ 46 mln) krachtens de systematische transformatiefaciliteit was bedoeld ter ondersteuning van het macro-economische en structurele hervormingsprogramma van de regering.

TURKS AANDEEL IN OLIEOVEREENKOMST VERGROOT

Turkse en Azerbajdzjaanse functionarissen ondertekenden op 12 april een akkoord dat Turkije een groter aandeel toekende in de overeenkomst inzake de oliereserves in de Kaspische Zee (zie pag. 167/3-'95).

Het totale Turkse belang in het onder westerse leiding staande consortium ter exploitatie van de oliereserves werd door het akkuord vergroot tot 6,75 procent. Daartoe werd een aandeel van 5 procent van de Azerbajdzjaanse oliemaatschappij SOCAR overgedragen aan de Turkse staatsoliemaatschappij. De aankondiging van het akkoord had eerder in de maand de woede gewekt van Iraanse functionarissen die waren aan het onderhandelen over een Iraans aandeel in de onderneming. Het Iraanse staatspersbureau *IRNA* noemde het akkoord op 8 april „vijandig".

(Vor.ber.pag. 167/3 e.v.-1995)

BALTISCHE STATEN

BASIS VOOR BALTISCH BATALJON GEOPEND

De presidenten van Estland, Letland en Litouwen, respectievelijk Lennart Meri, Guntis Ulmanis en Algirdas Brazauskas, verrichtten op 8 februari 1995 de officiële opening van een trainingscentrum voor het Baltische Bataljon nabij de Letse hoofdstad Riga. Het Baltische Bataljon, de eerste gezamenlijke militaire eenheid van de Baltische staten, was opgericht om de veiligheid in de regio te vergroten en in het buitenland als vredesmacht dienst te kunnen doen.

De gemeenschappelijk taal van de eenheid zou Engels worden en het Britse leger zou assisteren bij de training van het Bataljon, zoals was toegezegd door de Britse minister van buitenlandse zaken Douglas Hurd tijdens een bezoek aan Letland in februari 1994.

De parlementen van Estland en Letland namen respectievelijk op 13 en 16 februari wetten aan. die het hun strijdkrachten toestond deel te nemen aan internationale operaties.

(Vor.ber.pag. 739/2 e.v.-1994)

BJELAROES

BEGROTING VOOR 1995 AANVAARD

Op 17 januari 1995 keurde de Opperste Sowjet van Bjelaroes een begroting voor 1995 goed die voorzag in inkomsten van 13 biljoen Bjelaroesische roebel en uitgaven van 15,7 biljoen roebel. Het tekort van 2,7 biljoen roebel kwam neer op 4 procent van het bruto binnenlands produkt ($ 1 = 11.586,90 Bjelaroesische roebel op 20 januari 1995).

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 29 december 1994 en 13 januari 1995 werden wijzigingen in de regering bekendgemaakt. Er werden twee nieuwe ministers benoemd: Oeladzimir Roesakewitsj (vice-premier, sociaal en cultureel beleid) en Pawl Dzik (financiën).

Op 21 maart werd Georgij Pjatrowitsj Badzej benoemd tot minister van economische zaken. Zijn vorige post van minister van staatsbezittingen en privatisering bleef vacant.

Pjotr Kazlow werd op 6 april benoemd tot minister van handel als opvolger van Michas Mjasnikowitsj. Laatstgenoemde bleef vice-premier.

RUSSISCH-BJELAROESISCH VRIENDSCHAPSVERDRAG

Op 21 februari ondertekenden president Boris Jeltsin van Rusland en president Aleksandr Loekasjenka van Bjelaroes in de Bjelaroesische hoofdstad Minsk verdragen (i) van vriendschap en samenwerking, (ii) over gezamenlijke inspanningen om de Bjelaroesische grens te beschermen en (iii) inzake de oprichting van één bestuur voor de douane-unie van beide landen.

Onder verwijzing naar de aspiraties van de buurlanden Polen en Litouwen om volwaardig lid van de NAVO te worden, betoogde Loekasjenka op 23 februari dat Bjelaroes om veiligheidsredenen nauwer zou moeten samenwerken met Rusland

BELANGSTELLING VOOR NAVO-LIDMAATSCHAP OSTKEND

Op 6 maart sloot president Aleksandr Loekasjenka uit dat Bjelaroes zou toetreden tot de Noordatlantische Verdragsorganisatie (NAVO). Hij beklemtoonde dat Bjelaroes „niet de geringste intentie heeft lid te worden van NAVO zoals sommige leden van het Warschaupact" en hij voegde eraan toe dat hij het niet eens was met „detrend om NAVO naar de grenzen van Bjelaroes te laten opschuiven".

WETGEVING OVER AFZETTING PRESIDENT

De Opperste Sowjet (het parlement) nam op 1 februari een wetsvoorstel aan, dat het mogelijk maakte de president op bepaalde gronden uit zijn ambt te zetten indien ten minste een tweederde meerderheid van de Opperste Sowjet de afzetting steunde.

In de wet werden drie mogelijke ontslagredenen genoemd: (i) gebrek aan vertrouwen in de president, uitgesproken door de bevolking in een nationaal referendum, (ii) strafbare activiteiten van de president en (iii) schending van de grondwet.

GROOT-BRITTANNIË BIEDT TECHNISCHE HULP AAN IN KADER CFE

Op 10 maart beklemtoonde de Bjelaroesische minister van buitenlandse zaken, Oeladzimir Sjanko, dat Bjelaroes zich zou houden aan de verplichtingen die het was aangegaan krachtens het Verdrag over Conventionele Strijdkrachten in Europa (CFE). (Zie pag. 370/3-'95 voor Bjelaroesische opschorting van CFE-wapenvernietigingsprogramma.)

Sjanko's belofte volgde op een Brits aanbod om Bjelaroes technische hulp te verlenen bij de uitvoering van het CFE. Het aanbod werd gedaan tijdens een bezoek van een delegatie van het Britse

ministerie van defensie onder leiding van de vice-stafchef van defensie, admiraal Sir Jock Slater.

PRIVATISERING HERVAT

Op 15 maart gelastte Loekasjenka per decreet de hervatting van het grootscheepse privatiseringsprogramma, dat hij kort na zijn overwinning bij de presidentsverkiezingen van juli 1994 had stopgezet, nadat er geruchten over corruptie de kop hadden opgestoken

CONFRONTATIE TUSSEN PRESIDENT EN PARLEMENT

Op 11 april dreigde president Loekasjenka de Opperste Sowjet te ontbinden nadat deze alle voorgestelde vragen op één na had verworpen die aan de kiezers zouden worden voorgelegd in een referendum op 14 mei (gelijktijdig met de parlementsverkiezingen).

Het parlement aanvaardde een vraag over het al of niet herstellen van nauwe banden met Rusland: het verwierp vragen over (i)het toekennen aan de president van de bevoegdheid om het parlement te ontbinden, (ii)het herstel van het Russisch als de officiële taal en (iii) de invoering van staatssymbolen in Sowjet-stijl.

Later die dag werden 18 afgevaardigden van de nationalistische oppositie door militairen aangevallen en uit het parlementsgebouw verjaagd. De 18 waren in hongerstaking uit protest tegen Loekasjenka's pro-Russische politiek. Minister van defensie Anatol Kastenka liet op 12 april doorschemeren dat de afgevaardigden omwille van hun eigen veiligheid uit het gebouw waren geleid na een bommelding.

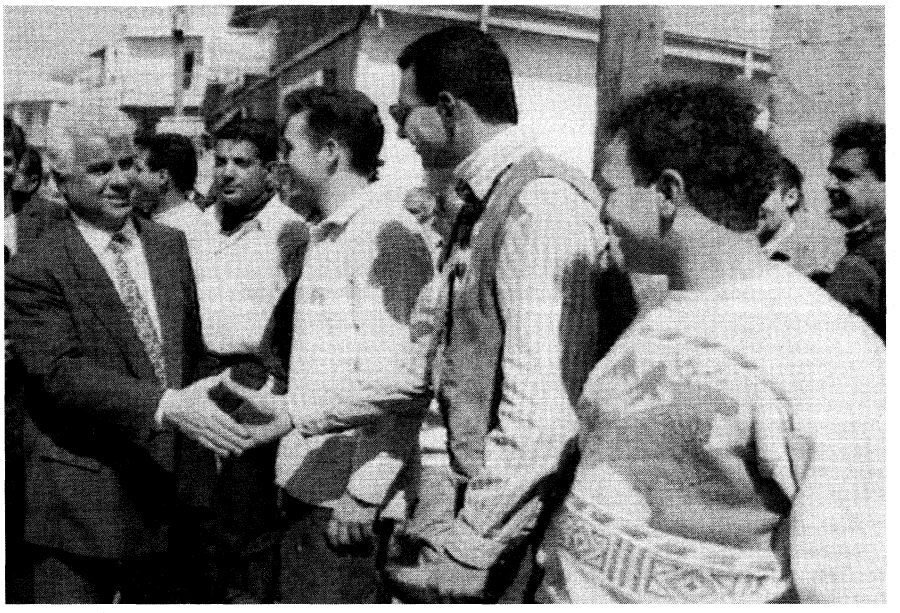

Een van de kandidaten voor het presidentschap, Dervis Eroglu (l.).begroet aanhangers na het uitbrengen van zijn stem op 15 april in Nicosia.

OPSCHORTING PRIVATISERINGSFONDSEN

Loekasjenko schortte op 27 maart, hangende een ,,onderzoek" van de regering, de activiteiten op van investeringsfondsen die de persoonlijke coupons verhandelden die waren gedistribueerd in het kader van het massale privatiseringsprogramma van Bjelaroes.

(Vor.ber.pag. 169/1 e.v.-1995)

De Turks-Cypriotische leider Rauf Denktash (m.)zwaait naar aanhangers nadat hij op 15 april 1995 zijn stem heeft uitgebracht in de eerste ronde van de presidentsverkiezingen.

CYPRUS

NIEUWE NAAM VOOR HOOFDSTAD

De gemeenteraad van de Cypriotische hoofdstad Nicosia stemde op 16 februari 1993 unaniem voor wijziging van de naam van de stad in Lefkosia, de oude Griekse naam van de stad.

HERVERKIEZING DENKTASH

Bij verkiezingen over twee ronden, op 15 en 22 april 1995, werd Rauf Denktash voor een derde termijn van vijf jaar gekozen tot president van de eenzijdig uitgeroepen Turkse Republiek Noord-Cyprus (TRNC).

In de tweede ronde behaalde Denktash 62,5 procent van de stemmen, terwijl Dervis Eroglu, premier van de TRNC in de jaren 1985-'93 en voorzitter van de rechtse Nationale Eenheidspartij, 37,5 procent kreeg. Het feit dat Denktash er ditmaal niet in slaagde reeds in de eerste ronde zijn overwinning veilig te stellen, zoals bij vorige verkiezingen (zie pag. 426/3-'90), weerspiegelde niet alleen de toenemende economische problemen als gevolg van het internationale isolement van de TRNC, maar ook bezorgdheid over de toenemende macht van Denktash. In commentaren werd opgemerkt dat de bevolking in toenemende mate van Denktash verlangde dat hij serieuze pogingen zou ondernemen om de opheffing van het internationale embargo te bewerkstelligen en tot overeenstem-

ming te komen met de meerderheid van Grieks-Cyprioten om het eiland te herenigen. Gehoopt werd dat hereniging zou leiden tot het lidmaatschap van de Europese Unie. dat aanzienlijke regionale steun zou opleveren voor de stagnerende economie in het noorden.

Een van de meest urgente zaken na zijn herverkiezing was voor Denktash de benoeming van een premier die in staat zou zijn een regering te vormen. Op 3 april verklaarde Hakki Atun, de leider van de Democratische Partij die op 24 februari zijn ontslag had aangeboden als premier, dat hij er niet in was geslaagd een nieuwe regering te vormen, zoals hem op 19 maart verzocht was. Hij was echter bereid tijdelijk in functie te blijven.

(Vor.ber.pag. 170/1 e.v.-1995)

ESTLAND

WET OP HET STAATSBURGERSCHAP

Op 19 januari 1995 nam de Riigikogu (het parlement) een nieuwe wet op het staatsburgerschap aan. In de wet werd de minimumperiode van verblijf in Estland die vereist was voor naturalisatie, verlengd van twee naar vijf jaar (waarbij het staatsburgerschap bovendien pas een jaar na aanvraag werd verleend). Het wetsvoorstel werd aangenomen met 60 tegen zes stemmen.

De woordvoerder van het Russische ministerie van buitenlandse zaken, Grigori Karasin, zei op 24 januari dat de wet bedoeld was om de discriminatie van de Russischsprekende gemeenschap in Estland ,,te legitimeren" (zie ook pag. 740/3 e.v.-'93;168/1/2 en 741/3-'94).

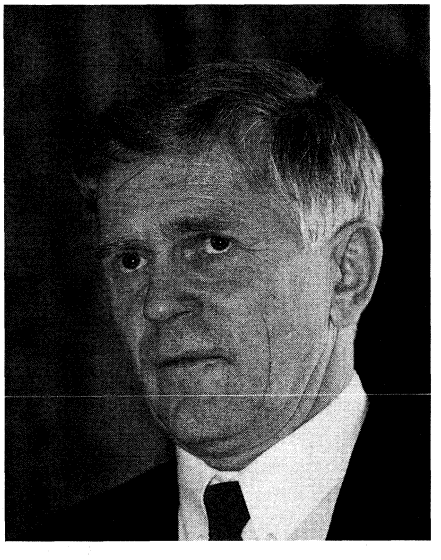

Premier Andres Tarand van Estland.

Verkiezingsuitslagen

	Stemmen-aantal	Stemmen percentage	Zetels
Blok van Coalitiepartij en Boerenunie (KMU, leider: Tiit Vahi)	174.211	32,2	41
Estlandse Hervormingspartij (R. leider: Siim Kallas)	87.437	16,2	19
Centrumpartij (K, leider: Edgar Savisaar)	76.604	14.2	16
Blok van Unie van Vaderland en ERSP (IERSP, leider: Mart Laar)	42.253	7,8	8
Gematigden-blok (M, leider: Andres Tarand)	32.364	6,0	6
Blok Ons thuis is Estland (NDE, leider: Wiktor Andrejew)	31.751	5,9	6
Rechtervleugel' (leiders. Karin Jaani en Ulo Nugis)	27.004	5,0	5
Overige	68.676	12,7	0
Totaal	540.320	100,0	

* Ook bekend als Republikeinse Conservatieve Volkspartij

REGERINGSWIJZIGING

Premier Andres Tarand nam op 31 januari de extra verantwoordelijkheid op zich van waarnemend minister van defensie.

WET MET BETREKKING TOT VOORMALIGE NAZI- EN KGB-AGENTEN

Op 5 februari nam de Riigikogu een wetsvoorstel aan dat voormalige agenten van de Sowjet-staatsveiligheidsdienst (KGB) of van de inlichtingendiensten van nazi-Duitsland (dat Estland van 1941 tot 1944 bezet had gehouden) verplichtte zich bij de politie te melden. Als betrokkenen zich niet meldden, zouden stukken worden gepubliceerd waarin zij met naam en toenaam voorkwamen.' Minister van binnenlandse zaken Kaido Kama verwachtte dat ,,duizenden" Esten met de wet te maken zouden krijgen.

PRESIDENT WIL AANSPRAKEN OP RUSSISCH GRONDGEBIED LATEN VAREN

President Lennart Meri stelde op 27 februari voor de aanspraken van Estland op Russisch grondgebied te laten varen (zie pag. 742/1/2-'94 en 172/2-'95).

Meri zei te twijfelen aan de juridische waarde van de aanspraak die Estland maakte op het district Pesjorskij, circa 2.000 vierkante km land dat tussen 1920 en 1940 tot Estland had behoord, maar in de Sowjet-tijd bij de Russische Federatie was gevoegd.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Bij de parlementsverkiezingen van 5 maart leed de centrum-rechtse regeringscoalitie (die deelnam als IERSP, zie tabel) onder leiding van de Vaderlandpartij, een zware nederlaag.

De door Vaderland geleide regering had lof in het Westen geoogst omdat zij radicale markthervormingen had doorgevoerd in de dertig maanden van haar bewind, maar was in eigen land impopulair vanwege de strenge beperkingen op de sociale uitgaven.

Tiit Vahi, de leider van het winnende centrum-linkse KMU-blok, beklemtoonde op 8 maart dat de KMÜ een voortzetting voorstond van ,.de hervormingen die opeenvolgende Estlandse regeringen doorgevoerd" hadden. Vahi had op 6 maart ontkend dat voormalige communisten het in de KMU voor het zeggen hadden. Het blok had zich uitgesproken voor overheidssteun voor de landbouw en een verhoging van de sociale uitgaven.

Op 8 maart begroette president Lennart Meri het succes van het etnisch Russische NDE-blok, dat zes zetels in de 101 zetels tellende Riigikogu veroverde. Meri zei te hopen dat de prestatie van het NDE ,,het vertrouwen (van de Russische minderheid) in Estlands democratische orde" zou vergroten.

COALITIEBESPREKINGEN EN AKKOORD

Tiit Vahi, die in 1992 negen maanden waarnemend premier was geweest, werd op 23 maart door Meri verzocht om een nieuwe regering te vormen. Functionarissen van de KMÜ en de Centristen tekenden op 31 maart een coalitieakkoord.

De coalitiebesprekingen waren op 21 maart bemoeilijkt toen de KMU-kandidaat voor het voorzitterschap van het parlement. zittend voorzitter Ulo Nugis

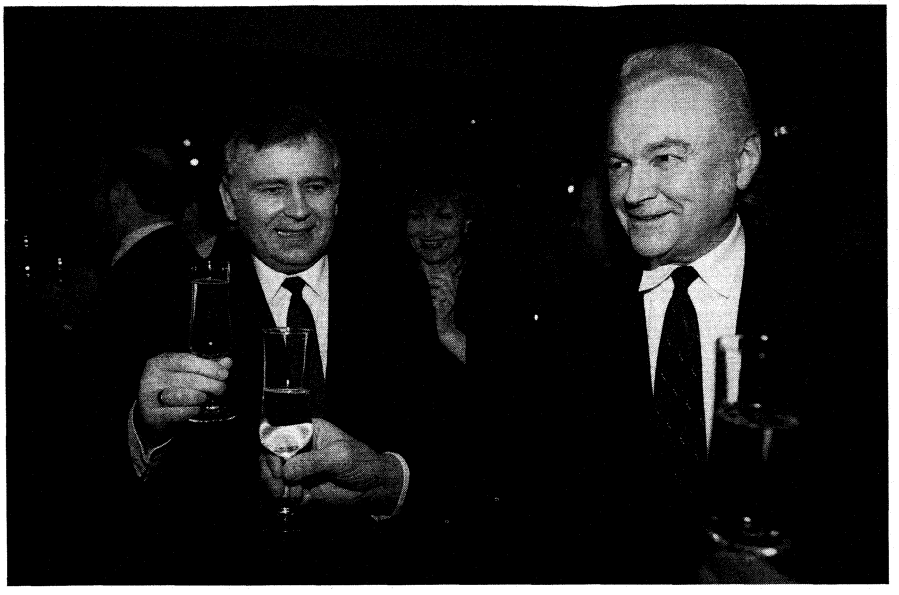

De leider van het KMU-blok, Tiit Vahi (l.) en voormalig president Arnold Ruutel (r) brengen op 6 maart 1995 een toost uit op de uitslag van de algennene verkiezingen.

van de Rechtervleugel, was verslagen. De Riigikogu, die voor het eerst sedert de verkiezingen bijeenkwam, koos daarentegen Toomas Savi van de Hervormingspartij.

Nieuwe centrum-linkse coalitie

Een nieuwe coalitieregering van de Centrumpartij en de gematigd linkse Coalitiepartij en Boerenunie (KMU) werd op 12 april goedgekeurd door president Lennart Meri en beëdigd op 17 april.

Leiders van KMÜ en Centrumpartij hadden op 1 april een coalitieprogramma gepresenteerd, waaruit bleek dat de nieuwe regering zich zou inzetten voor (i) integratie in westerse en Europese instellingen, (ii) verbeterde betrekkingen met Rusland. (iii) een sluitende begroting, (iv) vrijstelling van betaling van inkomstenbelasting voor kleine boeren en (v) zachte kredietvoorwaarden voor de landbouw.

Een coalitieraad die de bet ekkingen tussen de parlementsfracties van de regeringspartijen moest coördineren, kwam voor het eerst bijeen op 3 april.

Samenstelling van het kabinet

Premier - Tiit Vahi (KMU); binnenlandse zaken - Edgar Savisaar (K); justitie - Paul Varul (KMÜ); buitenlandse zaken - Riivo Sinijärv (KMÜ); defensie - Andres Oovel (KMÜ); sociale zaken - Siiri Oviir (K): economie en eigendomsoverdracht (privatisering) - Liina Tonisson (K): financiën - Mart Opmann (KMÜ); landbouw - Ilmar Mandmets (KMU); verkeer en verbindingen - Kalev Kallo (K); cultuur en onderwijs - Peeter Kreitzburg (K); milieu - Villu Reiljan (KMÜ); minister zonder portefeuille, belast met cultuur - Jaak Allik (KMU); minister zonder portefeuille, belast met Europese hervormingen - Endel Lippmaa (KMÜ); minister zonder portefeuille. belast met regionaal beleid - Ants Leemats (KMU).

IMF-LENING. PRIVATISERINGSCIJFERS

Het IMF keurde op 12 april een overbruggingskrediet goed ter waarde van SDRs 13,95 mln (circa $ 22 mln) ter ondersteuning van het economische programma van de regering. De lening was een bewijs van het vertrouwen dat het IMF had in de continuïteit van het Estlandse economische beleid onder de nieuwe centrum-linkse regering.

Liia Hanni, de vertrekkende minister van hervorming, had op 28 maart bekendgemaakt dat het Estlandse privatiseringsprogramma bijna was voltooid en dat slechts 20 staatsondernemingen nog niet verkocht waren.

PRESIDENT CENTRALE BANK AFGETREDEN

De leider van de Hervormingspartij Siim Kallas trad op 28 maart af als directeur van de Bank van Estland (centrale bank), nadat hij in de Riigikogu was gekozen.

VOORMALIG COMMUNISTISCH LEIDER VRIJGESPROKEN

Op 16 maart werd Indrek Toome, die in het Sowjet-tijdperk premier was van 1988 tot 1990, door een rechtbank in de Estlandse hoofdstad Riga vrijgesproken van omkoping

RAPPORT OVER RAMP MET VEERBOOT

Op 7 april werd een ,,deelrapport" gepubliceerd door een gezamenlijke commissie van Zweedse. Finse en Estlandse deskundigen die onderzoek deed naar de ramp met de veerboot Estonia in september 1994 (zie pag. 171/2- 95)

De commissie concludeerde dat de vergrendeling op de boegdeur van de Estonia te zwak was geweest om de druk van de zeegolven te weerstaan en het had begeven. Volgens de commissie voldeden de sloten aan de wettelijke vereisten toen het schip in 1980 gebouwd werd, maar waren daarna strengere technische eisen van kracht geworden. In het rapport werden noch de ontwerpers, noch de bouwers of de bemanning van nalatigheid beschuldigd. Een van de commissieleden. Olof Forssberg, zei op 7 april dat de deelrapportage bedoeld was om zo snel mogelijk ,,een waarschuwing aan andere schepen" met hetzelfde probleem te laten horen. Volgens de laatste cijfers hadden 137 mensen de ramp overleefd en waren er 859 doden gevallen.

(Vor.ber.pag. 171/2 e.v.-1995)

FRANKRIJK

KANDIDATEN VOOR PRESIDENTSVERKIEZINGEN. VERKIEZINGSCAMPAGNES. KANDIDATUUR VAN BALLADUR

Op 18 januari 1995 maakte premier Edouard Balladur op de Franse televisie zijn kandidatuur voor de presidentsverkiezingen bekend, die op 23 april en 7 mei zouden worden gehouden. Hij verklaarde: ,,Ik ben niet de kandidaat van een partij (Balladur was lid van de Gaullistische Vergadering voor de Republiek, Rassemblement pour la République, RPR) (...) Ik wil regeren voor alle Fransen, zonder onderscheid, zonder uitzondering." (Zieookpag. 96/3 e.v.-'95.)

De volgende dag benoemde Balladur minister Nicolas Sarkozy tot zijn woordvoerder en Nicolas Bazire tot zijn campagnemanager. Sarkozy bleef minister van begrotingszaken. maar zijn taak als woordvoerder van de regering droeg hij over aan gedelegeerd minister van gezondheidszorg Philippe Douste-Blazy.

Minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua, iemand van de harde lijn met veel invloed binnen de RPR. had in een brief die op 14 janu-

ari u-as afgedrukt in *Le* Monde; laten weten dat hij de kandidatuur van Balladur zou steunen. Zijn brief was gericht aan Jacques Chirac, eveneens lid van de RPR en sinds 1977 burgemeester van Parijs, en betekende een ernstige tegenslag voor Chiracs eigen kandidatuur. Pasqua, die jarenlang aanhanger van Chirac was geweest, schreef dat Balladur ,,mij de meest geschikte persoon lijkt om onze ideeën te verdedigen en een brede meerderheid van de Fransen te verenigen"

Balladur begon op 13 februari officieel aan zijnverkiezingscampagne.

Balladur onderstreepte dat zijn presidentschap continuïteit zou brengen na zijn twee jaar als premier. Hij legde de nadruk op gelijke kansen, burgerlijke vrijheden en de leidende rol van Frankrijk in de opbouw van Europa. Hij beloofde de werkloosheid te zullen aanpakken en bepleitte een beperking van het presidentschap tot één termijn van zeven jaar. Zijn schijnbaar sterke positie in de opiniepeilingen raakte in de loop van februari aangetast. zowel door een indruk van besluiteloosheid (met name toen hij de opschorting gelastte van plannen voor de reorganisatie van technologische instituten aan universiteiten na protesten van studenten. scholieren en docenten op 7 en 10 feb uari) als door de affaire Maréchal-Schuller (zie onder).

Kandidatuur van De Villiers

Op 8 januari maakte Philippe de Villiers zijn kandidatuur voor het presidentschap bekend. Hij beloofde ,,deFransen hun soevereiniteit terug te geven, Frankrijk vrij te maken om te werken en met de Fransen een pact te sluiten van eerlijkheid en openbare veiligheid".

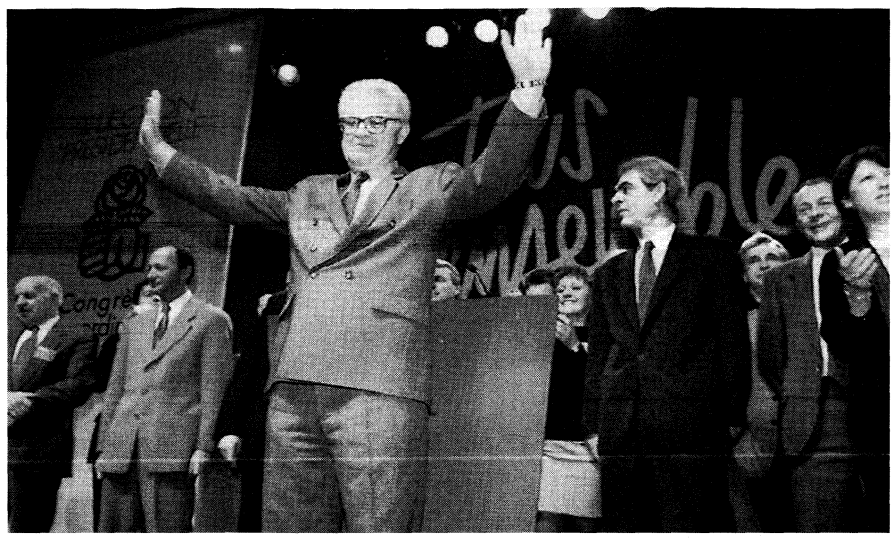

Lionel Jospin zwaait naar aanhangers tijdens het speciale partijcongres van 5 februari 1995, waarop de Socialistische Partij officieel zijn kandidatuur voor het presidentschap bekendmaakte.

De Villiers. die bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 1994 de onverwacht succesvolle anti-integratielijst ,,Een Ander Europa" had aangevoerd, had vervolgens in november de Beweging voor Frankrijk opgericht (zie pag. 98/1-'95).

Jospin kandidaat van de PS

Lionel Jospin (57)werd op 5 februari in Parijs door het congres van de Socialistische Partij (PS)officieel aangewezen als kandidaat van de partij voor de presidentsverkiezingen van 23 april en 7 mei.

Minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua (r.)richt zijn blik op premier en presidentskandidaat Edouard Balladur (m.)tijdens hun ontmoeting met RPR-afgevaardigden op 13 maart 1995.

Jospin, voormalig eerste secretaris van de PS en oud-minister van onderwijs, had op 3 februari 66 procent van de stemmen van PS-leden gekregen. Hij versloeg daarmee Henri Emmanuelli. de zittende eerste secretaris van de partij. Le Monde van 16 februari meldde dat het steuncomité voor Jospin zou worden voorgezeten door de oud-voorzitter van de Europese Commissie, Jacques Delors, die in december 1994 had geweigerd zelf presidentskandidaat te zijn (zie pag. 97/1 e.v. -'95), en dat Martine Aubry (dochter van Delors) Jospins belangrijkste woordvoerder zou zijn.

Op 23 februari maakte Jean-François Hory (45), voorzitter van de centrumlinkse Radicale Partij, bekend dat hij de ,,kandidaatvan modern links" zou zijn.

Zijn kandidatuur werd door de Radicalen formeel bekrachtigd op 25 februari. Maar op 2 maart verklaarde Bernard Tapie, een vooraanstaand Radicaal (die zelf geen kandidaat kon zijn omdat hij verwikkeld was in een faillissementsprocedure - zie pag. 97/3-'95), dat hij Hory's kandidatuur niet steunde omdat die de kans verkleinde dat een socialist zou doordringen tot de tweede verkiezingsronde.

Raymond Barre, premier in 1976-'78 en 1978-'81, en Valéry Giscard d'Estaing, president in 1974-'81, maakten respectievelijk op 6 en 7 maart bekend dat zij niet zouden meedoen aan de presidentsverkiezingen.

Naar verwachting zou een deel van Giscards aanhangers de kandidatuur van premier Edouard Balladur steunen, en zouden anderen overgaan naar het kamp van de steeds populairder wordende Jacques Chirac. diens rivaal in de RPR. Van Barre's besluit zou naar alle verwachting vooral Balladur profiteren, die vanaf het begin de opiniepeilingen had aangevoerd. maar wiens populariteit in maart scherp gedaald was, vermoedelijk door zijn betrokkenheid bij het afluisteren van tele-

foons (zie onder). zijn erkenning dat hij winst had gemaakt in de (legale) effectenhandel en openlijke conflicten in zijn regering (vooral met minister van buitenlandse zaken Alain Juppé, een aanhanger van Chirac. over het sluiten van zes ambassades).

Op 8 maart presenteerde PS-kandidaat Lionel Jospin zijn verkiezingsprogramma, waarvan de belangrijkste punten waren een kortere werkweek, nieuwe belastingen op inkomsten uit investeringen en de speculatie met kapitaal verhoging van de sociale uitgaven. en grotere inspanningen om de vervuiling door het wegtransport tegen te gaan

President François Mitterrand steunde Jospins kandidatuur in een vraaggesprek met Le Figaro van 13 maart. In zijn campagne om stemmen te trekken van het centrum en links beklemtoonde Chiiac opnieuw de noodzaak om hanen te scheppen en een eerlijk sociaal beleid te voeren. en buitte hij de groeiende steun van prominente politici en intellectuelen uit die in 1988 de campagne van Mitterrand hadden gesteund.

EERSTE RONDE VAN PRESIDENTSVERKIEZINGEN

In de eerste ronde van de presidentsverkiezingen, op 23 april, behaalde de socialist Lionel Jospin onverwacht de meeste stemmen. Hij eindigde boven Jacques Chirac, die kort voor de verkiezingen een duidelijke voorsprong in de opiniepeilingen had, en premier Edouard Balladur. De goede resultaten van de kandidaat van het extreem rechtse Nationale Front (FN), Jean-Marie le Pen, en van de communistische kandidaat Robert Hue en de trotskist Arlette Laguiller aan de uiterste linkerzijde van het politieke spectrum, leken aan te geven dat de bevolking genoeg begon te krijgen van de gevestigde partijen.

De Constitutionele Raad had op 7 april bekendgemaakt dat er in totaal negen kandidaten waren

Lionel Jospin (57), minister van onderwijs in 1988-'91. was in februari als kandidaat gekozen door de Socialistische Partij (PS) nadat Jacqucs Delors, oud-voorzitter van de Europese commissie. van kandidatuur had afgezien (zie pag. 97/1 e.v.-'95). Jospin voerde een succesvolle campagne. waarin hij een streng maar eerlijk imago neerzette en pleitte voor verkorting van de werkweek van 39 naar 37 uur in de loop van twee jaar om werkgelegenheid te scheppen (zie ook boven).

Jacques Chirac (62). in 1976 oprichter van de Gaullistische Vergadering voor de Republiek (RPR). was driemaal minister geweest voordat hij premier werd in 1974-'76 en in 1986-'88. Hij deed zonder succes mee aan de presidentsverkiezingen in 1981 en 1988. In de campagne van 1995 profileerde hij zich als verdediger van het Franse „uitzonderlijke": de Franse taal. geschiedenis en culturele tradities. Hij beloofde hervormingen. inclusief gesubsidieerde banen voor langdurig werklozen en jeugdwerklozen. gegarandeerde werkervarings- en stageplaatsen voor jongeren, en een ambitieus programma voor het opknappen van vervallen buitenwijken in grote steden. Hij kreeg de meeste steun in zijn thuisregio Corrèze in het Centraal Massief, en in Parijs.

Edouard Balladur (66 op 2 mei) was eveneens lid van de RPR. Hij had in 1986-'88 de post van minister van economie. financiën en privatisering bekleed en was sinds maart 1993 premier. Hij genoot de steun van de meeste kabinetsleden. maar binnen een maand nadat hij zich in januari 1995 kandidaat hadgesteld. bleek uit de opiniepeilingen dat hij zijn aanvankelijk sterke positie was kwijtgeraakt (zie boven)

Jean-Marie Le Pen (66). sedert 1972 leider van het FN en ook in 1974 en 1988 presidentskandidaat. had zijn kandidatuur in september 1994 aangekondigd (zie pag. 96/3-'95). Hij was voorstander van de repatriëring van 3 mln immigranten in zeven jaar en kreeg de meeste stemmen in het noordoosten, de Elzas, het zuidoosten en Marseille.

Robert Hue (48), die zijn kandidatuur voor de Franse Communistische Partij (PCF) in september 1994 had bekendgemaakt. hielp de partij verder van haar orthodoxe karakter af. Hij bepleitte hogere uitgaven voor volkshuisvesting, onderwijs, beroepsopleidingen. sport en cultuur, en een aanzienlijke verhoging van het minimumloon. te bekostigen uit een verhoogde vermogensbelasting.

Arlette Laguiller (55), leider van de Lutte ouvriere (Arbeidersstrijd), had haar vierde achtereenvolgende deelname aan de presidentsverkiezingen in september 1994 aangekondigd.

Philippe de Villiers (46). wiens conservatieve partij Een Ander Europa het goed had gedaan hij de Europese verkiezingen in 1994 (zie pag. 544/3 en 617/1 e.v.-'94). had zich in januari 1995 kandidaat gesteld (zie boven). Zijn aanhang concentreerde zich in zijn thuisregio, de Vendée. in het westen van Frankrijk.

Dominique Voynet (36) was kandidaat voor de Groenen. maar ondervond hinder door verdeeldheid binnen de Groene beweging. Op haar programma stonden verbetering van het openbaar vei-voer. afschaffing van kernenergie en arbeidstijdverkorting.

Jacques Cheminade (53) was een onbekende, die kandidaat was gesteld door de Federatie voor een Nieuwe Solidariteit. Hij was functionaris bij het ministerie van financiën en secretaris-generaal van de inmiddels opgeheven Europese Arbeiderspartij geweest, en was een aanhanger van de ideeën van de uiterst rechtse Amerikaanse miljonair Lyndon LaRouche.

Brice Lalonde en Jean-François Hory, die eerder hadden aangekondigd dat zij zich kandidaat zouden stellen (zie ook boven), trokken hun kandidatuur op respectievelijk 15 en 31 maart in.

François Mitterrand (78), die in 1981 en 1988 tot president werd gekozen (zie pag. 305/1 e.v.-'81; 369/1 e.v.-'88), leed aan kanker en had al eerder duidelijk gemaakt dat hij geen kandidaat meer zou zijn.

De verkiezingscampagne, die officieel begon op 10 april, werd beheerst door binnenlandse kwesties, in het bijzonder de werkloosheid (met 12,3 procent de hoogste van de Groep van Zeven industrielanden), de politieke onvrede onder de jeugd en de sociale ongelijkheid

Protesten op 8 april van 20.000 demonstranten iri Parijs en andere steden tegen de maatschappelijke „uitsluiting" van gemarginaliseerde groepen als daklozen en werklozen, werden half april gevolgd door een reeks stakingen. De buitenlandse politiek speelde in de campagne geen grote rol. De drie belangrijkste kandidaten waren duidelijke aanhange s van de Europese Unie, hoewel zij dit niet nadrukkelijk zeiden, bang als zij waren stemmen te verliezen aan nationalistisch rechts en aan de aristocratische „Euroscepticus" Philippe de Villiers.

Eerste ronde presidentsverkiezingen

	Stemmen	Percentage geldige stemmen
Lionel Jospin	7.101.992	23,30
Jacques Chirac	6.351.672	20,84
Edouard Balladur	5.662.116	18,58
Jean-Marie Le Pen	4.573.202	15,00
Robert Hue	2.634.187	8,64
Arlette Laguiller	1.616.546	5,30
Philippe de Villiers	1.444.053	4,74
Dominique Voynet	1.011.373	3,32
Jacques Cheminade	85.070	0,28
Totaal	30.480.211	100,00

Uitgebrachte stemmen: 31.369.029 (78.37 procent) op een electo aat van 40.026.937. Van deze stemmen was 2,83 procent ongeldig. zodat er 30.480.211 geldige stemmen u-erden uitgebracht.
Bron: *Le Monde*, 26 april 1995.

CHIRAC WINT PRESIDENTSVERKIEZINGEN

Op 7 mei werd Jacques Chirac gekozen tot president van Frankrijk voor een periode van zeven jaar. In deze tweede ronde van de verkiezingen behaalde hij 52,64 procent van de stemmen. tegenover 47.36 procent voor Lionel Jospin.

Later op de dag. nadat zijn overwinning was bekendgemaakt, verklaarde Chirac dat hij president van alle Fransen wilde zijn. en streelde naar een .,krachtige en rechtvaardige staat. die hoge eisen aan zichzelf stelt en voorzichtig omgaat met overheidsgeld. en

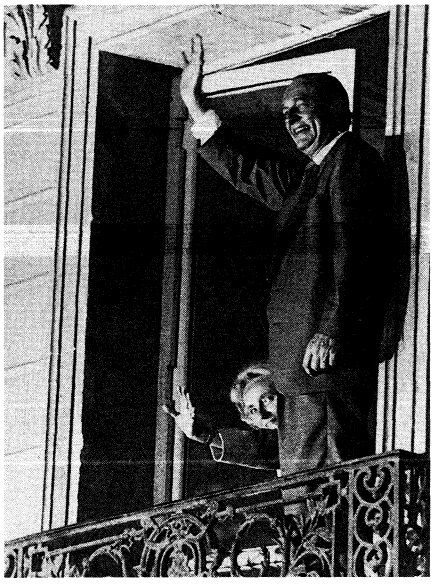

Na het bekendworden van zijn ovenvinning in de tweede ronde van de presidentsverkiezingen op 7 mei 1995 zwaait Jacques Chirac samen inet zijn vrouw Bernadette vanaf het balkon van het campagne-hoofdkwartier van de RPR naar de menigte op de avenue d'Iéna in Parijs.

waarin geen kloof bestaat tussen bestuurders en kiezers". Chirac zei dat zijn prioriteit de bestrijding van de werkloosheid zou zijn, die met 12,2 procent flink uitstak boven het gemiddelde van 7.4 procent van de lidstaten van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Elke maatregel, zo zei hij, zou worden beoordeeld ,.op de positieve uitwerking ervan op de werkgelegenheid".

In totaal bracht 79,66 procent van de 39.976.944 kiesgerechtigden zijn stem uit. Chirac behaalde 15.763.027 stemmen en Jospin 14.180.644, terwijl 5.97 procent van de stemmen blanco was. Chirac kwam in 70 van de 96 departementen in Frankrijk als overwinnaar uit de bus.

Het relatief kleine verschil. dat de verkiezingsuitslag te zien gaf, werd gezien als een weerspiegeling van de problemen die Chirac ondervond om alle rechtse krachten achter zich te krijgen, en ook als een gevolg van de onverwacht krachtige verkiezingscampagne van Jospin, die werd gezien als een keerpunt voor de neergang van de Socialistische Partij (PS).De leider van het Nationale Front (FN),Jean-Marie Le Pen, weigerde Chiracs kandidatuur te steunen en zei op 3 mei dat hij blanco zou stemmen.

Tijdens de presidentsverkiezingen werd veel aandacht besteed aan het optreden van extreem-rechts en in het bijzonder aan de moord op de 29-jarige Marokkaan Brahim Bouraam. Bouraam, die legaal in Parijs woonde. verdronk op 1 mei, nadat hij tijdens een mars van het Nationale Front door drie of vier skinheads was aangevallen en in de Seine was geduwd. Le Pen deed de moord af als een ,,ongeluk", terwijl Jospin deze daad veroordeelde als ,,een nieuwe racistische misdaad van een groep individuen die systematisch gewelddaden blijft plegen". en Chirac opriep ,,tot waakzaamheid tegenover onverdraagzaamheid". Chirac was niettemin voorstander van de strengere immigratie- en nationaliteitswetten die in 1993 waren ingevoerd door de voormalige minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua. Op 3 mei namen 15.000 a 20.000 demonstranten bij de Seine één minuut stilte in acht ter nagedachtenis aan Bouraam.

Chirac beëdigd. Juppé tot premier benoemd

Op 17 mei droeg president François Mitterrand tijdens een plechtigheid in het Elysée de macht over aan Chirac, die officieel werd beëdigd door de voorzitter van de Constitutionele Raad, Robert Badinter.

Later die dag benoemde Chirac de 49-jarige Alain Juppé tot premier. Deze volgde Edouard Balladur op, die op 10 mei zijn aftreden bekend had gemaakt, zoals was vereist in de Grondwet.

De dag voor zijn inhuldiging was Chirac afgetreden als burgemeester van Parijs en als voorzittervan de RPR, een functie die hij innovember 1994 tijdelijk had overgedragen aan Juppé (zie pag. 97/1-'95). Op 22 mei werd de 60-jarige Jean Tiberi, RPR-afgevaardigde en loco-burgemeester van Parijs, benoemd tot burgemeester van Parijs.

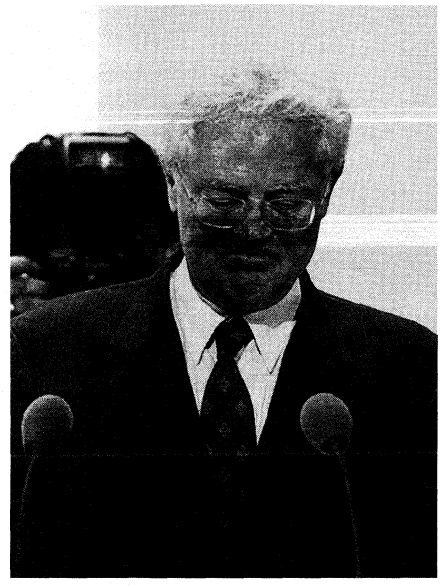

Een teleurgestelde Lionel Jospin geeft op 7 mei zijn nederlaag tegen Chirac toe.

NIEUWE REGERING. SAMENSTELLING MINISTERRAAD. BELEIDSVERKLARING. ONTMOETING CHIRAC-KOHL

Op 18 mei maakte Alain Juppé zijn kabinet bekend. Belangrijk ministerposten werden toegekend aan politici van

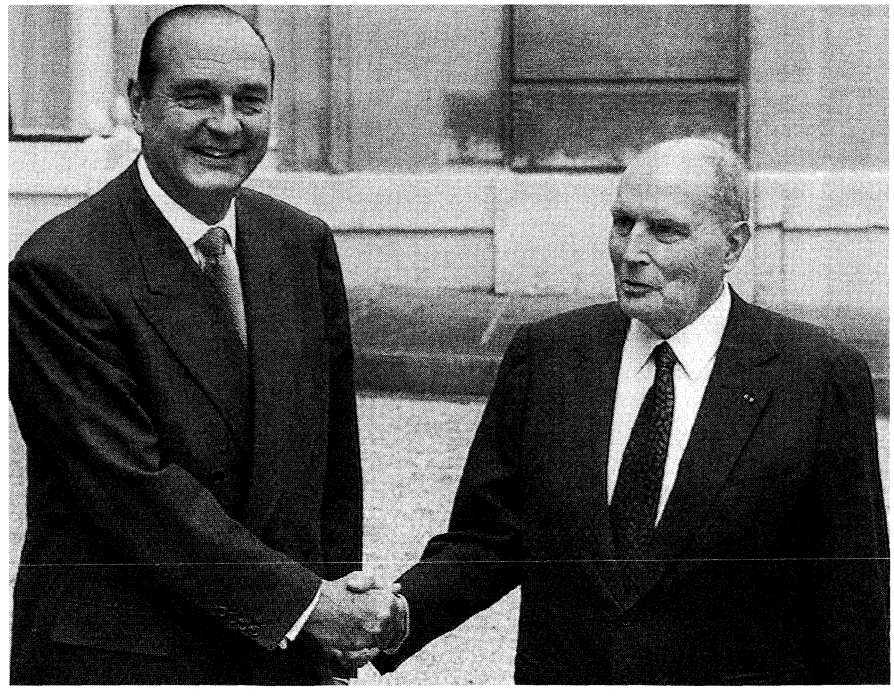

De nieuwe president van Frankrijk, Jacques Chirac (l.) schudt na afloop van de machtsoverdracht op 17 mei 1995 de handvanzijnvoorganger François Mitterrand.

De komende en gaande premier, resp. Alain Juppé (r)en Edouard Balladur (l.) schudden elkaar op het bordes van Hotel Matignon in Parijs de hand ter gelegenheid van de ambtsoverdracht op 18 mei 1993.

de Unie voor de Franse Democratie (UDF), waarmee Chirac volgens waarnemers aangaf dat hij een verenigde conservatieve ploeg tot stand wenste te brengen. Tien van de 43 leden van de ministerraad (onder wie Juppé) waren minister geweest in het demissionaire kabinet; twaalf portefeuilles gingen naar vrouwen, hoewel dit voor het merendeel minder belangrijke benoemingen betrof.

Het thema van de campagne voor de presidentsverkiezingen, de strijd tegen de sociale ongelijkheid, kwam tot uitdrukking in de oprichting van twee nieuwe ministeries: het ministerie van integratie en strijd tegen sociale uitsluiting (met verantwoordelijkheid voor welzijn) en het ministerie van solidariteit tussen generaties (met verantwoordelijkheid voor pensioenen).

Juppé was evenals Chirac afgestudeerd aan de École National d'Administration (ENA). Hij begon zijn carrière als schrijver van toespraken voor Chirac in de jaren zeventig. werd gemeenteraadslid van Parijs in 1983 en parlementslid in 1986, toen Chirac hem benoemde tot minister van begroting in zijn kabinet. Toen Edouard Balladur in maart 1993 werd benoemd tot premier, kreeg Juppé de portefeuille van buitenlandse zaken in diens kabinet.

Samenstelling van *de ministerraad*

Premier - Alain Juppé (RPR)+.

Ministers

Justitie. zegelbewaarder - Jacques Toubon (RPR)+; economie en financiën - Alain Madelin (UDF-PR)+;nationaal onderwijs, hoger onderwijs, onderzoek en beroepsopleidingen - François Bayrou (UDF-CDS)+; stads- en plattelandsplanning. voorzieningen en verkeer - Bernard Pons (RPR)*; buitenlandse zaken - Hervé de Charette (UDF-P. et R.)+;defensie - Charles Millon (UDF-PR)": binnenlandse zaken - Jean-Louis Debré (RPR)*; betrekkingen met het parlement - Roger Romani (RPR)+; arbeid, maatschappelijke dialoog en participatie - Jacques Barrot (UDF-CDS)": cultuur - Philippe Douste-Blazy (UDF-CDS)+; economische ontwikkeling en planning - Jean Arthuis (UDF-CDS)*; hervorming van de staat. decentralisatie en staatsburgerschap - Claude Goasguen (UDF-CDS)*; overheidszaken - Jean Puech (UDF-PR)+gezondheidszorg en ziektekostenverzekering - mevr. Elisabeth Hupert (RPR)";integratie en de strijd tegen uitsluiting - Eric Raoult (RPR)*; solidariteit tussen generaties - mevr. Colette Codaccioni (RPR)":landbouw en voedselvoorziening - Philippe Vasseur (UDF-PR)": industrie - Yves Galland (UDF-Rad.)*; huisvesting - Pierre-André Périssol (RPR)":midden- en kleinbedrijf, handel en de ambachtelijke sector - Jean-Pierre Raffarin (UDF-PR)": informatietechnologie en posterijen - François Fillon (RPR)+; overzeese departementen en territoria - Jean-Jacques de Peretti (RPR)*; milieu - mevr. Corinne Lepage (voorm. Génération Ecologique)*; jeugdzaken en sport - Guy Drut (RPR)";toerisme - mevr. Françoise de Panafieu (RPR)": veteranen en oorlogsslachtoffers - Pierre Pasquini (RPR)*.

Gedelegeerd ministers

Samenwerking (toegevoegd aan De Charette) - Jacques Godfrain (RPR)*; Europese zaken (toegevoegd aan De Charette) - Michel Barnier (RPR)+.

Staatssecretarissen

Humanitaire noodacties (toegevoegd aan premier Juppé) - Xavier Emmanuelli*; werkvoor-

Jean Tiberi viert zijnverkiezing tot burgemeester van Parijs op 22 mei 1995

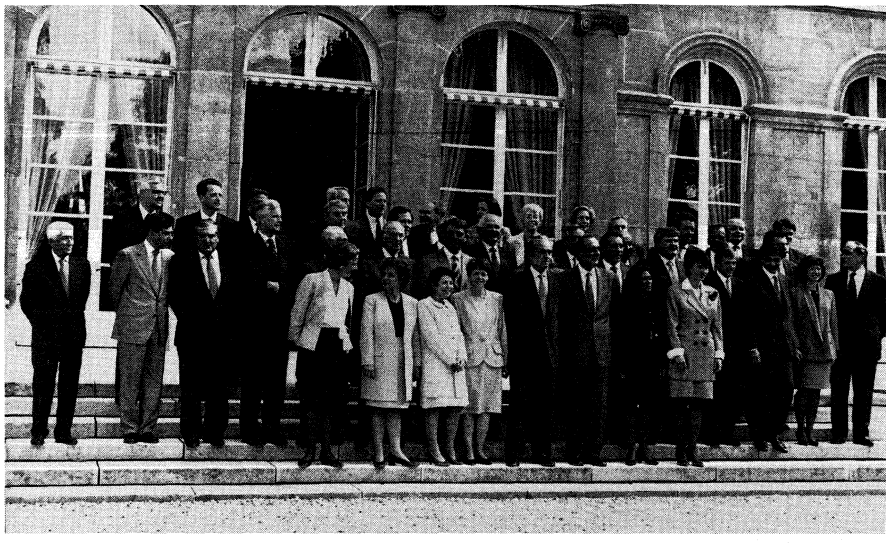

Het nieuw-e Franse kabinet met op de eerste rij in het midden premier Alain Juppé (1.)en president Jacques Chirac (r.)poseert op 20 mei 1995 op de trappen van het Elysée voor het familieportret.

ziening (toegevoegd aan premier Juppé) - mevr. Anne-Marie Couderc (RPR)";regeringswoordvoerder - (toegevoegd aan premier Juppé) - François Baroin (RPR)*; begroting (toegevoegd aan Madelin) - François d'Aubert (UDF-PR)*; financiën (toegevoegd aan Madelin) - Hervé Gaymard (RPR)*; hoger onderwijs (toegevoegd aan Bayrou) - Jean de Boishue (RPR)*; onderzoek (toegevoegd aan Bayrou) - mevr. Elisabeth Dufourcq*; schoolonderricht (toegevoegd aan Bayrou) - mevr. Françoise Hostalier (UDF-P. et R.)*; verkeer (toegevoegd aan Pons) - mevr. Anne-Marie Idrac (UDF-CDS)*; plattelandsontwikkeling (toegevoegd aan Pons) - Raymond-Max Aubert (RPR)*; francofone zaken (toegevoegd aan De Charette) - mevr. Margie Sudre (onafhankelijk rechts)*;decentralisatie (toegevoegd aan Goasguen) - mevr. Nicole Ameline (UDF-PR)*: probleembuurten (toegevoegd aan Raoul) - mevr. Françoise de Veyrinas (UDF-CDS)*; buitenlandse handel (toegevoegd aan Galland) - mevr. Christine Chauvet (UDF-PR)*.

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde verantwoordelijkheid

De volgende bij de UDF aangesloten partijen of groeperingen waren vertegenwoordigd in de ministerraad: het Centrum van Sociaal-Democraten (CDS),de Republikeinse Partij (PR). de Radicale Partij (Rad.). en Perspectives et Réalités (P.et R.).

Beleidsverklaring in Nationale Assemblée

Op 23 mei stelde Juppé de Nationale Assemblée (tweede kamer van het parlement) op de hoogte van het programma van de nieuwe regering, waarbij hij de oorlog verklaarde aan de ,,massale werkloosheid, het kankergezwel van de Franse samenleving en een bedreiging voor het economische en financiële evenwicht van het land". Pas na de presentatie van een mini-begroting eind juni of begin juli zou worden bekendgemaakt op welke wijze de financiering van passende maatregelen zou plaatsvinden, hoewel Juppé liet doorschemeren dat de BTW mogelijk zou worden verhoogd.

De aangekondigde economische maatregelen behelsden onder meer (i) een subsidie van twee jaar en belastingvrijstelling voor bedrijven die nieuwe banen schiepen voor personen die meer dan één jaar werkloos waren; (ii) verhoging van het minimumloon en de pensioenen per 1 juli; (iii) de bouw van 30.000 in plaats van 20.000 woningen per jaar en de bouw van opvangcentra met 10.000 bedden voor daklozen vóór de winter; en (iv) de voortzetting van het privatiseringsprogramma.

Juppé beloofde een ,.economisch en budgettair beleid te voeren. dat de stabiliteit en betrouwbaarheid garandeerde" van de franc zodat Frankrijk in 1999 zou kunnen deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU).

Eerder, op 19 mei, had Chirac in de Nationale Assemblée grondwetswijzigingen aangekondigd krachtens welke (i) het aantal kwesties waarover een referendum kon worden gehouden, werd uitgebreid; en (ii) het aantal parlementszittingen per jaar werd gewijzigd van twee zittingen van ongeveer zes maanden tot één zitting van negen maanden.

Ontmoeting tussen Chirac en Kohl

Op 18 mei had Chirac in Straatsburg een informeel onderhoud met de Duitse bondskanselier Helmut Kohl, waarbij de nadruk werd gelegd op de centrale rol van de Frans-Duitse betrekkingen in de Franse buitenlandse politiek.

Chirac gaf ook nadrukkelijk steun aan de monetaire unie en de handhaving van een stabiele Iranc in het Europese Monetaire Stelsel (EMS) De dag daarvoor was de Franse munt onder druk komen te staan toen geruchten de ronde deden dat Chirac de koers van de franc zou laten dalen om de werkgelegenheid te stimuleren c; op die manier een mogelijke heistructurering van het EMS zou bewerkstelligen

AFFAIRE MARECHAL-SCHULLER

Het hof van beroep in Parijs oordeelde op 8 februari, in een zaak die betrekking had op één onderdeel van het langlopende onderzoek in de zogeheten affaire Maréchal-Schuller, dat het afluisteren van telefoongesprekken waarvoor minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua (een belangrijke Balladur-aanhanger - zie boven) in 1994 toestemming had verleend, illegaal was.

Balladur, wiens bureau had ingestemd met het afluisteren, verklaarde op 19 februari per vergissing dat dit legaal was gebeurd. Maar op 20 februari schortte Balladur alle toestemming voor noodbewaking op. Bronnen in het bureau van de premier zeiden dat Balladur nooit toestemming voor het afluisteren zou hebben gegeven als hij ,,alle elementen" van de zaak had gekend. De directeur van politie om wie de zaak draaide, diende dezelfde dag zijn ontslag in. De *Financial* ***Times*** van 21 februari omschreef de verklaringen als ,,een stilzwijgend toegeven van fouten en een schadelijke wending voor de premier".

Pasqua was voorzitter van de departementale assemblée in het departement Hauts-de-Seine (buiten Parijs). waar de smeergelden die dc kern van de affaire vormden, aan de RPR zouden zijn betaald in ruil voor woningbouwcontracten van de overheid. Didier Schuller, een van de RPR-functionarissen tegen wie een onderzoek liep, beweerde dat hij was benaderd door Jean-Pierre Maréchal, de schoonvader van de onderzoeksrechter in de zaak. Eric Halphen, en dat Maréchal had aangeboden in ruil voor FF 1 mln (circa $ 190.000) Halphen over te halen de zaak te seponeren. Maréchals telefoon werd afgeluisterd en hij werd op 21 december op een Parijse luchthaven gearrcsteerd terwijl hem het geld werd overhandigd. Maréchal hield vol dat hij in de val was gelokt door politiemensen met RPR-sympathieën die Halphen wilden bekladden opdat hem de zaak zou u-orden ontnomen. Op die manier zou het onderzoek kunnen worden opgehouden tot na de verkiezingen. Het hof van beroep bepaalde op 8 februari dat er volgens de wet van juli 1991 geen goede gronden waren geweest om toestemming te verlenen voor het afluisteren, en seponeerde de zaak tegen Maréchal.

ONDERZOEKEN EN RECHTSZAKEN IN VERBAND MET CORRUPTIE

Op 6 januari werd een justitieel onderzoek geopend naar de penningmeester van de Republikeinse Partij (PR), Jean-Pierre Thomas, in verband met de verdenking van onwettige fondsenwerving door de partij, de aankoop van het partijkantoor in Parijs, en de financiering van bedrijven die eind jaren '80 waren opgericht door PR-voorzitter Gérard Longuet.

Longuet was in oktober 1994 in verband met hetzelfde onderzoek gedwongen geweest ontslag te nemen uit het kabinet (zie pag. 94/2/3-'93). Het onderzoek naar de financiering van zijn villa in St. Tropez was formeel geopend op 23 december 1994. Hij werd ondervraagd op 17 januari 1995

De zaak Noir-Botton

Op 13 februari begon in Lyon de rechtszaak tegen de burgemeester van de stad, Michel Noir, en zijn schoonzoon en voormalig campagneleider Pierre Botton, en negen anderen. De zaak draaide om de beschuldiging dat Botton geld uit zijn bedrijven had verduisterd om de carrière van Noir te bevorderen (zie ook pag. 616/3-'94).

Op 20 april werden Michel Noir en zijn collega uit Cannes, Michel Mouillot, schuldig bevonden aan het toezeggen van gunsten in ruil voor giften van bedrijven die werden geleid door Pierre Botton. Botton werd veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf (waarvan twee voorwaardelijk), kreeg een boete van FF 2 mln opgelegd en mocht vijf jaar geen bedrijf leiden. Noir en Mouillot kregen elk 15 maanden voorwaardelijke gevangenisstraf. Bovendien werd hen voor vijf jaar het kiesrecht ontnomen. alsmede het recht om publieke functies te bekleden. Overigens was de tenuitvoerlegging van hun straffen geschorst in afwachting van behandeling in hoger beroep. Poivre d'Arvour. presentator van het avondjournaal op de televisiezender TF-1, werd schuldig bevonden aan het aannemen van smeergeld en krreg een voorwaardelijke straf van 15 maanden plus FF 200.000 boete. Acht anderen werden veroordeeld tot voorwaardelijke gevangenisstraffen of boetes.

Ontwikkelingen in andere schandalen

Op 2 maart begon het proces tegen **Henri Emmanuelli,** de leider van de Socialistische Partij. wegens illegale partijfinanciering in de jaren tachtig (zie pag. 88/2-'93).

Op 15 mei werd Emmanuelli veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van één jaar en een boete van FF30.000.

Op 13 maart begon het proces tegen **Bernard Tapie**, zakenman, vooraanstaande Radicaal en oud-minister, die beschuldigd werd van een poging een voetbalwedstrijd te ,,regelen" en het aanzetten van getuigen tot meineed (zie pag. 616/3 e.v.-'94; 96/1 e.v.-'95). Tijdens het proces ging zijn alibi in rook op toen een zakenvriend, de socialistische oud-minister Jacques Mellick, toegaf dat hij eerder onder ede had gelogen. Op 31 maart bekrachtigde een hof van beroep in Parijs het bankroet dat in december 1994 was uitgesproken tegen Tapie (zie boven).

Op 15 mei werd Tapie veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf waarvan één jaar voorwaardelijk wegens poging tot ,,omkoping" bij een voetbalwedstrijd in Marseilles in mei 1993 ten gunste van een voetbalclub waarvan hij toen de eigenaar was.

Op 14 april kreeg **Jacques Mellick.** PS-burgemeester van Béthune en voormalig minister, zes maanden voorwaardelijk en twee Jaar uitsluiting van openbare ambten. omdat hij in maart had geprobeerd een getuige in het proces tegen Bernard Tapie te beïnvloeden (zie boven)

Op 17 maart begon een officieel onderzoek tegen **Robert Pandraud.** minister van veiligheid in 1986-'88, die werd verdacht van het aannemen van steekpenningen van een openbaar huisvestingsorgaan ten behoeve van de Vergadering van de Republiek (RPR) (zie ook pag. 95/2-'95).

Op 29 maart begon het proces tegen **Jacques Médecin,** oud-burgemeester van Nice, wegens corruptie, drie jaar nadat hij bij verstek was veroordeeld wegens omkoping en vier maanden nadat hij was uitgewezen uit Uruguay (zie pag. 100/1/2-'95).

Op 16 mei achtte een rechtbank in Grenoble Médecin schuldig aan schending van vertrouwen. Hij werd veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf en een boete van FF 200.000. Bovendien werden hem het actief en passief kiesrecht voor vijf jaar ontnomen. Médecin werd schuldig bevonden aan het storten van FF 2 mln aan gemeenschapsgeld dat was bestemd voor de Opera van Nice, op een particuliere rekening in Los Angeles in de jaren '80.

Tegen **Pierre Suard,** voorzitter van het telecommunicatiebedrijf Alcatel Alsthom SA, werd een officieel onderzoek ingesteld wegens corruptie en op 10 maart werd hem de toegang tot zijn werk ontzegd (zie pag. 95/2-'95 voor achtergrond).

Op 15 mei stond de burgemeester van Grenoble en voormalig RPR-minister **Alain Carignon** in Lyon terecht op beschuldiging van corruptie. Op 3 mei was Carignon op vrije voeten gesteld na zeven maanden in hechtenis te hebben gezeten Op 16 mei werd zijn proces

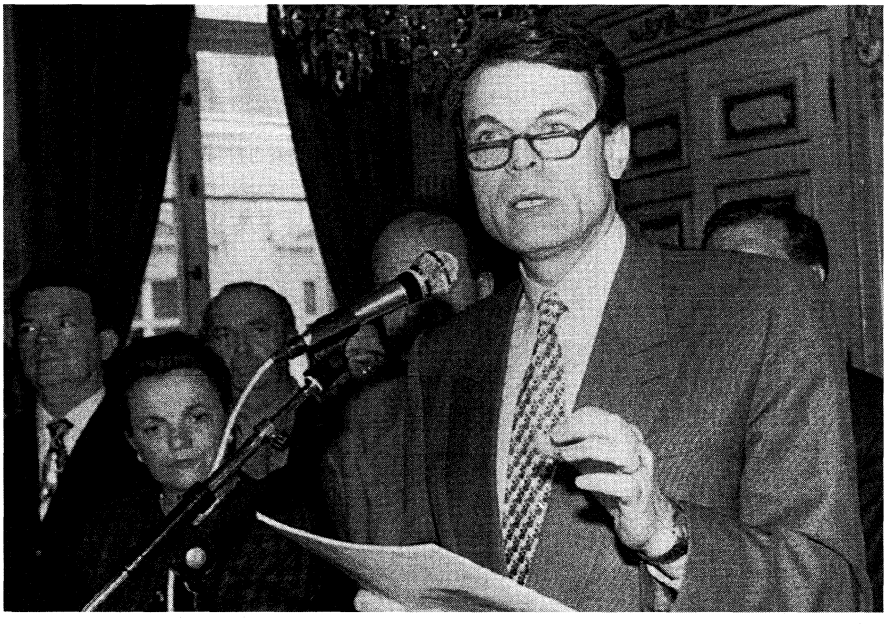

De burgemeester van Lyon, Michel Noir richt het woord tot de pers nadat hij op 20 april 1995 zijn vonnis heeft vernomen

verdaagd tot 25 september (zie ook pag. 94/1 e.v.-'95).

Op 22 mei werd bekendgemaakt dat **Louis Schweitzer,** directeur van het staatsautobedrijf Renault, was aangeklaagd wegens ,,medeplichtigheid aan vergiftiging" in verband met bloedtransfusies van met HIV-besmet bloed in de jaren '80. In die tijd stond Schweitzer aan het hoofd van het bureau van de toenmalige premier Laurent Fabius (zie ook pag. 99/3-'95).

VORMING VAN VERTEGENWOORDIGENDE RAAD VAN MOSLIMS IN FRANKRIJK

Tijdens een persconferentie op 10 januari maakte Dalil Boubakeur, imam van de Grote Moskee van Parijs, de vorming bekend van een Vertegenwoordigende Raad van Moslims in Frankrijk (Conseil représentatif des musulmans en France, CRMF), die hij zou voorzitten; hij presenteerde tevens een ,,moslimhandvest".

Boubakeur en minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua, die ook aanwezig was. verklaarden dat de CRMF praktisch alle moslimorganisaties in Frankrijk vertegenwoordigde. Groepen uit Marokko en Tunesië en fundamentalistische groepen distantieerden zich echter van de CRMF en van Boubakeur, die tot imam was benoemd door de Algerijnse regering.

RADICALE FRANSE BISSCHOP ONTSLAGEN

Duizenden aanhangers van mgr. Jacques Gaillot, de omstreden bisschop van Evreux in Normandië, woonden de laatste missen bij die hij opdroeg in de kathedraal van Evreux op 15 en 22 januari, nadat hij op 13 januari was ontslagen. Gaillot, die bekend stond als de ,,rode bisschop", was in conflict gekomen met het Vaticaan vanwege zijn in de publiciteit breed uitgemeten afwijkende standpunten over de wijding van gehuwde priesters, de mogelijkheid dat gescheiden mensen in de kerk zouden hertrouwen, anticonceptie en het gebruik van condooms in de strijd tegen aids, en zijn opkomen voor homoseksuelen, thuislozen en immigranten.

MOORD OP AFRIKAANSE IMMIGRANT

In Marseille werd op 21 februari de 17-jarige Afrikaanse *immigrant Thrahim* Ali bij het verlaten van een muziekrepetitie met een schot in de rug gedood door extremisten van het Nationaal Front (FN) die bezig waren verkiezingsaffiches op te hangen. Op 24 februari woonden 3.000 mensen in Marseille Ali's begrafenis bij.

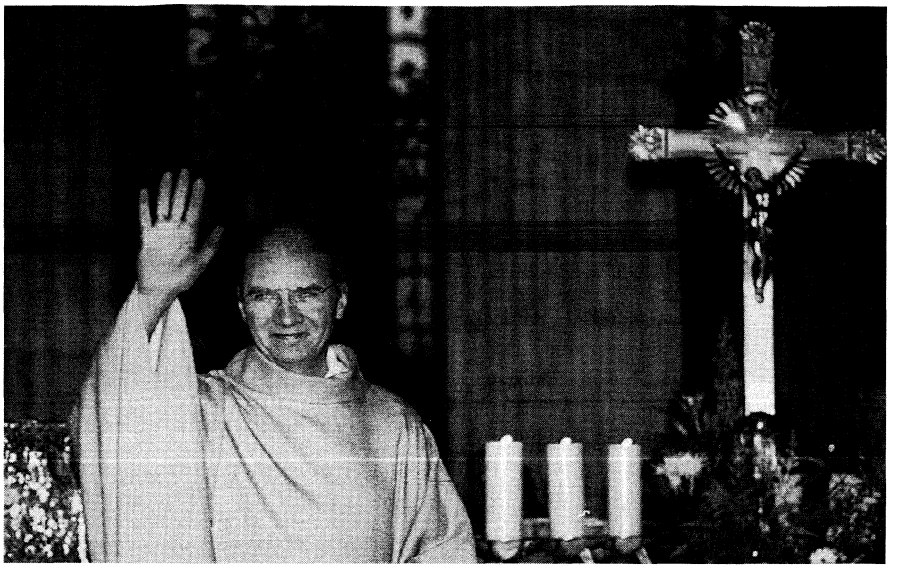

Mgr. Jacques Gaillot zwaait sympathisanten toe, die zijn afscheidsmis bijwonen op 22 januari 1995 in de kathedraal van Evreux.

In een vraaggesprek op de televisie noemde FN-leider Jean-Marie Le Pen de daders ,.slachtoffers van de sfeer die de voorsteden beheerst" en die leidde tot angst en ,.soms tot daden van zelfverdediging".

UITWIJZIGINGEN WEGENS INDUSTRIËLE SPIONAGE

Le Monde van 23 februari berichtte dat de Franse regering de uitwijzing had gelast van vier medewerkers van de Amerikaanse ambassade en van een vijfde Amerikaan op verdenking van industriële spionage voor de Amerikaanse Centrale Inlichtingendienst (CIA). Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken noemde de beschuldigingen ,,ongegrond".

STAKINGEN IN TRANSPORTSECTOR

Tijdens de verkiezingscampagne (zie boven) liepen de arbeidsconflicten in de overheidssector hoog op. Het personeel van de binnenlandse luchtvaartmaatschappij Air Inter begon op 28 maart een driedaagse staking en op 30 maart legde het personeel van de spoorwegen en de Parijse stadsvervoersonderneming het werk neer.

REDDINGSPAKKET VOOR CREDIT LYONNAIS

Op 17 maart maakte minister van economie Edmond Alphandéry een ingewikkeld reddingspakket voor Crédit Lyonnais bekend, de staatsbank die Sedert de jaren '80 naar schatting FF 50 mrd verlies had geleden ten gevolge van wanbeheer en slecht kredietbeleid.

Het plan beoogde de solvabiliteit van de bank te herstellen en haar voor te bereiden op privatisering omstreeks het einde van de eeuw. Ongeveer FF 133 mrd ($ 27 mrd) van haar bezittingen zouden bij een nieuwe onderneming ondergebracht worden en de bank zou haar verliezen aflossen met de opbrengst van de verkoop van deze bezittingen en met de bedrijfswinsten in de daaropvolgende 20 jaar.

STAKINGEN EN BOMAANSLAGEN OP CORSICA

Een algemene staking van de werknemers in de overheidssector op Corsica, die daarmee hun eis voor een loonsverhoging ter compensatie van de hogere levenskosten op het eiland in vergelijking met die in andere regio's kracht bijzetten, leidde in maart tot een ernstige" verstoring van het openbare leven. Op 10 maart kende de regering een loonsverhoging van 2 procent toe en na enkele andere concessies gingen de stakers op 28 maart weer aan het werk. Op 14 maart waren veel winkels en bedrijven gesloten gebleven om te protesteren tegen de commerciële schade van de staking.

Op 19 maart ontploften 33 kleine bommen bijna tegelijkertijd bij overheidsgebouwen in heel Corsica. Deze gecoördineerde aanslagen, die algemeen werden toegeschreven aan separatistische guerrillastrijders. verwondden drie mensen en veroorzaakten geringe schade.

NIEUWE VOORZITTER CONSTITUTIONELE RAAD

Op 3 maart werd Roland Dumas, minister van buitenlandse zaken in 1984-'86 en 1988-'93, beëdigd als voorzitter van

dc Constitutionele Raad (Conseil constitutionnel) voor een periode van negen jaar. Dumas was genomineerd door president François Mitterrand en volgde Robert Badinter op.

(Vor.ber.pag. 94/1 e.v.-1995)

GEORGIË

MILITAIRE LEIDERS BESCHOTEN

Op 25 januari 1995 raakte brigadegeneraal Giorgi Charcharasjwili in Moskou gewond toen hij in het hoofd werd geschoten. Charcharasjwili was minister van defensie geweest in 1993-'94 (zie pag. 454/2 e.v.-'94) op het hoogtepunt van het rampzalige conflict met separatistische Abchazische rebellen. Zijn metgezel, voormalig onderminister van defensie generaal Paata Datoeasjwili, werd bij de aanslag gedood.

ARRESTATIE VAN KITOWANI

Tengiz Kitowani, die in 1992-'93 minister van defensie was geweest, werd op 14 januari gearresteerd.

Eerder die dag waren zo'n 370 irreguliere militairen, die werden verdacht van lidmaatschap van Kitowani's ongeregistreerde paramilitaire Nationale Bevrijdingsfront. door reguliere troepen ontwapend in westelijk Georgië.

Kitowani werd op 16 januari in staat van beschuldiging gesteld wegens plannen om de burgeroorlog in Abchazië te doen herleven via een verboden aanval op het gebied. De Russische radio meldde op 3 januari dat hij had beweerd dat Georgië met evenveel recht kon ingrijpen in Abchazië als Rusland in Tsjetsjenië (zie onder RUSSISCHE FEDERATIE).

BEGROTING VOOR 1995 AANVAARD

De Opperste Sowjet (het parlement) van Georgië nam op 11 januari de begroting voor 1995 aan, waarin zowel inkomsten als uitgaven waren begroot op 230 biljoen coupons ($ 189,8 mln).

REGERINGSWIJZIGING

Op 2 december 1994 werd Bakoer Goeloea in de regering opgenomen als vicepremier.

MILITAIR AKKOORD MET RUSLAND

Op 23 maart parafeerde de Georgische president Edoeard Sjewardnadze een militair akkoord met Rusland, krachtens hetwelk Rusland zijn militaire bases in Georgië mocht behouden.

Ter weerlegging van nationalistische kritiek beklemtoonde Sjewardnadze dat Rusland in ruil voor het akkoord had beloofd de herintegratie van de separatistische regio's Abchazië en Zuid-Ossetië in Georgië te steunen en te helpen bij de vorming van een verenigd Georgisch leger. Het akkoord moest nog geratificeerd worden door het Georgische parlement.

AANSLAGEN OP RUSSISCHE DOELEN

De hoofdkwartieren in Tbilisi van de Russische troepen in de Transkaukasus en van de Russische grenswacht waren op respectievelijk 26 en 30 januari het doelwit van bomaanslagen. Hoewel bij geen van de aanslagen slachtoffers vielen, raakten beide gebouwen beschadigd. De Russische ambassade eiste van de Georgische autoriteiten dat zij de veiligheid van Russisch militair personeel zouden verbeteren, aldus de Georgische radio op 1 februari.

Bii twee met elkaar verband houdende aanslagen op 9 april in Tbilisi werden schoten afgevuurd op het hoofdkwartier van de Russische troepen in de Transkaukasus en werd een wachtpost opgeblazen bij de officiële ambtswoning van de Russische ambassadeur.

Een tamelijk onbekende organisatie, de „Algeti-wolven", eiste de verantwoordelijkheid op. De aanslagen werden uitgevoerd op de verjaardag van de botsingen tussen Georgische demonstranten en Russische troepen in april 1989 in Tbilisi (zie pag. 285/2 e.v.-'90) en iets meer dan twee weken nadat Georgië en Rusland een overeenkomst hadden gesloten over voortgezette aanwezigheid van Russische militairen in Georgië (zie boven).

MOORD OP ABCHAZISCHE VEILIGHEIDSFUNCTIONARISSEN

Vier veiligheidsfunctionarissen van de opstandige separatistische republiek Abchazië - twee hoge politiemannen, een officier van de Abchazische veiligheidsdienst en een lokale bestuurder - werden op 1 april vermoord. De moord noopte de Abchazische leider Wladislaw Ardzinba tot de waarschuwing dat Georgië zich voorbereidde op hervatting van de vijandelijkheden in Abchazië. Hij riep op tot een algehele mobilisatie van de Abchazische troepen.

MASSALE PRIVATISERINGSCAMPAGNE

Op 27 maart ging Georgië's eerste privatiseringscampagne van start met de openbare verspreiding van privatiseringscoupons. Naar venvachting zouden in juli de eerste staatsbedrijven verkocht worden.

NIEUWE CENTRUM-LINKSE POLITIEKE PARTIJ

In Tbilisi werd op 4 april de Socialistische Volkspartij van Georgië opgericht, die „een sociaal georiënteerde marktéconomie" voorstond. Voorzitter was Giorgi Chatsjapoeridze.

(Vor.ber.pag. 176/2 e.v.-1995)

GOS

TOP IN ALMA ATA

Op 10 februari 1998 kwamen de leiders van de twaalf leden van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) bijeen in Alma Ata, de hoofdstad van Kazachstan, voor de 17de topconferentie van het GOS.

De twaalf werden het niet eens over een bindend pact voor vrede en stabiliteit binnen het GOS, maar ondertekenden in plaats daarvan een niet-bindend memorandum, waarin (i)de GOS-lidstaten werden opgeroepen elkaar niet met militaire, politieke of economische middelen onder druk te zetten, (ii) de bestaande grenzen werden bekrachtigd en (iii) wederzijds respect werd toegezegd voor de soevereiniteit van alle lidstaten.

De Oekraïense president Leonid Koetsjma liet zich op 10 februari zeer kritisch uit over het GOS. Hij waarschuwde dat „een vormeloze organisatie als het GOS geen toekomst heeft". (Zie onder AZIE-ALGEMEEN voor vooruitgang op weg naar een Centraal-aziatische economische unie.)

(Vor.ber.pag. 178/2/3-1995)

LETLAND

REGERINGSWIJZIGING

Op 23 maart 1995 ontsloeg de Letse premier Maris Gailis minister van defensie Janis Arveds Trapans wegens incompetentie en nam hij zelf diens portefeuille tijdelijk erbij.

(Vor.ber.pag. 178/3 e.v.-1995)

LITOUWEN

LITOUWS AANGEWEZEN ALS OFFICIËLE TAAL

Op 31 januari 1995 nam de Seimas (het uit één kamer bestaande parlement) een wet aan die bepaalde dat het Litouws de officiële taal van het land was

De Poolse factie in de Seimas had aangevoerd dat ook het Pools en het Russisch als officiële talen erkend zouden moeten worden. De leider van de Poolse parlementariërs, Zbigniew Siemonowicz, zei op 31 januari bang te zijn dat de wet het gebruik van de minderheidstalen zou beperken, vooral onder de 360.000 zielen tellende Poolssprekende gemeenschap.

PRESIDENT BEZOEKT POLEN

Op 17 februari ondertekenden president Algirdas Brazauskas en zijn Poolse ambtgenoot Lech Walesa in de Poolse hoofdstad Warschau een gezamenlijke verklaring over Pools-Litouwse samenwerking, waarin de beide landen als ,,broedernaties" werden aangeduid.

Het bezoek van Brazauskas bevestigde de historische verbetering van de betrekkingen tussen de twee Baltische rivalen. (Zie pag. 457/1/2-'94 voor Walesa's bezoek aan Litouwen in april 1994.)

De Amerikaanse vice-president Al Gore (2de v.l.) wordt tijdens een bezoek geflankeerd door de Baltische premiers Andres Tarand van Estland (l.), Maris Gailis van Letland (2de v.r.) en Adolfas Slezevicius van Litouwen (r.).

WIJZIGING IN REGERING. NIEUWE VROUWENPARTIJ

Op 10 februari werd Reinoldijus Sarkinas benoemd tot minister van financiën.

Kazimiera Prunskiene, die in 1990-'91 premier was geweest, werd op 27 februari tot voorzitter gekozen van de nieuwe Vrouwenpartij van Litouwen. Prunskiene was voormalig leider van de met de communisten verbonden Associatie van Vrouwen van Litouwen.

KRITIEK OP MENSENRECHTENSITUATIE

Een rapport dat op 27 april werd gepubliceerd door de Raad van Europa, beschuldigde Litouwen van ernstige schendingen van de mensenrechten.

In het rapport werd vooral zorg uitgesproken over de rechten van arrestanten en de gebrekkige mogelijkheden tot contact met advocaten en familieleden. Ook zouden de rechten van nationale minderheden worden geschonden. Litouwen wees alle beschuldigingen als ongegrond van de hand.

TIJDELIJK VERBOD OP RUSSISCHE MILITAIRE VLUCHTEN BOVEN LITOUWEN

Na een stemming in de Seimas op 18 april stelde de regering een tijdelijk verbod in voor het gebruik van het Litouwse luchtruim door Russische militaire vliegtuigen. Volgens het ministerie van buitenlandse zaken zouden nieuwe transitbepalingen naar verwachting per 1 juni gereed zijn. Op 29 maart hadden drie gewapende Russische gevechtshelikopters boven Vilnius gevlogen, hetgeen tot veel protesten had geleid.

(Vor.ber.pag. 179/2 e.v.-1995)

MOLDOWA

PRIVATISERINGSPROGRAMMA GOEDGEKEURD

Op 15 maart 1995 bekrachtigde het Moldowaanse parlement een grootscheeps privatiseringsprogramma voor 1995-'96, waarbij meer dan 1.450 ondernemingen zouden worden geprivatiseerd door middel van rechtstreekse verkoop en de verdeling op grote schaal van privatiseringscoupons.

IMF-LENING

Op 22 maart keurde het IMF een overbruggingskrediet van SDRs 38,5 mln (ongeveer $ 90 mln) met een looptijd van een jaar goed ter ondersteuning van het economische programma van de regering voor 1995.

In de intentieverklaring, ondertekend op 14 maart door IMF-functionarissen en de directeur van de Nationale Bank van Moldowa (centrale bank), Leonid Talmaci, stond dat het begrotingstekort niet groter mocht worden dan 3,5 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) en dat de inflatie op jaarbasis onder de 10 procent moest blijven.

LOKALE VERKIEZINGEN

Op 16 april werden lokale verkiezingen gehouden, waaruit de regerende Agrarische Democratische Partij als winnaar tevoorschijn kwam. De partij veroverde net iets minder dan de helft van de zetels die op het spel stonden. De Alliantie van Democratische Krachten behaalde een vijfde deel van de zetels. de onlangs opnieuw geregistreerde Communistische Partij een zesde.

De verkiezingen werden op 30 april overgedaan in 200 dorpen en 11 steden, waaronder de hoofdstad Chisinau, waar de opkomst minder dan 50 procent was geweest. In deze tweede ronde was de opkomst echter weer te laag in alle 11 steden en in een derde deel van de dorpen. Voor deze lokale overheden zou daarom een lokale gouverneur moeten worden benoemd door president Mircea Snegoer.

De verkiezingen werden geboycot in de afgescheiden republiek Dnjestrië; tijdens aparte lokale verkiezingen op 26 maart en 9 april was hier meer dan 90 procent van de stemmen naar het regerende Patriottisch Blok gegaan.

CONTROVERSE ROND TERUGTREKKING RUSSISCHE TROEPEN. REFERENDUM IN DNJESTRIË

Op 27 april nam het parlement een resolutie aan, waarin de houding van de Russische Staatsdoema inzake terugtrekking van de Russische troepen uit de separatistische regio Dnjestrië werd bekritiseerd.

De Doema had op 26 april een resolutie aangenomen, waarin werd verklaard dat terugtrekking van het 14de Russische leger de ,,spanning" in de regio waarschijnlijk zou ,,verhogen". De Moldowaanse resolutie noemde deze opvatting in tegenspraak met het bilaterale akkoord over de terugtrekking

van het 14de leger van Moldowaans grondgebied binnen drie jaar, dat in oktober 1994 was ondertekend (zie pag. 180/1/2-'95).

In een referendum dat op 26 maart in Dnjestrië was gehouden, had 93 3 procent van de deelnemers tegen de voorgenomen terugtrekking van het Russische 14de leger gestemd (zie pag 180/1/2- 95)

(Vor.bet pag 180/1/2-1995)

OEKRAÏNE

REGERINGSWIJZIGINGEN

In de loop van januari 1995 werden de volgende regeringswijzigingen bekendgemaakt:

Milieu en nucleaire veiligheid - Joerii Kostenko+; eerste vice-premier. agrarisch-industriële zaken - Petro Sabluk*: visserij - Mykola Sjwedenko*; voorzitter van de commissie ter verdediging van Oekraïense staatsgrenzen - Wiktor Bannych*; vice-premier, buitenlandse economische betrekkingen - Serhii Osyka+.

* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde verantwoordelijkheid

PARTIJPOLITIEKE KWESTIES

Oleh Soskin werd gekozen tot voorzitter van de Liberale Partij van Oekraïne tijdens het tweede congres van de partij op 28 januari. Soskin zei dat de partij de steun had van 15 afgevaardigden in het parlement.

De Sociaal Democratische Partij van Oekraïne werd officieel geregistreerd op 28 februari. De partij was een bundeling van de Oekraïense Gerechtigheidspartij, de Partij van Mensenrechten en de Sociaal Democratische Partij.

PREMIER VERVANGEN

De conservatieve premier Vitalii Masol trad op 1 maart 1995 af, na acht maanden aan het bewind te zijn geweest (voor zijn benoeming, zie pag. 749/3-'94; tijdens het Sowjet-tijdperk was Masol ook een periode premier geweest van de Oekraïne).

De hervormingsgezinde president Leonid Koetsjma benoemde op 1 maart kolonel-generaal Jewhenii Martsjoek tot waarnemend premier; deze was tot dan toe vice-premier belast met veiligheidsaangelegenheden.

REGERING NAAR HUIS GESTUURD

Op 4 april nam de Oekraïense Opperste Raad (het parlement) met 292 tegen 4 stemmen een motie van wantrouwen aan tegen het kabinet van waarnemend premier kolonel-generaal Jewjenii Martsjoek. De motie werd gesteund door zowel rechtse tegenstanders van elke verandering als hervormers die hoopten op een kabinetswijziging waarbij de regering kon worden ontdaan van conservatieve elementen.

President Leonid Koetsjma droeg Martsjoek op 8 april op een nieuwe regering te vormen, maar de goedkeuring van een nieuwe regering werd vertraagd door debatten over wetgeving inzake de scheiding der machten.

In een toespraak over de toestand van de natie had Koetsjma zich op 4 april opnieuw een voorstander van de hervormingen getoond. Hij beloofde ,,de radicale economische hervormingen te versnellen, ongeacht de politieke tegenstand" en waarschuwde dat ,,onze economie het zonder impopulaire maatregelen niet zal redden".

BEGROTING VOOR 1995 AANVAARD

De Opperste Raad nam op 6 april met 238 tegen 53 stemmen een begroting voor 1995 aan. De begrote inkomsten bedroegen 2.100.000 mrd karbowantsi en de uitgaven 2.400.000 mrd. Het begrotingstekort van 300.000 mrd karbowantsi kwam neer op 7,3 procent van het BBP ($1= 129.520 karbowantsi op 7 april 1995).

De begroting werd aanvaard ondanks kritiek van afgevaardigden op verlaging van de overheidsuitgaven voor landbouw en sociale zekerheid. Eén onderdeel van de begroting, de invoering van een stabilisatiebelasting, werd verworpen. Als gevolg daarvan moest de regering verdere bezuinigingen op de uitgaven beloven om te kunnen voldoen aan de IMF-richtlijnen en in aanmerking te komen voor een grote lening van het IMF (zie onder).

GROTE IMF-LENING

Het IMF keurde op 7 april een pakket leningen goed van in totaal SDRs 1.24662 mrd (ongeveer S 1,96 mrd) ter ondersteuning van de economische hervormingen in 1995.

Het pakket bestond uit (i) SDRs 997,3 mln op grond van een overbruggingskrediet van 12 maanden en (ii) SDRs 249.3 mln als Oekraïnes tweede trekking krachtens de systematische transformatiefaciliteit [de eerste betaling was in oktober 1995 gedaan. zie pag. 181/1-'95). Het IMF prees de Oekraiense regering omdat deze ,,met toenemende vastberadenheid" optrad ,,om uit de diepe economische crisis te komen".

GRONDWET EN PRESIDENTSCHAP VAN KRIM NIETIG VERKLAARD

De Oekraiense Opperste Raad verklaarde de grondwet van de Oekraïense Republiek de Krim op 17 maart nietig en schafte het presidentschap van de Krim af, met als argument dat beide in strijd waren met de Oekraïense wet. De grondwet was als een belangrijke stap beschouwd in de pogingen van de Krim zich af te scheiden van de Oekraïne (zie pag. 748/3 e.v.-'94).

Verder gaf de Raad de procureur-generaal opdracht na te gaan of president Joeri Mesjkow van de Krim, die in januari 1994 was gekozen op een sterk pro-Russisch programma (zie pag. 458/3 e.v.-'94), kon worden vervolgd wegens ,,flagrante schending van de wetten en grondwet van dc Oekraïne".

De Oekraïense Opperste Raad kende zichzelf het recht toe het parlement van de Krim te ontbinden, leiding te geven aan de binnenlandse veiligheidsdienst van de Krim, en toezicht te houden op de privatiseringen. Daarnaast verklaarde de Raad dat de haven van Sebastopol, de basis van de betwiste vroegere Zwarte-Zeevloot, niet onder de rechtsbevoegdheid van de Krim viel.

Het parlement van de Krim had Mesjkow reeds in september 1994 van zijn macht ontheven (zie pag. 18012-'95) en op 13 maart nam zijn regering afstand van zijn presidentieel gezag. Niettemin zwoer hij op 20 maart zich te verzetten tegen de nietigverklaring van de grondwet en van het presidentschap van de Krim, welke hij hekelde als een schending van het ,,basisprincipe van grondwettelijke rechtsgeldigheid".

Op 20 maart noemde de voorzitter van het parlement van de Krim, Sergej Tsekow, de Russische reactie op de stappen van de Oekraïne ,,zwak" (de Krim was tot 1954 Russisch grondgebied geweest en de bevolking was in meerderheid etnisch Russisch). Diezelfde dag hadden de Russische eerste vice-premier Oleg Soskowets en de voorzitter van de Russische Staatsdoema, Iwan Rybkin, gezegd dat de Krim-kwestie een binnenlandse aangelegenheid van Oekraïne was.

Premier van Krim in functie hersteld. Verdere ontwikkelingen

Via een decreet op 1 april plaatste Koetsjma de regering van de Gekraiense deelrepubliek de Krim rechtstreeks onder zijn gezag.

Het decreet herstelde ook de premier van de Krim, Anatolii Frantsjoek, in zijn functie. Frantsjoek was een bondgenoot (en familielid) van Koetsjma. Hij was eind maart door het parlement van de Krim ontslagen, dat hem te pro-Oekraïens vond. President Joeri Mesjkow van de Krim noemde het decreet op 2 april een ,.vijandigeclaad" tegen de Krim.

Op 25 april besloot het parlement van de Krim op 25 juni een referendum te houden waarin de bevolking zou worden gevraagd de grondwet te bekrachtigen.

Vijftig pro-Oekraïense leden van de Opperste Raad van de Krim hadden op 18 april een rivaliserende officieuze assemblée gevormd, de Opperste Raad van de Autonome Republiek de Krim.

RUSSISCH-OEKRAÏENSE BETREKKINGEN

De vernieling van een Oekraïense vlag door een afgevaardigde in de Russische Staatsdoema (tweede kamer van het parlement) bracht twee nationalistische afgevaardigden ertoe op 6 april een Russische vlag te verscheuren in de Oekraïense Opperste Raad.

Oleh Witowytsj en Joeri Tyma van de Oekraïense Nationale Vergaderings- en Nationale Zelfverdedigingspartij riskeerden maximaal twee jaar gevangenisstraf negens openbare belediging van de vlag van een andere staat.

De Russische president Boris Jeltsin stelde op 16 april dat hij een verdrag over Russisch-Oekraïense vriendschap en samenwerking, dat in februari door functionarissen van beide landen was geparafeerd, niet zou ondertekenen voordat de Oekraïense betrekkingen met de Krim waren verbeterd.

MOORD OP JOURNALIST

Wladimir Iwanow, hoofdredacteur van de Krimse krant *Slawa Sewastopolja*, overleed op 18 april aan de verwondingen die hij had opgelopen bij een bomontploffing op 14 april. *Slawa Sewastopolja* had recentelijk een reeks artikelen gepubliceerd over de verbreiding van de georganiseerde misdaad op de Krim.

(Vor.ber.pag. 180/2 e.v.-1995)

RUSSISCHE FEDERATIE

CONFLICT IN TSJETSJENIË

Russische troepen Kregen in januari 1995 het grootste deel van de hoofdstad Grozny van de separatistische Russische republiek Tsjetsjenië in hun macht, waarbij de stad grotendeels vernietigd werd. Onder hevige artillerie- en luchtbeschietingen lanceerden de Russische troepen een reeks offensieven gericht op het verdrijven van de opstandige Tsjetsjeense strijdkrachten. Hoewel het militaire ingrijpen officieel werd aangeduid als ,,het ontwapenen van onwettige misdadige bendes en de bescherming van de rechten van de burgerbevolking", was het Russische optreden erop gericht het separatisme in de Kaukasische republiek de kop in te drukken.

Ondanks Russische verklaringen - op 1, 9, 13 en 19 januari - dat de Russen Grozny in hun macht hadden, waren eind januari nog altijd enkele districten in Tsjetsjeense handen. Ook de Tsjetsjeense president Dzjochar Doedajew zou toen nog in de stad zijn.

Russische offensieven in de eerste helft van januari

Hoewel Russische troepen het centrum van Grozny al op 31 december hadden bereikt (zie pag. 189/1-'95), hadden zij een ,,verpletterende nederlaag" geleden tegen Tsjetsjeense verdedigers van de stad en waren zij teruggedreven naar de buitenwijken, aldus een delegatie van Russische afgevaardigden die op 2 januari uit Grozny in Moskou terugkeerde (voor de verklaringen van de delegatie met betrekking tot de aantallen burgerslachtoffers, zie onder).

De Russische troepen leken verrast door de sterkte van het Tsjetsjeense verzet. Russische militairen zeiden later dat zij weinig orders hadden gekregen en eenmaal in het veld het contact met hun commandanten hadden verloren. In de verwarring zouden veel Russische eenheden elkaar hebben aangevallen. De lichamen van tientallen Russische soldaten lagen op 2 januari verspreid over het centrum van Grozny.

Een hernieuwde Russische aanval van lucht- en grondtroepen, die op 3 januari werd ingezet, bracht de Russische troepen terug in het centrum van Grozny. Het Russische ministerie van defensie verklaarde op 5 januari dat zijn troepen meer dan 100 Tsjetsjeense strijders hadden gedood in de buurt van het station. Generaal-majoor Wiktor Worobjow, de bevelhebber van de troepen van het ministerie van binnenlandse zaken in Tsjetsjenië (die ongeveer de helft van de invasiemacht vormden - zie onder), werd op 7 januari in Grozny gedood.

Op 8 januari was het presidentieel paleis in het centrum van Grozny het middelpunt van het Tsjetsjeense verzet geworden. Honderden Tsjetsjeense militairen, en zo'n 200 Russische gevange-

Een Tsjetsjeense strijder zoekt op 10 januari 1995 in Grozny dekking tegen sluipschutters aan de overkant van het pleinwaaraanhet verwoeste presidentieel paleis ligt.

nen, waren ingekwartierd in de bunker onder het paleis.

Russen veroveren presidentieel paleis. Conflict ten einde verklaard

Een volgende Russische aanval, die op 15 januari begon, wist uiteindelijk het verzet in het presidentieel paleis en het station op 19 januari te breken, waarna president Boris Jeltsin verklaarde dat het conflict in Tsjetsjenië ..feitelijk voorbij" was. Jeltsin voegde daaraan op 26 januari toe dat ,,demilitaire fase van de Tsjetsjeense operatie voorbij" was en dat alleen het ministerie van binnenlandse zaken orde zou scheppen in Tsjetsjenië.

Ondanks het uitgesproken optimisme van Jeltsin, stond de Russische troepen een potentieel langdurige en bloedige strijd te wachten bij hun pogingen het Russische gezag op te leggen aan Tsjetsjenië. De zuidelijke buitenwijken van Grozny waren nog in handen van de rebellen, evenals veel plaatsen in laaggelegen gebieden. Bovendien werd verwacht dat de opstandelingen zich zouden terugtrekken in de bergachtige streek ten zuiden van Grozny om vandaar een guerrillastrijd tegen de Russen te voeren, een taktiek die op 25 januari door Doedajew werd bevestigd.

Verliescijfers. Beschuldigingen van het doden van burgers. Bezoek van OVSE-delegatie

Het Russische persbureau *Interfax* meldde op *31* januari dat onder de Russische militairen sinds het uitbreken van het conflict in Tsjetsjenië 608 doden en circa 2.250 gewonden waren gevallen. Als bron voor de cijfers noemde *Interfax* ,,een welingelichte bron in het Russische ministerie van defensie". Deze cijfers waren exclusief de vermisten en het grote aantal ongeïdentificeerde lichamen (zie boven).

Doedajew zei op 12 januari dat meer dan 18.000 burgers tijdens degevechten het leven hadden verloren.

De delegatie van Russische afgevaardigden beschuldigde op 2 januari het Russische militaire apparaat van ,,massamoord op het randje van genocide" en verklaarde dat ,,duizendenonschuldige mensen (waren) omgekomen" bij de Russische bombardementen op Grozny. Van de 400.000 inwoners die Grozny voor de oorlog telde. verbleven er nog 130.000 in de stad, onder wie veel etnische Russen.

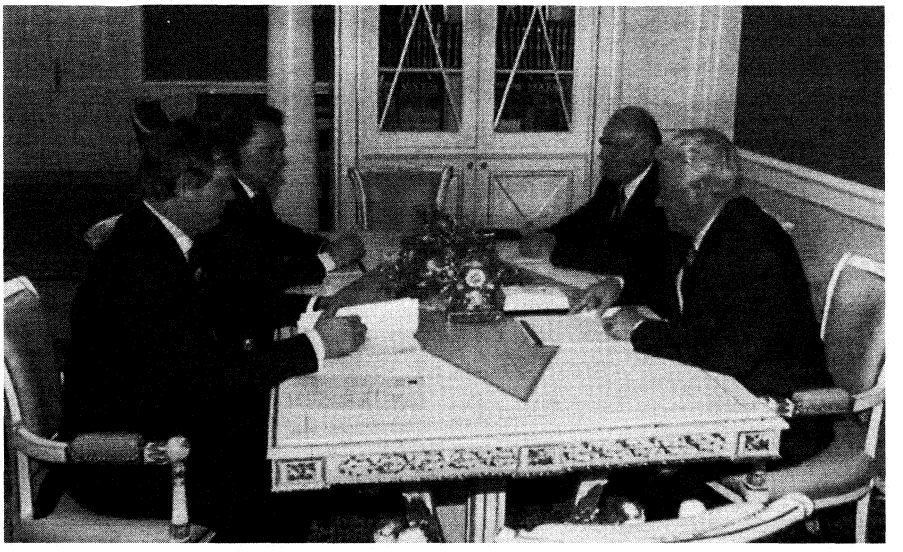

Topoverleg in het Kremlin op 11 januari 1995 over het conflict in Tsjetsjenië, met (v.l.n.r.):de voorzitters van de Federatieraad en de Staatsdoema. resp. Wladimir Sjoemejko en Iwan Rybkin, premier Wiktor Tsjernomyrdin en president Boris Jeltsin.

Een delegatie van diplomaten uit lidstaten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE,voorheen Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, CVSE) bracht op 28 januari een bezoek aan Grozny. Audrey Glover, de Britse vertegenwoordiger, zei dat de stad door de Russische bombardementen volledig verwoest was.

Burgerlijk gezag over militairen onzeker. Premier waarschuwt dat democratie bedreigd wordt

Op 4 januari had Jeltsin, in reactie op publieke bezorgdheid over de bombardementen, de stopzetting bevolen van alle bombardementen op Grozny. Het bombarderen was echter desondanks doorgegaan, wat tot de verdenking leidde dat delen van de strijdkrachten niet meer onder burgerlijk en democratisch gezag stonden (zie onder voor opschudding onder militairen over het conflict).

Deze verdenking werd versterkt toen minister van milieu Wiktor Danilow-Daniljan op 4 januari bevestigde dat de regering van premier Wiktor Tsjernomyrdin niet was gekend in het besluit om in te grijpen in Tsjetsjenië. (Jeltsin zelf was ziek ten tijde van de inval op 11 december.)

Tsjernomyrdin hield zich op de vlakte, maar op 16 januari pleitte hij voor een onmiddellijk staakt-het-vuren en vredesbesprekingen, waarbij hij waarschuwde dat ,,het lot van de Russische staat en de Russische democratie" in Tsjetsjenië op het spel stond.

Hoge officieren met vervolging bedreigd. Gebrek aan elitetroepen in invasiemacht. President plaatst generale staf onder zich

Hooggeplaatste militairen bleven verdeeld over de Tsjetsjeense kwestie. Waarnemend procureur-generaal Aleksi Iljoesjenko maakte op 16 januari bekend dat een strafrechtelijk onderzoek was begonnen naar het gedrag van verscheidene militaire leiders, inclusief generaal Edoeard Worobjow die volgens berichten had geweigerd het bevel te voeren over de inval in Tsjetsjenië (zie pag. 189/2-'95).

Westerse persberichten in januari onderstreepten de verrassende diversiteit van de 40.000 Russische militairen in Tsjetsjenië. De strijdmacht telde slechts 2.000 eliteparachutisten, en meer dan de helft van de 10.000 soldaten van het ministerie van binnenlandse zaken zou niet eens getraind zijn geweest voor gevechtssituaties. Sommige analisten concludeerden dat eliteregimenten orders van het ministerie van defensie om naar Tsjetsjenië te gaan, hadden genegeerd en dat het ministerie daarom zijn troepen uit allerlei andere bronnen had moeten recruteren.

In een stap die ontgoocheling suggereerde over de wijze waarop het ministerie van defensie het conflict behan-

delde, maar waaruit ook wantrouwen sprak jegens de militaire top, plaatste Jeltsin op 11 januari de generale staf rechtstreeks onder het gezag van de president (in plaats van het ministerie van defensie). In de pers circuleerden tegelijkertijd hardnekkige berichten dat minister van defensie generaal Pawel Gratsjow zou worden ontslagen. maar een dergelijke bekendmaking kwam niet.

Binnenlandse reacties

Omdat de Russische troepen er niet in slaagden Grozny snel en met minimale verliezen in te nemen, raakte Jeltsin binnenlands meer en meer geïsoleerd en in diskrediet. Voormalige democratische bondgenoten bekritiseerden zijn optreden in het conflict.

Commissaris voor mensenrechten Sergej Kowaljow ontpopte zich als een uitgesproken tegenstander van de Tsjetsjeense inval en riep op 26 januari op een einde te maken aan ,,dit krankzinnige bloedbad". Vanuit Doedajews bunker onder het presidentieel paleis, waar hij van medio december tot begin januari verbleef. had hij op 1 januari gewaarschuwd dat de toekomst van de Russische democratie in gevaar was.

De leider van de libe ale partij Ruslands Democratische Keuze, oud-premier Jegor Gajdar) hekelde de inval in Tsjetsjenië. die hij op 3 januari ,.een enorme militaire misdaad" noemde. Een dag later moedigde hij de internationale gemeenschap aan haar verontrusting over het conflict uit te spreken om te voorkomen dat Rusland zou afglijden naar een ,.autoritair militairregime".

Commissaris voor de mensenrechten Sergej Kowaljow (l.)en de leider van Ruslands Democratische Keuze. Jegor Gajdar (r.),demonstreren op 22 januari 1995 in het centrum van Moskou tegen de oorlog in Tsjetsjenie.

Beeld van de verwoesting van de stad Grozny op 19 februari 1995 na weken van Russische bombardementen.

Grigory Jawlinski. de leider van het hervormingsgezinde Jabloko-blok, eiste op 5 januari dat Jeltsin zou aftreden.

Controverse rond berichtgeving over geweld

De Tsjetsjeense oorlog was de eerste die het Russische leger uitvocht onder het oog van de media. Daarom drong zich de vergelijking op met de oorlog in Vietnam, toen de Amerikaanse media een grote rol speelden bij het twijfel zaaien over de oorlogvoering.

Kowaljow vergeleek op 4 januari de berichtgeving van de persdienst van de regering met nazi-propaganda.

De directeur van de staatstelevisie, Oleg Poptsow, werd op 7 januari ontslagen nadat de televisie beelden van de verwoesting van Grozny had uitgezonden. Poptsow had op 6 januari gewaarschuwd dat ,,de glasnost (openheid) ten einde liep en (Rusland) terugkeerde naar de regels van de Sowjet-tijd".

Igor Malasjenko. directeur van het onafhankelijke station NTV, onthulde op 24 januari dat hij op 15 december was bedreigd door Sergej Nosowets. een assistent van Jeltsin, die hem had gewaarschuwd dat NTV zijn zendmachtiging zou verliezen als het televisiestation zijn berichtgeving over het conflict niet zou aanpassen.

Buitenlandse reacties

De Amerikaanse politiek inzake Tsjetsjenië was sinds december niet veranderd (zie pag. 190/1-'95); de meest uitgesproken kritiek kwam uit Duitsland.

Hoewel de Duitse minister van buitenlandse zaken, Klaus Kinkel. op 3 januari benadrukte dat het Tsjetsjeense conflict .,een binnenlandse Russische aangelegenheid" was, toonde de Duitse bondskanselier Helmut Kohl zich op 5 januari ernstig bezorgd over .,dematc van geweld die in Tsjetsjenië werd toegepast". Hij beschreef het geweld als ,,totalewaanzin".

Doedajew zei op 25 januari dat de Russische ,,agressie" niet zou hebben plaatsgevonden als Amerikaanse. Duitse en andere wereldleiders die niet .,aanvaard" hadden.

Val van Grozny

Opstandige Tsjetsjeense eenheden trokken zich op 8 februari terug uit de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny, terwijl Russische troepen hun positie in de stad consolideerden.

Minister van defensie generaal Pawel Gratsjow maakte op 6 februari bekend dat de Russische strijdkrachten het Minoetkaplein in het zuiden van Grozny hadden ingenomen, het laatste bolwerk van de Tsjetsjeense president en opstandelingenleider Dzjochar Doedajew in de stad. Doedajew verplaatste naar verluidt op 8 februari zijn hoofdkwartier naar buiten de stad, waarmee hij in feite zijn nederlaag in de hoofdstad toegaf. (In de daaropvolgende weken vonden niettemin nog af en toe gevechten plaats in Grozny.)

De bevelhebber van de Russische strijdkrachten in Tsjetsjenië, generaal Anatoli Koelakow. beweerde op 20 februari dat de toestand in

Grozny langzamerhand weer normaal werd. hoewel veel straten in de stad nog steeds bezaaid waren met mijnen en lijken. Russische functionarissen verklaarden op 28 februari dat de aanvoer van water en gas naar de hoofdstad hersteld was en dat de voedselvoorziening was verbeterd.

Ondanks de verovering van Grozny door Russische troepen duurden de gevechten ten zuiden en ten oosten van de stad voort.

Het volgende grote militaire doel van de Russen was de inname van de strategisch gelegen steden Goedermes. Sjali en Argoen. Daarom was de geplande overname van de Russische iniiitairc ope atie door het ministerie van binnenlandse zaken feitelijk uitgesteld, aldus een anonieme ..hoge militaire functionaris" die door het persbureau Inte—x werd geciteerd op 13 februari.

Onervarenheid van Russische soldaten

De opperbevelhebber van de Russische grondtroepen. kolonel-generaal Wladimir Semjonow. onthulde op 24 februari dat de meeste Russische militairen in Tsjetsjenië minder dan een jaar militaire ervaring hadden.

Vijfdaags bestand. Onderhandelingen mislukt. Hervatting van gevechten

De gevechten werden van 15-19 februari onderbroken door ,,een akkoord om het vuren met zware wapens te staken", dat werd gesloten tijdens besprekingen op 13 februari tussen Koelakow en de Tsjetsjeense stafchef Aslan Maschadow in Sleptsowskaja in de naburige Russische Republiek Ingoesjetië. Er werden enkele schendingen van het bestand gemeld.

Koelakow maakte op 19 februari het mislukken van de onderhandelingen bekend. Hij verklaarde dat ,,alle bestaande mogelijkheden om een eind te maken aan de gewapende confrontatie, (waren)uitgeput".

De gevechten laaiden op 19 februari ten zuiden van Grozny weer op. Russische troepen vielen op 22-23 februari de Tsjetsjeense opstandelingen op verscheidene fronten aan, onder meer in Argoen en Goedermes.

Staatsdoema begint onderzoek naar conflict in Tsjetsjenië. Gratsjow voorspelt jaren van strijd

Een commissie van de Staatsdoema die de oorzaken van het geweld in Tsjetsjenië onderzocht, hield haar eerste openbare zitting op 20 februari.

Een van de leiders van de Tsjetsjeense oppositie tegen Doedajew, de oud-voorzitter van de Russische Opperste Sowjet Roeslan Chasboelatow, verklaarde dat de invasie Rusland had vervreemd van de volkeren van de hele noordelijke Kaukasus. en voorspelde dat .,binnen 10 tot 20 jaar" de regio zich aan het Russische gezag zou onttrekken.

In een opmerkelijk moment van openhartigheid gaf Gratsjow op 22 februari toe dat ,,deeliminatie van alle bandieten in Tsjetsjenië nog een paar jaar (zou) vergen". Hij verwachtte dat de Tsjetsjeense strijders zich zouden terugtrekken in het Kaukasusgebergle in het zuiden om een gnerrillastrijd te gaan voeren.

Russische militaire verliezen. Burgerslachtoffers. Officieel aantal vluchtelingen

Maschadow beweerde op 12 februari dat in de oorlog 13.000 Russische soldaten waren gesneuveld, terwijl maar 500 Tsjetsjeense strijders waren gedood. De Tsjetsjeense persvoorlichter Mowladi Oedoegow zei op 12 februari dat zo'n 250 Russen waren gedood bij één enkel incident, toen een raketbasis bij Alchan-Kala, ten zuidwesten van Grozny, was opgeblazen door de Tsjetsjenen. De Russische commissaris voor de mensenrechten Sergej Kowaljow verklaarde op 18 februari dat wellicht 10.000 Russische militairen om het leven waren gekomen in Tsjetsjenië.

Gratsjow had daarentegen op 23 februari de Russische verliezen bij de verovering van Grozny afgedaan als ,,onbeduidend". Op 24 februari noemde Dmitrij Wolkogonow, een medewerker van president Boris Jeltsin, een cijfer van 1.146 omgekomen Russische militairen en 374 ,,vermisten".

Een rapport dat op 7 februari werd gepubliceerd door een groep deskundigen en waarnemers onder leiding van Kowaljow, over schendingen van de mensenrechten in Tsjetsjenië, schatte het aantal doden onder de burgerbevolking van Grozny op 25.000. Staatsdoema-afgevaardigde Joeli Rybakow, een lid van de groep, beschuldigde troepen van het ministerie van binnenlandse zaken op 7 februari van plundering en van het doden van Tsjetsjeense burgers ,,bij het eerste teken van protest".

Strijd duurt voort

In maart verstevigden Russische troepen hun posities rond de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny, veroverden zij de laatste bolwerken van de rebellen in het Tsjetjeense laagland en trokken zij in oostelijke en zuidelijke richting op naar de bergen van de Kaukasus. De commandant van de Russische troepen in Tsjetsjenië, generaal Anatoli Koelakow, zei op 23 maart dat het Russische leger aan het ,,begin van de zomer" tweederde deel van Tsjetsjenië in handen zou hebben.

Het Russische leger verklaarde op 6 maart Grozny volledig in handen te hebben en de stad te hebben gezuiverd van Tsjetsjeense sluipschutters.

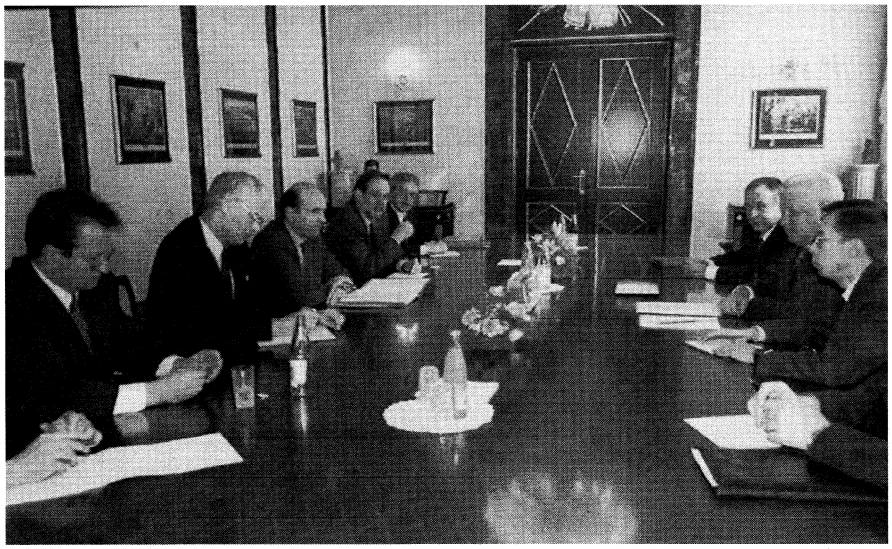

Een EU-delegatie bestaande uit (v.l.n.r.) de Duitse minister van buitenlandse zaken Klaus Kinkel, commissaris Hans van den Broek, de Franse minister van buitenlandse zaken Alain Juppé en zijn Spaanse ambtgenoot Javier Solana Madariaga overleggen op 9 maart 1995 in het Kremlin met de Russische president Boris Jeltsin (2de v.r.) over een politieke oplossing van het conflict in Tsjetsjenië.

Na wekenlange bombardementen en zware artilleriebeschietingen nam het Russische leger op 23 maart Argoen in (25 km ten oosten van de hoofdstad), op 30 maart Goedermes, de tweede stad van Tsjetsjenië (40 km ten oosten van Grozny) en op 31 maart Sjali (op 20 km ter zuidoosten van Grozny). De Russische opmars deed duizenden mensen naar dc uitlopers van het Kaukasische gebergte vluchten.

De Tsjetsjeense leider Dzjochar Doedajew uitte op 14 maart het dreigement een terreurcampagne te zullen starten tegen Russische steden als onderdeel van de strijd om de Tsjetsjeense onafhankelijkheid.

Schattingen van troepensterkte

Op 23 maart schatte Koelakow de Tsjetsjeense troepensterkte bij het begin van het conflict op ongeveer 13.000 ,,goed voorbereide, goed getrainde en uitstekend bewapende soldaten", met daarnaast 30.000 leden van lokale milities. De Russische troepenmacht zou bijna 60.000 soldaten tellen.

Massamoord op Tsjetsjeense burgers

Het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) stelde op 12 april dat Russische militairen op 8 april minstens 230 burgers hadden vermoord tijdens een brute aanval op het dorp Samasjki in het westen van Tsjetsjenië.

In het ICRC-rapport werden de Russen aangeklaagd wegens een ,.lukrake aanval op de burgerbevolking en een flagrante schending van het internationale recht". Samasjki lag rolgens berichten bezaaid met injectienaalden waarmee de Russische militairen zich tijdens hun aanval drugs hadden toegediend.

Het Franse ministerie van buitenlandse zaken veroordeelde Rusland op 13 april officieel wegens ,,bijzonder gewelddadige aanvallen" op Tsjetsjeense dorpen.

Voormalige nucleaire basis veroverd

Russische troepen begonnen op 13 april een omvangrijk artilleriebombardement op een zwaar versterkte voormalige Sowjet-basis voor kernraketten bij Bamoet in West-Tsjetsjenië, maar wisten deze niet te veroveren.

De basis bij Bamoet was volgens het Russische ministerie van defensie het laatste bolwerk van de opstandige Tsjetsjeense troepen op het laagland (hoewel in maart ook andere bases op deze manier waren omschreven). De Russen trokken op 18 april de basis binnen. maar werden door hevig vuur van de rebellen in de omringende heuvels teruggedreven.

Tsjernomyrdin maakte op 25 april een eenzijdig staakt-het-vuren in Tsjetsjenië bekend, dat zou duren tot het einde van de herdenkingen in het kader van het vijftigjarig jubileum van het einde der Tweede Wereldoorlog. Ondanks het bestand begon op 28 april een nieuwe Russische artillerieaanval op Bamoet. De leider van de Tsjetsjeense opstandelingen, generaal Dzjochar Doedajew, verwierp het staakt-het-.:uren op 29 april.

ECONOMISCHE EN POLITIEKE ONTWIKKELINGEN. WERKLOOSHEID. BEGROTING. PARTIJPOLITIEKE ONTWIKKELINGEN

Minister van werkgelegenheid Gennadi Melikjan maakte op 4 januari bekend dat het feitelijke aantal werklozen in Rusland 5,1 mln bedroeg, driemaal zoveel als het officiële cijfer.

De Staatsdoema aanvaardde op 25 januari een begroting voor 1995 met een tekort van 73 biljoen roebel - circa $ 25 mrd tegen de geldende wisselkoers.

De opstellers van de begroting hadden de extra kosten van de campagne in Tsjetsjenië niet voorzien. Deze kosten werden in het algemeen voorzichtig geschat op meer dan $ 1,2 mrd. Het voorspelde begrotingstekort zou daarom waarschijnlijk in de loop van het jaar naar bovenmoeten worden bijgesteld.

Wijzigingen in de regering

Op 5 januari en 26 januari werden de volgende nieuwe benoemingen in de regering bekendgemaakt:

Justitie - Walentin Kowaljow; waarnemend voorzitter van het Comité voor Staatseigendommen (privatiseringsbureau) - Pjotr Mostowoj.

Kowaljow was het eerste lid van de Russische Communistische Partij dat toetrad tot een regering onder Jeltsin (alwas minister van landbouw Aleksandr Nazartsjoek lid van de met de communisten gelieerde Agrarische Partij).

De benoeming bij het Comité voor Staatseigendommen volgde op het ontslag op 24 januari van Wladimir Polewanow, die in november 1994 in deze functie was benoemd met de rang van vice-premier (zie pag. 18413-'95). Hij had op 7 januari de indruk gewekt dat de regering de mogelijkheid overwoog een aantal geprivatiseerde bedrijven opnieuw te nationaliseren.

Op 8 februari werd Sergej Beljajew door Jeltsin benoemd tut voorzitter van het Comité voor Staatseigendommen.

Scheuring in Sociaal Democratische Volkspartij. Roetskoj uit partij gezet

De voorzitter van de Sociaal Democratische Volkspartij, de voormalige Russische vice-president Aleksandr Roetskoj, werd op 6 februari door het partijbestuur als lid geroyeerd.

Het royement was de uitkomst van de strijd tussen Roetskojs oppositiegezinde factie en meer regeringsgezinde elementen in de partij, die onder leiding stonden van de voorzitter van het partijbestuu , Wasili Lipitski (die door Roetskoj bijna was ontslagen op 4 februari).

Nieuwe hervormingsgezinde partij. Pro-Jawlinski-partij

Aleksandr Jakowljew, hoofd van het televisiebedrijf Ostankino en een vroegere medewerker van Sowjet-leider Michail Gorbatsjow werd op 18 februari gekozen tot voorzitter van de Russische Partij voor Sociaal-Democratie (Rossijskaja Partija Sotsjalnoj Demokratii, RPSD). tijdens het oprichtingscongres van die partij.

Hoewel Jeltsin de komst van de RPSD van harte toeiuichte, ontkende Jakowljew op 18 februari dat de partij was gevormd om Jeltsin te steunen. Als mogelijke bondgenoten noemde hij het marktgerichte Ruslands Democratische Keuze van Jegor Gajdar en het gematigd hervormingsgezinde Jablokoblok onder leiding van Grigory Jawlinski.

Wjatsjeslaw Sjostakoskij, lid van de Staatsdoema, was op 11 februari gekozen tot voorzitter van de nieuw opgerichte Partij van het Democratisch Alternatief (Partija Demokratitsjeskogo Alternatiwa, PDA), wier waarden hij op 14 februari omschreef als lijkend op die van het Jabloko-blok.

Afgevaardigde vermoord

Sergej Skorotsjkin, lid van de Staatsdoema en zakenman, werd op 2 februari vermoord, naar alle waarschijnlijkheid door de georganiseerde misdaad of ,,mafia". Hij was de derde afgevaardigde die vermoord werd sinds begin 1994 (zie pag. 467/3-'94 en 185/3-'95).

Mijnstaking

Ongeveer 500.000 mijnwerkers in 200 van de 228 kolenmijnen in Rusland hielden op 8 februari een ,,waarschuwingsstaking" om de uitbetaling van achterstallige lonen te eisen.

Witali Boedko, de leider van de Russische Bond van Arbeiders in de Kolenin-

dustrie, maakte op 23 februari bekend dat de regering voor 1995 een extra bildrage aan de sector had toegezegd van 10 000 mrd roebel om de betalingsachterstanden weg te werken De geplande nationale staking vanaf I maart was daarom voorlopig afgelast

Kabinet verdeeld over landbouwbeleid. Rampzalige inkomstencijfers

Minister. van laridbouw en voedselvoorziening Aleksandr Nazartsjoek waarschuwde op 19 februari dat de Russische landbouw de ,.totale en definitieve ineenstorting" nabij was. Nazartsjoek bepleitte een verhoging van de prijzen van landbouwprodukten met 150 procent.

De waarschuwing van Nazartsjoek volgde op de oproep van eerste vice-premier Anatoli Tsjoebajs om de staatssubsidies aan de landbouwsector ,,te stoppen, of in elk geval radicaal te verminderen", zoals het dagblad Segodnja op 18 februari berichtte. Tsjoebajs, de laatst overgebleven radicale marktgezinde figuur in het Russische kabinet, had gereageerd op ,,rampzalige" inkomstencijfers voor januari - die inkomsten te zien gaven van 6.000 mrd roebel, minder dan de helft van de begrote 13.000 mrd roebel.

Moord op Listjew

De bekende televisiejournalist en -directeur Wladislaw Listjew werd op 1 maart voor de deur van zijn flat in Moskou doodgeschoten. Zijn dood veroorzaakte een schok en een golf van afkeer onder de bevolking. Op 2 maart zei de politie ervan uit te gaan dat de moord het werk was van een professionele huurmoordenaar.

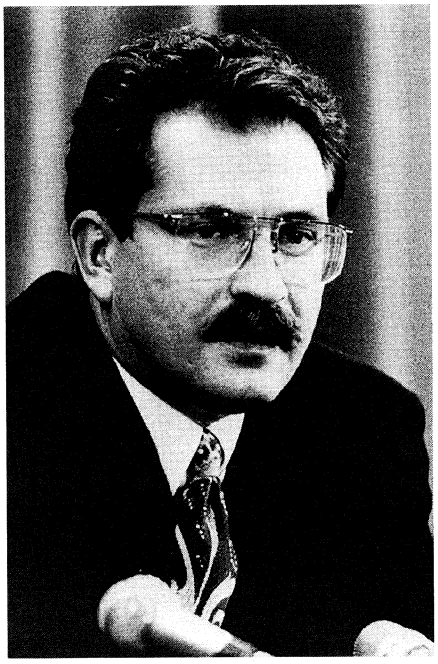

Journalist en televisiedirecteur Wladislaw Listjew (archieffoto).

De 38-jarige Listjew was van 1987 tot 1990 medepresentator geweest van het wekelijkse actualiteitenprogramma Wzgljad (,.Visie") van de staatstelevisie. waarin de grenzen van de mediavrijheid herhaaldelijk werden afgetast en dat sterk geassocieerd werd met het glasnost-beleid van Sowjet-leider Michail Gorbatsjow. Listjew was vervolgens producer en presentator van enige van Ruslands populairste politieke amusementsprogramma's geweest tot aan zijn benoeming eind januari 1995 tot di ecteur van de Russische Publieke Televisie, de gereorganiseerde opvolger van de staatszender Ostankino.

Algemeen werd vermoed dat in de zogeheten Russische ..mafia" georganiseerde criminelen opdracht hadden gegeven tot de moord op Listjew, omdat ze woedend waren over hervormingen die hij sinds zijn benoeming bij Ostankino had doorgevoerd. De leider van de politieke partij Ruslands Democratische Keuze en voormalig premier Jegor Gajdar verklaarde op 2 maart dat ,,Listjew iemand voor de voeten had gelopen wiens inkomsten voortvloeiden uit de illegale verkoop van reclametijd". Op 20 februari had Listjew alle reclame-uitzendingen op Ostankino verboden. na beschuldigingen dat een aanzienlijk deel van de reclame-inkomsten verloren ging door afspraken tussen corrupte televisiefunctionarissen en adverteerders. van wie sommigen banden zouden hebben met de georganiseerde misdaad. Vóór het verbod waren de inkomsten uit reclame in 1995 geschat opongeveer S 110 mln.

Op 2 maart verzamelden honderden mensen zich bij de plaats waar Listjew was vermoord. hetgeen herinneringen opriep aan de reactie op de dood van Andrej Sacharow. de dissident uit het Sowjet-tijdperk (zie pag. 828/3 e.v.-'89). Veel Russen beschouwden de moord op Listjew als een opzettelijk daad van terreur door de mafia tegen de Russische maatschappij en staat. en een bewijs van het feit dat de mafia nu ongestraft in Ruslandzijn gang kon gaan. (Voor de moord op de onderzoeksjournalist Dmitri Cholodow in oktober 1994, zie pag. 184/2-'95.)

Ontslag voor openbare aanklager en politiechef. Jeltsin beschuldigt autoriteiten Moskou

Na de moord op Listjew reageerde president Boris Jeltsin snel om de ongerustheid onder de bevolking over de misdaad in Moskou weg te nemen, door op 2 maart het ontslag te gelasten van de openbare aanklager van Moskou, Gennadi Ponomarew, en de politiechef van Moskou Wladimir Pankratow.

Jeltsin leverde impliciet kritiek op de burgemeester van Moskou, Joeri Loezjkow, toen hij op 2 maart stelde dat alleen in Moskou sprake was van ,.zo'n

De ontslagen politiechef van Moskou, Wladimir Pankratow .

vermenging van de mafia met commerciële structuren, bestuurlijke instanties, organen van het ministerie van binnenlandse zaken, (en) de gemeenteautoriteiten, terwijl de autoriteiten van deze organen zich blind tonen voor deze feiten". Op 6 maart voegde Jeltsin

De Russische minister van binnenlandse zaken Wiktor Jerin aan het woord in de Staatsdoema op 16 november 1994.

IMF-directeur Michel Camdessus (l.) en de Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin (r.)wisselen op 10 maart 1995 in het Kremlin documenten uit ter ondersteuning van Ruslands aanvraag voor een lening.

daaraan toe dat de strijd tegen de georganiseerde misdaad de hoogste prioriteit moest krijgen van de regering van premier Wiktor Tsjernomyrdin.

Opvallend was dat Jeltsin het vermeed zijn bondgenoot, minister Wiktor Jerin van binnenlandse zaken, te bekritiseren. Op 10 maart nam de Staatsdoema echter met een overweldigende meerderheid een motie van wantrouwen tegen Jerin aan, die niettemin in functie bleef.

Jeltsin verliest steun van radicale democraten. Doema ontslaat commissaris voor de mensenrechten

Gajdar, die een oude bondgenoot van Jeltsin was, maakte op 12 maart bekend dat zijn partij Ruslands Democratische Keuze Jeltsin niet zou steunen als deze zich in 1996 opnieuw verkiesbaar zou stellen. Gajdar voegde daaraan toe dat hij Jeltsin ,,persoonlijk verantwoordelijk" achttevoor de oorlog in Tsjetsjenië.

De Staatsdoema ontsloeg op 10 maart zijn populaire en algemeen gerespecteerde commissaris voor de mensenrechten, Sergej Kowaljow, die felle kritiek had geleverd op de oorlog in Tsjetsjenië. Kowaljow bleef niettemin voorzitter van de mensenrechtencommissie van de president.

IMF-lening

Op 11 april keurde het IMF een omvangrijke overbruggingslening voor 12 maanden goed ter waarde van SDRs 4,3131 mrd (circa $ 6,8 mrd) ter ondersteuning van het hervormingsprogramma van de regering voor 1995, dat door het IMF op 11 april werd geprezen als ,,dapper en ambitieus" en gericht op het boeken van ,,beslissende vooruitgang op het gebiedvan stabilisering en structurele hervorming (...) die de weg zou vrijmaken voor volledig herstel".

De lening was de op één na grootste die ooit door het IMF was verstrekt (de grootste was in februari 1995 naar Mexico gegaan, zie pag. 196/1 e.v.-'95).

Begroting voor 1995

De lening van het IMF was mede mogelijk gemaakt door (i)de aankondiging op 30 maart van de Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin dat een tweede privatiseringsgolf zou doorgaan, die naar verwachting 9.000 mrd roebel zou opleveren in 1996 en 1997 ($ 1= R 0,6486volgens de officiële koers en R 4.918,5 volgens de marktkoers per 31 maart 1995), en (ii) de aanvaarding van een begroting voor 1995, die op 4 april door president Boris Jeltsin tot wet was getekend.

De begroting voor 1995 voorzag in uitgaven van 248.344,3 mrd roebel en inkomsten van 175.160,6 mrd roebel, met een maximaal tekort van 73.183,7 mrd roebel. Een vierde en laatste lezing ervan was op 17 maart aangenomen door de Staatsdoema en op 22 maart door de Federatieraad (eerste kamer).

Wet op de veiligheidsdienst

De Federale Contraspionagedienst (FSK), de tijdelijke opvolger van het Staatsveiligheidscomité (de KGB), werd op 7 april officieel omgedoopt tot Federale Veiligheidsdienst (FSB) op grond van een in maart aangenomen wet.

De wet verleende de FSB ruime bevoegdheden voor de bestrijding van de georganiseerde misdaad en net uitvoeren van inlichtingenoperaties tegen buitenlandse mogendheden (in tegenstelling tot de FSK. die zich beperkte tot binnenlandse activiteiten).

Nieuwe politieke beweging van premier. Nieuwe industriële partij. Roetskoj presidentskandidaat

Tsjernomyrdin maakte op 23 april plannen bekend voor de oprichting van een nieuwe, in het centrum opererende politieke beweging die zou meedoen aan de in december te houden parlementsverkiezingen.

Tsjernomyrdin, die de politiek was ingegaan als niet-partijgebonden technocraat. verklaarde dat Rusland ..genoeg schokken en revoluties" had doorstaan en riep op tot ,,eensgezindheid en stabiliteit". Hij zei dat het hele Russische kabinet zich bij de beweging zou aansluiten.

Een andere nieuwe middenpartij, de Verenigde Industriële Partij van Rusland (Rossijskaja Objedinjonnaja Promysjlennaja Partija, ROPP), was op 5 april opgericht. Tot de leiders behoorde de prominente voorzitter van de Russische Unie van Industriëlen en Ondernemers, Arkadi Wolski.

Voormalig vice-president Aleksandr Roetskoj maakte op 2 april zijn kandidatuur bekend

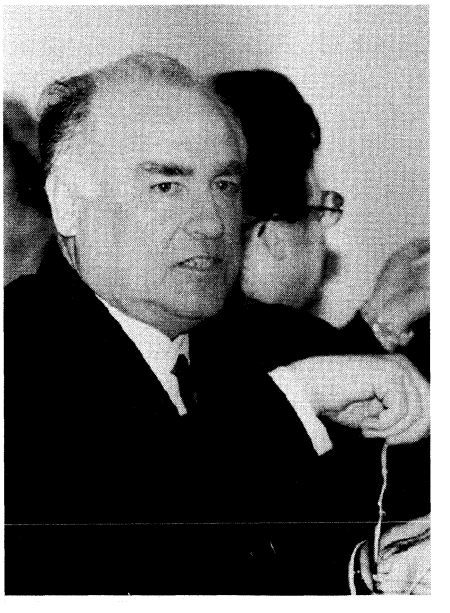

Premier Tsjernomyrdin tijdens een toespraak tot het organisatiecomité van de nieuwe Politieke beweging "Rusland is ons Thuis" op 29 april 1995.

Sergej Medwjedjew, de nieuwe woordvoerder van president Jeltsin, tijdens zijn eerste persconferentie in Moskou op 24 maart 1995.

voor de presidentsverkiezingen die in 1996 op het programma stonclen.

Ziekte van Jeltsin. Vakantie verlengd

Jeltsin keerde op 16 april terug van een vakantie in een kuuroord in de noordelijke Kaukasus. De vakantie, die op 27 maart was begonnen, was zonder verklaring met een week verlengd. Recreatieve bezoeken van Jeltsin aan steden in de buurt van zijn vakantieadres waren afgelast.

De Russische televisie had begin april een film over Jeltsins vakantie vertoond die was gemaakt door de presidentiële persdienst en deed denken aan propagandafilms uit de Sowjet-tijd over zieke leiders als Leonid Brezjnew.

In de eerste officiële verklaring over de gezondheid van de president sinds 1992 gaf Jeltsins belangrijkste woordvoerder Sergej Mjedwjedjew op 21 april toe dat Jeltsin last had gehad van hoge bloeddruk, maar hij benadrukte dat zijn conditie inmiddels was verbeterd.

Verbod op sekte

Een districtsrechter in Moskou verbood op 18 april de Japanse religieuze sekte Aum Shinrikyo. die in verband was gebracht met een zenuwgasaanval op de metro van Tokio (zie pag. 360/3 e.v.-'95) en die in Rusland zo'n 30.000 aanhangers zou tellen.

BUITENLANDSE BETREKKINGEN. AANKONDIGING VAN AMERIKAANS-RUSSISCHE TOP

De persvoorlichter van het Witte Huis, Michael McCurry, kondigde op 20 maart aan dat de Amerikaanse president Bill Clinton een bezoek zou brengen aan Rusland voor een topontmoeting met Jeltsin op 9-10 mei en dat hij er de viering van de 50ste verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog zou bijwonen

Op 23 maart zei de Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew dat de ..wittebroodsweken" in de betrekkingen met de VS ,,voorbij waren". waarbij hij verwees naar ,,een groeiend onvermogen oplossingen te vinden voor de problemen waarmee we kampen".

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher waarschuwde Kozyrew op 23 maart tijdens besprekingen dat Rusland ,,internationaal een zeer hoge prijs betaalde voor de inval in Tsjetsjenië".

Dreiging met militair optreden over de grens

Minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew waarschuwde op 18 april dat ,.zich gevallen kunnen voordoen waarin direct militair optreden nodig is om onze landgenoten in het buitenland te beschermen". Kozyrew noemde als voorbeeld de Baltische republieken Estland en Letland, die volgens hem anti-Russische wetten hadden aangenomen.

Kozyrew, alom beschouwd als een pro-westerse liberaal, benadrukte op 23 april dat hij niet met geweld tegen Estland had gedreigd en dat geweld alleen-zou worden gebruikt in ..heel speciale situaties". Ondanks deze geruststellende woorden onderstreepte de dreiging met geweld de Russische verschuiving in de richting van rechts nationalisme. (Zie onder LITOUWEN voor de omstreden vlucht van Russische gevechtshelikopters boven de Litouwse hoofdstad Vilnius.)

Rusland dreigt met opzegging CFE-verdrag. Amerikaans verzoek inzake levering kernreactoren aan Iran genegeerd

Meer bewijs voor het groeiende nationalisme in de Russische regering was geleverd door minister van defensie generaal Pawel Gratsjow, die op 3 april had gewaarschuwd dat als de NAVO te snel zou uitbreiden, , tegenmaatregelen zouden worden getroffen". waaronder de mogelijke opzegging van het CFE-verdrag over conventionele troepen in Europa In iede geval drong Rusland aan op herziening van het verdrag om de stationering van grotere troepenmachten in Noordwest- en Zuidwest-Rusland mogelijk te maken

Op 17 april maakte Gratsjow bekend dat Rusland de beperkingen zou negeren die het CFE-verdrag stelde aan de Russische militaire sterkte in de Kaukasus totdat het de stabiliteit in de regio had hersteld

Rusland had op 3 april ook een Amerikaans verzoek verworpen om de onderhandelingen over de verkoop van kernreactoren aan Iran ter waarde van circa $ 1 mrd te staken, die volgens de VS zouden worden gebruikt bij de ontwikkeling van een Iraans kernwapenprogramma.

De mededeling op 3 april. gedaan tijdens een bezoek aan Moskou van de Amerikaanse minister van defensie William Perry, bevestigde wat Kozyrew in maart al had gezegd: dat de ,,wittebroodsweken" in de verhouding tussen de VS en Rusland voorbij waren (zieboven).

Het Westen was evenmin ingenomen met een resolutie die op 14 april door de Staatsdoema werd aangenomen, waarin werd gepleit voor opheffing van de internationale sancties tegen Joego-Slavië.

Aidstest voor buitenlanders bij wet verplicht gesteld

Jeltsin ondertekende op 3 april een wet die alle buitenlanders die voor langere tijd naar Rusland kwamen, verplichtte aan te tonen dat zij niet IIIV-positief waren. Hoewel de wet minder ver ging dan het oorspronkelijke parlementsvoorstel uit 1994, dat zelfs van toeristen een aidstest eiste, werd de maatregel door artsen en aidsactivisten bekritiseerd als te zwaar en ineffectief.

(Vor.ber.pag. 182/1 e.v.-1995)

IJSLAND

MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN VERVANGEN

Minister van sociale zaken Gudmundur Arni Stefansson nam op 12 novem-

ber 1994 ontslag wegens aanhoudende beschuldigingen van politiek en financieel onbetamelijk gedrag in de periode dat hij minister van gezondheidszorg en sociaie zaken was (tot juii 1994). Hij werd vervangen door Rannveig Gudmundsdottir, die eveneens lid was van de Sociaal-Democratische Partii.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN. NIEUWE COALITIEREGERING

Op 8 april 1995 werden parlementsverkiezingen gehouden. Daarbij verloren de partijen van de scheidende coalitieregering, de gematigd conservatieve Onafhankelijkheidspartij (OP) en de Sociaal-Democratische Partij (SDP) enig terrein ten opzichte van hun resultatenin 1991 (zie pag. 608/1/2-'91). Hun gecombineerde totaal van 32 van de 63 zetels in de Althing (het uit één kamer bestaande parlement) werd door premier en OP-leider David Oddsson beschouwd als een te smalle basis roor voortzetting van de coalitie, die hij dan ook op 18 april ontbond.

Op 22 april maakte Oddsson de vorming van een nieuwe centrum-rechtse coalitie met de in het platteland gewortelde gematigde Progressieve Partij (PP) bekend. De PP, onder leiding van Halldor Asgrimsson, had bij de verkiezingen duidelijk winst geboekt. De nieuwe regering, waarvoor OP en PP ieder vijf ministers leverden, werd op 23 april beëdigd. Het was een coalitie van de twee grootste partijen, die kon rekenen op 40 zetels in de Althing.

De verkiezingscampagne had zich geconcentreerd op economische kwesties. in het bijzonder visserijzaken. Betrekkelijk weinig aandacht was er voor het vraagstuk van toetreding tot de Europese Unie (EU).In februari had Jon Baldvin Hannibalsson. leider van de SDP en minister van buitenlandse zaken, gepleit voor het starten van onderhandelingen over het IJslandse lidmaatschap van de EU. Geen van de andere partijen was het met hem eens en de PP was er zelfs sterk tegen, vanwege de bezwaren tegen het gemeenschappelijke Europese visserijbeleid.

De SDP was beschadigd door een interne scheuring in november 1994, die in januari 1995 had geleid tot de afscheiding van de linkse factie Ontwaken van de Natie (Thjodvaki, ook wel vertaald als de Volksbeweging) onder leiding van Johanna Sigurdadottir. De communistische Volksalliantie passeerde de SDP doordat zij haar stemmenaandeel van 1991 bijna wist te evenaren. maar de Vrouwenalliantie wist de steun die zij bij haar doorbraak in 1991 had weten te verwerven, niet te handhaven.

Samenstelling van de regering

Premier. minister van het bureau roor de statistiek - David Oddsson (OP):buitenlandse zaken - Halldor Asgrimsson* (PP): financiën - Fridrik Sophusson (OP): visserij, justitie en kerkelijke zaken - Thorsteinn Palsson (OP); handel en industrie - Finnur Ingolfsson* (PP); sociale zaken - Pall Petursson* (PP): verbindingen - Halldor Blöndal+ (OP):landbouw en milieu - Gudmundur Bjarnason* (PP):onderwijs - Bjorn Bjarnason* (OP); gezondheidszorg - mevr. Ingibjorg Palmadottir* (PP).

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde verantwoordelijkheid

Uitslagen parlementsverkiezingen

	Zetels		Percentage geldige stemmen	
	1995	1991	1995	1991
Onafhankelijkheidspartij	25	26	37.1	38,6
Progressieve Partij	15	13	23,3	18.9
Sociaal-Democratische Partij	7	10	11,4	15.5
Volksalliantie	9	9	14,3	14,4
Ontwaken van de Natie	4	-	7.2	
Vrouwenalliantie	3	5	4,9	8,3
Overige partijen	0	0	1,8	4.3

Opkomst: 87 procent.
In het nieuwe parlement zaten 16 vrouwen. tegen 15 in het vorige parlement.

(Vor.ber.pag. 622/2-1993)

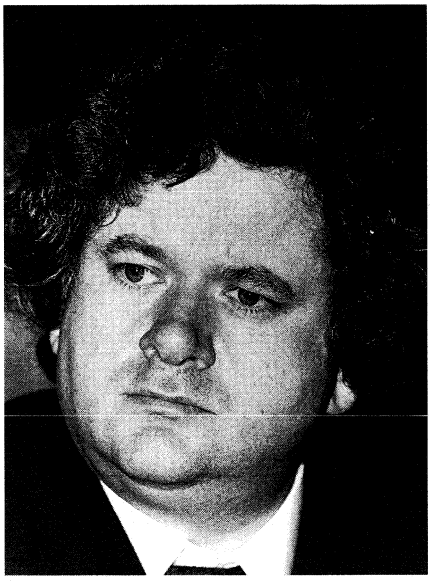

Premier David Oddsson van IJsland.

BOLIVIA

UITLEVERING RICO TORO GOEDGEKEURD

Op 1 februari 1995 gaf het Boliviaanse Hooggerechtshof haar goedkeuring aan een Amerikaan? verzoek om het voormalig hoofd van de Speciale Eenheid voor Drugsbestrijding (FELCN), kolonel Faustino Rico Toro, uit te leveren Rico Toro moest in de Verenigde Staten terechtstaan voor drugshandel (zie pag 555/3-'94)

GARCIA MEZA DOOR BRAZILIË UITGELEVERD

Op 14 maart werd generaal Luis Garcia Meza door Brazilië uitgeleverd aan Bolivia. Op 8 februari was bekendgeworden dat het Braziliaanse Hooggerechtshof had ingestemd met de uitlevering.

De vroegere Boliviaanse dictator. die in 1980-'81 aan het hoofd had gestaan van een meedogenloos militair regime. was in april 1993 door een Boliviaanse rechtbank bij verstek tot 30 jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens diverse aanklachten waaronder moord (zie pag. 693/3-'93). Bolivia had in maart 1994 officieel om zijn uitlevering verzocht. nadat hij in de Braziliaanse stad Säo Paulo was gearresteerd (zie pag. 555/3-'94).

ALGEMENE STAKING

Op 22 maart riep de Boliviaanse Arbeidersconfederatie (COB), de grootste vakbondsfederatie, een algemene staking voor onbepaalde tijd uit nadat leger en politie traangas hadden ingezet om een protestmars van meer dan 3.000 plattelandsleraren naar de hoofdstad La Paz uiteen te jagen.

Naar schatting 80.000 leraren in het hele land verzetten zich tegen een onderwijshervormingswet, het eerste grote hervormingsvoorstel in 40 jaar. op grond waarvan het stelsel van openbaar onderwijs zou worden geprivatiseerd en de arbeidsomstandigheden en vakbondsrechten van leraren zouden veranderen.

De COB brak onderhandelingen met de regering die begin maart waren begonnen, onmiddellijk af. Deze betroffen haar eisen met betrekking tot loonstijgingen per bedrijfstak, veranderingen in door het IMF goedgekeurde structurele hervormingen en een nieuw beleid inzake het kweken van cocabladeren.

STAAT VAN BELEG

Op 18 april kondigde de regering van president Gonzalo Sanchez de Lozada voor een periode van 90 dagen de staat

van beleg af. Deze maatregel. die om middernacht van kracht was geworden, nioest een einde maken aan de al weken durende sociale onrust. Politie, marine; en land- en luchtmacht werden op grote schaal ingezet.

Eind maart had de COB opgeroepen tot een algemene staking voor onbepaalde duur uit solidariteit met stakende ambtenaren, met name leraren die zich tegen een omstreden onderwijshervormingswet verzetten (zie boven). Andere COB-eisen varieerden van de stopzetting van de privatisering van staatsbedrijven tot salarisverhogingen die verder gingen dan was voorzien in de nationale begroting.

De staat van beleg. die een ernstige inbreuk betekende op het recht op vergadering en bewegingsvrijheid, was de vierde sinds het land in 1982 opnieuw onder burgergezag was gekomen (zie pag. 657/1 e.v.-'82). Op grond van de maatregel werden in het hele land ongeveer 370 vakbondsleiders gearresteerd, ogenschijnlijk om ,,sociale wanorde en subversie" te onderdrukken; de meesten van hen werden naar kampen gestuurd in ontoegankelijke Amazone-gebieden.

Veel van die arrestaties vonden feitelijk bijna drie uur vóór de vankrachtwording van de staat van beleg plaats, toen de politie met traangas een einde maakte aan een COB-vergadering in La Paz. De deelnemers aan deze bijeenkomst bespraken het resultaat van de recente onderhandelingen met de regering, waarbij de katholieke kerk als bemiddelaar had gefungeerd. De plaatselijke Commissie voor de Mensenrechten noemde de politie-inval bij deze vergadering onwettig.

Kerkleiders riepen op tot beëindiging van de staat van beleg en tot vrijlating van de arrestanten. Onder degenen die waren opgepakt bevonden zich de secretaris-generaal van het COB, Oscar Salas, burgerleiders uit het zuidelijke departement Tarija (dat een afscheidingscrisis had veroorzaakt door zichzelf bestuurlijk onafhankelijk te verklaren voor het resterende deel van de ambtstermijn, die in augustus afliep), en leiders van de cocaboeren die zich verzetten tegen het door de Verenigde Staten gesteund plan van de regering om vóór 30 juni de coca-oogst van 1.750 hectares grond te vernietigen.

De overgebleven COB-leiders beloofden op 19 april vanuit hun schuilplaats dat ze hun landelijke protestacties zouden voortzetten. Ongeveer 70.000 leraren van openbare scholen bleven in staking en campesinos (boeren) wierpen wegversperringen op. In de centraal gelegen regio Chapare kwam het tot gewelddadige botsingen tussen de politie en coca-telers. Ook in de mijnbouw en industrie werd gestaakt.

AKKOORD TER BEEINDIGING ALGEMENE STAKING. STAAT VAN BELEG VERLENGD

Ondanks de ondertekening van een ,,memorandum van begrip" tussen de regering en de COB op 28 april om een einde te maken aan de in maart uitgeroepen algemene staking, bevestigde de regering op 9 mei dat zij de op 18 april afgekondigde staat van beleg niet zou opheffen. Op 9 mei sloten de regering en de COB echter een nieuw akkoord, krachtens hetwelk onderwijzers extra uren zouden werken tegen speciale tarieven om lesdagen in te halen die tijdens de staking verloren waren gegaan.

Diezelfde dag bevestigde de regering dat iedereen die tijdens het jongste sociale conflict was gedetineerd, binnen enkele dagen zou worden vrijgelaten. Krachtens het memorandum van 28 april had de COB al haar leden opgedragen de staking te beeindigen in ruil voor de voortzetting van de onderhandelingen en de vrijlating van alle gearresteerde vakbondsleiders.

Volgens de regering waren vakbondsleiders en leiders van verenigingen van cocatelers die naar verafgelegen kampen waren gezonden, al vanaf 6 mei vrijgelaten. Onder hen bevonden zich COB-secretaris-generaal Oscar Salas en Evo Morales, de leider van de cocatelers in het oostelijke district Chapare. Naar verluidt zou op 28 april een aantal cocatelers ..vrijwillig" zijn begonnen met een verdelgingsprogramma om 1.750 hectare gewassen te vernietigen. De Amerikaanse regering had gedreigd dat mogelijk economische sancties zouden worden opgelegd als dit niet uiterlijk op 30 juni voltooid was.

Volgens schattingen van COB-leiders die in ballingschap in Chili verbleven, waren er meer dan 600 personen gearresteerd, veel meer dan officiële cijfers aangaven, en waren veel gevangenen gemarteld. Op 18 mei zat een aantal vakbondsleiders nog steeds in de gevangenis. Die dag viel de politie twee gevangenissen binnen om een einde te maken aan een hongerstaking van drie leiders van onderwijsvakbonden, die actie voerden voor hun eigen vrijlating en voor die van drie andere vakbondsleiders.

(Vor.ber.pag. 260/1 e.v.-1993)

BRAZILIË

VALUTACRISIS

Door een val van de wisselkoersen in maart 1995 zagen de Braziliaanse autoriteiten zich gedwongen de real te devalueren. De kracht van de munteenheid was tot dan juist een belangrijke steun geweest voor het anti-inflatieprograinma van de regering. Sinds de invoering van de real in juli 1994 (zie pag. 838/1/2-'94), was deze ten opzichte van de dollar meer dan 15 procent in waarde gestegen.

De real werd op 6 maart gederaiueerd. maar de speculatieve druk hield aan door onzekerheid op de valutamarkt over de houdbaarheid van de nieuwe koersniarges. Op 10 maart paste de regering de waarde van de real opnieuw aan: van een marge van $ 1 = 86-90 centavos naar een marge van $ 1 = 88-93 centavos. Eveneens op 10 maart werden de renletarieven voor één dag verhoogd tot 6 procent per maand. en werden belastingmaatregelen ter beteugeling van de instroom van buitenlands kapitaal verzacht.

Tegelijkertijd trof de regering ook maatregelen om het voorspelde tekort van $ 10 mrd op de federale begroting voor 1995 te verlagen en om het privatiseringsprogramma weer op gang te brengen (zie pag. 838/3 e.v.-'94). Daartoe werden bezuinigingen op de overheidsuitgaven bekendgemaakt, alsmede de mogelijke verkoop van het staatsbelang van 51% in het mijnbouwconglomeraat Companhia Vale do Rio Doce. Eind maart werden de importheffingen op duurzame consumptiegoederen verhoogd.

De bezorgdheid over het economische beleid nam toe toen de Senaat begin maart instemde met een maximum van 12 procent voor de reele rente op jaarbasis. Ook keurde president Fernando Henrique Cardoso op 9 maart een verhoging van het minimum maandloon goed van 70 naar 100 real, een maatregel waarover hij in februari zijn veto had uitgesproken (zie pag. 262/3-'95).

KRITIEK BISSCHOPPENCONFERENTIE OP ECONOMISCH BELEID

De Braziliaanse bisschoppenconferentie schilderde begin maart gedetailleerd de mate van armoede en uitzichtloosheid in Brazilië en trok de bewering van de regering in twijfel dat zij in staat was sociale verbeteringen te combineren met een vrijemarktideologie.

President Cardoso had tijdens zijn verkiezingscampagne beloofd voorrang te zullen geven aan armoedebestrijding, onderwijs en gezondheidszorg, en in zijn inaugurele rede had hij op de noodzaak gewezen van he orming van het fiscale beleid en het stelsel van sociale voorzieningen (zie pag. 261/3-'95). In het document dat door de bisschoppenconferentie werd uitgegeven. was sprake van 64,5 mln Brazilianen die niet meer dan het minimumloon verdienden; verder werd gesteld dat bijna de helft van de beroepsbevolking geen aanspraak kon maken op sociale verzekeringen.

dat 45 mln jongeren in onmenselijke omstandigheden leefden en dat er 500.000 kinderprostituées waren.

VERHOGING MINIMUMLOON

Op 20 april keurde de Kamer van Afgevaardigden een regeringsmaatregel goed die voorzag in een verhoging van 'net minimumloon met 43 procent tot 100 real ($ 111) per maand. De maatregel zou naar verwachting spoedig door de Senaat worden goedgekeurd en op 1 mei van kracht worden.

KRITIEK VAN PRESIDENT OP IMF

In een toespraak tot leden van de Economische Commissie voor Latijns Amerika (ECLA) over de weigering van het IMF om Brazilië in 1994 een lening van $ 2 mrd toe te kennen, bekritiseerde president Cardoso op 3 maart de ,.arrogantie" van het IMF, dat zich slechts bekommerde om ,,tekorten en operationele overschotten". Hij pleitte voor nieuwe instellingen in plaats van die van het ,,mislukte" model van Bretton Woods.

PRESIDENT CARDOSO BEZOEKT VS

Op 17-21 april bracht president Fernando Henrique Cardoso een officieel bezoek aan de Verenigde Staten.
Op 20 april deed hij de Amerikaanse president Bill Clinton het voorstel om het IMF noodfondsen beschikbaar te laten stellen aan arme landen teneinde de gevolgen van internationale financiële speculatie tegen te gaan.

CONSTITUTIONEEL HERVORMINGSPROGRAMMA

Op 25 april hechtte een congrescommissie haar goedkeuring aan de formulering van een grondwetswijziging die de particuliere sector het recht gaf om aardgas per pijpleiding te distribueren. Tot dan toe was dat het monopolie van overheidsinstanties of staatsbedrijven geweest.

De wijziging. waarover beide huizen van het Congres zich naar verwachting maandenlang zouden gaan buigen, werd beschouwd als een van de minder omstreden onderdelen van het constitutionele hervormingsprogramma van de regering. Ook een ander amendement, dat voorzag in beëindiging van discriminatie van buitenlandse bedrijven, zou naar verwachting breed gesteund worden. Er werd echter heftige oppositie verwacht tegen voorstellen om het staatsmonopolie op de telecommunicatie en de olieindustrie op te heffen en deze sectoren open te stellen voor concurrentie van de particuliere sector. Bovendien zou de regering zich hebben neergelegd bij ernstige vertragingen bij belastinghervormingen en de herziening van het sociale zekerheidsstelsel.

NIEUWE LEIDER PSDB

Op 9 maart werd het aftreden bekendgemaakt van João Pimenta da Veiga, de leider van Cardoso's Sociaal-Democratische Partij van Brazilie (PSDB) Tot zijn opvolger werd op 28 maart Artur de Tavola gekozen

STANDRECHTELIJKE EXECUTIE DOOR POLITIE GEFILMD. MISDAADBESTRIJDINGSOPERATIE

Op 4 maart was in een uitzending van de Braziliaanse televisie te zien hoe een van diefstal verdachte man, Cristiano Moura Mesquita. door de deelstaatpolitie in Rio de Janeiro werd gedood. Na de uitzending werden 12 politieagenten gearresteerd.

Zes dakloze jongeren werden op 17 maart vermoord aangetroffen in de deelstaat Säo Paulo.

Op 4 april vernieuwde de deelstaat Rio de Janeiro een misdaadbestrijdingsovereenkomst met de federale regering.

Bij een actie die de codenaam ,.Operatie Rio II" meekreeg. werden 20.000 soldaten en 1.5000 politiemensen ingezet om te patrouilleren in de straten van de stad Rio de Janeiro. De soldaten zouden echter buiten de favelas (krottenwijken) blijven, die bij een soortgelijke mlsdaadbestrijdingsoperatie in november 1994 (zie pag. 840/2/3-'94) onder meer als doelwit hadden gediend.

(Vor.ber.pag. 261/2 e.v.-1993)

CANADA

VISSERIJCONFLICT MET EU

Op 9 maart 1995 laaide een lang slepend visserijconflict tussen Canada en de Europese Unie (EU) opnieuw op toen Canadese patrouilleschepen een Spaanse treiler aanhielden vlak buiten de exclusieve economische zone (EEZ) van Canada. Er werden beschuldigingen geuit van het gebruik van illegale netten en overbevissing van de Groenlandse heilbot of tarbot in het gebied van de Grand Banks voor de kust van Newfoundland.

Ter bescherming van de afnemende heilbotstand in de Grand Banks had de Northwest Atlantic Fisheries Organization (NAFO) namens haar 15 lidstaten, waaronder EU-leden die traditioneel in het gebied visten, voor 1995 een vangstquotum vastgesteld van slechts 27.000 ton: in 1994 was dit 45.000 ton geweest. Maar in februari verwierp de EU een voorstel voor een aandeel van 13 procent in het NAFO-quotum. In plaats daarvan stelde de EU haar eigen aandeel op 69 procent (nog altijd minder dan het aandeel van 80 procent in de vangst van het voorgaande jaar).

De Canadese regering, verontrust door een onderzoek dat aantoonde dat de heilbotstand in drie jaar tijd met tweederde was afgenomen, vaardigde op 6 maart een visverbod van twee maanden voor het gebied uit en sommeerde de Europese schepen te vertrekken. Dit besluit was gebaseerd op een wet die het Canada toestond beschermende maatregelen te nemen voor zogenoemde ,,verspreide voorraden" (vis die heen en weer zwom over de 200-mijlsgrens van de EEZ). De EU betwistte het recht van Canada om zulke maatregelen te treffen in internationale wateren.

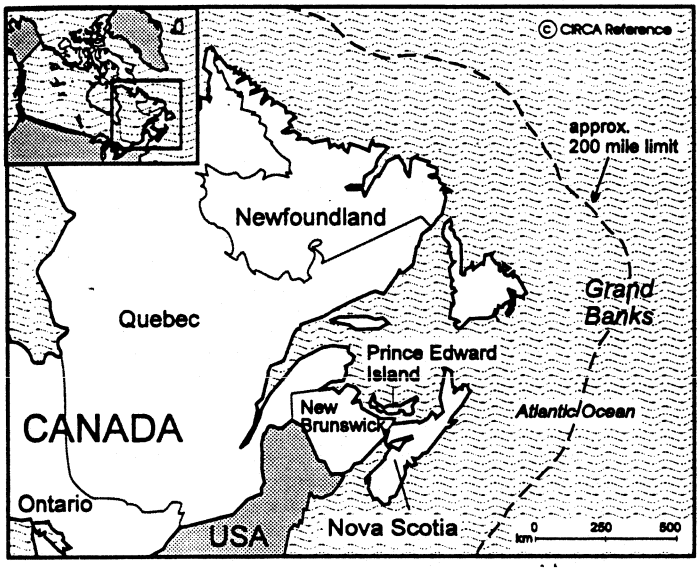

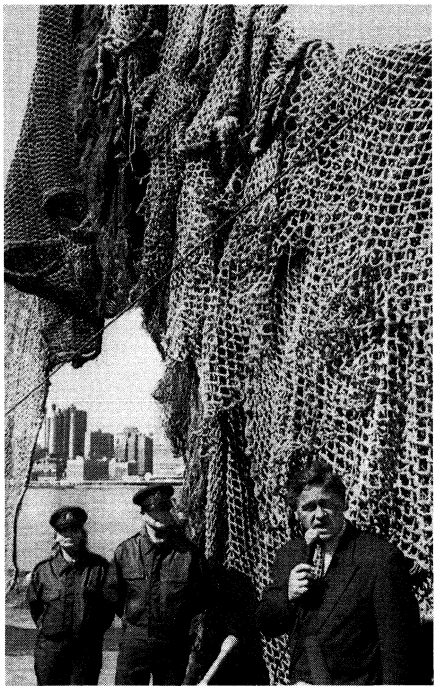

De Canadese minister van visserij en oceanen. Brian Tobin, toont. samen met beambten van zijn ministerie, op 28 maart 1995 in New York visnetten van de inbeslaggenomen Spaanse treiler Estai.

De actie van Canadese patrouillevaartuigen op 9 maart, waarbij de Spaanse treiler Estai onderschept werd, waarschuwingsschoten werden afgevuurd. het schip werd geënterd en kapitein en bemanning gearresteerd. werd veroordeeld door de EU-commissaris voor visserijzaken. Emma Bonino. Zij sprak van een ,,daad van georganiseerde piraterij". De Spaanse regering omschreef de zaak als ,.een flagrante schending van het internationale recht" en op 10 maart lieten de ambassadeurs bij de EU weten ,,(Canada's) onwettige en volstrekt onaanvaardbare daad zeer krachtig te veroordelen". Zij verzochten de Europese Commissie een lijst met sancties tegen Canada op te stellen. Alle officiële contacten met Canada werden op 13 maart bevroren.

De EU weigerde te onderhandelen voordat de treiler en zijn bemanning waren vrijgelaten. Dat gebeurde op 15 maart, waarop beide partijen de volgende dag met de formele onderhandelingen begonnen. Het conflict laaide opnieuw op na berichten dat Spaanse treilers de visvangst in de Grand Banks op 21 maart hadden hervat. Vijf dagen later dwongen Canadese patrouilleboten de Spanjaarden de omstreden wateren te verlaten.

Op 28 maart ontstond verdeeldheid in de EU, toen de Britse regering verklaarde dat zij haar veto zou uitspreken over een Spaans voorstel voor economische sancties tegen Canada. Ook andere lidstaten drongen aan op een oplossing van het conflict via onderhandelingen.

Begin april voerden functionarissen namens Canada en de EU besprekingen die zich toespitsten op de toewijzing van het vangstquotum van 27.000 ton dat door de NAFO was vastgesteld. Op 4 april presenteerde de Europese Commissie een ontwerpovereenkomst, die de volgende dag door Spanje verworpen werd omdat deze het toegestane vangstquotum van het land te zeer verkleinde.

Bovendien werd het geschil aangewakkerd door aanhoudende incidenten tussen Canadese patrouillevaartuigen en Spaanse vissersschepen. Op 6 april vond er op het scherp van de snede diplomatiek overleg plaats tussen de EU en Canada. De Canadese regering. die door de Europese Commissie veroordeeld werd vanwege haar ..flagrante schending van het internationaie recht", ontkende de beschuldigingen dat zij pogingen zou hebben ondernomen om Spaanse vissersboten te enteren of om hun netten kapot te snijden. Terwijl beide partijen elkaar beschuldigden van piraterij en leugens, werd de Canadese ambassade in Madrid bestormd dooi een woedende menigte en met dode vis bekogeld. Ook bekritiseerde Spanje Groot-Brittannië dat sympathiseerde met het Canadese standpunt en een officiële EU-veroordeling van de Canadese acties blokkeerde.

Visserijgeschil bijgelegd

Op 15 april kwam er een eind aan het slepende geschil toen beide partijen een overeenkomst sloten over de instandhouding van de visstand. Spanje ging ermee akkoord zijn vangstquotum voor Groenlandse heilbot in 1995 met circa 75 procent te verminderen, en stemde in met ongekend strenge maatregelen ter naleving van de overeenkomst.

De overeenkomst was tot stand gekomen nadat door EU-landen zware druk op Spanje was uitgeoefend. Krachtens de overeenkomst zag de Europese Unie zich gebonden haar verdere vangsten in 1995 te beperken tot 5.013 ton, vergeleken met meer dan 40.000 ton in 1994. Er werd niet precies vermeld hoeveel sinds januari door EU-schepen gevangen was (maar dit werd geschat op 6.000 ton). Canada zou 7.000 ton heilbot in zijn eigen wateren mogen vangen en 3.000 ton daarbuiten, waarmee het in totaal zou uitkomen op een drie maal zo hoge vangst als in 1994. De EU en Canada zouden elk recht hebben op 41 procent van het totale quotum voor 1996, waarover nog overeenstemming moest worden bereikt. Canada beloofde niet alleen het visverbod te zullen opheffen krachtens welk het zijn gezag op internationale wateren had doen gelden, maar ook de geconfisceerde Spaanse vissersboot vrij te geven en een vergoeding te betalen voor de verloren vangst.

De overeenkomst beoogde ook de visstand op peil te houden door middel van striktere bepalingen ten aanzien van de grootte van de mazen van de netten en nieuwe limieten betreffende de minimale grootte van vissen. Verder waren procedures vastgelegd ter naleving van de overeenkomst die ongekend waren voor de internationale wateren. Deze behelsden onder meer de

De Spaanse minister van landbouw envisserij, Luis Atienza, geeft op 16 april 1995 in Madrid een persconferentie naar aanleiding van het einde van het visserijgeschil met Canada.

aanwezigheid van onafhankelijke waarnemers op alle boten, een toenemend gebruik van de observatie van vissersvloten via satellieten, uitgebreidere volmachten voor de Canadese inspectiedienst, striktere controle op vismaterialen en vangsten, betere controle aan wal, en strengere straffen bij overtredingen. Het resultaat was dat Canada bevoegdheden kreeg die vergelijkbaar waren met de volmachten die het land eenzijdig had willen afdwingen, waardoor het geschil in maart weer was opgelaaid.

De Canadese regering juichtte de overeenkomst toe als een algehele victorie. Premier Jean Chrétien noemde het .,een belangrijke doorbraak op het gebied van het behoud van de visstand en de wetshandhaving". De Spaanse regering liet daarentegen weten niet gelukkig te zijn met de overeenkomst, maar te geloven dat het ,,de naar alle waarschijnlijkheid beste oplossing" was die bereikt kon worden.

REFERENDUM OVER SOEVEREINITEIT QUEBEC UITGESTELD

Op 5 april kondigde de premier van Quebec, Jacques Parizeau, aan dat het aanvankelijk voor juni geplande referendum over de soevereiniteit van Quebec tot de herfst zou worden uitgesteld. Hiermee erkende Parizeau impliciet dat zijn Parti Québecois geen meerderheid voor afscheiding had weten te vergaren.

Dit werd bevestigd door Lucien Bouchard - leider van het Bloc Québecois, het federale brandpunt van separatistische sentimenten - die toegaf dat een negatieve uitslag van het referendum Quebecs onderhandelingspositie met de Canadese federatie rampzalig zou verzwakken (zie ookpag. 320/1 e.v.-'95).

De groeiende verdeeldheid tussen de twee leiders werd verder aangescherpt, toen Bouchard tijdens een separatistische conferentie op 8-9 april een op Europese leest geschoeide economische unie propageerde tussen een soeverein Quebec en Canada. Het plan was bedoeld ter geruststelling van degenen die bang waren voor de economische gevolgen van Quebecs afscheiding van Canada. Zo'n unie, suggereerde hij, zou bestuurd moeten worden door een ,,parlementaire conferentie". waarin beide staten met een gelijk aantal afgevaardigden vertegenwoordigd zouden zijn. Parizeau wees het plan van de hand, omdat alleen een staat die al volledige soevereine volmachten verworven had, iets van die soevereiniteit kon opofferen.

(Vor.ber.pag. 319/3 e.v.-1995)

ALGEMEEN

EERSTE TOPCONFERENTIE COMESA

De eerste jaarlijkse topconferentie van de Gemeenschappelijke Markt voor Oostelijk en Zuidelijk Afrika (Common Market for Eastern and Southern Africa. COMESA) werd op 8 en 9 december 1994 in Lilongwe (Malawi) gehouden. Nadat het COMESA-verdrag (zie pag. 129/1-'94) door 12 van de 23 lidstaten was geratificeerd (Boeroendi,Comoren, Eritrea, Ethiopië, Kenia, Malawi, Mauritius, Oeganda, Rwanda, Soedan, Tanzania en Zambia),trad het op 8 december formeel in werking. Op de topbijeenkomst werd Zaïre formeel toegelaten als 24ste lid; de overige lidstaten waren: Angola, Djibouti, Lesotho, Madagascar, Mozambique, Namibië, Seychellen, Somalia, Swaziland, Zimbabwe en Zuid-Afrika.

In de nieuwe organisatie bestond verschil van mening over de vraag hoe de kwestie van het overlappende lidmaatschap van de Southern African Development Community of SADC (negen SADC-leden behoorden ook tot de COMESA) moest worden opgelost. SADC-leiders stelden voor dat de COMESA in twee geografische subregio's zou worden gesplitst. maar dit voorstel werd door de meeste noordelijke COMESA-leden verworpen (zie pag. 850/1-'94).

TOPCONFERENTIE SADC. WAARSCHUWING VOOR TEGENVALLENDE OOGST

Op 3 februari 1995 hielden de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten van de Ontwikkelingsgemeenschap van Zuidelijk Afrika (Southern African Development Community, SADC) een consultatieve conferentie in Lilongwe (Malawi).

Een van de zaken die aan de orde kwamen, was de belangentegenstelling die voortvloeide uit het feit dat sommige SADC-leden ook lid van de COMESA waren (Zie hierboven). Botswana zou SADC-leden ertoe aanzetten de in zijn ogen rivaliserende organisatie te verlaten. Maar de gastheer van de conferentie, president Bakili Muluzi van Malawi, die op dat moment voorzitter van de COMESA was.-meende dat het mogelijk was overlappende activiteiten te vermijden.

Tijdens de conferentie kreeg Zuid-Afrika, dat in augustus 1994 tot de organisatie was toegetreden (zie pag. 849/3-'94), de verantwoordelijkheid toebedeeld voor de coördinatie van het economische, financiële en monetaire beleid van de 11 lidstaten.

Op 7 februari berichtte de regionale preventieve waarschuwingseenheid van de SADC dat de vooruitzichten voor de maïsoogst in de zuidelijke SADC-landen ongunstig waren. Voor Botswana, Namibië, Zimbabwe en Zuid-Afrika werden produktieniveaus voorspeld die onder die van 1993-1994 lagen.

(Vor.ber.pag. 849/3 e.v.-1994en 199/1/2-1995)

IGADD-TOP

Op 18 april vond in de Ethiopische hoofdstad Addis Abeba een speciale topconferentie plaats van het Intergouvernementele Gezag over Droogte en Ontwikkeling (IGADD) plaats. De top werd bijgewoond door de staatshoofden van Djibouti, Eritrea; Ethiopië, Kenia en Soedan alsmede door vertegenwoordigers van de president van Oeganda.

De leiders besloten een ministerscommissie in te stellen die moest nagaan op welke wijze men de organisatie nieuw leven kon inblazen en uitbreiden. De centrale thema's van de besprekingen waren de verdere bevordering van gezamenlijke ontwikkelingsstrategieën alsmede de harmonisering van het micro-economische beleid en het beleid inzake handel, douaneheffingen, transport, communicatie en natuurlijke hulpbronnen. Voorts werd aandacht gewijd aan harmonisering van produktie- en verkoopstructuren. de totstandbrenging van een stimulerende omgeving voor buitenlandse, grensoverschrijdende en binnenlandse investeringen en de verbetering en coördinatie van voedselvoorzieningsmaatregelen.

(Vor.ber.pag. 128/3 e.v.-1994)

FRANC-ZONE: GEMEENSCHAPPELIJKE VERZEKERINGSCODE AANVAARD

Op 17 april werd door de leden van de franc-zone een gemeenschappelijke verzekeringscode aanvaard. Daardoor werden bestaande verzekeringswetten, autoverzekeringen, levensverzekeringen en alle andere vormen van waarborg gestandaardiseerd.

(Vor.ber.pag. 849/3-1994)

CRISIS BIJ MERIDIEN BIAO

In april werd het steeds duidelijker dat Meridien BIAO, een bankconsortium met activiteiten in 20 Afrikaanse landen. in een ernstige crisis verkeerde.

In maart had de Bank of Zambia (BoZ) met een beroep op buitenlandse risico's en liquiditeitsproblemen Meridien BIAO Bank Zambia Ltd overgenomen, deze afgesplitst van de rest van de Meridien BIAO-groep en een nieuw bestuur benoemd. De BoZ had eerder meer dan $ 59,4 mln in de bank gepompt om deze overeind te houden, nadat geruchten over de liquiditeit ervan een run op de bank hadden ontketend. In maart nam de Centrale Bank van Kenia eveneens het plaatselijke beheer over en begin april

volgden de Centrale Banken van Tanzania en Swaziland dit voorbeeld

Op 25 april sprak het Opperste Gerechtshof van de Bahama-eilanden het faillissement uit over de aldaar ingeschreven Meridien International Bank Ltd [MIBL), waarin het consortium een aandeel van 74 procent had. nadat de Centrale Bank van Swaziland een gerechtelijke procedure was begonnen. De uitspraak kwam tegelijk met het aftreden van Andrew Sardanis. de oprichter van het Meridien-concern. als voorzitter van de MIBL. Sardanis bleef echter aan als bestuurslid.

Op 30 april verergerde de crisis, toen de Afrikaanse Ontwikkelingsbank (ADB), die 10 procent van de aandelen bezat, zich terugtrok uit het interimbestuur van de Meridien BIAO. Tegelijk met dit bericht bevestigde het consortium dat de Centrale Bank van de Westafrikaanse staten (Banque Centrale des États de l'Afrique de l'Ouest, BCEAO) de Meridien BIAO in Niger had gesloten, terwijl volgens bronnen uit de onmiddellijke omgeving van de Kameroense bankautoriteiten de Meridien BIAO in Kameroen, de grootste bank van het consortium,,,inproblemen verkeerde".

Op 10 april werd bericht dat de First National Bank of South Africa de activiteiten van de Meridien BIAO in Swaziland had overgenomen. Eind april voerde de Standard Bank of South Africa besprekingen met de Tanzaniaanse autoriteiten over de overname van de bank in Tanzania.

De crisis in de Meridien BIAO werd in mei nog ernstiger, toen de centrale bank in Boeroendi het beheer van de lokale Meridien-operaties op 3 mei overnam.

Dezelfde dag benoemde de regering van Gabon een beheerder om de bank in dit land te besturen. terwijl de centrale bank van Gabon zich verplichtte de belangen van depositeurs te beschermen.

In Ghana bevestigden de Social Security and National Insurance Trust - het staatspensioenfonds - en de Ghana Reinsurance Organization, die elk een aandeel van 10 procent in de Meridien Bank Ghana hadden, op 4 mei dat zij een reddingsoperatie voor een bedrag van $ 7,2 mln begonnen.

BIJEENKOMST GOUVERNEURS PTA BANK

De ministers van financiën van de lidstaten van de COMESA (zie hierboven) kwamen op 18 en 19 mei in Kampala (Oeganda) bijeen als gouverneurs van de Handels- en Ontwikkelingsbank voor Oostelijk en Zuidelijk Afrika (PTA Bank) om kwesties te behandelen die de operaties van de bank nadelig beïnvloedden.

Tot de problemen behoorde een reeks beschuldigingen van Webster Masvikwa. de in Zimbabwe geboren financiële directeur, dat de president van de bank, Martin Ogang (Oeganda). door slordigheid een bedrag tot $ 3,5 mln had verlorcn. De bank werd ook geschaad door de crisis bij de Meridien BIAO (zie hierboven), vanwege deposito's bij en leningen aan deze bank voor een bedrag van $5.25 mln in het jaar tot december 1994.

Op 22 mei werd Masvikwa ontslagen wegens het uiten van ..ongefundeerde beschuldigingen".

JAARVERGADERING ADB

De 31ste jaarvergadering van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank (ADB) werd van 22-26 mei in Abuja (Nigeria) gehouden. Verscheidene cruciale kwesties in verband met het management en de financiering stonden op de agenda (zie voor jaarvergadering in 1994 pag. 849/1-'94). De bijeenkomst werd echter overheerst door de verkiezing van een nieuwe bankpresident.

De zittende president, Babacar N'Diaye (Senegal), streefde niet naar herverkiezing. Hij had toenemende kritiek ondervonden op zijn functioneren tijdens zijn tweede ambtstermijn van 5 jaar, terwijl Westerse donors hun vertrouwen in de ADB leken te verliezen. In een poging zijn reputatie te redden had N'-Diaye, in de voorafgaande week, een nota aan de gouverneurs van de bank gestuurd waarin hij stelde dat de meerderheid van de 18 ADB-directeuren ongeschikt voor hun taak was. Hij zei dat de ernstige managementproblemen vooral konden worden toegeschreven aan het ,,totale gebrek aan het afleggen van verantwoording door de directeuren". Hij beschuldigde niet met name genoemde directeuren ervan hun kantoren om te vormen tot ,.persoonlijke domeinen waarvan zij het gewicht met vernietigend effect doen gelden bij alle pogingen om hun excessen te beteugelen".

Op 25 mei vond de stemming voor de nieuwe president plaats. Maar in een vijfde en laatste ronde slaagde Timothy Thahane (Lesotho) noch Omar Kabbaj (Marokko) - de kandidaten met de meeste stemmen - erin een meerderheid te verwerven; zij behaalden respectievelijk 44,59 en 35,68 procent van de stemmen. Seyid Abdualai (Nigeria) kreeg 19,73 procent, waarvan iets meer dan de helft van zijn eigen land afkomstig was. Nigeria weigerde evenwel de kandidatuur van Abdualai in te trekken en zijn beslissend contingent stemmen aan een van de andere kandidaten te geven.

Na uitgebreide debatten werd overeengekomen op 25 augustus in Abidjan (Ivoorkust) een nieuwe stemming te houden. terwijl N'Diaye intussen in functie zou blijven. In afwachting van de verkiezing werden de discussies over de beraamde herkapitalisatie van de bank door niet-Afrikaanse leden en over plannen inzake een reorganisatie van het management uitgesteld.

(Vor.ber.pag. 849/1/2-1994)

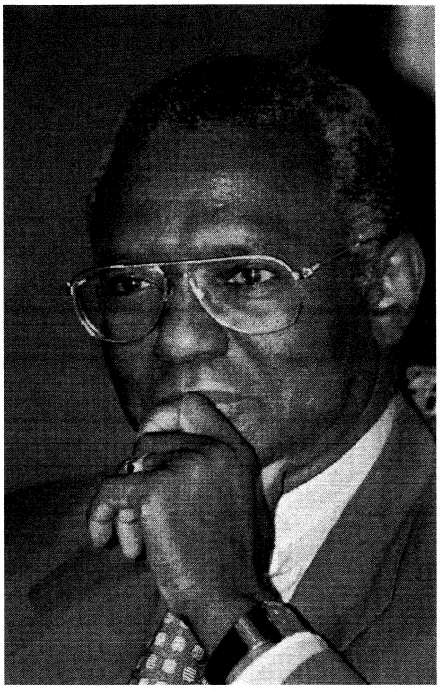

De president van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank (ADB),Babacar N'Diaye.

ALGERIJE

OPROER IN SERKADJI-GEVANGENIS. BINNENLANDSE VEILIGHEID. POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

Op 21 en 22 februari 1995 was Algerije getuige van een van de ernstigste explosies van geweld in drie jaar politieke onrust, toen veiligheidstroepen met harde hand een opstand van gedetineerde militante islamieten neersloegen in de Serkadji-gevangenis in de hoofdstad Algiers.

Volgens officiële cijfers werden door de veiligheidstroepen 96 gevangenen gedood, onder wie 81 islamitische extremisten. Bovendien werden vier gevangenbewaarders gedood door islamitische extremisten bij het begin van wat volgens de autoriteiten een uitbraakpoging was. Maar functionarissen in ballingschap van het militante Islamitische Front der Verlossing (FIS)spraken tegen dat de gevangenen hadden geprobeerd te ontsnappen en beschuldigden de militairen ervan met opzet meer dan 200 gevangenen te hebben vermoord.

In Serkadji zouden prominente leden van het FIS en de andere belangrijke militante factie, de Gewapende Islamitische Groep (GIA),zijn gedood. onder wie Ikhlef Cherati en Kacem Tadjouri. beiden lid van de consultatieve raad van het FIS, en Ahmed al-Oued. een van de oprichters van de GIA.

In sommige berichten werd ook Lembarek Boumaraaf tot de doden gerekend, de officier die was aangeklaagd wegens de moord in juni

1992 op Mohammed Boudiaf, voorzitter van het Hoge Staatscomité (zie pag. 559/2-'92). De Algerijnse televisie zond echter op 28 februari een vraaggesprek met Boumaraaf uit, waarin hij beweerde dat hij bij de ongeregeldheden gewond was geraakt.

Islamitische campagne van geweld

Zoals verwacht intensiveerde de GIA haar moordcampagne, gericht tegen prominente publieke figuren, tijdens de islamitische vastenmaand Ramadan, die op 1 februari begon

Onder de slachtoffers waren Rachid Baba Ahmed, de beroemde rai-zanger: Nabila Diahnin, leider van de feministische vereniging Vrouwennoodkreet; Azzedine Medjoubi, de directeur van het nationale theater; studentenleider Abdelhafid Assaid; Ahmed Kasmi, lid van het centrale comité van het Nationale Bevrijdingsfront (FLN); twee burgemeesters, twee journalisten, een functionaris van het ministerie van buitenlandse zaken en, op 19 februari, kolonel Mrawi Jilali van de inlichtingendienst van het leger, naar verluidt de hoogste officier die tijdens de ongeregeldheden om het leven kwam.

Net als in de voorafgaande maanden zond de Algerijnse radio in februari regelmatig berichten uit met details over de .,criminelen" en ,,terroristen" die door veiligheidstroepen gedood waren.

De islamitische extremisten hadden het gedurende de maand februari ook opnieuw gemunt op de Algerijnse infrastructuur. Er werden bruggen cn spoorlijnen vcrnicld. Dc Algcrijnsc radio beweerde op 15 februari dat ..terroristen" in de loop van 1994 3.000 sabotagedaden hadden uitgevoerd.

Speciale rechtbankenafgeschaft

Op 18 februari bevestigde minister van justitie Mohamed Teguia dat de regering de drie speciale rechtbanken had afgeschaft, die eind 1992 waren ingesteld om aanklachten van terrorisme en sabotage te behandelen. Dergelijke zaken zouden in het vervolg voor gewone rechtbanken dienen.

Aantal slachtoffers

Op 11 maart zei de onderminister van binnenlandse zaken, Noureddine Kasdalli, in een vraaggesprek met het Algerijnse dagblad Al-Khabar dat er sinds januari 1992 ongeveer 20.000 moslim-fundamentalisten bij het gewapend coniiict om het leven waren gekomen. Kasdalli voegde daar aan toe dat er op dat ogenblik maar liefst 4.000 fundamentalisten onder de wapenen waren.

Eerder in maart had de regering medegedeeld dat er in 1994 6.388 burgers bij het conflict waren omgekomen.

Regeringsoffensieftegen moslim-fundamentalisten

Volgens berichten in regeringsgezinde kranten, zoals Al *Watan*. *La Tribune* en Le Soir *d'Algérie*, lanceerden de veiligheidstroepen op 18 maart een ongekend hevig offensief van één week tegen de Gewapende Islamitische Groep (GIA). de belangrijkste radicale moslim-fundamentalistische factie.

De eerste aanval vond plaats in Ain Defla, ongeveer 150 km ten zuidwesten van Algiers, waar GIA-aanhangers waren bijeengekomen voor een vergadering. De veiligheidstroepen zouden erin zijn geslaagd een konvooi van 900 GIA-leden in een hinderlaag te laten lopen. waarbij maar liefst 800 van hen werden gedood of gewond. De operatie werd persoonlijk geleid door de bevelhebber van de Eerste Militaire Sector. generaal Said Bey. Er werden geen cijfers gegeven over het aantal slachtoffers dat aan regeringszijde was gevallen.

Op 29 maart verschenen er berichten dat er bij andere aanvallen van regeringstroepen nog eens 500 slachtoffers waren gevallen. Bij deze aanvallen zouden in het gebied Médéa 300 GIA-aanhangers zijn gedood en in het gebied Jijel nog eens 200. Volgens sommige berichten zou bij het offensief een hoge GIA-leider, Djamel Zitouni (eveneens bekend als Abou Abderrahmane Amine).zijn gedood.

Nieuwe functie bij veiligheidsdienst. Nieuwe politie-eenheden opgericht

In maart riep de regering een nieuwe topfunctie bij de veiligheidsdienst in het leven met de benoeming van Mohamed Ouada tot coördinerend directeur territoriale veiligheid. Ouada werd als chef van de nationale politie opgevolgd door kolonel (b.d.)Ali Tounsi.

Op 18 maart maakte de minister van binnenlandse zaken, Abderrahmane Meziane Cherif, bekend dat de regering een netwerk van plaatselijke politie-eenheden zou oprichten, dat in totaal uit 50.000 man zou bestaan.

Volgens een bericht op 13 maart van het officiële Algerijnse persbureau APS zou Meziane Cherif hebben gezegd dat de regering bezig was met de voorbereiding van een wet die burgers zou toestaan zich te bewapenen tegen moslim-fundamentalisten.

Aanhoudend fundamentalistisch geweld

Op 10 maart ontplofte in Kouba, een voorstad van Algiers, een autobom, waarbij ruim 60 gewonden vielen. De bom was kennelijk bedoeld voor een woonwijk waar politiefunctionarissen en hun gezinnen woonden (voor de aanslag met een autobom op het hoofdbureau van politie van Algiers in januari, waarbij 42 personen om het leven kwamen, zie pag. 203/3-'95).

Journalisten bleven het doelwit van aanslagen door radicale moslims. Rachida Hammadi, een van de bekendste televisiepresentatoren van Algerije, raakte ernstig gewond hij een aanslag op 20 maart in Algiers, die haar zuster, Houria Hammadi, het leven kostte. Op 31 maart overleed ook Rachida Hammadi aan haar verwondingen.

Op 27 maart werd in Algiers de directeur van de belangrijkste regeringskrant El *Moudjahid*, Mohamed Abderrahmani, vermoord.

In maart werden verscheidene tienermeisjes gedood in een fundamentalistische campagne die volgens de autoriteiten tegen vrouwen was gericht.

Verdachte moslim-fundamentalisten aangehouden in België en Duitsland

Volgens de Financial Times van 3 maart had de Belgische politie 10 Algerijnen aangehouden en wapens en valse identiteitsbewijzen in beslag genomen na een onderzoek naar de activiteiten van de GIA in België.

Op 30 maart arresteerde de Duitse politie twee Algerijnen die werden verdacht van het smokkelen van wapens en explosieven naar Algerije.

Kabinetswijzigingen

Op 7 maart ontsloeg president Liamine Zeroual minister van justitie Mohamed Teguia en minister van communicatie Mohammed Benamar Zerhouni. In hun plaats benoemde hij respectievelijk Mohamed Adami en Lamine Bechichi. twee nieuwelingen.

Adami, een voormalige openbare aanklager, was lid van de Nationale Overgangsraad. Bechichi was tot dusver directeur-generaal van het Nationale Radio Bedrijf.

Volgens een commentaar in de *Middle* East International van 17 maart was Teguia verantwoordelijk geweest voor de brute onderdrukking van het oproer in de Serkadji-gevangenis in Algiers in februari (zie hierboven), en was zijn ontslag ,,bedoeld om critici van de regering te sussen". In het bericht werd ook gezegd dat Zerhouni fel was bekritiseerd vanwege zijn pogingen om de verslaggeving over het conflict met de moslim-fundamentalisten te controleren.

Mieuwe directeur-generaalSonatrach

Op 20 maart werd Nazim Zouioueche benoemd tot directeur-generaal van het

staatschemiebedrijf Sonatrach als opvolger van Abdelhaq Bouhafs.

FIS-leiders onder huisarrest geplaatst

Op 28 maart berichtte de in Londen gevestigde krant Al-Hnyat dat de voorzitter en de vice-voorzitter van het Islamitische Front der Verlossing (FIS), respectievelijk Abassi Madani en Ali Belhadj, uit de gevangenis waren ontslagen en onder huisarrest waren geplaatst.

Naar verluidt had de regering deze maatregel goedgekeurd in een poging weer officieuze besprekingen te openen met beide leiders. In november 1994 waren Madani en Belhadj opnieuw in hechtenis genomen, nadat zij korte tijd onder huisarrest hadden gestaan (zie pag. 200/3-'95)

Overleg tussen president en politieke partijen

In de eerste twee weken van april voerde president Liamine Zeroual een reeks bilaterale consultaties met de leiders van 15 politieke partijen en organisaties.

Na de besprekingen verzekerde Zeroual opnieuw dat hij vastbesloten was onverbiddelijk door te gaan met zijn plan om voor het einde van 1995 presidentsverkiezingen te houden. hoewel naar verluidt vier van de de partijen die uitgenodigd waren voor het overleg - het Nationale Bevrijdingsfront (FNL), het Front van Socialistische Krachten (Front des forces socialistes. FFS). Nahda en de Beweging voor Democratie in Algerije (Mouvement pour la démocratie en Algérie, MDA) - dit plan verwierpen.

De vier partijen behoorden tot de groep, waaronder het verboden FIS, die in januari in Rome een ontwerp-vredesvoorstel had ondertekend (zie pag. 203/2/3-'95). Zeroual had het voorstel verworpen. waarin onder meer was opgeroepen het FIS te legaliseren. Tijdens het overleg hadden de leiders van vier genoemde partijen Zeroual voorgehouden dat een door onderhandelingen tot stand gebracht akkoord met het FIS als partner een noodzakelijke voorwaarde was voor een duurzame vrede in Algerije en bijgevolg voor het houden van verkiezingen. Zeroual zou zijn eerder standpunt hebben herhaald dat er geen dialoog zou worden gevoerd met het FIS, zolang de gewapende vleugel van het FIS zijn gewelddadige campagne voortzette.

Verboden gebieden ingesteld

Krachtens een door de Algerijnse radio op 3 april bekendgemaakte instructie van het ministerie van binnenlandse zaken werden een groot aantal van Algerije's centra voor energieproduktie met ingang van 2 mei tot verboden gebied verklaard. Naar verluidt had het leger in maart meer troepen gestationeerd in de produktiegebieden.

Het besluit weerspiegelde de v ees van de regering dat radicale moslims wel eens belangrijke olie- en gasinstallaties zouden kunnen saboteren. Tot dusverre hadden moslim-groeperingen nog geen grote aanval uitgevoerd op de olievelden.

De vier betrokken provincies omvatten uitgestrekte delen van de Sahara in Zuidoost- en Midden-Algerije. Het waren: Wargla (het gebied rond Hassi Messaoud. het grootste olieveld van Algerije) en Laghouat (met het belangrijkste gasveld bij Hassi R'Mel), alsmede Illizi en El Oued. waar zich exploratieoeldrn bevonden en die rond de produktiegebieden waren gelegen.

Proces in verband met moord op Boudiaf geopend

Op 25 april werd het proces geopend tegen Lembarak Boumaraaf, de officier die werd beschuldigd van de moord op de voorzitter van het Hoge Staatscomité, Mohamed Boudiaf, in juni 1992 (zie pag. 558/3 e.v.-'92). Na een paar uur werd het proces echter verdaagd.

Islamitisch geweld

Na het grootscheepse regeringsoffensief tegen de belangrijkste gewapende moslim-groepering, de GIA, in maart (zie hierboven) leek er in april een betrekkelijke stilte in de activiteiten van moslim-extremisten te zijn ingetreden. In deze maand lanceerden hoge regeringsfunctionarissen en militairen naar het leek een gezamenlijke mediacampagne om de Algerijnse bevolking ervan te overtuigen dat de veiligheidstroepen de overhand hadden gekregen in hun strijd tegen de GIA.

Er waren een paar berichten waarin melding werd gemaakt van geweld. Op 3 april berichtte de Algerijnse krant *Liberté* dat de Algerijnse luchtmacht een aanval had gedaan op een konvooi van radicale moslims dat wapens vervoerde die kennelijk vanuit Soedan via Libië naar Algerije waren gesmokkeld. De aanval werd uitgevoerd op 31 maart vlak bij de Libische grens en kostte het leven aan tientallen moslim-fundamentalisten.

Op 4 april bezetten radicale moslims een televisiestation in Ain Nsour in West-Algerije en zonden in het westelijke gebied een 40 minuten durende propagandavideofilm uit.

In de nacht van 3 op 4 april werd in Constantine een sport\-erslaggever van de staatstelevisie vermoord. Hij was de 32ste journalist die sinds mei 1993 in Algerije om het leven werd gebracht en de achtste sinds begin 1995. Op 21 april werd in Algiers een lid van de Nationale Overgangsraad (CNT,zie pag. 778/3-'94), Arezki Oukid (71), vermoord. Hij was het vijfde CNT-liddat bij een aanslag omkwam.

De kennelijke pauze in het geweld van extreem-islamitische zijde (zie hierboven),eindigde op 5 mei met de moord op vijf buitenlandse werknemers in de olieindustrie (uit Canada, Frankrijk en Groot-Brittannië). Zij werkten in een fabriek voor pijpleidingen in de regio

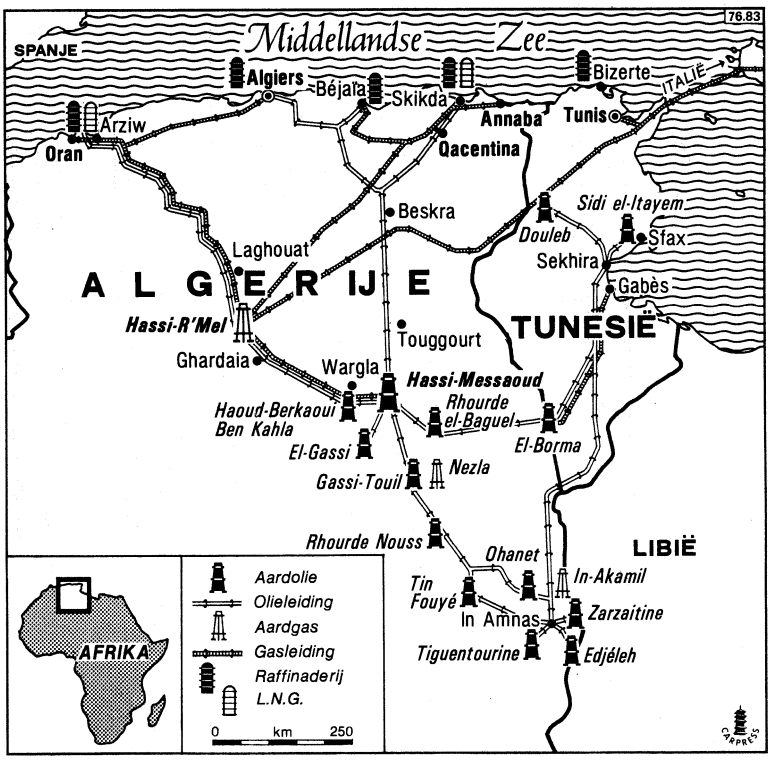

Ghardaia, vlakbij het verlaten olieveld van Hassi R'mel (500 km ten zuiden van Algiers). De verantwoordelijkheid werd opgeëist door de GIA. Sinds 1992 waren meer dan 90 buitenlanders gedood.

De jongste moord volgde op een begin mei door de GIA uitgegeven waarschuwing waarin de groep haar voornemen aankondigde elke vrouw in regeringsdienst te doden Islamitische militanten schoten een vrouwelijke journalist, Malika Sabour, op 21 mei dood in haar woning te Reghaia (ten oosten van Algiers) Op 15 en 27 mei u erden twee mannelijke collega s die voor de staatstelevisie werkten, aangetroffen nadat zij waren doodgeschoten Daarmee steeg het aantal sinds mei 1993 omgebrachte journalisten tot 35

Bij gevechten met veiligheidstroepen in verschillende delen van het land kwamen van 9-13 mei zeker 46 militante islamieten om het leven.

VOORSTEL VAN MITTERRAND VOOR VREDESCONFERENTIE

De betrekkingen van Algerije met Frankrijk verslechterden begin februari toen de Franse president François Mitterrand het omstreden voorstel deed de Europese Unie (EU) een vredesconferentie over Algerije te laten organiseren. Mitterrands suggestie werd onmiddellijk door de Algerijnse autoriteiten verworpen.

Mitterrand deedzijn voorstel op 3 februari tijdens een persconferentie na een ontmoeting met de Duitse kanselier Helmut Kohl. De vredesconferentie zou volgens hem gebaseerd kunnen zijn op de ideeën die waren geopperd op de bijeenkomst van Algerijnse oppositiepartijen die in januari in Rome was gehouden (zie pag. 203/2/3-'95).
De Algerijnse staatsradio veroordeelde Mitterrand om zijn .,inmenging" in Algerijnse zaken en beschuldigde hem van ,.een diepgewortelde haat tegen het onafhankelijke Algerije"
De Algerijnse ambassadeur in Frankrijk werd voor overleg teruggeroepen.
De Franse premier Edouard Balladur en leden van zijn regering werden naar verluidt verrast door het voorstel van Mitterrand. Ministers haastten zich te verklaren dat het om een persoonlijke suggestie ging, niet om regeringsbeleid.

Op 23 februari maakte Frankrijk bekend dat zijn consulaten in Oran en Annaba uit veiligheidsoverwegingen tijdelijk gesloten waren.

ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

In een op 13 februari uitgegeven verklaring maakte premier Mokdad Sifi voor 1994 na vele jaren van neergang een economische groei bekend van 0,2 procent. De *Middle East Economic Digest* van 24 februari gaf als commentaar dat het groeicijfer van de economie nog altijd aanzienlijk lager was dan de bevolkingsaanwas van 2,2 procent.

Eind februari sloot Algerije met Italië een bilaterale overeenkomst voor de herschikking van schulden ter waarde van $802 mln. Dit gebeurde in het kader van het akkoord met de Club van Parijs uit juni 1994 (zie pag 777/3 e.v.-'94).

AKKOORD OVER HERSCHIKKING SCHULD. IMF-LENING

Van de commerciële schuld van Algerije groot S 4,5 rnrd werd op 12 mei een bedrag van $ 3,2 rnrd herschikt krachtens een akkoord met de Club van Londen van bankcrediteuren. De Club van Parijs van Westerse crediteurenlanden had in juni 1994 een deel van de officiële schuld van Algerije. een bedrag van circa S 5,3 mrd, herschikt (zie pag. 777/3-'94).

Volgens het nieuwe akkoord (dat nog moest worden goedgekeurd door alle betrokkenen bij de Algerijnse commerciële schuld die onder de overeenkomst viel) moest de aflossing van de leningen in 1998 beginnen. De schulden van geldleners uit de openbare sector met vervaltermijnen van meer dan 12 maanden, die verstreken tussen maart 1994 en december 1997 (voor een totaal van $ 2,1 mrd), werden uitgesmeerd over een periode van 16 jaar. De resterende schuld van $ 1,1 rnrd werd herschikt over maximaal 12,5 jaar. De overeengekomen gemiddelde gratieperiode bedroeg 6,5 jaar.

Andere regelingen voor diverse soorten schulden behelsden onder meer:

1) Tranche A, voor eerder herschikte schulden met oorspronkelijke vervaltermijnen van meer dan twee jaar: aflossing in 13 gelijke termijnen van een half jaar tussen september 2000 en september 2006.

2) Tranche B, voor eveneens eerder herschikte schulden met oorspronkelijke vervaltermijnen varierend van één tot twee jaar: aflossing in 15 gelijke termijnen van een half jaar tussen september 1998 enseptember 2005,

3) Gestructureerde financiering over eerder herschikte pachtcontracten: aflossing zoals voor Tranche A.

4) Alle andere schulden: aflossing in 20 termijnen van een half jaar van september 2000 tot maart 2010.

Het akkoord werd toegejuicht door gouverneur Abdelouahab Keramane van de centrale bank, die zei dat het een indicatie was van het vertrouwen van de zakenwereld in de Algerijnse economie. Bij de overeenkomst betrokken banken benadrukten echter dat zij ongaarne nog meer geld aan Algerije zouden lenen, en dat het akkoord primairwas ontworpen om aflossingen te waarborgen.

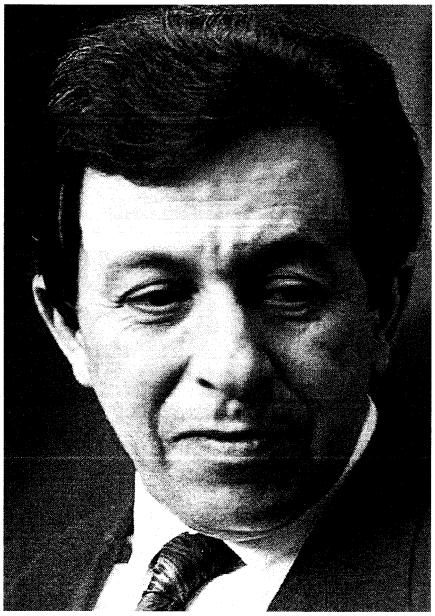

De Algerijnse premier, Mokdad Sifi.

IMF-lening

Op 22 mei keurde het IMF een lening krachtens een uitgebreide financieringsfaciliteit (EFF) goed voor 1,169 rnrd SDRs (ca. $ 1,8 mrd) ter ondersteuning van het aanpassings- en structurele hervormingsprogramma van de regering voor de middellange termijn.

Aan de kredietovereenkomst waren voorwaarden verbonden met betrekking tot een versterkte privatisering, herstructurering van de openbare sector, liberalisering van de handel en uitbreiding van de monetaire en fiscale hervormingen. De goedkeuring kwam net op tijd binnen voor het verstrijken van een kredietakkoord van één jaar uit mei 1994 (zie pag. 777/3-'94).

Op 12 mei kreeg Algerije als eerste land aan de Middellandse Zee een lening van de Europese Unie (EU) ter waarde van $268 mln (ECU 200 mln) voor twee jaar, krachtens een contract ter ondersteuning van de betalingsbalans. Dergelijke leningen maren tot dan toe voorbehouden aan voormalige communistische staten uit Oost-Europa. EU-functionarissen weigerden de voorwaarden te onthullen die aan het kredietakkoord w-aren verbonden.
(Vor.ber.pag. 199/3 e.v.-1995)

BENIN

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 28 maart 1995 werden er verkiezingen gehouden voor de Nationale As-

semblée, waarbij 5 380 kandidaten van 31 politieke partijen dongen naar de 83 zetels,

Op 26 maart kwamen de verkiezingen in gevaar. toen één van de kandidaten. minister van ambtenarenzaken en bestuiirshervorming Timothee Adanlin, een andere kandidaat, minister van binnenlandse zaken, veiligheid en territoriaal bestuur Aritoine Alabi Gbegan. beschuldigde van een poging om hem te vermoorden. De Autonome Nationale Verkiezingscommissie (CENA) verklaarde dat de verkiezingen onder „over het algemeen bevredigendr omstandigheden hadden plaatsgevonden. ondanks het feit dat er in sommige gebieden problemen waren geweest bij de uitreiking van de stembiljetten

Volgens de eerste aan ijzingen zouden de partijen die president Nicéphore Soglo steunden. in de Nationale Assemblée in de minderheid blijven. Het feit dat de CENA eind maart geen verkiezingsuitslag publiceerde, leidde tot onrust onder de bevolking. Enkele partijen, waaronder de Communistische Partij van Benin, drongen erop aan dat de uitslag snel zou worden bekendgemaakt om speculaties te vermijden dat er was geknoeid met de verkiezingen.

Uitslag parlementsverkiezingen

Op 3 april echter publiceerde de CENA de voorlopige uitslag van de op 28 maart gehouden parlementsverkiezingen. Blijkens deze uitslag behaalden de partijen die tegenover president Nicéphore Soglo stonden, 49 zetels in de 83 leden tellende Nationale Assemblée, waarvan 19 zetels naar de Partij voor Democratische Vernieuing (Parti pour le renouveau démocratique, PRD) onder leiding van Adrien Houngbedji gingen. Soglo's Renaissance Partij van Benin (Parti de la Renaissance du Bénin, PRB) en haar medestanders behaalden 32 zetels. In twee kiesdistricten was geen beslissing gevallen.

Op 16 april, voordat de definitieve uitslag zou worden bevestigd, verklaarde het Constitutioneel Hof de uitslagen van 13 kiesdistricten ongeldig. Het Hof oordeelde dat er in deze kiesdistricten een reeks onregelmatigheden had plaatsgevonden, zoals twee keer stemmen of met valse stemmen gevulde stembussen. Onder de betrokken zetels waren er vier die door de PRB en twee die door de PRD waren behaald. De PRD bleef niettemin de grootste groepering in het parlement. Binnen 50 dagen zouden er opnieuw verkiezingen worden gehouden.

Op 21 april hield de onvolledige Nationale Assemblée haar eerste gewone zitting overeenkomstig de grondwettelijke bepalingen krachtens welke het parlement elk jaar in april bijeen behoort te komen.

Herverkiezingen

Op 28 mei werden in de 13 districten, waarvan de stembusuitslagen van maart ongeldig waren verklaard, herverkiezingen gehouden.

Van de negen in Cotonou betwiste zetels verwierf de PRB er vijf, terwijl de PRD zijn twee zetels behield; de Verzameling van Liberale Democraten en de Sociaal-Democratische Partij wonnen elk één zetel.

In de regio Borgou won het Actiefront voor Vernieuwing en Ontwikkeling (FARD)-Alafia drie zetels, terwijl de resterende zetel naar de Alliantie voor Democratie en Ontwikkeling ging.

De uitslagen hadden nauwelijks invloed op de algehele samenstelling van de Nationale Assemblée, waarin de partijen die tegen president Soglo waren in de meerderheid bleven.

(Vor.ber.pag. 204/1/2-1995)

De president van Benin. Nicéphore Soglo (m.). verlaat het Witte Huis te Washington in gezelschap van de Amerikanse president Bill Clinton (13 juli 1995).

CENTRAALAFRIKAANSE REPUBLIEK

BEGROTING VOOR 1993

Van 26-28 januari 1993 werd in een buitengewone kabinetsvergadering de begroting voor 1995 onder de loep genomen.

De inkomsten werden begroot op 136,749 mrd francs CFA, een stijging van 28,84 procent ten opzichte van 1994 ($ 1 = 524.837 francs CFA per 27 januari 1995). De afronding van de hervormingen die in 1994 waren aanvaard, zou de inkomsten van de overheid stimuleren en tegelijkertijd de overheidsuitgaven streng aan banden leggen.

De vergadering beschouwde ook de effecten van de devaluatie van de franc CFA met 50 procent in januari 1994 (zie pag. 347/3 e.v.-'94). Er werden enige positieve gevolgen genoemd, zoals een stijging van de prijzen voor producenten (vooral van koffie en katoen), die boeren had aangemoedigd land te gaan cultiveren dat lang braak had gelegen. Een herstel van de produktie en export van voedsel, toegeschreven aan een stijging van de wereldprijzen en aan de reorganisatie van deze sector. werd genoemd als voorbeeld van de verbeterde economische vooruitzichten van het land.

GRATIE VOOR VROEGERE MINISTER

Radio France International berichtte op 8 februari dat Christophe Grelombe, wiens benoeming in de regering van generaal André Kolingba in juni 1993 omstreden was geweest (zie pag. 710/2/3-'93), van de president gratie had gekregen.

Grelombe was klaarblijkelijk in september 1994 voor een jaar naar de gevangenis ge-

stuurd wegens ,.ontvreemding van de koffer van een lid van de oppositie".

NIEUWE PREMIER EN NIEUWE REGERING

Op 11 april trad Jean-Luc Mandaba af als premier om het land, naar hij zei, een ,,nieuweprikkel" tot verandering te geven. Hij stapte op nadat eerder die dag een motie van wantrouwen was ingediend, die was ondertekend door meer dan de helft van de leden van de Nationale Assemblee

Het initiatief tot de motie van wantrouwen was genomen door de Beweging voor de Bevrijding van het Centraalafrikaanse Volk (Mouvement pour la libération du peuple centrafricain, MLPC), Mandaba's eigen partij. In dc motie werd gesproken van corruptie in regeringskringen, wanbestuur en gebrek aan overleg tussen de regering en het parlement. In het bijzonder werd erover geklaagd dat Mandaba sinds zijn ambtsaanvaarding in oktober 1993 (zie pag. 866/1-'93) onvoldoende overleg had gevoerd met de MLPC-parlementariërs

Op 12 april benoemde president Ange-Felix Patasse de hoge ambtenaar Gabriel Koyambounou tot premier. Koyambounou was nog nooit minister of zelfs maar parlementslid geweest. Hij noemde de liquidatie van de corruptie op financieel gebied een van zijn belangrijkste doelstellingen.

Nieuw kabinet

Op 17 april maakte Koyambounou zijn nieuwe regering van 26 leden bekend. Begin mei werd de volgende samenstelling gemeld:

Premier - Gabriel Koyambounou"; staatsminister financien en begroting - Emmanuel Dokouna+; staatsminister defensie, oorlogsveteranen en oorlogsslachtoffers - Jean Mette-Yapende+; staatsminister parlementaire betrekkingen - Nestor Kombot-Naguemo*; buitenlandse zaken en betrekkingen met francofone landen - Simon Bedaya-Ngaro; ambtenarenzaken. sociale verzekeringen en beroepsopleiding - Eloi Anguimate*; nationaal onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en technologie - Albert Mberyo*; energie en minerale rijkdommen, regeringswoordvoerder - Charles Mazi+: landbouw en veeteelt - Gabriel Dote Badekara; industrie, handel en nijverheid - Joseph Agbo*; communicatie, kunst en cultuur - Maurice Saragba*: economie, planning en samenwerking - Dogonendji Be*; openbare werken, huisvesting en territoriale ontwikkeling - Dieudonné Beket*: territoriaal bestuur en nationale veiligheid - Thierry Kiandji"; vrouwenzaken en nationale solidariteit - mevr. Marie-Noëlle Koyara: decentralisatie en regionalisatie - Gerard Gaba+; justitie, belast met rechtshervorming - mevr. Betty Maras*; PTT - Vincent Sakanga*: stimulering jeugd en sport - Fidele Ogbami+: water, bosbouw jacht en visserij - Laurent Ngom Baba": transport en burgerluchtvaart - Albert Yomba-Eyambo*; gezondheid en bevolking - Gabriel Fio Ngaindiro*, milieu en toerisme - Daniel Emery Dcdc*: secretaris-generaal regering - mevr. Simone Bodemon+: staatssecretaris buitenlandse zaken - mevr. Dominique Gueremmatchi*; staatssecretaris nationaal onderwijs - David Zokoe*: staatssecretaris nationale defensie - generaal Didace N'Dayen*

* Nieuw.
+Andere taken.

Het nieuwe kabinet, waarin negen leden uit de aftredende regering waren opgenomen, bestond alleen uit partijen van de presidentiële meerderheid. De nieuwe regering was groter dan voorheen. Een van de nieuwe ministeries was dat van decentralisatie en regionalisatie, zoals was bepaald in de in januari goedgekeurde grondwet (zie pag. 204/2-'95).

(Vor.ber.pag. 204/2/3-1995)

LIBIË

SANCTIES VERLENGD. BELONING UITGELOOFD DOOR FBI VOOR AANHOUDING VAN LOCKERBIE-VERDACHTEN

Op 30 maart 1995 besloot de VN-Veiligheidsraad de sancties tegen Libië. die sinds april 1992 van kracht waren, met nog eens 120 dagen te verlengen (voor verlenging op 30 november 1994, zie pag. 206/1/2-'95).

De Veiligheidsraad verwierp een Amerikaanse eis om een volledig internationaal embargo op de aankoop van Libische olie in te stellen. Krachtens de bestaande sancties werd Libië de toegang ontzegd tot materieel voor de produktie en het transport van olie, maar mocht het nog altijd olie exporteren.

De sancties waren in de eerste plaats bedoeld om druk uit te oefenen op de Libische regering om twee leden van de Libische inlichtingendienst, Abdel Baset al-Meghrahi en al-Amin Khalifa Fhima. uit te leveren. Beide mannen werden ervan beschuldigd de bom te hebben geplaatst, waardoor in december 1988 bij de Schotse plaats Lockerbie een PanAm-vliegtuig was neergestort.

Na de vergadering van de Veiligheidsraad maakten de VS bekend dat zij hun eigen eenzijdig ingestelde sancties tegen Libië zouden verscherpen.

Medio maart plaatste de Amerikaanse FBI de twee Libiërs op zijn lijst met ,,Tien Meest Gezochte Personen" en loofde deze instantie een beloning van $ 4 mln uit voor hun aanhouding.

CONTROVERSE OVER PELGRIMSVLUCHT NAAR SAOEDI-ARABIË

Op 19 april bracht een Libisch passagiersvliegtuig in strijd met de VN-sancties 13U personen van Tripoli naar Saoedi-Arabië voor de jaarlijkse bedevaart (hadj). Een verbod op vluchten van en naar Libië maakte deel uit van de VN-sancties, die iri april 1992 waren ingesteld in verband met de bomaanslag in 1988 op een PanAm-verkeersvliegtuig boven de Schotse plaats Lockerbie (zie pag. 259/3 e.v.-'92). In 1994 waren ongeveer 100 pelgrims op kamelen naar Saoedi-Arabië gereisd om te protesteren tegen het verbod (zie pag. 726/3-'94).

Begin april had de Libische leider. kolonel Moamer al-Kadhafi, gewaarschuwd dat hij bereid was het VN-verbod te trotseren en dat Egypte. Soedan en Saoedi-Arabië ervan op de hoogte waren gesteld dat een Libisch toestel hun luchtruim zou binnenkomen.

In een poging een crisis te voorkomen belegde de Egyptische regering een vergadering van het VN-sanctiecomité inzake Libië om te proberen een compromis tot stand te brengen. Terwijl het comité op 19 april aan het vergaderen was, vloog het Libische toestel naar Jeddah in Saoedi-Arabië, ondanks het feit dat Egypte geen toestemming had gegeven over Egyptisch grondgebied te vliegen. Kort daarna steeg er van Benghazi een tweede Libische vliegtuig op met bestemming Jeddah, maar het landde op Libisch grondgebied na de bekendmaking dat het sanctiecomité een compromis had bereikt.

Het sanctiecomité van de VN gaf de nationale Egyptische luchtvaartmaatschappij EgyptAir toestemming om voor ongeveer 6.000 bedevaartgangers 45 vluchten te verzorgen van Libië naar Jeddah. Op 20 april begon EgyptAir met deze luchtbrug, die onder streng toezicht van de VN stond.

(Vor.ber.pag. 205/3 e.v.-1995)

SIERRA LEONE

CONFLICT MET RUF-REBELLEN. VLUCHTELINGEN

De militaire regering onder leiding van kapitein Valentine E.M. Strasser, die eind januari 1995 (zie pag. 206/3 e.v.-'95) blijkbaar niet in staat was haar gezag uit te oefenen buiten de hoofdstad Freetown, trachtte volgens berichten in

februari met hulp van Gurkha-huurlingen weer greep te krijgen op het Revolutionair Verenigd Front (Revolutionary United Front, RUF).

De Guardian van 22 februari berichtte dat 58 Gurkha's eerder in de maand met succes een grote RUF-basis hadden aangevallen en op 17 februari beweerde de regering dat een belangrijke opstandelingenbasis was vernietigd. met 100 doden. Ondanks dil ogenschijnlijke succes zou het RUF op 26 februari de titaniummijn in Sierra Rutile hebben heroverd. Voordat deze mijn begin januari voor liet eerst in handen van de rebellen was gevallen. leverde zij meer dan de helft van de vrccmcle valuta van het land op en was zij de grootste werkgever van Sierra Leone.

Majoor Abubakr Tarawallie. een naaste adviseur van Strasser. werd op 25 februari in een hinderlaag gedood.

Het nieuws over de buitenlanders die in januari door het RUF en andere groepen in gijzeling waren genomen, bleef fragmentarisch. Het RUF liet half februari weten dat de gijzelaars veilig waren, maar weigerde kennelijk te onderhandelen over hun vrijlating zolang er buitenlandse troepen in het land bleven.

Vluchtelingencrisis

Het Wereldvoedselprogramma (WFP) rapporteerde op 14 februari dat het conflict bijna 900.000 mensen uit hun huizen verdreven had. Zo'n 185.000 mensen waren naar Guinee gevlucht en circa 90.000 naar Liberia. Intussen was het aantal mensen dat in Sierra Leone zelf in kampen verbleef, in de voorafgaande 12 maanden verdubbeld tot 600.000.

WIJZIGINGEN IN REGERING

Op 31 maart maakte het staatshoofd. kapitein Valentine E.M. Strasser een belangrijke herstructurering van de regering en de strijdkrachten bekend om met ,,vreedzame middelen of militaire successen" een einde te maken aan de gewapende opstand en de overgang naar een democratische bewind dichterbij te brengen.

De wijzigingen betekenden dat er voor de eerste keer sinds de militaire staatsgreep van april 1992 (zie pag. 481/1 e.v.-'92) meer burgers dan militairen in de Raad van Staatssecretarissen (CSS) zitting hadden. Tegelijkertijd werden de aftredende militairen op actievere posten in de strijdkrachten benoemd teneinde .,het elan (van de troepen) te verhogen" om een eind te maken aan de ,,willekeurige slachtpartijen onder onschuldige burgers" door het RUF. Het gereorganiseerde leger zou onder bevel staan van kapitein Julius Maada Rio, vice-voorzitter van de Opperste Staatsraad. die aftrad als voorzitter van de CSS en werd benoemd tot chef van de defensiestaf

De kabinetswijziging had betrekking op de volgende portefeuilles:

Hoofdstaatssecretaris; gezondheid en sociale diensten - luitenant-kolonel Akim Gibril+: voorlichting, omroep en cultuur - Arnold Bishop-Gooding+; t ansport en communicatie - Hindolo Tyre+; procureur-generaal en justitie - Claucie Campbell*; minerale rijkdommen - luitenant-kolonel Robert Yira Koroma+; landzaken. huisvesting en milieu - Mohamed Samura"; maritieme rijkdommen - Ernest Ndomoihina*; jeugd. sport en sociale mobilisatie - Sulainiari Banja Tejan Sie*; energie en elektriciteit - Sylvanus Taylor Lewis"; landbouw en bosbouw - Lesley Scott"; oridersecretaris voor financien - luitenant-kolonel M.M. Conteh*; ondersecretaris voor landbouw en bosbouw - Andrew Turay*

* Nieuwe benoeming.
+Anderetaken.

De reorganisatie vond plaats, nadat het leger had beweerd aanzienlijke successen te hebben geboekt tegen het RUF. Zo zou het op 19 maart na zware gevechten de belangrijke zuidelijke stad Moyamba hebben heroverd. Door de strijd werden er voortdurend mensen van huis en haard verdreven en volgens de autoriteiten van het buurland Guinee kwam er geen einde aan de vluchtelingenstroom naar dit land (zie hierboven).

GIJZELAARS VRIJGELATEN

Op 20 april liet het RUF de laatste 16 gijzelaars vrij, die tussen november en januari waren gevangengenomen (zie pag. 20613-'95). De 16, onder wie 10 buitenlanders, werden overgedragen aan het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC). Onderhandelaars van de Londense politie zouden betrokken zijn geweest bij het bewerkstelligen van hun vrijlating.

VERKIEZINGEN TOEGEZEGD. STRASSER BEREID TOT BESTAND EN ONVOORWAARDELIJKE BESPREKINGEN MET RUF. OPMARS RUF

Op 27 april hief kapitein Valentine E.M. Strasser het verbod op politieke partijen op en beloofde hij in januari 1996 de macht over te dragen aan een democratisch gekozen president.

In een toespraak op de 34ste verjaardag van de onafhankelijkheid zei Strasser verder dat de regering bereid was een wapenstilstand af te kondigen met het opstandige RUF om te onderhandelen over een beëindiging van het conflict waarbij sinds 1991 naar schatting 5.000 doden waren gevallen.

Strasser zei dat partijen die wilden deelnemen aan de verkiezingen. zich zouden moeten inschrijven bij een Voorlopige Nationale Kiescomniissie. Deze commissie zou vervolgens een nationale raadgevende conferentie bijeenroepen om het verkiezingsproces te bespreken. Strasser maakte tevens de oprichting bekend van een nationale verzoeningscommissie. die naar hij hoopte ..de huidige regering (zou) overleven om onze nationale eenheid en vrijheid te handhaven en te beschermen".

Opmars RUE Buitenlandse steun voor regering

Strasser deed zijn uitspraken, terwijl het RUF zijn opmars naar Freetown voortzette. Op 7 april zouden de rebellen zich op minder dan 35 km van de hoofdstad bevinden.

De regering leek niet bij machte de opmars van de RUF-rebellen tot staan te brengen. ondanks het feit dat het ieger was uitgebreid tot ongeveer 13.000 man. die werden gesteund door Gurkha-huurlingen (zie hierboven), 75 procent van de nationale begroting werd besteed aan de oorlog en Nigeria en Guinee militaire steun verleenden.

Op 10 april besloot de Guinese regering een elite-eenheid van nog eens 300 man te sturen. Er werd ook bericht dat de regering Oekraïense piloten had gerecruteerd om haar Russische gevechtshelikopters te vliegen en dat westerse ,,veiligheidsadviseurs" hun intrek had genomen in Freetowns meest luxueuze hotel.

Slachtpartij RUF gemeld

Op 3 mei meldde de staatstelevisie dat mogelijk 200 mensen waren gedood in de diamantstad Koidu bij een aanval van het RUF. Later zei een RUF-woordvoerder dat de rebellen het district Kono, waarvan Koidu de hoofdstad is, onder controle hadden.

Nieuwe voorstellen Strasser

Op 18 mei deed kapitein Strasser een beroep op de Economische Gemeenschap van Westafrikaanse Staten (ECOWAS)om te helpen bij onderhandelingen tussen zijn regering en het RUF. Strasser verklaarde zich bereid tot onvoorwaardelijke besprekingen met de rebellen en drong er bij de ECOWAS op aan snel te handelen om te voorkomen dat het conflict ontaardde in een volledige burgeroorlog.

Het RUF verwierp dit initiatief echter en gaf blijk van wantrouwen t.a.v. de

opheffing van het verbod op politieke partijen en de belofte van meer-partijen-verkiezingen (zie hierboven). Het verlangde daarentegen dat de militaire regering van Strasser de macht overdroeg aan een soevereine nationale conferentie die over de politieke toekomst van het land moest beslissen

(Vor.ber.pag. 206/2 e.v.-1995)

TANZANIA

VERKIEZINGSDATUM

Op 11 februari 1995 maakte de nationale kiescommissie bekend dat de eerste landelijke parlementsverkiezingen met meer partijen zouden worden gehouden op 29 oktober.

KABINETSWIJZIGING. ONTSLAGEN MINISTER NAAR OPPOSITIE

President Ali Hassan Mwinyi benoemde op 25 februari Basil Pesambili Mramba tot minister van arbeid en jeugdontwikkeling. Zijn voorganger, Augustine Lyatonga Mrema, werd ontslagen wegens ,,gebrek aan discipline". Mramba was tot maart 1987 minister van handel en industrie geweest (zie pag. 541/3-'90).

Ex-minister Mrema trad op 3 maart uit de regeringspartij Chama Cha Mapinduzi (CCM - Revolutionaire Partij van Tanzania) en daarmee tevens uit het parlement. Hij werd op 18 april gekozen tot de kandidaat van de National Convention for Construction and Reform - Mageuzi voor de presidentsverkiezingen die in oktober op het programma stonden

BUITENLANDSE HULP HERVAT

Minister van financiën Jakaya Kikwete maakte op 28 februari bekend dat donorlanden, bijeen in Parijs, het eens waren geworden over hulp ter waarde van $ 1 mrd. Dit bedrag, voor de periode 1994-1996, zou meteen beschikbaar worden gesteld. Onder de landen die Tanzania hulp toezegden waren ook Noorwegen en Zweden, die beide hun steun in november 1994 hadden opgeschort wegens ,,onregelmatigheden" (zie pag. 207/1/2-'95), en Frankrijk, dat geen enkele vorm van hulp aan Tanzania had verleend sinds 1989.

(Vor.ber.pag. 207/1 e.v.-1995)

TSJAAD

OVERGANGSPERIODE VERLENGD

Op 3C maart 1995 verlengde de Hogere Overgangsraad (CST, het overgangsparlement) de overgangsperiode, die op 9 april zou eindigen, met nog eens een jaar Erf was de tweede verlenging van de overgangsperiode, die was ingegaan in april 1993 (zie pag 420/1/2-'93)

De CST leverde kritiek op de regering, omdat deze er niet in was geslaagd ,,haarverplichtingen na te komen" en had nagelaten een onafhankelijke verkiezingscommissie in het leven te roepen. Verder werd opgemerkt dat de regering nog altijd geen sociaal pact met de vakbonden had gesloten (zie pag. 429/1-'94) en geen adequate maatregelen had genomen om de gevolgen van de devaluatie van de franc CFA in 1994 te verzachten (zie pag. 347/3 e.v.-'94).

NIEUWE PREMIER EN OVERGANGSREGERING BENOEMD

Op 8 april koos de Hoge Overgangsraad (CST) Djimasta Koibla tot premier als opvolger van Delwa Kassire Koumakoye. Deze was een paar dagen eerder ontslagen door de CST.

Koumakoye was ernstig bekritiseerd door de CST wegens de verlenging van de overgangsperiode in maart (zie hierboven). Op 3 april was de druk om hem te ontslaan toegenomen, toen het Hof van Beroep de kiezersregistratie ongeldig verklaarde. nadat de oppositie bezwaar had gemaakt tegen de omstandigheden waaronder deze had plaatsgevonden.

Koumakoye was het niet eens met zijn ontslag en diende pas op 10 april formeel zijn ontslag in, waarbij hij verklaarde dat het optreden ven de CST ongrondwettig en ondemocratisch was.

Op 9 april zei Djimasta Koibla (45), secretaris van de gematigde oppositiepartij Union pour la démocratie et la république (UDR) van ex-premier Jean-Bawoyeu Alingué, dat hij verwachtte de laatste fase van het overgangsproces af te sluiten, en dat hij een neutrale rol in de regering wilde vervullen. Op 17 april verduidelijkte hij zijn positie toen hij verklaarde dat hij geen kandidaat zou zijn bij de komende presidentsverkiezingen.

Op 16 april benoemde Djimasta Koibla zijn eerste kabinet, de derde overgangsregering. De portefeuilleverdeling was als volgt:

Premier - Djimasta Koibla*; buitenlandse zaken - Ahmat Abderamane Haggar: binnenlandse zaken en territoriaal bestuur - Mahamat Nouri*; financiën en computerkunde - Mahamat Saleh Alabo+: strijdkrachten - Ali Absakine; openbare diensten en arbeid - Salibou Garba; planning en samenwerking - mevr. Nour Mariam Mahamat; veeteelt en waterbronnen - Mahamat Nour Malai; plattelandsontwikkeling - Mahamat Adoum Kalapoum Kaloboune+; openbare werken - Gali Gatta Ngothe*: nationaal onderwijs - Nassour Waidou*; handel en industriële ontwikkeling - Mahamat Ambadi* cultuur, jeugd en sport - Mahamat Said Farah*; milieu en toerisme - kolonel Moïse Tchiete*; openbare gezondheid - Dangde Laoubele*; mijnbouw. olie en energie - Paul Mbainodoum*: communicatie - Youssouf Mboudou Mbami*; sociale zaken en vrouwenemancipatie - mevr. Achta Selgue*: openbare veiligheid -Noudjalbaye Ngaryanan Ngaryana+.

* Nieuwe benoeming
+Anderetaken.

Onder de nieuwe ministers bevonden zich verscheidene figuren uit de oppositie, zoals kolonel Moïse Tchiete, voorzitter van de voormalige verzetsbeweging het Nationale Vernieuwingscomité voor Vrede en Democratie (Comité de sursaut national pour la paix et la démocratie, CSNPD) (zie pag. 208/1-'95), en Gali Gatta Ngothe. Verscheidene leden van de aftredende regering werden op hun post gehandhaafd. De opvallendste uitzonderingen waren Abderahmane Miskine Izo, die als minister van binnenlandse zaken rechtstreeks verantwoordelijk was geweest voor de ongeldig verklaarde kiezersregistratie, en minister van justitie majoor Loum Hinassou Laina. Beide mannen werden beschouwd als vertrouwelingen van president Idriss Déby.

NIEUW TIJDSCHEMA VERKIEZINGEN

De onafhankelijke nationale verkiezingscommissie maakte op 6 mei bijzonderheden bekend van het herziene tijdschema voor de verkiezingen.

Allereerst stond in november een constitutioneel referendum op het programma: de presidentsverkiezingen zouden volgen op 11 februari 1996, met een eventuele tweede ronde op 3 maart; en de parlementsverkiezingen zouden worden gehouden op 28 april en 11 mei, zodat de overgangsperiode in feite met een paar weken werd verlengd (ziehierboven).

(Vor.ber.pag. 207/3 e.v.-1995)

ZAÏRE

VERKIEZINGEN IN GEVAAR. BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

Op 7 februari 1995 waarschuwde premier Kengo Wa Dondo dat de aanwe-

zigheid in Zaïre van vluchtelingen uit Rwanda en Boeroendi de in juli te houden presidentsverkiezingen met meer partijen in gevaar bracht.

Hij zei dat met bijna 2.5 mln vluchtelingen in het land een correcte registratievan de kiezers ernstig werd bemoeilijkt. Volgens hem moesten verkiezingen worden ,.vermeden" zolang de vluchtelingen in Zaire verbleven. aangezien zij de voorwaarden die het parlement aan de verkiezingen gesteld had, in gevaar brachren, zoals ..herstel van het staatsgezag, reorganisatie van de economische. financieir en monetaire toestand, herstel van een basisinfrastructuur, (...) registratie en identiiicatic van de kiesgerechtigden en het waarborgen van de veiligheid van mensen en hun bezittingen".

Positie van voorzitter HCR-PT onzeker

De positie van mgr. Laurent Monsengwo Pasinya, voorzitter van de Hoge Raad van de Republiek-Overgangsparlement (HCR-PT),werd op 28 februari twijfelachtig toen hij de steun verloor van zowel de radicale oppositie onder leiding van Etienne Tshisekedi als van de Mouvement populaire pour la révolution (MPR) van president Moboetoe Seso Seko. Beide ,,politieke families" drongen aan op het aftreden van Monsengwo Pasinya.

Omstreeks 23 februari stuurde de voorzitte van de Heilige Unie van de Radicale Oppositie. Bondgenoten en Civiele Maatschappij (Usoras), Frédéric Kibassa Maliba, een brief aan Monsengwo om hem mee te delen dat de oppositie hem niet langer haar vertrouwen gaf, zo meldde Usoras-woordvoerder Lambert Mende op 2 maart in Brussel. Usoras verweet Monsengwe vooral dat hij te zeer zijn persoonlijke opvattingen over een ,.derde weg" opdrong. zo zijn neutrale positie verspeelde. de werking van het parlement verlamde en te uitsluitend de electorale belangen van president Moboetoe diende. Aldus een bericht in De Standaard van 3 maart.

Staking van ambtenaren

In maart legde het overheidspersoneel het werk neer om kracht bij te zetten aan de eis tot uitbetaling van achterstallige salarissen. De ambtenaren in Zaïre hadden tussen de acht en twaalf maanden achterstallig salaris tegoed en hun collega's in het buitenland hadden al drie jaar geen salaris ontvangen.

Van 8-10 maart werd drie dagen lang gestaakt. Op 10 maart werden meer dan 30 vakbondsleiders gearresteerd, waarop de ambtenaren en andere werknemers in de ove heidssector voor onbepaalde tijd in staking gingen. Op 1 i maart werden de vakbondsleiders op borgtocht vrijgelaten, nadat zij waren beschuldigd van vernieling van staatseigendom en intimidatie van werkwilligen De staking werd niettemin voortgezet

De steun voor de staking was toegenomen door het besluit van de regering om ongeveer 300.000 ambtenaren te ontslaan. Op 7 maart verklaarde minister van ambtenarenzaken Boleorigue Mekesombo in een toespraak dat de regering het zich niet kon ,,veroorloven mensen te betalen, die niets uitvoeren"

Gouverneur van Shaba gearresteerd

Op 27 maart werd de gouverneur van de provincie Shaba, Gabriel Kungua Kumwanza, gearresteerd, nadat er in zijn huis een wapenvoorraad was ontdekt. Naar werd aangenomen was hij van plan geweest de wapens te gebruiken in de strijd voor de afscheiding van Shaba. In december 1993 had hij de autonomie van Shaba afgekondigd (zie pag. 429/2/3-'94).

Spanning in Shaba

In de provincie Shaba steeg de spanning in april, toen de Unie van Federalisten en Onafhankelijke Republikeinen (UFERI)een oproep deed om steun te betuigen aan de gouverneur van Shaba, Gabriel Kungua Kumwanza. Deze was in maart naar Kinshasa overgebracht, nadat er in zijn woning een geheime wapenvoorraad was ontdekt (zie hierboven).

Betogingen van de UFERI, waarbij de terugkeer van Kumwanza naar Shaba werd geëist, ontaardden bij verschillende gelegenheden in geweld. Op 1 april kwam één persoon om het leven en werden verscheidene anderen ernstig gewond. toen aanhangers van Kumwanza slaags raakten met militairen. Op 4 april gaf de UFERI een verklaring uit, waarin werd gezegd dat Kumwanza de enige persoon was die de vrede in het gebied zou kunnen herstellen.

Op 20 april schorste de ministerraad Kumwanza voor drie maanden als gouverneur. Dat deze straf zo mild was, ondanks steeds meer aanwijzigingen dat Kumwanza van plan was geweest om op 9 juli (de dag van de verkiezingen) de afscheiding van Shaba af te kondigen, werd algemeen uitgelegd als een poging om de UFERI en anderen die haar eisen tot afscheiding steunden. te kalmeren.

Uitstel verkiezingen

Op 20 mei bevestigde de regering dat de voor 9 juli geplande algemene verkiezingen waren uitgesteld. Premier Kengo Wa Dondo had dit tijdens een interview met Belgische journalisten op 13 mei laten doorschemeren, toen hij het standpunt huldigde dat het wegens organisatorische redenen onmogelijk was open en democratische verkiezingen te houden. Er werd geen nieuwe datum vastgesteld.

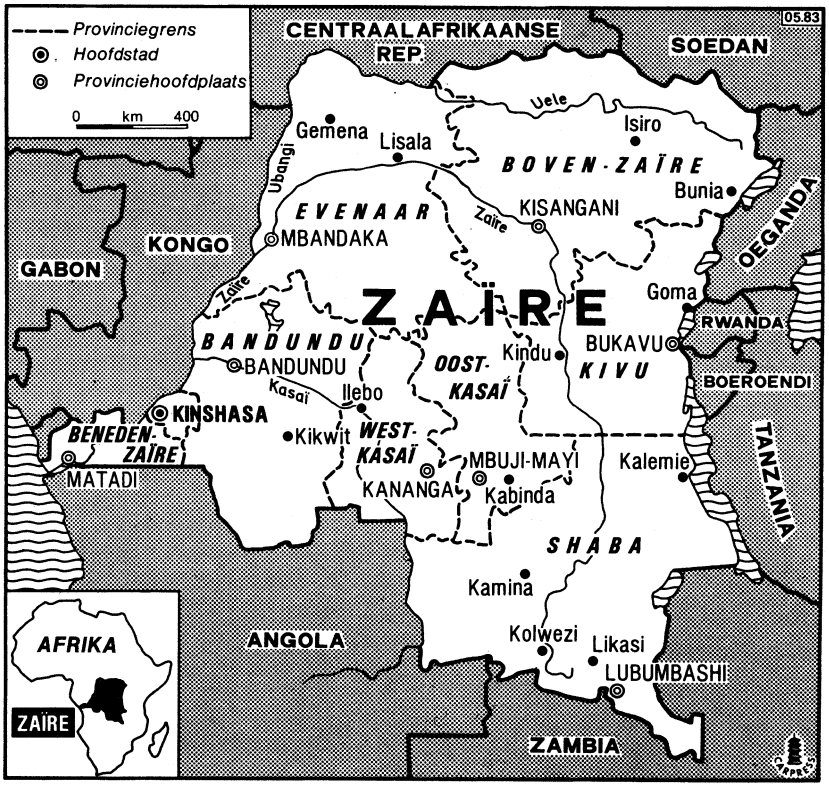

Kengo wees erop dat ,,de wet op de Nationale Commissie van de Verkiezingen pas maandag (8 mei) werd goedgekcurd". Het is deze commissie ,.die de verkiezingen moet voorbereiden. Bovendien moeten verkiezingen gebaseerd zijn op een nieuwe grondwet, die nog niet is goedgekeurd. Zodra de 44 leden van deze commissie, en de voorzitter van het bureau ervan, gekozen zijn, zal dat bureau een verkiezingskalander voorbereiden Op basis daarvan zullen we het referendum over de nieuwe grondwet en de presidents- en parlementsverkiezingen organiseren." Aldus de premier.

UITBARSTING EBOLA-VIRUS

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) bevestigde op 11 mei dat het Ebola-virus was uitgebroken in en rondom de stad Kikwit, op ongeveer 350 km ten oosten van Kinshasa. Tegen 26 mei was vastgesteld dat 160 mensen aan de ziekte leden en dat 121 van hen waren overleden.

Het virus, voor de bestrijding waarvan geen vaccin of medische behandeling bekend was, leidde tot ..hemorragische koorts" die gepaard ging met braken, diarree en interne en externe bloedingen, en werd overgebracht door lichaamsvocht. Het virus was genoemd naar het gebied Ebola in Zaïre. waar het voor het eerst was ontdekt bij een uitbarsting in 1976. toen het ook in het westen van Equatoria (Soedan) heerste. In 1979 deed zich een tweede uitbarsting van dit virus in hetzelfde gebied van Soedan voor. De jongste uitbarsting zou. naar werd aangenomen, zijn begonnen nadat een laborant in het ziekenhuis te Kikwit in maart geïnfecteerd raakte met onbekende stoffen. Voordat de oorzaak van zijn ziekte en daarop volgende dood was geïdentificeerd. had hij een aantal andere leden van de medische staf geïnfecteerd. die de infectie op hun beurt hadden overgedragen aan patienten.

Tegen 17 mei was Kikwit, een stad met een inwonerstal van ongeveer één miljoen. van de buitenwereld afgesloten om zo de verspreiding van de ziekte tot staan te brengen. Maar tegen die tijd hadden diverse besmette mensen de stad reeds verlaten, onder wie drie Italiaanse nonnen die later in Italië overleden. De quarantainemaatregelen werden ook bemoeilijkt door het grote aantal Westerse journalisten dat zich korte tijd in Kikwit ophield om over de toestand te berichten.

Tegen 26 mei meldde de WHO dat de acute fase van de epidemie voorbij was en dat de overdracht van de ziekte aanzienlijk was verminderd: sinds 18 mei waren slechts zes nieuwe gevallen gemeld. Maar er werden nog meer gevallen verwacht vanwege de lange duur van de incubatieperiode.

Volgens de WHO waren van de 160 gevallen 138 in Kikwit gesignaleerd en 14 in Musango, terwijl de rest was verspreid over vijf andere steden in de provincie Bandundu. De 121 doden kwamen neer op eensterftecijfer van 76 procent.

(Vor.ber.pag. 208/2/3-1995)

BAHREIN

UITSPRAAK ICJ OVER GRENSGESCHIL MET QATAR

Op 15 februari 1995 bepaalde het Internationaal Gerechtshof (ICJ) dat het bevoegd was een uitspraak te doen over het langlopende territoriale geschil tussen Bahrein en Qatar (zie pag. 760/3 e.v.-'91). In deze kwestie maakte Qatar aanspraak op de Hawar-eilanden voor zijn noordwestkust, alsmede op een aantal riffen en kleine eilandjes die bepalend waren voor de grenslijn in het water tussen de twee landen.

De uitspraak van het ICJ werd toegejuicht door Qatar, dat de zaak eenzijdig bij het Hof aanhangig had gemaakt in november 1994. Bahrein, dat de hoorzitting had geboycot, hield staande dat het ICJ niet bevoegd was het geschil te behandelen en dat het geschil moest worden opgelost in bilaterale onderhandelingen of door bemiddeling van andere Golfstaten. met name Saoedi-Arabië.

EFFECTENBEURZEN VAN BAHREIN EN OMAN GEKOPPELD

Bahrein en Oman tekenden op 15 maart een overeenkomst die de effectenbeurzen in beide landen formeel met elkaar verbond. De overeenkomst, die het bedrijven mogelijk maakte aan beide beurzen genoteerd te staan, was de eerste in haar soort in het Midden-Oosten.

De Middle East *Economic* Digest van 24 maart meldde dat aan de twee beurzen in totaal 110 ondernemingen genoteerd waren met een gezamenlijke marktwaarde van $ 8,1 mrd.

ANTI-REGERINGSSTEMMING. VEROORDELING DEMONSTRANTEN

Op 21 maart zouden demonstraties tegen de regering zijn uitgebroken in enkele sjiitische districten van Bahrein (zie pag. 20911-'95 voor onlusten in december en januari). De hele maand waren er berichten over tegenstanders van de regering die zo nu en dan sabotagedaden uitvoerden tegen openbare instellingen.

Het ministerie van binnenlandse zaken maakte op 24 maart bekend dat een politieagent bij onlusten was gedood. Drie dagen later meldde het ministerie dat in verband daarmee een aantal mensen was aangehouden.

De door onvrede met het regeringsbeleid ingegeven onrust zou in april nog niet geweken zijn. Tijdens een bijeenkomst in Manama waartoe Bahrein medio april had opgeroepen, beloofden de ministers van binnenlandse zaken van de zes lidstaten van de Samenwerkingsraad voor de Golf (Gulf Cooperation Council, GCC) de maatregelen te zullen steunen die door Bahrein werden genomen om de orde te herstellen (zie pag. 430/3-'95).

Op 14 april meldde de Middle East International dat de politie op 1 april het huis van sjeik Abd al-Amir al-Jamri, een ervaren oppositieleider en een invloedrijk lid van de sjiitische clerus, had doorzocht. De huiszoeking leidde tot protestacties waarbij ten minste twee doden en tientallen gewonden vielen. Later werd Jamri onder huisarrest geplaatst.

Het Iraanse persbureau *IRNA* meldde op 4 april dat de emir van Bahrein, sjeik Isa bin Sulman al-Khalifa, kort daarvoor op hoog niveau besprekingen over de onrust had gevoerd met sjiitische oppositieleiders in Londen.

Veroordelingdemonstranten

Een Staatsveiligheidshof in Manama legde op 2 mei gevangenisstraffen - variërend van 3 tot 5 jaar, met één voorwaardelijke straf van 1 jaar - op aan zes mensen die schuldig waren bevonden aan beschadiging van eigendommen en geweld tegen politieagenten. De vonnissen hadden betrekking op de recente onlusten onder de sjiitische moslimbevolking.

Op 2 mei zou een functionaris van het ministerie van binnenlandse zaken hebben gezegd dat verdachten, die waren aangehouden na sabotagedaden tegen openbare instellingen in maart (zie hierboven), hadden bekend lid te zijn van terroristische groeperingen.

(Vor.ber.pag. 209/1-1995)

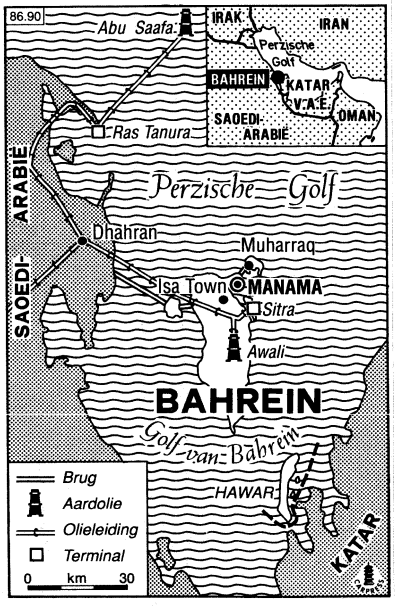

EGYPTE

CAMPAGNE TEGEN MOSLIM BROEDERSCHAP VOORTGEZET. AANHOUDEND GEWELD

In februari 1995 werd de harde campagne van de regering tegen de activiteiten van de Moslim Broederschap (zie pag. 788/2 e.v.-'94 er, 209/1 e.v.-'95) voortgezet. De regering beschuldigde de Broederschap. die formeel verboden was maar nog altijd een belangrijke rol speelde in het vakbondswerk en de parlementaire politiek, van betrokkenheid bij militante islamitische groepen.

De *Middle East Economic Digest* van 24 februari berichtte dat de regering wijzigingen op de wet inzake verkiezingen bij bonden van beroepsbeoefenaren doo het parlement had gejaagd. Deze wijzigingen voorzagen in een strikter juridisch toezicht op vakbondsverkiezingen. De Broederschap, die drie vakbonden beheerste. hekelde de wijzigingen als ongerechtvaardigde politieke inmenging. De maatregelen van de regering kwamen aan de vooravond van vakbondsverkiezingen en in de aanloop naar de parlementsverkiezingen die volgens plan in november 1995 zouden worden gehouden. Een aantal met de Broederschap verbonden vooraanstaande vakbondsleden was in januari gearresteerd.

Islamitisch geweld

De Middle East *Economic* Digest van 24 februari berichtte ook dat het conflict van de regering met de moslimfundamentalisten vooral hevig was geweest in het gouvernement Menia in Opper-Egypte, waar sinds het begin van 1995 meer dan 70 doden waren gevallen.

In een op 12 maart uitgegeven verklaring stelde de minister van binnenlandse zaken, generaal Hussein Mohammed al-Alfi, dat de veiligheidsautoriteiten erin geslaagd waren de ,,volledige controle over de situatie in Opper-Egypte" uit te oefenen en dat aldaar geen tekenen van terroristische activiteiten of incidenten meer waren. Toch bleef, ondanks de verklaring van Al-Alfi. het gouvernement Menia ook in maart een centrum van islamitisch geweld. Zo schoten op 22 maart extremisten in een trein twee politieagenten en drie burgers dood.

Terechtstelling van islamitische extremisten

Twee leden van de islamitische groep Gamaat Islamiya werden op 27 februari terechtgesteld nadat zij schuldig waren bevonden aan het plegen van een bomaanslag in Hurghada in september 1994, waarbij een Duitse toerist was gedood (zie pag. 789/1-'94).

Op 29 maart werden twee islamitische extremisten terechtgesteld nadat zij schuldig waren bevonden aan de poging tot moord op de schrijver en Nobelprijswinnaar Naguib Mahfouz in oktober 1994 (zie pag. 209/1/2-'95). De twee. lid van de Gamaat Islamiva, waren in januari ter dood veroordeeld (zie pag. 209/3-'95).

Doodvonnissen

Een hoger militair tribunaal velde op 31 mei in Cairo doodvonnissen tegen twee beklaagden die schuldig waren bevonden aan de moord op een politieman en drie christenen. Zes anderen kregen levenslang wegens hun betrokkenheid bij pogingen Al Jihad te doen herleven, de organisatie die verantwoordelijk werd geacht voor de moord op president Anwar Sadat in 1981 (zie pag. 673/1 e.v.-'81).

BEGROTING 1995/1996

De regeringsbegroting voor het fiscale jaar 1995/1996 (dat op 1 juli begint) werd op 11 april in de Volksassemblée gepresenteerd door de minister van financiën, Mohammed Ahmed al-Razaz.

De totale uitgaven werden geraamd op E£ 71,492 mrd (tegen E£ 63,047 mrd voor 199411995) en de inkomsten werden begroot op E£ 66,193 mrd (E£ 60.442 mrd voor 199411995) Het tekort bedroeg nu E£ 5,297 mrd (E£ 5,031 voor 1994/1995), wat neerkwam op 2 procent van het Bruto Binnenlands Produkt (BBP) Bij de uitgaven was voor lonen en salarissen een bedrag van E£ 15,72 mrd gereserveerd, vergeleken met E£ 13.437 mrd in de vorige begroting

De begroting werd door waarnemers beschouu-d als eenmanifestatie van het vasthouden door de regering aan een strak fiscaal beleid, dat de goedkeuring van het IMF had gekregen. Berichten duidden e i echter op dat sommige ministers ongerustheid hadden geuit over de strikte voorwaarden die het IMF had verbonden aan het vrijgeven van de laatste tranche van de in september 1993 goedgekeurde uitgebreide financieringsfaciliteit (EFF. zie pag. 66/1-'94).

(Vor.ber.pag. 209/1 e.v.-1993)

IRAK

BEZOEK VAN SPECIALE VN-COMMISSIE. BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Het hoofd van de Speciale VN-Commissie voor Irak, Rolf Ekeus, bezocht Bagdad van 19-23 februari 1995. Tijdens een persconferentie naar aanlei-

Ahmed Fathi Srour de voorzitter van het Egyptische parlement

ding van zijn bezoek zei hij op 27 februari in New York dat Irak geen bevredigende verklaring had kunnen geven voor 20 a 30 ton „groeimateriaal", waarmee twee tot drie ton bacteriën voor biologische wapens geproduceerd konden worden De uitspraak van Ekeus betekende een tegenslag in de Iraakse campagne voor een spoedige opheffing van de VN-sancties, waarvan medio maart de volgende periodieke evaluatie zou plaatsvinden (zie pag 213/1 e v -'95 voor vorige evaluatie)

Amerikaans diplomatiek offensief

De permanente vertegenwoordiger van de Verenigde Staten bij de VN, Madeleine Albright, begon op 23 februari aan een rondreis door zes lidstaten van de VN-Veiligheidsraad (Argentinië, Groot-Brittannië, Honduras, Italië, Oman en Tsjechië). De reis werd alom beschouwd als een diplomatiek offensief tegen de druk die werd uitgeoefend om de sancties tegen Irak te verzachten.

In Praag zei Albright op 27 februari dat de VS genoeg steun in de Veiligheidsraad hadden om elke poging tot opheffing van de sancties te blokkeren. Verwijzend naar recente inspanningen van Frankrijk en Rusland om de sancties te verlichten (zie pag. 790/2 e.v.-'94) sprak Albright de hoop uit dat deze landen hun standpunt zouden herzien wanneer zij zagen hoe sterk de weerstand was.

Britse handelsmissie

Een niet-gouvernementele handelsdelegatie onder auspiciën van de in Londen gevestigde Iraqi-British Interests Group (IBIG) bezocht Bagdad van 15-22 februari en voerde besprekingen met minister van handel Mohammad Mehdi Saleh en andere hoge handelsfunctionarissen. Tijdens het bezoek zou het hoofd van de delegatie, Edmund Sykes, volgens het Iraakse persbureau *INA* gezegd hebben dat de tijd rijp was voor verzachting van de internationale sancties tegen Irak.

Een woordvoerder van het Britse ministerie van buitenlandse zaken benadrukte op 21 februari het verschil van mening tussen zijn regering en de delegatie door te verklaren dat ,,het nu niet de tijd was om de druk op Saddam Hoessein te verminderen"

Betrekkingen met Turkije

Minister van buitenlandse zaken Muhammad Said Kazim al-Sahhaf bracht van 9-12 februari een officieel bezoek aan Turkije. Naar verluidt kwamen de twee partijen dichter bij een overeenkomst over het doorpompen van Iraakse olie die was blijven steken in een Turkse pijpleiding (zie pag. 791/2/3-'94 en 792/3-'94 voor eerdere besprekingen op lager niveau).

Volgens berichten die half februari in de Amerikaanse pers verschenen. had Irak in 1994 in het geheim voor naar schatting $ 800 mln aan olie verkocht met behulp van een smokkelnetwerk via Turkije en Iran. In de berichten werd gezegd dat de clandestiene operatie onder leiding stond van hoge regeringsfunctionarissen, onder wie minister van industrie luitenant-generaal Hussein Kamil al-Majid.

Iraakse minister bezoekt Qatar

Op 10 en 11 maart bracht de Iraakse minister van buitenlandse zaken, Muhammad Said Kazim al-Sahhaf, een bezoek aan Qatar voor gesprekken met zijn Qatarese collega sjeik Hamad Bin Jassem Bin Jabr al-Thani. Het was het eerste bezoek van een hoge Iraakse functionaris sedert de Golfoorlog.

Op een persconferentie aan het slot van Sahhafs bezoek zei sjeik Hamad dat het volk van Qatar ,,niet begrijpt wat het opheffen van de sancties (van de VN tegen Irak) tegenhoudt".

GRENSSCHERMUTSELINGEN MET IRAN

De Iraakse regering protesteerde op 16 februari bij de VN tegen ,,nieuwe 11-aanse agressie". Op 13 februari was uit Irak gemeld dat ,,een grote gewapende groep die behoorde bij het Iraanse regime" op 11-12 februari een aanval had uitgevoerd op Iraakse verdedigingswerken in de Hawr al-Hawizah, nabij de Iraaks-Iraanse grens ten noorden van Basra.

Op 11 februari was er melding gemaakt van zware gevechten tussen het Iraakse leger en strijders van de sjiitische oppositie in de regio Qurnah, ten zuiden van de Hawr al-Hawizah.

BOMAANSLAG IN KOERDISTAN

De twee belangrijkste Koerdische partijen, de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) en de Koerdische Democratische Partij (KDP), die sinds mei 1994 met elkaar in oorlog waren (zie pag. 793/1 e.v.-'94), ontkenden verantwoordelijk te zijn voor een aanslag met een autobom in de Koerdische plaats Zakho, waarbij op 27 februari minstens 80 doden vielen.

Op 28 februari beschuldigde de mensenrechtenorganisatie Amnesty International beide partijen van ,,omvangrijke en ernstige schendingen van de mensenrechten" sinds 1991, inclusief marteling en standrechtelijke executies.

RAPPORT OVER MENSENRECHTEN. RESOLUTIE UNCHR

In een verslag van de speciale VN-rapporteur Max van der Stoel werd de Iraakse regering er op 21 februari van beschuldigd de mensenrechten absoluut niet te respecteren (zie pag 213/1-'95 voor vorige rapport)

De VN-Commissie voor de Mensenrechten (UNCHR) nam op 8 maart een resolutie aan waarin de Iraakse regering werd beschuldigd van ,,massale en uiterst ernstige" schendingen van de mensenrechten.

De commissie veroordeelde ,,een alles doordringende orde van repressie en onderdrukking die in stand wordt gehouden door verregaande discriminatie en wijdverbreide terreur".

BERICHTEN OVER ONTSLAGEN LUCHTMACHTOFFICIEREN

Volgens onbevestigde berichten van begin februari waren 68 officieren van de luchtmacht ontslagen en sommige van hen gearresteerd in verband met een door hen beraamde samenzwering om de regering omver te werpen.

Tot de samenzweerders zouden hoge luchtmachtcommandanten uit de noordelijke steden Kirkuk en Mosul behoren. In januari was president Saddam Hoessein naar verluidt het doelwit van een moordaanslag geweest, waarna verscheidene officieren zouden zijn terechtgesteld (zie pag. 214/1-'95).

BERICHTEN OVER COUPPOGING

Volgens radio-uitzendingen van de oppositie overleefde president Saddam Hoessein in de eerste helft van maart opnieuw een poging tot staatsgreep (zie voor berichten over een couppoging in januari pag. 214/1-'95 en hierboven).

De jongste poging om het bewind van Saddam omver te werpen zou zijn georganiseerd door generaal-majoor (b.d.) Wafiq Samaraii, het hoofd aan de Iraakse militaire inlichtingendienst tijdens de Golfoorlog. Samaraii trachtte maximale schade aan te richten met gecoordineerde militaire acties van rebellerende Koerden en sjiieten in respectievelijk Noord- en Zuid-Irak. Functionarissen van liet Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken bevestigden op 8 maart dat er in het begin van de maand duidelijke tekenen waren van verhoogde spanning in beide regio's. alsmede toegenomen troepenbewegingen.

Er waren half maart ook berichten dat Saddams oudste zoon Udai Hoessein (hoofdredac-

De Iraakse president Saddam Hoessein (r.)begroet zijn minister van defensie. Ali Hasan al-Majid, op 6 januari te Bagdad.

teur van de regeringsgezinde krant *Babil)* en minister van defensie Ali Hasan al-Majid in Bagdad moordaanslagen hadden overleefd. Volgens sommige berichten was Udai Hoessein zwaargewond geraakt en voor behandcling naar Jordanie overgebracht.

Op 17 maart zond Radio Monte Carlo een vraaggesprek met Samaraii uit. Hij beweerde dat hij zich in het .,noordelijke deel van Irak" bevond (hoewel hij volgens andere berichten in Syrië of Saoedi-Arabië was). Voorts zei Samaraii dat de oppositie, waartoe ..de Koerden, de Arabieren. de sjiieten en de soennieten" behoorden, de laatste 10 dagen ,.de voorbereidingen" had uitgevoerd voor een operatie die gericht was op de omverwerping van het regime van Saddam Hoessein.

VN-SANCTIES VERLENGD. IRAK VERWERPT AANGEPAST SANCTIEPAKKET

Op 13 maart stemde de VN-Veiligheidsraad tijdens zijn gebruikelijke tweemaandelijkse evaluatie unaniem voor een verdere verlenging van de sancties (zie voor verlenging in januari pag. 213/2/3-'95).

De Middle East *Economic* Digest van 7 april berichtte dat de Iraakse regering een voorstel van de VS en Groot-Brittannië had verworpen om de VN-sancties aan te passen teneinde de verkoop van olie ter waarde van $ 2 mrd mogelijk te maken.

Volgens het bericht had het voorstel in de Veiligheidsraad moeten worden ingediend door Argentinië, dat zou optreden namens de VS en Groot-Brittannië, maar was het van de hand gewezen door vice-premier Tariq Aziz. Aziz zei dat de regeling Irak te weinig geld zou opleveren en inbreuk zou maken op de Iraakse soevereiniteit.

Het voorstel was gegoten in de vorm van amendementen op de Veiligheidsraad-resoluties 706 en 712 uit 1991 (zie pag. 40/1-'92 en 42/1-'92). Deze hadden Irak gemachtigd om voor S 1,6 mrd aan olie te verkopen in een periode van zes maanden om met de opbrengst herstelbetalingen te verrichten en voedsel en andere humanitaire benodigdheden aan te schaffen onder strikte supervisie van de VN.

Volgens het nieuwe plan mocht gedurende de eerste zes maanden voor ongeveer *$ 2* mrd aan olie worden verkocht. Als de regeling goed werkte, zou zij vervolgens met nog eens zes maanden kunnen worden verlengd. Nadat Irak de oorlogsschade zou hebben vergoed en hulp aan de Koerden in het noorden zou hebben betaald, zou hel plan Irak de eerste zes maanden $ 1 mrd voor humanitaire doeleinden hebben opgeleverd. d.w.z. S 100 mln meer dan in het oorspronkelijke voorstel. Het nieuwe plan voorzag ook in verzachting van de controlemaatregelen. zodat de VN, in plaats van de feitelijke distributie van de hulpgoederen te controleren, alleen „vervolgcontroles" zouden uitvoeren door op een later tijdstip na te gaan of de humanitaire goederen eerlijk waren verdeeld.

Vaticaan voor beëindiging van sancties

Een woordvoerder van het Vaticaan maakte op 16 maart bekend dat het Vaticaan gekant was tegen voortzetting van de sancties tegen Irak. Aziz kreeg deze verzekering na gesprekken met paus Johannes Paulus II en staatssecretaris (minister van buitenlandse zaken) kardinaal Angelo Sodano.

AMERIKANEN NAAR DE GEVANGENIS

Een Iraakse rechtbank veroordeelde op 25 maart twee Amerikaanse staatsburgers tot 8 jaar gevangenisstraf wegens het wederrechtelijk betreden van Iraaks grondgebied vanuit Koeweit op 13 maart.

De beide mannen, William Barloon en David Daliberti, waren civiele medewerkers van Amerikaanse bedrijven die defensiecontracten in Koeweit uitvoerden.

Na de veroordeling zei de Anierikaanse regering dat zij langs diplomatieke weg probeerde de vrijlating van de tuee nianneri te bewerkstelligen, maar dat zij de suggestie van sommige Republikeinen om een militaire optie te onderzoeken, afwees

VN-RESOLUTIE OVER OLIEVERKOOP VERWORPEN DOOR IRAK. VN-RAPPORT OVER BIOLOGISCHE WAPENS. AANVERWANTE ZAKEN

Op 14 april keurde de VN-Veiligheidsraad unaniem resolutie 986 goed. Deze resolutie machtigde Irak om over een periode van zes maanden voor $ 2 mrd aan olie te verkopen om humanitaire voorraden te kunnen bekostigen. Het aanbod, waarover in maart (zie hierboven) details waren uitgelekt, werd door de Iraakse regering echter formeel verworpen. omdat het een schending zou betekenen van de Iraakse soevereiniteit.

Krachtens het plan, dat verlengd zou kunnen worden, zou Irak iedere 90 dagen voor $ 1 mrd aan olie mogen verkopen. Dit zou bevestigd moeten worden door de VN-secretaris-generaal, die de Veiligheidsraad zou moeten inlichten over de bestemming van de opbrengst van de verkoop. Van de totale opbrengst zou een derde worden gestort in een apart VN-fonds ter financiering van de herstelbetalin-

Na hun vrijlating uit Iraakse gevangenschap hielden de twee Amerikanen William Barloon (1.)en David Daliberti (r.),op 17 juli een persconferentie in de Amerikaanse ambassade te Amman (Jordanië) in gezelschap van Bill Richardson. een Democratisch lid van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden, die voor hun vrijlating had geijverd.

gen voor de Golfoorlog en de kosten van de VN-operaties in het noorden, terwijl de rest van het geld zou worden besteed voor de aanschaf van voedsel en andere humanitaire goederen.

Een van de meer belangwekkende aspecten van de resolutie, die was ontworpen als een amendement op de uit 1991 stammende VN-Veiligheidsraad-resoluties 706 en 712 die Irak hadden gemachtigd om voor $ 1,6 mrd aan olie te verkopen, was de bevestiging van Iraks soevereiniteit en territoriale integriteit Deze clausule zou zijn toegevoegd op aandringen van Frankrijk en Rusland om te voorkomen dat Irak tegen deze resolutie dezelfde bezwaren zou inbrengen als die waarmee het de verwerping van de twee eerdere resoluties over de verkoop van olie onder supervisie van de VN had gerechtvaardigd

Tot de voorstanders van de nieuwe resolutie behoorden Argentinie. Oinan, Rwanda, Groot-Brittannie en de Verenigde Staten. De medewerking van Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. landen die zich fel verzetten tegen de opheffing van de sancties, zou een antwoord zijn op toenemende druk van leden van de VN-Veiligheidsraad om de bestaande sancties tegen Irak te versoepelen. Toen op 14 april bekend werd gemaakt dat de VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali gezegd zou hebben dat de resolutie ,,een eerste stap in de richting van de totale opheffing van de sancties tegen Irak" betekende, namen de speculaties alleen maar toe.

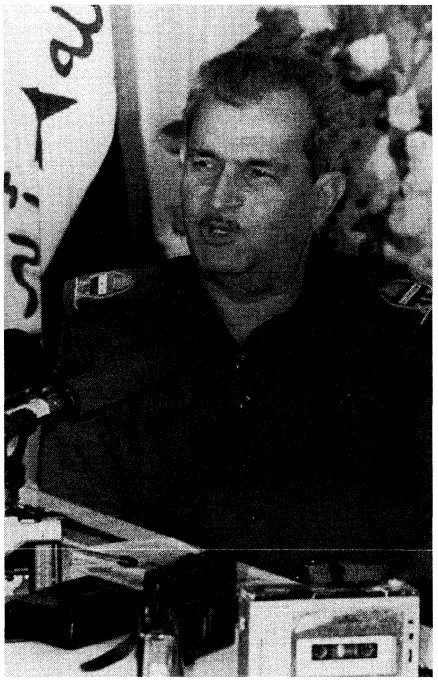

De Iraakse parlementsvoorzitter Saadi Mahdi Saleh.

Verwerping door Irak

Het herziene VN-aanbod inzake de beperkte verkoop van olie werd categorisch verworpen door Irak.

Op 16 april leidde een bijeenkomst van het kabinet onder voorzitterschap van president Saddam Hoessein tot de unanieme aanbeveling Resolutie 986 te verwerpen, aangezien deze ,,een gevaarlijke schending van de soevereiniteit en de nationale eenheid van Irak" betekende. Op 25 april werd het regeringsbesluit unaniem overgenomen door het parlement. Eerder. op 14 april, hadden zowel de Revolutionaire Commandoraad (RCC) als de regerende Baath-partij de nieuwe resolutie veroordeeld als ,.nog erger en gevaarlijker dan de Resoluties 706 en 712".

In een reactie op de afwijzing door Irak drukte de VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali op 17 april zijn ,,spijt" uit. Hij zei te hopen dat de ,,regering haar standpunt zou heroveiwegen". Ook het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken veroordeelde diezelfde dag de Iraakse afwijzing. omdat ,,deze er opnieuw op wijst dat zij (Iraakse functionarissen) zich niets gelegen laten liggen aan het lijden van hun eigen volk"

In Irak waren er vooral vijandige reacties tegen de Verenigde Staten en hun rol bij het opstellen van de resolutie. Bij massale demonstraties in de straten van Baghdad op 15, 17 en 19 april scandeerden duizenden betogers leuzen tegen de ,,Amerikaanseresolutie". Begin april had ook vice-premier Tariq Aziz de VS uitgekozen als doelwit van kritiek, toen hij beweerde dat de voorgestelde VN-resolutie een Amerikaanse manoeuvre was om de sancties te verlengen.

VN-rapport over biologische wapens

De hoop op een spoedige beëindiging van de sancties was eerder al aanzienlijk afgenomen nadat de Speciale VN-Commissie voor Irak op 10 april een rapport bij de VN-Veiligheidsraad had ingediend waarin gesteld werd dat de Iraakse regering volledig had nagelaten verantwoording af te leggen voor haar voorraden grondstoffen die gebruikt werden voor de vervaardiging van biologische wapens.

In het rapport werd gesteld dat van de in 1988 door Irak geïmporteerde 39 ton ,,kweekvloeistoffen" waarmee biologische wapens geproduceerd konden worden, 17 ton niet verantwoord kon worden (zie hierboven voor eerdere hogere schattingen) Het rapport weersprak regeringsverklaringen dat de kweekvloeistoffen in ziekenhuizen gebruikt waren, omdat de geimporteerde hoeveelheden „:n het geheel niet in verhouding stonden tot de door Irak geregistreerde benodigde hoeveelheden voor gebruik in ziekenhuizen" In het rapport werd geconcludeerd dat er een groot risico bestaat dat deze stoffen zijn aangekocht en gebruikt voor een vooropgezet doel - de verwerving van een middel voor biologische oorlogvoering"

Irak veroordeelde het rapport op 11 april en beschuldigde Ekeus ervan voor de Verenigde Staten te werken.

Aanhoudende zorg over chemische wapens

VN-wapeninspecteurs toonden zich in mei aanhoudend bezorgd over het feit dat Irak nog steeds niet volledige verantwoording had afgelegd over zijn wapenvoorraden. Op 14 mei arriveerde een delegatie van de Speciale VN-Commissie in Bagdad voor een driedaagse missie om beschuldigingen te onderzoeken dat Irak niet bij machte was rekenschap af te leggen van chemische stoffen die gebruikt zouden zijn voor de produktie van zeker 250 ton van het zenuwgas VX.

Wapenbesprekingen

Op 29 mei arriveerde ook het hoofd van de Speciale VN-Commissie, Rolf Ekeus, in Bagdad om wat officieel werd omschreven als ,,technische" gesprekken te voeren over de uitvoering van VN-resolutie 687 (1991) waarin van Irak werd geëist dat het zijn massavernietigingswapens sloopte.

WFP over voedseltekort

Het Wereldvoedselprogramma (WFP) gaf in mei een waarschuwing uit over kritieke voedseltekorten waardoor de levens van meer dan één miljoen Irakezen werden bedreigd.

NIEUWE OPPERBEVELHEBBER LEGER

Op 6 april werd officieel bevestigd dat generaal Sultan Hashim Ahmad benoemd was tot opperbevelhebber van het leger. Op 9 april liet het Iraakse persbureau *INA* weten dat Ahmads voorganger, generaal Ayad Fteih al-Rawi, benoemd was tot militair adviseur van president Saddam Hoessein.

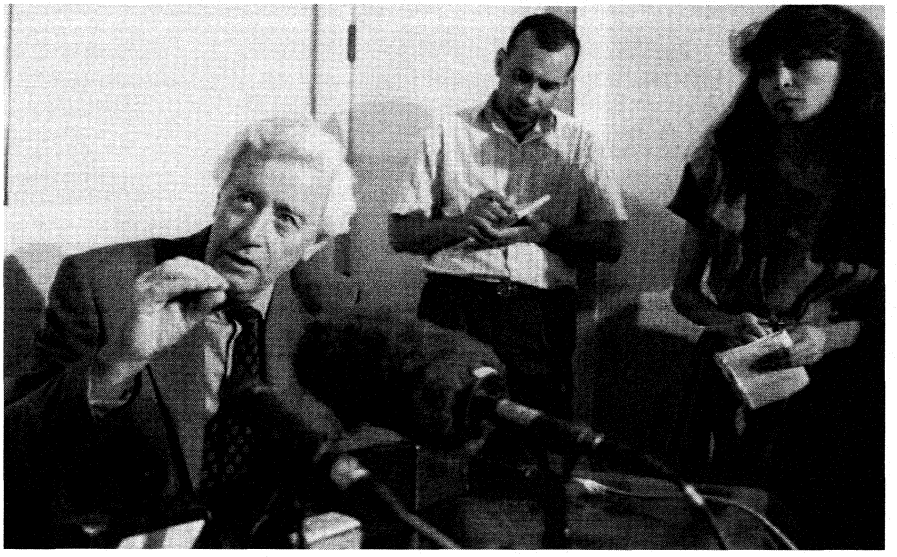

De leider van de Speciale VN-Commissie voor Irak. Rolf Ekeus. tijdens een persconferentie op 1 juni in Bagdad.

BENOEMING VAN NIEUWE MINISTERS. BERICHTEN OVER MOORDAANSLAG. SPECULATIES OVER TARIQ AZIZ

Op 17 april werd Khalid Abd al-Munim Rashid, een voormalige presidentiële adviseur, benoemd tot minister van landbouw.

Zijn voorganger. Karirn Hasan Rida, was in februari ontslagen. Volgens oppositiebronnen was hij later veroordeeld tot een gevangenisstraf van 15 jaar wegens ,.plichtsverzuim"

Op 22 mei werd Muhammad Ziman Abd al-Razzaq benoemd tot minister van binnenlandse zaken als opvolger van Watban Ibrahim al-Hasan die op zijn beurt tot presidentieel adviseur werd benoemd.

In berichten van de oppositie werd beweerd dat Hasan was ontslagen nadat hij verantwoordelijk was gesteld voor de verslechterende veiligheidstoestand. Berichten van eind mei bevestigden dat circa 30 mensen waren gedood in Ramadi, de hoofdstad van de provincie Anbar, bij demonstraties op 17 mei. De protesten waren kennelijk losgebarsten toen de autoriteiten het verminkte lijk overdroegen van een terechtgestelde luchtmacht-generaal die was gearresteerd in verband met een couppoging in januari (zie pag. 214/1-'95).

In andere berichten op 27 mei werd gesteld dat tal van mensen waren gearresteerd na een moordaanslag op president Saddam Hoessein in Samarra op 14 mei. De berichten vielen samen met meldingen dat onbekende aanvallers in Londen hadden getracht een man te doden die zij aanzagen voor Udai Hoessein. de zoon van president Saddam Hoessein.

Er werd opnieuw gespeculeerd over de politieke toekomst van vice-premier Tariq Aziz nadat in oppositieberichten van 7 mei was beweerd dat hij was ontheven van zijn verantwoordelijkheid voor Iraakse zaken bij de VN.

Volgens deze berichten hadden groeiende meningsverschillen tussen Aziz en Hoessein over het regeringsstandpunt t.a.v. VN-resolutie 986 (zie hierboven) de president ertoe gebracht de verantwoordelijkheden van Aziz bij de VN te delegeren aan een officiële commissie, die minister van buitenlandse zaken Muhammad Said Kazim al-Sahhaf in plaats van Aziz had aangewezen de periodieke sanctiesevaluatie van de Veiligheidsraad bij te wonen. Op 12 mei verlengde de Veiligheidsraad het embargo tegen Irak.

BESPREKINGEN MET IRAN

Van 22-24 mei werden in Bagdad besprekingen op hoog niveau gevoerd met Iraanse functionarissen met het doel de betrekkingen tussen Irak en Iran na de oorlog van 1980-1988 te normaliseren. Een eerdere gespreksronde die voor november 1994 was gepland was uitgesteld nadat Iran een aanval had uitgevoerd op bases van de Iraanse oppositiebeweging Mujahadeen-i-Khalq (MKO) op Iraaks grondgebied (zie pag. 56/3-'95). In februari 1994 waren voor het laatst besprekingen tussen beide landen gevoerd (zie pag. 281/1-'94).

De gesprekken in mei, die door de Iraanse delegatie als „positief" werden omschreven, zouden zijn besloten met een voorlopig akkoord over het opstellen van een definitieve lijst met de namen van de krijgsgevangenen aan beide zijden.

(Vorber. pag. 210/1 e.v.-1995)

KOEWEIT

STAKING BIJ OLIEMAATSCHAPPIJ

Op P8 maart 1995 ging het produktie- en exportpersoneel van de Kuwait Oil Company (KOC) in staking in verband met onenigheid over de bezettingsgraad en de werkomstandigheden.

Minister Abdel-Mohsen al-Mudej van olie voerde op 19 maart onderhandelingen met de voorzitter van de KOC-vakbond, Mohammed al-Sarhan, maar slaagde er niet in tot een akkoord te komen en zo een eind aan de staking te maken. Op 20 maart maakte de vakbond bekend dat de kwaliteit van de ruwe olie begon te verslechteren als gevolg van de staking, hoewel het produktieniveau op peil bleef.

De *Financial* Tzmes van 22 maart berichtte dat zes leden van de oppositie in de Nationale Assemblée de staking openlijk hadden gesteund.

Op 26 maart ging het personeel weer aan het werk, nadat minister Mudej zou hebben beloofd de KOC over te halen de werknemerseisen te bestuderen. Op 29 maart werd bekendgemaakt dat de KOC en de vakbondsleiders een akkoord hadden bereikt over alle punten waarover nog onenigheid bestond.

TWEE DOODVONNISSEN VOOR BERAMERS MOORDKOMPLOT TEGEN BUSH BEVESTIGD

Op 20 maart bevestigde het Koeweitse Hof van Cassatie de doodvonnissen die in juni 1994 waren opgelegd aan twee Irakezen, die de voormalige Amerikaanse president George Bush in 1993 in Koeweit hadden willen vermoorden (zie pag. 574/1-'94).

Het beroep van Raad Abdul-Amir al-Assadi en Wali Abdul-Hadi al-Ghazali werd verworpen omdat zij hadden toegegeven betrokken te zijn geweest bij het komplot. Het hof zette echter wel de aan drie andere Irakezen en een Koeweiti opgelegde doodstraffen om in gevangenisstraffen.

MILITAIRE SAMENWERKING MET CHINA

Op 24 maart parafeerden Koeweit en China een akkoord over militaire samenwerking tussen de twee landen.

Het akkoord werd in Beijing geparafeerd door de Koeweitse minister van defensie. sjeik Ahmad Hammoud al-Jabir as-Sabah, en zijn Chinese ambtsgenoot Chi Haotian.

China ondertekende als laatste van de vijf permanente leden van de VN-Veiligheidsraad

een defensiepact met Koeweit. nadat het in 1991 aan het eind van de Golfoorlog bevrijd was.

CONFRONTATIE REGERING-NATIONALE ASSEMBLEE. PARLEMENTSCOMMISSIE ADVISEERT BEGROTING TE VERWERPEN

De relatie tussen de regering en de Nationale Assemblée *raakte* in mei nog meer gespannen, vooral toen op 21 mei een parlementscommissie voor financiën met de aanbeveling kwam de regeringsbegroting voor 1995/1996 (1 juli - 30 juni) te verwerpen ,,tenzijdaarin een duidelijk plan was geformuleerd om het tekort aan te pakken".

In de begroting voor 1995/1996 waren de uitgaven geraamd op KD 4 1 mrd terwijl de inkomsten werden begroot op KD 2,91 mrd, zodat een tekort van KD 1,19 mrd resulteerde Overigens was dit tekort een stuk lager dan het geraamde deficit voor 1994/1995 van KD 1 766 mrd (met uitgaven van KD 4,403 mrd en inkomsten van KD 2 637 mrd)

Geschil over decreten

Op 24 mei kwam de regering opnieuw in verlegenheid toen zij besloot te buigen voor de Nationale Assemblée. Zij trok een verzoek aan de rechterlijke macht in om zich uit te spreken over de interpretatie van grondwetsclausule nr. 71 over de status van de decreten die de Emir had uitgevaardigd in de periode 1986-1992 na de ontbinding van de Nationale Assemblée. In april hadden de afgevaardigden een regeringsvoorstel verworpen om de zaak voor te leggen aan het Constitutionele Hof. Zij betoogden dat alle decreten ongeldig waren die niet waren geratificeerd toen de Assemblée in 1992 opnieuw bijeenkwam (zie pag. 864/3 e.v.-'92).

Tijdens een persconferentie op 23 mei verklaarde de eerste vice-premier, sjeik Sabah al-Ahmad al-Jabir as-Sabah, dat de beslissing van de regering op haar besluit terug te komen was genomen als reactie op de toezegging van de Assemblée een aantal verordeningen, die waren uitgevaardigd in de periode dat zij was ontbonden. alsnog goed te keuren.

De relatie tussen regering en Assembléeleden was sinds begin mei meer gespannen geraakt toen een parlementair onderzoek (waarvan de conclusies aan de pers waren doorgegeven) functionarissen de schuld had gegeven van ernstige tekortkomingen tijdens de Iraakse invasie van 1990 en het ontslag had verlangd van degenen die schuldig waren bevonden aan het verkeerd inschatten van de situatie. In april had een ander parlementair rapport beschuldigingen geuit over verkwisting en corruptie bij de defensie-uitgaven van de regering.

(Vor.ber.pag. 214/2/3-1995)

ALGEMEEN

CENTRAALAZIATISCHE STATEN. OPRICHTING INTERSTATELIJKE RAAD

Tijdens een topconferentie op 10 februari 1995 in de Kazachstaanse hoofdstad Alma Ata tekenden de presidenten van Kazachstan, Kirgizstan en Oezbekistan, respectievelijk Noersoeltan Nazarbajew, Askar Akajew en Islam Karimow, een overeenkomst die onmiddellijk van kracht werd en voorzag in de oprichting van een Interstatelijke Raad als bestuur van de trilaterale economische unie die de drie landen in januari 1994 hadden gevormd (zie pag. 503/3 en 794/2-'94). Het besluit tol oprichting van een interstatelijke commissie was in juli 1994 genomen, toen de drie landen bijeen waren om hun sociale en militaire samenwerking te verstevigen.

Volgens de overeenkomst zou de Interstatelijke Raad bestaan uit de staatshoofden van de drie landen, hun premiers en hun ministers van buitenlandse zaken en defensie, en worden gefinancierd op ,,basisvan pariteit". De officiële talen van de Raad zouden de drie officiële talen van de lidstaten zijn, met het Russisch als voertaal. Vergaderingen zouden minstens eenmaal per kwartaal plaatsvinden; het voorzitterschap zou jaarlijks rouleren en als eerste door Kazachstan worden waargenomen.

(Vor.ber.pag. 215/1-1995)

JAARVERGADERING ADB

De Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB) hield zijn 28ste jaarvergadering van 3-5 mei 1995 in Auckland (Nieuw-Zeeland).

De president van de Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB).Mitsuo Sato.

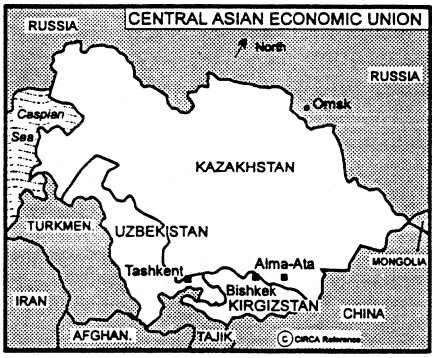

De besprekingen gingen vooral over de nieuwe prioriteiten van de ADB waarbij niet langer de nadruk werd gelegd op traditionele uitgaven voor de infrastructuur maar op ,,kwaliteitsprojecten" van hogere waarde en de steeds grotere rol van de ADB als intermediair tussen de geldmiddelen van de particuliere sector en de ontwikkelingslanden. Twijfelachtig was de toekomst van het Aziatisch Ontwikkelingsfonds (ADF), de concessionaire kredietafdeling van de bank. Van de rijke landen beloofde alleen Zuid-Korea zijn bijdrage aan het ADF ,,aanzienlijk" te verhogen. Maar de VS, die nog $ 437 mln van het in 1992 toegezegde bedrag aan het ADF moesten voldoen, weigerden over aanvullende bijdragen aan het ADF te spreken.

(Vor.ber.pag. 574/2-1994)

APEC

VERGADERING MINISTERS VAN FINANCIËN

Op 15 en 16 april 1993 kwamen de ministers van financiën van de 18 lidstaten van het Economische Samenwerkingsforum voor Azië en de Pacific (Asia Pacific Economic Co-operation, APEC) bijeen op het Indonesische eiland Bali (voor de eerste vergadering van de APEC-ministers van financiën op Hawaï in maart 1994 zie pag. 574/2/3-'94). Ongeveer 40 bankiers woonden verder op Bali de oprichtingsvergadering van de informele Groep van APEC-financiers bij.

De ministers toonden zich bezorgd over het feit dat de onrust op de valutamarkt de economische groei in de regio zou kunnen verstoren. Zij maaktenbekend dat zij de medewerking van het IMF zouden inroepen bij een onderzoek naar het effect van de wisselkoersschommelingen op de handel en de investeringen in de landen van de Pacific Rim. Het doel hiervan was aanbevelingen op te stellen voor hun volgende vergadering. die in maart 1996 in Japan zou worden gehouden. Na de devaluatie van de Mexicaanse peso in december 1994 (zie pag. 195/3 e.v.-'95) waren verscheidene Aziatische valuta's, waaronder de

Indonesische roepia, de Thaise baht en de Filippijnse peso onder zware druk komen te staan om te worden verkocht. terwijl de aandelenkoersen op hun markten daalden.

(Vor.ber.pag. 138/1 e.v.-1995)

BANGLADESH

WETSVOORSTEL TEGEN VROUWEN- EN KINDERHANDEL

Op 5 februari 1995 diende de regering een wetsvoorstel in, waarin de doodstraf werd gesteld op misdaden tegen vrouwen en kinderen. De doodstraf was voordien beperkt tot moord en verkrachting, maar werd nu uitgebreid tot vrouwen- en kinderhandel. Het voo - stel stuitte op tegenstand van een aantal vrouwen- en mensenrechtengroeperingen die zich verzetten tegen de doodstraf in het algemeen.

Op 14 februari werd het wetsvoorstel met instemming ontvangen door het Verenigde Islamitische Actiecomité. een coalitie van 13 islamitische groeperingen die campagne hadden gevoerd voor de terdoodveroordeling van de schrijfster Taslima Nasrin wegens godslastering (zie pag. 796/1/2-'94).

AANHOUDENDE POLITIEKE SPANNINGEN. GEWELDDADIGE STAKINGEN

Terwijl de politieke spanning tussen de regering en de oppositie toenam (zie pag. 215/2 e.v.-'95)verklaarde Hasina Wajed, leider van de oppositie en hoofd van de Awami Liga, op 24 februari dat het en masse aftreden van de parlementsleden van de oppositie in december (zie pag 215/2/3-'95) ,,onherroepelijk" was.

De voorzitter van het parlement had op 23 februari het ontslag van 147 oppositieleden geweigerd. Later die dag had premier Khaleda Zia aangeboden om persoonlijk besprekingen te voeren met Hasina Wajed om de politieke crisis op te lossen.

Stakingen

Van 12-13 februari zouden zeven mensen zijn gedood en meer dan 100 gewond tijdens gewelddadige stakingen van jute- en textielarbeiders in Dhaka en de zuidelijke stad Khulna. De protestacties braken uit, nadat werkgevers hadden geweigerd in te gaan op eisen betreffende loonsverhoging en garantie van werkgelegenheid.

Op 15 februari kwamen op de universiteit van Raishahi in het oosten van Bangladesh twee studenten om het leven, nadat er botsingen waren uitgebroken tussen rivaliserende studentenorganisaties, die banden hadden met respectievelijk de regerende Bangladesh Nationalist Party (BNP) en de oppositionele Jamaat-i-Islami.

Intensivering van protesten tegen de regering

De campagne van de oppositie om de regering van premier Khalida Zia tot aftreden te dwingen (zie hierboven) verhevigde half maart Op 12 maart, na afloop van de islamitische vastenmaand Ramadan, gingen weer demonstranten de straat op

Een tweedaagse algemene staking. voor 12 en 13 maart uitgeroepen door de oppositionele Awami Liga, de Jatiya- partij en de Jamaat-i-Islami, verlamde praktisch het openbare leven in Dhaka en andere grote steden en vormde het begin van een protestprogramma van twee weken. Daarna volgde een landelijke blokkade van land-, spoor- en watenvegen op 23 maart.

De acties mondden op 28 maart uit in een achturig beleg van Dhaka. Ondanks de afkondiging een politieverbod voor 24 uur op het houden van alle soorten samenkomsten, vergaderingen, processies en demonstraties in bepaalde delen van Dhaka vanaf middernacht, en ondanks de inzet van duizenden paramilitairen en agenten van de oproerpolitie, kwamen overal in de hoofdstad mensen bijeen. Meer dan 5.000 mensen verzamelden zich voor het kantoor van de premier, waar geweld uitbrak nadat demonstranten hadden geprobeerd barricades te slechten die waren opgeworpen door de veiligheidstroepen. Volgens berichten werden zelfgemaakte bommen tot ontploffing gebracht en vielen er meer dan 230 gewonden in geregelde veldslagen met de politie.

Boerenprotest

Premier Zia gaf het leger opdracht kunstmest in het land te verspreiden nadat 12 mensen, onder wie een politieman, waren omgekomen bij gewelddadige protesten van boeren in verband met tekorten.

Vermeend wanbeheer van de regering en kwalijke praktijken van degenen die betrokken waren bij de kunstmestprocluktie hadden geleid tot schaarste en scherp stijgende prijzen. Boeren begonnen te protesteren omdat zij bang waren hun mei-oogst mis te lopen als zij niet begin april hun grond hadden bemest.

Crisis over kunstmesttekort

In april werd zware druk uitgeoefend op de regering van premier Khaleda Zia om een einde te maken aan een nijpend tekort aan kunstmest dat in maart tot hevige onlusten had geleid (zie hierboven). Volgens de meeste berichten was de crisis versneld door de buitensporige uitvoer van op ureum gebaseerde kunstmest, zonder dat er voldoende binnenlandse buffervoorraden werden aangehouden. Dit had geleid tot tekorten en hoge prijzen.

In februari bleek uit een onderzoek in opdracht van de regering dat de ureurnvoorraden in Bangladesh (een netto exporteur van op ureum gebaseerde kunstmest) eind oktober 1994 in totaal slechts 73.000 ton bedroegen, 69 procent minder dan in oktober 1993.

Oproerpolitie houdt aanhangers van de Jamaat-i-Islami tegen wanneer zij willen optrekken naar de regeringsgebouwen in Dhaka op 16 maart

De premier van Bangladesh. Khaleda Zia (r),bij een ontmoeting met haar Pakistaanse collega Benazir Bhoetto op 25 april in Islamabad (Pakistan).

In het belastingjaar 1993-1994 produceerde Bangladesh ongeveer 2.2 miljoen ton ureumkunstmest, maar in de eerste helft van het belastingjaar 1994-1995 moest het nog eens 661.619 ton importeren om de tekorten aan te vullen. Tegelijkertijd bracht een stijging van de wereldmarktprijs van ureum functionarissen ertoe meer voorraden vrij te geven voor de export. Deze bedroeg in het jaar tot juni 1994 in totaal 450.000 ton. waardoor de tekorten verder opliepen.

Minister van industrie ontslagen

Op 4 april ontsloeg premier Zia minister van industrie Zahiruddin Khan om een einde te maken aan beschuldigingen dat officieel wanbeheer de oorzaak van de crisis was. De voorzitter van de Bangladesh Chemica1 Industries Corporation, die het beheer voerde over de zes staatskunstmestfabrieken, moest eveneens ontslag nemen.

De regering nam deze maatregelen tijdens een politiek offensief van Zia, die de oppositiepartijen beschuldigde van het scheppen van ,.een kunstmatige kunstmestcrisis om hieruit politieke munt te slaan". Zij gaf de oppositiepartijen ook de schuld van een aanhoudende campagne van stakingen en demonstraties. die volgens haar nadelige gevolgen had gehad voor de kunstmestdistributie.

Nieuwe acties tegen de regering

De oppositiepartijen organiseerden nieuwe protestacties om de regering tot aftreden te dwingen. Van 9-11 april werden Dhaka en andere grote steden zoals Chittagong, Khulna, Rajshahi en Sylhet verlamd door een staking van zonsopgang tot zonsondergang die was uitgeroepen door de linkse coalitie, het Linkse Democratische Front. Er werd geen melding gemaakt van slachtoffers.

Een staking die was uitgeroepen door de Jatiya-partij (JP)uit protest tegen de dood van één van haar leiders in Khulna op 27 april, leidde tot gewelddadigheden waarbij minstens 25 mensen gewond raakten.

BEZOEK VAN ZIA AAN PAKISTAN. BUITENLANDSE HULP

Op 24 en 25 april bracht premier Zia haar eerste bezoek aan Pakistan.

Op 26 april besloot de Club van Parijs, het consortium van donorlanden onder leiding van de Wereldbank, Bangladesh $ 1,95 mrd aan hulp toe te kennen voor het belastingjaar 1995-1996. Het voorgaande jaar was een bedrag van $ 2.1 mrd toegezegd (zie pag. 795/3-'94).

EPIDEMIE

Naar schatting 1.100 mensen vonden in de tweede helft van mei de dood na het uitbreken van een malaria- en diarree-epidemie. Hoewel de epidemie ook in enkele noordwestelijke districten voorkwam, waaronder Sylhet, werd in berichten gemeld dat de zwaarst getroffen streken in de kustgebieden lagen die van 16-18 mei door stormen en stortregens waren verwoest. Door dit natuurgeweld waren meer dan 100 mensen omgekomen en raakte zeker een miljoenmensen dakloos.

(Vor.ber.pag. 215/1 e.v.-1995)

BHOETAN

BESPREKINGEN MET NEPAL OVER VLUCHTELINGEN

Van 20-23 april 1995 werd in Thimphu een zesde ronde gehouden van ministersbesprekingen over de status van de naar schatting 85.000 Bhoetaanse vluchtelingen van Nepalese afkomst. De besprekingen eindigden zonder een akkoord. Volgens berichten had Nepal de repatriëring verlangd van alle vluchtelingen die beweerden Bhoetanen te zijn, terwijl Bhoetan had geëist dat eerst hun nationaliteit moet worden vastgesteld.

De besprekingen over het vluchtelingenprobleem tussen de twee landen waren in 1991 begonnen en hadden tot een gedeeltelijke oplossing geleid door de ondertekening van een vluchtelingenakkoord in oktober 1993 (zie pag. 368/1-'94).

(Vor.ber.pag. 732/1/2-1994)

INDIA

KABINETSWIJZIGING

Op 9 februari 1993 maakte premier P.V. Narasimha Rao een kabinetswijziging bekend.

Het Uniekabinet werd uitgebreid van 51 tot 57 ministers met inbegrip van de premier. Het kabinet omvatte 17 ministers, 13 staatsministers met een onafhankelijke verantwoordelijkheid, 24 staatsministers en drie onderministers.

Na de kabinetswijziging waren de betrokken portefeuilles als volgt verdeeld:

Kabinetsministers:
Buitenlandse zaken - Pranab Mukherjee+; menselijke hulpbronnen - Madhav Rao Scindia": burgerbevoorrading, consumentenzaken en openbare distributie - Buta Singh*;voedsel - Ajit Singh"; textiel - G. Venkat Swami+;arbeid - P.A. Sangma+; minister zonder portefeuille - Dinesh Singh+.

Staatsminister met onafhankelijke *verantwoordelijkheid*:
Handel - I?Chidambaram*.

Staatsministers:
Energie - mevr. Urmilabehn Patel*; water-

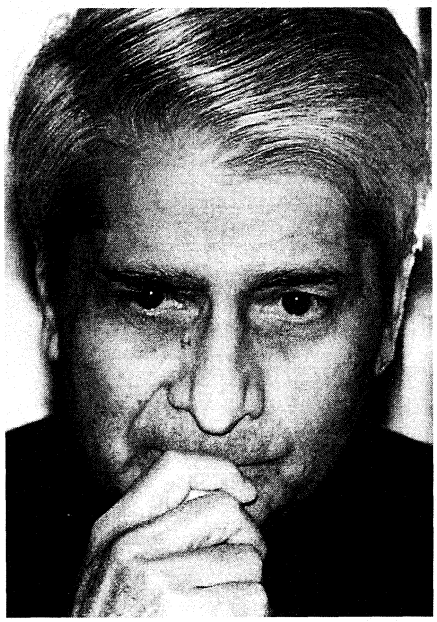

Dinesh Singh, sinds 9 februari minister zonder portefeuille in het Indiase kabinet.

bronnen - P.V. Rangayya Naidu+; parlementszaken - Matang Singh".

* Nieuwe benoeming.
+Andere taken.

ARJUN SINGH GEROYEERD ALS LID CONGRESPARTIJ (I)

Op 7 februari werd Arjun Singh geroyeerd als lid van de Congrespartij (I) op beschuldiging van ,,tegen de partij gerichte activiteiten". Singh was in december afgetreden als minister van menselijke hulpbronnen (zie pag. 219/1-'95), nadat hij kritiek had geleverd op het regeringsbeleid en naar voren was gekomen als een potentiële rivaal van premier Rao. Zijn royement, dat zes jaar van kracht zou zijn, volgde op zijn schorsing als partijlid in januari (zie pag. 219/3-'95).

Vijay Bhaskar Reddy, voorzitter van de tuchtcommissie van de Congrespartij (I) (DAC), die de schorsing had bekrachtigd. zei later in New Delhi dat het besluit om Singh uit de partij te zetten ..een meerderheidsbesluit" was geweest met vijf stemmen vóór en één tegen (van voormalig minister van burgerbevoorrading A.K. Anthony, die ook in december was afgetreden. zie pag. 219/2-'95). Reddy verdedigde het besluit van de DAC om de zaak niet voor te leggen aan het partijbestuur (het Congres Werkcomité of CWC). Hij verklaarde dat ,.de DAC over alle bevoegdheden beschikt om een oordeel te vellen".

Op 7 februari ver-telde Singh verslaggevers in New Delhi dat hij ,.ontmoedigd noch teleurgesteld" was door de tegen hem genomen disciplinaire actie.

LENING WERELDBANK

Op 9 februari werd in een officiële verklaring bevestigd dat de Wereldbank een lening van S 700 mln had afgerond om steun te verlenen aan de reorganisatie van zes commerciele banken in de openbare sector De lening, de grootste die de Wereldbank ooit aan India had verstrekt, zou in de volgende weken formeel moeten worden goedgekeurd door de Raad van Bestuur van de Wereldbank

Volgens de verklaring bestond de lening uit drie delen. Het eerste deel, dat ongeveer $ 300 mln bedroeg. moest gaan naar de kapitaalherstructurering van de zes banken - Allahabad Bank, Bank of India, Dena Bank, Indian Bank, Indian Overseas Bank en Syndicate Bank. Het tweede deel. in totaal $ 150 mln, was bestemd voor technische hulp bij de modernisering. Het derde deel omvatte een contingentiefaciliteit die bestemd was om ,,ten behoeve van een ordelijke ontwikkeling van de kredietmarkt voor buitenlandse valuta's daarvoor in aanmerking komende banken liquiditeitszekerheid te verschaffen door hun tijdens verstoring van de financiële markt onder bepaalde voorwaarden een optie te geven op het lenen van geld".

Waarnemers merkten op dat de lening een belangrijke stimulans inhield voor de privatisering van de financiële sector. Het betekende dat de Wereldbank vertrouwen had in de belofte van de regering het bankwezen te liberaliseren ondanks taai verzet van de politieke oppositie (zie o.a. pag. 797/1 en 799/3 e.v.-'94).

VERBOD OP VERKOOP MENSELIJKE ORGANEN

Op 4 februari werd een wettelijk verbod van kracht op de verkoop van menselijke organen. Dit verbod kwam na berichten dat er in enige grote steden een uitgebreide handel in menselijke organen bestond. Dit was onder meer het geval in Bangalore, waar de politie omvangrijke handelsactiviteiten op het spoor kwam, zoals de verkoop van nieren voor geld of in ruil voor lucratieve banen in het buitenland.

DEELSTAATVERKIEZINGEN. ANDERE ONTWIKKELINGEN IN DEELSTATEN

In februari werden in twee belangrijke deelstaten. Maharashtra en Gujarat, verkiezingen gehouden voor het deelstaatparlement. De definitieve uitslag werd in maart verwacht.

Op 9 en 12 februari vonden in **Maharashtra** de eerste en tweede verkiezingsronde plaats. Naar verluidt was de opkomst bij beide ronden ongekend hoog.

Op 6 februari had de Reserve Bank of India (de centrale bank) politici gewaarschuwd geen .,populistische verkiezingsbeloften (te doen) waardoor de toch al onrustbarend grote schuldenlast van de deelstaten toeneemt". Dit beroep kwam temidden van berichten dat de oppositionele Bharatya Janata Party (BJP) en de Shiv Sena in Maharashtra de armen goedkoper voedsel had beloofd en een bevriezing van de prijzen van eerste levensbehoeften. zoals rijst. gedurende de volgende vijf jaar.

Op 20 en 25 februari werden in **Gujarat** twee verkiezingsronden gehouden. De opkomst lag tussen de 65 en 70 procent. de hoogste in tien laar.

Nieuwe regering in Manipur

In Manipur, waar op 16 en 19 februari twee verkiezingsronden werden gehouden, kwam de Congrespartij (I) als de grootste partij uit de bus. De Congrespartij (I) behaalde 21 zetels in het 60 leden tellende deelstaatparlement en eindigde vóór de Manipur People's Party (MPP), die 18 zetels in de wacht sleepte. De Janata Dal (JD) behaalde zeven, de Communistische Partij van India (CPI) twee en de overige partijen 11 zetels. (In één kiesdistrict werden de verkiezingen opgeschort na de moord op één van de kandidaten.) Naar schatting lag de opkomst tussen de 80 en 90 procent ondanks wijdverbreid geweld waarbij minstens zes mensen om het leven kwamen.

Om 25 februari werd Rishang Keishing beëdigd als premier van een door de Congrespartij (I) gevormde regering.

Ontwikkelingen in Assam en West-Bengalen

Op 25 februari kostten twee bomexplosies bij de stad Diphu in **Assam** het leven aan 27 treinpassagiers. Naar werd aangenomen was de aanslag het werk van de verboden Nationaal-Socialistische Raad van Nagaland (NSCN).

Op 6 februari schortte het Opperste Gerechtshof voor drie maanden zijn bevel van 3 februari op om 31 vervuilende industriebedrijven in **West-Bengalen** te sluiten. Dit besluit kwam, nadat diverse multinationals tijd had gevraagd om apparatuur voor controle op vervuiling te installeren en in bedrijf te stellen.

Uitslagen deelstaatverkiezingen

De nederlaag van de regerende Congrespartij (I) bij de deelstaatverkiezingen van februari in de belangrijke deelstaten Gujarat en Maharashtra (zie hierboven), werd bevestigd toen de officiële uitslagen werden gepubliceerd en toen half maart nieuwe regeringen werden gevorma van Hindoe-nationalisten uit respectievelijk de Bharatiya Janata Partij (BJP), en de BJP en Shiv Sena.

De politieke toekomst van de leider van de Congrespartij (I), premier P.V. Narasimha Rao, die reeds ernstig was ondermijnd door nederlagen van zijn partij eind 1994 in Andhra Pradesh en Karnataka (zie pag. 218/2 e.v.-'95), bleef onzeker, ondanks de winst van de Congrespartij (I)-regeringen in Orissa en Arunachal Pradesh bij verkiezingen begin maart.
Rao's pogingen om zijn gezag te herstellen door tegenstanders in de partij de mond te snoeren, leidden tot speculaties over een dreigende scheuring in de partij en een verdieping van de crisis in het leiderschap (zie pag. 219/1-'95).

De uitslagen van de verkiezingen in vijf deelstaten waren als volgt:

	Zetels 1995	1990
Gujarat (20 en 25 februari)		
Congrespartij (I)	45	33
BJP	121	67
Janata Dal	0	70
Onafhankelijke kandidaten en overige partijen	16	12
TOTAAL	182	182
Maharashtra (9 en 12 februari)		
Congrespartij (I)	80	141
BJP-Shiv Sena	138	94
Janata Dal en bondgenoten	19	37
Onafhankelijke kandidaten en overige partijen	51	16
TOTAAL	288	288
Orissa (7 cn 9 maart)		
Congrespartij (I)	80	10
Janata Dal	46	122
Onafhankelijke kandidaten en overige partijen	21	15
TOTAAL	147	147
Arunachal Pradesh (11 maart)		
Congrespartij (I)	43	37
Janata Dal	3	11
Onafhankelijke kandidaten en overige partijen	14	12
TOTAAL	60	60
Bihar (11, 15, 21 en 25 maart)		

Eind maart was nog geen einduitslag bekend. Op 28 maart werd Bihar onder presidentieel bestuur geplaatst (zie hieronder).

Nieuwe deelstaatregeringen

Half maart waren de nieuwe deelstaatregeringen geïnstalleerd.

In **Gujarat** kwam op 19 maart voor het eerst een BJP-regering aan de macht. Zij bestond uit 27 leden. Keshubhai Patel van de BJP was op 14 maart beedigd als premier.

In **Maharashtra** werd op 19 maart Manohar Gajan Joshi van de Shiv Sena geïnstalleerd als premier van een 16-koppig coalitiekabinet van Shiv Sena en BJP. De voornaamste coalitiepartij was dc Shiv Sena. die 73 zetels had behaald tegennrer de 65 van de RSP De Congrespartij (I) werd weliswaar de grootste partij in het deelstaatparlement. maar slaagde er niet involdoende steun van onafhankelijken te verwerven om een regering te kunnen vormen.

In **Orissa,** waar de verkiezingen gepaard gingen met geweld, werd Biju Patnaik van de Congrespartij (I) op 15 maart beedigd als premier van een uit vijf leden bestaand kabinet.

In **Arunachal Pradesh** werd Gagong Apong van de Congrespartij (I) op 19 maart voor de vierde keer leider van een Congrespartij (I)-kabinet.

Presidentieel bestuur in Bihar

Bihar werd op 28 maart onder presidentieel bestuur geplaatst nadat volgens officiële cijfers 83 mensen om het leven waren gekomen bij geweld dat samenviel met de verkiezingen voor het deelstaatparlement op 11, 15, 21 en 23 maart (zie ook hierboven).

De maatregel werd door de centrale regering van de Congrespartij (I) gerechtvaardigd als een noodzakelijke stap om een constitutionele crisis af te wenden omdat de Janata Dal-deelstaatregering niet meer bevoegd was een begroting in te dienen nadat haar ambtstermijn op 13 maart was verstreken. Oppositiepartijen keurden de maatregel af. Zij beweerden dat de Congrespartij (I) het tijdschema van deverkiezingen bewust verlengd had met de bedoeling de regering van de Janata Dal uit het zadel te helpen.

De begroting van Bihar voor 1995-1996 werd op 30 maart aanvaard door de Lok Sabha (het Lagerhuis).

Kashmir

Het Internationaal Juristencomité beschuldigde in een rapport van 2 maart de Indiase veiligheidstroepen van marteling van gevangenen, maar veroordeelde ook Pakistan voor medewerking bij ontvoeringen door moslim-militanten in Kashmir. Volgens het rapport bleef aanvaarding van het recht op zelfbeschikking de enige denkbare oplossing voor Kashmir.

Kerala

Oud-unieminister A.K. Antony, die in december aftrad omdat hij de morele verantwoordelijkheid aanvaardde voor een kritiek suikertekort (zie pag. 219/2-'95), werd op 21 maart beëdigd als premier van Kerala. Zijn benoeming volg-

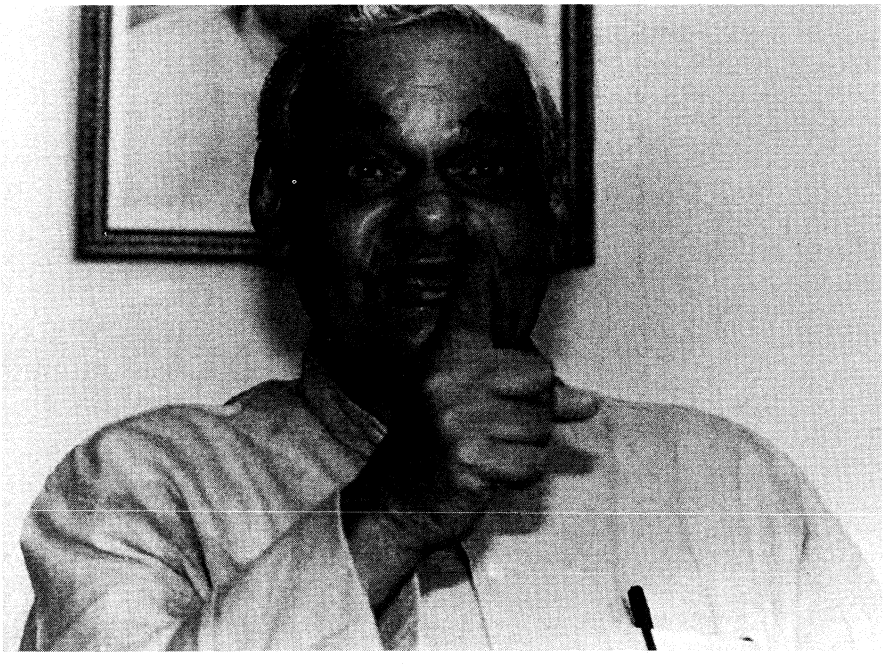

De leider van India's Bharatiya Janata Party (BJP), Atal Behari Vajpayee.

de na het aftreden van K. Karunakaran van de Corigrespartij (I), een trouwe aanhanger van premier Rao, die de steun van zijn coalitiepartners in het regerende Verenigde Democratische Front (UDF)was kwijtgeraakt.

r

BEGROTING 1995-1996

Plannen voor armoedebestrijding en sociale voorzieningen vormden de kern van de begrotingsvoorstellen van de regering voo 1995-1996, die door minister van financiën Manmohan Singh op 15 maart werden gepresenteerd. Hoewel veel van de plannen door waarnemers te bescheiden werden geacht om hun doel te kunnen bereiken. werd de nieuwe nadruk van de regering op sociale rechtvaardigheid gezien als een teken van haar vastbeslotenheid om armere kiezers terug te winnen. Juist het afhaken van deze groep zou hebben bijgedragen tot de jongste verkiezingsnederlagen van de Congrespartij (I).

Tot de plannen die veel aandacht kregen, behoorden de oprichting van een ontwikkelingsfonds voor de infrastructuur op het platteland. gesteund door commerciële banken. de verbetering van de kredietstromen naar kleine ondernemingen op het platteland en de verdubbeling van het aantal huizen op het platteland. De totale uitgaven voor plattelandsontwikkeling in de begroting namen echter maar weinig toe. van Rs 71 mrd in 1994-1995 tot Rs 77 mrd in 1995-1996 ($ 1.00 = Rs 31,4525 per 17 maart1995).

De regering stelde ook een verhoging voor van de uitgaven voor gezondheidszorg (tot Rs 22,51 mrd) en onderwijs (tot Rs 18.25 mrd. tegen Rs 15,41 mrd in 1994-1995).

De totale inkomsten voor 1995-1996 werden geraamd op Rs 1.671,5 mrd, de totaleuitgaven op Rs 1.721,5 mrd, zodat een tekort resteerde van Rs 50 mrd, of circa 5,5 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP),tegen 6,7 procent in het lopende begrotingsjaar.

Singh sprak enige teleurstelling uit over het feit dat de regering er niet in was geslaagd het tekort op de lopende begroting tot de doelstelling van 6 procent van het BBP te verlagen. maar benadrukte dat ,,een fiscaal tekort van deze omvang kan worden geabsorbeerd als het bestaande groeitempo wordt gehandhaafd". (Volgens het jaarverslag van de Reserve Bank of India bedroeg de groei in 1994-1995 5.3 procent.)

De totale begrotingssteun van de centrale regering voor centrale voornemens en deelstaatplannen werd begroot op Rs 485 rnrd in 1995-1996 Bovendien stelde de regering voor Rs 195,06 rnrd als centrale planhulp toe te kennen aan deelstaten en unieterritoria De totale uitgaven boor het centrale plan voor 1995-1996 werden verhoogd van Rs 701,41 mrd in 1994-1995 naar Rs 788 49 mrd, terwijl de begrotingssteun voor het centrale plan in 1995-1996 werd verhoogd van Rs 272,78 rnrd in 1994-1995 naar Rs 289 94 mrd

De uitgaven buiten het plan werden voor 1995-1996 begroot op Rs 1.236,51 mrd, waarvan de defensieuitgaven stegen tot Rs 255 mrd. (Zie pag. 439/3-'94 voor de stijging van de defensieuitgaven sinds 1993-1994.)

in de begroting werden ook ioorstellen gedaan voor een verlaging van de maximum importheffing lot 50 procent (in plaats van 65 procent) en lagere accijnzen op uiteenlopende kapitaalgoederen. De grens voor vrijstelling van inkomstenbelasting werd verhoogd van Rs 35.000 tot Rs 40.000, maar de hoogte van de vennootschapsbelasting bleef ongewijzigd.

De spoorwegbegroting voor 1995-1996, die op 14 maart werd bekendgemaakt door minister van spooiwegen C.K. Jaffer Sharief, betekende een verhoging van de reizigerstarieven in de eerste klas met 10 procent en van de tarieven voor vrachtvervoer met 7 procent. Deze maatregelen moesten leiden tot Rs 7,5 rnrd extra inkomsten.

SLCITING EFFECTENBEURS BOMBAY

De grootste effectenbeurs in het land, de Bombay Stock Exchange, ging op 23 maart weer open na een sluiting van drie dagen die was opgelegd toen handelaren weigerden te voldoen aan een ultimatum van de beurs om verliezen te compenseren die waren veroorzaakt door wanbetaling van een effectenmakelaar ter waarde van Rs 133 mln.

Begin maart arresteerde de politie in New Delhi negen mannen in verband rnet de diefstal van aandelencertificaten van 185 ondernemingen en de verkoop van ven-alste aandelen aan een netwerk van niet geregistreerde effectenhandelaren. De zaak hield naar verluidt verband met het effectenschandaal van Bombay in mei 1992 (zie pag. 219/2-'95 voor het laatste bericht over dit schandaal).

COKGRESPARTIJ GEEFT RAO MANDAAT. BESCHULDIGINGEN TEGEN SEBI-FUNCTIONARISSEN

Op 5 april verleende het Congres Werkcomité (CWC),het beleidsbepalende orgaan van de regerende Congrespartij (I), tijdens een ,,extra lange" vergadering in New Delhi ruime bevoegdheden aan premier Narasimha Rao om in zijn hoedanigheid van partijleider de partij te reorganiseren na een reeks verkiezingsnederlagen (zie pag. 218/2 e.v.-'95 en hierboven).

Rao, wiens gezag als premier en leider van de Congrespartij (I)de afgelopen maanden ernstig was uitgehold. kreeg de ..unanieme" steun van naar schatting 130 leiders van nationale en regionale afdelingen van de Congrespartij (I),die het economische programma van de regering verdedigden en eisten dat cr hard zou worden opgetreden tegen dissidenten in de partij.

In december was Arjun Singh afgetreden als minister van menselijke hulpbronnen. nadat hij openlijk partijleider Rao verantwoordelijk gesteld voor de verpletterende nederlaag van de Congrespartij (I) bij de verkiezingen in de zuidelijke deelstaten Andhra Pradesh en Ka - nataka. Hoewel Rao snel overging tot disciplinaire maatregelen tegen Singh door zijn uitstoting uit de partij te bekrachtigen (zie pag. 21913-'95). werd zijn politieke gezag opnieuw aan het wankelen gebracht. toen de Congrespartij (I) in maart de macht verloor in de deelstaatregeringen van Gujarat en Maharashtra (zie hierboven), die zij het sinds de Indiase onafhankelijkheid in 1947 had beheerst. Twee dagen vóór de CWC-vergadering slaagde de partij er evenmin in de oostelijke deelstaat Bihar terug te winnen (zie hieronder)

Op 11 april werd er opnieuw melding gemaakt van aanhoudende ontevredenheid over het leiderschap van Rao. Op die dag werd bekend dat een aantal dissidenten in de Congrespartij (I), onder wie Singh, van plan was veranderingen te eisen in de regeringsbegroting voor 1995-1996 (zie hierboven) en daartegen te stemmen, als hun amendementen werden verworpen. Op 13 april legde een partijwoordvoerder namens Rao een verklaring af, waarin hij waarschuwde dat de partij iedere actie van dissidenten om de regering ten val te brengen, zou verijdelen.

Beschuldigingen tegen SEBI-functionarissen

De regering werd in verlegenheid gebracht, nadat drie hoge functionarissen van de Raad voor het Effecten- en Beurswezen van India (SEBI) waren aangeklaagd wegens fraude (zie pag. 218/2-'95). Volgens berichten op 7 april hadden de drie functionarissen met Pawan Sachdeva, een schoenenexporteur en directeur van de in Delhi gevestigde firma MS Shoes, samengespannen om beleggers op te lichten door vanaf februari, in strijd met de SEBI-richtlijnen, aandelen uit te geven voor een bedrag van Rs 6,99 rnrd (ongeveer $230 mln).

LEIDER CPI-M HERKOZEN

Op 8 april werd Harkishan Singh Surjeet unaniem herkozen voor een nieuwe ambtstermijn van drie jaar als secretaris-generaal van de Communistische Partij van India-Marxistisch (CPI-M). In januari 1992 werd hij voor de eerste keer tot secretaris-generaal gekozen (zie pag. 276/3-'92).

VERDACHTEN VAN BOMAANSLAGEN VRIJGELATEN

Op 10 april stelde een rechtbank in Bombay wegens gebrek aan bewijs 26 personen op vrije voeten, die waren gearresteerd in verband met bomaanslagen in Bombay in maart 1993 (zie pag 588 1 e v -'93) In november 1993 waren in totaal 189 personen aangeklaagd u egens betrokkenheid bij de bomaanslagen (ziepag 75/1 en 801/2 e v-'94)

DESAI OVERLEDEN

Op 10 april overleed in Bombay op 99-jarige leeftijd Morarji Desai, die van 1977-1979 premier van India was geweest. Desai was de eerste premier die geen lid was van de Congrespartij (zie pag. 223/2 e.v.-'77 en 33/3 e.v.-'94).

Desai, een vooraanstaande nationalist. had een aantal belangrijke kabinetsposten vervuld. voordat hij in 1969 aftrad als minister van financien uit verzet tegen het economische beleid van de toenmalige premier Indira Gandhi (zie pag. 573/3 e.v.-'69), die hij als leider van de Janata-partij bij de algemene verkiezingen van 1977 van de regeermacht afhield.

AKKOORD OVER NOORDELIJKE ECONOMISCHE ZONE

Begin april werd bekendgemaakt dat zes noordelijke deelstaten - Haryana, Himachal Pradesh, Jammu en Kashmir, Punjab, Rajasthan en Uttar Pradesh - en het unieterritorium Delhi, hadden afgesproken met ingang van 1 mei een gezamenlijke economische zone te vormen. Het besluit, dat was bedoeld om de handelsbarrières tussen de deelstaten op te ruimen: zou een poging zijn om een tegenwicht te bieden aan de groeiende economische invloed van de zich snel ontwikkelende westelijke deelstaten Gujarat en Maharashtra.

VERDERE ONTWIKKELINGEN IN DE DEELSTATEN

In april en begin mei werden uit onderstaande deelstaten de volgende ontwikkelingen gemeld.

Bihar

Ûp 4 april werd het eind maart ingestelde presidentiële bestuur (zie hierboven), automatisch opgeheven met de beëdiging van Laloo Prasad Yadav als wremier voor een tweede oweenvolnende ambtstermijn. Yadavs ambtsaanvaarding volgde op de deelstaatverkiezingen (op 11, 15, 21 en 25 maart) waarbij zijn Janata Dal (JD),met steun van haar linkse bondgenoten de absolute meerderheid behaalde.

De gedetailleerde uitslag van de deelstaatverkiezingen in Bihar was:

Partij	*Zetels*	
	1995	1990
Congrespartij (I)	29	72
JD	160	120
Bharatiya Janata Partij/BJP	40	39
Linkse partijen	32	31
Onafhankelijke kandidaten en andere partijen	52	62
TOTAAL	313'	r324

* Bij de verkiezingen van 1995 werden voo zeven zetels geen verkiezingen gehouden en werd voor vier zetels de uitslag geannuleerd.

Uit de einduitslag bleek dat de Congrespartij (I),die tot dan toe de belangrijkste oppositiepartij was geweest, zware verliezen had geleden. De overwinning van de JD werd voornamelijk toegeschreven aan het exploiteren door de partij van de op kasten gebaseerde politiek.

Kashmir

Op 27 april werd bericht dat er in het noordelijke district Uri bij gevechten van een week met veiligheidstroepen minstens 56 militante moslims waren gedood.

Maharashtra

De regering van de deelstaat Maharashtra besloot op 4 mei de hoofdstad van de deelstaat om te dopen van Bombay in Mumbai.

Pondicherry

Op 19 april werd Rajendra Kumari Bajpai benoemd tot vice-gouverneur van Pondicherry.

Tarnil Nadu

Op 1 april verleende gouverneur Channa Reddy toestemming aan JP-leider Subrahmaniam Swamy om een aanklacht wegens ,,corruptie en ambtsmisdrijf" in te dienen tegen premier Jayaram Jayalalitha. Dit besluit wekte woede op onder leden van Jayalalitha's partij, de All-India Anna Dravida Munnetra Kazhagam (AIADMK),een bondgenoot van de Congrespartij (I). De AIADMK zou eind april hebben gedreigd samen met dissidenten in de Congrespartij (I) te stemmen tegen de jongste begroting van de unieregering (ziehierboven).

Meer dan 30.000 mensen werden op 4 mei gearresteerd in Tamil Nadu voordat er een staking zou beginnen die was uitgeroepen door oppositiepartijen. Deze eisten het aftreden van premier Jayaram Jayalalitha, die zij van corruptie hadden beschuldigd.

BEZOEK VAN IRAANSE PRESIDENT

Van 17-19 april bracht de Iraanse president Ali Akbar Rafsanjani een met veel publiciteit omgeven officieel bezoek aan

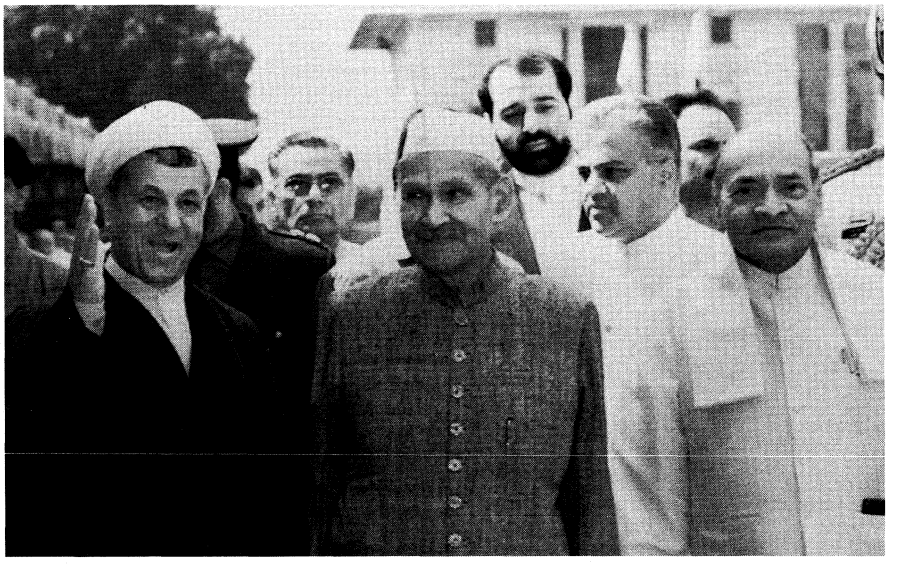

De Iraanse president Ali Akbar Rafsanjani (1.)werd bij zijn bezoek aan New Delhi op 17 april begroet door de Indiase president Shankar Dayal Sharma (m.)en de Indiase premier P.V. Narasimha Rao (r.).

India, het eerste van een Iraans staatshoofd sinds de islamitische revolutie van 1979 (voor Rao's bezoek aan Iran in september 1993, zie pag. 73/3-'94). Er werden vijf belangrijke bilaterale overeenkomsten ondertekend inzake toerisme, het milieu, telecommunicatie en postdiensten, culturele uitwisseling en drugssmokkel. Verder werd er een trilateraal akkoord gesloten. waarbij ook Toerkmenistari was betrokken. om India's verbindingen over land met Midden-Azië te verbeteren.

Rafsanjani's bezoek werd door functionarissen verwelkomd als een historische gebeurtenis in de bilaterale betrekkingen — betekenis ervan werd verder onderstreept door Rao's besluit te breken met het protocol en Rafsanjani op het vliegveld te begroeten. Het belang dat werd gehecht aan de betrekkingen tussen India en Iran, werd bovendien benadrukt tijdens de besprekingen die Rao voerde met de tegelijkertijd op bezoek zijnde Amerikaanse minister van financien Robert Rubin. Hierbij zou Rao de Amerikaanse bezorgdheid over Irans vermeende steun aan het internationale terrorisme en zijn pogingen om een nucleair programma te ontwikkelen hebben weggewuifd.

HANDELSCIJFERS

Op 2 mei werden officiële cijfers vrijgegeven waaruit bleek dat de totale waarde van India's export was gegroeid tot $ 26 mrd in 1994/1995 (d.w.z. het jaar tot eind maart), tegen $ 22,17 mrd in 1993/1994. Maar de import groeide nog sneller, en het handelstekort steeg tot $ 2,03 mrd, tegen $ 1,04 mrd in 1993/1994.

ANTI-TERRORISMEWET INGETROKKEN

Op 18 mei diende de regering in de Rajya Sabha een amendement op het strafrecht in, de Crimina1 Law Amendment Bill, bedoeld om de omstreden Wet ter Voorkoming van Terroristische en Ontwrichtende Activiteiten (TADA),die in 1983 van kracht was geworden om het terrorisme in Punjab te bestrijden (zie pag. 565/3 e.v.-'85), af te schaffen. Het uniekabinet had op 16 mei besloten dat de TADA op 23 mei zou aflopen.

Mensenrechtengroeperingen hadden al lange tijd zware kritiek op de TADA omdat bepalingen ervan gevangenschap zonder vorm van proces en detentie voor het bezit van wapens toelieten.

BRECK IN CONGRESPARTIJ. TIWARI GEROYEERD. BEGROTING 1995-1996 AANGENOMEN

Op 19 mei kwam de groeiende verdeeldheid in de regerende Congrespartij (I) (zie hierboven) tot uitbarsting, toen een dissidente factie beweerde Narain Dutt Tiwari tot partijleider te hebben gekozen in plaats van P.V. Narasimha Rao.

De verkiezing van de 69-jarige oud-minister Tiwari geschiedde bij acclamatie tijdens een massabijeenkomst in New Delhi, aan het slot van een tumultueus verlopen conventie waarop aanhangers van de dissidenten een terugkeer verlangden naar de ,,traditionele" koers van de partij die de nadruk legde op minderheden. de armen en de Indiërs van lagere kasten.

Op een vergadering op 19 mei hekelde het werkcomité van de Congrespartij (I) (CWC),het hoogste uitvoerende orgaan van de partij. de conventie van de dissidenten als een ,,schertsvertoning" en royeerde het Tiwari voor zes jaar omdat hij zich schuldig zou hebben gemaakt aan .,tegen de partij gerichte activiteiten". Het CWC maakte tevens bekend dat het stappen zou nemen tegen parlementsleden van de Congrespartij (I) die hadden deelgenomen aan de conventie.

Op 22 mei werd Arjun Singh (zie hierboven) benoemd tot dagelijks leider van de afgesplitste factie. Volgens sommige berichten wilde hij zo degenen die gekant waren tegen een door Tiwari geleide partij overhalen de nieuwe partij testeunen.

Begroting aangenomen

De regeringspartij boekte een belangrijk succes toen zij op 23 mei haar politieke tegenstanders versloeg door goedkeuring in de Lok Sabha te verwerven voor de begroting 1995-1996 (zie hierboven).

De oppositiepartijen hadden demonstratief de vergaderzaal verlaten uit protest tegen een besluit van de voorzitter van de Lok Sabha op 17 mei om een aantal amendementen op de Toewijzingswet, die een dissidente afgevaardigde van de Congrespartij (I)had ingediend, niet in stemming te brengen. De amendementen, die sinds april waren aangekondigd, waren naar verluidt ingediend om de regering ten val te brengen (ziehierboven).

TUSSENTIJDSE VERKIEZINGEN IN 13 DEELSTATEN

Op 31 mei werden de uitslagen bekendgemaakt van de tussentijdse verkiezingen die op 27 mei waren gehouden voor 23 van 26 zetels in 13 deelstaatparlementen. De Congrespartij (I) behaalde 10 zetels en de oppositie 13.

NIEUWE SPANNINGEN IN KASHMIR

De politieke spanningen in mei liepen hoog op na gevechten tussen separatistische militanten en veiligheidstroepen in de stad Charar-i-Sharief, waarbij meer dan 40 mensen omkwamen en een islamitisch heiligdom uit de vijftiende eeuw door brand werd verwoest.

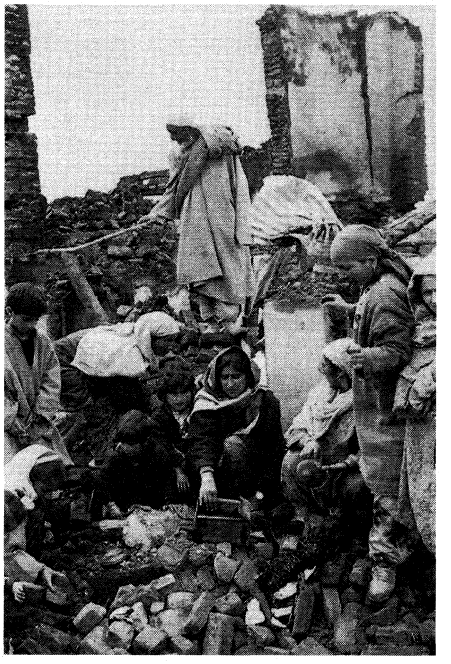

De restanten van het door brand verwoeste heiligdom voor sjeik Nooruddin Wali in Charar-i-Sharief (Kashmir).

Deze jongste gewelddadigheden, die op 11 mei afnamen, waren het hoogtepunt van een langdurige confrontatie. die in maart begon toen troepen een heiligdom van de in Kashmir zeer vereerde heilige Nooruddin Wali belegerden, dat was bezet door militanten. Op 9 mei werden extra troepen ingezet nadat er brand was uitgebroken en het vuur zich verspreidde over de uit voornamelijk houten huizen bestaande stad op de heuvel. Op 10 mei viel het heiligdom ten prooi aan de vlammen.
Functionarissen gaven de schuld voor de branden en de verwoesting van het heiligdom aan door Pakistan gesteunde militante moslims. en in het bijzonder aan de mysterieuze rebellenleider Mast Gul. naar verluidt een Afghaan die eind mei nog steeds voortvluchtig was. Volgens ooggetuigen echter had het leger de eerste brand gesticht.

Op 15 mei beschuldigde premier Rao Pakistan ervan de branden te hebben georganiseerd, maar hij zei dat de regering vastbesloten was door te gaan met de verkiezingen in Kashmir. Een motie van afkeuring over de aanpak van de crisis door de regering. die diezelfde dag door oppositiepartijen in de Lok Sabha werd ingediend, werd verworpen met 221 tegen 186 stemmen. Intussen gingen duizenden Kashmiri's in Srinagar de straat op om te protesteren, ondanks een uitgaansverbod van 24 uur.

Op 29 mei werd het presidentiële bestuur in Jammu en Kashmir, dat oor-

spronkelijk in juli 1990 was ingesteld, met nog eens zes maanden verlengd. De verlenging kwam nadat de Chief Election Commissioner (hoofdcommissaris voor de verkiezingen) tot de slotsom was gekomen dat de voorwaarden voor eerlijke verkiezingen waarschijnlijk niet vervuld zouden worden als het bestaande regeringsmandaat om de deelstaat rechtstreeks te besturen medio juli zou aflopen. In 1987 waren er voor het laatst verkiezingen gehouden in Jammu en Kashmir (pag.93/1/2-'89).

(Vor.ber.pag. 216/1 e.v.-1995)

INDONESIË

NIEUWE LEGERCOMMANDANT. POSITIE STRIJDKRACHTEN

Op 7 februari 1995 werd generaal Raden Hartono benoemd tot stafchef van het leger als opvolger van generaal Wismoyo Arismunandar, die op 10 februari 55 jaar zou worden (gewoonlijk de leeftijd voor eervol ontslag).

Volgens de *Far Eastern* Econornic *Review* van 23 februari had de benoeming van Hartono, die tot dusver chef voor politieke en sociale aangelegenheden van de strijdkrachten was. een aantal officieren „verbijsterd" vanwege zijn nauwe banden met B.J. Habibie, de staagminister voor research en technologie. Naar verluidt koesterde het leger een diep wantrouwen tegen Habibie, die echter een vertrouweling was van president Soeharto. Analisten waren van mening dat Wismoyo's plaatsvervanger, luitenant-generaal Soerjadi. was gepasseerd voor promotie, omdat hij in het verleden banden had gehad met Benny Murdani, een voormalig minister van defensie en opperbevelhebber van de strijdkrachten.

Andere benoemingen, die op 7 februari werden goedgekeurd, waren die van generaal-majoor Maruf Mohammad, die Hartono opvolgde als chef voor politieke en sociale aangelegenheden van de strijdkrachten, en die van generaal Soeyono, die tot dusver regionaal commandant van Midden-Java was geweest, als chef van de generale staf van de strijdkrachten.

Verklaring van minister van defensie over uitbuiting van de armen

Up 15 februari verklaarde de minister van defensie en veiligheid, generaal Edi Sudrajat, tijdens een parlementaire hoorzitting dat de uitbuiting van de armen en een toenemende ongelijkheid tussen de klassen een bedreiging vormde voor de nationale veiligheid van Indonesië. Generaal Sudrajat waarschuwde ook dat een opleving van het communisme een reëel gevaar voor Indonesië bleef.

Plannen om aantal militairen in parlement te verminderen

In de *Far* Eastern Econornic Review van 4 mei werd melding gemaakt van plannen van staatssecretaris Moerdiono: naar verluidt op Soeharto's verzoek, om het aantal zetels van de strijdkrachten (ABRI) in het 500 leden tellende Huis van Afgevaardigden te verminderen van 100 tot 75.

Het was een van meerdere berichten waarin de laatste maanden werd gezinspeeld op een mogelijk onenigheid tussen Soeharto en ABRI. De stafchef van het leger. generaal Raden Hartono (zie hierboven). sprak echter tegen dat er een conflict tussen Soeharto en ABRI bestond. Op 29 april zei Hartono tegen journalisten dat dergelijke berichten „wildegeruchten" waren en dat alle ABRI-leden ..direct en verticaal loyaal waren aan hun meerderen".

ONTWIKKELINGEN OP OOST-TIMOR

Op 1 maart berichtte de door de regering ingestelde Nationale Commissie voor de Mensenrechten dat de zes personen, die op 12 januari door het leger waren gedood in het regentschap Liquica in het westen van Oost-Timor (zie pag 222/1-'95), ongewapende burgers waren geweest De Commissie verklaarde dat zij niet in staat was geweest afdoende zbewijs te vinden dat de zes leden of aanhangers waren geweest van de naar onafhankelijkheid strevende verzetsbeweging Fretilin, zoals door de strijdkrachten was bewweerd

Terwijl staatssecretaris Moerdiono voorafgaande aan de publikatie van het rapport van de commissie openlijk toegaf dat het leger bij het Liquica-incident mogelijk „.in strijd met procedures" had gehandeld. bleef de opperbevelhebber van de strijdkrachten, generaal Feisal Tanjung, op 20 februari volhouden dat twee van de gedode mannen Fretilin-leden waren en de overige vier burgeraanhangers van de verzetsbeweging. Enkele mensenrechtengroeperingen beweerden dat de zes mannen waren gedood bij wijze van represaille voor een aanslag op een soldaat.

In februari verscheen een aantal berichten waarin werd beweerd dat in het zwart geklede, gemaskerde burgerwachten in Dili en andere delen van Oost-Timor mensen hadden aangevallen en mishandeld.

Volgens de militaire autoriteiten waren deze bendeleden, die „ninja's" werden genoemd, sympathisanten van het Fretilin. In sommige berichten werd echter gezegd dat deze bendes

De voorzitter van de Nationale Commissie voor de Mensenrechten in Indonesië. Ali Said (r.), maakt op 1 maart in Jakarta de voorlopige resultaten bekend van het onderzoek naar de schietpartij op 12 januariin Oost-Timor.

waren opgezet door het leger om terreur uit te oefenen onder aanhangers van de onafhankelijkheidsbeweging. Volgens de *Far Eastern Economic Review* van 2 maart, dat Timorese en diplomatieke bronnen aanhaalde, hoopten degenen die achter deze campagne zaten. ,,door een verdeel- en heerspolitiek een klimaat van verwarring en wederzijds wantrouwen onder de plaatselijke bevolking te scheppen. waarin de autoriteiten hun gezag opnieuw kunnen laten gelden".

GOLKAR-DISSIDENT UIT PARLEMENT GEZET. ACTIE TEGEN PPP-PARLEMENTSLID. OPTREDEN VAN EN TEGEN DISSIDENTEN

Half maart bekrachtigde president Soeharto formeel het besluit van Golkar, de regerende politieke groepering, om een van haar leden uit het Huis van Afgevaardigden (parlement) te zetten. De maatregel tegen de welbespraakte Oostjavaanse parlementariër Bambang Warih Koesoemo leek deel uit maken van een uitgebreide campagne tegen dissidente geluiden en zaaide twijfel over Soeharto's betrokkenheid bij een politiek van keperbukaan (,,openheid").

De algemeen voorzitter van Golkar, Harmoko. had in januari de eerste stappen gezet om Bambang zijn zetel te ontnemen, toen hij hem ervan beschuldigde kabinetsleden te beledigen en af te wijken van de officiële partijlijn. De uitzetting was aanvankelijk echter tegengewerkt door de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden (en Harmoko's voorganger als voorzitter van Golkar), Wahono.

De Financial Times van 21 maart berichtte dat Bambangs verwijdering waarschijnlijk samenhing met zijn .,indringende vragen in de kwestie van (de textielgroep) Kanindo". In 1994 had Bambang de eigenaar van Kanindo, Robby Tjahjadi, een van de grootste sponsors van Golkar, openlijk beschuldigd van het niet aflossen van de een lening (ter waarde van f 785 mln) van zijn bedrijf bij twee staatsbanken.

Eveneens in maart werd bericht dat de Verenigde Ontwikkelingspartij (PPP), een van de beide door de regering goedgekeurde oppositiepartijen, nagenoeg alle stappen had gezet voor de verwijdering van Sri Bintang Pamungkas uit het Huis van Afgevaardigden, omdat hij de Indonesische staatsideologie Pancasila ter discussie had gesteld.

Anti-regeringsdemonstratie in Duitsland

Op 12 april zei een hoge politiefunctionaris dat Indonesiërs die begin april hadden deelgenomen aan een anti-regeringsdemonstratie in Duitsland, strafrechtelijk vervolgd konden worden.

De demonstratie vond op 5 april in Dresden plaats tijdens een bezoek van president Soeharto aan deze stad. Onder de demonstranten zouden zich Sri Bintang Pamungkas. een PPP-lid van het Huis van Afgevaardigden (zie hierboven); Yenni Rosa Damayanti, een studentenleider: en Goenawan Mohamed, voormalig redacteur van het tijdschrift *Tempo* hebben bevonden.

Het Indonesischepersbureau Antara berichtte op 13 april dat Sri Bintang Pamungkas had toegegeven dat hij aanwezig was gewcest bij de demonstratie, maar dat hij had ontkend actief aan het protest te hebben deelgenomen.

Op 5 april arresteerde de politie in de stad Jogjakarta (Midden-Java) 45 personen, voor het merendeel studenten. tijdens betogingen tegen een recente campagne tegen de undergroundpers. Naar verluidt werden de arrestanten op 6 april vrijgelaten.

Politie-onderzoek Bintang

Op 11 mei weigerde Sri Bintang Pamungkas gevolg te geven aan een oproep van de politie voor een verhoor en trok hij verklaringen in die hij had afgelegd toen hij medio april drie dagen ondervraagd was.

In de oproep van de politie van 6 mei werd Bintang een ,,verdachte" genoemd krachtens de strafrechtelijke bepalingen die betrekking hadden op misdaden tegen de staatsveiligheid en de waardigheid van de president. Hij was al aangeklaagdwegens betrokkenheid bij demonstraties tegen president Soeharto tijdens diens bezoek aan Duitsland in april (zie hierboven). Soeharto had Bintang naar verluidt het lidmaatschap van het Huis van Afgevaardigden ontnomen. zodat er geen presidentiele toestemming meer nodig was voor Bintangs ondervraging.

BEZOEK VAN AMERIKAANSE MENSENRECHTENDELEGATIE

In april bracht de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor mensenrechten en humanitaire zaken, John Shattuck, een tiendaags bezoek aan Indonesië om zich van de situatie op de hoogte te stellen.

Volgens de Financial Times van 26 april u-as Shattucks bezoek bedoeld om een onderzoek in te stellen naar ,.de vrijheid van meningsuiting, arbeidsrechten en de situatie in Oost-Timor". Shattuck voerde besprekingen met procureur-generaal Singgih en met Ali Said, voorzitter van de Nationale Commissie voor de Mensenrechten.

Op 20 april berichtte de Indonesische krant Republika dat het parlementslid Sabam Sirait het bezoek van Shattuck ..een schaamteloze inmenging en zeer onethisch" had genoemd.

AUSTRALISCHE RESCHULDIGING VAN MENSENRECHTENSCHENDINGEN IN IRIAN JAYA

Op 5 april berichtte Radio Australië dat een belangrijke Australische hulporganisatie. de Australian Council for Overseas Aid (ACFOA), had aangedrongen op een onmiddellijk onderzoek naar vermeende mensenrechtenschendingen door het Indonesische leger in de oostelijke provincie Irian Jaya.

De ACFOA beweerde dat Indonesische militairen in de voorgaande negen maanden mogelijk 37 mensen hadden gedood die zich hadden verzet tegen de aanwezigheid van een Amerikaanse koper- en goudmijn in Irian Jaya. Hoewel volgens het Indoricsische ministerie van buitenlandse zaken de beschuldiging het ,,produkt van een hyperactieve beeldvorming" was. gaf het toe dat er de afgelopen negen maanden in deze provincie een aantal schermutselingen had plaatsgevonden tussen het leger en de afscheidingsbeweging Organizasi Papua Merdeka (OPM).

ONRUST OP FLORES

Op 3 mei bevestigden militaire bronnen dat een veiligheidsfunctionaris en een burger waren omgekomen bij gewelddadigheden die op 28 april in Maumere op het eiland Flores uitbraken.

Inwoners van Maumere hadden naar verluidt gewelddadig gereageerd toen een man die een rooms-katholieke kerk had onteerd. een lichte straf had gekregen.

PUBLIKATIEVERBOD OPGEHEVEN

Op 3 mei oordeelde een rechtbank dat het regeringsdecreet van juni 1994 dat de publikatie verbood van het populaire weekblad Tempo en twee andere kritische weekbladen (Editor en *Detik*), indruiste tegen de perswet (zie pag. 803/3-'94). Rechter Benjamin Mangkoedilaga droeg de regering op Tempo's uitgever, Goenawan Mohammad, een nieuwe vergunning te geven.
Minister van voorlichting Harmoko zei enkele uren later dat de regering in beroep zou gaan tegen het vonnis.

VAKBONDSLEIDER VRIJGELATEN. MOORD OP VAKBONDSACTIVIST

Na zijn vrijlating uit de gevangenis op 19 mei beloofde Muchtar Pakpahan, de leider van de onafhankelijke Indonesische Vakbond voor Arbeiderswelzijn (SBSI), zijn campagne voor hogere lonen voort te zetten.

Pakpahan was in november 1994 veroordeeld. nadat hij schuldig was bevonden aan het aanzetten tot stakingen en demonstraties in april in Medan (zie pag. 222/2-'95).
In januari 1995 had het Hooggerechtshof van Medan de gevangenisstraf van Pakpahan met één jaar verlengd tot vier jaar.

Zijn onverwachte vrijlating. officieel wegens een juridisch-technische reden, kwam na in-

ternationale druk op de Indonesische regering om de werknemersrechten te verbeteren,

Er werd ook geen officiele reden gegeven voor het besluit van de politie op 18 mei om de zaak-Marsinah te heropenen, de Oostjavaanse vakbondsactivist die in mei 1993 was vermoord (zie pag 803/2/3-'94)

VERLAGING TARIEVEN

Op 23 mei maakte de regering een ongekend pakket tariefverlagingen bekend.

Het pakket was bedoeld om te voldoen aan de criteria die de Wereldhandeisorganisatie (WTO) voor de liberalisering van de handel had opgesteld, en tevens om binnen acht jaar te voldoen aan de verplichtingen krachtens de Asia Pacific Economic Co-operation (APEC). Het pakket voorzag in (i)eenverlaging met minimaal 5 procent van de importtarieven van 6.030 produkten, waaronder textiel. zonnebloemolie. timmerhout, krantenpapier, en het opheffen van importtarieven op produkten als bedrukt papier; (ii) de vermindering van 2.000 importtarieven van 20 procent of minder tot 5 procent; en (iii) de verlaging van alle tarieven boven 20 procent tot maximaal 20 procent in 1998 en 10 procent in 2003.

Het staatsmonopolie van het Indonesische Staatsbureau voor Logistiek (Bulog) op belangrijke landbouwimporten als sojabonen, suiker, graan en andere termijngoederen, bleef onaangetast.

Veel Westerse economen vonden deze tariefverlagingen te behoudend. Er was ook kritiek op de toevoeging van acht economische sectoren (havens. telecommunicatie, scheepvaart, elektriciteitsindustrie. kernindustrie, water, openbare spoorwegen en reclame-ondersteuning) aan een lijst „negatieve investeringen". die geheel of gedeeltelijk gesloten bleven voor buitenlandse investeerders. Tot de tien sectoren die van de lijst geschrapt werden, behoorde de palmolie-produktie, die evenwel aan strenge reguleringen onderworpen bleef.

BOOTVLUCHTELINGEN IN AUSTRALIË

Op 30 mei kwamen 18 bootvluchtelingen, geëscorteerd door de Australische autoriteiten, aan in de haven van Darwin (Noordwest-Australië). Het waren waarschijnlijk de eerste vluchtelingen sedert 20 jaar uit Oost-Timor.

(Vor.ber.pag. 220/3 e.v.-1995)

KAZACHSTAN

SAMENGAAN VAN KAZACHSTAANSE EN RUSSISCHE STRIJDKRACHTEN

Op 20 januari 1995 ondertekenden president Noersoeltan Nazarbajew en de Russische president Boris Jeltsin in Moskou een historische militaire overeenkomst, op grond waarvan Kazachstan en Rusland gezamenlijke strijdkrachten zouden oprichten voor het einde van 1995. De overeenkomst voorzag in de oprichting van een gezamenlijk opperbevel voor militaire planning en training, en een Kazachstaans-Russische grenswacht.

Nazarbajew en Jeltsin juichten in hun commentaren op 20 januari de overeenkomst toe als een belangrijke stap voorwaarts in de betrekkingen tussen Kazachstan en Rusland. Zij ondertekenden ook een overeenkomst ter vereenvoudiging van de procedure waarmee etnische Russen het Kazachstaanse staatsburgerschap konden verkrijgen, en omgekeerd.

AFSPRAAK OVER PIJPLEIDING

Kazachstan en Rusland besloten op 23 januari tot samenwerking bij de exploitatie van olie- en gasbronnen in de Kaspische Zee. waaraan beide landen grensden.

Nazarbajew zei op 23 januari dat men ervan uitging dat de andere Kaspische-Zeestaten - Toerkmenistan, Iran en Azerbajdzjan - een gelijke aanspraak op de natuurlijke hulpbronnen van de zee hadden. Verwijzend naar een omstreden contract tussen Azerbajdzjan en een consortium van westerse bedrijven voor de exploitatie van olievelden in de Kaspische Zee (zie pag. 167/3-'95), benadrukte Nazarbajew dat hij de voorkeur gaf aan Russische boven Amerikaanse deelname aan zulke projecten.

STEENKOOLSTAKING

Meer dan 100.000 mijnwerkers in de twee grootste steenkolenvelden van Kazachstan, in de noordelijke regio's Ekibastoez en Karaganda, gingen op 13-16 januari in staking. Zij eisten uitbetaling van verscheidene maanden achterstallig salaris. Hoewel minister van energie en steenkool Wladimir Kalmykow de staking op 13 januari veroordeelde als „economischechantage", beloofde premier Akezjan Kazjageldin op 16 januari de onbetaalde rekeningen van de klanten van de kolenmijnen te zullen betalen, zodat de mijnen de achterstallige mijnwerkerslonen konden uitbetalen.

VREEMDE VALUTA VERBODEN

Op 16 januari werden transacties in buitenlands geld in Kazachstan verboden, waardoor de Kazachstaanse munt, de tenge, het enige wettige betaalmiddel werd

HOOFD RADIO- EN TELEVISIESTICHTING ONTSLAGEN

Lejla Beketowa trad op 7 februari af als hoofd van de Staatsradio- en televisiestichting en werd diezelfde dag vervangen door Asjirbek Kopesjew.

Beketowa was in april 1994 aangesteld om de pas opgerichte stichting te reorganiseren volgens commerciële methodes. Er was een parlementair onderzoek naar haar ingesteld nadat zij in december 11 stafleden had ontslagen, die protesteerden tegen haar beslissing een populair televisiekanaal te sluiten.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN 1994 ONGELDIG VERKLAARD. PARLEMENT ONTBONDEN. REGERING TREEDT AF

Het Constitutionele Hof van Kazachstan verklaarde op 6 maart dat bij de parlementsverkiezingen van maart 1994 (zie pag. 506/3 e.v.-'94)procedurele onregelmatigheden hadden plaatsgevonden en dat de verkiezingen derhalve ongeldig waren. President Noersoeltan Nazarbajew toonde zich op 8 maart ongerust dat de uitspraak van het Hof Kazachstan zou kunnen destabiliseren en tekende officieel bezwaar aan tegen de uitspraak.

De journaliste Tatjana Kwitkowskaja had de zaak aanhangig gemaakt met als argument dat de verkiezingen ongeldig waren omdat de direct door Nazarbajew voorgedragen kandidaten niet hadden voldaan aan bepaalde registratie-eisen. De voorzitter van het Constitutionele Hof, Moerat Bajmachanow, voegde daar op 12 maart aan toe dat sommige kiezers bovendien meerdere keren hadden gestemd en dat de kiesdistricten ongelijk van grootte m-aren. Hij gaf het voorbeeld van twee kiesdistricten in de hoofdstad Alma-Ata, waarvan er een 90.000 kiezers telde en het andereslechts 29.000.

Abisj Kekilbajew, voorzitter van de Opperste Kenges (het parlement) gelastte op 10 maart de opschorting van de uitspraak van het Constitutionele Hof. Op 11 maart nam de Opperste Kenges een constitutioneel amendement aan, dat het parlement in staat stelde uitspraken van het Constitutionele Hof nietig te verklaren en de werkzaamheden van het Hof tot juni op te schorten. Het Constitutionele Hof reageerde onmiddellijk door de besluiten van de Opperste Kenges met terugwerkende kracht vanaf 6 maart ongeldig te verklaren.

Parlement ontbonden

In een dramatische wending aanvaardde Nazarbajew later op 11 maart de uit-

spraak van het Constitutionele Hof en maakte hij bekend dat de Opperste Kenges zou worden ontbonden en dat binnen twee a drie maanden nieuwe verkiezingen zouden worden gehouden

Nazarbajew twijfelde op 11 maart openlijk aan de geldigheid van de sinds maart 1994 door de Opperste Kenges goedgekeurde wetten. Daarnaast vroeg hij zich af of de regering van Akezjan Kazjageldin, die formeel was benoemd door de Opperste Kenges, niet eveneens onwettig was.

Regering treedt af. Interimministers vervangen. Presidentieel bestuur per decreet

Nazarbajew maakte op 11 maart bekend dat de regering was afgetreden, maar dat premier Kazjageldin en enkele andere belangrijke ministers, onder wie de vice-premiers en de ministers van defensie, binnenlandse zaken, financiën en binnenlandse veiligheidsdienst, tijdelijk zouden aanblijven.

Dezelfde dag werd Vitali Mette, tot dan toe vice-premier. benoemd tot de opvolger van eerste vice-premier Nigmetzjan Isingarin. terwijl Imangaly Tasmagambetow werd benoemd tot vice-premier.

Nazarbajew wilde per decreet regeren totdat er een nieuw parlement was beëdigd en er officieel een nieuwe regering was aangesteld. De verdeling van de uitvoerende macht tussen Nazarbajew en de aangebleven interimministers was onduidelijk.

Op 15 maart zei Nazarbajew dat ,.hij zich het recht had toegekend om decreten uit te vaardigen die de status van wetten hadden, en om wetten te amenderen, met inbegrip van constitutionele wetten", aldus het Russische televisiestation Ostankino. Op 21 maart meldde het Russische persbureau Itar-Tass dat Nazarbajew in de voorgaande week zeker 20 decreten had uitgevaardigd, inclusief maatregelen inzake buitenlandse investeringen, misdaad, verkiezingsregels en demonstraties en bijeenkomsten.

Parlement verzet zich tegen ontbinding. Reactie VS

Ondanks Nazarbajews bewering op 12 maart dat hij het karakter noch de wil had om van Kazachstan een dictatuur te maken, stemden 130 van de 177 afgevaardigden op 14 maart ervoor de ontbinding van het parlement aan te vechten voor de rechtbank. Zij slaagden er echter net niet in een alternatief ,,volksparlement" in het leven te roepen. Op 15 maart gingen 22 afgevaardigden in hongerstaking uit protest tegen de ontbinding.

De Amerikaanse ambassadeur in Kazachstan, William Courtney verklaarde op 12 maart dat .,de uitspraak van het Constitutionele Hof en het daarvoor getoonde respect bijdragen aan de versterking van het wettige gezag ban Kazachstan' *Radio* Kazachstan meldde op 14 maart dat de Amerikaanse president Bill Clinton Nazarbajew een boodschap had gestuurd waarin hij de Kazachstaanse leider prees vanwege diens actieve hervormingsbeleid"

Op 18 maart drong Nazarbajew in een rede aan op meer bevoegdheden voor de president, waarbij hij verwees naar de toenemende onveiligheid in Kazachstan.

BEGROTING AANGENOMEN

Op 3 maart had de Opperste Kenges de begroting voor 1995 aangenomen, waarin de uitgaven werden geraamd op 175,7 mrd tenge en de inkomsten op 138,33 mrd tenge. Op 15 maart ondertekende Nazarbajew de begroting tot wet.

PARTIJWIJZIGINGEN

De Nazarbajew-gezinde groepering, het Congres van de Volkseenheid van Kazachstan (SNEK), vormde zichzelf op 25 februari officieel om tot een politieke partij tijdens een SNEK-congres in Alma-Ata. Radio Kazachstan berichtte op 27 februari dat de voormalige vice-premier Koeanysj Soeltanow was gekozen tot voorzitter van de partij.

REFERENDUM OVER VERLENGING PRESIDENTIËLE AMBTSTERMIJN

Op 29 april behaalde Noersoeltan Nazarbajew een klinkende overwinning in een referendum. waardoor hij de volmacht kreeg tot 2000 president te blijven. Nazarbajew was in december 1991 zonder tegenstand tot president gekozen van het juist onafhankelijk geworden Kazachstan (zie pag. 160/1-'92); volgens de grondwet zouden in december 1996 nieuwe presidentsverkiezingen worden gehouden.

Nazarbajew schreef het referendum uit nadat een raadgevend presidentieel lichaam, de Vergadering van de Volkeren van Kazachstan, tijdens zijn oprichtingsvergadering op 24 maart een resolutie had aangenomen waarin Nazarbajew werd opgeroepen een referendum te houden over verlenging van zijn ambtstermijn. De volgende dag gaf Nazarbajew formeel opdracht tot het organiseren van een referendum. een besluit dat hij bevestigde op 5 april.

De bevolking van Kazachstan werd gevraagd .,ja" of ,.nee" te antwoorden op de vraag of zij wiiden dat Nazarbajew zijn ambtstermijn zou verlengen tot december 2000.

Nazarbajew vertelde op 30 april aan journalisten dat de voorlopige uitslagen aangaven dat hij 95,4 procent van dc stemmen had gekregen in het referendum. waarvoor meer dan 90 procent van de 9 miljoen kiesgerechtigden was opgekomen. Hij zei dat het referendum een uitzonderlijke maatregel was geweest, bedoeld ,.om nieuwe dynamiek aan ons overgangsproces te geven" en bezwoer dat hij het land op een koers van volledige economische liberalisering zou houden. Hij liet op 29 april bovendien doorschemeren dat belangrijke wetsvoorstellen inzake particulier. grondbezit en de status van de Russische taal eveneens door een volksraadpleging beslist zouden worden.

Hoewel Nazarbajew beschuldigingen van zijn critici van de hand wees dat hij clictatoriaal was opgetreden, leidde het referendum tot bezorgdheid onder de westerse landen die hem steunden, met name de VS. Diplomaten uit de lidstaten van de G-7-groep van industrielanden gaven naar verluidt blijk van het ongenoegen van hun regeringen door op 30 april de officiële bekendmaking van de referendumuitslag door Nazarbajew te boycotten.

BEZOEK VAN DUITSE PRESIDENT. ONDERTEKENING VAN OVEREENKOMSTEN

De Duitse president Roman Herzog bracht begin april een officieel bezoek aan Kazachstan.

Op 10 april ondertekenden Herzog en Nazarbajew een aantal overeenkomsten. Deze hadden betrekking op samenwerking in de strijd tegen de georganiseerde misdaad en het onderhoud van Kazachstaanse oorlogsgraven in Duitsland. De twee presidenten wisselden ook ratificatiedocumenten uit van een verdrag betreffende de bevordering en wederzijdse bescherming van kapitaalinvesteringen.

De Financial Times van 11 april berichtte dat beide partijen geen akkoord hadden bereikt over de wijze waarop de rechten van de Duitse minderheid in Kazachstan beschermd konden worden. Volgens het artikel vreesde Ka-

zachstan dat zo'n akkoord andere etnische minderheden, zoals Russen en Oezbeken, ertoe zou brengen een vergelijkbare erkenning te eisen.

(Vorberpag. 223/3 e.v.-1995)

KIRGIZCTAN

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 5 en 19 februari 1993 werd gestemd voor de eerste algemene verkiezingen sinds de onafhankelijkheid.

Meer dan 1.000 kandidaten streden om een plaats in het nieuwe parlement, de Zjogorkoe Kenesj, bestaande uit een Wetgevende Vergadering van 33 zetels en een 70 leden tellende Volksvergadering. Het nieuwe parlement was in de plaats gekomen van de Oeloek Kenesj (350 zetels) na een constitutioneel referendum in oktober (zie pag. 22413-'95).

Op 27 februari maakte de centrale kiescommissie bekend dat ongeveer 82 van de 105 zetels bezet waren. Dat was voldoende om een quorum in het parlement mogelijk te maken en de openingszitting werd vastgesteld voor 23 maart. Het verkiezingsproces zou in april worden afgerond met (i) herstemmingen in districten waar geen officiële uitslag kon worden opgemaakt wegens juridische problemen en (ii) een extra verkiezingsronde in districten waar geen enkele kandidaat meer dan 50 procent van de stemmen had behaald in de eerste of tweede ronde.

Gegevens over de vertegenwoordiging van politieke partijen werden door een presidentiële woordvoerder op 27 februari verstrekt ten aanzien van slechts 15 zetels; daarvan had de Communistische Partij er twee veroverd, de Kirgizische nationalistische Ata Meken-partij vier, de Sociaal Democratische Partij drie, de multi-etnische Partij van de Eenheid van Kirgizstan twee en vier andere partijen elk één zetel. De partijbinding van de overige afgevaardigden werd niet bekendgemaakt.

De opkomst bedroeg officieel 62 procent in de eerste en 61,1 procent in de tweede ronde. Op 16 februari werd de moord op een van de kandidaten gemeld, maar er waren verder vrijwel geen berichten over verkiezingsgeweld.

REGERINGSWIJZIGINGEN

Kolonel Madalbek Moldasjew werd op 2 januari benoemd tot minister van binnenlandse zaken.

Op 6 februari werd Bekbolot Talgarbekow voorgedragen als nieuwe minister van landbouw; deze positie was vacant sinds 2 januari (zie boven). De benoeming moest nog door het parlement worden goedgekeurd.

Op 5 april werd Apas Joemagoelow door president Askar Akajew officieel herbenoemd tot premier.

Het presidentieie decreet waarin Joemagoelow werd bekrachtigd op de post waarop hij in december 1993 voor het eerst was gekozen, volgde op een overweldigende steunverklaring aan zijn adres in het nieuw gekozen parlement, de Zjogorkoe Kenesj.

Het Russische persbureau *Itar-Tass* berichtte op 21 april dat leden van de Kenesj een dag eerder de nominatie van drie nieuwe ministers hadden afgewezen.
De Kirgizische radio meldde echter op 26 april dat president Akajew een decreet had uitgevaardigd waarin de drie kandidaten, zij het als waarnemend minister, toch benoemd werden. Het betrof Kemelbek Nanajew als waarnemend minister van financiën, Bekbolot Talgarbekow als waarnemend minister van landbouw en Iskender Moeratalin als waarnemend voorzitter van het Staatscomité voor Natuurbescherming.

(Vorberpag. 224/2/3-1995)

LAOS

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 13 maart 1995 verving Phao Bounnaphonh, die tot dusver minister in het bureau van de premier was, Bouathong Vonglokham als minister van communicatie, transport, posterijen en bouwnijverheid.

Op 4 april werd Khamsai Souphanouvong, tot dusver minister van financiën, benoemd tot minister in het bureau van de premier als opvolger van Phao Bounnaphonh. Op 5 april werd Saisomphon Phomvihan benoemd tot de nieuwe minister van financiën.

OPHEFFING AMERIKAANS EMBARGO OP HULP

Verdere stappen naar een normalisering van de bilaterale betrekkingen met de VS werden op 18 mei gezet toen de Amerikaanse regering bekendmaakte dat zij haar 20 jaar oude embargo op hulp ophief. Daardoor kwam Laos in aanmerking voor bijstand van het Amerikaanse Agentschap voor Internationale Ontwikkeling (USAID).

De bekendmaking viel samen met het bezoek van een Amerikaanse presidentiele delegatie onder leiding van de onderminister van buitenlandse zaken voor aangelegenheden van Oost-Azie en de Pacific, Winston Lord, die besprekingen hield met hoge regeringsfunctionarissen en president Nouhak Phoumsavan over uit vooruitgang die tot dusver geboekt was bij het zoeken naar de stoffelijke overschotten van vermiste Amerikaanse militairen uit de Vietnamese oorlog (MIAs)

(Vorberpag 224/3 e v-1995)

OEZBEKISTAN

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Tussen 25 december 1994 en 22 januari 1995 werden de verkiezingen gehouden voor het nieuwe, uit één kamer bestaande parlement van Oezbekistan, de Oli Majlis (Opperste Assemblée) - zoals was voorzien in de grondwet van december 1992. De uitslag betekende een Majlis die werd gedomineerd door de regeringspartij, de voorheen communistische Democratische Volkspartij (PDP) onder leiding van president Islam Karimow.

Slechts twee partijen mochten aan de verkiezingen meedoen: de PDP, wier kandidaten in de eerste ronde 69 zetels veroverden, en haar bondgenoot de Vooruitgangspartij voor het Vaderland (FP), die er 14 behaalde. De resterende zetels in de Majlis gingen naar de kandidaten van lokale autoriteiten; van deze 167 afgevaardigden behoorden er 120 tot de PDP, zodat deze partij nu een meerderheid van ruim tweederde in de Oli Majlis bezat.

De eerste ronde op 25 december, waarin 205 kandidaten werden verkozen, maakte een tweede, beslissende stemronde (op 8 en 22 januari) noodzakelijk in 45 kiesdistricten waar geen der kandidaten het vereiste minimumaantal stemmen had behaald.

Uitslag parlementsverkiezingen

	Zetels
PDP	69
FP	14
Lokale kandidaten	167
Totaal	250

Totaal aantal kandidaten: 643.
Totaal aantal kiezers: 11.250.000.
Opkomst: 73,6 procent (eerste ronde).

KAHIMOW ROEPT OP TOT VRIJHEID VAN MENINGSUITING

Hoewel de regering van Karimow regelmatig beschuldigd was van een autoritaire opstelling en onverdraagzaamheid jegens afwijkende meningen, deed Karimow op 20 januari de oproep om in de nieuwe Oli Majlis uiteenlopende meningen te laten horen. Hij benadrukte dat niet zou worden getracht de vorming van nieuwe politieke blokken of allianties in het parlement tegen te houden.

NIEUWE PARTIJ

Een nieuwe oppositiepartij, de Adolat (,,Gerechtigheid") Sociaal Democratische Partij van Oezbekistan. werd op 18 februari officieel opgericht in Tasjkent.

Anwar Joerabajeu; eerste secretaris van de partij, zei op 20 februari dat Adolat 6.000 leden telde en de steun genoot van minstens 47 parlementariërs, zodat de partij zou mogen optreden als officiële fractie in de nieuw gekozen Oli Majlis. Hij eiste dat de partij officieel erkend zou worden. Slechts de regerende PDP en haar bondgenoot de FP stonden op dat moment geregistreerd als politieke partij.

VOEDSELRANTSOENERING. IMF-LENING

De rantsoenering van voedsel, die sinds 1991 had bestaan maar begin januari was afgeschaft, werd op 1 februari opnieuw ingevoerd.

De rantsoenering was oorspronkelijk bedoeld om de overgang naar een markteconomie te verzachten, maar de opheffing van de prijscontrole voor suiker en brood was in november 1994 door het IMF als voorwaarde gesteld voor de verstrekking van een lening van $140 mln.

Het IMF had op 25 januari een opname door Oezbekistan goedgekeurd van omgerekend SDRs 49,873 mln (circa $ 74 mln) op grond van de systematische transformatiefaciliteit (STF). Het geld moest de regering steunen in haar macro-economische stabilisatie- en systematische hervormingsprogramma voor 1995.

AMBTSTERMIJN PRESIDENT VERLENGD

In een referendum spraken de kiezers zich op 26 maart met overweldigende meerderheid uit voor een verlenging van de ambtstermijn van president Islam Karimow met drie jaur Derhalve werden de presidentsverkiezingen uitgesteldvan 1997 tot 2000.

De Centrale Kiescommissie publiceerde op 29 maart officiële cijfers waaruit bleek dat de opkomst 99,3 procent bedroeg; daarvan had 99,6 procent vóór de verlenging gestemd.

LENINGEN

De Wereldbank maakte op 2 maart bekend dat donorlanden en internationale instellingen hadden toegezegd Oezbekistan voor een bedrag van meer dan S 900 mln leningen en subsidies te zullen verstrekken.

Een bestuurder van de Wereldbank, Yukon Huang. zei op 2 maart dat de economische vooruitzichten van Oezbekistan weliswaar positiever waren dan die van veel van zijn buurlanden, maar dat marktgerichte hervormingen noodzakelijk waren.

GEVANGENISSTRAF VOOR ERK-ACTIVISTEN

Op 31 maart veroordeelde het Opperste Gerechtshof een groep activisten van de verboden oppositionele Erk (,,Vrijheid") Democratische Partij tot gevangenisstraffen die uiteenliepen van vijf tot 12 jaar.

De Oezbeekse radio berichtte op 4 april dat de groep schuldig was bevonden aan ,,deelname aan een samenzwering om met geweld de grondwettige orde van de republiek Oezbekistan omver te werpen en de macht te grijpen". Volgens het bericht hadden Erk-leden jonge mensen onder valse voorwendselen uit Oezbekistan meegenomen naar de afgescheiden Russische republiek Tsjetsjenië om hen te trainen met het oog op de omverwerping van de Oezbeekse regering.

Onder de veroordeelden bevond zich Moerad Dzjoerajew, die lid was geweest van het voormalige parlement, de Opperste Sowjet.

(Vor.ber.pag. 225/2-1995)

SAARC

ACHTSTE TOPCONFERENTIE

Van 2-4 mei 1995 werd in New Delhi (India)de achtste topconferentie van de Zuidaziatische Associatie voor Regionale Samenwerking (SouthAsian Association for Regional Co-operation, SAARC) gehouden. De top besloot unaniem het Zuidaziatische Preferentiële Handelsakkoord (South Asian Preferential Trade Agreement, SAPTA) op 8 december te laten ingaan. (Zie pag. 511/1 e.v.-'93 voor zevende topconferentie en aanvaarding van SAPTA.)

Het SAPTA, waarvan de formele start samenviel met de 10de verjaardag van de oprichting van de SAARC (zie pag. 213/2-'92), moest de voorloper w-orden van een vrijhandelszone in Zuid-Azië. De lidstaten spraken als eerste stap een reeks wederzijdse tariefconcessies af en hadden op 1 mei een lijst met 222 handelsartikelen afgewerkt die samen in aanmerking zouden komen voor zulke concessies. India had de langste lijst (106 artikelen). gevolgd door Pakistan (35), Sri Lanka (31)en Bangladesh (12).

De handel tussen de SAARC-lidstaten bedroeg echter nauwelijks **3** procent van hun totale handelsvoliime.

De topconferentie nam ook een verklaring aan die alle vormen van terrorisme in de regio veroordeelde, en vroeg om een internationale conventie die het gebruik van en het dreigen met kernwapens zou verbieden.

De Indiase premier P.V. Narasimha Rao, die het voorzitterschap van de SAARC had overgenomen van premier Khaleda Zia van Bangladesh, maakte bekend dat de volgende top op de Malediven gehouden zou worden.

NIEUWE SECRETARIS-GENERAAL

Per 1 januari 1994 volgde Yadav Kant Silval (Nepal) Hussain Ibrahim Zaki (Malediven) op als secretaris-generaal van de SAARC (zie pag. 213/3-'92).

(Vor.ber.pag. 510/3 e.v.-1993)

SRI LANKA

BEGROTING 1995

De begroting over 1995 die de linkse regering van de People's Alliance op 8 februari 1995 bekendmaakte, beoogde de gedeeltelijke privatisering van staatsbedrijven voort te zetten en de economische groei en investeringen te stimuleren door het belastingstelsel te hervormen en de rentetarieven te verlagen.

Het tekort voor het fiscale jaar werd begroot op ongeveer Rs 85 mrd tegen Rs 84 mrd in 1994. De inkomsten zouden stijgen tot Rs 158 mrd en de uitgaven tot Rs 243 mrd ($ 1 = Rs 49,96 op 10 februari 1993).

Tijdens zijn presentatie van de begroting in het parlement zei de onderminister van financiën. G.L. Peiris, dat het land ongeveer Rs 40 mrd had verloren bij de frauduleuze privatisering van staatsbedrijven door de vorige regering van de United National Party (UNP).

BERICHTEN OVER IMPASSE VREDESBESPREKINGEN. SECRETARIS VAN DEFENSIE AFGETREDEN

Ook in februari werd geen uitweg gevonden uit de impasse waarin de vredesbesprekingen tussen de regering en de separatistische Bevrijdingstijgers van Tamil Eelam (LTTE) verkeerden (zie pag. 22712-'95). Volgens sommige berichten had de impasse ertoe geleid dat de zes commissies onder buitenlandse supervisie die toezicht hielden op het kort daarvoor gesloten bestandsakkoord (zie pag. 227/1/2-'95), in hun werkzaamheden werden gehinderd.

Op 10 februari trad generaal Hamilton Wanasinge af als secretaris van defensie, naar zijn zeggen onder druk ,,vande mensen die nu de bevoorrechte posities bezetten". Zijn aftreden vond plaats terwijl speculaties de ronde deden dat een reorganisatie van de militaire leiding op handen was na de beëindiging van de campagne tegen de LTTE.

VREDESPROCES MISLUKT. NIEUWE STRIJD

Op 19 april kwam er een einde aan de broze wapenstilstand tussen de regering en de LTTE, die sinds februari van kracht was (zie hierboven), toen de rebellen hun aanvallen op de veiligheidstroepen hervatten. In een eind maart door de LTTE uitgevaardigd ultimatum dat op 19 april verstreek, waren voorwaarden gesteld voor nieuwe besprekingen met de regering, zoals een volledige opheffing van het regeringsembargo op handel met het noorden (voor gedeeltelijke opheffing van het embargo, zie pag. 80913-'94).

Tijdens de besprekingen in Jaffna op 10 en 11 april was men er niet in geslaagd de embargokwestie op te lossen, hoewel de regering op 12 april meedeelde dat zij enige concessies zou doen door de beperkingen op de brandstoftoevoer naar het noorden op te heffen en een visverbod voor de noordelijkc territoriale wateren te verzachten.

Nieuwe gevechten

Bij de opzegging van het bestand op 19 april beweerden de LTTE dat de regering niet had voldaan aan twee andere eisen, namelijk de ontmanteling van de militaire basis te Pooneryn, die de toegang tot het schiereiland Jaffna afsloot, en de vrije verplaatsing van gewapende rebellen in het oosten. Enkele uren later viel een groep opstandelingen twee kanonneerboten aan in de marinehaven van Trincomalee, waarbij 12 bemanningsleden werden gedood. Dit bracht de regering ertoe alle concessies in te trekken die bij de vier ronden van de vredesbesprekingen waren gedaan.

Op 24 april ontkenden de LTTE dat zij de deur naar vrede hadden gesloten, terwijl de regering werd verzocht nieuwe initiatieven te nemen.

Ondertussen gaf de regering op 23 april opdracht naar schatting 1.000 Tamils in Colombo op te pakken, kennelijk om te voorkomen dat de LTTE zoudeninfiltreren in de hoofdstad.

De daaropvolgende dagen vonden er onafgebroken gevechten plaats, waarbij de LTTE de regeringstroepen een aantal zeer zware verliezen toebrachten. Hierbij kwamen op 28 en 29 april tijdens twee opeenvolgende aanvallen in het noorden alle 94 personen aan boord van een militair vliegtuig van de regering om het leven. Eind april werd bericht dat er bij de jongste gevechten minstens 160 regeringssoldaten waren omgekomen, terwijl de rebellen naar schatting ongeveer 100 man hadden verloren.

Einde vredesbesprekingen

Op 22 mei bevestigde president Chandrika Kumaratunga dat de vredesbesprekingen tussen de regering en de LTTE waren beëindigd.

In haar eerste televisietoespraak sedert het begin van de jongste vijandelijkheden zei Kumaratunga dat de LTTE ,,eenzijdig hadden besloten het bestand op te zeggen" en dat ,,zij tegen onze politieke oplossing zijn". Ook zei zij dat haar regering ,,alle middelen" zou gebruiken om de oorlog te beëindigen en liet zij doorschemeren dat verscheidene landen militaire hulp hadden toegezegd om dit doel te bereiken, hoewel zij weigerde namen te noemen.

Kumaratunga's verklaring versterkte speculaties over een mogelijk groot militair offensief tegen de LTTE. Op 18 mei haa de regering de LTTE formeel de oorlog verklaard en op 20 mei werd een wijziging van de militaire top bekendgemaakt waarbij generaal-majoor Rohan Dulawatte. die een vertrouweling van Kumaratunga zou zijn. het bevel kreeg over alle militaire operaties in de oorlogsgebieden. Hij volgde generaal-majoor A.M.U. Seneviratne op.

Aanhoudende gevechten

Eind mei werd geschat dat sedert de hervatting van de gevechten in april al 500 mensen waren omgekomen

Aanvankelijk hadden regeringstroepen naar verluidt enige problemen gehad om het initiatief op militair gebied te herwinnen. Op 8 mei brachten LTTE-rebellen de zwaarste klap in de geschiedenis van de Speciale Eenheid toe aan deze elitemacht van het leger, toen zij 19 commando's doodden bij een aanval in de buurt van de oostelijke stad Amparai.

Medio mei hadden regeringssoldaten echter een reeks vergeldingsaanvallen uitgevoerd op LTTE-bases in het noordoosten. waarbij van 13-15 mei meer dan 30 opstandelingen werden gedood. De verliezen aan regeringszijde zouden 24 man bedragen. Bij volgende gevechten op 28 en 29 mei - in Welioga in het noorden en bij een legerkamp in Tharavikulam in de buurt van Batticaloa - vielen meer dan 60 doden onder rebellen en regeringstroepen.

Bemiddelingspogingen

Op 17 mei voerden leiders van vijf Tamil-partijen in Colombo gesprekken met president Kumaratunga om een oplossing te vinden voor de aanhoudende etnische problemen van het land. De onderhandelingen werden geboycot door een gematigde Tamil-groepering, het Tamil United Liberation Front (TULF), omdat er voormalige militante Tamil-groepen waren uitgenodigd die politieke partijen waren geworden.

De president van Sri Lanka, Chandrika Kumaratunga.

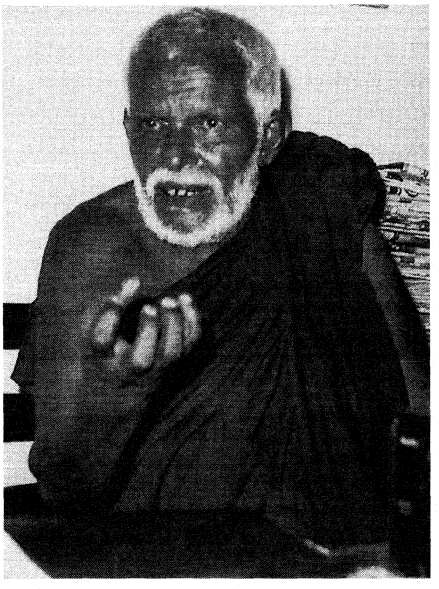

Kithalagama Seelalankara. de op 26 mei vermoorde boeddhistische monnik, tijdens een interview eind 1994 in Colombo.

Een van deze partijen was de Eelam People's Dernocratic Party (EPDP). voorheen het Eelavar Democratic Front, die naar verluidt gekomen was met het voorstel om een interim-regering aan te stellen in het noordoosten. bestaande uit leden van het nationale parlement die de Noordoostelijke Provincie vertegenwoordigden.

Slachting onder burgers

Bij hun eerste aanval op burgers sedert de mislukking van het bestand vermoordden LTTE-strijders op 26 mei 42 mensen in het vissersdorp Kallarawa, 40 km ten noorden van Trincomalee. Later die dag werd een boeddhistische priester, die kritisch zou staan tegenover de LTTE-zaak, in het dorp Dimdulagala in het oosten van Sri Lanka doodgeslagen.

BUITENLANDSE HULP

Op 28 april kwam het consortium van donorlanden in Parijs bijeen onder auspiciën van de Wereldbank. Tijdens deze bijeenkomst werd Sri Lanka hulp toegezegd ter waarde van $ 850 mln voor het fiscale jaar 1995-1996.

(Vor.ber.pag. 225/2 e.v.-1995)

TADZJIKISTAN

PARLEME TSVERKIEZINGEN

Op 26 februari werden verkiezingen gehouden voor 181 parlementszetels volgens de nieuwe grondwet die in november 1994 was aanvaard (zie pag. 229/1-'95). De voorlopige uitslagen, die op 28 februari bekendgemaakt werden, lieten zien dat voor 161 zetels afgevaardigden waren gekozen. Een tweede, beslissende stemronde in de 20 kiesdistricten waar geen enkele kandidaat het minimaal vereiste aantal stemmen had behaald. zou plaatsvinden op 12 maart.

De landelijke opkomst werd officieel geschat op ongeveer 84 procent. In de hoofdstad Doesjanbewas de opkomst 60 procent. maar elders werden aanzienlijk hogere percentages geregistreerd - ongel-eer 90 procent in het gebied Leninabad (Chodzjent) in het noorden en in delen van het zuiden. en 100 procent in één district in Gornv Badachsjan.

Voor ongeveer 40 procent van de zetels was maar één kandidaat beschikbaar. De meeste van hen zouden zijn gerecruteerd uit de voormalige Sowjet-leiding van regio-, stads- en clistrictsbesturen. Hoewel de partijpolitieke kleur van veel winnende kandidaten onduidelijk was. leek het waarschijnlijk dat de Communistische Partij de grootste en best georganiseerde partij in het parlement zou blijken te zijn, hetgeen een flinke steun in de rug betekende voor president Imamoli Rachmanow.

Boycot van de oppositie

De verkiezingen werden op grote schaal geboycot door oppositiepartijen, inclusief de recentelijk gevormde Partij van Volkseenheid en Gerechtigheid (zie pag. 229/1-'95) onder leiding van oudpremier Abdoelmalik Abdoellojanow. Abdoellojanow, die van de autoriteiten op 16 februari een verbod had gekregen om zelf kandidaat te zijn, trok zijn partij op 24 februari terug uit de verkiezingen. Hij beschuldigde de autoriteiten van overtreding van de kieswetten en ongeoorloofde druk op oppositiekandidaten.

Op 27 februari ontkende een woordvoerder van de kiescommissie dat de verkiezingen ,.onwettig" waren. Hij wees erop dat .,sommige leden van de oppositie een zetel hebben veroverd (...) terwijl sommige regeringsgezinde kandidaten daarin niet geslaagd zijn".

Internationale kritiek

Het besluit van de regering om de verkiezingen te laten doorgaan ondanks de dreiging van een boycot door oppositiepartijen had internationale ongerustheid gewekt. Begin januari deden de Verenigde Naties en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) de dringende aanbeveling om de verkiezingen uit te stellen omdat .,sommige bepalingen in de kieswet van het land niet democratisch zijn omdat zij de deelname van een politieke oppositie uitsluiten".

Op 16 februari bevestigde een functionaris van de OVSE in Doesjanbe dat zijn organisatie had geweigerd waarnemers naar de verkiezingen te sturen tenzij deze zouden worden uitgesteld , volgens de aanbevelingen van de OVSE" Eerder die dag had de Duitse ambassade in Doesjanbe namens de Europese Unie (EU) een verklaring uitgegeven dat de EU alleen waarnemers zou sturen , als de regering besluit de datum van de verkiezingen te wijzigen overeenkomstig de aanbevelingen van de OVSE '

Een team van waarnemers uit het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) zou op 28 februari echter hebben gezegd dat de verkiezingen .,vrij en democratisch waren verlopen, geheel in overeenstemming met de wetgeving inzake verkiezingen en referenda".

Tweede ronde parlementsverkiezingen

In de tweede ronde van de parlementsverkiezingen op 12 maart werden 17 afgevaardigden gekozen. De resterende zetels bleven onbezet.

Volgens het Russische persbureau *Interfax* telde het nieuwe parlement 60 communistische afgevaardigden.

Eerste zitting van het nieuwe parlement. Nieuwe parlementsvoorzitter

De eerste zitting van het nieuwe Tadzjiekse parlement, de Opperste Assemblée, begon op 6 april.
Tijdens de openingszitting werd Safarali Rajabow gekozen tot de nieuwe voorzitter van de Assemblée.

Wijziging in regering

Op 7 april stemde de Opperste Assemblée in met de benoeming van generaal-majoor Sjerali Chajroellojew tot minister van defensie als opvolger van generaal-majoor Aleksandr Sljapnikow.

OPPOSITIELEIDER VEROORDEELD

Het Opperste Gerechtshof veroordeelde op 4 februari Normahat Sobirow, een vooraanstaand lid van de gewapende oppositiegroep Setod-i-Najort-i Vatan (Hoofdkwartier van de Redding van het

Vaderland), tot 15 jaar gevangenisstraf wegens hoogverraad. Sobirow was ook beschuldigd van berovingen en pogingen om in 1992 een burgeroorlog uit te lokken.

DODEN ONDER RUSSISCHE GRENSWACHTEN. CVAPENSTILSTANDSAKKOORD VERLENGD. ZWARE GEVECHTEN. VREDESBESPREKINGEN

Ondanks het wapenstilstandsakkoord van september 1994 (zie pag. 227/3-'95) werden in de oostelijke regio Gorny Badachsjan op 2 januari 1995 negen Russische soldaten gedood tijdens een van de tientallen botsingen die begin januari plaatsvonden tussen grenswachten aan de Tadzjieks-Afghaanse grens en islamitische rebellen die opereerden vanuit Afghanistan.

Bij een ander incident waren 15 Russische soldaten overleden na het drinken van vergiftigde wijn tijdens een nieuwjaarsviering in de Tadzjiekse hoofdstad Doesjanbe.

Verlenging wapenstilstandsakkoord

De belangrijkste islamitische oppositiepartij van Tadzjikistan, de verboden Islamitische Wedergeboortepartij. maakte op 6 maart bekend het in september 1994 bereikte staakt-het-vuren, dat die dag zou aflopen, eenzijdig te zullen verlengen tot 24 april.

Ondanks het staakt-het-vuren hielden de gewelddadigheden tussen opstandelingen en regeringsgezinde troepen langs de Tadzjieks-Afghaanse grens aan. Bij één incident zouden Russische grenswachten op 21 maart 35 gewapende opstandelingen hebben gedood.

Zware gevechten

Op 7 april braken nabij Chorog (hoofdstad van de autonome regio Gorny Badachsjan) zware gevechten uit tussen Tadzjiekse opstandelingen en regeringstroepen die werden gesteund door de Russische grenswacht; de gevechten hielden 10 dagen aan.

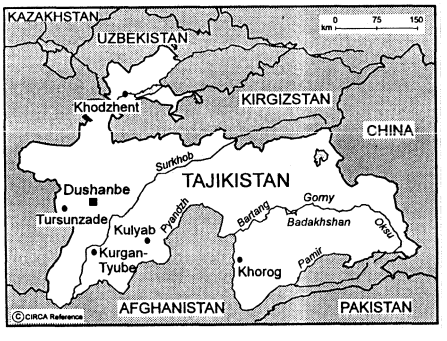

Volgens de rebellen (verenigd in de Islamitische Wedergeboortepartij, er, de Robijn van Badachsjan, die naar onafhankelijkheid voor Gorny Badachsjan streefde) bezweek het bestand uit september 1994 dat up 6 maart was verlengd. nadat Tadzjiekse legereenheden en Russische grenswachten in strijd met de bestandsovereenkomst Badachsjan waren binnengetrokken De Russen ontkenden niet dat een dergelijke troepenbeweging had plaatsgevonden, maar zeiden dat deze was ingegeven door het ve achte voorjaarsoffensief van de rebellen

Volgens berichten waren wel 200 rebellen en 40 onder Russisch commando staande militairen bij de gevechten omgekomen. Ook zouden op 13 april 125 Afghaanse burgers zijn gedood bij een Russische luchtaanval op Taloqan (hoofdstad van de Afghaanse provincie Takhar), de vermeende uitvalsbasis van de Tadzjiekse rebellen.

Vredesbesprekingen

De Tadzjiekse regering en de opstandelingen troffen elkaar op 19 april in Moskou voor besprekingen onder voorzitterschap van de speciale VN-gezant Ramiro Piriz-Ballon, de Uruguayaanse permanente vertegenwoordiger bij de VN.

De beide partijen werden geleid door eerste vice-premier Mahmadsaid Oebajdoellojew- namens de Tadzjiekse regering en Haji Akhar Toerandjonzonda namens de opstandelingen.

Tijdens de onderhandelingen bleek dat de Tadzjiekse president Imamoli Rachmanow had aangeboden de leider van de Islamitische Wedergeboortepartij, Said Abdoellah Noeri, te ontmoeten. Deze concessie van Rachmanow werd door Toerandjonzonda toegejuicht. Het Russische persbureau Interfax meldde op 26 april dat een ontmoeting van beide heren ,,binnen twee weken zou kunnen plaatsvinden in de Afghaanse hoofdstad Kaboel".

De besprekingen eindigden op 26 april met de overeenstemming dat het lopende bestand zou worden verlengd tot 26 mei en dat een volgende gespreksronde zou worden gehouden in de Kazachstaanse hoofdstad Alma Ata op 22 mei.

(Vorber.pag. 227/3 e.v.-1995)

TOERKMENISTAN

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 6 januari 1995 werden de volgende kabinetswijzigingen bekendgemaakt

Vice-premier. buitenlandse zaken - Boris Sjichmyradow+; sociale zekerheid - Chalykberdy Atajew+; consumentengoederen Bentsj Nepesow"

Nieuwe wijzigingenvolgden op 21 en 22 februari:

Vice-premier - Hakrim Isjanow+; olie en gas - Aman Geldy Esenow*; bouw en architectuur - Allaberdy Tekajew*: vice-premier, militair directoraat, nationale veiligheid, binnenlandse zaken, justitie - Batyr Sarjajew+; vice-premier. bouw, verkeer en verbindingen - Jagmoer Owezow+.

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde verantwoordelijkheid

Op 27 april werd bekendgemaakt dat vicepremier Waleri Ortsjertsew de portefeuille econoinische zaken en financiën had overgenomen van Moechamed Abalachow, die was benoemd tot bureauchef van president Saparmoerad Nijazow.

OVERHEIDSSCHCLD AFGESCHREVEN DOOR DECREET

Op 20 februari beval president Saparmoerad Nijazow alle handelsbanken, behalve die welke geheel of gedeeltelijk buitenlands eigendom waren, de schulden van de overheid per 1 februari kwijt te schelden en 75 procent van hun winst over 1994 aan openbare projecten te besteden. Het decreet, gericht op het overhevelen van buitengewone winsten naar de staatsbegroting, verplichtte de banken bovendien geld aan staatsondernemingen te lenen tegen een rente van 15 procent, een fractie van de torenhoge inflatie.

De maatregelen waren een reactie op wat Nijazow op 17 februari had veroordeeld als de ,,buitensporige rentetarieven" die de handelsbanken in het land rekenden.

NIEUWE OFFICIËLE FEESTDAG

Een officiële feestdag ter ere van de Dag van de Staatsvlag, die door president Nijazow was ingevoerd, werd voor het eerst gevierd op 19 februari, op de dag van zijn verjaardag.

Nijazow ontkende dat een officiële feestdag die samenviel met zijn verjaardag het begin betekende van een persoonlijkheidscultus. Hij zei tegen een interviewer van de Russische televisie op 19 februari dat hij de festiviteiten te zijner eer ,,doodgewoon" vond In december 1994 had hij de uitvoering van een parlementsbesluit uit oktober 1993 om zijn verjaardag tot een officiële feestdag te maken. tegengehouden.

(Vorber.pag. 229/2 e.v.-1995)

OCEANIË

AUSTRALIË

HANDELSGESCHIL MET VS

De Australische regering hekelde op 23 januari 1995 een besluit van de Amerikaanse regering om de zuivelsubsidies uit te breiden tot een aantal Aziatische markten waarop de Australiërs van oudsher actief waren. Het Amerikaanse ministerie van landbouw had op 20 januari bekendgemaakt dat maximaal 114.000 ton melkpoeder. 37.650 ton boter en 3.830 ton kaas in aanmerking zou komen voor subsidie in het kader van zijn programma ter stimulering van zuivelimporten.

NIEUWE OPPOSITIELEIDER

Op 26 januari maakte Alexander Downer zijn aftreden bekend als leider van de Liberal Party, de grootste oppositiepartij van het land. Tijdens een partijraad op 30 januari werd John Howard zonder tegenkandidaat tot opvolger van Downer gekozen.

Downer was na de algemene verkiezingen van 1993 in mei 1994 partijleider geworden. en daardoor tevens leider van de oppositiecoalitie van zijn eigen partij en de National Party (zie pag. 586/3-'94). Bij die verkiezingen hadden de Liberalen hun vijfde opeenvolgende nederlaag geleden. Een reeks persoonlijke blunders en verwarde beleidsvoornemens hadden zijn populariteit echter snel aangetast en er was steeds meer druk op hem uitgeoefend om af te treden vóór de volgende algemene verkiezingen. die in 1995 of begin 1996 op het programma stonden.

Howard, die behoudender was dan Downer en een betrouwbare reputatie genoot, had in 1985 Andrew Peacock als partijleider verdreven maar moest op zijn beurt in 1987, na de nederlaag bij de algemene verkiezingen van 1987, het veld ruimen voor Peacock. In 1993 had hij tevergeefs getracht het partijleiderschap te heroveren. maar hij moest John Hewson voor laten gaan. Toen Hewson in 1994 werd vervangen door Downer, was Howard geen kandidaat, zodat werd gespeculeerd dat hij zijn aspiraties had opgegeven.

GEVANGENISSTRAF VOOR OUD-DEELSTAATPREMIER. VRIJLATING BURKE

Op 20 februari werd Ray O'Connor, die in de jaren 1982-1983 premier van de deelstaat West-Australië was geweest, door de districtsrechtbank van Perth veroordeeld tot 18 maanden gevangenisstraf. Hij was schuldig bevonden aan de diefstal van A$ 25.000 van de Bond Corporation-investeringsgroep in 1984. Het geld was bedoeld als schenking aan O'Connors Liberal Party.

Op 18 februari was een andere oud-premier van deze deelstaat, Brian Burke van de Australian Labor Party, op vrije voeten gesteld nadat hij acht maanden van een gevangenisstraf van twee jaar had uitgezeten. Burke, premier van 1983-1988, was in juli 1994 veroordeeld voor het stelen van A$ 17.000 uit een parlementaire reiskas (zie pag. 148/1-'95).

ALP-VERKIEZINGSOVERW'INNING IN NEW SOUTH WALES

Bij deelstaatverkiezingen in New South Wales op 25 maart behaalde de Australian Labor Party (ALP) een krappe overwinning en nam daarmee de macht over van de coalitieregering van de Liberal-National Party. Blijkens de einduitslag kreeg de ALP 50 zetels in het deelstaatparlement en de Liberaal-Nationale coalitie 47 zetels. terwijl de resterende twee zetels door onafhankelijken werden ingenomen.
Op 4 april werd ALP-leider Robert (Bob) J. Carr beëdigd als deelstaatpremier.

Vanaf 1991 tot deverkiezingen was New South Wales, de dichtstbevolkte deelstaat van Australië, geregeerd door dc Liberaal-Nationale coalitie van John Fahey, die over 48 parlementszetels beschikte en die meestal werd gesteund door de drie onafhankelijken in het parlement. De verkiezingen gaven een licht verlies te zien voor de Liberalen. Vele waarnemers waren echter verrast door de kleine marge waarmee de ALP de overwinning had behaald. en kwamen tot de conclusie dat de geringe populariteit van de federale ALP-regering de partij bij de deelstaatverkiezingen parten had gespeeld.

NEDERLAAG ALP BIJ TUSSENTIJDSE VERKIEZING VOOR FEDERAAL PARLEMENT

Op 25 maart leed de ALP ook nog een verpletterende nederlaag bij een tussentijdse verkiezing voor de veilig geachte zetel van Canberra in het federale parlement. De Liberal Party sleepte deze zetel in de wacht (voor de eerste keer in 15 jaar) met een voorsprong van 16,4 procent, hetgeen neerkwam op een verlies van 22 procent voor de ALP.

Premier Paul Keating. die voor de opgave stond om de ALP medio 1996 naar een zesde achtereenvolgende verkiezingsoverwinning op federaal niveau te voeren, aanvaardde de verantwoordelijkheid voor de nederlaag, die hij ,teleurstellend" noemde. Keating suggereerde dat deze nederlaag was veroorzaakt door de bezorgdheid van jonge eigenaren van een eerste huis over de stijgende rentetarieven en beloofde dat de komende begroting het vooruitzicht op verdere stijgingen zou verminderen. De uitslag van de tussentijdse verkiezing werd door de nieuwe federale leider van de Liberal Party. John Howard, als ..prachtig" begroet.

UITSPRAAK VAN HOOGGERECHTSHOF OVER WETGEVING INZAKE DE LANDRECHTEN VAN ABORIGINALS

Op 16 maart besliste het Australische Hooggerechtshof dat de in 1993 door de federale regering afgekondigde Native Title Act (Wet inzake de landrechten van Aboriginals), geldig was. Hiermee verwierp het Hooggerechtshof een beroep van de deelstaatregering van West-Australië en verklaarde het dat de Land (Titles and Traditional Usage) Act (Wet inzake Land echten (Eigendomsrechten en Traditioneel Gebruik) van West-Australië in strijd was met de grondwet.

De federale wet was aangenomen als reactie op een uitspraak van het Hooggerechtshof uit 1992. volgens welke Aboriginals inheemse eigendomsrechten op land zouden kunnen doen gelden. als zij konden aantonen dat zij een ,,nauwe en continue" band met het desbetreffende stuk land hadden. In de uitspraak werd echter ook geprobeerd rechtmatige Europese eigendomsrechten op land ongemoeid te laten. De Native Title Act had geprobeerd deze twee concepten met elkaar te verzoenen door bestaande eigendomsrechten op land te legaliseren en Aboriginals schadeloosstelling aan te bieden, als hun aansp aken als gevolg hiervan werden geacht teniet te zijn gegaan. De meeste deelstaten aanvaardden w-etten van gelijke strekking. In West-Australië (volgens schattingen zouden er inheemse eigendomsrechten op maar liefst 40 procent van deze deelstaat bestaan) voerde echter een wet in waarbij alle inheemse eigendomsrechten op land werden afgeschaft en slechts een paar ,.rechten op traditioneel gebruik" van land werden toegekend.

Eerder in de maand, op 2 maart, had de Liberaal-Nationale oppositie in het federale parlement ermee ingestemd A$ 1,46 mrd (ongeveer $ 1,1 mrd) aan te wenden voor de financiering van de Native Title Act. Hiermee kwam een einde aan de patstelling tussen het Huis van Afgevaardigden, waar de ALP-regering over een meerderheid beschikte, en de Senaat, waar de ALP in de minderheid was.

UITSPRAAK OVER WETTEN OP RASSENHAAT

Op 4 maart werd bericht dat het Hooggerechtshof zich unaniem had uitgesproken tegen de bevoegdheid van de Commissie voor Mensenrechten en Gelijke Kansen om personen te bestraffen die de Wet op de Rassendiscriminatie hadden overtreden. Deze uitspraak

maakte alle beslissingen van de commissie sinds januari 1993 ongeldig.

CONCURRENTIEAKKOORD TUSSEN FEDERALE REGERING EN DEELSTATEN

Tijdens een vergadering in de federale hoofdstad Canberra bereikten de federale regering en de regeringen van de deelstaten overeenstemming over een pakket financiele compensatiemaatregelen, dat de weg vrijmaakte voor de invoering van hervormingen op het gebied van het nationale concurrentiebeleid

Premier Paul Keating begroette het akkoord en suggereerde dat er nu begonnen kon worden met het openstellen van de belangrijkste sectoren van de economie, variërend van voorzieningen voor de advocatuur tot pressiemiddelen om het concurrentievermogen te bevorderen. De federale regering en de regeringen van de deelstaten en de territoria hadden al afgesproken de hervormingen te steunen. die naar schatting het Australische bruto binnenlands produkt in 2001 een injectie van A$ 22 mrd zouden kunnen opleveren ($ 1= A$ 1,3519 op 13 april 1993).

Terwijl de hervormingen de kosten van infrastructuur. dienstverlening en transport beduidend zouden verlagen, hadden de deelstaten betoogd dat de deregulering een negatief effect zou hebben op hun inkomsten. De belastinginkomsten van de federale overheid daarentegen zouden waarschijnlijk stijgen, volgens sommige schattingen zelfs met A$ 5 mrd in de komende 10 jaar. De deelstaten hadden oorspronkelijk geëist dat de helft van dit geld naar hun zou terugvloeien, maar in het akkoord van april kwamen de partijen tenslotte uit op 40 procent.

JURIDISCHE ACTIE VAN ABORIGINALS

Op 12 april spanden zes Aboriginals een rechtszaak aan die verstrekkende gevolgen zou kunnen hebben. De zes wilden de geldigheid bestrijden van de Northern Territory Aboriginals Ordinance 1918-53, op grond waarvan de overheid kinderen met geweld van hun aboriginal-ouders mocht weghalen ter bevordering van de assimilatie. Als gevolg van dit beleid waren duizenden kinderen (van wie de meesten halfbloeden waren) in opvanghuizen van de kerk en de staat geplaatst. Als de rechter de verordening ongrondwettelijk zou verklaren, werd er een enorme stroom schadeclaims van slachtoffers van het assimilatiebeleid verwacht.

EEGROTING VOOR 1995-1996

Op 9 mei presenteerde minister van de schatkist Ralph Willis de begroting voor 1995-1996. Deze voorzag in diverse strenge belastingmaatregelen om een begrotingsoverschot van A$ 718 mln tot stand te brengen tegenover een voor 1994-1995 verwacht tekort van A$ 12,15 mrd ($ 1 = A$ 1,3508 op 12 mei 1995).

De bezuinigingen op de uitgaven behelsden een vermindering van de kosten van het overheidsapparaat met ruim A$ 600 mln in vier jaar tijd en een verlaging van de uitgaven voor het scheppen van werkgelegenheid (de werkloosheid was gedaald naar 8.3 procent) en voor gezondheidszorg. Er zouden extra inkomsten worden verkregen door de vennootschapsbelasting van 33 tot 36 procent en de premie voor Medicare (de nationale ziektekostenverzekering) van 1,4 tot 1.5 procent te verhogen. Voorts zouden de omzetbelasting voor auto's en de tabaksaccijns omhooggaan. De overheid zou vok haar aandeel van 50,4 procent in de Commonwealth Bank of Australia verkopen alsook haar deelneming van 75 procent in Quantas Airways Ltd. waarmee zij A$ 5.35 mrd in het laatje hoopte te krijgen.

De belastingverlagingen ter waarde van A$ 5,2 mrd. die de regering had toegezegd vóór de laatste algemene verkiezingen in 1993. werden uiteindelijk geschrapt en werden „herbestemd" ten behoeve van een pensioenregeling. Krachtens deze regeling zouden werknemers uiterlijk in 1999 3 procent van hun salaris moeten afdragen aan pensioenfondsen. waartegenover dan een evenredige bijdrage van de overheid zou staan.

EUTHANASIEWET

Op 25 mei nam het parlement van het Noordeliik Territorium een wet aan. waarbij vrijwillige euthanasie werd gelegaliseerd. Krachtens deze wet moest een patiënt die wilde sterven, ouder dan 18 jaar en gezond van geest zijn, alsmede in ernstig lijden verkeren. Daarnaast moesten twee artsen, elk met minstens vijf jaar medische ervaring en één met een psychiatersdiploma, vaststellen dat de patiënt ongeneeslijk ziek was en medisch gezien niet meer kon worden geholpen.

(Vor.ber.pag. 147/3 e.v.-1995)

FIJI

KABINETSWIJZIGING

Op 21 maart 1995 wijzigde premier Sitiveni Rabuka zijn kabinet. Deze wijziging volgde op het aftreden van twee belangrijke ministers, terwijl er melding werd gemaakt van toenemende onenigheid binnen zijn regering.

De portefeuilles werden als volgt verdeeld:

Premier, speciale verantwoordelijkheid voor de grondwetsherziening - generaal-majoor Sitiveni Rabuka+: arbeid, industriele betrekkingen en multi-etnische zaken - Ratu Jo Nacola+:huisvesting, stadsontwikkeling en milieu - Jonetani Kaukimoce+; voorlichting. omroep en telecommunicatie - Ratu Josefa Dimuri+; buitenlandse zaken, toerisme en burgerluchtvaart - Filipe Bole+; regionale ontwikkeling - Ratu Inoke Kubuabola*.

* Nieuwe benoeming
\+ Andere taken

De kabinetswijziging viel samen met de opening van het parlement. In zijn openingstoespraak gaf president Ratu Sir Kamise Mara de parlementsleden een gunstiger prognose voor de economische groei in 1994 tengevolge van recordresultaten bij de suikerproduktie en in de toeristenindustrie.

De nieuwe schatting van de groei van het bruto binnenlands produkt (BBP) bedroeg 4,5 procent, een stijging vanaf 1,7 procent in 1993. Volgens een op 20 maart gepubliceerd regeringsrapport over de economie bleef het lage niveau van de particuliere investeringen echter een probleem, aangezien potentiële investeerders aarzelden beslissingen te nemen vanwege de onzekerheid over de herziening van Fiji's rassen discriminerende grondwet (zie pag. 776/1/2-'90).

VOORSTEL VOOR AFSCHAFFING VERBOD ACTIVITEITEN OP ZONDAG VERWORPEN

Op 3 maart werd bericht dat de Senaat met 15 tegen 14 stemmen een voorstel van het Huis van Afgevaardigden had verworpen om Fiji's omstreden verbod op commerciële en sportactiviteiten op zondag op te heffen.

Hoewel het verbod om veiligheidsredenen was ingesteld na de militaire staatsgrepen van 1987. was het krachtig gesteund door de invloedrijke methodistische kerk. De beslissing van de Senaat, waaraan intensief lobbyen door de kerk en openbare betogingen vooraf waren gegaan, betekende dat de kwestie werd terugverwezen naar het Huis van Afgevaardigden voor nadere overweging.

(Vor.ber.pag. 813/1/2-1994)

GEFEDEREERDE STATEN VAN MICRONESIË

PRESIDENTSVERKIEZINGEN

Begin mei 1995 werd de zittende president Bailey Olter zonder tegenkandidaat herkozen door het 14 leden tellende Congres voor een tweede ambtstermijn van vier jaar.
Ook vice-president Jacob Nena werd herkozen, nadat hij er niet in was geslaagd voldoende steun in het Congres

te verwerven om zich kandidaat te stellen voor het presidentschap.
(Vor.ber.pag. 572/2/3-1991 en 66713 e v.-1993)

MARSHALL EILANDEN

SAMENSTELLING KABINET

Eind 1994 was het kabinet van president en regeringsleider Amata Kabua als volgt samengesteld

Financien - Ruben Zachras: buitenlandse zaken - Phillip Muller: binnenlandse zaken en aangelegenheden afgelegen eilanden - Brenson Wase; natuurlijke rijkdommen en ontwikkeling - Lomes McKay; telecommunicatie en transport - Kunio Lemari; openbare werken - Hiroshi Yamamura; sociale zaken - Christopher Loeak: justitie - Kunar Luckner Abner: gezondheid en milieu - Thomas D. Kijiner: onderwijs - Evelyn Konou; procureur-generaal - Robert Eelkama.

NUCLEAIRE KWESTIES

Op 7 maart 1995 besloot de eilandraad van het atol Bikini, dat deel uitmaakt van de Marshall Eilanden en waar vroeger kernproeven werden gehouden door de VS, zijn advocaat in Washington DC opdracht te geven na te gaan of het mogelijk zou zijn facililiteiten voor de opslag van kernafval op het eiland te verschaffen.

In de jaren veertig en vijftig had de Amerikaanse regering op Bikini een reeks van 23 kernproeven uitgevoerd. waardoor het gehele atol radioactief besmet was. De meeste eilandbewoners, die in 1948 van Bikini waren gehaald. wonen tegenwoordig op Kili. een klein zuidelijk gelegen atol.

Op 1 maart 1954 waren bij een proef met een waterstofbom van 15 megaton op Bikini de bewoners van het nabijgelegen eiland Rongelap blootgesteld aan straling. Een Japans medisch team had deze eilandbewoners, die later waren overgebracht naar de eilanden Majuro, Ebeye em Mejatto, onderzocht. Uit de uitslag van dit onderzoek, dat in februari 1995 werd gepubliceerd, bleek dat 37 procent van de eilandbewoners mogelijk kanker had.

WATERTEKORTIN HOOFDSTAD

In maart verergerde het drinkwatertekort op Majuro, het eiland waarop de hoofdstad van de Marshall Eilanden gevestigd is. Op 8 maart werd bericht dat de watervoorraad van het eiland was verminderd tot 2,5 miljoen gallon (ongeveer 9.5 miljoen liter) en dat het water was gerantsoeneerd.
(Vor.ber.pag. 435/2-1992)

SOLOMON EILANDEN

ONTBOSSING PAVUVU

Op 3 april 1995 maakte de regering bekend dat de enkele duizenden bewoners van het bosrijke eiland Pavuvu, 50 km ten noordwesten van Honiara, elders gehuisvest zouden worden zodat een houtbedrijf de bossen van het eiland kon rooien Het houtbedrijf had een concessie gekregen om 893 000 kubieke meter hout te kappen met een waarde van ongeveer S 130 mln De bezwaren van de bewoners tegen het plan hadden geen invloed gehad aangezien Pavuvu pen eeuwig eigendom van de staat was
(Vor ber pag 150/1/2-1995)

TONGA

MINISTER VAN FINANCIËN AFGETREDEN. SAMENSTELLING KABINET

Cecil Cocker, Tonga's minister van financiën, trad op 12 mei 1995 af in verband met een schandaal over seksuele intimidatie. Tegen Cocker waren aanklachten ingediend door drie vrouwen over zijn vermeende optreden tijdens een bijeenkomst van de Asian Development Bank in Nieuw-Zeeland begin mei. Zijn portefeuille werd overgenomen door Tutoatosi Fakafanua, minister van arbeid, handel en industrie en gouverneur van Ha'apai.

De overige portefeuiiles in de 11 leden tellende Privy Council (kabinet) waren eind 1994 als volgt verdeeld:

Premier. landbouw, bosbouw, visserij en maritieme zaken - Baron Vaea; vice-premier en onderwijs - S. Langi Kavaliku; grondbezit - Baron Tuita; burgerluchtvaart. openbare werken. hulp bij rampen - Hu'akavameiliku: buitenlandse zaken, defensie - kroonprins Tupouto'a; gezondheidszorg - Sione Tapa; politie, brandweer en gevangeniswezen - George Akau'ola; justitie - Tevita Topou; gouverneur van Vava'u - Ma'afu Tupou.

OPRICHTING POLITIEKE PARTIJ

De eerste formele politieke partij van Tonga, de People's Party, werd in augustus 1994 door het gekozen parlementslid Akilisi Poviha opgericht om democratische hervormingen van de grond te krijgen. In totaal vijf van de negen gekozen parlementsleden sloten zich bij de nieuwe partij aan. Voorzitter was Huliki Wahab en politiek leider Viliami Fukofuka, terwijl Poviha als plaatsvervangend leider fungeerde.
(Vor.ber.pag. 441/3-1993)

ALGEMEEN

INTERNATIONALE MONETAIRE TOESTAND. WAARDEVERMINDERING DOLLAR

De valutamarkten werden in maart 1995 beheerst door een dramatische waardevermindering van de Amerikaanse dollar en een stijging van de koersen van de Japanse yen en de Duitse mark. Deze ontwikkelingen hadden een destabiliserende uitwerking op veel andere valuta's. Er werd, vooral door Europese functionarissen, herhaaldelijk opgeroepen tot gezamenlijke actie om de wisselkoersen te stabiliseren.

De Amerikaanse autoriteiten verklaarden zich te blijven inzetten voor een sterke dollar en intervenieerden sporadisch op de wisselmarkten om de munt te steunen, samen met de centrale banken van andere landen. Omdat de Amerikaanse export profiteerde van de lagere dollar en de Amerikaanse vermogenspositie relatief stabiel was. gingen de rentetarieven in de Verenigde Staten niet omhoog. De daling van de dollarkoers zette dan ook door en de munt bereikte herhaaldelijk historische dieptepunten ten opzichte van de yen. De koers zakte begin maart van $ 1 = 95,25 yen en $ 1 = DM 1,44 (reeds bijna 10 procent lager dan begin 1995) tot minder dan 87 yen en DM 1,38 per dollar op 31 maart.

Volgens analisten was een van de oorzaken van de voortdurende val van de dollar gelegen in de Amerikaanse toezegging van $ 20 mrd steun aan Mexico naar aanleiding van de financiële crisis in dat land (zie pag. 195/3 e.v. en 404/1 e.v.-'95).

Een andere markante zaak was de devaluatie, op 6 maart. van de Spaanse peseta en de

Alan Greenspan, de voorzitter van dc Amerikaanse Federal Reserve Bank

De nieuwe president van de Wereldbank, James D. Wolfensohn (m.).tijdens een persconferentie op 1 juni in Washington.

Portugese escudo binnen het wisselkoersmechanisme (WKM) van de Europese Unie (zie pag. 39213-'95). Ook het Britse pond. de Franse franc en de Italiaanse lire verloren terrein ten opzichte van de Duitse mark. Op 30 maart verraste de Duitse Bundesbank de financiële markten met een verlaging van het disconto van 4,5 naar 4.0 procent (zie pag. 388/1/2-'95), maar deze maatregel leek de stijging van de mark slechts tijdelijk af te remmen.

(Vor.ber.pag. 514/3 e.v.-1994)

IMF/WERELDBANK

BENOEMING NIEUWE PRESIDENT WERELDBANK. PRESTON OVERLEDEN

Op 16 maart 1995 stemde de raad van bestuur van de Wereldbank in met de benoeming van James Wolfensohn tot president per 1 juni. Wolfensohn zou de opvolger worden van Lewis Preston, die in januari had bekendgemaakt dat hij aan kanker leed en voor het einde van zijn vijfjarige ambtstermijn zou aftreden. Reeds op 1 februari was Ernest Stern (VS), een van de drie directeuren van de Wereldbank, tot waarnemend president benoemd.

De in Australif geboren Amerikaan Wolfensohn. een investeringsbankier, was genomineerd door de Amerikaanse president Bill Clinton. Sinds de formele oprichting van de Wereldbank in 1945 was het traditie dat de Verenigde Staten de president kozen. De benoeming stuitte op kritiek van non-gouvernementele organisaties die zich inzetten voor de ontwikkeling van de derde wereld en de bescherming van het milieu, omdat Wolfensohn weinig kennis zou hebben van de noden van de armen in ontwikkelingslanden.

De in januari afgetreden Lewis Preston overleed op 4 mei; hij werd 68 jaar. (Voor zijn benoeming in 1991 zie pag. 71/2-'92.)

VOORJAARSVERGADERINGEN

Op 27 april werden in Washington de jaarlijkse voorjaarsvergaderingen gehouden van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank temidden van toenemende zorg over de recente waardedaling van de Amerikaanse dollar (zie hierboven onder ALGEMEEN) De IMF-lidstaten konden het echter niet eens worden over effectieve steunmaatregelen voor de dollar Als oorzaak voor dit onvermogen werd alom de onenigheid in de groep van zeven industrielanden (G-7) aangewezen Groot-Brittannie, de VS en tot op zekere hoogte Duitsland waren tegen ingrijpen! de valutamarkten terwijl vooral Frankrijk en Japan juist voor meer regulering waren.

Andere zaken die aan de orde kwamen tijdens bijeenkomsten van het beleidsbepalende Interimcomité van het IMF en het Ontwikkelingscomité (bestaande uit de ministers van financiën of andere functionarissen van gelijkwaardige rang), waren de toekenning van meer toezichthoudende bevoegdheden aan het IMF en grotere flexibiliteit bij de bevordering van investeringen in ontwikkelingslanden door de private sector.

Vergadering G-7

De vergadering van de G-7 ministers van financiën in Blair House te Washington op 25 april was naar verluidt een van de bitterste bijeenkomsten die men zich uit de laatste tijd kon herinneren. Bij het zoeken naar manieren om de dollarcrisis te bestrijden konden de ministers het over geen enkele actie eens worden.

Een dag eerder had IMF-directeur Michel Camdessus de VS verweten dat zij binnenlandse overwegingen belangrijker vonden dan de stabiliteit van de wereldeconomie. Hij pleitte voor gedurfde initiatieven, vergelijkbaar met de coördinatieakkoorden die in 1985 in het Plaza Hotel te New York waren gesloten (zie pag. 703/2 e.v.-'85), waarin formele doelstellingen voor de wisselkoersen waren vastgelegd. Eveneens op 24 april beschuldigde de

Lewis T. Preston (l.),president van de Wereldbank. in gesprek met IMF-directeur Michel Camdessus tijdens eenvergadering van beide instellingen op 1 oktober 1994 in Madrid.

Duitse bondskanselier Helmut Kohl in een ongebruikelijke aanval op het Amerikaanse beleid. de VS ervan de wereldeconomie in gijzeling te houden door hun politiek van minzaam negeren van de dollar. Kohl bepleitte een onmiddellijke verhoging van de Amerikaanse rentetarieven ter versterking van de dollar in plaats van interventie op de wisselmarkten.

In een communiqué dat na de vergadering van 25 april werd uitgegeven, werd erkend dat ,,recente bewegingen (op de valutamarkten) de niveaus hebben overschreden die gerechtvaardigd zijn op grond van de onderliggende economische condities in de belangrijkste landen". Daaraan werd slechts toegevoegd dat de ministers hoopten dat er een ,,ordelijke ommekeer" zou komen van de ontwikkelingen die de Japanse yen en de Duitse mark tot nieuwe hoogten hadden gedreven ten opzichte van de dollar en het Britse pond.

Later sprak de Britse minister van financiën. Kenneth Clarke. tijdens een persconferentie berichten over hevige meningsverschillen onder de ministers tegen. Wel gaf hij toe dat zij die hadden gepleit voor meer monetaire en marktregulering in de minderheid waren ten opzichte van de tegenstanders van interventie in de wisselmarkten.
De Amerikaanse minister van financiën, Robert Rubin, toonde zich weliswaar bezorgd over de recente turbulentie op de wereldvalutamarkten, maar onderstreepte dat elke verandering in de Amerikaanse rentetarieven. aanbevolen als middel om de dollar te steunen. eerder zou afhangen van de toestand van de Amerikaanse binnenlandse economie dan van internationale omstandigheden.
De Duitse minister van financiën. Theo Waigel. zei op 26 april tegen verslaggevers dat de G-'i geen gezelschap was dat besluiten over wisselkoersen kon nemen.

Tijdens de vergadering van de G-24 te Washington op 25 april wordt de nieuwe voorzitter, Nhamien N'Goran (l.) uit Ivoorkust. begroet door de aftredende voorzitter. Willy Zapata (Guatemala).

De uitkomst van de G-7 ,ergadering had weinig effect op de koers van de dollar, die bleef dalen. Op 26 april sloot de dollar op S 1,00 = 83 yen en $ 1,00 = DM 1.33, vergeleken met $ 1,00 = 87 yen en $ 1,00 = DM 1.36 eindmaart (zie hierboven onder ALGEMEEN)

VergaderingG-10

Een verklaring van de Groep van tien (G-10, d w.z de 11 landen die deelnemen aan de Algemene Regelingen voor Leningen van het IMF), na afloop van haar vergadering. eveneens op 25 april gehouden in Washington. wees op de groeiende begrotingstekorten van de meeste industrielanden en benadrukt? de noodzaak van een ,,gezond economisch beleid, gericht op duurzame niet-inflatoire groei'

VergaderingG-24

Ministers van de Groep van 24 (G-24. vertegenwoordigers van de ontwikkelingslanden), ook op 25 april bijeen in Washington, legden de nadruk op het belang van versterking van de ,,financiële basis" van het IMF en van ruimere bevoegdheden voor het IMF om ,,symmetrisch toezicht" te houden op het economisch beleid ,,teneinde te voorzien in de behoeften van zijn leden in een milieu waarin de financiële markten meer en meer op wereldschaal en geïntegreerd opereren".

VergaderingInterimcomité

Het 24 leden tellende beleidsbepalende Interimcomité van het IMF vergaderde op 26 april in Washington. Het riep industrielanden op hun begrotings- en betalingsbalanstekorten te verminderen. In een resumé van de beraadslagingen van het comité dat na afloop werd geschetst door de voorzitter van het Interimcomité. Philippe Maystadt (België), heette het dat ,.de pogingen tot fiscale consolidatie (in veel industrielanden) teleurstellend zwak zijn".

Met name de VS kregen kritiek van het Comité omdat zij hun begrotingstekort niet hadden verminderd. Er waren echter berichten dat de VS hadden getracht deze kritiek te pareren door aan te voeren dat hun begrotingstekort als percentage van het bruto binnenlands produkt (BBP) op één na het laagste in de G-7 landen was (na Japan): voor 1995 werd een aandeel van 2,7 procent verwacht.

Het Interimcomité overwoog ook manieren om de procedures van toezicht op het economisch beleid van de lidstaten te verbeteren. Dit ter voorkoming van financiële crises zoals die welke recentelijk in Mexico waren opgetreden (zie pag. 195/3 e.v. en 404/1 e.v.-'95). Plannen voor de instelling van een speciale faciliteit waarmee zou kunnen worden gereageerd op toekomstige liquiditeitscrises, die tot grote onenigheid hadden geleid tijdens de laatste gezamenlijke vergadering van IMF en Wereldbank (zit pag. 86/2 e.v.-'95). stuitten opnieuw op verzet van industrielanden.

Vergadering Ontwikkelingscomiié

Tijdens de vergadering van het Ontwikkelingscomité, op 27 april, werd een rapport besproken over de rol van de Wereldbank en regionale ontwikkelingsbanken. dat in opdracht van het Comité was opgesteld (zie pag. 515/3-'94).

Het rapport was voorbereid door de International Finance Corporation (IFC), het filiaal van de Wereldbank voor de stimulering van de groei van de private sector in ontwikkelingslanden. Er werd in gezegd dat ontwikkelingsbanken een ,.meer flexibele en creatievere houding moesten aannemen als zij enig succes van belang wilden hebben bij de bevordering van private investeringen in de infrastructuur van ont ikkelingslanden. Ook werd in het rapport opgemerkt dat multilaterale ontwikkelingsbanken in feite infrastructurele projecten financierden die normaliter werden gefinancierd vanuit de private sector. Aanbevolen werd multilaterale geldverschaffers te beschouwen als ..financiers in laatste instantie".

Economische toestand in de wereld

In de World Economic Outlook, het halfjaarlijkse IMF-verslag van de economische toestand in de wereld dat op 23 april verscheen, werd voor 1995 een grotere groei van de wereldeconomie voorspeld dan een half jaar tevoren. In september 1994 ging het IMF uit van 3,6 procent (zie pag. 86/1-'95), thans werd 3,8 procent groei voorzien. Voor 1996 werd een groei van 4,2 procent voorspeld.

(Vor.ber.pag. 85/3 e.v.-1995)

OESO

CONFERENTIE OVER CORRCPTIE

Vertegenwoordigers van ontwikkelde staten en ontwikkelingslanden woonden op 13 en 14 maart in Parijs een conferentie bij die werd gesponsord door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Ge-

spreksonderwerpen waren corruptie en omkoping in de relaties tussen internationale ondernemingen en de openbare sector in de ontwikkelingswereld.

VERGADERING MINISTERRAAD

Op 23 en 24 mei hield de ministerraad van de OESO, waarvan de 25 belangrijkste industrielanden lid zijn, in Parijs zijn jaarvergadering. Tot de onderwerpen die aan de orde kwamen, waren de economische groei, werkgelegenheid en sociale vooruitgang in de OESO; de versterking van het multilaterale stelsel; en de toekomstige rol van de OESO.

In een na afloop uitgegeven communiqué stond dat hoewel de economie van de meeste OESO-landen zich sedert de vorige vergadering van de ministerraad in juni 1994 (zie pag. 668/3 e.v.-'94) opmerkelijk hersteld had, het gevecht tegen de werkloosheid nog niet gewonnen was. De ministers vroegen opnieuw om vergroting van de handels- en investeringsmogelijkheden en drongen aan op de ,,onverwijldestart van onderhandelingen in OESO-verband om een multilateraal akkoord over investeringen te kunnen sluiten op de vergadering van de ministerraad in 1997".

De oproep om ,,de inspanningen tegen omkoping en corruptie bij internationale transacties te vergroten" en ,,dergelijke omkoping tot misdaad te maken (...) waar dit overeenstemt met het nationale rechtsstelsel" kwam na een kort daarvoor onder auspiciën van de OESO gehouden conferentie waarop het besluit was genomen om stappen te ondernemen tegen corruptie in de betrekkingen tussen internationale bedrijven en de publieke sector in ontwikkelingslanden (zie hierboven).

OESO-ONDERZOEK NAAR WERKGELEGENHEID

Een reeks onderzoeken naar de werkloosheid in elke OESO-lidstaat, de tweede fase van de ,,OESOJobs Study" die in juni 1994 was goedgekeurd (zie pag. 668/3 e.v.-'94), voorspelde dat de werkloosheid in de ontwikkelde wereld omstreeks het jaar 2000 nog altijd 7 procent, of te wel 30 mln mensen, zou bedragen.

HERZIENE GROEIVOORSPELLINGEN

De halfjaarlijkse Economic Outlook van de OESO, die vlak voor de vergadering van de ministerraad verscheen, stelde de voorspellingen voor de groei van de wereldeconomie in 1995 naar beneden bij van 3 procent tot 2.7 procent, en die voor de groei in 1996 van 2,9 tot 2.7 procent. De vertraging werd toegeschreven aan de trage expansie in Japan eti de gevolgen van de recente financiële crisis in Mexico (zie ook pag. 371/2/3-'95).

(Vor.ber.pag. 151/1-1995)

OVSE

CONFERENTIE OVER STABILITEIT IN EUROPA

Op 20 en 21 maart 1995 kwamen ministers van buitenlandse zaken of andere vertegenwoordigers van 52 lidstaten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE, voorheen CVSE zie pag. 230/2-'95) bijeen in Parijs voor de slotzitting van de conferentie over stabiliteit in Europa, die daar in mei 1994 was begonnen (zie pag. 737/3 e.v.-'94).

De Franse premier Edouard Balladur had in april 1993 het initiatief genomen voor de conferentie in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid (CFSP) van de Europese Unie (EU, zie pag. 31913-'94). De conferentie had geleid tot het sluiten van verdragen van goed nabuurschap tussen de voormalige communistische staten van Midden-Europa. waarin de naoorlogse grenzen werden erkend en de rechten van minderheden werden beschermd. Deze verdragen werden beschouwd als een voorwaarde voor verdere integratie in de EU. Een van de belangrijkste mijlpalen was de ondertekening van het verdrag van goed nabuurschap tussen Hongarije en Slowakije, op 19 maart in Parijs. Hongarije en Roemenië bereikten over een soortgelijk verdrag geen overeenstemming, maar gaven wel een gezamenlijke verklaring uit waarin zij beloofden de onderhandelingen te zullenvoortzetten.

De bijeenkomst in Parijs leverde een niet bindende ,,verklaring over stabiliteit in Europa" op, waarin een aantal principes werd neergelegd. Bovendien kwamen de deelnemers overeen zo'n 100 bilaterale en regionale verdragen (afgesloten zowel voor als na het initiatief voor de conferentie) te deponeren bij de OVSE, die zou toezien op de uitvoering ervan.

(Vor.ber.pag. 230/2 e.v.-1995)

WTO

WTO INGELUID ALS OPVOLGER GATT

Op 1 januari 1995 ging de Wereldhandelsorganisatie (World Trade Organization, WTO), de opvolger van de Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel (GATT), van start met 81 lidstaten (voor het besluit over de datum van de formele start, zie pag. 150/3-'95). Het lidmaatschap van de nieuwe organisatie, met het hoofdkantoor in Genève, zou uiteindelijk openstaan voor alle 125 lidstaten van de GATT. zodra zij de Slotakte van de overeenkomsten uit de Uruguay-ronde hadden geratificeerd (zie pag. 588/3 e.v.-'94).

Doelstellingen

De doelstellingen van de WTO verschilden in een aantal belangrijke opzichten van die van de GATT.

Ten eerste had de WTO bredere wereldwijde bevoegdheden. Haar leden waren verplicht haar uitgebreidere reeks overeenkomsten te onderschrijven. Dit in tegenstelling tot de GATT, die de lidstaten toestond zich aan sommige GATT-regels te onttrekken. De WTO bezat daarentegen geen bevoegdheden om de naleving van besluiten af te dwingen, zoals de GATT die wel had. Alle beslissingen werden geacht unaniem te worden genomen.

Ten tweede zou de WTO een ruimere invloedssfeer hebben en voor het eerst handelsactiviteiten reguleren die niet tot de jurisdictie van de GATT hadden behoord, zoals handel in dienstverlening, intellectueel eigendom en investeringen.

Ten derde streefde de WTO, als zelfstandige internationale organisatie. naar een meer coherent kader dan de GATT, die was voortgekomen uit een voorlopig verdrag dat werd ondersteund door een ad-hoc secretariaat.

Interimhoofd

Peter Sutherland, tot dan directeur-generaal van de GATT, werd gekozen als interimhoofd van de WTO tot 15 maart 1995.

Er was geen consensus bereikt over de kandidaat die de organisatie daarna moest leiden. Eind januari duidden berichten erop dat weinig voortgang was geboekt bij het maken van een keuze uit de drie officiële kandidaten, Renato Ruggiero (Italië). Carlos Salinas de Gortari (Mexico) en Kim Chul Su (Zuid-Korea). Sutherland, die had aangekondigd geen kandidaat te willenzijn (zie pag. 589/3-'94), was in december ingegaan op een verzoek van het voorbereidend comité van de WTO om aan te blijven totdat men overeenstemming zou hebben bereikt.

Eerste vergadering

Op 31 januari kwam het belangrijkste bestuursorgaan van de WTO, de algemene raad, voor het eerst bijeen in Genève om de voorzitters te kiezen van alle besluitvormende organen. De alge-

mene raad besloot bovendien (i) het aanbod van Singapore te aanvaarden om in 1996 gastheer te zijn van de eerste ministersbijeenkomst van de WTO, (ii) een werkgroep op te richten die moest onderhandelen over de voorwaarden waarop Vietnam tot de WTO zou kunnen toetreden en (iii) een werkgroep te benoemen voor onderhandelingen over schadevergoeding die de Europese Unie (EU) had uitgekeerd aan handelspartners die verlies leden als gevolg van de toetreding van Oostenrijk, Finland en Zweden tot de EU (zie pag. 175/1 e.v.-'95).

Eerste handelsklachten

Op 10 februari werden bij de WTO de eerste handelsklachten ingediend door Singapore en Venezuela. De klachten werden voorgelegd aan het WTO-orgaan voor de regeling van geschillen dat zijn oprichtingsvergadering hield in Genève.

Singapore maakte bezwaar tegen vergunningsregelingen voor de import van polypropeen en polyethyleen. die in april 1994 waren ingevoerd door Maleisië en die volgens Singapore tot een scherpe afname van zijn petrochemische export naar Maleisië hadden geleid.

Venezuela klaagde over recente Amerikaanse maatregelen ter vermindering van de vervuiling in grote steden, die oliemaatschappijen verplichtten schonere brandstof te leveren, de zogeheten geherformuleerde benzine. Volgens Venezuela waren deze maatregelen onredelijk omdat zij hogere eisen stelden aan geimporteerde brandstof dan aan benzine die in de VS was geraffineerd.

De bij de geschillen betrokken regeringen moesten volgens de bepalingen van de WTO eerst bilaterale consultaties houden alvorens de WTO te verzoeken geschillencommissies in te stellen.

Amerikaans-Chinees akkoord

De VS en China ondertekenden op 12 maart in Beijing een overeenkomst die naar verwachting de Chinese markt toegankelijker zou maken voor Amerikaanse goederen (zie pag. 353/1-'95), in ruil waarvoor de VS hun verzet tegen het Chinese lidmaatschap van de WTO waarschijnlijk zouden staken.

De toetreding van China werd onder meer belemmerd door de Chinese wens als een van de oprichters van de WTO te worden erkend (hoewel het land niet had deelgenomen aan de GATT). en China's eis dat het als ontwikkelingsland zou worden behandeld, zodat het langer de tijd kreeg om zijn handelsbeperkingen op te heffen.

OVEREENSTEMMING OVER DIRECTEUR-GENERAAL. RCGGIERO IN FUNCTIE

Op 24 maart werd Renato Ruggiero, Italiaans minister van buitenlandse handel in de jaren 1987-1991, benoemd tot directeur-generaal van de WTO. Daarmee kwam een einde aan een langdurige patstelling tussen de VS en de landen van de Europese Unie (EU).

De formele goedkeuring door de WTO-raad in Genève kwam na besprekingen tussen Ruggiero en Amerikaanse functionarissen in Washington en na de bekendmaking door de Amerikaanse handelsvertegenwoordiger Mickey Kantor op 21 maart, dat de VS zich niet langer verzetten tegen de benoeming. Ruggiero zou echter maar één ambtstermijn van vier jaar vervullen en cr was ovcrcengekoinen dat zijn opvolger niet uit Europa zou komen.

Formeel werd het benoemingsbesluit unaniem genomen, hoewel afgevaardigden van sommige van de 126 lidstaten en kandidaat-lidstaten van de WTO (met name uit de ontwikkelingslanden) ontevreden waren over het feit dat zij geacht werden een transactie goed te keuren die een paar landen achter gesloten deuren hadden uitgewerkt. Een van de Amerikaanse voorwaarden in het kader van de overeenkomst zou de instelling betreffen van de nieuwe functie van plaatsvervangend directeur-generaal (naast de drie bestaande onderdirecteuren) voor Kim Chul Su, de Zuidkoreaans minister van handel in 1993-1994. die de enige overgebleven tegenkandidaat voor de post van directeur-generaal van de WTO was.

Achtergronden van de strijd

De strijd om de hoogste post binnen de WTO was in april 1994 begonnen. Toen maakte de directeur-generaal van de GATT, de Ier Peter Sutherland, bekend dat hij geen kandidaat zou zijn (zie pag. 589/3-'94). Sutherland willigde tweemaal een verzoek in om aan te blijven als interirnhoofd van de WTO totdat een nieuwe directeur zou zijn benoemd. eerst tot 15 maart: later tot 30 april.

Amerikaanse functionarissen hadden aangevoerd dat Ruggiero (een diplomaat die bij de Europese Gemeenschap had gewerkt en directeur was geweest bij de Italiaanse autofabrikant Fiat) te welwillend tegenover protectionisme en overregulering van de handel stond. en te weinig voor echte vrijhandel voelde.
De vooruitzichten van de kandidaat die de voorkeur van de VS genoot. Carlos Salinas de Gortari. president van Mexico in de jaren 1988-1994. werden verzwakt door de Mexicaanse monetaire crisis (zie pag. 195/3 e.v.-'95). Op 1 maart trok Salinaszijn kandidatuur in nadat zijn broer in staat van beschuldiging was gesteld wegens samenzwering in verband met de moord op een Mexicaansepolitiekeleider (ziepag. 405/2 e.v.-'95).

Ruggiero in functie

Renato Ruggiero (65) aanvaardde zijn functie formeel op 1 mei.

Na een opleiding tot diplomaat had hij in de periode 1969-1978 in Brussel gewerkt bij de Europese Commissie. Van 1978-1987 had hij een reeks hoge posten vervuld in de Italiaanse diplomatieke dienst. Sinds 1991 had hij gewerkt als directeur van, en internationaal adviseur bij. diverse Europese en Amerikaanse bedrijven.

Tijdens zijn eerste persconferentie op 3 mei zei Ruggiero dat zijn eerste prioriteit zou zijn ervoor te zorgen dat de WTO-onderhandelingen over financiële diensten (zie pag. 224/2/3-'94) succesvol werden afgerond.

(Vor.ber.pag. 150/3-1995)

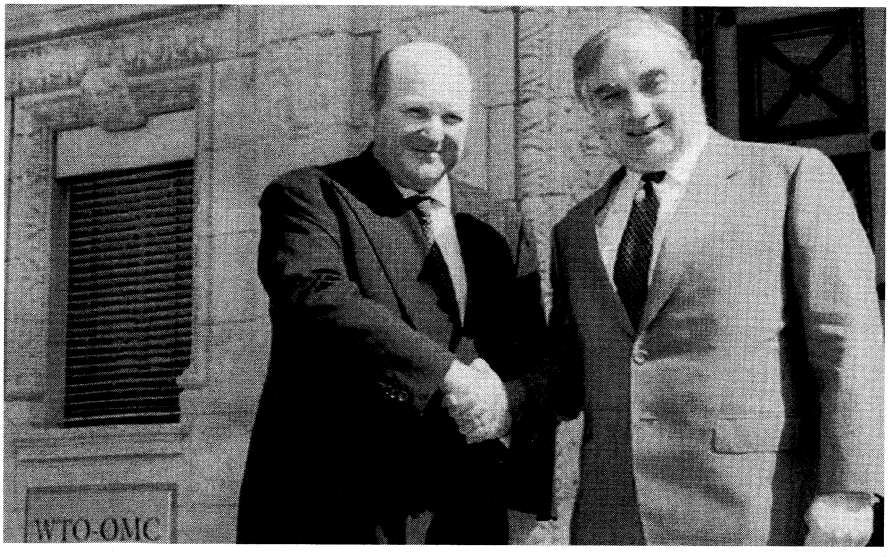

De directeur-generaal van de WTO. Renato Ruggiero (l.) drukt de hand van Peter Sutherland, de vroegere directeur-generaal van de GATT en interim-leider van de WTO. tijdens een ontmoeting op 5 april in Genève.

INDEX AFLEVERING NR. 3095

AFRIKA Eerste topconferentie COMESA, topconferenties SADC en IGADD 480
Jaarvergadering ADB 481
ALGERIJE Oproer in Serkadji-gevangenis, binnenlandse veiligheid. politieke ontwikkelingen 481
Economische ontwikkelingen. akkoord over herschikking schuld, IMF-lening 484
APEC Vergadering ministers van financiën 496
ARMENIË Privatiseringsprogramma, wet op de volksvertegenwoordiging 453
AUSTRALIE Nieuwe oppositieleider 513
Uitspraak Hooggerechtshof over wetgeving landrechten Aboriginals 513
Begroting voor 1995-1996 514
AZERBAJZJAN Poging tot staatsgreep de kop ingedrukt 453
Staakt-het-vuren met Armenië 454
AZIË Oprichting Interstatelijke Raad Centraalaziatische staten, jaarvergadering ADB 496
BAHREIN Uitspraak ICJ over grensgeschil met Qatar 490
Acties tegen regering, veroordeling demonstranten 490
BALTISCHE STATEN Basis voor Baltisch bataljon geopend 454
BANGLADESH Aanhoudende politieke spanningen, gewelddadige stakingen 497
Bezoek premier Zia aan Pakistan 498
BENIN Parlementsverkiezingen 484
BHOETAN Besprekingen met Nepal over vluchtelingen 498
BJELAROES Begroting aanvaard; regeringswijzigingen 454
Confrontatie tussen president en parlement 455
BOLIVIA Algemene staking, staat van beleg 476
Akkoord ter beëindiging staking 477
BRAZILIË valutacrisis 477
Constitutioneel hervormingsprogramma 478
CANADA Visserijconflict met **EU** 478
Referendum over soevereiniteit Quebec uitgesteld 480
CENTRAAL AFRIKAANSE REPUBLIEK Begroting 1995 485
Nieuwe premier, nieuw kabinet 486
CYPRUS Herverkiezing president Denktash 455
EGYPTE Campagne tegen Moslim Broederschap voortgezet; geweld 491
ESTLAND Wet op het staatsburgerschap 456
Parlementsverkiezingen, coalitiebesprekingen 456
Samenstelling kabinet 457
IMF-lening, privatiseringscijfers 457
FIJI Kabinetswijziging 514
FRANKRIJK Kandidaten voor presidentsverkiezingen, verkiezingscampagnes 45?
Chirac nieuwe president 459
Juppé benoemd tot premier. nieuwe regering 460
Onderzoeken en rechtszaken in verband met corruptie 463
GEFEDEREERDE STATEN VAN MICRONESIË Presidentsverkiezingen 514
GEORGIË Militair akkoord met Rusland 465
Moord op Abchazische veiligheidsfunctionarissen 465
GOS Top in Alma Ata 465
IMF/WERELDBANK Benoeming nieuwe president Wereldbank. Preston overleden 516
Voorjaarsvergaderingen 516
INDIA Kabinetswijziging 498
Deelstaatverkiezingen, andere ontwikkelingen in deelstaten 499,502
Begroting 1995-1996 501
Breuk in Congrespartij, Tiwari geroyeerd 503
Nieuwe spanningen in Kashmir 503
INDONESIË Nieuwe legercommandant, positie strijdkrachten 504
Ontwikkelingen op Oost-Timor 504
Optreden van en tegen dissidenten, vakbondsleider vrijgelaten 505
Verlaging tarieven 506
INTERNATIONALE ZAKEN Monetaire toestand. waardeverminderingdollar 515
IRAK Bezoek van Speciale VN-Commissie, buitenlandse betrekkingen 491
Berichten over couppoging 492
VN-sancties verlengd, VN-resolutie over olieverkoop verworpen door Irak, VN-rapport over biologische wapens 493
Nieuwe opperbevelhebber leger 494
Benoeming van nieuwe ministers 495
KAZACHSTAN Parlementsverkiezingen 1994 ongeldig verklaard, parlement ontbonden, regering treedt af 506
Referendum over verlenging presidentiële ambtstermijn 507
KIRGIZSTAN Parlementsverkiezingen, regeringswijzigingen 508
KOEWEIT Staking bij oliemaatschappij 495
Confrontatie regering - Nationale Assemblée 496
LAOS Kabinetswijzigingen 508
LETLAND Regeringswijziging 465
LIBIË Sancties verlengd 486
Controverse over pelgrimsvlucht naar Saoedi-Arabië 486
LITOUWEN Litouws de officiële taal 466
Wijziging in regering, nieuwe vrouwenpartij 466
MARSHALL EILANDEN Nucleaire kwesties 515
MOLDOWA IMF-lening, lokale verkiezingen 466
OEKRAÏNE Premier vervangen, regering naar huis gestuurd 467
Begroting aanvaard, grote IMF-lening 467
Grondwet en presidentschap van Krim nietig verklaard 467
OESO Vergadering ministerraad 518
OEZBEKISTAN Parlementsverkiezingen 508
Ambtstermijn president verlengd 509
OVSE Conferentie over stabiliteit in Europa 518
RUSSISCHE FEDERATIE Conflict in Tsjetsjenië 468
Val van Grozny 470
Economische en politieke ontwikkelingen 472
Buitenlandse betrekkingen 475
SAARC Achtste topconferentie 509
SIERRA LEONE Conflict met RUF-rebellen, vluchtelingen 486
Wijzigingen in regering 487
Gijzelaars vrijgelaten, opmars RUF 487
SOLOMON EILANDEN Ontbossing Pavuvu 515
SRI LANKA Begroting 1995 509
Vredesproces mislukt, nieuwe strijd 510
TADZJIKISTAN Parlementsverkiezingen 511
Wapenstilstandsakkoord verlengd, zware gevechten, vredesbesprekingen 512
TANZANIA Kabinetswijziging, ontslagenminister naar oppositie 488
TOERKMENISTAN Kabinetswijzigingen 512
TONGA Minister van financiën afgetreden, samenstelling kabinet 515
TSJAAD Overgangsperiode verlengd, nieuwe premier en regering 488
WTO WTO ingeluid als opvolger GATT 518
Overeenstemming over directeur-generaal. Ruggiero in functie 519
IJSLAND Parlementsverkiezingen, nieuwe coalitieregering 476
ZAÏRE Verkiezingen in gevaar, binnenlandse ontwikkelingen 488
Uitbarsting Ebola-virus 490

Uitgevers: * *Systemen* Keesing B V , Hogehilweg 13, 1101 *CA* Amsterdam, Telefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 03/3243890

O Keesings Historisch Archief
O Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPA

BELGIË

NIEUWE REGERINGEN VLOT GEVORMD

De formatie van de federale regering, van de gewest- en gemeenschapsregeringen en van de regering voor het hoofdstedelijk gewest Brussel verliep na de parlementsverkiezingen van 21 mei (zie pag. 373/1 e.v.-1995) opvallend vlot. Overal werden de coalities van christen-democraten en socialisten voortgezet. Dat betekent voor de VLD in Vlaanderen en voor de PRL in Wallonië een nieuwe oppositiekuur van in beginsel vier jaar. De PRL speelt alleen een rol in de Brusselse regering via het kartel dat zij vormt met het FDF. In Vlaanderen werd de Volksunie uit de Vlaamse regering gehouden, hoewel de meerderheid van CVP en SP slechts één stem op overschot heeft.

In Vlaanderen, Wallonië en Brussel namen de partijvoorzitters van de grootste partijen het initiatief en traden de ontslagnemende minister-presidenten op als formateur.

Op 28 mei vroeg koning Albert II ontslagnemend premier Jean-Luc Dehaene de nieuwe federale regering te vormen.

Op 6 juni bereikten PS en PSC een bestuursakkoord voor de Waalse gewestregering en op 8 juni gebeurde dat ook voor de regering van de Duitse gemeenschap. Op 11 juni was het akkoord voor de Franse gemeenschapsregering rond.

Op 15 juni sloten CVP en SP een regeerakkoord voor de Vlaamse regering. De onderhandelingen raakten in een stroomversnelling nadat een akkoord was bereikt over een iets soepeler mestbeleid in Vlaanderen en de relatieve afremming van de explosieve groei van de intensieve veeteelt. De vorige Vlaamse regering, die in drie fasen het mestbeleid strenger maakte, werd het uiteindelijk niet eens over strenge bemestingsnormen tot het jaar 2002.

Het nieuwe Vlaams regeerakkoord legt de nadruk op de bevordering van de werkgelegenheid in Vlaanderen. Andere aandachtspunten zijn leefmilieu, stedelijke vernieuwing en een streng begrotingsbeleid.

Op 18 juni rondden christen-democraten en socialisten de onderhandelingen af voor de vorming van de nieuwe federale regering.

Het Brusselse regeerakkoord was op 21 juni rond.

Samenvatting van het regeerakkoord van de federaleregering

Het regeerakkoord van de federale regering wil .,een contract zijn voor de 21ste eeuw met duidelijke perspectieven op meer welvaart en werkgelegenheid, op solidariteit en op de duurzaamheid van onze samenleving". De regering wil volgende ambities waarmaken:

- De werkgelegenheid versterken en de werkloosheid aanzienlijk verminderen door meer werk, nieuw werk, beter verdeeld werk en andere manieren van werken te stimuleren in de creatieve economie van morgen met een verstevigd economisch draagvlak ais basis voor duurzame groei

Vanaf 1997 komt er een wettelijk kader om meer preventief de loon- en inkomensontwikkeling structureel af te stemmen op die van de andere landen van de Europese Monetaire Unie en in afwachting daarvan op die van de drie omliggende landen, die de belangrijkste handelspartners zijn.

Het dynamisch beleid voor de werkgelegenheid zal steunen op een verlaging van de arbeidskosten, een herverdeling van de arbeid, een soepeler organisatie van de arbeidsmarkt, de ontwikkeling van sociale economie en buurtdiensten, vorming en opleiding. Dit alles wordt opgenomen in een meerjarenplan voor werkgelegenheid, wat de eerste opdracht wordt voor de nieuwe regering.

- Een leefbare samenleving met een versterking van het sociaal weefsel, een duurzame ontwikkeling, een versterkte levenskwaliteit, een bescherming van de verbruiker, een harmonieuze gezinspolitiek en een strijd tegen maatschappelijke uitsluiting, dit alles geconcentreerd in een krachtige politiek van stedelijke vernieuwing.

Meer dan vroeger zal de wet correct en efficiënt toegepast worden met de strijd tegen illegaliteit in al haar vormen. De strijd tegen de fiscale en milieu- en sociale fraude wordt opgevoerd. Het wettelijk arsenaal wordt vereenvoudigd en straffen zullen correct worden uitgevoerd. De problemen concentreren zich in grote mate in de steden. Daarom komt er aandacht voor stedelijke vernieuwing en armoedebestrijding.

De regering wil een actief beleid van verkeersveiligheid voeren, waarbij de omstreden invoering van onbemande en bewijskrachtige controlestoestellen (camera's) centraal staat. Er komt ook drugscontrole in het verkeer en het rijbewijs met strafpunten wordt ingevoerd.

- Een modernisering van de sociale zekerheid om haar aan te passen aan de nieuwe economische en maatschappelijke omstandigheden en een volwaardige sociale bescherming voor de bevolking in de toekomst te blijven waarborgen.

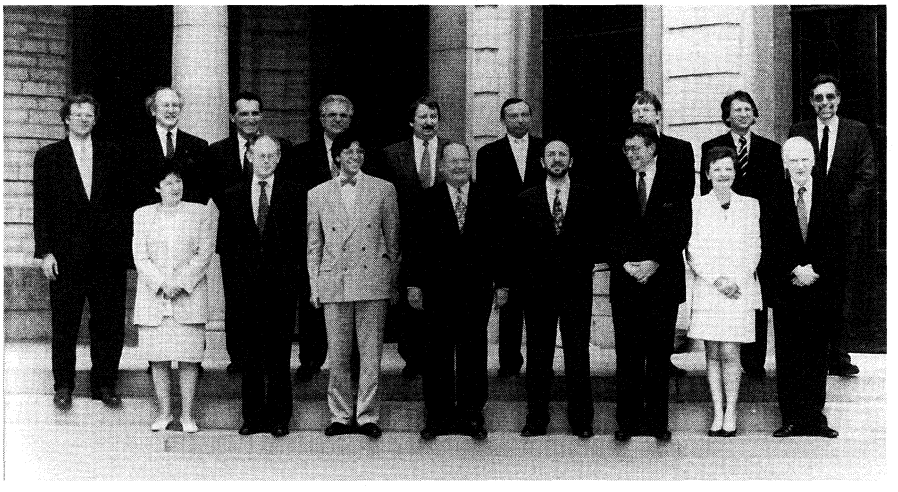

Op 23 juni 1995 werd de nieuwe Belgische federale regering voorgesteld. Op de eerste rij (v.l.n.r.) Miet Smet. Herman van Rompuy, Elio Di Rupo, premier Jean-Luc Dehaene, Johan Vande Lanotte, Melchior Wathelet, Magda De Galan en Philippe Maystadt. Op de tweede rij (v.l.n.r.) Stefaan De Clerck, Yvan Ylieff, Karel Pinxten, Marcel Colla. André Flahaut, Michel Daerden, Jan Peeters, Erik Derycke en Reginald Moreels.

Maandblad 65ste jaargang, nr. 3096, pag. 49483-49554

De regering zal zich laten leiden door de volgende principes: het behoud van het financieel evenwicht van de sociale zekerheid; de combinatie van sociale verzekering en solidariteit tussen personen; de verbetering van de doelmatigheid van de sociale zekerheid als preventief instrument in het kader van een versterkte strijd tegen armoede. In dat kader zal de regering in de algemene sectoren streven naar een progressieve harmonisatie van de risicodekking voor het geheel van de bevolking; verdere toename van het belang van alternatieve financiering, zodat de financiering van de sociale zekerheid minder de arbeid belast en aldus de creatie van werk bevordert; een grotere waakzaamheid met betrekking tot mechanismen die leiden tot ontduiking van sociale bijdragen, alsmede verdere intensivering van de strijd tegen sociale fraude, misbruiken, zwartwerk en dergelijke meer; de beheersing van de globale reële groei van de uitgaven door wettelijke normen die rekening houden met de invloed van de demografische ontwikkeling en de economische groei en die de leefbaarheid van een volwaardig sociaal stelsel op korte en middellange termijn verzekeren; de gelijke toepassing van de wet in heel het land.

- Een strak begrotingsbeleid om via de toetreding tot de Europese Monetaire Unie onze toekomst veilig te stellen. De voorbereiding tot toetreding tot de EMU is ook van belang om Belgische redenen. Hierdoor kan immers de rentesneeuwbal op het begrotingstekort definitief doorbroken worden. De bijdrage van de bevolking aan de verdere sanering van het overheidstekort opent de mogelijkheid om op nieuwe behoeften te antwoorden en het systeem van sociale bescherming te handhaven. In dat kader blijft uitdrukkelijk de koppeling van de Belgische frank aan de Duitse mark als richtsnoer van het monetair beleid gehandhaafd. Om ten volle een rol te kunnen spelen in de EMU is een absoluut respect nodig voor de doelstellingen van het Verdrag van Maastricht. Het begrotingstekort moet in 1996 beperkt worden tot 3 procent van het BBP. Het strakke begrotingsbeleid zal gevoerd worden zonder afbreuk te doen aan de zwakste inkomens, met het oog op een billijke verdeling van de inspanningen over de verschillende sociale categorieën en over de verschillende inkomenscategorieën.

Volgens de christen-democraten bevat het akkoord een fiscale stop, al staat dat niet met zoveel woorden in de tekst.

- Een actieve rol voor België als motor van de Europese integratie en promotor van internationale samenwerking.

- Een versterking van de rechtsstaat en een voortdurende verbetering van de democratie, waarin de mensen maximaal kunnen participeren en zich kunnen ontplooien Hier spreekt de regering het hele arsenaal aan van maatregelen voor een betere rechtsbedeling en het wegwerken van de gerechtelijke achterstand

Ten slotte bevat het regeerakkoord een merkwaardig zinnetje: ,,De meerderheidpartijen hebben afgesproken dat zij zich voor de overige materies zullen houden aan de klassieke regel om deze te behandelen op basis van de consensus in de regering en tussen de meerderheidsfracties in het parlement". Met dit zinnetjes willen de christen-democraten vermijden dat zij in het parlement inzake ethische kwesties door een wisselmeerderheid in de minderheid worden gesteld, zoals dat het geval was met de versoepeling van de abortuswetgeving in 1990 en de ,,mini-koningskwestie" die erop volgde toen koning Boudewijn de wet weigerde te ondertekenen (zie pag. 269/1 e.v.-1990).

Samenstelling van de nieuwe regeringen

1) **Federale regering**

Op 23 juni legden de 17 leden van de federale regering de eed af in handen van koning Albert II. De samenstelling van de regering Dehaene II was:

Jean-Luc Dehaene (CVP)	eerste minister
Elio Di Rupo+ (PS)	vice-premier, minister van economische zaken en telecommunicatie
Johan Vande Lanotte+ (SP)	vice-premier, minister van binnenlandse zaken
Melchior Wathelet+ (PSC)	vice-premier, minister van landsverdediging
Herman Van Rompuy (CVP)	vice-premier, minister van begroting
Philippe Maystadt+	minister van financiën en buitenlandse handel
Yvan Ylieff* (PS)	minister van wetenschapsbeleid
Marcel Colla+ (SP)	minister van pensioenen en volksgezondheid
Erik Derycke+ (SP)	minister van buitenlandse zaken
Miet Smet (CVP)	minister van tewerkstelling en arbeid. belast met het gelijke-kansenbeleid voor mannen en vrouwen
Magda De Galan (PS)	minister van sociale zaken
Karel Pinxten+ (CVP)	minister van landbouw en KMO
Michel Daerden+ (PS)	minister van vervoer
Stefaan De Clerck* (CVP)	minister van justitie
André Flahaut* (PS)	minister van ambtenarenzaken
Reginald Moreels* (CVP)	staatssecretaris voor ontwikkelingssamenwerking
Jan Peeters* (SP)	staatssecretaris voor veiligheid, maatschappelijke integratie en leefmilieu

* Nieuw.
\+ Andere taken

Over de vijf nieuwelingen in de federale regering valt het volgende op te merken.

Yvan **Ylieff** (1941)groeide op in Verviers en behaalde een licentie Moderne Talen aan de Luikse Universiteit. Hij begon zijn politieke loopbaan als adviseur bij Waalse socialistische ministers. en werd in 1974 kamerlid. In 1989 werd hij Frans Gemeenschapsminister voor onderwijs. Ylieff is al sinds 1977 burgemeester van Dison.

Stefaan De **Clerck** (43) is de zoon van Albert De Clerck. die in de jaren zestig minister van middenstand en later van Nederlandse cultuur was. Hij volgde een loopbaan als advocaat. In 1990 kwam hij in de Kamer.

André **Flahaut** (40) is directeur van het Emile Vandenrelde-instituut, de studiedienst van de PS. Hij is een ontdekking van Guy Spitaels, die deze student Politieke Wetenschappen (ULB), tot zijn medewerker benoemde. Flahaut behield zijn functie onder Philippe Busquin. Bij de jongste verkiezingen werd hij gekozen tot lid van de Kamer.

Reginald **Moreels** (44) werd geboren in een Franssprekend Gents milieu, studeerde in Gent geneeskunde en vertrok daarop naar Parijs waar hij Artsen Zonder Grenzen leerde kennen. Toen deze organisatie zich ook in België vestigde. meldde Moreels zich meteen aan en werkte in landen als Ethiopie, Soedan,

Op 20 juni 1993 werd de Vlaamse regering geïnstalleerd. Op de eerste rij (v.l.n.r.) Wivina Demeester, Luc Van den Bossche. minister-president Luc Van den Brande, Theo Kelchtermans en Anne van Asbroeck. Op de tweede rij (v.l.n.r.) Eddy Baldewijns, Eric Van Rompuy. Leo Peeters en Luc Martens.

Cambodja, Somalia en Bosnië. Hij werd bestuurslid van de Belgische afdeling in 1984: twee jaar later voorzitter. In 1994 legde hij zijn bestuursfunctie neer om naar de politiek over te stappen. Daarnaast werkt hij als chirurg te Oostende.

Jan **Peeters** (32) bezocht het Sint-Jozefcollege in Herentals en studeerde Politieke en Sociale Wetenschappen aan de Antwerpse universiteit. In 1988 kwam hij in het kabinet van vicepremier en minister van economische zaken Willy Claes. In 1991 kwam hij in de Kamer.

Uit het vorige kabinet kregen drie ministers geen plaats in de nieuwe regering: Robert Urbain (PS, buitenlandse handel en Europese zaken), André Bourgeois (CVP, KMO's en landbouw) en Jacques Santkin (PS, volksgezondheid, leefmilieu en sociale integratie).

2) Vlaamse regering

De Vlaamse regering legde op 20 juni de eed af in het Vlaamse parlement. De bevoegdheden van de negen ministers (voorheen acht) in de regering Van den Brande II werden als volgt verdeeld:

Luc Van den Brande (CVP)	minister-president, belast met buitenlands beleid, staatshervorming en wetenschapsbeleid
Luc Van den Bossche (SP)	vice-minister-president, onderwijs en ambtenarenzaken
Wivina Demeester (CVP)	begroting en financiën en gezondheidsbeleid
Theo Kelchtermans (CVP)	leefmilieu, tewerkstelling en arbeid
Eric Van Rompuy (CVP)	economie, landbouw, KMO en media
Luc Martens (CVP)	cultuur, vorming en welzijn
Leo Peeters (SP)	binnenlandse aangelegenheden, stedelijk beleid, huisvesting
Eddy Baldewijns (SP)	openbare werken, vervoer en ruimtelijke ordening
Anne Van Asbroeck (SP)	Brusselse aangelegenheden en gelijkekansenbeleid

3) Waalse gewestregering

Eveneens op 20 juni legde de Waalse geestregering de eed af. De regering Collignon II was als volgt samengesteld:

Robert Collignon (PS)	minister-president. economie, buitenlandse handel, KMO, toerisme
Michel Lebrun (PSC)	ruimtelijke ordening, openbare werken en verkeer
Bernard Anselme (PS)	binnenlandse zaken, ambtenarenzaken
Jean-Claude Van Cauwenberghe (PS)	begroting, werkgelegenheid, vorming
Jean-Pierre Grafé (PSC)	onderzoek, technologische ontwikkeling, internationale relaties, sportinfrastructuur
Willy Taminiaux (PS)	sociaal beleid, huisvesting, volksgezondheid
Guy Lutgen (PSC)	milieu, natuurlijke rijkdommen, landbouw

Op 22 juni 1995 kwam de Waalse gewestregering voor haar eerste werkbespreking bijeen. met (v.l.n.r.) Willy Taminiaux, Guy Lutgen, Michel Lebrun. minister-president Robert Collignon, Bernard Anselme, Jean-Pierre Grafé en Jean-Claude Van Cauwenberghe.

4) **Franse gemeenschapsregering**

De op 20 juni gevormde Franse gemeenschapsregering wordt opnieuw geleid door Laurette únkelinx. De samenstelling is:

Laurette Onkelinx (PS)	minister-president, kinderwelzijn, jeugd en opvoeding, audio-visuele media, ambtenarenzaken
Jean-Pierre Grafé (PSC)	hoger onderwijs, onderzoek, sport, internationale relaties
Charles Picqué (PS)	cultuur en permanente opvoeding
Jean-Claude Van Cauwenberghe (PS)	begroting, gebouwen, sociale promotie

5) **Brusselse hoofdstedelijke regering**

De Brusselse regering legde op 23 juni de eed af. De bevoegdheden werden als volgt verdeeld:

Charles Picqué (PS)	minister-president, ondergeschikte besturen, werkgelegenheid, monumenten en landschappen
Jos Chabert (CVP)	economie, externe betrekkingen, begroting en financiën

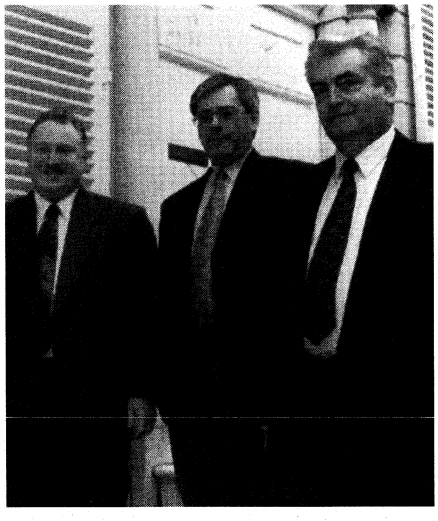

De drie leden van de Duitse Gemeenschapsregering op 13 juni 1995. V.l.n.r. Karl-Heinz Lambertz, minister-president Joseph Maraite en Wilfred Schröder.

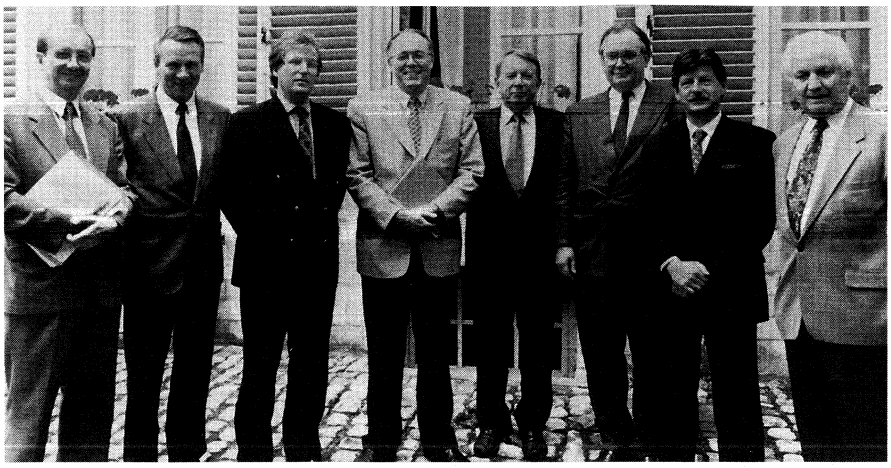

De Brusselse hoofdstedelijke regering stelde zich op 22 juni 1993 voor, met (v.l.n.r.)Eric Tomas, Rufin Grijp. Didier Gosuin, minister-president Charles Picqué. Jos Chabert, Hervé Hasquin. Eric André en Vic Anciaux.

Rufin Grijp (SP)	ambtenarenzaken, brandweer, buitenlandse handel
Hervé Hasquin (PRL)	ruimtelijke ordening en verkeer
Didier Gosuin (FDF)	leefmilieu, openbare netheid, stadsvernieuwing
Vic Anciaux (VU)	wetenschappelijk onderzoek en energie (staatssecretaris)
Eric Tomas (PS)	sociale huisvesting (staatssecretaris)
Eric André (PRL)	openbare werken, haven, verlaten bedrijfsruimten, grondregie (staatssecretaris)

6) **Duitse Gemeenschapsregering**

De Duitse Gemeenschapsregering werd op 13 juni samengesteld. De taken werden als volgt verdeeld:

Joseph Maraite (CSP)	minister-president, financiën, internationale relaties, gezondheid, sport, toerisme
Karl-Heinz Lambertz (SP)	sociale zaken, media, jeugd, vorming
Wilfred Schröder (CSP)	onderwijs, cultuur, monumenten en landschappen

(Vor.ber.pag. 143/1 e.v.-1992. Zie ook pag. 446/2 en 826/3-1993; 233/1 en 824/2-1994; 236/2-1995)

VERHOFSTADT NEEMT ONTSLAG ALS VLD-VOORZITTER

Op 1 juni kondigde Guy Verhofstadt aan dat hij ontslag neemt als voorzitter van de VLD, zodat de partij in september een nieuwe voorzitter kan kiezen. Verhofstadt hoopt dat zijn opvolger zijn vernieuwingspolitiek zal voortzetten. Verhofstadt nam zijn beslissing omdat hij er bij de parlementsverkiezingen niet in geslaagd was de rooms-rode coalitie te breken en de liberalen weer aan de macht te brengen.

Verhofstadts beslissing kwam niet geheel onverwacht. Onmiddellijk na de verkiezingen kondigde Herman De Croo aan dat hij zich kandidaat zou stellen voor het voorzitterschap van de partij, tegenover Verhofstadt. Anderen vroegen zich af of de persoon van Verhofstadt niet de belangrijkste hindernis was geworden voor een nieuwe liberale deelname aan de macht.

(Vor.ber.pag. 445/1/2-1993)

TIJDELIJKE WET VERGEMAKKELIJKT ONDERVRAGING VAN GEWEZEN MINISTERS IN AGUSTASCHANDAAL. VERDERE ONTWIKKELINGEN

De moeilijkheden die het Hof van Cassatie ondervond om de gewezen ministers Willy Claes, Louis Tobback en Frank Vandenbroucke te ondervragen over hun eventuele rol in het Agustadossier, leidde tot de goedkeuring van een tijdelijke wet, die de grondwettelijke bescherming van ministers opschort. Die werd al snel de ,,Agusta-wet" en zelfs de ,,wet-Claes" genoemd. Die wet was nodig om het Hof van Cassatie de mogelijkheid te geven de gewezen mi-

nisters ook na de ontbinding van het parlement te ondervragen. Op 17 februari; een dag voor het uitbarsten van het Agustaschandaal bij de SP, had premier Jean-Luc Dehaene immers vervroegde verkiezingen uitgeschreven' (zie pag. 378/1 e.v.). Aangezien de procureur bij het Hof van Cassatie voor elke onderzoeksdaad de toestemming moet krijgen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, was een tijdelijke wet noodzakelijk om liet gerechtelijk onderzoek ook na de parlementsolitbinding mogelijk te maken. Krachtens de tijdelijke wet mag het gerecht alle onderzoeksdaden stellen als de procureur-generaal dat vraagt in een gemotiveerd verzoek. Alleen de aanhouding van de gewezen ministers is niet toegelaten. Volgens de wet kan het nieuw verkozen parlement aan het Hof van Cassatie een verslag vragen over de onderzoeksdaden die het stelde.

Dat stuitte op zware kritiek in de Senaat, die deze bepaling bestempelde als een inbreuk op de scheiding der machten. De Senaat schrapte deze mogelijkheid omdat het parlement niet het recht heeft het gerecht ter verantwoording te roepen. Uiteindelijk werd de tijdelijk wet op 3 april goedgekeurd. Op 4 april verscheen ze in het Staatsblad.

Dezelfde dag ging NAVO-secretaris-generaal Willy Claes in een gesprek met zes Europese kranten in de tegenaanval. Hij zei dat hij zich niet langer op de achtergrond zou houden en dat hij zijn normale activiteiten als hoofd van de NAVO zou hervatten. Hij beklemtoonde dat hij niet aan aftreden dacht en deelde mee dat geen enkele regering dat ooit had gesuggereerd.

Claes uitte zijn woede over wat hij de .,desinformatie" in de media noemde. Na de volledige verklaring die hij op eigen verzoek aflegde tegenover raadsheer Francis Fischer van het Hof van Cassatie, had Claes gehoopt dat het onderzoek sneller zou verlopen en dat zijn naam snel zou worden gezuiverd. Dat gebeurde niet. Integendeel, de insinuaties in de media zwollen aan. Claes wee legde ze één voor één. Hij heeft geen bankrekening in Zwitserland; zijn villa in Hasselt is nog niet helemaal afbetaald: ook hij stelde teveel vertrouwen in schatbewaarder Etienne Mangé, maar kan hiervoor niet verantwoordelijk worden gesteld want hij was in die periode geen voorzitter of ondervoorzitter van de partij.

Op 5 april ontving Kamervoorzitter Charles-Ferdinand Nothomb van het Hof van Cassatie het verzoek om de gewezen ministers Willy Claes, Louis Tobback en Guy Coëme te mogen ondervragen. Volgens het verzoek van het Hof gaven twee topmannen van de Italiaanse helikopterbouwer Agusta toe dat smeergeld was betaald aan de ministeries van landsverdediging en economische zaken. Ten tijde van de aankoop van de helikopters werden deze departementen respectievelijk geleid door Guy Coëme en Willy Claes.

De ontreddering bij de *SP* was groot. In het verzoek van het Hof om bij Tobback een huiszoeking te verrichten of om hem te confronteren met getuigen zag de SP een politieke airekening. De SP verzette zich aanvankelijk daartegen, maar liet later op de avond dat verzet varen. Dat gebeurde na een toelichting van procureur-generaal Jacques Vélu van het Hof van Cassatie. Die toelichting bleek de SP-verkozenen gerust te stellen. De Kamer besliste met een grote meerderheid dat het Hof van Cassatie tegen Tobback, Claes en Coëme alle onderzoeksdaden kan stellen. Voor Tobback was er een meerderheid van 176 stemmen tegen 27, bij 1 onthouding. Voor Claes was de uitslag 187 stemmen voor, 16 tegen en 1 onthouding. Voor Coëme was er een meerderheid van 183 stemmen tegen 20 en bij 1 onthouding.

Nauwelijks enkele uren later viel het gerecht binnen in de particuliere woning van Tobback in Leuven, in zijn kantoor op het Leuvense stadhuis en in het SP-hoofdkwartier in Brussel.

Op 7 april viel het gerecht binnen in de particuliere woning van NAVO-secretaris-generaal Claes in Hasselt en in zijn officiële NAVO-residentie aan het Ter Kamerenbos in Brussel. Claes kwam hierdoor onder grote politieke druk te staan. De Duitse christen-democraten vonden dat Claes moest opstappen als topman van de NAVO als zijn naam niet snel van alle smet werd gezuiverd.

Claes zelf verklaarde aan de BRTN-radio dat hij zijn diplomatieke inschendbaarheid niet had willen inroepen omdat hij het gerechtelijk onderzoek zijn volle medewerking wilde verlenen.

Gerechtelijk dossier

Agusta en de Franse firma Dassault betaalden commissiegeld op respectievelijk de verkoop van gevechthelikopters aan het Belgische leger en de modernisering van de straaljagers F16 en de Mirage. Het gerecht ging ervan uit dat hier niet om commissiegeld, maar om smeergeld ging en dus om een geval van corruptie. Volgens het gerecht waren de commissie-contracten slechts dekmantels om het geld te kunnen verkassen. Agusta sloot met drie firma's commissiecontracten: MC4 Tronix uit Luik van lobbyist Cywie: de firma Downhole in Jersey van Cywie; en de Panamese vennootschap Kasma van zakenadvocaat Fons Puelinckx. Agusta-topiiian Roberto d'Alessandro verklaarde aan het gerecht ervan overtuigd te zijn dat achter de firma's Downhole en Kasme diegenen schuilgirigen die op Belgisch ministerieel niveau de macht bezaten om in het Agustacontract de principes te bepalen waarmee de concurrerende internationale maatschappijen verslagen konden worden. Zonder deze firma's zouden de Agusta-helikopters niet aan België zijn verkocht. Deze verklaring van D'Alessandro stond in het verzoek van het Hof van Cassatie aan de Kamer. D'Alessandro's verklaring werd bevestigd door een tweede topman van Agusta, te weten Angelo Gadia.

Op 11 april werd Carla Galle, gewezen secretaris-generaal van de SP, de hele dag door het Luikse gerecht ondervraagd. 's Anderendaags was het de beurt aan haar opvolgster Linda Blomme. Die verklaarde na afloop ,,zwaar onder de indruk te zijn en ontgoocheld in bepaalde mensen". Zij verduidelijkte dat het gerecht haar had geconfronteerd met de vervalste SP-boekhouding van de periode 1989-1991, waarbij haar valse facturen en cheques werden getoond. Na 1991, toen Blomme het roer in handen nam, vond het gerecht geen onregelmatigheden meer. Carla Galle ontkende dat er sprake zou zijn van een grootschalige fraude. Het ging om een vijftal betalingen van globaal 6 miljoen waarvoor geen facturen bestaan, zei Galle.

Op 21 april verrichte het gerecht een vierde huiszoeking op het hoofdkwartier van de *SP* in Brussel.

Nadat het gerecht in Luik herhaalde malen Frank Vandenbroucke had ondervraagd. alsook Louis Tobback, ondervroeg raadsheer Fischer van het Hof van Cassatie op 12 mei Willy Claes. Dat gebeurde onder een overrompelende media-belangstelling, wat Claes zeer ontstemde. Claes werd van 9u30 tot 13u30 ondervraagd. In de namiddag keerde Claes via een dienstingang terug en werd hij tot laat in de nacht ondervraagd. Hij verliet het Justitiegebouw

opnieuw via een dienstingang. Op 15 mei werd Claes nog eens ondervraagd om toelichting te geven op 50 vragen van raadsheer Fischer.

Vrijlating van de vier verdachten

Op 19 mei, twee dagen voor de parlementsverkiezingen en totaal onverwacht, kwamen de vier verdachten in de Agusta-zaak vrij nadat de kamer van inbeschuldigingstelling een einde maakte aan hun voorlopige hechtenis. Na de middag verlieten voormalig SP-penningmeester Etienne Mangé, zaken-advocaat Fons Puelinckx, voormalig SP-adjunct-secretaris-generaal Luc Wallyn en voormalig kabinetschef Johan Delanghe één voor één de Luikse Lantin-gevangenis.

Bij die gelegenheid viel SP-voorzitter Louis Tobback scherp uit naar het gerecht. Tobback zag in het optreden van de onderzoekers een scenario om de SP voor de verkiezingen zoveel mogelijk schade toe te brengen. Tobback sprak zijn ,,stomme bewondering uit voor de perfecte regie van het spectakel".

Bij de parlementsverkiezingen van 21 mei werd de SP door de kiezer evenwel niet afgestraft omwille van het Agusta-schandaal (zie pag. 373/1 e.v.-1995).

Op 13 juni schreef procureur-generaal Jacques Vélu een brief naar de Kamer, waarin hij meedeelde dat het Hof van Cassatie geen vragen meer te stellen had aan SP-voorzitter Tobback. Het Hof zou hem verder ongemoeid laten. Over Willy Claes en Guy Coëme zei de brief niets. Wat gewezen vice-premier Frank Vandenbroucke betreft, raakte op 21 juni bekend dat het parket van Luik ervan uitging dat er ernstige aanwijzingen bestaan van schriftvervalsing omdat de SP van Agusta geld kreeg en dat bedrag niet opgenomen werd in de boekhouding van de partij.

Vandenbroucke reageerde op 22 juni. Hij noemde het gerecht vooringenomen. Volgens hem gaf het gerecht een verdraaide vorm weer van de feiten, wat hem sterkte in het vermoeden dat het om een manoeuvre ging, zeker omdat het rapport uitlekte nog voor de bevoegde commissie van de Kamer het document bezat. Hij noemde de aanklacht van de Luikse procureur onvolledig, eenzijdig en onjuist. Vandenbroucke wees op negen flagrante fouten in het dossier. Hij beklemtoonde dat hij niet wist dat de boekhouding van de partij in 1989 en 1990 vervalst werd. In 1991 vroeg hij zijn medewerkers of al het geld van de partij geboekt was. Zij hadden dat formeel bevestigd. Niemand van deze getuigen heeft mijn versie van de feiten tegengesproken, zei Vandenbroucke, die ook nog op vertaalfouten wees.

Huiszoeking bij parket-generaal van Luik

Op 23 juni viel de 23ste brigade van de gerechtelijke politie binnen op het parket-generaal van Luik. Het was de eerste maal in de gerechtelijke geschiedenis van België dat een huiszoeking werd verricht bij topmagistraten. De 23ste brigade is een federale brigade, die normaal ingezet wordt tegen zware criminaliteit. Nu werd ze ingezet tegen procureur-generaal Léon Giet en advocaat-generaal Armand Spirlet van het parket van Luik. Bij Giet onderzochten de speurders niet alleen zijn kantoor, maar ook zijn particuliere woning. Tegelijk vielen speurders binnen op de Brusselse redacties van de kranten *Le Soir* en *De Morgen* en van de RTBF-radio en -tv. De huiszoekingen werden verricht op bevel van het Hof van Beroep van Brussel, nadat het Hof van Cassatie de beide topmagistraten ervan verdacht systematisch perslekken te organiseren over het Agusta-onderzoek. Twee Luikse en twee Brusselse rechters, die belast waren met het onderzoek naar de perslekken, werden van hun opdracht ontheven. Sedert 21 juni voert het Hof van Beroep van Brussel, de eerste hogere gerechtelijke instantie, zelf het onderzoek naar de lekken in de pers.

Coalitie verdeeld over Vandenbroucke

Op 28 juni weerlegde Vandenbroucke voor de Kamercommissie voor de vervolgingen de aantijgingen van het Luikse gerecht als zou hij schriftvervalsing hebben gepleegd. Het geld in de SP-kluis dat van Agusta afkomstig zou zijn behoorde de partij in feite niet toe en moest dus niet in de boekhouding vermeld worden. Dat geld maakte geen deel uit van het bezit van de SP, aldus Vandenbroucke, die zelf aan de basis lag van de wet op de partijfinanciering, die de open partijboekhouding oplegt.

Over de bedrieglijke opzet om van schriftvervalsing te kunnen spreken, raakte de commissie verdeeld. Sommige commissieleden benadrukten dat men niet naast de feiten van het Agusta-dossier kan kijken. Het verdere onderzoek kan ertoe leiden dat Vandenbroucke buiten vervolging wordt gesteld.

Vandenbroucke en de SP zagen het anders. Zij vonden dat het onderzoek tegen de gewezen SP-voorzitter en gewezen vice-premier gedurende de huidige legisiatuur opgeschort moest worden. Dat is in principe tot 1999. ,,Door de tendentieuze manier waarop de aanklacht tegen Vandenbroucke is geformuleerd hebben wij het vertrouwen in het gerecht verloren", aldus de SP'ers in de commissie. De SP verdenkt het gerecht ervan koste wat kost een ,,kop te willen zien rollen". De aanklacht is politiek geïnspireerd en moet daarom tegengehouden worden, aldus de redenering, die de verstandhouding in de nieuwe rooms-rode coalitie op de proef stelde.

De SP zat met het gewetensprobleem dat men niet enerzijds kan zeggen dat Vandenbroucke een eerlijk man is die de onfrisse praktijken in de SP wilde rechtzetten en anderzijds het gerecht zijn onderzoek laat voortzetten naar schriftvervalsing en het gebruik van vervalste documenten. CVP, PSC, VLD en PRL vonden dat het gerecht zijn onderzoek moest kunnen voortzetten ,,ook al kan men uit het gerechtelijk dossier niet opmaken dat Vandenbroucke enig bedrieglijk inzicht had toen hij de onjuiste jaarrekeningen over 1989 en 1990 bij het parlement indiende". Omdat ook christen-democraten en liberalen bang waren voor een niet correcte toepassing van de onderzoeksmogelijkheden door het Luikse gerecht, werd aan het advies toegevoegd ,,dat de Kamer zich het recht voorbehoudt het onderzoek tegen Vandenbroucke stil te leggen".

Na een week touwtrekken bereikten christen-democraten en socialisten een compromis over de zaak-Vandenbroucke. In de beslissing van de Kamer werd het vermoeden van onschuld van Vandenbroucke beklemtoond, maar liet men tegelijk het gerecht zijn onderzoek voortzetten. PS-fractieleider Claude Eerdekens had dit compromis uitgewerkt.

Op 12 juli viel PS-fractieleider Claude Eerdekens in het weekblad Le *Vif-l'Express* scherp uit tegen Luiks onderzoeksrechter Véronique Ancia. Eerdekens zei niet meer te geloven in de onpartijdigheid van het gerecht, dat getuigt van een absolute inefficiëntie en in handen is van rechts. Eerdekens zei te dromen van een gerecht dat alle corruptie aanpakt en dat niet alleen de socialisten als mikpunt uitkiest.

Doelend op procureur Anne Bourguignont zei Eerdekens: ,,Hoekan men zeg-

gen dat de justitie onafhankelijk is als de Luikse procureur niemand anders is dan de echtgenote van de liberaal Antoine Duquesnes?". Duquesnes is Kamerlid voor Luik. Eerdekens zei ook nog ,,niette geloven dat de moordenaars van Cools ooit nog worden gevonden omdat de magistraten incompetent zijn en in eer en geweten de ene procedurefout na de andere hebben opgestapeld".

Op 18 juli was het vier jaar geleden dat de Luikse socialistische kopman André Cools werd vermoord. Op een herdenkingsplechtigheid in Flémalle-Haute, uitte gewezen PS-vice-premier Philippe Moureaux - een goede vriend van Cools - scherpe kritiek op het Hof van Cassatie. Volgens Moureaux nam Cassatie ,,afscheid van voorzichtig en wijs handelen". Verwijzend naar de ruzie tussen de onderzoeksrechters Ancia (Luik) en Connerotte (Neufchateau) en naar de huiszoekingen bij de topmagistraten van het Luikse parket, zei Moureaux dat ,, het Hof zelfs niet kon weerstaan aan de bekoring van een oorlog tussen magistraten".

De reactie van het Hof van Cassatie bleef niet uit. In een mededeling aan het persbureau Belga weerlegde het Hof op 20 juli de kritiek. Advocaat-generaal Liekendael noemde de kritiek onterecht. Als ,,t istonder onderzoeksrechters", aldus de magistraat, was er wat de media bestempelden als de rechtersoorlog tussen de onderzoeksrechters Ancia en Connerotte. Het Hof van Cassatie had de knoop op 1 juni 1994 doorgehakt en alle zaken die verband kunnen houden met de moord op Cools toegewezen aan de Luikse onderzoeksrechter.

Vervolgens waren er de vele lekken in de zaak-Cools. in de zaak-Agusta en in blijkbaar daarmee samenhangde zaken, aldus Liekendael. Toen het Hof van Cassatie vaststelde dat één of andere magistraat van het parket bij het Hof van Beroep van Luik hiervan beschuldigd kon worden, heeft Cassatie bij arrest van 21 juni 1995 het onderzoek naar de lekken in globo verwezen naar de eerste voorzitter van het Hof van Beroep van Brussel, conform het gerechtelijk wetboek. Liekendael wees er ten slotte op dat de Kamer op 1 februari 1994 een minister naar het Hof van Cassatie had verwezen op beschuldiging van corruptie in de Agusta-zaak; dat op 14 juli 1994 ten aanzien van diezelfde minister de Kamer dezelfde procedure had toegepast uit hoofde van valsheid in geschrifte, gebruik van valsheid, corruptie en oplichting in de Uniop-zaak; dat op 7 april 1995 de Kamer een onderzoek had bevolen ten aanzien van diezelfde minister en twee andere ministers, aldus Liekendael. die - zonder ze bij naam te noemen - het achtereenvolgens had over gewezen minister van defensie Guy Coëme en de gewezen ministers Claes en Tobback.

(Vor.ber.pag. 233/1 e.v.-1995)

NEDERLAND

KADERWET BESTUUR IN VERANDERING. WETSVOORSTELLEN PROVINCIE ROTTERDAM INGEDIEND. AMSTERDAM EN ROTTERDAM IN REFERENDUM TEGEN STADSPROVINCIE

Op 1 juli 1994 trad de Kaderwet bestuur in verandering in werking.

Het betreffende wetsvoorstel was op 11 maart 1993 door het kabinet-Lubbers III ingediend, op 22 december 1993 door de Tweede Kamer goedgekeurd en op 19 april 1994 zonder stemming door de Eerste Kamer aanvaard.

Met de wet werd gemeenten in aangewezen gebieden de mogelijkheid geboden om op regionaal niveau gemeenschappelijke vraagstukken aan te pakken. Via een stapsgewijs proces moest door middel van de wet een doeltreffend, doelmatig en voldoende democratisch gelegitimeerd regionaal bestuur mogelijk worden gemaakt.

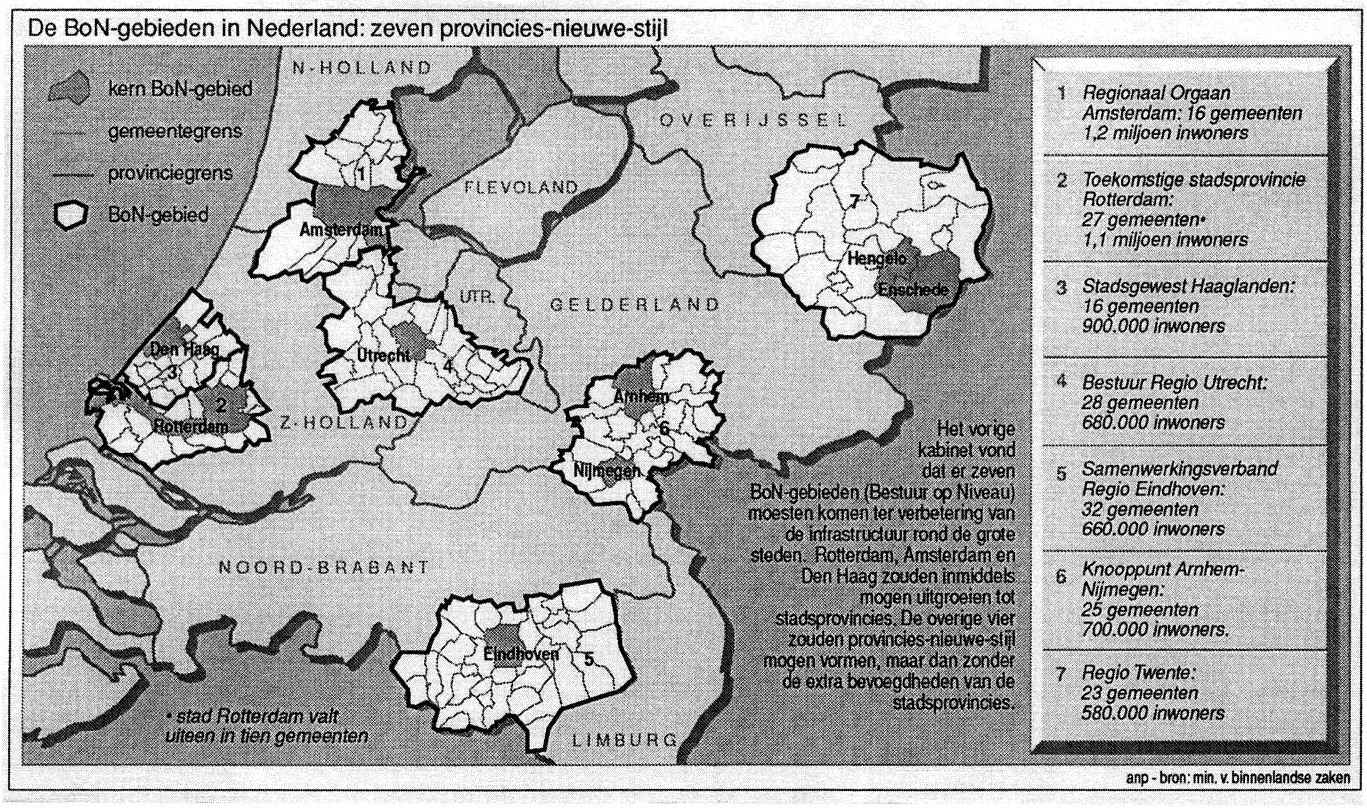

In de eerste fase ging het daarbij om de vorming van een Regionaal Openbaar Lichaam (ROL) op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen, waartoe deze wet werd ontdaan van een aantal elementen van vrijwilligheid en vrijblijvendheid. In de tweede fase kon een regionale gebiedautoriteit worden ingesteld.
De wet was van toepassing op zeven samenwerkingsgebieden rond de steden Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht, Eindhoven/Helmond, Enschede/Hengelo en Arnhem/Nijmegen.
Wanneer het noodzakelijk wordt geacht kan door middel van een wetswijziging het betreffende gebied onder de werking van de wet worden gebracht. Wanneer in een gebied de instelling van een definitieve vorm van regionaal bestuur wenselijk en mogelijk is - de derde fase - zal daartoe door middel van een wettelijke regeling worden overgegaan ('lexspecialis').

Na onderzoek en consultatie van de betrokken autoriteiten was het kabinet tot de conclusie gekomen dat in de zeven genoemde gebieden overgegaan moest worden tot vormen van regionaal bestuur. Volgens het kabinet paste de Kaderwet in het bestaande constitutionele bestel, dat uitgaat van drie bestuursniveaus. De provincies-nieuwe-stijl (derde fase) zijn zowel formeel als materieel een volwaardig provinciaal bestuur in de zin van de Grondwet.

Op 16 november 1993 werd bij tweede nota van wijziging een nieuw hoofdstuk ingevoegd met bijzondere bepalingen t.a.v. de voorbereiding van de definitieve bestuurlijke organisatie in het samenwerkingsgebied Rotterdam. In dit gebied zou een provincie-nieuwe-stijl tot stand komen. terwijl eveneens de gemeente Rotterdam in een aantal gemeenten zou worden opgesplitst.

Tijdens het debat in de Eerste Kamer op 12,19 en 26 april 1994 werd met name van de zijde van de CDA-fractie aangedrongen op gefaseerde invoering van de beoogde zeven provincies-nieuwe-stijl. Volgens deze fractie moesten eerst twee a drie gebieden worden geëvalueerd alvorens andere gebieden konden worden ingesteld. Een CDA-motie van die strekking werd op 26 april 1994 door de Eerste Kamer aanvaard.

Beleidsverklaringen kabinet-Kok. Notitie staatssecretaris Van de Vondervoort

Het kabinet-Kok stelde in zijn regeerakkoord van 13 augustus 1994 dat ,,de reeds ingezette reorganisatie van het binnenlands bestuur zal worden voortgezet" (zie pag. 530/1-'94) en in de troonrede van 20 september 1994 werd meegedeeld: .,In de regio's Rotterdam, Amsterdam en Den Haag worden besturen ingesteld die slagvaardig en democratisch kunnen functioneren" (zie pag. 674/3-'94).

Terwijl op het ministerie van binnenlandse zaken de laatste hand gelegd werd aan twee wetsontwerpen voor de instelling van de stadsprovincie Rotterdam, kwam staatssecretaris A.G.M. van de Vondervoort begin februari 1995 met een notitie waaruit bleek dat zij het aantal stadsprovincies tot drie wilde beperken (Volkskrant 8-2-'95).
De stedelijke gebieden Utrecht, Arnhem/Nijmegen, Eindhoven/Helmond en Enschede/Hengelo wilde zij via herindeling wel meer bestuurlijke armslag geven en laten uitgroeien tot zelfstandige provincies, maar ze zouden niet de status van stadsprovincie krijgen zoals de regio's Rotterdam, Amsterdam en Den Haag.
De vier stedelijke gebieden zouden voor de rest van het land voorbeeld van de 'provincie-nieuwe-stijl' worden. Andere stedelijke gebieden konden op de langere termijn dit voorbeeld volgen.
De creatie van meer definitieve en krachtiger regionale besturen - waarvoor speciale wetgeving noodzakelijk is - diende volgens Van de Vondervoort beperkt te blijven tot de agglomeratiegebieden Rotterdam (OOR), Amsterdain (ROA)en Den Haag (Haaglanden).
De staatssecretaris onderbrak hiermee een lijn die onder het vorige kabinet [Lubbers III] is ingezet, aldus de Volkskrant die vervolgens opmerkte:

..Tot nog toe gold dat Utrecht. Arnhem/Nijmegen, Eindhoven/Helmond en Enschede/Hengelo het voorbeeld van Rotterdam zouden mogen volgen. indien ze dat zouden willen. De vier stedelijke gebieden zijn samen met de regio's Rotterdam. Amsterdam en Den Haag door het kabinet aangewezen als Regionaal Openbaar Lichaam (ROL).
In de begroting 1995 van binnenlandse zaken staat hierover: .,In 1997 dienen de stedelijke gebieden een evaluatie uit te voeren van de ROL-fase. Op basis van deze evaluatie zal per gebied beslist worden over het verdere traject."
Deze passage betrof bij uitstek de regio's Utrecht, Arnhem/Nijmegen, Eindhoven/Helmond en Enschede/Hengelo omdat [de gemeentebesturen van] Rotterdam, Amsterdam en Den Haag zich al hebben uitgesproken voor een zo snel mogelijke overgang naar de stadsprovincie. Rotterdam wordt [volgens de plannen] op 1 januari 1997 stadsprovincie, Amsterdam en Den Haag een jaar later.
De zin van een evaluatie wordt voor Utrecht, Arnhem/Nijmegen, Eindhoven/Helmond en Enschede/Hengelo aanzienlijk minder als nu door het kabinet wordt vastgesteld dat ze hoe dan ook niet door mogen richting stadsprovincie..."

De stadsregio Utrecht moet net als Rotterdam, Amsterdam en Den Haag de status krijgen van stadsprovincie, zo zei burgemeester I.W. Opstelten van Utrecht op 8 februari. Hij uchtte het ,,een zeer ongewenste ontwikkeling" als Utrecht en de drie andere gebieden uiteindelijk zouden blijven steken bij een provinciale status a-aarhij minder geld en eigen bevoegdheden horen dan bij de stadsprovincie. Volgens de burgemeester zijn het ,.de vier grote stadsgewesten die samen de Randstad vormen". ,,Watgoed is voor het ene grootstedelijke gebied in de Randstad kan niet verkeerd zijn voor Utrecht", aldus Opstelten in een reactie op de notitievan de staatssecretaris.

Wetsvoorstellen provincie Rotterdam

Op 21 februari werden de voorstellen van Wet bijzondere bepalingen provincie Rotterdam en van Wet instelling provincie Rotterdam door minister Hans Dijkstal en staatssecretaris Van de Vondervoort van binnenlandse zaken aan de Tweede Kamer aangeboden. Volgens deze voorstellen zou per 1 januari 1997 een nieuwe provincie 'Rotterdam' worden ingesteld die het gebied van de 17 samenwerkende Rijnmondgemeenten omvat en wordt afgescheiden van Zuid-Holland. Tevens zou de stad Rotterdam in 10 gemeenten worden opgedeeld als onlosmakelijk onderdeel van de vorming van een stadsprovincie.

De Wet bijzondere bepalingen provincie Rotterdam regelt de verdeling van taken en bevoegdheden over degemeenten en de provincie Rotterdam. de nieuwe financiële verhoudingen en de bestuurlijke inrichting van de provincie. In instelling van de nieuwe provincie. de nieuwe indeling van gemeenten in de provincie, de reorganisatie van de ambtelijke organisaties en de herschikking van vermogen en schulden wordt geregeld in de Wet instelling provincie Rotterdam.

De nieuwe provincie wordt verantwoordelijk voor grootstedelijke en regionale vraagstukken van strategische aard en krijgt, naast het huidige takenpakket van de provincie, ook taken die nu door het rijk en de gemeenten worden uitgeoefend.
Het bestuur van de provincie wordt verantwoordelijk voor de voorzieningen met een regionaal en bovenlokaal karakter, zoals de ontwikkeling van de grootschalige infrastructuur, ontwikkeling van grote woningbouwlocaties, openbaar vervoer en grootstedelijke recreatieve en culturele voorzieningen.
De gemeenten in de provincie Rotterdam blijven zelfstandige en volwaardige gemeenten. Zij zijn verantwoordelijk voor belangrijke gemeentelijke taken zoals de veiligheid op straat, het vaststellen van het bestemmingsplan en het verlenen van bouwvergunningen. de dienstverlening aan de burger, lokale culturele en sportieve voorzieningen, onderwijs, woningdistributie en uitvoering van de bijstand.

De zeggenschap over de Rotterdamse haven wordt bij de provincie Rotterdam gelegd. Het gemeentelijk havenbedrijf van Rotterdam wordt overgebracht naar de provincie. die ook de bestemmingsplanbevoegdheid voor het havengebied krijgt.

In het wetsvoorstel is geregeld dat de politie bestuurlijk ingebed wordt in de provincie Rotterdam. De Commissaris van de Koningin wordt behcerder van het regionale politiekorps. Hij legt over het door hem gevoerde beheer verantwoording af aan provinciale staten Tegelijk werd bepaald dat de burgemeesters hun bevoegdheden houden t.a.v. de handhaving van de openbare orde. Wel moeten hierover afspraken worden gemaakt met de Commissaris van de Koningin.

In het voorstel worden de bevoegdheden van de Commissaris van de Koningin uitgebreid met een agenderingsbevoegdheid en de bevoegdheid om gedeputeerde staten een eindvoorstel ter beslissing voor te leggen. Daarnaast betreft het beperking van de omvang van het provinciaal bestuur. De omvang van de provinciale staten wordt vastgesteld op 45 (volgens de Provinciewet zou dit 63 zijn). In de provincie Rotterdam wordt zes gedeputeerden toereikend geacht.
Als de streefdatum van 1 januari 1997 voor de stadsprovincie wordt gehaald, zouden er eind 1996 verkiezingen voor gemeenten en provincie worden gehouden.

Om met grotere zelfstandigheid van het rijk beslissingen te kunnen nemen worden de rijksuitkeringen voor het Provinciefonds en het Gemeentefonds samengevoegd. De provincie bepaalt vervolgens hoe de financiële middelen worden verdeeld.

Staatssecretaris Van de Vondervoort zei op 21 februari in een toelichting dat een jaar na de afsplitsing van Rotterdam vermoedelijk de provincies Amsterdam en Haaglanden zouden volgen. Over de definitieve vorm van de stedelijke regio's Utrecht, Enschede/Hengelo, Arnhem/-Nijmegen en Eindhoven/Helmond zou pas in 1997 een besluit worden genomen.

Referendum Amsterdam

Op 17 mei werd in Amsterdam een referendum gehouden over het raadsbesluit inzake de vorming van een stadsprovincie, waarin die stadsprovincie en de opsplitsing van Amsterdam in 13 afzonderlijke gemeenten aan elkaar waren gekoppeld. Van de 546.000 kiesgerechtigden bracht 39,8 procent (217.060 kiezers) zijn stem uit. Van hen was 92,6 procent (200.990 kiezers) het oneens met de opsplitsing van Amsterdam voor de vorming van een stadsprovincie; 6,7 procent was het daarmee eens. Voor de rechtsgeldigheid van de uitslag was een opkomst van ten minste 34,1 procent van de kiesgerechtigden nodig (60 procent van de opkomst bij de laatste raadsverkiezingen).

Burgemeester S. Patijn zei in een reactie: ,,De door ons geplande opdeling van de stad is voor de Amsterdammmers kennelijk een maatje te groot geweest. De uitslag is een duidelijke overwinning voor het comité dat om het referendum heeft gevraagd. Voor het eerst is in Nederland een referendum massaal geslaagd: dat is winst voor de democratie. Bij zo'n duidelijke uitslag moet het Amsterdamse college ook duidelijk zijn: we zoeken samenwerking met de buren, maar de opdeling van Amsterdam hoort daar niet meer bij." Hij kondigde aan ,,drie maanden rustig na te willen denken" voordat er verder kan worden gesproken over andere vormen van regionale samenwerking.

De beoogde fusiepartners van de hoofdstad wezen samenwerking met een ongedeeld Amsterdam af. ,,Bij een ongedeeld Amsterdam gaai de stadsprovincie wat ons betreft absoluut niet door", aldus burgemeester O. van Diepen van Amstelveen.

Staatssecretaris Van de Vondervoort (binnenlandse zaken) noemde de uitslag van het referendum een ,,belangrijk signaal". Zij meende echter dat het referendum ,,niet doorslaggevend kan zijn" en onderstreepte dat de Amsterdamse gemeenteraad de verantwoordelijkheid heeft een oplossing aan te dragen. De huidige situatie handhaven is geen alternatief. Ze noemde het denkbaar dat de opdeling van Amsterdam toch doorgaat: ,,Maar of dat gewenst is, is punt twee. Ik ben nog niet zover om daarover conclusies te trekken."

Uit uitlatingen van premier Kok op 19 mei viel af te leiden dat het kabinet een adempauze van enkele maanden had ingelast om zich te bezinnen op de gevolgen van het Amsterdamse neen tegen de stadsprovincie. ,,Het vinden van een antwoord is niet eenvoudig. Het is een breinbreker van de eerste orde". aldus Kok.

Referendum Rotterdam

Bij een soortgelijk referendum in Rotterdam op 7 juni bracht 41,94 procent van de kiesgerechtigden zijn stem uit. Van hen was 86,39 procent tegen de vorming van een stadsprovincie en de opdeling van de stad Rotterdam in 10 of 11 kleinere gemeenten; 13,17 procent was daarvoor. Voor de rechtsgeldigheid van de uitslag was een opkomst van ten minste 36,9 procent van de kiesgerechtigden nodig.

Burgemeester Bram Peper zei in een reactie: ,,Er is een gigantisch probleem ontstaan, dat het bestuur van de stad zeer zwaar belast. Er dreigt een enorme erosie."
Op 8 juni besloot de Roterdanîse gemeenteraad geen medewerking meer te verlenen aan de vorming van de stadsprovincie in haar huidige vorm. Wethouder H. Kombrink leverde zijn portefeuille regiovorming in, maar kreeg het vertrouwen van de raad en mocht aanblijven als wethouder. De collegepartijen namen een motie aan waarin het college werd gevraagd snel een 'agenda voor de toekomst' te presenteren om tot een nieuw model voor een regio bestuur te komen

Staatssecretaris Van de Vondervoort achtte het ,,ondenkbaar" dat haar wetsvoorstellen ongewijzigd in stemming komen. Maar zij vond wel dat het de gemeente Rotterdam zou sieren ..als ze zelf alternatieven zou aanreiken"
Burgemeester J. Verbree van Capelle aan den IJssel, vice-voorzitter van de regioraad Rotterdam, zei echter op 8 juni: ..Er is geen alternatief voor de wetsvoorstellen van het kabinet. Als er een alternatief was, hadden we dat al lang gepresenteerd."

Kabinet en Tweede Kamer

Op 14 juni kondigde minister H.F. Dijkstal (binnenlandse zaken) aan dat het kabinet na de zomer zelf met voorstellen zou komen ter vorming van stadsprovincies om de impasse te doorbreken die ontstaan is na referenda in Amsterdam en Rotterdam. ,,Door de vraagstelling heeft de bevolking niet kunnen aangeven wat er dan wel moet gebeuren", aldus de minister. Hij onderstreepte dat het rijk de verantwoordelijkheid draagt voor het proces van bestuurlijke vernieuwing, nu blijkt dat deelgemeenten, gemeenten, provincies, Haagse departementen en parlement voor het eigen belang opkomen.

Doordat de ontwikkeling van een stadsprovincie in Rotterdam veel verder was gevorderd dan in Amsterdam, voelden de regeringsfracties in de Tweede Kamer dit maal niets voor een langdurige adempauze.
Op 21 juni stond een debat op hoofdlijnen over de toekomst van de Rotterdamse regio op de agenda van de Twee-

Wethouder H. Kombrink leest in het stadhuis van Rotterdam de definitieve uitslag voor van het op 7 juni gehouden referendum over de stadsprovincie.

de Kamer, en dit debat moest volgens de regeringsfracties gewoon doorgaan. Wel zou de definitieve besluitvorming over de hervorming van het bestuur in de Rijnmond over het zomerreces heen moeten worden getild. Dan moest duidelijk zijn of het proces van bestuurlijke vernieuwing kan doorgaan of niet.

Tijdens het debat op 21 juni bleek dat de Tweede Kamer wilde dat de bewindslieden van binnenlandse zaken doorgaan met de plannen voor de vorming van een stadsprovincie Rotterdam. Deze stadsprovincie, zo bleek verder, kan nog steeds op de oorspronkelijke datum, 1 januari 1997, worden ingesteld. De Kamer drong er bij de bewindslieden op aan niet te lang te wachten met nieuwe voorstellen. Staatssecretaris Van de Vondervoort zei over drie a vier maanden ,,naderevoorstellen'' te zullen presenteren. Het enige dat absoluut niet meer kan, erkende ook de staatssecretaris; is dat het oorspronkelijke plan van een opdeling van Rotterdam in 10 of 11 deelgemeenten gehandhaafd blijft. Daar heeft het referendum van 7 juni een stokje voor gestoken. De PvdA sloot niet uit dat de gemeente Rotterdam in de stadsprovincie ,,ongedeeld" kan blijven bestaan. ,,Rotterdam moet als herkenbare en ongedeelde centrumgemeente in tact blijven, al zijn her en der wat bescheiden aanpassingen denkbaar, zo zei E.P. van Heemst (PvdA). Zijn collega J.W. Remkes (VVD) noemde een ,,minder vergaande opsplitsing'' als meest waarschijnlijke variant. Tijdens het debat werd ook nog duidelijk dat de regeringspartijen PvdA en VVD van mening waren dat het grondgebied van de stadsprovincie Rotterdam moet worden uitgebreid met Dordrecht en omstreken en de Hoeksche Waard. Volgens deze fracties kon dit in de regio het nodige tegenwicht bieden aan een eventueel groter Rotterdam.

UITBREIDING SCHIPHOL MET VIJFDE BAAN. LIMIET VOOR PASSAGIERS EN GELUIDSOVERLAST

Op 17 februari besloot het kabinet definitief tot de aanleg van een vijfde start- en landingsbaan op Schiphol. Deze baan. parallel aan de Zwanenburgbaan, moet in 2003 klaar zijn.
Daarmee kan Schiphol binnen milieugrenzen uitgroeien tot een van de belangrijkste luchthavens in Europa. Het kabinet acht de ontwikkeling van Schiphol van essentieel belang voor de nationale en regionale economie. De werkgelegenheid zal op termijn met ca. 55.000 arbeidsplaatsen groeien, vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Uitgangspunt voor het kabinet is een 'mainport' met omstreeks 40 miljoen passagiers per jaar in 2015 (bijna twee keer zoveel als nu) en drie miljoen ton vracht. Het aantal woningen in de omgeving van Schiphol, dat ernstige geluidshinder mag ondervinden, is vastgesteld op een maximum van 10.000. ,,Als blijkt dat er meer huizen last krijgen van geluidsoverlast, kan dat aantal alleen na een nieuwe planologische kernbeslissing worden vergroot tot uiterlijk 12.600", aldus minister M. de Boer (VROM).Als Schiphol aan de door het kabinet vastgestelde capaciteitsgrens zit, zal de luchthaven Lelystad wellicht worden uitgebreid als overloopbaan voor charters.

De Schipholplannen vergen een totaal investeringsbedrag van f 33 mrd, waarvan f 10,3 mrd voor de aanleg van twee hoge-snelheidslijnen (naar Parijs en Keulen). Investeringen in groenvoorzieningen komen uit op f 320 mln.

Onderzoeksrapporten. Reactie kabinet

Op 18 mei presenteerde de Tweede Kamer twee in opdracht van de Kamer uitgebrachte onderzoeksrapporten.

In het rapport van het ingenieursbureau Oranjewoud werd gesteld dat de snelwegen rond Schiphol onvermijdelijk zullen dichtslibben als niet snel maatregelen worden genomen om de mobiliteit te beperken. In het jaar 2010 verwachten de onderzoekers ten minste 57 procent meer auto's op de weg dan in 1986. mede als gevolg van de snelle toename van het aantal passagiers op Schiphol. Oranjewoud constateerde dat minister Jorritsma van verkeer en waterstaat het autoverkeer pas in 1999 wil ontmoedigen door prijsmaatregelen (duurdere benzine).
Uit het onderzoek van Oranjcmoud kwam tevens naar voren dat de vijfde gedraaide baan (5G) niet veel slechter scoort dan de vijfde parallelbaan (5P, de keus van het kabinet). Baan 5G werd aantrekkelijker geacht, omdat deze veel dichter bij de Zwanenburgbaan zou liggen dan de parallelbaan en daardoor de luchthaven compacter maakt, wat minder geluidshinder kon opleveren.

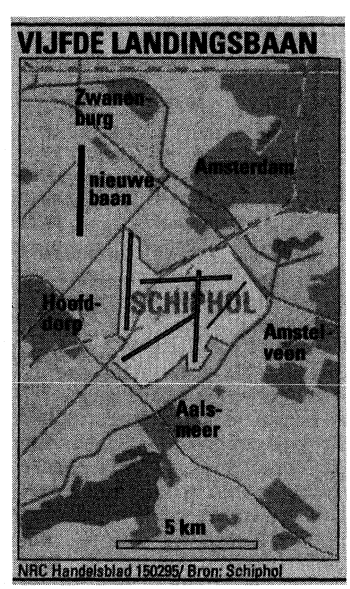

In het rapport van de commissie voor de rijksuitgaven werd gesteld dat uitvoering van de Schipholplannen hooguit 20.000 arbeidsplaatsen oplevert, en niet de door het kabinet verwachte 55.000 banen. De commissie becijferde dat tussen 1991 en 1995 dekostenvoorde uitbreiding van de luchthaven met 45 procent opliepen, vooral omdat de milieu-eisen scherper werden.

Op 19 mei besloot het kabinet vast te houden aan baan 5P. Wel legde het kabinet nu de luchthaven Schiphol een beperking op van het aantal vluchten tussen 6.00 en 7.00 uur. Chartervluchten mogen in de toekomst niet vanaf 6.00 uur, maar pas vanaf 7.00 uur worden uitgevoerd. Premier Wim Kok verzekerde dat deze nieuwe norm in elk geval de komende jaren zal gelden. De verlenging van het nachtregime - beperkt vliegen op twee van de vier banen van 23.00 uur tot 6.00 uur - tot 7.00 uur 's morgens werd informeel overeengekomen, maar niet wettelijk verankerd.

Tweede Kamer

Op 12 juni begon het Tweede-Kamerdebat over de uitbreiding van Schiphol. R. van Gijzel (PvdA) en N.G. van 't Riet (D66) vroegen in moties om het aantal woningen met ernstige geluidshinder te beperken tot 10.000 en de verlenging van het nachtregime in de wet op te nemen. De PvdA diende ook een motie in die de groei van Schiphol wilde beperken tot 40 miljoen passagiers per jaar.
Aan het slot van het debat 's avonds bleek minister A. Jorritsma (verkeer en waterstaat) eerst ruggespraak met het kabinet te willen houden, alvorens op een aantal groeibeperkende moties in te gaan.

Op 16 juni stuurde het kabinet een brief aan de Tweede Kamer, waarin het de motie over een grens van maximaal 10.000 woningen met geluidshinder ontraadde. De motie over de grens van 40 mln passagiers achtte het kabinet overbodig. Over een wettelijk verankerde verlenging van het nachtregime, van 6.00 tot 7.00 uur, was het kabinet verdeeld, maar op 19 juni maakte mi-

nister Jorritsma namen het kabinet bekend ook deze PvdA/D66-wens niet te zullen honoreren.

Na twee dagen onderhandelen bereikten de paarse fracties (PvdA, VVD en D66) in de Tweede Kamer op 20 juni een compromis over de uitbreiding van Schiphol. De groei van de luchthaven werd gebonden aan de volgende grenzen: maximaal 44 mln passagiers per jaar (PvdA wenste 40 mln), zware geluidshinder voor maximaal 10.000 woningen (VVD wenste 10.900) en voorlopig tot 1999 een informeel nachtregime tot 7.00 uur (D66 wenste wettelijke verankering). Deze grenzen werden in een drietal moties vastgelegd.

Op 21 juni ging de Tweede Kamer akkoord met de uitbreiding van Schiphol met een vijfde parallele baan. Tegelijk zegde het kabinet toe de moties van de coalitiefracties die de verdere groei van de luchthaven moeten beperken, uit te voeren

Maar naar aanleiding van uitspraken van minister M. de Boer (VROM) in het dagblad Trouw van 22 juni vroegen P. Rosenmöller (GroenLinks) en G.J. Schutte (GPV) om heropening van het debat. Ze verweten de minister misleiding van het parlement.

Op de opmerking ,,Nogafgelopen maandag [19 juni] ontraadde u de beperking van nachtvluchten. Twee dagen later verdedigt u die." zei de minister in *Trouw*: .,Zondag hadden mevrouw Jorritsma en ik daar al een akkoord over." Op de volgende vraag ,,En toch heeft u de motie nog ontraden maandag?" antwoordde zij: .,Ja. we hebben goed gesprekken gehad met de fracties. Zij waren aan het onderhandelen over een compromis. We wisten dat die discussie gaande was. Als wij het bekend hadden gemaakt, was dat compromismisschien nooit bereikt."

In het spoeddebat op 22 juni 's avonds gaven PvdA-kamerlid Van Gijzel en minister De Boer zelf opening van zaken. Daaruit bleek dat er geen sprake was van een echt akkoord. De regeringsfracties aanvaardden maandagochtend het voorstel van De Boer en Jorritsma niet, waarop de ministers terugvielen op hun vorige positie: het minder strenge 'ochtendregime' voor Schiphol. Pas toen het aanbod als onderdeel van een heel pakket compromissen opnieuw op tafel kwam, konden de regeringsfracties ermee leven.

De oppositie zag na deze uitleg geen grond meer voor een motie van wantrouwen tegen de ministers.

In de nacht van 29 op 30 juni stemde de Tweede Kamer definitief in met de planologische kernbeslissing (PKB) die de uitbreiding van de luchthaven Schiphol regelt. Tegen stemden alleen de fracties van GroenLinks. RPF en SP.

De staatssecretarissen E.M.A. Schmitz (justitie. links) en M. Patijn (buitenlandse zaken) op 27 april in de Tweede Kamer tijdens het debat over Schengen.

's Middags was er nog enige frictie tussen Tweede Kamer en kabinet geweest over de verwerking van een op 21 juni aangenomen motie van GroenLinks over harde cijfermatige normen voor een aantal milieu-criteria in de PKB-tekst. Om te voorkomen dat hierdoor de stemming over de PKB niet door zou gaan. maakte het kabinet op het laatste moment nog een nota van wijziging waarmee de tekst van het besluit m.b.t. de milieueisen grotendeels werd aangepast. PvdA en D66. die GroenLinks op dit punt hadden gesteund, namen daarmee genoegen.

SCHIPHOL EN SCHENGEN

Bij de inwerkingtreding van het Verdrag van Schengen op 26 maart (zie pag. 393/1 e.v.-'95) werd voor de luchthaven Schiphol een tijdelijk pasjessysteem ingevoerd. waarmee reizigers uit de Benelux, Duitsland, Frankrijk, Portugal en Spanje zonder paspoort de luchthaven in en uit konden. Door het verdrag tussen deze zeven landen was de controle van reizigers tussen die landen opgeheven, maar op Schiphol was nog geen scheiding aangebracht tussen reizigers van binnen en buiten het Schengen-gebied, De definitieve scheiding van de twee passagiersstromen door middel van een glazen wand zou pas op 15 december gereed zijn. Tot die tijd kreeg iedere Schengen-reiziger een speciaal magneetpasje, waarmee de paspoortcontrole kon worden omzeild.

Kort daarop verschenen in de pers berichten dat het interim-systeem fraudegevoelig was. Er volgde een discussie van de Tweede Kamer met de verantwoordelijke staatssecretarissen E.M.A. Schmitz (justitie) en M. Patijn (buitenlandse zaken).

Op 28 maart werd Schmitz in de Tweede Kamer voor het eerst aan de tand gevoeld over de fraudegevoeligheid van het controlesysteem. Zij verklaarde toen o.a.: ..De regeling is niet echt waterdicht. (...) Wij blijven aan de technische problemen werken, maar die hebben wij voldoende in de greep, zodat niet van fraude kan worden gesproken." Zij concludeerde: ,,Ik denk dat we op dit moment voldoende veiligheidskenmerken hebben met de magneetkaart om misbruik zoveel mogelijk uit te sluiten."

Terwijl er sprake was van toenemende onvrede in de Kamer over het gebrekkig functioneren van het pasjessysteem op Schiphol. kondigden dc staatssecretarissen in een brief aan de Tweede Kamer op 5 april 's ochtends aan dat de controle op de luchthaven van reizigers binnen het Schengen-gebied werd verscherpt en dat was besloten de geldigheidsduur van de pasjes terug te brengen van zes tot twee uur. Voorts zouden 80 marechaussees extra worden ingezet voor het toezicht op het gebruik van de pasjes.
Op 5 april 's avonds volgde een Kamerdebat waarbij niet alleen de oppositie van CDA, GroenLinks en klein rechts geen goed woord over hadden voor het systeem van de magneetpasjes, maar ook VVD-woordvoerder F.W. Weisglas verklaarde ,,basistwijfel" te hebben aan het ,.krakkemikkige" interim-systeem. Zowel Schmitz als Patijn erkende dat ze op 28 maart een te rooskleurige voorstelling van zaken hadden gegeven. Schmitz zei onder meer: ..Ik heb toen informatie gegeven die nogal ge-

ruststellend was. (...) Niettemin was het debat en de zaken die daaromheen hebben gespeeld. voor mij aanleiding om donderdag (30 maart) in alle vroegte op Schiphol te gaan kijken. Ik wil de Kamer eerlijk zeggen dat ik nogal geschrokken ben van mijn ervaringen op een tijdstip dat Schiphol zeer druk is. (...) Maar nogmaals: ik zal niet een tweede keer te optimistisch zijn, want ik blijf hier ook zelf bezorgd over."

De Kamer gaf het kabinet op 6 april 's avonds het voordeel van de twijfel. De VVD onthield op het laatste moment zijn steun aan een motie van de CDA'er J.G. de Hoop Scheffer die Schiphol ,,op zo kort mogelijke termijn" buiten het verdrag van Schengen wilde stellen zodat de paspoortcontrole opnieuw kon worden ingevoerd. De CDA-motie werd vervolgens verworpen.
PvdA en D66 dienden een motie in die de regering in de gelegenheid stelde de controle aan te scherpen. Als bij de evaluatie over twee weken zou blijken dat de maatregelen van het kabinet geen soelaas boden, dan vonden ook zij dat Schiphol buiten Schengen moest worden geplaatst. Na de toezeggingen van de beide staatssecretarissen dat zij alles in het werk zouden stellen om een ,,sluitend controlesysteem" te creëren werd deze motie ingetrokken.

Op 21 april deelde premier Kok mee dat het omstreden systeem met de magneetpasjes op Schiphol per 1 mei werd afgeschaft en dat vanaf die datum op Schiphol voor alle reizigers weer paspoortcontrole zou worden ingevoerd. Het was toen onduidelijk of de herinvoering van de paspoortcontrole betekende dat de luchthaven tijdelijk buiten het verdrag van Schengen werd geplaatst, net als Nice en Marseille.

Op 25 april schreven de staatssecretarissen Schmitz en Patijn in een brief aan de Tweede Kamer hoe de schijnbare tegenstelling van paspoortcontrole op de luchthaven enerzijds en opheffing van grenzen anderzijds, zelfs zonder een beroep te doen op de noodclausule in het verdrag, kon functioneren. Schiphol blijft lid van de vrij-reizen-groep-Schengen, terwijl van passagiers op intra-Schengen-vluchten die op Schiphol overstappen aan de gate steekproefsgewijze paspoorten kunnen worden gecontroleerd - niet in het kader van de grensbewaking, maar op grond van de Wet op het vreemdelingentoezicht.
Deze constructie was volgens de fracties van D66, PvdA en CDA te ingewikkeld. De Kamer dwong de staatssecretarissen op 27 april tot bijstelling van dit plan: ook voor reizigers binnen Schengen moet de traditionele paspoortcontrole weer worden ingevoerd.

Maar een ander punt uit de brief van de twee staatssecretarissen wekte veel meer opschudding. Zij meldden dat Schiphol ook na 15 december niet in staat was tot een volledige scheiding van de Schengen- en niet-Schengenreizigers. De verbouwing van de D-pier zou pas in januari 1997 gereed zijn, waardoor daar zeker tot 1 januari 1997 de paspoortcontrole van kracht zou blijven. Voor de G-pier, waar volgens de luchthaven geen fysieke scheiding mogelijk is, werd nog naar een oplossing gezocht en zou op korte termijn mogelijk een nieuw persoonsgebonden pasjessysteem worden ontwikkeld.
Volgens de Kamerleden G.J.W. van Oven (PvdA),Th.C. de Graaf (D66), De Hoop Scheffer (CDA) en Weisglas (VVD)was steeds gezegd dat de verbouwing van de luchthaven al in december 1995 helemaal klaar zou zijn. Maar de woordvoerder van Schiphol zei op 26 april dat de luchthaven in februari 1994 al bekend had gemaakt dat de investering voor de D-pier een jaar zou worden uitgesteld en pas begin 1997 gereed zou komen.

Op 27 april boden de staatssecretarissen Patijn en Schmitz de Tweede Kamer hun excuses aan voor het feit dat zij de Kamer onvoldoende informatie hadden gegeven over de problemen op Schiphol met de uitvoering van het verdrag van Schengen. Patijn merkte nog op dat de Tweede Kamer de informatie over de D- en G-pier om 'tactische redenen' was onthouden.

Motie van afkeuring verworpen

Ondanks de excuses van beide bewindslieden op 27 april aan de Kamer accepteerde het CDA de gang van zaken niet. ,,Hetgaat hier om het bij herhaling onjuist informeren van de Kamer. De vraag is of de Kamer dat kan aanvaarden. Het CDA niet. We moeten niet in een excuus-cultuur terecht komen en vervolgens weer overgaan tot de orde van de dag." Zo betoogde de CDA'er De Hoop Scheffer op 9 mei bij het debat over een door hem ingediende motie van afkeuring. Het CDA kreeg voor de motie, die tot het aftreden van de twee bewindslieden had moeten leiden, alleen de steun van GroenLinks, AOV, SP en CD. De regeringspartijen VVD, PvdA en D66 vonden een motie van afkeuring een te zware straf voor de fouten van Schmitz en Patijn. Zij stemden tegen, evenals SGP, GPV, RPF, Unie 55+ en het onafhankelijke Kamerlid Th.J.M. Hendriks, zodat de motie met zeer ruime meerderheid werd verworpen.

NASLEEP WATERSNOOD. DIJKVERSTERKING EN SCHADEVERGOEDING

Terwijl de uittocht uit de gebieden met dreigende overstromingen nog volop aan de gang was (ziepag. 157/1 e.v.-'95), kondigde premier Wim Kok op 31 januari in de Tweede Kamer een Deltaplan voor de veiligheid van de rivieren aan alsmede regelingen voor de schade-afwikkeling die vergelijkbaar zouden zijn met die bij de wateroverlast in december 1993.

Dijkversterking

Op 13 februari presenteerde minister A. Jorritsma (verkeer en waterstaat) het Deltaplan Grote Rivieren. In totaal moest 685 kilometer dijk worden versterkt, waarmee een bedrag van f 1,3 mrd was gemoeid. Het urgentie-programma voor de dijkversterking, dat voor eind 1996 moest zijn uitgevoerd, had betrekking op de onveiligste dijkvakken in het Rijnstroomgebied over een lengte van 150 km, wat 70 km meer was dan nog een week eerder door het ministerie was geïnventariseerd. Voorts zouden langs de Maas zoveel mogelijk dit jaar nog extra kades met een totale lengte van 60 km worden aangelegd.

Uitgangspunt in het Deltaplan Grote Rivieren was dat procedurele, personele en financiële hindernissen de voortgang van de plannen niet mogen belemmeren. Omdat de bestaande wettelijke regelingen onvoldoende garantie boden voor een tijdige realisatie van de meest urgente onderdelen uit het plan van aanpak. was voorzien in een bijzondere wet. In deze wet, die op 19 april moest ingaan als het parlement ermee instemde, werd een aantal procedures buiten werking gesteld.

Doelstelling voor het Rijnstroomgebied in het Deltaplan is dat naast spoedige versterking van de zwakste dijkvakken het gehele in ,,Boertien-I" genoemde programma voor dijkverzwaring voor het jaar 2000 wordt voltooid. Dat is acht jaar eerder dan vóór de recente watersnood was bepaald.
Voor het Maasgebied geldt een snelle uitvoering van .,Boertien-11". waartoe het kabinet eerder al had besloten. Dit houdt niet alleen in dat de kades langs de rivier er zoveel mogelijk nog dit jaar moeten komen, maar ook dat er bijvoorbeeld haast wordt gemaakt met de plannen voor de verbreding en verdieping van de Maas. Met de uitvoering daarvan zou in 1997 een begin worden gemaakt, zodat het werk in 2005 gereed is in plaats van op zijn vroegst in 2010.

Deversneldeplanning zou tussen 1995 en 2000 tot extra uitgaven leiden van f 244 mln voor het rijk, f 350 mln voor de provincies en f 100 mln voor de waterschappen. Van de extra kosten voor de provincies vergoedt het rijk 70 provent, die van de waterschappen komen helemaal tenlastevan het rijk.

Premier Wim Kok en de ministers A. Jorritsma (1.) van verkeer en waterstaat en M de Boer (r) van milieubeheer tijdens overleg op 9 februari over de plannen voor dijkversterking

In de kosten van de aanvullende Maaskades (f 68 mln) levert het rijk een nader vast te stellen bijdrage.

Op 7 maart werd het wetsontwerp Deltawet Grote Rivieren bij de Tweede Kamer ingediend. op 11 april gaf de Eerste Kamer haar instemming en op 20 april verscheen de wet in het Staatsblad.

De te versterken dijken betroffen volgens de Volkskrant van 8 maart o.a.: 19,3 km in het waterschap IJsseldelta, 9 km in het polderdistrict Betuwe. 41 km in het polderdistrict Groot Maas en Waal. 32.8 km in het district Tieler- en Culemborgerwaard, 13,9 km in het hoogheemraadschap Alblasserwaard en Vijfheerenland en 17,7 km in het hoogheemraadschap Alm en Biesbos.

Op 18 april gaf minister Jorritsma in Ochten (polderdistrict Betuwe) het startsein tot de uitvoering van het Deltaplan. Bij die gelegenheid verklaarde zij, aldus de Staatscourant (19-4)dat uiterlijk in 1996 150 km zwakke rivierdijk versterkt zal zijn. Voorts zouden de resterende 630 km rivierdijk en dijken langs het IJsselmeer in het jaar 2000 versterkt zijn. Bovendien omvatte de Deltawet ook nog de aanleg of verhoging van 142 km kade langs de Maas, waarvoor de uitvoering van het eerste kaderproject naar verwachting half juni zou starten.

Schaderegeling

Op 3 februari stelde het kabinet de uitgangspunten vast voor de schadevergoeding aan particulieren en (vooral agrarische) bedrijven die werden getroffen door de watersnood. Particulieren en bedrijven die in korte tijd voor de tweede keer getroffen zijn door de gevolgen van de watersnood krijgen een gunstiger schaderegeling dan de regeling die toegepast werd in 1993-1994 bij de watersnood in Limburg.

De regeling voor particulieren hield in:

• Inboedelschade wordt vergoed met inachtneming van een eigen risico van f 2.000. Mensen die voor een tweede keer gedupeerd zijn, hebben een eigen risico van f 1.000. De afhandeling vindt plaats door het Nationaal Rampenfonds.
• Mensen die geevacucerd zijn. ontvangen belastingvrij per huishouden f 500.

De regeling voor bedrijven hield in:

• Voor het bedrijfsleven geldt een drempel van f 2.000.
• De vergoeding is 63 p ocent van de geleden schade zoals activaschade en teeltplanschade. maar bedrijven die voor de tweede keer zijn getroffen krijgen een vergoeding van DO procent.
• Omzctschade is van vergoeding uitgesloten.
• Evacuatiekosten - heen en terug - van bedrijven worden vergoed op basis van fiscaal erkende facturen. tot een nog nader te bepalen maximum.
• Voor land- en tuinbouwbedrijven die door de watersnood in zodanige financiële nood zijn geraakt dat voortzetting van het bedrijf in gevaar komt. wordt op 6 februari een noodfonds ingesteld. Met leningen uit dit noodfonds kunnen bedrijven worden geholpen om op korte termijn de hervatting van de bedrijfsexploitatie te garanderen.

Kritiek op schadevergoeding. Boerenprotest

Zowel vanuit het bedrijfsleven als de politiek werd veel kritiek geleverd op de bepaling dat omzetschade niet werd vergoed. Zo stelden de Gelderse kamers van koophandel dat de verplichte evacuatie het Gelderse bedrijfsleven zeker f 700 mln heeft gekost en dat deze schade zal oplopen tot f 1 mrd a f 1,5 mrd, voordat-bedrijven de draad weer goed op hebben kunnen pakken.

Minister G.J. Wijers (economische zaken) noemde omzetschade op 6 februari ,.een onhan-

Op 18 april werd in Ochten een begin gemaakt met de uitvoering van het Deltaplan Grote Rivieren.

teerbaar begrip". Naar zijn zeggen hadden ondernemers een deel van hun nornale kosten niet hoeven te maken, doordat hun personeel in de WW zat. Er zou ook sprake zijn van uitgestelde omzet. omdat klanten op eer. later tijdstip alsnog inkopen zullen doen. Er valt hoogstens te spreken over 'margedcrving', aldus Wijers.

Op 8 februari kwam de overheid de ondernemers gedeeltelijk tegemoet Toen werd bepaald dat er geen maximum zou worden gesteld aan de vergoeding van de evacuatiekosten die ondernemers hadden gemaakt. Ook zouden de aanvullende loonkosten over de dagen dat er wegens de wateroverlast niet was gewerkt, volledig vergoed worden. waarbij ook de aanvulling op de WW-uitkering (ca. 30 procent) van het loon door de ondernemers in rekening kon worden gebracht.

Op 8 maart 's avonds ging een duizendtal woedende boeren over tot een bliksemactie in het provinciehuis van Gelderland te Arnhem, waar zij een verkiezingsbijeenkomst van het CDA verstoorden. Zij dwongen een gesprek af met de fractieleiders van de vier grote partijen. De boeren gingen niet akkoord met een vergoeding van 65 procent van de geleden schade als gevolg van de watersnood, maar eisten een volledige vergoeding van 100 procent. De fractieleiders zegden alleen toe dat de Tweede Kamer zich (op 15 maart) opnieuw zou buigen over de schaderegeling voor gedupeerde agrariërs. De toezegging van premier Kok op 10 maart dat de getroffen boeren vanaf 13 maart een voorschot konden krijgen, nam hun boosheid niet weg. Woordvoerder W. van den Brink van het 'Actiecomité 100 Procent' zinspeelde op acties ,,om de heren in Den Haag aan het verstand te brengen hoe ernstig de situatie is".

Een bezoek van minister J.J. van Aartsen (landbouw) op 11 maart aan Wageningen liep uit op een schermutseling tussen zo'n 400 boeren en de politie. Op 14 maart demonstreerden omstreeks 1.000 boeren in Den Haag.

Op 15 maart deelde minister Van Aartsen de Tweede Kamer mee dat het kabinet meer geld beschikbaar stelde om het eigen risico te verlagen voor de gedupeerde boeren, maar hij liet tevens weten eerst een duidelijk beeld van de omvang van de schade te willen hebben voordat de hoogte van het eigen risico zal worden vastgesteld. De Tweede Kamer bleek het daarmee eens, maar bleef aandringen op een verlaging van het eigen risico. Over de vraag hoeveel dat risico dan wel moest zijn bleken de regeringspartijen verdeeld.

Op 24 maart meldde premier Kok dat het kabinet f 30 mln uit het Nationaal Rampenfonds wilde besteden aan bedrijven die door de wateroverlast waren gedupeerd. In het Nationaal Rampenfonds was inmiddels f 82 mln gestort, een bedrag dat door het kabinet zou worden verdubbeld. Dit fonds was bedoeld voor particulieren die echt door het water waren getroffen, maar hun schade beliep waarschijnlijk niet meer dan f 50 mln. (Tot begin mei waren door het fonds zo'n 5.600 schademeldingen verwerkt, vooral uit Limburg. met een schadebedrag van minder dan f 40 mln.)

Op 3 mei gingen de Gelderse boeren akkoord met de door de ministerraad voorgestelde schadevergoeding. De stichting Fonds Watersnood 1995 Land- en Tuinbouw had van de ministerraad f_w16,5 mln toegezegd gekregen, waarvan f 5 mln voor de ,,echteknelgevallen". Woordvoerder B. Hopman van het Actiecomité 100 Procent stelde dat de regering daarmee dicht genoeg in de buurt was gekomen van de eisen van zijn comité.

,.De totale schade hebben we geschat op f 74 mln. Uitgaande van een volledige schadevergoeding, k amen we dan f 18 mln tekort. Het kabinet heeft f 16,5 mln gegeven." Er zou nu eerst een uitkering plaatsvinden op de oorspronkelijke gronden: 100 procent schadevergoed‹ng voor de evacuatiekosten. 63 procent voor de overige kosten. Vei-volgens zullen de knelgevallen volledige vergoeding krijgen. ,.Danis er, zo hebben wij berekend, nog zo'n 10 tot 11 miljoen gulden over. Die zal gelijkelijk over alle boeren verdeeld worden. Uiteindelijk komen ze daarmee uit op een schadevergoeding van ongeveer 95 procent."

Schade bedrijven

Op 5 april maakte de stichting Watersnood Bedrijven Nederland '95 bekend dat ruim 7.000 bedrijven een schadeclaim voor in totaal f 150 mln a f 200 mln hadden ingediend. Ruim tweederde van deze bedrijven was afkomstig uit Gelderland (vooral evacuatiekosten), bijna een vijfde kwam uit Limburg en 8 procent uit Zuid-Holland. Van het totale bedrag betrof de helft schade aan gebouwen, machines en voorraden; de andere helft bestond uit kosten gemaakt voor zaken als voorzorgsmaatregelen, evacuatie, inkomensderving en schoonmaak.

Tot 15 juni werden bij het Bureau Waterschade van land- en tuinbouworganisaties (LTO Nederland) in Roermond 3.853 gevallen van schade door wateroverlast gemeld. Daarvan waren 2.823 inmiddels getaxeerd. Tot dan toe werd voor ongeveer f 50 mln schade geschat (circa f 38 mln directe schade en ruim f 11,6 mln evacuatiekosten). Op grond van deze gegevens werd de totale schade van agrarische bedrijven geschat op f 78 mln.

(Vor.ber.pag. 157/1 e.v.-1995)

NIEUWE LEDEN TWEEDE KAMER

Op 7 juni werd C. Bremmer (46)beëdigd tot lid van de Tweede Kamer voor het CDA ais opvoiger van E.M.H. Hirsch Ballin, die per 1 juni ontslag had genomen omdat hij lid van de Eerste Kamer werd (ziepag. 385/1-'95).

Op 13 juni werd A.M. van Blerck-Woerdman (51) beëdigd als nieuw Tweede-Kamerlid voor de VVD als opvolger van D.J. Dees, die per 13 juni ontslag had genomen en toen werd geïnstalleerd als lid van de Eerste Kamer (zie pag. 385/1-'95). Na de komst van Van Blerck telt de Tweede Kamer het recordaantal van 51 vrouwelijke afgevaardigden.

(Vor.ber.pag. 384/2-1995)

SCHEURING IN AOV

Nadat het Algemeen Ouderen Verbond (AOV) in oktober 1994 een van zijn zes Kamerleden, Th.J.M. Hendriks, als partijlid en als fractielid had geroyeerd (zie pag. 162/2/3-'95), besloot het hoofdbestuur van het AOV op 12 mei tot schorsing van het Tweede-Kamerlid Cees van Wingerden per 16 mei.
Reden voor de schorsing was dat Van Wingerden in het openbaar steun had betuigd aan partijvoorzitter M.C. Batenburg en kritiek had geleverd op fractievoorzitter Jet Nijpels, die in een onderling conflict waren verwikkeld. Aanleiding tot de schorsing was een handgeschreven 24 pagina's tellende ,,notitie aan het hoofdbestuur" uit maart waarin Van Wingerden fractievoorzitter Nijpels betichtte van ,,schending van vertrouwen, het niet nakomen en loochenen van afspraken en het stellen van eigenbelangen, vrienden en kennissen boven die van het AOV".

Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten op 8 maart werd Batenburg met vier anderen gekozen in de Provinciale Staten van Noord-Brabant. De inmiddels 76-jarige Batenburg wilde lid worden van de Eerste Kamer, maar de selectiecommissie van het AOV zette hem eind maart op een achtste en dus onverkiesbare plaats voor een Senaatszetel. Zorgen om de gezondheid van Batenburg - hij lijdt aan suikerziekte en heeft hartklachten - hadden tot die stap geleid. aldus een van de leden van de selectiecommissie. Maar Batenburg was verontwaardigd over de g-n g van zaken en luchtte in dagbladinterviews zijn hart over de ,,machinaties". Hj verweet het hoofdbestuur en leden van de selectiecommissie dat ze .,uit zijn op macht en geld".

Het dagelijks bestuur en de Tweede-Kamerfractie van het AOV gaven vervolgens op 10 april een persbericht uit waarin zij adviseerden dat Batenburg. de oprichter van de partij,

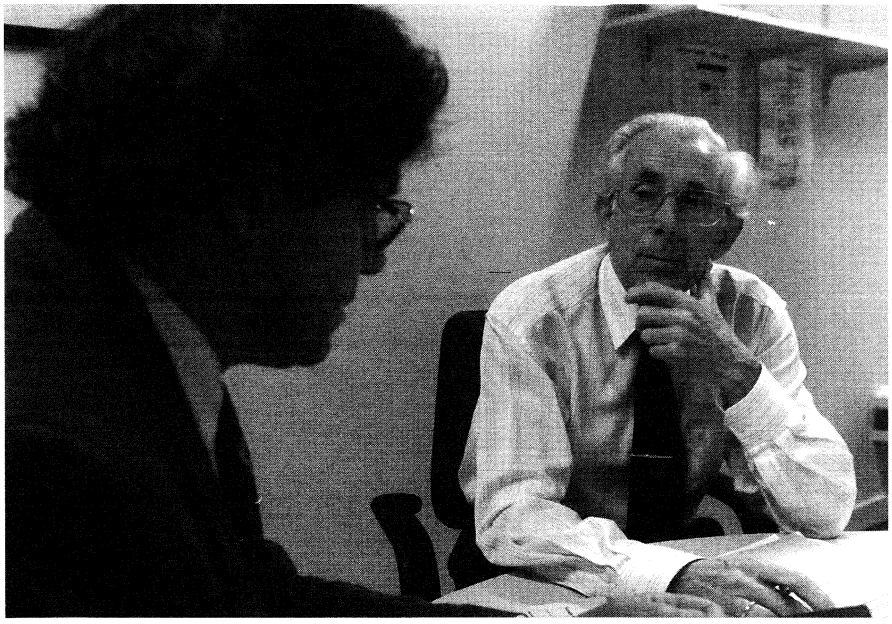

Op 16 mei werd Cees van Wingerden (r.)door het hoofdbestuur van het AOV geschorst. Links het AOV-kamerlid Wi111erkerk.

zijn voorzitterschap diende op te geven. Volgens de verklaring kon Batenburg niet langer worden gehandhaafd, omdat hij zich in de afgelopen dagen ..beledigend" heeft uitgelaten over topmensen van de partij. Maar twee van de vijf fractieleden - W. Verkerk en C. van Wingerden - lieten weten niet op de hoogte te zijn van de mede namens hen ondertekende oerklaring. Van Wingerden was op vakantie en Verkerk wist van niets.
Op 20 april verklaarde Van Wingerden dat Jet Nijpels moest opstappen als fractievoorzitter van het AOV, omdat zij zich ,.niet loyaal" tegenover de partij had opgesteld.

Op 21 april vergaderde het hoofdbestuur van de partij. met fractievoorzitter Nijpels als adviseur. Besloten werd de kandidatenlijst voor de Eerste Kamer ongewijzigd te laten. Nijpels verklaarde dat de fractie Batenburg niet als voorzitter wilde afzetten; volgens haar was er sprake van een misverstand. Bestuurssecretaris Dost zei blij te zijn dat de onenigheid binnen hel AOV over de positie van de partijvoorzitter nu uit de wereld was. ,,Gelukkig hebben we de eenheid in de partij weten te bewaren". aldus Dost op 21 april.

Volgens bestuurslid F.H.B. Alink op 16 mei had het hoofdbestuur Van Wingerden gevraagd zijn excuses aan tc bieden voor de uitspraken die hij in de media had gedaan. want met zijn kritiek had hij .,de partij beschadigd en ons allen beledigd". Alink merkte voorts op: ,,We hebben hem in de gelegenheid gesteld zijn opmerkingen terug te nemen. Dat is niet gebeurd, met alle gevolgen vandien." Collega Verkerk werd niet geschorst, omdat hij zich volgens het hoofdbestuur buiten de publiciteit had gehouden.

Volgens Van Wingerden was het besluit van 12 mei om hem te schorsen niet rechtsgeldig omdat het genomen was nadat partijvoorzitter Batenburg de vergadering had geschorst. Dit gebeurde nadat vice-voorzitter Wernink, die had willen bemiddelen in het conflict, was opgestapt met de mededeling dat hij het voor gezien hield.

Vanwege twijfel over de rechtmatigheid van het schorsingsbesluit kwam het hoofdbestuur van het AOV op 22 mei opnieuw bijeen. Het moest besluiten of Van Wingerden al dan niet zou worden geschorst in afwachting van een definitief royement door de algemene ledenvergadering van 10 juni. Maar de vier uur durende bijeenkomst leverde geen besluit op.
Op 23 mei werd het overleg voortgezet en toen werd Van wingerden met 9 tegen 4 stemmen definitief geschorst. Nog dezelfde dag zegden drie leden van de AOV-fractie het vertrouwen in Van Wingerden op: fractievoorzitter Nijpels en de Kamerleden Liesbeth Aiking en Leo Boogaard. Hij kreeg tot 1 juni de tijd zelf op te stappen, anders zou hij door Nijpels worden ontslagen.

Het vijfde AOV-kamerlid, Will Verkerk, was niet aanwezig bij het fractieberaad. In een brief aan het 'Fractiebestuur' nam hij afstand van de beslissing van zijn drie collega's en het hoofdbestuur en van hun bezwaren tegen Van Wingerden. Dat alles, zo schreef Verkerk, ,,rechtvaa digt niet dat het AOV met steeds minder personen de, door de kiezer aan de AOV-fractie toevertrouwde, taken in het Parlement verricht".

Verkerk verklaarde niet uitgenodigd te zijn voor het fractieberaad. maar de drie andere leden zeiden dat hem wel was gevraagd om bij de vergadering aanwezig te zijn. Volgens *NRC/H'blad* van 24 mei negeerde hij op 23 mei diverse oproepen om bij de fractievergadering aanwezig te zijn. Ook het ultimatum dat op 23 mei aan Verkerk werd gesteld - hij inoest op 24 mei voor 12 uur laten weten of hij in het conflict met Van Wingerden het fractiebestuur steunde -negeerde hij gewoon; hij liet 's morgens weten aan het werk te zijn. aldus *NRC/H'blad.*

Op 30 mei 's ochtends werd Verkerk - tegelijk met Van Wingerden - door fractieleider Nijpels, met medewerking van Boogaard en Aiking. uit de fractie gezet. omdat hij ondanks een schriftelijk verzoek daartoe niet was verschenen op het wekelijkse fractieberaad. Het kwam bijna tot een handgemeen tussen Verkerk en Nijpels, toen deze hem gelastte van het secretariaat te verdwijnen.

Nijpels, Verkerk en Van Wingerden legden op 30 mei 's middags aan het begin van de plenaire vergadering in de Tweede Kamer officiële verklaringen af. Kamervoorzitter Deetman gaf de nieuwe onafhankelijke Kamerleden (Verkerk en Van Wingerden) spreektijden van 2,5 minuten en besliste voorlopig dat de groep-Nijpels (de resterende drie leden) officieel de AOV-fractie bleef.

De scheuring van het AOV zette zich voort in de Eerste Kamer, waar Batenburg (op 29 mei tegen de wil van Nijpels met voorkeurstemmen tot lid gekozen, zie pag. 385/1-'95) en J. Hendriks op 30 mei 's avonds voor de camera van Den *Haag Vandaag* lieten weten dat zij niet met elkaar zouden samenwerken.

Ledenvergaderingen faillissementsaanvraag

Terwijl aanvankelijk werd verwacht dat de ledenvergadering van 10 juni mogelijk duidelijkheid zou verschaffen over de vraag wie nu het AOV vertegenwoordigde, raakte de status van de ledenvergadering omstreden. Nijpels liet op 30 mei weten er niet heen te gaan, omdat de uitnodiging volgens de statuten niet een maand van tevoren was verzonden en de vergadering daardoor niet reglementair was.

Op 1 juni verklaarde AOV-voorzitter Batenburg in *NRC/H'blad* dat hij tijdelijk voorzitter was van een ,,crisismanagement" dat de partij zou .,zuiveren" en het hoofdbestuur van de partij moest uitschakelen.
Op 2 juni 's middags werd Batenburg door het hoofdbestuur met onmiddellijke ingang uit de partij gezet. Als reden

voor het royement noemde het bestuur ,,zijn functioneren als voorzitter van het AOV". Volgens fungerend voorzitter A. Turkenburg gedroeg Batenburg ,,zich als een dictator in een totalitair regime". Daarvoor verwees hij naar Batenburgs uitspraken in *NRC/H'blad*, die hij ,,onvergeeflijk en onaanvaardbaar" noemde. Tevens vroeg het hoofdbestuur voor de partij surseance van betaling aan, omdat de partij volgens Turkenburg een schuld van ruim f 100.000 had. Daardoor kon de algemene ledenvergadering van 10 juni niet doorgaan, aldus het hoofdbestuur.

In een persbericht op 3 juni stelde Batenburg dat zowel zijn royement als de besluiten over de surseance van betaling en het afgelasten van de algemene vergadering ,,niets te betekenen" hadden. Hij beschouwde zichzelf als de enige ,,wettige" vertegenwoordiger van het AOV, omdat hij als enige ooit door een algemene ledenvergadering is gekozen. Alle andere leden van het hoofdbestuur waren later benoemd en moesten nu als afgezet worden beschouwd.

Op 8 juni vroeg het hoofdbestuur onder leiding van Turkenburg het faillissement van het AOV aan bij de rechtbank van Den Bosch. Uit financiële stukken van de partij was duidelijk geworden dat de schuld van het AOV begin juni tenminste f 245.000 bedroeg, terwijl de partij nog slechts f 282,45 in kas had. Faillissement was onontkoombaar, aldus advocaat Th. Sandberg die door het hoofdbestuur in de arm was genomen.

Maar de rechtbank in Den Bosch stelde het besluit over de faillissementsaanvraag op 8 juni twee weken uit. Rechter W. Hoppers oordeelde dat het onduidelijk was of het hoofdbestuur van het AOV wel bevoegd was het faillissement aan te vragen en wilde afwachten wat ,,deledenvergadering van het AOV" op 10 juni besluit, die daarmee impliciet een zekere officiële status kreeg.

Ruim 300 van de 1.600 partijleden gaven op 10 juni gehoor aan de oproep de vergadering in de Utrechtse Jaarbeurs bij te wonen. Zij riepen M. Batenburg uit tot ,,hun enige echte leider" en C. van Wingerden en W. Verkerk tot hun ,,enigeen echte" vertegenwoorciigers in de Tweede Kamer. Met handopsteken werden de kamerleden Nijpels, Boogaard en Aiking alsmede een zevental leden van het hoofdbestuur geroyeerd.

Op 16 juni bevestigde advocaat Sandberg dat het hoofdbestuur de faillissementsaanvraag van de partij had ingetrokken om te voorkomen dat de rechter. die daarover besliste, moest bepalen wie de rechtsgeldige vertegenwoordiger van het AOV is. Daarbij gingen Sandberg en het hoofdbestuur ervan uit dat zich binnen enkele weken wel schuldeisers van het AOV bij de rechter zouden melden, om het faillissement van de partij aan te vragen.

Op 28 juni verklaarde de rechtbank in Den Bosch een verzoek tot faillissement van het AOV door advocaat R. Wagemans ongegrond. Deze verklaarde nog f 22.000 tegoed te hebben van het AOV voor het voeren van een kort geding in februari. Maar volgens de rechtbank kon Wagemans niet aantonen dat zijn 'praktijk BV' Katadreuve een vordering had op de politieke partij.

(Vor.ber.pag. 162/2/3-1995)

ALGEMEEN

EUROPESE SAMENWERKING OP DEFENSIEGEBIED. TOPONTMOETINGEN

Op 18 november 1994 maakten de toenmalige Franse president François Mitterrand en de Britse premier John Major na afloop van de zeventiende Frans-Britse topontmoeting in het Franse Chartres plannen bekend voor een gezamenlijk luchtmachtcommando met een permanent hoofdkwartier en een multinationale staf. Beide landen zouden in eerste instantie elk vijf officieren van hun luchtmacht leveren aan de ,,Frans-BritseEuropese Luchtmacht Groep", die gezamenlijke vredes- en humanitaire acties door de lucht zou voorbereiden. Het commandocentrum zou worden gevestigd in High Wycombe; een Franse generaal zou de eerste commandant worden.

Op 29-30 november ontmoette president Mitterrand de Duitse bondskanselier Helmut Kohl in Bonn op de 64ste Frans-Duitse top. Het betrof hun laatste tweejaarlijkse gespreksronde voordat Mitterrands ambtstermijn in mei 1995 afliep. De twee leiders besloten te werken aan de vorming van een gezamenlijke strategie voor de aankoop van wapens.

Gemeenschappelijke manoeuvres

Op 21-22 november 1994 namen ongeveer 12.000 Franse, Italiaanse en Spaanse militairen deel aan manoeuvres in het zuiden van Spanje waarbij de evacuatie van burgers uit een land dat op de rand van een burgeroorlog stond, werd gesimuleerd. Voor het eerst was een bataljon van het Eurokorps (zie pag. 333/3-'94) met soldaten uit België, Duitsland, Frankrijk en Spanje bij de oefeningen aanwezig, die voor de derde keer sedert 1992 werden gehouden. Ook namen kleine contingenten militairen iiit Griekenland, Nederland en Portugal deel, zodat van de leden van de Westeuropese Unie (WEU) alleen Groot-Brittannië en Luxemburg ontbraken. De manoeuvres vonden plaats in het kader van de voorgenomen vorming van een uit drie partijen bestaande interventiemacht die in het zuiden van Europa en het Middellandse-Zeegebied zou gaan opereren.

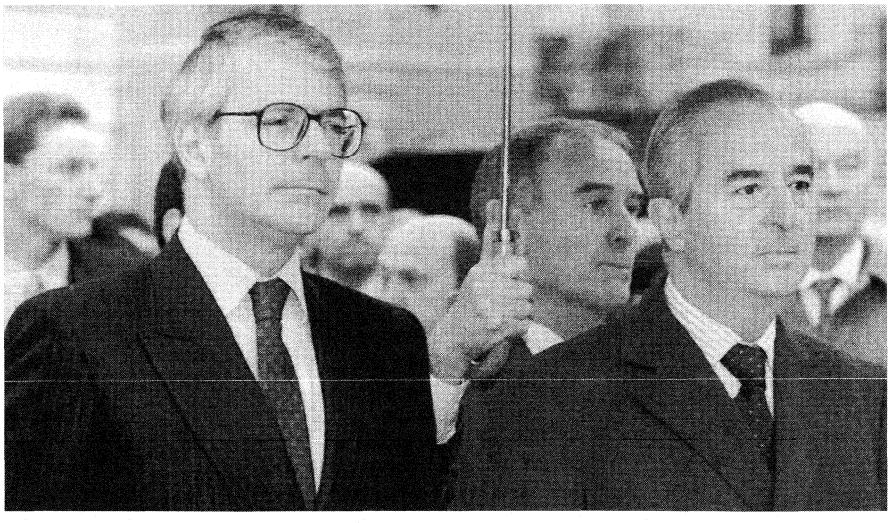

De Britse premier John Major (1.)wordt vergezeld door zijn Franse ambtgenoot Edouard Balladur (r.) bij de opening van de 17de Frans-Britse top in Chartres op 18 november 1994.

CONFERENTIE VAN MEDITERRANE STATEN

Ministers uit 11 landen rond de Middellandse Zee vergaderden op 8 en 9 april 1995 in Sainte Maxime (Frankrijk). Zij bespraken hoe hulp van de Europese Unie (EU) zou kunnen worden aangewend voor de bevordering van stabiliteit in het Middellandse-Zeegebied. [Zie pag. 175/3 e.v. voor verklaring van EU-top in december 1994 over Euro-Mediterraan partnerschap.)

De bijeenkomst werd bijgewoond door vertegenwoordigers van Algerije. Egypte. Frankrijk. Griekenland. Italië, Malta. Marokko, Portugal, Spanje. Tunesië en Turkije. Over het algemeen benadrukten de noordelijke landen de noodzaak van respect voor mensenrechten en democratie. terwijl de zuidelijke landen stelden dat er altijd terrorisme zou blijven bestaan bij onvoldoende economische vooruitgang. Een uitgebreide conferentie stond voor de zomer op het programma.

MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN ESZZ BIJEEN

Op 14 april vergaderden de ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten van de Economische Samenwerking rond de Zwarte Zee (ESZZ)in Athene.

Een verwacht bilateraal gesprek tussen de ministers van Griekenland en Turkije bleef uit. Wel werd tijdens de vergadering aanzienlijke vooruitgang geboekt in de onderhandelingen tussen Bulgarije. Griekenland en Rusland over de oliepijpleiding van Burgas naar Alexandroupolis. De andere belangrijke gespreksondenvergen betroffen de economische problemen die lidstaten ondervonden als gevolg van de VN-sancties tegen Joego-Slavië. Bulgarije, Griekenland, Moldowa, Roemenië en Oekraïne riepen formeel op tot opheffing van de sancties. Rusland tekende. als lid van de Contactgroep (die in april 1994 was opgericht om te werken aan een bestand in Bosnië: zie pag. 683/3 e.v.-'94), de verklaring niet, maar steunde de strekking ervan. Dit gold niet voor Turkije, dat zich categorischbleef verzetten tegen opheffing van het embargo.

MIDDEN-EUROPEES OVERLEG

De staatshoofden van acht Middeneuropese landen - Duitsland, Hongarije, Italië (vanwege zijn gemeenschappelijke grenzen met Oostenrijk en Slovenië), Oostenrijk, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië -kwamen op 26-27 mei bijeen op kasteel Festetics in de Hongaarse stad Keszthely bij het Balatonmeer om te overleggen over kwesties als de Europese integratie en de situatie in Bosnië-Herzegovina.

EINDE TWEEDE WERELDOORLOG IN EUROPA HERDACHT

Van 7 tot 9 mei kwamen voor plechtigheden in heel Europa honderdduizenden mensen en de staatshoofden van tientallen landen samen ter herdenking van het feit dat 50 jaar geleden de Tweede Wereldoorlog. althans in Europa, werd beëindigd.

De belangrijkste plechtigheden vonden plaats in Londen op 7 mei (VE-Day,Victory in Europe-Day), in Parijs en Berlijn op 8 mei en in Moskou op 8 en 9 mei. Tijdens de herdenkingen werden openlijke uitingen van nationalisme vermeden. De centrale thema's waren de herdenking van de oorlogsslachtoffers en de naoorlogse verzoening van de strijdende partijen.

De plechtigheden in Londen en Parijs werden bijgewoond door meer dan 50 staatshoofden en regeringsleiders. De herdenking in Parijs betekende de laatste officiële daad van de Franse president François Mitterrand, die werd vergezeld door de nieuwgekozen president Jacques Chirac.

De Duitse president Roman Herzog sprak op 8 mei tijdens de kleinere plechtigheid in Berlijn, die werd bijgewoond door vertegenwoordigers van de geallieerden (Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland en de Verenigde Staten).Herzog benadrukte het afschuwelijke lijden dat de oorlog had teweeggebracht, sprak van de ,,collectieve schaamte" van het Duitse volk en zei dat ,,veel Duitsers zich ervan bewust (waren) dat (...) vele van hun vaders (...) verantwoordelijk waren voor de holocaust en (...) rampspoed hadden gebracht over de volkeren van Europa". Hij prees de naoorlogse politieke en economische integratie van de Europese staten en onderstreepte dat Duitsland ,.een betrouwbare en vooral vredelievende Europesepartner" was geworden.

De Poolse president Lech Walesa had zich geërgerd aan de weigering van de Duitse bondskanselier Hclmut Kohl om Poolse vertegenwoordigers bij de plechtigheid in Berlijn dezelfde status te verlenen als vertegenwoordigers van de geallieerden. Een dergelijk eerbetoon achtte Walesa in overeenstemming met het lot van Polen, omdat het land zelfs naar de toenmalige maatstaven buitengewoon ernstig onder de oorlog had geleden. Walesa besloot gedurende de drie dagen van herdenkingen in Polen te blijven.

De Amerikaanse vice-president Al Gore was aanwezig bij de herdenkingen in Groot-Brittannie. Frankrijk en Duitsland - Amerika's bondgenoten in de Koude Oorlog - terwijl president Bill Clinton rechtstreeks naar Rusland vloog.

Plechtigheden in Moskou

Westerse leiders die op 8-9 mei herdenkingsplechtigheden in Moskou bijwoonden. onderstreepten de unieke rol die Rusland tijdens de oorlog had gespeeld De nederlaag van de asmogendheden aan het oostfront was cruciaal geweest voor de ondergang van het nazisme

De Sowjet-Unie had, met naar schatting 27 mln doden, veruit de zwaarste verliezen geleden van alle landen die bij de oorlog betrokken waren. De naam van de Sowjet-leider in oorlogstijd. Josef Stalin, werd tijdens de herdenkingen zelden door vertegenwoordigers genoemd, maar de Russische president Boris Jeltsin onthulde op 8 mei wel een monument voor de toenmalige militaire bevelhebber van de Sowjet-Unie. maarschalk Georgi Zjoekow,

Alternatieve Duitse visie op de bevrijding. Oostenrijkse president erkent de rol van zijn land

Hoewel de achtste mei in Duitsland officieel werd gevierd als ,,bevrijdingsdag", had een vooraanstaand lid van Kohls Christen-Democratische Unie, Alfred Dregger, zich bij een gezelschap van zo'n 200 voornamelijk rechtse academici en politici aangesloten met de ondertekening van een petitie op 7 april waarin deze visie werd bestreden. In de petitie werd opgemerkt dat het einde van de oorlog ,,niet alleen het einde van het nationaal-socialistische terreurbewind (betekende), maar ook het begin van de terreur van de uitwijzingen" (omdat circa 12 mln Duitsers waren verdreven uit Midden- en Oost-Europa), ,,van nieuwe onderdrukking in het oosten en (...) van de deling van ons land".

In Oostenrijk was de 50ste verjaardag van het einde van de oorlog en de stichting van de tweede republiek op 27 april herdacht in plechtigheden die onder leiding stonden van president Thomas Klestil. Deze zei in een verenigde vergadering van het parlement dat Oostenrijk ,,er lang over had gedaan om de waarheid onder ogen te zien" dat het land verantwoordelijkheid droeg voor deelname aan de kant van de nazi's en voor medeplichtigheid aan nazistische gruweldaden (zie ook pag. 72012-'93). Hij verwelkomde voorstellen voor de oprichting van een fonds om ,,eindelijk, eindelijk de slachtoffers een schadevergoeding te geven".

De stoffelijke resten van Hitler. Bunker volgestort

Het Duitse weekblad Der Spiegel schreef op 3 april dat het het mysterie van de laatste rustplaats van nazi-dicta-

tor Adolf Hitler had opgelost. Op grond van archieven van de Sowjet-veiligheidsdienst KGB beweerde Der **Spiegel** dat na Hitlers zelfinooi-d. op 30 april 1943 in een Berlijnse bunker, zijn lichaam door KGB-agenten was begraven in een anoniem graf in Magdeburg, niet ver van Berlijn. Het zou op 4 april 1970 zijn opgegraven en gecremeerd, waarna de as zou zijn verstrooid. De crematie was goedgekeurd door de toenmalige Sowjet-leider Leonid Brezjnew. Ook de lichamen van Hitler's vriendin Eva Braun (met wie hij vlak voor hun dood was getrouwd),van zijn propagandachef Josef Goebbels, diens vrouw en hun zes kinderen zouden zijn gecremeerd.

Het regionale parlement van Berlijn stemde op 16 mei in met het volstorten van Hitlers bunker en de bouw van een overheidsgebouw erboven.

(Vor.ber.pag. 737/1 e.v.-1994)

GROOT-BRITTANNIË

KRITIEK OP MINISTER HOWARD VANWEGE PROBLEMEN IN GEVANGENISSEN

Minister van binnenlandse zaken Michael Howard werd in december 1994 en januari 1995 bekritiseerd vanwege de manier waarop hij een reeks problemen in gevangenissen had aangepakt. Het gevangeniswezen stond onder grote spanning. onder meer door een sterke toename van het aantal gedetineerden van 40.000 naar 50.000 in de voorafgaande twee jaar, de gestage invoering van geprivatiseerd gevangenisbeheer en maatregelen van de regering om de overheersende rol van de Prison Officers' Association (de cipiersvakbond) aan te pakken.

Op 19 december 1994 verscheen een kritisch rapport over de mislukte ontsnappingspoging van zes gevangenen (onder wie vijf IRA-leden) uit een speciaal beveiligde eenheid van de gevangenis van Whitemoor in Cambridgeshire op 9 september en de ontdekking van semtex-explosieven in dezelfde gevangenis op 22 september.

Eveneens op 19 december deed de Europese Commissie voor de Mensenrechten een uitspraak die. indien zij werd bevestigd door het Europese Hof voor de Mensenrechten, de minister van binnenlandse zaken de bevoegdheid zou ontnemen te bepalen hoe lang minderjarige delinquenten die waren veroordeeld wegens moord in de gevangenis moesten blijven. (Op 22 juli 1994 had Howard bekendgemaakt dat de beide jongens die in november 1993 waren veroordeeld voor de moord op de tweejarige James Bulger - zie pag. 27/2-'94 - minimaal 15 jaar in de gevangenis zouden moeten blijven.)

Op 1 januari 1995 werd de 53-jarige Frederick West dood aangetroffen. hangend aan de tralies van zijn cel in een gevangenis in Birmingham. West was in februari 1994 gearresteerd up verdenking van moord op 12 vrouwen er. meisjes, en van het begraven van de meeste van zijn slachtoffers in zijn huis in Gloucester.

In de gevangenis van Ererthorpe in Humberside vond op 2 en 3 januari een oproer plaats (voor de rellen in Strangeways in 1990. zie pag. 441/3 e.v.-'90).

Op 3 januari ontsnapten drie tot levenslang veroordeelde gevangenen uit de extra beveiligde gevangenis van Parkhurst op het eiland Wight. Hoewel zij vijf dagen later werden teruggevonden, werd directeur John Marriott van de gevangenis op 10 januari ontslagen, en werden zeven gevangenbewaarders overgeplaatst. Rechter Stephen Tumim, de hoofdinspecteur van het gevangeniswezen, zou in oktober 1994 hebben gewaarschuwd voor ,,ernstige hiaten in de beveiliging over een breed front" in Parkhurst.

STEMMING OVER VISSERIJBELEID EU. KABINET VERDEELD. PARLEMENTAIRE STEMMING OVER EUROPEES BELEID

In januari nam de verdeeldheid binnen de regerende Conservative Party over het regeringsbeleid inzake de Europese Unie (EU) verder toe. De regering behaalde op 18 januari slechts een krappe meerderheid tijdens de stemming in het Lagerhuis over een op 22 december bereikt akkoord inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid (Common Fisheries Policy, CFP) van de EU. Dit akkoord zou Spaanse vissersschepen vanaf januari 1996 toegang geven tot grote delen van de zogenoemde ,,Irish box" (zie ookpag. 391/1-'95).

De regeringsmotie ten gunste van het decemberakkoord werd met een meerderheidvan negen stemmen aangenomen bij een verhouding van 310 tegen 301 stemmen. Zeven van de negen parlementsleden die in november uit de fractie van de Conservative Party waren gezet

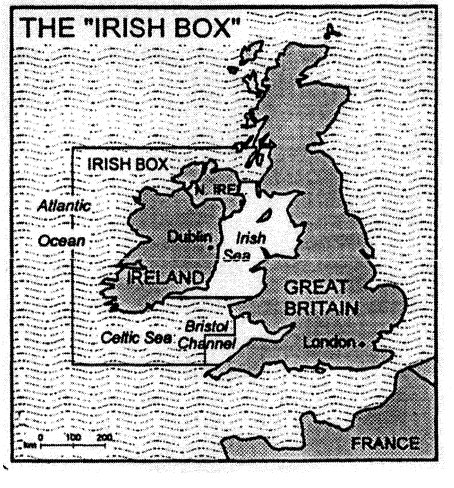

(zie pag. 102/3-'95) en twee andere Conservatieven stemden tegen de regering.

Eerder die dag had minister William Waldegrave van landbouw, visserij en voedsel, in een poging de ,,Eurosceptici" gunstig te stemmen, voor de jaren 1995-'98 een extra bedrag van £ 28 mln aangeboden ten behoeve van vissers die bereid waren de visserij op te geven. In 1993 was een programma ter waarde van **£** 25 mln van start gegaan, dat de capaciteit van de Britse vissersvloot met 6 procent moest verminderen.

Meningsverschillen in kabinet over Europees beleid

In februari bleek steeds duidelijker hoe verdeeld het kabinet was over het beleid ten aanzien van de Europese Unie (EU).Met het oog op een parlementaire stemming begin maart over het Europese beleid droeg premier John Major zijn kabinet op om het ,,speculatieve debatteren" te staken.

Major had een groep parlementsleden, bekend onder de naam Conservative Way Forward, op 3 februari voorgehouden dat Groot-Brittannië niet zou moeten meedoen met één Europese munt in 1996 of 1997, maar dat het in 1999 zou kunnen deelnemen onder nieuwe voorwaarden die strenger waren dan die welke waren voorzien in het Verdrag van Maastricht betreffende de Europese Unie dat in 1991 was gesloten (zie pag. 75/3 e.v.-'92). Op 9 februari verklaarde minister van financiën Kenneth Clarke in Londen in een toespraak tot de Europese Beweging. dat ,,we het besluit (over één Europese munteenheid) niet mogen laten vertroebelen door politieke dogma's". maar dat het gebaseerd zou moeten zijn op een .,taxatie van het Britse nationale eigenbelang in termen van werkgelegenheid. kapitaalinvesteringen, en onze bekwaamheid om onze goederen en diensten te verkopen".

Stemming over Europees beleid

Op 1 maart behaalde de regering van premier John Major met 319 tegen 314 stemmen een nipte overwinning in het parlement bij een stemming over haar beleid ten aanzien van de Europese Unie (EU).Een motie hiertoe was ingediend door de oppositionele Labour Party.

In het debat had Major zich sceptischer dan ooit uitgelaten over één Europese munt toen hij zei dat ,.ik niet verwacht dat we ons aansluiten bij het wisselkoersmechanisme (WKM) in deze zittingsperiode van het parlement" en dat ,,Europa wellicht gedwongen wordt terug te keren naar ... een parallelle munt" zoals Groot-Brittannie had voorgesteld tijdens de discussies voor-

afgaande aan het Verdrag van Maastricht. Het zou wellicht nodig zijn een nationaal referendum te houden, aldus Major, als Groot-Brittannië een besluit moest nemen van grote grondwettelijke draagwijdte.

Allr negen afgevaardigden der Ulster Unionisten stemden tegen de regering evenals. voor het eerst, Normant Lamont. oud-ininister van financiën (in 1990-'93) en fel criticus van Majors Europees beleid. Van de negen ,,Eurorebellen" van de Conservative Party in het parlement (van wie er in november 1994 acht uit de fractie waren gezet, en er een vrijwillig was opgestapt, zie pag. 102/3-'95) stemden er vier voor de regering en onthielden de vijf anderen zich van stemming.

In een later debat op 21 maart over het gemeenschappelijk landbouwbeleid werd een amendement van de Labour Party, dat zich kritisch uitliet over het gebrek aan controle op de verspilling van en fraude met landbouwsubsidies, met 27 stemmen verworpen. Een motie ter ondersteuning van het regeringsbeleid werd met 21 stemmen verschil aangenomen. Acht van de ,,Eurorebellen" stemden tegen het Labour-amendement, maar slechts één stemde er voor de motie ten gunste van de regering (de acht anderen onthielden zich van stemming). Dit was een tegenslag voor de regering, die had gehoopt dat sommigen van hen in de nabije toekomst weer in de fractie zouden worden opgenomen.

De regering kwam zonder de ,,Eurorebellen" technisch gesproken vijf stemmen tekort, en haar positie was in werkelijkheid nog verslechterd na het overlijden op 19 en 20 maart van resp. Sir Nicholas Fairbairn en Sir James Kilfedder (formeel als enige afgevaardigde van de Ulster Popular Unionist Party in de oppositie. maar feitelijk een loyale steun en toeverlaat van de regering).

REGERINGSLEDEN TREDEN AF. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Charles Wardle, plaatsvervangend staatssecretaris voor industrie en energie, nam op 12 februari ontslag om de aandacht te vestigen op het volgens hem reële gevaar dat de EU een afschaffing van de paspoortcontroles zou opleggen, waardoor een ,,toevloed van economische migranten" naar Groot-Brittannië op gang zou komen. Premier Major verklaarde op 14 februari, en twee dagen later nogmaals, in het Lagerhuis dat ,,wij onze grenscontroles zullen handhaven".

Wardle was eerder verantwoordelijk geweest voor immigratiezaken op het ministerie van binnenlandse zaken. Hij voerde aan dat een verklaring van regeringsleiders uit 198.5, die Groot-Brittannie ontheffing verleende van de verplichting om paspoortcontroles af te schaffen (zie pag. 55/3 e.v.-'86), geen rechtsgeldigheid had.

Al eerder, op 7 februari, was Allan Stewart afgetreden als plaatsvervangend staatssecretaris op het departement voor Schotse zaken In het weekeinde van 4-5 februari was hij demonstranten tegen de aanleg van een autosnelweg nabij Glasgow tegemoetgetreden, waarbij hij met een pikhouweel zou hebben gedreigd

Op 3 maart diende Robert Hughes zijn ontslag in als parlementair secretaris op het departement van Overheidsdiensten en Wetenschap. Op 6 maart onthulde hij dat hij zijn functie opgaf om zijn huwelijk te redden na zes maanden daarvoor een buitenechtelijke affaire te hebben gehad. De 43-jarige Hughes was het 19de lid van de regering-Major dat sedert 1992 was afgetreden.

Schorsing voor leden Lagerhuis

Op 20 april besloot het Lagerhuis zonder stemming twee voormalige parlementaire privésecretarissen van de Conservative Party voor respectievelijk twee en vier weken als parlementslid te schorsen omdat zij hadden toegegeven geld te hebben ontvangen voor het indienen van parlementaire vragen (zie pag. 690/2-'94).

Conservative Party-,,rebellen" weer toegelaten tot fractie

Op 24 april werden de acht ,,Eurorebellen" die in november 1994 uit de fractie van de Conservative Party in het Lagerhuis waren gezet (zie pag. 102/3-'95), weer tot de fractie toegelaten. Sir Richard Body, die destijds vrijwillig uit de fractie was gestapt, had eind april nog niet om een hernieuwd lidmaatschap verzocht.

Rapport van commissie-Nolan

Op 11 mei publiceerde de commissie voor normbesef in het openbare leven, die in oktober 1994 was geïnstalleerd en werd geleid door rechter Lord Nolan (zie pag. 101/1-'95), haar eerste aanbevelingen. Daarin werd gepleit voor een ,,radicale revisie" van het toezicht op het gedrag van parlements- en regeringsleden.

Enkele aanbevelingen waren (i) de instelling van een parlementair commissaris voor gedragsnormen die beschuldigingen van laakbaar gedrag tegen parlementariërs zou moeten onderzoeken. (ii) een verbod voor parlementsleden om betaalde opdrachlen te aanvaarden van belangengroepen die meer dan één cliënt vertegenwoordigden, (iii) de verplichting voor ministers en staatssecretarissen om toestemming te vragen aan de adviescommissie voor benoemingen in het bedrijfsleven alvorens werk buiten het parlement aan te nemen binnen twee jaar na hun aftreden. een regel die al gold voor ambtenaren, en (iv) de instelling van een onafhankelijk commissaris voor openbare ambten die benoemingen bij semi-overheidsinstellingen zou moeten controleren.

Vice-president Bank of England treedt af

De vice-president van de Bank of England (sedert 1993), de 47-jarige Rupert Pennant-Rea, voormalig redacteur van de Economist, trad op 21 maart af nadat in kranten bijzonderheden waren gepubliceerd over zijn (afgebroken) buitenechtelijke affaire met de financiële journaliste Mary Ellen Synon. Synon had de informatie zelf verstrekt.

Op 22 maart uitte minister van financiën Kenneth Clarke kritiek op de media omdat zij Pennant-Rea uit zijn baan ..verjaagd" hadden, waarbij hij opmerkte dat hiermee het algemeen belang niet was gediend. ,,Persoonlijk zie ik niet in waarom hij uit een openbare functie zou stappen". aldus Clarke. ,.Het is grotesk een vice-president van de Bank of England te verliezen omdat een paar kranten verhalen over zijn privé-leven publiceren".

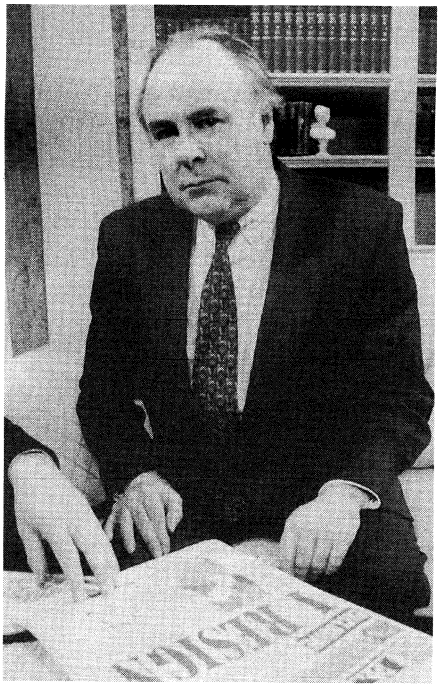

Charles Wardle, plaatsvervangend staatssecretaris voor industrie en energie, geeft in een televisieinterview op 12 februari 1995 een toelichtingopzijnaftreden.

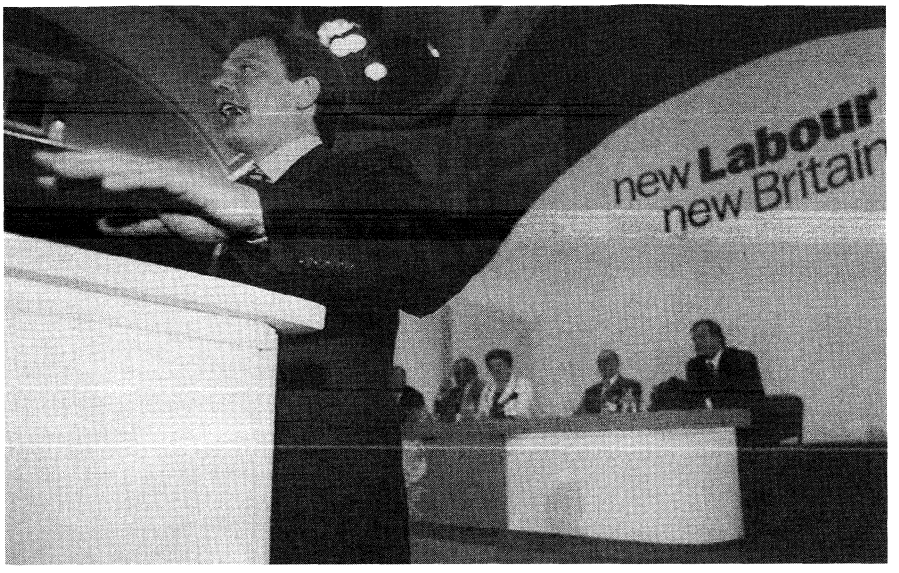

Labour Party-leider Tony Blair aan het woord tijdens de speciale partijconferentie op 29 april waarop besloten werd Clause Four te schrappen uit het beginselprogramma van de partij.

Clause Four in beginselprogramma Labour Party vervangen

Een speciale conferentie van de Labour Party stemde op 29 april voor vervanging van de oude ,,Clause Four" (,,clausule vier") in het beginselprogramma van de partij. Deze bepaalde dat de partij streefde naar ,,gemeenschappelijk eigendom van de produktie-, distributie- en ruilmiddelen" (zie pag. 101/1/2-'95). Een langere reeks ,,doelstellingen en waarden", die op 13 maart definitief was goedgekeurd door het nationaal uitvoerend comité, definieerde de partij als een democratisch-socialistische partij, die zich vooral zou inzetten voor een dynamische economie, een rechtvaardige maatschappij, een open democratie en een gezond leefmilieu.

De wijziging werd aanvaard met in totaal 65.23 tegen 34,77 procent van de stemmen. waarbij uit de partijafdelingen in de kiesdistricten 90 procent voorstemmers kwamen, terwijl onder de vakbonden en andere verwante organisaties de verhouding maar 54,61 tegen 45,38 procent was

Rentetarieven

Op 2 februari verhoogde de Bank of England haar basistarief voor leningen met een half procent tot 6,75 procent. (Zie pag. 100/2/3-'95 voor verhoging in september 1994; een verdere verhoging was bekendgemaakt op 7 december 1994.)

Schaderegeling BCCI

Een plan voor gedeeltelijke schadeloosstelling van de crediteuren van de failliete Bank of Credit and Commerce International (BCCI).dat op 19 december 1994 was goedgekeurd door het Hooggerechtshof in Londen (zie pag. 103/3-'95), verkreeg in januari de instemming van de beide andere rechtsgebieden waar BCCI vestigingen had gehad, de Kaaiman Eilanden (op 13 januari) en Luxemburg (op 31 januari, na uitstel op 12 en 19 januari).

De schuldeisers overwogen de mogelijkheid. in beroep te gaan, maar dat zou de uitbetaling door de curatoren vertragen van een interimdividend van naar schatting 15 procent, op basis van een betaling van $ 1,8 mrd door de regering van Aboe Dhabi (de grootste aandeelhouder van BCCI). Een nader interimdividend van 5 procent was afhankelijk van een afzonderlijke regeling ten bedrage van $ 423 mln tussen de curatoren en de Nationale Handelsbank van Saoedi-Arabië, maar het Luxemburgse gerechtshof had een besluit daarover aangehouden tot maart. De uiteindelijke totale faillissementsuitkering voor de crediteuren werd geschat op 30 a 40 procent.

Akkoord over pensioenfonds Maxwell

Ongeveer 32.000 voormalige werknemers van Maxwell Communication Corporation en andere bedrijven van wijlen Robert Maxwell, die geconfronteerd waren met het vooruitzicht hun pensioenrechten geheel of gedeeltelijk te verliezen (zie ook pag. 25/1/2-'94), kregen in totaal £ 276 mln schadevergoeding aangeboden door de curatoren van de failliete bedrijven. Het bedrag maakte deel uit van een regeling die op 10 februari door gevolmachtigden namens de pensioenfondsen was aanvaard en die nog door het Hooggerechtshof moest worden goedgekeurd.

Rechtszaak tegen gebroeders Maxwell begonnen

Op 31 mei begon het proces tegen Kevin en Ian Maxwell. zoons van wijlen Robert Maxwell (zie pag 224 '2-'92 v.m. diens dood in november 1991), die ervan werden beschuldigd geld te hebben onttrokken aan het pensioenfonds van de Maxwell-bedrijven in 1991, in een poging de met zware schulden kampende Robert Maxwell Group op de been te houden De beide mannen waren in juni 1992 gearresteerd (zie pag 301/3 e v-'93)

Ondergang van Barings Bank. Overname door ING. Arrestatie van Leeson

Op 26 februari werd Barings, de oudste groep handelsbanken van het land, onder curatele gesteld. De Bank of England had vergeefs geprobeerd Barings te redden, dat bedreigd werd door torenhoge schulden als gevolg van verliezen in de derivatenhandel op contracten die waren gesloten door Nick Leeson, een 28-jarige effectenhandelaar in Singapore.

De belangrijkste operationele onderdelen van Barings werden op 5-6 maart voor £ 660 mln overgenomen door de Nederlandse financiële groep Internationale Nederlanden Groep NV (ING).

ING verwierf Baring Brothers & Co. (bank), Baring Securities (effectenhandel)en Barings Asset Management (vermogensbeheer), en nam de bestaande verplichtingen van Barings over, waaronder verliezen van £ 860 mln ($ 1,4 mrd) op de termijnmarkten in het Verre Oosten. Toekomstige claims, waaronder claims die het gevolg zouden zijn van eventuele rechtszaken tegen Barings wegens falend toezicht op Leesons activiteiten, zouden echter de verantwoordelijkheid zijn van de houdstermaatschappij Barings plc (die mogelijk geliquideerd zou worden).

Leeson, die op 23 februari in Singapore verdwenen was, werd op 2 maart door de Duitse politie gearresteerd op het vliegveld van Frankfurt. Op 13 maart weigerde hij officieel om vrijwillig te worden overgeleverd aan Singapore voor berechting wegens valsheid in geschrifte, vooral met betrekking tot de beursoperatie van een geheim Error Account 888888. Daarna werd bericht dat het Britse Serious Fraud Office (Bureau voor Ernstige Fraude-Bestrijding) had besloten niet om Leesons uitlevering te vragen. Dit bericht werd echter op 21 maart ontkend.

Medio-april zou de Bank of England met een voorlopig onderzoeksrapport komen over het nakomen van haar verplichtingen in verband met het toezicht op Barings en met betrekking tot het gedrag van het management van Barings. Het onderzoek zou ook toezichthoudende en mogelijk regulatieve maatregelen in overweging nemen om een herhaling van het fiasco te voorkomen.

Overheidsaandeel in elektriciteitsbedrijven verkocht

Op 6 maart voltooide de regering de verkoop van haar resterende 40 procent van de aandelen in de elektriciteitsbedrijven National Power en PowerGen; deze twee maatschappijen waren in maart 1991 geprivatiseerd (zie pag. 735/3-'91). Ongeveer 1 mln particuliere beleggers schreven in op de aandelen, die samen £ 4 mrd waard waren. De volgende dag waren er boze reacties te horen over bedrog ten opzichte van investeerders, toen de aandelenprijzen daalden na een bekendmaking van de toezichthouder van de elektriciteitsindustrie Stephen Littlechild (waarover in de verkoopprospectus niets was te vinden) dat hij de prijscontrole van de regionale elektriciteitsdistributiebedrijven onder de loep zou nemen.

Voorstel tot privatisering kernenergie

Op 9 mei, zes jaar nadat een eerdere poging om kernenergie te privatiseren was gestaakt, publiceerde de regering een witboek dat voorzag in de privatisering in 1996 van de acht modernste Britse kernenergiecentrales: zeven geavanceerde gasgekoelde reactoren en één waterdrukreactor. Negen oudere Magnox-centrales zouden in overheidshanden blijven. De opbrengst van de verkoop werd begroot op £ 3 mrd, een bedrag dat blijkbaar zou worden aangewend voor de ontmanteling van oudere kerncentrales. In kranteberichten werd gesuggereerd dat de kosten uiteindelijk voor rekening van de belastingbetaler zouden komen.

TV-interview met Major in Schotland verboden. Lokale verkiezingen

Op 3 april verbood het Civiel Hooggerechtshof in Edinburgh de uitzending in Schotland (en delen van Noord-Engeland) van een televisievraaggesprek met premier John Major. Het hof was van oordeel dat het programma, dat door de BBC was uitgezonden in Wales en het grootste deel van Engeland, de uitslag van de plaatselijke verkiezingen op 6 april in Schotland oneerlijk zou kunnen beïnvloeden.

Bij deze verkiezingen behaalde de Conservative Party slechts 11 procent van de stemmen en slaagde zij er niet in de meerderheid te verwerven in een van de 29 gemeenteraden. Van de 1.161 te verdelen zetels haalden de Conservatieven er 79, een verlies van 157. De grote overwinnaar was de Labour Party, die de zeggenschap in 20 gemeenteraden voor zich opeiste. De Scottish National Party breidde het aantal gemeenteraden waarin zij het voor het zeggen heeft uit van een tot drie, en verstevigde daarmee haar positie als de tweede partij van Schotland. Zelfs de Liberal Democrats wonnen meer zetels dan de Tories: 120.

Conservatieve nederlagen bij lokale en tussentijdse verkiezingen

Bij verkiezingen op 4 mei voor ongeveer 12.000 zetels van 346 lokale bestuursraden in Engeland en Wales leden de Conservatieven hun zwaarste stembusnederlaag sinds de Tweede Wereldoorlog.

De Labour Party kreeg 46 procent van de stemmen. tegen 23 procent voor de Conservatieven en 24 procent voor de Liberal Democrats. In totaal veroverde Labour de meerderheid van de zetels in 155 raden (44 meer dan voorheen), de Liberal Democrats in 44 raden (14 meer) en de Conservatieven in 8 (62 minder). In de overige bestuursraden had geen der partijen een absolute meerderheid.

Een tussentijdse verkiezing voor de Lagerhuiszetel van het district Perth and Kinross werd op 25 mei gewonnen door de kandidaat van de Scottish National Party, Roseanne Cunningham, met een meerderheid van 7.311 en ruim 40 procent van de stemmen. De Conservatieven, die de zetel sinds 1979 in bezit hadden. belandden op een derde plaats na de Labour Party

Dood van Harold Wilson

Op 24 mei overleed Harold Wilson, premier in de jaren 1964-'70 en 1974-'76, op 79-jarige leeftijd aan kanker. Als leider van de Labour Party verwierf Wilson zich de reputatie van kundig politiek tacticus; hij slaagde erin vier maal de algemene verkiezingen te winnen. Hij werd voor het eerst premier na het winnen van de parlementsverkiezingen van oktober 1964 en verzekerde zich in 1966 van een tweede termijn. Hij verloor in 1970 de macht aan de Conservatief Edward Heath, maar werd opnieuw premier in 1974, toen hij allebei de algemene verkiezingen die dat jaar werden gehouden won. Hij trad onverwacht af in 1976 (zie pag. 285/3 e.v.-'76)en werd in 1983 voor het leven in de adelstand verheven ais Lord Wilson of Rievaulx. Een langdurige ziekte maakte toen echter een actieve rol in het openbare leven onmogelijk.

Russische televisiecorrespondent uitgewezen

Op 10 januari werd bekendgemaakt dat Aleksandr Malikow, een Russische televisiecorrespondent, w-as uitgewezen ,,om redenen van nationale veiligheid".

Activiste voor dierenrechten omgekomen

Jill Phipps, een strijdster voor de rechten van dieren, werd op 1 februari doodgedrukt toen demonstranten een vrachtauto met exportkalveren probeerden tegen te houden. De EU-ministers van landbouw bespraken op 21 februari de omstandigheden waaronder levende dieren mochten worden vervoerd, maar werden het niet eens over algemene voorschriften.

Premier Major bezoekt VS

Premier John Major bezocht van 3-5 april de Verenigde Staten. Op 4 april voerde hij besprekingen met president Bill Clinton. Ook ontmoette hij leiders van het Congres en leden van de regering.

Een belangrijk onderwerp in de gesprekken tussen Major en Clinton was de kwestie van de hervorming van de belangrijkste financiele instellingen van de Verenigde Naties (het IMF en de Wereldbank). en van de structuur van de VN zelf. (Zie hieronder voor de betrekkingen tussen Major en Clinton ten aanzien van de kwestie Noord-Ierland.)

(Vor.ber.pag. 100/2 e.v.-1995)

NOORD-IERLAND. BESPREKINGEN TUSSEN MAYHEW EN BRUTON. GEZAMENLIJK RAAMDOCUMENT. BEZOEK VAN MAJOR AAN VS. BESPREKINGEN MET SINN FEIN OP MINISTERIEEL NIVEAU. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Tijdens een zes uur durende ontmoeting van de Britse minister voor Noord-Ierland. sir Patrick Mayhew. en de nieuwe Ierse taoiseach (premier) John Bruton, op 26 januari 1995 in Londen, werd langzaam vooruitgang geboekt met het ontwerp-raamdocument; dit document

zou als uitgangspunt dienen voor constitutionele onderhandelingen met alle partijen over een duurzame regeling voor Noord-Ierland.

James Molyneaux, de leider van de (Official) Ulster Unionist Party (OUP), had op 21 januari gewaarschuwd dat een ,,kleine ambtenarenmafia" bezig was onaanvaardbare en onwerkbare voorstellen op te stellen, die zouden uitmonden in tenminste één noord-zuidorgaan met uitvoerende macht. Molyneaux had op 23 januari een gesprek met de Britse premier John Major waarin Major verklaarde dat een gezamenlijk bestuurslichaam ,,nooit onze bedoeling (was) geweest" en dat instemming met de Brits-Ierse plannen ,,het allerbelangrijkste" bleef.

Op 27 januari voerde de leider van de republikeinse Sinn Fein, Gerry Adams, in Dublin besprekingen met premier John Bruton, voor 't eerst sedert diens ambtsaanvaarding.

Eerder, op 16 januari, haddenvertegenwoordigers van Sinn Fein onder leiding van Martin McGuinness een ontmoeting met functionarissen van het Britse departement voor Noord-Ierland (onder leiding van staatssecretaris Michael Ancram) in een derde gespreksronde in het parlementsgebouw Stormont te Belfast (voor de eerste twee gespreksronden, zie pag. 107/1/2-'95).

Einde aan dagpatrouilles in Belfast

Het Britse leger maakte op 12 januari bekend dat het met ingang van 15 januari, in verband met het staakt-het-vuren dat zowel het Ierse Republikeinse Leger (IRA) als loyalistische paramilitairen in acht namen, de patrouilles in de straten van Belfast overdag zou staken. Daarmee zou een einde komen aan een uiterst zichtbare aanwezigheid die 25 jaar had geduurd.

IRA-terroristen veroordeeld

Op 20 januari werden de IRA-leden Robert Fryers en Hugh Jack door het centrale gerechtshof voor strafzaken in Londen schuldig bevonden aan het beramen van bomexplosies en veroordeeld tot resp. 25 en 20 jaar gevangenisstraf. Fryers was in juli 1993 gearresteerd bij een Londense bushalte terwijl hij een bom met 2,5 kg semtex in zijn tas had; Jack werd korte tijd later aangehouden (voor IRA-bomaanslagen in 1993, zie pag. 306/3 e.v.-'93 en 28/2-'94).

Op 27 januari werd Sean Kelly door een rechtbank in Belfast veroordeeld tot negen maal gelijktijdig levenslang plus een gevangenisstraf van 25 jaar voor zijn aandeel in de bomaanslag. in oktober 1993. op een viswinkel in de stad, waarbij tien mensen. onder wie Kelly's mededader, gedood werden (zie pag. 30/2 e.v.-'94).

Ierse regering laat IRA-gevangenen vrij

Op 3 februari stelde de Ierse regering vijf veroordeelde IRA-ledcl: vervroegd in vrijheid. Dit werd alom beschouwd als een gebaar om de vaart in het vredesproces te houden. (Zie pag. 107/2-'95 voor vrijlating van IRA-leden in december 1994).

Intrekking van inreisverboden

Op 17 februari trok de Britse regering tien inreisverboden in die op grond van de Wet ter Voorkoming van Terrorisme (Tijdelijke Bepalingen) waren uitgevaardigd. De meeste waren opgelegd om te verhinderen dat republikeinen Noord-Ierland zouden betreden vanuit de Ierse republiek. Nog eens 56 inreisverboden, gericht tegen mensen uit Noord-Ierland die men uit Groot-Brittannië zelf wilde weren, werden bestudeerd. (Zie pag. 106/1-'95 voor de opheffing van de inreisverboden van Gerry Adams en Martin McGuinness in oktober 1994.)

Gezamenlijk Raamdocument

Op 22 februari presenteerden de Britse premier John Major en zijn Ierse ambtgenoot John Bruton hun gezamenlijke Raamdocument voor constitutionele onderhandelingen met alle partijen over een duurzame regeling met betrekking tot Noord-Ierland. (Zie voor het mislukte akkoord van Sunningdale uit 1973 pag. 183/1 e.v.-'74; voor de Engels-Ierse Overeenkomst van 1985 pag. 588/3 e.v.-'91; voor de Verklaring van Downing Street uit 1993 pag. 392/2 e.v.-'94.)

Aan het document was de laatste hand gelegd tijdens besprekingen tussen de Britse minister voor Noord-Ierland, sir Patrick Mayhew, en de Ierse vice-premier Dick Spring, op 14 februari in Belfast en op 18 februari in Dublin, en tussen de premiers Major en Bruton, op 21 februari in de buurt van Belfast.

Tijdens een gezamenlijke persconferentie op 22 februari in Belfast benadrukte Major dat ,,niets in deze raamwerken dwingend zal worden opgelegd". Hij verklaarde verder: ,,Ik pleit niet voor een verenigd Ierland. Ik ben een unionist die vrede wil." Bruton zei dat ,,dit document bedoeld is voor het creëren van nieuwe structuren waaraan de beide gemeenschappen in Noord-Ierland in gelijke mate trouw kunnen zijn".

Tot de onmiddellijke reacties op 22 februari behoorde een overwegend positief commentaar van Sinn Fein-leider Gerry Adams, die zei dat ,,het ethos (van het document) voor één Ierland pleit". Ken Maginnis van de OCP verwoordde daarentegen de angst van de Unionisten met betrekking tot het voorgestelde noord-zuidorgaan. Hij zei dat het document het vredesproces tien jaar terugdraaide en een voor heel Ierland oneervolle blauwdruk" vertegenwoordigde. De leider van de Democratic Unionist Party (DUP), dominee Ian Paisley, veroordeelde het document als ,,het doodvonnis van Ulster vermomd in honingzoete woorden, bekokstoofd met een vijandige buitenlandse regering onder druk van terroristische schurken", al weigerde hij niet expliciet aan toekomstige onderhandelingen deel te nemen.

Gedeelten van het Raamdocument waren tevoren uitgelekt en in The Times van 1 februari gepubliceerd, waardoor het onderhandelingsproces in gevaar kwam en Major zich later die dag geroepen voelde in een televisieuitzending om ,,tijd" en ,,vertrouwen" te vragen om de beide regeringen de kans te geven de onderhandelingen te voltooien. Het politieke risico dat Major liep als zijn Noordierse beleid unionistische parlementsleden en pro-unionistische Conservatieven van hem zou vervreemden, nam toe doordat zijn regeringsmeerderheid in het Lagerhuis werd bedreigd door rebellerende Conservatieve ,,Eurosceptici" (zie boven). De regering had daarom steun van de Unionisten nodig om stemmingen over het Europees beleid te kunnen winnen. Op 14 februari had premier Major, in een poging om de angst weg te nemen en de spanning te verminderen na het uitlekken van het

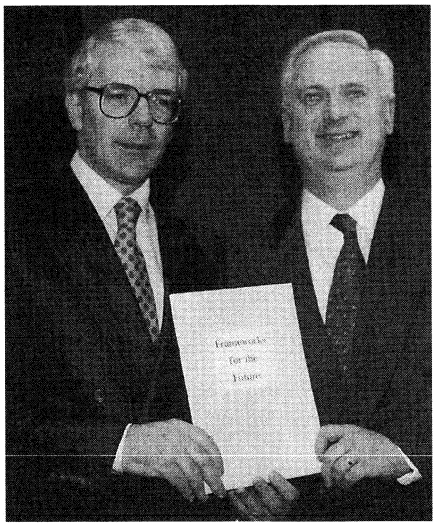

De Britse premier John Major (l.) en zijn Ierse ambtgenoot John Bruton presenteren op 22 februari 1995 in Belfast het gezamenlijke Raamdocument met voorstellen over een vredesregeling voor Noord-Ierland

ontwerp-Raamdocument, een ontmoeting met drie OUP-parlementariërs: David Trimble, William Ross en dominee Martin Smyth.

Belangrijkste bepalingen van het Raamdocument

• De oprichting van een **noord-zuid-orgaan** met .,uitvoerende, harmoniserende of raadgevende functies" die in eerste instantie zouden worden bepaald door de parlementen van Ierland en Groot-Brittannië, en later door overeenstemming tussen de Noordierse Assemblée en het Ierse parlement.

• .,Mogelijke regelingen" voor een ,,gecontroleerde regering in Noord-Ierland". inhoudende: (i) de oprichting van een **uit één kamer bestaande Assemblée** met circa 90 leden. die volgens evenredige vertegenwoordiging voor een termijn van vier of vijf jaar zouden worden gekozen, (ii) een apart orgaan. gekozen in Noord-Ierland en waarschijnlijk uit drie mensen bestaand, dat het functioneren van de Assemblée zou aanvullen, (iii) wetgevende en uitvoerende verantwoordelijkheid voor een even breed scala van onderwerpen als in 1973 en (iv) een stelsel van commissies en gedetailleerde middelen om het evenwicht der drie machten te waarborgen en het vertrouwen in de instellingen te bewaren.

• Een **Parlementair Forum** van vertegenwoordigers van overeengekomen politieke instellingen in Koord-Ierland en van het Ierse parlement, dat zich zou buigen over zaken van wederzijds belang.

• De Ierse regering zou voorstellen indienen tot wijziging van de **Ierse grondwet,** waarbij elke ,,territoriale of juridische aanspraak op Noord-Ierland tegen de wil van een meerderheid van de bevolking" zou worden geschrapt.

• Het streven van de Britse regering om ,,de democratische wens van het overgrote deel van de bevolking van Noord-Ierland te steunen. ongeacht of dat de unie met Groot-Brittannië dan wel een soeverein verenigd Ierland wenst", zou worden ,,verankerd in **„de Britse constitutionele wetten".**

• **„Oost-west-structuren"** (tussen Dublin en Londen), inclusief een permanente Intergouvernementele Conferentie en een permanent secretariaat.

Conferentie van Sinn Fein

Tijdens de jaarlijkse conferentie van Sinn Fein, die op 25-26 februari werd gehouden in het Mansion House te Dublin (de plaats waar de eerste Dail Eireann bijeenkwam in 1919), deed Adams een beroep op de Unionisten om deel te nemen aan het vredesproces. De conferentie betekende volgens de *Independent* van 27 februari dat Sinn Fein een stap zette in de richting van de conventionele politiek en afstand nam van haar nauwe vereenzelviging met het Ierse Republikeinse Leger (IRA).

Op 26 februari zei Sir Patrick Mayhew echter op de radio: .,Er moet in deze oriënteringsfase substantiele vooruitgang worden gcbockt wat betreft het afzweren van de wapens door de IRA, voordat zij (Sinn Fein). althans volgens de regering, tot essentiële onderhandelingen kunnen worden toegelaten."

Vrijspraak in proces tegen de resterende ,,Ballymurphy Seven"

Op 3 maart eindigde het proces tegen de ,,Ballymurphy Seven", het langste proces in de jaren '90 in Noord-Ierland, met de vrijspraak van drie mannen die beschuldigd maren van poging tot moord op leden van de veiligheidstroepen in Belfast in augustus 1991.

Het proces, dat 138 dagen had geduurd, was begonnen in september 1993 en getindigd in november 1994, toen het vonnis werd opgeschort. Op **3** maart besliste de rechter dat het openbaar ministerie bewijzen had achtergehouden voor de verdediging. Twee van de vier andere verdachten waren in februari 1994 op vrije voeten gesteld toen hun bekentenissen door het hof niet ontvankelijk werden verklaard; de overige twee waren om dezelfde reden in november vrijgelaten.

Onenigheid tussen Major en Clinton over bezoek Adams aan Verenigde Staten

Op 10 maart stuurde de Britse premier John Major een brief aan de Amerikaanse president Bill Clinton waarin hij het Amerikaanse besluit betreurde om Sinn Fein-leider Gerry Adams een visum te verlenen voor een reis door de VS ter verwerving van fondsen.

Adams reisde van 11 tot 20 maart door de VS en woonde onder meer de opening van een Sinn Fein-kantoor in Washington bij. Adams was ook aanwezig op twee recepties die respectievelijk op 16 maart op Capitol Hill en op 17 maart in het Witte Huis zelf werden gegeven ter ere van de bezoekende Ierse premier John Bruton. Op vertegenwoordigers van de Ulster Democratic Party (UDP) na bedankten de leiders van de Ulster Unionisten voor de uitnodiging om deze recepties bij te wonen.

Volgens de Britse nieuwsmedia was de klaarblijkelijke onenigheid tussen Major en Clinton over Adams' bezoek er de reden van dat Major kennelijk geen tijd had gevonden om Clintons telefoontjes te beantwoorden, die deze pleegde tijdens zijn bezoek aan het Midden-Oosten. De lovende opmerkingen van Clinton en Bruton op 17 maart tegen verslaggevers in Washington over Majors rol in het Noordierse vredesproces en hun oproep aan het adres van de IRA om de wapens neer te leggen. werden dan ook beschouwd als een poging de verstandhouding te herstellen.

De Britse minister voor Noord-Ierland, Sir Patrick Mayhew had er tijdens een bezoek aan de Washington op 6 en 7 maart bij de Amerikaanse regering op aangedrongen alleen in te stemmen met Adams' bezoek op voorwaarde dat Sinn Fein zich ,,in beginsel bereid" zou tonen de IRA-wapens in te leveren. Mayhew had ook betoogd dat Adams niet in staat mocht worden gesteld om fondsen te werven in de VS. (Zie boven voor Mayhews aandringen in februari dat er .,substantiële vooruitgang" geboekt moest worden bij het inleveren van IRA-wapens voordat Sinn Fein betrokken kon worden bij onderhandelingen over een duurzame regeling in Noord-Ierland.) De Amerikaanse autoriteiten hadden op 9 niaart echter bekendgemaakt dat Adams een visum zou krijgen, nadat hij eerder die dag in een toespraak in Belfast had gezegd dat ,.geen enkel thema, dus ook niet het inleveren van de wapens. moet worden uitgesloten van deze besprekingen".

Bij zijn terugkeer uit de VS op 20 maart sloot Adams de eenzijdige overgave van IRA-wapens uit en zei hij dat besprekingen ook moesten gaan over het vertrek van de gewapende veiligheidstroepen van de Britse regering. Eind maart waren de Britse regering en Sinn Fein het nog steeds niet eens geworden over de voorwaarden voor besprekingen. De Britse regering hield vast aan ,.duidelijke aanwijzingen en verzekeringen" over de ontwapening van de IRA en wees de eis van Sinn Fein af dat deze kwestie gekoppeld moest worden aan de rol van de veiligheidstroepen.

Koningin op bezoek

Op 9 maart bracht koningin Elizabeth II voor het eerst sinds 1993 een bezoek aan Noord-Ierland. In Belfast en Armagh nam zij deel aan openbare festiviteiten waarbij de veiligheidsmaatregelen aanzienlijk minder in het oog vielen dan bij haar eerdere bezoeken.

Terugtrekking van Britse militairen

Een contingent van 400 soldaten van het 5-de Regiment Royal Artillery werd op 22 maart teruggetrokken uit Noord-Ierland. Op 24 maart maakte de Britse regering bekend dat er een einde kwam aan routinepatrouilles door het leger in Belfast en elders; op 15 januari waren de patrouilles overdag in Belfast beëindigd (zie boven).

Op 12 april maakte de Britse regering de terugtrekking uit Noord-Ierland bekend van nog eens 400 militairen. De terugtrekking begon op 21 april en bracht het aantal Britse militairen in Noord-Ierland terug tot ruim 17.000, tegen bijna 30.000 in 1972, op het hoogtepunt van de onlusten. Op 12 april werd ook een aantal permanente wegversperringen voor politiebureaus verwijderd.

Britse minister ontmoet vertegenwoordigers van loyalistische paramilitairen

Op 22 maart voerde Michael Ancram, staatssecretaris op hei depaitement voor Noord-Ierland, samen met andere Britse regeringsfunctionarissen ,,verkennende besprekingen" met leden van de UDP en de Progressive Unionist Party, die algemeen als vertegenwoordigers van de loyalistische paramilitairen werden beschouwd. Na de bijeenkomst zei de UDP dat de loyalisten niet eerder met ontwapening zouden beginnen dan de IRA.

Ancram had op het laatste moment deelgenomen aan de bijeenkomst nadat de loyalisten naar verluidt tegemoet waren gekomen aan de voorwaarden die de regering had gesteld voor het opwaarderen van de besprekingen tot ministerieel niveau. Hiertoe behoorden ook instemming met het beginsel en mechanisme van ontwapening, en de praktische uitvoering daarvan.

INLA zweert geweld af

Het Ierse Nationale Bevrijdingsleger (INLA), een republikeinse groep die zich in 1974 had afgescheiden van de IRA, maakte op 25 april bekend dat het afzag van het gebruik van geweld als middel om zijn doelen te bereiken.

Op 4 april had de politie in Ierland vier mannen aangehouden die naar werd aangenomen leidende figuren binnen het INLA waren. Zij werden gearresteerd terwijl zij met twee auto's vol wapens en munitie op weg waren van de Ierse hoofdstad Dublin naar Belfast.

Bezoek van Major aan VS

De Britse premier John Major had op 4 april tijdens zijn reis naar de VS een ontmoeting met de Amerikaanse president Bill Clinton. Clinton prees Major ,,voor zijn geweldige inspanningen om blijvende vrede te brengen in Noord-Ierland" en riep zowel de IRA als de loyalistische paramilitairen op ,,hun wapens voorgoed weg te doen".

Deze verklaringen werden gezien als een poging om de biiaterale betrekkingen te verbeteren, die leken te zijn geschaad toen in maart Sinn Fein-leider Gerry Adams een visum werd verstrekt voor een fondsenwervingsreis door de VS (zie boven). Clinton zei dat hij ,,heelduidelijk had gemaakt, toen Adams zijn visum kreeg, dat de intentie van een serieuze aanpak van de ontwapening aanwezig moest zijn". Hoewel hij nog altijd kritisch stond tegenover Clintons afhandeling van de kwestie. verklaarde Major: .,de band (tussen ons) is zo hecht dat de president en ik ons af en toe een meningsverschil kunnen veroorloven zonder dat dit ernstige gevolgen heeft".

EU-conferentie over financiële steun

De Europese Commissie en het Europees Parlement organiseerden op 11-12 april een conferentie in Belfast over de tenuitvoerbrenging van een steunprogramma van de Europese Unie ter waarde van ECU 300 mln (bijna $ 400 mln) voor Noord-Ierland. De steun was bedoeld ter bevordering van het economisch herstel gedurende een periode van drie jaar. Het geld zou gaan naar het midden- en kleinbedrijf, en naar gemeenschapsprojecten.

Besprekingen met Sinn Fein op ministerieel niveau

In de maand mei werden voor het eerst in 23 jaar besprekingen op ministerieel niveau gehouden tussen leden van de Britse regering en leiders van de militante Ierse republikeinse beweging in Noord-Ierland. Op 10 mei vond in kasteel Stormont bij Belfast een ontmoeting plaats tussen een regeringsdelegatie onder aanvoering van Michael Ancram, staatssecretaris op het departement van Noordierse zaken, en een vijfkoppige delegatie onder leiding van Martin McGuinness, de hoofdonderhandelaar van Sinn Fein. Op 24 mei werden in Washington besprekingen gevoerd door minister voor Noord-Ierland Sir Patrick Mayhew en Sinn Fein-voorzitter Gerry Adams.

De Britse staatssecretaris voor Noord-Ierland, Michael Ancram. richt het woord tot de pers na het overleg met Sinn Fein in kasteel Stormont op 10 mei 1995.

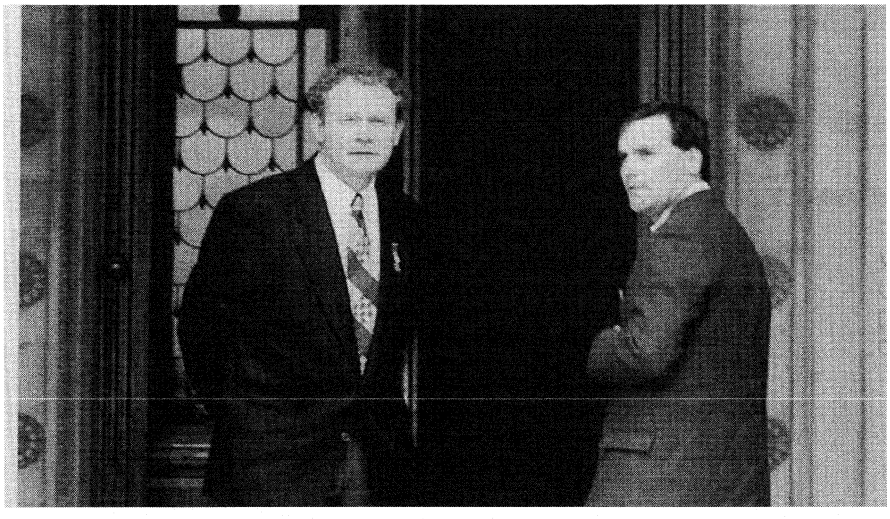

Martin McGuinness (l.) en Gerry O'Hara van het Sinn Feinbestuur arriveren op 10 mei bij kasteel Stormont in Belfast voor besprekingen met de Britse staatssecretaris voor Noord-Ierland Michael Ancram.

Ontmoeting Ancram-McGuinness

Ancram noemde het gesprek op 10 mei, dat meer dan drie uur duurde, ,,hard[x] en ,,openhartig", maar voegde eraan toe: ,,Het was een zakelijk gesprek dat we naar ik hoop in de nabije toekomst kunnen voortzetten." Hij zei dat er echter wel aanzienlijke voortgang zou moeten worden gemaakt met de ontwapening van het Ierse Republikeinse Leger (de IRA) voordat Sinn Fein zou Bunnen meedoen aan meer inhoudelijke besprekingen over een politieke regeling met de vier grote constitutionele partijen in Noord-Ierland.

McGuinness omschreef de besprekingen als ,,uitputtend[n] en zei dat hij

hoopte op een ontmoeting van Adams en Mayhew. Sinn Fein verbond de ontwapening van de IRA aan de terugtrekking van de Britse troepen uit Noord-Ierland en de opheffing van de door protestanten geleide politiemacht, de Royal Ulster Constabulary (RUC). In een vraaggesprek voor de radio op 11 mei noemde McGuinness de eisen van de Britse regering met betrekking tot de ontwapening van de IRA ,,onmogelijk".

De dag voor de ontmoeting sprak de Britse premier John Major de Ierse premier John Bruton in Moskou. waar beiden de herdenking van 50 jaar bevrijding bijwoonden (zie onder ALGEMEEN). Zij pleitten voor een snelle ontwapening van de IRA.

Ontmoeting Mayhew-Adams

Het gesprek van 24 mei vond plaats aan het begin van een driedaagse conferentie in Washington over stimulering van de economie van Noord-Ierland en de grensregio's in Ierland, die werd bijgewoond door zakenmensen en politici van uiteenlopende politieke kleur.

Adams karakteriseerde de ontmoeting als een grote stap voorwaarts in het vredesproces, hoewel Britse functionarissen zeiden dat over de ontwapcningskwestie geen vooruitgang was geboekt. Zij benadrukten dat het gesprek niet het begin betekende van de deelname van Sinn Fein aan inhoudelijke politieke onderhandelingen.

In een toespraak zei de Amerikaanse president Bill Clinton op 23 mei: .,Het geweld is afgenomen, maar niet verdwenen." Hij voegde daaraan toe: .,Allen die het staakt-het-vuren in acht nemen roep ik op de volgende stap te zetten en te beginnen met praten over een serieuze ontmanteling van de wapens."

Bezoek van premier Major

Er was twijfel ontstaan over het doorgaan van de ontmoeting van 10 mei nadat een botsing tussen Sinn Fein-aanhangers en agenten van de RUC het premier John Major op 3 mei korte tijd onmogelijk had gemaakt een museum in Londonderry te bezoeken tijdens een eendaags bezoek aan Noord-Ierland.

Er was meer onrust in Belfast geweest - op 4 mei tijdens een tocht ter herdenking van 50 jaar bevrijding (zie ook onder ALGEMEEN) en op 7 mei, de datum waarop Bobby Sands was overleden tijdens de hongerstaking in de Maze-gevangenis in 1981 (zie pag. 337/1 e.v.-'81).

(Vor.ber.pag. 103/3 e.v.-1995)

IERLAND

WET OP NOODBEVOEGDHEDEN INGETROKKEN

Op 1 februari 1995 stemden de Dail en de Seanad (respectievelijk tweede en eerste kamer van het parlement) in met de intrekking van de Wet op de Noodbevoegdheden (Emergency Powers Act) uit 1976, zoals in oktober 1994 door vice-premier en minister van buitenlandse zaken Dick Spring was aangekondigd (zie pag. 107/3-'95).

De wet op misdrijven tegen de staat (Offences against the State Act) uit 1939, op grondwaarvan de gardaí (politie) verdachten in hechtenis kon houden in zaken die betrekking hadden op georganiseerde misdaad en drugscriminaliteit, bleef van kracht, ondanks kritiek van organisaties voor burgerrechten.

(Zie onder GROOT-BRITTANNIË voor de vrijlating van IRA-leden uit de gevangenis en voor het gezamenlijk Raamdocument over Noord-Ierland.)

ABORTUS-VOORLICHTINGSWET AANGENOMEN

Op 8 maart 1995 nam de Dail met 85 tegen 67 stemmen een wet aan waardoor het verstrekken van voorlichting over de mogelijkheid op abortus in het buitenland gelegaliseerd werd, ondanks de oppositie van de grootste partij in het parlement, Fianna Fail. Op 14 maart werd de wet door de Seanad goedgekeurd.

Krachtens de wet mochten Ierse artsen en verpleegkundigen aan patiënten de namen en adressen van abortusklinieken in het buitenland verstrekken. In 1992 had tweederde van de kiezers zich in een referendum voor een dergelijke maatregel uitgesproken, hoewel slechts een derde voorstander was van zelfs de meest beperkende mogelijkheden op legale abortus in Ierland (zie pag. 92/2 e.v.-'93). Naar schatting 4.000 Ierse vrouwen reisden jaarlijks naar het buitenland voor een abortus.

Minister Michael Noonan van volksgezondheid, die namens zowel de linkse als de rechtse partijen in de regeringscoalitie sprak. beschuldigde Fianna Fail er op 2 maart van zich uit ,,politiek opportunisme" tegen de wet te verzetten, waarbij hij erop wees dat Fianna Fail in 1992 referendumvoorstellen had gesteund die vergelijkbaar waren met de betreffende wet (zie pag. 92/2 e.v.-'93). De roomskatholieke kerk bleef onverbiddelijk tegen de wet gekant.

Uitspraak Opperste Gerechtshof over abortus-voorlichtingswet

Op 18 maart legde de Ierse president Mary Robinson het abortus-voorlichtingsvoorstel voor aan het Opperste Gerechtshof, dat binnen 60 dagen een uitspraak moest doen over de grondwettigheid van de wet

Op 12 mei bepaalde het Opperste Gerechtshof dat de wet die de verspreiding van informatie over de beschikbaarheid van abortus in het buitenland toestond, conform de grondwet was.

Uitspraak Hooggerechtshof over levensbeëindiging

Eerder had het Hooggerechtshof op 5 mei bepaald dat de familie van een vrouw die na een kleine gynaecologische ingreep al 20 jaar in coma lag, het recht had toestemming te verlenen voor het uitschakelen van de apparaten die haar in leven hielden. De Ierse regering ging tegen de uitspraak in beroep, waardoor de zaak bij het Opperste Gerechtshof terecht zou komen.

MINISTER VAN DEFENSIE TREEDT AF

Op 22 mei zag Hugh Coveney zich gedwongen af te treden als minister van defensie en marine nadat in krantebcrichten was onthuld dat hij had geprobeerd opdrachten van de Ierse gasmaatschappij (Irish Gas Board) te verwerven voor zijn vroegere architectenbureau. Hij werd opgevolgd door de whip van de regering, Sean Barret.

Coveney. die als onderminister lid van de regering mocht blijven. was het tweede lid van de regering van premier John Bruton die aftrad. Phil Hogan nam in februari ontslag als staatssecretaris nadat hij gegevens over de begroting had laten uitlekken naar de pers.

BEZOEK VAN BRITSE KROONPRINS

De Britse kroonprins Charles bracht op 31 mei-1 juni een officieel bezoek aan Ierland, waar hij onder meer sprak met president Mary Robinson en premier John Bruton. Het was het eerste bezoek van een lid van de Britse koninklijke familie sinds de Ierse onafhankelijkheid in 1922, en het werd voorgesteld als een symbool van recente verbeteringen in de bilaterale betrekkingen. De explosie van een brandbom in Dublin aan de vooravond van het bezoek werd door de politie toegeschreven aan anti-Britse sentimenten.

(Vor.ber.pag. 107/3 e.v.-1995)

ITALIË

MAATREGELEN VAN DE REGERING-DINI. BEGROTING GOEDGEKEURD. CORRUPTIEONDERZOEKEN. REGIONALE VERKIEZINGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Gedurende de maand februari 1995, in een sfeer van verhoogde toenemende politieke rivaliteit in verband met naderende verkiezingen en met zeer instabiele partijverhoudingen, boekte de regering die in januari was gevormd door Lamberto Dini, toch enige vooruitgang op drie van de vier gebieden die zij tot prioriteiten van haar ,,noodmandaat" had verklaard (zie pag. 245/3 e.v.-'95).

(i) Op 17 februari werd een wetsvoorstel ingediend ter regulering van de toegang van politieke partijen tot de media; (ii) een wetsvoorstel voor de herziening van regionale verkiezingsprocedures, dat slechts op klein onderdelen afweek van het vroegere stelsel van evenredige vertegenwoordiging. werd op 20 februari aangenomen door de Kamer van Afgevaardigden, maar moest nog door de Senaat worden goedgekeurd; (iii) op 23 februari werd een aanvulling op de begroting voor 1995 ingediend.

De aanvullende begroting hield een verhoging van de belastingen in met circa L 15.000 mrd ($9 mrd) en een bezuiniging op de uitgaven van L 5.000 mrd ($ 3 mrd). Ook werd voorzien in een ambitieus privatiseringsprogramma. Deze ingrepen kwamen boven op de maatregelen uit de begroting die in december 1994 was aanvaard (zie pag. 245/2-'95), en waren erop gericht het begrotingstekort binnen de doelstelling van 8 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) te houden. De belasting over de toegevoegde waarde (BTW) zou met 1 a 3 procentpunten worden verhoogd, de benzineaccijns ging omhoog en de belastingaftrek voor zelfstandigen ging omlaag.

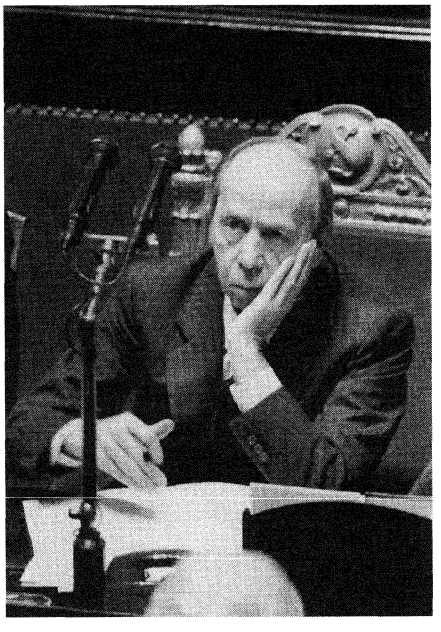

Premier Lamberto Dini maakt aantekeningen tijdens het debat in de Italiaanse senaat over het regeringsprogramma op 30 januari 1995.

De algemeen secretarissen van de grootste vakbonden, v.l.n.r. Pietro Larizza (UIL), Sergio D'Antoni (CISL), en Sergio Cofferati (CGIL) geven op 8 mei een gezamenlijke persconferentie na het akkoord met de regering over de hervorming van het pensioenstelsel.

Aanvullende begroting goedgekeurd

De aanvullende begroting die de regering van Lamberto Dini in februari had ingediend (zie boven). een van de vier prioriteiten van zijn noodmandaat, werd op 16 maart aangenomen door de Kamer van Afgevaardigden (met 315 tegen 309 stemmen) en op 21 maart door de Senaat, waarbij de regering om een motie van vertrouwen vroeg om te voorkomen dat er veel amendementen werden ingediend.

Bijna alle linkse partijen stemden voor de begroting en de rechtse partijen tegen, terwijl de LN, de PPI en de Heropgerichte Communistische Partij (PRC) verdeeld waren. Dini zei dat de belastingverhogingen en andere maatregelen van levensbelang waren voor het herstel van de economische stabiliteit.

Hervorming pensioenstelsel

Op 8 mei maakte de regering-Dini bekend dat zij met de vakbonden een akkoord had bereikt over de hervorming van het pensioenstelsel, de laatste van de vier prioriteiten. Dini zei dat de hervorming, die volledig zou zijn doorgevoerd in 2013, een gemiddelde besparing zou opleveren van L 10.000 mrd per jaar gedurende de komende 10 jaar en dat de oorspronkelijke regeringsdoelstelling, een besparing van L 15.000 mrd in de drie jaren 1995-97, ook zou worden gehaald ($ 1,00 = L 1.664,3 op 12 mei 1995).

De in te voeren wijzigingen behelsden (i) de scheiding van staatspensioenen en andere betalingen in het kader van de sociale zekerheid, (ii) de harmonisering van de bestaande 51 verschillende pensioenregelingen voor werknemers in de private sector, in de overheidssector en voor zelfstandigen, (iii) de koppeling tussen de pensioenuitkeringen en de individuele premiebijdragen en (iv) vermindering van het aantal vervroegd gepensioneerden door de invoering van een minimumleeftijd en sancties. Er zou een minimum pensioenleeftijd van 52 jaar bij 35 jaar premiebetaling worden ingevoerd (onder het oude stelsel konden sommigen al op 40-jarige leeftijd met pensioen), die geleidelijk zou worden verhoogd tot 37 jaar in 2008.

De werkgeversorganisatie Confindustria had kritiek op de hervormingen, die nog door het parlement moesten worden goedgekeurd, omdat ze te geleidelijk zouden worden ingevoerd en niet ver genoeg gingen in het op een lijn brengen van de Italiaanse pensioenen met die van de rest van Europa

Druk op de lire

In de tweede helft van januari zag de Italiaanse centrale bank zich verscheidene malen gedwongen op de wisselmarkten in te grijpen om de lire te steunen -voor het eerst sinds de lire in 1992 het Europees Monetair Stelsel (EMS)

had verlaten (zie pag. 755/3 e.v.-'92). Op 21 februari verhoogde de Bank van Italie het disconto met 0,75 procentpunt tot 8.25 procent.

Rentetarieven omhoog

Op 26 mei maakte de Bank van Italië bekend dat zij per 29 mei de discontoen Lombard-tarieven met 0,75 procent verhoogde tot respectievelijk 9 en 10,5 procent. De maatregel werd uitgelegd als een poging om de inflatiedruk te weerstaan.

Prodi terug in de politiek

Op 3 februari maakte Romano Prodi, hoogleraar in de economie, zijn terugkeer in de politiek bekend als mogelijk leider van centrum-links.

Prodi was oorspronkelijk afkomstig uit de linkervleugel van de voormalige Christen-Democratische Partij en was aan het einde van de jaren '70 korte tijd minister van industrie geweest. De laatste jaren was hij echter buiten de partijpolitiek gebleven. Hij was van 1982-'89 en in 1993-'94 voorzitter van de industriele staatsholdingmaatschappij IRI (zie pag. 34/1-'94). Verwacht werd dat hij de steun zou krijgen van een brede alliantie van de voormalige communistische Democratische Partij van Links (PDS). de Italiaanse Socialisten (opvolger van de Italiaanse Socialistische Partij - zie pag. 244/2-'95), de Groenen, Mario Segni's Segni Pact en de meerderheid van de centrumpartij Italiaanse Volkspartij (PPI). Prodi werd beschouwd als een potentiele uitdager van oud-premier Silvio Berlusconi, wiens regering in december 1994 ten val was gebracht (zie pag. 245/2 e.v.-'95).

Verdere partijpolitieke ontwikkelingen

In februari werd zowel de Noordelijke Liga (LN) als de PPI bedreigd door een scheuring.

Sinds het aftreden van Berlusconi was de PPI meer en meer verdeeld geraakt over. het streven van partijleider Rocco Buttiglione naar een bondgenootschap met Berlusconi. Op 10 februari stemde een meerderheid van het landelijke bestuur van de PPI vóór zo'n bondgenootschap, maar de linkervleugel van de partij onthield zich van stemming.

Van 10-12 februari hield de LN een buitengewoon congres in Milaan. Daar consolideerde de leider en oprichter van de partij, Umberto Bossi, zijn positie en werd de partij omgedoopt tot Noordelijke Liga-Federaal Italië. Voormalig vice-premier en oud-minister van binnenlandse zaken en vooraanstaand LN-dissident Roberto Maroni maakte echter tijdens het congres op 11 februari bekend dat hij zich terugtrok uit de LN en uit het parlement. De volgende dag hielden Maroni en zijn aanhangers in Genua het oprichtingscongres van een (Berlusconi-gezinde) Italiaanse Federalistische Liga.

Op 26 februari beschuldigde president Oscar Luigi Scalfaro politici van ,,onwetendheid, arrogantie en kwade trouw". Hij zei dat de stabiliteit alleen kon worden hersteld als politieke tegenstanders zouden ophouden elkaar te bestoken met venijnige beledigingen. Berlusconi, die sinds Dini's benoeming herhaaldelijk had aangedrongen op vervroegde verkiezingen, beschuldigde Scalfaro ervan ,,tendentieus en beledigend" op te treden.

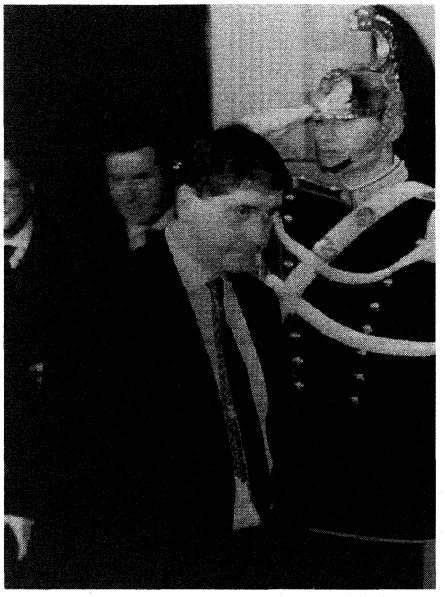

Archiefopname van PPI-leider Rocco Buttiglione op 28 december 1994.

Scheuring in PPI

In de gematigde PPI, de opvolger van de Christen-Democratische Partij (DC), kwam het in maart tot een scheuring naar aanleiding van de vraag of men een verkiezingsalliantie zou aangaan met de rechtse Vrijheidsalliantie die werd aangevoerd door Forza Italia van Silvio Berlusconi.

Het kwam als een volslagen verrassing toen PPI-leider Rocco Buttiglione op 9 maart de verkiezingsalliantie bekendmaakte. De linkervleugel van de partij reageerde daarop door een motie van wantrouwen over zijn leiderschap te eisen. De motie werd op 12 maart met een meerderheid van drie stemmen door het landelijk bestuur aangenomen, maar Buttiglione weigerde af te treden omdat naar hij zei met de stemming geknoeid was. Op 17 maart werd Gerardo Bianco tot partijleider gekozen tijdens een vergadering die werd geboycot door de aanhangers van Buttiglione.

Datum media-referendum

Op 29 maart maakte de regering bekend dat op 11 juni een referendum over het mediabeleid zou worden gehouden. Het referendum zou over 12 onderwerpen gaan, maar de belangrijkste vraag ging over hervormingen binnen het omroep-

Romano Prodi wordt op 3 februari 1995 belaagd door de media nadat hij is getipt als mogelijke leider van een centrum-linkse alliantie.

wezen, in het bijzonder over het voorstel dat niemand meer dan één televisiekanaal mocht bezitten.

Ontwikkelingen rond de **mafia**

Op 13 februari werd Calogero Mannino, een Christen-Democraat uit Sicilie die in de jaren 1981-'92 zes verschillende ministersposten had bekleed, gearresteerd op verdenking van banden met de mafia.

Op 21 februari begon in Palermo op Sicilië het proces tegen mafia-leider Salvatore „Toto" Riina. die in 1993 was gearresteerd (zie pag. 375/3-'93). Hij werd ervan beschuldigd opdracht te hebben gegeven voor de moord op onderzoeksrechter Giovanni Falcone (zie pag. 531/3 e.v.-'92).Er waren nog 37 verdachten in deze rechtszaak, die werd verdaagd tot 19 april. In een ander proces werd „Toto" Riina op 10 maart voor de zevende maal tot levenslang veroordeeld wegens vier moorden in de jaren tachtig.

Negen mafia-moorden die in maart op Sicilië werden gepleegd. gaven aanleiding tot speculaties dat de organisatie probeerde om haar invloed opnieuw te doen gelden na een periode van twee jaar, waarin veel van haar leiders waren gearresteerd en haar activiteiten onder meer waren gedwarsboomd doordat haar rol in het openbaar breed was uitgemeten.

Onder de slachtoffers bevond zich een neef van Tommaso Buscetta, de bekendste mafia-informant.

Op 3 maart werd Giulio Andreotti, die in de jaren zeventig en tachtig zeven maal premier en leider van de Christen-Democratische partij (DC)was, in staat van beschuldiging gesteld wegens het onderhouden van banden met de mafia. Het proces zou op 26 september beginnen.

Proces over moord op Falcone geopend

Op 2 mei begon in Caltanissetta (Midden-Sicilië) de rechtszaak tegen 41 mensen die werden beschuldigd van betrokkenheid bij de moord op mafiabestrijder rechter Giovanni Falcone in 1992 (zie pag. 531/3 e.v.-'92). Onder de verdachten bevond zich mafialeider Salvatore „Toto" Riina (zie boven).

Conflict tussen minister van justitie en Milanese magistraten

In mei traden verschillen van mening aan het licht tussen de regering en het Milanese team van de mani pulite (schone handen), de rechters die al drie jaar onderzoek deden naar beschuldigingen van corruptie. (Zie pag. 18/3 e.v.-'95 voor eerdere botsingen met de vorige regering, eind 1994.)

Sprekend in de Senaat beschuldigde minister van justitie Filippo Mancuso op 11 mei de Milanese magistraten van een gebrek aan objectiviteit in hun onderzoekingen Hij weigerde de conclusie te aanvaarden van een onderzoek dat in oktober 1994 was gestart, die luidde dat de onderzoeksrechters hun bevoegdheden niet hadden overschreden. De minister bevestigde dat hij een tweede onderzoek had gelast om vast te stellen of zij hun functie hadden misbruikt door gebruik te maken van preventieve detentie van verdachten of door overheidsinspecteurs te intimideren die hen hadden bezocht in het kader van het eerste onderzoek.

Corruptie-affaires

Een corruptieonderzoek naar de financiering van de gezondheidszorg in de zuidelijke streek Apulia leidde op 28 maart tot 33 arrestaties. Onder de gearresteerden bevonden zich twee voormalige ministers (Vito Lattanzio en Rino Formica), een oud-rechter, de burgemeester van Bari, vier hoge functionarissen van de financiele politie, de hoofdredacteur van een regionale krant en vermoedelijke mafia-leiders.

Silvio Berlusconi, tegen wie reeds een onderzoek liep wegens omkoping (zie pag. 243/3 en 245/1-'95), kreeg op 3 maart officieel te horen dat er een tweede corruptieonderzoek naar hem werd gestart, dat betrekking had op BTW-fraude in 1990.

Op 20 mei verzochten Milanese magistraten de vervolging wegens corruptie van Berlusconi, diens broer Paolo en andere managers van het Fininvest-concern (zie ook pag. 243/3 e.v.-'95). Een rechtbank in Milaan zou het verzoek op 4 juli in behandeling nemen.

Op 26 mei arresteerde de politie Marcello Dell'Utrui, de topman van Publitalia, de reclamedochter van Fininvest. De rechterlijke macht in Turijn had zijn aanhouding bevolen in verband met een onderzoek naar beschuldigingen dat Publitalia systematisch te hoge rekeningen had uitgeschreven voor sportsponsoring ter waarde van L 12 mrd tussen 1991 en 1993. De illegale opbrengst zou zijn verdeeld tussen Publitalia en zijn cliënten.

Op 16 mei verzocht de Milanese openbare aanklager om de berechting van 160 politici en zakenlieden op beschuldiging van omkoping en corruptie in verband met contracten van het staatselektriciteitsbedrijf ENEL. In totaal zou het om L 35 mrd aan smeergeld gaan. Tot de aangeklaagden behoorden de socialistische oud-premier Bettino Craxi en ENEL-voorzitter Franco Viezzoli.

Erfgenaam van Gucci **doodgeschoten**

De 46-jarige Maurizio Gucci, een kleinzoon van de oprichter van het leer- en mode-imperium Gucci, werd op 27 maart voor zijn kantoor in Milaan doodgeschoten. De speculaties in de media over het motief voor de moord richtten zich vooral op een slepende vete in de Gucci-familie. Maurizio had in de jaren tachtig de leiding over het bedrijf uit handen van zijn neven naar zich toegetrokken, maar hij had zijn aandeel van 50 procent in 1993 verkocht aan een investeringsbank in Bahrein.

Regionale verkiezingen

Op 23 april werden verkiezingen gehouden in 15 regio's, die het grootste deel van het Italiaanse vasteland besloegen (maar niet Sardinië en Sicilië of de regio's op het vasteland met een speciale status). Bij de verkiezingen was 90 procent van alle kiesgerechtigden betrokken. Centrum-linkse partijen, die in totaal 40,5 procent van de stemmen kregen, veroverden de meerderheid in negen van de 15 regio's.
Van de centrum-linkse partijen werd de Democratische Partij van Links (PDS) met 24,6 procent de grootste partij van het land. Het was voor het eerst na de Tweede Wereldoorlog dat dit een linkse partij overkwam. Bijna 16 procent werd verdeeld onder de voormalige socialisten, de Groenen, het in Sicilië gevestigde Netwerk, het Segni Pact en de grootste parlementaire factie van de gespleten PPI.

Opiniepeilingen bij de stemlokalen hadden tot de voorspelling geleid dat de rechtse Vrijheidsalliantie, gedomineerd door oud-premier Silvio Berlusconi's partij Forza Italia, ongeveer 45 procent van de stemmen zou krijgen en in de meeste regio's een meerderheid zou behalen. Maar uiteindelijk bedroeg het totale stemmenaandeel van de partijen in de Vrijheidsalliantie 40.7 procent, waarvan Forza Italia 22,4 procent behaalde, Gianfranco Fini's Nationale Alliantie 14,1 procent, terwijl in totaal 4 procent was gegaan naar voormalige Liberalen, het Christen-Democratisch Centrum (het rechtse element van de oude Christen-Democraten), een aantal dissidente oud-aanhangers van de Noordelijke Liga en de afgescheiden PPI-groep onder leiding van Rocco Buttiglione (zieboven).

Van de overige partijen behaalden de Noordelijke Liga (LN), die in december uit de Vrijheidsalliantie was gestapt en alleen in het noorden meedeed, 6.4 en de orthodoxe Heropgerichte Communisten 8,4 procent van de stemmen.

Provinciale en gemeentelijke verkiezingen

Tegelijkertijd werden verkiezingen gehouden voor het bestuur van 76 provincies en voor raadsleden en burgemeesters in 3.130 gemeenten.

Rij de regionale verkiezingen werd 80 procent van de zetels verdeeld op evenredige basis en de rest volgens het meerderheidsprincipe: de gemeentelijke verkiezingen volgden het systeen? van de eenvoudige ineerderheid. In mei zou een beslissende verkiezingsronde worden gehouden in plaatsen waar geen der burgemeesterskandidaten een absolute meerderheid had behaald.

De tegenvallende uitslag van de Vrijheidsalliantie deed de roep van Berlusconi en Fini om vervroegde parlementsverkiezingen te houden in juni. verstommen.

Le Monde berichtte op 26 april dat Berlusconi's Fininvest-groep. eigenaar van drie landelijke televisiekanalen, was beboet wegens overtreding van een decreet dat de regering in maart had aangenomen, inzake gelijkwaardige toegang tot de televisie voor alle politieke partijen rond de regionale en gemeentelijke verkiezingen. De zenders van Fininvest bleken meer aandacht aan Berlusconi te hebben besteed dan op grond van het decreet was toegestaan.

Tweede ronde van provinciale en gemeentelijke verkiezingen

In de tweede ronde van de provinciale engemeentelijke verkiezingen, op 7 mei, consolideerden de centrum-linkse partijen de winst die zij op 23 april hadden geboekt in de eerste ronde (zie boven).

Bij de verkiezingen voor 54 provinciale presidenten ging de winst in 48 gevallen naar centrum-links. Drie presidentschappen werden veroverd door de LN en drie door de Vrijheidsalliantie. Bij de burgemeestersverkiezingen was in 189 gemeenten een tweede ronde nodig omdat geen enkele kandidaat in de eerste ronde 50 procent van de stemmen had gekregen. In 21 van de 24 grootste steden werd op 7 mei een centmm-linkse burgemeester gekozen. In totaal veroverde centrum-links 203 burgemeesterschappen. tegen 32 voor de Vrijheidsalliantie en 10 voor de LN.

Tussentijdse verkiezing in Padua

Bij een tussentijdse verkiezing, op 9 april in het district Padua-West, voor een zetel in de Kamer van Afgevaardigden, werd de kandidaat van de Vrijheidsalliantie die de zetel bij de algemene verkiezingen in maart 1994 had veroverd, verslagen door de kandidaat van centrum-links, die 57,1 procent van de stemmen kreeg en zowel door katholieke als linkse kiezers werd gesteund.

Maatregelen tegen illegale immigranten

In een poging de kritiek te weerleggen dat de Italiaanse grens een makkelijk route naar de Europese Unie (EU)vormde voor illegale immigranten, zond de Italiaanse regering op 11 mei 500-700 soldaten naar Apulia om de kust te bewaken. Sinds oktober 1994 waren zo'n 8.000 illegale migranten, voornamelijk afkomstig uit Albanië, voormalig Joego-Slavië, Turkije en Sri Lanka. bij aankomst in Apulia betrapt door kustwacht en politie. (Zie pag. 294/3-'92; 74/1-'93 voor de toestroom van illegalen in 1991-92.)

Andere EU-lidstaten drongen naar verluidt aan op strengere Italiaanse grenscontroles teneinde het Verdrag van Schengen. dat op 26 maart 1995 in werking was getreden (zie pag. 393/1 e.v.-'95). daadwerkelijk te kunnen effectueren.

(Vor.ber.pag. 243/1 e.v.-1995)

Romano Prodi. onafhankelijk kandidaat voor het premierschap en leider van de centrum-linkse coalitie Olijf (l.),en Walter Veltroni van de PDS, namens Olijf kandidaat voor het vice-premierschap (r.).vieren tijdens een coalitiebijeenkomst op 8 mei 1995 deuitslag van de regionaleoerkiezingen.

SPANJE

REGERING-GONZALEZ ONDER DRUK. DEBAT OVER TOESTAND VAN D E NATIE. ECONOMISCHE CRISIS. OFFENSIEF TEGEN ETA. REGIONALE VERKIEZINGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

In januari 1995 kwam de socialistische minderheidsregering van Felipe Gonzalez Marquez onder toenemende druk te staan vanwege beschuldigingen van betrokkenheid bij de Antiterroristische Bevrijdingsgroepen (Grupos Antiterroristas de Liberacion, GAL), die aanslagen hadden uitgevoerd op leden van de Baskische afscheidingsbeweging Euzkadi ta Askatasuna (ETA)in de periode 1983-'87. Maar op 20 januari herhaalde Jordi Pujol, leider van de Catalaanse Convergentie en Eenheid (CiU), waarvan de regering afhankelijk was, dat hij de regering van Gonzalez zou blijven steunen tot het einde van de regeerperiode in juni 1997.

Bezuinigingen

Het kabinet keurde op 13 januari bezuinigingen op de uitgaven goed van in totaal 150 mrd pesetas, die alle ministeries zouden treffen (voor de in december aanvaarde begroting voor 1993, zie pag. 113/2-'95).

Minister van economie Pedro Solbes zei dat de bezuinigingen het begrotingstekort zouden verkleinen van naar schatting 6,7 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) in 1994 tot 5,9 procent van het BBP in 1995 ($ 1 = ptas 133,531 per 13 januari 1995).

Op 27 januari zag Solbes zich echter, wegens kostenoverschrijdingen in januari en een hogere rente, genoodzaakt extra bezuinigingen bekend te maken van 400 mrd ptas om het begrotingstekort op het streefcijfer van 5,9 procent te kunnen handhaven.

De Banco de España had de basisrente op 4 januari voor het eerst in meer dan twee jaar (zie pag. 238/2 e.v.-'93) verhoogd van 7.35 naar 8 procent. De koers van de peseta daalde van DM 1 = 83 ptas begin december 1994 naar 88 op 9 januari 1995 en bleef de rest van de maand rond 87 staan.

Debat over toestand van de natie

Na een stormachtig debat van twee dagen over de toestand van de natie, kreeg de socialistische minderheidsregering van premier Felipe Gonzalez Marquez op 9 februari de goedkeuring van het parlement voor een beleidsmotie, die met 175 tegen 163 stemmen bij zes onthoudingen werd aangenomen; dankzij de blijvende steun van de Catalaanse Convergentie en Eenheid (CiU) van Jordi Pujol. De motie behelsde maatregelen die voorzagen in een voortzetting van het bezuinigingsbeleid in de begroting voor 1996, een snellere overdracht van bevoegdheden aan regionale overheden en wetswijzigingen inzake ontslag en abortus.

Dit succes werd echter overschaduwd door de aankondiging van de onafhankelijke socialist Ventura Perez Mariño, dat hij zijn steun aan Gonzalez' Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE)introk en zijn parlementszetel opgaf.

Rechter Perez Mariño had zich, net als de onderzoeksrechter voor corruptiezaken Baltasar Garzon, laten overhalen samen met de PSOE aan de verkiezingen van 1993 mee te doen, maar riep nu om het aftreden van Gonzalez. Hij stemde ook voor een motie van de oppositie die een onderzoek eiste naar de vermeende betrokkenheidvan de regering bij de GAL, die in 1983-'87 aanslagen had uitgevoerd op Baskische separatisten. De motie werd met drie stemmen verschil verworpen.

José Maria Aznar, leider van de oppositionele Volkspartij (PP), bleef bij zijn oproep voor vervroegde parlementsverkiezingen op 28 mei, de datum waarop regionale en gemeentelijke verkiezingen gehouden zouden worden.

Op 6 februari had Aznar in Madrid een ontmoeting met Pujol, maar Pujol herhaalde dat hij Gonzalez steunde en dat de CiU achter de PSOE-regering bleef staan om een succesvol Spaans EU-voorzitterschap mogelijk te maken in de tweede helft van 1995, en om het beginnende economische herstel te bevorderen. Pujol voegde er echter aan toe dat als het EU-voorzitterschap eenmaal achter de rug zou zijn, ,.parlementsverkiezingen nuttig zullen zijn".

Javier de la Rosa op borgtocht vrijgelaten

Op 13 februari werd de Catalaanse financier Javier de la Rosa, die in oktober 1994 in staat van beschuldiging was gesteld wegens fraude en valsheid in geschrifte (zie pag. 113/2-'95), vrijgelaten na betaling van een borgsom van 1 mrd pesetas. Drie andere zakenlieden die bij de zaak betrokken zouden zijn, werden eveneens op borgtocht vrijgelaten. (Zie onder voor de vrijlating van de bankier Mario Conde.)

Aanhouding in zaak van GAL-gelden. Gonzalez ontkent betrokkenheid

Op 9 januari gelastte rechter Baltasar Garzon, die het onderzoek leidde naar officiële betrokkenheid bij de GAL-eenheid, de preventieve hechtenis van Juan de Justo, de privésecretaris van oud-staatssecretaris Rafael Vera (voor de detentie in zijn opdracht van Julian Sancristobal, directeur-generaal van staatsveiligheid op het ministerie van binnenlandse zaken in 1984-'87. en twee anderen in december 1994, zie pag. 114/1-'95).

In een artikel in El *Mundo* van dezelfde dag beweerden twee voormalige politieagenten. José Amedo en Michel Dominguez (in 1988 aangehouden en in 1991 veroordeeld wegens betrokkenheid bij GAL-aanslagen - zie pag. 304/1/2-'92 en 114/1-'95), dat de toenmalige staatssecretaris voor veiligheid, Rafael Vera, na hun arrestatie in totaal 200 mln pesetas (circa $1,4 mln) gemeenschapsgeld had overgemaakt naar Zwitserse bankrekeningen die waren geopend door hun echtgenotes.

Op de avond van 9 januari verklaarde Gonzalez op de televisie dat aantijgingen van betrokkenheid van de regering bij het schandaal ,,volkomenvals" waren en dat hij de acties van de GAL nooit had georganiseerd, geautoriseerd, gerechtvaardigd of getolereerd.

Op 18 januari diende Vera een aanklacht tegen Garzon in. Hij beschuldigde Garzon ervan de GAL-zaak te hebben laten rusten voordat hij in 1993 de politiek in ging en de zaak te hebben heropend nadat hij zich gedesillusioneerd had teruggetrokken in mei 1994 (zie pag. 631/1-'94). Sancristobal beschuldigde Garzon, in een vraaggesprek dat hij in de gevangenis voerde en dat op de staatstelevisie werd uitgezonden en afgedrukt werd in El *País* van 19 januari, ervan Gonzalez' regering ten val te willen brengen.

Eind januari werd Garzon tijdelijk van de zaak gehaald, vanwege een juridische procedure van De Justo, die aanvoerde dat Garzons vroegere positie bij het ministerie van binnenlandse zaken niet verenigbaar was met zijn huidige onderzoekingen. Garzon kreeg op 2 februari opnieuw de leiding over de zaak nadat De Justo's klacht was verworpen.

Voortzetting GAL-onderzoek

Onderzoeksrechter Baltasar Garzon ondervroeg op 16 februari Rafael Vera, staatssecreteris voor veiligheid op het ministerie van binnenlandse zaken van 1983 tot januari 1994 (zie pag. 400/2/3-'94), in het kader van zijn onderzoek naar de GAL-affaire Vera werd vervolgens in voorlopige hechtenis gehouden.

Vera werd beschuldigd van het verdoezelen van zijn mogelijke betrokkenheid bij de ontvoering in december 1983 van Segundo Marey, de eerste actie waarvoor GAL de verantwoordelijkheid had opgeëist, en van het aanwenden van gemeenschapsgeld om twee oud-politieagenten te betalen (José Amedo en Michel Dominguez), die in 1991 in de gevangenis belandden wegens betrokkenheid bij GAL-aanslagen (zie pag. 304/1/2-'92, 111/3-'95 en boven).

Vera had beroep aangetekend tegen de voortzetting van het onderzoek door Garzon naar de kwestie en beschuldigde hem van ,.overduidelijke vijandschap". maar op 13 februari wees het Hooggerechtshof zijn beroep af. Het Hof bepaaldetegelijkertijd-dat het Garzon was toegestaan het onderzoek in het zogenaamde ,,Amedo-dossier" naar de oorsprong van de betalingen aan Amedo en Dominguez te heropenen.

Op 17 februari werd Ricardo Garcia Damborenea, secretaris van de PSOE in de Baskische provincie Vizcaya van 1979-'89, de zesde arrestant in verband met de GAL-affaire (zie ookpag. 114/1-'95 en boven).

Officiële identificatie GAL-slachtoffers

Op 22 maart gelastte minister Juan Alberto Belloch Juive van binnenlandse zaken en justitie een officieel onderzoek naar de verdwijning van en de moord op twee vermeende leden van de Baskische afscheidingsbeweging ETA in 1983; deze moorden werden toegeschreven aan een GAL-eenheid.

De 20-jarige José Antonio Lasa Artano en de 22-jarige José Ignacio Zabala Arostegui waren op 16 oktober 1983 in het Franse Bayonne ontvoerd. Iemand die beweerde lid te zijn van GAL had gezegd verantwoordelijk te zijn voor hun ,,executie" in januari 1984. maar een gerechtelijk onderzoek naar het lot van de twee mannen was in 1988 gesloten wegens gebrek aan bewijs. In 1985 waren echter in een put ongebluste kalk bij Alicante twee lichamen gevonden, en na een uitgebreid onderzoek door twee pathologen, een jurist en een politiefunctionaris bleek in maart 1995 dat het om de lichamen ging van de twee ontvoerde mannen, die waren gemarteld voordat ze van achteren door het hoofd waren geschoten.

De nieuwe publiciteit over deze zaak, die volgde op beschuldigingen dat de regering achter

GAI, stak (zie boven), deed stemmen opgaan dat José Rarrionuevo, minister van binnenlandse zaken ten tijde van de moorden, zijn parlementszetel moest opgeven. Op 24-25 maart werd er in Baskenland op verscheidene plaatsen geprotesteerd. Daarbij liep een Baskische politieman ernstige brandwonden op door een molotov-cocktail.

Aanklachten wegens betrokkenheid bij GAL

Op 18 april werden 14 voormalige politieke en veiligheidsfi~nctionarissen officieel in staat van beschuldiging gesteld wegens betrokkenheid bij de GAL, die in de jaren '80 een ,,vuile oorlog" tegen de ETA hadden gevoerd.

De meest prominente verdachte was Rafael Vera. voormalig staatssecretaris van veiligheid. die werd beschuldigd van het doorsluizen van gemeenschapsgeld naar GAL en van anderemisdrijven. Tot degenen die werden beschuldigd van het lidmaatschap van GAL. poging tot moord, mishandeling, en misbruik van gemeenschapsgelden behoorden Julian Sancristobal, voormalig directeur-generaal van de staatsveiligheid, Ricardo Garcia Damborenea. een voormalig plaatselijk PSOE-leider, en twee vroegere hooggeplaatste politiefunctionarissen (zieboven).

Onderzoeksrechter Baltasar Garzon verklaarde dat GAL zich had verlaagd tot dezelfde misdadige methoden als de ETA en bevestigde dat deze waren gesteund door de hoogste echelons van het ministerie van binnenlandse zaken.

Mario Conde, de ex-president van de Banestobank. arriveert op 23 december 1994 bij het Spaanse Hooggerechtshof voor verhoor.

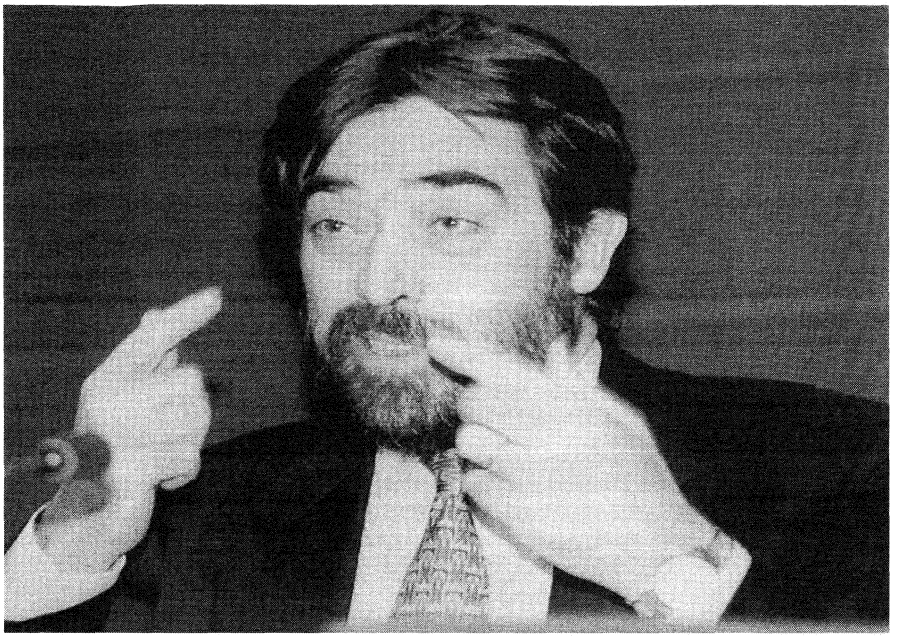

Minister van binnenlandse zaken en justitie Juan Alberto Belloch Juive geeft op 28 februari 1995 een persconferentie naar aanleiding van de arrestatie van de ex-chef van de Guardia Civil. Luis Roldan.

Banesto-bankier op borgtocht vrijgelaten

Op 30 januari werd Mario Conde, voormalig president van de Banesto Bank (Banco Español de Credito), die sinds december in preventieve hechtenis zat (zie pag. 114/2 e.v.-'95), op borgtocht (eenrecordbedrag van 2 mrd ptas) vrijgelaten. Arturo Romani, die tegelijkertijd gevangen was gezet, werd vrijgelaten op een borgtocht van 1 mrd ptas.

Arrestatie van Luis Roldan

Op 27 februari werd Luis Roldan door de Laotiaanse autoriteiten in Bangkok (Thailand) overgedragen aan de Spaanse politie en naar Madrid gevlogen. Roldan was sinds april 1994 op de vlucht. Hij zou een persoonlijk fortuin van meer dan 5 mrd pesetas hebben vergaard toen hij hoofd van de Guardia Civil was (zie pag. 630/2 e.v. en 632/1-'94).

Op 1 maart publiceerde de krant El Mundo kopieën van faxberichten die aangaven dat Roldan zich vrijwillig had aangegeven op voorwaarde dat hij in beschuldiging zou worden gesteld van slechts twee van de zeven aanklachten tegen hem. Op 2 maart werden in de pers functionarissen van het ministerie van binnenlandse zaken en justitie van Laos aangehaald, die zeiden dat documenten die betrekking hadden op de uitlevering van Roldan. waaronder het document waarin voorwaarden werden gesteld, vervalst waren.

Luis Roldan bracht de regering op 8 maart verder in verlegenheid toen hij vice-premier Narcis Serra Serra voor de rechtbank beschuldigde van verduistering van overheidsgelden.

Op 9 maart ontkende Serra volledig Roldans beschuldiging dat hij hem zou hebben opgedragen een Amerikaans detective-bureau in te schakelen voor het aanleggen van een belastend dossier over Mario Conde, voormalig president van de Banesto-bank tegen wie op dat moment een onderzoek wegens verduistering liep (zie pag. 114/2-'95); Serra zou daarvoor geheime fondsen van het ministerie van binnenlandse zaken beschikbaar hebben gesteld.

Een magistraat van het Opperste Tribunaal kondigde op 3 april een onderzoek aan naar de waarde van de beschuldigingen van verduistering van overheidsgelden, die de oud-chef van de Guardia Civil. Luis Roldan, had geuit aan het adres van vice-premier Narcis Serra Serra en minister van defensie Julian Garcia Vargas.

Filesa-onderzoek

Een onderzoek van vier jaar naar de zogenoemde zaak-Filesa. betreffende illegale bijdragen aan de PSOE. werd op 4 mei door rechter Marino Barbero afgesloten met beschuldigingen aan bet adres van 39 mensen.

Degenen die genoemd werden, onder wie voormalige hoge functionarissen van de PSOE.

bankiers en ondernemers. zouden in staat van beschuldiging u-orden gesteld voor de rol die zij hadden gespeeld bij de oprichting en instandhouding van de houdstermaatschappij Filesa. Deze sluisde gelden door naar dc PSOE-campagne voor de algemene verkiezingen van 1989 (zie pag. 630/1 e.v.-'94 voor achtergronden).

Economische crisis

Op 5 maart maakte de Spaanse regering een devaluatie van 7 procent bekend van de peseta, die deel uitmaakte van het wisselkoersmechanisme (WKM) van de Europese Unie (EU) (zie pag. 392/3 e.v.-'95). Minister Javier Solana Madariaga van buitenlandse zaken ncemde de devaluatie op 6 maart primair een reactie op koersschommelingen op de internationale valutamarkt, met name op de val van de Amerikaanse dollar en de sterke Japanse yen en Duitse mark (zie pag. 515/3 e.v.-'95). Het waren echter Spanje's economische problemen die ten gronde lagen aan de devaluatie. de vierde sinds Spanje toetrad tot het Europese wisselkoersmechanisme in juni 1989.

Premier Felipe Gonzalez Marquez probeerde de betekenis van de devaluatie af te zwakken. door van een aanpassing te spreken. Maar in feite betekende de devaluatie dat Spanje geen kans meer maakte om toegelaten te worden tot de ,.snelle baan" van de Europese Monetaire Unie (EMU) voor het verstrijken van de ambtstermijn van de regering in 1997, hetgeen in 1993 een van de kerndoelstellingen was geweest in het verkiezingsprogramma van de regerende PSOE

De werkloosheid schommelde nog steeds rond 25 procent, de inflatie was ruim 4 procent, het begrotingstekort was bijna 7 procent van het bruto nationaal produkt (BNP), terwijl de overheidsschuld 64 procent van het BNP bedroeg, hetgeen teveel was om toegelaten te worden tot de volgende fase van de monetaire unie krachtens het Verdrag van Maastricht.

Minister Javier Gomes-Navarro zei op 13 maart te verwachten dat de inflatie in 1993 als gevolg van de devaluatie met 0,57 procent zou stijgen en het handelstekort met 11 procent, waardoor het tekort van 2,55 inrd pesetas van 1994 overtroffen zou worden ($ 1 = 128,7 pesetas op 17 maart 1995). In een poging om de gevolgen van de inflatie af te zwakken verhoogde de centrale bank op 14 maart haar standaardrente met 0.5 procent tot 8,5 procent.

Regionale verkiezingen

Het sterke optreden van de grootste oppositiepartij, de Volkspartij (PP),bij de regionale en gemeentelijke verkiezingen op 28 mei betekende volgens de leiding van de PP de voorlaatste stap van de partij op weg naar de regeringsmacht.

PP-leider José Maria Aznar wordt toegejuicht tijdens een campagnebijeenkomst van de partij in Valencia op 25 mei 1995 kort voor de regionale verkiezingen.

De opkomst (69.73 procent) was hoger dan bij de vier voorgaande verkiezingen en gaf aan hoeveel belang overal in het land aan de uitslag gehecht werd. De verkiezingsuitslagen gaven ernstige tegenslagen te zien voor de regerende Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE)en de minderheidsregering van premier Felipe Gonzalez Marquez, maar de voorspelde algehele nederlaag bleef uit.

In de 13 autonome regio's (van de 17) waar verkiezingen werden gehouden. eindigde de PP 10 keer als eerste, in vijf gevallen met een absolute meerderheid; de PSOE behaalde een meerderheid in twee regio's. eenmaal absoluut en eenmaal met steun van Verenigd Links (IU). Uiteindelijk zou de PSOE, afhankelijk van de coalitiebesprekingen. naar verwachting in vier regio's (voorheen acht) aan de macht zijn en de PP in negen (voorheen vier). Vier regio's (voorheen vijf) gingen naar nationalistische en regionale partijen.

De PP veroverde 40 van de 50 provinciehoofdsteden op het vasteland en de eilanden. waarvan 33 met een absolute meerderheid. Een uitzondering was Barcelona, waar de PSOE in een coalitie met linkse partijen aan de macht bleef. De PP vergrootte haar greep op de hoofdstad Madrid en versloeg de PSOE in steden als Zaragoza. Valencia, Valladolid en Granada.

Toch behaalde de PP met 35,3 procent van de stemmen slechts 4,5 procent meer dan de 30,8 procent van de PSOE, een aanzienlijk kleiner verschil dan bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in 1994 (zie pag. 544/1 e.v.-'94).

Het door communisten geleide IU, dat een doorbraak had verwacht, zag zijn stemmenaandeel dalen van 13,4 procent in 1994 naar 11,7 procent. De nationalistische Catalaanse Convergentie en Eenheid (CiU), van wier steun de centrale PSOE-minderheidsregering afhankelijk was. behaalde slechts 4.4 procent van de regionale stemmen in Catalonië en verloor zetels in veel gemeenteraden. waaronder die van Barcelona.

Baskisch politicus vermoord

Op 23 januari werd Gregorio Ordoñez in San Sebastian doodgeschoten. Hij was de leider van de oppositionele Volkspartij (PP) in Guipuzcoa en was juist door zijn partij tot burgemeesterskandidaat in San Sebastian gekozen voor de naderende plaatselijke verkiezingen van 28 mei. Op 24 januari protesteerden duizenden mensen in de stad tegen de moord op Ordoñez; eenzelfde protestdemonstratie in Bilbao op 29 januari bracht meer dan 100.000 mensen op de been. De ETA eiste op 31 januari de verantwoordelijkheid voor de aanslag op.

Op 13 januari werd in Bilbao een politieagent doodgeschoten en een andere verwond. Op 18 januari eiste de ETA ook deze aanslag op. evenals de moord op een gemeenteambtenaar in Lasarte, Guipuzcoa, op 15 december 1994.

Offensief tegen de ETA. ETA eist referendum

Premier Felipe Gonzalez Marquez kondigde op 26 april een groot politieoffen-

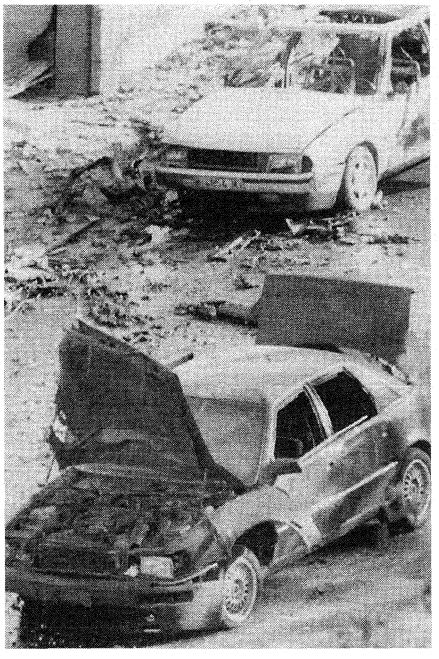

Een beeld van de ravage na de bomaanslag op de auto van PP-leider José Maria Aznar op 19 april 1993 in Madrid.

sief aan in de strijd tegen de in zijn woorden .,verontrustende" nieuwe strategie van de Baskische afscheidingsbeweging ETA.

In een verklaring die op 25 april werd afgedrukt in de Baskische krant *Egin*, zei de ETA dat de moordcampagne zou worden gestaakt in ruil voor een referendum over Baskische onafhankelijkheid.

Poging tot moord op oppositieleider

De autoriteiten gaven de ETA de schuld van een mislukte aanslag met een autobom op José Maria Aznar, leider van de grootste oppositiepartij, de PP, op 19 april in de hoofdstad Madrid.

Aznar raakte slechts licht gewond, dankzij de bepantsering van zijn auto met chauffeur. Gebouwen en auto's in de buurt werden zwaar beschadigd en 16 mensen liepen verwondingen op. Een verdachte vluchtauto werd later opgeblazen, naar verluidt de gangbare ETA-praktijk.

De aanslag leek te duiden op een ernstige escalatie van de ETA-campagne tegen vooraanstaande politici. Aznar was het meest prominente ETA-doelwit sinds de moord op Luis Carrero Blanco in 1973. die premier was tijdens het regime van Franco (zie pag. 17/1 e.v.-'74). Gedurende 26 jaar strijd voor Baskische onafhankelijkheid had de ETA vooral leden van striidkrachten en uolitie ou de korrel genomen. maar in januari 1995 claimde zij de verantwoordelijkheid voor de moord op Gregorio Ordoñez. leider van de PP in de Baskische provincie Guipuzcoa (zie boven).

De PP was pleitbezorger voor een krachtige gecentraliseerde staat en stond minder welwillend dan sommige andere partijen tegenover eisen voor meer regionaal zelfbestuur.

Op 10 april schoten leden van de ETA een politieman dood in de stad Sari Sebastian in Baskenland.

Protesten tegen ontvoering

Met een demonstratie van 70.000 mensen in San Sebastian op 20 mei en een algemene staking van vijf minuten op 29 mei, die werd gesteund door de Baskische regering, werd de vrijlating geëist van José Maria Aldaya, een op 9 mei ontvoerde industrieel. Aangenomen werd dat hij voor losgeld was gekidnapt door de Baskische afscheidingsbeweging ETA, Het was de eerste ontvoering in haar soort sinds twee jaar (zie pag. 847/2-'93).

Autonomiestatuten voor Ceuta en Melilla

Op 22 februari keurde de Senaat nieuwe autonomiestatuten goed voor de Spaanse enclaves Ceuta en Melilla aan de noordkust van Marokko.

Krachtens deze statuten, die waren gebaseerd op een akkoord tussen de PSOE en de PP, zouden de 67.615 inwoners van Ceuta en de 56.600 inwoners van Melilla op 28 mei (de dag van de regionale en gemeentelijke verkiezingen) leden kiezen voor een nieuwe wetgevende Assemblée. Een burgemeester zou een Bestuursraad benoemen. Ceuta en Melilla zouden niet dezelfde bevoegdheden krijgen als de 17 autonome regio's op het vasteland van Spanje, maar ze zouden een speciale status hebben, vergelijkbaar met die van Madrid of Barcelona. De nieuwe insteliingen zouden g otere financiële bevoegdheden krijgen, alsmede toegang tot de relevante Europese regionale fondsen.

Vakbondsleider herkozen

Candido Mendez werd op 29 april herkozen als secretaris-generaal van de door de PSOE gesteunde Algemene Arbeidersunie (UGT). Hij kreeg van de afgevaardigden op een buitengewoon congres van de UGT 53,7 procent van de stemmen en werd vooral gesteund door de linkervleugel van de PSOE

Rapport over droogte

In een regeringsrapport dat op 6 april verscheen, werd verklaard dat de vierde achtereenvolgende ernstige droogte in het zuiden van Spanje in de herfst de watervoorziening van 8,5 mln mensen in gevaar zou brengen. Ook de gevolgen voor de irrigatie zouden ernstig zijn.

(Vor.ber.pag. 111/2 e.v.-1995)

Candido Mendez beantwoordt vragen van journalisten na zijn herverkiezing op 29 april 1995 tot secretaris-generaal van de vakbond UGT

AMERIKA

ARGENTINIË

LEGER GEEFT „VUILE OORLOG" TOE

Op 25 april 1995 erkende de stafchef van het leger, luitenant-generaal Martin Antonio Balza, in een televisietoespraak dat de strijdkrachten gedurende de „vuile oorlog" in de jaren 1976-'83 misdaden hadden begaan door duizenden tegenstanders van het militaire regime te ontvoeren, te martelen en te vermoorden.

Balza verklaarde dat „ue de verschrikkingen die we hebben doorgemaakt niet langrr moeten ontkennen" en voegde daaraan toe: „Ik kan alleen de stellige belofte doen... dat we de fouten uit het verleden niet opnieuw zullen begaan". Balza verzekerde echter dat hij geen weet had van namenlijsten van „verdwenen personen", waar familieleden van slachtoffers om hadden gevraagd. Zijn verklaring, waarover hij naar eigen zeggen niet overlegd had met president Carlos Saul Menem, betekende de eerste onverbloemde erkenning van de kant van de strijdkrachten dat hun campagne tegen politieke tegenstanders en linkse guerrillastrijders onrechtmatig en laakbaar was geweest.

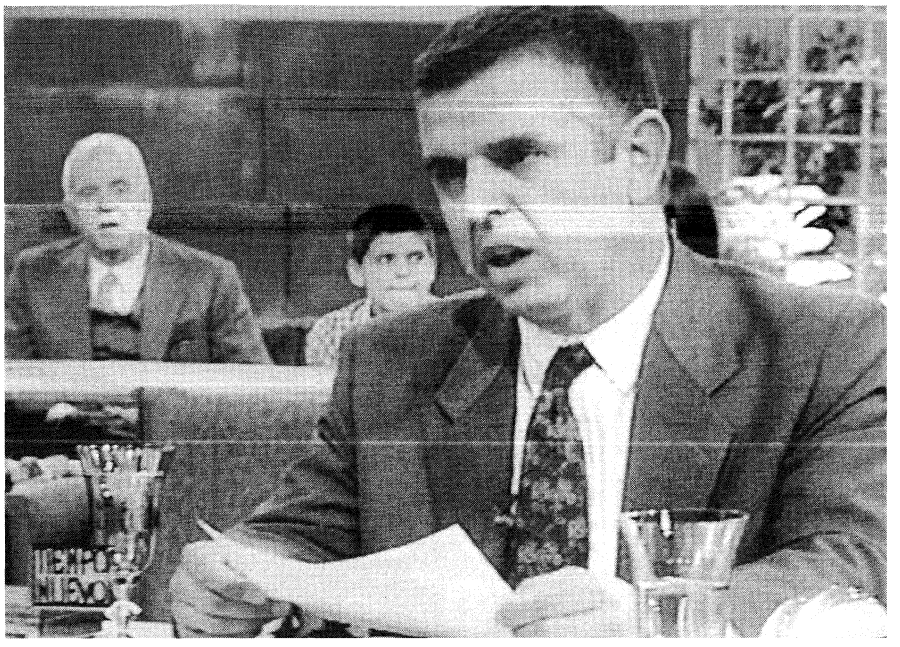

De voormalige leider van de guerrillagroepering Monteneros, Mario Eduardo Firmenich, verklaart in een televisieuitzending op 2 mei 1995 dat hij. mede namens de groepering, de verantwoordelijkheid op zich neemt voor gewelddadige activiteiten in de jaren zeventig. maar dat daarbij nooit mensenrechten zijn geschonden.

Voorheen had de legertop alleen „excessen" toegegeven. In maart had een bekentenis van een voormalige marinecommandant inzake „eliminatievluchten" het nationaal debat over de „vuile oorlog" opnieuw aangezwengeld (zie pag. 401/2/3-'95). Deze bekentenis was door de marinetop tegengesproken, maar een voormalig sergeant van het leger, Victor Ibañez, had in interviews met de krant *La Prensa* en op 24 april op de radio details onthuld over hoe gevangenen werden gemarteld en levend in zee werden gegooid bij dergelijke vluchten.

Mensenrechtenactivisten die behoorden tot de Moeders van het Plaza de Mayo verklaarden na Balza's bekentenis van 26 april dat ze hun campagne zouden voortzetten en pas tevreden zouden zijn als „alle moordenaars achter de tralies zitten". De bisschop van Quilmes verklaarde op 28 april dat de roomskatholieke kerk ook „onsgebrek aan gevoeligheid, onze lafheid, ons falen en onze medeplichtigheid" aan de door de strijdkrachten begane schendingen van de mensenrechten zou moeten erkennen.

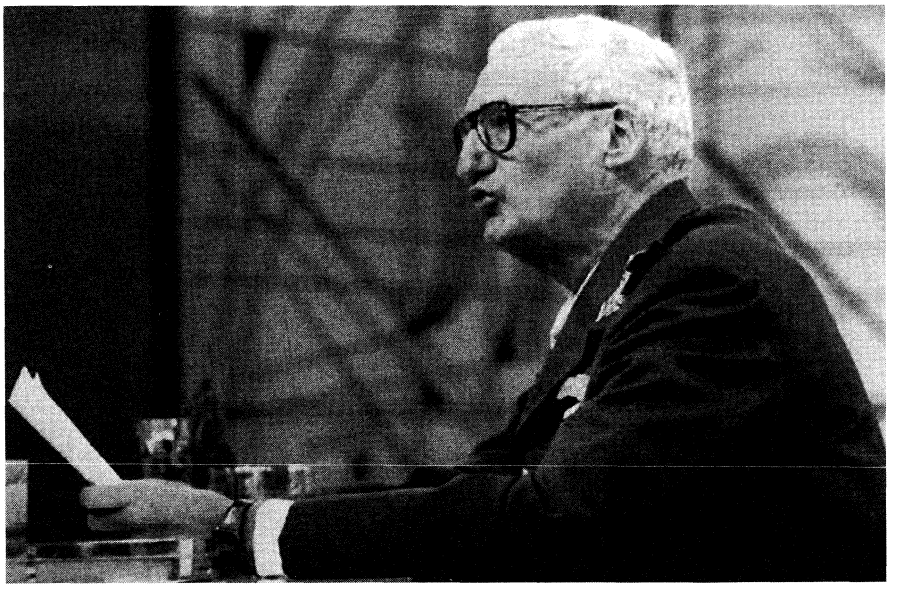

De stafchef van het leger, luitenant-generaal Martin Antonio Balza, geeft tijdens een televisietoespraak op 25 april 1995 toe dat de strijdkrachtenverantwoordelijkzijnvoorde „verdwijning" van duizenden tegenstanders van het militaire regime in de jaren zeventig.

In overeenstemming met een uitspraak van een federale rechtbank (zie pag. 401/3-'95) publiceerde het ministerie van binnenlandse zaken op 31 maart een lijst met de namen van 545 mensen die gearresteerd en „verdwenen" waren. Op deze lijst stonden volgens de Nationale Commissie voor de Verdwijning van Personen (Conadep)290 nieuwe namen.

Marine en luchtmacht betreuren schendingen mensenrechten

De bevelhebber van de marine, admiraal Enrique Molina Pico en de stafchef van de luchtmacht, brigadegeneraal Juan Paulik, sloten zich op 3 mei aan bij de zelfkritiek die recent in de legertop werd uitgeoefend op de rol van het leger in de „vuileoorlog" van de jaren '70.

Pico, die sprak van een periode van „illegale repressie", verklaarde dat „verkeerde methoden" tot „onaanvaardbare verschrikkingen" hadden geleid en dat „de verstoring van de grondwettelijke orde" door het leger niet te rechtvaardigen viel. Paulik zei dat de huidige

luchtmachttop zich ,,zeer wel bewust was van de ernstige procedurefouten en verschrikkingen die waren begaan tijdens de strijd tegen het terrorisme", maar dat alle betrokken partijen daar verantwoordelijkheid voor droegen.

SOCIALE ONRUST

Op 21 april werd door verschillende vakbonden een algemene staking uitgeroepen, maar dit had niet tot gevolg dat alles plat kwam te liggen.

De directe aanleiding voor de stakingsoproep vormde het neerslaan van een staking in Ushuaia in Terra del Fuego op 12 april. waarbij één werknemer gedood werd en 25 anderen ernstig gewond raakten. Uiteindelijk leidde dit incident tot een algemeen protest tegen de economische vrije-marktpolitiek van de regering. In de voorafgaande weken waren talrijke stakingen uitgebroken (voornamelijk in de overheidssector) en waren in tien provincies zitstakingen en marsen georganiseerd uit protest tegen de vertraagde uitbetaling van lonen en premies en tegen de bezuinigingen op de overheidsuitgaven.

INVOERING VAN DEPOSITO-GARANTIE

Op 18 april werd een nieuwe wet van kracht die een wijziging betekende van de Organische Wet van de Centrale Bank. De wet voorzag in een depositogarantiestelsel dat de belangen van spaarders moest waarborgen.

Lopende bankdeposito's van in totaal $ 36,5 mrd daalden met 20 procent na de politiek van kredietbeperking die volgde op de devaluatie door Mexico in december 1994 (zie pag. 195/3 e.v.-'95), en het aantal banken was afgenomen van 166 tot minder dan 140. Per 17 april schortte de Centrale Bank de activiteiten van vijf banken voor dertig dagen op.

De nieuwe wet, die door de Senaat op 5 april was goedgekeurd, werd op i4 april tijdens een persconferentie gepresenteerd door minister van economische zaken Domingo Cavallo, de president van de Centrale Bank Roque Fernandez en een topambtenaar van economische zaken, Horacio Tomas Liendo. De wet voorzag in de oprichting van de federale corporatie voor deposito-garanties (Sedesa),die werd gevormd door de centrale regering en door banken die daarvoor voelden. Als een bank failliet zou gaan, zou deze corporatie inleggers voor ten hoogste $ 20.000 schadeloos stellen. Daarnaast voorzag de wet in een deposito-garantiefonds (FGD), dat door de banken zelf gefinancierd zou worden, en waarmee inleggers van deposito's voor korter dan 90 dagen tot maximaal $10.000 schadeloos konden worden gesteld; voor deposito's van langer dan 90 dagen gold een bedrag van maximaal $ 20.000.

IMF-LENING

Op 6 april besloot het IMF de uitgebreide financieringsfaciliteit (EFF)met een vierde jaar te verlengen en het bedrag met bijna SDRs 1,5371 mrd (circa $ 2,407 mrd) te verhogen tot een totaalbedrag van 4,02 mrd SDRs (circa $ 6,295 mrd). De aanvankelijk voor een periode van drie jaar geldende EFF was in maart 1992 goedgekeurd (zie pag. 543/1-'92).

Samen met een onder het derde jaar vallend nog niet uitgekeerd bedrag van 278 mln SDRs (circa $ 435 mln), zou in totaal SDRs 1,0466 mrd (ongeveer $ 1,639 mrd) onmiddellijk beschikbaar zijn. De rest zou over drie kwartalen in gelijke termijnen worden uitgekeerd.

DOOD VAN VOORMALIG PRESIDENT

Op 18 april overleed op 86-jarige leeftijd Arturo Frondizi, die van 1938-'62 president was geweest.

PRESIDENTS- EN CONGRESVERKIEZINGEN

Op 14 mei werd president Carlos Saul Menem, kandidaat van de centrumrechtse Justicialistische Partij (PJ, de Peronisten), herkozen met 49,8 procent van de stemmen. In de in augustus 1994 afgekondigde grondwet (zie pag. 28/1/2-'95) was vastgelegd dat de president rechtstreeks en niet langer door een kiescollege zou worden gekozen voor een periode van vier jaar in plaats van zes jaar. In de grondwet was ook, op wens van Menem, opgenomen dat een zittende president zich éénmaal herkiesbaar mocht stellen. (Voor verkiezingen van 1989, zie pag. 382/3 e.v.-'89.)

Met ruime voorsprong versloeg Menem José Octavio Bordon van de centrumlinkse verkiezingscoalitie Front voor een solidair Land (Frente para el Pais Solidario, Frepaso), die 29,2 procent behaalde. Horacio Massaccesi van de centrumrechtse Radicale Burgerunie (UCR) behaalde slechts 17,1 procent; voor de UCR was dit het slechtste verkiezingsresultaat sinds 1916. Voormalig legerofficier Aldo Rico van de rechtse Beweging voor Waardigheid en Onafhankelijkheid (Modin) behaalde 1,8 procent. Tien andere kandidaten behaalden in totaal 2,8 procent van de stemmen.

Menem appelleerde aan de angst van de kiezers dat het land ten prooi zou vallen aan economische en sociale instabiliteit door te verklaren dat ze voor de keuze stonden tussen hem en de ,,chaos˘.Hij verzekerde zich van de stemmen van de traditionele Peronistische arbeiders door op het laatste moment beloften te doen over een vijfjarenplan voor het scheppen van nieuwe banen en voor openbare werken. Maar in Buenos Aires verloor Menem, met

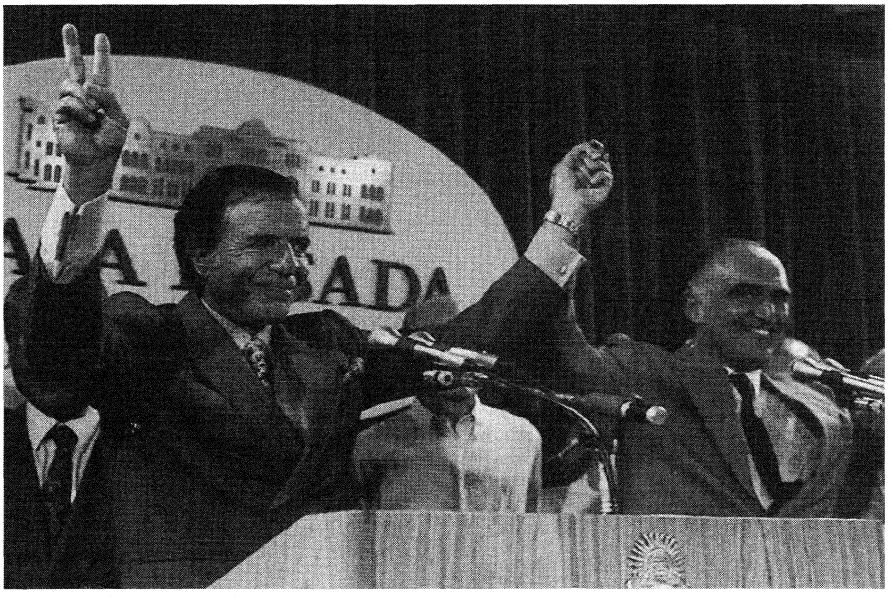

De nieuwe president Carlos Saul Menem (l.) en vice-president Carlos Ruckauf (r.) vieren op 14 mei 1995 in Buenos Aires hun overwinning in de presidentsverkiezingen

De presidentskandidaat van de centrumlinkse coalitie Frepaso. José Octavio Bordon, zwaait op 14 mei naar aanhangers als hij met zijn echtgenote op het vliegtuig stapt naar Buenos Aires.

41.52 procent, van Bordon. die daar 44,2 procent kreeg.

Verkiezingen voor Kamer van Afgevaardigden en gouverneursposten

Gelijktijdig werden er verkiezingen gehouden voor 130 van de 257 zetels van de Kamer van Afgevaardigden, de tweede kamer van het Congres. Frepaso behaalde met 34,9 procent van de stemmen 19 zetels (haar aanhang was het grootst in de districten met het grootste aantal kiesgerechtigden); het totale aantal zetels van de partijen die Frepaso vormden, werd vermeerderd van 13 naar 26. De Peronisten behaalden 23 procent waardoor hun zetelaantal opliep van 125 naar 137. De UCR, die 20,4 procent behaalde. verloor een aantal zetels kwijt waardoor ze van 83 op 69 zetels uitkwam. De andere partijen, die samen 21.8 procent van de stemmen kregen, behaalden 25 zetels (voorheen 36).

In Buenos Aires behaalde Frepaso 34.7 procent van de stemmen en vijf zetels. De Peronisten behaalden daar 23 procent van de stemmen, iets meer dan de 20.3 procent van de UCR. Beide partijen kregen drie zetels.

De Peronisten wonnen tien van de 14 verkiesbare gouverneursposten, in de provincies Buenos Aires (waar Eduardo Duhalde, een voormalige running-mate van Menem, werd herkozen met 56 procent van de stemmen), Mendoza, San Luis, Santiago del Estero, Santa Cruz, La Rioja, La Pampa, Misiones, Entre Rios en San Juan. De UCR won in de overige vier provincies - Cordoba, Rio Negro, Chubut en Catamarca.

In het sterke resultaat van Menem in vergelijking met dat van de Peronisten bij de parlementsverkiezingen zagen waarnemers een bewijs voor de teleurstelling van de kiezers over de traditionele partijen. hetgeen deel uitmaakte van een regionale trend. Dit viel uit in het voordeel van Frepaso. dat veel kiezers wist te trekken door aan te dringen op een zorgzame, open regering die vrij van corruptie was. De intern verdeelde UCR, die in politiek en economisch opzicht was voorbijgestreefd door de rechtse agenda van Menem, kwam in een diepe crisis terecht, die zowel haar leiderschap als programma betrof.

Op 17 mei werd bekendgemaakt dat Frepaso, dat eind 1994 war gevormd door socialisten, communisten en christen-democraten, was omgevormd tot een permanent politiek verbond.

Uitslagen verkiezingen

Presidentsverkiezingen

Kandidaat (running-mate)	Stemmenpercentage
Carlos Saul Menem (Carlos Ruckauf)(PJ)	49,8
José Octavio Bordon (Carlos Alvarez)(Frepaso)	29,2
Horacio Massaccesi (Antonio Hernandez)(UCR)	
Aldo Rico (Jorge Fernandez Pezzano)(Modin)	
Anderen	

Kamer van Afgevaardigden

	Zetels 1993	1993
PJ	125	137
UCR	83	69
Frepaso	13	26
Andere	36	25
Totaal	257	257

(Vor.ber.pag. 400/3 e.v.-1995)

Horacio Massaccesi (r.),presidentskandidaat van de UCR. wordt vergezeld door zijn vrouw Patricia Querejeta (l.) en afgevaardigde Florentina Gomez Miranda (m.)tijdens een protestdemonstratie tegen de regering op 2 mei 1995 in Buenos Aires.

GUYANA

LOKALE VERKIEZINGEX

De eerste plaatselijke verkiezingen in 24 jaar werden in augustus 1994 gewonnen door de regerende centrumlinkse People's Progressive Party-Civic (PPP-Civic), die in 49 van de 71 plaatsen een meerderheid behaalde.

Tegenover de algemene overwinning van de PPP-Civic stond evenwel het slechte resultaat in de hoofdstad Georgetown. waar de partij slechts acht van de 30 gemeenteraadszetels behaalde en als derde eindigde achter de Good and Green Georgetown (GGG)-partij van voormalig premier Hamilton Green (12 zetels) en het rechtse People's National Congress (PNC) (10 zetels). Slechts 32 procent van de 82.050 stemgerechtigde hoofdstedelijke kiezers bracht zijn stem uit.

Green, een voormalig plaatsvervangend leider van het PNC en lid van het centrale comité, had de GGG-partij opgericht na in februari 1993 uit het PNC te zijn gezet (toen hij er niet in slaagde om de controle over de partij over te nemen van partijleider en voormalig president Hugh Desmond Hoyte).

Het PNC. de partij die in Guyana lange tijd aan het bewind was geweest tot de algemene verkiezingen in oktober 1992 (zie pag. 835/2-'92), wist tegenover de politieke comeback van Green en diens overwinning in Georgetown (een traditioneel PNC-bolwerk) slechts de overwinning in Linden te stellen, de op een na grootste stad van het land.

BEGROTING VOOR 1995

Op 6 februari 1995 presenteerde minister van financiën Asgar Ali de begroting voor 1995.

De totale inkomsten werden geraamd op G$ 27,7 mrd en de uitgaven op G$ 13,6 mrd, maar van het overschot van G$ 14,1 mrd zou G$ 12,1 mrd worden opgeslokt door schuldaflossingen. In totaal werd G$ 0,5 mrd gereserveerd voor een programma ter bestrijding van de armoede. dat zou worden uitgevoerd door de ministeries van volksgezondheid, huisvesting, onderwijs en sociale ontwikkeling. De kapitaaluitgaven werden geschat op G$ 15,2 mrd, waarvan slechts G$ 2,5 mrd zou worden gecompenseerd door inkomsten uit het privatiseringsprogramma.
(Voor ondertekening door Guyana van het uit 1967 stammende Verdrag van Tlatelolco inzake het verbod op de verspreiding van kernwapens in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied, zie pag. 370/1-'95.)

REGERINGSWIJZIGING

Onderminister van financiën Bharrat Jagdeo werd op 19 mei benoemd tot waarnemend minister van financiën in opvolging van Asgar Ali, die om ,,persoonlijke redenen" was afgetreden.
(Vor.ber.pag. 697/2 e,\'.-1993)

PARAGUAY

REGERINGSWIJZIGING

Andres Vidovich Morales werd op 12 juli 1994 benoemd tot nieuwe minister van gezondheidszorg. Hij volgde Candido Nunez Leon op, die was afgetreden.

WIJZIGING MILITAIRE TOP

Op 24 september voerde president Juan Carlos Wasmosy een onverwachte wijziging door van het militaire opperbevel; waarmee hij voer gaf aan geruchten over spanningen tussen de strijdkrachten en de president.

De wijziging versterkte de positie van de omstreden opperbevelhebber van het leger, generaal Lino Oviedo, die naar verluidt in aanvaring was gekomen met de commandant van het derde legerkorps, generaal Evelio Benitez Santacruz. een van de slachtoffers van de wijziging. Oviedo's naaste medewerker. generaal Roosevelt Benitez. werd hoofd van de gezamenlijke chefs van staven van de strijdkrachten als opvolger van generaal Pedro Concepcion Ocampos. Ook de bevelhebbers van de marine en de luchtmacht, vice-admiraal Flabio Abadie en generaal José Cespedes Zarza, werden vervangen door respectievelijk schout-bij-nacht Guillermo Lopez Moreira en generaal Cesar Kramer.

MOORD OP DRUGSBESTRIJDER

Op 10 oktober werd in de hoofdstad Asuncion generaal Ramon Rosa Rodriguez vermoord, hoofd van het Nationaal Secretariaat voor Drugsbestrijding (Senad).

Generaal Rosa werd, met zijn chauffeur, beschoten vanuit een passerende open bestelauto en daarna meegenomen door een legerjeep. Onderweg in deze jeep werd hij doodgeschoten door kapitein Julio Ruiz Diaz. die vervolgens het wapen op zichzelf richtte. maar niet dodelijk gewond raakte.

In een onofficiële verklaring op 11 oktober legde president Wasmosy verband tussen de moord en een lokaal netwerk van drugssmokkelaars, maar hij sloot elke associatie met internationale drugskartels uit.

GERUCHTEN OVER DREIGENDE MILITAIRE STAATSGREEP

Berichten op 13 maart 1993 over verplaatsingen van gevechtsvliegtuigen naar het zuiden van het land deden geruchten ontstaan over een dreigende staatsgreep tegen president Wasmosy, die op dat moment in Europa was. Wasmosy had in februari opnieuw wijzigingen doorgevoerd in de militaire top.

NIEUWE OPPERRECHTERS

De Senaat koos op 3 april negen nieuwe rechters voor het Hooggerechtshof. Vier van hen waren lid van de regerende Colorado-partij (ANR-PC). drie van de oppositionele Authentieke Radicale Liberale Partij (PLRA) en één van de Christen-Democratische Partij (PDC); de negende had geen partijbindingen.

MILITAIREN EN POLITIE STEMRECHT ONTNOMEN

Volgens officiële bronnen ondertekenden president Juan Carlos Wasmosy en generaal Lino Oviedo, opperbevelhebber van het leger en de militaire ,,sterke

President Juan Carlos Wasmosy.

man", op 15 mei een overeenkomst met de oppositie in het Congres. krachtens welke militairen en politiefunctionarissen bij toekomstige algemene en plaatselijke verkiezingen niet langer hun stem mochten uitbrengen.

Oppositiepartijen hadden Wasmosv er in de voorgaande maanden var, beschuldigd toe te staan dat Oviedo het regeringsbeleid dicteerde. Zij hadden jarenlang geëist dat leger en politie ophielden actief te zijn binnen de Colorado-partij.
(Vor.ber.pag. 640/2 e.v.-1994)

URUGUAY

NIEUWE REGERING

Op 1 maart 1995 traden president Julio Maria Sanguinetti en vice-president Hugo Batalla, beiden van de rechtse Colorado-partij (PC of Colorados), in functie. Sanguinetti vergrootte de waarschijnlijkheid dat zijn regering over een solide meerderheid in het Congres zou beschikken door zes van de 13 kabinetsposten toe te wijzen aan politici van drie andere partijen. onder wie vier van de grootste oppositiepartij, de Nationale Partij (PN of Blancos).

Een dergelijke brede coalitie werd nodig geacht om de regering in staat te stellen omstreden wetgeving door te voeren ter hervorming van de grote overheidssector en het stelsel van sociale zekerheid. Daarnaast zouden maatregelen worden genomen ter bevordering van de vrije markt. Het linkse Brede Front (FA), dat deel uitmaakte van de coalitie Progressieve Ontmoeting (EP),die de op twee na grootste fractie in het Congres vormde sinas ae parlementsverkiezingen van november 1994 (zie pag. 267/2 e.v.-'95), had naar verluidt beloofd te zullen samenwerken met de nieuwe regering in ruil voor inspraak over het sociale beleid.

Samenstelling van het kabinet

Binnenlandse zaken - Didier Operti (Colorados): buiteniandse zaken - Alvaro Ramos (Blancos); nationale defensie - Raul Iturria (Blancos); economie en financiën - Luis *Mosca* (Colorados); landbouw - Carlos Gasparri (Colorados); industrie, energie en mijnbouw - Federico Slinger (UC); verkeer en openbare werken - Lucio Caceres (Colorados); toerisme - Benito Stem (Colorados): huisvesting en milieu - Juan Chiruchi (Blancos): arbeid en sociale zekerheid - mevr. Ana Lia Piñeyrua (Blancos); onderwijs en cultuur - Samuel Lichtensztein (PGP); gezondheidszorg - Alfredo Solari (Colorados); planning en begroting - Ariel Davrieux (Coiorados).

PGP = Partij voor de Regering van het Volk
UC = Burgerunie.

ECONOMISCHE AANPASSINGSMAATREGELEN

Op 7 april organiseerde de PIT-CNT-vakbondsconfederatie een vier uur durende algemene staking uit protest tegen de voorgestelde economische aanpassingsmaatregelen van de regering-Sanguinetti.

De aanpassingsmaatregelen, die nog door het Congres moesten worden goedgekeurd en die in het land zelf als ,,het pakket" werden aangeduid, voorzagen in (; een verlaging van het fiscaal tekort van de huidige 2,8 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) naar 1,5 procent; (ii) de terugdringing van de inflatie van 44 naar 30 procent en vermindering van de werkloosheid van 9,8 tot 8 procent; (iii)een verhoging van de belasting over de toegevoegde waarde (BTW) met 1 procent; (iv) verhogingen van de personele inkomstenbelasting; en (v) verlagingen van de overheidsuitgaven, investeringsgelden en bedrijfsbelastingen.

De kritiek van de vakbonden en de linkse partijen had voornamelijk betrekking op de belastingverhogingen. In zaken- en bankkringen werd de noodzaak benadrukt van handhaving van het deviezenbeleid en werd kritiek geleverd op het ontbreken van doortastender maatregelen om de overheidsuitgaven te reguleren.

ALGEMENE STAKING

Op 15 juni werden de overheidssector en de particuliere sector in Montevideo, waar een belangrijk deel van de bevolking van Uruguay woonde, ernstig getroffen door een algemene staking. Naar verluidt werd de staking nauwelijks gesteund in de provincies.

De staking was uitgeroepen door de Nationale Arbeidersconventie (PNT), de belangrijkste vakbondsfederatie, uit protest tegen regeringsplannen om de pensioenkosten voor de overheid te verminderen. Begin juni had president Sanguinetti een wetsvoorstel ingediend bij het Congres dat bedoeld was om de pensioenlasten geleidelijk over te hevelen van de overheid naar de burgers. Het wetsvoorstel ging uit van vervanging van het bestaande loonbelastingsysteem door een gemengde pensioenregeling waarbij de hogere inkomens een persoonlijke spaarregeling zouden moeten afsluiten. De pensioenuitgaven van de overheid waren gestegen van 10 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP)in 1990 tot 15 procent in 1993.

Naar werd verwacht zou het wetsvoorstel worden aangenomen, aangezien Sanguinetti's regerende Colorado-partij kon rekenen op de steun van haar ou-

President Julio Maria Sanguinetti (1.)wordt na zijn beëdiging op 1 maart 1995 gefeliciteerd door zijnvoorganger Luis Alberto Lacalle (r.).

de rivaal, de Nationale Partij. Beide partijen bezetten samen 63 procent van de zetels in de Kamer van Afgevaardigden. De coalitie Progressieve Ontmoeting, die over 31 zetels beschikte, was tegen de hervorming.

PRESIDENT VERBIEDT ONDERZOEK NAAR SCHENDINGEN MENSENRECHTEN

Het dagblad El *Observador* Economico van 3 mei berichtte dat president Sanguinetti had verklaard dat hij de legertop had verzekerd dat er geen onderzoek zou komen naar de schendingen van de mensenrechten tijdens het militaire bewind (1973 -'85), zoals op dat moment in Argentinië gebeurde (zie onder ARGENTINIË).

Sanguinetti zou hebben gezegd dat de ,.ernst" van de ,.repressie" in beide landen niet vergelijkbaar was. Hij voegde daaraan toe dat een Congres-commissie in 1986 tot de conclusie was gekomen dat 46 militairen en politiefunctionarissen ,,nauw betrokken" waren bij schendingen van de mensenrechten, maar dat door de Punto Final (..Volledige Stopzetting") amnestie et voor militairen en politiefunctionarissen, die in 1986 door het Congres was goedgekeurd en in 1989 was bekrachtigd in een referendum, de processen tegen hen waren .,stopgezet" (zie pag. 309/3 e.v.-'90).

Kort daarvoor zou de regering bij de Argentijnse regering navraag hebben gedaan naar ongeveer 127 Uruguyanen die in Argentinie onder het militaire bewind waren .,verdwenen".

RATIFICATIE MERCOSUR-PROTOCOL

Op 16 mei ratificeerde de Kamer van Afgevaardigden het Ouro Preto Protocol dat de institutionele aspecten regelde van de Zuidamerikaanse Gemeenschappelijke Markt (Mercosur) die in januari 1995 van start was gegaan (zie pag. 259/1 e.v.-'95).Twee linkse afgevaardigden stemden tegen ratificatie. Het protocol was drieëneenhalve maand eerder door de Senaat geratificeerd.

(Vor.ber.pag. 266/2 e.v.-1995)

VERENIGDE STATEN

BOMAANSLAG IN OKLAHOMA

Op 19 april 1995 werden de Verenigde Staten geschokt door de ernstigste terreurdaad die ooit op het grondgebied van het land was gepleegd, toen een krachtige bom tot ontploffing kwam in de kelder van een negen verdiepingen tellend gebouw waarin overheidsdiensten waren gehuisvest. Terwijl reddingsploegen de restanten van het verwoeste gebouw doorzochten, steeg het dodental ten gevolge van de bomaanslag met de dag. President Bill Clinton riep zondag 23 april uit tot een dag van nationale rouw.

In het gebouw waren op het moment van de aanslag werknemers van tal van federale diensten aanwezig, waaronder het veel bekritiseerde Bureau van Alcohol, Tabak en Vuurwapens (Bureau of Alcohol, Tobacco en Firearms, ATF), dat verantwoordelijk was voor de belegering van Waco (zie pag. 481/3 e.v.-'93). De bom, die naar schatting 2.200 kilo explosieven had bevat, was verstopt in een gehuurde bestelbus die was achtergelaten in een parkeergarage onder het gebouw. De bom ontplofte kort na negen uur 's ochtends, toen het merendeel van de 550 mensen die in het gebouw werkzaam waren, was gearriveerd. Toen de reddingsoperatie op 4 mei werd afgesloten was het aantal dodelijke slachtoffers van de aanslag opgelopen tot 166. Onder hen bevonden zich 19 baby's en kleuters die in een crèche in het gebouw verbleven. Ook een van de reddingswerkers, een verpleegster, was omgekomen. Op 5 mei werd een herdenkingsdienst gehouden voor alle slachtoffers en op 24 mei werden de op instorten staande resten van het gebouw opgeblazen.

Arrestatie van verdachten

Hoewel aanvankelijk werd gesuggereerd dat de aanslag het werk was van terroristen uit het Midden-Oosten, werd al spoedig duidelijk dat de schuldigen gezocht moesten worden onder rechtse extremisten uit de Verenigde Staten zelf. Kort na de explosie publiceerden de autoriteiten een gereconstrueerde portrettekening van de twee mannen, die volgens hen de bestelbus hadden gehuurd waarin de bom geplaatst was. Op 21 april werd een van hen, Timothy James McVeigh, een gedecoreerde veteraan uit de Golfoorlog, gearresteerd, nadat hij anderhalf uur na de aanslag door de politie bij het plaatsje Perry in Oklahoma was aangehouden wegens een snelheidsovertreding en wapenbezit. Tijdens zijn ondervraging over de bomaanslag hield McVeigh vol dat hij een krijgsgevangene was en wilde hij alleen zijn naam, rang en serienummer noemen. Eind april werd nog steeds gezocht naar de tweede verdachte - bijgenaamd ,,John Doe Number 2".

Op 21 april deed het Federaal Onderzoeksbureau (FBI) in de buurt van Decker, Michigan. een inval in een boerderij die het eigendom was van James Nichols. Samen met zijn broer Terry Nichols, die zichzelf aangaf bij de politie in de staat Kansas, was James een goede kameraad van McVeigh. Aanvankelijk werden de broers in hechtenis genomen als kroongetuigen in verband met de bomaanslag, hoewel zij later werden aangeklaagd wegens overtreding van de explosievenwet op grond van materialen die op de boerderij waren aangetroffen. Op 10 mei werd Terry Nichols tevens aangeklaagd megens directe betrokkenheid bij de bomaanslag. Ook Nichols vrouw en 12-jarige zoon werden ondervraagd in verband met de misdaad

McVeigh en de gebroeders Nichols bleken alle drie contacten te onderhouden met de Michigan Citizens Militia, één van de naar schatting 100 paramilitaire organisaties in de Verenigde

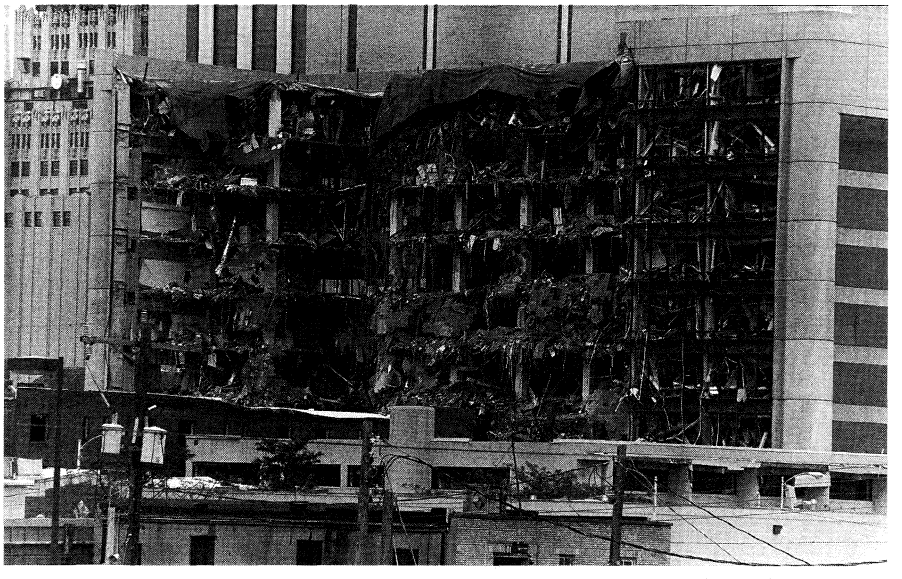

Het venvoeste overheidsgebouw in Oklahoma-City op 20 april 1995. een dag na de bomaanslag.

Directeur van de FBI, Louis Freeh (l.) staat in het bijzijn van minister van justitie Janet Reno tijdens een persconferentie op 21 april 1995 te Washington de pers te woord.

Staten, die in totaal ten minste 50.000 leden zouden tellen. De milities werden gekenmerkt door een rechts liberalisme dat zich uitte in fel verzet tegen de federale regering en tegen controle op wapenbezit. Vaak discrimineerden zij niet-blanken en joden. Leden van de milities interpreteerden de oproep van het Tweede Amendement tot ,,goed georganiseerde strijdkrachten" als een noodzakelijke verdediging tegen de toenemende invloed van hun eigen centrale regering, en presenteerden zich graag als vaderlandslievende Amerikanen die zich in het binnenland tegen een ,.communistische" centrale regering en in het buitenland tegen een door joodse financiers overheerste internationale orde verzetten. De commandant van de Michigan-militie, de baptistische dominee Norman Olson, ontkende dat zijn organisatie iets met de bomaanslag van doen had.

Nieuwe veiligheidsmaatregelen

Clinton beloofde dat degenen die veroordeeld zouden worden vanwege de bomaanslag in Oklahoma, de doodstraf zouden krijgen. Daarnaast zegde hij de FBI nieuwe volmachten toe om het terrorisme te bestrijden.

Tijdens een toespraak op 23 april stelde hij voor een terreurbestrijdingscentrum van de FBI op te richten, verdachte binnenlandse terreurorganisaties te infiltreren, en bredere volmachten te verlenen teneinde telefoongesprekken en reisplannen van personen die van terrorisme werden verdacht, na te trekken. Bovendien riep hij het Congres op een verzamelwet tegen terroristen goed te keuren. krachtens welke het voor buitenlandse terroristen moeilijker zou zijn de Verenigde Staten binnen te komen, de uitwijzingsprocedures aangescherpt werden, en de fondsenwervende activiteiten aan banden werdengelegdvan organisaties die als terreurgroeperingen te boek Stonden. Tijdens een ontmoeting met zowel Republikeinse als Democratische Congresleden op 26 april stelde de president ook voor om het aantal veiligheidsfunctionarissen uit te breiden, de strijdkrachten meer dan voorheen te betrekken bij wetshandhaving in het binnenland, en maatregelen te treffen om beter te kunnen traceren wat er gebeurde met grondstoffen waarvan bommen gemaakt konden worden.

Hoewel sommige voorstanders van burgervrijheden opriepen tot behoedzaamheid bij het opstellen van wetten zo kort na de aanslag, leek een overgrote meerderheid van het Congres snelle maatregelen te ondersteunen. Op 23 april verklaarde de leider van de Republikeinse meerderheid in de Senaat, Robert (Bob) Dole, dat het partijlidmaatschap ,,ophoudt bij de grenzen van het kwaad" en dat hij met de president zou samenwerken bij het opstellen van uitgebreide anti-terreurwetgeving. Voorts verklaarde hij dat de Senaat zich in mei zou buigen over een wetsvoorstel waarin Republikeinse voorstellen en Clintons suggesties zouden worden gecombineerd. Ook de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, Newt Gingrich, beloofde een voortvarende benadering van de kwestie.

Bomaanslag in Californië

Op 24 april vond de voorzitter van de Californische Bosbouwvereniging in Sacramento de dood, toen hij in het hoofdkwartier van de vereniging een

Norman Olsen (m), dominee en oprichter van de Michigan Militia, schudt een nieuw lid de hand tijdens een beëdigingsplechtigheid op 11 december 1994 in het noorden van Michigan.

bombrief opende. Het betrof de meest recente aanslag in een hele reeks die in 1978 een aanvang had genomen en die werd toegeschreven aan een anonieme aanvaller die bij de autoriteiten bekend stond onder de naam „Unabomber".

POLITIEKE ONTWIKKELINGEN. HUIS VAN AFGEVAARDIGDEN STEMT IN MET ONTWERP BELASTINGVERLAGING

Op 6 april keurde het Huis van Afgevaardigden in alle vroegte een wetsvoorstel goed dat voorzag in een belastingverlaging van $180 mrd. Het betrof het laatste onderdeel van het Republikeinse Contract met Amerika, een tien punten omvattend programma dat de basis had gevormd van de verkiezingscampagne van de partij in 1994. De voorzitter van het Huis van Afgevaardigden. Newt Gingrich, had beloofd dat het Huis binnen de eerste 100 dagen van zijn ambtstermijn over deze tien punten zou stemmen (zie pag. 121/1 e.v.-'95).

Het wetsvoorstel, dat werd goedgekeurd met 246 tegen 188 stemmen (waarbij 12 Republikeinen tegen stemden en 27 Democraten vóór) werd door Gingrich het „kroonjuweel" van het Contract genoemd. Het voorzag onder meer in (i)eenverlaging van de vermogensbelasting van 28 naar 19,8 procent voor particulieren en van 35 naar 25 procent voor bedrijven, een maatregel die naar schatting $ 31 mrd zou gaan kosten: (ii) belastingaftrek van S 500 per jaar voor gezinnen die minder dan $ 200.000 per jaar verdienden. hetgeen naar schatting $ 104,9 mrd zou gaan kosten; (iii)de afschaffing van de alternatieve minimum-inkomstenbelasting (een belasting die was ingevoerd om te garanderen dat welgestelde particulieren en bedrijven in ieder geval enige inkomstenbelasting zouden betalen), hetgeen naar schatting $ 16,9 mrd zou gaan kosten;(iv) de indexering van belastingaftrekvergunningen voor investeringen in fabrieken en machines, hetgeen naar schatting S 16.7 mrd zou gaan kosten: (v) afschaffing van de „huwelijksboete" voor echtparen die gezamenlijk belastingaangifte deden, hetgeen naar schatting S 8 mrd zou gaan kosten; (vi) grotere aftrekposten voor kapitaalinvesteringen door kleine bedrijven, hetgeen naar schatting $ 7,8 mrd zou gaan kosten: en (vii) meer vrijstellingen voor onroerend goed en ten aanzien van schenkingsrechten, hetgeen naar schatting $ 7 mrd zou gaan kosten.

Op 7 april veroordeelde Clinton de wet als ;,fantasie" die we „ons niet kunnen veroorloven", maar hij zei niet dat hij er zijn veto over zou uitspreken. Wel dreigde hij een aantal recentelijk aangenomen wetsvoorstellen (onder meer met betrekking tot misdaadbestrijding en juridische hervormingen) te zullen torpederen, als die niet grondig door de Senaat zouden worden herzien.

Afronding van Contract met Amerika

Hoewel het Congres pas op 13 april zijn eerste honderd dagen zou volmaken, hield Newt Gingrich op 7 april (het begin van het paasreces van het Congres) via de televisie een half uur durende uiteenzetting over de voortgang van zijn Republikeinse programma. Omdat het belastingwetsvoorstel was goedgekeurd, kon hij verklaren dat hij zich aan zijn belofte had gehouden door alle tien onderdelen van het Contract, samen met de daarin toegezegde procedurele hervormingen. binnen de voorgeschreven periode in het Huis ter stemming te brengen.

Hoewel veel maatregelen nog door de Senaat moesten worden goedgekeurd. werd in brede kring erkend dat Gingrich succesvoller was geweest dan verwacht, omdat hij erin was gesiaagd alle onderdelen van het Contract op één na door het Huis te laten goedkeuren.

Hoewel sommige onderdelen - vooral de hervorming van de welzijnszorg - niet populair waren gebleken, was men in het algemeen wel van mening dat het Contract het ideologische conservatisme van Gingrich een stuk geloofwaardiger had gemaakt. De Democraten, die zich gemakkelijker dan verwacht hadden aangepast aan de voor hen onbekende rol van parlementaire oppositie. moesten noodgedwongen instemmen met de principes waarop een groot deel van het Contract gebaseerd was en zagen zich gedwongen tot een achterhoedegevecht om de draagwijdte van het Contract te beperken. Bovendien had de kritiek op het Contract ertoe geleid dat er een zekere mate van discipline binnen de triomfantelijke Republikeinse meerderheid in het Congres was ontstaan. dat er een begin was gei-naakt niet het herstel van hel geloof van het electoraat in het vermogen van de federale regering om concrete resultaten te boeken. en dat de belangrijkste thema's voor de campagne van de presidentsverkiezingen in 1996 warcnvastgelegd.

Kandidaatstellingen voor Republikeinse nominatie voor het presidentschap

De 71-jarige Bob Dole. die volgens velen een grote kans maakte de Republikeinse kandidaat te worden voor de presidentsverkiezingenvan 1996, start-

Contract met Amerika

Programmapunt	Stand van zaken in Huis	Senaat
Wet op de hervorming van het Congres.		
De arbeidswetten en andere regels voor werkgevers moeten ook voor het Congres gelden	aanvaard	aanvaard
Wet voor „Fiscale Verantwoordelijkheid".		
Grondwettelijk verbod op begrotingstekort	aanvaard	verworpen
Presidentieel veto voor elke begrotingspost afzonderlijk	aanvaard	aanvaard
„Neem onze Straten Terug"-wet.		
Vervangt federale subsidie voor 100.000 politie-agenten in het land door subsidie zonder voorwaarden en eisen. Verzwaart straffen	aanvaard	n.t.b.
Persoonlijke Verantwoordelijkheidswet.		
Bijstandshervorming. Bijstandsmoeders worden verplicht om na twee tot vijf jaar weer te gaan werken	aanvaard	n.t.b.
Wet voor de „Gezinsversterking".		
Dwingt onder andere gescheidenvaders of verwekkers tot alimentatie voor de kinderen	aanvaard	n.t.b.
Wet voor het „Herstel van de Amerikaanse droom".		
Verlaging van inkomstenbelasting met S 500 per kind en van de belasting op vermogensaanwas	aanvaard	n.t.b.
Wet voor „Herstelvan de nationaleveiligheid".		
Verbiedt verlagingen in de defensiebegroting voor de betaling van sociale programma's en beperkt het VN-commando over Amerikaanse troepen	aanvaard	verworpen
Breidt het „Star Wars 2"-programma tegen ballistische raketten uit	verworpen	
Werkgelegenheids- en loonsverhogiiigswet.		
Verbiedt federale opdrachten aan deelstaten. die niet financieel zijn gedekt door federaal geld	aanvaard	aanvaard
Bevriest overheidsreguleringen	aanvaard	verworpen
Vermindert de belasting op de vermogensaanwas	aanvaard	n.t.b.
„Gezond Verstand"-wet voor juridische hervormingen.		
Verlaagt de uitkering bij produktaansprakelijkheid voor bedrijven. Legt de kosten van een verloren rechtszaak (bij de civiele rechter) bij de verliezer. Beperkt de mogelijk uit te keren schadevergoeding	aanvaard	verworpen
„Burger-Wetgever"-wet.		
Beperkt de zittingstermijn voor leden van het Huis van Afgevaardigden en de Senaat tot zes en twaalf jaar	verworpen	

n.t.b. = nog te behandelen.

te zijn verkiezingscampagne officieel op 10 april in zijn geboortestad Kansas City; het was die dag precies vijftig jaar geleden dat hij ernstig gewond was geraakt in de Tweede Wereldoorlog. Dole stelde zich op als een toonbeeld van traditioneel Republikeins conservatisme en onderscheidde zich van de meer ideologisch gerichte opstelling van Gingrich en diens aanhangers. Dole's leeftijd en zijn indrukwekkende staat van dienst in de Tweede Wereldoorlog staken bovendien schril af bij die van president Bill Clinton, die dienstplicht in Vietnam had weten te ontlopen.

Dole, die tijdens de Grote Depressie in de Kansas Dust Bowl was opgegroeid, had moedig gevochten tijdens de Tweede Wereldoorlog. en had het gebruik van zijn rechterarm verloren nadat hij in Italie gewond was geraakt. In 1960 werd hij lid van het Huis van Afgevaardigden en in 1968 van de Senaat; in 1976 was hij de verliezende kandidaat voor het vice-presidentschap. In 1980 slaagde hij er niet in genomineerd te worden voor het presidentschap en ook in 1988 werd hij daarbij verslagen. Van 1985-'86 leidde hij de Republikeinse meerderheid in de Senaat. Na de Republikeinse overwinning bij de tussentijdse verkiczingen in 1994 (zie pag. 122/3 e.v.-'95), werd hij in 1995 opnieuw de leider van de Republikeinse meerderheid in de Senaat.

Op 19 april stelde de 63-jarige senator Richard (Dick) Lugar uit Indiana zich officieel kandidaat. Daarmee was hij de achtste Republikeinse kandidaat in de strijd om de nominatie. Lugar, die al 18 jaar lid van de Senaat was en voorzitter van de commissie voor buitenlandse betrekkingen was geweest, beloofde dat hij in zijn campagne het belang van een duidelijk herkenbaar buitenlands beleid zou onderstrepen. Ook toonde hij zich voorstander van radicale belastinghervormingen, waaronder de vervanging van federale inkomstenbelasting door een omzetbelasting.

Voorbereidingen Democratische campagne

In tegenstelling tot de duidelijk geprofileerde Republikeinse voorbereidingen op de verkiezingen begon de Democratische campagne voor de herverkiezing van Bill Clinton op 14 april in alle rust met het versturen van brieven aan 1 mln Democraten waarin om geld en steun werd gevraagd.

Op 21 werd echter een schaduw geworpen over de campagne door de bekendmaking van het nieuws dat senator David Pryor van Arkansas had besloten zich niet herkiesbaar te stellen. Hij was het vijfde zittende Democratische congreslid dat bekendmaakte zich terug te trekken. Aangezien zittende leden een groot voordeel hadden bij verkiezingen voor de Senaat, deden deze aftredens vermoeden dat de Democraten er in 1996 niet in zouden slagen de controle over de Senaat te heroveren. en dat het zeteltal van de partij, op dat moment 46, beneden de cruciale drempel van 40 zou kunnen zakken, het vereiste minimum om te voorkomen dat een debat door een stemming werd beëindigd.

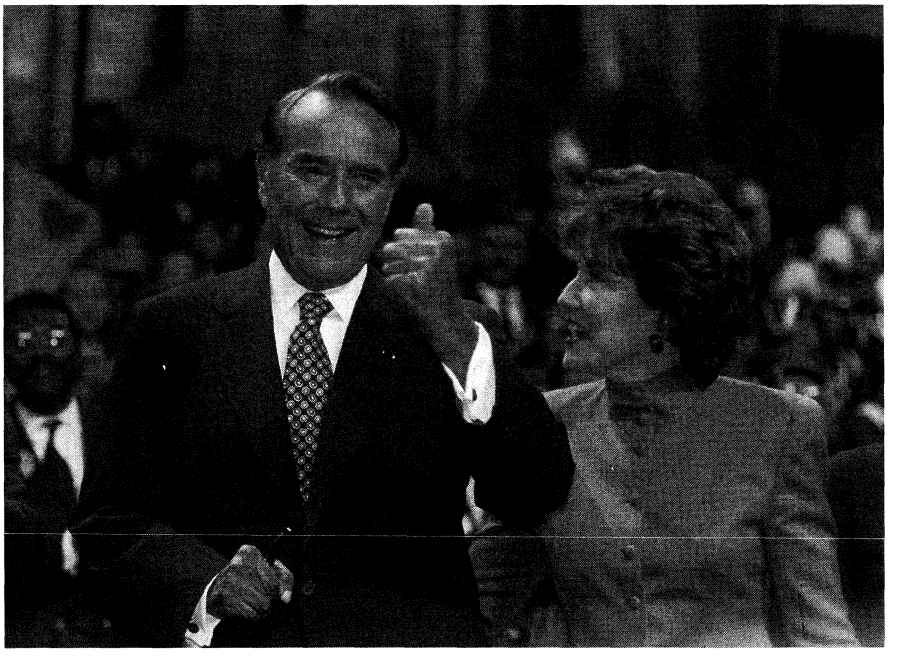

Senator Bob Dole (1.)begroet op 10 april 1995 in het bijzijn van zijn vrouw Elizabeth aanhangers in Topeka in de staat Kansas, alvorens hij zich voor de derde keer kandidaat zal stellen voor de nominatie van de Republikeinse Partij voor het presidentschap.

Whitewater-onderzoek

Het nog steeds lopende Whitewater-onderzoek wierp eveneens een schaduw over Clintons vooruitzichten op herverkiezing. Op 22 april ondervroeg de onafhankelijke raadsman Kenneth Star de president en Hillary Clinton onder ede in het Witte Huis.

De president en zijn vrouw werden ieder afzonderlijk gedurende circa twee uur ondervraagd. Er werden geen details over de verhoren bekendgemaakt, hoewel een woordvoerder van het Witte Huis herhaalde dat zij volledig meewerkten aan het onderzoek van Starr.

Bevindingen van ministerie van defensie over Golfoorlog-syndroom

Op 12 april maakte het Amerikaanse ministerie van defensie bekend dat de symptomen van het Golfoorlog-syndroom, waaraan meer dan 50.000 Amerikaanse soldaten leden die in 1991 in de oorlog tegen Irak hadden gediend, waarschijnlijk veroorzaakt werden door de medicijnen die als voorzorgsmaatregel aan de troepen verstrekt waren.

De klachten hadden onder meer betrekking op chronische vermoeidheid. haaruitval. geheugenverlies, depressiviteit, misselijkheid. hoofdpijn en geboorteafwijkingen bij kinderen van Golfoorlog-veteranen. Er waren allerlei verklaringen aangedragen voor de oorzaak van deze ziekte, waaronder de toepassing van chemische of biologische wapens door de Iraakse strijdkrachten. Door het ministerie van defensie uitgevoerde dierproeven wezen echter uit dat het syndroom een gevolg was van een combinatie van insektenwerende middelen en de cocktail die hen was toegediend als voorzorg tegen aanvallen van chemische en biologische wapens. Deze hypothese strookte met het resultaat van recent onderzoek aan het medisch centrum van de Duke University.

Terwijl er steeds meer gerechtelijke procedures werden aangespannen, konden lijders aan het Golfoorlog-syndroom door de erkenning van de Amerikaanse regering dat het om een echte ziekte ging, aanspraak maken op gesubsidieerde medische zorg en invaliditeitsuitkeringen van maximaal $ 1.823 per maand. Het Britse ministerie van defensie weigerde daarentegen het syndroom te erkennen, ondanks lichamelijke klachten bij meer dan 500 Golfooriog-veteranen (meer dan 1 procent van het gehele Britse troepencontingent).

Smartegeld Lockerbie-ramp

Op 17 april kende een Amerikaanse federale jury $ 19 mln aan smartegeld toe

aan F'aith Pescatore, de weduwe van een Amerikaanse hoofdambtenaar die was omgekomen bij het vliegtuigongeluk boven Lockerbie in 1988 (zie pag. 259/3 e.v.-'92). Er was nooit eerder een dergelijk hoog bedrag uitgekeerd voor een dodelijk slachtoffer van een luchtvaartramp.

Michael Pescatore (33) was één van de 259 passagiers en bemanningsleden aan boord van de Boeing 747 van de Amerikaanse luchtvaartmaatschappij Pan Am. toen e boven het Schotse Lockerbie een bom aan boord ontplofte. Lee Kreindler. de advocaat van Pescatore die ook de belangen van de nabestaanden van 96 andere passagiers behartigde. verklaarde dat deze toekenning .,een indicatie biedt voor de uitspraken van andere jury's". Het smartegeld. dat moest worden betaald door Pan Am en de veiligheidsfirma Alert Management Systems, was onderverdeeld in S 9 mln inkomstenderving. S 5 mln voor ..het verlies van een partner. liefde en affectie" en S 5 mln rente.

De Lockerbie-nabestaanden hadden in 1992 een juridische overwinning behaald, toen een federale jury had bepaald dat de luchtvaartmaatschappij schuldig was aan opzettelijk wangedrag door waarschuwingen te negeren dat de veiligheid te wensen overliet. Deze uitspraak maakte de weg vrij voor schadeclaims van miljoenen dollars, omdat in het uit 1929 stammende Verdrag van Warschau was vastgelegd dat door bewezen opzettelijk wangedrag de gebruikelijke bovengrens voor schadevergoedingen, die $ 75.000 per persoon bedroeg, kwam te vervallen.

Uitspraak over smartegeld voor slachtoffers schietpartijen

Op 10 april bepaalde een hogere rechtbank in Californië in een historisch ongekende uitspraak dat de nabestaanden van personen die in lukrake schietpartijen waren omgekomen, de wapenfabrikant mochten vervolgen. Het proces, dat aanhangig was gemaakt door het in Washington DC gevestigde Centrum ter Voorkoming van Geweld met Handwapens, was gebaseerd op een incident in juli 1993 waarbij Gian Ferri in San Francisco acht mensen doodschoot alvorens zichzelf van het leven te beroven.

Onderzoek Senaat naar gedragingen Packwood

De ethische commissie van de Senaat maakte op 17 mei bekend ,,gedegen en overtuigend bewijsmateriaal" te hebben gevonden voor een aanklacht tegen de Republikeinse senator Bob Packwood uit Oregon wegens seksuele intimidatie, belemmering van de rechtsgang en het aanwenden van zijn invloed voor persoonlijk gewin. Het rapport van de commissie was vergelijkbaar niet een tenlastelegging en maakte de weg vrij voor een officiële uitspraak van de Senaat, met inbegrip van eventuele openbare hoorzittingen, over Packwoods gedragingen.

Packwood was een van de langst zittende Republikeinen in de Senaat. In 1992 was hij herkozen voor een vijfde ambtstermijn en na de Republikeinse verkiezingsoverwinning in 1994 was hij voorzitter geworden van de machtige financiële commissie. Sinds 1992 werd hij echter' beschuldigd van seksuele intimidatie, waarvoor hij openlijk zijn excuses had aangeboden. Ook had hij psychologische hulp gezocht en zich laten behandelen voor zijn alcoholverslaving. De ethische commissie die de beschuldigingen onderzocht. had ook Packwoods persoonlijke dagboeken gelezen. Dit leidde eind 1993 tot verdere beschuldigingen dat Packwoord in 1990-'91 had geprobeerd zijn invloed aan te wenden om zijn vrouw een baan te bezorgen, opdat hij minder alimentatie zou hoeven te betalen met het oog op de naderende echtscheiding van zijn vrouw.

In 1993 voerde Packwood een vergeefs juridisch gevecht om te voorkomen dat ook de rest van de dagboeken zouden worden gelezen. Tijdens dit proces zei een van zijn medewerkers dat hij zijn aantekeningen op sommige plaatsen had gewijzigd, waarna de senator ook beschuldigd werd van het belemmeren van de rechtsgang. In 1993 startte het ministerie van justitie een onderzoek naar deze beschuldigingen, evenals naar de beschuldiging dat Packwood zijn invloed had aangewend voor persoonlijk gewin. Op het moment dat de ethische commissie met haar uitspraak kwam, liep dit onderzoek nog (zie pag. 705/1 e.v.-'93. 126/2 e.v.en 266/1-'94).

De ethische commissie maakte gewag van 18 afzonderlijke gevallen van seksuele intimidatie tussen 1969 en 1990 met betrekking tot 17 verschillende vrouwen, die allen tegen de senator hadden getuigd. Indien Packwood schuldig zou worden bevonden aan het aanwenden van zijn invloed. zou hij volgens de commissie de Senaatsregels hebben geschonden door te trachten ,,persoonlijk gewin (te ontlenen) aan zijn officiële positie". De commissie concludeerde tevens dat er bewijs was dat Packwood zijn dagboekaantekeningen had gewijzigd, een ,,onbetamelijke daad die de Senaat in een ongunstig daglicht stelde" en mogelijk een schending van de federale wet.

Op 27 juni verscheen Packwood op een gesloten zitting van de ethische commissie om zich te verantwoorden over de tegen hem gerichte beschuldigingen. De Senaat zou zich, onder meer naar aanleiding van zijn optreden voor de commissie, beraden over de vraag of openbare hoorzittingen over de zaak gehouden zouden worden.

Minister van handel beschuldigd van corruptie

Op 17 mei werd bekendgemaakt dat minister van justitie Janet Reno om de benoeming had gevraagd van een onafhankelijk raadsman (speciale aanklager) die een onderzoek moest instellen naar de persoonlijke financiële situatie vari minister van handel Ronald Brown. Deze stap kwam na een onderzoek van het ministerie van justitie dat lot de conclusie was gekomen dat er voldoendc grond bestond voor verder onderzoek naar Brown, in het bijzonder in verband met zijn betrekkingen met zijn voormalige zakenpartner Nolanda Hill.

De beschuldigingen tegen Brown. het belangrijkste zwarte lid van de regering-Clinton. r a - ren eind 1993 opgedoken. Zij richtten zich op betalingen van bijna $ 500.000 die Hill aan hem had verricht. en die, zo was geopperd. neigden naar het kopen van invloed. Na het besluit van Reno zei Brown erop te vertrouwen dat het onderzoek ..alle beschuldigingen uit de wereld zal helpen". Deze mening werd gedeeld door president Bill Clinton die verklaarde ervan overtuigd te zijn dat het onderzoek zou uitwijzen dat Brown ,,nietsverkeerds" had gedaan.

Brown was het vierde vooraanstaand lid van de regering tegen wie zo'n onderzoek werd ingesteld. Onafhankelijke raadslieden onderzochten momenteel Clintons rol in de Whitewater-affaire (zie boven en pag. 416/2-'95) en het vermeende aanvaarden van giften door voormalig minister van landbouw Mike Espy. Ook tegen Henry Cisneros, minister van huisvesting en stadsontwikkeling, zou op korte termijn een onderzoek ingesteld worden naar de beschuldiging dat hij een voormalige minnares geld zou hebben betaald (zie pag. 416/1/2-'95).

Veiligheid van president bedreigd

Op 23 mei werd een indringer, die een ongeladen wapen bij zich had, op het terrein rond het Witte Huis neergeschoten en gewond.

Leeland William Modjeski. een onlangs ontslagen pizzabezorger, klom over het hek rond het Witte Huis en wist de presidentiële woning tot op 36 meter te naderen voordat hij door een bewaker tegen de grond werd gewerkt. Daarop opende een tweede bewaker het vuur en verwondde de twee mannen.

Het voorval, het jongste in een reeks veiligheidsincidenten, was vooral pijnlijk omdat het plaatsvond twee dagen nadat het deel van de Pennsylvania Avenue dat voor het Witte Huis langs liep, voor onbepaalde tijd voor het verkeer was

gesloten om de veiligheid rond het gebouw te vergroten. De maatregel, die was genomen na een acht maanden durend veiligheidsonderzoek. werd door Clinton betreurenswaardig, maar noodzakelijk genoemd.

Op 4 april bevond een federale jury Francisco Martin Duran die in oktober 1994 schoten had gelost op het Witte Huis (zie pag 120/3-'95) schuldig aan poging tot moord op president Clinton Op 29 juni werd Duran veroordeeld tot 40 jaar gevangenisstraf

Beschuldigingen tegen Pete Wilson

De presidentiële aspiraties van de gouverneur van Californië Pete Wilson liepen averij op toen hij op 3 mei erkende dat in de jaren zeventig een illegale Mexicaanse immigrant als dienstmeisje voor hem werkte zonder dat hij haar sociale-verzekeringspremies had betaald.

Hoewel Wilson zich nog niet officieel kandidaat had gesteld voor de Republikeinse nominatie in 1996, werd algemeen aangenomen dat hij dat wel zou doen en werd hij beschouwd als een van de kansrijkste deelnemers. Zowel als gouverneur als in de hoedanigheid van toekomstig presidentskandidaat had hij het voortouw genomen in het eisen van strengere maatregelen inzake illegale immigratie.

Op 3 mei verklaarde Wilsons voormalige vrouw Betty Hosie volledig verantwoordelijk te zijn voor het in dienstnemen van Josefina Delgado en zei zij zich niet te hebben gerealiseerd dat de vrouw een illegale immigrant was. Tijdens een persconferentie op 6 mei gaf Wilson toe dat het niet betalen van de premies over het loon van Delgado een ,,ernstige vergissing" was. maar hield hij vol dat het niets uitmaakte voor zijn standpunt inzake immigratie of de geloofwaardigheid van zijn kandidatuur.

Schikking in zaak van moordcomplot tegen Farrakhan

Op 1 mei stemde een federale rechtbank in Minneapolis in de staat Minnesota in met een schikking waarbij Qubilah Bahiyah Shabazz, de dochter van de vermoorde zwarte nationalistische leider Malcolm X, schuld bekende inzake betrokkenheid bij een plan om Louis Farrakhan, de leider van de Natie van de Islam, te vermoorden.

Shabazz was in januari gearresteerd (zie pag. 270/1/2 - '93) nadat zij een huurmoordenaar gezocht zou hebben om Farrakhan te doden uit wraak voor de moord op haar vader in 1965. Het proces had op 1 mei moeten beginnen en op 30 april werd uiteindelijk een schikking getroffen. Zij stemde in met een proeftijd van twee jaar, waarvan behandeling voor alcohol- en drugsverslaving deel uitmaakte, in ruil waarvoor het openbaar ministerie de aanklacht tegen haar liet vallen.

Deze schikking voorkwam een uiterst omstreden proces dat de autoriteiten veel moeilijkheden had kunnen bezorgen. Het bewijs tegen Shabbaz was sterk. maar de advocaten die haar verdedigden hadden beweerd dat zij in een val van de overheid was gelopen. Deze opvatting werd gedeeld door Farrakhan zelf die de voornaamste spreker was op een bijeenkomst in New York City op 6 mei waar geld ingezameld werd voor Shabbazs verdediging. In zijn toespraak erkende Farrakhan dat ,,leden van de Natie van de Islam betrokken waren bij de moord op Malcolm" en riep hij op tot vergeving en verzoening. Ook herhaalde hij zijn opvatting dat de ..echte schuldige" in de zaak Shabbaz de Amerikaanse regering was, die verdeeldheid had willen zaaien in-de zwarte gemeenschap.

Les Aspin overleden

Op 21 mei overleed de 56-jarige Les Aspin, die tijdens de eerste 11 maanden van de regering-Clinton minister van defensie was geweest. De dag daarvoor was hij getroffen door een zware beroerte.

De in 1938 geboren Aspin was in 1970 lid van het Huis van Afgevaardigden geworden, waar hij zich had laten gelden als onverzettelijk tegenstander van de oorlog in Vietnam. Nadat hij een geweldige reputatie had opgebouwd als deskundige in defensieaangelegenheden en veel van zijn progressievere ideeën had later varen, vervulde hij in 1983-'92 de functie van voorzitter van de commissie voor de strijdkrachten van het Huis. Na Clintons verkiezing tot president werd Aspin in januari 1993 benoemd tot minister van defensie maar sterk bekritiseerd vanwege het ontbreken van een coherente strategische visie en zijn beperkte managementskmaliteiten.

UITSPRAKEN HOOGGERECHTSHOF. TERMIJNBEPERKING VERBODEN

Op 22 mei besloot het Hooggerechtshof dat de wetgeving van individuele staten volgens welke gekozen vertegenwoordigers maar een beperkt aantal termijnen zitting mochten hebben in het federale Congres, in strijd met de grondwet was.

Het met 3 tegen 4 stemmen genomen besluit was een reactie op een referendum in Arkansas waarbij de beperking van de ambtstermijn van federale parlementariërs was goedgekeurd. De uitspraak had vergaande gevolgen. Termijnbeperking was sinds 1990 door 23 staten aanvaard (ofschoonin geen van hen in werking getreden) en was thema geworden voor het treffen van wetgevende maatregelen door de onlangs gekozen Republikeinse meerderheid in het Congres. Het Congres. dat er eind maart niet in was geslaagd voldoende steun te krijgen voor een grondwetswijziging (zie pag. 41313-'95), was onder druk gezet om tegemoet te komen aan de eis uit de samenleving om door middel van een gewone meerderheid van stemmen termijnbeperking tot wet te verheffen. Door de uitspraak van het Hooggerechtshof konden termijnbeperkingen pas in de wet worden opgenomen na een .,op de juiste manier aanvaarde grondwetswijziging", waarvoor een tweederde meerderheid in beide kamers nodig was en bekrachtiging door 38 staten.

Het besluit van het Hof deed niets af aan de wetteliikheid van termijnbeperkingen voor staatsambtenaren,

Positieve actie

In een historische uitspraak bekrachtigde het Hooggerechtshof op 23 mei een vonnis van een lagere rechtbank die een uitsluitend voor zwarte studenten bestemd beursstelsel van de Universiteit van Maryland had afgeschaft. Dit vonnis vormde een bedreiging voor een aanmoedigingssysteem dat werd toegepast door meer dan de helft van de Amerikaanse universiteiten om het aantal studenten uit minderheidsgroepen te vergroten en betekende in ruimere zin een zware tegenslag voor het momenteel onder druk staande beleid van positieve actie.

De student om wie het ging was Daniel Podberesky. deels van Latijns-Amerikaanse afkomst, die vanwege zijn afkomst geen volledige beurs van de universiteit kreeg. hoewel hij verder aan alle toelatingseisen voldeed. In 1994 kwam een hof van beroep tot de conclusie dat de universiteit Podberesky's grondwettelijk recht op gelijke behandeling had geschonden. Ondanks aandringen van de regering-Clinton om deze uitspraak nietig te verklaren, werd ze door het Hooggerechtshof bekrachtigd.

De uitspraak werd als een van de belangrijkste op het gebied van positieve actie in het openbare onderwijs beschouwd, sinds de historische uitspraak van het Hooggerechtshof in 1978 die wat betreft het toelatingsbeleid een voorkeursbehandeling op grond van afkomst mogelijk maakte. De uitspraak was ook kenmerkend voor de jongste neiging van het door conservatieven gedomineerde Hof om het positieve-actieprogramma aan te pakken, een houding die werd onderschreven door de Republikeinse meerderheid in het Congres.

In februari had Clinton erkend dat er sprake was van groeiend maatschappelijk verzet tegen het idee van positieve actie. Hij kondigde aan dat de bestaande positieve-actieprogramma's van de overheid opnieuw uitvoerig zouden worden bekeken. Eind mei lieten officiële bronnen doorschemeren dat dit onderzoek gunstig was uitgevallen voor bijna alle 160 federale programma's, wat niet gezegd kon worden van sommige aankoopprogramma's om bedrijven van zwarte of vrouwelijke eigenaars te bevoordelen bij federale contracten en die in feite quota's waren. In antwoord op de wijd en zijd uitgelekte bevindingen van het onderzoek verklaarde de regering dat ze nog steeds ,.informatie aan het verzamelen was" over het onderwerp en dat een definitief besluit .,nog ver in het verschiet" lag.

(Vor.ber.pag. 410/3 e.v.-1993)

BURKINA FASO

IMF-LENING

Op 31 mei 1995 keurde het IMF de derde jaarlijkse lening onder de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) goed ter waarde van 17,7 mln SDRs (ca. $ 27,1 mln). De lening (zie ook pag. 353/3-'94) was bedoeld als steun voor het economische en financiële regeringsprogramma voor 1993.

REORGANISATIE KABINET

Bij de op 11 juni bekendgemaakte reorganisatie van het kabinet was de meest opmerkelijke wijziging de vervanging van Naboho Kanidoua als minister van defensie.
Na de reorganisatie was de samenstelling van de ministerraad:

Premier - Roch Christian Kabore; defensie - kolonel Badaye Fayama*; integratie en Afrikaanse solidariteit - Hermann Yameogo: milieu en water - Salif Diallo+; economie. planning en financiën - Zephirin Diabre; justitie en zegelbewaarder - Yarga Larba; buitenlandse betrekkingen - Ablasse Ouedraogo; territoriaal bestuur - Yero Boli*; handel. industrie en huisnijverheid - Dominique Talata Kafando*: energie en mijnbouw - Eli Ouedraogo'; voortgezet en hoger onderwijs, wetenschappelijk onderzock - Maurice Melegue Traore: basisonderwijs en massa-educatie - Seydou Bawuru"; openbare werken, huisvesting en stadsplanning - Joseph Kabore: betrekkingen met parlement - Thomas Sanou: werkgelegenheid, arbeid en sociale verzekeringen - Ardiouma Alphonse Ouedraogo; ambtenarenapparaat en bestuurlijke organisatie - mevr. Juliette Bonkougou; landbouw en veeteelt - Jean-Paul Sawadogo: communicatie, cultuur en regeringswoordvoerder - Claude Nourchior Somda; gezondheidszorg - Christophe Dabire: jeugd en sport - Joseph André Tiendrebeogo*; transport en toerisme - Ouala Koutiebou+ (toerisme toegevoegd); maatschappelijk werk en gezin - mevr. Bana Ouandaogo".

Gedelegeerde ministers: economie, financiën. begroting en planning - Tertius Zongo*; landbouw en veeteelt - Alassane Sere; milieu en malei - Soma Baro: openbare werken, huisvesting en stadsplanning - mevr. Viviane Ouedraogo.

* Nieuw.
+Andere taken

MILITAIRE BENOEMINGEN

Luitenant-kolonel Ibrahim Traore, tot dusver minister van jeugd en sport, werd op 12 juni benoemd tot stafchef van het leger, terwijl hij bovendien chef van de generale staf van de strijdkrachten, bleef. Majoor Mamadou Traore werd benoemd tot stafchef van de nationale gendarmerie, met kapitein Sama Traore als zijn plaatsvervanger.

(Vor.ber.pag. 851/1-1994)

DJIBOUTI

BEZUINIGINGEN OP OVERHEIDSUITGAVEN

Na een buitengewone kabinetszitting maakte de regering op 1 mei 1995 bezuinigingen op de overheidsuitgaven bekend voor een bedrag van F 27 mln (ongeveer $ 5,4 mln). De regering gaf te verstaan dat het besluit was genomen onder druk van het IMF, dat maatregelen had geëist om de financiën te stabiliseren. De regering liet tevens doorschemeren dat er ook maatregelen genomen zouden worden om de overheidsinkomsten te vergroten.

REGERINGSWIJZIGING

In mei werd duidelijk dat Musa Buraleh Robleh op 6 april was ontslagen als minister van het havenwezen en maritieme zaken. Zijn taken werden tijdelijk waargenomen door premier Barkat Gourad Hamadou. Er werd geen officiële reden gegeven voor Roblehs ontslag, hoewel sommige commentatoren het weten aan de scherpe daling van de havenactiviteiten in de voorgaande maanden.

VOORMALIGE AFAR-REBELLEN IN KABINET

Bij een kabinetsreorganisatie op 8 juni traden Ahmed Ougoureh Kible en Ali Mohamed Daoud, leiders van de Afar-rebellenbeweging (een factie van het Front pour la restauration de l'unité et de la démocratie - FRUD) toe tot de regering. Kible en Daoud hadden in december 1994 namens deze factie een vredesakkoord met de regering getekend (zie pag. 204/3-'95).

Volgens Radio France Internationale traden nog vijf „prominente figuren" tot het kabinet toe, hoewel de sleutelposities, zoals de ministeries van defensie en binnenlandse zaken, in dezelfde handen bleven

Na de reorganisatie waren de portefeuilles als volgt verdeeld:

Premier, planning en territoriale zaken - Barkat Gourad Hamadou+; justitie, moslimzaken en gevangeniswezen - Moumin Bahdon Farah+: buitenlandse zaken en internationale samenwerking - Mohamed Moussa Chehem+; binnenlandse zaken en decentralisatie - Idriss Harbi Farah; nationale defensie - Ahmed Bulaleh Barre; financiën en nationale economie - Muhammad Ali Muhammad+: transport en telecommunicatie, belast met de internationale autonome haven van Djibouti - Saleh Omar Hildid*: landbouw en irrigatie, belast met het nationale waterbureau - Ahmed Ougoureh Kible*; onderwijs - Ahmed Giri Waberi; handel en toerisme - Rifki Abdoulkader*; arbeid en opleiding arbeidskrachten - Osman Robleh Daach*: openbare gezondheid en sociale zaken - Ali Mohamed Daoud": openbare zaken en bestuurshervorming - Mohamed Dini Farah; openbare werken, stadszaken en huisvesting - Ateyeh Ismael Wa'ays+; energie en mijnbouw - Ali Abdi Farah*: jeugd, sport en culturele zaken - Abdou Bolok Abdou+.

Nieuwe benoeming.
+Andere taken.

(Vor.ber.pag. 204/3 e.v.-1995)

GHANA

KERNREACTOR

Op 6 maart 1995 arriveerde de directeur-generaal van het Internationale Atoomenergie Agentschap (IAEA), Hans Blix, in Accra om de ingebruikneming bij te wonen van een kleine nucleaire onderzoeksreactor die met hulp van China en het IAEA in Kwabenya was gebouwd. Hij zei dat de reactor, waarvan de bouw in 1933 was begonnen en die nog steeds niet was voltooid, niet alleen kon worden gebruikt voor de opwekking van elektriciteit, maar ook voor landbouwkundig en medisch onderzoek.

NIEUW GEWELD IN HET NOORDEN. VREDESINITIATIEVEN

Op 15 maart stelde de regering een avondklok in voor de Noordelijke Regio als reactie op nieuw etnisch geweld dat het gevolg was van spanningen tussen de Konkomba's en de rivaliserende Nanumba-, Dagomba- en Gonja-groepen.

Op 12 maart was het geweld tot uitbarsting gekomen en, ondanks de avondklok, waren naar verluidt op 20 maart ongeveer 100 mensen om het leven gebracht. Hulpverleners waarschuwden dat de toestand ernstiger was dan in 1994. toen er meer dan 1.000 doden waren gevallen (zie pag. 712/2/3-'94), omdat beide partijen deze keer over automatische vuurwapens beschikten. Op 21 maart werd de avondklok verlengd en werden de aanuezige veiligheidstroepen versterkt.

Op 3 april werd een gezamenlijk commissie van „opinieleiders" van de Konkomba's en de Nanumba's opgericht in een poging het conflict tussen beide etnische groepen op te lossen.

De oprichting van deze commissie werd bekendgemaakt door minister van deiensie Mahama Iddrissu. die het initiatief verwelkomde. Hij merkte op dat een operatie van de politie en het leger om een einde te maken aan de ge-

vechten weliswaar enig resultaat had gehad. maar dat er alleen maar met politieke middelen een duurzame oplossing kon worden bereikt. Eerder, op 11 april, had de regering 1.3 mrd cedr (ongeveer $ 1,2 mln) toegezegd voor de herintegratie van de naar schatting 200.000 personen die door het conflict op de vlucht waren gedreven.

Op 3 april werd de in maart ingestelde avondklok verlengd Op 23 april kwamen nog eens zes personen om het leven bij botsingen tussen Dagomba's en Konkomba's

PROTESTEN TEGEN BTW. BELASTING OPGESCHORT

De druk op de regering nam toe om de in februari 1993 ingevoerde BTW weer in te trekken. Terwijl de regering reeds geconfronteerd werd met een stortvloed van looneisen, kreeg zij ook nog te maken met een reeks woedende demonstraties die op 1 mei begonnen en op 11 mei escaleerden toen vijf mensen werden gedood en 17 gewond raakten bij botsingen tussen aanhangers van de regering en ongeveer 10.000 betogers die optrokken naar Accra's centrale markt.

De BTW was ingevoerd als onderdeel van de begrotingvoor 1995 (zie pag. 274/2-'95). De regering had benadrukt dat de belasting alleen gold voor luxe-goederen en dat voedingsmiddelen er geheel van gevrijwaard bleven, maar kooplui en handelaren hadden de BTW gebruikt als een excuus om de voedselprijzen met we1300 procent te verhogen.

Op 20 mei stelde de regering voor het BTW-tarief te verlagen van 17,5 tot 15 procent en de lijst van BTW-vrije goederen uit te breiden, met onder meer materiaal voor de produktie van noodzakelijke geneesmiddelen en boeken. De regering liet weten dat er haast werd gemaakt met de benodigde wetgeving.

Op 8 juni schortte de regering de omstreden BTW op en voerde zij haar voorganger, de omzetbelasting, opnieuw in. Minister van financiën Kwesí Botchwey zei die dag dat functionarissen met ,,vijandigheid" waren bejegend bij hun pogingen de BTW toe te passen.

(Vor.ber.pag. 274/1/2-1995)

GUINEE

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

De eerste verkiezingen in Guinee met meerdere partijen werden op 11 juni 1995 gehouden en leverden een absolute meerderheid op voor de Parti de l'unité et du progrès (PUP), de regeringspartij onder leiding van president Lansana Conte. De oppositiepartijen betwistten de verkiezingsuitslagen en beweerden dat deze door PUP-functionarissen waren vervalst. Zij deelden mee dat zij het nieuwe parlement zouden boycotten.

Volgens de op 19 juni bekendgemaakte officiële uitslag verwierf de PUP 71 van de 114 zetels in de nieuwe Nationale Assemblée. De drie belangrijkste oppositiepartijen wonnen samen 37 zetels: de Rassemblement du peuple guinéen (RPG) van Alpha Condé 19, de Parti du renouveau et du progrès (PRP) van Siradiou Diallo 9 en de Union pour la nouvelle république (UNR) van Mamadou Ba 9.

Van de resterende zes zetels werden twee behaald door de Union nationale pour la prospérité de la Guinée (UNPG) onder leiding van Facinet Toure en elk één door de Djama-partij; de Parti démocratique de Guinée - Rassemblement démocratique africain. de Parti démocratique de Guinée en de Union nationale pour le progrès.

Bericht werd dat 1.9 mln van de 3 mln geregistreerde kiezers hun stem hadden uitgebracht. In totaal namen 846 kandidaten namens 21 van de 46 gelegaliseerde partijen aan de verkiezingen deel.

De beweringen van de oppositie over kwalijke praktijken bij de verkiezingen werden gedeeltelijk gestaafd door onafhankelijke waarnemers van de Internationale Commissie van Juristen (ICJ) en het African-American Institute. Maar beide groepen beklemtoonden dat onregelmatigheden betrekkelijk op zichzelf staand waren en dat de stemming onder algemeen ,,bevredigende" omstandigheden had plaatsgevonden.

(Vor.ber.pag. 274/2 e.v.-1995)

MALAWI

BEGROTING VOOR 1995-1996

Op 24 maart 1995 maakte de minister van financiën en economische planning en ontwikkeling, Aleke Banda, de begroting voor 1995-1996 bekend.

De begroting was gericht op een sterke vermindering van het begrotingstekort en op de stimulering van de economische groei. Zij zou niet nader gespecificeerde bezuinigingen op de overheidsuitgaven behelzen m.b.t. auto's. telefoongesprekken, buitenlandse reizen en amusement alsmede een herziening van het ambtenarenbestand. Tevens werden er nieuwe heffingen op elektriciteit, auto's en luxe-importartikelen ingevoerd.

Minister Banda berichtte dat de inflatie in 1994 was gestegen tot 40 procent en dat het gemiddelde jaarinkomen per hoofd van de bevolking was gedaald tot omgerekendminder dan $200.

STEMMING OVER GRONDWETSWIJZIGINGEN

Op 30 maart stemde de Nationale Assemblée vóór een grondwetswijziging waarbij de functie van tweede vice-president werd bevestigd. Deze functie was in september 1994 in het leven was

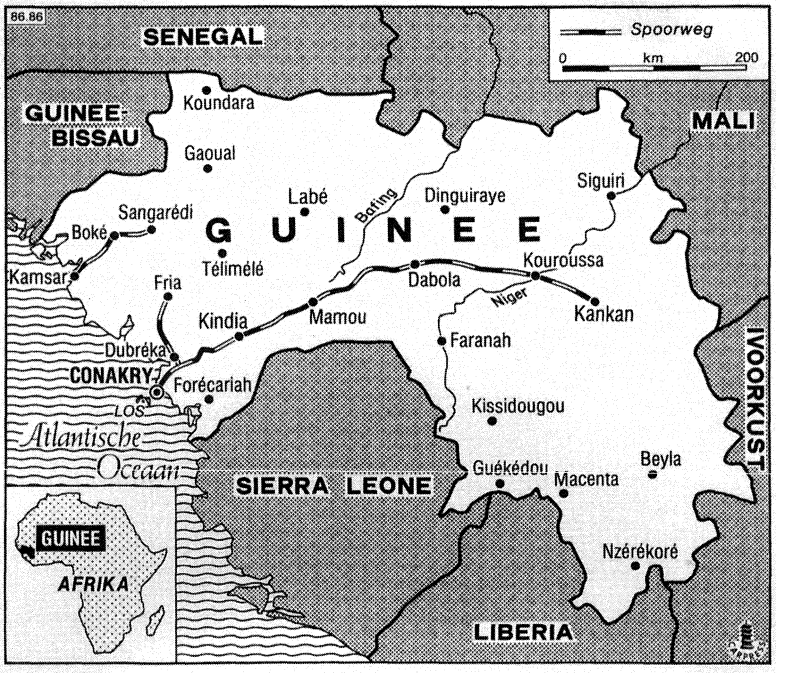

geroepen om Ghakufwa Chihana, de leider van de Alliantie voor Democratie (AFORD), een plaats in de regering te geven (zie pag. 853/3-'94).

De Malawi Congress Party (MCP), de vroegere regeringspartij, diende een motie in, waarin de afschaffing van de post werd verlangd. Alle MCP-parlementsleden op één na weigerden echter deel te nemen aan de stemming, aangezien hun verzoek om over deze kwestie een geheime stemming te houden was afgewezen.

Op 30 maart besloot het parlement bovendien de Senaat in de grondwet te handhaven, op voorwaarde dat deze pas na 18 mei 1999 met haar werkzaamheden zou beginnen.

KADZAMIRA GEARRESTEERD EN IN STAAT VAN BESCHULDIGING GESTELD. PROCES TEGEN BANDA

Op 31 maart werd Cecilia Kadzamira, die de officiële gastvrouw en levensgezellin van ex-president Hastings Kamuzu Banda was geweest, onder huisarrest geplaatst in verband met de moord op vier politici in 1983. Banda en Kadzamira's oom John Tembo waren in januari gearresteerd en aangeklaagd wegens deze moorden (zie pag. 275/3 e.v.-'95).

Op 3 april werden aanklachten wegens samenspanning tot moord ingediend tegen Kadzamira, die vervolgens op borgtocht werd vrijgelaten.

Op 24 april werd het proces geopend tegen Hastings Kamuzu Banda; John Tembo en anderen, die waren beschuldigd van de moorden in 1983. Het proces werd echter onmiddellijk verdaagd, omdat het openbaar ministerie er niet in was geslaagd 21 dagen vóór de opening van het proces alle noodzakelijke bijzonderheden aan de advocaten te verstrekken. De advocaten hadden ook om uitstel verzocht vanwege de slechte gezondheid van Banda.

Op 8 april woonde president Bakili Muluzi in Lilongwe een herdenkingsplechtigheid voor de vier vermoorde mannen bij. Bij die gelegenheid werden hun stoffelijke resten. die tijdens het onderzoek naar hun dood waren opgegraven, opnieuw ter aarde besteld.

Op 31 mei besloot Mackson Mkandawire, de rechter die het moordproces tegen oud-president Banda en anderen (zie hierboven) voorzat, dat het proces in afwezigheid van Banda zou worden voortgezet.

Mkandawire zei dat hij zich kon vinden in een rapport van drie buitenlandse artsen dat Banda te oud en zwak was om voor de rechtbank te verschijnen, maar hij wees een verzoek van Banda's advocaten om het proces nog langer uit te stellen af.

Ook op 31 mei zei de directeur van het openbaar ministerie dat het eigenlijke proces uiterlijk op 10 juli zou beginnen met de beëdiging van de juryleden.

Eerder, op 24 mei, had Mkandawire op technische gronden de aanklachten wegens samenspanning tot moord tegen Cecilia Kadzamira niet ontvankelijk verklaard.

BEVELHEBBER STRIJDKRACHTEN GEDOOD

Op 19 april werd de bevelhebber van de strijdkrachten, generaal Manken Chigaawa, doodgeschoten. Volgens de eerste berichten was hij het slachtoffer van dieven die zijn auto probeerden te stelen. Op 26 april benoemde president Muluzi luitenant-generaal Owen Muluwi tot Chigaawa's opvolger, terwijl Muluwi tegelijk tot generaal werd bevorderd.

(Vor.ber.pag. 275/3 e.v.-1995)

MAROKKO

OPPOSITIELEIDER TERUGGEKEERD

Mohamed Basri, een van Marokko's invloedrijkste oppositieleiders en ijd en zid bekend als „Fqih" of „de geleerde", keerde op 10 juni 1995 in Marokko terug na een ballingschap van 28 jaar in Frankrijk.

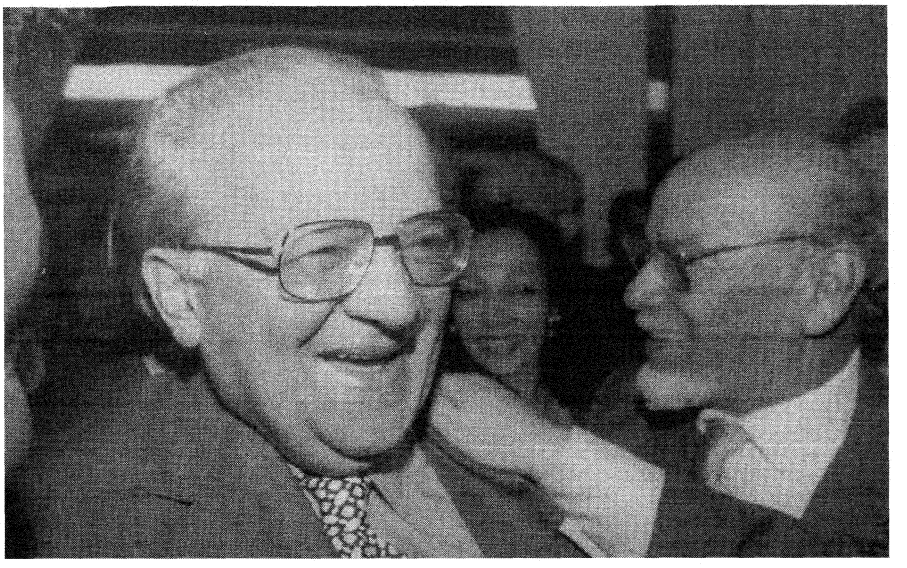

De uit ballingschap teruggekeerde oppositieleider Mohamed Basri (l.) glimlacht bij zijn aankomst op het vliegveld van Casablanca op 10 juni.

Basri, een van de oprichters en lid van de oppositionele Union socialiste des forces populaire~was drie maal bij verstek ter dood veroordeeld. De *Middle East Economic Digest* van 23 juni suggereerde dat zijn terugkeer een gebaar van de autoriteiten jegens links Marokko en een verdere opening naar een civiele samenleving inhield en dat Basri's aanwezigheid „sommige islamistische sympathisanten mogelijk terug zou voeren naar de gevestigde partijen van het koninkrijk".

(Vor.ber.pag. 277/1/2-1995)

NIGER

COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST

Op 6 maart 1995 ondertekenden de regering en de Unie van Arbeidersvakbonden van Niger (Union des syndicats des travailleurs du Niger, USTN) een akkoord om het conflict tussen de regering en de ambtenaren tot een oplossing te brengen. Krachtens dit akkoord stemde de regering ermee in de strafmaatregelen tegen stakende ambtenaren op te heffen, achterstallige sala issen uit te betalen en de salarissen in de overheidssector te verhogen om de gevolgen van de devaluatie van de franc CFA in 1994 te compenseren (zie pag. 347/3 e.v.-'94). Van haar kant besloot de USTN de reeks 48-uursstakingen die de voorafgaande twee maanden elke week hadden plaatsgevonden, op te schorten.

MILITAIRE BENOEMINGEN

Op 9 maart keurde het nieuwe kabinet

(zie pag 278/2-'95) een aantal hoge benoemingen op het ministerie van nationale defensie goed, zoals die van luitenant-kolonel Amadou Moussa Gros tot secretaris-generaal op het ministerie van nationale defensie en die van luitenant-kolonel Ibrahim Mainassara Bar-? tot chef van de generale staf van de Nationale Strijdkrachten

AANVALLEN VAN FDR-REBELLEN

Begin maart werd in een aantal berichten gemeld dat bij activiteiten van rebellen in het oosten van het land mogelijk 20 mensen om het leven waren gekomen. Het geweld werd toegeschreven aan het Democratisch Vernieuwingsfront (FDR),een weinig bekende organisatie onder leiding van korporaal Ahmed Mohamed, die autonomie voor de zuidelijke gebieden Kaoura en Manga eiste.

NIEUW TOEAREG-ORGANISATIE

De verdeeldheid binnen de Coördinatie van het Gewapend Verzet (CRA),een alliantie die de Toeareg-rebellen vertegenwoordigde bij de onderhandelingen met de regering (zie ook blz. 854/2/3-'94), leidde tot het uiteenvallen van de CRA en de oprichting op 29 maart van de Organisatie van het Gewapend Verzet (ORA).

In januari was de verdeeldheid voor het eerst aan het licht gekomen, toen het Bevrijdingsfront van Air en Azawad (FLAA) zich uit de CRA terugtrok. De nieuwe organisatie. die grotere zelfstandigheid gaf aan de constituerende leden, stond onder leiding van FLAA-leider Rissa Boula. die kritiek had geleverd op de wijze van onderhandelen van CRA-voorzitter Mano Dayak.

VREDESAKKKOORD MET TOEAREGS. AMNESTIEWET

Op 25 april ondertekenden de regering en de Organisatie van het Gewapend Verzet (ORA,zie hierboven),die de Toeareg-rebellen vertegenwoordigde, een akkoord om een einde te maken aan het vier jaar oude conflict, dat meer dan 200 levens had geëist.

Het akkoord werd ondertekend door de Hoge Commissaris voor het Herstel van de Vrede, Mai Magana, namens de regering en ORA-leider Rissa Boula alsmede door vertegenwoordigers van de drie bemiddelende landen - Algerije. Burkina Faso en Frankrijk. Het kwam drie jaar na de totstandkoming van een vredespact om een einde te maken aan de Toeareg-opstand in Mali (zie pag. 32612-'92 en 63012 e.v.-'92).

Het akkoord was het resultaat van maandenlange onderhandelingen tussen de twee partijen (zie pag. 854/2/3-'94). De details werden afgerond tijdens de laatste onderhandelingsronde die op 15 april werd voltooid. Het akkoord voorzag in een permanente wapenstilstand die op 25 april te middernacht moest ingaan, en de oprichting van een speciale vredescommissie die haar zetel in Niamey zou hebben. Deze commissie. die bestond uit vertegenwoordigers van beide partijen en militaire waarnemers van de bemiddelende landen. moest de uitvoering van het akkoord garanderen en een begin maken met de ontwapening van de strijdende partijen en de inzameling van de wapens, munitie en militaire uitrusting alsmede toezicht uitoefenen op de integratie van ORA-leden in het nationale leger en het overheidsapparaat. Er werd een algemene amnestie verleend aan ORA-strijders en regeringstroepen alsmede aan overheidsfunctionarissen die betrokken waren geweest bij het conflict. De regering stemde er ook in toe de economische, sociale en culturele ontwikkeling van het noordelijke Toeareg-gebied in Niger te stimuleren door het vervoer. de verbindingen, het toerisme en de ambachten in het gebied te bevorderen.

Commentatoren merkten op dat de succesvolle uitvoering van het vredesakkoord in sterke mate afhankelijk zou zijn van de oplossing van de meningsverschillen tussen Rissa Boula en Mano Dayak, die tot maart de onderhandelingen had gevoerd namens de Toearegs (ziehierboven).

Amnestiewet voor Toearegs

Op 12 juni keurde de Nationale Assemblée unaniem een wetsontwerp goed dat volledige amnestie verleende aan alle strijdkrachten, zelfverdedigingsgroepen en Toeareg-rebellen die vóór het vredesakkoord van april (zie hierboven) aan de burgeroorlog hadden deelgenomen.

Maar de ORA had op 4 juni kritiek geleverd op het opnemen van de zelfverdedigingsgroepen in de voorgestelde amnestiewet. met als argument dat hun oprichting in 1983 specifiek was bedoeld om de Toeareg-oppositie uit te roeien.

STAKING MAGISTRATEN

Op 9 mei begonnen de magistraten een staking voor onbepaalde tijd om hun eis kracht bij te zetten dat de regering de rechten en vrijheden van de vakbeweging zou eerbiedigen Hoewel de processen en hoorzittingen in het algemeen werden opgeschort stemden de magistraten ermee in een basisdienst te verlenen

BEGROTING 1995-1996

Op 11 juni aanvaardde de Nationale Assemblée de regeringsbegroting voor 1995-1996 waarin de inkomsten en uitgaven in evenwicht waren met een bedrag van 163,7 mrd francs CFA ($ 1 = 491,1 francs CFA op 9 juni 1995). Assemblée-voorzitter Mahamadou Issoufou zei dat de ,,ambitieuze doelstellingen" van de begroting ,,hetland in staat (zouden) stellen de algemene crisis te boven te komen".

De vorige begroting had nog een tekort van 82,7 mrd francs CFA te zien gegeven.

(Vor.ber.pag. 277/3 e.v.-1995)

NIGERIA

VERMEEND KOMPLOT ONTDEKT

Op 6 maart 1995 berichtten plaatselijke kranten dat honderden officieren en burgers waren gearresteerd na de ontdekking van een komplot om het staatshoofd, generaal Sanni Abacha, ten val te brengen.

Op 10 maart hield de Nigeriaanse militaire top in Lagos een persconferentie over het vermeende coupkomplot, met (v.l.n.r.)de stafchef van het leger generaal-majoor Alwali Kazir. de chef van de defensiestaf generaal Abdu Salam Abubakar en de stafchef van de marine vice-admiraal Michael Akhigbe.

De berichten werden in eerste instantie ontkend door het militaire bewind. Terwijl de speculaties toenamen, gaf generaal-majoor Abdu Salam Abubakar, chef van de defensiestaf en lid van de Voorlopige Bestuursraad (PRC), echter op 10 maart toe dat er een komplot was geweest van enkele ,,al te eerzuchtige en misleide officieren en burgers". Hij verklaarde dat er slechts 29 personen. wier namen hij weigerde te noemen, u-aren gearresteerd.

Van veel personen die volgens de pers waren gearresteerd, was bekend dat zij nauwe banden hadden met ex-president generaal Ibrahim Babangida. die in augustus 1993 was afgetreden. Babangida zelf zou medio maart zijn verhoord. hoewel hij niet was vastgehouden.

Op 13 maart werd generaal Olusegun Obasanjo gearresteerd. die in 1979 was afgetreden als staatshoofd om plaats te maken voor een burgerregering (zie pag. 56/2 e.v.-'80). Dat gebeurde vier dagen na de arrestatie van zijn vroegere vice-president. generaal Shehu Yar'Adua. Zowel Obasanjo als Yar'Adua hadden op luidruchtige wijze campagne gevoerd voor de herinvoering van een gekozen burgerregering. Yar'Adua. die een invloedrijke afgevaardigde was in de Nationale Constitutionele Conferentie (NCC), had de NCC-motie van december 1994 gesteund, waarin werd geëist dat het leger op 1 januari 1996 de macht zou overdragen (zie pag. 279/1-'95).

Naar verluidt werd Obasanjo op 24 maart vrijgelaten, maar vervolgens onder huisarrest geplaatst, terwijl zijn paspoort in beslag werd genomen. Yar'Adua bleef in de gevangenis.

Op 23 maart waarschuwden mensenrechtenactivisten dat er reeds een proces was geopend tegen 18 legerofficieren die waren beschuldigd van deelname aan de vermeende staatsgreep. Bij dit proces werden de rechtszittingen achter gesloten deuren gehouden. De Unie voor Burgerlijke Vrijheden beweerde tevens dat 600 personen in hechtenis bleven op verdenking van deelname aan de mislukte staatsgreep. Deze beschuldigingen werden tegengesproken door het militaire bewind.

NIEUW KABINET

Na de ontbinding van de Federale Uitvoerende Raad (het kabinet) in februari (zie pag. 279/3 e.v.-'95) benoemde Abacha op 16 maart de nieuwe leden van de Raad. Op 20 maart bevestigde hij de toewijzing van de portefeuilles. De samenstelling van het nieuwe kabinet was:

Grondgebied federale hoofdstad - luitenant-generaal Jerry Useni; financiën - Chief Anthony Asuquo Ani: buitenlandse zaken - Chief Tom Ikimi*; binnenlandse zaken - Baba Gana Kingibe+; justitie en procureur-generaal - Michael Agbamuche; landbouw - Gambo Jimata*; luchtvaart - commodore Nsikak Eduok*: handel en toerisme - schout-bij-nacht Isaac Ariola*; communicatie - generaal-majoor Tajudeen Olarenwaju*; onderwijs - Mohamed Tahiru Liman*; olie - Cbief Dan Etete*; energie en staal - Bashir Dalhatu; gezondheid - Ikechukwu Madubuike*; industrie - luitenant-generaal Muhammadu Haladu*; voorlichting en cultuur - Walter Ofonagoro": arbeid - Uba Ahmed*; planning - Ayo Ogunlade*; wetenschap en technologie - brigade-generaal Samuel Momah*: mijnbouw - Kaloina Ali*; transport - generaal-majoor Ibrahim Gumel*; waterbronnen - Aliyu Yelwa*: vrouwenzaken en sociale zaken - mevr. Judith Attah*; openbare werken en huisvesting - generaal-majoor Abdulkarim Adisa*; jeugd en spnrt - Chief Jim Nwobodo*; speciale taken - Wada Nas*, Lazarus Unagu+ en Wole Oyelese*.

Staatsministers: financien - Abu Gidado"; landbouw - Ademola Adesina*; onderwijs - mevr. Iyabo Anisulowo*; grondgebied federale hoofdstad - mevr. M.T. Clark*; buitenlandse zaken - Idrissu Kpaki*: gezondheid - David Sadauki": oliebronnen - Kabiru Chafe*; energie en staal - Iweze Hagher*; openbare werken en huisvesting - Abdullahi Adamu*.

* Nieuwe benoeming
+ Anderetaken.

Acht leden waren officieren in actieve dienst. Belangrijke posten werden verder toegewezen aan burgers die het harde optreden van Abacha tegen zijn tegenstanders steunden, onder wie de nieuwe minister van buitenlandse zaken Chief Tom Ikimi, die Abacha's adviseur in politieke aangelegenheden was geweest.

ONTWERP-GRONDWET. INVOERING BURGERBESTUUR UITGESTELD. OPPOSITIE. VERDERE BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

Op 25 april aanvaardde de Nationale Constitutionele Conferentie (NCC) formeel een ontwerp-grondwet die voorzag in een roulerend presidentschap, waarbij deze functie afwisselend door noorderlingen en zuiderlingen zou worden vervuld. Het ontwerp voorzag tevens in een nieuwe territoriale indeling in deelstaten en lokale besturen, de instelling van nieuwe kiesorganen, de afschaffing van het verbod op politieke activiteiten en de oprichting van nieuwe politieke partijen alsmede een nieuw kiezersregister en verkiezingen op lokaal, deelstaat- en federaal niveau.

De NCC herriep haar eerdere besluit dat het militaire bestuur op 1 januari 1996 moest eindigen (zie pag. 279/1-'95) en gaf toe dat het niet ..haalbaar" of ,,realistisch" zou zijn de macht zo snel aan een democratisch gekozen regering over te dragen, als het militaire bewind zich zou moeten aanpassen aan dc vereisten van de ontwerp-grondwet. Hoewel de NCC de regering verzocht een tijdschema voor de overgangsperiode op te stellen om het besluit van de conferentie ten uitvoer te brengen, kreeg het staatshoofd generaal Sanni Abacha in feite een ambtstermijn voor onbepaalde duur.

Afgevaardigden die zich verzetten tegen de verlenging van het militaire bestuur en die voorstanders w-aren geweest van de deadline van januari 1996, beweerden dat zij zich niet hadden mogen uitspreken over de resolutie en noemden de beslissing ..hoogst onverantwoordelijk".

Vrijlating van Abiola en Obasanjo bepleit

Op 5 april arriveerde de Zuidafrikaanse aartsbisschop Desmond Tutu in Abuja voor een tweedaags bezoek. Tutu was gestuurd door de Zuidafrikaanse president Nelson Mandela om de vrijlating te verzoeken van de gevangen gezette presidentiele pretendent Moshood ,,MKO" Abiola (zie pag. 278/3-'95) en van het vroegere staatshoofd generaal Olusegun Obasanjo, die in maart was gearresteerd en onder huisarrest was geplaatst (zie hierboven).

Dezelfde dag nog bezocht Tutu Abiola in de gevangenis. Tijdens dit bezoek deelde Abiola Tutu mede dat hij nu bereid was een voorwaardelijke invrijheidstelling in overweging te nemen (hem aangeboden in augustus 1994, zie pag. 856/3 e.v.-'94). De regering maakte echter duidelijk dat deze concessie te laat was gekomen. Tijdens een daaropvolgend onderhoud met Abacha kreeg Tutu te horen dat vrijlating tegen borgtocht uitgesloten was, gezien de ernst van de tegen Abiola ingebrachte beschuldigingen. Verder werd Tutu verteld dat de beperkingen die Obasanjo waren opgelegd, niet zouden worden opgeheven, totdat was vastgesteld dat hij niet betrokken was geweest bij een komplot voor het plegen van een staatsgreep.

Standrechtlijke executies

Volgens een bericht in het Britse zondagsblad de *Observer* van 16 april waren op 18 maart 60 leden van de strijdkrachten standrechtelijk geëxecuteerd na de ontdekking van een coupkomplot in maart (zie hierboven). Het verhaal werd bevestigd door een diplomatieke bron. Deze beschuldigingen werden als ,,vals en ongegrond" verworpen door legerwoordvoerder generaal Fred Chijuka, die eraan toevoegde dat ,,Nigeria de mensenrechten in zeer hoge mate eerbiedigt". Hij bevestigde dat een aantal mensen werd ondervraagd.

Verzet donorlanden tegen bankplan

Op 4 mei waarschuwde de Wereldbank de regering dat haar plannen om de controle over Nigeria's vier grootste commerciële banken over te nemen haar pogingen overeenstemming te be-

reiken met internationale crediteuren zouden ondermijnen.

Op 12 mei werd bericht dat de Franse regering zich in een brief aan regeringssecretaris Aminu Saleh en minister van financiën Anthony Ani verontwaardigd had uitgelaten over wat werd beschouw-d als de ommekeer van de privatiseringspolitiek van de regering. De vier banken waren in 1993 in particulier beheer overgegaan. De brief maakte duidelijk dat iedere gedwongen verkoop van aandelen van de banken een verkeerd signaal zou geven aan buitenlandse investeerders en internationale financiële instellingen.

Gaspijpleiding gesaboteerd

Op 7 mei beweerden functionarissen van de Nigeriaanse Nationale Petroleum Corporatie dat een zware explosie in de gaspijpleiding te Port Harcourt de oorzaak was van de ernstige gastekorten in Lagos en omstreken. De functionarissen zeiden dat de ontploffing het gevolg was van sabotage en dat vier saboteurs er bij om het leven gekomen waren. Er werden geen aanwijzingen gegeven over de identiteit van de verantwoordelijken

Abiola verwerpt voorwaardenborgtocht

Op 11 mei berichtte de Gabonese radio, die een ,,anonieme bron dicht bij de president" aanhaalde, dat Moshood ,,MKO" Abiola, die zichzelf had uitgeroepen tot winnaar van de nietig verklaarde presidentsverkiezingen in 1993 en sedert juni 1994 in de gevangenis werd vastgehouden (zie pag. 855/1 e.v.-1994), de voorwaarden had verworpen die de militaire regering aan zijn vrijlating op borgtocht had verbonden.

Volgens de bron hadden vijf hoge leden van de regering Abiola direct benaderd met een aantal voorwaarden. Zo zou Abiola moeten aanvaarden dat het regeringsbesluit om de presidentsverkiezingen te annuleren onherstelbaar en onherroepelijk was. Hij zou ook onder huisarrest worden geplaatst, geen politieke bijeenkomsten mogen bijwonen, niet mogen praten met journalisten uit binnen- of buitenland en moeten beloven dat ,,niets in zijn gedrag de vitale belangen van Nigeria zou schaden, dan wel zou bijdragen tot de destabilisering van het land of het imago daarvan zou bezoedelen".

Rellen in Kano

Op 31 mei stelden de autoriteiten van de deelstaat Kano een avondklok in voor de stad Kano nadat een dag van rellen had geresulteerd in minstens vijf doden en diverse gewonden alsmede in uitgebreide schade aan bedrijfspanden.

Het geweld begon kennelijk als een handgemeen op de markt De politie benadrukte dat er geen religieuze of etnische oorzaken aan ten grondslag lagen, maar dat een bende een onbetekenend voorval had gebruikt voor misdadige activiteiten

Voorstel voor regering in ballingschap

Een groep Nigeriaanse intellectuelen, met inbegrip van de schrijver en Nobelprijswinnaar Wole Soyinka, maakte bekend dat op 18 juni een Nationale Bevrijdingsraad van 17 leden was gevormd die zich zou inzetten voor de oprichting van een regering in ballingschap.

In een te New York uitgegeven verklaring beschuldigde Soyinka het regime-Abacha van misdaden tegen wat hij omschreef als de wettig gekozen regering van Nigeria die was belet haar ambt in juni 1993 te aanvaarden. Hij verklaarde dat de democratische strijd zou worden gefinancierd door de verkoop van nationale bevrijdingsobligaties. Hij weigerde echter de namen van alle Raadsleden te onthullen, van wie sommige naar verluidt nog steeds in Nigeria zouden wonen.

Opheffing verbod op politieke activiteiten

Op 27 juni hief generaal Sanni Abacha het in november 1993 ingestelde verbod op politieke activiteiten (zie pag. 52/2-'94) op, maar hij maakte geen specifiek tijdschema voor de terugkeer naar een burgerbestuur bekend. Hij beloofde echter wel ,,niet voor altijd aan het bewind te blijven".

Abacha maakte zijn besluit bekend tijdens een korte plechtigheid in Abuja waarop een ontwerp-grondwet werd onthuld. Bij die gelegenheid waarschuwde hij politici ,,zich te hoeden voor roekeloze en provocerende uitlatingen" totdat de Nationale Constitutionele Conferentie (NCC)een alomvattend politiek tijdschema had openbaar gemaakt, wat volgens plan in oktober zou gebeuren. De door de regering gesponsorde NCC was in juni 1994 door Abacha formeel geopend (zie pag. 856/1-'94), maar was op 27 april 1995 verdaagd nadat zij voorlopige aanbevelingen voor een nieuwe grondwet en voor nieuwe verkiezingen had uitgebracht (zie hierboven), in afwachting van de formele presentatie van haar rapport aan de federale regering ,,binnen zes weken".

De meeste buitenlandse regeringen juichten de versoepeling van de politieke restricties toe, maar uitten hun teleurstelling over het ontbreken van een vast tijdschema voor het herstel van de democratie. De verklaarde bedoeling

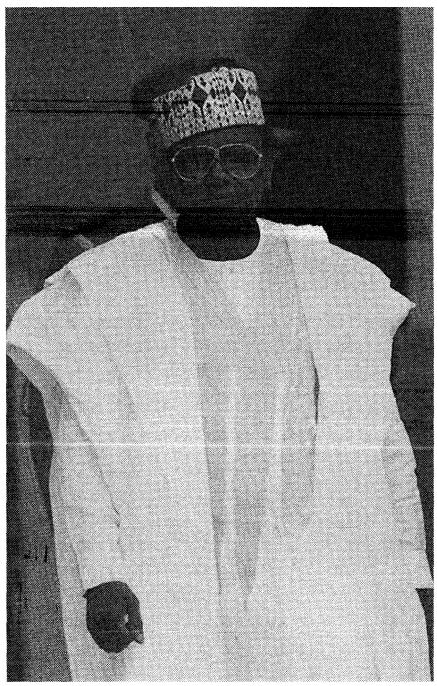

Het staatshoofd van Nigeria, generaal Sanni Abacha.

van Abacha om in oktober de laatste hand te leggen aan een tijdschema voor de verkiezingen zou betekenen dat een desbetreffende mededeling zou voorafgaan aan de bijeenkomst van de regeringsleiders van het Gemenebest in november, waarop naar verwachting Nigeria's mogelijke uitsluiting uit het Gemenebest zou worden besproken.

Nog begin juni had het regime zich onverzoenlijk opgesteld tegenover de pro-democratie bewegingen door honderden activisten tegen de regering te arresteren die bezig waren met het beramen van demonstraties op 12 juni om de tweede verjaardag van de geannuleerde presidentsverkiezingen van 1993 niet ongemerkt te laten voorbijgaan.

Bezorgdheid over berechting van vermeende samenzweerders

Eind juni rees toenemende internationale bezorgdheid over het lot van generaal Olusegun Obasanjo en generaal-majoor Shehu Yar'Adua. In berichten van 22 juni was gesuggereerd dat zij in het geheim terechtstonden wegens aanklachten over een samenzwering om de regering in maart omver te werpen (zie hierboven).

Een proces voor een militair tribunaal met ca. 24 militairen en burgers als beklaagden (wegens verraad) was sinds 5 juni in Lagos aan de gang, maar noch Obasanjo noch Yar'Adua stond vermeld als beklaagde in deze rechtszaak.

Op 28 juni zei de Britse minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest, Douglas

Hurd, dat het onvermogen van het Nigeriaanse militaire regime om politieke vooruitgang te boeken was verergerd door .,toenemende wreedheid". Hij voegde daaraan toe dat .,het volledig ongerechtvaardigd zou zijn als iemand van de nu gedetineerden (aangeklaagd wegens verraad) wordt blootgesteld aan snelrecht of de doodstraf". De Europese Unie (EU) sprak op 30 juni ook haar bezorgdheid uit over de ,.langdurige detentie" van de vermeende couporganisatoreii.

(Vor.ber.pag. 278/3 e.v.-1995)

SENEGAL

NIEUWE REGERING MET PDS GEVORMD

Op 15 maart 1995 maakte premier Habib Thiam op verzoek van president Abdou Diouf een nieuw kabinet bekend, waarin leden van de oppositionele Senegalese Democratische Partij (Parti démocratique sénégalais, PDS) waren opgenomen. Er bestond de hoop dat de vorming van een coalitie een eind zou maken aan de politieke instabiliteit, die haar oo sprong vond in de verkiezingen van 1993 (zie pag. 340/3 e.v. en 647/3 e.v.-'93).

De samenstelling van het nieuwe kabinet was:

Premier - Habib Thiam; staatsminister in het bureau van de president - Abdoulaye Wade* (PDS); staatsminister van buitenlandse zaken en Senegalezen in het buitenland - Moustapha Niasse; staatsminister van landbouw - Robert Sagna: staatsminister van presidentiële diensten en zaken - Ousmane Tanor Dieng; justitie en zegelbewaarder - Jacques Baudin; binnenlands: zaken - Abdourahmane Sow+; strijdkrachten - Cheikh Hamidou*; economie, financien en planning - Papa Ousmane Sakho; milieu en natuurbescherming - Abdoulave Bathily; stadsontwikkeling en huisvesting - Amath Dansokho; gezondheidszorg en sociale actie - Ousmane Ngom* (PDS); nationaal onderwijs - André Sonko; energie, mijnbouw en industrie - Magued Diouf+; modernisering van de staat - Nene Babacar Mbaye": cultuur - Abdoulaye Elimane Kane+; communicatie - Serigne Diop+; arbeid en werkgelegenheid - Assane Diop+; welzijnszorg vrouwen, kinderen en gezinnen - mevr. Aminata Mbengue Ndiaye*; uitrusting en wegtransport - Landing Sané: handel, huisnijverheid en industrialisatie - Idrissa Seck* (PDS); jeugd en sport - Ousmane Paye; visserij en zeetransport - Alassane Dialy N'diaye+; toerisme en luchttransport - Tidiane Sylla: waterbronnen - Mamadou Faye; wetenschappelijk onderzoek en technologie - mevr. Marie-Louise Corea"; steden - Daour Cisse.

Gedelegeerde ministers:
Betrekkingen met de Assemblées (toegevoegd aan de premier) - Khalifa Sall; Afrikaanse economische integratie (toegevoegd aan de premier) - Massokhna Kane* (PDS); decentralisatie (toegevoegd aan de minister van binnenlandse zaken) - Souty Toure; begroting, economie. financiën en planning (toegevoegd aan het ministerie van economie, financien en planning) - Mamadou Lamine Loum; planning (toegevoegd aan het ministerie van economie. financiën en planning) - Maguette Thiam+; basisonderwijs en nationale talen (toegevoegd aan de minister van nationaal onderwijs) - Mamadou Ndoye+; technisch en beroepsonderwijs (toegevoegd aan de minister van nationaal onderwijs) - mevr. Aminata Tall* (PDS).

* Nieuwe benoeming
+Anderetaken.

Thiam wees vijf portefeuilles toe aan PDS-leden, onder wie secretaris-generaal Abdoulaye Wade, Ousmane Ngom en Aminata Tall, die allen van april 1991 tot oktober 1992 minister waren geweest (zie pag. 860/3 e.v.-'92). Een ander opvallend aspect van het nieuwe kabinet was het ontslag van Djibo Laity Ka als minister van binnenlandse zaken. Ka had sinds 1981 in de regering gezeten (zie pag. 18/2-'81) en was een vooraanstaand lid van de regerende Socialistische partij (Parti socialiste, PS). Hij was betrokken geweest bij het politie-onderzoek tegen Wade, die in 1994 een aantal maanden in de gevangenis had gezeten in verband met ongeregeldheden in Dakar, waarbij doden waren gevallen (zie pag. 42713-'94 en 78412-'94).

MILITAIRE OPERATIE IN CASAMANCE. BESTANDSAKKOORD DOOR MDFC OPGEZEGD

Begin april gaf de regering opdracht de troepenmacht in het roerige gebied Casamance in het zuiden van het land te versterken met nog eens 1.000 militairen.

Sinds het begin van het jaar hadden er voortdurend schendingen plaatsgevonden van het in juli 1993 gesloten bestandsakkoord tussen de separatistische Beweging van Democratische Krachten van Casamance (MDFC) en de regering (zie pag. 54/2-'94). In het gebied waren begin april vier Franse toeristen verdwenen; naar men aannam waren zij ontvoerd door de MDFC.

Op 27 april berichtte de politie dat bij de veiligheidsoperatie ongeveer 50 verdachte nationalisten uit Casamance waren aangehouden. Onder hen bevond zich frater Diamakoune Senghor, een MDFC-leider, die onder huisarrest was geplaatst in zijn pastorie in Ziguinchor.

Op 11 mei meldden regeringstroepen in Casamance dat een grondige speurtocht in het gebied geen aanwijzingen had opgeleverd over de verblijfplaats van de rier vermiste Franse toeristen.

Onbevestigde berichten van 16 juni meldden dat de MDFC het bestandsakkoord met de regering formeel had opgezegd.

BETREKKINGEN MET GUINEE-BISSAU

Tijdens een ééndaags bezoek op 12 juni aan het buurland Guinee-Bissau gaf de Senegalese president Abdou Diouf met president Joao Bernardo Vieira van Guinee-Bissau een gezamenlijke verklaring uit waarin het staken van de onderlinge vijandelijkheden tussen de twee landen werd afgekondigd. Voorts beloofden zij de economische betrekkingen over en weer te versterken.

Diouf en Vieira tekenden ook een akkoord dat beide landen een gelijk aandeel verschafte in de minerale rijkdommen van het continentale plat voor de kust. Volgens Radio France Internationale zouden Guinee-Bissau en Senegal gezamenlijke een offshore-olieveld exploiteren dat in de territoriale wateren van beide landen gelegen was. Voorts bevestigden de twee presidenten dat zij gebonden waren aan een in oktober 1993 gesloten akkoord voor 20 jaar of langer dat voorzag in het gezamenlijk beheer en de gemeenschappelijke exploitatie van de maritieme zones van beide landen.

(Vor.ber.pag. 280/1/2-1995)

SWAZILAND

KABINETSWIJZIGING. BEGROTING 1995-1996

Op 3 maart 1995 wijzigde premier prins Jameson Mbilini Dlamini het kabinet na het ontslag van Isaac Shabangu als minister van financiën en van prins Phinda als minister van omroep, voorlichting toerisme. Er werd geen verklaring gegeven.
De volgende portefeuilles werden opnieuw verdeeld:

Financiën - Derek von Wissel+; gezondheid - Muntu Mswane+; omroep, voorlichting en toerisme - prins Khuzulwandle+; onderwijs - Arthur Koza+: handel en industrie - Majahenka-

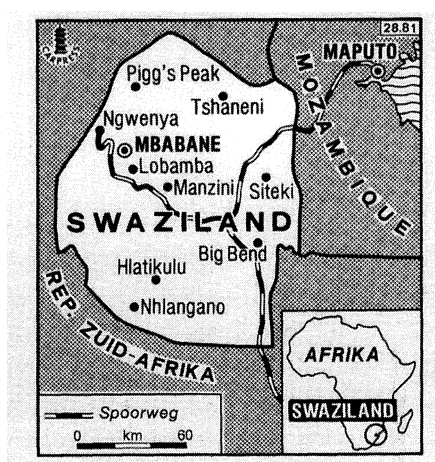

ba Dlamini*: natuurlijke hulpbronnen en energie - Absalom Dlamini".

* Nieuwe benoeming.
+ Andere taken.

Begroting voor 1995-1996

Nog op 3 maart had Isaac Shabangu de begroting voor 1995-1996 gepresenteerd Hierin was uitgegaan van inkomsten en giften tot een totaal van 1,43 mrd emalangeni en van uitgaven, de aflossing van leningen niet meegerekend, tot een totaal van 1,513 mrd emalangeni ($ 1 = 3,5706 emalangeni op 3 maart 1993) Shabangu voorspelde dat het begrotingstekort voor 1995-1996 zou uitkomen op 84.5 mln emalangeni tegenover 282 mln emalangeni in 1994-1995

Shabangu schreef de voorspelde spectaculaire daling van het tekort toe aan de stijging van de inkomsten uit de Douane-unie voor zuidelijk Afrika (Southern African Customs Union, SACU), die naar verluidt 744 mln emalangeni hadden bedragen. 178 mln emalangeni meer dan in 1994-1995. Hij waarschuwde dat de grotere afhankelijkheid van de SACG, die zorgde voor meer dan de helft van de totale inkomsten, Swaziland in een kwetsbare positie zou brengen. indien nieuwe onderhandelingen zouden leiden tot een minder gunstige verdeelsleutel voor de inkomsten

ALGEMENE STAKING

Op 13 maart kwam het kabinet in spoedzitting bijeen in verband met de grootste staking uit de laatste tijd.

De tweedaagse staking was uitgeroepen door de overkoepelende Federatie van Vakverenigingen van Swaziland (Swaziland Federation of Trade Unions. SFTU) om druk uit te oefenen op de regering een lijst met 27 eisen in te willigen. Een van de eisen betrof een wet die het mogelijk maakte ontslagen werknemers weer in dienst te nemen. De hoofdstad Mbabane en andere steden zouden zijn lamgelegd, toen demonstrerende werknemers op 13 en 14 maart de straat op gingen.

Op 13 maart benoemde de regering een onafhankelijke speciale commissie van vijf leden, die zich met spoed moest beraden over de eisen van de SFTU. Op 14 maart woonden ruim 40.000 mensen een bijeenkomst bij in de in het midden van het land gelegen stad Manzini. Tijdens deze bijeenkomst werd besloten verdere acties op te schorten in afwachting van het resultaat van de werkzaamheden van de commissie.

(Vor.ber.pag. 280/2-1995)

TUNESIË

VERBOD OP FRANSE KRANTEN OPGEHEVEN

Op 12 maart 1995 berichtte Radio France Internationale dat de Tunesische autoriteiten het verbod hadden opgeheven op de verkoop van twee Franse dagbladen, Le Monde en Libération. Het verbod was vlak voor de parlements- en presidentsverkiezingen van maart 1994 ingesteld (zie pag. 358/2 e.v.-'94).

PLAATSELIJKE VERKIEZINGEN

Bij de plaatselijke verkiezingen van 21 mei veroverde de regerende Rassemblement constitutionnel démocratique (RCD) de meerderheid in alle 257 gemeenteraden. In 47 gemeenten deden oppositiekandidaten mee en zij veroverden (met 0,14 procent van de stemmen) zes van de 4.090 raadszetels. Het was voor het eerst sedert de onafhankelijkheid in 1956 dat de oppositie zetels veroverde in de lokale raden.

De oppositie had de laatste plaatselijke verkiezingen in 1990 geboycot. Na de algemene verkiezingen van 1994 kwam zij voor het eerst in de Nationale Assemblée (het parlement), toen zij de 19 zetels bezette die krachtens een pas ingevoerd stelsel gereserveerd waren voor partijen die bij de algemene verkiezingen op de tweede plaats waren gekomen (zie pag. 358/2 e.v.-'95).

(Vor.ber.pag. 280/2 e.v.-1995)

ZIMBABWE

VERKIEZINGSOVERWINNING VOOR ZANU-PE NIEUW KABINET

Bij algemene verkiezingen op 8 en 9 april 1995 behaalde de regeringspartij Zimbabwe African National Union - Patriotic Front (ZANU-PF) haar vierde opeenvolgende verkiezingsoverwinning. De ZANU-PF wist nu 118 van de 120 zetels in de Nationale Assemblée te veroveren met 82.3 procent van de uitgebrachte stemmen.

De overwinning was in feite een uitgemaakte zaak. aangezien 55 ZANU-PF-kandidaten zonder tegenstand werden gekozen in kiesdistricten waar de oppositiepartijen geen kandidaten hadden voorgedragen.

Nog eens 20 leden van de Nationale Assemblée zouden worden benoemd door president Robert Mugabe en de resterende tien zetels werden gereserveerd voor traditionele leiders, die doorgaans loyaal aan de ZANU-PF waren.

De enige oppositiepartij die in het parlement kwam, was de ZANU-Ndonga onder leiding van dominee Ndabaningi Sithole, die met 6,5 procent van de stemmen twee zetels veroverde in Chipingi. De 24 kandidaten die door de andere grote oppositiepartij, de Forum Party, waren voorgedragen om deel te nemen aan de verkiezingen, werden allen ruimschoots verslagen. Zij en een aantal onafhankelijke kandidaten verwierven samen 11,2 procent van de stemmen.
De opkomst bedroeg 61 procent.

Een aantal commentatoren betoogde dat Mugabe zijn ovenveldigende meerderheid zou gebruiken om impopulaire economische hervormingen door te drukken. zoals gedwongen ontslagen bij het ambtenarenapparaat, bezuinigingen op de overheidsuitgaven en privatisering. Andere commentatoren wezen erop dat er in het verkiezingsprogramma van de ZANU-PF nauwelijks werd gerept over een radicaal economisch beleid, en suggereerden dat de Wereldbank, het IMF cn de donorlanden zouden moeten blijven aandringen op hervormingen.

Nieuw kabinet

Op 20 april presenteerde president Mugabe een nieuw kabinet. Hij benoemde nieuwe ministers van financiën en van industrie en handel, waarmee hij een einde maakte aan maanden van onzekerheid over deze belangrijke economische portefeuilles, die door ministers ad interim waren beheerd.

De posten werden als volgt verdeeld:

Defensie - Moven Enock Mahachi; binnenlandse zaken - Dumiso Dabengwa; justitie, wets- en parlementszaken - Emmerson Dambudzo Mnangagwa; staatsminister voor nationale veiligheid - Sidney Tigere Sekeramayi;

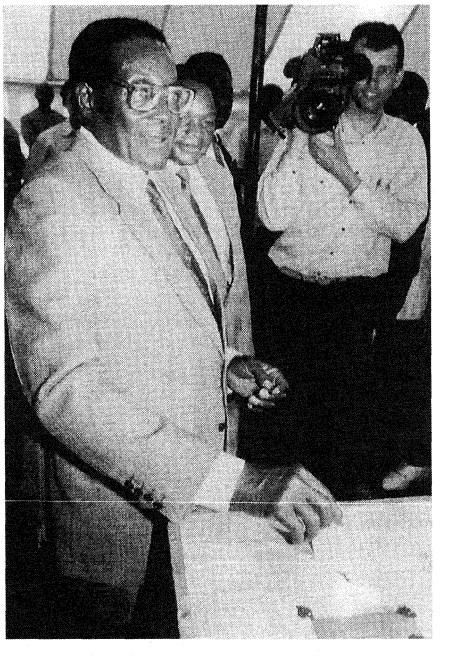

President Robert Mugabe van Zimbabwe bracht op 8 april zijn stem uit in Harare.

commissaris voor planning - Richard Chemist Hove*; financien - Ariston Chambati": nationale zaken, werkgelegenheid en coöperaties - mevr. Florence Chitauro*: openbare diensten, arbeid en sociale zaken - Nathan Marwirakuma Shamuyarira+; plaatselijk bestuur. plattelands- en stadsontwikkeling - John Landa Nkomo': landbouw - Denis Norman+; grondbeheer en waterbronnen - Kumbirai Manyika Kangai+; industrie en handel - Herbert Murerwa*: mijnbouw - Eddison Zvobgo; milieu en toerisme - Chen Chirnutingmende"; beunnijverheid en nationale huisvesting - Enos Chikowore*; voorlichting en PTT - David Rarimanzira; buitenlandse zaken - Stanislaus Mudenge+; hoger onderwijs - Ignatius Chombo*; ondenvijs - mevr. Thenjiwe Virginia Lesabe*; sport, recreatie en cultuur - Witness Mangwende+; gezondheid en kiriderzorg - Timothy Stamps: transport cn energie - Simon K. Moyo*: staatsminister in het bureau van de president - Cephas Msipa*.

Tevens werden 16 onderministers benoemd

* Nieuwe benoeming
+Anderetaken.

Ariston Chambati, een prominent figuur uit de zakenwereld, werd benoemd tot minister van financiën. De portefeuille was in naam beheerd door Bernard Chidzero, die vanwege zijn slechte gezondheid het ministerie ruim twee jaar niet had kunnenleiden. Chambati, eertijds een belangrijk figuur in de nu ontbonden Zimbabwe African Peoples Union (ZAPU), was ruim tien jaar directeur geweest van een van Zimbabwe's grootste ondernemingen. Kennelijk had Chambati zich op persoonlijk verzoek van Mugabe kandidaat gesteld voor het parlement.

Herbert Murerwa, een vroegere minister van milieu en toerisme, kreeg de portefeuille van industrie en handel. Met zijn benoeming werd een ministerspost vervuld die vacant was geweest sinds de dood in januari 1994 van de vorige bewindsman Chris Ushewokunze (zie pag. 204/1-'94).

In het nieuwe kabinet werd verder Denis Norman overgeplaatst van het ministerie van transport en nationale voorraden naar dat van landbouw, waar hij de verantwoordelijkheid zou hebben voor de omstreden Landverwervingswet.

De nationale zakenwereld en de internationale donorgemeenschap verwelkomden de benoemingen. in het bijzonder die van Chambati die ruime ervaring had in de particuliere sector. Zij drukten de hoop uit dat er een einde zou komen aan de stuurloosheid waaraan het economische beleid van Zimbabwe leed tijdens de afwezigheid van Chidzero.

(Vor.ber.pag. 281/2-1995)

ALGEMEEN

ONDERHANDELINGEN TUSSEN ISRAËL EN SYRIË HERVAT

Half maart 1995 werden in Washington de besprekingen tussen Israëlische en Syrische functionarissen hervat.

Deze onderhandelingen. in het kader van de onder auspiciën van de Verenigd? Staten gevoerde vredesbesprekingen voor het Midden-Oosten, waren in februari 1991 afgebroken. Syrië had zich toen teruggetrokken naar aanleiding van de schietpartij in de moskee in Hebron (zie pag. 495/2 e.v.-'94). In Washington vonden eind december 1994 wel besprekingen plaats tussen militaire functionarissen van Israël en Syrie (zie pag. 286/3-'95), maar deze contacten zouden door Syrië zijn afgebroken in reactie op onaanvaardbaar genoemde Israëlische veiligheidseisen in verband met een eventuele Israëlische terugtrekking van de Golanhoogte.

Aan de nieuwe onderhandelingsronde werd deelgenomen door de Syrische en Israelische ambassadeurs in de VS. respectievelijk Walid al-Moualem en Itamar Rabinovitch, en op verzoek van Syrië ook door Amerikaanse functionarissen. Over de inhoud van de onderhandelingen werdniets bekendgemaakt.

De overeenstemming om de onderhandelingen te heivatten. die op 14 maart was bekendgemaakt, was bewerkstelligd door de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher, aan het eind van zijn jongste rondreis door de regio, die hem in Israël, Syrië, Jordanië en Saoedi-Arabie bracht. Beide partijen onderstreepten dat zij geen concessies hadden gedaan om hervatting van de besprekingen mogelijk te maken. Volgens Christopher zouden de diplomaten in een later stadium gezelschap krijgen van militaire technische specialisten en vervolgens van de Israëlische en Syrische stafchefs.

Het Amerikaanse televisiestation Cable News Network (CNN)had op 28 februari bericht dat Israël en Syrië in het geheim onderhandelden over een akkoord betreffende de instelling van gedemilitariseerdezones. Zowel door Syrische als Israelische functionarissen werd het bericht ontkend. Rabinovitch noemde het op 2 maart .,een Syrische truc"

ISRAELISCH-PALESTIJNSE ONDERHANDELINGEN. VERWANTE ONTWIKKELINGEN

De Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres en voorzitter Yasser Arafat van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) ontmoetten elkaar op 9 maart in Gaza. Hoewel Peres de ontmoeting een ,.doorbraak" noemde, werd van Palestijnse zijde gezegd dat slechts op ma ginale gebieden voorui tgang was geboekt.

Beide partijen u-erden het eens over 1 juli als streefdatumvoor de afronding van de belangrijkste onderhandelingsonderwerpen: een - Israëlische militaire hergroepering op de Westoever en het houden van Palestijnse verkiezingen.

Israël had naar verluidt tijdens de ontmoeting een aantal concessies gedaan. Peres beloofde dat een Palestijnse .,veilige doorgang" tussen Gaza en Jericho half maart zou worden geopend, dat het Israelische kabinet de vrijlating zou bespreken van ,,bepaalde" Palestijnse gevangenen en dat Israël 7.000 extra werkvergunningen voor Palestijnen zou afgeven.

Op 19 maart hadden de Israëlische autoriteiten het aantal Palestijnse arbeiders met toestemming om Israël binnen te komen, verhoogd van 21.000 naar 24.130. Zo'n 60.000 Palestijnen hadden werkvergunningen voor-

De Palestijnse onderhandelaar Sacb Erakat (l.)drukt de hand van zijn Israelische collega Yoel Singer tijdens besprekingen tussen Israël en de PLO op 7 februari in Cairo.

dat deze in januari tijdelijk werden ingetrokken na een zelfmoordaanslag (zie pag. 285/2-'95; zie pag. 287/2-'95 voor verlichting van het verbod in februari).

Saeb Erakat, een van de Palestijnse onderhandelaars, beweerde op 16 maart in een vraaggesprek met het PLO-radiostation Stem van Palestina dat verdere vooruitgang was geboekt inzake de verkiezingen

Volgens Erakat had Israël ermee ingestemd dat de gekozen raad voor zelfbestuur ,,wetgevende bevoegdheden" zou krijgen. In het verleden had Israël uitgesloten dat de raad wetgevende bevoegdheden zou hebben. met als argument dat dergelijke bevoegdheden het domein waren van een staat. niet van een gebied met zelfbestuur. Over het aantal raadsleden werd geen overeenstemming bereikt: de Palestijnen wensten een raad van 100. Israël een van 24 leden. Wel werd overeengekomen dat kandidaten verkiesbaar zouden zijn als individuele leden, niet als vertegenwoordigers van partijen of facties. Dit maakte de deelname van ,,rejectionistische" groepen mogelijk.

Vierpartijenoverleg over Palestijnse vluchtelingen

De ministers van buitenlandse zaken van Israël, Egypte en Jordanië (respectievelijk Peres, Amr Mohammed Moussa en Abdul-Karim Kabariti) en Nabil Shaath, minister van planning en economische samenwerking in het Palestijns Nationaal Gezag (PNA), vergaderden op 7 maart in Jordanië om te spreken over de toekomst van de Palestijnen die tijdens de Zesdaagse Oorlog in 1967 gevlucht waren.

De vier besloten tot de oprichting van een technische commissie die het precieze aantal ontheemde Palestijnen moest vaststellen. De Israëli's schatten het totale aantal vluchtelingen van 1967 op 200.000 à 400.000. maar volgens de Palestijnen was er sprake van 800.000 vluchtelingen.

Centrale comités van PLO en Al-Fatah bijeen

Volgens berichten werden Arafat en Shaath beiden bekritiseerd tijdens vergaderingen van de centrale comités van de PLO en van Al-Fatah (de grootste factie in de PLO), half maart in Tunis. Zij zouden zich te slap opstellen in de onderhandelingen met Israël.

In een poging deze kritiek van de aanhangers van de harde lijn te neutraliseren probeerden Arafat en zijn aanhangers Mahmoud Abbas (Abu Mazan) en Farouk Kaddoumi in nieuwe commissies op te nemen en hen bij de onderhandelingen te betrekken. Zowel Abbas als Kaddoumi had zich feitelijk uit het door Arafat geleide onderhandelingsproces teruggetrokken kort na de ondertekening van de Beginselverklaring van Israël en de PLO in 1993 (zie pag. 789/2-'93 en 501/3-'94). Volgens sommige berichten was de uitkomst van de bijeenkomsten in Tunis dat Abbas in feite de plaats van belangrijkste Palestijnse onderhandelaar had overgenomen van Shaath. Shaath hield echter vol dat hij nog altijd het onderhandelingscomité leidde en dat Abbas een toezichthoudende rol speelde.

Geldzorgen voor PNA. VS verlengen voorkeursbehandeling voor Palestijnse importen

De *Middle East Economic Digest* van 17 maart meldde dat het PNA gedwongen was geld te lenen van commerciële banken om te lopende kosten van het gebied met Palestijns zelfbestuur te kunnen betalen door een tekort aan geld van donoren. Slechts $ 73 mln van de $ 115 mln die door donoren voor de lopende kosten was toegezegd, was ook overgemaakt.

Op 28 februari vergaderde het Lokale Comité voor Coördinatie van de Hulp (Local Aid Coordination Committee, LACC), dat in november 1994 was opgericht tijdens de conferentie van donorlanden in Brussel, voor het eerst in Jericho. Het LACC, waarin meer dan 20 donorlanden. het PNA, de Wereldbank en de VN vertegenwoordigd waren, was opgericht om het hoofd te bieden aan het tweezijdige probleem van de coördinatie van de hulpverlening en de vertraging in de aflevering van de hulp.

De Amerikaanse president Bill Clinton maakte op 24 maart bekend dat hij de voorkeursbehandeling voor importen uit de gebieden met Palestijns zelfbestuur zou verlengen.

Clinton liet het Amerikaanse Congres per brief weten dat hij de gebieden aanwees als begunstigde partij in het kader van het Veralgemeniseerde Preferentiesysteem (Generalized System of Preferences).

ISRAËLISCHE KOLONISTEN EN PALESTIJNS SCHOOLHOOFD GEDOOD

Op 19 maart werden twee Israëlische kolonisten gedood en raakten er vijf gewond aan de rand van de stad Hebron op de Westoever, toen de bus waarin zij zaten, werd aangevallen. Zegslieden van het Israëlische leger gaven de schuld voor de aanslag aan de bataljons van Izz al-Din Qassam, de gewapende vleugel van Hamas, de belangrijkste ,,rejectionistische" factie.

Op 4 maart werd het Palestijnse schoolhoofd Usama al-Borno doodgeschoten in de nabijheid van de joodse nederzetting Netzarim in de Gazastrook. Volgens Israëlische functionarissen kwam Al-Borno om het leven tijdens een vuurgevecht tussen Israëlische en Palestijnse veiligheidstroepen. Palestijnse functionarissen hielden echter vol dat hij door Israëlischvuur was gedood.

Palestijnse voertuigen uit Israël geweerd

Op 21 maart ontzegde Israël alle Palestijnse voertuigen uit Gaza de toegang tot het land. De maatregel volgde nadat in Israël een dag eerder een enorme lading explosieven in een te Gaza geregistreerde vrachtauto was ontdekt.

De vrachtauto. waarschijnlijk uitgerust voor een zelfmoordaanslag, werd door de Israëli-

De Palestijnse onderhandelaar Nabil Shaath (r.)schudt de hand van zijn Israëlische collega generaal Arie Shefman in de grenspost Erez (9 oktober 1994).

Het wrak van de Israëlische bus na de aanslag op 9 april bij Kfar Darom in de Gazastrook

sche politie aangetroffen bij de zuidelijke stad Beersheba in de Negev-woestijn. Ter plaatse werden twee Arabieren gearresteerd.

BUITENLANDSE LEIDERS IN DE REGIO

De Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew, de Amerikaanse vice-president Al Gore en de Britse premier John Major deden in maart alle drie het Midden-Oosten aan.

Op 14 maart sprak Major met Arafat in diens hoofdkwartier in Gaza Stad. Hij was de hoogste buitenlandse leider die Arafat daar had bezocht. Gore ontmoette Arafat op 24 maart in Jericho.

AANSLAGEN MET ZELFMOORDBOMMEN IN GAZASTROOK. PNA TREEDT OP TEGEN TEGENSTANDERS VREDESPROCES

Op 9 april werden bij twee aanslagen met zelfmoordbommen in de Gazastrook zeven Israëlische soldaten en een Amerikaanse burger gedood. Naar schatting *50* anderen raakten gewond.

Bij de eerste aanslag bracht een lid van de Islamitische Jihad zijn met explosieven geladen bestelwagen tot ontploffing naast een bus met Israëlische soldaten bij de joodse nederzetting Kfar Darom in de Gazastrook. De dader en zes soldaten stierven direct; een zevende soldaat en een Amerikaanse student bezweken later aan hun verwondingen. Bij de tweede aanslag had een Hamas-lid het gemunt op een Israëlische legerjeep die kolonisten escorteerde in de buurt van de nederzetting Netzarim. Bij de explosie kwamen de pleger van de aanslag en een Israëliër om het leven.

Kort na de aanslagen arresteerde de onder toezicht van het PNA staande Palestijnse politie circa *300* leden van Hamas en'de Islamitische Jihad (de twee belangrijkste „rejectionistische" facties die het in 1993 tussen Israël en de PLO gesloten vredesakkoord verwierpen).

In het Hamas-bolwerk Khan Younis, in het zuiden van de Gazastrook. zouden schotenwisselingen hebben alaatsgevonden toen de Palestijnse politie militante Hamas-leden arresteerde. De *Middle* East *International* van 28 april stelde dat het „politieoptreden gekenmerkt werd door willekeur en grotendeels ongecontroleerd geweld". Volgens verklaringen die waren verzameld door de in de Gazastrook gevestigde Internationale Solidariteit voor Mensenrechten hadden de arrestanten geklaagd dat ze bij hun arrestatie en later in hechtenis waren mishandeld.

De meeste arrestanten kwamen weer snel op vrije voeten (op 26 april meldde de Israëlische radio dat er in totaal nog 90 activisten in hechtenis zaten), maar een aantal van hen werd voorgeleid aan de controversiële „veiligheidshoven" van het PNA die begin 1995 in het leven waren geroepen om militante tegenstanders van het vredesproces te kunnen berechten (zie pag. 287/3 e.v.-'95).

Vanaf half april waren negen Palestijnen door de „veiligheidshoven" berecht. Deze rechtbanken. die onafhankelijk van elke civiele rechterlijke macht opereerden, werden geleid duor militairen die door het PNA waren aangesteld. De negen, onder wie vijf leden van de Izz al-Din Qassam-bataljons (de militaire vleugel van Hamas), zouden zijn veroordeeld tot gevangenisstraffen van twee tot 25 jaar.

Op 10 april verklaarde de minister van justitie van het PNA. Furayh Abu Middayn. dat de Palestijnse politie een begin zou maken met de ontwapening van militante activisten die zich tegen het vredesproces verzetten. De volgende dag zei Ghazi al-Jabali. de politiechef van Gaza, dat alle Palestijnen op 11 mei hun wapens zouden moeten hebben laten registreren. Alle wapens zonder vergunning zouden na die datum in beslag worden genomen. Op 13 april gaf Rashid Abu Shbak, het plaatsvervangend hoofd van de Palestijnse Preventieve Veiligheidsdienst, toe dat de Pa-

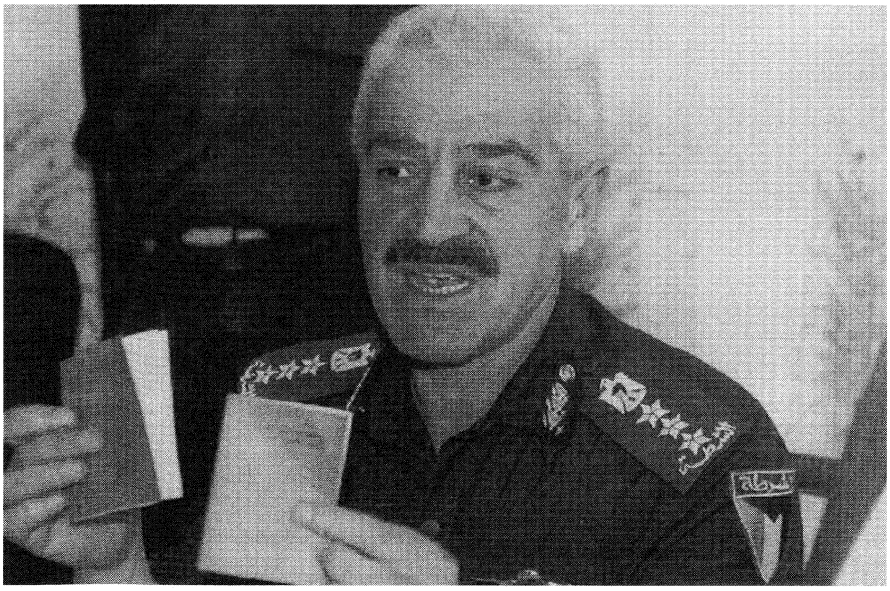

De chef van de Palestijnse politie in Gaza, brigade-generaal Ghazi al-Jabali, toont tijdens een persconferentie op 17 mei in beslag genomen Israelischepersoonsbewijzen van Hamas-activisten.

lestijnse politie wapenvergunningen had uitgereikt aan leden van Hamas en de Islamitische Jihad.

Israël ieageerde terughoudend op het optreden van het PNA, hoewel de Israëlische premier Yitzhak Rabin op 10 april bevestigde dat de onderhandelingen met de Palestijnen zouden worden voortgezet. Maar gesteld werd dat de ondertekening door Israël van elke nieuwe ,,interim-regeling" afhankeiijk was van .,het opvoeren van de terreurbestrijding".

De actie van het PNA had ook internationale repercussies. Op 9 april meldde het radiostation Stem van Palestina dat PLO-voorzitter Yassir Arafat gezegd had dat de .,vijanden van vrede" die de bomaanslagen in de Gazastrook gepleegd hadden, betaald waren door Iran Bovendien verhoogde de PNA-campagne de spanningen tussen de PLO en Jordanië. waar Hamas medewerkers en kantoren had. In een op 12 april uitgegeven persbericht van het PNA werd de Jordaanse regering opgeroepen alle Hamas-activiteiten in Jordanië te verbieden.

Op 14 april kwamen vertegenwoordigers van alle Palestijnse facties, waaronder Al-Fatah, Hamas en de Islamitische Jihad, bijeen voor een ronde ,,afkoelingsgesprekken".

Op 18 april hadden PNA-functionarissen een ontmoeting met de Islamitische Jihad-leider Alaa Siftawi en met Hamas-vertegenwoordiger Sayid Abu Musamih. Bij beide gelegenheden eiste het PNA dat de fundamentalisten alle gewapende operaties tegen Israël in en vanuit de autonome gebieden zouden staken. De fundamentalisten van hun kant zouden bereidzijn in te stemmen met een beperkt staakt-het-vuren op voorwaarde dat hun gevangenen door het PNA zouden worden vrijgelaten, dat ze niet zouden worden ontwapend, en - de belangrijkste voor\\-aarde - dat het PNA zou garanderen dat Israël geen acties tegen hen zou ondernemen.

Tayyin Abd al-Rahim, de secretaris-generaal van het PNA, verklaarde op 24 april dat de dialoog met de Islamitische jihad vruchtbaarder was geweest dan die met Hamas. en dat hij spoedig met hen tot overeenstemming hoopte te komen

Na besprekingen met PNA-functionarissen stemde het Democratische Front voor de Bevrijding van Palestina (DFLP. Hawatmeh-factie) er op 22 april mee in om de uitvoering van militaire operaties in de door het PNA gecontroleerde gebieden te staken. Het PNA beloofde in de nabije toekomst 18 DFLP-leden uit de gevangenis te ontslaan.

Explosie bij ,,bommenfabriek" in Gazastrook

De Palestijnse politie liet weten dat een explosie in de Gazastrook op 2 april waarbij ten minste acht personen de dood vonden, was veroorzaakt door de spontane ontploffing van bommen die werden vervaardigd door leden van de Izz al-Din Qassam-bataljons.

Ook Kamal Kheil, een vooraanstaand Hamas-lid, werd gedood bij de explosie. Hamas-functionarissen hielden vol dat de explosie een gezamenlijke operatie van Israël en de PLO was om Kheil te vermoorden.

Hamas-leden gedood door Israëlische eenheid

Op 16 april werden in de buurt van Hebron op de Westelijke Jordaanoever drie leden van de Izz al-Din Qassam-bataljons in een hinderlaag gelokt en doodgeschoten door een Israëlisch geheim commando. Een Israëlische woordvoerder beweerde dat de drie lid waren van een terroristische cel die verantwoordelijk was voor de moord op zes Israëlische kolonisten in het voorbije jaar.

Verdeeldheid binnen Al-Fatah. Vorming van Hamas-splintergroepering

De *Middle East International* van 14 april meldde dat de verdeeldheid binnen Al-Fatah, de grootste PLO-factie, ,,steeds meer aan het daglicht begint te treden en in toenemende mate een luidruchtig en zelfs bloedig karakter krijgt".

Op 7 april vonden op de Westelijke Jordaanoever acht personen de dood bij een ,,verdacht verkeersongeval" op de weg tussen Nabloes en Jenin. De wagen zou bestuurd zijn door Habes Daghlas, commandant van de Presidentiele Veiligheidseenheid 17. Daghlas overleefde het ongeluk en ontvluchtte de plek des onheils. In het bericht, waarin Palestijnse bronnen werden aangehaald; heette het dat Daghlas mogelijk het doelwit was geweest van een moordaanslag door tegenstanders van een rivaliserende Al-Fatah-factie, mogelijk de Preventieve Veiligheidsdienst onder leiding van Jibril Rajub.

Een nieuwe pro-PNA-beweging, de Ware Beweging ter Verdediging van de Zonen van het Palestijnse Volk, gaf op 8 april haar eerste verklaring uit.

In haar verklaring erkende de groepering, die in de Gaza-strook haar basis had en bestond uit voormalige Hamas-leden. het PNA onder leiding van Arafat. Hamas werd daarentegen gehekeld; omdat de factie bestonduit ,,verachtelijke elementen" en een .,tweede leger voor de vijand" vormde.

Palestijns-Israëlische besprekingen

Op 25 april hervatten vertegenwoordigers van Israël en de PLO in de Egyptische hoofdstad Caïro hun besprekingen over de Palestijnse verkiezingen. Volgens het officiële Egyptische persbureau *MENA* ging het om de 15de gespreksronde over de verkiezingskwestie.

Op 25 april gaf Saeb Erakat. PNA-minister van plaatselijk bestuur en leider van de Palestijnse delegatie bij de besprekingen, verslaggevers te verstaan dat de twee partijen zich geconfronteerd zagen met een ..cruciale kwestie": de deelname van de bewoners van Oost-Jeruzalem aan de verkiezingen. Gedurende de onderhandelingen had Israël geëist dat onderwerpen die verband hielden met Jeruzalem, aangesneden zouden worden tijdens de onderhandeiingen over de permanente status", die volgens plan tussen april 1996 en april 1999 gevoerd zouden moeten worden.

De Middle East *Economic* Digest van 5 mei meldde dat Israël en de PLO het tot dan toe eens waren geworden over de structuur van de gekozen Palestijnse raad en over de rechterlijke, uitvoerende en wetgevende bevoegdheden van dat orgaan. Canada. Egypte. de Europese Unie. Japan, Noorwegen. Rusland en de Verenigde Staten hadden ermee ingestemd toe te zien op de verkiezingen.

Palestijnse economische kwesties

Van 23-28 april kwam de ad hoc contactgroep van internationale donoren van de Palestijnen bijeen in Parijs om te discussiëren over de financiering van het voorziene begrotingstekort van $ 136 mln van het PNA over de periode april-september 1995. In maart had het PNA door de ontoereikende fondsen van zijn donoren gedwongen geld moeten lenen bij commerciële banken om de lopende kosten van de gebiedenmet Palestijns zelfbestuur te kunnen financieren.

Tijdens het overleg op 28 april verklaarde Nabil Shaath, de minister van planning en economische samenwerking van het PNA en leider van de Palestijnse delegatie bij de conferentie; dat er $ 80 mln was toegezegd om het tekort te dekken, maar dat sommige landen, waaronder Saoedi-Arabië, nog geen definitief besluit hadden genomen over hun bijdragen.

Op 19 april ondertekenden de Egyptische minister van economie en buitenlandse handel, Mahmoud Mohammed Mahmoud, en de PNA-minister van economie en handel, Ahmed Qurie, een protocol van een handelsakkoord.

Diezelfde dag verklaarde Qurie dat beide partijen hadden ,,ingestemd met praktische stappen die de handel tussen Egypte en het PNA zullen vergemakkelijken, zoals een versoepeling van de beperkende maatregelen aan de grenzen. herkomstcertificaten, de oprichting van een vrije transit-zone, en het gebruik van Egyptische havens, vliegvelden en grondgebied om Palestijnse goederen toegang te verlenen tot de wereldmarkt".

Eind maart opende de Palestijnse Investeringsbank, de eerste bank die door het PNA was opgericht, zijn deuren voor de zakenwereld in de Gazastrook. De bank, die aandeelhouders in Jorda-

nié en de Golfstaten had, kon beschikken over een geheel volgestort kapitaal van $ 50 mln.

Palestijnse benoemingen

Op 25 aprii vaardigde Arafat een decreet uit waarin Nabil Shaath tot gouverneur van de Palestijnse Economische Raad voor Ontwikkeling en Wederopbouw (PEDCAR) werd benoemd. Deze Raad was in 1993 opgericht om de financiële ondersteuning van het Palestijnse zelfbestuur te coördineren.

Op 18 april werd Radwan Abu Ayyash door Arafat benoemd tot directeur-generaal van het Palestijnse Omroepbedrijf.

VERDEELDHEID OVER VOORSTEL TOT OPRICHTING REGIONALE BANK

Begin april ondervond een voorstel voor de oprichting van een nieuwe regionale bank voor het Midden-Oosten, die zowel Arabische als Israëlische inleggers zou trekken, opnieuw een tegenslag toen enkele belangrijke Europese staten verzet uitten tegen het project.

Het voorstel was goedgekeurd door landen die aanwezig waren bij de Economische Top voor het Midden-Oosten en Noord-Afrika. die eind 1994 in Casablanca (zie pag. 281/3 e.v.-'95) was gehouden. In februari gaven functionarissen van de Golfstaten echter te kennen dat zij een dergelijk instituut niet zouden financieren en er ook geen deel van zouden willen uitmaken.

Begin april werd er in Jordanie overleg gevoerd over het project. Volgens de *Financial* Times van 3 april ,,uitten" Frankrijk. Duitsland en Groot-Brittannic ,,felverzet tegen het project" en stelden zij als alternatief de oprichting voor van ,.een financiële intermediaire organisatie zonder eigen kapitaalbasis". De Verenigde Staten hadden een bank voorgesteld met een kapitaal van $ 1,25 mrd: een bedrag dat gespreid over een periode van vijf jaar voor een derde zou moeten worden bijeengebracht door de Europese Unie, voor een derde door de Verenigde Staten en Japan, en voor een derde door andere landen. Tot de andere voorstanders van het Amerikaanse plan behoorden Egypte, Griekenland, Israël, Italië, Japan, Jordanië, Nederland en de Palestijnen.

VOORUITGANG OP ISRAËLISCH-SYRISCH SPOOR. BIJEENKOMST ISRAËLISCHE EN SYRISCHE STAFCHEFS

Begin april bracht Denis Ross, de speciale Amerikaanse coördinator bij de vredesbesprekingen over het Midden-Oosten, een bezoek aan de regio voor een poging het Israëlisch-Syrische overleg te bevorderen. Na een onderbreking van 13 maanden hadden beide partijen in maart hun onderhandelingen hervat (ziehierboven).

Tijdens zijn bezoek voerde Ross uitvoerige besprekingen met de Israëlische premier Yitzhak Rabin en de Syrische president Hafez Assad. Op 10 april verklaarde Ross na een ontmoeting met beide leiders dat ..ze serieus (zijn) en vooruitgang willen boeken". Hij wees erop dat de Verenigde Staten pogingen in het werk steiden om de draagwijdte van de besprekingen in Washington te verbreden door er militaire functionarissen bij te betrekken. In het met bemiddeling van de Verenigde Staten gesloten akkoord om de onderhandelingen te hervatten. stond - volgens de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher - ook dat militaire technici en de Israelische en Syrische stafchefs bij het onderhandelingsproces zouden worden betrokken. Op 13 april deelde de Syrische minister van buitenlandse zaken. Farouk el-Chareh, echter mee dat cr geen hoge Syrische militaire functionarissen aan de besprekingen in Washington zouden deelnemen ,,omdat er nog geen overeenstemming is bereikt over de beginselen van de veiligheidsregelingen". Velen beschouwden dit als een terugslag voor het vredesproces.

Op 14 april verklaarde de Israëlische onderminister van buitenlandse zaken Yossi Beilin in een interview met Radio Israël dat de Syrische beslissing .,mogelijk een historische vergissing is, waarvoor we allemaal - de Syriërs, de Israëli's en iedereen die naar vrede in de regio verlangt - zullen boeten".

Op 18 april zou de Syrische vice-president Abdel Halim Khaddam verklaard hebben dat Syrië bleef vasthouden aan zijn eis dat Israël zich moet terugtrekken van de Golanhoogte tot aan de grenzen van vóór de Arabisch-Israëlische oorlog van juni 1967. In het verleden had Syrië een volledige terugtrekking van Israël van de Golanhoogte geëist, maar had het niet uitdrukkelijk verwezen naar de vooroorlogse grenzen. Volgens de *Middle* East *Economic* **Digest** van 28 april aanvaardde Syrië deze nieuwe koers. nadat Israëlische functionarissen hadden betoogd dat een klein deel van het grondgebied dat in 1967 door Israël op Syrie veroverd was. de Himah-driehoek, deel had uitgemaakt van Palestina vóór de stichting van de staat Israël. Voorheen had Israël altijd volgehouden dat de driehoek (die zich in de buurt bevond van het Meer van Galilea, een belangrijke waterbron voor Israèl) nooit een rechtmatig onderdeel van Syrië was geweest.

„Raamakkoord"

Op 24 mei bereikten Syrië en Israël een ,,raamakkoord over veiligheidsmaatregelen". Het akkoord zou naar verluidt de weg vrijmaken voor besprekingen tussen de stafchefs van beide landen over de details van veiligheidsmaatregelen in verband met de Israëlische terugtrekking van de Golanhoogte.

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher. die bij de overeenkomst had bemiddeld, zei dat er sprake was van .,een belangrijke ontwikkeling". maar stelde vast dat er nog ,,aanzienlijke hiaten" waren. Christopher voegde daaraan toe dat het ,,pakketovereenkomsten (...) een algemene taakomschrijving geeft, op grond waarvan hoge militaire deskundigen uit Israel en Syrië onder auspiciën (van de VS) bijeen zullen komen om te proberen overeenstemming te bereiken over de veiligheidsmaatregelen"

De Israëlische premier Yitzhak Rabin omschreef het akkoord als een ,,procedurele doorbraak" naar ,,vrije onderhandelingen" over veiligheidskwesties. Commentatoren waarschuwden echter dat het akkoord niet voorzag in onderhandelingen over belangrijker kwesties. zoals de lijn waarachter Israel zich uiteindelijk zou terugtrekken, een tijdschema voor de terugtrekking en de aard van een vredesovereenkomst.

Op 27 mei uitte de Syrische minister van buitenlandse zaken, Farouk el-Chareh, zijn tevredenheid over het akkoord. Chareh had op 15 mei in Washington besprekingen gevoerd met de Amerikaanse president Bill Clinton en minister Christopher, in een poging om de impasse in de vredesbesprekingen met Israel te doorbreken. Charehs bezoek kwam een week na Rabins bezoek aan Washington voor besprekingen met Clinton en Christopher.

Sprekend tijdens een plechtigheid van de Arbeiderspartij op 25 mei gaf de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres te kennen dat Israel in zijn onderhandelingen met Syrië het in 1979 in het akkoordmet Egypte geschapen precedent van .,land in ruil voor vrede" zou volgen.

Op 31 mei schetste Israel voor het eerst openlijk details van zijn onderhandelingspositie ten opzichte van Syrië. Functionarissen hadden eerder volstrekte geheimhouding bewaard over de omvang van de meningsverschillen tussen de twee partijen. Peres zei op de Amerikaanse telcvisie dat Israel een tijdschema van vier jaar had voorgesteld voor de terugtrekking van de Golanhoogte, maar dat Syrië 18 maanden had geëist.

Op 30 mei bevestigde het Israëlische ministerie van justitie dat het was begonnen met het opstellen van een wetsontwerp voor een nationaal referendum over terugtrekking van de Golanhoogte.

Bijeenkomst Israëlische en Syrische stafchefs

De Israëlische en Syrische stafchefs, respectievelijk generaal-majoor Amnon Shahak en luitenant-generaal Hikmat Shihabi, hielden van 27-29 juni in Washington een gespreksronde.

Een vorige gespreksronde tussen de stafchefs van beide partijen eind december 1994 (zie pag. 286/3-'95) had kennelijk geen resultaat opgeleverd.

Volgens Israëlische bronnen stelde de Syrische partij nu een formule voor demilitarisering voor, waarbij Syrië 10 km aan zijn kant van de

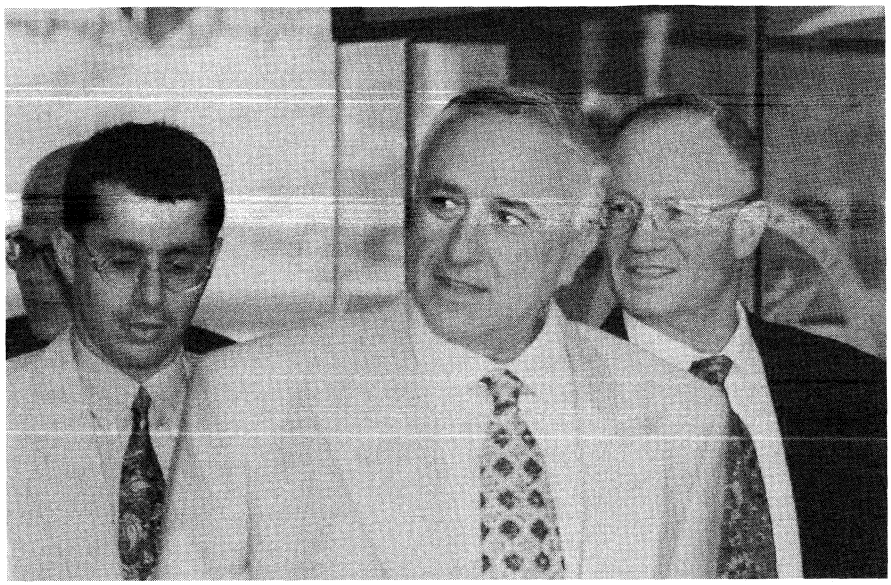

De Israëlische stafchef, generaal-majoor Amnon Shahak (m.).verlaat het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken in Washington op 27 juni na een lunch met minister Warren Christopher. Daarna voerde hij drie dagen besprekingen met zijn Syrische collega. luitenant-generaal Hikmat Shihabi.

grens zou demilitariseren voor elke zes km die door Israël werd gedemilitariseerd. Eerdere Syrische eisen inzake een even grote demilitarisering waren door Israël verworpen met als argument dat het een veel kleiner geografisch gebied beheerste.

Ondanks de kennelijke Syrische concessie. bleven er grote obstakels voor een regeling bestaan. De *Middle* East *Economic* Digest van 7 juli stelde dat tot de .,niette verteren" Israëlische eisen behoorden de volledige demilitarisering van de Golanhoogte, de handhaving van een waarschuwingsradarpost op de Golanhoogte en het aanbrengen van electronische controle-apparatuur bij de toegangen tot Syrische tankbases.

De bijeenkomst in Washington was op 10 juni bekendgemaakt door de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher tijdens diens jongste bezoek aan de Syrische hoofdstad Damascus. Dit bezoek maakte deel uit van een rondreis door het Midden-Oosten, waarbij Christopher ook Israël aandeed.

Op 10 juni zei Christopher dat de Syrisch-Israëlische gesprekken een ,.nieuw en intensief stadium" hadden bereikt. Voorts bevestigde hij dat de Amerikaanse president Bill Clinton bereid was Israël en Syrië te bezoeken om een vredesakkoord te bewerkstelligen. De weken voorafgaand aan de besprekingen in Washington werden gekenmerkt door meer speculaties in de media over een mogelijke doorbraak. Het Franse weekblad Tribune *Juive* meldde bijvoorbeeld op 19 juni dat de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres een voorlopig vredesakkoord met Syrische autoriteiten had getekend tijdens een ontmoeting in Parijs op 5 juni - een bewering die door het Israëlische ministerie van buitenlandse zakenwerd ontkend.

De Syrische vice-president Abdel Halim Khaddam omschreef de kloof tussen de twee partijen als ,.enorm groot" tijdens een zeldzaam interview met buitenlandse journalisten in Damascus op 22 juni. Khaddam wees berichten over een voorlopig vredesakkoord als ,,ongegrond" van de hand. Hij leek daarmee de verwachtingen t.a.v. de besprekingen in Washington te willen afzwakken.

(Vor.ber.pag. 286/2/3-1995)

PALESTIJNS-ISRAELISCHE SPOOR. PALESTIJNSE ZAKEN

Op 28 mei hadden de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres en PLO-voorzitter Yasser Arafat een ontmoeting in Rabat (Marokko),op uitnodiging van koning Hassan. In een communiqué, dat na de ontmoeting werd uitgegeven, werd verklaard:

.,De Israëli's en de Palestijnen bevestigden hun vaste voornemen oin vóór 1 juli 1995 tot een overeenkomst te komen over de tweede fase van het interimakkoord, met inbegrip van de hergroepering van (de Israëlische) troepen, veiligheidsmaatregelen, verkiezingen, gezagsoverdracht en de andere punten omschreven in de akkoorden van Oslo, Washington en Cairo."

Op 7 mei maakte Israël bekend dat het het aantal Palestijnen met toestemming om in het land te werken zou verhogen tot 29.750. Inreisvergunningen zouden nog steeds alleen worden uitgegeven aan gehuwde mannen boven de 30.

Palestijnse veiligheidskwesties

De militaire rechtbank in Gaza van het Palestijns Nationaal Gezag (PNA) veroordeelde op 2 mei een Palestijnse politieagent ter dood nadat hij schuldig was bevonden aan de moord op een collega. Het was de eerste keer dat de doodstraf werd opgelegd in de gebieden met zelfbestuur.

Op 16 mei werden twee vooraanstaande leden van Hamas, de belangrijkste islamitische ,,rejectionistische" groepering, gearresteerd door de Palestijnse

PLO-voorzitter Yasser Arafat (m.)tijdens een bijeenkomst in Gaza Stad op 3 mei met twee leden van het Palestijns Nationaal Gezag (PNA),Yasir Amr (l.,onderwijs) en Intisar al-Wazir (r..sociale zaken).

politie in de Gazastrook. Het betrof Ahmed Saati, directeur algemene zaken van de Islamitische Universiteit van Gaza Stad, en Mohammad Shamma, een hoge geestelijke uit het vluchtelingenkamp Shati.

Op 14 mei beval het staatsveiligheidshof van het PNA de sluiting gedurende drie maanden van het in Gaza gevestigde, pro-Hamas weekblad *Al-Watan*, vanwege het „publiceren van tweedracht zaaiend materiaal dat schadelijk wordt geacht voor de Palestijnse nationale eenheid en veiligheid". De hoofdredacteur van de het weekblad, Sayyid Abu Musamih. werd veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf „vanwege het schrijven van opruiend materiaal en het belasteren van het Palestijns Nationaal Gezag en het veiligheidsapparaat".

In een verklaring die op 14 mei werd uitgegeven venvierp de „rejectionistische" Islamitische Jihad de mogelijkheid om met het PNA tot een overeenkomst te komen die zou verhinderen dat de groepering aanvallen uitvoerde op Israelische doelen vanuit de gebieden met zelfbestuur. Het PNA was in april een dialoog begonnen met de groepering, in een poging om haar activiteiten te beteugelen.

Israëlische militairen in de buurt van de grens tussen Gaza en Egypte schoten op 14 juni Darwish Abu Khatla dood, een leider van de Fatah-haviken (pro-Arafat) in Gaza die in Israël werd gezocht wegens het uitvoeren van aanslagen op militairen. Ook werden twee leden van Yasser Arafats elitekorps. Force 17, gedood, die - volgens de Israëlische radio - Khatla hielpen vanuit Egypte de Gazastrook binnen te komen.

Gewapende mannen schoten op 22 juni in het vluchtelingenkamp Shati in de Gazastrook een vooraanstaand lid van de Islamitische Jihad, Mahmoud al-Khawaja. dood. De Islamitische Jihad stelde de Israëlische buitenlandse inlichtingendienst Mossad voor de moord aansprakelijk.

Drie Palestijnen werden op 25 juni in Nabloes door Israëlische militairen gedood bij een demonstratie ter ondersteuning van Palestijnse gevangenen die medio juni een hongerstaking waren begonnen uit protest tegen hun voortdurende detentie.

Op 5 juni arresteerde de Israëlische politie 45 vermeende Hamas-leden die, naar werd beweerd, het plegen van aanslagen in Jeruzalem beraamden. Eind mei claimde Israël 30 Hamas-activisten in het gebied van Bethlehem te hebben opgepakt.

Op 26 juni pakte de Palestijnse politie in Gaza tientallen Hamas-activisten op, onder wie sjeik Ahmad Bahar, Mahmud al-Zahar en vier andere politieke leiders. De arrestaties volgden op een mislukte zelfmoordaanslag op een Israelische patrouille in het zuiden van de Gazastrook, waarbij op 25 juni een 21-jarige Palestijn zichzelf opblies en drie Israëlische militairen lichte verwondingen opliepen. De verantwoordelijkheid voor deze aanslag werd opgeëist door de Izz al-Din Qassam-bataljons, de militaire vleugel van Hamas.

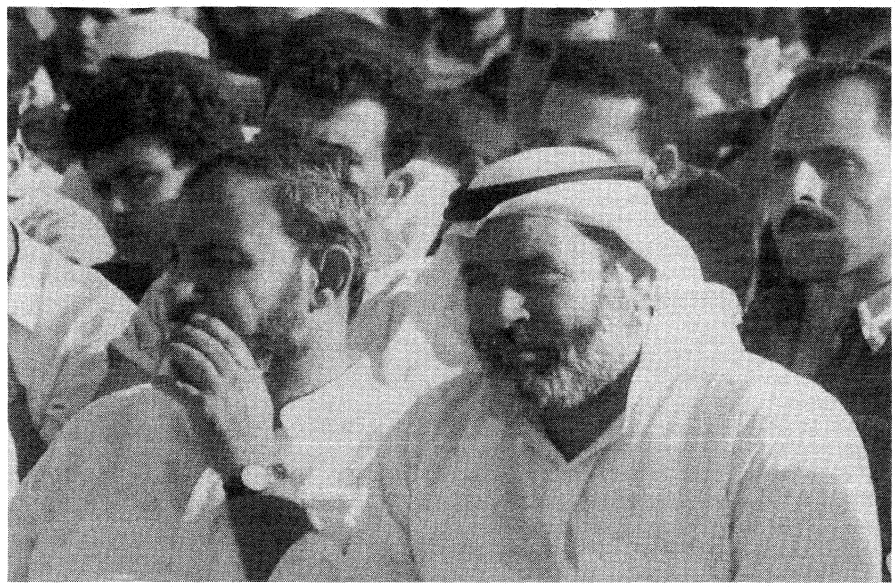

Twee Hamas-leiders, sjeik Ahmad Bahar (r.)en Mahmud al-Zahar (1.)tijdens een Hamas-bijeenkomst in Gaza Stad op 23 juni.

Rapport Amnesty Internationaal over PNA

Op 10 mei publiceerde de in Londen gevestigde mensenrechtenorganisatie Amnesty International een rapport over het eerste jaar van het gedeeltelijke Palestijnse zelfbestuur.

Het rapport liet zich kritisch uit over de staat van dienst van het PNA met betrekking tot de mensenrechten. Het beweerde dat „honderden mensen" op willekeurige wijze waren gearresteerd en op politieke gronden waren vastgehouden zonder enige formele toegang tot advocaten of familie of zonder enig gerechtelijk onderzoek. Arrestanten waren slecht behandeld en gemarteld in detentiecentra in zowel de Gazastrook als Jericho. Twee mensen waren in hechtenis overleden in omstandigheden die erop wezen dat marteling hun dood had veroorzaakt of bespoedigd.

Het rapport beschuldigde ook Israël van het schenden van de mensenrechten. Sinds mei 1994. zo beweerde het rapport, hadden de Israëlische autoriteiten meer dan 6.000 Palestijnen op politieke gronden gearresteerd en velen van hen maximaal 30 dagen zonder toegang tot een advocaat en maximaal 140 dagen zonder toegang tot hun familie vastgehouden.

Verdere Israëlisch-Palestijnse onderhandelingen

Ondanks intensieve onderhandelingen tussen Israëlische en Palestijnse functionarissen gedurende de hele maand juni, slaagden de twee partijen er niet in vóór de uiterste datum van 1 juli een akkoord te bereiken over de uitvoering van de volgende fase van het Palestijnse akkoord over zelfbestuur.

Israël en het PNA hadden zich eind mei op de deadline van 1 juli vastgelegd (zie hierboven). Volgens persberichten was de stand van zaken bij de onderhandelingen eind juni als volgt: Israël had erin toegestemd zijn strijdkrachten uit vier steden in het noordelijk deel van de Westoever terug te trekken (Jenin, Nabloes, Qalqiliya en Tulkarm), maar het behield zich het recht voor daar in een noodtoestand opnieuw binnen te trekken. De Palestijnen drongen erop aan dat in deze eerste lijst ook Ramallah werd opgenomen. Zij hadden hun eis laten vallen dat de hergroepering van de Israëlische troepen vooraf zou gaan aan het houden van Palestijnse verkiezingen op de Westoever en in Gaza. Maar de Palestijnen bleven een bindend tijdschema voor een verdere hergroepering eisen dat na de verkiezingen moest morden uitgevoerd.

(Vor.ber.pag. 282/3 e.v.-1995)

MULTILATERALE ONDERHANDELINGEN

De multilaterale commissie voor waterkwesties in het Midden-Oosten kwam eind juni in de Jordaanse hoofdstad Amman bijeen.

Israëlische functionarissen beweerden dat de bijeenkomst werd bijgewoond door delegaties uit Syrië en Libanon; twee landen die tevoren het multilaterale spoor van het vredesproces

in het Midden-Oosten hadden geboycot. De Middle East Econonzic Digest van 14 juni citeerde ..Europese functionarissen dichtbij de gesprekken". die daarentegen zouden hebben gezegd dat er geen Syrische of Libanese vertegenwoordigers in Amman waren.

Tijdens het overleg werden gezamenlijke waterprojecten ter waarde van B 50 min gelanceerd, met als grootste project een regionale ontziltingsinstallatie in Oman ($30 mln).

(Vor.ber.pag. 286/2-1995)

ISRAËL

CORRUPTIESCHANDAAL IN HISTADRUT

Op 7 maart 1995 keurde het Israëlische parlement, de Knesset, een wetsontwerp goed dat de rekenkamer opdracht gaf een onderzoek in te stellen naar de financiën van de Histadrut, de machtige vakbondsfederatie. Er was reeds verscheidene maanden een politieonderzoek gaande naar beschuldigingen over massale corruptie in de Histadrut, met name naar een mogelijk misbruik van vakbondsfondsen ten behoeve van de ambities van diverse politici van de Arbeiderspartij.

Het politieonderzoek had weinig aandacht getrokken tot begin maart toen werd bericht dat een functionaris van de vakbondsfederatie ermee had ingestemd om als getuige a charge op te treden. De krant *Haaretz* berichtte op 7 maart dat de politie meende voldoende bewijs in handen te hebben om oud-functionarissen van de federatie aan te klagen wegens fraude enmisbruik van gelden.

Volgens de Jeruzalem Report van 6 april werd oud-secretaris-generaal van de Histadrut Haim Haberfeld ervan verdacht met Histadrut-geld detectives ingehuurd te hebben om ,.onfrisse zaken" op te duiken over Haim Ramon, zijn succesvolle tegenstander bij de vakbondsverkiezingen in mei 1994 (zie pag. 874/3 e.v.-'94). Haberfeld en Yisrael Kessar (eveneens oud-secretaris-generaal van de Histadrut en op dat moment minister van transport) werden er eveneens van verdacht grote hoeveelheden geld van de vakbondsfederatie te hebben overgeheveld voor de financiering van hun eigen persoonlijke campagnes bij de voorverkiezingen van de Arbeiderspartij in 1992 (zie pag. 484/1/2-'92). Ook onderminister van handel Masha Lubelsky en Knesset-lid Avi Yehezkel werden ervan verdacht rakbondsgeld te hebben gebruikt voor de financiering van hun succesvolle campagnes voor een zetel van de Arbeiderspartij in de Knesset.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE MAATREGELEN. IMF-RAPPORT

Op 19 maart keurde het kabinet een pakket nieuwe economische maatregelen goed.

Volgens minister van financiën Avraham Shocat zou dc regering met de maatregelen (waaronder bezuinigingen van NIS 900 mln op de begrotingsuitgaven van 1995) kunnen voldoen aan haar doelstelling om het bruto binnenlands produkt in 1995 5 procent te laten groeien. De verlaging van de inkomstenbelasting. die in september 1995 zou beginnen. zou in totaal ongeveer NIS 1.2 mrd bedragen. De zwaarste bezuinigingen zouden vooral de in moeilijkheden verkerende defensieindustrie treffen en langlopende verplichtingen als woningbouwleningen en hulp aan kibboetsen.

Op 19 maart verlaagde de Bank van Israël de rente met 1.5 procent. Daarmee kwam de rente waarmee de centrale bank geld leende aan commerciele banken. op 14,8 procent.

Uitstel van privatisering El Al

Op 3 april deelde de regering mee dat zij de privatisering van de nationale luchtvaartmaatschappij El Al voor een periode van ten minste zes maanden had uitgesteld om helderheid te krijgen over de waarde van de maatschappij (zie pag. 292/2/3-'95 voor de goedkeuring van de verkoop van regeringsaandelen in Israel Chemicals in februari).

El Al was voor 100 procent staatseigendom. Aanvankelijk was de regering van plan in mei 1995 de verkoop van ten minste 51 procent van haar aandelen te hebben afgerond middels de oprichting van vennootschappen door uitgifte van aandelen in Tel Aviv en New York (zie pag. 435/2-'94).

Reddingsplan kibboetsen

Op 5 april keurde de regering een reddingsplan van vijf jaar ter waarde van NIS 3,9 mrd ($2 mrd) goed voor de door schulden geplaagde Israëlische kibboetsen (collectieve nederzettingen).

Volgens de *Financial* Times van 6 april zou de regering een niet nader gespecificeerd bedrag schenken, terwijl banken een deel van de schuldenlast zouden afschrijven. Daarnaast zou 17.500 hectaren landbouwgrond van de kibboetsen worden verkocht om er huizen op te bouwen.

Privatisering IC uitgesteld

Op 18 mei was Israël gedwongen om de gedeeltelijke privatisering van Israel Chemicals (IC),'s lands grootste producent van chemicaliën en kunstmest, uit te stellen toen bleek aat de offerties niet overeenkwamen met de door de regering beoogde prijs (zie pag. 292/2-'95 voor goedkeuring van verkoop door de regering in februari).

De regering was van plan geweest 22 procent van haar 48,52-procentsdeelneming in IC te verkopen via een emissie van 8.18 mln Amerikaanse aandelencertificaten. Toen echter duidelijk werd dat de aandelencertificaten niet verkocht zouden worden tegen het lokalemarkttarief, werd de emissie uitgesteld.

Herziening wisselkoers

Op 31 mei paste Israël zijn wisselkoersbeleid aar, om de shekel binnen een ruimere bandbreedte te laten fluctueren

De gouverneur van de Israëlische Centrale Bank, Jacob Frenkel, zei dat de wijzigingen een ,,wezenlijk onderdeel vormen van ons beleid om de financiële markten te liberaliseren" en en dat zij de valutamarkten in staat zouden stellen een betere afspiegeling te zijn van de marktkrachten die verbonden waren met grote kapitaalstromen.

Sinds 1991 had Israël ten aanzien van de wisselkoers een ,,diagonaal-bandbreedte" toegepast waarbij de wisselkoers kon fluctueren binnen een bandbreedte die werd bepaald vanuit een van te voren vastgesteld middelpunt en kon devalueren ten opzichte van een door de handel gewogen valutamandje. De kromming van de bandbreedte werd berekend als het verschil tussen de geraamde binnenlandse inflatie en de inflatie die Israëls grote handelspartners het land binnenbrachten.

Bij de op 31 mei uitgevoerde aanpassingen ging de centrale bank over tot (i)de verbreding van de interventiemarges rond de centrale pariteit tot plus of min 7 procent van plus of min 5 procent; (ii) de verhoging van het middelpunt met 0,8 procent; (iii) de vergroting van het gewicht van de Amerikaanse dollar in het valutamandje van 51,3 procent op 30 mei met 3.2 procent.

Kritisch IMF-rapport

Op 7 juni publiceerde het IMF een kritisch jaarverslag over de toestand van de Israëlische economie.

Daarin werd gewaarschuwd dat een groeiend tekort op de lopende rekening, hoge inflatie. fiscale slippers en afnemende binnenlandse besparingen een ernstige bedreiging vormden voor de Israëlische plannen voor een duurzame economische groei. Ook werd kritiek geleverd op het gebrek aan vooruitgang in het structurele-hervormingsproces (gekenmerkt door het trage tempo van het privatiseringsprogramma) en op de groei van de lonen en de werkgelegenheid in de openbare sector.

Plannen voor uitbreiding internationale luchthaven

De regeringscommissie voor de economie keurde op 13 juni een financieringspakket van $ 560 mln goed voor uitbreiding van de internationale luchthaven Ben Goerion bij Tel Aviv om zowel de passagiers- als de vrachtcapaciteit te vergroten. Het pakket maakte deel uit van een investerings-

plan van $ 1,9 mrd om de handelsinfrastructuur te verbeteren en Israël om te vormen tot een regionaal handels- en transportcentrum.

ONTEIGENING VAN GROND IN JERUZALEM GOEDGEKEURD. PLAN OPGESCHORT

Op 27 april hadden de Israëlische Landautoriteiten meegedeeld dat de regering had ingestemd met de onteigening van 54 hectaren grond - vooral eigendom van Arabieren - in twee verschillende delen van Oost-Jeruzalem. Volgens een woordvoerder van de Landautoriteiten was het onteigeningsbevel een initiatief van het ministerie van huisvesting en was het ondertekend door minister van financiën Avraham Shocat. De meeste grond was eigendom van Arabieren, maar sommige percelen behoorden Israli's toe en weer andere waren omstreden.

Het ministerie van huisvesting wilde een joodse wijk van 900 appartementen in het gebied Beit Hanina bouwen, zodat twee bestaande joodse gebieden met elkaar verbonden zouden worden. In het gebied Beit Safafa zouden een politiebureau en nog een joodse wijk worden gebouwd. Volgens sommige berichten zou de grond ook deels worden gebruikt om Arabieren te huisvesten.
De Independent van 28 april citeerde Khalil Tawfakji, een Palestijn die zich bezighield met ,,grondonteigeningen". Deze zou hebben gezegd zou hebben dat Israëlische functionarissen nu voor het eerst sinds 1967 onomwonden hadden verklaard dat ze nieuwe joodse wijken wilden bouwen. In het verleden hadden ze onteigeningen gemotiveerd met ,,algemene doeleinden", zonder op details in te gaan.

Successievelijke Israëlische regeringen hadden zich sterk gemaakt voor de bouw van joodse wijken in Oost-Jeruzalem. Sinds de annexatie van dit stadsdeel in 1967 waren hier meer dan 65.000 huizen gebouwd of was daarvoor goedkeuring verleend. Indien deze jongste onteigeningen werden uitgevoerd. zouden zij de omvangrijkste sinds 1980 zijn.

Tijdens de wekelijkse zitting van het kabinet op 30 april protesteerden de Meretz-ministers tegen het plan, terwijl ook Palestijnse facties en Arabische landen kritiek leverden. Op 1 mei stemde de Arabische Liga in met een verzoek van de PLO om een buitengewone vergadering van de ministers van buitenlandse zaken te beleggen om over de maatregel te discussiëren.

Opschorting van landonteigeningsplan

Op 22 mei maakte de Israëlische regering bekend dat ze een plan opschortte voor de onteigening van zo'n 54 hectare land in hoofdzakelijk Arabisch bezit in twee delen van Oost-Jeruzalem. Het plan, waarvan eind april bijzonderheden bekend waren geworden (zie hierboven), had geleid tot wijdverbreide Arabische en internationale kritiek. Na de opschorting van het plan stelden de Arabische staten plannen uit om met spoed een ,,mini-top" van de Arabische Liga bijeen te roepen teneinde een collectief antwoord te formuleren op de onteigeningskwestie.

De regering kwam met de mededeling over dc opschorting nadat de t ee door Arabieren gedomineerde partijen in de Knesset een motie van wantrouwen over het onteigeningsplan hadden ingediend. De twee partijen, het Democratisch Front voor Vrede en Gelijkheid (Hadash)en de Arabische Democratische Partij (Mada), hadden samen vijf zetels in dc Knesset en steunden traditiegetrouw de door de Arbeiderspartij geleide regering. Samen met Likoed en andere rechtse oppositiepartijen beschikten ze over 62 van de 120 stemmen in de Knesset. genoeg om de regering ten val te brengen. Likoed had het onteigeningsplan eigenlijk gesteund. maar kenbaar gemaakt dat ze voor de motie van Hadash en Mada zou stemmen. aangezien het er haar vooral om ging de regering te laten vallen.

Na de mededeling van de regering trok Hadash haar motie van wantrouwen in. maar Mada forceerde een stemming. De regering overleefde de motie met ? stemmen voor, 58 tegen en 43 onthoudingen.

Tijdens het debat vertelde minister van buitenlandse zaken Shimon Peres de Knesset dat de regering een team van ministers zou instellen, onder leiding van premier Yitzhak Rabin, om kwesties in verband met landonteigeningen in Jeruzalem te onderzoeken.

Eind april waren binnen de regering meningsverschillen aan de dag getreden over het onteigeningsplan. Hoewel het besluit door premier Rabin persoonlijk was goedgekeurd, hadden ministers van Meretz, de coalitiepartner van de Arbeiderspartij, en van de Arbeiderspartij zelf getwijfeld aan de wijsheid van de maatregel. Niettemin had het kabinet op 14 mei besloten het onteigeningsplan door te zetten, zij het met de belofte dat ze niet verder zou gaan met landconfiscaties ten behoeve van de bouw van huizen.

VS treffen VN-resolutie over onteigening met veto

Een spoedbijeenkomst van de Arabische Liga in Cairo op 6 mei had de Israëlische onteigeningsvoorstellen veroordeeld en koning Hassan van Marokko de taak toevertrouwd aan te dringen op een spoedzitting van de VN-Veiligheidsraad teneinde Israël te berispen.

Op 18 mei kwam de Veiligheidsraad bijeen, maar de VS spraken hun veto uit over een resolutie waarin Israël werd opgeroepen zijn besluit in te trekken. Het was sinds 1972 de 30ste keer dat de VS hun veto uitspraken ten behoeve van Israël. en de eerste keer sinds vijf jaar.

De 14 overige leden van de Veiligheidsraad hadden hun steun betuigd aan de resolutie die bevestigde ,,dat de onteigening van land door Israël, de bezettingsmacht. in Oost-Jeruzalem onwettig is en in strijd met desbetreffende resoluties van de Veiligheidsraad".

Volgens de Middle East *International* van 26 mei was het vetorecht gebruikt op aandringen van de Amerikaanse permanente vertegenwoordiger bij de VN, Madeleine Albright. terwijl de .,algemene consensus" op het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken was geweest dat men zich van stemming moest onthouden.

BEKENDMAKIXG SOWJET-SPIONAGE

Op 19 april meldde de Israëlische radio dat het Opperste Gerechtshof had bepaald dat een spionagegeval waarbij een Sowjet-spion betrokken was, in de openbaarheid gebracht moest worden. De spion, Gregori Londin, was in 1988 tot 13 jaar gevangenisstraf veroordeeld nadat hij schuldig was bevonden aan spionage voor de voormalige Sowjet-Unie.

GESCHIL OVER DE DOOD VAN PALESTIJN IN HECHTENIS

Op 23 april stierf een Palestijnse gevangene, nadat hij een hersenbeschadiging zou hebben opgelopen bij een verhoor door agenten van de Shin Bet, de Israëlische binnenlandse veiligheidsdienst.

Abdel-Samad Hassan Harizat. een 30-jarige gehandicapte man die kleiner dan één meter was. was medio april gearresteerd en later ondervraagd over zijn vermeende contacten met de radicale islamitische groepering Hamas. Na zijn ondervraging werd Harizat naar het ziekenhuis gebracht. waar doktoren volgens zijn advocaat en mensenrechtenactivisten sporen van mishandeling op zijn lichaam ontdekten. Kort voor Harizats overlijden in het ziekenhuis op 25 april deelde het ministerie van justitie mee dat het een onderzoek naar het incident was begonnen.

Harizat was de eerste gevangene die overleed sinds november 1994, toen de regering de ondervragingsprocedure versoepelde. Vanaf dat moment kregen Shin Bet-agenten de beschikking over een breder scala aan ondervragingsmogelijkheden. De versoepeling van de toch al omstreden ondervragingsmethoden, die agenten in staat stelden ..gematigde fysieke druk" op gevangenen uit te oefenen. werd op 12 april verlengd.

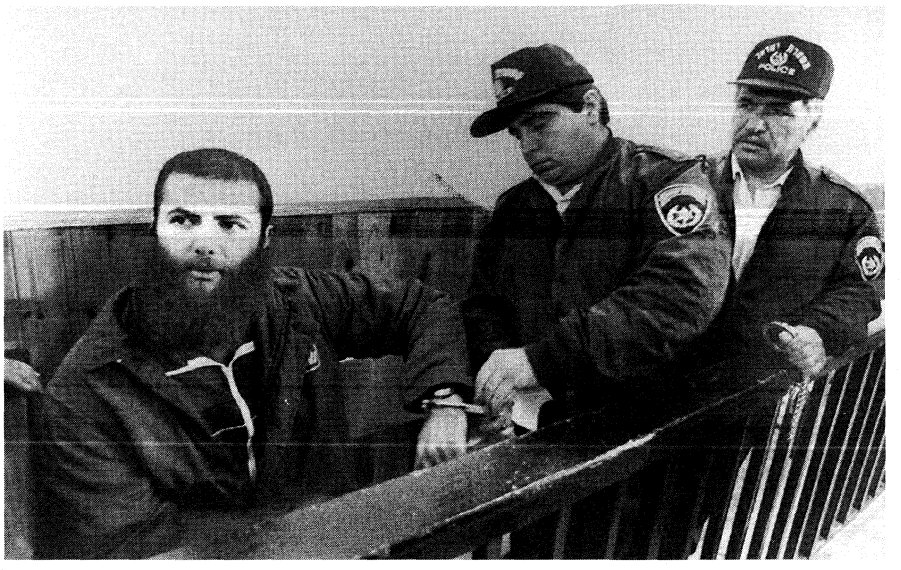

De Palestijns Said Badarneh (1.)bij de behandeling van het beroep tegen zijn doodvonnis voor het Israëlische militaire hof van Ramallah op 23 februari 1995.

DOODVONNIS VAN PALESTIJN OMGEZET

De *Jerusalem* Report van 29 juni meldde dat een militair hof van beroep het in oktober 1994 uitgesproken doodvonnis tegen de Palestijn Said Badarneh (zie pag. 29012-'95) had omgezet in levenslange gevangenisstraf. Badarneh was schuldig bevonden aan het beramenvan een bomaanslag op een bus in Hadera waarbij in april 1994 naast de dader ook zes mensen omkwamen (zie pag. 499/2-'94).

LANCERING SPIONAGESATELLIET

Op 5 april lanceerde Israël zijn eerste spionagesatelliet.

De Ofek 3-satelliet werd vanaf een geheim platform ten zuiden van Tel Aviv gelanceerd. De Israel Aircraft Industries (IAI). de belangrijkste bouwer van de satelliet, liet in een officiële verklaring weten dat de Ofek 3 was ontworpen ter bestudering van technologieën voor wetenschappelijke en commerciële doeleinden. Omstreeks acht uur na de lancering meldde de Israëlische radio echter dat de satelliet beelden had doorgegeven die ,,deidentificatie van nummerborden in de straten van Bagdad mogelijk maken". De baan van de satelliet zou niet alleen boven Irak, maar ook boven Iran en Syrië liggen.

De ontwikkeling van de satelliet zou gebaseerd zijn op technoiogische kennis die was opgedaan bij de lanceringen van de Ofek 1 in september 1988 en de Ofek 2 in april 1990 (zie pag. 463/1-'90).

DIPLOMATIEKE BETREKKINGEN MET TANZANIA EN BOEROENDI

Op 23 februari knoopten Israël en Tanzania weer diplomatieke betrekkingen met elkaar aan (zie pag. 242/3-'74).
Op 1 maart herstelden Israël en Boeroendi de diplomatieke betrekkingen die in 1973 waren afgebroken (zie pag. 404/3-'73).

ONDERTEKENING VAN TOERISME-AKKOORD MET JORDANIË

Op 4 april ondertekenden Uzi Baram, de Israëlische minister van binnenlandse zaken en toerisme, en Abdulellah al-Khatib, de Jordaanse minister van toerisme en oudheden, in Jordanië een akkoord over samenwerking op het gebied van toerisme.

Het akkoord was het eerste in een reeks civiele en economische akkoorden die naar verwachting zouden voortvloeien uit het in oktober 1994 ondertekende vredesverdrag tussen Israël en Jordanië (zie pag. 872/1 e.v.-'94).

AKKOORD MET EGYPTE OVER GASLEVERANTIES

Op 25 april kondigden Israël en Egypte aan dat zij het in principe eens waren geworden over de aanleg van een pijpleiding om aardgas van de Egyptische off-shore-velden naar Israël te vervoeren.

De geplande pijpleiding zou de ten oosten van de Nijl-delta gelegen Egyptische velden Timash en Balantim via de noordelijke Sinaï verbinden met de Israëlische grensstad Kerem Shalom. Vandaar zou het gas worden doorgepompt naar Midden-Israël.

WETSVOORSTEL OM AMERIKAANSE AMBASSADE NAAR JERUZALEM TE VERPLAATSEN

Op 9 mei werden in het Amerikaanse Congres wetsvoorstellen ingediend die. indien aangenomen, de VS zouden verplichten hun ambassade in Israël van Tel Aviv naar Jeruzalem te verplaatsen.

De wetsvoorstellen werden in de Senaat ingediend door Bob Dole. de leider van de Republikeinse meerderheid in de Senaat, en in het Huis van Afgevaardigden door de Republikeinse voorzitter Newt Gingrich. De wetsvoorstellen werden ingediend op het moment

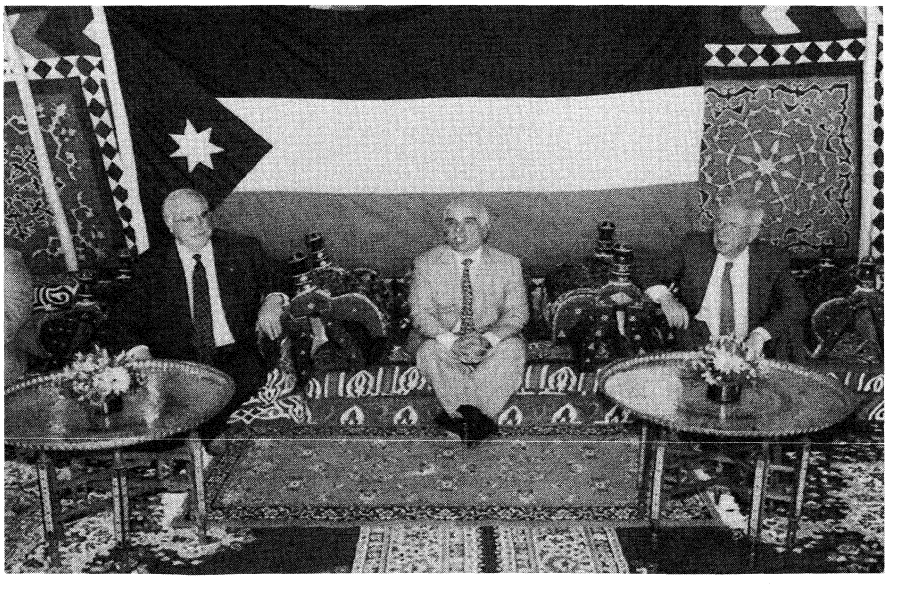

Op 5 juni ontmoette de Duitse bondskanselier Helmut Kohl (1.)de Jordaanse koning Hoessein (m.)en de Israëlische premier Yitzhak Rabin (r.)in Bakura.

dat de Israëlische premier Rabin een bezoek aan de VS bracht.

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher distantieerde zich snel van Dole's en Gingrichs initiatief. dat hij op 9 mei als ,.onverstandig en schadelijk voor het welslagen van de vredesonderhandelingen" omschreef.

De wetsvoorstellen werden ook gehekeld door de PLO Marwan Kanafani. een medewerker van PLO-voorzitter Yasser Arafat, waarschuwde op 9 mei dat als de Amerikaanse ambassade naar Jeruzalem zou worden verplaatst, ,.het akkoord tussen de PLO en Israël van nul en generlei waarde zal zijn".

BEZOEK VAN DUITSE BONDSKANSELIER

De Duitse bondskanselier Helmut Kohl bracht van 2-8 juni een bezoek aan de regio. Hij voerde - na zijn verblijf in Egypte en Jordanië - besprekingen met de Israëlische premier Yitzhak Rabin en ontmoette PLO-voorzitter Yasser Arafat in Jericho. Voorts had Kohl op 5 juni in Bakura aan de Isralisch-Jordaanse grens gesprekken inet Rabin en de Jordaanse koning Hoessein.

WIJZIGING PORTEFEUILLE BINNENLANDSE ZAKEN

Op 7 juni werd minister van justitie David Libal tevens benoemd tot waarnemend minister van binnenlandse zaken. Hij verving Uzi Baram, die wel de portefeuille van toerisme behield (zie pag. 291/3-'95).

VERDEELDHEID IN LIKOED

De rechtse oppositiepartij Likoed werd bedreigd met een ernstige scheuring toen oud-minister van buitenlandse zaken David Levi op 18 juni in Tel Aviv zijn voornemen bekendmaakte een nieuwe partij te vormen om aan de algemene verkiezingen van 1996 deel te nemen.

De betrekkingen tussen Levi en Likoed-leider Benjamin Netanyahu waren uiterst gespannen geweest sinds Netanyahu's overwinning op Levi bij de verkiezing van de nieuwe partijleider in maart 1993 (zie pag. 503/2/3-'93). Begin 1995 bereikte de spanning een hoogtepunt toen Netanyahu een nationale selectieprocedure eiste om partijkandidaten aan te wijzen voor de algemene verkiezingen. Levi beweerde dat de Sefardische gemeenschap (waartoe hij behoorde en die de meerderheid van de Likoed-kiezers leverde) zou worden uitgesloten als gebruik werd gemaakt van een systeem met voorverkiezingen. Hij verlangde in plaats daarvan dat zijn aanhangers een garantie zouden krijgen voor 40 procent van de gereserveerde plaatsen op de verkiezingslijst van de Likoed. Het centrale comité van de partij verwierp Levi's eis op 5 juni en keurde

Op 18 juni kondigde David Levi (Likoed)in Tel Aviv de vorming van een nieuwe politieke partij aan.

de door Netanyahu voorgestelde invoering goed van een systeem met voorverkiezingen, waarbij slechts geregistreerde partijleden betrokken zouden zijn. De meeste geregistreerde partijleden behoorden tot de Ashkenazi-gemeenschap.

Op 18 juni richtte Levi een nieuwe politieke beweging op (nog zonder naam), hoewel hij formeel lid van de Likoed bleef. De *Financial Times* van *20* juni meldde dat de nieuwe beweging een centrum-rechts program zou hebben met een sterke nadruk op economische en sociale kwesties.

De rechtse stemmen bij de verkiezingen van 1996 leken nog meer te worden verdeeld door de beslissing van de vroegere Sou-jet-dissident Natan Sharansky (voorheen Anatoli Sjtsjaranski) een immigrantenrechtenbeweging, Yisrael B'Aliyah, op te richten om aan de komende verkiezingen deel te nemen. In een mededeling op 7 juni zei Sharansky die voorheen de Likoed had gesteund, dat het doel van de beweging was immigratie en absorptie tot een nationale prioriteit te verheffen.

(Vor.ber.pag. 289/1 e.v.-1995)

JORDANIË

VEROORDEELDEN IN MOORDKOMPLOT TEGEN KONING VRIJGESPROKEN

Op 13 maart 1993 kwam het Jordaanse Hof van Cassatie met een meerderheidsvonnis dat alle veroordeelden, die in januari 1994 schuldig waren bevonden aan de beraming van de moord op koning Hoessein in 1993 (zie pag. 502/2/3-'94), vrijsprak. Vijf leden van de groep waren veroordeeld tot de doodstraf (twee bij verstek) en zeven hadden lange gevangenisstraffen gekregen. Het hof gelastte de onmiddellijke vrijlating van de beklaagden.

OPPOSITIECONFERENTIE VERBODEN

Een conferentie van 11 islamitische en linkse oppositiepartijen, die op 29 mei had moeten beginnen, werd door de regering verboden met als argument dat de organisatoren ,,provocerend verklaringen tegen het vaderland" hadden afgelegd.

Eerder waren in enkele oppositiekranten berichten verschenen over resoluties die deel moesten gaan uitmaken van de slotverklaring van de conferentie. Daarin was onder meer opgenomen een veroordeling van het in september 1993 ondertekende vredesakkoord voor het Midden-Oosten (pag. 78412 e.v.-'93), de verwerping van een gemeenschappelijke markt in het Midden-Oosten inclusief Israël en verzet tegen de normalisering van de betrekkingen tussen Israël en Jordanië (zie pag. 872/1 e.v.-'94).

CRITICUS REGERING GEDOOD

Een prominente criticus van de regering, Mohammad Khalifa, werd begin juni na een schotenwisseling met de politie in zijn huis in het westen van Amman door veiligheidstroepen gedood. Mohammads broer, Bashar Khalifa, raakte bij het incident gewond.
Op 13 juni eiste Leith Shbeilat, leider van de 12 beroepsorganisaties in Jordanië, een gerechtelijk onderzoek naar de gang van zaken.

Volgens de Middle East Internatzonal van 9 juni hield het incident geen verband met het verbod van de oppositieconferentie (zie hierboven), maar ,,versterkte" het niettemin .,de opvatting dat de spanning als gevolg van de ondertekening van het (Jordaans-Israëlische) vredesverdrag met het verstrijken van de tijd eerder toe dan af nam".

(Vor.ber.pag. 292/3 e.v.-1995)

QATAR

BEGROTING 1995-1996

Op 24 mei 1995 verleende de emir van Qatar, sjeik Khalifa Bin Hamad al-Shani, zijn goedkeuring aan de begroting voor het fiscale jaar 1995-1996 dat op 1 april inging.
Tegenover inkomsten van QR 9.204 mln stonden uitgaven van QR 12.735 mln zodat een tekort van QR 3.531 mln resulteerde

Voor het fiscale jaar 1994-1995 waren de inkomsten begroot op QR 8.359 mln en de uitgaven op QR 11.830 mln, wat een tekort van QR 3.471 mln opleverde (*Middle* East *Economic* Digest).

PALEISREVOLUTIE

Sjeik Hamad Bin Khalifa al-Thani, kroonprins en minister van defensie, zette zijn vader, sjeik Khalifa Bin Hamad al-Thani (63), op 27 juni af als emir van Qatar. De coup verliep zonder bloedvergieten.

Sjeik Khalifa Bin Hamad al-Thani, de afgezette emir van Qatar.

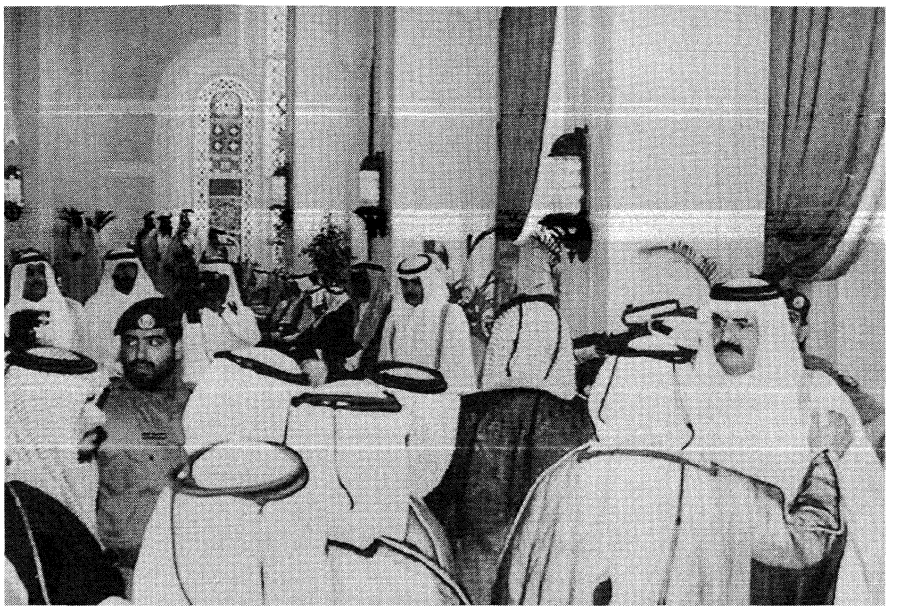

Familieleden en onderdanen betuigden op 27 juni in Qatars hoofdstad Doha trouw en steun aan de kroonprins, sjeik Hamad Bin Khalifa al-Thani, die zojuist zijn vader als emir had afgezet.

Sjeik Khalifa had op zijn beurt zijn neef sjeik Ahmad Bin Ali Bin Abdullah al-Thani in februari 1972 afgezet (zie pag. 358/2 e.v.-'72). In mei 1977 benoemde sjeik Khalifa zijn zoon officieel tot kroonprins en minister van defensie (zie pag. 416/3-'79). In veel berichten werd gesteld dat sjeik Hamad de uitvoerende macht over het land sinds 1992 daadwerkelijk had uitgeoefend. Volgens de Financial Times van 28 juni volgde de coup na een machtsstrijd van diverse weken waarbij sjeik Khalifa kennelijk had getracht zijn invloed opnieuw te doen gelden.

Sjeik Hamad deelde mee dat hij de controle over het land had overgenomen terwijl zijn vader een privébezoek aan Zwitserland bracht. In een op 27 juni uitgegeven verklaring zei sjeik Hamad: ,,Zoals u weet, maakte ons land onlangs moeilijke tijden door die u niet onbekend zijn en die het moeilijk hebben gemaakt de zaken op de oude voet voort te zetten. Met diepe spijt, dwongen deze omstandigheden mij tot het besluit - na de goedkeuring, steun en hulp van de edele heersersfamilie en het edele volk van Qatar - de macht in het land op me te nemen in plaats van mijn vader, die de vader van allen zal blijven, geliefd, geacht en gerespecteerd..."

In een verklaring vanuit Zwitserland kwalificeerde sjeik Khalifa zijn zoon als een ,,onnozel iemand" en beloofde hij plechtig ,,koste wat kost" naar Qatar terug te keren. Sjeik Hamad echter ontving overweldigende steun, zowel in eigen land als daarbuiten. Het kabinet, de Adviesraad en de strijdkrachten zwoeren hem trouw; de hoofdstad Doha bleef rustig en het zakenleven ging normaal door. Saoedi-Arabië, Iran, Jemen en andere Golfstaten betuigden steun aan sjeik Hamad.

Sjeik Khalifa kwam op 29 juni in Frankrijk aan. Het Franse ministerie van buitenlandse zaken maakte op 30 juni bekend dat hij was uitgenodigd in Frankrijk te blijven.

(Vor.ber.pag. 137/1-1995)

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN

BEGROTING 1995

De ministerraad keurde op 30 januari 1995 de algemene begroting voor 1995 goed die voorzag in een tekort van Dh 1,046 mrd (tegenover inkomsten van Dh 16,903 mrd stonden uitgaven van Dh 17,949 mrd). In 1994 bedroeg het tekort Dh 1,41 mrd, met uitgaven van Dh 17,61 mrd tegenover inkomsten van Dh 16,2 mrd ($ 1 = Dh 3,6726 per 27 januari 1995).

MINISTER AFGETREDEN

Op 17 mei trad Ahmad bin Said al-Badi af als minister van openbare gezondheid, voorzitter van het federale milieubureau en waarnemend minister van olie en minerale rijkdommen.
Op 7 juni nam Rakadh bin Salem bin Rakadh, de minister van openbare werken, de portefeuille van olie en minerale rijkdommen over.

(Vor.ber.pag. 214/3-1995)

AFGHANISTAN

TERREINVERLIES VOOR TALIBAAN. AANHOUDENDE GEVECHTEN. POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

In maart 1995 leden de Talibaan (het studentenleger), die in februari waren opgerukt tot de buitenwijken van Kaboel en tijdens hun opmars de tot dan toe machtige strijdkrachten van de Hezb-i-Islami hadden verpletterd (zie pag. 794/1 e.v.-'95), een ernstige nederlaag. Zij werden tot een terugtocht gedwongen door regeringstroepen die trouw waren aan president Burhanuddin Rabbani.

Regeringsaanvalop troepen Hezb-i-Wahdat in Kaboel. Ingrijpen van Talibaan

Op 6 maart braken in het district Karte Seh in het zuidwesten van Kaboel zware gevechten uit toen het leger posities aanviel van de sjiitische factie Hezb-i-Wahdat-i-Islami.

De strijd was aanvankelijk zeer hevig. waarbij de regering jachtbommenwerpers inzette om de stellingen van Hezb-i-Wahdat met bommen en raketten te bestoken. Het legeroffensief leek erop gericht de laatste overgebleven oppositiegroep uit Kaboel te verdrijven. Hezb-i-Wahdat zat in feite gevangen in Karte Seh, want de Talibaan beheersten de buitenwijken van Kaboel en sneden de aanvoerlijnen en ontsnappingsroutes van de factie af.

Toen een nederlaag onafwendbaar leek, zou de leider van Hezb-i-Wahdat, Abdul Ali Mazari, op 8 maart een akkoord hebben gesloten met de leiding van de Talibaan om hun manschappen de plaatsen van Hezb-i-Wahdat aan het front te laten overnemen. Volgens de regering benutten de Talibaan hun nieuwe posities onmiddellijk voor een aanval op het leger met een korte veldslag als gevolg. Op 10 maart was het echter weer rustig in Kaboel. De gevechten tussen het lege en Hezb-i-Wahdat hadden maar liefst 100 doden en 1.000 gewonden gevergd. De meeste slachtoffers vielen onder de burgerbevolking.

Regeringsoffensief tegen Talibaan. Leider van Hezb-i-Wahdat gedood

Het leger zette op 12 maart een offensief in en wist de strijdmacht van de Talibaan uit Karte Seh te verdrijven en terug te dringen tot zijn hoofdkwartier in Charasiab, zo'n 30 km ten zuiden van Kaboel (zie kaart op pag. 294-'95). Het was de eerste grote nederlaag voor de Talibaan. Naar verluidt schoten de terugtrekkende Talibaan bij hun vertrek raketten af op Kaboel. waardoor verscheidene burgers werden gedood.

Mazari, de leider van Hezb-i-Wahdat, die de Talibaan hadden meegevoerd toen zij Kaboel verlieten. kwam op 13 maart om het leven. Volgens de Talibaan werd hij gedood aan boord van een helikopter toen hij zijn Talibaan-begeleiders aanviel. De Iraanse radio berichtte op 19 maart dat Karim Khalili door Hezb-i-Wahdat was benoemd tot .,voorlopig leider" van de factie.

Op 15 maart veroverden troepen van de Talibaan de basis Qala-i-Hyder aan de westelijke toegangsweg tot Kaboel. Het leger heroverde de basis echter na een herige. acht uur durende veldslag.

Op 19 maart verjoeg het leger de Talibaan uit hun hoofdkwartier in Charasiab. De groep werd verder naar het zuiden verdreven, tot in de provincie Logar, vanwaar Kaboel niet met raketten bereikt kon worden.

De Talibaan startten op 21 maart een tegenoffensief en brachten de opmars van het leger tot staan in Mohammad Aggha. Ook werd bericht dat de Talibaan de strategische luchtmachtbasis Shindan hadden veroverd, die tot dan toe werd beheerst door een van Rabbani's belangrijkste bondgenoten, gouverneur Ismael Khan van Herat.

Eind maart stond het regeringsleger op het punt de strategische stad Maidan Shahr, 30 km ten zuidwesten van Kaboel, te veroveren op de Talibaan.

VN-vredesplan vertraagd

Het plan van de VN voor overdracht van de macht aan een interimraad (zie pag. 293/3-'95) kreeg op 16 maart opnieuw een tegenslag te verwerken toen Rabbani bekendmaakte dat hij zich niet aan het plan gebonden achtte. Hoewel hij de vredesformule steunde, wachtte hij op ,,een betrouwbaar mechanisme" voordat hij de macht zou overdragen.

De machtsoverdracht had volgens plan moeten plaatsvinden op 21 maart. Op 20 maart zei VN-vredesgezant Mahmoud Mestiri dat de overdracht nog eens 15 dagen was uitgesteld.

Aanhoudende strijd tussen regeringstroepen en Talibaan

In april bleef het rustig in Kaboel, nadat het leger in maart met succes de strijders van Hezb-i-Wahdat-i-Islami en de Talibaan uit de stad en de buitenwijken had verdreven (zie hierboven). Op 3 april verzocht het ministerie van buitenlandse zaken andere landen hun diplomatieke missies in Kaboel te heropenen.

De strijd tussen regeringsgezinde troepen en de Talibaan-militie leek zich te concentreren in het westen van het land rond Farah, Shindand en Herat. Volgens Iraanse berichten van eind april beheersten Talibaan-strijders nog steeds de wegen die Herat en de meer zuidelijk gelegen steden Kandahar en Ghazni met Kaboel verbonden. Volgens andere berichten waren troepen die trouw waren aan Ismael Khan (de gouverneur van de provincie Herat en een bondgenoot van president Burhannuddin Rabbani) erin geslaagd te voorkomen dat de Talibaan-strijders oprukten naar de stad Herat. Naar verluidt vielen er bij de strijd dagelijks honderden slachtoffers.

Bezoek delegatie Amerikaanse Congres

Medio april bracht een delegatie van het Amerikaanse Congres onder leiding van Dana Rohrabacher (Republikeins afgevaardigde voor Californië) een bezoek aan Afghanistan om zich van de situatie op de hoogte te stellen.

Regeringstroepenzetten opmars voort

In mei zetten de regeringstroepen die trouw waren aan president Burhanuddin Rabbani hun opmars voort, waarbij zij hun terreinwinst op de Talibaanstrijders consolideerden.

Begin mei begonnen de regeringstroepen een reeks artillerie- en luchtaanvallen op Talibaan-bases rond de stad Maidan Shahr, 20 km ten zuidwesten van Kaboel. Medio mei hadden ze hun opmars voortgezet en belegerden ze de Talibaan in Zaranj, de hoofdstad van de zuidwestelijke provincie Nimruz. Volgens Iraanse berichten viel Zaranj op 15 mei in handen van de regeringstroepen. De Talibaan hadden zich moeten terugtrekken naar de provincies Nimruz en Helmand nadat de gezamenlijke strijdkrachten van Rabbani en generaal Mohammad Esmael Khan (gouverneur van de provincie Herat) de Talibaan-strijders in de provincie Farah een week daarvoor verslagen hadden.

Op 16 mei berichtten persbureaus van de regering dat regeringstroepen ook de provincie Helmand in handen hadden gekregen. Ondertussen werd er nog altijd hevig gevochten in Maidan Shahr, waar regeringstroepen op 22 mei een tweede grond- en luchtaanval begonnen op Talibaan-posities. waarvan er verscheidene gevallen zouden zijn.

Buitenlandse missies heropend

Verscheidene landen gaven gehoor aan het verzoek van de regering (zie hierboven) om hun diplomatieke missies in Kaboel te heropenen.

Op 3 mei heropende India zijn missie in de stad met een team van acht personen Pakistan. dat

De posities van de Talibaan (Le Monde 18-5-'95)

zijn diplomatieke staf tijdens een escalatie van de gevechten in maart had verplaatst van Kaboel naar Jalalabad, heropende zijn missie in Kaboel op 4 mei.

Er gingen geruchten over de heropening van andere buitenlandse missies nadat was bericht dat functionarissen in Kaboel respectievelijk op 4 en 22 mei leden van de Amerikaanse en Britse missie in Pakistan hadden ontmoet.

Regeringswijziging

Op 15 mei werd de benoeming van twee nieuwe ministers bekendgemaakt:

Mohammad Fazl werd minister van onderwijs en opleiding. en Mohammad Yaqub Barakzay werd minister van gezondheidszorg.

Bestand tussen regeringen Talibaan. Terreinwinst regeringstroepen

De regering van president Burhanuddin Rabbani ondertekende op 9 juni een tiendaags bestand met de Talibaan-strijders.

De besprekingen tussen regering en Talibaan werden op 11 juni verdaagd, wegens ,,technische redenen" aldus functionarissen, maar op 29 juni meldde de Iraanse radio dat nieuwe akkoorden waren gesloten die betrekking hadden op de vrijlating van alle krijgsgevangenen, de verlenging van het bestand en rechtstreekse besprekingen in Kaboel.

Begin juni was bericht dat Rabbani pogingen in het werk stelde om de vorming van een anti-regeringsalliantie van de Talibaan, de opstandige premier Gulbuddin Hekmatyar en de Oezbeekse leider generaal Abdul Rashid Dostam te verijdelen. Het bestand viel samen met berichten over een hervatting van het vredesproces dat in maart was vastgelopen (ziehierboven).

Op 23 juni werd gemeld dat de regeringstroepen hun recente militaire terreinwinst consolideerden en de provincie Bamian (175 km ten westen van Kaboel) beheersten. Dit was een bolwerk van de sjiitische factie Hezb-i-Wahdat-i-Islami, die sinds maart in bittere gevechten verwikkeld was geweest met het regeringsleger (zie hierboven).

VLUCHTELINGENAKKOORD MET IRAN

De repatriëring van 400.000 Afghaanse vluchtelingen uit Iran begon op 22 juni na een tripartiete overeenkomst tussen Afghanistan, Iran en het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR). Er werden voorbereidingen getroffen voor de repatriëring van nog eens 500.000 vluchtelingen. Het totaal aantal Afghaanse vluchtelingen in Iran werd toen geraamd op 1,6 mln.

(Vor.ber.pag. 293/2 e.v.-1995)

KOREA

UITVOERING NUCLEAIR AKKOORD. ANDERE ONTWIKKELINGEN

De 21ste april 1995, de uiterste datum waarop de details van de uitvoering van het in oktober 1994 gesloten nucleaire akkoord tussen de VS en Noord-Korea (zie pag. 76/1 e.v.-'95) definitief zouden moeten zijn geregeld, verstreek, zonder dat er overeenstemming was bereikt. Eind april nam echter de vrees af dat dit Noord-Korea ertoe zou brengen zijn dreigement uit te voeren om het akkoord op te zegger? en zijn bevroren nucleaire programma nieuw leven in te blazen, toen beide partijen besloten de onderhandelingen te hervatten.

Het knelpunt bij de onderhandelingen bleef echter de eis van de Noordkoreaanse regering dat de vervangende licht-waterreactoren zouden worden geleverd door de VS en niet door Zuid-Korea, zoals was geëist door de Koreaanse Energie Ontwikkelingsorganisatie (KEDO),een internationaal,door de VS gesteund consortium. dat in maart formeel was opgericht (zie pag. 363/1-'95). Aangezien er maar geen vooruitgang werd geboekt bij het in Berlijn over deze kwestie gevoerde overleg, dat in maart was begonnen. suggereerden dc VS dat 21 awril een streefdatum was in plaats van een uiterste datum. Hoewel dit de mogelijkheid opende de onderhandelingen te verlengen, maakten de VS ook duidelijk dat het overleg enkel kon worden voortgezet, als Noord-Korea de bevriezing van zijn nucleaire programma handhaafde. Daarentegen maakte de Noordkoreaanse regering nadrukkelijk kenbaar dat zij zou overwegen weer brandstofstaven te plaatsen in de Yongbyon-reactor, die krachtens het nucleaire akkoord buiten bedrijf was gesteld, als cr op 21 april geen overeenkomst was bereikt.

De slotronde van het overleg begon op 18 april en eindigde op 20 april, zonder overeenkomst. Op 24 april verklaarde het Internationale Atoomenergie Agentschap (IAEA) dat zijn inspecteurs geen bewijs hadden gevonden dat Noord-Korea zijn nucleaire programma had gereactiveerd. Na eerst naar uitvluchten te hebben gezocht werd op 25 april te verstaan gegeven dat de Noordkoreaanse regering ermee had ingestemd het overleg met de VS op hoog niveau voort te zetten, zonder prealabele voorwaarden. Op 1 mei werd dit bevestigd door het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken, hoewel er noch geen beslissing was genomen over de datum en de plaats van het overleg.

Militaire samenwerking tussen Zuid-Korea en VS

Op 14 april werd bekendgemaakt dat de 37.000 man tellende Amerikaanse troepenmacht in Zuid-Korea in april zou worden versterkt in het kader van een gezamenlijke militaire oefening van de VS en Zuid-Korea. Dit werd algemeen

beschouwd als een demonstratie van de Amerikaanse steun voor hun Zuidkoreaanse bondgenoot.

Op 20 april verklaarde het Zuidkoreaanse ministerie van defensie dat aan de gezamenlijke militaire oefening, die voor oktober was gepland. door een gecombineerde strijdmacht van 120.000 soldaten zou worden deelgenomen. Dit betekende dat de omvang van deze oefening vergelijkbaar was met die van de jaarlijkse oefening ..Team Spirit". die in 1994 en 1995 was afgelast (zie pag. 363/1-'95) als een gebaar van goede wil tegenover Noord-Korea.

Op 8 mei werden in Zuid-Korea gezamenlijke militaire oefeningen gehouden waaraan 8.000 Amerikaanse militairen en 4.500 Zuidkoreaanse soldaten deelnamen. De oefeningen werden door de staatsmedia in Noord-Korea als ,,agressief" veroordeeld.

Beperkingen op grensoverschrijdende contacten verscherpt

Hoewel er werd gesuggereerd dat de Zuidkoreaanse autoriteiten van plan waren om de bestaande wettelijke verbodsbepalingen op het reizen naar Noord-Korea te verzachten, werd er in april vrijwel geen toestemming gegeven om de 38ste breedtegraad te passeren teneinde deelname aan Noord-Korea's Internationale Sport- en Cultuurfestival voor de Vrede te verhinderen.

Ondanks de beperkingen bezochten twee leden van een quasi-religieuze, nationalistische sekte Noord-Korea van 11-16 april. De 93-jarige Ahn Ho Sang. het hoofd van de Daejonggyo (Grote Oude God-Koning)-beweging, en zijn hoofdadministrateur Kim Son Jok werden allebei op 16 april gearresteerd na hun terugkeer in Zuid-Korea via het bestandsdorp Panmunjom.

Akkoord over gemeenschappelijke Noord-Zuid-projecten

Op 17 mei deed Zuid-Korea een stap die een belangrijke beleidswijziging leek aan te kondigen, toen het twee proefprojecten met Noord-Korea goedkeurde. Het ging om de eerste industriele joint ventures sedert de verdeling van het Koreaanse schiereiland in 1953 en volgde op de opheffing door Zuid-Korea van een direct handels- en investeringsverbod in november 1994 (zie pag. 77/1-'95).

De Daewoo-corporatie kreeg toestemming om tot $ 5,1 mln te investeren in een jointure voor kleding en lederen goederen met het Noordkoreaanse bedrijf Samchonri in de havenstad Nampo. Ook de Hohap-handelsmaatschappij mocht $ 6.2 mln investeren in projecten in Noord-Korea.

Op 20 mei ontmoette de leider van de Amerikaanse delegatie, Thomas Hubbard (r.),zijn Noordkoreaanse collega Kim Gye Gwan voor een gesprek in Kuala Lumpur (Maleisië).

Spanningen over inbeslagname vissersboot

Op 30 mei kwamen de betrekkingen tussen de twee Korea's opnieuw onder druk te staan, toen Noord-Korea een Zuidkoreaanse vissersboot met zijn bemanning in de Noordkoreaanse wateren opbracht. Volgens latere berichten waren twee bemanningsleden gedood en was één opvarende gewond geraakt, toen een Noordkoreaanse patrouilleboot het vuur had geopend op de trawler alvorens deze te enteren. De trawler was net op de terugweg naar Zuid-Korea nadat ze sedert 27 mei in China was vastgehouden wegens illegaal vissen in de Chinese wateren.

Begin mei had Noord-Korea de soldaten van de Controlecommissie van Neutrale Landen, die toezicht hield op de wapenstilstand, verboden zich vrij te bewegen langs de grens bij het dorp Panmunjom. Het zou gaan om een nieuwe poging van Noord-Korea om de wapenstilstand uit 1953 te vervangen door een volwaardig vredesverdrag met de VS waarvan Zuid-Korea zou zijn uitgesloten.

Verdere Amerikaans-Noordkoreaanse gesprekken

De gesprekken tussen Noord-Korea en de VS over de tenuitvoerlegging van het nucleaire akkoord uit oktober 1994 (zie hierboven) werden van 20-28 mei hervat in de Maleisische hoofdstad Kuala Lumpur. Zij eindigden echter in een impasse toen Noord-Korea bleef weigeren licht-waterreactoren uit Zuid-Korea te aanvaarden ter waarde van naar schatting $ 4 mrd.

Nieuwe gesprekken tussen de twee partijen op 30 en 31 mei eindigden zonder dat melding werd gemaakt van vooruitgang.

AMERIKAANS-NOORDKOREAANSE OVEREENKOMST OVER UITVOERING NUCLEAIR AKKOORD

Op 12 juni bereikten de VS en Noord-Korea eindelijk een overeenkomst over de uitvoering van het in oktober 1994 gesloten nucleaire akkoord. Het belangrijkste struikelblok, de kwestie uit welk land de twee lichtwater-reactoren zouden moeten komen die aan Noord-Korea zouden worden geleverd in ruil voor de stopzetting van zijn vermeende kernwapenprogramma, werd weggenomen, toen Noord-Korea terugkwam op zijn eerdere weigering Zuid-Koreaanse reactoren te aanvaarden.

Om gezichtsverlies te voorkomen zouden de reactoren volgens de overeenkoinst. die na drie weken van intensief overleg tussen beide partijen in Kuala Lumpur was gesloten. echter van ,,degeavanceerde versie (moeten zijn) van het uit de VS stammende ontwerp en de technologie zoals die op dit ogenblik in produktie zijn". In de praktijk kwam dit neer op reactoren die waren gebouwd in Zuid-Korea. dat meer dan de helft van de naar schatting $ 4 mrd voor de iinanciering van de aanschaf van de reactoren voor zijn rekening moest nemen.

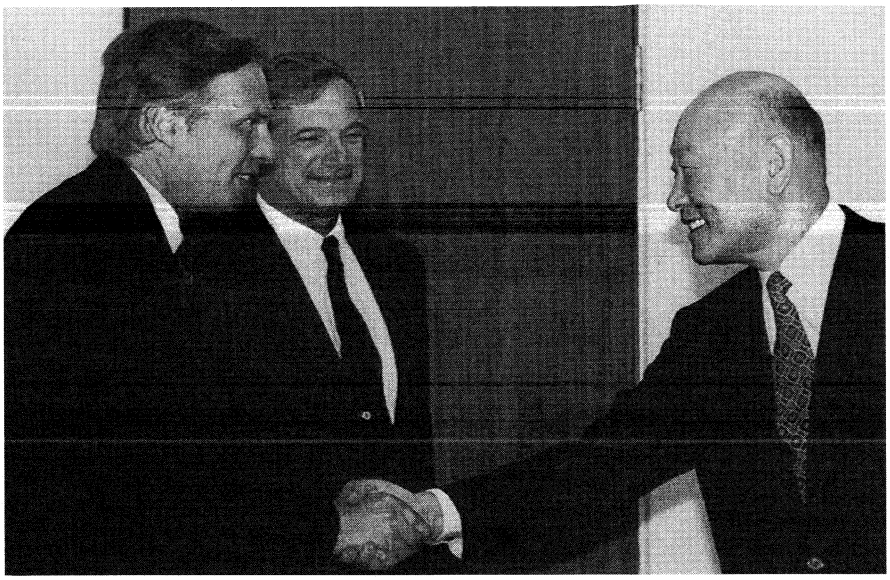

Op 10 juni begroette de Zuidkoreaanse minister van buitenlandse zaken. Gong Ro Myung (r).in Seoel de Amerikaanse onderhandelaars Robert Gallucci (m.)en Winston Lord (1.)voor overleg over de laatste fase van de onderhandelingen tussen de VS en Noord-Korea over een nucleair akkoord.

Zuid-Korea was ook een belangrijk lid van de Koreaanse Energie Ontwikkelingsorganisatie (KEDO), het consortium onder leiding van de VS dat verantwoordelijk was voor het toezicht op het project.

Hoewel de overeenkomst werd beschouwd als een belangrijke doorbraak, bleven er toch diverse onopgeloste kwesties over: De belangrijkste kwestie was de Noordkoreaanse eis dat KEDO non eens $ 1 mrd zou verschaffen voor bijkomende voorzieningen zoals hoogspanningsleidingen en oefensimulatoren.

RIJSTAKKOORD TUSSEN NOORD- EN ZUID-KOREA. UITVOERING OPGESCHORT

Op 21 juni werd de in Kuala Lumpur gesloten overeenkomst gevolgd door een nieuwe doorbraak, toen Zuid-Korea ermee akkoord ging Noord-Korea noodvoedselhulp te verschaffen door middelvan rijsttransporten.

Het akkoord werd bereikt na geheime besprekingen over deze kwestie in Beijing. Noord-Korea nam deel aan deze besprekingen op aandrang van de VS. die stelden dat het lopende diplomatieke normaliseringsproces tussen de VS en Noord-Korea alleen voortgang kon boeken, als Noord-Korea zijn verplichtingen nakwam krachtens het in oktober 1994 gesloten akkoord en deelnam aan een zinvolle dialoog met Zuid-Korea. Het was tevens een aanwijzing voor de ernstige voedseltekorten die volgens geruchten in Noord-Korea zouden heersen. De voedselschaarste was vooral pijnlijk voor de regering in Pyongyang, die zelfvoorziening als één van de belangrijkste elementen in haar opmerkelijke ideologie had opgenomen (zie ook onder KOREA-NOORD).

Reeds op 31 mei had de Zuidkoreaanse vicepremier en minister voor nationale eenwording, Rha Woong Bae. Noord-Korea rijst aangeboden ,.zonder politieke voonvaarden". In het verleden had Noord-Korea vele soortgelijke aanbiedingen afgewezen.

Zuid-Korea stemde op 21 juni toe in de leverantie van 150.000 ton rijst (aanzienlijk minder dan Koord-Korea had gevraagd). waarvan 50.000 tongratiszouzijn en de rest zou u-orden betaald op concessionaire voorwaarden gedurende 15 a 20 jaar. De leveranties zouden in augustus moeten zijn voltooid, terwijl nieuwe transporten zouden afhangen van een verbetering van de betrekkingen tussen de beide Korea's.

Overeenkomstig het rijstakkoord vertrok op 25 juni een Zuidkoreaans schip met 2.000 ton rijst vanuit Tongnae naar Najin. In wat werd beschouwd als een poging van de Noordkoreaanse regering om de afspraak voor haar eigen onderdanen verborgen te houden, werd de rijst in een andere plaats afgeleverd en gelost in de haven van Chongjin. Toen het Zuidkoreaanse schip op 26 juni de haven binnenliep, moest het bovendien zijn Zuidkoreaanse vlag strijken en deze vervangen door die van Noord-Korea. Als reactie op deze vernedering eiste de Zuidkoreaanse regering een verontschuldiging. Hoewel deze verontschuldiging op 29 juni werd aangeboden door een functionaris van de Noordkoreaanse Raad voor Nationale Eenwording, werd zij ontoereikend geacht en op 30 juni maakte de Zuidkoreaanse regering bekend dat verdere rijsttransporten waren opgeschort. Verscheidene schepen die op weg waren naar Noord-Korea met andere ladingen rijst, kregen opdracht terug te keren naar Zuid-Korea.

(Vor.ber.pag. 362/1 e.v.-1995)

KOREA (NOORD)

GENERAALS BEVORDERD

Zuidkoreaanse waarnemers meldden op 16 maart 1995 dat Kim Jong Il, die klaarblijkelijk bezig was zijn machtspositie verder te verstevigen, een nieuwe generatie officieren had bevorderd tot leden van het Centrale Militaire Comité, het hoogste militaire orgaan van Noord-Korea.

De nieuwe leden waren vice-maarschalk Kim Kwang Jin, vice-maarschalk Kim Pong Ryul, generaal Kim Myong Guk en generaal Pak Ki So. De twee laatstgenoemden waren nauwe bondgenoten van Kim Jong Il. die bij de 1.1 mln manschappen tellende strijdkrachten niet in hoog aanzien zou staan. De bevordering was de eerste belangrijke wijziging in het militaire apparaat sinds de dood van Kim I1 Soeng in juli 1994 (zie pag. 880/3 e.v.-'94) en van maarschalk Oh Jin Woo in februari 1995 (zie pag. 297/1-'95).

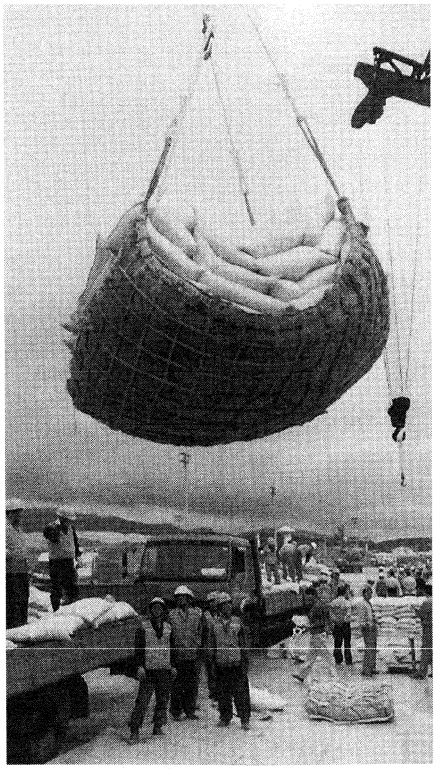

Zuidkoreaanse havenarbeiders laden op 22 juni in Tongnae balen rijst aan boord van een schip met bestemming Noord-Korea.

BETREKKINGEN MET JAPAN EN DUITSLAND

De drie partijen van de Japanse regeringscoalitie zonden op 28 maart een delegatie naar Noord-Korea om de mogelijkheid te onderzoeken voor een hervatting van de normaliseringsbesprekingen tussen de twee landen. Deze besprekingen waren begonnen in 1991, maar afgebrokenin 1992 (zie pag. 59/1-'93). Na gesprekken met de regerende Koreaanse Arbeiderspartij werd op 30 maart een akkoord getekend. waarin beide regeringen werden opgeroepen tot hernieuwde pogingen om de diplomatieke betrekkingen te normaliseren.

In de Duitse pers werd op 3 maart bericht dat Duitsland een handelsakkoord met Noord-Korea had getekend. De overeenkomst voorzag in een toename van de handel tussen beide landen tot een waarde van $ 300 mln per jaar binnen vijf jaar.

BETREKKINGEN MET THAILAND EN POLEN

Op 5 april werd bekendgemaakt dat de regering van Thailand had besloten Noord-Korea 300.000 ton voor 35 procent witte rijst te leveren op voorwaarde dat Noord-Korea zou beginnen met de afbetaling van een schuld van $ 23 mln wegens de aankoop van 100.000 ton Thaise rijst in de laatste twee jaar. De eerste aflossingen van de schuld zouden worden betaald doordat de Thai Central Steel Co., die ermee had ingestemd 300.000 ton Noordkoreaans staal te kopen, rechtstreeks geld zou overmaken aan de Thaise regering.

De diplomatieke betrekkingen niet Polen verslechterden, toen de Noordkoreaanse regering op 26 april bekendmaakte dat zij haar ambassadeur zou terugroepen en haar ambassadepersoneel in Warschau met de helft zou inkrimpen.

De bekendmaking volgde op de uitwijzing door Noord-Korea in februari van de Poolse militaire delegatie, die toezicht uitoefende op de Koreaanse militaire wapenstilstandscommissie (zie pag. 363/2-'95) als onderdeel van een poging de bestandsconstructie te ontmantelen. Begin april had Polen als vergelding zijn ambassadeur teruggeroepen en geëist dat Noord-Korea de omvang van zijn ambassadepersoneel zou verminderen.

PROEFLANCERING RAKET

Op 7 april bevestigde de Japanse regering dat Noord-Korea eind maart boven de Japanse Zee een aantal kruisraketten met kort bereik had afgeschoten om de werking tegen scheepsdoelen te testen. De raketten, die waren afgevuurd vanaf de Noordkoreaanse kust, waren verbeterde Chinese „Zijderups"-raketten, waarvan het bereik was vergroot van 95 km tot 200 km.

ONTWIKKELINGEN IN VERBAND MET OPVOLGING KIM IL SOENG

In april bleven de speculaties over de positie van Kim Jong Il aanhouden, aangezien hij niet aanwezig was bij de openingsplechtigheid van het drie dagen durende Internationale Sport- en Cultuurfestival voor Vrede in Pyongyang op 28 april. Kim zou echter die dag tijdens een bezoek aan de Academie van Wetenschappen ter plaatse zijn rondgeleid. Naar werd aangenomen was dit zijn eerste bezoek in 1995 aan een niet-militaire instelling geweest.

NOODZENDING RIJST UIT JAPAN. AKKOORD

Op 29 mei kwam de Japanse regering met een positief antwoord op het eerste officiële Noordkoreaanse verzoek om noodzendingen rijst te sturen. Het verzoek, dat op 26 mei formeel werd bevestigd door een Noordkoreaanse handelsfunctionaris, kwam terwijl er berichten de ronde deden over een rijsttekort van ongeveer 2 mln ton ten opzichte van de jaarlijkse rijstconsumptie van naar schatting 6 mln ton.

In Tokio werden besprekingen gevoerd over deze kwestie en na het akkoord tussen Noord- en Zuid-Korea (zie onder KOREA) bood de Japanse regering op 28 juni aan Noord-Korea 300.000 ton rijst te leveren.

De helft hiervan zou worden geschonken, terwijl de rest zou worden geleverd op dezelfde afbetalingsvoonvaarden als die waren overeengekomen tussen Noord- en Zuid-Korea. De Noordkoreaanse delegatie weigerde echter de gratis rijst met als argument dat de levering daarvan, die zou plaatsvinden via het Japanse Rode Kruis, te veel tijd zou kosten. In plaats ervan werd overeengekomen dat de 300.000 ton in zijn geheel op afbetaling zou worden geleverd.

HANDELSDELEGATIE IN NEW YORK

Een vijf man sterke Noordkoreaanse zakendelegatie arriveerde op 4 juni in New York voor een bezoek van een week. Tijdens dit bezoek werd een handelsakkoord getekend over de uitvoer van Noordkoreaanse magnesiumoxyde naar de VS.

(Vor.ber.pag. 295/2 e.v.-1995)

KOREA (ZUID)

POLITIEKE E S ANDERE BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

In april 1995 oefende de oppositie kritiek uit op de regering van president Kim Young Sam, omdat zij de leider van het op vijf na grootste zakenconglomeraat van Zuid-Korea had toegelaten als lid van de regerende Democratisch-Liberale Partij (DLP). Volgens velen demonstreerde deze zet de terugkeer van de invloed van de zakenwereld in de Zuidkoreaanse politiek.

De leiders van de machtige chaebol (conglomeraten) waren er lange tijd van weerhouden zich openlijk bezig te houden met politieke activiteiten, een traditie die was versterkt na het herstel van de democratie in 1988. Degenen die zich hier niet aan hielden, hadden zich sancties op de hals gehaald in de vorm van officiële pesterijen en belastingcontroles. Het meest bekende geval was dat van de oprichter van Hyundai, Chun Ju Yung, die had meegedaan aan de presidentsverkiezingen van december 1992 (zie pag. 435/1 e.v.-'95). Voorts had Kim Young Sam kort na zijn ambtsaanvaarding in februari 1993 beloofd geen giften van bedrijven aan te nemen en had hij er bij de Zuidkoreaanse topfiguren in het bedrijfsleven op aangedrongen zich te concentreren op de bedrijfsleiding in plaats zich te wijden aan het koesteren van politieke connecties.

Op 4 april echter sloot Kim Suk Won, president-directeur van het Ssangyong-concern, zich aan bij de DLP. Hij werd onmiddellijk leider van de lokale DLP-afdeling in een belangrijk kiesdistrict van de stad Taegu, een familiebolwerk en de bakermat van Ssangyong. Dit besluit viel samen met de nadering van belangrijke lokale verkiezingen, die voor 27 juni waren gepland en algemeen werden beschouwd als een volksstemming over Kims presidentschap. Speculaties dat Kim Suk Won misschien ambities zou koesteren om in 1997 presidentskandidaat van de DLP te worden, namen toe, toen hij op 21 april bekendmaakte dat hij aftrad als president-directeur van Ssangyong om zich volledig te richten op een politieke carrière.

Gasontploffing in Taegu

Op 28 april kwamen bij een enorme gasontploffing in Taegu ruim 100 perso-

nen, van wie meer dan de helft kinderen, om het leven.

Het ongeluk. waarbij vcrdcr meer dan 200 gewonden vielen, werd veroorzaakt door een lekkende gashoofdleiding op een bouwterrein tijdens de ochtendspits. Talrijke voertuigen, waaronder een schoolbus, werden door de ontploffing in de lucht geslingerd Duizenden staalplaten (die werden gebruikt ais tijdelijk wegdek) werden eveneens in de lucht geslingerd, alvorens neer te komen op voorbijgangers, die hierdoor afschuwelijke verwondingen opliepen. Op 1 mei werd bericht dat vijf personen, onder wie de directeur van een ingenieursbureau, waren aangeklaagd wegens verantw-oordelijkheid voor het ongeluk.

Fusie van oppositiepartijen

Op 16 mei maakten twee oppositiepartijen, de Verenigde Liberaal-Democraten en de Nieuwe Volkspartij, bekend dat zij zouden samengaan onder de naam de Verenigde Liberaal-Democraten (United Liberal Democrats, ULD). De nieuwe partij zou geleid worden door Kim Jong Pil, de leider en oprichter van de oude Verenigde Liberaal-Democraten (zie pag. 365/1-'95).

Kabinetswijzigingen

Op 15 en 24 mei maakte president Kim Young Sam enkele regeringswijzigingen bekend. Op de volgende posten werden nieuwe ministers benoemd:

Onderwijs - Pak Yong-sik; gezondheidszorg en welzijn - Lee Song-ho: arbeid - Chin Yom.

Directe aanleiding tot de kabinetswijzigingen was een serie omstreden ontwikkelingen waarbij ministers betrokken waren.

Op 8 mei lekte uit dat minister van gezondheidszorg en welzijn, Su Sang Mok, op het punt stond ontslagen te worden, terwijl de publieke verontwaardiging toenam over de kennelijke tegenzin van de regering om opdracht te geven tot een volledig onderzoek naar de rampzalige gasexplosie in Taegu in april (zie hierboven).
Oppositiepartijen boycotten de Nationale Assemblée op 2 mei uit protest tegen de regeringsbeslissing verzoeken om een speciale zitting over de explosie af te wijzen. De boycot viel samen met de bekendmaking door de regering van diverse veiligheidsmaatregelen die golden voor alle gasfabrieken.

Het ontslag op 12 mei van de minister van onderwijs, Kim Sook Hee - de enige vrouw onder de ministers - was het gevolg van haar omstreden opmerkingen dat zij twijfels had over de rechtvaardiging van de Koreaanse oorlog, en dat de Koreaanse soldaten die aan Amerikaanse zijde hadden meegevochten in de Vietnamese oorlog, ,.huurlingen" waren. Volgens sommige waa nemers echter sproot haar ontslag voort uit het streven van de regering de betrekkingen met het leger te verbeteren, dat kritiek had uitgeoefend op het feit dat Zuid-Korea ermee had ingestemd om $ 4 mrd te betalenvoor de aanschaf van twee licht-waterreactoren voor Noord-Korea (zie hierboven onder KOREA).

Op 23 mei werd de regering opnieuw in verlegenheid gebracht, toen minister van arbeid Lee Hyung Koo moest aftreden nadat hij beschuldigd was van het aannemen van steekpenningen ter waarde van 275 mln won (ca. $ 35.000) toen hij directeur was van de staatsonderneming Koreaanse Ontwikkelingsbank (van 1990 tot zijn benoeming tot minister van arbeid in december 1994, zie pag. 363/3-'95). Lee werd gearresteerd nadat hij op 26 mei formeel in staat van beschuldiging was gesteld.

Op 24 februari werd Lee Ki Taek (m.)tijdens een nationale conventie herkozen als leider van de Democratische Partij, de voornaamste oppositiepartij van Zuid-Korea. Naast hem de nieuwe bestuursleden Lee Jong Chan (l.) en Kim Keun Tae.

Actie tegen vakbonden

De regering gaf blijk van haar harde optreden tegen industriële actie, toen zij de oproerpolitie op 30 mei opdracht gaf om twee religieuze centra in Seoel te omsingelen waar de vakbondsleiders toevlucht hadden gezocht die verantwoordelijk waren voor een staking bij het staatstelecommunicatiebedrijf Korea Telecom. De staking was uitgeroepen om te protesteren tegen de voorgestelde privatisering van het bedrijf.

Op 19 mei haddenmeer dan 1.000 man oproerpolitie in Ulsan de grootste autofabriek van het land. Hyundai, bestormd om circa 300 vakbondsleden te arresteren, die protesteerden tegen het besluit van de bedrijfsleiding om enkele produktielijnen voor onbepaalde tijd te sluiten.

BETREKKINGEN MET CHINA

Tijdens een zevendaags bezoek aan China, dat op 9 mei begon, voerde premier Lee Hong Koo gesprekken met zijn Chinese collega Li Peng in Beijing. Het bezoek was het eerste van een Zuidkoreaanse premier aan China sedert de twee landen in 1992 diplomatieke betrekkingen hadden aangeknoopt (zie pag. 59/3-'93).

ARBEIDSONRUST BIJ KOREA TELECOM

Op 6 juni deed de politie een nooit eerder voorgekomen inval in de belangrijkste room-katholieke kathedraal en boeddhistische tempel van Seoel ten einde 13 vakbondleiders van Korea Telecom, het Zuidkoreaanse staatstelecommunicatiebedrijf, te arresteren.

De 13 functionarissen hadden twee weken eerder hun toevlucht gezocht in de Myong-dong-kathedraal en de Chogye-sa-tempel om aan hun arrestatie te ontkomen. Zii werden ervan beschuldigd banden te hebben met de Democratische Vakbondsraad, de dissidente arbeidersorganisatie die de positie van de officieel erkende Koreaanse Vakbondsfederatie betwistte. De regering stelde hen tevens verantwoordelijk voor de slechte arbeidsverhoudingen. waarvan de laatste tijd bij Korea Telecom sprake was geweest (zie hierboven). De kwesties die hadden geleid tot frictie tussen werknemers en directie betroffen onder meer de op handen zijnde privatisering van het bedrijf, de deregulering van de telecommunicatie-industrie, een poging om de loonstijgingen beneden de drie procent te houden en het ontslag of de degradatie van ruim 60 functionarissen van de Korea Telecom Union.

Een nieuwe aanwijzing dat de regering vastbesloten was om hard op te treden tegen de arbeidsonrust bij het bedrijf, vormde het ontslag van de president-

DP-kandidaat Cho Soon (m.)viert de overwinning na zijn verkiezing tot burgemeester van Seoel.

directeur van Telecom op 7 juni. Cho Paek Je werd vervangen door Lee Joon, een voormalige legergeneraal, die volgens de regering werd aangemerkt als de ,,juiste persoon om de orde te herstellen" in het bedrijf.

VERLIES VOOR DLPBIJ LOKALE VERKIEZINGEN

Op 27 juni leed de regerende Democratisch-Liberale Partij (DLP) een zware nederlaag bij lokale verkiezingen. De DLP verloor hierbij in 10 van de 15 belangrijkste hoofdstedelijke en provinciale krachtmetingen, waaronder Seoel.

De lokale verkiezingen, de eerste in Zuid-Korea in 34 jaar, betroffen zes burgemeesters- en negen gouverneursposten, ruim 230 lagere bestuursfuncties en 4.633 zetels in provincieparlementen en lokale raden. De opkomst was 68,3 procent, een daling vergeleken met de 71,9 procent bij de algemene verkiezingen van 1992.

De DLP won de burgemeestersverkiezingen in Pusan en Inchon en de gouverneursverkiezingen in Kyonggi en in Noord-en Zuid-Kyongsang.

De linkse Democratische Partij (DP)behaalde de overwinning bij de burgemeestersverkiezingen in Kwangju en de gouverneursverkiezingen in de provincies Zuid- en Noord-Cholla. DP-kandidaat Cho Soon, vice-premier in de jaren 1988-1990, werd bovendien gekozen tot burgemeester van Seoel.

De conservatieve Verenigde Liberaal-Democraten (ULD), die in maart was opgericht door afvallige DLP-leden onder leiding van Kim Jong Pil. sloeg een beter figuur dan was venvacht. Dankzij een stilzwijgende alliantie met de DP behaalde de ULD overwinningen in haar bolwerk Taejon en in de provincies Noord- en Zuid-Chungchong en Kangwon.

Het burgemeesterschap van Taegu en het gouverneurschap van de provincie Cheju werden in de wacht gesleept door onafhankelijke kandidaten.

De DLP behaalde de overwinning in 71 van de 230 lagere bestuursdistricten, terwijl de DP 84. de ULD 23 en onafhankelijke kandidaten 52 districten wisten te veroveren. De DP verwierf voorts de meerderheid in de lokale raden van Seoel, Inchon, Kyonggi, Kwangju, Zuid-Cholla en Noord-Cholla. De ULD domineerde de raden van Taejon en Zuid-Chungchong.

Naar het zich liet aanzien zou de verkiezingsuitslag Kim Young Sams taak om de eenheid binnen de DLP te bewaren in de aanloop naar de parlementsverkiezingen in 1996 en de presidentsverkiezingen in 1997 aanzienlijk bemoeilijken. Aangezien Kim Jong Pil andere DLP-leden opriep de regeringspartij te verlaten en te kennen gaf dat hij de oprichting van een meer permanente anti-Kim Young Sam-alliantie onder de oppositiepartijen wilde onderzoeken, leek de uitslag van de lokale verkiezingen naar alle waarschijnlijkheid een periode van een verdere politieke hergroepering in te luiden.

WARENHUIS INGESTORT

Op 29 juni stortte in Seoel een warenhuis van vijf verdiepingen in. Op 13 juli waren in totaal 248 lichamen geborgen, terwijl er ruim 900 gewonden waren en nog honderden personen werden vermist. Nog op 11 juli werd een winkelbediende levend onder het puin aangetroffen.

Uit het eerste onderzoek bleek dat de catastrofe, de jongste in een reeks rampen waardoor Zuid-Korea de laatste anderhalf jaar was getroffen. te wijten was aan constructiefouten. De eigenaar van het warenhuis, zijn zoon en twee andere directeuren werden gearresteerd. nadat was onthuld dat men vlak voor de ramp veiligheidsexperts had laten komen om scheuren in het gebouw te onderzoeken, maar dat men dit niet had ontruimd. Het onderzoek strekte zich later ook uit tot directeuren van een bouwonderneming en functionarissen, die werden verdacht van het aannemen van steekpenningen om overtredingen van de bouwvoorschriften door de vingers te zien.

(Vor.ber.pag. 363/2 e.v.-1995)

SINGAPORE

FILIPPIJNSE DIENSTBODE TERECHTGESTELD. CRISIS IN BETREKKING TUSSEN SINGAPORE EN DE FILIPPIJNEN

De terechtstelling van een Filippijns dienstbode op 17 maart 1995 leidde tot een ernstige diplomatieke ruzie tussen Singapore en de Filippijnen, beide lidstaten van de Associatie van Zuidoostaziatische Naties (ASEAN).

De dienstbode Flor Contemplacion werd opgehangen, nadat zij schuldig was bevonden aan de moord op een andere Filippijnse dienstbode en een vier jaar oud Singaporees jongetje in 1991. De Singaporese autoriteiten verwierpen dringende verzoeken van de Filippijnse regering en internationale mensenrechtenorganisaties om de terechtstelling uit te stellen, totdat de advocaten naar hun zeggen nieuw bewijsmateriaal konden overleggen.

Op de Filippijnen ontketende de terechtstelling een storm van verontwaardiging tegen Singapore, waar 65.000 Filippino's als huisbedienden werkten. Toen Contemplacions stoffelijk overschot op 18 maart in de Filippijnse hoofdstad Manila aankwam, was er een menigte van duizenden rouwende mensen op het vliegveld aanwezig.

Op 19 maart stelde de Filippijnse regering voor onbepaalde tijd het bezoek uit dat premier Goh Chok Tong van Singapore in april aan de Filippijnen zou brengen. Op 22 maart verlaagde president Fidel Ramos de status van de Filippijnse diplomatieke vertegenwoordiger in Singapore van ambassadeur tot zaakgelastigde. Als reactie riep Singapore een paar uur later zijn ambassadeur op de Filippijnen terug voor overleg.

President Ramos stelde een speciale commissie in om de zaak te onderzoeken. Tijdens een persconferentie op 22 maart waarschuwde hij dat hij niet zou aarzelen de diplomatieke betrekkingen met Singapore te verbreken. als deze commissie tot de conclusie kwam, dat Contemplacion ten onrechte was opgehangen.

(Vor.ber.pag. 297/2 e.v.-1995)

INDEX AFLEVERING NR. 3096

AFGHANISTAN Terreinverlies voor Talibaan, aanhoudende gevechten, politieke ontwikkelingen **585**
Vluchtelingenakkoord met Iran **586**
ARGENTINIË Leger geeft ,,vuile oorlog" toe **554**
Sociale onrust **555**
Presidents- en congresverkiezingen **555**
BELGIË Vorming nieuwe regeringen, samenvatting regeerakkoord federale regering **521**
Samenstelling regeringen **522**
Verhofstadt treedt terug als VLD-voorzitter **524**
Ontwikkelingen in Agustaschandaal **524**
BURKINA FASO Reorganisatie kabinet **565**
DJIBOUTI Voormalige Afar-rebellen in kabinet **565**
EUROPA Europese samenwerking op defensiegebied, topontmoetingen **536**
Conferentie van mediterrane staten **537**
Einde Tweede Wereldoorlog in Europa herdacht **537**
GHANA Nieuw geweld in het noorden, vredesinitiatieven **565**
Protesten tegen BTW, belasting opgeschort **566**
GROOT-BRITTANNIË Parlementaire stemming over Europees beleid **538**
Regeringsleden treden af **539**
Labour Party vervangt Clause Four **540**
Ondergang Barings Bank, overname door ING **540**
Lokale en tussentijdse verkiezingen **541**
Ontwikkelingen in Noord-Ierland **541**
Gezamenlijk Raamdocument **542**
Besprekingen met Sinn Fein op ministerieel niveau **544**
GUINEE Parlementsverkiezingen **566**
GUYANA Lokale verkiezingen **557**
Begroting voor 1995 **557**
IERLAND Abortus-voorlichtingswet aangenomen **545**
Minister van defensie treedt af **545**
ISRAËL Financieel-economische maatregelen, IMF-rapport **580**
Onteigening van grond in Jeruzalem goedgekeurd, plan opgeschort **581**
Buitenlandse betrekkingen **582**
Verdeeldheid in Likoed **583**
ITALIË Maatregelen van regering-Dini **546**
Corruptieonderzoeken **548**
Regionale verkiezingen **548**
JORDANIË Veroordeelden in moordkomplot tegen koning vrijgesproken, criticus regering gedood **583**
KOREA Uitvoering nucleair akkoord, verdere ontwikkelingen **586**
Amerikaans-Noordkoreaanse overeenkomst over uitvoering nucleair akkoord **587**
Rijstakkoord tussen Noord- en Zuid-Korea, uitvoering opgeschort **588**
KOREA (NOORD) Generaals bevorderd **588**
Buitenlandse betrekkingen **589**
KOREA (ZUID) Politieke en andere binnenlandse ontwikkelingen **589**
Betrekkingen met China **590**
Verlies voor DLP bij lokale verkiezingen **591**
Warenhuis ingestort **591**
MALAWI Stemming over grondwetswijzigingen **566**
Kadzamira in staat van beschuldiging gesteld, proces tegen Banda **567**
MAROKKO Oppositieleider teruggekeerd **567**
MIDDEN-OOSTEN Israëlisch-Palestijnse onderhandelingen, verwante ontwikkelingen **573**
Aanslagen met zelfmoordbommen in Gazastrook, PNA treedt op tegen tegenstanders vredesproces **575**
Palestijnse economische kwesties **576**
Vooruitgang op Israëlisch-Syrisch spoor, bijeenkomst Israëlische en Syrische stafchefs **577**
Palestijnse veiligheidskwesties **578**
Verdere Israëlisch-Palestijnse onderhandelingen, multilaterale onderhandelingen **579**
NEDERLAND Kaderwet bestuur in verandering **527**
Wetsvoorstellen provincie Rotterdam **528**
Amsterdam en Rotterdam in referendum tegen stadsprovincie **529**
Uitbreiding Schiphol met vijfde baan **530**
Schiphol en Schengen **531**
Nasleep watersnood, dijkversterking en schadevergoeding **532**
Nieuwe leden Tweede Kamer **534**
Scheuring in AOV **534**
NIGER Collectieve arbeidsovereenkomst **567**
Vredesakkoord met Toearegs, amnestiewet **568**
NIGERIA Vermeend komplot ontdekt **568**
Nieuw kabinet, ontwerp-grondwet **569**
Invoering burgerbestuur uitgesteld, optreden van en tegen oppositie, binnenlandse ontwikkelingen **569**
PARAGUAY Wijziging militaire top **557**
Militairen en politie stemrecht ontnomen **557**
QATAR Paleisrevolutie **584**
SENEGAL Nieuwe regering met PDS gevormd **571**
Militaire operatie in Casamance, bestandsakkoord door MDFC opgezegd **571**
SINGAPORE Filippijnse dienstbode terechtgesteld, crisis tussen Singapore en de Filippijnen **591**
SPANJE Regering-Gonzalez onder druk **549**
Voortzetting GAL-onderzoek **550**
Economische crisis **552**
Regionale verkiezingen **552**
Offensief tegen ETA **552**
SWAZILAND Kabinetswijziging **571**
Algemene staking **572**
TUNESIË Plaatselijke verkiezingen **572**
URUGUAY Nieuwe regering, samenstelling kabinet **558**
Economische aanpassingsmaatregelen **558**
VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN Aftreden minister **584**
VERENIGDE STATEN Bomaanslag in Oklahoma **559**
Afronding van Contract met Amerika, verdere politieke ontwikkelingen **561**
Uitspraken Hooggerechtshof **564**
ZIMBABWE Verkiezingsoverwinning voor ZANU-PF, nieuw kabinet **572**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehilweg 13, 1101 CA Amsterdam, Telefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 03/3243890

O Keesings Historisch Archief
O Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaandeschriftelijke toestemming van de uitgever.

BOSNIË-HERZEGOVINA

KROATISCH-BOSNISCHE MILITAIRE ALLIANTIE. OFFEKSIEVEN VAN BOSNISCHE REGERING. LUCHTAANVALLEN OP SARAJEVO. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 6 maart 1993 kwamen generaal Janko Bobetko, generaal Rasim Delic en generaal Tihomir Blaskic, de respectieve bevelhebbers van de strijdkrachten van Kroatië, de Bosnische regering en de Bosnische Kroaten, na gesprekken in de Kroatische hoofdstad Zagreb overeen een militaire alliantie te sluiten.

De Serviërs in Kroatië en die in Bosnië-Herzegovina hadden een soortgelijke militaire alliantie op 20 februari in Banja Luka gesloten.

De Bosnische minister van buitenlandse zaken. Irfan Ljubijankic, waarschuwde op 7 maart voor het gevaar van een ..totale oorlog" in het voormalige Joego-Slavië. Hij zei dat de vorming van de alliantie geen voorbereiding voor offensieve acties was, maar ..voorbereiding voor verdediging".

Op 17 maart leverde generaal Delic kritiek op het staakt-het-vuren dat scdcrt 1 januari van kracht was en eind april zou aflopen (zie pag. 305/1-'95). Hij zei dat alleen de Serviërs ervan profiteerden omdat zij hun posities konden consolideren. (Zie beneden voor offensieven door Bosnische regering in het midden en noorden van Bosnië.)

Kroatische officier ontvoerd. Kroatië schort betrekkingen met Federatie voorlopig op

Op 16 maart schortten Bosnisch-Kroatische functionarissen van de Federatie (die in maart 1994 was gevormd, zie pag. 382/3 e.v.-'94)de betrekkingenmet hun moslim-collega's op, nadat een hoge officier van het Bosnisch-Kroatische leger in de enclave Bihac was verdwenen.

De vermiste officier. generaal-majoor Vlado Santic. was op 8 maart gearresteerd door soldaten van de Bosnische regering. Op 15 maart maakte brigadegeneraal Atif Dudakovic, de commandant van het 5de korps van het leger van Bosnie-Herzegovina in Bihac, bekend dat in verband met Santics verdwijning verscheidene leden van de militaire uolitie waren gearresteerd: hij beklemtoonde dat de verdwijning waarschijnlijk in verband stond met criminele kwesties.

De bevelhebber van de Kroatische strijdkrachten. generaal Janko Bobetko (l.)verlaat, gevolgd door zijn Bosnische collega generaal Rasim Delic, het ministerie van defensie in Zagreb op 6 maart 1995.

Offensieven van de Bosnische regering

Op 19 maart begonnen troepen van de Bosnische regering een offensief tegen Servische troepen in de Majevica-bergen ten noorden en oosten van Tuzla in het noorden van Bosnië, en in het gebied rond de berg Vlasic bij Travnik in Midden-Bosnië.

Ongeveer 2.000 Bosnische regeringssoldaten trokken de Majevica-bergen in. vanwaar de Servische artillerie als vergelding Tuzla bestookte met tenminste 500 granaten. Bij een voltreffer op een kazerne van het Bosnische regeringsleger in Tuzla werden minstens 30 Bosnische soldaten gedood en 80 gewond. Op 24 maart veroverden Bosnische regeringstroepen de communicatietoren bij Stolice. 15 km ten oosten van Tuzla, en omsingelden een groot ondergronds Servisch munitiedepot ongeveer 12 km ten noordoosten van Tuzla.

Het Bosnische regeringsleger boekte ook terreinwinst op de berg Vlasic boven Travnik. Op 24 maart garen Bosnisch-Servische functionarissen toe dat 1000 Serviërs het door hen

Maandblad 65ste jaargang. nr. 3097. pag. 49555-49618

veroverde gebied hadden moeten ontvluchten en dat 100 soldaten waren omgekomen bij de gevechten rond Tuzla.

Het Bosnische regeringsoffensief had vooral tot doel in de buurt te komen van een kwetsbare Servische corridor ten noorden van de Majevica-bergen, die door Serviërs bezette gebieden in het westen en oosten van Bosnië verbond, Op 7 april werd de strategische telecommunicatietoren op de berg Vlasic veroverd, die voor de televisie-, radio-, telefoon- en waarschijnlijk militaire verbindingen tussen de door Serviërs bezette gebieden in westelijk en oostelijk Bosnië-Herzegovina had gezorgd.

VN-rapport over mensenrechten

Op 8 maart stemde de VN-Commissie voor de Mensenrechten in met een lange resolutie, waarin de verantwoordelijkheid voor oorlogsmisdaden en schendingen van de mensenrechten, die sedert het begin van de gevechten in voormalig Joego-Slavië in 1992 waren gepleegd, voornamelijk werd neergelegd bij de Serviërs van Bosnië-Herzegovina en Kroatië.

De commissie oordeelde dat de Serviërs een ..systematisch beleid van etnische zuivering en volkerenmoord" hadden gevolgd, waaronder massamoord. marteling, verdwijningen en willekeurige terechtstellingen.

De bevindingen van de commissie vielen samen met de publikatie in de New York Times van een uitgelekt rapport van de Amerikaanse Centrale Inlichtingendienst (Central Intelligence Agency, CIA). waarin stond dat de Serviërs 90 procent van de gevallen van .,etnische zuivering" in Bosnië-Herzegovina op hun geweten hadden, en de enige partij in het conflict waren die ,,systematisch" andere etnische groepen uit de door hun beheerste gebieden verdreven. In het rapport werd verder bevestigd dat de Bosnisch-Servische leiders op de hoogte waren van het bestaan van een netwerk van gevangenenkampen die in de zomer van 1992 waren ingericht.

Servische blokkade van **Bihac.** VN trekken hulp aan omsingelende troepen in

Op 28 februari maakten Kroatische Serviërs en opstandige moslimtroepen die de Bosnische regeringsenclave Bihac in het noordwesten van Bosnië omsingeld hielden, de volledige blokkade van de enclave bekend.

In de maand maart hielden de gevechten in de enclave Bihac aan, in het bijzonder in het gebied Velika Kladusa. De naar schatting 200.000 mensen die in Bihac vastzaten, kregen te kampen met een gebrek aan eerste levensbehoeften, maar werden door de VN voorzien van lrvrnsmiddelen.

Op 9 maart zetten de VN de leveringen van hulpgoederen aan de belegerende troepen rond Bihac stop. Een woordvoerder van &, VN-Hoge Commissaris voor de vluchtelingen (UNHCR) waarschuwde dat de leveringen pas hervat zouden worden ,,wanneer de VN regelmatig toegang (kregen)tot de Bihac-enclave".

Opmars Bosnische regeringstroepen

Bosnisch-Kroatische troepen veroverden medio april verscheidene bergtoppen langs de grens tussen Kroatië en Bosnië, waardoor zij Knin, de hoofdstad van de eenzijdig uitgeroepen Republiek Servisch Krajina (een door Serviërs bezet deel van Kroatië), binnen het bereik van hun artillerie brachten. In een klaarblijkelijk hiermee verband houdende opmars boekten Bosnische regeringstroepen eind april terreinwinst ten zuiden van de enclave Bihac in Noordwest-Bosnië; zij trokken op in de richting van de Kroatische grens en veroverden twee bergtoppen.

De Servische militaire operaties in Bihac stonden onder leiding van generaal Momcilo Perisic, het hoofd van de generale staf van het Joegoslavische Nationale Leger, aldus het pro-Bosnische Radio Sarajevo op 4 april.

Radio Bosnië-Herzegovina berichtte op 22 april dat burgergebieden in door de regering beheerste delen van Bihac door Servische zware artillerie waren bestookt vanaf Kroatisch grondgebied.

Bosnische regeringstroepen in Bihac slaagden er in de loop van mei in hun verliezen van de voorgaande maanden goed te maken en rukten in zuidelijke richting up naar de regio Ripac. Terwijl honderden Serviërs vluchtten voor de naderende troepen, kwamen er berichten dat Bosnische militairen hun verlaten huizen in brand hadden gestoken.

Servisch-Bosnische besprekingen

Op 21 maart had de Servische president Slobodan Milosevic een ontmoeting met een gezant van de Bosnische regering, Muhammed Filipovic; het was het eerste overleg zonder bemiddeling tussen Servische en Bosnische functionarissen sinds het uitbreken van de oor-

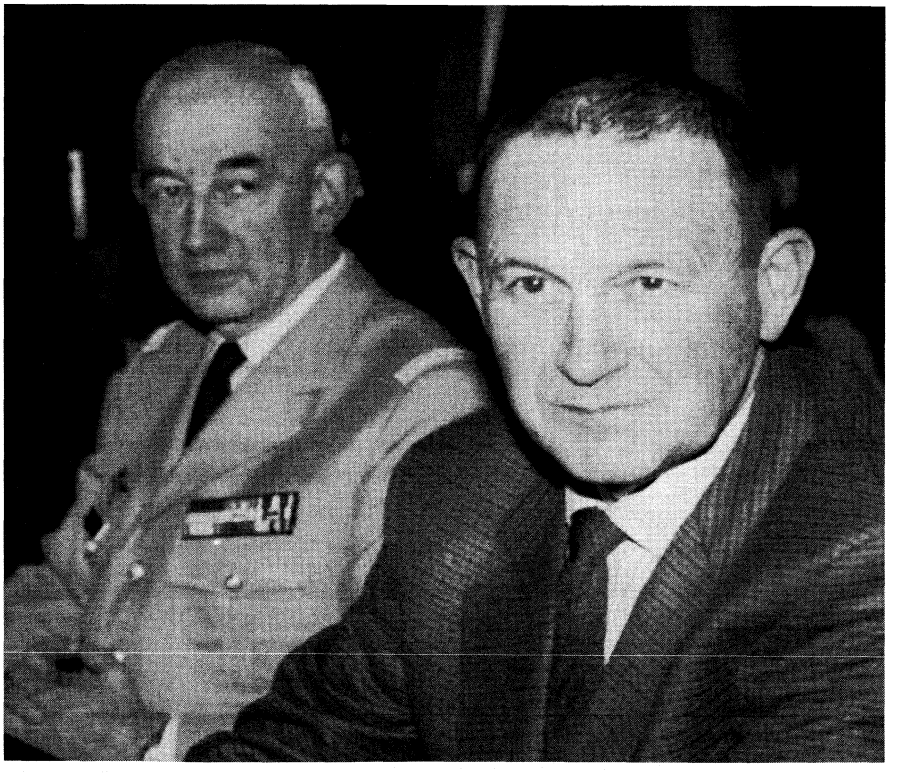

De bevelhebber van de VN-Protectiemacht in voormalig Joego-Slavië. generaal Bertrand de Sauville de Lapresle (1.)en zijn opvolger generaal Bernard Janvier (r)tijdens een ontmoeting in Genevemet VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali op 24 januari 1995.

De speciale VN-gezant Yasushi Akashi (m.), wordt bij aankomst in Sarajevo op 30 april 1995 verwelkomd door Fred Eckard, VN-woordvoerder over Bosnië (r). John Menzies, waarnemend ambassadeur van de VS (tussen Akashi en Eckard), en Enrique Aguilar, VN-hoofd civiele zaken voor Bosnic (l.). Akashi wilde een laatste poging ondernemen om het aflopende bestand te verlengen.

log. Milosevic, van wie het initiatief voor de besprekingen was uitgegaan, zou naar verluidt de mogelijke Servische erkenning van Bosnië-Herzegovina met zijn bestaande formele grenzen ter sprake hebben gebracht.

Nieuwe UNPROFOR-commandant

Op 1 maart trad de Franse generaal Bernard Janvier in functie als bevelhebber van de VN-Protectiemacht (UNPROFOR) in voormalig Joego-Slavië. Hij volgde generaal Bertrand de Lapresle op.

Bestandsovereenkomst afgelopen

Op 30 april liep het bestand af dat sinds 1 januari van kracht was geweest in Bosnië-Herzegovina (zie pag. 305/1-'95). Het mislukken van de pogingen om tot een verlenging van het bestand te komen, gevoegd bij de ontwikkelingen in Kroatië (zie onder KROATI"E), verhoogde de kans op een totale oorlog in Bosnië en Kroatië.

De Bosnische premier Haris Silajdzic zei op 27 april dat zijn regering niet geïnteresseerd was in een verder staken der vijandelijkheden voor korte tijd. Volgens hem was de enige aanvaardbare oplossing een alomvattend vredesakkoord.

Franse leden vredesmacht gedood. Frankrijk dreigt zich terug te trekken

Toen tussen 13 en 18 april drie Franse soldaten van de VN-vredesmacht in Sarajevo om het leven kwamen, van wie er minstens één het slachtoffer werd van een sluipschutter van Bosnische regeringszijde, werd het steeds twijfelachtiger of de Franse UNPROFOR-militairen in Bosnië-Herzegovina zouden blijven.

Nadat op 13 april de eerste van deze doden was gevallen, had de Franse minister van defensie, Francois Léotard, opnieuw gedreigd niet terugtrekking van de Franse troepen. De Franse premier (en presidentskandidaat) Edouard Balladur maakte op 18 april bekend dat Franse troepen zouden worden teruggetrokken als niet aan drie voorwaarden werd voldaan: (i) een krachtiger internationale inzet voor een verlenging van het bestand in Bosnië-Herzegovina, (ii) betere veiligheidsmaatregelen voor de leden van de VN-vredesmacht en (iii) duidelijker richtlijnen ten aanzien van kontakten met vijandige troepen.

Op 23 april ronden nog eens drie Franse soldaten de dood bij een mislukte poging om oude VN-munitie onschadelijk te maken.

Britse functionarissen maakten op 25 april bekend dat de 350 Britse leden van de vredesmacht in de oostelijke enclave Gorazde, door de VN uitgeroepen tot veilig gebied, zouden worden teruggetrokken zodra zij hun termijn in september hadden uitgediend, en dat zij niet zouden worden vervangen.

Secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali van de VN sprak op 28 april de hoop uit dat de VN in staat zouden zijn ,,lidstaten ervan te overtuigen dat hun aanwezigheid (in Bosnië-Herzegovina) van wezenlijk belang (was)". (Zie onder KROATIE voor het ontslag van de Rus-

Admiraal Jacques Lanxade (r.), de gezamenlijke stafchef van de Franse strijdkrachten, praat met generaal-majoor Hervé Gobilliard, de commandant van de Franse VN-militairen in Sarajevo, kort na zijn aankomst op het vliegveld van Sarajevo op 15 april 1995 in verband met de dood van Franse VN-soldaten.

sische VN-commandant die werd beschuldigd van het verkopen van wapens aan Kroatische Serviërs.)

Besprekingen in moslim-Kroatische Federatie

Kresimir Zubak president van de moslim-Kroatische Bosnische Federatie en leider van de Bosnische Kroaten, werd het op 8 april met Ejup Ganic. de vicepresident (en een moslim), eens over een aantal maatregelen die de oprichting van federale instellingen, waaronder een federale politiemacht, moesten versnellen

Hun akkoord was de uitkomst van besprekingen in de zuidelijke stad Jablanica. de eerste moslim-Kroatische contacten op hoog niveau sinds de vermeende moord op een hoge Bosnisch-Kroatische officier door moslimsoldaten in maart (zie boven).

Ondanks het akkoord beschuldigde een Kroatisch lid van het collectieve Bosnische presidentschap, Stjepan Kljujic, op 11 april de Bosnische president Alija Izetbegovic ervan tegen het beginsel van de federatie te zijn. Een hoge Bosnisch-Kroatische militair, generaal Ante Roso, zei op 18 april dat de federatie uit militair oogpunt niet relevant was, ondanks de vorming van een Kroatisch-Bosnische militaire alliantie in maart (zie boven). Hij voegde daaraan toe dat het Bosnisch-Kroatische leger (HVO) slechts zou optreden ter verdediging van Kroaten.

Selectieve sancties tegen Joego-Slavië verlengd

De VN-Veiligheidsraad nam op 21 april resolutie 988 aan, waardoor de selectieve handhaving van internationale sancties tegen Joego-Slavië (zie pag. 15/3-'95) met 75 dagen werd verlengd; tot de sancties was besloten om de Joegoslavische steun voor de zaak van de Bosnische Serviërs te ontmoedigen. De Joegoslavische minister van buitenlandse zaken, Vladislav Jovanovic, had op 14 april aangevoerd dat de verdere toepassing van sancties ,,rechtstreeks tegen de vrede" inging.

Rusland en China tegen sancties. Doorbreking van het embargo. Albanië ontkent betrokkenheid

Niettegenstaande het besluit van de Veiligheidsraad had Joego-Slavië belangrijke internationale steun verworven in zijn pogingen de sancties opgeheven te krijgen. De bezoekende Chinese minister van buitenlandse zaken Qian Qichen had op 9 april gepleit voor beëindiging van de sancties; de Russische Staatsdoema (tweede kamer van het parlement) deed op 14 april hetzelfde.

De Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic reageerde kwaad op resolutie 988 en dwong op 22 april de sluiting van het vliegveld van Sarajevo af.

Tot de pogingen om het embargo te doorbreken behoorde de verscheping vanuit Iran van twee booreilanden, die door de Griekse autoriteiten op 13 april aan de ketting werden gelegd in de haven van Salonika. Op 10 april berichtte de New York *Times* dat volgens ,,westerse functionarissen" de verscheping was ontdekt door de Amerikaanse inlichtingendienst CIA.

Het Albanese ministerie van buitenlandse zaken had op 6 april officieel ontkend dat Albanië de controle op de (onder de sancties vallende) handel in brandstoffen verwaarloosde, en zijn steun aan de sancties uitgesproken.

Bosnische minister van buitenlandse zaken gedood

De Bosnische minister van buitenlandse zaken, Irfan Llubijankic, kwam op 28 mei om het leven toen de helikopter waarin hij op weg was naar Bihac, werd neergeschoten door Kroatisch-Servische troepen. Llubijankic, een huisarts uit Bihac, was in 1989 in de politiek gegaan. De zeer gevaarlijke vliegreis naar Bihac voerde gedeeltelijk over door Kroatische Serviërs beheerst grondgebied.

Nieuwe minister van buitenlandse zaken. Vice-president gewond bij autoongeluk

Muhamed Sacirbey (ook bekend onder de naam Muhamed Sacirbegovic) werd op 3 juni benoemd tot minister van buitenlandse zaken van de republiek Bosnië-Herzegovina en van de Federatie Bosnië-Herzegovina.

Sacirbey, die voorheen permanent vertegenwoordiger van Bosnie bij de VN in New York was geweest, was de opvolger van Irfan Llubijankic (zie boven).

Vice-president Ejup Ganic van de Bosnische Federatie raakte op 30 juni ernstig gewond bij een auto-ongeluk in Zuid-Bosnie. Zijn arts zei op 30 juni dat Ganic moest rekenen op ,,eenlange herstelperiode".

Beschietingen op Sarajevo. Opdracht tot luchtaanvallen

De schendingen van het staakt-het-vuren in de regio Sarajevo, in de vorm van artillerieaanvallen, namen in aantal toe tot zo'n 1.000 per dag begin april (vergeleken met circa 8.000 per dag voordat het bestand werd gesloten in december).

De Bosnische minister van buitenlandse zaken. Irfan Ljubjankic (1.) op een archiefopname van februari 1995 met zijn Duitse ambtgenoot Klaus Kinkel (r.).

Luitenant-generaal Rupert Smith, bevelhebber van de VN-Protectiemacht (UNPROFOR) in Bosnië, gaf op 9 april opdracht tot luchtaanvallen tegen Bosnisch-Servische troepen, maar de missie werd, volgens een anonieme VN-functionaris die werd geciteerd in de *Independent* van 11 april, afgelast toen NAVO-bommenwerpers geen doelen konden vinden. De Bosnische regering verbood op 11 april in Sarajevo alle samenkomsten in de open lucht en sloot vanaf 27 april de scholen, uit angst voor een herhaling van de mortieraanval waarbij in februari 1994 68 mensen werden gedood (zie pag. 379/1-'94).

Nieuwe gevechten rond Sarajevo

Op 7 mei vielen 11 doden en minstens 14 zwaar gewonden toen Bosnische Serviërs mortieren afvuurden op een menigte die voornamelijk bestond uit moslimsoldaten en kooplieden in Butmir, een voorstad van Sarajevo. De aanval, de bloedigste op Sarajevo sinds februari 1994 (zie pag. 379/1-'94), maakte deel uit van een patroon van toenemend

Een moslim-vrouw balanceert op 9 april 1995 op de puinhopen van haar door Servische beschietingen verwoeste huis in Hrasnica. een voorstad van Sarajevo.

geweld; tegen 8 mei overschreed het aantal schietincidenten per dag in Sarajevode 2.000.

VN-woordvoerder luitenant-kolonel Gerard Dubois zei op 7 mei dat de mortieren waren afgevuurd vanuit Servische posities binnen de zone van 20 km rond de stad, waar zware wapens verboden waren. De militaire woordvoerder van de VN, luitenant-kolonel Gary Coward, schatte op 8 mei het aantal Servische zware wapens binnen de verbodszone op ,,tientallen".

Onenigheid over luchtaanvallen door VN

De UNPROFOR-commandant in Bosnië-Herzegovina, luitenant-generaal Rupert Smith, gaf op 8 mei opdracht tot luchtaanvallen op Servische doelen. Zijn bevel werd echter ongedaan gemaakt door de speciale VN-gezant Yasushi Akashi, die bang was voor Servische vergeldingsacties tegen kwetsbare VN-troepen en een verdere verslechtering van de delicate situatie in Kroatië (zie onder KROATIE).

De permanente vertegenwoordiger van de Verenigde Staten bij de VN, Madeleine Albright, zei op 8 mei dat zij van Akashi's besluit .,de logica niet inzag", terwijl de Franse minister van buitenlandse zaken Alain Juppé naar verluidt furieus was over het gebrek aan daadkracht van de VN (zie pag. 460/2-'95 voor de benoeming van Juppé tot premier van Frankrijk, op 17 mei).

VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali gaf op 12 mei opdracht tot een ,,fundamenteel onderzoek" van de VN-vredesoperaties in Bosnië-Herzegovina. Dit onderzoek werd echter door de gebeurtenissen achterhaald.

De commandant van de Franse VN-militairen in Sarajevo, generaal-majoor Hervé Gobilliard, gaf zijn manschappen op 15 mei de instructie confrontaties met de troepen van de Bosnische Serviërs en de Bosnische regering te vermijden, om te voorkomen dat nog meer Franse slachtoffers zouden vallen. Deze aanpak stond lijnrecht tegenover die van de Britten, die meenden dat niet reageren op intimidatie juist zou leiden tot meer intimidatie.

Eind mei was het aantal Franse soldaten dat in het conflict w-as gedood, opgelopen tot 39. Sinds 1992 waren in totaal 164 UNPROFOR-medewerkers omgekomen.

Escalatie van gevechten rond Sarajevo

De gevechten in de regio Sarajevo escaleerden op 16 mei, toen Bosnische regeringstroepen grondgebied veroverden ten zuidoosten van Sarajevo, waarmee zij de Bosnisch-Servische ,,hoofdstad" Pale voor het eerst binnen het bereik van hun zware wapens brachten.

Bosnische regeringstroepen vielen in de ochtend van 16 mei met zware wapens een Servische kazerne aan, hetgeen Servische troepen ertoe bracht de stad gedurende zeven uur met mortiervuur te bestoken. Er vielen tenminste vijf doden en 26 gewonden terwijl 800 explosies in de stad werden geregistreerd. VN-functionarissen noemden de gevechten de zwaarste rond de stad sinds 1993.

De strijd verminderde tussen 17 en 21 mei, maar op 22 mei vonden opnieuw zware artilleriebeschietingen plaats, met zes doden en 30 gewonden als gevolg. Voor het eerst zouden ook fosforgranaten op Sarajevo zijn afgevuurd, hetgeen in strijd was met de Conventies van Genève.

VN-ultimatum

UNPROFOR-commandant Rupert Smith stelde op 24 mei een officieel ultimatum aan zowel de Bosnisch-Servische troepen als het Bosnische regeringsleger. Hij eiste dat voor de middag van 26 mei alle zware wapens uit de 20 km-zone zouden worden verwijderd of zouden worden overgedragen aan de VN op door de VN bewaakte verzamelpunten. Smith waarschuwde dat dergelijke wapens anders ,,het risico liepen vanuit de lucht te worden aangevallen".

VN-luchtaanvallen op Pale. Servische reactie

NAVO-vliegtuigen bestookten op 25 mei een munitieopslagplaats in de buurt van Pale, waarbij twee wapenbunkers werden vernietigd. De opslagplaats werd door luitenant-kolonel Coward, de VN-woordvoerder in Sarajevo, omschreven als ,.een belangrijk militair infrastructureel doelwit". De aanvals- en ondersteuningsvliegtuigen van de NAVO waren afkomstig van de luchtmachten van de VS, Frankrijk, Nederland en Spanje.

De Bosnisch-Servische troepen reageerden uitdagend op de luchtaanval: zij trokken hun zware wapens niet terug uit de 20 km.-zone en voerden beschietingen uit op vijf van de zes ,,veilige gebieden" die de VN verdedigd moesten worden, waarbij ten minste 50 burgers werden gedood.

Een tweede luchtaanval van de NAVO op hetzelfde doel, in de ochtend van 26 mei, vernietigde nog zes wapenbunkers. NAVO-woordvoerder kapitein Jim Mitchell zei op 26 mei dat de luchtaanvallen bedoeld waren om de Serviers de middelen te ontnemen waarmee zij de veilige gebieden zouden kunnen aanvallen.

De VS werden algemeen beschouwd als de drijvende kracht achter de aanvallen, de eerste sinds november 1994 (zie pag. 302/3 e.v.-'95). Britse functionarissen haastten zich om de terugkeer van de VN naar een ,.flink" beleid te

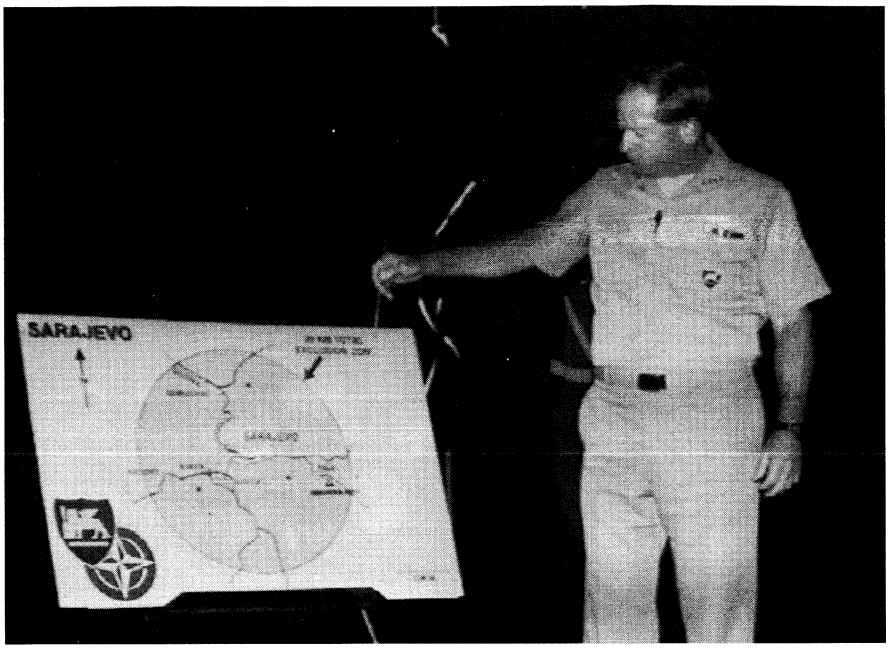

Admiraal Leighton W. Smith, commandant van de geallieerde strijdkrachten in Zuid-Europa, laat tijdens een persconferentie op 25 mei 1995 zien op welke doelen de NAVO-luchtaanvallen gericht waren.

verwelkomen, maar het Russische ministerie van buitenlandse zaken noemde de luchtaanvallen op 25 mei ,,verkeerd en eenzijdig". Hoewel Juppé volgens berichten in beginsel voor luchtaanvallen was. veroordeelde hij op 28 mei het VN-ultimatum en de NAVO-aanvallen krachtig omdat ze .,niet goed voorbereid" waren en de leden van de vredesmacht hadden ,,blootgesteld aan onnodige risico's".

Servische woede over luchtaanvallen. Bloedbad in Tuzla

Momcilo Krajisnik, de voorzitter van het Bosnisch-Servische parlement, veroordeelde de aanvallen op 26 mei. Volgens hem hadden ,,de NAVO en de VN met deze aanval eindelijk hun onpartijdigheid begraven en ons vertrouwen in hen tenietgedaan".

Als vergelding voor de aanvallen ondernamen de Serviërs een van de wreedste beschietingen sinds het begin van de oorlog. Bij een massaal bombardement op het veilige gebied Tuzla in het noorden van Bosnië-Herzegovina op de avond van 26 mei zouden minstens 71 doden en meer dan 150 gewonden zijn gevallen (hoewel het dodencijfer in latere berichten wel d verlaagd tot 48). Onder de düden waren veel tieners die bij elkaar zaten in cafés aan een van de drukste straten van Tuzla. De Bosnische vicepresident Ejup Ganic riep 27 mei onmiddellijk uit tot dag van nationale rouw.

Ook Sarajevo werd op 26 mei beschoten. De water- en elektriciteitstoevoer naar de stad werd afgesneden.

Gijzelaarscrisis

Bosnisch-Servische militairen begonnen op 26 mei leden van UNPROFOR in gijzeling te nemen. Een van de gevangenen, de Canadese kapitein Patrick Rechner, werd op 26 mei op de televisie getoond; hij vertelde dat hij en zijn collega's met de dood waren bedreigd in het geval van hervatting van de bombardementen. Op 30 mei waren al 222 leden van de vredesmacht ontwapend en gevangengenomen door de Bosnische Serviërs; 131 anderen waren omsingeld.

Onder de gijzelaars bevonden zich 10 Franse militairen die op 27 mei gevangen waren genomen toen Servische troepen twee VN-observatieposten veroverden bij de Vrbanja-brug in Sarajevo. De verovering leidde tot de eerste offensieve operatie van VN-militairen toen 30 Fransen onder dekking van lichte tanks de posten later op dczclfdc dag bcstormdcn en de twee resterende gijzelaars wisten te bevrijden. Daarbij werden twee Franse soldaten en vier Serviërs gedood.

VN-woordvoerder Alex Ivanko zei op 28 mei dat het Bosnisch-Servische leger zich gedroeg ,,als een terroristische organisatie".

Aankondiging van belangrijke Britse versterkingen

Na de gevangenneming van 33 Britse militairen door Bosnisch-Servische troepen in Gorazde op 28 mei kondigde de Britse premier John Major diezelfde dag aan dat het bestaande Britse eontingent van 3.380 man onmiddellijk zou worden versterkt met een strijdmacht

De Bosnisch-Servische televisie toonde op 26 mei 1995 een militair van de VN-vredesmacht in een Tsjechisch uniform, die als menselijk schild stond vastgeketend aan een munitieopslagplaats teneinde nieuwe luchtaanvallen van de NAVO te voorkomen.

VN-bemiddelaars Lord David Owen (l.) en Thorvald Stoltenberg (r) hebben op 5 juni 1995 een ontmoeting met de Servische president Slobodan Milosevic in een poging de vrijlating te bewerkstelligen van de door de Bosnische Serviers gegijzelde VN-soldaten.

van 1.200 soldaten, te zijner tijd gevolgd door nog eens 5.500 militairen. waaronder twee artillerie-eenheden en een eskader pantsergenie. Het werd niet meteen duidelijk of de troepen onder VN-commando zouden worden geplaatst.

Eerder in mei waren de Britse uitlatingen over het conflict drastisch veranderd en begonnen functionarissen de cruciale strategische implicaties van de oorlog te benadrukken. Minister van buitenlandse zaken Douglas Hurd onderstreepte op 9 mei dat Groot-Brittannie er ,,belang bij (had)te voorkomen dat een oorlog zich over de kaart van Europa zou verspreiden. vooral wanneer het een oorlog betrof waarin de VS en Rusland verschillende partijen steunden".

Ministers van buitenlandse zaken van de Europese Unie (EU) kwamen tijdens een bijeenkomst in Brussel op 29 mei overeen het Britse beleid te steunen door middel van een beter gebruik of aanvulling van de artillerie, luchtsteun, helikopters en tanks van de VN-troepen. Franse functionarissen hadden op 28 mei bekendgemaakt dat een vliegdekschip, transportvliegtuigen en amfibievoertuigen naar de Adriatische Zee zouden worden gezonden.

Het was onduidelijk of de extra troepen uitsluitend bedoeld waren om UNPROFOR beter in staat te stellen zichzelf te verdedigen, dan wel om een terugtrekking van UNPROFOR mogelijk te maken, hoewel Major op 30 mei verklaarde dat terugtrekking ,,nadrukkelijk" geen doelstelling van de Britse regering was.

Gijzelaarscrisis beëindigd

Aan de gijzelaarscrisis, die in mei begon met de gevangenneming van honderden VN-medewerkers door Bosnisch-Servische troepen, kwam in juni een einde na tussenkomst van de Servische president Slobodan Milosevic. De Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic verklaarde op 13 juni dat ,,de crisis voorbij (was)".al waarschuwde hij dat opnieuw gijzelaars genomen zouden worden als de VN luchtaanvallen zouden uitvoeren op Bosnisch-Servische doelen.

De gijzelingen waren begonnen nadat de VN in mei toestemming hadden gegeven voor NAVO-luchtaanvallen op een Servisch munitiedepot in de buurt van de Bosnisch-Servische hoofdstad Pale. Op 1 juni waren al circa 377 VN-medewerkers (zowel VS-functionarissen als militairen van de VS-vredesmacht UNPROFOR) in gijzeling genomen en verspreid over lokaties bij potentiële NAVO-doelen in het gehele Bosnisch-Seivische gebied. Karadzic had op 2 juni gewaarschuwd dat de gijzelaars .,(zouden omkomen als de NAVO (weer zou toeslaan) omdat zij zich dicht bij de doelen (zouden) bevinden".

Als afgezant van Milosevic drong de Servische minister van staatsveiligheid, Jovica Stanisic. sterk aan op de vrijlating van de gijzelaars. Verwacht werd dat Servië bereid was keiharde sancties tegen de Bosnische Serviërs te treffen als zij Milosevic in deze kwestie zouden trotseren.

De gijzelaars werden in drie ongeveer even grote groepen vrijgelaten op 3, 7 en 13 juni, maar de vrijlating van de laatste 26 werd om ,,technische" redenen uitgesteld tot 18 juni.

De Bosnische Serviërs hadden in de loop van het conflict geregeld VN-medewerkers gevan-

De Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic (in.) wordt geflankeerd door de Griekse ministers van buitenlandse zaken, Karolos Papoulias (l.).en van defensie. Gerasimos Arsenis. (r.),die op 5 juni naar Pale zijn gekomen om te onderhandelen over vrijlating van de gegijzelde leden van de VN-vredesmacht.

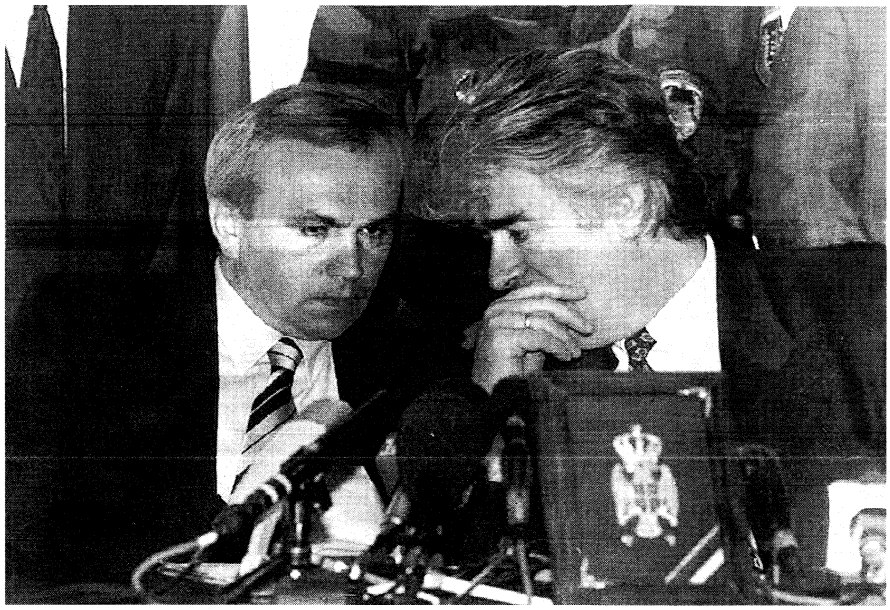

De Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic (r.)overlegt tijdens een persconferentie op 13 juni in Pale met Jovica Stanisic (l.), de speciale gezant van de Servische president Slobodan Milosevic.

gengenomen, maar in dit geval kwam de vernedering van de VN extra onder de aandacht door de wereldwijde vertoning van televisiebeelden van vastgeketende UNPROFOR-soldaten.

Terugtrekking van UNPROFOR uit Bosnisch-Servisch gebied. Einde van de wapen- en vliegtuigvrije zone rond Sarajevo

Hoewel VN-functionarissen ontkenden dat er afspraken met de Bosnische Serviërs waren gemaakt om de gijzelaa s vrij te krijgen. leidde de crisis tot een drastische reductie van de rol van de VN in Bosnië-Herzegovina.

In feite werden op 18 juni de UNPROFOR-troepen uit Bosnisch-Servisch gebied teruggetrokken, toen 100 vredessoldaten werden teruggeroepen uit alle wapeninzamelingspunten rond Sarajevo. De terugtrekking betekende dat honderden stukken zware artillerie en tanks in handen van Bosnisch-Servische troepen vielen. Op 22 juni gaf VN-woordvoerder Alex Ivanko toe dat de zone van 20 km rond Sarajevo, waarin sinds februari 1994 zware wapens verboden waren, niet meer bestond,

De Bosnische premier Haris Silajdzic zei op 22 juni dat Servische vliegtuigen onbelemmerd boven Bosnië-Herzegovina vlogen, hetgeen in strijd was met het vliegverbod waarop officieel door de NAVO werd toegezien.

Groot offensief van Bosnische regering in gebied rond Sarajevo

Bosnische regeringstroepen begonnen op 14 juni een groot offensief tegen de Bosnisch-Sewische troepen rond Sarajevo, hetgeen leidde tot de hevigste gevechten sinds 1992.

Zo'n 15.000 soldaten van het voornamelijk uit moslims bestaande Bosnische regeringsleger hadden zich begin juni verzameld in de regio Visoko ten noorden van Sarajevo en in het gebied rond de berg Igman in het zuidoosten.

Tijdens zware gevechten op 14 en 15 juni staken de Bosnische regeringstroepen de berg Igman in het zuidwesten over en vielen zij het Bosnisch-Servische garnizoen in Lukavica aan, ten zuiden van Sarajevo; daarbij hadden zij korte tijd een deel van de belangrijke weg van Pale naar Lukavica in handen voordat zij werden teruggeslagen. Inname van deze weg zou Lukavica hebben afgesneden van de rest van het Servische grondgebied. Andere gevechten vonden plaats ten noorden van Ilija toen Bosnische regeringstroepen probeerden het strategisch gesitueerde Lipa in te nemen, een voorgebergte met uitzichten op Sarajevo.

De informatie over het offensief was schaars. Servische mortieraanvallen op de naderende moslims en het gebruik van landmijnen hadden de Bosnische regeringstroepen teruggedreven en hun kortdurende terreinwinst ongedaan gemaakt.

Een Bosnisch-Kroatische brigadier, Vinko Lucic. beweerde op 21 juni dat het offensief slechts de inleiding was geweest voor een op handen zijnde aanval Zijn bewēringēn kwamen overeen met langdurige gevechtspauzes van 16-18 juni en 20-22 juni.

Ook betrouwbare verliescijfers waren niet beschikbaar. Het Bosnisch-Servische persbureau *SRNA* verklaarde op 22 juni dat ongeveer 3.000 Bosnische regeringssoldaten .,buiten gevecht" waren gesteld (naar werd aûngcnomcn gedood of gewond).

Het aantal Bosnisch-Servische militairen rond Sarajevo werd geschat op 12.000. Zij bezetten hooggelegengebied en werden gesteund door honderden zware wapens, zoals stukken artillerie en tanks, waarvan er veel waren teruggehaald uit voormalige wapendepots van de VN (zie boven). Volgens schattingen van de NAVO bedroeg het aantal stukken artillerie en mortieren van de Bosnische regering in de regio Sarajevo slechts 42, hoewel het aantal regeringssoldaten rond Sarajevo 25.000 bedroeg.

Bosnisch-Servisch antwoord op het offensief

De Bosnisch-Servische troepen beantwoordden het Bosnische regeringsoffensief w met een hervatting van de bombardementen op Sarajevo.

Door een mortierinslag vielen op 18 juni zeven doden en t aalf gewonden onder mensen die in de rij stonden voor drinkwater. Bij een vergelijkbare aanval, slechts 50 m verder. vielen op 21 juni zes doden en 15 gewonden. Op 25 juni werden tien mensen, onder wie zes kinderen. gedood toen sluipschutters het vuur openden op het oude centrum van Sarajevo.

Op 28 juni verwoestte een Servische raketaanval een deel van het televisiestation van Sarajevo. Daarbij vielen vier doden en tientallen gewonden. De aanval werd in de media afgeschilderd als een bewuste poging om in het gebouw aanwezige buitenlandse televisiejournalisten te doden.

Snelle Reactiemacht opgericht

Vijftien ministers van defensie van NAVO-lidstaten en enkele andere Europese landen besloten tijdens een bijeenkomst in Parijs op 3 juni tot de oprichting van een Snelle Reactiemacht (officieel Mobile Theatre Reserve, Mobiele Slagveldreserve. genoemd) onder bevel van de VN.

De ministers van defensie William Perry (VS).Charles Millon (Fr.).Volker Ruhe (D.) en Malcolm Rifkind (GB)(v.l.n.r.)poseren op 3 juni 1995 in Parijs voor de pers na de bijeenkomst van EU- en NAVO-ministers over Bosnië.

De strijdmacht moest volgens plan medio juli operationeel zijn en zou uit twee brigades van elk 3.000 manschappen bestaan. de eerste samengesteld uit Britse. Franse en Nederlandse militairen. de tweede gevormd door de Britse 24ste luchtmobiele brigade. Elk van de brigades zou worden uiteerust met helikopters, anti-tanku-apens, artillerie en luchtverdedigingsgeschut.

Tijdens een persconferentie op het Londense vliegveld Heathrow op 6 juni 1995 verklaart de nieuwe Bosnische minister van buitenlandse zaken. Mohainmed Sacirbey, blij tc zijn met de vorming van een Snelle Reactiemacht.

De taken van de Snelle Reactiemacht werden tijdens de bijeenkomst in Parijs als volgt geformuleerd: (i) eventuele aanvallen op VN-troepen vergelden. (ii) afgesneden eenheden assisteren bij het hergroeperen. (iii) steun geven aan de belegerde enclaves in Oost-Bosnië, (iv) belegerde vredestroepen bevoorraden en (v) door de VN uitgeroepen wapenvrije zones controleren. met name die rond Sarajevo (hoewel deze zone later in juni in feite werd opgegeven - zie boven).

De Britse minister van defensie Malcolm Rifkind benadrukte op 3 juni dat de doelstelling van de strijdmacht zich beperkte tot het bieden van ..betere bescherming" aan UNPROFOR. De Franse premier Alain Juppé zei op 2 juni dat de rol van de strijdmacht louter ..defensief" zou moeten zijn. maar zijn minister van defensie. Charles Millon. betoogde op 3 juni dat de Reactiemachl zich een weg zou moeten vechten over ongeveer 15 km Bosnisch-Servisch grondgebied om een permanente hulpcorridor naar Sarajevo te vestigen.

Intussen u-aren Amerikaanse functionarissen naar verluidt bezorgd dat de nieuwe strijdmacht Groot-Brittannië en Frankrijk een onevenredige invloed zou geven op het internationale beleid inzake Bosnië-Herzegovina. Door tegenstand in het Congres werd de goedkeuring van het Amerikaanse aandeel van 31 procent in de financiering van de strijdmacht uitgesteld.

Op 16 juni aanvaardde de VN-Veiligheidsraad resolutie 998, waarin toestemming werd verleend voor uitbreiding van de vredesmacht tot 12.500 militairen. inclusief de Snelle Reactiemacht. China en Ruslancl onthielden zich van stemming.

Levering van artillerie voor UNPROFOR. Besluit om Duitse troepen in te zetten

Het eerste van 12 105-mm-kanonnen ar iveerde op 31 mei in de Kroatische havenstad Split als onderdeel vin de uitrusting van de Snelle Reactiemacht. Daarmee beschikte UNPROFOR voor het eerst over de mogelijkheid zich te verdedigen met zware wapens.

De Duitse Bondsdag (tweede kamer van het parlement) stemde op 3C juni in met de inzet van vliegtuigen en meer dan 1.000 man servicepersoneel ter ondersteuning van de Snelle Reactiemacht. De Duitse vliegtuigen zouden waarschijnlijk worden gestationeerd in Piacenza (Italië);minstens 600 militairen een veldhospitaal zouden oprichten in de buurt van Split. De bijdrage betekende de eerste inzet van Duitse troepen in Europa sinds 1945 en was mogelijk gemaakt door een uitspraak van het Duitse Constitutionele Hof in juli 1994, die luidde dat het zenden van Duitse troepen naar het buitenland was toegestaan (zie pag. 831/1-'94).

EU-bemiddelaar vervangen

Lord Owen trad op 31 mei af als bemiddelaar van de Europese Unie (EU) in

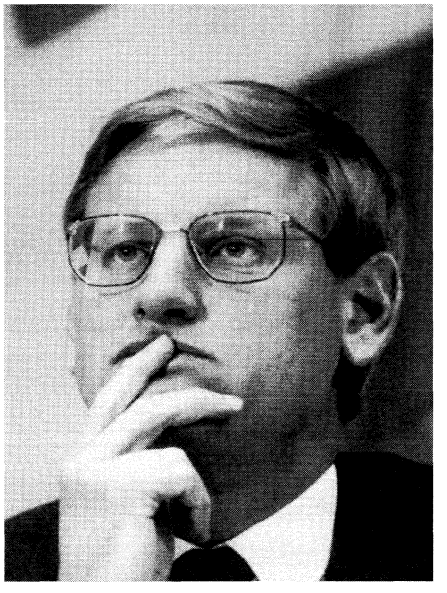

De nieuwe VN-bemiddelaar Cari Bildt luistert naar een vraag tijdens een persconferentie op 10 juni 1995 in Stockholm.

voormalig Joego-Slavië en werd op 12 juni opgevolgd door de Zweedse oud-premier Carl Bildt.

De belangrijkste bijdrage van Owen als bemiddelaar was het opstellen. samen met VN-bemiddelaar Cyrus Vance, van het zogenoemde Vance/Owen-plan, waarvan voor het eerst sprake was in januari 1993 (zie pag 31012 e.v.-93: zie pag. 13/1 e.v.-'93 voor Owens benoeming in augustus 1992).

VS zeggen beperkte inzet van grondtroepen toe

De Amerikaanse president Bill Clinton verklaarde zich op 31 mei bereid Amerikaanse grondtroepen in te zetten om de NAVO te assisteren bij een ,,hergroepering" van UNPROFOR-personeel. dat wil zeggen bij operaties om UNPROFOR-troepen uit netelige situaties te ontzetten. De regering-Clinton had eerder dergelijke steun slechts toegezegd in het geval van een volledige terugtrekking van de VN uit Bosnië-Herzegovina.

De Amerikaanse minister van defensie William Perry had op 30 mei bekendgemaakt dat een troepenmacht van 2.000 Amerikaanse mariniers, ondersteund door Hawker Harrier straaljagers en Cobra aanvalshelikopters. zou worden gestationeerd in de Bosnische wateren voor de Adriatische kust. Hij benadrukte dat het Congres zou worden geraadpleegd als zou worden besloten de troepen op het land in tezetten.

Amerikaans gevechtsvliegtuig neergehaald. Piloot gered

Het eerste Amerikaanse vliegtuig dat boven Bosnië verloren ging, een F-16C gevechtstoestel, werd op 2 juni getroffen door een SA-6 luchtdoelraket die was afgevuurd door Bosnisch-Servische troepen in Noord-Bosnië. Voordat de F-16 neerstortte, ontsnapte de piloot, kapitein Scott O'Grady, met zijn schietstoel. Hij wist vervolgens zes dagen lang uit handen van de Bosnische Serviërs te blijven. Op 8 juni werd hij door Amerikaanse helikopters, die werden bestookt door raketten en handvuurwapens, van Bosnisch-Servisch grondgebied opgehaald. O'Grady werd op 11 juni door Clinton ontvangen in het Witte Huis.

Rapport van Boutros Ghali over vredesstrategie

De doelstellingen van de Snelle Reactiemacht overschreden, zelfs volgens de strikte Britse definitie, de grenzen die werden aanbevolen in een rapport dat VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali op 1 juni aan de VN-Veiligheidsraad aanbood.

Boutros Ghali voerde in zijn rapport aan dat agressieve militaire actie van VN-troepen niet strookte met activiteiten die waren gericht op het bewaren van de vrede. Hij concludeerde dat UNPROFOR niet moest proberen burgers te beschermen of aanvallers te straffen. maar zou moeten terugkeren naar .,conventionele vredesactiviteiten". Zijn conclusies leidden tot nog meer twijfel over de handhaving van de door de VN uitgeroepen ,veilige gebieden" Sarajevo, Bihac, Gorazde. Srebrenica, Tuzla en Zepa, waarvan er enkele bijzonder kwetsbaar waren voor Servische aanvallen. Alle ,.veilige gebieden" werden in juni bestookt door Bosnisch-Servische mortieren.

Beschuldigingen van oorlogsmisdaden tegen oud-legerofficieren

Het bureau van de militaire aanklager in de Joegoslavische hoofdstad Belgrado stelde op 13 mei 59 mensen in staat van beschuldiging wegens oorlogsmisdaden die in mei 1992 zouden zijn gepleegd in de Bosnische stad Tuzla. Tot de beschuldigden behoorden burgemeester Izet Hadzic van Tuzla en verscheidene moslim-officieren uit het voormalige garnizoen in Tuzla van het Joegoslavische Volksleger. Volgens de aanklachten waren 200 soldaten van het Volksleger vermoord en waren nog eens 140 soldatengemarteld.

(Vor.ber.pag. 301/3 e.v.-1995)

BULGARIJE

WET OP TERUGGAVE VAN EIGENDOMMEN

Op 9 februari 1995 nam de uit één kamer bestaande Nationale Vergadering het wetsontwerp aan waarmee een wet uit 1992 inzake de teruggave van eigendommen (zie pag. 454/2/3-'92) werd geamendeerd, zodat de uiterste termijn waarbinnen bepaalde eigendommen moesten zijn teruggegeven, met drie jaar werd verlengd. President Zjelju Zjelew stuurde het wetsontwerp terug naar de Nationale Vergadering voor nadere beschouwing, omdat het volgens hem de huisvestingsproblemen negeerde van hen die uitzetting te wachten stond. Het wetsontwerp werd echter zonder wijzigingen aangenomen op 23 februari, één dag voordat de oorspronkelijke termijn zou aflopen.

REGERINGSWIJZIGIXG

Op 6 februari werd Jossif Ilijew Ilijew benoemd tot ,,directeur van het centrum voor massaprivatisering" (minister voor privatisering), een regeringspost buiten het kabinet.

ACTIEPROGRAMMA

Op 15 mei maakte de door socialisten gedomineerde regering die in januari aan dc macht was gekomen (zie pag. 238/1-'95) een ,,Actieprogramma" bekend, een algemene uiteenzetting van haar langetermijndoelen en haar plannen voor 1995-'98 Het programma legde de nadruk op het streven van de regering naar (i) het inrichten van Bulgarije als een parlementaire republiek, (ii) een democratische burgermaatschappij, (iii) een moderne, sociaal georiënteerde marktekonomie en (iv)integratie van Bulgarije in Europese instellingen.

Op economisch gebied werd in het Actieprogramma gestreefd naar omzetting van de daling van de besteedbare inkomens in een stijging, naar vermindering van de werkloosheid en naar terugdringing van de inflatie.

De regering benadrukte in een verklaring op 15 mei dat de ,,lastige erfenis" van het communisme een vertragende invloed zou hebben op het bereiken van haar doelen.

BEGROTING VOOR 1995 AANVAARD. PRIVATISERINGSPROGRAMMA

Het parlement aanvaardde op 5 mei een krappe begroting voor 1995, met uitgaven van 387,5 mrd lewa, inkomsten van 340 mrd lewa en een resulterend tekort van 47,5 mrd lewa oftewel 5,6 procent van het begrote bruto binnenlands produkt (BBP) van 850 mrd lewa ($ 1,00 = 65,044 lewa per 3 mei 1995). In de begroting werden de sociale uitgaven verlaagd, maar subsidies aan de industrie en uitgaven voor defensie en politie gingen omhoog.

Op 31 mei keurde het parlement een privatiseringsprogramma voor 1995 goed. Het voorzag in de verkoop van 483 staatsondernemingen in de sectoren toerisme, landbouw, voedselverwerking, machinebouw en vervoer. (Het privatiseringsproces was al in gang gezet voor 101 andere bedrijven.) Afgevaardigden van de oppositie bekritiseerden het programma als onvoldoende ambitieus.

CONSTITUTIONEEL HOF VERWERPT LANDWET

Op 19 juni verwierp het Constitutionele Hof van Bulgarije een aantal amendementen op de landwet omdat zij in 20 gevallen ongrondwettig werden geoordeeld.

De amendementen waren in april door de Nationale Vergadering aanvaard met steun van de regerende ex-communistische Bulgaarse Socialistische Partij (BSP). Op 27 april had president Zjelju Zjelew echter zijn veto erover uitgesproken met als argument dat de amendementen in strijd w-aren met het grondwettige recht op privé-eigendoin. Toen de Nationale Vergadering de wetsvoorstellen opnieuw aanvaardde (op 10 mei).legde Zjelew ze op 17 mei voor aan het Constitutionele Hof. Het Hof zou de overwegingen bij zijn uitspraak in juli publiceren

ONENIGHEID OVER PERSVRIJHEID

De directeuren van de staatsradio en -televisie, en van het Bulgaars Persbureau werden op 23 juni bij parlementair besluit ontslagen na een verhit debat dat vier uur duurde.

De door de BSP geleide coalitie voerde in het debat aan dat het ,.nieuwsberichten aan de nodige mate van objectiviteit (had ontbroken) en (dat)de berichtgeving over het werk van parlement en regering systematisch verkeerd (was)weergegeven". Na het debat stelde Aleksandr Jordanow van de oppositionele Gnie van Democratische Krachten (UDK of SDS) dat de elektronische media voortaan .,rechtstreeks geleid (zouden) worden door de BSP. zowel ideologisch als financieel".

PRESIDENT EN PREMIER BEZOEKEN VS

President Zjelju Zjelew en premier Zjan Widenow bezochten van 13-16 februari 1995 de Verenigde Staten. Zij hadden ontmoetingen met president Bill Clinton, minister van buitenlandse zaken Warren Christopher en minister van defensie William Perry.

Tijdens het bezoek werd een gezamenlijke beginselverklaring over de bilaterale betrekkingen ondertekend. Volgens berichten stond Clinton welwillend tegenover het verzoek van Bulgarije om een indirecte vergoeding van schade die het gevolg was van de internationale sancties tegen Joego-Slavië. President Zjelew sprak ook met hoge functionarissen van het IMF en de Wereldbank.

BETREKKINGEN MET GRIEKENLAND

Minister van defensie Dimitur Pawlow sprak op 20-21 februari in de Bulgaarse hoofdstad Sofia met zijn Griekse ambtgenoot Gerasimos Arsenis. Arsenis verklaarde op 21 februari dat Griekenland en Bulgarije ,,hetzelfde dachten over veiligheidskwesties".

In oktober 1991 was een overeenkomst voor samenwerking op defensiegebied getekend (zie pag. 75/1-'92). Volgens een samenwerkingsplan voor 1995 dat eind februari was getekend, zouden gezamenlijke oefeningen worden gehouden in de Bulgaarse territoriale wateren en in Griekenland in het kader van het NAVO-programma ,,partnerschap voor vrede" (waarbij Bulgarije zich in februari 1994 had aangesloten - zie pag. 590/2-'94).

SAMENWERKINGSAKKOORDEX MET RUSLAND

Premier Zjan Widenow en zijn Russische ambtgenoot Wiktor Tsjernomyrdin. die van 18-19 mei Bulgarije bezocht, tekenden op 19 mei een aantal overeenkomsten, waaronder een verklaring inzake economische samenwerking. Tsjernomyrdin zei op 19 mei dat de overeenkomsten de ,,concretisering" betekenden van het vriendschaps- en samenwerkingsverdrag dat beide landen in augustus 1992 hadden gesloten (zie pag. 79/3-'93).

Bulgaarse en Russische functionarissen bereikten op 22 mei een afzonderlijk akkoord over nauwere samenwerking tussen de defensie-industrieen van de twee landen.

(Vor.ber.pag. 237/1 e.v.-1995)

HONGARIJE

ECONOMISCHE BEZUINIGINGSMAATREGELEN

Op 12 maart 1995 maakte de nieuwe minister van financiën Lajos Bokros een pakket economische bezuinigingsmaatregelen bekend. Het was het tweede pakket bezuinigingen sinds augustus 1994 (zie pag. 240/3 e.v.-'95; voor benoeming Bokros, zie pag. 241/3-'95).

De omstreden maatregelen behelsden onder meer een toeslag op importartikelen van 8 procent, ontslagen in de publieke sector en een reeks hervormingen om de sociale uitgaven terug te dringen. Naar verwachting zou het veel moeite kosten om de maatregelen door het parlement te loodsen.

Op 12 maart had de centrum-linkse regering bekendgemaakt dat de Hongaarse munt. de forint, met ingang van 13 maart met 9 procent werd gedevalueerd ($ 1 = 120 forint op 13 maart).

Premier Gyula Horn benadrukte op 12 maart dat de maatregelen onvermijdelijk waren omdat ,,'s lands financiële situatie onhoudbaar (was) geworden". Hij waarschuwde dat Hongarije zonder de bezuinigingsmaatregelen rekening moest houden met een ,,faillisement van de staat". De buitenlandse schuld van Hongarije bedroeg ongeveer $ 20 mrd en zijn begrotingstekort bijna $ 3 mrd.

Westerselof voor bezuinigingen. Protestdemonstratie. Ministers treden af

Uit een artikel in de *Financial* Times van 15 maart; waarin het pakket bezuinigingsmaatregelen de ,,meestserieuze poging sinds het einde van het communisme in 1989 om het gezwollen ambtenarenapparaat aan te pakken" werd genoemd, bleek de positieve reactie op de bezuinigingen in het Westen: in eigen land stuitten de maatregelen echter op felle kritiek en op 14 maart namen ongeveer 10.000 mensen deel aan een protestbijeenkomst in Boedapest.

Twee belangrijke leden van de regerende Hongaarse Socialistische Partij (MSzP), minister Pal Kovacs van welzijn en volksgezondheid, en Bela Katona, minister zonder portefeuille verantwoordelijk voor nationale veiligheid, traden op 13 maart af uit protest tegen de bezuinigingen. Op 18 maart waarschuwde Katona dat de maatregelen ,,zouden kunnen leiden tot buitengewoon gevaarlijke spanningen in de samenleving".

Regeringswijzigingen

Op 17 maart werd Gyorgy Szabo benoemd tot minister van welzijn en volksgezondheid en Istvan Nikolits tot minister zonder portefeuille, verantwoordelijk voor nationale veiligheid. Beiden waren lid van de MSzP.

VERKIEZINGEN BIJ ROMA

Op 9 april koos de grootste etnische minderheid van Hongarije; die van de Roma-zigeuners, wier aantal werd geschat op 400.000 a 800.000, als eerste Roma-minderheid in Oost-Europa haar eigen regering. Het 33 zetels tellende Nationale Autonome Gezag van de Roma-minderheid zou de beschikking krijgen over fondsen van de centrale regering.

Alle zetels in het Gezag werden veroverd door de alliantie Lungo Drom. waarvan aanvoerder Florian Farkas naar veiwachting de feitelijke leider van de minderheid zou worden.

PARTIJ VERAKDERT VAN NAAM

Het congres van de liberale oppositiepartij Federatie van Jonge Democraten

(FIDESz) besloot op 29 april de naam van de partij te wijzigen in Federatie van Jonge Democraten-Hongaarse Burgerpartij (Fidesz-Magyar Polgari Fart, Fidesz-MPP). Voorzitter Viktor Orban verklaarde op 30 april dat zijn partij bereid was in het parlement samen te werkenmet rechtse fracties.

PRIVATISERINGSWET

Op 9 mei nam de Orszaggyules (het parlement) een wetsvoorstel aan dat de privatisering moest versnellen en de verkoop van openbare nutsbedrijven moest voorbereiden. Het privatiseringsproces had stilgelegen sinds het aantreden van de door socialisten geleide coalitieregering in juli 1994 (zie pag. 240/1-'95).

De nieuwe wet (i) voegde de twee bestaande Hongaarse privatisrringsorganen, het bureau voor staatseigendommen AVU en de staatshoudstermaatschappij AV Rt, samen tot één lichaam onder de naam Staatsbedrijf voor Privatisering en Eigendomsbeheer (SPPM Co.). (ii) moedigde de toepassing aan van (sncllc) contante verkoop en openbare inschrijving en (iii)maakte de verkoop mogelijk van meerderheidsbelangen in strategische ondernemingen die voorheen waren aangewezen als blijvend staatseigendom.

Minister ontslagen na kritiek op privatisering

Minister van industrie en handel Laszlo Pal (MSzP) werd op 22 juni ontslagen nadat hij kritiek had geleverd op onderdelen van het privatiseringsprogramma van de regering. Pal werd op 28 juni opgevolgd door Imre Dunai, een technocraat zonder partijbinding, ondanks protesten van een aantal MSzP-afgevaardigden die eisten dat overlegd werd over de benoeming.

MINISTER BEKRITISEERT ILLEGALE ACTIVITEITEN VAN VEILIGHEIDSDIENST

Istvan Nikolits, minister zonder portefeuille, belast met nationale veiligheid, verklaarde op 8 mei dat een onderzoek naar de werkmethoden van de geheime dienst wijdverbreide illegale activiteiten van agenten aan het licht had gebracht.

De onwettigheid bestond er in de meeste gevallen uit dat de dienst (i) geen schriftelijke toestemming had gekregen voor onderzoek naar verdachten, (ii) verdachten niet op de hoogte stelde van het feit dat een onderzoek tegen hen was geopend en (iii)bewijsmateriaal vernietigde zodra de verdachte van blaam was gezuiverd. Nikolits stelde echter dat ..medewerkers van de geheime dienst niet wettelijk aansprakelijk (waren)voor overtreding van de wet".

HERVERKIEZING PRESIDENT

Op 19 juni werd Arpad Göncz door de Orszagggules gekozen tot president voor een tweede ambtstermijn ven vijf jaar. Göncz versloeg oppositiekandidaat Ferenc Madl, een voormalig minister van cultuur en hoogleraar rechtsgeleerdheid zonder partijbinding, met 259 tegen 76 stemmen.

Göncz (73), voormalig toneelschrijver en dissident, werd met steun van alle partijen voor het eerst tot president gekozen in 1990, na de ineenstorting van het communisme in Midden- en Oost-Europa (zie pag. 720/1/2-'90). Zijn herverkiezing werd gesteund door de regeringscoalitie van de Alliantie van Vrije Democraten (SzDSz, waarvan Goncz lid was) en de Hongaarse Socialistische Partij (MSzP, de vroegere communisten). Madl was genomineerd door drie oppositiepartijen: het Hongaars Democratisch Forum (MDF,de vroegere regeringspartij, waarmee Göncz een ongemakkelijke verhouding had gehad). de Christen-Democratische Volkspartij (KDNP) en de Federatie van Jonge Democraten-Hongaarse Burgerpartij (Fidesz-MPP).

OPPOSITIE LOOPT WEG NA UITSPRAAK PREMIER

Afgevaardigden van alle vier de oppositiepartijen (de vierde was de FKGP, de Partij van Onafhankelijke Kleine Boeren) verlieten op 20 juni demonstratief het parlement nadat de premier en leider van de MSzP, Gyula Horn, hen had beticht van het onderhouden van banden met extremistische en racistische organisaties. Horn trok zijn opmerkingen op 21 juni in met als reden dat de oppositiepartijen de beschuldiging ontkenden.

RATIFICATIE VAN VERDRAG MET SLOWAKIJE

De Orszaggyules ratificeerde op 13 juni met overgrote meerderheid het Vriendschaps- en Samenwerkingsverdrag met Slowakije dat in maart was ondertekend (zie pag. 313/3 e.v.-'95).

(Vor.ber.pag. 240/1 e.v.-1995)

JOEGO-SLAVIË

SERVISCHE LEIDERS VERDACHT VAN OORLOGSMISDADEN

Richard Goldstone, de hoofdaanklager bij het in Den Haag gevestigde VN-Tribunaal voor Oorlogsmisdaden in Joego-Slavië, noemde op 24 april 1995 drie leidende figuren in de oorlogen in voormalig Joego-Slavië officieel als verdachten van oorlogsmisdaden.

Goldstone zei dat het tribunaal na een eerste onderzoek aanklachten ging voorbereiden tegen de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic, de Bosnisch-Servische militaire bevelhebber generaal Ratko Mladic en het hoofd van de Servische geheime politie Mico Stansic.

Op 24 april werd de enige verdachte die tot dan was aangehouden op beschuldiging van oorlogsmisdaden, Dushan Tadic, door Duitsland uitgeleverd aan Nederland. Tadic was een van de 22 Bosnische Serviërs die werden beschuldigd van het martelen, verkrachten en vermoorden van moslimburgers in het gevangenenkamp Omarska in Bosnië-Herzegovina in 1992.

President Milosevic in verband gebracht met oorlogsmisdaden

Medio april be eerde een voormalige hoge agent van de Servische inlichtingendienst dat hij over kopieën van documenten beschikte die de betrokkenheid aantoonden van de Servische regering, en daarmee van de Servische president Slobodan Milosevic, bij oorlogsmisdaden in Bosnië-Herzegovina.

De agent, Cedomir Mihailovic, had de originele documenten in oktober 1994 overhandigd aan het Internationale Tribunaal voor Oorlogsmisdaden in Den Haag. kort nadat hij uit Belgrado was ontsnapt met hulp van de Nederlandse inlichtingendienst. Onder mysteri-

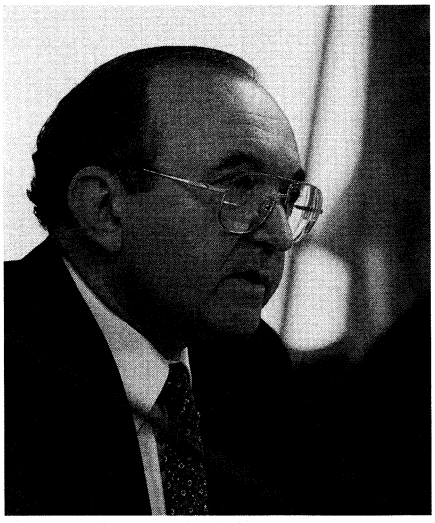

De hoofdaanklager van het VN-Tribunaal voor Oorlogsmisdaden in Joego-Slavië, Richard Goldstone, maakt op 24 april 1993 in Den Haag bekend dat een onderzoek is begonnen naar de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic, diens militaire bevelhebber Ratko Mladic, en het hoofd van de Servische geheime politie Mico Stansic.

euze o standigheden waren de documenten vervolgens verdwenen. Een Amerikaanse functionaris in Washington, die werd aangehaald in de *New York* Times van 13 april. zei dat de Verenigde Staten ..niet toe (waren) aan het uitspreken van een definitief oordeel" over de echtheid van de documenten.

De documenten legden naar verluidt verbanden bloot tussen Servische regeringsorganrn en etnische zuiveringen en andere wandaden die in Bosnie waren begaan Fén document uit juli i992 bevatte bijvoorbeeld instructies van de Servische veiligheidsdienst voor de inrichting van concentratiekampen in Bosnie-Herzegovina waar honderden Bosnische soldaten en burgers zouden zijn uitgehongerd gemarteld en vermoord

MILOVAN DJILAS OVERLEDEN

Milovan Djilas, een vooraanstaand leider in de communistische tijd die een van de bekendste dissidenten werd, overleed op 20 april in Belgrado op 83-jarige leeftijd.

Djilas. die op 12 juni 1911 in Montenegro werd geboren; voerde als studentenleider in Belgrado al actie voor de communistische beweging. Wegens het deelnemen aan demonstraties tegen de regering van koning Alexander I werd hij in 1933 veroordeeld tot drie jaar dwangarbeid. In 1938 werd Djilas lid van het Centraal Comité van de Communistische Partij. In juli 1941 leidde hij het partizanenverzet tegen de Duitsers in Montenegro. Na de vestiging van het communistische bewind in Joego-Slavië werd Djilas minister voor Montenegro en minister zonder portefeuille. Op het hoogtepunt van zijn carrière in 1954 was hij een van de vier vice-presidenten en voorzitter van het federale parlement. Als lid van het politburo had hij zijn land in 1947 bij de oprichting van de Kominform in Polen vertegenwoordigd. Tijdens daaropvolgende gesprekken met Stalin in Moskou over de problemen in de Balkan. die hij in 1962 in boekvorm publiceerde. ontstond bij hem voor het eerst twijfel aan de oprechtheid van de Sowjetpolitiek en in de jaren daarop werd hij een vurig voorstander van een eigen Joegoslavischconcept.

Djilas pleitte ervoor, onder meer op het zesde partijcongres in 1932, dat het overheidsapparaat geleidelijk zou worden verkleind en dat de partij uiteindelijk de macht zou afstaan. Nadat hij in tijdschriftartikelen de partij het recht had betwist de arbeidersklasse en het volk te vertegenwoordigen, en hoge partijleden had bekritiseerd wegens machtsmisbruik en moreel verval, werd hij in 1954 uit al zijn functies ontslagen. uit de partij gezet en in 1957 wegens ,.vijandige propaganda" tot zeven jaar gevangenisstraf veroordeeld. In de gevangenis schreef hij in het geheim zijn beroemdste boek, De nieuwe klasse, waarin hij een vernietigend oordeel uitsprak over de in alle communistische systemen voorkomende kloof tussen theorie en praktijk. Nadat hij in 1961 voorwaardelijk was vrijgelaten, werd hij een jaar later opnieuw veroordeeld tot vijf jaar cel wegens nieuwe publikaties. In 1966 werd hem door Josip Broz Tito gratie verleend. Djilas bleef schrijven en mocht ook in westerse landen lezingen geven. Hij bleef echter ook in latere jaren het doelwit van bittere aanvallen, vooral vanwege zijn zeer kritische biografie van Tito De oorlogen in Kroatië en Bosnië-Herzegovina waren volgens Djilas te wijten aan een gebrek aan democratisch bewustzijn in zijn land.

SCHENDING VAN VN-SANCTIES

De *International Herald Tribune* berichtte op 2 mei dat volgens functionarissen van de Amerikaanse inlichtingendienst Griekse oliemaatschappijen duizenden vaten olie naar Joego-Slavië hadden verscheept via Albanië, dat dagelijks zo'n 9.000 vaten meer had geïmporteerd dan het nodig had voor binnenlands gebruik. Op deze manier had Joego-Slavië in 30 procent van zijn binnenlandse olie-behoefte voorzien; de rest kwam uit bronnen in het noorden van het land.

DEPORTATIE VAN BOSNISCH-SERVISCHE ONTDUIKERS VAN DIENSTPLICHT

Op 11 juni begon de Servische politie met het aanhouden op Servisch grondgebied van duizenden Bosnisch-Servische en Kroatisch-Servische mannen van dienstplichtige leeftijd. Zij werden, in strijd met het internationale recht, overgedragen aan de rebellerende Servische militairen in Bosnië-Herzegovina en Kroatië.

Naar verluidt hadden de Bosnisch-Servische autoriteiten de namen doorgegeven van 180.000 riannen tussen 18 en 64 jaar, die zij ervan verdachten naar Servië te zijn gevlucht om hun militaire dienst te ontduiken. De deportatie liet een belangrijke vorm van militaire samenwerking zien tussen de Servische autoriteiten en de Servische opstandelingen, wier troepen zeer onderbemand waren.

(Vor.ber.pag. 308/1 e.v.-1993)

KROATIË

AKKOORD OVER UNPROFOR-MA DAAT. RUSSISCHE VN-COMMANDANT ONTSLAGEN. HEROVERING VAN GEBIEDEN OP SERVIËRS. VERDERE ONTWIKKELINGEN

De Kroatische president Franjo Tudjman, die in januari 1995 had aangekondigd dat het mandaat van de VN-Protectiemacht (UNPROFOR) in Kroatië op 31 maart zou worden beëindigd (zie pag. 309/3 e.v.-'95), ging er op 12 maart mee akkoord dat er een vredesmacht in Kroatië mocht blijven, zij het onder geheel gewijzigde voorwaarden. Het akkoord kwam tot stand tijdens het overleg dat Tudjman voerde met de Amerikaanse vice-president Al Gore in de Deense hoofdstad Kopenhagen, waar zij de VN-Wereldtopconferentie voor Sociale Ontwikkeling bijwoonden (zie pag. 451/1 e.v.-'95).

Het bereikte mandaat. dat na zes maanden hernieuwd zou worden. kende aan een drastisch ingekrompen vredesmacht van 5.000 soldaten drie taken toe: (i) het controleren van de Kroatische grenzen met Bosnie en Joego-Slavië door het oprichten van 25 à 30 grensposten teneinde te voorkomen dat wapens zouden worden vervoerd naar het door de Serviërs bezette deel van Kroatië: (ii) het toezicht houden op de hulpkonvooien die via Kroatie naar Bosnië-Herzegovina gingen: en (iii) het bevorderen van de tenuitvoerbrenging van akkoorden tussen Kroatie en de Kroatische Serviërs en de herintegratie van de Krajina (door Serviërs bezette delen van Kroatië).

Tudjman voegde daaraan toe dat de 9.000 andere VN-vredessoldaten (dat wil zeggen de rest van de bestaande 14.000 man sterke CNPROFOR-macht in Kroatie, los van de 5.000 soldaten die zouden blijven onder de voorwaarden van het herziene mandaat) Kroatië niet hoefden te verlaten.

De Kroatische beëindiging van het UNPROFOR-mandaat had geleid tot de vrees voor een totale oorlog in het voormalige Joego-Slavië, waarbij Kroatië. Bosnië-Herzegovina en Joego-Slavië zouden morden betrokken, zeker na de op 6 maart gesloten militaire alliantie tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina (zie onder BOSNIË-HERZEGOVINA).

De Amerikaanse vice-president Gore zei op 12 maart blij te zijn met het akkoord dat hij bestempelde als een ,.belangrijke stap die weg van de oorlog en in de richting van de vrede leidt". De Kroatische vice-premier en minister van buitenlandse zaken Mate Granic zei op 22 maart in het Kroatische parlement dat het nieuwe mandaat de duidelijke boodschap inhield aan de Kroatische Serviërs dat hun afscheiding van Kroatië niet zou worden geduld. President Tudjman prees het akkoord omdat het een bevestiging inhield van de ,,belangrijkste politieke taak van Kroatië", namelijk ,,het bereiken van zijn grenzen" (dat wil zeggen het herstellen van de souvereiniteit over door Serviërs bezette gebieden). Het akkoord moest nog worden geratificeerd door het Kroatische parlement.

De aanwezigheid van de VN verzekerde Kroatië van een aanzienlijke toevloed van harde valuta. Economen hadden betoogd dat de terugtrekking van de vredesmacht en van VN-bureaucraten die in Kroatië waren gevestigd, zouden

De UNPROFOR-bevelhebber in voormalig Joego-Slavië. Bernard Janvier (1.)poseert met generaal Milan Celeketic (r.).de bevelhebber van de RSK-strijdkrachten, na hun ontmoeting in Knin op 4 april 1995. waar zij spraken over een wapenstilstand tussen de Kroatische troepen en de rebellerende Serviërs.

hebben geleid tot een sterke economische terugval.

Hof tegen strafbelasting voor satirisch tijdschrift

Het Constitutionele Hof van Kroatië bepaalde op 22 maart dat de door het ministerie van onderwijs en cultuur in juli 1994 opgelegde strafbelasting aan het satirische weekblad Feral *Tribune,* in strijdmet de wet was (zie pag. 23/1-'95).

Russische VN-commandant ontslagen

De Russische VN-commandant in oostelijk Kroatië, generaal Aleksandr Pereljakin kreeg op 11 april ontslag en opdracht het gebied te verlaten.

VN-woordvoerder Michael Williams onthulde op 11 april dat Pereljakin ervan werd verdacht de verkoop van wapens aan de eenzijdig uitgeroepen Servische Republiek Krajina (RSK,het door Serviërs ingenomen deel van Kroatië) te hebben toegestaan of er aan te hebben deelgenomen; ookzou hij een oogje hebben toegeknepen bij het transport van zware wapens naar de RSK vanuit Bosnië-Herzegovina en Joego-Slavië. Volgens de *Guardian* van 11 april had ,.generaal Pereljakin zijn eenheid in zes maanden veranderd in een corrupte ministaat".

Kroatisch pleidooi voor geheel ,,Europese" vredesmacht

De Kroatische functionaris die verantwoordelijk was voor de betrekkingen met de VN, Milivoj Tomas, pleitte op 9 april voor de stationering in Kroatië van een geheel ,,Europese" strijdmacht, omdat volgens hem Europese militairen beter getraind waren. Het ministerie van buitenlandse zaken wees op 12 april met kracht elke beschuldiging van racisme en chauvinisme van de hand.

President belooft bevrijding van bezette gebieden

President Franjo Tudjman waarschuwde op 8 april dat Kroatië vastbesloten was de door Serviërs bezette gebieden te ,,bevrijden" en voegde eraan toe dat Kroatië daartoe militair in staat was.

Een hoge Kroatisch-Servische functionaris, Rajko Lezajic (voorzitter van het RSK-parlement),riep op 13 april op tot de oprichting van een federatie bestaande uit de Krajina, Servië, Montenegro en de Bosnisch-Servische gebieden.

Demobilisatie van Kroatische troepen

Minister van defensie Gojko Susak maakte op 11 april bekend dat zo'n 30.000 Kroatische militairen zouden worden gedemobiliseerd. Hij ontkende dat de demobilisatie een bewuste poging was om de Serviërs in de Krajina tot een militair offensief te verleiden en onderstreepte dat de demobilisatie de Kroatische paraatheid niet zou aantasten. Het staande leger van Kroatië telde circa 114.000 manschappen.

Incidenten op de autoweg Zagreb-Belgrado

RSK-getrouwe Kroatisch-Servische strijdgroepen sloten op 24-25 april de belangrijkste autoweg van Kroatië, de E-70, af. Deze verbond Zagreb met Lipovac en met de Joegoslavische hoofdstad Belgrado.

De autoweg was heropend op grond van een economisch akkoord dat Kroatië en de RSK in december 1994 hadden gesloten (zie pag. 308/3 e.v.-'95). RSK-president Milan Martic zei op 24 april dat de afsluiting een eenmalig protest was tegen vermeende plannen van de VN om de toevoer van eerste levensbehoeften vanuit Bosnië-Herzegovina en Joego-Slavië te belemmeren. Toch werden bij twee gewelddadige incidenten op de weg op 28 en 29 april vijf mensen vermoord. onder wie vier Kroaten.

Het stadsbestuur van Zagreb had op 3 april Kroatisch-Servische vrachtwagens verboden van de autoweg gebruik te maken.

Aanvallen op Dubrovnik door Bosnische Serviërs

Op 13 april beschoten Bosnisch-Servische eenheden de buitenwijken en het vliegveld van de historische zuidelijke havenstad Dubrovnik aan de Adriatische Zee. Daarbij viel één dode.

In een brief aan de VN-Veiligheidsraad protesteerde vice-premier en minister van buitenlandse zaken Mate Granic op 13 april tegen de beschieting, die hij omschreef als ,,eenernstige verslechtering van de veiligheidssituatie in het zuiden van Kroatië".

Herovering van gebied op Serviërs

Met een bliksemoperatie heroverden Kroatische troepen op 1 en 2 mei een klein maar belangrijk deel van het grondgebied dat sinds 1991 werd bezet door Servische troepen. De gevechten waren de zwaarste tussen Kroatië en de rebellerende Serviërs sinds september 1993 (zie pag. 103/3 e.v.-'94).

De ingenomen enclave lag in westelijk Slavonië (zie kaart) en was het meest kwetsbare grondgebied van de eenzijdig uitgeroepen Servische Republiek Krajina (RSK). Vóór de gevechten woonden er zo'n 15.000 Serviers in de enclave, die ongeveer 500 vierkante km besloeg. minder dan 1 procent van het grondgebied van Kroatië. Serviërs hadden nog altijd circa 16.500 vierkante km of 29 procent van Kroatië in handen.
De inname werd door Kroatië gerechtvaardigd als een ,,beperkte" maar noodzakelijke

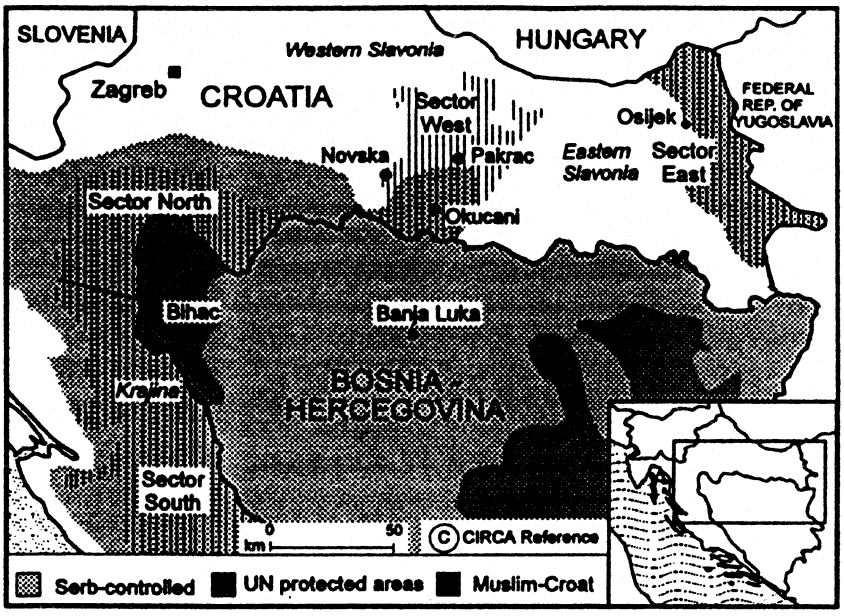

operatie om de vitale autowegverbinding tussen Zagreb en Belgrado te herstellen na de aanvallen op Kroatische voertuigen door Servisch-strijdgroepen (zie bo en). Dc E-70 was op 29 april opnieuw door de Serviërs afgesloten.

Een strijdmacht van zo'n 7.200 Kroatische soldaten was op 1 mei de enclave binnengetrokken, gesteund door tanks, helikopters en raketlanceerinrichtingen. Veel van de in totaal 3.000 Servische soldaten waren, waren volgens Servische vluchtelingen uit het gebied, in paniek voor de Kroatische opmars gevlucht.

De Kroatische troepen hadden op 2 mei de E-70 en de stad Okucani volledig onder controle. De achtergebleven Servische troepen in de stad Pakrac gaven zich over op de avond van 2 mei (zie onder voor bestandsvoonvaarden) en de E-70 werd op 3 mei voor burgerverkeer heropend.

Tijdens de operatie trokken honderden Kroatische militairen de diverse ,,separatiezones" tussen de Kroatische en de Servische troepen binnen, klaarblijkelijk met de bedoeling een vergeldingsactie vanaf de grond. gericht op Kroatisch gebied, te voorkomen.

Nicholas Burns, woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken, zei op 2 mei dat de VS niet geloofden dat ,,de situatie met geweld moest worden gewijzigd". Hoewel de meeste landen Kroatië niet overmatig bekritiseerden, heerste er bezorgdheid dat de inname het begin zou kunnen betekenen van een totale oorlog in voormalig Joego-Slavië.

Servische raketaanval op Zagreb

De Servische vergelding voor de nederlaag in westelijk Slavonië kwam in de vorm van twee raketaanvallen op Zagreb. Elf raketgestuwde granaatscherven spuitende clusterbommen van het type Orkan, die waren afgevuurd vanaf door Serviërs bezet Kroatisch grondgebied op 40 km ten zuiden van Zagreb, kwamen op 2 mei in de stad neer. Daarbij vielen vijf doden. Bij een tweede aanval op 3 mei kwam één persoon om het leven toen zes Orkan-raketten de stad troffen. In totaal raakten tijdens de aanvallen 175 mensen gewond.

De steden Karlovac en Sisak werden op 2 mei eveneens door de Serviërs bestookt. maar met conventionele artillerie.

Hoewel Sen-ische functionarissen beweerden dat de raketten gericht waren op militaire doelen. veroordeelde de Amerikaanse ambassadeur in Kroatië, Peter Galbraith. de eerste aanval op 2 mei als ,,eenweerzinwekkende actie met de duidelijke bedoeling omveelmensen te doden".

De Servische president Slobodan Milosevic distantieerde zich op 2 mei van de aanval op Zagreb. Hij veroordeelde ,,het bombarderen van steden en (activiteiten die leiden tot) slachtoffers onder de burgerbevolking" (hoewel Servische troepen in Kroatië en Bosnie-Herzegovina consequent dezelfde tactiek hadden toegepast in alle conflicten in het voormalige Joego-Slavië).

Bestandsovereenkomst

De bombardementen op Zagreb werden beëindigd op grond van een bestand dat later op 3 mei werd gesloten na bemiddeling van de speciale VN-gezant Yasushi Akashi.

Krachtens de bestandsovereenkomst werd alle Servische militairen en burgers in de enclare in westelijk Slavonië een veilige aftocht naar Bosnië-Herzegovina gegarandeerd. Servische wapens moesten morden ingeleverd bij de VN.

Ondanks het bestand kwam het op 4 mei tot een heftige botsing tussen Kroatische en Servische troepen in Pakrac. Volgens VN-functionarissen hadden Kroatische troepen het vuur geopend op Servische militairen die zich overgaven. Later die dag werden ongeveer 1.200 Servische militairen ontwapend en door de Kroaten gevangengenomen; dit was niet in overeenstemming met de bestandsvoorwaarden. op grond waarvan soldaten van de VN-vredesmacht de Serviërs uit de enclave hadden moeten begeleiden.

Beschuldigingen van mishandeling van Serviërs door Kroaten

De Kroatische president Franjo Tudjman beloofde op 2 mei dat de ,,mensen- en burgerrechten" van alle Serviërs in de enclave zouden worden gerespecteerd.

Kroatische functionarissen begonnen op 3 mei vraaggesprekken te houden met alle Servische families in de enclave. Deze kregen het Kroatische staatsburgerschap en sociale zekerheid aangeboden. Toch vluchtten duizenden Serviërs in de enclave zuidwaarts naar de plaats Bosanska Gradiska in het door Serviërs beheerste deel van Bosnië-Herzegovina. Op 18 mei waren er volgens Kroatische functionarissen nog maar 1.800 Serviërs in de enclave.

Ondanks de Kroatische beweringen dat de rechten van de Serviërs waren gerespecteerd, waren er controverses en tegenstrijdige berichten over de aantallen slachtoffers die tijdens de operatie gevallen waren. Terwijl de Kroatische minister van defensie Gojko Susak op 4 mei verklaarde dat tussen de 350 en 430 Servische militairen en burgers waren gedood (en 33 Kroatische soldaten). hadden volgens Joegoslavische media 1.000 Serviërs het leven verloren.

Chris Gunnes. een woordvoerder van de VN, merkte op 7 mei op dat ..er consequente berichten (waren) over gerichte aanvallen (door Kroatische troepen) op colonnes van honderden (Servische) vluchtelingen die (uit de enclave) wegtrokken" op 2 mei. Journalisten ter plaatse konden echter geen bewijzen vinden voor zulke ge elddaden. Een van de VN-waarnemers, Gunter Baron, noemde op 4 mei het Kroatische optreden ..uitstekend. professioneel. competent en correct". Een woordvoerder van het Kroatische ministerie van buitenlandse zaken, Kresimir Macan, suggereerde op 4 mei dat de VN probeerden

.,een krachtige internationale reactie tegen Kroatië uit te lokken" door Kroatië te beschuldigen van schendingen van de mensenrechten.

Kroatische troepen vertraagden op 7 mei hun terugtocht uit de enclave en stelden de evacuatie van Servische vluchtelingen en militairen uit Pakrac uit. Toch had op 18 mei circa 76 procent van de Kroatische troepen die begin mei de ,,separatiezones" waren binnengetrokken, zich teruggetrokken, aldus de Kroatische permanente vertegenwoordiger bij de VN, Mario Nobilo, op 18 mei.

Akashi zei op 5 mei dat hij ,,verzekeringen van de Kroatische autoriteiten (had gekregen) over de behandeling van gevangenen, en nu tevreden" was. Alle 1.500 Servische manschappen die op 4 mei waren gevangengenomen, waren op 13 mei vrijgelaten. op 198 na (die werden verdacht van betrokkenheid bij ,,oorlogsmisdaden").

Stap op weg naar eenwording Kroatische en Bosnische Serviërs

Het parlement van de RSK stemde op 21 mei voor de samenvoeging van Bosnisch-Servische en Kroatisch-Servische gebieden. De stemming bracht verdeeldheid in de leiding van de Kroatische Serviërs aan het licht. want de ,.president" van de RSK, Milan Martic, steunde de eenwording, terwijl ,,premier" Borislav Mikelic er krachtig tegen was.

Archiefopname van 17 maart 1995 van de nieuwe stafchef van het Kroatische leger, generaal Zvonimir Cervenko. die op 7 mei overleg voerde met premier Borislao Mikelic van de Servische Republiek Krajina.

Regeringswijzigingen

Op 11 en 18 mei werden de volgende nieuwe leden in de regering benoemd:

Minister zonder portefeuille - Marijan Petrovic; vice-premier (speciaal adviseur van de president en presidentieel gevolmachtigde inzake confederale betrekkingen met Bosnië-Herzegovina) - Bosiljko Misetic: justitie - Miroslav Separovic.

Op 15 juni benoemde president Tudjman zijn zoon Miroslav Tudjman tot plaatsvervangend hoofd van het ministerie van nationale veiligheid en tot directeur van de Kroatische inlichtingendienst

Op 22 juni werd Bosiljko Misetic benoemd tot vice-premier en Marjan Petrovic tot minister zonder portefeuille.

Tudjman dreigt Serviërs met militaire actie

De Kroatische president Franjo Tudjman dreigde op 9 juni met verdere militaire acties om door Serviërs bezette gebieden te heroveren na het verstrijken van het VN-vredesmandaat in Kroatië op 31 oktober, tenzij de Servische rebellen de soevereiniteit van Kroatië zouden accepteren en voor de winter een vredesakkoord zouden sluiten.

Op 4-8 juni verdreven Kroatische troepen de Kroatische Serviërs van de strategische berg Dinara op de grens tussen Zuid-Kroatië en Bosnië-Herzegovina.

Op 6 juni zegde Milan Martic, de ,,president" van de RSK, alle economische akkoorden met Kroatië op (zie ook pag. 308/3 e.v.-'95).

(Vor.ber.pag. 308/3 e.v.-1995)

MACEDONIË

MILITAIRE OVEREENKOMST MET TURKIJE

Op 13 april 1995 ondertekenden de ministers van defensie van Macedonië en Turkije, respectievelijk Blagoj Handziski en Mehmet Golan, in de Macedonische hoofdstad Skopje een militaire overeenkomst ter bevordering van de samenwerking op technisch en militair-industrieel gebied.

RSK-president Milan Martic (1.)luistert op 18 mei 1993 naar generaal Mile Mrksic, die generaal Milan Celeketic opvolgde als hoofd van de RSK-strijdkrachten.

Golan, die de Turks-Macedonische betrekkingen ,,uitstekend" noemde, benadrukte dat ,.Turkije groot belang (hechtte)aan de soevereiniteit, de territoriale integriteit, de totaliteit en de onschendbaarheid van de grenzen van Macedonië".

PARTIJ WIJZIGT NAAM

De grootste etnisch Albanese partij van Macedonië, de Partij van Democratische Voorspoed (PDP), wijzigde op 22 april haar naam in de Partij van Democratische Voorspoed van Albanezen in Macedonië (PDPSM).

(Vor.ber.pag. 310/3 e.v.-1995)

POLEN

LIDMAATSCHAP VAN EU EN NAVO. BEGROTING AANVAARD. MUNT ZWEVEND. VERDERE ONTWIKKELINGEN

De Poolse premier Jozef Oleksy (die in maart was aangetreden, zie pag. 399/2 e.v.-'95) bracht op 5 en 6 april 1995 een bezoek aan Brussel om het Poolse lidmaatschap te bepleiten van de NAVO en de Europese Unie (EU).

Oleksy zei op 5 april tijdens een ontmoeting met NAVO-ambassadeurs. dat hij een .,politiek besluit" van de NAVO over het Poolse lidmaatschap verwachtte ,,tegen 1996". In een gesprek op 6 april met voorzitter Jacques San-

ter van de Europese Commissie vroeg Oleksy of Polen bij de intergouvernementele conferentie over de toekomst van de EU, in 1996, tenminste de status van EU-waarnemer kon krijgen.

Op 12 april noemde de Britse minister van buitenlandse zaken Douglas Hurd de kracht van het Poolse pleidooi voor toetreding tot EU en NAVO ,,onweerstaanbaar", al gaf hij toe dat ..er veranderingen moesten plaatsvinden zowel in Polen als in het landbouwbeleid van de EC".

Begroting 1995 aanvaard

De laatste hindernis in de begroting voor 1995 werd genomen op 27 april, toen de Sejm (tweede kamer van het parlement) een uitspraak van het Constitutionele Tribunaal naast zich neerlegde, dat op 15 maart had bepaald dat belastingmaatregelen in de begroting ongrondwettig waren (zie ook pag. 252/1-'95). President Lech Walesa had de begroting op 7 maart tot wet getekend nadat hij lang gekoesterde bezwaren tegen verscheidene onderdelen had laten varen, maar daarna was de begroting onmiddellijk doorgestuurd naar het Tribunaal.

Walesa hekelt Oleksy in verband met vredesherdenking

President Walesa hekelde premier Oleksy op 20 april wegens ,,verraderlijke activiteiten" nadat deze hem had getrotseerd door aan te kondigen dat hij in mei in Moskou de plechtigheden wilde bijwonen ter gelegenheid van de viering van het einde van de Tweede Wereldoorlog.

In reactie op de Duitse weigering om hem als gelijkwaardig partner van de Russische, Amerikaanse, Britse en Franse vertegenwoordigers uit te nodigen voor herdenkingen, had Walesa op 5 april bekendgemaakt dat hij geen enkele buitenlandse herdenking zou bijwonen. Hij voerde aan dat Oleksy's besluit om naar Moskou te gaan zijn eigen rol als vormgever van het buitenlands beleid ondermijnde.

Nieuwe leider Vrijheidsunie. Nieuwe rechtse partij

De liberale Vrijheidsunie (UW),de belangrijkste Poolse oppositiepartij, koos op 1 april Leszek Balcerowicz tot nieuwe partijleider. Hij volgde Tadeusz Mazowiecki op, die de UW sinds 1991 had geleid. Als minister van financiën in de regering-Mazowiecki had Balcerowicz in 1990 het eerste ,,shocktherapie"-programma van Oost- en Midden-Europa ingevoerd, dat gericht was op een snelle overgang naar een markteconomie.

Op 8 april werd een nieuwe rechtse partij opgericht, de Conservatief-Liberale Beweging (Ruch Konserwatywno-Liberalny, RKL). Bij de nieuw-e partij hadden zich aangesloten Czeslaw Bielecki, premier in 1991, en Andrzej Olechowski, minister van buitenlandse zaken van 1993-'95.

Beschuldigingen van politieke banden met georganiseerde misdaad

Minister van binnenlandse zaken Andrzej Milczanowski zei op 6 april dat er banden bestonden tussen de georganiseerde misdaad en hoge functionarissen die ..gevaarlijk zouden kunnen zijn". Hij weigerde te bevestigen of hierbij ministers betrokken waren.

Vroegere communistische leider in staat van beschuldiging

Generaal Wojciech Jaruzelski, die van 1985-'90 president van Polen was geweest gedurende de periode van de noodtoestand. was een van de 12 mensen die op 7 april officieel in staat van beschuldiging werden gesteld wegens betrokkenheid bij het doden van 44 demonstranten door het leger in 1970. Jaruzelski was destijds minister van defensie (zie ook pag. 549/1-'93).

Polen laat munt zweven

Vanaf 16 mei liet Polen de koers van zijn munt, de zloty, zweven binnen een bandbreedte van 14 procent. De zwevende koers was bedoeld als antwoord op de groeiende Poolse reserve aan buitenlandse valuta. De verwachting was dat de koers met één tot drie procent zou toenemen ten opzichte van de belangrijkste valuta.

Botsingen tussen politie en Solidariteit

Zo'n 10.000 leden van de anticommunistische vakbond Solidariteit kwamen op 26 mei in de hoofdstad Warschau samen om vermindering van de werkloosheid en maatregelen tegen de milieuvervuiling te eisen. Nadat het kantoor van de premier met stenen was bekogeld; kwam het tot gewelddadige botsingen tussen demonstranten en de politie: zeker 30 mensen raakten gewond. President Lech Walesa zei later dat werkende mensen gelijk hadden als zij protesteerden tegen de politiek van de regerende socialistische coalitie.

Walesa maakt kandidatuur voor presidentsverkiezingen bekend

Walesa maakte op 30 april bekend dat hij, ondanks zijn lage score in de opiniepeilingen, van plan was mee te doen aan de presidentsverkiezingen die in de late herfst zouden plaatsvinden.

Linkse presidentskandidaat bekend

Walesa's belangrijkste rivaal in de strijd om het presidentschap, Aleksander Kwasniewski. voorzitter van de excommunistische Democratische Linkse Alliantie (SLD, een van de twee regeringspartijen), stelde zich op 14 mei officieel kandidaat voor de presidentsverkiezingen die in het najaar van 1995 zouden worden gehouden.

Herdenking van massamoord Katyn. Onderzoek officieel afgesloten

Op 4 juni namen de presidenten van Polen en Rusland, respectievelijk Lech Walesa en Boris Jeltsin, deel aan een plechtigheid bij eenmassagraf in de bossen bij Katyn in Rusland. Zij legden de eerste steen van een gedenkteken voor de duizenden Poolse officieren die in 1940 waren doodgeschoten door de NKVD, de veiligheidsdienst van de Sowjet-Unie. In april 1990 had de Sowjet-Unie officieel erkend verantwoordelijk te zijn voor het bloedbad (zie pag. 722/2 e.v.-'90).

Op 31 mei 1993 waren de openbare ministeries van Polen. Rusland, Oekraïne en Bjelaroes overeengekomen het onderzoek naar de massamoord officieel te beëindigen.

Controverse over Walesa's standpunt inzake antisemitisme

Walesa raakte verwikkeld in een conflict over een antisemitische uitspraak die zijn adviseur en priester tijdens een preek op 11 juni had gedaan. De priester. Henryk Jankowski. had beweerd dat joden medeverantwoordelijk waren voor zowel het nazisme als het communisme, en bovendien, zo vond hij, hadden zij door hun activiteiten in ,,bankkringen en financiele cirkels een menselijke tragedie" veroorzaakt.

Walesa, die aanwezig was bij de preek, reageerde pas op 21 juni toen hij antisemitisme in zijn algemeenheid veroordeelde, maar Jankowski verdedigde als een ,,goede vriend, een patriot en geen antisemiet".

De Amerikaanse president Bill Clinton bracht de kwestie Jankowski op 27 juni

ter sprake tijdens een persoonlijk onderhoud met Walesa in de Amerikaanse stad San Francisco, waar wereldleiders bijeen waren ter viering van de 50ste verjaardag van het Handvest van de Verenigde Naties. Volgens Amerikaanse functionarissen had Walesa bij die gelegenheid benadrukt dat er ,,in Polen of elders" geen plaats was voor antisemitisme. Walesa was ervan beschuldigd te hebben geprofiteerd van het antisemitisme bij de presidentsverkiezingen van 1990, nadat er geruchten waren verspreid dat zijn rivaal Tadeusz Mazowiecki joods was.

(Vorber.pag. 399/2 e.v.-1995)

ROEMENIË

OVERLEG OVER ETNISCHE KWESTIES. BEGROTING GOEDGEKEURD. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 17 februari 1995 gaven vertegenwoordigers van de etnisch Hongaarse minderheid in Roemenië en van de Roemeense regering een gezamenlijke verklaring uit, waarin zij beloofden in gesprek te zullen blijven over etnische betrekkingen. De verklaring volgde op gesprekken tussen Bela Marko, leider van de Hongaarse Democratische Unie van Roemenië (HDUR), en Viorel Hrebenciuc, secretaris-generaal van de Roemeense regering, in Atlanta (Verenigde Staten) op 14-15 februari. De gesprekken werden bijgewoond door de Amerikaanse oud-president Jimmy Carter.

Het overleg was op gang gekomen na een toename van de etnische spanning in de regio Transsylvanië. waar een groot deel van de Hongaarse gemeenschap woonde.

Onenigheid over bijeenkomst etnische Hongaren

Leden van de Hongaarse minderheid in Roemenië kwamen op 15 maart in verscheidene plaatsen in het westen van Transsylvanië bijeen om de Hongaarse nationale feestdag te vieren, de verjaardag van de Hongaarse Revolutie en Onafhankelijkheidsoorlog van 1848 (waarbij Transsylvanië officieel hij Hongarije was ingelijfd). De grootste bijeenkomst was in Tirgu Mures, waar zich 10.000 mensen verzamelden.

De feestelijkheden, die waren georganiseerd door de HDUR. verliepen zonder ongeregeldheden, ondanks de vrees dat ze tot etnische onlusten zoudenleiden.

Gheorghe Funar. de burgemeester van de Transsylvaanse stad Cluj en voorzitter van de ultranationalistische Roemeense Nationale Eenheidspartij (PUNR, de kleinste partner in de regeringscoalitie), had op 13 maart een verbod uitgevaardigd op de feestelijkheden in Cluj, omdat de rechtse nationalistische organisatie Vatra Romaneasca eveneens op 15 maart een bijeenkomst organiseerde. Het verbod van Funar was echter vrijwel onmiddellijk herroepen door de provincieprefect in Cluj, Grigore Zanc.

Grootschalige privatiseringswet

De Kamer van Afgevaardigden (tweede kamer) keurde op 21 maart een wet goed voor de privatisering van ongeveer 3.000 staatsondernemingen in het voorjaar van 1996. De wet moest nog worden afgekondigd door president Ion Iliescu.

Tot dan toe waren ongeveer 900, voornamelijk kleine bedrijven in Roemenië geprivatiseerd.

Begroting voor 1995 goedgekeurd

Op 1 maart ging het Roemeense parlement akkoord met de begroting voor 1995. De uitgaven werden geraamd op 16.616,7 mrd lei en de inkomsten op 14.684 mrd lei, hetgeen dus een tekort betekende van 1.932,7 mrd lei, ofwel 2,75 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) ($ 1 = 1.820,88 lei op 3 maart 1995).

Protestdemonstratie

Tienduizenden mensen demonstreerden op 11 april in Boekarest uit protest tegen een op 6 april aanvaarde wet, die loonstijgingen in de overheidssector koppelde aan verbeteringen in produktiviteit en andere aanduidingen van economisch rendement.

Veroordeling in fraudezaak Caritas

Op 16 juni werd Ion Stoica, het brein achter het geruchtmakende pyramideplan Caritas. veroordeeld tot zes jaar cel wegens fraude.

Het Caritas-project. dat in 1990-'91 snel groeide en meer dan vier miljoen investeerders trok, was in 1993 failliet gegaan met een schuld van meer dan $ 1 mrd. Stoica werd in augustus 1994 gearresteerd (zie pag. 257/2-'95). Terwijl het plan volgens veel Roemenen de vrije markt in diskrediet had gebracht, hadden anderen actie gevoerd voor de vrijlating van Stoica omdat het plan. zo meenden zij. winst zou blijven opleveren.

Breuk tussen Hongaarse partij en oppositie

De Hongaarse Democratische Unie van Roemenië (HDUR), de politieke partij die de belangen vertegenwoordigde van de Hongaarse minderheid in Roemenië, werd in mei en juni door de hoofdmoot van de Roemeense oppositie op een zijspoor gedirigeerd op een moment dat de etnische betrekkingen verslechterden.

Vier centrumpartijen en centrumlinkse partijen, te weten de Democratische Partij de Burgeralliantie de Roemeense Sociaal-Democratische Partij en de Liberale Partij '93, wezen op 28-29 mei verdere samenwerking met de HDUR van de hand, terwijl de Democratische Conventie van Roemenië (DCR, een blok van oppositiepartijen, met inbegrip van de Christen-Democratische Nationale Boerenpartij ofwel PNT-CD) op 10 juni negatief reageerde op het verzoek van de HDUR om toe te mogen treden PNT-CD leider Corneliu Coposu verklaarde op 10 juni dat de HDUR een extreem nationalistische richting op was gegaan

(Vorberpag 255/3 e v-1995)

SLOVENIË

BESPREKINGEN OVER GEASSOCIEERD LIDMAATSCHAP EU

Op 15 maart 1995 begonnen de onderhandelingen tussen Slovenië en de Europese Unie (EU) over een geassocieerd lidmaatschap.

De besprekingen tussen de EU en Slovenië waren in een eerder stadium tegengehouden door Italië, dat in een slepend conflict met Slovenië was verwikkeld over het eind jaren veertig geconfisqueerde onroerend goed van etnische Italiaanse ingezetenen van Joego-Slavië, waar Slovenië toentertijd deel van uitmaakte (zie pag. 25/1-'95 en boven). Italië had zijn veto echter op 4 maart ingetrokken.

KROATIË EN SLOVENIË DELEN ENERGIECENTRALE

Op 23 maart kwamen Sloveense en Kroatische functionarissen tijdens besprekingen in de Kroatische hoofdstad Zagreb overeen om ieder voor de helft eigenaar te worden van de kerncentrale Krsko. Het akkoord betekende het einde van een slepend conflict over de vraag tot wiens eigendom de kerncentrale behoorde.

VOORUITGANG BIJ GRENSBESPREKINGEN MET KROATIË

De Sloveense premier Janez Drnovsek en zijn Kroatische collega Nikica Va-

lentic voerden op 6 juni besprekingen over grensaangelegenheden die tussen de twee voormalige Joegoslavische republieken speelden.

Door onenigheid over de landgrens op het schiereiland Istrië en over de zeegrens bij Koper. de enige grote haven van Slovenië. waren de Sloveens-Kroatische betrekkingen sinds de onafhankelijkheid in 1991 in het ongerede geraakt. Valentic zei op 6 juni dat de in de Sloveense stad Otocec gevoerde besprekingen hadden geleid tot overeenstemming over ,,98 procent" van de land- en zeegrenzen.

AKKOORD OVER SLOVENIE'S AANDEEL IN DE JOEGOSLAVISCHE SCHULD

Op 8 juni kwam Slovenië met een consortium van bijna 300 commerciële banken overeen dat het zich verantwoordelijk zou stellen voor 18 procent van de $4.7 mrd die de voormalige Socialistische Federale Republiek van Joego-Slavië (SFRJ) aan de banken schuldig was.

Krachtens het akkoord zou Slovenië obligaties uitgeven ter waarde van 18 procent van de schuld, die in 2006 zouden vervallen.

(Vor.ber.pag. 311/3-1995)

TURKIJE

OFFENSIEF TEGEN KOERDEN. TERUGTREKKING VAN TROEPEN. LOKALE VERKIEZINGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Het massale Turkse militaire offensief tegen Koerdische guerrillastrijders in Irak, dat op 20 maart 1993 was begonnen (zie pag. 317/3 e.v.-'95), werd in april voortgezet, al werden grote aantallen militairen teruggetrokken naar Turkije. De Turkse regering zei dat de terugtrekking het militaire succes van de operatie aantoonde, maar veel waarnemers meenden dat de terugtrekking althans gedeeltelijk te maken had met de negatieve Europese reacties op het avontuur.

Het offensief. waarbij 35.000 Turkse militairen waren betrokken. was erop gericht de separatistische Koerdische Arbeiderspartij (PKK) die over kampen en bases beschikte in het Iraakse grensgebied. ,,met wortel en al" uit te roeien. Op 7 april werd de eerste terugtrekking van troepen uit Irak naar Turkije gemeld. Een Turkse militaire woordvoerder maakte op 25 april bekeaa dat 20.000 militairen waren teruggekeerd naar hun bases en dat er nog maar 12.000 in Irak verbleven. Tevens werd bericht dat het leger zijn acties tegen PKK-doelen in Turkije had teruggeschroefd, met name rond Tunceli.

Op 19 april had het hoofd militaire planning van Turkije, generaal-majoor Crhan Yoney, bekendgemaakt dat de expeditie spoedig ten einde zou. zijn. Yoney zei dat de troepen die hun opdracht hadden voltooid. werden teruggetrokken en dat anderen .,geleidelijk,zodra zij met hun werk klaar zijn , zouden volgen. Hij stelde dat bij de operatie met succes PKK-posities in de noordoostelijke driehoek van het door Koerden beheerste gebied van Khwakork. nabij Iran. waren weggevaagd, Maar hij voegde eraan toe dat militairen nog probeerden bases te elimineren in de westelijke sector: bij Hafranin in het noorden en bij Sinat in de buurt van de grens met Syrië.

Volgens officiële Turkse cijfers van eind april waren bij het offensief 464 PKK-leden en 56 Turkse soldaten gedood. De PKK op haar beurt beweerde dat 1.047 militairen en 45 PKK'ers waren gedood.

Volgens sommige waarnemers was de PKK van tevoren gewaarschuwd en hadden de Koerden tijdig kunnen vluchten. Daardoor waren de verliezen gering, maar had het Turkse leger wel grote hoeveelheden wapens, munitie en voedsel veroverd en belangrijke aanvoerroutes kunnen bezetten.

Besprekingen tussen Turkse functionarissen en Iraakse Koerden

Op 4 april bezocht een delegatie van het Turkse ministerie van buitenlandse zaken het noorden van Irak voor een ontmoeting met Iraakse Koerden van de rivaliserende Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) en de Democratische Partij van Koerdistan (DPK).

Naar verluidt vond het bezoek plaats in het kader van een door de VS gesteunde poging om de Iraakse Koerden over te halen mee te werken aan de beveiliging van de Turkse grens tegen invallen van de PKK. Volgens het plan zouden zo'n 24.000 Iraakse Koerden - uitgerust en gefinancierd door Turkije - feitelijk de Turkse troepenmacht vervangen naarmate die zich terugtrok.

Betrekkingen met Europese landen en instellingen verslechteren. Oprichting Koerdisch parlement in ballingschap

Het offensief tegen de Koerden leidde tot een verslechtering van de betrekkingen tussen Turkije en een aantal Europese landen. De regering lanceerde aan het begin van de maand een diplomatieke campagne in een poging de Europese tegenstand te overwinnen.

Minister van buitenlandse zaken Erdal Inonu bezocht Duitsland en Frankrijk. terwijl vicepremier Hikmet Cetin naar Groot-Brittannië reisde. Zij slaagden er geen van beiden in steun voor het offensief te verwerven.

Op 12 april werd bekendgemaakt dat Koerdische politieke vluchtelingen, overwegend van PKK-huize, in Nederland een Koerdisch ,,parlement in ballingschap" hadden opgericht.

Turkije reageerde woedend en riep zijn ambassadeur in Nederland, een NAVO-bondgenoot, terug. Op 20 april riep Turkije, in een actie zonder precedent, een spoedvergadering van NAVO-ambassadeurs bijeen om te protesteren tegen de weigering van de Nederlandse regering om de oprichting van het Koerdische parlement tegen te houden. De Nederlandse regering hield vol dat zij het recht niet had het parlement te verbieden, tenzij er duidelijke verbanden konden worden aangetoond met terroristische activiteiten. In de oproep voor de NAVO-vergadering haalde Turkije artikel 4 van het oprichtingsverdrag van de NAVO aan, dat voorzag in spoedconsultaties als een van de leden meende dat zijn territoriale integriteit bedreigd werd.

Op 26 april maakte Turkije bekend dat het alle nieuwe militaire aankopen in Nederland had gestaakt. Deze maatregel was vooral symbolisch, aangezien Nederland, net als Duitsland en Noorwegen, de wapenverkopen aan Turkije had opgeschort uit protest tegen het anti-Koerdische offensief.

De ministers van buitenlandse zaken van de Europese Unie (EU) gaven tijdens hun bijeenkomst in Luxemburg een gezamenlijke verklaring uit op 10 april, waarin Turkije werd opgeroepen zijn expeditiemacht ,,zonderuitstel" terug te trekken uit Irak. De ministers erkenden overigens de ernst van de .,problemen met terrorisme" waarmee Turkije te kampen had.

Op 26 april nam de parlementaire assemblée van de Raad van Europa een resolutie aan waarin het bestuurscomité van ministers werd gevraagd Turkije als lid te schorsen tenzij het duidelijke vooruitgang boekte met de terugtrekking van zijn troepen uit Irak voor eind juni. Op 27 april noemde premier Hikmet Cetin de resolutie van de Raad ..buitengewoon verkeerd, onrechtvaardig en in tegenspraak met het parlementaire stelsel".

Welwillende reactie van de VS

De VS leken meer begrip op te brengen voor de Turkse positie.

Op 11 april begon de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken Strobe Talbott een bezoek aan Turkije om over het offensief te

praten. Hij noemde de PKK een ..kwaadaardige terroristische organisatie". maar waarschuwde dat ,,geweld alleen" niet het antwoord was op Turkije's Koerdenprobleem. Hij zou zonder succes hebben geprobeerd een tijdslimiet voor de operatie af te spreken.

Premier Tansu Ciller bezocht medio april de Verenigde Staten, waar zij volgens sommige berichten voor waardelijke steun hoopte de actie kreeg Ciller verzekerde de Amerikaanse president Bill Clinton dat de regering door zou gaan met het terugtrekken van troepen uit Irak Als gebaar van goede wil in ruil voor de Amerikaanse steun zou Ciller hebben beloofd een luchtcorridor door Turkije naar Armenië te heropenen, die de regering had gesloten in reactie op Aimeense militaire successen in Azerbajdzjan

Terugtrekkinguit Noord-Irak

Op 4 mei maakte minister van defensie Mehmet Golan bekend dat alle 33.000 Turkse manschappen het noorden van Irak hadden verlaten. Turkse functionarissen verklaarden dat tijdens de campagne 535 PKK-rebellen waren gedood en dat geavanceerde wapens in beslag waren genomen.

Hoewel het offensief in Turkije buitengewoon populair was, werd aan de effectiviteit ervan ernstig getwijfeld. De Turkse president Suleyman Demirel had op 1 mei toegegeven dat de PKK-rebellen snel zouden terugkeren naar hun oude bases in Noord-Irak en dat Turkije ,,over twee of drie maanden met dezelfde problemen (zou) zitten". Reizigers in het noorden van Irak bevestigden de terugkeer van PKK-strijders vanaf begin mei.

Demirel waarschuwde op 11 mei dat opnieuw Turkse troepen naar Noord-Irak zouden worden gezonden als de ,,terroristische" activiteiten daar werden hervat.

Voorstel tot grenswijziging

Demirel bepleitte op 1 mei een correctie van de Turks-Iraakse grens om Turkije beter verdedigbaar te maken tegen aanvallen van PKK-rebellen. Demirel voerde aan dat de grens op bepaalde plaatsen naar het zuiden moest worden verplaatst om Turkije controle over de bergen te geven, een natuurlijke barrière ten opzichte van de laagvlakte. Turkse diplomatieke bronnen verklaarden op 3 mei in de westerse pers dat Turkije de grens niet meer dan "zo'n 500 meter" naar het zuiden wilde verleggen. Bovendien zou Turkije bereid zijn elders aan de grens ter compensatie grondgebied aan Irak af te staan.

Sommige waarnemers zeiden dat de guerrilla-activiteiten in Noord-Irak door Turkse generaals met opzet waren overschat om de indruk te wekken dat de FKK met succes was aangepakt, maar dat de PKK-strijders net zo goed het Turkse grondgebied konden binnendringen vanuit de buurlanden Armenië, Syrië en Iran.

Nieuwe gevechten in Zuidoost-Turkije

In juni vonden in het zuidoosten van Turkije opnieuw zware gevechten plaats tussen regeringstroepen en rebellen van de PKK.

Alleen al op 21 juni kostten gevechten het leven aan ongeveer 46 mensen. Bij het bloedigste incident die dag sneuvelden 13 Turkse regeringssoldaten en 21 opstandelingen tijdens een PKK-aanval op een veiligheidspost in de provincie Hakkari. Bij gevechten op 16 juni waren 15 regeringssoldaten en 14 opstandelingen om het leven gekomen.

President sceptisch over democratisering en douaneunie met EU

President Suleyman Demirel pleitte op 14 mei voor referenda over het Turkse democratiseringsprogramma en de voorgestelde douaneunie met de Europese Unie (EU) (zie pag. 394/1 e.v.-'95). Beide punten behoorden tot de prioriteiten van de regering van premier Tansu Ciller. De scepsis van de president was dan ook een fikse tegenslag voor de regering. Daarentegen waren islamitische fundamentalisten. die verdere integratie in Europa afwezen, opgetogen over Demirels opmerkingen.

Michael Lake. de vertegenwoordiger van de EU in Turkije, waarschuwde op 22 mei dat uitstel van politieke en economische hervormingen in Turkije de douaneunie in gevaar zou kunnen brengen.

Succes voor regeringspartij bij plaatselijke verkiezingen

De regerende Partij van het Juiste Pad (DYP) van premier Tansu Ciller kwam als duidelijke winnaar uit de bus bij de op 4 juni gehouden plaatselijke verkiezingen. De DYP kreeg 22 van de 36 burgemeestersposten en behaalde 39 procent van de stemmen. De resultaten versterkten de positie van de regering-Ciller aanzienlijk. De gestegen steun voor de DYP weerspiegelde in eerste instantie de populariteit van het militaire offensief tegen de opstandige Koerden in het noorden van Irak.

Regeringswijzigingen

Mehmet Kostepen trad op 11 april af als minister van verbindingen na een meningsverschil met premier Tansu Ciller

Vier advocaten van de Turkse Organisatie voor Mensenrechten stonden op 17 april 1995 in Diyarbakir terecht op beschuldiging van separatistische propaganda en lidmaatschap van de PKK. Het hof stelde de beklaagden in vrijheid, maar hield de zaak aan. V.l.n.r.: De algemeen secretaris van de Organisatie Akin Bindal, Abdullah Cayer, Mahmut Sakar en Melike Alp.

over plannen om het staatstelefoonnet te privatiseren. Er werd geen opvolger bekendgemaakt.

Ziya Halis werd op 18 juni benoemd tot minister van arbeid en sociale zekerheid. Hij volgde Aydin Guven Gurkan op.

Op 23 juni trad Ercan Karakas af als minister van cultuur; op 24 juni weid hij tijdelijk opgevolgd door Irfan Gurpinar, die tevens minister van toerisme bleef

Moordcomplot tegen premier

Het persbureau *Anatolia* meldde op 19 april dat 21 leden van het extreem linkse Revolutionaire Volksbevrijdingspartijfront (DHKP-C) waren gearresteerd in verband met een complot om premier Ciller te vermoorden. De organisatie zou een afsplitsing zijn van de stadsguerrillagroep Dev Sol.

Moord op nationalistische krante-eigenaar

Bekir Kutmangil, de eigenaar van het in Istanboel verschijnende nationalistische dagblad Yeni Gunaydin, werd op 23 mei door onbekenden vermoord.

Moordaanslag op joodse leider

Yuda Yurum, de leider van de joodse gemeenschap in Ankara, ontsnapte op 7 juni aan een moordaanslag. Met lichte verwondingen overleefde hij een onder zijn auto aangebrachte bom die tot ontploffing kwam. veiligheidsfunctionarissen zouden onderzoeken of een internationale terreurorganisatie mogelijk verantwoordelijk was voor de aanslag.

Berisping Europese Hof voor de Mensenrechten

Het Europese Hof voor de Mensenrechten oordeelde op 8 juni dat in Turkije onredelijk lange gevangenisstraffen opgelegd waren en dat schadevergoedingen betaald moest worden. Het was de eerste uitspraak van het Hof in een Turkse zaak sinds het land in 1989 de jurisdictie van het Hof aanvaardde.

Een van de behandelde zaken betrof die van twee oppositieleiders Nabi Yagci (secretaris-generaal van de Turkse Arbeiderspartij) en Nihat Sargin (secretaris-generaal van de Turkse Communistische Partij). Zij kregen elk S 6.000 schadevergoeding toegekend omdat zij in verband niet politieke beschuldigingen 30 maanden hadden vastgezeten alvorens te worden vrijgesproken.

(Vorber.pag. 315/2 e.v.-1995)

ALGEMEEN

AMERIKAANS RAPPORT OVER DRUGSBESTRIJDING

In een rapport van de Amerikaanse regering, dat op 1 maart 1995 werd gepubliceerd in het kader van het jaarlijks vaststellen welke landen in aanmerking kwamen voor hulp van de Verenigde Staten, werden Bolivia, Colombia. Paraguay en Peru genoemd als landen die niet genoeg deden om de drugsproduktie en -handel uit te roeien Zij kwamen slechts ,,ten dele in aanmerking" voor hulp, hetgeen nirttrmin voortzetting van de steun garandeerde Conservatieve Republikeinen hadden ervoor gepleit Colombia uit te sluiten van hulp

De presidenten van de vier landen schreven in een gezamenlijke brief aan de Amerikaanse president Bill Clinton dat het rapport niet eerlijk was. Zij stelden voor een pan-Amerikaanse topconferentie over drugsbestrijding te houden.

GROEP VAN RIO. BIJEENKOWST MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Op 22-23 mei 1995 vond in de Ecuadoraanse hoofdstad Quito de 14de vergadering plaats van de ministers van buitenlandse zaken van de Groep van Rio.

Chili, Argentinie en Brazilië. wier ministers van buitenlandse zaken niet aanwezig waren. stuurden vertegenwoordigers. net als Peru, dat aanvoerde het misplaatst te achten een volledige vertegenwoordiging te sturen gezien de recente oorlog met Ecuador (zie pag. 406/1 e.v.-'95).

De belangrijkste conclusies van de vergadering luidden dat (i)alle landen uit de regio zich moesten houden aan de in cleceinber 1994 tijdens de top in Miami gemaakte afspraken (zie pag. 258/2 e.v.-'95); (ii)voorstellenvoor sociale en economische integratie gestuurd moesten worden naar de volgende top van de Groep van Zeven (G-7. geindustrialiseerde landen); (iii) dat er een akkoord tussen alle landen van het continent. met inbegrip van de VS, nodig was om het witwassen van drugsgelden tegen te gaan: (iv) dat de hele regio zich sterk moest maken voor de in 1996 in Bolivia te houden Top over Duurzame Ontwikkeling: (v) dat er nieuwe, preciezere functies geformuleerd moest worden voor het Latijns-Amerikaanse Economische Stelsel (SELA) en de Latijns-Amerikaanse Associatie voor Integratie (ALADI);(vi) dat men tegen de verscherping van het Amerikaanse embargo tegen Cuba was.

Handelsoverleg met EU

In Parijs werd op 17 maart een vijfde vergadering op ministersniveau gehouden tussen de Groep van Rio en de Europese Unie (EU).

De Groep van Rio legde er de nadruk op dat zij graag met de EU wilde onderhandelen over vrijhandelsakkoorden

(Vorberpag. 27/2-1995)

MERCOSUR-TOP

Op 19-20 juni 1995 werd in de Braziliaanse stad Sao Paulo een presidentiele top gehouden van de landen van de Zuidamerikaanse Gemeenschappelijke Markt (Mercosur) waartoe Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay behoorden

De top. die door 200 internationale investeerders werd bijgewoond. was bedoeld om te praten over bedrijfstransformatie, regionale integratie en zakelijke perspectieven binnen het handelsblok. Het verloop van de top werd echter voornamelijk bepaald door een felle discussie tussen Brazilie en Argentinië over' importquota's.

De kwestie was een week eerder aan de orde gekomen toen Brazilie naast importbeperkingen voor auto's een quotastelsel aankondigde dat in januari 1996 van kracht moest worden. Dit betekende een vermindering van de import van Argentijnse auto's naar Brazilië van een geplande 70.000 naar 35.000 in 1995. Uiteindelijk spraken beide partijen af om voor de invoering van de maatregel een deadline van 30 dagen in acht te nemen in een poging een oplossing voor de kwestie te bereiken. Argentinie hield staande dat de quota een schending betekende van de Mercosur-akkoorden die Argentijnse autofabrikanten onbeperkt toegang verleenden tot de Braziliaanse markt. Brazilie. dat van dit argument niets wilde weten. verklaarde dat dc Mercosur-akkoorden toestonden dat lidstaten vanaf 1997 onderhandelingen voerden over een gemeenschappelijk autobeleid.

(Vor.ber.pag. 259/1/2-1995)

BARBADOS

EERSTE BEGROTING VAN NIEUWE REGERING

Eind april 1995 presenteerde de regerende Barbados Labour Party (BLP), die sinds september 1994 aan de macht was (zie pag. 836/2-'94) haar eerste begrotingvoorhet fiscale jaar 1995-'96).

De inkomsten zouden naar schatting B$ 1,1 mrd ($ 550 mln) bedragen. De inkomsten uit belastingen zouden net boven de BS 1 mrd uitkomen. 6,6 procent meer dan het jaar daarvoor. De uitgaven werden geraamd op B$ 1,36 mrd, 3.2 procent meer dan het jaar daarvoor.

KABINETSWIJZIGING

Op 4 juni nam Richard Cheltenham ontslag uit het kabinet na berichten dat

hij verantwoordelijk was voor het wanbeheer bij de nationale luchtvaartmaatschappij Caribbean Airways, die was opgeheven.

Cheltenhams portefeuille van milieu werd overgenomen door minister Elizabeth Thompson van gezondheidszorg, Lijn portefeuilles van toerisme en internationaal verkeer werd toegevoegd aan het takenpaket van vicepremier en minister van buitenlandse zaken Billie Miller. Millers portefeuilles van buitenlandse handel en internationaal bedrijfsleven gingen naar Philip Goddard, die voorheen staatssecretaris was voor buitenlandse zaken, buitenlandse handel en internationaal bedrijf sleven.

(Vor.ber.pag. 836/1 e.v.-1994)

COLOMBIA

PRESIDENT BELOOFT DRUGSHANDEL UIT TE ROEIEN. LEIDERS CALI-KARTEL GEARRESTEERD. VREDESVOORSTELLEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 8 februari 1995 deed president Ernesto Samper Pizano in Bogota de plechtige belofte tegenover de Amerikaanse ambassadeur Myles Frechette dat de regering haar strijd tegen illegale cocaplantages zou voortzetten en drugshandelaren strenger zou vervolgen. Zijn belofte ging vooraf aan een verklaring van de Amerikaanse president, die op 1 maart zou worden voorgelegd aan het Amerikaanse Congres, op basis waarvan beslist zou worden of Colombia in aanmerking kwam voor Amerikaanse hulp.

Medio januari was een rapport verschenen van het ministerie van justitie, dat recht leek te doen aan Amerikaanse beschuldigingen dat Colombiaanse rechters en openbare aanklagers uiterst milde straffen toekenden voor aan drugs gerelateerde misdrijven.

Drugsbestrijdingsmaatregelen in Cali

De regering maakte op 27 maart bekend dat alle wapenvergunningen in en om de stad Cali, het grootste centrum van cocaïnehandel ter wereld, werden ingetrokken.

De maatregel was onderdeel van een grote drugsbestrijdingscampagne van een maand. Op 3 maart was Jorge Eliecer Rodriguez Orejuela gearresteerd, een van de zes leiders van het Cali-kartel.

Schandaal over mogelijke banden van regeringspartijmet drugskartel

Op 21 april ontstond er een crisis in de regerende Liberale Partij (PL) toen bekend werd dat de openbare aanklager, Alfonso Valdivieso, het Hooggerechtshof had gevraagd een onderzoek in te stellen naar negen parlementsleden van de PL, omdat het vermoeden bestond dat zij banden onderhielden met het Cali-drugskartel.

De negen, onder wie Alvaro Benedetti, de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden (eerste kamer van het parlement). Yolima Espinosa. die deel uitmaakte van de partijleiding. en de senatoren Alberto Santofimio Botero en Maria Izquierdo. werden de volgende dag tijdelijk door de partij geschorst.

Er werd ook bewijsmateriaal naar het Hooggerechtshof gestuurd. waaruit bet okkenheid van de thesaurier-generaal David Turbay Turbay zou blijken. De Colombiaanse ambassadeur in Genève en voormalig PL-senator Eduardo Mestre Sarmiento werd gearresteerd omdat hij cheques van het kartel zou hebben ontvangen. De arrestatie van Mestre stond in verband met de zaak rond de zogenaamde ,.narco-cassettes".waarop beweerd werd dat de PL geld van het kartel had ontvangen om de campagnes voor de presidents- en parlementsverkiezingen in 1994 te financieren (zie pag. 699/3 e.v.-'94).

Onderzoek inverband met corruptie

Op 9 juni bevestigde de regering dat er een onderzoek liep tegen procureur-generaal Orlando Vasquez Velasquez en thesaurier-generaal David Turbay Turbay in verband met beschuldigingen dat zij banden onderhielden met het Cali-kartel.

Krachtens een op 6 juni ingevoerde anti-corruptiewet moesten ambtenaren hun activa en inkomen opgeven. werden de straffen op verduistering. omkoping en schending van vertrouwen verhoogd, en werd het witwassen van activa strafbaar gesteld.

Plannen voor landonteigening

Op de 26 mei maakte de regering verdere plannen voor de strijd tegen de drugshandel bekend; indien nodig zou daarbij worden overgegaan tot het onteigenen van grond die werd gebruikt voor het verbouwen van verboden gewassen.

De regering verklaarde dat in de komende twee jaar $300 mln zou worden geïnvesteerd, waarvan de helft door de federale overheid zou worden betaald en de andere helft uit internationale bijdragen. om land en geld beschikbaar te stellen voor boeren die wettelijk toegestane gewassen wilden verbouwen. Het land van degenen die dat weigerden. zou worden onteigend.

De regering had op 10 mei een grootscheeps offensief tegen het Cali-drugskartel gelast. Ongeveer 3.000 soldaten deden invallen in villa's van drugsbaronnen, vernietigden verboden aanplanten (coca, marihuana en papaver) en wierpen duizenden opsporingspamfletten uit helikopters in een poging om de kartel-leiders Gilberto Rodriguez Orejuela en diens broer Miguel gevangen te nemen.

Leiders Cali-kartel gearresteerd

In juni leverde een grootscheepse operatie van het leger en de politie tegen het Cali-drugskartel belangrijke successen op.

De arrestatie op 9 juni van de leider van het kartel, Gilberto Rodriguez Orejuela, werd door de regering beschouwd als het belangrijkste succes in de strijd tegen drugs sinds de gevangenneming van Pablo Escobar Gaviria, leider van het rivaliserende Medellin-kartel, die vervolgens in december 1993 werd doodgeschoten (zie pag. 192/3-'94). Op 19 juni gaf Henry Loaiza Ceballos, alias de ,,Schorpioen". hoofd van de militaire vleugel van het kartel. zich over in het bijzijn van zijn advocaat.

Volgens officiële rapporten hadden weken van huiszoekingen, razzia's. wegversperringen en inbeslagneming van materieel en transportmiddelen zware

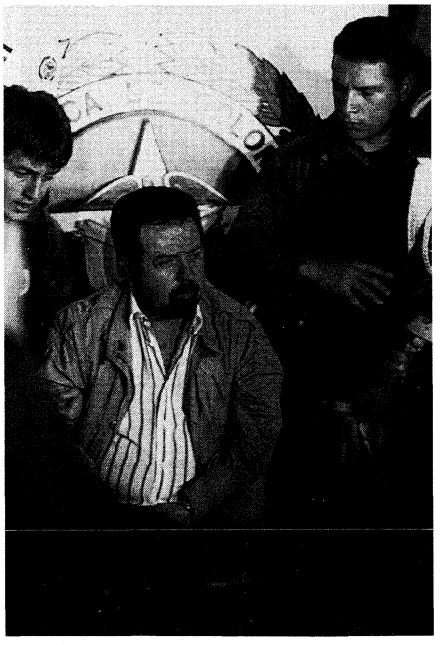

Gilberto Rodriguez Orejuela (m.), de leider van het Cali-drugskartel. wordt na zijn arrestatie op 9 juni 1995 aan de media getoond.

slagen toegebracht aan de inlichtingendienst en de witwasactiviteiten van het kartel. Een door de regering uitgelooide beloning van $ 1,2 mln zou tipgevers hebben aangelokt die informatie over drugshandelaren verstrekten.

Op 10 juni deed Rodriguez. die had beloofd volledig mee te werken met de autoriteiten. een oproep aan de belangrijkste luitenants van het kartel die nog over m-aren, onder wie zijn broer Miguel, om zich over te geven. Naar werd verwacht zou hij in ruil hiervoor een lichte gevangenisstraf krijgen.

Amerikaanse steun

De regering bevestigde dat de VS met technische steun en informatie medewerking hadden verleend aan de arrestatie van Rodriguez. Zij sloot echter uit dat hij zou worden uitgeleverd aan de VS om daar terecht te staan voor drugshandel.

Op 7 juni verzekerde president Samper nogmaals dat Colombia .,een zelfstandig en onafhankelijk" drugsbestrijdingsbeleid voerde. Zijn verklaring w-as een reactie op een besluit van het Amerikaanse Congres om in de toekomst steun te koppelen aan de vorderingen die Colombia maakte bij de vernietiging van alle illegale cocaplantages.

Op 8 juni stelden de Amerikaanse autoriteiten 59 personen. onder wie een voormalige hoge functionaris van het ministerie van justitie. twee voormalige officieren van justitie en een aantal advocaten, in staat van beschuldiging wegens het onderhouden van banden met het Cali-kartel en het de VS binnensmokkelen van tweehonderd ton cocaïne gedurende een periode van tien jaar.

Aardbeving

Op 8 februari werd een koffieproducerend gebied in het zuidwesten van Colombia getroffen door een zware aardbeving met een kracht van 6,4 op de schaal van Richter. Hierbij kwamen minstens 37 mensen om het leven en werden ongeveer 200 andere gewond. De helft van het aantal doden zou zijn gevallen in de stad Pereira, ongeveer 170 kilometer ten westen van Bogota.

Artsenstaking

De ziekenhuiszorg in het hele land raakte op 14 maart ontwricht doordat artsen voor 48 uur in staking gingen om een betere salariëring af te dwingen.

Spanningen aan grens met Venezuela

Eind maart deden Colombia en Venezuela diplomatieke pogingen om escalatie van de bilaterale spanningen rond hun 2.200 km lange gemeenschappelijk grens te voorkomen.

Zo'n 6.000 Colombiaanse militairen werden naar de grens gestuurd als reactie op het stationeren van 5.000 man Venezolaanse troepen in de vier grensstaten op 15 maart. Venezolaanse militairen hielden vervolgens 1.000 illegale Colombiaanse immigranten aan, waarbij huizen en akkers in brand werden gestoken, en deporteerden hen. De uitzettingen vormden de vergelding voor een grensoverschrijdende actie van guerrillastrijders van het Colombiaanse Nationale Bevrijdingsleger (ELN) op 26 februari. waarbij acht Venezolaanse mariniers om het leven kwamen en ei vier gewond raakten. De leiding van het ELN gaf op 26 maart toe verantwoordelijk te zijn voor de aanslag.

President Ernesto Samper Pizano stelde aan Venezuela voor de grens te bewaken met een gezamenlijke strijdmacht. maar weigerde het Venezolaanse leger toe te staan guerrillastrijdcrs tot over dc grens te achtervolgen

Overeenstemming over vredesbesprekingen met guerrillastrijders

Medio februari werd bericht dat de regering de meeste voorwaarden die de guerrillastrijders van de Revolutionaire Gewapende Strijdkrachten van Colombia (FARC) voor het openen van vredesbesprekingen hadden gesteld, had aanvaard. De regering was met name ermee akkoord gegaan dat de eerste besprekingen in de stad Uribe zouden worden gehouden en dat de FARC-leiders in een regeringshelikopter naar de besprekingen zouden worden vervoerd onder verantwoordelijkheid van de vredescommissaris.

Aanval van FARC- en ELN-strijders

Guerrillastrijders van ELN en FARC doodden op 5 maart 14 mensen, onder wie zes burgers, bij een aanval op een politiepost in Ituango, een dorp in het noordwestelijke departement Antioquia.

Veiligheidsmaatregelen

Op 20 april kondigde de regering aan dat er in het kader van een veiligheidsplan de komende drieëneenhalf jaar $ 2 mrd zou worden uitgetrokken voor de uitrusting en modernisering van strijdkrachten en politie. Het plan moest de stijgende criminaliteit, vooral de handel in drugs en subversieve activiteiten, bestrijden.

Vredesvoorstellen. Aanvallen door FARC

Op 18-19 mei deed president Samper de guerrillagroeperingen een reeks vredesvoorstellen. Degenen die bereid waren de wapens neer te leggen, bood hij zetels in het Congres aan en het lidmaatschap van een onder verantwoordelijkheid van de regering vallende commissie, die zich zou bezighouden met de modernisering van de politieke partijen en het Congres; Samper wilde het Congres omvormen tot één enkele kamer.

De regering beloofde in het bijzonder aan de **Revolutionaire Gewapende Strijdkrachten van Colombia** (FARC)de zeer gevoelige noordoostelijke regio La Uribe te zullen demilitariseren door net leger terug *te* trekken naar de lokale hoofdstad teneinde het begin van de vredesbesprekingen te bevorderen. De leiding van de FARC liet de regering en alle FARC-gevcchtslinies op 21 mei weten bereid te zijn permanente vredesakkoorden te tekenen. mits de demilitarisering van regio's als La Uribe door zou gaan. De FARC-leiding drong uok aan op ,,noodzakelijke garanties" vóór het begin van de besprekingen. met name dat de regering aantoonbaar in staat was het leger onder controle te hebben.

Jegens het **Nationale Bevrijdingsleger** (ELN), dissidente groeperingen van het **Volksbevrijdingsleger** (EPL)en de **19 april-Beweging** (M-19, waarvan de belangrijkste afdelingen reeds jaren weer deelnamen aan het officiële politieke proces). toonde de regering zich bereid te overleggen over de ,,humanisering" van de oorlog als onderdeel van het vredesproces. waarbij voorkomen moest worden dat de niet aan de strijd deelnemende bevolking daar slachtoffer van zou worden en waarbij methodes als booby-traps, bomaanslagen, ontvoeringen, afpersing en schendingen van de mensenrechten waar de publieke opinie tegen was. niet langer zouden worden gehanteerd. Het ELN reageerde op 30 mei met onder meer de volgende eisen: (i) dat de regering informatie zou verschaffen over de recente dood van twee ELN-commandanten die betrokken waren bij voorbereidende vredesbesprekingen; (ii)dat er radiocontact zou komen tussen de gevangen ELN-onderhandelaar Francisco Galan en het centrale commando; (iii)dat het ministerie van defensie uitleg zou geven over het stimuleren van nieuwe associaties en samenwerkingsverbanden op het gebied van de openbare veiligheid: (iv) dat de besprekingen niet in het buitenland of in gevangenissen zouden worden gevoerd: (v)dat de media zich neutraal zouden opstellen en dat (vi) er aanvullende garanties zouden komen voor de Nationale Guerrilla Coördinatieraad Simon Bolivar (CNGSB).Het ELN eiste dat deze koepelorganisatie namens hen overleg zou voeren.

Op 27-28 mei viel en ongeveer 30 doden, onder wie ook guerrillastrijders, toen de FARC zijn 31ste verjaardag vierde door in het hele land aanvallen uit te voeren en wegversperringen op te werpen. Het ELN had op 20 mei de bombardementen op de belangrijke pijpleiding Cano-Limon-Covenas hervat.

Op 30 mei berichtten plaatselijke media dat Samper en zijn regering bereid waren verder te gaan met het vredesproces, ondanks het offensief van de FARC.

Bomaanslag in Medellin

Op 10 juni kwamen bij een aanslag met een granaatkartets in de stad Medellin 29 burgers om het leven en werden tweehonderd anderen gewond.

Volgens sommige bronnen was de aanslag een waarschuwing van de overgebleven leiders van het Cali-drugskartel aan de regering De regering stelde door drugshandelaren gehuurde ,,stadsmilities", die banden hadden met de FARC, verantwoordelijk voor de aanslag. Op 14 juni gaf de FARC een communiqué uit waarin iedere betrokkenheid bij de aanslag werd ontkend.

Bomaanslag op Congres

De regering verklaarde dat ze geen verband kon leggen tussen de aanslag in Medellin en een bomaanslag op het gebouw van het Congres in Bogota op 15 juni, waarbij het gebouw grote schade opliep, maar niemand ernstig gewond werd.

Missionarissen vermoord

FARC-guerrillastrijders werden ervan beschuldigd op 19 juni twee Amerikaanse missionarissen te hebben doodgeschoten, die zij in januari 1994 in gijzeling hadden genomen. Volgens plaatselijke berichten, die door de regering werden tegengesproken, werden beiden gedood door geweervuur van regeringssoldaten die de guerrillastrijders achtervolgden.

(Vor.ber.pag. 263/2 e.v.-1995)

CUBA

BETREKKINGEN MET DE VERENIGDE STATEN

Op 9 maart 1995 zei minister van buitenlandse zaken Roberto Robaina Gonzalez dat de regering geen voorwaarden vooraf zou accepteren in ruil voor een mogelijke verlichting van de Amerikaanse sancties tegen Cuba.

Volgens een Amerikaans nieuwsbericht van 7 maart hadden hoge Amerikaanse adviseurs op het terrein van de buitenlandse politiek aanbevolen om de bepaling in te trekken die het Cubaanse ballingen in de VS verbood geld te sturen naar familieleden op Cuba. Ook zouden zij hebben geadviseerd de beperkingen op het reizen naar Cuba door Amerikaanse staatsburgers te verlichten. Als tegenprestatie zou men van Cuba verwachten dat het zou instemmen met een ,,lijst van stappen" die een verdere .,passende reactie" van de VS zouden garanderen. Prominente conservatieve Republikeinen veroordeelden de voorstellen.

In februari had de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) verklaard dat zij de Amerikaanse sancties tegen voedsel- en medicijnentransporten beschouwde als een ..schending van internationale wetten en praktijken"

Op 18-19 april vond in New York de derde ronde van Cubaans-Amerikaanse besprekingen plaats ter evaluatie van het in september 1994 gesloten immigratieverdrag (zie pag. 845/3 e.v.-'94; voor eerdere besprekingen zie pag. 321/1 e.v.-'98).

Ricardo Alarcon de Quesada, voorzitter van de Nationale Assemblée van Volksmacht (ANPP) en leider van de Cubaanse delegatie, verklaarde later dat voornamelijk gesproken was over het lot van de duizenden illegale vluchtelingen die al bijna een jaar op de Amerikaanse marinebasis Guantánamo op Cuba werden vastgehouden. De volgende onderhandelingsronde zou binnen twee maanden gehouden worden.

De besprekingen waren soepeler verlopen dan verwacht, gezien het feit dat de Amerikaanse autoriteiten op 12 april twee Cubaanse VN-diplomaten hadden uitgewezen.

Het Cubaanse ministerie van buitenlandse zaken had deze uitzettingen veroordeeld als een bewijs voor de internationale ,,isolatievan het agressieve. vijandige en Koude Oorlog-achtige beleid" van de Amerikaanse autoriteiten, die het ervan beschuldigde bezweken te zijn voor de druk van ,,ultra-conservatieve elementen". De Amerikanen rechtvaardigden de uitzettingen echter met het argument dat de Cubaanse regering had geweigerd de diplomatieke immuniteit van de twee mannen op te heffen, zodat zij niet voor een Amerikaanse rechtbank konden verschijnen. Beiden werden beschuldigd van betrokkenheid bij de rellen die op 30 augustus 1994 buiten het Cubaanse politieke gezantschap in New York waren uitgeb oken. De Cubaanse regering hield vol dat zij het gezantschap beschermd hadden tegen aanvallen van tegenstanders van president Fidel Castro Ruz, en bekritiseerde de plaatselijke politie omdat die niet adequaat zou zijn opgetreden.

De spanningen tussen de Verenigde Staten en Cuba waren ook opgelopen na beschuldigingen in de Amerikaanse media (die de Cubaanse regering op 13 april grove anti-Cubaanse stappen noemde) dat de Cubaanse autoriteiten een nieuwe exodus van vluchtelingen op gang wilde brengen als het Amerikaanse Congres zou instemmen met een wetsvoorstel van de republikeinse senator Jesse Helms om het handelsembargo te verscherpen (zie pag. 321/3-'95).

Op 5 april had de Europese Unie (EU) haar ,,ernstige" bezorgdheid uitgesproken over de mogelijke goedkeuring van dit wetsvoorstel, aangezien zij tegen ,,maatregelen (was) die exterritoriale toepassing met zich meebrachten en een schending betekenden van regels van de Wereldhandelsorganisatie".

Nieuw migratieakkoord met VS

Op 2 mei werd een akkoord met de VS getekend over de regulering van het immigratiebeleid. Het leidde tot demonstraties van Cubaanse Amerikanen ie Miami, Florida, en werd afgewezen door conservatieve Republikeinen.

Het historische akkoord. dat was gebaseerd op eerdere onderhandelingen (zie ook boven), was tot stand gekomen na geheime besprekingen tussen ANPP-voorzitter Ricardo Alarcon de Quesada en Peter Tarnoff, de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor politieke aangelegenheden. Het akkoord betekende het einde van de voorkcursbchandeling die Cubaanse vluchtelingen in de VS genoten; de herziening van dit beleid was begonnen in augustus 1994 toen de Amerikaanse kustwacht balseros (bootvluchtelingen) die naar de VS wilden vluchten. begon te onderscheppen (ziepag. 845/3 e.v.-'94).

Krachtens het akkoord zouden de VS asiel verlenen aan 15.000 van de 21.000 vluchtelingen, die tijdelijk op de Amerikaanse marinebasis Guantánamo op Cuba waren ondergebracht; in de toekomst zouden echter alle op zee onderschepte vluchtelingen worden gerepatrieerd. Degenen die illegaal de VS binnenkwamen, zouden toestemming krijgen asiel aan te vragen. De Amerikaanse minister van justitie Janet Reno drong erop aan dat de vluchtelingen uit Guantánamo, die asiel zouden krijgen, zouden meetellen in het

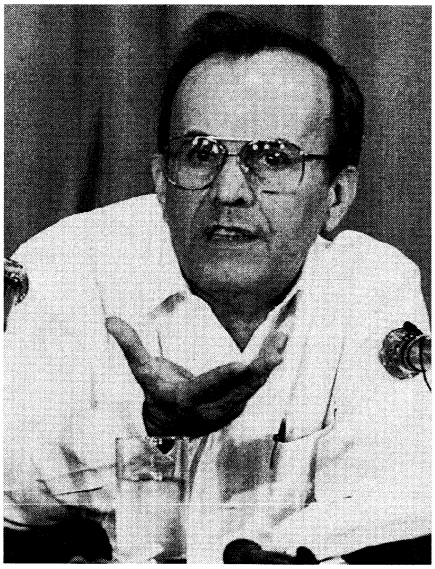

ANPP-voorzitter Ricardo Alarcon de Quesada geeft op 2 mei 1995 een persconferentie in Havana naar aanleiding van het akkoord met de Verenigde Staten over de kwestie van de Cubaanse vluchtelingen.

quotum van 20 000 vluchtelingen dat volgens het akkoord van september 1994 (zie pag 845/3 e v -'94) jaarlijks zou worden toegelaten

Op zijn beurt beloofde Cuba geen represailles te nemen tegen Cubanen die naar huis wilden terugkeren en stemde het in met toelating van diegenen die door de VS waren uitgewezen en van mensen die met gezondheidsproblemen kampten of eer, strafblad hadden

Cuba ging er eveneens mee akkoord dat Amerikaanse functionarissen zouden toezien op de terugkeer van Cubanen. De eerste groep van 13 repatrianten werd op 9 mei bij Bahia De Cabañas. 64 km van Havana. door de Amerikaanse kustwacht aan land gezet: op 12 mei voigde een tweede groep van negen repatrianten.

Kardinaal Ortega bezoekt VS

De roomskatholieke aartsbisschop van Havana. Jaime Ortega, bracht eind mei een bezoek aan Miami, het eerste bezoek van een Cubaanse kerkleider aan de VS sinds de Cubaanse revolutie in 1959. In een preek op 29 mei riep hij op tot verzoening tussen Cubanen op Cuba en zij die in ballingschap verbleven.

Amerikanen benoemen speciaal adviseur

Op 24 mei maakte de Amerikaanse regering bekend Richard Nuccio te hebben aangesteld in de nieuwe functie van speciaal adviseur voor Cubaanse Aangelegenheden.

Nuccio werd verantw-oordelijk voor de coördinatie van het Amerikaanse beleid inzake Cuba en zou optreden als schakel tussen de Amerikaanse president en het ministerie van buitenlandse zaken. Zijn benoeming deed de verwachting ontstaan dat het nieuwe immigratiebeleid zou worden gevolgd door samenwerking op andere terreinen van w-ederzijds belang. in het bijzonder gezamenlijk optreden tegen drugshandelaars en de aanpak van milieuproblemen.

Mogelijk snellere verbetering bilaterale betrekkingen

Op 27 juni zei de Amerikaanse president Bill Clinton in een toespraak dat de VS bereid waren een ,,handreikingte doen" aan het Cubaanse volk om een vreedzame overgang naar democratie mogelijk te maken. Clinton bevestigde dat de Amerikaanse handelssancties voorlopig van kracht zouden blijven. maar erkende dat er economische veranderingen hadden plaatsgevonden.

De kans op een snellere verbetering van de bilaterale betrekkingen nam toe na een verklaring van de woordvoerder van het Witte Huis, Michael Curry, op 14 juni dat ,.alsreactie op de positieve berichten over politieke en economische veranderingen in Cuba" de extra sanctiemaatregelen. die in augustus 1994 (zie pag. 845/3-'94)waren ingevoerd. zouden worden herzien.

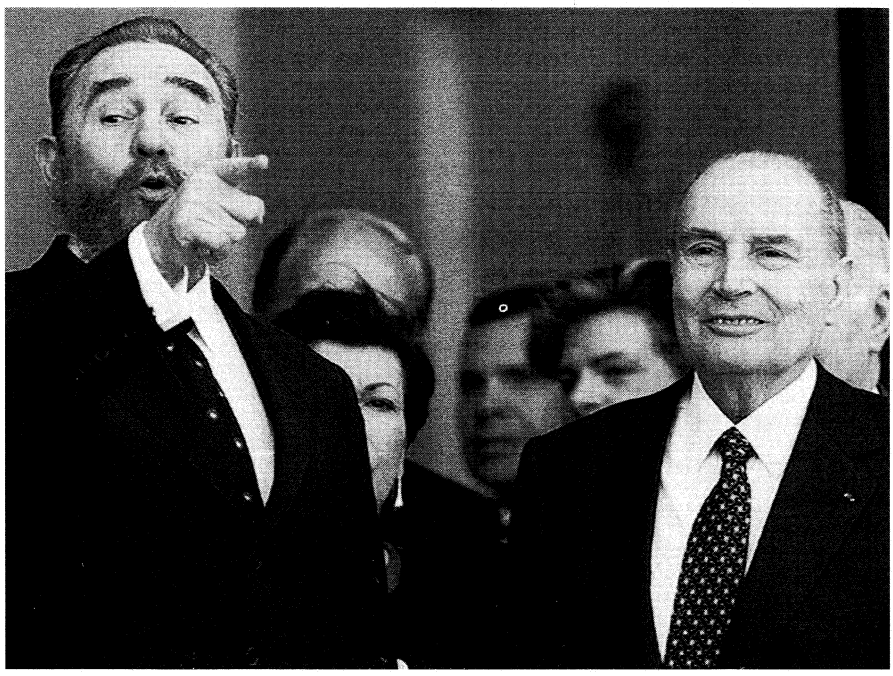

De Cubaanse president Fidel Castro Ruz (1.)wordt op 13 maart 1995 op het Elysée in Parijs ontvangen door zijn Franse ambtgenoot François Mitterrand (r.).

Amerikaanse financier gearresteerd

Op 20 juni deelden autoriteiten aan de Amerikaanse regering mee dat de voortvluchtige Amerikaanse financier Robert L. Vesco niet zou worden uitgeleverd. Volgens president Fidel Castro zou het ,,immoreel" zijn Vesco tot een ,,pion" te maken in de bilaterale betrekkingen.

Vesco was in 1972 uit de VS gevlucht, nadat hij ervan was beschuldigd $ 224 mln te hebben verduisterd van zijn in Zwitserland gevestigde hulpfonds. Hij werd ook gezocht wegens drugsdelicten en er liep een onderzoek tegen hem in verband met een illegale bijdrage van $ 200.000 aan Richard Nixons succesvolle campagne voor het Amerikaanse presidentschap in 1972. Vesco had veertien jaar in Cuba gewoond, voordat hij eind mei werd gearresteerd wegens de beschuldiging ,,een agent voor een buitenlandse geheime dienst" te zijn. Zijn arrestatie had geleid tot speculaties dat hij zou worden uitgeleverd aan de VS als een gebaar van goede wil.

PRESIDENT CASTRO BEZOEKT FRANKRIJK

President Fidel Castro Ruz omschreef zijn officiële bezoek aan Frankrijk van 13-13 maart, een van de zeer weinige bezoeken die hij in 36 jaar presidentschap aan een westers land bracht, als het eind van de ,,apartheid" die door de VS tegen Cuba was ingesteld. Hij veroordeelde de ,,misdadige blokkade" die de VS in stand hielden en nodigde een internationale mensenrechtendelegatie uit de zaak van de Cubaanse politieke gevangenen te komen bestuderen.

Als officiële gast van de UNESCO werd hij met alle honneurs in het Elyséepaleis ontvangen door de Franse president François Mitterrand, die zich met zijn vrouw Danielle reeds lang verzette tegen de Amerikaanse boycot. Premier Edouard Balladur distantieerde zichzelf en zijn regering van Castro's bezoek, maar verklaarde wel dat handhaving van het 34 jaar oude handelsembargo niet gerechtvaardigd was, aangezien de Amerikaanse veiligheid niet langer in gevaar was.

(Zie pag. 370/1-'95 voor de ondertekening door Cuba van het verdrag van Tlatelolco.)

VERDERE BUITEXLANDSE BETREKKINGEN. HANDELSOVEREENKOMST MET RUSLAND

Op 3 april liet de Russische regering weten dat zij op het punt stond een bilaterale overeenkomst te ondertekenen

betreffende de levering van 3 mln ton olie voor 1 mln ton Cubaanse suiker.

Diplomatieke betrekkingen met Chili hersteld

Op 7 april werden de diplomatieke betrekkingen met Chili, die na de militaire staatsgreep in 1973 in Chili waren verbroken, volledig hersteld. De consulaire en handelsbetrekkingen waren al hervat.

Bezoek van Spaanse defensiefunctionarissen

Op 5 juni arriveerde op Cuba een hoge delegatie van het Spaanse ministerie van defensie. Het was de eerste keer in 36 jaar dat een dergelijke delegatie een bezoek bracht aan Cuba.

REGERINGSWIJZIGING

Op 12 mei werd Osvaldo Martinez Martinez, minister van economie en planning, ontslagen na slechts vier maanden in functie te zijn geweest. De volgende regeringswijzigingen werden bekendgemaakt:

Vice-premier, economie en planning - José Luis Rodriguez Garcia+; financiën en prijzen - Manuel Millares Rodriguez*; volksgezondheid - Carlos Dotres Martinez".

* Nieuwe benoeming.
+ Gem-ijzigdeverantwoordelijkheid.

In een verklaring van de staatsraad werd gezegd dat Martinez. voorstander van voorzichtige decentralisering en marktgerichte hervormingen. was ontslagen wegens .,gezondheidsproblemen die onverenigbaar waren met zijnzware functie".

VRIJLATING GEVANGENEN

Op 31 mei en 1 juni werden zes politieke gevangenen vrijgelaten na verzoeken daartoe van de VS en Frankrijk Onder hen bevonden zich de vooraanstaande dissidenten Sebastian Arcos Bernes, vice-voorzitter van de verboden Cubaanse Commissie voor Mensenrechten, en de journalist en dichter Indamiro Restano

MENOYO BEZOEKT CUBA

Op 18 juni opende president Fidel Castro in de stad Cienfuegos op 250 km ten zuidoosten van Havana een congres over ,,representatieve democratie", dat werd bijgewoond door Eloy Gutierrez Menoyo, een voormalig politieke gevangene en de verbannen voorzitter van de gematigde in Miami gevestigde beweging voor Verandering in Cuba.

Menoyo. die 22 jaar in de gevangenis had gezeten wegens contrarevolutionaire activiteiten, was in 1986 na tussenkomst van de Spaanse regering vrijgelaten. Hij zei dat zijn aanwezigheid zowel ,.een boodschap van vcrzocning" als ,,een openingszet" van de regering was. Menoyo had persoonlijke ontmoetingen met president Castro en minister van buitenlandse zaken Roberto Robaina Gonzalez.

LEGALISERING PARTICULIERE RESTAURANTS

Op 14 juni werden particuliere restaurants toegestaan. Dit betekende een nieuwe stap in het proces van voorzichtige economische hervormingen (zie pag. 763/2 e.v.-'93, 336/2 e.v. en 846/3-'94,32212-'95).

Restauranthouders mochten geen personeel in loondienst hebben, zij moesten zich houden aan strenge voorschriften en voor hun vergunning per maand het hoge bedrag van 100 pesos betalen (bijna de helft van het gemiddelde maandloon in de overheidssector). Restauranthouders die in dollars kregen betaald. moesten voor hun vergunning $ 300 betalen, plus nog eens $ 100 voor de verkoop van alcohol. Voor straatverkopers golden lagere bedragen.

Op 13 juni werden nog 19 activiteiten toegevoegd aan een lijst met legale beroepen en diensten die waren toegestaan aan zelfstandige ondernemers.

(Vor.ber.pag. 321/1 e.v.-1995)

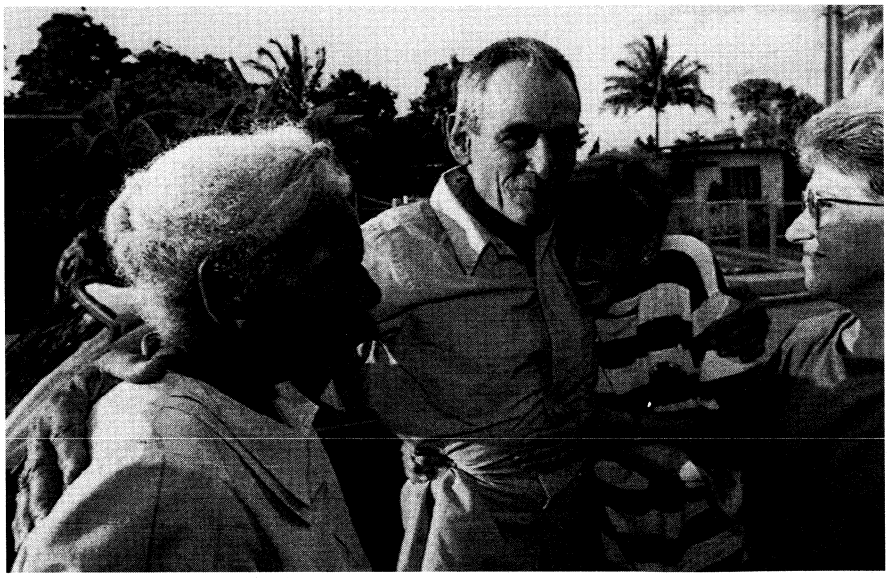

Sebastian Arcos Bernes (m.)wordt na zijn vrijlating op 31 mei 1995 in Havana begroet door familieleden

DOMINICA

ALGEMENE VERKIEZINGEN. PREMIER EUGENIA CHARLES TREEDT TERUG

Bij algemene verkiezingen op 12 juni 1993 behaalde de oppositionele centrum-linkse Dominicaanse Verenigde Arbeiderspartij (Dominican United Workers' Party, DUWP) elf van de 21 zetels in het Huis van Afgevaardigden. De conservatieve Dominicaanse Vrijheidspartij (Dominica Freedom Party, DFP) behaalde vijf zetels, evenals de Arbeiderspartij van Dominica (Labour Party of Dominica, LPD).

De overwinning van de DUWP van Edison James, maakte een einde aan bijna 15 jaar DFP-heerschappij. De premier in deze periode, Dame Eugenia Charles, die de DFP had opgericht en die wijd en zijd bekend stond als de ,,IJzeren Dame" van het Caribisch gebied, kondigde aan zich terug te trekken uit de actieve politiek na een carrière van 27 jaar.

De nieuwe regering trad op 14 juni aan.

Samenstelling van het kabinet

Premier, buitenlandse en juridische zaken, arbeid - Edison James; financiën, industrie en planning - Julius Timothy: toerisme, havenwezen en werkgelegenheid - Norris Prevost; volksgezondheid en sociale zaken - mevr. Doreen Paul; handel en marktbeleid - Norris Charles; gemeenschapsontwikkeling en vrouwenzaken - mevr. Gertrude Roberts; verbindingen. publieke werken en huisvesting - Earl Williams: landbouw en milieu - Peter Carbon: onderwijs, sport, jeugdzaken - Ronald Green.

(Vor.ber.pag. 473/1/2-1994)

GRENADA

ALGEMENE VERKIEZINGEN

Bij algemene verkiezingen op 20 juni 1993 versloeg de New National Party (NNP),die werd geleid door de voormalige minister van publieke werken en verbindingen Keith Mitchell, het regerende National Democratic Congress (NDC).

De NNP sleepte acht van de 15 zetels in het Huis van Afgevaardigden in de wacht. Vijf zetels gingen naar het NDC en twee naar de Grenada United Labour Party (GULP) van voormalig premier Sir Eric Gairy. Mitchell verklaarde dat zijn kabinet zou streven naar nationale verzoening en de inkomstenbelasting zou afschaffen.

Het nieuwe kabinet werd op 22 juni geïnstalleerd.

Samenstelling van het kabinet

Premier. financiën. buitenlandse zaken, voorlichting, nationale veiligheid - Keith Mitchell: toerisme. burgerluchtvaart. vrouwenzaken. cooperaties en sociale zaken - mevr. Grace Duncan; onderwijs - inevr. Lourina Waldron; jeugdzaken, sport. cultuur. gemeenschapsontwikkeling - Adrian Mitchell; arbeid, juridische zaken. lokale overheid, CARICOM-zaken en politieke eenwording - Lawrence Joseph: landbouw, bosbou , grondbeheer: visserij - Joslyn Whiteman: verbindingen. publieke werken, nutsbedrijven - Gregory Bowen; volksgezondheid, huisvesting, milieu - Mark Isaacs; minister zonder portefeuille. speciaal belast met buitenlandse zaken. planologie, nationaal hoger en middelbaar onderwijs - Raphael Fletcher; staatssecretaris op het departement van financiën - Patrick Bubb: staatssecretaris op het departement van jeugdzaken. sport. cultuur en gemeenschapsontwikkeling - William Dewsbury; parlementair ministersassistent op het departement van volksgezondheid - Roger Radix: parlementair ministersassistent voor aangelegenheden betreffende Carricou en Petit Martinique - Tobias Clement.

(Vor.ber.pag. 325/2 e.v.-1995)

JAMAICA

KABINETSWIJZIGING

Op 7 januari 1995 maakte premier Percival Patterson een belangrijke reorganisatie van het kabinet bekend, waardoor het aantal kabinetsleden werd teruggebracht van 17 naar 15.

Drie onderministers dienden hun ontslag in, omdat zij kennelijk ontevreden waren over het feit dat ze niet waren bevorderd. De regerende People's National Party (PNP)haastte zich echter speculaties uit de wereld te helpen dat de samenstelling van de nieuwe regering had geleid tot onenigheid binnen de partij.

Samenstelling van het kabinet

Na de reorganisatie zag de samenstelling van het kabinet er als volgt uit:

Premier - Percival J. Patterson+: vice-premier. buitenlandse zaken en buitenlandse handel - Seymour Mullings+; toerisme -John Junor+; minister zonder portefeuille - mevr. Maxine Henry-Wilson"; financiën en planning - Omar Davies+; arbeid. sociale zaken en sport - mevr. Portia Simpson+; landbou en mijnbouw - Horace Clarke+; nutsbedrijven, verkeer en energie - Robert Pickersgill+; industrie, investeringen en handel - Paul Robertson+; procureur-generaal. juridische zaken - David Coore: gezondheidszorg - Peter Phillips+; nationale veiligheid en justitie - K. D. Knight: milieu en huisvesting - Easton Douglas+; onderwijs, jeugdzaken en cultuur - Burchel Whiteman+; lokaal bestuur en publieke werken - Roger Clarke*

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde portefeuille.

GEHEIME RAAD DOET UITSPRAAK IN ZAAK TOSH-MOORD

Op 6 april verwierp de met de administratieve appelrechtspraak belaste Britse commissie van de Geheime Raad. het hoogste hof van beroep voor 17 Caribische landen, het laatste beroep van Dennis Lobban tegen zijn veroordeling in 1988 wegens de moord op reggaemuzikant Peter Tosh. Naar verwachting zou zijn doodvonnis echter worden omgezet in levenslange gevangenisstraf overeenkomstig een eerdere uitspraak van de Geheime Raad uit 1993 dat het onmenselijk was om gevangenen die al langer dan 5 jaar in de dodencel zaten. te executeren (ziepag. 343/2-'94).

De Geheime Raad bepaalde dat er tijdens het proces onrechtmatigheden waren voorgevallen. maar dat er geen rechterlijke dwalingen waren begaan. In twee andere zaken vernietigde de Raad echter de veroordelingen van twee Jamaicanen die al langer dan vijf jaar in een dodencel zaten.

GEWELD IN KINGSTON

Op 14-15 juni werd het zakencentrum van Kingston gesloten uit protest tegen het toenemend geweld van gangsterbenden. Op 9 juni was een groothandelaar doodgeschoten en de week daarvoor waren zeven mensen op gewelddadige wijze om het leven gekomen bij een bendenoorlog.

LERARENSTAKING

Van 12-16 juni gingen in Kingston 104 scholen dicht, toen leraren hun protestacties opvoerden tegen een loonvoorstel van de regering dat bij lange na niet tegemoet kwam aan de door hen geëiste loonsverhoging van 150 procent verspreid over twee jaar Er werd hun slechts een verhoging aangeboden van 30 procent verspreid over twee jaar, en eer. verhoging van 10 procent als onderdeel van het herwaarderen van tuncties in de overheidssector

(Vorberpag 342/3e v-1994)

ORGANISATIE VAN AMERIKAANSE STATEN

JAARVERGADERING

Op 5-7 juni werd in Port-au-Prince op Haïti de 25ste Vergadering van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) gehouden. Brazilië, Mexico en Bolivia pleitten voor de onvoorwaardelijke hertoetreding tot de OAS van Cuba, dat in 1962 was geschorst. De verscherpte Amerikaanse sancties tegen Cuba werden in het algemeen veroordeeld, maar Argentinië, dat een behoedzamere aanpak voorstond dan de andere landen, pleitte voor een nieuwe diplomatieke bemiddelingspoging van de OAS in de hoop dat dit zou leiden tot vermindering van de spanningen tussen Cuba en de VS (voor verbetering van Cubaans-Amerikaanse betrekkingen, zie onder CUBA).

De Vergadering besloot eveneens ,,een bijdrage te leveren aan een definitieve oplossing" voor het grensconflict tussen Peru en Ecuador (ziepag. 406/1 e.v.-'95) en landen met veel drugsgebruikers onder druk te zetten beter samen te werken op het gebied van de drugsbestrijding. Een aantal landen pleitte voor versterking en hervorming van de OAS teneinde beter het hoofd te kunnen bieden aan de problemen waarmee het werelddeel te kampen had, zoals terrorisme. drugshandel en armoede.

(Vor.ber.pag. 640/1 e.v.-1994)

TRINIDAD EN TOBAGO

EXECUTIE VOLTROKKEN

De wegens moord veroordeelde Glen Ashby werd op 14 juli 1994 opgehangen,

enkele minuten voordat per fax het bericht arriveerde dat de met de administratieve appelrechtspraak belaste commissie van de Britse Geheime Raad had besloten de executie uit te stellen. In de dodencel zaten nog 25 gevangenen op de voltrekking van hun vonnis te wachten.

De executie van Ashby was de eerste in Trinidad en Tobago in 15 jaar. Op zes dagen na had Ashby vijf jaar in de dodencel gezeten; in november 1993 had de Geheime Raad (het hoogste hof van beroep voor veel landen in het Gemenebest). die toen uitspraak moest doen in een zaak in Jamaica, besloten dat een doodvonnis dat na vijf jaar niet voltrokken was, moest worden omgezet. aangezien het onmenselijk was om iemand zo lang op zijn executie te laten wachten (zie pag. 343/2-'94)

Minder dan vijf uur voor de voltrekking van het vonnis, hadden zowel de advocaten als de Geheime Raad van minister van justitie Keith Sobion de toezegging ontvangen dat het vonnis niet voltrokken zou worden zolang niet alle mogelijkheden tot uitstel van executie uitgeput waren.

De VN-Commissie voor de Mensenrechten hekelde op 27 juli dc cxecutic cn kondigde aan zich postuum in te zetten voor Ashby's zaak. In Trinidad en Tobago was positief gereageerd op de executie, omdat men deze als middel zag in de strijd tegen het toenemend aantal moorden dat verband hield met de handel in drugs; de mensenrechtenorganisatie Amnesty International uitte echter de beschuldiging dat de executie met opzet was doorgezet om kiezers gunstig te stemmen. Amnesty beschuldigde de regering van schending van het nationaal recht en van internationale normen. De plaatselijke advocatenverenigingnoemde de executie ,,de ernstigste schending van de rechtsgang" die ooit in het land was voorgekomen.

De executie van twee andere veroordeelden ging niet door nadat de Geheime Raad op 25 juli uitstel hadverleend.

LEIDER NAR TREEDT AF

Op 2 augustus 1994 trad voormalig premier Selby Wilson af als leider van de Nationale Alliantie voor Wederopbouw (NAR).Dit gebeurde nadat het dagelijks bestuur van zijn partij zich had uitgesproken tegen zijn besluit om voor een tussentijdse verkiezing op 22 augustus samen met het Verenigd Nationaal Congres (UNC)een alliantie te vormen tegen de regerende Nationale Volksbeweging (PNM). Tot nieuwe partijleider werd A.N.R. Robinson gekozen.

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 19 mei vond een kabinetswijziging plaats, waarbij de portefeuilles als volgt werden herverdeeld:

Premier - Patrick Manning+; minister in het departement van de premier (verantwoordelijk voor openbaar bestuur), voorlichting, buitenlandse zaken - Gordon Draper+; nationale veiligheid - John Eckstein+; minister op het departement van financiën (verantwoordelijk voor investeringen). handel en industrie - Kenneth Valley+; energie - Barry Barnes+; nutsbedrijven - Ralph Maraj+; maatschappelijke ontwikkeling - Russell Huggins*; volksgezondheid - mevr. Linda Babbolal+.

* Nieuwe benoeming
\+ Gewijzigde verantwoordelijkheid.

MOORD OP OUD-MINISTER

Een ongekend hoge beloning van T$ 250.000 werd door de autoriteiten uitgeloofd voor informatie die zou leiden tot de arrestatie van de onbekende moordenaars die op 20 juni 1995 voormalig procureur-generaal en minister van nationale veiligheid Selwyn Richardson doodschoten.

(Vor.ber.pag. 701/4 e.v.-1994).

VERENIGDE STATEN

RIVALISERENDE VOORSTELLEN VOOR SLUITENDE BEGROTING

In een televisietoespraak tot het Amerikaanse volk presenteerde president Bill Clinton op 13 juni 1995 een voorstel om de Amerikaanse begroting vóór het belastingjaar 2005 sluitend te maken. Het was de eerste keer dat Clinton beloofde voor een bepaalde datum met een sluitende begroting te komen. Zijn voorstel was bedoeld als alternatief voor de strengere voorstellen van het door de Republikeinen beheerste Congres, dat de begroting tegen 2002 sluitend wilde hebben.

Clinton, die de noodzaak van een sluitende begroting erkende. onderstreepte dat zijn voorstellen gunstiger waren voor de lagere inkomensgroepen dan die van de Republikeinen. Niettemin zou volgens Clintons aanpak op bijna alle federale overheidsprogramma's gemiddeld 20 procent moeten worden bezuinigd. Onderwijs was de enige post waarop Clinton overheidsbezuinigingen uitsloot. Ook handhaafde hij de belastingverlagingen die hij eind 1994 had voorgesteld (zie pag. 267/3 e.v.-'95). evenals enige aspecten van de hervormingen op het gebied van de ziektekostenverzekering waarvoor hij zich reeds eerder sterk had gemaakt, maar die schipbreuk hadden geleden in het Congres (zie pag. 40/1 e.v.-'95).

Veel vooraanstaande Democraten hekelden Clintons voorstellen omdat hij te grote concessies zou hebben gedaan onder druk van de Republikeinse meerderheid in het Congres. Republikeinse leiders daarentegen toonden zich blij met zijn bijdrage aan het debat, maar bleven van mening dat hun eigen begrotingsvoorstellen de voorkeur genoten.

Nadat de beide kamers van het Congres elk een voorstel voor een sluitende begroting hadden aangenomen, werden ze het uiteindelijk eens over een gezamenlijke motie: waarin onderdelen van hun beide plannen gecombineerd waren. Deze motie, die op 30 juni door beide kamers werd aangenomen, handhaafde de termijn van zeven jaar en voorzag in belastingverlagingen van $ 245 mrd en in bezuinigingen van in totaal $ 894 mrd die vrijwel alle overheidsuitgaven troffen, behalve defensie.

Rivaliserende voorstellen voor sluitende begroting

Bezuinigingen op overheidsuitgaven
Clinton: $ 1.100 mrd in tien jaar
Senaat: $ 961 mrd in zeven jaar
Huis van Afgevaardigden: $ 1.400 rnrd in zeven jaar

Belastingverlagingen
Clinton: $ 111 rnrd
Senaat: Max. $ 170 mrd
Huis van Afgevaardigden: $350 mrd

Bezuinigingen op Medicare
Clinton: $124 mrd
Senaat: $258 rnrd
Huis van Afgevaardigden: $288 rnrd

Bezuinigingen op Medicaid
Clinton: $54 rnrd
Senaat: $175 mrd
Huis van Afgevaardigden: $187 mrd

Bezuinigingen op uitkeringen
Clinton: niet gespecificeerde bezuinigingen
Senaat: $ 80 mrd
Huis van Afgevaardigden: $ 101 rnrd

Defensie
Clinton: uitbreiding budget met $ 25 rnrd
Senaat: uitbreidingbudget met $25 rnrd
Huis van Afgevaardigden: uitbreiding budget met $ 68

VERDERE ONTWIKKELINGEN. EERSTE VETO VAN CLINTON

Ondanks Clintons bereidheid met het Congres samen te werken aan plannen voor sluitende begrotingen en belastingverlagingen, gaf hij een indicatie van hoe het met het begrotingsvoorstel van het Congres zou kunnen aflopen, toen hij op 7 juni voor het eerst tijdens zijn presidentschap gebruik maakte van zijn vetorecht. Hij verwierp een wetsvoorstel tot bezuinigingen van $ 16,4 mrd op uitgaven in het fiscale jaar 1995 (eindigend op 30 september) die reeds door het Congres waren goedgekeurd. Het veto viel in de 28ste maand van zijn presidentschap, dat gekenmerkt werd door een terughoudendheid

op dit punt die sinds de Burgeroorlog niet eerder was voorgekomen.

Tijdens de vetoplechtigheid in het Witte Huis verklaarde Clinton dat hij ..niet met een gerust geweten een wetsvoorstel voor bezuinigingen op onderwijs en omscholingsprogramïna's (kon) ondertekenen teneinde leuke projecten van het Congres te redden". Hij herhaalde echter dat ook hij voor verlaging van het begrotingstekort was, en benadrukte dat hij bezwaar maakte tegen slechts $ 1,5 mrd van de voorgesteide bezuinigingen. Republikeinen uit beide kamers van het Congres erkenden dat ze weinig kans maakten om de tiveederde i-neerderheid bijeen te krijgen die nodig was om het veto teniet te doen. en zeiden dat het wetsvoorstel herzien zou u-orden om tegemoet te koinenaan Clintons specificaties.

Veto's van na-oorlogse presidenten

President	*Ambts-periode*	Veto's	*Teniet* gedaan door Congres
Harry S. Truman	1945-'52	250	12
Dwight Eisenhowcr	1952-'60	181	2
John F. Kennedy	1960-'63	21	0
Lyndon B. Johnson	1963-'68	30	0
Richard Nixon	1968-'74	43	7
Gerald Ford	1974-'76	66	12
Jimmy Carter	1976-'80	31	2
Ronald Reagan	1980-'88	78	9
George Bush	1988-'92	46	1
Bill Clinton	1992-	1	0

Kandidaat-hoofd gezondheidsdienst afgewezen

Aan de vijf maanden oude strijd tussen de regering-Clinton en de rechtervleugel van de Republikeinse Partij over de kandidatuur van Henry Foster voor de functie van directeur-generaal van de nationale gezondheidsdienst kwam op 22 juni een einde. De Senaat besloot die dag met 57 tegen 43 stemmen, drie te weinig voor de vereiste meerderheid, om hun verzet tegen een stemming over de kandidatuur van Foster te staken. Beide partijen erkenden dat door de uitslag van de stemming. die identiek was aan een één etmaal eerder gehouden stemming, Fosters kansen op benoeming verkeken waren.

De bezwaren die de Republikeinen tegen Foster koesterden, hadden te maken met de abortuskwestie. Aangezien Foster tijdens zijn medische loopbaan een aantal abortussen had uitgevoerd, werd hij door zijn tegenstanders ongeschikt geacht voor de functie. President Clinton reageerde kwaad op de uitslag van de stemming in de Senaat en verweet de Republikeinen „in de greep te zijn van mensen die elke Amerikaanse vrouw het recht om te kiezen willen ontnemen" (zie ook pag. 413/3 e.v.-'95).

Benoeming van voorzitter Raad van Economische Adviseurs

Op 28 juni werd Joseph Stiglitz door p esident Bill Clinton aangewezen als voorzitter van de Raad van Economische Adviseurs (CEA).

De benoeming kwam op een moment dat de toekomst van de Raad onzeker was. aangezien de betreffende subcommissie van de Begrotingscominissie van het Huis van Afgevaardigden weigerde terug te komen up haar besluit om in 1996 geen geld meer beschikbaar de stellen voor de Raad. Aangezien Stiglitz reeds lid was van de CEA, hoefde zijn benoeming niet door de Senaat te worden bekrachtigd.

Debat tussen Clinton en Gingrich

Op 11 juni hielden president Bill Clinton en de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, Newt Gingrich, een historisch debat in New Hampshire. Het was de eerste keer in de Amerikaanse geschiedenis dat de beklederS van deze twee functies met elkaar in debat gingen.

Het debat kwam voort uit een terloopse uitnodiging van Clinton toen de twee mannen in New Hampshire verbleven, de staat die van belang was omdat daar van oudsher de eerste voorverkiezingen werden gehouden. Gingrichs vierdaagse rondreis door de staat gaf aanleiding tot speculaties dat hij zou bekendmaken dat hij zich voor de Republikeinen kandidaat wilde stellen voor de presidentsverkiezingen. De ontmoeting tussen de twee ideologische tegenstanders. die plaatsvond voor een uit lokale bewoners en een grote groep journalisten bestaand publiek. verliep bijzonder hartelijk. De twee besloten een commissie met vertegenwoordigers van beide partijen in te stellen die hervormingen moest voorstellen op het gebied van het politiek lobbyen en het financieren van politieke partijen.

Ontwikkelingen in Whitewater-schandaal

In juni werd het verslag gepubliceerd van een door een Republikein geleid onderzoek dat de Clintons vrijpleitte van elke misstap in de beginjaren van de onroerend-goedactiviteiten door Whitewater in Arkansas (voor eerder Whitewater-nieuws, zie pag. 268/2 e.v. en 416/3-'95). De bevindingen in het verslag, dat voortvloeide uit een onderzoek van Jay Stephens, een onpartijdige Republikeinse jurist wiens benoeming in 1994 tot aanzienlijke boosheid in het Witte Huis had geleid (zie ook pag. 416/3-'94), werden gepubliceerd in de Wall Street Journal van 26 juni.

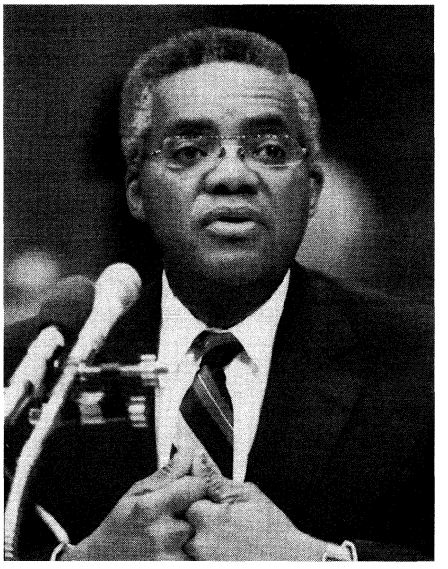

Henry Foster antwoordt op vragen van een Senaatscommissie tijdens een hoorzitting op 2 mei 1995 in het kader van zijn nominatie voor de functie van directeur-generaal van de nationale gezondheidsdienst.

Het onderzoek voor de Resolution Trust Corporation. het federale bureau dat zich bezighield met failliete spaarbanken, was gericht op de rol die de Whitewateronderneming had gespeeld bij het faillissement van de Madison Guaranty-spaarbank van James McDougal. vriend en zakenpartner van het echtpaar Clinton (zie ook pag. 414/3 e.v.-'94). In het verslag stond dat de Clintons in Whitewater hadden belegd zonder dat zij daaruit inkomsten genereerden en dat zij $ 46.500 hadden verloren. Het verslag bevestigde Clintons bewering dat hij zich pas in 1986 actief was gaan bemoeien met de financiële zaken van Whitewater nadat McDougal, die tevens oprichter van de Madison was. ziek was geworden. Ook werden er geen be ijzen gevonden dat de Clintons betrokken zouden zijn geweest bij het overhevelen van geld van Madison naar Whitewater vóór het faillissement van eerstgenoemde.

Door deze bevindingen nam de druk op het echtpaar Clinton af, maar het hoofdonderzoek naar Whitewater van speciaal openbaar aanklager Kenneth Starr liep intussen gewoon door. Starrs verzoek om de opvolger van Clinton als gouverneur in Arkansas, Jim Guy Tucker, te dagvaarden, werd op 7 juni door een jury ingewilligd op grond van drie beschuldigingen van fraude.

De aanklachten tegen Tucker hadden betrekking op diens aan- en verkoop van kabeltelevisieaandelen en hield niet direct verband met de Clintons. Hij werd ervan beschuldigd in 1987 op frauduleuze wijze in het bezit te zijngekomenvaneen bedrag van $ 300 000 dat toebehoorde aan een op voorstel van Clinton opgezet bureau dat onder-

nemingen van minderheden moest ondersteunen. Het geld maakte deel uit van een reeks leningen, waarvan sommige waren verstrekt door de Madison Guaranty-bank, waarmee hij de kabeltelevisieaandelen had gekocht. Toen hij later sommige van die aandelen verkocht. werd hij ervan beticht te hebben geprobeerd de ware omvang van zijn winst te verzwijgen.

Een minder gunstige ontwikkeling voor de president was het feit dat Webster Hubbell op 28 juni achter de tralies verdween op grond van beschuldigingen die voortkwamen uit het Whitewater-onderzoek. Hubbell, oud-confrère van Hillary Clinton en voormalig onde minister van justitie in de regering-Clinton. had in december 1994 schuld bekend aan twee aanklachten wegens fraude en belastingontduiking (zie pag. 268/2 e.v.-'95). Hij werd veroordeeld tot 21 maanden gevangenisstraf en had toegezegd volledig te zullen meewerken aan het onderzoek van Starr.

Onderzoeker in HUD-schandaal treedt terug

Arlin Adams maakte op 1 juni bekend dat hij zich met ingang van 3 juli terugtrok als onafhankelijk officier van justitie in het onderzoek naar corruptie in de jaren '80 bij het ministerie van huisvesting en stadsontwikkeling (Housing and Urban Development, HUD). De commissie van federale rechters van beroep die verantwoordelijk was voor de benoeming van onafhankelijke officieren van justitie, maakte bekend dat Adams zou worden opgevolgd door Larry D. Thompson, een voormalige federale openbare aanklager die zich incidenteel met het HUD-onderzoek had beziggehouden.

Met het wereldkundig maken van zijn beslissing gaf Adams aan dat de onderzoeksfase van de zaak voorbij was en dat de enige belangrijke taak die zijn team nog restte het proces in sewtember was tegen James G. Watt, die van 1981-'83 minister van binnenlandse zaken was geweest. Watt was in februari beschuldigd van meineed en het belemmeren van de rechtsgang in verband met het onder druk zetten van HUD-ambtenaren in de jaren '80. Hij had ontkend schuldig te zijn. Sinds Adams benoeming in 1990 tot leider van het HUD-onderzoek, waren door zijn toedoen 15 voormalige HUD-ambtenaren en hun medewerkers veroordeeld (zie pag. 562/2-'94).

Senaat aanvaardt wetsvoorstel terreurbestrijding. Verdere ontwikkelingen betreffende terrorisme

Na de aanslag in Oklahoma op 19 april (zie pag. 559/1 e.v.-'95), die het leven kostte aan 168 mensen, werden verschillende wetsvoorstellen op het gebied van terreurbestrijding ingediend; een daarvan werd op 7 juni door de Senaat aanvaard met 91 tegen 8 stemmen. Het voorstel, dat bijna alle maatregelen bevatte die door Clinton waren voorgesteld na de aanslag, was erop gericht de overheid meer bevoegdheden te geven bij het voorkomen, onderzoeken en bestraffen van terreurdaden op Amerikaans grondgebied of daarbuiten.

Volgens het wetsvoorstel kon in de volgende vijf jaar $ 2 mrd worden uitgegeven aan een aantal terreurbestrijdingsmaatregelen, waaronder het aanstellen van 1.000 nieuwe wetsdienaren. Ook werden de straffen voor terreurdaden en samenzweringen waarbij explosieven in het spel waren verhoogd. werd de federale jurisdictie over terreurdaden uitgebreid, werden beperkingen opgelegd aan het vervoeren van stoffen waarmee bommen konden worden gemaakt, werden de procedures voor het uitleveren van vermoedelijke buitenlandse terroristen versneld, werd hulp aan landen die werden verdacht van het steunen van terroristisch? aanslagen verboden. en werd de doodstraf gesteld op het plegen van terreurmoorden. De beperkingen die in het wetsvoorstel werden opgelegd aan ter dood veroordeelden die in beroep wilden gaan, waren de strengste die ooit door het Congres waren voorgesteld.

Aangezien het Huis van Afgevaardigden eveneens een vergelijkbaar wetsvoorstel wilde aannemen, stond vrijwel vast dat een definitief wetsvoorstel. dat vergelijkbaar was met dat van de Senaat, voor het einde van het jaar zou worden goedgekeurd.

Intussen werd de omvangrijke jacht op ,,John Doe 2", de man van wie de autoriteiten meenden dat hij Timothy McVeigh had geholpen bij het plegen van de aanslag in Oklahoma, op een laag pitje gezet nadat de autoriteiten hadden laten weten dat de verdachte was opgespoord en was gezuiverd van iedere verdenking.

Op 15 juni werd bekendgemaakt dat het ging om de 23-jarige oud-militair Todd Bunting. Toevallig bevond hij zich in het kantoor van een autoverhuurbedrijf in Kansas toen McVeigh daar de auto zou hebben gehuurd waarin de bom was geplaatst. In zijn eerste publieke verklaring sinds zijn arrestatie in april ontkende McVeigh iedere verant oordelijkheid voor de aanslag. In een interview met het tijdschrift Newsweek dat op 25 juni werd gepubliceerd, verklaarde hij alle aanklachten tegen hem te zullen ontkennen.

Strikte veiligheidsmaatregelen leidden op 29 juni tot algehele chaos op de internationale vluchthaven van Los Angeles en tot vertragingen bij de postbezorging in heel Californië. De maatregelen volgden op het dreigement van een onbekende terrorist, die door de autoriteiten de ,,Unabomber" werd genoemd, dat hij een bom zou plaatsen aan boord van een toestel dat binnen de komende zes dagen van het vliegveld zou vertrekken.

,,Unabomber" was in 19'78 begonnen aan een reeks bomaanslagen die aan drie mensen het leven kostte en 23 mensen verwondde, en die in april 1995 zijn jongste slachtoffer hadgeëist (zie pag. 56013 e.v.-'95). Zijn dreigement stond in een brief die de *San Francisco Chronicle* op 27 juni ontving en de dag daarop publiceerde. In een tweede brief. die de *New* York Times op 29 juni ontving. noemde ,,Unabomber" het eerste dreigement een grap". Ook beloofde hij zijn aanslagen te zullen staken als de *New York Times* of de Washington Post een 35.000 woorden tellend manifest van zijn hand wilde publiceren. waarin hij opriep tot een revolutie tegen een maatschappij die hij aanduidde als corrupt, veel te technologisch en gecontroleerd door een schimmige internationale elite die de vrijheid van de mens wilde ondermijnen.

Uitspraak Hooggerechtshof over positieve discriminatie

Op 12 juni bepaalde het Hooggerechtshof met 5 tegen 4 stemmen dat de federale regering zich aan dezelfde strikte regels moest houden die ook golden voor de afzonderlijke staten bij het uitvoeren van positieve-discriminatieprogramma's ten behoeve van minderheden die in het verleden hadden geleden onder de gevolgen van discriminatie.

De uitspraak, die werd gedaan in de zaak Adarand Constructors versus Pena. draaide eerdere uitspraken van het Hooggerechtshof terug die de federale regering meer discretionaire bevoegdheden hadden verleend dan de staten bij het uitvoeren van positieve-actieprogrammai. De zaak had betrekking op een blanke onderaannemer uit Colorado die een federaal contract misliep omdat het werd gegund aan het bedrijf van een Latino die een lager bod had uitgebracht.

Verwacht werd dat de uitspraak zou leiden tot een stortvloed van vergelijkbare juridische claims van andere bedrijven en dat tal van federale programma's waarin minderheden een voorkeursbehandeling kregen, op losse schroeven zouden komen te staan. In 1994 ontvingen bedrijven van minderheden $ 14,4 mrd (8.3 procent van het totaal) aan federale bemiddelingsfondsen dankzij speciale programma's of voorkeursbehandeling. zoals in de zaak-Adarand.

Op 29 juni bepaalde het Hooggerechtshof, met 5 tegen 4 stemmen, dat het in strijd met de grondwet was om ras als de ,,doorslaggevende factor" te hanteren bij het trekken van de grenzen van kiesdistricten: dit betekende opnieuw een tegenslag voor positieve discriminatie.

Geschat werd dat door de uitspraak ongeveer de helft van de congreszetels die door minderheden werden bezet (58 zwam en 20 Latino), in gevaar kwam. De uitspraak werd fel gehekeld door minderhedenleiders die beweerden dat hij in strijd was met de Wet op het Stemrecht uit 1965, een hoeksteen van de burgerrechten, die voorzag in het herdefiniëren van de grenzen van kiesdistricten teneinde te garanderen dat minderheden werden vertegenwoordigd in het Congres. Een van de onbedoelde gevolgen

van het creeren van overwegend zwarte kiesdistricten uit onzekere districten, was indertijd een toename geweest van het aantal zekere Republikeinse districten met een overweldigende blanke meerderheid. Kaar verwachting zouden de Democraten door het opheffen van de op ras gebaseerde districten ongeveer 14 zetels winnen in het Huis van Afgevaardigden.

vakbondsleider treedt terug

Lane Kirkland, die sinds 1979 voorzitter was van de 90 leden tellende vakbondsfederatie, de American Federation of Labor-Congress of Industrial Organizations (AFL-CIO),maakte op 12 juni bekend dat hij op 1 augustus zou aftreden. Zijn onverwachte besluit - eerder dat jaar had hij laten doorschemeren dat hij tijdens de tweejaarlijkse conventie van de AFL-CIO in New York in oktober naar een negende tweejarige ambtstermijn zou streven - deed het vermoeden rijzen dat er voor het eerst in de 20ste eeuw meerdere kandidaten waren voor het leiderschap van de AFL- CIO.

De 73-jarige Kirkland zei dat hij om persoonlijke redenen terugtrad. Tijdens zijn voorzitterschap was het aantal vakbondsleden gedaald tot 15 procent van de beroepsbevolking, een laagterecord sinds het einde van de jaren '30. Bij het bekendmaken van zijn besluit zei hij te hopen dat zijn plaatsvervanger Tom Donahue, die nu interimvoorzitterzou worden. hem zou opvolgen.

Om Kirkland gedurende de rest van diens nog niet verlopen ambtstermijn op te volgen, had Donahue de steun nodig van de meerderheid van het 33 leden tellende dagelijks bestuur van de AFL-CIO dat in Chicago zou vergaderen. Donahue's hoop op een stemming zonder tegenkandidaat tijdens de conventie in oktober werd echter de grond ingeslagen door de tegenkandidatuur van John Sweeney, hoofd van de Service Employees International Union (SEIU) Sweeney, die pleitte voor een programma om de vakbonden nieuw leven in te blazen, vooral onder minderheden en werknemers in de geavanceerde technologie leek te kunnen rekenen op de steun van een voldoende aantal vakbonden om Donahue te verslaan

Wet op Oorlogsbevoegdheden gehandhaafd

In een belangrijke stemming op het gebied van de buitenlandse politiek wees het Huis van Afgevaardigden op 7 juni het voorstel af om de Wet op Oorlogsbevoegdheden (War Powers Act) uit 1973 in te trekken. Deze wet verplichtte de president in het buitenland gestationeerde troepen binnen zestig dagen terug te halen, tenzij het Congres akkoord ging met de continuering van hun verblijf aldaar. Hoewel de voorgestelde intrekking de steun had van voorzitter Newt Gingrich, werd deze met 217 tegen 201 stemmen verworpen.

(Vor.ber.pag. 559/3 e.v.-1995)

ANGOLA

VOORTGANG VREDESPROCES. ONTMOETING TUSSEN DOS SANTOS EN SAVIMBI

In april 1995 richtte de speciale VN-afgezant Alioune Blondin Beye opnieuw zijn inspanningen op het totstandbrengen van een persoonlijke ontmoeting tussen president José Eduardo dos Santos en Jonas Savimbi. de leider van de Nationale Unie voor de Totale Onafhankelijkheid van Angola (UNITA). Een dergelijke ontmoeting werd beschouwd als een belangrijke fase in het herstel van de vrede en de uitvoering van het in november 1994 gesloten vredesakkoord van Lusaka (zie pag. 43/1 e.v.-'95).

Op 27 april werd bericht dat de ontmoeting op 5 mei in de Zambiaanse hoofdstad Lusaka zou plaatsvinden. Dit werd op 30 april bevestigd door Savimbi, die liet weten dat hij van plan was voor die tijd een ontmoeting te hebben met de Zuidafrikaanse president Nelson Mandela. Mandela had bij diverse gelegenheden zijn medewerking in het vredesproces aangeboden.

Bijeenkomst van Gezamenlijke Commissie

Op 20 april werd de 14de zitting gehouden van de Gezamenlijke Commissie, die krachtens het in mei 1991 gesloten vredesakkoord was opgericht als de Gezamenlijke Politieke en Militaire Commissie (zie pag. 618/1-'91). Tijdens de 14de zitting werd belangrijke vooruitgang geboekt op het gebied van het vrije verkeer van personen en goederen.

De Commissie bepaalde welke wegen en bruggen moesten worden gerepareerd en besprak maatregelen om het opruimen van mijnen te bespoedigen. Men hoopte dat een aantal wegen op tijd zouden zijn geopend voor de komst van de VN-verificatiemissie voor Angola (UNAVEM III). Beye meldde verder dat er vooruitgang was geboekt bij de roltooiing van de vorming van de Angolese Strijdkrachten (FAA) en zei dat de belangrijkste onafgedane zaak de totstandkoming van een tijdschema voor de deinobilisatie van de troepen was. Hij merkte op dat de terugtrekking van de tegenover elkaar staande troepenmachten niet langer een probleem vormde. aangezien het aantal schendingen van de wapenstilstand drastisch was verminderd.

Op 7 april had Beye bevestigd dat de hoofdmacht van het VN-vredesleger begin mei zou arriveren (zie pag 332/1-'95) Hij noemde deze fase van het vredesproces ,,Angola's laatste kans om uit de ellende te komen". Beye maakte ook van de gelegenheid gebruik om de positieve opstelling van UNITA te prijzen. Hij zei hierbij dat de algemene verwachting bij de VN was geweest dat de rebellenbeweging ..haar toevlucht zou nemen tot ontwijkende manoeuvres". zoals de weigering haar plaats in te nemen in de Gezamenlijke Commissie.

Ontmoeting Dos Santos-Savimbi

Op 6 mei vond in de Zambiaanse hoofdstad Lusaka de lang verwachte ontmoeting plaats tussen president José Eduardo dos Santos en UNITA-leider Jonas Savimbi.

De ontmoeting, de eerste sedert de burgeroorlog na de verkiezingen van 1992 weer was ontbrand (zie pag. 105/1 e.v.-'93), was tot stand gekomen dank zij de inspanningen van de speciale VN-afgezant Alioune Blondin Beye en werd begroet als een belangrijke doorbraak. Onmiddellijk na de bijeenkomst zei Dos San-

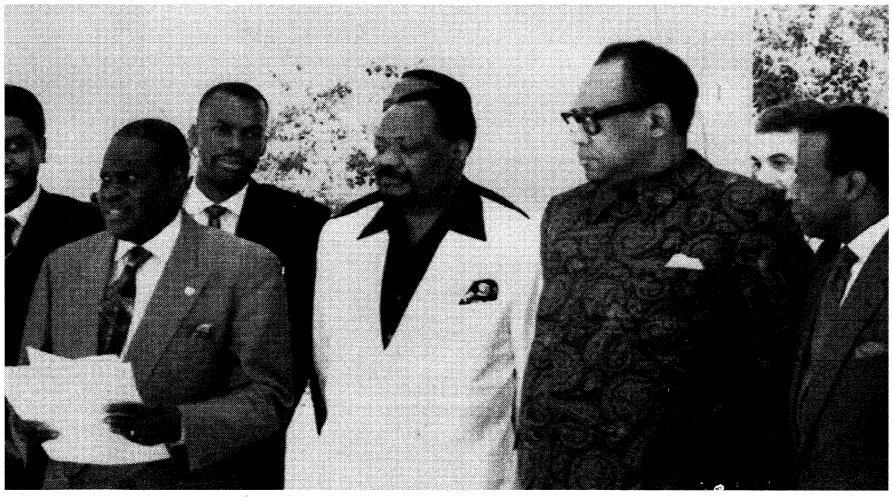

Op 15 april 1995 werd in Gbadolite (Zaïre)overleg gevoerd ter voorbereiding van de topontmoeting tussen de Angolese president José Eduardo dos Santos en UNITA-leider Jonas Savimbi. Op de foto na het overleg staan (vooraan v.l.n.r.) de speciale VN-afgezant Alioune Blondin Beye. Savimbi, de Zaïrese president Moboetoe Sese Seko en Amara Essy, de voorzitter van de Algemene Vergadering van de VN.

De Angolese president José Eduardo dos Santos (links op de voorgrond) en UNITA-leider Jonas Savimbi omarmen elkaar na hun besprekingen in Lusaka (Zambia) op 6 mei 1995.

tos dat alle voorwaarden waren geschapen voor de ,,onverwijlde" uitvoering van het Lusaka-protocol (zie pag. 43/1 e.v.-'95). Hij berichtte dat hij Savimbi had gevraagd onmiddellijk de UNITA-leden te nomineren voor de regering waarin beide partijen de macht zouden delen; en hij maakte bekend dat zij hadden afgesproken elkaar opnieuw te ontmoeten in Luanda. hoewel er geen datum voor dit treffen werd gegeven. Savimbi. die Dos Santos aansprak als .,mijn president", beloofde samen te werken om de vrede te bestendigen op iedere manier die Dos Santos ..nodig acht".

Savimbi herhaalde deze beloften tijdens gesprekken met de Zuidafrikaanse president Nelson Mandela in Kaapstad op 17 mei. Savimbi zei dat pogingen om de schuld voor de langdurige burgeroorlog aan iemand toe te wijzen, ,,zinloos" waren. maar gaf toe dat het stom was geweest dat UNITA eind 1992 de wapens weer had opgenomen.

Aankomst eerste leden UNAVEM III

De ontmoeting tussen Dos Santos en Savimbi ruimde een belangrijke hindernis voor de inzet van de 7.460 man sterke VN-Verificatiemissie voor Angola (UNAVEM III) uit de weg (zie pag. 332/1-'95) en niet lang daarna kwamen de eerste vredeshandhavers in het land aan.

Men had gehoopt dat het inzetten van de logistieke eenheden voor het einde maand zou zijn \-oltooid. maar dit werd uitgesteld zodat eerst de 15 hoofdwegen van het land heropend konden worden. Op 31 mei legde de commandant van de operatie, de Portugese kolonel Bento Soares. uit dat hij er eerst voor had gezorgd dat ..onze veiligheid gegarandeerd was alvorens over te gaan tot deze eerste stap".

Hoewel minder dan de helft van de wegen tegen eind mei was vrijgemaakt. hoopte men begin juni Uruguayaanse eenheden te kunnen inzetten. Deze troepen. die ervaring hadden opgedaan bij VN-vredesmissies in Mozambique en Cambodja, zouden naar verwachting de spits afbijten bij de operatie die was opgezet om de 50.000 UNITA-guerrillastrijders te ontwapenen en hen en hun gezinnen naar interneringskampen te begeleiden.

Andere landen die logistieke steun leverden waren onder meer Portugal (verbindingstroepen), Argentinië (marine), Roemenië (geneeskundige troepen) en Groot-Brittannië (genie). Men hoopte dat het leeuwedeel van de UNAVEM-leden - infanteristen uit Bangladesh. Brazilië, India, Zimbabwe en Uruguay - vanaf begin juni binnen drie tot vier maanden ingezet kon worden.

Kolonel Bento Soares liet zich op 31 mei optimistisch uit dat de UNAVEM-operatie niet op dezelfde manier gecompromitteerd zou worden als de VN-missie in Bosnië. Hij zei dat UNAVEM-leden niet alleen mochten doden uit zelfverdediging, maar ook wanneer zij ,,getuige (waren) van levensbedreigende agressie". Soares zei dat terwijl de vredeshandhavers de confrontatie zouden mijden, hij de burgerbevolking wilde verzekeren dat ,,vrede persoonlijke veiligheidbetekent".

SAVIMBI VICE-PRESIDENTSCHAP AANGEBODEN. BENOEMING VAN VICE-PRESIDENT MPLA

Op 17 juni werd officiee! bevestigd dat de regerende Volksbeweging voor de Bevrijding van Angola (MPLA) had aanbevolen de grondwet zodanig te herzien *dat daarin* sprake was van twee v ce presidenten en dat UNITA-leider Jonas Savimbi uitgenodigd diende te worden om een van die posten te bezetten terwijl de andere gereserveerd diende te worden voor de MPLA De aanbeveling volgde op besprekingen in mei tussen Savimbi en president José Eduardo dos Santos (zie hierboven)

Savimbi zou - tijdens een rondreis door Ivoorkust. Benin. Gabon, Kongo en Zaïre van 15-24 juni - volgens veel bronnen hebben gezegd dat hij bereid was dc post van vice-president te aanvaarden. Een MPLA-woordvoerder. die commentaar moest leveren op de MPLA-aanbeveling van 17 juni. benadrukte echter dat de troepen van de UNITA verzameld en gedemobiliseerd zouden moeten worden. omdat het ..natuurlijk onwenselijk was als een vice-presidentschap werd aangeboden aan een politicus die nog aan het hoofd van een leger stond".

Op 20 juni ontving de UNITA het officiële voorstel voor de benoeming van Savimbi.

Vice-president MPLA

Op 18 juni werd Franca van Dunem, op dat moment voorzitter van de Nationale Assemblée, benoemd tot vice-president voor de MPLA.

RECORDSTIJGING BRANDSTOFPRIJZEN

De nationale brandstofmaatschappij, Sonangol, kondigde op 13 juni zeer forse verhogingen van de brandstofprijzen voor binnenlandse consumenten aan, met het oog op de toenemende zwakte van de kwanza in vergelijking met de Amerikaanse dollar. Sonangol zei te verwachten dat de consumenten ,,rustig" zouden reageren.

De prijs van benzine steeg van 3.000 nieuwe kwanza's naar 420.000 nieuwe kwanza's per liter, diesel van 500 nieuwe kwanza's naar 225.000 nieuwe kwanza's per liter, en paraffine van 400 nieuwe kwanza's naar 263.000 nieuwe kwanza's per kilo.

KWANZA OPNIEUW AANGEPAST

Op 29 juni nam de Nationale Assemblée een wetsontwerp aan waarmee een opnieuw aangepaste kwanza werd geïntroduceerd, de nieuwe monetaire eenheid die in april in principe was goedgekeurd. De opnieuw aangepaste

kwanza, die op 3 juli werd geïntroduceerd. was naar verluidt bedoeld om de banken bij de betaling van salarissen en interne administratieve verwerking meer flexibiliteit te bieden. (S 1 = 2.216 opnieuw aangepaste kwanza's op 7 juli 1995.)

Het wetsontwerp maakte de uitgifte van bankbiljetten van 10.000. 5.000. en 1.000 opnieuw aangepaste kwanza's mogelijk. Hoewel de oude bankbiljetten zouden blijven circuleren, zouden de drie laatste nullen hieïnp worden geschrapt.

(Vor.ber.pag. 331/1 e.v.-1995)

COMOREN

NIEUWE PREMIER EN REGERING

Op 29 april 1995 trad Halifa Houmadi af als premier, een functie waarin hij in oktober 1994 was benoemd (zie pag. 851/2-'94). Zijn aftreden was het gevolg van de groeiende spanning binnen de regerende Rassemblement pour la démocratie et le renouveau (RDR) en werd voorafgegaan door speculaties over zijn positie. Deze speculaties namen toe, toen hij niet aanwezig was geweest bij de opening van de tweede zitting van het parlement.

Op 30 april vroeg president Said Mohammed Djohar de niet tot de RDR behorende Caambi El Yachourtu Mohamed, die van januari 1993 tot januari 1994 minister van financiën was geweest en eerder in de maand tot ambassadeur in Frankrijk was benoemd. het 14de kabinet in vijf jaar te vormen.

Nieuwe regering

Begin mei werden bijzonderheden bekend over de regering die de nieuwe premier Caambi El Yachourtu Mohamed had benoemd. De portefeuilles waren als volgt verdeeld:

Premier - Caambi El Yachourtu Mohamed": buitenlandse zaken en internationale samenwerking - Mohamed Abdoulwahab+; binnenlandse zaken en decentralisatie - Said Ali Salim*; PTT, voorlichting. cultuur, jeugd en sport - Said Mohamed Sagaf+; transport en toerisme - Ahmed Said Islam*; plattelandsontmikkeling. visserij en milieu - Houmed Msaidie*; sociale zaken. werkgelegenheid en openbare werken - mevr. Sittou Raghdat Mohamed*: economie, planning. handel en industrie - Nourdine Bourhane+; financiën en begroting - Amadi Abdoulbastu; uitrusting, energie, verstedelijking en huisvesting - Mohadji Issa*; openbare gezondheid en bevolking - Mamadou Boina Maecha*; nationaal onderwijs - Mohamed Moussa; ambtenaren - Dini Nasur*; justitie en islamitische zaken - Chamssoudine Ali*

* Nieuw-.
+Anderetaken.

In de nieuwe 14 leden tellende regering waren slechts vijf leden van de scheidende regering opgenomen Onder degenen die werden gehandhaafd was Said Mohamed Sagaf, de schoonzoon van president Said Mohammed Djohar Wel werd hij vervangen als minister van buitenlandse zaken en samenwerking wat door velen werd beschouwd als een poging om zijn invloed te verminderen

(Vorberpag 332/3-1995)

ETHIOPIË

ECONOMISCH AKKOORD MET ERITREA

Op 5 april 1993 ondertekenden Ethiopië en Eritrea aan het slot van de vergadering van een gezamenlijke ministerscommissie een essentieel economisch akkoord. Het belangrijkste onderdeel van het akkoord was de afschaffing van douaneheffingen op landbouw- en industrieprodukten alsmede heffingen op commerciële diensten. Naar verwachting zou het akkoord de basis leggen voor een economische en douane-unie tussen beide landen.

In een toespraak op 7 april zei premier Tamirat Layne dat het akkoord de grondslag had gelegd voor de realisering van doelstellingen op lange termijn, zoals de totstandbrenging van ,,concrete economische en politieke betrekkingen".

SCHULDHERSCHIKKING

Op 11 april ging Japan akkoord met zijn eerste schuldverlichting voor Ethiopië, toen het schuldaflossingen van in totaal ongeveer 1,691 mrd yen (ca. $ 19,5 mln) herschikte. Dit bedrag omvatte voor een deel de handelsschuld van Ethiopië, die werd gedekt door Japans handelsverzekering.

Op 20 april stemde Italië ermee in een schuld van in totaal $ 101 mln te herschikken en de rentetarieven te verlagen van 7 procent tot 0,1 à 3,96 procent.

TOERISTENVISA GEWEIGERD DOOR ISRAËL

Op 8 april berichtte de Israëlische radio dat de Israëlische regering weigerde toeristenvisa te verstrekken aan Ethiopische pelgrims, kennelijk omdat er in het verleden honderden bezoekers niet waren teruggekeerd naar Ethiopië.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 7 mei werden de eerste parlementsverkiezingen in de geschiedenis van Ethiopië gehouden waaraan meerdere partijen deelnamen. De verkiezingen luidden het einde in van vier jaar overgangsbestuur door het Ethiopische Revolutionaire Democratische Volksfront (Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front, EPRDF) onder leiding van president Meles Zenawi. en het begin van een nieuwe federatie van negen deelstaten.

De verkiezingen werden gehouden voor een 548 leden tellend federaal parlement en voor regionale raden. Krachtens de in december 1994 aanvaarde grondwet (zie pag. 332/3-'95) genoten de regio's aanzienlijke autonomie, waaronder het recht op afscheiding. Internationale waarnemers verklaarden dat de verkiezingen vrij en eerlijk waren verlopen en dat de opkomst massaal was geweest. hoewel de verkiezingen in de regio's Afar, Harer en Somali vanwege technische redenen waren uitgesteld tot medio juni. Overigens had slechts ongeveer de helft van de 34 miljoen kiesgerechtigde burgers zich op de kieslijsten laten registreren.

Vier van de zeven nationale politieke partijen - waaronder de Coalitie van Ethiopische Democratische Krachten (COEDF), het Oromo Bevrijdingsfront (OLF) en de Amhara Volksorganisatie (AAPO) - boycotten de verkiezingen, met als argument dat het verkiezingsproces oneerlijk was. Volgens op 10 mei bekendgemaakte voorlopige uitslagen, die betrekking hadden op 474 van de 482 zetels, had het EPRDF bij de nationale verkiezingen een verpletterende overwinning behaald.

Het EPRDF of zijn componenten, zoals het Volksbevrijdingsfront van Tigre of de Amhara Nationale Democratische Beweging, zouden waarschijnlijk ook de overhand krijgen in de regionale raden van de zes regio's waar wel werd gestemd.

Volgens het persbureau *AFP* (22-8) beschikte het EPRDF inmiddels over 540 van de 548 zetels in het federale parlement.

(Vor.ber.pag. 332/3 e.v.-1995)

LIBERIA

BLOEDBAD IN YOSI. IMPASSE IN VREDESPROCES

In april 1995 werd de strijd voortgezet,

terwijl de onderhandelingen om een einde aan de burgeroorlog te maken stagneerden (zie pag. 334/1 e.v.-'95). Op 9 april vond het ernstigste incident plaats, waarbij volgens het VN-Kindcrfonds (UNICEF) 62 personen, voornamelijk vrouwen en kinderen, werden afgeslacht. Volgens UNICEF was niet bekend wie verantwoordelijk was voor het bloedbad dat werd aangericht in het dorp Yosi in het zuiden van het land. Yosi lag in een gebied dat de Liberiaanse Vredesraad poogde te onttrekken aan het gezag van het Nationaal Patriottisch Front van Liberia (NPFL).

UNOMIL-mandaat verlengd

Op 13 april nam de VN-Veiligheidsraad met algemene stemmen resolutie 985 aan die het mandaat van de VN-Waarnemersmissie in Liberia (UN Observer Mission in Liberia, UNOMIL) verlengde tot 30 juni. De resolutie drong er bij alle strijdende facties op aan een effectief staakt-het-vuren tot stand te brengen, meteen over te gaan tot de installatie van de Staatsraad en effectieve stappen te nemen om de andere bepalingen van de Akosombo- en Accra-akkoorden (zie pag. 47/1 en 333/3 e.v.-'95) ten uitvoer te brengen.

Terugtrekking Tanzaniaanse UNOMIL-leden

Op 8 mei keerde de laatste groep van 300 Tanzaniaanse UNOMIL-leden naar huis terug. De Tanzaniaanse regering zei dat het besluit om de troepen terug te trekken (zie pag. 334/3-'95) was genomen omdat de pogingen vrede tot stand te brengen voortdurend werden gefrustreerd en de bestuurlijke problemen in Liberia aanhielden. Tanzania had eind 1993 in totaal 800 militairen naar Liberia gestuurd.

Poging ECOWAS om vredesproces te doorbreken

Van 16-20 mei kwamen de staatshoofden, regeringsleiders en ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten van de Liberia-commissie van de Economische Gemeenschap van Westafrikaanse Staten (ECOWAS) bijeen in Abuja (Nigeria) om een uitweg te zoeken uit de impasse waarin de onderhandelingen verkeerden die een einde moesten maken aan het conflict in Liberia. De gesprekken werden ook bijgewoond door de leiders van de zes belangrijkste strijdende facties.

De gesprekken richtten zich vooral op de samenstelling van de Staatsraad (het overgangsbestuur). die het voornaamste struikelblok was geweest van de mislukte onderhandelingen in januari (zie pag. 334/1/2-'95). Het slotcommuniqué gaf aan dat er aanzienlijke vooruitgang was gehoekt. Men kwam overeen dat de zes leden tellende Staatsraad zou worden voorgezeten door Chief Tamba Tailor. een 83 jaar oude traditionele leider, en dat de andere leden zouden zijn: Charles Taylor van het Nationaal Patriottisch Front van Liberia (NPFL), generaal Hezekiah Bowen van de Strijdkrachten van Liberia (AFL), luitenant-generaal Alhaji Kromah van de Verenigde Bevrijdingsbeweging voor Democratie in Liberia (Ulimo). Tom Woeweiya van de Centrale Revolutionaire Raad-NPFL en Oscar Quaih van de Liberiaanse Nationale Conferentie. Verder werd afgesproken dat de overige vijf leden van de Staatsraad dezelfde status zouden genieten en dat het voorzitterschap onder hen in alfabetische volgorde zou rouleren indien Tailor niet in staat zou zijn dit te vervullen.

Het communiqué benadrukte echter dat de Staatsraad niet zou worden opgericht. tenzij de facties zich meer zouden inzetten voor de naleving van het staakt-het-vuren en de ontwapening van de strijders.

(Vor.ber.pag. 333/3 e.v.-1995)

MOZAMBIQUE

BENOEMINGEN IN KABINET EN STRIJDKRACHTEN

Op 3 april en 21 april 1995 verrichtte president Joaquim Alberto Chissano een aantal aanvullende benoemingen in het in december 1994 gevormde kabinet (zie pag. 336/1-'95). Het betrof de volgende ministersposten:

Secretaris-generaal (in het bureau van de president) - Isaac Murargy; minister voor defensie en veiligheidszaken (in het bureau van de president) - Armirinho da Cruz Marcos Manhanze; secretaris-generaal van de ministerraad - Carlos Taju.

Op dezelfde dagen benoemde Chissano de volgende commandanten van de veiligheidstroepen:

Stafchef van de Mozambikaanse Defensiestrijdkrachten - generaal Lagos Lidimo; plaatsvervangend stafchef van de Mozambikaanse Defensiestrijdkrachten - generaal Mateus Ngonhamo: opperbevelhebber van de politie - generaal Pascoal Pedro Ronga.

PACOMO OPGERICHT

Op 12 april werd de oprichting van de Mozambikaanse Communistische Partij (Pacomo) bekendgemaakt

Almeida Tesoura, een lid van de nieuwe partij, verklaarde dat Pacomo milde voortbouwen op de positieve aspecten van het communistische systeem. dat na de onafhankeli~kheid van het land was ingevoerd door het Front voor de Bevrijding van Mozambique (Frelimo). Hij zei dat misdaadbestrijding, werkloosheid en gezondheidszorg tot de prioriteiten van Pacomo behoorden.

STATUS VAN DHLAKAMA

Op 3 mei probeerde president Joaquim Alberto Chissano duidelijkheid te verschaffen over de positie van Afonso Dhlakama, de leider van de voormalige opstandelingenbeweging Mozambikaans Nationaal Verzet (MNR of Renamo). Hij bevestigde dat de regering Dhlakama geen speciale status als oppositieleider zou verlenen aangezien hij geen gekozen parlementslid was. Chissano gaf echter aan dat Dhlakama op een ,,waardige" behandeling kon rekenen.

HULP EU

Tijdens een bezoek aan Mozambique tekende Joao de Deus Pinheiro, de EU-commissaris voor betrekkingen met Afrika, op 17 mei akkoorden voor een hulppakket ter waarde van $ 65 mln. Tot de projecten waarvoor het geld was bestemd, behoorden het herstel van de hydro-elektrische centrale in de Cabora Bassadam en de Beira-corridor.

Tijdens een ontmoeting met president Chissano op 24 mei had Richard Edis, de Britse ambassadeur in Maputo. naar verluidt Britse militaire hulp en betalingsbalanssteun aangeboden alsmede projecthulp en assistentie bij delokaleverkiezingenin 1996.

REPATRIËRING

Op 31 mei meldde Yusuf Hassan, woordvoerder van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de VN (UNHCR), dat het programma voor de vrijwillige repatriëring van Mozambikaanse vluchtelingen uit Zimbabwe, dat in juni 1993 was begonnen (zie pag. 777/1-'93), op 30 mei was voltooid Hij zei dat er tot dan toe 1,7 mln vluchtelingen uit zes zuidelijke Afrikaanse landen gerepatrieerd waren. De operatie, de grootste en ingewikkeldste van de UNHCR tot dan toe, had $152 mln gekost.

Hassan zei dat het enige van de zes landen waaruit nog vluchtelingen werden gerepatrieerd. Malawi was. dat het grootste aantal vluchtelingen had opgenomen. Hij zei dat de laatste 39.000 van de 1,6 mln vluchtelingen in Malawi naar verwachting medio juni zouden terugkeren.

ALARM OVER HONGERSNOOD

Het bestuur van de door droogte getroffen zuidelijke provincie Inhambane waarschuwde op 31 mei dat 100.000

mensen bedreigd werden door de hongerdood. Het bestuur zei dat de spaarzame regenval de oogst zeer nadelig had beïnvloed en dat de bevolking zich in leven hield met wilde vruchten en wortels.

(Vorber.pag. 335/3 e.v.-1995)

OEGANDA

BETREKKINGEN MET SOEDAN VERBROKEN

Op 23 april 1995 verbrak Oeganda de diplomatieke betrekkingen met Soedan. Volgens minister van buitenlandse zaken Ruhakana Rugunda was zijn regering gedwongen deze stap te nemen vanwege de activiteiten van de Soedanese diplomatieke staf, die de veiligheid van Oeganda in gevaar brachten. en gezien het ontbreken van serieuze pogingen van de kant van Soedan om de betrekkingen tussen de twee landen te verbeteren (zie ookpag. 338/1-'95).

De Oegandese regering was van mening dat het toenemend aantal verzetsactiviteiten in Oeganda werd gesteund door Soedan. Op 23 april beweerde een Oegandese functionaris dat er 155 doden waren gevallen bij een rebellenaanval die op 20 april vanuit Soedan was gelanceerd.

Oeganda had eerder het vertrek gelast van een lid van het Soedanese corps diplomatique. Op 10 april was Wad Muhammad Hasan beschuldigd van activiteiten die onverenigbaar waren met zijn diplomatieke status. De dag daarop reageerde Soedan met de uitwijzing van een juridisch adviseur van de Oegandese ambassade in Khartoem.

Op 24 april wees Oeganda 11 Soedanese diplomaten uit en gelastte het dat de Soedanese missie in Kampala zou worden ingekrompen tot de omvang van de Oegandese ambassade in Soedan.

Eveneens op 24 april maakte het ministerie van buitenlandse zaken bekend dat in de woning van de Soedanese militaire attaché een wapenvoorraad, waaronder machinepistolen. was aangetroffen. Volgens het ministerie leverde dit het ,,bewijs van Soedans aanhoudende betrokkenheid bij de destabilisering van de binnenlandse veiligheid van [Oeganda] onder een diplomatieke dekmantel".

Op 23 april verklaarde Soedan dat het Oeganda niet langer beschouwde als een geschikte deelnemer aan het vredesinitiatief van het Intergouvernementele Gezag over Droogte en Ontwikkeling (IGADD) om een einde te maken aan de gewapende opstand in Soedan (zie pag. 52/1 e.v.-'95). In januari had Soedan eenzelfde standpunt ingenomen met betrekking tot de deelname van Eritrea aan dit initiatief na het verbreken van de diplomatieke betrekkingen in december 1994 (zie pag. 205/1-'95)

Soedan noemde het besluit om de betrekkingen te verbreken ,,ongerechtvaardigd" en ,.onbeschaafd", terwijl het beweerde dat het zich inzette voor een politiek van goed nabuurschap

De betrekkingen werden verbroken. ondanks het feit dat beide landen een overeenkomst hadden gesloten om geen hulp meer te bieden aan elkaars verzetsgroeperingen. Deze overeenkomst was op 5 april in Tripoli (Libië) geparafeerd.

Bemiddelingsaanbod COMESA

Op 10 mei verklaarde de secretaris-generaal van de Gemeenschappelijke Markt voor Oostelijk en Zuidelijk Afrika (COMESA, zie pag. 480/2-'95), Bingu Wa Mutharika, dat de COMESA bereid was te bemiddelen in Oeganda's geschil met Soedan.

Presidenten bereiken akkoord

President Yoweri Museveni kwam op 11 juni met zijn Soedanese ambtgenoot Omar Hassan Ahmad al-Bashir overeen dat de betrekkingen tussen de twee buurlanden geleidelijk zouden worden hersteld.

De overeenkomst volgde op besprekingen op 10 en 11 juni in Blantyre (Malawi), waarbij Malawi's president Bakili Muluzi als bemiddelaar optrad in zijn hoedanigheid van voorzitter van de COMESA.

Museveni en Al-Bashir gaven na de besprekingen een gezamenlijk communiqué uit waarin (a) werd beloofd dat men zich zou houden aan ,,de beginselen van goed buurmanschap"; (b) werd ingestemd met ,,het geleidelijke en uiteindelijke herstel van volledige diplomatieke betrekkingen"; en (c) een gezamenlijke commissie op ministerieel niveau werd ingesteld om toekomstige onenigheden op te lossen.

ONTVOERDE MINISTER VRIJGELATEN

Op 5 april werd minister van gezondheid James Makumbi, die op 31 maart met twee metgezellen was ontvoerd. ongedeerd vrijgelaten. Volgens minister van binnenlandse zaken Crispus Kiyonga waren de drie ontvoerd door een groep rebellen onder leiding van majoor Herbert Itongwe, een deserteur uit het Nationale Verzetsleger (NRA).

AFTREDEN VAN MINISTER

Paul Ssemogerere, de leider van de Democratische Partij (DP), trad op 14 juni af als tweede vice-premier en minister van overheidsdiensten. Tegelijk kondigde hij aan dat hij de kandidaat zou zijn van de DP bij de komende presidentsverkiezingen, die volgens plan tegelijk met de parlementsverkiezingen, na afronding van de beraadslagingen van de Constituerende Vergadering. in december 1995 zouden worden gehouden.

UITSTEL MEER-PARTIJENSYSTEEM

Oeganda's 284 leden tellende Constituerende Vergadering, het grotendeels uit gekozen niet-partijgebonden leden bestaande forum dat in maart 1994 was opgericht om het in maart 1993 gepubliceerde grondwetsontwerp te bespreken, amenderen en uiteindelijk tot wet te verheffen, besloot op 20 juni 1993, na vier dagen debatteren, het huidige systeem van een niet-partijgebonden regering te behouden. Voorstanders van een onmiddellijke terugkeer naar een meer-partijensysteem hadden in een motie voorgesteld Artikel 94 te schrappen. Deze motie werd met 199 tegen 68 stemmen verworpen.

Radio Oeganda meldde op 29 juni dat dc Constituerende Vergadering Artikel 96 van het grondwetsontwerp had goedgekeurd. waarin werd bepaald dat ,.iedere politieke partij een nationaal karakter en lidmaatschap zal hebben en niet gebaseerd zal zijn op sekse, etniciteit. religie, district of enig ander nationaal onderscheid".

(Vorber.pag. 337/1/2-1995)

SOEDAN

MILITAIRE SAMENWERKING MET RUSLAND HERVAT

Op 6 april 1995 voerde de regering besprekingen met een op bezoek zijnde Russische militaire delegatie. Tijdens deze besprekingen stemde Rusland in met hervatting van de militaire samenwerking, die was beëindigd na de verbreking van de betrekkingen tussen Soedan en de Sowjet-Unie in 1971 (zie pag. 500/3-'71).

Volgens de staatsradio van de Republiek Soedan besloot Rusland zowel het vroegere militaire akkoord nieuw leven in te blazen alsook technische uitrusting te verschaffen en personeel op te leiden.

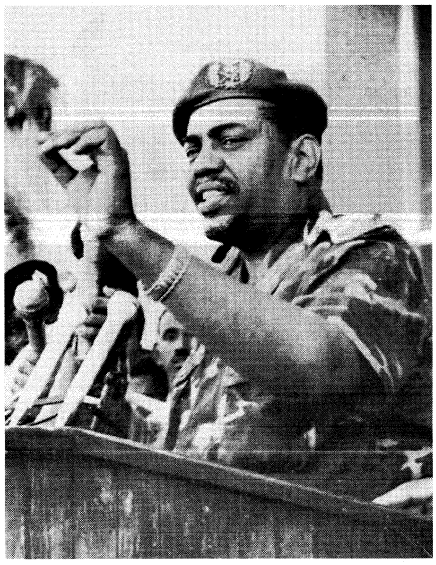

De Soedanese president Omar Hassan Ahmad al-Bashir.

BESTAND AFGEKONDIGD DOOR SSIM. VERDERE BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

Op 3 april kondigde Riek Machar een staking van de vijandelijkheden af door de recent opgerichte Onafhankelijkheidsbeweging voor Zuid-Soedan (SSIM, zie pag. 338/2-'95). Volgens Machar was hij door de Amerikaanse oud-president Jimmy Carter ertoe overgehaald de wapenstilstand af te kondigen. Carter had ook al zijn medewerking verleend bij de afkondiging van bestanden in maart door de regering en de Torit-factie van het Soedanese Volksbevrijdingsleger (SPLA) onder leiding van John Garang (zie pag. 338/2-'95). Machar maakte echter duidelijk dat het bestand afhankelijk was van de mate waarin de regering haar strijdkrachten onder controle hield. Hij beweerde dat regeringstroepen het eenzijdig afgekondigde bestand hadden geschonden.

Reorganisatie van presidentiële prerogatieven

Een op 3 mei gepubliceerd decreet reorganiseerde de prerogatieven van het presidentschap en bakende de plichten en verantwoordelijkheden af van de president, de eerste vice-president, de vicepresident, de aan het bureau van de president verbonden minister, presidentiële adviseurs en het bureau van de president.

De opmerkelijkste verandering was dat de eerste vice-president gemachtigd werd toezicht te houden op de oprichting van het federale bestuur en het politieke stelsel, terwijl de vicepresident verantwoordelijk werd voor het functioneren van de ambtenaren en voor het toezicht op de commissie die de algemene verkiezingen en referenda moest voorbereiden. De president behield de gebruikeijke uitvoerende bevoegdheden. waaronder de volmacht om de oorlog te verklaren, de noodtoestand uit te roepen, wetgeving te initieren en de andere leden van het presidentschap. het kabinet. federale ministers en deelstaatministers. leden van de rechterlijke macht en hoofden van ambtelijke departementen te benoemen.

Arrestatie Mahdi

Op 16 mei berichtten functionarissen van de Ummah-partij dat hun leider en oud-premier Sadiq el-Mahdi eerder die dag was gearresteerd. Men vermoedde dat zijn arrestatie te maken had met beschuldigingen die hij eerder had geuit dat een fundamentalistische moslim-groep, de Arabische en Islamitische Volksconferentie, overheidsgeld gebruikte om haar activiteiten te financieren. Mahdi was regelmatig opgepakt sedert hij in 1988 was afgezet (zie pag. 52/1-'95).

Staakt-het-vuren verlengd

Op 25 mei maakte de regering bekend dat het staakt-het-vuren met de opstandelingen in het zuiden, dat op 28 mei zou aflopen (zie pag. 338/2-'95), met twee maanden was verlengd. De SSIM reageerde op 31 mei door haar in april eenzijdig afgekondigd bestand (zie hierboven) met nog eens twee maanden te verlengen.

POSITIEF IMF-RAPPORT

Op 8 mei presenteerde de staatsminister voor financiën, Muhammd Khayr al-Zubayr, het rapport van een recente IMF-missie naar Soedan, dat volgens hem positief was en het vertrouwen van het IMF uitdrukte in Soedans vermogen om het door het IMF gesteunde economische hervorrningsprogramma uit te voeren.

Het rapport onthulde dat het bruto binnenlands produkt van Soedan in de voorbije negen maanden met 6 à 8 arocent was gegroeid, en voorspelde dat de inflatie, die in maart gedaald was tot 74 procent op jaarbasis, aan het eind van het financiële jaar (30 juni) tot 53 procent gedaald zou zijn. Zubayr berichtte dat een programma om de betalingsachterstanden bij het IMF weg te werken in juni voltooid zou zijn zoals in september 1994 was atgesproken (zie pag. 52/3-'95).

CONFERENTIE OPPOSITIEPARTIJEN

Van 15-23 juni vond in Asmara, de hoofdstad van Eritrea, een conferentie van Soedanese oppositiepartijen plaats. Eritrea's regeringspartij, het Volksfront voor Democratie en Gerechtigheid (PFDJ, zie pag. 422/2-'94), trad op als gastheer bij de conferentie, die onder het vaandel van de in Cairo gevestigde overkoepelende organisatie van de oppositie, de Nationale Democratische Alliantie, werd gehouden. Aan de conferentie werd deelgenomen door zowel vertegenwoordigers van de Democratische Unionistische Partij (DUP), de Ummah-partij, het Soedanese Volksbevrijdingsleger (SPLA) en de Soedanese Communistische Partij, als vakbondsleden en voormalige Soedanese officieren.

Volgens de Eritrese radio op 21 juni was op de conferentie overeengekomen dat indien en wanneer de oppositie weer aan de macht kwam ,,religie gescheiden diende te zijn van politiek", en dat in Zuid-Soedan een referendum zou worden gehouden over afscheiding van de republiek. Hoewel functionarissen van de Onafhankelijkheidsbeweging voor Zuid-Soedan (SSIM)niet waren uitgenodigd voor de conferentie, werd de conferentie als een succes beschouwd aangezien het tot een toenadering was gekomen tussen het SPLA en de andere belangrijkste oppositiepartijen.

Op 22 juni hekelde president Omar Hassan Ahmad al-Bashir de afgevaardigden op de conferentie als een ,,bendeafvalligen"

BETREKKINGEN MET EGYPTE

De betrekkingen met Egypte verslechterden eind juni dramatisch. De Egyptische president Mohammed Hosni Mubarak, die op 26 juni in Ethiopië het doelwit was geweest van een mislukte moordaanslag (zie onder EGYPTE), zei op 27 juni dat hij de betrokkenheid van het Soedanese fundamentalistische Nationaal Islamitisch Front (NIF) niet kon uitsluiten. In brede kring werd aangenomen dat het NIF een sterke invloed uitoefende op Soedans regerende Revolutionaire Commandoraad. Hassan al-Turabi, de leider van het NIF, benadrukte op 28 juni dat het NIF ,,niets te maken had" met de moordaanslag.

Egyptische en Soedanese veiligheidstroepen raakten op 27 juni met elkaar slaags in het betwiste gebied van de Halaib-driehoek (zie pag. 338/1-'95). Twee Soedanese politiemannen kwamen hierbij om het leven. Op 28 juni meldde Mubarak de uitwijzing van 70 Soedanese politiemannen uit de gezamenlijke wachtposten in de Halaib-regio.

Ghazi Salah El Din, de Soedanese staatsminister van buitenlandse zaken, waarschuwde Egypte op 30 juni dat het een ,,hoge prijs" zou moeten betalen voor elk offensief Egyptisch initiatief in

NIF-leider Hassan al-Turabi (1.)tijdens een islamitische conferentie in Khartoem op 2 december 1993 met de moefti van Bosnië. Mustafa Cerchic.

de Halaib-regio. Hij verklaarde dat Soedan „klaar" was, zelfs voor een Egyptische inval.
(Vor.ber.pag. 337/2 e.v.-1995)

SOMALIA

TOENAME GEWELD. WAARSCHUWING VOOR HOKGERSNOOD

De bedrieglijke rust die over het land was neergedaald na de terugtrekking van de VN-Operatie in Somalia (UNOSOM II, zie pag. 339/1 e.v.-'95), verdween in mei 1995 toen gevechten tussen de verschillende facties het leven kostten aan meer dan 30 mensen. Bovendien leek het akkoord dat generaal Mohammed Farah Aydid en zijn grote rivaal interim-president Ali Mahdi Mohammed in maart hadden gesloten over het gezamenlijk toezicht op de haven en het vliegveld van Mogadishu (zie pag. 339/3-'95), geen stand te houden.
Op 21 mei beschuldigde Ali Mahdi de Somalische Nationale Alliantie (SNA) van Aydid van het schenden van het akkoord. De beschuldigingen, die op 25 mei door de SNA werden tegengesproken. werden geuit naar aanleiding van een beschieting van de haven vanuit het noorden.

Op 29 mei kwam een gemeenschappelijke onderhandelingscommissie met vertegenwoordigers van beide partijen bijeen om het akkoord te redden. Deze commissie gaf een verklaring van vijf punten uit om de orde te herstellen.

In de verklaring werden de volgende beloften gedaan: er zou een einde komen aan de beschieting van de haven: er zou een einde worden gemaakt aan het geweld en de plunderingen in Mogadishu; er zou onmiddellijk begonnen worden met de verwijdering van de „technicals" (pantservoertuigen) en met de inzameling van wapens, alsook met de heropening van wegen en markten in de stad. Het beschieten van de haven ging echter door.

Op 16 mei berichtte Charity International-Africa. een in Dubai gevestigd agentschap, dat meer dan 500.000 mensen in Zuid-Somalia dreigden te sterven aan honger en ziekten als tyfus, malaria en cholera. Volgens het agentschap was het tekort aan voedsel en geneesmiddelen nijpender geworden door de terugtrekking van UNOSOM en de hulporganisaties en door de opschorting van de donorhulp.

CONTROVERSE OVER PRESIDENTSCHAP AYDID

Generaal Mohammed Farah Aydid werd op 12 juni afgezet als leider van de Somalische Nationale Alliantie (SNA), maar reageerde hierop door zichzelf op 15 juni tot president uit te roepen en op 17 juni een „kabinet" te benoemen.

Een gezamenlijke conferentie van de SNA en het Verenigd Somalisch Congres (USC), waarop 2.000 afgevaardigden aanwezig waren, benoemde op 12 juni Osman Ali Ato tot opvolger van Aydid. De conferentie. die door de tegenstanders van Aydid was georganiseerd, werd gehouden nadat Aydid opdracht had gegeven tot verwijdering van Ato en zijn aanhangers uit de USC-SNA, temidden van berichten dat Aydids clan Habar Gadir verdeeld was tussen Aydid en diens uitdager. Ato zei na afloop dat Aydids mandaat als voorzitter' van de SNA al meer dan een jaar was verlopen en dat Aydid bovendien ervan werd beschuldigd de inspanningen om Somalia weer op te bouwen te dwarsbomen Aydid, die de conferentie weigerde te erkennen, riep ogenblikkelijk aanhangers van 15 politieke facties bijeen. die hem - op 15 juni tijdens een bijeenkomst in Mogadishu - unaniem tot president kozen voor een periode van drie jaar.

Op 16 juni sloot interiinpresident Ali Mahdi Mohammed zich bij Osman Ali Ato aan door een verklaring uit te geven waarin Aydids „benoeming door zichzelf" tot president werd veroordeeld.

BEGROTING SOMALILAND

In de eenzijdig uitgeroepen onafhankelijke republiek Somaliland in het noorden, verleende het kabinet op 29 mei goedkeuring aan een begroting voor 1995-1996 van in totaal 1.88 mrd Somalische shillings ($ 1 = 2.620 Somalische shillings op 2 juni 1995).
(Vor.ber.pag. 338/3 e.v.-1995)

TOGO

SCHULDENOVEREENKOMST MET FRANKRIJK

Op 10 mei 1995 werd in Parijs een overeenkomst getekend waarbij Frankrijk 17 mrd francs CFA van Togo's overheidsschuld kwijtschold en de resterende 19 mrd francs CFA herschikte ($ 1 = 504,74 francs CFA op 12 mei 1995). De overeenkomst weerspiegelde de groeiende toenadering tussen Frankrijk en Togo sinds september 1994 (zieookpag. 859/2-'94).

MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN OVERLEDEN

Op 2 juni berichtte de Togolese radio dat Boumbera Alassounouma, minister van buitenlandse zaken en samenwerking sinds mei 1994 (zie pag. 570/1-'94), was omgekomen bij een ongeluk tijdens bouwwerkzaamheden in zijn huis te Lomé.

BETALING VAN ACHTERSTALLIGE LONEN

De regering ging op 3 juni akkoord met de betaling, tegen het einde van 1996, van de loonachterstanden aan ambtenaren die tijdens de algemene staking van 1992-1993 waren ontstaan. Het akkoord volgde na vijf weken van onderhandelingen met werkgevers en vakbonden.
(Vor.ber.pag. 340/1/2-1995)

ZUID-AFRIKA

INKATHA TREKT ZICH TERUG UIT CONSTITUTIONELE ASSEMBLEE. BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

Op 8 april 1995 voerde de Inkatha Vrijheidspartij haar dreigement uit om haar deelname aan de Constitutionele Assemblée op te schorten uit protest tegen het feit dat het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) en de Nationale Partij (NP)zich niet hadden gehouden aan hun beloften om internationale bemiddelaars te vragen de tussen hen en Inkatha bestaande constitutionele meningsverschillen op te lossen (ziepag 345/3-'95)

Inkatha-leider Chief Mangosuthu Buthelezi benadrukte dat Inkatha geen enkele grondwet zou aanvaarden die in haar afwezigheid was opgesteld. Hij beschuldigde het ANC ervan minderheidspartijen te .,vertrappen" en verwierp de op 1-2 april aangenomen grondwetsvoorstellen van het ANC. Hoewel deze voorstellen in beperkte mate voorzagen in een overdracht van bevoegdheden aan de provincies, kwamen zij bij lange na niet tegemoet aan de federalistische eisen van Inkatha.

Op 18 april verklaarde eerste vice-president Thabo Mbeki dat het ANC internationale bemiddeling niet wilde overwegen. Hij betoogde dat de Constitutionele Assemblée, waarin alle parlementspartijen zitting hadden, het enige forum voor discussies over de grondwet was. De NP leek dit standpunt te delen.

Positie van Winnie Mandela

Op 11 april werd president Nelson Mandela gedagvaard door de advocaten van zijn echtgenote Winnie Mandela, van wie hij gescheiden leefde. De president werd ervan beschuldigd in strijd met de grondwet te hebben gehandeld. toen hij Winnie Mandela op 27 maart ontsloeg als onderminister van kunst, cultuur, wetenschap en technologie (zie pag. 346/3 e.v.-'95).

Winnie Mandela's eis was gebaseerd op de grond dat de president weliswaar het prerogatief had ministers te benoemen en te ontslaan, maar dat hij krachtens de grondwet dergelijke beslissingen alleen maar mocht nemen ,,na overleg" met de leiders van de partijen die deel uitmaakten van de coalitieregering. Winnie Mandela zei dat zij beschikte over een beëdigde verklaring van Buthelezi. waarin deze bevestigde dat de president haar ontslag niet met hem had besproken. Verder eiste zij een verklaring voor haar ontslag.

Als gevolg hiervan werd Winnie Mandela op 12 april in haar ambt hersteld. De president gaf toe dat zijn optreden ,,technisch en procedureel ongeldig" was geweest. Op 14 april ontsloeg hij haar echter opnieuw, waarbij hij mededeelde dat hij ,,volledig" overleg had gevoerd met Buthelezi en F.W. de Klerk, de leider van de NP. Hij weigerde evenwel de redenen voor haar ontslag mede te delen. Brigitte Mabandla werd voor de tweede keer tot onderminister van kunst, cultuur, wetenschap en technologie benoemd.

Onderzoek tegen Boesak

Op 23 april zuiverde een regeringsonderzoek de prominente anti-apartheidsactivist Allan Boesak van de beschuldiging dat hij gelden voor liefdadige doelen had verduisterd. In februari was Boesak gedwongen zich terug te trekken als Zuid-Afrika's permanente vertegenwoordiger bij de VN na beschuldigingen dat hij zichzelf hadverrijkt ten koste van de Stichting voor Vrede en Gerechtigheid (ziepag. 344/3-'95).

Eerste vice-president Mbeki verklaarde dat er niet alleen geen bewijs was gevonden ter staving van de beschuldigingen tegen Boesak. maar dat uit het onderzoek ook was gebleken dat de stichting Boesak omgerekend ongeveer $ 63.000 schuldig was, die hij de stichting uit eigen zak had geleend. Hij berispte echter Boesak om zijn gebrekkig toezicht op en wanbeheer van de liefdadigheidsinstelling met de woorden dat Boesak ,,de verantwoordelijkheid voor deze chaos" op zich moest nemen.

De advocaten van Danchurch Aid, de Deense financieringsorganisatie die in eerste instantie de aanklacht had ingediend. zeiden dat zij ontevreden waren over de uitslag van het onderzoek. niet in het minst omdat het niet aan het licht had gebracht waar het ontbrekende geld ten bedrage van omgerekend in totaal ongeveer $750.000 was gebleven.

De uitslag van een lopend onderzoek door het Bureau voor Ernstige Economische Misdrijven naar het financieel beheer. van de stichting werd de eerste maanden niet venvacht.

Traag tempo kiezersregistratie

In april nam de bezorgdheid toe over het trage tempo waarin de registratie voor de voor 1 november geplande gemeenteraadsverkiezingen verliep. Aangezien tot dusverre minder dan één derde van de kiesgerechtigden de benodigde formulieren had ingevuld, verschoof de regering op 23 april de uiterste datum van 28 april naar 5 juni.

Ondanks een grootscheepse reclamecampagne waren de meeste mensen zich niet bewust van de noodzaak zich te laten registreren, een probleem dat werd verergerd door de hoge graad van analfabetisme. Volgens regeringscijfers had op 21 april in Kwazulu-Natal amper 8.3 procent van de kiezers zich laten registreren, in de Oost-Kaap 20,44 procent, in Gauteng (het vroegere Pretoria-Witwatersrand-Vereeniging, PWV) 24 procent. in Oost-Transvaal 30,5 procent. in Noord-Transvaal 31 procent, in Noord est 33 procent, in de Noord-Kaap 34 procent, in Oranje-Vrijstaat 37.1 procent en in de West-Kaap 49 procent.

Roelf Meyer, de minister van provinciale zaken. constitutionele ontwikkeling en plaatselijk bestuur, noemde deze cijfers teleurstellend. In een toespraak op 24 april zei hij dat de totale ,,normalisering" van de Zuidafrikaanse samenieving afhing van net weislagen van de verkiezingen. Een lage opkomst, zo waarschuwde hij, zou kunnen leiden tot de instelling van onwettige plaatselijke structuren. zoals de structuren die gedurende het apartheidstijdperk bij boycotacties en onrust het zwaarst te verduren hadden gehad. Politici van alle politieke geledingen zeiden in besloten kring dat minimaal 60 procent van de kiezers zou moeten zijn geregistreerd. wilde de uitslag voor de meeste mensen aanvaardbaar zijn.

Amnestie

Op 27 april kondigde president Mandela ter gelegenheid van de viering van de Vrijheidsdag, de dag waarop werd herdacht dat een jaar geleden voor het eerst democratische verkiezingen waren gehouden (zie pag. 486/3 e.v.-'94), een amnestie af. Hierbij verminderde Mandela de straffen van alle gevangenen, met uitzondering van personen die waren veroordeeld voor kindermishandeling, met één kwart met een maximum van zes maanden. Hij verleende ook amnestie aan alle gevangenen die celstraffen hadden gekregen wegens bezit van wapens en munitie vóór 6 december 1993, de dag voor de installatie van de Uitvoerende Overgangsraad (TEC, zie pag. 479/1-'94).

Brigitte Mabandla, de opvolgster van Winnie Mandela als onderminister van kunst, cultuur. wetenschap en technologie.

Betrekkingen met Inkatha onder druk

Nadat de Inkatha Vrijheidspartij zich in april had teruggetrokken uit de Constitutionele Assemblée (zie hierboven), bleven haar betrekkingen met het ANC gespannen, hoewel er vooruitgang geboekt leek te worden over de netelige kwestie van internationale bemiddeling waarmee de constitutionele meningsverschillen tussen de twee partijen opgelost moesten worden.

Op 3 mei beschuldigde president Nelson Mandela Inkatha van het aanwakkeren van het geweld in de provincie Kwazulu-Natal. dat sedert de verkiezingen van april 1994 het leven had gekost aan meer dan 1.000 mensen, en dreigde hij de toewijzing van geld van de centrale regering aan het door Inkatha beheerste provinciale bestuur te stoppen. Hij herhaalde zijn dreigement die maand bij verschillende gelegenheden. onder meer tijdens een begrafenis in de provincie op 20 mei toen hij het geweld onderdeel noemde van ,.een zorgvuldig beraamde strategie om de democratische regering te ondergraven".

Op 8 mei leek het ANC zijn positie iets verzacht te hebben toen Mandela verklaarde dat hij internationale bemiddeling wilde aanvaarden, hoewel hij nog steeds niet van de noodzaak overtuigd was.

Mandela zei dat het akkoord tussen het ANC. Inkatha en de Nationale Partij (NP) van april 1994 (zie pag. 487/1 e.v.-'94) bepaalde dat het bestuur van de provincie Kwazulu-Natal zijn eigen grondwet mocht opstellen (de grondwet verleende dit recht aan alle provincies). Hij voegde eraan toe dat een dergelijke grondwet ook plaats moest bieden aan Zoeloe-koning Goodwill Zwelithini, die tegen internationale bemiddeling was gekant, en dat als Inkatha gebruikt maakte van dit recht er wellicht geen internationale bemiddeling nodig was.

Op 24 mei voerden onderhandelaars van de twee partijen verkennende gesprekken en lieten ze weten er vertrouwen in te hebben dat hun constitutionele geschillen opgelost konden worden zonder internationale bemiddeling. Zij kwamen overeen formeel grondwetsvoorstellen uit te wisselen alvorens diepgaandere gesprekken te voeren. Deze gesprekken werden echter in gevaar gebracht toen op 26 mei een discussiestuk van Inkatha uitlekte met verstrekkende federalistische plannen. die de beschuldiging dat Inkatha uit was op de afscheiding van Kwazulu-Natal, nieuw leven inbliezen.

Politie beschuldigd van schending mensenrechten

In een op 7 mei gepubliceerd rapport, dat was samengesteld door drie mensenrechtengroeperingen (het Netwerk van Onafhankelijk Toezicht. het Traumacentrum voor Slachtoffers van Geweld en Marteling. en de Onafhankelijke Onderzoeksraad), werd beweerd dat er. meer dan een jaar na de installatie van een democratische regering, nog steeds politieagenten betrokken waren bij martelingen, aanslagen en onwettige schietpartijen.

In het rapport waren meer dan 350 gevallen gedocumenteerd van vei-meende schendingen van de mensenrechten door de politie in Gauteng, Kwazulu-Natal en de West-Kaap tussen 1990 en 1995.

De minister van veiligheidszaken, Sydney Mufamadi, maakte nog op 7 mei bekend dat er later dat jaar een onafhankelijke klachteninstantie zou worden opgericht die de beschuldigingen van wangedrag door de politie moest onderzoeken. Hij zei dat de regering .,diep verontrust" was over de beschuldigingen en dat zij de leiding van de politie aanmoedigde nieuwe disciplinaire procedures te ontwikkelen.

Mijnramp

Een ondergronds ongeluk in de Vaal Reef-goudmijn - een van de grootste mijnen van het land, 150 km ten zuidwesten van Johannesburg - kostte het leven aan 102 kompels. De tragedie leidde tot nog meer onenigheid in een sector van de economie, die toch al een slechte naam had op veiligheidsgebied en die te kampen had met gespannen arbeidsverhoudingen.

Het ANC sloot zich aan bij de oproep van de Confederatie van Zuidafrikaanse Vakbonden (Cosatu) en van de Nationale Unie van Mijnwerkers (NUM) om een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de veiligheid bij de mijn. De NUM gaf de schuld aan de Anglo-American Corporation, de eigenaar van de mijn, en zei dat de ramp voorkomen had kunnen worden met betere veiligheidsprocedures.

De minister van mineralen en energie, Roelof ..Pik" Botha, berichtte op 11 mei dat in 1994 485 mensen waren omgekomen bij mijnongelukken. van wie 372 in goudmijnen. Het jongste ongeluk gebeurde vlak voordat de Leoncommissie op 18 mei het rapport over haar onderzoek naar de veiligheidsnormen in de mijnbouw publiceerde. Het rapport van deze gerechtelijke commissie. het eerste in 30 jaar over de veiligheid in de mijnen. wees beweringen van mijnbouwmaatschappijen van de hand dat hun veiligheidsnormen uitstekend waren indien de uitzonderlijke diepten van de ondergrondse operaties in de Zuidafrikaanse mijnen in aanmerking werden genomen. Rechter Ramon Leonzei dat een arbeider die 20 jaar in een Zuidafrikaanse goudmijn werkte een kans had van 1 op 30 om gewond te raken of om het leven te komen. De kans dat een man die op 13-jarige leeftijd ging werken als mijnwerker, invalide werd als gevolg van ongelukken of ziekten. was respectievelijk 1 op 2 en 1 op 3. Rechter Leon meldde dat naar schatting 7,1 procent van de Zuidafrikaansr kompels in de kolenmijnen leden aan stoflongen. tegen 0.4 procent van hun collega's in Groot-Brittannië.

Black Sash heft zichzelf op

De vrouwenorganisatie Black Sash (Zwarte Sjerp) die in 1955 was opgericht om te strijden tegen de verwijdering van de kleurlingkiezers van de algemene kieslijsten (zie pag 12443-'56) en die een belangrijke rol speelde in de strijd tegen apartheid hirf zichzelf op tijdens een nationale conferentie op 14 mei Het werk van de organisatie via adviesbureaus en projecten zou echter worden voortgezet onder hoede van de Black Sash Trust, een professionele organisatie die tijdens de conferentie werd opgericht

ADB-LIDMAATSCHAP VERTRAAGD

Op 3 mei maakte onderminister van financiën Alec Erwin bekend dat Zuid-Afrika niet officieel zou toetreden tot de Afrikaanse Ontwikkelingsbank (African Development Bank, of ADB) op haar jaarvergadering van staatshoofden en regeringsleiders die later die maand in Nigeria gehouden zou worden (zie pag. 481/2-'95).

Erwin legde uit dat Zuid-Afrika en de ADB geen oplossing hadden kunnen vinden voor enkele technische aspecten die verbonden waren met Zuid-Afrika's toetreding tot de bank. Zo wilde Zuid-Afrika de schulden en verplichtingen die de bank in het verleden was aangegaan. niet dragen. De onderhandelingen zouden echter worden voortgezet en Erwin zelf zou de vergadering in Abuja bijwonen om zich in te zetten voor Zuid-Afrika's lidmaatschap.

GEMEENSCHAPPELIJKE VLOOTOEFENINGEN

Op 18 mei voeren schepen van de Zuidafrikaanse, Braziliaanse, Argentijnse en Uruguyaanse marines de Valsbaai bij Simonstad binnen om deel te nemen aan de grootste gemeenschappelijke internationale vlootoefeningen die ooit in Zuidafrikaanse wateren waren gehouden. De oefeningen, met codenaam ,,Atlasa-2", waren bedoeld om de capaciteiten voor onderzeebootbestrijding en luchtafweer te testen. Ze eindigden op 24 mei.

AFSCHAFFING DOODSTRAF. VERDERE BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

Op 6 juni bepaalde het Constitutionele Hof unaniem dat de doodstraf niet verenigbaar was met het recht op leven zo-

als dat was vastgelegd in de Bill of Rights, de kern van de interimgrondwet.

De zaak was aangespannen in verband met de doodvonnissen die in augustus 1990 waren uitgesproken tegen Themba Makwanyane en Movusu Mchunu die vier mensen hadden gedood bij een kaping. Hun vonnissen zouden samen met die van alle 453 andere terdoodveroordeelden worden omgezet in levenslange gevangenisstraf.

Tussen 1980 en 1989 waren in totaal 1.123 mensen geëxecuteerd. De laatste gerechtelijke executie, door ophanging, was die van Solomon Ngobeni op 14 november 1989. De regering van de Nationale Partij (NP) had de doodstraf in 1992 opgeschort, maar in juni 1993 had het parlement tot herinvoering besloten (zie pag. 568/3 e.v.-'93).

De NP bleef voorstander van het handhaven van de doodstraf en vroeg op 19 juni om een referendum over deze kwestie.

Op 9 juni bepaalde het Constitutionele Hof dat lijfstraffen voor jongeren, die als „wreed" en „vernederend" werden omschreven, onverenigbaar waren met de interimgrondwet.

Mandela erkent rol in Shell House bloedbad

Tijdens een toespraak in de Senaat (het Hogerhuis van het parlement) op 1 juni gaf president Nelson Mandela toe dat hij persoonlijk de bewakers in het Shell House, het ANC-hoofdkwartier in Johannesburg, had geïnstrueerd om zonodig dodelijke schoten af te vuren als het gebouw werd aangevallen tijdens protestacties van de Inkatha Vrijheidspartij op 28 maart 1994 (zie pag. 485/1/2-'94).

Tijdens de demonstraties werden ten minste 55 mensen gedood in Johannesburg en omgeving, onder wie acht Inkathaleden die voor het Shell House werden doodgeschoten.

Tijdens een parlementair debat op 1 juni verklaarde Mandela: „We probeerden echt alleen maar het recht op zelfverdediging te herhalen." Naar verluidt hadden Inkatha-aanhangers vóór de mars gedreigd het Shell House aan te vallen en de ANC-leiders die binnen waren te doden, waarop het ANC de toenmalige president F.W. de Klerk en de commissaris van politie had gevraagd wegversperringen aan te brengen en demonstranten te ontwapenen. Deze verzoeken werden echter genegeerd en de politieagenten die het bevel hadden gekregen de kantoren te verdedigen, sloegen op de vlucht. Mandela benadrukte dat het in deze context „absoluut noodzakelijk voor mij was om deze instructie te geven".

Het debat leidde tot verzoeken om een gerechtelijk onderzoek en vergrootte de spanningen tussen het ANC en Inkatha. Sinds april 1994 waren bijna 1.600 mensen omgekomen bij politiek geweld tussen het ANC en Inkatha. Om het escalerende geweld in Kwazulu-Natal aan te pakken besloot het kabinet op 7 juni een commissie te vormen, bestaande uit president Mandela, minister van binnenlandse zaken en Inkatha-leider Chief Mangosuthu Buthelezi en de twee vicepresidenten Thabo Mbeki en De Klerk.

Op 11 juni leverde Buthelezi kritiek op Mandela omdat hij meer dan een jaar had gewacht voordat hij zijn rol in het Shell House bloedbad onthulde en opperde hij dat het ANC meende dat Mandela boven de wet stond. Hij beweerde dat aan een programma van zorgvuldig georganiseerd geweld tegen Inkatha was opgesteld om Kwazulu-Natal te destabiliseren en de afkondiging van de noodtoestand in de provincie te rechtvaardigen.

Arrestaties in verband met „gemene streken"

Begin juni werden twee officieren van de veiligheidspolitie en drie Inkatha-functionarissen gearresteerd op bevel van de Speciale Onderzoekseenheid, die was opgericht om vermeende „gemene streken" en opzettelijke destabilisering onder het apartheidsregime (waaronder heimelijke betalingen van de regering aan Inkatha) te onderzoeken.

De arrestaties stonden in verband met onderzoeken naar de schietpartij op 21 januari 1987 in de zwarte woonwijk Kwamakhuta ten zuiden van Durban, waarbij 13 mensen, voor het merendeel kinderen, waren omgekomen. De twee officieren waren brigadier John More en kolonel Louis Botha, terwijl zich onder de Inkatha-functionarissen de plaatsvervangend secretaris M.Z. Khumalo bevond.

Vakbondsactie

Op 6 juni begonnen de drie voornaamste vakbondsfederaties van het land aan een actiecampagne van twee weken in de industrie. De actie was bedoeld om werkgevers onder druk te zetten bij de onderhandelingen over nieuwe wetten inzake de arbeidsverhoudingen, die met behulp van de Nationale Raad voor Economische Ontwikkeling en Arbeid (Nedlac) waren georganiseerd. De actie was ook gericht tegen alle stappen van de regering in de richting van privatisering van staatseigendommen.

Aan de op 6 juni georganiseerde protestmarsen in Johannesburg, Durban, Oos-Londen, Pietermaritzburg en andere steden namen meer dan 100.000 arbeiders deel. Mandela verscheen onverwacht op de bijeenkomst in Johannesburg.
Op 19 juni was er een algemene staking van een halve dag, waar tienduizenden mensen in Johannesburg, Kaapstad, Durban en 24 andere belangrijke steden aan deelnamen.

De meningsverschillen met de werkgevers concentreerden zich op de introductie van gecentraliseerde onderhandelingen, het recht om te staken en uitsluitingen op te leggen, en de rol van een soort ondernemingsraden die de arbeiders een grotere betrokkenheid bij de bedrijfsvoering boden.

Op 13 juni 1993 had president Nelson Mandela (l.) in Durban een ontmoeting met Inkatha-leider Chief Mangosuthu Buthelezi (r.). Tussen hen in staat Chief Nyanga Nguhana, de minister voor traditionele zaken van Kwazulu-Natal.

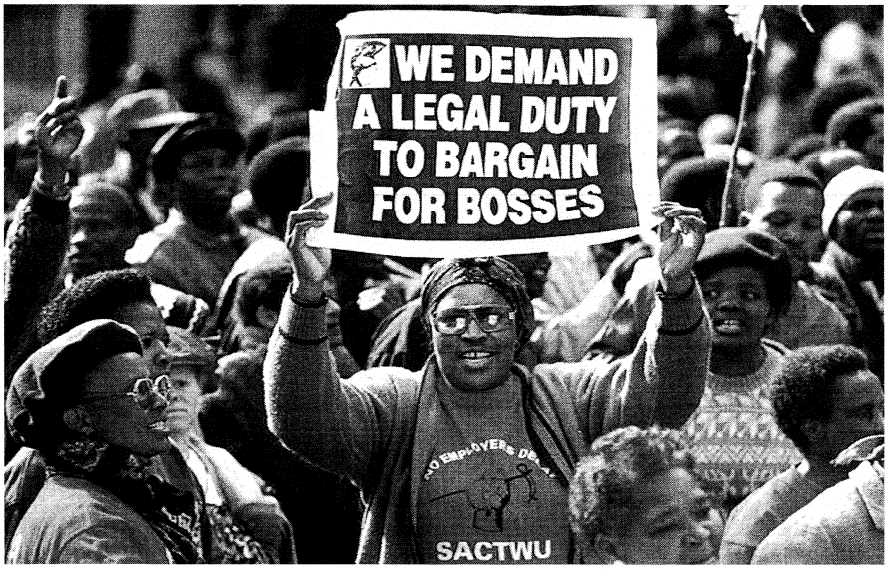

Een beeld van de door COSATU georganiseerde protestmars door Johannesburg op 6 juni 1995

Voorstel Afrikaner thuisland

Het Afrikaner Volksfront (AVF) publiceerde op 3 juni voorstellen voor een afzonderlijke, soevereine Afrikaner Volksrepubliek. Het Afrikaner Vrijheidsfront (VF), geleid door generaal Constand Viljoen, was daarentegen voor de vorming van een tiende provincie binnen Zuid-Afrika.

Als mogelijke lokaties noemde het AVF het voormalige Noord-Transvaal, het voormalige West-Transvaal, of het westelijke deel van Oranje-Vrijstaat. Het AVF stelde voor dat de uiteindelijke grenzen zouden worden bepaald door een referendum voor uitsluitend blanken. Het burgerschap zou open moeten staan voor ,,Boere Afrikaners" die een afzonderlijke, soevereine staat nastreefden.

Op 27 juni zei Mandela dat de roep om een volkstaat of Afrikaner ,,thuisland" ,,zeer constructief" benaderd diende te worden, en dat er een referendum onder Afrikaners kon worden gehouden om te meten hoeveel steun ervoor was, ofschoon de uitkomst niet noodzakelijkerwijs bindend zou zijn. De vraag wie er zou moeten stemmen bleef ook onbeantwoord.

Wetsvoorstellen inzake de landrechten

Op 28 juni maakte minister Derek Hanekom van grondzaken twee wetsvoorstellen openbaar - de Wet inzake de Interimbescherming van Informele Landrechten en de Wet inzake Verenigingen voor Gemeenschapsbezit - die ontworpen waren om de rechten van individuen binnen het stelsel van grondbezit door stammen te waarborgen en te voorkomen dat stamhoofden gemeenschappelijke grond aan commerciële ontwikkelaars verkochten. De wetgeving was er ook op gericht eigendomsrechten te geven aan werkpachters op commerciële boerderijen.

Regeringswijziging. Naamswijzigingen provincies

President Mandela belastte minister Dullah Omar van justitie op 6 juni met het beheer van de portefeuille van inlichtingendiensten.

Een gezamenlijke vergadering van beide huizen van het parlement keurde op 28 juni formeel een amendement op de grondwet goed waardoor de namen van drie provincies als volgt werden gewijzigd:

Oud	Nieuw
Pretoria Witwatersrand, Vereeniging (PWV)	Gauteng
Oranje-Vrijstaat	Vrijstaat
Piovincie Noord-Transvaal	Noordelijke Provincie

Vooraanstaande ANC-lieden in Natal overleden

In juni overleden twee vooraanstaande ANC-leden in Natal.

Advocaat Mooroogiah Dhanapathy ..MD" Naidoo (75). lid van de Zuidafrikaanse Communistische Partij (SACP) en van de voormalige ge apende vleugel van het ANC, Cmkhonto we Sizwe (MK), stierf op 1 juni.
Harry Gwala (73), de militante voorzitter van het ANC in de centrale gebieden van Natal, die ook lid was geweest van de SACP en de MK, stierf op 20 juni. Gwala was twee keer in de gevangenis gezet op beschuldigingen van terrorisme. maar bij de tweede gelegenheid werd hij in 1988 ontslagen van zijn levenslange gevangenisstraf. omdat hij symptomen van een motorische neuronenziekte had ontwikkeld (zie pag. 607/2-'89).

(Vor.ber.pag. 340/2 e.v.-1993)

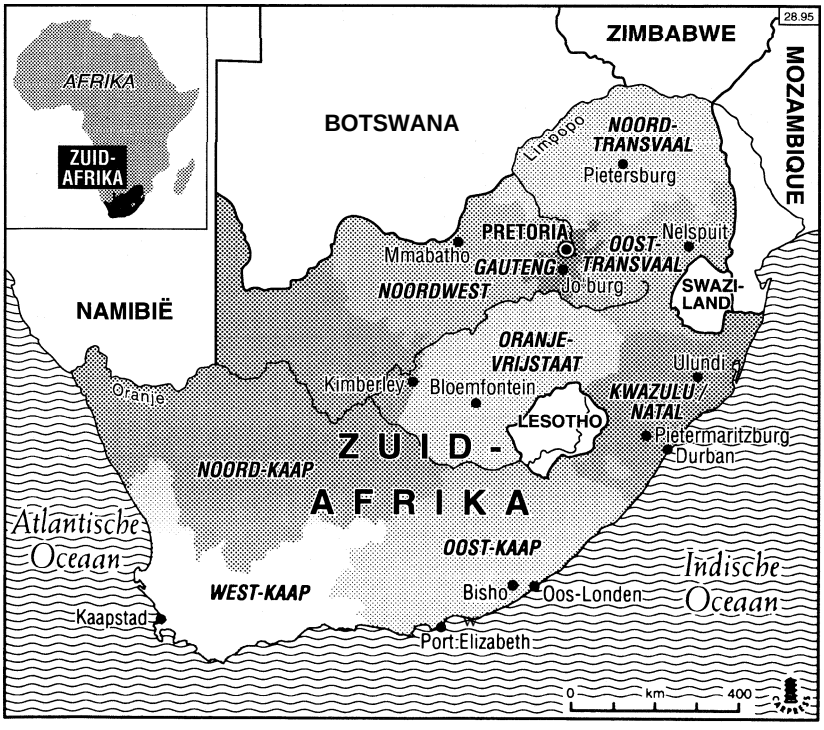

EGYPTE

MOORDAANSLAG OP MUBARAK. SPANNINGEN MET SOEDAN

President Mohammed Hosni Mubarak was het doelwit van een moordaanslag in de ochtend *van* 26 juni 1995 in de Ethiopische hoofdstad Addis Abeba Gewapende mannen kwamen uit een gehuurde villa in de buitenwijken te voorschijn en openden het vuur op de autocolonne van de president die op weg was van het vliegveld naar de binnenstad voor de topconferentie van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE)

De auto van Mubarak werd door verscheidene kogels geraakt. Twee Ethiopische politieagenten werden gedood en een derde raakte gewond, voordat Mubaraks lijfwachten erin slaagden de aanvallers te verdrijven en twee van hen te doden. Mubarak vloog onmiddellijk terug naar Cairo, waar hem dagenlang publieke steunbetuigingen ten deel vielen.

De Ethiopische politie arresteerde verscheidene verdachten, die allen werden omschreven als Arabieren, en noemde op 29 juni Seraj Mohammed Hussein als hoofdverdachte. Op 1 juli doodde de politie bij een inval in een schuilplaats in Addis Abeba drie verdachten.

Leden van de Soedanese Nationale Oppositiegroep dragen een foto van de Egyptische president Hosni Mubarak tijdens een mars door de Egyptische hoofdstad Cairo op 28 juni 1995. Zij betuigden hun steun aan Mubarak en veroordeelden de moordaanslag op hem.

Speculaties over de verantwoordelijken voor de aanslag wezen in de richting van Egyptische islamitische militanten van de Gamaat Islamiya en Al-Jihad, die sinds 1992 verwikkeld waren in een gewelddadige campagne met als centrum Opper-Egypte (zie hieronder). De Moslim Broederschap veroordeelde de aanslag echter.

Op 27 juni zei Mubarak dat directe betrokkenheid van de Soedanese regering onwaarschijnlijk was, maar hij wees de Soedanese fundamentalisten van het Nationaal Islamitische Front onder leiding van Hassan al-Turabi aan als de vermoedelijke daders.

De spanning met Soedan liep op door grensschermutselingeii op 27 juni in de omstreden, aan de Rode Zee grenzende Halaib-driehoek (zie ook onder SOEDAN).

De regering van Soedan ontkende iedere betrokkenheid. De Soedanese president Omar Hassan Ahmad al-Bashir betuigde op 28 juni zijn diepe leedwezen over het incident, evenals andere regeringen met uitzondering van Irak. (De Iraakse krant *Babil* van 27 juni sprak de hoop uit dat een nieuwe poging meer succes zou hebben.)

Op 29 juni opperde Mubarak mogelijke militaire represailles tegen wat hij noemde de ,,bende criminelen" die aan de macht was in Soedan. De volgende dag waarschuwde president Bashir de Soedanese bevolking zich voor te bereiden op een oorlog, maar op 1 juli verklaarde een hoge functionaris van het Egyptische ministerie van buitenlandse zaken dat Egypte geen militaire actie zou ondernemen. Het zou Soedan echter met niet-militaire middelen trachten te straffen indien er een verband tussen Soedan en het moordkomplot werd aangetoond.

VERHEVIGD GEWELD IN OPPER-EGYPTE. POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

In juni weerlegden nieuwe geweldsuitbarstingen in Opper-Egypte, waarbij militante moslims betrokken waren, met name in de provincie Menia, beweringen dat de veiligheidsautoriteiten de situatie ,,volledig onder controle" hadden (zie pag. 491/1 e.v.-'95).Bijna dagelijks werd melding gemaakt van incidenten en doden. In de meeste gevallen betrof het berichten van de veiligheidsdiensten dat ,,gevaarlijketerroristen" waren gedood. Op 3 juni werden in de buurt van Mallawi negen mensen gedood bij een aanslag voor een moskee in de plaats Tandah. Deze aanslag werd toegeschreven aan de Gamaat Islamiya en vergde het hoogste dodental op één dag sinds de terreurcampagne in 1992 begon.

Mubarak bereid perswet te herzien

Een intensieve campagne van journalisten en het Perssyndicaat tegen een op 27 mei door het parlement aanvaarde perswet (een amendement op het wetboek van strafrecht dat zware straffen specificeerde voor laster en andere „publikatiemisdrijven"), leidde ertoe dat president Mubarak op 21 juni (na een bijeenkomst met vertegenwoordigers van het Perssyndicaat) ermee akkoord ging de wet te verwijzen naar het Constitutionele Hof. Hij benoemde tevens een commissie, bestaande uit de belanghebbende partijen, om de wet nader te bekijken.

Tussentijdse verkiezingen voor de constitutionele raad

De samenstelling van de constitutionele raad of Majlis ash-Shoura werd in juni gedeeltelijk gewijzigd. Bij tussentijdse verkiezingen stonden 90 zetels op het spel en op 21 juni maakte president Mubarak de namen van 47 benoemde leden bekend.

Volgens de uitslag van 8 juni gingen 33 verkiesbare zetels onbetwist naar de regerende Nationaal Democratische Partij (NDP) en werd de verdeling van 49 zetels in de eerste ronde beslist (47 voor de NDP en twee voor onafhankelijken), waarna op 14 juni in de tweede en laatste ronde beslist zou worden over de resterende 8 zetels.

(Vor.ber.pag. 491/1 e.v.-1995)

LIBANON

GOEDKEURING WET OVER TIJDENS BURGEROORLOG „VERDWENEN PERSONEN"

De Financial Times van 28 april 1995 meldde dat de Nationale Assemblée een wet had goedgekeurd waardoor de naar schatting 17.000 Libanezen die tijdens de burgeroorlog (1975-1990)warenverdwenen, dood werden verklaard.

Door deze wet konden familieleden de eigendommen van vermiste personen erven en konden gehuwde personen hertrouwen.

BOMAANSLAG HEZBOLLAH-ZELFMOORDENAAR. GEVECHTEN IN HET ZUIDEN

Op 25 april raakten bij een zelfmoordaanslag van een Hezbollah-lid, Salah Ghandur, 11 Israëlische soldaten ge-

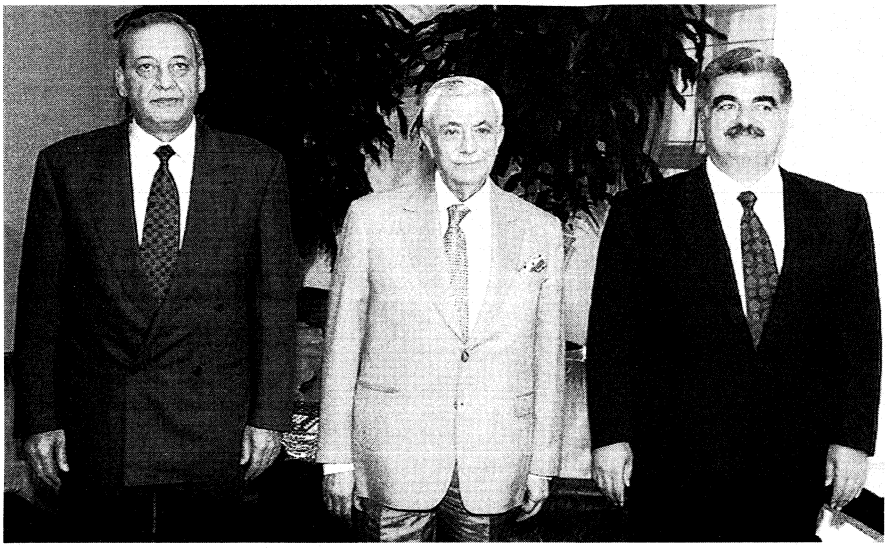

De Libanese premier Rafiq al-Hariri (r.)na zijn herbenoeming door president Elias Hraoui (m.) op 21 mei 1993. Links staat parlementsvoorzitter Nabih Berri.

wond, toen hij zijn auto tot ontploffing bracht dichtbij een militair konvooi in Bint Jbeil, een stad in de door Israël eenzijdig uitgeroepen „veiligheidszone" in Zuid-Libanon. Voor de aanslag was de situatie in het zuiden gespannen geweest, nadat de Israëlische strijdkrachten op 31 maart een hoge Hezbollah-functionaris hadden vermoord (zie pag. 350/1/2-'95).

In een op 26 april door de Libanese Hezbollah-radio uitgezonden toespraak van sjeik Hasan Nasrallah, de secretaris-generaal van de groepering, werd „een volledige en maximale staat van alarm aan elke confrontatielijn in het zuiden" uitgeroepen. Hij verklaarde dat de „mujaheddin" orders hadden gekregen nederzettingen in Noord-Israël te bombarderen, als de Israëlische strijdkrachten vergeldingsacties zouden uitvoeren. Hoewel op de zelfmoordaanslag onmiddellijk zware wederzijdse artilleriebeschietingen in de westelijke sector van de „veiligheidszone" volgden, had Israël eind april nog geen zware vergeldingsactie ondernomen.

Op 10 april werden in de „veiligheidszone" twee Hezbollah-strijders gedood bij een aanval op een post van de door Israël gesteunde militie. het Zuidlibanese leger (SLA).

Ook in mei hielden de gevechten in en rond de „veiligheidszone" in Zuid-Libanon aan tussen enerzijds Hezbollah-strijders en anderzijds Israëlische troepen en militieleden van het SLA.

Op 4 mei werd bericht dat twee Libanese burgers, onder wie een meisje van vier jaar waren gedood bij een artillerieaanval van het Israëlische leger en het SLA op Hezbollah-posities in Zuid-Libanon. Op 5 mei meldde de Israëlische radio dat drie Israëlische bewoners van de strook van Galilea „lichtgewond" waren geraakt bij een aanval die Hezbollah op 4 mei 's avonds haduitgevoerdmet Katjoesja-raketten.

Op 10 mei werd een Israëlische soldaat gedood door „vuur van bevriende zijde" bij een operatie in de veiligheidszone. Op 15 mei raakten vier Israëlische soldaten gewond bij een bomontploffing in het westen van de zone Twee dagen later werd één Israëlische soldaat gedood en raakten drie anderen gewond tijdens gevechten in de centrale sector van de zone.

Op 29 mei gaf Hezbollah toe dat vier van zijn strijders „het martelaarschap" hadden verworven tijdens een confrontatie met Israëlische troepen ten noorden van de zone. Hezbollah voerde op 31 mei aanvallen met Katjoesja-raketten uit op het noorden van Israël.

AFTREDEN EN HERBENOEMING VAN HARIRI ALS PREMIER. NIEUW KABINET

Op 19 mei trad Rafiq al-Hariri af als premier maar hij werd op 21 mei herbenoemd door president Elias Hraoui Hariri trad af naar aanleiding van een geschil over zaken in verband met de presidentsverkiezingen die voor eind november 1995 gehoudenmoesten worden

Hariri had naar verluidt aangedrongen op ren wijziging van de Libanese grondwet zodat de president ren tweede ambtstermijn kon vervullcn; in de bestaande tekst bepaalde dc grondwet dat de president slechts één ambtstermijn van zes jaar had. Volgens de Middle East *Economic* Digest van 2 juni had Hariri betoogd dat een verlenging of vernieuwing van Hraoui's ambtstermijn de stabiliteit zou brengen die nodig was om de delicate eerste fase van zijn plan voor economische en infrastructurele wederopbouw. „Horizon 2000", te voltooien. Hariri wilde de zaak voor 31 mei geregeld hebben wanneer het parlement met reces zou gaan. Nabih Berri, de machtige voorzitter van de Nationale Assemblée en Hariri's belangrijkste opponent, was echter van mening dat het parlementaire debat over deze kwestie in oktober gevoerd moest worden. Hij zei dat hij zijn bevoegdheden als voorzitter zou gebruiken om te verhinderen dat het debat in mei zou plaatsvinden.

Medio mei brachten Hariri en Berri een bezoek aan Syrië, dat feitelijk de macht in Libanon in handen had, om te proberen tot een compromis te komen. Uiteindelijk werd een akkoord bereikt waarbij

Bashar Assad zoon van de Syrische president Hafez Assad tijdens zijn eerste bezoek aan Libanon op 21 mei 1995

Syrië Berri steunde in de constitutionele kwestie, maar instemde met Hariri s lang gekoesterde wens om een nieuw kabinet te vormen. Na zijn terugkeer in Libanon trad Hariri op 19 mei af en werd hij op 21 mei formeel herbenoemd met de steun van 75 van de 128 leden van de Nationale Assemblée. Dat Syrië instemde met de herbenoeming, bleek op 21 mei toen Bashar Assad, een zoon van de Syrische president Hafez Assad, en generaal Ghazi Kanaan, het hoofd van de Syrische inlichtingendienst in Libanon, een bezoek brachten aan Hariri in Beiroet.

Nieuw kabinet

Op 25 mei benoemde Hariri een nieuw kabinet. De belangrijkste posten bleven weliswaar onveranderd, maar er was een aantal opmerkelijke nieuwe gezichten, onder wie Al-Fadl Chalaq, het machtige hoofd van de Raad voor Ontwikkeling en Wederopbouw (CDR), die Mohammad Ghaziri opvolgde als minister van PTT. Andere ministers die Hariri niet opnieuw benoemde. waren onder meer Michel Samaha (voorlichting); Soleiman Frangié (staatsminister voor gemeente- en plattelandszaken) en Salim Muqbil (staatsminister voor milieuzaken).

De portefeuilles in het nieuwe kabinet waren als volgt verdeeld:

Premier; financiën - Rafiq al-Hariri: vice-premier, binnenlandse zaken - Michel al-Murr; cultuur en hoger onderwijs - Michel Iddih+: Libanezen in het buitenland - Ali al-Khalil"; justitie - Bahij Tabbarah+: gezondheid - Marwan Hamadah+; vluchtelingenzaken - Walid Joumblatt+; nationale defensie - Muhsin Dallul: landbouw - Shawqi Fakhuri*; arbeid - Asad Hardan*; buitenlandse zaken - Faris Buwayz+; water en elektriciteit - Elie Hobeika+: industrie en olie - Shahi Barsumian": transport - Umar Misqawi+; toerisme - Nicholas Fattush: huisvesting en coöperaties - Mahmud Abu Hamdan: gemeente- en plattelandszaken - Hagop Yarwan Demerdjian+; milieu - Joseph Mughayzil*: beroepsonderwijs en technisch onderwijs - Abd al-Rahim Murad*; nationaal onderwijs, jeugd en sport - Robert Ghanem"; voorlichting - Farid Makari"; sociale zaken - Istifan al-Duwayhi": PTT - Al-Fadi Chalaq"; economie cn handel - Yassine Jaber*; openbare werken - Ali Harajli*.

Staatministers: Parlementaire zaken - Nadim Salem*: bestuurlijke hervormingen - Anwar al-Khalil+: financiële zaken - Fu'ad Sinyurah+; zonder specifieke taak - Qabalan Isa al-Khuri* en Fayiz Shukur*.

* Nieuwe benoeming.
+ Anderetaken.

Nieuwe minister overleden

Op 29 mei overleed Joseph Mughayzil, de pas benoemde minister van milieu. De radiozender van de Libanese falangisten berichtte dat Mughayzil was gestorven aan een hartaanval nadat hij zijn dagelijkse gymoefeningen had gedaan.

PARLEMENT KEURT REGERINGSPROGRAMMA GOED. BENOEMINGEN

Op 5 juni presenteerde premier Rafiq al-Hariri de beleidsverklaring van zijn nieuwe regering aan de Nationale Assemblée. De volgende dag kreeg de nieuwe regering het vertrouwen van het parlement met 76 tegen 18 stemmen, bij vijf onthoudingen en 28 afwezige afgevaardigden.

Nieuwe minister. Nieuwe CDR-voorzitter

Eind juni werd Pierre Pharaon benoemd tot minister van milieu. Zijn voorganger Joseph Mughayzil was kort na zijn benoeming (zie hierboven) overleden.

Op 9 juni keurde het kabinet de benoeming goed van Nabil al-Jisr tot nieuwe voorzitter van de machtige Raad voor Ontwikkeling en Wederopbouw (CDR), het orgaan dat de planning en uitvoering van de meeste grote bouwprojecten organiseerde.

De functie was vacant gekomen toen Hariri de vorige CDR-voorzitter Al-Fadl Chalaq in mei had benoemd tot minister van PTT (zie hierboven). Zowel Jisr als Chalaq was een voormalige zakenpartner van Hariri.

GEAGEA VEROORDEELD

Het Gerechtshof van Libanon bevond Samir Geagea, voormalig leider van de verboden Libanese Strijdkrachten (FL), schuldig aan het aanzetten tot de moord op zijn maronitische rivaal Dany Chamoun op 21 oktober 1990 (zie pag 55/2- 91), en veroordeelde hem op 24 juni ter dood Het vonnis werd onmiddellijk omgezet in levenslange gevangenisstraf met dwangarbeid
Van de twee aanwezige medegedaagden werd Camille Karam tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeeld, terwijl Rafic Saade werd vrijgesproken Acht voortvluchtige verdachten, ondergeschikte FL-leden, werden bij verstek veroordeeld tot straffen varierend van levenslange gevangenisstraf tot 10 jaar eenzame opsluiting (Le Monde 27-6-'95)

Geagea was in juni 1994 aangeklaagd wegens de moord op Chamoun (zie pag. 652/2-'94) en het proces was in november van dat jaar begonnen (zie pag. 59/2-'95). Geagea was ook aangeklaagd voor de bomaanslag op een maronitische kerk in februari 1994, maar dat proces was uitgesteld.

AANHOUDEND GEWELD IN ZUIDEN

Op 23 juni bestookten Hezbollah-strijders vanuit het zuiden van Libanon Noord-Israël met raketten. Een aantal Katjoesja-raketten kwam terecht op een vakantiedorp van Club Med in de buurt van de Israëlische kustplaats Nahariya. Een Franse kok kwam om het leven en acht anderen raakten gewond.

Hezbollah beweerde dat de aanslag een vergelding was voor een artillerie-aanval die het Zuidlibanese Leger (SLA) op 22 juni had uitgevoerd en waarbij een Libanese tiener werd gedood. Is-

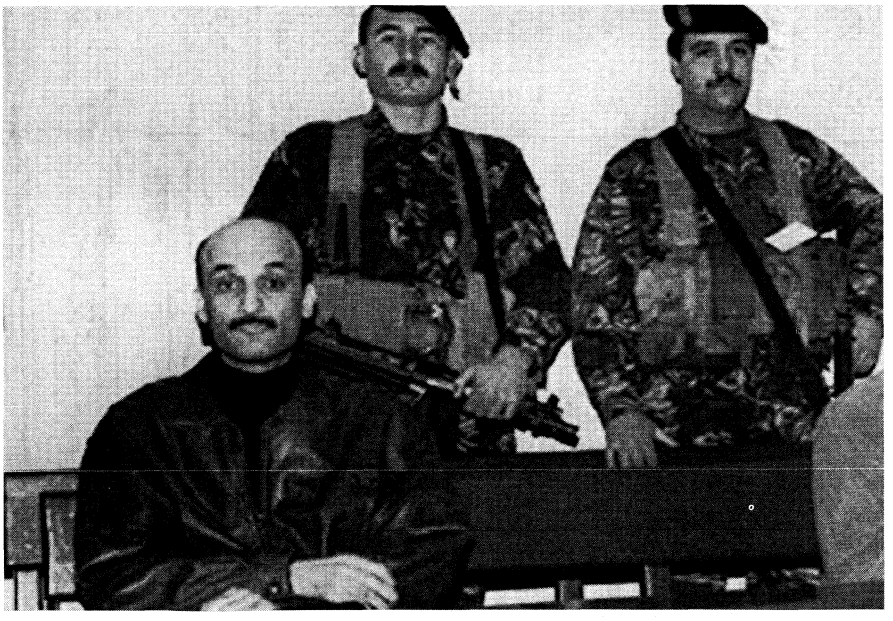

De voormalige FL-leider Samir Geagea werd tijdens zijn proces door militairen bewaakt (6 januari 1993).

AZIË

raël reageerde onmiddellijk en voerde luchtaanvallen uit op Hezbollah-doelen in het zuiden

Hezbollah had op 15 juni gereageerd op eerdere artilleriebeschietingen van Israël en het SLA door twee salvo's Katjoesja-raketten op Koord-Israël af te vuren. waarbij vier bu gers lichtgewond raakten. Het Israëlische antwoord bestond uit luchtaanvallen op het zuiden van Libanon. waarbij naar verluidt één burger werd gedood.

Volgens de radiozender van Hezbollah doodden Hezbollah-strijders drie Israëlische soldaten en verwondden zij drie anderen bij een aanslag op een konvooi in de ,,veiligheidszone" op 18 juni. Soldaten van Israël en het SLA reageerden hierop met artilleriebeschietingen op Nabativah en omliggende dorpen, waarbij één burger werd gedood en twee anderen verwondingen opliepen.

Ali al-Assad. een hoge Hezbollah-functionaris, werd op 30 juni in de buurt van Tyrus gedood toen een in zijn auto verborgen bom ontplofte bij het starten.

Palestijnse schermutselingen in kampen bij Sidon

Begin juni werd melding gemaakt van onderlinge gevechten tussen Palestijnse facties in het kamp Ain al-Helweh bij Sidon. Volgens een bericht van de Libanese falangistische radio op 13 juni waren bij de gevechten 10 mensen omgekomen en waren 30 anderen gewond geraakt.

Kaar verluidt stonden aanhangers en tegenstanders van PLO-voorzitter Yassir Arafat tegenover elkaar.

(Vor.ber.pag. 348/1 e.v.-1993)

SYRIË

BEGROTING 1995

Op 27 april 1995 keurde de Volksassemblée (het parlement) de begroting voor 1995 goed.
De uitgaven en inkomsten waren, in vergelijking met de begroting voor 1994, aldus de Middle *East Economic* Digest:

	1995	1994
	(in S£ mrd)	
Uitgaven	162.040	144.162
waarvan:		
lopend	87.941	76,198
ontwikkeling	74.099	67,964
Inkomsten	123,718	106.890
waarvan		
lopend	102,246	88.001
ontwikkeling	23,472	18,889
Tekort	36 322	37 272

(Vorber pag 350/2/3-1995)

CHINA

CHEN YUS OVERLEDEN. OPVOLGING VAN DENG XIAOPING ANTI-CORRUPTIE-CAMPAGNE

Op 10 april 1995 overleed op 90-jarige leeftijd Chen Yun. één van China's meest gerespecteerde leiders. Hoewel hij geen officiële functie bekleedde. nam Chen onder de laatste nog in leven zijnde leden van de generatie van leiders van vóór de revolutie de tweede plaats in na China's hoogste ,,elder statesman" Deng Xiaoping

Chen werd in 1905 als Liao Chenyum geboren in Qingbu in de provincie Jiangsu. In 1925 trad hij kort na zijn schoolopleiding toe tot de Chinese Communistische Partij (CCP). In 1934 werd hij lid van het Politburo, een functie die hij bekleedde tot 1987. Chen was voorts vicepremier van de Staatsraad van 1949-1975 en van 1978-1992. voorzitter van de commissie voor discipline-inspectie van de CCP van 1982-1987 en voorzitter van de centrale adviescommissie van de partij van 1987-1992. Als naaste medewerker van Mao Zedong speelde Chen een belangrijke rol bij de invoering van de planeconomie in China in de jaren vijftig. In de jaren zestig probeerde hij echter een gedeelte van de schade ten gevolge van de Grote Sprong Voorwaarts en de gedwongen collectivisatie van de agrarische sector te herstellen. Hij kwam opnieuw naar voren als een pragmaticus op economisch gebied, toen hij na de Culturele Revolutie nauw betrokken was bij de economische hervormingen van Deng. In de jaren tachtig werd hij evenwel de belichaming van de conservatieve krachten in dc partij die wantrouwend stonden tegenover het tempo van de hervormingsbeweging. Volgens zijn economische ..vogelkooi"-theorie mocht de ,,vogel" van de ongebreidelde markt alleen maar vrij vliegen binnen de ..kooi" van de economische planning door de staat. Sinds 1987 liet Chens gezondheid te wensen over en hij verscheen de laatste keer in het openbaar bij de viering van het Chinese Nieuwjaar in 1994.

Op 17 april werd in Peking het stoffelijk overschot van Chen gecremeerd, nadat op 13 april was medegedeeld dat hij geen staatsbegrafenis zou krijgen en er ook geen herdenkingsplechtigheid zou worden gehouden. Dit besluit leek erop te duiden dat de autoriteiten nog steeds beducht waren voor staatsbegrafenissen, nadat het overlijden van de vroegere CCP-secretaris-generaal Hu Yaobang in 1989 de aanzet was geweest tot de pro-democratiebetogingen op het Plein van de Hemelse Vrede (zie pag. 403/1 e.v.-'90).

Verwikkelingen rond Dengs opvolging

Door het overlijden van Chen slonk de groep van China's ,,achtonsterfelijken", een uitgelezen gezelschap van CCP-veteranen, tot vijf personen. De gezondheid van sommigen van hen - de 85-jarige generaal b.d. Song Renqiong, de 87-jarige oud-president Yang Shangkun en de 86-jarige ex-minister van financiën Bo Yibo - werd redelijk geacht. Er bestond echter het vermoeden dat de gezondheidstoestand van de andere twee - de 93-jarige oud-burgemeester van Peking, Phen Zhen. en Deng Xiaoping zelf - zeer slecht was. Aangezien de toestand van Deng volgens geruchten in april verder was achteruitgegaan. namen de speculaties over zijn vermoedeiijke opvolger toe.

Op korte termijn bleef China's president en CCP-leider Jiang Zemin de favoriete kandidaat voor de opvolging van Deng. Op 13 april werd dit door premier Li Peng bevestigd in een verklaring waarin hij suggereerde dat .,de essentiële taken van het politieke leiderschap reeds zijn overgedragen van Deng Xiaoping. de leider van de twee generatie, op president Jiang Zemin. die de derde generatie van het Chinese leiderschap vertegenwoordigt". Hoewel Jiang aan het einde van de maand in een nauwelijks verholen waarschuwing aan zijn potentiele rivalen waarschuwde dat hij zou strijden om zijn positie als opvolger van Deng te verdedigen. bleven de meeste commentatoren hem eerder beschouwen als een interimleider dan als een permanente leider.

Anti-corruptiecampagne gaat door. Ontslag Chen Xitong

De onzekerheid over de toekomst van China na Deng groeide door de anti-corruptiecampagne onder hoge CCP-

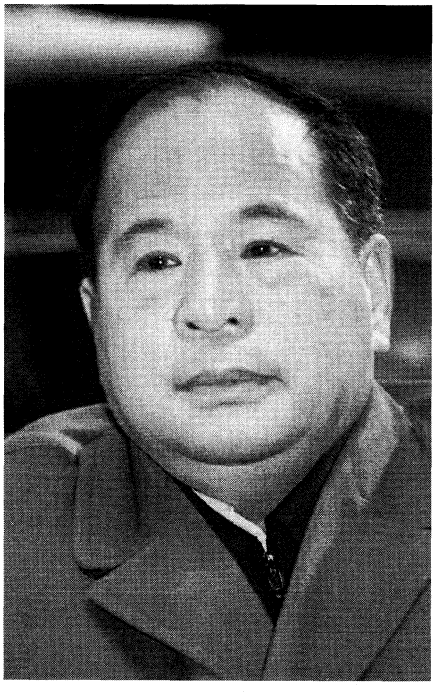

Wei Jianxing (64) de nieuwe leider van de CCP in Beijing

functionarissen Op 27 april viel het tot dan toe belangrijkste slachtoffer van de campagne met het ontslag van het hoofd van de CCP in Beijing, Chen Xitong Hij werd als secretaris van het Centrale Comité van de CCP in Beijing opgevolgd door een ander lid van het Politburo, Wei Jiangxing, het hoofd van de centrale commissie voor disciplineinspectie Wei Jiangxing was een beschermeling van de voorzitter van het Permanente Comité van het Nationaal Volkscongres (NVC),Qiao Shi

Chen Xitong bood zijn ontslag aan. nadat de loco-burgemeester van Beijing. Wang Baosen, op 4 april zelfmoord had gepleegd. Wang. die onder meer verantwoordelijk was geweest voor de goedkeuring van onroerend-goedprojecten. benam zich van het leven toen hij werd geconfronteerd met een onderzoek naar beschuldigingen dat hij ambtsmisdrijven had gepleegd. Volgens onbevestigde berichten waren wel 60 functionarissen of employés van de gemeente ontslagen of gearresteerd in verband met het corruptie-onderzoek. Naar verluidt zou ook één van Chens zonen. Chen Xiaotong, directeur van het New Century-hotel in Beijing (een Chinees-Japanse onderneming)zijn aangehouden,

DAYA BAY-KERNCENTRALE GESLOTEN

Op 4 april werd de Daya Bay-kerncentrale in Zuid-China voor onbepaalde tijd gesloten, nadat een van de twee kernreactoren niet had voldaan aan een veiligheidstest.

Het reusachtige complex op 50 km van Hongkong. China's eerste commerciele kerncentrale. was vanaf het begin van de bouw aan het eind van de jaren tachtig een bron van onenigheid geweest. De reactor van eenheid 1 was minstens 13 keer stilgelend. sinds deze in februari 1994 in bedrijf was gesteld (zie pag. 574/3-'94). Franse ingenieurs van Framatome, de leverancier van de installatie, zouden onderzoeken of er fouten in het ontwerp van de reactor zaten.

RAMPEN

Op **23** april kwamen meer dan 50 mensen om het leven en liepen 100 verwondingen op bij een brand in een illegale club in de noordwestelijke stad Urumqi in de provincie Xinjiang.

De volgende dag maakten de autoriteiten bijzonderheden bekend van een bioscoopbrand op 18 februari 1977. waarbij 694 personen, onder wie 597 kinderen het leven hadden verloren. Informatie over deze brand, de ernstigste in de geschiedenis van communistisch China. was tot dan toe achtergehouden.

NIEUWE WETGEVING. VERDERE MAATREGELEN TEGEN CORRUPTIE

Op 10 mei nam het Nationale Volkscongres (NVC) de wet op commerciële banken aan, die van toepassing was op 15 grote banken en bedoeld was om hen om te vormen tot onafhankelijke, commerciële instellingen met ongekende autonomie. De regering behield echter de macht om ze te dwingen leningen aan staatsbedrijven te verschaffen.

Het NVC nam ook de wet op onderhandelingsinstrumenten aan. bedoeld om de procedures met betrekking tot buitenlandse wetten te standaardiseren. en de wet op reserve-legerofficieren. die hun registratie en recrutering. opleiding, taken en verplichtingen, wettelijke verantwoordelijkheden en pensioneringsvoorwaarden regelde.

Eerder waren al nieuwe arbeidswetten aangenomen. die de werkweek terugbrachten van 44 tot 40 uur.

Eind mei werden nieuwe maatregelen bekendgemaakt in het kader van de campagne die president Jiang Zemin was begonnen tegen corruptie op hoog niveau (zie hierboven).

Om te zorgen voor ,,schoonen eerlijk bestuur" werd het door de overheid benoemde functionarissen en managers in alle staatsondernemingen op 29 mei verboden particuliere bedrijven op te richten, kortingen en commissies te aanvaarden. salarissen of bonussen van andere bedrijven te accepteren, hun invloed te gebruiken ten gunste aan verwanten, of bedrijfsbezittingen aan zichzelf ten goede te laten komen.

Om de corruptie in de CCP te bestrijden voerde de regering op 26 mei nieuwe voorschriften in waardoor alle staats- en partijfunctionarissen, alsmede een aantal kinderen van hoge partijleiders, inzicht moesten verschaffen in hun inkomsten. Het ging om salarissen. bonussen. subsidies. uitkeringen, winsten uit projecten en bedrijven, honoraria voor consulten. lezingen artikrlen of andere diensten

Naar op 10 mei werd bericht, onderzochten de autoriteiten de beschuldigingen dat Ding Peng de nicht van de ziekelijke leider Deng Xiaoping $ 12,9 mln had verduisterd Dit deed speculaties toenemen dat Dengs verwanten en bondgenoten op de korrel werden genomen in het kader van wa[illegible] aand[illegible] een gu[illegible] strijd om het leiderschap in de periode na Deng

OPTREDEN TEGEN DISSIDENTEN

Met de nadering van de zesde verjaardag op 4 juni van de brute onderdrukking van de pro-democratie protesten op het Plein van de Hemelse Vrede (het Tiananmcn-plein) in Beijing in 1989 (zie pag. 403/1 e.v.-'90) verscheen een aantal berichten over activiteiten van dissidenten en over arrestaties van en andere maatregelen tegen dissidenten.

Een op 25 mei gepubliceerde oproep van 27 overlevenden van het Tiananmen-plein eiste dat het Nationale Volkscongres een speciale ,,4 juni-commissie" zou vormen om een .,onafhankelijk en eerlijk onderzoek" in te stellen naar de gebeurtenissen. Diezelfde dag gaven andere dissidenten een nieuwe versie uit van het ,,Vredeshandvest" van november 1993, dat opriep tot politieke pluralisme en waarin de standaardverwijzing naar de CCP als de enige sociale kracht die voor een overgang naar democratie kon zorgen. opvallend ontbrak.
Een andere daad van politiek verzet was een door 43 prominente intellectuelen ondertekende open brief aan de regering op 16 mei, waarin werd opgeroepen alle politieke gevangcncn vrij te laten. Daarop werden 14 van hen opgepakt of ondervraagd, of zij ,,verdwenen".

Onder de prominente gearresteerde dissidenten behoorden de theoloog Gou Qinghui. Sha

De ondertekenaars van het ,,Vredeshandvest" op 14 november 1993 in Beijing. V.l.n.r. Sha Yuguang, Chen Lu. Qian Yumin, Liu Nianchun en Qin Yongmin.

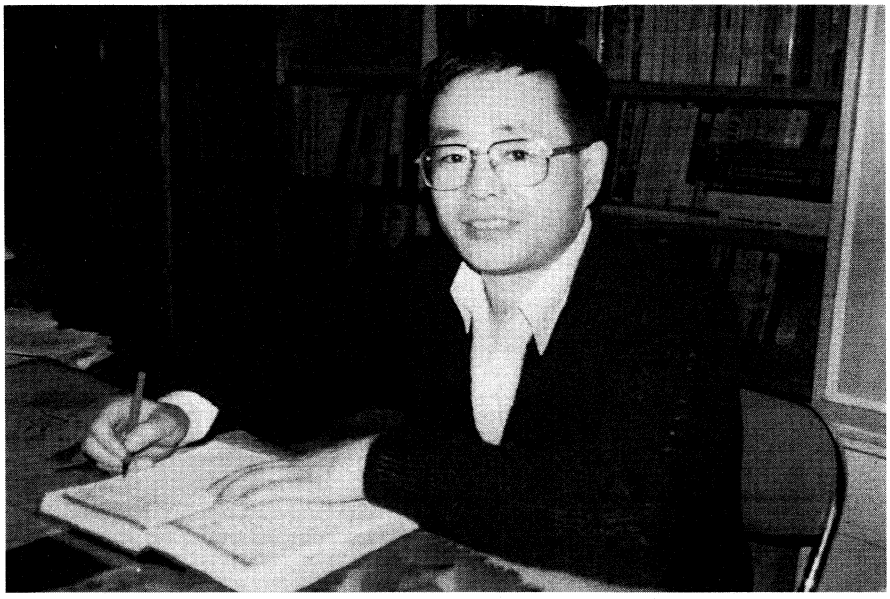

De prominente Chinese dissident Chen Ziming.

Yuguang (een van de schrijvers van het Vredeshandvest), de vooraanstaande wetenschapper Xu Liangying, de Tiananmen-studentenleiders Liu Xiaobo en Wang Dan, Wang Xizhe (een leider van de beweging Muur van de Democratie uit 1979). en de dichter Huang Xiang.

Een van de aanwijzigingen dat de CCP-leiding pogingen in het werk stelde zich te distantiëren van degenen die direct verantwoordelijk waren voor de Tiananmen-strafcampagne, was het ontslag op 18 mei van de havik Yuan Mu als hoofd van het onderzoeksbureau van de Staatsraad. Yuan was een trouwe medestander van Chen Xitong, de voormalige CCP-secretaris in Beijing die in april de laan was uitgestuurd (zie hierboven).

VERJAARDAG TIANANMEN-GEWELD. ACTIES TEGEN DISSIDENTEN

Een groot aantal veiligheidsmaatregelen in Beijing omgaf de zesde verjaardag van het bloedbad op het Tiananmen-plein, dat op 3-4 juni 1989 had plaatsgevonden.

De verjaardag verliep zonder enige zichtbare tekenen van demonstraties. De prominente dissident Chen Ziming. die in 1991 tot 13 jaar gevangenisstraf was veroordeeld, maar in mei 1994 op medische gronden was vrijgelaten (zie pag. 656/2-'94), hield echter in zijn huis in Beijing een hongerstaking van 24 uur. Enkele rouwenden slaagden erin om papiersnippers op het plein te werpen. een traditioneel Chinees ,,geld" offer aan de doden.

Chen Ziming werd op 25 juni opnieuw gearresteerd, samen met ten minste 20 medeondertekenaars van de open brief aan de regering van 16 mei (zie hierboven). De Amerikaanse regering tekende protest aan tegen de arrestatie van Chen.

Hongda Harry Wu, een andere prominente mensenrechtenactivist en Amerikaans staatsburger, werd op 19 juni aangehouden. Hij werd ervan beschuldigd het land illegaal te zijn binnengekomen via Kazachstan. Verwacht werd dat pogingen van de VS om zijn vrijlating te bewerkstelligen de Chinees-Amerikaanse betrekkingen nog verder zouden bemoeilijken.

Een bericht van de in New York gevestigde organisatie voor Mensenrechten in China dat de Chinese autoriteiten hadden toegegeven dat de opsluiting van Wei Jingsheng, die in het voorafgaande jaar in voorarrest verdween, onwettig u-as geweest. werd diezelfde dag door het ministerie van buitenlandse zaken als een .,leugen" afgedaan. In een bericht van 2 juni van de in Londen gevestigde mensenrechtenorganisatie Amnesty International werd beweerd dat ,,administratieve detentie" betekende dat grote aantallen dissidenten zonder vorm van proces gevangen gezet werden.

Liu Gang, de laatste van de studentenleiders van de protesten in 1989 die nog gevangen zat, werd op 18 juni vrijgelaten na een gevangenisstraf van zes jaar te hebben uitgezeten. Hij zei dat hij wel onder huisarrest bleef staan.

NIEUWE GOUVERNEUR CENTRALE BANK

Het ontslag van vice-premier Zhu Rongji als gouverneur van de Volksbank van China (de Centrale Bank) werd op 30 juni aanvaard. Hij werd in deze functie (zie pag. 802/1-'93) opgevolgd door de plaatsvervangend gouverneur, Dai Xianglong.

TIBET: PANCHEN LAMA BENOEMD

Op 14 mei benoemde de Dalai Lama, het hoofd van Tibets boeddhistische geestelijken en de geestelijke leider van het land, de Panchen Lama, de tweede man in de geestelijke hiërarchie. Gehun Choekyi Nyima, een jongen van zes jaar. zou de reïncarnatie van de Panchen Lama zijn. wiens laatste incarnatie in 1989 was gestorven (zie pag. 233/3-'89). De Dalai Lama deed zijn mededeling vanuit zijn ballingsoord Dharmsala (India).

Hoewel de Dalai Lama op 14 mei beweerde dat het een .,religieuzeen geen politieke zaak" betrof. veroordeelde een Chinese woordvoerder van het bureau van religieuze zaken dat onder de Staatsraad viel. op 17 mei de bekendmaking als .,volledig illegaal en ongeldig". Hij benadrukte dat alleen de Staatsraad de Panchen Lama mocht aanwijzen. In 1994 had China een commissie in het leven geroepen die de Panchen Lama moest vinden.

(Vor.ber.pag. 62/3 e.v.-1993)

QIAO SHI IN JAPAN EN ZUID-KOREA

Op 10 april arriveerde NVC-voorzitter Qiao Shi in Japan voor een achtdaags bezoek als gast van de Japanse Diet, al-

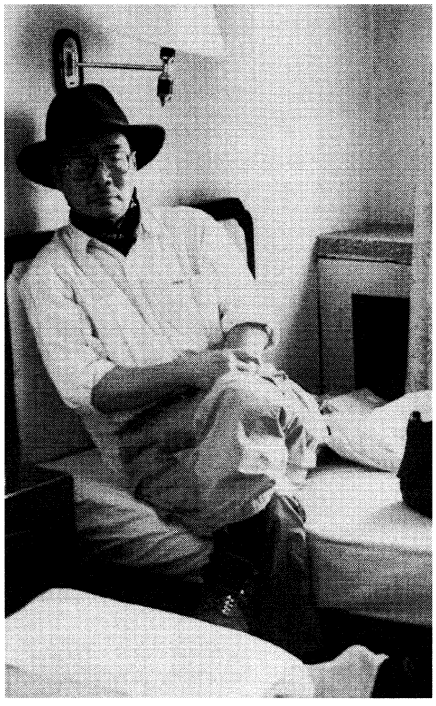

Harry Wu tijdens de eerste periode van zijn detentie in China (19-23 juni 1995).

Qiao Shi (l.),de voorzitter van China's Nationale Volkscongres, wordt tijdens een bezoek aan de Nationale Assemblée van Zuid-Korea in Seoel op 17 april 1995 begroet door zijn Zuidkoreaanse collega Hwang Nak Ju.

vorens van 17-22 april een bezoek te brengen aan Zuid-Korea.

QIAN QICHEN IN DE VS

Na verscheidene tussenlandingen in Europa bracht vice-premier en minister van buitenlandse zaken Qian Qichen van 15-19 april een bezoek aan de VS. Naast ontmoetingen met de Britse minister van buitenlandse zaken Douglas Hurd en zijn Japanse collega Yohei Kono in New York voerde Qian op 17 april besprekingen met de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher. Naar verluidt waren bij deze besprekingen een groot aantal Chinees-Amerikaanse kwesties aan de orde gesteld.

Qians bezoek vond plaats nadat de Amerikaanse onderminister van handel belast met internationale handelsbetrekkingen, Jeffrey E. Garten. op 9 april had gedreigd dat de VS stappen zouden ondernemen tegen China, als China de handelsbelemmeringen tussen beide landen niet zou opheffen. In zijn reactie bekritiseerde de Chinese minister van buitenlandse handel en economische samenwerking, Wu Yi. Garten omdat deze een vertekend beeld had gegeven van de omvang van het handelsoverschot van China met de VS en omdat hij de mensenrechtensituatie in China ter sprake had gebracht.

JAPAN BEPERKT OVERHEIDSSUBSIDIE NA KERNPROEE OFFICIEEL BEZOEK VAN MURAYAMA AAN CHINA

Op 22 mei maakte de Japanse regering bekend dat zij de overheidssubsidie aan China zou verminderen. Dit sloot aan bij de internationale protesten na een ondergrondse kernproef door China op 15 mei (zie onder INTERNATIONAAL), drie dagen na de afsluiting van de onderhandelingen over het Nucleaire Non-proliferatieverdrag (NPT).

Het effect was eerder een symbolisch gebaar dan een strafmaatregel, aangezien de Japanse overheidssubsidie ($ 91,8 mln in 1994) gering was in vergelijking met de Japanse concessionaire leningen die sedert 1979 omstreeks $ 18 mrd beliepen, terwijl men over een bedrag van nog eens $ 7 mrd op het punt stond overeenstemming te bereiken.

De Chinese regering wees het verzoek van de Japanse premier Tomiichi Murayama om de proeven te stoppen tijdens zijn officiële bezoek van 2-6 mei, naar verluidt hooghartig van de hand.

Tijdens zijn verblijf in China gaf Murayama uiting aan zijn ,,diepe wroeging" over de Japanse invasie en agressie in de jaren dertig en veertig, maar hij bood geen formele verontschuldigingen aan. hoewel het uitblijven daarvan de bilaterale betrekkingen had verstoord. Murayama kwam niet met eenvoorstel tot herschikking van China's totale schuld van S 27.1 mrd aan Japan. De tegenwaarde in dollars van deze schuld was sedert maart met ongeveer *$ 2* mrd toegenomen vanwege de steeds sterker wordende yen. Ook stelde hij een toename van de Japanse investeringen afhankelijk van verdere economische hervormingen.

BEZOEKEN VAN JIANG ZEMIN EN LI PENG AAN RUSLAND. GEZAMENLIJK GRENSONDERZOEK

Tijdens een bezoek aan Rusland van 8-10 mei woonde president Jiang Zemin de plechtigheden bij waarmee de 50ste verjaardag van de geallieerde overwinning in Europa werd gevierd.

De Russische president Boris Jeltsin zei dat Jiangs aanwezigheid betekende dat beide landen klaar waren voor een ,,partnerschap". Ook zei hij dat de bilaterale handel in de voorbije twee jaar was toegenomen met 50 procent en dat de wetenschappelijke, technologische en militair-technische samenwerking zich goed ontwikkelde.

Na afloop van een achtdaags grensonderzoek op 18 mei - de eerste in zijn soort- zeiden diplomaten van beide landen dat dank zij de intensievere communicatie de Chinees-Russische grens ,,alsgeheel goed" was geworden.

Li Peng in Rusland en andere GOS-landen

De voortgaande verbetering van de Chinees-Russische betrekkingen werd onderstreept door het bezoek dat premier Li Peng van 25-28 juni aan Rusland bracht. Op 26 juni verklaarde hij tijdens een persconferentie in Moskou dat Rusland en China ,,grotestaten in de wereld (zijn)en we niemand zullen toestaan ons te leren hoe we moeten leven en werken".

Beide partijen riepen andere staten op zich niet te mengen in wat zij hun binnenlandse aangelegenheden noemden, wat door waarnemers als een indirecte verwijzing naar recente onenigheden met de VS en Europa werd opgevat. Een gezamenlijk Chinees-Russisch communiqué. dat aan het einde van Li's bezoek werd uitgegeven, bevatte een uitnodiging aan de Russische president Boris Jeltsin om een bezoek te brengen aan China.

Li's bezoek aan het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS).dat de versteviging van de handelsbanden benadrukte, omvatte ook een verblijf in Bjelaroes en Oekraïne.

BEZOEK VAN BRITSE HANDELSDELEGATIE

Premier Li Peng zei te hopen dat het bezoek van een grote Britse handelsdelegatie van 13-19 mei onder leiding van minister van handel Michael Heseltine aan China, een keerpunt in de bilaterale betrekkingen zou betekenen. Deze betrekkingen waren overschaduwd door spanningen over Hongkong.

BEKOELDE BETREKKINGEN MET VS

De regering eiste op 22 juni ,,concrete[n] maar niet nader omschreven maatregelen van de VS voordat zij bereid was in te gaan op een uitnodiging voor besprekingen op hoog niveau, die bedoeld waren om de recente schade aan de bilate-

rale betrekkingen te herstelien. Een hoge functionaris koppelde het herstel van de betrekkingen aan steun van de VS voor China's lidmaatschap van de Wereldhandelsorganisatie (WTO).

Verzet tegen bezoek van Taiwanese leider aan de VS

De voornaamste oorzaak van de diplomatieke onenigheid was het besluit van de Amerikaanse regering, dat onder druk van het door de Republikeinen gedomineerde Congres was genomen. om een visum te verlenen aan de Taiwanese president Lee Teng-hui, die op 13 juni een privébezoek beëindigde nadat hij een toespraak had gehouden tijdens een bijeenkomst op de Cornell University, waaraan hij gestudeerd had (zie ook onder TAIWAN).

China beschouwde het eilancl Taiwan als een afvallige provincie. Het diplomatieke isolement van Taiwan en zijn uiteindelijke hereniging met het vasteland bleef een hoeksteen van de binnen- en buitenlandse politiek.

De Amerikaanse regering, die op 2 juni China's handelsstatus van meest begunstigde natie (MFN) vernieuwde, distantieerde zich van Lee's bezoek en benadrukte dat de blijvende erkenning door de VS van de Chinese regering in Beijing als de enige wettige regering. betekende dat haar ,,één China politiek" niet was gewijzigd. Het officiële Chinese persbureau *Xinhua* beschuldigde de VS er niettemin van dat ze de Chinees-Amerikaanse banden ,,in gevaar" bracht. Uit protest werden verscheidene bilaterale ontmoetingen op midden-niveau afgelast en werd de militaire samenwerking bevroren.

Op 16 juni werd de Chinese ambassadeur in Washington teruggeroepen voor ..overleg". Omdat dit samenviel met het einde van de vierjarige ambtstermijn van de Amerikaanse ambassadeur in Beijing waren beide landen verstoken van vertegenwoordigers op het hoogste niveau, wat de indruk van een diplomatiek vacuüm versterkte.

Controverse over export van raketonderdelen

Op 22 juni sprak de regering berichten in Amerikaanse media tegen dat de Amerikaanse inlichtingendienst CIA had geconcludeerd dat China in strijd met het Missile Technology Control Regime (MTCR) belangrijke raketonderdelen aan Iran en Pakistan had geleverd.

China nam niet deel aan het MTCR. maar had een bilaterale samcnwcrkingsovcrccnkomst met de VS om de verspreiding van raketten tot staan te brengen. De Amerikaanse regering mees op 22 juni speculaties van de hand dat er als represaille handelssancties tegen China zouden worden genomen en verklaarde dat er geen overtuigend bewijs was dat de uitrusting werd gebruikt om de raketcapaciteit te verhogen.

(Vor.ber.pag. 351/1 e.v.-1995)

HONGKONG

ONTSLAG OVERHEIDSFUNCTIONARISSEN. REORGANISATIE REGERING

Het toenemende onbehagen waarmee vele inwoners van Hongkong de soevereiniteitsoverdracht tegemoet zagen, werd benadrukt door een reeks ontslagen van overheidsfunctionarissen. Op 11 april 1993 werd het derde ontslag in drie weken bekendgemaakt (zie ook pag. 355/3-'95), dat van de minister van onderwijs en arbeidskrachten Michael Leung. Dit bracht Chief Secretary Anson Chan ertoe een beroep te doen op de Chinese regering om garanties te geven met betrekking tot de toekomst van de hoge overheidsfunctionarissen van Hongkong in de periode na 1997.

In april vond ook een reorganisatie van de uitvoerende raad plaats. Naar verluidt zou de raad in beginsel in de nieuwe samenstelling aanblijven tot 1997.

CHINEES-BRITSE BETREKKINGEN

Op 18 april voerde de Britse minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest, Douglas Hurd, in New York besprekingen over Hongkong met zijn Chinese ambtgenoot Qian Qichen. Het was de eerste ontmoeting tussen de twee bewindslieden sinds september 1994 (zie pag. 66/1-'95). De besprekingen verliepen beleefd, maar er werd geen waarneembare vooruitgang geboekt. De twee ministers kwamen enkel overeen dat er sneller vooruitgang moest worden geboekt met betrekking tot de onopgeloste kwesties in verband met het herstel van de Chinese soevereiniteit over Hongkong.

'Tijdens de 32ste bijeenkomst van de Chinees-Britse Joint Liaison Group (4-7 april) was er eveneens weinig vooruitgang te bespeuren. Eeide partijen konden het absoluut niet eens worden over het Britse plan om in Hongkong een hof van laatste beroep in te stellen als een poging om hei recht ie waarborgen in de periode na 1997 (zie pag. 355/2-'95). De Chinese regering beweerde echter dat het plan een schending was van het overgangsakkoord tussen de twee landen. en waarschuwde dat het hof, indien dit eenzijdig zou worden ingesteld. na de terugkeer van Hongkong onder Chinees bestuur zou worden opgeheven.

Eind april maakte Groot-Brittannië enkele kleine verzoeningsgebaren. Op 27 april zei Hurd tijdens een debat in het Lagerhuis over de toekomst van Hongkong dat hij de samenwerking met China wilde hervatten. Zijn toespraak viel samen met een nieuw aanbod van gouverneur Chris Patten om Lu Ping te ontmoeten, de hoogste Chinese functionaris die verantwoordelijk was voor de aangelegenheden inzake Hongkong.

Bezoek Lu

Tijdens een tiendaags bezoek aan Hongkong, dat op 15 mei begon, dineerde Lu Ping, directeur van het Bureau voor Aangelegenheden betreffende Hongkong en Macao en in die hoedanigheid lid van de Chinese regering. met topfigu-

De Chinees-Britse Joint Liaison Group tijdens een bijeenkomst in Londen met Zhao Tihua (l.) en Hugh Davies.

ren uit het zakenleven, maar hij weigerde gouverneur Chris Patten te ontmoeten.
Dit affront werd uitgelegd als typerend voor China's twee-sporenbeleid ten aanzien van Hongkong. Dit wilde vooruitgang boeken op gevoelige kwesties die te maken hadden met de overgang, terwijl het tegelijk de contacten met Groot-Brittannië wilde beperken tot zaken die met derde partijen te maken hadden.

Lu wilde de Chinese mening verduidelijken en probeerde de bezorgdheid weg te nemen over onopgeloste kwesties als de toekomstige samenstelling van een hof van laatste beroep. nationale rechten na 1997 en de toekomstige rol van het ambtenarenapparaat.

Vergadering Joint Liaison Group

Van 22-27 mei kwam de Chinees-Britse Joint Liaison Group (JLG) in Hongkong bijeen.

De Chinese afgevaardigde Chen Zuoer verklaarde dat de vergadering het Chinese begrip van de procedures voor het opstellen van de begroting van de kolonie had vergroot. Hij benadrukte dat de Chinese betrokkenheid van ,,vitaal" belang was voor de soepele overgang van de begroting. maar dat dit niet zou botsen met het Britse bestuur voordat Hongkong op 30 juni 1997 aan China zou worden overgedragen.

CONTROVERSIËLE OVEREENKOMST OVER HOF VAN LAATSTE BEROEP. VERDERE ONTWIKKELINGEN

De Chinees-Britse Joint Liaison Group (JLG) doorbrak op 9 juni een vier jaar durende impasse door overeenstemming te bereiken over het hof van laatste beroep dat de Britse Privy Council zou vervangen als de hoogste gerechtelijke instantie in Hongkong.

Het akkoord (i) voorzag in de oprichting van een hof van laatste beroep na 1 juli 1997. de eerste dag waarop de kolonie weer onder Chinees bestuur viel; (ii) beperkte de buitenlandse rechters van het hof tot één: en (iii) sloot .,overheidshandelingen" uit van de rechtsbevoegdheid van het hof.

In ruil voor deze drie concessies door Groot-Brittannië bood China naar verluidt een compromis aan dat inhield dat China zijn aanvankelijk gestelde eis dat de uitspraken van het hof onderworpen zouden moeten worden aan een soort buitengerechtelijke supervisie, liet varen. De overeenstemming over de beperking van het aantal buitenlandse rechters tot één was reeds in september 1991 bereikt. maar dit was door de Wetgevende Raad van Hongkong (Legco) afgewezen (zie pag. 490/2/3-'92).

Motie van wantrouwen tegen gouverneur Patten

Grote weerstand tegen de nieuwe overeenkomst in Hongkong leidde tot een motie van wantrouwen tegen gouverneur Chris Patten (de eerste tegen een gouverneur), die op 22 juni door de Democratische Partij in de Wetgevende Raad (Legco) werd ingediend voor behandeling op 12 juli.

Patten die deze actie afdeed als politiek vals gebaar ontkende dat China hem te slim af was geweest en zei dat de overeenkomst ,,een gerechtelijk vacuum in 1997 zou voorkomen Andere Britse functionarissen zeiden dat de overeenkomst te prefereren was boven het onopgelost laten van de kwestie of het unilateraal doorgaan met de instelling van een hof dat China naar alle waarschijnlijkheid zou afschaffen

De Democraten en de Liberale Partij, die samen de helft van de 60 zetels in de Legco bezetten. beloofden het wetsontwerp betreffende het hof van laatste beroep te amenderen als het eind juli aan de Legco zou worden voorgelegd. Zij wensten dat het hof onmiddellijk werd opgericht en dat het meer dan één buitenlandse presiderende rechter zou hebben. De leider van de Democratische Partij, Martin Lee Chu-Ming, zei dat de overeenkomst de Britse belangen diende en niet die van Hongkong. en dat de concessie met betrekking tot de ,,overheidshandelingen" China zou toestaan alle zaken buiten de jurisdictie van het hof te houden die politiek gevoelig werden geacht onder de Chinese Basiswet, en dat de concessie het heersende rechtssysteem zou ondermijnen.

Het bedrijfsleven in Hongkong was in het algemeen blij met de overeenkomst, die als een versterking van de stabiliteit op lange termijn werd opgevat omdat het de continuïteit en stabiliteit van het rechtssysteem garandeerde.

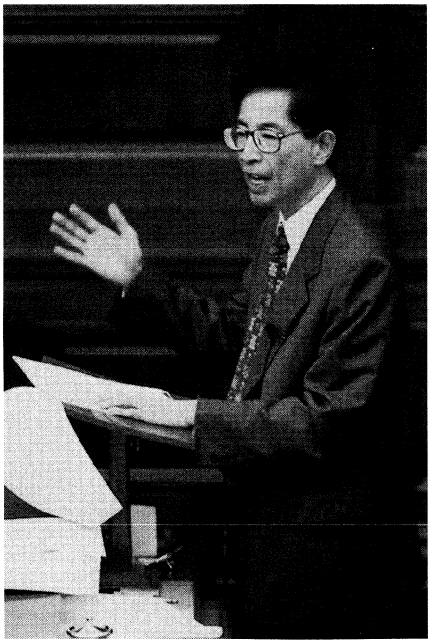

De leider van de Democratische Partij in Hongkong, Martin Lee Chu-Ming, tijdens een debat in de Legco op 26 juli 1995.

Akkoord over vliegveld

China en Groot-Brittannië eindigden op 30 juni jaren van venijnig geredetwist toen ze de financiële onaersteuningsovereenkomsten goedkeurden die de openbare instanties die verantwoordelijk zijn voor het luchthavenproject - de Airport Authority (AA) en de Mass Transit Railway Corporation (MTRC) - in staat stelden op de financiële markten tot HK$ 23 mrd te lenen om Hongkong's nieuwe vliegveld en de aansluitende spoorweg te financieren, waarvan de kosten op HK$ 158 mrd (S 20,3 mrd) waren berekend. (Voor het akkoord van november 1994 zie pag. 66/3 e.v.-'95).
(Vor.ber.pag. 355/1 e.v.-1995)

JAPAN

VERWIKKELINGEN ROND AUM SHINRIKYO-SEKTE

In april 1995 vonden in Japan nieuwe gifgasaanslagen plaats die naar men aannam het werk waren van Aum Shinrikyo, een religieuze sekte die geloofde dat het einde der tijden nabij was. Algemeen werd aangenomen dat de sekte verantwoordelijk was geweest voor het opzettelijk laten ontsnappen van het zenuwgas sarin in de metro van Tokio op 20 maart (zie pag. 360/3 e.v.-'95).In april was het dodental als gevolg van deze aanslag tot 12 gestegen.

Naast het verder doorzoeken van door de sekte gebruikte gebouwen, waarbij omvangrijke voorraden chemicaliën waren ontdekt, richtten de autoriteiten hun inspanningen vooral op de arrestatie van belangrijke leden van de sekte. Op 12 april werd Tomomitsu Niimi. die ,.de minister van binnenlandse zaken" van de organisatie werd genoemd - één van de meer dan 20 ministers in de alternatieve regering van Aum Shinrikyo - aangehouden op verdenking van ontvoering van een vroeger sektelid. Niimi had zijn vermoedelijke slachtoffer drie maanden lang gevangen gehouden, gedrogeerd en mishandeld, nadat deze had geprobeerd uit de sekte te treden.

Niimi werd gearresteerd na de aanhouding van twee andere vooraanstaande sekteleden, die allebei in hechtenis waren genomen op grond van aanklachten wegens lichte vergrijpen. Begin april werd Tetsuya Kibe, het hoofd van het ,,defensiebureau" van de sekte. gearresteerd wegens het illegaal binnengaan van een ondergrondse parkeergarage. Toen Kibe's auto later werd doorzocht, zouden er pistoolonderdelen zijn gevonden. Op 8 april werd Ikuo Hayashi, het hoofd van het ,,ministerie van gezondheid" van de sekte. aangehouden wegens diefstal van een fiets.

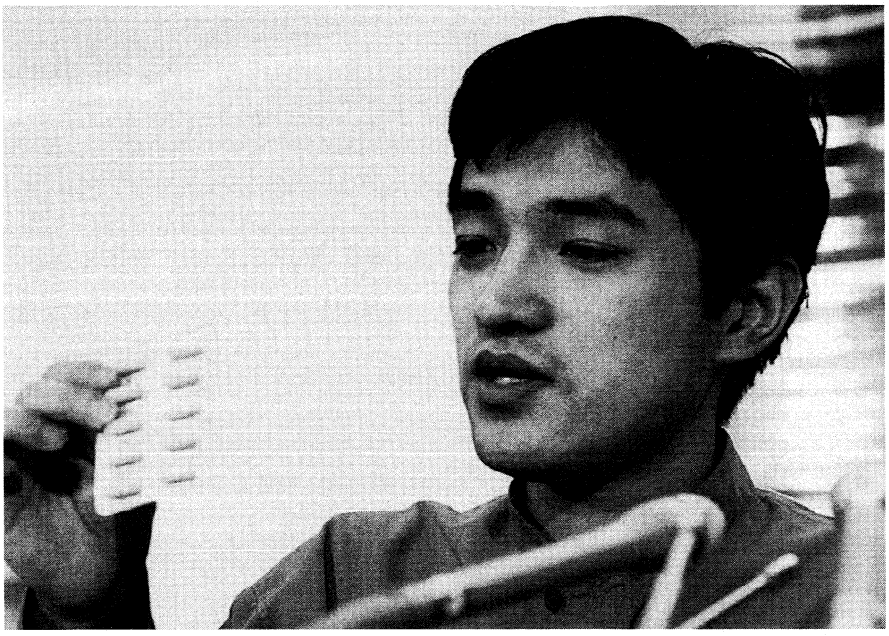

Kunihiko Jovu. de voornaamste woordvoerder van de Aum Shinrikvo-sekte, tijdens een oersconferentie in Tokio op 13 april 1995. Hij toont door de sekte gemaakte pillen die naar zijn zeggen werden gebruikt om gifgas van toxiciteit te ontdoen.

Eind april bereikten de autoriteiten een nieuwe doorbraak met de arrestatie van zeven leden van het ,,chemischeteam" van de sekte. De mannen. onder wie de vermoedelijke leider van het team. Masami Tsuchiya, werden op 26 april aangetroffen in hun schuilplaats in een ondergrondse kamer in het hoofdkwartier van Aum Shinrikvo te Kamikuishiki.

Hoewel er medio april meer dan 100 sekteleden waren gearresteerd op grond van verscheidene aanklachten, wist de leider van de organisatie, Shoko Asahara. uit handen van de autoriteiten te blijven. Voorts werd door enige sekteleden onthuld dat Asahara in januari had voorspeld dat er op 15 april in Tokio een ramp zou plaatsvinden die van een veel grotere omvang zou zijn dan de aardbeving in Kobe (zie pag. 357/3 e.v.-'95). Deze voorspelling leidde tot de grootste veiligheidsoperatie die ooit in vredestijd in Japan was uitgevoerd. Op 14 april deden ongeveer 100.000 politiemannen — meer dan een derde van het nationale politiekorps — een inval in omstreeks 130 centra van de sekte in het hele land. Op 15 april werd ook in Tokio een grote politiemacht op de been gebracht. maar incidenten bleven uit.

Op 19 en 21 april werden echter in Yokohama, 25 kilometer ten zuidwesten van Tokio, nieuwe gifgasaanslagen gepleegd. Bij de eerste aanslag werden 370 personen met hoofdpijn, braakneigingen en ademhalingsproblemen naar het ziekenhuis overgebracht, nadat gifgas was vrijgekomen in het spoorwegstation van de stad en in minstens één passagierstrein. In eerste instantie zeiden de autoriteiten dat het om fosgeengas ging, een in de Eerste Wereldoorlog gebruikte stof die op mosterdgas leek, maar deze verklaring werd later ingetrokken. Bij de tweede aanslag werden 25 mensen met gelijksoortige verschijnselen in het ziekenhuis opgenomen, nadat in een warenhuis in de buurt van het station gifgas was vrijgekomen.

Hoewel het bij de aanslagen gebruikte gas officieel onbekend bleef, werd later gesuggereerd dat het waarschijnlijk thionylchloride was geweest. Thionylchloride. dat dezelfde geur had als fosgeen en dezelfde symptomen teweegbracht bij personen die eraan werden blootgesteld. u-erd gebruikt bij de produktie van het zenuwgas sarin.

Verbod op **sarin.** Maatregelen tegen Aum Shinrikyo in Rusland

Op 19 april, de dag van de eerste aanslag in Yokohama, nam de Diet (het parlement) een wet aan waarbij produktie. invoer. bezit en gebruik van sarin en een reeks andere dodelijke stoffen werden verboden. Op overtreding van de nieuwe wet stonden gevangenisstraffen die uiteenliepen van twee jaar tot levenslang.

Het feit dat de daders van de aanslagen in Yokohama niet werden aangehouden leidde tot wilde taferelen in de Diet torn parlementsleden risten dat de regering actie ondernam Op 20 april erkende minister van justitie Isao Maeda dat men zich nog beraadde over een antiterreurwet Hij suggereerde dat uitsluitingen zouden kunnen inhouden dat de autoriteiten in de strijd tegen extremistische sekten mochten overgaan tot , het afluisteren van telefoongesprekken en het uitlokken van criminele handelingen"

Op 18 april gelastte een rechter van de gemeenterechtbank in Moskou de onmiddellijke sluiting van alle afdelingen van Aum Shinrikyo. De maatregel volgde op een uitspraak waarbij een comité van ouders, dat de sekte ervan had beschuldigd de Russische jeugd te bederven, in het gelijk werd gesteld. De sekte werd ook veroordeeld tot een boete van 20 mrd roebel, en een radio- en televisiestation werd gelast de uitzending van programma's van de sekte te staken.

Naar men aannam waren er ongeveer 30.000 aanhangers van Aum Shinrikyo in Rusland en

Reddingswerkers in beschermende pakken inspecteren het spoorwegstation in Yokohama na de gifgasaanslag op 19 april 1995.

het was bekend dat de Japanse en Russische autoriteiten na de sarin-aanslag informatie over de sekte hadden uitgewisseld. Op 21 februari had het Russische openbaar ministerie dc sekte beschuldigd van Je oprichting van een totalitaire groep, folteringen en het aanrichten van materiele schade. Medio april had president Jeltsin opdracht gegeven een onderzoek tegen Aum Shinrikyo in te stellen.

Moord op sektelid

Eind april werd Hideo Murai, het hoofd van het ,,bureau voor wetenschap en technologie" van Aum Shinrikyo, vermoord door een rechtse extremist die protesteerde tegen de gifgasaanslagen. Murai was veelvuldig op de televisie verschenen om te ontkennen dat de sekte was betrokken bij illegale activiteiten. Hij werd in de rug gestoken toen hij het hoofdkwartier van de sekte in Tokio binnenging, en overleed zes uur later in een ziekenhuis.

De moordenaar, een etnische Koreaan met de naam Hiroyuki Jo. beweerde dat hij lid was van een rechtse groepering. Shinshu Shieikan (het Patriottische Paleis van de Heilige Staat) genaamd. Er was niets bekend over eerdere activiteiten van deze groepering en haar officiële adres bleek het adres te zijn van een afdeling van de Yamaguchi-gumi. Japans grootste misdaadsyndicaat, in de stad Ise (320 km ten westen van Tokio).

Leider Aum Shinrikyo-sekte gearresteerd

De politieoperatie tegen de Aum Shinrikyo-sekte boekte in mei aanzienlijke vooruitgang met de arrestatie van de stichter en leider van de religieuze sekte, Shoko Asahara (wiens echte naam Chizuo Matsumoto was).

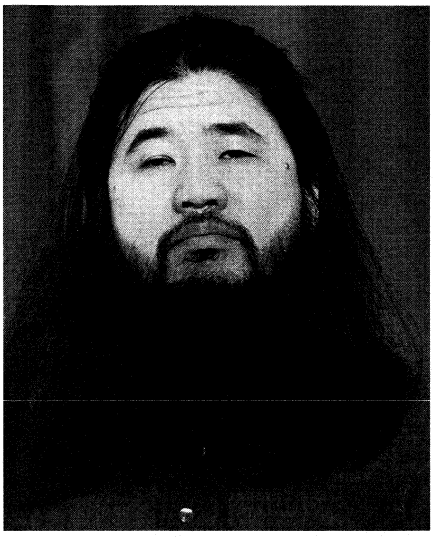

Shoko Asahara, de stichter en leider van de Aum Shinrikyo-sekte.

Op Asahara was met man en macht gejaagd nadat hij verdwenen was onmiddellijk na de aanslag met saringas in de Tokiose ondergrondse op 20 maart waarbij 12 mensen om het leven kwamen en ongeveer 5.500 anderen gewond raakten. Hij werd op 16 mei gearresteerd tijdens een operatie waarbij de politie invallen deed in 130 gebouwen van de sekte. De aandacht van de politie was vooral gericht op het Aum-complex in Kamikuishiki in de prefectuur Yamanashi. Hier werd Asahara ontdekt in een eerder niet gevonden ondergrondse kamer.

De arrestatie van Asahara betekende dat 31 van de 41 sekteleden, tegen wie arrestatiebevelen wegens moord waren uitgevaardigd, waren opgepakt. Nog eens 150 leden waren sedert 20 maart gearresteerd wegens minder zware aanklachten. Voorafgaande aan Asahara's arrestatie had de politie in de vroege ochtend van 15 mei een andere doorbraak bereikt, toen zij Yoshihito Inoue, de .,minister van inlichtingen" van de sekte. had opgepakt. Inoue was gearresteerd toen de auto waarin hij met een aantal andere Aum-leden op weg was. wercl aangehouden door de politie in Tokio.

De autoriteiten deden een beroep op de waakzaamheid van het publiek om mogelijke vergeldingsaanslagen van sekteledew na Asahara's arrestatie te voorkomen. Eerder die maand was een gasaanslag in Shinjuku. het drukste spoorwegstation van Tokio. verijdeld. In een toilet werden twee plastic zakken gevonden met chemicalien voor het maken van cyanidegas. Een van de zakken. waarin t ee liter natriumcyanidepoeder zat. stond reeds in brand. Enkele spoorwegagenten moesten opgenomen worden in het ziekenhuis nadat ze het vuur hadden geblust voordat het kon overslaan naar de tweede zak - waarin 1.5 liter zwavelzuur zat - en het dodelijke gas gevormd kon worden.

Verdere acties tegen Aum Shinrikyo-sekte. Kaping lijnvliegtuig

De autoriteiten bleven in juni actie ondernemen tegen de Aum Shinrikyo-sekte, die verantwoordelijk werd geacht voor een aantal gasaanslagen (zie hierboven).

Er vonden nog meer arrestaties van sekteleden plaats en de leider van de sekte. Shoko Asahara, werd op 6 juni samen met een aantal volgelingen aangeklaagd wegens moord en poging tot moord. Zijn vrouw, Tomoko Matsumoto, die sinds de opsluiting van Asahara als hoofd van de sekte had gefungeerd, werd op 26 juni gearresteerd in verband met een vermeende moord op een sektelid in 1994. De autoriteiten begonnen op 30 juni ook gerechtelijke stappen te ondernemen om de sekte te laten ontbinden.

Aanvankelijk meende men dat de 16 uur durende kaping van een Boeing 747 [illegible] All Nippon Airways op 21 juni verband hield met het optreden tegen de sekte.

Fumio Kutsumi (53) beweerde kort nadat hij het vliegtuig, dat van Tokio naar Hakodate vloog. had gekaapt dat hij een Aum-lid was. Na een belegering van 15 uur op het vliegveld van Hakodate bestormde de politie het vliegtuig in de vroege ochtend van 22 juni en bevrijdde de 363 passagiers en bemanningsleden. Later verklaarde de politie dat er geen bewijs was om de kaper in verband te brengen met Aum.

STEMMENVERLIES GROTE PARTIJEN BIJ PLAATSELIJKE VERKIEZINGEN

Op 9 april werden er plaatselijke verkiezingen gehouden voor het gouverneurschap van 13 prefecturen, voor zetels in 43 van de 47 prefectuurparlementen, voor 10 van de 12 grootste gemeenteraden en voor het burgemeesterschap van Sapporo. De kloof tussen de kiezers en de grote politieke partijen - in het bijzonder de Liberaal-Democratische Partij (LDP) en de Sociaal-Democratische Partij van Japan (SDPJ), de twee belangrijkste elementen van de regeringscoalitie - werd op dramatische wijze geïllustreerd doordat onafhankelijke kandidaten voor het eerst overwinningen behaalden bij de gouverneursverkiezingen in Tokio en Osaka.

In Tokio werd de overwinning behaald door Yukio Aoshima. een vroegere televisiescenarioschrijver. blijspelakteur en onafhankelijk lid van het Hogerhuis. Tegen alle verwachting in en zonder een campagne van enige betekenis te hebben gevoerd, versloeg hij met ruime meerderheid Nobuo Ishihara. die tot februari 1995 de post van plaatsvervangend hoofdsecretaris van het kabinet. de hoogste functie in het Japanse ambtenarenapparaat, had bekleed. Ishihara was gesteund door alle grote niet-communistische partijen met uitzondering van Shinshinto. de in december 1994 opgerichte oppositiepartij (zie pag. 356/1 e.v.-'95).

De nieuwe gouverneur van Tokio, Yukio Aoshima, nazijnverkiezing op 9 april 1995.

De nieuwe gouverneur van Osaka. Nokku ,,Knock" Yokoyama (m.) wordt gefeliciteerd met zijn verkiezing op 9 april 1995.

Een even duidelijk en onverwachte overwinning werd in Osaka behaald door Nokku ,Knock" Yokoyama, een vroegere televisiekomiek, die ook als onafhankelijk lid in het Hogerhuis had gezeten. Yokoyama versloeg Takuya Hirano. een voormalige topambtenaar van het Bureau voor Wetenschap en Technologie. die steun had gekregen van alle grote niet-communistische partijen. Yokoyama verklaarde dat hij als gouverneur zijn echte naam. Isamu Yamada, zou gebruiken.

Bij de verkiezingen voor de prefectuurparlementen sleepten onafhankelijke kandidaten 587 zetels in de wacht (tegenover 409 in 1991). terwijl de LDP en de SDPJ respectievelijk 1.275 en 277 zetels behaalden. Deze cijfers waren een laagterecord voor bcidc partijen en staken schril af bij de 1.502 en 333 zetels. die de LDP en de SDPJ respectievelijk vier jaar eerder hadden veroverd. Aangezien er op dat moment allerlei verschuivingen gaande waren tussen de politieke partijen in Japan waren de verkiezingsallianties onoverzichtelijk en onsamenhangend. De LDP en Shinshinto stonden slechts bij drie gouverneursverkiezingen rechtstreeks tegenover elkaar. Shinshinto behaalde de zege in de prefecturen Iwate en Mie, terwijl de LDP won in Akita.

Op 23 april werd de tweede ronde van de plaatselijke verkiezingen gehouden. Ook hier kwamen onafhankelijke kandidaten sterk voor de dag, vooral ten koste van de LDP en de SDPJ. Onafhankelijke kandidaten deden in 45 steden mee aan de burgemeesterverkiezingen en kwamen in 12 steden als overwinnaar uit de bus.
Er werden eveneens verkiezingen gehouden voor burgemeesters in 318 kleinere steden en dorpen alsook voor 375 gemeenteraden en 1.064 stads- en dorpsraden. Door de LDP en de SDPJ gesteunde kandidaten leden zware nederlagen bij de gemeenteraadsverkiezingen. terwijl onafhankelijke kandidaten meer dan 60 procent van de 11.051 zetels veroverden. Het aantal vrouwen dat een zetel in de wacht wist te slepen. steeg tot 825, het hoogste aantal ooit bereikt. waarmee het bij de vorige verkiezingen behaalde recordaantal van 657 werd gebroken.

PRESENTATIE ECONOMISCH PAKKET. SNELLE WAARDESTIJGING VAN DE YEN

Terwijl de yen snel in waarde steeg. maakte de Japanse regering op 14 april een economisch stimuleringsprogramma bekend. Het pakket was kenmerkend voor de heersende verdeeldheid binnen de regeringscoalitie en werd alom bekritiseerd vanwege het feit dat het zowel in details als in reikwijdte enorm tekort schoot. Één van de weinige concrete elementen van het pakket was de verlaging van het officiële discontotarief met driekwart procent tot een laagterecord van 1 procent, een niveau dat na de Tweede Wereldoorlog nog nooit door een industriële grootmacht was bereikt.

Het pakket behelsde een toezegging om eerder aangekondigde dereguleringsmaatregelen - die algemeen als ontoereikend werden beschouwd - binnen drie jaar in plaats van vijf jaar uit te voeren, steun te verlenen aan kleine bedrijven. een suppletoire begroting vast te stellen, banken aan te moedigen meer dubieuze vorderingen af te schrijven, lagere kosten voor openbare voorzieningen te overwegen, de invoer en het internationale gebruik van de yen te stimuleren alsmede ruimer gebruik te maken van ovcrhcidsobligaties.

Vele commentatoren zeiden teleurgesteld te zijn over het feit dat het pakket de regering niet verplichtte te zorgen voor een fiscale stimulans door middel van verhoging van de overheidsuitgaven. Het bevatte geen concrete maatregelen om de chronische deflatie aan te pakken waaronder de Japanse economie op dat ogenblik te lijden had. Zelfs de verlaging van de rentetarieven werd als ineffectief beschouwd, aangezien de Japanse beleggers. nu de onroerend-goedprijzen bleven dalen. de voorkeur zouden geven aan een rendement van 1 procent op de yen boven investeringen in aandelen. grond of kapitaal. u aarvan de waarde bleef dalen. of in buitenlandse activa. Hoeu-el deze een gunstig rendement in lokale valuta zouden kunnen opleveren. zouden zij toch minder waard worden vanwege de hoge koers van de yen. Verder deed het programma niets aan de lage consumptie in de Japanse economie, die nog steeds tot uiting kwam in een hardnekkig handelsoverschot. Dit leidde op zijn beurt in belangrijke mate tot de waardestijging van de yen.

Begin ap il was de waarde van de yen 15 procent hoger dan begin dit jaar. toen iets minder dan 100 yen één dollar waard waren. De Bank van Japan onthulde voorts dat zijn buitenlandse reserves in maart waren toegenomen met een recordbedrag van $ 15,58 mrd. Het grootste deel hiervan was het gevolg van het aankopen van dollars in een vergeefse poging de koersstijging van de yen ten opzichte van de dollar tot staan te brengen. Het stimuleringspakket had echter geen noemenswaardig effect op de waarde van de yen, en eind april was de Japanse munt sinds het begin van het jaar ruim 19 procent gestegen ten opzichte van de dollar Op 28 april was de koers 84.02 yen tegenover de dollar.

SCHANDAAL ROND KREDIETINSTELLINGEN. STRAFMAATREGELEN TEGEN GEKNOEI MET OFFERTES DOOR BOUWONDERNEMINGEN

Op 18 april leidde het schandaal rond het regeringsplan om twee in schulden verkerende kredietinstellingen te redden (zie pag. 359/2 e.v.-'95) tot de val van één van Japans machtigste bureaucraten. Minister van financien Masayoshi Takemura deelde het parlement mede dat Jiro Saito, administratief onderminister van financiën, zijn functie zou neerleggen vóór het einde van zijn ambtstermijn, die medio 1995 zou verstrijken. Dit besluit kwam na een gezamenlijke campagne van Diet-leden om Saito verantwoordelijk te stellen voor het debâcle inet de kredietinstellingen.

Op 31 maart had het schandaal een andere belangrijke figuur zijn functie gekost, toen Tetsuya Horie, president van de Japanse Bank voor Langlopende Kredieten (de op 15 na belangrijkste kredietverschaffer ter wereld) moest aftreden na de verantwoordelijkheid op zich te hebben genomen voor de relaties van de bank met de twee failliet gegane instellingen.

Op 18 april werd bericht dat de Japanse Commissie voor Eerlijke Handel (FTC) boetes van

De Japanse onderminister van internationale handel en industrie, Yoshihiro Sakamoto, tijdens een persconferentie in Tokio op 17 mei 1993 over het aangekondigde Amerikaanse straftarief van 100 procent voor 13 Japanse luxe automodellen.

in totaal 1.86 mrd yen had opgelegd aan 373 bouwondernemingen die waren beschuldigd van geknoei met offertes. Het aantal gestrafte ondernemingen was een record voor de FTC en het totale bedrag was het hoogste dat ooit in een dergelijk geval was gevorderd.

HANDELSBESPREKINGEN MET VS

Bij in april gevoerde besprekingen tussen Japanse en Amerikaanse handelsdelegaties over de toegang tot de Japanse markt voor Amerikaanse auto's en auto-onderdelen werd geen waarneembare vooruitgang geboekt.

Deze besprekingen betroffen de laatste sector die nog moest worden behandeld in het voortdurende streven van de Amerikaanse regering om een reeks bedrijfstakken aan te pakken waarin Amerikaanse fabrikanten naar hun zeggen het slachtoffer maren geweest van Japanse handelsbeperkingen. Aangezien de besprekingen waren vastgelopen, deelde de Amerikaanse regering op 13 april mee dat er begin mei strafmaatregelen tegen Japanse exportprodukten naar de V S zouden worden bekendgemaakt, die op 31 mei in werking zouden treden, tenzij er een akkoord werd bereikt. Ondanks dit dreigement werd er bij nieuwe onderhandelingen op 17 en 18 april geen akkoord bereikt.

De laatste vertwijfelde handelsbesprekingen tussen de Amerikaanse handelsafgevaardigde Mickey Kantor en de Japanse minister van internationale handel en industrie Ryutaro Hashimoto in Whistler (Brits Columbia) tijdens een tweedaagse vergadering van de Quadrilaterale handelsgroep (Japan, VS, EU en Canada) werden op 5 mei zonder resultaat afgebroken. Aan de gesprekken waren 20 maanden van onderhandelingen voorafgegaan met het doel Japans aanhoudende handelsoverschot met de VS te verminderen. Hoewel er in sommige sectoren vooruitgang werd geboekt, bleken de besprekingen ontoereikend om een oplossing te vinden voor het bittere geschil tussen de twee landen over auto's en auto-onderdelen. De handel hierin zorgde voor omstreeks twee derde van het Amerikaanse handelstekort van $ 66 mrd in 1994 in de relatie met Japan.

Op een aantal onderdelen zaten de auto-onderhandelingen muurvast, waarbij de ene partij de andere beschuldigde van onredelijkheid. De kern van het probleem was dat de VS vasthielden aan een .,vrijwillig plan" voor de Japanse autofabrikanten waarbij zij doelstellingen moesten formuleren voor extra aankopen van geimporteerde onderdelen. Japan wees dit plan van de hand omdat het in feite numerieke doelstellingen behelsde. waar de Japanners zich altijd tegen hadden verzet.

Na de mislukte onderhandelingen begon Kantor op 10 mei een offensief op twee fronten tegen Japan. Hij maakte bekend dat de VS de Wereldhandelsorganisatie (WTO) ervan in kennis hadden gesteld dat zij binnen 45 dagen een klacht tegen Japan zouden indienen wegens oneerlijke handelspraktijken. Ook verklaarde hij dat de VS van plan waren eenzijdige sancties tegen Japanse importen te treffen tenzij Japan ernst zou maken met het openen van zijn binnenlandse markt voor Amerikaanse auto's en auto-onderdelen.

De voorgestelde sancties, die op 16 mei bekend werden gemaakt. waren gericht op de S 5,9 mrd grote Amerikaanse markt voor Japanse luxe auto's om zo het effect op Amerikaanse consumenten te minimaliseren. Er zou op 28 juni. met terugwerkende kracht tot 20 mei. een straftarief van 100 procent geheven worden op 13 automodellen. Tot 28 juni had Japan dus nog de tijd om concessies te doen en de sancties te voorkonien.

Japan reageerde op 17 mei met het indienen van een klacht bij de WTO, waarbij het de VS beschuldigde van het schenden van de regels van de organisatie door Japanse produkten te discrimineren en eerder overeengekomen handelstarieven te negeren. Japan eiste met spoed bilaterale onderhandelingen over de kwestie. Krachtens de WTO-regels moesten deze onderhandelingen binnen 30 dagen plaatsvinden.

EU-afgevaardigden lieten zich bezorgd uit over de Amerikaanse stappen omdat deze de geloofwaardigheid en stabiliteit van het internationale handelsstelsel, zoals ingericht door de WTO. zouden bedreigen. Op 24 mei raakte de EU verder betrokken bij de zaak toen EU-handelscommissaris Sir Leon Brittan te kennen gaf dat de EU bij de WTO in beroep zou gaan tegen elk vrijwillig akkoord over auto-onderdelen tussen de VS en Japan. Brittan beweerde dat een dergelijk akkoord zou neerkomen op geregelde handel en dus op een schending van de multilaterale regels van de WTO, en dat Amerikaanse onderdelenfabrikanten daarvan zouden profiteren ten koste van Europese leveranciers.

De verbale oorlog tussen Japan en de VS duurde voort tot het einde van de maand, hoewel er ook aanwijzingen waren dat de twee partijen bereid waren nieuwe gesprekken te beginnen om te voorkomen dat de sancties van kracht werden. Beide partijen waren het echter oneens over de datum van eventuele gesprekken. Kantor had voorgesteld op 21-22 juni in Washington te onderhandelen, maar de Japanse regering verwierp dit voorstel omdat de WTO-regels bepaalden dat het overleg op 15 juni in Genève moest plaatsvinden.

EU-VERBOD OP JAPANSE VISPRODUKTEN

Op 11 april werd bekendgemaakt dat de Europese Unie (EU) het Japanse Visserijbureau had medegedeeld dat zij de invoer van alle Japanse visprodukten verbood om redenen van hygiëne. Dit besluit werd met verrassing ontvangen door de Japanse autoriteiten vanwege de reikwijdte ervan, en omdat het niet gepaard ging met een onderzoek door deskundigen noch vergezeld ging van de gebruikelijke voorafgaande kennisgeving. Het EU-besluit was klaarblijkelijk het gevolg van het feit dat een schelpdierenkwekerij in Noord-Japan eind maart niet had voldaan aan de hygiënenormen.

OMSTREDEN TRANSPORT VAN OPGEWERKT KERNAFVAL VAN FRANKRIJK NAAR JAPAN

Eind april arriveerde in de haven van Mutsu Ogawara (Noord-Japan) vanuit Frankrijk aan boord van de Pacific Pintail het eerste transport van 14 ton kernafval dat bestemd was voor langdurige opslag in Japan.

Ondanks het gebruik van speciaal aangepaste schepen met dubbele scheepsrompen en ver-

beterd drijfvermogen heerste er alom bezorgdheid over de risico's voor de veiligheid die dit transport met zich meebracht. Het afvaltransport was het derde aspect in een controverse die was begonnen met het vervoer van gebruikte Japanse brandstofstaven naar Frankrijk om daar te worden opgewerkt. en waarbij ook het transport van plutonium dat bij dit proces werd gcu-onnen, in het geding was geweest (Voor het eerste plutoniumtransport naar. Japan in 1992-1993 met het vrachtschip Akatsuki Maru, zie pag. 144/3 e.v.-'93).

Er was geprobeerd het tijdschema en de route van het transport geheim te houden. maar milieu-activisten waren er niettemin in geslaagd betogingen te organiseren bij het vertrek van het schip uit Cherbourg. in verscheidene aanleghavens tijdens de twee maanden durende reis via Amerika. en bij de aankomst in Japan.

KERNREACTOR STILGELEGD

Op 22 mei werd Japans snelle kweekreactor Monju, 325 km ten westen van Tokio in de prefectuur Fukui, automatisch stilgelegd als gevolg van een defecte pomp.

De reactor, die begin 1994 de kritische toestand had bereikt, was in maart al eens stilgelegdna een fout instoombeheersingsapparaat. Het was nog niet duidelijk of deze laatste stillegging gevolgen zou hebben voor de stroomtransmissieproeven die in juli gehouden zouden worden, of voor de plannen om tegen het einde van het jaar op commerciële basis door Monju elektriciteit te leveren.

NATIONALE CONVENTIE SDPJ

Op 27 mei stemde een buitengewone nationale conventie van de Sociaal-Democratische Partij van Japan (SDPJ) voor een plan van de partijleiding om de partij op te heffen en een nieuwe partij op te richten.

Hiermee kwam een einde aan maanden van felle debatten binnen de SDPJ. maar essentiele kwesties betreffende de nieuwe partij bleven onopgelost. Dat waren onder meer de oprichtingsdatum. de leiding en de ideoiogische positie van de nieuwe partij, nog afgezien van haar oppositie tegen het conservatisme van de Liberale Democratische Partij (LDP)en de pas opgerichte Shinshinto. De conventie keurde een plan goed voor de oprichting van een werkgroep, die een beleidsprogramma voor de nieuwe partij moest opstellen dat. aldus de opdracht van de gedelegeerden. zowel liberaal als democratisch moest zijn.

Sedert juni 1994 had de SDPJ deel uitgemaakt van een coalitieregering van drie partijen (zie pag. 583/2-'94). Deze onwaarschijnlijke coalitie van de SDPJ en haar voormalige conservatieve tegenstanders LDP en Sakigake was beschouwd als een pragmatisch antwoord op het proces van politieke herschikking, en de duur van haar bestaan had veel waarnemers verbaasd. Dit was ten dele te danken aan de bereidheid van de SDPJ om veel kenmerkende aspecten van haar ideologie op te offeren, een proces dat de partij stuurioos had gemaakt en haar linkervleugel tot razernij had gebracht. Ook het persoonlijk optreden van partijleider en premier Tomiichi Murayama. een fervent voorstander van het opheffingsplan, was een bron van ongenoegen onder SDPJ-leden.

Dit ongenoegen kwam duidelijk tot uiting toen Sadao Yamahana. oud-voorzitter van de SDPJ. op 10 mei uit de partij stapte. Eind 1994 had Yamahana verzet aangetekend tegen het besluit samen met de LDP in de regering te stappen. door een niet onaanzienlijke factie van SDPJ-parlementariërs te vormen. De plannen van de groep, die bekend stond als de Democratische Liga - Democratische Nieuwe Club, om de factie af te scheiden van de SDPJ en een nieuwe partij op te richten. werden vertraagd door de vernietigende aardbeving in Kobe in januari 1995 (zie pag. 357/3 e.v.-'95).Met de nadering van de nationale conventie echter zegde Yamahana zijn partijlidmaatschap op, een voorbeeld dat in de dagen daarna een handjevol van zijn aanhangers werdgevolgd.

REGERING IN MOEILIJKHEDEN OVER VOORGESTELDE RESOLUTIE OM VERONTSCHULDIGINGEN AAN TE BIEDEN OVER DE OORLOG. COMPROMIS

De positie van Murayama's coalitieregering werd in mei precair toen zij werd verscheurd door fundamentele tegenstellingen over het voorstel om een resolutie van de Diet uit te voeren waarin Japan ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van het einde van de oorlog in de Stille Oceaan zijn verontschuldigingen zou aanbieden.

Hoewel de SDPJ haar traditionele pacifisme had afgezworen sedert ze in de regering zat. had Murayama duidelijk gemaakt dat hij een Diet-resolutie van die strekking zou steunen. Hij herhaalde dit voornemen op de SDPJ-conventie van 27 mei en herinnerde aan de verontschuldigingen die hij in augustus 1994 - met instemming van het kabinet - had aangeboden (zie pag. 68/3-'95), omdat daaruit al toestemming van zijn coalitiegenoten voor een dergelijke stap bleek. Veel LDP-leden hadden echter laten weten mordicus tegen een dergelijke resolutie te zijn en hadden aangekondigd tegen iedere resolutie van die strekking te zullen steminen. Een aantal van deze parlementariërs nam deel aan een bijeenkomst van 10.000 oorlogsveteranen en nationalisten in Tokio op 29 mei, waar de voorgestelde verontschuldigingen werden gehekeld.

Murayama's manoeuvreerruimte was verder bcpcrkt door het dreigement van de derde coalitiegenoot, Sakigake, uit de regering te stappen wanneer de resolutie niet werd aangenomen. Dit standpunt werd op 28 mei nog eens krachtig onder woorden gebracht door de secretaris-generaalvan departij. Yukio Hatoyama.

Resolutie over oorlogsverontschuldigingen

Maanden van bittere verdeeldheid binnen de uit drie partijen bestaande coalitieregering van premier Tomiichi Murayama eindigden op 6 juni met een compromis over een resolutie van de Diet ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van het einde van de oorlog in de Pacific.

De conservatieve LDP, de grootste coalitiepartner. had zich vastberaden gekeerd tegen elke resolutie die een verontschuldiging voor de oorlog inhield. Murayama's SDPJ en de kleinere Sakigake hadden daarentegen aangegeven dat ze de coalitie zouden verlaten als er geen akkoord over een verontschuldiging kwam. De impasse werd uiteindelijk doorbroken toen Murayama begin juni aangaf dat tenzij er voor het eind van de huidige zittingsperiode van de Diet op 18 juni een akkoord verwacht kon worden, hij het Lagerhuis zou ontbinden en tussentijdse algemene verkiezingen zou uitschrijven die zouden samenvallen met de verkiezingen voor het Hogerhuis in juli.

In overeenstemming met het uiteindelijk bereikte compromis nam de Diet op 9 juni een resolutie aan die eer bewees aan degenen die in de oorlog hadden geleden of waren gestorven en die Japan verplichtte zich in te zetten voor de internationale vrede. In de context van de ,,vele voorbeelden van koloniale overheersing en agressie in de moderne wereldgeschiedenis", bevatte de resolutie ook de volgende verklaring: „Weerkennen de daden die ons land heeft bedreven en het ondraaglijke lijden dat de volken van andere landen, in het bijzonder de naties van Azië, is aangedaan, en betuigen diepe spijt."

Kritiek op de verontschuldigingsresolutie

De bewoordingen van de resolutie werden door veel landen die geleden hadden onder de Japanse agressie als onvoldoende expliciet bekritiseerd. Er was vooral veel kritiek op het gebruik van het woord hansei, dat .,gewetensonderzoek" of ,,spijt" betekent, in plaats van shanzai. dat ,,verontschuldiging" betekent. Er was ook beroering over wat als een poging werd gezien om de Japanse agressie af te zwakken door haar te plaatsen in de bredere context van het kolonialisme en de oorlogen van de 20ste eeuw.

Zuid-Korea. dat in 1905 door Japan was veroverd en tussen 1910 en 1943 op brute wijze was gekoloniseerd, reageerde het felst op de resolutie. De Koreaanse ontzetting nam verder toe door de opmerkingen die de voormalige minister van buitenlandse zaken Michio Watanabe op 2 juni maakte.

Het invloedrijke LDP-parlementslid beweerde dat Japans bezetting van het Koreaanse schiereiland was voltrokken op grond van

.,een verdrag over vreedzame samensmelting dat onder auspiciën van het internationale recht was getekend". Op 5 juni gaf de Zuidkoreaanse premier Lee Hong Koo uiting aan zijn ..ontsteltenis en bezorgdheid" over de ..absurde" opmerkingen. en Watanabe verontschuldigde zich ervoor het woord ,,vreedzaam" te hebben gebruikt. De volgende dag herhaalde de Japanse regering ook haar ,.wroeging over ons koloniale bestuur over het Koreaanse schiereiland en het ondraagiijke lijden dat er het gevolg van was".
Niettemin waren er gewelddadige anti-Japanse protesten in Zuid-Korea. en de Japanse ambassade in Seoul werd op 6 juni met brandbommen bestookt.

Motie van wantrouwen

De resolutie van de Diet werd aangenomen, maar een aantal parlementsleden van de LDP verscheen niet ter zitting. Shinshinto, met 171 Lagerhuisleden de grootste oppositiepartij, boycotte de kamer ook: Het feit dat Murayama afweek van de traditie door de verontschuldigingsresolutie door te zetten zonder dat er sprake was van consensus, leidde ertoe dat Shinshinto op 12 juni een motie van wantrouwen tegen de regering indiende. Hoewel de motie ook werd gesteund door de kleine Communistische Partij van Japan (JCP), werd zij met een ruime meerderheid van 290 tegen 189 stemmenverworpen.

Drie eerdere moties van wantrouwen tegen voorzitter Takako Doi en twee andere ambtsbekleders in het Lagerhuis werden met vergelijkbare marges verworpen, aangezien Shinshinto geen gebruik wist te maken van de verdeeldheid tussen de LDP en haar kleinere coalitiepartners.

Ironisch genoeg leidde de motie ertoe dat verdeeldheid binnen Shinshinto zelf aan het licht kwam. Partijleider Toshiki Kaifu en de grondlegger van de partij. Ichiro Ozawa. keerden zich beiden tegen deze stap omdat de motie het niet zou halen. Ze werden overstemd door een meerderheidsfactie die werd geleid door oud-premier Tsutomu Hata, die betoogde dat zelfs al zou de motie niet worden aangenomen. ze wel de positie van de partij t.a.v. de kwestie van de oorlogsverontschuldiging duidelijk zou vaststellen nog voor de Hogerhuisverkiezingen.

Aanbod schadevergoeding troostmeisjes

De regering sprak in verband met een andere oorlogskwestie op 14 juni haar ,,wroeging" uit over de onderwerping van honderdduizenden ,,troostmeisjes" en bood aan schadevergoedingsmaatregelen te treffen.

Hoewel de maatregelen waren bedoeld als verbetering van de in 1994 aangekondigde en in brede kring als onvoldoende bestempelde maatregelen (zie pag. 357/1-'95), droegen zij er weinig toe bij om de woede van de voormalige

De Amerikaanse handelsafgeoaardigde Mickey Kantor (1) geeft Ryutaro Hashimoto. de Japanse minister van internationale handel en industrie, een kendostok cadeau bij het begin van hun besprekingen in Genève (eind juni 1995).

troostineisjes te verminderen en weerhielden ze hen er evenminvan gerechtelijke stappen bij Japanse rechtbanken te blijven ondernemen om directe schadevergoeding voor hun leed te eisen.

De troostmeisjes. onder wie vele Koreaanse vrouwen, waren met geweld gerecruteerd om seksuele diensten te verlenen aan de Japanse strijdkrachten. Het jongste initiatief van de regering week niet af van haar eerdere weigering om de door de Japanse troepen misbruikte vrouwen een directe schadevergoeding te betalen. In plaats daarvan riep ze op tot de oprichting van een ,,Aziatische Stichting voor Vrede en Vriendschap voor Vrouwen" om de Japanse bevolking geld te laten inzamelen en dit te bestemmen voor de voormalige troostmeisjes. Het plan omvatte ook de financiering van welzijns- en medische projecten voor Aziatische vrouwen en een verontschuldigingsbrief van de Japanse premier aan ieder voormalig troostmeisje.

BEKENDMAKING REDDINGSPAKKET BANKSECTOR

De Japanse regering onthulde op 8 juni het langverwachte pakket maatregelen ter ondersteuning van de zwaar op de proef gestelde banksector van het land. Het initiatief was echter lang niet zo verreikend als het grootschalige reddingsplan waarom de banken hadden gevraagd.

Recente ramingen van de regering wezen erop dat de Japanse banken gebukt gingen onder zo'n 40.000 mrd yen aan leningen waarvan rente- en aflossingsverplichtingen niet werden nagekomen en die samen zo'n 6 procent van hun totale leningen uitmaakten ($ 1 = 84,25 yen op 9 juni 1995). Vele commentatoren suggereerden echter dat het werkelijke totaal mogelijk u-el tweemaal zo hoog was. Een groot deel van de dubieuze vorderingen was het gevolg van onvoorzichtig verstrekte leningen in de jaren '80 en werd door velen gezien als de hoofdoorzaak van de recente deflatoire spiraal van het land. Dalende grond- en effectenprijzen hadden het vermogen van bedrijven om geld te lenen en te investeren beperkt, daarmee bijdragend aan de dalende groeicijfers. Dit werd verergerd door de aan dubieuze debiteuren opgelegde beperkingen op bankleningen. waardoor de investeringen en de groei verder werden belemmerd.

Het reddingspakket bevatte geen enkele steun van de overheidssector; de maatregel waarop de banken het meest hadden aangedrongen. in de vorm van hetzij directe financiering, hetzij belastingverlichting. In plaats daarvan was het pakket erop gericht het vertrouwen te herstellen door de betrokkenheid van de regering bij het financiele systeem te bevestigen. Aangezien het vermoeden bestond dat sommige financiële instellingen op de rand van de afgrond stonden. werd verklaard dat de Bank van Japan indien nodig zou zorgen voor noodfinanciering van in moeilijkheden verkerende banken. Met het pakket werden ook enkele kleine wijzigingen in het bestaande beleid aangebracht, waaronder strengere voonvaarden voor de onthulling van dubieuze leningen, de aanmoediging van fusies tussen getroffen banken. en pogingen meer gelden te bezorgen aan de Deposito Verzekeringsmaatschappij, de belangrijkste schakel bij de verstrekking van schadevergoedingen aan depositeurs bij banken die ten onder waren gegaan.

HANDELSAKKOORD MET VS

Het langdurige handelsgeschil tussen de VS en Japan over auto's en auto-onderdelen werd op 28 juni bijgelegd na drie dagen van besprekingen in Geneve tussen Ryutaro Hashimoto, de Japanse minister van internationale handel en

industrie, en Mickey Kantor, de Amerikaanse handelsvertegenwoordiger

Met het akkoord werden de Amerikaanse strafmaatregelen afgewend die op 28 juni te middernacht van kracht zouden worden. Dit leidde er weer toe dat Japan zijn formele klacht tegen de VS bij de WTO introk (zie hierboven). Maar enkele uren na het akkoord rees er een geschil over de interpretatie van zijn bepalingen. Beide partijen beweerden dat ze de bittere strijd om de numerieke doelstellingeil, de kwestie die de recente Japans-Amerikaanse handelsbesprekingen ernstig had bemoeilijkt, in hun voordeel hadden beslecht.

In een toespraak op 29 juni beweerde de Amerikaanse president Bill Clinton dat de overeenkomst een ,.grote overwinning" inhield voor de Amerikaanse arbeider en dat hij ,,specifiek" en ..meetbaar" was, eii ,,reële, concrete resultaten zal afwerpen". Clinton verklaarde dat de VS was toegezegd dat de Japanse aankoop van Amerikaanse auto-onderdelen (een markt met een omvang van S20 mrd in 1994) in drie jaar met S 9 mrd zou stijgen; dat het aantal dealers in Japan van Amerikaanse auto's binnen vijf jaar zou oplopen tot 1.000; en dat de vijf grootste Japanse autofabrikanten voor 1998 het Amerikaanse aandeel in hun auto's voor de Amerikaanse markt zouden verhogen tot 56 procent en tegen 1998 $6 mrd zouden besteden aan buitenlandse onderdelen voor in Japan gefabriceerde voertuigen.

De Japanse regering benadrukte echter dat de door Clinton aangehaalde cijfers niet meer waren dan de uitkomst van een ,,eenzijdigeberekening" die op de ondernemingsplannen van Japanse personenautofabrikanten was gebaseerd. Men hield staande dat de cijfers als zodanig geen toezeggingen waren en niet door een van beide landen u-ettelijk konden worden afgedwongen. De regering benadrukte dat numerieke doelstellingenvoor dc hele industrie. die door Japan lange tijd als een onaanvaardbare interventie in de vrije handel van de hand waren gewezen. geen deeluitmaakten van het akkoord.

(Vor.ber.pag. 356/1 e.v.-1995)

TAIWAN

BEZOEK VAN PRESIDENT AAN MIDDEN-OOSTEN

President Lee Teng-hui bezocht van 1-3 april 1995 de Verenigde Arabische Emiraten en op 4 april Jordanië. Beiden landen onderhielden diplomatieke betrekking met China en hadden daarom geen formele contacten met Taiwan. Dientengevolge werd de reis van Lee in beide landen behandeld als een privébezoek, hoewel hij werd vergezeld door belangrijke leden van zijn regering.

BETREKKINGEN MET CHINA

Op 8 april hield de Taiwanese president Lee Teng-hui in zijn functie van voorzitter van de Nationale Unificatieraad een toespraak waarin hij een uit zes punten bestaand voorstel voor de verbetering van de betrekkingen met China schetste. De toespraak was een reactie op de nieuwjaarsrede van de Chinese president Jiang Zemin.

Jiang had van zijn kant een uit acht punten bestaand voorstel uiteengezet waarin hij opnieuw een oproep deed de kwestie van de Chinese hereniging op vreedzame wijze op te lossen volgens de formule ..één land. twee systenien". zonder evenwel de mogelijkheid uit te sluiten de Chinese he eniging met geweld tot stand te brengen. In zijn reactie riep Lee op tot nauwere economische samenwerking en de vreedzame oplossing van bestaande geschillen. Hij eiste ook dat China van liet gebruik van geweld tegen Taiwan zou afzien en het bestaan zou erkennen van twee afzoriderlijke politieke entiteiten.

De uitwisseling van verklaringen tussen de twee landen deed de speculaties toenemen dat Lee en Jiang in de nabije toekomst rechtstreekse besprekingen zouden kunnen gaan voeren. Op 27 april kwam er echter een einde aan deze speculaties, toen Lee uitsloot dat er op korte termijn op dit niveau een dialoog zou plaatsvinden. Hoewel Lee suggereerde dat hij en Jiang elkaar op een internationale vergaderplaats konden ontmoeten, verklaarde hij dat ,,de tijd nog niet rijp is" voor een volwaardige topontmoeting.

Besprekingen tussen China en Taiwan uitgesteld

De achtste ronde van de werkbesprekingen tussen beide landen, die gepland was voor 28-29 april, vond niet plaats. omdat er op het laatste moment onenigheid ontstond over de agenda. Er werd geen nieuwe datum voor de besprekingen bekendgemaakt.

Akkoord over besprekingen tussen China en Taiwan

Op 18 mei aanvaardde Koo Chen-fu, de voorzitter van de semi-officiële Taiwanese Straits Exchange Foundation (SEF), formeel een uitnodiging om in juli een tweede gespreksronde te houden met Wang Daohan, de voorzitter van de Chinese Association for Relations Across the Taiwan Strait (ARATS).Later werd overeengekomen de besprekingen op 20 juli te houden. (Voor de eerste ontmoeting tussen de SEF en de ARATS op hoog niveau in april 1993, zie pag. 516/1 e.v.-'93; voor de zevende ronde van de werkbesprekingen tussen de SEF en de ARATS in januari 1993, zie pag. 367/1-'95); voor de opschorting van verdere werkbesprekingen in april, zie hierboven)

In december 1993 en juni i994 had Koo uitnodigingen van Wang afgeslagen, maar hij zou thans bereid zijn een bredere scala van kwesties te bespreken. zoals de bescherming van intellectuele eigendomsrechten. de oplossing van handelsgeschillen,een verdrag over de bescherniing van investeringen, en Taiwans aanwezigheid in Hongkong. Voordien had Taiwan geweigerd te praten over andere kwesties dan visserijrechteri. viiegruigkapers en de repatriering van illegale immigranten.

AMERIKAANS VISUM VOOR PRESIDENT LEE TENG-HUI

Op 22 mei maakte het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken bekend dat het zijn beleid herzag om contacten op hoog niveau met Taiwan te beperken (dit beleid gold sinds de VS in 1979 ertoe waren overgegaan China in plaats van Taiwan te erkennen) en dat het president Lee Teng-hui toestemming zou geven in juni een privé-bezoek aan de VS te brengen. Het besluit kwam nadat het Huis van Afgevaardigden en de Senaat in een vrijwel unanieme stemming president Bill Clinton hadden uitgenodigd president Lee een visum te verstrekken voor een bezoek aan zijn oude universiteit; de Cornell University.

President Lee juichte het besluit toe en zei dat zijn bezoek een belangrijke symbolische boodschap inhield.

Op 23 mei echter sprak de Chinese vice-premier en minister van buitenlandse zaken Qian Qichen zijn ..ernstige bezorgdheid" uit over de bekendmaking. Hij verklaarde dat deze in strijd was met drie gezamenlijke Chinees-Amerikaanse communiqués. een schending betekende van de soevereiniteit en de belangen van China. en China's ..verheven streven naar vreedzame hereniging" ondermijnde. Een voor medio juni gepland bezoek van de Chinese minister van nationale defensie. Chi Haotian. aan de VS werd uit protest afgelast.

Op 1 juni diende de Chinese regering eveneens een krachtig protest in bij Canadese regering, omdat deze had besloten een visum te verstrekken aan de Taiwanese vice-premier Hsu Li-teh voor een privé-bezoek aan Canada. Op 29 mei had de Australische minister van buitenlandse zaken Gareth Evans daarentegen medegedeeld dat Australië geen visum zou verstrekken aan president Lee, ook al was Taiwan op dat moment Australië's op zes na belangrijkste handelspartner.

CHINESE ANNULERING VAN BESPREKINGEN MET TAIWAN. BUITENLANDSE BETREKKINGEN TAIWAN

Op 16 juni stelde de Chinese ARATS een tweede ronde van besprekingen op

hoog niveau uit, die in juli zouden worden gehouden met de semi-officiële Taiwanese SEF (zie hierboven). Het uitstel volgde op wat de ARATS beschreef als een ,,reeks stappen" van Taiwan die erop waren gericht de betrekkingen tussen de partijen aan weerskanten van de Straat van Taiwan in gevaar te brengen. Tot de stapper, behoorden een vierdaags privébezoek aan de VS van president Lee Teng-Hui (7-10 juni, zie ook onder CHINA) en een rondreis door Europa van premier Lien Chan (16-22 juni).

Bezoek Lee aan de VS

Tijdens zijn bezoek aan de VS onmoette president Lee Amerikaanse senatoren en Congresleden en hield op 10 juni een toespraak op de Cornell University, waar hij gestudeerd had. Hij verklaarde dat zijn bezoek als ,,president van de Republiek China...niet alleen een persoonlijke eer, maar nog belangrijker, een eer voor de 21 mln mensen" op het eiland was. Hij zei: ,,Ons volk is, eerlijk gezegd, niet blij met de status die onze natie is verleend door de internationale gemeenschap." Voorts betuigde Lee zijn openlijke ,,waardering en bewondering voor president Clinton voor zijn van staatsmanschap getuigend besluit" om het bezoek toe te staan.

Kort voordat Lee naar huis terugkeerde, maakten China Air Lines en EVA Airwavs Corporation. de twee belangrijkste luchtvaartmaatschappijen van Taiwan. de aankoop bekend van 12 toestellen van het type Boeing 777 van de fabrikant Boeing in Seattle.

Europese rondreis premier

Op 16 juni begon premier Lien aan een zevendaagse rondreis door Europa. Tijdens zijn reis bezocht hij Oostenrijk. Hongarije en Tsjechië. In Praag had hij een ontmoeting met de Tsjechische premier Vaclav Klaus en president Vaclav Havel.

Taiwanees aanbod van donatie in ruil voor lidmaatschap VN

Op 26 juni (de 50ste verjaardag van de oprichting van de VN) bood president Lee Teng-hui de VN een donatie van $ 1 mrd aan, die in een fonds voor ontwikkelingslanden zou worden gestort, als Taiwan lid mocht worden van de organisatie.

Een woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken van China verklaarde dat ,,de Taiwanese autoriteiten niet zullen slagen in hun poging het lidmaatschap van de VN met geld te kopen". China had een permanente zetel in de VN-Veiligheidsraad en kon daardoor zijn veto uitspreken over het lidmaatschap van Taiwan

(Vor.ber.pag. 365/3 e.v.-1995)

THAILAND

KABINETSWIJZIGING

Het aftreden van Thaksin Shinawatra als minister van buitenlandse zaken (zie pag. 299/1-'95) leidde op 11 februari 1995 tot een kabinetswijziging. Krasae Chanawong, tot dusver minister van universiteitszaken (zie pag. 812/2-'94), werd nu minister van buitenlandse zaken en de portefeuille van universiteitszaken ging naar Thawil Praison, een nieuweling uit de Palang Dharma-partij.

REGERINGSCOALITIE UITEENGEVALLEN. NIEUWE VERKIEZINGEN UITGESCHREVEN

Op 19 mei viel de uit vier partijen bestaande regeringscoalitie uiteen, toen één van de coalitiepartners, de Palang Dharma, vlak voor een geplande motie van wantrouwen uit de regering stapte.

De motie zou in stemming worden gebracht aan het slot van een tweedaags debat naar aanleiding van beschuldigingen van de oppositie over corruptie bij de uitvoering van een omstreden landhervormingsprogramma van de regering.

Bij de bekendmaking van haar besluit zich uit de coalitie terug te trekken en zich te onthouden bij de stemming over de moiie van wantrouwen wees de Palang Dharma op het feit dat de Democratische Partij (de belangrijkste coalitiepartner) niet in staat was geweest op bevredigende wijze t i reageren op beschuldigingen van de oppositie dat leden van de Democratische Partij land dat eigendom was van de staat, een onjuiste bestemming hadden gegeven en door middel van het landhervormingsprogramma stukken grond aan rijke medestanders en aanhangers hadden geschonken. In december 1994 was de minister van landbouw en coöperaties Niphon Phromphan, een lid van de Palang Dharma. die verantwoordelijk was voor de uitvoering van het programma, afgetreden (zie pag. 298/2-'95).

Liever dan een nederlaag te lijden bij de stemming over de motie van wantrouwen ontbond premier (en leider van de Democratische Partij) Chuan Leekpai op 19 mei het Huis van Afgevaardigden en schreef hij - ruim een jaar voor de vereiste datum - vervroegde algemene verkiezingen uit op 2 juli. Chuan bleef aan als premier aan het hoofd van een interimregering, waaruit alle ministers van de Palang Dharma opstapten.

Kort na de ontbinding van het Huis van Afgevaardigden maakte de leider van de Palang Dharma, generaal-majoor Chamlong Srimaung, bekend dat hij niet zou deelnemen aan de komende verkiezingen en zou aftreden als partijleider.

(Vor.ber.pag. 298/1 e.v.-1995)

Chamlong Srimaung. de leider van de Palang Dharma, tijdens de verkiezingscampagne van 1992.

NIEUW-ZEELAND

PROTESTEN VAN MAORI'S. 'CHIEF WHIP' VAN REGERINGSPARTIJ ONTSLAGEN

Op 3 april 1995 bezetten betogende Maori's een gedeelte van een van de populairste toeristenplaatsen in het land De bezetting maakte onderdeel uit van een reeks protesten tegen de vermeende onwettige annexatie van het voorouderlijke land der Maori's dooi de Britse kroon

De bezetting van het Maori Arts and Crafts Institute in Rotorua was de vierde actie van dien aard op North Island Eerder waren elders een voormalige school en het kantoor van een districtsraad benevens een openbaar park in Wanganui bezet

De raciale spanningen werden tevens aangewakkerd door de onthulling dat de parlementaire manager ('chief whip') van de regerende National Party, John Carter, twee keer naar een praatprogramma op de radio had gebeld en een werkloze Maori had geïmiteerd. Ondanks de woedende reacties van de Maori's weigerde Carter af te treden wegens deze naar zijn mening ,,vrolijke grap". Op 4 april werd hij uiteindelijk ontslagen door premier Jim Bolger.

HANDEL MET VOORKENNIS

Op 11 april werd bekendgemaakt dat het Hooggerechtshof Donald Kincaid, een voormalige aandeelhouder van de Bank of New Zealand (BNZ),toestemming had gegeven om door te gaan met een rechtszaak die hij had aangespannen tegen de Nieuwzeelandse handelsbank Fay Richwhite, haar dochteronderneming Capital Markets en drie oud-directeuren van de BNZ wegens handel met voorkennis. De zaak was het gevolg van de verkoop van 10 mln BNZ-aandelen in eind juli 1990 aan het National Provident Fund voor NZ$ 9 mln ($ 1 = NZ$ 1,4826 op 13 april 1995).

Premier Jim Bolger van Nieuw-Zeeland kust Maori-koningin Te Atairangikaahu na de ondertekening van het landakkoord op 22 mei 1995.

REGELING MET MAORI'S

Op 22 mei tekenden premier Jim Bolger en Dame Arikinui Te Atairangikaahu, koningin der Tainui, het grootste stammenverband van de Maori's, in Turangawaewae Marae een akkoord op grond waarvan de regering geld en land zou verstrekken ter waarde van in totaal NZ$ 170 mln ($ 1 = NZ$ 1,4975 op 26 mei 1995).Het betrof de volledige en definitieve regeling van diverse landgeschillen die 130 jaar hadden geduurd.

Krachtens het akkoord, dat betrekking had op 500.000 hectaren land dat in de jaren zestig van de vorige eeuw op onwettige wijze door Europese kolonisten in beslag was genomen, gaf de regering 15.782 hectaren land terug dat nog in bezit van de overheid was. De regeling gold niet voor land dat aan kolonisten was verkocht.

De regeling was gebaseerd op voorstellen die de regering in december 1994 had gedaan en die hadden geleid tot felle protesten van Maori-activisten (zie pag. 368/1 e.v.-'95 en hierboven). Hoewel de bezetting van een openbaar park in Wanganui medio mei vreedzaam was afgelopen, hielden activisten op 22 mei protestbetogingen tegen het akkoord. dat naar hun mening niet alleen onvoldoende compensatie bood maar waarvan ook nog eens de verkeerde mensen zouden profiteren.

BEGROTING

Op 1 juni presenteerde minister van financiën Bill Birch de landsbegroting voor het fiscale jaar 1996 dat eindigt op 30 juni 1996. De begroting ging uit van een overschot van NZ$ 3,3 mrd, dat in 1997 zou oplopen tot NZ$ 5,4 rnrd en in 1998 tot NZ$ 7,8 rnrd ($ 1 = NZ$ 1,4963 op 2 juni 1993). In het fiscale jaar 1995 was het begrotingsoverschot NZ$ 2,6 rnrd geweest, waarvan NZ$ 2,3 rnrd gebruikt zou worden om de lopende staatsschuld van NZ$ 31 rnrd te verminderen.

(Vor.ber.pag. 368/1 e.v.-1993)

ALGEMEEN

WAPENBEHEERSING. CONFERENTIE OVER VERLENGING NPT LEIDT TOT AKKOORD

Op 17 april 1995 kwamen in New York vertegenwoordigers bijeen van 175 landen die het nucleaire Non-Prolif eratieverdrag (NPT) uit 1968 hadden ondertekend Zij woonden de conferentie bij over de herziening en verlenging van het NPT (zie pag 370/2/3-'95), die volgens plan tot 12 mei moest duren.

Op 11 april hadden de permanente leden van de VN-Veiligheidsraad (China, Frankrijk. Groot-Brittannië, Rusland en de Verenigde Staten - alle vijf atoommachten). kennelijk in een poging niet-nucleaire staten gerust te stellen, unaniem ingestemd met resolutie 984. waarin niet nader aangeduide steun werd beloofd aan niet-nucleaire staten die door een atoomaanval werden bedreigd.

NPT voor onbepaalde tijd verlengd

De Conferentie over de herziening en verlenging van het NPT. die in april 1995 in New York was begonnen (zie hierboven), eindigde op 12 mei met een akkoord om het bedrag voor onbepaalde tijd te verlengen. Het besluit werd op 11 mei zonder formele stemming genomen door 175 van de 178 NPT-lidstaten. De Federale Republiek Joegoslavië, Kiribati en Taiwan waren niet aanwezig op de conferentie. Noord-Korea, dat op 9 mei had aangekondigd zich uit de conferentie terug te trekken, nam niet deel aan de besluitvorming.

Op de conferentie werden ook drie, niet wettelijk bindende documenten aangenomen. Het eerste document, dat neerkwam op een principeverklaring, herhaalde nog eens de belangrijkste verplichtingen van de lidstaten krachtens het verdrag, waaronder nucleaire ontwapening, en bond alle partijen aan de beëindiging van alle kernproeven in 1996. Het tweede document pleitte voor een krachtiger evaluatieprocedure om de voortgang van de ontwapening te verifiëren. Het derde document, een initiatief van 14 Arabische staten, vroeg om een kernwapenvrije zone in het Midden-Oosten en eiste dat alle staten in het Midden-Oosten zich ,,zonderuitzondering" zouden houden aan het NPT. [Een specifieke verwijzing naar Israëls weigering het NPT te tekenen was, naar verluidt onder druk van de VS, uit het document gelaten.]

De kennelijk eensgezinde sfeer die de plenaire zittingen van de conferentie kenschetste. verborg diepe meningsverschillen die tot een uit-

barsting dreigden te komen in het geval van een formele stemming over de verlenging van het NPT. Op 9 mei zei de voorzitter van de conferentie, Jayantha Dhanapala (Sri Lanka), dat een stemming fnuikend zou zijn voor het slotresultaat aangezien „we ons zouden laten zien als een verdeeld huis". Aan de andere kant, betoogde hij, „dwingt consensus niet die landen. die fundamentele bezwaren hebben tegen de (onbepaalde) verlenging van het verdrag"

Berichten begin mei hadden bevestigd dat de spanningen tussen de kernmachten (China. Frankrijk, Groot-Brittannië. Rusland en de VS) en de ontwikkelingslanden, vertegenwoordigd door de Beweging van Niet-gebonden landen (NAM). oplopen. Het grootste geschilpunt was de geloofwaardigheid van de belofte van de kernmachten om tot volledige nucleaire ontwapening over te gaan. Op 5 mei bleek dat een Canadees voorstel. dat gesteund werd door de VS en de andere vier kernmachten en dat vroeg om een onbepaalde verlenging van het NPT, een tegenresolutie had uitgelokt van 11 leden van de NAM onder aanvoering van Indonesië. Dit tegenvoorstel prefereerde een vernieuwing van het NPT voor vaste perioden van 25 jaar tenzij een meerderheid anders besliste. Voorstanders van deze resolutie legden naderhand uit dat wanneer de kernmachten zich niet elke 25 jaar moesten verantwoorden, er geen stok achter de deur zou zijn om hun voorraden strategische wapens te verminderen en uiteindelijk te vernietigen.

Dat beide kampen dichter bij elkaar kwamen, waardoor tenslotte overeenstemming mogelijk werd, was grotendeels te danken aan een Zuid-afrikaans voorstel van 8 mei, dat de onbepaalde verlenging van het NPT koppelde aan de aanvaarding van principes inzake non-proliferatie en ontwapening. en dat het mechanisme voor de tenuitvoerlegging van het NPT versterkte door de evaluaties eens per jaar in plaats van eens per vijf jaar te laten plaatsvinden.

Na de conferentie ontkenden sommige landen dat er een consensus over onbepaalde verlenging was. In het bijzonder Maleisië had kritiek op het ontbreken van een formele stemming over de zaak.

EINDE AAN BRITSE PLUTONIUMPRODUKTIE VOOR MILITAIRE DOELEINDEN

Op 18 april maakte Groot-Brittannië bekend dat het was gestopt met de produktie van plutonium en verrijkt uranium voor gebruik in kernwapens. Een dergelijk besluit was in maart door de VS bekendgemaakt (zie pag. 370/3-'95).

LANDMIJNENCONFERENTIE VAN ICRC EN OAE

Op een conferentie in Yaoundé (Kameroen), die van 26-28 april plaatsvond onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) en de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE), kwam aan het licht dat er tijdens de jongste burgeroorlogen in Afrika naar schatting 30 mln tegen personen gerichte landmijnen waren gelegd. Sinds de start, in april 1993, van de ICRC-campagne tegen landmijnen had alleen België het gebruik van landmijnen formeel verboden (zie pag. 37013-'95).

CHINESE KERNPROEF

Op 15 mei voerde China zijn 42ste ondergrondse kernproef sedert 1964 uit op het proefterrein Lop Nor in de provincie Xinjiang (zie pag. 64/1-'95 voor de laatste Chinese kernproef in oktober 1994). De proef werd algemeen veroordeeld door onder meer Rusland, de VS cri Groot-Brittannië, alsmede door Aziatische buurlanden waaronder Australië, Japan en Zuid-Korea, die de aandacht vestigden op China's veronachtzaming van zijn recente bekrachtiging van een onbepaalde verlenging van het NPT (zie hierboven).

Het Chinese ministerie van buitenlandse zaken weigerde berichten te bevestigen dat er op 30 mei een nieuwe intercontinentale ballistische raket, de Dongfeng-31, was getest die een bereik van 8.000 km zou hebben en dus doelen in Europa en op de westkust van de VS kon treffen. De raket, die als proef was afgevuurd boven land, was naar verluidt geschikt om China's nieuwe kernkop van 0,3 megaton te dragen, die naar verwachting in 1996 operationeel zou worden.

FRANKRIJK HERVAT KERNPROEVEN

Op 13 juni maakte de Franse president Jacques Chirac bekend dat Frankrijk een einde zou maken aan het moratorium op kernproeven uit april 1992 (zie pag. 521/1-'92) en acht ondergrondse kernproeven zou uitvoeren op het Mururoa-atol in de Stille Oceaan waarvan de laatste zou plaatsvinden, voordat er medio 1996 een alomvattend kernstopverdrag gesloten zou worden. Deze bekendmaking leidde tot verontwaardiging in de hele wereld en temperde de hoop op een werkelijk beperkend verdrag dat moest voortkomen uit de VN-ontwapeningsbesprekingen die in januari 1994 in Genève begonnen waren (zie pag. 220/3-'94).

In een rechtstreekse televisieuitzending zei Chirac dat zijn „onherroepelijke" beslissing was genomen om de „veiligheid, zekerheid en betrouwbaarheid van (Frankrijks) afschrikkingsmacht" te waarborgen. De premature „amputatie" van de Franse kernproeven in 1992, zei hij. had de toegang geblokkeerd tot waardevolle informatie voor het simuleren van kernexplosies. en had het Franse kernonderzoek op achterstand gezet ten opzichte van de andere grote kernmachten.

Vooruitlopend op kritiek van milieugroeperingen zei Chirac dat onafhankelijke deskundigen zouden worden gevraagd het gebied te controleren op eventuele milieuschade. Ook maakte hij plannen bekend om de ondergrondse silo op het Albionplateau in Zuid-Frankijk te sluiten en er een andere bestemming aan te geven.

De Franse beslissing werd sinds begin juni verwacht toen berichten naar buiten kwamen over

De Franse president Jacques Chirac bij zijn aankondiging van de nieuwe reeks Franse kernproeven op 13 juni 1995.

Gareth Evans. de Australische minister van buitenlandse zaken.

de positieve reactie van de Franse regering op een studie van hoge defensiefunctionarissen die de aanbeveling deden de kernproeven met spoed te hervatten om de effectiviteit van Frankrijks kernwapenarsenaal te waarborgen.

Eerste internationale reacties

Chiracs besluit tot hervatting van de kernproeven leidde tot wijdverbreide internationale verontwaardiging, hoewel de reacties van de grote kernmachten, met uitzondering van Rusland, opmerkelijk omzichtig waren.

Op 13 juni beschuldigde **Rusland** Frankrijk ervan de geest van het kort daarvoor verlengde Nucleaire Non-proliferatieverdrag (NPT) te schenden (zie pag. 214/1-'92 voor Russisch moratorium op kernproeven).

China ,,namnota" van het Franse besluit, terwijl de **VS** uiting gaven aan hun ,,teleurstelling". In een voorzichtige reactie zei een woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken van **Groot-Brittannië** dat ,,we geen reden zien waarom een beperkt testprogramma gevolgen hoeft te hebben voor de vooruitzichten op ( ) een alomvattend kernstopverdrag'

De vijandigste reacties op de Franse bekendmaking kwamen van de staten in de Pacific. met voorop **Australië** en **Nieuw-Zeeland** (zie hieronder). maar ook werd melding gemaakt van scherpe kritiek toen Chirac medio juni in Canada de G-7-top bijwoonde (zie hierboven). vooral van de kant van **Canada** en **Japan.**

Op 14 juni bevestigde de milieugroepering Greenpeace dat zij haar vlaggeschip Rainbow Warrior naar het zuiden van de Stille Oceaan had gestuurd om een vreedzaam protest te organiseren tegen de hervatting van de Franse kernproeven.

Verzet tegen Franse kernproeven in Oceanië

Het besluit van Frankrijk om de ondergrondse ke nproeven op het atoi Mururoa in Frans Polynesië te hervatten. riep in Oceanië wijd en zijd verzet op.

Op 23 juni stelde Australif in zijn hoedanigheid als voorzitter van het 15 leden tellende South Pacific Forum voor een anti-nucleaire campagne tegen Frankrijk te beginnen; het riep zijn ambassadeur in Frankrijk terug voor overleg en het bevroor. samen met Nieuw-Zeeland, de militaire betrekkingen maar niet de handels- en investeringsbanden. Frankrijk had geweigerd zijn besluit over de kernproeven in heroverweging te nemen, ondanks internationale druk en de verzoeken daartoe die de Japanse premier Tomiichi Murayama en een speciale delegatie van het South Pacific Forum onder leiding van de Australische minister van buitenlandse zaken Gareth Evans aan de Franse regering hadden gericht tijdens hun respectieve bezoeken aan Parijs.

Vanuatu was het enige land in de Stille Oceaan dat de proeven niet veroordeelde. Nauru dreigde de diplomatieke banden met Frankrijk te verbreken. West-Samoa en Niue trokken zich terug uit de South Pacific Spelen. die in augustus in Frans Polynesië gehouden zouden worden. en Tahiti (het hoofdeiland van Frans Polynesië) dreigde dit voorbeeld te volgen. Oppositiepartijen in heel Frans Polynesië veroordeelden even eens het besluit.

De bevolking van de landen in de Stille Zuidzee zetten hun regeringen onder druk om een krachtige standpunt in te nemen. In **Australië** gingen landelijke protesten gepaard met een boycot van Franse consumptie-artikelen. oprocpcn van de vakbonden om het afhandelen van Frans scheeps- en luchtverkeer te bovcotten, demonstraties in Canberra, Brisbane en Sydney, brandstichting in het Franse consulaat in Perth op 17 juni, en een bomalarm in het consulaat in Sydney op 30 juni.
In **Nieuw-Zeeland** werden eieren naar de Franse ambassade in Wellington gegooid en werd voor het gebouw mest gedumpt tijdens een van de grootste demonstraties die de stad ooit had gezien: ook breidde een consumentenboycot van Franse producten zich snel uit.
Op **Tahiti** blokkeerden betogers Papeete, de hoofdstadvan het eiland en van Frans Polynesië, drie dagen lang en hielden zij op 17 juni een grote demonstratie. Begin juli werden grote betogingen gepland op Tahiti en in **Nieuw-Caledonië.**

AMERIKAANSE EVALUATIE VAN VERBOD OP KERSPROEVEN

Op 19 juni maakte de Amerikaanse minister van defensie, William J. Perry, bekend dat de VS studeerden op opties voor een kernstopverdrag, variërend van de volledige beëindiging van alle kernproeven tot beperkte proeven van maximaal het equivalent van enkele honderden tonnen TNT. Het geldende Amerikaanse moratorium op kernproeven, dat in januari voor het laatst was verlengd (zie pag. 370/2-'95), zou in september 1996 aflopen.

ZIRKONIUM IN BESLAG GEKOMEN

Op 10 juni werden in Limassol (Cyprus) 35 ton zirkonium voor nucleair gebruik in beslag genomen. Deze actie volgde op de inbeslagname drie dagen eerder van zeven ton zirkonium in New York en Larnaca (Cyprus) (zie pag. 84/1 e.v.-'95 voor recente inbeslagnames van nucleair materiaal).

(Vor.ber.pag. 369/3 e.v.-1995)

TOP VAN DE G-7

Van 13-17 juni 1993 kwamen de leiders van de Groep van Zeven (G-7) geïndustrialiseerde landen bijeen voor hun 21ste jaarlijkse economische topconferentie in Nova Scotia (Canada). Zij besloten de Bretton Woods-instellingen te hervormen en te versterken. en nieuwe acties tegen de wereldwijde werkloosheid te coördineren. Op 18 juni maakten de G-7-leiders; bij wie zich de Russische president Boris Jeltsin had gevoegd. de oprichting bekend van een werkgroep die de internationale misdaad en het internationale terrorisme moest indammen, en schetsten zij plannen om de gevaren van het gebruik van civiele kernenergie tot een minimum te beperken. Rusland nam voor de tweede keer als gelijkwaardige partner deel aan de jaarlijkse groepsevaluatie van de internationale betrekkingen. (Zie pag. 816/2 e.v.-'94 voor top in 1994.)

Aanwezig op de G-7-top waren de Canadese premier Jean Chretién, de Franse president Jacques Chirac, de Duitse bondskanselier Helmut Kohl. de Italiaanse premier Lamberto Dini. de Japanse premier Tomiichi Murayama. de Britse premier John Major en de Amerikaanse president Bill Clinton. De Europese Unie werd vertegenwoordigd door de voorzitter van de Europese Commissie, Jacques Santer.

Hervorming internationale instellingen

In hun op 17 juni uitgegeven communiqué benadrukten de G-7- leiders de noodzaak van een snelle hervorming van de Bretton Woods-instellingen, zoals het Internationale Monetaire Fonds (IMF) en de Wereldbank, en riepen zij op tot een nauwkeurige afbakening van de rol van deze instellingen en van de Verenigde Naties (VN).

Het communiqué, waarvan bijzonderheden de week tevoren naar de pers waren uitgelekt, beloofde ,,de verbreding en verdieping van het hervormingsproces dat reeds in de VN aan de gang was, te stimuleren". Het beval een radicale

Leiders van de G-7 poseren tijdens de economische topconferentie in Halifax (Canada)op 16 juni 1995. V.l.n.r. Jacques Santer (voorzitter Europese Commissie). Tomiichi Murayama (premier Japan), Helmut Kohl (bondskanselier Duitsland). Bill Clinton (president VS). Jean Chrétien (premier Canada), Jacques Chirac (president Frankrijk), John Major (premier Groot-Brittannië) en Lamberto Dini (premier Italie).

revisie aan van de individuele VN-bureaus en wees daarbij op de VN-Conferentie voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) en de VN-Organisatie voor Industriële Ontwikkeling (UNIDO) als organen wier mandaten geherwaardeerd moesten worden in het licht van de gewijzigde economische omstandigheden en de verantwoordelijkheden van de pas opgerichte Wereldhandelsorganisatie (WTO)(zie pag. 518/2 e.v.-'95; zie pag. 449/3-'95 voor voorstel om UNCTAD en UNIDO op te heffen).
Ook de vijf regionale economische commissies van de VN kwamen volgens het communiqué in aanmerking voor hervorming.

Andere aanbevelingen waren onder meer om milieuoverwegingen te integreren in beleidsprogramma's en om de coördinatie te verbeteren zodat de overgang van noodmaatregelen bij een crisisbestrijding, zoals in Rwanda en Somalia. naar duurzamere lange-termijnmaatregelen soepeler zou verlopen.

Noodfonds IMF

De G-7-leiders besloten ook hun belofte, die zij in juli 1994 hadden gedaan en die in september 1994 door de ministers was bevestigd (zie pag. 85/3 e.v.-'95), gestand te doen en de financiële wereldorganen, met name het IMF, te versterken zodat zij in staat zouden zijn doeltreffend te reageren op financiële crises zoals die welke Mexico onlangs trof (zie pag. 195/3 e.v. en 403/2 e.v.-'95).

Het belangrijkste voorstel was de vergroting van de bevoegdheden van het IMF door deze instelling te voorzien van een ,,noodfinancieringsmechanisme" door de noodfondsen voor overbruggingskredieten in financiële crises via de Algemene Leenregelingen (General Arrangements to Borrow, of GAB) te verdubbelen. Krachtens de GAB had het IMF het recht om gespecificeerde bedragen, op dat moment ongeveer $28 mrd, te lenen van de 11 leden van de G-10 (de G-7-leden plus België, Nederland, Zweden en Zwitserland) en Saoedi-Arabië.

De goedkeuring door de deelnemers van een speciale faciliteit waarmee het IMF kon reageren op toekomstige liquiditeitscrises, was de afsluiting van een langdurig en soms tot verdeeldheid leidend debat tussen de G-7-landen over dit thema (zie pag. 86/2 e.v.). Een ander omstreden Brits plan om de schulden van Derde-Wereldlanden te verminderen door een gedeelte van de goudvoorraad van het IMF. die een geschatte waarde had van $ 40 mrd, te verkopen (zie pag. 447/3 e.v.-'95), zou verworpen zijn door de G-7-leiders.

In hun communiqué beloofden de G-7-leiders ook de gereguleerde samenwerking te verbeteren om ,,concretenormen en waarborgen te ontwikkelen en te versterken" om internationale fraude te bestrijden van het soort dat recentelijk had geleid tot de ineenstorting van de bankgroep Barings (zie pag. 540/3 e.v.-'95). Ook deed de G-7 de toezegging dat zij de Bank of International Settlements (BIS)en de International Organization of Securities Commissions (IOSCO) zou vragen rapporten op te stellen over de regulering van de kapitaalmarkten nog voor de volgende topconferentiein juni 1996.

In een obligate verwijzing naar de aanhoudende handelsoorlog tussen Japan en de VS (zie onder JAPAN) drong het communiqué aan op terughoudendheid in het gebruik van eenzijdige handelsmaatregelen.

Conferentie over werkloosheid

Volkomen onverwacht kwamen de G-7-leiders met het plan om in 1996 in Frankrijk een tweede speciale conferentie over werkloosheid te houden (zie pag. 447/3-'94 voor de eerste conferentie in maart 1994). Op deze bijeenkomst zou de werkloosheid per land onder de loep genomen worden en zouden plannen besproken worden voor de uitvoering van de aanbevelingen die vervat waren in de ,,Jobs Study" van de OESO (zie pag. 518/1-'95).

Politieke verklaring

Samen met Rusland gaven de G-7-leiders een politieke verklaring uit waarin zij uiting gaven aan hun grote bezorgdheid over het aanhoudende militaire conflict in de voormalige Joegoslavische republiek Bosnië-Herzegovina en het uitbreken van gevechten in de Russische republiek Tsjetsjenië.

De verklaring bevatte een aantal initiatieven waaronder een internationale werkgroep die plannen moest opstellen om de grensoverschrijdende misdaad te bestrijden, en de organisatie van een topconferentie in Moskou in 1996 waarop gesproken zou worden over maatregelen in de strijd tegen de verboden handel in nucleair materiaal. In de verklaring verplichtten alle deelnemers zich ,,af te zien van iedere samenwerking met Iran die zou kunnen leiden tot het verwerven door dat land van een capaciteit om kernwapens te produceren".

Ondanks berichten over de woede van sommige G-7-landen. in het bijzonder Canada en Japan. over Frankrijks besluit om de kernproeven te hervatten (zie onder WAPENBEHEERSING). beloofden alle landen zich te zullen inzetten voor de spoedige afronding van een alomvattend kernstopverdrag.

(Vor.ber.pag. 371/2/3-1995

IAEA

RUIMERE INSPECTIEBEVOEGDHEDEN

Het 35 leden tellende bestuur van het Internationaie Atoomenergie Agentschap (IAEA) keurde aan het slot van een vergadering van een week in Wenen op 16 juni 1995 maatregelen goed om de doeltreffendheid van inspecteurs die de verspreiding van kernwapens willen tegengaan te verhogen. De maatregelen betroffen: a) verbeterde toegang tot in-

formatie over nucleaire activiteiten in alle 123 lidstaten van het IAEA; b) onbelemmerde toegang van de inspecteurs tot nucleaire faciliteiten; c) liet schrappen van de visaverplichting voor inspecteurs. om de aanmeldingstijd voor inspecties te bekorten; en dj de invoering van een milieucontrole. met inbegrip van de inspectie van bodem-, water- en luchtmonsters op sporen van radio-activiteit.

(Vor.ber.pag. 68/2/3-1992)

IMO

RAPPORT INZAKE VEILIGHEIDSNORMEN VOOR VEERBOTEN

In een op 11 april 1995 gepubliceerd rapport van een team internationale deskundigen, benoemd door de Internationale Maritieme Organisatie (IMO), werd gepleit voor strengere veiligheidsmaatregelen voor zogenoemde ,,roll-on roll-off" veerboten. Het team was op 5 december 1994 gevormd nadat de Estlandse veerboot Estonia op 28 september 1994 was gekapseisd, wat aan 859 mensen het leven had gekost (zie pag. 171/2-'95).

Tot de belangrijkste aanbevelingen van het rapport behoorde de verbetering van de stabiliserende voorzieningen om een accumulatie van water op het autodek te verwerken, zodat schepen in ruwe zeeën niet zouden zinken. In het rapport werd wel erkend dat de hoge kosten die de implementatie van de aanbevelingen zou vergen, een aantal veerboten buiten dienst kon stellen.

NIEUWE LIDSTATEN

Op 17 maart had de IMO bekendgemaakt dat Zuid-Afrika als 151ste lid tot de organisatie was toegetreden. Eerder, op 18 november 1994, was Namibië het 150ste lid geworden van de IMO.

(Vor.ber.pag. 817/3 e.v.-1994)

OPEC

WERELDPRODUKTIE VAN AARDOLIE IN 1994

Volgens de voorlopige cijfers van de Petroleum Economist is de produktie van ruwe aardolie in 1994 t.o.v. 1993 licht gestegen (1.1 procent). Het totaal van 3.203 mln ton ligt dicht bij de recordproduktievan 1979 (3.223mln ton). Saoedi-Arabië blijft de grootste producent voor de VS en Rusland; de grote drie nemen samen 34,6 procent van de wereldproduktie voor hun rekening.
Nieuwe ontginnings- en opstarttechnieken hadden een aanzienlijke produktiestijging in de Noordzee tot gevolg: +31 procent voor Nederland, +27 procent voor Groot-Brittannië en +14 procent voor Noonvegen. Vermeldenswaard is ook de vooruitgang in Jemen (+49 procent), India (+22), Argentinië (+14) en Vietnam (+12). Irak, met door de Verenigde Naties opgelegde quota voor de olieuitvoer, produceerde in 1994 28 mln ton, nog geen zesde deel van de Iraakse recordproduktievan 170 mln ton in 1979.

Het aandeel van de OPEC-landen (zie ook hieronder) schommelde in de jaren zeventig rond de 50 procent. Vanaf 1980 volgde een daling met als dieptepunt 30 procent in 1985, waarna het OPEC-aandeel opnieuw steeg. In 1994 bedroeg het 41 procent. Sinds begin 1993 is Ecuador geen lid meer van de OPEC (zie pag. 147/1-'93).

Nieuwe recordcijfers werden in 1994 opgetekend door Mexico, China, Noorwegen, Canada, Oman, Argentinië, Ecuador, Jemen, Gabon, Denemarken en Vietnam.

(Vor.ber.pag. 300/2/3-1994)

WERELDRANGLIJST 1994

	produktie in mln ton	percentage wereldproduktie
1. Saoedi-Arabie"	403	12,6
2. Verenigde Staten	393	12,3
3. Rusland	311	9,7
4. Iran*	181	5,7
5. Mexico	157	4,9
6. China	146	4,6
7. Noorwegen	131	4,1
8. Venezuela*	128	4,0
9. Groot-Brittannie	126	3,9
10. VAE*	108	3,4
11. Canada	105	3,3
12. Koeweit*	102	3,2
13. Nigeria*	102	3,2
14. Indonesië*	75	2,4
15. Libië*	67	2,1
16. Alge ije"	56	1,7
17. Egypte	45	1,4
18. Oman	41	1,3
19. Argentinië	34	1,1
20. India	32	1,0

*lid van de OPEC.

VERGADERING OLIEMINISTERS

De olieministers van de lidstaten van de Organisatie van Olie-Exporterende Landen (OPEC) kwamen tijdens hun bijeenkomst in Wenen op 19 en 20 juni 1993 overeen het bestaande produktieplafond van 24,52 mln vaten per dag (vpd) tot het eind van het jaar te handhaven Dit plafond gold sinds eind september 1993 (zie pag 299/2-'94) De afspraak werd gemaakt tegen de achtergrond van speculaties over het onverwijld schrappen van het produktiequotastelsel van de OPEC en van de vrees voor een scherpe daling van de wereldolieprijzen als gevolg van de toegenomen opbrengst van producenten buiten de OPEC

In hun communiqué poogden de ministers berichten over een opschorting van het quotastelsel af te zwakken door te herhalen dat de lidstaten verplicht waren zich aan hun quota te houden. Deze herinnering volgde op berichten van begin juni welke erop-duidden dat het bestaande quota-akkoord van de OPEC onder zware druk stond wegens een produktiestijging in Iran, Saoedi-Arabië en vooral Venezuela.

Op 19 juni had de Venezolaanse minister van energie en mijnbouw, Erwin José Arrieta, naar verluidt verklaard dat het OPEC-plafond niet langer noodzakelijk was. Maar de secretaris-generaal van de OPEC, Rilwanu Lukman, benadrukte op 20 juni dat Arrieta verkeerd was geciteerd en dat er tijdens de vergadering ,,nooit sprake was geweest" van het loslaten van het quotabeleid van de OPEC. Volgens latere berichten zou ook Indonesië blijk hebben gegeven van frustratie over het ,,onrechtvaardige" quotastelsel.

Bezorgdheid over de produktie buiten de OPEC

Tegenstrijdige berichten over de toekomst van het OPEC-quota-akkoord werden ernstiger doordat de OPEC een deel van haar marktaandeel kwijtraakte aan niet-OPEC-producenten. Dit bracht analisten ertoe te suggereren dat de OPEC gedwongen zou worden de quota-restricties los te laten om een prijsdaling af te dwingen en de rendabiliteit van marginale niet-OPEC-producenten te ondermijnen.

Op 20 juni werd bericht dat de produktie in Noorwegen en op de Britse Noordzee-olievelden een recordhoogte had bereikt van 3 mln vpd respectievelijk 2.6mln a 2,7 mln vpd. Tegelijkertijd daalde de prijs van een vat Brent-olie beneden de $ 17, vergeleken met de gemiddelde OPEC-prijs van ca. $ 18 per vat. d.w.z. een stuk beneden de streefreferentieprijs van $ 21 per vat.

Terwijl afgevaardigden op de OPEC-vergadering toegaven dat de ministers hadden gesproken over methoden om de opmars van de produktie buiten de OPEC tegen te gaan. sloten zij elke notie van een ..vrij voor allen" inzet bij de competitie om het aandeel op de wereldmarkt uit. Zij beklemtoonden dat dit bleek uit het OPEC-besluit het bestaande produktieplafond te prolongeren.

(Vor.ber.pag. 151/1/2-1995)

INDEX AFLEVERING NR. 3097

AMERIKA Ministersbijeenkomst Groep van Rio **613**
Mercosur-top **613**
ANGOLA Voortgang vredesproces, ontmoeting tussen Dos Santos en Savimbi **623**
Savimbi vice-presidentschap aangeboden **624**
BARBADOS Kabinetswijziging **613**
BOSNIË-HERZEGOVINA Kroatisch-Bosnische militaire alliantie, offensieven van Bosnische regering, luchtaanvallen op Sarajevo, verdere ontwikkelingen **593**
Gijzelaarscrisis **598**
Snelle Reactiemacht opgericht **600**
EU-bemiddelaar vervangen **601**
BULGARIJE Wet op teruggave van eigendommen **602**
Begroting voor 1995 aanvaard, privatiseringsprogramma **602**
Buitenlandse betrekkingen **603**
CHINA Chen Yun overleden, verwikkelingen rond opvolging Deng Xiaoping, anti-corruptiecampagne **637**
Optreden tegen dissidenten, verjaardag Tiananmen-geweld **638**
Buitenlandse betrekkingen **639**
Bekoelde betrekkingen met VS **640**
COLOMBIA President belooft drugshandel uit te roeien, leiders Cali-kartel gearresteerd **614**
Vredesvoorstellen aan guerrillagroeperingen, aanvallen door FARC **615**
COMOREN Nieuwe premier en regering **625**
CUBA Betrekkingen met de Verenigde Staten **616**
Handelsovereenkomst met Rusland **617**
Vrijlating gevangenen **618**
DOMINICA Algemene verkiezingen, premier Eugenia Charles treedt terug **618**
EGYPTE Moordaanslag op Mubarak, spanningen met Soedan **634**
Verhevigd geweld in Opper-Egypte, politieke ontwikkelingen **634**
ETHIOPIË Parlementsverkiezingen **625**
GRENADA Algemene verkiezingen, nieuw kabinet **619**
HONGARIJE Economische bezuinigingsmaatregelen **603**
Herverkiezing president **604**
HONGKONG Chinees-Britse betrekkingen, controversiële overeenkomst over hof van laatste beroep **641**
IAEA Ruimere inspectiebevoegdheden **654**
IMO Rapport inzake veiligheidsnormen veerboten, nieuwe lidstaten **655**
INTERNATIONALE ZAKEN Top van de G-7 **653**
JAMAICA Kabinetswijziging **619**
JAPAN Verwikkelingen rond Aum Shinrikyo-sekte **642**
Stemmenverlies grote partijen bij plaatselijke verkiezingen **644**
Presentatie economisch pakket **645**
Handelsbesprekingen met VS **646**
Nationale conventie SDPJ **647**
Resolutie over oorlogsverontschuldigingen **647**
Reddingspakket banksector **648**
Handelsakkoord met VS **648**
JOEGO-SLAVIË Servische leiders verdacht van oorlogsmisdaden **604**
Schending van VN-sancties **605**
KROATIË Akkoord over UNPROFOR-mandaat, Russische VN-commandant ontslagen. herovering van gebieden op Serviërs, verdere ontwikkelingen **605**
Beschuldigingen van mishandeling van Serviërs door Kroaten **607**
Regeringswijzigingen **608**
LIBANON Bomaanslag en gevechten in het zuiden **634**
Aftreden en herbenoeming van Hariri als premier, nieuw kabinet **635**
Geagea veroordeeld **636**
LIBERIA Bloedbad in Yosi **625**
Impasse in vredesproces **626**
MACEDONIE Militaire overeenkomst met Turkije **608**
MOZAMBIQUE Benoemingen in kabinet en strijdkrachten **626**
Repatriëring Mozambikaanse vluchtelingen **626**
NIEUW-ZEELAND Landregeling met Maori's **651**
OAS Jaarvergadering **619**
OEGANDA Betrekkingen met Soedan verbroken **627**
Uitstel meer-partijenverkiezingen **627**
OPEC Wereldproduktie aardolie in 1994 **655**
Vergadering olieministers **655**
POLEN Lidmaatschap van EU en NAVO **608**
Begroting 1995 aanvaard, munt zwevend **609**
Nieuwe leider Vrijheidsunie, nieuwe rechtse partij **609**
Herdenking van massamoord Katyn **609**
ROEMENIË Overleg over etnische kwesties **610**
Begroting voor 1995 goedgekeurd **610**
SLOVENIË Vooruitgang bij grensbesprekingen met Kroatië **610**
Akkoord over Slovenië's aandeel in de Joegoslavische schuld **611**
SOEDAN Militaire samenwerking met: Rusland hervat **627**
Bestand afgekondigd door SSIM **628**
Verslechterde betrekkingen met Egypte **628**
SOMALIA Toename geweld, waarschuwing voor hongersnood, controverse over presidentschap Aydid **629**
SYRIË Begroting 1995 **637**
TAIWAN Betrekkingen met China **649**
Bezoek president Lee aan VS **650**
THAILAND Regeringscoalitie uiteengevallen, nieuwe verkiezingen uitgeschreven **650**
TOGO Betaling van achterstallige lonen **629**
TRINIDAD EN TOBAGO Executie voltrokken **619**
Kabinetswijzigingen **620**
TURKIJE Offensief tegen Koerden, terugtrekking troepen **611**
Succes regeringspartij bij lokale verkiezingen **612**
Moordaanslagen **613**
VERENIGDE STATEN Rivaliserende voorstellen voor sluitende begroting, eerste veto van Clinton **620**
Binnenlandse ontwikkelingen **621**
Uitspraak Hooggerechtshof over positieve discriminatie **622**
Vakbondsleider treedt terug **623**
WAPENBEHEERSING Conferentie over verlenging NPT leidt tot akkoord **651**
Chinese kernproef **652**
Frankrijk hervat kernproeven, verzet in Oceanië **652**
Amerikaanse evaluatie van verbod op kernproeven **653**
ZUID-AFRIKA Inkatha trekt zich terug uit Constitutionele Assemblée, binnenlandse ontwikkelingen **630**
Afschaffing doodstraf **631**
Vakbondsactie **632**
Voorstel Afrikaner thuisland, wetsvoorstellen inzake landrechten **633**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehilweg 13, 1101 CA Amsterdam, Telefoon: 020-5641111; Postbus 1110, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 03/3243890

O Keesings Historisch Archief
O Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

NEDERLAND

TROONREDE

In een verenigde vergadering van beide Kamers der Staten-Generaal heeft koningin Beatrix op 19 september in de Ridderzaal te Den Haag de troonrede van 1995 uitgesproken.
De tekst ervanluidde als volgt:

Leden van de Staten-Generaal.

Veel landen in de wereld bevinden zich in een fase van dynamische vernieuwing en economische expansie. Nederland wordt uitgedaagd daarbij niet achter te blijven. Om de bevolking voldoende perspectief te kunnen bieden op welzijn, werk en welvaart zijn versterking van onze concurrentiekracht, vergroting van de arbeidsdeelname en voortgaande sanering van de overheidsfinancien noodzakelijk.
Actieve participatie is speerpunt van beleid. De regering wil burgers in staat stellen zich te ontplooien en hen aanmoedigen een actieve bijdrage te leveren aan het maatschappelijk, cultureel en economisch leven. De capaciteiten van alle mensen behoren in onze samenleving tot hun recht te komen.
De vernieuwing van het sociaal stelsel gericht op het beter inschakelen van mensen in het arbeidsproces begint vruchten af te werpen. Mede als gevolg van de hogere econoinische groei en het beleid van overheid en sociale partners zullen er in 1996 ongeveer 100 000 banen bijkomen.
Voor het eerst in tientallen jaren daalt het aantal mensen beneden de 65 jaar dat afhankelijk is van een uitkering. Hierdoor ontstaat financiële ruimte voor de noodzakelijke lastenverlichting. vooral aan de onderkant van de arbeidsinarkt. Zo wordt het voor werkgevers aantrekkelijker mensen met weinig opleiding of werkervaring in dienst te nemen. Dankzij de forse toename van de werkgelegenheid is de koppeling van de uitkeringen en de AOW-pensioenen aan de contractlonen volgend jaar weer verantwoord. Een beheerste ontwikkeling van de inkomens blijft nodig om in de toekomst voldoende werkgelegenheid te scheppen en het draagvlak voor een solide en rechtvaardig sociaal stelsel te versterken.
Een bijzondere inspanning is vereist om langdurig werklozen nieuwe kansen te bieden. Aan initiatieven van gemeenten en instellingen zal ruim baan worden gegeven. De regering doet een beroep op sociale partners om zoveel mogelijk werkzoekenden in te schakelen.
De sanering van de overheidsfinancien wordt gestaag voortgezet. Zowel in 1995 als in 1996 zal het financieringstekort dalen. Ook de druk van belastingen en premies zal in beide jaren verder afnemen. Het beheerste uitgavenbeleid maakt het mogelijk om de in het regeerakkoord overeengekomen beleidsintensiveringen te realiseren en bovendien voor volgend jaar extra middelen vrij te maken voor veiligheid. sociale integratie. milieu en infrastructuur.
Door het open karakter van onze economie maakt Nederland een goed gebruik van de gunstige internationale conjunctuur. Daartegenover staat dat ons land ook kwetsbaar is voor invloeden van buitenaf. Nieuwe impulsen zijn daarom nodig om de dynamiek en het aanpassingsvermogen van onze economie te vergroten. Nederland zal zo heter kunnen voldoen aan de eisen die de internationale integratie en globalisering stellen Een hierop gericht omvangrijk pakket maatregelen geeft extra aandacht aan het midden- en kleinbedrijf, aan startende ondernemers en aan de agrarische bedrijfstak. die al zozeer voor zware inspanningen staat. Om de structuur van de tuinbouw te versterken zal de regering medewerking verlenen aan het opstellen van een plan van actie.
Meer marktwerking en minder regulering rijn onontbeerlijk. Een eerste reeks voorstellen, waaronder het wetsontwerp voor de openingstijden van winkels. is onlangs aan u voorgelegd.
Voor de versterking van onze economie is een moderne infrastructuur vereist. Eerder dit jaar zijn belangrijke beslissingen genomen die nu tot uitvoering worden gebracht. De voorbereidingen voor de aansluitng van ons land op het Europese net van hogesnelheidslijnen zijn in volle gang. Met voorrang is de versterking van de rivierdijken ter hand genomen.
Nieuwe technologieën en vooral de informatietechnologie zijn van grote betekenis. Nederland moet ook hier de ambitie hebben aansluiting te houden bij de meest geavanceerde landen. De totstandkoming van de elektronische snelweg wordt bevorderd. Daartoe zal de regering particuliere en publieke investeringen stimuleren.
Bij een gezond economisch draagvlak past een verantwoord evenwicht tussen economie en milieu. De belasting van het milieu als gevolg van de economische groei moet zoveel mogelijk worden beperkt.
Voor het eerst wordt u een Milieubalans aangeboden. Daaruit blijkt dat we erin geslaagd zijn om de uitstoot van de meeste schadelijke stoffen in de laatste tien jaar minder te doen toenemen dan op grond van de groei van de economie moest worden verwacht. Dat is positief.
Zorgelijk is de omvang van de mondiale CO2-emissie. Ook in Nederland is deze groter dan eerder in de streefcijfers werd beoogd. Dit vraagt in de eerste plaats om een internationale aanpak. waaraan Nederland, ook financieel. actief zal meewerken. Daarnaast kunnen nationale maatregelen niet worden gemist. De op 1 januari aanstaande in te voeren energieheffing dient in dit licht te worden beoordeeld
Binnenkort zal de regering voorstellen doen om het mestoverschot te verminderen. Daarbij staat haar voor ogen de belangen van het boerenbedrijf en van een goed milieu zo verantwoord mogelijk met elkaar in harmonie te brengen
Ook andere terreinen vragen om goed doordachte en tijdig te nemen maatregelen. Zoals in het regeerakkoord staat aangegeven, zal in de komende periode morden verkend aan welke eisen een houdbaar en betaalbaar sociaal stelsel op lange termijn dient te voldoen. Ook de financiering van de AOW als veilige oudedagsvoorziening voor iedereen zal daarbij aan de orde komen.
Een samenleving die participatie centraal stelt, vraagt om een betere verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid en om meer economische zelfstandigheid van vrouwen.
Jongcrcn geven vorm aan de toekomst. De wijze waarop zij opgroeien en zich kunnen ontplooien, is bepalend voor de samenleving van morgen. Goede onderwijsmogelijkheden waarin zij hun talenten kunnen ontwikkelen, zijn daarom essentieel. Basisscholen zullen ruimere mogelijkheden krijgen om kinderen die speciale zorg nodig hebben, binnen de eigen school op te rangen. Extra investeringen in het middelbaar beroepsondenvijs zijn nodig om meer jongeren voor te bereiden op het arbeidsproces.
Aan werkgevers die leerovereenkomsten afsluiten. wordt een fiscaal voordeel toegekend.

Koningin Beatrix en prins Claus in de Ridderzaal op 19 september 1993

Maandblad 65ste jaargang, nr. 3098, pag. 49619-49690

Het leerlingwezen is immers voor veel jongeren een goede coinbinatie van scholing en werkervaring. In het hoger onderwijs worden ingrijpende maatregelen voorgesteld, zowel met betrekking tot de inhoud van het onderwijs als tot de bestuursstructuur. Toegankelijkheid tot universiteit en hoger beroepsonderwijs, maatwerk en kwaliteit staan centraal.

De zorgsector levert kwalitatief goede prestaties. Met úe inzet van allen kan dat in de toekomst zo blijven, ook als door de vergrijzing van de bevolking meer van deze sector wordt gevraagd. Noodzakelijke zorg moet voor iedereen bereikbaar en betaalbaar blijven. Voor de toekomstige financiering zal daarom een solide basis worden gelegd. De regering stelt een aantal kostenbesparende maatregelen voor, waaronder een Prijzenwet geneesmiddelen. Aldus ontstaat er ook ruimte voor nieuw beleid. De regering bereidt besluiten voor om het beroep op de medische zorg op verantwoorde wijze te beperken. Op 1 januari aanstaande zal een aantal verstrekkingen, waaronder geneesmiddelen, worden overgebracht van de AWBZ naar het ziekenfonds en de particuliere ziektekostenverzekering. De regering zal voorstellen de bejaardenoorden met ingang van 199'7 naar de AWBZ over te brengen onder gelijktijdige afschaffing van de vermogenstoets.

De kwaliteit van de zorgverlening voor gehandicapten. chronisch zieken en ouderen zal verder moeten verbeteren. Het persoonsgebonden budget zal hen beter in staat stellen zich naar eigen inzicht van de nodige zorg te voorzien. Veel ouderen willen actief deel blijven uitmaken van de samenleving. Zij moeten zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. De regering steunt hen in deze wens tot zelfstandigheid.

Onze samenleving wordt gevormd door mensen afkomstig uit verschillende culturen. Nieuw is dat niet. Door de eeuwen heen hebben velen in Nederland een thuis kunnen vinden. Het multiculturele karakter van onze samenleving is in menig opzicht verrijkend. Veel leden van etnische minderheden hebben thans echter te weinig uitzicht op werk en op volwaardige deelname aan onze maatschappij. Overigens bevinden ook veel autochtone Nederlanders zich in een vergelijkbaar zwakke sociaal-economische positie. De regering doet een beroep op burgers, bedrijven, andere overheden en maatschappelijke organisaties om gezamenlijk de sociale uitsluiting en stille armoede in onze samenleving eensgezind en met kracht aan te pakken. De noodzakelijke cohesie staat immers op het spel indien grote aantallen mensen zich buitengesloten voelen.

De regering wil in dit verband meer aandacht schenken aan de problematiek in de grote steden. De steden zijn niet alleen een bakermat van nieuwe economische impulsen en technologische ontwikkelingen, maar kennen ook een opeenhoping van sociale en maatschappelijke problemen.

Via decentralisatie en deregulering worden de gemeenten in staat gesteld slagvaardiger te opereren. Op deze wijze kunnen zij beter inspelen op specifieke omstandigheden en mogelijkheden.

De vorming van stadsprovincies heeft na de uitslag van de referenda in Amsterdam en Rotterdam [zie pag. 529/1/2-'95] vertraging opgelopen. Naar het oordeel van de regering blijft een versterking van de positie van gemeenten en provincies noodzakelijk, in het bijzonder in de stedelijke gebieden.

De ministers in de Ridderzaal op 19 september 1995, met op de voorste rij (v.l.n.r.) Ritzen, Sorgdrager. Van Mierlo. Dijkstal en Kok.

De burger moet zich veilig kunnen voelen. Veiligheid is een voorwaarde voor deelname aan het maatschappelijk leven. Preventie en bestrijding van criminaliteit maken een actieve samenwerking tussen de regering en de betrokken instanties dringend noodzakelijk. Voor rechtshandhaving en veiligheid worden extra middelen beschikbaar gesteld.

De activiteiten van de georganiseerde misdaad, in het bijzonder de drughandel en het witwassen van zwart geld. zijn ontwrichtend voor onze samenleving. De strijd tegen de zware criminaliteit vergt onverminderde inzet van veel capaciteit en specifieke deskundigheid bij Politie en Openbaar Ministerie.

De drugproblematiek baart ook in Nederland zorgen. Beperking van de schade voor de gezondheid staat in ons drugbeleid voorop. De feiten laten zien dat de resultaten van dit beleid de internationale vergelijking zeker kunnen doorstaan. De met de drughandel gepaard gaande criminaliteit en overlast voor de burger, en de uitzichtloze situatie van vele verslaafden vragen van de samenleving en de overheid echter grotere inspanningen.

De politieke verhoudingen in de wereld zijn fundamenteel veranderd. Bij de oprichting van de Verenigde Naties. vijftig jaar geleden, stond internationale samenwerking voorop. met het doel de mensheid te vrijwaren van geweld en a moede. Die idealen zijn nog lang niet verwezenlijkt. Wel is veel gedaan om conflicten te beheersen en om weerloze mensen te behoeden voor nog meer rampspoed. Op deze weg moet worden voortgegaan.

De dramatische gebeurtenissen in Afrika en in het voormalige Joegoslavië tonen hoe bepertkt nog steeds de mogelijkheden voor de Verenigde Naties zijn. De frustraties die daarmee gepaard gaan, mogen ons niet weerhouden ons internationaal medeverantwoordelijk te blijven voelen en daarnaar te handelen. De inspanningen van militairen en burgers die onder moeilijke omstandigheden vredestaken verrichten en humanitaire hulp verlenen. verdienen grote waardering. Nederland zal zich inspannen om samen met andere landen noodzakelijke hervormingen van de Verenigde Naties voor te bereiden en de instrumenten voor het handhaven van de internationale rechtsorde te verbeteren.

Verschillende ontwikkelingslanden hebben de aansluiting bij de wereldmarkt gevonden en groeien uit tot handelspartners van gewicht. Het aantal armen in de wereld neemt echter nog steeds toe. Een substantiële en effectieve ontwikkelingssamenwerking blijft dan ook geboden.

De regering wil met een herijking van het buitenlands beleid beter kunnen inspelen op de zich snel wijzigende internationale verhoudingen. Meer dan voorheen bestaat er behoefte aan tijdige afstemming van de verschillende facetten van het beleid. Een gecoordineerd optreden op velerlei terreinen is een vereiste om de rol van Nederland in de dynamiek van het wereldgebeuren te versterken. Met de daartoe noodzakelijke reorganisatie van de ministeries zal dit jaar worden begonnen.

Het proces van Europese integratie zal nieuwe impulsen moeten krijgen in de herzieningsconferentie van het Verdrag van Maastricht. Europa zal slagvaardiger, democratischer en voor de burgers doorzichtiger moeten worden. Meer dan ooit is er ook behoefte aan hechte samenwerking ter bestrijding van werkloosheid, milieuvervuiling en internationaal georganiseerde criminaliteit. Een Europees beleid waarin een evenwichtige verdeling van de opvang van asielzoekers centraal staat, is dringend gewenst. Participatie, structuurversterking en vergroting van de concurrentiekracht zijn ook trefwoorden voor het Europa van de toekomst. Nederland zal daaraan naar vermogen bijdragen. Net al het werk voor Europa dat ons de komende jaren te wachten staat.

mogen wij de bijzondere waarde van de transatlantische baad niet uit het oog veriiezen.
De bijdrage van ons land aan vrede en veiligheid wordt verzekerd door een verantwoorde uitvoering van de Prioriteitennota. Als gevolg van de herstructurering van de krijgsmacht zullen vanaf april volgend jaar geen nieuwe dienstplichtigen meer oplromen. Vanaf 1 januari 1997 zal de krijgsmacht geheeluit vrijwilligers bestaan.
Nu Aruba. de Nederlandse Antillen en Nederland hebben besloten het Koninkrijksverbund te handhaven. zullen in het belang' van de onderlinge relatie en samenwerking de statutaire verhouaingen moeten worden gemoderniseerd. De tragische gevoigen van de natuur-. ramp die de Bovenwindse Eilanderi heeft getroffen. hebben ook in Nederland diepe indruk gemaakt. Het noodzakelijke herstel za: in Koninkrijksverhand gezamenlijk ter hand worden genomen.
Aan Nederlandse zijde bestaat ten volle de bereidheid bij te dragen aan inspanningen gericht op handhaving van de democratische rechtsorde. sanering van de openbare financiën en de bestuurlijke. economische en culturele ontwikkeling van de Nederlandse Antillen en Aruba.

Leden van de Staten-Generaal,

Naast het positieve dat in achterliggende decennia is bereikt. en waarvoor wij dankbaar mogen zijn. valt er in menig opzicht nog veel te verbeteren.
U staat in het komende parlementaire jaar voor zware opgaven. Van harte spreek ik de wens uit dat u uw verantwoordelijke taken met toewijding en grote inzet zult vervullen, in het vertrouwen dat velen met mij u wijsheid toewensen en om zegen voor u bidden.

(Vor.ber.pag. 673/1 e.v.-1994)

BEGROTING 1996. MILJOENEXNOTA

Minister Gerrit Zalm van financiën heeft op 19 september in de Tweede Kamer de begroting voor 1996 ingediend samen met de Miljoenennota. De centrale boodschap van deze nota was het verbeteren van de overheidsfinanciën, een duurzame economische groei voor meer werkgelegenheid en een betere concurrentiepositie voor het Nederlandse bedrijfsleven.

Uitgaven van het Rijk in 1996: 202,2 miljard

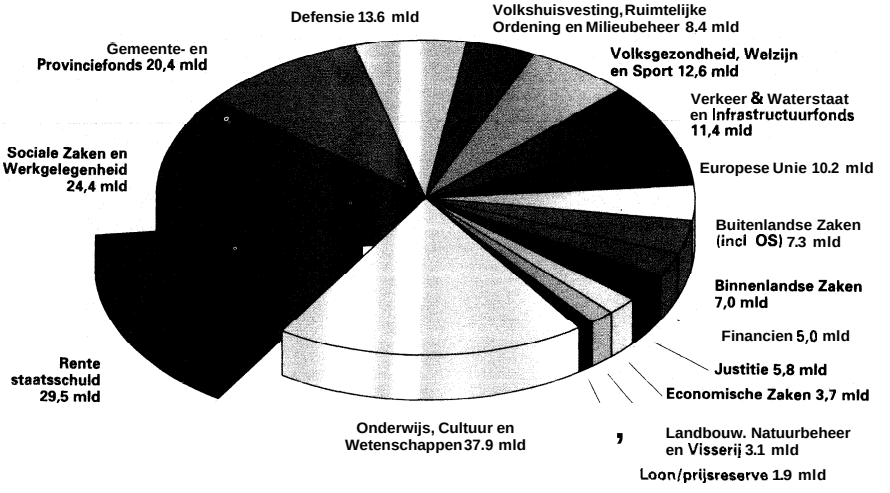

Bron: *Signalementen* 19-9-1995

Terwijl de uitgaven van het Rijk in 1996 op f 202,2 mrd zijn geraamd, bedragen de geschatte ontvangsten f 181,6 mrd, zodat een tekort van f 20,6 mrd resulteert. Volgens het ministerie van financiën bedraagt het tekort 3,1 procent, volgens het Centraal Planbureau 3 procent.

De staatsschuld stijgt met f 16.9 mrd tot f 417,553 mrd. Omgerekend is dat ongeveer f 25.000 per Nederlander. De jaarlijkse rentebetalingen over de staatsschuld bedragen f 29,5 mrd. Zij vormen de op een na grootste uitgavenpost. Alleen het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschappen geeft f 8,4 mrd meer uit.

De schuldquote vertoont na jarenlange stabilisatie rond 80% het begin van een daling.

Het EMU-tekort komt in 1996 uit op 2,8% BBP. Daarmee ligt dit tekort volgend jaar onder het convergentiecriterium van 3%.

De economische groei wordt op 2,5 procent geraamd, waardoor het Bruto Binnenlands Produkt (BBP) op 660,7 mrd uitkomt.

De werkloosheid zal licht dalen van 540.000 dit jaar naar 530.000 in 1996, omdat de groei van de werkgelegenheid met 100.000 banen iets hoger uitvalt dan de groei van de beroepsbevolking (90.000 personen). Het aantal uitkeringsgerechtigden per 100 werkenden daalt in 1996 van 84,5 naar 81,4, ruim een procent onder de norm van 82,6. Deze verbeterde verhouding tussen aantal uitkeringsgerechtigden en werkenden hangt deels samen met de afname in absolute cijfers van het aantal uitkeringsgerechtigden. Voor het eerst sinds 25 jaar is er sprake van een dalende trend wat betreft het aantal volledige uitkeringen aan mensen onder de 65.

De inflatie wordt voor volgend jaar geraamd op 2,25 procent.

De cao-lonen zullen volgens het kabinet gemiddeld met 1,9 procent toenemen. Voor het eerst sinds jaren zal in 1996 de koppeling volledig worden toegepast: uitkeringen en minimumloon gaan omhoog met deze gemiddelde cao-loonstijging.

De koopkracht van bijna alle burgers blijft op grond van de prognoses en de maatregelen op zijn minst behouden. De enige inkomensgroep die koopkracht inlevert betreft de alleenstaande

Ontvangsten van het Rijk in 1996: 181,6 miljard

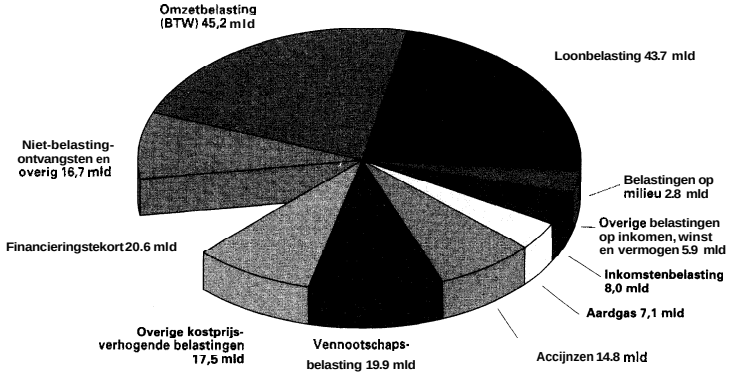

Bron *Signalementen* 19-9-1993

werknemers met een minimumloon, deze groep gaat er 0.75 procent op achteruit Voor de overige inkomensgroepen ziet de geraamde koopkrachtontwikkeling cr als volgt uit sociale minima onder de 65 (zowel met als zonder kinderen), en de sociale minima boven de 63 0%, minimumloners met kinderen ·25 inkomens net boven het minimumloon (met kinderen). en modale inkomens met kinderen 0,75%; modaal alleenstaand 0%; tweemaal modaal met kinderen 0.25%

Verdere hooidpunten uit de Rijksbegroting en Miljoenennota zijn volgens *NRC/H'blad*(19-9-'95) - met enkele aanvullingen uit de *Volkskrant*(20-9-'95) en de *Staatscourant*(19-9-'95) -:

- De collectieve lastendruk (de optelsom van belastingen en premies) daalt als percentage van het BBP van 43.2 naar 44.6 procent.
- De belastingbetaler moet over een jaarinkomen van 45.325 gulden 37.5 procent aan belastingen en premies voor volksverzekcringen betalen. Dat is 0.15 procentpunt minder dan in 1995. Over de volgende 47.500 gulden moet 50 procent worden betaald. Het tarief van 60 procent geldt voor inkomens boven de 92.925 gulden.
- De belastingvrije som, het bedrag waarover geen loonbelasting en premies volksverzekering hoeven te worden betaald. wordt verhoogd met 715 gulden (795inclusief het terugsluizen van de energieheffing).
- Het arbeidskostenforfait, het vaste bedrag dat werknemers aan beroepskosten kunnen aftrekken bij de berekening van loon- en inkomstenbelasting wordt met 320 gulden verhoogd.
- Werkgevers krijgen een loonkostensubsidie van 4.500 gulden gedurende vier jaar bij aanstelling van een langdurig werkloze die niet meer verdient dan 130 procent van het minimumloon.
- Er komen in 1996 20.000 extra banen voor langdurig werklozen in de collectieve sector. Deze banen zijn blijvend en volledig gefinancierd.
- De uitgaven voor sociale zekerheid gaan relatief omlaag. De sociale zekerheidsquote. de uitgaven voor sociale zekerheid als percentage van het bruto nationaal produkt. daalt van 17.2 naar 16,8 procent.
- De kinderbijslag wordt volledig gecorrigeerd voor de inflatie van 2,25 procent en bovendien extra verhoogd met f 25 per kind. Thuiswonende studerende kinderen komen niet langer in aanmerking voor kinderbijslag.
- De Nabestaandenwet vervangt de Algemene Weduwen en Wezenwet (AWW). Alleen arbeidsongeschikten, verzorgers van kinderen tot 18 jaar en ouderen die voor 1945 zijn geboren. komen in aanmerking voor e t . inkomensafhankelijke uitkering.
- Pe 1 januari wordt de nieuwe Algemene Bijstandswet van kracht. Dit betekent dat gemeenten meer naar eigen inzicht de hoogte van een uitkering kunnen bepalen. Iedereen in de bijstand moet in principe beschikbaar zijn voor een baan, uitgezonderd alleenstaande ouders met kinderen jonger dan vijf jaar.
- De Ziektewet wordt op 1 januari goeddeels vervangen door een verplichting voor werkgevers hun zieke werknemers zelf maximaal een jaar door te betalen. De voorgenomen privatisering van de WAO is uitgesteld.
- Bij de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) geldt in 1996 uitsluitend nog een premie. die afhankelijk is van het inkomen. Wat er bij de AWBZ afgaat, komt er bij in het ziekenfonds en de particuliere polissen. Naar verwachting zullen de particuliere premirs met 15 a 30 procent stijgen Bij de ziekenfondsen gaat de nominale premie fors omhoog, tot ongeveer 294 gulden per jaar.
- Fysio- en oefentherapie komen in principe na de eerste negen behandelingen voor eigen rekening.
- Prijscontrole op medicijnen.
- Er komt een energieheffing voor kleinverbruikers op elektriciteit (3,5 cent per kilowattuur) en gas (3,8 cent per kubieke meter). De opbrengst van 1.1 mrd wordt i-ia lastenverlichting teruggesluisd naar huishoudens.
- Vanaf 1996 gaan de accijnzen op diesel en benzine mee met de inflatie.
- De stijging van de tarieven van bus, tram en metro zal voorlopig zeer bescheiden zijn.
- De spoorweginfrastructuur wordt de komende tien jaar opnieuw uitgebreid. Hiervoor is een bedrag van 6 mrd gulden uitgetrokken.
- De hogesnelheidslijn richting Duitsland wordt versneld aangelegd.
- Het collegegeld in het hoger onderwijs wordt in september 1996 met 150 gulden verhoogd tot 2.400 gulden. Studenten van ouders wier inkomen beneden 65 duizend gulden bruto per jaar ligt, krijgen deze stijging vergoed in hun aanvullende beurs.
- De prestatiebeurs geldt voor nieuwe studenten vanaf augustus 1996. Dit betekent dat zij nog maar studiefinanciering krijgen voor de officiele duur van hun studie (meestal vier jaar) en dat zij. op straffe van een forse studieschuld. binnen zes jaar hun diploma moeten halen.

Miljoenennota 1996

De eerste ,,echt paarse" nota staat in het teken van de gunstige economische omstandigheden, die in 1996 aanhouden. In financieel opzicht gaat het het kabinet-Kok voor de wind: daling van sociale lasten, belastingen, financieringstekort en schuldquote. ,,De uitgaven blijven in 1996 binnen de afgesproken kaders. Er is hierdoor ruimte om, naast de extra clustergelden uit het regeerakkoord, ook aan andere prioriteiten te voldoen", vermeldt de inleiding van de Miljoenennota 1996.

Lastenverlichting. Werk voor iedereen

Het economisch herstel betekent naast een toename van de particuliere consumptie en de bedrijfsinvesteringen ook een toename van de werkgelegenheid. In 1996 komen er daardoor 100.000 banen bij. Het creëren van werkgelegenheid, met name aan de onderkant van de arbeidsmarkt is een van de prioriteiten van het kabinet. Om dit mogelijk te maken neemt de regering in 1996 lastenverlichtende maatregelen voor een bedrag van 3,9 mrd gulden, ten einde de arbeidsmarkt te stimuleren Het merendeel hiervan (3.4 mrd) is bestemd voor verlaging van de arbeidskosten Laagbetaalde banen moeten goedkoper worden Werkgevers worden gestimuleerd om (langdurig) werklozen in dienst te nemen De rest van het be grote bedrag voor lastenverlichting is gericht op koopkrachtbehoud der huishoudens Het kabinet hoopt dat dit bijdraagt aan een gematigde loonontwikkeling in 1996, hetgeen een gunstige economische ontwikkeling ten goede komt

Naarmate de lastenverlichting meer op laag betaalde banen is gericht, neemt het risico toe dat de doorstroming naar beter betaald werk stokt. Als mensen meer gaan verdienen. wordt de bijdrage in de werkgeverslasten immers minder. waardoor promotie extra geld kost. Juist met het oog op de grote werkloosheid onder de mensen die qua opleiding en ervaring zijn aangewezen op een baan rond het wettelijk minimumloon, acht het kabinet het dringend gewenst. dat de sociale partners instemmen met invoering van lage loonschalen in de CAO's. In veel CAO's liggen de laagste lonen beduidend boven het wettelijk minimumloon (gemiddeld 13 %, met uitschieters naar 20 tot 30 %). De leidende gedachte achter deze maatregel is dat wanneer je de loonkosten van een laagopgeleide arbeidskracht goedkoper maakt. de werkgever eerder geneigd zal zijn deze een baan aan te bieden.
Overleg hierover met de sociale partners zal nog dit najaar plaatsvinden.

Sociale zekerheid

In de sociale zekerheid en bij de arbeidsbemiddeling worden de bakens verzet door een nieuwe invulling en afstemming van verantwoordelijkheden. Uitkeringsinstanties krijgen een grotere rol bij het activeren van uitkeringsgerechtigden. Arbeidsvoorziening en uitkeringsinstanties moeten minder vrijblijvend samenwerken om werklozen aan de slag te helpen.
Voor het vergroten van arbeidsdeelname is ook een beheersing van de uitgaven voor sociale zekerheid noodzakelijk. Uit de besparingen die dit in 1996 oplevert wordt de voor dat jaar geplande lastenverlichting van 3,9 mrd gulden voor het merendeel (3,5 mrd) gefinancierd.
Nieuwe bezuinigingen worden niet nodig geacht. De afspraak om het sociaal stelsel in de zomer van 1996 grondig door te lichten, krijgt daarom een andere wending. Niet de vraag of het nog goedkoper kan zal centraal staan, maar hoe het stelsel zijn bijdrage kan leveren aan een flexibelere arbeidsmarkt. Achterliggende gedachte is dat het sociaal stelsel als zodanig dient te activeren,

zodat er minder vaak en lang een beroep op wordt gedaan Alleen dan blijft het beheersbaar en betaalbaar

Inkomensbeleid

In het kader van de voorkeur van het kabinet voor een evenwichtige inkomensverdeling worden in 1996 voor het eerst sinds jaren de uitkeringen en het minimumloon weer volledig gekoppeld aan de ontwikkeling van de CAO-lonen De koppeling is mogelijk doordat de verhouding tussen het aantal uitkeringsgerechtigden (inactieven) en het aantal werkenden (actieven) in 1996 met 81 4 ruim een procent onder de norm van 82,6 van de Wet koppeling met afwijkingsmogelijkheid uitkomt De methode van koppeling dient niet alleen sociale rechtvaardigheid maar ook economische doelmatigheid

Versterking economische structuur. Verbetering concurrentieoermogen

Ten einde volledige werkgelegenheid binnen handbe eik te brengen dienen de investeringen harder te groeien. Met het opkrikken van het investeringsniveau. waar minister G.J. Wijers van economische zaken op hoopt, moet een structurele jaarlijkse groei van de economie met 3 procent haalbaar zijn. De blijvende versterking van de economie is ook nodig wil Nederland blijven meetellen in de steeds toenemende internationale concurrentie. Het bevorderen van technologie en concurrentie zijn daarvoor van belang.

De marktwerking wordt bevorderd door extra regelgeving die belemmerend merkt. op te heffen. Te denken valt aan de winkelsluitingswet die mogelijk zeer binnenkort aanmerkelijk zal worden verruimd. en per 1 januari de vestigingsu-et. die het veel gemakkelijker maakt om een bedrijf te beginnen. Ook per 1 januari 1996 gaat de Stimuleringsregeling Ruimte voor Economische Activiteiten (StiREA) van start, gericht op het creeren van meer en betere bedrijfslokaties. Via een pakket fiscale maatregelen wordt het startende ondernemers ook vergemakkelijkt om financiering aan te trekken omdat investeerders eventueel verlies kunnen gaan aftrekken van de belasting. Voorts is op de begroting 15 miljoen vrijgemaakt voor technostartersfondsen.

Uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES).in oprichting, worden bijdragen verstrekt voor investeringen van nationaal belang die de economische structuur versterken (de investeringsimpuls). Van het totaalbedrag van 5 mrd gulden over de periode 1994-1998 wordt 4.25 mrd bestemd voor projecten op het terrein van verkeer en vervoer, 0,5 inrd voor bodemsanering en 0.23 rnrd voor projecten in het kader van de kennisinfrastructuur. De projecten op het gebied van verkeer en vervoer kennen een financiële doorloop na 1998 van in totaal 1 8 inrd gulden Vanuit de FES zijn ook bijdragen geraamd voor de Betuwelijn (zie hieronder) en de Hogesnelheidslijn

Uit de in de Rijksbegroting gereserveerde middelen voor beleidsintensiveringen is een bedrag van 185 mln gulden bestemd voor initiatieven die van grote waarde zijn voor de verbetering van de technologische structuur van Nederland. Voor een tweetal initiatieven. afkomstig uit de nota 'Kennis in Beweging', ie weten de elektronische snelwegen en technologisch topinstituten. is in de begroting voor 1996 van het ministerie van economische zaken 75 mln gulden opgenomen. Met name in de informatiesector wil Nederland qua economische groei en werkgelegenheid tot de koplopers in Europa behoren

Uit een ander beleidscluster. 'Internationale samenwerking' geheten, is voor 1996 een bedrag van 19 mln gulden bestemd voor intensivering van het exportbevorderings- en financieringsbeleicl en voor economische hulp aan Oost-Europa. Dit is van belang met het oog op de positionering van het Nederlandse bedrijfsleven op de Oosteuropese groeimarkt.

Het budget voor het Programma Economische Samenwerking Projecten (PESP) zal worden verhoogd van 4 naar 5 mln gulden. Het PESP is bedoeld om de export door Nederlandse ondernemingen te bevorderen naar andere dan hoog geindustrialiseerde landen. Met geld uit het PESP kunnen Nederlandse bedrijven hun aanbod vroegtijdig onder de aandacht brengen van de buitenlandse partij. Zo wordt de kans op orders in de uitvoeringsfase van het project vergroot.

Ten aanzien van de zich expanderende Aziatische econoinische markt zal worden onderzocht of het aanbod van bepaalde sectoren van de Nederlandse bedrijfsleven, die een sterke concurrentiepositie bezitten. aansluit bij de behoeften in de Aziatische regio. Dat lijkt in ieder geval te gelden voor de milieuproduktieen dienstensector. Voorts is het streven om de economische betrekkingen met Indonesië te intensiveren.

Beheerst uitgavenbeleid

Het trendmatig begroten en de afgesproken uitgavenkaders hebben dit jaar het begrotingsproces een rustige aanblik gegeven. Dit jaar en in 1996 blijven de totale uitgaven voor de collectieve sector binnen het uitgavenkader. Terwijl in 1995 de uitgaven in de sociale zekerheid 0,9 mrd gulden beneden het plafond voor die sector uitkomen, vindt er in de zorgsector een overschrijding plaats met 0.5 mrd gulden. Minister Zalm acht deze incidentele overschrijding aanvaardbaar, gelet op de meevallers in de sociale zekerheid.
In 1996 blijven in alle drie de sectoren samen (Rijksbegroting in enge zin. sociale zekerheid en zorgsector) de uitgaven één miljard binnen de door minister Zalm opgestelde kaders. Er hoeft dus niet extra te worden bezuinigd.

Maar dat wil niet zeggen dat in 1996 niet zal worden bezuinigd De voorgenomen ombuigingsmaatregelen uit het regeerakkoord zijn voor het belangrijkste deel al ingevuld Van het pakket ran 18 rnrd aan uitgavenbeperkingen die in het regeerakkoord zijn overeengekomen, wordt 10,3 inrd volgend jaar verdeeld over de departementen (5,6 mrd) uitkeringen (3 7 mrd) en zorgsector (1 inrd) Een aantal voorgenomen maatregelen zal niet of pas later uorden Ingevoerd Dit doet zich onder meer roor bij de prestatiebeurs (studiefinanciering) , wetsvooistellen marktwerking WAO/ AWW en het sanctiepakket in de WW De besparingsverliezen die door deze vertragingen ontstaan, worden binnen de respectievelijke sectoren opgevangen en betekenen dus geen stijging van 's Rijks uitgaven.

Het kabinet heeft in het regeerakkoord extra gelden voor beleidsintensiveringen in clusters gereserveerd. Hierdoor heeft de regering de mogelijkheid oin extra geld uit te trekken voor: politie en justitie. natuur. milieu en bodemsanering. cultuur. vredesoperaties. bejaardenoorden. extra banen in toezichthoudende functies en in de zorg. Daar bovenop is binnen de uitgavenkaders van de sector Rijksbegroting in enge zin ruimte gevonden voor een aantal andere uitgavenprioriteiten zoals extra celcapaciteit. het grote stedenheleid. dijkverzwaring. de Ecologische Hoofdstructuur en de koppeling van sociale uitkeringen (*Staatscourant*).

Het kabinet wil zich voor 1996 nog niet vastleggen op extra tekortreductie. Mochten zich verdere meevallers voordoen dient overeenkomstig het regeerakkoord eerst het iinancieringstekort tot 2,7 procent te worden teruggebracht. Pas in de volgende jaren komt het accent te liggen op de vermindering van de staatsschuld.

(Vor.ber.pag. 675/3 e.v.-1994)

MACRO ECONOMISCHE VERKENNING 1996

Op 19 september heeft het Centraal Plan Bureau (CPB) de Macro Economische Verkenning 1996 gepubliceerd.
De MEV bevat een analyse van de economische ontwikkeling in 1993 en prognoses voor 1996. Een van de conclusies die het CPB trekt luidt dat ,.de wereldwijde trend naar 'meer markt' vraagt om een herbezinning op de rol van de overheid in de samenleving. Juist op het terrein van collectieve goederen en diensten zal een hervormde overheid een cruciale rol moeten blijven spelen."

Het CPB constateert dat de ontwikkeling van de wereldeconomie tamelijk gunstig is. Voor de

industrielanden als geheel is er een groei van 3% in 1995 en 2,5% in 1996, voor de rest van de wereld respectievelijk 5% en 5,5%. Voor de ongewogen wereldhandel wordt een groei voorzien van 9,25% in 1995 en 8% in 1996

De trend naar meer markt heeft in een aantal regio's sterk bijgedragen aan een hogere welvaartsgroei. Het CPB waarschuwt er echter voor dat deze trend in combinatie ze: overspannen verwachtingen sterk destabiliserend kan werken. In de te volgen groei- en ontwikkelingsstrategie moet dan ook op evenwichtige wijze aandacht worden geschonken aan de rol van de markt en aan die van de overheid. aldus het planbureau.

De Nederlandse economie

De uit de gunstige conjunctuur voortvloeiende rentabiliteit. solvabiliteit en liquiditeit van het Nederlandse bedrijfsleven zorgen er voor dat er volgend jaar voldoende ruimte is voor investeringsgroei, al zal die volgens het CPB niet echt spectaculair zijn.

Door werkgelegenheidsgroei. lastenverlichting voor burgers en uitgekeerd winstinkomen zal het reëel beschikbaar gezinsinkomen dit jaar met 2,5% toenemen. In 1996 is er weliswaar nog iets meer werkgrlegenheidsgroei. maar de lastenverlichting wordt direct gericnt op loonkostenverlaging in bedrijven; de groei van het reëel beschikbaar inkomen van gezinnen loopt dan terug tot 1,5%. Door de trendmatige groei van deeltijdarbeid is de banengroei sterker net als in het Centraal Economisch Plan wordt een groei verwacht van85.000 dit jaar en 100.000 in 1996.

Koopkracht

De koopkrachtcijfers voor dit jaar zijn wat gunstiger dan werd aangegeven in de vorige Miljoenennota. Dit komt doordat de inflatie dankzij de hogere guldenkoers lager is uitgevallen. Het CPB waarschuwt er echter voor dat zich volgend jaar precies het tegenovergestelde zou kunnen voordoen.

Voorlopig wordt gerekend met 0,2550 tot 0,5% koopkrachtgroei voor werknemers in 1996. De contractloonstijging wordt hierbij geraamd op 2%. dit is iets minder dan de stijging van de consumentenprijsindex en iets meer dan de stijging van de afgeleide index die maatgevend is voor prijscompensatie. Voor 40% van de werknemers is al een CAD-afspraak voor 1996 gemaakt. met gemiddeld een contractloonstijging van 1,5%. Hun koopkracht zal volgend jaar niet of nauwelijks toenemen, maar daar staat een (op termijn) gemiddeld kortere werkweek tegenover Minimumloon en uitkeringen worden volgend jaar gekoppeld aan de gemiddelde contractloonontwikkeling. Voor de minimumuitkeringen resulteert dan een gelijkblijvende koopkracht.

Werkgelegenheid

In arbeidsjaren gemeten wordt de werkgelegenheidsgroei geraamd op 1,25 a 1.5% per jaar. Deze groei komt nauwelijks tot uiting in lagere werkloosheidscijfers, maar wel in een lagere verborgen werkloosheid. Mede door de terugdringing van het beroep op de Ziektewet en WAO kan de i/a-ratio (de verhouding inactieven/actieven) al dit jaar uitkomen onder de toetswaarde.

Door het terugdringen van de wig op arbeid (het verschil tussen de bruto lonen en het netto-inkomen als percentage van de lonen) een andere invulling te geven is de loonkostenverlaging voor laagbetaalde arbeid nog groter geworden. zodat ook de vraag naar dergelijke arbeid wordt gestimuleerd. Verder zal een verhoging van het arbeidskostenforfait bijdragen aan een netto inkomensverbetering voor uitkeringsgerechtigden die een baan vinden. en daarmee aan hun motivatie.

Collectieve sector

In de vorige MEV werden drie dreigingen voor het financieel-economisch beleid gesignaleerd: slippende uitgavendiscipline bij een gunstiger ontwikkeling dan voorheen, wetgevingsvertraging bij implementatie van de afgesproken ombuigingen. en onvoldoende steun van woningbouwcorporaties, ambtenarenbonden, gemeenten, provincies en andere instellingen.

Het CPB stelt vast dat de collectieve uitgaven dit en volgend jaar beneden de ijklijn blijven. terwijl de economische ontwikkeling inderdaad gunstiger is dan werd voorzien. Samen met inkomstenmeevallers leidt dit tot een lager financieringstekort, een soort buffer voor slechtere tijden.

In de premiesfeer worden de meevallende inkomsten hoofdzakelijk gebruikt om de vermogenstekorten van de sociale fondsen in te lopen. In samenhang met meevallende uitkeringslasten, in het bijzonder bij Ziektewet en WAO, is er dit en volgend jaar tegelijk een substantiële lastenverlichting.

Volgens het planbureau heeft het kabinet de overige twee gevaren niet geheel kunnen ontlopen. De omvangrijke systeemwijziging bij WAO/AAW zal niet per 1 januari 1996 kunnen worden ingevoerd en ook de voornemens voor deregulering en meer marktwerking op de arbeidsmarkt zijn nog niet gerealiseerd. (Signalementen 19-9-'95)

(Vor.ber.pag. 678/2 e.v.-1994)

Kerngegevens voor Nederland 1992-1996

	1992	1993	1994	1995	1996
	Mutatiesperjaar in %				
Internationaal					
Relevant wereldhandelsvolume	3,4	-0,7	8,3	8,5	7,5
Dollarkoers (niveau.gld)	1,76	1,86	1,82	1,60	1,65
Olieprijs (Brent, dollars per vat)	19,4	17,1	15,8	17	16,5
Lonen en prijzen					
Contractloon marktsector	4,3	3,1	1,8	1,25	2
Loonsom per werknemer marktsector	4,1	2,7	2.3	3	1,75
Prijsconcurrentiepositie*	-1,5	0,3	-0.3	-2.23	0,75
Consumentenprijsindex	3,2	2,6	2,7	2	2,25
Reële arbeidskosten marktsector	2.7	2,4	0.0	2	1.25
Koopkracht modale werknemer (excl.incidenteel)	0,5	0.6	-0,5	0.5	0,75
Volume bestedingen en produktie					
Goederenuitvoer (excl.energie)	2,8	0.8	7.5	6,25	5,5
Goedereninvoer	1,4	-1,7	8,1	5,5	4,5
Particuliere consumptie	2,5	0.9	2,1	2,25	2
Bruto investeringen bedrijven (excl.woningen)	-2.2	-4,0	0.5	9.0	2,75
Produktie bedrijven (excl.energie)	1.8	0.3	2,8	3	2.5
Bruto Binnenlands Produkt	2.0	0.2	2,7	3	2.5
Reëel nationaal inkomen	1,0	0,3	3,5	3.5	2
Arbeidsmarkt					
Werkgelegenheid (in dzd arbeidsjaren)	55	-10	5	68	77
Werkgelegenheid (≥12 uur/week, in dzd personen)	96	4	8	85	100
	Niveaus				
Werkloze beroepsbevolking (in dzd)	411	481	547	540	530
Personen met een werkloosheidsuitkering (in dzd)	590	666	774	785	765
Verhouding niet-actieven versus actieven (in %)	81,3	83,2	82.9	82.25	81,5
Collectieve sector					
Vorderingentekort collectieve sector (in % BBP)	3,9	3,2	3,6**	3***	2.75
Financieringstekort Rijk (in % BBP)			3.6	3,25	3
Collectieve lastendruk (in % BBP)	46,3	47,0	45,1	44,25	43,75
Diversen					
Arbeidsinkomensquote marktsector (in %)	84,2	86.4	83.6	83,75	84
Saldo lopende rekening van betalingsbalans (mrd gld)	13,8	19,9	21,4	25	26.5
Lange rente (%, 10-jaars staatsleningen)	8,1	6,4	6,9	7	7

"Prijsstijging relevante wereldhandel minus prijsstijging uitvoer (goederenexcl. energie).
**In 1994 gecorrigeerd voor de vertekening door de AAW/AWW-operatie. Het ongecorrigeerde EMU-cijfer is 3,2.
***Exclusief eenmalige effecten van de balansverkorting volkshuisvesting in 1995

SOCIALE NOTA 1996

In de Sociale Nota 1996, die tegelijkmet de begroting van het ministerie van so-

ciale zaken en werkgelegenheid werd gepubliceerd. stelden minister A.P.W. Melkert en staatssecretaris R.L.O. Linschoten dat een substantiële vermindering van de werkloosheid een zaak is van de lange adem, maar wel uitzicht biedt op het uiteindelijk doel: niemand blijvend aan de kant.

Hoewel de werkgelegenheid op dit moment aantrekt is het tekort aan banen nog steeds de grootste zorg van het kabinet. Het belangrijkste probleem is echter dat de groei van de werkgelegenheid slechts toereikend is om de groei van de beroepsbevolking op te vangen, en niet om de werkloosheid duidelijk te verminderen. Daar komt nog bij dat de groep werkzoekenden divers is van samenstelling. Langdurig werklozen (onder wie ouderen, laaggeschoolden en gedeeltelijk arbeidsongeschikten) verliezen de concurrentieslag met de nieuwkomers (schoolverlaters en jongere, pas ontslagen werkzoekenden) op de arbeidsmarkt. Zolang er onvoldoende reguliere banen zijn, is het noodzakelijk werkzoekenden in te schakelen bij andere activiteiten, zoals gesubsidieerde arbeid. Ook herverdeling van arbeid blijven de bewindslieden van Sociale Zaken van groot belang vinden.

In de Sociale Nota wordt behalve aan het scheppen van werkgelegenheid ook aandacht besteed aan de beheersbaarheid van het sociaal stelsel. Er wordt vaak een spanning gezientussen sociaal en economisch beleid, maar sociale zekerheid en sociaal beleid in bredere zin leveren, mits ze goed zijn vormgegeven, naar de mening van minister Melkert en staatssecretaris Linschoten, juist een bijdrage aan economische groei en prestaties.

Werkgelegenheid

Het regeringsbeleid dient allereerst te bestaan uit algemeen beleid, gericht op het creëeren van werk in de marktsector. Voor dit werkgelegenheidsbeleid is nodig: een beheerste loonkostenontwikkeling. lastenverlichting, versterking van de economische structuur via investeringen in infrastructuur, onderwijs en technologische vernieuwing, en ook herverdeling en flexibilisering van werk.

De werkgelegenheid is ook gebaat bij minder belemmeringen in de regelgeving. In de nota .,Flexibiliteit en zekerheid" zullen de bewindslieden voorstellen doen voor een verdere flexibilisering van de arbeidsmarkt. Zorgvuldig zal worden bekeken u-elke regels verstarrend werken en onnodig tot knelpunten leiden.

Eveneens zijn maatregelen in voorbereiding ter bevordering van deeltijdarbeid. Binnenkort wordt een wetsvoorstel voor gelijke behandeling van voltijders en deeltijders naar de Tweede Kamer gestuurd. Ondanks de sterke toename van deeltijdwerk is uitbreiding nog steeds mogelijk. Veel huishoudens waarin de partners een voltijd- en een halve deeltijdbaan combineren, willen naar twee grote deeltijdbanen. Verder willen werknemers de periode waarin zij betaald werk hebben vaker spreiden over hun leven. Als alle wensen van werknemers over arbeidstijden zouden kunnen worden gehonorrerd. dan zou dat 100.000 banen opleveren.

Ook wordt. met het oog op het steeds meer voorkomen van twee kostwinners binnen één huishouden. in de nota ,.Om de kwaliteit van arbeid en zorg: investeren in verlof" tegemoet gekomen aan de behoefte om betaald werk te combineren met zorgtaken. De wettelijke regeling voor ouderschapsverlof wordt verruimd; het wordt mogelijk om te sparen voor educatief verlof; en er za! onderzoek worden gedaan naar mogelijkheden van een 'loopbaanonderbreking~-regeling'.

Minister Melkert en staatssecretaris Linschoten zijn van mening dat arbeidsverhoudingen die evenwichtig, bestendig en flexibel zijn. de kern vormen voor een economisch concurrerend en sociaal verantwoord arbeidsbestel. Zij beraden zich op voorstellen die het de sociale partners mogelijke maken in de arbeidsverhoudingen zo goed mogelijk rekening te houden met het concurrentievermogen en de persoonlijke omstandigheden van werknemers.

Voor werkzoekenden met goede arbeidskansen. die op eigen kracht een baan kunnen vinden is het algemeen werkgelegenheidsbeleid voldoende. Omdat de scheidslijn tussen langdurig werklozen en mensen die gemakkelijk een baan vinden grotendeels samenvalt met die tussen mensen die zijn aangewezen op laagbetaalde banen en andere werkzoekenden, vinden de bewindslieden een forse banengroei nodig, vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt.

Er is derhalve specifiek beleid nodig om meer banen voor laaggeschoolden te scheppen, omdat in deze categorie de werkloosheid twee keer zo hoog is als gemiddeld. In dit kader past de extra verlaging van de werkgeverslasten op en vlak boven het minimumloon, die het kabinet in 1996 doorvoert.

Momenteel betalen werkgevers voor een werknemer die het minimumloon verdient ongeveer f 6.000 per jaar sociale lasten boven op het bruto loon.In 1996 zal dit bedrag in totaal met f 1.500 worden verlaagd voor werknemers die niet meer verdienen dan 115% van het minimumloon. Hiervan wordt f 1.185 gegeven in de vorm van een korting op belastingafdracht. Voor de rest komt de genoemde verlaging uit de daling van de overhevelingstoeslag (met 1.75%).die werkgevers bovenop het brutoloon betalen. en uit de invoering van een premievrije voet in de WW-premie voor werkgevers.

Als een werkgever iemand in dienst neemt die langer dan ren jaar werkloos is en die bovendien niet meer verdient dan 130% van het minimumloon, dan hoeft hij voor die werknemer vier jaar lang helemaal geen sociale lasten te betalen. Voor deze werknemers wordt een aanvullende afdrachtskorting van f 4.500 voorgesteld. In deze gevallen geldt dus een korting van de werkgeverslasten van *f* 6.000. Met name in het midden- en kleinbedrijf, waar juist mensen met een lage opleiding een baan moeten vinden. biedt deze lastenverlichting uitkomst.

Een andere specifieke beleidsmaatrcgel die met ingang van 1 januari 1996 van kracht wordt is een vergoeding van f 4.500 per jaar aan de werkgevers voor iedere leer/arbeidsplaats die zij creëren. Dit is zowel aantrekkelijk voor de kleinere ondernemingen, die belang hebben bij praktijkplaatsen in het leerlingwezen, als voor werknemers, die aan een combinatie van leren en werken de voorkeur geven boven een verlengde schoolloopbaan.

Omdat niet alle langdurig werklozen langs de weg van algemeen beleid en gerichte lastenverlichting binnen afzienbare tijd aan de slag zullen zijn, is bovendien aanvullend werkgelegenheidsbeleid nodig, in de vorm van gesubsidieerde arbeid.

Rekening houdend met het feit dat nog veel werk te wachten ligt, waar een maatschappelijke vraag naar bestaat, is bij het opstellen van het regeerakkoord besloten tot en met 1998 in de collectieve sector 40.000 extra banen voor langdurig werklozen te scheppen. Deze banen worden blijvend en volledig gefinancierd. Eind 1996 zullen er 20.000 van deze banen zijn op het gebied van onder andere openbare veiligheid. toezicht, kinderopvang, publieke monumentenzorg en milieuzorg. Ook komen er banen bij zieken- en verplccghuizcn, bejaardenoorden, de thuiszorg, dagverblijven en tehuizen voor gehandicapten.

Behalve voor de collectieve sector zijn ook aanvullende werkgelegenheidsplannen ontwikkeld voor de marktsector. Een aantal gemeenten, instellingen en organisaties gaat bij wijze van experiment banen scheppen voor langdurig werklozen met inzet van uitkeringsgelden. Inmiddels zijn 57 experimenten goedgekeurd die de komende twee jaar werk opleveren voor 20.000 mensen. De loonkosten worden tijdelijk en gedeeltelijk gefinancierd met bespaard uitkeringsgeld. Het kabinet heeft f 720 miljoen beschikbaar gesteld voor de financiering van deze experimenten.

Mogelijkheden voor nieuwe werkgelegenheid zien minister Melkert en staatssecretaris Linschoten ook aangaande werk dat veel mensen in en rond hun huis willen laten doen. Voorwaarde is dat de prijs voor diensten in en rond het huis concurrerend is voor het zwarte circuit. Er wordt momenteel onderzocht hoe deze markt ook door het bedrijfsleven verder kan worden ontwikkeld.

In het kader van de nieuwe Algemene bijstandswet die per 1 januari 1996 in werking treedt mogen gemeenten uitkeringsgerechtig-

den toestaan met behoud van uitkering onbeloonde activiteiten te verrichten. Dit is bedoeld voor de mensen met de slechtste positie op de arbeidsmarkt. Enerzijds gaat het om activiteiten waartoe de gemeente de bijstandsontvanger kan verplichten en die bijdragen tot betere kansen op een baan. Anderzijds gaat het om maatschappelijk nuttige activiteiten voor mensen die ook op langere termijn geen kans maken op betaald werk. Zo kan worden voorkomen dat zij sociaal geïsoleerd raken. Voorzover sociaal isolement als een vorm van armoede kan worden gekenschetst, acht de regering het werkgelegenheidsbeleid, naast andere specifieke maatregelen waarop in de beleidsnota Armoedebestrijding wordt ingegaan, het belangrijkste middel ter bestrijding van die armoede.

Ter verbetering van de positie van allochtonen op de arbeidsmarkt wordt in 1996 de Wet bevordering evenredige arbeidsdeelname allochtonen geevalueerd. Vooruitlopend op die evaluatie wordt bekeken hoe een betere uitvoering van de wet kan worden gestimuleerd.

Sociaal stelsel

Voor vergroting van de arbeidsdeelname is ook een beheersing van de uitgaven voor de sociale zekerheid nodig: te hoge kosten voor sociale zekerheid leiden immers tot een hoge lastendruk. waardoor de banengroei wordt gestremd. Die uitgavenbeheersing moet tot stand komen door terugdringing van het aantal mensen dat een beroep doet op een uitkering. Hiervoor is het nodig tot een andere verdeling van de verantwoordelijkheden tussen rijksoverheid en bedrijven en burgers te komen, evenals tot een effectieve bestrijding van fraude en misbruik.
Alleen dan is een solide stelsel van sociale zekerheid te garanderen.

Vorig jaar is al voor een deel invulling gegeven aan de voornemens uit het regeerakkoord om de verantwoordelijkheid anders te verdelen. In 1996 zullen de plannen verder worden uitgewerkt.

De maatregelen die nu worden genomen zullen leiden tot grote besparingen in de sociale verzekeringen. Hierdoor zal de sociale zekerheidsquote (het aandeel van de uitgaven voor sociale zekerheid in het BBP) gestaag kunnen dalen van 18,1 in 1994 tot 16,8 in 1996. Als alle voornemens uit het regeerakkoord zijn ingevoerd, ontstaat een stelsel waarin de verantwoordelijkheden op zodanige wijze zijn verdeeld dat zij een reële prikkel vormen om het beroep op de sociale zekerheid terug te dringen.De bewindslieden zijn van mening dat er alle aanleiding is de worteling van de recente stelselaanpassingen de nodige ruimte en aandacht te geven. Ook de veranderingen in de uitvoering staan nog aan het begin van een traject van omwenteling.

Tot de maatregelen die al zijn genomen en nog in voorbereiding zijn behoren onder meer: wijziging in de Ziektewet, de WAO. de Bijstandswet en de Nabestaandenwet.

Het streven is de privatisering van de Ziektewet per 1 januari 1996 in te voeren. Zij wordt voor een belangrijk deel vervangen door een loondoorbetalingsverplichting van de werkgever in geval van ziekte. De werkgever heeft dus direct profijt wanneer hij deze lasten vermindert.

De parlementaire besluitvorming over de wetsvoorstellen voor wijziging van de AAW/WAO (premiedifferentiatie. vergroting marktwerking). die nu voor advies bij de Raad van State liggen. zal naar verwachting in het voorjaar 1996 zijn afgerond.
Het doel van premiedifferentiatie in de WAO is het versterken van financiele prikkels bij werkgevers als stimulans voor bestrijding van het arbeidsongeschiktheidsverzuiin. De introductie van de mogelijkheid om uit de WAO te stappen betekent een duidelijke aansporing voor de publieke uitvoering tot een efficiënt uitvoeringsbeleid.

In de nieuwe Algemene Bijstandswet. die per 1 januari 1996 in werking treedt, krijgen gemeenten meer verantwoordelijkheden voor de uitvoering van de bijstand. De wet benadrukt de activeringsplicht. Elke bijstandsontvanger, met uitzondering van alleenstaande ouders met kinderen onder de 5 jaar. moet voortaan in principe beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Een belangrijk onderdeel van het beleid is een krachtdadige voortzetting van de bestrijding van misbruik en fraude. Als alleen degenen die werkelijk op een uitkering zijn aangewezen die ontvangen. kan de sociale zekerheid rekenen op een groot maatschappelijk draagvlak.

Begin 1996 komt de Algemene Nabestaandenwet (ANW) in plaats van de Algemene Weduwen- en Wezenwet. Op grond van de ANW krijgen toekomstige nabestaanden alleen een uitkering als zij zelf niet goed in een inkomen kunnen voorzien: mensen met kinderen onder de 18 jaar, arbeidsongeschikten en ouderen. Alle uitkeringen worden inkomensafhankelijk.

Deze stelselingrepen en hun effect op langere termijn betekenen geenszins dat nu wordt afgezien van verdere aanpassingen. Integendeel, een solide stelsel vergt immers permanent onderhoud. Ten aanzien van de AOW bijvoorbeeld is in het regeerakkoord vastgelegd, dat deze als basispensioen op langere termijn gewaarborgd blijft (zie pag. 593/3 -'94). Het dubbele gegeven van een toenemend demografisch aandeel van ouderen en een gestaag groeiende claim op de AOW en de aanvullende pensioenen vereist voortdurend alertheid op de vraag of de realisatie van deze waarborg extra maatregelen vergt. Eventuele verdere aanpassingen betekenen wat betreft minister Melkert zeker niet verlaging van de uitkeringen of invoering van een mini- of basisstelsel, zo valt uit een vraaggesprek met *NRC/H'blad* van 19 september op te maken.

Vernieuwende beleidsinspanningen dienen te worden gericht op aspecten die meer de vereisten voor de inrichting van het stelsel op langere termijn raken.De 'lange-termijnverkenning' die, overeenkomstig het voornemen uit het regeerakkoord, ruim voor de begroting van 1997 wordt verricht naar het systeem van de sociale zekerheid. dient zich wat beide bewindslieden betreft te concentreren op de activerende werking van het sociale stelsel. de samenhang tussen flexibilisering op de arbeidsmarkt en sociale zekerheid alsmede op de oudedagsvoorziening en de vormgeving en financiering van aanvullende pensioenen, flexibele pensionering en de VUT.(Persbericht SZW, de Volkskrant 20-9-'93. *NRC/H'blad* 19-9-'95)

(Vor.ber.pag. 679/1 e.v.-1994)

REACTIES SOCIALE PARTNERS

De organisaties van werkgevers en werknemers hebben forse kritiek op de Miljoenennota 1996 van het kabinet-Kok, aldus het *NRC/H'blad* van 19-9-'95. Eensgezind zijn zij daarbij, volgens de Staatscourant van 19-9-'95, in hun afwijzen van de plannen van minister Melkert van sociale zaken en werkgelegenheid ten aanzien van de toekomst van de arbeidsvoorziening. De aan het bedrijfsleven toegezegde lastenverlichting van 3,5 mrd gulden zorgde echter direct al voor wrijving tussen werkgeversorganisaties en vakbonden, zo valt op te maken uit *Trouw* van 20-9-'95.

De overheid wil zich, in het kader van herverdeling van verantwoordelijkheden. terugtrekken uit het Centraal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening (CBA). Via wetgeving. budgettering en beoordeling van beleidsplan en begroting zal het kabinet de effectiviteit en doelmatigheid van arbeidsvoorziening bewaken. In deze opzet krijgt de centrale directie een sterkere greep op de bedrijfsvoering en het financieel beheer. maar blijft de verantwoordelijkheid voor het beleid bij de Regionale Besturen voor de Arbeidsvoorziening (RBA's).
De sociale partners vrezen dat, indien de nieuwe Arbeidsvoorzieningswet doorgang vindt. zij qua beleidsruimte duidelijk op afstand zullen worden gezet. Door de wijze waarop het kabinet de doelmatigheid gaat bewaken komt de tripartiete bestuursvorm van het CBA en de RBA'S onder zware druk te staan; het biedt de sociale partners weinig zicht op een succesvolle samenwerking in de besturen van Arbeidsvoorziening.

Ten aanzien van het plan van minister Melkert voor de arbeidsbemiddeling zijn de sociale partners unaniem van inening dat dit niet deugt. Melkert wil de gemeenten belasten met de bemiddeling naar gesubsidieerde arbeid en de bedrijfsvereriigingen met dc bemiddcling van gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Als dit plan doorgaat leidt dat volgens werkgevers en werknemers tot een versnippering van inspanningen die averechts werkt en waarvan met name langdurig werklozen de dupe dreigen te worden.

De sociale partners zijn het er eveneens niet rnee eens dat Arbeidsvoorziening een nog groter nadruk moet leggen op werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt: het verleden heeft aangetoond dat een uitsluitend aanbodgerichte aanpak onvoldoende werkt.

De werkgeversorganisatie VKO-NCW vindt het kabinetsbeleid gedegen maar niet offensief genoeg.,,De economische groei wordt onvoldoende ingezet om de structurele problemen aan te pakken." Ze wijst er daarbij op dat de kosten van de sociale zekerheid na het jaar 2000 door vergrijzing en meer toenemende arbeidsongeschiktheid sterk zullen stijgen. Daarom zullen nu al maatregelen moeten worden genomen, aldus VNO-NCW „Er is geen reden voor de zelfgenoegzaamheid die het kabinet uitstraalt". Voorts laat het kabinet kansen liggen waar het gaat om de flexibilisering van de arbeidsmarkt en versterking van de infrastructuur. Het beleid van het kabinet moet ambitieuzer. Wel toonde het VNO-NCW zich ingenomen met de lastenverlichtingsmaatregel. „De werkgelegenheidscijfers tonen aan dat lastenverlichting het beste banenplan is".

De Algemene Werkgeversvereniging (industrie) ziet de financiele meevallers het liefst vertaald in verdere terugdringing van het financieringstekort en meer lastenverlichting voor burgers.

De werkgevers in het midden- en kleinbedrijf, vertegenwoordigd door MKB-Nederland, zijn positiever Zij loven de „begrotingsdiscipline" en de ,.consistentebeleidslijnen" die het kabinet heeft uitgezet. MKB-Nederland neemt in haar reactie een voorschot op de komende CAO-onderhandelingen. De winsten van het bedrijfsleven zullen naar verwachting afnemen en dat geeft ,,alleaanleiding de beheerste loonontwikkeling te continueren".

Aan de kant van de vakbeweging luidt de algemene klacht dat het kabinet onvoldoende gebruik maakt van de economische opleving om de werkgelegenheid en de koopkracht te verbeteren.

De grootste vakcentrale. het FNV juicht lastenverlichting op zichzelf toe, omdat deze voor een belangrijk deel is gericht op de onderkant van de arbeidsmarkt. maar is bang dat er van de beoogde extra werkgelegenheid weinig terecht komt. De vakcentrale vindt het onbegrijpelijk dat aan de lastenverlichting geen voorwaarden zijn gesteld. Er is geen enkele garantie dat bedrijven dankzij de lagere lasten ook werkelijk nieuwe banen zullen creëren.
De groei van het aantal banen is volgens het FNV amper toereikend om nieuwe toetreders op de arbeidsmarkt op te vangen. Het kabinet-Kok doet te weinig aan de ..groeiende ongelijkheid in de verdeling van arbeid en inkomen". Ondanks de wind in de rug blijven voor grote groepen de vooruitzichten buitengewoon bleek. De armen komen er bekaaid af. vindt het FNV. Ook de groei van de koopkracht is te bescheiden. Meer consumptieve bestedingen zouden ook van economische betekenis kunnen zijn, aldus de grootste vakcentrale.

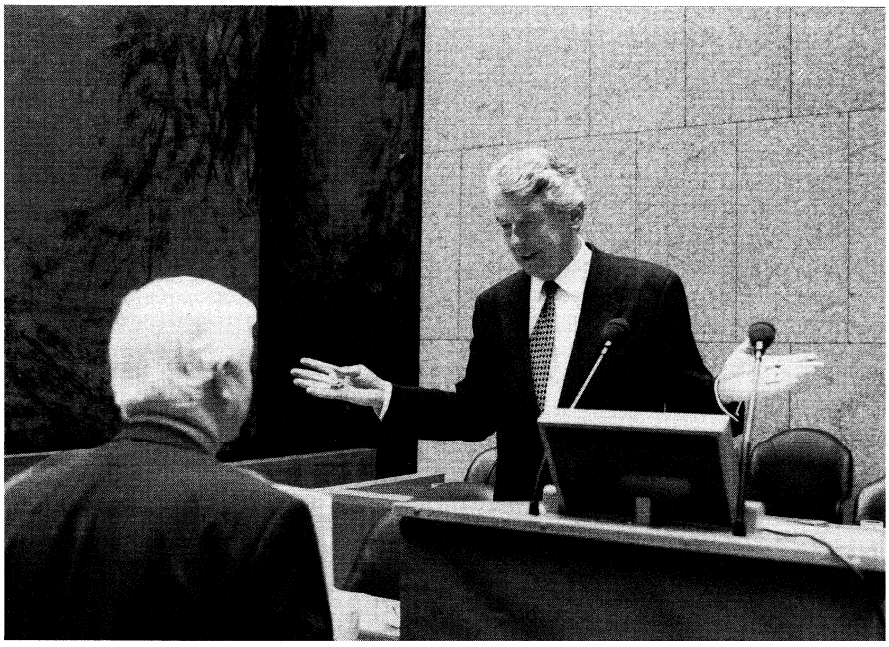

VVD-fractieleider Frits Bolkestcin (op de rug gezien) in gesprek met premier Wim Kok voor de aanvang van de tweede dag van de algemene beschouwingen (21september 1995).

Volgens de christelijke vakcentrale, het CNV, gaat ..te veel geld naar de verkeerde plekken". Het is deze vakcentrale een doorn is het oog dat financiële meevallers in de vorm van een algemene lastenverlichting bijna in zijn geheel naar werkgevers gaan. Zij wijst deze lastenverlichting dan ook af. Langdurig werklozen kunnen volgens het CNV ,.in het gunstigste geval rekenen op Melkert-banen met schamele en eenzijdig door de werkgever vastgestelde arbeidsvoorwaarden". Lastenverlichting zou beter naar de burgers kunnen worden cloorgesluisd en dan met name naar de mensen met de laagste inkomens. .,Het gaat goed met de BV Nederland. maart gaat het op termijn ook goed met alle Nederlanders". zo vraagt het CNV zich af.

De MHP-vakcentrale voor middelbaar en hoger personeel, mist aandacht voor het terugdringen van de werkloosheid onder haar achterban. De werkgelegenheidsproblematiek aan de onderkant van de arbeidsmarkt staat eenzijdig in de belangstelling en daardoor ontstaat steeds minder uitzicht op werk voor werkzoekenden onder middelbare en hoger opgeleiden. Het MHP is verder van mening dat de regering goochelt met sociale premies en ziektekostenpremies: het gevolg is ondermijning van de doelstelling van sociale verzekeringen en het toepassen van inkomenspolitiek in de ziektekostensfeer. Ten aanzien van de groei van de Nederlandse economie, in vergelijking met andere landen. heerst bij de vakcentrale geen al te grote euforie. Wat betreft de inflatie vindt het MHP dat de toch nog aanwezige inflatie voornamelijk een gevolg is van het overheidsbeleid. Er bestaat bij de vakcentrale wel waardering voor de nieuwe aanpak van de financiële overheidshuishouding.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

Daags na Prinsjesdag vonden in de Tweede Kamer de Algemene en politieke beschouwingen 1993 plaats, en wel op 20 en 21 september. De financiële beschouwingen volgden op 3 en 4 oktober.

Algemene beschouwingen

Het kabinet-Kok heeft de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer zonder problemen doorstaan. De coalitie steunt het beleid volledig, aldus *NRC/H'blad* van 22-9-'95. Tot de belangrijkste geschilpunten tijdens het debat behoorde de bestemming van financiële meevallers, maar daarover hoefden de regeringspartijen PvdA, D66 en VVD en het kabinet nog geen beslissing te nemen. Immers de vraag of besteding aan verdere lastenverlichting dient te geschieden dan wel aan uitsluitend tekortreductie, heeft in feite betrekking op de begroting voor 1997, omdat dat het jaar is waarin Nederland zich moet kwalificeren voor de Economische en Monetaire Unie (EMU). Premier Kok beschouwde dit gegeven als een groot compliment: ,,Kennelijk is de begroting over 1996 dus in orde."

Waar in de Kamer ten aanzien van de begroting over 1996 wel een besluit

over werd genomen, was de verbetering van de kwaliteit in het basisonderwijs. Een ruime meerderheid van onder andere PvdA, D66 en CDA eiste extra geld om de groepen in het basisonderwijs te verkleinen. Ten aanzien van de financiering hoopte de Kamer wellicht al bij de financiële beschouwingen over de rijksbegroting van 1996 tot een beslissing te Komen. Voorts bleek voor de noodzakelijke armoedebestrijding in beginsel ook een kamermeerderheid te bestaan, maar geen van de moties, die het thema armoede opleverde, haalde het.

De inbreng van het CDA als grootste oppositiepartij in de Tweede Kamer onderscheidde zich met een warm pleidooi voor gezinspolitiek. Fractieleider Enneüs Heerma stelde in het debat, onder verwijzing naar een nieuw, maar nog onbekend 'Plan van Aanpak', een aantal paarse beleidspunten aan de orde, die het CDA als een bedreiging van het familieleven opvat: te weinig agenten op straat, te weinig cellen, het thuiskweken van nederwiet, energieheffing voor kleingebruikers, de verruimimg van de winkeltijden, en te rigoreuse bezuinigingen op de kinderbijslag.

Andere onderwerpen die tijdens de begrotingsdebatten ter sprake kwamen waren: wel of geen eigen risico in de gezondheidszorg, koppeling van lonen en uitkeringen, het budget voor ontwikkelingssamenwerking, beheersing van het asielvraagstuk en de nota herijking buitenlands beleid.

Het oordeel dat de oppositiepartijen op de eerste dag van de algemene beschouwingen ventileerden over de paarse stijl van regeren werd gekenmerkt door sleutelwoorden als: pragmatisch, ideologische armoede, verbrokkeling, individualisering, en kilte van de markt.

CDA-fractieleider Heerma noemde het kabinet een aardige ploeg, die in de persoonlijke verhoudingen samenhang vertoont, maar op het politieke vlak als los zand aan elkaar hangt. Het kabinet mist visie en regeert zonder gevoeligheid voor wensen, gedachten en gevoelens van burgers. Burgers zijn economische rekeneenheden in de paarse regeerstijl, die opvalt door een gebrek aan ideologie. Ter compensatie hield Heerma een vurig pleidooi voor ,.een moderne gezinspolitiek zonder vooroordelen" en voor de oprichting van een ministerie van familiezaken, tegen de achtergrond van de gedachte: ,,Het gezin is de bakermat van goed burgerschap."

Ook GroenLinks-leider Paul Rosenmöller ging in op de goede sfeer in het kabinet: ,,Dat er nu met een openlijke glimlach wordt geregeerd en niet met het chagrijn van Lubbers/Kok is slechts een kosmetisch verschil." Het devies van paars is ,,markt, markt en nog eens markt", en volgens Rosenmöller maakt het kabinet de fout om marktwerking als wonderolie te beschouwen. Nederland gaat op weg naar ,,een kille samenleving, met mensen die wel kansen hebben en mensen die die niet hebben". De PvdA en D66 zijn ten prooi gevallen aan het ongebreideld liberalisme van de VVD

SP-fractievoorzitter J.G.C.A. Marijnissen deelt de visie op de verhoudingen tussen de coalitiepartners. PvdA en D66 hebben zich geschikt onder de regie van de VVD. „De lakmoesproef" van het eerste begrotingsjaar heeft aangetoond dat het kabinet gewoon VVD-blauw is. Het legt teveel nadruk op de vrije markt. Vooral de kloof tussen arm en rijk zit de SP hoog. Voor de populariteit van het paarse kabinet geeft Marijnissen de volgende verklaring: „Het is de façade, het oogt leuk. Het is net als in Hollywood: mooie gevels, maar van karton."

De SGP-fractie mist de inspirerende geest in de kabinetsbegroting. Fractievoorzitter B.J. van der Vlies sprak van „oppervlakkige stukken, waarin economische expansie en het bevredigen van materiële behoeften voorop staan". De bescherming van immateriële waarden ontbreekt. Daarom pleit de SGP voor een ,.Deltaplan tegen de verloedering".

GPV-fractievoorzitter G.J. Schutte waarschuwt eveneens tegen de verloedering in de samenleving, hetgeen volgens hem onder meer zichtbaar wordt in het vervagen van het onderscheid tussen openbaar en christelijk onderwijs.

RPF-fractievoorzitter L.C. van Dijke verwijt het kabinet dat het niet durft te kiezen. „Problemen worden opgelost door verantwoordelijkheden weg te schuiven naar individuele personen, de vrije markt, gemeenten of de Europese Unie of ze te negeren." Hij wil dat het kabinet ,,een eigen richting" geeft aan de samenleving door dadendrang te paren aan verantwoordelijkheidsbesef, waarbij gerechtigheid voorop moet staan.

Alle drie de christelijke fracties uitten hun zorg over de suggestie van minister E. Borst van Volksgezondheid, Welzijn en Sport om bij te dragen in de proceskosten van artsen die verdacht worden van strafbare levensbeëindiging. Zij willen bovendien weten of het kabinet euthanasie bij dementen wil toestaan.

De algemene typeringen van de coalitiepartijen ten aanzien van paars waren optimistischer:

VVD-leider Frits Bolkestein onthield zich van loftuitingen, maar onderstreepte de liberale aspecten van het regeringsbeleid. PvdA-leider J. Wallage wees op het vele zelfvertouwen (niet te verwarren met zelfgenoegzaamheid). dat dit kabinet inboezemt: een echt kabinet-Kok, solide en sociaal. D66-fractieleider G.J. Wolffensperger vond het kabinet een verademing: minder verkokering en meer integraal beleid. Hij wees ook op het contrast met het vorige kabinet Lubbers/Kok: dat was van niemand, dit kabinetisvaniedcrcen.

Wat betreft de inhoud van de betogen van diverse partijen tijdens de algemene beschouwingen volgt hier een overzicht aan de hand van bijdragen uit: *NRC/H'blad*, *Volkskrant*, *Trouw* en Staatscourant:

• VVD-fractievoorzitter Bolkestein stelt dat de staatsschuld in procenten van RRP nog steeds geen overtuigende daling laat zien Daartoe dienen economische meevallers in 1996 uitsluitend voor de verkleining van de staatsschuld te worden aangewend. In 1997 moet dit zelfs absolute voorrang krijgen boven lastenverlichting. Het koppelingsbeleid dient te worden ingepast in het uitgavenkader in de jaren na 1996. Indien de koppeling van uitkeringen aan lonen na volgend jaar niet meer zou plaatsvinden, wil de VVD voor de AOW een uitzondering maken. Bolkestein pleit voorts voor een eigen risico van 200 gulden in de zorgsector. Met betrekking tot de immigratie bepleit de VVD het wegwerken van achterstanden bij de behandeling van asielzaken.

■ Inzet van beleid volgens PvdA-fractievoorzitter Wallage dient te zijn dat niemand er volgend jaar inbesteedbaar inkomen op achteruit gaat. PvdA wil niet minder lastenverlichting. maar lastenverlichting die goed is voor het milieu, innovatie uitlokt en mensen aan de slag helpt. Dus: niet minder overheid, maar een ander soort overheid. De PvdA stelt voor: andere besteding van 320 mln gulden die de verhoging van het arbeidskostenforfait oplevert; bestem dat geld voor werknemers met een minimum tot modaal inkomen. want dat verbetert de koopkracht en matigt de looneisen. Voorts dient de koppeling tussen lonen en uitkeringen ook na 1996 in stand te worden gehouden. Tenslotte stelt Wallage voor 100 mln extra uit te trekken voor een ,,maatschappelijk tekort": de te grote klassen in het basisondenvijs.

■ Volgens D66-fractievoorzitter Wolffensperger moet het kabinet primair blijven streven naar volledige werkgelegenheid, maar ook over een scenario beschikken, indien dit niet lukt. De afgesproken herijking van de sociale zekerheid moet in alle breedte doorgaan. Voor betaalbaarheid van de AOW in de toekomst is meer nodig dan alleen een lichte premieverhoging· zoals de VVD meent. D66 wil verder dat sociale zekerheid en gezondheidszorg integraal worden bekeken: „Er moet een verband worden gelegd tussen WAO en ziektewet". Wolffensperger is tevreden over de Melkertbanen, maar waarschuwt voor te weinig doelmatigheid bij de uitvoering. D66 doet verder drie voorstellen om de positie van de allerarmsten te verbeteren: een vrijlatingsregeling voor bijstandsgerechtigden in de besteding van bijverdiensten, beroep op sociale dienst voor minima bij dure aanschaffen, vrijwaring van eigen bijdrage ziekenfonds voor inkomens tot 30.000 gulden. Op het onderwijsterrein wil D66, evenals de PvdA. in de basisscholen 100 mln gulden besteden aan verkleinen van de klassen door het inzetten van zogenoemde klasseassistenten. Tenslotte vindt Wolffensperger het noodzakelijk ten aanzien van het algemeen beleid te blijven zoeken naar evenwicht tussen overheid en markt.

* CDA-fractieleider Heerma wil een ministerie voor familiezaken instellen (premier Kok

weigerde dit in zijn beantwoording). In het kader van meer aandacht voor familie en gezin noemt het CDA ook bedragen: 100 mln meer bijzondere bijstand voor gezinnen met kinderen, die langdurig in bijstand zitten (motie in tweede ronde); 50 mln meer voor kinderbijslag en eveneens 50 mln voor verkleining van de klassen op de basisschool. De financiering hiervan moet komen uit het budget voor de Melkertbanen. extra wachtgeldbezuiniging in het onderwijs. en een andere invulling aan de lastenverlichtingsmaatregeien. Heerma wil overigens 10,000 Melkert-hanen minder dan de regering wil en daarvoor in de plaats „echte". dus niet gesubsidieerde banen, scheppen. Voor meer werkgelegenheid in de m.k.b.-sector wil het CDA 200 mln uittrekken en eenzelfde bedrag voor een 'Deltaplan voor de veiligheid' in hei kader van betere criminaliteitsbestrijding (extra cellen en politieagenten). Het CDA bepleit evenals VVD een eigen risico van 200 gulden in de zorgsector, ter compensatie van de kostenoverschrijdingen.

• Volgens GroenLinks-fractieleider Rosenmöller gaat de economische opleving aan de mensen met de laagste inkomens voorbij. Het kabinet biedt de minima een ,.pas op de plaats in het armoedefuik". Lastenverlichting van bijna vier mrd dient voor een deel te worden aangewend voor herverdeling van arbeid. Ondanks de lastenverlichting worden de inkomensverschillen ieder jaar groter. Rosenmöller wil eenderde van de meevaller in de sociale zekerheid, te weten 300 mln gulden. besteden aan gerichte armoedebestrijding (motie in tweede termijn). De overheid dient terug te komen op de verzelfstandiging van de NS, en ook bezuinigingen in exploitatie van stads- en streekvervoer moeten van de baan.

• De SP vindt dat armoede een steeds nijpender probleem wordt. Fractievoorzitter Marijnissen stelt voor het minimumloon daartoe met 3 procent te verhogen (premier Kok wees dit af) en denkt aan de volgende financiering: verhoging vennootschapsbelasting met 7 procent; vermindering van de lastenverlichting voor het bedrijfsleven; en verhoging van de hoogste belastingschijf van 60 naar 72 procent. In tweede termijn diende Marijnissen een motie in ter bestrijding van de armoede: stel per inkomensgroep een maximaal redelijke huurquote in, als uitgangspunt bij de toekenning van individuele huursubsidie (IHS).

• SGP-fractieleider Van der Vlies vindt de Miljoenennota ..door en door oppervlakkig". Het kabinet ademt een neo-liberale sfeer, met alle aandacht gericht op de economie. De SGP vraagt meer beleid op het gebied van de veiligheid (politie en justitie), en waarschuwt tegen het afbrokkelen van het religieuze en culturele erfgoed.

• GPV-fractievoorzitter Schutte vindt dat de extra mogelijkheden die het economisch herstel bieden onvoldoende worden benut om de ,,vraagstukken van morgen" op te lossen. Hij doelt onder meer op de kosten van vergrijzing en milieu. De overheid dient zich volgens het GPV verantwoordelijker te voelen voor de kansarmen in de samenleving.

• Volgens RPF-fractieleider Van Dijke komt het feit dat het kabinet niet durft te kiezen, tot uiting in het milieubeleid, het armoedeprobleem, het (niet) dichten van de internationale welvaartskloof en in het drugsbeleid. De RPF stelt voor alleen nog geld in bedrijfssectoren te steken, als er een werkgelegenheidsgarantie tegenover staat. Voorts dient bij de aanpak van de werkloosheid het instrument van de afdrachtkortirig breder te worden ingezet.

e Mevrouw Jet Nijpels-Hezemans houdt. namens de groep-Nijpels. een pleidooi voor koppeling van de AOW aan de gemiddelde loonstijging en voor meer privacy voor ouderen in verpleeghuizen.

• AOV-fractieleider Will Verkerk vindt dat het kabinet de ouderen niet werkelijk tegemoet komt. Hij stelt voor een 'bufferfonds' in te stellen om de AOW in de toekomst te kunnen blijven betalen. In tweede termijn drong het AOV in kader van armoedebestrijding tevergeefs aan op een 'pauzejaar' in de huurverhoging.

• T.J.M. Hendriks. eenmansfractie onder de ouderenpartijen. vindt in tegenstelling tot Nijpels, de koppeling van de AOW aan de CAO-lonen .,sterk". ,.Dat is duidelijk een resultaat van onze aanwezigheid in de Kamer."

• CD-fractieleider J.G.H. Janmaat stelt dat het kabinet ,,niets nieuws" presenteert. Economische meevallers dienen te worden bestemd voor het aflossen van de staatsschuld. Stroom asielzoekers terugdringen, vooral ,,nu het de vraag is hoeveel er uit Sint Maarten bij komen".

Een opvallende gebeurtenis deed zich voor op woensdag 20 september, 's avonds laat aan het eind van het debat: het kamerlid H.A. Leerkes, de enige vertegenwoordiger van de ouderenpartij Unie 55+, onthield zich uit protest van een bijdrage aan de algemene beschouwingen, hoewel hij zijn speech wel klaar had. Het was letterlijk een stil protest. Leerkes had zich wild geërgerd aan het gekissebis tussen twee van de vier ouderenfracties (Groep-Nijpels en AOV) en wilde voor eens en voor altijd duidelijk maken dat zijn fractie er niets mee te maken had.

Mevrouw Nijpels-Hezemans werd tijdens haar bijdrage. namens de groep-Nijpels, onderbroken door de tegenwoordige fractieleider van het AOV. Verkerk, die bezwaar aantekende tegen haar voortdurend gebruik van de benaming ,,Senioren2000". Dat is wel de partij waarvan zij nu lid is, maar niet een partij die in de Tweede Kamer vertegenwoordigd is. Officieel zit Nijpels in de Kamer namens de groep-Nijpels. en zo moest zij zich ook noemen, vond Verkerk. Kamervoorzitter W.J Deetman was onverbiddelijk: ,.Ik moet u teleurstellen. Ik heb in het presidiumbesluit expliciet aangegeven, voorziende wat u zou kunnen gaan zeggen, dat ik geen lid kan verhinderen mede te delen wat een groep of wie dan ook vindt." Enkele minuten later kreeg Verkerk alsnog zijn zin. Toen Nijpels voor de zoveelste keer ,,Senioren 2000" in de mond nam, waarschuwde Deetman haar: ,,Ik vind het toch te ver gaan als u in iedere zin spreekt over de groep Senioren 2000 of over wat de Senioren 2000 vinden. U vormt de groep-Nijpels. Ik moet vaststellen dat tot nu toe de groep-Nijpels nog niets vindt."

Op 21 september. aan het slot van de Algemene en politieke beschouwingen, kon worden vastgesteld dat premier Kok nauwelijks iets hoefde te veranderen aan zijn plannen voor 1996, aldus *NRC/H'blad* van 22-9-'95. De twee dagen van debatteren ,,zijn door de verschillende fracties vooral gebruikt om nog eens een stevige geurvlag af te geven". Daartoe dienden dan ook de ideologische stellingnames van PvdA en VVD tijdens het debat, die vooral niet bedoeld w-aren, aldus Wallage en Bolkestein, om de indruk te wekken dat er binnen de coalitie iets aan de hand was. Integendeel: de drie fractieleiders van PvdA, VVD en D66 betuigden onverdubbelzinnig hun steun aan het kabinetsbeleid voor 1996.

Premier Kok kon volstaan met een aantal beloften tot nader onderzoek door het kabinet: hij beloofde het CDA te komen met een notitie over het gezinsbeleid; het kabinet zou verder voorstellen van de PvdA bestuderen om via fiscale verschuiving de koopkracht van alle minima op peil te houden en om een grotere groep aan laagbetaalde werknemers in aanmerking te laten komen voor de premievrijstelling die werkgevers voor hen kunnen krijgen. Ook wilde het kabinet de mogelijkheid bestuderen van een investeringsimpuls voor de (grote)steden.
Het kabinet onderzocht al een alternatief van inkomensafhankelijke bijdragen voor de invoering van een eigen risico voor ziekenfondsverzekerden. Tenslotte deed premier Kok de toezegging dat het kabinet grondig gaat bekijken in hoeverre de individuele huursubsidieregeling (IHS) gebruikt kan worden om de armoede te bestrijden, bijvoorbeeld door de woonlasten voor de minimuminkomens te verlagen.

Financiële beschouwingen

De belangrijkste onderwerpen bij deze beschouwingen waren het financieringstekort en de invulling van de zogeheten Melkert-banen. De debatten stonden, evenals bij de algemene beschouwingen, in het teken van de onderlinge meningsverschillen tussen de coalitiepartners PvdA en VVD. Ten aanzien van de vraag lastenverlichting of tekortreductie was de positie van D66 ergens in het midden; met betrekking tot de financiering van klasseas-

sistenten uit het budget voor de Melkert-banen koos D66 de kant van de VVD tegenover de PvdA.
De grootste oppositiepartij, het CDA, presenteerde op 3 oktober een tegenbegroting.

De financieel woordvoerders F. van der Ploeg (PvdA) en C. Ybema (D66) enerzijds en J.F. Hoogervorst (VVD) anderzijds verschilden van mening over het financiële beleid dat het kabinet moet gaan voeren. De VVD wil financiële meevallers gebruiken voor een extra reductie van het financieringstekort. De partij wordt daarbij gesteund door het CDA. Alleen op die manier kan Nederland straks voldoen aan de voorwaarden om toe te treden tot de Economische en Monetaire Unie (EMU). Terwijl de PvdA financiële meevallers wil bestemmen voor extra lastenverlichting. stelt D66 zich op het standpunt dat niet alle meevallers voor tekortreductie worden gebruikt: ,.Het is niet realistisch om alle meevallers in het tekort te storten". meent Ybema. Hij wil rasthouden aan de afspraken van het regeerakkoord en een zorgvuldige afweging maken tussen extra lastenverlichting. versterking van de economische infrastructuur en tekortreductie. ,,We moeten streven naar een EMU-schuldquotevan 75 procent in 1998."

Ronduit ruzie ontstond tussen de coalitiegenoten VVD en D66 enerzijds en de PvdA anderzijds over de 100 mln gulden voor verbeteringen in het basisonderwijs. Tijdens de algemene beschouwingen hadden Pvda en D66 gevraagd om zo'n investering en premier Kok had geantwoord dat de Kamer zelf diende aan te geven waar het geld vandaan moest komen. Op 3 oktober werden kabinet en Tweede Kamer het er snel over eens dat de financiering van eenvoudige klussen in de school uit het budget voor Melkertbanen plaats kon vinden. Voorwaarde hiervoor was dat het salaris maximaal 20 procent boven het minimuinloon lag. Voor de beter opgeleide en veel duurdere klasseassistenten - die inzetbaar moeten zijn in de klassen. zodat het aantal kinderen per klas omlaag kan - diende de Kamer buiten het Melkert-budget om geld te zoeken.

Financieel woordvoerder Ybema (D66) diende. daarin gesteund door VVD-collega Hoogervorst, op 4 oktober een motie in waarin gesteld werd dat het budget voor Melkertbanen maar verminderd moest worden met 100 inln ten gunste van de onderbouw in het basisonderwijs, ,,waarbij bijzondere aandacht moet worden besteed aan het inschakelen van werkloze onderwijzers." Argument van Ybema en Hoogervorst daarbij was dat in de praktijk toch al blijkt dat voor niet alle veertigduizend arbeidsplaatsen in het plan-Melkert kandidaten te vinden zijn, en dus zal het budget (1,6 mrd) deze kabinetsperiode niet opgaan. PvdA-tvoordvoerder Van der Ploeg ontstak in woede: ..Upakt 5.000 Melkert-banen voor 5.000 werklozen met weinig of geen opleiding en daarvoor komen er 2.300 professionals die goed betaald worden met kosten van 60.000 gulden per stuk". Hij vond het voorstel van D66/VVD .,asociaal, onfatsoenlijk en schandelijk" en stelde voor dat de bekostiging deels gevonden moest worden in de geraamde meevaller van 100 mln in de rijksuitgaven van 1996. Minister Zalm van financiën wees dat dekkingsvoorstel van Van der Ploeg af en beloofde de Kamer dat, mocht de motie-Ybema/Hoogervorst worden aangenomen, het kabinet met een eigen dekkingsplan zou komen. aangezien hrt niet erg waarschijniijk was dat minister Melkert oneigenlijk gebruik van het budget voor de Melkert-banen zou goedkeuren. Er zou dan ander geld op de begroting van minister Melkert moeten worden gevonden en overgeheveld naar de onderwijsbegroting, hetgeen echter ten koste van de werkgelegenheid zou gaan.

Hieronder volgt een overzicht van de wensen van de vier grootste partijen in de Tweede Kamer ten aanzien van het financieel beleid van de regering, zoals ontleend aan de Volkskrant van 4-10-'95:

Wensen PvdA
- Geen verhoging van de vaste aftrek beroepskosten. maar een werknemersaftrek voor de laagste inkomens. ter compensatie van koopkrachtverlies in 1996.
- Een extra 'afdrachtskorting' voor de loonkosten van werknemers met inkomens van 15 tot 30 procent boven het minimumloon (de helft van de al beloofde korting voor inkomens tot 15 procent boven het minimumloon).
- Meer geld voor versterking van de stadseconomie en voor achtergebleven regio's (samen ruim 100 mln gulden).
- Honderd miljoen voor assistenten in het basisonderu-ijs.
- Gerichte armoedebestrijding: gebruik meevallers in de huursubsidie voor minimuminkomens met problemen.
- Beperking aftrek rente op consumptief krediet.

Wensen VVD
- Nieuwe met die beschermingsconstructies van beursbedrijven tegen overnames verbiedt.
- EMU: sancties voor landen die niet voldoen aan de strenge eisen, ook na de toetreding in 1999.
- Tweeverdiener met hoog inkomen uit het ziekenfonds.
- Nu de staatsschuld fors omlaag gaat. zijn na de eeuwwisseling forse belastingverlagingen wèl mogelijk.

Wensen D66
- Staatsschuldin 1998 op 75 procent BBP
- Dan dalen rentelasten: ruimte gebruiken voor investeringen in economische structuur.
- Belastingaftrek voor investeringen in achtergebleven regio's en steden.
- Honderd miljoen voor basisonderwijs uit meevallers rijksbegroting, met gebruik van Melkertbanen en uitkeringen.
- Beroepskostenaftrek voor gezinnen met extra kosten voor kinderopvang.

CDA-Plan van Aanpak 1996
- Meer geld voor politie, landbouw, onderwijs, zorgen bijzonderebijstand. Kosten 750 mln.
- Bezuinigingen op de Melkertbanen, minder investeringen in woningbouw en economische infrastructuur. Opbrengst 600 mln.
- Introductie eigen risico in ziekenfonds: 100 mln.
- Geen energieheffing
- Financieringstekort daalt met ongeveer 100 mln extra.
- Er komen 8.000 gesubsidieerde banen minder bij dan in de plannen van het kabinet, maar wel 6.000 extra 'echte' banen in het bedrijfsleven.

Minister Zalm antwoordde op de tweede dag van de financiële beschouwingen dat een extra verlaging van het financieringstekort nodig is. Gebeurt dat niet dan daalt de staatsschuld onvoldoende en loopt Nederland gevaar zich niet te kwalificeren voor de EMU. Wel interessant vond hij de wens van de VVD-woordvoerder Hoogervorst om een van de partners van een gezin met twee inkomens uit het ziekenfonds te houden, omdat er ,,onbedoelde effecten" in de ziekenfondsverzekering zijn geslopen. Zo'n maatregel zou de ziekenfondsen 1 mrd gulden per jaar kunnen opleveren. Minister Zalm beloofde Hoogervorst te onderzoeken wat er aan gedaan kan worden.

AANLEG BETUWELIJN DOOR KABINET GOEDGEKEURD NA EXTRA INVESTERING VAN f 820 MLN

Op 21 april 1995 besloot het kabinet de Betuwelijn, de goederenspoorlijn van Rotterdam naar Duitsland, zo snel mogelijk aan te leggen. Voor de aanleg werd naast de al gereserveerde f 7,3 mrd nog eens f 820 mln extra uitgetrokken om de aantasting van natuur en milieu verder te beperken. De spoorlijn moet in het jaar 2004 klaar zijn, waarbij ervan werd uitgegaan dat rond de jaarwisseling 1996/1997 met de aanleg van de lijn begonnen kan worden.

De betreffende planologische kernbeslissing (PKB) werd op 16 april 1992 als beleidsvoornemen bij de Tweede Kamer ingediend. De plannen van het kabinet-Lubbers III (CDA/PvdA) werden op 18 mei 1993 gepresenteerd: toen werden de kosten geschat op f 6.4 mrd. In twee uitgebreide commissievergaderingen op 22 november en 6 december 1993 debatteerde de vaste Tweede-Kamercommissie voor verkeer en waterstaat met minister J.R.H Maij-Weggen over de kabinetsplannen. De CDA- en PvdA-fracties legden in een aantal moties gericht op wijziging van de PKB zodanige wensen neer, dat de kosten van de Betuweroute ruim f 1 mrd hoger werden. Nader politiek beraad tussen de regeringsfracties en het kabinet leidde op 6 december 1993 tot een aantal aanpassingen in het pakket voorstellen van beide regeringsfracties met ais resultaai een extra-pakket investeringen ter waarde van *f* 750 mln. De door de regeringsfracties CDA en PvdA ingediende gewijzigde moties werden voor een belangrijk deel met algemene stemmen aanvaard. Op 14 december 1993 werd het als gevolg van de aanvaarde en door het kabinet overgenomen moties gewijzigde kabinetsstandpunt aan de Tweede Kamer aangeboden. Als gevolg van de besluitvorming van de Tweede

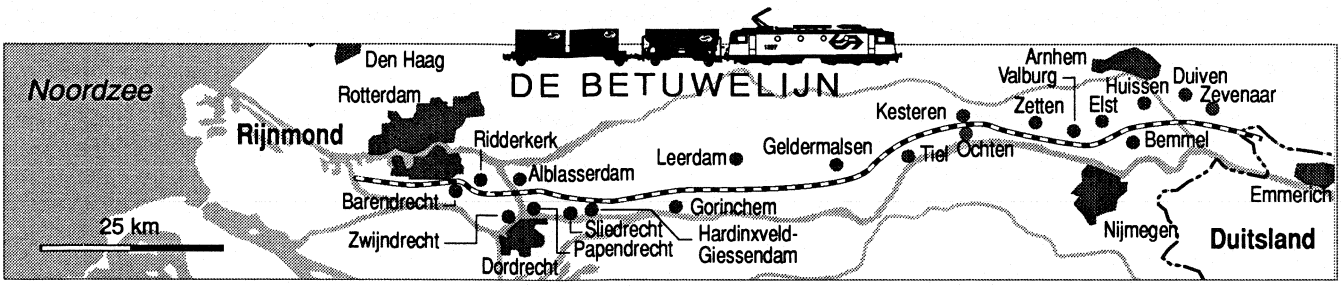

Kamer werden de totaalkosten toen geschat op f 7,138 inrd Op 23 december 1993 verleende de Tweede Kamer haar goedkeuring aan de aangepaste PKB op 12 april 1994 volgde de Eerste Kamer

De VVD twijfelde van meet af aan of de Betuwelijn wel rendabel zou uorden, terwijl D66 in het Tweede-Kamerdebat van december 1993 door woordvoerder mevr. M.M. Versnel-Schmitz tevergeefs 13 moties indiende (waarvan de ininister de extra-kosten becijferde op f 4.8 mrd) om de spoorlijn milieu- en mensvriendelijker te maken. Wel werd op 16 december 1993 namens minister Maij-Weggen bekendgemaakt dat het besluit over het definitieve tracé voor de Betuwelijn werd overgelaten aan het volgende kabinet.

In het regeerakkoord van het kabinet-Kok (PvdA/VVD/D66) van 13 augustus 1994 werd overeengekomen dat ,.ondersteund door externe deskundigheid zal uorden nagegaan of er financierbare alternatieven voor de Betuwelijn zijn" (zie pag. 595/2-'94) en dat het kabinet binnen een half jaar duidelijkheid aan het parlement zou verschaffen.

Rapport commissie-Hermans

Na een onderzoek van ruim drie maanden naar de noodzaak van de goederenspoorlijn c.q. het bestaan van betere en financierbare alternatieven bracht de Commissie Betuweroute onder voorzitterschap van de Friese Commissaris van de Koningin, L. Hermans (VVD), op 23 januari 1995 verslag uit in een rapport aan de ministers A. Jorritsma (verkeer en waterstaat) en M. de Boer (VROM). De commissie-Hermans kwam unaniem tot de conclusie dat de aanleg van de Betuwelijn noodzakelijk is en dat er geen alternatieven zijn. Er was sprake van een ,,verantwoorden evenwichtig [PKB-4] ontwerp dat gebaseerd is op normen die voor een deel belangrijk strenger zijn dan de normen die langs het bestaande spoorwegnet gelden". Daarom werden verdergaande verbeteringen van het ontwerp-tracé ,,nietabsoluut noodzakelijk" geacht. Om de spoorlijn zo volledig mogelijk te kunnen benutten was volgens de commissie wel flankerend beleid nodig: 1) afremming van de groei van het vrachtverkeer op de weg door heffingen voor het wegvervoer en limitering zoals rijverboden; en 2) stimulering van het spoor als vervoersmodaliteit en efficiënter gebruik daarvan via liberalisering en concurrentie,

De commissie ging in haar advies uit van een economische groei van gemiddeld 2.8 procent per jaar. Daarmee samenhangend zou ook de goederenstroom sterk groeien: van 765 mln ton in 1990 naar ruim 1.200 mln ton in 2015. Op de oost-west-as zou naar ven?-achting in die periode bijna een verdubbeling plaatsvinden: van 250 mln ton naar 480 mln ton. Het spoorvervoer op de oost-west-as zou waarschijnlijk minstens 30 mln ton goederen te ver erken krijgen, nu is dat nog 12 mln ton.

Verbetering van het spoor is ook noodzakelijk om de groei van het wegvervoer, dat volledig dreigt vast te lopen, te verminderen. Ook vanuit het oogpunt van veiligheid en milieu moet het spoorvervoer gestimuleerd worden ten koste van het wegvervoer, aldus de commissie. Bovendien loopt Nederland beter in de pas met andere EU-landen als er meer wordt geïnvesteerd in spoo -infrastructuur. Commissievoorzitter Hermans haalde in dat kader Duitsland aan dat DM 500 mrd zal investeren in de spoonvegen.

Binnen de voorziene f 7.4 mrd van het oorspronkelijke tracé Rotterdam-Zevenaar waren volgens de commissie geen wezenlijke verbeteringen denkbaar. Wel bood zij enkele voorstellen voor verbetering van een aantal knelpunten, die neerkwamen op een extra investering van ongeveer f 1,2 mrd. Extra aandacht vroeg zij vooral voor de situatie bij Arnhem, omdat die tot dusver onderbelicht zou zijn gebleven. Een volledig ondergrondse spoorlijn achtte de commissie te duur.

Uitstel kabinetsbesluit. Voorwaarden D66

Hoewel minister Jorritsma op 23 januari aankondigde dat de besluitvorming in het kabinet in de loop van maart zou plaatsvinden. deelde premier Wim Kok op 16 februari mee dat het kabinet pas na de Provinciale Statenverkiezingen (8 maart) een besluit over de aanleg van de Betuwelijn zou nemen. Bovendien liet hij in een interview met de *Volkskrant* (18-2) weten dat hij voor het oplossen van knelpunten langs de Betuwelijn een bedrag wilde uittrekken dat ligt tussen ,.enkele honderden miljoenen guldens tot een half miljard".

Inmiddels had D66-fractievoorzitter Gerrit Jan Wolffensperger in een interview met de Volkskrant (8-2) gesteld dat aanleg van de Betuwelijn volgens de huidige plannen 'onbespreekbaar' was. Knelpunten waren: de aantasting van het landschap bij Hardinxveld-Giessendam, Geldermalsen en Meteren en bij het Pannerdensch Kanaal en de verstoring van het leefmilieu op de trajecten Gorinchem-Schelluinen en Kerk Avezaath/Tiel. ,,Vandie vijf knelpunten heeft D66 in december 1993 gezegd: hierin moet minimaal worden voorzien, wil het tracé voor ons aanvaardbaar zijn."

Op 5 maart droeg het congres van D66 de Tweede-Kamerfractie op ,,alles in het werk te stellen" om ervoor te zorgen dat er voldoende geld kwam om de Betuwelijn op alle vijf knelpunten grondig aan te passen, om landschap en omwonenden te ontzien. Enkele uren daarvoor had Wolffensperger laten weten dat hij de f 500 mln die premier Kok maximaal overhad voor aanpassing ,,nietgenoeg" vond.

Rapport Bomhoff

Op 31 maart werd een rapport gepubliceerd dat was opgesteld door een groep onderzoekers van de Universiteit Nijenrode onder leiding van de econoom prof. E. Bomhoff. Het onderzoek, dat werd verricht in opdracht van het Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam (voorstander van de aanleg van de Betuwelijn), becijferde dat door de aanleg van de Betuwelijn f 9 mrd extra in infrastructuur zou worden geïnvesteerd. Dit zou in de periode tot 2025 leiden tot een cumulatieve extra economische groei van in totaal f 52 mrd. Dit was aanmerkelijk meer dan de f 21 mrd die het Centraal Planbureau eerder becijferde aan macro-economische baten van de Betuwelijn.

Details kabinetsbesluit

In het op 21 april bekendgemaakte kabinetsbesluit werden de extra uitgaven als volgt gespecificeerd:

Om de problemen op lokaal niveau op te lossen

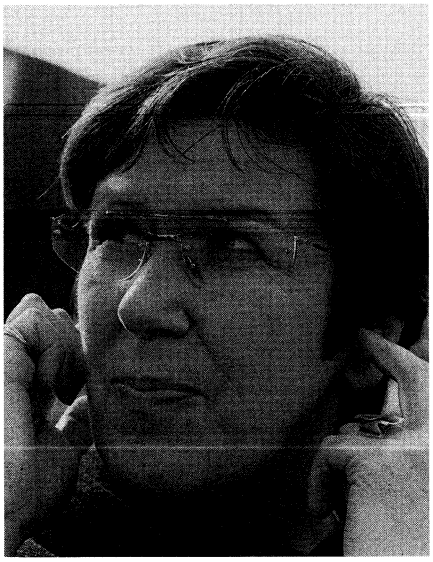

Minister A. Jorritsma (verkeer en waterstaat).

heeft het kabinet in totaal *f* 490 mln extra beschikbaar gesteld. Het gaat o.m. om het z.g. 'hoog-laag-pakket' in Gelderland, maar ook om kleine, veelal minder ingrijpende voorstellen tot verbetering, die na inspraakrondes tot stand zijn gekomen.

Op vijf, aanzienlijk grotere lokaties worden aanpassingen in het tracé doorgevoerd:

Allereerst is uit milieu-overwegingen besloten de lijn in Giessenlanden alsnog met een tunnel onder het riviertje de Giessen door te leiden. Deze tunnel kost het Rijk *f* 110 mln extra. Wel moet hiervoor de PKB Betuweroute gedeeltelijk herzien worden. Dit kan een oponthoud van anderhalf jaar betekenen. Het kabinet rekent in dit verband op bestuurlijke medewerking.
Ten tweede heeft het kabinet zich verplicht om op het moment dat de bestaande A15 en de kruising met de A27 gereconstrueerd moeten worden, dit zó te doen dat de A15 zo strak mogelijk gebundeld wordt met het tracé van de Betuwelijn.
Verder zullen de plannen rond het gebied waar de lijn de spoorlijn Utrecht-Den Bosch bij Geldermalsen/Meteren zal kruisen, niet worden aangepast.
De vierde aanpassing t.o.v. het plan volgens de PKB Betuweroute, is een halfverdiepte A15 en Betuwelijn ter hoogte van Kerk Avezaath/Tiel. Volgens het kabinet is hierdoor de geluidsanering van de A15 visueel en technisch beter uitvoerbaar. Tevens wordt op deze manier de ecologische verbinding langs de Linge-oevers weer hersteld. De kosten van deze aanpassingen belopen zo'n *f* 70 mln.
Ten slotte wil het kabinet het maximale doen om de geluidshinder langs het tracé van Bemmel tot Zevenaar te beperken. Daarom wordt dit deel van de Betuwelijn - van het einde van de A15 bij Bemmel tot de ingang van de tunnel bij Zevenaar - uitgevoerd als 'M'-baan. Er is voor deze extra maatregel *f* 100 mln beschikbaar.

Om de Betuwelijn landschappelijk en ecologisch verantwoord in te passen, heeft het kabinet nog eens *f* 50 mln extra voor dit doel uitgetrokken.

Kamerdebat. Extra tunnel

Op 19 juni debatteerde de Tweede Kamer 12 uur over de Betuwelijn, voornamelijk over details uit het tracé. In een motie stelden PvdA en D66 voor af te zien van de geplande brug over het Pannerdensch Kanaal en deze te vervangen door een tunnel. Volgens de twee coalitiepartijen zou dit mogelijk zijn binnen het budget van *f* 8,1 mrd dat het kabinet voor de Betuwelijn heeft uitgetrokken.Een deel van de extra kosten van de tunnel zou volgens PvdA en D66 vrijkomen door af te zien van twee spoorbogen die de Betuwelijn zouden verbinden met de spoorlijn Arnhem-Nijmegen, in het debat aangeduid als 'de oortjes van Elst'.

Minister Jorritsma ontraadde deze motie door te wijzen op het „gebrek aan financiële dekking", waarbij zij in het bijzonder het gebruik van geld afwees dat eigenlijk bestemd was voor het ontwikkelen van natuurvriendelijke spoorbermen.
Maar op 27 juni schreef de minister de Tweede Kamer dat als een meerderheid in het parlement dat wenste, een tunnel in plaats van een brug voor haar niet langer onbespreekbaar was. Het kabinet had 'geen politieke problemen' met een tunnel. De extra kosten van de tunnel werden grotendeels gedekt door diverse besparingen, en het resterende tekort van *f* 17 mln zou volgens de minister door de provincie moeten worden betaald. Overigens leverde de aanleg van een tunnel wel een vertraging van „minimaal één jaar" op in de bouw van de Betuwelijn, waardoor de spoorlijn op zijn vroegst in 2005 in gebruik kon worden genomen, aldus minister Jorritsma.

Op 28 juni werd het debat in de Tweede Kamer afgerond. Maar toen bleek dat zowel de coalitiepartners PvdA, VVD en D66 als oppositiepartij CDA een alternatieve financiering van de tunnel wensten. Die zou moeten bestaan uit extra opbrengsten door het schrappen van 'de oortjes van Elst'. Maar minister Jorritsma ontkende echter dat het schrappen van die bogen zo'n *f* 60 mln extra op zou kunnen leveren. PvdA en D66 lieten daarna weten te kunnen leven met de toezegging van minister De Boer (VROM), dat het kabinet in de toekomst zal proberen geld voor compenserende natuurontwikkeling vrij te maken.

In de nacht van 29 op 30 juni stemde de Tweede Kamer in ruime meerderheid voor de aanleg van een tunnel onder het Pannerdensch Kanaal bij het natuurgebied De Gelderse Poort zoals geformuleerd in een motie van PvdA en D66. Ook de VVD-fractie stemde uiteindelijk voor deze extra aanpassing onder de voorwaarde dat ook de provincie Gelderland bijdraagt aan de financiering. Deze provincie verklaarde zich inmiddels bereid het 'gat' van *f* 17 mln in de financiering van de tunnel te dichten.

De CDA-fractie stemde tegen de aanleg van de tunnel omdat het geld hiervoor wordt weggehaald door natuurvoorzieningen elders langs het tracé te schrappen. Een eigen voorstel van de CDA'er G.B.M. Leers, waarin een andere financiering werd voorgesteld, werd verworpen.

NECROLOGIEËN

Op 11 mei 1995 overleed de jurist en bestuurder Ivo **Samkalden** op 82-jarige leeftijd in zijn woonplaats Amsterdam.

Samkalden werd op 10 augustus 1912 te Rotterdam geboren. Hij studeerde rechten (Indisch recht) in Leiden, waar hij in 1938 promoveerde op een dissertatie over het College van Gedelegeerden uit de Volksraad. Van 1938-1946 was hij bestuursambtenaar in het toenmalige Nederlands-Indië, waar hij tijdens de Japanse bezetting in interneringskampen verbleef. Na de oorlog keerde hij terug naar Nederland, waar hij in 1948 de leiding kreeg van de afdeling wetgeving en juridische zaken aan het ministerie van landbouw. In 1952 volgde zijn benoeming tot hoogleraar in de rechts- en staatswetenschappen aan de landbouwhogeschool te Wageningen. In 1954 werd hij voor de PvdA lid van de Provinciale Staten van Gelderland. Vervolgens was hij minister van justitie in het laatste kabinet-Drees (oktober 1956 - december 1958), hoogleraar in het recht van de internationale organisaties aan de Rijksuniversiteit te Leiden, lid van de Tweede Kamer (1959-1960), lid van de Eerste Kamer (1960-1965) en opnieuw minister van justitie in het kabinet-Cals (april 1965 - november 1966). Als opvolger van Gijs van Hall was Samkalden van 1967-1977 burgemeester van Amsterdam, een periode waarin de hoofdstad roerige tijden doormaakte (Maagdenhuisbezetting en de Nieuwmarktrellen). Sedert 18 januari 1985 was Samkalden minister van staat.

In de nacht van 29 op 30 juni overleed de politicus Sicco **Mansholt** op 86-jarige leeftijd in zijn woonplaats Wapserveen.

Sicco Leendert Mansholt werd op 13 september 1908 op een boerderij in Ulrum (Groningen) geboren. Hij studeerde aan de Landbouwschool in Deventer, waarna hij in de jaren 1934-1936 werkte op een theeplantage in de Preanger (Java) en in 1936 boer werd in de pas in cultuur gebrachte Wieringermeerpolder. Al spoedig was hij secretaris van de plaatselijke SDAP-afdeling. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Mansholt actief in het verzet en deed hij ervaring op met de clandestiene voedselvoorziening voor de westelijke provincies.
Op 24 juni 1945 werd hij minister van voedselvoorziening, landbouw en visserij in het kabinet-Schermerhorn-Drees. Hij bleef minister van landbouw, visserij en voedselvoorziening (nieuwe naam voor hetzelfde departement) in de volgende vijf kabinetten tot 1 januari 1958.

Op 8 januari 1958 werd Mansholt vice-voorzitter van de Commissie van de Europese Economische Gemeenschap (vanaf 1967 Europese Gemeenschappen). Als eerste Europese landbouwcommissaris diende hij in 1962 voorstellen in voor harmonisatie van de regels voor de sociale positie van de boeren. Op 10 december 1968 werd het plan-Mansholt gelanceerd tot hervorming van de Europese landboum op een termijn van 10 jaar: dit plan behelsde een concreet programma voor schaalvergroting en sanerirng van de landbouw Zeker 6,6 boeren moesten hun bedrijf opheffen om de Europese landbouw rendabel en concurrerend te niaken, De overgebleven grote agrariers schiepen echter gigantische landbouwoverschotten.
Mansholt bleef vice-voorzitter en landbouwcommissaris tot hij op 20 maart 1972 tot voorzitter van de Europese Commissie werd benoemd. Op 8 januari 1973 ging hij met pensioen en droeg hij zijn ambt over aan François-Xavier Ortoli (Frankrijk).
Kort daarvoor was Mansholt in de ban geraakt van het rapport Grenzen *aan* de groei van Denis en Donella Meadows en de denkbeelden van de Club van Rome. Hij werd nu voorstander van de krirnpeconomie en de actieve bescherming van natuur en milieu.
Ook na zijn pensionering bleef Mansholt de Nederlandse, Europese en internationale politiek actief volgen en becommentarieren. Hij greep ieder podium aan om zijn ideeën uit te dragen. Volgens PvdA-voorzitter Felix Rottenberg was Mansholt in zijn derde loopbaan ,,hardop-denker, agitator en vaderlijk adviseur".

Op 10 augustus overleed oud-minister G.M.V. van **Aardenne** op 65-jarige leeftijd in zijn woonplaats Dordrecht.

Gijsbert Michiel Vredenrijk van Aardenne werd op 18 maart 1930 te Rotterdam geboren. Hij behaalde de doctoraalbul in 1955 na een studie wis- en natuurkunde aan de Rijksuniversiteit te Leiden. Zijn politieke loopbaan begon in Dordrecht, waar hij van 1964-1977 gemeenteraadslid en wethouder voor de VVD was. Hij was voor deze partij lid van de Tweede Kamer van 18 februari 1971 t/m 9 mei 1971. van 3 augustus 1971 t/m 18 december 1977 en van 27 augustus 1981 t/m 3 november 1982.

S.L. Mansholt.

Minister van economische zaken was hij in het kabinet-Van Agt (19 december 1977 - 11 september 1981) en in het eerste kabinet-Lubbers (4 november 1982 - 14 juli 1986, toen tevens vice-premier). Een parlementaire enquête over de financiële overheidssteun aan het scheepsbouwconcern RSV leidde begin december 1984 tot de conclusie dat Van Aardennes rol in deze affaire ,,ronduit misleidend en daarom onaanvaardbaar was". Daarna ging hij als ,,aangeschotenwild" door het politieke leven.
In 1986 verruilde hij zijn politieke functies voor een nieuwe maatschappelijke loopbaan. maar in 1994 maakte hij een opmerkelijke come-back in de politiek als een van de drie informateurs die de mogelijkheid van eer, paars kabinet onderzochten (zie pag. 524/2 e.v.-'94). Op 13 juni 1995 keerde hij terug in het parlement, dit maal als lid van de Eerste Kamer (zie pag. 38511-'95).

NIEUW LID EERSTE KAMER

Als opvolger van de op 10 augustus overleden G.M.V. van Aardenne werd L.M. (Pol) de Beer (61) op 23 augustus benoemd tot lid van de Eerste Kamer voor de VVD. De Beer maakte van 5 november 1969 t/m 13 september 1989 deel uit van de Tweede Kamer.

(Vor.ber.pag. 384/3 e.v.-1995)

NIEUWE LEDEN TWEEDE KAMER

Op 30 augustus werd J.F. Jeekel (40) beëdigd tot lid van de Tweede Kamer voor D66 als opvolger van Louise S. Groenman die de Kamer met ingang van die datum verliet na een lidmaatschap sedert 10 juni 1981.

Op 4 september werd W.H.J. Passtoors (51) benoemd tot lid van de Tweede Kamer voor de VVD. Hij is de opvolger van R.W. de Korte (lid van 22 december 1977 t/m 11 maart 1986, van 3 juli 1986 t/m 13 juli 1986 en sedert 14 september 1989) die per 1 september de Tweede Kamer verliet wegens zijn benoeming tot vice-president van de Europese Investeringsbank in Luxemburg.

(Vor.ber.pag. 534/3-1995)

DUITSLAND

FDP-NEDERLAGEN BIJ DEELSTAATVERKIEZINGEN. NIEUWE FDP-LEIDER. BEGROTING GOEDGEKEURD. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 14 mei 1993 vonden verkiezingen plaats in de deelstaten Bremen en Noordrijn-Westfalen.

Johannes Rau, de premier van Noordrijn-Westfalen, spreekt aanhangers toe op een verkiezingsfeest op 14 mei 1995 in het parlement van de deelstaat in Düsseldorf.

In Noordrijn-Westfalen behaalden de Sociaal-Democraten (SPD) met 46.2 procent van de stemmen voor het eerst sinds 1980 geen absolute meerderheid, al bleef de SPD wel de grootste partij. Ook in Bremen bleef de SPD het grootst, hoewel zij hier stemmen verloor aan een afsplitsing van de SPD met de naam Werk voor Bremen (Arbeit für Bremen, AfB).

De liberale Vrije Democratische Partij (FDP), de kleinste partner in de federale regeringscoalitie onder leiding van de Christen-Democraten, raakte in beide deelstaatparlementen haar vertegenwoordiging kwijt.

Alliantie '90/de Groenen verdubbelden daarentegen hun stemmenaandeel in Noordrijn-Westfalen tot 10 procent, terwijl zij in Bremen meer dan 13 procent behaalden. De steun voor de extreem rechtse Duitse Volksunie (DVU) liep in Bremen terug van 6,2 procent in 1991 tot 2,5 procent. In beide deelstaten boekte de Christen-Democratische Unie (CDU) een lichte winst. (Zie pag. 5/3-'92 voor de verkiezingen van september 1991 in Bremen en pag. 500/1 e.v.-'90 voor de verkiezingen van mei 1990 in Noordrijn-Westfalen.)

Naar aanleiding van de slechte resultaten van de FDP. die in 11 van de laatste 12 deelstaatverkiezingen de kiesdrempel niet had gehaald (zie pag. 387/2-'95 voor het succes in Hessen in februari). maakte partijvoorzitter Klaus Kinkel op 18 mei bekend dat hij zich tijdens het FDP-congres dat in juni in Mainz zou u-orden gehouden. niet opnieuw kandidaat zou stellen voor het leiderschau van de partij.

Verkiezingsuitslag **Noordrijn-Westfalen**

	Stemmenpercentage		Zetels	
	1995	1990	1995	1990
SPD	46,0	50.0	108	122
CDU	37.7	36.7	89	89
Groenen	10.0	5,0	24	11
FDP	4,0	5.8	0	12
Overige	2,3	2,5	0	0

Opkomst: 64 procent (71,8 in 1990).

Verkiezingsuitslag Bremen

	Stemmenpercentage		Zetels	
	1995	1991	1995	1991
SPD	33.4	38.8	37	41
CDU	32,6	30.7	37	32
Groenen	13,1	11.4	14	11
AfB	10,7		12	
FDP	3,4	9,5	0	10
DVU	2,5	6.2	0	6
PDS	2,4		0	
Overige	4,3	3.4	0	0

Opkomst: 68 procent (72 in 1991).

PDS = Partij van Democratisch Socialisme

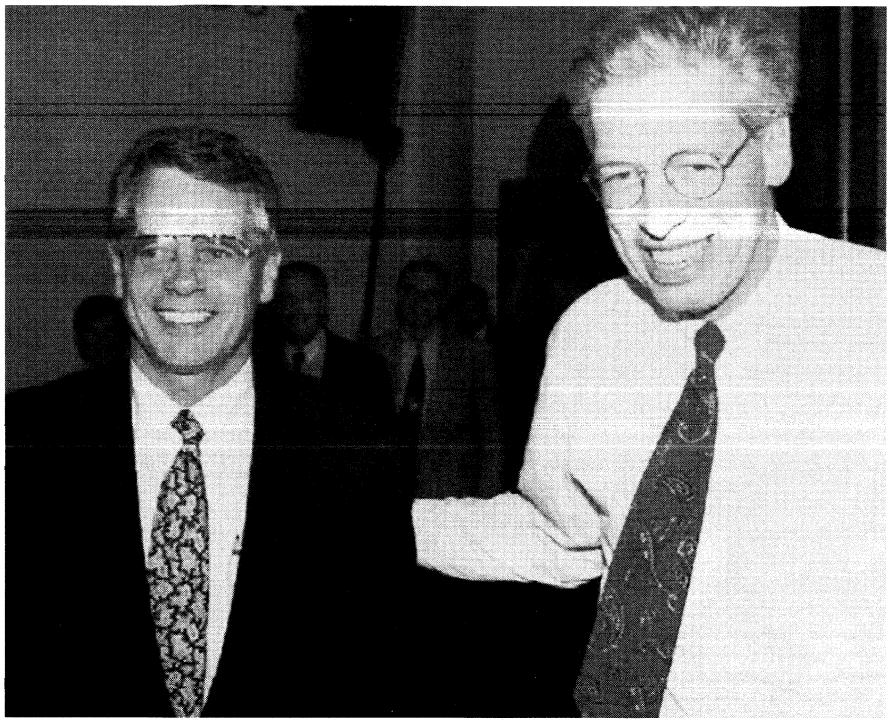

Henning Scherf, de SPD-burgemeester van Bremen (r.), en Ulrich Nölle, de CDU-voorzitter van de deelstaat Bremen (l.) brachten op 26 juni 1995 een coalitie tot stand tussen hun beide partijen.

Nieuwe FDP-leider

Tijdens een partijcongres op 10 juni koos de FDP een nieuwe voorzitter. Wolfgang Gerhardt (51), de leider van de FDP in Hessen, kreeg de steun van 57 procent van de gedelegeerden en versloeg daarmee de controversiële Jurgen Möllemann. die in 1993 had moeten aftreden als federaal minister van economische zaken na een belangenverstrengelingsschandaal (zie pag. 531/3 e.v.-'93).

De nieuwe voorzitter van de FDP, Wolfgang Gerhardt (r.) wordt door zijn voorganger Klaus Kinkel op 10 juni 1995 gefeliciteerd met zijn verkiezing.

Minister van buitenlandse zaken Klaus Kinkel had in mei bekendgemaakt dat hij geen kandidaat meer zou zijn voor het partijvoorzitterschap, dat hij sedert juni 1993 bekleedde (zie pag. 162/3-'94 en boven). De FDP had in de voorafgaande 20 maanden haar ledental zien dalen van 93.100 tot 84.000, had in diezelfde periode in elf van de twaalf deelstaten haar vertegenwoordiging in het parlement verloren (zie boven) en had in oktober 1994 slechts 47 zetels veroverd in de Bondsdag (tweede kamer van het federale parlement), tegenover 79 in 1990. De partij bleef de kleinste partij in de centrum-rechtse federale regeringscoalitie met de Christen-Democraten (CDU/CSU).

Regionale ontwikkelingen

Op 26 juni besloten de Sociaal-Democraten (SPD) en de Christen-Democraten (CDU) in Bremen voor het eerst een ,,grote coalitie" in de stad te vormen. De coalitieregering, die Henning Scherf (SPD) als leider kreeg, werd *op 4 juli* beëdigd.

Op 30 juni werden de SPD en Alliantie 90/de Groenen het in Noordrijn-Westfalen eens over het vormen van een ,,rood-groene" coalitie. Johannes Rau, die al 17 jaar deelstaatpremier was, bleef regeringsleider.

De SPD-premier van Noordrijn-Westfalen, Johannes Rau (2de v.r.), op 30 juni 1995 temidden van zijn nieuwe coalitiepartners van de Groenen/Alliantie'90: Bärbel Höhne (2de v.l.) en Michael Vesper (r.).Geheel links de SPD-voorzitter van het parlement van de deelstaat. Klaus Matthiesen.

Op 23 juni werden voor het eerst rechtstreekse verkiezingen gehouden voor het burgemeesterschap van **Frankfurt.** Daarbij werd de zittende SPD-burgemeester Andreas \-on Schoeler. die sinds 1991 een ..rood-groene" coalitie had geleid, verslagen door CDU-kandidaat Petra Roth. SPD en Groenen behielden niettemin 48 zetels in de gemeenteraad, tegen 33 voor de CDU.

Op 22 juni aanvaardden de parlementen van **Berlijn** en **Brandenburg** met grote meerderheid de samenvoeging van deze beide Länder (deelstaten). waarover in april overeenstemming was bereikt (zie pag. 389/1/2-'95). Op 5 mei 1996 zou over de kwestie een referendum worden gehouden.

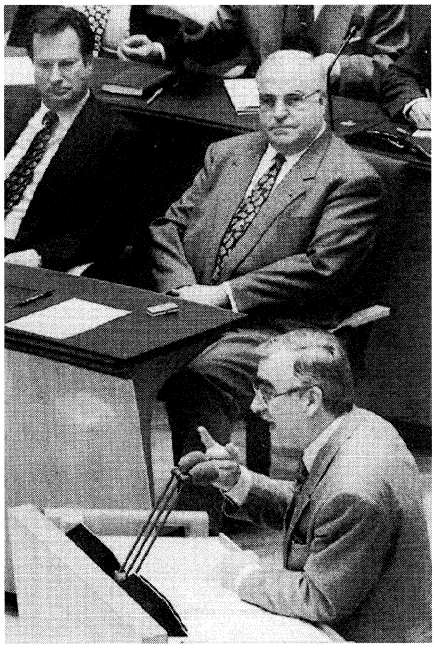

Bondskanselier Helmut Kohl (r boven) en minister van buitenlandse zaken Klaus Kinkel luisteren naar de rede van ininister van financiën Theo Waigel op 31 maart 1995 tijdens het parlementaire debat over de begroting.

Parlement keurt begroting 1995 goed

Na langdurige onderhandelingen tussen de beide kamers van het parlement werd de begroting voor 1995. die in december 1994 was ingediend, maar in januari 1995 was verworpen door de Bondsraad (eerste kamer, zie pag. 387/1/2-'95), uiteindelijk op 2 juni door de Bondsdag goedgekeurd.

Het begrotingsvoorstel was tweemaal verworpen door de Bondsraad. maar volgens de grondwet kon de Bondsdag dit besluit ongedaan maken. Leningen in de openbare sector zouden naar schatting voor 1995 DM 59,8 mrd ($ 1,00 =DM1,4060per 2 juni 1995)bedragen.

Ontwerpbegrotingvoor 1996 goedgekeurd

Op 5 juli ging het kabinet akkoord met de ontwerpbegroting voor 1996, die gebaseerd was op de aanname dat het bruto binnenlands produkt (BBP) in 1995 met 3 procent en in de jaren 1996-'99 met 2,7 procent zou groeien.

De uitgaven werden geschat op DM 452 mrd (vergeleken met een verwachte DM 477.7 mrd in 1995). de inkomsten op DM 392 mrd en het netto te lenen bedrag op DM 59.84 mrd (vergeleken met DM 49 mrd in 1995). dat in 1999 gedaald zou zijn tot DM 29 mrd ($ 1 = DM 1.3935 op 1 juli 1995)

De grootste bezuinigingen vonden plaats bij de uitkeringen voor langdurig werklozen. DM 3.7 mrd, en de uitgaven voor wegen en spoorwegen, DM 2.3 mrd. Minister van financiën Theo Waigel zei dat de bezuinigingen nodig waren om de lagere inkomsten te compenseren, die ten dele het gevolg u-aren (DM 1% mrd) van voorgenomen federale belastingverlagingen. ten dele van hogere belastingdrempels (zie hieronder). en ten dele (DM 8 mrd) van de uitspraak van het Constitutionele Hof in 1994 dat dc Kohlepfennig, een toeslag op elektriciteitsrekeningen, ongrondwettelijk was.

Op 27 juli bereikten de regering en de oppositionele Sociaal-Democraten (SPD) een akkoord over hogere drempels voor de inkomstenbelasting en over verhoging van de kinderbijslag. Aan de langdurige onderhandelingen was een uitspraak van het Constitutionele Hof voorafgegaan dat de basisniveaus van belastingvrije inkomens te laag waren en op zijn minst verdubbeld dienden te worden.

Volgens het compromis, dat een inkomstenderving van DM 18 mrd met zich meebracht, zou de huidige belastingvrije som van DM 6.000 voor één persoon verdubbeld worden tot DM 12.000 (het niveau dat door de regering was voorgesteld) en vervolgens in fasen worden verhoogd tot DM 13.000 in 1999 (het niveau dat de SPD nastreefde). Voor echtparen gold een belastingvrije som die tweemaal zo hoog was als die voor één persoon.

Wijziging van abortuswet

Op 29 juni keurde de Bondsdag met 486 stemmen voor en 145 tegen bij 21 onthoudingen een wijziging van de abortuswet goed. Abortus bleef verboden, maar was niet langer strafbaar tijdens de eerste drie maanden van de zwangerschap als de zwangere vrouw een hulpverlener had geraadpleegd. Deze procedure werd vereist om nadruk te leggen op de bescherming van het ongeboren leven.

In 1992 was een wet aangenomen die de abortusbepalingen van Oost- en West-Duitsland met elkaar in overeenstemming bracht, maar deze was een jaar later ongrondwettig verklaard (ziepag. 534/3-'93). Sedertdien was een herzien wetsontwerp aangenomen door de Bondsdag in mei 1994 (zie pag. 540/2/3-'94), maar dit was in de door de SPD gedomineerde Bondsraad verworpen. De nieuwe wet was het resultaat van nadere onderhandelingen tussen de partijen.

Abortus zou niet vergoed worden door de nationale ziektekostenverzekering, behalve in gevallen van verkrachting of medische indicatie. Een abortus bij een vrouw met een maandinkomen lager dan DM 1.700 zou echter wel vergoed worden wanneer de kosten zouden kunnen morden verhaald op het sociale zekerheidsstelsel van de betrokken deelstaat.

Uitspraak Constitutionele Hof over voormalige Oostduitse spionnen

Op 23 mei bepaalde het Federale Constitutionele Hof (Bundesverfassungs-

gericht, BVG) dat voormalige Oostduitse spionnen niet konden worden vervolgd door (West-)Duitse federale rechtbanken. In de uitspraak werd het aldus geformuleerd: ,,Staatsburgers van het voormalige Oost-Duitsland die vóór het herstel van de Duitse eenheid voor de geheime diensten van hun land spioneerden, uitsluitend vanuit Oost-Duits grondgebied en gericht tegen West-Duitsland, kunnen na de hereniging niet langer wegens hun spionageactiviteiten worden vervolgd."

Dit hield in dat de aanklachten tegen meer dan 6.300 vermeende Oostduitse spionnen zouden moeten worden ingetrokken. Tot degenen wier vonnis teniet zou worden gedaan. behoorde Markus Wolf, die in december 1993 tot zes jaar gevangenisstraf was veroordeeld maar sindsdien was vrijgelaten in afwachting van zijn hogerberoep (zie pag. 167/3-'94).

Akkoord over voormalige SED-bezittingen

Een onafhankelijke commissie bereikte op 16 juni een akkoord met de Partij van Democratisch Socialisme (PDS), de opvolger van de vroegere Oostduitse regeringspartij SED (Socialistische Eenheidspartij van Duitsland), over de toewijzing van het resterende bezit van de SED.

Van een totaal bezit dat werd getaxeerd op DM 1,8 mrd zou de PDS vier gebouwen behouden, ter waarde van DM 30 mln, die vóór de vorming van de SED hadden toebehoord aan de Communistische Partij. Het resterende bezit zou worden aangewend voor gemeenschapsdoeleinden. Nog te vorderen belastingen van DM 67 mln werden verlaagd tot DM 8 mln en betaald uit voormalige SED-bezittingen.

Vrijlating van Mielke. Processen tegen voormalige Oostduitse leiders

Het voormalige hoofd van de Oostduitse veiligheidsdienst, Erich Mielke (87), werd op 2 augustus ontslagen uit de Berlijnse gevangenis waar hij tweederde deel van een straf van zes jaar had uitgezeten, die hem in 1993 was opgelegd voor de moord op twee politiemannen in 1931 (zie pag. 167/3-'94).

De vrijlating van Mielke, die vóór zijn veroordeling gevangen was gezet. was overeenkomstig de standaardprocedure die het toestond gevangenen vrij te laten wanneer ze tweederde van hun straf hadden uitgezeten.

Het proces tegen hem wegens beschuldigingen die verband hielden met het voormalige Oostduitse beleid om ,,gerichtte schieten" op mensen die naar het Westen trachtten te ontsnappen. was in november 1994 gestaakt (zie pag. 93/2-'95).

Het gerechtshof van de deelstaat Saksen veroordeelde op 9 augustus in Dresden Hans Modrow tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van negen maanden. Modrow, die premier van Oost-Duitsland was geweest van november 1989 tot de eerste vrije verkiezingen in maart 1990, werd veroordeeld in verband met electorale fraude tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van mei 1989 toen hij burgemeester van Dresden was. Twee andere gedaagden kregen voorwaardelijke straffen van negen en zes maanden elk en weer een andere werd veroordeeld tot een boete van DM 5.400.

In mei 1993 was Modrom schuldig bevonden aan vrrkiezingsfraude. maar hij werd met een waarschuwing vrijgelaten (zie pag. 535/2/3-'95). Dit leidde tot een hoger beroep, dat tot gevolg had dat de federale rechtbank in Karlsruhe opdracht gaf tot een nieuw proces.

Op 18 augustus stonden in Berlijn acht voormalige Oostduitse generaals terecht op beschuldiging van medeplichtigheid aan doodslag en poging tot doodslag in verband met het beleid ,,gericht te schieten".

Er waren al meer dan 30 vervolgingen ingesteld tegen voormalige grenswachten, maar eerdere pogingen om het Oostduitse leiderschap voor het gerecht te brengen hadden tot dan toe geen succes gehad (zie ook pag. 6/3 en 458/2-'92; 84/1 en 535/1-'93; 167/3 en 832/2/3-'94; 93/2-'95). Men verwachtte dat de zaak ten minste achttien maanden zou gaan duren.

Besluit tot inzet van vliegtuigen en ondersteuningstroepen in voormalig Joego-Slavië

De Bondsdag stemde op 30 juni in met het leveren van een contingent militaire vliegtuigen, waaronder acht Tornado-gevechtsvliegtuigen alsmede transportvliegtuigen, en 1.500 man ondersteuningstroepen als onderdeel van de Snelle Reactiemacht die door Frankrijk, Nederland en Groot-Brittannie werd samengesteld ter versterking van de VN-missie in voormalig Joego-Slavië (zie ook pag. 600/3-'95). Het besluit werd genomen met 386 stemmen vóór (waaronder 45 van de SPD en vier van de Groenen), 258 stemmen tegen en 11 onthoudingen. (Zie pag. 83111-'94 voor de uitspraak van het Constitutionele Hof uit 1994 die dergelijke operaties mogelijk maakte.)

Uitspraak over kruisbeelden in Beierse scholen

In een op 10 augustus gepubliceerde uitspraak bepaalde het Federale Constitutionele Hof (BVG) dat het Beierse gebruik om kruisbeelden in openbare scholen te hangen in strijd was met de Duitse Grondwet.

Het gebruik dat op artikelen in de Beierse grondwet was gebaseerd. u-erd ongrondwettelijk geacht, omdat het in strijd zou zijn met de garantie van godsdienstvrijheid in de Grondwet. In de uitspraak werd gesteld dat ,,aangezien het een algemene verplichting is om naar school te gaan kruisbeelden in klaslokalen be tekenen dat de staat de leerlingen met dit symbool confronteert tijdens de lessen, en hen geen alternatief laat voor leren 'onder het kruis'".

Bondskanselier Helmut Kohl noemde de uitspraak ,,onbegrijpelijk" en zei dat ,.onze liberale sociale structuren in wezen gebouwd zijn op fundamentele christelijke waarden" en dat ,,we deze fundamenten niet kunnen en willen verloochenen". Theo Waigel, de federale minister van financiën en voorzitter van de Christelijke Sociale Unie (CSU, de Beierse zusterpartij van Kohl's Christen-Democratische Unie, CDU). noemde de uitspraak ..schokkend", en de Beierse ministerpresident Edmund Stoiber vond hem intolerant en zei dat hij „voorlopig" geen opdracht zou geven tot verwijdering van de kruisbeelden.

Uitspraak over successierecht

Op 18 augustus bepaalde het BVG dat het bestaande successierecht en de bestaande vermogensbelasting in strijd waren met de grondwettelijke garanties van gelijkheid van behandeling omdat huizenbezitters te zeer werden bevoordeeld in vergelijking met degenen die andere bezittingen hadden, zoals aandelen of obligaties.

Renteverlaging

Op 24 augustus verlaagde de Bundesbank (centrale bank) het disconto van 4,0 naar 3,5 procent en het lombardtarief van 6,0 naar 5,5 procent. Deze verlaging werd doorgevoerd als gevolg van een gunstige inflatie: een zich gunstig ontwikkelende geldvoorraad en vanwege de bezorgdheid dat de sterke Duitse mark de Duitse economie schade toe zou brengen. De Oostenrijkse, Nederlandse, Belgische en Deense centrale banken volgden later die dag dit voorbeeld. (Voor de renteverlagingen vanmaart, zie pag. 388/1/2-'95.)

Eersteveroordeling wegens handelen met voorkennis

De federale veiligheidsdienst maakte op 18 augustus bekend dat een rechtbank in Frankfurt de eerste veroordeling had uitgesproken wegens handelen met voorkennis op grond van in juni 1994 goedgekeurde wetgeving (zie pag. 83013-'94).

De rechtbank veroordeelde Harald Kronseder tot een boete van DM 600.000 (S 407.000) in

verband met de verkoop van preferente aandelen in zijn familiebedrijf van Krones bottelmachines, kort voordat de aandelen in november 1994 in waarde daalden na de bekendmaking van handelsproblemen in Zuid-Amerika en Oost-Europa

Aanslag op synagoge in Lubeck. Neonazi's aangepakt

Op 7 mei was de synagoge in Lubeck voor de tweede keer het doelwit van een brandbomaanslag hetgeen een schaduw wierp over de Duitse viering van de 50ste verjaardag van de geallieerde overwinning in Europa (zie pag 537/1 e v-'95) Drie weken eerder waren vier mannen veroordeeld tot gevangenisstraffen van 2,5 tot 4,5 jaar in verband met de eerste aanslag. in maart 1994 (ziepag 540/1-'94)

Op 23 mei veroordeelde het gerechtshof van de deelstaat Berlijn een lid van de verboden groepering Duits Alternatief (zie pag. 80/3 e.v. en 527/3-'93), de in augustus 1994 gearresteerde Arnulf Priem (47), tot 3,5 jaar gevangenisstraf. Hij werd schuldig bevonden aan belastering van de staat, het gebruik van nazi-symbolen en het onwettig bezitten en opslaan van wapens.

Eerder. op 5 mei, was de neonazistische groep Directe Actie-Midden-Duitsland verboden door de autoriteiten in Brandenburg omdat de 70 leden tellende organisatie tot terrorisme zou kunnen overgaan.

Aanslagen op bezittingen van Turken

Eind augustus kwamen twee asielzoekers uit Tsjaad en Ghana om bij een brand in een Turkse winkel in Ulm, waarbij vier anderen werden gewond. Een woordvoerder van de politie verklaarde op 29 augustus dat het waarschijnlijk opzettelijke brandstichting betrof, hoewel het niet direct duidelijk was of de aanslag wegens raciale of politieke motieven was gepleegd.

In juli en augustus werden in heel Duitsland meer dan vierentwintig aanslagen gepleegd op Turkse bezittingen en verschillende vermoedelijke sympathisanten van de verboden Koerdische Arbeiderspartij (PKK, zie pag. 250/1/2-'94) werden als gevolg daarvan aangehouden.

Straf voor ontkenning holocaust

Op 29 augustus veroordeelde een rechtbank in de deelstaat Berlijn de 29-jarige Bela Ewald Althans tot 3,5 jaar gevangenisstraf wegens het ontkennen van de holocaust.

Akkoord betreffende terugkeer van illegale Vietnamese immigranten

Op 21 juli tekenden Duitsland en Vietnam een akkoord dat voorzag in het terugzenden van 40.000 illegale Vietnamese immigranten tussen september 1995 en 2000.

Vietnamezen die Duitsland illegaal binnenkwamen of wier asielaanvragen werden afgewezen, zouden voortaan eveneens worden teruggestuurd.

Verder zou naar verwachting spoedig een akkoord worden getekend dat voorzag in Duitse hulp ter waarde van DM 100 mln in 1995 (zieookpag. 388/2-'95).

Rapport Amnesty International over politiegeweld

Op 16 mei publiceerde de mensenrechtenorganisatie Amnesty International een rapport over ruim 70 gevallen waarin buitenlanders en leden van etnische minderheden zouden zijn mishandeld door de politie. De gevallen waren aan Amnesty gemeld tussen januari 1992 en maart 1995. Minister van binnenlandse zaken Manfred Kanther ontkende dat er een consequent patroon van geweld bestond en zei dat vermeende mishandelingszaken door de autoriteiten diepgaand werden onderzocht.

Arrestatie van Jurgen Schneider

Op 18 mei werd Jurgen Schneider, een projectontwikkelaar wiens onderneming in april 1994 over de kop was gegaan met schulden van meer dan DM 5 mrd en die vervolgens was verdwenen, in Miami in de staat Florida gearresteerd door agenten van de Amerikaanse federale recherche FBI. Schneider, wiens echtgenote Claudia korte tijd later eveneens werd aangehouden. zou naar verwachting aan Duitsland worden uitgeleverd om terecht te staan op beschuldiging van oplichting envalsheid in geschrifte.

Arrestatie en uitwijzing van linkse extremist

Op 4 juni werd Johannes Weinrich (47) aan Duitsland uitgeleverd door Jemen, waar hij medio 1994 was gearresteerd. Weinrich zou in Duitsland terechtstaan op beschuldigingen van bomaanslagen en terroristische activiteiten in West-Duitslandin 1979,1981en 1983. Hij zou de rechterhand zijn van Illich Ramirez Sanchez alias ,,Carlos de Jakhals", die in 1994 door Soedan was uitgeleverd aan Frankrijk (zie pag. 98/3 e.v.-'93).

(Vor.ber.pag. 387/1 e.v.-1995)

EUROPESE UNIE

VOORBEREIDIWGOP INTERGOUVERNEMENTELE CONFERENTIE VAN 1996

In mei 1995 publiceerden de Europese Commissie en het Europees Parlement op verzoek van de Europese Raad ieder een nota met hun visie op de voorbereiding van de in 1996 te houden Intergouvernementele Conferentie (IGC) ter evaluatie van het Verdrag van Maastricht over de Europese Unie (Zie pag 542/3 e v-'94 voor de topconferentie in juni 1994 waar de Reflectiegroep (bezinningsgroep) werd geinstalleerd die de IGC van 1996 moest voorbereiden, zie pag 172/2 e v-'95 voor het Duitse plan van september 1994 voor een Europa met meer snelheden)

Reide documenten gingen in op de zwakheden van de Europese Unie (EU) op het gebied van enerzijds het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) en anderzijds de samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken. aangemerkt als respectievelijk de tweede en derde ;.pijler" van de Unie volgens het Verdrag. Het EU-beleid op beide gebieden was gebaseerd op intergouvernementele samenwerking en afhankelijk van het beginsel van unanimiteit, hetgeen. zo waarschuwde Commissievoorzitter Jacques Santer. ,,totverlamming kan leiden".

Strategiedocument van de Commissie

Het strategiedocument van de Commissie dat Santer op 10 mei presenteerde, verwierp het concept van een Europa a la carte, waarin lidstaten konden kiezen voor bepaalde onderdelen van de Unie en andere onderdelen konden afwijzen; Santer accepteerde echter dat sommige EU-lidstaten wellicht met verschillende snelheden zouden moeten werken.

Hij benadrukte de noodzaak om ,.de Unie te verdiepen en te versterken" voordat er sprake kon zijn van uitbreiding, omdat anders ,,de Unie van 20 leden niet werkbaar zou zijn." Hij betoogde: ,.Wij (de Commissie) hebben voldoende competentie. Wij willen geen nieuwe bevoegdheden. De IGC moet zich concentreren op het efficiënter en transparanter maken van de EU." Dit zou onder meer een beperking van het vetorecht van de lidstaten inhouden. een daarmee gepaard gaande toename van de besluitvorming op basis van meerderheid van stemmen (in plaats van bij unanimiteit), en een eind aan uitzonderingsclausules zoals die voor Groot-Brittannië goldeninzake het sociale beleid.

Dat de EU er niet in slaagde een GBVB tot stand te brengen, zoals gebleken was in het conflict in Bosnië. had volgens het document te maken met het feit dat pogingen om tot beleid te komen systematisch werden gefrustreerd door het ,,vluchten in unanieme beslissingen". Ook de samenwerking met betrekking tot justitiële en binnenlandse zaken behoefde een

fundamentele herziening, aangezien intergouvernementele initiatieven niet effectief waren gebleken Andere zaken die in overweging werden gegeven behelsden de toekomstige samenstelling van een Commissie na uitbreiding van de Unie en een evaluatie van de gewoonte om het voorzitterschap van de Europese Raad elke zes maanden te laten rouleren

IGC-resolutie van Europees Parlement

Op 17 mei aanvaardde het Europees Parlement met 288 stemmen voor, 103 stemmen tegen en 76 onthoudingen het zogenoemde .,rapport-Bourlanges-Martin" als onderdeel van de voorbereidingen op de IGC van 1996.

De resolutie bepleitte (i) een effectiever buitenlands EU-beleid binnen het raamwerk van de Gemeenschapspijler, (ii) besluitvorming op basis van meerderheid in de tweede ,.pijler" voor humanitaire, diplomatieke of militaire ..gezamenlijke actie". met dien verstande dat geen enkel land gedwongen zou morden aan zo'n actie mee te doen als het niet wilde. en (iii) integratie van de bevoegdheden van de Westeuropese Unie (WEU) in de EU Ook u erd opgeroepen de besluitvorming over justitiele en binnenlandse zaken onder de institutionele paraplu van de EU te brengen. Wat betreft de Economische en Monetaire Unie (EMU) zouden de bestaande tijdschema's en convergentiecriteria moeten morden gehandhaafd. Het idee van een Eu opees staatsburgerschap zou moeten worden versterkt en de Britse uitzonderingspositie met betrekking tot de sociale paragraaf moeten worden beeindigd.

Op hel gebied van institutionele zaken pleitte het Parlement ervoor dat meer beslissingen in de Ministerraad via gekwalificeerde meerderheid tot stand zouden komen. Unanimiteit en vetorecht zouden slechts gereserveerd moeten blijven voor constitutionele zaken als amendering van verdragen. eigen middelen en een gemeenschappelijk kiesstelsel. Ook wenste het Parlement het aantal procedures voor het aannemen van wetgeving terug te brengen van vijf (met ongeveer 20 varianten) naar drie: ,,medebeslissing". welke was ingevoerd krachtens het Verdrag van Maastricht en waarvan volgens het Europees Parlement vaker gebruik gemaakt morst u-orden. ,,instemming" en ..raadpleging". Het Parlement gaf ook in overweging in de hele Unie een referendum te houden over de uitkomsten van de IGC.

Kwcstics als de beperking van het vetorecht en het vaker werken met gekwalificeerde meerderheden kregen steun van de Duitse regering en een aantal kleinere landen die een grotere mate van Europese integ atie voorstonden. vooral in het licht van de te venvachten uitbreiding van de EU naar het oosten. Leden van de Britse regering waren echter sterk gekant tegen deze plannen en de Britse premier John Major zei op 16 mei in het Lagerhuis van het Britse parlement: ,,Wijzullen ons veto niet opgeven."

Witboek over betrekkingen met Oost-Europa

Op 3 mei keurde de Commissie een Witboek goed, waarin de stappen werden beschreven die Midden- en Oosteuropese landen zouden moeten nemen ter voorbereiding op een uiteindelijk EU-lidmaatschap.

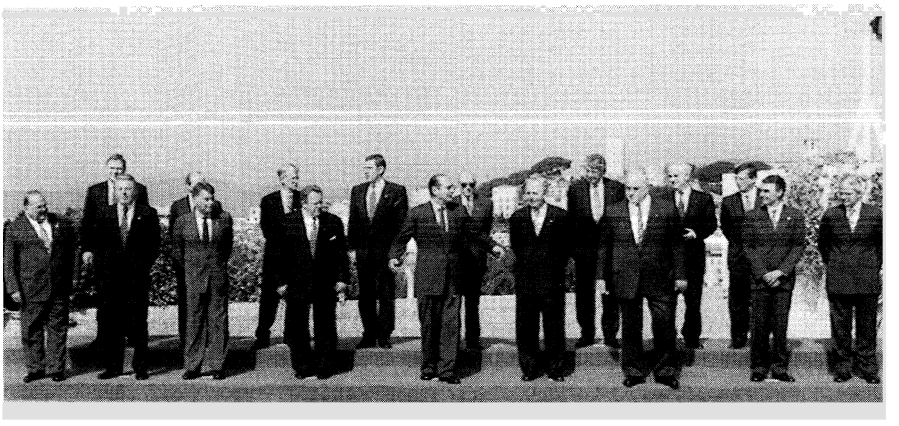

Regeringsleiders en staatshoofden van de EU poseren op 27 juni 1995 in Cannes voor het familieportret van de top van de Europese Raad. V.l.n.r.: Jean-Luc Dehaene (premier België), Paavo Lipponen (premier Finland); Franz Vranitzky (kanselier Oostenrijk), Lamberto Dini (premier Italie), Felipe Gonzalez (premier Spanje). Ingvar Carlsson (premier Zweden), Martti Ahtisaari (president Finland). Poul Nyrup Rasmussen (premier Denemarken). Jacques Chirac (president Frankrijk). Andreas Papandreou (premier Griekenland). Jacques Santer (voorzitter Europese Commissie). Wim Kok (premier Nederland), Helmut Kohl (bondskanselier Duitsland), John Bruton (premier Ierland), Jean-Claude Junker (premier Luxemburg). Anibal Cavaco Silva (premier Portugal). John Major (premier Groot-Brittannië).

In het 300 pagina's tellende document werd uiteengezet welke juridische en bestuurlijke hervormingen nodig waren om één gemeenschappelijke markt met vrij handelsverkeer van goederen, diensten en kapitaal mogelijk te maken. Hoewel technische ondersteuning werd aangeboden. werden geen data genoemd voor de toetreding of het begin van toetredingsonderhandelingen.

Het Witboek was gericht op de zes landen die al een associatieverdrag met de EU hadden gesloten - Bulgarije, Hongarije. Polen. Roemenie, Slowakije en Tsjechië (zie pag. 321/1/2-'94. 392/1-'95). Het kon ook worden toegepast op de Baltische staten. waarmee de EC in april 1995 verdragen voor een geassocieerd lidmaatschap had gesloten (zie pag. 392/2-'95), en op Slovenie. waarmee de onderhandelingen in maart waren begonnen (zie pag. 610/3-'95). Nadat Hongarije en Polen in april 1994 officieel het EU-lidmaatschap hadden aangevraagd (zie pag. 541/2-'94), werd vei-wacht dat Tsjechie dit eind 1995 zou doen.

(Zie pag. 612/2/3-'95 voor de betrekkingen van de EU met Turkije: zie pag. 549/2/3-'95 voor de maatregelen van Italie tegen illegale migranten en de gevolgen daarvan voor de overige ondertekenaars van het Verdrag van Schengen.)

TOP IN CANNES

Op 26-27 juni waren de staatshoofden en regeringsleiders van de 15 lidstaten van de Europese Raad van de Europese Unie (EU) bijeen in het Zuidfranse Cannes voor een topconferentie onder voorzitterschap van de Franse president Jacques Chiiac. De top werd ook bijgewoond door leiders van 11 EU-ieden in spe (zes Midden- en Oosteuropese staten. de drie Baltische staten, Cyprus en Malta)

Wat betreft de Europese Monetaire Unie (EMU) erkenden de 15 lidstaten dat de invoering van één gemeenschappelijke munt in 1997 niet haalbaar was (zoals de ministers van financiën al hadden geconcludeerd in april - zie pag. 394/3-'95 - en nogmaals tijdens een vergadering op 19 juni). Ook werd erkend dat. gezien de verschillen tussen de economische prestaties van de lidstaten. de EU slechts tot een gedeeltelijke monetaire unie zou kunnen komen. De leiders spraken desondanks af dat zij uiterlijk in december 1995 een naam voor de gemeenschappelijke munt zouden kiezen en dat op 1 januari 1999 een .,onomkeerbare" overgang naar de derde fase van de EMC zou plaatsvinden. Zij verwierpen een voorstel van Chirac om onder leiding van de Franse oud-president Valéry Giscard d'Estaing een studiegroep op te richten inzake een monetaire unie met meer snelheden.

Een aantal belangrijke zaken werd niet aangesneden, zoals de institutionele aanpassing aan de uitbreiding van de EG. De lidstaten beloofden de Europol-Conventie te zullen ondertekenen. maar besloten tot een jaar uitstel van de beslissing of het Europese Gerechtshof wel of niet bevoegd moest zijn in geschillen over de tenuitvoerlegging van de conventie; het uitstel werd noodzakelijk toen een compromis onmogelijk bleek wegens de halsstarrige weigering van de Britse premier John Major om het Hef enige zeggenschap te geven en de even ferme positie van de Benelux-landen die een akkoord zonder regeling van de positie van het Hof onaanvaardbaar vonden.

Op het gebied van het buitenlands beleid leidde druk van de noordelijke landen en vooral Duitsland tot het besluit dat de hulp aan Midden- en Oost-Europa in dc periode 1995-'99 in

totaal ECC 6.69 mrd zou bedragen, tegen ECU 4.69 mrd voor het Middellandse-Zeegebied. De impasse in de onderhandelingen over het achtste Europees Ontmikkelingsfonds (EOF) voor de ACP-landen (70 landen in Afrika. het Caribisch gebied en de Pacific waarmee de Unie speciale banden onderhoudt) werd in Cannes doorbroken toen de regeringsleiders besloten hiervoor 13.3 mrcl beschikbaar te stellen; dit was geen verhoging ten opzichte van het zevende EOF. Het was voor het eerst dat de Franse bijdrage aan het EOF hoger was dan de Duitse.

Voorafgaand aan de top had Chirac de EG-staatshoofden en -regeringsleiders op 9 juni een diner aangeboden in het Elysée. het presidentiële paleis in Parijs. Er werd veel gediscussieerd over de toekomst van Europa en de toestand in Bosnië. De benoeming van de Zweedse oud-premier Carl Bildt tot bemiddelaar van de EU in voormalig Joego-Slavië, werdgoedgekeurd (zieookpag. 601/3 e.v.-'93).

Conclusies van het voorzitterschap

Hierna volgen enkele belangrijke passages uit de conclusies van het voorzitterschap:

,,Voor het eerst waren in het kader van de Europese Raad 15 lidstaten bijeen. De Raad heeft (...) stevige grondslagen gelegd voor een nieuwe start van de Europese eenwording via de herziening van het Unieverdrag. de totstandbrenging van de economische cn monetaire unie en de verwezenlijking van een nieuwe. belangrijke uitbreiding".

Economische, sociale en monetaire vraagstukken - Werkgelegenheid. ,.... De bestrijding van de werkloosheid en de vraagstukken in verband met gelijke kansen zullen de belangrijkste opdracht van de Europese Unie en haar lidstaten blijven ...".

De Economische en Monetaire Unie, ,,De Europese Raad bevestigt nogmaals vastbesloten te zijn om bij de voorbereiding van de overgang naar de gemeenschappelijke munt op uiterlijk 1 januari 1999 strikt de hand te houden aan de conrergentiecriteria, het tijdschema, de protocollen en de procedures waarin het Verdrag (van Maastricht) voorziet ...".

Buitenlandse betrekkingen. ,,... De Europese Raad bevestigt opnieuw dat onderhandelingen over de toetreding van Malta en Cyprus tot de Unie, op basis van voorstellen van de Commissie. zes maanden na de sluiting van de Intcrgouverneinentele Conferentie van 1996 zullen beginnen en dat bij die onderhandelingen de resultaten van de conferentie in aanmerking zullen worden genomen. Hij memoreert dat hij groot belang hecht aan de voorbereiding van de toetreding van de geassocieerde landen tot de Unie (zie boven voor Witboek over de betrekkingen met Midden- en Oost-Europa). De Europese Raad blijft het voorts van strategisch belang achten dat de betrekkingen van de Europese Unie met haar mediterrane partners een nieuwe dimensie krijgen

.,De Europese Raad constateert dat er vooruitgang is geboekt met betrekking tot de toestand in Tsjetsjenie en. erop relienend dat deze vooruitgang wordt bevestigd, spreekt hij zich uit voor de ondertekening van de interimovereenKomst (met Rusland) ...".

..De Raad is voornemens zich in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid vastberaden in te zetten voor vrede en ontwapening' . (Er werden verklaringen aangenomen over zaken als voormalig Joego-Slavië, de komende Euro-Mediterrane conferentie in Barcelona. de 50ste verjaardag van de oprichting van de VN. de geiijktijdig gehouden top van de OAE. en Boeroendi.)

..De Europese Raad heeft overeenstemming bereikt over de kredieten die in de periode 1995/1999 moeten worden uitgetrokken voor de financiële samenwerking met de landen van Midden- en Oost-Europa en de Middellandse-Zeelanden (nadat de EU op 12 juni financiële protocollen met Cyprus en Malta had ondertekend. die voorzagen in respectievelijk ECU 74 mln en ECU 45 mln steun tot 1998); hij heeft het bedrag en de financiering van het achtste EOF vastgesteld ...".

Interne vraagstukken. .,De Europese Raad heeft met voldoening geconstateerd dat een akkoord is bereikt over de ontwerp-overeenkomst tot oprichting van Europol ... Hij is overeengekomen de kwestie van het eventueel toekennen van bevoegdheden aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen uiterlijk tijdens zijnbijeenkomst van juni 1996 te regelen ...".

Voorbereiding van de intergouvernemcntclc conferentie van 1996. ,.De Europese Raad constateert met voldoening dat de voorbereiding van de Intergouvernementele Conferentie van 1996 thans goed op gang is gekomen ...".

VERDERE ONTWIKKELINGEN. VOORBEREIDINGEN IGC

Tijdens een bijeenkomst in Messina, op Sicilië, herdachten EU-ministers van buiteniandse zaken op 11 juni dat 40 jaar eerder de ministers van buitenlandse zaken van Frankrijk, Duitsland, Italië en de Benelux in Messina een vergadering hadden gehouden die leidde tot de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (EEG, voorloper van de EU; zie pag. 11975-'55).

De volgende dag kwam de 18 leden tellende Reflectiegroep voor het eerst officieel bijeen in het nabijgelegen Taormina om zich voor te bereiden op de Intergouvernementele Conferentie (IGC) die in 1996 de werking en herziening van het Verdrag van Maastricht over de Europese Unie zou beoordelen De Denkgroep bestond uit één minister uit elke EU-lidstaat, de voorzitter van de Europese Commissie en twee vertegenwoordigers van het Europees Parlement

Betrekkingen met Midden- en Oost-Europa

In juni werden verscheidene bilaterale akkoorden getekend.

Op 1 juni ondertekenden de EU en **Oekraine** een voorlopig akkoord dat de partnerschapsovereenkomst van juni 1994 (zie pag 543/2-'94) onmiddellijk in werking stelde

Op 12 juni sloot de EU bilaterale associatieovereenkomsten (ook wel Europa-akkoorden genoemd) met de drie Baltische staten. Vergelijkbare overeenkomsten waren er reeds met de zes Middeneuropese staten. **Estland, Letland en Litouwen** werden hiermee de

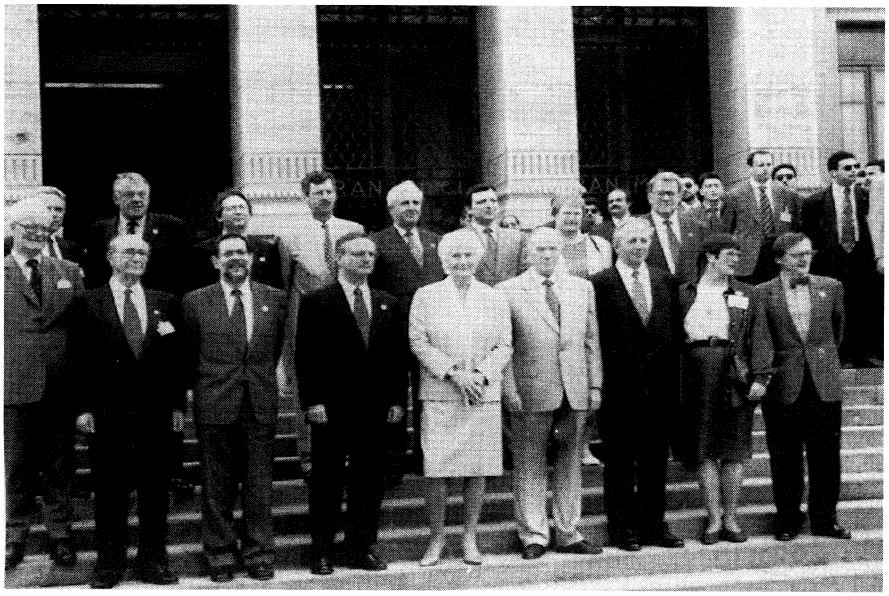

De voorzitter van het Europees Parlement. Klaus Hansch (4de v.l. vooraan). poseert samen met de ministers van buitenlandse zaken van de EU op 2 juni 1995 in Messina voor de pers.

eerste voormalige Sowjet-republieken aan wie het vooruitzicht van een uiteindelijk EU-lidmaatschap werd geboden.

Op 15 juni parafeerde de EU een associatieovereenkomst met **Slovenië.** Een officiële **ondertekeningsplechtigheid** werd uitgesteld totdat overeenstemming zou zijn bereikt over de kwestie van de in de jaren '40 geconfisqueerde bezittingen van etnische Italianen (zie pag. 610/3-'95).

Roemenië vraagt lidmaatschap aan

Op 22 juni vroeg Roemenië, als derde land van het voormalige communistische Oostblok na Hongarije en Folen, officieel het lidmaatschap van de EU aan.

Betrekkingen met Rusland en Vietnam

Op 17 juli tekende Rusland een voorlopig handelsakkoord met de EU. Handelsconcessies die onmiddellijk van kracht werden behelsden onder meer het afschaffen van quota's op importartikelen uit Rusland, met uitzondering van textiel- en staalprodukten. In andere clausules werden bepalingen opgenomen over de handel in uranium en de bescherming van investeringen.

Oorspronkelijk zou in januari 1995 een handelsakkoord getekend zijn, maar dit was uitgesteld uit protest tegen het optreden van de Russische regering in Tsjetsjenie (zie pag. 39212-'95: zie pag. 54311-'94 voor het partnerschaps- en samenwerkingsakkoord met Rusland van juni 1994).

Op 17 juli ondertekenden Vietnam en de EU een handelsakkoord dat gericht was op verbetering van de investeringsmogelijkheden, de toegang tot de markt en de economische samenwerking, en op bescherming van mensenrechten, vluchtelingen en het milieu.

Ondertekening van Europol-Conventie

Op 26 juli ondertekenden de 15 lidstaten van de EU de Europol-Conventie over drugshandel: illegale immigratie, illegale autohandel en mensenhandel. Er werd echter geen overeenstemming bereikt over het toekennen van bevoegdheden aan het Europese Hof van Justitie in geschillen over de tenuitvoerlegging van de Conventie (zie ook boven). De Benelux-landen, Duitsland, Italië en Oostenrijk ondertekenden een protocol waarin stond dat deze kwestie uiterlijk in juni 1996 geregeld moest zijn; de Benelux-landen stelden bovendien dat zij de Conventie niet zouden ratificeren voordat dit gebeurd was.

Verdrag van Schengen van kracht

Op 1 juli kwam een eind aan de overgangsperiode van drie maanden die had gegolden vuur het Verdrag van Schengen definitief van kracht werd voor zeven van de deelnemende landen (zie pag. 393/1 e.v.-'95).

Frankrijk had op 29 juni voorgesteld de overgangsperiode met nog eens zes maanden te verlengen, maar was vervolgens akkoord gegaan met de inwerkingtreding van het verdrag, waarbij het gebruik maakte van een clausule die het toestond bij uitzondering identiteitscontroles te houden aan grensovergangen. Een soortgelijke uitzondering gold voor de Amsterdamse luchthaven Schiphol (zie pag. 393/3 e.v.-'95).

Op 12 juli kwam de Europese Commissie met voorstellen om de paspoortcontroles aan alle binnengrenzen van de EU eind 1996 af te schaffen. De Britse regering dreigde onmiddellijk een veto over dit plan uit te spreken.

Landbouw

EU-ministers van landbouw besloten tijdens een vergadering op 20-22 juni tot een hervorming van het agri-monetair systeem van de EU. dat bedoeld was om boeren te beschermen tegen valutaschommelingen binnen de EU. Het bestaande gemeenschappelijke wisselkoersmechanisme voor landbouwbetalingen zou worden vervangen door een tweesporenstelsel met vaste koersen voor sterke munteenheden zoals de Duitse mark en ECU-gekoppelde koersen voor zwakkere valuta's.

Er werd overeenstemming bereikt over de hoogte van de ondersteuning van de prijzen voor het landbouwjaar 1995/96 (dat begon op 1 juli). Deze behelsde een prijsverlaging van 7,5 en 5 procent voor respectievelijk graan en rundvlees. De overige steunbetalingen bleven ongewijzigd.

De ministers besloten ook dat vee dat naar slachthuizen werd vervoerd, niet langer dan acht uur achtereen vervoerd mocht worden, al waren in bepaalde omstandigheden reistijden tot 28 uur toegestaan, afhankelijk van leeftijd en diersoort, en van de beschikbare ventilatie- en watervoorzieningen.

Eerste ombudsman van Europees Parlement

Op 12 juli koos het Europees Parlement de Fin Jacob Magnus Söderman tot zijn eerste ombudsman. De aanstelling gold voor vier jaar, tot na de volgende verkiezingen voor het Europees Parlement; elk nieuw gekozen EP zou een (nieuwe) ombudsman benoemen of herbenoemen.

De taak van de ombudsman was gedefinieerd in het Verdrag van Maastricht en kwam er op

De Noorse minister van justitie Grete Faremo, haar Deense ambtgenoot Bjorn Westh, de Belgische minister van Europese zaken Robert Urbain. de IJslandse minister van justitie Thorsteinn Palsson. de Finse minister van binnenlandse zaken Jan-Erik Enestam en de Zweedse minister van vluchtelingen- en immigratiebeleid Leif Blomberg (v.l.n.r.)geven in Brussel een persconferentie na een bijeenkomst tussen de Schengengroep en de Noordse Unie op 16 juni 1995, die gericht was op vergaande samenwerking tussen de twee groepen en het eventuele afschaffen van controles aan de binnengrenzen.

neer klachten van burgers te behnnclelen over communautaire instellingen en organen (onbehoorlijk bestuur). Het EP kende ook een Commissie verzoekschriften. die alle andere klachten behandelde (veelal betrekking hebbend op mankementen in de toepassing van het principe van vrij verkeer binnen de EU).

„OPENSKIES"-AKKOORDEN TUSSEN VS EN EUROPESE LANDEN

In maart parafeerde de Amerikaanse regering memoranda van overeenstemming inzake .,open skies"-akkoorden met België en Oostenrijk Zij had in februari een soortgelijk memorandum met Z itserland geparafeerd en kende al een ,,open skies"-akkoord met Nederland sinds 4 september 1992. Er werd nog onderhandeld over akkoorden met Finland, IJsland, Denemarken en Zweden.

Deze bilaterale ,,open skies"-akkoorden, die de luchtvaartmaatschappijen van de betrokken landen vrijwel onbeperkte toegang tot elkaars grondgebied toestond, waren een doorn in het oog van de EU, die met de Verenigde Staten wilde onderhandelen namens alle EU-lidstaten.

Spanningen tussen EU en VS

Medio juni werden ,,open skies"-akkoorden bekendgemaakt tussen de VS en zeven lidstaten van de EU, hetgeen voor spanningen dreigde te zorgen binnen de EU en tussen de EU en de VS.

w
Bovendien hadden Groot-Brittannië en de VS op 5 juni een overeenkomst ondertekend op grond waarvan de Britse luchtvaartmaatschappij British Airways haar routes naar de VS kon uitbreiden en naar Amerikaanse overheidscontracten kon dingen; deze waren tot dan toe strikt voorbehouden aan Amerikaanse maatschappijen in het kader van de ,,Fly America"-politiek, die inhield dat Amerikaanse overheidsdienaren met Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen moesten vliegen. Ter compensatie kreeg een tweede Amerikaanse maatschappij, United Airlines, toegang tot de Londense luchthaven Heathrow.

De overeenkomst werd op 7 juni veroordeeld door EU-commissaris van verkeer Neil Kinnock, aangezien deze volgens hem in strijd was met EU-wetgeving. Hij bevestigde bovendien dat de EU gerechtelijke procedures was begonnen tegen België, Denemarken, Finland: Luxemburg, Oostenrijk en Zweden. die recentelijk soortgelijke ,,open skies"-akkoorden met de VS hadden gesloten.

Op 20 juni besloten de EU-ministers van verkeer tot een haalbaarheidsstudie naar gezamenlijke onderhandelingen over transatlantische vluchtovereenkomsten Deze was er naar verluidt op gericht de Europese Commissie bevoegdheden te verlenen om controle uit te oefenen op bilaterale luchtvaartakkoorden die waren afgesloten door individuele EU-lidstaten

(Vorber pag 389/3 e v -1995)

FRANKRIJK

WINST VOOR NATIONAAL FRONT BIJ GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN. CONSTITUTIONELE HERVORMINGEN. ONTSLAG MINISTER VAN FINANCIËN. BOMAANSLAGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 11 en 18 juni 1995 werden in twee ronden verkiezingen gehouden voor de 36.673 gemeenteraden in Frankrijk (zie pag. 787/3 e.v.-'90 voor gemeenteraadsverkiezingen in 1989).

De opkomst van de kiezers bedroeg 63,4 procent in de eerste en bijna 70 procent in de tweede ronde. Noch de regerende gaullistische Vergadering voor de Republiek (RPR), noch haar coalitiepartner Unie voor Franse Democratie (UDF) slaagde erin te profiteren van de recente overwinning van Jacques Chirac bij de presidentsverkiezingen (zie pag. 459/3 e.v.-'95). De Socialistische Partij (PS) boekte winst in het noorden en veroverde zes van de 20 Parijse arrondissementen (voorheen alle in handen van de RPR), maar verloor stemmen in het zuiden. Links raakte in Marseille na 40 jaar de meerderheid kwijt aan de UDF.

Van de 36 steden met meer dan i00.000 inwoners w-aren er nu 19 in linkse handen (PS: 16, Communisten: één. diverse linkse partijen: twee), een netto winst van twee. De UDF had nu de macht in negen steden. net als voor de verkiezingen, de RPR in vijf (voorheen zeven), diverse rechtse partijen in twee, het Nationaal Front (FN) in één.

Het meest dramatische gevolg van de verkiezingen was dat het uiterst rechtse FN zijn aantal raadsleden verdrievoudigde tot 1 075, het veroverde voor het eerst het burgemeesterschap van een grote stad (Toulon) en van twee andere steden met meer dan 20.000 inwoners (Marignane en Orange).

Deze steden lagen in het zuiden en hadden alle drie een grote immigrantengemeenschap. In Nice (met 346.000 inwoners de vijfde stad van Frankrijk) versloeg voormalig FN-medewerker Jacques Peyrat de kandidaat van de RPR met een programma dat werd gesteund door diverse rechtse partijen. Toch wist het FN drie andere belangrijke verkiezingsdoelen niet te veroveren: Dreux (ten westen van Parijs), Vitrolle (ten noorden van Marseille) en Mulhouse (inhet oosten van Frankrijk).

FN-leider Jean-Marie Le Pen maakte op 19 juni bekend dat zijn partij in de gemeenten waar zij een meerderheid had een beleid van ,,nationale voorkeur" zou voeren, dat buitenlanders en genaturaliseerde immigranten zou benadelen bij de toewijzing van zaken als gesubsidieerde huisvesting. sociale uitkeringen en banen.

Oud-premier Raymond Barre won in Lyon, u-aar burgemeester Michel Noir (RPR) zich niet herkiesbaar had gesteld na zijn veroordeling wegens corruptie (zie pag. 463/1 e.v.-'95). De zittende premier Alain Juppé (RPR) werd burgemeester van Bordeaux als opvolger van

De leider van het Nationaal Front. Jean-Marie Le Pen (l.) poseert op 21 juni 1995 voor een standbeeld van Jeanne d'Arc bij het hoofdkwartier van de partij in Saint-Cloud met de drie nieuwe FN-burgemeesters van Marignane. Orange en Toulon. v.r.n.l. respectievelijk Daniel Simonpieri. Jacques Bompard, en Jean-Marie Le Chevallier.

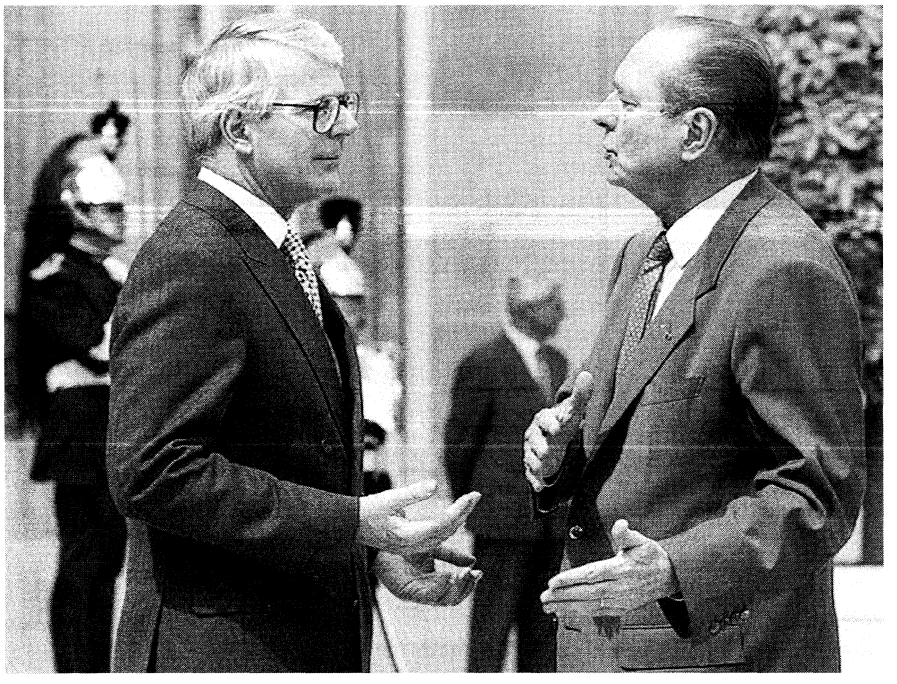

De Britse premier John Major (l.)en de Franse president Jacques Chirac (r)tijdens hun eerste officiele ontmoeting op het Elysée in Parijs op 10 juni 1995. De twee leiders spraken over de situatie in Bosnie-Herzegovina en over de Europese Unie.

Jacques Chaban-Delmas. Nog 21 kabinetsleden veroverden een burgemeesterschap. terwijl er vijf geen succes hadden. De gaullistische oud-president Valéry Giscard d'Estaing trachtte tevergeefs de zittende socialistische burgemeester van de industriestad Clermont-Ferrand (Midden-Frankrijk)te verslaan.

Werkgelegenheidsplan

Op *22* juni maakte premier Juppé een reeks begrotingsmaatregelen bekend onder de noemer Initiatief voor een Werkgelegenheidscontract, die bedoeld waren om de in zijn woorden .,rampzalige staat" van de overheidsfinanciën te verbeteren en voor eind 1996 het aantal werklozen met 700.000 te verminderen.

Met ingang van 1 augustus zou de belasting op de toegevoegde waarde (BTW) worden verhoogd van 18,6 tot 20,6 procent. de vennootschapsbelasting van 33,3 tot 36,6 procent, terwijl de vermogensbelasting met 10 procent zou worden verhoogd. Bezuinigingen in 1995 van in totaal F F 19 mrd (waarvan F F 8.4 mrd op defensie) moesten het begrotingstekort onder de FF 322 mrd houden ($ 1,00 = FF 4,8575 op 23 juni 1995). Verhogingen van het minimumloon (met 4 procent), pensioenen (0.5 procent) en bepaalde sociale uitkeringen zouden op 1 juli ingaan.

Huisvestingsschandaal in Parijs

Jean Tiberi, de RPR-burgemeester van Parijs, die in mei Chirac was opgevolgd (zie pag. 460/2-'95) en op *23* juni werd herkozen als burgemeester van Parijs, maakte diezelfde dag bekend dat luxe appartementen in het bezit van de stad zouden worden verkocht en dat de toewijzing van gemeentewoningen voortaan doorzichtiger zou geschieden. De bekendmaking volgde na de onthulling dat hoge ambtsdragers en hun familie, onder wie oud-premier Edouard Balladur, president Chirac, premier Juppé en zijn zoon, en twee van Tiberi's kinderen appartementen van de stad hadden gehuurd tegen prijzen onder de marktwaarde.

Maatregelen ter verlichting van de woningnood

Op 28 augustus maakte de regering bekend dat ze 300 leegstaande appartementen in Parijs opeiste die in het bezit waren van belangrijkc financiële instellingen, teneinde de tvoningnood in de hoofdstad te helpen verlichten.

Verscheidene incidenten die verband hielden met de woningnood kregen uitgebreid aandacht in de media.

Een van deze incidenten was de gedwongen uitzetting op 16 augustus van ongeveer 30 krakers uit een gebouw in Montpellier in Zuid-Frankrijk, voordat het werd gesloopt. In Parijs werd op 18 augustus de eigenaar van een flatgebouw ondervraagd nadat hij naar verluidt een gewapende bende had georganiseerd die appartementen waarin ongeveer 40 gezinnen van Afrikaanse afkomst woonden, was binnengedrongen en had geplunderd. met de bedoeling hen eruit te zetten

Nieuwe PR-leider

Op 28 juni werd François Léotard gekozen tot voorzitter van de rechtse Republikeinse Partij (PR)als opvolger van Gérard Longuet, die op 1 juni was afgetreden. (Zie pag. 94/2 e.v.-~o voor het aftreden van Longuet als minister van industrie naar aanleiding van een corruptieschandaal in 1994.)

Constitutionele hervormingen

De Nationale Assemblée en de senaat keurden op 31 juli in Versailles in een gezamenlijke zitting van het Congres met 674 tegen 178 stemmen de meest verreikende constitutionele amendementen sinds 1962 goed.

Als gevolg van de hervormingen die president Jacques Chirac had beloofd tijdens zijn recente presidentiële verkiezingscampagne en die in mei waren aangekondigd (zie pag. 462/1 e.v.-'95). werd het parlementaire zittingsjaar uitgebreid van twee sessies van in totaal zes maanden tot één sessie van negen maanden van oktober tot en met juni; kwesties waarover een referendum kon worden gehouden, zouden in het vervolg ook economische en sociale vraagstukken omvatten: ook zou het gemakkelijker worden om parlementariërs te vervolgen voor strafbare feiten.

Naamsverandering partij

Op 1 juli kondigde de liberale factie Perspectives et Réalités van de Unie voor Franse Democratie (UDF)aan dat ze zichzelf omvormde tot de Parti populaire pour la démocratie française (PPDF). De nieuwe partij, waarvan de meerderheid van de leden afkomstig was uit de Republikeinse Partij (PR), een andere factie van de UDF, zou worden geleid door de ministers Hervé de Charette en Jean-Pierre Raffarin (tot dan toe lid van de PR).

Renteverlagingen

Op 6 en op *20* juli verlaagde de Bank van Frankrijk in twee fasen de rente voor leningen van 5-10 dagen van 7,5 naar 7 procent; de verlaging was een reactie op het verscherpen van het fiscale beleid op 22 juni (zie boven).

Ontslag voor minister van financiën

Op *25* augustus zag Alain Madelin zich genoodzaakt af te treden als ministe

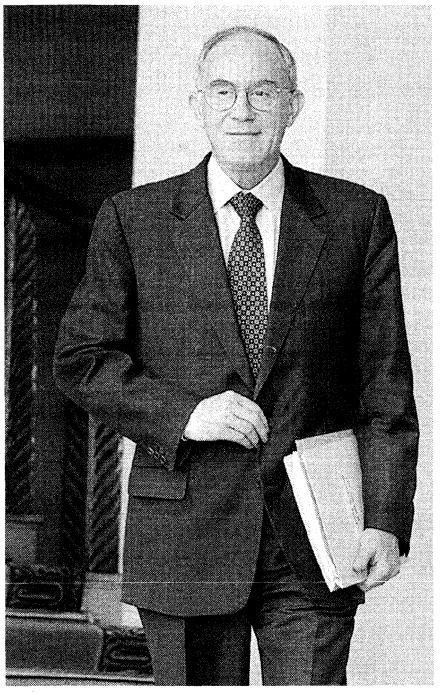

Minister van buitenlandse zaken Hervé de Charette.

van financiën en economische zaken in het kabinet van premier Alain Juppé. na verschillende opeenvolgende onenigheden over het economische beleid.

Madelin. die eveneens minister was geweest van 1986-'88. was in het kabinet de meest uitgesproken voorstander van een drastische vrije-markteconomie.Hij was in botsing gekomen met vakbonden omdat hij de voordelige pensioenregelingen van ambtenaren en trendvolgers, alsmede de minimum-loonuitkeringen ter discussie had gesteld met het oog op de miljarden-tekorten op de sociale zekerheid. Zijn gezichtspunten waren in strijd met die van anderr ministers die voorstanders maren van een meer eendrachtige. pragmatische aanpak van hervormingen. die bedoeld waren om de ,,socialecohesie" te bewaren.

Na het vertrek van Madelin kreeg Jean Arthuis, die tot dan toe minister van economische ontwikkeling en planning was geweest, de nieuwe functie van minister van economie, financiën en planning. Arthuis was evenals Madelin lid van de centrum-rechtse Unie voor Franse Democratie (UDF),hoewel hij behoorde tot de factie het Centrum van Sociaal-Democraten (CDS)terwijl Madelin tot Perspectives et Réalités behoorde (die in juli was omgevormd tot de Volkspartij voor Franse Democratie, zie hierboven).

Militaire benoemingen

Op 2 augustus volgde generaal Jean-Philippe Douin admiraal Jacques Lanxade op als voorzitter van de gezamenlijke chefs van staven van de strijdkrachten. Generaal Douin werd in zijn functie van stafchef van de luchtmacht opgevolgd door generaal Jean Rannou.

Lanxade was in 1991 benoemd en zou in september 1995 de pensioengerechtigde leeftijd bereiken: hij had verschillende aanvaringen gehad met president Jacques Chirac naar aanleiding van het Franse beleid inzake de oorlog in Bosnië-Hcrzegovinû.

Verhoging BTW

Per 1 augustus werd de standaardkoers van de BTW met 2 procent verhoogd tot 20,6 procent; de belasting op elementaire voedingsmiddelen bleef echter gehandhaafd op de lagere koers van 5,5 procent. Van de landen van de Europese Unie hadden nu alleen Zweden en Finland een hogere BTW-koers [resp. 23 en 22 procent).

Actie tegen sympathisanten van Algerijnse en Tunesische militante groepen

De Franse politie arresteerde op 20 juni 140 vermeende sympathisanten van Algerijnse en Tunesische militante groeperingen en nam wapens in beslag in Parijs, Lille en Marseille. Le *Monde* berichtte op 30 juni dat een gerechtelijk onderzoek was gestart naar 76 verdachten wegens deelname aan een terroristische organisatie; van hen zaten er 63 in voorlopige hechtenis.

Bomexplosies in Parijs

Op 25 juli om 17.30 uur ontplofte een bom in een treinstel van de RER-metro op het station Saint Michel in het centrum van Parijs, waarbij zeven mensen omkwamen en 84 gewonden vielen. De verantwoordelijkheid werd door geen enkele groep direct opgeëist. Er werd een beloning van F 1 mln (ongeveer S 210.000) in het vooruitzicht gesteld voor informatie en op 1 augustus werd een Tunesiër gearresteerd in verband met de bomaanslag.

De beveiliging op spoorwegstations en luchthavens werd versterkt, waarbij Frankrijk zich voor de tweede keer beriep op de clausule van het Verdrag van Schengen die tijdelijke grenscontroles toestond (zie onder EUROPESE UNIE). Tegen het eind van juli was in Parijs de identiteit van ten minste 25.000 mensen gecontroleerd.

Op i7 augustus om ongeveer 17.00 uur ontplofte een bom in een vuilnisbak bij de Arc de Triomphe in Parijs. Hierbij raakten 17 mensen gewond, van wie drie ernstig. Tot de gewonden hoorden verscheidene toeristen en vier kinderen.

De bom was gemaakt van een campinggasfles; net zoals de bom die gebruikt was bij de aanslag in het Parijse metrostation Saint-Michel in juli. Een soortgelijke maar grotere bom. die niet was ontploft, werd op 26 augustus ontdekt op de spoorweg van de hoge-snelheidstrein (TGV)ten noorden van Lyon.

Minister van economische zaken Alain Madelin (r)op een archiefopname van 22 maart 1995 samen met premier Alain Juppé.

Op 18 augustus eiste het ,,Opperbevel van de GIA", vermoedelijk een onderafdeling van de Algerijnse extremistische Gewapende Islamitische Groep (GIA), de verantwoordelijkheid op voor zowel de aanslag bij Saint-Michel als die bij de Arc de Triomphe. Dezelfde groep werd ook in verband gebracht met de moord op imam Abdel Baki Sahraoui, een van de oprichters van het Algerijnse Islamitische Front der Verlossing (FIS), op 11 juli in Parijs.

Op 21 augustus werd in Stockholm Abdelkrim Beneche (alias ,,Abdessabour") gearresteerd, een Algerijn die sinds 1991 in Zweden woonde en vermoedelijk lid was van de GIA. Twee dagen later vaardigde een Franse magistraat een internationaal arrestatiebevelvoor hem uit.

Op 29 augustus berichtte Le Monde dat een tweede verdachte, Yahia Rihane (alias ,,Krounfil"), van wie werd vermoed dat hij de kaping van een Frans lijntoestel in december 1994 had georganiseerd (zie pag. 202/2/3-'95), ook was herkend door een getuige bij de aanslag in het metrostation Saint-Michel. Op 31 augustus arresteerde de politie in Parijs en Lyon 20 mensen die ervan verdacht werden betrokken te zijn bij extremistische islamitische organisaties. Ook werden wapens en documenten in beslag genomen.

Vonnissen wegens bomaanslagen in jaren '80

Vier leden van de uiterst linkse organisatie Action Directe: Maxime Frérot, André Olivier, Bernard Blanc en Emile Ballandras, werden op 3 juli door een rechtbank in Parijs veroordeeld tot 30 jaar gevangenisstraf wegens hun aandeel in 33 bomaanslagen in de periode 1982-1986; drie anderen kregen vonnissen van tussen de twee en zes jaar.

Onderzoeken naar corruptie

Een van juli daterende uitspraak van het regionale gerechtshof van Angers, die op 3 augustus bekend werd gemaakt, maakte een eind aan het onderzoek naar de vermoedelijke corrupte praktijken rond de industrieel Roger-Patrice Pelat, die nauwe banden had onderhouden met de voormalige president François Mitterrand.

Pelat was betrokken geweest bij het schandaal van Pechiney met betrekking tot het handelen met voorkennis. Aangenomen werd dat het onderzoek naar een rentevrije iening aie hij had verstrekt aan de voormalige premier Pierre Bérégovoy had bijgedragen aan diens zelfmoord in 1993 (zie pag. 36713-'93; 18/1/2-'94).

De rechtbank bepaalde dat de magistraat die het onderzoek leidde, Thierry Jean-Pierre, zijn gezag te buiten was gegaan met zijn onderzoek. Jean-Pierre zou hebben gezegd dat als de uitspraken van Angers ook in hoger beroep staande werden gehouden, dit het einde zou betekenen van twee belangrijke onderzoeken naar politieke corruptie in verband met vermoedelijke illegale financieringen. het zogenaamde ,,Urba" schandaal waarbij de Socialistische Partij (PS)was betrokken en een andere kwestie waarbij de Gaullistische Vergadering voor de Republiek (RPR)was betrokken.

Op 3 augustus veroordeelde een rechtbank in Grenoble de voormalige burgemeester van Nice, Jacques Médecin, tot 3,5 jaar gevangenisstraf en een boete van F 1 mln en ontnam hem voor een periode van vijf jaar zijn burgerrechten. Hij werd schuldig bevonden aan het aannemen van F 4 mln aan steekpenningen tussen 1986 en 1990 van een verlreersbordenfabriek in ruil voor contracten voor openbare werken. Médecin was in mei 1995 al veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf voor het verduisteren van geld dat bestemd was voor de opera van Nice (zie pag. 463/3-'95).

Op 17 augustus werd de voormalige PS-burgemeester van Angoulême, Jean-Michel Boucheron, door functionarissen van Interpol gearresteerd in Buenos Aires, waar hij openlijk had gewoond sinds hij in 1992 van Frankrijk naar Latijns-Amerika was gevlucht om te ontsnappen aan beschuldigingen van corruptie. In juli 1994 was hij bij verstek veroordeeld omdat hij de gemeentelijke schuld tot ruim F 164 mln had laten oplopen in de 13 jaar dat hij burgemeester was. Hij kreeg een gevangenisstraf van vier jaar en een boete van F 1 mln en zijn burgerrechten werden hem ontnomen. Frankrijk had geen uitleveringsverdrag met Argentinië.

Uitwijzing van illegale immigranten

Op 10 juli zei minister van binnenlandse zaken Jean-Louis Debré dat wekelijks vliegtuigen zouden worden gecharterd om illegale immigranten het land uit te zetten, en hij kondigde de terugkeer van 51 Roemeniërs naar Boekarest aan; in de week daarna werden 43 Zaïrezenuitgewezen.

Verklaring van Chirac over joodse oorlogsslachtoffers

Op 16 juli, tijdens een plechtigheid ter ere van de 53-ste verjaardag van de razzia en deportatie van 13.000 joden uit Parijs, erkende Chirac voor de eerste keer dat de Franse staat medeverantwoordelijk was voor de deportatie van joden naar de concentratiekampen van de nazi's (zie ook pag. 368/2-'93). ,,De misdadige dwaasheid van de bezetter," zo zei hij, ,,werd gesteund door Fransen, door de Franse staat."

Vervolging van anti-abortus activisten

Eind juni en begin juli legde een aantal provinciale rechtbanken voorwaardelijke gevangenisstraffen op aan anti-abortusactievoerders die klinieken hadden bezet waarin abortussen werden uitgevoerd. Op 5 juli maakte de regering bekend dat de openbare aanklager in beroep zou gaan tegen een controversiële uitspraak van een Parijse rechtbank, die een dag eerder negen activisten die van soortgelijke acties waren beschuldigd, van vervolging had ontslagen.

Een wet uit 1993 maakte het verhinderen of een poging tot het verhinderen van het beëindigen van een zwangerschap, of het blokkeren van de toegang tot de panden waarin abortussen werden uitgevoerd tot een strafbaar feit.

Corsicaanse nationalisten gedood

Drie leden van verschillende Corsicaanse nationalistische bewegingen werden op 26 juli bij aanslagen in Bastia en Ajaccio doodgeschoten. Het aantal Corsicaanse nationalisten dat sinds begin 1995 was gedood bij ruzies tussen rivaliserende groeperingen kwam hiermee op acht.

Richtlijn voor bedelen

Nadat de burgemeesters van een twaalftal steden in juli bedelen in het openbaar hadden verboden, werd op 2 augustus een van 20 juli daterende richtlijn aan prefecten bekendgemaakt, die afkomstig was van minister van binnenlandse zaken Jean-Louis Debré. Hiermee werd een groot aantal maatregelen goedgekeurd die bedelen tegen konden gaan. Dit leek in tegenspraak met een uitspraak van premier Alain Juppé eind juli dat het verbieden van bedelen weinig zou opleveren, ,,omdat ze er nog steeds zijn, de bedelaars en de armen".

Vluchteling doodgeschoten aan grens

In de nacht van 19 op 20 augustus schoot een Franse grenswacht aan de Frans-Italiaanse grens bij Sospel op een auto in een konvooi van 43 moslimzigeuners die uit Servië vluchtten. Daarbij doodde hij een kind van acht jaar. Later werd een politiefunctionaris in staat van beschuldiging gesteld in verband met de fatale schietpartij. Vier familieleden van het kind kregen toestemming om in Frankrijk te blijven, maar de andere leden van het konvooi, die zonder resultaat asiel hadden aangevraagd, werden op 27 augustus uitgewezen.

Compensatie voor HIV-positieve hemofiliepatiënten

Le Monde van 12 augustus berichtte dat de Franse regering met 14 hemofiliepatienten die door bloedtransfusies besmet waren geraakt met het AIDS-virus, zonder tussenkomst van justitie tot een regeling was gekomen, die inhield dat er een schadevergoeding zou worden betaald van F 200 000 plus gerechtelijke kosten van F 23 720 In voorafgaand? maanden waren elf soortgelijke regelingen getroffenmet hemofiliepatienten die met het HIV-virus waren besmet

De 14 hadden een proces aangespannen bij het Europese Hof van de Mensenrechten. dat in drie soortgelijke gevallen in 1992 en 1994 had bepaald dat de regering zich niet had gehouden aan Artikel 6(1) van de Europese Mensenrechtenconventie. dat ..een eerlijke en openbare hoorzitting binnen een redelijke tijd" garandeerde in gevallen waarin inbreuk was gemaakt op iemands burgerrechten. (Voor vooraf gaande ontwikkelingen zie pag. 464/1-'95.)

(Vor.ber.pag. 457/3 e.v.-1993)

GIBRALTAR

CONFRONTATIE MET GROOT-BRITTANNIË. CAMPAGNE TEGEN SMOKKELAARS

Eind mei 1995 dreigde Gibraltar onder direct Brits bestuur te worden geplaatst omdat premier Joe Bossano, gesteund door de Sociaal-Democratische oppositie, weigerde toe te geven aan de druk van de Britse regering om de financiële dienstverlening in de kolonie aan strengere wetgeving te binden.

Gibraltar, dat sinds 1969 de zeggenschap had over de meeste van zijn binnenlandse aangelegenheden, stond sinds september 1994 onder druk van de Britse regering om zijn bank- en douanepraktijken in overeenstemming te brengen met de bepalingen van de Europese Unie (EU) en een eind te maken aan het ,,illegale handelsverkeer" met Spanje. Het zou gaan om het witwassen van geld en de smokkel van drugs, vooral cannabisprodukten, en andere goederen, hoofdzakelijk sigaretten (zie pag. 307/3-'95).

Tijdens overleg met Bossano op 15 mei stelde de Britse minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest. Douglas Hurd. in feite een ultimatum. Hij zei dat Groot-Brittannië zich speciale bevoegdheden zou toekennen en de regering-Bossano zou passeren teneinde aanpassing van de wetgeving te garanderen als niet voor het eind van de maand ,,met voorrang actie" zou zijn ondernomen. Een van de aanpassingen betrof de Britse eis dat de bestaande wet inzake de opbrengst van drugshandel zou worden uitgebreid tot de opbrengst van alle misdadige praktijken.

Bossano verklaarde dat strengere regelgeving een ontoelaatbare beperking zou betekenen voor de bloeiende financiele ,,off-shore"-sector en investeerders zou afschrikken Hij dreigde dergelijke maatregelen voor de rechter te zullen aanvechten en zei dat de kern van het probleem bestond uit het conflict tussen het nog resterende Britse gezag en het recht van Gibraltar om zijn eigen binnenlandse zaken te regelen

Campagne tegen smokkelen

Op 7 juli keurde de regering van premier Bossano een aantal maatregelen goed die het smokkelen moesten tegengaan. In reactie daarop verlichtte Spanje de strenge controles aanzijn grens met Gibraltar.

Toen de politie daarop onverwacht beslag liet leggen op 55 half-opblaasbare speedboten, waarmee traditioneel hasj-transporten vanuit Marokko werden georganiseerd, trokken op 9 en 10 juli honderden smokkelaars woedend de straat op en bekogelden de oproerpolitie met stenen en molotov-cocktails.In totaal vielen er zestien gewonden, voornamelijk onder de demonstranten; 42 mensen werden gearresteerd. Op 13 juli werd door een breed collectief van organisaties een aanhankelijkheidsdemonstratie voor de regering gehouden, waaraan zo'n 9.000 mensen deelnamen (bijna een derde van de totale populatie van het schiereiland).

Peter Caruana, de leider van de oppositiepartij Gibraltar Social Democrats, had eerder geëist dat Bossano algemene verkiezingen zou uitschrijven. omdat hij volgens hem het vertrouwen van de gemeenschap had verloren en het hoog tijd werd de internationale geloofwaardigheid van de kolonie te herstellen.

Overleg tussen premier Bossano en de Britse minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest, Malcolm Rifkind, op 12 juli in Londen werden ,,zeer vriendschappelijk" genoemd.

(Vor.ber.pag. 307/2 e.v.-1995)

GROOT-BRITTANNIË

STRIJD OM LEIDERSCHAP CONSERVATIVE PARTY

Op 22 juni 1995 maakte premier John Major onverwacht zijn aftreden bekend als leider van de regerende Conservative Party. Hij riep zijn critici op het tegen hem op te nemen in een strijd om het leiderschap van de partij.

De strijd om het leiderschap zou volgens de regels van de partij in november hebben plaatsgevonden wanneer, zoals velen verwachtten, Majors critici in de rechtervleugel van de partij een kandidaat zouden hebben voorgedragen. Door af te treden voorkwam Major dat een dergelijke uitdaging kon u-orden voorbereid. en poogde hij zijn eigen gezag te herstellen door een eind te maken aan wat hij noemde de eindeloze aanvallen, speculaties in de media en dreigementen om hem af te zetten. ,.Ik ben niet langer bereid de huidige toestand te verdragen," zo zei hij. ,,De Conservative Party moet een keuze maken ... Kortom. het is tijd om naar voren te komen of je mond te houden."

Aangezien de partij in de opiniepeilingen zeer laag scoorde, werd al maanden gespeculeerd over Majors politieke toekomst. De speculaties namen toe na kritische opmerkingen in juni van barones Thatcher, Majors voorganger. In een televisievraaggesprek op 11 juni en in uittreksels uit het tweede deel van haar autobiografie, die werden gepubliceerd op 18 juni, stelde Thatcher dat Major verantwoordelijk was voor de verdeeldheid in de partij ten aanzien van Europa omdat hij geen duidelijke taal sprak in de kwestie van de gemeenschappelijke Europese munt, en dat hij een onnodige recessie had veroorzaakt,

Majors stap leidde tot onmiddellijke steunbetuigingen van bijna al zijn collega's in het kabinet, onder wie minister van werkgelegenheid Michael Portillo en minister van handel en industrie Michael Heseltine, de twee mannen die het meest genoemd werden als waarschijnlijke rivalen of opvolgers van de premier.

De uitzondering werd gevormd door John Redwood, de minister voor Wales. Redwood was tot dan in de publiciteit overschaduwd door Portillo als leider van de rechtervleugel van de partij en als gezworen ,,Euroscepticus" (tegenstander van verdergaande Europese integratie). Maar op 26 juni deed hij een poging zichzelf tot vaandeldrager van rechts uit te roepen: hij trad af als minister en stelde zich kandidaat voor het partijleiderschap.

â

De kandidatuur van Redwood maakte een eind aan speculaties over de nominatie van een zogen emde ,,stalking horse" - een kandidaat zonder reëel vooruitzicht op de overwinning, die moest aantonen of de premier wel of niet de eerste ronde zou kunnen winnen. In een eventuele tweede ronde konden dan de ,,zwaargewichten" het strijdperk betreden. Tot de namen van mogelijke ,,stalking horses" die de ronde deden, behoorde die van oud-minister van financiën Norman Lamont. die zeer kritisch tegenover Majors leiderschap stond sinds Major hem in mei 1993 ont-

John Redwood verklaart op 26 juni 1993 tegenove r de media dat hij zich kandidaat stelt voor het leiderschap van de Conservative Party.

sloeg (zie pag. 22/3-'94) en die uiteindelijk Redwood steunde.

Aftreden van minister Hurd

Douglas Hurd (63), minister van buitenlandse zaken en het Gemenebest, maakte op 23 juni bekend dat hij van plan was af te treden. Hij zei dit besluit al enige tijd eerder genomen te hebben; het tijdstip van de bekendmaking gaf Major echter meer mogelijkheden voor een kabinetswijziging in juli, na afloop van de strijd om het partijleiderschap. Hurd, die al sinds 1984 minister was (zie pag. 44/3-'87), was in zijn laatste functie benoemd in oktober 1989 (zie pag. 14/1-'90).

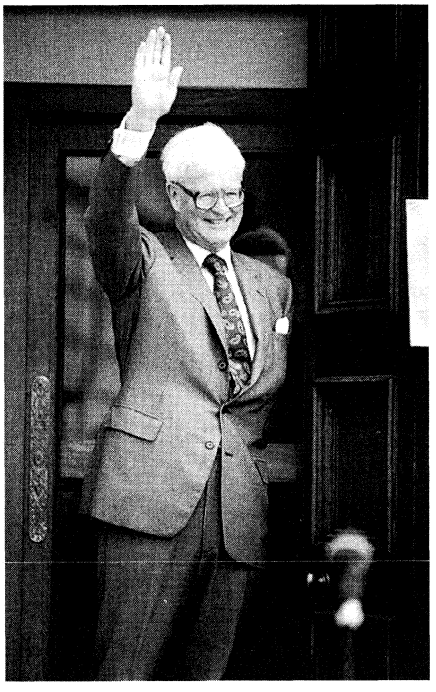

Douglas Hurd zwaait naar journalisten nadat hij op 23 juni 1995 heeft bekendgemaakt af te treden als minister van buitenlandse zaken.

Overwinning voor Major

Op 4 juli behaalde premier John Major een in zijn woorden ,,afgetekende" overwinning in de eerste ronde van de strijd om het leiderschap van de regerende Conservative Party, die hij in juni had uitgelokt. Van de 329 conservatieve parlementsleden stemden er 218 voor Major en 89 voor zijn mededinger John Redwood. Er waren acht onthoudingen, 12 ongeldige stembriefjes en twee leden die niet aan de stemming deelnamen.

Major verklaarde op 4 juli dat ,,dit een einde maakt aan elke twijfel en elke speculatie aangaande het leiderschap van de Conservative Party tot aan de volgende verkiezing en daarna". hoewel in de media erop werd gewezen dat een derde van de conservatieve parlementsleden hem niet had gesteund. Redwood zei dat Major ,.een eerlijke en rechtvaardige overwinning volgens de regels had behaald". (Voor de controversiële vrijlating van de militair Lee Clegg net vóór de stemming. zie hieronder.)

Kabinetswijziging

In de drie dagen na de stemming voerde Major een ingrijpende kabinetswijziging door, waarin Michael Heseltine, die tot dan toe verantwoordelijk was geweest voor handel en industrie, vicepremier werd.

Malcolm Rifkind kreeg de verantwoordelijkheid voor buitenlandse zaken en het Gemenebest en zijn portefeuille van defensie ging naar Michael Portillo. Diens portefeuille van werkgelegenheid werd afgeschaft en de betreffende verantwoordelijkheden werden toegewezen aan vier verschillende ministeries.

Samenstelling van het kabinet op 7 juli 1995

Premier, First Lord of the Treasury. ambtenarenzaken - John Major: first secretary of state. vice-premier - Michael Heseltine+: voorzitter van het Hogerhuis - Lord Mackay of Clashfern: financien - Kenneth Clarke; binnenlandse zaken - Michael Howard: buitenlandse zaken en Gemenebest - Malcolm Rifkind+;

Malcolm Rifkind arriveert op 5 juli bij de ambtswoning van de premier op Downing Street 10. Later die dag werd hij benoemd tot minister van buitenlandse zaken.

De Britse premier John Major (2de v.r.) in een onderonsje op 6 juli met enkele nieuwe ministers: .v.l.n.r.John Gummer (milieu), Michael Heseltine (vice-premier), Gillian Shephard (onderwijs en werkgelegenheid) en Michael Portillo (defensie).

handel en industrie - Ian Lang+; Lord President of the Council. leider van het Lagerhuis - Tony Newton: milieu (minister voor Londen) - John Gummer: sociale zekerheid - Peter Lilley; schatkist - William Waldegrave+; Noord-Ierland - Sir Patrick Mayhew: nationaal erfgoed - mevr. Virginia Bottomley+; onderwijs en werkgelegenheid - mevr. Gillian Shephard+: defensie - Michael Portillo+: minister zonder portefeuille. voorzitter van de Conservatieve Partij - Brian Mawhinney+; gezondheidszorg - Stephen Dorrell+; Lord Privy Seal, leider van het Hogerhuis - Viscount Cranborne (Lord Cecil of Essendon); verkeer - Sir George Young*; minister van landbouw visserij en voedselvoorziening - Douglas Hogg*; Schotland - Michael Forsyth*; Chancellor of the Duchy of Lancaster (minister van overheidsdiensten) - Roger Freeman*: Wales - William Hague*.

* Nieuwe benoeming.
+Gewijzigde verantwoordelijkheid.

Tussentijdse verkiezing

In een tussentijdse verkiezing op 27 juli verloren de conservatieven Littleborough en Saddleworth in Noord-Engeland aan de Liberaal Democraten. Dit had tot gevolg dat de parlementaire meerderheid van de conservatieven tot negen zetels werd teruggebracht. (Voor de tussentijdse verkiezing van mei, zie pag. 541/2-'95.)

Interne kritiek op leider van de Labour Party

In augustus waren er aanwijzingen dat bepaalde aspecten van Tony Blairs partijleiderschap tot ongerustheid leidden binnen de oppositionele Labour Party.

Op 10 augustus lanceerde een weinig prominent parlementslid voor Labour, Richard Burden. een venijnige aanval op Blairs manier van leidinggeven, waarbij hij kritiek leverde op diens ..Stalinistische" synode van adviseurs. John Edmonds, de secretaris-generaal van de belangrijke met Labour verbonden vakbond GMB, kwam met een scherpe waarschuwing dat partijactivisten Blairs .,permanente revolutie ... verontrustend" vonden.

In de daaropvolgende week uitte een aantal vooraanstaande personen uit de Labour Party nog meer kritiek. De voormalige plaatsvervangend partijleider Roy Hattersley waarschuwde in een kranteartikel dat Blair niet bezeten moest gaan jagen op stemmen van de midclenklasse in plaats van op te komen voor de belangen van de armen. Bill Morris, de secretaris-generaal van de Algemene Arbeiders- en Vervoersbond (TGWU), eri andere vakbondsleiders gaven aan dat ze bereid waren de partij te tarten en te eisen dat deze vóór de algemene verkiezingen een minimumloon zou vaststellcn.

De onenigheidleek in een stroomversnelling te zijn gekomen door *de* campagne van de partij voor de tussentijdse verkiezingen van juli in Littlehorough en Saddleworth (zie hierboven), die .,intolerant" werd genoemd. Na de schorsing van de districtspartij in Walsall, West Midlands. op 8 augustus werden soortgelijke beschuldigingen geuit tegen de partij. Hoewel tot schorsing was overgegaan op grond van het feit dat er inbreuk was gepleegd op de regels voor de interne verkiezingen en partijbijeenkomsten. was de onderliggende reden dat er een groeiende bezorgdheid was over het kennelijke gebrek aan overleg met de partij als geheel en met het plaatselijk electoraat over de radicale decentralisatieplannen van de districtspartij.

Verslag van de Bank van Engeland over de ineenstorting van Barings Bank

In een 377 bladzijden tellend rapport dat op 18 juli werd gepubliceerd, oordeelde de toezichthoudende raad van de Bank van Engeland dat de ineenstorting van Barings Bank in februari 1995 (zie pag. 540/3 e.v.-'95) veroorzaakt was door ,.gebrekkig toezicht door het management en het ontbreken van andere interne. elementaire controles".

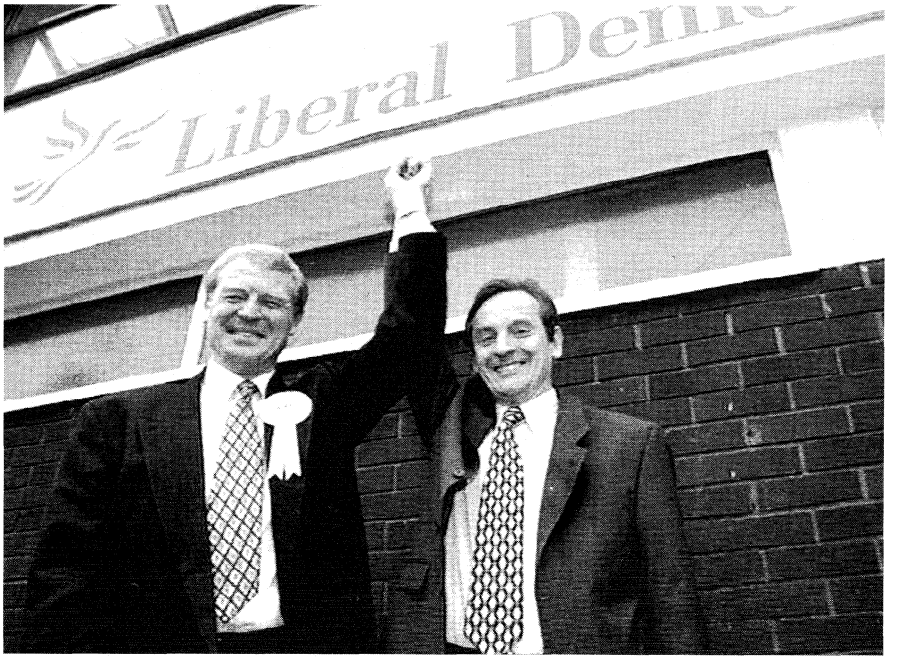

Paddy Ashdown (l.), de leider van de Liberaal-Democraten. viert op 28 juli 1995 de overwinning van Chris Davies (r.), het nieuwe parlementslid voor Littleborough cn Saddleworth.

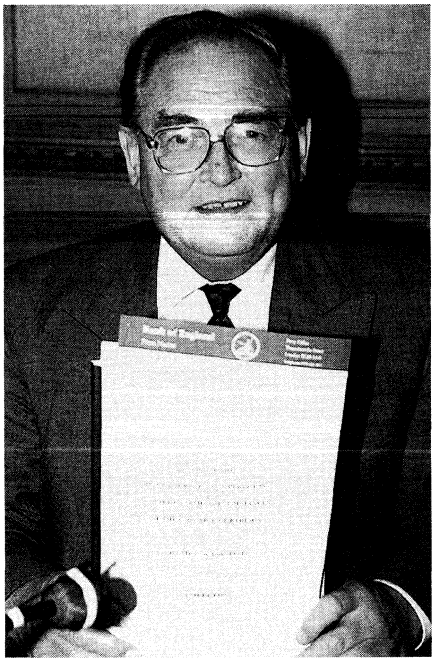

De gouverneur van de Bank van Engeland, Eddie George. toont op 18 juli 1995 een rapport van de toezichthoudende raad van de bank over de ondergang van de Barings Bank.

In het rapport werd geconcludeerd dat de ineenstorting te wijten was aan ,,deniet-geautoriseerde en uiteindelijk catastrofale activiteiten van klaarblijkelijk één individu. de derivatenhandelaar Nick Leeson". Het rapport leverde echter harde kritiek op het hogere leidinggevende personeel dat ,,zijn werk niet goed heeft gedaan". en trok de effectiviteit in twijfel van het externe accountantsonderzoek dat uitgevoerd was door Coopers en Lybrand. Wat betreft de toezichthoudende verantwoordelijkheden van de Bank van Engeland concludeerde het rapport dat er ,.geen noodzaak (was) voor fundamentele veranderingen in het regulerende kader".

Uitspraak Europese Hof met betrekking tot arbeidsongeschiktheidsuitkeringen

In een uitspraak op 11 augustus hield het Hof van Justitie van de EU staande dat bepalingen krachtens welke vrouwen vanaf hun zestigste jaar geen recht meer hadden op een arbeidsongeschiktheidsuitkering, niet in strijd waren met een Europese richtlijn voor de gelijke behandeling van mannen en vrouwen inzake de sociale zekerheid.

Het hof wees het argument af dat het onwettig was mannen tot de leeftijd van 65 jaar een volledige uitkering te laten genieten en vrouwen slechts tot hun zestigste. Het oordeel had gevolgen voor ten minste 41.000 vrouwen die hun arbeidsongeschiktheidsuitkering zagen teruggebracht, zodra ze het staatspensioen begonnen te ontvangen op hun zestigste.

Lekken uit rapport-Scott

Begin juni kwamen aanwijzingen boven tafel dat hooggeplaatste leden van de regering zouden worden genoemd in het rapport-Scott over wapenverkopen aan Irak eind jaren '80 (zie pag. 389/1/2-'94), dat voor het eind van het jaar gepubliceerd zou worden. Uittreksels uit een conceptrapport werden op 5 juni onder dubieuze omstandigheden toegespeeld aan de Britse staatsomroep BBC.

In de uittreksels stond dat William Waldegrave. een toenmalige staatssecretaris op het ministerie van buitenlandse zaken. en twee andere voormalige staatssecretarissen ,,het parlement niet (hadden) ingelicht" over de versoepeling van het kabinetsbeleid over de kwestie en dat de regering het parlement .,bewust" misleid had. Waldegrave, inmiddels minister van landbouw, visserij en voedselvoorziening. verwierp de kritiek en noemde het lek betreurenswaardig. Sommige leden van de oppositionele Labour Party beweerden daarentegen dat de lekken hoogstwaarschijnlijk afkomstig waren van de betrokken bewindslieden of andere bronnen in de regering. met de bedoeling het onderzoek in diskrediet te brengen en de gevolgen van het eindrapport te verzachten.

Rellen in Bradford, Luton en Leeds

Op de avonden van 9 en 10 juni leidden opstootjes waar enkele honderden jongeren bij betrokken waren tot grote schade in de noordelijke stad Bradford. Plaatselijke leiders weten het geweld, dat begon in een overwegend Aziatische wijk, aan hardhandig politieoptreden.

Op 6 juli kwamen jongeren in botsing met de politie in Luton, tennoorden van Londen, nadat geruchten waren verspreid dat de politie een 13-jarige jongen in elkaar had geslagen, die uit een jeugdgevangenis was ontsnapt. Soortgelijke ongeregeldheden deden zich voor in de noordelijke stad Leeds op 10 en 11 juli, nadat de politie huiszoekingen had uitgevoerd in drie huizen in een vervallen deel van de stad.

Vrijspraak in zaak-Gardner

Twee politieagenten werden op 15 juni vrijgesproken van de doodslag in 1993 op Joj Gardner. En derde agent was op 2 juni vrijgesproken. Gardner (40) was overleden enkele dagen nadat zij op 28 juli 1993 in elkaar was gezakt tijdens een worsteling in haar huis in Londen met politieagenten, die probeerden een bevel voor haar deportatie naar Jamaica uit te voeren en daarbij gebruikmaakten van omstreden dwangmethoden, zoals het afplakken van haar mond (zie pag. 25/3-'94).

Politie-actie tegen berovingen

Op 3 augustus lanceerde de politie in Londen de omstreden ,,Operatie Arendsoog" tegen straatcriminaliteit.

De hoofdstedelijke commissaris van politie, Sir Paul Condon, die in een controversiële verklaring op 7 juli had beweerd dat 70 procent van de straatrovers in Londen zwart was, zei dat ,,Operatie Arendsoog" naar verwachting een groot aantal arrestaties van zwarte jongeren tot gevolg zou hebben. Zijn houding werd door gemeenschapsleiders en burgerrechtenbewegingen veroordeeld als ..gevaarlijk ophitsend" en ,,racistisch".

Eerste aanklacht op grond van Engelse Oorlogsmisdadenwet

Szymon Serafinowicz. een Brits onderdaan van Witrussische afkomst die in 1947 in Engeland was gearriveerd, werd op 13 juli beschuldigd van oorlogsmisdaden. Hij was de eerste persoon die op grond van de Engelse Oorlogsmisdadenwet van 1991 in staat van beschuldiging werd gesteld.

De 84-jarige Serafinowicz, die voor de rechter verscheen in een rechtbank in Epsom (Surrey) werd beschuldigd van medeplichtigheid aan de moord op vier onbekende joden tussen november 1941 en maart 1942 in de toentertijd door Duitsers bezette Sowjetrepubliek Wit-Rusland. Hij werd vrijgelaten tegen borgtocht op voorwaarde dat hij het land niet zou verlaten.

(Vor.ber.pag. 538/1 e.v.-1995)

NOORD-IERLAND. VREDESPROCES IN IMPASSE

Een verschil van mening over het inleveren van wapens en de onrust in de Britse politiek die het gevolg was van de strijd om het leiderschap van de Conservative Party (zie boven) brachten de onderhandelingen over een politieke oplossing voor het conflict in Noord-Ierland in juni praktisch tot stilstand.

Sinds februari had de regering vastgehouden aan haar standpunt dat het republikeinse Sinn Fein niet kon deelnemen aan onderhandelingen met alle partijen voordat het had ingestemd met het principe en de praktische uitwerking van de ontwapening van het Ierse Republikeinse Leger (de IRA, zie pag. 542/2 e.v.-'95). Sinn Fein verwierp deze voorwaarde, die zou neerkomen op eenzijdige overgave van de IRA. De Ierse regering benadrukte met regelmaat dat de kwestie flexibel moest worden benaderd.

Op 18 juni verklaarde de hoofdonderhandelaar van Sinn Fein, Martin McGuinness, dat verkennende gesprekken met de Britse regering .,nu over" waren en dat ,,de voortzetting

van het vredesproces nu een nieuw realisme van de Britse regering vereist'. (Zie pag. 544/2 e.v.-'95 voor het begin van de gesprekken in mei.)

De premiers van Groot-Brittannie en Ierland, respectievelijk John Major en John Bruton, bespraken de ontwapeningskwestie op 27 juni in Cannes. waar beiden de top van de Europese Unie bijwoonden (zie onder EUROPESE UNIE): zij verklaarden dat zij waren overeengekomen hun beleid in deze kwestie te coördineren

Op 28 juni waarschuwde de Britse minister voor Noord-Ierland. Sir Patrick Mayhew, dat hij de onderhandelingen zou voortzetten zonder Sinn Fein als er geen vooruitgang werd geboekt inzake de ontwapening. De volgencle dag werd bekend dat de Ierse regering bij haar Britse collega's had gepleit voor een regeling waarbij Sinn Fein werd toegelaten tot de onderhandelingen en waarbij afzonderlijk over de ontwapeningskwestie werd gesproken

Sinn Fein-voorzitter Gerry Adams bracht in juni een bezoek aan Zuid-Afrika. Op 19 juni ontmoette hij president Nelson Mandela in het hoofdkwartier van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC)in Johannesburg.

Verlenging van noodvoorzieningen

Op 12 juni stemde het Britse Lagerhuis voor verlenging met een jaar van de Wet op noodvoorzieningen voor Noord-Ierland, de Northern Ireland (Emergency Provisions) Act (EPA),een belangrijke basis voor de veiligheidsmaatregelen in Noord-Ierland.

Tijdens het debat zei minister Mayhew dat de regering van plan was een .,krachtige. gezaghebbende en (...) onafhankelijke" evaluatie te houden van de EPA en van de Wet op het voorkómen van terrorisme. de Prevention of Terrorism (Tempora—Provisions) Act (PTA)in verband met de nieuwe situatie in de provincie sinds de bestanden van de IRA en de protestantse paramilitaire groepen in 1994.

Rellen na vrijlating Clegg

De vervroegde vrijlating op 3 juli van de militair Lee Clegg, een parachutist van het Britse leger die een levenslange gevangenisstraf wegens moord uitzat omdat hij een katholieke teenager had doodgeschoten die in een gestolen auto reed, veroorzaakte grote woede bij de Ierse nationalistische gemeenschap en leidde tot drie dagen van de ergste rellen, met name in Belfast,sinds de IRA in augustus 1994 een staakt-het-vuren afkondigde.

Bij de bekendmaking van de voonvaardelijke invrijheidstelling van Clegg zei de Britse minister voor Noord-Ierland. Sir Patrick Mayhew, dat Clegg terecht had moeten staan voor doodslag in plaats van moord. waarvoor levenslang vereist was.

Michael Ancram. de Britse staatssecretaris voor Noord-Ierland (l.),schudt op 6 juni 1995 de hand van Sinn P'ein-voorzitter Gerry Adams (m.) in het bijzijn van Martin McGuinness (r).

De Ierse premier John Bruton zei in Dublin te hopen dat de honderden republikeinse en protestantse paramilitairen in Britse gevangenissen ,,dezelfde benadering" zouden krijgen. Op 4 juli bekritiseerde Sinn Fein Cleggs vrijlating als een poging van premier John Major oin de steun van parlementsleden van de rechtervleugel te winnen bij de verkiezingen voor het leiderschap van de Conservative Party die op die dag werden gehouden (ziehierboven).

Clegg, die deel uitmaakte van het Derde Paratroepersregiment, was een van de acht soldaten die in totaal 36 schoten afvuurden op een auto die op 30 september 1990 in volle vaart een legercontrolepost voor auto's in West-Belfast passeerde. Clegg vuurde vier schoten af. waarvan drie toen de auto naderde (een reactie die in overeenstemming werd geacht met de militaire regels aangezien hij meende dat de auto een bedreiging vormde). maar de rechtbank bevond hem in juni 1993 bij zijn terechtzitting (zonder jury) schuldig aan moord omdat het vierde schot dat Karen Reilly doodde. was afgevuurd nadat de auto was gepasseerd. Soldaat Barry Ainslow was in deze zaak veroordeeld wegens doodslag en wegens een poging het voorval te verdoezelen.

Cleggs hoger beroep belandde uiteindelijk bij het Hogerhuis, waar het in januari 1995 werd afgewezen. Daarna werd een door de media georganiseerde brievencampagne gelanceerd om zijn vrijlating te bewerkstelligen, tenvij! zijn advocaten aan een nieuu-e interpretatie van het ballistische bewijsmateriaal werkten in een poging zijn onschuld te bewijzen.

Pogingen om de impasse te doorbreken

In juli werden pogingen ondernomen om de impasse in de vredesonderhandelingen over het inleveren van de wapens van paramilitairen te doorbreken.

Op 13 juli stelde de Ierse premier Bruton voor dat Sinn Fein zou mogen deelnemen aan politieke besprekingen als het akkoord ging met gelijktijdige onderhandelingen over de wapens. Bruton, de Ierse minister voor buitenlandse zaken Dick Spring, Sinn Fcin-leider Gerry Adams en John Hume, leider van de Sociaal-Democratische en Arbeiderspartij (SDLP), hielden de volgende dag besprekingen in Dublin. Mayhew en Spring ontmoetten elkaar op 24 juli in Hillsborough, in het graafschap Down.

Op 23 juli werd bekend dat Mayhew en Adams elkaar op 18 juli in het geheim hadden ontmoet in Londonderry: het was hun eerste ontmoeting sinds hun korte onderhoud in Washington in mei (zie pag. 543/3-'95). Een volgende &tmoeting tussen beide mannen vond plaats op 27 juli in het parlementsgebouw Stormont in Belfast.

Een jaar na de afkondiging van het staakt-het-vuren door de IRA (zie pag. 693/2 e.v.-'94)kwam de Britse regering in augustus opnieuw onder druk te staan om besprekingen tussen alle partijen in Noord-Ierland op gang te brengen.

Gerry Adams, leider van Sinn Fein, zei op 13 augustus tegen een menigte voor het stadhuis van Belfast dat het vredesproces gevaar liep te verzanden als de regering niet snel zou handelen. Over de ontwapening van de IRA zei Adams dat ,.ergeen verwachting bestaat of bestond bij de Britse gevestigde orde en het Unionisme dat de IRA zal ontwapenen".

De Britse regering hield staande dat er pas besprekingen tussen alle partijen zouden beginnen als de IRA een begin maakte met het inleveren van zijn wapens.

In een poging de impasse te doorbreken. kondigde de minister vooi Noord-Ierland. Sir Pa-

trick Mayhew, op 25 augustus echter aan dat strafverminderingen voor paramilitaire gevangenen zouden worden verhoogd van een derde tot de helft van de vonnissen. dat een onafhankelijk onderzoek naar de anti-terreurwetgeving zou plaatsvinden en dat een Witboek over de hervorming van het Koninklijke Politiekorps van Ulster (RUC)zou worden samengesteld. Verwacht werd dat de grotere strafvermindering voor het eind.m het jaar tot de vrijlating van circa 100 republikeinse en regeringsgetrouwe gevangenen zou leiden.

Op het gebaar van de regering werd koel gereageerd door Sinn Fein. Op 25 augustus uitte partijvoorzitter Mitchel McLaughlin zijn teleurstelling over de ..minimalistische" benadering waaruit ,.niets (bleek) van de grootmoedigheid of verbeeldingskracht, die vereist zijn". Loyalistische paramilitaire leiders verwelkomden de nieuwe regels voor strafvermindering, maar riepen op tot het beginnen van een politieke dialoog en leverden kritiek op de regering wegens het opwerpen van een ,,schijnbaar onneembare barrière door te blijven aandringen op het inleveren van oorlogstuig".

Terugtrekkingleger

Op 4 augustus kondigde de regering de naderende terugtrekking uit Noord-Ierland van het parachutistenregiment aan.

De hardnekkige haat van de republikeinen jegens het regiment dateerde van de beschietingen op Bloedige Zondag in 1972 (zie pag. 205/2 e.v.-'72).en was toegenomen na een reeks controversiële incidenten waarbij paratroepers waren betrokken. waarvan het meest recente het incident rond soldaat Lee Clegg was (zie hierboven).

Brigadier David Strudley, stafchef van het militaire hoofdkwartier in Noord-Ierland, meldde op 23 augustus dat de legerpatrouilles teruggebracht waren tot een kwart van het niveau in augustus 1994.

Op 25 augustus maakte Sir Patrick Mayhew bekend dat in de volgende maanden meer troepen zouden worden teruggetrokken

Protestantse marsen leiden tot ernstige ongeregeldheden

Medio augustus leidden botsingen tussen protestantse loyalisten en katholieke republikeinen tot ernstige ongeregeldheden. Aanleiding daartoe vormden enkele marsen die traditioneel in de maanden juli en augustus werden georganiseerd door de Apprentice Boys.

Deze protestantse organisatie was in 1714 opgericht om de heldendaad van 13 jongens te herdenken, die in 1689 de poorten van de stad Londonderry hadden gesloten om de troepen van de katholieke koning Jacobus II tegen te houden, die nadien verslagen werd door de protestantse Willem III in de slag bij de Boyne.

Op 12 augustus kwam het in Belfast tot een treffen tussen katholieke demonstranten en agenten van de RUC, toen buurtbewoners probeerden te verhinderen dat een aantal leden van de Apprentice Boys een mars zou houden over de katholieke Lower Ormeau Road. Er vielen 22 gewonden, onder wie tien burgers.

Diezelfde dag trokken zo'n 300 Apprentice Boys in Londonderry over de stadsmuren langs de katholieke wijk Bogside. Actievoerders die de muur blokkeerden werden door de politie verwijderd, waarna zij een vreedzaam protest hielden. Later die dag ontstonden toch nog gevechten tussen Apprentice Boys en katholieke jongeren, waarbij door gemaskerde mannen met brandbommen werd gegooid.

Ook op 13 augustus ontstonden ongeregeldheden toen protestantse jongeren een demonstratie van Sinn Fein in Belfast verstoorden.

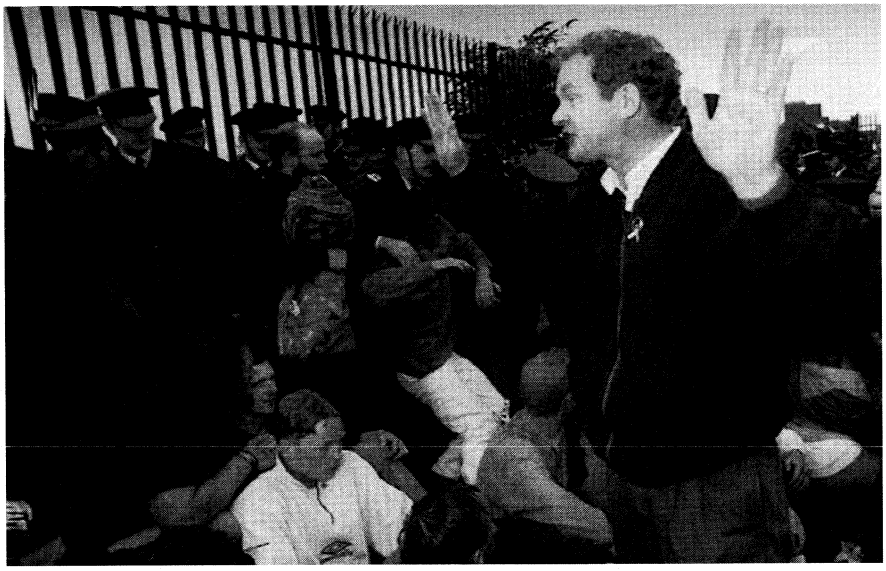

Sinn Fein-leider Martin McGuinness maant demonstranten bij de muren van Londonderry tot kalmte als zij op 12 augustus 1995 door agenten van de RUC worden weggesleept van de route van de traditionele mars van de Apprentice Boys langs de muren van Derry.

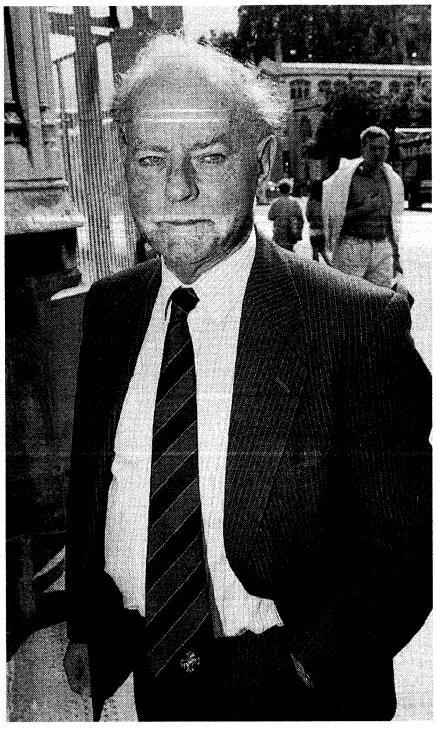

James Molyneaux poseert op 28 augustus 1995 voor het Lagerhuis in Londen, nadat hij zijn aftreden bekend heeft gemaakt als leider van de Ulster Unionist Party.

Aftreden van Molyneaux

Op 28 augustus trad James Molyneaux af als leider van de (Official) Ulster Unionist Party (OUP), een functie die hij 16 jaar had vervuld. Hij zei dat hij het veld ruimde om zijn opvolger de kans te geven de partij voor te bereiden op de volgende algemene verkiezing (die binnen twee jaar zou worden gehouden).

De publikatie van het Gezamenlijk Raamdocument in januari (zie pag. 542/2 e.v.-'95) was een ernstige tegenslag geweest voor Molyneaux, omdat het niets overliet van zijn beweringen dat hij invloed had op het beleid van de Britse regering ten aanzien van Noord-Ierland. De maand daarop werd zijn

leiderschap betwist door een student van eenentwintig jaar die eenrijfde van de stemmen kreeg. De verkiezingen voor zijn opvolger werden verwacht in september.

Tussentijdse verkiezing in North Down

Op 15 juni won Robert McCartney de tussentijdse verkiezing voor een Lagerhuiszetel in North Down als onafhankelijke Unionist voor het Verenigd Koninkrijk Hij werd krachtig gesteund door de Democratic Unionist Party (DUP) Hoewel de opkomst van 39 procent erg laag was werd de uitslag door velen gezien als een afwijzing van het gezamenlijke Brits-Iers? Raamdocument voor een duurzame regeling voor Noord-Ierland (zie pag 542/2 e v -'95)

IRA-leden veroordeeld in Duitsland

Op 28 en 30 juni werden vier IRA-leden in Celle (Duitsland) veroordeeld wegens poging tot moord en andere aanklachten in verband met de bomaanslag op een Britse kazerne in Osnabruck in juni 1989 en andere aanslagen.

Donna Maguire en Pauline O'Kane werden tot negen jaar veroordeeld. Donogh O'Kane en Patrick Murray tot 10 jaar en drie maanden. Alle veroordeelden werden direct vrijgelaten omdat zij allang in voorarrest hadden gezeten. Maguire was eerder vrijgesproken van terrorisme door rechtbanken in Ierland. Nederland en Duitsland.

Priester veroordeeld wegens seksueel misbruik

Een katholieke priester, Danny Curran, werd op 14 juni veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf nadat hij 13 gevallen van seksueel misbruik van jongens had toegegeven. (Voor soortgelijke zaak zie ook pag. 108/1-'95.)

(Vor.ber.pag. 541/3 e.v.-1995)

WESTEUROPESE UNIE

WAARNEMERSSTATUS VOOR FINLAND, OOSTENRIJK EN ZWEDEN. GRIEKENLAND FORMEEL LID

Finland, dat in januari 1995 was toegetreden tot de Europese Unie (EU, zie pag. 389/3 e.v.-'95), verkreeg op 3 februari de status van waarnemer bij de Westeuropese Unie (WEU). Ook Oostenrijk en Zweden, die eveneens sinds 1 januari EU-lid waren. kregen op die datum de waarnemersstatus bij de WEU Andere EU-landen met WEU-waarnemersstatus waren Denemarken en Ierland (sinds november 1992, zie pag 622/1-'93) Noorwegen. IJsland en Turkije hadden de status van geassocieerd lid voor geassocieerde partners van de WEU zie pag 25/3 e v - 951

Griekenland, dat in november 1992 tot de WEU was toegelaten (zie pag. 622/1-'93), werd op 6 maart officieel het tiende lid van de organisatie, nadat alle lidstaten uiteindelijk ratificatie van de Griekse toet eding hadden voltooid. De andere staten met volledig lidmaatschap waren België, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Luxemburg, Nederland, Portugal en Spanje.

VERGADERING IN LISSABON

Op 15 mei 1993 kwamen de ministers van buitenlandse zaken en defensie van de 10 volwaardige lidstaten van de WEU en van de 17 landen die als geassocieerd lid of waarnemer bij de WEU betrokken waren, bijeen in Lissabon. Tijdens de vergadering kwamen de leden overeen in Torrejon (Spanje) een permanente WEU-basis te vestigen voor de ontvangst en bestudering van satellietfoto's en de staf op het hoofdkantoor van de WEU in Brussel uit te breiden. Verschillen van inzicht bleven bestaan over de toekomstige rol van de WEU en de mogelijkheid haar om te vormen tot de defensietak van de Europese Unie.

VORMING VAN MEDITERRANE STRIJDKRACHTEN

De Franse. Spaanse, Italiaanse en Portugese ministers tekenden ook een overeenkomst over de vorming van twee multinationale strijdmachten voor het Middellandse-Zeegebied, die beschikbaar zouden zijn voor humanitaire hulp en vredesoperaties in de regio. Een „Euroforce" van 10.000 man zou vanuit Florence opereren. Er zou ook een zeemacht, „Euromarforce", worden opgericht, maar zonder aparte commandostructuur. Beide strijdmachten zouden ter beschikking staan van de WEU of de NAVO.

De WEU was op dat moment betrokken bij drie operaties: in de Bosnische stad Mostar. waar zij de politie ondersteunde. en op de Donau en in de Adriatische Zee. waar zij toezag op de naleving van het wapenembargo tegen voormalig Joego-Slavië.

(Vor.ber.pag. 25/3 e.v.-1995)

HAÏTI

PARLEMENTAIRE EN LOKALE VERKIEZINGEN. UITSTEL. KABINETSWIJZIGINGEN

Op 10 april 1995 maakte de Voorlopige Kiesraad (CEP) bekend dat de data waarop parlementaire en plaatselijke verkiezingen zouden worden gehouden, gewijzigd maren. De eerste ronde werd uitgesteld van 4 juni (zie pag. 328/1 e.v.-'05) tot 25 juni; in juli zou een tweede kiesronde plaatsvinden.

De politieke partijen. waaronder het door president Jean-Bertrand Aristide geleide Nationale Front voor Verandering en Democratie (FNCD). zouden het uitstel naar verwachting gebruiken om te eisen dat de veiligheid van de verkiezingsprocedure - die naar hun zeggen werd gecontroleerd door fervente Aristide-aanhangers (van de coalitie Lavalas) - zou worden verbeterd.

Het uitstel hing samen met groeiende bezorgdheid over het veiligheidsklimaat rond de verkiezingen, welke Aristide op 12 april vergeleek met een kankergezwel.

Aristide riep misdaadbendes (zenglendos) op hun wapens neer te leggen en besprekingen aan te gaan, terwijl premier Smarck Michel. wiens aftreden door demonstranten was geëist, op 17 april erkende dat het land niet normaal kon functioneren door de heersende onveiligheid. Michel gaf te kennen dat zijn aftreden „verraad" zou betekenen en ontkende dat volksorganisaties een complot beraamden om de regering ten val te brengen.

Tussen 29 maart en 11 april werden in de hoofdstad Port-au-Prince protestdemonstraties tegen de regering gehouden, die waren georganiseerd door volksallianties, en waaruit de grote ontevredenheid bleek over de hoge prijzen voor basisgoederen, de werkloosheid en de privatiseringen. Op 7 april vuurden VN-soldaten traangasgranaten af. nadat een menigte die een weg in de buurt van het vliegveld versperde, met stenen was gaan gooien.

Medio april gaven het secretariaat van de Caribische Gemeenschap (Caribbean Community, CARICOM), de in New York gevestigde Mensenrechtenorganisatie voor de Amerika's en de Nationale Coalitie van Haïtiaanse vluchtelingen een gemeenschappelijk rapport uit waarin kritiek werd geleverd op de nieuwe interimpolitiemacht. In het rapport werd gewaarschuwd voor een

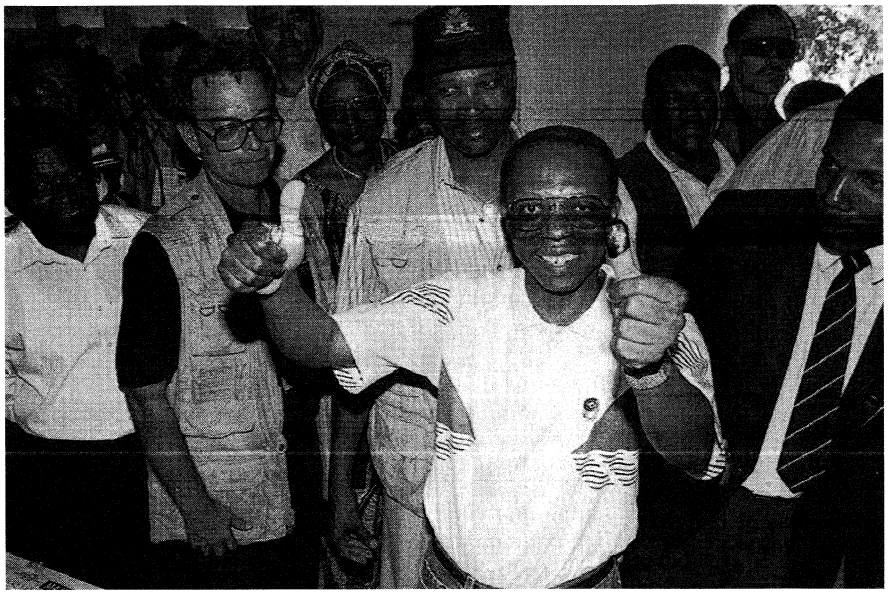

President Jean-Bertrand Aristide (m.)laat zijn met inkt besmeurde duim zien na het uitbrengen van zijn stem voor de parlementaire en lokale verkiezingenop 25 juni 1995

,,gevaarlijk" veiligheidsvacuum, vooral aan de vooravond van de verkiezingen.

Michel zei in zijn verklaring van 17 april dat de veiligheidssituatie in de voorafgaande dagen verbeterd was dankzij de inspanningen van de interimpolitiemacht. waarvan de leden onder de strijdkrachten geworven waren en begeleid werden door de Amerikaanse sectie van de multinationale vredesmacht. Volgens het kritische gemeenschappelijke rapport had het volk echter geen ocrtrouwen in de interimpolitiemacht, die ervan w-erd beschuldigd de spanningen juist aan te scherpen en ..bij te dragen tot toenemende wetteloosheid".

Arrestaties i.v.m.moord op oppositieleidster

Op 14 en 17 april arresteerde de plaatselijke politie in samenwerking met het Amerikaanse Federale Onderzoeksbureau (FBI) twee verdachten in verband met de moord op de vooraanstaande oppositie-advocate Mireille Durocher Bertin en haar lijfwacht op 28 maart (zie pag. 328/3 e.v.-'95).

Het resultaat van een FBI-onderzoek naar de vermeende betrokkenheid van de minister van binnenlandse zaken. generaal (bd) Mondésir Beaubrun, liep nog.

Naar aanleiding van de moorden publiceerden zowel de Amerikaanse pers als het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken lange namenlijsten van politieke tegenstanders van Aristide die naar hun zeggen gevaar liepen vermoord te worden.

Parlementaire en lokale verkiezingen

De parlementaire en lokale verkiezingen op 25 juni, de eerste sinds de terugkeer van president Jean-Bertrand Aristide in oktober 1994 (zie pag. 29/3 e.v.-'95), werden ontsierd door intimidatie van kiezers, vernietiging van stembiljetten, het in brand steken van stemhokjes en andere onregelmatigheden.

De definitieve uitslag werd pas eind juli verwacht. De Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS),die ongeveer 300 waarnemers had geleverd, en andere buitenlandse waarnemers schreven de trage telling, die naar verluidt in een aantal districten onder twijfelachtige omstandigheden werd uitgevoerd. toe aan gebreken van bestuurlijke aard. Op 23 juli zou een tweede verkiezingsronde worden gehouden in kiesdistricten waar geen enkele kandidaat de algemene meerderheid had behaald.

Op 26 juni werd een speciale verkiezingsronde gehouden voor duizenden kiezers die niet hadden kunnen stemmen, omdat er geen stembiljetten en verkiezingsfunctionarissen waren. of omdat zich incidenteel gevallen van geweld hadden voorgedaan. Er waren echter nog duizenden anderen die evenmin hun stem hadden kunnen uitbrengen. Volgens Amerikaanse waarnemers hadden degenen die hun stem hadden uitgebracht, dit ,,in vrijheid en klaarblijkelijk zonder vrees" gedaan, voornamelijk dankzij de aanwezigheid van de 6.000 man sterke VN-vredesmacht.

Vooruitlopend op de uitslag veroordeelden verscheidene oppositiepartijen een naar hun mening bestaand patroon van kiezersmanipulatie ten gunste van de Politieke Organisatie Lavalas (OPL), waarvan de kandidatenlijst werd gesteund door Aristide. De felste kritiek kwam van de kant van het centrum-linkse Nationale Front voor Verandering en Democratie (FNCD) In 1990 was Aristide onder de vlag van de FNCD president geworden, voordat hij werd verdreven door de militaire staatsgreep in september 1991 (zie pag 825/1 e v-'91) Een andere voormalige medestander van Aristide René ïneouore leider van de centrum-linkse coalitie Beweging voor Nationale Wederopbouw (MRN) riep alle politieke partijen op hun krachten te bundelen om te eisen dat de verkiezingen ongeldig zouden worden ver- % dat ..

De rechtse Beweging voor de Vestiging van Democratie in Haïti (MIDH) van ex-premier Marc Bazin boycotte de verkiezingen.

Op 27 juni werd Jean Charles Henock, FNCD-kandidaat voor het parlement, door twee onbekenden doodgeschoten. Op 26 juni had de FNCD zichzelf tot de officieuze overwinnaar van de verkiezingen uitgeroepen, maar aanhangers van Aristide voorspelden een meerderheid voor Lavalas.

Electorale verwarring

Oppositiepartijen, die hun kritiek staande hielden dat er op grote schaal onregelmatigheden hadden plaatsgevonden bij de verkiezingen in juni, weigerden de deelresultaten te accepteren die op 12-13 juli bekend werden gemaakt door de Voorlopige Kiesraad (CEP).

Deze lieten zien dat de populistische Lavalas-beweging, die werd gesteund door president Jean-Bertrand Aristide, alle zetels waarvan resultaten beschikbaar waren, had gewonnen: vijf in de Senaat (waar 18 van de 27 zetels in het geding waren) en 16 in de 83 leden tellende Kamer van Afgevaardigden. De eerste uitkomsten lieten ook zien dat Lavalas in de meeste niet bekend gemaakte districten bovenaan stond. waardoor het zeker werd dat Aristide een duidelijke meerderheid in het congres kon verwachten.

Kandidaten van Lavalas, dat bestond uit de Politieke Organisatie Lavalas, verscheidene splinterpartijen en onafhankelijken, bleken ook 62 van de 82 burgemeestersposten te hebben gewonnen, waaronder die van negen van de grootste steden. In de hoofdstad Port-au-Prince versloeg de populaire door Lavalas gesteunde marxistische onafhankelijke volkszanger Emmanuel ,,Manno" Charlemagne de door de Verenigd-Staten gesteunde zittende burgemeester Evans Paul.

Volgens een bericht in de ***New*** York Times van 10 juli, werd de CEP overgehaald om gedurende 72 uur na de tussenkomst van de Amerikaanse ambassadeur William Swing en de speciale vertegenwoordiger van de secretaris-

De nieuwe burgemeester van Port-au-Prince, Emmanuel ,,Manno" Charlemagne, wordt gefeliciteerd door aanhangers na zijn beëdiging op 4 augustus 1995.

generaal van de VN, Lakhdar Brahimi, resultaten achter te houden.

Niet bij naam genoemde westerse en Haïtiaanse functionarissen hadden de krant verteld dat door dit uitstel ontmoetingen konden plaatsvinden tussen diplomaten, politieke partijen, Aristide en Paul. Een Amerikaans wetsontwerp met betrekking tot buitenlandse hulp, dat op 11 juli door het Huis van Afgevaardigden werd aangenomen, bevatte de bepaling dat Haïti alleen hulp zou ontvangen als het verkiezingsproces aan zekere normen voldeed.

Vervolg van verkiezingen uitgesteld

Gedurende de rest van juli bleven oppositiegroepen campagne voeren voor annulering van de verkiezingen. Aangezien zij dreigden met een boycot, stelde de CEP de ,,aanvullende verkiezingen" voor vele duizenden kiezers die wegens onregelmatigheden of gewelddadigheden in juni niet hadden kunnen stemmen, uit van 23 juli tot 6 augustus, en vervolgens opnieuw tot 13 augustus. Er moest ook nog een tweede verkiezingsronde gehouden worden voor kandidaten die in de eerste ronde geen algemene meerderheid hadden behaald.

Op 25 juli bood president Aristide zijn verontschuldigingen aan voor de onregelmatigheden die de verkiezingen in juni hadden verstoord en veroordeelde deze. Hij waarschuwde echter dat een eventuele weigering van de oppositie om deel te nemen aan de tweede ronde ,,de dood van de democratie" zou betekenen.

Anselme Rémy, de voorzitter van de CEP, nam op 26 juli ontslag: tot zijn opvolger benoemde Aristide Michel Sajous.

Herhaling eerste kiesronde

Op 13 augustus werd de eerste verkiezingsronde herhaald in 21 districten waar de verkiezingen voor het parlement en de gemeenteraden in juni door logistieke problemen, geweld en verwarring waren mislukt.

De resultaten die op 22 augustus bekend werden gemaakt, bevestigden de sterke positie van de populistische Lavalas-beweging. Na de eerste ronde bleek dat de coalitie van Lavalas 11 van de 18 verkiesbare zetels in de Senaat veilig had gesteld; over de resterende zeven zetels moest in een volgende verkiezingsronde worden beslist. In de 83 zetels tellende Kamer van Afgevaardigden, waar de aanhangers van Aristide een minderheid hadden gevormd, bleken de kandidaten van Lavalas eveneens alle 27 zetels te hebben bezet waarover al een beslissing was gevallen; de 56 overbleven zetels zouden na een tweede ronde worden toegewezen. De kandidaten van Lavalas hadden het volgens de berichten ook goed gedaan bij de burgemeestersverkiezingen.

Op 23 augustus maakte de CEP bekend dat de tweede definitieve ronde van de parlementsverkiezingen op 17 september zou worden gehouden. De oppositiepartijen hielden echter staande dat zij de verkiezingen zouden blijven boycotten. die volgens hen in diskrediet waren gebracht (zie hierboven) Ze beweerden dat de opkomst bij de herstemming van 13 augustus slechts 5 procent had bedragen, dit in tegenstelling tot het cijfer van 50 procent van de CEP en de schatting van 33 procent door de waarnemers van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS)

De Amerikaanse onderminister Strobe Talbott bracht op 21-22 augustus een bezoek aan Haiti President Aristide verwierp echter voorstellen die Talbott deed in een poging de geloofwaardigheid van de verkiezingen te redden zoals het voorstel om de verkiezingen die tot dusver waren gehouden, in bepaalde gebieden ongeldig te verklaren, en het voorstel een orgaan op te richten dat zou toezien op de verkiezingen en ze zou controleren

Kabinetswijzigingen

Op 10 augustus nam Anthony Barbier ontslag als minister van openbare werken uit protest tegen het verloop van de verkiezingen. Barbier, van de Nationalistische Progressieve Revolutionaire Partij van Haïti, hekelde de ,,onverantwoordelijkheid en arrogantie" van de CEP, die volgens hem ,,dedemocratie en politieke stabiliteit" van het land in gevaar bracht.

Het vertrek van Barbier en van drie andere ministers op 11 augustus had een kabinetswijziging tot gevolg, waarna Jean Claude Bajeux, de minister van cultuur. nog als enige vertegenwoordiger van de oppositie zitting had in het kabinet. De volgende posten waren bij de wijzigingen betrokken:

Milieu - Yves André Wainwright*; openbare werken - Jacques Debrosse*: sociale zaken en arbeid - mevr. Mathilde Flambert*; handel en industrie -Roger Perodin+.

* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde verantwoordelijkheid.
(Op pag. 327/2-'95 werd Georges Anglade abusievelijk minister van openbare werken genoemd, terwijl dit Barbier was: Anglade was minister van openbaar bestuur en bleef in deze functie gehandhaafd.)

(Vor.ber.pag. 327/1 e.v.-1995)

MEXICO

GOUVERNEURSVERKIEZINGEN. VREDESBESPREKINGEN MET EZLN. FINANCIELE ONTWIKKELINGEN. BLOEDBAD IN GUERRERO

De regerende centrum-rechtse Institutionele Revolutionaire Partij (PRI) leed opnieuw een zware nederlaag

door het verlies van de gouverneursverkiezingen in de centraal gelegen staat Guanajuato op 28 mei. waarop door onafhankelijke waarnemers toezicht werd gehouden. Bij een nipte PRI-overwinning bij de gelijktijdig gehouden gouverneursverkiezingen in Yucatan was volgens de oppositie sprake van fraude.

De uitslagen werden bekendgemaakt nadat 95 procent van de steinmen officieel was geteld. In **Guanajuato** behaalde Vicente Fox Quesada van de centrum-rechtse Partij van Nationale Actie (PAN) een ongekende score van 58.5 procent \-an de stemmen. tegen 32,5 procent voor Ignacio Vasquez Torres van de PRI. In **Yucatan** behaalde Victor Cervera Pacheco 49.4 procent van de stemmen tegen 46,6 procent voor Luis Correa Mena van de PAK. In beide staten ging de rest van de stemmen naar kandidaten van de Partij van de Democratische Revolutie (PRD). de Partij van het Cardenistisch Front voor Nationale Wederopbouw (PFCRN) en de Arbeiderspartij (PT).

De terugval van de PRI in Guanajuato. een streek niet redelijk veel industrie: volgde op de nederlaag in Jalisco in februari (zie pag. 405/1-'95j en weerspiegelde de wijdverbreide ontevredenheid over het fede ale bezuinigingsbeleid en de hoge werkloosheid van na de financiële crisis in december 1994 (zie pag. 195/3 e.v. en 403/2 e,\'-'95).

Verwacht werd dat Fox. een hardliner binnen de PAN. zich zou verzetten tegen het eerdere partijbeleid om tot een schikking te komen met de regering over het economische beleid. In het overwegend uit platteland bestaande Yucatan beschuldigde de PAN de PRI van stelselmatige fraude en het kopen van stemmen. De PRI-overwinning was de kleinste in de geschiedenis van de deelstaat.

PAN trekt zich terug uit nationale dialoog

Op 18 juni maakte de PAN, de belangrijkste oppositiepartij, bekend dat zij zich terugtrok uit het overleg met de regerende PRI over electorale hervormingen.

De PAN-leiding beweerde dat bij de gouverneu s\-erkiezingen in de deelstaat Yucatan in mei op grote schaal fraude was gepleegd. Volgens de officiële uitslag op 4 juni had de PRI deze verkiezingen gewonnen met 49 procent van de stemmen tegenuver 44 procent voor de PAN. De partijleiding verklaarde dat zij deze uitslag zou aanvechten. De PAN werd tot winnaar uitgeroepen in de gelijktijdig gehouden gouverneursverkiezingen in de deelstaat Guanajuato *met* 58 procent van de *stemmen* tegenover 32 procent voor de PRI (zie boven).

Tabasco-schandaal. Betrekkingen tussen PAN en PRD

De PAN eiste het aftreden van de PRI-gouverneur van de deelstaat Tabasco, nadat de Democratische Revolutionaire Partij (PRD) op 13 juni zestien dozen met financiële documenten had overhandigd aan de procureur-generaal. Hiermee zou het bewijs worden geleverd dat de PRI zestig keer het wettelijk toegestane maximumbedrag (ongeveer $ 70 mln) had uitgegeven om zich te verzekeren van de overwinning bij de gouverneursverkiezingen ir. Tabasco in november 1994 (zie pag. 194/3 e.v.-'95).

Op 15 juni steeg de kans dat er voor het eerst een alliantie tussen de centrum-rechtse PAN en de centrum-linkse PRD zou komen, toen PAN-secretaris-generaal Felipe Calderon Hinojosa een bezoek bracht aan het PRD-hoofdkwartier. Hij verklaarde dat de tijd was gekomen om in het hele land tot ,,eensgezinde politieke actie" over te gaan.

Minister afgetreden

Minister van binnenlandse zaken Esteban Moctezuma Barragan stapte op 28 juni uit het kabinet, en werd met onmiddellijke ingang regeringsadviseur voor de bevordering van het federalisme. Hij werd opgevolgd door Emilio Chuayffet Chemor, die tot dan toe gouverneur van de deelstaat Mexico was geweest.

Overwinning voor PAN in Baja California

Na de verkiezingen op 6 augustus bleef het gouverneurschap van de staat Baja California in Noordwest-Mexico in handen van de PAN, die meer dan 50 procent van de stemmen behaalde.

PAK-kandidaat Hector Teran zou zijn partijgenoot Ernesto Ruffo Appel opvolgen, die zich als vorige gouverneur niet herkiesbaar mocht stellen. Bij de verkiezing van Ruffo in 1989 (zie pag. 451/2-'90) had de regerende PRI voor het eerst erkend dat een gouverneursverkiezing gewonnen was doo de oppositie. De verkiezingen in Baja California waren de vierde gouverneursverkiezingen van dat jaar en leverden de derde overwinning voor de PAN op (zie pag. 405/1-'95 enboven).

De kiezers in Baja California kozen ook 25 afgevaardigden voor het parlement van de staat. Op dezelfde dag werden ook verkiezingen gehouden voor de parlementen van de staten Zacatecas. Veracruz Oaxaca en Aguascalientes.

Wijzigingen in top PRI. Kabinetswijziging

Op 19 augustus trad de voorzitter van de PRI, Maria de los Angeles Moreno, af, samen met de tweede man van de partij. secretaris-generaal Joaquin Coldwell. Commentatoren brachten hun aftreden in verband met de slechte resultaten van de PRI bij de deelstaatverkiezingen.

Santiago Oñate Laborde, tot dan toe minister van arbeid en sociaal welzijn, werd de nieuwe voorzitter van de PRI. en Juan Sigfrido Millan Lizarraga de nieuwe PRI-secretaris-generaal. Moreno, die eind 1994 was benoemd, was de eerste vrouwelijke voorzitter van de PRI geweest.

De vrijgekomen post in het kabinet werd bezet door Javier Bonilla, die werd benoemd tot minister van arbeid en sociaal welzijn.

Tweede ronde vredesbesprekingen met EZLN

Van 12-15 mei werd in San Andres Larrainzar, in de zuidelijke staat Chiapas, een tweede ronde van de vredesbesprekingen gehouden tussen de regering en het Zapatistische Nationale Bevrijdingsleger (EZLN) (voor eerste ronde. zie pag. 403/1-'95).

Het EZLN stemde erinee in een regeringsvoorstel voor een gezamenlijk ,,integraal,progressief, wederzijds en verifieerbaar programma" nader te bestuderen, maar verklaarde later dat het ontbreken van wederzijds vertrouwen de besprekingen had bemoeilijkt. Beide partijen besloten een plan uit te proberen waarbij het lege zou worden gestationeerd in een bepaald gebied langs een route die door beide partijen zou worden vastgesteld. Het EZLN zou de wettige autoriteiten in dat gebied helpen bij het handhaven van het gezag. Het EZLN had eerder geëist dat het leger zich uit de door Indianen bewoonde plaatsen zou terugtrekken. maar de regering weigerde door het EZLN gecontroleerde gebieden te gedogen. Begin juni zouden nieuwe besprekingen u-orden gehouden.

Grotere troepenconcentraties in Chiapas. Derde ronde vredesbesprekingen

Naar verluidt zou het leger op 24 juni de veiligheidsmaatregelen hebben verscherpt in de woelige deelstaat Chiapas in het zuiden van het land.

Op 3 juni wees de regering drie buitenlandse priesters uit de deelstaat uit omdat zij onrust zouden hebben gezaaid.

Een derde ronde van vredesbesprekingen tussen de regering en de guerrillastrijders van het EZLN die werd gehouden van 7-11 juni, eindigde zonder dat er enige vooruitgang van betekenis was geboekt met betrekking tot de kwestie van militaire ontspanning in Chiapas.

Marco Antonio Bernal voert namens de regeringsdelegatie het woord op een persconferentie in San Cristobal de las Casas na afloop van de derde ronde van de vredesbesprekingen met het EZLN op 11 juni 1995.

Vrijlating guerrillastrijders

gen tussen de regering en het EZLN stop op 25 juli op niets uit.

Het EZLN wilde als proef zijn troepen opnieuw stationeren langs de corridor La Garrucha-San Quintin. in ruil voor de hergroepering van het leger in de regio. De regering noemde dit voorstel ,,duidelijk politiek" en wees het af omdat ze niet bereid was de controle over grondgebied af te staan aan de guerrillastrijders.

Het EZLN beschuldigde de regeringsonderhandelaars van systematische obstructie en vroeg om rechtstreekse onderhandelingen met de minister van binnenlandse zaken.

In de vierde ronde van de besprekingen die op 6 juli eindigde was geen overeenstemming bereikt

Op 15 juli werd Maria Gloria Benavides, alias ,,ondercommandant Elisa" van het EZLN .,in voorlopige vrijheid" gesteld. De aanklachten tegen haar wegens rebellie en verboden wapenbezit werden ingetrokken. Wel moest ze een boete van 72.000 peso betalen.

EZLN organiseert volksstemming

Het EZLN organiseerde op 27 augustus een officieus referendum als onderdeel van zijn beleid om de bevolking te raadplegen over de toekomst van de beweging.

De non-gouvernementele Burgeralliantie, die was opgericht als onafhankeliike waarnemer bij de presidentsverkiezingen van augustus 1994, zei dat het mogelijkheden had geschapen om te stemmen in 10.000 stembureaus. die zich vooral bevonden in Mexico Stad en de zuidwestelijke staat Chiapas. waar de EZLN gevestigd was. De 1.2 mln kiezers die hun stem uitbrachten, vormden krap 3 procent van alle stemgerechtigden in het hele land. Ongeveer de helft van de kiezers vond dat het EZLN een onafhankelijke politieke macht moest worden. en de andere helft vond dat het aansluiting moest zoeken bij bestaande politieke bewegingen. Met in het vooruitzicht een zesde ronde van vredesbesprekingen in september, verklaarde ondercommandant Marcos op 29 augustus dat het EZLN in geen geval zijn wapens zou inleveren. maar wel bereid was ,,ze niet te gebruiken - behalve uit zelfverdediging - om te bereiken waar we naar streven"

Uitbetaling Amerikaanse lening. Rentetarieven. Gezamenlijke verklaring met EU

De Amerikaanse regering stelde op 19 mei nog eens S 2 mrd beschikbaar van de lening van $ 20 mrd waarover in februari overeenstemming was bereikt (zie pag. 403/2 e.v.-'95). Minister Warren Christopher van buitenlandse zaken verklaarde dat het ,,sterke geneesmiddel" van de regering werkte, een mening die ook doorklonk in een IMF-verklaring van 22 mei, waarin gesteld werd dat de economische crisis ,,een hanteerbaar probleem" was geworden en dat het land zich aan het herstellen was. Uit op 23 mei gepubliceerde officiële cijfers bleek dat het belangrijkste rentetarief was gedaald tot 48 procent, waarmee het voor het eerst in drie maanden onder de 50 procent kwam. Hieruit werd afgeleid dat het vei-trouwen in de markt zich aan het herstellen was.

Op 2 mei ondertekenden de regerrng en de Europese Unie (EU) een gezamenlijke verklaring waarin beide partijen beloofden te zullen streven naar een nieuw politiek, commercieel en economisch akkoord en naar meer samenwerking

Leningen. Nationaal Ontwikkelingsplan

Op 30 juni gaf het IMF, dat Mexico prees vanwege de .,spectaculaire verbetering" van zijn handels- en betalingsbalans, zijn goedkeuring aan dc betaling van de resterende $ 10,7 mrd van het overbruggingskrediet van $ 18.9 mrd, waarover in februari een overeenkomst was gesloten om buitenlandse schuldverplichtingen op korte termijn na te komen (zie pag. 403/2 e.v.-'95).

Een bedrag van S 2 mrd zou onmiddellijk beschikbaar komen en de rest zou tussen augustus 1995 en augustus 1996 worden uitgekeerd in vijf gelijke tranches van S 1.73 mrd.

Op 22 juni gaf de Wereldbank haar goedkeuring aan een pakket leningen ter waarde van S 1,51 mrd, waarvan $ 1 mrd bestemd was voor het bankstelsel (dit was de grootste afzonderlijke lening van de Wereldbank) en de rest voor sociale programma's. Voor dezelfde doeleinden keurde de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (Inter-American Development Bank, IDB) op 21 juni een pakket leningen ter waarde van $ 1,25 mln goed.

Op 31 mei had de regering een ambitieus Nationaal Ontwikkelingsplan (PND) voor vijf jaar bekendgemaakt, waarvan het scheppen van één miljoen banen op basis van een jaarlijkse groei van 5 procent één van de belangrijkste doelstellingen was.

Besluit over Amerikaanse hulp

Op 20 juli relativeerde de regering de mogelijke gevolgen die een vermindering van de Amerikaanse hulp zou kunnen hebben op het economische herstel en de schuldaflossing.

Op 19 juli stemde het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden rnet 245 tegen 183 stemmen voor beperking van de

verdere uitbetaling van tranches van een lening van $ 20 mrd, die in februari na de financiële crisis in december 1994 (zie pag. 403/2 e.v.-'95) eenzijdig was verlengd door de Amerikaanse pres:-dent Bill Clinton. Over het besluit van het Huis moest echter nog worden gedebatteerd door de Senaat. En zelfs als het voorstel werd aangenomen, zou het pas na 1 oktober, het einde van het fiscale jaar, in werking kunnen treden. Tot dan toe was er $ 12,5 mrd uitgekeerd.

Schatting IMF over vlucht van binnenlands kapitaal

Het IMF schatte dat particulieren en instellingen in Mexico tijdens de financiële crisis in december 1994, zowel vóór als na de devaluatie van de peso op 20 december (zie pag. 195/3 e.v.-'95), voor bijna $ 4,7 mrd aan investeringen in Mexicaanse effecten hadden geliquideerd.

Dit kwam overeen met ruim tweederde van de $ 6,7 mrd die Mexico die maand op zijn deviezenreserve inteerde. aldus het rapport dat op 20 augustus verscheen als deel van het jaarlijkse IMF-onderzoek naar de kapitaalmarkt. In het rapport werd gesuggereerd dat in de weken vóór de devaluatie vooral nerveuze - of goed geïnformeerde - binnenlandse investeerders, en niet buitenlandse investeerders zoals aanvankelijk was aangenomen, de deviezenreserve van Mexico onder druk hadden gezet. In het rapport werd ook kritiek geleverd op de Mexicaanse autoriteiten vanwege de spaarzame economische gegevens die ze in de loop van 1994 verstrekten over de groeiende financiele problemen.

Schuldenverlichting

Het ministerie van financiën en de Mexicaanse Bankiersvereniging kwamen met een gezamenlijk plan om kleine particuliere bedrijven te helpen die na de devaluatie hadden te lijden van de torenhoge rentetarieven.

Debiteuren konden vanaf 1 september gedurende 13 maanden in aanmerking komen voor aanzienlijke reducties van de rentetarieven. Hiermee was een bedrag gemoeid van $ 2 mrd. dat zou worden betaald door het ministerie van schatkist en de Mexicaanse banken. De bovengrens van de rente was afhankelijk van de vraag of het ging om een zakelijke lening, een hypotheek voor een huis, een persoonlijke lening of creditcard-schulden. maar in alle gevallen zou de rente niet hoger zijn dan de tarieven van eind 1994. In het plan kwamen de banken ook overeen de dwangverkoop van eigendommen van debiteuren uit te stellen tot 31 januari 1996. De rente op jaarbasis liep in de weken voor de aankondiging van het plan op 23 augustus soms op tot 120 procent. en het probleem dat schuldenaars hun leningen niet konden aflossen werd in toenemende mate een politieke kwestie (zie ook pag. 404/1 e.v.-'95 en boven).

Verklaring van kardinaal omtrent moord op voorganger

Op 14 april besteedde de pers veel aandacht aan de openbare verklaring van kardinaal Juan Sandoval Iniguez, de aartsbisschop van Guadalajara, die stelde dat zijn voorganger, kardinaal Juan Jesus Posadas Ocampo. iiï mei i993 met voorbeaacnten rade was vermoord (zie pag. 770/1/2-'93).

Sandoval verklaarde dat de theorie van moord met voorbedachten rade ,,zeker de enig geloofwaardige is" en dat in een nieuw regeringsonderzoek ..alleen van die hypothese wordt uitgegaan". Eerdere onderzoekers. die maren benoemd door voormalig president Carlos Salinas de Gortari, waren tot de conclusie gekomen dat Posadas was gedood bij een schotenwisseling tussen rivaliserende drugskartels of dat hij voor een drugsbaron was aangezien.

Moord op hoge functionaris

Leobardo Larios Guzman, de voormalige openbare aanklager in de deelstaat Jalisco die een belangrijke rol vervulde in het onderzoek naar de moord op kardinaal Juan Jesus Posadas Ocampa in 1993, werd op 10 mei in Guadalajara, de hoofdstad van de deelstaat, doodgeschoten.

Hoewel de kardinaal volgens de officiële lezing het slachtoffer was geworden van een schietpartij tussen benden van drugsmisdadigers, was Leobardo Larios één van de velen die geloofden dat hij met opzet als doelwit was uitgekozen wegens zijn felle preken tegen de welig tierende drugshandel in Guadalajara.

Arrestatie van drugsbaron

Op 24 juni werd in de omgeving van de stad Guadalajara Hector Luis Palma Salazar, één van de machtigste drugsbaronnen van Mexico, gearresteerd.

Hij werd tevens gezocht in verband met enige tientallen moorden, in het bijzonder die op kardinaal Juan Jesus Posadas Ocampo in mei 1993.

Dood van vervoersfunctionaris

Luis Miguel Moreno, de directeur van het openbaar vervoer in Mexico Stad, werd op 10 april dood aangetroffen met schotwonden. De regering gelastte een onderzoek naar zijn klaarblijkelijke zelfmoord, terwijl de federale autoriteiten diezelfde dag bijzonderheden bekend maakten over een fraude van $ 8 mln waarbij de zwaar gesubsidieerde en inmiddels failliete gemeentelijke busmaatschappij en haar vakbond betrokken waren.

Een accountantscontrole bracht verscheidene onrechtmatigheden aan het licht, waaronder eigendomstransacties en de financiering van culturele activiteiten. Werkloze bus-‘ hauffeurs protest‹ erden tegen & opsluiting van zes vakbondsleiders en de uitvaardiging van arrestatiebevelen tegen drie anderen. In vakbondskringen werd vernomen dat de regering van plan was de busmaatschappij te privatiseren, en dat zij de vakbond, die nauwe banden onderhield met linkse groeperingen, waaronder de EZLN-rebellen. wilde tegenwerken.

Moorden

Op 20 juni werd het lijk gevonden van Abraham Polo Uscanga, een voormalig lid van het Hooggerechtshof van Mexico Stad. Twee dagen daarvoor was officier van justitie Jesus Humberto Priego Chavez door een onbekende doodgeschoten.

Beiden waren betrokken geweest bij het proces tegen elf leiders van de vervoersvakbond Sutaur, die in april waren gearresteerd op beschuldiging van verduistering, nadat 13.000 werknemers van het failliete stadsbusbedrijf van Mexico Stad in maart door de regering waren ontslagen. De directeur van het gemeentelijke vervoersbedrijf van Mexico Stad was daarna dood aangetroffen (zie boven).

Priego Chavez was belast met het verzamelen van bewijsmateriaal tegen de vakbondsleiders en Polo Uscanga had om vervroegd pensioen verzocht, nadat hij had geweigerd te verordenen de vakbondsleiders gevangen te zetten: hij beweerde dat hij op 27 april door onbekenden was overvallen, die hem ontvoerden en martelden in een poging zijn beslissingen te beïnvloeden. Bij zijn begrafenis, die door duizenden Sutaur-leden werd bijgewoond, was niemand van de rechterlijke macht aanwezig.

Gewelddadigheden na bloedbad in deelstaat Guerrero

Op 28 juni werden in de buurt van Coyuca de Benitez in de zuidwestelijke deelstaat Guerrero 17 kleine boeren (campesinos) gedood en 23 ernstig gewond toen de politie het vuur op hen opende.

Volgens overlevenden had de politie in het wilde weg geschoten op een vreedzame groep buspassagiers die op weg was naar de markt. De regering beweerde echter dat de politie een gewapende aanval afsloeg, toen zij de bus aanhield voor een routineveiligheidscontrole.

Door gewelddadigheden liepen de spanningen in Guerrero in juli op en

kwam PRI-gouverneur Ruben Figueroa Alcocer onder druk te staan om af te treden.

Op 1 juli werden twee politiefunctionarissen en acht politieagenten aangehouden in verband met het bloedbad van 28 juni op de 17 boeren, die allen lid waren van de Campesino Organisatie Zuidelijke Sierra (OCSS).

De procureur-generaal van Guerrero, Antonio Alcocer Salazar. ontkende dat de staatspolitie de Coyuca-slachtoffers in een hinderlaag had gelokt. De procureur-generaal, die de OCSS verweet het drama te hebben uitgelokt. zei dat OCSS-leider Benigno Guzman Martinez in staat van beschuldiging zou worden gesteld. De OCSS. die campagne voerde voor politieke hervormingen en landrechten, ontkende de aantijgingen van Figueroa een gewapende organisatie te zijn zoals het opstandige Zapatistische Nationale Bevrijdingsleger (EZLN).

Eveneens op 1 juli namen duizenden campesinos deel aan een demonstratie in Coyuca om het aftreden van Figueroa te eisen. Enkelen stichtten brand in het kantoor van de burgemeester. De protesten werden gezamenlijk georganiseerd door de OCSS en de oppositionele centrum-linkse PRD.

Op 7 juli werden vijf agenten van de staatspolitie doodgeschoten in een hinderlaag in de buurt van de stad Cualac door 30 a 40 onbekende schutters die waren bewapend met AK-47 automatische geweren. De OCSS ontkende ook maar iets te maken te hebben met het incident, dat werd beschouwd als een wraakneming voor het doden op 5 juli van twaalf leden van een campesino-familie in de buurt van de stad Ajuchitlan del Progreso. Volgens een overlevende was de staatspolitie de schuldige, maar de autoriteiten beweerden dat de moorden van 5 juli het gevolg waren van een lokale vete.

Functionarissen gaven een vergelijkbare verklaring - een vete tussen dorpen - voor de moord in Tepetixtla op 15 juli op Ismael Mena Alvarez en Eugenio Aguirre Bahena, medeoprichters van de OCSS. Maar plaatselijke bewoners beschuldigden de organisatie Benito Juarez, een paramilitaire groep die banden onderhield met Figueroa, van de moorden.

Volgens de PRD was de staatspolitie verantwoordelijk voor de moord op Pablo Salas Romero, een plaatselijke leider van de PRD, die plaatsvond op 13 juli in de buurt van La Laja.

Algemene onrust

De gebeurtenissen in Guerrero vielen samen met incidenten en protesten in andere staten.

Op 2 juli demonstreerden 3.500 campesinos in Yajalon, **Chiapas,** om de terugkeer te eisen van Loren Riebe. een Amerikaanse priester die met twee anderen in juni was uitgewezen. Aanhoudende landbezettingen leidden ertoe dat de politie binnen een maand 200 canipesinos arresteerden.

Op 29 juni ontsnapte de roomskatholieke bisschop van Tehuantepec, Arturo Lona Reyes, een mensenrechtenactivist en pleitbezorger voor landhervormingen, in **Oaxaca** ternauwernood aan een moordaanslag door gemaskerdc schutters, die volgens kerkbronnen verbonden waren met de PRI.

Bevindingen commissie over bloedbad Guerrero

In een op 14 augustus gepubliceerd rapport concludeerde de door de regering benoemde Nationale Mensenrechtencommissie dat hoge functionarissen van de regering van de staat Guerrero in het zuidwesten van Mexico geknoeid hadden met het bewijsmateriaal van de moord op 28 juni op 17 plaatselijke bewoners (zieboven).

De commissie concludeerde op basis van een onderzoek van een politievideoband van de gebeurtenis dat de gouverneur van Guerrero, Ruben Figueroa. eerder een foutieve verklaring had afgelegd toen hij gesteld had dat de slachtoffers waren gedood doordat de politie moest terugschieten. De commissie ,,betwijfelde ten zeerste" dat er op de politie was geschoten. Zij kwam tot de bevinding dat zeker vier doden van dichtbij waren neergeschoten, en dat zeker één slachtoffer ,,standrechtelijk geëxecuteerd" was. Een ander voorbeeld van het geknoei met bewijsmateriaal was volgens het rapport dat de politie geweren had gelegd bij de lichamen van slachtoffers. In het rapport werd geadviseerd om hoge functionarissen van de deelstaat te ontslaan, en Figueroa maakte bekend dat hij daar gehoor aan zou geven. De centrumlinkse PRD erkende dat het rapport van de commissie ..professioneel" was, maar vond het inconsequent om Figueroa niet verantwoordelijk te stellen.

Verdachten van moord op Colosio vrijgelaten

Op 7 juli stelde een federale rechter Vicente Mayoral Valenzuela en diens zoon Rodolfo in vrijheid, nadat hij ze had vrijgesproken van betrokkenheid bij de moord in maart 1994 op de presidentskandidaat van de PRI, Luis Donaldo Colosio (zie pag. 637/2 en 638/3-'94).

Federale officieren van justitie grepen terug naar de theorie dat Colosio het slachtoffer was van een samenzwering waar onder anderen zijn lijfwachten de hand in hadden. Van de aanvankelijke vijf verdachten die kort na de moord waren gearresteerd, verbleef alleen nog de veroordeelde schutter. Mario Aburto Martinez. in hechtenis, samen met een latere verdachte. Othon Cortes Vazquez, een veiligheidsagent. die ervan werd verdacht een van de twee fatale schoten te hebben gelost,

(Vorber.pag. 402/2 e.v.-1995)

NEDERLANDSE ANTILLEN

NIEUWE GEZAGHEBBERS OP CCRAÇAO EN ST. MAARTEN

Bij Koninklijk Besluit van 9 augustus 1994 werd mr. Stanley M. Betrian benoemd tot gezaghebber van het eilandgebied Curaçao met ingang van 1 oktober 1994. Hij volgde aftredend gezaghebber E. Wilsoe op. Betrian was tot aan zijn benoeming gedeputeerde van financiën van het eilandgebied Curaçao: hij was de geestelijke vader van het programma ,,Nieuw Beleid", dat gericht was op een revitalisering van het Curaçaose bestuursapparaat met veel aandacht voor een structurele sanering van de financiën.

De gezaghebber van St. Maarten, Russel Voges, werd per 1 september 1994 vroegtijdig ontslagen. Hij werd opgevolgd door Dennis Richardson, die op 15 september werd beëdigd.

Voges' benoeming in februari 1992 (zie pag. 690/2/3-'92) was vanaf het begin omstreden geweest en hij was er niet in geslaagd gezag op het eiland op te bouwen. Begin 1994 had een evaluatiecommissie geconcludeerd dat hij niet goed functioneerde en daarom moest vertrekken. Voges zelf stelde dat hij nooit de middelen had gekregen om zijn taken naar behoren te vervullen.

PREMIER POURIER IN NEDERLAND. TEGENBEZOEK VAN MINISTER VOORHOEVE

Van 28 augustus-4 september 1994 bracht de Antilliaanse premier Miguel Pourier een vijfdaags bezoek aan Nederland. Hij had onder meer ontmoetingen met koningin Beatrix, minister Joris Voorhoeve (defensie, Antilliaanse en Arubaanse zaken, zie pag. 599/3-'94), Hans van Mierlo (buitenlandse zaken) en premier Wim Kok.

Op 31 augustus deelde premier Pourier mee dat hij het met minister Voorhoeve eens was geworden over het opzetten van een gemeenschappelijke kustwacht in de wateren rondom de Antilliaanse eilanden, teneinde meer greep te krijgen op de drugssmokkel in het Caribisch gebied (zieook onder).

Pourier verklaarde op 2 september dat de regering van de Nederlandse Antil-

De Nederlandse minister van defensie en Arubaanse en Antiliaanse zaken. Joris Voorhoeve (r.).in gesprek met de Antilliaanse premier Miguel Pourier op 30 augustus 1994 in Den Haag.

len per 30 september het zogenoemde hoger toezicht op St. Maarten in handen zou krijgen. In een jaar tijd moest dan orde op zaken worden gesteld in de organisatie en administratie van het eiland, aldus Pourier.

St. Maarten was in februari 1993 rechtstreeks onder toezicht van de Nederlandse regering geplaatst vanwege de bestuurlijke en financiëlechaos op heteiland (zie pag. 637/1-'93).

Pourier zei ook dat hij binnen vijf jaar met een sluitende begroting voor de Antillen wilde komen. Om dat te bereiken was een grotere bijdrage nodig in het solidariteitsfonds, waarmee de kleine eilanden worden ondersteund. Sinds 1986 werd voor dat fonds jaarlijks 21,8 mln gulden uitgetrokken. De premier dacht behalve aan een opwaardering ook aan een herverdeling van de bijdrage; in de toekomst zouden Nederland, de Antillen en Aruba respectievelijk 40, 35 en 25 procent voor hun rekening moeten nemen. Hij benadrukte dat de Nederlandse Antillen bij alle steun uit Nederland ,,zelf inhoud willen geven aan de autonomie" van het land. ,,Wij hebben een eigen verantwoordelijkheid en die willen we dragen".

Pourier verklaarde eveneens dat de Nederlandse Antillen streefden naar meer ruimte voor een zelfstandig buitenlands beleid in het Caribisch gebied, vooral met het oog op de rol die de Antillen binnen de Association of Carribean States (ACS)wildenspelen.

De ACS streeft naar een grotere integratie tussen de Caribische eilanden, wat op termijn vooral op economisch gebied voordelen moet opleveren. Ook samenwerking bij de bestrijding van de internationale criminaliteit in het gebied. de illegale (olie)lozingen en de bescherming van de kustwateren zijn een belangrijk thema.

Van 7-11 oktober bracht minister Voorhoeve een tegenbezoek aan de Antillen. Hij sprak op alle eilanden met gezaghebbers en bestuurscolleges en de diverse landsvertegenwoordigers. Premier Pourier zei op de persconferentie die aan het slot van het bezoek werd gegeven dat minister Voorhoeve bewezen had bereid te zijn ook naar de Antilliaanse regering te luisteren. ,,Het blijkt dat onze ideeën over de Koninkrijksrelatie dicht bij elkaar liggen, aldus Pourier. Over de Antilliaanse uitgangspunten voor het ontwikkelingsbeleid zei Voorhoeve: .,Het Antilliaanse en Arubaanse beleid is gericht op het versterken van de eigen positie. Ik herken dat. Het is een liberale aanpak".

REFERENDUM OVER STAATKUNDIGE TOEKOMST

Op 14 oktober 1994 werd op de eilanden St. Maarten. St. Eustatius en Saba een referendum gehouden over de toekomstige status van de eilanden. De bevolkingen van de drie Bovenwindse eilanden gaven daarin aan ook in de toekomst onderdeel te willen blijven uitmaken van de Nederlandse Antillen en dus van het Koninkrijk der Nederlanden, zij het in geherstructureerde vorm Op de kleine eilanden Saba en St Eustatius koos rond 90 procent van de inwoners voor behoud van de Antillen en op St. Maarten bijna 60 procent. Op dit laatste eiland was er ook een sterke stroming vóór een toekomst als zelfstandig land binnen het koninkrijk, maar die haalde bij het referendum niet meer dan een derde van de stemmen. Voor de twee overige opties, aansluiting bij Nederland en volledige onafhankelijkheid, bestond nauwelijks belangstelling.

Op 21 oktober werd op Bonaire het voortbestaan van de Nederlandse Antillen veiliggesteld. toen de bevolking zich in een daar gehouden referendum massaal (bijna 90 procent) uitsprak voor behoud van het Antilliaanse verband. Nog geen 9 procent van de kiezers stemde voor de tweede optie, verzelfstandiging van het land binnen het koninkrijk.

Op Curaçao had de bevolking zich al in november 1993 in groten getale uitgesproken voor. handhaving van de Antilliaanse eenheid, met een gewijzigde structuur (zie pag. 194/1 e.v.-'94).

AKKOORD OVER KUSTWACHT ANTILLEN EN ARUBA VERWORPEN DOOR ANTILLIAANSE STATEN

Tijdens een bezoek aan Aruba en de Nederlandse Antillen in verband met de viering op 15 december van 40 jaar Statuut voor het Koninkrijk, bereikte minister Joris Voorhoeve een akkoord over het instellen van een kustwacht. Deze moest een bijdrage gaan leveren in de strijd tegen de internationale criminaliteit in het Caribisch gebied, door onder andere drugstransporten te onderscheppen. Ook zou zij de illegale visserij in het zeegebied rondom de Antilliaanse eilanden en Aruba helpen bestrijden, en vervuiling van het milieu door schepen tegengaan.

Op Curaçao zou een kustwachtcentrum worden opgericht, en op St. Maarten en Aruba kwamen steunpunten. De investeringen in gebouwen, infrastructuur, verbeterde aanlegplaatsen, drie patrouillevaartuigen en enkele kleine vaartuigen zouden ongeveer 60 mln gulden vergen. Bovendien zou Neder-

land middelen van de Koninklijke Marine ter beschikking stellen en leverden de Antillen en Aruba een bijdrage uit hun politie- en douanediensten.

De operationele exploitatie van de kustwacht was begroot op ongeveer 39 mln guldcu per jaar. Over de verdeling van de investerings- en exploitatielasten zouden de regeringen van de drie landen nader overleg voeren. waarna de Kijksininisterraad (waarin behalve de Nederlandse ministers ook de gevolmachtigd ministers van de Antillen en Aruba zitting hadden) een besluit zou nemen.

De nieuwe kustwacht kwam onder leiding van de commandant zeemacht Caribisch gebied (Koninklijke Marine); het beheer werd gevoerd door minister Voorhoeve in zijn hoedanigheid van minister van defensie van Nederland.

De ,,justitiële aansturing" kwam onder verantwoordelijkheid van de drie ministers van justitie van het Koninkrijk gezamenlijk. Voor hun beleid konden voorstellen worden gedaan door het overleg van de procureurs-generaal van de Nederlandse Antillen en Aruba en de voorzitter van de procureurs-generaal in Nederland. Wanneer het overleg van de drie ministers van justitie op een bepaald beleidsaspect niet tot gezamenlijke conclusies zou leiden. besliste de Rijksministerraad.

Op 20 januari 1993 stemde de Rijksministerraad in met het plan om nog in het lopende jaar een kustwacht voor de rijksdelen in de West op te richten.

Op 23 februari verwierpen de Antilliaanse Staten (het parlement) met algemene stemmen het voorstel voor het opzetten van een kustwacht. Alle fracties in het parlement waren van mening dat het eerder bereikte akkoord hierover ,.eenaantasting van de autonomie" van de Antillen inhield. en minister van justitie Pedro Atacho kreeg de opdracht opnieuw te gaan onderhandelen over het akkoord.

De bezwaren van het parlement kwamen er vooral op neer dat de kustwacht een landelijke en geen koninkrijksaangelegenheid diende te zijn. Kritiek werd ook geuit op het feit dat de bestrijding van de internationale misdaad door de kustwacht zich volgens het voorlopige akkoord nok kon uitstrekken buiten de territoriale wateren van de Antillen, waardoor deze mogelijk het doelwit konden morden van vergeldingsacties van de buitenlandse drugsmafia

Volgens het oorspronkelijke plan zou het akkoord op 10 maart door de Rijksministerraad worden behandeld, waarna de kustwacht in mei operationeel zou kunnen u-orden.

Minister Voorhoeve verklaarde op 28 februari in een debat met de Eerste Kamer over zijn begroting voor 1995 dat hij overleg voerde met de Antilliaanse regering om uit de ontstane impasse te komen. Hij zei te denken aan een groeimodel, waarbij de kustwacht zou beginnen met controles in de wateren rondom Aruba en dan geleidelijk een bredere taak zou krijgen. Volgens hem moest snel de strijd worden aangebonden met internationale crimine-. le organisaties die een grote bedreiging voor de Antilliaanse eilanden vormen.

LIBERIA-PETERS TREEDT AF ALS LEIDER PNP

De Antilliaanse oud-premier Maria Liberia-Peters trad eind oktober 1994 af als leider van de Curaçaose Nationale Volkspartij (Partido Nashonal di Pueblo. PNP). Zij werd opgevolgd door Suzy Römer. de voormalige Antilliaanse minister van justitie.

WILSON GODETT OVERLEDEN

Op 19 april 1995 overleed op Curaçao op 62-jarige leeftijd de oud-politicus Wilson ,,PapaGodett".

Godett speelde een leidende rol in de verwikkelingen rond de opstand van 30 mei 1969. toen na een uit de hand gelopen vakbondsactie plunderingen en brandstichtingen plaatsvonden in het centrum van Willemstad (zie pag. 337/1 e.v.-'69); Godett werd tijdens de rellen in zijn buik geschoten door de politie. Na zijn herstel richtte hij met enkele anderen het Verenigd Arbeiders- en Bevrijdingsfront (Frente Obrero de Liberashion 30 di mei) op. De partij, die sterk de nadruk legde op de politieke achterstelling van de zwarte bevolking. kreeg al snel een grote aanhang en veroverde bij verkiezingen voor zowel het Antilliaanse parlement als de Curaçaose Eilandsraad een belangrijk deel van de zetels. Van 1975-1977 was Godett minister van arbeid in het kabinet-Evertsz. daarna was hij minister van sport. cultuur en recreatie. In 1991 trok hij zich wegens ziekte uit de politiek terug.

AKKOORD MET NEDERLAND OVER AANPAK FRAUDE EN MISBRUIK BELASTINGEN

Medio mei sloot de Nederlandse staatssecretaris Willem Vermeend (financiën) een akkoord met de Antilliaanse minister van financiën Etiënne Ys en diens Arubaanse collega A.W. Engelbrecht over wijziging van de Belastingregeling voor het Koninkrijk (BRK). waaronder maatregelen ter bestrijding van belastingfraude, belastingvlucht en oneigenlijk gebruik. Vermeend en Ys spraken af dat de Nederlandse belastingdienst de beschikking zou krijgen over alle benodigde informatie over uit Nederland afkomstige zogenoemde penshonado's op de Nederlandse Antillen, zodat misbruik en oneigenlijk gebruik effectiever bestreden konden worden.

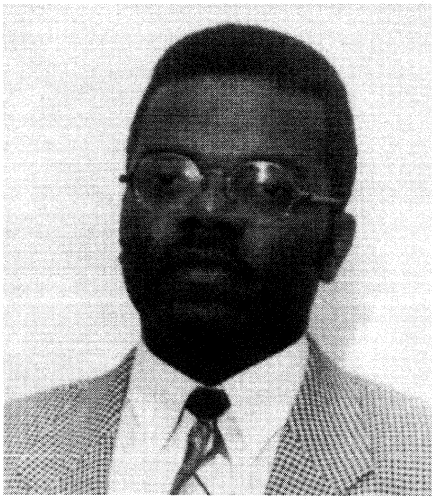

De Antilliaanse minister van financiën Etiënne Ys.

Experts van het Nederlandse ministerie van financiën schatten dat Nederland jaarlijks zo'n 600 mln gulden misliep door misbruik en oneigenlijk gebruik van de BRK en de gepensioneerdenregeling van de Antillen. De Antillen, vooral het eiland Curaçao, verdienden naar schatting 100 mln gulden per jaar aan de vestiging van Nederlandse bedrijven, dochtermaatschappijen en gepensioneerden.

Begin januari hadden staatssecretaris Vermeend en minister Ys al drie dagen onderhandeld over een ingrijpende herziening van de BRK, en over wijziging van de Antilliaanse fiscale regeling om buitenlandse vermogenden cn gcpcnsioneerden naar de eilanden te lokken. Volgens Vermeend werd op grote schaal misbruik gemaakt van de gepensioneerdenregeling door personen die zich slechts op papier op de Antillen vestigden. Hij wilde daarom dat het bestaande Antilliaanse belastingtarief voor penshonado's werd opgetrokken van 5 procent tot 15 a 20 procent en dat de minimumleeftijd van 30 jaar om van de regeling gebruik te maken werd verhoogd tot 12 of ouder. Krachtens de bestaande regeling betaalden Nederlanders die zich op een van de vijf eilanden vestigden en een woning kochten voor minimaal 250.000 gulden, slechts 5 procent belasting. Zij moesten dan wel een Antilliaanse huishoudster of tuinman in dienst nemen en mochten zelf niet actief zijn op de lokale arbeidsmarkt.

De Nederlandse Antillen zegden in mei toe de bestaande penshonado-regeling met ingang van 1 januari 1996 te beëindigen. Er zou een overgangsregeling komen die verder misbruik zou voorkomen en ,,legitieme penshona-

do's" een degelijke basis verschafte. Voorts werden de volgende wijzigingen in de pensioenregeling bekendgemaakt: deelnemers moesten tenminste 50 jaar oud zijn om penshonado te worden, de inkomstenbelasting werd opgetrokken van 5 tot 10 procent en het minimale bedrag waarvoor onroerend goed moest worden gekocht werd verhoogd van 230 000 tot 730 000 gulden

De aanpassingen van de BRK behelsden:

- maatregelen tegen constructies met kasgeldvennootschappen of holdingsconstructies gericht op het ontgaan van Nederlandse belasting:
- maatregelen tegen fiscaal geïndiceerde emigratie,
- toewijzing van het heffingsreeht op ontvangen hypotheekrente aan het land waarin de ontvanger woont;
- nadere voorwaarden aan de vermindering van de bronbelasting op deelnemingsdividenden:
- tegemoetkoming ter voorkoming van dubbele belasting bij vervreemding van aandelen in de vennootschap gevestigd in een land door een aanmerkelijk-belanghouder gevestigd in een van de andere landen:
- een specifieke betaling tegen afkoop van pensioenen: bij afkoop van pensioen wordt de belastingheffing toegewezen aan het land van waaruit de afkoopsom wordt betaald:
- beperking van de non-discriminatiebepaling tot lichamen opgericht naar het recht van een van de landen van het Koninkrijk.

(Vor.ber.pag. 259/3 e.v.-1994)

NICARAGUA

SOCIALE ONRUST

Een staking door eigenaars van vrachtwagens en bussen, die van 8-23 mei duurde, vormde de aanleiding tot wekenlange protesten tegen het bezuinigings- en belastingbeleid van de regering

De staking was uitgeroepen door de Landelijke Coördinatiegroep voor de bescherming van Eigendom. Krediet en Levensstandaard. een koepelorganisatie die nauwe banden onderhield met de belangrijkste oppositiepartij het Sandinistische Nationale Bevrijdingsfront (FSLN),om verlaging van de benzineprijzen te eisen. De oproep werd gesteund door landbouwers die zich verzetten tegen het strikte kredietbeleidvan staatsbanken.

Het ministerie van buitenlandse zaken werd op 21 mei beschoten en bekogeld tijdens een begrafenistocht voor een of twee demonstranten die op 1'7 mei waren omgekomen tijdens heftige botsingen met de politie: daarbij kwam ook een politieagent om het leven. Tijdens een mars op 24 mei van duizenden mensen naar het presidentiële paleis in Managua, werden zelfgemaaktemortieren op het gebouw afgevuurd.

CONSTITUTIONELE IMPASSE HOUDT AAN. AKKOORD OVER HERVORMINGEN GRONDWET

De grondwetshervormingen die in februari door de Nationale Assemblée als wet waren gepubliceerd, tegen de wensen van de regering in en in strijd met een uitspraak van een hof van beroep, werden op 8 mei door het Hooggerechtshof nietig verklaard (zie pag. 329/3-'95).

De uitvoerende. wetgevende en rechterlijke macht slaagden er niet in de impasse te doorbreken over de grondwetshervormingen die in november 1994 waren goedgekeurd door de Assemblée, maar waren tegengehouden door president Violeta Chamorro.

De secretaris-generaal van het FSLN, Daniel Ortega Saavedra. waarschuwde op 12 mei dat de regering zou kunnen vallen als de constitutionele crisis aanhield.

Constitutionele crisis opgelost

Een akkoord en een pact waarover president Violeta Barrios de Chamorro en de Nationale Assembléeop respectievelijk 15 en 22 juni overeenstemming bereikten, maakten een einde aan een drie maanden durend conflict tussen de uitvoerende en de wetgevende macht over een aantal constitutionele hervormingen (zie pag. 329/2 e.v.-'95 en boven).

Krachtens het pact. dat tot stand was gekomen door bemiddeling van de aartsbisschop van Managua, kardinaal Miguel Obando y Bravo, hechtte president Chamorro goedkeuring aan 66 amendementen op de 202 artikelen tellende grondwet die in februari eenzijdig door de Nationale Assemblée was gepubliceerd. Deze behelsden onder meer de beperking van de bevoegdheden van de president en het verbod voor naaste familieleden van de zittende president om zich kandidaat te stellen voor het presidentschap.

Beide partijen moesten het nog eens worden over de toekomstige samenstelling van de Opperste Kiesraad (CSE) en het Hooggerechtshof.

Grondwetswijzigingen gepubliceerd

Op 4 juli werden de amendementen op de grondwet van 1987 officieel gepubliceerd.

Met onmiddellijke ingang (i) werd de presidentiële ambtstermijn teruggebracht van zes naar vijf jaar; (ii)werd het de president verboden langer dan twee opeenvolgende termijnen te dienen; (iii)werden familieleden van de president uitgesloten van deelname aan de presidentsverkiezingen; (iv) werd het leger onder burgerbestuur geplaatst als een ,,professionele, onpartijdige en apolitieke instelling", en werd de naam van het leger gewijzigd van Sandinistisch Volksleger in Leger van Nicaragua; (v) werd de militaire dienstplicht afgeschaft en kregen militairen onderricht in mensenrechten en burgerkwesties; (vi) zouden aangeklaagde militairen voor burgerrechtbanken terechtstaan in plaats van voor militaire; (vii)zou de rol van de overheid in de economie worden teruggedrongen en het belang van het particulier ondernemerschap worden erkend; (viii) werd inbeslagname van particulier eigendom door de staat verboden; en (ix) kwamen er garanties voor gratis gezondheidszorg, onderwijs en sociale zekerheid.

De volgende maatregelen zouden in werking treden als president Violeta Barrios de Chamorro in 1997 zou opstappen (na de verkiezingen van eind 1996): (i)De Nationale Assemblée kreeg als enige de bevoegdheid om beiastingen te heffen, te wijzigen en goed te keuren en om internationale verdragen goed te keuren, met inbegrip van akkoorden over internationale leningen en regionale economische integratie; (ii) het werd de president verboden om familieleden functies toe te wijzen.

MINISTER LACAYO TREEDT AF

Op 20 juni kondigde Chamorro's schoonzoon Antonio Lacayo Oyanguren aan af te zullen treden als minister van het bureau van de president.

Als invloedrijkste regeringslid vormde Lacayo het middelpunt van de crisis rondom de grondwet, waarbij voormalige pro-Chamorro partijen en oppositiepartijen trachtten te voorkomen dat hij zich bij de presidentsverkiezingen van 1996 kandidaat zou stellen. Hij beweerde dat hij wilde aftreden ,,omin de politieke arena te werken".

Lacayo diende op 27 juli officieel zijn ontslag in, dat op 7 september zou ingaan. Hij verklaarde zich volledig te willen wijden aan Nationaal Project (Pronal).een nieuwe politieke groepering, met het oog op de presidentsverkiezingen van 1996. Hij zei dat hij als particulier burger zou opkomen voor de politieke rechten die hem werden ontzegd, zoals het recht kandidaat te staan.

SANDINISTEN BEZETTEN PARLEMENT

Op 15 juni bezetten ongeveer 40 boeren de Nationale Assemblée en eisten een oplossing voor de geschillen bij de landverdeling. De boeren, aanhangers van het Sandinistische Nationale Bevrijdingsfront (FSLN),dwongen de Assemblée-leden in de Katholieke Universiteit bijeen te komen om de constitutionele crisis te bespreken. Eind juni zaten de meeste actievoerders nog steeds in het gebouw van de Assemblée.

HULPOVEREENKOMST CLUB VAN PARIJS

Op 19 juni besloot de ,,Clubvan Parijs" van westerse donor- en crediteurlan-

AFRIKA

den $ 1,5 mrd steun te geven ter bevordering van de sociale, politieke en economische ontwikkeling voor de periode tot en met 1997 Het grootste gedeelte daarvan zou bestemd worden voor steun aan de betalingsbalaiis.

REPUBLIEK AIRRECU UITGEROEPEN

Ongeveer 250 Costaricaanse campesino (boeren)-families riepen op 26 juni de onafhankelijkheid uit over 213 vierkante km Nicaraguaans grondgebied op de grens met Costa Rica, dat zij de Republiek Airrecu doopten, het woord voor vriendschap in de Indiaanse maleku-taal

Beide regeringen venvierpen de separatistische aanspraken Ongeveer 25 families verlieten het gebied op 4 juli: als er geen vreedzame regeling werd bereikt, zouden de overige boeren door het leger uit het gebied worden verdreven. Veertien jaar eerder had de Costaricaanse regering hun landrechten verleend in de onjuiste veronderstelling dat het Costaricaans grondgebied betrof.

(Vor.ber.pag. 329/2 e.v.-1995)

TURKS EN CAICOS EILANDEN

ALGEMENE VERKIEZINGEN IN 1991 EN 1995

Bij algemene verkiezingen in april 1991 behaalde de Progressive National Party (PNP) een overtuigende overwinning door de regerende People's Democratic Movement (PDM) te verslaan met acht tegen vijf zetels in de Wetgevende Raad. De PNP, die tot dan toe twee zetels had bekleed, vergrootte haar stemmenaandeel van 2.727 tot 4.866, terwijl de PDM terugviel van 5.493 naar 4.542. De PNP won in de districten Noord-Grand Turk en Noord- en Midden-Caicos en bleef eveneens aan de macht in Zuid-Caicos. De PDM behield de macht in Zuid-Grand Turk/Salt Cay en de Providenciales.

Bij verkiezingen op 31 januari 1995 voor de 20 leden tellende Wetgevende Raad behaalde de PDM. de belangrijkste oppositiepartij, onder leiding van Derek Taylor. acht van de 13 verkiesbare zetels (de overige zeven leden werden benoemd). De PNP, die werd geleid door „chief minister" Washington Missick, behaalde slechts vier zetels. De resterende zetel werd gewonnen door de onafhankelijke kandidaat en ex-„chief minister" Norman Saunders.

(Vor.ber.pag. 768/2 e.v.-1988)

BOEROENDI

ESCALATIE GEWELD. HUMANITAIRE HULP TIJDELIJK STOPGEZET. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Terwijl ongeveer 100 mensen per maand het leven lieten door geweld, schortten de humanitaire organisaties die in Boeroendi werkzaam waren hun operaties op vanaf 15 mei 1995 voor één week. Daarmee wilden zij hun bezorgdheid over de veiligheidstoestand in het land kenbaar maken aan de regering en de internationale gemeenschap.

De beslissing volgde op de moord op Dimitri Lascaris, het hoofd van de Amerikaanse liefdadigheidsinstelling Catholic Relief Services in de provincie Kirundo in het noorden van Boeroendi op 8 mei. Op i5 mei gaven vertegenwoordigers van 27 grote niet-gouvernementele en internationale organisaties een communiqué uit waarin zij uiting gaven aan hun verontwaardiging over de moord die kenmerkend was voor het escalerende geweld tegen humanitaire hulpverleners. De ondertekenaars deden een klemmend beroep op de regering en de internationale gemeenschap stappen te nemen om de veiligheid van de hulpverleners te garanderen en een einde te maken aan het plunderen van opslagplaatsen en konvooien.

Scheiding van aparte gebieden voor Hoetoes en Toetsi's verworpen

Op 10 mei verwierp president Sylvestre Ntibantunganya in een toespraak resoluut een voorstel om het conflict in Boeroendi en Rwanda op te lossen door twee aparte etnische landen te scheppen, wat in praktijk zou neerkomen op een Hoetoe- en een Toetsiland.

Het idee leek geopperd te zijn door de Amerikaanse onderininister van buitenlandse zaken voor Afrikaanse zaken George Moose. Ntibantunganya noemde het idee van twee op etnische basis georganiseerde staten .,abominabel" en zei dat degenen die met het voorstel gekomen waren. niet hadden begrepen dat de problemen in beide landen in wezen politiek waren en niet etnisch. De Rwandese regering liet zich in woorden van gelijke strekking uit. (Zowel in Boeroendi als in Rwanda maken Hoetoes en Toetsi's respectievelijk 85 en 14 procent van de bevolking uit.)

Escalatie geweld

In juni waren er tekenen van een hevige escalatie van geweld toen het door Toetsi's gedomineerde leger wrede moorden op Hoetoes pleegde.

Tijdens de grootste operatie in haar soort, waartoe premier Antoine Nduwayo op 7 juni bevel had gegeven, vielen meer dan 2.000 soldaten ondersteund door tanks en pantservoertuigen de overwegend door Hoetoes bewoonde buitenwijken Kamenge Kinama en Gasenyi ten noorden van Bujumbura, binnen De inval u as ogenschijnlijk bedoeld om rebellen te verjagen die tot de Hoetoe-militiegroep, de Strijdmacht voor de Verdediging van de Democratie, behoorden Schattingen van het dodental na de corfrontatie van een week tussen de twee partijen varieerden van 40 tot 130 voornamelijk vrouwen kinderen en bejaarden Duizenden Hoetoes zouden de heuvels zijn ingevlucht die uitzicht bieden op Bujumbura In maart waren twee van de vroeger gemengde wijken van Bujumbura, Bwiza en Buvenzi. praktisch gezuiverd van Hoetoes waardoor Bujumbura in wezen een Toetsi-stad was geworden (zie pag 419/1-'95)

Op 20 juni schortten VN-hulporganisaties hun activiteiten op tijdens de derde dag van hernieuwd geweld in Kamenge, nadat Toetsi-militieleden een konvooi van de Franse hulporganisatie Internationale Actie tegen de Honger hadden aangevallen.

Eerder. op 12 juni, waren op de enige universiteit van het land in Bujumbura ten minste 13

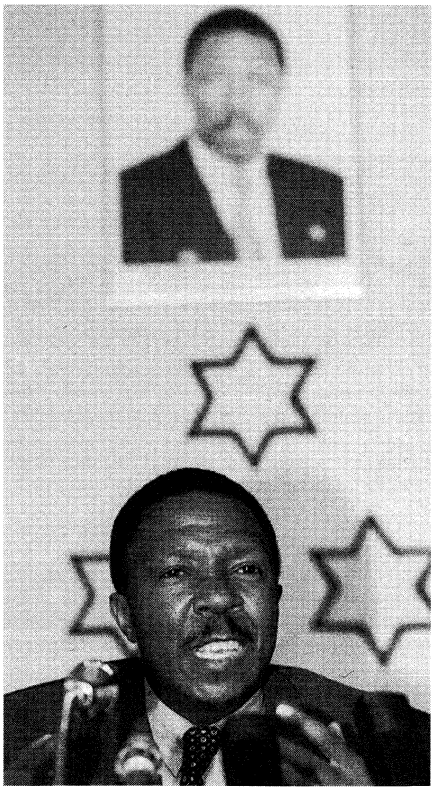

President Sylvestre Ntibantunganya van Boeroendi tijdens een persconferentie in de hoofdstad Bujumbura op 3 april 1995.

Hoetoe-studenten gedood door naar verluidt Toetsi-studenten die wraak wilden nemen voor een eerdere aanval op Toetsi-kinderen. Bij een andere aanval op de universiteit werd op 21 juni een Hoetoe-professor vermoord door gewapende Toetsi's.

Op 15 juni beschuldigde de mensenrechtenorganisatie Amnesty International de veiligheidstroepen in Boeroendi van collaboratie met Toetsi-extremisten bij de moord op duizenden ongewapende Hoetoes sinds het uitbreken van de gevechten in 1993.

Veiligheidsmaatregelen

Te midden van berichten dat het overwegend uit Toetsi's bestaande leger hardere acties tegen Hoetoe-extremisten had geëist, kondigde president Sylvestre Ntibantunganya op 18 juni strenge nieuwe veiligheidsmaatregelen af.

De maatregelen omvatten een voor het gehele land geldende avondklok. een verbod op demonstraties, strenge censuur van de media en beperkingen van de bewegingsvrijheid tussen dorpen. Daarnaast zouden de gebieden in het noorden die vooral te lijden hadden gehad van de recente gevechten (zie pag. 419/2 e.v.-'95), in sectoren worden verdeeld die door burgerlijke en militaire gevolmachtigden gezamenlijk zouden worden bestuurd.

Ntibantunganya's beslissing om het leger evenveel bevoegdheden toe te kennen als de burgerlijke autoriteiten bij het in bedwang houden van Hoetoe-extremisten in het noorden, was er naar verluidt op gericht het leger aan te moedigen een strengere houding aan te nemen tegenover de activiteiten van de Toetsi-milities

Op 27 juni stemde de Nationale Assemblée tegen een verzoek van de alle partijen omvattende regering om aan Ntibantunganya buitengewone volmachten te verlenen opdat hij bij decreet de rust en orde in het land kon herstellen. Alle 38 aanwezige afgevaardigden van Ntibantunganya's Front voor Democratie in Boeroendi (FRODEBU) stemden tegen het voorstel om reden dat het verzoek tegen de regeringsconventie indruiste en dat het door Ntibantunganya zelf was ingediend in plaats van door het kabinet. Alleen de 13 aanwezige afgevaardigden van de belangrijkste oppositiepartij, de Unie voor Nationale Vooruitgang (UPRONA),stemden voor het verzoek, terwijl er 11 onthoudingen waren.

Premier Antoine Nduwayo (UPRONA) reageerde op de uitslag van de stemming in een communiqué waarin hij verklaarde dat de houding van de Nationale Assemblée .,een ernstige houding... vol consequenties" was.

Aftreden minister van buitenlandse zaken. Opvolging

Minister Jean-Marie Ngendahayo van buitenlandse zaken maakte op 25 juni zijn aftreden bekend Hij zei dat hij zich ,,hulpeloos voelde in een regering die niet in staat (was)het meest elementaire recht op leven voor alle onderdanen van Boeroendi te garanderen"

Ngendahayo deed zijn uitspraak voor de Belgische radio nadat hij naar Johannesburg was gevlucht vanuit de Ethiopische hoofdstad Addis Abeba, waar nij zou deelnemen aan de topontmoeting van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE).Als Toetsi-lid van de overwegend uit Hoetoes bestaande FRODEBU was hij sinds juni 1993 kabinetslid geweest en sinds februari 1994 minister van buitenlandse zaken (zie pag. 420/2-'94). Op 14 juni was hij het doelwit geweest van een aanslag door onbekende aanvallers die zijn escorte ongeveer 60 km ten noorden van Bujumbura in een hinderlaag lokten en twee mensen vermoordden. Een van hen was een waarnemer van de OAE.

Op 6 juli werd Paul Munyembari (FRODEBU) tot minister van buitenlandse zaken benoemd.

Reacties uit de regio op escalerend geweld

Op 28 juni verklaarden de deelnemers aan de OAE-topontmoeting in Addis Abeba dat men militair zou ingrijpen als de etnische moorden door bleven gaan.

Op 10 juni spraken Boeroendi, Rwanda en Zaïre af gezamenlijke patrouilles langs hun grenzen te vormen om de activiteiten van .,gewapende bendes" te beteugelen, die onder Hoetoevluchtelingen in Rwanda en Zaïre zouden opereren (zie pag. 419/1/2-'95). Deze stap viel samen met beschuldigingen van Tanzania dat de regering van Boeroendi het leger opdracht gaf invallen te doen in Tanzania om Hoetoe-onderdanen uit Boeroendi die in vluchtelingenkampen bescherming zochten. te doden.

Verzoek om parlementsontbinding afgewezen

Op 2 juli wees de voorzitter van de Nationale Assemblée, Leonce Ngendakumana, een verzoek van de UPRONA van de hand om de Wssembiée te ontbinden. De politieke crisis zou naar zijn zeggen verhinderen dat er binnen drie maanden na een ontbinding algemene verkiezingen werden gehouden, zoals dat krachtens de grondwet vereist was.

De UPRONA had de ontbinding verlangd omdat volgens haar 13 afgevaardigden van het FRODEBU het land waren ontvlucht nadat zij tegen de motie hadden gestemd die president Sylvestre Ntibantuganya de mogelijkheid bood in juni per decreet te regeren (zie hierboven) Dit argument werd echter door Ngendakumana verworpen.

Besnoeiing begroting

Op 12 juli maakte de minister van financiën, Salvator Toyi, besnoeiingen in de begroting van 1995 bekend.

Op de gewone begroting werd 4 mrd Boeroendese francs gekort en op de investeringsbegroting 13 mrd Boeroendese francs ($ 1 = 240,965 Boeroendese francs per 14 juli 1995). De besnoeiingen waren. aldus Toyi, afgedwongen door de aanhoudende politieke instabiliteit alsmede door de daling van de koffieprijs. Hij zei dat de economie was gekrompen met 8,5 procent in 1993 en met nog eens 12 procent in 1994. Begrotingshulp van de internationale gemeenschap kon niet worden verwacht door het ontbreken van akkoorden met het IMF of de Wereldbank.

Bezoek VN-secretaris-generaal

VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali bracht op 16 en 17 juli zijn eerste bezoek aan Boeroendi. Zijn aankomst viel samen met een nieuwe uitbarsting van geweld die volgens waarnemers door Hoetoe-milities was ontketend om de spanning tijdens het bezoek op te voeren.

In de dagen voorafgaand aan het bezoek van de secretaris-generaal waren meer dan 60 mensen gedood bij gevechten in Bujumbura tussen gewapende milities en het overwegend uit Hoetoes bestaande leger, waardoor tienduizenden mensen besloten de hoofdstad te ontvluchten

Op 17 juli maakte Boutros Ghali de instelling van een commissie bekend voor een onderzoek naar de staatsgreep van oktober 1993, waarbij 's lands eerste democratisch gekozen president, Melchior Ndadaye, was vermoord (zie pag. 864/1-'93). De staatsgreep zelf was mislukt, maar zij had het politieke en etnische geweld ontketend dat het land bleef teisteren.

Beschuldigingen over betrokkenheid Rwanda bij geweld

Premier Antoine Nduwayo beweerde op 10 augustus dat ,,tweederde" van de veroorzakers van het geweld dat het land toen teisterde bestond uit voormalige Rwandese militairen of leden van de Interahamwe-militie die thans in Zaïre waren gelegerd. Zijn opmerkingen volgden na een week van geweld waarbij meer dan 70 mensen waren gedood, onder wie 43 leden van een verdreven Toetsi-gemeenschap die kennelijk door gewapende Hoetoe-extremisten waren vermoord.

Aftreden minister van PTT

Op 29 augustus trad Innocent Nimpagaritse af als minister van PTT. nadat hij dit ambt pas sinds maart had vervuld (zie pag. 418/3-'95). Nimpagaritse verklaarde naar Nairobi (Kenia) te zijn gevlucht. omdat hij vreesde te worden vermoord. Hij was al aan drie aanslagen op zijn leven ontsnapt. welke naar zijn mening u-aren uitgevoerd door dezelfde groepering die president Melchior Ndadage had vermoord.

(Vor.ber.pag. 417/3 e.v.-1995)

GABON

REPATRIËRINGSCIJFERS

Op 3 april 1995 be ichtte de Nigeriaanse radio dat nog eens 639 illegale immigranten Gabon waren uitgezet. Hiermee kwam het aantal personen dat het land had verlaten als gevolg van het repatriëringsbeleid van de regering, op ongeveer 70.000.

SPANNING MET FRANKRIJK

In april kwamen de van oudsher goede betrekkingen tussen Gabon en Frank ijk onder aanzienlijke druk te staan als gevolg van een prostitutieproces in Parijs.

Op 11 april bekende Francesco Smalto, een Italiaanse modeontwerper die was beschuldigd van souteneurspraktijken, dat hij en twee collega's president Omar Bongo jarenlang prostituées hadden geleverd ten einde zich te verzekeren van een kleermakersbedrijf ter waarde van ongeveer $570.000 per jaar. President Bongo gaf geen officiële reactie, hoewel hij de Franse autoriteiten blijkbaar eerder had verzocht de zaak als een privékwestie te beschouwen. De Gabonese regering uitte echter haai- woede over de ..beledigingen" die over' de president waren uitgestort. en op 21 april riep zij uit protest haar ambassadeur terug uit Parijs. Op 18 april betoogde een woedende menigte voor de Franse ambassade in Libreville.

Aanhangers van de president beweerden dat Bongo een pion was in de campagne voor de Franse presidentsverkiezingen. Zij zeiden dat het prostitutieschandaal was ontketend door een onthulling van de Franse minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua, nadat Bongo zijn steun had betuigd aan Jacques Chirac.

Op 16 mei werd Smalto door een rechtbank te Parijs veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van 15 maanden en een boete van 600.000 francs.

REFERENDUM OVER GRONDWET

Op 21 april maakte president Omar Bongo bekend dat er op 25 juni een referendum zou u-orden gehouden waarbij de bevolking zou worden gevraagd zich uit te spreken over wijzigingen in de grondwet zoals was aanbevolen in het akkoord van Parijs uit september 1994 (zie pag. 851/3 e.v.-'94 en pag. 274/1-'95).

Uiteindelijk vond het referendum op 23 juli plaats. Bij die gelegenheid bracht 96.29 procent van de kiezers een „ja"-stem uit voor de volledige uitvoering van de grondwetswijzigingen. De opkomst bedroeg ruim 63 procent.

(Vor.ber.pag. 273/2 e.v.-1995)

IVOORKUST

BETOGING TEGEN KIESWET

Op 27 mei 1995 gingen ongeveer 10.000 demonstranten in Abidian de straat op om de intrekking van de omstreden kieswet te eisen die aan presidentskandidaten strenge voorwaarden stelde inzake nationaliteit en vestigingsplaats (zie pag. 420/3 e.v.-'95). De algemene mening was dat de nieuwe wet beoogde het oud-premier Alassane Ouattara, die niet aan de nieuwe voorwaarden voldeed, onmogelijk te maken zich verkiesbaar te stellen.

VERBOD OP KRANT

Op 7 juni bekrachtigde een Ivoriaanse rechtbank de veroordeling van twee journalisten, De Be Kwassi en Abou Cisse, van het oppositieweekblad La *Patrie,* wegens samenspanning om het staatshoofd te beledigen. De twee journalisten werden tot één jaar gevangenisstraf veroordeeld en *La Patrie* kreeg een verschijningsverbod opgelegd voor drie maanden.

De beschuldigingen hielden verband met artikelen in *La Patrie* over vermeende financiële onregelmatigheden in 1977. tijdens de ambtsperiode van Henri Konan Bédié. de huidige president; als minister van financien. *La Patrie* had nauwe banden met de oppositiepartij Vergadering van Republikeinen (RDR)

PROTEST TEGEN PAK SLAAG VOOR OPPOSITIELEIDER

Op bevel van de minister van veiligheid, Gaston Ouassenan Kon. gaf de veiligheidspolitie op 15 juni in het kantoor van Kon met behulp van wapenstokken een pak slaag aan een plaatsvervangend leider van het oppositionele Ivoriaanse Volksfront (Front populaire ivoirien, FPI), Abou Dramane Sangare. De volgende dag eiste FPI-leider Laurent

Op 26 augustus 1995 trokken omstreeks 20.000 mensen door de straten van Abidjan (Ivoorkust) om te protesteren tegen de kieswet.

Gbagbo het aftreden van Kon, een eis die door FPI-aanhangers tijdens een demonstratie op 22 juni in Abidjan werd gesteund.

Hoewel president Henri Konan Bédié op 21 juni het pak slaag .,categorisch" veroordeelde, bleef Kon aan als minister.

WERELDBANK BELOOFT DONORHULP

Tijdens een ontmoeting op 17 juni onder auspiciën van de Wereldbank beloofden de donoren Ivoorkust hulp ter waarde van $ 2,7 mrd voor 1995-1997.

OUATTARA AANGEWEZEN TOT PRESIDENTSKANDIDAAT RDR

Tijdens haar eerste congres sinds haar oprichting in oktober 1994 koos de Vergadering van Republikeinen (Rassemblement des républicains, RDR) op 3 juli oud-premier Alassane Dramane Ouattara tot haar kandidaat voor de presidentsverkiezingen van 22 oktober. Daarmee trotseerde de RDR de omstreden nieuwe kieswet (zie hierboven). Tegelijk werd Djény Kobina, secretaris-generaal van de RDR, formeel in deze functie gekozen voor een ambtstermijn van 5 jaar.

Maar op 2 augustus liet Ouattara in een brief aan de RDR weten dat hij slechts kandidaat voor de presidentsverkiezing zou zijn ,.wanneer de wettelijke voorwaarden het toelaten".

NIEUWE POLITIEKE PARTIJ

De zojuist opgerichte Ivoriaanse Beweging voor Nationale Eendracht hield op 12 juli haar eerste persconferentie. Partijvoorzitter Jacques Ore Gneze verklaarde dat de partij was gevormd om het politieke beleid van wijlen president Félix Houphouët-Boigny voort te zetten, omdat dit naar de mening van de nieuwe partij niet werd uitgevoerd door de regerende Democratische Partij van Ivoorkust (Parti démocratique de Côte d'Ivoire, PDCI).

(Vor.ber.pag. 420/3 e.v.-1995)

KENIA

VERHOGING MINIMUMLOON

Op 1 mei 1995 werd het algemene minimumloon met 12 procent verhoogd, terwijl het minimumloon voor arbeiders in de agrarische sector met nog eens 8 procent steeg. Het ministerie van arbeid en werkgelegenheid zei dat de koopkracht van de arbeiders ernstig was aangetast door de handhaving van de hoge prijzen voor eerste levensbehoeften, ondanks de dalende inflatie.

LEAKEY GAAT POLITIEK IN

Op 7 mei maakte milieuactivist en paleontoloog Richard Leakey zijn entree in de Keniaanse politiek, toen hij bekendmaakte dat hij zich aansloot bij Paul Muite en andere leden van de verboden Mwangaza Trust (zie pag. 421/3 e.v.-'95) om een nieuwe politieke partij op te richten, die vooralsnog geen naam had. Leakey beschuldigde president Daniel Arap Moi van wanbeheer en corruptie en zei dat er een nieuwe politieke partij nodig was vanwege ,,het falen van de regering en de groeiende, alom gedeelde frustratie over de prestaties van de leiders van de oppositie".

Waarnemers merkten op dat door de toetreding van de internationaal beroemde Leakey de nieuwe partij kon rekenen op grote aandacht van de media. Bovendien zou het feit dat Leakey een blanke Keniaan van de derde generatie was, zijn partij enige status verlenen onder de blanke Keniaanse bevolking die financieel veel invloed had maar politiekzich op de achtergrond hield.

Leakey's besluit in de politiek te stappen werd veroordeeld door president Moi die Leakey hekelde als een ,,arrogante kolonialist en buitenlander met geen enkel begrip van Kenia". Leakey was in maart 1994 onder controversiële omstandigheden afgetreden als directeur van de Kenya Wildlife Service nadat president Moi en belangrijke ministers hem hadden beschuldigd van corruptie en racisme.

Op 31 mei ontkenden Leakey en Muite de aantijgingen van Moi dat de groepering gelden uit het buitenland kreeg en lieten zij weten dat zij op 15 juni een registratieverzoek als partij zouden indienen. De regering moest binnen 28 dagen reageren op dit verzoek. Haar beslissing zou daarmee bekend worden kort voor een vergadering van donoren in Parijs op 24 juli. De donoren hadden reeds blijk gegeven van hun ongenoegen over het lastig vallen van de oppositie en de pers en over de inefficiënte pogingen om de corruptie te bestrijden. Allerwegen was men de mening toegedaan dat het weigeren van registratie van nadelige invloed kon zijn op het toekennen van hulp aan Kenia.

Eerder, op 9 mei. had de regerende Kenya African National Union (KANU) reeds een beroep op de internationale donorgemeenschap gedaan om hulp niet te koppelen aan politieke voorwaarden.

BEGROTING 1995-'96

De minister van financiën, Musalia Mudavadi, presenteerde op 15 juni in de Nationale Assemblée de begroting voor 1995-1996. De verlaging van de BTW-tarieven, waardoor het standaardtarief van 18 naar 15 procent werd gebracht. stond daarbij centraal. Mudavadi beloofde verdere structurele aanpassing door liberaliserings- en privatiseringsmaatregelen, samen met een betere belastinginning en strengere controles op overheidsuitgaven, en het wegwerken van het begrotingstekort, dat, zo zei hij, teruggebracht was van 6,4 procent van het bruto nationaal produkt (BNP) in 1993-1994 tot 0,7 procent in 1994-1995 (inclusief inkomsten uit hulp).

KRITIEK PRESIDENT OP BUITENLANDSE INMENGING. VERDERE BINNENLANDSE ONTWIKKELINGEN

President Daniel Arap Moi riep op 17 juni Kenia's ambassadeur in Australië terug voor overleg uit protest tegen een toespraak van de Australische ambassadeur voor studenten in Nairobi, waarin hij hen aangespoord zou hebben tot wetsovertreding en bloedvergieten. Een Australische regeringswoordvoerder zei dat de gezant de studenten had aangespoord voor het welzijn van Kenia te werken en dat er geen sprake was van kwade opzet.

Moi had onlangs een reeks toespraken gehouden waarin hij de noodzaak benadrukte voor de Kenianen om zich te verzetten tegen een terugkeer van het kolonialisme en waarin hij zeer kritisch was ten aanzien van de druk van het IMF en donorlanden om verdere economische en politieke hervormingen door te voeren. Moi keerde zich vooral tegen buitenlandse steun voor het verzoek van de oppositie om grondwetswijzigingen. Hij paarde deze kritiek herhaaldelijk aan aanvallen op wat volgens hem de kolonialistische en racistische implicaties van de voorgestelde nieuwe Safina-partij waren.

Aanvraag registratie Safina-partij

Op 20 juni werd een aanvraag ingediend voor de registratie van de in mei aangekondigde controversiële nieuwe partij (zie hierboven), met paleontoloog Richard Leakey als secretaris-generaal

Op 20 juni 1995 werd Kenia's nieuwe oppositiepartij Safina gepresenteerd, met partijvoorzitter Muturi Kigano (l.) en secretaris-generaal Richard Leakey

en mensenrechtenadvocaat Muturi Kigano als voorzitter De naam van de partij, Safina (Ark van Noach), was op 13 juni bekendgemaakt

In recente toespraken van Moi, waarin hij erop aandrong dal hel politieke leiderschap aan iriheemse Kenianen werd overgelaten, was Leakey afgeschilderd als iemand die de buitenlandse belangen diende. Moi merkte daarbij op dat Leakey tot 1969 een Brits paspoort bezat; betwijfelde „of hij een eed van trouw aan Kenia heeft afgelegd" en verwees naar de oppositie die ..heel pathetisch de diensten van de kolonialist Leakey inhuurt om fondsen van het buitenland los te krijgen". De aantijgingen in de regeringsgezinde media gingen zo ver dat daariri werd beweerd dat de Ku Klux Klan, de Amerikaanse blanke racistische paramilitaire organisatie. Safina steunde.

Nieuwe wetgeving politieke partijen voorgesteld

Een eind juni in grote trekken weergegeven wetsvoorstel betreffende politieke partijen had specifiek ten doel buitenlandse financiering te verbieden en leden van bestaande partijen uit te sluiten van betrokkenheid bij de oprichting van nieuwe partijen. Safina, dat er expliciet naar streefde facties bij elkaar te brengen voor een ,,nieuwe start", kondigde aan dat ze de rechtsgeldigheid van het wetsontwerp zou aanvechten.

Wijziging partijleiderschap

De secretaris-generaal van FORD-Kenya, Munyua Waiyaki, deed op 17 juni afstand van zijn partijlidmaatschap en maakte bekend dat hij zich aansloot bij de nieuwe United Patriotic Party (UPP), die pogingen ondernam om te worden geregistreerd.

Tussentijdse verkiezingen. Arrestatie van parlementsleden oppositie

Op 13 juni werden de uitslagen van twee tussentijdse verkiezingen bekendgemaakt. De KANU behield een zetel in de Oostelijke Provincie, terwijl de kandidaat voor de Democratische Partij (DP) de zetel van Chamgamwe in het district Mombasa veroverde.

Tijdens de campagne in Chamgamwe werden op 9 juni bij een ziekenhuis twee parlementsleden van FORD-Kenya gearresteerd na gewelddadige botsingen met de politie tijdens wat een illegale politieke bijeenkomst werd genoemd. Ze werden beschuldigd van opruiing. maar werden op 12 juni op borgtocht vrijgelaten.

Onzekere status van Safina

De status van Safina bleef eind juli onzeker, omdat de regering niet binnen de wettelijk voorgeschreven termijn gereageerd had op Safina's registratieverzoek. Hoewel Safina niet was verboden, werd de partij belet leden te recruteren, bijeenkomsten te houden en gelden in te zamelen.

De regering had op 20 juli moeten reageren. Terwijl president Moi uiting bleef geven aan zijn vijandschap ten opzichte van de partij en haar leiders - in het bijzonder Leakey -, duidde alles erop dat het registratieverzoek uiteindelijk zou worden verworpen. Commentatoren meenden echter dat de regering niet wenste dat een zodanige mededeling zou worden gedaan aan de vooravond van de bijeenkomst van de Club van Parijs.

PRESSIE VAN CREDITEURENLANDEN

De Club van Parijs, bestaande uit Kenia's crediteurenlanden, kwam op 24 juli in Parijs bijeen. De Club maakte duidelijk dat verdere hulp aan Kenia afhing van grotere politieke en economische vorderingen.

De Club van Parijs gaf uiting aan haar bezorgdheid over de houding van de regering van president Moi t.o.v. oppositiegroeperingen. Zij drong tevens aan op versnelling van het privatiseringsproces en een drastische aanpak van de verduistering van gemeenschapsgelden. Tijdens de bijeenkomst van de adviesgroep van de Wereldbank in november moest worden aangetoond dat op deze terreinen vooruitgang was geboekt.

Dit dreigement werd gevolgd door kritische commentaren van afzonderliike landen. Voorts meldden Duitsland, Groot-Brittannië en de Scandinavische landen de opschorting van hun bilaterale hulp.

De Keniaanse regering reageerde boos op de veroordeling en wees de notie van voorwaardelijkheid van de hand. Op 1 augustus signaleerde zij een herwaardering van haar toezeggingen wat betreft politieke en economische hervorming. In een officiële verklaring reageerde het Moi-bewind op kritische commentaren van de Britse minister van overzeese ontwikkeling Lynda Chalker over Kenia's reputatie op politiek en economische gebied en op het stuk van de mensenrechten. Gesteld werd dat het bewind ,,in de laatste vier jaar hervormingen in diverse sectoren (had) uitgevoerd, maar aangezien dit niet wordt gewaardeerd zal de regering er goed over nadenken voordat zij verder gaat met de hervormingen."

(Vor.ber.pag. 421/2 e.v.-1995)

LESOTHO

BEGROTINGVOOR 1995-1996

Op 30 maart 1995 presenteerde de minister van financiën en economische planning. Moeketsi Senaona, de begrotingvoor 1995-1996.

Hij schatte dat de inkomsten en de schenkingen 1.7903 mrd maloti zouden bedragen. een stijging van 13 procrnt in vergelijking met het voorgaande financiële jaar. De totale uitgaven en netto leningen zouden echter met 18 procent oplopen tot 1,6088 mrd maloti ($ 1 = 3,5765 maloti op 31 maart 1995). De grootste toewijzing was een bedrag van 335.6 mln maloti. dat was gereserveerd voor het ministerie van onderwijs. De kapitaaluitgaven werden begroot op 522.7 mln maloti.

ONTVOERINGEK

In maart werden diverse mensen ontvoerd door lagere leden van de Nationale Veiligheidsdienst (NSS) in een nieuwe golf van ongedisciplineerdheid in het leger (voor de onrust in april 1994, zie pag. 565/2 e.v.-'94). Onder de ontvoerde personen bevonden zich het hoofd van de NSS, generaal-majoor Leaooa Seoane, en een hooggeplaatst lid van de NSS, kolonel Simon Thaha. Zij werden 14 dagen vastgehouden. Hun ontvoerders eisten dat zij onmiddellijk met pensioen zouden gaan en dat zij zouden worden aangeklaagd wegens poging tot moord, corruptie en overtreding van de nationale veiligheidswetten.

REORGANISATIE KABINET

Op 18 juli maakte premier Ntsu Mokhehle een reorganisatie van het kabinet bekend. Onder de ministers die het kabinet verlieten was Mpho Malie (buitenlandse zaken). Er werd geen reden opgegeven voor de wijzigingen, die betrekking hadden op de volgende posten:

Vice-premier, minister van binnenlandse zaken en lokaal bestuur - Pakalitha Mosisili+; onderwijs en mankracht - Tseliso Makhakhe+; natuurlijke hulpbronnen - mevr. Khauhelo Deborah Raditapola+; gezondheid en sociale zaken - Sekoala Toloane*; landbouw. coöperaties en jeugdzaken - Mopshatla Mabitle*: buitenlandse zaken - Kelebone Albert Maope+; justitie, mensenrechten, wetten en constitutionele zaken - Molapo Qhobela+; openbare werken - Ntsukunyane Mphanya+; toerisme, sport en cultuur - Pasho Mochesane*: transport en communicatie - Lesao Lehohla+.

* Nieuwe benoeming
+Anderetaken.

IMF-KREDIET

Op 31 juli keurde het IMF een standby krediet voor Lesotho goed voor de duur van 12 maanden ter waarde van 7,17 mln SDRs (ca. $ 11 mln). Het krediet

was bedoeld als ondersteuning van het economisch hervormingsprogramma vanderegering voor 1995-1996.
(Vor.ber.pag. 275/1/2-1995)

OAE

31STE TOPCONFERENTIE IN ADDIS ABEBA

Van 26-28 juni 1995 werd in Addis Abeba (Ethiopië) de 31ste jaarlijkse topconferentie van de staatshoofden en regeringsleiders van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) gehouden. (Voor de 30ste topconferentie zie pag. 648/2/3-'94).

Er waren drie rivaliserende delegaties uit Somalia. waarvan de zetel sinds 1991 vacant was. Tijdens de conferentie waren er spanningen merkbaar tussen de Soedanese en Ethiopische delegaties. (Voor de moordaanslag op de Egyptische president Hosni Mubarak vlak voor de top, zie pag. 634/1-'95.)

Er werden resoluties aangenomen met betrekking tot de conflicten in Somalia, Boeroendi, Rwanda, Liberia, Angola en Sierra Leone. maar de afgevaardigden slaagden er niet in tot overeenstemming te komen over de wenselijkheid van een voorgestelde snelle reactiemacht van de OAE. Andere opmerkelijke resoluties hadden betrekking op de situatie van de 7 mln vluchtelingen in Afrika; de Palestijnse kwestie (de conferentie was toegesproken door PLO-voorzitter Yasser Arafat); tegen personen gerichte mijnen; en het falen van de Europese Unie (EU) om meer te doen in reële termen dan het niveau van de bijdrage aan het Europese Ontwikkelingsfonds te handhaven.

President Meles Zenawi van Ethiopië. de nieuwe voorzitter van de OAE, zei op 26 juni dat economisch herstel in Afrika als geheel belemmerd was door conflicten en gebrek aan stabiliteit. Hij zei ook dat het Afrikaanse Apparaat voor het Voorkomen, Beheersen en Oplossen van Afrikaanse Crises van de organisatie (zie pag. 648/2-'94) zich tot dusverre feitelijk ineffectief had getoond vanwege het verzuim van de leden om hun bijdragen te betalen.

Verbetering financiële toestand OAE

Tijdens de top werd gemeld dat OAE-leden sinds begin juni 1995 zo'n $ 20 mln van de in totaal $ 58,3 mln aan achterstallige contributies hadden betaald. De betalingen waren gedaan door lidstaten die anders meer dan twee jaar achter zouden zijn geweest met hun lidmaatschapsverplichtingen en onmiddellijk na de top sancties opgelegd zouden hebben gekregen.

Leden die 23 procent van hun achterstand betaalden. zouden zes maanden worden gevrijwaard van deze sancties. De sancties omvatten de ontzegging van het recht om te stemmen of te spreken op bijeenkomsten en de ontzegging van secretariaatsfuncties aan staatsburgers van landen die een achterstand hadden. (Voor Liberia en Somalia, die allebei vanwege een burgeroorlog geen officiële regering hadden, gold een vrijstelling voor één jaar.)
(Vor.ber.pag. 425/3-1995)

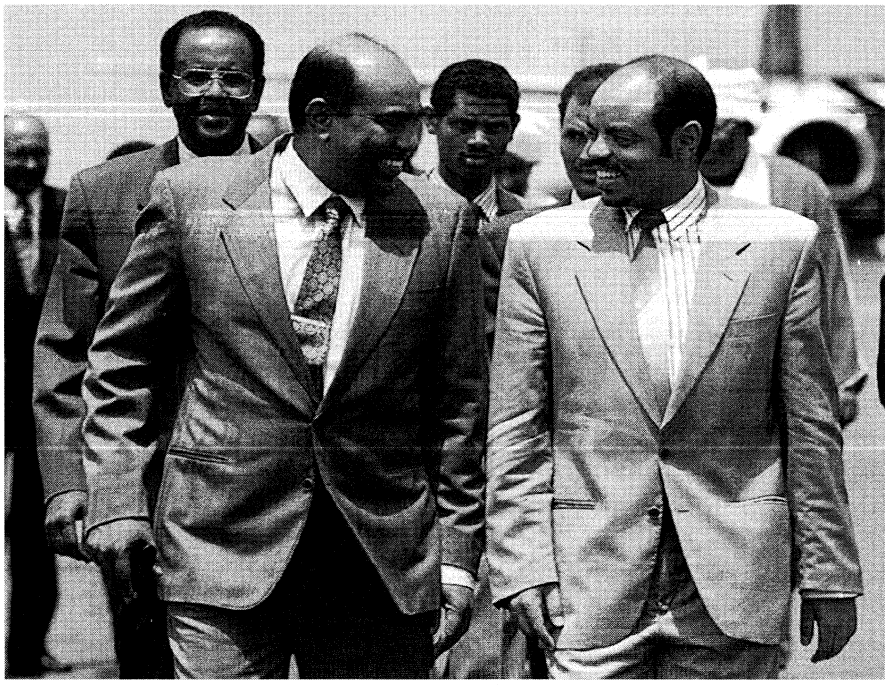

De Ethiopische president Meles Zenawi (r.) begroet zijn Soedanese ambtgenoot Omar Hassan Ahmad al-Bashir op 26 juni 1995 op de luchthaven van Addis Adeba. waar hij aankwam om de 31ste topconferentievande OAE bij te wonen.

RWANDA

UITSLAG VAN KIHEBO-ONDERZOEK. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 19 mei 1995 voltooide de onafhankelijke internationale onderzoekscommissie naar de massamoord te Kihebo in april (zie pag. 428/1 e.v.-1995) haar werkzaamheden. De commissie concludeerde dat de tragedie niet ,,een geplande actie van de Rwandese autoriteiten was om een bepaalde groep mensen te doden" en evenmin ,,een ongeluk dat niet voorkomen had kunnen worden".

De commissie, met vertegenwoordigers uit België, Canada, Duitsland, Frankrijk. Groot-Brittannië, Nederland, de VS, de VN en de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE), zei dat er ,,voldoende" bewijs was gevonden om vast te stellen dat ongewapende vluchtelingen waren ,,onderworpen aan beroving van het leven en (aan) ernstig lichamelijk letsel, wat een schending van de mensenrechten was" door zowel het Rwandese Patriottische Leger (APR) als gewapende leden van de Interahamwe en andere extremistische milities die zich in het kamp schuil hielden.

De commissie erkende het ..legitieme" belang van de regering om de vluchtelingenkampen in het land op te doeken, en ,.betreurde" dat VN-bureaus en niet-gouvernementele organisaties niet efficiënter mee hielpen om de kampen snel te ontruimen.

De commissie deed een aantal aanbevelingen. In het bijzonder gaf zij het advies dat de Rwandese regering lering moest trekken uit de tragedie en dat er hoge prioriteit gegeven moest worden aan de verbetering van de mogelijkheden van de Rwandese staat en de plaatselijke autoriteiten om adequaat en binnen het internationaal erkende kader van de mensenrechten in te grijpen bij noodsituaties en sociale spanningen. Zij adviseerde de VN hun bevelstructuur en operationele procedures te herzien. die tijdens de Kihebo-tragedie te wensen hadden overgelaten. De commissie deed ook een beroep op de internationale gemeenschap om Rwanda te bliiven steunen in ziin streven naar gerechtigheid, nationale verzoening en wederopbouw.

Op 9 mei hadden de laatste 546 vluchtelingen die zich nog ophielden in het Kihebo-kamp, zich overgegeven aan het APR. Zonder voedsel en water hadden deze vluchtelingen, vermoedelijk aanhangers van de extremistische milities, zich in het medisch centrum van het

kamp verschanst totdat zij hun verzet opgaven toen cholera, tyfus en dysenterie het kamp in hun greep kregen

Bezoek van aartsbisschop van **Canterbury**

Op 14 mei beëindigde George Carey, de aartsbisschop van Canterbury, een vijfdaags bezoek aan Rwanda. Hij gaf toe dat het imago van de Anglicaanse kerk erg was beschadigd tijdens het geweld in 1994. Hij zei dat de beschuldigingen dat er bij de massamoorden kerkelijke leiders betrokken waren, onderzocht moesten worden. en hij riep kerkelijke leiders die het land waren ontvlucht, onder wie aartsbisschop Augustin Nshamihigo (het hoofd van de Anglicaanse kerk in Rwanda), op terug te keren.

VN-tribunaal volkerenmoord

Onder toenemende druk om snel een aanvang te maken met de werkzaamheden van het Internatioriale Tribunaal van de VN maakten de VN op 26 mei bekend dat het tribunaal voor het einde van het jaar met zijn werk zou beginnen.

Op 24 mei was de samenstelling van het tribunaal bevestigd. De zes rechters zouden zijn: Navanethem Pillay (Zuid-Afrika), Laity Kama (Senegal). T.H. Khan (Bangladesh). Jakow Ostrowsky (Russische Federatie). William Sekule (Tanzania) en Lennert Aspegren (Zweden). Richard Goldstone was eerder al aangewezen als de openbare hoofdaanklager (zie pag. 134/2-'95 waar hij per abuis de hoogste magistraat werd genoemd).

De hoofdaanklager van Kigali. François-Xavier Nsanzuwera liet weten bezorgd te zijn over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in Rwanda en over haar vermogen om de 30 000 mensen te berechten die wachtten op hun proces wegens misdrijven in verband met de massamoorden in 1994

Tijdens een toespraak in Brussel op 10 mei deed hij een beroep op de internationaie gemeenschap om rechters naar Rwanda te sturen en elke andere hulp te bieden die voor ondersteuning van de rechtspraak nodig was. Hij zei dat de rechters bang waren voor het leger en voor de politieke commissarissen van het Rwandese Patriottische Front (FPR). Hij verklaarde dat hij onder dergelijke omstandigheden niet kon werken en daarom had besloten de wijk te nemen naar België. maar dat hij onmiddellijk zou terugkeren als er buitenlandse rechters naar Rwanda zouden gaan.

Beschuldigingen over buitenlandse hulp aan voormalige regering

In een op 30 mei gepubliceerd rapport beweerde het Amerikaanse Human Rights Watch dat de verslagen extremistische Hoetoe-regering en de haar steunende milities zich aan het herbewapenen waren voor een gewelddadige terugkeer uit ballingschap.

In het lange rapport „Rearming With Impunity" (Straffeloze herbewapening), gebaseerd op vier maanden onderzoek in het land. waarschuwde Human Rights Watch dat leden van de voormalige regering, die zich genesteld hadden in vluchtelingenkampen vooral in Oost-Zaïre. zich „in het afgelopen jaar gehergroepeerd (hadden). hun militaire infrastructuur hersteld (hadden) en de controle over de burgerbevolking in de meeste kampen gevestigd" hadden. Het rapport beschuldigde de regeringen van Zaïre en Frankrijk evenals wapenhandelaars uit Zuid-Afrika ervan het in mei 1994 ingestelde VN-wapenembargo (zie pag. 427/2 - 94) te ontduiken en de voormalige regering van wapentuig te voorzien. Het rapport stelde dat Zaire een sleutelrol had gespeeld bij de levering van wapens en kwam met gedocumenteerde bewijzen voor leveringen tussen juli 1994 en maart 1995. Het rapport beweerde dat Frankrijk niet alleen was doorgegaan met het leveren van hulp aan de vluchtende regering na het begin van „Operation Turquoise" in juni 1994 (zie pag. 16/1-'94), maar ook aan belangrijke figuren van de voormalige regering en van de milities een militaire training had gegeven.

Het rapport werd onmiddellijk verworpen door de Franse regering. De Zuidafrikaanse regering benadrukte dat er geen officiële wapenleveranties waren geweest, maar beloofde de beschuldigingen inzake de wapenhandelaars te onderzoeken.

Nieuwe grondwet aangenomen

Op 5 mei nam de Nationale Overgangsassemblée een nieuwe grondwet aan. Het nieuwe document was een verzameling van elementen van de in juni 1991 aanvaarde grondwet, het Arusha-vredesakkoord uit augustus 1993 en de FPR-verklaring over het oprichten van nationale instellingen uit juli 1994 alsook van een akkoord dat de politieke partijen die niet betrokken waren geweest bij de massamoorden in 1994, in november 1994 hadden getekend (zie pag. 134/1-'95).

Nieuwe legitimatiebewijzen

Op 8 juni werd meegedeeld dat de Rwandese legitimatiebewijzen niet langer een indicatie van de etnische afkomst zouden bevatten - een gegeven dat de Hoetoe-milities had geholpen bij het selecteren van hun slachtoffers tijdens de slachtingen in 1994.

Verlenging mandaat UNAMIR

Op 9 juni keurde de VN-Veiligheidsraad unaniem resolutie 997 (1993) goed, die het mandaat van de Hulpmissie voor Rwanda van de VN (UNAMIR II) met nog eens zes maanden verlengde tot 8 december 1995.

Als gevolg van de Rwandese eisen zou de strijdmacht van de UNAMIR van 5.586 militairen binnen drie maanden met meer dan de helft worden verkleind tot 2.330 militairen en binnen vier maanden tot 1.800. Zowel het aantal militaire waarnemers van de VN (317) als

De elf rechters van het Rwanda-tribunaal hielden op 27 juni 1995 hun openingszitting in Den Haag. Het Rwanda-tribunaal deelt de openbare aanklager. Richard Goldstone (voorste rij l.), met het Joego-Slavië-tribunaal.

het aantal leden van de burgerpolitie (64)zou onveranderd blijven. Het wapenembargo dat in mei 1994 was opgelegd. bleef van kracht en gold ,,voor de verkoop of levering van wapens (. . .) aan personen in de buurstaten van Rwanda, indien die verkoop of levering voor (. . .) gebruik (. .). binnen Rwanda is bestemd".

Resolutie 997 paste ook het mandaat van UNAMIR aan. UNAMIR had niet langer de taak de vrede te bewaren. In plaats daarvan diende zij ,,haar goede diensten aan te wenden om nationale verzoening te helpen bevorderen" en ,,de regering van Rwanda te steunen bij het vergemakkelijken van de vrijwillige en veilige terugkeer van vluchtelingen en hun herinteg atie in hun eigen gemeenschappen".

Volgens cijfers die op 20 juni werden vrijgegeven door Jacques Bihozagara, de Rwandese staatsminister belast met wederopbouw, vluchtelingen. ontheemden en demobilisatie van het leger, hadden in totaal zo'n 2 mln Rwandezen hun toevlucht gezocht in Zaïre, Tanzania. Boeroendi en andere landen. Ongeveer 700.000 mensen die vóór de genocide waren gevlucht, waren nu teruggekeerd, samen met zo'n 600.000 anderen die naar aanleiding van de genocide u-aren gevlucht.

Generaal-majoor Paul Kagame, vice-president en minister van defensie. had sinds het begin van het jaar iedere gelegenheid aangegrepen om aan te dringen op het vertrek van alle VN-troepen. die hij ervan beschuldigde dat ze het land waren ontvlucht op het hoogtepunt van de slachtpartijen en dat ze bij hun terugkeer meer belang hadden gehecht aan schendingen van de mensenrechten door het nieuwe leger dan aan het bestraffen van degenen die verantwoordelijk waren voor de genocide in 1994.

Gematigde Hoetoes die aangesloten waren bij het (overwegend uit Toetsi's bestaande) Rwandese Patriottische Front (FPR).waaronder ook Hoetoe-leden van de regering, vreesden evenwel dat het land volledig onder Toetsi-controle zou komen te staan als alle VN-troepen zouden vertrekken.

Meer beschuldigingen van buitenlandse steun aan voormalige regering

In een door de mensenrechtenorganisatie Amnesty International op 13 juni gepubliceerd rapport werden de beschuldigingen herhaald dat er wapens werden gezonden naar bannelingen die de verslagen voormalige Hoetoe-regering steunden. Geheime wapenzendingen kwamen vermoedelijk uit Albanië en Bulgarije via in Engeland gevestigde wapenhandelaren. (Voor een dergelijk rapport van Human Rights Watch in mei 1995 zie hierboven.)

Groot aantal doden in gevangenissen

Op 5 juli meldde de hulporganisatie Médecins sans frontieres (MSF) dat de gevangenissen in Rwanda, met 47.000 gedetineerden, zo overvol waren dat een uitzonderlijk hoog dodental onder de gevangenen daarvan het gevolg was.

Het MSF berichtte dat alleen al in de gevangenis van Gitarama (bestemd voor 400 gevangenen maar bezet door ruim 7 000) sinds september 1994 omstreeks 1 000 personen waren overleden Elke gevangene had minder dan een halve vierkante meter ruimte ter beschikking en velen moesten voortdurend in modder en water staan De meest voorkomende doodsoorzaken waren dysenterie, malaria longontsteking en andere borstaandoeningen als gevolg van constante blootstelling aan onhygienische omstandigheden Volgens het rapport zouden gevangenen ook te lijden hebben van gangreen (koudvuur), waaardoor tenen voeten uf benen van velen moesten worden geamputeerd

Hoewel de regering van plan was nieuwe detentiecentra te openen, zou dat naar verwachting weinig effect sorteren tot de rechtbanken met de berechting van de gevangenen begonnen. Erkend werd even el dat de rechtbanken noch over het personeel noch over de financiële middelen beschikten om het geweldige aantal mensen dat van genocide werd beschuldigd te kunnen afhandelen. Op 18 juli verzocht Honore Rakotomanana, de plaatsvervangend openbare aanklager van het Internationale Misdaadtribunaal voor Rwanda, de regering formeel te overwegen buitenlandse rechters toe te laten om te helpen bij het herstel van Rwanda's gerechtelijk apparaat.

Bezoek VN-secretaris-generaal

Tijdens zijn eerste bezoek aan Rwanda had VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali op 13 en 14 juli gesprekken met president Pasteur Bizimingu en premier Faustin Twagiramungu en pleitte hij voor ,,verzoening" en vergevensgezindheid.

Hervatting EU-hulp

Op 13 juli beëindigde de Europese Unie (EU) de opschorting van de hulp aan Rwanda wegens de toezegging van de regering de naleving van de mensenrechten te verbeteren.

De EU had op 26 april besloten de hulp op te schorten, na de slachting in het Kibeho-vluchtelingenkamp (zie pag. 429/1/2-'95).

Priester in Frankrijk gearresteerd

Op 30 juli werd Wenceslas Munyeshyaka in Zuid-Frankrijk gearresteerd, nadat de Rwandese regering hem had opgenomen in een lijst van 446 personen die beschuldigd werden van genocide en nadat overlevenden van de massamoorden in 1994 gerechtelijke stappen tegen hem waren begonnen in Parijs en Montpellier.

Munyeshyaka. die in september 1994 in Frankrijk was aangekomen. werd in het Franse katholieke tijdschrift *Golias* vermeld als betrokkene bij de moordpartijen in 1994. Beweerd werd dat hij jonge vrouwen had verkracht toen hij een parochie in Kigali leidde.

Opschorting wapenembargo VN

Op 17 augustus keurde de VN-Veiligheidsraad unaniem de opschorting van het in mei 1994 ingestelde wapenembargo (zie pag. 427/2-'95) voor de duur van één jaar goed.

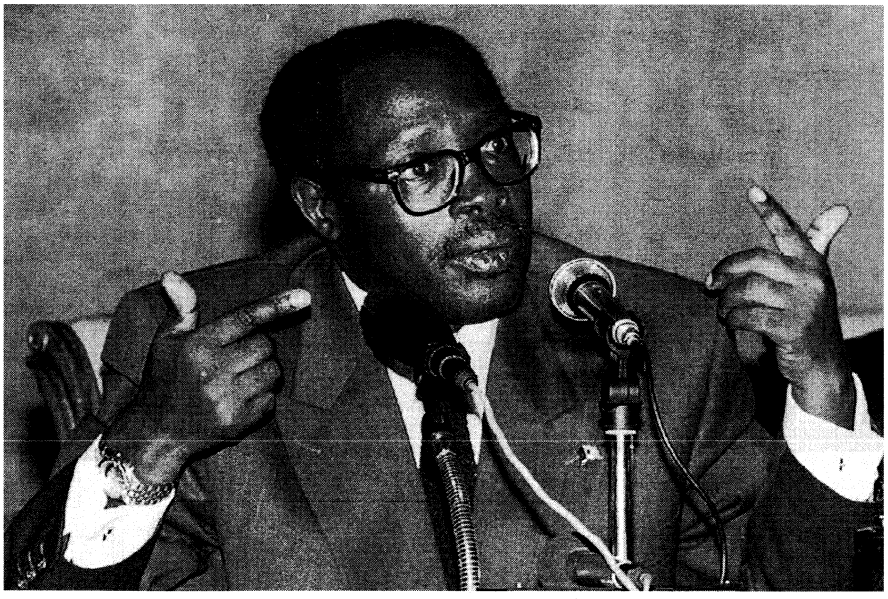

De Rwandese president Pasteur Bizimungu tijdens een persconferentie in Dakar (Senegal) op 5 mei 1995.

Het besluit werd genomen in reactie op een verzoek van de rege ing, die een nieuw offensief vreesde van aanhangers van het voornialige regime die zich ophielden in vluchtelingenkampen in buurlanden.

ONTSLAG PREMIER. NIEUW KABINET

Op 28 augustus ontsloeg president Pasteur Bizimungu onverwacht premier Faustin Twagiramungu Hij beschuldigde hem ervan de werkzaamheden van de ministeries niet te coordineren en het land geen sterke leiding te verschaffen Hel ontslag werd door de Nationale Assemblée goedgekeurd

Twagiramungu, een Hoetoe en de leider van de Republikeinse Democratische Beweging (MDR), was de hoogste functionaris in de regering die niet behoorde tot het door Toetsi's gedomineerde Rwandese Patriottische Front (FPR). Hij was tot premier benoemd als onderdeel van het vredesakkoord van Arusha uit augustus i993 tussen de toenmalige regering van Juvénal Habyarimana en het FPR (zie pag. 647/2-'93). Commentatoren wezen erop dat Twagiramungu zich bezorgd had getoond dat het leger, in u-ezen de gewapende vleugel van het FPR, niet aansprakelijk was en civiele bevoegdheden usurpeerde.

Op 30 augustus maakte president Bizimungu bekend dat Seth Sendashonga (minister van binnenlandse zaken en gemeenschapsontwikkeling), Alphonse-Marie Nkubito (justitie), Immaeulee Kayumba (transport en communicatie) en Jean-Baptiste Nduwingoma (voorlichting) ,,metandere taken belast" waren.

Nieuw kabinet

De vrees dat het FPR zich aan zijn toezegging inzake machtsdeling had onttrokken werd op 31 augustus weggenomen toen een nieuw kabinet werd gepresenteerd waarin een aantal sleutelposten aan Hoetoes werd toegewezen.

Pierre-Celestin Rwigyema (42), een gematigd Hoetoe-lid van de MDR en tot dusver minister van basis- en voortgezet onderwijs, werd benoemd tot premier. Bovendien bleven de Sociaal-Democratische Partij (PSD), de Liberale Partij (PL) en de Christen-Democratische Partij (PDC) lid van de regeringscoalitie (zie ook pag. 717/3-'94).

De portefeuilles werden als volgt verdeeld:

President - Pasteur Bizimungu (FPR); vicepresident. defensie - generaal-majoor Paul Kagame (FPR);premier - Pierre-Celestin Rwigyema+ (MDR): vice-premier, binnenlandse zaken en gemeenschapsontwikkeling - kolonel Alex Kanyarengwe+ (FPR); buitenlandse zaken - Anastase Gasana* (MDR):justitie - mevr. Marthe Mukamurenzi* (FPR): landbouw en veeteelt - Augustin Iyamuremye (PSD): basis- en voortgezet ondenvijs - Laurien Ngirabanzi* (FPR): hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek - Joseph Nserigimana (MDR): financiën - Marc Rugeriera (PSD); voorlichting - Jean-Pierre Bizimana* (FPR): handel, industrie en nijverheid - Prosper Higiro (PL): planning - Jean-Berchmans Birara (onafh.): gezondheid - kolonel Joseph Karemera (FPR): transport en communicatie - Charles Muligande* (FPR); arbeid en sociale zaken - Pie Mugabo (PL):openbare werken en energie - Charles Ktakirutinka (PSD); milieu en toerisme - Jean-Nepomucene Nayinzira (PDC): gezin en vrouwenontwikkeling - mevr. Aloysia Inyumba (FPR), jeugd en jeugdorganisatie - Jacques Bihozagara+ (FPR); repatriering vluchtelingen en wederopbouw - Patrick Mazimpaka+ (FPR):ambtenarenzaken - Shaykh Abdul Karim Harerimana* (onafh.)

* Nieuwe benoeming.
+Andere taken.

(Vor.ber.pag. 425/3 e.v.-1993)

SAHARA (WEST)

BEZOEK MISSIE VN-VEILIGHEIDSRAAD. KIEZERSIDENTIFICATIEPROCES

Een missie van de VN-Veiligheidsraad bracht van 3-8 juni 1995 een bezoek aan de Westelijke Sahara om de voortgang vast te stellen van de VN-operatie om kiezers te identificeren voor het geplande referendum over de status van het gebied. Op 26 mei had de Veiligheidsraad het mandaat van de VN-Missie voor het Referendum in de Westelijke Sahara (MINURSO)verlengd tot 30 juni.

De missie van de Veiligheidsraad (die samengesteld was uit afgevaardigden van Argentinië. Botswana. Frankrijk. Honduras. Oman en de Verenigde Staten) bracht op 21 juni een rapport uit waarin werd geconcludeerd dat er een reële kans bestond dat het referendum niet in januari 1996 zou worden gehouden. de streefdatum die het laatst door de VN was vastgesteld (zie pag. 429/3-'95).
De delegatie gaf uiting aan haar bezorgdheid over het feit dat de tijd die nodig was voor het kiezersidentificatieproces en andere aspecten van het nederzettingenplan was onderschat.

Opschorting gemeld van deelname Polisario aan het identificatieproces

Op 23 juni berichtte de Algerijnse radio dat het Frente Polisario, dat voor onafhankelijkheid was, had besloten zijn deelname aan het kiezersidentificatieproces op te schorten.

Volgens het bericht had Mohammed Ould Salek, ,.de Saharaanse minister van buitenlandse zaken". op 23 juni vanuit de Ethiopische hoofdstad Addis Abeba een verkla ing uitgegeven waarin stond dat tot opschorting was besloten uit protest tegen Marokkaanse schendingen van het vredesplan. Op 14 juni had het Polisario een verklaring uitgegeven waarin .,Marokko's schending van het staakt-het-vuren" van 1991 aan de kaak werd gesteld. Vervolgens werden de VN ervan beschuldigd onder één hoedje te spelen met de Marokkaanse autoriteiten om het vredesplan te torpederen.

Op 13 juli maakte het Frente Polisario bekend dat het zijn deelname aan het kiezersidentificatieproces zou hervatten op voorwaarde dat de VN onpartijdig optraden in hun manier van zaken doen met Marokko en het Polisario.

VN-bezorgdheid over vertraging kiezersregistratie

Na een besloten zitting gaf de VN-Veiligheidsraad op 14 augustus uiting aan zijn ,,diepe bezorgdheid" over de vertraging bij de kiezersregistratie. De Raad riep Marokko en het Polisario op hierbij samen te werken met de VN.

POLISARIO-FUNCTIONARIS OVERGELOPEN NAAR MAROKKO

Op 4 augustus meldde Radio France International dat Wali Nashiq Lekabir, tot dan toe Polisario's vertegenwoordiger op de Canarische Eilanden, naar Marokko was overgelopen. Hij had diverse posten in de Polisario-organisatie bezet, waaronder die van politiek commissaris.

NEGENDE POLISARIO-CONFERENTIE

Van 20-27 augustus hield het Frente Polisario zijn negende conferentie.

De deelnemers riepen de internationale gemeenschap op ,,haar verantwoordelijkheden te aanvaarden" en ervoor te zorgen dat ,,Marokkozich gedraagt".

De conferentie herkoos de president van de in 1976 geproclameerde Saharaanse Arabische Democratische Republiek (SADR), Mohammed Abdelaziz, op 24 augustus als secretaris-generaal van het Polisario.

De deelnemers begroetten de aanwezigheid op de conferentie van een Algerijnse delegatie onder leiding van Cherif Rahmani, de minister van uitrusting en stadsplanning. De Algerijnse deelname en de recent gemelde erkenning van de SADR door Malawi en Zuid-Afrika werden illustratief geacht voor het groeiende isolement van Marokko in de kwestie van de Westelijke Sahara.

(Vor.ber.pag. 429/3-1995)

MIDDEN-OOSTEN

GCC

VERGADERING MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Op 10 en 11 juni 1995 kwamen de ministers van buitenlandse zaken van de zes lidstaten van de Samenwerkingsraad voor de Golf (GCC) - Bahrein, Koeweit, Oman, Qatar, Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten (VAE)- bijeen in Riad (Saoedi-Arabië).

In een verklaring. uitgegeven aan het slot van de bijeenkomst, zeiden de ministers het ,,zeer te betreuren" dat de regering van Irak weigerde resolutie 986 van de VN-Veiligheidsraad over olieverkopen uit te voeren (zie pag 493/3 e.v.-'95). Zij feliciteerden Oman en Jemen met het voltooien van de demarcatie van hun gemeenschappelijke grens (zie onder JEMEN) en juichten ,.de recente positieve signalen" in de bilaterale onderhandelingen tussen Syrie en Israël toe (zie pag. 577/1 e.v.-'95).

(Vor.ber.pag. 430/1 e.v.-1995)

IRAN

DEVALCATIE VAN DE RIAL. NIEUWE VALUTABEPALINGEN. VERWERPING VAN DOODSTRAF VOOR ZWARTHANDELAREN

Op 17 mei 1993 devalueerde de regering de rial en stelde zij een strenge controle in op de handel in buitenlandse valuta. Tevoren was de waarde van de rial scherp gedaald waarbij de munt in de twee weken voorafgaande aan 8 mei haar laagste niveau bereikte met een koers van ongeveer $ 1 = IR 6.300 op de zwarte markt.

De jongste maatregelen stelden een vaste wisselkoers van $ 1 = IR 3.000 (zie pag. 572/1-'94 en 56/2/3-'95) voor alle buitenlandse transacties. en schaften alle andere koersen af behalve die van ongeveer $ 1= IR 1.750 voor de import van eerste levensbehoeften. Door de verscherpte regels voor transacties in buitenlandse valuta werd informeel handelen op de vrije markt verboden en werden alle transacties in vreemde valuta voorbehouden aan staatshandelsbanken (zie ook pag. 56/2/3-'95). Exporteurs, die voorheen 50 procent van hun inkomsten uit export in harde valuta in het buitenland mochten houden (zie pag. 432/2-'95), werd bevolen al hun inkomsten te repatriëren.

Op 21 mei legde het kabinet geldsmokkelaars strengere boetes op en breidde het de bevoegdheden uit van uitvoerende comité's om het staatswetboek van strafrecht ten uitvoer te leggen.

De Doelmatigheidsraad. ofte wel de Raad voor I icht in wat het Beste is, die gemachtigd was om snel wetten door te drukken, had op 10 mei besloten om de ongeoorloofde export van vreemde valuta als smokkel te beschouwen en op vergelijkbare wijze te bestraffen.
Op 9 mei had president Ali Akbar Rafsanjani gedreigd om ,,vastberaden np te treden tegen saboteurs en elementen achter de kunstmatige verhoging van de dollarkoers". Op 11 mei werden in Teheran tientallen geldwisselaars gearresteerd.

Deskundigen schrei-en de jongste valutacrisis toe aan de gevolgen van het Amerikaanse handelsembargo (zie pag. 433/3 e.v.-'95 en hieronder), dat naar verluidt had geleid tot paniekaankopen van de dollar uit angst voor een scherpe prijsstijging van importgoederen. Sommige waarnemers beweerden echter dat de gestage devaluatie van do rial sinds eind 1994 een groeiende onzekerheid weerspiegelde over de vraag of de regering wel in staat was de schulden af te lossen die voor de komende vijf jaar op b 3 mrd werden geschat (zie pag. 793/3 e.v.-'93, 281/3-'94 en 571/1/2-'94), en de inflatie te beteugelen die op het ogenblik volgens officiele cijfers ongeveer 30 procent bedroeg (zie pag. 432/1-'95).

Verwerping van de doodstraf

Op 24 mei verwierp de Majlis een wetsontwerp van de regering om de doodstraf in te voeren voor zwarthandelaren. Het voorstel; dat in februari aan de orde was gesteld. maakte deel uit van de anti-corruptiecampagne van de regering (zie pag. 431/3 e.v.-'95). Ter rechtvaardiging van het besluit zei de voorzitter van de Majlis, Ali Akbar Nateq-Nouri, dat de Majlis het besluit hadden genomen in het licht van de huidige inspanningen van de Doelmatigheidsraad, die een wet voorbereidde waarin de doodstraf voor economische misdrijven werd verordonneerd.

NIEUWE LEIDER VAN PDKI

Op 9 mei werd bericht dat Mustapha Hejri was vervangen door Abdallah Hassanzadeh als leider en secretarisgeneraal van de Kordistan Democratische Partij van Iran (KDPI). (Zie ook pag. 55/3-'95)

GASCONTRACT MET TURKIJE

Op 5 mei werd in Ankara een contract getekend voor de levering van Iraans gas aan Turkije gedurende 23 jaar, met een geschatte waarde van $20 mrd. Het contract voorzag in de aanleg van een pijplijn van Tebriz naar Ankara en de levering van 2 mrd kubieke meter Iraans gas in 1998 tot 10 mrd kubieke meter in 2002.

TENUITVOERLEGGING VAN VS SANCTIES. IRAANSE EN INTERNATIONALE REACTIES

Op 8 mei vaardigde de Amerikaanse president, Bill Clinton, een presidentieel besluit uit ter bekrachtiging van het economisch embargo tegen Iran, dat eind april was afgekondigd (zie pag. 433/3 e.v.-'95).

Het besluit, dat na 30 dagen van kracht zou worden, trof met name de Amerikaanse aankoop van olie uit Iran, op dat moment geschat op ongeveer $ 4 mrd per jaar, voor wederverkoop overzee, en de Iraanse import uit de VS, die in 1994 zo'n $ 326 mln bedroeg en hoofdzakelijk uit oliewinningsinstallaties. graan en riist bestond.

Het Amerikaanse besluit om sancties op te leggen aan Iran kreeg een uitdagend antwoord van de Iraanse leiders.

Op 2 mei hekelde president Ali Akbar Rafsanjani het ,,afpersingsbeleid" van de VS en beweerde hij dat het weinig effect zou hebben op Irans internationale handel. Op 3 mei verwelkomde Irans geestelijk leider. ayatollah Ali Khamenei, het Amerikaanse embargo met de woorden dat het Iran zou stimuleren om in zijn eigen behoeften te voorzien.

In een poging om te laten zien dat Iran in staat was tekorten in uitrusting en buitenlands kapitaal het hoofd te bieden. beval de regering om de olieproduktie gedurende één week, te beginnen op 13 mei. te verhogen van het door de Organisatie van Olie-exporterende Landen (OPEC) vastgestelde quotum van 3.6 mln vaten per dag (vpd) tot 4.1 mln vpd. Na het bekendworden van het Amerikaanse handelsembargo was de olieprijs op 2 mei gestegen tot S 19 per vat, het hoogste niveau in twee jaar.

Internationale reacties

Het Amerikaanse handelsverbod riep gemengde internationale reacties op.

De enige openlijke steun kwam van **Israël,** dat het embargo omschreef als ,,een zeer doeltreffend besluit".

De **Europese Unie** (EU). een van Irans voornaamste handelspartners, zag ervan af om de VS te volgen in het opleggen van sancties, evenals veel afzonderlijke Europese landen. **Japan,** een andere belangrijke handelspartner, zei op 9 mei dat het een verbod zou ,,overwegen", maar ontkende dat het had besloten de tweede tranche van een lening van 150 mrd yen (ongeveer $ 1,7 mrd) voor een Iraans damproject ie bevriezen.

Ook **Rusland** weigerde de Amerikaanse actie te ondersteunen, hoewel het op 10 mei instemde met een verzoek van de VS om de verkoop van gascentrifugesystemen voor de verrijking van voor kernwapens bestemd uranium aan Iran tegen te houden.
Maleisië, Pakistan en **Turkije** leverden ook kritiek op het verbod.

WAPENCONTRACT MET POLEN

Op 17 mei werd bevestigd dat Polen door zou gaan met de verkoop aan Iran van meer dan 100 2'-72-tanks met een geschatte waarde van $26 mln

JAPAN BESLUIT GEEN HANDELSSANCTIES TOE TE PASSEN

Amerikaanse pogingen om steun te werven voor strafmaatregelen tegen Iran, die begin mei formeel van kracht werden (zie hierboven]. ondervonden een tegenslag toen Japan op 9 juni officieel weigerde mee te doen aan het embargo, Een woordvoerder van het Japanse ministerie van buitenlandse zaken rechtvaardigde de beslissing door te stellen dat het invoeren van beperkingen op de handelsactiviteiten tussen particuliere Japanse bedrijven en Iran niet eenvoudig te controleren was.

Analisten beweerden dat de Amerikaatise handelssancties waarschijnlijk niet strikt doorgevoerd konden worden. Zij merkten op dat de directe Amerikaanse export naar Iran in 1994 $ 326 mln had bedragen, maar dat Amerikaanse goederen ter waarde van $ 500 mln à $ 1 mrd Iran bereikt hadden via derde landen. in het bijzonder de Verenigde Arabische Emiraten (VAE)

Medio iuni werd bericht dat Iran de diulomatieke inspanningen had opgevoerd om de gevolgen van de Amerikaanse handelssancties af te wenden door ernaar te streven de betrekkingen met zijn directe Arabische buren te verbeteren, waaronder die met de VAE. Iran en de VAE waren op dat moment verwikkeld in een geschil over de controle van de drie Golfeilanden - Abu Musa. Tunb al-Kubra en Tunb al-Sughra. Op 12 juni zei een functionaris van het Iraanse ministerie van buitenlandse zaken dat Iran bereid was te zoeken naar een oplossing van zijn geschillen met de VAE (zie pag. 434/1-'95 voor recente troepenconcentraties op de eilanden).

IMPASSE OVER KWESTIE-RUSHDIE. BETREKKINGEN MET NOORWEGEN

De gesprekken die de Iraanse onderminister van buitenlandse zaken Mahmoud Vaezi met EU-vertegenwoordigers van Frankrijk, Duitsland en Spanje in Parijs voerde om een oplossing te zoeken voor het doodvonnis krachtens de fatwa tegen de Britse auteur Salman Rushdie uit 1989 (zie pag. 129/1 e.v. -'89), eindigden op 22 juni in een impasse. De Iraanse regering bevestigde de fatwa nog een keer en weigerde een op schrift gestelde belofte te geven die Rushdies veiligheid in EU-landen garandeerde (zie pag. 432/3 e.v.-'95).

Begin juni had de minister van buitenlanclse zaken Ali Akbar Velayati in een interview met de BBC gezegd dat ..onze regering niemand zal sturen om (Rushdie) in Europa te doden" De

kennclijke tegenstelling tussen dit commentaar en het daaropvolgende standpunt van de regering op de bijeenkomst in Parijs. werd door waarnemers beschouwd als een bewijs voor de toenemende druk van haviken die vastbesloten zouden zijn alle pogingen om de fatwa te herroepen te verhinderen.

Niveau betrekkingen met Noorwegen verlaagd

Op 3 juli maakte Noorwegen bekend dat het had besloten zijn ambassadeur in Iran blijvend terug te trekken en de diplomatieke betrekkingen te verlagen tot het niveau van zaakgelastigde.

De maatregelen werden genomen uit protest tegen .,de voortdurende weigering van de Iraanse autoriteiten om zich te distantiëren van de fatwa" tegen de Britse auteur Salman Rushdie. In januari was de Noorse ambassadeur naar Oslo teruggeroepen voor overleg over de Rushdie-affaire (zie pag. 432/3-'95), en hij was sindsdienniet naar Iran teruggekeerd.

Op 5 juli verbrak Noorwegen alle handelsbetrekkingen met Iran. Het verklaarde dat het zich zou verzetten tegen leningen van de Wereldbank aan I an en tcgcn Irans lidmaatschap van de Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB).

VONNIS I S FRANS PROCES OVER MOORD OP BAKHTIAR

Het Hof van Assisen in Parijs veroordeelde zes Iraanse staatsburgers bij verstek tot levenslange gevangenisstraf voor de moord op de voormalige Iraanse premier Shahpour Bakhtiar in augustus 1991 (zie pag. 115/2/3-'92). Een van de veroordeelden was een Iraanse ambtenaar, wiens veroordeling algemeen werd beschouwd als het bewijs dat de regering betrokken was bij het beramen van de moord. (Zie pag. 431/1/2-'95 voor vonnissen in december 1994.)

BERICHTEN OVER OPROERBESTRIJDISGSMANOEUVRES

Van 14-16 juni werden in de Neynava-regio ten zuiden van Teheran militaire oefeningen gehouden, waaraan naar schatting 100.000 manschappen van de Revolutionaire Gardes (Pasdaran) en de Basij-vrijwilligersmilitie deelnamen. Er werden tanks. helikopters en geavanceerd wapentuig ingezet. Volgens sommige niet-Iraanse berichten ging het om oproerbestrijdingsmanoeuvres bedoeld om snel te kunnen reageren op gewelddadige onlusten zoals die in april in de Teheraanse voorstad Islamshar (zie pag. 432/2-'95).

BERICHT OVER VERBOD VOOR MKO-LEIDER

Op 26 juni ontkende een officiële Duitse woordvoerder berichten dat Duitsland Maryam Rajani, de leider van de oppositionele Mujahadeen-i-Khalq Organisatie (MKO), de toegang tot het land had geweigerd. Rajani had een bijeenkomst in Dortmund willen toespreken. De woordvoerder ontkende ook Amerikaanse berichten dat twee in Bonn gestationeerde Iraanse diplomaten uit het

land waren gezet omdat zij de bijeenkomst hadden willen verstoren en Rajani hadden willen vermoorden.

MKO-REBELLEN DOODGESCHOTEN

Op 10 juli werden drie MKO-leden in de Iraakse hoofdstad Bagdad doodgeschoten. De onbekende daders waren naar werd aangenomen agenten van ae Iraanse regering

De voornaamste MKO-basis in Irak. Kamp Ashraf, lag op 80 km ten westen van de Iraanse grens en was naar verluidt op 9 juli met raketten bestookt. De MKO gaf de schuld hiervoor aan Iraanse Revolutionaire Gardisten (Pasdaran).

Het Iraakse ministerie van buitenlandse zaken publiceerde een scherp protest tegen wat volgens berichten de jongste actie in een reeks recente Iraanse invallen op Iraaks grondgebied tegen MKO-doelen was. Maar een woordvoerder van het Iraanase ministerie van buitenlandse zaken zei kort na de moorden dat Iran ,,Iraks claim inzake een Iraanse aanval op een burgerdoel in Irak met kracht ontkent".

EXTRA REGELINGEN VOOR BUITENLANDSE VALUTA'S

Op 10 juni maakte de Bank Markazi (de Iraanse centrale bank) extra regelingen bekend voor de aankoop en verkoop van buitenlandse valuta's.

De nieuwe regels verplichtten alle reizigers aan te geven hoeveel buitenlandse valuta zij het land binnenbrachten, en bepaalden dat de koers waartegen banken buitenlandse valuta van privé-personen en particuliere bedrijven konden kopen, lag op $ 1 = IR 3.000. Staatsorganisaties en -bedrijven mochten buitenlandse valuta kopen tegen de zwevende koers van $ 1 = IR 1.750. De regels bepaalden ook dat privé-personen die werden betrapt met niet-aangegeven buitenlandse valuta zouden worden aangeklaagd wegens smokkel.

Inflatierecord

Volgens cijfers van de centrale bank die op 26 juni verschenen in het dagblad Abrar, leidde de val van de rial ten opzichte van harde valuta's in de maand die eindigde op 20 mei, tot een recordstijging van de inflatie van 58,8 procent op jaarbasis. vergeleken met dezelfde periode in het jaar daarvoor.

ONTWIKKELING BETREKKINGEN MET VS

President Ali Akbar Rafsanjani deed op 2 juli een voorlopig aanbod van toenadering tot de V S toen hij verklaarde dat de ,,deur open staat" voor betere betrekkingen.

In een interview met het Amerikaanse televisiestation CNN riep Rafsanjani op tot beëindiging van het door de VS in april ingestelde economische embargo (zie pag. 433/3 e.v.-'95). Hij stelde vast dat .Iran en de VS op een tijdstip in de toekomst met elkaar zoudenmoeten samenwerken".

Een nieuw, permanent Amerikaans marineeskader de Vijf Vloot werd op 2 samengezet voor patrouilles in de Golf.

OLIE-AKKOORD MET FRANKRIJK

De Nationale Iraanse Oliemaatschappij (NIOC),een staatsbedrijf, en de Franse oliemaatschappij Total tekenden op 13 juli een akkoord ter waarde van naar schatting $ 600 mln over de ontwikkeling door Total van twee Iraanse offshore olie- en gasvelden.

In een naderhand uitgegeven verklaring werd gesteld dat de door Total over een periode van vijf jaar gemaakte kosten bij de ontwikkeling van de olievelden A en E op het eiland Sirri in het zuiden van de Golf zouden worden terugbetaald via de levering aan Total van één derde van de totale opbrengst aan ruwe olie. welke naar verwachting tegen 2000 op 120.000 vaten per dag zou uitkomen. Total zou bovendien het recht hebben het in de betrokken velden gewonnen aardgas gedurende 25 jaar te exporteren naar Dubai en andere buurstaten. Volgens de *Middle East Economic* Digest van 28 juli ging het hierbij om circa 1 miljard kubieke meter per jaar.

Het akkoord, dat kennelijk in weerwil van Amerikaanse inspanningen om de handelssancties tegen Iran uit te breiden (zie hierboven) tot stand kwam, volgde op de annulering in maart van een soortgelijk contract met de Amerikaanse oliemaatschappij Conoco, die zich onder druk van de Amerikaanse regering had moeten terugtrekken (zie pag. 433/2/3-'95). Op 14 juli diende het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken een krachtig protest in bij Frankrijk. waarin het erop aandrong geen officiele kredieten beschikbaar te stellen voor de financiering van de transactie. Op 17 juli zei een woordvoerder van het Franse ministerie van buitenlandse zaken dat Frankrijk niet over de rechtsmiddelen beschikte om de activiteiten van een particuliere maatschappij te blokkeren.

DALENDE OLIEVERKOOP ERKEND

Het ministerie van olie zou volgens een IRNA-bericht van 15 augustus formeel hebben erkend dat de olieverkopen waren gedaald als gevolg van de invoering van Amerikaanse sancties in juni (zie hierboven)

In het bericht werd gesteld dat de verminderde verkopen vooral het gevolg waren van problemen in verband met het vinden van alternatieve kopers voor een geschatte hoeveelheid olie van 200.000 vaten per dag. Voor het Amerikaanse embargo hadden Amerikaanse bedrijven400.000 a 600.000 vaten perdaggekocht.

Hoewel werd aangenomen dat er geen onmiddellijke plannen waren om de produktie te beperken. toonden sinds juni gepubliceerde cijfers van de OPEC aan dat Iran zijn produktiequotum van 3.6 mln vaten per dag niet haalde.

BENOEMING VICE-PRESIDENTEN

Op 7 augustus trad Massoud Roghani Zanjani af als vice-president (hoofd van de plan- en begrotingsorganisatie) naar verluidt wegens zijn verzet tegen het recente straffe regeringsbeleid t.a.v. de financieel-economische sector (zie hierboven). Maar op 12 augustus werd Zanjani, die gold als de architect van de economische liberalisering, benoemd tot presidentieel adviseur voor plan- en begrotingszaken.
President Ali Akbar Rafsanjani benoemde op 12 en 14 augustus twee vicepresidenten: Hamid Mirzadeh, sinds augustus 1989 vice-president voor de

De Iraanse president Ali Akbar Rafsanjani tijdens een toespraak in Teheran op 15 mei 1995.

uitvoerende macht (zie pag. 703/1-'89), werd als opvolger van Zanjani vice-president (hoofd van de plan- en begrotingsorganisatie) en Mohammed Hashemi werd in plaats van Mirzadeh vice-president (hoofd van de uitvoerende macht).

Mirzadeh zou naar verluidt meer voorstander van staatsinterventie zijn dan zijn voorganger Zanjani. Van Hashemi, een jongere broer van Rafsanjani die in februari 1994 he: middelpunt vormde van een controverse over wijzigingen in de media (zie pag. 282/2/3-'94), werd verwacht dat hij zich soepeler zou opstellen bij de uitvoering van de prijsbeheersingsmaatregelen voor eerste levensbehoeften en binnenlandse produkten (zie pag. 432/1-'95).

VONNISSEN IN CORRUPTIEPROCES

Het grootste corruptieproces in Iran sinds de Islamitische Revolutie van 1979 eindigde op 22 augustus met de veroordeling van acht werknemers van de Bank Saderat (een staatsbedrijf) wegens verduistering op grote schaal voor een bedrag van 1.230 miljard rial (circa $ 410 mln), aldus het officiële Iraanse persbureau *IRNA*.

De hoofdbeklaagde, Fazel Khodadad, werd ter dood veroordeeld Twee andere beklaagden kregen levenslang, twee werden veroordeeld tot 15 jaar gevangenisstraf, twee kregen boetes opgelegd en één beklaagde werd vrijgesproken.

(Vor.ber.pag. 430/3 e.v.-1995)

JEMEN

BEGROTING OVER 1995. ANDERE ECONOMISCHE HERVORMINGEN

Op 30 april 1995 nam het Huis van Afgevaardigden de begroting over 1995 aan, de eerste begroting sedert 1992. In 1993 en 1994 was er geen officiële fiscale planning geweest als gevolg van de politieke strijd die in 1994 was uitgelopen op de burgeroorlog.

De begroting stelde de uitgaven op 124,1 mrd rial. De inkomsten werden geraamd op 87 mrd rial, wat een tekort opleverde van 37.1 mrd rial.

In maart had de regering de rial gedevalueerd en de brandstofprijzen verhoogd. Daarmee werd een begin gemaakt met het doorvoeren van de aanbevelingen van het IMF en de Wereldbank over de hervorming van de economie (zie pag. 435/1/2-'95). Tijdens een bezoek aan Jemen eind april drong een delegatie van het IMF en de Wereldbank aan op nieuwe maatregelen om de economie te stabiliseren, waaronder naar verluidt verdere hervorming van het wisselkoersbeleid. inflatiebeheersing en beperking van het begrotingstekort.

Op 30 april gaf hei kabinet commerciële banken toestemming te handelen in buitenlandse valuta's tegen inofficiële marktkoersen. Voordien hadden banken moeten handelen tegen de officiële koers van S 1 = 50 rial. de koers die was vastgesteld na de devaluatie in maart. De officiële wisselkoers was eerder vastgesteld op $ 1 = i2 rial.

ONTPLOFFING IN ADEN

Op 31 mei berichtte Radio Monte Carlo dat er een ,,geheimzinnige brand" was uitgebroken in een munitiedepot in Jabal Hadid in het centrum van Aden De brand had tot ontploffingen geleid die ,,de hele stad op haar grondvesten deden schudden'.. Volgens het bericht waren sommige waarnemers de mening toegedaan dat ,,subversieve elementen" verantwoordelijk voor de explosie waren.

GRENSAFBAKENING JEMEN-OMAN VOLTOOID

Op 3 juni voltooiden Jemen en Oman de afbakening van hun gezamenlijke grens. Dit was een uitvloeisel van het grensakkoord dat in oktober 1992 was getekend (zie pag. 864/1-'92 en ook pag. 16/1/2-'95).

PRESIDENT SALEH BEZOEKT SAOEDI-ARABIË

Van 5-7 juni bracht president Ali Abdullah Saleh een bezoek aan Saoedi-Arabië waar hij gesprekken voerde met koning Fahd ibn Abdul Aziz. Het bezoek weerspiegelde de normalisering van de betrekkingen tussen de twee landen, die sedert 1990 bekoeld waren toen Jemen in de Golfcrisis duidelijk een pro-Iraakse koers had gekozen. Salehs bezoek was het eerste sedert die crisis.

In februari 1995 hadden Jemen en Saoedi-Arabië een memorandum van begrip getekend om hun oude grensgeschil op te lossen (zie pag. 434/3 e.v.-'95). Tijdens hun ontmoeting herhaalden Saleh en Fahd hun steun aan het memorandum.

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 13 juni voerde president Ali Abdullah Saleh een reorganisatie van het kabinet door. waarbij het zeteltal van zijn Algemene Volkscongres (General People's Congress, of GPC) in de in oktober 1994 gevormde ministerraad (zie pag. 135/1 e.v.-'95) werd vergroot ten koste van zijn coalitiepartner, de Jemenitische Hervormingsalliantie (al-Islah).

Faysal Uthman Bin Shamlan, de (onafhankelijke) minister van olie en minerale rijkdommen. werd vervangen door Muhammad Said al-Attar (GPC). dir zijn posten van vice-preinier en minister van industrie behirld. Een ander onafhankelijk lid van de ministerraad, Muhammad Salim Basindwah, werd als minister van voorlichting vervangen door Salehs zwager en GPC-lid Abd al-Rahman al-Akwa. Mohammad Abdel-Wahab Jabari, lid van Islah, werd als minister van bevoorrading en handel vervangen door GPC-lid Muhammad Ahmed Afandi. Jabari werd benoemd tot adviseur van premier Abdel Aziz Abdel-Ghani. Rabhi al-Mutawakkil (GPC) werd vervangen als minister van binnenlandse zaken door een ander GPC-lid, kolonel Hussain Muhammad Arab. Mutawakkil and Basindwah werden benoemd tot adviseurs van de president.

GPC-congres

Op 25 juni hield het GPC zijn vijfde congres. Het vierde congres was in 1988 gehouden toen Jemen nog verdeeld was in Noord- en Zuid-Jemen. en het GPC de regeringspartij in Noord-Jemen was.

President Saleh werd herkozen als GPC-voorzitter met vice-president Abd Rabbuh Mansur Hadi als vice-voorzitter en Abdul Ali al-Karim al-Iryani, vice-premier en minister van buitenlandse zaken, als secretaris-generaal van de partij.

NIEUW VIJFJARENPLAN

De Middle *East Economic* Digest van 23 juni berichtte dat de regering de voltooiing had bekendgemaakt van een nieuw vijfjarenplan (1996-2000) dat het experimentele economische hervormingsproces, waarmee in maart was begonnen (zie pag. 435/1/2-'95), moest stimuleren. Het plan was kennelijk opgesteld tijdens een bezoek van een IMF-delegatie aan het land eind mei en begin juni.

Volgens het bericht bevatte het plan de volgende doelstellingen: (i) het laten zweven van de munt, de rial, binnen drie jaar: (ii) progressieve vermindering van de subsidies op basisgoederen; (iii) hervorming van het voedseldistributiesysteem: (iv) bestuurlijke hervormingen, waaronder de decentralisatie van begrotingen naar de regio's; en (v) privatisering.

(Vor.ber.pag. 434/2 e.v.-1995)

SAOEDI-ARABIË

REGERINGSWIJZIGING

Op 2 mei 1995 werd Fayez Badr ontheven van zijn taken als staatsminister en hoofd van de Saoedische havenautoriteit.

VOORAANSTAANDE THEOLOOG GEARRESTEERD

Op 5 juni maakte het in Londen gevestigde Comité voor de Verdediging van

Legitieme Rechten bekend dat de Saoedische autoriteiten sjeik Hamud bin Abdullah al-Uqala, een van de meest vooraanstaande theologen van het koninkrijk, hadden gearresteerd.

Sjeik Al-Uqala stond naar verluidt sympathiek tegenover de islamistische „hervormingsbeweging" in Saoedi-Arabië en had gepleit voor meer shoura (overleg) De *Guardian* van 6 juni berichtte dat de sjeik ook steun had betuigd aan ..koran-lees-sit-ins" in moskeeën van „hervormingsgezinden" ten bate van gedetineerde collega's.

ZESDE ONTWIKKELINGSPLAX

Op 3 juli keurde de ministerraad het zesde ontwikkelingsplan van Saoedi-Arabië goed, dat betrekking had op de periode 1995-2000. (Zie voor het vijfde ontwikkelingsplanpag.470/3-'90.)

De Saoedische radio meldde op 6 juli dat een van de voornaamste doelstellingen van het nieuwe plan was het vergroten van de .,bijdrage" van de particuliere sector tot het ..scheppen van banen en diversifiëren van de grondslagen van de nationale economie". De *Financial Times* van 6 juli berichtte dat het plan een gemiddelde economische groei voorspelde van 3,8 procent in de periode 1995-2000.

NIEUW KABINET

Na de belangrijkste reorganisatie van hoge regeringsposten sinds 1975 maakte koning Fahd ibn Abdul Aziz op 2 augustus de samenstelling van een nieuw kabinet bekend. Er waren echter geen wijzigingen in de sleutelministeries zoals defensie. binnenlandse zaken en buitenlandse zaken welke traditiegetrouw door leden van de koninklijke familie worden beheerd.

Muhammad Ali Abalkhail, sinds 1975 minister van financiën en nationale economie, en Hisham Nazer, sinds 1986 minister van olie en minerale rijkdommen. behoorden tot de bewindslieden die niet terugkeerden in de nieuwe regering, waarin 16 nieuwelingen zitting hadden.

De portefeuilles waren per 24 augustus als volgt verdeeld:

Eerste vice-premier, commandant Nationale Garde - kroonprins Abdullah ibn Abdul Aziz: vice-premier, defensie en burgerluchtvaart - prins Sultan ibn Abdul Aziz: openbare werken en huisvesting - prins Miteb ibn Abdul Aziz: binnenlandse zaken - prins Nayef ibn Abdul Aziz: buitenlandse zaken - prins Saoed al-Faisal; justitie - Abdullah ibn Mihammed ibn Ibrahim al-Shaikh: hoger onderwijs - Khalid ibn Muhammad al-Anqari: islamitische zaken. religieuze giften, roeping en leiding - Abdullah ibn Abdulmohsen al-Turki: financiën en nationale economie - Sulaiman Abdul Aziz al-Sulaim+: planning - Abdul al-Wahhab Abdul Salam Attar, bedevaart - Mahmoud ibn Mohammad al-Safar: handel - Osama ibn Jaafar ibn Ibrahim al-Faqih*; gezondheidszorg - Osama ibn Abdul-Majid Shobokshi*: landbouw en waterbronnen - Abdullah ibn Abdul Aziz ibn Muammar": olie en minerale rijkdommen - Ali Ibrahim al Naimi*: PTT - Ali ibn Talal al-Jehani*, voorlichting - Fouad ibn Abdul-Salam ibn Mohammad Farisi*: gemeente- en plattelandszaken - Mohammad ibn Ibrahim al-Jarallah": onderwijs - Mohammad ibn Ahmad al-Rashid"; arbeid en sociale zaken - Mousaed ibn Mohainad al-Sulaymi*; transport - Nasir ibn Muhammad al-Sallum*;industrie en electriciteit - Hashem ibn Abdullah ibn Hashem Yamani*: staatsministers - Mutlib ibn Abdullah al-Nafisa*.Abdul-Aziz ibn Ibrahim al-Mansei*, Musaed ibn Mohammad al-Ayban", Madani ibn Abdul Qadir Alaqi* en Mohammad ibn Abdel-Aziz al-Shaikh*.

* Nieuwe benoeming
\+ Andere taken

De nieuwe minister van financiën. Sulaiman Abdul Aziz al-Sulaim, is een econoommet 15 jaar ervaring in het kabinet. Hij diende tot dusver als minister van handel.
De nieuwe minister van olie, Ali Ibrahim al-Naimi, kwam op 11-jarige leeftijd bij de Aramco, de Arabische oliemaatschappij, waarvan hij in 1983 president-directeur werd. Hij kreeg zijn hoger onderwijs in de VS.

Volgens regeringsfunctionarissen werden de wijzigingen doorgevoerd in het openbaar belang en in overeenstemming met de grondwet. die vereist dat ministers elke vier jaar rouleren. Analisten zeiden dat de reorganisatie een weerspiegeling vormde van het proces van behoedzame verandering dat in 1991 na het einde van de Golfoorlog door koning Fahd was ingezet.

De vorming van het nieuwe kabinet volgde op een reeks drastische wijzigingen in de hogere rangen van het ambtenarenapparaat die de koning de week tevoren had afgekondigd. Daarbij werden omstreeks 160 van de 230 beoordeelde posten opnieuw toegewezen.

EINDE FINANCIËLE CRISIS

Op 7 augustus werden in *Al-Seyasseh* en haar zusterkrant de *Arab* Times commentaren gepubliceerd, waarin koning Fahd verklaarde dat de financiële crisis als gevolg van de Golfoorlog van 1991 en de lage olieprijzen voorbij was. Bericht werd dat de regering in mei de laatste termijn had afgelost van een lening van $ 4.5 mrd die was aangegaan om de Golfoorlog te betalen, en dat zij een begin had gemaakt met het aflossen van de schuld van $ 5 mrd aan de lokale zakenwereld.

(Vor.ber.pag. 435/3-1995)

CAMBODJA

SAM RANGSI UIT FUNCINPEC EN PARLEMENT GEZET

Op 23 mei 1995 werd Sam Rangsi, oudminister van financiën en fel criticus van de regering, uit Funcinpec gezet, een van de twee grootste partijen in de regeringscoalitie.

Een woordvoerder van Funcinpec zei op 23 mei dat Sam Rangsi was geroyeerd omdat hij ..veel slechte dingen (had)gedaan" en ..talloze keren ... gewaarschuwd" was. Vele analisten geloofden echter dat Sam Rangsi in oktober 1994 was ontslagen als minister van economie en financiën (zie pag. 139/3-'95) vanwege zijn inspanningen de corruptie op hoog niveau te bestrijden. Het commentaar van de Economist van 27 mei luidde dat Sam Rangsi sinds zijn ontslag ,,wasuitgegroeid tot een zelfbenoemde nationale ombudsman. de feitelijke stem van de oppositie in een oppositieloos parlement".

Berichten duidden erop dat Funcinpec ook pogingen in het werk stelde om Sam Rangsi uit de Nationale Assemblée te zetten. De krant *Reaksmei* Kampuchea meldde op 21 mei dat Norodom Ranariddh. eerste premier en voorzitter van Funcinpec. had gezegd dat Sam Rangsi als parlementslid vervangen zou worden door onderstaatssecretaris Nu Sangkhan. Op 20 mei had de radiozender van de Rode Khmer bericht dat Sam Rangsi bezig was met de oprichting van een nieuwe politieke alliantie.

Sam Rangsi uit de Nationale Assemblée gezet

Op 22 juni werd Sam Rangsi uit de Nationale Assemblée gezet.

Op 19 juni had de permanente cominissie van de Assemblee met negen tegen drie stemmen besloten om Sam Rangsi zijn zetel te ontnemen. Dit besluit werd op *22* juni zonder stemming of debat bekendgemaakt in de Assemblée. Sam Rangsi noemde deze zet ,,onwettig" en ,,heel droevig voor Cambodja". Hij stond erop dat hij tot het eind van zijn ambtstermijn in 1998 lid van de Assemblée zou blijven voor het kiesdistrict Siem Reap. De regering en functionarissen van Funcinpec hielden echter vol dat Sain Rangsi was vervangen als parlementslid voor Siem Reap door Nu Sangkhan.

Sam Rangsi was niet formeel beschuldigd van enige specifieke wandaad. De *Far Eastern Economic Review* van 6 juli zei dat zijn „fout ... was dat hij zijn taken als parlementslid serieus nam door ernstige kritiek te leveren op de ambtelijke corruptie en vraagtekens te plaatsen bij het toekennen van regeringscontracten". Volgens het bericht werd de verwijdering van Sam Rangsi bekritiseerd door koning Norodom Sihanouk, die Rangsi in een verklaring .,een eerlijke. competente. moedige patriot, toegewijd aan het volk en trouw aan het moederland" noemde.

Het radiostation van de Rode Khmer meldde op 26 juni dat de Vietnamese president Le Duc Anh op 20 juni een afgevaardigde naar Cam-

Sam Rangsi, oud-minister van financiën in Cambodja (archieffotouit februari 1995).

bodja had gestuurd om ,.persoonlijk (...) de verwijdering te gelasten". In een eerdere uitzending. op 23 juni, had de Rode Khmer gezegd dat Sam Rangsi ..Cambodja's soevereiniteit en territoriale integriteit (had)verdedigd" en tegen de aanwezigheid van Vietnamezen in Cambodjawas geweest.

VERKIEZING VAN NIEUWE BLDP-VOORZITTER

Op 9 juli werd Ieng Muli, de minister van perszaken, gekozen tot voorzitter van de Boeddhistische Liberale Democratische Partij (BLDP), de derde en kleinste partner van de regeringscoalitie. Ieng Muli, tot dusver secretaris-generaal van de BLDP, was de opvolger van oud-premier Son Sann, een doorgewinterde politicus, die afzag van deelname aan de strijd om het leiderschap.

De verkiezing werd bijgewoond door hoge leden van de twee belangrijkste coalitiepartners. Funcinpec en de Cambodjaanse Volkspartij (CPP), die beide voor Ieng Muli waren. De *Far* Eastern *Economic Review* van 27 juli zei in een commentaar dat de aanwezigheid van leden van de CCP en Funcinpec op de bijeenkomst ,.een nieuw bewijs was dat de regerende elite van Cambodja al het mogelijke in het merk stelt om oppositie te neutraliseren - zelfs oppositie binnen de coalitie". Onder het voorzitterschap van Son Sann had de BLDP volgens veel waarnemers een belangrijke rol gespeeld als het .,geweten van de regering".

VERSCHIJNINGSVERBOD VOOR KRANT. ARRESTATIE VAN ANTI-REGERINGS-PAMFLETTISTEN

Op 28 augustus legde een Cambodjaanse rechtbank een verschijningsverbod op aan de krant *Udom Katei Khmer* (,,Khmer Ideaal") en veroordeelde zij haar uitgever Thun Bun Ly tot een boete van ongeveer $ 4.000 wegens laster en misleidende informatie. In de krant waren artikelen en spotprenten verschenen die volgens de regering beledigend waren voor de twee co-premiers van het land, Norodom Ranariddh en Hun Sen.

De publikatie van de krant was in februari gestaakt. in afwachting van de goedkeuring van een omstreden nieuwe wet op de media (zie pag. 436/3-'95). Hoewel de nieuwe wet in juli door de Natiouaie Assemblée was goedgekeurd. was het wetsontwerp eind augustus nog niet ondertekend door koning Norodom Sihanouk en daardoor werden de aanklachten tegen *Udom Katei* Khmer nog ingediend onder de bestaande perswetten.

Op 5 augustus werden in Phnom Penh zes mensen gearresteerd die tegen de regering gerichte pamfletten hadden verspreid In de pamfletten werd de regering ervan beschuldigd corrupt en anti-democratisch te zijn

BEZOEK VIETNAMESE PRESIDENT

President Le Duc Anh van Vietnam bracht begin augustus een staatsbezoek aan Cambodja.

BEZOEK VAN AMERIKAANSE EN JAPANSE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Warren Christopher, bracht op 4 augustus een bezoek aan Cambodja. De *Financial* Times van 5 augustus meldde dat dit het eerste bezoek was van een Amerikaanse minister van buitenlandse zaken in 40 jaar.

Tijdens Christophers verblijf ondertekenden Amerikaanse en Cambodjaanse functionaris-,,, ,,, akkoord, waardoor Amerikaanse investeerders in Cambodja gebruik konden maken van programma's van de door de Amerikaanse regering gefinancierde Overseas Private Investment Corporation (OPIC).

Op 4 augustus 1993 wisselt de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher (l.) tijdens een bezoek aan Cambodja in Phnom Penh geschenken uit met koning Norodom Sihanouk (m.)en koningin Monique (r.).

Op 23 augustus werd Cambodja bezocht door de Japanse minister van buitenlandse zaken, Yohei Kono.

Het officiële Japanse persbureau *Kyodo* meldde op 23 augustus dat de Cambodjaanse regering had ingestemd met een Japans aanbod om ,.een allesomvattend economisch plan te formuleren dat 's lands moeizame inspanningen voor wederopbouw en ontwikkeling tot een succes moest maken".

(Vor.ber.pag. 436/1 e.v.-1995)

FILIPPIJNEN

STRIJD OP MINDANAO. LEIDERS ABU SAYYAF ONTSNAPT

In april 1995 kwam de langdurige opstand van moslim-separatisten op het zuidelijke eiland Mindanao op gewelddadige wijze tot uitbarsting nadat op 4 april een aanval was uitgevoerd op de overwegend christelijke stad Ipil, waarbij ongeveer 50 burgers werden vermoord.

Naar men aannam waren de 200 zwaargewapende aanvallers leden van de Abu Sayyaf-groep, die verantwoordelijk was gesteld voor een groot aantal ontvoeringen en bomaanslagen sinds 1992. Er werd beweerd dat deze groep steun ontving uit Pakistan en Afghanistan. Een groot aantal leden ervan was afkomstig uit andere islamitische verzetsorganisaties, zoals het Moro Nationaal Bevrijdingsfront (MNLF). MNLF-leider Nur Misuari veroordeelde de aanval op Ipil als een poging om de vredesbesprekingen, die op dat ogenblik werden gevoerd tussen het MNLF en de regering. te saboteren.

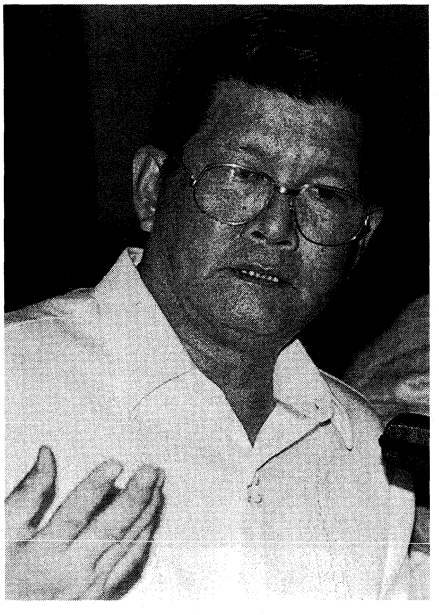

De Filippijnse minister van defensie, generaal Renato de Villa, zette op 24 april 1993 voor buitenlandse correspondenten in Manila de positie van het Moro Nationaal Bevrijdingsfront (MNLF) uiteen in verband met de aanval op Ipil van 4 april.

Er werd gespeculeerd dat de aanval in verband stond met de arrestatie op 1 april in Manila van zes Arabieren, die contacten zouden hebben met sjeik Omar Abdel Rahman. Deze stond op dat moment. samen met een groep medeplichtigen, in de V S terecht voor de bomaanslag op het World Trade Center in 1993 (zie pag. 416/3 e.v.-'95).

Na de aanval op Ipil ontsloeg president Fidel Ramos de bevelhebber van het zuidelijke legercommando en benoemde in zijn plaats generaal Edgardo Batenga. Grondtroepen en de luchtmacht achtervolgden de opstandelingen tot in het bergachtige gebied 50 kiionieter ten westen van Ipil, waar de strijd gedurende de rest van de maand voortduurde. Er vielen nog meer slachtoffers onder de burgerbevolking. toen de rebellen gijzelaars executeerden en burgers in het kruisvuur terechtkwamen. Op 28 april voerden de rebellen een aanval uit op de stad Tungawan, 35 km ten zuidoosten van Ipil, waarbij minstens 10 doden vielen, onder wie zes burgers en twee soldaten.

Leiders Abu Sayyaf ontsnapt

Op 29 mei wisten Khadafy Janjalani en Juvenal Bruno, de leiders van de islamitische separatistische groep Abu Sayyaf te ontsnappen uit het politiebureau waar zii werden vastgehouden.

MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN AFGETREDEN

Op 17 april trad minister van buitenlandse zaken Roberto Romulo af. Hiermee aanvaardde hij de verantwoordelijkheid voor het feit dat hij niet had kunnen verhinderen dat de Filippijnse dienstbode Flor Contemplacion in Singapore werd terechtgesteld.

De executie van Contemplacion, die in maart was opgehangen, nadat ze schuldig was bevonden aan een drie jaar eerder gepleegde dubbele moord, had in de Filippijnen tot publieke protesten geleid en een ernstig diplomatiek conflict tussen beide landen veroorzaakt (zie pag. 591/3-'95). President Ramos stelde een commissie in die de moorden moest onderzoeken.

Volgens de commissie-Gancayo, die op 6 april verslag uitbracht, was Contemplacion ,.ten onrechte beschuldigd en opgehangen" voor de moord in 1991 op een andere Filippijnse dienstbode, Delia Maga, en op een driejarig kind dat aan haar zorg was toevertrouwd. De commissie beschuldigde de autoriteiten van Singapore ervan de dienstbode te hebben gemarteld om haar de misdaad te laten bekennen en adviseerde de zaak te heropenen. Een Filippijnse gerechtelijke deskundige. die sectie had verricht op het lichaam van Maga, had de onderzoekscommissie verteld dat zij niet kon zijn gedood door een vrouw.

Imelda Marcos tijdens een persconferentie op 26 april over de voor haar negatieve uitspraak van de Kiescommissie.

De commissie deed ook de aanbeveling negen Filippijnse functionarissen strafrechtelijk te vervolgen wegens nalatigheid met betrekking tot de zaak. Na het verslag van de commissie werden de negen - onder wie de ambassadeur in Singapore, Alicia C. Ramos - op 10 april door president Ramos geschorst.

In een door het Singaporaanse ministerie van buitenlandse zaken op 10 april uitgegeven verklaring werden de bevindingen van de commissie als .,volkomen absurd" verworpen. Op 11 april maakte Ramos bekend dat de premier van Singapore, Goh Chok Tong, toestemming had gegeven om een gezamenlijk Singaporaans-Filippijns team sectie te laten verrichten op het lichaam van Maga.

Op 19 april werd deze sectie verricht in de Filippijnen, maar hierdoor werden de meningsverschillen tussen beide partijen niet opgelost. Op 1 mei stemden beide regeringen erin toe een oordeel over de sectie, geveld door de Amerikaanse FBI, te aanvaarden.

KANDIDATUUR IMELDA MARCOS

Op 24 april verklaarde de Kiescommissie dat Imelda Marcos, de weduwe van de Filippijnse ex-president Ferdinand Marcos, zich niet kandidaat mocht stellen voor de verkiezingen voor het Huis van Afgevaardigden in mei. Aangezien zij in beroep ging bij het Hooggerechtshof (dat nog steeds geen uiispi-aak had gedaan over haar beroep tegen een veroordeling wegens corruptie uit 1993), mocht zij zich echter hangende de uitspraak toch kandidaat stellen.

Imelda Marcos werd gediskwalificeerd, omdat zij slechts zeven maanden in het kiesdistrict had gewoond waar zij zich kandidaat wilde

stellen. vijf maanden korter dan het wettelijk vereiste minimuni van één jaar. Imelda Marcos. die haar kandidatuur in maart had bekendgemaakt (zie pag. 439/1/2-'95), beweerde dat zij er al sinds 1992 woonde.

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 2 mei werd Domingo Siazon, tot dan toe ambassadeur in Japan. benoemd tot de nieuwe minister van buitenlandse zaken als opvolger van Roberto Romulo die in april was afgetreden (zie hierboven)

Jose Brillantes, een carrière-ambtenaar, werd op 12 mei beëdigd als de nieuwe minister van arbeid. Hij volgde Maria Nieves Confesor op, die op 6 mei dooi- president Marcos was ontslagen omdat zij allerwegen de schuld had gekregen van het falen van de regering om het leven van Flor Contemplacion te rrddrn (zie hierboven).

Victor O. Ramos werd op 21 juni benoemd tot de nieuwe minister van milieu en natuurlijke hulpbronnen in plaats van Angel Alcala, die tot hoofd van de commissie voor hoger onderwijs werd benoemd. Op 28 juni werd het aftreden van minister Vincente Carlos van toerisme bekendgemaakt; hij werd ad interim vervangen door generaal Eduardo Pilapil.

CONGRESVERKIEZINGEN

Na de Congresverkiezingen op 8 mei claimde president Fidel Ramos een nieuw mandaat voor zijn regering en voor zijn economisch hervormingsprogramma.

De definitieve uitslag was niet beschikbaar aangezien de Kiescominissie op 23 mei de langzame telling had gestopt om beschuldigingen van oppositiegroepen te onderzoeken dat er op grote schaal was gefraudeerd. Ongeveer 30.000 soldaten werden naar het eiland Mindanao gestuurd waar op 27 mei speciale verkiezingen zouden worden gehouden nadat de stembusgang was geannuleerd vanwege het wijdverbreide geweld.

Op grond van de telling van drie kwart van de stemmen zouden kandidaten van de pro-Ramos-coalitie naar verwachting negen van de 12 verkiesbare Senaatszetels (op een totaal van 24), 90 procent van alle 204 zetels in het Huis van Afgevaardigden en meer dan 80 procent van de provinciegouverneursposten en burgemeestersposten veroveren. De coalitiepartner die naar verwachting het meest zou profiteren was evenwel de Laban ng Demokratikong Pilipino (LDP). De LDP, die tot augustus 1994 in de oppositie was geweest, zou volgens voorspellingen de meerderheid in de Senaat behalen en daarmee in een sterke positie verkeren om concessies van Ramos te eisen.

Pro-Ranios-kandidaten die zeker waren van een plaats in de Senaat waren Gloria Macapagal-Arroyo en Ramon Magsaysay, beiden kinderen van voormalige presidenten: oud-minister van justitie Franklin Drilon: de bekende vrouwenrechtenadvocaat Raul Roco, en Juaii Flavier. een oud-minister van gezondheidszorg die bekritiseerd was door de rooms-katholieke kerk omdat hij zich sterk had gemaakt voor gezinsplanning. Sterke tegenstanders waren Miriam Defensor Santiago. de nummer twee van de presidentsverkiezingen in 1992 (zie pag. 649/3 e.v.-'92), en kolonel (b.d.)Gregorio Honasan. de leider van twee couppogingen tegen de toenmalige president Corazon Aquino aan het eind van de jaren tachtig (ziepag. 71312 e.v.-'91).

Politici met een lange staat van dienst die de Senaat waarschijnlijk niet zouden halen. waren onder anderen Ramon Mitra, Aquilino Pimentel. de tachtiger Arturo Tolentino en oud-minister van defensie Juan Ponce Enrile.

Dat Ferdinand Marcos jr. de zoon van oud-president Ferdinand Marcos, er niet in was geslaagd een Senaatszetel te veroveren. was voor velen een teken dat het land het tijdperk Marcos eindelijk achter zich had gelaten. Zijn moeder Imelda behaalde echter met ruime meerderheid een zetel in het Huis van Afgevaardigden.

Definitieve verkiezingsuitslag Senaat

De Kiescommissie maakte op 6 juni formeel de uitslag bekend van de op 8 mei gehouden verkiezingen voor de 12 Senaatzetels en bevestigde daarmee de eind mei bekendgemaakte voorlopige uitslagen (zie hierboven). De definitieve uitslagen waren vertraagd door juridische stappen.

VREDESBESPREKINGEN MET NDF EN MNLF IN IMPASSE

Eind mei deed de regering een klemmend beroep op het door communisten geleide Nationaal Democratische Front (NDF) om de vredesbesprekingen voort te zetten die bedreigd werden door de arrestatie van Sotero Llamas de leider van het Nieuwe Volksleger (NPA) dat door het NDF werd verte genwoordigd

NDF-onderhandelaars zeiden dat zij niet zouden deelnemen aan de in juni geplande vredesbesprekingen in Brussel tenzij de regering Llamas op vrije voeten zou stellen. Llamas was gewond geraakt en vervolgens op 17 mei door regeringstroepen gevangen genomen. Zij zeiden dat Llamas hun adviseur bij de gesprekken was en daarom onschendbaarheid genoot, wat de regering ontkende.

De sinds oktober 1994 opgeschorte besprekingen tussen de regering en het NDF werden op 26 juni in Brussel hervat, maar de volgende dag weer afgebroken.

Regeringsonderhandelaars zeiden dat ze zich niet ,,dehanden lieten binden" door de eis dat dc in mei gearresteerde NPA-leider Sotero

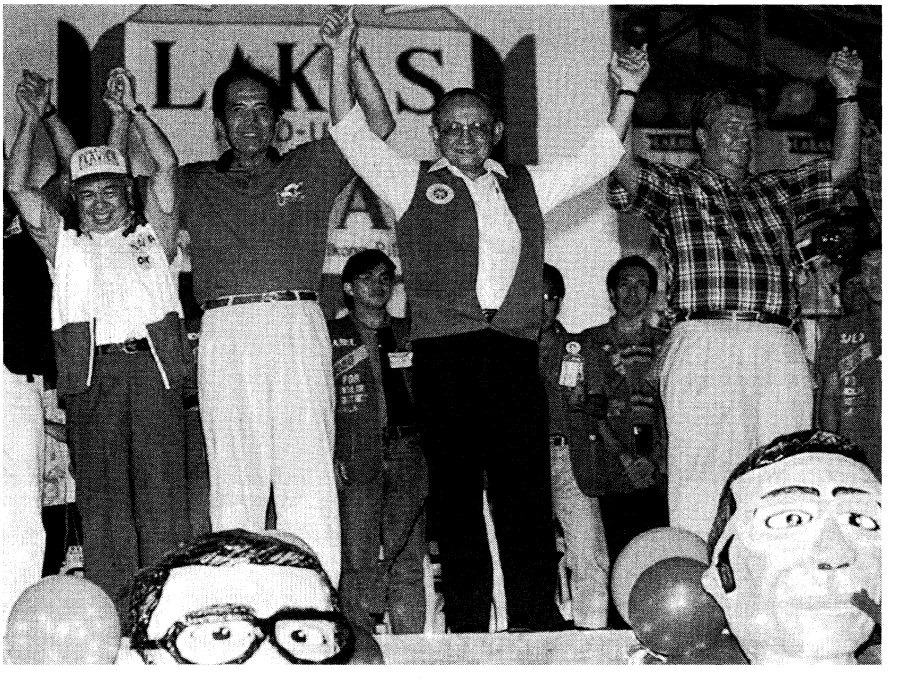

De Filippijnse president Fidel Ramos (m.)betuigt steun aan kandidaten voor de Senaatsverkiezingen. V.l.n.r. Juan Flavier. Mel Lopez. Ramos en Franklin Drilon.

MNLF-leider Nur Misuari (m.)staat journalisten te woord voor de formele opening van de vredesbesprekingenop 26 juli 1995.

Llamas zou worden vrijgelaten om aan de onderhandelingen mee te doen.

De commissies die de regering en de islamitische afscheidingsbeweging, het Moro Nationale Bevrijdingsfront (MNLF), vertegenwoordigden kwamen van 19-23 juni bijeen om een agenda op te stellen voor formele vredesbesprekingen in juli, maar raakten naar verluidt op essentiële punten in een impasse.

BESCHULDIGING VAN HOGE POLITIEFUNCTIONARISSEN

Drie generaals en een kolonel van politie. die waren beschuldigd van meervoudige moord in verband met de standrechtelijke executie op 18 mei van 11 vermeende bankrovers in Manila, namen op 1 juni ontslag. Nog eens 95 officieren en agenten met een lagere rang werd hetzelfde ten lastegelegd.

VEROORDELING ,,BONG BONG" MARCOS. IMELDA MARCOS OVER FAMILIERIJKDOMMEN

Ferdinand ,,Bong Bong" Marcos, de zoon van wijlen president Ferdinand Marcos. werd op 31 juli schuldig bevonden aan belastingontduiking voor een bedrag van 8.500 pesos ($ 330) en veroordeeld tot 9 jaar gevangenisstraf.

Terwijl hij tijdens de uitspraak op vakantie in Eurnpa was. keerde Marcos. een voormalig lid van het Huis van Afgevaardigden, op 2 augustus in de Filippijnen terug. Hij beschuldigde de regering van pesterijen tegen zijn persoon en zei dat hij in beroep zou gaan. Een gerechtelijk bevel voor zijn arrestatie was kort voor zijn landing in Manila ingetrokken.

Het vonnis werd in de media wijd en zijd geprezen als een signaal aan de ..onaantastbaren" - leden van 's lands elite die per traditie in staat waren geweest de belastingvoorschriften en andere wetten ongestraft te overtreden. Het werd ook beschouwd als onderdeel van de manoeuvres in de langdurige strijd over de activa van de familie Marcos (zie hieronder).

Een Zwitserse districtsrechtbank keurde op 28 augustus de overdracht goed van bijna $300 mln. op bevroren rekeningen van de voormalige president bij Zwitserse banken, aan de Filippijnse regering. De beslissing was onderworpen aan beroepsprocedures, maar werd niettemin beschouwd als een belangrijke ontwikkeling in het streven van de regering de activa van de familie Marcos in beslag te laten nemen, met als argument dat Marcos $ 5 mrd uit de nationale schatkist had onttreemd in de periode dat hij aan 1972 tot 1986 onder de staat van beleg regeerde.

Op 8 augustus onthulde Imelda Marcos, de weduwe van de ex-president, dat hij een geheime wil had opgesteld waarin hij een groot deel van de familierijkdommen aan het Filippijnse volk vermaakte. Ook stemde zij erin toe een volledige inventarisatie te verschaffen van de familiebezittingen waar ook ter wereld, ten einde ,.zeaan de Filippijnen terug te geven".

AANKLACHTEN TEGEN KINDEREN VAN PROMINENTEN

Een rechtbank in Manila vaardigde op 10 augustus arrestatiebevelen uit tegen de zoon van een senator en zeven andere kinderen van prominente Filippino's die waren aangeklaagd wegens verkrachting en moord. Hubert Webb, zoon van senotor Freddy Webb, werd beschuldigd van deelname aan de moord op een vrouw en haar twee dochters in 1991.

VOORZITTER BEURSCOMMISSIE VERVANGEN

Een langlopend geschil tussen de rege-

Ferdinand ,,Bong Bong" Marcos jr. met een portret van zijn vader. ex-president Ferdinand Marcos.

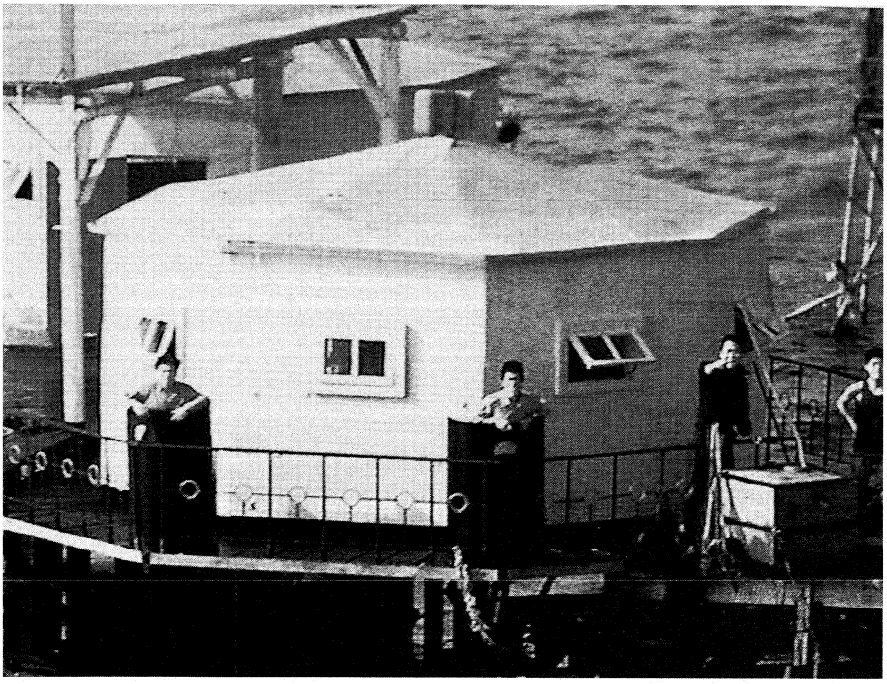

Vier Chinezen houden de toestand in de gaten vanaf een Chinees platform op Mischief Reef, een onderdeel van de Spratly-Eilanden (archieffotovan 1 april 1995).

ring en de voorzitter van de beurscommissie (SEC), Rosario Lopez, bereikte op 7 augustus een hoogtepunt toen president Ramos het aftreden van mevr. Lopez en de vier andere commissieleden verlangde.

Ramos beweerde dat meningsverschillen binnen de SEC een struikelblok waren geworden voor de ontwikkeling van 's lands kapitaalmarkten.

Op 26 augustus werd Perfecto Yasay benoemd tot waarnemend SEC-voorzitter.

SENAATSVOORZITTER AFGEZET

Edgardo Angara verloor zijn ambt als Senaatsvoorzitter door een stemming in de Senaat op 29 augustus. Hij beschuldigde president Ramos ervan de beslissing te hebben uitgelokt.

DE SPRATLY-EILANDEN. AKKOORD MET CHINA

Op 15 juni bevestigden militaire bronnen dat Chinese territoriale markeringen op de delfstofrijke Spratly-Eilanden, waarop geheel of gedeeltelijk aanspraak werd gemaakt door verscheidene Zuidoostaziatische landen, waren vernietigd als onderdeel van de inspanning van de regering om de soevereiniteit in het gebied te handhaven.

De bilaterale spanningen waren in februari toegenomen toen China permanente bouwwerken op de Spratly-Eilanden had opgericht (zie pag. 438/1 e.v.-'95). Acht Chinese vissers die eerder dit jaar door de Filippijnse kustwacht op de Spratly-Eilanden waren gevangen genomen, werden op 7 juni vrijgelaten.

Op 2 juni werd bericht dat de Filippijnen hadden geweigerd een Taiwanese ,,vriendschapsvloot", die voor de opleiding van adelborsten werd gebruikt, toe te staan Filippijnse havens aan te doen. Het was daarmee het eerste land dat een dergelijk verbod uitvaardigde sinds de oprichting van de vloot in 1967.

Militaire waarnemers speculeerden erop dat deze onheuse bejegening verband hield met het geschil over de Spratly-Eilanden. waarop ook Taiwan aanipraak maakte

Akkoord met China over gedragscode voor Spratley-Eilanden

Op 10 augustus kwamen de regeringen van de Filippijnen en China tot overeenstemming over de bepalingen van een ,,gedragscode" tussen de twee landen over de omstreden Spratly-Eilanden in de Zuidchinese Zee.

In het akkoord, dat na twee dagen van besprekingen in Manila werd bereikt. herhaalden de twee landen hun toezegging voor de rivaliserende aanspraken op de eilanden zonder geweld een oplossing te vinden. Voorzien werd in samenwerking tussen beide landen op het gebie van zeeschatten. vervuiling. olie- en gasbronnen. en in het vormen van een werkgroep om de ,,wettelijke rechten" op de eilanden te bespreken

Regeringsfunctionarissen spraken de hoop uit dat deze bilaterale overeenkomst kon worden uitgebreid tot de andere landen met aanspraken up de Spratley-Eilanden (Broenei, Maleisië, Taiwan en Vietnam).

RAMOS BEZOEKT ACSTRALIE EN NIEUW-ZEELAND

President Fidel Ramos bracht officiële bezoeken aan Nieuw-Zeeland (16-17 augustus) en Australië (18-23 augustus).

Tijdens de bezoeken tekenden functionarissen bilaterale akkoorden die voorzagen in een reeks ontwikkelingsprojecten op de Filippijnen.

(Vor.ber.pag. 437/2 e.v.-1995)

MALEISIË

NIEUW KABINET

De samenstelling van het op 3 mei 1995 bekendgemaakte kabinet betekende een consolidering van de positie van premier Mahathir Mohamed na de overweldigende overwinning bij de algemene verkiezingen van april (zie pag. 440/2 e.v.-'95) van de uit 14 partijen bestaande regeringscoalitie Barisan Nasional (BN).welke door zijn United Malays National Organization (UMNO) werd gedomineerd.

De samenstelling van het nieuwe kabinet was:

Premier. binnenlandse zaken. nationale ontwikkeling en plattelandsontwikkeling - Mahathir Mohamed: vice-premier, financiën - Anwar Ibrahim: minister. in het bureau van de premier, verantwoordelijk voor wetszaken en justitie - Abang Abu Bakar Rlustafa; ministers in het bureau van de premier - Nazri Abdul Aziz*, Ibrahim Saad* en Abdul Hamid Osman*: defensie - Hamid Albar+; onderwijs - Najib Tun Razak+: buitenlandse zaken - Abdullah Ahmad Badawi: jeugd en sport - Tan Sri Muhyiddin Yasin*: ondernemersontwikkeling - Mustapha Mohamad*; internationale handel en industrie - mevr. Rafidah Aziz; gezondheidszorg - Chua Jui Meng*: nationale eenheid en sociale ontwikkeling - Paduka Zaleha Ismail*: voorlichting - Mohamad Rahmat: transport - Ling Liong Sik: energie. PTT - S. Samy Vellu; basisindustrieen - Lim Keng Yaik: openbare werken - Leo Moggie Anak Irok: landbouw - Sanusi bin Junid: binnenlandse handel en consumentenzaken - Abu Hassan Omar: cultuur. kunst en toerisme - Sabbaruddin Chik; menselijke hulpbronnen - Lim Ah Lek; wetenschap, technologie en milieu - Law Hieng Ding; huisvesting en plaatselijke bestuur - Ting Chew Peh: grond en

De Maleisische premier Mahathir Mohamed (m.)tijdens de campagne voor de algemene verkiezingenvan april 1995 in de noordelijke deelstaat Kedah.

coöperatieve ontwikkeling - Osu Sukam; plattelandsontwikkeling - Anuar bin Musa.

* Nieuw.
+Anderetaken

Het grootste deel van de leden van de vorige regering bleef aan, onder wie Mahathir-getrouwen op sleutelposten als Rafidah Aziz (internationale handel en industrie), hoewel zij geconfronteerd werd met aanklachten wegens corruptie vanwege de toewijzing van aandelen. Ook gehandhaafd werden Mohamad Rahmat (voorlichting) en Abdullah Ahmad Badawi (buitenlandsezaken). Najib Tun Razak ging over naar het invloedrijke ministerie van onderwijs; de defensieportefeuille die hij tot dusver beheerde, ging naar Hamid Albar, tot dan toe minister van justitie. Het ministerie van justitie werd afgeschaft en de werkzaamheden ervan werden ondergebracht bij het bureau van de premier. Er werd gespeculeerd dat Razaks promotie betekende dat hij Mahathirs voorkeur genoot als diens opvolger in plaats van Anwar Ibrahim (vice-premier en minister van financiën).

Kabinetswijziging

Chong Kah Kiat, voorzitter van de Liberaal-Democratische Partij (een lid van de federale regeringscoalitie) en van Chinese afkomst, werd begin juni benoemd tot minister voor aangelegenheden van Sabah.

PAS-ONDERZOEK

Op 18 mei werd bericht dat de regering een onderzoek was begonnen naar de verdenking dat de oppositionele Parti Islam Se Malaysia (PAS) de leer van de Islam had gebruikt voor politieke doeleinden bij de algemene verkiezingenvan april.

ONRUST IN VIETNAMEES VLUCHTELINGENKAMP

Circa 4.500 Vietnamese vluchtelingen ontsnapten op 5 juni uit de doorgangskampen van Sungsai Besi in de buitenwijken van de Maleisische hoofdstad Kuala Lumpur en zetten een demonstratie op touw tegen hun op handen zijnde repatriëring naar Vietnam. Volgens een akkoord dat tijdens een in maart 1995 gehouden conferentie in Genève was bereikt, zouden alle Vietnamese ,,bootvluchtelingen" in kampen in Maleisië en andere Zuidoostaziatische landen, eind 1995 gerepatrieerd worden (zie pag. 446/3-'95).

VIETNAMESE VLUCHTELINGENBEVOLKING

Hongkong	25.799
Indonesië	7.645
Maleisië	6.087
Filippijnen	3.152
Japan	547
Singapore	98
Macao	9

* Per 31 augustus 1994 (1 oktober voor Hongkong).
Bron: *Far* Eastern Economzc Review

HERVERKIEZING LIM ALS OPPOSITIELEIDER

Lim Kit Siang, secretaris-generaal van de oppositionele Democratische Actiepartij (DAP), werd medio juni voor de vijfde opeenvolgende termijn herkozen als oppositieleider in het parlement.

TEGENSLAG VOOR DAP

De Democratische Actie Partij (DAP), die bij de algemene verkiezingen van april slechts negen zetels had behaald

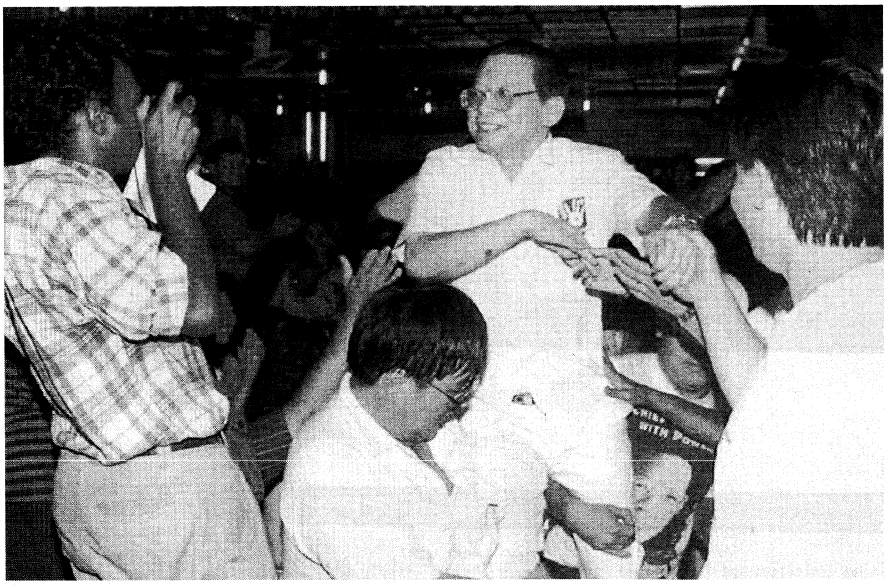

Lim Kit Siang (m.),secretaris-generaal van de oppositionele Democratische Actiepartij (DAP), tijdens de campagne voor de algemene verkiezingen van april 1995 in de noordelijke deelstaat Penang.

(zie pag. 440/2/3-'95), en in juli was getroffen door het overlijden van haar doorgewinterde parlementariër P. Patto, liep nog meer averij op toen het Hooggerechtshof op 2 augustus één van haar parlementariërs uitsloot.

Een rechter oordeelde dat DAP-kandidaat Wee Choo Keong zich niet kandidaat had mogen stellen, aangezien een federale rechtbank hem twee weken voor de verkiezingen een boete had opgelegd wegens minachting van het hof. Maar in plaats van een tussentijdse verkiezing te gelasten. nam de rechter hel controversiële besluit de Bukit Bintang-zetel in Kuala Lumpur toe te wijzen aan Lee Chong Meng. de kandidaat van de Maleisisch-Chinese Associatie (MCA).een lid van van de BN-regeringscoalitie. Wee had ruim 5.500 stemmen meer behaald dan Lee.

(Vor.ber.pag. 439/3 e.v.-1995)

MYANMAR

THAISE AANVAL

Op 5 mei 1995 voerden Thaise troepen een operatie over de grens uit op het grondgebied van Myanmar waarbij ze het hadden gemunt op een junglekamp van de guerrillastrijders van de Democratische Karen Boeddhistische Organisatie (DKBO),dat met raketten vanuit helikopters werd bestookt.

De aanval volgde op waarschuwingen van de Thaise regering en het Thaise leger dat de strijdkrachten DKBO-strijders zouden achtervolgen als deze bleven doorgaan met hun grensoverschrijdende aanvallen vanuit Myanmar. [Voor de plundering van 10 kampen van Karen-vluchtebgen die in januari en februari naar Thailand waren gevlucht, zie pag. 441/1 e.v.-'95.1 De Thaise regering beloofde de duizendenvluchtelingen bij de grens weg te halen, maar naar verluidt was er weinig te merken van extra Thaise veiligheidsvoorzieningen in de kampen.

Generaal Bo Mya, de leider van de Karen National Union (KNU) waarvan de DKBO in december 1994 was afgesplitst (zie pag. 441/1-'95), deed op 3 mei een beroep op de VN-Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen om de veiligheid van de Karens garanderen.

MILITAIR OFFENSIEF TEGEN KHUN SA

Op 6 mei werden bijzonderheden bekendgemaakt van het legeroffensief tegen de „drugskrijgsheer" Khun Sa (zie pag. 442/2-'95), waarbij naar verluidt diens troepen verdreven zouden zijn uit het westelijke deel van Tachilek, een belangrijk bolwerk, en het Mong Kyut-gebied.

Volgens een militaire woordvoerder waren er bij 65 grotere en kleinere gevechten met Khun Sa's Mong Tai Leger (MTA)tussen 11 maart en 4 mei 237 MTA-leden omgekomen en 45 kampen veroverd. waaronder drie met apparatuur voor de raffinage van heroïne. Daarbij waren aan regeringszijde 76 militairen gesneuveld en 178 gewond.

BEZOEK VAN AMERIKAANS CONGRESLID

Tijdens een onderzoeksreis van 28-30 mei voerde Bill Richardson, een Democratisch lid van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden, gesprekken met de regerende militaire Staatsraad voor Herstel van Recht en Orde (SLORC). Hij kreeg geen toestemming om Aung San Suu Kyi opnieuw te bezoeken, de gedetineerde oppositieleidster die hij in februari 1994 al had ontmoet (zie pag. 584/2-'94).

KABINETSWIJZIGINGEN

De regerende Staatsraad voor Herstel van Recht en Orde (SLORC) voerde op 15 juni een reorganisatie van het kabinet uit. Een van de veranderingen was de benoeming van het SLORC-lid luitenant-generaal Maung Hla tot hoofd van het nieuwe ministerie van immigratie en bevolking.

De verdeling van de portefeuilles zag er daarna als volgt uit:

Premier. defensie – generaal Than Shwe: vicepremiers - vice-admiraal Maung Maung Khin en luitenant-generaal Tin Tun; minister in het bureau van de voorzitter van de SLORC – luitenant-generaal Min Thein': ministers in het bureau van de premier - brigade-generaal Lun Maung, kolonel Pe Thein. brigade-generaal Myo Thant+, U Than Shwe+ en U Khin Maung Yin+: buitenlandse zaken – U Ohn Gyaw: binnenlandse zaken - luitenant-generaal Mya Thinn; nationale planning en economische ontwikkeling – brigade-generaal David Abel: religieuze zaken - luitenant-generaal Myo Nyunt; financien en inkomsten – brigade-generaal Win Tin: cultuur - brigade-generaal Thaung Myint+; immigratie en bevolking - luitenant-generaal Maung Hla*;sociale voorzieningen. hulpverlening en hervestiging - luitenant-generaal Soe Myint'; coöperaties - U Than Aung; industrie (I)– luitenant-generaal Sein Aung: bosbouw - luitenant-generaal Chit Swe; landbouw - luitenant-generaal Myint Aung; veeteelt en visserij - brigade-generaal Maung Maung; energie – U Khin Maung Thein: spoorwegvervoer - U Win Sein; voorlichting - generaal-majoor Aye Kyaw*; industrie (II) - generaal-majoor Kyaw Than*: bouwnijverheid - generaal-majoor Saw Tun*; communicatie en PTT – U Soe Tha; onderwijs - U Pan Aung; gezondheidszorg – vice-admiraal Than Nyunt: transport - luitenant-generaal Thein Win; handel – luitenant-generaal Tun Kyi: hotels en toerisme - luitenant-generaal Kyaw Ba; ontwikkeling van grensgebieden en nationale rassen – luitenant-generaal Maung Thint: arbeid - luitenant-generaal Aye Thaung: mijnbouw - luitenant-generaal Kyaw Min.

* Nieuw.
+Anderetaken.

TERUGTREKKING ICRC

Medio juni werd bericht dat het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) zijn kantoor in Rangoon sloot omdat het geen behoorlijke toegang tot de politieke gevangenen in Myanmar kreeg.
Het ICRC zei dat het in mei 1994 om toegang tot de gevangenen had verzocht en in maart 1995 een ,,onbevredigend" antwoord had gekregen.

BEZOEK SLORC-VOORZITTER AAN INDONESIË EN SINGAPORE

Generaal Than Shwe, voorzitter van de SLORC, bracht in juni een bezoek aan Indonesië en Singapore voor besprekingen met president Soeharto van Indonesië en premier Goh Chok Tong van Singapore.

Zowel Goh als Soeharto zou naar verluidt hebben beloofd zich sterk te maken voor de integratie van Myanmar in het economische en politieke netwerk van Zuidoost-Azië.

MON-OPSTANDELINGEN GEVEN GEWAPENDE STRIJD OP

Eind juni gaf de New Mon State Party als 15de belangrijke etnische rebellengroepering de gewapende strijd op (zie pag. 442/3-'95 voor het opgeven van de gewapende strijd door de Karen-opstandelingen in maart 1995).

VRIJLATING VAN AUNG S A S S C U KYI

Op 10 juli hief de SLORC onverwacht het huisarrest op van oppositieleider en Nobelprijswinnaar Aung San Suu Kyi. De SLORC had de bewegingsvrijheid van Suu Kyi in juli 1989 aan beperkingen onderworpen (zie pag. 338/3-'90).

Ondanks haar detentie had Suu Kyi's politieke partij, de Nationale Liga voor Democratie (NLD), in 1990 een overweldigende zetelmeerderheid behaald bij de verkiezingen voor een raadgevende assemblée. De SLORC had echter geweigerd zich neer te leggen bij de verkiezingsuitslag met het argument dat eerst een nieuwe grondwet nodig was, alvorens de macht kon worden overgedragen. Sinds 1993 werkte een nationale conventie aan het opstellen van een nieuwe grondwet.

Tijdens een persconferentie op 11 juli zei Suu Kyi dat de SLORC geen beperkende voorwaarden aan haar activiteiten had gesteld. Ze koesterde geen wrok tegen de SLORC en noemde enkele vooraanstaande juntaleden zelfs .,charmant".Tijdens een tweede persconfe entie op 13 juli bevestigde Suu Kyi haar voornemen ,, actief deel te nemen aan de bevordering van de democratie".

Suu Kyi's vrijlating werd met instemming begroet door d~ internationale gemeenichap

Drie dagen na haar vrijlating had Aung San Suu Kyi (r.)in haar huis op 13 juli 1995 een ontmoeting met Kyi Maung. de waarnemend leider van de oppositionele Nationale Liga voor Democratie (NLD).

Op 11 juli maakte de Japanse minister van buitenlandse zaken Yohei Kono kenbaar dat zijn regering bereid was om de overheidssteun aan Myanmar volledig te hervatten. Met uitzondering van enkele humanitaire hulpprojecten had de Japanse regering haar hulpverleningsprogramma voor Birma opgeschort na de machtsovername door de SLORC in 1988.

BEZOEK VAN VN-AFGEZANT

Medio augustus bracht Alvaro De Soto, een hoge politieke adviseur van de VN-secretaris-generaal, een bezoek aan Myanmar voor gesprekken met hoge SLORC-functionarissen en met oppositieleider Aung San Suu Kyi, wier huisarrest in juli was opgeheven (zie hierboven). Dit was de vierde gespreksronde tussen de VN en de SLORC, die bedoeld was om een dialoog tussen de junta en de oppositie op gang te brengen (zie voor de gesprekken in februari, pag. 441/2-'95).

Tijdens een persconferentie op 11 augustus maakte Aung San Suu Kyi bekend dat zij contact had gezocht met de SLORC, maar ze weigerde daarover verdere details te verschaffen.

STORING VAN BBC-UITZENDINGEN

Op 21 augustus maakte de British Broadcasting Corporation (BBC) bekend dat uitzendingen van de BBC World Service naar Birma voor het eerst in hun 35-jarig bestaan waren gestoord. De storing begon kort na de uitzending van een BBC-interview met Aung San Suu Kyi voor de World Service.

REGERINGSOFFEXSIEF TEGEN KAREN-GUERRILLASTRIJDERS

Volgens een bericht in de International Herald Tribune van 23 augustus rukten omstreeks 5.000 Myanmarese regeringsmilitairen op in de bergen van de oostelijke deelstaat Kayah in een poging ,,definitief af te rekenen" met de Karen Nationale Progressieve Partij (KNPP).

De KNPP had in maart een wapenstilstand ondertekend met de SLORC (zie pag. 44213-'95). maar deze overeenkomst was in juni weer verbroken.

BERICHTEN OVER SCHEURING IN STRIJDMACHT KHUN SA

In augustus bleek uit berichten dat het Mong Tai-leger (MTA),de zogenaamde nationalistische Shan-groepering van drugskrijgsheer Khun Sa, in twee facties was uiteengevallen.

Het Japanse persbureau Kyodo meldde op 29 augustus dat twee vooraanstaande Shan-leden van het MTA, Kan Ywet en Dae Wain, zich begin juli hadden afgesplitst en het Shan State National Army hadden opgericht. De Independent van 25 augustus zei dat de SLORC had ingespeeld op ,.de onvrede tussen Shans en Chinezen" in het MTA en ongeveer 1.000 Shan-leden van het MTA had overgehaald over te lopen. Hoewel Khun Sa zelf half Shan en half Chinees was. waren velen van zijn naaste adviseurs Chinese Nationalisten die zich vanuit Yunnan in China hadden teruggetrokken in de deelstaat Shan, na hun nederlaag tegen de Chinese communisten in 1949.

De *Financial Times* van 23 augustus berichtte dat het Myanmarese leger recentelijk een ,,groot offensief" tegen de strijdkrachten van Khun Sa was begonnen.

(Vor.ber.pag. 441/1 e.v.-1995)

NEPAL

LEGERCOMMANDANT VERVANGEN

Op 5 mei 1995 trad generaal Gadul Shamsher Rana, de commandant van het leger. af nadat hij de morele verantwoordelijkheid op zich had genomen voor de corruptie in de hogere rangen. Het schandaal betrof de verduistering van een bedrag van naar schatting $294.609 en had geleid tot gevangenisstraf en ontslag voor acht legerofficieren van de hoogste rang.

Rana, wiens ambtstermijn van vier jaar op 14 mei zou aflopen, werd opgevolgd door generaal Dharma Palbar Singh.

REGERINGSWIJZIGINGEN

De portefeuilles van de staatsminister voor industrie en waterbronnen, Hari Prasad Pandey, die op 25 mei aftrad, werden als volgt onder twee andere regeringsleden verdeeld:

Communicatie; voorlichting en waterbronnen - Pradip Nepal. staatsminister voor handel. toerisme, burgerluchtvaart en industrie - Bhim Bahadur Rawal.

De minister van lokale ontwikkeling en bevoorrading. Chandhra Prakash Mainali, werd op 14 juli van zijn post ontheven. Volgens berichten was Mainali in botsing gekomen met premier Man Mohan Adhikari die gekant was tegen de plannen van diens ministerie voor een nieuw ontwikkelingsprogramma voor het platteland.

ONTBINDING PARLEMENT. PROTEST OPPOSITIE. OPPERSTE GERECHTSHOF HERSTELT PARLEMENT IN FUNCTIE

Koning Birendra Bir Bikram Shah Deva ontbond op 13 juni het parlement en verzocht premier Man Mohan Adhikari en zijn ministerraad aan te blijven als interimregering, in afwachting van nieuwe verkiezingen op 23 november. Deze beslissing lokte krachtige protesten uit van de oppositiepartijen, die deze stap als ongrondwettig aanvochten.

Adhikari zei op 9 juni dat hij Birendra had gevraagd het parlement te ontbinden en algemene verkiezingen uit te schrijven na het mislukken van besprekingen tussen de regerende Verenigde Communistische Partij van Nepal (UCPN) en oppositiepartijen. In de berichtge-

ving werd beweerd dat Birendra in feite was ingegaan op het verzoek van de UCPS om haar te helpen te voorkornen dat er een motie van wantrouwen in het parlement werd ingediend

De oppositionele Nepalese Congrespartij (NCP), die beweerde dat de regering zich niet had gehouden aan haar beloften de vrijemarkthervormingen voort te zetten en die zelf in december haar steun aan de regering had ingetrokken na zich te hebben uitgesproken tegen de begrotingsvoorstellen. diende op 1i juni formeel een motie van wantrouwen in. De Rashtriya Prajatantra Partij (RPP), waarvan de UCPN-minderheidsregering voor haar voortbestaan afliankelijk was. had eerder aangekondigd dat zij een dergelijke motie zou steunen.

Tegelijkertijd legden de leiders van de NCP, de RPP en de Sadhbhavan Partij (SP), die samen over 106 van de 205 zetels in het parlement beschikten (zie pag. 144/1-'95), een memorandum voor aan de koning waarin zij het recht oin een alternatieve regering te vormen opeisten. Birendra's besluit om deze eis te negeren en in plaats daarvan het parlement te ontbinden. vormde voor de oppositiepartijen aanleiding tot juridische stappen. Op 19 juni dienden de RPP en de Sadhbhavan Partij ieder afzonderlijk een petitie in bij het Opperste Gerechtshof waarin ze de ontbinding van het parlement betwistten: de NCP had al twee van dergelijke petities ingediend.

Uitspraak Opperste Gerechtshof

Het Oppe ste Gerechtshof gelastte op 28 augustus dat het parlement weer in functie moest treden, nadat het Hof had bepaald dat de parlementsontbinding in juni in strijd met de grond et was geweest.

De uitspraak. bekrachtigd met acht tegen drie stemmen, was een antwoord op een door de oppositiepartijen ingediend beroep tegen de beslissing van premier Man Mohan Adhikari de ontbinding van het parlement aan te bevelen.

Op 30 augustus hielden aanhangers van Adhikari's UCPN demonstraties in Kathmandu tegen de uitspraak van het Opperste Gerechtshof. Dezelfde dag verzocht Adhikari ook het opnieuw bijeenroepen van het parlement uit te stellen. omdat zijn gezondheid te wensen overliet. Hij had lichte verwondingen opgelopen bij een helikopierongeliik. toen hij op 14 augustus op tournee was in de westelijke regio.

WERELDBANK ANNULLEERT LENING

De Wereldbank maakte op 4 augustus de annulering bekend van een concessionaire lening aan Nepal van $ 175 mln ten behoeve van het waterkrachtproject Arun III, waarvan de totale kosten waren geraamd op ca. $ 1 mrd

Het project. gesitueerd in een afgelegen vallei op ca. 320 km ten oosten van Kathmandu. was op verzet gestuit van armoedebestrijders en milieugroeperingen. De tegenstanders van het plan betoogden dat het te duur was voor een land. waarvan het gemiddeld jaarinkomen per hoofd slechts $ 180 bedroeg. Voorts benadrukten zij de mogelijke schadelijke gevolgen van het project voor het milieu.

In een op 8 augustus uitgegeven verklaring stelde de Wereldbank dat zij het Arun 111-project een ,,veelbelovende optie" achtte. afhankelijk van de invulling van sociale en milieutechnische overwegingen, maar dat de kosten van het welslagen van het project uitgingen ,,boven wat Nepal thans in de praktijk aankon".

Op 3 september 1995 hield de politie in Kathinandu leden van de All Nepal National Free Students' Union en communistische aanhangers tegen die wilden protesteren tegen de herinstallatie van het parlement in opdracht van het Opperste Gerechtshof.

Op 10 augustus zei premier Adhikari dat hij .,uiterst ongelukkig" was met het besluit van de bank de lening te annuleren.

(Vor.ber.pag. 442/3 e.v.-1995)

VIETNAM

GRENSBESPREKINGEN MET CIIINA

Van 22-27 mei 1995 vond in de Vietnamese hoofdstad Hanoi de vijfde bijeenkomst plaats van de werkgroep voor onderhandelingen over de gezamenlijke landg ens tussen Vietnam en China. Op 27 mei berichtte het Vietnamese nieuwsbureau *VNA* dat bij de besprekingen, die .,in een sfeer van vriendschap; oprechtheid, openheid en wederzijds begrip hadden plaatsgevonden. ,,enige vooruitgang" was geboekt. In september zou het overleg in China worden voortgezet (zie ook pag. 82/2/3, 83/3 en 446/1-'95).

OFFICIËLE ERKENNING DOOR VS

Op 11 juli maakte de Amerikaanse president Bill Clinton bekend dat de VS volledige diplomatieke betrekkingen met Vietnam zouden aangaan.

De normalisering van de betrekkingen was het hoogtepunt van een proces dat was begonnen met een gedeeltelijke versoepeling van de Amerikaanse sancties in 1992-1993 (zie pag. 509/3-'92). Het Amerikaanse handelsembargo werd opgeheven in februari 1994 (zie pag. 513/1-'94) en de t ee landen kwamen in januari 1995 overeen wederzijds verbindingsbureaus te openen (zie pag. 445/3 e.v.-'95).

President Clinton stelde dat normalisering in het belang was van de VS ,.om te werken aan een vrij en vreedzaam Vietnam in een stabiel en vreedzaam Azië". Desalniettemin bracht hij hulde aan de Amerikaanse militairen die hadden gevochten in de Vietnam-oorlog door te zeggen dat zij hadden gestreden uit ,,edele matieven". waaronder de wens ..het bereik van de vrijheid te vergroten". Volgens sommige analisten werd het tijdstip van Clintons aankondiging mede bepaald door binnenlandse politieke overwegingen en viel het zo vroeg voor de presidentsverkiezingen van 1996 om te voorkomen dat Vietnam een discussiepunt in de campagne zou worden. Clintons reputatie als tegenstander van de Vietnam-oorlog en het feit dat hij eind jaren '60 de diensplicht had ontlopen, waren in de aanloop naar de presidentsverkiezingen van 1992 een ernstige politieke handicapgebleken (zie pag. 319/1 e.v.-'92).

Clintons bekendmaking werd bekritiseerd door het Amerikaans Legioen en andere veteranenorganisaties die beweerden dat Vietnam geen duidelijkheid had verschaft over alle Amerikaanse gevangenen en militairen die tijdens de Vietnam-oorlog als vermist in actie (MIA's) waren geregistreerd. Clinton werd echter gesteund door vele Republikeinen die

Op 16 mei 1995 had een Amerikaanse missie met Winston Lord (l.),onderminister van buitenlandse zaken voor Oost-Azië en de Pacific, in Hanoi een ontmoeting met Do Muoi (r.),de secretaris-generaal van de Vietnamese Communistische Partij, over het lot van de MIAs.

volhielden dat Vietnam had voldaan aan de Amerikaanse eisen ten aanzien van de zo volledig mogelijke verantwoording over het lot van de MIA's. John McCain, een Republikeinse senator voor Arizona die als marinepiloot zes jaar krijgsgevangene was geweest in Vietnam, stelde bijvoorbeeld dat de Vietnamezen ,,waardevolle medewerking" hadden verleend bij het opsporen van MIA's en dat erkenning in het belang van de VS was, doordat Vietnam een strategisch tegenwicht zou vormen tegen de militaire macht van China in Azië. Amerikaanse functionarissen ontkenden echter dat de VS de betrekkingen met Vietnam normaliseerden als een methode om de groeiende militaire macht van China tegen te gaan. De Chinese regering gaf een verklaring uit waarin Clintons bekendmaking positief werd begroet.

In een landelijke televisieuitzending op 12 juli sprak de Vietnamese premier Vo Van Kiet zijn dank uit jegens Clinton en zei dat het Amerikaanse besluit een bijdrage vormde tot de vrede en stabiliteit in Zuidoost-Azië. Tevens beloofde hij dat zijn regering zich tot het uiterste zou blijven inspannen om vragen over het lot van de laatste Amerikaans MIA's te helpen oplossen.

BEZOEK VAN RUSSISCHE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

De Russische minister van buitenlandse zaken, Andrej Kozyrew, bracht eind juli een bezoek aan Vietnam, het eerste van een Russische minister sinds 1991. Het Russische persbureau *Itar-Tass* meldde op 27 juli dat de twee partijen overeen waren gekomen dat de Russische vloot de militaire basis van Cam Ranh Bay zou blijven gebruiken.

BEZOEK VAN AMERIKAANSE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken, Warren Christopher, bracht van 5-7 augustus een historisch bezoek aan Vietnam. Het was de eerste keer in 25 jaar dat een Amerikaanse minister van buitenlandse zaken het landbezocht.

Op 5 augustus werden officiële brieven voor het aangaan van permanente diplomatieke betrekkingen tussen de twee landen ondertekend en uitgewisseld door Christopher en de Vietnamese minister van buitenlandse zaken Nguyen Manh Cam.

Op 6 augustus woonde Christopher de openingsceremonie bij van de nieuwe Amerikaanse ambassade in Hanoi, waarvoor de VS Desaix Anderson. een carrière-diplomaat, als zaakgelastigde benoemden. De Vietnamese ambassade ia Washington was ingewijd op 5 augustus. Vietnam benoemde Le Van Bang, tot dan toe hoofd van Vietnams verbindingsbureau in de VS, tot zaakgelastigde

Tijdens zijn korte bezoek voerde Christopher gesprekken met alle vooraanstaande politieke figuren in Vietnam, onder wie Do Muoi. secretaris-generaal van de regerende Communistische Partij van Vietnam (CPV), en premier Vo Van Kiet.

Hong Ha, een lid van het CPV-secretariaat, bracht eind augustus een bezoek aan de VS.

ARRESTATIE VAN DISSIDENTEN

De Guardian van 28 juni meldde op basis van een verslag van de in Amerika gevestigde mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch/Asia dat de Vietnamese autoriteiten recentelijk twee bejaarde dissidenten die nauwe contacten onderhielden met de regerende Communistische Partij van Vietnam (CPV), hadden gearresteerd.

Volgens het verslag waren Tran Ngoc Nghiem (ook bekend als Hoang Minh Chinh), voormalig hoofd van het Marxistisch-Leninistisch Instituut (een invloedrijke CPV-denktank), en Do Trung Hieu, oprichter en lid van de in de jaren '80 door Zuidvietnamese veteranen opgerichte verboden Club van Verzetsstrijders, medio juni gearresteerd wegens het publiceren van materiaal waarin kritiek werd geuit op het machtsmonopolie van de CPV en op haar onverdraagzaamheid ten aanzien van afwijkende meningen.

Op 5 augustus 1995 ondertekenden de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher (1.)en zijn Vietnamese ambtgenoot Nguyen Manh Cam in Hanoi de documenten over het aangaan van diplomatieke betrekkingen tussen de VS en Vietnam.

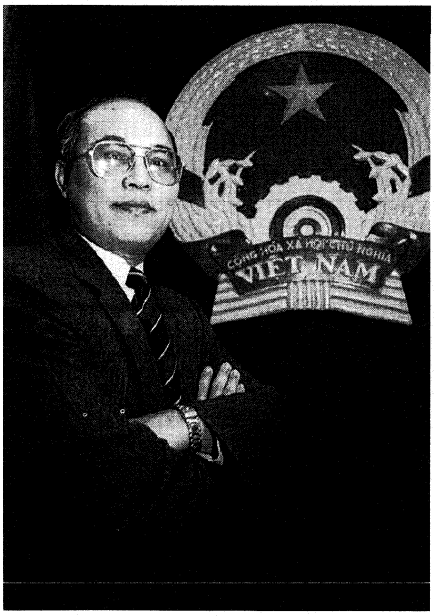

Le Van Bang, de Vietnamese zaakgelastigde in Washington.

GEVANGENISSTRAF VOOR DISSIDENTEN

Op 12 augustus veroordeelde het Volkstribunaal van Ho Chi Minh Stad negen politieke activisten, onder wie twee met een dubbele Vietnamees-Amerikaanse nationaliteit, tot gevangenisstraffen varierend van vier tot 15 jaar wegens ,,het uitvoeren van activiteiten om de volksregering omver te werpen".

De negen, allen lid van de Beweging voor Nationale Unificatie en Democratie-opbouw. waren eind 1993 gearresteerd na een poging een pro-democratie conferentie in Ho Chi Minh Stad te organiseren.

Op 15 augustus werden vijf leden van de dissidente Verenigde Boeddhistische Kerk van Vietnam (UBCV) veroordeeld tot gevangenisstraffen variërend van twee tot vijf jaarwegens ,,hetondermijnen van religieuze solidariteit". Een zesde UBCV-lid werd veroordeeld tot 24 maanden toezicht door de politie. Eén van de veroordeelden was Thich Quang Do, de op één na hoogste figuur in de UBCV.

De Far Eastern *Economic Review* van 7 september berichtte dat de UBCV-leden waren veroordeeld wegens het organiseren van een onafhankelijke hulpoperatie voor de slachtoffers van de overstroming in de Mekong-delta eind 1994. Alle massa-organisaties in Vietnam waren verplicht te opereren onder de paraplu van instanties die geleid werden door de Communistische Partij van Vietnam (CPV). zoals het Vaderland Front. maar de UBCV had geweigerd daaraan mee te werken.

(Vor.ber.pag. 445/3 e.v.-1995)

ILO

WERELDARBEIDSRAPPORT 1995. WERKNEMERSRECHTEN

Op 26 april 1995 publiceerde de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) het Wcreldarbeidsrapport 1995 (zie pag 817/3-'94 voor het rapport 1994)

In het rapport werd gewaarschuwd dat bij een toenemende levensvercvachting en een stijgend aantal werknemers dat vrijwillig of gedwongen vervroegd met pensioen ging, de kosten van pensioen- en gezondheidsvoorzieningen voor ouderen het komende decennium een steeds zwaardere last dreigden te worden voor de meeste geïndustrialiseerde economieën. Het rapport schatte dat, als de heersende trend zich zou voortzetten, er in 2025 in West-Europa slechts 1,5 loontrekker zou zijn op elke oudere uitkeringstrekker. In dat jaar zou 26 procent van de bevolking ouder zijn dan 60 jaar (tegen 19 procent in 1994). In Japan. het snelst vergrijzende land, zou het aantal ouderen tot 2025 zelfsverdubbelen.

Schending van werknemersrechten. ICFTU-rapport

Het bestuur van de ILO, op 6 april bijeen in Genève, veroordeelde El Salvador, Indonesië en Peru wegens ernstige schendingen van de rechten van werknemers en vakbondsleden, onder meer bestaande uit moord, marteling en opsluiting.

Uit het jaarlijkse onderzoek van de in Brussel gevestigde Internationale Confederatie van Vrije Vakbonden (International Confederation of Free Trade Unions, of ICFTU) bleek dat in 1994 een recordaantal van 98 landen de werknemersrechten geschonden hadden.

Volgens cijfers van de ICFTU waren er 528 arbeiders vermoord in 17 landen, terwijl er nog eens 1.933 waren verwond en 4.353 gearresteerd. Het grootste aantal moorden was gepleegdin Algerije. gevolgd door Colombia.

JAARLIJKSE CONFERENTIE. BEGROTINGSCRISIS

Van 6-21 juni hield de ILO in Genève haar jaarlijkse conferentie, terwijl Groot-Brittannië naar verluidt dreigde met de onmiddellijke opzegging van zijn lidmaatschap en de organisatie een begrotingscrisis boven het hoofd hing.

Begin juni was bericht dat de Britse regering had besloten uit de ILO te stappen als de conferentie Groot-Brittannië zou berispen voor het verbod dat in 1984 was ingevoerd op het vakbondlidmaatschap voor werknemers op het Genera1 Communications Head Quarters (GCHQ) in Cheltenham. De ILO had de Britse regering herhaaldelijk gevraagd dit verbod op te heffen omdat het een schending zou zijn van de ILO-conventies die Groot-Brittannië had ondertekend.

Tijdens een verhit debat op 14 juni drongen de afgevaardigden er bij Groot-Brittannië op aan om akkoord te gaan met een arbitragecommissie, maar gingen zij niet zover Groot-Brittannie te berispen en op te nemen in de ,,speciale paragraaf" in het conferentierapport die gereserveerd was voor landen die werknemersrechten overtreden zouden hebben

De Britse minister van werkgelegenheid, Michael Portillo, gaf naderhand te kennen dat hij tevreden was over het ILO-besluit Groot-Brittannië niet te berispen, maar hij benadrukte dat het verbod op het vakbondslidmaatschap op het GCHQ gehandhaafd bleef omdat dit .,essentieel voor het waarborgen van de nationale veiligheid" was. Berichten over de dreigende Britse opzegging van het ILO-lidmaatschap indien het tot een berisping zou zijn gekomen, werden officieel ontkend.

Begrotingscrisis

De ILO zag zich ook gesteld tegenover een dreigende financiële crisis aangezien de VS aangekondigd hadden hun contributie te verminderen - op dat moment een kwart van alle contributies. De VS stemden op 16 juni tegen de tweejaarlijkse begroting van $ 579,5 mln voor 1996-1997, die overigens werd goedgekeurd.

De begrotingscrisis van de ILO was verergerd door de val van de Amerikaanse dollar ten opzichte van de Zwitserse frank, de valuta waarin de ILO de meeste van haar kosten berekend kreeg. De goedgekeurde begroting gaf een nulgroei te kennen, maar volgens schattingen

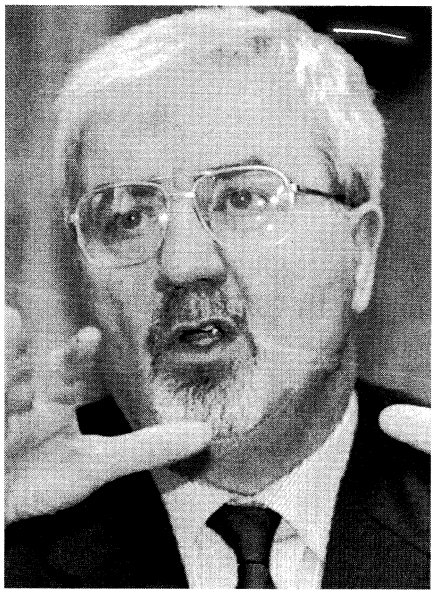

Michel Hansenne. de directeur-generaal van de ILO.

moest zij verhoogd worden tot minstens $ 625 mln om alleen al de lopende kosten te dekken.
(Vor.ber.pag. 448/1/2-1995)

IWC

VERBOD OP COMMERCIELE WALVIS VANGST GEHANDHAAFD

De 47ste jaarvergadering van de Internationale Walvisvaartcommissie (IWC) werd van 29 mei - 2 juni 1995 in Dublin (Ierland) gehouden. De vergadering besloot het moratorium op de commerciële walvisvangst, dat volgens een IWC-besluit van juli 1982 sinds het seizoen 1985-1986 gold, te handhaven. Een Japans verzoek om een beperkte hervatting van de commerciële walvisvangst werd verworpen. Voorts veroordeelde de IWC het besluit van Noorwegen de jacht op dwergvinvissen in het noorden van de Atlantische Oceaan voort te zetten. Wel werd een aantal quotums voor ,,walvisvangst voor eigen gebruik" goedgekeurd voor inheemse gemeenschappen in Alaska en Groenland en op St Vincent en de Grenadines.

Japan, dat al diverse jaren een omstreden ..wetenschappelijke" walvisvangst had uitgevoerd. vroeg om toestemming voor een hervatting van de walvisvangst voor de ,,kustgemeenschap", met een beginquotum van 50 dwergvinvissen. Het verzoek werd verworpen met 14 tegen 10 stemmen.

Noorwegen had in 1993 de jacht op dwergvinvissen hervat in strijd met het moratorium. Op 6 juni 1994 stelde het een quotum van 301 stuks vast. De jacht van 1995. die op 2 mei van start ging. was bijzonder omstreden. omdat deze plaatsvond tegen een achtergrond van beschuldigingen dat Noorwegen de populatie van deze dieren in het gebied te hoog raamde.

De volgende IWC-vergadering zal volgens plan in juni 1996 te Aberdeen (Schotland) worden gehouden.
(Vor.ber.pag. 818/2 e.v.-1994)

NAVO

MALTA TREEDT TOE TOT „PARTNERSCHAP VOOR VREDE"

Malta werd op 26 april 1995 geregistreerd als het 26ste lid van het NAVO-programma ,,Partnerschap voor Vrede" (PFP).(Zie pag. 449/1/2-'95 voor de toetreding van Oostenrijk als 25ste lid.)

De maatregel ging gepaard met protesten van Maltese oppositiegroepen die beweerden dat het PFP-lidmaatschap in strijd was met de neutrale status van het land. De Maltese regering beloofde echter de constitutionele garantie van Malta's neutraliteit uit 1937 te honoreren.

Een groepsfoto van de deelnemers aan de bijeenkomst van de Noordatlantische Raad op 31 mei 1995 in Noordwijk (Nederland).

VERGADERING MINISTERS VAN BCITENLANDSE ZAKEN

Op 30 mei kwamen de ministers van buitenlandse zaken van de NAVO-lidstaten bijeen in Noordwijk (Nederland). Zij herhaalden hun vaste voornemen het lidmaatschap van de organisatie te verlenen aan de voormalige communistische staten in Oost-Europa. In een na afloop uitgegeven communiqué werd echter beklemtoond dat die uitbreiding ,,onderdeel van een evolutionair proces (zou zijn), rekening houdend met de politieke en veiligheidsontwikkelingen in geheel Europa".

De ministers gaven ook uiting aan hun tevredenheid over de tot dusver geboekte voortgang van een interne studie naar de gevolgen van de uitbreiding van de alliantie (zie pag. 448/3-'95), en verzekerden dat ,,de resultaten collectief aan alle geïnteresseerde partners gepresenteerd zullen worden (...) en desgevraagd individueel (...), ruim op tijd voor onze vergadering in december".

De zorgvuldige verwoording van de verklaring was naar verluidt bedoeld om de Russische bezorgdheid weg te neinen over het tempo van NAVO's uitbreiding met de voormalige Warschaupact-landen. vlak voordat Rusland had ingestemd met de twee kernakkoorden die zijn toetreding tot het ,,partnerschap voor vrede" (PFP)-programma zouden bezegelen (zie pag. 591/1 e.v.-'94 enhieronder).

Rusland keurt ,,partnerschap voor vrede" goed

Op 31 mei tekende de Russische minister van buitenlandse zaken, Andrej Kozyrew, twee samenwerkingsakkoorden met de NAVO, die in december nog verworpen waren (zie pag. 448/3-'95), na een bijeenkomst met de ministers van buitenlandse zaken van de NAVO-lidstaten in Noordwijk.

De documenten over het ,,individuele partnerschapsprogramma", die op dat moment waren aanvaard door 14 leden van het ,,partnerschap voor vrede", hadden betrekking op afspraken over gemeenschappelijke oefeningen en manoeuvres, en schetsten de terreinen waarop overleg zou plaatsvinden, van samenwerking bij vredeshandhaving tot nucleaire veiligheid.

Voor de goedkeuring van de akkoorden heerste er enige vrrwarring. die nog verergerd werd door berichten op 25 mei dat Rusland had gedreigd zijn handtekening niet te zetten tenzij de NAVO alsnog de Russische bezwaren tegen haar expansie in oostelijke richting zou opnemen in de documenten.

Ruslands besluit om de akkoorden uiteindelijk toch te tekenen werd door de NAVO-ministers van buitenlandse zaken begroet als ,,het openen van de weg voor hernieuwde en uitgebreide samenwerking tussen de alliantie en Rusland". Zij maakten ook plannen bekend om de pas aangeknoopte betrekkingen te versterken door aan het einde van dat jaar een overlegmechanisme met Rusland te ontwikkelen dat de ,,basisprincipes van samenwerking op het gebied van veiligheid" zou uitwerken.

Op een persconferentie na zijn ve gadering met de NAVO-ministers van buitenlandse zaken zei Kozyrew echter dat Rusland gekant bleef tegen de oostwaartse expansie van de NAVO. Hij drong aan op de omvorming van de alliantie van een militaire in een politieke organisatie die ..onderdeel (zou moeten) worden van een

pan-Europees veiligheidsstelsel". NAVO-secretaris-generaal Willy Claes antwoordde dat de roelating van nieuwe leden ..niet gericht is tegen Rusland en evenmin de nationale veiligheidsbelangen van Rusland aantast".

VERGADERING VAN MINISTERS VAN DEFENSIE

Op 8 juni troffen de ministers van defensie van de NAVO-lidstaten elkaar in Brussel.

Een na afloop uitgegeven communiqué maakte melding van het feit dat Rusland het ..individuele partnerschapsprogramma" (zie hierboven) had aanvaard, en onderstreepte dat de NAVO de Russische bezorgdheid over de oostwaartse expansie van de organisatie onderkende door de onlangs door de NAVO-ministers van buitenlandse zaken gedane belofte te herhalen, dat de uitbreiding van de alliantie „een evolutionair proces" zou zijn. De ministers brachten vooral de „aanpassing van de alliantie" onder de aandacht door hun steun uit te spreken voor de gezamenlijke defensieplanning en -evaluatie: die eind 1994 van start was gegaan met de voormalige Warschaupact-landen onder auspiciën van het „Partnerschap voor Vrede" (PFP)-programma.

BIJEENKOMST NACC

Op 9 juni ontmoetten de NAVO-ministers van defensie hun collega's van het vroegere Warschaupact in de Noordatlantische Samenwerkingsraad (North Atlantic Co-operation Council, of NACC) om de voortgang van de PFP-planning en evaluatie te herzien.

De afwezigheid van de Russische minister van defensie, generaal Pawel Gratsjew, die de Russische president Boris Jeltsin vergezeld zou hebben naar een bijeenkomst in Oekraïne. voedde de geruchten dat Rusland gekant bleef tegen de toenadering van de NAVO tot de landen van het voormalige Sowjet-blok. Gratsjew werd vervangen door de Russische ambassadeur in België, Witali Tsjoerkin.

(Vor.ber.pag. 448/2 e.v.-1995)

VERENIGDE NATIES

CONFERESTIE IN NEW YORK OVER VISVOORRADEN

Van 27 maart - 12 april 1993 namen afgevaardigdcn uit 150 landen in New York deel aan de eerste VN-conferentie over verspreid levende en rondtrekkende vissoorten. De conferentie moest de laatste hand leggen aan een ontwerpverdrag op grond van de Zeerechtconventie uit 1982 (zie pag. 155/2-'95), waarin een breed programma zou worden vastgelegd voor het beheer van bedreigde visstanden op volle zee.

Speciale zorg baarde. naast de uitputting van de risvoorraden. de kwestie van zogenaamde „grensoverschrijdende zwerfvissen", vissen die heen en weer zwommen over de 200-mijlsgrens van de exclusieve economische zone (EEZ)waarop een land krachtens de Zeerechtcocventie recht had. Deze kwestie had recentelijk het middelpunt gevormd van een geschil tussen Canada en de Europese Unie (EU. zie pag. 478/3 e.v.-'95). De afgevaardigden overwogen naar verluidt hoe de visserij ook op volle zee zou kunnen worden beheerst. ivaar meer en meer intensief gevist werd.

Akkoord over visstand

Afgevaardigden uit 99 landen aanvaardden op 4 augustus in New York een globaal akkoord dat streefde naar het behoud van de visstand en het voorkomen van conflicten over de visvangst op volle zee. Het akkoord zou volgens plan in november of december aan de Algemene Vergadering van de VN worden voorgelegd. Om van kracht te worden was ratificatie door minimaal 30 landen vereist.

Tot de voornaamste punten uit het akkoord behoorden de implementatie van quotums en beschermingsmaatregelen, het anderen laten delen in de visserijgegevens, en de bescherming van de biodiversiteit in zee.

Milieugroeperingen, waaronder Greenpeace, leverden kritiek op het akkoord, omdat het volgens hen geen gedetailleerde eisen voor visserij-uitrusting bevatte en niets zou ondernemen om het hoofd te bieden aan de wereldwijde visserijcrisis.

CONFERENTIE IN BERLIJN OVER OPWARMING VAN DE AARDE

De VN-conferentie over klimaatverandering, die van 28 maart tot 7 april in Berlijn werd gehouden en werd bijgewoond door delegaties van circa 170 landen en internationale organisaties, eindigde met de aanvaarding van het zogenoemde Mandaat van Berlijn, waarin de noodzaak werd erkend van verdere reductie van de uitstoot van gassen die een broeikaseffect veroorzaakten, om de opwarming van de aarde tot staan te dwingen, maar waarin geen concrete nieuwe doelstellingen werden genoemd. Ook werd geen mechanisme vastgesteld om tot besluiten met meerderheid van stemmen te komen.

De 32 leden tellende Alliantie van Kleine Eilandstaten (Alliance Of Small Island States AOSIS), waartoe landen behoorden die rechtstreeks gevaar liepen als de opwarming van de aarde zou resulteren in een stijgend zeespiegelniveau, had gepleit voor een algemeen streven naai reductie van de emissie tot 20 procent onder het niveau van 1990 in het jaar 2005 Milieuorganisaties waren evenals de AOSIS teleurgesteld en noemden de Berlijnse conferentie een gemiste kans

De formele naam van de conferentie was Eerste Conferentie van Partijen in de VN-Raamwerkconventie over Klimaatverandering. Haar doelen waren (i)de voortgang te evalueren die was geboekt ten aanzien van de cloelstelling van de Conventie voor de reductie van de uitstoot van kooldioxyde en andere „broeikasgassen" tot het niveau van 1990 in het jaar 2000. en (ii) een protocol voor te bereiden voor het stellen van nieuwe doelstellingen in de komende eeuw {Zie pag 661/2 e.v.-'92 voor het afsluiten van de Conventie op de „top van de aarde". de VN-conferentie voor milieu en ontwikkeling die in juni 1992 in Rio de Janeiro (Brazilië)was gehouden.]

In het Mandaat van Berlijn, dat unaniem werd aangenomrn. werd erkend dat bestaande pogingen om het broeikascffcct tc bestrijden „niet adequaat" waren om de dreiging van klimaatverandering af te wenden. Het Mandaat riep op tot overeenstemming over nadere doelstellingen in 1997 en opname van deze doelstellingen in een „protocol of ander rechtsgeldig instrument". Een globaal representatieve groep landen werd gemachtigd hierover te onderhandelen, waarna in 1996 een voortgangsvergadering zou worden belegd. In Bonn (Duitsland) zou een permanent secretariaat voor de Conventie worden opgericht.

Een Amerikaans voorstel. dat in het slotdocument werd geschetst en dat de steun genoot van de meeste industrielanden. introduceerde het beginsel van „gezamenlijke iinplementatie". dat wil zeggen dat een industrieland emissieverlagingen in de Derde Wereld kon financieren. Een „proefase" van onbepaalde duur zou

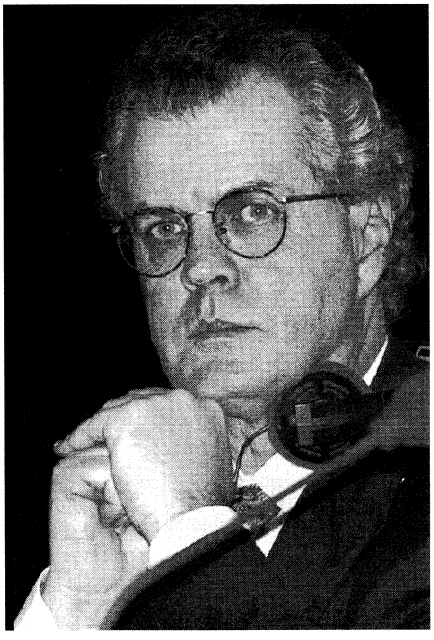

Aan het slot van de VN-conferentie over klimaatverandering beantwoordde Michael Zammit Cuttajar (Malta) de toekomstige voorzitter van de Milieuconferentie in Bonn (Duitsland) op 7 april 1995 in Berlijn vragen van journalisten

onmiddellijk ingaan. De bedoeling was dat het betalende industrieland uiteindelijk de gerealiseerde reductie in de Derde Wereld met zijn eigen reductiequotum mocht verrekenen.

De ontwikkelingslanden weigerden zich formeel te binden aan een verlaging van de emissieniveaus, hoewel China, India en andere landen erkenden dat klimaatverandering een wereldwijd probleem was. niet slechts een zaak van de geïndustrialiseerde wereld

BEGROTINGSVOORSTELLEN VAN VN-SECRETARIS-GENERAAL

Op 28 april werd officieel bericht dat VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali een begrotingsvoorstel voor de VN-programma's had ingediend ter waarde van $ 2,51 nird voor de jaren 1996-1997. Het voorstel behelsde een vermindering van de uitgaven met $ 109 mln (of wel 4,2 procent van dc begroting voor 1994-1995), het schrappen van 201 functies en het scheppen van 66 nieuwe. Terreinen die in aanmerking kwamen voor hogere uitgaven, waren onder meer internationale en regionale ontwikkelingssamenwerking, vredeshandhaving, mensenrechten en interne toezichthoudende taken. (Zie pag. 154/3 e.v.-'95voor de jaarrede van de secretaris-generaal in 1994 over de financiële toestand van de VN.)

ONDERZOEK NAAR FRAUDE UNICEF

De nieuwe directeur van het Internationale Kindernoodfonds van de VN (UNICEF), Carol Bellamy, onthulde op 26 mei dat bij een interne accountantscontrole van het UNICEF-kantoor in Kenia aan het licht was gekomen dat in 1993-1994 door fraude $ 1 mln was verdwenen en door wanbeheer naar schatting $ 9 mln. Op de persconferentie in New York waar zij met dit nieuws kwam, beloofde Bellamy ,,onmiddellijk kordate stappen" te ondernemen tegen de verantwoordelijken, en bevestigde zij dat de accountants het ontslag van acht werknemers gelast hadden en tegen 16 anderen aanklachten wegens ernstig wangedrag hadden ingediend, onder wie twee oud-directeuren van de UNICEF-operaties in Kenia. Tegen nog eens 23 mensen werd een onderzoek ingesteld.

De verliezen, volgens UNICEF-functionarissen het ergste schandaal in de geschiedenis van de organisatie, bedroegen bijna een kwart van het totale budget van ongeveer $ 37 mln van het Keniaanse kantoor. Volgens een voorlopig rapport van UNICEFs accountants was de toestand van het kantoor in Kenia in 1993 en 1994 ,;chaotisch', toen miljoenen dollars aan noodhulp het land binnenkwamen die bestemd waren voor de slachtoffers van de droogte in het noorden en voor hulp aan vluchtelingen van de burgeroorlog in Somalia.

(Vor.ber.pag. 449/3 e.v.-1993)

FEESTELIJKHEDEN VOOR VERJAARDAG OKDERTEKENING VN-HANDVEST. FINANCIËLE CRISIS. RAPPORT OVER ORGANISATIE

De 50ste verjaardag van de ondertekening van het VN-Handvest werd op 26 juni gevierd, terwijl er werd aangedrongen op dringende hervormingen en de organisatie een grote financiële crisis boven het hoofd hing.

Tijdens een plechtigheid in New York, die werd bijgewoond door de permanente vertegenwoordigers bij de VN in de hele wereld, zwoer VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali de in het VN-handvest belichaamde idealen te verdedigen: ,,Wij zijn de wachters van de droom van wereldwijde samenwerking. Wij zullen deze droom niet in rook laten opgaan."

Op een gelijktijdig gehouden plechtigheid in San Francisco herhaalde de Amerikaanse president Bill Clinton nog eens dat de VS de VN steunden, maar ook onderstreepte hij de beperkingen van de organisatie en daagde hij de Algemene Vergadering van de VN uit een plan uit te werken voor een ,,grotestructurele hervorming" nog vóór de aanvang van de volgende zitting in oktober.

Financiële crisis

De druk op de VN nam toe ten gevolge van een verergerende financiële crisis, waarvan Boutros Ghali op 22 juni de omvang bevestigde. In een te New York uitgegeven verklaring waarschuwde hij dat de crisis zo ernstig was dat de VN zich gedwongen zouden kunnen zien de uitbetaling te stoppen aan lidstaten die troepen en uitrusting leverden voor de internationale vredeshandhaving. Hij voorspelde dat de schulden die de VN hadden gemaakt bij hun vredeshandhavende taken, zouden stijgen van $ 800 mln op dat moment tot $ 1,1 mrd aan het einde van 1995.

De totale VN-schulden op dat moment werden geraamd op $ 1.5 mrd. (Zie pag. 154/3 e.v.-'95 voor de jaarlijkse verklaring over de VN-financiën.) De lidstaten waren de organisatie nog ongeveer $ 2,8 mrd aan achterstallige contributies schuldig, waaronder bijna $ 1,2 mrd van de VS, de grootste contribuant aan de VN. en $ 600 mln van Rusland.

Verslag van internationale commissie

Een medio juniverschenenverslagdat in opdracht van Boutros Ghali was voorbereid door een internationale commissie, steunde zijn voorstellen voor een snelle reactiemacht van de VN en stelde tevens voor naast de VN-Veiligheidsraad een economische en een sociale raad in het leven te roepen

Het rapport stelde tevens voor het aantal permanente leden van de Veiligheidsraad te vergroten van vijf tot tien (Zie pag 154/1/2-'95 en 449/3-'95 voor voorgestelde uitbreiding van de Veiligheidsraad)

Een van de aanbevelingen was de oprichting van een troepenmacht. bestaande uit 10.000 soldaten, politieagenten en burgers, die snel kon worden ingezet om besluiten van de Veiligheidsraad uit te voeren en dreigende crises te beheersen.

RAPPORT OVER LANDMIJNEN. CONFERENTIE

Een VN-rapport over tegen personen gerichte landmijnen, gepubliceerd na de eerste VN-conferentie over landmijnen die van 2-4 juni in Phnom Penh (Cambodja) werd gehouden, schatte de kosten van het opruimen van de 110 mln landmijnen in de hele wereld op circa $ 75 mln (zie ook pag. 652/1/2-'95). Het rapport stelde dat er in 1994 in de hele wereld 100.000 landmijnen waren gevonden en dat er in diezelfde periode 5 mln gelegd zouden kunnen zijn in Afrika, het Midden-Oosten, Azië en op de Balkan.

Een driedaagse VN-conferentie over het opruimen van mijnen, die in Genève werd gehouden, eindigde op 7 juli met toezeggingen tot een totaal van $ 20,5 mln voor de financiering van het opruimen van 110 mln landmijnen.

(Vor.ber.pag. 449/2 e.v.-1995)

LDC-VERGADERING UNCTAD

Onder auspiciën van de VN-Conferentie voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) vond van 29 mei - 2 juni een vergadering plaats van vertegenwoordigers van de 48 ,,minst ontwikkelde landen" (least developed countries, of LDC's) en van donorlanden. De vergadering zou voorbereidingen treffen voor een intergouvernementele conferentie die eind september in New York zou plaatsvinden en waarop het in februari en september 1990 aangenomen actieprogramma voor het laatste decennium van de 20ste eeuw (zie pag. 70/2/3-'91) geëvalueerd zou worden.

Uit een UNCTAD-studie over de LDC's, die tijdens de voorbereidingsvergadering uitkwam, bleek dat de gemiddelde economische groei van de LDC's in 1994 niet hoger was geweest dan 1,4 procent - minder dan de groei in de periode 1990-1993, en beduidend lager dan de geschatte jaarlijkse bevolkingsgroei in de LDC's van 2,3 procent. [In maart had

de UNCTAD vonrspeld dat de economie van de LDC's in 1995 gemiddeld 2,4 procent zou groeien, zie pag. 450/3-'95.] De studie stelde dat het voornamelijk aan de lage groeicijfers te wijten was dat het inkomen per hoofd van de bevolking i r de LDC's in de voorbije 15 jaar regelmatig was gedaald.

De studie bevestigde ook dat de groei in de Afrikaanse en de Aziatische LDC's verschilde De groei in de Aziatische landen was in 1994 3,5 procent geweest en zou in 1995 tot 4.2 procent stijgen, terwijl de groei in de Afrikaanse landen in 1994 maar 0,1 procent bedroeg en in 1995 slechts tot 0,9 procent zoustijgen.

(Vor.ber.pag. 450/3-1995)

VS-CONTRIBUTIE AAN UNIDO VERLAAGD

Begin juli werd officieel bevestigd dat de VS hadden besloten slechts $ 13 mln van de verschuldigde $ 26 mln bij te dragen aan de jaarbegroting van $ 104 mln van de VN-Organisatie voor Industriële Ontwikkeling (UNIDO). In de VS nam de binnenlandse druk om de Amerikaanse financiële steun aan VN-activiteiten te beperken alsmaar toe (zie o.a. pag. 450/1-'95).

De UNIDO-bijdragen werden vastgesteld op basis van het vermogen om te betalen. met een limiet van 25 procent van de totale begroting van welk land dan ook. Hoewel de VS hun maximaal niveau hadden bereikt. hadden zij in 1993 met hun huidige verplichtingen ingestemd.

Een meerderheid van de 168 UNIDO-leden veroordeelde het Amerikaanse besluit. Japan beschuldigde de VS van ,,criminaliteit", terwijl de Groep van 77 (G-77), de vertegenwoordiging van de Derde Wereld, verklaarde dat de verlaging de actuele pogingen van UNIDO om de organisatie te stroomlijnen zou dwarsbomen.

(Vor.ber.pag. 671/1-1993 en 449/3-1995)

WHO

TOENAME AANTAL AIDS-GEVALLEN

Op 3 januari 1995 maakte de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) bekend dat het cumulatieve totaal van officieel geregistreerde gevallen van aids (acquired immune deficiency syndrome) onder volwassenen en kinderen wereldwijd was gestegen tot 1.025.073 in 192 landen per 31 december 1994.

De jongste officieuze schattingen, uit augustus 1994 (zie pag. 8713-'95). stelden het aantal echte aids-gevallen wereldwijd op circa 4 mln.

RESCHRIFTELDIGINGEN TEGEN NAKAJIMA

Begin februari was de directeur-generaal van de WHO, Hiroshi Nakajima, het middelpunt van een controverse nadat hij racistische opmerkingen zou hebben gemaakt toen hij de schrijfvaardigheid en het organisatievermogen van de Afrikaanse medewerkers van de WHO in twijfel trok tijdens de vergadering van een subgroep van het bestuur van de organisatie.

Op 3 februari verweerde Nakajima zich tegen de aantijgingen. die voor hel eerst waren verschenen in de plaatselijke *Geneva* Post op 1 februari. Hij weigerde zijn verontschuldigingen aan te bieden en zei dat zijn woorden verkeerd begrepen waren. Afrikaanse ambassadeurs bij de VN stelden de kwestie formeel aan de orde tijdens eenvergadering in Genève op 8 februari.

Nakajima was in 1993 al eens beschuldigd van wangedrag en het kopen van stemmen na zijn campagne voor herverkiezing als directeur-generaal van de WHO (zie pag 82/3- 94)

WERELDGEZONDHEIDSVERGADERING

Van 1-12 mei werd in Geneve (Zwitserland) de 48ste Wereldgezondheidsvergadering gehouden, het hoogste orgaan van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)die 189 leden telt.

De afgevaardigden verwierpen een 16,2-procentsverhoging van de normale WHO-begroting. Dit besluit werd algemeen beschouwd als een persoonlijke nederlaag voor directeur-generaal Hiroshi Nakajima. De Vergadering keurde wel een normale begroting goed van $ 842,654 mln voor de jaren 1996-1997, wat een bescheiden verhoging betekende van 2,5 procent ten opzichte van 1994-1995 (zie pag. 83/1/2-'94). In 1993 had de Vergadering strenge begrotings- en accountantscontroles ingesteld na geruchten over financiele onregelmatigheden waarbij Nakajima betrokken was die toen campagne voerde voor zijn herverkiezing als directeur-generaal (zie pag. 443/3-'93 en 82/3-'94).

Accountantscontrole

De controverse rond Nakajima was op 5 mei verscherpt, toen de externe accountant van de WHO, Sir John Bourne van de Britse nationale rekenkamer (National Audit Office, NAO). in een brief aan de voorzitter van de Vergadering had laten weten dat hij aan het einde van zijn mandaat in december niet herbenoemd wilde worden omdat het WHO-secretariaat weigerde mee te werken aan zijn onderzoek naar fraude, verspilling en financiële malversaties op het regionale WHO-kantoor voor Afrika.

In een op 8 mei uitgegeven verklaring beweerde Bourne dat zijn staf was gestuit op een ,,steeds vijandiger houding" van de kant van de WHO-leiding. Hij liet doorschemeren dat het gebrek aan samenwerking was begonnen nadat bij de externe boekencontrole in 1993 financiële onregelmatigheden aan het licht waren gekomen bij contractuele betal·ingen aan sommige direclieleden van de WHO voorafgaande aan Nakajima's herverkiezing.

Op 5 mei had de WHO naar verluidt geweigerd te reageren op het onderzoek van de externe accountant, dat het financiele wanbeheer op het regionale WHO-kantoor in Kongo bevestigde. Enkele van de bevindingen waren dat er verantwoordingsstukken ontbraken met betrekking tot een vermist bedrag van C 8 mln, dat er frauduleuze aanspraken waren gemaakt op giften voor onderwijsdoeleinden en dat er niet-geautoriseerde contante voorschotten waren uitgekeerd aan vier niet met name genoemde personen die niet tot het WHO-personeel behooraen, voor het bijwonen van een conferentie.

Resolutie tegen Nakajima ingetrokken

Op 11 mei trok een groep Afrikaanse landen een door Namibië en Zambia ingediende resolutie in waarin Nakajima's aftreden als directeur-generaal werd geëist omdat hij racistische opmerkingen tegen Afrikaanse stafleden gemaakt zou hebben (zie hierboven).

Hoewel zij de resolutie introkken, veroordeelden de Afrikaanse landen tijdens het debat op 11 mei Nakajima unaniem voor zijn vermeende racistische opmerkingen en beschuldigden zij hem van .,racistische vooroordelen". Nakajima ging niet in op een uitnodiging van de voorzitter van de Vergadering om tereageren op het debat.

Wereldgezondheidsonderzoek

Uit het eerste wereldgezondheidsonderzoek van de WHO, dat op 1 mei in een rapport werd gepubliceerd, bleek dat armoede veruit de belangrijkste factor was bij de oorzaken van ziekten en dood. Het rapport benadrukte de toenemende kloof in ,,gezondheiden rijkdom" tussen de rijke en arme landen en wees onder meer op het verschil in de levensverwachting bij de geboorte. die bijvoorbeeld in Oeganda en andere landen in Centraal-Afrika 43 jaar was tegen 78 jaar (en nog stijgend) in sommige ontwikkelde landen als Japan en Zweden.

Het rapport liet zien dat één vijfde van de wereldbevolking van 5,6 mrd mensen in extreme armoede leefde en dat bijna één derde van de kinderen op de wereld ondervoed was. De helft van de wereldbevolking, aldus het rapport, had geen toegang tot de essentiële geneesmiddelen.

(Vor.ber.pag. 87/1 e.v.-1995)

INDEX AFLEVERING NR. 3098

BOEROENDI Escalatie geweld, humanitaire hulp tijdelijk stopgezet, verdere ontwikkelingen **699**
CAMBODJA Sam Rangsi uit Funcinpec en parlement **712**
Buitenlandse bezoekers **713**
DUITSLAND FDP-nederlagen bij deelstaatverkiezingen **671**
Nieuwe leider FDP, regionale ontwikkelingen **672**
Begroting goedgekeurd **673**
EUROPESE UNIE Voorbereiding op intergouvernementele conferentie van 1996 **675**
Top in Cannes **676**
Ondertekening van Europol-Conventie **678**
,,Open skies"-akkoorden tussen VS en Europese landen **679**
FILIPPIJNEN Strijd op Mindanao **714**
Minister van buitenlandse zaken afgetreden **714**
Congresverkiezingen **715**
Vredesbesprekingen met NDF en MNLF in impasse **715**
Veroordeling ,,Bong Bong" Marcos **716**
Akkoord met China over gedragscode Spratley-Eilanden **717**
FRANKRIJK Winst voor Nationaal Front bij gemeenteraadsverkiezingen **679**
Constitutionele hervormingen **680**
Minister van financiën ontslagen **680**
Bomaanslagen **681**
GABON Repatriëringscijfers, referendum over grondwet **701**
GCC Vergadering ministers van buitenlandse zaken **708**
GIBRALTAR Confrontatie met Groot-Brittannië, campagne tegen smokkelaars **683**
GROOT-BRITTANNIE Strijd om leiderschap Conservative Party **683**
Overwinning voor Major **684**
Minister Hurd treedt af, kabinetswijzigingen, samenstelling kabinet **684**
Ontwikkelingen in Noord-Ierland, vredesproces in impasse **686**
Aftreden van Molyneaux **688**
HAÏTI Parlementaire en lokale verkiezingen **689**
Kabinetswijzigingen **691**
ILO Wereldarbeidsrapport 1993, jaarlijkse conferentie, begrotingscrisis **723**
IRAN Devaluatie van de rial, nieuwe valutabeperkingen, verwerping van doodstraf voor zwarthandelaren **708**
Uitvoering VN-sancties, reacties **708**
Buitenlandse betrekkingen **709**
Benoeming vice-presidenten **710**
Vonnissen in corruptieproces **711**
IVOORKUST Betoging tegen kieswet, Ouattara aangewezen tot presidentskandidaat RDR **701**
IWC Verbod op commerciële walvisvangst gehandhaafd **724**
JEMEN Begroting 1995, andere economische hervormingen **711**
President Saleh bezoekt Saoedi-Arabië **711**
Regeringswijzigingen **711**
KENIA Verhoging minimumloon, begroting 1995-'96 **702**
Leakey gaat politiek in, kritiek president op buitenlandse inmenging, verdere binnenlandse ontwikkelingen **702**
Pressie van crediteurenlanden **703**
LESOTHO Begroting voor 1995-1996, IMF-krediet **703**
Reorganisatie kabinet **703**
MALEISIË Nieuw kabinet **717**
Tegenslag voor DAP **718**
MEXICO Gouverneursverkiezingen **691**
Vredesbesprekingen met EZLN **692**
Financiële ontwikkelingen **693**
Bloedbad in Guerrero **694**
MYANMAR Kabinetswijzigingen **719**
Vrijlating van Aung San Suu Kyi **719**
Berichten over scheuring in strijdmacht Khun Sa **720**
NAVO Vergadering ministers van buitenlandse zaken **724**
Vergadering ministers van defensie, bijeenkomst NACC **725**
NEDERLAND Troonrede **657**
Begroting 1996, miljoenennota **659**
Macro Economische Verkenning 1996 **661**
Sociale nota 1996 **662**
Reacties sociale partners **664**
Algemene beschouwingen **665**
Aanleg Betuwelijn door kabinet goedgekeurd **668**
Necrologieën **670**
Nieuwe leden Eerste en Tweede Kamer **671**
NEDERLANDSE ANTILLEN Nieuwe gezaghebbers op Curaçao en St. Maarten **695**
Premier Pourier in Nederland, tegenbezoek van minister Voorhoeve **695**
Referendum over staatkundige toekomst **696**
Akkoord over kustwacht verworpen door Antilliaanse Staten **696**
Akkoord met Nederland over aanpak fraude en misbruik belastingen **697**
NEPAL Ontbinding parlement, protest oppositie **720**
Opperste Gerechtshof herstelt parlement in functie **721**
NICARAGUA Sociale onrust **698**
Constitutionele crisis opgelost **698**
Minister Lacayo treedt af, hulpovereenkomst Club van Parijs **698**
OAE 31ste topconferentie **704**
RWANDA Uitslag van Kibeho-onderzoek, verdere ontwikkelingen **704**
Bezoek VN-secretaris-generaal, opschorting wapenembargo VN **706**
Ontslag premier, nieuw kabinet **707**
SAHARA (WEST) Bezoek missie VN-Veiligheidsraad, kiezersidentificatieproces **707**
Negende Polisario-conferentie **707**
SAOEDI-ARABIE Vooraanstaande theoloog gearresteerd **711**
Nieuw kabinet **712**
TURKS EN CAICOS EILANDEN Algemene verkiezingen in 1991 en 1995 **699**
VERENIGDE NATIES Conferenties over visstand en klimaatverandering **725**
Onderzoek naar fraude UNICEF **726**
50ste verjaardag VN-Handvest gevierd, financiële crisis VN **726**
LDC-vergadering UNCTAD **726**
VIETNAM Officiële erkenning door VS **721**
Bezoek van Russische en Amerikaanse ministers van buitenlandse zaken **722**
Gevangenisstraf voor dissidenten **723**
WESTEUROPESE UNIE Waarnemersstatus voor Finland, Oostenrijk en Zweden **689**
Vergadering in Lissabon **689**
WHO Wereldgezondheidsvergadering **727**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehilweg 13, 1101 CA Amsterdam, Teiefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 03/3243890
O Keesings Historisch Archief
O Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPA

BELGIË

WATHELET NEEMT ONTSLAG ALS MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING. HERSCHIKKING VAN DE REGERING

Op 3 september kondigde het kabinet van koning Albert II het ontslag aan van vice-premier en minister van landsverdediging Melchior Wathelet (PSC). 's Anderendaags legde zijn partijgenoot Jean-Pol Poncelet in de handen van de koning de eed af als minister van landsverdediging. Minister van financiën en buitenlandse handel Philippe Maystadt nam de portefeuille van vice-premier van Wathelet over.

Wathelet deelde mee dat hij ontslag had genomen om strikt persoonlijke redenen. Zijn stap werd echter algemeen in verband gebracht met de vorming van de regering-Dehaene II en de verdeling van de ministersportefeuilles (zie pag. 522/2 e.v.-'95). In de regering-Dehaene I was hij minister van justitie. Zijn benoeming tot minister van landsverdediging in de regering-Dehaene II zinde hem minder. Hij voelde zich op dat departement niet in zijn sas. Ingewijden lieten doorschemeren dat hij deze portefeuille als een degradatie beschouwde, niettegenstaande het feit dat de koning bij de benoeming van de minister van landsverdediging een doorslaggevende rol speelt.

Op voordracht van de Belgische regering werd Wathelet benoemd tot rechte

De nieuwe Belgische ininister van landsverdediging. Jean-Pol Poncelet (r.). bij zijn beëdiging op 4 september 1995 als opvolger van Melchior Wathelet (l)

bij het Europese Hof van Justitie in Luxemburg. Wathelet (46) is licentiaat in de rechten en de economie.

Biografische gegevens van Poncelet

De Luxemburger Poncelet (45) is civiel-ingenieur en gespecialiseerd in kernenergie Hij wordt het ecologisch geweten van de PSC genoemd. Hij merkt~ achtereenvolgens als wetenschappelijk onderzoeker bij Belgonucléaire en bij de Fondation Universitaire Luxemburgeoise Hij was raadgever van Philippe Maystadt, toen deze economische zaken beheerde. en hij Miet Smet. toen die minister van leefmilieu was. Daar was hij architect van de nieume onafhankelijke instelling voor de controle op de nucleaire sector Poncelet was voorzitter van de Nationale Instelling voor Radioaktief Afval en Verrijkte Splijtstoffen (NIRAS).

(Vor.ber.pag. 522/2 e.v.-1995)

OMKOOPSCHANDAAL DWINGT NAVO-SECTRETBRIS-GENERAAL WILLY CLAES TOT AFTREDEN

Het Agusta- en Dassault-omkoopschandaal en de vraag van het Hof van Cassatie om Claes in beschuldiging te stellen wegens corruptie, valsheid in geschrifte en gebruik van valse documenten, dwongen NAVO-secretaris-generaal Willy Claes op 20 augustus 1995 tot ontslag uit zijn hoge functie. Claes nam die beslissing daags nadat de Kamer van Volksvertegenwoordigers in een geheime stemming met 97 stemmen tegen 52. bij één onthouding, voldoende aanwijzingen vond van zijn schuld en hem doorverwees naar het Hof van Cassatie. De beladen term .,in-beschuldigingstelling" werd vermeden. Claes maakte op een persconferentie zijn ontslag met veel wrok bekend. Hij deed daarbij woedend zijn beklag over de wijze waarop hij zich door het parlement, het gerecht en de pers tekortgedaan voelde. De omstandigheden waarin hij zich had moeten verdedigen noemde hij een moderne rechtsstaat onwaardig.

Voor Claes kwam het onderzoek naar zijn eventuele betrokkenheid bij het omkoopschandaal in een stroomversnelling, nadat het Hof van Cassatie tegenstrijdigheden vond in zijn verklaringen.

Chronologie

Op 5 september was het onderzoek van het Hof van Cassatie in het Agusta- en Dassault-omkoopschandaal zo ver gevorderd dat het Hof aan de voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Raymond Langendries, twee rapporten overmaakte over de stand van het onderzoek tegen Claes en Guy Coëme. De Kamervoorzitter, noch enig ander parlementslid, nam kennis van het verslag. Langendries borg het meteen op in een kluis en kwam met de fractieleiders overeen dat het pas na de behandeling en de stemming van de rijksmiddelenbegroting voor 1996 aan een bijzondere Kamercommissie zou worden overhandigd. Toch ontstonden wilde en voor Claes bezwarende geruchten over de inhoud van het rapport. Dat zou een verband leggen tussen de Agusta-zaak en de omstreden olie-aankopen, waartoe Distrigas begin jaren tachtig door toenmalig minister van economische zaken Claes verplicht werd. Dat noopte de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie. Jacques Vélu, op 8 september tot een rechtzetting. Hij cleelde mee .,dat het merendeel van de speculaties in de pers volkomen uit de lucht gegrepen zijn".

Op 6 oktober namen de elf leden van de bijzonder kamercommissie kennis van het rapport van het Hof van Cassatie. Zij moesten uitmaken of het Hof over voldoende aanwijzingen beschikte om Claes en Coëme in beschuldiging te stellen. Meteen lekte uit dat het Hof Claes verdacht van corruptie. schriftvervalsing en het gebruik van valse documenten, als dader ofwel als medeplichtige. De procureur-generaal bij het Hof vroeg om Claes en Coëme in beschuldiging te stellen in verband met het smeergeld dat Agusta en Dassault zouden hebben betaald om de legercontracten binnen te halen. Voor Claes ging het om Agusta en Dassault; voor Coëme alleen om Dassault.

Voor Claes vermeldde het verslag onder meer de discrete ontmoeting die hij had met Agusta-topman Teti op zijn kabinet op zondagochtend 8 april 1989. Claes ontkende dat. Ook de verklaring van zijn vroegere kabinetschef Johan Delanghe dat de minister veel belang hechtte aan de vestiging van een composietenfabriek in Lummen - het kiesarrondissement van Claes - vond het Hof bezwarend. Het Hof ging ervan uit dat Claes het aanbod van Agusta eerst heeft verzwegen. Hij gaf dit pas toe nadat hij was gewezen op tegenstrijdige verklaringen van toenmalig SP-voorzitter Frank Vandenbroucke en SP-minister Louis Tobback. Die tegenstrijdige verklaringen sterkten het Hof van Cassatie in zijn overtuiging dat Claes op de hoogte was van de omkoping.

Vélu vermeldde in zijn verslag ook dat het onderzoek gestuit was op bankreke-

Maandblad 65ste jaargang. nr 3099. pag 49691-49766

ningen in Zwitserland, waarvan de eigenaars zich verzetten tegen de opheffing van het bankgeheim. Die opheffing ,,kan verhelderend zijn". aldus Vélu.

Nog dezelfde avond liet NAVO-secretaris-generaal Claes vanuit Williainsburg (VS) w-eten dat hij in de omkoopaffaires van Agusta en Dassault volkomen onschuldig was.

Inmiddels rezen vragen over de te gebruiken terminologie. Het Hof van Cassatie is grondwettelijk als hoogste rechtscollege van het land het enige Hof dat ministers kan be echten. Dat moet echter gebeuren na reen inbeschuldigingstelling door de Kamer van Volksvertegenwoordigers. In het omkoopschandaal vroeg procureur-generaal Vélu de inbeschuldigingstelling van Claes en Coëme. Een aantal leden van de bijzonder Kamercommissie vonden dat deze term te zwaar beladen is, temeer daar het ernaar uitzag dat het Hof van Cassatie nog niet over de nodige elementen beschikte om Claes en Coëme meteen voor de rechter te dagen. Het onderzoek moest nog voortgezet worden.

Claes stelde alles in het werk om een inbeschuldigingstelling te voorkomen en sprak de hoop uit ,.dat de speciale Kamercommissie ingaat op mijn uitnodiging het onderzoek voort te zetten. Ik wens geconfronteerd te worden met al degenen die een rol in dit dossier hebben gespeeld".

Op 10 oktober hoorde de bijzondere Kamercommissie procureur-generaal Vélu. Dat onderhoud wierp onverwacht een ander licht op het formatieberaad voor de vorming van de federale regering.

Op 13 juni stelde het Hof van Cassatie SP-voorzitte Louis Tobback buiten vervolging. Het Hof sprak hem vrij van enige betrokkenheid bij het omkoopschandaal. Vélu deelde de Kamercominissie mee dat de voortijdige \,erzending van dat rapport gebeurde op aandringen van toenmalig minister van justitie Melchior Wathelet. Wathelet wou hiermee een angel uit het formatieberaad halen en zei. volgens Vélu. dat de snelle vrijgave van dat rapport bedoeld was om de sfeer te ontspannen (,,pour détendre l'atmosphère"). Op 15 juni lekte het verslag uit. Drie dagen latei: op 18 juni, bereikten christen-democraren en socialisten een akkoord over het regeerprogramma (zie pag. 521/1/2-'95 en 526/1-'95).

Wat de term ,,inbeschuldigingstelling" betreft, was Vélu bereid hem te vervangen door ,.verwijzing naar het Hof van Cassatie". Een inbeschuldigingstelling of een verwijzing houdt geen uitspraak in over schuld. verduidelijkte Vélu.

NAVO-secretaris-generaal Willy Claes (m.)staat op 13 oktober 1995 verslaggevers te moord na zijn ondervraging door de bijzondere Kamercommissie.

De druk van Wathelet op het Hof van Cassatie deed inmiddels de oppositie steigeren. Die beschouwde de ingreep als een inbreuk op het beginsel van de scheiding der machten.

Wathelet. die inmiddels de regering heeft verlaten en tot rechter bij het Europees Hof van Justitie in Luxemburg is benoemd. ontkende dat hij d uk heeft uitgeoefend op het Hof van Cassatie. Volgens Wathelet .,bracht de procureur-generaal hem tussen de verkiezingen van 21 mei en de vorming van de nieuwe regering op de hoogte dat er geen bezwarende elementen tegen SP-voorzitter Tobback gevonden waren. De verslagen over Claes en Coëmc waren ingewikkelder en nog niet helemaal afgerond. De procureur vroeg mijn advies of met de verzending van de verslagen kon worden gewacht tot na de samenstelling van het n i e ~ ~ \ - e bureau van de Kamer van Volksvertegenwoordigcrs. Ik meende dat het voorlopige bureau over dezelfde bevoegdheden beschikte als het definitieve. maar dat het voorlopige bureau zich waarschijnlijk niet over de zaak zou buigen. Daarom oordeelde ik dat niets de procureur-generaal belette om het afgewerkte verslag ove Tobback aan de Kamer over te maken. Er was ook geen bezwaar te vermelden dat de andere verslagen binnen afzienbare tijd zouden volgen. Er is dus nooit sprake geweest van een aanslag op de onafhankelijkheid van de rechterlijkemacht". aldus Wathelet.

Nade hand trad de procureur-generaal deze uitleg bij

Op 13 oktober verscheen Claes voor de bijzondere Kamercommissie. Hij drong op grond van het Verdrag voor de Rechten van de Mens aan op een confrontatie met al wie over hem bezwarende verklaringen had afgelegd. Impliciet drong hij daarmee aan op de voortzetting van het onderzoek zonder verwijzing of inbeschuldigingstelling. Claes beklemtoonde voor de commissie op zijn eer van Belgisch minister van staat dat hii volledig onschuldie is. Urenlang kreeg hij van de commissie de gelegenheid te antwoorden op de aanwijzingenvan het Hof van Cassatie.

Omstreeks halfzes in de ochtend van 14 oktober en na ruim 19 uren vergaderen besliste de commissie in een geheime stemming Claes door te verwijzen naar het Hof van Cassatie. Over de uitslag van de stemming deden tegenstrijdige berichten de ronde: 7 tegen 4 of 6 tegen 5. Andere bronnen spraken ook van één onthouding, die aan Kamervoorzitter Langendries werd toegeschreven.

Claes reageerde onthutst en terneersgeslagen op de beslissing van de commissie. Die beslissing is een advies aan de voltallige Kamer van Volksvertegenwoordigers, bij wie de uiteindelijke bevoegdheid berust om Claes al dan niet door te verwijzen. In een gesprek van de Franstalige zondagskracht *Dimanche Matin* viel Claes uit tegen de christendemocraten en de liberalen, die volgens hem een politiek spel spelen. ,,Menmoet van deze partijen weten of zij er zetelen als rechter of als politiek mandataris. Ik heb mijn twijfels", aldus Claes, die nog meende dat de CVP met hem wil afrekenen omdat de CVP in de provincie Limburg uit de macht is verdreven.

De CVP noemde de uitval van Claes misplaatst en onterecht.

Voor Coëme was de uitslag van de geheime stemming een meevaller. Voor hem adviseerde de commissie slechts een algemene onderzoeksopdracht.

Op 16 oktober kondigde Claes aan dat hij zich voor de voltallige Kamer zou komen verdedigen, wat de spanning in de Wetstraat gevoelig opdreef.

Dat deed hij bijzonder emotioneel op 19 oktober voor de Kamer. die achter gesloten deuren vergaderde. terwijl de mediabelangstelling in het peristilium van het parlement ongekende proporties aannam. Het pleidooi van Claes duurde ruim anderhalf uur en verliep volgens getuigenissen uitsluitend in het Nederlands. Zijn emotionele oproep op het einde deed hij in de beide landstalen voor een doodstille Kamer.

Daarna legde hij om 20 uur een korte verklaring af voor de verzamelde wereldpers.

Om 22 uur precies maakte Kamervoorzitter Langendries de uitslag bekend van de geheime stemming. Daaruit bleek dat een duidelijke meerderheid van de Kamerleden van oordeel was dat er voldoende aanwijzingen bestonden van Claes' schuld.

Wat Coëme betreft vonden 122 Kamerleden tegen 28 dat het Hof van Cassatie zijn algemeen onderzoek moet kunnen voortzetten.

Nadat hij de 16 NAVO-ambassadeurs één voor één had ontboden, nam Claes op 20 oktober ontslag als secretaris-generaal. Dat deed hij met veel wrok en bitterheid ten aanzien van het Belgisch gerecht, het parlement en de pers. Hij noemde zijn ontslag een persoonlijke tragedie voor hemzelf en zijn familie. Volgens hem kreeg hij van het parlement niet de kans zich behoorlijk te verdedigen. De gekozenen hadden veeleer politiek dan in eer en geweten gestemd. Het gerecht verweet hij dat men hem in beschuldiging had gesteld zonder dat het onderzoek was afgerond.

Premier Jean-Luc Dehaene prees Claes voor het werk dat hij heeft verricht. Ook de NAVO en de Verenigde Staten spraken hun lof uit voor het werk van Claes, vooral bij de aanpak van het vredesproces in Bosnië-Herzegovina.

In een gesprek dat Claes enkele dagen voor de beslissing van de Kamer had met Elsevier-journalist en aloude vriend Hugo Camps, viel Claes uit naar premier Dehaene, SP-voorzitter Tobback en Koning Albert II. Volgens Claes is de SP-voorzitter bang dat Etienne Mangé of andere ingewijden van de partijfinanciering hem alsnog aan de schandpaal nagelen Daarom had Tobback Dehaene onder druk gezet om het voor hem gunstige rapport van het Hof van Cassatie vroegtijdig vrij te geven, anders zou er geen regering komen

Claes wreef Dehaene tevens aan met de Italianen rond de tafel gezeten te hebben voor de bouw van een fab iek in Zaventem, de kieskring van Dehaene Hij zei zich ook xerlaten te voelen door het koningshuis en meende dat wijlen koning Boudewijn hem misschien had gesteund Van koning Albert II verwachtte hij dat niet

De verontwaardiging over Claes' uitlatingen was algemeen. Claes ontkende dat hij in dergelijke termen had gesproken. Camps hield zijn verslag staande en verklaarde dat hij de woorden van Claes correct had weergegeven.

Op 26 oktober ontkende premier Dehaene in de Kamer in antwoord op interpellaties van de VLD, de Volksunie, het Vlaams Blok en Agalev dat hij met SP-voorzitter Tobback enig contact had gehad over het verslag van het Hof van Cassatie. Dehaene zei dat hij op geen enkel moment door Tobback onder druk is gezet om het voor Tobback gunstige rapport vrij te geven. Dehaene noemde de verklaringen van Claes ,,een minister van staat onwaardig". Dehaene gaf toe dat hij met afgezanten van Agusta heeft gegeten. Dat was samen met 30 andere genodigden en anderhalf jaar na het sluiten van het Agusta-contract. Op die lunch werd de manager van een project in Zaventem voorgesteld, aldus Dehaene, die het debat in de Kamer zonder moeite overleefde.

(Vor.ber. pag. 524/3 e.v.-1993)

HERMAN DE CROO VERKOZEN TOT VOORZITTER VLD

Bij een rechtstreekse verkiezing kozen de leden van de VLD op 16 september Herman de Croo tot voorzitter van de partij als opvolger van Guy Verhofstadt die op 1 juni in een interview met de krant De *Standaard* zijn aftreden als VLD-voorzitter had aangekondigd (zie pag 524/3-95)

De Croo behaalde 49 4 procent van de stemmen. tegen 28 5 procent voor Patrick Dewael medestander van Verhofstadts vernieuwingen en gedoodverfd opvolger Rik Daems behaalde 11,4 procent en Europees parlementslid Annemie Nevts 9,8procent van de stemmen

Op 18 september kondigde Patrick Dewael aan dat hij afzag van de tweede stemronde, waarop hij statutair recht had, vermits De Croo in de eerste stemronde niet de absolute meerderheid behaalde

Van de ongeveer 82 000 leden brachten er 27 661 een stem uit dat is bijna 34 procent van het ledenaantal In juni 1993 was Verhofstadtmet 68,5 procent bandestemmen gekozen, terwijl zijn enige tegenkandidaat, De Croo toen met 31,5 procent verloor op een totaal van 32 767 uitgebrachte stemmen (zie pag 445/2-'93)

Op i 6 september 1993 nerd Herman De Croo (1)gekozen om aftredend VLD-voorzitter Guy Verhofstadt (m) op te volgen Rechts de verslagen kandidaat-boorzitter Patrick Dewael

r

De Croo (58) is een oude rot in de politiek. Hij zit sinds 1968 in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. met een onderb eking tussen 1991 en 1995 toen hij fractieleider in de Senaat was. Hij was meer dan 10 jaar minister onder meer van nationale opvoeaing (1974-1977) en verkeer (1981-1988).

JEAN GOL OVERLEDEN

Op 18 september overleed PRL-voorzitter en minister van staat Jean Gol aan de gevolgen van een hersenbloeding. Hij was 53 jaar oud.
Gol werd als partijleider opgevolgd door Louis Michel, die in de jaren tachtig ook de PRL leidde.

Gol nerd in 1971 Luiks Kamerlid voor he? Rassemblement Wallon (RW). een functie die hij vanaf 1976 zou uitoefenen voor de PRL. Hoogtepunten in zijn politieke loopbaan waren zijnrposten als vice-premier en minister van justitie en institutionele hervormingen in de rege ingen-Martens V (1981-1985) en - Martens VI (1985-1987). Sinds 1992 was Gol opnieuw voorzitter van de PRL. In mei 1992 werd hij minister van staat.

ALBANIË

BETREKKINGEN MET GRIEKENLAND. BEZOEK VAN GRIEKSE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Het bezoek van de Griekse minister van buitenlandse zaken. Karolos Papoulias, aan Albanië op 13-14 maart 1993 betekende een belangrijke verbetering in de voordien gespannen betrekkingen tussen Griekenland en Albanië.

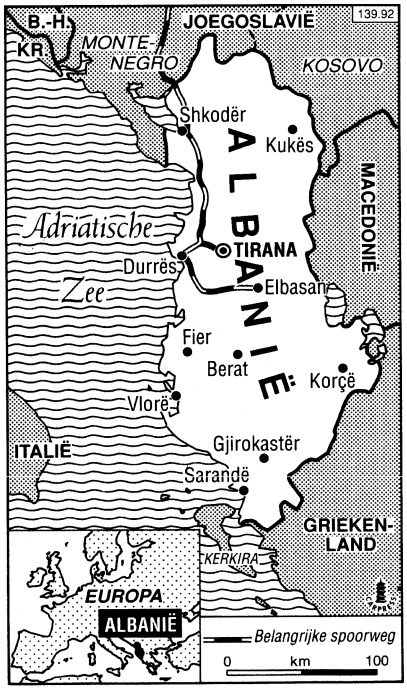

Op 13 maart vonden besprekingen plaats tussen Papoulias en zijn Albanese collega Alfred Serreqi. Het waren de eerste contacten op hoog niveau tussen Griekse en Albanese functionarissen sinds mei 1994 (zie pag. 9/1-'95) en ze werden na afloop „buitengewoon positief" genoemd. Er werd afgesproken in mei 1995 gezamenlijke Grieks-Albanese legeroefeningen te houden en Serreqi beloofde een wet op te stellen die het mogelijk maakte particuliere Griekstalige scholen op te richten (zie ook pag. 301/2-'95). Op 14 maart voerde de Albanese president Sali Berisha besprekingen met minister Papoulias.

Griekse ultranationalisten gearresteerd

Op 20 maart arresteerden Griekse veiligheidstroepen bij de Albanese grens zeven leden van een Griekse ultranationalistische groepering, het Bevrijdingsfront van Noord-Epirus: zij zouden in het bezit zijn geweest van automatische wapens en explosieven.

Drie van de arrestanten waren Grieken. onder wie de vermoedelijke leider van de groepering. Georgios Anastasoulis. en Apostolos Karvelas, een voormalige politieman. terwijl de overige vier etnische Grieken uit Albanir waren. De arrestaties leidden tot speculaties dat de zeven van plan waren gem-eest eenzelfde aanval uit te voeren op Albanese grenswachten als in april 1994 (ziepag. 450/1/2-'94).

Op 20 maart verklaarde Papoulias ..dat hij woedend en zeer bitter gestemd was" over het optreden van de zeven-en hij zinspeelde op krachten die de Griekse buitenlandse politiek probeerden te ondermijnen.

Minister Serreqi bezoekt Griekenland

Tijdens een officieel bezoek aan Griekenland op 31 augustus en 1 september voerde minister van buitenlandse zaken Alfred Serreqi besprekingen met zijn Griekse collega Karolos Papoulias.

Albanië was niet bereid in te gaan op een Grieks verzoek om in Zuid-Albanie. waar 400.000 Grieken woonden. drie Griekse schalen te openen. In ruil hiervoor had de Griekse regering aangeboden om een deel van de 300.000 illegale Albanese immigranten die in Griekenland werkten, wettelijk toe te staan seizoensarbeid te verrichten. Serreqi zei dat de Albanese regering in plaats daarvan slechts bereid was om onderricht in de Griekse taal aan te bieden op Albanese scholen (voor de wet op rechten van minderheden in het onderwijs van juni 1995. zie hierboven).

Tijdens een bezoek dat de Griekse minister van justitie Anastasios Peponis van 15-17 augustus aan Albanië had gebracht, hadden Peponis en zijn Albanese ambtgenoot Hektor Frasheri twee overeenkomsten ondertekend over wederzijdse gerechtelijke bijstand en de uitlevering van gevangenen.

GEZAMENLIJKE AMERIKAANS-ALBANESE MILITAIRE OEFENING. BOTSINGEN BIJ AMERIKAANSE AMBASSADE

Van 13-22 maart werd in Albanië een gezamenlijke Amerikaans-Albanese legeroefening gehouden, die was gericht op het verschaffen van medische hulp in geval van oorlog of natuurrampen.

Op 26 maart raakten in Tirana meer dan 1.000 Albanezen voor de Amerikaanse ambassade slaags met de politie, nadat in de stad geruchten waren verspreid dat daar gratis arbeidsvisa voor de Verenigde Staten werden verstrekt.

BEZOEK VAN PRESIDENT BERISHA AAN VS

Van 12-16 september bracht president Sali Berisha een bezoek aan de Verenigde Staten. Na zijn terugkeer verklaarde hij dat de Amerikaanse president Bill Clinton hem de verzekering had gegeven dat de VS de rechtstreekse hulp en multilaterale steun voor de consolidering van de rechtsstaat en marktherVormingen zouden vergroten.

Hij voegde eraan toe dat de VS een sterk voorstander waren van autonomie voor het aangrenzende Kosovo. een provincie van de Joegoslavische republiek Servië. met het oog op de veiligheid op lange termijn van de Balkanregio (zie boven)

VOORZITTER PDS AFGEZET

Op 5 maart werd Eduard Selami afgezet als voorzitter van de regerende Albanese Democratische Partij (PDS) tijdens een bijzondere partijconferentie.

Selami had zich verzet tegen regeringsplannen om opnieuw een referendum te houden over een nieuwe presiclentiële grondwet. President Berisha. die een vooraanstaand lid van de PDS was. was voorstander van een dergelijk referendum (zie pag. 11/1-'95).

VEROORDELING VAN HOXHA'S ZOON

Op 8 juni werd Ilir Hoxha, zoon van Enver Hoxha, de in 1985 overleden premier en eerste secretaris van de communistische partij, in Tirana schuldig bevonden aan het „aanwakkeren van nationale haat" en veroordeeld tot één jaar huis arrest. De beschuldigingen sloegen op Hoxha's misprijzende uitlatingen in een Albanese krant over leiders van de regerende PDS, die hij een ,.kudde vandalen" en „blinde werktuigen" had genoemd en op zijn lofzang op het communistische bewind van zijn vader.

De veroordeling versterkte de beschuldigingen dat openbare aanklagers de

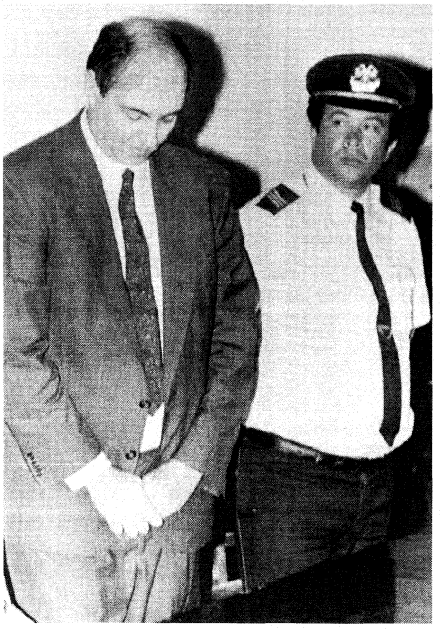

Ilir Hoxha (1.)tijdens het tegen hem gevoerde proces op R juni 1995 in Tirana.

PDS begunstigden en bezig u-aren met een politieke campagne om de ex-communistische Socialistische Partii van Albanië (PSS) in diskrediet te brengen tijdens de aanloop naar de parlementsverkiezingen die voorjaar 1996 zouden worden gehouden. Een aantal voormalige hoge communisten was sinds het aantreden van de PDS-regering tijdens zogenoemde ,,showprocessen" veroordeeld (zie pag. 449/3-'94, 10/2-'95). Het vonnis deed ook twijfel rijzen aan de vrijheid van meningsuiting in Albanië.

OUD-PRESIDENT ALIA VRIJGELATEN

Op 7 juli verordende het Hof van Appel de onmiddellijke vrijlating van oud-president Ramiz Alia, nadat zijn straf krachtens een in november 1994 uitgeroepen algemene amnestie was verminderd. Alia was in juli 1994 wegens machtsmisbruik veroordeeld tot negen jaar gevangenisstraf (ziepag. 10/2-'95).

PRESIDENT HOOGGERECHTSHOF ONTSLAGEN

Op 21 september ontsloeg de Volksvergadering de president van het Hooggerechtshof, Zef Brozi, en verving hem door vice-president Avin Shehu.

Het Constitutionele Hof bepaalde dat de eerdere opschorting door Brozi van vonnissen van lagere rechtbanken ,,onwettig" was en dat zij hun rechtskracht moesten terugkrijgen.

De regering had Brozi op 2 september voor het Constitutionele Hof aangeklaagd wegens schending van de mensenrechten. maar Brozi weigerde de bevoegdheid van het Hof te erkennen.

Hij verwierp ook de bevoegdheid van het ministerie van justitie, dat op 5 september drie functionarissen van het Hooggerechtshof ontsloeg die een functie hadden bekleed onder het voormalige communistische bewind en betrokken waren geweest bij politieke processen De politie omsingelde het gebouw van het Hooggerechtshof om te beletten dat de drie naar binnen zouden gaan.

Beroep van oud-premier Nano verworpen

Op 20 september kwam Brozi nog geïsoleerder te staan, toen de voltallige vergadering van het Hooggerechtshof een uitspraak van het Constitutioneel Hof aanvaardde en een beroep van de voorzitter van de Socialistische Partij (PSS) en ex-premier Fatos Nano verwierp. Deze was in 1993 veroordeeld wegens verduistering (ziepag. 673/3-'93).

Brozi's besluit om Nano's zaak opnieuw te onderzoeken was scherp veroordeeld door de regering.

RECHTEN VAN MINDERHEDEN IN HET ONDERWIJS

De Volksvergadering (parlement) nam op 21 juni het voorstel voor een onderwijswet aan, waarin de rechten van etnische minderheden op hun eigen taal en gewoonten werden erkend.

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 16 augustus werd bekendgemaakt dat Suzana Panariti was benoemd tot minister van handel en industrie. vervoer en verbindingen. Ze was de opvolgster van Albert Brojka. die was gekozen tot voorzitter van de afdeling Tirana van de Democratische Partij (PDS). Panariti. die onderminister was geweest op hetzelfde ministerie, was niet partijgebonden.

AKKOORD OVER TERUGBETALING SCHULDEN

In mei werd een akkoord gesloten met een groep van 41 Westerse banken over de terugbetaling van naar schatting $500 mln van Albanië's buitenlandse schulden; de Finnncial Times berichtte op 12 mei dat de buitenlandse banken de keuze hadden gekregen tussen directe terugbetaling van 20 procent van de schulden, of preferentiële toegang tot regeringsobligaties die in ruil voor de schuld zouden worden uitgegeven. Zo'n $200 mln van de schuld was ontstaan toen functionarissen van de Staatsbank van Albanië in 1990 een rampzalig experiment in valutahandel hadden uitgevoerd

Het akkoord over de herschikking van de schulden werd op 27 juli ondertekend,

PRIVATISERING

Vice-premier en minister van financiën Dylber Vrioni maakte op 17 augustus bekend dat de voorbereidingen waren voltooid om de eerste 20 ondernemingen die geprivatiseerd zouden worden volgens de massale privatisering door middel van het couponsysteem. om te zetten in vennootschappen op aandelen (zie pag. 451/1-'92 voor economische hervormingen, waaronder de in april 1992 door de regering voorgestelde privatisering). Particulieren konden zich in centra in ieder district van het land inschrijven om hun coupons in te ruilen voor aandelen in deze ondernemingen.

WET OVER VOLKENMOORD

Op 27 september ratificeerde president Berisha de Wet over Volkenmoord; misdaden die door het vorige communistische regime (1944-1991) waren begaan .,uit politieke, ideologische en religieuze motieven" konden volgens deze wet worden veroordeeld. De wet was op 22 september door de Volksassemblée goedgekeurd, waarbij leden van de PSS, de voormalige communistische partij, hadden tegengestemd.

BETREKKINGEN MET JOEGO-SLAVIË

In augustus leverde Albanië hevige kritiek op plannen van de regering van Joego-Slavië om Servische vluchtelingen uit de Kroatische streek Krajina onder te brengen in Kosovo, een provincie van de Joegoslavische republiek Servië, waar etnische Albanezen op dat moment een meerderheid vormden.

Minister van buitenlandse zaken Alfred Serreqi noemde in een brief d.d. 15 augustus aan de ministers van buitenlandse zaken van de VN-Veiligheidsraad en de Contactgroeplanden, en aan de voorzitter van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). de maatregelen om de vluchtelingen te verhuizen een kolonisatiebeleid. dat in feite een voortzetting was van de ..etnische zuiveringen". De volgende dag protesteerde het Russische ministerie van buitenlandse zaken tegen wat het een Albanese inmenging in de binnenlandse zaken van Joego-Slavië noemde.

Op 31 augustus noemde president Sali Berisha de vestiging van Servische vluchtelingen in Kosovo .,gevaarlijk" en ..politiek gemanipuleer" dat was gericht op ,.het uitlokken van een conflict in een van de meest explosieve gebieden van de regio". ,.De Albanezen". zei Berisha, ..zullen reageren als een aparte natie "

Op 29 augustus werden twee Servische soldaten gedood bij een incident bij de Joegoslavische grens met Albanië. Joegoslavische overheidsfunctionarissen beweerden dat ze waren vermoord door Albanese terroristen, maar het Albanese ministerie van binnenlandse zaken beweerde op 30 augustus dat de moorden ..een misdaad waren die Joegoslavische staatsburgers jegens hun soldaten hadden begaan".

(Vor.ber.pag. 301/1 e.v.-1995)

ARMENIË

ENERGIEAKKOORD BIET IRAN

Op 3-6 mei 1993 ondertekende de Armeense premier Hrand Bagratian in de Iraanse hoofdstad Teheran een aantal overeenkomsten inzake de levering van gas en elektriciteit door Iran aan Armenië. Het gasakkoord gold voor 20 jaar en maakte de aanleg noodzakelijk van 140 km gaspijp tussen beide landen in 1997.

De akkoorden moesten een eind maken aan het ernstige energietekort in Armenië. Zo werd op 12 mei de elektriciteitslevering in Jerewan beperkt tot één uur per dag. (Zie onder AZERBAJDZJAN voor een andere verstoring in de Armeense energievoorziening na de aanslag op een gasleiding.)

AANSLAG OP OPPOSITIELEIDER

Paroeir Ajrikjan, de leider van de grootste oppositiepartij van Armenië. de Unie voor Nationale Zelfbeschikking. was op 27 mei het doelwit van een mislukte moordaanslag. Onbekenden openden in het centrum van Jerewan het vuur op zijn auto. Ajrikjan, die ongedeerd bleef, veronderstelde op 30 mei dat de daders ofwel de Armeense staat probeerden te destabiliseren, of de oppositie wilden verzwakken in het zicht van de parlementsverkiezingen.

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 18 mei wei-den de volgende wijzigingen in de regering bekendgemaakt:

Nationale staatsveiligheidsdienst - Serjik Sargsian: defensie - vacant.

BROODPRIJZEN VRIJGELATEN. VERHOGING VAN MINIMUMLOON

Op 1 juni werden de prijzen van brood vrijgelaten. Deze zouden voortaan door de fabrikanten zelf worden vastgesteld. Tegelijkertijd werd de broodrantsoenering afgeschaft. Eveneens op 1 juni verhoogde de regering het minimumloon van 470 tot 540 dram ($ 1.00 = dram 408,47 per 2 juni i 99.5)

PROTESTEN DOOR OPPOSITIE

Op 22 juni kwam het in Jerewan tot gewelddadige botsingen toen ongeveer 7 000 mensen demonstreerden tegen de uitsluiting van verscheidene oppositiepartijen van deelname aan de parlementsverkiezingen die op 5 juli zouden worden gehouden

De centrale kiescommissie bepaalde begin juni dat de Nationale Vooruitgangspartij en de Constitutionele Vergadering (een blok van 10 partijen) niet aan de verkiezingen mochten deelnemen. De oppositie eiste daarop dat de verkiezingen werden uitgesteld en dat hoge functionarissen. onder wie president Lewon Ter-Petrosjan, zouden aftreden.

Terwijl de politieke spanning opliep, vond op 22 juni ook een bomaanslag plaats op het gebouw van de regeringsgezinde Republikeinse Partij.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 5 juli werd de eerste ronde gehouden van de parlementsverkiezingen, de eerste in Armenië sinds de onafhankelijkheid. Het Republikeins Blok, waarin de regerende Pan-Armeense Nationale Beweging (HHSh) de grootste partij was behaalde met 42,66 procent van de stemmen een ‚beslissende overwinning" De vrouwenorganisatie Shamiram behaalde 16 88 procent van de stemmen en de Armeense Communistische Partij 12.10 procent De uiteindelijke verdeling van de zetels in de nieuwe 190 zetels tellende Nationale Assemblée werd bekendgemaakt ria een tweede kiesronde die op 29 juli in 24 kiesdistricten werd gehouden

Aan de verkiezingen namen meer dan 1.369 kandidaten van dertien partijen deel De opkomst van de kiezers in de eerste ronde werd geschat op zo'n 55 procent. De kiezers moesten twee stembriefjes invullen - één om op basis van een eenvoudige meerderheid een afgevaardigde te kiezen in een van de 150 kiesdistricten en het andere *voor* een partijlijst. De 40 zetels die volgens evenredige vertegenwoordiging werden toegewezen, werden verdeeld onder de partijen die meer dan 3 procent van de stemmen behaalden.

De verkiezingen werden ontsierd door beschuldigingen van onregelmatigheden bij het stemmen en door protesten van oppositiepartijen, waarvan er vele zich niet hadden mogen inschrijven (zie hierboven).

Op 6 juli spraken waarnemers van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) hun twijfel uit over de eerlijkheid van de verkiezingen en opperden zij dat het verbod van de oppositionele nationalistische groepering Dashnaktsoetioen wellicht van invloed was geweest op de verkiezingsuitslag. Tijdens een massabijeenkomst

President Lewon Ter-Petrosjan poseert voor de media na het uitbrengen van zijn stem voor de parlcmcntsverkiezingen op 5 juli 1993.

Verkiezingsuitslagen

	Stemmenpercentage voor partijlijst	Zetelverdeling		
		Evenredige vertegenwoordiging	Meerderheidsstem	Totaal
Republikeins Blok	42.66	20	99	119
Vrouwenpartij Shamiram	16.88	8	0	8
Communistische Partij	12.10	6	1	7
Nationaal-Democratische Unie	7,51	3	2	5
Nationale Unie voor Zelfbeschikking	5.57	3	0	3
Armeense Liberaal-Democratischt. Partij (Ramkavar-Azatakan)	2.52			
Armeense Revolutionaire Federatie (Dashnaktsoetioen)	2.00	0	1	1
Onafhankelijken		-	45	45
Vacant		-	1	1
Totaal aantal zetels		40	150	190

in Jerewan op 7 juli wees Samenwerking omwille van Rechtvaardigheid. een blok van negen oppositiepartijen, de verkiezingsuitslag eveneens af.

NIEUWE REGERING

President Lewon Ter-Petrosjan benoemde Hrand Bagratian op 24 juli opnieuw tot premier. Op 26 juli wijzigde hij de regering, waarbij de functie van staatsminister werd afgeschaft.

Samenstelling van het kabinet

Premier - Hrand Bagratian; buitenlandsezaken - Vahan Papazian; binnenlandse zaken - Vano Siracleqhian: defensie - Wazgen Sargsian+; financiën - Lewon Barchoedarian; nationale staatsveiligheidsdienst - Serjik Sargsian: justitie - Wahe Stepanian; industrie - Ashot Safarian: gezondheidszorg - Ara Babloian; energie en brandstof - Gagik Martirossian+ bctrekkingen met het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS! en de Eurouese Unie (EU) - Gagik Shahbazian+; verbindingen - Grigor Poghpatian: econoinie - Andranik Andreassian: voorlichting - Hrach Tamrazian*: betrekkingen met het parlement - Arsen Kamialian': regionaal bestuur - Roebik Barseghian': handel. diensten en toerisme - Wahan Melkonian+: landbouw - Ashot Voskanian; ven-oer - Henrik Kottsjinian: natuur en milieubescherming - Soeren Au-etissian: onderwijs en wetenschap - Armenak Ghazarian+; cultuur. jeugdzaken en sport -Hakop Hakopian': sociale zekerheid. inigratie en vluchtelingenkwesties - Rafajel Bagojan+; stadplanning en bouw - Felix Piroemian+: directeur van het bureau voor noodsituaties - Stepan Badalian*; directeur van het bureau voor statistiek - Edoeard Aghajanow*; directeur van de belastingdienst - Pawel Safarian*; secretaris van de ministerraad - Serge] Manassarian.

* Nieuwe benoeining.
\+ Gen ijzigde verantwoordelijkheid

NIEUWE GRONDWET GOEDGEKEURD

In een referendum op 5 juli werd een nieuwe grondwet goedgekeurd Volgens de op 8 juli bekendgemaakte officiële cijfers waren er 828.370 stemmen vóór en 349.721 tegen uitgebracht op een totaal van 1.217.535 stemmen; 39.440 stemmen waren ongeldig.

(Vor.ber.pag. 453/1-1995)

AZERBAJDZJAN

ARMENIË TREKT ZICH TERUG BIJ VREDESBESPREKINGEX OVER KARABACH. POGINGTOT STAATSGREEP. VERBOD OP OPPOSITIEPARTIJEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 22 mei maakte de Armeense onderminister van buitenlandse zaken Wardan Oskanian bekend dat Arnienië zich terugtrok uit de vredesbesprekingen over Nagorno-Karabach

De terugtrekking volgde na een bomexplosie op 21 mei in een etnisch Azerbajdzjaans gedeelte van het buurland Georgië. waarbij een pijpleiding werd vernield die van levensbelang was voor de gasaanvoer uit Toerkmenistan naar Arinenië.
De explosie was de jongste in een reeks aanslagen op de pijpleiding. die regelmatig de Arineense energievoorziening hadden ontwricht (zie onder ARMENIE voor Armeense energiecrisis). Azerbajdzjaanse functionarissen ontkenden iedere betrokkenheid bij de aanslag. maar Oskanian verklaarde op 25 mei dat er .,onweerlegbaar ben-ijs" was dat Azerbajdzjan agenten had gestuurd .,om terroristische ge\\elclcladen te begaan tegen de gasleiding in Georgie." De Azerbajdzjaanse overheidsadviseur Wafa Goelidze wierp op 25 mei tegen dat Armenië uit was op ondermijningvan het vredesproces.

Pleidooi voor Groot-Azerbajdzjan

Oud-president Aboelfez Eltsjibej leider van het oppositionele Azerbajdzjaanse Volksfront riep op 6 mei op tot de vorming van een Groot-Azerbajdzjan dat zou bestaan uit het bestaande grondgebied en delen van Noord-Iran.

Eltsjibej streefde naar een eigen staat voor de etnische Azeri's in Azerbajdzjan (die 82 procent van de bevolking van 7.2 mln zielen uitmaakten) en de minderheid van naar schatting 15 mln Azeri's in Iran. die voornamelijk in het noorden van dat land woonden. Tegenstanders beschouwden zijn voorstel als een poging om nationalistische steun voor het Volksfront te mobiliseren. (Zie pag. 737/1 r v-'93 voor de afzetting van Eltsjibej in juni 1993.)

Iran staakte op 28 mei de aanvoer van elektriciteit naar de Azerbajdzjaanse enclave Nachitsjewan, de maclztsbasis van Eltsjibcj. op grond van onbetaalde schulden

Koelijew bekrachtigd als premier

Op 2 mei werd Foead Koelijew als premier bekrachtigd door de milli majlis (het parlement); hij had deze functie sinds oktober 1994 als waarnemer bekleed (ziepag. 168/3-'95).

Doodvonnis voor voormalige minister van defensie

Het Russische commerciële televisiestation *NTV* berichtte op 14 mei dat aan het eind van een proces dat in augustus 1994 was begonnen de doodstraf uas uitgesproken tegen oud-minister van defensie Rachim Gazijew

Gazijew was schuldig bevonden aan de onwettige overgave van de steden Sjoesja en Latsjin aan oprukkende Armeense troepen in het begin van 1993. tijdens het conflict rond Nagorno-Karabach (zie ookpag. 451/3-'93).

VS verlenen status van meest begunstigde handelsnatie

De Amerikaanse minister van energie Hazel O'Leary maakte op 23 mei tijdens een bezoek aan Bakoe bekend dat de Verenigde Staten op voorstel van president Bill Clinton aan Azerbajdzjan de status van meest begunstigde handelsnatie hadden verleend. r

Nationalist vermoord

Op 17 juni raakte het parlementslid Sjahnierdan Jafarow ..dodelijk gewond' toen de politie in de Azerbajdzjaanse enclave Nachitsjewan het vuur opende op zijn rijdrnde auto aldus de afdeling voorlichting van zijn partij, het nationalistische oppositionele Volksfront van Azerbajdzjan Op 30 juni overleed hij in een gevangenisziekenhuis aan zijn verwondingen

Jafarow, die lid was van de milli majlis (rompparlement), was in mei van zijn parlementaire onschendbaarheid ontheven en in staat van beschuldiging gesteld vanwege de oprichting van onwettige gewapende groepen in Nachitsjewan, dat omsloten werd door Armenië (in het noorden en oosten) en Iran (in het zuiden en westen).

Het Volksfront liet op 21 juni weten dat de residentie in Nachitsjewan van partijleider en oud-president Aboelfez Eltsjibej was omsingeld door Azerbajdzjaanse regeringstroepen. De Azerbajdzjaanse minister van binnenlandse zaken Ramil Oesoebow ontkende het bericht op 2%juni.

Energiecrisis

Rnnd 10 juni was de gasaanvoer naar circa 70 Azerbajdzjaanse districten afgesneden. De aanvoer vanuit de voormalige Sowjet-republiek Toerkinenistan was op 12 april wegens betalingsachterstanden (van meer dan $100 mln) gestaakt. Hoewel Azerbajdzjan over aanzienlijke voorraden aardgas beschikte, had de verouderde gasindustrie van het land. geleid door het staatsmonopolie Azerigas, in de jaren 1992-'94 voor niet meer dan een derde van de binnenlandse behoefte uit de grond gehaald.

Poging tot staatsgreep

Functionarissen van het ministerie van binnenlandse zaken meldden op 2 augustus de ontdekking van een samenzwering om president Gejdar Alijew te vermoorden. Op 16 augustus wees Alijew een groep gepensioneerde hoge legerofficieren aan als de vermeende samenzweerders die op bevel van de op dat moment in Moskou woonachtige voormalige president Ajaz Moetalibow een coup hadden voorbereid. Moetalibow ontkende echter iedere betrokkenheid bij de couppoging.

Minister Namig Abbasow van staatsveiligheid verstrekte op 17 augustus meer bijzonderheden. Hij zei dat de coup op 30 juli had moeten beginnen met de moord op Alijew. Maar ,,dankzij de getuigenis van een groep reeds eerder gearresteerde personen" werd die dag een bom ontdekt onder een brug die enkele uren later zou worden gepasseerd door Alijews autocolonne.

Verbod op oppositiepartijen

In augustus kreeg de regering te maken met toenemende internationale druk en protesten van oppositiepartijen omdat zij weigerde om 15 oppositiepartijen, waaronder de belangrijkste oppositiepartij, het Azerbajdzjaanse Volksfront, te registreren voor de verkiezingen die zouden worden gehouden op 12 november.

Volgens het ministerie van justitie waren de onwettig verklaarde partijen in strijd met de wet opgericht of hielden ze zich bezig met subversieve activiteiten.

Op 8 augustus gaf de Amerikaanse ambassadeur uiting aan de bezorgdheid van zijn regering over de weigering het Azerbajdzjaanse Volksfront te registreren. Hij zei dat het registreren van politieke partijen essentieel was voor vrije en eerlijke verkiezingen. De 21 oppositiepartijen die op 26 augustus bijeenkwamen in Bakoe, spraken echter af om een besluit over een boycot van de verkiezingen uit te stellen.

Oppositie protesteert tegen wet op parlement

De regering werd geconfronteerd met verdere kritiek van de oppositie nadat de Milli Majlis op 12 augustus een nieuwe wet had aanvaard die de komende parlementsverkiezingen regelde. De wet bepaalde dat het uit een kamer bestaande parlement, dat de milli majlis zou vervangen. 125 afgevaardigden zou tellen. van wie 80 procent in kiesdistricten met één zetel zouden worden gekozen, en 20 procent op basis van evenredige vertegenwoordiging.

De oppositiepartijen die de inhoud van de voorstellen ,,ondemocratisch"noemden, zeiden dat de nieuwe wet voorbijging aan hun voorstellen om het aantal zetels tot 181 te verhogen en de helft van het aantal afgevaardigden op basis van evenredige vertegenwoordiging te laten kiezen.

Regeringswijziging

Najat Koelijew werd op 7 augustus ontslagen als minister van buitenlandse economische betrekkingen. Hij werd opgevolgd door Goedred Ramazan Koelijew.

(Vor.ber.pag. 453/2 e.v.-1995)

BJELAROES

PRO-RUSSISCHE REFERENDUMUITSLAGEN

Op 14 mei 1995 werden vier referenda gehouden, waarin de kiezers zich in overweldigende meerderheid uitspraken voor herstel van nauwe culturele en economische banden met het buurland Rusland en voor uitbreiding van de bevoegdheden van de president. De referenda vielen samen met de eerste ronde van de parlementsverkiezingen (zie onder). De referendumuitslagen betekenden een grote overwinning voor president Aleksandr Loekasjenka. die zich op 13 mei zelfs voorstander toonde van nauwere politieke integratie met Rusland dan ten tijde van de Sowjet-Unie had bestaan. Tegelijkertijd verzekerde hij echter dat Bjelaroes ..nooit zijn soevereiniteit zou verliezen". De Opperste Sowjet (het parlement) had in april gestemd voor afwijzing van drie van de vier referenda

De kiezers gaven hun steun aan nauwere cconoinische integratie met Rusland, gebruik van het Russisch als de officiële taal van het land. herinvoering van de vlag en het nationale wapen uit de Sowjet-tijd. en uitbreiding van de presidentiële bevoegdheden ten opzichte van de Opperste Sowjet.

Referenda inzake **nauwere** betrekkingen met Rusland

Vraag	Percentage ja-stemmen
1. Bent u ervoor om de Russische taal dezelfde status te verlenen als het Bjelaroesisch?	83.1
2. Steunt u de voorstellen om een nieuwe vlag en een nieuw wapen voor de republiek Bjelaroes in te voeren?	73.0
3. Steunt u de actiesvan de president van de republiek Bjelaroes die zijn gericht op economische integratie met de Russische Federatie?	82,4
4. Stemt u ermee in dat het noodzakelijk is wijzigingen aan te brengen in de Grondwet van de republiek Bjelaroes om de president van Bjelaroes het recht te verlenen het mandaat van de Opperste Sowjet vroegtijdig te beëindigen in geval van systematische of grove schending van de Grondwet?	77.6

Opkomst. 64.5 procent.

PARLEMENTSVERKIEZINGEN

In de twee ronden van de parlementsverkiezingen die op 14 en 28 mei werden gehouden, werden onvoldoende zetels in de Opperste Sowjet veroverd om het quorum te halen.

Slechts 18 afgevaardigden werden op 14 mei in de eerste ronde gekozen. terwijl nog eens 102 kandidaten een zetel veroverden in de tweede en laatste ronde op 28 mei. Het resulterende aantal van 120 afgevaardigden bleef ruimschoots onder de 174 (tweederde van de 260 zetels in de Sowjet) die volgens de grondwet het quorum vormden. De problemen werden toegeschreven aan het grote aantal kandidaten in de eerste ronde en de verkiezingsregels. die bepaalden dat een kandidaat meer dan 50 procent van de stemmen moest behalen bij een opkomst van minstens 50 procent. Voor de eerste ronde van de verkiezingen hadden zich in totaal 2.348 kandi-

daten ingeschreven, van wie 13 procent niet-partijgebonden was. Er waren 22 officieel geregistreerde politieke partijen. In de tweede ronde streden 432 kandidaten om de resterende 242 zetels.

De informatie over het partijlidmaatschap van hen die in de eerste ronde waren gekozen, was onbetrouwbaar. Onder de 102 afgevaardigden die in de tweede ronde werden gekozen. waren 24 leden van de Commuiiistische Partij. 26 Roeren. 45 onafhankelijken en ,,niet meer dan een of twee" leden van andere partijen. volgens het Russische persbureau *Itar-Tass* (dat de partijbinding var, vijf afgevaardigden dus niet verklaarde). Het hervormingsgezinde, nationalistische Bjelaroesische Volksfront wist geen zetels te veroveren. Ongeveer 60 procent van de afgevaardigden werd gekozen op het platteland: in de meeste gevallen betrof het voorzitters van collectieve boerderijen en directeuren van staatsboerderijen.

Europese waarnemers twijfelen aan eerlijkheid verkiezingen

Gunnar Jansson, leider van een delegatie waarnemers van de Raad van Europa, zei op 30 mei dat de Bjelaroesische verkiezingen vrij noch eerlijk waren verlopen.

Jansson beweerde dat politieke partijen en kandidaten onvoldoende toegang tot de landelijke media hadden gekregen. Het Europese Instituut voor de Media stelde op 30 mei dat er ..praktisch geen berichtgeving over de tweede ronde (van de verkiezingen)" was geweest en dat Loekasjenka een .,ongezonde invloed" op de pers had uitgeoefencl.

Besluit over verkiezingen in het najaar

Tijdens een buitengewone zitting van de Opperste Sowjet op 14 juni werd besloten in het najaar een nieuwe verkiezingsronde voor een vernieuwde Opperste Sowjet te houden. Bij deze verkiezingen zouden voldoende afgevaardigden moeten worden gekozen om het quorum te halen, iets wat tijdens twee eerdere verkiezingsronden in mei niet was gebeurd (zie boven).

Volgens de definitieve herziene uitslag waren 119 afgevaardigden gekozen. zodat er nog 53 ontbraken voor het quorum van 171 afgevaardigden (tweederde van een beoogd totaal van 260). Het nieuwe parlement zou pas bijeenkomen na voltooiing van de verkiezingen.

Voorstellen om het quorum te verlagen (die werden gesteund door president Aleksandr Loekasjenka) en om de vereiste minimumopkomst voor de geldige verkiezing van een afgevaardigde (30 procent) te verlagen. werden op 14 juni verworpen.

DOUANE-UNIE RIET RUSLAND

Bjelaroesische en Russische functionarissen tekenden op 26 mei een douane-unie en bevalen de opheffing van de grensposten tussen beide landen (zie pag. 454/2/3-'95 voor het in februari gesloten akkoord over de unie).

ONTSLAG VOOR MINISTER VAN DEFENSIE

Minister van defensie Anatol Kastenka werd op 6 juni door president Loekasjenka ontslagen. Luitenant-generaal Leanid Matsew werd tot waarnemend minister van defensie benoemd.

Volgens een bericht van 9 juni van het persbureau MMC hield Loekasjenka Kastenka verantwoordelijk voor het toenemende gebrek aan discipline en de stijgende criminaliteit oncler militairen, en voor het uitblijven van militaire hervormingen. Ook deden beschuldigingen van corruptie tegen Kastenka de ronde.

Op de dag van zijn ontslag had Kastenka beweerd dat dit het gevolg was van een complot onder regie van het Staatsveiligheidscomité (KGB, de inlichtingendienst).

STAKING BIJ ONDERGRONDSE

Een staking door spoorwegpersoneel van de metro in de hoofdstad Minsk, die op 17 augustus was begonnen door werknemers die sinds juni geen loon hadden ontvangen, werd op 21 augustus gebroken toen machinisten werden ingezet onder begeleiding van politieagenten

Dezelfde dag werden 15 vakbondsleiders gearresteerd, onder wie Sjargej Antontsjik, parlementslid en vooraanstaand lid van de Vrije Vakbond van Bjelaroes. Op 22 augustus noemde de gemeenteraad van Minsk de staking onwettig. Ook werden zestig stakers ontslagen.

Het Russische dagblad *Izwestija* van 5 september meldde tevens dat er een presidentieel decreet was uitgevaardigd met betrekking tot ..maatregelen om de stabiliteit en de openbare orde tc verzekeren". Het decreet hief de diplomatieke onschendbaarheid van afgevaardigden op. schortte de activiteiten van drie onafhankelijke vakbonden op en verzocht de openbare aanklager om een procedure in gang te zetten om deze organisaties te ontbinden.

BETREKKINGEN MET OEKRAÏNE EN TURKIJE

Op 17 juli werd een verdrag inzake vriendschap. goed nabuurschap en samenwerking tussen Bjelaroes en de Oekraïne ondertekend tijdens een bezoek van de Oekraïense president Leonid Koetsjma, die echter zei dat het te vroeg was om te praten over de oprichting van een douane-unie tussen beide landen.

Op 8 augustus parafeerden Bjelaroes en Turkije een vriendschaps- en samenwerkingsovereenkomst tijdens een bezoek van de Turkse minister van buitenlandse zaken Erdal Inonu.

(Vor.ber.pag. 456/1 e.v.-1993)

De Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin (1.)en de president van Bjelaroes. Aleksandr Loekasjenka (r.).maken op 26 mei 1995 aanstalten tot het verwijderen van de symbolische grenspaal tussen hun landen bij het dorp Redki.

EUROPA

CYPRUS

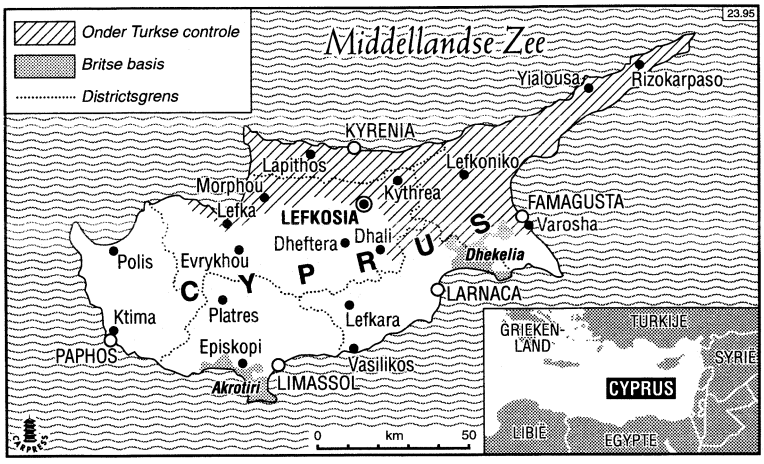

TOENADERINGSOVERLEG IN LONDEN

De eerste ronde van het ,,geheime" toenaderingsoverleg tussen Grieks-Cypriotische en Turks-Cypriotische functionarissen vond op 22-23 mei 1995 plaats in Londen onder gezamenlijke auspiciën van Groot-Brittannië en de Verenigde Staten.

AMERIKANEN PRIJZEN TURKSE HOUDING BIJ ONDERHASDELINGEN

In een rapport dat op 2 juni dooi het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken werd overhandigd aan het Congres, werd Turkije geprezen omdat het zijn ,,goede wil" had getoond tijdens pogingen om door onderhandelingen tot een oplossing van de kwestie-Cyprus te komen.

De Cypriotische minister van buitenlandse zaken Alexandros Michaelides deed het Amerikaanse rapport op 4 juni af als een verdraaiing van de feiten.

NIEUWE TURKS-CYPRIOTISCHE REGERING

Op 3 juni trad na langdurige onderhandelingen een nieuwe coalitieregering aan in de eenzijdig uitgeroepen Turkse Republiek Noord-Cyprus (TRNC. zie ook pag. 455/3 e.v.-'95). De nieuwe regering. onder leiding van de zittende premier Hakki Atun. was de tweede coalitie van de Democratische Partij (DP) en de Republikeinse Turkse Partij (CTP).

BEZOEK VAN ADVISEUR AMERIKAANSE PRESIDENT

George Stephanopoulos. adviseur van de Amerikaanse president Bill Clinton, voerde op 22 augustus op Cyprus afzonderlijke besprekingen met president Glafkos Clerides (die naar verwachting in de herfst een bezoek zou brengen aan de VS), en met de leider van de TRNC, Rauf Denktash. Bij zijn vertrek van het eiland vanaf het vliegveld bij Larnaca zei Stephanopoulos dat er een oplossing moest worden gevonden die eenheid zou brengen zodat alle Cyprioten naar huis konden terugkeren.

PROTEST BIJ VN-BUFFERZONE

Op 6 augustus raakten honderden Grieks-Cypriotische demonstranten, van wie velen op de motor, slaags met zowel de G iekse- en Turks-Cypriotischc politie als met soldaten van de VN-vredesmacht op Cyprus (UNFICYP), toen zij een protestdemonstratie hielden langs de grens van de VN-bufferzone.

TRNC NEEMT SCHADEVERGOEDINGSWET AAN

Op 13 augustus keurde het parlement van de TRNC een nieuwe wet goed inzake schadevergoeding voor huisvesting en land. De wet was bedoeld ter vervanging van een 20 jaar eerder aangenomen wet. Premier Hakki Atun van de TRNC was naar aanleiding van de kwestie in februari afgetreden. maar werd in juni opnieuw benoemd (zie pag. 456/1-'95 en boven).

IMPASSE OVER VERDELING DUURT VOORT

Op 30 september verklaarde president Glafkos Clerides dat de impasse in de door de VN gesteunde poging om de kwestie-Cyprus op te lossen, betekende dat toekomstige rechtstreekse besprekingen met president Rauf Denktash van de TRNC zinloos zouden zijn bij gebrek aan een ,,gemeenschappelijk uitgangspunt" om de kern van het probleem op te lossen. Zijn verklaring kwam na tekenen van hernieuwde Amerikaanse druk om nieuwe diplomatieke initiatieven te ontplooien.

Op 1 september had Benjamin Gilman, de voorzitter van de Amerikaanse Senaatscommissie voor buitenlandse betrekkingen. aangedrongen op een spoedige terugtrekking van Turkse troepen en op het houden van een internationale topconferentie (van de VS. Cyprus, en de drie oorspronkelijke garantielanden van hel akkoord inzake de onafhankelijkheid van Cyprus - Griekenland, Turkije en Groot-Brittannië) om de kwestie-Cyprus aan te pakken. Gilman repte in zijn verklaring, die Denktash ,.bevooroordeeld" noemde. met geen woord over een Turks-Cypriotische vertegenwoordiging. Denktash vervierp verder een resolutie van het Huis van Afgevaardigden van 18 september. waarin wercl opgeroepen tot de demilitarisering van het eiland en tot nieuwe diplomatieke vredespogingen. als ..propaganda" Op 26 september beloofde de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor Europese en Canadese aangelegenheden. Richard Holbrooke, zijn volledige aandacht aan Cyprus te zullen wijden. als er in Bosnie een akkoord was gesloten, maar Denktash antwoordde dat ..er onder druk niets tot stand komt". De Cypriotische regering van haar kant betoogde dat er vanwege de binnenlandse onrust in Turkije op dat moment geen belangrijke beslissingen over Cyprus zouden kunnen worden genomen.

Van 21-26 september werden er gezamenlijke Griekse en Grieks-Cypriotische legeroefeningen onder de codenaam ,,Nikiforos '95" gehouden. Denktash noemde dit een .,nieuw teken van vijandschap", maar Clerides sprak berichten tegen dat de VS een protest hadden ingediend.

BESPREKINGEN OVER LIDMAATSCHAP EU

De regering bevestigde dat de ministers van buitenlandse zaken van de EU waren overeengekomen in 1996 overleg te voeren over Cyprus' lidmaatschap van de EU.

(Vor.ber.pag. 455/1-1995)

GEORGIË

OFFENSIEF TEGEN PARAMILITAIRE GROEP

In mei 1995 kondigde staatshoofd Edoeard Sjewardnadze een groot offensief aan tegen het Reddingskorps (voorheen de Mchedrioni - Ruiters), een machtige paramilitaire groep. Sjewardnadze beschuldigde op 3 mei dc leden van het Reddingskorps van intimidatie en afpersing en op 4 mei vaar-

digde hij een decreet uit dat hen verbood wapens te dragen

De Mchedrioni hadden een sleutelrol gespeeld bij het afzetten van president Zwiad Gamsachoerdia in 1992 en in de oorlog tegen separatistische Abchazische opstandelingen. Ze waren in februari 1994 officieel ontbonden (zie pag. 454/2 e.v.-'94);maar al gauw weer opgericht onder de naam Reddingskorps. en werden geleid door het invloedrijke parlementslid Dzjaba Iosseliani. Het korps en zijn voorloper waren sinds 1991 voortdurend beschuldigd van misdaden.

Een strijdmacht van 2.000 soldaten van het ministerie van binnenlandse zaken viel op 4 mei het hoofdkwartier van het Reddingskorps in Telawi aan. Daarbij werden tientallen Korpsleden korte tijd gevangen gehouden en grote aantallen wapens in beslag genomen.

Iosseliani liet zich op 5 mei uiterst kritisch uit over Sjewardnadze en zei dat .,wij geen dictatuur zullen toestaan in Georgië". Hij waarschuwde dat. als Sjewardnadze de grenzen van de wet overschreed, het Reddingskorps geweld zou gebruiken om de overheid te weerstaan en voegde daaraan toe dat de ,,geur van burgeroorlog in de lucht" hing.

Ondanks Iosseliani's kritiek ging de ontwapening van het Reddingskorps naar verluidt betrekkelijk vreedzaam door totdat op 20 mei troepen van het ministerie van binnenlandse zaken een trainingsbasis van het Reddingskorps in de buurt van de hoofdstad Tbilisi vernietigden en daarbij vier Korpsleden doodden. Het laatste wapendepot van het Reddingskorps, in Telawi, werd op 23 mei opgegeven ondanks het dreigement van het Korps door te vechten als niet 30 gevangengenomen leden zouden mordenvrijgelaten.

Omar Elosjwili. de voorzitter van de parlementscommissie die was belast met het toezicht op de inlevering van wapens, verklaarde op 14 juni dat het Reddingskorps in mei niet al zijn wapens had ingeleverd, ondanks beweringen van het tegendeel

Elosjwili onderstreepte dat de commissie naar zijn mening. ondanks de aanhoudende militaire kracht van het Reddingskorps, haar werk had voltooid. In een kennelijke verwijzing naar de u-allor.de die nog altijd heerste in delen van Georgië, noemde de leider van het Reddingskorps, Dzjaba Iosseliani. op 14 juni het vasthouden aan de wapens ,,verklaarbaar"

Oprichting van politieke vereniging Mcliedrioni

Op 16 juli verklaarde het Reddingskorps dat het in het vervolg de politieke vereniging Mchedrioni zou heten en dat het zou deelnemen aan de algemene verkiezingen op 5 november. De leider van de Mchedrioni. Dzjaba Iosseliani. werd unaniem tot voorzitter gekozen.

MINISTER VAN CULTUUR TREEDT AF

Op 13 juni diende minister David Maghradze van cultuur zijn ontslag in. Hij zei dat hij geen recht had om minister te zijn onder omstandigheden waarin de Georgische autoriteiten vrijwel geen aandacht besteedden aan ondersteuning en ontwikkeling van de cultuur. Een opvolger werd niet bekendgemaakt.

RUSSISCHE STEUN AAN ABCHAZIË

Op 10 juli uitte president Edoeard Sjewardnadze van Georgië kritiek op de Russische regering omdat deze na zware overstromingen eind juni rechtstreeks humanitaire hulp verstrekte aan de afgescheiden republiek Abchazië, en niet via Georgië. Hij noemde de steun een inbreuk op de Georgische soevereiniteit. De volgende dag echter verklaarde een functionaris van het Russische ministerie van buitenlandse zaken dat Rusland nog geen humanitaire steun had gegeven, hoewel het van plan was om noodvoedselvoorraden toe te wijzen aan Abchazië.

Ook bereikten Russische en Georgische onderhandelaars op 10 juli overeenstemming over de terugkeer van ongeveer 300.000 vluchtelingen naar het district Gali in Abchazie. De Russische vredesmacht in Abchazië was bereid de veiligheid van deze vluchtelingen (etnische Georgiërs die naar Georgië waren gevlucht) te garanderen. maar de Abchazische separatistische leider Wladislaw Ardzinba dreigde de plannen voor hun terugkeer te saboteren. Verdere onderhandelingen vonden onder Russische bemiddeling plaats in Moskou van 25-25 juli.

OVERERCGGINGSKREDIET IMF

Op 27 juni gaf het IMF zijn goedkeuring aan een overbruggingskrediet van twaalf maanden voor Georgië ter u aarde van 72.2 mln SDR (S 113 mln), alsmede een tweede trekking van 27 8 mln SDR (S 44 mln) in het kader tan de systematische transformatiefaciliteit (STF) die in december 1994 was goedgekeurd (zie pag 177/3-'95)

AANSLAG OP SJEWARDNADZE

President Edoeard Sjewardnadze liep snijwonden op aan handen en gezicht bij de ontploffing van een zware autobom toen hij het Georgische parlementsqebouu in Tbilisi verliet op 20 augustus De aanslag P-aarbil twaalf anderen gewond raakten vond plaats kort voordat hij de nieuwe grondwet zou ondertekenen die goedgekeurd n ar op 24 augustus (zie beneden) Ondanks de aanslag zei Sjewardnadze op een bijeenkomst in Tbilisi een dag later dat hij zou meedoen aan de verkiezingen die gepland waren op 5 november.

Het was niet meteen duidelijk wie verantwoordelijk was voor de aanslag, hoewel op 30 augustus 10 mensen werden aangehouden. De volgende dag arresteerde de politie een belangrijke medewerker van Llchedrioni-leider Dzjaba Iosseliani.

Ontslag van minister van veiligheidszaken

Op 2 september maakte Sjewardnadze het ontslag bekend van de minister van veiligheidszaken Igor Giorgadze en een onderminister, Temoer Chatsjisjwili, in

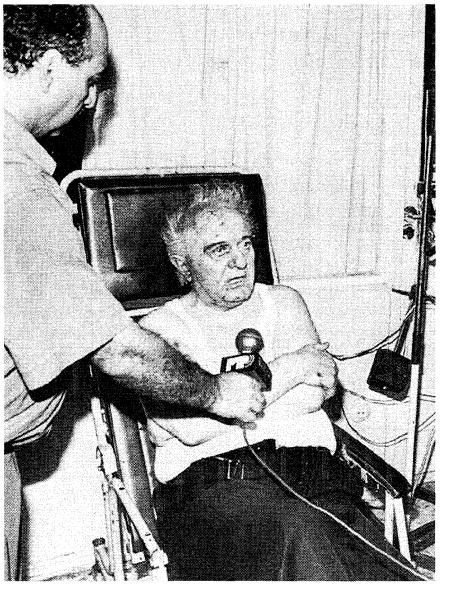

Het Georgische staatshoofd. Edoeard Sjewardnadze. beantwoordt in een medisch centrum in Tbilisi vragen van de pers terwijl hij wordt behandeld aan lichte verwondingen na een bomaanslag op 29 augustus 1995.

verband met de aanslag. Giorgadze werd tijdelijk vervangen door Awtandil Joseliani.

NIEUWE GRONDWET

Het parlement gaf op 24 augustus met 159 tegen acht stemmen zijn goedkeuring aan een nieuwe grondwet die in de plaats kwam van het decreet uit 1992 over de staatsmacht, dat had gediend als tussentijdse grondwet (zie pag. 160/1/2-'93). De nieuwe grondwet voorzag in een presidentiële republiek met federale elementen, maar op 22 augustus verwierp het afgescheiden parlement van Abchazië de voorgestelde status van autonome republiek binnen Georgië.

De president zou rechtstreeks worden gekozen voor een periode van vijf jaar en voor hoogstens twee perioden. Hij zou de ministerraad benoemen en deze ook voorzitten. Het uit één kamer bestaande parlement zou worden gekozen voor een periode van vier jaar en zou bestaan uit 150 afgevaardigden. die werden gekozen volgens een systeem van evenredig? vertegenvvoordiging. en 86 afgevaardigden. die werden gekozen volgens het systeem van een eenvoudige ineerderheid.

ECONOMISCHE OVEREENKOMST MET ARMENIË

Tijdens een bezoek aan Stepanawan in Noord-Armenië op 14 augustus ondertekende premier Otar Patsatsia een overeenkomst met zijn Armeense collega Hrand Bagratian over economische betrekkingen en vrijhandel.

(Vor.ber.pag. 465/1 e.v.-1995)

ITALIË

OVERWINNING VOOR BERLUSCONI BIJ REFERENDA. CORRUPTIEONDERZOEKEN. PENSIOENHERVORMINGEN GOEDGEKEURD. ONTWERPBEGROTING VOOR 1996. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 11 juni 1995 werden in totaal 12 referenda gehouden over de media, vakbonden en andere zaken. Zij leverden, bij een opkomst van 57 procent. een belangrijke overwinning op voor mediamagnaat en oud-premier Silvio Berlusconi op het gebied van de zeggenschap over de commerciële televisie.

Zoals de wet voorschreef werd in alle 12 referenda de vraag gesteld of bestaande wetgeving wel of niet inoest morden aangepast. Het parlement behield aanzienlijke vrijheden bij de interpretatie van de referendumuitslagen. De stabiliteit van de technocratische regering van premier Lamberto Dini werd door de uitkomsten ondermijnd en Berlusconi bleef pleiten voor vervroegde verkiezingen in de herfst. De waarde van de lire daalde op 12 juni van L 1.164 naar L 1.183 ten opzichte van de Duitsemark.

In de vier referenda met betrekking tot mediazaken stemden tussen de 53 en 57 procent van de kiezers (i) voor het behoud van een wet uit 1990 die het bezit van meer dan één commercieel televisiestation toestond, (ii) voor het behoud van het bestaande monopolie op televisiereclame (van Berlusconi's maatschappij Publitalia - zie ook onder), (iii) tegen beperking van het aantal toegestane onderbrekingen voor reclame in televisieuitzendingen en (iv) voor de gedeeltelijke privatisering van de staatsomroep RAI.

De uitkomsten van de vier referenda over vakbondszaken, die waren geinitieerd door de leider van de Radicale Partij. Marco Pannella. werden beschouwd als een tegenslag voor de drie grote vakbonden die hadden deelgenomen aan het in mei gesloten akkoord over pensioenhervormingen (ziepag. 546/2/3-'95). De kiezers spraken zich uit voor (i)beeindiging van de automatische inhouding op loonstroken van vakbondscontributies, (ii) intrekking van de wet met rigide voorschriften betreffende de vakbondsvertegenwoordiging van werknemers op hun werkplek en (iii)beeindiging van het recht van de regering om te bepalen welke vakbonden mochten deelnemen aan salarisonderhandelingen in de overheidssector Zij waren er echter tegen dat bij loononderhandelingen de grote vakbonden compleet werden vervangen door willekeurige bonden die een collectieve arbeidsovereenkomst hadden ondertekend.

Bij andere referendumvoorstellen (i) waren er duidelijke meerderheden tegen de liberalisering van de winkelsluitingstijden (die de kleine familiebedrijven in het land zou hebben getroffen) en tegen beperking van de gemeentelijke bevoegdheid om handels- en bouwvergunningen te verlenen, (ii) was er een kleine meerderheid tegen intrekking van een wet uit 1993 die voor burgemeestersverkiezingen in steden met meer dan 15.000 inwoners een kiesstelsel had ingevoerd waarbij degene met de meeste stemmen direct gekozen werd (zie pag. 38/1 e.v.-'94) en (iii)was een meerderheid voor opheffing van de bevoegdheid van de politie om mafiaverdachten huisarrest op te leggen ver van hun woonplaats.

Berlusconi verkoopt minderheidsaandeel in mediaconcern

Op 20 juli maakte mediamagnaat en oud-premier Silvio Berlusconi bekend afstand te zullen doen van een minderheidsaandeel in zijn firma Mediaset, die eigenaar was van drie televisiekanalen, de reclamefirma Publitalia en een radiostation. en die een dochtermaatschappij was van Berlusconi's Fininvest-concern.

Mediaset zou in eerste instantie haar kapitaal vermeerderen met L 1.8 mrd door de verkoop van een aandeel van 20 procent in de firma aan drie buitenlandse investeerders: Leo Kirch uit Duitsland, Johann Rupert uit Zuid-Afrika en de Saoedischeprins al-Walialid ibn Talal ibn Abdul Aziz al-Saud. Kirch en Rupert hadden al met Berlusconi samengewerkt aan de Italiaanse betaaltelevisie Telepiu. Een consortium van Italiaanse banken dat onder leiding stond van Banco di Roma. Fininvests belangrijkste crediteur. zou iaier in het jaar een soortgelijk belang venverven voor een soortgelijk bedrag. Het was de bedoeling om in 1996 een derde van het kapitaal van Mediaset als aandelen op de effectenbeurs in omloop te brengen ($ 1 = ₮ 1.802 op 21 juli 1995)

Volgens de *Financial* Times van 22 juli betekende het herstructureringsprogramma een goede stap in de richting van de oplossing voor de zware schulden van Fininvest, maar droeg het ,.niets bij aan de oplossing van de strijdigheid" van Berlusconi's politieke ambities en zakelijke belangen.

Regeringswijziging. Brancaccio overleden

Op 8 juni werd de niet-partijgebonden Giovanni Rinaldo Coronas (76). die van 1979-84 hoofd van de politie was geweest, beëdigd als minister van binnenlandse zaken als opvolger van Antonio Brancaccio (71).die om gezondheidsredenen was afgetreden maar lid van het kabinet bleef als minister zonder portefeuille.

Brancaccio, die als een van Italië's meest vooraanstaande juristen gold, overleed op 26 augustus (zijn 72-ste verjaardag).

Parlementaire herschikking

Op 14 juni maakten 14 van de 33 afgevaardigden van de orthodoxe Heropgerichte Communistische Partij (PRC)bekend dat zij uit de partij stapten vanwege de isolationistische koers van de leiding. Drie senatoren en twee van de vijf Europarlementariërs volgden hun voorbeeld. Hun uittreden zou naar verwachting de positie van centrumlinks versterken.

Mislukte verkiezingen in Trentino en Zuid-Tirol

Nadat elders in Italië in april en mei regionale verkiezingen waren gehouden (zie pag. 548/3 e.v.-'95), vonden op 4 juni verkiezingen plaats in de 331 gemeenten van de autonome provincies Trentino en Zuid-Tirol. De verkiezingen liepen echter uit op een chaos en de uitslagen werden ongeldig verklaard, aangezien bij het drukken van de stembiljetten geen rekening was gehouden met grenswijzigingen.

Voor zover bekend was het stempatroon vergelijkbaar met dat van de rest van Italie: waar centrum-links verenigd optrad. scoorde het beter dan Berlusconi's Forza Italia; de Noordelijke Liga deed het slecht.

Corruptieonderzoeken

Op 6 juni werd Antonio Gava, christen-democratisch minister van binnenlandse zaken van 1988-'91. gearresteerd op verdenking van het aannemen van L 300 mln smeergeld van een regionale functionaris in Napels tijdens de bouw van een ziekenhuis. Gava was in september 1994 al gearresteerd wegens vermeende banden met de mafia en stond sindsdien onder huisarrest (zie pag. 19/2-'95).

Op 22 juni nam de directie van Publitalia, de reclamegroep van Berlusconi's concern Fininvest, ontslag in verband met een gerechtelijk onderzoek naar de gang van zaken bij de groep. Algemeen directeur Marcello Dell'Utri was op 26 mei gearresteerd op beschuldiging van belastingfraude en valsheid in geschrifte, maar was op 16 juni weer vrijgelaten.

Op 2 juli werd Antonio Di Pietro ondervraagd over vermeend ambtsmisbruik in verband met het afsluiten van een privé-lening en het bezorgen van een baan als hoofd van de verkeerspolitie van Milaan aan een vriend.

Uit passages van zijn verklaring die op 7 juli in verschillende tijdschriften werd gepubliceerd, bleek dat hij staande hield dat ..vanaf het moment dat ik begon met het onderzoek van mani pulite (,.schone handen"). ... ik op onwettige wijze ben bewaakt en bedreigd. en dat men heeft gepoogd mij om te praten in een poging mij in diskrediet te brengen"

Berlusconi zelf werd op 25 juli door magistraten uit Brescia ondervraagd over de mogelijke rol van ziin aanhangers bii de eind 1994 ondernomen poging om Di Pietro te dwingen zich terug te trekken uit het onderzoek van mani pulite (zie pag. 244/3 e.v.-'95).

Op 4 juli besloot een Milanese rechter dat 22 zakenmensen die banden hadden met Publitalia (zie ook hierboven), onder wie de vroegere directeur van Publitalia Marcello Dell'Utri, in mei 1996 terecht zouden moeten staan op beschuldiging van corruptie, waaronder knoeien met de boekhoudingen en facturen. Het besluit of Berlusconi ook terecht moest staan voor belastingfraude in verband met een vastgoedtransactie, werd opgeschort tot na 20 september.

Op 7 juli werd de socialistische oud-minister van buitenlandse zaken Gianni de Michelis door een Venetiaanse rechtbank veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf wegens het accepteren van steekpenningen met een totale waarde van L 340 mln in verband met wegenbouwprojecten. De christen-democratische oud-minister van vervoer Carlo Bernini werd ook veroordeeld tot 3 jaar gevangenisstraf voor het accepteren van L 500 mln aan steekpenningen. Zowel Michelis als Bernini werden vijf jaar uitgesloten van het bekleden van een openbaar ambt. (Voor vrijspraak van Michelis van andere beschuldigingen van corruptie in 1994, zie pag. 626/2-'94.)

Op 11 en 13 juli werden twee internationale arrestatiebevelen uitgevaardigd tegen de socialistische oud-premier Bettino Craxi, die werd beschuldigd van corruptie en illegale partijfinanciering in verband met de aanleg van een nieuwe metrolijn in Milaan en met de toewijzing van contracten van de staatselektriciteitsraad. Craxi was op grond van twee andere beschuldigingen van corruptie in 1994 bij verstek veroordeeld tot een gevangenisstraf van in totaal 14 jaar (zie pag. 19/1 en 245/1-'95).

Onderzoek naar De Mita gestaakt. Arrestatie parlementslid

Op 1 augustus staakte een Italiaanse rechtbank het onderzoek naar vermeende corruptie van de voormalige christen-democratische premier Ciriaco De Mita in 1988-'89 in verband met misbruik van regeringsfondsen voor slachtoffers van de aardbeving van 1980 in Irpinia in Zuid-Italië.

Op 27 augustus werd Marco Pannella, leider van de Radicale Partij, in Rome gearresteerd omdat hij een zakje hash had laten zien tijdens een protestbijeenkomst waar werd opgeroepen tot legaliscring van .,soft" drugs

Proces tegen Andreotti begonnen

Op 26 september begon in Palermo op Sicilië in de bunker van de zwaar versterkte rechtbank, die speciaal was gebouwd voor de berechting van mafiosi (zie pag. 548/1-'95), het proces tegen de 76-jarige senator Giulio Andreotti. Andreotti. die zeven keer premier was geweest, was Italië's meest invloedrijke politieke leider van na de oorlog. Hij werd ervan beschuldigd betrekkingen te hebben onderhouden met de Siciliaanse mafia. de Cosa Nostra (zie pag. 548/1-'95). Het proces werd verdaagd tot 6 oktober; nadat zijn advocaten hadden verzocht het proces te verplaatsen naar Rome.

Andere corruptieonderzoeken

Na een onderzoek van één jaar begon op 20 september het proces tegen 18 personen uit de mode-industrie, onder wie de ontwerpers Giorgi Armani, Gianfranco Ferre, Krizia en Santo Versace.

Het proces werd onmiddellijk verdaagd tot 27 november. nadat een van de advocaten van de verdachten ziek was geworden. De verdachten zouden smeergeld hebben betaald aan belastinginspecteurs opdat dezen hen bij de controles van de boeken in 1990 en 1992 een gunstige behandeling zouden geven. Zij beu-eerden echter het slachtoffer te zijn van afpersing door corrupte belastingambtenaren.

De reputatie van de Democratische Partij van Links (PDS, de opvolger van de voormalige communistische PCI),

De openbare aanklagers in het proces tegen oud-premier Giulio Andreotti, v.l.n.r. Gioacchino Natoli, Guido lo Forte en Roberto Scarpinato. poseren op 25 augustus 1995, een dag voor de aanvang van het proces in Palermo, voor de pers.

die tot dan toe nauwelijks was aangetast door beschuldigingen van corruptie kreeg een deuk toen op 14 september een Venetiaanse magistraat bekendmaakte dut k een onderzoek ging instellen tegen PDS-voorzitter Massimo D Alema, diens vooiganger Achille Occhetto en de leider van de voormalige socialistische partij Bettino Craxi aanleiding tot dit onderzoek waren beschuldigingen dat zij hadden geweten dat er op onwettige wijze geld via de samenwerkingsbeweging was doorgesluisd naar hun partijen

Begin september had D'Alema laten weten dat hij afstand deed van zijn appartement in Rome naar aanleiding van een groeiende controverse over de lage huren die politici. vakbondsleiders en overheidsambtenaren betaalden voor rijksn-oningen.

Mafialeden en islamitische extremisten gearresteerd

Op 6 juni werden 12 verdachte islainitische extremisten uit Algerije en Marokko gearresteerd in Napels. Rome, Milaan en Pavia. Zij werden beschuldigd van lidmaatschap van een terroristische organisatie, handel in en bezit van illegale wapens en valsheid in geschrifte. Het netwerk werd ervan verdacht logistieke steun te geven aan bannelingen van het Islamitische Front der Verlossing (FIS) en de Gewapende Islamitische Groep (GIA).

Op 24 juni werd Leoluca Bagarella, die naar werd aangenomen de leiding van de Siciliaanse Cosa Nostra had overgenomen na de aanhouding van zijn zwager Salvatore ,,Toto" Riina in 1993 (zie pag. 375/3 e.v.-'93), in Palermo gearresteerd.

Bagarella was in 1990 vrijgekomen nadat hij vier jaar gevangenisstraf had uitgezeten voor een serie mafiamisdrilven en werd later bij verstek veroordeeld tot levenslang voor de moord op Boris Giuliano in 1979. Hij werd verdacht van betrokkenheid bij meer misdrijven. waaronder de moorden in 1992 op Giovanni Falcone en Paolo Borsellino (zieook pag. 531/3 e v.-'92, 827/3 e.v.-'9%).

Bij een grote actie op 18 juli werden in heel Italië ongeveer 150 vermeende leden en handlangers van de Calabrische mafia, de n'drangheta, gearresteerd. Er werden in totaal 317 aanhoudingsbevelen uitgevaardigd tegen 259 personen in verband met meer dan 100 moorden en andere misdaden in de voorafgaande 20 jaar.

Voorlopige hechtenis beperkt

Op 3 augustus keurde de Kamer van Afgevaardigden met grote meerderheid een wetswijziging goed waardoor voorlopige hechtenis werd beperkt tot verdachten van misdaden waarvoor een straf van zeker vier jaar gevangenisstraf gold

Verdachten van corruptie (waarvoor een maximumstraf van drie jaar gold) zouden derhalve niet in voorlopige hechtenis mogen worden genomen. hoewel verdachten van verduistering van fondsen (maximale straf van vier jaar) wel vastgehouden konden worden Verdachten van mafiamisdaden konden nog steeds worden vastgehouden

Motie van vertrouwen over pensioenhervormingen

Op 13 juli won de regering een motie van vertrouwen die premier Lamberto Dini had ingediend in de Kamer van Afgevaardigden om zich te verzekeren van de goedkeuring voor de eerste twaalf artikelen van de pensioenhervormingen waartoe in mei was besloten (zie pag 546/2/3- 95)

De motie kreeg 284 stemmen vóór (centrumlinks. Democratische Partij van Links en de Noordelijke Liga) en 137 stemmen tegen (Nationale Alliantie en de Heropgerichte Communistische Partij) en 148 onthoudingen (Forza Italia). Dini, die nog twee moties van vertrouwen indiende over de resterende onderdelen van de hervormingen die beide werden aangenomen, hoopte dat beide kamers van het parlement de hervormingen voor het zomerreces zouden hebben goedgekeurd.

Hervorming pensioenen goedgekeurd

Op 4 augustus stemde de Kamer van Afgevaardigden met 266 tegen 92 stemmen en 123 onthoudingen definitief voor het pensioenhervormingsplan, zoals dat in grote lijnen was overeengekomen in mei en gedeeltelijk was goedgekeurd in juli. De voorstellen, waarin de op 3 augustus door de senaat goedgekeurde wijzigingen waren opgenomen, waren bedoeld om tussen 1996 en 2005 L 100.000 mrd te besparen ($ 1 = L 1.570,1 op 4 augustus 1995).

Privatiseringsprogramma

Het privatiseringsprogramma van de regering (zie aanvullende begroting voor 1995. pag. 546/1/2/-'95), dat vanwege partijpolitieke meningsverschillen was vastgelopen. kreeg op 20 juli een stimulans toen de Kamer van Afgevaardigden een wetsontwerp goedkeurde waarin de ,,volmachten" werden vastgesteld die nodig waren om de levering van elektriciteit te controleren na privatisering van het elektriciteitsconcern Enel. De privatisering van de telecommunicatiehoudstermaatschappij Stet, die ook in 1993 zou worden voltooid, bleef in de ijskast.

De regering verkocht op 2 juli iets meer dan 19 procent van de laatste 27 procent van haar aandelen van het in Rome gevestigde IMI-consortium voor bankdiensten en financiële diensten De aandelen werden voor L 1 verkocht. merendeels aan Italiaanse banken.

Ontwerpbegroting voor 1996

Op 27 september maakte premier en waarnemend minister van financien Lamberto Dini de ontwerpbegroting voor 1996 bekend

De uitgaven zouden met L 14.600 mrd worden verminderd (hoewel besnoeiingen op de uitgaven voor scholen. kinderbijslag en justitie werden vermeden). De inkomsten zouden met L 17.900 mrdstijgen door belastingontduiking hard aan te pakken en belegde winsten opnieuw te belasten (S 1 = L 1.611.5 op 29 september 1995).

In de begroting werd ook ongeveer L 6.000 mrd gereserveerd voor een verhoging van de overheidssalarissen waarmee de werknemers een deel van de daling van hun reele inkomen, waarvan zij de voorafgaande twee jaar het slachtoffer waren geweest, zouden kunnen compenseren. De werknemersfederatie Confindustria waarschuwde echter voor het risico dat een dergelijke maatregel de inflatie zou aanwakkeren. Volgens de *Financial* Times van 29 september waren de inflatiedoeleinden van de begroting. waarin werd geraamd dat het jaarlijkse percentage zou dalen van 5,8 procent naar 5.1 procent aan het einde van 1993 en naar 3 procent in 1996, optimistisch.

Naar verwachting zou het begrotingstekort ten opzichte van het bruto binnenlands produkt (BBP)dalen van 7,4 procent in 1993 naar 5.9 procent in 1996 en uitkomen beneden 3 procent in 1998: daarmee zou worden voldaan aan het criterium voor economische convergentie van het Verdrag van Maastricht met betrekking tot het begrotingstekort (zie pag. 395/1-'95). Wat het criterium voor de staatsschuld betrof, bevatte het Verdrag van Maastricht echter de doelstelling dat deze niet meer dan 60 procent van het BBP mocht bedragen. De Italiaanse staatsschuld bedroeg op dat moment ongeveer 123 procent van het BBP en zou in 1996 122 procent bedragen. en dan nog bij de optimistische veronderstelling dat de rentetarieven zouden zakken naar 8.5 procent (vanruim 10 procent in 1995).

Partijpolitieke ontwikkelingen

Tijdens een op 6-8 juli in Rome gehouden ,,thematisch" congres kreeg Romano Prodi, een hoogleraar economie die banden onderhield met de liberaal-katholieke vleugel van de vroegere christen-democraten (zie pag. 547/1-'95), de steun van de Democratische Partij van Links (PDS) om bij de komende algemene verkiezingen als leider

van centrum-links te fungeren Een van de sprekers op het congres was Berlusconi die betoogde dat de afgevaardigden Prodi niet zouden moeten steunen omdat zijn vaardigheden als politiek leider niet waren beproefd

Op 20 juli probeerden de grootste politieke partijen overeenstemming te bereiken over waarborgen voor een stabieler politiek kader bij toekomstige verkiezingen. In eerste instantie werd overeenstemming bereikt over waarborgen voor eerlijke verslaggeving door de media tijdens de verkiezingen, grotere onafhankelijkheid voor het staatstelevisiebedrijf RAI van politieke partijen. en garanties dat vertegenwoordigers van oppositiepartijen het recht zouden hebben om bepaalde parlementaire functies te bekleden. De bezorgdheid van centrum-links over trgenstrijdige belangen in de media werd niet weggenomen. en Berlusconi trachtte vergeefs de invoering van een presidentieel regeringsstelsel ter sprake te brengen.

Op 22 en 23 juli besloot een Berlusconigezinde factie van de gematigde Italiaanse Volkspartij (PPI) op een congres in Rome om de Verenigde Christen-Democraten te vormen (Cristiani democratici uniti. CDU). De factie die geleid werd door Rocco Buttiglione had zich in maart afgesplitst. toen een meerderheid van de PPI besloot om Prodi te steunen (zie pag. 547/3-'95).

Plannen voor algemene verkiezingen

Op 23 september liet president Oscar Luigi Scalfaro weten dat uit gesprekken die hij had gevoerd met politieke leiders was gebleken dat zij wilden dat in juni 1997 algemene verkiezingen werden gehouden.

(Vor.ber.pag. 546/1 e.v.-1995)

LETLAND

MILITAIRE ISSTALLATIE VAN VOORMALIGE SOWJET-UNIE VERNIETIGD

Op 4 mei 1993 werd met een .,vredesontploffing" het radarwaarschuwingsstation in Skrunda aan de Oostzee vernietigd. De vernietiging van de voormalige Sou-jet-installatie (die later Russisch was geworden) vond plaats op grond van een akkoord dat in april 1994 met Rusland was gesloten (zie pag. 456/2/3-'94). De enorme radarinstallatie was voor de Letten een symbool van de Russische overheersing geweest. Andere strategische installaties in Skrunda bleven operationeel.

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 8 en 25 mei vonden de volgende wijzigingen in de regering plaats

Onderwijs en wetenschap - vacant; financiën - mevr. Indra Samite+; staatssecretaris van privatisering (op ministerie van economie) - Dainis Tunsts*; staatssecretaris van buitenlandse hulpbronnen - vacant

* Nieuwe benoeming.
\+ Gewijzigde portefeuille

Op 1 juni werd Aija Poca benoemd tot staatsminister van begrotingsinkomsten (op het ministerie van financiën), een nieuwe functie. Op 8 juni werd Janis Gaigals benoemd tot minister van onderwijs en wetenschappen.

Op 22 juni keurde de Saeima (parlement) de opheffing goed per 1 juli van het ministerie van staatshervorming. De verantwoordelijkheden van het ministerie betreffende het toezicht op de ambtenaren en het plaatselijk bestuur zouden worden overgedragen aan de andere ministeries.

Op 19 juli werd Janis Bunkss benoemd tot staatssecretaris voor lokaal bestuur op het ministerie van milieu en regionale ontwikkeling.

VEROORDELING COMMUNISTISCHE LEIDER

Op 27 juli werd Alfred Rubiks. de voormalige eerste secretaris van de Letse Coininunistische Partij, veroordeeld tot acht jaar gevangenisstraf vanwege zijn poging de Letse regering ten val te brengen ten tijde van de Sowjetcoup in augustus 1991 (zie pag. 683/3 e.v.-'91; voor de arrestatie van Rubiks. zie pag. 693/1-'91).

WET OVER REPATRIËRING

Op 21 september nam de Saeima een wet aan ter bevordering van de repatriëring naar Letland van personen van Letse en Lijflandse afkomst (Lijflanders spraken een Fins-Oegrische taal. die verwant was aan het Ests).

(Vor.ber.pag. 465/3-1995)

LITOUWEN

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 15 mei 1993 werd Arviydas Lescinskas benoemd tot minister van energie in opvolging van Algimantas Stasiukynas.

Aleksandras Vasiliauskas trad op 5 juli af als minister van economie nadat hij door premier Adolfas Slezevicius was bekritiseerd omdat hij te weinig vooruitgang boekte op privatiseringsgebied, er niet in geslaagd was kleine bedrijven te ontwikkelen, en de ineenstorting van verschillende banken niet had weten te voorkomen.

EXECUTIE VAN RIOORDENAAR VAN JOURNALIST

De Litouwse radio meldde op 12 juli de executie van Boris Dekanidze, die in november 1994 ter dood was veroordeeld voor het beramen van de moord op journalist Vytas Lingys in 1993 (zie pag. 179/3-'95).

(Vor.ber.pag. 466/1 e.v.-1995)

MOLDOWA

PRESIDENT STAPT UIT REGERINGSPARTIJ EN WORDT VOORZITTER NIEUWE PARTIJ

Op 26 juni 1995 stapte president Mircea Snegoer uit de regerende Agrarische Partij van Moldowa (ADPM), die hij ervan beschuldigde .,een anti-presidentieel beleid (te voeren) en te proberen de macht van het staatshoofd te beperken". Bovendien zouden sommige ADPM-leiders volgens Snegoer tegen economische hervormingen zijn.

Op 26 augustus werd president Snegoer unaniem gekozen tot voorzitter van de Partij van Vernieuwing en Verzoening tijdens het eerste congres van de partij in de hoofdstad Tsjisjinau.

Snegoer, die in 1991 tot president was gekozen en zich in december stelde. had een van de meest ambitieuze hervormingsprogramma's in de voormalige Sowjet-Unie doorgevoe d. Dit had hem in conflict gebracht inet conservatieve leden van de regerende ADPM over het tempo van de overgang naar een inarkteconomie. De nieuwe partij. zo zei hij. zou ..gebaseerd zijn op een gematigd beleid. tolerantie en burgerlijke consensus" en zou de democratie bevorderen. de hervormingen stimuleren en opkomen voor de belangen van alle nationaliteiten in Moldowa.

PRIJSCONTROLE

Op 14 augustus publiceerde de Moldowaanse regering een lijst van 15 groepen produkten voor de eerste levensbehoeften die niet mochten worden

verkocht met een handelsmarge van meer dan 20 procent. De nieuwe regeling, die op 31 augustus van kracht zou worden. gold ook voor het openbaar vervoer en de huren In Tiraspol de hoofdstad van de regio Dnjestrië, ging op 24 augustus het brood op de bon

AKKOORD OVER RUSSISCHE BASIS

President Mircea Snegoer maakte op 28 juni bekend dat zijn Russische collega Boris Jeltsin onmiddellijk na gesprekken die zij in Moskou hadden gevoerd, de plannen voor een Russische militaire basis in Moldowa had laten varen. (Voor akkoord over terugtrekking Russische troepen. zie pag. 180/1/2-'95 en 466/3 e.v.-'95.)

TERUGTREKKING VAN RUSSISCHE TROEPEN UIT DNJESTRIE

Op 21 augustus werd bekendgemaakt dat de Operationele Groep van Russische Strijdkrachten in Moldowa (voorheen het 14de leger) die gestationeerd was in de regio Dnjestrië, op korte termijn zou beginnen met de terugtrekking van wapens en materieel; zoals bepaald was in een in oktober 1994 gesloten overeenkomst (zie pag. 180/1 e.v.-'95).

Generaal Aleksandr Lebed, de charismatische leider van het 14de leger. had in mei 1995 (zie onder RUSSISCHE FEDERATIE) ontslag genomen en was vervangen door luitenant-generaal Weleri Jewnewitsj, die het administratief personeel had afgeslankt met 45 procent. De vernietiging van munitie van het 14de leger. dat uit de tijd van de Tweede Wereldoorlog dateerde, zou in september worden hervat. Om ecologische redenen was men daar eind juli mee gestopt.

VERWIJDERING WAPENS UIT REGIO GAGAUZ

Op 27 augustus verliep de uiterste datum voor het inleveren van wapens die tijdens de afscheidingscrisis van 1990 waren buitgemaakt (zie pag. 21/1 en 376/2 e.v.-'91).Het inleverenvan de wapens was mogelijk gemaakt door de goedkeuring in 1994 van een nieuwe Grondwet die de regio's Dnjestrië en Gagauz een ,,speciale juridische status" verleende (zie pag. 748/2-'94).

Iwan Boergoeji, leider van de eenzijdig uitgeroepen republiek Gagauz en de facto hoofd van de paramilitaire groeperingen van Gagauz, was op 3 augustus gearresteerd.

Stanislaw Hajejew, minister van defensie in de eenzijdig uitgeroepen regio Dnjestrië, ontkende op 29 augustus berichten dat Russisch materieel werd overgedragen aan de autoriteiten van Tiraspol Het Russische militaire hoofdkwartier in Dnjestrië ontkende eveneens dat daar sprake van was

(Voi ber.pag 466/2 e v.-1995)

OEKRAÏNE

AMERIKAANS-OEKRAIENSE BETREKKINGEN. CONSTITUTIONEEL VERDRAG. AKKOORD OVER ZWARTE-ZEEVLOOT. KABINETSWIJZIGINGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Tijdens een bezoek aan Oekraïne op 11-12 mei 1993 benadrukte Clinton het belang dat zijn land hechtte aan .,een onafhankelijk Oekraïne dat veilig is binnen zijn erkende grenzen". De toon van Clintons opmerkingen tekende een nieuw. toenemend vertrouwen in Oekraïne als betrouwbare partner in een politiek kwetsbare regio en stond in contrast met het groeiende Amerikaanse ongenoegen over het Russische binnen- en buitenlandse beleid.

Het warme onthaal dat Clinton op 11 mei van zo'n 30.000 juichende Oekraïeners kreeg. contrasteerde met de onverschilligheid die hem ten deel viel in Rusland (waar Clinton eerder in de maand was geweest voor festiviteiten rond de 50ste verjaardag van de geallieerde overwinning in Europa - zie pag. 537/2/3-'95 - en voor een topconferentie met de Russische president Boris Jeltsin - zie onder RUSSISCHE FEDERATIE).

Op 25 mei bracht de Amerikaanse minister van defensie William Perry een bezoek aan de Oekraïense stad Lwow als toeschouwer bij de eerste gezamenlijke Amerikaans-Oekraïense militaire oefeningen.

Constitutionele crisis

Oekraïne werd eind mei geconfronteerd met een politieke en constitutionele crisis. toen de Opperste Raad op 30 mei niet akkoord ging met de ratificatie van een belangrijke voorlopige constitutionele wet, die hij op 18 mei had goedgekeurd.

De ,,Wet inzake Bevoegdheden", die aanzienlijke extra bevoegdheden aan de president toekende in afwachting van de aanvaarding van een nieuwe grondwet, was krachtig gesteund door president Leonid Koetsjma, die boos reageerde op de weigering te ratificeren. Zijn poging om op 28 juni een referendum over het wetsvoorstel af te dwingen, waarover hij op 31 mei een decreet uitvaardigde en diezelfde dag in een directe televisietoespraak een toelichting gaf, werd door de Opperste Raad op 1 juni ongrondwettig verklaard.

Compromis over grondwet

Een constitutionele crisis over de verdeling van de macht tussen het parlement en de president werd bezworen door de ondertekening op 15 juni van een constitutioneel verdrag

Het verdrag breidde de bevoegdheden van de president uit. zodat hij decreten mocht uitvaardigen en ministers benoemen, en bepaalde dat er binnen een jaar een nieuwe grondwet moest zijn.

Het compromis betekende dat de Opperste Raad inbond nadat Koetsjma's positie was versterkt na verscheidene opiniepeilingen, onder meer op 2-3 juni waaruit bleek dat 90 procent van de bevolking achter Koetsjma's standpunt stond.

Memorandum over sluiting van Tsjernobyl

Oekraïne en een consortium van westerse bedrijven ondertekenden op 27 mei een memorandum waarin plannen werden ontvouwd om de kerncentrale in Tsjernobyl te vervangen door een gasgestookte centrale in het jaar 2000.

Krim-referendum afgelast

De Opperste Raad (het parlement) van de autonome republiek de Krim trok op 31 mei met algemene stemmen de plannen in om een referendum te houden over herinvoering van de separatistische grondwet uit 1992. die in maart door de Oekraïense Opperste Raad buiten werking was gesteld (zie pag. 467/3-'95).

Verlies van steun voor pro-Russen op de Krim

In de loop van juli viel de steun weg voor de pro-Russische factie op de Krim. Deze had begin 1994 de presidents- en parlementsverkiezingen gewonnen (zie pag. 458/3 e.v.-'94), maar was steeds meer verdeeld geraakt nadat Koetsjma het gebied onder zijn directe gezag had geplaatst in maart 1995 (zie pag. 467/3-'95).

Op 5 juli werd een motie van vertrouwen in Sergej Tsckow, de pro-Russische woordvoerder van het parlement van de Krim, verworpen en moest hij aftreden. In zijn plaats kwam op 6 juli Jewhenii Soeproenjoek, die de steun had van machtige groeperingen uit het bedrijfsleven en voorstander was van verzoe-

ning met Oekraïne. Soeproenjoek reisde op 12 juli naar Kiew voor gesprekken met Koetsjma.

Lokale verkiezingen op de Krim

Pro-Russische groepen leden een gevoelige nederlaag in lokale verkiezingen, die in twee ronden op 25 juni en 9 juli werden gehouden; op 11 juli werd eveneens een nieuw presidium van de Opperste Raad van de Krim gekozen, dat werd voorgezeten door Jewhenii Soeproenjoek. Niettemin verkondigde Joerii Mesjkow, die door Koetsjma in maart was afgezet. op 21 juli dat hij president van de Krim bleef.

Opheffing van presidentieel gezag op de Krim

Het Russische persagentschap *Itar-Tass* meldde op 28 augustus dat president Koetsjma van Oekraïne het decreet had opgeheven dat de Krim vanaf maart 1993 onder direct gezag had gesteld van depresident (ziepag. 467/3-'95).

Akkoord over Zwarte-Zeevloot

Op 9 juni ondertekenden de presidenten van Oekraïne en Rusland. respectievelijk Leonid Koetsjma en Boris Jeltsin in de Russische badplaats Sotsji aan de Zwarte Zee, een akkoord dat een einde moest maken aan het slepende conflict over de vroegere Z arte-Zeevloot, waarvan de Oekraïense haven Sewastopol de thuisbasis was.

Hoewel de vloot op papier gelijk verdeeld werd. verkocht Oekraïne een behoorlijk deel van zijn schepen aan Rusland. waardoor ongeveer 81.7 procent van de 635 schepen tellende vloot in Russische handen kwam. Rusland zou gebruik blijven maken van de haven Sewastopol. waarvoor het Oekraïne betaalde in de vorm van energieleveringen en kwijtschelding van schulden. Oekraïne zou Sewastopol eveneens als marinehaven blijven gebruiken.

In het akkoord werd niets gezegd over de status van Sewastopol op de lange termijn. Russische nationalisten beweerden dat de haven zich op Russisch grondgebied bevond. Koetsjma zei op 9 juni enigszins voorzichtig blij te zijn met het akkoord en verklaarde dat hoewel hij ..de kwestie in zijn algemeenheid als opgelost" beschouwde, er .,toch nog enige details (onopgelost bleven)".

Ontwerp-overeenkomst met Rusland over verdeling van de Zwarte-Zeerloot

Oekraïense en Russische onderhandelaars bereikten op 17 augustus een .,algemene schikking" over de richtlijnen ten aanzien van de verdeling van de Zwarte-Zeevloot en van de voorwaarden voor het verblijf van de Russische Zwarte-Zeevloot in Oekraïne.

Deze overeenkomst volgde op het akkoord over de verdeling van de vloot dat in juni was ondertekend (zie boven). Sewastopol werd aangewezen als de hoofdbasis van de Russische vloot hoewel er nog geen overeenkomst was over de lijst van bases waarover berde vloten zouden mogen beschikkcn

Rellen bij Tataren

Op 25 juni kwamen ten minste twee mensen om en raakten er negen gewond tijdens botsingen tussen Tataren en de oproerpolitie in de badplaatsen Feodosia en Sedok aan de Zwarte Lee in de autonome Republiek de Krim

Op 26 juni weet Tataren-leider Moestafa Jemilew de rellen aan de woede die binnen de 200.000 leden tellende Tataarse gemeenschap heerste over de last die zij ondervond van de misdaadbendes en de corruptie bij de politie. Op 23 juni waren twee mannen van de Tataarse gemeenschap vermoord, klaarblijkelijk door beroepsmoordenaars. Op 26 juni verzamelde zich een grote groep Tataren in de stad Bjelogorsk, 30 km ten oosten van Simferopol, de hoofdstad van de Krim, en weigerde zich te verspreiden totdat ze de verzekering hadden gekregen dat hun leven. rechten en eigendommen werden beschermd.

De Tataarse gemeenschap van de Krim was geleidelijk begonnen terug te keren naar de republiek nadat de Tataren in 1944 onder Stalin massaal gedeporteerd waren naar Midden-Azie en het verre oosten van Rusland.

Kabinetswijziging

Op 3 juli kondigde president Leonid Koetsjma een kabinetswijziging aan. De ministers van defensie en buitenlandse zaken behielden hun portefeuille, terwijl de vroegere minister van binnenlandse zaken hoofd van de staatsveiligheidsdienst werd. Aanvankelijk zag het ernaar uit dat Wiktor Pynzenyk het veld had moeten ruimen als vice-premier met verantwoordelijkheid voor economische hervormingen voor de minder radicale Roman Sjpek, maar later bleek Pynzenyk vice-premier te blijven met verantwoordelijkheid voor het totale economische hervormingsbeleid.

Op 27 juli kreeg vice-premier Ihor Mitjoekow bijkomende taken als speciale vertegenwoordiger voor de Europese Unie. Mikola Sjoelha, aan wie op 3 juli de portefeuille nationaliteiten, migratie en religieuze zaken was toegewezen. werd op 17 juli ontslagen.

Samenstelling van het kabinet (eind juli)

Premier - Jewhenii Martsjoek: eerste vice-premier. veiligheidszaken en noodsituaties - Wasyl Doerdynets*; vice-premier: industriebeleid - Anatolii Kinach*; vice-prcmier, humanitaire zaken - Iwan Koeras: vice-premier. agro-industriële zaken - Petro Sabloek; \rite-premier: economische zaken - Roman Sjpek+; vice-preinier. economisch hen-ormingsbeleid - Wiktor Pynzenyk+; vice-prcmier: brandstof- en energievoorziening - Wasyl Jewtoechow*; vice-premier. speciale vertegenwoordiger voor de Europese Unie - Ihor Mitjoekow+; defensie - Walerii Sjmarov+; buitenlandse economische betrekkingen en handel - Serhii Osyka+; minister van het kabinet (Chef de Cabinet) - Walerii Poestovojtenko; binnenlandse zaken - Joerii Krawtsjenko*; buitenlandse zaken - Hennadii Oedowenko: economische zaken - Wasyl Hoerejew*; cultuur - (vacant);gezondheidszorg - Jewhenii Korolenko*: verbindingen - Walerii Jefremow*; bosbouw - Walerii Samoplawski; energie en electricitcitsroorziening - Oleksii Sjebertsov*; machinebouw. militair-industrieel complex en conversie - Walerii Malejew": industrie - Walerii Mazoer*; milieubescherming, nucleaire veiligheid - Joerii Kostenko: statistiek - Mykola Borysenko; zaken betreffende de gevolgen van het Tsjernobyl-ongeluk - (vacant): financiën - Petro Hermantsjoek: justitie - Wasyl Onopenko: vervoer - Iwan Dankewytsj*; jeugdzaken en sport - (vacant):sociale bescherming van de bevolking - Arkadii Jersjow; arbeid - Mychailo Kaskevytsj: onderwijs - Michailo Zghoerovski: kolenindustrie - Wiktor Poltawets; voedsel en landbouw - Pawlo Haidoetski': voorlichting - (vacant):visserij - Mykola Sjmeclenko.

Voorzitters met ministeriële status

President van de nationale bank - (vacant).antitrust-commissie - (vacant): veiligheidsdiensten - Wolodymyr Radtsjenko+; staatskas - Joerii Jechanoerow; staatscommissie voor de verdediging van staatsgrenzen - Wiktor Bannych: douane-commissie - (vacant): staatscommissie voor wetenschap. technologie en industriebeleid - Wolodymyr Storizjko".

* Nieuwe aanstelling.
\+ Gewijzigde verantn-oordelijkheid.

Verdere benoemingen

Op 4 augustus maakte president Leonid Koetsjma benoemingen bekend voor de volgende voorzittersfuncties met ministeriele status:

Raad van bestuur van de Oekraiense Nationale Export-Import Bank - Oleksandr Sorokin: raad van bestuur van de staatsmaatschappij op aandelen Oekrresoersy - Leonid Rozsylny; staatscommissie voor medische en microbiologische industrie - Joeri Snizjenko.

Controverse over begrafenis van patriarch

Het hoofd van de Oekraïense Orthodoxe Kerk (het patriarchaat van Kiew), Wolodymyr Romanjoek, overleed in de nacht van 14 op 15 juli.

Het patriarchaat van Kiew was opgericht toen metropoliet Filaret in 1992 was afgezet en als hoofd van de Oekraïense Orthodoxe Kerk was opgevolgd door metropoliet Wolodymyr Sabodan I-an Rostow De Oekraïense Orthodoxe Kerk was een exarchaat van de Russische Orthodoxe Kerk en was gehoorzaamheid verschuldigd aan het patriarchaat van Moskou (zie pag. 679/3-'92); het behield de loyaliteit van de meeste van de 25 mln orthodoxe christenen van Oekraïne Het pro-Filaret patriarchaat van Kiew noemde zichzelf echter de Oekraiense Verenigde Orthodoxe Kerk nadat het in 1993 was samengegaan met een deel van de kleine Autocefale Orthodoxe Kerk (waarvan Wolodymyr Romanjoek sinds juni 1993 patriarch was; zie pag. 74913-'93).

Aan aanhangers van de overleden patriarch. die erkenning eisten als de ware Oekraicnse Orthodoxe Kerk en daarom ook het beheer van de St Sofia-kathedraal wilden, werd geen toestemming gegeven om hem daar te begraven. Daarom begroeven ze hem in een tijdelijk graf buiten de kathedraal na een uitvaartprocessie op 18 juli waarbij deelnemers slaags raakten met leden van de OMON-militie op het St.Sofia-plein. Ongeveer 70 deelnemers aan de rouwstoet raakten gewond en volgens Filaret vielen er twee doden. De campagne voor de herbegrafenis van Wolodymyr in de St. Sofia werd onder meer voortgezet met een mars naar het St. Sofia-plein op 22 juli na een dienst in de St. Wolodymyr-kathedraal.

Op 25 juli diende Wasyl Onopenko zijn ontslag in als minister van justitie uit protest tegen het optreden van de militie bij de begrafenis. Dit werd echter niet geaccepteerd door Koetsjma.

President Koetsjma bezoekt Duitsland

Van 3 tot 6 juli bracht Koetsjma een bezoek aan Duitsland, de grootste bilaterale hulpdonor van Oekraïne, waar hij gesprekken voerde met president Roman Herzog, bondskanselier Helmut Kohl en andere politici en zakenleiders.

Er werd een dubbele belastingorereenkomst ondertekend - de eerste die Duitsland afsloot met een slaat van de vroegere Sowjet-Unie - evenals overeenkomsten over klimaatbescherming en technische en financidle steun om sluiting van de kerncentrale te Tsjernobyl in 2000 te garanderen. (Voor het bezoek van de president aan Duitsland in 1992 en de daarop volgende bilaterale betrekkingen zie pag. 391/2 e.v.-'92:460/2 en 749/3 e.v.-'93.)

Valutacrisis

Op 1 augustus werd een aantal wetten van kracht die het gebruik van buitenlandse valuta's voor contant-geldtransacties in Oekraïne verboden. Wel kregen ondernemingen toestemming om Amerikaanse-dollarrekeningen te houden, en werd betalen met credit cards toegestaan.

De wetgeving was bedoeld ais voorbereiding op de geplande invoering van een nieuwe muntsoort in oktober: De hrywnja zou in de plaats komen van de karbowanets. een tijdelijke muntsoort die was ingevoerd in 1992, De voorbereidingen leidden tot een stormloop op de karbowanets. en de centrale bank zag zich genoodzaakt om $ 34 mln uit te geven om de munt te ondersteunen. waarna de koers in de tweede helft van de maand stabiliseerde.

Nadat de koers van de karhowanets maandenlang op $ 1 = 150.000 had gestaan. zakte zijn waarde bij commerciële kiosken in Kiew tot 190.000, hoewel de officiële koers op 18 augustus stabiliseerde tot ongeveer S 1 = 165.000. De crisis was voor een deel het gevolg van de angst dat de regering hij de invoering van de hrywnja een ongunstige wisselkoers zou instellen voor het bezit van karbowanets. Ze werd eveneens aangewakkerd doordat men anticipeerde op de tijdelijke uitbreiding van de geldvoorraad als gevolg van de najaarsoogst en de ontvangst van staatskredieten door staatsbedrijven.

(Vor.ber.pag. 467/1 e.v.-1995)

OOSTENRIJK

SCHADELOOSSTELLIKG VOOR NAZI-SLACHTOFFERS

Op 1 juni 1995 keurde de Nationalrat (tweede kamer van het parlement) een wet goed krachtens welke een fonds werd ingesteld voor slachtoffers van het nazi-regime in Oostenrijk in de jaren 1938-'43. In het fonds werd een bedrag gestort van Sch 500 mln ($ 50 mln).

Het wetsvoorstel was ingediend op 8 mei. de 30-ste verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog in Europa (zie pag. 537/1 e.v.-'95). Het betekende een nieuwe stap op weg naar de erkenning door Oostenrijk van zijn verantwoordelijkheid voor het regime dat na de Duits-Oostenrijkse Anschluss in maart 1938 aan de macht was gekomen.

Met het fonds zou sociale steun worden verleend aan hulpbehoevenden die deel uitmaakten van een groep van ongeveer 30.000 (voor het merendeel joodse) overlevenden van de concentratiekampen of vluchtelingen voor de nazi's. (Voor Oostenrijkse erkenning van de holocaust. zie pag. 111/2-'95.)

KARDINAAL VERVANGEN

Op 14 september werd kardinaal Hans Hermann Groer (75) ais aartsbisschop van Wenen vervangen door mgr Christoph Schonborn (50)

Begin april hadden voormalige seminaristen Groer ervan beschuldigd hen zo'n twintig jaar eerder sexueel te hebben misbruikt. In juli hadden meer dan 400.000 personen een petitie ondertekend waarin werd opgeroepen tot hervormingen in de roomskatholieke kerk, zoals bijvoorbeeld beeindiging van het verplichte celibaat voor priesters, een meer soepele houding ten aanzien van kwesties van sexuele moraal zoals geboortenbeperking. en het wijden van vrouwen tot priesters.

(Vor.ber.pag. 398/1 e.v.-1995)

RUSSISCHE FEDERATIE

AARDBEVING OP SACHALIN

In de vroege morgen van 28 mei 1995 werd de stad Neftegorsk op het eiland Sachalin, in het verre oosten van Rusland, volledig verwoest door een aardbeving. Op 1 juni was van slechts 875 van de 3.200 inwoners van de stad zeker dat zij de ramp hadden overleefd. Duizend lichamen waren geborgen en 1.300 mensen werden ,,vermist". De Russische president Boris Jeltsin riep 31 mei uit tot dag van nationale rouw.

Het epicentrum van de aardbeving die een kracht van 7.5 had op de schaal van Richter

Een beeld van de reddingswerkzaamheden in de stad Neftegorsk op 31 mei 1995, drie dagen na de aardbeving

lag circa 135 km ten noorden van Sachalin. Eerste vice-premier Oleg Soskowets. die op 28 mei naar Sachalin vloog om de reddingsoperatie te leiden. noemde de ramp .,deergste aardbeving die Rusland ooit heeft meegemaakt".

Het afgelegen Neftegorsk was ten tijde van de Sowjet-Unie gebouwd voor de huisvesting van arbeiders in de olie-industrie. De zichtbaar slechte kwaliteit van de huizenblokken in een zone die berucht was om het aardbevingsgevaar, had in Rusland tot grote controverse geleid.

Het reddingswerk in Sachalin werd ernstig bemoeilijkt door een tekort aan hefmaterieel en andere essentiele apparatuur. De Russische autoriteiten, die nadeel ondervonden van de enorme afstand tussen Sachalin en de grote Russische bevolkingscentra (Moskou was 6.300 km en acht tijdzones van het eiland verwijderd), konden pas na verscheidene dagen geschikt materiaal leveren.

Het prompte aanbod van hulp uit het nabijgelegen Japan, dat zelf regelmatig werd geteisterd door aardbevingen (zie pag. 357/3 e.v.-'95 voor aardbeving in de regio Kobe in januari), werd geweigerd. Op 31 mei impliceerde Jeltsin in een commentaar dat Japan alleen hulp had aangeboden om zijn positie in de onderhandelingen over de omstreden Kocrillcn-eilanden ten zuidwesten van Sachalin te versterken. De Japanse premier Tomiichi Murayama noemde Jeltsins opmerkingen op 1 juni .,betreurenswaardig".

Het uiteindelijk dodental als gevolg van de aardbeving werd op 14 juni door de vice-gouverneur van de regio Sachalin. Witali Gomalewski, vastgesteld op 1.989.

AMERIKAANS-RUSSISCHE TOP

Jeltsin had op 10 mei in Moskou een ontmoeting met de Amerikaanse president Bill Clinton (die naar Rusland was gereisd om festiviteiten bij te wonen ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de geallieerde overwinning in Europa - zie pag. 537/1 e.v.-'95). Clinton gaf op 10 mei een rooskleurig verslag van de topontmoeting en benadrukte dat .,onzebeidelanden hun belangen en die van hun volkeren hebben bevorderd (...) het was een win-win-ontmoeting"

In werkelijkheid boekte Clinton echter geen vooruitgang van betekenis op de drie belangrijkste ngeridapunteri. Zo (i) weigerde Jeltsin af te zien van een geplande overeenkomst ter waarde van $ 1 mrd oin Iran te voorzien van kernreactoren. Om zijn goede wil te tonen deed Jeltsin de concessie dat Rusland lichte materreactoren aan Iran zou leveren. geen gascentrifugereactoren (die materiaal opleverdrn dat zou kunnen worden gebruikt voor de produktie van kernwapens): verder (ii) stemde Jeltsin weliswaar in met de uiteindelijke deelname van Rusland aan het NAVO-initiatief .,partnerschap voor vrede", maar bleef hij onvermurwbaar gekant tegen uitbreiding van de NAVO, bovendien (iii) kreeg Clinton geen substantiële verzekering dat Rusland zou streven naar een vreedzame oplossing voor het conflict in Tsjetsjenie.

DE OORLOG IN TSJETSJENIË

In de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny braken op 1 mei zware gevechten uit nadat Tsjetsjeense rebellen in de stad waren binnengedrongen. Er waren berichten over tientallen doden. In de eerste helft van mei kwamen sporadisch meer botsingen in Grozny voor. waaronder op 14 mei een artillerieaanval op de stad.

Een staakt-het-vuren in Tsjetsjenië, dat op 28 april eenzijdig door Jeltsin was afgekondigd (om de westerse leiders die naar Moskou kwamen voor de viering van de 50ste verjaardag van de geallieerde overwinning in Europa - zie pag. 537/1 e.v.-'95 - niet te zeer in verlegenheid te brengen), liep op 12 mei af. In de tweede helft van mei vonden in het zuiden van Tsjetsjenië weer zware gevechten plaats, toen Russische troepen haarden van verzet probeerden uit te schakelen.

Vredesbesprekingen tussen Russische en Tsjetsjeense functionarissen. die op 25 mei in Grozny werden gehouden onder auspiciën van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE. voorheen CVSE), werden afgebroken zonder dat vooruitgang was gehoekt

Minister Gratsjow rapporteerde op 6 mei dat in de Tsjetsjeense oorlog 1.375 Russische manschappen waren gedood. Diezelfde dag verklaarde de Russische militaire leiding bovendien dat ten minste 11.500 Tsjetsjeense rebellen waren gesneuveld.

Gijzelaarscrisis

Het conflict tussen de Russische federale autoriteiten en de separatistische Tsjetsjeense opstandelingen bleef niet beperkt tot Tsjetsjenie en breidde zich op 14 juni uit naar Russisch grondgebied, toen een groep Tsjetsjeense opstandelingen Boedjonnowsk aanviel, ongeveer 200 km ten noorden van Tsjetsjenië (zie kaart).

Minstens 100 met automatische wapens en granaatwerpers bewapende Tsjetsjenen trokken de 100.000 zielen tellende industriestad binnen. Zij vielen verscheidene gebouwen aan, waaronder het politiebureau en de plaatselijke hoofdbureaus van de Federale Inlichtingendienst (FSB, de opvolger van de

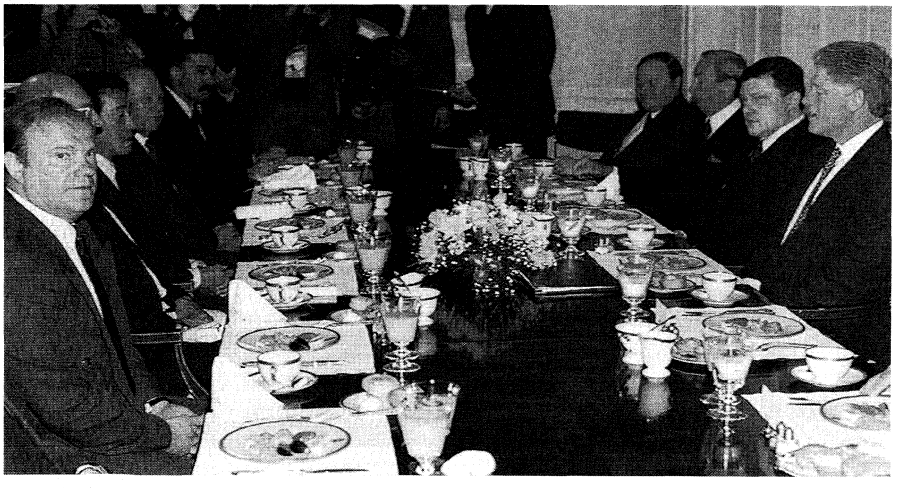

De Amerikaanse president Bill Clinton (r:) ontmoet op 11 mei 1995 Russische politieke leiders in het gebouw van de Amerikaanse ambassade in Moskou. Kaast Clinton zitten v.r.n.l. Grigori Jawlinski. leider van het blok Jabloko. de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher, en Jegor Gajdar, leider van Ruslands Democratische Keuze; links de leider van de Russische Communistische Partij. Gennadi Zjoeganow

Staatsveiligheidscommissieofwel KGB uit de tijd van de Sowjet-Unie). Alleen al op 14 juni vielen 41 doden. onder wie zes politieagenten, en 50 gewonden. Honderden mensen werden in de stad opgepakt en gedwongen naar het ziekenhuis te lopen, waar patiënten en staf eveneens in gijzeling werden genomen.

De opstandelingen, die 1.000 a 1.500 mensen in gijzeling hielden. versterkten het ziekenhuis en dreigden hun gijzelaars te doden als het Russische leger de vijandelijkheden in Tsjetsjenië niet staakte. In allerijl werden op 14-17 juni duizenden soldaten van het ministerir van binnenlandse zaken naar Boedjonnowsk gedirigeerd, waar de opstandelingen op 15 juni vijf gijzelaars doodden.

De Tsjetsjeense opstandelingenleider. generaal Dzjochar Doedajew, verklaarde op 15 juni dat ,,geen van de strijdkrachten die me trouw zijn, opdracht heeft gekregen terroristische acties te plegen op Russisch grondgebied".

De leider van de gijzelnemers. Sjamil Basajew, zou erop hebben aangedrongen om begin juni een terreurcampagne tegen Rusland te beginnen. Doedajew had dit idee verworpen, hoewel hij zelf ook met een dergelijke campagne had gedreigd. De groep van Basajew viel toen kennelijk op eigen initiatief Rusland binnen. nadat Russische troepen op 5 juni Wedeno hadden ingenomen, het laatste hoofdkwartier van de opstandelingen in het bergachtige zuidoosten van Tsjetsjenie. Basajew verklaarde op 19 juni dat zijn groep Boedjonnowsk had bereikt door Russische grenswachten om te kopen; zij hadden de stad bij toeval uitgezocht omdat hun geld op raakte: hun oorspronkelijke plan was geweest om in Moskou toe te slaan.

Russen reageren verdeeld

In de ochtend van 15 juni bracht de Russische minister van binnenlandse zaken Wiktor Jerin een bezoek aan Boedjonnowsk en verklaarde dat de ,,situatie rustig" was en dat de crisis ,.vreedzaam zou aflopen". Minister van defensie generaal Pawel Gratsjow eiste daarentegen op 16 juni dat met militair geweld een eind aan de crisis zou worden gemaakt, terwijl de Russische vicepremier Nikolaj Jegorow. die op 15 juni in Boedjonnowsk aankwam om de Russische aanpak van de crisis te coördineren, op 16 juni benadrukte dat de Russische regering ,,bereid was aan alle voorwaarden te voldoen om de gijzelaars vrij te krijgen".

Aanval op ziekenhuis mislukt

Twee aanvallen op het ziekenhuis op 17 juni door troepen van het ministerie van binnenlandse zaken en van de FSB verliepen desastreus.

Ondanks het gevaar voor de doodsbenauwde patienten. die met witte vlaggen uit de ramen zwaaiden. vuurden de Russische soldaten met machinegeweren en zware wapens op het ziekenhuisgebouw, waardoor een vleugel in de as werd gelegd. Sommige gijzelaars verklaarden later dat de opstandelingen hen hadden gedwongen in de vuurlinie te staan. Op 18 juni verschenen berichten dat ongeveer 150 mensen in het ziekenhuis waren omgekomen. Volgens aanwezige journalisten verliepen de aanvallen ongedisciplineerd en wanordelijk. Op 19 juni gelastte de Russische militaire aanklager een onderzoek naar het doodschieten van de Russische journaliste Natalja Aljakina door een Russische soldaat.

Onduidelijk was in hoeverre politieke leiders toestemming hadden gegeven voor de aanvallen.

Regeringswoordvoerder Waleri Grisjin zei op 1 1 juni dat de aanval bij het aanbreken van de dag een .,emotionele reactie" van de Russische soldaten was geweest op de benarde positie van de gijzelaars. (Ongeveer 160 gijzelaars werden bij de eerste aanval bevrijd; 100 vrouwen en kinderen werden later op 17 juni vrijgelaten door Basajew.) President Boris Jeltsin zei op 17 juni tijdens een verblijf in Canada. dat hij in beginsel ingestemd had met de bestorming van het ziekenhuis. Gratsjow, die afstand nam van de mislukte bestormingen, verklaarde op 21 juni dat het ministerie van binnenlandse zaken en de FSB verantwoordelijk waren.

De leider van de Tsjetsjecnse rebellengroep, Sjamil Basajew (l.) op 18 juni 1995 in het ziekenhuis in Boedjonnoxvsk temidden van gijzelaars en meclestrijders.

Premier Tsjernomyrdingrijpt in. Russen staken vijandelijkheden in Tsjetsjcnië

Premier Wiktor Tsjernomyrdin nam op 18 juni persoonlijk de verantwoordelijkheid op zich voor de onderhandelingen met de rebellen door rechtstreeks met Basajew via de telefoon te onderhandelen.

Opmerkelijk was dat de televisie gedeeltes van de onderhandelingen uitzond. Tsjernomyrdin beloofde de oorlog in Tsjetsjenië te staken en zich hard te maken voor vredesbesprekingen met de opstandelingen. Daarnaast bood hij de opstandelingen een veilige aftocht naar' Tsjetsjenie aan in ruil voor vrijlating van de gijzelaars. Op last van Tsjernomyrdin gaf de commandant van het Russische leger in Tsjetsjenie. generaal Anatoli Koelikow, opdracht de operaties van het Russische leger op 18 juni vanaf 20.00 uur te staken. (Ondanks het staakt-het-vuren vonden er in de tweede helft van juni herhaaldelijk botsingen plaats tussen Tsjetsjeense en Russische troepen.)

In de ochtend van 19 juni steinde Basajew in met de door Tsjernomyrdin gestelde voorwaarden. Op 19 juni begonnen voor het eerst sinds het uitbreken van de oorlog in januari vredesbesprekingen tussen vertegenwoordigers van de Russische federale regering en Tsjetsjeense functionarissen (zie onder).

Merendeel gijzelaars vrij

Op 19 juni werden zo'n 760 gijzelaars vrijgelaten uit het ziekenhuis. De 74 overgebleven gijzelaars mochten plaats nemen in een konvooi bussen, samen met 123 vrijwilligers (inclusief verscheidene gijzelaars uit het ziekenhuis. Russische parlementariërs en journalisten, evenals de voorzitter van de mensenrechtencommissie Sergej Kowaljow), die als een ,,menselijkschild" moesten dienen tegen aanvallen van het Russische leger. Op 20 juni mochten de gijzelaars ongedeerd uitstappen in het Tsjetsjeense dorp Zandak.

Op 19 juni had Tsjernomyrdin er met klem op gewezen dat Rusland ,,geengenade of clementie" met de opstandelingen zou tonen. als ze eenmaal in Tsjetsjenië 1%-arenMaar op 21 juni verspreidde de groep van Basajew zich in de Tsjetsjeense heuvels. Dit tot irritatie van Gratsjow, die op 22 juni volhield dat ,.debende van Basajew in Boedjonnowsk of ergens op de weg naar Tsjetsjenië geliquideerd had kunnen worden". Doedajew stemde er op 21 juni mee in dat Basajew moest worden gearresteerd en overgedragen aan de Russische autoriteiten.

Officieel aantal slachtoffers

Op 22 juni zei Iwan Teterewjatnikow, een regionale veiligheidsfunctionaris in Stawropol. dat de gijzeling het leven had gekost aan 120 mensen, onder wie 18 soldaten van het ministerie van binnenlandse zaken en 14 landmachtsoldaten Uit deze cijfers bleek dat het eerder geschatte aantal slachtoffers ruim overdreven was

Voorlopigakkoord

Van 19-23 juni voerden Tsjetsjenië en Rusland besprekingen die op 23 juni leidden tot een voorlopig akkoord dat bepaalde dat (i)Tsjetsjeense strijders de wapens zouden inleveren in ruil voor terugtrekking van alle Russische soldaten uit Tsjetsjenië op 8.000 na; (ii)en dat in september in Tsjetsjenië verkiezingen zouden worden gehouden.

Op 25 juni nam Tsjernomyrdin opnieuw persoonlijk de verantwoordelijkheid voor de onderhandelingen op zich.

Motie van wantrouwen

De Russische Staatsdoema (de tweede kamer van het Russische parlement) nam op 21 juni met 241 tegen 72 stemmen een motie van wantrouwen tegen de regering aan, vanwege haar optreden in de Boedjonnowsk-crisis. Als binnen drie maanden een tweede soortgelijke motie zou worden aangenomen, zou de president grondwettelijk verplicht zijn het parlement te ontbinden of een nieuwe regering te benoemen. Jeltsin waarschuwde op 22 juni dat ,,als de Doema niet ontbonden wilde worden. ze niet moest proberen de regering te ontbinden": Tsjernomyrdin daagde de Doema op 22 juni uit binnen tien dagen een nieuwe motie van wantrouwen aan te nemen.

Op 23 juni deed de Staatsdoema de aanbeveling enkele welbekende haviken in de regering te ontslaan, te weten: Jegorow en de ,,machtige" ministers Jerin, Gratsjow en Sergej Stepasjin (directeur van de Federale Contraspionagedienst), die rechtstreeks verantwoording schuldig waren aan de president.

Tijdens een vergadering van de Veiligheidsraad op 29 juni dienden deze vier ministers, evenals de voorzitter van de Veiligheidsraad Oleg Lobow, hun ontslag in. Op 30 juni aanvaardde Jeltsin het ontslag van Wiktor Jerin, Nikolaj Jegorow en Sergej Stepasjin, maar niet dat van Lobow en Gratsjow.

Op 1 juli stemden slechts 193 afgevaardigden voor een tweede motie van antrouw-en, minder dan de 226 stemmen die vereist waren voor goedkeuring van de motie. In totaal steunden 117 afgevaardigden de regering. met inbegrip van de aan de communisten gelieerde Boeren (Tsjernomyrdin had op 25 juni extra landbouwsubsidies toegezegd).

Op 1 juli liet Tsjernomyrdin onmiddellijk weter. blij te zijn met de uitslag die ,.een einde maakte aan de crisis tussen parlement en regering" en hij benadrukte dat de regering .,bereid was tot samenwerking met cle Doema en alle factiesdaarin".

Veiligheidsmaatregelen in Moskou

Op 14-15 juni werden ongeveer 16.000 soldaten van het ministerie van binnenlandse zaken in Moskou gestationeerd om de veiligheid op 86 belangrijke punten te vergroten.

Vredesakkoord in Tsjetsjenië

Op enkele sporadische gevechten in juli na, werd het staakt-het-vuren in Tsjetsjenie in acht genomen waardoor een gunstig klimaat ontstond voor de voortzetting van vredesbesprekingen. In de vroege uren van 30 juli werd in Grozny een vredesakkoord getekend nadat afgevaardigden van beide partijen een hele nacht onderhandeld hadden.

In het akkoord werd opgeroepen tot stopzetting van alle vijandelijkheden, uitwisseling van gevangenen en de geleidelijke terugtrekking van Russische troepen uit Tsjetsjenië in ruil voor de

Oesman Imajew, de leider van de Tsjetsjeense onderhandelingsdelegatie. knipoogt na afloop van het overleg met de Russische delegatie op 15 juli 1995 in Grozny.

ontwapening van Tsjetsjeense rebellen Hoewel krachtens het akkoord de gevechten konden worden beeindigd, werd er niet in gerept over de kwestie van de onafhankelijkheid van Tsjetsjenie, die ten grondslag lag aan het conflict Terwijl berichten melding maakten van nieuwe gevechten, bleef bovendien onduidelijk in hoeverre het akkoord zou worden nageleefd

Op 31 juli, de dag nadat het akkoord was getekend, verklaarde het Constitutionele Hof van de Russische Federatie dat de invasie in Tsjetsjenië wettig was. Deze uitspraak was een overwinning voor Jeltsin, die had volgehouden dat de actie regen de Tsjetsjeense rebellen volledig grondwettelijk was. een gezichtspunt dat door de oppositie in de Staatscloema was aangevochten.

Schermutselingen. Impasse over ontwapening

Ook gedurende de maand augustus werd het staakt-het-vuren grotendeels nagekomen. hoewel aan beide zijden slachtoffers vielen door aanhoudende schermutselingen.

Bij een uitbarsting van zware gevechten op 20 augustus bezetten verscheidene honderden Tsjetsjeense strijders het politiebureau in de door de Russen bezette stad Argoen, op 15 km ten oosten van de hoofdstad Grozny. Op 21 augustus werden ongeveer 80 rebellen gedood toen Russische soldaten het gebouw via een grote militaire aanval heroverden.

De eerste gevangenen werden op 2 augustus uitgewisseld. overeenkomstig de voonvaarden van het staakt-het-vuren. De uitwisseling had echter vooral een symbolisch karakter. aangezien het slechts om drie Tsjetsjenen en twee Russen ging. De besprekingen tussen beide zijden over het uitwisselen van een groter aantal gevangenen bleven de rest van de maand in een impasse. Tsjetsjeense troepen hielden volgens schattingen enkele honderden Russen gevangen, terwijl de Russenmeer dan 1.000 Tsjetsjenen vasthielden.

In augustus keerde een gestage stroom van gedemobiliseerde Tsjetsjeense strijders terug naar hun steden en dorpen. De Russische regering, die ontevreden was over het tempo van de ontwapening en geïrriteerd raakte door de aanhoudende schermutselingen, beschuldigde de rebellen er echter van zich niet te houden aan hun in het akkoord vastgelegde verplichtingen.

Op 15 augustus ontstond een crisis toen de Tsjetsjeense militaire bevelhebber Aslan Maschadow een ultimatum van Tsjernomyrdin in de wind sloeg om een plan te ondertekenen dat gericht was op het versnellen van het ontwapeningsproces. Dit had een waarschuwing van de kant van Jeltsin tot gevolg dat ,,uitzonderlijke en krachtige" maatregelen zouden worden genomen tenzij de impasse weid doorbroken. Op 16 augustus werd de crisis bezworen toen Tsjetsjeense eenheden hun wapens begonnen in te leveren. en daar ook in de weken daarna mee doorgingen.

OPRICHTING NIEUWE POLITIEKE BEWEGINGEN. REGERINGSWIJZIGINGEN CRISIS IN BANKSTELSEL. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Een nieuwe politieke centrumbeweging, Rusland is ons Huis. hield haar oprichtingscongres op 12 mei. De Russische premier Wiktor Tsjernomyrdin werd daar unaniem tot voorzitter gekozen.

Op 15 mei werd officieel het linkse blok Akkoord (Soglasije) opgericht. Het blok had de steun van de Boerenpartij van Rusland en de Boerenunie van Rusland en zou naar verwachting Iwan Rybkin, de voorzitter van de Staatsdoema, als leider kiezen. Tsjernomyrdin had op 12 mei beloofd dat Rusland is ons Huis ,.parallel" aan Akkoord zou werken (zieookpag.474/3-'95).

Jeltsin prees op 24 mei de oprichting van beide blokken, die volgens hem het begin zou kunnen betekenen van een t\$-eepartijensysteemin Rusland.

Rusland is ons Huis kwam al snel in opspraak na beschuldigingen dat de partij illegaal cellen in fabrieken had georganiseerd en werd gefinancierd door de grote gasmaatschappij Gazprom, waarvan Tsjernomyrdin bestuursvoorzitter was geweest voordat hij in de regering kwam. De Staatsdoema gaf op 19 mei het ministerie van justitie opdracht de aantijgingen te onderzoeken.

Het radicale lid van de Staatsdoema en oudminister van financiën Boris Fjodorow beweerde op 26 mei dat Tsjernomyrdin een van de tien rijkste mannen van Rusland was, omdat hij een belang van 1 procent in Gazprom zou hebben vergaard dat zo'n $ 1mrd waard was.

Werving van dienstplichtigen. Ontslag van generaal Lebed

Minister van defensie generaal Pawel Gratsjow startte op 1 mei een grootscheepse wervingsactie gericht op dienstplichtigen. De actie was bedoeld om een halt toe te roepen aan de massale ontduiking van de dienstplicht. In 1994 was 84 procent van de dienstplichtigen niet komen opdagen. Het probleem was verergerd door de oorlog in Tsjetsjenië, zodat Jeltsin eind april moest bekendmaken dat de lengte van de militaire dienstplicht zou worden verlengd van 18 maanden tot twee jaar.

President Boris Jeltsin aanvaardde op 14 juni het ontslag van generaal Aleksandr Lebed en gaf hem toestemming de strijdkrachten te verlaten De 45-jarige generaal was commandant van het Veertiende Leger in de regio Dnjestrië in Moldowa Hij stond bekend om zijn ongezouten kritiek op het militaire en soms ook politieke beleid vooral sinds het begin van de militaire campagne in Tsjetsjenië (zie ook boven) Lebed raakte bovendien in conflict met zijn chef minister van defensie Panel Gratsjow, naar aanleiding van diens plannen nm het Veertiende Leger in status te verlagen en hem een andere militaire functie aan te bieden Lebed wees alle aanbiedingen af en diende op 30 mei zijn ontslag in Velen in Rusland gingen ervan uit dat hij zich kandidaat zou stellen voor de presidentsverkiezingen van 1996

Lebed werd als bevelhebber van het Veertiende Leger opgevolgd door generaal Waleri Jewnewitsj.

Krant gesloten

De onafhankelijke krant *Nezawisimaja Gazeta*, die voor het eerst was uitgekomen ten tijde van de glasnost en die uitgesproken kritisch tegenover het regime-Jeltsin stond, verscheen eind mei voor het laatst. Hoofdredacteur Witaly Tretjakow zei dat de krant werd gesloten om financiële redenen.

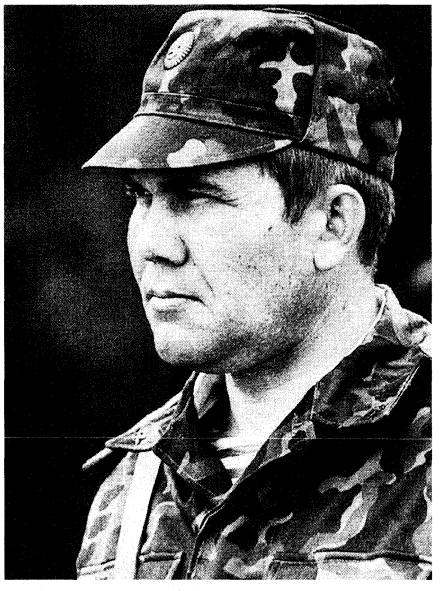

Archiefopname van juli 1992 van generaal Aleksandr Lebed.

Bezoek van Amerikaanse vice-president

Op 30 juni ondertekenden premier Wiktor Tsjernomyrdin en de Amerikaanse vice-president Al Gore in Moskou 21 documenten De ondertekening vormde de afsluiting van het tweedaagse bezoek van Gore aan Rusland De documenten behelsden onder meer een overeenkomst met de Amerikaanse oliemaatschappij Exxon en de Japanse Sakhalin Oil Development Company voor de exploitatie van een veld van 2,5 mrd vaten ruwe olie en gascondensaat voor de kust van het eiland Sachalin in de Stille Oceaan, met de overeenkomst was een bedrag gemoeid van $15 mrd

Regeringswijzigingen

Op 1 juni werd Witali Ignatenko, tot dan toe directeur van het staatspersbureau *Itar-Tass*, benoemd tot vice-premier met verantwoordelijkheid voor de media

Doordat op 30 juni het ontslag van Wiktor Jerin. Nikolaj Jegorow en Serge] Stepasjin werd aanvaard (zie boven), verloren het ministerie van binnenlandse zaken en het ministerie van nationaliteiten en regionaal beleid hun minister, en de Federale Contraspionagedienst zijn directeur.

In juli werden drie ministers benoemd:

Wjatsjeslau- Michajlow werd op 5 juli benoemd tot minister van nationaliteiten en regionaal beleid. De benoeming van Michajlow, een voormalig vredesonderhandelaar in Tsjetsjenië. werd geïnterpreteerd als een aanwijzing voor een meer op verzoening gerichte aanpak van het Tsjetsjeense conflict. Dit gezichtspunt werd de volgende dag echter weerlegd toen kolonel Anatoli Koelikow, voorstander van de harde lijn en bevelhebber van de Russische strijdkrachten in Tsjetsjenië, tot minister van binnenlandse zaken werd benoemd.

Later die maand, op 24 juli, werd kolonel-generaal Michail Barsoekow benoemd tot directeur van de Federale Veiligheidsdienst (FSB). Barsoekow werd als hoofd van het Hoofddirectoraat Veiligheid gezien als een van de belangrijkste bondgenoten van Jeltsin.

Met de benoemingen werden vacante posten opgevuld die eind juni waren ontstaan in verband met de gijzelingscrisis in Tsjetsjenië in juni. De ontslagen hadden een belangrijk onderdeel gevormd van de succesvolle strategie van de regering om een motie van wantrouwen van de Staatsdoema op 1 juli te verijdelen (zie boven).

President in ziekenhuis. Afzettingsprocedure mislukt

De Russische president Boris Jeltsin (64)werd in de ochtend van 11 juli in allerijl naar het ziekenhuis gebracht omdat hij last had van acute pijn op de borst. De autoriteiten benadrukten dat de toestand van Jeltsin niet ernstig was en dat hij zijn taken bleef uitvoeren. Niettemin zei de president veel afspraken voor de rest van de maand af en stelde hij ook een driedaags bezoek aan Noorwegen uit.

Jeltsins artsen verklaarden dat de bloedtoevoer naar zijn hart was verminderd als gevolg van vernauwde slagaders, een teken van een mogelijke hartziekte. Speculaties over de gezondheid van Jeltsin waren in de afgelopen jaren aangewakkerd door hardnekkige geruchten over excessief alcoholgebruik en het feit dat hij soms lange tijd niet in het openbaar. werd gezien zonder dat daar een verklaring voor werd gegeven.

In een televisie-interview vanuit het ziekenhuis gaf Jeltsin op 18 juli toe dat hij een hartaanval had gehad. maar hij verzekerde de kijkers zich al veel beter te voelen en dat zijn artsen hadden beloofd dal hij .,volledig zou herstellen zonder er iets aan over te houden".

Jeltsins ziekte werd door de uiterst nationalistische leider Wladimir Zjirinowski. een van zijn grootste critici, aangevoerd als de reden waarom hij zich niet hard wilde maken voor een afzettingsprocedure tegen de president in verband met de oorlog in Tsjetsjenië. Een door de communistische partij ingediende motie voor afzetting van de president kreeg op 12 juli slechts 168 stemmen in de Staatsdoema, 58 minder dan de benodigde 226 stemmen.

Datum voor verkiezingen Staatsdoema

Vanuit het ziekenhuis vaardigde Jeltsin op 14 juli een decreet uit waarin de datum voor de verkiezingen voor de Staatsdoema werd vastgesteld op 17 december 1995.

Het besluit om liet decreet eerder uit te vaardigen dan door de Grondwet werd vereist, leek te zijn genomen om duidelijk te maken dat Jeltsin ondanks zijn ziekte de macht bleef uitoefenen. Het werd ook gezien als een manier om een einde te maken aan de groeiende stroom speculaties dat de verkiezingen uitgesteld zouden kunnen worden.

President weer aan 't werk. Verkiezingsnederlaag

President Boris Jeltsin ging op 7 augustus weer aan het werk. Na twee weken verblijf in het ziekenhuis verbleef hij nog eens twee weken voor verder herstel in een sanatorium voordat hij weer fit genoeg werd verklaard om zijn taken te hervatten.

Jeltsin leed op 20 augustus een belangrijke politieke nederlaag bij de eerste rechtstreekse verkiezingen voor het leiderschap van een regionale regering in de Russische Federatie De kiezers in Jeltsins geboorteregio Swerdlowsk kozen Edoeard Rossel tot gouverneur Rossel was in juli 1993 door Jeltsin uit deze functie gezet nadat hij de regiv tut een ,,Republiek van de Oeral" had uitgeroepen

In de eerste verkiezingsronde behaalde Rossel op 6 augustus 29 procent van de stemmen. terwijl 26 procent naar de zittende gouverneur Aleksej Strachow ging, die door Jeltsin als vervanger van Rossel was aangesteld. In de tweede, beslissende ronde stelde Rossel met zijn felle tegen Moskou gerichte campagne bijna 60 procent van de stemmen veilig en versloeg hij Strachow ondanks het feit dat diens campagne veel duurder was geweest. Strachow was ook voorzitter van de afdeling Smerdlowsk van Rusland is Ons Huis. de politieke partij die door premier Wiktor Tsjernomyrdin op aandringen van Jeltsin was opgericht. Deze nederlaag betekende dus ook een tegenslag voor de middenpartij die opgericht was om deel tc nemen aan de parlementsverkiezingen die in december zouden worden gehouden.

Poging tot stabilisering roebel

De regering introduceerde op 5 juli een bandbreedte voor de roebel in een poging om de fluctuatie van de roebel te beperken. Er werd bekendgemaakt dat de centrale bank de roebel tot 1 oktober zou beschermen binnen grenzen van 4.300 en 4.900 roebel voor een Amerikaanse dollar. Op de dag van de bekendmaking werd de roebel verhandeld tegen een waarde van 4.559 roebel voor een Amerikaanse dollar.

Deze maatregel werd gezien als een aanwijzing voor de vastbeslotenheid van de regering oin een strenge fiscale discipline te handhaven. Dit werd als uiterst belangrijk beschouwd om een succesvolle strijd tegen de hardnekkige inflatie te kunnen voeren. een van de grootste obstakels voor economische hervormingen, De inflatie bedroeg in juni 6.7 procent. aanzienlijk minder dan de 17.8 procent van januari. maar dit cijfer werd in brede kring nog steeds als onaanvaardbaar hoog beschouwd.

Crisis in bankstelsel

Het Russische bankstelsel maakte op 24 augustus een crisis door, toen banken weigerden elkaar geld te lenen in verband met wijdverbreide ge uchten dat sommige van hen op het punt stonden failliet te gaan.

Veel van de 2 500 Russische banken die rekenden op de winsten van valutaspeculatie werden

nadelig getroffen door de nadelige invloed van pogingen van de regering om de economie te stabiliseren door de groei van de geldvoorraad te beperken en de fluctuaties van de roebel in te dammen. De crisis begon onmiddellijk nadat de regering op 24 augustus bekendmaakte dat deze lijn zou worden voortgezet en dat haar beleid om de roebel binnen een bandbreedte van 4.300 tot 4.900 roebel tegen één Amerikaanse dollar te houden – dat op 5 juli van kracht was geworden en op 1 oktober zou aflopen (zie hierboven) – zou worden voortgezet tot eind 1995.

Op 25 augustus bleef de interbancaire geldmarkt gesloten, waarop de Russische regering intervenieerde door de centrale bank onder een aantal banken kortlopende leningen ter waarde van bijna $ 300 mln te laten distribueren. De centrale bank pleegde eveneens een belangrijke interventie op de markt voor schatkistpromessen door van commerciële banken die graag roebels wilden verwerven, staatsobligaties te kopen ter waarde van 1.000 mrd roebel.

Tatjana Paramonowa, de waarnemend president van de centrale bank, zei te geloven dat de acute crisis was opgelost, maar liet doorschemeren dat ongeveer 100 banken in Rusland uiteindelijk gedwongen zouden worden te sluiten.

Zakenman vergiftigd

Iwan Kiwelidi, een vooraanstaand Russische zakenman, overleed op 4 augustus aan een vergiftiging. De autoriteiten namen aan dat het een huurmoord betrof.

Kiwelidi was president van de Rosbiznesbank, een van de grootste banken van het land, en voorzitter van de Russische Vrije Arbeiderspartij. Hij was ook hoofd van de Ronde Tafel van Zakenlieden van Rusland, 's lands leidende organisatie van bedrijven, waarvan negen vooraanstaande leden in de voorgaande jaren waren omgebracht. De bezorgdheid over de dreigende situatie voor zakenlieden als gevolg van de stijgende wetteloosheid in Rusland was duidelijk merkbaar tijdens de begrafenis van Kiwelidi toen boze rouwenden nieuwe maatregelen tegen de georganiseerde misdaad eisten.

Veroordeling van spion

Het Hooggerechtshof veroordeelde op 15 augustus een voormalige medewerker van de binnenlandse veiligheidsdienst, majoor Wladimir Lawrentjew, tot 10 jaar werkkamp wegens spionage voor Duitsland.

Lawrentjew, die in maart 1994 was gearresteerd zou in 1991 als spion zijn gerekruteerd: hij werd schuldig bevonden aan het verkopen van geheime informatie die van strategisch belang was.

Identificatie stoffelijk overschot van tsaar

De resultaten van genetische proeven, die op 30 augustus werden bekendgemaakt, bevestigden dat het gebeente dat in 1991 in een massagraf bij Jekaterinenburg was gevonden, toebehoorde aan tsaar Nicolaas II, de laatste heerser van het keizerlijke Rusland.

De proeven werden uitgevoerd door het DNA-registratiebureau van het Pathologisch Instituut van de Amerikaanse strijdkrachten, dat beschikte over zeer veel ervaring met het identificeren van omgekomen militairen in de Tweede Wereldoorlog, in Korea en in Vietnam.

Het gebeente was in 1993 getest in het gerechtelijk laboratorium van het Britse ministerie van binnenlandse zaken. Dit DNA was vervolgens vergeleken met dat van een directe afstammeling van de grootmoeder van de tsaar. De Engelse proeven, die er sterk op wezen dat het gebeente aan Nicolaas toebehoorde, waren meerduidig in die zin dat ze op een zeldzame genetische mutatie wezen (die bekend staat als heteroplasmie), waarbij twee soorten DNA in een en dezelfde persoon worden aangetroffen. De Amerikaanse proeven, waarbij het gebeente werd vergeleken met die van de jongere broer van de tsaar, Georgi, bevestigden de Engelse resultaten en brachten aan het licht dat ook Georgi aan heteroplasmie leed.

(Vorig.ber.pag. 468/2 e.v.-1995)

SPANJE

AFLUISTERSCHANDAAL. PREMIER GONZALEZ BESCHULDIGD VAN BETROKKENHEID BIJ GAL. ETA-AANSLAGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Tijdens een speciale zitting van de Cortes (parlement) op 29 juni 1995 beloofde premier Felipe Gonzalez Marquez hervormingen en striktere controle door het parlement op de geheime inlichtingendienst (Cesid). Hij werd niettemin

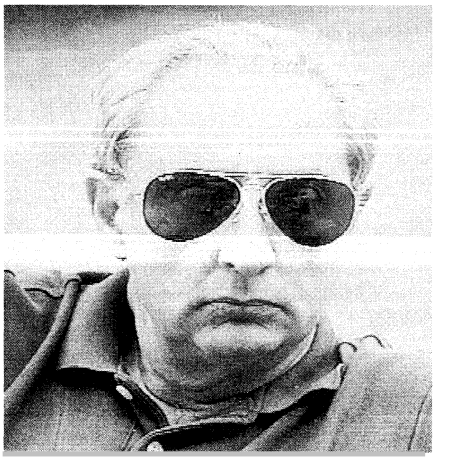

Het voormalige hoofd van de Spaanse inlichtingendienst Cesid, kolonel Juan Perot Pellon

geconfronteerd met de eis dat hij zou aftreden en dat er vervroegde verkiezingen zouden komen in verband met een telefoonafluisterschandaal.

Het was de ergste crisis die de regerende Spaanse Socialistische Arbeiderspartij (PSOE) meemaakte in de ruim twaalf jaar die ze reeds aan de macht was. De crisis was ontstaan na onthullingen in het dagblad El Mundo van 13 juni dat de Cesid tussen 1984 en 1991 systematisch telefoongesprekken had opgenomen van de koning, ministers, diplomaten, zakenmensen, journalisten en anderen.

De regering ontkende dat zij ooit opdracht of toestemming had gegeven voor, of gebruik had gemaakt van de opnames. Zij stelde dat de opnames waren gemaakt zonder toestemming van de Cesid-directeur, luitenant-generaal Emilio Alonso Manglano, die niettemin werd gedwon-

De op 28 juni afgetreden ministers Narcis Serra Serra (l.) en Julian Garcia Vargas (r).

gen af te treden en op 21 juni officieel in staat van beschuldiging werd gesteld wegens ,.illegaal afluisteren", Manglano bleef echter het onderzoek naar de afluisterzaak leiden. Kolonel Juan Perote Pellon, het voormalige operationele hoofd van de Cesid die ervan werd verdacht informatie te hebben doorgespeeld aan de zeer anti-regeringsgezinde El Mundo. werd op 18 juni gearresteerd.

Ministers ontslagen

Op 28 juni aanvaardde premier Gonzales met tegenzin het ontslag van minister Julian Garcia Vargas van defensie en van diens voorganger als minister van defensie. vice-premier Narcis Serra Serra (die een naaste medewerker van Gonzales was). Aangezien Cesid ressorteerde onder het ministerie van defensie. werden zij politiek verantwoordelijk gehouden. Beiden hadden hun ontslag ingediend zodra de kwestie in *El* Mundo werd gepubliceerd.

De ontslagen volgden na zware druk van de linkeivleugel van de PSOE en van de Catalaanse nationalisten. op wie de minderheidsregering van Gonzales steunde. De Catalanen beschouwden de ontslagen als noodzakelijk. maar onvoldoende; verwacht werd dat zij in ruil voor hun verdere steun nog meer concessies zouden eisen op ondermeer econoinisch gebied.

Kabinetswijzigingen

In verband met de ontslagen in juni ten gevolge van het afluisterschandaal waarbij de geheime inlichtingendienst (Cesid)telefoons had afgetapt (zie hierboven), werden op 3 juli nieuwe ministers beëdigd:

Defensie - Gustavo Suarez Pertierra (onafhankelijk)+:onderwijs en wetenschap - Jeronimo Saavedra+: openbaar bestuur - Joan Lerma*.
De post van vice-premier bleef vacant.

* Nieuwe benoeming.
+Gewijzigde verantwoordelijkheid.

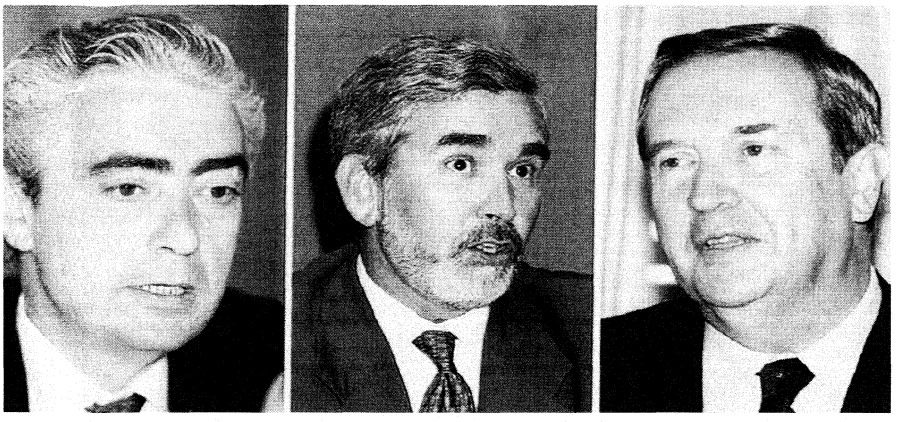

De nieuwe ministers van defensie. Gustavo Suarez Pertierra (l) van openbaar bestuur Joan Lerma (m) en van onderwijs en wetenschap Jeronimo Saavedra (r)

Rentestijging

Om te voorkomen dat lagere uitgaven tot inflatie zouden leiden, verhoogde de Bank van Spanje op 2 juni zijn standaardrente voor de derde keer in 1995.

De nieuwe rente van 9.25 procent was de hoogste sinds 1993 en ook hoger dan de 7.35 procent aan het begin van 1995. De inflatie op jaarbasis daalde in mei tot bijna 5,1 procent. maar bleef boven de officiële streefdrempel van maximaal 5 procent.

Uitspraak over premier en ,,vuileoorlog"

Het Hooggerechtshof bepaalde op 31 juli dat een openbare aanklager onderzoek zou doen naar bewijsmateriaal dat wees op de directe betrokkenheid van premier Felipe Gonzalez Marquez bij de ,,vuileoorlog" tegen Baskische separatistenvan de ETA.

De beslissing verdiepte de politieke crisis rond de regering en vergrootte de druk op Gonzalez om af te treden.

In het verslag dat onderzoeksrechter Baltasar Garzon na een onderzoek van een jaar op 28 juli officieel voorlegde aan het Hooggerechtshof. werd geconcludeerd dat er voldoende aanwijzingen waren om de ondervraging van Gonzalez te rechtvaardigenmet betrekking tot activiteiten van de Antiterroristische Bevrijdingstroepen (Grupos Antiteri'oristas de Liberacion. GAL). de vermeende door de staat gesteunde doodseskaders die betrokken zouden zijn geweest bij 27 moorden op ETA-leden in de jaren '80. In het verslag werden ook de namen genoemd van andere vooraanstaanclc personen in de regerende PSOE: Narcis Serra Serra. de voormalige minister van defensie die in juni gedwongen was om af te treden als vicepremier (zie hierboven), oud-minister van binnenlandse zaken José Barrionuevo en José Maria Benegas, de PSOE-leider in Baskenland.

Rafael Vera. van 1986-'94 staatssecretaris voor staatsveiligheid. die van betrokkenheid bij de GAL was beschuldigd (zie pag. 551/1-'95), werd op 13 juli vrijgelaten tegen een borgsom van 200 mlnpeseta's.

Datum voor algemene verkiezingen. Gonzalez beschuldigd van betrokkenheid bij GAL

Premier Gonzalez had op 27 juli op een speciale zitting van de Cortes. die teruggeroepen was van zijn zomerreces, bekendgemaakt dat de algemene verkiezingen, die in 1997 zouden worden gehouden. werden vervroegd tot maart 1996 om te voorkomen dat ,,wantrouwen de drijvende kracht achter het politieke leven wordt". Hij had eerder aangegeven dat hij zich wellicht niet herkiesbaar stelde.

Voormalig staatssecretaris Rafael Vera (r) verlaat op 13 juli 1995 de Alcala-Mecogevangenis.

In de week voorafgaand aan de bekendmaking had Gonzalez zich moeten verdedigen tegen gedetailleerde aantijgingen van Ricardo Garcia Damborene, een voormalig PSOE-leider in de Baskische provincie Vizcaya, die op 20 juli had beu-eerd dat Gonzalez persoonlijk GAL-acties had goedgekeurd. Garcia. tegenwoordig sympathisant van de belangrijkste oppositionele Volkspartij (PP). was gearresteerd op grond van beschuldigingen van betrokkenheid bij de GAL (zie pag. 550/3 en 551/1-'95)

Garcia's aantijgingen veroorzaakten opschudding in het hele land, maar Gonzalez verklaarde tegenover afgevaardigden dat ze ,,volkomen vals" waren. Slechts dankzij de steun van Catalaanse nationalisten, die zijn versie van de gebeurtenissen accepteerden, werd voorkomen dat het parlement werd ontbonden en dat in het najaar verkiezingen moesten morden gehouden.

Oppositiepartijen hadden besprekingen met Gonzalez afgewezen over een tijdschema voor dc verkiezingen, nadat hij op 6 juli had bekendgemaakt dat hij ..bereid` was vervroegde verkiezingen in 1996 te ,,over\\-egen".

Catalaanse steun aan regering ingetrokken

De Catalaanse coalitie Convergentie en Eenheid (CiU) trok op 17 juli haar steun in aan de minderheidsregering van Gonzalez en stelde dat het ,,schadelijke verlies van gelooiwaardigheid" van de regering had geleid tot een ,,negatieve invloed op de stabiliteit". CiU-leider Jordi Pujol maakte duidelijk dat niettemin een werkrelatie zou worden onderhouden tot aan de vervroegde algemene verkiezingen.

Pujol zei dat zodra Spanje op 31 december het voorzitterschap van zes maanden van de Europese Unie had voltooid, algeinene verkiezingen moesten worden uitgeroepen. Catalaanse regionale verkiezingen moesten uiterlijk in het voorjaar van 1996 worden gehouden. Pujol wilde deze vervroegen naar het najaar van 1995 en was vastbesloten deze gang van zaken niet te laten verstoren door algemene verkiezingen.

De CiU veroordeelde de begroting van 1996. die in september aan de Cortes zou worden gepresenteerd, alswe beperkend. De CiU wees ook een wetsont erp af dat gericht was op een versoepeling van de abortuswetgeving en dat op 7 juli was goedgekeurd door het kabinet.

Voormalig hoofd veiligheidsdienst beschuldigd van fraude

De regering raakte op 11 juni verwikkeld in een nieuw schandaal, toen er tegen Luis Roldan, directeur-generaal van de Guardia Civil in de periode 1986-'93, officieel een aanklacht werd ingediend wegens fraude, verduistering en belastingontduiking ten bedrage van in totaal 2 miljard peseta (voor achtergrondinformatie, zie pag. 551/2/3-'95). Twaalf anderen, onder wie Roldans vrouw en een generaal van de Guardia Civil, werden ook in staat van beschuldiging gesteld.

GAL-zaak voor Hooggerechtshof

De positie van de regering van premier Gonzalez werd verder aangetast door een beslissing die een drie leden tellende commissie van rechters van het Hooggerechtshof op 18 augustus bekendmaakte. De rechters oordeelden dat de aantijgingen dat Gonzalez betrokken was geweest bij de vorming van de GAL in de jaren '80 (zie hierboven) binnen de competentie vielen van het Hooggerechtshof.

Tot dan toe waren geen aanklachten ingediend tegen Gonzalez of de drie andere vooraanstaande PSOE-leden die genoemd werden in de aantijgingen. Het Hooggerechtshof benadrukte dat deze laatste uitspraak van het Hof slechts bevestigde dat het bevoegd was om de zaak te behandelen. De volgende stap was dat een nieuwe door het Hooggerechtshof benoemde onderzoeksrechter opnieuw alle documenten zou bekijken die tijdens een onderzoek van een jaar waren verzameld door onderzoeksrechter Baltasar Garzon (zie pag 550/1 e.v.-'95 en boven). Het Hooggerechtshof zou daarna beslissen of er redenen waren voor rechtsvervolging van degenen die genoemd waren.

Verontwaardiging over promotie Guardia Civilfunctionaris

De oppositiepartijen reageerden verontwaardigd toen de autoriteiten op 4 augustus bekendmaakten dat een functionaris van de Guardia Civil, kolonel Enrique Rodriguez Galindo, tot brigadegeneraal zou worden bevorderd. De bevordering vond plaats in een klimaat van aantijgingen dat de Intxaurrondo-kazerne in San Sebastian een centrum van ondervragingen en martelingen was geweest in de tijd dat hij commandant van de kazerne was geweest.

Rodriguez Galindo's naam was in kranteartikelen in verband gebracht met door de GAL gepleegde moorden op Baskische separatisten in door Basken bewoonde gebieden over de grens met Frankrijk in de periode 1983-'87. Het dagblad *El* Pais berichtte in juli en augustus dat leden van de Guardia Civil die gelegerd waren in de Intxaurrondo-kazerne, die destijds onder bevel van Rodriguez Galindo stond, verantwoordelijk waren geweest voor de ontvoering, marteling en dood van twee vermeende ETA-leden. José Antonio Lasa en José Ignacio Zabala in 1983 (voor achtergrondinformatie, zie pag. 550/3 e.v.-'95).

Minister van defensie Gustavo Suarez gaf als commentaar dat zolang de aanklachten tegen Rodriguez niet waren bewezen ..zij geen nadelige invloed mochten hebben op zijn carrière".

CiU dringt vergeefs aan op onmiddellijke algemene verkiezingen

Op 9 september beeindigde de Catalaanse Convergentie en Eenheid (CiU), die op nationaal niveau de regering in het zadel hield, haar samenwerking met premier Felipe Gonzalez en de regerende PSOE. Hiermee beschikte Gonzalez voor het eerst in zijn dertienjarige premierschap slechts over een minderheid in de Cortes (parlement).Op 12 september maakte de CiU verder bekend dat zij de goedkeuring van de begroting voor 1996 zou tegenhouden. en drong aan op onmiddellijke algemene verkiezingen.

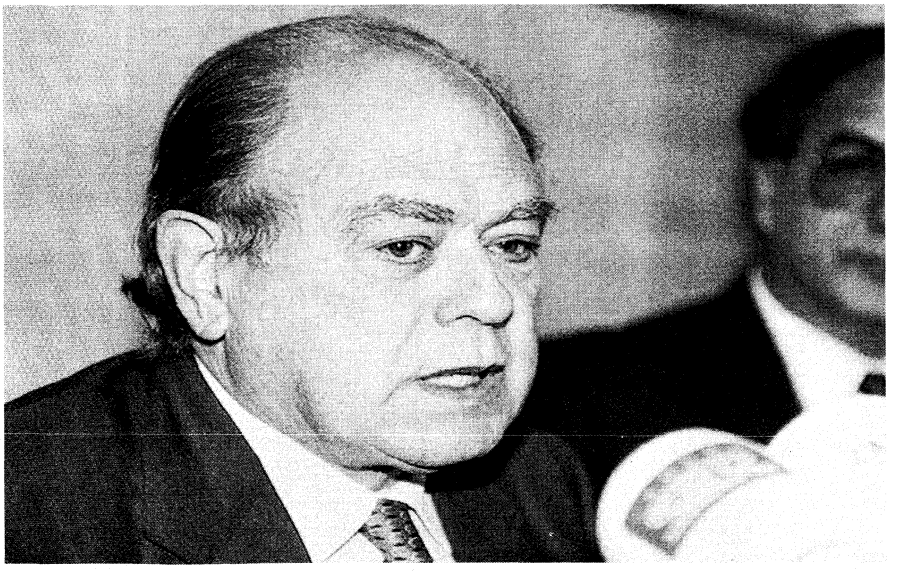

De Catalaanse regeringsleider Jordi Pujol geeft een persconferentie na zijn ontmoeting met de Spaansepremier Felipe Gonzalez op 9 september 1995.

In juli had dc CiU haar steun opgezegd, toen haar leider Jordi Pujol kenbaar had gemaakt dat hij wilde dat er begin 1996 algemene verkiezingen zouden worden gehouden. De partij had echter bekendgemaakt dat zij in de tussenperiode met de regering zou blijven samenwerken (zie boven). Dit zou Pujol de gelegenheid hebben geboden om eind 1995 regionale verkiezingen te houden in Catalonië (in plaats van in het voorjaar van 1996). Hierdoor zou worden voorkomen dat beide verkiezingen op drzelfde dag zouden plaatsvinden. en zou het daarmee gepaard gaande risico worden uitgesloten dat de opkomst onder niet-Catalanen in Cataionie hoger zou zijn; de meeste niet-Catalanen waren tegen de CiU, maar brachten zelden hun stem uit bij regionale verkiezingen. Het feit dat de CiU op nationaal niveau bleef samenwerken met de zwaar aangeslagen PSOE bracht echter een groot electoraal risico in Catalonië inet zich mee en volgens waarnemers was dit de belangrijkste factor voor de tactische wending van Pujol. Als er onmiddellijk algemene verkiezingen zouden worden gehouden, zou Pujol in Catalonie begin 1996 afzonderlijk regionale rerkiezingrn kunnrn laten plaatsvinden,

In een reactie maakte Gonzalez echter bekend dat er in maart 1996 algemene verkiezingen zouden worden gehouden en dat. indien nodig, de periode waarvoor de begroting voor 1995 van toepassing was. zou worden verlengd tot na het einde van het jaar. Op 15 september gaf het kabinet zijn goedkeuring aan een beperkende ontwerpbegroting (die op 1 oktober zou worden voorgelegd aan de Cortes).

Het werd intussen duidelijk dat de CiU niet bereid was steun te verlenen aan een motie van wantrouwen tegen de regering. die was ingediend door de belangrijkste oppositiepartij de Volkspartij (PP). gezien het verzet van de PP tegen de regionale eisen van Catalonie.

Op 25 september maakte de CiU bekend dat op 19 november, vier maanden eerder dan gepland, regionale verkiezingen zouden worden gehouden in Catalonië.

Vermeend chantagecomplot tegen de regering

Op 19 september werd in de krant El *País* beweerd dat de regering het doelwit was geweest van een geraffineerde chantagepoging van Mario Conde, een in opspraak geraakte ex-bankier.

Volgens de krant was Conde verantwoordelijk voor de recente beschuldigingen in de media dat de regering betrokken zou zijn geweest bij de GAL (zie boven). Naar verluidt had Condes advocaat. Jesus Santaella, hoge politici benaderd, onder wie Gonzalez, en gedreigd documenten over vroegere clandestiene operaties van de inlichtingendienst tegen de Baskische afscheidingsbeweging ETA te publiceren, tenzij de strafrechtelijke vervolging van Conde zou worden gestaakt en hij 14 mrd ptas zou ontvangen als schadevergoeding voor zijn ontslag in december 1993 als president van de Banesto Bank (Banco Español de Crédito) (zie pag. 399/3 e.v.-'94,11412 en 551/2-'95).

Op 19 september bevestigden functionarissen dat Santaella in maait 1995 ontmoetingen had gehad met de voormalige minister van binnenlandse zaken José Barrionuevo en in juni van dat jaar inet premier Gonzalez en minister aan binnenlandse zaken en justitie Juan Alberto Belloch. Zij benadrukten echter dat de regering niet was gezwicht voor de druk.

De vroegere premier Adolfo Suarcz bevestigde dat ook hij was gebruikt om Gonzalez te benaderen en dat hij deze had geadviseerd Santarlla te ontvangen. nadat hij materiaal onder ogen had gekregen dat volgens El *País* „een volledig informatiedossier was waarvan de publikatie waarschijnlijk ernstige consequenties voor de politieke stabiliteit van de regering zou hebben". Naar verluidt had Gonzalez geweigerd het dossier te openen.

Santaella trad ook op namens kolonel Juan Perote Pellon, de voormalig chef operaties van de inlichtingendienst (Cesid).Op 29 september was Perote in hechtenis genomen. nadat hij maandenlang huisarrest had gehad, omdat hij geen medewerking verleende aan een gerechtelijk onderzoek naar de verdwijning van 3.000 geheime documenten van de Cesid en 1.200 microfiches.

Op 6 september had Perote voor een rechtbank verklaard dat Gonzalez in 1983 inzage had gekregen in plannen van de Cesid inet betrekking tot voorgestelde operaties van de GAL tegen de ETA. Gonzalez verwierp deze verklaring als „een absoluut verzinsel".

Op 7 september gaf het Hooggerechtshof onderzoeksrechter Eduardo Moner opdracht om een onderzoek in te stellen naar beschuldigingen in verband met GAL die betrekking hadden op Gonzalez en drie andere hoge politici van de regerende PSOE, onder wie Barrionuevo (zie boven).

Op 27 september herhaalde de vroegere PSOE-leider van de Baskische provincie Vizcaya, Ricardo Garcia Damborena, tegenover onderzoeksrechter Baltasar Garzon zijn beschuldigingen dat Gonzalez de uiteindelijk verantwoordelijkheid had gedragen voor het initiatief tot de GAL-operaties in 1983.

ETA-aanslagen

Op 19 april ontplofte in het centrum van Madrid een autobom, waarbij een politieagent om het leven kwam en zes personen gewond raakten. Veel voorbijgangers liepen verwondingen op door rondvliegend glas.

De Baskische afscheidingsbeweging ETA eist de verantwoordelijkheid op voor de aanslag. De ETA werd er ook van beschuldigd de afzender te zijn van een bombrief die op 27 juni in het hoofdpostkantoor van Madrid een postbeambte en een klant ernstig venvondde. Zij zou eveneens verantwoordelijk zijn voor de aanslag op 8 juni op Enrique Nieto Viyella, hoofd van de anti-terreureenheid in de Baskische streek Guipuzcoa, die daarbij ernstig gewond raakte.

Mogelijke dialoog met ETA. Grensbewaking versterkt

Op 24 juli werd bericht dat de Baskische Nationalistische Partij (PNV) en Baskische Solidariteit (EA) een gezamenlijk plan voorbereidden dat tot doel had een dialoog aan te gaan met Herri Batasuna, de politieke vleugel van de ETA. en gebruik te maken van „discrete" niet-politieke bemiddelaars om een direct contact met de ETA tot stand te brengen.

Op 8 juli werd een overeenkomst getekend met Frankrijk om met ingang van 1 januari 1996 vijf nieuwe gezamenlijke grenscommissariaten in te stellen teneinde illegale immigratie te bestrijden en terreurbestrijdingsmaatregelen te steunen.

Complot ETA om koning te vermoorden

Een lid van de Baskische afscheidingsbeweging Euzkadi ta Askatasuna (ETA),Juan José Rego Vidal, bevestigde op 14 augustus tijdens een verhoor, dat de organisatie van plan was geweest koning Juan Carlos te vermoorden op het eiland Majorca.

Op 9 augustus waren Rego Vidal en twee andere ETA-leden (een van hen was zijn zoon Inaki Rego) gearresteerd op Majorca, een van de eilanden van de Balearen. Ze waren er op 17 juli aangekomen met een jacht uit Zuid-Frankrijk en hadden een appartement gehuurd in de buurt van het paleis Marivent, het koninklijke zomerverblijf waar de koning en zijn familie vanaf half juli verbleven. De Spaanse politie, die door de Franse autoriteiten was ingelicht over de komst van de groep, had bij de arrestatie machinegeweren, geweren en explosieven aangetroffen. In verband met deze zaak werden zeven personen gearresteerd in het zuidwesten van Frankrijk en één persoon in San Sebastian in Spanje.

Volgens Rego had de moord op 13 augustus moeten plaatsvinden. Rego, een Frans staatsburger van in de vijftig, was volgens een artikel in het Madrileense dagblad El Mundo een goede bekende van de politie aangezien dit de derde keer was dat hij betrokken was bij een complot om Juan Carlos te vermoorden. Na een ccrdcr complot in 1978 was hij gearresteerd en veroordeeld tot een jaar gevangenisstraf; psychiaters hadden toen vastgesteld dat hij geestelijkgestoord was.

Bomaanslag op kazerne

Door een bomexplosie op 17 augustus in de kazerne van de Guardia Civil in Arnedo, in de noordoostelijke provincie

La Rioja. raakten 40 personen gewond en werd een deel van de kazerne vernield De boinaanslag, waarbij gebruik werd gemaakt van explosieven tussen twee geparkeerde auto's buiten de kazerne, werd toegeschreven aan de ETA

Anti-ETA demonstratie in San Sebastian

Ongeveer 10.000 mensen demonstreerden op 8 augustus in San Sebastian en eisten de onmiddellijke vrijlating van de industrieel José Maria Aldaya, die op 9 mei was ontvoerd door de ETA (zie pag. 553/2-'95). De demonstratie werd georganiseerd door de pacifistische Baskische groepering Denon Artean („Vrede en Verzoening"), en werd bijgewoond door leiders van andere Baskische politieke groeperingen en vooraanstaande personen uit de culturele wereld.

Premier Balearen treedt af

Gabriel Cañellas Fons. de premier van de regionale regering van de Balearen en de lokale PP. deed op 15 juli afstand van beide functies vanwege aantijgingen dat zijn partij steekpenningen had aangenomen van bouwbedrijven die waren aangetrokken om de Soller-tunnel te bouwen op Maiorca.

Giron de Velasco overleden

José Antonio Giron de Velasco, een historisch leider van de rechtse Falangistische beweging, overleed op 22 augustus op 83-jarige leeftijd. Hij had actief deelgenomen aan Falangistische aanvallen op Madrid in de eerste fasen van de Spaanse burgeroorlog, en aan het eind van de jaren '30 en in het begin van de jaren '40 had hij een centrale rol gespeeld bij de totstandkoming van het verbond tussen de Falange en generaal Franco.

Baskisch verzet tegen pauselijke benoeming

Het streng katholieke Baskenland reageerde afwijzend op de benoeming door paus Johannes Paulus II op 8 september van Ricardo Blazquez Perez, tot dan toe bisschop van Palencia, tot de nieuwe bisschop van Bilbao.

De regerende Baskische Nationalistische Partij (PNV) liet weten dat Blazquez, een conservatieve figuur die geen Baskisch sprak. niet welkom zou zijn ondanks zijn belofte Baskisch te leren Volgens waarnemers was zijn benoeming een maatregel van het Vaticaan om de invloed van José Maria Setien, de Baskische bisschop van Sebastian, tegen te gaan.

(Vor.ber.pag. 549/3 e.v.-1993)

BERMUDA

NIEUWE PARLERIENTSVOORZITTER

Op 5 november 1993 werd de dnor de Progressive Labour Party (PLP) voorgedragen Ernest Decouto gekozen als voorzitter van het parlement Hij versloeg de kandidaat van de United Bermuda Party (UBP), David Dyer met 22 tegen 17 stemmen

REFERENDUM ONAFHANKELIJKHEID. PREMIER TREEDT AF

In een op 17 augustus 1993 gehouden referendum wezen de kiezers het principe van onafhankelijkheid van Groot-Brittannië resoluut van de hand. Volgens de uitslag, die vanwege de orkaan Felix 24 uur later dan verwacht kwam, hadden 16.393 kiezers gestemd tegen het verbreken van de 386 jaar oude banden met Groot-Brittannië, terwijl 5.714 kiezers vóór onafhankelijkheid hadden gestemd.

De onafhankelijkheidscampagne was geleid door Sir John Swan, premier sinds 1982, die had aangekondigd te zullen aftreden bij een eventuele nederlaag. Het referendum veroorzaakte verdeeldheid binnen zijn United Bermuda Party volgens raciale lijnen: Swan en andere zwarte parlementsleden pleitten voor onafhankelijkheid als een manier om te voorkomen dat blanke buitenstaanders in het overwegend door zwarten bewoonde land de touwtjes in handen zouden krijgen; de blanke parlementariërs van de UBP, die een meerderheid vormden binnen de fractie, vreesden daarentegen dat het verbreken van de banden met Groot-Brittannië de hoge levensstandaard in gevaar zou brengen op Bermuda. dat bekend stond als een aantrekkelijk oord voor toeristen en een belastingparadijs.

Het standpunt van de Progressive Labour Party was eveneens van groot belang. Hoewel de partij vóór onafhankelijkheid was. riep ze haar achterban op geen stem uit te brengen. De PLP meende dat de UBP zonder Swan als leider de volgende algemene verkiezingen nooit zou kunnen winnen, en dat deze vermoedelijke nederlaag de weg vrij zou maken voor een PLP-regering met onafhankelijkheid hoog in het vaandel. Gezien de opkomst van 58 procent leek de PLP-oproep om niet te stemmen enig effect te hebben gesorteerd.

Swan trad zoals beloofd af en werd op 25 augustus als premier en als UBP-leider opgevolgd door David Saul, tot dan toe ministervanfinanciën.

Saul, die zich in het debat over de onafhankelijkheid afzijdig had gehouden, versloeg met 14 tegen zeven stemmen de andere kandidaat, minister van toerisme Jim Woolridge. Onder zijn leiding was de internationale financieie dienstverlening van Bermuda in snel tempo tot ontwikkeling gekomen en het plaatselijke bedrijfsleven was dan ook verheugd over zijn verkiezing Algemeen werd echter aangenomen dat Saul als blanke bij algemene verkiezingen meer moeite zou hebben een zege te behalen dan zijn voorganger.

(Vor.ber.pag. 848/2-1993)

BRAZILIË

STAKING IN OLIE-INDUSTRIE. STEMMING OVER PRIVATISERINGEN. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op last van president Fernando Henrique Cardoso bezette het leger op 24 mei 1995 vier staatsolieraffinaderijen in het zuiden van de staat Sao Paulo en in de staat Parana. aangezien het einde van een reeds vier weken durende staking van 45.000 werknemers in de olieindustrie nog niet in zicht leek.

De regering verklaarde dat de actie alleen bedoeld was om werkwilligen vrije toegang tot de raffinaderijen te verlenen. Maar het leger kwam in actie op een moment dat verscheidene grote olieraffinaderijen hadden moeten sluiten. fabrieken in tien centra zonder energie zaten, vliegtuigbrandstof gerantsoeneerd werd. en huishoudens en het openbaar vervoer in steden werden getroffen door stroomonderbrekingen. De Hoge Arbeidsraad had bepaald dat de staking in strijd met de wet was.

De staking volgde na maanden van escalerende protesten in de overheidssector. Zo vond bijvoorbeeld op 3 mei een algemene staking plaats bij de spoonvegen. telecommunicatiebedrijven en sociale diensten. De staking was uitgeroepen door de Centrale Arbeidersbond (CUT) uit protest tegen voorstellen om de grondwet te herzien teneinde privatiseringen mogelijk te maken. en tegen Cardoso's financieel stabiliseringsprogramma. in het bijzonder het niet langer indexeren van de lonen aan de inflatie, hetgeen in februari 1994 was ingevoerd (zie pag. 406/1-'94). Algemeen werd aangenomen dat de regering de staking niet aan de onderhandelingstafel wilde beëindigen. maar vastbesloten was de macht van de vakbonden in overheidsbedrijven in te tomen, voordat deze geprivatiseerd werden. Een grondwetswijziging die een einde moest maken aan het staatsmonopolie moest nog door het Congres u-orden behandeld (zie boven).

Op 25 mei stemde de kamer van Afgevaardigden, de tweede kamer van het Congres, met 348 tegen 140 stemmen in met een grondwetswijziging die een

einde maakte aan het staatsmonopolie in de telecommunicatiesector.

Op 28 april had Cardoso de directeur van de staatsoliemaatschappij (Petrobras), José Machado Sobrinho. ontslagen omdat hij openlijk kritiek had geleverd op het privatiseringsprogramma van de regering.

Staatsmonopolie op olie en telecommunicatie afgeschaft. Staking beëindigd

Op 20 juni gaf de Kamer van Afgevaardigden in een tweede stemronde met 390 tegen 129 stemmen en één onthouding haar goedkeuring aan een grondwetswijziging waardoor er een einde kwam aan 42 jaar staatsmonopolie op de exploratie. exploitatie en produktie van olie

Bij een betoging tegen de grondwetswijziging tijdens de eerste stemronde op 7 juni zongen linkse afgevaardigden gehuld in Braziliaanse vlaggen het volkslied. en sloegen woedende vakbondsleden glazen deuren in het Congresgebouw kapot.

Op 6 juni stemde de Kamer van Afgevaardigden vóór afschaffing van het staatsmonopolie op telecommunicatie (voor eerste stemronde. zie boven).

Naar verwachting zou de Senaat, waar de uit zeven partijen bestaande alliantie van president Fernando Henrique Cardoso het voor het zeggen had. alle grondwetswijzigingen in september goedkeuren. Cardoso sloot uit dat er in dit stadium een volledige privatisering zou plaatsvinden, en beloofde dat het aandelenbezit van de overheid in de staatsoliemaatschappij Petrobras niet beneden de vijftig procent zou dalen

Begin mei hadden 47.000 Petrobras-werknemers voor één maand het werk neergelegd. Zij slaagden er echter niet in hun belangrijkste eisen af te dwingen (zie boven).en gingen op 2 juni weer aan het werk.

Directeur Centrale Bank neemt ontslag

De regering benadrukte dat er geen wijziging van het economische beleid zou komen, in ieder geval geen verlaging van de hoge rente, na het aftreden van de directeur van de Centrale Bank van Brazilië, Persio Arida, op 31 mei. De financiële markten reageerden rustig op het nieuws.

Arida, die aanbleef totdat de Senaat had ingestemd met een opvolger, was de zevende directeur van de Centrale Bank sinds 1990. Hij voerde ..persoonlijke redenen" aan voor zijn aftreden. maar plaatselijke waarnemers veronderstelden dat meningsverschillen met regeringsfunctionarissen en het feit dat hij verantwoordelijk werd gehouden voor een slecht aangepakte devaluatie in maart. eveneens belangrijke factoren vormden (zie pag. 477/2 e v.-'93).

Gewelddadigheden in verband met drugs

De benoeming op 19 mei van de 64-jarige generaal (bd) Nilton de Albuquerque Cerqueira tot minister van openbare veiligheid in Rio de Janeiro deed de vrees ontstaan dat het leger meer betrokken zou raken bij het bestuur van de stad.

Aan de benoeming waren weken van toenemend geweld voorafgegaan, waarbij in dc eerste weken van mei 60 doden vielen Alleen al op 8 mei werden 14 drugshandelaren doodgeschoten in een vuurgevecht met de politie toen deze Nova Brasilia binnentrok, een van de favelas (krottenwijken) waar drugsbendes elkaar bestreden om de beste verkooppunten van drugs.

Wisselkoersaanpassing

Op 22 juni ging de regering over tot aanpassing van de wisselkoers van de real, waardoor de toegestane verhandelingsmarge verruimd werd tot 91-99 centavo ten opzichte van de dollar. De aanpassing zou de volgende dag van kracht worden.

In maart had een devaluatie van ruim 5 procent een importstijging niet kunnen tegenhouden en evenmin verbetering kunnen brengen in de verslechterende handelspositie (zie pag. 477/2 e.v.-'95).

De-indexatie van de economie

Op 26 mei maakte de regering bekend dat de economie met ingang van 1 juli een wijdverbreid de-indexatieproces zou ondergaan, dat de financiële markt, belastingen en contracten zou omvatten. Naar verluidt was het ininisterie van arbeid bezig met de voorbereiding van een beleid voor de de-indexatie van salarissen.

Op 1 juli trad de Voorlopige De-indexatiemaatregel van de regering in werking. De maatregel was bedoeld om het systeem, waarbij economische aanpassingen werden gedaan volgens monetaire correctie-indices, geleidelijk op te heffen.

Over de bedragen van ziektekostenverzekeringen zou vrijelijk kunnen worden onderhandeld en ingeval van misbruik door ziektekostenverzekeraars zou de markt opengesteld worden voor buitenlandse concurrentie. Huren zouden slechts eenmaal per jaar worden aangepast. maar huisbazen en huurders zouden vrijelijk over de huurprijs kunnen onderhandelen en zelf een rnonctaire correctie-index kunnen kiezen. Belastingwijzigingen zouden overeenkomstig de Fiscale Reierentie-eenheid (Uiir) tot eind 1995 eens per drie maanden en vanaf 1996 twee keer per laar plaatsvinden. Over contracten zou in het algemeen vrijelijk onderhandeld mogen worden, met dien verstande dat de regering zich het recht voorbehield monetaire correcties die een ,,overcompensatie" van de inflatie inhielden, te verbieden. Werkgevers en werknemers in de particuliere sector zouden vrije loononderhandelingen kunnen voeren. De Consumenten-Prijsindex-real (IPC-r, de inflatiecorrcctie)zou n-orden afgeschaft.

De regering zou pas voorstellen doen over wijziging van schoolgelden na een uitspraak hierover van het Federale Hooggerechtshof. Salarissen van overheidspersoneel cn pensioenen zouden buiten deze maatregelen vallen en in specifieke metten geregeld worden. Ook het minimumloon, dat bij wet werd vastgesteld en niet in vrije collectieve onderhandelingen tot stand kwam. zou apart worden behandeld.

Het Federale Hooggerechtshof besliste vervolgens dat een aantal bepalingen over collectieve onderhandelingen uit de Voorlopige Maatregel moesten worden geschrapt. Dit betrof onder meer de eis dat er een bemiddelaar bij de vrije onderhandelingen aanwezig moest zijn en het verbod op het geven van niet op objectieve indicatoren gebaseerde reele loonsverhogingen of produktiviteitsverhogingen.

Liberalisatie import van auto's vanuit Argentinië

Op 12 juli kondigde de regering aan de import van auto's vanuit Argentinië niet aan banden te zullen leggen. In juni waren de bilaterale betrekkingen door deze kwestie verslechterd (ziepag. 613/3-'95).

Doden bij landgeschillen in Rondonia

Er waren tegenstrijdige berichten over het aantal mensen dat op 9 augustus was omgekomen, toen de militaire politie een bevel tot uitzetting van een groep families, die gebied in de deelstaat Rondonia (Noordwest-Brazilië)in bezit hadden genomen, met harde hand uitvoerde. Sommige persberichten spraken van 14 doden, terwijl andere melding maakten van 40 slachtoffers.

De doden vielen toen de politie probeerde ongeveer 700 families te verdrijven die land in bezit hadden genomen op de Santa Helena-hacienda, circa 850 km ten zuiden van de hoofdstad van de staat, Porto Velho. Onder de doden bevonden zich twee politieagenten. Het Huis van Afgevaardigden kondigde aan dat het een commissie met daarin vertegenwoordigers van alle partijen zou benoemen, die moest vaststellen wie er verantwoordelijk was voor de slachting. In een op 12 augustus door de federale politie vrijgegeven rapport werd gemeld dat zeven van de slachtoffers van dichtbij en van achteren waren neergeschoten. Kerkelijke functionarissen verklaarden op 15 augustus dat mensen die tijdens het incident waren opgepakt. nog steeds werden vermist.

Banco Economico niet langer zelfstandig

Op 11 augustus maakte de Centrale Bank bekend dat zij het beheer overnam van de Banco Economico (tot de recente verliezen de op zeven na grootste bank van Brazilie) en van twee kleinere banken. de Banco Mercantil de Pernambuco en de Banco Comercial de Sao Paulo

Naar verluidt werd de crisis bij de Banco Economico in verband gebracht met toenemende problemen met achterstallige leningen in de noordoostelijke deelstaat Bahia, waar de bank was gevestigd. Op 15 augustus werd aangekondigd dat het eigendom van de bank zou worden overgedragen aan de deelstaatregering van Bahia, nadat de lokale zakenwereld onder leiding van de voormalige deelstaatgouverneur, senator Antonio Carlos Magalhaes. had benadrukt dat een reddingsoperatie haalbaar was (voor bemoeienissen van de Centrale Bank met andere banken zie pag. 263/1-'95).

Grondwetswijzigingen

Op 15 augustus kondigde het Congres formeel vier grondwetswijzigingen af.

De grondwetswijzigingen hieven de grondwettelijke bescherming op van monopolies in de telecommunicatie en in de distributie van aardgas via pijpleidingen: zij maakten een einde aan het onderscheid tussen ondernemingen met buitenlands kapitaal en ondernemingen met uitsluitend binnenlands kapitaal: en zij schaften de bepaling af dat het gebruik van een deel van de binnenlandse scheepsroutes was voorbehouden aan Braziliaanse reders (zie boven).

Lula treedt af als PT-voorzitter

Luis Inacio „Lula" da Silva bevestigde op 21 mei dat hij wilde aftreden als voorzitter van de Arbeiderspartij (PT) en dat hij in 1998 geen presidentskandidaat zou zijn voor de partij.
Bij de presidentsverkiezingen in december 1989 en oktober 1994 was Da Silva als tweede geëindigd (zie pag. 150/3 e.v.-'90 en 839/1 e.v.-'94).

Op 20 augustus trad da Silva formeel af als voorzitter. Hij werd opgevolgd door José Dirceu de Oliveira e Silva, die daarvoor vice-voorzitter en algemeen secretaris van de PT was geweest.

Omvangrijk bestedingsplan

Op 6 september maakte de regering een vierjarig bestedingsplan van in totaal R 459 mrd bekend dat erop gericht was tot de eeuwwisseling een jaarlijkse economische groei van 4-5 procent tot stand te brengen. Van het totale bedrag zou R 153,4 mrd bestemd zijn voor investeringen, terwijl de overige R 305,6 mrd voor uitgaven zou worden gereserveerd ($ 1= R 0,9309 op 8 september 1995).

De investeringen van de federale overheid. die werden gesteund door joint ventures van deelstaten en de particuliere sector, waren bedoeld om de infrastructuur, telecommunicatie en de landbouw alsmede de sociale voorzieningen en de gezondheidszorg te moderniseren

Op 25 september verkreeg president Fernando Henrique Cardoso de steun van 23 deelstaatgouverneurs om belastingheffing op te schorten, bestuurlijke hervormingen en wijzigingen van het sociale-zekerheidsstelsel voor te stellen, en het sociale-noodfonds te continueren In ruil daarvoor beloofde Cardoso dat de deelstaten geen inkomsten zouden derven door de hervormingen

Mensenrechtenkwesties

Op 13 september keurde de Kamer van Afgevaardigden met slechts één stem tegen een door de regering gesteund wetsvoorstel goed, waarin de staat erkende verantwoordelijk te zijn voor de dood van 136 linkse activisten en politici die in de jaren zestig en zeventig tijdens het militaire bewind waren .,verdwenen" of waren bezweken aan martelingen. Volgens het wetsvoorstel. dat door de Senaat moest u-orden goedgekeurd. zou ook een totale schadevergoeding van naar schatting R 17 mln worden toegekend aannabestaanden.

Een amendement waarin de staat ook verantwoordelijk werd gesteld voor de dodelijke slachtoffers die bij gewapende botsingen met de politie waren gevallen. werd met 245 tegen 191 stemmen vei-worpen

Op 7 september maakte president Cardoso een nationaal plan bekend om de mensenrechten te beschermen. Dit plan was bedoeld om een halt toe te roepen aan algemeen verbreide misstanden zoals kinder- en dwangarbeid en moorden op straatkinderen, gevangenen en boeren zonder land.

Fusie van partijen

Op 14 september werd officieel de Braziliaanse Progressieve Partij (Partido Progresista Brasileiro, PPB) opgericht. Deze partij kwam tot stand door een fusie tussen de Progressieve Hervormingspartij (PPR),de Progressieve partij (PP) en de Progressieve Republikeinse Partij (PRP). De Braziliaanse Arbeiderspartij (PTB) nam tegen de verwachting in geen deel aan de fusie.

De PPB werd met 85 afgevaardigden en acht senatoren de op twee na grootste fractie in het Congres. De nieuwe PPB-voorzitter Esperidâo Amin. de vroegere voorzitter van de PPR, maakte bekend dat Cardoso niet om regeringsposten zou worden gevraagd; naar verluidt verraste deze houding veel PPB-leden.

Gouverneur overleden

Op 16 september overleed de gouverneur van de deelstaat Paraiba. Antonio Mariz, die behoorde tot de Partij van de Braziliaanse Democratische Beweging (PMDB).Hij werd opgevolgd door zijn plaatsvervanger José Maranhao.

Regeringsbenoeming

Op 23 september werd Fernando Xavier Ferreira benoemd tot waarnemend minister van verbindingen. Hij verving Sergio Vieira da Motta, die een hartoperatie moest ondergaan.

(Vor.ber.pag. 477/2 e.v.-1995)

COSTA RICA

VRIJHANDELSAKKOORD VAN KRACHT

Op 1 januari 1995 trad een vrijhandelsakkoord met Mexico in werking, dat medio december was geratificeerd door de Wetgevende Vergadering. Dit geschiedde in een sfeer van bezorgdheid over de gevolgen van de jongste devaluatie van de Mexicaanse peso (zie pag. 195/3 e.v.-'93)voor Costa Rica.

MORA VALVERDE OVERLEDEN

Op 29 december 1994 overleed op 85-jarige leeftijd Manuel Mora Valverde. Mora Valverde had in 1931 de Communistische Partij van Costa Rica opgericht en had veel invloed gehad op de sociale hervormingen, die tijdens het presidentschap van Rafael Calderon Guardia (1940-'44)tot stand waren gebracht.

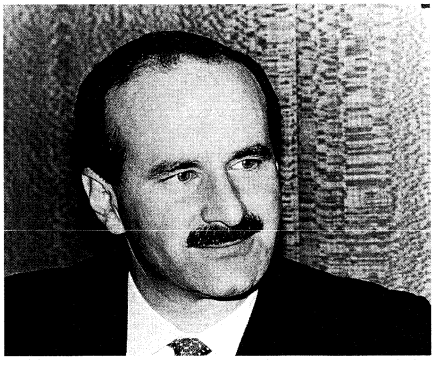

De president van Costa Rica, José Maria Figueres.

Stakende onderwijzers en ambtenaren houden op 7 augustus 1995 een demonstratieve tocht door San José.

KABINETSWIJZIGING

Op 18 juli maakte president José Maria Figueres bekend dat minister van binnenlandse zaken Maureen Clark tevens de portefeuille van justitie zou krijgen. nadat minister van justitie Enrique Castillo was afgetreden.

STAKINGSACTIE

Een staking van 50.000 onderwijzers, die ongeveer een maand aanhield. leidde in juli en augustus tot sporadische werkonderbrekingen van sympathiserende ambtenaren en culmineerde op 7 augustus 1993 in een betoging in San José die met meer dan 100.000 deelnemers de grootste in 25 jaar was. Door de actie werd uiting gegeven aan de groeiende onvrede over het economische-herstructureringsprogramma van de regering, dat had geleid tot hogere tarieven van nutsbedrijven, ontslagen in de overheidssector en hogere belastingen. Op 16 augustus werd met de onderwijzers een akkoord gesloten, waarin onder meer was bepaald dat de regering haar economisch beleid nog eens onder de loep zou nemen.

(Vor.ber.pag. 701/2-1994)

GUATEMALA

BESCHULDIGINGEN OVER MILITAIRE BANDEN MET CIA

Op 30 maart 1993 ga£ de Amerikaanse regering opdracht een uitgebreid onderzoek in te stellen naar beschuldigingen over pogingen om de zaak van een Guatemalteekse legerofficier die banden onderhield met de Amerikaanse centrale inlichtingendienst CIA. in de doofpot te stoppen.

De beschuldigingen waren op 23 maart geuit in een brirf aan de Amerikaanse prcsidrnt Bill Clinton van het Amerikaanse Congreslid Robert G. Torricelli. een Democraat uit New Jersey die lid was van dc vaste commissie voor de inlichtingendiensten van het Huis van Afgevaardigden. Op basis van anonieme informatie x-an de Amerikaanse Nationale Veiligheidsdienst (National Security Agency, SSA) beweerde Torricelli dal kolonel Julio Roberto Alpirez. op dal moment een betaalde CIA-agent. opdracht had gcgc\.cn tot de moo d op de Amerikaan Michael Devine in 1990 (zie pag. 243/1-'91) en tot die op Efrain Bamaca Velasquez. een leider van de linkse Guatemalteekse Nationale Revolutionaire Eenheid (URNG), in 1992.

Volgens Torricelli had de CIA, net als onlangs het ministerie van defensie en de NSA, jarenlang verzwegen dat zij iets van de moorden afwist. De Verenigde Staten hadden hun militaire steun opgeschort van december 1990-juni 1993, maar de regering van Clintons voorganger George Bush werd er nu van beschuldigd geheime financicle steun van de CIA aan de Guatemalteekse militairen te hebben toegestaan.

Op 10 maart schortten de VS militaire steun ter waarde van $ 200.000 in de vorm van een trainingsprogramma voor Guatemalteekse officieren op. Als reden werd gegeven dat de regering van president Ramiro de Leon Carpio geen onderzoek had gedaan naar zes moorden en verdwijningen waarbij Amerikanen betrokken waren. Begin maart liet de Europese Unie (EU) Carpio weten dat de steun zou worden opgeschort totdat een vredesakkoord werd getekend.

Eenfactordiebijdroeg tot deopschortingvan de Amerikaanse steun, was de voortdurende campagne van Bamaca's weduwe. de Amerikaanse juriste Jennifer Harbury. die van 12-23 maart in Washington voor de tweede keer een hongerstaking hield om de aandacht te vestigen op de zaak van haar man (zie ook pag. 325/3-'95).

CIA-hulp gestaakt

Op 4 april besloot de Amerikaanse president Bill Clinton de financiering van een eenheid van de inlichtingendienst van de Guatemalteekse strijdkrachten door de Amerikaanse CIA te staken, omdat die eenheid verdacht werd van schendingen van de mensenrechten (zie boven). Op 6 april verklaarde minister van defensie generaal Mario René Enriquez Morales die maatregel als een soevereine beslissing te respecteren.

Het onderzoek van de Amerikaanse regering naar de affaire was nog niet afgerond en er zou alleen op bescheiden schaal samenwerking blijven bestaan op hel gebied van de drugsbestrijding.

Enriquez verklaarde dat hij „geloofde" dat er 23 legerofficieren zouden worden gedagvaard in verband met de moord op Efrain Bamaca Velasquez. Enriquez voegde daaraan toe uat er een onderzoek naar Julio Roberto Alpirez liep, maai. dat zijn arrestatie een „schending van alle wettelijke procedures" zou betekenen

Getuigenis in zaak-Bamaca

Angle Nery Urizar Garcia, een officier van de militaire inlichtingendienst (G-2). verklaarde op 22 mei tegenover de procureur-generaal dat G-2-agenten de URNG-leider Efrain Bamaca Velasquez in maart 1992 levend gevangengenomen hadden. Urizar zei dat vervolgens een G-2-collega was doodgeschoten en in een guerrilla-uniform was begraven om aannemelijk te maken dat de rebellenleider in een gevecht was omgekomen en niet in hechtenis was gehouden en was gemarteld.

Een militaire rechtbank sprak kolonel Julio Roberto Alpirez vrij van betrokkenheid bij de moord op de Amerikaan Michael Devine in 1990 en van die op Bamaca in 1992. In maart had het Amerikaanse Congres-lid Robert Torricelli Alpirez ervan beschuldigd een agent te zijn geweest van de CIA, en in opdracht van deze organisatie de twee moorden te hebben latenuitvoeren (325/3-'95 en boven).

Protest door Harbury

De Amerikaanse advocate Jennifer Harbury begon op 19 juli bij de legerpost Las Cabanas. 400 km ten noorden van de hoofdstad Guatemala Stad; samen met plaatselijke mensenrechtenactivisten een sit-downprotestactie van 30 dagen. Ze meende dat haar echtgenoot. URNG-leider Efrain Bamaca Velasquez, samen met andere slachtoffers bij deze post begraven lag. Leger- en regeringsfunctionarissen hadden haar tegengewerkt bij haar pogingen zijn stoffelijke overschot op te graven.

Op 26 juli maakte de regering van de VS bekend dat onderzoek had aangetoond dat CIA-functionarissen noch de Amerikaanse burger Michael Devine bij de moord op Bamaca betrokken waren geweest. Of voormalig CIA-agent kolonel Julio Roberto Alpirez in de moorden een rol had gespeeld. bleef onduidelijk (zieook boven).

Onderzoeker Bamaca-zaak afgetreden

Op 1 augustus kondigde Julio Arango aan dat hij om ,,striktpersoonlijk rede-

nen" zou aftreden als speciale openbare aanklager belast met het onderzoek naar de verdwijning van Efrain Bamaca Velasquez Eerder had Arango zich negatief uitgelaten over het feit dat hoge officieren van de Guatemalteekse strijdkrachten het onderzoek dwarsboomden (zie ook boven)

Amerikaanse rechtbank wijst schadevergoeding toe

Op 13 april gelastte een Amerikaanse rechtbank in Boston generaal Hector Alejandro Gramajo, op dat moment presidentskandidaat, een schadevergoeding van $ 47,5 mln te betalen aan acht Guatemalteken en een Amerikaanse non die slachtoffer waren geworden van wreedheden die in de jaren tachtig door soldaten onder Gramajo's bevel waren begaan.

VERDERE ONTWIKKELINGEN. ONTPLOFFING WAPENDEPOT

Een enorme explosie in een wapenopslagplaats van het leger bij de internationale luchthaven La Aurora in de hoofdstad Guatemala Stad op 26 maart, werd niet geweten aan guerrillaactiviteiten maar aan onoplettendheid. Er vielen drie doden en 14 gewonden.

Regeringswijziging

Op 11 april werd Eric Meza Duarte benoemd tot minister van buitenlandse handel. Hij volgde de afgetreden Eduardo Gonzalez Castillo op.

President Ramiro de Leon Carpio had op 10 april een verhoging van de douanercchten met 10 procent bekendgemaakt: Gonzalez had daarop verklaard dat de verhoging niet alleen een negatief effect zou hebben op kapitaalgoederen en ruwe grondstoffen, maar bovendien Middenamerikaanse integratieovereenkomsten in gevaar zou brengen.

URNG roept kiezers op te gaan stemmen

De URNG maakte op 22 mei een officieel einde aan haar drie jaar durende verkiezingsboycot toen zij de bevolking aanspoorde te gaan stemmen bij de algemene verkiezingen op 12 november.

De politieke commissie van de URNG was tegen directe deelname van de URNG als politieke partij aan de verkiezingen, maar verklaarde wel dat haar vorig advies aan de bevolking om niet te gaan stemmen alleen maar in het voordeel van de regerende minderheid was uitgevallen.

Bomaanslagen. Bezoek van president Zedillo

Op 7 juni ontploften in het centrum van Guatemala Stad d ie bommen Dit gebeurde vlak voor het officiele bezoek dat de Mexicaanse president Ernesto Zedillo Ponce de Leon aan Guatemala zou brengen

Eén bom ontplofte op de binnenplaats van Rios Montts huis. Ook werd er een granaat geworpen naar de ambtswoning van de voorzitter van het Congres. De aanslagen werden door geen enkele organisatie opgeëist, maar werden toegeschreven aan een militaire factie die tegen Montts kandidatuur voor het presidentschap was. Op 12 juni raakte een FRG-Congreslid licht gewond toen onbekenden met machinegeweren het vuur op hem openden in het noordelijke departement Baja Verapaz.

Zedillo en president Ramiro de Leon Carpio ondertekenden overeenkomsten aangaande technische samenwerking op het gebied van economie en ontwikkeling, en op het gebied van volksgezondheid. natuurrampen, kernenergie. drugshandel en archeologische monumenten.

Noodhulp

Op 21 juni werd door de Wereldbank georganiseerde noodhulp ter waarde van $ 120 mln vrijgegeven door de Club van Parijs van westerse donorlanden. Ongeveer $43 mln was bedoeld ter stimulering van het vredesproces tussen de regering en linkse guerrillastrijders (zieboven).

Rios Montt mag zich niet kandidaat stellen voor presidentschap

Ondanks een grondwettelijke bepaling uit 1985, krachtens welke personen die een staatsgreep hadden gepleegd zich niet kandidaat mochten stellen voor het presidentschap, verzocht generaal (bd) José Efrain Rios Montt, leider van het Guatemalteeks Republikeins Front (FRG), op 9 juni formeel als kandidaat te worden ingeschreven voor de presidentsverkiezingen van 12 november.

Opiniepeilingen wezen uit dat de 68-jarige Rios Montt, die vanaf 1932 aan het hoofd van een militaire regering gestaan totdat hij in 1953 ten val kwam. een grote favoriet was voor de presic1entsverkiczingt.n. Op "i juni beloofde hij zijn kandidatuur door middel van ,,vreedzaam verzet" af tc dwingen. indien de Kiesraad deze zou verwerpen.

Op 4 augustus bevestigde het Opperste Kiestribunaal (TSE) dat de FRG-leider zich niet kandidaat kon stellen voor de presidentsverkiezingen van 12 november.

Op 15 augustus weigerde het burgerlijk registratiebureau eveneens Rios Montts echtgenote Maria Teresa Sosa de Rios in te schrijven als presidentskandidaat van het FRG.

Rios Montt werd geschorst als Congresvoorzitter, nadat'het Hooggerechtshof hem .,misbruik van positie en schending van de grondwet" ten laste had gelegd (voor zijn verkiezing tot Congresvoorzitter zie pag. 326/2-'95). De schorsing gold voor vier maanden en ging in op 21 augustus.

De tenlastelegging volgde op een poging in juni van Rios Montt en andere FRG-leden om TSE-leden af te zetten zonder zich daarbij eerst te verzekeren van de benodigde goedkeuring van het Congres. Rios Montt had een conflict met het TSE over welke census als basis voor het kiesregister van november zou moeten dienen.

Minister van buitenlandse zaken ontslagen

Op 24 juli werd Marithza Ruiz de Vielman ontslagen als minister van buitenlandse zaken. Ze werd opgevolgd door Alejandro Maldonado Aguirre. Een officiele reden voor haar ontslag werd niet gegeven.

Maldonado, tot dan toe ambassadeur in Mexico. werd gezien als de meest geschikte figuur om het vastgelopen vredesproces weer op gang te brengen. Eerdere besprekingen tussen de re-

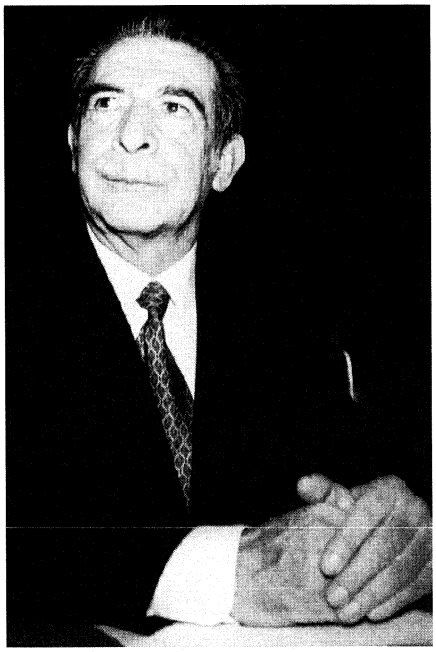

Archiefopname van de voormalige militaire heerser van Guatemala. generaal José Efrain Rios Montt.

gering cn guerrillastrijders van de URNG haddcnin Mexico Stad plaatsgevonden.

Vredesoverleg

Op 16 augustus werden in de Mexicaanse stad Puebla de besprekingen hervat tussen vertegenwoordigers van de regering van Guatemala en van de URNG waarbij de Verenigde Naties als bemiddelaar optraden De URNG stemde eimee in om tussen 1 en 13 november militaire acties op te schorten teneiride de verkiezingen niet te bemoeilijken

Van 10-14 september vonden in Mexico Stad verdere besprekingen plaats

Daarbij werd vooruitgang geboekt ten aanzien van constitutionele hervormingen die nodig waren om de boeren gemakkelijker aan land te helpen. en ten aanzien van sociaie ontwikkelingszaken. waarbij het onder meer ging over de rol van de slaat en de basis van zijn beleid op terreinen als onderwijs, gezondheidszorg. huisvesting en werkgelegenheid. Beide partijen zagen geen kans zich vrij te maken voor een ontmoeting op 26-29 september.

Demobilisatie van comisionados

Door middel van een presidentieel decreet werden op 14 september zo'n 22.286 militaire commissarissen (comisionados) gedemobiliseerd, waardoor een eind kwam aan het bestaan van deze speciale macht van gewapende burgers die samenwerkten met de strijdkrachten.

Door het opheffen van de coinisionados zou naar men verwachtte meer internationale steun loskomen voor het vredesproces: het werd echter onwaarschijnlijk geacht dat de strijdkrachten nu minder aandacht zouden besteden aan het vergaren van inlichtingen of aan de controle over het platteland.

Spanningen aan grens met Belize

De regering verzocht Belize op 11 september ,,uiterste voorzichtigheid" in acht te nemen langs de 210 km lange gemeenschappelijke grens teneinde verdere .,incidenten" te voorkomen.

Lokale inedia berichtten dat militairen uit Belize op 25 augustus in het noordelijke departement El Peten de grens waren overgestoken en hadden gedreigd de oogst te vernietigen en boeren in het gehucht Monte de Olivoste verjagen.

(Vor.ber.pag. 325/3 e.v.-1995)

HONDURAS

NIEUWE BURGERPOLITIEMACHT GEINSTALLEERD

Op 23 januari 1995 werd Honduras' eerste burgerpolitiemacht, de Dienst van Strafrechtelijk Onderzoek (DIC), geïnstalleerd. Directeur van de DIC werd de misdaadpsycholoog Francisco Wilfredo Alvarado.

De DIC kwam in de plaats van de militaire geheime politie (Nationale Onderzoekseenheid, DNI). die in juni 1994 was opgeheven na beschuldigingen van corruptie en schendingen van mensenrechten.

In een rcdc tijdens de installatieplechtigheid zei president Carlos Robeito Reina Idiaquez dat de oprichting van de DIC pas de eerste stap u as in de overdracht van de gehele politiemacht aan de burgerlijke autoriteiten Waarnemers merkten echter op dat militaire onderdelen binnen het Hondurese veiligheidsapparaat u er den gehandhaafd

MILIEU-ACTIVISTE GEDOOD

Op 6 februari werd Bianca Janeth Kawas Fernandez, een van de belangrijkste milieu-activisten van Honduras, doodgeschoten in de stad Tela aan de Atlantische kust.

Kawas was voorzitster van de milieu-organisatie Prolansate. die zich inzette voor de bescherming van Punta Sal en andere natuurreservaten tegen ontwikkeling voor commerciële docleinden. De regering had voorgesteld een gedeelte van het reservaat te verdelen onder landbouwcoöperaties. Volgens de *Guardinn* van 9 februari werd bij het politieonclerzoek het motief voor de moord vooral gezocht in de ..strijdom land"

DIENSTPLICHT XFGESCHXFT

Op 10 april werd bericht dat het Nationaal Congres unaniem een grondwetswijziging had geratificeerd, die in mei 1994 was goedgekeurd (zie pag. 33/1/2-'95) en die de dienstplicht afschafte.

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 20 juni werd Fernando Garcia benoemd tot de nieuwe minister van economische zaken en handel. Zijn voorganger op deze post, Delmer Urbizo Panting. werd benoemd tot minister van buitenlandse zaken.

De scheidende ininister van buitenlandse zaken. Ernesto Paz Aguilar. was afgetreden omdat zijn zuster betrokken was bij een schandaal over officiele paspoorten.

NIEUW POLITIEK FORUM

Op 15 september werd door de regerende Liberale Partij van Honduras (PLH). de grootste oppositiepartij Nationale Partij van Honduras (PNH). en de twee kleinere Partij voor Vernieuwing en Eenheid (PINU) en Christen-Democratische Partij (PDC) een nieuwe Nationale Convergentieraad (CONACOD;) opgericht. die ervoor moest zorgen dat consensus werd bereikt over nijpende maatschappelijke, economische en politieke problemen.

Het feit dat de enige andere wettige partij de Democratische Unie (UD) - die eerder in het jaar was gevormd door activisten die in de laren '80 de gewapende strijd hadden opgegeven -, werd buitgesloten, leidde tot de kritiek dat via de CONACON geprobeerd werd de dominantie van de traditionele partijen te garanderen

(Vorberpag 32/3 e v -1995)

NEDERLANDSE ANTILLEN

EILANDSRAADVERKIEZINGEN

Op 12 mei 1993 werden op Curaçao, Saba en St Eustatius verkiezingen gehouden voor de eilandsraden. Op **Curaçao** kwamen daarbij de PAR (Partido Antia Restructura, Partij voor Geherstructureerde Antillen) van premier Miguel Pourier en de MAN (Movementu Antia Nobo, Nieuwe Antilliaanse Beweging) van oud-preinier Don Martina als de grote overwinnaars uit de bus. Beide partijleiders lieten na het bekendworden van de uitslag al doorschemeren de op landsniveau bestaande samenwerking te willen voortzetten in het Curaçaose bestuur.

De PAR haalde acht van de 21 zetels. de MAN kwam van drie op zes zetels. De PNP van Suzy Romer zag haar zetelaantal dalen van tien naar vier. De DP (Democratische Partij) ging van twee naar één, en Nos Patria verdween uit de eilandsraad. Een verrassing vormde de terugkeer van Frente Obrero (FOL). die twee zetels behaalde.

Op **Saba** won de Saba Democratie Labour Movement (SDLM) met 54.75 procent van de stemmen drie van de vijf zetels. De Windward Islands People's Movement (WIPM) moest genoegen nemen met 45.23 procent van de stemmen en twee zetels. De SDLM werd geleid door Steve Hassel, die als gedeputeerde namens de WIPM zitting had gehad in de Eilandsraad. maar eerder in het jaar was overgestapt naar de SDLM.

Op **St Eustatius** bleef de St Eustatius Democratie Party (DP) aan de macht. Onder leiding van Julian Woodley verwierf zij drie van de vijf zetels. De reste-

Archieffoto van februari 1993 van Suzy Romer

rende twee zetels waren voor de St Eustatius Alliance (SEA), die onder leiding stond van Ingrid Whitfield.

Op 7 april hadden op Bonaire en St Maarten eilandsraadverkiezingen plaatsgevonden. Op St Maarten behaalden de twee grote partijen, de SPA (St Maarten Patriotic Alliance) en de DP (Democratische Partij), elk vijf zetels. De Serious Alternative People's Party (SAPP)kreeg één zetel.

Op Bonaire verwierf de Democratische Partij een absolute meerderheid. Onder leiding van J. Abraham boekte de partij de grootste overwinning uit haar geschiedenis.

Kabinet Curaçao mag bezuinigen

De Eilandsraad van Curaçao ging op 10 november akkoord met het uitvoeren van een reeks saneringsmaatregelen. Deze behelsden onder meer invoering van omzetbelasting per 1 juli 1996. versnelde inning van achterstallige belastingen, reductie van overheidssubsidies en privatisering van overheidsbedrijven en -diensten. Voorts zouden de tarieven voor benzine; water. stroom en telefoon omhooggaan en kwam ei- een loon- en prijsstop.

Aanvankelijk hadden de vakbonden zich iel tegen de bezuinigingen verzet maar in onderhandelingen met de regeiing op 11 november lieten ze hun bezwaren varen Werkgevers en bonden, die een verslag van het Internationale Monetaire Fonds (IMF)haddengelezen, zagen volgens premier Miguel Pourier ,,deernst van de situatie in".

Bestuurscollege op Curaçao

Op 1 juli werd op Curaçao een nieuw bestuurscollege gevormd dat bestond uit de partijen PAR en MAN.

Nieuw bestuursakkoord op St Maarten

Eind oktober tekenden de twee grootste politieke partijen van St Maarten, de SPA en de DP, een nieuw bestuursakkoord. Het nieuwe bestuurscollege zou daardoor kunnen rekenen op een grote meerderheid in de Eilandsraad.

Na de eilandsraadverkiezingen van mei had de DP een coalitie gevormd inet de SAPP (Serious Alternative People's Party). waardoor het bestuurscollege slechts door een meerderheid van één zetel werd gedragen. Begin oktober diende Elton Jones van de DP zijn ontslag in, en op 11 oktober zegde ook de SAPP haar steun aan het college op. De politieke onrust was indirect het gevolg van de ramp die werd veroorzaakt door de orkaan Luis (zieonder).omdat grote druk op de Dcinocraten was uitgeoefend een brede coalitie aan te gaan met de SPA met het oog op de wederopbouw van het eiland. De leider van de SAPP, Julian Rollocks. leefde reeds geruime tijd in onmin met de gezaghebber van St Maarten. Dennis Richardson.

ANTILLIAANSE REGERING PAKT FINANCIERINGSTEKORT AAN

In een toespraak op radio en televisie kondigde premier Miguel Pourier op 5 september maatregelen aan waarmee het enorme financieringstekort kon worden aangepakt De plannen zouden in wettelijke kaders morden geplaatst om te voorkomen dat ze gemakkelijk terzijde konden worden geschoven Voorwaarde voor een slagen van het herstelprogramma was een saneren van de overheidsfinancien en het herwinnen van het vertrouwen in de overheid

De premier had het pakket maatregelen oorspronkelijk op 1 september bekend w-illen maken, maar had een accountantsrapport afgewacht dat op 4 september openbaar werd gemaakt en waaruit bleek dat met name Curaçao er veel slechter voorstond dan was aangenomen

De directeur van de Centrale Rank van de Nederlandse Antillen, Emsley Tromp. had eind augustus al aangedrongen op een snelle sanering van de overheidsuitgaven door middel van verhoging van de directe en de indirecte belastingen en privatisering van overheidsdiensten. De Centrale Bank zou haar streng? kredietrestricties voor de commerciele banken voorlopig niet loslaten.

Volgens de plannen moest het aandeel van de ambtenarensalarissen worden teruggebracht tot maximaal 40 procent van de begroting; op dat moment ging biina twee derde van de inkomsten van de overheid op aan ambtenarensalarissen. pensioenen en rente op leningen uit het verleden. De voorgenoinen afslanking van het ambtenarenapparaat kon volgens Pourier plaatsvinden op basis van vrijwilligheid. De pensioengerechtigde leeftijd ging omhoog van 53 naar 60 jaar. Ambtenaren zouden ook meer moeten gaan bijdragen aan de pensioenregeling. De overheid verlaagde de werkgeversbijdragevan 26 naar 20 procent.

Per 1 januari 1997 zou de overheid omzetbelasting invoeren op alle produkten, met uitzondering van artikelen voor de eerste levensbehoefte. De benzineaccijns ging op Curaçao en Bonaire met vijftien cent omhoog, op de Bovenwindse eilanden (St Maarten, Saba en St Eustatius) met tien cent. Ook de accijns op sterke drank en rookwaar zou stijgen. Overheidsdiensten en -bedrijven als het televisiestation, de vuilophaaldienst. telecommunicatie, en de girodienst werden verzelfstandigd voor een professionelere aanpak en daarna geprivatiserd. De fondsen die daarmee werden geworven zouden naar een speciaal fonds gaan om de schuldenlast geleidelijk aan te verlichten.

Antillen krijgen bijstandsprogramma IMF

Medio november werd bekend dat de Nederlandse Antillen bij het saneren

van hun economie geholpen zouden worden door een bijstandsprogramma van het Internationale Monetaire Fonds (IMF)

In hel *NRC/H'blad* van 16 november 1995 schreven Hans Buddingh' en Roel Janssen naar aanleiding daarvan onder meer het volgende:

Begin volgende week reist een delegatie van de Antilliaanse regering naar Washington om met het IMF een principe-akkoord te sluiten. zodat het aanpassingsprogramma kort na de 1aarwisseling kan beginnen

Het aanpassingsprogramma zal worden gefinancierd met een lening van de Nederlanclsche Bank aangezien de Antillen als onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden geen afzonderlijk lid van het IMF zijn. De lening wordt verstrekt met een garantie van de Nederlandse staat.

De economische situatie op de Antillen wordt in IMF-kringen als ,.zeer ernstig" omschreven. De Antillen hebben te kampen met een oplopend begrotingstekoi-t. stijgende staatsschuld en dalende deviezenreserves.

De gekozen constructie van een IMF-programma met Nederlandse financiering is uitzonderlijk. De omvang van de lening. die wordt verstrekt uit de deviezenvoorraad van de Nederlandsche Bank. ligt nog niet vast en zal door het IMF worden bepaald. Het gaat maximaal om een bedrag van zo'n 200 mln gulden.

Het is de eerste keer in het vijftigjarige bestaan van het Fonds dat een deel van het Koninkrijk zich onderwerpt aan een IMF-programma. IMF-directeur Michel Camdessus sprak van een .,grote mate van pragmatisme en bereidheid tot samenwerken zowel op de Antillen als in Nederland".

Sinds het begin van dit jaar onderzoekt een commissie onder leiding van mr. E. van Lennep de financiële problemen en betalingsaehterstanden op overheidsschulden van zowel de Antillen als Aruba. Deze commissie, waarin de Antillen. Aruba en Nederland zijn vertegenwoordigd, komt naar verwachting begin volgend jaar met aanbevelingen voor verbeteringen van de overheidsfinancien op de langere termijn.

De noodzaak van een IMF-programma is anderhalve maand geleden aan de orde gekomen en in oktober heeft een IMF-missie de Antillen bezocht. Uit het onderzoek van de IMF-staf bleek dat de economische situatie veel slechter was dan de commissie-Van Lennep bekend was. Zonder maatregelen zal het financieringstekort van de Antilliaanse overheid, dit jaar ruim 8 procent. volgend jaar oplopen tot bijna tien procent van het bruto nationale produkt, terwijl de staatsschuld 80 procent van het BNP is. Het BNP van de Antillen bedraagt zo'n 3.7 mrd gulden. De deviezenreserve geeft nog geen reden tot onmiddellijk alarm. maar loopt wel terug. De Antillen hebben een eigen munt, de Antilliaanse gulden. waarvan de koers is gekoppeld aan de dollar.

De steun aan de Antillen zal de vorm krijgen van een gewoon bijstandsprogramma van het Fonds. De lening wordt oerstrckt voor een pcriode \-an één tot anderhalf jaar tegen de gangbare marktrente. de terugbetaling vindt plaats na drie tot vijf jaar. ieder kwartaal beoordeelt het IMF of het ontvangende land zich aan de afgesproken doelstellingen houdt en afhankclijk hiervan vindt uitbetaling van een deel van de lening plaats. Het ontvangende land verplicht zich om economische aanpassingen uit te voeren, zodat de oorzaken van de financiële problemen worden weggenomen. In het geval van de Antillen betekent dit een drastische vermindering van het overheidstekort. \.erschuivingen in de overheidsuitgaven cn afslanking van het ambtenarenapparaat.

De lening die de Nederlandsche Bank zal verstrekken staat los van de noodhulp aan Sint Maarten en van de ontwikkelingshulp uit Nederland. Dit jaar ontvangen de Antillen en Aruba samen 280 mln gulden aan Nederlandse hulp, zo'n duizend gulden per hoofd van de bevolking. Dat in de Antillen desondanks zo'n groot financieel probleem kon ontstaan, wijten waarnemers aan Nederlandse wankelmoedigheid bij het toezicht, aan de politiek gevoelige relatie tussen Nederland en de Antillen. en aan het feit dat de Antillen fors boven hun stand leven.

ORKANEN TEISTEREN BOVENWINDSE EILANDEN. ONRUST ONDER ILLEGALEN

De tropische cycloon Luis, die op 5 en 6 september over de Bovenwindse eilanden raasde, richtte een enorme ravage aan. Het eiland St Maarten werd het zwaarst getroffen, maar ook op Saba en St Eustatius was de schade aanzienlijk.

In de Volkskrant van 6 september 1995 beschreef weerkundig medewerker Kees Floor het natuurverschijnsel als volgt:

De tropische cycloon Luis is een zeer krachtige orkaan met gemiddelde windsnelheden tot 220 kilometer en uitschieters in vlagen tot 270 kilometer per uur. Dergelijke orkaanwinden jagen het zeewater op tot niveaus van twee tnt vijf meter boven normaal. Daarboven komen clan nog de golven van tien tot vijftien meter hoog. die veel meer nog dan de wind schade veroorzakenen slachtoffers maken.

Op St Maarten vielen volgens officiële cijfers twee dodelijke slachtoffers Complete woonwijken wei den door de kracht van de orkaan weggevaagd voor al aan de noordkant van het eiland Een woordvoerder van het ministerie van binnenlandse zaken verklaarde op 7 september dat tenminste drie kwart van de woningen op het eiland was verwoest of zware schade had opgelopen Naar schatting waren zeven- tot tienduizend bewoners dakloos geworden

Reddingsacties ondervonden reel hinder doordat alle communicatiekanalen (radio. telefoon) waren verbroken en de elektriciteit was uitgevallen. Reddingsploegen konden onderling moeilijk contact met elkaar onderhouden. Ook moest de onder puin bedolven landingsbaan van het Prinses Juliana-vliegveld eerst worden vrijgemaakt.

De Antilliaanse premier Miguel Pourier bracht op 8 september een bezoek aan de drie getroffen eilanden.

Van 12-13 september bracht ook kroonprins Willem-Alexander een bezoek aan de eilanden. In een korte verklaring op St Maarten zei de prins ,,geschokt. maar tegelijk zeer onder de indruk te zijn van de wil tot herstel".

De Nederlandse premier Wim Kok verklaarde op 8 september dat het kabinet .,emotioneel en politiek" zeer betrokken was bij de ramp. De Nederlandse

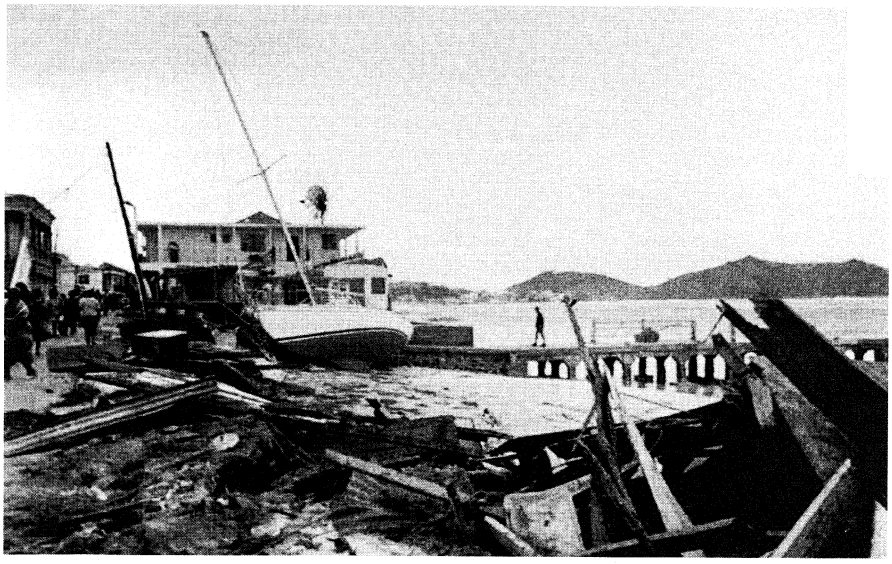

Een beeld van de ravage die de orkaan Luis heeft aangericht in de haven van Marigot op het Franse gedeeltevan Sint Maarten.

regering zou in eerste instantie een bedrag van tien mln gulden uittrekken voor hulp aan de getroffen eilanden Op 12 september zei de premier dat zo nodig meer geld beschikbaar zou worden gesteld als de omvang van de schade beter in kaart was gebracht

De Antilliaanse regering had op 11 september 25 mln gulden vrijgemaakt voor de wederopbouw van St Maarten.

Het Nederlandse Nationale Rampenfonds maakte op 12 september 2.5 mln gulden over naar het Nederlandse Rode Kruis voor directe hulpverlening aan de slachtoffers van de orkaan. Eerder had het Juliana Welzijnsfonds 1 mln gulden toegezegd. Ook geld dat door Antilliaanse organisaties in Nederland was ingezameld. ging naar het Rode Kruis.

Op 15 september raasde de orkaan Marilyn ten zuiden van de Bovenwindse eilanden voorbij De nieuwe orkaan leidde tot veel wateroverlast, maar er waren geen meldingen van slachtoffers en de wegen bleven begaanbaar

De Nederlandse minister Joris Voorhoeve (minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse zaken) bezocht de Bovenwinden van 16-18 september. Na terugkeer in Nederland verklaarde hij dat de Antillen voor het lenigen van de nood in de eerstkomende zes weken 112 mln gulden nodig hadden.

Op 22 september besloot de Nederlandse regering 15 mln gulden extra uit te trekken voor noodhulp aan St Maarten. Daarmee kwam de Nederlandse noodhulp op een totaalbedrag van 25 mln gulden. Het geld was afkomstig van de Nederlandse begroting van Ontwikkelingssamenwerking. Via Radio Rijnmond was een particuliere inzamelingsactie gestart voor de slachtoffers van de orkaan. Het Nederlandse kabinet zou het bedrag dat werd ingezameld. verdubbelen.

Een team met experts van Financiën, Ontwikkelingssamenwerking en het Kabinet Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken (KABNA) zou naar het getroffen gebied reizen; de omvang en samenstelling van de wederopbouwhulp zou worden vastgesteld op basis van de bevindingen van dit team.

Onrust onder illegalen

Onder de illegaal op St Maarten verblijvende inwoners, die voornamelijk afkomstig waren van Haïti en de Dominicaanse Republiek, ontstond grote onrust omdat zij vreesden dat de Antilliaanse overheid de natuurramp zou aangrijpen om hen van het eiland te verwijderen. In een radiotoespraak verklaarde de gezaghebber van St Maarten, Dennis Richardson. op 11 septeinber dat illegalen die het eiland wilden verlaten, een gratis vliegticket richting land van herkomst zouden krijgen. Een dag later zei Richardson dat hij al voordat de orkaan het eiland trof. .-, plan was geweest een eind te maken aan de „onverantwoorde" hygiënische en sociale situatie in de krottenwijken.

Het betrof in totaal negen woongebieden: de wijken Marigot Hill. Dollison Drive. Mount William Hill. Cakehouse Area. Cape Bay, Suckergarden-Archroad, Garden of Eden, Vineyard Area en Over the Pond Area.

Op 12 september verklaarde premier Miguel Pourier dat de Antilliaanse regering geen plannen had voor deportatie van illegaal op St Maarten verblijvende Haïtianen. Dominicanen en anderen. De premier erkende dat het probleem van de illegalen, waarvan het aantal werd geschat op 10 a 20.000. de autoriteiten altijd een doorn in het oog was geweest. Volgens hem was het echter ook een feit dat deze groep onmisbaar was voor de economie van het eiland. Pourier zei te hopen dat de illegalen zouden meehelpen aan de wederopbouw van St Maarten en dat onderzocht zou worden hoe zij een wettige status zouden kunnen krijgen.

Eerder had Pourier in de Antilliaanse Staten al gezegd dat deportatie niet strookte met de beginselen van behoorlijk bestuur. met de rechten van de mens, en met de ambitie van de Antillen voor integratie in het Caribisch gebied.

Minister Joris Voorhoeve had tijdens zijn verblijf op St Maarten (zie boven) de lokale autoriteiten tot voorzichtigheid gemaand ten aanzien van het opruimen van de sloppenwijken. De minister had afspraken gemaakt over het toewijzen van kleine stukjes land aan de bewoners van deze wijken. Zij moesten zich eerst laten registreren en konden vervolgens onder toezicht van de autoriteiten een onderkomen bouwen. De terreintjes zouden worden aangesloten op waterleiding, elektriciteit en riolering.

Stormschade één miljard

Minister Joris Voorhoeve maakte op 19 oktober in de Tweede Kamer bekend dat de orkaan Luis op St Maarten voor ongeveer een miljard gulden schade had aangericht. De helft daarvan was schade aan voorzieningen van de overheid, de andere helft particuliere schade, exclusief die aan de plezierjachten.

Voorhoeve zei de hulp uit Nederland, in de vorm van schenkingen. leningen en garanties. te willen richten op de belangrijkste overheidsvoorzieningen. Welke projekten dat waren en wat de omvang ervan zou zijn. kon de minister nog niet vertellen. Hij zei binnen twee weken een rapport te verwachten van de commissie-Rozemond, die de minister adviseert over de projecthulp.

De Tweede Kamer plaatste vraagtekens bij deze werkwijze. Gezagvoerder Dennis Richardson van St Maarten had verzocht de financiële bijdragen in een mede door Nederland beheerd fonds te stoppen. De Nederlandse regering wilde echter volledig grip op de uitgaven houden. hetgeen volgens de Kamer neigde naar betutteling.

Europese noodhulp

Eind november werd bekend dat St Maarten van de Europese Commissie ruim 1,2 mln gulden noodhulp zou krijgen voor herstel van de schade tengevolge van de orkaan Luis.

(Vor.ber.pag. 695/3 e.v.-1995)

PANAMA

NIEUW VONNIS VOOR NORIEGA

Manuel Antonio Noriega Morena, de voormalige militaire heerser, die in de Verenigde Staten een gevangenisstraf van 40 jaar uitzat wegens handel in drugs, werd op 4 oktober 1994 door een Panamese rechtbank bij verstek veroordeeld tot 20 jaar gevangenisstraf vanwege de moord in 1989 op majoor Moises Giraldi Vega, waaraan hij in maart schuldig was bevonden (zie pag. 346/3-'94).

AFSCHAFFING VAN LEGER

Op 4 oktober 1994 keurde het parlement met een ruime meerderheid de officiële afschaffing van het leger goed. In de grondwet zou worden opgenomen dat het land geen leger had, maar dat in geval van buitenlandse agressie. alle burgers verplicht waren naar de wapens te grijpen ter verdediging van de onafhankelijkheid en de territoriale integriteit.

MOORDCOMPLOT TEGEN PRESIDENT PEREZ

Op 11 januari 1995 onthulde minister van binnenlandse zaken en justitie Raul

Montenegro tijdens een persconferentie in Panama Stad dat de staatsveiligheidsdienst een complot had opgerold van gewezen militairen en overheidsfunctionarissen om president Ernesto Perez Balladares te vermoorden en een staatsgreep te plegen.

Volgens Montenegro had de staatsgreep moeten plaatsvinden op 13 januari tijdens: een bezoek van Balladares aan Bajo Boquete in de westelijke provincie Chiriqui Hij bevestigde tevens dat tien leden van de Panamese burgerpolitiemacht de Nationale Politiemacht (NPF) en een niet nader genoemd aantal militairen klak voor het geplande bezoek waren gearresteerd

De NPF zou zich recentelijk hebben gekeerd tegen het nationale veiligheidsbeleid van president Perez, die zijn greep op het politiekorps wilde versterken.

AKKOORD OVER SCHULDENHERSCHIKKING

De regering en haar commerciële crediteurs. met aan het hoofd de Amerikaanse Citibank. verklaarden op 5 mei dat zij een principeakkoord hadden bereikt over een schuldsaneringspakket betreffende zo'n $ 2 mrd van de hoofdschuld en $ 1.5 mrd aan achterstallige rentebetalingen gekweekt sinds 1987.

ALGEMENE STAKING. HERVORMINGEX VAN ARBEIDSWETGEVING GOEDGEKECRD

Naar verluidt kwamen vijf personen om het leven en vielen er ruim veertig gewonden bij botsingen tussen de politie en stakers tijdens een algemene staking die op 3 augustus voor onbepaalde tijd was uitgeroepen.

De staking was afgekondigd door 49 vakbonden die zich verzetten tegen voorstellen om de arbeidswetgeving te wijzigen. Nadat het parlement de voorstellen op 12 augustus had goedgekeurd. beëindigden de vakbonden op 14 augustus de staking teneinde ,,over te gaan tot een verzetsstrijd tegen de uitvoering van de wijzigingen".

MOGELIJKE VERLENGING VAN AMERIKAANSE MILITAIRE AANWEZIGHEID

President Ernesto Perez Balladares bevestigde op 6 september tijdens een officieel bezoek aan Washington dat hij en president Bill Clinton waren overeengekomen te onderzoeken of het mogelijk was de Amerikaanse militaire aanwezigheid in Panama na het jaar 2000 te handhaven.

In 1977 waren twee verdragen met betrekking tot het Panamakanaal getekend (zie pag. 590/3 e.v.-'77). I-let basisverdrag over het heheer en de verdediging van het kanaal tot eind 1999. voorzag in de geleidelijke terugtrekking van Amerikaanse troepen vóór 31 december 1999, en het overbrengen van Amerikaanse iniiitaire instailaties naaf Panama. Aan het Neutraliteitsverdrag, dat de permanente neutraliteit en beheer van het kanaal betrof. was een reservatieclausule toegevoegd. die het mogelijk maakte een nieuw akkoord over militaire bases af te sluiten als beide landen daarmee instemden. Conservatieve Republikeinen in het Amerikaanse Congres hadden een resolutie ingediend te ondersteuning van voortzetting van de militaire aanwezigheid. en cleze was in juli gekoppeld aan het wetsvoorstel over buitenlandse hulp van de Amerikaanse Senaat.

Recente opiniepeilingen toonden aan dat 75 à 80 procent van de bevolking van Panama voorstander was van een voortzetting van de Amerikaanse aanwezigheid. vooral met het oog op de te verwachten negatieve economische gevolgen van een volledige terugtrekking. Het Amerikaanse Zuidelijke Commando (SOUTHCOM) had in augustus aan Perez voorgesteld om vier Ainerikaanse bases en 5.000 militairen te handhaven. hoofdzakelijk om de regionale drugshandel te bestrijden en om in tijden van oorlog de Amerikaanse doorgang door het kanaal te verdedigen.

(Vor.ber.pag. 702/3 e.v.-1994)

ST CHRISTOPHER EN NEVIS

REGERINGSWIJZIGIKG

Op 15 november 1994 werd bekendgemaakt dat minister van landbouw Hugh Heyliger vice-premier en minister van jeugdzaken zou worden in opvolging van Earl Sydney Morris, die uit de regering was gestapt.

ALGEMENE VERKIEZINGEN

Op 3 juli 1995 werden algemene verkiezingen gehouden voor de uit één kamer bestaande Nationale Assemblée. Hierbij behaalde de oppositionele St Kitts-Nevis Labour Party (SKLP) onder leiding van Denzil Douglas zeven van de elf zetels. De verkiezingen vonden ruim drie jaar eerder plaats dan was gepland als gevolg van de politieke instabiliteit die was ontstaan na de onbeslist geëindigde verkiezingen van november 1993 (ziepag. 411/3 e.v.-'94).

De overwinning van de SKLP maakte een einde aan het vijftien jaar durende bewind van de People's Action Movement (PAM), die slechts één zetel kreeg. Ex-premier en PAM-voorzitter Kennedy Simmonds raakte zijn zetel kwijt.

Drie van de elf zetels waren voor kiesdistricten op het eiland Nevis, waar evenals in 1993 de Bezorgde Burgerbeweging (Concerned Citizens' Movement. CCM) twee zetels en de Nevis Reformation Party (NRP)één zetel behaalde

Op 4 juli werd Douglas beëdigd als premier en op 6 juli werd zijn nieuwe kabinet geïnstalleerd.

Samenstelling van het kabinet

Premier. financien. nationale veiligheid. planning buitenlandse zaken - Denzil Douglas: vice-premier. handel. industrie en CARICOM-aaiigelegenheden, jeugdzaken, sport en gemeenschapszaken - Sam Condor; gezondheidszorg - Earl Assim Martin; toerisme. milieu en cultuur - Dwyer Astaphan; onderwijs, arbeid en sociale zaken - Rupert Herbert: verbindingen en openbare werken. openbare voorzieningen. havens - Cedric Liburd: landbouw en grondzaken. huisvesting - Timothy Harris.

(Vor.ber.pag. 411/3 e.v.-1994)

VERENIGDE STATEN

REGERING CLINTON ONDER DRUK. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 6 juli 1995 moest de regering van president Bill Clinton een tegenslag incasseren. toen een speciale aanklager werd benoemd die een onderzoek moest instellen naar de persoonlijke financiële situatie van minister van handel Ron Brown.

Minister van justitie Janet Reno had in mei verzocht om een officieel onderzoek naar beschuldigingen tegen Brown. die eind 1993 de kop haddenopgestoken (zie pag 563/3-'95).

De regering werd tegelijkertijd geconfronteerd met Congres-onderzoeken naar het Whitewater-schandaal (zie pag. 621/2 e.v.-'95) en naar het amateuristische einde van de belegering in Waco. die in april 1993 had geleid tot de dood van ongeveer tachtig leden van de Branch-Davidian-sekte in Texas (zie pag. 481/3 e.v.-'93). Op 18 juli begonnen de Whitewater-hoorzittingen voor een speciale Senaatscommissie onder voorzitterschap van een vermaarde Republikeinse tegenstander van Clinton. Alfonse D'Amato, terwijl de dag daarop het Waco-onderzoek werd geopend. Beide onderzoeken richtten zich eind juli op de precieze rol die de president erin had gespeeld.

Op 22 juli werden ook Bi11 en Hillary Clinton onder ede gehoord door de speciale aanklager in het Whitewater-onderzoek. Kenneth Starr. Volgens berichten gaf het echtpaar Clinton ..zijn volledige medewerking" aan het onderzoek van Starr.

Whitewater-onderzoek

Openbare hoorzittingen over de Whitewatei--affaire werden van 18 juli-10 au-

gustus gehouden door een speciale Senaatscommissie, en van 7-10 augustus door de Commissie voor het Bankwezen en de Financiële Dienstverlening van hel Huis van Afgevaardigden. Bij beide commissies richtten de hoorzittingen zich op het ethische gedrag van Bill and Hillary Clinton, maar in geen van beide gevallen kwamen er bewijzen op tafel dat het echtpaar misstappen had begaan.

In de eerste van verscheidene bijeenkomsten die voor medio 1996 zouden plaatsvinden. concentreerde de Senaatscommissie zich op beschuldigingen dat documenten met betrekking tot Clintons Whitewater-activiteiten op ongeoorloofde wijze waren weggehaald uit het kantoor van Vincent Foster. vice-adviseur van het Witte Huis. onmiddellijk na zijn kennelijke zelfmoord in juli 1993 (zie pag. 118/2-'94). Een aantal functionarissen van het Witte Huis legde een getuigenis af voor de coinmissie. onder wie Margaret Williams. stafchef van de echtgenote van de president. en Bernard Nussbauin. voormalig adviseur van het Witte Huis Williams ontkende dat zij dossiers had weggehaald uit het kantoor van Foster in de nacht van zijn dood. hetgeen in tegenspraak was met een bewering van een medewerker van de geheime dienst die de bewuste nacht dienst had: Williams gaf echter toe dat zij die nacht door Hillary Clinton naar het Witte Huis was geroepen. Nussbaum. die op 9-10 augustus voor de commissie verscheen, hield staande dat de dossiers van Foster waren weggehaald op grond van standaardveiligheidsmaatregelen en dat dit op geen enkele wijze in verband stond met de Whitewater-zaak. Hij beklemtoonde dat alle relevante documenten uit het kantoor van Foster daarna waren overgedragen aan de bevoegde onderzoeksautoriteiten

Het onderzoek van het Huis van Afgevaardigden concentreerde zich op banden tussen de Whitewater Developmcnt Corp. (de onroerend-goedmaatschappij uit Arkansas. die gedeeltelijk eigendom was van het echtpaar Clinton) en de Madison Guaranty-spaarbank uit Arkansas: deze spaarbank, die eigendom was van Clintons partner James McDougal, was in 1989 failliet gegaan. De zaak werd op dat moment onderzocht door de speciale aanklager Kenneth Starr. Hij onderzocht of er op onrechtmatige wijze gelden m-aren overgeheveld van de Madison Guaranty-spaarbank naar de Whitewater Development Corp., en of McDougal politieke gunsten van Clinton had ontvangen. toen deze gouverneur van Arkansas was.

Tijdens de hoorzitting van het Huis van Afgevaardigden werden duizenden documenten vrijgegeven, waaronder de correspondentie tussen het echtpaar Clinton en McDougal. Hierdoor werd de eerdere verklaring van het echtpaar Clinton dat zij passieve partners waren geweest in de Whitewater-onderneming, enigszins ontkracht. De belangrijkste getuige die voor de commissie verscheen. was Jean Lewis, onderzoeker van de federale Resolution Trust Corp. Op 8-9 augustus verklaarde zij nogmaals dat haar pogingen om de relatie tussen Madison en Whitewater te onderzoeken u-aren gedwarsboomd door functionarissen van de ministeries van financien en justitie. De algemene opvatting was echter dat haar verklaring overtuigingskracht miste en niet kon worden bevestigd.

Het meest bezwarende bewijsmateriaal tegen de Clintons dat bij het onderzoek naar boven kwam. betrof hun belastingaangiften. De Whitewater-onderneming had een verlies geleden van ongeveer $ 200.000, maar uit documenten en getuigenverklaringen bleek dat het echtpaar Clinton. samen een gelijkwaardige partner van McDougal, slechts $ 42.000 van dat bedrag had betaald. Het restant werd gefourneerd door McDougal, hoewel het erop leek dat de Clintons het geld dat McDougal namens hen had bijgedragen. niet aan de belastingdienst hadden opgegeven en belastingaftrek hadden gevraagd voor de door Whitewater geleden verliezen.

James McDougal in staat van beschuldiging gesteld

Op 28-29 augustus ontkende McDougal dat hij schuldig was aan 19 aanklachten met betrekking tot misbruik van leningen van Madison. Er werden eveneens acht aanklachten ingediend tegen zijn echtgenote Susan en elf tegen Guy Tuckei-. Clintons opvolger als gouverneur van Arkansas, die advocaat was geweest voor Madison.

Starr benadrukte dat er in de aanklachten niets werd gezegd over misstappen van de Clintons. Eerder die maand had Starr echter van een rechtbank in Arkansas toesteinming gekregen om de termijn van de speciale Grand Jury inet zes maanden te verlengen. Deze Grand Jury was samengesteld om een onderzoek te doen naar de aspecten van de Whitewater-zaak. die betrekking hadden op Arkansas. Krachtens de voorwaarden van de verlenging zou de Grand Jury tot 23 maart 1996 bijeen kunnen komen oin nieuwe aanklachten in te dienen.

Hoorzittingen van Congres over belegering in Waco

Van 19 juli-l augustus werden er gezamenlijke hoorzittingen gehouden door de subcommissies van de commissie voor justitie en de commissie voor hestuur en toezicht van het Huis van Afgevaardigden over de belegering in 1993 van de Branch Davidian-sekte in Waco (Texas).

De 51 dagen durende belegering was begonnen na een amateuristisch uitgevoerde aanval van agenten van het Bureau voor Alcohol, Tabak en Vuurwapens (Bureau of Alcohol. Tobacco and Firearms, ATF) en eindigde met een brand in het complex waarbij ruim zeventig sekteleden, onder wie een aantal kinderen, om het leven kwamen (zie pag. 481/3 e.v.-'93). De hoorzittingen werden overheerst door partijstandpunten. waarbij de Republikeinen probeerden aan te tonen dat er operationele en politieke blunders waren gemaakt bij de uitvoering van de gehele actie, en de Democraten het optreden van de autoriteiten probeerden te verdedigen. Tijdens de hoorzittingen kwam weinig nieuwe informatie boven tafel. hoewel een ATF-agent. die was geïnfiltreerd in de sekte. verklaarde dat hij tevergeefs een beroep had gedaan op 7ijn meerderen de eerste aanval af te gelasten, omdat de sekte van te voren was gewaarschuwd en voorbereidingen trof oin de aanval met geweld af te slaan. Op 28 juli verklaarde de voormalige onderminister van justitie. Webster Hubbel. dat Clinton niet betrokken was geweest bij het besluit om het complex aan te vallen oin het beleg te beëindigen. Op 1 augustus werd dit standpunt ondersteund door de getuigenis van minister van justitie Janet Reno. die beklemtoonde dat zij als enige verantwoordelijk was geweest voor de operatie.

Kwesties rond belegering in Ruby Ridge

Op 13 augustus bood het ministerie van justitie een bedrag van $ 3,1 mln aan Randall Weaver, een blanke racist, wiens echtgenote en zoon waren gedood door FBI-agenten tijdens een belegering in Ruby Ridge (Idaho)in augustus 1992.

Op 19 juli had het ministerie van justitie bevestigd dat er een nieuw onderzoek was ingesteld om na te gaan of FBI-agenten ambtsmisdrijven in verband met de Ruby Ridge-zaak in de doofpot hadden gestopt. Op 14 juli werd plaatsvervangend FBI-directeur Larry A Potts. die naar verluidt verantwoordelijk was geweest voor de goedkeuring van de gewijzigde instructies krachtens welke een FBI-scherpschutter de Weavers had gedood. in rang verlaagd vanwege de groeiende controverse rond zijn rol bij het incident. Potts werd opgevolgd door Weldon Kennedy. die op dat moment de leiding had over het FBI-onderzoek naar de bomaanslag in Oklahoma (zie onder). In januari was de commandant van de belegering (die beweerde dat Potts de nieuwe instructies had goedgekeurd) ontheven van zijn functie; voorts was minstens één andere FBI-agent geschorst. omdat hij dossiers over de zaak had vernietigd.

Aanklachten wegens bomaanslag in Oklahoma

Op 10 augustus werden door een federale Grand Jury 11 aanklachten ingediend tegen Timothy James McVeigh en Terry Lynn Nichols wegens hun vermoedelijke verantwoordelijkheid voor de bomaanslag in Oklahoma in april (zie pag. 559/1 e.v.-'95). Op 15 augustus verschenen de twee mannen voor een rechtbank. Beiden ontkenden dat zij schuldig waren aan het ten laste gelegde.

Onder het rechtbankpubliek bevond zich James Nichols, de broer van Terry Nichols, die na de bomaanslag als belangrijke getuige was aangehouden. Op 10 augustus waren in Michigan aanklachten tegen hem wegens bezit van explosieven ingetrokken. omdat ze geen verband hielden met de bomaanslag.

Michael Fortier, een handlanger van McVeigh en Nichols, was eveneens aangeklaagd wegens medeplichtigheid aan de bomaanslag Fortier bekende dat hij op de hoogte was geweest van de beraamde aanslag. en besloot samen te werken met de autoriteiten door tegen de twee x erdachten te getuigen

Kwesties rond positieve discriminatie

Na ren vier maanden durend onderzoek door het Witte Huis verklaarde Clinton op 19 juli dat hij bestaande federale positieve-actieprogramma's bleef steunen Aangezien de Republikeinse Partij zich steeds meer verzette tegen alle vormen van positieve discriminatie werd Clintons verklaring beschouwd als een bevestiging van de belangrijke rol die deze kwestie waarschijnlijk zou spelen in de campagne voor de presidentsverkiezingen van 1996

Clintons toespraak ging vergezeld van ren 96 pagina's tellend rapport waarin weliswaar werd erkend dat positieve discriminatie niet altijd op de juiste wijze was toegepast, maar waarin de behaalde successen nog eens duidelijk werden opgesomd. De president beloofde een aantal hervormingen -zoals de afschaffing van een aantal programma's met vaste quota's om ongeschoolde personen in dienst te nemen. en initiatieven om misstanden uit te roeien -, maar benadrukte dat positieve actie, mits correct toegepast. flcxibcl, eerlijk en noodzakelijk was. Clintons standpunt werd onmiddellijk bekritiseerd door gouverneur Pete Wilson van Californie. een kansrijke kandidaat voor de Republikeinse nominatie voor de presidentsverkiezingen en een verklaard tegenstander van positieve discriininatie. die volgens hem .,het dodelijke virus van tribalisme" aanwakkerde.

Op 20 juli kwam Wilsons standpunt op duidelijke wijze naar voren, toen het college van curatoren van de Universiteit van Californië, waarvan Wilson voorzitter was, stemde vóór de afschaffing van de positieve-actieprogramma's van de universiteit.

Het college besloot met 14 tegen 10 stemmen een einde te maken aan het beleid van de universiteit om op basis van ras en sekse studenten toe te laten. personeel aan te nemen of contracten toe te kennen. Deze uitslag volgde op een verhit debat van twaalf uur. waaraan ongeveer zestig sprekers deelnamen. en ging vergezeld van straatbetogingen en de aanwezigheid van een grote politiemacht, De stemming legde een tegenstelling bloot tussen niet-universitaire leden van het college, die door Wilson en zijn voorgangers waren benoemd en die tegen positieve discriminatie waren. en de door studenten en staf gekozen leden. Wilson prees het besluit van het college en noemde het een moedige stap voorwaarts. Dominee Jesse Jackson, een mogelijke Democratische of onafhankelijke zwarte kandidaat voor het presidentschap. omschreef de hoorzitting van het college daarentegen als ..het grote publieke debat (over positieve actie) in een notedop" en keurde het besluit van de raad af als een ,,onbeschaamde daad van racisine". Na de eerdere twee uitspraken van het Hooggerechtshof over de kwestie in juni (zie pag 622/3 e v-'95). kwam dit besluit als een nieuwe tegenslag voor deze zaak.

Ontwikkelingen in het Congres

Op 20 juli behaalden de Democraten een belangrijke overwinning in de Senaat. Zij pasten met succes een vertragingstactiek toe om een Republikeins wetsvoorstel te torpederen dat erop was gericht federale voorschriften op het gebied van gezondheidszorg, veiligheid en milieu te beperken. Het wetsvoorstel, één van de onderdelen van het Republikeinse ,.Contract met Amerika" (zie pag. 121/1, 270/3 e.v., 411/3 e.v.. 561/1 e.v.-'95).werd na een debat van elf dagen ingetrokken, nadat een derde poging om een tijdslimiet voor de behandeling ervan in te stellen slechts gesteund werd door 58 tegen 50 stemmen; dit was twee stemmen minder dan de vereiste zestig.

Op 28 juli keurde de Senaat een wetsvoorstel tot wijziging van de giftenregeling goed. dat gericht was op een beperking van het aanvaarden van giften door senatoren. In het wetsvoorstel, dat met 98 stemmen vóór en geen enkele stem tegen werd aangenomen. werd bepaald dat de waarde van ontvangen gif - ten niet hoger mocht zijn dan $ 100 per jaar, en werd geëist dat alle giften boven de $10 zouden meetellen voor dit maximum.

Verlaging van rentetarieven

Op 6 juli verlaagde de Federal Reserve (het Amerikaanse stelsel van centrale banken) voor de eerst keer sinds april 1992 de rentetarieven.

Het besluit om de richttarieven voor federale fondsen te verlagen van 6 procent naar 5.75 betekende dat werd afgestapt van het krapgeldbeleid dat begin 1994 was ingevoerd. Uit de geringe omvang van de verlaging bleek echter dat de Fed vastbesloten bleef de inflatie onder controle te houden ondanks de toenemende angst voor een nieuwe recessie.

Sluiting van legerbases

Op 13 juli maakte president Clinton bekend dat hij met tegenzin een voorstel aanvaardde van de Onafhankelijke Commissie voor de Sluiting en Herinrichting van Legerbases, dat ertoe zou leiden dat 93.000 banen zouden verdwijnen en 79 Amerikaanse legerbases zou worden gesloten.

Clinton hield zich aan de door zijn voorganger George Bush ingestelde traditie om zich niet te bemoeien met de aanbevelingen van de in 1988 opgerichte onafhankelijke commissie. Hij leverde echter ernstige kritiek op het feit dat de commissie de luchtmachtbases McClellan bij Sacramento in Californie en Kelly bij San Antonio in Texas op de lijst van te sluiten bases had gezet. In Californië zouden op dat ogenblik direct 19.000 banen verloren gaan en indirect nog eens 23.000 tengevolge van de vierde reeks sluitingen: in Texas zouden direct 14.000 en indirect 20.000 banen verdwijnen. Volgens Clinton was het .,een schande" dat de commissie geen rekening had gehouden met het effect van de sluitingen op de economie van beide staten. Hij drukte voorts de hoop uit dat door privatisering van verschillende taken van de bases een aantal van de bedreigde banen zou kunnen worden behouden.

Aangezien Californië en Texas een groot aantal stemmen in het kiescollege hadden. speelden beide staten een belangrijke rol bij de bepaling van de uitslag van de presidentsverkiezingen van 1996.

Fusie van vakbonden

Op 27 juli maakten drie van de grootste Amerikaanse vakbonden - de United Automobile Workers, de United Steelworkers of America en de International Association of Machinists and Aerospace Workers -bekend dat zij van plan waren te fuseren en zij nodigden andere vakbonden uit zich bij hen aan te sluiten. Door deze fusie, die naar verwachting pas na vijf jaar zou worden voltooid. zou de op één na grootste Amerikaanse vakbond ontstaan; de grootste was de National Education Association of the United States.

Ross Perot organiseert conferentie in Texas

Van 11-13 augustus vond in Dallas (Texas) een driedaagse conferentie plaats, die onder anderen werd bijgewoond door kandidaten voor de Republikeinse nominatie voor de presidentsverkiezingen. De conferentie werd georganiseerd door de miljardair Ross Perot, die in 1992 als onafhankelijk presidentskandidaat 19 procent van de stemmen had behaald (zie pag. 36/3 e.v.-'93). Aangezien Perots plannen voor 1996 nog altijd onduidelijk waren, werd de conferentie - die officieel was aangekondigd als een discussiegelegenheid voor leden van United We Stand America, Perots populistische politieke organisatie -, beschouwd als een kans voor presidentskandidaten om Perots steun te verkrijgen.

Perots deelname aan de verkiezingscampagne voor het presidentschap in 1992 had het voor Bill Clinton mogelijk gemaakt de verkiezingen te winnen met slechts 43 procent

van de uitgebrachte stemmen. Aangezien men ervan uitging dat twee derde van Perots aanhangers bij de tussentijdse verkiezingen in 1994 op de Republieken had gestemd, werd alom erkend dat Clintons beste hoop om in 1996 te worden herkozen was gelegen in een verkiezingsstrijd waaraan mogelijk opnieuw drie kandidaten zouden deelnemen. Toekomstige Republikeinse kandidaten waren er daarentegen op uit Perots aanhang voor zich te winnen en spanden zich in zo veel punten uit zijn beleid over te nemen dat dit hem ervan zou weerhouden zich in de verkiezingsstrijd te mengen.

De Republikeinse kandidaten wier toespraken het best werden ontvangen tijdens de conferentie. waren de rechtse columnist Patrick Buchanan en de enige zwarte Republikeinse kandidaat Alan Keyes. Hoewel Newt Gingrich, de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, de conferentie bijwoonde, werden de speculaties dat hij aan de campagne voor het presidentschap zou meedoen. getemperd doordat hij op 9 augustus werd beschuldigd van een aantal buitenechtelijke relaties. Gingrich. een verklaard verdediger van familiewaarden. werd er in een artikel in het blad *Vanity Fair* van beschuldigd dat hij tijdens zijn eerste huwelijk een aantal malen overspel had gepleegd en tijdens zijn tweede huwelijk ontrouw was geweest.

De zwarte democraat doininee Jesse Jackson kreeg eveneens een geestdriftig onthaal tijdens de conferentie. Aangezien haast elke belangrijke politicus de conferentie bijwoonde. was Bill Clinton de enige die schitterde door afwezigheid. Clinton had een uitnodiging voor de conlerentie afgeslagen. Hij werd vertegenwoordigd door zijn voormalige stafchef van het Witte Huis. Thomas McLarty. die een weinig overtuigende poging deed de president te portretteren als degene die beter dan welke Republikeinse rivaal ook de kwaliteiten en het beleid van Perot belichaamde.

Opiniepeiling in Iowa. Officiële verklaring van Pete Wilson

Na de conferentie in Dallas werd op 20 augustus het eerste (en hoofdzakelijk symbolische) populariteitsonderzoek onder kandidaten voor de Republikeinse nominatie gehouden. Dit geschiedde in de vorm van een opiniepeiling in de staat Iowa. De caucus (plaatselijke verkiezingsbijeenkomst) van deze staat in februari 1996 zou de campagne voor de voorverkiezingen inluiden. De opiniepeiling leidde tot een licht verlies voor Bob Dole, wiens positie als absolute favoriet in gevaar kwam, toen hij met de Texaanse senator Phil Gramm op de eerste plaats eindigde.

Hoewel de opiniepeiling niet strikt was beperkt tot Republikeinen of inwoners van Iowa. bestond het grootste deel van de 10.000 deelnemers aan de peiling uit conservatieve activisten en relen hadden banden inet rechtse religieuze bewegingen. Dole en Gramm behaalden elk 24 procent van de stemmen. terwijl Buchanan 19 procent en de vroegere gouverneur van Tennessee. Lamar Alexander. 11 procent in de wacht sleepten.

Op 28 augustus wierp de gouverneur van Californië. Pete Wilson, die werd beschouwd als een serieuze kandidaat voor de Republikeinse nominatie. zich officieel ir. de strijd. Wilson. de tiende Republikein die deelnam aan de nominatiestrijd, had als belangrijkste campagnethema's verzet tegen immigratie, een aanmatigende federale overheid, afhankelijkheid van bijstand en misdaad.

Abortuskwestie

Hoewel de abortuskwestie niet was opgenomen in het Republikeinse Contract met Amerika. bleef deze kwestie een smeulend vuurtje dat tijdens de nominatiestrijd een grote brand zou kunnen veroorzaken in de Republikeinse Partij. Nadat het Huis van Afgevaardigden op 3 augustus had besloten dat de overheid voortaan in geen enkel geval (inclusief verkrachting) abortus zou subsidiëren behalve als de moeder risico's liep. hekelde Newt Gingrich zijn onbuigzame partijleden. Hij waarschuwde hen tegen pogingen om in het verkiezingsprogramma voor 1996 een radicale anti-abortusclausule op te nemen, omdat dit kiezers zou vervreemden en de eenheid binnen de partij op ernstige wijze in gevaar zou brengen.

Op 11 augustus kregen de tegenstanders van abortus onverwachts steun. toen bekend werd gemaakt dat de 47-jarige Norma McCorvey lid was geworden van Operation Rescue, een van de meest militante anti-abortusgroeperingen in de VS. Onder haar juridische schuilnaam „Jane Roe" was McCorvey degene geweest wier verzoek om een abortus de gerechtelijke procedure in gang had gezet. die rechtstreeks had geleid tot het Roe vs Wade-vonnis van het Hoog-erechtshof uit 1972; in dit vonnis. dat een mijlpaal betekende. werd het recht op een legale abortus in de VS bevestigd. Hoewel de uitspraak voor McCorvey te laat was gekomen (haar kind werd geadopteerd). had zij het standpunt gehuldigd dat abortus een kwestie van vrije keuze was, en had zij recentelijk nog gewerkt in een abortuskliniek in Dallas. Haar totale ommezwaai met betrekking tot abortus viel samen met haar doop als wedergeboren christen door de voorzitter van Operation Rescue, dominee Filip Benham. op 8 augustus.

Congresleden betrokken bij schandalen

Op 2 augustus besloot de Senaat met 52 tegen 48 stemmen geen openbare hoorzittingen te houden naar aanleiding van beschuldigingen van seksueel wangedrag tegen senator Bob Packwood uit Oregon. Er werd voornamelijk volgens partijlijnen gestemd. waarbij de Republikeinen Packwoods verzet tegen een openbaar onderzoek steunden.

Op 1 augustus had de ethische commissie van de Senaat, die de beschuldigingen tegen Packwood ruim dertig maanden had onderzocht, zich uitgesproken tegen openbare hoorzittingen. De Democratische senator Barbara Boxer had ven-olgens echter weten door te drukken dat er een debat over de zaak zou worden gehouden in de voltallige Senaat teneinde openbare hoorzittingen af te dwingen. Aangezien nog eens twee vrouwen een klacht hadden ingediend tegen Packwood (naast de 18 aanklachten met betrekking tot 17 vrouwen, die al waren onderzocht), verklaarde de ethische commissie dat zij haar onderzoek van het bewijsmateriaal in augustus zou voortzetten. aivorens een besluit te nemen over de straf die aan Packwood moest worden opgelegd.

Op 22 augustus werd **Mel Reynolds**, Democratisch lid van het Huis van Afgevaardigden voor Illinois. schuldig bevonden aan 12 aanklachten. waaronder geslachtsgemeenschap niet een minderjarige. uitlokking van kinderporno en belemmering van de rechtsgang. De aanklachten berustten op een verhouding die Reynolds had gehad met een 15-jarig meisje. en konden hem komen te staan op een gevangenisstraf van maxiinaal 75 jaa . Dc 43-jarige Reynolds, die in 1992 was gekozen in het Huis van Afgevaardigden, was beschouwd als een van de meest veelbelovende leden van de zwarte Democratische fractie.

Op 22 augustus bekende ex-senator ***David*** **Durenberger** schuld op vijf aanklachten u-egens onregelmatigheden met betrekking tot misbruik van zijn onkostenrekening in verband met zijn werkzaamheden als Congreslid. Op 30 november zou uitspraak worden gedaan. Zijn bekentenis maakte een einde aan het strafrechtelijk onderzoek dat hem had genoodzaakt zich terug te trekken uit de politiek (zie pag. 264/1-'94).

Bill Bradley stapt uit de politiek. Democraat loopt over naar Republikeinse Partij

Op 16 augustus maakte de Democraat Bill Bradley, één van de meeste gerespecteerde leden van de Senaat, bekend dat hij zich in 1996, wanneer zijn derde termijn van zes jaar als senator voor New Jersey afliep, zou terugtrekken uit de politiek. Bradley zei dat hij walgde van een .,failliet" politiek systeem.

Deze verklaring temperde de speculatie dat de 52-jarige Bradley Clinton de Democratische nominatie voor het presidentschap zou betwisten. hoewel hij niet uitsloot dat hij als onafhankelijk kandidaat zou meedoen aan de presidentsverkiezingen. Zijn besluit bracht het aantal Democratische senatoren dat van plan was af te treden bij de verkiezingen in 1996. op zes.

De Democraten hadden kort daarvoor al een tegenslag moeten verwerken, toen Billy Tauzin, lid van het Huis van Afgevaardigden voor Louisiana, op 6

augustus bekendmaakte dat hij overstapte naar de Republikeinen

Sinds zijn verkiezing voor een negende ambtstermijn in 1994 was Tauzin een enthousiast aanhanger geweest van het Republikeinse Contract met Amerika. Hij was het derde Democratische lid van het Huis van Afgevaardigden dat torti-ad tot de Republikeinse Partij na haar verkiezingsoverwinning in 1994 Er waren ook twee Democratische senatoren overgelopen.

Verdachte van bomaanslag op World Trade Centre uitgeleverd

Op 3 augustus werd de chauffeur van de bestelwagen waarin de bom zat die in februari 1993 in het World Trade Centre tot ontploffing kwam (zie pag. 485/1 e.v.-'93). door Jordanië uitgeleverd aan de VS. De verdachte, een Jordaniër van Palestijnse afkomst, werd aangeduid met de naam Iyad Mahmoud Ismail Najem, hoewel bekend was dat hij verscheidene schuilnamen had gebruikt. Onmiddellijk na zijn uitlevering verscheen Najem voor een rechtbank. Hij ontkende dat hij medeplichtig was aan de bomaanslag.

Uitleveringswet nietig verklaard door rechter

Op 31 augustus zette een federale rechter de hele structuur van de Amerikaanse uitleveringsprocedure op losse schroeven door een wet uit 1848 nietig te verklaren krachtens welke Amerikaanse burgers mochten worden uitgeleverd om in het buitenland terecht te staan.

Rechter Royce Lamberth verhinderde de uitlevering van twee leden van het politiekorps van Chicago aan Canada om daar terecht te staan wegens ontvoering Hij bepaalde dat de wet in strijd was met de grondwettelijke scheiding der machten. doordat zij de minister van buitenlandse zaken. een lid van de uitvoerende macht, toestond uitleveringsprocedures van de rechterlijke macht te herzien.

Kwesties in verband met tabaksverbruik

Op 10 augustus bekrachtigde president Clinton een aantal door de Food and Drug Administration (FDA) ingediende voorstellen, waarin tot dan toe ongekende beperkingen werden gesteld op de reclame voor en de verkoop van tabaksartikelen. Hiermee sloot hij zich aan bij de opvatting dat nicotine, een natuurlijk bestanddeel van tabak. een verslavende drug was, en daarom onder de bevoegdheid van de FDA viel.

Deze maatregel. die in het bijzonder was bedoeld om tabaksgebruik onder tieners tegen te gaan. werd scherp veroordeeld door de tabaksindustrie. Verscheidene tabaksmaatschappijen spanden onmiddellijk rechtsgedingen aan. Volgens de bestaande procedure moesten de voorgestelde wijzigingen drie maanden lang voor commentaar aan het publiek worden voorgelegd, voordat zij konden worden geparafeerd.

Eind augustus kwam de omroep American Broadcasting Co. (ABC) tot een minnelijke schikking met twee grote tabaksmaatschappijen. Philip Morris en R.J Reynolds. Deze maatschappijen voerden processen wegens smaad tegen ABC in verband mrt aantijgingen op de televisie in 1994 die betrekking hadden op geknoei met het nicotinegehalte van tabak. De schikking omvatte openbare verontschuldigingen door ABC (uitgezonden op 21 en 24 augustus). betaling van een niet genoemd bedrag aan schadevergoeding, en vergoeding \-an alle gerechtskosten die waren gemaakt in verband met de rechtszaak

Bestaan van Golfoorlog-syndroom ontkend

Op 2 augustus veroorzaakte een rapport van het ministerie van defensie, waarin werd geconcludeerd dat hel Golfoorlog-syndroom geen echte medische kwaal was, een storm van protest. In het rapport. dat was gebaseerd op een onderzoek van ruim 10.000 veteranen. werd voor de eerste keer het bestaan van deze geheimzinnige ziekte ronduit tegengesproken door de Amerikaanse autoriteiten. Tengevolge van deze ziekte zouden 3.000 militairen die hadden deelgenomen aan de oorlog tegen Irak in 1991 , zijn overleden en zouden 120.000 anderen arbeidsongeschikt geworden zijn.

Wet op hulp bij zelfdoding nietig verklaard

Op 3 augustus verklaarde een federale rechter een wet inzake hulp bij zelfdoding van de staat Oregon nietig, omdat deze in strijd met de grondwet was. Hij oordeelde dat deze wet een schending betekende van het 14de Amendement. dat een verbod bevatte om een burger zonder een behoorlijk proces te beroven van zijn leven, vrijheid of eigendom. Krachtens de wet, die bij een in 1994 in Oregon gehouden referendum was goedgekeurd. mochten artsen een dodelijke dosis medicijnen toedienen aan terminale patiënten (zie pag. 125/2-'95).

FUSIE VAN BANKEN

Op 28 augustus maakten de Chemical Banking Corp. en Chase Manhattan Corp. bekend dat zij een fusie zouden aangaan. De nieuwe instelling. die Chase Manhattan zou heten, bezat activa ter waarde van $ 297 mrd en was de grootste handelsbank van de VS.

(Vor.ber.pag. 620/2 e.v.-1995)

BENIN

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 23 juni 1995 was een reorganisatie van het kabinet voltooid. De laatste grote herschikking had plaatsgevonden in september 1993 (zie pag. 862/3 e.v.-'93). De nieuwe verdeling van de portefeuilles was:

Defensie - Desiré Vieyra; buitenlandse zaken - Yves Edgar Monou*; binnenlandse zaken - Antoine Alabi Gbegan. financiën - Paul Dossou: justitie - Magloire Ganassounou' ; nationaal onderwijs - Karim Dramane; planning - Robert Tagnori: plattelandsontwikkeling - Adamou N'Diaye; regeringswoordvoerder - Theodoïe Holo; arbeid - Nzi Kolawole*: cultuur en communicatie - Felicienne Djimitekou' : openbare werken - Georges Guedou': ambtenarenzaken - Kodjo Atchade*:industrie - Wallis Zoumarou': milieu - Yedome Kogblevi': gezondheidszorg - mevr. Véronique Lawson: mijnbouw en energie - Aurélien Houessou: handel - mevr. Kissira Aguemon*; jeugd en sport - Alassance Tigri: secretaris van de president - Guy Adjadohoun*.

* Nieuw.

SCHEURING IN RAP

Op 1 juli werd bericht dat er in de Rassembleinent Africain pour le Progrès et la Solidarité (RAP,zie pag. 352/3-'94) een scheuring was opgetreden. Een meerderheid van de leden van de stuurgroep onder aanvoering van Jean-Roger Awoyo trad uit de RAP om zich aan te sluiten bij de Parti de la Renaissance du Bénin (PRB)van president Nicéphore Soglo.

KANDIDATEN MET DUBBELE NATIONALITEIT UITGESLOTEN VAN PRESIDENTSVERKIEZISGES

Op 29 september aanvaardde de Nationale Assemblée een wetsvoorstel dat personen met dubbele nationaliteit uitsloot van deelname aan de presidentsverkiezingen. De nieuwe wet zou van invloed zijn op de positie van president Nicéphore Soglo en van Adrien Houngbedji. die naar verwachting twee van de belangrijkste kandidaten zouden zijn bij de verkiezingen van maart 1996. Beiden bezaten namelijk tevens de Franse nationaliteit.

(Vor.ber.pag. 484/3 e.v.-1995)

BOTSWANA

BEGROTING 1995-1996

Op 6 maart 1995 presenteerde Ponatshego Kedikilwe, de minister van presi-

dentiële zaken en openbaar bestuur, de begroting 1995-1996 inzake de uitgaven van departementen die rechtstreeks onder de president vielen. Van de totale uitgaven van 486 mln pula was een bedrag van 260 mln uula bestemd voor defensie, de Botswana Defence Force (S 1 = 2.7323 pula op 10 maart 1995).

VERLAGING KIESGERECHTIGDE LEEFTIJD

Op 6 april maakte president Sir Ketumile Masire bekend dat de kiesgerechtigde leeftijd was verlaagd van 21 naar 18 jaar.

NIEUWE VOORZITTER BDP

Het centrale comité van de regerende Botswana Democratie Party (BDP) koos op 18 juli Ponatshego Kedikilwe, minister van presidentiële zaken en openbaar bestuur, als zijn nieuwe voorzitter. Deze functie was vacant sinds het overlijden van Peter Mmusi in oktober 1994 (zie pag. 85012-'94).

TERECHTSTELLINGEN

De terechtstelling van vijf veroordeelde moordenaars op 26 augustus was de eerste executie in vijf jaar. Het aantal terechtstellingen sinds de onafhankelijkheid in 1966 kwam daarmee op 32. Het gevangeniswezen deelde mee dat er nu geen gevangenen meer op voltrekking van hun doodvonnis wachtten.

(Vor.ber.pag. 273/1/2-1995)

EQUATORIAAL GUINEE

SCHENDINGEN MENSENRECHTEN

Op 16 mei 1993 zei de VN-Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, José Ayala Lasso, in Madrid dat er een zeer ,,verontrustende[x] mensenrechtensituatie in Equatoriaal Guinee heerste en dat er ,,ernstige schendingen" plaatsvonden.

VRIJSPRAAK MOTO

President Teodoro Obiang Nguema Mbasogo verleende op 2 augustus onverwacht gratie aan oppositieleider Severo Moto en aan al degenen die in april waren veroordeeld op grond van beschuldigingen die verband hielden met een vermeend coupkomplot (zie pag. 420/1/2-'95).

De gevangenisstraf van 28 jaar die aanvankelijk aan Moto was opgelegd, en de andere straffen die waren uitgesproken door de militaire rechtbank. waren door Westerse regeringen veroordeeld Obiang maakte een en ander bekend tijdens een toespraak ter herdenking van de ,,vrijheids-coup", die hem op 3 augustus 1979 aan de macht bracht (zie pag 575/1 e.v.- 79).

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Op 29 september werden de uitslagen gepubliceerd van de op 17 september gehouden gemeenteraadsverkiezingen, de eerste democratische verkiezingen sinds de onafhankelijkheid in 1968 waaraan alle partijen deelnamen. Tegen de beweringen van de oppositie in kenden de officiële uitslagen een algehele overwinning toe aan de regerende Democratische Partij van Equatoriaal Guinee (PDGE),hoewel de oppositie er kennelijk in slaagde de meerderheid in één derde van de steden te verwerven.

Op 1i september had oppositieleider Severo Moto. uit naam van het Gezamenlijke Oppositie Platform (Plataforma de Oposicion Conjunta. POC). verklaard dat hij rekende op een nederlaag van de regering. Hij had echter blijk gegeven van bezorgdheid over de manier waarop de verkiezingen waren verlopen en beweerd dat er stembussen in beslag waren genomen. Beweringen dat de oppositie omstreeks i30 procent van de stemmen had behaald waren op 18 september bevestigd door de Spaanse ambassadeur in Malabo. José Maria Otero de Leon.

President Teodore Obiang Nguema Mbasogo drong er op 26 september bij .,buitenlanders" op aan ,.zich niet langer te bemoeien" met de binnenlandse aangelegenheden van Equatoriaal Guinee. Dezelfde dag overhandigde het ministerie van buitenlandse zaken een formele nota aan de Spaanse ambassade waarin ..krachtig geprotesteerd" werd tegen haar ..laakbare pogingen het politieke overgangsproces van het land te destabiliseren door onofficiële verkiezingsuitslagen met een partijdige strekking te publiceren"

(Vor.ber.pag. 420/1/2-1995)

GAMBIA

WIJZIGINGEN IN KABINET

Het staatshoofd, kapitein Yahya Jammeh, benoemde Lal Garba Jhumpa op 7 juli 1995 tot minister van financiën en economische zaken. Hij was de opvolger van Ousman Koro-Ceesay, die op 24 juni dood was aangetroffen in zijn uitgebrande auto. Tot maart had Garba Jhumpa het ministerie van financiën geleid (zie pag. 42013-'93).

Op 20 september werd Mbemba Tambedu ontslagen als minister van openbare werken en telecommunicatie. In een presidentieel communiqué werd hem verweten in het binnenland geen bruggen en wegen te hebben gebouwd ,,ondanks het feit dat de nodige middelen voor hem beschikbaar waren". Er werd vooralsnog geen opvolger benoemd.

DOODSTRAF OPNIEUW INGEVOERD

Op 15 augustus werd bericht dat het militaire bewind de doodstraf opnieuw had ingevoerd.

De doodstraf, die van kracht was bij de onafhankelijkheid in 1965, was op 7 april 1993 af-

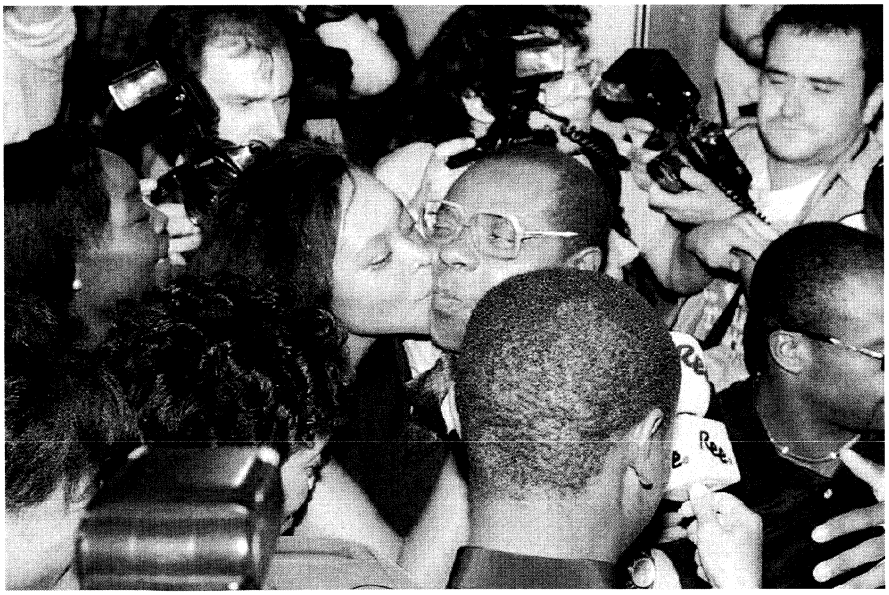

Severo Moto (m.),de belangrijkste oppositieleider in Equatoriaal Guinee. arriveert op 20 augustus 1995 op de luchthaven Earajas van Madrid. w-aar hij door zijn dochter Yolanda wordt begroet.

geschaft. In de tussenliggende periode waren H7 doodvonnissen geveld. maar was slechts één persoon terechtgesteld.

SAMENWERKINGSAKKOORDEN MET LIBIE E N CUBA

Tijdens een bezoek aan Libië (3-6 september) van een regeringsdelegatie onder leiding van de minister van defensie, Edward Singatey, werden twee samenwerkingsakkoorden met Libië getekend. Deze hadden betrekking op landbouw en zeevisserij.

Tijdens een bezoek aan Cuba tekende de minister van buitenlandse zaken, Baboucar Blaise Jagne, op 19 september een samenwerkingsakkoord met zijn Cubaanse ambtgenoot Roberto Robaina Gonzalez. Het document voorzag in de oprichting van een ministeriele commissie voor samenwerking op het gebied van economie, wetenschap en handel.

(Vor.ber.pag. 420/2/3-1995)

KAMEROEN

PRIVATISERINGSPLAN

Op 1 juni 1995 maakte president Paul Biya een plan bekend voor privatisering van de nutsbedrijven (water, elektriciteit en telefoon). Hij zei dat geen van deze diensten bevredigend werkte en dat ..eersteklas" buitenlandse maatschappijen zouden worden uitgenodigd erop in te schrijven.

BEGROTIXG 1995-1996

Op 2 juli werd de begroting voor 1995-1996 door het parlement goedgekeurd. De begroting. die op 682 mrd franc CFA sloot, was goedgekeurd door de algemeen directeur van het IMF, Michel Camdessus, die een bezoek bracht aan het land ($ 1 = 486 franc CFA op 7 juli 1993).

De kritiek op de begroting door de Nationale Unie voor Democratie en Vooruitgang (UNDP). de belangrijkste oppositiepartij in het parlement. was vooral gericht op de verhogingen van de brandstofprijzen. De partij beweerde dat olieprodukten in Kameroen nu de duurste in Afrika waren. ondanks het feit dat Kameroen een olieproducerend land was.

DEMONSTRATIE VAN ENGELSTALIGEN

Demonstranten die autonomie eisten voor het Engelstalige gebied van Kameroen kwamen op 3 juli in botsing met veiligheidstroepen in Bamenda, de belangrijkste stad van de Engelssprekende Noordwest-provincie Op 12 juli hekelde de regering de beweging voor Engelstalige autonomie en zei ze dat besprekingen met haar afgevaardigden voor onbepaalde tijd waren uitgesteld

STAKIKG JOURNALISTEN

Uit protest tegen censuur willekeurige inbeslagnames en fysiek geweld tegen journalisten en krantenverkopers verschenen de meeste particuliere kranten niet van 10-14 juli De actie werd veroordeeld door Augustin Kontchou Kouomegni staatsminister van communicatie die ontkende dat de media werden lastiggevallen

IMF-KREDIET

Op 27 september keurde het IMF een standby krediet voor 12 maanden goed ter waarde van 67.6 mln SDRs (ca.$101 mln) om steun te verlenen aan het economische en financiële hervormingsprogramma van de regering voor 1995-1996.

(Vor.ber.pag. 333/3-1995)

KONGO

OPPOSITIE WINT TUSSENTIJDSE VERKIEZINGEN

Op 4 mei 1995 werd de uitslag vrijgegeven van zeven tussentijdse verkiezingen die in april gehouden maren. Oppositiepartijen veroverden vijf zetels. De Kongolese Beweging voor Democratie en Integrale Ontwikkeling (MCDDI) won twee zetels in Brazzaville, wederom een bewijs voor de overweldigende steun die zij in de hoofdstad genoot, en de Kongolese Partij van de Arbeid (voormalige regeringspartij) veroverde drie zetels in haar bolwerk in het noorden van het land. Toch bleef het machtsevenwicht in de Nationale Assemblée in feite ongewijzigd, aangezien 60 van de 125 zetels bezet werden door partijen die president Pascal Lissouba steunden.

NIEUWE POLITIEKE PARTIJ

Ondanks haar electorale succes liep de onenigheid in de MCDDI op 10 mei zo hoog op dat een deel van de beweging zich afscheidde en de Partij voor Eenheid, Werk en Vooruitgang (PUTP) oprichtte onder leiding van Didier Sengha. Sengha beweerde dat ,,democratie.

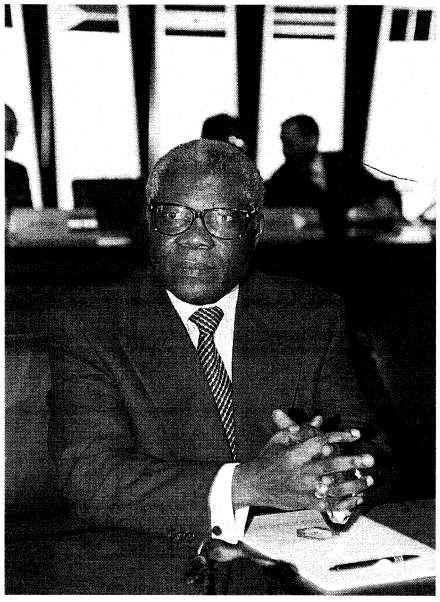

Pascal Lissouba. de president van Kongo

vrijheid, gelijkheid, wettigheid en broederschap hun ware betekenis in de MCDDI verloren" hadden. MCDDI-leider Bernard Kolelas beschuldigde Sangha in een reactie van ..financieel wanbeheer en verduistering"

GEVECHTEN IN BRAZZAVILLE

Begin september werd melding gemaakt van gevechten tussen het leger en een gewapende militie die trouw was aan ex-president Denis Sassou-Nguesso.

Het voornaamste strijdtoneel u-as de wijk M'Pila in Brazzaville, een bolwerk van de oppositie. De gevechten, die diverse dagen aanhielden en aan zeker twee rebellen het leven kostten, waren kennelijk het uitvloeisel van een op 1 september gestarte legeroperatie om de militieleden te ontwapenen. In de straten van de hoofdstad werden lichte pantservoertuigen ingezet. Op 4 september omsingelden veiligheidstroepen van de regering de residentie van Sassou-Nguesso in M'Pila. Volgens de minister van binnenlandse zaken, Philippe Bikinkita, was de actie op touw gezet om de orde te herstellen in de wijk waar ,,gewapende bandieten het volk uit naam van het voormalige staatshoofd terroriseerden".

Op 6 september meldde de regering dat de situatie geleidelijk aan weer normaal werd. terwijl andere bronnen te kennen gaven dat de militieleden zich uit M'Pila hadden teruggetrokken.

(Vor.ber.pag. 423/2 e.v.-1995)

MADAGASCAR

NIEUWE REGERING. REFERENDUM OVER MACHT PRESIDENT

Op 18 augustus 1995 leek er een einde te zijn gekomen aan zes weken van spanningen tussen president Albert Zafy en premier Francisque Ravony, die voork amen uit geschillen over de reikwijdte van de presidentiële bevoegdheden. Zafy accepteerde de vorming van een nieuw kabinet waarin zijn politieke tegenstanders een meerderheid hadden, terwijl Ravony instemde met een referendum over uitbreiding van het gezag van de president met de bevoegdheid om de premier te benoemen.

De nieuwe regering. die direct in functie trad. was het resultaat van langdurige onderhandelingen tussen Zafy en Ravony, waarbij werd bemiddeld door religieuze leiders en door de president van het Constitutionele Hooggerechtshof, Norbert Ratsirahonana. In het nieuwe kabinet van 22 leden, waarin slechts zes leden van het oude kabinet werden gehandhaafd; waren de portefeuilles als volgt verdeeld:

Premier - Francisque Ravony+; cultuur en communicatie - inevr. Mireille Rakotomalala*; transport en meteorologie - Manasse Esoavelomadroso*; jeiigd en sport - Jean Theodore Ranjix-aon *; energie en mijnbouw - Roger Vony*; openbare werken en territoriaal bestuur - Olivier Hamada': technisch onderwijs. beroepsopleiding en werkgelegenheid - Victor Manantsoa": binnenlandse zaken en decentralisatie - Jean Seth Rambeloarijaona": buitenlandse zaken - Jacques Svlla; justitie en zegelbewaarder - Charles Rabetokotany*; strijdkrachten - generaal Charles Rabenja; nationale politie - Berthin Razafindrakaka: PTT - Ny Hasina Andriamanjato*; landbouw. veeteelt. water en bosbouw - Bernardin Rakotomalala , hoger onderwijs - Adolphe Emmanuel Rakotomanga: toegepaste research en ontwikkeling - Roger Randrianasolo: financiën en planning - Johnson Randrianiana": nationaal onderwijs - William Marolahy"; handel en toerisme - Henri Rakotoirainy+; visserij en maritieme hulpbronnen - Joelson Randiinbiarisoa": gezondheid en bevolking - Jules Kapisy*; ambtenarenzaken. arbeid en sociale wetten - Arinancl Phillip Rabemanantsoa"

* Nieuw.
\+ Andere taken.

Albert Zafy, de president van Madagascar.

Het constitutionele referendum werd gepland op 17 september. Op 29 augustus stemde het kabinet, zich beroepend op de tijdsdruk. ermee in om het referendum uit te stellen, maar op 30 augustus verzette president Zafy zich daartegen en eiste hij dat de stemming zoals oorspronkelijk gepland zou doorgaan.

Referendum over uitbreiding macht president

Via een constitutioneel referendum, dat toch op 17 september werd gehouden, besloten de kiezers dat de president de bevoegdheid zou hebben om de premier te benoemen dan wel te ontslaan.

De eerste uitslagen wezen erop dat ruim 63 procent van de kiezers „ja" had gezegd tegen een amendement op de grondwet van augustus 1992. die het gezag van dc president had beperkt en deze bijzondere bevoegdheid had toegekend aan de Nationale Assemblée (zie pag. 775/3-'92).

Het referendum was het uitvloeisel van spanningen tussen president Albert Zafy en premier Francisque Ravony, in het bijzonder hun langlopend conflict over de relatie van Madagascar met het IMF.

Het IMF had erop aangedrongen dat Madagascar zijn ..parallelle linanciering" zou opgeven, een operatie om particuliere buitenlandse investeringen te gebruiken voor het financieren van projecten die niet door het IMF of de Wereldbank werden gesteund. In de praktijk werd van ..parallelle financiering" gebruik gemaakt door vermeende dubieuze investeerders. Volgens financiële bronnen had zowel Zafy als Ravony in een reeks rampzalige transacties de nationale bank gemachtigd promessen en kredietbrieven te tekenen ter waarde van in totaal $ 5 mrd. gelijkstaand met de nationale schuld. Het IMF maakte duidelijk dat de toekenning van een lening van $140 mln krachtens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF)- de sleutelvoor een schuldherschikking en kwijtschelding van $ 1.5 mrd - zou afhangen van de stopzetting van ..parallelle financiering" en de invoering van bezuinigingsmaatregelen. In januari 1995 stemde premier Ravony ermee in te gaan samen\\-erken niet het IMF, terwijl president Zafv van inening bleef dat de sociale kosten te hoog zouden zijn; derhalve bleef Zafy op zoek naar ..parallelle financiering". Toen Zafy er in april in toestemde $ 10 mln te betalen aan een Israëlische maatschappij in ruil voor kustpatrouilleboten en veiligheidsopleidingen, greep Ravony u. hij beschuldigde Zafy van illegale uitgaven
Tegen juli waren de betrekkingen tussen beiden tot een nulpunt gedaald, en eiste Zafy een referendum. Uiteindelijk ging Ravony akkoord, maar pas nadat de president de vorming van een nieuw kabinet had aanvaard (ziehierboven).

Tijdens de campagne voor het referendum betoogden de aanhangers van Ravony dat een ..la"-sternde eerste stap zou zijn op de weg naar een autoritair systeem. Dit werd tegengesproken door verdedigers van de president. die benadrukten dat Madagascar een sterke leider nodig had en dat het parlementaire stelsel niet geschikt was voor een land waarin partijen „rond persoonlijkheden (worden) opgebouwd en ... zich verplaatsen als een zandverstuiving"

Hoewel Ravony te kennen had gegeven dat hij ongeacht de uitslag van het referendum zou aftreden, diende hij pas op 13 oktober zijn ontslag in.

(Vor.ber.pag. 275/2/3-1995)

MAURETANIË

TELLING VLUCHTELINGEN

Het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR) begon op 10 juli 1993 met een telling van Mauretaanse vluchtelingen in Senegal.

De tiendaagse telling. die een gevolg was van de hervatting van diplomatieke betrekkingen tussen Mauretanië en Senegal in april 1992 (zie pag. 477/3-'92), werd beschouwd als een eerste stap van de repatriëring van de tienduizenden zwarte Mauretaniërs die hun land van 1989-1992 waren ontvlucht om te ontsnappen aan het geweld tegen hun gemeenschap. Leiders van de gemeenschap uitten echter hun bezorgdheid dat de vluchtelingen zouden worden gedwongen om terug te keren.

(Vor.ber.pag. 334/3 e.v.-1993)

MAURITIUS

PRESIDENT WEIGERT AFSCHAFFING DOODSTRAF GOED TE KEUREN

Op 7 augustus 1995 stemde de Nationale Assemblée voor de afschaffing

van de doodstraf. Maar op 9 augustus weigerde president Cassam Uteem deze wet te ondertekenen; die de doodstraf zou vervangen door 20 jaar gevangenisstraf; hij eiste dat deze gevangenisstraf voor misdaderi zoals drugshandel tot 30 jaar werd verhoogd.

PREMIER WEIGERT ONTSLAG MINISTERS

Op 1 september weigerde premier Sir Anerood Jugnauth het ontslag van de twee enige moslimleden van het kabinet te aanvaarden

De ministers Ahmud Swalev Kasenally (energie. waterbronnen. posterijen, wetenschappelijk onderzoek en technologie) en Bashir Ahmud Khodabux (milieu en leefkwaliteit) hadden hun ontslag ingediend na beschuldigingen eind augustus in het dagblad Le *Mauricien* dat een niet geïdentificeerde moslimminister betrokken was bij drugssmokkel tussen Mauritius en India. De beschuldigingen volgden op de arrestatie in Bombay van twee Mauritiaanse staatsburgers die in het bezit bleken van 10 kg heroïne.

Erratum: De naam van de op pag 335/3-'95 vermelde leider van de Parti Mauricien Social-Démocrat (PMSD), die in februari werd benoemd tot minister van industrie en industriële technologie en van toerisme, moet Xavier Luc Duval zijn en niet die van zijn vader, Sir Gaëtan Duval.

(Vor.ber.pag. 335/2/3-1995)

NAMIBIË

NUJOMA IN GERECHTELIJKE PROCEDURE WEGENS LASTER

President Sam Nujoma werd op 6 april 1995. in zijn hoedanigheid van minister van binnenlandse zaken met verantwoordelijkheid voor de politie, vermeld als de eerste gedaagde in een procedure wegens laster die was aangespannen door voormalige leden van de veiligheidsdiensten die waren genoemd in het onderzoek van 1994 naar de moord op Anton Lubowski in 1989 (zie pag. 64811-'94).

NIEUWE MINISTER

President Sam Nujoma benoemde Jerry Edandjo op 15 september tot minister van binnenlandse zaken. Nujoma's beslissing in maart om zelf de verantwoordelijkheid voor dit ministerie op

De leider van de inilitaire coup in Sao Tomé en Principe. luitenant Manuel Quintas de Almeida (l.).hield op 19 augustus een persconferentie. samen met luitenant Antonio Taty (m) en luitenant Marcelo Lima (r).

zich te nemen (zie pag. 425/2-'95) was van veel kanten bekritiseerd. De oppositionele Democratische Turnhalle Aliantie (DTA)had betoogd dat Nujoma hierdoor te veel greep op de veiligheidsdiensten had gekregen.

PROTEST HERERO'S

Meer dan 300 leden van het Hererovolk hielden op 15 september een protestbetoging voor de Duitse ambassade in Windhoek. Hun actie viel samen met het bezoek van de Duitse bondskanselier Helmut Kohl. Zij eisten compensatie voor de massamoorden op Herero's die waren gepleegd door Duitse soldaten van het koloniale leger in 1896 en 1907.

Duitse diplomatieke bronnen verklaarden dat er geen compensatie zou worden betaald, maar zij deelden op 15 september mee dat Duitsland hulp ten bedrage van N$ 75 mln (ca. $ 20 mln) zou verlenen voor langlopende huisvestingsprojecten. Zij merkten daarbij op dat Duitsland aan Namibië sinds de onaïhankelijkheid financiele hulp had verschaft

(Vor.ber.pag. 425/1 e.v.-1995)

SÃO TOMÉ EN PRINCIPE

STAATSGREEPONGEDAAN GEMAAKT

Op 15 augustus 1995 nam een commissie van vijf jonge legerofficieren tijdelijk de macht over door een staatsgreep die zonder bloedvergieten verliep. President Miguel Trovoada en premier Carlos da Graça werden samen met andere leden van de regering in hechtenis genomen.

Luitenant Manuel Quintas de Almeida, de leider van de groep die zich de junta voor nationale redding noemde, zei dat ze ,,het land zijn waardigheid (wilden) teruggeven".

De inflatie bedroeg 40 procent. het werkloosheidspeil 38 procent en de buitenlandse schuld werd officieel geschat op S 260 mln.

Op 17 augustus werd Francisco Fortunato Pires door Quintas de Almeida benoemd tot interim-president. Maar Fortunato Pires, voorzitter van de Nationale Assemblée. benadrukte dat hij de functie alleen zou accepteren als de ambtstermijn van Trovoada formeel werd beëindigd.

De staatsgreep werd veroordeeld door de internationale gemeenschap. Vooral Angola. 's lands trouwste bondgenoot en enige leverancier van aardolie. leve de kritiek. Op 17 augustus koppelde Angola een aanbod tot bemiddeling aan voortzetting van de olieleveranties.

Herstel regering Trovoada na Angolese bemiddeling

Op 18 augustus, toen Trovoada in hongerstaking ging, arriveerde een groep Angolese bemiddelaars. Reeds enkele uren na hun aankomst hadden de Angolezen, die onder leiding stonden van minister van buitenlandse zaken Venancio da Silva Moura, besprekingen gehou-

den met de junta om de vrijlating van Trovoada te bewerkstellingen.

Op 21 augustus bleek Moura erin geslaagd de crisis aan de onderhandelingstafel te beeindigen, waardoor de president en zijn burgerregering weer aan de macht kwamen De rebellerende soldaten werden gevrijwaard van vervolging, waarvoor het parlement een amnestiewet goedkeurde

Ontslag minister

Op 31 augustus werd Alberto Paulino ontslagen als minister van binnenlands? zaken en binnenlandse veiligheid. Zijn ontslag paste in de herstructurering van de strijdkrachten die door Trovoada was toegezegd. Hij werd opgevolgd door Carlos Paquete Carnero da Silva, een voormalige kapitein van de infanterie.

(Vor.ber.pag. 429/3-1995)

TANZANIA

REGERINGSWIJZIGING

President Ali Hassan Mwinyi benoemde op 10 juni 1995 Basil Mramba, minister van arbeid en jeugdontwikkeling. tot minister van industrie en handel, die daarmee Kighoma Ali Malima opvolgde (voor beschuldigingen van belastingontduiking aan diens adres zie pag. 207/2-'95). Mramba had al eerder, voor maart 1987, deze post bekleed (zie pag. 541/3-'90).

EXTRA REGERINGSUITGAVEN

Op 13 juni hechtte de Nationale Assemblée haar goedkeuring aan extra regeringsuitgaven van meer dan 21,5 mrd Tanzaniaanse shilling voor het fiscale jaar 1994-1995 dat op 30 juni eindigde. De actie werd ondernomen om de verhogingen van salarissen en toelagen van overheids- en legerpersoneel te compenseren, en de kosten van de handhaving van de vrede te dekken, evenals de kosten verbonden aan de naderende algemene verkiezingen (zie pag. 488/1-'95).

BEGROTING 1995-1996

Bij de presentatie van de begroting voor 1995-1996 zei de minister van financiën. Jakaya M. Kikwete, op 15 juni dat de uitgaven in totaal 627,7 mrd Tanzaniaanse shilling zouden bedragen. Hij verklaarde dat de begroting de binnenlandse industrie moest beschermen door de belasting op geimporteerde grondstoffen te verlagen en de levensstandaard van de bevolking moest verbeteren door de belasting op basisprodukten te verlagen. ($ 1 = 595 Tanzaniaanse shilling op 16 juni 1995.)

KANDIDATEN PRESIDENTSCHAP

Op 13 juni werd officieel bevestigd dat premier Cleopa D. Msuya zich kandidaat stelde voor de in oktober te houden presidentsverkiezingen.

Op 11 juni had de voormalige vice-president en huidige secretaris-generaal van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE). Salim Ahmed Salim. verklaard dat hij zich niet kandidaat zou stellen.

Op 16 juli maakte Kighoina Ali Malima, minister van industrie en handel tot juni (zie hierboven), tijdens een bijeenkomst in Tabora (Centraal Tanzania) bekend, dat hij de regerende Chama Cha Mapinduzi (Revolutionaire Partij van Tanzania, CCM) zou verlaten om zich bij de National Reconstruction Alliance (NRA) aan te sluiten. Later die dag werd hij gekozen tot nationale voorzitter van de NRA (voor welke functie hij de enige kandidaat was) en tot presidentskandidaat van de partij. Maar op 5 augustus overleed Malima plotseling in Londen.

Op 23 juli werd Ndugu Benjamin Mkapa - de minister van wetenschap, technologie en hoger onderwijs - door een partijcongres in Dodoma tot presidentskandidaat van de CCM gekozen, nadat hij twee andere kandidaten in twee stemronden had verslagen. Onder hen was Jakaya M. Kikwete, de minister van financiën.

OPROEP TOT REPATRIËRING VLUCHTELINGEN

Op 3 september riep premier en eerste vice-president Cleopa Msuya op tot de repatriëring van meer dan 800.000 Rwandese en Boeroendische vluchtelingen die in kampen in de grensstreeli verbleven.

Msuya zei tegen Sadako Ogata. de Hoge Commissaris voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR), dat de vluchtelingen een aanzienlijke ontwrichting veroorzaakten. Hij deed een beroep op de internationale gemeenschap druk uit te oefenen - vooral op de Rwandese regering - om de voorwaarden te scheppen die bevordelijk waren voor hun terugkeer.

Op 7 september wees de regering drie UNHCR-medewerkers het land uit. naar haar zeggen omdat zij vluchtelingen waren blijven opvangen ondanks de grenssluiting en omdat zij vluchtelingen hadden afgeraden naar huis terug te keren. (Zie ook onder ZAÏRE.)

(Vor.ber.pag. 488/1-1995)

TSJAAD

REGERINGSWIJZIGING

President Idriss Déby benoemde op 8 juni 1993 Kedem Donadji tot plaatsvervanger van Moctar Nganassou als minister van communicatie. Er werden geen redenen opgegeven voor de wijziging.

VERBOD OP DEMONSTRATIES

Op 14 juni werd bericht dat de hoofdstad Ndjamena praktisch was belegerd na een regeringsverbod op een geplande demonstratie van oppositiepartijen uit protest tegen de bestorming van de gebouwen van het invloedrijke weekblad *Ndjamena Hebdo*. President Déby had op 6 juni zijn excuses gemaakt voor de op 1 juni door overheidsfunctionarissen uitgevoerde overval, die hij als een ,.ernstige vergissing" beschreef.

Een van de organisatoren van de mislukte mars u-as de in april ontslagen premier Delwa Kassire Koumakoye (zie pag. 488/2-'95). die in een radiointerview op 14 juni hel verbod veroordeelde als ,,eenafwijking in de richting van totalitarisme en dictatuur"

AFKONDIGING WAPENSTILSTAND DOOR REGERING

Op 12 juli kondigde premier Djimasta Koibla een nationale wapenstilstand af, en riep hij de opstandige bewegingen van het land op om hun wapens neer te leggen en onderhandelingen te starten. Een vreedzame regeling met de rebellen was een eerste vereiste voor reeds lang uitgestelde meerpartijenverkiezingen, waarvoor in mei een herzien tijdschema was bekendgemaakt (zie pag. 48813-'95).

Op de oproep werd sceptisch gereageerd door de verschillende rebellengroeperingen. De Beweging voor Democratie en Ontwikkeling (MDD) zei dat zij ,,niet overtuigd" was en de Nationale Overleggroep voor Eenheid en Vrede (CNUP) van majoor Adoum Yacoub gaf aan dat het gebaar alleen van betekenis zou zijn als het gevolgd zou worden door ronde-tafelbesprekingen.

STAKINGSDREIGEMENT VAN SOLDATEN

Leden van het Nationale Leger waarschuwden de regering in juli dat ze voor

onbepaalde tijd in staking zouden gaan, tenzij de achterstallige salarissen over de periode 1992-1995 zouden worden uitbetaald.

EX-PRESIDENT OUEDDEI SLUIT ZICH AAN RIJ REBELLEN

Op 31 juli werd bericht dat ex-president Goukouni Oueddei had besloten zich aan te sluiten bij de gewapende zuidelijke rebellen onder aanvoering van Laokein Barde. Het besluit lokte een kwade reactie uit van de regering die op 5 augustus verklaarde dat de nationale verzoening voor haar de hoogste prioriteit behield.

ARRESTATIE OPPOSITIELEIDER

Op 2 september meldde de Consultatieve Groep van Politieke Partijen. een losse groepering van omstreeks 40 oppositiepartijen met inbegrip van de Patriottische Heilsbeweging (MPS). dat zij haar mede erking opschortte in de Hogere Overgangsraad (CST), de Nationale Verzoeningscommissie en de Verkiezingsommissie voor het tellen van de stemmen. De groep eiste ook het onmiddellijke aftreden van de directeur-generaal van de veiligheidsdiensten. De maatregelen waren een reactie op de kennelijk gewelddadige inval van veiligheidstroepen op 31 augustus in de woning van Saleh Kebzabo, de leider van de oppositionele Nationale Unie voor Vernieuwing en Democratie (UNDR).

Kebzabo werd op 9 september gearresteerd en vervolgens in staat van beschuldiging gesteld wegens het onderhouden van illegale contacten met rebellengroepen. Toen hij op 14 september op borgtocht werd vrijgelaten, verklaarde Kebzabo dat het zijn ,,plicht" als politicus was ,,politiek-militaireoppositiefiguren" te ontmoeten. Hij voegde daaraan toe dat dit in overeenstemming was met de doelstelling van de regering een ,,dialoogmet diverse mensen" aan te gaan. Hij benadrukte dat hij niet tegen de staatsveiligheid had samengezworen.

IMF-LENINGEN

Op 1 septemw er keurde het IMF een reeks leningen voor Tsjaad goed voor drie jaar krachtens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) als steun aan het macro-economische en structurele aanpassingsprogramma van de regering voor de periode 1995-1998. De leningen hadden samen een waarde van 49,6 mln SDRs (ca. $ 74 mln), waarvan 16.3 mln SDRs in het eerste jaar in gelijke halfjaarlijkse termijnen zouden worden uitgekeerd; de eerste termijn kwam op 15 september beschikbaar. De hoofdpunten van het regeringsprogramma waren onder meer: het bereiken van een jaarlijkse groei van het Bruto Binnenlands Produkt (BBP)van circa 5 procent, het mogelijk maken van enige groei van het inkomen per hoofd en het verlenen van hulp bij het terugdringen van de armoede.

(Vor.ber.pag. 488/2/3-1995)

ZAÏRE

MONSENGWO AFGEZET. OVERGANGSPERIODE VERLENGD. NIEUWE REGERING

Op 1 juli 1995 u-erd mgr. Laurent Monsengwo Pasinya uiteindelijk afgezet als voorzitter van de Hoge Raad van de Republiek - Overgangsparlement (HCR-PT).

De positie van Monsengwo was al onzeker sinds februari, toen hij de steun verloor van zowel dezogenaamde ,.radicale oppositie" als van de partijen die president Moboetoe Seso Seko steunden (zie pag. 489/1-'95). Zijn ontslag was het resultaat van een gezamenlijke actie van de pro-Moboetoe-partijen, die bekend stonden als de Politieke Krachten van het Conclaaf (FPC),en de Heilige Unie van de Radicale Oppositie en Bondgenoten (Usoral), die een monsterverbond sloten om de vereiste tweederde meerderheid in de 730 leden tellende HCR-PT te verkrijgen. Er werd geen nieuwe voorzitter gekozen.

Op 29 juni had de HCR-PT besloten de overgangsperiode, die volgens de planning op 9 juli zou eindigen, met nog eens twee jaar teverlengen.

Ook dit besluit was het resultaat van samenwerking tussen pro-Moboetoepartijen en de Usoral. De aanhangers van Etienne Tshisekedi maakten echter duidelijk dat ze de legitimiteit van de regering van premier Léon Kengo Wa Dondo (oorspronkelijk gevormd in juli 1994) bleven betwisten en Tshisekedi als de wettige premier bleven zien (zie pag. 786/1 e.v.-'94).

Nieuwe regering

Na de verlenging van de overgangsperiode kondigde Kengo Wa Dondo aan dat hij een nieuwe regering zou vormen. Op 12 juli sprak hij de hoop uit dat hij het aantal regeringspartners zou kunnen uitbreiden. Wekenlang hadden vertegenwoordigers van de Usoral onderhandeld met afgevaardigden van de FPC en op 11 juli hadden zij een akkoord getekend. Het zag er toen naar uit dat Etienne Tshisekedi opnieuw een bewindsploeg van nationale eenheid zou leiden, aldus De *Standaard* van 3 augustus. Maar president Moboetoe handhaafde Kengo Wa Dondo als premier en wist zelfs de invloed van zijn getrouwen in de herschikte regering nog te vergroten. Het kabinet ,,Kengo III-2", waarvan de samenstelling op 23 juli werd bekendgemaakt, werd dan ook door partijen van de Usoral als ,,illegaal" bestempeld.

Het nieuwe kabinet verschilde maar weinig van de aftredende regering. Het belangrijkste verschil was het ontslag van Lunda Bululu als minister van buitenlandse zaken. Zijn verantwoordelijkheden werden toegevoegd aan die van Kamanda Wa Kamanda, een vicepremier die tevens minister van justitie was. Lunda Bululu kreeg nu de portefeuille van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. maar onduidelijk bleef of hij deze post aanvaardde. Geen portefeuilles werden onbezet gelaten in afwachting van nominaties van de Usoral.

De portefeuilles waren per 23 juli als volgt verdeeld:

Premier - Léon Kengo Wa Dondo: vice-premier en minister van binnenlandse zaken - Gustave Malumba Mbangula; vice-premier en minister van nationale defensie - admiraal Mavua Mudima; vice-premier verantwoordelijk voor institutionele hervormingen, justitie en zegelbewaarder, minister van buitenlandse zaken - Kamanda Wa Kamanda+; voorlichting en pers - Masegabio Nzanzu; planning - Kiakwama Kia Kiziki: financiën - Pay-Pay Wa Syakassighe; begroting - Bahati Lukuebo; landbouw - mevr. Landu Kavidi; nationale economie, industrie en kleinbedrijf - Katanga Mukumadi; zonder portefeuille - Assea Mindre; mijnbouw - Mutombo Bakafwa; energie - Kisanga Kabongelo; openbare werken, territoriale ontwikkeling, stadsplanning en huisvesting - Mwando Nsimba; transport en communicatie - Nyindu Kitenge; buitenlandse handel - Jibi Ngoy; landzaken - Mangwada Gifudi: basis-, middelbaar- en beroepsonderwijs - Sekimono Wa Magogu; sociale zaken - mevr. Soki Fuanti Eyenga; arbeid en sociale zekerheid - Omba Pene Djunga: ambtenarenapparaat - Bolenge Mekesombo: PTT - Pierre Lombi; milieubeheer, natuurbehoud en toerisme - Kisimba Ngop; sport en recreatie - Bofassa Djema; cultuur en kunst - Lukonzola Munyungwa.

+Anderetaken.

Op 31 juli verhoogde de oppositie de druk op de regering toen zij de start van een campagne afkondigde om Kengo Wa Dondo ten val te brengen. Usoral-voorzitter Frédéric Kibassa Maliba

probeerde echter een duidelijk onderscheid te maken tussen deze campagne en een demonstratie op 29 juli, die georganiseerd was door de Verenigde Lumumbistische Partij (Parti Lumumbiste Unifié, Palu) van Antoine Gizenga. Toen waren bij botsingen tussen Palu-aanhangers en ordetroepen (Garde Civil) minstens 10 mensen om het leven gekomen. Voorts werd Palu-leider Gizenga gearresteerd en opgesloten, maar op 4 augustus besliste de regering tot zijn voorlopige vrijlating.

Aanslag op vice-premier

Gustave Malumba Mbangula, vice-premier en minister van binnenlandse zaken, werd naar verluidt op 19 september in Kinshasa overvallen door een gewapende man. Hij bleef ongedeerd, maar een jongen in de buurt werd neergeschoten. Er werden geen arrestaties verricht.

De VN-Hoge Commissaris voor Vluchtelingen. Sadako Ogata (l.), had op 29 augustus in Genève een ontmoeting met de Zairese premier Kengo Wa Dondo (r:) voor een bespreking over het lot van dc Rwandese vluchtelingen in Zaire.

VLUCHTELINGEN HET LAND UITGEZET. REPATRIËRINGSAKKOORD MET UNHCR

Uit angst dat Rwanda en Boeroendi aanvallen voorbereidden op vluchtelingenkampen in Zaïre. ging de Zaïrese regering er in augustus toe over om uit Boeroendi en Rwanda afkomstige vluchtelingen het land uit te zetten. De directe reden voor de uitzettingen was het besluit van de VN-Veiligheidsraad om het wapenembargo tegen Rwanda op te heffen (zie pag. 706/3-'95).

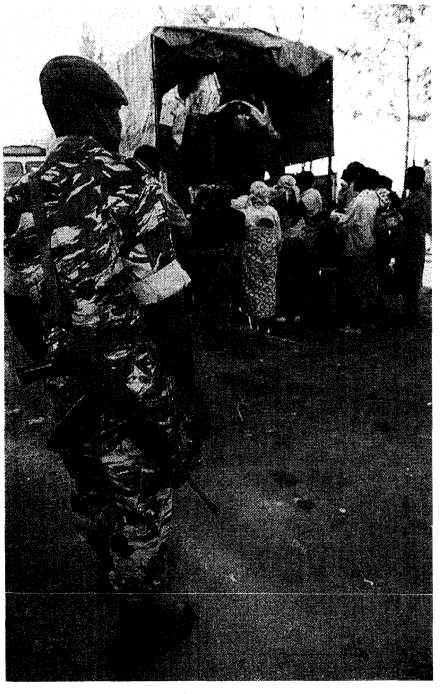

Een Zaïrese militair houdt toezicht op Rwandese Hoetoe-vluchtelingen die op 22 augustus in Goma in een vrachtauto worden gehesen voor hun terugtocht naar Rwanda.

Grote aantallen vluchtelingen uit Rwanda en Boeroendi hadden al bijna twee jaar in Zaire doorgebracht en slechts een klein aantal was naar huis teruggekeerd. Begin augustus bevonden zich naar schatting 1 mln Rwandese vluchtelingen in Zaïre. die daar waren aangekomen na de golf van geweld naar aanleiding van de dood van de Rwandese president Juvénal Habyarimana in april 1994 (zie pag. 424/1 e.v.-'94).Bovendien verbleven in Zaïre naar schatting 130.000 vluchtelingen uit Boeroendi die eind 1993 naar Zaire waren gevlucht (zie pag. 864/2-'93). De aanwezigheid van de vluchtelingen had voor aanzienlijke ontwrichting gezorgd. doordat vluchtelingen zich land hadden toegeëigend en bossen hadden gerooid. Ook was de lokale economie ongunstig beïnvloed door de vraag naar voedsel en de daaruit voortvloeiende hogere voedselprijzen.

VN-functionarissen meldden dat meer dan 2.000 vluchtelingen uit Rwanda en ongeveer 760 vluchtelingen uit Boeroendi op 20 augustus het land waren uitgezet. Ondanks internationale protesten en bezorgdheid van het VN-Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen (UNHCR), zei de Zaïrese regering dat de dagelijkse uitzettingen zouden doorgaan totdat de Verenigde Naties de verantwoordelijkheid voor hun terugkeer op zich zouden nemen.

Tegen 23 augustus waren minstens 15.000 vluchtelingen gedwongen gerepatrieerd, terwijl ongeveer 130.000 anderen die niet wilden terugkeren, hun toevlucht hadden gezocht in het binnenland van Zaïre. Velen van degenen die aan repatriëring probeerden te ontkomen, werden ervan verdacht lid te zijn van de Rwandese Interahamwe-militie of voormalige soldaten te zijn uit Rwanda of Boeroendi die openlijk verhalen hadden verteld over de voorbereiding van een oorlog tegen de nieuwe regeringen in hun respectieve geboortelanden.

Op 24 augustus schortte Zaïre de uitzettingen op en liet het weten bereid te zijn akkoord te gaan met een UNHCR-programma voor vrijwillige repatriëring. Dit was voor duizenden aanleiding om uit hun schuilplaatsen tevoorschijn te komen en naar de kampen terug te keren. Het UNHCR zei te geloven dat de meeste vluchtelingen bereid waren terug te keren, en zei bezig te zijn met plannen om te helpen bij de vrijwillige terugkeer van 2.000 a 3.000 vluchtelingen per dag.

Op 30 augustus waarschuwde premier Léon Kengo Wa Dondo dat het UNHCR slechts tot 31 december de tijd had om alle vluchtelingen te repatriëren, en dat Zaire anders ,,gedwongen (zou zijn) dc zaak alleen te regelen".

Repatriëringsakkoord met UNHCR

Op 7 september tekende de Zaïrese regering een formeel akkoord met het UNHCR over de repatriëring van de geweldige aantallen Boeroendische en Rwandese vluchtelingen in Zaïre.

Het in Parijs getekende akkoord stelde een tijdschema vast voor de terugkeer van de 1 mln

Rwandese vluchtelingen en de 130.000 Boeroendiërs voor 31 december, en voorzag in maandelijkse voortgangsbesprekingen. Beide partijen erkenden echter dat het welslagen van hc? programma afhing van het beschikbaar stellen van voldoende geld dooi. de internationale gemeenschap alsmede van de houding van de regeringen van Rwanda en Boeroendi.

Op 25 september gaven vertegenwoordigers van Rwanda. Zaïre en het CNHCR na een bijeenkomst in Genève een gezamenlijk communiqué iiit waarin Zaïre toezegde een eind te maken aan de activiteiten van Rwandese extremisten in de vluchtelingenkampen. Deze aanhangers van het vroegere Rwandese regime intimideerden andere vluchtelingen en beletten hun terugkeer. Van zijn kant stemde Rwanda erin toe een plan van actie uit te voeren voor de opvang en herintegratie van de repatrianten en verscherpte maatregelen te nemen om de veiligheid en bescherming van deze mensen te vergroten. Het UNHCR zegde tevens toe te lobbyen voor internationale steun ten behoeve van het repatriëringsproces.

(Vor.ber.pag. 488/3 e.v.-1995)

ZAMBIA

HERSCHIKKING SCHULD AAN JAPAN

Het ministerie van buitenlandse zaken maakte op 2 maart 1995 bekend dat Japan had ingestemd met een herschikking van de aflossingen van Zambia's officiële en commerciële schulden ten bedrage van 15,6 mrd yen (ca. $ 165 mln). Het Japanse besluit was in overeenstemming met akkoorden die waren gesloten met de crediteurenlanden van de Club van Parijs.

AIDSCONFERENTIE

Afgevaardigden naar de vijfde nationale aidsconferentie, die op S mei in Lusaka werd gehouden. kregen te horen dat minstens 400 a 500 mensen dagelijks met het HIV-virus werden besmet. Verwacht werd dat het aantal doden in verband met aids zou toenemen van 40.000 à 50.000 in 1993 tot 80.000 a 100.000 in 1997.

CRISIS MMD. REORGANISATIE KABINET

In juli ontstonden spanningen binnen de regerende Movement for Multiparty Democracy (MMD) die culmineerden in de afsplitsing van een nieuwe partij en een aanval op het leiderschap van president Frederick Chiluba.

De vice-president van de MMD, Levy Mwanawasa, die beweerde dat de partij haar richting was kwijtgeraakt. maakte op 2 juli bekend dat hij zich op de volgende partijconventie als tegenliandidaat van Chiluba milde presenteren. Mwanawasa kwam met zijn bekendmaking nadat twee parlementsleden van de MMD, Dean Mung'omba en Derrick Chitaia, op 24 juni uit de partij waren gezet. Zij zouden de partij in opspraak hebben gebracht.

Op 30 juli maakte Mung'ninba. een van de oprichters van de MMD en tot dan toe de penningmeester van de partij, de vorming bekend van het Zambia Democratic Congress (ZDC), dat op de steun van veel afvallige MMD-leden kon rekenen. onder wie 19 partijfunctionarissen die op 3 juli ontslag hadden genomen.

Op 17 juli ontkende de vice-presidenl. brigade-generaal Godfrey Miyanda, dat de MMD zich in een crisis bevond of haar populariteit aan hel verliezen\?-as.

Reorganisatie kabinet

In een kennelijke poging om zijn positie te consolideren ging president Chiluba op 17 juli over tot een reorganisatie van het kabinet. Hij ontsloeg Andrew Kashita, tot dan toe minister van openbare werken en bevoorrading, en degradeerde minister van buitenlandse zaken Remmy Mushota. maar handhaafde minister van financiën Ronald Penza, wiens economisch beleid in brede kring was bekritiseerd.

De bij de herschikking gewijzigde portefeuilles waren:

Transport en communicatie - Dawson Lupunga+: gemeenschapsontwikkeling - Paul Kapinga+: milieu en natuurlijke bronnen - William Harrington+; buitenlandse zaken - luitenant-generaal (b.d.)Christon Tembo+: voorlichting - Amusa M anamwamba+; grondbeheer - Luminzu Shimaponda*; juridische zaken - Remmp Mushota+; mijnbouw - Keli Walubita+; hoger onderwijs - mevr. Kabunda Kayongo+; sport. jeugd. en kinderontwikkeling - luitenant-kolonel Patrick Kafumukache+.

* Nieuw.
+Andere taken.

KAOENDA KEERT TERUG IN DE POLITIEK. BANDA VAN CNIP NAAR MMD

De regering was bezorgd over de terugkeer in de politiek van oud-president Kenneth Kaoenda. die op 28 juni tot leider van de United National Independence Party (UNIP) was gekozen. Hij versloeg de fungerend leider Kebby Musokotwane met 1.916 tegen 400 steminen. Kaoenda werd die maand herhaaldelijk beschuldigd van het aanzetten tot geweld.

Op 10 juli dreigde minister van binnenlandse zaken Chitalu Sampa de voormalige president te arresteren als hij doorging aan te zetten tot burgerlijke ongehoorzaamheid tijdens zijn campagne voor vervroegde algemene verkiezingen (zie ook pag. 281/2-'95)

Dingiswago Banda liep op 11 augustus over van do UNIP naar de regeringspartij MMD. Verondersteld werd dat hij uit de UNIP zou worden gezet omdat nij weigerde af te treden als fractievoorzitter ten gunste van Patrick Mvunga, die op die post was benoemd door de zojuist gekozen partijleider Kenneth Kaoenda.

WINA OVERLEDEN

Arthur Wina, voorzitter van de National Party (NP)enminister tot april 1993 onder de presidenten Kenneth Kaoenda en Frederick Chiluba, overleed op 3 september in Johannesburg

RAPPORT VAN MENSENRECHTENCOMMISSIE

Een onafhankelijke Mensenrechtencommissie rapporteerde op 6 september dat martelingen, mishandelingen en andere schendingen van de mensenrechten hadden plaatsgevonden tijdens het langdurige bewind van president Kenneth Kaoenda (1964-1991).

Deze beschuldigingen stonden in het rapport dat aan president Frederick Chiluba werd aangeboden door commissievoorzitter Bruce Munyama. Deze zei dat de commissie bewijzen had gevonden voor het bestaan van veiligheidskampen overal in het land waarin martelingen door de staat waren gepleegd. Zo was een netwerk van ondergrondse tunnels onder het presidentiele paleis ontdekt. Aanhangers van Kaoenda beweerden dat de tunnels een „geschenk" waren geweest van een „bevriende natie" en waren bestemd voor de persoonlijke veiligheid van het staatshoofd en de regeringsleiders die in de jaren '70 en '80 in het bijzonder waren bedreigd.

De cominissie gaf tevens te kennen dat sommige elementen in het veiligheidsapparaat de mensenrechten bleven schenden. Zij deed specifieke aanbevelingen. in het bijzonder wat betreft het amenderen van de veiligheidswetten die langdurige detentie en ondervragingen mogelijk maakten, en drong aan op het integreren van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in de nationale veiligheidswetten.

President Chilubarzei dat er geen beslissing was genomen ove een gerechtelijke vervolging van de in het rapport van medeschuldigheid betichte personen, onder wie oud-president Kaoenda.

Op 21 september bevestigde de regering dat twee van Kaoenda's lijfwachten in staat van beschuldiging waren gesteld wegens mishandeling van Newton N'guni, plaatsvervangend minister van onderwijs. Ontkend werd echter dat Kaoenda zelf was gearresteerd.

(Vor.ber.pag. 281/1/2-1995)

ARABISCHE LIGA

104DE ZITTING RAAD

De 104de zitting van de Raad van de Arabische Liga werd op 20 en 21 september 1995 in Cairo gehouden.

De ministers van buitenlandse zaken bespraken de mogelijkheid van het opstellen van een ,,erecode" die moest voorkomen dat Arabische conflicten uitmondden in geweld. De ministers discussieerden ook over plannen voor de oprichting van een Arabisch gerechtshof (zie pag. 874/2-'94).

De ministers van buitenlandse zaken van de acht ondertekenaars van de Verklaring van Damascus (Bahrein, Egypte; Koeweit, Oman, Qatar, Saoedi-Arabië, Syrië en de Verenigde Arabische Emiraten) hielden op 20 september een afzonderlijkebijeenkomst in Cairo.

(Vor.ber.pag. 288/2 en 347/2 e.v.-1995)

BAHREIN

KABINETSWIJZIGING

De emir. sjeik Isa bin Sulman al-Khalifa, vormde op 26 juni 1995 bij decreet een nieuw kabinet. Dit was de eerste ingrijpende kabinetswijziging in bijna 20 jaar. Ondanks vijf nieuwe benoemingen bleven de sleutelposten van premier, defensie, buitenlandse zaken, financiën en nationale economie, en binnenlandse zaken ongewijzigd.

De portefeuilleverdeling werd:

Premier - sjeik Khalifa bin Sulman al-Khalifa; justitie en islamitische zaken - sjeik Abdullah bin Khalid al-Khalifa; buitenlandse zaken - sjeik Mohammed bin Mubarak al-Khalifa; binnenlandse zaken - sjeik Mohammed bin Khalifa al-Khalifa: transport. burgerluchtvaart - sjeik Ali bin Khalifa bin Sulman al-Khalifa+; staatsminister - Jawad Salim al-Arrayed+; huisvesting. gemeenten en milieu - sjeik Khalid bin Abdullah al-Khalifa+; openbare werken, landbouw - Majid Jawad al-Jishi+; financien en nationale economie - Ibrahim Abdul-Karim Mohammed: defensie - generaal-majoor sjeik Khalifa bin Ahmed al-Khalifa; kabinetszaken, voorlichting - Mohammed Ibrahim al-Mutawwa+; olie en industrie - sjeik Isa bin Ali bin Hamad al-Khalifa+; handel - Ali Saleh Abdullah al-Salih*; onderwijs - brigade-generaal Abdul-Aziz Mohammed al-Fadhil*; gezondheid - Faisal Radhi al-Mousawi*; energie en water - Abdulla Mohammed Juma*; arbeid en sociale zaken - Abdul-Nabi al-Shula*; wetszaken - Hussain Mohammed al-Baharna; ontwikkeling en industrie - Yousef Ahmed al-Shirawi.

Staatsministers: Voorzitter van de consultatieve raad - Ibrahim Mohammed Humaidan: hoofd van het Amiri-hof - Yousef Rahma al-Dosari; secretaris-generaal van de opperste raad voor jeugd en sport - sjeik Isa bin Rashid al-Khalifa; gouverneur van het Monetair bureau van Bahrein - Abdulla Hassan Saif.

* Nieuw.
+Anderetaken.

De *Middle* East *Economic* Digest van 7 juli merkte op dat zeven posten in het nieuwe kabinet nog steeds werden ingenomen door leden van de regerende Al-Khalifa-familie, vier door soennietische moslims en vijf door sjiieten.

De wijziging was algemeen verwacht na een golf van onrust eind 1994 (zie pag. 209/1 en 490/2/3-'95). Oppositieleiders hadden opgeroepen tot politieke en economische hervormingen. inclusief het in ere herstellen van de Nationale Assemblée die was ontbonden in 1975.

In een televisietoespraak tot het volk zei premier Khalifa bin Sulman al-Khalifa op 26 juni dat het scheppen van werkgelegenheid voor Bahreiners prioriteit zou krijgen van de nieuwe regering. Hij benadrukte tevens de noodzaak waakzaam te blijven ten aanzien van de binnen- en buitenlandse veiligheid.

DOODVONNIS VOOR RELSCHOPPER. GRATIE VOOR 150 PERSONEN

Het ministerie van binnenlandse zaken maakte op 6 juli bekend dat een plaatselijke rechtbank het doodvonnis had uitgesproken over een man die in maart op het hoogtepunt van de onlusten een politieagent had gedood (zie pag. 49012-'95). Acht andere mannen werden veroordeeld tot gevangenisstraffen variërend van vijf jaar tot levenslang.

Op 16 augustus verleende de emir van Bahrein, sjeik Isa bin Sulman al-Khalifa, gratie aan 150 mensen die in verband met de recente onlusten waren veroordeeld.

„SUBVERSIEVE GROEPERING" ONTDEKT

OP 23 augustus werd door bronnen binnen het ministerie van binnenlandse zaken gemeld dat organen voor de openbare veiligheid een ,,subversieve groepering" had opgerold. De zeven leden zouden bekend hebben dat ze zich schuldig hadden gemaakt aan brandstichting en sabotagedaden tegen openbare en particuliere installaties in de buurt van Diraz en Barbar.

REGERING SPREEKT MET OPPOSITIELEIDERS

De Middle East Econornic Digest van 15 september meldde dat de regering verzoeningsgesprekken was begonnen met sjiitische oppositieleiders. De minister van binnenlandse zaken, sjeik Mohammed bin Khalifa al-Khalifa, voerde besprekingen met geestelijken die sinds het uitbreken van de onlusten eind 1994 gevangen waren gezet. Onder hen was sjeik Abd al-Amir al-Jamri, een veteraan onder de oppositieleiders, die in april was gedetineerd (zie pag. 490/3-'95).

Regering en oppositie deelden op 11 september mee dat de twee partijen er niet in waren geslaagd overeenstemming te bereiken over de voorwaarden voor een verzoening. Maar de Guardian van 26 september berichtte dat de autoriteiten sjeik Al-Jamri op 25 september in vrijheid hadden gesteld.

RAPPORT AMNESTY INTERNATIONAL

In een op 25 september gepubliceerd rapport beweerde de mensenrechtenorganisatie Amnesty International dat tijdens de recente crisis omstreeks 4.000 personen in Bahrein gevangen waren gezet zonder de mogelijkheid tot contact met advocaten of met hun gezinnen.

Volgens het rapport verbleven nog steeds 1.000 a 1.500 personen in detentie, terwijl twee gevangenen (onder wie een 16jarige student) in gevangenschap waren overleden na te zijn gemarteld. Tevens werd in het rapport beweerd dat onder de politieke gevangenen kinderen van 10 jaar voorkwamen.

BOUWACTIVITEITEN OP HAWAR

Begin september werd bericht dat Bahrein was begonnen met de bouw van een toeristenaccommodatie op het Golfeiland Hawar, waarop zowel Bahrein als Qatar aanspraak maakt (zie ook pag. 490/2-'95). De Middle East Econornic Digest van 15 september meldde dat de emir van Qatar, sjeik Hamad Bin Khalifa al-Thani, kritiek op deze activiteiten had geuit.

(Vor.ber.pag. 490/2/3-1995)

IRAK

LEGEROPSTAND. REACTIE VAN REGERING. BERICHTEN OVER ARRESTATIES EN EXECUTIES. REGERINGSWIJZIGINGEN

Medio juni 1995 verschenen tegenstrijdige berichten over een mislukte leger-

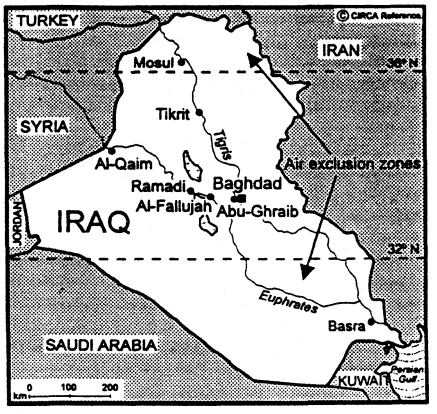

opstand in de strategische legerbasis Abu Ghraib, ongeveer 10 km ten westen van Bagdad. Bij de opstand. die werd geleid door leden van de gewoonlijk regeringsgetrouwe soennitische Dulaimi-clan, zouden de elitetroepen van het 14 juli-bataljon betrokken zijn geweest.

De berichten werden ten stelligste ontkend door de regering die ze afdeed als ,,vrome wens" van de westerse media. De precieze omvang van de gevechten bleef eveneens onduidelijk. Terwijl oppositiebronnen spraken van de inzet van tanks, pantservoertuigen en helikopters. werd in rapporten van Amerikaanse inlichtingendiensten slechts melding gemaakt van een schotenwisseling. die neerkwam op een ..onbeduidendeschermutseling".

In uit Jordanië afkomstige berichten van het persbureau *AFP* werd op 15 juni gemeld dat een elite-pantserbataljon. onder bevel van brigade-generaal Turki Ismail al-Dulaimi, de dag daarvoor in opstand was gekomen in de kazerne in Abu Ghraib. Volgens de berichten hadden de opstandelingen het radiostation en de helikopterbasis van de stad bczct. Ook zouden ze hebben geprobeerd om uit de beruchte gevangenis van Abu Ghraib honderden gevangenen te bevrijden die waren gedetineerd wegens hun betrokkenheid. bij gewelddadige rellen in Ramadi die waren uitgebarsten na de executie van een luchtmachtofficier, generaal Mohammad Mazlum al-Dulaimi. die was beschuldigd van het beramen van een staatsgreep (zie pag. 495/1-'95). Er heerste verwarring over het lot van opstandelingenleider brigade-generaal Turki al-Dulaimi. die zelfmoord zou hebben gepleegd kort nadat de opstand was neergeslagen door regeringstroepen (zie hieronder)

Berichten over de opstand vielen samen met de voortdurende onrust in Ramadi, de hoofdstad van de provincie Anbar, waar sinds medio mei naar schatting 200 leden van de Dulaimi-clan zouden zijn gedood bij straatgevechten.

Pogingen van president Saddam Hoessein om de Dulaimi-clan te kalmeren door opdracht te geven tot het ontslag van Watban Ibrahim al-Hasan als minister van binnenlandse zaken (zie pag. 495/1-'95), bleken vruchteloos. Op 13 juni werd bericht dat de regering een divisie van de regeringsgetrouwe Republikeinse Garde had gestationeerd tussen Ramadi en Tikrit. Saddam's geboorteplaats, om te voorkomen dat de machtige soennietische Abu Nimr-clan een alliantie zou sluiten met de Dulaimi-clan. Volgens verdere berichten hadden regeringstroepen de achtervolging ingezet op luitenant Ahmed Mazlum al-Dulaimi. broer van de terechtgestelde generaal Mohammed al-Dulaimi. die naar verluidt gevlucht was naar Saoedi-Arabie.

Het verzet van de Dulaimi-clan. waarvan het grondgebied reikte van Ramadi en Al-Fallujah langs de Eufraat tot aan Al Qaim bij de Syrische grens. werd door waarnemers als veelbetekenend beschouwd. aangezien leden van deze clan sleutelposten innamen in het leger. de Republikeinse Garde en de geheime diensten. De betrokkenheid van deze clan gaf ook aanleiding tot speculaties dat het verzet tegen het regime zich had uitgebreid tot de zeer machtige clans van soennietische moslims die van oudsher dienden als de basis waarop president Saddam Hoessein steunde. In augustus 1993 was melding gemaakt van verzet onder groepen van de soennietische Jabour-clan. de meest invloedrijke clan na de heersende Takriti-clan (zie pag. 871/3-'93).

Officiële reactie

Berichten over de opstand in Abu Ghraib werden ten stelligste ontkend door de door de regering beheerste media en het officiële Iraakse persbureau *INA*.

Op 16 juni hckclde het dagblad *Al-Thawrah*, het orgaan van de regerende Baath-partij. Amerikaanse berichten over een opstand tegen de regering als ..impulsieve wensdromen in plaats van realiteit". Het blad beweerde dat de officier die de leider van de opstand werd genoemd (met wie vermoedelijk brigade-generaal Turki al-Dulaimi werd bedoeld). niet tot de strijdkrachten behoorde.

Op 19 juni zond de Iraakse televisie een programma uit dat kennelijk bedoeld was als een interview met brigade-generaal Dulaimi. Deze ontkende daarin iedere betrokkenheid bij de opstand; hij beweerde dat hij de actieve dienst had verlaten en sindsdien had gewerkt als zakenman.

Berichten over executies en arrestaties

Vrees voor een dreigende strafcampagne van de regering tegen de bij de opstand betrokken personen leek op 18 juni te worden bewaarheid toen verscheidene berichten uit het Midden-Oosten Iraakse bronnen citeerden die melding maakten van de executie van mogelijk 150 militairen van het 14 juli-bataljon.

Tegelijkertijd verschenen er berichten dat president Saddam Hoessein de arrestatie had bevolen van een voormalige opperbevelhebber van het leger, generaal Ayad Fteih al-Rawi, die in april was benoemd tot presidentieel adviseur: wegens zijn weigering het gouverneurschap te aanvaarden van de provincie Anbar, een Dulaimi-bolwerk.

Andere hiermee verband houdende ontwikkelingen, waarvan op 19 juni melding werd gemaakt, betroffen het ontslag van het hoofd van de inlichtingendienst, Sabawi Ibrahim al-Hasan, broer van de oud-minister van binnenlandse zaken Watban Ibrahim al-Hasan en stiefbroer van Saddam Hoessein.

Regeringswijzigingen

De volgende ministeriele wijzigingen werden op 30 juni bekendgemaakt olie - luitenant-generaal Amir Muhammad Rashid*; presidentieel adviseur - Safa Hadi Jawad (Safaal-Hahubi)+

* Nieuw.
+Andere taken

VRIJLATING AMERIKAANSE GEVANGENEN

Twee Amerikaanse staatsburgers, die in maart tot acht jaar gevangenisstraf waren veroordeeld wegens het illegaal betreden van Iraaks grondgebied (zie pag. 493/2/3-'95), kregen op 16 juli presidentiële gratie. Berichten dat hun vrijlating het resultaat was van een ,,deal" tussen de Iraakse regering en het Amerikaanse Congreslid Bill Richardson tijdens diens bezoek aan Bagdad. werden fel tegengesproken door Amerikaanse functionarissen.

UNSCOM-RAPPORT OVER BIOLOGISCHE WAPENS. OFFENSIEF KARAKTER WAPENPROGRAMMA TOEGEGEVEN. IRAAKS ULTIMATUM. HERVATTING BESPREKINGEN. VOEDSELTEKORT

De vooruitzichten op een spoedige opheffing van de sancties verslechterden

Watban Ibrahim al-Hasan (archieffoto d.d. 20 januari 1992). een halfbroer van president Saddam Hoessein, werd op 22 mei 1995 vervangen als minister van binnenlandse zaken.

De plaatsvervangend leider van het IAEA, Maurizio Zeferero. leidde een onderzoeksmissie van een IAEA-team in Irak. waarbij hij op 5 juli in Bagdad werd gefotografeerd.

nadat de Speciale VN-Coinmissie voor Irak (UNSCOM) op 19 juni verslag had uitgebracht aan de VN-Veiligheidsraad. In dit rapport werd de Iraakse regering ervan beschuldigd meer grondstoffen voor biologische wapens te verbergen dan de 17 ton .,kweekvloeistoffen" waarover nog steeds geen verantwoording was afgelegd (zie pag. 494/2/3-'95). De conclusies van het rapport volgden op een bezoek dat het hoofd van de Speciale VN-Commissie, Rolf Ekeus, van 29 mei - 1 juni aan Bagdad had gebracht, waar hij gesprekken voerde over de ontbrekende kweekvloeistoff en

De berichten over de onwil van de regering om volledige medewerking te verlenen aan de Speciale VN-Commissie vielen samen met berichten dat Rusland zich tijdens een bezoek van vice-premier Tariq Aziz aan Moskou (5-7 juni) bereid had verklaard opnieuw druk uit te oefenen op de VN om te erkennen dat Irak de VN-resoluties inzake de Golfoorlog naleefde en om het pad te effenen voor een versoepeling van de sancties.

Op 25 juni meldde *INA* dat Irak gegevens zou publiceren over zijn biologische-wapenprogramma indien de VN hun onderzoek naar de nucleaire, ballistische en chemische wapens van Irak zouden stopzetten en zouden toezeggen de sancties op te heffen.

Programma voor biologische wapens toegegeven

Rolf Ekeus deelde de VN-Veiligheidsraad op 5 juli mee dat de Iraakse regering ,,het offensieve karakter van haar programma voor biologische wapens voor het eerst" mondeling had erkend.

Deze bevestiging, gegeven tijdens besprekingen in Bagdad tussen Ekeus en hoge Iraakse ministers (30 juni - 2 juli).had betrekking op de produktie van grote hoeveelheden bacteriologisch materiaal voor biologische wapens Inclusief een miltvuurstam hak had eerder beweerd dat het programma uitsluitend bedoeld was voor wetenschappelijk onderzoek. Met deze jongste onthulling. zo merd verwacht. zou het mysterie worden opgelost rond de ongeveer 17 ton .,kweekvloeistoffen" (zie hierboven).

Ultimatum inzake opheffing VN-sancties

Op 19 juli eiste Irak in een ultimatum dat de Speciale VN-Commisie haar werk zou afmaken en zou adviseren om de sancties ,.uiterlijk" eind augustus op te heffen.

Dit ultimatum, gesteld door minister van buitenlandse zaken Muhammad Said Kazim al-Sahhaf. volgde op een dreigement van president Saddam Hoessein op 17 juli dat hij zou weigeren de VN-resoluties nog verder uit te voeren. als de sancties niet werden opgeheven.

Op 11 juli had de VN-Veiligheidsraad, in zijn tweemaandelijkse evaluatie van de sancties, gestemd voor het handhaven van het embargo.

Hervatting besprekingen over biologische wapens

Op 13 augustus hief de Iraakse regering het recente ultimatum op (zie hierboven), nadat zij eerder had aangekondigd dat zij ,,nieuwe gegevens" over het militaire programma van Irak zou onthullen.

Van 4-6 augustus hadden in Bagdad besprekingen plaatsgevonden tussen hoge ministers en het hoofd van de Speciale VN-Commissie voor Irak. Rolf Ekeus. die ongeveer 530 pagina's aan documenten over Iraks programma voor biologische wapens zou hebben ontvangen.

Na een volgende ronde van besprekingen in Bagdad van 17-20 augustus zei Ekeus dat hem ,.zeer belangrijke; volstrekt nieuwe informatie" was overhandigd, die volgens VN-bronnen het bewijs leverde voor het bestaan van een omvangrijk programma voor het produceren en opstellen van biologische raketkoppen die zowel door vliegtuigen als door lange-afstandsraketten konden worden vervoerd. Op een persconferentie in Amman op 23 augustus merkte Ekeus tevens op dat de betrekkingen met Irak aanzienlijk waren verbeterd en weer een ,,ommezwaai van 180 graden" hadden gemaakt.

Op 22 augustus had Ekeus een ontmoeting met Hoessein Kamil (zie hieronder) in Amman, maar hij weigerde commentaar te geven op hun besprekingen.

Van 29 september - 1 oktober voerde Ekeus opnieuw besprekingen met hoge functionarissen in Bagdad over Iraks programma voor biologische wapens Hij moest op 11 oktober verslag uitbrengen aan de VN-Veiligheidsraad die de sancties tegen Irak op 8 september had verlengd

WFP over voedseltekort

Op 26 september waarschuwde het Wereldvoedselprogramma (WFP) dat voedseltekorten als gevolg van de VN-sancties een ,,ernstigrisico voor ondervoeding" hadden opgeleverd voor meer dan 4 miljoen Irakezen [Zie voor vorige waarschuwing pag 494/3-'95]

NIEUWE MINISTER VAN DEFENSIE. POSITIE AZIZ

Generaal Sultan Hashim Ahmad. opperbevelhebber van het Iraakse leger sinds april (zie pag. 494/3-'95), werd op 18 juli benoemd tot minister van defensie. Hij volgde Ali Hasan al-Majid op. die deze portefeuille sinds november 1991 had beheerd (zie pag. 46/1-'92).

Er merd geen reden gegeven voor Majids ontslag. de jongste mutatie in een reeks van recente kabinetswijzigingen (zie pag. 495/1-'95). In sommige berichten werd er echter op gewezen dat deze maatregel wellicht bedoeld was om steun te verwerven onder hoge legerofficieren die kritiek hadden op Majids gebrek aan militaire ervaring. met het oog op het voorkomen van onrust in het leger. zoals die waarover in juni was bericht (zie hierboven).

Generaal Abdelwahed Channan al-Rabbat volgde generaal Ahmad op 19 juli op als opperbevelhebber van het leger.

Uitbreiding verantwoordelijkheden Aziz

Het officiële Iraakse persbureau *INA* meldde op 17 juli dat vice-premier Tariq Aziz was benoemd tot voorzitter van de commissie voor buitenlandse betrekkingen van de Revolutionaire Commandoraad (RCC). Deze benoeming leek recente berichten tegen te spreken volgens welke Aziz van zijn verantwoordelijkheden voor buitenlandse zaken, waaronder de vertegenwoordiging van Iraakse belangen bij de VN, was ontheven (zie pag. 495/1/2-'95).

VLUCHT HOESSEIN KAMIL. ACHTERGRONDEN, REACTIES EN VERDERE ONTWIKKELINGEN

De regering van president Saddam Hoes-

sein zou naar verluidt in een crisis zijn verwikkeld na de vlucht, begin augustus, van een belangrijke minister en enkele vooraanstaande leden van zijn familie die behoorden tot de heersende elite van Irak. Het onverwachte vertrek leidde tot speculaties over de inherente kwetsbaarheid van het regime en de versmalling van diens clangerichte machtsbasis.

De belangrijkste overloper was de minister van industrie. mineralen en militaire industrialisatie. luitenant-generaal Hoessein Kamil al-Majid, die wijd en zijd werd beschouwd als de architect van Iraks programma voor niet-conventionele wapens. Het nieuws dat hij en zijn broer. kolonel Saddam Kamil Hoessein, beiden schoonzonen van Saddam Hoessein, waren gevlucht, kwam naar buiten toen op 9 augustus werd gemeld dat ze sainen met hun echtgenotes (twee van Saddarn Hoessains dochters) in de Jordaanse hoofdstad Amman waren aangekomen en politiek asiel hadden aangevraagd. Hun vlucht uit Irak zou naar verluidt hebben plaatsgevonden onder het mom van een gepland officieel bezoek van Hoessein Kamil aan Bulgarije via Jordanië.

Van alle kanten werd bericht dat de vlucht van Hoessein Kamil en zijn broer was bespoedigd door dreigementen van Saddam Hoesseins zonen. Udai Hoessein en Qusai Hoessein. Er werd beweerd dat Udai Hoessein tijdens een gewelddadige familieruzie op 7 augustus had gedreigd om Hoessein Kamil. die een voorstander was van nauwere samenwerking met

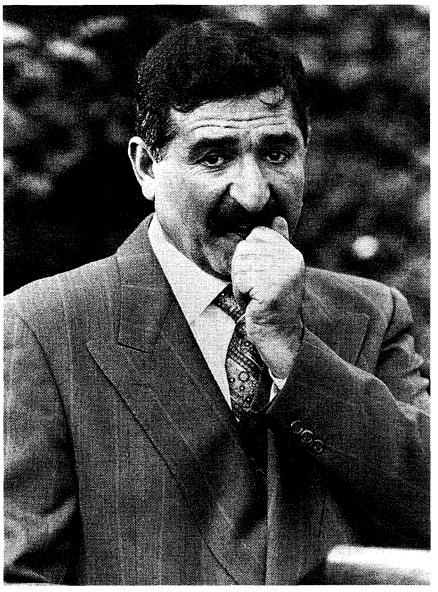

Generaal Hoessein Kamil al-Majid. de uitgeweken schoonzoon van de Iraakse president Saddam Hoessein. hield op 12 augustus in de Jordaanse hoofdstad Amman een persconferentie.

Een archieffoto d.d. 20 november 1988 van het gezin van de Iraakse president Saddam Hoessein en zijn vrouw Sajida Khayrullah Tulfah (op de bank) Achter de president staan zijn zoon Udai Hoessein (r.)en zijn schoonzoon Saddam Kamil Hoessein (2de v.r.).

VN-wapeninspecteurs, te doden. Qusai zou partij gekozen hebben voor zijn broei-. klaarblijkelijk in een poging om Saddam Kamil af te laten zetten. die hij graag zou opvolgen als hoofd van de presidentiële lijfwacht.

Er werd door analisten op gewezen dat de groeiende macht van Udai en Qusai Hoesscin ook een beslissende factor was geweest in het recente ontslag van andere familieleden binnen de heersende elite. inclusief Saddams halfbroer. de voormalige minister van binnenlandse zaken Watban Ibrahim al-Hasan (zie pag. 495/1- 95), en zijn neef. de voormalige minister van defensie Ali Hasan al-Majid (zie hierboven).

Tijdens zijn eerste openbare optreden op een persconferentie in Amman op 12 augustus verdedigde Hoessein Kamil zijn vlucht en zei hij dat zijn herhaalde pleidooi voor politieke hervormingen genegeerd was. Tevens beloofde hij ,,aande verandering van het regime in Irak te werken" en riep hij leden van het militaire en ambtelijke apparaat op om .,voorbereid te zijn op deze belangrijke verandering".

Ontslag van Hoessein Kamil

Er was in Irak geen onmiddellijke reactie op de vlucht. hoewel het door de staat gecontroleerde Iraakse persbureau *INA* op 10 augustus in een kort bericht liet weten dat Hoessein Kamil van zijn ministerspost was ontheven. Er werden geen redenen gegeven voor dit besluit noch enige opmerkingen gemaakt over devlucht.

De eerste officiële mededeling over de vlucht kwam op 11 augustus toen Saddam Hoessein, in een verklaring die op de Iraakse televisie werd uitgezonden. Hoessein Kamil aan de kaak stelde als een verrader, nog erger dan Judas. en hem ervan beschuldigde .;enkelemiljoenen dollars van het Iraakse volk" te hebben gestolen. (Volgens latere berichten zou Hoessein Kamil voor zijn vertrek uit Irak de gouverneur van de centrale bank op gewelddadige wijze hebben bedreigd en gedwongen om hem in totaal $30 mln aan regeringsgeld te overhandigen.)

Saddams veroordeling vond grote weerklank in de officiele media en werd bekrachtigd door belangrijke ministers. onder mie vice-premier Tariq Aziz. die op 11 augustus suggesties dat de vlucht de regering zou ondermijnen als ,,zondergewicht" van de hand deed.

Eind augustus kwam naar buiten dat minstens vier hoge militairen maren terechtgesteld na een meedogenloze zuivering van het leger. Tientallen militairen waren daarbij gearresteerd op beschuldiging van samenwerking met de overlopers.

Onenigheid binnen de familie

De vlucht leidde naar verluidt tot ernstige onenigheid binnen de familie die gedeeltelijli in het openbaar werd geventileerd.

Op 10 augustus werd bericht dat Udai Hoessein er tijdens een mislukte missie naar Amman diezelfde dag niet in was geslaagd zijn zusters over te halen hem te ontmoeten. Volgens latere berichten zou ook Saddams eerste vrouw. Sajida Khayrullah Tulfah, half augustus tijdens een bezoek aan Amman een verzoening met haar dochters en schoonzonen hebben proberen te bewerkstelligen.

De spanningen binnen de familie ku-amen

voor het eerst naar buiten op 12 augustus. toen de oom van Hoessein Kamil. ex-minister van defensie Ali Hasan al-Majid, in een televisie-uitzending de daad van zijn neef veroordeelde en een nauwelijks verhulde oproep deed om Hoessein Kamil ter dood te brengen.

Op 31 augustus publiceerde het in Londen gevestigde Arabische dagblad *Al-Hayat* een interview met Saddams halfbroer Barzan al-Takriti thans de permanente vertegenwoordigers van Irak bij de VN in Genève die zowel Udai Hoessein als Hoessein Kamil ervan beschuldigde hebzuchtig en ongeschikt voor de macht" te zijn
Eerder had het gerucht de ronde gedaan dat Barzan al-Takriti zelf op het punt stond te vluchten nadat berichten erop wezen dat hij geen gehoor had gegeven aan het bevel om terug te keren naar Bagdad

Jordaanse en Amerikaanse betrokkenheid. Arabische reacties

Het besluit van Jordanië om de overlopers politiek asiel te verlenen werd internationaal algemeen toegejuicht, vooral door de VS, als een zware slag voor het Iraakse regime en zijn overlevingskansen.

Op 10 augustus prees de Amerikaanse president Bill Clinton de Jordaanse koning Hoessein voor zijn ,,waarlijkmoedige daad" en beloofde hij dat de VS Jordanië in het geval van een Iraakse aanval zouden verdedigen. Amerikaanse en Jordaanse troepen hielden op 14 augustus gezamenlijke manoeuvres in het midden en zuiden van Jordanië, terwijl er berichten de ronde deden over Iraakse troepenbewegingen in de richting van Koeweit.

In zijn eerste commentaar op de betrokkenheid van zijn regering zei koning Hoessein op 14 augustus dat de steun aan de overlopers voortkwam uit de overtuiging dat ,,ditde juiste tijd is voor verandering (...) ten goede" in Irak. In een televisie-uitzending op 23 augustus zei koning Hoessein voorts dat hij had gehandeld om een ,,catastrofe" te voorkomen, aangezien Irak naar zijn zeggen nieuwe plannen had opgesteld om binnenkort Koeweit en Saoedi-Arabië binnen te vallen.

Volgens onbevestigde berichten uit medio augustus zouden functionarissen van de Britse en Amerikaanse inlichtingendiensten in Amman zijn aangekomen om de overlopers te ondervragen over Iraks militaire programma en Saddams persoonlijke veiligheid. Deze berichten werden later tegengesproken door Hoessein Kamil.

Vele Arabische landen reageerden voorzichtig op de desertie, klaarblijkelijk uit angst de indruk te wekken dat ze een buitenlandse interventie om Saddam Hoessein af te zetten door de vingers zouden zien.

De enige Arabische leider die openlijk commentaar leverde op de gebeurtenissen was de Egyptische president. Mohammed Hosni Mubarak, die op 25 augustus zei dat hij gekant was tegen buitenlandse inmenging in Iraakse aangelegenheden en beloofde dat hij Saddam Hoessein politiek asiel zou verlenen, als hij het nodig had.

Beperking bevoegdheden Udai Hoessein. Berichten over arrestatie ministers

In berichten van de oppositie werd op 2 september beweerd dat Saddam Hoessein opdracht had gegeven tot beperking van de bevoegdheden van zijn oudste zoon, Udai Hoessein. Tevens werd gemeld dat een commissie onder leiding van Qusai Hoessein (de tweede zoon van de president) de instructie had gekregen toe te zien op de confiscatie van alle bezittingen van Udai Hoessein.

Tegelijkertijd werd door de oppositie beweerd dat drie ministers die nauwe banden met Hoesscin Kamil zouden hebben gehad, waren gearresteerd: Humam Abdel Khaliq Abdel Ghafur (hoger onderwijs), Ahmad Murtada Ahmad Khalil (transport en verbindingen) en Nizar Juma Ali al-Qasir (irrigatie). Maar een officiële bevestiging hiervan bleef uit.

Nieuwe minister van industrie

Op 12 september werd Adnan Abd al-Majid Jasim beëdigd als minister van industrie en mineralen in plaats van Hoessein Kamil.

RCC keurt constitutionele amendementen goed en nomineert Saddam Hoessein als presidentskandidaat

De regerende Revolutionaire Commandoraad (RCC)keurde op 7 september constitutionele amendementen goed die voorzagen in een nationaal referendum voor de bekrachtiging van de door de RCC aangewezen presidentskandidaat. De RCC ging unaniem akkoord met de nominatie van president Saddam Hoessein voor een nieuwe ambtstermijnvan zeven jaar.

De besluiten. door de RCC begroet als een overgang van ,,revolutionaire wettigheid" naar ,,constitutionele wettigheid", schortten formeel het alleenrecht van de RCC op om zijn voorzitter als president aan te wijzen. In plaats daarvan zou de door de RCC gekozen kandidaat nu de ratificatie van de Nationale Assemblée moeten ontvangen en vervolgens door het volk worden goedgekeurd via een geheime stemming binnen 60 dagen.

Op 10 september ratificeerde de Nationale Assemblee unaniem de RCC-nominatie van Saddam Hoessein als president voor nog eens zeven jaar Tevens keurde zij het RCC-voorstel voor een nationaal referendum gued (het eerste sinds de Baath-partij in 1968 aan de macht kwam) en nodigde zij 10 000 waarnemers uit de gang van zaken te inspecteren Die waarnemers mochten uit alle landen komen behalve Koeweit

Op 13 september werd bekendgemaakt dat het referendum op 15 oktober zou worden gehouden.

De legerkrant *Al-Qadisiyah* voorspelde dat alle Irakezen voor Saddam Hoessein zouden stemmen omdat het ,,de onmeerlegbare moeder van alle feiten is dat onze leider onze zon is".

HERNIEUWDE GEVECHTEN IN KOERDISTAN. VREDESBESPREKINGEN. TRIPARTIET OVERLEG

In juli werd melding gemaakt van buitenlandse bemiddeling, met name door Iran en de VS, om een einde te maken aan een nieuwe gevechtsronde in de autonome enclave van Koerdistan tussen aanhangers van de twee belangrijkste Koerdische partijen, de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK)en de Koerdische Democratische Partij (KDP), waarbij naar verluidt minstens 200 doden en 500 gewonden zouden zijn gevallen (zie pag. 492/2/3-'95).

Koerdische vredesbesprekingen

De eerste ronde van door de VS geïnitieerde vredesbesprekingen tussen de KDP en de PUK ging op 9 augustus in Drogheda bij Dublin (Ierland)van start.

Een volgende gespreksronde vond van 12-15 september in Dublin plaats, maar het overleg liep op een mislukking uit.

In berichten werd de impasse toegeschreven aan meningsverschillen tussen de partijen over de demilitarisering van Irbil en de inning van douaneheffingen op tankauto's die Iraakse olie via Noord-Irak naar Turkije vervoerden. Een alomvattende Koerdische vredesregeling had volgens plan op 25 september ondertekendmoetcn worden.

Tripartiete bijeenkomst over Iraaks Koerdistan

De ministers van buitenlandse zaken van Iran, Turkije en Syrië herhaalden dat zij bleven vasthouden aan de territoriale integriteit van Irak. Zij verklaarden dit na tripartiete besprekingen in Teheran op 8 september (zie pag. 793/3 e.v.-'94 voor het vorige tripartiete overleg in augustus 1994).

BETREKKINGEN MET SYRIE EN JORDANIE

Begin september waren er tekenen van een diplomatiek initiatief ter verbetering van Iraks betrekkingen met zijn Arabische buurlanden om daardoor zijn politieke en economische isolement te doorbreken.

Op 3 september verraste minister van buitenlandse zaken Muhammad Said Kazim al-Sahhaf waarnemers met een lofzang aan het adres van de Syrische president Hafez Assad, tot dan toe beschouwd als een onverbiddelijke vijand van het Iraakse regime. wegens zijn ,,positieve en evenwichtige" houding ten aanzien van de desertie van Hoessein Kamil al-Majid en diens broer Saddam Kamil Hoessein (zie hierboven).

Als een volgende demonstratie van goede wil om de recente diplomatieke spanning met Jordanie - een gevolg van het controversiële Jordaanse besluit politiek asiel te verlenen aan de overlopers (zie hierboven) - tc verminderen, tekende de Iraakse regering op 11 september een memorandum voor een gezamenlijke Jordaans-Iraakse olieraffinaderij in de Jordaanse havenstad Akaba.

BESPREKINGEN MET IRAN

Functionarissen van het Iraakse ministerie van buitenlandse zaken hadden van 10-15 september in Teheran een ontmoeting met hun Iraanse collega's. Zij ondertekenden een memorandum over verbetering van de samenwerking met betrekking tot a) de uitwisseling van krijgsgevangenen; b) de repatriëring van vluchtelingen; en c) het lokaliseren van de stoffelijke resten van militairen die tijdens de oorlog van 1980-1988 bij gevechten waren gedood. [Voor de vorige gespreksronde met Iran in mei, zie pag. 494/3-'95.]

(Vor.ber.pag. 491/3 e.v.-1993)

KOEWEIT

DEBAT OVER ECONOMISCH BELEID DUURT VOORT

Ook in juni 1995 bleef het economische beleid. en met name de beheersing van het begrotingstekort, een bron van spanning tussen de regering en de Nationale Assemblée.

In mei had de parlementaire commissie voor financiën geadviseerd om de regeringsbegroting voor 1995-1996 te verwerpen ,,tenzij deze een duidelijk plan bevatte om het tekort aan te pakken" (zie pag. 496/1-'95) Op 26 juni deelde Nasir Abdullah al-Rawdan. minister van financiën en tweede vice-premiei; de Assemblée mee dat het niet eenvoudig was om een oplossing te vinden voor de structurele problemen van het tekort. Hij zei echter dat het tekort in 1994-1995 lager was uitgevallen ten gevolge van de stabiele olieprijzen. [Volgens officiële cijfers bedroeg het-tekort van juli 1994 tot maart 1995 KD 503 mln tegen KD 686 mln in dezelfde periode van het vorige begrotingsjaar en vergeleken met het oorspronkelijk geraamde tekort van KD 1,503 mrd voor het hele boekjaar 1994-1995.] Na Rawdans verklaring vielen vooraanstaande leden van de Assemblée het economische beleid van de regering aan tijdens een verhit debat. waarin voorzitter Ahmad Saadoun zei dat Koeweit ,,op het punt van bankroet" stond.

De Iraakse minister van oliezaken. Amr al-Rashid (r.).drukt de hand van de Jordaanse minister van energie. Samih Darwazah. tijdens diens bezoek aan Bagdad op 11 september 1095.

Ondanks het geschil over het begroting voor 1995-1996 keurde de Assemblée op 20 juni een uitgavenverhoging goed van KD 233 mln in de lopende begroting voor 1994-1995. slechts KD 150.000 minder dan de regering had gevraagd ($1=KD 0.2991 op 20 juni 1995).

Ongeveer de helft van de nieuwe fondsen die uit de algemene reserves geput zouden worden. zouden gebruikt worden om de militaire versterking te financieren die in Koeweit onder Amerikaanse leiding was begonnen nadat Iraakse troepen waren samengetrokken langs de grens met Koeweit in oktober 1994 (zie pag. 210/1 e.v.-'95).

Vrijhandelszone goedgekeurd

Op 20 juni keurde de Assemblée een wet goed om een vrijhandelszone van 260.000 m2 ten noorden van Koeweit Stad te vestigen die de concurrentie zou aangaan met de Jebel Ali-zone in de Verenigde Arabische Emiraten en het eiland Qeshm in Iran.

Volgens de *Middle East Economic Digest* van 30 juni zou de zone aanvankelijk goederen herexporteren. en zouden er in een later stadium ompakkings- en produktiefaciliteiten gebouwd worden

Goedkeuring begroting 1995-1996

Op 22 augustus gaf de Nationale Assemblée uiteindelijk haar goedkeuring aan de regeringsbegroting voor 1995-1996 (voor het fiscale jaar dat op 1 juli begint), nadat zij de verzekering had gekregen dat de regering aan het begin van de volgende parlementszitting, gepland voor eind oktober. een vijfjarenplan zou voorleggen voor het terugdringen van het begrotingstekort. Dit compromis maakte een einde aan vier maanden van spanning tussen de regering en de Nationale Assemblée (zie hierboven).

In de begroting voor 199511996 werden de totale inkomsten begroot op KD 2,91 mrd (ongeveer $ 10 mrd) en de uitgaven geraamd op KD 4,23 mrd, hetgeen een netto tekort opleverde van KD 1,32 mrd.

Gedeeltelijke goedkeuring van amendementen op de wet voor oninbare schulden

De spanningen tussen de regering en de Nationale Assemblée waren ook afgenomen doordat de Assemblée op 16 augustus haar gedeeltelijke goedkeuring had gegeven aan de regeringsamendementen op de wet voor oninbare schulden van 1993, die de aflossingsvoonvaarden versoepelden voor de $ 15 mrd à $ 20 mrd aan oninbare schulden van de particu-

liere sector. De wijzigingen werden met 37 tegen 10 stemmen goedgekeurd. Schuldenaars die kozen voor de vereffening in contanten van schulden die in september 1995 moesten zijn afgelost, zouden deze in vijf jaarlijkse termijnen. beginnend op 6 december, mogen terugbetalen. Diegenen die hun schulden over een langere periode wilden afbetalen zouden op minder toegeeflijkheid kunnen rekenen. Een voorstel om de periode van terugbetaling van 10 tot 20 jaar te verlengen werd verworpen.

De oorspronkelijke wet voor oninbare schulden had in een tijdschema voor schuldenaren bepaald dat maart 1994 de uiterste termijn was om te laten registreren aan welke betalingswijze de voorkeur werd gegeven. Deze uiterste termijn was later verlengd tot oktober 1994. Begin 1995 had een meerderheid van schuldenaren de regering met klem om meer tijd verzocht en haar zo gedwongen tot indiening van deze amendementen.

De regering verdedigde haar voorstellen voor uitstel van betaling door erop te wijzen dat gedwongen terugbetaling in september de economie zou schaden. Enkele afgevaardigden van de oppositie beschuldigden de regering er echter van politiek invloedrijke schuldenaren op staatskosten te verrijken. Op 8 augustus verwierp ook de parlementaire commisie voor financiële en economische zaken een aantal onderdelen van de amendementen.

(Vor.ber.pag. 495/3 e.v.-1995)

OMAN

VICE-PREMIER OVERLEDEN

Qais Abdul-Munim al-Zawawi. vicepremier voor financiële en economische zaken, overleed op 11 september 1995 bij een auto-ongeluk.

Al-Zawawi vond de dood terwijl hij in dezelfde auto zat als sultan Qaboos bin Said die ongedeerd bleef. Volgens een Omanitisch televisieverslag stopte de sultan zijn auto om te spreken met iemand aan de kant van de weg. De stilstaande auto werd vervolgens van achteren door een ander voertuig aangereden.

Kort na het incident meldde het in Londen gevestigde Palestijnse dagblad *Al-Quds al-Arabt* dat het in feite om een moordaanslag ging op initiatief van dissidente islamieten of stamleden. Maar de *Middle East International* van 22 september meldde dat er geen grond voor deze suggestie aanwezig leek. ,.afgezienvan een verlangen samenzweringstheorieën te verzinnen".

Sultan Qaboos benoemde op 17 september Ahmed bin Abdul Nabi Macki, minister van ambtenarenzaken en plaatsvervangend directeur van de Centrale Bank, tot minister van financiële en economische zaken ad interim.

(Vor.ber.pag. 435/2/3-1995)

AZIË

ALGEMEEN

VERGADERING MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN ASEAN. TOETREDING VIETNAM ALS 7DE LIDSTAAT

Op 29 en 30 juli 1995 hielden de ministers van buitenlandse zaken van de lidstaten van tie Association of South-East Asian Nations (ASEAN)hun 28ste jaarlijkse vergadering te Bandar Seri Begawan in Broenei (voorde jaarvergadering van 1994. zie pag. 878/1-'94). Voorafgaand aan de bijeenkomst werd Vietnam op 28 juli formeel toegelaten als de zevende lidstaat van de ASEAN. waarmee het land zich aansloot bij Broenei, de Filippijnen. Indonesië, Maleisië, Singapore en Thailand. Vietnam was het eerste communistische land dat zich bij de ASEAN aansloot.

Tijdens de vierde topconferentie van de ASEAN. die in januari 1992 was gehouden, hadden de lidstaten een overeenkomst getekend over wederzijdse tariefverlaging. krachtens de bepalingen waarvan de zes tegen het begin van 2008 de ASEAN Frrr Trade Area (AFTA)zouden oprichten (zie pag. 269/3 e.v.-'92).Volgens de bepalingen van de AFTA, waarvan de ingangsdatum in 1994 was vervroegd tot 2003. zouden de tarieven voor de meeste fabrieksproduktcn tot 5 procent of minder worden verlaagd. Bij zijn toetreding tot de ASEAN kreeg Vietnam tot 2006 de tijd om te voldoen aan de verlaging van de tarieven.

De *Financial Times* van 1 augustus meldde dat de sultan van Broenei, Sir Hassanal Bolkiah, ,.opzien had gebaard" tijdens de bijeenkomst in Broenei met het voorstel om 2000 tot de nieuwe streefdatum van de AFTA te maken. Volgens het bericht wilden enkele andere lidstaten. met name Singapore. dat de ASEAN het tempo van de economische integratie zou versnellen. terwijl andere. waaronder Indonesië en Vietnam, voorstanders waren van een meer geleidelijke aanpak.

BIJEENKOMST MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN ARF

Op 1 *ei,* 2 augustus hield het Regionale Forum van de ASEAN (ARF,met 19 lidstaten waaronder de zes leden van de ASEAN en hun voornaamste handelspartners) een bijeenkomst op het niveau van ministers van buitenlandse zaken te Bandar Seri Begawan in Broenei (zie voor de eerste formele ARF-bijeenkomst in 1994 en een namenlijst van de leden pag 878/1 e v - 94)

De conferentie ging onder meer over de relatie tussen Noord- en Zuid-Korea (waarbij de ministers erop aandrongen dat de dialoog tussen beide landen zou worden hervat) en over de pogingen \-an de Cambodjaanse regering om voor veiligheid te zorgen en de nationale stabiliteit en het economische herstel te bevorderen. Ook werd er uitgebreid gesproken over de kernproeven in de Stille Zuidzee (zie pag. 652/3 e.v.-'93). De voorzitter riep in zijn verklaring op tot „onmiddellijke beëindiging" van de kernproeven. De ministers uitten tevens hun bezorgdheid over de .,overlappende aanspraken op soevereiniteit in de regio". een impliciete verwijzing naar het omstreden territoriale geschil over de Zuidchinese Zee, dat zich concentreerde op de Spratly-Eilanden (zie pag. 438/1/2, 439/2/3 en 447/1/2-'95). China herhaalde echter zijn standpunt dat dit een kwestie was die op bilateraal niveau moest morden behandeld.

Ook werd de toekomst van het ARF besproken Er werd een ontwikkelingsprogramma in drie stappen goedgekeurd. waarbij begonnen zou

De sultan van Broenei, Sir Hassanal Bolkiah, spreekt de ministers van buitenlandse zaken van de ASEAN toe bij de opening van de 28ste ministersbijeenkomst op 29 juli 1995 in Bandar Seri Begawan. Achter de tafelzitten (v.l.n.r.) Abdullah Ahmad Badawi (ministervan buitenlandse zaken van Maleisië)en Rusli Noor (secretaris-generaal van de ASEAN).

worden met het ,,opbouwen van vertrouwen" om via ,,preventieve diplomatie" uiteindelijk te komen tot ,,het uitwerken van benaderingen om conflicten op te lossen". Als onderdeel van de eerste stap zouden de leden hun defensieplannen openbaar maken

Wat betreft de kwestie ïan deelname aan het ARF werd aan de volgende voorzitter van het ARF. Indonesië. gevraagd om criteria te ontwikkelen voor de toelating van nieuwe deelnemers. Er werd gemeld dat Frankrijk. Kazachstan, Kirgizstan. Koord-Korea. Mongolië en Groot-Brittannië belangstelling voor het lidmaatschap hadden getoond. De ministers bereikten tevens overeenstemming over het principe van gelijke pai-ticipatie door alle ARF-leden, ondanks het feit dat XSEAN destuwende kracht was.

BIJEENKOMST MINISTERS VAN ECONOMISCHE ZAKEN ASEAN

Op 7 en 8 september hielden de ministers van economische zaken van de zeven ASEAN-lidstaten hun jaarlijkse bijeenkomst in Broenei.

De *Financial* Times van 9 september berichtte dat de ministers erin hadden toegestemd de datum voor de instelling van een ASEAI\-vrijhandelsgebied (AFTA) te vervroegen van 2003 naar 2000. Vietnam. dat zich in juli 1995 bij de ASEAN had aangesloten zie hierboven), kreeg tot 2006 de tijd zijn handelsstructuur te liberaliseren.

(Vor.ber.pag. 878/1 e.v.-1994)

EERSTE VERGADERING MRC

Op 2 en 3 augustus werd in Phnom Penh (Cambodja) de eerste vergadering gehouden van de Raad van de Mekongcommissie (MRC).waaraan ministeriële delegaties van alle vier de lidstaten van de MRC - Vietnam. Thailand. Cambodja en Laos - deelnamen (voor de oprichting van de MRC zie pag. 447/2-'95).

Tijdens de vergadering werden procedureregels aangenomen voor de raad en het gezamenlijke comité van de MRC. Yasunobu Matoba (Japan) werd benoemd tot hoofd van het secretariaat van de MRC. Er werd overeengekomen dat de contributie van de leden voor het fiscale jaar 1995 $ 150.000 a $ 160.000 zou bedragen en dat China en Myanmar uitgenodigd zouden worden om deel te nemen aan de activiteiten van de MRC.

(Vor.ber.pag. 447/2-1995)

CENTRAAL-AZIATISCHE STATEN. OPROEP TOT EENWORDING

Op 5 mei 1995 riep de Oezbeekse president Islam Karimow in een toespraak tot de Opperste Assemblée op tot de vorming van een gemeenschappelijke republiek ,,Toerkestan", bestaande uit de vijf Centraalaziatische voormalige

Op 28 augustus 1995 vond in de Kirgizische hoofdstad Bisjkek de jaarlijkse ontmoeting plaats van presidenten van Turkssprekende landen. V.l.n.r. Saparmoerad Nijazow (Toerkmenistan), Suleyman Demirel (Turkije).Islam Karimow (Oezbekistan). Askar Akajew (Kirgizstan). Noersoeltan Nazarbajew (Kazachstan)en Gejdar Alijew (Azerbajdzjan).

Sowjet-republieken. Karimow moedigde de Centraalaziaten aan niet bevreesd te zijn voor .,Big Brother", een verwijzing naar de regionale supermacht Rusland, die zich waarschijnlijk tegen de vorming van een Toerkische eenheidsstaat zou verzetten.

Tijdens een bezoek aan het buurland Kazachstan op 20 mei benadrukte Karimow dat de volkeren van Kazachstan en Oezbekistan ,,afstammen van een en dezelfde wortel" en hij wees op de ,,wensvan alle Kazachstanen en Oezbeken om alle grenzen op te heffen".

REGIONALE TOPONTMOETING

De presidenten van Turkije, de vier Turkssprekende Centraalaziatische republieken (Kazachstan, Kirgizstan, Oezbekistan en Toerkmenistan) en Tadzjikistan kwamen op 28 augustus bijeen in de Kirgizische hoofdstad Bisjkek. Zij besloten de regionale samenwerking uit te breiden; de Oezbeekse president Islam Karimow zei naderhand te hopen dat dit zou leiden tot de uitbreiding van de in februari opgerichte trilaterale economische unie van Kazachstan, Kirgizstan en Oezbekistan (zie pag. 49612-'95).

De Toerkmeense president Saparmoeracl Nijazow waarschuwde echter voor te hoog gespannen verwachtingen ten aanzien van een verbond van Turkstalige landen. aangezien volgens hem ,,eengemeenschappelijke taal (...) geen programma is voor de vorming van een politiek blok"

(Vor.ber.pag. 496/2-1995)

APEC

BIJEENKOMST EUNCTIONARISSEN

Functionarissen van het 18 leden tellende Economische Samenwerkingsforum voor Azië en de Pacific (APEC, zie pag. 138/1-'95) kwamen van 11-13 september in Hongkong bijeen.

De bijeenkomst had ten doel een plan van actie te ontwerpen voor liberalisering van de handel. dat in november zou moeten worden goedgekeurd op de APEC-topconferentie in Osaka (Japan). Maar de International *Herald Tribune* van 13 september meldde dat ..zeurende meningsverschillen" over liberalisering van de handel de functionarissen ertoe hadden gebracht ,.minder hoge verwachtingen te koesteren over wat hun leiders konden bereiken" in Osaka.

Begin september zouden APEC-adviseurs (het zogeheten Pacific Business Forum) een plan hebben opgesteld voor het bereiken van vrijhandel in de regio tegen 2020.

(Vor.ber.pag. 496/3 e.v.-1995)

BANGLADESH

BEGROTING 1995/1996

Minister van financiën Saifur Rahman maakte op 15 juni 1995 in het parlement de regeringsbegroting voor het op 30 juni 1996 eindigende financiële jaar 1995-1996 bekend. Tijdens een persconferentie op 16 juni zei Rahman dat hij voor dit jaar een groei van 6 procent van het Bruto Binnenlands Produkt (BBP) verwachtte.

De totale inkomsten werden geschat op 154,5 rnrd taka, inclusief niet-fiscale inkomsten van 32.45 rnrd taka en een totaal van 12.25 rnrd taka aan BTW en douane-inkomsten. De uitgaven werden vastgesteld op 110,7 rnrd taka (waarvan 21,45 miljard taka voor onderwijs, 19,35 rnrd taka voor defensie en 7 53 mrd taka voor gezondheidszorg en bevolkingscontrole) Het resultaat was een overschot van 43,8 rnrd taka ($ 1,00 = 39,8 taka op 16 juni 1995)

WATERBESPREKINGEN MET INDIA

De besprekingen met India op 24 juni over de verdeling van het water van de rivier de Ganges eindigden zonder dat er een akkoord werd bereikt. (Zie pag. 147/3-'94 voor eerdere gespreksrondes.) Beide partijen besloten echter de Gezamenlijke Rivieren Commissie, die verscheidene jaren niet bijeen was gekomen, nieuw leven in te blazen ,,om details betreffende het water van de gezamenlijke rivieren uit te we ken".

VRIJSPRAAK EN VEROORDELING ERSHAD

Het hooggerechtshof in Dhaka sprak op 26 juni in hoger beroep de voormalige president, luitenant-generaal (b.d.)Hussain Mohammed Ershad, vrij van illegaal vuurwapenbezit. Een speciaal tribunaal had hem in juni 1991 daaraan schuldig bevonden (zie pag. 52/3 e.v.-'92).

Veroordeling Ershad

Op 6 juli veroordeelde een speciaal tribunaal in Dhaka voormalig president Ershad tot drie jaar gevangenisstraf, nadat hij schuldig was bevonden aan de bestelling van reddingsboten voor overstromingen bij een Japans bedrijf, dat niet de laagste offerte had uitgebracht. Ershad zit een straf van 10 jaar uit wegens corruptie (zie pag. 52/3-'92 en pag. 65612-'93).

Op 16 juli ontkende Ershad de op 29 juni tegen hem ingebrachte beschuldiging dat hij in 1981 betrokken was geweest bij de moord op een opstandige legergeneraal.

DODEN BIJ OVERSTROMINGEN. DEMONSTRATIES

Meer dan 200 mensen stierven aan ziektes die zich verspreidden na de verwoestende overstromingen die medio juli 38 districten onder water zetten.

Op 26 juli hielden honderden mensen demonstraties in Dhaka uit protest tegen de voedselprijzen die stegen nadat de oogst op ten minste 1,3 mln hectare was verwoest.

De premier van Bangladesh. Khaleda Zia. spreekt een bijeenkomst toe in het dorp Shibgar (18 september 1995).

Op 14 juli raakten in Dhaka zeker 70 mensen gewond bij gevechten die uitbraken naar aanleiding van de moord op een leraar aan een middelbare school door leerlingen, nadat hij had geprobeerd fraude bij de examens te voorkomen. Op 23 juli raakten nog eens 40 mensen gewond bij gewelddadigheden tussen rivaliserende groepen studenten in Rajshahi.

NIEUWE PROTESTEN VAN DE OPPOSITIE

Van 16-18 september organiseerden oppositiepartijen een algemene staking van drie dagen in een nieuwe poging om de regering tot aftreden te dwingen (voor stakingen tegen de regering in april, zie pag. 498/1/2-'95). Daarop bood premier Khaleda Zia aan besprekingen met de oppositiepartijen te voeren. De regering benadrukte echter dat zij de voornaamste eis van de oppositie niet zou aanvaarden: de vorming van een interimregering voorafgaande aan nieuwe verkiezingen. die voor februari 1996 op het programma stonden.

Door de langdurige algemene staking werd het openbare leven in alle grote steden verlamd en ontstonden er gewelddadige gerechten tussen de politie en actievoerders van de oppositie, waarbij minstens 450 gewonden zouden zijn gevallen. Bij een eerdere staking op 3 september waren drie personen om het leven gekomen in Dhaka en waren 50 gewonden gevallen in Dhaka. Sylhet en Lakshipur.

Op 28 september herhaalden de drie belangrijkste oppositiepartijen - de Awami Liga, de Jamaat-i-Islami Bangladesh en de Jatiya Dal - hun eis om onmiddellijk algemene verkiezingen onder een interimregering uit te schrijven en maakten zij een nieuw programma voor stakingsacties in oktober bekend.

(Vor.ber.pag. 497/1 e.v.-1995)

INDIA

DEFINITIEVE UITSLAGEN TUSSENTIJDSE DEELSTAATVERKIEZINGEN

Op 1 juni 1995 werden de definitieve uitslagen bekendgemaakt voor alle 26 zetels die inzet waren van de eind mei gehouden tussentijdse deelstaatverkiezingen. De Congrespartij (I) behaalde 10 zetels. De andere 16 gingen naar oppositiepartijen.

Bij twee latere tussentijdse verkiezingen, die op 3 juni in Punjab en Andhra Pradesh werden gehouden en waarvan de uitslagen op respectievelijk 5 en 6 juni bekend werden gemaakt, werd de Congrespartij (I)in Punjab verslagen door de Akali Dal en in Andhra Pradesh door de regerende Telugu Desam Party (TDP).

KABINETSWIJZIGINGEN

Premier P.V. Narasimha Rao benoemde op 10 juni nieuwe kabinetsleden op de volgende posten:

Industrie - K. Karunakaran; gezondheid en gezinsaangelegenheden - A.R. Antulay; platteland en werkgelegenheid - Jagannath Mishra.

In mei was de portefeuille van minister Sheila Kaul van stadsontwikkeling gewijzigd in stadszaken en werkgelegenheid.

GOUVERNEURSWIJZIGINGEN

Op 11 juni werden de volgende gouverneurswijzigingen in de deelstaten bekendgemaakt:

Romesh Rhandari - Goa: Naresh Chandra - Gujarat; Mahabir Prasad - Haryana; M.M. Jacob - Meghalaya; G. Ramanujan - Orissa: Siddheshwar Prasad - Tripura

OPHEFFING VERBOD VHP

Het Hof ter Voorkoming van Onwettige Activiteiten herriep op 20 juni het verbod op de extremistische Hindoe-organisatie, de Vishva Hindu Parishad (VHP), op grond van het feit dat de regering niet in staat was geweest een rechtszaak tegen de groep aanhangig te maken.

De VHP was in december 1992 voor het eerst verboden nadat zij betrokken was geweest bij de verwoesting van de Babri-moskee in Ayodhya in Uttar Pradesh (zie pag. 137/3-'93). Het verbod dat in december 1994 verviel. werd in januari 1995 weer opgelegd toen de regering beweerde dat de VHP er op uit was de spanning tussen hindoes en moslims over vergelijkbare betwiste heiligdommen in Mathura en Varanasi te vergroten.

WATERCRISIS IN DELHI

In New Delhi werd een grote watercrisis voorkomen toen de naburige deelstaat Hayana er op 6 juni in toestemde extra watervoorraden aan de hoofdstad af te staan.

Het akkoord volgde op een besluit van Haryana's premier. Bhajan Lal van de Congrespartij (I).oni tijdelijk af te zien van zijn meningsverschillen met de premier van Delhi, Madan Lal Khurana van de Bharatiya Janata Partij (BJP). die na het mislukken van venijnige besprekingen op 4 en 5 juni over het waarborgen van Delhi's watervoorziening, gedreigd had zichzelf dood te hongeren.

Op 20 juni berichtte de officiële All-India Radio dat 566 mensen aan een zonnesteek waren overleden bij temperaturen die opliepen tot 50° C, de hoogste geregistreerde temperaturen van de eeuw.

STAKING TELECOMMUNICATIEPERSONEEL

Een vijfdaagse staking van duizenden telecommunicatiewerkers die protesteerden tegen de regeringsplannen om de telecommunicatiesector te privatiseren, eindigde op 23 juni nadat vakbondsleiders een 15 punten tellend programma hadden aanvaard dat opnieuw de toezegging van de regering bevestigde om ..voor het departement van telecommunicatie. . . dezelfde prestatienormen (telaten gelden) als in de marktsector". Het einde van de staking, die door de regering onwettig was verklaard, viel samen met het uitbrengen van offertes door Indiase en buitenlandse particuliere telecommunicatiebedrijven.

BUITENLANDSE HULP

De donorlanden van het Forum voor de Ontwikkeling van India van de Club van Parijs. die op 29 en 30 juni in Parijs bijeenkwamen. zegden voor 1995-1996 ontwikkelingshulp toe ten bedrage van circa $ 6,8 mrd (vergeleken met $ 6 mrd voor 1994-1995 - zie pag. 800/1/2-'94). Het totale bedrag bestond voor meer dan 40 procent uit concessionaire hulp - steun en leningen tegen lagere rente dan de marktrente. Tegelijkertijd werd aangedrongen op grotere inspanningen om het begrotingstekort te verminderen.

In een memorandum dat voor de ontmoeting was voorbereid had de Wereldbank haar twijfel uitgesproken over het vermogen van de regering om haar doel het fiscale tekort in 1995-1996 terug te brengen tot 5,5 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) te bereiken, door te zeggen dat dit op .,al te optimistische" veronderstellingen was gebaseerd.

BEPERKING BEVOEGDHEDEN VAN CEC

Op 14 juli bekrachtigde het Opperste Gerechtshof unaniem de rechtsgeldigheid van de wetten waarmee de structuur van de Kiescommissie werd veranderd en de bevoegdheden van de voorzitter van de Kiescommissie (CEC).T.N. Seshan, werden beperkt. De uitspraak luidde de jongste fase in van een slepend conflict tussen Seshan en de regering over het beperken van de bevoegdheden van de Kiescommissie en zijn gezag als CEC (zie pag. 72/2-'94 en 797/2/3-'94).

De wijziging was aanvankelijk bekendgemaakt in de vorm van een presidentiële verordening in september 1993. die een wijziging inhield van de Wet op Volksvertegenwoordiging uit 1951, die op haar beurt in de Wet Kiescommissie (Conditions of Service of Elections Commissioners and Transaction of Business) van 1991 was opgenomen (zie ook pag. 797/3 e.v.-'94). Door de wet werd de Kiescommissie geherstructureerd tot een lichaam met meerdere leden en werd de benoeming van twee extra Leden van de Kiescoinmissie (EC's), met dezelfde status en bevoegdheden als de CEC, goedgekeurd

In juni 1995 had Seshan zijn plaatsvervanger gemachtigd. in plaats van een van de twee andere EC's (M.S. Gill en G.V.G. Krishnamurthy). om zijn verantwoordelijkheden over te nemen tijdens zijn afwezigheid in het buitenland. Dit besluit werd onmiddellijk betwist door de andere twee leden van de commissie. die beweerden dat Seshan ongrondwettelijk had gehandeld en in strijd met de geest van een tussentijdse verordening. die door het Oppe - ste Gerechtshof in november 1993 was uitgevaardigd. In deze verordening was weliswaar de algehele leiding van de Kiescommissie toegekend aan de CEC. maar was deze ook gelast om .,inharmonie samen te werken" met de andere commissieleden.

Op 14 juli nam Gill de leiding van de Kiescommissie over. waardoor de plaatsvervanger van Seshan terzijde werd geschoven. Op 21 juli gaven hij en Krishnamurthy een gezamenlijke verklaring uit. waarin plaatsvervangende leden van de Kiescommissie gelast werd zich ervan te verzekeren dat de opdrachten van de commissie ofwel unaniem ofwel door een meerderheid van de drie leden van de Kiescommissie werden goeclgckeurd.

LEIDER JONGEREN CONGRESPARTIJ (I) BESCHULDIGD VAN MOORD

De regerende Congrespartij (I) werd door oppositiepartijen beschuldigd van medeplichtigheid aan het ..criminaliseren van de Indiase politiek", na de arrestatie op 12 juli van Sushil Sharma, leider van de afdeling Delhi van de Jongeren Congrespartij (I). Hij werd beschuldigd van moord op zijn vrouw en het wegwerken van haar lijk in de diepe aardewerkoven (,,tandoor") van een restaurant in New Delhi.

CONTROVERSE OVER ENERGIEPROJECT IN MAHARASHTRA. NIEUWE NAAM VOOR BOMBAY

Een maanden durende controverse over een tussen de Dabhol Power Company (een consortium geleid door de in de VS gevestigde Enron Development Corporation) en de Maharashtra State Electricity Board overeengekomen energieproject van $ 2,8 mrd, liep uit op een crisis toen eind juni berichten verschenen die erop wezen dat de deelstaatregering het plan als ..onwettig° wilde bestempelen. De berichten volgden op aanbevelingen na een ministerieel onderzoek van de deelstaat, waarvan op grote schaal bijzonderheden naar de pers waren uitgelekt, en waarin werd aangedrongen op de annulering van het project.

Het project in Dabhol, ongeveer 175 km ten zuiden van Bombay. bleek een bron van conflicten te zijn tussen de centrale regering en de coalitieregering van de deelstaat Maharashtra. geleid door de nationalistische hindoepartijen BJP en Shiv Sena. De deelstaatregering weigerde de overeenkomst, die door de vorige regering van de Congrespartij (I) was gesloten, na te komen omdat. zo bewee de ze. het project aan Enron was toegekend zonder dat er een openbare inschrijving was geweest.

Begin juni waarschuwde het Amerikaanse ministerie van energie dat de annulering van het Dabhol-project India's vooruitzichten op het

aantrekken van buitenlandse investeringen ongunstig zou beïnvloeden.

Annulering project

Medio augustus heerste er verwarring over het op 3 augustus bekendgemaakte besluit van de deelstaatregering om het omstreden energieproject in Dabhol te annuleren

De onzekerheid was toegenomen toen de deelstaatregering het Amerikaanse consortium op 15 augustus meedeelde dat hoewel ze fase 1 van het project had ,,beëindigd" en fase 2 had ,,geannuleerd", het toch ,,niet juist" was om te concluderen dat ze de overeenkomst met het door Enron geleide consortium over de aankoop van energie. had opgezegd.

De deelstaatregering had volgens berichten nauwelijks juridische steun kunnen vinden voor haar besluit zich niets aan te trekken van de contractuele verplichtingen in de overeenkomst. die door de vorige regering van de Congrespartij (I)was ondertekend.

Nieuwe naam voor Bombay

Dc deelstaatregering van Maharashtra bracht op 28 juli formeel haar in mei genomen besluit ten uitvoer om de hoofdstad van de deelstaat, Bombay (zie pag. 502/2/3-'95), een nieuwe naam te geven. De officiële naam van de stad zou Mumbai zijn, maar in het Hindi zou de stad Bambai heten.

ONTVOERING BUITENLANDERS IN KASHRIIR. MOORD OP WESTERSE GIJZELAAR

In de loop van juli steeg de bezorgdheid over het lot van vijf buitenlandse gijzelaars die in Kashmir waren gevangengenomen door de tot dan toe onbekende groep Al-Faran, vermoedelijk een dekmantel voor de groep Harakatul Ansar. die in juni 1994 twee Britse staatsburgers had ontvoerd (zie pag. 798/3-'94). De gijzelaars - twee Britten, een Amerikaan, een Duitser en een Noor - werden gevangengenomen bij drie afzonderlijke acties op 4, 8 en 11 juli in de buurt van Pahalgam, ongeveer 90 km ten oosten van Srinagar. Een tweede Amerikaan, die op 4 juli was ontvoerd. ontsnapte op 9 juli aan zijn ontvoerders.

in een reeks communiqués. waarvan het laaiste op 21 juli werd uitgegeven. dreigde Al-Faran de gijzelaars te vermoorden tenzij de regering akkoord zou gaan met de vrijlating van 21 militanten uit Kashmir. onder wie vier ..opperbevelhebbers", die op beschuldiging van terrorisme werden vastgehouden. Op 24 juli sloot de regering nadrukkelijk uit dat er militanten uit Kashmir zouden worden vrijgelaten in ruil voor de vrijlating van de vijf gijzelaars. Wel riep zij de ontvoerders opnieuw op om de gijzelaars onvoorwaardelijk vrij te laten Berichten dat twee van de gijzelaars op 22 juli bij een mislukte reddingsoperatie gewond waren geraakt in pen vuurgevecht tussen de politie en militanten uit Kashmir bij Sheshnag in het Pahalgam-gebied. waren eerder al met kracht ontkend door de regering. Functionarissen beweerden dat de gijzelaars door hun overvallers waren verwond

Er werd gezegd dat Britse en Amerikaanse diplomaten intussen enkele Moslim-regeringen en afscheidingsbewegingen uit Kashmir hadden benaderd om de vrijlating van de gijzelaars te helpen bewerkstelligen.

Op 8 juli veroordeelde Pakistan de ontvoeringen en riep het op de gijzelaars vrij te laten. Ook in een officiele verklaring van Saoedi-Arabie op 17 juli werden de ontvoeringen afgekeurd. De All Party Hurriyet Conference. een overkoepelende organisatie van de afscheiclingsbewegingen van Kashmie maakte op 11 juli bekend dat zij zou proberen degijzelaars te redden.

Bij ander separatistisch geweld in Kashmir werden ten minste 13 mensen gedood en raakten volgens schattingen 60 mensen gewond, toen op 20 juli een bom ontplofte in een drukke handelswijk van Jammu. Nog eens 33 mensen raakten gemond bij een volgende bomexplosie in Jammu op 26 juli.

Moord op Westerse gijzelaar

De moord op een van de vijf Westerse staatsburgers die in juli door Al-Faran in Kashmir waren gegijzeld, werd in augustus wereldwijd veroordeeld.

Het onthoofde lichaam van Hans Christian Ostro, een Noor die op 8 juli was ontvoerd. werd op 13 augustus in een bos ongeveer op 50 km ten zuidoosten van Srinagar gevonden. De moord werd door Al-Faran een vergelding genoemd voor de weigering van de Indiase regering om 31 gedetineerde militanten uit Kashmir vrij te iatcn.

De moord op Ostro, en de daaropvolgende bevestiging na de lijkschouwing dat hij zwaar was gemarteld, vergrootten de bezorgdheid om de veiligheid van de overige gijzelaars. In een op 18 augustus uitgegeven verklaring dreigde Al-Faran de overgebleven vier gijzelaars te doden tenzij haar eisen werden ingewilligd. Ook waarschuwde de groepering dat ..de gijzelaars zouden sterven" als de Indiase regering een reddingspoging ondernam. Uit sommige berichten bleek echter dat de autoriteiten contacten onderhielden met de ontroerder in een poging om de gijzelaars vrij te krijgen. Ook werd aangenomen dat sommige Westerse regeringen diplomatieke druk hadden uitgeoefend op Pakistan om zijn invloed op afscheidingsbewegingen uit Kashmir aan te m-cnden. om de impasse te doorbreken.

Officiële en internationale reacties

Op 14 augustus zei Rajesh Pilot. een staatsminister van binnenlandse zaken belast met binnenlandse veiligheid, dat ..er geen sprake van was dat er militanten zouden worden vrijgelaten in ruil voor de gegijzelde buitenlandse toeristen". Maar tegelijkertijd duidden berichten erop dat de regering bereid was

Een foto van de vijf Westerse gijzelaars in Kashmir met onder (v.l.n.r.) Hans Christian Ostro (Noorwegen). Keith Mangan (Groot-Brittannië) en Donald Hutchings (VS). en boven (v.l.n.r.)Dirk Hasert (Duitsland)en Paul Wells (Groot-Brittannie).Deze fotozouop 19 juli 1995 zijn genomen.

om de ontvoerders een vrije aftocht over de grens naar het door Pakistan bezette deel van Kashmir teverlenen.

Op 15 augustus beschuldigde premier Narasimha Rao Pakistari ervan Ostro's moordenaars te helpen en op te stoken Pakistan, dat de moord had veroordeeld verwierp deze beschuldiging als .ongegrond"

Ondertussen werd gemeld dat de Amerikaanse president Bill Clinton de premier van Pakistan. Benazir Bhoetto, telefonisch had verzocht om in te grijpen, en dat Bhoetto vervolgens contact had opgenomen met Maulana Fazlur Rahman, een politieke bondgenoot en leider van de Jamiat-i-Ulama-i-Islam (JUI), die nauwe banden onderhield met afscheidingsbewegingen uit Kashmir. Fazlur Rahman had er naar verluidt mee ingestemd te pogen de ontvoerders te overreden om de overige gijzelaars niet te doden.

Op 29 augustus kreeg een van de gijzelaars toestemming van zijn overvallers om via de radio contact op te nemen met tussenpersonen die namens de regering optraden. Functionarissen meenden dat dit gebaar betekende dat Al-Faran zich minder hard opstelde.

Veroordeling door groeperingen uit Kashmir

De acties van Al-Faran werden krachtig veroordeeld door andere afscheidingsbewegingen uit Kashinii-.

Op 16 augustus organiseerde de All Party Hurriyet Conference. een koepelorganisatie van meer dan 30 belangrijke separatistische groepen, uit protest tegen de moord op Ostro een algemene staking in Srinagar, waaraan op grote schaal werd deelgenomen.

In een later die dag uitgegeven verkla- ing verwierp Al-Faran echter de kritiek op haar acties met de woorden: ,,Wijzijn hier niet om ons door mie dan ook te laten betuttelen". Al-Faran ontkende ook dat zij als agent van een buitenlandse regering optrad.

Aanhoudende pogingen om Westerse gijzelaars vrij te krijgen

In september werden de pogingen voortgezet om de vier Westerse gijzelaars vrij te krijgen, die nog steeds gevangen werden gehouden door Al-Faran.

Er kwamen weinig bijzonderheden aan het licht over de onderhandelingen met de ontvoerders. Begin september hadden deze erin toegestemd iri contact te treden met de regering, hoewel zij tegelijkertijd hun dreigement om de gijzelaars te doden herhaalden Op 17 september werd dit contact abrupt verbroken na berichten dat de ontvoerders hadden geweigerd de gijzelaars op humanitaire gronden vrij te laten. Op 27 september verklaarde een functionaris dat de autoriteiten er niet in waren geslaagd het contact met de ontvoerders te herstellen. Hij bevestigde voorts dat één van de gijzelaars in een dorp door een plaatselijke dokter was behandeld voor een oogontsteking.

Nieuw geweld in Kashmir

De pro-Pakistaanse Kashmir-groep Hizbul Mujahadin eiste de verantwoordelijkheid op voor een aanslag met een autobom op 4 september in Srinagar. waarbij minstens 15 mensen werden gedood Op 7 september ontplofte een bom in het kantoor van de BBC in Srinagar waarbij een journalist uit Kashmir om het leven kwam

Eind september waren er berichten dat er binnen het separatistische Bevrijdingsfront voor Jammu en Kashmir (JKLF) een strijd om het leiderschap werd gevoerd. Hierbij zou een factie onder leiding van de in India gevestigde Yaseen Malik het gezag van de in Pakistan woonachtige JKLF-leider Amanullah Khan hebben betwist.

ONTWIKKELINGEN IN ANDERE DEELSTATEN

Van juni - september deden zich in onderstaande deelstaten o.a. de volgende ontwikkelingen voor.

Nieuwe premier in Andhra Pradesh

De deelstaatminister van financiën, Chandrababu Naidu, werd op 1 september benoemd tot premier van Andhra Pradesh na het aftreden van N.T. Rama Rao op 31 augustus.

Naidu's benoeming betekende het einde van een politieke crisis die werd aangewakkerd door nicningsrcrschillen binnen de regerende Telugu Desam en een familievete over de politieke ambities van de vrouw van Rama Rao. Lakshini Parvati, welke leidde tot een verwijdering tussen Rama Rao en zijn schoonzoon Naidu. De crisis escaleerde ou 25 aunustus. toen Naidu zich. met steun van 152 van de 225 afgevaardigden van de Telugu Dcsam. afscheidde van de hoofdgroep en de Telugu Desam Legislature Party vormde. Daarop besloot Rama Rao. die kon rekenen op een motie van wantrouwen nadat zijn verzoek om ontbinding van de deelstaatassemblée was afgewezen, af te treden.

Aftreden gouverneur Himachal Pradesh

Op 10 september trad Sudhakarrao Naik, die in juli 1994 was benoemd tot gouverneur (zie pag. 799/2-'94), af temidden van onbevestigde berichten dat hij van plan was zijn politieke carrière te hervatten.

Premier van Pnnjab vermoord. Opvolging en onderzoek moord

Beant Singh (73). die sinds 1992 premier van Punjab was (zie pag. 574/1-'92), kwam op 31 augustus om het leven door een explosie van een autobom buiten de kantoorgebouwen van de deelstaatregering in Chandigarh. evenals 12 andere personen. De militante afscheidingsbeweging van de Sikhs, de Babbar Khalsa International, die actief was in de jaren '80. eiste de verantwoordelijkheid voor de moord op.

Op 31 augustus werd de minister van

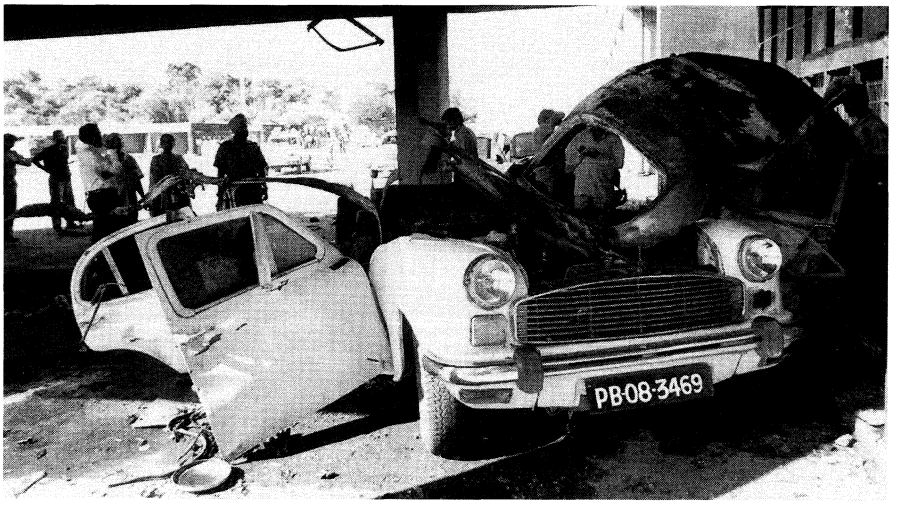

De door een bom verwoeste auto van premier Beant Singh van Punjab. die bij de aanslag in Chandigarh op 31 augustus 1995 om het lrren kwam.

gezondheid en welzijn van Punjab, H.S. Brar, beëdigd als waarnemend premier. Op 8 september volgde de beëdiging van Brar als premier van Punjab.

Begin september bevestigden opsporingsambtenaren die waren belast met het onderzoek van de moord op Beant Singh dat de aanslag een zelfmoordactie was geweest Op 12 september verklaarden politiefunctionarissen dat zij vier mannen hadden gearresteerd in verband met de moord

Protest in Tamil Nadu tegen uitgaven voor bruiloft door premier

Premier Jayaram Jayalalitha was de hoofdfiguur in een conflict over de buitensporige financiering van de bruiloft van haar pleegzoon op 6 en 7 september. Oppositiepartijen beschuldigden haar ervan Rs 1 mrd ($32 mln) aan overheidsgelden te hebben gebruikt om de bruiloft te financieren. Jayalalitha sprak de beschuldigingen tegen, maar betoogde ook dat zij vanwege haar positie als premier goed voor de dag moest komen.

Nieuwe regering in Uttar Pradesh

Mayawati van de Bahujan Samaj Partij (BSP) werd op 3 juni beëdigd als premier van Uttar Pradesh, het eerste lid van de Dalit-kaste (,,onaanraakbaren") dat een deelstaatregering zou leiden. Haar benoeming volgde op de terugtrekking op 1 juni van de BSP uit de coalitieregering die geleid werd door Mulayam Singh Yadav van de Samajwadi Partij (SP),en de succesvolle claim van de BSP dat zij met behulp van oppositiepartijen een alte natieve regering kon vormen. De BSP had de SP er eerde van beschuldigd dat zij niet in staat was een toenemende verstoring van de openbare orde in de deelstaat tegen te gaan.

Op 20 juni won Mayawati een motie van vertrouwen in het parlement van de deelstaat.

OVEREENKOMST MET CHINA OVER TROEPENVERMINDERING

Van 18-20 augustus werden er in New Delhi grensbesprekingen gehouden met China, overeenkomstig de bepalingen van de Chinees-Indiase vredesovereenkomst van september 1993 (zie pag. 73/2/3-'94). De besprekingen eindigden met een akkoord tussen beide landen om hun troepen uit vier grensposten in Arunachal Pradesh langs de bet iste Himalayagrens terug te trekken. (Voor eerdere rondes van de grensbesprekingen na het vredesakkoord van september 1993, zie pag. 441/2-'94.)

De troepenverminderingen, die door functionarissen werden begroet als een doorbraak bij het kweken van wederzijds vertrouwen, zouden later in het jaar plaatsvinden. Beide partijen benadrukten echter. dat de verminderingen zouden doorgaan ,.onverminderd de respectieve posities langs de de facto grens (line of actual control, LAC) . In het akkoord van 1993 was bepaald dat beide partijen de LAC zouden respecteren en in acht nemen in afwachting van een definitieve grensovereenkomst.

SPOORWEGONGELUK

Op 20 augustus kwamen bijna 350 mensen om het leven bij een van 's lands ergste spoorwegongelukken in Firozabad (Uttar Pradesh), ongeveer 240 km ten zuidoostenvan New Delhi.

Het ongeluk gebeurde toen de Kalindi-expres op weg naar New Delhi moest stoppen na een koe te hebben geraakt. waarbij de remmen beschadigd raakten. Als gevolg van een verkeerd sein botste de Purshottam-expres, die eveneens op weg was naar New Delhi. vervolgens achterop de Kalincli-expres.

Premier Rao, die tijdelijk de spoorwegportefeuille beheerde omdat de minister van spoorwegen C.K Jaffer Sharief in het buitenland was voor een medische behandeling, beval een onmiddellijk onderzoek. De oppositionele politici lieten zich hiermee niet sussen en tijdens een verhit debat in de Lok Sabha (Lagerhuis) op 21 augustus eisten ze het aftreden van Rao.

STERKE WAARDEDALING VAN DE ROEPIE

Medio september daalde de roepie sterk in waarde ten opzichte van de Amerikaanse dollar. Deze waardedaling werd toegeschreven aan een stijging van de invoer: een vertraging van de buitenlandse investeringen en een vergroting van het handelstekort.

Op 15 september bereikte de roepie een 'e-corddieptepunt van Rs 35 ten opzichte van de dollar, een daling met ongeveer 11.B procent in de voorafgaande maand. Op 16 september sloot minister van financiën Manmohan Singh uit dat de regering zou interveniëren om de roepie te stabiliseren. Hij voegde eraan toe dat ..India zich moest aanpassen aan het systeem van de internationale markt"

REORGANISATIE KABINET

Premier P V Narasimha Rao ging op 13 en 16 september over tot reorganisatie en uitbreiding van zijn kabinet, in een kennelijke poging zijn politieke gezag op te vijzelen, dat onder druk was komen te staan na een reeks electorale tegenslagen (zie pag. 218/2 e.v. en 499/2 e.v.-'95). Van de nieuwelingen in het kabinet vertegenwoordigden velen de deelstaten Karnataka en Maharashtra. waar Rao's Congrespartij (I) slechte resultaten had geboekt bij de deelstaatverkiezingen.

Enkele kabinetscollega's zouden naar verluidt ontevreden zijn over hun nieuwe post, in het bijzonder Rajesh Pilot, voorheen staatsminister van binnenlandse zaken belast met binnenlandse veiligheid, die werd benoemd tot staatsminister (met onafhankelijke verantwoordelijkheid) voor milieu en bosbouw. Zijn overheveling naar een minder invloedrijk ministerie zou te maken hebben met zijn besluit de omstreden geestelijke gids (guru) van Rao, Chandraswamy, te ondervragen. Dcze zou contacten onderhouden met Dawood Ibrahim, de hoofdverdachte in verband met een reeks autobomexplosies in Bombay in maart 1993 (zie pag. 588/1 e.v.-'93).

Per 16 september waren de portefeuilles in de regering als volgt verdeeld:

Kabinetsministers:
Preinier; minister van defensie. atooinenergie, wetenschap en technologie, ruimteonderzoek. oceaanontwikkeling. electronica. aangelegenheden Jammu en Kashmir - P.V. Narasimha Rao; buitenlandse zaken – Pranab Mukherjee; zonder portefeuille – Dinesh Singh. financiën - Manmohan Singh: binnenlandse zaken – S.B. Chavan: ontwikkeling menselijke hulpbronnen - Madhav Rao Scindia; landbouw - Bajram Jakhar: gezondheid en gezinszorg – A.R. Antulay; spoorwegen – C.K. Jaffer Sharief: burgerluchtvaart en toerisme – Ghulam Nabi Azad: civiele voorraden. consumentenzaken en openbare distributie – Buta Singh: welzijn - Sitarem Kesri: waterbronnen en parlementszaken - V.C. Shukla; energie - N.K.P. Salve; chemicaliën en kunstmest - Ram Lakhan Singh Yadav: voedselvoorziening – Ajit Singh, arbeid – G. Venkat Swami+: voorlichting en omroep – P.A. Sangma+; werkgelegenheid op het platteland en plattelandszaken - Jagannath Mishra; industrie – K. Karunakaran. De portefeuille van stadszaken en werkgelegenheiden die van textiel bleven vacant.

Staatsministers met onafhankelijke *verantwoordelijkheid*:
Steenkool – Jagdish Tytler+; planning en uitvoering programma - Balram Singh Yadav+; mijnbouw – Giridhar Gomango+; milieu en bosbouw – Rajesh Pilot+: textiel – Kamal Nath+: voedselvenverkende industrieën – K.P Singh Deo+; staal - Santosh Mohan Deb: communicatie - Sukh Ram: olie en aardgas – Satish Sharma: handel – P. Chidambaram; wegtransport – Rajashekhara Murthy'; stadsontwikkeling – R.K.Dhawan*

Staatsministers:
Consumentenzaken en openbare distributie - Vinod Sharma'; civiele voorraden – mevr. Krishna Sahi+: personeel. openbare klachten en pensioenen – mevc Margaret Alva; parlementszaken – Matang Singh: bureau van de premier: atoomenergie en ruimteonderzoek. wetenschap en technologie – Bhuvanesh Chatuverdi; bureau van de premier en welzijn – Aslam Sher Khan*:

stadszaken en armoedebestrijding. parlementszaken - S.S. Ahluwalia*; jeugdzaken en sport - Mukul Wasnik+; buitenlandse zaken - R.L. Bhatia en Salman Kursheed: binncnlandsc zaken - Ram Lal Rahi+, Syed Sibte Razi' en Meijinlung Kamson*: chemicaliën en kunstmest. electronica eri oceaanontwikkeling - Eduardo Faleiro+: toerisme - mevr. Sukhbans Kaur+; burgei-luchtvaart en toerisme - G.Y. Krishnan*; financien - Debi Prasad Pal* en M V. Chandrashekhara Murthy; recht. justitie en bedrijfszaken - H.R. Bhardwaj; landbouw - Arvind Netam en Mohammed Ayub Khan*: defensie. parlementszaken - Mallikarjun; defensieproduktie en voorrader, - Suresh Pachouri': energie - mevr. Urmilabehn Patel: waterbronnen - P.V. Rangayya Naidu; niet-conventionele energiebronnen - P.J. Kurien : industrie - C Silvera" en M. Arunchalam: spoorwegen - Suresh Kalmadi*; plattelandsontwikkeling - Uttambhai Patel; werkgelegenheid platteland en parlementszaken - Vilas Muttemwar*; plattelandsontmikkeling (ontwikkeling woeste grond) - kolonel Ram Singh; ontwikkeling menselijke hulpbronnen (onderwijs) - Kripa Sindhu Bnoi': gezondheid en gezinszorg - Paban Singh Ghatowar+; welzijn - K.V. Thangka Balu: ontwikkeling menselijke hulpbronnen (cultuur en onderwijs) - mevr. Selja+; ontwikkeling menselijke hulpbronnen (ontwikkeling vrouwen en kinderen) - mevr. Vimla Verma*; voorlichting en omroep - P.M. Sayeed+.

* Nieuwe benoeming.
+Anderetaken.

(Vor.ber.pag. 498/3 e.v.-1995)

KAZACHSTAN

KERNWAPENVRIJE STATUS

Op 24 mei 1993 maakte het ministerie van buitenlandse zaken bekend dat alle kernwapens die sinds het Sowjet-tijdperk op het grondgebied van Kazachstan aanwezig waren. waren teruggebracht naar Rusland of vernietigd. Als laatste werd op 31 mei een instabiele atoombom, die lag begraven in het nucleaire testgebied bij Semipalatinsk, vernietigd nadat experts hadden geconcludeerd dat het te gevaarlijk was om het wapen te ontmantelen.

VOORAANSTAANDE ETNISCHE RUS VEROORDEELD

Boris Soeproenjoek, een vooraanstaande etnisch Russische journalist, was volgens de Kazachstaanse krant Chalyk Kenesi van 25 mei veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf ,,wegenslaster en fascistische propaganda". Soeproenjoek was in september 1994 veroordeeld wegens het ..doen ontstaan en aanwakkeren van etnische onenigheid" (zie pag. 223/3-'95), maar dit vonnis was later vernietigd door het Hooggerechtshof.

PRIVATISERING OLIEMAATSCHAPPIJEN

Op 8 juni maakte premier Akezjan Kazjageldin bekend dat drie oliemaatschappijen zouden worden geprivatiseerd.

Kazjageldin zei dat 90 procent van de aandelen in de maatschappijen. Joezjneftegaz, Aktjoebneft en de olieraffinaderij Tsjimkent gedurende de volgende twee tot vijf jaar zouden worden verkocht en naar schatting S 3 m!-d zouden opbrengen. Uit het besluit bleek dat de regering een voorstander was van marktgerichte hervormingen. veel voorinalige communistische republieken hadden zich terughoudend getoond om ondernemingen in strategische economische sectoren tc privatiseren

REGERINGSWIJZIGING

Minister van justitie Nagasjibaj Sjajkenow werd op 4 juli ook benoemd tot vice-premier.

VORMING VAN CONSTITUTIONELE COMMISSIE

President Noersoeltan Nazarbajew ondertekende op 22 mei een resolutie voor de vorming van een commissie van deskundigen die onder zijn leiding een nieuwe grondwet zou gaan opstellen.

PUBLIKATIE VAN ONTWERPGRONDWET. KRITIEK VAN CONSTITUTIONEEL HOF EN MINDERHEIDSGROEPERINGEN

Op 4 juli werd een nieuwe ontwerpgrondwet gepubliceerd. President Noersoeltan Nazarbaje benadrukte dat het ontwerp de erkenning van ,,gelijkerechten voor alle burgers" zou inhouden en ,.garanties tegen machtsmisbruik". Het Constitutionele Hof van Kazachstan, leiders van minderheidsgroeperingen en vakbonden protesteerden echter gezamenlijk tegen het ontwerp, en keurden het af als ondemocratisch.

Er was onder meer kritiek op de bepalingen dat de naam van het land zou worden gewijzigd van Republiek Kazachstan in Kazachse Republiek, dat het Kazachs de enige officiële taal zou worden, dat dubbel staatsburgerschap niet meer mogelijk was. dat het verboden was in overheidsinstellingen vakbonden op te richten, en dat buitenlandse financiering van vakbonden beperkt werd.

Op 12 juli werdgemeld dat zes van dc 10 leden van het Constitutionele Hof hun bezwaren tegen de ontwerpgrondwet formeel kenbaar hadden gemaakt in een brief aan president Nazarbajew. De rechters beweerden dat het ontwerp in vergelijking met de bestaande grondwet .de mensenrechten beknotte en het principe van machtsdeling verstoorde".

Bij hun protest sloten zich vakbondsleiders en leiders van minderheidsgroeperingen aan, met name vertegenwoordigers van de Russische gemeenschap in het land.

Op 10 juli riep de Federatie van Vakbonden van Kazachstan haar leden op zich te verzetten tegen de ontwerpgrondwet omdat deze de basisprincipes van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) schond.

Op een demonstratie in Alma Ata op 27 juli uitte de Slavische beweging Lad eveneens kritiek op de ontwerpgrondwet, omdat deze ,,voorbij ging aan kwesties als een dubbel staatsburgerschap en de erkenning van het Russisch als officiële taal".

CONSTITUTIONEEL REFERENDUM

Ruim 89 procent van de kiezers stemde in een op 30 augustus gehouden nationaal referendum vóór de nieuwe grondwet die het middelpunt van controverses was sinds juli. toen zijn ontwerp-bepalingen door de oppositiepartijen als ondemocratisch waren afgewezen.

Begin augustus verklaarde president Noersoeltan Nazarbajew dat het Constitutionele Hof, waarmee hij eerder in conflict was geraakt vanwege de ontbinding van het parlement (zie pag. 506/3 e.v.-'95). zou worden vervangen door een Constitutionele Raad; de president had recht van veto over de beslissingen van de Raad. Critici stelden dat Nazarbajew, die zijn ambtstermijn al had verlengd tot het jaar 2000 (zie pag. 507/2 e.v.-'95).door deze maatregel een onbeperkte macht zou krijgen.

Op 1 augustus trachtte Nazarbajew de leiders van minderheidsgroeperingen gerust te stellen door erin toe te stemmen het voorstel te laten vallen dat de naam van het land zou veranderen van Republiek Kazachstan in Kazachse Republiek.

(Vor.ber.pag. 506/1 e.v.-1995)

KIRGIZSTAN

INTERNATIONALE KREDIETEN

De Wereldbank en een groep van internationale donoren zegden Kirgizstan op 30 mei 1995 kredieten toe ter waarde van in totaal $ 680 mln voor begrotingssteun en investeringsprojecten. De toekenning was het resultaat van een ontmoeting onder auspiciën van de Wereldbank op 30 mei in Parijs tussen pre-

mier Apas Joemagoelow en vertegenwoordigers van donorlanden.

BEGROTING VOOR 199.5 GOEDGEKEURD

Op 12 juni keurde het parlement van Kirgizstan de begroting voor 1993 goed.

De inkomsten werden geschat op 3,88 mrd som en Ce uitgaven op 5,97 mrd som. Het te verwachten tekort van 2,09 mrd som bedroeg 12,5 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP),een aanzienlijke stijging in vergelijking met de 6,7 procent in 1994, hetgeen vooral te wijten was aan de te verwachten lagere belastingopbrengsten.

NIECWE PARTIJ

De Russische krant *Selskaja Zjizn* van 15 juni meldde de oprichting van de Agrarische Arbeiderspartij, met als voorzitter Oesoen Sadykow. De partij vertegenwoordigde werknemers in de agrarisch-industriële sector. Volgens de krant had Sadykow beloofd ,.het verval van het platteland" tegen te gaan.

NIEUWE MINISTER VAN VERVOER

Op 11 augustus werd Toktorbek Adykejew door president Askar Akajew benoemd tot minister van vervoer; de benoeming moest nog door de Chenesj (parlement) worden goedgekeurd. Adykejew volgde Madybek Oblesow op, die op 26 juli was ontslagen op beschuldiging van corruptie.

(Vor.ber.pag. 508/1/2-1995)

MONGOLIË

OPENING EFFECTENBEURS ULAN BATOR

De eerste effectenbeurs van het land ging op 28 augustus 1995 open voor het publiek, toen de 1.2 mln Mongoliërs die bonnen hadden gekregen voor aandelen in staatsbedrijven, hun aandelen mochten inruilen voor geld.

BEZOEK VAN DE DALAI LAMA

De Dalai Lama, de geestelijk leider van het lamaïsme - de in Tibet en Mongolië meest voorkomende vorm van boeddhisme -, begon op 4 augustus een bezoek aan Mongolië.

Hoewel er sinds 1937. toen het boeddhisme verboden werd, geen sprake meer was geweest van grootschalige godsdienstbeoefening in het openbaar, weerspiegelde het bezoek van de Dalai Lama toch een opleving van het boeddhisme in Mongolië. Het voornaamste doel van zijn bezoek was de Mongoliërs voor te bereiden op het ontvangen van de Kalachakra. een soort geestelijke inwijding die meestal aan grote groepen mensen wordt gegeven.

PRESIDENT OCHIRBAT IN EUROPA

Op 18 september begon president Punsalmaagiyn Ochirbat een tiendaagse rondreis door Europa. waarbij hij bezoeken bracht aan Duitsland, Hongarije en België.

(Vor.ber.pag. 225/1/2-1995)

OEZBEKISTAN

OPRICHTING NIECWE PARTIJEN

Op 25 mei 1995 werd in Tasjkent een nieuwe, regeringsgezinde partij opgericht, Chalq Birligi (Volkseenheid). Als doelstellingen noemde de partij de eenwording van het volk, sociale en politieke stabiliteit en versterking van de rol van de intelligentsia.

Op 3 juni vond de oprichtingsvergadering plaats van de Democratische Partij voor Nationaal Herstel. waarbij de academicus Aziz Qajoemow tot voorzitter werd gekozen.

De krant *Prawda* Wostoka van 25 mei meldde in haar bericht over de oprichting van de partij dat verscheidene prominente Oezbeekse intellectuelen er lid van waren. en dat de partij onder meer als doelen had de oprichting van een rechtsstaat en van een democratische samenleving, en meer steun voor de ontwikkeling van wetenschap en technologie.

SAMENSTELLING VAN HET KABINET

De Oli Majlis (het parlement) van Oezbekistan vernieuwde op 6 mei het mandaat van het zittende kabinet. De samenstelling van het kabinet was als volgt:

Premier - Abdoelhasjim Moetalow; eerste vice-premier - Ismail Dzjoerabekow: vice-premier - Joeri Pajgin: vice-premier - Roestan Joenoesow: vice-premier, financiën - Bachtiar Hamidow; vice-premier - Saidmoechtar Saidqasimow: vice-premier, buitenlandse economische betrekkingen - Otkir Soeltonow*: vice-premier - Mirabror Oesmanow+: vicepremier, voorzitter Comité voor Staatseigendom (privatisering) - Wiktor Tsjzjen+; vicepremier. voorzitter Vrouw-encomité - mevr. Dilbar Ghoelomowa*; binnenlandse zaken - Zokirjon Almatow*; defensie - generaal-majoor Roestan Ahmadow: buitenlandse zaken - Abdoelaziz Komilow: justitie - Alisjer Mardijew*; energie en elektrificatie - Waleri Otajew*; landbouw - Rasoelmat Hoesanow*; watervoorziening en landverbetering - Rim Ginjiatoellin+; verbindingen - Kamildzjan Rachimow: onderwijs - Jora Joldosjew*; hoger en voortgezet gespecialiseerd onderwijs - Oqil Salimow"; culturele zaken - Erkin Hajitbojen.": gezondheidszorg - Sjawkat Karimow; sociale zekerheid - Bachodir Oemoerzoqoxv': arbeid - Oqiljon Obidow*: gemeentelijke economie - Wiktor Michajlow+.

* Nieuwe of niet eerder vermelde benoeming.

\+ Gewijzigde portefeuille.

Kabinetswijzigiiigen

Op ti september werd Kamildzjan Rachimow benoemd tot vice-premier. Tot zijn opvolger als minister van verbindingen werd op 21 september benoemd Tahir Ghafoerowitsj Rahimow.

(Vor.ber.pag. 508/3 e.v.-1995)

PAKISTAN

GEWELDSESCALATIE IN KAKACHI. NIEUWE STRIJD OVER WET OP GODSLASTERING. BESPREKINGEh" TUSSEN REGERING E N MQM VOORGESTELD

Ook in mei 1993 zette de geweldsspiraal van politieke en sektarische strijd in Karachi (zie pag. 444/1 e.v.-'95) door met een steeds hoger aantal slachtoffers. Elders werd de regering geconfronteerd met felle protesten van religieuze partijen, die boos waren op plannen om de wet op godslastering te wijzigen.

Een groot gedeelte van het geweld in Karachi. waarbij in mei meer dan 100 mensen om het leven kwamen. werd geweten aan geschillen tussen rivaliserende facties van de Urdu-sprekende etnische partij. de Mohajir Qaumi-beweging (MQM). Bij een van de zwaarste vuurgevechten in de stad tot dan toe. werden op 22 mei ten minste 20 mensen doodgeschoten tijdens een algemene staking die de MQM had uitgeroepen om te protesteren tegen een operatie van de veiligheidsdienst. Nog eens 28 mensen raakten gewond toen betogers bussen en auto's in brand staken. Eerder waren er op 18 en 19 mei 13 personen om het leven gekomen tijdens botsingen tussen MQM-aanhangers en de politie in Karachi.

Op 29 en 30 mei werden nog eens 13 mensen doodgeschoten bij aanslagen in verschillende delen van de stad.

Op 29 mei verbood de regering ongeveer 40 ,,onrust zaaiende" islamitische geleerden vanuit Punjab de provincie Sind binnen te komen in een poging verder sektarisch geweld tussen sjiieten en soennieten te voorkomen vóór het begin van de sjiitische heilige maand Moharram.

Controverse over wet op godslastering

Op 28 mei benadrukte premier Benazir Bhoetto dat godslastering een halsmisdaad zou blijven, hoewel er ,,procedu-

rele veranderingen" zouden worden ingevoerd om de wet meer in overeenstemming te b engen met de beginselen van de Islam r

Bhoetto deed haar belofte tijdens een periode van landelijke stakingen (27-29 mei) die waren uitgeroepen door religieuze partijen in het kader van hun campagne tegen voorstellen om de in 1991 afgekondigde wet op godslastering (zie pag 64113-'91) te wijzigen. De door de regering begin mei aangekondigde wetswijzigingen stelden onder meer een gevangenisstraf van 10 jaar op het uiten van valse beschuldigingen van godslastering. In februari had het Hooggerechtshof van Lahore twee van godslastering beschuldigde christenen vrijgesproken op grond van onvoldoende bewijsmateriaal (zie pag. 443/2 e.v.-'95).

Escalatie geweld in Karachi

Tijdens een hevige escalatie van politiek geweld kwamen in juni volgens officiële berichten meer dan 297 mensen om het leven in Karachi. De regering stelde de MQM, en met name de aanhangers van factieleider Altaf Hussain, verantwoordelijk voor een groot deel van het geweld. Sommige waarnemers beweerden echter dat de crisis was verergerd door de onverzoenlijkheid van de regerende Pakistan People's Party (PPP) en haar weigering om met de MQM te onderhandelen.

De jongste onrust werd teweeggebracht door een woordenwisseling tussen premier Benazir Bhoetto en Hussain. In een toespraak op 25 mei beschuldigde Bhoetto Hussain en zijn aanhangers ervan dat ze ,,onpatriottische terroristen" waren die zich inlieten met ..een oproer tegen de staat". Hussain. die op dat moment in ballingschap in Londen verbleef. beweerde dat Bhoetto's opmerkingen neerkwamen op een belastering van alle Urdu sprekende migranten uit India (muhajirs)en verklaarde plechtig dat hij Karachi zou lamleggen als ze zich niet in het openbaar verontschuldigde.

De kans op zo'n vergeldingsactie door Hussains factie was vergroot door de moord op een topman van de MQM medio juni en de vermeende verkrachting van de zuster van een MQM-activist door een bende. die naar verluidt uit PPP-werkers bestond. Tijdens een staking van 24-26 juni wisselden gewapende bendes schoten met veiligheidstroepen en wierpen ze granaten naar een politiebureau in een sloppenwijk van de binnenstad. In de drie dagen van geweld werden 28 doden gemeld.

Vredesbesprekingen voorgesteld

Op 27 juni maakte Bhoetto de oprichting van een commissie van alle partijen bekend, die onder leiding stond van minister N.D. Khan (recht en justitie. parlementaire zaken) en die besprekingen zou voeren met ,,gekozen" MQM-leiders.

Een eerder regeringsaanbod om besprekingen te houden met de MQM was op niets uitgelopen nadat Hussain op directe besprekingen met Bhoetto had aangedrongen. Ondertussen werd gemeld dat de regering de medewerking van Interpol had verzocht voor de arrestatie en uitlevering van Hussain om in Pakistan terecht te staan wegens aanklachten van terroristische activiteiten

Tijdelijk persverbod

Zes in Karachi gevestigde Urdutalige kranten, die werden beschuldigd van sensatiezucht bij hun berichtgeving over de uitbarsting van politiek geweld in de stad, werden op 29 juni voor 60 dagen verboden door de regering.

Dit verbod werd op 5 juli opgeheven. Het besluit kwam aan de vooravond van een landelijke persstaking, waartoe was opgeroepen door journalisten en persmedewerkers die het verbod hadden veroordeeld als een schending van fundamentele vrijheden.

BESCHULDIGINGEN TEGEN SHARIF

Op 21 mei diende de regering een aanklacht in tegen oud-premier Mian Mohammad Nawaz Sharif. Hij werd ervan beschuldigd op onwettige wijze geld te hebben ontvangen voor de financiering van twee van zijn bedrijven. Volgens waarnemers was dit de jongste ronde van het conflict tussen Bhoetto en Sharif (zie pag. 147/2-'95).

De regering van Punjab, die oud-premier Sharif ervan beschuldigde in juni 1993 betrokken te zijn geweest bij een samenzwering tegen de regering (zie pag. 662/3-'93), legde hem op 11 juni verraad ten laste. Volgens de berichten bracht deze laatste zaak het totale aantal tegen Sharif aangespannen rechtszaken sinds de Bhoetto-regering weer aan de macht was. op 143.

Aanklachten wegens hoogverraad tegen Sharif ingetrokken

Op 15 september werden de aanklachten wegens hoogverraad die in juni door de regering van Punjab tegen expremier Sharif waren ingediend in opdracht van de federale regering ingetrokken Er werden geen redenen gegeven voor dit besluit.

NIEUWE GOUVERNEURS BENOEMD

Op 21 mei overleed de gouverneur van Punjab, Chaudhry Altaf Hussain, aan een hartaanval. Luitenant-generaal Saroop Khan werd op 19 juni benoemd tot nieuwe gouverneur van Punjab.

Op 22 mei werd Kamal Azfar benoemd tot gouverneur van Sind. Hij volgde Mahmood Haroon op, die de dag daarvoor om gezondheidsredenen was afgetreden. Azfars benoeming kwam tijdens speculaties dat de regering op zoek was naar nieuwe oplossingen om een eind te maken aan het geweld in deze provincie (zie hierboven).

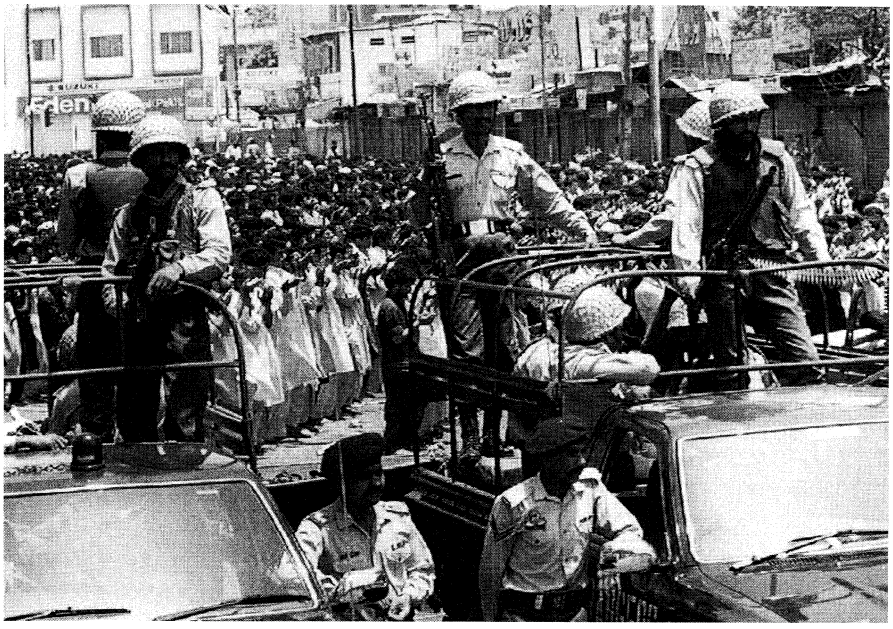

Paramilitaire troepen bewaken een gebedsbijeenkomst van sjiitische moslims in Karachi op 9 juni 1993.

BEGROTISG 1995-1996

De staatsminister van financiën, Makhdoom Shahabuddin, presenteerde op 14 juni in de Nationale Assemblée de regeringsbegroting voor het fiscale jaar 1995-1996

De totale uitgaven werden begroot op Rs 431,22 mrd [illegible] Rs 46 mrd hoger dan in 1994-1995 (zie pag 735/1-'94) De totale inkomsten werden geraamd op Rs 388 mrd, een toename van Rs 31 mrd vergeleken met het herziene bedrag van het afgelopen jaar van Rs 337 mrcl Het resulterende tekort xan Rs 43.11 mrd 5 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) zou door de regering gedeeltelijk worden gefinancierd uit binnenlandse leningen ten bedrage van zo'n Rs 30 mrd. twee keer zo veel als het in 1994-1995 geleende bedrag (S 1,00 = Rs 30.9390 op 16 juni 1993.)

De grootste uitgavenpost werd net als in het voorgaande jaar gevormd door de kosten van schulden. die geraamd werden op Rs 157 mrd De uitgaven voor defensie werden begroot op Rs 115.23 mrd. een toename van zo'n Rs 15 mrd vergeleken met het vorige begrotingsjaar Het totale bedrag dat begroot werd voor de uitgaven van de overheidssector. inclusief onderwijs. zezondheid en huisvesting, bedroeg Rs 96.5 nircl.

Van de federale belastinginkomsten zou Rs 112.5 mrcl aan de provincies worden betaald.

maatregelen omvatten (i) de verlaging van het hoogste plafond voor invoerrechten van 70 procent naar 65 procent; (ii) de verlaging van vennootschapsbelastingen, waaronder de verlaging voor financiële instellingen van 62 naar 60 procent. voor overheidsbedrijven van 39 naar 36 procent en voor overige bedrijven van 49 naar 46 procent; en (iii) belastingheffingen op bonus aandelen \-atier.end van 15 procent voor particuliere bedrijven en van 10 procent voor overheidsbedrijven

Omdat het niet was gelukt het geraamde begrotingstekoit te vei kleinen overeenkomstig de eerder dat jaar met het Inter- taal Monetan Fonds (IMF) afgesproken doelstelling van 4 procent van het BBP, ontstond de vrees voor nog meer uitstel van het vrijgeven van de tweede tranche van een uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit, waarover in februari 1994 met het IMF was onderhandeld (zie pag. 373/1-'94). Op 15 juni beschreef een IMF-functionaris de regeringsbegroting als „een afwijking van ons programma". maar hij voegde daaraan toe: „We blijven onze dialoog voortzetten".

Op 17 juni verdedigde Ehoetto de omvang van het geraamde begrotingstekort door te zeggen: „We geloven in langzame hervormingen zodat ons volk niet te veel wordt belast

UITSTEL BESPREKINGEV TUSSEN REGERING EN MQM OPLAAIEND GEWELD IN KARXCHI HERVATTING EN OPSCHORTING OVERLEG

Op 11 juli begonnen de onderhandelingen tussen de regering en de factie van Altaf Hussain van de Mohajir Qaumi Mahaz (MQM, de vertegenwoordiger van de belangen van de Urdu-sprekende migranten en immigranten uit India). Maar op 31 juli werden ze afgebroken nadat de MQM de regering ervan had beschuldigd niet in te gaan op haar eis om de acties van de politie tegen verdachte MQM-militanten te beëindigen.

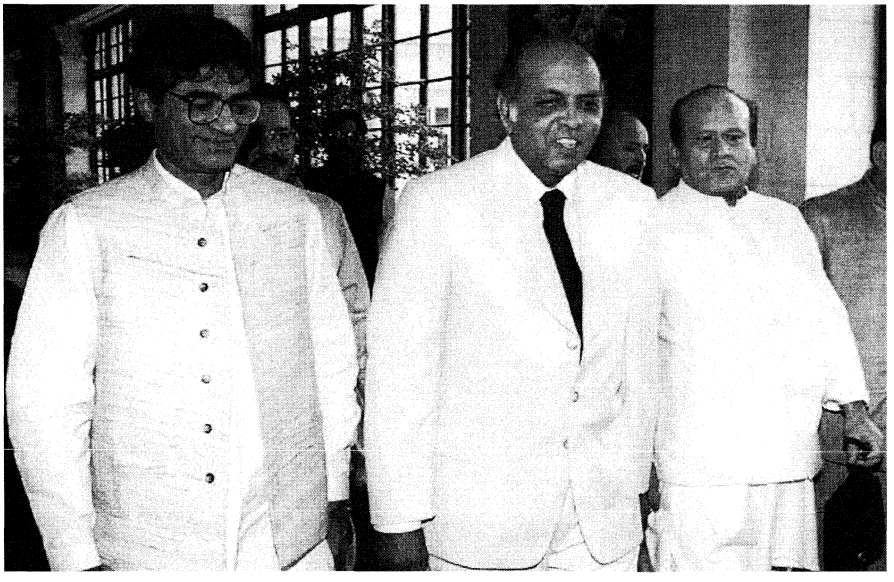

Kamal Azfar (m.). de gouverneur van de provincie Sind. vergezelt de twee hoofdonderhandelaars hij het overleg op 17 juli 1995 in Karachi tussen de regering en de MQM: N.D. Khan (l.), de minister van recht cri justitie, en Ajmal Delhvi (MQM).

MQM-activisten dragen de kist van hun vermoorde leider Aslam Subzwari tijdens de begrafenis in Karachi op 10 juli 1993. Subzwari werd op i juli in politiehechtenis gedood.

Het doel van de besprekingen, die de regering eind juni had voorgesteld (zie hierboven). was het beteugelen van het geweld in Karachi. Er werden vier gespreksrondes gehouden, de eerste twee in Islamabad en de andere in Karachi. voordat de MQM besloot de geplande bijeenkomst op 31 juli te boycotten. Onderhandelaars van beide partijen zeiden aanvankelijk dat zij ..vooruitgang" hadden geboekt bij het oplossen van hun meningsverschillen. Op 17 juli waren beide partijen overeengekomen een gezamenlijke verklaring uit te geven waarin het terrorisme werd veroordeeld en samenwerking werd beloofd om de openbare orde in Karachi te verbeteren.

Oplaaiend geweld

De start van de vredesbesprekingen had weinig effect op het politieke geweld in Karachi. Medio juli bedroeg het officiële dodental sinds het begin van de maand 131. Op 30 juli werd melding gemaakt van nog eens 62 doden.

Tijdens een politieactie tegen verdachte MQM-militanten hadden begin juli meer dan 1.000 politieagenten en paramilitairen de sloppenwijk van Karachi, Orangi Ton-n. naar

verluidt een MQM basis. afgezet en hel telefoonnetwerk afgesloten om de verbindingen van de MQM te ontwrichten.

Hervatting van de hcsprekingeii lussen regering en MQM

Op 29 augustus werden de onderhandelingen hervat tussen de regering en de Altaf Hussain-factie van de MQM De besprekingen werden op 30 augustus verdaagd tot 3 septembei

De hervatting van de besprekingen was in optimistische sfeer begonnen met een aanbod van premier Benazir Bhoetto op 29 augustus om gemeenteverkiezingen te houden in Karachi - een van de belangrijkste eisen van de MQM. Dit aanbod werd naar verluidt gedaan in ruil voor een wapenstilstand van zes maanden door de MQM. Maar in een verklaring, die op 30 augustus werd uitgegeven vanuit zijn ballingsoord in Londen, verwierp Altaf Hussain het voorstel ais een truc ..om tijd te winnen om de door strijd geteisterde provincie (Sind.) verder te onderdrukken".

Op 31 augustus ontkende een regeringsfunctionaris dat Bhoetto aangeboden had een wapenstilstand te sluiten met de Altaf-kactie Hij benadrukte dat zij slechts verzocht had om zes maanden vrede ten einde verkiezingen te houden voor lokale bestuursorganen

Aanhoudend geweld in Karachi

Het langzame tempo van de onderhandelingen werkte de pogingen tegen om het geweld in Karachi te bedwingen.

Op **3** augustus werden trn minste 27 mensen naar verluidt gedood. van mie er 12 in een minibus in de stad werden neergeschoten. Op 15 augustus werden nog eens 14 mensen gedood. En acht mensen kwamen om het leven tijdens een tweedaagse algemene staking die voor 23 en 24 augustus door de MQM was uitgeroepen

Overleg tussen regering en MQM opgeschort

Op 27 september werd bericht dat het overleg tussen de regering en de MQM was mislukt Dit ging vergezeld van een nieuwe uitbarsting van geweld waarbij in Karachi minstens acht personen om het leven kwamen

Op 3 september was het overleg in Karachi herval. Dit was op 13 en 20 september in Islamahad voortgezet. Op 27 september werd bericht dat de MQM had besloten verder overleg dat in Islamabad zou worden gehouden, te boycotten. Hiermee protesteerde dc MQM tegen dc dood van twee MQM-leden die op 25 september in Karachi n-aren doodgeschoten door de politie

Op 18 september maakte de regering bekend dat zij de doodstraf zou invoeren voor wapensmokkelaars. Naai verluidt maakte de maatregel deel uit van pogingen om een einde te maken aan het geweld in Karachi.

OPNIEUW ONENIGHEID OVER VERMEENDE CHINESE RAKETOVEREENKOMST

Na beweringen van Amerikaanse inlichtingendiensten begin juli dat China 30 ballistische raketten van het type LX-11 voor de middellange afstand (480 km) aan Pakistan had verkocht, rees er opnieuw onenigheid over Pakistans vermeende overtreding van het Missile Technology Control Regime(MTCR .zie pag. 145/2/3-'95).

De beschuldigingen, waarvan liet Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken zei dat ze ..serieus" werden genomen, werden op 4 juli met kracht tegengesproken door Chinese en Pakistaanse functionarissen.

VRIJLATING BUITENLANDSE STAATSBURGERS

Een Chinese ingenieur die ontvoerd was door onbekende overvallers bij Dera Ghazi Khan in de Noordwestelijke Grensprovincie. werd op 11 juii vrijgelaten, nadat hij 14 uur was vastgehouden. Twee Duitse ingenieurs die op 26 juni waren ontvoerd bij een elektriciteitscentrale in Shaikh Mohammadi (op ongeveer 3 km van Peshawar), werden op 13 juli vrijgelaten. Een andere Duitse ingenieur die iii dezelfde tijd was ontvoerd. was al op 3 juli vrijgelaten.

SLACHTOFFERS OVERSTROMING

Eind juli werd gemeld dat de overstromingen als gevolg van de zware regenval in de provincies Baluchistan, Punjab en Sind, het leven hadden geëist van meer dan 120 mensen, vari wie de meesten de dood vonden in het dorp Johi in het westelijke district Dadu in de provincie Sind.

CONFERENTIE VIN VROUWELIJKE MOSLIM-AFGEVAARDIGDEN

De eerste conferentie van vrouwelijke parlementariërs uit moslim-landen werd van 1-3 augustus in Islamabad gehouden. Tijdens haar openingstoespraak zei premier Benazir Bhoetto dat de discriminatie van vrouwen in moslim-landen in strijd was mei de islamitische principes, terwijl gedwongen huwelijken in sommige islamitische samenlevingen eerder in de traditie waren geworteld dan in de islamitische wet.

OPRICHTER BCCI GESTORVEN

Agha Hasan Abedi de oprichter van cle Bank of Credit and Commerce International (BCCI), die in 1391 werd gesloten na een internationaal onderzoek naai haar rol in een fraudezaak waar vele milioenen dollars mee gemoeid waren (zie pag 736/1 e v - 91), overleed op 5 augustus in Karachi aan een hartaanval.

OMSTREDEN ONTSLAG VAN PREMIER VAN PUNJAB. OPVOLGER BENOEMD

De regering van premier Bcnazir Bhoetto was het middelpunt van een conflict over haar vermeende rol bij het ontslag op 6 september van de premier van Punjab. Mian Manzoor Ahmed Wattoo. (Voor een soortgelijke crisis in verband met de afzetting vari de premier van de Noordwestelijke Grensprovincie in februari 1994, zie pag 371/1/2-'94 en 733/1/2-'94.)

In juli waren de eerste berichten verschenen over een groeiend conflict tussen Bhoetto's regerende Pakistan People's Party (PPP) en Wattoo. toen de PPP hem beschuldigde van corrupte niet betrekking tot dc verdeling van belangrijke ambten en ontwikkelingsfondsen. Naar werd aangenomen waren de beschuldigingen het gevolg van de al lang bestaande rancune van de PPP tegen Wattoo. In oktober 1993 had tie PPP de post van premier aan Wattoo moeten afstaan in ruil voor de steun van zijn partij. de Pakistan Muslim League (Junejo) (PML-J) teneinde een meerderheid te krijgen en een coalitieregering te vormen in Punjab.

Op 5 september escaleerde de kwestie. toen 14 PPP-ministers uit de regering van Wattoo hun ontslag indienden. Volgens hen was Wattoo te corrupt om in functie te mogen blijven.

Op 6 september schorste president Farooq Ahmed Leghari de provinciale assemblee en plaatste hij Punjab onder federaal bestuur

De oppositiepartijen en een gedeelte van de pers trokken daarop onmiddellijk Legliari's onpartijdigheid in twijfel. Hel besluit van Leghari veroorzaakte ook een politieke machtsstrijd waarbij de PPP naar verluidt intrigeerde om te zorgen dat haar eigen kandidaat tot premier zou worden benoemd. Haar plannen werden klaarblijkelijk gedwarsboomd door de PML-J (die nog altijd met de PPP was verbonden in het Pakistan Democratic Front PDF) waarvan de leider. Hamid Nasir Chatta. steun kreeg voor een van de kandidaten van zijn partij

Op 13 september werd Mohammad Arif Nakai van de PML-J door de assemblée van Punjab gekozen tot de nieuwe premier van Punjab en leider van een PDF-regering. Zijn verkiezing volgde, nadat Wattoo op 12 september niet was verschenen voor de assemblée. Hierna ging men ervan uit dat hij

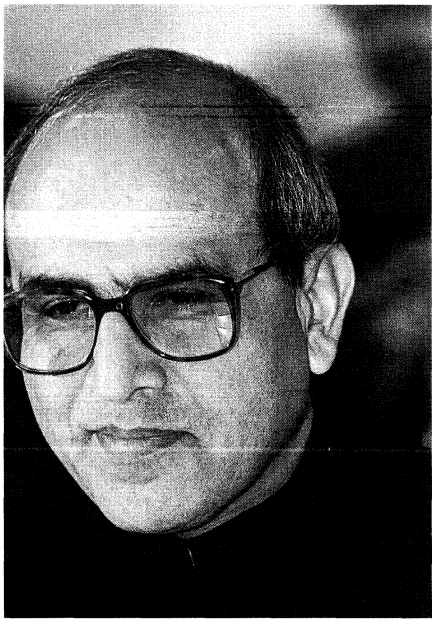

De president van Pakistan, Farooq Ahmed Leghai-i.

bij afwezigheid een motie van vertrouwen had verloren.

AMERIKAANSE SENAAT BESLUIT SANCTIES OP TE HEFFEN

Op 21 september stemde de Amerikaanse Senaat vóór een amendement op het Wetsvoorstel inzake de Toewijzing van Buitenlandse Hulp voor 1996. Hierdoor werd het mogelijk de militaire steun aan Pakistan op beperkte schaal te hervatten en de economische sancties die de VS in oktober 1990 hadden ingesteld (zie pag. 65/1 e.v.-'91). op te heffen. Het besluit werd onmiddellijk ve elkomd door Pakistan, maar een woordvoerder van het Indiase ministerie van buitenlandse zaken verklaarde op 22 september dat dit ,.een wapenwedloop in Zuid-Azië (zou)ontketenen".

Het amendement. dat met 35 tegen 43 stemmen was aangenomen, was ingediend door de Republikeinse senator Hank Brown. Indien het amendement ook door het Huis van Afgevaardigden zou worden aangenomen en niet zou worden tenietgedaan door een presidentieel veto, zou het dienen als een unieke verklaring van afstand t.a.v. het uit 1985 daterende Pressler-amendement op de Wet op de Buitenlandse Hulp. Door dit amendement werd militaire en economische hulp aan Pakistan verboden, tenzij de Amerikaanse president garandeerde dat Pakistan geen atoomwapens bezat.

(Vor.ber.pag. 443/1 e.v.-1995)

SRI LANKA

INTENSIVERING BURGEROORLOG. BOMEXPLOSIES IN COLOMBO. REGERINGSMAATREGELEN

De gevechten tussen regeringstroepen en de separatistische Bevrijdingstijgers van Tamil Eelam (LTTE) werden heviger in juni 1995.

Beide partijen leden de grootste verliezen bij gevechten op 1 juni in Thiriyaya. ten noorden van Trincomalee, en op 28 juni rond het eiland Mandaithivu. ten westen van het schiereiland Jaffna. Officiële militaire bronnen schatten eind juni dat sinds medio april, toen het vredesproces werd afgebroken, 388 LTTE-rebellen en 365 leden van de veiligheidstroepen waren omgekomen (zie pag. 51011-'95).

Medio iuni werd bericht dat het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) overwoog zijn missie van Sri Lanka terug te trekken als reactie op het tot zinken brengen van een van de ICRC-schepen op 4 juni. Het schip had een drijvende mijn geraakt dichtbij de haven van Kankesanthurai op het schiereiland Jaffna.

Bomexplosies in Colombo

Op 5 juni verscherpte de politie de veiligheidsmaatregelen op Colombo's internationale luchthaven nadat een bom deels tot ontploffing was gekomen. Er werden geen slachtoffers gemeld. Bij daaropvolgende bomexplosies in een bar, in een bus en aan de hoofdboulevard van Colombo raakten zes mensen gewond.

De verantwoordelijkheid voor de bom op de luchthaven werd opgeëist door een weinig bekende extremistische Tamil-groep. de Ellalan Strijdmacht. die volgens de politie banden had met de LTTE.

Herinvoering doodstraf

De regering besloot op 19 juni de doodstraf weer te voltrekken nadat het parlement unaniem had aanbevolen niet langer automatisch alle doodstraffen om te zetten in levenslange gevangenisstraf.

Financiële noodmaatregelen

Op 8 juni kondigde de regering noodmaatregelen aan die ten doel hadden Rs 4.5 mrd (ongeveer $ 90 mln) bijeen te brengen om de kosten van de opgelaaide gevechten te dekken. De maatregelen omvatten een verhoging van de defensiebelasting van 3,5 naar 4,5 procent en een verhoging van de accijnzen op luxeartikelen.

LEGEROFFENSIEF TEGEN LTTE. BURGERSLACHTOFFERS. PLANNEN VOOR DECENTRALISATIE. AANHOUDENDE GEVECHTEN

Na de start op 9 juli van een grootscheeps militair offensief van regeringstroepen tegen de LTTE volgden zware gevechten op het noordelijke schiereiland Jaffna Het belangrijkste doel van de operatie was, volgens woordvoerders van het leger en de regering om dc onschuldige Tamilbevolking uit de greep van de LTTE te bevrijden" en de LTTE te dwingen de in april opgeschorte vredesbesprekingen te hervatten (zie pag 510/1 e v-'95)

Aan de operatie, die de codenaam ,.Sprong Voorwaarts" droeg. namen ongeveer 10.000 soldaten deel. Met steun vanuit de lucht en vanaf zee lanceerden ze een opmars naar Jaffna met twee spitsen vanuit hun basis in de frontlinie bij de luchtmachtbasis Palaly op het mestelijkc uiteinde van het schiereiland. Na vijf dagen van ogenschijnlijk beperkt verzet door de LTTE, kreeg het leger een hevige tegenaanval te verduren. De LTTE haalde op 14 juli een militair vliegtuig neer met behulp van luchtdoclraketten. het eerste sinds april (zie pag. 510/2-'95). Dezelfde dag voerden LTTE-zelfmoordcommando's aanvallen uit op pas door de regering ingenomen posities en op 16 juli bliezen zij een commando- en patrouilleschip van de marine up in de haven van Kankesanturai. ten noorden van Jaffna.

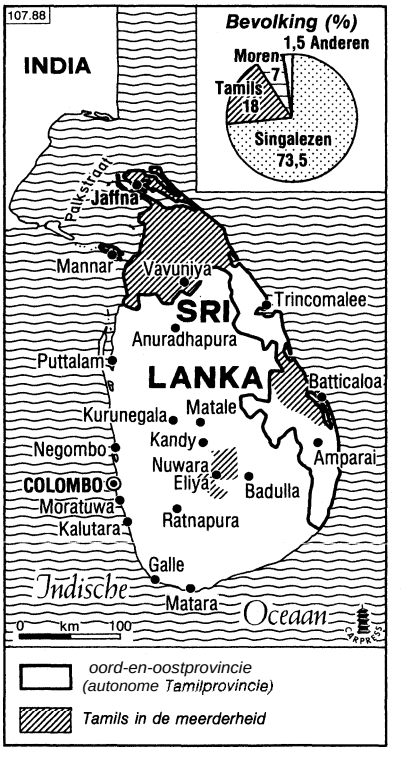

Het werkelijke succes van de gehele operatie bleef twijfelachtig. Het leger ontkende herhaaldelijk beweringen. waaronder een officiële verklaring op 19 juli, dat de troepen zich hadden teruggetrokken uit een deel van het gebied van 73 km2 dat zij op de LTTE hadden veroverd. Functionarissen bevestigden echter dat regeringstroepen de strategisch gelegen Konnalai Causeway, de verbinding tussen het schiereiland Jaffna en de marinebasis Karainagar op het eiland Karaitivu ten westen van Jaffna; hadden heroverd. en ongeveer zes km ten noorden van de stad Jaffna met hun opmars waren gestopt.

Aan beide zijden vielen honderden slachtoffers, terwijl volgens berichten nog eens honderden burgers gedood of gewond werden (zie ook hieronder). Ten minste 200.000 Tamil-inwoners van het gebied zouden hun woning zijn ontvlucht en naar het zuiden zijn getrokken.

Op 30 juli vermoordden LTTE-strijders een hoge legerofficier. brigadier Nalin Angammana. bij Valachchenai in het district Batticaloa. Blijkbaar ging het om een vergelding voor de nederlaag die de LTTE op 29 juli was toegebracht. en waarbij de Tamil-tijgers naar verluidt meer dan 400 strijders hadden verloren. tijdens een aanval op een legercomplex in het noordoostelijke gebied Welioya.

Kerk per ongeluk gebombardeerd

Onder de burgerbevolking viel een zeer groot aantal slachtoffers toen op 11 juli een militair regeringsvliegtuig per ongeluk een katholieke kerk in Navali, nabij Jaffna. bombardeerde. Naar schatting kwamen 121 mensen die hun toevlucht in de kerk hadden gezocht, om het leven. Nog eens 150 burgers kwamen om het leven op 17 juli toen een LTTE-vrachtwagen met explosieven explodeerde in Tavadi, in de buurt van de stad Jaffna.

Onthulling plannen voor decentralisatie

President Chandrika Kumaratunga kwam op 3 augustus met radicale voorstellen, die een einde moesten maken aan de slepende burgeroorlog met de Tamil-separatisten. De voorstellen behelsden het land om te vormen van een eenheidsstaat tot een .,unievan (acht)regio's", elk met het recht op zelfbestuur. Binnen deze opzet zou het mogelijk zijn dat de twee bestaande provincies met een Tamil-meerderheid - de Noord- en de Oostprovincie - opgingen in één enkele regio. wat een van de belangrijkste eisen van de separatistische LTTE was.

De hervormingen, die belangrijke veranderingen van de grondwet met zich mee zouden brengen, zouden een tweederde meerderheid in het parlement moeten krijgen en zouden in een nationaal referendum goedgekeurd moeten worden.

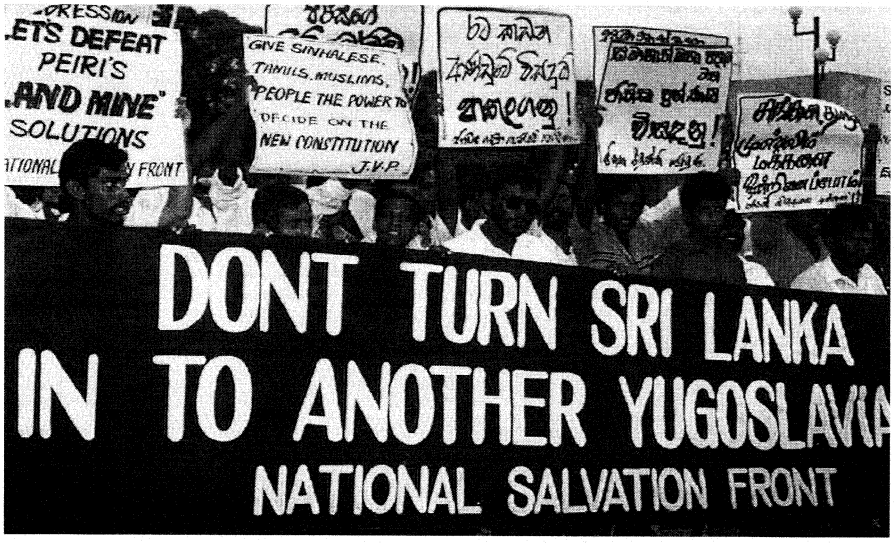

Op 22 augustus 1995 demonstreerden radicale Singalezen in Colombo tegen de decentralisatieplannen van de regering.

Tijdens een toespraak op de televisie zei Kumaratunga dat de regio's hun eigen wetgevende assemblées en rechterlijke macht zouden krijgen, naast de uitvoerende macht over belangrijke gebieden. met inbegrip van land; financiën en openbare orde. Ze verklaarde dat op dit moment ,,de aspiraties van het Tamil-volk onvoldoende werden gerealiseerd binnen de parameters van het politieke proces". Daarnaast zei ze dat haar regering bereid was om ,,af te zien van het verlangen naar macht" en daadwerkelijke autonomie aan de Tamil-minderheid te verlenen.

In hun eerste formele antwoord op 13 augustus verwierpen de LTTE de voorstellen als ,.een verraad jegens de Tamil-minderheid".

Er waren ook berichten over aanzienlijke oppositie binnen Kumaratunga's eigen Singalese meerderheid. vooral onder de boeddhistische geestelijkheid. Haar belangrijkste politieke tegenstander, de United National Party (UNP).stelde zich in het openbaar neutraal op. maar zou ondershands specifieke bezwaren hebben geuit ten aanzien van de samenvoeging van de Noordelijke en de Oostelijke provincies. oindat de Tamils dan de zeggenschap zouden krijgen over een gebied waarvan de grootte niet in verhouding zou staan tot hun aantal.

Aanhoudende gevechten

In augustus hielden de gevechten tussen regeringstroepen en de LTTE aan.

Enkelevan de hevigste militaire schermutselingen vonden naar verluidt op 5 augustus plaats bij Chunnakam in het noorden, waar volgens legerbronnen meer dan 50 LTTE-strijders merden gedood. Op 22 augustus beschoot de inrantterie LTTE-uosities in Chankanai. Tiidens een andere regeringsaanval op een LTTE-basis dichtbij Kakkadicholai in het district Batticaloa hadden de LTTE op 26 augustus volgens legerbronnen .,zware verliezen" geleden.

Op 29 augustus ondernamen de LTTE een vergeldingsactie met een succesvolle manoeuvre tegen de marine van Sri Lanka waarvan twee schepen voor de noordoostkust tot zinken werden gebracht. Hierbij vonden naar verluidt zeker 24 matrozen de dood. Bij de aanval werd tevens een veerboot met bijna 130 mensen aan boord gekaapt.

Bij een zelfmoord-bomaanslag in Colombo kwamen op 7 augustus 22 mensen om het leven. Door de aanslag ontstond opnieuw angst voor een nieuwe terreurcampagne van de LTTE in de hoofdstad (zie hierboven).

Berichten over executie van LTTE-„spionnen'

Medio augustus verschenen er berichten over een meedogenloze campagne van de LTTE tegen vermeende informanten.

Volgens de berichten hadden de LTTE sinds april minstens 10 Tamils, die verdacht werden van spionage, geexecuteerd. Naar verluidt was er een jacht gaande op Tamil-informanten die klaarblijkelijk de veiligheidstroepen op de hoogte hadden gesteld van een op handen zijnde LTTE-aanval op een legerbasis in Welioya in juli. waarbij honderden LTTE-strijders de dood vonden (zie hierboven).

Rode Kruis hervat bevoorrading

Het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC)deelde op 28 augustus mee

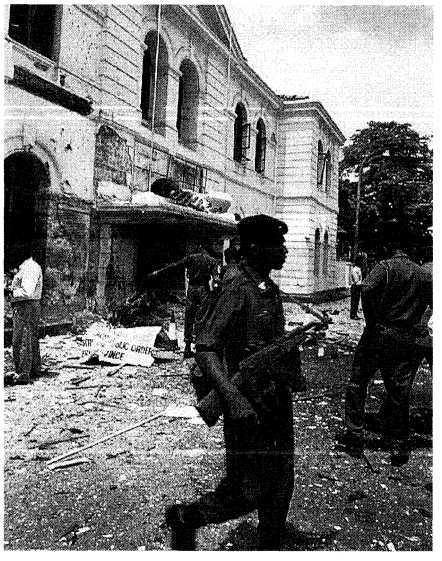

Militairen van het Srilankaansc leger bewaken een regeringsgebouw in Colombo dat op 7 augustus 1995 door een zware bomexplosie werd verwoest. Daarbij kwamen 22 mensen om het leven.

dat het de levering van voedselhulp aan door de LTTE bezette gebieden in het noorden zou hervatten.

De aanvoer van hulpgoederen was opgeschort nadat de LTTE geen garanties voor de veilige doortocht van dc Rode-Kruisschepen had gegeven. In juni was een van de schepen gezonken voor de kust van het schiereiland Jaffna. nadat het op een mijn was gelopen (zie hierboven).

NIEUW REGERINGSOFFENSIEF TEGEN LTTE. MILITAIR TRANSPORTTOESTEL NEERGESTORT

Begin septembe lanceerde de regering een nieuw militair offensief tegen de LTTE. Dit volgde op het uitbreken van nieuwe gevechten in het noorden. Het tijdstip van het offensief zou zo zijn gekozen dat het plaatsvond vlak vóór de moessonregens die naar verwachting troepenbewegingen rondom de LTTE-bases op het schiereiland Jaffna zouden belemmeren.

Het offensief begon op 12 september, toen omstreeks 3.000 regeringssoldaten onder dekking van de luchtmacht LTTE-stellingen ten zuiden van Palaly op het schiereiland Jaffna aanvielen. Op 21 en 22 september vonden er nieuwe gevechten plaats rond Ponnalaikadaxvun. Het leger beweerde hierbij minstens 50 LTTE-strijders te hebben gedood. Volgens onafhankelijke berichten zouden ook meer dan 30 kinderen zijn gedood, toen regeringstroepen per ongeluk een school bombardeerden bij Point Pedro. Op 28 september bestormden LTTE-strijders bij een vergeldingsaanval een politiebureau in Batticaloa en doodden minstens 22 politieagenten.

Eerder, op 10 september hadden de LTTE zeren soldaten gedood in een hinderlaag in het oostelijke district Batticaloa. Kennelijk was dit een poging de op handen zijnde aanval van het leger op rebellenbolwerken te vertragen.

Op 6 september werd het grootste deel van de passagiers van een veerboot vrijgelaten, die in augustus was gekaapt door LTTE-strijders (zie hierboveii). Maar twee passagiers en acht bemanningsleden werden, samen met de door de regering gehuurde veerboot. vastgehouden. totdat de regering twee vroumelijke LTTE-strijders die in juli op het schiereiland Jaffna waren gevangengenomen, zou hebbenvrijgelaten.

Op 13 september kwamen 75 personen - 68 militairen, twee politieagenten en vijf bemanningsleden - om het leven, toen een Russisch Antonow-32 van de luchtmacht tijdens een vlucht van de luchthaven Ratinalana (Colombo) naar Palaly voor de kust van Colombo neerstortte. Volgens de meest recente berichten weten onderzoekers het ongeluk aan sabotage. De LTTE waren verantwoordelijk geweest voor drie afzonderlijke aanvallen op militaire vliegtuigen van de regering (zie pag. 510/2-'95 en hierboven).

PERSCENSUUR INGESTELD

Op 21 september stelde de regering met onmiddellijke ingang perscensuur in. Eerder had de regering beweerd dat sommige lokale persbureaus .,de maanden daarvoor op onverantwoordelijke wijze nieuws van militaire aard hadden gepubliceerd waarmee zij de staatsveiligheid in gevaar brachten". Er werd een uitzondering gemaakt voor de buitenlandse pers, omdat censuur ,,een averechtse uitwerking" zou hebben.

De invoering van de perscensuur betekende een ingrijpende wijziging in het streven naar persvrijheid van de People's Alliance-regering. Dit streven was een belangrijk onderdeel geweest van het verkiezingsprogramma van de People's Alliance in 1994.

(Vor.ber.pag. 509/3 e.v.-1995)

TADZJIKISTAN

NIEUWE MUNTEENHEID

Op 10 mei 1995 werd in Tadzjikistan een nieuwe munteenheid, de Tadzjiekse roebel. ingevoerd als opvolger van de Russische roebel. Eén Tadzjiekse roebel had aanvankelijk de waarde van 100 Russische roebels.

VREDESBESPREKINGEN

De laatste ronde in de vredesonderhandelingen tussen de Tadzjiekse regering en islam tische ebellen eindigde op 1 juni zonder tastbare resultaten, ondanks (i) persoonlijke gesprekken van de Tadzjiekse president Imamoli Rachmanow en de vooraanstaande rebellenleider Said Abdoellah Noeri in de Afghaanse hoofdstad Kaboel op 18 mei en (ii) de toezegging op 25 mei van Hadzji Akbar Toerandzjonzonda de leider van de rebellerende Islamitische Wedergeboortepartil, dat Rachmanow na een vredesregeling zou aanblijven

De presidentenvan Kazachstan en Oezbekistan, respectievelijk Noersoeltan Nazarbajew en Islam Karimow, waarschuwden op 20 mei gezamenlijk dat zij niet tot in het oneindige troepen zouden blijven leveren voor de vredesmacht van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS)in Tadzjikistan.

SPLITSING OPPOSITIEPARTIJ

Tijdens een vergadering in de Kazachstaanse hoofdstad Alma-Ata zetten leden van de verboden oppositionele Democratische Partij (DP) Sjodmon Joesoef op 5 juni af als partijvoorzitter. Als zijn opvolger werd aangewezen de voormalige politieke gevangene Joemaboj Nijazow. Het aftreden van Joesoef luidde een breuk in de DP in.

In een verklaring bekritiseerde de DP Joesoef vanwege diens poging om de seculiere Deinocratische Partij te distantiëren van de opstandige Islamitische Wedergeboortepartij in een poging de partij haar wettelijke status terug te bezorgen.

De twee partijen waren venrikkeld in een guerrillaoorlog tegen de door communisten geleide regering sinds deze in 1992 was aangetreden.

Hoewel de vergadering in Alma-Ata een DP-congres werd genoemd, ontkende Joesoef op 19 juni de rechtmatigheid daarvan en beloofde hij terug te zullen keren naar Tadzjikistan om een ,,oprichtingscongres" van de partij bij te wonen.

MILITAIR BEVELHEBBER GEDOOD. BESCHULDIGINGEN DOOR NIEUWE COMMANDANT VAN GOS-VREDESMACHT

Kolonel Izatoello Koeganow, een hoge commandant van de Tadzjiekse strijd-

krachten, werd op 12 juni in de zuidelijke stad Koergan-Tjoebe gedood door opstandelingen

De nieuwe Russische commandant van de GOS-vredesmacht in Tadzjikistan, luitenant-generaal Walentin Bobrysjew, beschuldigde de islamitische oppositie er op 6 juni van te streven naar een militaire oplossing van het conflict.

OPPOSITIELEIDER VERMOORD

Tijdens een operatie in een afgelegen deel van de oostelijke Garmvallei schoot de politie op 2 juli Mazari Sjodijew dood. Sjodijew was de leider van een gewapende oppositiegroep die in februari 1993 een aanslag had uitgevoerd waarbij 120 soldaten van de veiligheidstroepen waren omgekomen.

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 24 juli werd Ibrahim Oesmonow ontslagen als minister van verbindingen vanwege .,ernstige tekortkomingen".

Op 14 augustus werd generaal-majoor Saidanwar Kamolow benoemd tot minister van veiligheid. en generaal-majoor Saidamin Gafoerow tot minister van binnenlandse zaken.

(Vor.ber.pag. 511/1 e.v.-1995)

TOERKMENISTAN

REGERINGSWIJZIGINGEN

Minister voor buitenlandse economische betrekkingen Tsjari Koelijew werd op 24 juli 1995 benoemd tot hoofd van het nieuw opgerichte ministerie van volksgezondheid en farmaceutische industrie. Hij werd opgevolgd door Orazow Mered Bajramowitsj.

Op 27 juli werd de minister van natuurlijke hulpbronnen en milieubeheer, Dortgoeli Goerbanow, ontheven van zijn verantwoordelijkheden.

AFSCHAFFING COLLECTIEVE BOERDERIJEN

Op 15 juni keurde het parlement een wet goed die erop gericht was collectieve en staatsboerderijen uit het Sowjettijdperk af te schaffen en te vervangen door ,,landbouwverenigingen". Landbouwgrond die in het bezit was van de overheid zou dat ook blijven.

(Vor.ber.pag. 512/3-1995)

ALGEMEEN

26STE TOPCONFERENTIE VAN SOUTH PACIFIC FORUM

Van 13-15 september 1995 vond in Madang (Papoea Nieuw-Guinea) de 26ste conferentie plaats van de regeringsleiders van het nu 16 leden tellende South Pacific Forum. Belau nam voor het eerst aan de bijeenkomst deel.

In een gezamenlijk communiqué na afloop van de conferentie gaf het Forum uiting aan zijn verontwaardiging over de hervatting van de Franse kernproeven in de Stille Oceaan en dreigde het een einde te maken aan Frankrijks status als partner van het Forum, indien de proeven zouden worden voortgezet (zie ookpag. 652/3 e.v.-'95).

Tijdens de Post-Forum Dialoog op 16 september werd de bezorgdheid van het Forum over de vermindering van de buitenlandse economische hulp aan de zuidelijke Pacific aan de orde gesteld. Het aanbod van Frankrijk om de hulp met een niet nader omschreven bedrag te verhogen werd door een woordvoerder van het Forum omschreven als ,,chequeboekdiplomatie". bedoeld om de woede over de Franse kernproeven tot bedaren te brengen.

Het Forum besloot tevens een ontwerpgedragscode goed te keuren voor de duurzame houtkap in tropische wouden (zie pag. 812/3-'94), maar liet het aan de landen over de bepalingen ervan selectief toe te passen. De toevoeging van deze niet-bindende clausule zou het gevolg zijn geweest van het verzet van de Solomon Eilanden tegen een regionale code voor houtkap. Geruchten over groeiende meningsverschillen tussen de Solomon Eilanden en andere Forum-lidstaten waren aangewakkerd. doordat de premier van de Solomon Eilanden, Solomon Mamaloni, blijkbaar om gezondheidsredenen de conferentie niet had bijgewoond.

(Vor.ber.pag. 812/3 e.v.-1994)

AUSTRALIË

INLICHTINGENDIENST HERVORMD NA SPIONAGESCHANDAAL

Op 1 juni 1995 maakte de regering een ingrijpende hervorming bekend van de buitenlandse-inlichtingendienst nadat een stroom van pijnlijke onthullingen in de pers aan het licht had gebracht dat de inlichtingendienst afluisterapparatuur had geplaatst in de ambassades van verscheidene Aziatische landen in Canberra, waaronder die van China, Indonesië. Japan en Maleisië. Deze operatie zou zonder ministeriële toestemming zijn verricht. In sommige gevallen was de aldus verkregen informatie doorgegeven aan de Amerikaanse regering.

De regering weigerde hardnekkig commentaar te geven op de aantijgingen, maar algemeen was men de mening toegedaan dat de bekendmaking van de hervormingen die de regering grotere controle zouden geven over de Australian Secret Intelligence Service (ASIS), de geloofwaardigheid van de aantijgingen aanzienlijk verhoogde. De hervormingen betekenden dat het bestaan van ASIS voor het eerst sedert haar oprichting in 1952 zou worden erkend in een wet van het parlement en dat een uit zes leden bestaande parlementscommissie toezicht zou houden op haar activiteiten.

BLAUWDRUK VOOR AUSTRALISCHE REPUBLIEK ONTHULD

Tijdens een op de televisie uitgezonden toespraak tot het parlement maakte premier Keating op 7 juni een blauwdruk bekend van het precieze mechanisme waarmee Australië in een republiek omgevormd zou worden. In 1998 of 1999 zou over de kwestie een referendum gehouden worden en als een meerderheid van de Australiërs voor de wijziging was, zou deze ,,niet later dan het eeuwfeest van de Australische federatie in 2001" van kracht worden.

De toespraak was het lang verwachte antwoord van de regering op het rapport van de Adviescommissie over de Republiek uit 1993. Deze commissie was eerder dat jaar opgericht om de logistiek van het Australische republikanisme te onderzoeken (pag. 151/2/3-'94). Keating gaf niet alleen een tijdschema voor de overgang maar liet ook blijken naar welke toekomstige grondwettelijke structuur zijn voorkeur uitging. De premier zou een president benoemen voor één ambtstermijn van vijf jaar. Deze benoeming moest in een gemeenschappelijke zitting van de twee kamers van het parlement met tweederde meerderheid worden goedgekeurd. De twee parlementaire kamers konden de president op die manier ook weer ontslaan. De president zou het merendeel van de bevoegdheden erven, die de gouverneur-generaal tot dusver had. Het ambt zou niet openstaanvoorpolitici, tenzij ze tenminste vijf jaar lang geen functie hadden bekleed bij de federale overheid of op deelstaatniveau.

VICE-PREMIER GEKOZEN

Op 20 juni koos de parlementsfractie van de Australian Labor Party (ALP) minister van financiën Kim Beazley tot vice-premier.

Beazley's verkiezing volgde op het aftreden van Brian Howe eerder die dag en bracht hem in de kopgroep van mogelijke opvolgers van

premier Paul Keating. Howe, die minister van huisvesting en regionale ontwikkeling bleef, had besloten zich bij de volgende algemene verkiezingen niet meer als parlementslid verkiesbaar te stellen.

VERKOOP QANTAS-AANDELEN

De regering verkocht haar aandeel van 75 procent in Qantas Airlines Ltd in de periode van 3-21 juli voor naar schatting A$ 1,45 mrd ($1 = A$ 1,3594 op 21 juli 1995) De overige 25 procent van de aandelen was in handen van British Airways PLC

OLIEVLEK BIJ TASMANIE

Het eiland Tasmanië werd door een milieuramp bedreigd toen een ertstanker op 10 juli aan de noordkust van het eiland aan de grond liep en omstreeks 300 ton stookolie wegstroomde. De kuststrook ten oosten van de rivier de Tamar zou over een lengte van ten minste 8 km vervuild zijn.

VERKIEZINGEX IN QUEENSLAND

De regerende Australian Labor Party (ALP)bleef nog net aan de macht na een stemmenverlies van meer dan 6 procent bij de deelstaatverkiezingen in Queensland op 15 juli. Elf dagen na de verkiezingen bleek uit de definitieve uitslag dat de deelstaatregering van Wayne Goss een meerderheid van één zetel had in het 89 leden tellende deelstaatparlement (zieookpag. 66/2-'93).

De ALP behaalde 45 zetels, negen minder dan voor de verkiezingen. De National Party behaalde 29 zetels, een winst van vier zetels, de Liberal Party groeide van negen naar 14 zetels en één zetel werd ingenomen door een onafhankelijke afgevaardigde. De ALP-kandidaat voor Mundingburra - die zijn zetel behield met een meerderheid van slechts 16 stemmen - wachtte een civiel proces over een bedrijf waarin hij een belang had, en moest in geval van faillissement mogelijk aftreden.

Goss sprak het vertrouwen uit dat hij in staat zou zijn te regeren met een meerderheid van één zetel, maar drong er bij de federale premier Paul Keating op aan de ontgoocheling van het electoraat ten aanzien van de ALP ter harte te nemen.

BENOEMING GOUVERNEUR-GENERAAL

Op 21 augustus werd Sir William Deane (64), rechter bij het Federale Hooggerechtshof. benoemd tot Australië's volgende gouverneur-generaal Maar voor het eerst was de duur van de benoeming beperkt tot minder dan vijf jaar Deane's ambtstermijn zou in februari 1996 aanvangen en op 31 december 2000 aflopen, in overeenstemming met de verklaarde wens van premier Paul Keating dat Australie voor 2001 een republiek zou worden

(Vor.ber.pag 513/1 e v -1995)

FIJI

MINISTER AFGETREDES

Op 4 juli 1993 werd bericht dat Samanunu Cakobau Talakuli was afget eden als minister van Fijische zaken en haar parlementszetel had opgegeven nadat haar overwinning in de verkiezingen van 1994 (zie pag. 375/1 e.v.-'94) ongeldig was verklaard toen bleek dat zij Brits onderdaan was. Nadat zij haar Britse nationaliteit had opgegeven en in juni de Fijische nationaliteit had verkregen, werd verwacht dat zij zich bij de tussentijdse verkiezing voor haar vroegere zetel opnieuw kandidaat zou stellen.

BREUK IN COALITIE

Op 2 augustus werd melding gemaakt van een ernstige breuk tussen de Fijian Politica1 Party en haar kleinere coalitiepartner de Genera1 Voters' Party (GVP), nadat premier Sitiveni Rabuka GVP-leider Leo Smith uit zijn kabinet had ontslagen.

Smith. die de portefeuilles van openbare \verken. infrastructuur en transport beheerde, had tegen een door de regering gesteund amendement op een wetsvoorstel van de oppositie over kernproeven gestemd

WET OP DE ZONDAGSHEILIGING AFGESCHAFT

Op 18 september werd bericht dat het Huis van Afgevaardigden (het Lagerhuis) unaniem had gestemd vóór de afschaffing van de strenge Wet op de Zondagsheiliging, die was ingesteld na de militaire staatsgrepen van 1987 (zie pag. 514/3-'95).

Krachtens deze met waren praktisch alle vrije-tijdsactiviteiten op zondag verboden. De afschaffing van deze wet, die al in juli was goedgekeurd door de Grote Raad van Stamhoofden, werd door de regering verwelkomd als een noodzakelijke stimulans voor de economische groei.

TERUGKEER VAN KONING VAN ROTUMA

Op 12 september werd bericht dat de koning van Rotuma was teruggekeerd naar het eiland om campagne te voeren voor de onafhankelijkheid ervan

De ongeveer 8.000 bewoners Rotuma waren van Polynesische afkomst. terwijl de inheemse bevolking van de overige Fiji-eilanden hoofdzakelijk Melanesisch was. Het eiland was in 1881 onderhorig aan Fiji geworden en was een deel van Fiji gebleven bij de onafhankelijkheid van Fiji in 1970. Henry Gibson was in 1982 tot koning van Rotuma gekroond. nadat was besloten het oude koningschap op het eiland te herstellen. De vorst was echter in 1987 van he? eiland gevlucht. nadat hij tijdens de twee militaire staatsgrepen met de dood was bedreigd.

(Vor.ber.pag. 514/2/3-1995)

NIEUW-CALEDONIË

PARLERIENTSVERKIEZINGEN

Op 9 juli 1995 werden verkiezingen gehouden voor Nieuw-Caledonië's provinciale assemblées, die samen de Territoriale Assemblée vormden. Opnieuw tekende zich in de Noord-provincie en op de Loyaliteitseilanden een Kanaakse meerderheid vóór onafhankelijkheid

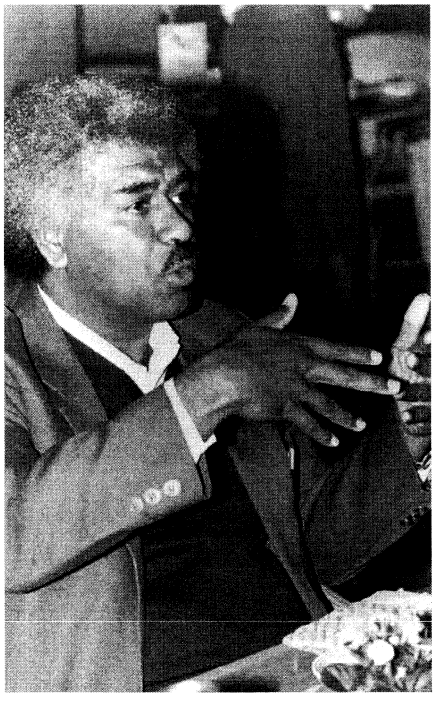

Rock Wamytan, vice-president van het FLNKS (onafhankelijkheidsbeweging van Nieuw-Caledonië), tijdens een informele persconferentie op 2 augustus 1995 in Brisbane (Australië)

af. terwijl de Zuid-provincie wederom werd gedomineerd door blanke, pro-Franse kolonisten. De partij Een Nieuw-Caledonië voor Allen (Une Nouvelle-Calédonie pour tous, UNCT) echter, een niet-raciale groepering die zes weken voor de verkiezingen was opgericht. behaalde zeven zetels. waarvan er vier voordien werden bezet door de pro-Franse Rasseniblement pour la Calédonie dans la République (RPCR).De RPCR behaalde 22 van de 54 zetels. tegen 27 in 1989. en verloor daarmee haar absolute meerderheid in de Territoriale Assemblée.

De onafhankelijkheidsbeweging. die traditioneel werd gedomineerd door het Kanaakse Front de libération nationale kanak et socialiste (FLNKS). gaf meer dan voorheen blijk van interne verdeeldheid.

Op 17 juli koos elk van de drie provinciale assemblées een nieuwe voorzitter.

In de Zuid-provincie werd RPCR-leider Jacques Lafleur herkozen inet 18 van de 32 stemmen. Daarmee versloeg hij in de eerste ronde zijn twee uitdagers.

In de Noord-provincie werd Léopolcl Jorédié. de leider van de Union calédonienne (CC) die zes van de 15 provinciezetels had gewonnen, herkozen. Hij versloeg Paul Néaoutyine, de leider van de Parti de libération kanake (Palika) met acht tegen vijf stemmen. Palika, een component van het FLNKS. had er. net als de UC. voor gekozen als onafhankelijke partij mee te doen aan de verkiezingen en behaalde nu vijf zetels. Néaoutyine was ook de leider van het FLNKS.

Op de Loyaliteitseilanden werd de zittende UC-voorzitter Richard Kaloi verslagen door Nidoïsh Naisseline. de leider van de Libération kanake socialiste (LKS). Hoewel de LKS slechts één zetel in de zeven leden tellende assemblée behaalde. tegen de UC drie. werd Naisseline gekozen met vier stemmen tegen drie. dankzij de steun van de RPCR en een dissident lid van het FLNKS.

(Vor.ber.pag. 136/1 e.v.-1991)

PAPOEA NIEUW-GUINEA

BEGROTING VOOR 1995

Op 7 maart 1995 presenteerde de regering van Papoea Nieuw-Guinea de begroting voor 1993. Deze ging uit van een stijging van de overheidsuitgaven met 3 procent. ondanks het dringende advies van de Wereldbank en het IMF dat de overheidsuitgaven gedurende de volgende vijf jaar moesten worden bevroren op het niveau van het voorafgaande jaar.

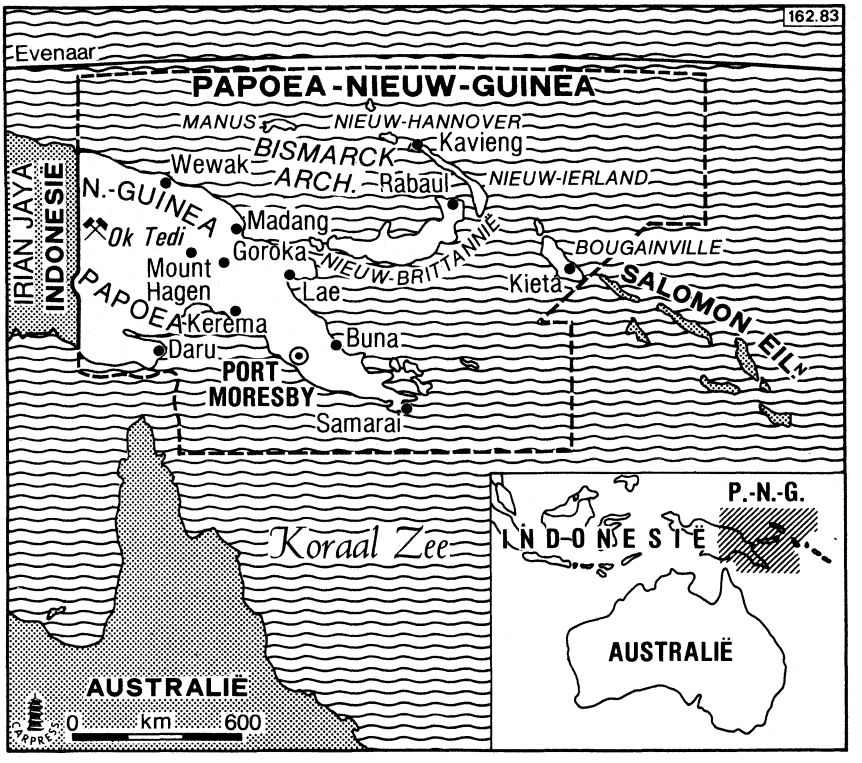

De regering verdedigde de stijging met als argument dat het totale tekort zou verminderen tengevolge van de toename van de inkomsten, in het bijzonder de inkomsten die uit de nieuwe Lihir-goudmijn (zie hieronder) werden verwacht.

In de begroting werd omgerekend slechts AS 8 mln gereserveerd voor militaire operaties in 1995 tegen de opstandige separatisten op het eiland Bougainville. hoewel de strijd tegen de opstandelingen in 1994 meer dan A$ 40 mln had gekost (S 1 = AS 1,3414 op 10 maart 1995).

PACHTOVEREENKOMST LIHIR-GOUDMIJN ONDERTEKEND

Na maandenlange onderhandelingen ondertekende een consortium van mijnbouwmaatschappijen op 17 maart een pachtovereenkomst met de regering voor de eerste aanzet tot de winning van goud uit het Lihir-\-eld, dat werd beschouwd als het grootste onontgonnen goudveld ter wereld. Naar schatting zou de bouwfase van het project 30 maanden duren en zou het eerste goud eind 1997 worden geproduceerd.

Krachtens deze overeenkomst nam de overheid voor 30 procent deel in het project. Hiervan zou tot 66 procent kunnen worden overgedragen aan plaatselijke grondbezitters. hoewel de netelige kwestie betreffende het aandeel van de grondbezitters nog steeds inoest worden opgelost Hel resterende aandeel kwam in handen van een joint venture van de Britse maatschappij RTZ Corporation plc en Niugini Mining. die werd gecontroleerd door de Amerikaanse maatschappij Battle Mountain Gold.

KABINETSWIJZIGING

Op 1 april werd bericht dat premier Sir Julius Chan de minister van energieontwikkeling, Daniel Tulapi. had ontslagen na een reeks op eigen houtje genomen en af en toe excentrieke beslissingen van Tulapi. die later weer door het kabinet ongedaan waren gemaakt.

Op 21 april werd bericht dat de minister van bosbouw Andrew Posai, geschorst was als lid van het kabinet en het parlement nadat er tegen hem 30 aanklachten wegens wangedrag in functie waren ingediend.

REGERING BOUNGAINVILLE BEËDIGD

Op 10 april boekte de regering een belangrijke overwinning in haar campagne om het Bougainville Revolutionay Army (BRA) - de guerrillagroepering die een afscheidingsoorlog voerde op het eiland Bougainville - politiek te isoleren, toen zij bclicndmaakte dat er een nieuwe provinciale regering op het eiland was beëdigd. Het nieuwe orgaan zou in mei onderhandelingen beginnen met de regering van premier Sir Julius Chan over de toekomstige status van het mineraalrijke gebied.

De nieuwe regering stond onder leiding van een voormalige rechter die tot eind 1994 de juridische adviseur was geweest van BRA-leider Francis Ona. Tot de 27 beëdigde leden behoorden ook voormalige BRA-aanhangers die zich hadden gedistantieerd van de miiiiaire strijd toen Chan in 1994 was begonnen een politieke oplossing te zoeken voor het conflict. Vijf zetels in de 32 leden tellende regering bleven vacant en drie daarvan waren gereserveerd voor Ona en twee van zijn belangrijkste kameraden, Sam Kauona en Joseph Kabui, die niet aan de actuele dialoog hadden deelgenomen.

SEPARATISTISCHE POLITIEKE PARTIJ OPGERICHT

Op 8 mei werd bericht dat de premiers van enkele noordelijke provincies van het land een nieuwe politieke partij hadden opgericht, de Beweging voor Grotere Autonomie. De partij die bij de volgende algemene verkiezingen (verwacht in medio 1997) met een kandidatenlijst wilde uitkomen, stelde zich ten doel de voorgestelde afschaffing van het provinciale bestuursstelsel te bestrijden.

GESPREKKEN OVER BOUGAINVILLE

Op 18 mei begonnen in Port Moresby onderhandelingen over een oplossing voor de separatistische guerrillaoorlog op het mineraalrijke eiland Bougainville. De gesprekken werden bijgewoond door een regeringsdelegatie onder leiding van premier Sir Julius Chan en vertegenwoordigers van de kort daarvoor gevormde interim-regering van Bougainville onder leiding van provinciepremier Theodore Miriong (zie hierboven).
Op de gespreksagenda stonden onder meer een generaal pardon voor de leden van het BRA, de vergoeding van de oorlogsschade en grotere autonomie voor de eilandprovincie.

In een gezamenlijk communiqué van Chan en Miriong kondigde de regering een generaal pardon af voor iedereen die misdaden had gepleegd sedert het begin van de opstand op Bougainville eind 1988. De amnestie ging op 18 mei om middernacht (plaatselijke tijd) in. Het BRA venvierp de amnestie echter en herhaalde zijn standpunt dat het alleen aan het vredesproces wilde deelnemen als alle regeringstroepen van Bougainville werden teruggetrokken.

In de rest van de maand werd bij de gesprekken geen vooruitgang geboekt. Zij liepen vast in de juridische bijzonderheden van de amnestie en op de weigering van Miriong verder te gaan met andere agendapunten totdat deze zaak was afgehandeld. Op 29 mei werd bericht dat de gesprekken waren opgeschort in afwachting van de uitslag van een onderzoek door juristen naar de precieze juridische voorwaarden en gevolgen van een amnestie.

TAIWAN ERKEND

Op 22 mei tekenden Chris Haiveta, de vice-premier en minister. van financiën en planning van Papoea Nieuw-Guinea, en Frederick Chien Fu, Taiwans minister van buitenlandse zaken. een gezamenlijk communiqué met afspraken over wederzijdse erkenning. Het communiqué betekende de erkenning van rlkaars regeringen en niet die van elkaars staten, wat voor China - waarmee Papoea Nieuw-Guinea volledige diplomatieke betrekkingen onderhield - onaanvaardbaar geweest zou zijn.

Met deze stap wilden Papoea Nieuw-Guinea en Taiwan hun betrekkingen op handelsgebied en technisch vlak erkennen en formaliseren. Het doel was vooral om Taiwanese leningen voor Papoea via de Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB) veilig te stellen.

PRIVATISERINGSPROGRAMMA

In juni maakte de regering bijzonderheden bekend van een privatiseringsprogramma dat tegen eind 1995 moest zijn voltooid. Het betrof onder meer Air Niugini, de PTT, de PNG-Raad voor de Havens, de PNG-elektriciteitscommissie en Radio Kalang.

IMF-OVERBRUGGINGSKREDIET

Op 14 juli gaf het IMF zijn goedkeuring aan een overbruggingskrediet van 18 maanden ter grootte van in totaal 71,48 mln SDRs (ongeveer $ 111 mln) om het huidige regeringsprogramma van economische hervormingen te steunen.

Het fiscale beleid was aanzienlijk strikter gewordrn na een financiele crisis in oktober 1994 toen de kina onder zware druk was komen te staan en er een toeloop had plaatsgevonden op de internationale reserves van het land.

Het hervormingsprogramma omvatte onder meer het terugdringen van het begrotingstekort door verhoging van de inkomsten en verlaging van de uitgaven (inclusief loonbeheersing in de overheidssector en afslanking van het overheidsapparaat), strakke monetaire controle en structurele hervormingen zoals privatisering van staatseigendommen en opheffing van importbeperkingen en de prijsbeheersing.

KABINETSWIJZIGING NA AFSCHAFFING VAN PROVINCIALE STRUCTUUR

Op 13 juli werd gemeld dat premier Sir Julius Chan vijf kabinetsleden had ontslagen, die hadden geweigerd de wet te steunen die het stelsel van provinciaal bestuur in Papoea Nieuw-Guinea zou afschaffen.

De wet, een oud strijdpunt. was in juni met 86 tegen 15 stemmen aangenomen waarbij de regering en de oppositie te handen ineen hadden geslagen om de voor grondwetswijzigingen vereiste tweederde meerderheid te halen.

De vijf ontslagen ministers waren Bernard Narakobi (landbouw en veeteelt), Paul Pora (burgerluchtvaart en toerisme, en leider van de National Party). John Momis (communicatie). Jerry Nalau (arbeid en werkgelegenheid) en Bari Philemon (openbare diensten).

Op 2 augustus voerde premier Sir Julius Chan een ingrijpende kabinetswijziging door die nodig was geworden na het ontslag van vijf ministers (zie hierboven).

Negen ministers kregen andere of extra portefeuilles toegewezen en er waren zeven nieuwe benoemingen. De portefeuilles werden als volgt verdeeld:

Landbouw en veeteelt - David Mai+; binnenlandse zaken - Perry Zeipi+; nationale planning - Moi Avei+; onderwijs - Joseph Onguglo+; handel en industrie - Nakikus Konga+; milieu - Paul Mambei+; bosbouw - Andrew Baing+; politie - Castan Maibawa+: transport en openbare werken - Peter Yama+; provinciale en lokale bestuurszaken - David Unigi': openbare diensten - Kilroy Genia*; communicatie - Joseph Egilio*; huisvesting - Robert Nagle*; burgerluchtvaart. cultuur en toerisme - Michael ?Jali*; industriele betrekkingen - Sampson Napo*:gevangeniswezen - Paul Wanjik".

* Nieuwe benoeming.
+Andere taken.

Op 7 augustus trad Peter Barter af als minister van gezondheid om gouverneur van de provincie Madang te worden.

Nieuw provinciaal bestuurssysteem ingevoerd

Op 11 augustus werden de rechtstreeks gekozen provinciale autoriteiten vervangen door organen bestaande uil nationale parlementariërs en gemeenteraadsleden en voorgezeten door benoemde gouverneurs. De grondwetswijzigingen die nodig waren om het nieuwe systeem in te voeren, waren in juli aangenomen (ziehierboven).

Tijdens één van de beëdigingsceremo-

nies zei de nieuwe minister van prol-inciale en lokale bestuurszaken David Unigi dat het nieuwe systeem , het concept van oppositie op provinciaal niveau afschaft" Het oude systeem was afgeschaft omdat ,het l-iadgeleid tot teveel politiek en een doelloos en niet-geengageerd ambtenarenapparaat

NIEUWE OPPOSITIELEIDER. DESERTIE TWEE PDM-PARLEMENTARIERS

Roy Yaki werd op 12 augustus gekozen tot parlementair leider van de g ootste oppositiepar til de People's Demncratic Movement (PDM) Hij volgde Paias Wingti op die tot 1994 premier was en een dag eerder was afgetreden om gouverneui te m orden van zijn eigen provincie Western Highlands Wingti bleef wel algchccl leider van de PDM

Op 3 september raakte de PDM verder verzwakt toen twee parlementsleden van de PDM overliepen naar de People's Unity Party, die zich van de PDM had afgescheiden na de regeringswisseling in augustus 1994 (zie pag. 815/1/2-'94).

ONTWIKKELINGEN OP BOUGAINVILLE AFSPRAAK OVER BESPREKINGEN

Op het eiland Bougainville namen de gevechten in juli in hevigheid toe. Bovendien werd op 10 juli gemeld dat de leiding van de afscheidingsbeweging, het Bougainville Revolutionary Army (BRA), een uitnodiging voor gesprekken met premier Sir Julius Chan had afgeslagen

Ondanks voortdurende gevechten tussen regeringstroepen en BRA-leden deed zich eind augustus een doorbraak voor in het conflict, die in brede kring als veelbetekenend werd gezien. Op 30 augustus keurde de premier een voorstel van de gouverneur van de provincie Bougainville goed om diens vertegenwoordigers gesprekken te laten voeren met de separatisten. Een dag eerder had ook een hoge woordvoerder van de separatisten. gevestigd op de Solomon Eilanden: het voorstel met instemming begroet.

Van 9-13 september werden in Cairns (Australië) besprekingen gehouden om een eind te maken aan de afscheidingsoorlog op Bougainville. De delegaties werden geleid door Theodore Miriong (premier van de overgangsregering op Bougainville) en Martin Miriori (BRA).

De besprekingen eindigden naar verluidt met ,,eenpositieve noot" Miriong zei dat zij een ,.gebaar van goede wil (waren) en het begin konden zijn van een echt verzoeningsproces"

Premier Julius Chan he haalde op 25 september dat de provincie altijd een integraal bestanddeel van de soevereine staat zou blijven.

OK TEDI-COMPENSATIEOVEREENKOMST

De beheerders van de grote Ok Tedi-kopermijnonderneming tekenden op 4 augustus een overeenkomst met ongeveer 30.000 lokale grondbezitters om hun de schade veroorzaakt door de mijnexploitatie te compenseren.

Op grond van de overeenkomst zou de mijneigenaar, het Australische bedrijf BHP. de grondbezitters direkt S 10,5 mln en vanaf 1996 jaarlijks niet minder dan $ 4 mln betalen (met inflatiecorrectie) voor de duur van de exploitatie van de mijn. In ruil hiervoor zegden de grondbezitters toe de door hen in 1994 gestarte rechtszaak te staken.

Op 19 september trok het Australische mijnbouwconglomeraat BHP zijn steun aan een wetsvoorstel van de regering in dat de rechtszaak van grondbezitters op Bougainville voor een schadevergoeding van $ 3 mrd blokkeerde, na de in augustus bereikte overeenkomst tussen BHP en de grondbezitters.

Het BHP-optreden volgde nadat het conglomeraat door het Opperste Gerechtshof van de Australische deelstaat Victoria schuldig was bevonden aan minachting. omdat BHP de regering had geholpen bij het ontwerpen van een wetsvoorstel voor de financiering van compensatiebetalingen in ruil waarvoor inheemse grondbezitters het recht opgaven een principieel proces te voeren tegen BHP voor Australische rechtbanken.

De minister van mijnbouw van Papoea Nieuw-Guinea, John Giheno, zei op 20 september dat het wetsvoorstel bij het parlement zou worden ingediend ..ongeacht beslissingen van rechtbanken in Victoria". Volgens de minister beoogde het wetsvoorstel een nieuw Bougainville-conflict te voorkomen en te verzekeren dat alle bij de mijnbouw in Papoea Nieuw-Guinea betrokken personen schadeloos werden gesteld.

VERDRAG MET SOLOMON EILANDEN

Op 19 september voorspelde premier Julius Chan een ,,nieuw tijdperk" van bilaterale overeenstemming en samenwerking na de ondertekening van een kaderverdrag n-iet de Solomon Eilanden.

(Vor.ber.pag. 299/2/3-1995)

SOLOMON EILANDEN

SCHULDAFLOSSINGEN NIET VOLDAAN

Op 8 augustus 199.5 beschuldigde de Centrale Bank van de Solomon Eilanden de regering ervan haar verplichtingen inzake schuldaflossing zowel aan de Centrale Bank zelf als aan een aantal kleinere banken niet te zijn nagekomen. De bank deelde daarop mee dat zij het betalen van rente over staatsobligaties of schatkistpromessen staakte in afwachting van een regeling van de crisis.

(Vor.ber.pag. 515/2-1995)

TUVALU

NIEUWE GOUVERNEUR-GENERAAL

Op 21 juni 1994 dwong premier Kamuta Laatasi gouverneur-generaal Toomu Sione, die pas zeven maanden van zijn vierjarige ambtstermijn had vervuld, te vertrekken met het argument dat zijn benoeming (verricht door de vorige premier Bikenibeu Paeniu) politiek gemotiveerd was. De premier verving Sione door Tulaga Manuella.

NIEUWE VLAG

Op 14 september 1995 maakte de regering bekend dat zij een symbolische band met Groot-Brittannië zou verbreken door de Union Jack van de nationale vlag van Tuvalu te verwijderen. De nieuwe vlag werd formeel gehesen op 1 oktober. bij de viering van de 17de verjaardag van Tuvalu's onafhankelijkheid van Groot-Brittannië.

De wijziging. die reeds enige tijd werd overwogen. werd door premier Kamuta Laatasi *ge*kenschetst als de eerste stap naar de mogelijke vervanging van de Britse soeverein als het staatshoofd van Tuvalu en de proclamatie van een republiek.

(Vor.ber.pag. 218/2-1994)

INDEX AFLEVERING NR. 3099

ALBANIË Betrekkingen met Griekenland **732**
Regeringswijzigingen, akkoord over terugbetaling schulden **733**
APEC Bijeenkomst functionarissen **785**
ARABISCHE LIGA 104de zitting Raad **778**
ARMENIË Parlementsverkiezingen **734**
Nieuwe regering, nieuwe grondwet **735**
AUSTRALIË Blauwdruk voor republiek **799**
Verkiezingen in Queensland **800**
AZERBAJDZJAN Poging tot staatsgreep, oppositiepartijen verboden **736**
AZIE Vergadering ministers van buitenlandse zaken ASEAN, toetreding Vietnam **784**
Eerste vergadering MRC **785**
Regionale topontmoeting Turkssprekende republieken **785**
BAHREIN Kabinetswijziging, regering spreekt met oppositieleiders **778**
BANGLADESH Begroting 1995-1996 **785**
Nieuwe protestenvan de oppositie **786**
BELGIË Wathelet neemt ontslag als minister van landsverdediging, herschikking van regering **729**
Omkoopschandaal dwingt NAVO-secretaris-gencraal Claes tot aftreden **729**
Nieuwevoorzitter VLD **731**
BENIN Kabinetswijzigingen **769**
BERMUDA Referendum over onafhankelijkheid. premier treedt af **756**
BJELAROES Pro-Russische referendumuitslagen **736**
Parlementsverkiezingen **736**
BOTSWANA Begroting 1995-1996 **769**
BRAZILIË Staking in olie-industrie **756**
De-indexatie van economie **757**
Lula treedt af als voorzitter PT **758**
Omvangrijk bestedingsplan, fusie van partijen **758**
COSTA RICA Vrijhandelsakkoord met Mexico **758**
Kabinetswijziging, stakingsactie **759**
CYPRUS Nieuwe Turks-Cypriotische regering **738**
Impasse over verdeling duurt voort **738**
EQUATORIAAL GUINEE Gemeenteraadsverkiezingen **770**
FIJI Breuk in coalitie **800**
GAMBIA Wijzigingen in kabinet **770**
GEORGIË Offensief tegen paramilitaire groep **738**
Russische steun aan Abchazië **739**
Aanslag op Sjewardnadze **739**
Nieuwe grondwet **740**
GUATEMALA Beschuldigingen over militaire bandenmet CIA **759**
Bomaanslagen, bezoek van president Mexico **760**
Vredesoverleg **761**
HONDURAS Nieuwe burgerpolitiemacht, nieuwpolitiek forum **761**
INDIA Kabinetswijzigingen **786**
Controverse over energieproject in Maharashtra **787**
Ontvoering buitenlanders in Kashmir. moord op Noorse gijzelaar **788**
Premier van Punjab vermoord. ontwikkelingen in deelstaten **789**
Overeenkomst met China over troepenvermindering **790**
Reorganisatie kabinet **790**
IRAK Legeropstand, berichten 01-er arrestaties en executies. regeringswijzigingen **778**
UNSCOM-rapport over biologische wapens Iraaks uitimaturn, heivatting besprekingen **779**
WFP over voedseltekort **780**
Nieuwe minister van defensie, positie Aziz **780**
Vlucht Hoessein Kamil. achtergronden, reacties en verdere ontwikkelingen **780**
Hernieuwde gevechten in Koerdistan. vredesbesprekingen. tripartiet overleg **782**
Betrekkingen met buurlanden **783**
ITALIË Overwinning voor Berlusconi bij referenda **740**
Corruptieonderzoeken **741**
Pensioenhervormingen goedgekeurd. ontwerpbegrotingvoor 1996 **742**
KAMEROEN Begroting 1995-1996 **771**
KAZACHSTAN Publikatie van ontwerpgrondwet, constitutioneel referendum **791**
KIRGIZSTAN Internationale kredieten, begroting voor 1995 goedgekeurd **791**
KOEWEIT Debat over economisch beleid duurt voort **783**
KONGO Oppositie wint tussentijdse verkiezingen. gevechten in Brazzaville **771**
LETLAND Regeringswijzigingen **743**
Celstraf voor communistischeleider **743**
LITOUWEN Regeringswijzigingen **743**
MADAGASCAR Nieuwe rege ing, referendum over macht president **772**
MAURETANIË Telling vluchtelingen **772**
MAURITIUS President weigert afschaffing doodstraf goed te keuren **772**
Premier weigert ontslag ministers **773**
MOLDOWA President verlaat regeringspartij **743**
Terugtrekking Russische troepen uit Dnjestrië **744**
MONGOLIË President Ochirbat in Europa **792**
NAMIBIË Nieuwe minister **773**
NEDERLANDSE ANTILLEN Eilandsraadverkiezingen **761**
Regering pakt financieringstekort aan **762**
Orkanen teisteren Bovenwindse eilanden, onrust onder illegalen **763**
NIEUW-CALEDONIË Parlementsverkiezingen **800**
OCEANIE 26ste topconferentie South Pacific Forum **799**
OEKRAINE Constitutioneel verdrag **744**
Akkoord over Zwarte-Zeevloot, kabinetswijziging **745**
OEZBEKISTAN Oprichting nieuwe partijen. samenstelling kabinet **792**
OMAN Vice-premier overleden **784**
OOSTENRIJK Schadeloosstelling voor nazislachtoffers **746**
PAKISTAN Escalatie geweld in Karachi. nieuwe strijd over wet op godslastering **792**
Hervatting en opschorting overleg tussen regering en MQM, oplaaiend ge eld **794**
Omstreden ontslag premier van Punjab, opvolger benoemd **795**
Amerikaanse Senaat besluit sancties op te heffen **796**
PANAMA Leger afgeschaft, moordkomplot tegen president **764**
Algemene staking, heivormingen arbeidswetgeving goedgekeurd **765**
Mogelijke verlenging Amerikaanse militaire aanwezigheid **765**
PAPOEA NIEUW-GUINEA Regering Bougainville beëdigd, gesprekken over oplossing voor guerrilla **801**
Kabinetswijziging na schaffing provinciale structuur **802**
RUSSISCHE FEDERATIE Aardbeving op Sachalin **746**
Amerikaans-Russische top **747**
De oorlog in Tsjetsjenië **747**
Nieuwe politieke bewegingen **750**
Regeringswijziging, crisis in bankstelsel **751**
SAO TOME EN PRINCIPE Staatsgreep ongedaangemaakt **773**
SOLOMON EILANDEN Schuldaflossingen niet voldaan **803**
SPANJE Afluisterschandaal **752**
Premier Gonzalez beschuldigd van betrokkenheid bij GAL **753**
ETA-aanslagen **755**
SRI LANKA Intensivering burgeroorlog. bomexplosies in Colombo. regeringsmaatregelen **796**
Plannen voor decentralisatie **797**
Nieuw regeringsoffensief tegen LTTE **798**
ST CHRISTOPHER EN **NEVIS** Algemene verkiezingen. samenstelling kabinet **765**
TADZJIKISTAN Vredesbesprekingen, splitsing oppositiepartij. hoge militair gedood **798**
Kabinetswijzigingen **799**
TANZANIA Regeringswijziging, kandidaten presidentschap **774**
TOERKMENISTAN Regeringswijzigingen **799**
TSJAAD Afkondiging wapenstilstand door de regering **774**
Arrestatie oppositieleider **775**
TUVALU Nieuwe gouverneur-generaal en nieuwe vlag **803**
VERENIGDE STATEN Regering Clinton onder druk, verdere ontwikkelingen **765**
ZAÏRE Monsengwo afgezet, ovegangsperiode verlengd, nieuwe regering **775**
Vluchtelingen het land uitgezet. repatrieringsakkoord met UNHCR **776**
ZAMBIA Crisis MMD. reorganisatiekabinet, Kaoenda terug in de politiek **777**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehiiweg 13,1101CA Amsterdam, Teiefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BS Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 03/3243890

O Keesings Historisch Archief
O Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

BOSNIË-HERZEGOVINA

SERVISCHE VEROVERING VAN ,.VEILIGE GEBIEDEN" SREBRENICA E N ZEPA IN JULI. SERVISCHE OPMARS NAAR BIHAC TOT STAAN GEBRACHT. GEVECHTEN IN AUGUSTUS. AMERIKAANS INITIATIEF. NAVO-AANVAL OP SERVISCHE DOELEN NA MORTIERGRANAAT OP SARAJEVO. AKKOORDEN VAN GENÈVE EN NEW YORK. BOSNISCHE MILITAIRE SUCCESSEN

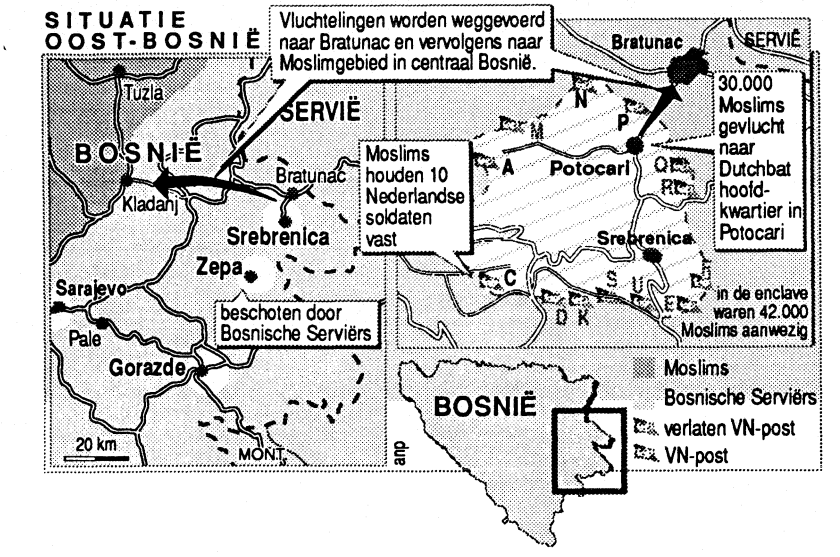

De situatie in Bosnië veranderde ingrijpend in de loop van juli en augustus 1995. In juli greep de internationale gemeenschap niet krachtig genoeg in om te verhinderen dat de Bosnisch-Servische strijdkrachten twee van de zes door de Verenigde Naties aangewezen ,,veilige gebieden" innamen. Srebrenica en Zepa in Zuidoost-Bosnië. Eind juli rukten de Bosnisch-Servische strijdkrachten ook op naar Bihac in het noordwesten. De militaire situatie in Bihac (en naar verwachting ook in geheel West-Bosnië) wijzigde echter dramatisch toen regeringstroepen in het naburige Kroatië begin augustus de Krajina heroverden op de opstandige Kroatische Serviërs (zie onder KROATIE), die het gebied sinds 1992 in handen hadden. Vervolgens werd op 28 augustus, terwijl er diplomatiek overleg werd gevoerd over een nieuw Amerikaans initiatief, een mortiergranaat op Sarajevo afgevuurd, die het begin van de NAVO-operatie ,,Deliberate Force" bespoedigde, waarbij op nog niet eerder vertoonde schaal luchtaanvallen werden uitgevoerd op Bosnisch-Servische doelen.

De val van Srebrenica

Op 11 juli namen Bosnisch-Servische strijdkrachten de stad Srebrenica in, een moslim-enclave en een door de VN aangewezen ,,veilig gebied" in Oost-Bosnië. Zes ,,veiligegebieden", Srebrenica, Zepa, Gorazde, Tuzla, Bihac en Sarajevo, waren door de VN in mei 1993 aangewezen (zie pag. 610/1 e.v.-'93) als moslim-enclaves waarvan de burgerbevolking beschermd diende te worden door de VN-Protectiemacht (UNPROFOR, VN-vredesmacht).

Een Bosnisch-Servisch legervoertuig rijdt op 17 juli 1995 door de verlaten straten van Srebrenica.

Ongeveer 1.500 Bosnische Serviërs vielen Srebrenica aan op 6 juli. Om en nabij de 70 Nederlandse militairen van de VN-vredesmacht waren daar opgesteld, terwijl de rest van de 400 man sterke Nederlandse strijdmacht gelegerd was in Potocari, ten noorden van de stad. Op 8 juli liepen de Bosnisch-Servische strijdkrachten de Nederlandse troepen die in de stad gelegerd waren met gemak onder de voet en een aantal militairen werd in gijzeling genomen. De overige Nederlandse soldaten vluchtten naar Potocari, maar tijdens de terugtocht werd een van hen gedood in een conflict met soldaten van het overwegend uit moslims bestaande Bosnische regeringsleger, dat beschikte over zo'n 4.000 slecht bewapende troepen in en rond Srebrenica.

Nederlandse en Amerikaanse vliegtuigen voerden onder NAVO-commando op 11 juli twee luchtaanvallen uit op Bosnisch-Servische tanks die Srebrenica omsingelden. Een derde luchtaanval werd gestaakt nadat de Bosnische Serviërs gedreigd hadden enkele Nederlandse soldaten te doden die ze in gijzeling hielden. Kort na de NAVO-luchtaanvallen viel Srebrenica in handen van de Bosnische Serviërs.

Tijdens de Bosnisch-Servische aanval op Srebrenica sloegen de moslim-bewoners van de stad op de vlucht naar Potocari, waar ze de Nederlandse basis bestormden. Toen de Bosnische Serviërs Srebrenica eenmaal onder controle hadden, begonnen ze Potocari te beschieten; ze stopten het spervuur pas toen de NAVO voldeed aan de eis om alle luchtacties in de regio te staken.

Maandblad 65ste jaargang, nr 3100 pag 49767-49846

Op 12 juli zag de Bosnisch-Servische militaire bevelhebber, generaal Ratko Mladic, persoonlijk erop toe hoe moslim-vrouwen en -kinderen plaats namen op vrachtwagens en in bussen om naar Tuzla te worden vervoe d. Mannen van dienstplichtige leeftijd werden echter vastgehouden en overgebracht naar kampen in Bosnisch-Servisch gebied om te worden ondervraagd naai hun mogelijke betrokkenheid bij ;,oorlogsmisdaden".

Tegen 13 juli hadden tienduizenden Bosnische vrouwen en kinderen uit Srebrenica zich verzameld in smerige tijdelijke kampen rond het vliegveld van Tuzla. Aanvankelijk ondernam de Bosnische moslim-regering weinig om de vluchtelingen te helpen. Enkele VN-functionarissen beweerden dat de afzijdigheid bedoeld was om de erbarmelijke toestand van de vluchtelingen te gebruiken om internationale sympathie voor de moslim-zaak te winnen. Op 14 juli begon de regering de vluchtelingen echter uit het kamp te halen en in huizen in Tuzla zelf onder te brengen.

Beschuldigingen van Bosnisch-Servische wreedheden

Veel moslim-vluchtelingen in Tuzla vertelden VN-functionarissen en journalisten dat de Bosnische Serviërs wreedheden hadden begaan in Srebrenica. Ze zeiden dat vrouwen verkracht waren en grote aantallen mannen van dienstplichtige leeftijd waren geëxecuteerd.

Op 21 juli lieten de Bosnisch-Servische strijdkrachten de Nederlandse soldaten vrij die ze hadden vastgehouden sinds de verovering van Srebrenica Na hun bevrijding bevestigden de Nederlandse soldaten enkele van de wreedheden waar de moslim-vluchtelingen in Tuzla gewag van hadden gemaakt Ook kwam de ambivalente houding van de Nederlanders jegens de vluchtelingen aan het licht Zo schreef de *Independent* van 21 september ,Veel moslims in de stad gaven zich over aan de Nederlanders, omdat ze de bescherming van de VN zochten. maar ze werden overgeleverd aan de naderende Serviërs '

In een op 24 juli uitgegeven verklaring zei Tadeusz Mazowiecki, de VN-vertegenwoordiger voor mensenrechten in voormalig Joego-Slavië, dat de Bosnisch-Servische acties in Srebrenica gepaard waren gegaan met ,,zeer ernstige schendingen van mensenrechten, op een enorme schaal hetgeen alleen maar barbaars kan worden genoemd". Mazowiecki nam op 27 juli ontslag om wat hij noemde de .,hypocrisie" en dadeloosheid van de internationale gemeenschap na de ,,afgrijselijke tragedie die de bevolking (van Srebrenica en Zepa) is overkomen".

Het rapport over Srebrenica van Mazowiecki dat werd vrijgegeven op 23 augustus maakte melding van .,belangrijk.direct en indirect bewijs" van standrechtelijke executies van afzonderlijke personen en kleine groepen mensen. Over de massa-executies meldde het rapport dat ,,tot dusver verkregen bewijs tot de beklemmende conclusie leidt dat deze moge-lijk hebben plaatsgevonden".

Op 10 augustus hadden de Verenigde Staten de VN-Veiligheidsraad een reeks satellietfoto's gegeven, waarop naar verluidt verse massagraven te zien waren aan de rand van Srebrenica, en uitte zij de beschuldiging dat de Bosnische Serviërs na de verovering van Srebrenica moslim-mannen van dienstplichtige leeftijd massaal hadden geexecuteerd. Op 11 augustus kondigden de VN een onderzoek aan naar beweringen dat 2.700 mannen en jongens waren geexecuteerd en begraven in kuilen die te zien zouden zijn op de foto's.

De val van Zepa

Na hun succes in Srebrenica richtten de Bosnische Serviërs hun aandacht op het nabije ,,veilige gebied" Zepa.

De Bosnisch-Servische aanval op Zepa begon op 14 juli en de stad zelf werd tenslotte ingenomen op 25 juli, toen regeringstroepen naar de omringende heuvels vluchtten. VN-woordvoerder Alexander Ivanko zei op 29 juli dat de Bosnische Serviërs de stad in brand hadden gestoken en de regionale bevelhebber van het Bosnische regeringsleger, Avdo Palic, hadden geëxecuteerd.

Tijdens de slag om Zepa waren tegen de 13.000 moslim-burgers ingesloten in de stad. Een groep van 79 Oekraiense VN-blauwhelmen die observatieposten rond de enclave bemanden. werd ontwapend. veelal door regeringstroepen, en opgesloten op hun basis.

Op 25 juli eiste Haris Silajdzic, de premier van Bosnië, dat de VN indien noodzakelijk geweld zouden gebruiken om alle burgers uit Zepa te evacueren. Net als in Srebrenica had de Bosnisch-Servische leider gelast dat alle mannen van dienstplichtige leeftijd in de enclave aan hem als krijgsgevangenen moesten worden overgedragen.

De Bosnische Serviërs stonden de VN op 23 juli toe 150 gewonde burgers van Zepa naar Sarajevo te evacueren. De volgende dag werd vanuit het kantoor van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN (UNHCR) gemeld dat Bosnische Serviërs ongeveer 2.500 burgers in bussen hadden geladen en hen naar de rand van Kladanj hadden gebracht. een stad die in handen was van de regering. Op 27 juli berichtten VN-functionarissen echter dat op de evacuatie volledig werd toegezien door de VN en dat er minstens één VN-soldaat meereed in elke bus met vluchtelingen die de enclave verliet.

Tadeusz Mazowiecki nam op 27 augustus 1995 ontslag als VN-vertegenwoordiger voor de mensenrechten in voormalig Joego-Slavië.

Reactie op de val van de „veiligegebieden"

De Franse president Jacques Chirac fulmineerde het meest luidruchtig tegen de val van Srebrenica op 11 juli. Hij verweet de VN in Bosnië „.aangeboren impotentie" en trok parallellen met de verzoeningspolitiek jegens Hitler in de jaren '30.

In een toespraak op 14 juli bij de herdenking van de bevrijding van de Bastille. zei Chirac dat Frankrijk bereid was om de Bosnische Serviërs met militair geweid uit Srebrenica te verdrijven. Veel Franse functionarissen zwakten echter de opmerkingen van Chirac af en hij ontving weinig steuc van zijn partners van de Europese Unie (EU). van wie de meesten in toenemende mate leken te berusten in een terugtrekking van de VN uit Bosnië.

Waarnemers opperden dat de oorlog in Bosnie met de val van Srebrenica in een nieuw stadium was beland. De *Financial* Times van 17 juli stelde: .,De periode waarin lokale wapenstilstanden konden worden afgesproken om burgers te beschermen tegen de ergste gevolgen van de oorlog is waarschijnlijk voorbij". Volgens het bericht was er zowel bij het Bosnisch-Servische kamp als bij de Bosnische regering sprake van een toenemende vastberadenheid om militair geweld te gebruiken. met of zonder betrokkenheid van de VN.

Bijeenkomst van hoge Franse, Amerikaanse en Engelse militairen

Nadat Fransen en Britten dagenlang in een humeurige sfeer van gedachten hadden gewisseld over de te voeren politiek in Bosnië na de val van Srebrenica kwamen de hoogste militairen uit Groot-Brittannië, Frankrijk en de VS op 16 juli in Londen bijeen om te praten over een antwoord op de aanvallen van de Bosnische Serviërs op de „veilige gebieden".

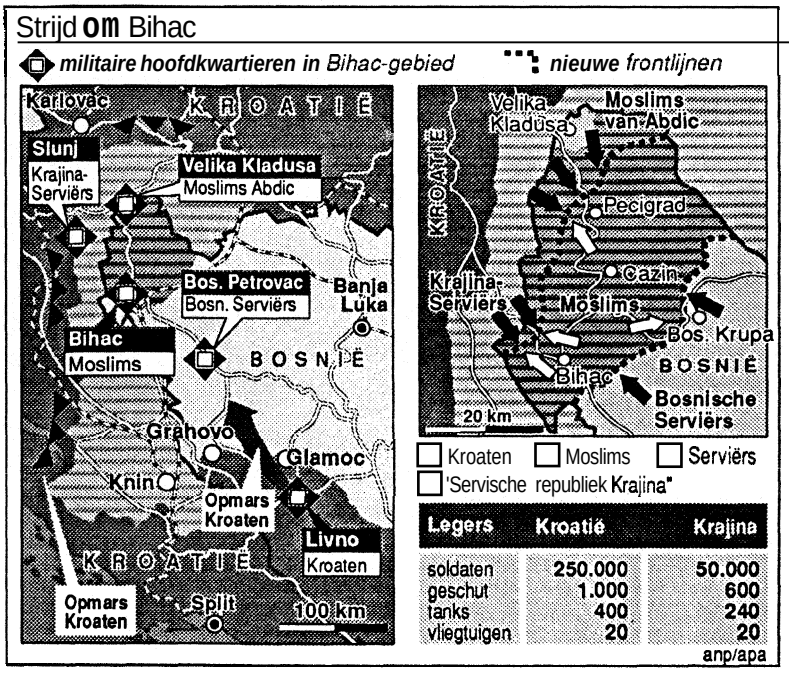

Bij het overleg waren aanwezig het hoofd van de Britse staf van defensie. veldmaarschalk Sir Peter Inge, de voorzitter van de Amerikaanse gezamenlijke stafchefs. generaal John Shalikashvili, en de voorzitter van de Franse gezamenlijke stafchefs van de strijdkrachten, admiraal Jacques Lanxade. Lanxade (die in augustus werd vervangen, zie pag. 681/1/2-'95) stelde voor een 1.000 man sterke ,.directe reddingsmacht" te sturen om Gorazde te versterken, maar de Britten wezen dit voorstel af. omdat een dergelijke macht te klein zou zijn en onvermijdelijk slaags zou raken met de Bosnische Serviërs. Shalikashvili wees eveneens een Franse oproep af om 100 bewapende helikopters beschikbaar te stellen om extra soldaten naar Gorazde te brengen, en zei dat zo'n operatie niet kon slagen zonder de inzet van Amerikaanse grondtroepen.

De Bosnische president Alija Izetbegovic (2de v.r.) en zijn Kroatische ambtgenoot Franjo Tudjman (2de v.l.) ondertekenen op 22 juli 1995 in Split een protocol over militaire samenwerking.

Gezamenlijke Servische aanval op Bihac. Bosnisch-Kroatisch militair protocol. Kroatische verdediging van Bihac

Medio juli. toen Srebrenica onder controle van de Bosnische Serviërs was en Zepa reeds was omsingeld, verwachtten waarnemers dat de Bosnisch-Servische strijdkrachten Gorazde zouden aanvallen, het derde „veiligegebied" in het zuidoosten van Bosnië. Door deze verovering zouden ze het hele gebied tussen Sarajevo en de grens met Joegoslavië (inclusief Servië en Montenegro) in handen krijgen.

Regeringstroepen in Gorazde gingen er zozeer vanuit dat de stad zou worden aangevallen dat ze naar verluidt de wapens van de Britse en Oekraïense blauwhelmen afpakten om zichzelf te verdedigen tegen de verwachte aanval.

In plaats daarvan werden op 20 juli de stellingen van de Bosnische regering rond de noordwestelijke „veilige haven" Bihac op drie punten aangevallen door een coalitie van Bosnische Serviërs. Kroatische Serviërs en opstandige Bosnische moslims onder aanvoering van Fikret Abdic. Sommige waarnemers beweerden dat de Servische leiders hun plan hadden gewijzigd en zich

hadden geconcentreerd op Bihac in plaats van Gorazde wegens de wijdverbreide internationale aandacht voor Gorazde (ziehieronder).

Terwijl Bihac werd bedreigd, vond er op 22 juli een ontmoeting plaats tussen de Bosnische president Alija Izetbegovic en zijn Kroatische ambtgenoot Franjo Tudjman in de Kroatische havenstad Split, waar ze een protocol over militaire samenwerking ondertekenden.

Op 27 juli stuurde de Kroatische regering duizenden soldaten naar West-Bosnië in een poging om de druk op Bihac te verminderen. De Kroatische troepen sloten zich aan bij Bosnisch-Kroatische strijders en vielen ten zuiden van Bihac Servische stellingen aan. Op 28 juli werd gemeld dat een Kroatische en Bosnisch-Kroatische krijgsmacht van 10.000 manschappen de strategisch gelegen Bosnische steden Bosansko Grahovo en Glamoc had ingenomen, waardoor Servische aanvoerroutes naar de (door Kroatische Serviërs bezette) Krajina aan de andere kant van de grens werden afgesneden. Duizenden Servische burgers werden gedwongen om Bosansko Grahovo en Glamoc te ontvluchten en velen trokken naar de Krajina.

Op 30 juli gingen de Kroatisch-Servische leiders naar verluidt ermee akkoord hun manschappen uit de Bihac-enclave terug te trekken naar de Krajina. Dit gebeurde nadat de speciale VN-afgezant Yasushi Akashi hierover een overeenkomst tot stand had weten te brengen.

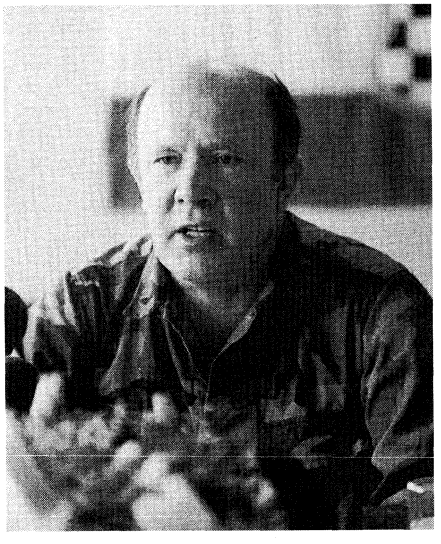

De Bosnisch-Kroatische .,minister van defensie" Vladimir Soljic geeft op 30 juli een persconferentie in het Bosnische dorp Posusje in verband met de verdediging van de stad Bihac tegen de Servische aanvallen.

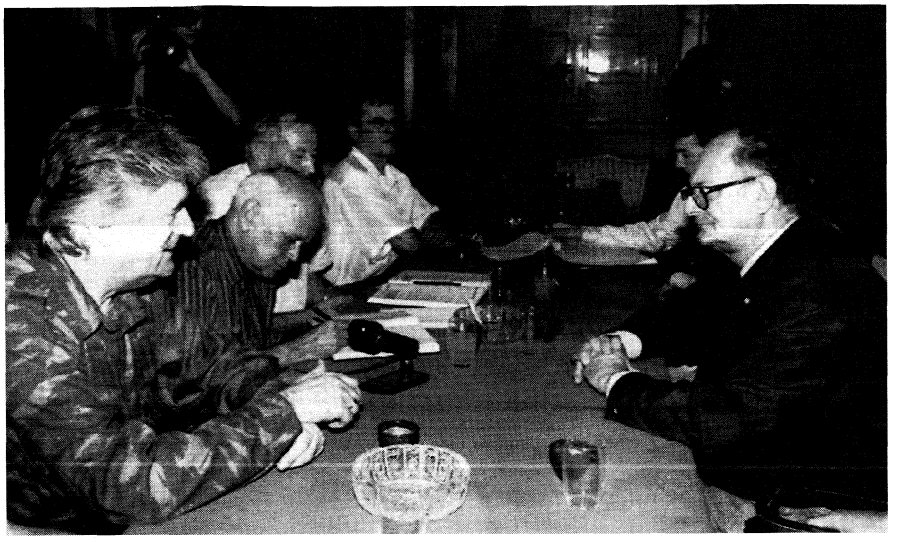

De Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic (l.) en zijn ,,vice-president" Nikola Koljeric (2de v.l.) voeren op 8 augustus in Banja Luka overleg met de voorzitter van het Internationale Rode Kruis (ICRC), Cornelio Sommaruga (r.).over hulp aan de grote aantallen vluchtelingen in het gebied.

Deze afspraak kwam pas tot stand nadat Tudjman gedreigd had de Krajina binnen te vallen indien de Kroatische Serviërs weigerden zich terug te trekken uit Bihac.

(Voor de dreiging van de NAVO met luchtaanvallen op 1 augustus als de Serviërs een veilig gebied - waarmee in dit geval ook Bihac werd bedoeld -, zouden aanvallen. zie beneden.)

Geslaagd Kroatisch offensief in de Krajina

Op 4 augustus vielen Kroatische regeringstroepen de Krajina binnen en tegen 9 augustus hadden ze het hele gebied heroverd (voor een verslag hiervan zie onder KROATIE). Door deze actie wijzigde de militaire situatie rond Bihac ingrijpend en sloegen Kroatische Serviërs massaal op de vlucht naar de Bosnische gebieden die in handen waren van de Bosnische Serviërs, en naar Servië zelf.

Belegering Bihac doorbroken. Aanhoudende gevechten in Midden-Bosnië en rond Dubrovnik

Op 6 en 7 augustus werd gewag gemaakt van een geslaagd slotoffensief van de Bosnische regeringstroepen en Kroatische troepen tegen Servische posities in de enclave Bihac.

Op 12 augustus zetten Bosnische regeringstroepen, bijgestaan door Bosnische Kroaten, een hevig offensief in rond de door Serviërs bezette stad Donji Vakuf in Midden-Bosnië.

Waarnemers verklaarden dat het offensief erop gericht was een weg vrij te maken tussen Midden-Bosnië en de Adriatische Zee die onder alle weersomstandigheden hruikbaar was.

Eveneens op 12 augustus vielen Kroatische strijdkrachten de stellingen aan van waaruit Bosnische Serviërs de zuidelijke Kroatische havenstad Dubrovnik hadden beschoten.

Bosnisch-Servische strijdkrachten in het nabijgelegen Trebinje beantwoordden het vuur met beschietingen op gebieden rond de stad. In de tussentijd werd gemeld dat Joego-Slavische troepen zich samentrokken bij het nabijgelegen Herceg Novi in Montenegro, waarmee ze opnieuw aanleiding gaven tot angst voor een eventuele totale confrontatie tussen Serviërs en Kroaten.

Conferentie in Londen

De ministers van buitenlandse zaken en defensie van de leden van de Contactgroep (Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, Rusland en de VS) en van de elf andere belangrijkste landen die bijdroegen aan de VN-vredesmacht in het vroegere Joego-Slavië, waaronder Noorwegen, Nederland, Spanje, Zweden, Oekraïne en Bangladesh, kwamen op 21 juli in Londen bijeen.

Hoewel de conferentie tot doel had zich te buigen over politieke, diplomatieke en humanitaire problemen in verband met Bosnië. ging de aandacht voornamelijk uit naar de militaire situatie en in het bijzonder naar de vraag hoe de Bosnische Serviërs konden worden weerhouden van eenmassale aanval op Gorazde.

Aan het eind van de bijeenkomst werd een verklaring uitgegeven waarin werd opgeroepen

Een beeld van de opening van de Internationale Conferentie over Bosnie in Londen door de Britse premier John Major op 21 juli 1995.

tot een ,.krachtig en afdoend antwoord" op een Servische aanval op Gorazde. Rekening houdend met de in het algemeen pro-Servische houding van Rusland werd echter gewezen op de ,.grote bezorgdheid" waaraan enkele landen uitdrukking hadden gegeven over het eventuele gebruik van luchtaanvallen. De conferentie waarschuwde ook dat een terugtrekking van de VN uit Bosnië onvermijdelijk zou worden als het internationale wapenembargo werd opgeheven.

De Bosnische regering en degenen die haar steunden in het Amerikaanse Congres bestempelden de door de conferentie aangekondigde maatregelen als onvoldoende. In op 21 juli uitgegeven verklaringen noemde de Bosnische premier Haris Silajdzic het resultaat ,,opnieuw een groen licht voor de Serviërs", terwijl de (Republikeinse) leider van de meerderheid in de Senaat Bob Dole het omschreef als ,,een verbluffend vertoon van probleemvermijding".

Wijziging van de ,,dubbele-sleutelpolitiek". Dreiging van NAVO-luchtaanvallen neemt toe

Na de conferentie in Londen werd snel duidelijk dat de dreiging van een ,,krachtig en afdoend antwoord" ernstig kon worden ondermijnd door meningsverschillen tussen de VN en de NAVO over de ,,dubbele sleutel-politiek", die inhield dat zowel de NAVO als de VN akkoord dienden te gaan met het gebruik van luchtaanvallen voordat acties konden worden ondernomen.

Op 26 juli ging VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali ermee akkoord dat het recht van zijn vertegenwoordiger om NAVO-luchtaanvallen met een veto te treffen werd opgeheven. Daardoor versterkte hij de geloofwaardigheid van de NAVO-dreiging.

In de nieuwe structuur werd het vetorecht van VN-afgezant Yasushi Akashi overgedragen op generaal Bernard Janvier, de Franse commandant van UNPROFOR in Zagreb. Janvier had de zeggenschap bij beslissingen over vergeldingsacties vanuit de lucht, terwijl de commandant van UNPROFOR in Bosnie, luitenant-generaal Rupert Smith van Groot-Brittannie. gemachtigd was tot het verordenen van .,directe steun vanuit de lucht" (dat wil zeggen luchtaanvallen om het VN-personeel te beschermen).

Het besluit van Boutros Ghali om akkoord te gaan met de overdracht van de veto-bevoegdheid volgde op een bijeenkomst van de NAVO-raad op 25 en 26 juli in Brussel. De nieuwe strategie was niet in tegenspraak met de geldende VN-resolutie over luchtaanvallen (ze was nog steeds gericht op een gezamenlijke besluitvorming van de VN en de NAVO). en maakte daarom geen nieuwe resolutie noodzakelijk die door een Russisch veto kon worden getroffen

Op 1 augustus dreigde de NAVO de Serviërs in Bosnië en Kroatië met luchtaanvallen indien ze Gorazde zouden aanvallen of een van de andere drie overgebleven ,,veiligegebieden", te weten Sarajevo, Bihac en Tuzla. Tot de NAVO-bijeenkomst op 25 en 26 juli stonden de NAVO-richtlijnen alleen luchtaanvallen toe om Gorazde te beschermen.

Inzet van de Snelle-Reactiemacht van de VN

Britse en Franse artillerie-eenheden van de pas opgerichte Snelle-Reactiemacht van de VN (zie pag. 600/3 e.v.-'95) werden op 23-24 juli overgeplaatst vanuit bases in Midden-Bosnië naar de berg Igman, van waaruit ze uitkeken op Sarajevo. Deze eerste legering van de nieuwe strijdmacht in een gevechtszone vond plaats na een Bosnisch-Servische artillerie- en raketaanval op Sarajevo op 22 juli waarbij twee Franse blauwhelmen werden gedood.

OIC tegen wapenembargo Bosnische regering

De ministers van buitenlandse zaken van de acht leden tellende Contactgroep voor Bosnië van de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC), bestaande uit Egypte, Iran, Maleisië, Marokko, Pakistan, Saoedi-Arabië, Senegal en Turkije, voerden op 21 juli in Genève spoedoverleg met de Bosnische

Militairen van de Snelle-Reactiemacht stationeren hun tanks en gepantserde personeelsvoertuigen op 25 juli op de berg Igman.

De Franse generaal André Soubirou. de bevelhebber van de multinationale brigade (m.),de Franse kolonel Antoine Lecerf. hoofd van het Franse bataljon van de Snelle-Reactiemacht (l.), en de Britse luitenant-kolonel Dick Applegate, hoofd van de gevechtseenheid Alpha op de berg Igman (r.) geven op 28 juli een persconferentie op de berg nadat de Snelle-Reactiemacht die nacht voor het eerst heeft ingegrepen.

minister van buitenlandse zaken Muhamed Sacirbey en andere functionarissen.

Na afloop van het overleg verklaarde de groep het internationale wapenembargo tegen de Bosnische regering ..ongeldig" te achten. Enkele lidstaten van de OIC, waaronder Maleisië, de Verenigde Arabische Emiraten en Egypte, gaven te kennen dat ze militaire bijstand zouden verlenen aan de Bosnische regering.

Amerikaans Congres stemt voor opheffing van wapenembargo. Veto van Clinton

De Amerikaanse Senaat keurde op 26 juli met 69 tegen 29 stemmen een wetsvoorstel goed om het wapenembargo eenzijdig op te heffen.

In het een week eerder door de Republikeinse leider Bob Dole ingediende wetsvoorstel. dat behalve door hemzelf gesteund werd door de Democraat Joseph Lieberman. en bovendien brede steun genoot van beide partijen. werd verlangd dat de VS het embargo op zouden heffen na een volledige terugtrekking van de VN-vredestroepen uit Bosnie, of binnen twaalf weken nadat de Bosnische regering daarom zou verzoeken. Bovendien werd van de Amerikaanse president Bill Clinton verlangd dat hij de VN-Veiligheidsraad zou vragen het wapenembargo multilateraal op te heffen voordat de VS dat eenzijdig zou doen.

De goedkeuring van het wetsvoorstel door de Senaat stuitte in sommige kringen op verbijstering. Op 27 juli waarschuwde NAVO-secretaris-generaal Willy Claes dat opheffing van het embargo een verspreiding van de oorlog over de hele Balkan tot gevolg kon hebben.

De Bosnische regering juichte het besluit van de Senaat echter toe. Premier Silajdzic bestempelde het op 27 juli als ,,een overwinning van het beginsel van rechtvaardigheid ... die met gouden letters moest worden bijgeschreven in de geschiedenis van Bosnië-Herzegovina"

Op 1 augustus stemde het Huis van Afgevaardigden met 298 tegen 128 stemmen voor goedkeuring van het wetsvoorstel, maar op 11 augustus werd het door Clinton getroffen met een veto.

Clinton betoogde dat opheffing van het embargo ,,de strijd zou aanwakkeren, de diplomatie in gevaar zou brengen en Amerika verantwoordelijk zou maken voor het verloop van de oorlog in Bosnië". Dit was pas het tweede veto tijdens Clinton's presidentschap (voor het eerste veto zie pag. 620/3 e.v.-'95). Omdat de Senaat met zomerreces ging op 11 augustus kon het Congres het veto niet ongedaan maken voor september, en Dole gaf toe dat de situatie in het vroegere Joego-Slavië zo snel veranderde dat het veto misschien van kracht zou blijven.

Functionarissen van de regering-Clinton hadden gewaarschuwd dat het wetsvoorstel zou leiden tot de terugtrekking van de VN hetgeen op zijn beurt zou leiden tot militaire betrokkenheid van Amerikaanse troepen. De VS hadden beloofd 25.000 soldaten naar Bosnië te sturen om de terugtrekking van de VN-vredesmacht te begeleiden.

Nieuw Amerikaans vredesinitiatief

Na het geslaagde Kroatische offensief in de Krajina onthulde de Amerikaanse regering op 9 augustus een nieuw vredesinitiatief voor het voormalige Joego-Slavië. Door middel van intensief diplomatiek overleg werd het voorstel

De Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew (r.)begroet de Amerikaanse veiligheidsadviseur Anthony Lake op 13 augustus in de Russische badplaats Sotsji.

bij de vijf leden van de Contactgroep en bij de strijdende partijen gepresenteerd door Richard Holbrooke, de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor Europese en Canadese aangelegenheden, en Anthony Lake, de Amerikaans adviseur voor nationale veiligheid.

Details van het plan werden niet openbaar gemaakt. maar hoofdlijnen ervan verschenen in de pers. Het bleek te zijn gebaseerd op dc oorstellen var. de Contactgroep uit 1994 over gebicdsverdeling in Bosnië (zie pag. 11/2 e.v.-'95), in die zin dat het vasthield aan de verhouding van 49 procent van het Bosnische grondgebied ooor de Bosnische Serviërs en 51 procent voor de Moslim-Kroatisch? federatie; de verdeling bood echter een betere afspiegeling van de bestaande situatie. w-aarhij de Rosnische Serviërs de zojuist veroverde steden Srebrenica en Zepa mochten behouden, en de moslims compensatie kregen met een gebied rond Sarajevo.

Elementen van het plan van Holbrooke werden instemmend begroet door alle strijdende partijen. maar waarnemers waarschuwden dat elke partij was afgegaan op het voor haarzelf meest aantrekkelijke aspect van het plan. De Bosnische Serviers concentreerden zich op suggesties voor ,,landruil" waardoor het Servische deel van Bosnië makkelijker te verdedigen zou worden; ook waren ze blij met de klaarblijkelijke opheffing van bezwaren tegen ..federatieve betrekkingen" tussen de Servische zone van Bosnië en Servie zelf. Aan de andere kant venvelkomde de Bosnische regering berichten dat het plan bepalingen bevatte voor het gebruik van geweld tegen de Bosnische Serviërs en ooor de mogelijke oprichting van een militaire pro-moslim-coalitie die in plaats zou komen van UNPROFOR.

Het plan ontving brede instemming in Frankrijk. Duitsland en Groot-Brittannië. Op 13 augustus echter, na gesprekken tussen de Amerikaanse veiligheidsadviseur Anthony Lake en de Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew in het vakantieoord Sotsji aan de Zwarte Zee, sprak Kozyrew van ,,accentverschillen" tussen de Russische en Amerikaanse aanpak.

Op 10 augustus deed de Russische president Boris Jeltsin een oproep om in Moskou een internationale vredesconferentie over het vroegere Joego-Slavië te houden. Deze oproep volgde op een mislukte poging van Jeltsin om een ontmoeting te regelen tussen de Kroatische president Franjo Tudjman en de Servische president Slobodan Milosevic.

Op 12 augustus stemde de Staatsdoema, de tweede kamer van de Russische-Federatieraad, met een kleine meerderheid voor een resolutie die Jeltsin opriep zich eenzijdig te onttrekken aan VN-sancties tegen Servië en sancties op te leggen aan Kroatië. Hoewel Jeltsin bevoegd was een veto uit te spreken over de resolutie, stond hij onder zware binnenlandse druk om de Serviërs concrete steun te verlenen.

Terwijl Holbrooke met zijn plan vooruitgang boekte. stuitten de vredesinspanningen van de EU op een vernederende afwijzing op 17 augustus toen de nieuwe EU-bemiddelaar Carl Bildt bij een bezoek aan Sarajevo er niet in slaagde Bosnische regeringsvertegenwoordigers te ontmoeten. De *Financial Times* van 18 augustus citeerde een afgevaardigde van de Bosnische regering: ,,Bildt is de EU-bemiddelaar voor een vredesproces dat dood is en daarom vonden we een ontmoeting met hem niet nodig. We negeerden hem deels uit solidariteit met Kroatië. waar hij persona non grata is. en deels vanwege onze eigen motieven."

Het plan van Holbrooke werd onderbroken op 19 augustus door de dood van Robert Frasure, de Amerikaanse hoofdonderhandelaar voor Bosnië. Frasure en twee leden van zijn team vonden de dood toen hun auto van de weg af raakte nabij Sarajevo en op een landmijn reed. Het initiatief werd hervat op 27 augustus toen Holbrooke met een nieuw team vertrok voor een nieuwe ronde door Europa en het vroegere Joego-Slavië.

Bosnisch-Servische mortieraanval op Sarajevo

In de ochtend van 28 augustus sloeg een mortiergranaat in vlak bij de Markalemarkt in het centrum van Sarajevo: waarbij 37 mensen om het leven kwamen en 40 mensen gewond raakten. Op 29 augustus lieten de VN weten dat onderzoek ,,zonder redelijke twijfel" had uitgewezen dat de granaat was afgevuurd vanuit Bosnisch-Servische posities.

De Bosnisch-Sen~ischeleiding ontkende echter elke betrokkenheid bij de aanval. Net als bij een vergelijkbare beschieting van dezelfde markt in februari 1994. toen 68 mensen omkwamen en de internationale gemeenschap in grote woede ontstak tegen de Bosnische Serviers (zie pag. 379/1-'94), voerden de Bosnische Serviërs aan dat Bosnische regeringstroepen hun eigen volk hadden beschoten. In een op 29 augustus uitgegeven verklaring zei de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic dat .,de moslims zoals gewoonlijk aan de vooravond van belangrijke momenten in de onderhandelingen een slachting aanrichten onder hun eigen bevolking om het vredesproces te saboteren".

Spoedig na de beschieting zei premier Silajdzic dat de deelname van zijn regering aan het vredesproces moest worden onderbroken totdat de NAVO zijn rol bij de bescherming van Sarajevo als een door de VN aangewezen .,veilig gebied" zou ophelderen. Tijdens een bezoek aan Parijs verlangde de Bosnische president Alija Izetbegovic dat de Snelle-Reactiemacht van de VN of de NAVO de ,.misdaad" zou beantwoorden.

NAVO-luchtaanvallen tegen Bosnische Serviërs

Op 30 augustus beantwoordde de NAVO de granaat-aanval op de markt van Sarajevo met operatie ,,Deliberate Force". een reeks vernietigende luchtaanvallen op Bosnisch-Servische doelen in heel Bosnië.

De aanvallen. die doorgingen op 31 augustus, kwamen neer op dr felste buitenlandse interventie in de oorlog in voormalig Joego-Slavië. en de grootste militaire operatie van de N VO sinds de oprichting in 1949. Waarnemers trokken meteen parallellen met operatie ,,Desert Storm". de codenaam van de luchtaanval die de geallieerden onder leiding van de VS in januari 1991 uitvoerden tegen doelen in Irak en het door Irak bezette Koeweit (zie pag. 185/3 e.v.-'91).

Het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken verklaarde op 30 augustus dat de Bosnische Serviërs ,,hieruit dienden te concluderen dat er geen militaire overwinning voor hen in het verschiet ligt" en dat het .,tijd wordt om de realiteit van vrede onder ogen te zien".

De VN hadden voorzorgsmaatregelen getroffen om hun blauwhelmen uit de gebombardeerde gebieden weg te halen. Op 18 augustus hadden ze aangekondigd binnen twee weken alle vredesmacht-soldaten terug te trekken uit Gorazde. de laatste overgebleven moslim-enclave in het oosten van Bosnië.

In het begin was iedereen het eens over het doel van de operatie, namelijk de bescherming van Sarajevo als .,veilig gebied". In de loop van de operatie echter leken enkele leiders dit doel te verbreden. In een verklaring op 31 augustus stelde de Franse president Jacques Chirac dat de bombardementen moesten doorgaan totdat een ,.vrije toegang" tot Sarajevo was verzekerd. NAVO-secretaris-generaal Willy Claes gaf intussen aan dat de aanvallen waren bedoeld om de Bosnische Serviërs aan de onderhandeltaf el te brengen.

Operatie Delibcrate Force werd ingezet op 30 augustus. om ongeveer 2.00 uur plaatselijke tijd. Gedurende een periode van 12 uur vertrokken vliegtuigen van vijf NAVO-landen - Frankrijk, Nederland, Spanje, Groot-Brittannie en de VS - ongeveer 300 maal vanaf bases in Italie en vanaf het Amerikaanse vliegdekschip Theodore Roosevelt in de Adriatische Zee. De vliegtuigen troffen 90 radarstations. cominunicatiestations, raket- en artilleriebases in 23 doelgebieden in het hele door Serviërs bezette gebied in Bosnie, voornamelijk rond Saraje o, Tuzla. Pale, Gorazde, Banja Luka en Mostar. De aanvallen waren voornamelijk gericht op het uitschakelen van het geintegreerde luchtverdedigingssysteem en waren naar verluidt succesvol. In samenwerking met de NAVO vuurde de Snelle-Reactiemacht van de VN. die bestond uit Nederlandse. Franse en Britse eenheden, honderden artillerie-salvo's af op Bosnisch-Servische artillerie- en mortiersteliingen en munitie-opslagplaatsen rond Sarajevo.

Bosnisch-Servische striidkrachten antwoordden met luchtafweer-beschietingen op de vliegtuigen en het afvuren van raketten op Sarajevo, onder meer ou een Bosnische legerbasis. Een Franse Mirage-2000 werd neergehaald bij Sarajevo. en hoewel de twee piloten zich volgens berichten met hun schietstoel

Een Britse eenheid van de Snelle-Reactiemacht neemt op 30 augustus 1995 deel aan de beschietingen op Servische stellingen rond Sarajevo.

hadden gered. waren zij op 31 augustus nog niet getraceerd

De Bosnisch-Servische Radio Pale berichtte op 30 augustus dat de schade als gevolg van de NAVO-intenrentie ..enorm' kon zijn en andere Servische verslaggevers spraken van burgerslachtoffers.

Reactie op NAVO-aanvallen

In een op 30 augustus uitgegeven verklaring noemde de Bosnische premier Silajdzic de NAVO-operatie ,,een zeer belangrijke stap naar de vrede omdat deze de geloofwaardigheid van de internationale gemeenschap herstelt". Hij voegde eraan toe dat ,.deServiërs en het regime in Belgrado de boodschap begrepen hebben"

De Joegoslavische regering in Belgrado veroordeelde de aanvallen en eiste dat de militaire acties onmiddellijk zouden worden gestaakt en de onderhandelingen werden hervat ,,alsde enige weg waarlangs duurzame en rechtvaardige vrede in Bosnië kan worden bereikt."

Jeltsin hekelde de NAVO-aanvallen als een ,.wreed bombardement" en drong aan op een spoedberaad van de VN-Veiligheidsraad.

,,Harmonisatie" van de Servische onderhandelingspositie

De Bosnische Serviërs reageerden op de aanvallen met de hen kenmerkende bravoure, waarbij generaal Ratko Mladic bezwoer dat zijn mannen op hun stellingen zouden blijven en Radovan Karadzic het vertrouwen uitsprak dat ze ,,uiteindelijk zouden winnen". Waarnemers zagen echter onmiskenbare tekenen van verzoening.

In wat door velen werd gezien als een beslissende wending werd na de eerste dag van de aanvallen aangekondigd dat de Bosnische Serviërs voortaan vredesonderhandelingen zouden voeren als onderdeel van een team dat werd aangevoerd door de Servische president Slobodan Milosevic. (Tijdens de eerste fase van de aanvallen voerde Milosevic overigens al besprekingen met Holbrooke in Belgrado.)

Terwijl de overeenkomst om een gezamenlijke Servische delegatie te vormen in brede kring openbaar werd gemaakt, werden andere delen van de overeenkomst van Belgrado-Pale geheim gehouden. De *Financial Times* van 1 september stelde dat het geheime deel van de overeenkomst ,,Milosevic verplicht om te onderhandelen volgens een door de Bosnische Serviërs opgesteld programma waarin hun voorwaarden waren verwerkt voor de acceptatie van het Amerikaanse vredesplan". Volgens het bericht bevatten deze i-om>\-aarden onder meer de eis tot een onverdeeld grondgebied, de verbreding van de strategische landcorridor in het noorden die het door de Serviërs beheerste grondgebied in Oost- en West-Bosnië met elkaar verbond de verdeling van Sarajevo en toegang tot de Adriatische Zee.

Ontwikkelingen binnen het Bosnisch-Servische leiderschap

Op 4 augustus had de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic bekendgemaakt dat hij generaal Ratko Mladic had ontslagen als militair commandant van het Bosnisch-Servische leger. Mladic weigerde zijn ontslag te aanvaarden en op 6 augustus betuigde een groep van 18 Bosnisch-Servische generaals steun aan Mladic, die op zijn post bleef.

De stap van Karadzic weerspiegelde de Servische ontevredenheid over de militaire verliezen in de Krajina en Bihac. maar de wortels ervan lagen in de diepe persoonlijke en politieke tegenstellingen binnen de hogere echelons van de Servische leiding. Terwijl Mladic de steun van de Servische president Milosevic bleef genieten. zou Karadzic deze hebben verloren.

Karadzic en Mladic aangeklaagd door VN-Tribunaal voor Oorlogsmisdaden

Het VN-Tribunaal voor Oorlogsmisdaden in Den Haag stelde Karadzic en Mladic op 23 juli officieel in staat van beschuldiging wegens genocide en misdaden tegen de mensheid (zie pag. 604/2 e.v.-'95). Het tribunaal bevestigde dat het een internationaal arrestatiebevel tegen beide mannen had uitgevaardigd.

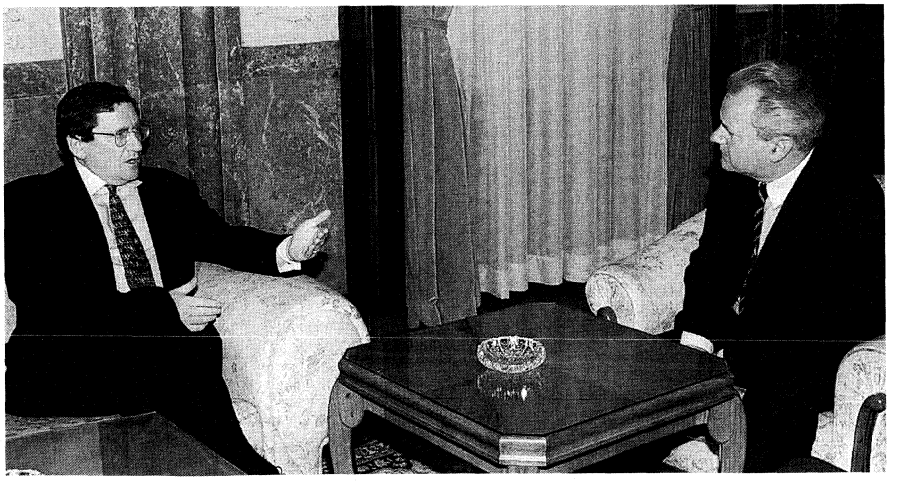

De Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken Richard Holbrooke (l.) voert op 30 augustus in Belgrado overleg met de Servische president Slobodan Milosevic.

Het tribunaal beschuldigde ook 2%andere Serviërs van oorlogsmisdaden, onder wie Milan Martic, ..president" van de eenzijdig uitgeroepen Republiek Servisch Krajina (RSK). wegens aanvallen op Kroatische steden.

Premier Silajdzic dreigt met ontslag

Op 4 augustus maakte Haris Silajdzic bekend ontslag te willen nemen als premier van Bosnië. Hij trok zijn ontslagdreiging echter op 10 augustus in, nadat president Alija Izetbegovic had toegezegd om een onderzoek in te stellen naar de aantijging van Silajdzic dat de regerende Partij van Democratische Actie steeds nationalistischer werd.

Volgens sommige persberichten was de aankondiging van 4 augustus een afspiegeling van de machtsstrijd tussen Silajdzic. een relatief gematigd politicus die voor een multi-etnisch Bosnie was. en radicalere moslim-nationalisten als minister van buitenlandse zaken Muhamed Sacirbey en president Izetbegovic. Er werd gespeculeerd dat de ontslagaankondiging ook samenhing met stappen van Izetbegovic om de Bosnische grondwet te wijzigen oin te garanderen dat een moslim hem als president zou opvolgen, waartegen Silajdzic fel gekant was.

Nieuwe NAVO-luchtaanvallen

Op 1 september kondigde de NAVO een pauze aan in operatie ..Deliberate Force", de reeks luchtaanvallen op Bosnisch-Servische doelen in Bosnië die op 30 augustus waren begonnen.

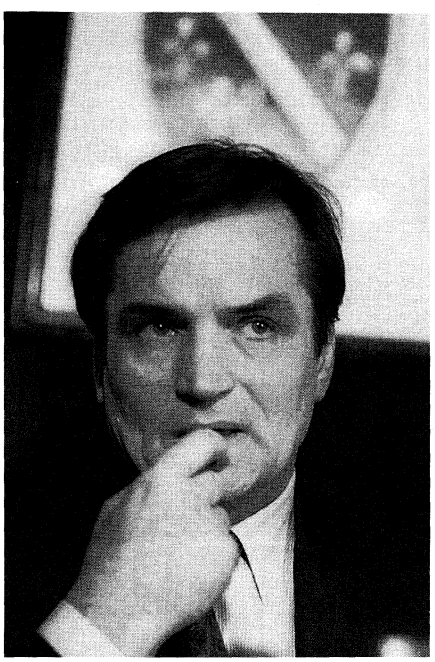

De Bosnische premier Haris Silajdzic geeft een persconferentie op 11 augustus in Sarajevo nadat hij een dag eerder zijn ontslagaanvraag heeft ingetrokken.

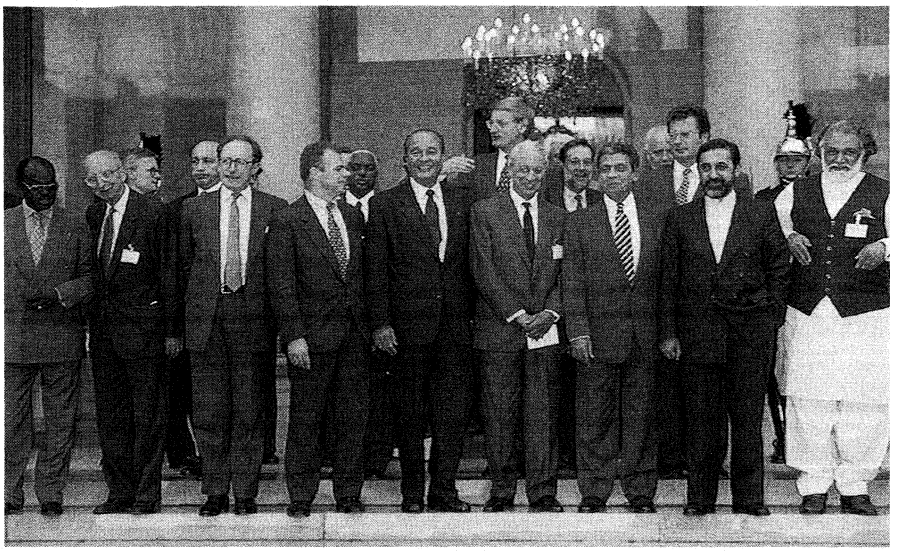

Een familieportret van de deelnemers aan de gezamenlijke bijeenkomst van de Contactgroep van westerse landen en de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC) op 7 september 1995 in Parijs, waar werd gesproken over het Amerikaanse vredesvoorstel over Bosnie.

Door de pauze kon generaal Bernard Janvier. commandant van de VN-Protectiemacht (UNPROFOR. de VN-vredesmacht), onderhandelingen beginnen met de Bosnisch-Servische militaire bevelhebber, generaal Ratko Mladic. om vast te stellen of de Bosnische Serviers bereid waren te voldoen aan de NAVO-eisen als voorwaarde voor het beëindigen van de bombardementen. Mladic was wel bereid om aan twee van de NAVO-eisen te voldoen - staking van de beschieting van de ,.veilige gebieden" van de VN en openstelling van routes naar Saraievo - maar weigerde om in te stemmen met de voornaamste eis van de NAVO. namelijk de terugtrekking van zware wapens van de Bosnisch-Servische militairen uit de omgeving van Sarajevo. Volgens sommige bronnen had de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic bevel gegeven tot terugtrekking, maar had Mladic geweigerd dit bevel op te volgen. omdat daardoor de naar schatting 150.000 Serviërs die in de buitenwijken van Sarajevo woonden, bloot zouden kunnen komen te staan aan aanvallen van Bosnische regeringstroepen.

Op 5 september hervatte de NAVO de luchtaanvallen op Bosnisch-Servische doelen, waarbij ze verklaarde dat de Serviërs ,,geenblijk gaven van de intentie om te voldoen aan de VN-eis om de militaire dreiging tegen Sarajevo op te heffen".

Kennelijk ter vergelding werden op 5 september verscheidene granaten afgevuurd op het centrum van Sarajevo. De kort tevoren gevormde Snelle-Reactiemacht (zie pag. 600/3 e.v.-'93 en boven) reageerde met artillerieaanvallen op de Bosnisch-Servische artillerie en mortier-stellingen rond de stad.

In een op 6 september uitgegeven verklaring zei het Bosnisch-Sen-ische leger dat onder de burgerbevolking honderd doden en ruim honderd gewonden waren gevallen als gevolg van de NAVO-aanvallen. Op 9 september stelden Bosnisch-Seroische functionarissen dat VN-granaten een ziekenhuis in de buurt van Sarajevo hadden geraakt en dat tientallen burgers waren omgekomen of gewond geraakt. De meeste Westerse waarnemers beweerden echter dat de VN in het algemeen doelen hadden gemeden die een gevaar voor de burgerbevolking met zich meebrachten.

Op 10 september had het Amerikaanse oorlogsschip Normandy, dat onder NAVO-bevel ouereerde 13 Tomahan k-kruisraketten afgevuurd op Bosnisch-Servische communicatiedoelen nabij de noordelijke stad Banja Luka. Omdat het de eerste keer was dat zogenaamde ,,doelzoekende wapens" bij de aanvallen werden ingezet. kreeg dit brede aandacht in de media. Op 13 september dachten sommige waarnemers dat er bijna geen Servische militaire doelen meer waren die de NAVO kon aanvallen: de NAVO had toen ongeveer 3.400 acties uitgevoerd, waaronder 850 bombardementen.

Opschorting van NAVO-luchtaanvallen

Op 14 september schortten de NAVO en de VN operatie ,,Deliberate Force" voor drie dagen op nadat Bosnisch-Senlische leiders eindelijk onvoorwaardelijk hadden toegezegd hun zware wapens terug te trekken uit een zone van 20 kilometer rond Sarajevo.

De Bosnisch-Servische toezegging werd gedaan door Karadzic en Mladic tijdens onderhandelingen in de Servische hoofdstad Belgrado. die eveneens werden bijgewoond door Richard Holbrooke. de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor Europese en Canadese aangelegenheden en de architect van het recente Amerikaanse vredesinitiatief. en door de Servische president Slobodan Milosevic.

De Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken Richard Holbrooke (r.)had op 15 september 1995 in Genève een ontmoeting met de onderhandelaar namens de Russische Federatie Igor Iwanow inverband met de situatie in Bosnie

Details van het akkoord werden niet onthuld. De Financial Times van 15 september citeerde diplomaten die stelden dat het akkoord onder meer inhield dat bepaalde Bosnische regeringswapens onder internationaal toezicht werden geplaatst om tegemoet te komen aan de Bosnisch-Servische eis voor garanties tegen een plotselinge aanval.

Het akkoord zou naar venvachting ook een grotere rol van het Russische leger inhouden bij het toezicht op een staakt-het-vuren in het gebied van Sarajevo. Rusland. dat de hervatting van de NAVO-luchtaanvallen op 5 september krachtig had veroordeeld, betuigde zijn steun aan het recente akkoord. De Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyreu- zei op 15 september dat het .,een reële kans bood om de patstelling om Sarajevo te doorbreken". De kennelijke matiging van de Russische pro-Servische beleidslijn volgde op een bezoek aan Moskou op 14 september van de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken Strobe Talbott.

Op 15 september landde een hulpvlucht van de VN in Sarajevo, de eerste sinds april. De volgende dag begonnen Bosnisch-Servische militairen hun zware wapens terug te trekken uit de omgeving van Sarajevo. Op 17 september (de datum waarop de NAVO-acties volgens schema zouden worden hervat na de driedaagse onderbreking die was overeengekomen in Belgrado) kregen de Bosnische Serviërs nog drie dagen om de terugtrekking te voltooien na functionarissen van de VN en de NAVO ervan te hebben overtuigd dat ze het bevel uitvoerden.

In een gezamenlijke op 20 september uitgegeven verklaring zeiden generaal Bernard Janvier en admiraal Leighton Smith van de NAVO dat de Bosnische Serviërs de daartoe aangewezen zware wapens hadden teruggetrokken uit de verboden zone rond Sarajevo, en dat daarom hervatting van de luchtaanvallen op dat moment niet noodzakelijk was. Ze wezen erop dat het vliegveld van Sarajevo sinds september open was gebleven en dat humanitair en VN-verkeer onbelemmerd toegang tot de stad had.

Een VN-woordvoerder zei op 21 september dat de Serviërs 230 zware wapens hadden weggehaald uit de ,,verboden zone" en dat ze VN-waarnemers toegang hadden verleend tot de zone.

Bijeenkomst van hoofdrolspelers in Genève. Overeenstemming over grondbeginselen

Op 8 september vond in Genève een ontmoeting plaats tussen vertegenwoordigers van de uit vijf leden bestaande Contactgroep (Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, Rusland en de VS) en de ministers van buitenlandse zaken van Bosnië (Muhamed Sacirbey), Kroatië (Mate Granic) en Joego-Slavië (Milan Milutinovic), waarbij de laatste optrad namens de Bosnische Serviërs. De Bosnische Serviërs werden ook vertegenwoordigd door Aleksa Buha en Nikola Koljevic, respectievelijk de woordvoerder van buitenlandse zaken en het plaatsvervangend hoofd van de afvaardiging van de Bosnisch-Servische regering.

De bijeenkomst was de eerste persoonlijke ontmoeting van de hoofdrolspelers in ongeveer 18 maanden en volgde op een intensieve periode van pendeldiplomatie door Holbrooke en zijn team.

Aan het slot van de ontmoeting ondertekenden de partijen een akkoord over de grondbeginselen voor een vredesakkoord waaronder de voortzetting van het bestaan van Bosnië binnen de internationale grenzen van dat moment

De reacties op het akkoord waren overwegend positief. Holbrooke noemde het ,,een belangrijke mijlpaal op de weg naar vrede", een gevoel dat eveneens werd uitgedrukt door de Amerikaanse president Bill Clinton. Karadzic zei dat het ,,eendeur naar vrede openzette". en Milutinovic bestempelde het als .,een historisch keerpunt dat de partijen op een gelijk niveau bracht".

De Bosnische president Alija Izetbegovic was minder enthousiast. De acceptatievan een entiteit met de naam .,Servische Republiek" was naar zijn zeggen ..een bittere pil ... maar niet dodelijk", doordat het geen verdeling van Bosnië betelrende. maar een verdeling binnen Bosnië.

De *Financial Times* van 9 september stelde dat diplomaten in Genève achter de schermen ,,hunteleurstelling niet verheelden dat de conferentie bij lange na niet toegekomen was aan een omvattendere overeenstemming over wederzijdse erkenning door alle drie de staten die aan de besprekingen deelnamen". Waarnemers wezen er meteen op dat de weg naar vrede nog met grote obstakels bezaaid was, zoals het probleem hoe Bosnisch grondgebied zou worden verdeeld tussen de twee nieuwe entiteiten. De

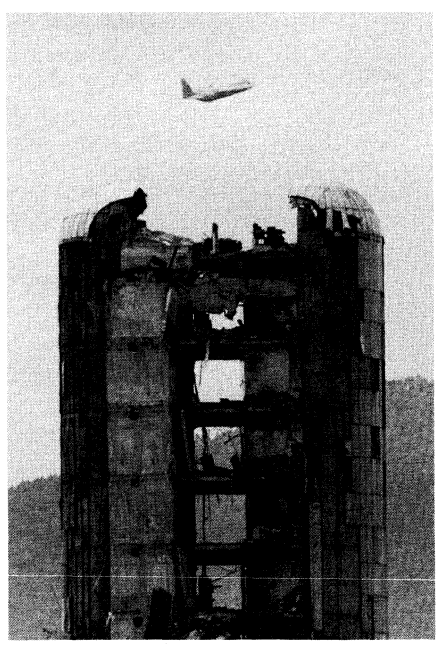

vliegtuig

Sarajevo sinds vijf maanden vliegt op 15 september boven het kapotgeschoten gebouw van de krant *Oslobodenje* in de buitenwijken van de stad.

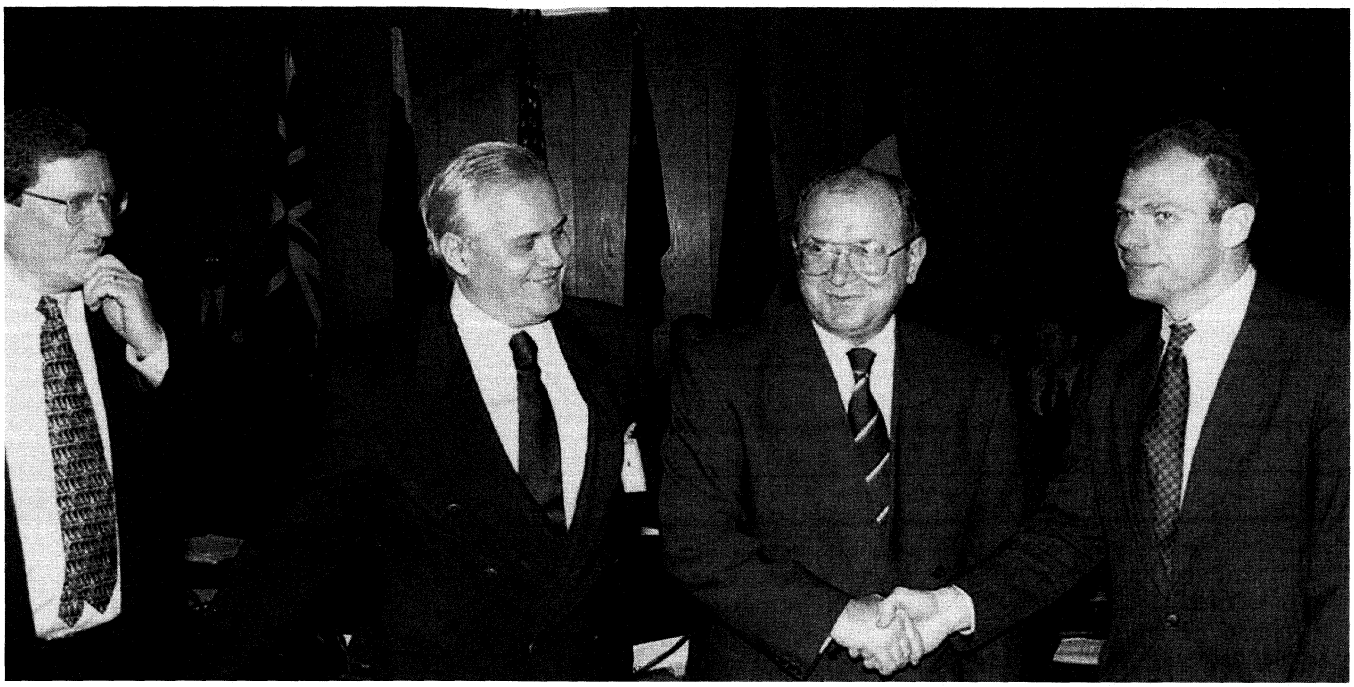

De Bosnische minister van buitenlandse zaken, Muhamed Sacirbey (r.). schudt zijn Kroatische ambtgenoot Mate Granic de hand terwijl zijn Joegoslavische collega Milan Milutinovic (2de v.l.) en de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken Richard Holbrooke (l.) toekijken bij het begin van het overleg in Genève op 8 september 1995

kwestie Sarajevo bleef eveneens onopgelost: de Bosnische Serviërs hadden erop aangedrongen dat de stad zou worden verdeeld. maar de Bosnische regering had lange tijd volgehouden dat ze daar niet mee akkoord zou gaan

Bijeenkomst van hoofdrolspelers in New York. Verdere overeenstemming over grondbeginselen

Tijdens een bijeenkomst op 26 september op de Amerikaanse VN-ambassade in New York, bereikten de ministers van buitenlandse zaken van Bosnië, Kroatië en Joego-Slavië overeenstemming over verdere grondbeginselen voor een vredesakkoord. Holbrooke omschreef dit als deel van een ,,stapsgewijze groeimethode" en waarschuwde dat er veel ,.andere belangrijke zaken zijn die niet zijn opgelost, of zelfs maar aangeroerd" door het akkoord.

Overeengekomen werd dat de Servische republiek een derde aandeel zou krijgen in het parlement van de republiek en in het collectieve presidentschap. en dat twee derde van de zetels zou worden toegewezen aan de Moslim-Kroatische Federatie. Beslissingen van het parlement zouden echter alleen geldig zijn indien minstens een de de van het Servische deel van het parlement deze zou goedkeuren. Deze bepaling was bedoeld als garantie tegen de mogelijkheid dat Kroaten en Moslims de Serviërs op alle fronten zouden wegstemmen. Ook werd overeengekomen dat zo snel mogelijk ,,rechtstreekse, vrije en onafhankelijke" verkiezingen in Bcsnië zouden worden gehouden (ziekader voor alle details van het akkoord).

De Bosnische regering had gedreigd de besprekingen in Ne York te boycotten, maar ging akkoord met deelname nadat Amerikaanse diplomaten hen hadden gerustgesteld dat de beginselen de Serviërs niet zouden toestaan zich af te scheiden van Bosnië. De regering was bezorgd dat een akkoord dat de Serviërs zou toestaan om een federatie met Servië te vormen. de Bosnische Kroaten ertoe zou brengen om gelijke eisen te stellen met betrekking tot Kroatië. Daardoor zou Bosnie afgesloten raken van de zee en in feite een niet-levensvatbare staat worden.

Offensief door regeringstroepen en Kroatië

Bosnische regeringstroepen maakten, gesteund door Bosnisch-Kroatische en Kroatische eenheden, gebruik van operatie ,,Deliberate Force" door een

Het akkoord van Genève over de grondbeginselen

1. Bosnie-Herzegovina zal wettelijk blijven bestaan binnen zijn huidige grenzen en met voortgezette internationale erkenning.

2. Bosnië-Herzegovina zal bestaan uit twee entiteiten: de Federatie van Bosnië-Herzegovina zoals vastgelegd in de Akkoorden van Washington (van 1994. zie pag. 382/3-'94) en de Servische Republiek (Republika Srpska)

2.1 De verdeelsleutel 51:49 van het voorstel voor gebiedsverdeling van de Contactgroep (zie pag. 11/2 e.v.-'95) is de basis voor een regeling. Dit voorstel voor gebiedsverdeling kan worden aangepast met wederzijdse overeenstemming.

2.2 Elke entiteit blijft bestaan met zijn huidige grondwet (geamendeerd ter aanpassing aan deze grondbeginselen).

2.3 Beide entiteiten zijn gerechtigd om bijzondere parallelle relaties met buurlanden aan te gaan. die overeenstemmen met de soevereiniteit en territoriale integriteit van Bosnië-Herzegovina.

2.4 De twee entiteiten zullen de wederzijdse verplichting aangaan (a)volledige verkiezingen te houden onder internationale bescherming; (b)zich aan te passen en zich te houden aan normale internationale humanitaire normen en verplichtingen, met inbegrip van de verplichting om vrijheid van beweging toe te staan en om toe te staan dat ontheemde personen weer intrek nemen in hun huizen of een rechtvaardige vergoeding krijgen: (c)bindende arbitrage te regelen om conflicten tussen hen op te lossen.

3. De entiteiten komen in principe het volgende overeen:

3.1 De instelling van een Commissie voor Ontheemde Personen met de bevoegdheid om toe te zien op de naleving van de verplichtingen van beide entiteiten (met hulp van internationale entiteiten) om ontheemden in staat te stellen weer intrek te nemen in hun huizen of een rechtvaardige vergoeding te krijgen.

3.2 De oprichting van een Commissie Mensenrechten van Bosnië-Herzegovina. om toe te zien op de naleving van de verplichtingen van de entiteiten op het gebied van de mensenrechten. De twee entiteiten zullen zich neerleggen bij de besluiten van de commissie.

3.3 De oprichting van gezamenlijke openbare lichamen, gefinancierd door de twee entiteiten. om transport- en andere faciliteiten voor het nut van beide entiteiten te bezitten en te beheren.

3.4 De instelling van een Commissie voor het behoud van Nationale Monumenten.

3.5 Het ontwerpen en uitvoeren van een arbitragesysteem voor de oplossing van conflicten tussen de twee entiteiten.

Verdere overeengekomen grondbeginselen

4. Elk van beide entiteiten zal de internationale verplichtingen van Bosnië-Herzegovina respecteren. tenzij het om een financiële verplichting gaat die zonder toestemming van de ander is aangegaan.

3. Er wordt naar gestreefd vrij? democratische verkiezingen in beide entiteiten te houden zodra de maatschappelijke situatie dit toelaat. Om de deinocratische uitwerking van dergelijke verkiezingen zo groot mogelijk te maken, zullen de volgende stappen door beide entiteiten worden ondernomen:

5.1 Beide regeringen zullen meteen. met onmiddellijke ingang, hun volledige steun toezeggen aan (a) vrijheid van beweging: (b) het recht van ontheemde personen om hun eigendom weer in bezit te nemen of rechtvaardige vergoeding te ontvangen; (c) vrijheid van meningsuiting en persvrijheid: en (d)bescherming van alle andere internationaal erkende mensenrechten teneinde het democratische verkiezingsproces mogelijk te makenente bevorderen.

5.2 Zo spoedig mogelijk zal de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) vertegenwoordigers stationeren in alle grotere steden in de (Moslim-Kroatische) Federatie en de Republika Srpska in Bosnië-Herzegovina en maandelijks verslag uitbrengen over de mate waarin (a) de verplichtingen opgesomd in alle overeengekomen grondbeginselen zijn nagekomen: en (b)de sociale condities zijn hersteld tot op een niveau waarop het verkiezingsproces effectief kan zijn.

5.3 Binnen 30 dagen nadat de OVSE-delegaties hebben vastgesteld dat naar behoren vrije en democratische verkiezingen in beide entiteiten kunnen worden gehouden. zullen de regeringen van beide entiteiten vrije en democratische verkiezingen organiseren en volledige medewerking verlenen aan een internationaal waarnemingsprogramma.

6. Na de verkiezingen zullen de zaken en prerogatieven van Bosnië-Herzegovina worden toegekend aan de volgende instellingen, in overeenstemming met alle overeengekomen grondbeginselen:

6.1 Een parlement of vergadering, waarvan twee derde zal worden gekozen uit het gebied van de Federatie. en een derde uit het gebied van de Republika Srpska. Alle parlementaire acties zullen verlopen volgens meerderheid van stemmen. vooropgesteld dat die meerderheid minstens een derde van de stemmen van elke entiteit omvat.

6.2 Een presidentschap, waarvan twee derde zal worden gekozen uit het gebied van de Federatie, en een derde uit het gebied van de Republika Srpska. Alle beslissingen van het presidentschap zullen worden genomen met een mee derheid van stemmen, op voorwaarde dat, wanneer een derde van de leden of meer het oneens is met een beslissing genomen door de andere leden en verklaart dat deze beslissing afbreuk doet aan een vitaal belang van de entiteit of entiteiten waaruit de leden die het oneens zijn waren gekozen. de zaak onmiddellijk zal worden toegewezen aan het parlement van de betreffende entiteit of entiteiten. Indien dit parlement de afwijkende positie bevestigt met twee derde van de stemmen. zal het aangevochten besluit niet van kracht worden.

6.3 Een kabinet vanministers

6.4 Een Constitutioneel Hof met jurisdictie om te beslissen over alle kwesties die zich voordoen onder de grondwet van Bosnië-Herzegovina zoals deze zal zijn herzien in overeenstemming met alle overeengekomen grondbeginselen.

6.5 De partijen zullen in de onmiddellijke toekomst onderhandelen over verdere aspecten van bestuur en uitvoering van deze instellingen.

6.6 De bovengenoemde instellingen zullen verantwoordelijkheid dragen voor de buitenlandse politiek van Bosnië-Herzegovina. De partijen zullen verder onderhandelen om de mate vast te stellen waarin deze instellingen ook verantwoordelijk zijn voor andere zaken in overeenstemming met de overeengekomen grondbeginselen.

(Bron. *Kroatisch* Persbureau *HINA)*

---

offensief in te zetten tegen door Serviërs bezette gebieden in West- en Midden-Bosnië op 11 september.

Ongeveer 3.300 vierkante kilometer grondgebied werd in het offensief heroverd, waarbij het langdurige territoriale overwicht van de Serviërs teniet werd gedaan en de situatie op het land grotendeels in overeenstemming werd gebracht met deverdeling 51:49 zoals voorzien in het akkoord van Genève. De Serviërs behielden controle over ongeveer 30 procent van het land (vergeleken met ongeveer 70 procent vóór het offensief): de resterende helft was in handen van Kroaten (22 procent) en het door moslims gedomineerde regeringsleger (28 procent).

Aan de kant van de Bosnische regering leidden twee van haar sterkste legerkorpsen het offensief, het Vijfcle korps komend vanuit het noorden, en het Zevende vanuit het zuiden. Het leger kreeg steun van de Kroatische artillerie. Steden die bij dit offensief vielen waren Vozuca, Donji Vakuf, Drvar, Jajce, Sipovo, Kljuc en Bosanski Petrovac. Radio Sarajevo meldde op 24 september dat het leger bewijzen had aangetroffen van massagraven in Kljuc.

Naar bleek gaven de Bosnisch-Servische troepen veel gebied zonder strijd uit handen. De luchtacties van de NAVO hadden Servische communicatiesystemen. munitie-opslagplaatsen, bruggen en wapens vernietigd, waardoor de versterking van hun posities werd bemoeilijkt. Er leek ook een gemis aan leiderschap te zijn; gedurende een groot deel van het offensief verbleef Mladic in een ziekenhuis te Belgrado, kennelijk vanwege een nieraandoening.

Het offensief bracht een nieuwe vluchtelingenstroom op gang, in dit geval ze-

ker 130 000 Bosnische Serviërs die op weg gingen naar het Bosnisch-Servische bolwerk Banja Luka

Op 18 september werd Banja Luka zelf bedreigd. een vooruitzicht dat de Westerse geallieerden ernstig alarmeerde Ze vreesden dat een poging om de stad te veroveren het initiatief-Holbrooke schipbreuk zou doen leiden en zelfs het door de Serviërs geleide Joegoslavische leger in de strijd kon betrekken. Op 19 september hieid Huibrooke afzonderlijke besprekingen met de presidenten Slobodan Milosevic. Alija Izetbegovic en de Franjo Tudjman. Volgens het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken gaven Bosnische en Kroatische functionarissen aan dat ze tegen Banja Luka gerichte militaire acties zoudenstoppen.

De Bosnisch-Servische radio meldde op 25 september dat gevechten gaande waren rondom Sanski Most en Mrkonjic Grad in West-Bosnie. Banja Luka zelf werd niet aangevallen. terwijl de Bosnische Serviërs hun linies rond de stad versterkten. maar op 23 september bevestigden de V S dat Kroatische aanvallen op komst waren tegen de zogenaamde Brcko-corridor, de zwaar verdedigde strook gebied in Bosnisch-Servische handen die Banja Luka verbond met het leeuwendeel van het door Bosnische Serviërs beheerste gebied in Oost-Bosnië.

Eind september keerde met name de Bosnische regering zich tegen pogingen van Holbrooke om een staakt-het-vuren te regelen; ze eiste dat eerst aan een aantal belangrijke voorwaarden was voldaan zoals de opheffing van de Bosnisch-Servische belegering van Sarajevo. de openstelling van een veilige route naar Gorazde en (een voor de Serviërs volstrekt onaanvaardbare voorwaarde) de ..demilitarisering" van Banja Luka.

(Vor.ber.pag. 593/1 e.v.-1995)

DENEMARKEN

OUD-MINISTER VEROORDEELD

Voormalig minister van justitie Erik Ninn Hansen, die eind jaren tachtig familieleden van in Denemarken verblijvende Srilankese vluchtelingen de toegang tot het land had geweigerd, werd op 22 juni 1995 door een rechtbank in Kopenhagen veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier maanden wegens het schenden van immigratiewetten. Deze zogenoemde ,,Tamilgate-affaire" had in januari 1993 de regering van premier Poul Schluter ten valgebracht (zie pag. 233/1 e.v.-'93).

SPLITSING IN PARTIJ

De rechtse Vooruitgangspartij, die in 1972 was opgericht en tegen belastingen was, onderging een splitsing toen Pia Kjaersgaard op 6 oktober samen met drie andere afgevaardigden de partij verliet en de Deense Volkspartij vormde. Kjaersgaard was eerder in het jaar als partijleider afgezet en opgevolgd door Kirsten Jacobsen.

PRESENTATIE VAN BEGROTING VOOR 1996

De op 24 augustus 1995 gepresenteerde begroting voor 1996 voorzag in DKr 352,7 rnrd aan inkomsten. een bedrag dat vrijwel gelijk was aan dat van 1995, en DKr 386,2 rnrd aan uitgaven (DKr 390,6 rnrd in 1993, $ 1,00 = DKr 5,7333 op 25 augustus 1995)

Het begrotingstekort zou dus dalen, van DKr 37,7 rnrd - 3,8 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) - in 1995 tot DKr 33,5 mrd - 3,2 procent van het BBP - in 1996. De verbetering was hoofdzakelijk het gevolg van minder uitgaven aan werkloosheidsuitkeringen en andere sociale voorzieningen, die het resultaat waren van het economische herstel.

De verwachting was dat het totale overheidstekort (inclusief lokale overheden en sociale pensioenfondsen) zou dalen van 1.8 procent van het BBP in 1995 tot 1,1 procent in 1996. Het tekort zou dus ruimschoots voldoen aan het ,,convergentiecriterium" van maximaal 3 procent om te worden toegelaten tot de derde fase van de Europese Economische en Monetaire Unie volgens het Verdrag van Maastricht (zie pag. 395/1-'95).

Minister van financiën Mogens Lykketoft zei te verwachten dat Denemarken zijn begroting in 1997 sluitend zou maken. Hij voorspelde dat de groei van het BBP (4,4 procent in 1994) zou doorzetten, zij het iets minder snel; met 3,9 pi-ocent in 1995 en 2,9 procent in 1996.

(Vor.ber.pag. 386/3-1995)

FINLAND

LOONAKKOORD

Werkgevers en vakbonden werden het op 29 september 1995 eens over een gematigd loonakkoord voor twee jaar. dat voorzag in een loonstijging van 1,8 procent in november 1995 en een verdere stijging van 1,3 procent in oktober 1996. Men hoopte met dit akkoord de inflatie onder controle te houden.

ONTWERPBEGROTING VOOR 1996

De door de Sociaal-Democraten geleide regering van Paavo Lipponen bereikte op 17 augustus 1995 overeenstemming over de ontwerpbegroting voor 1996, die op 5 september formeel aan de Eduskunta (parlement)werd gepresenteerd

Overeenkomstig het in april gesloten regeerakkoord van de coalitie van vijf partijen zouden de uitgaven niet hoger uitvallen dan FM 193 mrd Er zou FM 10 rnrd extra morden bezuinigd naast de FM 12 mrd bezuinigingen van de vorige regering (zie pag 396/3 e v-'95)

De posten waarop onder meer zou worden bezuinigd wa en werkloosheidsuitkeringen (inclusief een bevriezing van een mogelijke groei in uitkeringen). staatssubsidies voor lokale overheden, landbouw en defensie.

De overheidsleningen zouden FM 38,5 rnrd bedragen en de staatsschuld zou toenemen tot FM 405 mrd. De verwachting was dat het bruto binnenlands produkt (BBP) 4.5 procent zou groeien, de werkloosheid zou dalen tot 14.5 procent en de inflatie tot minder dan 2 procent. ($ 1,00 = FM 4,3591 op 18 augustus 1995.)

(Vor.ber.pag. 395/3 e.v.-1993)

KROATIË

NIEUWE LEGERBEVELHEBBER

Op 15 juli 1995 werd bericht dat generaal Janko Bobetko zich had teruggetrokken als stafchef van het Kroatische leger en was opgevolgd door generaal Zvonimir Cervenko. tot dan toe hoofd van het militaire bureau van president Franjo Tudjman. Dezelfde dag nog verklaarde generaal Cervenko in een interview op de Kroatische satelliettelevisie dat ,,het Kroatische volk en het Kroatische leger zich erop voorbereiden ... dit (Servische) kwaad te bestrijden". (Zie onder voor het grote Kroatische offensief in de Krajina begin augustus.)

SIEUWE EXTREEM-RECHTSE PARTIJ

Op 19 juli kondigde Dobroslav Paraga de oprichting aan van de Kroatische Rechtenpartij 1861. Paraga was de voormalige voorzitter van de extreemrechtse Kroatische Rechtenpartij (HSP); hij was in 1993 vrijgesproken van terrorisme en andere beschuldigingen (zie pag. 105/1-'94).

BEHANDELING VAN SERVIERS IN KROATIË

Op 31 juli beweerde Milan Martic, president van de eenzijdig uitgeroepen Ser-

De Kroatische president Franjo Tudjman (m.)poseert op 6 augustus 1995 in de stad Knin temidden van militairen die de dag ervoor de stad heroverd hadden.

vische Rewubliek Krajina (RSK) in Kroatië, dat tijdens het Kroatische legeroffensief in West-Slavonië in mei (zie pag. 606/3 e.v.-'95) ,,honderden geïdentificeerde en duizenden niet-geïdentificeerde slachtoffers onder de burgerbevolking" waren gevallen. Hij riep de VN-Veiligheidsraad op de door de VN-Protectiemacht (UNPROFOR) in Kroatië verzamelde informatie over de vermeende massamoord te gebruiken om de schuldigen voor het gerecht te dagen.

SUCCESVOL KROATISCH OFFENSIEF IN DE KRAJINA

Met een grootscheepse militaire operatie heroverden Kroatische troepen begin augustus bliksemsnel het gebied de Krajina dat sinds 1991 in handen was geweest van Kroatisch-Servische rebellen (zie voor gebeurtenissen voorafgaand aan het Kroatisch offensief in de Krajina onder BOSNIË-HERZEGOVINA).

De door de Kroatische Servië s eenzijdig uitgeroepen Servische Republiek Krajina (RSK) was eind 1991 opgericht (zie pag. 234/2-'92) en bestond uit drie sectoren, waarvan de Krajina (i-net Knin als ,,hoofdstad") de grootste was Begin mei 1995 hadden Kroatische troepen West-Slavonië heroverd. de meest kwetsbare RSK-sector (zie pag. 606/3 e.v.-'95). Oost-Slavonië, dat zich uitstrekte langs bijna de gehele Kroatische grens met Servië in de buurt van Vukovar. bleef als enige overgebleven gebied in Kroatië in Servische handen. Na de val van de Krajina zond Servië volgens berichten tanks en artillerie naar zijn grenzen om Oost-Slavonië te verdedigen. Volgens sommige commentatoren was de Servische president Slobodan Milosevic weliswaar bereid geweest te berusten in de Kroatische herovering van de Krajina, maar zou hij niet aarzelen de strijd aan te gaan om Oost-Slavonië in Servische handen te houden.

De onwil van Milosevic om militair te reageren op de Kroatische opmars in de Krajina werd bekritiseerd door de Bosnische Serviërs en door oppositieleiders in Servië, die hem ervan beschuldigden de Kroatische Serviërs in de steek te hebben gelaten. In een televisie-interview op 9 augustus wees Milosevic deze beschuldigingen van de hand en verweet hij de Bosnische Serviërs ..te proberen Joego-Slavië de oorlog in te slepen".

Kroatische aanval

Na weken van toenemende troepenconcentraties en oplopende spanning in de Krajina en de nabijgelegen Bosnische enclave Bihac (zie onder BOSNIË-HERZEGOVINA) vielen op 4 augustus tienduizenden Kroatische soldaten op ten minste vijf fronten de Krajina binnen.

In wat werd omschreven als een ,,allerlaatste" poging een grootschalige Kroatische aanval op de RSK af te wenden, hielden de Kroatische regering en Kroatisch-Servische functionarissen op 3 augustus besprekingen in Genève onder voorzitterschap van de speciale VN-onderhandelaar Thorvald Stoltenberg. Intussen verklaarde de Amerikaanse ambassadeur in Kroatië, Peter Galbraith. op 3 augustus dat de leider van de Kroatische Serviërs, Milan Babic, een aantal belangrijke toezeggingen had gedaan.

Kroatische troepen ondervonden weinig tegenstand, toen zij op 5 augustus Knin veroverden. Zij eindigden hun offensief formeel op 9 augustus, toen een plaatselijke Kroatisch-Servische commandant een vredesakkoord met het Kroatische leger ondertekende.

De Kroatische minister van defensie Gojko Susak gaf op 7 augustus toe dat Kroatische soldaten drie leden van de VN-vredesmacht (een Deen en twee Tsjechen) hadden gedood

Kroatisch-Servische vluchtelingen uit Knin passeren op 7 augustus de plek op zo'n 200 kilometer ten westen van Banja Luka waar Kroatische vliegtuigen een bombardement op een konvooi vluchtelingen hebbenuitgevoerd.

De speciale VN-afgezant Yasushi Akashi (r.)en de Kroatische generaal Ivan Cermak (l.)lichten op 7 augustus in Knin de pers in na afloop van hun besprekingen over de toekomst van de stad en haar bevolking.

tijdens het offensief en dat Deense blauwhelmen waren gebruikt als ..menselijkschild"

Volgens berichten waren de Kroaten in de Krajina verantwoordelijk voor ernstige schendingen van de mensenrechten jegens Servische burgers. onder meer door het doden van vluchtelingen. Er waren ook berichten dat Kroatische soldaten Servische huizen hadden geplunderd en een aantal Servische dorpen hadden platgebrand.

Vluchtelingencrisis

Het succesvolle Kroatische offensief resulteerde in wat algemeen werd gezien als de grootste uittocht van vluchtelingen sinds het uitbreken van de crisis in voormalig Joeg-Slavië in 1991. Ongeveer 130.000 Serviërs waren op de vlucht geslagen of verdreven uit de Krajina en begaven zich op weg naar door Serviërs beheerst gebied in het naburige Bosnië, of naar Servië.

Volgens berichten werden etnische Kroaten die in Servië waren blijven wonen. mer name in de noordelijke provincie Vojvodina, uit hun huizen verdreven om plaats te maken voor Kroatisch-Servische vluchtelingen. Volgens andere berichten werden vele nieuwe Servische vluchtelingen door de Servische autoriteiten naar de provincie Kosovo in het zuiden van Servië gestuurd. u-aar de bevolking voor circa 90 procent uit etnische Albanezen bestond. (Zie voor Albanees protest pag. 733/3 e.v.-'95).

Op 12 augustus maakten de Servische autoriteiten bekend dat Kroatisch-Servische mannen niet langer Servië mochten binnenkomen en dat alle in Servie verblijvende Kroatisch-Servische mannrn naar Bosnië moesten gaan oin zich aan te sluiten bij het Bosnisch-Servische leger. Naar schatting 20.000 Kroatisch-Servische vluchtelingen zouden soldaten zijn en commentatoren verwachtten dat velen reeds waren ingelijfd in het kleine Bosnisch-Servische leger.

Intussen werd op 13 augustus gemeld dat Bosnische Serviërs moslims en Kroaten hadden verdreven uit de stad Banja Luka in Noordwest-Bosnië als vergelding voor het offensief in de Krajina.

Internationale reactie

Terwijl de regeringen van Amerika en Duitsland over het algemeen achter het Kroatische offensief stonden, gaven Groot-Brittannië, Frankrijk en Rusland duidelijk te kennen de aanval af te keuren. In een verklaring op 7 augustus zei de Amerikaanse president Bill Clinton te ,,hopendat (het Kroatische offensief) een opening blijkt te bieden voor een snellere diplomatieke oplossing en niet leidt tot een langere oorlog".

Volgens sommige berichten van begin augustus was het Kroatische leger door de VS getraind voor het Krajina-offensief. In een verklaring op 7 augustus ontkende het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken dat de VS strategisch of technisch advies hadden gegeven, maar het bevestigde dat particuliere adviseurs met toestemming van de VS het Kroatische leger van advies hadden gediend.

Beschuldigingenvan wreedhedenin de Krajina

De *Guardian* van 30 september publiceerde fragmenten uit een rapport van EU-waarnemers, waarin de Kroatische regering ervan beticht werd ,,hoofdverantwoordelijk" te zijn voor stelselmatige wreedheden tegen Servische burgers in de Krajina tijdens en na het succesvolle offensief van het Kroatische leger begin augustus.

Volgens het rapport, dat was opgestelddooi de Commissie van Toezicht van de Europese Unie en was doorgespeeld aan de *Guardian.* werden de weinige Serviërs die na het offensief hadden besloten in de Krajina te blijver: het slachtoffer van een ..doelbewust vijandig beleid van onder andere moord, het verbranden van huizen (rn) plunderingen". Onduidelijk was hoe groot het totaal aantal Servische slachtoffers was, maar net rapport stelde: .,Op een gegeven moment werden er dagelijks zes nieuwe Servis c h lijken gevonden."

De *Guardian* publiceerde eveneens gegevens uit een ander uitgelekt rapport opgesteld door het VN-Actieteam voor mensenrechten (HRAT), dat gedetailleerde informatie bevatte over schendingen van mensenrechten door Kroatische soldaten na het offensief

Eind september werd gemeld dat de Kroatische regering een nieuw onderkomen verschafte aan Bosnische vluchtelingen (zowel Kroaten als moslims) in de Krajina.

Delen van minderhedenwet opgeschort

Op 20 september schortte de Kamer van Afgevaardigden delen van de minderhedenwet op die de Serviërs in de Krajina speciale rechten hadden verleend in gebieden waar zij een meerderheid hadden gevormd.

Terugtrekking van UNCRO-troepen

De VN bevestigden in september dat meer dan 10.300 soldaten van de VN-Vertrouwensoperatie in Kroatië (UN-

Zeljko ,,Arkan" Raznatovic, de bevelhebber van Servische vrijwillige eenheden, vertelt op een persconferentie in Belgrado op 5 september dan soldaten in zijn korps in Oost-Slavonië zich liever doodvechten dan dat zij de regio zullen opgeven.

CRO) uit Kroatië werden teruggetrokken na het Krajina-offensief.

Een Belgisch en een Russisch bataljon zouden in Kroatië blijven en UNCRO zou verantwoordelijk blijven voor Sector Oost (Oost-Slavonie), het schiereiland Prevlaka en de grens met Joego-Slavië.

AANKONDIGING TAS VERKIEZINGEN. OPPOSITIEPARTIJEN VORMEN ALLIANTIE

Op 22 september meldde de Kroatische radio dat president Franjo Tudjman voor 29 oktober verkiezingen had afgekondigd voor de Kamer van Afgevaardigden (tweede kamer).

Op 28 september vormden zeven oppositiepartijen een verkiezingsalliantie en ze besloten in een aantal kiesdistricten met gezamenlijke kandidaten uit te komen. De coalitie bestond uit de volgende partijen: Kroatische Nationale Partij (HNS), Kroatische Boerenpartij (HSS), Kroatische Sociaal-Liberale Partij (HSLS). Kroatische Rechtenpartij (HSP), Kroatische Onafhankelijke Democraten (HND), Istrische Democratische Assemblée (IDS) en de Sociaal-Democratische Partij van Verandering (SDP).

REGERINGSWIJZIGING

Op 28 september meldde de Kroatische radio dat Zlatko Matesa, tot dan toe minister zonder portefeuille, Nadan Vidosevic was opgevolgd als minister van economische zaken. Vidosevic was begin september benoemd tot president van de Kroatische Economische Kamer.

(Vor.ber.pag. 605/2 e.v.-1995)

LIECHTENSTEIN

REFERENDCM OVER LIDMAATSCHAP EER

Op 9 april 1995 stemde de Liechtensteinse bevolking per referendum in met deelname aan de Europese Economische Ruimte (EER) vanaf 1 mei. Bij een opkomst van 82 procent werden 6.411 stemmen (55,9 procent) vóór deelname uitgebracht en 5.061 stemmen tegen.

De vrijhandelszone van de EER was opgericht op 1 januari 1994 (zie pag. 319/1-'94) en bestond uit de 15 lidstaten van de Europese Unie (EC), Noorwegen en IJsland. Hoewel Liechtenstein in december 1992 voor deelnaine aan de EER had gestemd (zie pag. 241/1/2-'93), betekende de gelijktijdige Zwitserse afwijzing van het lidmaatschap. dat de douane-unie tussen beide landen moest worden aangepast voordat Liechtenstein kon toetreden. De douane-unie bleef overigens van kracht.

ONTWERPBEGROTING VOOR 1996

Op 6 oktober presenteerde regeringsleider Mario Frick, die tevens minister van financiën was, een ontwerpbegroting die voorzag in inkomsten van SFr 562,4 mln en uitgaven van SFr 493,2 mln ($ 1,00 = SFr 1,1485 op 6 oktober 1995). Frick stond sinds 15 december 1993 aan het hoofd van de regering, die gevormd werd door een coalitie van de Vaderlandse Unie (VU) en de Progressieve Burgerpartij (FBP).

(Vor.ber.pag. 840/3 e.v.-1993)

NOORWEGEN

VERKIEZINGSWINST VOOR UITERST RECHTS

Bij gemeenteraadsverkiezingen die op 11 september 1993 werden gehouden, behaalde de uiterst rechtse Vooruitgangspartij (FrP) 21.1 procent van de stemmen (tegen 6,3 procent bij de algemene verkiezingen in 1993, zie pag. 841/2 e.v.-'93, en 7 procent bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1991, zie 237/2-'92).

De regerende Noorse Arbeiderspartij (DNA) behaalde slechts 31,3 procent, tegen 37 procent bij de algemene verkiezingen. Socialistisch Links (SV) behaalde 6,1 procent (7,9 procent in 1993 en 12,2 procent in 1991). De gematigd rechtse partijen consolideerden hun positie, de Conservatieven behaalden 19,9 procent, de Centrumpartij 11,8 procent en de Christelijke Volkspartij 8,5 procent. De opkomst bedroeg 61,9 procent.

ONTU'ERPBEGROTING VOOR 1996

De ontwerpbegroting van de door de DNA geleide minderheidsregering, die op 4 oktober werd gepresenteerd door minister van financiën Sigbjoern Johnsen, voorzag in inkomsten van 373,8 mrd kroner en uitgaven van 363,2 mrd ($ 1,00 = 6,3065 kroner op b oktober 1993). Het overschot zou zodoende 10,6 mrd kroner bedragen, het eerste overschot in zes jaar (het voorspelde tekort voor 1995 was 8,6 mrd kroner). Johnsen zei dat het overschot zou worden gebruikt voor een Oliefonds, dat reserves zou opbouwen voor de van olie afhankelijke economie met het oog op toekomstige fluctuaties op de oliemarkten.

(Vor.ber.pag. 248/1 e.v.-1995)

PORTUGAL

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 16 maart 1995 werd de benoeming bekendgemaakt van Figueiredo Lopes tot minister van defensie en van Antonio Duarte Silva tot minister van landbouw en zee.

De twee vertrekkende ministers, Joaquim Fernando Nogueira (defensie)en Eduardo Azevedo Soares (zee). waren in februari gekozen tot respectievelijk leider en secretaris-generaal van de regerende centrumrechtse Sociaal-Democratische Partij (PSD) (zie ook pag. 255/1-'95).

OVEREENSTEMMING OVER PARLEMENTAIRE GEDRAGSCODE

Op 8 april berichtte de Spaanse krant El *País* dat alle politielie partijen in de Assemblée van de Republiek (het uit één kamer bestaande parlement van Portugal) een gedragscode waren overeengekomen om het vertrou en van het publiek in de politieke instellingen te herstellen.

Een cominissie. waarin meerdere partijen zitting zouden hebben, zou wetgeving voorbereiden die vóór de parlementsverkiezingen van oktober 1995 van kracht moest worden. Daarin dienden zaken te worden geregeld als de financiering van politieke partijen. de onverenigbaarheid van publieke ambten en particuliere activiteiten. verklaringen over persoonlijk bezit voor- en nadat iemand een landelijke, regionale of lokale functie had bekleed. en het automatische recht van afgevaardigden op een geindexeerd pensioen.

Op 7 juni keurde de Assemblée van de Republiek een pakket maatregelen goed, dat erop gericht was publieke en privé-belangen gescheiden te houden en aldus te trachten politieke corruptie tegen te gaan.

DATUM VOOR PARLEMENTSVERKIEZINGEN

Op 22 mei verklaarde president Mario Soares dat de volgende algemene verkiezingen zouden plaatsvinden op 1 oktober 1995. De laatste zitting van de lopende parlementaire termijn zou op 15 juni eindigen.

BESCHULDIGINGEN OVER HET AFLUISTEREN VAN TELEFOONGESPREKKEN

Minister van binnenlandse zaken José Manuel Dias Loureiro gaf begin juli opdracht voor een onderzoek naar beschuldigingen dat de Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (SIS) illegaal telefoongesprekken had afgeluisterd.

Antonio Guterrez, de secretaris-generaal van de oppositionele Socialistische Partij (PS).beweerde begin juli in het weekblad *Expresso* dat agenten de telefoons hadden afgeluisterd van oppositieleiders, een voormalige minister van cultuur, en de voorzitter van de voetbalclub Sporting Lissabon. Het motief hiervoor zou zijn om informatie aan het licht te brengen, met name financieringsbronnen. die gebruikt zou kunnen worden tegen de oppositie tijdens de aanloopperiode naar de algemene verkiezingen in oktober (voor het ontslag in mei 1994 van het hoofd van de SIS wegens beschuldigingen van het afluisteren van telefoongespreken, zie pag. 25411-%).

RASSENGEWELD

De reputatie dat er een harmonieuze verstandhouding heerste tussen de verschillende bevolkingsgroepen in Portugal werd op 16 juli ernstig beschadigd toen gewapende mannen twee zwarte jongeren doodschoten in de hoofdstad Lissabon. De maand ervoor was een zwarte man gedood toen skinheads in het wilde weg zwarte inwoners aanvielen.

BESCHULDIGINGEN VAN CORRUPTIE

Hoge functionarissen van de door de socialisten geleide vakbondsconfederatie UGTP, onder wie secretaris-generaal Joao Proença, werden op 20 juli beschuldigd van fraude met subsidies van de Europese Unie (EU) ter waarde van 400 mln escudos.

Naar verluidt waren tijdens een vijf jaar durend onderzoek van het openbaar ininisterie ongeveer 700 personen ondervraagd.

ALGEMENE VERKIEZINGEN

Op 1 oktober werden in Portugal algemene verkiezingen gehouden. Hierbij verwierf de Socialistische Partij (PS)het grootste aantal zetels in de Assemblée zonder echter de absolute meerderheid te behalen. De 46-jarige Antonio Guterres, die vanaf 1992 PS-secretaris-generaal was geweest (zie pag. 94/1-'93) en de campagne van zijn partij had geleid met een programma voor sociale hervormingen. maakte op 12 oktober de vorming van een PS-minderheidsregering bekend.

De uitslag van de verkiezingen betekende het einde van een periode van tien jaar waarin de Sociaal-Democratische Partij (PSD) onder leiding van Anibal Cavaco Silva aan de macht was geweest en waarin de regering en de president tot verschillende partijen hadden behoord (voor verkiezingen in oktober 1991, zie pag. 78/2 e.v.-'92).

Cavaco Silva. die in februari was afgetreden als PSD-voorzitter (toen hij werd opgevolgd door Joaquim Fernando Noguiera (zie pag. 254/3 e.v.-'95), aanvaardde de volledige verantwoordelijkheid voor de nederlaag van zijn partij, die haar stemmenaandeel zag teruglopen van 50.4 procent bij de verkiezingen in 1991 tot 34 procent. Op 10 oktober maakte hij bekend dat hij de partijpolitiek vaarwel zou zeggen om zich kandidaat te stellen voor de presidentsverkiezingen in januari 1906.

De rechtse Volkspartij (PP).die tijdens de verkiezingsstrijd campagne had gevoerd tegen de Europese integratie. verdubbelde haar stemmenaandeel. terwijl de steun voor de linkse Verenigde Democratische Coalitie (CDU) enigszins terugliep.

Uitslag algemene verkiezingen

	Stemmenpercentage		Zetels	
	1995	1991	1995	1991
Socialistische Partij (PS)	43,9	30,0	112	72
Sociaal-Democratische Partij (PSD)	34,0	50,4	88	135
Volkspartij (PP)*	9,1	4,4	15	5
Verenigde Democratische Coalitie (CDU)	8.6	8,8	15	17
Andere+	4.4	6.4	0	1
Totaal	100.0	100,0	230	230

* In 1991 bekend als het Sociaal-Democratisch Centrum (CDS).
\+ Hiertoe behoorde in 1991 de Nationale Solidariteitspartij (PSN) die 1,67 procent van de stemmen behaalde en één zetel kreeg.

De opkomst bedroeg 66,8 procent

Op 12 oktober maakte Guterres de vorming van zijn kabinet bekend, en dit werd beëdigd op 29 oktober.

Slechts één kabinetslid was al eerder minister geweest, namelijk minister van buitenlandse zaken Jaime Gama. die tussen juni 1983 en november 1985 dezelfde functie had bekleed (zie pag. 503/2-'83), en die in 1978 minister van binnenlands bestuur was geweest Guterres splitste het ministerie van werkgelegenheid en sociale zekerheid in twee afzonderlijke ministeries, hij stelde een ministerie van wetenschap en technologie in, en verhief het staatssecretariaat voor culturele zaken tot een ministerie. Hij benoemde geen minister van zee en voegde de portefeuilles van industrie en handel samen tot een afdeling van het ministerie van economische zaken.

Op 31 oktober waarschuwde minister van financiën Antonio Sousa Franco in een toespraak dat er gedurende twee jaar een strak economisch beleid moest worden gevoerd, voordat de PS-regering zou kunnen beginnen met de uitvoering van de door haar beloofde sociale hervormingen. De overheidsuitgaven zouden worden verlaagd om het begrotingstekort terug te brengen van het verwachte niveau van 5,3 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) in 1995 tot 4 procent in 1996 en 3 procent in 1997. Deze streefcijfers wa-

De socialistische partijleider Antonio Guterres wordt op 1 oktober toegejuicht als voorlopige uitslagen duidelijk maken dat hij de parlementsverkiezingen heeft gewonnen.

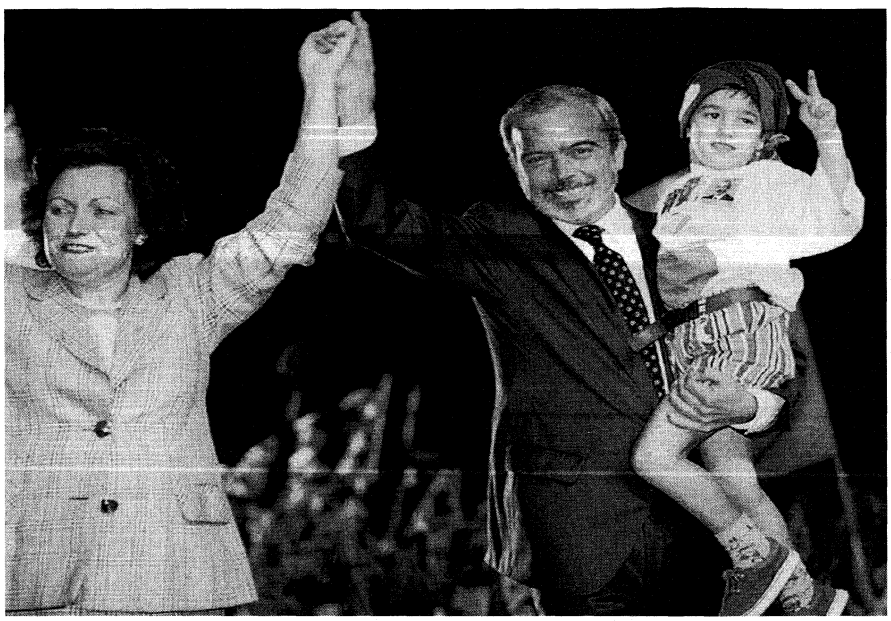

De sociaal-democratische leider Fernando Nogeira (m.)en zijn gezin tijdens de slotmanifestatie van zijn verkiezingscampagne in Lissabon op 29 september 1995.

ren ambitieuzer dan die van de vorige regering.

Samenstelling van het kabinet

Premier - Antonio Guterres; defensie - Antonio Vitorino; buitenlandse zaken - Jaime Gama; financiën - Antonio Sousa Franco; economische zaken - Daniel Bessa; openbare werken - Henrique Constantino; werkgelegenheid - mevr. Maria Joao Rodrigues; sociale zekerheid - Ferro Rodrigues; landbouw, voedsel en visserij - Gomes da Silva; cultuur - Manuel Maria Carrilho; onderwijs - Marçal Grilo; wetenschap en technologie - Mariano Gago; binnenlandse zaken -Alberto Costa; justitie - José Vera Jardim; gezondheid - mevr. Maria Belem Roseira; economische planning en territoriaal bestuur - Joao Cravinho; milieu - mevr. Elisa Ferreira.

STOFFELIJK OVERSCHOT VAN OUD-PREMIER OPGEGRAVEN

Op 11 oktober werd bericht dat het weekeinde daarvoor het lichaam van de vroegere premier Francisco Sa Carneiro was opgegraven in verband met een onderzoek naar de oorzaak van zijn dood bij een vliegtuigongeluk in december 1980 (zie pag. 822/1 e.v.-'80).

(Vor.ber.pag. 254/1 e.v.-1995)

RAAD VAN EUROPA

NIEUWE LEDEN

Op 10 februari 1995 werd Letland als 34ste lidstaat toegelaten tot de Raad van Europa.

Estland en Litouwen waren in mei 1993 lid geworden van de Raad van Europa (zie pag. 619/2-'93), maar de beslissing over de aanvraag van Letland was aangehouden uit bezorgdheid over de behandeling van minderheden. in het bijzonder de grote Russische minderheid. De Letse wet op het staatsburgerschap was in juli 1994 gewijzigd (zie pag. 747/1 e.v.-'94).

De secretaris-generaal van de Raad van Europa, Daniel Tarschys, zei op 15 februari dat de Russische aanvraag van het lidmaatschap was opgeschort als gevolg van de oorlog in Tsjetsjenië (zie pag. 186/2, 468/2 e.v.-'95). Hij erkende dat de toestand ,,ren binnenlandse Russische aangelegenheid" was, maar zei ook dat er .,zekere elementaire regels en normen (voor de mensenrechten waren) waaraan lidstaten zich (moesten) houden".

Op 13 juli traden Albanië en Moldowa toe tot de Raad van Europa De Parlementaire Assemblée van de Raad was twee weken eerder akkoord gegaan met hun toetreding, ondanks bedenkingen tegen de reputatie op het gebied van mensenrechten van beide landen.

Op 19 oktober besloot het Comité van Ministers van de Raad Oekraïne en Macedonië per 9 november 1995 te accepteren als 37ste en 38ste lidstaat.

(Vor.ber.pag. 551/3 e.v.-1995)

SLOWAKIJE

VOLTOOIING OMSTREDEN KERNCENTRALE GOEDGEKEURD. CONSTITUTIONELE CRISIS. ONENIGHEID OVER PRIVATISERINGSPROGRAMMA. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 11 april 1995 verklaarden functienarissen van de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (Euro-

pean Bank for Reconstruction and Development, EBRD) dat Slowaakse functionarissen de voltooiing hadden gelast, met omstreden financiële steun van de EBRD, van de kerncentrale naar Sowjet-ontwerp bij Mochovce, 50 km ten oosten van Bratislava.

De Oostenrijkse minister van financiën Andreas Staribacher herhaalde op 11 april de Oostenrijkse bezwaren tegen de centrale. Volgens hem zou de installatie zelfs na verbeteringen niet voldoen aan westerse veiligheidsnormen.

De EBRD had op 4 april een lening van circa $ 300 mln goedgekeurd als bijdrage aan de voltooiing van de centrale (waarvan de totale kosten werden begroot op $ 940 mln). De lening werd verstrekt op voorwaarde dat een oudere, meer gevaarlijke kerncentrale in Bohunicc aan de Slowaaks-Tsjechische grens. zou worden gesloten en de staatselektriciteitstarieven zouden worden verhoogd. Het was niet duidelijk of de Slowaakse regering deze voorwaarden formeel bad aanvaard.

Er was beweerd dat Franse functionarissen van de EBRD een subjectieve voorkeur voor het project hadden vanwege de betrokkenheid van de Franse staatselektriciteitsmaatschappij Electricité de France, die met haar Slowaakse zusterbedrijf Slovenske Elektrarne een joint venture had opgericht om de centrale af te bouwen en nieuwe veiligheidsvoorzieningen te installeren.

Op 20 september berichtte de Slowaakse radio dat de regering een Tsjechisch onderneming had uitverkoren om de bouw van de kerncentrale te Mochovce te voltooien. De regering verwierp de lening die de EBRD had aangeboden op voorwaarde dat een oudere kerncentrale te Bohunice in 2000 zou worden gesloten.

Wijzigingen in de regering

Op 2 mei vond een kabinetswijziging plaats waarbij de portefeuille bouwzaken en openbare werken werd toegewezen aan Jan Mraz (Vereniging van Slowaakse Arbeiders, ZRS), en de portefeuille vervoer, postkantoren en telecommunicatie aan Alexander Rezes (HZDS).

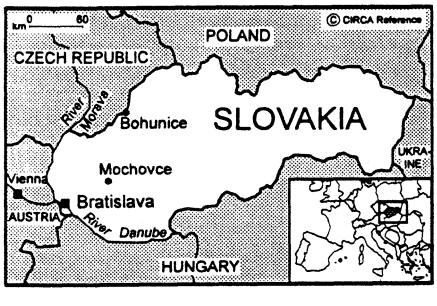

President en regering botsen over veiligheidsdienst

De eindverantwoordelijkheid voor de Slowaakse Inlichtingendienst (SIS) ging officieel over van de president naar de regering op grond van een wet die op 8 april werd bezegeld met de handtekening van president Michal Kovac.

Kovac had bet wetsontwerp in maart ter heroverweging teruggestuurd naar de Slowaakse Nationale Raad (het parlement). De Raad had het voorstel op 5 april echter opnieuw aanvaard, na de beschuldiging van premier Vladimir Meciar dat hij werd geschaduwd door de SIS. Hij zei dat een SIS-agent hem van de operatie op de hoogte had gesteld.

Kovac had gereageerd met beweringen (op 6 april) dat Meciar probeerde een illegale geheime dienst op te bouwen en (op 10 april) dat Meciar probeerde het presidentschap zijn bevoegdheden te ontnemen.

Op 18 april werd een nieuw hoofd van de SIS benoemd, Ivan Lexa. Hij was een naaste medewerker van Meciar en had volgens velen een slechte verhouding met Kovac.

Constitutionele crisis

Op 5 mei nam de Slowaakse Nationale Raad een motie van wantrouwen tegen president Michal Kovac aan. In de motie werd gesteld dat Kovac er niet in was geslaagd de activiteiten van de Slowaakse Inlichtingendienst (SIS) onder controle te brengen. De motie kreeg de steun van 80 van de 150 afgevaardigden in de Raad, 10 te weinig voor de twee derde meerderheid die nodig was om Kovac af te zetten: 40 afgevaardigden stemden tegen de motie.

Kovac verwierp de motie van wantrouwen op 5 mei als strijdig met de grondwet. Parlementsvoorzitter Ivan Gasparovic gaf op 5 mei toe dat de uitslag van de stemming ,,geen wettige gevolgen" had en dat .,de president in functie (zou) blijven".

De politieke leiding van de Beweging voor een Democratisch Slowakije (HZDS, de grootste partij in de regeringscoalitie, waarvan Kovac lid was) deed op 8 mei een beroep op Kovac om af te treden. Premier en HZDS-leider Vladimir Meciar schaarde zich op 11 mei achter de eis tot aft eden en pleitte ervoor Kovac uit de partij te zetten.

De president van Slowakije, Michal Kovac

Op 16 mei demonstreerden in Bratislava zo'n 25.000 mensen om steun te betuigen aan Kovac tijdens een bijeenkomst die was georganiseerd door oppositiepartijen.

Controverse over houding van de media

Terwijl de confrontatie tussen Kovac en Meciar nog volop speelde, weigerde de directeur van de Slowaakse staatstelevisie, Jozef Darrno, op 18 mei opmerkingen van Kovac uit te zenden omdat het ging om ,,beschimpingen uit de rioolpers". zoals hij op 19 mei verklaarde. Kovac beschuldigde op zijn beurt de HZDS op 19 mei van een overheersende invloed op de media.

Premier Meciar eist referendum over positie president

Terwijl de constitutionele crisis in Slowakije aanhield, eiste premier Vladimir Meciar op 1 juni dat er een nationaal referendum moest komen over het ontslag van president Michal Kovacs.

Op 9 juni beweerde Kovacs in een reactie dat Meciar het presidentschap beschouwde als ,,eenwerktuig van de partij en zijn voorzitter". Hij benadrukte dat hij daarentegen het presidentschap als .,neutraal" beschouwde.

President niet langer hoofd van de strijdkrachten

Op 23 juni onthief de Slowaakse Nationale Raad de president van zijn functie

als hoofd van de strijdkrachten en wees de regering deze functie toe. Een nipte meerderheid van 76 van de 150 afgevaardigden stemde voor deze wijziging.

Onenigheid over opmerkingen president in VS

Tijdens een privé-bezoek aan de Verenigde staten zei president Michal Kovac in een interview met de Slowaakse radio op 8 augustus dat Amerikaanse functionarissen hem deelgenoot hadden gemaakt van hun bezorgdheid dat Slowakije ,,niet langer gelijke tred" hield met de andere Middeneuropese staten ,,bij het democratiseringsproces".

Kovac zei dat de Amerikaanse zorgen betrekking hadden op de onafhankelijkheid van de media, op de betrekkingen tussen de regeringscoalitie en de oppositie. en op de groeiende overheidsbemoeienis met civiele kwesties.

Op 8 augustus bekritiseerde de regerende HZDS deze opmerkingen als schadelijk voor de reputatie van Slowakije in het buitenland. Op 9 augustus noemde premier Vladimir Meciar de opmerkingen van Kovac .,ongelukkig";hij zei dat iedereen die het land in het buitenland vertegenwoordigde, de staat en zijn belangen moest verdedigen.

Zoon president ontvoerd

Op 31 augustus werd Michal Kovac, de 34-jarige zoon van president Michal Kovac, ontvoerd en naar de Oostenrijkse grensstad Hainburg gevoerd waar hij door de Oostenrijkse politie werd gevonden en gearresteerd. Hij werd vastgehouden in Wenen tot 2 oktober, waarna hij op borgtocht werdvrijgelaten. De Duitse politie had een internationaal arrestatiebevel tegen hem uitgevaardigd in verband met een corruptieonderzoek, hoewel er geen aanklacht tegen hem was ingediend.

Hoewel niet duidelijk was wie verantwoordelijk was voor de ontvoering, verdachten sommige politici en commentatoren premier Meciar ervan de aanstichter te zijn, die met zijn niet aflatende kritiek op Kovac en zijn herhaalde eis om diens ontslag het land in een grondwettelijke crisis had gestort (zie boven). De oppositionele Democratische Unie van Slowakije gaf op 3 september als commentaar dat ,,het tijdstip van de ontvoering het onherroepelijke bewijs levert van het feit dat deze ... daad een politieke achtergrond heeft".

De rechercheur die de zaak onderzocht. werd op 'iseptember geschorst. nadat hij had gezegd dat hij een mogelijk verband met de Slowaakse Inlichtingendienst op het spoor was gekomen. Het Slowaakse parlement. waarin Meciars HZDS de grootste partij was. weigerde op 6 september een parlementair onderzoek te beginnen naar de ontvoering, hoewel het wel besloten had een onderzoekscommissie (geheel bestaande uit afgevaardigden van de regeringscoalitie) in te stellen naar de omstandigheden van Meciars ontslag in maart 1994 (zie pag. 628/3 e.v.-'94). Het parlement stemde op 20 september ook voor het instellen van een onderzoek naar de dood van Alexander Dubcekin 1992 (zie pag. 245/3 e.v.-'93).

De spanningen namen op 12 september nog toe. toen drie mannen de plaatsvervangend leider van de oppositionele Christen-Democratische Beweging (KDH), Frantisek Miklosko. voor zijn huis in Bratislava in elkaar sloegen.

Op 19 september gaf de Slowaakse regering een verklaring uit waarin president Kovac werd beschuldigd van pogingen ,,om het constitutionele stelsel te verlammen" en zij vroeg hem nogmaals met klem om af te treden. hetgeen door Kovac werd geweigerd.

Op 28 september demonstreerden ongeveer 10.000 mensen in Bratislava. waarbij zij leuzen riepen als ..We zijn Meciar zat",..Stop de bulldozerdemocratie" en ..Stop het staatsbanditisme".

Op 18 oktober werd opnieuw een reche cheur geschorst, die onderzoek deed naar de ontvoeringszaak. Het hoofd van de SIS. Ivan Lexa, een trouwe politieke medestander van premier Vladimir Meciar, beschuldigde de politie ervan ,,criminelemethoden" te hebben toegepast bij haar onderzoek en ,.psychologischedruk" te hebben uitgeoefend op SIS-agenten.

Op 10 oktober werd een spoedzitting van het parlement, die was bijeengeroepen door 35 afgevaardigden uit alle oppositiepartijen om te overleggen over het conflict tussen de twee veiligheidsdiensten, onmiddellijk geschorst, toen de oppositie niet voldoende stemmen wist te verzamelen voor goedkeuring van de voorgestelde agenda.

President Kovac had ook een aanklacht wegens smaad ingediend tegen *Slovenska* Republika, een krant van de regerende HZDS. naar aanleiding van een artikel in deze krant op 7 oktober waarin werd beweerd dat hij Sch 23 mln ($ 2,3 mln) had staan op een Oostenrijkse bankrekening. Op 9 oktober bevestigde de Oostenrijkse Raiffeisen Zentralbank dat Kovac geen rekening bij deze bank had.

In afzonderlijke nota's aan de regering op 25 en 27 oktober gaven de Europese Cnie (EU)en de Verenigde Staten uitdrukking aan hun bezorgdheid over de jongste politieke ontwikkelingen in Slowakije en het gevaar dat deze vormden voor de democratie.

Uitspraak Constitutionele Hof over omstreden privatiseringsprogramma

Het Constitutionele Hof sprak zich op 25 mei uit tegen een wet die in november 1991 was aanvaard en die de privatisering van 38 ondernemingen ongedaan maakte. Volgens het Hof was de wet in strijd met verscheidene beginselen van de grondwet, waaronder een verbod op wetgeving met terugwerkende geldigheid. De verkoop van de bedrijven. die was gelast door de regering van Jozef Moravcik, was krachtig bestreden door de grootste partij in het parlement, de HZDS.

Op 12 juli keurde de Nationale Raad wijzigingen van de privatiseringswet goed, die in mei deels ongrondwettelijk was verklaard.

De beslissingsbevoegdheid over de directe verkoop werd van de regering overgedragen op het Nationaal-Eigendomsfonds (FNM). In plaats van het bestaande privatiseringsplan met coupons werd voorgesteld obligaties uit te geven die in het jaar 2000 zouden vervallen.

Een andere wet. die op 13 juli werd aangenomen. sloot bepaalde .,strategische" bedrijven uit van privatisering. zoals gas- en energiebedrijven, de spoorwegen, postkantoren en telecommunicatie, de wapenindustrie, landbouw, bosbouw- en waterbeheerbedrijven.

Op 27 juli weigerde Kovac de twee wetsvoorstellen te bekrachtigen met zijn handtekening. Hij stuurde ze terug naar het parlement voor heroverweging. met als argument dat sommige elementen ongrondwettelijk waren.

Op 6 september keurde het parlement opnieuw en zonder wezenlijke veranderingen de privatiseringswet goed die in juli was aangenomen maar door president Kovac was verworpen. De volgende dag keurde het parlement ook opnieuw de wet op investeringsfondsen en staatscontrole op strategische industrieën goed. Oppositiepolitici maakten bekend dat zij naar het Hooggerechtshof zouden stappen.

Op 23 september demonstreerden bijna 13.000 vakbondsleden in Bratislava om te protesteren tegen de dalende levensstandaard en met name tegen de afschaffing van de gereduceerde openbaar-vervoertarieven voor gepensioneerden en studenten.

Inwisselbaarheid van munt

Op 11 september maakte Meciar be-

kend dat de Slowaakse kroon met ingang van 1 oktober volledig inwisselbaar zou worden (zie onder TSJECHIË voor soortgelijke wetgeving in de Tsjechische Republiek).

Ontwerpbegroting voor 1996 aanvaard

De ontwerpbegroting voor 1996, die op 27 oktober door de regering werd aanvaard, voorzag in uitgaven van 184,6 mrd kronen en inkomsten van 157,2 mrd kronen ($ 1,00 = 29,82 kronen op 30 oktober 1995). Volgens de voorspellingen van de regering zou het bruto binnenlands produkt (BBP) in 1996 toenemen met minstens 5 procent, zou de inflatie dalen tot 6 a 8 procent, en zou de werkloosheid beneden de 13 procent komen.

Aanvallen door skinheads op zigeuners

Een van de aanvallen die skinheads uitvoerden op zigeuners in de Middenslowaakse stad Ziar nad Hronom op 21 juli had een fatale afloop. toen een tiener werd overgoten met brandbare vloeistof en vervolgens in brand werd gestoken. Tien dagen later stierf hij aan zijn verwondingen,

Op 1 augustus veroordeelde president Michael Kovac de aanslag in scherpe bewoordingen en op 3 augustus waren drie ministers aanwezig onder de 1.500 mensen die de begrafenis bijwoonden. Jan Slota, de voorzitter van de kleinste regeringspartij Slowaakse Nationale Partij (SNS), nam de gelegenheid echter te baat om te wijzen op de hoge misdaadcijfers onder zigeuners, toen hij in een verklaring ogenschijnlijk zijn spijt uitdrukte over de moord in Ziar nad Hronom. Op 2 augustus werden twee skinheads in staat van beschuldiging gesteld wegens moord.

Nieuwe Roma-coalitie

Op 16 september berichtte het Slowaakse persbureau TASR dat in Kosice de oprichting had plaatsgevonden van de Unie van Politieke Roma Partijen van Slowakije. waarin verenigd waren het Roma Burgerinitiatief, de Roma Democratische Beweging, de Partij voor Arbeid en Veiligheid, de Democratische Roma Alliantie en het Roma Congres. De Unie, die naar schatting 40.000 leden telde, koos Mikulas Horvath tot voorzitter.

Pausbezoek

Tijdens een bezoek aan Slowakije op 30 juni-3 juli voerde paus Johannes Paulus II gesprekken met president Michal Kovac en premier Vladimir Meciar (zie pag. 597/1 e.v.-'90 voor pausbezoek aan Tsjechoslowakije in 1990).

Tijdens een mis in Kosice canoniseerde de paus drie priesters die in 1619 door calvinisten in die stad waren vermoord. Protestantse groepen hadden hier kritiek op. hoewel de paus later eer bewees aan 24 protestanten die in 1687 doodgemarteld waren in Presov in het oosten van het land.

(Vor.ber.pag. 311/3 e.v.-1993)

TSJECHIË

MLYNAR EREVOORZITTER LINKS BLOK

Op 10 juni 1995 werd de linkse politicus en wetenschapper Zdenek Mlynar, die een lange staat van dienst had, gekozen tot ere-voorzitter van het Linkse Blok.

Mlynar was een hervormingsgezinde communist geweest die actief had deelgenomen aan de Praagse Lente van 1968. Hij had in 1977 deelgenomen aan het opstellen van het manifest Charta '77. In datzelfde jaar emigreerde hij naar Oostenrijk. waar hij een academische post kreeg.

Bij zijn verkiezing pleitte Mlynar ervoor dat het Linkse Blok zou gaan samenwerken met de andere belangrijke linkse partijen. de Communistische Partij van Bohemen en Moravië (KSCM)en de Tsjechische Sociaal-Democratische Partij (CSSD).

AANKLACHTEN WEGENS HOOGVERRAAD IN VERBAND MET INVAL IN 1968

Begin augustus diende het Bureau voor het Onderzoek naar Communistische Misdaden (UDV), dat in januari 1995 was opgericht en onder leiding stond van de voormalige katholieke dissident Vaclav Benda, aanklachten wegens hoogverraad in tegen tien vroegere communistische politici en politiefunctionarissen in verband met hun rol bij de inval in Tsjechoslowakije door troepen van het Warschaupact in augustus 1968. Op 7 en 10 augustus werden de aanklachten echter verworpen door de officier van justitie van Praag. Tussen 16 en 27 augustus diende het UDV nieuwe aanklachten wegens hoogverraad in tegen de bovengenoemde tien personen en tegen een andere voormalige topfunctionaris van de geheime politie.

De belangrijkste verdachte was de 73-jarige Milos Jakes. Jakes bekleedde in 1968 een hetrekkelijk lage functie in de Tsjechoslowaakse Communistische Partij (KSC), maar hield als voorzitter van de centrale bestuurs- en controlecommissie van de KSC toezicht op de ..normalisatiezuiveringen" na 1968; van december 1987 tot november 1989 was hij secretaris-ppneraal van de KSC. Andere KSC-kopstukken tegen wie aanklachten waren ingediend, waren de 72-jarige Jozef Lenart. die van 1963 tot april 1968 premier was geweest. en de 71-jarige Karel Hoffmann. een voormalig lid van het Centrale Comité van de KSC. die tot april 1968 minister van cultuur en voorlichting was geweest.

OPRICHTING PATRIOTTISCHE REPUBLIKEINSE PARTIJ

Op 11 augustus vond de oprichting plaats van de Patriottische Republikeinse Partij (Vlastenecka republikanska strana, VRS). Deze partij ontstond door een fusie van de Nationale Democratische Eenheid (NDJ) en dissidente leden van de extremistische Associatie voor de Republiek-Tsjechoslowaakse Republikeinse Partij (SPR-RSC). Bij de verkiezingen in juni 1992 voor de toenmalige Tsjechische Nationale Raad had de SPR-RSC veertien zetels behaald, maar dit aantal was geleidelijk geslonken tot zes, nadat tengevolge van meningsverschillen met partijleider Miroslav Sladek acht parlementsleden waren overgelopen naar verschillende andere partijen.

DE KWESTIE VAN DE SUDETEN-DUITSERS

Op 25 juli hief de Kamer van Afgevaardigden (tweede kamer van het parlement) de onschendbaarheid tegen rechtsvervolging van SPR-RSC-afgevaardigde Jan Vik op. Vik werd beschuldigd van de verspreiding van opruiende pamfletten tegen vermeende plannen om de 3 miljoen Duitsers, die na de Tweede Wereldoorlog uit Tsjechoslowakije - voornamelijk uit Sudetenland - waren verdreven, schadeloosstelling te geven voor eigendommen die zij waren kwijtgeraakt (de bestaande wet inzake teruggave van eigendom gold alleen maar voor eigendom waarop beslag was gelegd na de communistischemachtsovername in 1948).

Vik zou opdracht hebben gegeven tot het drukken van 1 miljoen pamfletten. die medio juli in Praag en andere Tsjechische steden huis-aan-huis werden verspreid. De pamfletten bevatten naar werd beweerd een kopie van een brief (die volgens de Tsjechische en Duitse regeringen een vervalsing was) waarin de Duitse regering beloofde de partijen in de Tsjechische regeringscoalitie te steunen bij hun campagne voor de algemene verkiezingen in 1996. als zij ermee akkoord gingen de Sudeten-Duitsers hun eigendommen terug te geven.

Op 15 augustus voerde premier Vaclav Klaus in Domazlice (West-Bohemen) besprekingen met de premier van de

Duitse deelstaat Beieren, Edmund Stoiber. In een interview met de krant *Mlada fronta dnes* van 23 augustus verwierp Klaus de mogelijkheid om Duitsers die na 1945 het land uit waren gezet, een recht op terugkeer te geven.

BEGROTING VOOR 1996 GOEDGEKEURD

Op 19 september gaf het kabinet zijn goedkeuring aan een sluitende begroting voor 1996 die voorzag in uitgaven en inkomsten ter waarde van kcs 497,6 mrd ($1 = kcs 26,343 op 22 september 1995). Zowel de uitgaven als de inkomsten zouden met 14,4 procent omhooggaan, waarbij de uitgaven voor pensioenen, huisvesting, veiligheid, landbouw, milieu en wegenbouw meer dan gemiddeld zouden stijgen. De vennootschapsbelasting zou worden verminderd van 41 naar 39 procent en het maximumtarief voor de inkomstenbelasting zou worden verlaagd van 43 naar 40 procent. De nationale schuld zou blijven staan op kcs 156 mrd.

In de begroting werd ervan uitgegaan dat het bruto binnenlands produkt (BBP)met 4.8 procent zou groeien. bij een inflatie van 9,3 procent en een werkloosheidspercentage van 3,7.

WET OP BUITENLANDSE DEVIEZENHANDEL

Op 26 september gaf de Kamer van Afgevaardigden haar goedkeuring aan een wet op buitenlandse deviezenhandel waardoor met ingang van 1 oktober de koruna vrij kon worden ingewisseld.

Voor Tsjechische burgers gold niet langer de beperking dat zij slechts kcs 100.000 mochten wisselen in vreemde valuta, zodat zij nu onder meer ook onroerend goed konden kopen in het buitenland. Bedrijven mochten kredieten aanvaarden van buitenlandse banken. en de beperkingen op rechtstreekse investeringen werden minder strict. (Voor soortgelijke wetgeving in Slowakije zie onder SLOWAKIJE).

BESLUIT TOT OPRICHTING VAN SENAAT

Op 27 september besloot de Kamer van Afgevaardigden een uit 81 leden bestaande Eerste Kamer van het parlement op te richten, de Senaat. Hoewel in de Grondwet, krachtens welke in 1993 de Tsjechische Republiek was uitgeroepen, was voorzien in een Senaat, waren de partijen in de Kamer van Afgevaardigden het er tot dusver niet over eens geworden op welke wijze deze zou worden gevormd.

De Senaat zou in 1996 voor de eerste keer warden gekozen volgens een systeem waarin in 81 kiesdistricten in twee ronden elk één Senaatslid zou worden gekozen via een eenvoudige meerderheid. Daarna zou de Senaat elke twee jaar gedeeltelijk worden vernieuwd. waarbij dan een derde van de zetels verkiesbaar was. De ambtstermijn van senatoren zou zes jaar zijn. De Senaat zou toezicht houden op de wetgevende arbeid van de Kamer van Afgevaardigden en beperkte wetgevende bevoegdheden behouden tussen de ontbinding van het parlement en het houden van algemene verkiezingen.

Op "> september besloot de Kamer van Afgevaardigden de omstreden wet op het onderzoek naar mogelijke samenwerking van overheidsfunctionarissen met het voormalige communistische bewind met vier jaar te verlengen tot het jaar 2000. Krachtens deze wet mochten gewezen topfunctionarissen van het voormalige communistische bewind en ex-leden van de vroegere staatsveiligheidsdienst (StB) geen hoge politieke, economische of justitiële functies bekleden (voor goedkeuring van deze wet door de Tsjechoslowaakse Federale Assemblée in 1991, zie pag. 162/3 e.v.-'92).

KDS-AFGEVAARDIGDEN LOPEN OVER

Op 12 september liepen vijf afgevaardigden van de Christen-Democratische Partij (KDS)over naar de Christen-Democratische Unie-Tsjechische Volkspartij (KDU-CSL) uit protest tegen plannen om de KDS te laten fuseren met de Democratische Burgerpartij (ODS) van premier Vaclav Klaus. Hierdoor verloor de KDS de helft van haar afgevaardigden in het parlement.

RUDE PRAVO WIJZIGT NAAM

Op 18 september veranderde het vroegere communistische dagblad Rude *Pravo* (Rode Gerechtigheid), dat zijn linkse signatuur had behouden en de op twee na populairste krant van het land was, zijn naam in *Pravo*.

WET OP ONDERZOEK NAAR POLITIEK VERLEDEN VERLENGD

Op 18 oktober besloot de Kamer van Afgevaardigden de wet op het onderzoek naar de samenwerking van overheidsfunctionarissen met het voormalige communistische bewind te verlengen. Krachtens deze wet mochten ex-leden van de vroegere staatsveiligheidsdienst en gewezen topfunctionarissen van het voormalige communistische bewind geen openbare functies bekleden. Dit besluit maakte een veto van president Vaclav Havel ongedaan, dat deze op 6 oktober had uitgesproken over het oorspronkelijke, door het parlement op 27 september in eerste instantie goedgekeurde wetsvoorstel. Havel had betoogd dat het voorbarig was de wet tot 2000 te verlengen, aangezien de bestaande wet tot eind 1996 van kracht zou zijn. Daarnaast zou volgens hem verlenging de suggestie kunnen wekken dat het land niet in staat was een op gerechtigheid gebaseerd politiek systeem in het leven te roepen. aangezien de wet in 1991 in het toenmalige Tsjechoslowakije was aangenomen als een ,,beschermingsmaatregel in tijden van revolutie" (zie pag. 162/3 e.v.-'92).

MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID ONTSLAGEN

Op 9 oktober werd Ludek Rubas ontslagen als minister van volksgezondheid en de dag daarop vervangen door Jan Strasky, wiens portefeuille van minister van vervoer werd overgenomen door Vladimir Budinsky. Alle drie waren lid van de Democratische Burgerpartij (ODS),de grootste coalitiepartner.

Rubas was bekritiseerd door politici. artsen en anderen uit de gezondheidsdienst, omdat het hem niet was gelukt deze te hervormen en de inkomens van het personeel te beschermen. Zijn ontslag was geëist door artsenorganisaties als voorwaarde voor de afgelasting van een voor 1 november geplande staking. Premier Vaclav Klaus vertelde journalisten dat Rubas er niet in was geslaagd ..overleg te plegen met de medische stand".

DIRECTEUR PRIVATISERINGEN VEROORDEELD

Op 18 oktober werd Jaroslav Lizner, de voormalige directeur van het privatiseringsprogramma, schuldig bevonden aan het aannemen van steekpenningen en ambtsmisbruik, en veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf. Ook kreeg hij een boete van kcs 1 mln ($ 38,450)en werd hem voor tien jaar het recht ontnomen een overheidsfunctie uit te oefenen.

Lizner was in oktober 1994 gearresteerd (zie pag. 314/3-'95). Bij zijn aanhouding bleek hij in het bezit te zijn van een grote som geld die hij had ontvangen van een particuliere investeerder in ruil voor inlichtingen over een grote zuivelfabriek.

RATIFICATIE VRIENDSCHAPSVERDRAG MET RUSLAND

Op 27 september ratificeerde de Kamer van Afgevaardigden een Russisch-Tsjechisch verdrag over vriendschappelijke betrekkingen, dat beide landen in augustus 1993 hadden ondertekend (zie pag. 245/3-'94) en dat door net Russische parlement medio 1994 was geratificeerd. Het voor 10 jaar gesloten verdrag zou automatisch met vijf jaar worden verlengd, tenzij één van beide partijen het één jaar voor de afloopdatum zou opzeggen.

(Vor.ber.pag. 314/1 e.v.-1995)

TURKIJE

DEMOCRATISCHE HERVORMINGEN GOEDGEKEURD. REACTIES

Op 23 juli 1993 stemde de 450 leden tellende Grote Nationale Assemblée (parlement) met een overweldigende meerderheid vóór 16 grondwetswijzigingen die voorzagen in uitbreiding van democratische rechten en opheffing van beperkingen van burgerlijke vrijheden die in de grondwet van 1982 waren vastgelegd door het toenmalige militaire regime. Alom werd verwacht dat de goedkeuring van de wijzigingen, die door waarnemers werd beschouwd als een belangrijke politieke overwinning voor premier Tansu Ciller, de weg zou vrijmaken voor Turkije's toetreding tot een douane-unie met de Europese Unie in 1996, die nog zou moeten worden goedgekeurd door het Europees Parlement (zie pag. 394/1/2-'95).

De belangrijkste wijzigingen bchclsden onder meer de verlaging van de stemgerechtigde leeftijd van 21 naar 18 jaar; vakbonden en verenigingen kregen toestemming politiek actief te worden: en ambtenaren herkregen het recht om collectieve onderhandelingen te voeren, hoewel dit niet gold voor stakingsacties. Zes andere wijzigingsvoorstellen werden verworpen. waaronder één die voorzag in afschaffing van geheime stemming over grondwetswijzigingen en een andere betreffende juridische stappen tegen leden van het voormalige militaire regime.

De met 360 tegen 32 stemmen goedgekeurde wijzigingen werden aangenomen na ruim een maand van intensieve debattenin het parlement. Op 6 juli was Ciller gedwongen de wetswijzigingsvoorstellen tijdelijkin te trekken, nadat ze er onvoldoende steun voor had weten te vinden. De belangrijkste bezwaren waren afkomstig van de pro-islamitische Welzijnspartij (RP), die streefde naar een grotere rol van de godsdienst in staatsaangelegenheden, en van enkele conservatieve afgevaardigden van de oppositionele Moederland Partij (ANAP);leden van beide partijen stemden uiteindelijk tegen de voorstellen.

Europese en andere reacties

Op 24 juli verklaarde de Europese Commissie blij te zijn met de aangenomen wetswijzigingen, en dat hierdoor de uiteindelijke goedkeuring van de douane-unie door het Europees Parlement later in 1993 waarschijnlijk op niet veel bezwaren zou stuiten. Het Europees Parlement had grotere politieke vrijheid als voorwaarde gesteld voor ratificatie van de overeenkomst over de douane-unie.

Begin juli had het Europees Parlement een rapport van de Europese Commissie ontvangen waarin de mensenrechtensituatie in Turkije als ,,onbevredigend" werd bestempeld en waarin bijzonderheden werden gegeven over onwettige executies en het verdrijven van mensen uit hun dorpen in het voornamelijk door Koerden bewoonde zuidoosten.

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International verklaarde op 26 juli dat de goedgekeurde grondwetswijzigingen ,,voorbijgingen aan de fundamentele mensenrechtenproblemen in Turkije."

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 7 en 15 juli werden de volgende kabinetswijzigingen bekendgemaakt:

Cultuur - Ismail Cem; toerisme - Irfan Gurpinar; openbare werken en huisvesting - Halil Culhaoglu.

De nieuw-benoemde ministers behoorden allen tot de Republikeinse Volkspartij (CHP),de coalitiepartner in het minderheidskabinet.

NIEUW OFFENSIEF TEGEN KOERDEN

Tijdens een nieuw offensief van ongeveer 30.000 soldaten op 5-10 juli tegen Koerdische bases in het noorden van Irak, zouden naar schatting 167 rebellen van de separatistische Koerdische Arbeiderspartij (PKK) zijn gesneuveld. (Voor het offensief in maart en de daarop volgende terugtrekking zie pag. 317/3 e.v. en 611/1 e.v.-'95).

CONTROVERSE NAAR AANLEIDING VAN RAPPORT OVER KOERDEN

Medio augustus ontstond onenigheid over een rapport waaruit bleek dat de meeste Koerden de voorkeur zouden geven aan een federatieve staat en dat de PKK aan steun zou verliezen als de regering zou luisteren naar het misnoegen onder de Koerden over hun economische en sociale situatie. De semi-officiële Unie van Turkse Kamers van Koophandel had opdracht gegeven tot dit rapport.

Volgens het op een enquete gebaseerde rapport wilde 13 procent van de Koerden hun eigen staat. 13 procent autonomie en 42 procent een federatie. In het rapport werd gesteld dat een oplossing voor het Koerdische probleem gezocht moest worden in een ,,dialoog met de Koerden en gelijktijdige uitsluiting van dc PKK"; voorgesteld werd meer aandacht te schcnkcn aan de vraag of het Koerdisch een tweede officiëletaal zou moeten worden en of het wenselijk was Turkije om te vormen tot een federale staat

Veel liberale intellectuelen juichten het rapport toe. maar politici binnen en buiten de regering reageerden afwijzend, omdat het volgens hen de nationale eenheid teniet zou doen.

Op 14 augustus schoten PKK-rebellen een hoge legerofficier, kolonel Rizwan Ozden. dood in Diyarbakir, in het zuidoosten van Turkije: bij de aanslag kwamen ook twee soldaten om het leven. Legerbronnen beweerden dat 13 guerrillastrijders van de PKK werden gedood tijdens de daaropvolgende gevechten.

VONNISSEN VAN KOERDISCHE AFGEVAARDIGDEN BEVESTIGD

Op 26 oktober bevestigde het Hooggerechtshof de gevangenisstraffen van 15 jaar waartoe vier Koerdische afgevaardigden in december 1994 waren veroordeeld, nadat zij schuldig waren bevonden aan het steunen van de separatistische PKK (zie pag. 316/3 e.v.-'95). De vonnissen van vier andere afgevaardigden, die tegelijkertijd waren aangehouden, werden vernietigd. Twee van hen werden daarop in vrijheid gesteld.

Op 27 oktober wijzigde de Nationale Assemblée artikel 8 van de Anti-terrorismewet, waardoor de weg werd vrijgemaakt voor de vrijlating van een groot aantal intellectuelen die in de gevangenis zaten. omdat zij voorstanders van rechten voor Koerden waren.

BOMEXPLOSIES IN ISTANBOEL

Op 27 en 28 augustus kwamen als gevolg van bomexplosies in het centrum van Istanboel twee mensen, onder wie een buitenlandse toerist. om het leven en raakten zeker 40 personen gewond.

De verantwoordelijkheid voor een van de explosies werd opgeëist door een nog onbekende islamitische groepering die zichzelf het Islamitisch Front van de Grote Strijders uit het Oosten noemde. Andere bomaanslagen werden toegeschreven aan de separatistische Koerdische Arbeiderspartij (PKK).

SPANNINGEN IN RELATIE MET SAOEDI-ARABIË

In augustus verslechterden de betrekkingen met Saoedi-Arabië zeer, toen Turkije in woede ontstak over het Saoedische besluit acht Turken te executeren die waren beschuldigd van het smokkelen van het stimulerend middel Captagon.

Naar verluidt stond 40 a 80 Turken in Saoedi-Arabië de doodstraf te wachten of een proces wegens misdaden waarop de doodstraf stond.

President Sulej-man Demirel protesteerde op 15 augustus in een brief aan koning Fahd van Saoedi-Arabië tegen de executie van vier Turken op 11 en 14 augustus. en hij verzocht het doodvonnis van anderen niet te voltrekken.

Op 16 augustus waarschuwde premier Tansu Ciller dat de banden tussen de twee landen beschadigd zouden worden als Saoedi-Arabië nog meer executies zou uitvoeren. De spanning liep nog hoger op, nadat Cillers speciale afgezant Nevzat Yalcintas, voormalig voorzitter van de raad van bestuur van de Islamitische Ontwikkelingsbank (Islamic Development Bank. IDB), er tijdens hesprekingen op 18 en 21 augustus in Riad niet in slaagde de verdere executies tegen te houden. Op 18 augustus werden nog vier Turken onthoofd.

Op 23 augustus verklaarde Ciller dat de regeling zou blijven vragen om clementie voor de veroordeelde gevangenen, en dat .,het gerechtelijke procédé nog niet ten einde" was

De executies leidden tot betogingen en tot vijandige artikelen in de media jegens Saoedi-Arabië. Ook geestelijke leiders in Turkije sloten zich bij de protesten aan. Ze verklaarden dat de Koran niets zei over de doodstraf voor drugssmokkelaars.

NIEUWE LEIDER CHP

Op 10 september werd Deniz Baykal, die algemeen werd gezien als strijdbaarder dan zijn voorganger en voormalig vice-premier Hikmet Cetin, gekozen tot leider van de CHP.

Baykal beloofde zich in te zullen zetten voor de strijd van vakbonden voor hogere werknemerslonen. Dat hij de partij een nieuwe koers wilde laten varen, bleek op 11 september. toen hij het ontslag van elf CHP-ministers aanvaardde. en daarbij verklaarde dat dit nodig was voor de uitvoering van het ..toekomstige beleid" van de partij.

STAKINGSACTIE OVERHEIDSPERSONEEL

Op 20 september legden ruim 200.000 overheidsdienaren voor onbepaalde tijd het werk neer. Deze stakingsactie kwam op gang, nadat loononderhandelingen met de overheid waren mislukt.

STAATSBANK VERKOCHT

Medio september keurde de Hoge Privatiseringsraad van de regering de verkoop van de staatsbank Sumerbank Banking goed; het was de eerste keer dat een staatsbank werd verkocht. In 1994 had de Nationale Assemblée een privatiseringswet aangenomen die de weg vrijmaakte voor de verkoop van minstens 100 staatsondernemingen (zie pag. 315/3-'95).

REGERING TREEDT AF

Op 20 september diende de door de centrum-rechtse Partij van het Juiste Pad (DYP) gedomineerde coalitieregering, die werd geleid door premier Tansu Ciller, haar ontslag in, nadat de Republikeinse Volkspartij (CHP), de kleinere coalitiepartner, haar steun had opgezegd. Het besluit van de CHP volgde op Cillers weigering vervroegde verkiezing~ te overwegen als oplossing voor de groeiende beleidsverschillen.

Op 21 september gaf Ciller gevolg aan het verzoek van president Suleyman Demirel om aan te blijven als waarnemend premier, maar ze zei een nieuwe regering te gaan vormen ,,binnen het kader van de democratische voorwaarden", omdat het volgens haar ,,tijdvoor oplossingen en niet voor verkiezingen" was.

Op 27 september verwierp de Moederland Partij (ANAP), de belangrijkste oppositionele fractie, Cillers voorstel om een nieuwe centrum-rechtse coalitie te vormen. Naar verwachting zou de druk om vervroegde verkiezingen uit te schrijven hierdoor toenemen. Ciller. die de ANAP beschuldigde van starheid, verklaarde dat deze pa tij verschillende van de belangrijkste ministeries en volledige zeggenschap over de economie had opgeëist.

Kennelijk had een heftige woordenwisseling op 20 september tussen Ciller en vice-premier Deniz Baykal, de nieuwe CHP-leider (zie boven). het aftreden van de regering bespoedigd. Ciller was niet ingegaan op de CHP-eis voor hogere lonen voor overheidsdienaren en voor het ontslag op staande voet van Istanboels politiechef Necdet Menzir, een voorstander van de harde lijn. Er was al enige maanden sprake van toenemende spanningen tussen de twee coalitiepartners. die gevoed werden door onenigheid over het feit dat de DYP ijverde voor een vrije-marktbeleid en de CHP belang hechtte aan verdergaande politieke hervormingen en de verbetering van de mensenrechtensituatie in Turkije.

BENOEMING INTERIM-COALITIEREGERING. NIEUW KABINET

Op 31 oktober werd Tansu Ciller van de Partij van het Juiste Pad (DYP) door president Suleyman Demirel benoemd tot interimpremier in afwachting van vervroegde verkiezingen op 24 december. Ciller kwam aan het hoofd te staan van een coalitie waarvan ook de linkse Republikeinse Volkspartij (CHP) deel uitmaakte. Hierdoor kwam er een einde aan de politieke crisis die medio oktober was verergerd. nadat Ciller er niet in was geslaagd parlementaire steun te krijgen voor een minderheidsregering die haar vorige DYP-CHP-coalitieregering moest vervangen.

In het interimkabinet bleven de belangrijke posten grotendeels ongewijzigd.

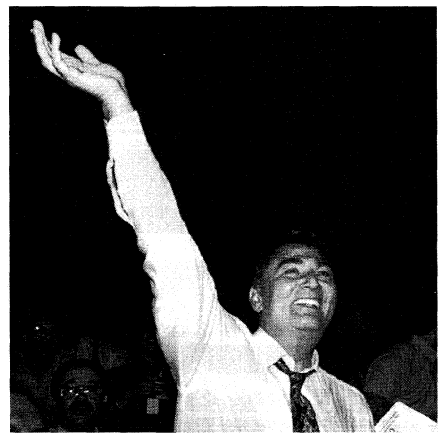

Deniz Baykal werd op 10 september 1995 gekozen tot nieuwe leider van de CHP

Volgens het verkiezingsreglement moesten de portefeuilles van binnenlandse zaken, justitie en vervoer, die voordien in handen waren geweest van de DYP, echter worden toegewezen aan onafhankelijke functionarissen om politieke bemoeienis met de organisatie van de verkiezingen te voorkomen.

Samenstelling van het kabinet

Met ingang van 31 oktober was de portefeuilleverdeling als volgt:

Premier - mevr. Tansu Ciller (DYP): vice-premier. buitenlandse zaken - Deniz Baykal* (CHP); justitie - Firuz Cilingiroglu* (onafh.); binnenlandse zaken - Teoman Unusan* (onafh.); vervoer - Oguz Tezmen" (onafh.);dcfcnsie - Vefa Tanir* (DYP);financiën - Ismet Atilla (DYP): ondenvijs - Turhan Tayan" (DYP): openbare werken en huisvesting - Adnan Keskin" (CHP): gezondheidszorg - Dogan Baran (DYP); landbouw en plattelandszaken - Nafiz Kurt* (DYP). arbeid en sociale zekerheid - Mustafa Kulp* (CHP): industrie en handel - Fuat Kay* (CHP); energie en natuurlijke hulpbronnen - Sinasi Altiner* (DYP): cultuur - Fikri Saglar" (CHP); toerisme - Irfan Gurpinar (CHP); bosbouw - Hasan Ekinci (DYP): milieu - Hamdi Ucpinarlar* (DYP).

" Nieuwe benoeming.

Ontwikkelingen voorafgaande aan val minderheidsregering

De benoeming van een interimregering volgde op weken van politieke onzekerheid, aangezien premier Ciller hardnekkig doorging met haar pogingen een nieuwe coalitieregering te vormen ondanks toenemende druk van oppositiepartijen en facties binnen de DYP om vervroegde algemene verkiezingen uit te schrijven.

Op 5 oktober maakte Ciller de vorming van een DYP-minderheidsregering bekend die werd gesteund door de extreem-rechtse Nationalis-

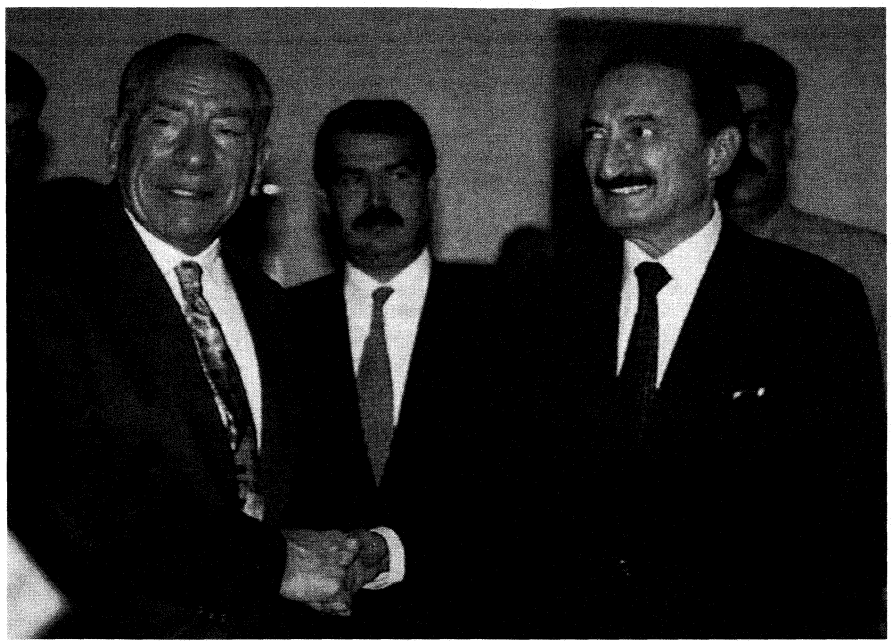

MCP-leider Alpaslan Turkes (l.) schudt de hand van DSP-leider Bulent Ecevit tijdens een ontmoeting in Ankara op 6 oktober 1995.

tische Partij van de Arbeid (MCP) en de gematigde Democratisch Linkse Partij (DSP). Dit succes werd echter al snel overschaduwd door openlijke rebellie binnen de DYP onder leiding van Husmettin Cindoruk, de voormalige voorzitter van de Nationale Assemblée, die op 1 oktober was afgetreden na algemene verkiezingen te hebben geëist. Tussen 12 en 23 oktober stapten nog eens twaalf DYP-afgevaardigden op. Op 16 oktober werden Cindoruk en negen andere afgevaardigden geroyeerd als lid van de DYP; Ismet Segzin werd gekozen om Cindoruk op te volgen als voorzitter van de Nationale Assemblée. met ingang van 18 oktober

Op 15 oktober bleek hoe groot het politieke verzet was tegen Cillers pogingen om vervroegde algemene verkiezingen te voorkomen. toen het parlement een motie van vertrouwen betreffende het beleid van Ciller verwierp met 191 tegen 230 stemmen. Ciller erkende haar nederlaag en verklaarde dat ,.parlementsverkiezingen noodzakelijk zijn geworden om de Turkse democratie te beschermen".

Op 17 oktober vroeg president Demirel. na overleg met andere partijen, Ciller een interimregering te vormen. De dag daarvoor had Ciller een akkoord met de CHP bekrachtigd om hun vroegere coalitie te herstellen. Eén van de voorwaarden voor de samenwerking die de CHP zou hebben gesteld, was het ontslag van de politiechef van Istanboel, Necdet Menzir (zie boven). Deze legde op 16 oktober zijn functie neer.

Op 26 oktober gaf de Nationale Assemblée haar goedkeuring aan een voorstel om de volgende algemene verkiezingen, die oorspronkelijk in 1996 zouden worden gehouden; te vervroegen naar 24 december.

STAKING OVERHEIDSPERSONEEL OPGESCHORT

Cillers pogingen om een levensvatbare regering te vormen werden ernstig bemoeilijkt, doordat zij er niet in slaagde een einde te maken aan een loonstaking van het overheidspersoneel, die in september was begonnen (zie boven). Begin oktober vervlaagde de grootste Turkse vakbond, Turk-Is, een regeringsvoorstel voor een loonsverhoging van 5,4 procent en de leden werden opgeroepen geen stem te geven aan een motie van vertrouwen in de regering.

Op 18 oktober maakte Turk-Is bekend de staking op te schorten met het oog op de terugkeer van de CHP in de regering en de ,,hoop op een rechtvaardige oplossing" van het loongeschil. Op 26 oktober sloot de regering een akkoord met de vakbonden over een loonsverhoging. In de eerste en tweede helft van het eerste jaar zou deze loonsverhoging respectievelijk 16 en 18 procent bedragen, terwijl in de eerste en tweede helft van het tweede jaar de ionen met respectievelijk 18 en 20 procent zouden stijgen.

AARDBEVING

Op 2 oktober werd de zuidwestelijke stad Dinar getroffen door een zware aardbeving met kracht 6 op de schaal van Richter. Hierbij vielen 84 doden en minstens 200 gewonden.

(Vor.ber.pag. 611/1 e.v.-1995)

IJSLAND

ONTWERPBEGROTING VOOR 1996

Begin oktober 1993 presenteerde premier David Oddsson een ontwerpbegroting voor 1996 die voorzag in uitgaven van 124 mrd kronur en inkomsten

Een beeld van de verwoesting in de stad Dinar na de aardbeving van 2 oktober 1995

De president van IJsland, Vigdis Finnbogadottir (r) ontvangt haar Finse ambtgenoot Martti Ahtisaari tijdens diens officiele bezoek aan haar land op 26-27 september 1993.

van 120 mrd kronur. Het tekort, dat gelijk stond aan 8 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP), werd daarmee gehalveerd tot 4 mrd kronur, en zou het laagste zijn in twaalf jaar. ($ 1,00 = 64,76 kronur op 6 oktober 1995.)

Het BBP zou naar verwachting toenemen met slechts ruim 2 procent; verdere groei werd tegengehouden door de aanhoudende vermindering van visquota's. De werkloosheid zou iets teruglopen tot 4,8 procent, en de inflatie werd berekend op 2,5 procent.

(Vor.ber.pag. 475/3 e.v.-1995)

ZWEDEN

AANVULLENDE BEGROTING

Op 5 april 1995 bereikte de minderheidsregering van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SAP) overeenstemming met de Centrumpartij over een pakket economische maatregelen, die op 25 april werden opgenomen in een aanvullende begroting voor 1995/96. Het was het vierde pakket van dien aard in acht maanden tijd.

Eenmalige maatregelen moesten leiden tot een besparing van 23,4 mrd Zweedse kronor (Skr), waarvan echter Skr 18 mrd besteed zou worden aan extra uitgaven. met name het scheppen van banen. Maatregelen om de inkomsten te vergroten, vooral een belasting op ziektegeld en een verhoging van de BTW op kranten, moesten jaarlijks Skr 15,7 mrd opleveren, maar dit zou gedeeltelijk teniet worden gedaan door een verlaging van de BTW op voedingsmiddelen van 21 tot 12 procent, welke in 1996 zou ingaan. ($ 1 = Skr 7,2666 op 28 april 1995.)

De kronor bleef onder druk staan gezien de bescheiden gevolgen van dit pakket op het begrotingstekort (dat volgens ramingen van de regering in 1994/95 Skr 161 mrd zou bedragen. ofwel 11 procent van het bruto nationaal produkt) in ondanks een reeks renteverhogingen. Bij de jongste renteverhoging, die de Riksbank (centrale bank) op 12 april bekendmaakte. was de dagrente verhoogd tot 9 procent en het deposito tot 7,5 procent.

PREMIER CARLSSON KONDIGT AFTREDEN AAN

Op 18 augustus kondigde de 60-jarige Ingvar Carlsson onverwacht aan dat hij in maart 1996 zou aftreden als premier en als voorzitter van de SAP.

Carlsson. die van 1986-'91 premier was geweest en daarna in 1994 aan een nieuwe ambtstermijn was begonnen, verklaarde dat hij uitgeput was en aftrad omdat hij „met zijn gezin wilde kunnen eten, zonder dat drie maanden van tevoren te moeten afspreken".

Hoewel de minder in de publiciteit staande minister van overheidscoordinatie Jan Nygren kon rekenen op de steun van de vakbeweging en de SAP-elite, wezen opiniepeilingen vicepremier Mona Sahlin aan als meest waarschijnlijke opvolger.

SCHEIDING VAN KERK EN STAAT

Op 28 augustus aanvaardde de synode van de evangelisch-lutherse Kerk in Zweden een voorstel van de regering dat voorzag in de grondwettelijke scheiding van kerk en staat per 1 januari 2000. Per 1 januari 1996 zouden Zweden niet meer automatisch worden

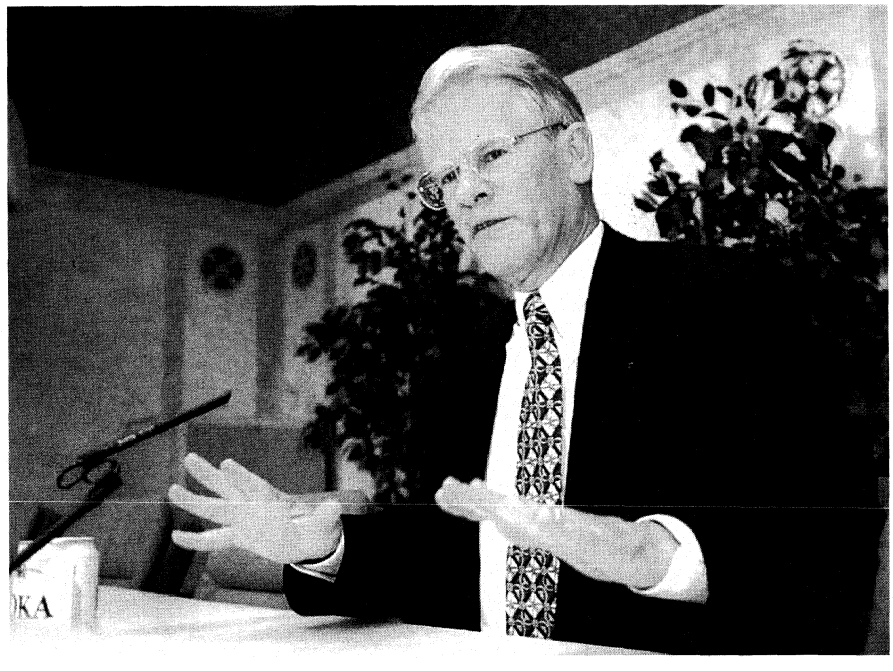

Premier Ingvar Carlsson kondigt op 18 augustus 1995 aan over zeven maanden te zullen aftreden.

beschouwd als leden van deze kerk, die in 1527 als staatskerk was erkend.

(Vor.ber.pag. 257/3 e.v.-1995)

ZWITSERLAND

ANTI-DRUGSACTIE

In de nacht van 13-14 februari 1993 ontruimden 300 politieagenten het ,,naaldenpark"gebied rond het oude station Letten in Zurich. dat bekend stond om zijn liberale beleid op het gebied van drugs en dagelijks duizenden handelaars en verslaafden aantrok. Na het aanvaarden van nieuwe wetgeving ter bestrijding van drugshandel en illegale immigratie in december 1994 (zie pag. 19013-'95) werden strengere controles uitgeoefend op buitenlanders die verdacht werden van handel in drugs.

LANDBOUWHERVORMINGEN AFGEWEZEN

Op 12 maart kreeg de regering met haar landbouwbeleid, dat was gericht op het terugdringen van subsidies en protectionistische maatregelen, een tegenslag te verwerken. In drie referenda werden voorstellen afgewezen, waaronder een constitutioneel amendement dat luidde dat in het landbouwbeleid rekening moest worden gehouden met ,,de eisen van het milieu en de markt". De opkomst, 37,3 procent, was de laagste in vier jaar.

In een vierde referendum gingen de kiezers akkoord met een voorstel (dat werd gesteund door de regering en alle grote partijen) dat alle belangrijke uitgaven moesten worden goedgekeurd door een absolute meerderheid (in tegenstelling tot een relatieve meerderheid) in beide kamers van het parlement.

REFERENDUM OVER RECHT OP BEZIT DOOR BUITENLANDERS

Bij een referendum op 25 juni werd onverwacht een voorstel verworpen dat was bedoeld om de zogeheten Lex Friedrich te versoepelen, die het recht op bezit door buitenlanders reguleerde. De tegenstemmen, 53,5 procent, kwamen vooral uit de Duitstalige kantons, terwijl in de Italiaans- en Franstalige kantons een aanzienlijke meerderheid zich voor versoepeling uitsprak. Verwacht werd dat de uitslag zou leiden tot een belemmering van de onderhandelingen met de Europese Unie (EU) over verbetering van de Zwitserse toegang tot de Europese markt

Bij twee andere gelijktijdig gehouden referenda stemde 60,i procent voor hervorming van de sociale zekerheid, met inbegrip van het verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd van vrouwen van 62 naar 64 jaar; 72,2 procent was echter tegen een verhoging van de werknemersbijdrage aan de sociale zekerheid. De opkomst bedroeg 39,6 procent.

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 27 septembe werd Moritz Leuenberger gekozen tot opvolger van Otto Stich in de Bundesrat (Federale Raad of regering). Eind augustus had Stich aangekondigd dat hij op 31 oktober zou aftreden. Beiden waren lid van de Sociaal-Democratische Partij (SPS). Naar aanleiding hiervan vond op 1 oktober een portefeuillemisseling plaats, waarbij Kaspar Villiger van de Radicaal Democratische Partij (FDP) de portefeuille van financiën kreeg, Villigers portefeuille van defensie werd overgenomen door Adolf Ogi van de Zwitserse Volkspartij (SVP), en Leuenberger Ogi's portefeuille van vervoer, verbindingen en energie overnam.

VERKIEZINGSWINST VOOR SOCIAAL-DEMOCRATEN EN VOLKSPARTIJ

Op 22 oktober werden in Zwitserland algemene verkiezingen gehouden. Hierbij verstevigden de Sociaal-Democratische Partij van Zwitserland (SP/PS), die voorstander was van lidmaatschap van de Europese Unie (EU), en de rechtse Zwitserse Volkspartij (SVP/UDC), die tegen toetreding tot de EU was, hun positie.

De uitslag versterkte de positie van de uit vier partijen bestaande regeringscoalitie; die sinds 1959 aan de macht was en die werd gevormd door de SP/PS, de SVP/UDC, de gematigde Radicaal Democratische Partij (FDP/PRD) en de Christen-Democratische Volkspartij (CVP/PDC). Deze partijen bezetten nu 162 zetels in de 200 leden tellende Nationalrat (tweede kamer). De SP/PS kreeg twaalf zetels meer dan in 1991 (zie ook blz. 313/3 e.v.-'92) en streefde de FDP/PRD voorbij als de grootste partij, terwijl de SVP/UDC er vier zetels bij kreeg; de FDP/PRD won slechts één van de zetels terug die zij bij de vorige verkiezingen had verloren; de CVP/PDC verloor twee zetels na de vijf die zij al in 1991 was kwijtgeraakt. De grootste verliezers waren echter kleine protestpartijen, die in 1991 betrekkelijk goed voor de dag waren gekomen.

De toegenomen steun voor de SP/PS en SVP/UDC werd beschouwd als het resultaat van hun duidelijke. zij het tegengestelde, standpunten met betrekking tot het Europese beleid. De SP/PS kreeg de meeste steun in de steden en de SVP/UDC, die onder invloed stond van de populistische parlementariër Christoph Blocher, was de sterkste partij in Duitstalige plattelandsgebieden.

Tegelijkertijd werden in 21 van de 26 kantons en half-kantons verkiezingen gehouden voor de Standerat (eerste kamer). Er was echter een tweede stemronde noodzakelijk in een groot aantal kantons waar geen van de kan-

De populistische rechtse parlementarier Christoph Blocher (m) neemt op 23 september 1995 in Zurich met aanhangers deel aan een demonstratie tegen de Europese Unie

didaten de absolute meerderheid behaalde

Verkiezingen voor Nationalrat

	Zetels		Stemmenpercentage	
	1995	1991	1995	1991
SP/PS*	54	42	21,8	18,5
FDP/PRD*	45	44	20,2	21,0
CVP/PDC*	34	36	17,0	18,3
SVP/UDC*	29	25	14,9	11,9
Groene Partij van Zwitserland (GPS/PES)	9	14	5,0	6,1
Vrijheidspartij van Zwitserland/ Autopartij (FPS/AP)	7	8	4,0	5,1
Liberale Partij van Zwitserland (LPS/PLS)	7	10	2,7	3,0
Zwitserse Democraten (SD/DS)	3	5	3,1	3,4
Verbond van Onafhankelijken (LdU/AdI)	3	5	1,8	2,8
Evangelische Volkspartij (EVP/PEP)	2	3	1,8	1,9
Overige +	7	8	7,7	8,0
Totaal	200	200	100,0	100,0

* Lid van regeringscoalitie.
+ Hiertoe behoorden in 1993 de Partij van de Arbeid van Zwitserland (PdA/PST) met drie zetels. en de Ticino Liga, Vrouwen in de Politiek. de Unie van Federale Democraten en de Christelijke Sociale Partij. die elk één zetel hadden.

Opkomst: 42.3 procent in 1995: 46 procent in 1991.
Bron: *Neue Zürcher Zeitung* van 24 oktober 1995.

BEKENDMAKIKG OVER BANKREKENINGEN HOLOCAUST-SLACHTOFFERS

Op 12 september maakte de Zwitserse Bankiersvereniging (SBA) nieuwe maatregelen bekend die het nabestaanden van Holocaust-slachtoffers mogelijk maakten tegoeden op Zwitserse bankrekeningen te achterhalen. Sinds 1989 regende het claims van Oosteuropeanen. De SBA verklaarde dat 893 rekeningen met daarop, omgerekend naar de waarde van dat moment, een gezamenlijk saldo van Zfr 40,9 mln ($ 34 mln). waren geïdentificeerd; deze tegoeden waren vóór 1943 ontstaan en 10 jaar onaangesproken gebleven (gegevensvan vóór deze periode waren onvolledig).

BISSCHOP TREEDT AF

Op 2 juni trad de roomskatholieke bisschop van Basel, Hansjörg Vogel (44), af nadat bekend was geworden dat hij een relatie had met een vrouw die een kind van hem verwachtte.

(Vor.ber.pag. 190/1 e.v.-1995)

ARGENTINIË

ERNSTIGE ONGEREGELDHEDEN IN CORDOBA. MENEM BEEDIGD. GOUVERNEURSVERKIEZINGEN VERDERE ONTWIKKELINGEN

In Cordoba, de tweede stad van het land, braken rellen uit en ontstond grote sociale onrust. nadat de provincieregering die in ernstige geldnood verkeerde, op 22 juni 1995 een ‚noodwet" goedkeurde krachtens welke het overheidspersoneel, gepensioneerden en aannemers, die sinds april geen betaling hadden ontvangen, zouden kunnen worden betaald met obligaties van de provincieregering in plaats van met geld Tevens werden salarisverlagingen en belastingverhogingen bekendgemaakt

Gouverneur Eduardo Cesar Angeloz van de Radicale Burgerunie (UCR). weet de crisis aan de federale regering van president Carlos Saul Menem, die in maart harde financiële maatregelen had ingevoerd om de heersende liquiditeitscrisis aan te pakken (zie pag. 401/1/2-'95).

Er vielen ongeveer honderd gewonden, toen ambtenaren en andere demonstranten op 22-23 juni banken een winkelcentrum en het hoofdkwartier van de UCR bestormden Menem bood aan troepen te sturen maar gaf geen financiële steun Er was echter wel beperkte financiele steun verleend aan de regering van de provincie Tucuman die evenals de federale regering onder leiding stond van de Partido Justicialista (PJ,de Peronisten) toen deze met vergelijkbare protesten werd geconfronteerd

Op 20 juli wijzigde de Senaat van het provincieparlement van Cordoba, waarin de UCR de meerderheid had, een ..noodwet" in een poging een einde te maken aan de slepende financiële crisis en aan de protesten van ambtenaren, die geen salaris hadden ontvangen.

Op 3 juli was de financiële positie van Cordoba aanzienlijk verzwakt, nadat een internationale obligatie-overeenkomst ter waarde van $ 150 mln met de in New York gevestigde investeringsbank Dillon Read & Co was mislukt. Dit stond een overbruggingskrediet van in totaal 100 mln pesos van zes Argentijnse banken in de weg (S 1 = 0,9997 peso op 7 juli 1995).

De wetswijziging hield in dat (i)de provincieregering obligaties. zogenaamde Schuldvereffeningscertificaten (Cecors), ter waarde van in totaal 800 mln peso mocht uitgeven: (ii)dat

er een plafond van 4.300 pesos (het saiaris van een gouverrieur) werd ingesteld voor betalingen aan ambtenaren van de provinciale overheid. waarvan 400 pesos contant en de rest in Cecors zou worden uitgekeerd: (iii) dat werknemers van staatsbedrijven en -banken tot een bedrag van 1.000 pesos contant zouden worden uitbetaald. terwijl rechters en rechtbankfunctionarissen 25 procent van hun salaris in Cecors zouden ontvangen; (iv) dat stakers of andere deelnemers aan directe acties, geen salaris zouden ontvangen aier de periode waarin zij niet of minder hadden gewerkt: (v) dat de provincieregering toestemming kreeg de werktijden van het overheidspersoneel met maximaal 40 procent te verkorten en hun salaris met maximaal 30 procent te verlagen: en (vi) dat het academisch jaar 1995 werd verlengd en langere werktijden werden ingevoerd voor leraren.

Op 12 juli trad Ramon Mestre in functie als de nieuwe UCR-gouverneur van Cordoba in opvolging van Eduardo Cesar Angeloz (zie ook pag. 553/3-'94).

Op 6 juli had Angeloz zijn aftreden bekendgemaakt. zes maanden voor het einde van zijn mandaat. Hij beweerde dat hij niet in staat was de crisis op te lossen. Volgens hem was dit de schuld van de federale regering. die op dat moment kredieten aan provincies beperkte en steunverlening aan Cordoba afhankelijk had gemaakt van de voorwaarde dat in die provincie twee staatsbanken en de winstgevende energiesector zouden worden geprivatiseerd.

Octrooiwet

Medio juni wist Menen het Congres te bewegen binnen dertig dagen een ,,reparaliewet" aan te nemen om de gevolgen van de octrooiwet ter bescherming van eigendomsrechten te verzachten. Deze wet was in mei aangenomen en op 10 juni in werking getreden.

Volgens de regering-Menem zou de wet slecht zijn voor de reputatie van het land. maar Menem had er geen veto over uitgesproken teneinde de goede betrekkingen met de Verenigde Staten in stand te houden en Amerikaanse sancties te vermijden. Amerikaanse farmaceutische bedrijven hadden aangedrongen op een goede octrooibescherming en beweerd dat zij ongeveer $ 500 mln hadden verloren als gevolg van ,,piraterij" door de Argentijnse farmaceutische industrie, die met een omzet van $ 3 mrd op dat moment de op elf na grootste ter wereld was.

Ongania overleden

Op 8 juni overleed op 81-jarige leeftijd luitenant-generaal Juan Carlos Ongania, die van 1966-'70 president van Argentinië was geweest.

Beëdiging van president Menem

Op 8 juli werd president Carlos Saul Menem; die sinds 1989 in functie was; samen met vice-president Carlos Ruckauf beëdigd voor een tweede ambtstermijn van vier jaar.

Menem, die in mei was herkozen (zie pag. 555/3 e.v.-'95), beloofde in zijn inaugurele rede de werkloosheid (die op dat moment 14 procent bedroeg) ..uit te roeien". en zegde toe dat sociale gerechtigdheid het centrale thema van zijn nieu e ambtsperiode zou zijn.

Congresleden van de oppositionele Radicale Burgerunie (UCR) boycotten de plechtigheid uit protest tegen de weigering van de regering om financiële steun te verlenen aan de provincie Cordoba. die gebukt ging onder een zware schuldenlast (zie boven).

Kabinetswijzigingen

Op 8 juli werd tevens een nieuw kabinet beedigd dat nauweiijks was gewijzigd.

De enige belangrijke benoeming was die van Eduardo Bauza, die de nieuwe post van Kabinetschef op zich narn en als secretaris-generaal van het bureau van de president werd opgevolgd door Alberto Kohan. Daarnaast werden de secretariaten voor milieu en sociale ontwikkeling opgewaardeerd tot volwaardige ministeries. die werden geleid door respectievelijk Maria Julia Alsogaray en Eduardo Amadeo

Verkiezingen in Tucuman

Op 2 juli behaalde generaal b.d. Antonio Domingo Bussi, de leider van de rechtse Republikeinse Macht (FR), bij de gouverneursverkiezingen in de noordelijke provincie Tucuman 45,6 procent van de stemmen. Hiermee behaalde hij met een ruime voorsprong de overwinning op de kandidaten van de regerende PJ en de UCR.

Op 9 juli beschuldigde een vroegere politiefunctionaris. Omar Eduardo Torres. in een interview in het tijdschrift *Noticias*, Bussi ervan dat hij in 1976 tijdens het militaire bewind persoonlijk linkse gevangenen had doodgeschoten. Bussi antwoordde dat zijn overwinning betekende dat hij ,.geen verklaringen hoefde af te leggen over het verleden".

Onrust in verband met werkloosheid

Op 2 augustus en in de periode daarna deed president Carlos Menem in een aantal verklaringen een reeks voorstellen om de werkloosheid te bestrijden. De voorstellen behelsden de schepping van 330.000 nieuwe banen door middel van door de staat gefinancierde infrastructurele projecten. Voorts werden bedrijven in de particuliere sector gestimuleerd personeel in dienst te nemen door de ,.sociale bijdragen", die een werkgever voor elke werknemer moest betalen, te verminderen.

Deze laatste maatregel zou op 1 september van kracht worden. Deze en daarmee samenhangende initiatieven zouden de regering in totaal $ 1.5 mrd kosten.

Uit officiële cijfers voor juli bleek dat 18,6 procent van de beroepsbevolking op dat ogenblik werkloos was; in april was dat 12,5 procent geweest.

Op 10 augustus hielden in de stad Cordoba duizenden werknemers in de particuliere sector e de overheidssector een mars om te protesteren tegen banenverlies. salarisverlaging in de overheidssector en de poging van de provincieregering ambtenaren uit te betalen in speciaal uitgegeven obligaties van de provincieregering in plaats van in geld (zie boven). Later die maand werden ook in andere provincies demonstraties gehouden tegen werkloosheiden gelijksoortige arbeidsproblemen.

Volgens de plaatselijke media speelden in Cordoba en elders leden van de oppositionele groepering Quebracho een actieve rol bij deze protestacties. Deze groepering was begin 1993 opgericht door niet-gebonden linkse radicalen en dissidenten van de PJ.

Versoepeling IMF-voorwaarden

Op 11 augustus maakte minister van economische zaken Domingo Cavallo bekend dat het IMF zijn eerdere eis had laten vallen dat de regering eind 1995 een overschot op de lopende rekening van $ 2 mrd moest kunnen laten zien. Deze eis was gesteld als onderdeel van een financieel hulppakket (zie pag. 401/1/2-'95).

Kritiek van minister Cavallo op ,,zakenmafia's"

Begin augustus reageerden de kapitaalmarkten negatief op geruchten dat minister van economische zaken Domingo Cavallo zou worden ontslagen uit het kabinet.

De geruchten ontstonden naar aanleiding van het ontslag op 1 augustus van een lid van Cavallo's team. staatssecretaris voor staatsinkomsten Carlos Tacchi. Cavallo liet doorschemeren dat Tacchi in conflict was gekomen met bepaalde industriële belangengroepen die wensten te worden vrijgesteld van maatregelen ter bestrijding van belastingontduiking. Op 23 augustus vertelde Cavallo de Kamer van Afgevaardigden dat zijn eigen pogingen om de economie te modrrniseren stuitten op verzet van ,,mafia's" die zich hadden genesteld in de luchthavendircctie, het Algemeen Directoraat der Belastingen. de douane en de posterijen. Hij leverde kritiek op de voorgestelde privatisering van de posterijen en beweerde dat de zakenman Alfredo Yabran reeds ongerechtvaardigde controle uitoefende over de particuliere postdiensten die sinds 1993 naast de nationale posterijen in bedrijf waren. Carallo waarschuwde dat een ,,mafiabende" de posterijen zou kunnen gebruiken om drugsgeld wit te wassen of verdovende middelen te verspreiden.

Het scheelde niet veel of Cavallo kreeg

in het openbaar ruzie met president Menem, die op 22 augustus procureur-generaal Angel Aguero opdracht gaf een onderzoek in te stellen naar de ,,criminele handelingen" waarover Cavallo het had.

Ontslag bankpresident

Op 12 september namen de president van de staatsbank Banco de la Nacion Argentina, Aldo Dadone, en drie leden van de raad van bestuur ontslag.

De ontslagen, die werden goedgekeurd door president Carlos Saul Menem en minister van economische zaken en openbare werken Domingo Cavallo. volgden op een gerechtelijk onderzoek naar een contract dat de bank had gesloten met de Amerikaanse multinationale onderneming IBM over de levering van computerappatuur en -programmatuur. Dadone. één van Cavallo's naaste adviseurs. ontkende dat hij verantwoordelijk was voor onregelmatigheden, maar naar verluidt was er bewijsmateriaal aan het licht gekomen over het op grote schaal aannemen van steekpenningen. Dadone werd opgevolgd door Roque Marracone. die tot dan toe staatssecretaris voor het bankwezen en financiën was geweest bij het ministerie van economische zaken en openbare werken.

Cavallo beschuldigde twee Argentijnse bedrijven, die door IBM maren gebruikt als bemiddelaars bij de toewijzing van contracten. ervan dat zij geen BTW hadden betaald over een bedragvan $37 mln. Dit bedrag was hun aandeel in het gehele contract. waarmee in totaal $249 mln was gemoeid. Cavallo noemde IBM zelf niet rechtstreeks, maar het bedrijf ontsloeg daarna zijn Argentijnse directeur en financieel vice-directeur.

Op 11 september diende de zakenman Alfredo Yabran, eigenaar van een particuliere postdienst, een aanklacht wegens laster in tegen Cavallo, nadat deze had beweerd dat er ,,zakenmafia's" actief waren bij overheidsinstellingen (zie boven).

Alfonsin treedt af als voorzitter UCR

Op 27 september maakte oud-president Raul Alfonsin Foulkes bekend dat hij aftrad als voorzitter van de Radicale Burgerunie (UCR). Hij verklaarde dat het ,:duidelijk was dat de meerderheid van de maatschappij het niet eens is met wat wij zeggen".

Alfonsin was bekritiseerd na de slechte resultaten die de UCR in mei had behaald bij de presidents- en congresverkiezingen (zie pag. 555/3-'95).

Gouverneursverkiezingen onbeslist

Op 2 september werden in de provincie Santa Fé, de op twee na dichtstbevolkte provincie van Argentinië, gouverneursverkiezingen gehouden. Op 4 september werd de uitslag uitgesteld, toen de telling van de stemmen werd opgeschort.

Het uitstel werd toegeschreven aan een storing in het computersysteem. dat krachtens een contract was geleverd door het Nationale Post- en Telegraafbedrijf (ENCOTESA). Er circuleerden beschuldigingen over mogelijke sabotage, waarop door minister Cavallo en anderen toespelingen werden gemaakt. maar deze beweringen werden door president Menem van de hand gewezen. Ondanks een ingewikkeld kiessysteem bleek uit opiniepeilingen die werden gehouden bij de uitgang van de stembureaus, dat de regerende PJ de controle over de provincie had behouden. Andere belangrijke rivalen beweerden echter ook dat zij op kop lagen in de opiniepeilingen, zoals de Alliantie van Santa Fé (AS), een overkoepelende groepering van de voornaamste oppositiepartijen.

In de provincie Chaco eindigde de eerste ronde van de gouverneursverkiezingen onbeslist. Dit betekende dat er op 8 oktober een tweede verkiezingsronde zou worden gehouden.

Onlusten in Rio Negro. Algemene staking

Op 25 september gingen ambtenaren in de failliete provincie Rio Negro in Patagonië in staking. Zij eisten de uitbetaling van hun salarissen (waarop zij al verscheidene maanden wachtten) en het ontslag van UCR-gouverneur Horacio Massaccesi.

Op 22 september raakten in een aantal steden ambtenaren slaags met de politie en plunderden zij het provincieparlement en andere overheidsgebouwen. Zij bestormden ook UCR-hoofdkwartieren en de huizen van vooraanstaande politici.

Een algemene twaalfuursstaking, die op 6 september werd gehouden uit protest tegen de omvangrijke werkloosheid, werd krachtig gesteund in de provincies Tucuman en Cordoba. Volgens vakbondsbronnen deden meer dan 100.000 mensen mee aan een demonstratie in Buenos Aires.

Betrekkingen met Groot-Brittannië

Op 30 juli maakten de Britse autoriteiten bekend dat de stafchef van de Argentijnse luchtmacht, brigadegeneraal Juan Paulik, op 21-27 juli een bezoek had gebracht aan Groot-Brittannië.

Paulik had een ontmoeting met zijn Britse collega. generaal Sir Michael Graydon. en functionarissen van het bedrijf British Aerospace. Volgens het Britse ministerie van buitenlandse zaken zou het embargo op Britse wapenverkopen aan Argentinie. dat in 1982 was ingesteld na de Falkland-oorlog. van kracht blijven.

Op 14 augustus had onderminister van buitenlandse zaken Guillermo Gonzalez in Madrid een ontmoeting met zijn Britse ambtgenoot William Marsden. Deze ontmoeting maakte deel uit van een dialoog over olie-exploitatierechten in wateren rondom de Falkland-eilanden (zie onder FALKLAND/MALVINAS-EILANDEN).

(Vor.ber.pag. 554/1 r.v.-1995)

ARUBA

ARUBA BLIJFT DEEL UITMAKEN VAN KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

Op 25 april 1993 werd in Den Haag via een Koninklijk Besluit de rijkswet in werking gesteld die de onafhankelijkheidsdatumvoor Aruba - 1 januari 1996 - uit het Statuut voor het Koninkrijk schrapte.

De Nederlandse Tweede en Eerste Kamer en de parlementen van de Nederlandse Antillen en Aruba hadden deze wet weliswaar al een jaar eerder aanvaard (zie pag. 762/2 e.e.-'94), maar de inwerkingtreding ervan was ruim een jaar opgehouden. De Staten-Generaal hadden als voorwaarde gesteld dat Aruba voldoende voortgang zou maken met een verbetering van de kwaliteit van zijn bestuur en van de rechtshandhaving, en met de sanering van zijn overheidsfinanciën.

Op 24 februari had de Rijksministerraad (het Nederlandse kabinet, aangevuld met de Gevolmachtigde ministers van de Nederlandse Antillen en Aruba) op voorstel van de Nederlandse minister Joris Voorhoeve (Koninkrijkszaken) besloten dat de beide Kamers moest worden verzocht in te stemmen met de inwerkingtreding van de wet. Op grond van rapportages van de heren Aarts en Muyale - respectievelijk een Nederlandse en een Arubaanse deskundige, die het beleid van de Arubaanse regering toetsten aan afspraken die in oktober 1993 tussen Aruba en Nederland waren gemaakt (zie pag.761/3-'94) - concludeerde de ministerraad dat er bij de uitvoering van de afspraken op Aruba ,,bemoedigende ontwikkelingen" plaatsvonden.

In het *NRC/H'blad* van 23 februari berichtte redacteur Theo Westerwoudt als volgt over het werk van de deskundigen:

De commissie-Aarts/Muyale concludeert in haar laatste verslag dat het nieuwe kabinet van premier Henny Eman ,,zijn taak met daadkracht en inzet ter hand heeft genomen". Aruba

werkt volgens de coinmissie mee aan een hardere aanpak van de internationale misdaad, maar zal nog wel meer moeten doen om het politieapparaat op het eiland te verbeteren. De Arubaanse regering werkt aan een aantal nieuwe wetten om de rechtmatigheid van het bestuur te versterken: administratieve rechtspraak, openbaarheid van bestuur en bestrijding van belastingfraude. Ook bestaat er bereidheid een regeling te treffen voor de financiering van politieke partijen, waardoor beïnvloeding van politici kan worden ingeperkt.

Verder is een beleid van bezuinigingen bij de overheid en vermindering van het aantal ambtenaren ingezet en is voor 1995 een sluitende begroting bij het parlement ingcdiend. Hoge prioriteit geeft het kabinet-Eman aan het inlopen van de enorme achterstand in de controle van jaarrekeningenvan de overheidsuitgaven.

De cominissie maakt wel melding van twijfels en zorgen van de Arubaanse SER en de werkgevers over besluiten van het nieuwe kabinet om een aantal sociale uitgaven en het minimumloon te verhogen en van kritiek op de verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd.

De betalingsbalans van Aruba staat er gunstig voor, constateren Aarts en Muyale, maar ze hebben zorgen over de hoge inflatie. de schulden (bijna 660 mln gulden) en de economische en sociale gevolgen (gebrek aan huisvesting, lage lonen) van het grote aantal buitenlandse arbeidskrachten die nu een kwart van de beroepsbevolking uitmaken. De Arubaanse regering heeft onlangs toegezegd meer Antillianen en Nederlanders toe te laten en te streven naar remigratie van de in Nederland wonende Arubanen.

ARUBAANSE POLITIE KRIJGT MEER STEUN

De Nederlandse en de Arubaanse regering kwamen medio september overeen nauwer te gaan samenwerken bij de bestrijding van de criminaliteit, met name op Aruba.

Nederland zou de steun aan het politiekorps op Aruba opvoeren teneinde het korps kwalitatief en kwantitatief op peil te houden. Ook zou het blijven meewerken om het Arubaanse openbaar ministerie op de benodigde sterkte te laten functioneren.

Uiterlijk medio oktober zouden twee Arubaans-Nederlandse commissies worden ingesteld. bestaande uit ambtenaren en betrokkenen uit de zakenwereld. Eén commissie zou de vrije zone doorlichten - de vrijhandelszone in de haven van Oranjestad - om vervolgens regels op te stellen voor het functioneren van deze vrije zone. De andere commissie ging een onderzoek instellen naar het Arubaanse casinowezen en zou regels maken voor het functioneren van casino's. Beide commissies moesten uiterlijk 1 maart 1996 klaar zijn met hun werk. waarna de nieuwe regels zo spoedig mogelijk in werking moesten treden.

Twee Arubanen zouden in Nederland w-orden opgeleid om hoofd en waarnemend hoofd van de Veiligheidsdienst van Aruba (VDA)te u-orden, de Arubaanse tegenhanger van de Nederlandse Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD). Het lag in de bedoeling beiden voor 1 juli 1997 te benoemen in hun nieuwe functies. Nederland zou ook bijstand verlenen bij het verbeteren van de logistieke en materiële voorzieningen van de VDA. De regering van Aruba streefde ernaar op 1 januari 1997 nieuwe wetgeving van kracht te laten worden met betrekking tot de veiligheidsdienst. bijvoorbeeld op het gebied van het afluisteren van gesprekken en het aftappen van telefoons.

Om de rol van de VDA in de Arubaanse samenleving duidelijk te maken. zou de dienst samenwerkingsprotocollen afsluiten met het openbaar ministerie van Aruba. de landsrecherche, politie en douane-recherche. Al eerder was afgesproken dat er een kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba zou worden ogericht. Die moest in het najaar operationeel worden en was vooral bedoeld voor de bestrijding van de drugshandel in het gebied.

PROCES IN VERBAND MET FRAUDE HOTELBOUW

In de fraudezaak rond het nooit afgebouwde Beta-hotel op Aruba werd op 30 november in Oranjestad drie jaar gevangenisstraf geëist tegen een van de hoofdverdachten, notaris John Raymond Croes. Volgens het openbaar ministerie had Croes een centrale rol gespeeld in het verwerven onder valse voorwendselenvan een garantie van de regering voor de bouw van het hotel. Tegen drie andere betrokkenen. onder wie de Arubaanse hoteleigenaar Eduardo de Veer, werden straffen geëist van twaalf maanden (waarvan vier voorwaardelijk).

Croes had de Arubaanse overheid er in 1987 van weten te overtuigen dat de hotelonderneming zelf 15 procent ($ 8 mln) in het project zou steken. waarna Aruba zich garant stelde voor een lening van $50 mln. Justitie probeerde in het proces aan te tonen dat die 8 mln nooit hadden bestaan. (Voor eerdere berichten zie pag. 688/2-'92, 622/3-'93 en 762/1/2-'94.)

Het proces in Oranjestad was op 3 september begonnen, maar na de eerste procesdag verdaagd omdat een van de buitenlandse beklaagden. de Italiaanse aannemer Spartaco Ghini, niet was komen opdagen.

Tijdens een verhoor van Ghini, dat op 11 april door Nederlandse politiemensen op Schiphol was afgenomen, had deze verklaard in 1987 op aanraden van notaris Croes een bedrag van $ 50.000 te hebben gestort in de verkiezingskas van de Arubaanse premier Henny Eman als dank voor de verkregen overheidsgarantie. Ook zou hij voordien al ,,aan mensen op Aruba" geld hebben betaald om de garantie los te krijgen. Uit Ghini's verklaring bleek tevens dat Croes niet alleen als notaris en bemiddelaar in de zaak was opgetreden, maar dat hij ook meerderheidsaandeelhouder was in de onderneming die het Beta-hotelging exploiteren.

Premier Eman ontkende begin oktober ooit geld van Ghini te hebben ontvangen Hij gaf toe dat er ,zoals heel gebruikelijk regelmatig geld werd gestort in de verkiezingskas van zijn Arubaanse Volkspartij (AVP),maar dat het om ,veel kleinere bedragen' ging dan de genoemde $ 50 000

Einan zei overigens nauwelijks betrokken te zijn geweest bij het verlenen van de garantie. Hij was er pas mee akkoord gegaan toen de op de Antillen en Aruba goed bekende staande Citro Rank had verklaard dat de hotelexploitanten zelf kapitaal bezaten om in het hotel te investeren. De rol van de topman van de internationale trustketen Citco (voluit:Curaçao International Trust Company). Christoffel Gaston Smeets. in deze zaak zou nog door de Arubaanse justitie worden onderzocht.

(Vorber.pag. 761/3 e.v.-1994)

CANADA

PROVINCIALE VERKIEZINGEN IN ONTARIO, SASKATCHEWAN EN NEW BRUNSWICK

Op 8 juni 1995 leed de meest succesvolle socialistische partij van Noord-Amerika, de Nieuwe Democratische Partij (NDP),een zware nederlaag. toen zij de macht verloor in Ontario, de dichtst bevolkte provincie van Canada. De NDP werd verslagen door de Progressieve Conservatieve Partij (PCP),die Canada tussen 1984 en 1993 op federaal niveau had geregeerd. Uit de overwinning van de PCP bleek dat de partij begon te herstellen van de verpletterende nederlaag, die zij had geleden bij de algemene verkiezingen van oktober 1993 waarbij zij slechts twee zetels in het Canadese Lagerhuis had behouden (zie pag. 849/2 e.v.-'93).

De NDP was in september 1990 in Ontario aan de macht gekomen onder leiding van partijleider Bob Rae (zie pag. 171/1 e.v.-'91). De regeerperiode van de NDP viel echter samen met een economische recessie. Bovendien werd het vrijhandelsakkoord tussen Canada en de Verenigde Staten, dat in 1989 in werking was getreden. (zie 668/3-'90) beschouwd als oorzaak van het verdwijnen van fabriekswerk naar de VS.

Bij het begin van de verkiezingscampagne ging men er van uit dat de Liberale Partij waarschijnlijk het meest zou profiteren van de impopulariteit van de NDP. Volgens opiniepeilingen kon de Liberale Partij. die beloofde de begroting sluitend te maken en de belastingen binnen vijf jaar te verlagen, bij het begin van haar verkiezingscampagne rekenen op de steun van ongeveer 50 procent van de kiezers. Partijleider Lyn McLeod bleek echter een weinig inspirerende figuur te zijn en de NDP moest alras terrein prijsgeven aan de PCP, die werd geleid door Michael Harris. Als voorstander van een ,.revolutie van het gezonde verstand" bepleitte Harris in zijn campagne drastische bezuinigin-

gen op de overheidsuitgaven. de vervanging van sociale uitkeringen door bijstand met werkverplichting, enorme belastingverlagingen met maar liefst 30 procent en afschaffing van de wet op gelijke arbeidskansen; deze wet verplichtte bedrijven meer vrouwen, invaliden en leden van minderheden en van de oorspronkelijke bevolking in dienst te nemen.

In het PCP-programma werd de nadruk gelegd op tal van punten en beleidslijnen die werden gesteund door de pas opgerichte rechtse Hervormingspartij. Deze partij, die haar grootste aanhang in het westen van het land had en bij de algemene verkiezingen van 1993 als de op één na grootste oppositiepartij uit de bus was gekomen. nam niet deel aan de provinciale politiek in Ontario.

Blijkens de einduitslag behaalde de PCP 82 procent van de 130 zetels in het provincieparlement (tegenover 20 zetels in 1990) ofwel 45 procent van de stemmen. De Liberalen sleepten 30 procent van de stemmen in de wacht en behaalden 30 zetels (36), terwijl de NDP 20 procent kreeg en 17 zetels behield van de 74 die het in 1990 had veroverd. Er werd ook één onafhankelijke kandidaat gekozen.

NDP-overwinning in Saskatchewan

Op 21 juni putte de NDP in Saskatchewan enige troost uit de terugkeer van de provincieregering van Roy Romanow voor een tweede opeenvolgende regeerperiode. Volgens de einduitslag behaalde de NDP 42 van de 38 zetels in het provincieparlement tegenover 66 zetels bij de vorige verkiezingen in oktober 1991 (zie pag. 615/3-'92).

De Liberale Partij breidde haar aantal zetels in het parlement uit van drie naar elf, waarmee zij de *officiële oppositiepartij werd. De PCP zakte naar vijf zetels. De opkomst was ongeveer 60 procent; dit betekende een daling in vergelijking met de ruim 80 procent die in 1991 was geregistreerd.

Aangezien Saskatchewan één van de provincies met de hoogste belastingen was, hadden zowel de Liberale Partij als de PCP felle kritiek uitgeoefend op de regering vanwege haar buitensporige uitgaven. en belastingverlaging beloofd. Romanow had echter geen noop gegeven op een onmiddellijke belastingverlaging en vatte zijn overwinning op als een bewijs dat de kiezers instemden met een sluitende begroting zonder dat daarbij drastische bezuinigingen op de sociale voorzieningen nodig maren.

Zege voor Liberale Partij in New Brunswick

Op 11 september werd de langst zittende provinciale premier, Frank McKenna van New Brunswick, bij provinciale verkiezingen herkozen. De Liberale Partij, die sinds 1987 aan de macht was (zie pag. 664/3 e.v.-'90); behaalde een verpletterende overwinning met 51,5 procent van de 327.516 uitgebrachte stemmen en behaalde 46 van de 55 zetels van het provinciale parlement.

De Progressieve Conservatieve Partij (PCP) behaalde 30,8 procent van de stemmen en kreeg zeven zetels. terwijl de Nieuwe Democratische Partij (NDP) 10 procent kreeg en één zetel behaalde. Één zetel in het parlement (dat bij de laatste verkiezingen in 1991 nog 58 zetels telde) bleef onbezet als gevolg van het overlijden van een van de kandidaten tijdens de campagne.

VOORBEREIDIKGEN OPREFERENDUM OVER SOEVEREINITEIT QUEBEC

De regering van de provincie Quebec van premier Jacques Parizeau, die werd gevormd door de afscheidingsgezinde

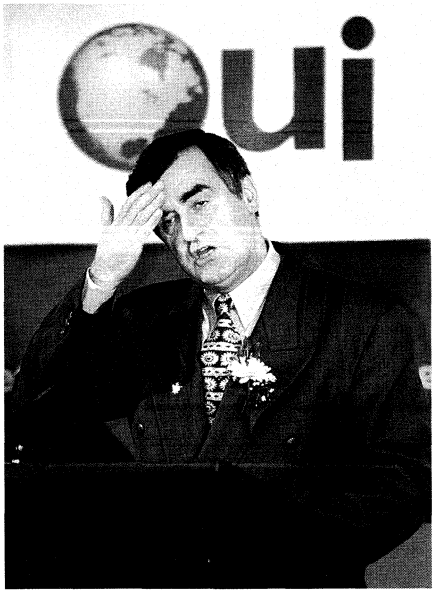

Daniel Bouchard, de leider van het Bloc Québecois, pleit in een toespraak op 29 oktober 1995 in Quebec Stad voor soevereiniteit voor Quebec.

Parti Québecois (PQ), stelde op 7 september 1993 voor om het referendum over de onafhankelijkheid van Quebec op 30 oktober te houden. Het provinciale parlement liet zich niet ontmoedigen door een gerechtelijke uitspraak op 8 september dat het referendum in strijd met de wet was, maar ging op 20 september akkoord met het voorstel voor de datum en de tekst van het referendum.

In het referendum werd soevereiniteit voorgesteld binnen het raamwerk van nauwe economische en politieke betrekkingen - waarover na een positieve uitslag zou moeten worden onderhandeld - binnen de Canadese federatie. Dit betekende een belangrijke concessie van Parizeau aan enkele van zijn bondgenoten die van mening waren dat een strict gestelde vraag over uitsluitend soevereiniteit. zou worden verworpen (zie pag. 480/1-'95). Het conflict over deze kwestie, dat vooral speelde tussen Parizeau en Lucien Bouchard, de leider van het federale oppositionele Bloc Québecois (BQ).was er de oorzaak van dat het referendum was uitgesteld totdat er op 12 juni een akkoord tussen hen was getekend. De referendumvraag hield weliswaar met succes rekening met de zorgen van die voorstanders van afscheiding die vreesden voor de economische toekomst van een onafhankelijk Quebec, maar werd onmiddellijk door tegenstanders bekritiseerd als een irreële poging om naar onafhankelijkheid te streven en tegelijkertijd te willen profiteren van de voordelen van het lidmaatschap van de Canadese federatie.

Dit laatste argument was nog eens benadrukt tijdens de jaarlijkse conferentie van de provinciale premiers in St John's in New Foundland op 20-22 augustus. Parizeau was alleen aanwezig bij het onderdeel van de conferentie dat

De premier van Quebec, Jacques Parizeau. verlaat lachend een stembureau in Montreal na het uitbrengenvan zijn stem in het referendumop 30 oktober.

over handel ging. Tijdens deze gesprekken maakten verscheidene premiers aan Parizeau duidelijk dat de handelsovereenkomsten volgens welke Quebec een voorkeursbehandeling genoot, niet zouden worden gehandhaafd als het onafhankelijk zou worden.

KRAPPE MEERDERHEID STEMT TEGEN AFSCHEIDING QUEBEC

Op 30 oktober stemden de kiezers van de provincie Quebec in een referendum met een zeer krappe meerderheid tegen het voorstel dat Quebec zich zou afscheiden van de Canadese federatie. Omdat de tegenstanders de overwinning hadden behaald met een marge van slechts 1 procent, lieten veel voorstanders van soevereiniteit echter duidelijk merken dat de kwestie in hun ogen nog niet was afgedaan.

Gedurende de laatste maand van de campagne voor het referendum verhoogden beide partijen hun inspanningen. De separatistische krachten. die in het begin enigszins achterlagen in de opiniepeilingen, voelden zich gesterkt door opiniepeilingen die aantoonden dat de steun voor beide partijen eind oktober even groot was en het stemmenverschil te gering was om te voorspellen wat de uitslag zou zijn. Dit werd algemeen toegeschreven aan de populariteit en de campagnevaardigheden van Lucien Bouchard, de leider van het Bloc Québecois (BQ),de officiele oppositiepartij in het federale parlement. Bouchard had een steeds grotere rol gespeeld in de campagne ten koste van de veel minder populaire premier van Quebec en leider van de Parti Québecois (PQ). Jacques Parizeau. De toenemende steun voor afscheiding leidde tot nervositeit op de financiële markten en er waren tekenen die wezen op een aanzienlijke kapitaalvlucht. zoals een scherpe waardedaling van de Canadese dollar en een stijging van de korte-termijnrente.

De federalisten onder leiding van de federale premier en leider van de Liberale Partij, Jean Chrétien, voerden op vastberaden wijze actie tegen de afscheiding. Naast een reeks bijeenkomsten in Quebec en andere delen van het land riep Chrétien op 25 oktober in een televisie-uitzending op tot eenheid. In zijn campagne waarschuwde hij tegen de gevaren van een afscheiding. met name tegen het onherroepelijke karakter ervan, terwijl hij tevens toekomstige onderhandelingen over de eis van Quebec tot ruimere grondwettelijke bevoegdheden in het vooruitzicht stelde. Op 27 oktober werd de federalistische campagne bekroond met een massale „pro-Canada"-bijeenkomst in Montrral, die werd bijgewoond door duizenden mensen uit andere provincies. Veel bedrijven gaven. evenals de federale regering, hun personeel die dag vrij om de bijeenkomst bij t i wonen en verscheidene luchtvaartmaatschappijen boden goedkope „eenheids"-vliegtickets aan om de opkomst te bevorderen. Deze praktijken leidden tot klachten van Parizeau en Bouchard over buitensporige inmenging van buitenaf in de campagne.

De tekst van de referendumvraag luidde als volgt: „Stemt u er mee in dat Quebec onafhankelijk wordt nadat het Canada officieel een nieuw economisch en politiek partnerschap heeft aangeboden. binnen de reikwijdte van het wetsvoorstel betreffende de toekomst van Quebec en het op 12 juni 1995 ondertekende akkoord? Ja/Neen". (De verwijzing naar het wetsvoorstel betrof het ontwerp van een raamwet dat in september 1995 was ingediend in het parlement van Quebec. Het akkoord van juni was een verwijzing naar het pact tussen de PQ en de BQ, zie boven).

Uit de eerste officiële uitslagen, die werden bekendgemaakt door de voorzitter van de kiescommissie van Quebec, bleek dat het voorstel met 2.360.714 stemmen (50,56 procent) tegen 2.308.266 stemmen (49,44 procent) was verworpen. De opkomst bedroeg ruim 93 „rocent. meer dan 86.330 stemmen werden ongeldig verklaard. Het stemmenverschil was veel geringer dan bij het referendum van 1980, waarbij

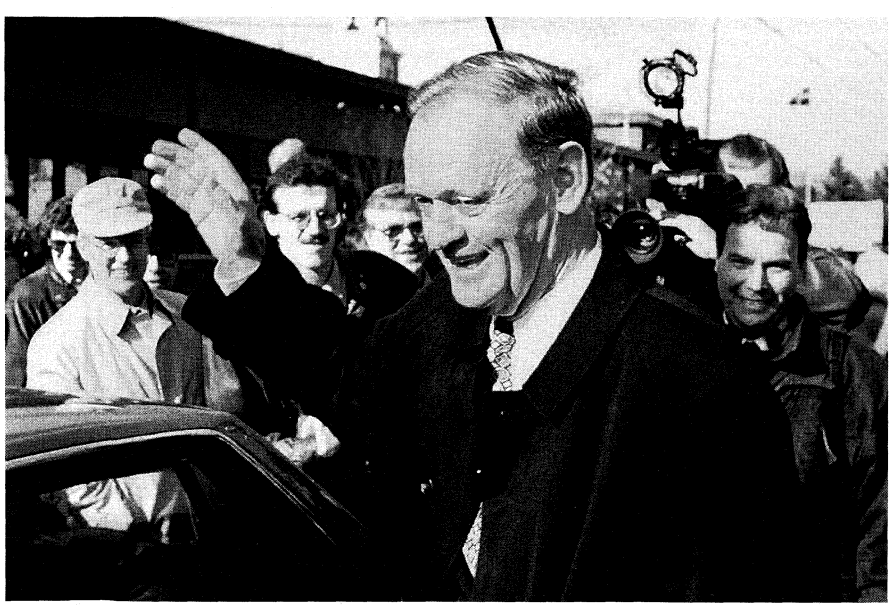

De Canadesepremier Jean Chrétien groet aanhangers nadat hij op 30 oktober in de plaats Shawiniganzijnstem heeft uitgebracht.

Daniel Johnson, de liberale leider van Quebec. roept tijdens een bijeenkomst op 23 oktober in Hull op tegen afscheiding van Quebec te stemmen.

het voorstel met 58,2 procent tegen 41,8 procent was verworpen.

Het krappe verschil tussen ja- en nee-stemmen, 52.448 op een totaal van 4.668.980 stemmen. leidde tot een aantal gewelddadige straatbetogingen van voorstanders van de afscheiding. Parizeau schreef de nederlaag toe aan ,,geld en de stemmen van leden van minderheden", een verklaring die algemeen werd veroordeeld, zelfs door zijn eigen aanhangers. en die hij later introk. Na het referendum maakte Parizeau bekend dat hij zou aftreden als premier en leider van de PQ aan het einde van de zittingsperiode van het parlement. Hij maakte echter duidelijk dat hij zijn aftreden beschouwde als een poging om de separatistische zaak te bevorderen. en deed een beroep op zijn aanhangers om als reactie op de nederlaag .,helemaal opnieuw te beginnen"

Parizeau's oproep om de campagne voor soevereiniteit voort te zetten vond weerklank bij anderen binnen de afscheidingsbeweging. Het gevolg was dat commentatoren unaniem van mening waren dat het referendum geen enkele oplossing had gebracht, ondanks oproepen van de winnaars om de kwestie als afgedaan te beschouwen.

Inuits tegen souvereiniteit voor Quebec

Het referendum in Quebec werd op 26 oktober voorafgegaan door een stemming onder de Inuit-bevolking in het noordenvan Quebec. In antwoord op de vraag ,,Bent u het er mee eens dat Quebec een soevereine staat wordt?", antwoordde 95 procent van de kiezers ,,nee". Organisatoren van de stemming verklaarden dat de opkomst onder de 4.400 stemgerechtigde Inuits 75 procent bedroeg.

LANDAANSPRAKEN INDIANEN

Protesten van Indianen vestigden in september de aandacht op de omstreden landrechten van de oorspronkelijke bewoners.

In **Ontario** bezette een veertigtal Chippewa-Indianen het provinciale park Ipperwash, dat zij als een heilige plaats beschouwden. Op 6 september kwam een Indiaan om het leven en raakten verscheidene personen gewond bij het daarop volgende vuurgevecht met de politie.

Op 17 september eindigde in **British Columbia** een wekenlange impasse tussen een groep Indianen en de politie op vreedzame wijze. De groep was omsingeld na een stuk land te hebben bezet in de buurt van Lake Gustafsen, ten noordwesten van Vancouver, dat volgens hen een heilige plaats was.

In **Quebec** demonstreerden Mohawk-Indianen, die in 1990 in een ernstig conflict met de autoriteiten verwikkeld waren geweest (ziepag. 667/2-'90), op 9 september vreedzaam uit solidariteit met de Indianen die betrokken waren bij de protesten bij Lake Gustafsen en Ipperwash.

(Vor.ber.pag. 478/3 e.v.-1995)

FALKLAND/MALVINAS-EILANDEN

CONFLICT OVER OLIE-WINNING

Op 21 juni 1995 noemde de Britse regering berichten in de Argentijnse media dat er een verdrag over het gezamenlijke winnen van olie op handen zou zijn,

Volgens de Argentijnse minister van buitenlandse zaken Guido di Tella was Argentinië van plan gerechtelijke stappen te ondernemen tegen iedere maatschappij met een eenzijdig door de eilandbewoners verleende exploitatievergunning. Op 9 juni noemde Andrew Gurr, voorzitter van de Uitvoerende Raad van de Falkland-eilanden, deze verklaring een ,,onverholen dreigement".

Argentinië wilde dat het verlenen van de exploitatievergunningen zou worden uitgesteld in afwachting van een samenwerkingsovereenkomst tussen Argentinie en de Britse regering over het opsporen en winnen van aardolie, waarbij een gezamenlijke Argentijns-Britse instantie de olie-opbrengsten uit het betwiste zuidelijke deel van de Atlantische Oceaan zou beheren en verdelen. Op 7-8 juni werd hierover in Londen overleg gevoerd tussen beide landen, zonder dat er eenverdrag tot stand kwam. Hoewel de Britse regering voorstander was van een gezamenlijke orereenlromst. hield zij niettemin vast aan het standpunt dat de eilandbewoners het recht hadden om eenzijdig vergunningen te blijven verlenen.

Op 8 juni verwierp Groot-Brittannië Di Tella's voorstel van de dag daarvoor. dat Argentinië eventueel bereid zou zijn ongeveer $ 800.000 te betalen aan ieder van de naar schatting 2.200 eilandbewoners teneinde de zeggenschap over de eilanden terug te krijgen.

ARGENTIJNS-BRITS VERDRAG OVER OLIEWINNING

Na langdurige bilaterale onderhandelingen ondertekenden Groot-Brittannië en Argentinië op 27 september in New York een gezamenlijke overeenkomst over de exploitatie van olie en gas in een speciaal aangeduide zone in het zuiden van de Atlantische Oceaan.

De speciale zone. een gebiedvan 18.000 vierkante km ten zuidwesten van de omstreden Falkland-eilanden, zou onder controle komen te staan van een Argentijns-Britse commissie die toezicht zou houden op het verlenen van vergunningen, milieumaatregelen, veiligheid en de verdeling van royaltyrechten. De twee landen moesten nog een precieze formule vaststellen voor de verdeling van inkomsten uit olie, maar verwacht werd dat Argentinie een heffing van 3 procent zou eisen voor het gebruik van voorzieningen aan land die de meeste ondernemers nodig zouden hebben. De commissie zou joint ventures van Argentinië en Groot-Brittannië of maatschappijen uit derde landen uitnodigen een bod te doen. Argentijnse en Britse maatschappijen in de joint ventures zouden belasting betalen in hun eigen land: de belastinginkomsten van bedrijven uit derde landen zouden toevallen aan de regering van de Falkland-eilanden.

De overeenkomst deed geen afbreuk aan de aanspraken van beide landen op de soevereiniteit over de eilanden en beide stonden de ander stilzwijgend toe betalingen te innen terwijl ze elkaar officieel het recht daartoe ontzegden. Argentijnse oppositiepartijen eisten niettemin dat de overeenkomst officieel bekrachtigd moest worden als een internationaal verdrag en beschuldigden de regering ervan de Argen-

tijnse soevereiniteitsaanspraken af te zwakken door Groot-Brittannië het recht te geven royalties te innen.

Argentinië stemde toe zich niet te verzetten tegen de voor begin oktober geplande uitgifte van vergunningen voor olie-exploitatie voor 19 off-shore-sectoren in een afzonderlijk gebied dat dichter bij de eilanden lag.

Op 27 september werd duidelijk dat Groot-Brittannië en Argentinië geen precieze voorwaarden hadden afgesproken waaraan oliemaatschappijen die voor een vergunning in aanmerking wilden komen. moesten voldoen. Maar het bleek dat een royalty van naar schatting Y procent zou toekomen aan de Falklana-eilanden. Argentinië sloot toekomstige royalty-afsprakenniet uit en trok het dreigement in dat het gerechtelijke stappen zou ondernemen tegen maatschappijen die een bod deden op exploitatie-rechten. Het aandeel van Argentijnse maatschappijen moest beperkt u-orden tot maximaal 49 procent per sector en er werd van de maatschappijen verwacht dat ze zouden deelnemen aan joint ventures. John Creek van de Wetgevende Raad van de Falkland-eilanden bevestigde op 27 september dat, indien de Falkland-eilanden hoge royalties zouden verwerven. de Britse regering gecompenseerd zou worden voor lopende en in het verleden gemaakte defensiekosten.

(Vor.ber.pag. 193/2 e.v.-1994)

GUYANA

CYANIDERAMP

Op 23 augustus 1995 verklaarde president Cheddi Jagan van Guyana een uitgebreide strook land langs de Essequibo-rivier, de belangrijkste rivier van het land, tot rampgebied. nadat meer dan 4 mln kubieke meter met cyanide verontreinigd slik uit een goudmijn in een stroomopwaarts gelegen zijrivier terecht was gekomen. Hij kondigde een vis- en zwemverbod af alsmede een verbod om water uit de rivier te drinken. Op 31 augustus werd bekendgemaakt dat de rivier weer veilig was voor gebruik.

De Omai-mijn, één van de grootste mijnen van Latijns-Amerika en de grootste economische onderneming van Guyana. was voor 95 procent in handen van twee Canadese maatschappijen. Cambior Inc. en Golden Star Resources. Op 20 augustus was de mijn gesloten, nadat was ontdekt dat het zeer giftige slik weglekte in de Omai-rivier door een breuk in een aarden dam. Men zag dode vissen en kadavers van wilde zwijnen de rivier afdrijven. Er werd geen melding gemaakt van dodelijke slachtoffers onder de bevolking, maar er heerste alom bezorgdheid dat de plaatselijke Indiaanse gemeenschappen zich niet bewust zouden zijn van het gevaar.

Op 24 augustus werd de breuk hersteld. maar er kwam aan het licht dat sinds de inbedrijfstelling van de Omai-mijn in 1993 uier kleinere cyaniderampen hadden plaatsgevonden. en dat de plaatselijke bevolking en milieu-activisten hadden geklaagd over een stijging van het aantal ziektegevallen en over de schadelijke gevolgenvan het uitbaggeren van de rivier.

(Vor.ber.pag. 557/1/2-1995)

PERU

BEMIDDELING BIJ GRENSCONFLICT MET ECUADOR

President Alberto Keinya Fujimori ging op 30 mei 1995 akkoord met een dernilitariserings- en demarcatievoorstel van de waarnemers van de bemiddelende garantielanden (Argentinië, Brazilië, Chili en de Verenigde Staten), dat betrekking had op een uiterst gevoelig deel van Peru's gemeenschappelijke grens met Ecuador. De Ecuadoraanse regering verwierp het voorstel als te moeilijk uitvoerbaar.

President Cheddi Jagan van Guyana

Op 17 mei riepen de garantielanden beide landen op bilaterale besprekingen te beginnen om een duurzame oplossing te vinden voor hun grensconflict dat was opgelaaid in januari en februari (zie pag. 406/1 e.v.-'95).

Overeenkomst over hervatting van handel met Ecuador

In de loop van augustus namen de spanningen in de verhouding met Ecuador verder af.

De autoriteiten van Ecuador kondigden op 5 augustus aan dat de handel tussen Ecuador en Peru binnen enkele weken hervat zou worden (en op 3 september maakte president Fujimori officieel bekend dat de grens was heropend voor handelsverkeer).

De bekendmaking door Ecuador op 5 augustus volgde op besprekingen eind juli tussen de Peruaanse minister van industrie, Liliana Canale Novella, en haar Ecuadoraanse collega José Vicente Maldonado.

Het Peruaanse ministerie van buitenlandse zaken maakte op 14 augustus bekend dat het ,,als extra teken van welwillendheid van de kant van Peru" op korte termijn zijn nieuwe ambassadeur, Hugo Palmer, naar Quito zou sturen, om de post in te nemen die hij had zullen innemen voordat in januari de gevechten uitbraken.

Ontmoeting met Ecuadoraanse militairen

Op 12 september werd bericht dat drie Ecuadoraanse militairen Peru verlaten hadden na 72 uur in het geheim te hebben onderhandeld met Peruaanse collega's in Bagua, 75 km van de gemeenschappelijke grens waarover de twee landen in januari en februari oorlog hadden gevoerd.

De ontmoeting werd gezien als onderdeel van de ontspanning en toenadering tussen de militaire machten van beide landen. en was aangemoedigd door de militaire waarnemersmissie van Ecuador en Peru (MOMEP), die bestond uit afgevaardigden van garantielanden (Argentinië, Brazilie, Chili en de VS) die toezicht hielden op de grens zoals vastgesteld in het protocol van Rio de Janeiro van 1942.

Op 23 september weersprak de Peruaanse legerleiding de bewering van de minister van defensie van Ecuador, ge-

neraal Alfonso Alarcon, dat op 20 en 21 september gewapende grensconflicten hadden plaatsgevonden.

VOORMALIGE PRESIDEST VEROORDEELD. NIEUW VERZOEK OM UITLEVERING

Op 19 mei diende een rechter van het Hooggerechtshof een aanklacht in tegen Alan Garcia Perez, president van 1983-'90, wegens vermoedelijke corruptie, en hij gaf bevel tot zijn onmiddellijke arrestatie.

Internationaal aanhoudingsbevel tegen oud-president

Een vertegenwoordiger van Interpol zei op 22 augustus in Lima dat een internationaal aanhoudingsbevel was uitgevaardigd tegen oud-president Garcia Perez.

Een week eerder was de oud-president door een rechtbank schuldig bevonden aan de aanklacht dat hij zich tijdens zijn presidentschap persoonlijk verrijkt had uit de staatskas. Hij werd veroordeeld tot 10 jaar gevangenisstraf en tot het terugbetalen van $50 mln aan de staat Peru.

Garcia Perez had Peru verlaten toen Fujimori in april 1992 de grondwettelijke rechten had opgeschort, en had in Colombia politiek asiel gekregen; in 1994 had Colombia een verzoek van Peru om zijn uitlevering afgewezen. Volgens Le Monde van 23 augustus was Garcia Perez ook een regelmatig bezoeker van Parijs.

Op 30 september hernieuwde de regering haar verzoek aan Colombia om uitlevering van de voormalige president.

AMNESTIE VOOR MILITAIREN

President Fujimori kondigde op 16 juni een controversiële amnestiewet af. Deze was twee dagen eerder met 47 tegen elf stemmen aangenomen door de enige, 80 zetels tellende, kamer van het Congres.

De wet, die om middernacht zonder voorafgaande waarschuwing was ingediend, kreeg kritiek van oppositiegroeperingen en de rooms-katholieke Bisschowoenconferentie, omdat zij algemene amnestie verleende aan leden van het leger. de politie en burgers die werden verdacht van misdaden tegen de mensheid .,tijdens de strijd tegen het terrorisme" die in 1980 begon. Onder degenen aan wie amnestie werd verleend, bevonden zich de militairen die werden beschuldigd van de moord op negen studenten en een professor van de La Cantuta-universiteit in juli 1992 (zie pag. 111/2 en 640/3 e.v.-'94). Een van de processen die werden gestopt betrof het Barrios Altos-proces, waarin vijf officieren terechtstonden op verdenking van moord op 16 burgers in november 1991.

Eveneens werd amnestie verleend aan gepensioneerde officieren die waren veroordeeld omdat zij Fujimori hadden tegengewerkt bij het recente grensconflict met Ecuador (zie pag. 406/1 e.v.-'95 en boven) en degenen die betrokken waren bij de couppoging van november 1992 (zie pag. 332/2 e.v.-'93).

Volgens Commentatoren was de wet bedoeid om Fujimori zijn geloofwaardigheid bij het leger te laten behouden, aangezien hij voorbereidingen trof om delegertop te vervangen.

AANSLAGEN DOOR LICHTEND PAD. ARRESTATIE GUERRILLASTRIJDERS. JAARVERSLAG AMNESTY INTERNATIONAL

Op 24 mei bracht de maoïstische guerrillabeweging Lichtend Pad (Sendero Luminoso) een autobom tot ontploffing waardoor er vijf doden en 60 gewonden vielen en enorme schade werd aangericht.

Door deze aanslag. de grootste in drie jaar nam onder de bevolking de angst toe dat Lichtend Pad zijn activiteiten weer ging opvoeren. De veiligheidstroepen hadden ervoor gewaarschuwd dat Lichtend Pad van plan was zijn operaties te verhevigen in de Huallaga-vallei in het noordoostelijke oerwoudgebied ter viering van de 15de verjaardag van het begin van zijn gewapende strijd in 1980.

Uit twee incidenten in juli bleek dat Lichtend Pad nog steeds operationeel was.

Op 21 juli werden 16 soldaten en 20 guerrillastrijders gedood in een hinderlaag van Sendero in het noordelijk deel van de Huallaga-vallei, het centrum van 's lands drugshandel. Op 25 juli vonden acht politiemensen en twee burgers de dood door een landmijn bij de zuidoostelijke stad Huancavelica.

De regering maakte op 21 juni bekend dat de Dincote-veiligheidspolitie Cistero Garcia Torres (,.commandant Ricardo") had opgepakt in Tarapoto, in het noordelijke departement San Martin; hij was één van de laatste op vrije voeten verkerende leiders van de Revolutionaire Beweging Tupac Amaru (MRTA).

De politie beweerde op 5 juni ook vijf prominente leiders opgepakt te hebben die nauwe banden onderhielden met Oscar Alberto Ramirez Durand (,,Feliciano"). Algemeen werd aangenomen dat Ramirez op dat moment de leider was van de guerrillastrijders van Lichtend Pad.

President Fujimori uitte op 10 juli ernstige kritiek op de in London gevestigde mensenrechtenorganisatie Amnesty International, omdat zij in haar jaarverslag dat de week daarvoor was uitgekomen (zie onder INTERNATIONAAL), ongeveer 4.000 leden van Sendero, die gevangen zaten, politieke gevangenen noemde in plaats van terroristen.

Leden Sendero veroordeeld

Op 2 augustus toonde de politie van Lima tien recentelijk gearresteerde leden van Lichtend Pad aan de pers. Volgens de politie was Sendero verantwoordelijk voor een aantal aanslagen in de hoofdstad in mei en juni (zie boven). Tien leden van de beweging, onder wie een vrouw, Margie Clavo Peralta, die

President Alberto Keinya Fujimori (r.)heft de arm van zijn oudste dochter Keiko Sofia omhoog nadat hij op 12 mei 1995 de officiële geloofsbrieven heeft ontvangen behorend bij zijn presidentiëleambtsperioderanvijf jaar:

een van de leiders werd genoemd. werden op 9 augustus door een militaire rechtbank tot levenslang veroordeeld.

KRITIEK OP IMF

In een rede tot de begrotingscommissie van het Congres op 2 juni verklaarde minister van financiën en economische zaken Jorge Camet Dickman, dat Peru al datgene zou doen wat het goed achtte voor verdere economische ontwikkeling. Ook verklaarde hij dat ,,het hem niet kon schelen wat het IMF zei, aangezien deze organisatie slechts een controlerende en adviserende rol heeft".

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 7 juni werden de volgende drie nieuwe ministers benoemd:

Energie en mijnbouw - Amado Yataco; minister verbonden aan het bureau van de president - Manuel Vara Ochoa; onderwijs - Dante Cordoba Blanco.

BEEDIGING VAN PRESIDENT FUJIMORI. KABINETSWIJZIGINGEN

De in april herkozen president Alberto Keinya Fujimori (zie pag. 403/3 e.v.-'95), werd op 28 juli beëdigd voor een tweede opeenvolgende ambtstermijn van vijf jaar.

Diezelfde dag werd het nieuwe kabinet beëdigd, waarin Fujimori drie veranderingen had aangebracht:

Premier, onderwijs - Dante Cordova Blanco+: buitenlandse zaken - Francisco Tudela Van Breughel-Douglas*;arbeid en sociale vooruitgang - Sandro Fuentes Acurio*.

* Nieuwe benoeming.
+ Gewijzigde portefeuille.

(Vor.ber.pag. 406/1 e.v.-1995)

SURINAME

SOCIALE ONRUST

Acties door scholieren en studenten leidden op 22 november 1994 in Paramaribo tot vernielingen in winkels en broodjeszaken. De acties waren gericht tegen de verhoging van de broodprijs, die een gevolg was van de voorthollende inflatie en het geleidelijk afschaffen van overheidssubsidies. Tien scholieren raakten gewond toen de politie waarschuwingsschoten loste. De scholen voor beroepsondeiwijs. waar de onrust begon, werden voor een aantal dagen gesloten.

Om nieuwe protestacties te voorkomen trof de regering noodmaatregelen, zoals halvering van de broodprijs en het verstrekken van een betaalbaar pakket levensmiddelen voor de allerarmsten. Minister Richard Kalloe van handel en industrie verklaarde op 27 november dat deze noodvoorzieningen golden voor drie maanden. Daarna werd het sociaal vangnet van kracht dat door de Nederlandse minister voor ontwikkelingssamenwerking, Jan Pronk. was vastgesteld op 50 mln gulden voor een periode van vijf jaar.

Op 29 november hielden groepen schalieren vreedzame protestmarsen naar het parlementsgebouw, waar zij parlementsvoorzitter Jaggernath Lachmon petities overhandigden. Daarin eisten zij aanvulling van het lerarentekort, reparatie van schoolgebouwen, betaalbare leermiddelen en verlaging van de kosten van levensonderhoud.

President Ronald Venetiaan zei op 29 november in het parlement over aanwijzingen te beschikken dat de gewelddadige acties van de week ervoor waren aangewakkerd door .,elementen" die de regering ten val wilden brengen. Volgens hem waren sommige jongeren betaald om in actie te komen. ,,Dit is een manier om stemmen te winnen, om de stad in rep en roer te brengen", aldus de president.

Hoewel hij geen partij noemde, doelde Venetiaan op de oppositionele Nationale Democratische Partij (NDP) van Desi Bouterse. die een jaar eerder ook al had aangekondigd de regering met straatacties tot aftreden te zullen dwingen.

Op 28 november legden 40 artsen die werkzaam waren bij de regionale gezondheidsdienst (RGD) het werk neer; daarmee viel de medische zorg weg voor 140.000 mensen, meest min- en onvermogenden. De artsen vonden dat zij zwaar onderbetaaldwerden.

Ook bij de douane werd sinds 24 november gestaakt, zodat vanaf die dag geen internationaal vlieg-,scheepvaart- en postverkeer mogelijk was. De douanebond had het werk neergelegd zolang de bepalingen uit een in 1992 gesloten akkoord niet werden uitgevoerd. Daarin waren de beambten betere materiële voorzieningen beloofd, zoals uniformen, schoeisel en bureau-artikelen, en betere medische voorzieningen. Op 29 november schortte de douanebond de staking op. nadat volledige overeenstemming was bereikt met de minister van financiën.

Op 8 januari 1993 bereikte de regering een akkoord met naar schatting 2.000 mijnwerkers die de grootste mijn van Suriname bezet hielden. De mijnwerkers waren tot actie overgegaan nadat het Amerikaanse mijnbedrijf Golden Star had gedreigd alle operaties in zijn mijn in Suriname te staken als de illegale mijnwerkers niet vóór januari van het bedrijfsterrein waren verdreven. Krachtens het bereikte akkoord kregen de mijnwerkers de beschikking over een gebied van 20.000 hectare, waarna ze het dubbel zo grote Golden Star-terrein verlieten.

Onder de 2.000 illegale mijnwerkers bevonden zich zo'n 1.700 dorpelingen uit het gebied rondom de mijn. Voigens een in 1992 getekend verdrag tussen president Venetiaan en de nakomelingen van slaven en inboorlingen mochten de dorpelingen het land waarop ze leefden gebruiken voor eigen economische doeleinden. Veel dorpelingen meenden dat ze recht hadden op gedeelten van het terrein van Galden Star

Van 8-28 maart staakte de politie om de regering te dwingen eerder gemaakte afspraken over de bevordering van officieren en volledige vergoeding van ziektekosten na te komen. Op beide punten was in december 1994 een principe-akkoord bereikt na onder meer acties van de politie tijdens het .,broodoproer" in Paramaribo in november. Het akkoord was tot dan toe niet nagekomen omdat het volgens de regering een precedentwerking had voor andere overheidssectoren.

Op 9 maart werd een van de politie-eisen door de ministerraad ingewilligd en werden 76 manschappen bevorderd. Na tussenkomst van president Venetiaan en vice-president Jules Ajodhia kwamen de regering en de Surinaamse Politiebond (SPB) op 28 maart overeen dat de inhouding van de premie van het ziekenfonds per 1 april voorlopig werd stopgezet. Aanvankelijk konden SPB en regering het niet eens worden over opschorting dan wel stopzetting van de premiebetaling aan het ziekenfonds. Volgens de bond konden zijn leden op basis van het politiehandvest aanspraak maken op vrije geneeskundige behandeling.

De staking had de politie een slechte naam bezorgd. omdat de SPD-leden zich hadden beperkt tot de bewaking van arrestanten. Werkwillige officieren hadden de door de regering ingeschakelde militaire politie geholpen met het in verzekering stellen van verdachten. Het optreden van minister Soeshiel Girjasing (politie en justitie) was ook fel bekritiseerd. omdat men algemeen van mening was dat hij de voorzitter van de SPB, Jozef Beck, te veel ruimte hadgegeven.

MINISTER VAN MIERLO BEZOEKT SURINAME

De Nederlandse minister van buitenlandse zaken Hans van Mierlo bracht van 17-20 februari 1993 een bezoek aan Suriname, dat in het teken stond van verbetering van de wederzijdse betrekkingen.

Deze stonden onder druk in verband met de gedeeltelijke bevriezing van ontwikkelingsgeld voor Suriname, omdat Nederland wilde dat eerst een begin werd gemaakt met de sanering van de Surinaamse economie: daartoe zou Suriname onder meer adviezen moeten opvolgen van het Internationaal Monetair Fonds (IMF). Minister Jan Pronk voor ontwikkelingssamenwerking had in maart 1994 al een akkoord tot stand gebracht tussen het IMF en de Surinaamse ministers van buitenlandse zaken en ontwikkelingssamenwerking, waarin was afgesproken dat het IMF de ontwikkeling van de Surinaamse economie elke drie maanden zou beoordelen en zou toetsen aan het Structureel Aanpassingsprogramma van Suriname. Een maand later had de Surinaamse regering echter laten meten de voorwaarden van het IMF te streng te vinden (zie pag. 774/2 e.v.-'94).

Naar aanleiding van het bezoek van minister Van Mierlo zou Suriname zich opnieuw buigen over het Nederlandse verzoek in zee te gaan met het IMF. In een persconferentie op 20 februari verklaarden Van Mierlo en zijn Surinaamse ambtgenoot Subhas Mungra dat Surinaamse exporteurs leningen en kredietgaranties van Nederland zouden krijgen om de economie te stimuleren.

De exportsteun was de voorloper van een investeringsfonds voor het bedrijfsleven dat binnen enkele weken kon gaan werken met leningen in harde valuta's om de export te bevorderen. In het verleden had minister Pronk geld voor een investeringsfonds gekoppeld aan de bereidheid van Suriname zich te laten adviseren door het IMF. Die koppeling gold niet langer.

In een gesprek met president Venetiaan op 17 februari had minister Van Mierlo aangeboden dat Nederland ter gelegenheid van de 20ste verjaardag van de onafhankelijkheid van Suriname (in november 1993) de restauratie van het presidentiele paleis zou betalen, en zou bijdragen aan de kosten van herstel van een deel van Fort Zeelandia en andere historische gebouwen in Paramaribo.

SURINAME STEMT IN MET RAPPORTAGE IMF

Op 8 april bereikten de leiders van de regeringscoalitie Nieuw Front een compromis, waarbij werd besloten kwartaalverslagen van het IMF te accepteren als leidraad voor de economische sanering. De regering had het Britse Warwick Research Institute (WRI) uitgenodigd het aanpassingsprogramma van de economie te ,,kwantificeren".De bevindingen van het WRI zouden aan het IMF worden voorgelegd en in een later stadium zou het IMF om een verslag worden gevraagd; aan adviezen of suggesties van het IMF had Suriname geen behoefte.

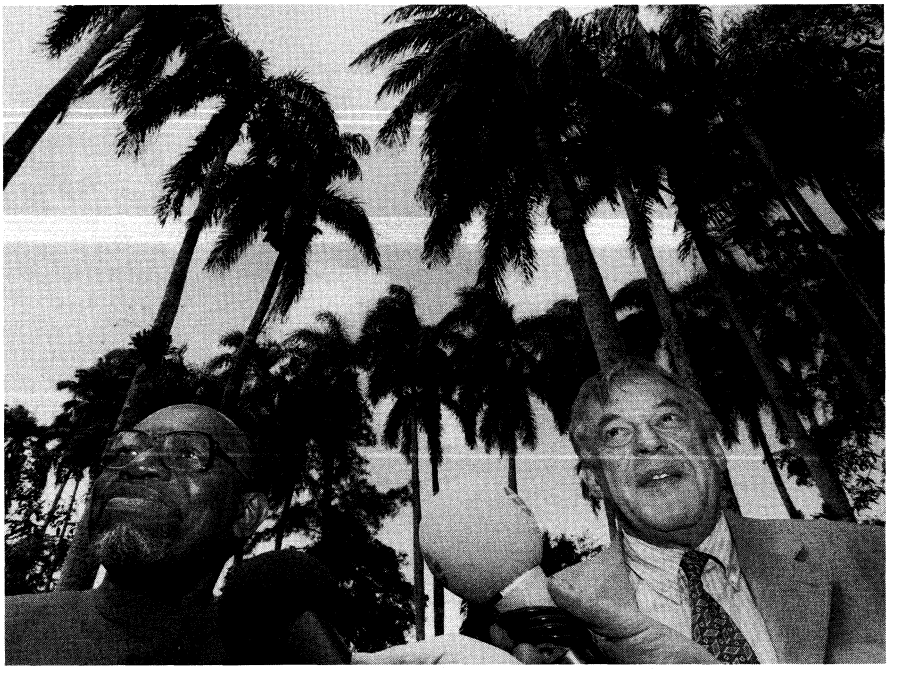

De Surinaamse president Ronald Venetiaan (l.) en de Nederlandse minister van buitenlandse zaken Hans van Mierlo geven op 17 februari 1995 een persconferentie in de palmentuin van het presidentiële paleis.

In een rapport over de Surinaamse economie, dat medio december 1994 was uitgekomen, stelde het IMF dat Suriname dringend maatregelen diende te nemen om de economische neergang tegen te gaan. Buitenlandse steun aan de betalingsbalans zou volgens de organisatie een duurzame bijdrage kunnen leveren aan het saneringsprogramma van de regering, maar dat was alleen zinvol als de regering ingrijpende maatregelen nam op fiscaal en monetair gebied. Er zou een nieuw belastingstelsel moeten worden ingevoerd, dat ook voorzag in belasting op onroerend goed. Verder vond het IMF dat de uitgaven van de overheid drastisch moesten worden beperkt. vooral door het verminderen van subsidies (op levensmiddelen. openbaar vervoer, onderwijs, gezondheidszorg) en door minder steun aan staatsbedrijven.

Het Wanvick Research Institute had zich eind december 1994 eveneens .,uiterst bezorgd" getoond over het gebrek aan voortgang bij de economische hervormingen in Suriname. Volgens het WRI ontbrak elke coördinatie en samenwerking tussen de politiek en de ambtelijke staf van de ministeries. Ook ging de regering, tegen alle adviezen in. openbaar vervoer. energie en voeding weer subsidiëren in een poging een heropleving van sociale onrust te voorkomen.

Op 1 januari 1995 had minister Ronald Assen (planning en ontwikkelingssamenwerking) voor de Surinaamse televisie verklaard dat de Interamerikaanse Ontwikkelingsbank (Interamerican Development Bank, IDB) zou gaan bemiddelen tussen de Surinaamse regering en het IMF. Dit was het resultaat van een onderhoud dat president Ronald Venetiaan in december in Miami had gehad met IDB-president Enrique Iglesias.

SUBSIDIES OP BROOD WEER GESCHRAPT

Minister Assen (planning en ontwikkelingssamenwerking) maakte op 2 mei in Den Haag bekend dat Suriname opnieuw de subsidies op brood en andere levensbehoeften ging schrappen. Brood, benzine en kookgas zouden 15 mei fors in prijs stijgen. Ter compensatie zouden ambtenaren een loonsverhoging van 200 procent krijgen. Degenen die niet bij de overheid werkten werden via het sociaal vangnet gecompenseerd. De aangekondigde maatregelen waren onderdeel van een pakket steun- en investeringsmaatregelen waarover Assen en zijn Nederlandse ambtgenoot Jan Pronk het eens waren geworden tijdens het halfjaarlijkse beleidsoverleg tussen Nederland en Suriname.

Stopzetten van overheidssubsidies was een belangrijke Nederlandse voorwaarde voor hervatting van allerlei soorten steun aan Suriname. De Surinaamse regering was zelf ook voorstander van de maatregel, maar kreeg in november 1994 te maken met sociale onrust en plunderingen toen de eerste subsidies werden afgeschaft (zie boven). Minister Assen zei deze keer niet te vrezen voor onrust omdat ,.het besef dat dit noodzakelijk is begint door te dringen".

Het sociaal vangnet was aanvankelijk bestemd voor 60.000 Surinamers (23.000 huishoudens), maar was inmiddels opgerekt tot 85.000 begunstigden (bijna een vierde van de bevolking). De steun bestond uit het verstrek-

ken van pakketten levensmiddelen en andere eerste levensbehoeften Het inwerkingstellen van het systeem had maanden vertraging opgelopen door de gebrekkige registratie van gezinnen die ervoor in aanmerking zouden komen

Volgens minister Pronk was Nederland met tegenzin akkoord gegaan met het verstrekken van pakketten aan de Surinaamse minima. en had men liever een uitkering in de vorm van geld gezien. Hij noemde het afschaffen van de overheidssubsidies „een stoutmoedige stap"

NIEUWE LEGERBEVELHEBBER

Op 28 juni 1995 maakte president Ronald Venetiaan tijdens een gesloten bijeenkomst met de top van het Surinaamse Nationale Leger bekend dat kolonel Glenn Sedney de nieuwe bevelhebber werd van het leger. Hij volgde in deze functie kolonel Arthy Gorré op, die twee jaar eerder tot bevelhebber was benoemd (zie pag. 852/3 e.v.-'93).
De vaandeloverdracht vond op 30 juni plaats in Paramaribo.

Sedney was tot dan toe chef-staf en waarnemend bevelhebber van de strijdkrachten geweest. Tijdens het militaire bewind van Desi Bouterse was hij werkzaam bij de inlichtingendienst.

OFFICIEREN KRIJGEN ALSNOG AANVULLING OP SALARIS

Tijdens een bezoek aan Suriname maakte de Nederlandse minister van buitenlandse zaken Hans van Mierlo op 2 oktober bekend dat Surinaamse officieren alsnog een toeslag zouden ontvangen op hun salaris. Deze zogenaamde suppletieregeling gold voor 22 rechthebbenden die in 1975 - toen Suriname onafhankelijk werd - waren overgestapt van de Nederlandse krijgsmacht naar het Surinaamse leger.

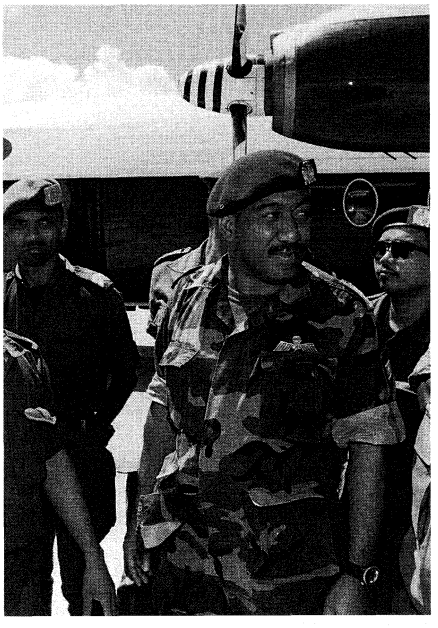

Kolonel Arthy Gorré

Vier „suppletie-officieren" wachten op 20 februari 1995 voor de Nederlandse ambassade in Paramaribo; waar zij een gesprek zullen hebben met de Nederlandse minister van buitenlandse zaken Hans van Mierlo. V.l.n.r.: Kapitein A.E. Cairo, majoor J. de Mees, overste D. Nanknoesinga en majoor Ch. Doedel.

Aanvankelijk was de suppletie toen toegekend aan 92 miliiairen om te voorkomen dat zij in bezoldiging achteruit zouden gaan. De aanvulling zou worden uitgekeerd tot het jaar 2010, en zou vervallen als de betrokkene uit dienst trad. met pensioen ging of kwam te overlijden. Na de moord op vijftien vooraanstaande Surinamers in december 1982 onder het regime-Bouterse (zie pag. 849/1 e.v.-'82) had Nederland de toeslag opgeschort. Enkele militairen hadden in 1993 getracht de uitkering weer uitbetaald te krijgen, en een Haagse rechtbank oordeelde op 1 maart van dat jaar dat de militairen recht hadden op de toeslag (zie pag. 855/2/3-'93) De Centrale Raad van Beroep in Utrecht had het Haagse vonnis op 29 april 1994 echter vernietigd.

Tijdens dat proces was gebleken dat de Nederlandse staat in 1987 de opschorting van de suppletie had omgezet in afschaffing, hetgeen de betrokkenen nooit was meegedeeld. De toenmalige bevelhebber Desi Bouterse had wel een nota daarover ontvangen. maar de rechthebbenden niet op de hoogte gebracht. Dezen stelden zich op het standpunt dat zij persoonlijk hadden moeten worden ingelicht, omdat zij individueel een overeenkomst waren aangegaan.

Minister Van Mierlo verklaarde in Paramaribo dat de zestien militairen die aan de coup in 1980 hadden deelgenomen (zie pag. 145/1 e.v.-'80), niet in aanmerking kwamen voor de aanvullende uitkering. Over de hoogte van de uitkering kon niet meer gediscussieerd worden; afhankelijk van de rang die de militairen hadden bij de overgang naar het Surinaamse leger zouden zij 120.000 tot 130.000 gulden ontvangen.

RECHTSHULPVERDRAG VAN KRACHT

Op 2 oktober werd in Paramaribo het rechtshulpverdrag tussen Nederland en Suriname geratificeerd. Het verdrag zou vooralsnog worden gebruikt voor het uitwisselen van processen-verbaal, het laten horen van getuigen en wederzijdse verzoeken tot huiszoeking, hoewel de uitlevering van verdachten formeel ook tot de mogelijkheden behoorde.

Een protocol voor het herstel van het rechtshulpverdrag was op 18 mei 1993 in Den Haag getekend (zie pag. 855/3-'93), nadat het oude verdrag in 1982 door Nederland was opgeschort uit protest tegen de decembermoorden van het regime-Bouterse. Nadat de parlementen van beide landen het verdrag hadden goedgekeurd, had het nog ruim een jaar geduurd voordat president Ronald Venetiaan op 28 februari 1995 zijn handtekening onder het verdrag zette. Daarbij speelde een rol dat in Suriname flinke druk werd uitgeoefend op de president om niet over te gaan tot juridische samenwerking met Nederland. Uitwisseling van politie-gegevens zou consequenties kunnen hebben voor een aantal invloedrijke Surinamers tegen wie het Haagse openbaar minis-

terie een gerechtelijk vooronderzoek had lopen in verband met drugshandel. Een dergelijk onderzoek liep onder meer tegen de voormalige legerleiders Desi Bouterse en Etienne Boerenveen en een groot aantal Hindoestaanse zakenlieden.

(Vor.ber.pag. 774/2 e.v.-1994)

TRINIDAD EN TOBAGO

POGINGEN OM VOORZITTER VAN HUIS VAN AFGEVAARDIGDEN AF TE ZETTEN

Op 3 augustus 1993 riep de regering de noodtoestand uit voor Port-au-Spain en plaatste de voorzitter van het Huis van Afgevaardigden, Occa Seapaul, onder huisarrest. Volgens functionarissen was deze ongebruikelijk maatregel genomen om onlusten te voorkomen, aangezien de regering stappen ondernam om Seapaul af te zetten.

De regering was begonnen met haar pogingen om Seapaul uit haar functie te zetten, nadat deze tevergeefs een proces had aangespannen tegen Victor Jattan, een vroegere zakenpartner. De rechter wees de vordering van Seapaul af, omdat hij van oordeel was dat zij niet de waarheid had gesproken. Seapaul werd er door de regering van beschuldigd dat zij haar ambt in diskrediet had gebracht, maar zij weigerde af te treden. Aangezien de regering niet over de tweederde meerderheid in het parlement beschikte die nodig was om Seapaul van haar functie te ontheffen, kwam zij haastig met een wetsontwerp om de grondwet te wijzigen waardoor het mogelijk zou worden een voorzitter af te zetten met behulp van een eenvoudige meerderheid. Op 21 juli werd dit wetsontwerp aangenomen door de Senaat, maar pogingen om hierover een debat te voeren in het Huis van Afgevaardigden werden gedwarsboomd door Seapaul.

Op 8 augustus werd de noodtoestand opgeheven en werd het huisarrest van Seapaul beëindigd, nadat zij er in had toegestemd het voorzitterschap neer te leggen tot 4 september. Op die dag zou het Hooggerechtshof de argumenten met betrekking tot haar conflict met Jattan in behandeling nemen.

KABINETSWIJZIGING

Op 4 augustus trad Ralph Maraj, Seapauls broer, af als minister van openbare voorzieningen uit protest tegen de wijze waarop de regering de kwestie afhandelde.

(Vor.ber.pag. 619/3 e.v.-1993)

ALGEMEEN

SADC-VERZOEK OM HULP VANWEGE DROOGTE

De Ontwikkelingsgemeenschap van Zuidelijk Afrika (Southern African Development Community, SADC) vroeg op 18 juni 1995 om hulp ter waarde van $270 mln om doden door voedselgebrek te voorkomen in de lidstaten die onder de droogte hadden geleden. Dit was het eerste verzoek om hulp van de SADC sinds de hongersnood van 1991-1992 (zie pag. 323/1-'92).

Het verzoek betrof de negen lidstaten waar de vermindering van de voedselproduktie op 35 procent werd geraamd. Angola, Botswana, Lesotho, Namibië en Zambia hadden het ergst te lijden gehad; de andere lidstaten waren Malawi, Mozambique, Swaziland en Zimbabwe. (Zuid-Afrika en Tanzania deden niet mee aan het verzoek.)

De SADC verzocht om graan ter waarde van b 90,7 mln, om $45 mln voor de aankoop en distributie van andere stapelprodukten en om S 12 mln voor andere steunmaatregelen. De SADC maakte duidelijk voornemens te zijn om de afhankelijkheid van de regio op de lange termijn van donorhulp te verminderen door ook $ 82 mln te vragen voor zaden, schoffels en vee, $ 26 mln water- en rioleringsprojecten en $ 15 mln voor gezondheidsprojecten.

De SADC moest enig scepticisme onder de donors overwinnen na een bericht van 21 juni dat de Namibische regering een onderzoek instelde naar aanleiding van onthullingen dat in 1992-1993 ontvangen noodfondsen voor hulp bij droogte. waren gebruikt om diepe waterputten te graven op land dat eigendom was van ministers.

TOPCONFERENTIE SADC

Op 28 augustus werd in Johannesburg de jaarlijkse topconferentie van staatshoofden en regeringsleiders van de SADC gehouden. Het was de eerste keer dat Zuid-Afrika als gastland voor de conferentie optrad (voor de top in 1994, zie pag. 849/3 e.v.-'94).

In zijn openingstoespraak drong de Zuidafrikaanse president Nelson Mandela er bij de SADC-leden op aan het verleden achter zich te laten en zich te concentreren op het bereiken van economische groei door middel van samenwerking en nauwere integratie. Mandela beschouwde uitroeiing van de armoede als de eerste prioriteit in de regio. Hij waarschuwde echter. dat ,,te veel vaart achter (...) volledige integratie en liberalisering van de handel (zou kunnen leiden tot) negatieve migratietrends van kapitaal, vaardigheden, en arbeid". Desondanks werd afgesproken dat een verdrag zou worden voorbereid voor de topconferentie van 1996 over de oprichting van een regionale gemeenschappelijke markt. opdat alle interne handelsbarrières tegen het jaar 2000 zouden zijn opgeheven.

Een belangrijke gebeurtenis tijdens de top was de ondertekening vat- ren bindende overeenkomst (de eerste in Be geschiedenis van de organisatiej. waardoor de leden zich verplichtten tot het delen van de watervoorraden. Deze overeenkomst verbood lidstaten in regio's die vaak door droogte werden getroffen. om rivieren in te dammen zonder eerst overleg te plegen met de landen stroomafwaarts. Daarnaast voorzag de overeenkomst in de omleiding van water in tijden van nood. De leden werden het ook eens over de noodzaak om een gemeenschappelijke regionale hydro-elektrische installatie te bouwen.

Op de topconferentie werd Mauritius, waarvan de aanvraag om toetreding tot de SADC tijdens de topconferentie in 1994 was goedgekeurd. formeel lid. Hierdoor kwam het ledental op 12.

(Vor.ber.pag. 480/2/3-1995)

STROOMGEBIED OKAVANGO

Op 1 augustus tekenden Angola, Botswana en Namibië een overeenkomst voor de oprichting van een gemeenschappelijke commissie. Deze moest zorgen voor de ontwikkeling van een milieutechnisch verantwoord plan voor het beheer van het stroomgebied van de Okavango.

18DE JAARLIJKSE TOPCONFERENTIE ECOWAS

Op 29 en 30 juli werd in Accra (Ghana) de 18de jaarlijkse topconferentie gehouden van de staatshoofden en regeringsleiders van de 16 lidstaten van de Economische Gemeenschap van Westafrikaanse Staten (ECOWAS) (voor de topconferentie van 1994, zie pag. 849/2-'94).

De staatshoofden uitten hun bezorgdheid over de tanende economische groei in de regio en de almaar stijgende schulden van de lidstaten. Ze besloten stappen te nemen om de regionale integratie en de economische ontwikkeling te versterken. Evenals in vorige jaren was de burgeroorlog in Liberia een dominant gespreksonderwerp. De conferentie betreurde de terugtrekking van de Tanzaniaanse en Oegandese troepen uit de ECOMOG (de vredesmacht van de ECOWAS), en riep de diverse strijdenae facties op om tot een ,.werkbaar compromis" te komen.

Het ECOWAS-verdrag dat in juli 1993 tijdens de 16de topconferentie in Benin was ondertekend (zie pag. 128/1-'94), werd op 30 juli formeel van kracht. Het verdrag voorzag in de oprichting

van een regionaal parlement. een Economische en Sociale Raad en een Gerechtshof van de ECOWAS alsmede in de heffing van een gemeenschapsbelastjng.
(Vor.ber.pag. 849/2-1994)

VERKIEZING PRESIDENT ADB. STRUCTURELE HERVORMINGEN

Tijdens een vergadering van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank (ADB) op 26 augustus in Abidjan (Ivoorkust) werd Omar Kabbaj (Marokko) gekozen tot voorzitter van de ADB, waarmee een eind kwam aan drie maanden van onzekerheid. Tijdens de jaarlijkse algemene vergadering in mei waren de stemmingen in een impasse beland (zie pag. 481/2-'95).

Kabbaj werd na negen stemronden gekozen. waarmee hij uiteindelijk Tiniothy Thahane (Lesotho) versloeg. Eerder had Nigeria, de grootste aandeelhouder van de bank. zijn kandidaat. Sevid Abdualai. teruggetrokken en zijn voorkeur uitgesproken voor Kabbaj.

Als gedelegeerd minister voor economische zaken in het bureau van de premier van Marokko had Kabbaj 13 jaar in de raad van bestuur van het IMF gezeten. Hij was een voorstander van liberale economische hervormingen en van een volledige reorganisatie van het ADB-management. Verder zei hij prioriteit te zullen geven aan de toelating van Zuid-Afrika. waarvan de aanvrage te laat kwam om op de vergadering van augustus toegelaten te worden. Zuid-Afrika ging uit van een eerste aandelenbezit van 1 procent. maar zou naar verwachting een van de belangrijkste aandeelhouders worden.

De verkiezing van Kabbaj betekende dat besprekingen met donoren over het ontwikkelingsfonds van de bank konden worden hervat.

De niet-Afrikaanse leden van de ADB. die werden geleid door de VS. Frankrijk, Duitsland, Japan en Groot-Brittannië. waren van plan $ 1mrd in het fonds te storten en het aanclelenkapitaal van de bank in 1997 van $ 22 mrd tot $ 33 mrd te verhogen. Dit was echter afhankelijk van de invoering van een nieuwe eigendomsstructuur (waarbij het gezamenlijke aandelenbezit van de donoren van de ADB zou toenemen van 35 procent lot 50 procent). een strakker kredietbeheersingsbeleid en een strengere bestuurscoritrole.

Structurelehervormingen

Omar Kabbaj, dc nieuwe ADB-president. onthulde op 16 oktober dat de bank van plan was $ 20 mln te besteden aan het afstoten van 240 hoge staffuncties, d.w.z. één vijfde van de stafleden.

Tijdens een ontmoeting met bankiers en investeerders in Londen zei Kabbaj dat de afvloeiingsoperatie de „topzware" structuur van de ADB zou corrigeren en .,de politieke inmenging" in de bank zou .,uitschakelen". Naar verwachting zou de afvloeiing neerkomen op het vertrek begin 1996 van alle plaatsvervangende directeuren. de bestuurslaag die oud-ADB-president Babacar N'Diaye had gesteund in zijn strijd met de directeuren (zie pag. 48112-'95).

Kabbaj meldde ook dat hij een beoordeling had gelast van de procedures en praktijken van de bank. haar bestuur en haar kredietbeleid. Hij zei dat de bank meer aandacht zou schenken aan de kredietwaardigheid vanleners en dat hij onderzocht op welke wijze waarborgen konden worden verkregen tegen landen die achter raakten bij het aflossen van hun leningen.
(Vor.ber.pag. 48172-1995)

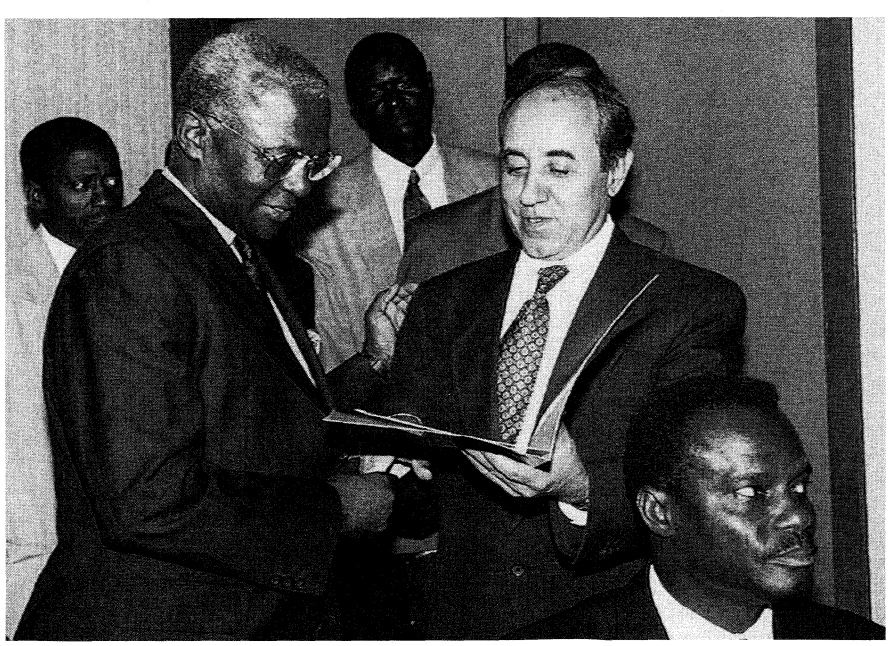

De nieuwe president van de Afrikaanse Ontwikkelingsbank (ADB). Omar Kabbaj (r.),drukt de hand van zijn voorganger Babacar N'Diaye tijdens de ainbtsoverclracht op 7 september 1995 in het ADB-hoofdkantoor te Abidjan (Ivoorkust).

CHOLERA-EPIDEMIEËN

In augustus werd bericht dat cholera-epidemieën in de voorgaande drie maanden 41 doden in Ivoorkust hadden geëist en meer dan 500 in Guinee. Een epidemie in Kaapverdië had in negen maanden tot bijna 200 dodengeleid.

PLAN-CHIRAC VOOR HERSCHIKKING SCHULDEN

De Franse president Jacques Chirac maakte op 11 september een nieuw plan bekend voor de ontwikkelingshulp aan vier Afrikaanse landen uit de franc-zone met een modaal inkomen.

Het plan werd bekendgemaakt na een grote rondreis van Chirac door Afrika in juli. Tijdens deze reis had hij een grotere Frans-Afrikaanse samenwerking bepleit. De buitenlandse schuld van Gabon, Ivoorkust. Kameroen en Kongo zou worden geschrapt. zodat het geld in plaats daarvan in ontwikkelingsprojecten kon worden geïnvesteerd. Het plan werd gezien als een manier voor Franse bedrijven om hun betrokkenheid bij de privatisering van openbare voorzieningen in deze landen te vergroten.

Opgemerkt werd dat tien andere leden van de Afrikaanse franc-zone, die tot de minst ontwikkelde landen werden gerekend. al geprofiteerd hadden van de schrapping van hun volledige schulden aan Frankrijk na de devaluatie van de CFA-franc in januari 1994 (zie pag. 347/3 e.v.-'94).

RONDREIS PAUS

Paus Johannes Paulus II begon op 14 september aan een zesdaagse reis door Afrika die hem van Kameroen naar Zuid-Afrika voerde (zijn eerste bezoek aldaar) en Kenia. In Kenia veroorzaakte zijn bezoek enige beroering toen moslimleiders hem ervan beschuldigden dat zijn reisprogramma op evangelisatie was gericht.

De rondreis viel samen met de publikatie van de .,Ecclesia in Afrika" van de paus. een 150 bladzijden tellend document dat tot doel had de rooms-katholieke kerk in Afrika de 21ste eeuw binnen te leiden. Het veroordeelde corrupte en onderdrukkende regeringen en riep de kerk op de bewaakster van de gerechtigheid en mensenrechten in Afrika te zijn. Het deed een beroep op het IMF en de Wereldbank om de schuldenlast van Afrika te verlichten, en op de rijke landen om dit continent niet langer als .,een irrelevant aanhangsel" te behandelen. Het document behandelde ook belangrijke punten zoals de betrekkingen niet de islam en de mate waarin de rooms-katholieke kerk in Afrika, met ongeveer 128 mln leden, over zou

moeten gaan op een benadering die meer geworteld was in Afrikaanse waarden en de Afrikaanse cultuur. Aan oproepen om het verzet van de kerk tegen geboortenbeperking, het gebruik van condooms om aids te voorkomen en gehuwde priesters op te geven, werd in het document echter geen gehoor gegeven.

(Vor.ber.pag. 198/3 e.v. en 480/2 e.v.-1995)

ALGERIJE

ONDERHANDELINGEN TUSSEN REGERING EN FIS. ANDERE INTERNE OKTWIKKELINGEN

De Middle *East* Economic Digest van 30 juni 1995 berichtte dat de regering de onderhandelingen met het verboden oppositionele Islamitische Front der Verlossing (FIS) na een pauze van verscheidene maanden had hervat. De onderhandelingen volgden nadat de regering de belangrijkste legale politieke partijen niet tot steun had weten te bewegen voor haar plannen om voor het einde van 1995 presidentsverkiezingen te houden (zie pag. 483/1-'95).

Aan de onderhandelingen werd deelgenomen door generaal (b.d.) Mohamed Betchine, adviseur van president Liamine Zeroual, en Ali Djeddi en Abdelkader Boukhamkham, leden van de consultatieve raad van het FIS. Volgens een bericht van de Algerijnse krant *Liberté* van 21 juni waren beide partijen dicht bij een akkoord dat de vrijlating uit gevangenschap inhield van de voorzitter van het FIS, Abbasi Madani, en vice-voorzitter Ali Belhadj, in ruil voor de afkondiging door het FIS van een staking van het geweld.

De minister van binnenlandse zaken, Abderrahmane Meziane Cherif. zei begin juni in een interview met het in Londen gevestigde dagblad *Al-Hayat* dat Madani en Belhadj weer in de gevangenis zaten. De twee zouden in maart uit de gevangenis zijn ontslagen en onder huisarrest zijn geplaatst (zie pag. 48311-'95).

Doodstraf voor moordenaar Boudiaf

Op 3 juni veroordeelde een strafrechtbank in Algiers luitenant Lembarek Boumaraaf ter dood voor de moord in juni 1992 op Mohammed Boudiaf, voorzitter van het Hoge Staatscomité (zie pag. 558/3 e.v.-'92). Het proces tegen Boumaraaf was in april 1995 geopend (zie pag 483/2-'95).

De autoriteiten beschuldigden Boumaraaf. die ten tijde van de moord bij de presidentiële lijfwacht diende, een moslim-sympathisant was en op eigen initiatief Boudiaf had neergeschoten. De openbare aanklager had gedurende het hele proces betoogd dat er noch een samenzwering noch eenmedeplichtige was en dat Boumaraaf alleen had gehandeld uit politieke en religieuze motieven. Volgens een aantal westerse persberichten was het de openbare aanklager echter niet gelukt veel Algerijnen te overtuigen. De bewering dat Boumaraaf alleen had gehandeld werd in brede kring in twijfel getrokken, met name door Youdiafs weduwe Faitha

Islamitisch geweld houdt aan

In de loop van juni maakten de veiligheidstroepen melding van succesvolle operaties tegen wat zij terroristische cellen noemden Er werd niettemin een aantal islamitische aanslagen gemeld

Op 7 juni werden in Algiers twee Franse staatsburgers gedood. Op 11 juni werd een Vietnamese docent aan de universiteit van Tiaret vermoord. In Constantine werd op 18 juni een radiojournalist gedood en op 21 juni ontplofte een autobom in Constantine. waarbij 13 gewonden vielen.

Einde dreiging algemene staking

Een dreigende staking van de Algemene Bond van Algerijnse Arbeiders (UGIA) werd afgelast nadat op 29 juni overeenstemming was bereikt met de regering.

De bond had gedreigd een algemene staking op touw te zetten als de regering niet zou afzien van de medio juni aangekondigde prijsverhogingen. die een onderdeel vormden van een door het IMF gesteunde actie om de subsidies geleidelijk af te schaffen (zie pag. 484/3-'95 voor de goedkeuring van een uitgebreide financieringsfaciliteit voor drie jaar door het IMF in mei).

Volgens de Middle *East Economic Digest* van 14 juli ging de regering akkoord met een gesubsidieerd huisvestingsprogramma voor arbeiders, met een verhoging van de kinderbijslag voor arbeiders met een laag inkomen, en met een verlaging van de inkomstenbelasting voor alleenstaande arbeiders. Daarnaast was de regering akkoord gegaan met een verhoging van het basisloon met 10 procent vanaf 1 juli.

Publikatie begroting

De begroting voor 1995, die in juni in de staatscourant werd gepubliceerd, bevestigde dat de uitgaven waren begroot op AD 734,9 mrd en de inkomsten op AD 568,5 mrd, hetgeen resulteerde in een tekort van AD 166,4 mrd ($ 1 = AD 46,11 op 30 juni 1995).

De regering baseerde de berekeningen van haar inkomsten op een geraamde olieprijs van $ 16 per vat. De feitelijke prijs bedroeg meer dan $ 18 tijdens de eerste helft van 1995. Aan de uitgavenkant reserveerde de regering AD 58.8 mrd voor defensie, 48 procent meer dan in 1994.

Besprekingen tussen regering en FIS mislukt

Pogingen om een oplossing te vinden voor de voortdurende politieke crisis raakten in juli in een impasse, toen de besprekingen tussen de regering en het FIS mislukten (zie hierboven) In een op 11 juli namens president Liamine Zeroual uitgegeven verklaring werd het FIS verweten posities in te nemen die „in flagrante tegenspraak" waren met de regels voor de onderhandelingen, en zich niet te houden aan zijn belofte om af te zien van het gebruik van geweld

In de verklaring werd nadere informatie gegeven over de geheime onderhandelingen die sinds april hadden plaatsgevonden. Volgens de verklaring hadden beide partijen bijna een overeenkomst bereikt, maar was dit mislukt toen FIS-voorzitter Abbasi Madani besloot zijn collega's te raadplegen, die weigerden hem te steunen en die de onmiddellijke vrijlating eisten van alle FIS-leiders voordat ze enige oproep tot beëindiging van het geweld zouden doen. In de verklaring werd tevens beweerd dat onderhandelaars van het FIS de onvoorwaardelijke vorming hadden geëist van een neutrale regering die toezicht moest houden op nieuwe verkiezingen. en dat ze hadden geweigerd om zich vast te leggen op „een pluralistische democratie". in tegenstelling tot een islamitische staat.

Eind juli werd gemeld dat verscheidene FIS-leiders, onder wie vice-voorzitter Ali Belhadj, die in maart uit de gevangenis waren ontslagen en onder huisarrest waren geplaatst (zie pag. 483/1-'95), weer naar de gevangenis waren overgebracht, waar ze inmiddels in hongerstaking waren gegaan.

Nieuwe minister van binnenlandse zaken en van PTT

Eerder, op 2 juli, had president Zeroual ontslag verleend aan minister van binnenlandse zaken Abderrahmane Meziane Cherif, die bekend stond als voorstander van de harde lijn. Deze maatregel werd in brede kring beschouwd als een verzoenend gebaar jegens het FIS. Cherif werd opgevolgd door Mostefa Benmansour.

Op 30 augustus werd Mohammed Salah Youyou benoemd tot minister van PTT. Er werd geen reden gegeven voor de wijziging.

Oprichter FIS vermoord

Sjeik Abdel Baki Sahraoui (85), een van de oprichters van het FIS, werd op 11 juli door onbekenden doodgeschoten, terwijl hij aan het bidden was in de moskee waar hij preekte, in een noordelijke buitenwijk van Parijs. Volgens berichten was Sahraoui met de dood bedreigd door de Gewapende Islamitische Groep (GIA).

Aanhoudend geweld

In juli werd de anti-terreurcampagne

In de nacht van 16 op 17 juli 1995 werd de Issersbrug, die Algiers met Kabylië verbindt, opgeblazen.

van de veiligheidstroepen voortgezet, terwijl er na het vastlopen van de vredesbesprekingen sprake was van een hevige escalatie van islamitisch geweld.

Op 17 juli werden islamitische militanten beschuldigd van de moord op zeven mensen in het dorp Chattia in de regio Chlef en van de dood van twee mensen door de explosie van een autobom in Bouinan, ten zuiden van Algiers. Een dag later voerde een islamitisch commando een aanval uit op de stad Bou Hanifia, 430 km ten zuidwesten van Algiers. waarbij een hotel werd verwoest en een ziekenhuis geplunderd; hierbij vielen geen doden. Op 24 juli eiste een andere autobom nog eens vijf mensenlevens in Meftah, 37 km ten zuiden van Algiers.

Het aantal omgekomen buitenlanders sinds 1992 steeg verder toen op 22 juli een Italiaan stierf, die gewond was geraakt bij een aanslag op 17 juli in Kouba, een buitenwijk van Algiers (zieookpag. 484/1-'95).

Volgens cijfers die bijna dagelijks door de veiligheidsdiensten werden gepubliceerd, werden in juli meer dan 250 ..terroristen" gedood. Een grootschalige legeroperatie nabij Tiaret (in het zuidoosten) zou volgens berichten van 19 juli hebben geleid tot de dood van nog eens ruim 200 gewapende islamitische fundamentalisten.

Het geweld, waarbij naar schatting 40,000 mensen sinds januari 1992 waren omgekomen, hield in augustus onverminderd aan.

Gedurende die maand waren naar verluidt ruim 200 ,,vermeendeislamieten" gedood door veiligheidstroepen, van wie er ongeveer 100 waren doodgeschoten bij Larba tussen 2 en 8 augustus.

Autobommen bleven mensenlevens eisen. Op 7 augustus explodeerde een enorme bom in een vrachtwagen. waardoor ten minste 12 mensen in Boufarik om het leven kwamen, terwijl op 31 augustus bij een zelfmoordactie een auto ontplofte voor het hoofdkwartier van de politie in Algiers. waarbij zeven mensen de dood vonden.

De moord op Aicha Benamar op 8 augustus bracht het aantal vermoorde journalisten sinds het begin van de islamitische opstand op 46.

HERSCHIKKING SCHULD

De Club van Parijs van Westerse crediteurenlanden ging op 21 juli akkoord met de herschikking van een bedrag van ongeveer $ 7.5 mrd van de staatsschuld van Algerije, dat tussen juni 1995 en mei 1998 moest worden afgelost. De overeenkomst stond Algerije toe om tussen 1999 en 2011 aflossingen te voldoen die in de komende drie jaar betaald hadden moeten worden, en de rente te betalen die het volgende jaar had moeten worden voldaan. In juni 1994 hadden Algerije en de Club van Parijs een gelijksoortige overeenkomst bereikt (ziepag. 777/3 e.v.-'94).

De totale buitenlandse schuld van Algerije aan het eind van 1994 werd door de centrale bank op 16 juligeschatop $ 29,5 mrd.

AANKONDIGING VERKIEZINGEN

Op 18 augustus kondigde de regering aan dat op 16 november presidentsverkiezingen zouden worden gehouden, bijna vier jaar na de annulering van de tweede ronde van de parlementsverkiezingen die het FIS op het punt stond te winnen (ziepag. 186/3 e.v.-'92).

Een officiële woordvoerder zei dat de verkiezingscampagnes in oktober onder zware veiligheidsmaatregelen zouden beginnen. Indien nodig zou er voor 16 december een beslissende tweede ronde van de presidentsverkiezingen worden gehouden.

President Liamine Zeroual had al geruime tijd zijn voornemen duidelijk gemaakt om voor het einde van het jaar presidentsverkiezingen te houden (zie pag. 483/1-'95). Maar door het mislukken van de besprekingen met hrt FIS in juli en de daaropvolgende escalatie van het geweld. hadden velen veronderstrld dat de verkiezingen zouden moeten worden uitgesteld.

De hoop van de regering dat de verkiezingen haar legitimiteit zouden verschaffen, werd getemperd doordat de voorgestelde verkiezingen werden afgewezen door de acht politieke partijen die de vredesconferentie in Rome in januari hadden bijgewoond (zie pag. 203/2/3-'95), waaronder het FIS en de voormalige regeringspartij het Nationale Bevrijdingsfront (FLN). In een op 28 augustus uitgegeven gezamenlijke verklaring bevestigden de acht partijen de verkiezingen te zullen boycotten.

Met zijn op 26 augustus genomen besluit om deel te nemen aan de verkiezingsrace was oud-premier Redha Malek de eerste serieuze kandidaat in de krachtmeting.

Malek, tegenstander van elk compromis met het FIS, had onlangs de Nationale Republikeinse Alliantie opgericht. Maar hij zei dat hij als onafhankelijke kandidaat zou optreden.

PRIVATISERINGSPLANNEN

De minister van industriële herstructurering en participatie, Mourad Benachnhou, kondigde op 23 augustus plannen aan om 1.260 staatsbedrijven te privatiseren die actief waren in het toerisme, de voedingsmiddelen- en textielindustrie, het openbaar vervoer en de bouwnijverheid. Hij zei dat 30 procent van de aandelen in elke onderneming zou worden gereserveerd voor werknemers.

STAKING JOURNALISTEN

Journalisten hielden van 11-13 september een driedaagse staking om te protesteren tegen de moorden op journalisten door islamitische militanten en te eisen dat er een eind aan kwam. Er waren ongeveer 50 journalisten en mediamedewerkers vermoord sinds islamisten in mei 1993 de media ervan hadden beschuldigd de militaire regering te steunen. In de week voor de staking waren vier journalisten en de vrouw van een van hen vermoord.

ZEROUAL KANDIDAAT VOOR PRESIDENTSVERKIEZINGEN. ANDERE KA DIDATEN

President Liamine Zeroual maakte een eind aan maandenlange speculaties toen hij op 19 september bekendmaakte dat hij zich kandidaat zou stellen voor de presidentsverkiezingen van 16 november. Hij was de twintigste kandidaat en veruit de meest serieuze, aangezien de meeste partijen de verkiezing boycotten (ziehierboven).

Zijn bekendmaking volgde op berichten dat legergeneraals uiteindelijk hun twijfels over het nut van verkiezingen Iïadden overwonnen en ermee hadden ingestemd zijn kandidatuur te steunen.

De enige andere serieuze kandidaten waren oud-premier Redha Malek (zie hierboven) en Hamas-leider Mahfoud Nahnah, die zich op 3 september kandidaat stelde. Kandidaten moesten op 2 oktober in totaal 75.000 handtekeningen uit alle 25 provincies hebben. Malek verklaarde op 25 september dat het verzamelen van handtekeningen voor zijn kandidatuur werd bemoeilijkt door ,,bestuurlijkepartijen" die naar zijn zeggen een voorkeur toonden voor president Zeroual.

De moord op 17 september op Abdelmadjid Benhadid, een onafhankelijke presidentskandidaat, wakkerde twijfels aan over de mogelijkheid van vrije en eerlijke verkiezingen als het land in de greep van het geweld bleef. De regering trachtte deze vrees te verminderen toen zij op 22 september onthulde dat 100 internationale waarnemers van de VN. de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) en de Arabische Liga zouden toezien op het verkiezingsproces. Niettemin nam het geweld voor de verkiezingen toe. Een reeks auto- en vrachtwagenbommen doodde tientallen mensen, terwijl FIS gezegd zou hebben dat de presidentsverkiezingen ,,de crisis alleen maar (zouden)verergeren"

MOORD OP OUD-MINISTER

Aboubaker Belkaid, die in 1989 uit de regering was getreden na diverse kabinetsposten te hebben vervuld, waaronder die van minister van binnenlandse zaken, werd op 28 september in Algiers doodgeschoten. Belkaid was een uitgesproken tegenstander van islamitische fundamentalisten en de derde hoge voormalige of dienstdoende functionaris die sinds januari 1992 werd vermoord. De verantwoordelijkheid voor zijn dood werd door geen enkele groepering opgeëist.

START CAMPAGNE PRESIDENTSVERKIEZINGEN. ONTMOETING TUSSEN CHIRAC EN ZEROUAL AFGELAST. AANHOUDEND GEWELD

Op 22 oktober begon officieel de campagne voor de presidentsverkiezingen, die op 16 november zouden plaatsvinden, ondanks een boycot door de meeste oppositiepartijen en nieuw geweld van moslimfundamentalisten (ziehierboven).

De vier kandidaten, wier kandidatuur was goedgekeurd nadat zij op 2 oktober, de uiterste datum, het vereiste aantal handtekeningen hadden verzameld, waren: president Liamine Zeroual, die zich in september kandidaat had gesteld; de leider van de fel anti-fundamentalistische door Berbers gedomineerde Vergadering voor Cultuur en Democratie (Rassemblementpour la culture et la démocratie, RCD), Said Sadi; de leider van de ,,gematigde" fundamentalistische Hamas, Mahfoud Nahnah; en de leider van de Partij voor Algerijnse Vernieuwing (Parti du renouveau algérien, PRA), Noureddine Boukrouh.

Een beeld van het verwoeste hoofdbureau van politie in Meftah (ten zuidoosten van Algiers) na de aanslag met een autobom op 2 september 1995. Bij deze aanslag vielen vier doden en 83 gewonden.

Oud-premier Redha Malek (archieffoto).

Op 14 oktober was oud-premier Redha Malek, die algemeen werd beschouwd als de meest serieuze verkiezingstegenstander van Zeroual. door de *Constitutionele* Raad uitgesloten van deelname aan de presidentsverkiezingen. Dit was in tegenspraak met eerdere berichten dat de kandidatuur van Malek zou worden aanvaard.

Een aantal oppositiepartijen, waaronder het FIS, bleef zichverzetten tegen de verkiezingen. Op 2 oktober verklaarde de vroegere regeringspartij het Nationaal Bevrijdingsfront (FLN) dat zij een gedeeltelijke boycot van de verkiezingen in enkele regio's zou aanbevelen, omdat de verkiezingen volgens het FLN gespeend waren van ,,keuzevrijheid en integriteit". Het voornamelijk door Berbers gesteunde Front van Socialistische Krachten (Front des forces socialistes, FFS) kondigde eveneens een boycot af.

Ontmoeting tussen Chirac en Zeroual afgelast

Het begin van de verkiezingscampagne werd daarnaast ontsierd door een controverse over de plotselinge afgelasting op 22 oktober van een voor die dag geplande

ontmoeting tussen Zeroual en zijn Franse ambtgenoot Jacques Chirac in New York.

Volgens een verklaring van het officiële persbureau *Algerie Press* Service was de ontmoeting afgelast uit protest tegen Frankrijks „kwaadwillige" houding ten opzichte van Algerije. Later, die dag zei Chirac tegen verslaggevers in New York dat Zerouals besluit om de ontmoeting af te zeggen was genomen, nadat Frankrijk had geweigerd in te stemmen met een fotosessie waarbij de twee leiders zouden worden gefotografeerd, terwijl zij elkaar de hand schudden.

De voorgenomen ontmoeting, die Chirac op 10 oktober had bevestigd, had in Frankrijk en Algerije felle kritiek uitgelokt van radicale moslim-groeperingen. Volgens hen werd hierdoor benadrukt dat Frankrijk ruime steun gaf aan een regime dat iedere legitimiteit ontbeerde. Het bleef onduidelijk welke partij precies met het idee van een ontmoeting op de proppen was gekomen. Op 23 oktober verklaarde het Franse ministerie van buitenlandse zaken dat Algerije om de ontmoeting had verzocht in een „mondelinge boodschap" die op 28 augustus was overgebracht. Algerije sprak deze verklaring tegen en stelde dat de ontmoeting een idee van Frankrijk was geweest. Volgens enkele Algerijnse waarnemers was de hele episode bedoeld als een verkiezingsstunt van het regime teneinde in het openbaar kritiek te kunnen leveren op Frankrijk, waardoor Zeroual een door het volk gewaardeerd standpunt kon innemen in de aanloop naar de verkiezingen.

Aanhoudend geweld

Het begin van de campagne maakte geen einde aan de golf van geweld. Op 23 oktober zouden minstens 10 doden en meer dan 80 gewonden zijn gevallen bij de explosie van twee autobommen in Algiers. Op 29 oktober vonden in Rouiba nog eens zes mensen de dood en raakten 83 gewond bij een soortgelijke explosie. Eerder hadden veiligheidstroepen honderd moslim-fundamentalisten gedood bij een 12 dagen durende actie die op 1 oktober was begonnen in een bergachtig gebied ten oosten van Algiers.

Vooraanstaand journalist gedood

Op 3 oktober werd Omar Ouartilan, hoofdredacteur van het onafhankelijke Arabischtalige dagblad El *Khabar*, in het centrum van Algiers doodgeschoten door drie vermoedelijk moslim-fundamentalisten. Op 16 en 17 oktober werden in Algiers nog twee journalisten vermoord.

(Vor.ber.pag. 481/3 e.v.-1993)

DJIBOUTI

SPANNING MET SOMALILAND

Op 10 augustus 1995 werd het leger in staat van alarm gebracht langs de grens met de eenzijdig uitgeroepen republiek Somaliland. Deze maatregel volgde op schermutselingen nabij de grens tussen regeringstroepen van Somaliland en Issa-milities die regionale autonomie eisten.

ALGEMENE STAKING

Een algemene staking die uitgeroepen was door twee vakcentrales, de Algemene Bond van Arbeiders van Djibouti (UGTD) en de Algemene Arbeidsbond (UGT), legde de economie vanaf 6 september praktisch stil.

De staking was uitgeroepen uit protest tegen een reeks bezuinigingsmaatregelen, waaronder belastingverhoging en verlaging van de ambtenarenvergoedingen. Het vliegveld werd lamgelegd en het werk in de haven en bij de spoorwegen werd ernstig verstoord. Scholen gingen dicht en ziekenhuizen beperkten zich tot het verlenen van nooddiensten. De regering reageerde hierop door zowel vakbondsleiders als gewone vakbondsleden te arresteren.

Nadat volgens vakbondsfunctionarissen bijna alle overheidsdienaren gedurende de eerste dagen aan de staking hadden deelgenomen, verloor deze geleidelijk aan kracht, en op 18 september werd de staking beëindigd door de vakbonden, hoewel leraren hun actie voortzetten.

(Vor.ber.pag. 565/2/3-1995)

GHANA

ONTSLAG BOTCHWEY. IMF-LENING. REGERINGSWIJZIGINGEN. SALARISVERHOGING AMBTENAREN

President Jerry Rawlings aanvaardde het ontslag van Kwesi Botchwey als minister van financiën en economische planning op 21 juli 1995.

Botchwey, die in 1982 was benoemd (zie pag. 187/2-'83), had een hoofdrol gespeeld bij de implementatie van het structurele aanpassingsprogramma dat Ghana in de ogen van de internationale financiële gemeenschap had veranderd in een voorbeeld van economische hervorming. Vermoed werd dat Botchwey die ermee akkoord ging om aan te blijven totdat een vervanger was benoemd, zichzelf opofferde na het debâcle van de poging om de BTW in te voeren (zie pag. 566/1-'95).

Eerder, op 3 juli, had Botchwey besprekingen gevoerd met IMF-directeur Michel Camdessus. Deze wees de kritiek dat het land de laatste tijd op economisch gebied slecht had gepresteerd van de hand en sprak het „volste vertrouwen" van het IMF in Ghana uit. Op 14 juli hechtte het IMF zijn goedkeuring aan een reeks leningen volgens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF) ten bedrage van in totaal SDR 164,4 mln (ongeveer $258 mln), ter ondersteuning van het economische regeringsprogramma voor 1995-1997.

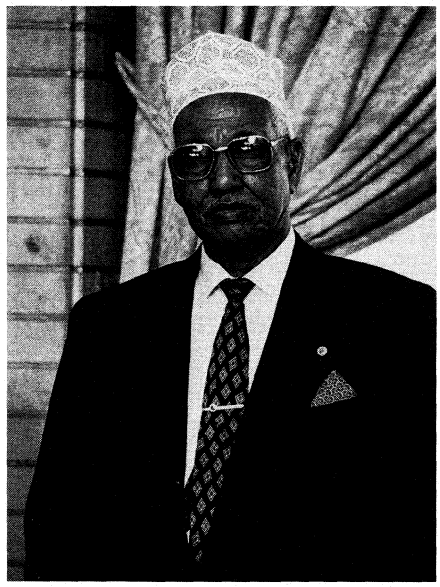

De president van Djibouti, Hassan Gouled Aptidon.

Regeringswijzigingen

President Jerry Rawlings voerde op 11 augustus een beperkte herschikking van het kabinet uit, die noodzakelijk was geworden door het ontslag van Kwesi Botchwey (zie hierboven).

De bij de herschikking betrokken posten waren:

Financiën - Richard Kwame Peprah+; transport en communicatie, mijnbouw en energie - Edward Salia+; openbare werken en volkshuisvesting (waarnemend) - Ebenezer Kwabena Fosu+; staatsminister zonder portefeuille - David Amankwa+; centrale regio (waarnemend) - Yebi Acquah*: regio Upper East (waarnemend) - Cletus Avoka*.

* Nieuwe benoeming.
\+ Anderetaken.

Peprah had vele jaren gediend als lid van het economische managementteam.

Salarisverhoging ambtenaren

Op 14 augustus aanvaardde de regering de toekenning van een salarisverhoging van 35 procent aan alle overheidsdienaren met terugwerkende kracht tot januari 1995. De toekenning was gedaan door een arbitragecommissie die gevraagd was om te bemiddelen nadat de door de regering voorgestelde salarisverhoging

van 25 procent was afgewezen door de werknemers die een verhoging van 45 procent eisten. De extra begrotingsuitgave voor de verhoging met 35 procent werd geschat op $ 48 mrd cedis (S 1 = 1.195cedis op 18 augustus 1995).

AFTREDEN NCP-VOORZITTER

Op 19 oktober trad Rowland Atta-Kesson af als voorzitter van de National Convention Party (NCP).In een gezamenlijke verklaring met medebestuurslid kapitein Kojo Tsikata, die eveneens aftrad, gaf Atta-Kesson uiting aan zijn bezorgdheid over het aan de dag treden van ,,bepaalde ondemocratische en ongezonde ontwikkelingen" binnen de partij.

(Vor.ber.pag. 565/3 e.v.-1995)

LIBIË

ZITTING ALGEMEEN VOLKSCONGRES. BENOEMINGEN

Van 1-5 juli 1995 kwam het Algemene Volkscongres (GPC, het parlement) in Sirte bijeen. Tijdens de vijf dagen durende zitting keurde het GPC de algemene begroting voor 1994 goed, hoewel er geen cijfers werden vrijgegeven. Het GPC keurde ook de wijzigingen goed in zijn eigen secretariaat en in het Algemene Volkscomité (kabinet).

Wijzigingen secretariaat en regering

De volgende nieuwe benoemingen in het secretariaat van het GPC en in het Algemene Volkscomité werden op 4 juli bekendgemaakt:

Secretariaat GPC: Ondersecretaris - Mahmud al-Hadyi; secretaris voor vrouwenzaken - mevr. Thuriya Ramadan Abu Tabrika; secretaris voor de zaken van volkscongressen - Ahmed Ibrahim Mansur; secretaris voor de zaken van volkscomités - Ali Murzi al-Shairi (voorheen belast met zaken van volkscongressen).

Algemeen Volkscomité: industrie en mijnbouw - Muftah al-Khuzah; toerisme - Bukhari Salim Hawdah: veeteelt - Masud Abu Suwwah: voorlichting en cultuur - mevr. Fawziya Bashir Shalabi.

Op 5 juli besloot het GPC om de portefeuille van planning en financiën te splitsen, en planning toe re voegen aan de portefeuille van economie en handel.

BETREKKINGEN MET RUSLAND

Op 1 augustus citeerde het Egyptische persbureau diplomatieke bronnen die meldden dat het probleem van de Libische schulden aan de voormalige Sowjet-Unie van ongeveer $ 2,5 mrd, tijdens besprekingen in Moskou was opgelost doordat Libië Rusland erkende als de erfgenaam van de voormalige Sowjet-Unie. Dat de betrekkingen waren verbeterd bleek verder uit het bericht dat er verscheidene overeenkomsten waren getekend die bevestigden dat Rusland betrokken zou worden bij de aanleg van gaspijpleidingen alsook elektriciteitsleidingen en -centrales in Libië.

UITWIJZING PALESTIJNSE VLUCHTELINGEN. POSITIE MILITANTE MOSLIMS

In zijn toespraak op 1 september 1995 ter herdenking van de 26ste verjaardag van de ,,Grote Septemberrevolutie" kondigde kolonel Moamer al-Kadhafi aan dat de 25.000-30.000 Palestijnse vluchtelingen in Libië zouden worden uitgewezen. Kadhafi, die alle Arabische landen opriep hetzelfde te doen, betoogde dat de vluchtelingen naar huis konden terugkeren aangezien de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook als Palestina had erkend. Hij maakte echter duidelijk dat hij geloofde dat deze stap de vredesovereenkomst van 1993 tussen de PLO en Israël (zie pag. 784/2 e.v.-'93) zou ontmaskeren als een ,,mythe" en een ,,historischeleugen".

Medio september waren honderden Palestijnen uitgewezen. Velen gingen naar de Egyptische grens met de Gazastrook, maar werden daar tegengehouden door Israelische grenswachten. Ongeveer 350 anderen gingen naar Libanon. dat vervolgens meedeelde dat het de maritieme banden met Libië zou opschorten teneinde een halt toe te roepen aan een enorme toevloed van vluchtelingen. De Libische autoriteiten gelastten op 26 september dat alle Palestijnen zich voorafgaand aan hun uitwijzing binnen 24 uur moesten melden bij speciale noodkampen aan de grens met Egypte.

Op 13 september bevestigde de Libische regering dat ook andere buitenlanders werden uitgewezen.

Hoogstens 7.000 Egyptenaren (van de 500.000 die in Libië werken) en ,.duizenden" Soedanese arbeiders (van de naar schatting 1,5 mln in het land) werden uitgewezen. De officiële redenen die werden opgegeven voor hun deportatie waren het scheppen van meer werkgelegenheid voor Libische staatsburgers en het stopzetten van de verspreiding van aids. Analisten meenden echter dat de maatregel ook een poging was om de Arabische regeringen onder druk te zetten hun inspanningen te vergroten om de ecunomische sancties van de VN tegen Libië op te heffen.

Botsingen in Benghazi

Sommige commentatoren brachten de uitwijzingen ook in verband met de groeiende bezorgdheid van het regime over de potentiële dreiging van islamitische militanten.

Naar verluidt waren veiligheidstroepen op 7 september in botsing gekomen met islamitische militanten in Benghazi en waren ongeveer 30 mensen gedood, onder wie 10 politieagenten. Officiële bronnen ontkenden dat de botsingen hadden plaatsgevonden. Zij stelden dat Libië ,,vrij van fundamentalisme" was en beweerden dat het incident in Benghazi verband hield met de arrestatie van ,,criminelen en drugssmokkelaars"

Deportatie Palestijnen opgeschort

Op 25 oktober werd de uitwijzing van ongeveer 30.000 Palestijnen opgeschort, waarmee in september een begin was gemaakt (zie hierboven). Die dag maakte de Libische leider, kolonel Moamer al-Kadhafi, bekend dat hij ,,persoonlijkde Palestijnen zou overhalen nog drie tot zes maanden in Libië te blijven ondanks hun vaste voornemen naar hun land, Palestina, terug te keren". Kadhafi's besluit vormde naar verluidt de bekroning van intensieve Egyptische bemiddelingspogingen die waren gericht op beëindiging van de deportaties.

De benarde toestand waarin de uitgewezen Palestijnen verkeerden, was begin oktober benadrukt door berichten dat minstens 1.000 vluchtelingen in erbarmelijke omstandigheden vast waren komen te zitten in een troosteloos kamp in het niemandsland tussen de Libische grenspost Musaid en de Egyptische grenspost Sallum.

Op 4 oktober bezocht Kadhafi de vluchtelingen in Musaid. Tijdens een openbare toespraak beloofde hij de uitwijzingen voort te zetten teneinde ,,eenstrategische dienst aan de Palestijnse zaak" te bewijzen door de zwakke punten van het in 1993 gesloten vredesakkoord tussen de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) en Israël (zie pag. 784/2 e.v.-'93) aan de kaak te stellen. Kadhafi beloofde tevens dat hij de Palestijnen zou helpen zich opnieuw te vestigen ,,in deze woestijn". als hun de toegang werd belet tot andere Arabische landen of onder Palestijns beheer staande gebieden op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook.

Op 6 oktober steeg de hoop op een oplossing, toen de Egyptische minister van buitenlandse zaken, Amr Mohammed Moussa, na besprekingen met Kadhafi in Tripoli zei dat hij ,,positieve ontwikkelingen" verwachtte in de kwestie van de Palestijnse vluchtelingen. Op 13 oktober verklaarde Moussa dat het probleem binnen ,,tweeweken" zou worden opgelost.

Op 18 oktober dreigde Kadhafi 1 mln Afrikaanse arbeiders met geweld het land uit te zetten. Naar verluidt was dit

een vergelding voor een besluit van de VN-Veiligheidsraad van 17 oktober niet in te gaan op een Libisch verzoek tot opheffing van het in 1992 ingestelde luchtembargo (zie pag. 565/1 e.v.-'92) teneinde hen te kunnen repatriëren.

LIBISCH VERZOEK OM ZETEL IN VN-VEILIGHEIDSRAAD AFGEWEZEN

Volgens sommige commentatoren was Kadhafi's besluit om onderdanen van Arabische en Afrikaanse landen uit te wijzen voortgekomen uit kwaadheid jegens een aantal staten uit de regio die kennelijk hadden geweigerd steun te verlenen aan Libië's verzoek om één van de vijf niet-permanente roulerende zetels in de VN-Veiligheidsraad te mogen bezetten die waren toegewezen aan Afrika en Azië.

Op 17 oktober maakte Kadhafi bekend dat Libië zijn verzoek om het lidmaatschap van de Veiligheidsraad had ingetrokken, omdat het ,,weigert lid te zijn van deze raad, die op dit ogenblik een werktuig is in de handen van één land, de VS, dat hem manipuleert om zijn wensen in zijn eigenbelang uit te voeren". De bekendmaking volgde op berichten over een intensieve campagne van de VS. Groot-Brittannië en Frankrijk tegen het Libische lidmaatschap van de Veiligheidsraad. Hun succes kwam tot uiting in de daaropvolgende nominatie van Egypte.

NIEUWE ISLAMITISCHE GROEPERING

Een voorheen onbekende groepering die zich de Strijdende Islamitische Groep noemde, maakte op 19 oktober haar bestaan bekend. De groep verklaarde dat zij ernaar streefde Kadhafi's bewind omver te werpen.

(Vor.ber.pag. 486/2/3-1995)

MALAWI

NIEUW KABINET

President Bakili Muluzi benoemde op 16 juli 1995 een nieuw kabinet. In de nieuwe regering, die aanzienlijk kleiner was dan de aftredende regering, had geen vertegenwoordiger van de Malawi National Democratic Party (MNDP)zitting, zoals in de oude regering. Het aantal ministers van de Alliantie voor Democratie (AFORD) werd teruggebracht van zes naar twee. De banden tussen Muluzi's Verenigd Democratisch Front (UDF) en AFORD werden echter op 27 juli versterkt toen Muluzi en AFORD-leider Chakufwa Chihana een formele coalitieovereenkomst ondertekenden.

De verdeling van de portefeuilles werd:

Eerste vice-president. defensie - Justiri Malewezi+ (UDF): tweede vice-president, irrigatie en waterprojecten - Chakufwa Chihana (AFORD); financiën. economische planning en ontwikkeling - Aleke Banda (UDF): minister zonder portefeuille - Harry Thomson+ (UDF); buitenlandse zaken - Edward Bwanali (UDF); voorlichting, omroep. PTT - Brown Mpinganjira (UDF);ruimtelijke ordening en kartering - Peter Fachi+ (UDF); onderwijs - Cassim Chilumpha+ (UDF); gezondheid en bevolking - Sam Mpasu+ (UDF); binnenlandse zaken - Wenham Nakanga (UDF): transport en burgerluchtvaart - George Ntafu+ (UDF);toerisme - Patrick Mbewe+ (UDF): landbouw en veestapelontwikkeling - Mapopa Chipeta (AFORD);vrouwen- en kinderzaken, gemeenschapsontwikkeling en sociaal welzijn - mevr. Edda Chitalo (UDF);land en taxatie - Shaibu Itimu (UDF); hulp en herstel - Rolph Patel+ (UDF); natuurlijke hulpbronnen - Zililo Chibambo+ (UDF); justitie, procureur-generaal - Collins Chizumila+(UDF).

+ Andere taken.

OPRICHTING TELEVISIEBEDRIJF

Op 4 juli werd het eerste televisiebedrijf van het land opgericht. De Malawi Television-TV Three Ltd, een samenwerkingsverband van de regering en TV Three van Maleisië, zou naar verwachting in maart 1996 met zijn uitzendingen beginnen.

RECHTSZAAK BANDA

Oud-president Hastings Kamuzu Banda, John Tembo en oud-politiefunctionarissen Macdonald Kalemba en Leston Kikaomba zeiden op 10 juli tegenover een jury onschuldig te zijn aan het begin van hun proces in verband met de moord op vier prominente politici in 1983 (zie pag. 567/1/2-'95). Banda's officiële gastvrouw Cecilia Kadzamira, de nicht van Tembo, die opnieuw in staat van beschuldiging was gesteld, ontkende eveneens schuld, evenals Macwillian Lunguzi, inspecteur-generaal van de politie van mei 1986 tot juni 1994, die op 3 juli was aangeklaagd wegens het vernietigen van bewijsmateriaal.

Op 5 juli werden Tembo, de oud-ministers Watson Deleza en Eliya Phiri en twee hoge partijgenoten van de Malawi Congress Party (Hilda Madjankhosi en Charles Kamphusula) beschuldigd van samenzwering om rooms-katholieke bisschoppen te vermoo den. Zij hadden naar verluidt in 1992 afgesproken James Chiona, aartsbisschop van Blantyre, te vermoorden. samen met zes andere geestelijken die verantwoordelijk waren voor een herderlijk schrijven waarin kritiek werd uitgeoefend op het Banda-regime (zie pag. 629/2 e.v.-'92).

Borgtocht voor Banda

Oud-president Banda werd op 15 september door het Opperste Gerechtshof vrijgelaten tegen borgtocht. Banda was vanwege zijn slechte gezondheid in januari onder huisarrest geplaatst (zie pag. 275/3-'95). Op 11 september had het hof vrijlating tegen borgtocht verleend aan drie van Banda's medegedaagden, John Tembo, Leston Kikaomba en Macdonald Kalemba, die eerder in bewaring waren gesteld.

AANKLACHTEN TEGEN MNDP-LEIDERS

Kampelo Kalua, president van de Malawi National Democratic Party (MNDP, tot juli lid van de regeringscoalitie - zie hierboven), werd op 6 september gearresteerd. Hoewel hij op 8 september werd vrijgelaten, werd hij beschuldigd van intimidatie. Eerder waren gelijksoortige aanklachten ingediend tegen de vice-president van de MNDF', Unandi Banda. De aanklachten hielden verband met opmerkingen die ze hadden gemaakt op een persconferentie in juli, toen ze eisten dat de regering zou aftreden.

Kampelo Kalua en Unandi Banda werden op 20 oktober vrijgesproken van de aanklachten wegens intimidatie.

GERECHTELIJKE UITSPRAAK OVER STATUS VAN NIET-GEKOZEN MINISTERS

Het Opperste Hof van Beroep besliste op 17 oktober dat alle ministers, ongeacht of zij wel dan niet gekozen parlementariërs waren, zitting mochten hebben in de Nationale Assemblée.

Het Hof bepaalde dat ministers in staat moesten zijn vragen te beantwoorden, wetsontwerpen toe te lichten en aan debatten deel te nemen die betrekking hadden op het regeringsbeleid. In het bericht werd niet uitdrukkelijk gesteld dat niet-gekozen ministers het recht hadden in de Assembléeeen stem uit te brengen.

GEZAMENLIJKE COMMISSIE MET MOZAMBIQUE VOOR ONDERZOEK MYP

De ambassadeur van Malawi in Mozambique, Chinkwita Phiri. maakte op 16 oktober bekend dat de twee landen een gezamenlijke commissie hadden gevormd om een onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid in Mozambique van leden van de ontbonden Malawi Young Pioneers (MYP). Veel MYP-leden

waren naar Mozambique uitgeweken na gevechten met het leger (zie pag. 566/1-'94).

IMF-LENING

Op 18 oktober keurde het IMF een reeks leningen goed krachtens de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF), voor een totale waarde van 45,8 mln SDRs (circa $ 69 mln), ter ondersteuning van het economische en structurele hervormingsprogramma van de regering voor 1995-1998. Tot de doelstellingen van dit programma behoorden een reële groei van het bruto binnenlands produkt (BBP) met meer dan 4,5 procent in de jaren 1996-1998 en een scherpe vermindering van de inflatie tot 5 procent tegeneind 1998.

(Vor.ber.pag. 566/3 e.v.-1995)

MAROKKO

AANKONDIGING REFERENDA. UITSLAG EERSTE REFERENDUM

Op 20 augustus 1995 kondigde koning Hassan 11 twee constitutionele referenda aan. In het eerste, dat op 15 september zou worden gehouden, zou de kiezers worden gevraagd ermee akkoord te gaan dat de begroting in plaats van in januari voortaan in juni bekend zou worden gemaakt, zodat de regering bij het opstellen van de begroting rekening kon houden met het resultaat van de oogst. Een tweede referendum over uitbreiding van het parlement met een tweede kamer, zou in 1996 worden gehouden. Hassan zei dat een tweede kamer zowel de regio's als de beroepsorganisaties een stem zou geven.

Bij het eerste referendum op 15 september bracht volgens de officiële uitslag 99,6 procent van de kiezers een ja-stem uit. Maar 29,77 procent van de kiesgerechtigden nam niet aan het referendum deel.

(Vor.ber.pag. 567/2/3-1995)

NIGER

SPANNINGEN TUSSEN PRESIDENT EN PREMIER

De relatie tussen president Mahamane Ousmane en premier Hama Amadou, wiens benoeming in februari 1995 aan Ousmane was opgedrongen (zie pag. 278/1/2-'95), verslechterde snel in juli en augustus.

Daar het in feite een ,samenwoningsprobleem" betrof concentreerde het conflict zich op de vraag wie het gezag had staatsbenoemingen te verrichten waarbij Amadou volhield dat Ousmane daartoe niet het recht had, omdat hij niet over een meerderheid in het parlement beschikte

Op 6 juli gaf Ousmane de presidentiële garde opdracht te verhinderen dat Amadou liet kabinet bijeenriep om de crisis te bespreken. De premier reageerde op 10 juli met een opdracht aan de oproerpolitie op 10 juli de door Ousmane benoemde hoofden van staatsbedrijven de toegang tot hun kantoren te beletten. De hierdoor ontstane verwarring werd nog eens benadrukt door de amnestie voor de Toeareg-rebellen, die op 15 juli werd ondertekend door Amadou, terwijl de lokale media niet zeker wisten of de pi-elnier ,,gerechtigd of bevoegd" was om immuniteit te verlenen (zie ook pag. 568/2-'95).

Nadat Togo en Frankrijk hadden aangeboden om te bemiddelen. begonnen op 26 juli besprekingen tussen Ousmane en Amadou. Premier Amadou noemde deze besprekingen het ,,begin van het einde van de crisis". Desondanks trachtte hij op 1 augustus de hoofden van 19 overheidsbedrijven. die door de president waren benoemd, te ontslaan. Maar zij werden anmiddellijk weer in hun functie hersteld door een gerechtshof in Niamey. dat tevens bepaalde dat ze toegang tot hun kantoren moesten krijgen.

Op 4 augustus was de crisis zodanig geëscaleerd dat premier Amadou kabinetsvergaderingen hield zonder president Ousmane, terwijl de president verklaarde dat alle kabinetsbesluiten ,,van nul en gener waarde" waren.

Aanhoudende spanning

Hoewel de problemen tussen Ousmane en Amadou onopgelost bleven, overleefde de regering-Amadou op 9 oktober een motie van wantrouwen in de Nationale Assemblée.

De motie was ingediend door aanhangers van Ousmane die beweerden dat de regering-Amadou,,beslissingen (was) blijven nemen die ten doel hadden het leven van de natie in gevaar te brengen; nationale cohesie en eenheid te verzwakken: (het) democratisch proces in twijfel te trekken; (en)alle constitutionele bepalingen bewust te schenden". De begeleidende verklaring maakte in het bijzonder melding van het .,schenden" van de grondwet door de regering op 6 juli, toen Amadou poogde een kabinetszitting te houden, en van de pogingen van de premier de hoofden van 19 overheidsbedrijven te ontslaan (zie hierboven).

De stemming zelf was min of meer een formaliteit, nadat oppositieleden zich hadden teruggetrokken voordat de stemming plaatsvond uit protest tegen de afwezigheid van de Assembléevoorzitter, die voor officiele zaken in Europa was. Het voorafgaande debat werd echter ontsierd door gevechten in de Kamer tussen voor- en tegenstanders onder de afgevaardigden.

Tijdens een verblijf in Parijs op 7 oktober beweerde premier Amadou dat de politieke crisis op democratische wijze kon worden opgelost. Hij beklemtoonde echter het constitutionele recht van het kabinet openbare benoemingen te verrichten.

VOORTGANG BIJ UITVOERING TOEAREG-VREDESAKKOORD

Op 28 oktober begonnen in Niamey besprekingen tussen de regering en de Organisatie van Gewapend Verzet (ORA), de vertegenwoordiger van de Toeareg-rebellen, over de voortgang bij de uitvoering van het in april ondertekende vredesakkoord (zie pag 568/1/2-'95) Het trok de aandacht dat de bijeenkomst niet werd bijgewoond door Mano Dayak, het hoofd van het Toeareg-onderhandelingsteam tot maart (ziepag 568/1-'95)

Medio oktober was voor het eerst melding gemaakt van bestandsschendingen. De schendingen waren toegeschreven aan rebellen die trouw waren aan Dayak. Deze werden op twee manieren aangeduid: het Front voor de Bevrijding van Tamoust (FLT)èn het Coördinerend Orgaan van de Gewapende Strijd (CRA).

(Vor.ber.pag. 567/3 e.v.-1995)

NIGERIA

TOENEMEND INTERNATIONAAL ISOLEMENT. OPTREDEN TEGEN OPPOSITIE

Op 6 juli 1995 waarschuwde Groot-Brittannië dat het zeer onwaarschijnlijk was dat generaal Sanni Abacha welkom zou zijn op de bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders van het Gemenebest in november, tenzij hij zeer snel stappen ondernam om het democratisch burgerbestuur te herstellen. Lynda Chalker, onderminister op het Britse ministerie voor buitenlandse zaken en het Gemenebest, juichte de opheffing van het verbod op politieke partijen in juni toe (zie pag. 570/2-'95), maar zei dat alleen een ,,snel en geloofwaardig tijdschema voor de overgang naar burgerbestuur" kon garanderen dat Abacha welkom zou zijn.

De directe reden voor de kritiek van Groot-Brittannië was de oprichting van een geheim tribunaal voor de berechting van generaal Olusegun Obasango, staatshoofd van 1976-1979, alsmede 50 burgers en voormalige leden van de strijdkrachten (zie pag. 570/3-'95), die beschuldigd werden van opruiing en het beramen van een staatsgreep in maart.

Op 14 juli bevestigde het Nigeriaanse ministerie van defensie dat Obasango en 39 anderen waren vei-ooi-deeld.

Ten minste 14 van hen. onder wie generaal-majoor Shehu Yar'Adua. die plaats\-eivangend staatshoofd onder Obasango was geweest, waren volgens de berichten ter dood veroordeeld. terwijl verondersteld werd dat Obasango levenslang had gekregen. Het nieuws van de uitspraak van het tribunaal veroorzaakte woede bij zowel liet Gemenebest en de Europese Unie als bij de regeringen van de VS. Groot-Brittannië, Frankrijk el1 Canada. die ofwel hun bezorgdheid over de vonnissen uitten of de manier veroordeelden waarop het proces was gevoerd. De Nigeriaanse regering reageerde met boosheid op de kritiek.

De al gespannen betrekkingen tussen Nigeria en Groot-Brittannie verslechterden op 17 juli nog verder toen Nigeria de oliemaatschappijen British Petroleum en Shell waarschuwde dat hun belangen gevaar liepen als Groot-Brittannie ..vijandig bleef". Op 19 juli ontbood ininister van buitenlandse zaken Tom Ikimi de Britse hoge commissaris Thorold Masefield en de Amerikaanse arnhassadeur Walter Carrington om te protesteren tegen wat hij beschreef als .,vijandige activiteiten", waaronder het onderdak verlenen aan dissidenten en het voeren van campagne tegen de pogingen van zijn regering om de vrede in het land te bevorderen.

Aan het eind van de maand toonde de militaire regering tekenen van een minder strenge houding. Op 28 juli duidde een commentaar op de Nigeriaanse radio op een mogelijke gratie voor de vermeende samenzweerders. Er werd echter benadrukt dat dit op geen enkele wijze in verband kon worden gebracht met ..bedreigingen" van ,,intimiderende Westerse landen", maar dat de regering veeleer nota nam van de verzoeken van prominente figuren uit eigen land, zoals generaal Yakubu Gowon (staatshoofd 1966-1975) en Shegu Shagari (staatshoofd 1979-1983), en van Afrikaanse leiders zoals Nelson Mandela van Zuid-Afrika, Jerry Rawlings van Ghana en Idriss Déby van Tsjaad.

Treitercampagnetegen oppositie

Ondanks toenemende internationale druk om het democratisch burgerbestuur te herstellen en clementie te verlenen aan de vermeende samenzweerders die veroordeeld waren door een speciaal militair tribunaal (zie hierboven), toonde de militaire regering in augustus geen tekenen van tolerantie tegenover de oppositie.

Het onafhankelijke dagblad A.M. *News* berichtte op 1 augustus dat twee krantenredacteuren door het militaire tribunaal tot levenslang waren veroordeeld voor het publiceren van artikelen over de mislukte couppoging. De krant schreef dat Knnle Ajibade en George Mbah. redacteuren van respectievelijk de weekbladen *News* en *Tell*, in mei waren gearresteerd op beschuldiging van medeplichtighcid aan verraad. De regering weigerde het bericht te bevestigen of te ontkennen.

In weerwil van een regeringsdecreet dat civiele rechtbanken zich niet konden mengen in het werk van militaire tribunalen. bepaalde het Federale Hooggerechtshof in Lagos op 3 augustus dat het militaire tribunaal Beko Ransome Kuti. de voorzitter van de oppositionele Campagne voor Democratie (CD).niet mocht vervolgen.
Verwarrend was dat Ransome Kuti volgens berichten al veroordeeld was en levenslange gevangenisstraf had gekregen van het tribunaal. Ofschoon dit door een van zijn dochters werd bevestigd, wees de advocaat van Ransome Kuti erop dat hij niet was ingelicht over het proces van zijn cliënt.

Druk VS en Zuid-Afrika

De Amerikaanse president Bill Clinton waarschuwde staatshoofd generaal Sanni Abacha ondubbelzinnig geen van de vermeende samenzweerders te executeren. In een telefoongesprek op 27 augustus maakte Clinton duidelijk dat Nigeria's pogingen om van de Amerikaanse lijst van in drugs handelende landen te worden geschrapt (zie pag. 477/3 e.v.-'94)en toestemming te krijgen voor zijn nationale luchtvaartmaatschappij om haar vluchten op de VS te hervatten, tevergeefs waren, indien de executies werden uitgevoerd.

Op 1 augustus stelde Zuid-Afrika een verbod in op de uitvoer van wapens naar Nigeria. Het gaf blijk van bezorgdheid over de weigering van het Nigeriaanse regime Moshood "MKO" Abiola in vrijheid te stellen (zie pag. 570/1-'95), over het proces van de verdachten in verband met de coup, en over andere schendingen van de mensenrechten in Nigeria.

Vrees voor gezondheid Ransome Kuti

Het Gabonese radiostation Afrika Nr. 1 meldde dat de gezondheid van Beko Ransome Kuti, voorzitter van de Campagne voor Democratie (CD),snel verslechterde. Volgens het station was Ransome Kuti door het militaire tribunaal tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld voor zijn veronderstelde betrokkenheid bij het vermeende coupkomplot.

De toestand van Ransome Kuti was een aantal weken onduidelijk geweest (zie hierboven). Het radiostation, dat ..verscheidene diplomatieke bronnen" en de lokale onafhankelijke pers citeerde, zei dat hij ernstig ziek was na door de militaire politie te zijn gemarteld en dat hem passende verzorging werd onthouden.

Arrestatie journalisten

Op 8 september werd de arrestatie gemeld van twee journalisten van The Week. De arrestaties volgden op de publikatie van een gerucht waarin over de gezondheidstoestand van generaal Abacha werd gespeculeerd

Oproep voor sancties

Een invloedrijke groepering van het Gemenebest, de Human Rights Initiative, zette haar gewicht in voor internationale campagnes om de vrijlating te verzekeren van de vermeende samenzweerders die in juli door een militair tribunaal waren veroordeeld. In een op 22 september gepubliceerd verslag zei de groepering dat ,,de Nigerianen volgens bijna ieder mensenrechtencriteriuin uitgesloten zijn van de garanties die elke staatsburger in het Gemenebest zou verwachten", en ze riep de landen van het Gemenebest op om sancties te treffen tegen Nigeria.

De groepering riep op tot stopzetting van alle niet-humanitaire hulp aan Nigeria, inclusief een embargo op de olie-export. de beëindiging van militaire samenwerking, en het weigeren van visa aan leden van het militaire regime. Hoewel ze onmiddellijke oplegging van de sancties bepleitte. zei de groepering dat de sancties in elk geval uiterlijk na de vergadering van regeringsleiders van het Gemenebest in november zouden moeten worden opgelegd. tenzij alle politieke gevangenen tegen die tijd waren vrijgelaten.

Het staatshoofd generaal Sanni Abacha had op 17 september een ,,ernstige waarschuwing" geuit dat zijn regering ,,passende vergeldingsmaatregelen" zou nemen tegen ,,bepaalde Westerse landen" die hij beschuldigde van pogingen om Nigeria te destabiliseren.

Abacha beweerde dat ..buitenlandse krachten" nauw samenwerkten met plaatselijke dissidenten om ..het democratiseringsproces te dwarsbomen ... dat al in gang was gezet". Hij gaf aan dat hij op 1 oktober (Nigeria's nationale feestdag) zou reageren op pleidooien voor de vermeende samenzweerders en dat hij dan ook details zou verstrekken van zijn plannen voor de overgang naar democratie.

NIEUWE OLIEDIRECTEUR

De regering maakte op 7 augustus bekend dat Dalhatu Bayero was benoemd tot de nieuwe groepsdirecteur van de Nigeriaanse Nationale Petroleum Corporatie (NNPC). Ook werd bericht dat 10 hoofddirecteuren maren benoemd en 47 functionarissen waren gepensioneerd.

MILITAIR BESTUUR MET DRIE JAAR VERLENGD. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Op 1 oktober hield het staatshoofd, generaal Sanni Abacha, in een ongebruikelijke radio- en televisie-uitzending een toespraak ter gelegenheid van de

35ste verjaardag van de onafhankelijkheid. Abacha maakte bekend dat zijn militaire regering in functie zou blijven tot 1 oktober 1998, de dag waarop volgens hem de democratische hervormingen ter voorbereiding van de verkiezingen zouden zijn voltooid. Abacha verzachtte ook de vonnissen van 42 personen die in hun door een militaire rechtbank waren veroordeeld wegens het beramen van een staatsgreep. Volgens waarnemers was dit een poging om de dreiging van nieuwe internationale sancties tegen het regime (zie hierboven) af te wenden.

Abacha verklaarde dat de terugkeer naar de democratie in de loop van 1995 zou beginnen met de opheffing van de nog bestaande verbodsbepalingen op politieke activiteiten en de benoeming van een nationale kiescommissie. Hij zei dat eind 1996 lokale verkiezingen zouden plaatsvinden en dat de presidentsverkiezingen eind 1998 zouden worden gehouden. Verder gaf hij te kennen dat de regering het aantal Nigeriaanse deelstaten. dat 30 bedroeg, zou uitbreiden en tevens zes regio's in het leven zou roepen. De functies van president. vice-president, premier, vice-premier, voorzitter van de Senaat en voorzitter van het Huis van Afgevaardigden zouden rouleren tussen deze regio's gedurende een „proefperiode" van 30 jaar.

Abacha hief het verbod op dat was ingesteld tegen twee landelijke dagbladen, The Punch en *National* Concord.

Beide kranten waren eigendom van Chief Moshood „MKO" Abiola, die sinds juni 1994 in de gevangenis zat, nadat hij zichzelf had uitgeroepen tot winnaar van de geannuleerde presidentsverkiezingen in 1993 (zie pag. 855/1 e.v.-'94).

Omzetting vonnissen vermeende samenzweerders

Kennelijk als reactie op internationale druk maakte Abacha in zijn toespraak van 1 oktober bekend dat de doodvonnissen die in juli waren uitgesproken tegen 13 van de 42 vermeende samenzweerders (zie hierboven) zouden worden omgezet in gevangenisstraffen. Voorts werden de levenslange gevangenisstraffen die waren opgelegd aan andere prominente Nigerianen, onder wie het vroegere staatshoofd generaal Olusegun Obasanjo, verminderd.

Tijdens een persconferentie op 10 oktober gaf minister van voorlichting en cultuur Walter Ofonagoro de namen van vier officieren wier doodvonnissen waren omgezet in gevangenisstraffen: ex-majoor Akinloye Akinyemi, kolonel Lawan Gwadabe, kolonel O. Oloruntoba en kolonel R. Bello-Fadile.

Internationale reacties. Beraad over nieuwe sancties

In een op 3 oktober door het Witte Huis uitgegeven verklaring sprak de Amerikaanse regering haar ongenoegen uit over Abacha's drie jaar durende overgangsprogramma. Ondanks de verzachting van de vonnissen van de vermeende samenzweerders zouden de bestaande Amerikaanse sancties worden gehandhaafd. Zij omvatten voornamelijk een verbod voor Nigeriaanse functionarissen om de VS binnen te komen en bevriezing van de hulp en officiële kredieten. Daarop zag Abacha af van zijn plannen om naar New York te gaan voor de 50ste verjaardag van de VN en om de topconferentie van de Beweging van Niet-Gebonden Landen (NAM)in Colombia bij te wonen.

Op 16 oktober werd bericht dat de Europese Unie (EU) en de nationale regeringen van de EU-lidstaten zich eveneens beraadden over economische en politieke sancties tegen Nigeria zoals reisbeperkingen voor Nigeriaanse functionarissen, de bevriezing van bankrekeningen van leden van de militaire regering en een totaal verbod op wapenleveranties De Britse regering werd echter bekritiseerd vanwege haar ogenschijnlijk dubbelzinnige houding tegenover sancties in het bijzonder omdat zij de Nigeriaanse minister van financien, Chief Anthony Ani en de persoonlijke vertegenwoordiger van Abacha Chief Ernest Shonekan, toestemming had gegeven om Londen te bezoeken voor handelsbesprekingen op 17 oktober

In de aanloop naar de Conferentie van regeringsleiders van Gemenebestlanden, die in november in Auckland (Nieuw-Zeeland) zou plaatsvinden, werd de internationale kritiek op het Abacha-regime naar aanleiding van mensenrechtenkwesties extra dringend, toen een militaire rechtbank op 31 oktober doodvonnissen uitsprak tegen een groep activisten onder leiding van de schrijver Ken Saro-Wiwa. [Over dit proces inzake aanklachten wegens moord, de veroordeling en de daaropvolgende terechtstelling van Saro-Wiwa en zijn medestanders, die de Ogoniminderheid hadden bijgestaan tegen de door de regering gesteunde activiteiten van multinationale oliemaatschappijen in de Niger-delta, zal in de jaargang 1996 verslag worden gedaan.]

(Vor.ber.pag. 568/3 e.v.-1995)

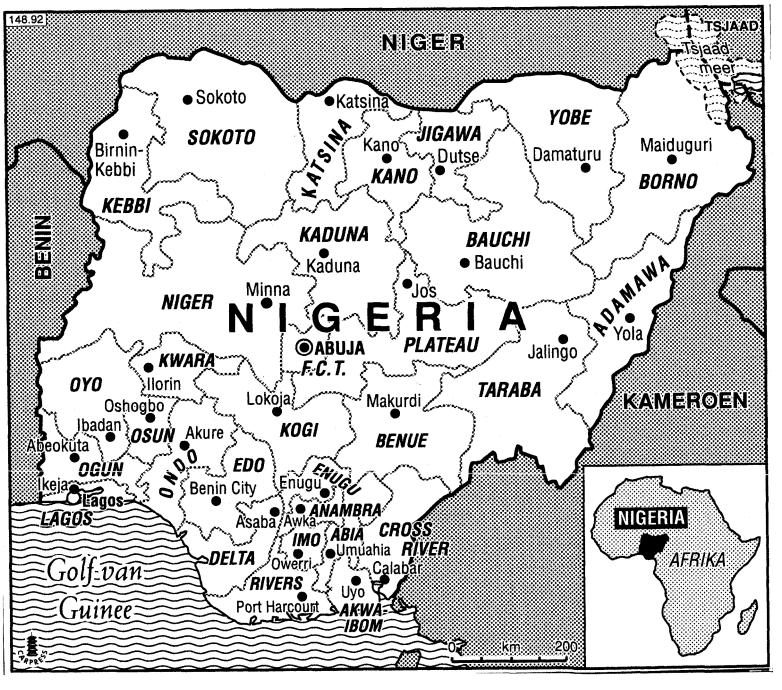

SENEGAL

VERLIEZEN REGERINGSTROEPEN IN STRIJD MET MFDC

In augustus 1995 leed het leger zijn zwaarste verliezen sinds de hervatting van de vijandelijkheden met de separatistische Beweging van Democratische Krachten van Casamance (MFDC) in het begin van het jaar (zie pag. 280/1/2-'95). Begin augustus werden 23 militairen bij één treffen in een hinderlaag gedood. Ook de moord op twee lokale functionarissen van de regerende Socialistische Partij op 14 augustus werd aan de MFDC toegeschreven.

Ook in oktober bleven de regeringstroepen verliezen lijden in de regio Casamance. Bij een hinderlaag op 27 oktober werden zes militairen gedood door

leden van de MFDC. Mogelijk nog eens 10 militairen kwamen naar verluidt om het leven bij andere incidenten in oktober.

KABINETSWIJZIGING

Op 12 september ontsloeg president Abdou Diouf minister van stadsontwikkeling en huisvesting Amath Dansokho alsmede Maguette Thiam, gedelegeerd minister in het bureau van de premier belast met planning. Er werden geen opvolgers benoemd. Beide ministers waren actief binnen de communistische Parti de l'indépendance et du travail (PIT). Het centrale comité van deze partij had op 19 augustus een verklaring uitgegeven waarin kritiek werd geleverd op de regering.

(Vor.ber.pag. 571/1 e.v.-1995)

SIERRA LEONE

VERBOND MET NIGERIA GEWENST

De minister van buitenlandse zaken van Sierra Leone, Abass Bundu, vroeg op 20 juni 1993 tijdens een ontmoeting met zijn Nigeriaanse ambtgenoot Chief Tom Ikimi in de Nigeriaanse hoofdstad Abuja om een strategisch verbond tussen Sierra Leone en Nigeria, waarmee hij doelde op een gemeenschappelijke benadering van kwesties betreffende de buitenlandse betrekkingen.

Bundu bezocht Nigeria in zijn hoedanigheid van uitvoerend secretaris van de Economische Gemeenschap van Westafrikaanse Staten (ECOWAS).

LEGALISERING POLITIEKE PARTIJEN. REGISTRATIE

Een verbod op politieke partijen dat sinds de staatsgreep van april 1992 (zie pag. 481/1 e.v.-'92) van kracht was, werd op 21 juni opgeheven. De legalisering was een concessie om de rebellen van het Revolutionary United Front (RUF) en andere partijen aan te moedigen deel te nemen aan vredesbesprekingen en liep vooruit op de presidents- en parlementsverkiezingen die voor eind 1995 waren gepland.

Op 14 augustus, de uiterste datum, hadden 17 politieke partijen zich laten registreren om deel te nemen aan de komende algemene verkiezingen. De nationale interim-kiescommissie toonde zich er teleurgesteld over dat het RUF niet van de gelegenheid had gebruik gemaakt.

VERVANGING STAFCHEF. REGERING CLAIMT HEROVERING SLEUTELSTAD

De stafchef van de strijdkrachten, generaal Kelly Conteh, werd op 6 juni ontslagen door het staatshoofd kapitein Valentine E.M. Strasser en vervangen door brigade-generaal George Turay. Contehs ontslag was het gevolg van het gebrek aan succes van het leger bij het neerslaan van de RUF-opstand.

Op 29 juni beweerde het leger dat het de strategische mijnstad Koidu in het oosten van Sierra Leone op de strijdkrachten van het RUF had heroverd (zie ook pag. 487/3-'95).

OPMARS VAN REBELLEN

Op 27 september gaf het militaire bewind toe dat het RUF vier dorpen in de Bo-regio, ten zuidoosten van Freetown, had heroverd. Het nieuwe offensief zaaide twijfel over eerdere berichten dat het RUF bereid was vredesbesprekingen met de regering te beginnen.

Volgens militaire bronnen u-aren de dorpen ingenomen na verscheidene dagen van gevechten. waarbij minstens 100 burgers en zeven soldaten waren gedood. Volgens luitenant-kolonel Tom Carew, een plaatselijke militaire commandant, had het RUF burgers ais menselijke schild gebruikt om een tegenoffensief van regeringstroepen te beletten. De regering beweerde niettemin dat zij op 25 september bij de stad Bo met succes RUF-strijders in een hinderlaag had gelokt. Hierbij zouden 200 rebellen zijn gedood en grote hoeveelheden wapens; munitie en voedselvoorraden zijn buitgemaakt.

Hulpkonvooien bedreigd

Volgens berichten op 14 september waarschuwde het RUF dat het vrachtwagens en vliegtuigen van hulporganisaties die hulpgoederen naar de Bo-regio brachten, zou aanvallen.

Opstandelingenleider Foday Sankoh beschuldigde hulporganisaties ervan wapens te leveren aan de regeringstroepen en eiste dat zij zich tot hem zouden wenden alvorens in dit gebied hulpacties te ondernemen. Dit dreigement kwam tegelijk met berichten dat duizenden mensen direct of indirect door de burgeroorlog honger leden.

COUPPOGING VERIJDELD

Troepen die trouw bleven aan het militaire bewind van kapitein Valentine E.M. Strasser verijdelden een kennelijke couppoging in de nacht van 2 op 3 oktober. Volgens militaire bronnen werden zes officieren, onder wie zeker één majoor, en verscheidene burgers gearresteerd en in de centrale gevangenis opgesloten Een zevende officier werd op 3 oktober aangehouden

Diplomatieke bionnen maakten melding van aanhoudend zwaar kanonvuur in de vroege ochtend van 3 oktober in de hoofdstad Freetown uit de richting van het militaire hoofdkwartier aan de westrand van de stad. Halverwege de morgen werd bericht dat de stad rustig was. hoewel de weg naar de gevangenis werd geblokkeerd en de miiitaire bewaking in de buurt werd versterkt.

Eveneens op 3 oktober werd bericht dat er rond de stad Bo in het zuidoosten van Sierra Leone voor de derde dag werd gevochten. Daar zouden volgens militaire bronnen Zuidafrikaanse huurlingen regeringstroepen helpen bij het heroveren van vier dorpen die eind september in handen gevallen waren van het RUF (ziehierboven).

(Vor.ber.pag. 486/3 e.v.-1995)

SWAZILAND

AANHOUDENDE ARBEIDSONRUST

Op 9 juli 1995 maakte de Federatie van Vakverenigingen van Swaziland (Swaziland Federation of Trade Unions, SFTU) bekend dat er op 17 juli een landelijke staking zou worden gehouden om kracht bij te zetten aan een lijst met 27 eisen. Deze staking was bedoeld als een herhaling van die van maart. toen de SFTU de grootste staking van de laatste tijd had uitgeroepen (zie pag. 572/1-'95). Op 16 juli werd de staking echter afgelast, nadat de regering haar bevoegdheden om tegen stakingen op te treden had uitgebreid.

Op 11 juli had het House of Assembly wijzigingen in de Wet op de Arbeidsverhoudingen goedgekeurd Hierbij werden gevangenisstraffen en geldboetes ingevoerd voor vakcentrales (en hun functionarissen). als zij opriepen tot bijeenkomsten die werkonderbrekingen tot gevolg zouden hebben. De vakbonden zouden voorts overleg moeten plegen met de regering alvorens een aanvraag voor het lidmaatschap van een internationale organisatie in te dienen. De regering had gesuggereerd dat de SFTU onder invloed stond van buitenlandse organisaties.

KABINETSWIJZIGING

Bij een beperkte kabinetswijziging op 4 oktober wisselden Arthur Khoza en Solomon Dlamini van portefeuille. Daardoor werd Khoza minister van buitenlandse zaken en Dlamini minister van onderwijs.

(Vor.ber.pag. 571/3 e.v.-1995)

AFRIKA

TUNESIË

KABINETSIYIJZIGING

Op 1 september 1995 wijzigde premier Hamed Karoui zijn regering op een paar plaatsen. Hierbij werden in het economische team twee nieuwelingen benoemd op de volgende posten:

Economische ontwikkeling - Tawfik Baccar; staatssecretaris toegevoegd aan de minister van financien verantwoordelijk voor de begroting - Mounir Jaidene.

ARRESTATIE OPPOSITIELEIDER

Mohammed Moada, de leider van de voornaamste oppositiepartij, de Mouvement des démocrates socialistes (MDS), werd op 9 oktober gearresteerd op beschuldiging van het onderhouden van ,,geheime en compromitterende betrekkingen met een vreemde staat". Functionarissen benadrukten dat er geen verband bestond tussen de detentie van Moada en zijn open brief aan president Zine al-Abidine Ben Ali van 8 oktober. In deze brief had hij kritiek geleverd op het ontbreken van politieke vrijheid in Tunesië.

(Vor.ber.pag. 572/1/2-1995)

ZIMBABWE

BEGROTINGVOOR 1995-1996

Op 27 juli 1993 maakte minister van financiën Ariston Chambati de begroting voor 1995-1996 bekend. Hij waarschu de dat de geloofwaardigheid ervan afhankelijk was van ,,een grote mate van politieke wil en belastingdiscipline".

Chambati ging uitvoerig in op de lopende uitgaven en kapitaaluitgaven van Z$ 22,574 mrd en de geschatte inkomsten van Z$ 18.3 mrd ($1 = Z$ 8.8235 op 28 juli 1995). Volgens berekeningen bedroeg het verwachte tekort van Z$ 4.274 mrd 6,7 procent van het bruto binnenlands produkt (BBP) tegenover 13,4 procent in 1994-1995. Chambati verklaarde dat het tekort zou worden gefinancierd met ZS 300 mln aan netto inkomsten uit het buitenland en Z$ 4 mrd in de vorm van internationale subsidies. Aangezien de inflatie 19,9 procent bedroeg, betekende de stijging van de lopende uitgaven met 11 procent in feite een vermindering van de overheidsuitgaven. Met ingang van augustus zou de omzetbelasting op de meeste goederen en diensten worden verhoogd van 12.5 tot 15 procent.

Volgens Chambati was de verwachting dat de economische groei zou afnemen van 5,2 procent in 1994 naar 1 à 2 procent in 1995. Dit was hoofdzakelijk het gevolg van de droogte (zie onder AFRIKA ALGEMEEN) en de negatieve effecten ervan op de landbouw en de industrie

NIECW ECONOMISCH ORGAAN

Op 9 augustus benoemde president Robert Mugabe de staatsminister in het bureau van de president, Cephas Msipa, tot hoofd van een nieuw orgaan. Dit moest contacten leggen met grote bedrijven om ervoor te zorgen dat inheemse zakenlieden een grotere rol zouden spelen in de economie. Deze maatregel werd beschouwd als een reactie op de groeiende vijandigheid van de zwarte bevolking ten opzichte van de voortdurende blanke overheersing van de economie.

INKRIMPING STRIJDKRACHTEN

Op 7 augustus berichtte de minister van defensie, Moven Mahachi, dat het leger halverwege een reorganisatieperiode van drie jaar (zie pag. 203/3-'94) was ingekrompen van 51.000 tot 41.000 man en op weg was zijn sterkte terug te brengen tot 40.000.

VERKIEZING ZANU-PF-PARLEMENTSLID ONGELDIG VERKLAARD

Beschuldigingen van oppositiepartijen en mensenrechtenorganisaties, dat er sprake was geweest van verkiezingsfraude bij de in april gehouden algemene verkiezingen (zie pag. 572/2/3-'95), namen in augustus toe. Dit gebeurde nadat een rechter in Harare op 10 augustus had vastgesteld dat er onregelmatigheden hadden plaatsgevonden bij de verkiezing van de kandidaat voor het Zimbabwe African National Union - Patriotic Front (ZANU-PF) in het kiesdistrict Harare-Zuid. De rechtbank verklaarde bijgevolg de uitslag van nul en gener waarde.

Bij deze verkiezingen. waarvoor de oppositie in 55 kiesdistricten geen kandidaten had gesteld. had ZANU-PF 118 van de 120 zetels behaald

AANVAL VAN MUGABE OP HOMOSEKSCELEN

Op 1 augustus trok president Mugabe bij de opening van de Internationale Boekenbeurs van Zimbabwe, die vrijheid van meningsuiting tot thema had, fel van leer tegen homoseksuelen.
Mugabe, wiens uitlatingen volgden op de uitsluiting van Homo's en Lesbiennes van Zimbabwe (GALZ) van de beurs, vergeleek homoseksuelen met drugsverslaafden en zei dat zij geen rechten hadden.

Op 11 augustus deed Mugabe een nieuwe aanval op homoseksuelen en spoorde hij de bevolking aan mensen ,,die zich als homoseksuelen gedragen" aan tc houder, Op 18 augustus reageerde Ce president woedend op internationale veroordelingen van zijn opvatting en beweerde hij dat homoseksualiteit nooit ofte nimmer geaccepteerd (zou) worden in Zimbabwe

IMF-LENINGEN NIET VERLENGD

Op 14 september maakte het IMF bekend dat de leningen ter ondersteuning van de betalingsbalans voor zes maanden niet werden verlengd, kennelijk nadat de regering er niet in was geslaagd de uitgaven voldoende te beperken. Het ministerie van financiën bevestigde dat het land onder een ,,schaduwprogramma" was geplaatst, waarbij het beheer van de economie tot eind maart 1996 onder toezicht stond. Afspraken voor drie jaar voor een totaal van 315,2 mln SDRs. onder de verlengde Fondsfaciliteit (EFF) en de uitgebreide structurele aanpassingsfaciliteit (ESAF), waren op 10 september afgelopen.

MINISTER VAN FINANCIËN OVERLEDEN

Minister van financiën Ariston Chambati overleed op 7 oktober. Chambati, een gerespecteerd politicus die het vertrouwen van de zakenwereld genoot, was in april op deze post benoemd (zie pag. 573/1-'95). Zijn dood verzwakte het economisch team van de regering

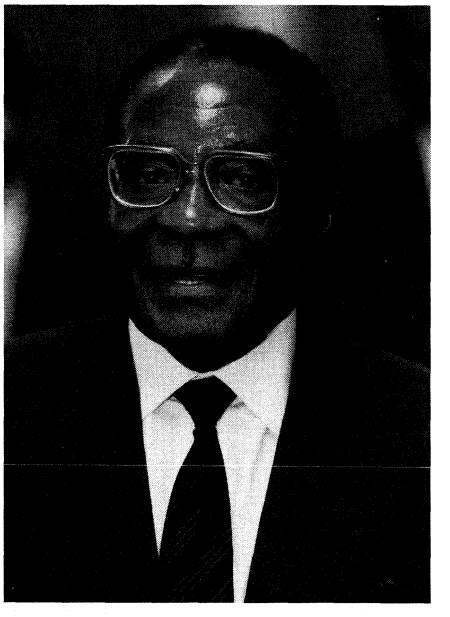

De president van Zimbabwe, Robert Gabriel Mugabe.

Ds. Ndabaningi Sithole (archieffoto), de gearresteerde Zimbabwaanse oppcsitieleider.

ernstig op een moment dat het IMF het beheer van de economie onder toezicht had geplaatst (zie hierboven). Voorlopig werd geen opvolger van Chambati benoemd.

VERMEEND COUPKOMPLOT. ARRESTATIE SITHOLE

Op 13 oktober werd ds. Ndabaningi Sithole, leider van de oppositionele Zimbabwe African National Union (ZANU) - Ndonga, gearresteerd en vervolgens beschuldigd van een samenzwering met het doel president Robert Mugabe te vermoorden en de regering omver te werpen.

Op 8 oktober had de politie onthuld dat zij drie mannen had gearresteerd in verband met een vermeend komplot om Mugabe te vermoorden. Alle drie verdachten waren naar verluidt lid van Chimwenje, een gewapende dissidente groepering die bases had in gebieden van Mozambique welke werden beheerst door het Mozambikaans Nationaal Verzet (MNR of Renaino).

Op 16 oktober verscheen Sithole, wiens vrijlating tegen borgtocht was geweigerd, voor de rechtbank. Hij ontkende de beschuldigingen en benadrukte dat hij geen banden met Chimwenje had.

Zijn echtgenote Vesta wees de beschuldigingen als ..verzonnen" van de hand en verklaarde dat Mugabe ..een persoonlijke bloedwraak" tegen haar man koesterde. De rivaliteit tussen beide mannen dateerde van 1963 toen zij wedijverden om het leiderschap van de in dat jaar gevormde ZANU (zie pag. 46311-'64).
Sommige cominentatoren waren van mening dat de aanklachten tegen Sithole onderdeel vormden van een campagne om potentiele kandidaten in diskrediet te brengen in de aanloop naar de presidentsverkiezingen die begin 1996 op het programma stonden.

(Vor.ber.pag. 572/2 e.v.-1995)

ALGEMEEN

VOORUITGANG PALESTIJNS-ISRAËLISCHE ONDERHANDELINGEN. VERKLARING VAN TABA. ANDERE ONTWIKKELINGEN

In juli en augustus 1995 trachtten Israëlische en Palestijnse onderhandelaars een akkoord te bereiken (algemeen bekend als ,,Oslo B") over de tenuitvoerlegging van de volgende fase van de overeenkomst met betrekking tot Palestijns zelfbestuur. Ondanks intensieve besprekingen over het akkoord, die slechts kort werden onderbroken door de controverse over zelfmoordaanslagen op Israëlische burgerdoelen (zie hieronder), was er begin september nog geen volledige overeenkomst bereikt.

In mei hadden Israël en het Palestijns Nationaal Gezag (PNA) zich verplicht om vóór 1 juli een akkoord te bereiken (zie pag. 578/3-'95). Toen beide zijden hier voor die datum niet in slaagden (zie pag. 579/3-'95), stelden functionarissen op 4 juli een nieuwe streefdatum vast en wel 25 juli.

Op 16 juli begonnen circa 120 Palestijnse en Israëlische functionarissen aan een intensieve onderhandelingsronde in het noorden van Israël. PNA- en PLO-voorzitter Yasser Arafat en de Israëlische minister van buitenlandse zaken. Shimon Peres, ontmoetten elkaar op 19 juli in de Egyptische stad Alexandrië. in een poging om het tempo van de onderhandelingen op te voeren. Op 23 juli moesten beide partijen toegeven dat de 25 juli-limiet niet zou worden gehaald.

De onderhandelingen werden op 24 juli opgeschort na een zelfmoordaanslag op een bus in Tel Aviv (zie hieronder). De besprekingen werden op 30 juli hervat in Taba, een Egyptische badplaats aan de Rode Zee.

Verklaring van Taba

Arafat en Peres namen van 7-9 augustus deel aan de onderhandelingen in Taba en bereikten een interimovereenkomst, die op 11 augustus werd geparafeerd. Deze interimovereenkomst, de zogeheten Verklaring van Taba, voorzag in rechtstreekse Palestijnse verkiezingen voor een uitvoerende en wetgevende raad (en apart daarvan voor een president/voorzitter van deze raad) en in de overdracht van een groot deel van het civiele gezag van Israëlische in Palestijnse handen. Het meest omstreden onderdeel van de overeenkoinst had betrekking op de hergroepering van de Israëlische strijdkrachten op de Westelijke Jordaanoever en voorzag in een controversieel en gecompliceerd gefaseerd terugtrekkingsproces.

De Financial Times van 14 augustus berichtte dat de Westoever krachtens de bepalingen van de interimovereenkomst gedurende ,,fase twee", die zou leiden tot onderhandelingen over een ,,definitievestatus" (die op zijn vroegst pas medio 1997 zouden beginnen)...een lappendeken van Palestijnse kantons" zou worden. De overeenkomst voorzag in de vorming van vier ,,gebieds"-categorieën op de Westoever:

Gebied A omvatte zes van de zeven belangrijkste steden op de Westoever (Jenin, Tulkarm, Nablus. Qalqiliya, Ramallah en Bethlehem, maar niet Hebron), die onmiddellijk onder het civiele en militaire bestuur van het PNA zouden worden geplaatst.

Gebied B omvatte het merendeel van de 460 Palestijnse dorpen op de Westoever. Het civiele

De bijeenkomst van het uitvoerend comité van de PLO in Tunis op 14 en 15 augustus 1995 werd onder meer bijgewoond door Yasser Abd Ar-Rabbuh (l.) en Mahmoud Abbas (Abu Mazan).

gezag over de dorpen zou onmiddellijk worden overgedragen aan het PNA, maar Israël zou de controle over de algehele veiligheid houden.

Gebied C omvatte het grootste gedeelte van het schaars bevolkte achterland. Israël zou medio 1996 beginnen met het terugtrekken van zijn troepen uit deze gebieden. en dit proces zou op zijn vroegst in juli 1997 zijn voltooid.

Gebied D omvatte de 144 Israelische nederzettingen op de Westoever, alsmede Israëls militaire installaties aldaar. Israël zou tot aan het einde van de besprekingen over de ,,definitieve status", gepland voor mei 1999, de volledige controle over deze gebieden houden.

De interimovereenkomst werd op 13 augustus goedgekeurd door het Israëlische kabinet met 15 stemmen voor, één stem tegen en twee onthoudingen.

Gonen Segev, de minister van energie en infrastructuur; stemde tegen de overeenkomst, terwijl Ehud Barak. de minister van binnenlandse zaken, en Shimon Shetreet, de minister van wetenschap en technologie en van religieuze zaken, zich van stemming onthielden. Peres deelde het kabinet mee dat de overeenkomst ., hetvolgende in Israelische handen liet: 73 procent van de grond van de gebieden, 97 procent van de veiligheid en 80 procent van het water".

Het uitvoerend comité van de PLO kwam op 14 en 15 augustus in Tunis bijeen om de overeenkomst te bespreken.

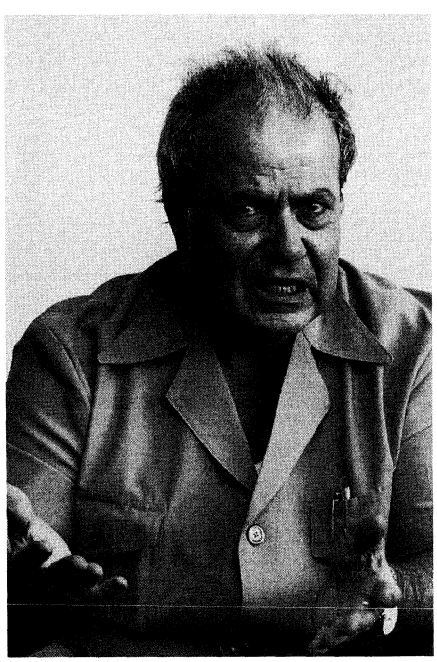

PLO-functionaris Farouk Kaddoumi drong er tijdens een persconferentie in Amman op 14 augustus 1993 op aan de vredesonderhandelingen met Israël te staken. Hij boycotte de bijeenkomst van het uitvoerend comité van de PLO die dag in Tunis.

Op 27 augustus 1995 tekenden Israël en de PLO in Cairo een protocol inzake de overdracht van acht bestuursbevoegdheden op de Westelijke Jordaanoever. De Palestijnse onderhandelaar Jamil Tarifi (r.)wisselt documenten uit met zijn Israëlische collega Oren Shahor (l.),terwijl de Egyptische onderminister van buitenlandse zaken Badr Hamam (m.)applaudisseert.

Naar verluidt waren slechts 10 van de 18 leden aanwezig. Er werd niet gestemd, maar berichten wezen erop dat enkele leden zich verzetten tegen de concessies die Arafat had gedaan met betrekking tot de hergroepering van de Israëlische strijdkrachten.

Sommige Palestijnse critici van het akkoord betoogden dat het hierdoor voor het PNA praktisch onmogelijk werd gemaakt om de Westoever als één enkele territoriale eenheid te besturen.

Farouk Kaddoumi. een van de felste critici van Arafat, boycotte de vergadering van het uitvoerend comité. In plaats daarvan gaf hij in Jordanië een ,,Blauwdruk voor een Nationaal Overgangsprogramma" uit, waarin hij zich resoluut tegen de Verklaring van Taba kantte. De overeenkomst werd ook fel verworpen door de zogeheten ,,rejectionistische" Palestijnse facties en door de Syrische regering.

Met het paraferen van de Verklaring van Taba bleven er nog een aantal struikelblokken over die het ondertekenen van ,,Oslo B" konden verhinderen: de kwestie Hebron (waar ongeveer 450 joodse kolonisten tussen 100.000 Palestijnen woonden), de deelname van Palestijnen uit Oost-Jeruzalem aan de Palestijnse verkiezingen en de verdeling van de schaarse watervoorraden.

Op 24 augustus kwamen beide zijden naar verluidt overeen om de waterkwestie terzijde te schuiven tot aan de onderhandelingen over de ,,definitieve status".

Op 27 augustus tekenden Israël en de PLO in Cairo een protocol op grond waarvan uiteindelijk acht bestuursbevoegdheden aan de Palestijnen op de Westoever zouden worden overgedragen.

Het protocol, dat voor de PLO werd ondertekend door Jamil Tarifi en voor Israël door Oren Shahor, voorzag in de bestuursoverdracht op de volgende gebieden: arbeid. handel en industrie, gas en benzine, verzekeringen, postale diensten, statistiek en volkstelling. landbouw, en lokaal bestuur. In een toespraak ter gelegenheid van de ondertekeningsplechtigheid zei Shahor dat ,,deovereenkomst in de komende weken volledig ten uitvoer zal worden gebracht".

Economische zaken

De *Financial* Times van 28 juli berichtte dat het Palestijnse Monetaire Gezag, de centrale bank van Palestina in oprichting, was begonnen met het verlenen van vergunningen aan, het inspecteren van en het toezicht houden op handelsbanken die opereerden in de Gazastrook en Jericho.

Dit werd in het bericht omschreven als de eerste poging van de Palestijnen om invloed uit te oefenen op het monetaire beleid. Gesteld werd dat het ,,een concrete stap" voorstelde in de vestiging van een Palestijnse staat.

ZELFMOORDAANSLAGEN IN ISRAEL. ANDERE VEILIGHEIDSKWESTIES

Een zelfmoordaanslag op een volle forensenbus in Ramat Gan, een buitenwijk van Tel Aviv, resulteerde op 24 juli in de dood van zes Israëlische burgers. Nog eens 30 Israëli's raakten bij de aanslag gewond. De laatste zelfmoordaan-

slag had in januari plaatsgevonden in Netanya, waarbij terroristen van de Islamitische Jihad 21 Israëli's hadden gedood (zie pag. 285/2-'95).

Op 1 augustus werd de verantwoordelijkheid voor de aanslag opgeëist door een tamelijk onbekende Palestijnse factie. Hezbollah Palestina; in een verklaring die in Beiroet werd uitgegeven. Israelische functionarissen beweerden echter dat de aanslag was uitgevoerd door Harnas, de belangrijkste islamitische ,,rejectionistische" factie.

Zowel de Israelische regering als de gematigde Palestijnse leiders veroordeelden de aanslag en beloofden plechtig dat ze de vredesonderhandelingen na een korte onderbreking in \,erband met het begra\-en van de doden zouden voortzetten. Likoed en andere Israëlische oppositiepartijen riepen in reactie op de aanslag echter op tot het beëindigen van de vredesonderhandelingen.

Een lid van de Izz al-Din Qassam-bataljons (de militaire vleugel van Hamas) voerde op 21 augustus een zelfmoordaanslag uit op een bus in West-Jeruzalem, waarbij vijf Israëli's werden gedood en 107 gewonden vielen. De Israëlische regering en de gematigde Palestijnse leiders veroordeelden de aanslag, maar beloofden wederom plechtig door te gaan met de vredesonderhandelingen.

Kort na de bomaanslag grendelde Israël het Palestijnse autonome gebied rond Jericho af. waar zich drie Hamas-leden die bij de bomaanslag waren betrokken zouden schuilhouden. Op 24 augustus eiste Israël dat de Palestijnse autoriteiten in Jericho de verdachten zouden uitleveren, maar het PNA weigerde dit; het beweerde dat het reeds twee van hen had veroordeeld tot gevangenisstraffen vanwege anti-PNA activiteiten en dat de derde man onvindbaar was. De impasse duurde tot 30 augustus, toen Israël uiteindelijk de afgrendeling van Jericho ophief.

Op 23 augustus had Israël bekend gemaakt dat het een in Nablus gevestigde cel van 30 Hamas-activisten had opgespoord en gearresteerd. Deze zou verantwoordelijk zijn voor de twee zelfmoordaanslagen. Twee mannen die als ,.bendeleiders" werden omschreven (Abdel Nasser Shaker Issa en Hatem Ismail) waren al voor de bomaanslag van 21 augustus gearresteerd, maar hadden pas na dc aanslag bekend dat zij iets met de bende te maken hadden. Hierdoor laaide in Israël een debat op over ondervragingstechnieken. Veel hoge functionarissen voerden aan dat de aanslag van 21 augustus voorkomen had kunnen worden, als de veiligheidsdiensten krachtiger methoden hadden mogen gebruiken om informatie van de verdachten los te krijgen.

Issa en Ismail waren naar verluidt getraind door een militaire expert van Hamas, Yahva Ayyesh (ook bekend als ,,de ingenieur") Op 24 augustus gaf Arafat opdracht tot de jacht op Ayyesh, en tijdens deze actie arresteerde de Palestijnse politie ten minste 30 Haniasleden in de Gazastrook op 28 en 29 augustus. Op 18 augustus had de Palestijnse politie drie Hamas-activisten in Gaza gearresteerd met behulp van door Israël verstrekte informatie.

Op 25 augustus doodde een Israëlische undercover-eenheid twee Hamas-leden in Hebron op de Westoever. Volgens Israël zouden de mannen (Ibrahim al-Qawasmi en Nader Shehadeh) leden zijn van een cel die betrokken was bij de bomaanslag van 21 augustus.

Op 27 augustus arresteerden Israëlische veiligheiastroepen een aantal Hamas-leden op de Westoever en in Oost-Jeruzalem. Volgens een verklaring van de politie ,,verijdelden de arrestaties plannen voor de uitvoering van een reeks van moordzuchtige aanslagen".

Op 4 juli werden twee Israëlische tieners doodgeschoten in het natuurreservaat Wadi Qelt op de Westoever. Volgens een telefoontje naar het persbureau Associated *Press* zou de aanslag zijn uitgevoerd door het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina (PFLP).

SLUITINGSBEVEL VOOR PALESTIJNSE BUREAUS

Op 27 augustus tekende de Israëlische minister van politie, Moshe Shahal, een bevel om drie Palestijnse bureaus in Oost-Jeruzalem te sluiten.

Het bevel gaf het Palestijnse ,.ministerie van statistiek", het ,.ministerie van gezondheid" en de ,,omroepautoriteit" vier dagen de tijd om hun kantoren te sluiten. Israelische functionarissen hadden al eerder gewaarschuwd dat ze ..stappen (zouden) ondernemen" tegen het ..Oriënt House". het PNA-hoofdkwartier in Oost-Jeruzalem.

PRO-PNA SPLINTERGROEP VAN HAMAS GEVORMD

Op 13 augustus scheidde een groep activisten zich af van Harnas en richtte een nieuwe organisatie op (Al Massar, Het Pad), die van geweld afzag en de Beginselverklaring van Israël en de PLO uit 1993 erkende. De organisatie werd onmiddellijk door het PNA erkend.

De *Independent* van 14 augustus berichtte dat Israëlische analisten vermoedden dat de nieuwe groep een ..Arafat façade" was. opgezet om de wettigheid van het PNA te versterken en verdeeldheid te zaaien onder de islamitische oppositie. Secretaris-generaal van de groepering was Mahmoud Abu Dan. een functionaris van de Palestijnse inlichtingendienst.

CAMPAGNE VAN BURGERLIJKE ONGEHOORZAAMHEID DOOR JOODSE KOLONISTEN

In juli en augustus voerden joodse kolonisten een campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid tegen de verdere tenuitvoerlegging van het vredesakkoord tussen Israël en de PLO.

De campagne werd aangevoerd door een groepering met de naam Zu Artzenu (,,dit is ons land"), die wegversperringen en de stichting van nieuwe, geimproviseerde nederzettingen op Arabische grond organiseerde. De acties van de kolonisten kregen extra kracht toen een groep van 15 invloedrijke zionistische rabbijnen op 12 juli bepaalde dat er een bijbels verbod was op de ontruiming van Israëlische legerbases op de Westoever Ze riepen Israëli-

Israelische politiemannen slepen een Israelische kolonist op 30 juli 1993 weg van een heuveltop bij het Palestijnse dorp El Khader, waar kolonisten waren begonnen met de bouw van een iliegale nederzetting

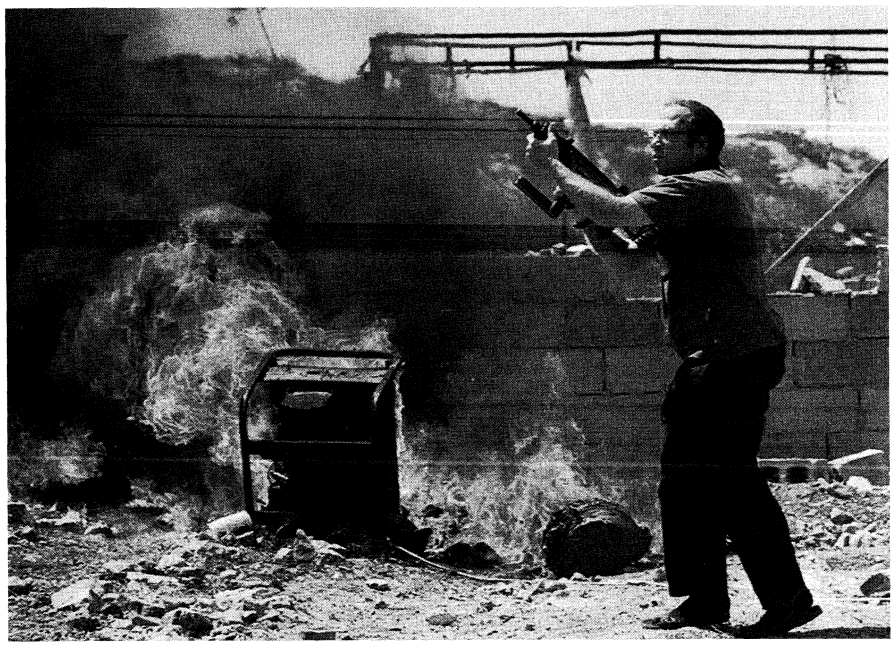

Een joodse kolonist vuurt op 13 augustus 1995 in de lucht bij de nederzetting Beit El. Bij de confrontatie tussen joodse kolonisten en Palestijnen, die een geïmproviseerde joodse nederzetting bij het dorp Dura al-Qar trachtten te slopen. werd een 23jarige Palestijn door kolonisten doodgeschoten.

sche soldaten op om geen gehoor te geven aan bevelen om bases over te dragen aan het Palestijnse gezag.

In een aantal gevallen eindigden de acties van de kolonisten in botsingen met de Israëlische politie en veiligheidstroepen, waarbij vele kolonisten werden gearresteerd. en in confrontaties met Arabieren. Op 13 augustus schoten kolonisten die bezig waren met de bezetting van Arabisch land op heuveltoppen in de buurt van Beit El, een van de Palestijnen dood die hun geimproviseerde nederzetting trachtten te vernietigen.

ISRAELISCH-SYRISCHE ONDERHANDELINGEN

In juli en augustus werd geen melding gemaakt van vooruitgang bij de Israëlisch-Syrische onderhandelingen over vrede in het Midden-Oosten. De Israëlische en Syrische stafchefs hadden elkaar eind juni in Washington ontmoet voor besprekingen over veiligheidsmaatregelen (zie pag. 577/3 e.v.-'93).

Begin juli bracht Denis Ross, de speciale Amerikaanse coördinator voor vredesbesprekingen over het Midden-Oosten, een bezoek aan Syrië en Israël, maar hij slaagde niet in zijn pogingen om een nieuwe ronde van besprekingen te arrangeren. Volgens berichten zouden de besprekingen zijn opgeschort vanwege meningsverschillen over veiligheidsmaatregelen op de Golanhoogte in het geval van een terugtrekking van de Israëlische troepen. De Syriërs hadden Ross naar verluidt meegedeeld dat zij de besprekingen op het niveau van militaire experts niet zouden hervatten, totdat Israël zijn eis met betrekking tot de vestiging van een waarschuwingspost op de Golanhoogte zou intrekken. Syrie voerde aan dat de vestiging van door Israëli's bemande posten een inbreuk op de Syrische soevereiniteit zou inhouden.

Op 26 juli verwierp de Knesset, het Israëlische parlement, een wetsvoorstel, dat elk besluit om een deel van de Golanhoogten aan Syrië terug te geven afhankelijk zou maken van de steun van 70 van de 120 leden van de Knesset of van een meerderheid bij een nationaal referendum. Het voorstel werd bij staking van 59 tegen 59 stemmen verworpen.

In wat wijd en zijd als een ongebruikelijke stap werd beschouwd, zou de Amerikaanse ambassadeur in Israël, Martin Indyck, naar verluidt vóór de stemming over de Golanhoogten een ontmoeting met leden van de Israëlische oppositie hebben gehad. teneinde tegen het ~vets-voorstel te lobbyen.

De *Middle East* Economie Digest van 11 augustus berichtte dat Rabin op 30 juli tegenzijn ministers had gezegd dat ,.hijbetwijfelde of er voor de volgende algemene verkiezingen in Israël een vredesakkoord met Syrië kon worden gesloten". Deze verkiezingen zouden vóór november 1996 moeten plaatsvinden.

ONDERTEKENING ISRAËLISCH-PALESTIJNS INTERIMAKKOORD "OSLO B"

Na maanden van intensieve onderhandelingen tekenden Israël en de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO)op 28 september ten slotte een interimakkoord dat voorzag in de uitbreiding van het Palestijnse zelfbestuur op de bezette Westelijke Jordaanoever.

Volgens het tijdschema dat in de Israëlisch-Palestijnse Beginselverklaring van september 1993 was vastgelegd (zie pag. 787/1 e.v.-'93). had dit akkoord voor juli 1994 getekend moeten zijn. De twee partijen waren er niet in geslaagd om deze limiet te halen, toen talrijke andere limieten die naderhand in onderling overleg overeen waren gekomen. Hun werkelijke meningsverschillen over fundamentele kwesties waren door een reeks van externe crises (waaronder terroristische acties van Palestijnse tegenstanders van een vredesakkoord) en een buitensporig scherpe manier van onderhandelen op de spits gedreven.

Het akkoord, algemeen bekend als ,,Oslo B", voorzag in de uitbreiding van het bestuur van het Palestijnse Nationale Gezag (PNA), dat sinds mei 1994 beperkt was tot de Gazastrook en de stad Jericho op de Westoever (zie pag. 499/3 e.v.-'94). Dit bestuur zou binnen zes maanden worden uitgebreid tot zes andere belangrijke steden op de Westoever (zij het met slechts gedeeltelijk PNA-gezag in Hebron), terwijl het PNA-bestuur zich eind 1997 zou uitstrekken over het grootste deel van de door Israël tijdens de Arabisch-Israëlische oorlog van 1967 bezette Westoever.

Ondertekening akkoord

Het akkoord werd op 24 september in de Egyptische badplaats Taba geparafeerd door PLO-voorzitter Yasser Arafat en de Israëlische minister van buitenlandse zaken, Shimon Peres.

Gedurende de hele maand september hadden Arafat en Peres en hun respectieve onderhandelingsteams intensief onderhandeld. Het belangrijkste struikelblok bleek de reikwijdte van het Palestijnse bestuur in de stad Hebron te zijn, ofschoon ook andere kwesties pas op het laatste moment werden opgelost. Slechts enkele uren voor de paraferingsplechtigheid was Arafat nog woedend weggelopen uit een vergadering met Peres. Egyptische en Amerikaanse functionarissen hadden hem echter weten over te halen om weer terug te keren naar de onderhandelingstafel.

Het akkoord werd op 23 september goedgekeurd door het PNA, op 26 september door het uitvoerend comité van de PLO en op 27 september dooi-liet Israëlische kabinet.

Het akkoord werd op 28 september in Washington formeel ondertekend door Peres en Mahmoud Abbas (Abu Mazan), lid van het uitvoerend comité van de PLO.

Op 28 september 1995 werd het interimalikoord tussen Israël en de PLO over de uitbreiding van het Palestijnse zelfbestuur op de Westelijke Jordaanoever in Washington ondertekend. De Israelische premier Yitzhak Rabin (2de v.l.) en PLO-leider Yasser Arafat (r.)zetten hun handtekening op de kaarten waarop de terugtrekking van de Israëlische troepen is weergegeven. In het midden (v.l.n.r.) kijken de Egyptische president Hosni Mubarak. de Amerikaanse president Bill Clinton en de Jordaanse koning Hoessein toe.

Het akkoord werd vervolgens bekrachtigd door Arafat, de Israëlische premier Yitzhak Rabin, de Amerikaanse president Bill Clinton, de Egyptische president Mohammed Hosni Mubarak, koning Hoessein van Jordanië, de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher, de Russische minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew, de Spaanse premier en voorzitter van de Raad van de Europese Unie (EU) Felipe Gonzalez Marquez, en de Noorse minister van buitenlandse zaken Bjoern Tore Godal. Bij de plechtigheid waren onder meer ook de Japanse minister van buitenlandse zaken Yohei Kono en de Egyptische minister van buitenlandse zaken Amr Mohammed Moussa aanwezig.

In zijn toespraak tijdens de plechtigheid zei Arafat dat het akkoord ..de onomkeerbaarheid van het vredesproces" aantoonde. terwijl Rabin de PLO-leider u-aarschuwde dat de ..partners in de vredestichting" zich moesten ,.verenigen tegen de kwade doodsengelen van het terrorisme". aangezien er anders niets dan .,kleurenkiekjes en lege memento's" van de plechtigheid in Washington zou resten.

Het akkoord werd bekritiseerd door de regeringen van Syrië, Irak, Iran, Libië en Libanon, alsmede door Palestijnse ,,rejectionistische" facties, waaronder Hamas en de Islamitische Jihad. In een op 28 september uitgegeven verklaring noemde Hamas het akkoord ,,een even misvormd jong als hoofdstuk één (de Beginselverklaring van 1993)", en bestempelde het als ,,van nul en gener waarde". Op de Westoever waren de reacties ingehouden, hoewel er in Hebron op grote schaal gehoor werd gegeven aan Hamas' oproep van 28 september om een algemene staking te houden uit protest tegen het akkoord.

Het akkoord werd ook veroordeeld door de Likoed en andere rechtse oppositiepartijen en bewegingen in Israël. Waarnemers wezen er echter op dat Likoedleider Binyamin Netanyahu angstvallig vermeed te zeggen dat hij het akkoord zou verwerpen als zijn partij na de verkiezingen in 1996 aan de macht zou komen.

In plaats daarvan benadrukte hij dat Israël onder zijn leiderschap alle .,terroristen" genadeloos zou vervolgen. ook als dit zou inhouden dat het gebieden onder Palestijnse jurisdictie zou moeten betreden.

Bijzonderhedenvan het interimakkoord

De eerste fase van de terugtrekking van de Israëlische troepen van de Westoever zou 10 dagen na de ondertekeningsplechtigheid aanvangen en binnen zes maanden zijn voltooid. Israël zou zijn strijdkrachten gedurende de eerste fase van de hergroepering terugtrekken uit Jenin, Nablus, Tulkarm, Qalqilya, Ramallah en Bethlehem. Deze zes steden besloegen tezamen een oppervlakte van ongeveer 200 km2, ofwel minder dan 4 procent van de totale oppervlakte van de Westoever van 5.600 km2. De Palestijnen zouden de volledige controle krijgen over alle zes steden, in de zin dat de Palestijnse politie verantwoordelijk zou zijn voor de veiligheid, zoals dit reeds het geval was in Jericho en Gaza. Israëlische burgers en kolonisten zouden echter de garantie hebben dat ze zich vrij zouden kunnen bewegen.

Gedurende de eerste fase zouden de Palestijnen ook bestuurlijk gezag krijgen over 440 dorpen op de Westoever, alsmede de verantwoordelijkheid voor de openbare orde aldaar. Met 68 procent van de Palestijnse bevolking besloegen deze dorpen tezamen 23 procent van het grondgebied van de Westoever. Israël behield in deze dorpen het recht om naar eigen goeddunken militair in te grijpen. Israëlische troepen zouden ook de door joodse kolonisten gebruikte wegen op de Westoever blijven controleren. Geleidelijk aan zouden ongeveer 12.000 Palestijnse politie-agenten op de Westoever worden ingezet om toezicht te houden op de interne veiligheid en de openbare orde. De totale sterkte van deze politiemacht zou daarmee worden opgevoerd tot 30.000 man.

De Palestijnen zouden de gedeeltelijke controle over Hehron krijgen. Er zou tijdelijk een internationale troepenmacht in de stad aanwezig zijn. terwijl Israëlische troepen 415 joodse kolonisten zouden blijven beschermen. Waarnemers meenden dat het Israelische leger het volledige of gedeeltelijke gezag over maar liefst 30 procent van Hebrons grondgebied zou behouden om de veiligheid van de kolonisten te garanderen. Israël zou ook de controle behouden over de Al-Ibrahimi-moskee in Hebron. De verantwoordelijkheid voor andere religieuze plaatsen op de Westoever en in de Gazastrook zou worden overgedragen aan de Palestijnen. hoewel er speciale regelingen waren getroffen die de vrije toegang tot het graf van Rachel in Bethlehem en dat van Jozef in Nablus zouden waarborgen.

Het akkoord voorzag in de vrijlating in drie fasen van de 3.300 Palestijnen die in Israëlische gevangenissen werden vastgehouden. Ongeveer 1.100 gevangenen (onder wie vrouwen en bejaarden) zouden worden vrijgelaten nadat er in de Knesset een debat over het akkoord zou hebben plaatsgevonden; dit debat was gepland op 5 oktober. Nog eens 1.100 gevangenen zouden aan de vooravond van de Palestijnse verkiezingen worden vrijgelaten, en de rest ,,volgens regels die afzonderlijk zouden worden vastgesteld".

De Palestijnse verkiezingen zouden 22 dagen na het einde van de eerste fase. medio april 1996, plaatsvinden. Alle Palestijnen van 18 jaar of ouder die drie jaar of langer woonachtig waren op de Westoever of in de Gazastrook zouden aan de verkiezingen deel mogen nemen. Een delegatie die toezicht zou

houden op de verkiezingen zou worden samengesteld uit vertegenwoordigers van Canada, Egypte, Japan, Noorwegen, Rusland, Zuid-Afrika, de VS, de EU, de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC) en de Beweging van Niet-gebonden landen (NAM). Palestijnse inwoners van het Arabische Oost-Jeruzalem zouden volgens een speciale regeling aan de verkiezingen deel mogen nemen. Palestijnen uit Jeruzalem zouden zich verkiesbaar mogen stellen op voorwaarde dat ze over een tweede adres in Gaza of op de Westoever beschikten. De verkiezingen zouden worden gehouden voor een Palestijnse Raad van 82 leden en voor een ,,hoofd" of ,,president" van het uitvoerend orgaan van de Raad. De Raad zou verantwoordelijk zijn voor vrijwel alle facetten van het leven op de Westoever en in de Gazastrook. Israël zou echter gedurende de gehele interimperiode verantwoordelijk blijven voor de externe veiligheid en voor buitenlandse zaken.

De terugtrekking van Israëlische troepen uit andere dorpen, militaire locaties en omringende gebieden op de Westoever zou gelijktijdig met de installatie van de Palestijnse Raad beginnen en tegen juli 1997 zijn voltooid. Israël zou de controle houden over 10 procent van de Westoever (nederzettingen. militaire installaties en Oost-Jeruzalem), totdat er een volledige en definitieve oplossing zou zijn gevonden.

De kwestie van Jeruzalem. de joodse nederzettingen en de Palestijnse vluchtelingen zou worden geregeld tijdens ,,de besprekingen over de definitieve status", die niet later dan mei 1996 zouden beginnen. Voor mei 1999 zou er een definitief akkoord worden bereikt.

Het akkoord bevatte tevens de belofte dat de PLO binnen twee maanden na de installatie van de Palestijnse Raad de artikelen van het Palestijnse convenant waarin werd opgeroepen tot de vernietiging van Israël zou herroepen.

BEZOEK VAN SPAANSE EN JAPANSE PREMIERS AAN DE REGIO

Van 10-13 september bracht de Spaanse premier Felipe Gonzalez Marquez een bezoek aan het Midden-Oosten. Op zijn rondreis bezocht hij Israël, Gaza, Jordanië, Syrië en Libanon.

In zijn hoedanigheid van voorzitter van de EU-Raad kreeg Gonzalez de verzekering dat Syrische en Libanese functionarissen eind november een bijeenkomst in Barcelona zouden bijwonen. waarop zou worden gesproken over EU-hulp aan de Maghreb en het oostelijke Middellandse-Zeegebied en over plannen om in de regio een vrije markt te ontwikkelen. De bijeenkomst zou ook worden bijgewoond door Israëlische functionarissen. Voorheen hadden zowel Syrië als Libanon alle multilaterale bijeenkomsten die door Israëlische functionarissen werden bijgewoond, geboycot.

Van 12-18 september bracht de Japanse premier Tomiichi Murayama een met veel publiciteit omgeven bezoek aan het Midden-Oosten. Murayama bezocht Saoedi-Arabië, Egypte, Syrië, Israël en Jordanië (voor bijzonderheden van zijn bezoek aan Jordanië, zie onder JORDANIE). Hij bracht ook een bezoek aan Arafat in diens hoofdkwartier in Gaza.

Het was de eerste keer dat een Japanse premier zowel Syrië als Israël bezocht.

KNESSET GEEFT GOEDKELRING AAN .,OSLO B"-AKKOORD. VERDERE ONTWIKKELINGEN. PALESTIJNSE ZAKEN

Op 6 oktober gaf de Israëlische Knesset met 61 tegen 59 stemmen zijn goedkeuring aan het ,.Oslo B"-akkoord, waarover in de Egyptische plaats Taba onderhandelingen waren gevoerd en dat daarom bekend stond als het akkoord van Taba (ziehierboven).

Krachtens de Israëlische wet was goedkeuring van de Knesset niet verplicht. maar de stemming diende om de politieke steun voor het akkoord te bevestigen. Onder de tegenstemmers waren twee leden van de regerende Arbeiderspartij. Tijdens het debat hielden omstreeks 30.000 Israëlische tegenstanders van het akkoord een demonstratie voor de Knesset, waarbij zij in krachtige bewoordingen gestelde leuzen tegen premier Yitzhak Rabin riepen.

Overleg tussen **Peres** en **Arafat.** Verkiezingsdatum

Op 7 oktober had Yasser Arafat, leider van de PLO en voorzitter van het PNA, een ontmoeting met de Israëlische minister van buitenlandse zaken Shimon Peres bij de controlepost Erez in de Gazastrook om overleg te voeren over het tijdschema voor de terugtrekking van het Israëlische leger van de Westelijke Jordaanoever. Volgens Peres werd tijdens de ontmoeting ook overeengekomen dat de Palestijnse verkiezingen uiterlijk 22 januari 1996 zouden worden gehouden (om de vastenmaand Ramadan te vermijden).

Peres 7ei dat het Israëlische leger binnen 10 dagen in vier dorpen zou beginnen met het overdragen van civiele taken. Na een tweede ontmoeting tussen Peres en Arafat bij Erez op 15 oktober bevestigde Arafat niet dat er overeenstemming was bereikt over een verkiezingsdatum, maar verklaarde hij wel dat het PNA de verkiezingen ,,zo spoedig mogelijk" wilde houden en voorkomen dat deze zouden samenvallen met een Israëlische verkiezingscampagne.

Op 16 oktober maakte het PNA het volgende, recentelijk overeengekomen tijdschema voor de terugtrekking van het Israëlische leger bekend: Jenin en omgeving op 19 november; Tulkarem op 10 december; Nablus en Qalqilya op 17 december: Bethlehem op 20 december; en Ramallah op 31 december.

Vrijlating Palestijnse gevangenen

Op 10 oktober stelden de Israëlische autoriteiten 882 Palestijnse gevangenen in vrijheid, van wie ongeveer 380 waren veroordeeld wegens niet-politieke delicten. Politieke gevangenen moesten bij hun vrijlating een document ondertekenen waarin zij beloofden zich te zullen onthouden van ,:terreur en geweld".

Hoewel er krachtens het Oslo B-akkoord 27 vrouwelijke Palestijnse gevangenen zouden worden vrijgelaten. weigerden 22 van hen het document te ondertekenen of in vrijheid ge-

Op 10 oktober 1995 ontruimden Israëlische militairen hun basis in Salfit.

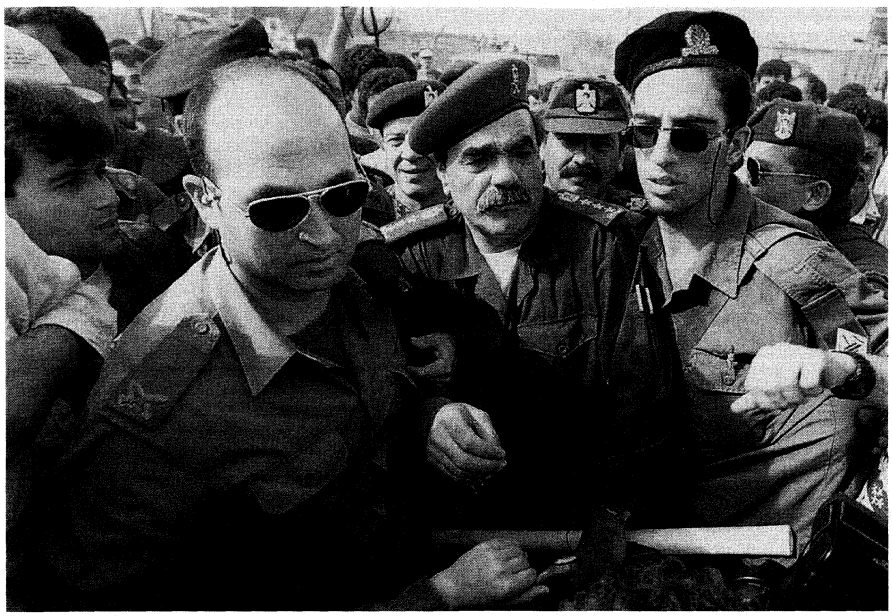

Op 25 oktober 1995 arriveerde een groep Palestijnse politieagenten in Jenin om voorbereidingen te treffen voor de overname van de civiele taken. In het midden generaal Ziad el-Atrash, de Palestijnse chef van het Districtscoördinatiehurcau.

steld te worden uit solidariteit met vier vrouwen uit deze groep die de Israëlische autoriteiten niet op vrije voeten wilden stellen. Ruim 4.000 Palestijnen bleven in gevangenschap.

Overdracht civiele taken. Voorbereidingen voor Israëlische terugtrekking uit Jenin

Op 10 oktober droeg het Israëlischeleger de civiele verantwoordelijkheid voor het dorp Salfit, ten westen van Nablus, over aan een PNA-vertegenwoordiger.

De volgende dag vond een overeenkomstige overdracht van bestuursgebouwen plaats in de dorpen Yatta (ten zuiden van Hebron) en Qabatyeh en Kharbatha (beide ten westen van Ramallah).

Op 25 oktober arriveerde een groep Palestijnse politieagenten in de stad Jenin in het noordelijk deel van de Westelijke Jordaanoever om voorbereidingen te treffen voor de overname van de veiligheidstaken in die stad. Omstreeks 1.000 leden van de PNA-veiligheidstroepen zouden aan het einde van het jaar in Jenin en omgeving posities innemen.

Rapport van Vrede Nu over nederzettingen op Westelijke Jordaanoever

Op 12 oktober leverde de Israëlische beweging Vrede Nu kritiek op de Israëlische regering. omdat deze op dat ogenblik ongeveer 6.000 nieuwe woningen voor Israëli's liet bouwen op de Westoever. Volgens Vrede Nu was dit het grootste aantal sinds het tijdperk van de rechtse Likoed-regering en waren er nog eens ongeveer 3.800 woningen gepland voor de regio Groot Jeruzalem. Het Israëlische ministerie van huisvesting betwistte de ciifers van Vrede Nu en noemde ze „onverantwoord".

Toenadering tussen PNA en Hamas

Op 13 oktober had Arafat op de Westelijke Jordaanoever een ontmoeting met 12 leiders van de Islamitische Verzetsbeweging Harnas. Op respectievelijke 8 en 16 oktober werden de Hamas-leiders Mahmoud al-Zahar en sjeik Ahmed Bahar door het PNA uit de gevangenis ontslagen (zie pag. 579/1/2-'95).

Verschillende stromingen binnen Harnas zouden overleg voeren over de oprichting van een politieke partij die zou moeten deelnemen aan de Palestijnse verkiezingen in 1996 (voor eerdere dialoog tussen PNA en Harnas. zie pag. 576/1-'95).

Ontwikkelingshulp voor het PNA

Op 18 en 19 oktober vond er in het kantoor van de Wereldbank in Parijs een ontmoeting plaats tussen PNA-vertegenwoordigers en vertegenwoordigers van donorlanden. Zij bespraken ontwikkelingsprojecten op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook voor de middellaange en lange termijn. De afgevaardigden van de donorlanden beloofden een aanvangskapitaal van $ 550 mln te verstrekken voor de financiering van projecten uit de door het PNA ingediende voorstellen, waarvan de kosten op meer dan $ 1,5 mrd werden geraamd.

Leider Islamitische Jihad vermoord

Op 26 oktober werd Fathi Shqaqi, secretaris-generaal van de „rejectionistische" Islamitische Jihad, vermoord in de Maltese hoofdstad Valletta. De Islamitische Jihad bevestigde pas twee dagen later het nieuws van zijn dood.

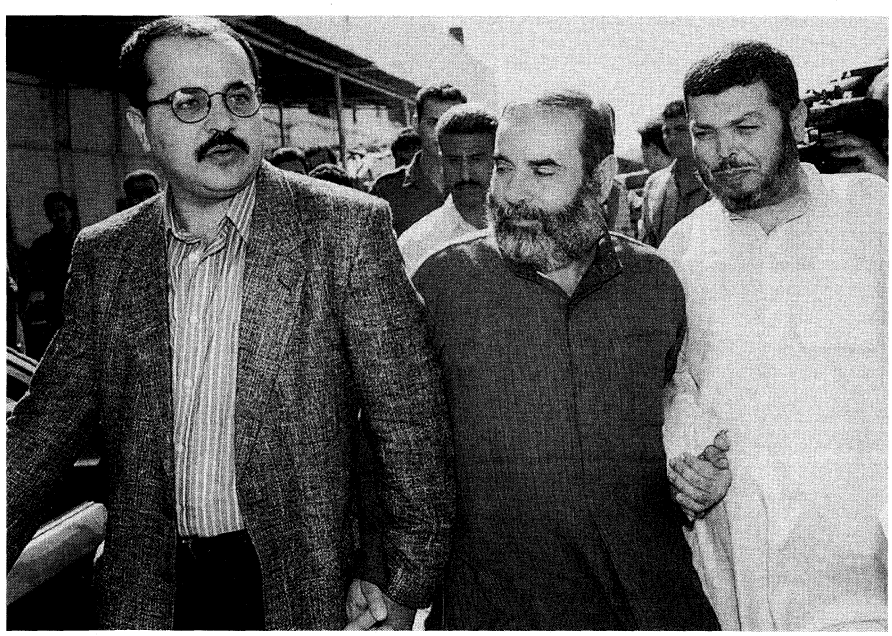

Hamas-leider sjeik Ahmed Bahar (m.)werd op 26 oktober door het PNA uit de gevangenis in Gazaontslagen.

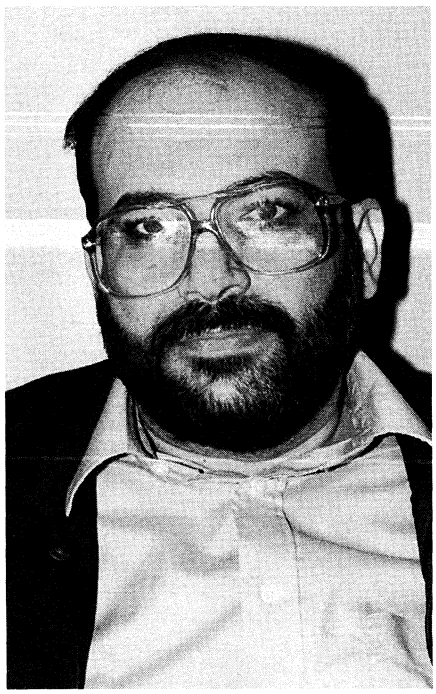

De op 26 oktober vermoorde secretaris-generaal van de Islamitische Jihad. Fathi Shqaqi (archieffoto).

Shqaqi werd vijf maal in het hoofd geschoten voor het hotel waar hij onder een valse identiteit verbleef. Tijdens een demonstratie in Gaza op 29 oktober beweerden aanhangers van de Islamitische Jihad dat de Israëlische geheime dienst, de Mossad. achter de moord zat. Dit werd ook algemeen verondersteld in artikelen in de Israëlische pers. Op 30 oktober maakte de Islamitische Jihad bekend dat Shqaqi zou worden opgevolgd door Ramadan Abdullah Shallah. een evenals Shqaqi in de Gazastrook geboren activist, die had meegewerkt aan de oprichting van de beweging.

CHRISTOPHER ONTMOET ASSAD. POSITIE VS

Op 30 oktober had de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher een ontmoeting met de Syrische president Hafez Assad. Christopher zou er bij Syrië op hebben aangedrongen het opgeschorte vredesoverleg met Israël te hervatten (zie hierboven).

Kritiek Rabin op verzet van Amerikaanse joden tegen vredesproces

Op 2 oktober zei Israëls premier Rabin dat de Amerikaanse joden ,,geen enkel moreel recht" hadden om te lobbyen tegen het vredesproces, omdat zij zich hiermee verzetten tegen de wensen van een gekozen regering in Israël.

,.Dit is nog nooit eerder voorgekomen en zet een waarschuwingssignaal in werking met betrekking tot onze relaties met dc Amerikaanse joden in de toekomst",verklaarde Rabin in een commentaar dat werd uitgezonden door de Israëlische radio. Eerder had hij de eis van een Amerikaanse joodse groepering dat het Congres het PNA Amerikaanse steun moest onthouden. ..walgelijk" genoemd.

Amerikaans-Palestijns handelsakkoord

Op 17 oktober maakten de Amerikaanse autoriteiten een handelsakkoord bekend waardoor exporten vanuit de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook naar de VS zonder importtarieven mogelijk zouden zijn, zodat zij dezelfde behandeling zouden krijgen als Israëlische exporten. Volgens de Amerikaanse handelsgezant Mickey Kantor zou de maatregel, die nog moest worden goedgekeurd door het Congres, een bijdrage leveren aan de stimulering van de werkgelegenheid in de Palestijnse gebieden.

Amerikaans Congres voor verplaatsing ambassade in Israël

Op 24 oktober gaf het Amerikaanse Congres zijn goedkeuring aan een wetsvoorstel om de Amerikaanse ambassade in Israël uiterlijk 31 mei 1999 van Tel Aviv naar Jeruzalem te verplaatsen.

De Senaat nam het wetsvoorstel aan met 93 tegen **3** stemmen en het Huis van Afgevaardigden met 374 tegen 37 stemmen. De Amerikaanse president Bill Clinton wond er geen doekjes om dat hij het voorstel afkeurde. Op 25 oktober noemde minister Christopher het ,.een gunstige *ontwikkeling"* dat het voorstel een clausule bevatte die de Amerikaanse president de mogelijkheid bood de uitvoering van het besluit een onbeperkt aantal malen met *zes* niaanden uit stellen, als dit in het nationale belang van de VS werd geacht.

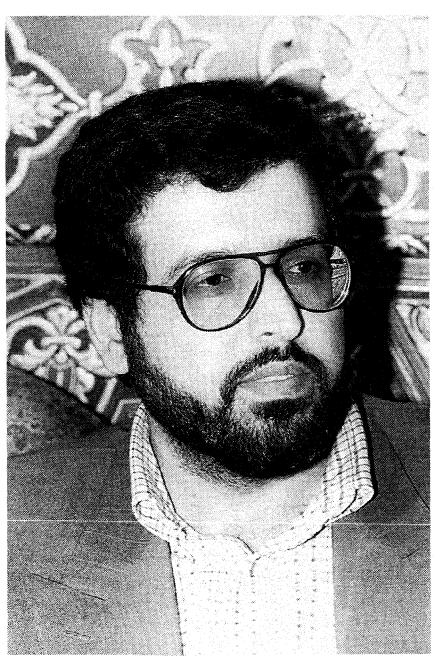

De nieuwe leider van de Islamitische Jihad. Ramadan Abdullah Shallah.

Het wetsvoorstel werd scherp bekritiseerd door een aantal Arabische regeringen, waaronder die van Syrië, Jordanië, Saoedi-Arabie, Koeweit. Egypte en Marokko. De status van Jeruzalem. waarvan Oost-Jeruzalem behoorde tot het in 1967 door Israël veroverde gebied, bleef één van de belangrijkste kwesties die nog moesten worden aangepakt in het vredesproces.

ECONOMISCHE TOP IN AMMAN

De tweede Economische Top van het Midden-Oosten en Noord-Afrika werd van 29-31 oktober in Amman (Jordanië) gehouden. De eerste vond een jaar eerder in Casablanca plaats (zie pag. 281/3 e.v.-'95). Tot de deelnemers aan de tweede top behoorden de Israëlische premier Yitzhak Rabin, de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher en PNA-voorzitter Yasser Arafat. De regeringen van Syrië en Libanon waren niet vertegenwoordigd. Voorts waren omstreeks 1.600 zakenlieden aanwezig.

Op 31 oktober maakte de conferentie de oprichting van een ontwikkelingsbank bekend onder de naam de Bank voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling in het Midden-Oosten en Noord-Afrika, met een kapitaal van omstreeks $ 5 mrd.

Hoewel de grote meerderheid van de EU-regeringen. Saoedi-Arabië en sommige andere Golfstaten zich geen voorstanders ran de oprichting van de bank hadden betoond. genoot het project cle goedkeuring van de VS. Israël en Egypte (waarde zetel van de bank zou komen).

(Vor.ber.pag. 573/2 e.v.-1995)

ISRAËL

KABINETSWIJZIGINGEN

Op 17 juli 1995 trachtte premier Yitzhak Rabin zijn regering te versterken met twee nieuwe ministers. Beiden waren prominente figuren in de Arbeiderspartij.

Ehud Barak, de voormalige stafchef van het leger. werd benoemd tot minister van binnenlandse zaken. een functie die tot dusverre tijdelijk was waargenomen door minister van justitie David Libai (zie pag. 583/1-'95). Yossi Beilin, tot dan toe onderminister van buiten-

De (nieuwe)Israëlische minister van economie en planning. Yossi Beilin (r.),voerde op 1 september 1995 in Amman besprekingen met de Jordaanse minister van planning. Rima Khalaf. ter voorbereiding van de Economische Top in Amman (29-31oktober).

landse zaken, werd benoemd tot minister van economie en planning. Hij volgde Shimon Shetreet op, die zelf de portefeuilles van wetenschap en technologie en van religieuze zaken behield.

Mordechai Gur. onderminister van defensie en voormalig stafchef van het leger. pleegde op 16 juli zelfmoord. Gur, die als generaal in de Zesdaagse Oorlog van 1967 de Tempelberg in Jeruzalem had veroverd, leed al een aantal jaren aan kanker.

VERZOEK VANUNU OM EINDE EENZAME OPSLUITING

De Israëlische kerntechnicus Mordechai Vanunu, die in 1988 tot 18 jaar gevangenisstraf was veroordeeld omdat hij tegenover een Britse krant details van het Israëlische kernwapenprogramma had onthuld (zie pag. 204/3-'92), verscheen op 12 juli voor de rechtbank in Beersheba, met het verzoek om een einde te maken aan zijn regime van eenzame opsluiting.

De Independent van 12 juli berichtte dat tijdens de zitting. die achter gesloten deuren plaatsvond, was besloten om de beslissing over de vraag of Vanunu met andere gevangenen mocht omgaan ,,tot september uit te stellen". De rechtbank ging er echter wel mee akkoord om hem het bezit van een computer, bezoek van zijn familie en twee telefoongesprekken per maand toe te staan.

ANTI-ISRAËLISCHE WETTEN IN JORDANIË INGETROKKEN

Eind juli besloot de Nationale Assemblée van Jordanië de wetten van 1953, 1958 en 1973 in te trekken, waarin respectievelijk een verbod op de handel met, een economische boycot tegen en een verbod op de verkoop van land aan Israël of Israëlische staatsburgers was opgelegd.

Het intrekken van deze wetten was gegarandeerd in het Jordaans-Israëlische vredesverdrag van oktober 1994 (zie pag. 872/1 e.v.-'94).

VERZOEK AAN VS OM UITLEVERING HAMAS-LEIDER

Op 31 juli diende de Israëlische regering bij de Amerikaanse regering een verzoek in om de uitlevering van Musa Abu Marzuq, de vermoedelijke voorzitter van het politieke bureau van de islamitische ,,rejectionistische" groepering Hamas.

Israël beschuldigde Marzuq ervan de architect te zijn van het Hamas-beleid op de Westoever en in de Gazastrook. en van het organiseren van wapensmokkel. Het verzocht om zijn uitlevering op grond van aanklachten wegens samenzwering tot het plegen van moord en doodslag en het toebrengen van ernstig lichamelijk letsel. Marzuq had ongeveer 14 jaar met een permanente verblijfsvergunning in de VS gewoond. maar toen hij na een verblijf van 5 maanden in het buitenland op 25 juli de VS weer binnen wilde komen. werd hem dit belet door de immigratie-autoriteiten van New York. Hij werd aangehouden toen zijn naam op een lijst van vermoedelijke terroristen bleek te staan.

Marzuq verscheen op 8 augustus voor een Amerikaanse rechter die bepaalde dat de zitting over het Israelische uitleveringsverzoek op 17 oktober zou plaatsvindea. Hamas gaf op 2 augustus een verklaring uit waarin gewaarschuwd werd voor de ,,verschrikkelijke consequenties" als de uitlevering zou doorgaan.

BESCHULDIGINGES VAN ISRAELISCHE OORLOGSMISDADEN

Premier Yitzhak Rabin weigerde op 20 augustus gehoor te geven aan verzoeken om een officieel onderzoek in te stellen naar beschuldigingen van Israëlische oorlogsmisdaden tegen Egyptische krijgsgevangenen in de Arabisch-Israëlische oorlogen van 1956 en 1967. Een aantal van dergelijke beschuldigingen was in augustus naar buiten gekomen.

Begin augustus had brigade-generaal (b.d.) Arye Biro tegenover Israelische journalisten toegegeven dat hij in de oorlog van 1956 opdracht had gegeven tot de executie van 49 Egyptische krijgsgevangenen.

Op 16 augustus beweerde Arieh Yitzhaki, een Israëlische militaire historicus. dat Israëlische troepen onder het tijdelijk bevel van Benyamin Ben Eliezer - de huidige minister van huisvesting - in de oorlog van 1967 zo'n 300 Egyptische krijgsgevangenen hadden omgebracht. Volgens een woordvoerder van Eliezer ontkende deze echter iets af te weten van de zogenaamde moorden. Op 17 augustus publiceerde Gabriel Brun, een journalist die in de oorlog van 1967 had gediend. een verslag in Yedioth Aharonoth waarin hij beschreef hoe hij Israelische medesoldaten in de Sinai vijf Egyptische krijgsgevangenen had zien executeren.

Ook in september bleven er beschuldigingen naar buiten komen volgens welke Israëlische troepen tijdens de Arabisch-Israëlische oorlogen van 1956 en 1967 oorlogsmisdaden zouden hebben begaan.

Het toonaangevende Egyptische dagblad Al-*Ahram* berichtte op 20 september dat een door dit blad georganiseerde expeditie in de buurt van Al-Arish in de Sinai twee massagraven had blootgelegd met - naar de mening van de krant - de lijken van Egyptische krijgsgevangenen.

Tijdens een bezoek van onderminister van buitenlandse zaken Eli Dayan aan Egypte in begin september werd de kwestie besproken.

BEZOEK RABIN AAN OEKRAÏNE EN RUSLAND

De Israëlische premier Yitzhak Rabin bracht op 13 en 14 september een bezoek aan Oekraïne en Rusland.

Op een persconferentie na een ontmoeting met zijn Russische ambtgenoot. Wiktor Tsjernomyrdin, op 14 septemberverklaarde Rabin dat hij nieuwe informatie had ontvangen over een

Russisch-Iraanse nucleair akkoord dat in januari 1995 was getekend (zie pag. 433/1-'95). Rabin verklaarde ook dat hoewel er „veel was opgehelderd". er toch zekere meningsverschillen bleven bestaan.

Rabin voerde ook gesprekken met de Russische minister van defensie, generaal Pawel Gratsjew. Na afloop van deze gesprekken werd bekendgemaakt dat beide landen van plan waren in begin november een memorandum van overstemming op militair gebied te ondertekenen.

BEGIN PROCES TEGEN RAD

Op 28 september begon voor een arrondissementsrechtbank in Jeruzalem het proces tegen Herzel Rad, een Israëlische staatsburger die werd beschuldigd van spionage voor Iran.

OFFICIËLE HANDELSBETREKKINGEN MET OMAN

Op 1 oktober knoopte Oman als eerste Golfstaat officiële handelsbetrekkingen met Israël aan, waarmee een GCC-besluit uit september 1994 werd uitgevoerd dat de economische boycot van Israël ten dele ophief (zie pag. 876/3 e.v.-'94). Het handelsakkoord kwam tot stand tijdens een bijeenkomst in New York op 30 september van de Omanitische staatsminister van buitenlandse zaken, Yusuf bin Alawi bin Abdullah, en de Israëlische minister van buitenlandse zaken, Shimon Peres.

ECONOMISCHE AKKOORDEN MET JORDANIË

In de loop van oktober werden drie akkoorden over economische samenwerking, handel en landbouw tussen Israël en Jordanië gesloten. Beide partijen juichten de akkoorden toe als overtuigende bewijzen van de groeiende politieke stabiliteit als gevolg van het Israëlisch-Jordaanse vredesverdrag van juli 1994 (zie pag. 872/1 e.v.-'94).

Op 12 oktober ondertekenden de Arab Potash Corporation uit Jordanië en de Israëlische maatschappij Dead Sea Bromine een memorandum van overeenstemming over de bouw van een broomfabriek op de Jordaanse oever van de Dode Zee voor een bedrag van $ 50 mln. Op 25 oktober tekenden Jordanië en Israël een preferentieel handelsakkoord voor de duur van drie jaar, en op 26 oktober keurden beide staten een landbouwakkoord goed dat Jordanië prioriteit verleende bij de belastingvrije verkoop van door Israël ingevoerde landbouwprodukten.

PREMIER RABIN NA VREDESDEMONSTRATIE VERMOORD

Na afloop van de grootste vredesdemonstratie ooit in Israël werd premier Yitzhak Rabin op 4 november's avonds in het centrum van Tel Aviv door de joodse student Yigal Amir, van anderhalve meter afstand, met twee kogels neergeschoten. Rabin overleed op weg naar het ziekenhuis. De dader werd onmiddellijk gearresteerd.

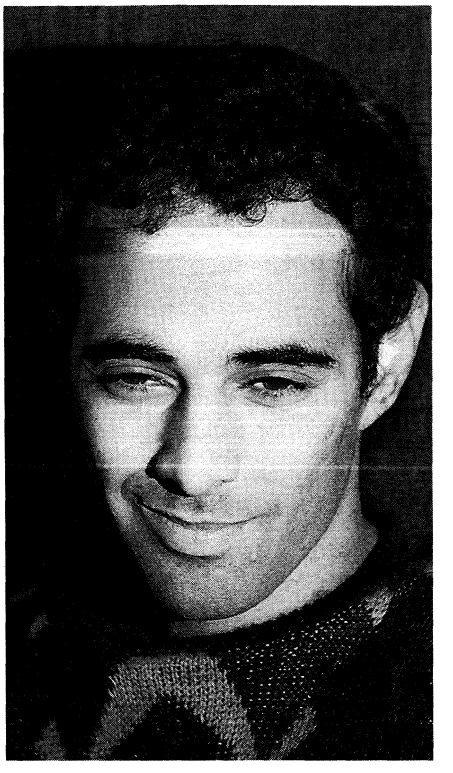

Yigal Amir, de moordenaar van Yitzhak Rabin, tijdens eenverhoor op 20 november 1995.

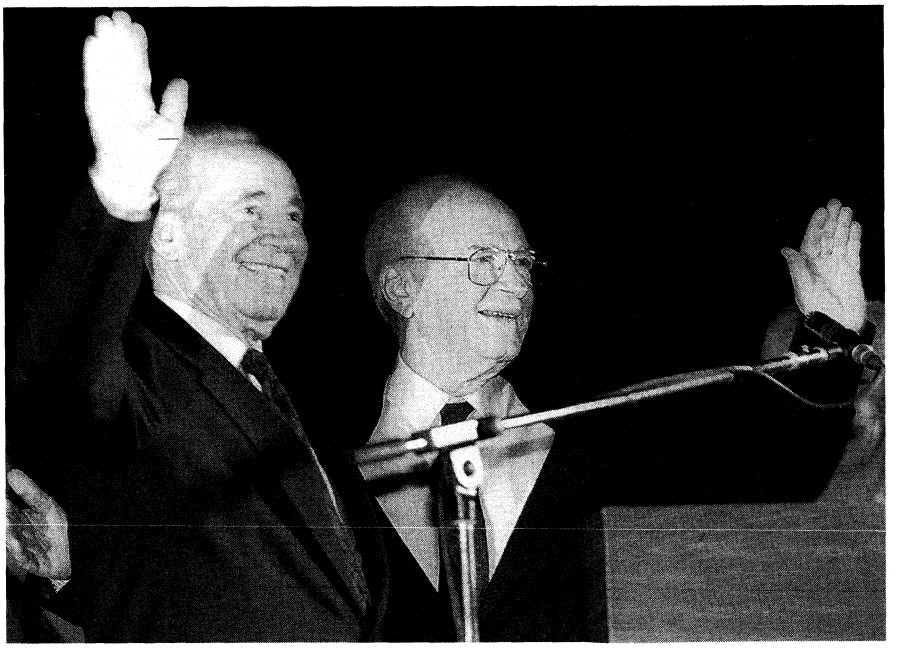

Premier Yitzhak Rabin (r.)en minister van buitenlandse zaken Shimon Peres wuiven naar de omstreeks 100.000 deelnemers aan de vredesdemonstratie in het centrum van Tel Aviv 's avonds op 4 november 1995. Na afloop van deze demonstratie werd Rabin doodgeschoten.

Yitzhak Rabin werd op 1 maart 1922 in Jeruzalem geboren. Hij bezocht de hogere landbouwschool Kadoorie in Kfar Tabor. Hij begon zijn militaire loopbaan in de Palmach (1943-1948), een linkse paramilitaire beweging. Toen de Britten in 1948 het veld ruimden en Israël zijn onafhankelijkheid uitriep, had Rabin reeds het bevel over de elite-eenheid die Jeruzalem moest verdedigen tegen de Arabieren. Daarna maakte hij carrière in het Israëlische leger (IDF).waarvan hij in de jaren 1964-1968 stafchef was. In die functie was hij de architect van de overwinning in de Zesdaagse Oorlog in juni 1967.

Op 1 januari 1968 trok Rabin zich terug uit de IDF. Vervolgens werd hij benoemd tot ambassadeur in de VS; hij bleef tot maart 1973 in Washington. Terug in Israël kwam hij in januari 1974 voor de Arbeiderspartij in de Knesset. Vanaf 10 maart 1974 was hij minister van arbeid in het kabinet van premier Golda Meir, die hij in april 1974 opvolgde als leider van de Arbeiderspartij en premier na zijn concurrent Shimon Peres te hebben verslagen. In april 1977 moest Rabin aftreden wegens een schandaal rond een illegale bankrekening van zijn vrouw Leah. Peres werd vervolgens leider van de Arbeiderspartij en bleef waarnemend premier tot zijn partij bij de verkiezingen van mei 1977 een forse nederlaag leed en in de oppositie belandde.
In september 1984 werd Rabin minister van

defensie in de coalitieregering van de Arbeiderspartij en Likoed onder premier Shimon Peres. Rabin verwierf een reputatie als man van de harde lijn door de invoering van de politiek van de ..ijzeren vuist" en de instructie van het .,botten breken" om de in december 1987 begonnen Palestijnse intifada neer te slaan. Na de val van de Likoed-Arbeiderspartij-coalitie vormde Yitzhak Shamir in juni 1990 een nieuw kabinet zonder de Arbeiderspartij, zodat een einde kwam aan Rabins ministerschap.

Maar in februari 1992 versloeg Kabin zijn rivaal Peres in de strijd om het leiderschap van de Arbeiderspartij en na de zege van deze partij bij de algemene verkiezingen van juni 1992 werd Rabin opnieuw premier en minister van defensie, met Peres als minister van buitenlandse zaken. Rabin ontwikkelde zich tot man van de vrede: in september 1993 tekende hij liet vredesakkoord met de PLO (pag. 784/2 e.v.-'93), in oktober 1994 het vredesverdrag met Jordanie (pag. 872/1 e.v.-'94) en eind september 1995 het Oslo B-akkoord met de PLO over de uitbreiding van de Palestijnse autonomie (zie onder ALGEMEEN). In december 1994 kreeg hij. samen met Peres en PLO-leider Yasser Arafat, de Xobelprijs voor de Vrede (zie pag. 84/1-'95).

(Vor.ber.pag. 580/1 e.v.-1995)

JORDANIË

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Het Islamitische Actie Front (IAF),de grootste politieke partij van Jordanië en een fel tegenstander van het Jordaanse vredesverdrag met Israël, leed een zware nederlaag bij de gemeenteraadsverkiezingen op 11 en 12 juli 1993. Traditionele leiders van stamgemeenschappen veroverden in de meeste kiesdistricten een ruime meerderheid.

De Jordaanse televisie berichtte op 13 juli dat het IAF slechts 5 procent van alle betwiste raadszetels had veroverd en de controle over zijn traditionele bolwerk Zarqa had verloren. Het IAF beweerde dat het verlies van Zarqa te wijten was aan ,,wangedrag van de regering".

Volgens de *Middle East* International van 21 juli zouden het IAF en de linkse partijen het niet hebben durven opnemen tegen de traditionele gemeenschapsleiders ,.omdat ze dan hun steun en invloed zouden verliezen in de veel belangrijker parlementsverkiezingen die voor eind 1997 op het programma stonden".

VERBETERING IN BETREKKINGEN MET SAOEDI-ARABIE

De Jordaanse minister van buitenlandse zaken, Abdul-Karim Kabariti, bracht medio juli een bezoek aan Saoedi-Arabië, Het was het eerste bezoek van een Jordaanse functionaris op zo'n hoog niveau sinds de betrekkingen tussen de twee landen door de Golfcrisis van 1990-1991 waren verslechterd.

De Saoedische minister van buitenlandse zaken. prins Saud ai-Faisal. verklaarde op 16 juli dat Saoedi-Arabie spoedig een ambassadeur in Jordanië zou aanstellen. Deze post was sinds de crisis onbezet geweest.

De Jordaanse premier. veldmaarschalk Sharif Zaid ibn Shaker, maakte op 30 juli bekend dat koning Hoessein Saoedi-Arabit; zou bezoeken, maar dat er nog geen datum was vastgesteld.

AMERIKAANSE KWIJTSCHULDING RESTANT SCHULDEN

Op 21 juli nam het Amerikaanse Congres een wetsvoorstel aan waarin het restant van de Jordaanse schuld aan de VS ter waarde van $480 mln werd afgeschreven.

De VS hadden zich na de ondertekening van de gezamenlijke Israelisch-Jordaanse verklaring in juli 1994 vastgelegd op een schuldkwijtscheldingspakket (zie pag. 870/2-'94). Vervolgens hadden beide landen in september 1994 een akkoord getekend waardoor een deel van de schuld werd afgeschreven (zie pag. 877/1/2-'94).

NIEUWE INVESTERINGSWET

Op 13 september gaf het parlement zijn goedkeuring aan een wet waarmee een aantal restricties op buitenlandse investeringen werd opgeheven.

De wet maakte deel uit van een liberaliseringstrend en volgde op de recente vermindering van de inkomsten- en vennootschapsbelasting en het besluit van de Jordaanse Centrale Bank om banken voortaan toe te staan om ook leningen in buitenlandse valuta te verstrekken en hun voorraden aan buitenlandse deviezen op de internationale kapitaalmarkt te beleggen.

JAPANS HULPPAKKET

Op 19 september werd bekendgemaakt dat Japan akkoord was gegaan met een hulppakket ter waarde van circa $ 200 mln ter ondersteuning van economische hervormingen en ontwikkelingsprojecten in Jordanië.

Tijdens een bezoek van de Japanse premier Tomiichi Murayama aan Jordanië Op 18 september werd over het hulppakket gesproken. Met deze nieuwe financiering kwam de Japanse hulp aan Jordanië op meer dan $ 400 mln voor het fiscale jaar 1995/1996.

(Vor.ber.pag. 583/2 e.v.-1995)

AFGHANISTAN

HERVATTING VREDESPROCES

In juli 1995 was sprake van vier afzonderlijke vredesinitiatieven. De VN, de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC), Pakistan en Saoedi-Arabië ondernamen elk bemiddelingspogingen om een einde te maken aan de burgeroorlog in Afghanistan.

Op 21 juli voerde VN-vredesafgezant Mahmoud Mestiri in Kaboel besprekingen inet president Rurhanuddin Rabbani. Naar verluidt had Rabbani erop aangedrongen dat een nieuw vredesplan van de regering zou worden aangenomen dat voorzag in een ,.Islamitische loya jirga (raad)...waarin vertegenwoordigers van de provincies, de universiteiten, het Hooggerechtshof en de Academie van Wetenschappen zitting hadden"

Het initiatief van de OIC. dat reeds van juli 1994 dateerde (zie pag. 879/3-'94), had kennelijk weinig succes. Tijdens besprekingen op 22 en 23 juli in Kaboel met een vierkoppige OIC-delegatie, zou Rabbani een voorstel hebben afgewezen voor een vredesconferentic in Jeddah (Saoedi-Arabië) omdat ,,vredesactiviteiten in Afghanistan moesten worden geconcentreerd".

Op 9 juli had een regeringsfunctionaris formeel een vergelijkbaar Saoedisch vredesplan afgewezen dat uitging van ,,vredesvergaderingen" in Jeddah onder auspicien van een gezamenlijke toezichthoudende raad die werd gevormd door Saoedi-Arabië en Pakistan.

De weerstand tegen een plan waarin Pakistan een rol speelde, werd naar verluidt nog groter door officiële ergernis over een bezoek dat generaal Abdul Wali begin juli aan Pakistan bracht. Wali was de schoonschoon van ex-koning Zahir Shah die in ballingschap in Rome leefde. Tijdens zijn besprekingen met Pakistaanse leiders zou Wali hebben aangedrongen op een rol voor de ex-koning en steun hebben gevonden voor het plan om de traditionele loya jirga in ere te herstellen, hetgeen werd afgewezen door mujaheddin-groeperingen die zich verzetten tegen vertegenwoordiging van de stammenelite en landeigenaars.

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 6 en 29 juli werden twee nieuwe ministers benoemd op de volgende posten:

Religieuze zaken - Sakhidad Fayez; minister-adviseur - Mir Abdol Fatah Sediq.

BEMANNING RUSSISCH VLIEGTUIG GEVANGEN

In augustus probeerde Rusland met veel moeite langs diplomatieke weg de vrijlating te bewerkstelligen van de ze-

venkoppige bemanning van een Russisch vrachtvliegtuig van het type 11-joesjin-76 dat op 3 augustus in Kandahar door Talibaan-strijders was gekaapt.

Het vliegtuig, dat op weg was van Albanie naar Kaboel, was blijkbaar door de regering gecharterd om in Albanië gekochte wapens te vervoeren. Russische functionarissen ontkenden ten stelligste beschuldigingen van de Talibaan dat de wapens illegaal waren gekocht en in het geheim werden vervoerd.

Op 27 augustus eisten de kapers een schriftelijke belofte van Rusland dat het zich niet zou mengen in de binnenlandse aangelegenheden van Afghanistan.

BERICHTEN OVER VERDERE GEVECHTEN. TALIBAAN-OFFENSIEF

In augustus werden nieuwe gevechten gemeld, ondanks de recente hervatting van het vredesproces (zie hierboven).

Begin augustus werd bericht dat regeringstroepen opnieuw terreinwinst hadden geboekt in de provincie Samangan, waar melding werd gemaakt van talrijke slachtoffers in de loop van een door de regering goedgekeurde schoonma maal^"-operatie om rivaliserende milities uit het gebied te verdrijven.

Op 8 augustus trof een door Talibaan-strijders afgevuurde raket Kaboel, waarbij 21 mensen om het leven kwamen en 24 gewonden vielen.

Offensief Talibaan-strijders. Herat ingenomen

Vanaf eind augustus herwonnen de Talibaan het initiatief op het slagveld (voor opmars van de regeringstroepen, zie pag. 585/1 e.v.-'95)en veroverden zij grote stukken land in het westen van Afghanistan. Nadat zij een opmars van de regeringstroepen naar Gereshk hadden afgeslagen, heroverden zij de stad en rukten zij verder op naar Herat, 250 km ten noordwesten van Gereshk. Op 2 september veroverden Talibaan-strijders Farah, en een dag later liepen zij Shindand met 's lands grootste luchtmachtbasis onder de voet, waarbij zij regeringsvliegtuigen buitmaakten. De stad Herat zelf viel op 5 september, kennelijk zonder enige tegenstand van de troepen die onder bevel stonden van provinciegouverneur Ismail Khan, een bondgenoot van Rabbani.

Herat was de eerste Farsi-sprekende stad die werd veroverd door de overwegend Pashtoen-sprekende Talibaan-strijders. Volgens berichten volgde buurland Iran verontrust de val van Herat, uit angst voor onrust aan zijn grens (voor sluiting van de grens door Iran, zie hieronder)

Waarnemers schreven de militaire successen van de Talibaan toe aan de alliantie die zij kort daarvoor hadden gevormd met de troepen van de opstandige premier Gulbudclin Hekmatyar en de Oezbeekse leider, generaal Abdul Rashid Dostam. Volgens sommige berichten had Dostam een sleutelrol gespeeld bij de verovering van Herat door zijn luchtmacht opdracht te geven de stad te bombarderen en de verbindingsweg russen Herat en Toerkmenistan af te sluiten nadat hij de noordwestelijke provincie Badghis in handen had gekregen.

Beschuldigingen dat Pakistan de Talibaan steunde, die echter werden ontkend door de Pakistaanse regering. leidden er naar verluidt toe dat een menigte op 6 september de Pakistaanse ambassade in Kaboel bestormde (ziehieronder).

Op 24 september trokken de Talibaan het dreigement Kaboel binnen te trekken in, toen het er naar uitzag dat de regering bereid was tot onderhandelen. In de voorgaande week hadden de Talibaan een reeks raketaanvallen uitgevoerd op stellingen van het regeringsleger in Kaboel vanaf hun bases in de heuvels rond Maidan Shahr, 40 km ten westen van Kaboel.

Op 27 september stelde president Burhanuddin Rabbani voor om onvoorwaardelijke vredesbesprekingen te voeren met de Talibaan-strijders.

IRAANSE GRENS MET AFGHANISTAN DICHT

Op 6 september sloot de Iraanse regering de grens van Iran met Afghanistan en stopte zij de repatriëring van vluchtelingen waarmee in juni krachtens een akkoord een begin was gemaakt (zie pag. 586/2-'95).

Het besluit volgde na groeiende ongerustheid aan officiele zijde over de verovering door de Talibaan van Herat (zie hierboven) en andere posten langs de grens van Iran met Afghanistan. Volgens het ministerie van binnenlandse zaken wilde Iran neutraal blijven in het Afghaanse conflict door het nemen van maatregelen om te verhinderen dat strijdende Afghaanse groepen de grenzen passeerden .,onder het voorwendsel dat ze personen achtervolgden".

SPANNINGEN MET PAKISTAN

De spanningen met Pakistan verscherpten snel nadat een gewelddadige menigte van 5.000 mensen op 6 september de Pakistaanse ambassade in Kaboel bestormde en daarbij één ambassadelid doodde en 26 andere verwondde, met inbegrip van de staanse ambassadeur.

De aanval volgde nadat Afghanistan op 5 september een officieel protest had ingediend bij de VN, waarin het Pakistan ervan beschuldigde zich te mengen in de binnenlandse aangelegenheden van Afghanistan en ..zijn marionetten. de Talibaan, (te steunen) om delen van West-Afghanistan te beheersen"

Op 21 september wees Pakistan 13 Afghaanse diplomaten uit zonder opgaat van redenen Eerder, op 10 september had de Pakistaanse premier Benazir Bhoetto verklaard dat Pakistan de diplomatieke betrekkingen met Afghanistan niet zou verbreken maar benadrukt dat de ambassade gesloten zou blijven totdat de veiligheid ervan absoluut gegarandeerd was

De diplomatieke spanning met Pakistan werd opgevoerd door de uitwijzing van Masud Halili, de Afghaanse ambassadeur in Pakistan, op 9 oktober en die van zes Afghaanse diplomaten en 11 andere Afghaanse onderdanen op 18 oktober.

HERVATTING VAN VN-VREDESBESPREKINGEN

VN-vredesafgezant Mahinoud Mestiri hervatte zijn missie door op 19 en 20 september in Kaboel besprekingen te voeren met president Rabbani. Na afloop werd bericht dat Rabbani als voorwaarde voor besprekingen de overgave had geëist van alle door de Talibaan veroverde gebieden.

Op 24 september sprak Mestiri met Dostam in de noordelijke stad Mazar-e Sharif en op 27 september vertrok hij naar de Iraanse hoofdstad Teheran, waar hij met Iraanse leiders overleg voerde over plannen voor een oplossing van de Afghaanse crisis.

Mahmoud Mestiri hield in oktober verdere gespreksronden over vrede met Afghaanse leiders, onder wie Burhanuddin Rabbani die hij op 1 en 8 oktober in Kaboel ontmoette.

Op 31 oktober beëindigde de Amerikaanse onderminister van buitenlandse zaken voor Zuidaziatische aangelegenheden, Robin Raphael, een driedaags bezoek. Zij voerde tijdens haar bezoek gesprekken met Afghaanse leiders over een politieke regeling om een eind te maken aan de gevechten.

MINISTER VANHANDELBENOEMD

Op 5 oktober werd Sayyid Hussain Alami Balkhi benoemd tot minister van handel. Deze portefeuille was tot dusver ad interim beheerd door Golabuddin Shirzai.

ESCALATIE BURGEROORLOG. VERDERE ONTWIKKELINGEN

Een poging van Talibaan-strijders om de hoofdstad Kaboel te veroveren leidde

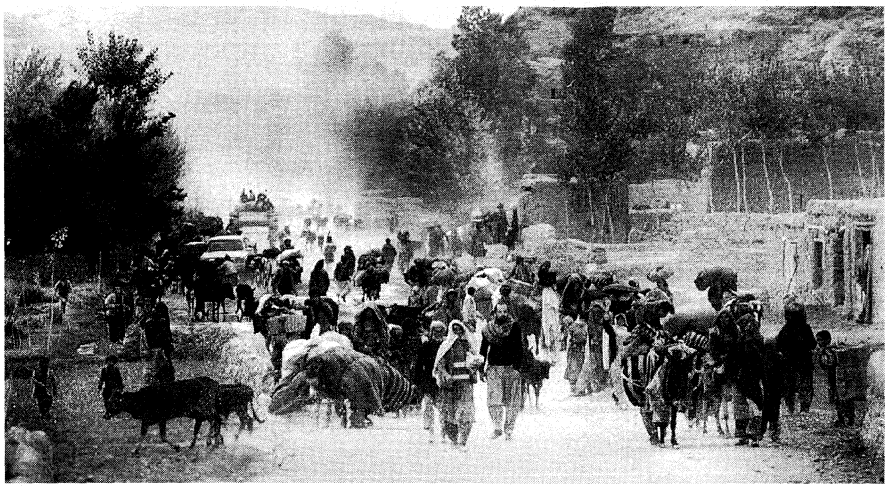

Op 15 oktober 1995 sloegen de inwoners van Bamian (in centraal Afghanistan) massaal op de vlucht. nadat de stad door Talibaan-troepen was veroverd.

in oktober tot een scherpe escalatie in de burgeroorlog. De Talibaan-eenheden stuitten op hardnekkig verzet van regeringstroepen die trouw waren aan president Burhanuddin Rabbani. Deze troepen claimden eind oktober dat zij een massaal grond- en luchtoffensief van de Talibaan beslissend hadden afgeslagen.

De vrees voor een dreigende Talibaan-aanval op de hoofdstad (zie hierboven) was op 11 oktober toegenomen toen Talibaan-strijders Charasyiab (23 km zuidelijker) veroverden. Er volgden vijf dagen van hevige strijd. waarbij over en weer zware artillerie en raketten werden ingezet. maar de Talibaan slaagden er niet in om door de regeringslinies heen te breken, en op 16 oktober werd bericht dat zij zich terugtrokken. Precieze schattingen van het aantal omgekomen mensen ontbraken. maar in berichten werd bevestigd dat zeker 550 mensen gewond u-aren geraakt.

De gevechten tussen de twee partijen werden op 20 oktober hervat. Bij een Talibaan-raketaanval op een druk marktplein in Kaboel kwamen op 21 oktober 11 mensen om het leven.

Elders boekten de regeringstroepen uiteenlopende resultaten. Zij verloren Ramian op 15 oktober aan de Talibaan-strijders, terwijl zij de strategische Sanglakh-vallei heroverden op minder dan 20 km ten westen van de door de Talibaan beheerste provinciehoofdstad Maidan Shahr.

(Vor.ber.pag. 585/1 e.v.-1995)

INDONESIË

ONTWIKKELINGEN INZAKE OOST-TIMOR. RELATIE MET AUSTRALIË

In de maanden juni - oktober 1995 werden met betrekking tot Oost-Timor en de relatie met Australië de volgende ontwikkelingen gemeld.

Soldaten veroordeeld in verband met Liquica-incident

Medio juni werden twee Indonesische militairen door afzonderlijke krijgsraden tot gevangenisstraffen veroordeeld voor hun aandeel in de moord op zes ongewapende burgers op 12 januari 1995 in het regentschap Liquica in het westen van Oost-Timor (zie pag. 222/1-'95).

Op 19 juni werd luitenant Jeremias Kase veroordeeld tot vier jaar en zes maanden gevangenisstraf en ontslagen uit het leger wegens ,.het niet uitvoeren van een instructie". De volgende dag werd soldaat Rusdin Maubere veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf en eveneens ontslagen uit het leger wegens het schieten op de slachtoffers wier handen op hun rug waren gebonden.

Dialoog onder auspiciën van VN

Begin juni vond in Stadtschlaining, 140 km ten zuiden van Wenen (Oostenrijk), onder auspiciën van de VN een bijeenkomst plaats van Oosttimorese activisten van verschillende politieke kleur, waa onder voor- en tegenstanders van integratie. Bij hun vijfde gespreksronde, die in januari in Genève had plaatsgevonden. waren de ministers van buitenlandse zaken van Portugal en Indonesië overeengekomen de zogenaamde Alomvattende Interne Oosttimorese Djaloog (AETD) te houden (zie pag. 221/3-'95).

De AETD eindigde op 5 juni met de unanieme aanvaarding van de Burg Schlaining-verklaring, die opriep tot voortzetting van de dialoog en opnieuw de noodzaak bevestigde van de uitvoering van maatregelen op het gebied van de mensenrechten om vrede, stabiliteit. gerechtigheid en sociale harmonie te bevorderen. Tevens werd opnieuw bevestigd dat de sociale en culturele ontwikkeling van Oost-Timor gebaseerd moest zijn op de culturele identiteit van het volk.

Zesde gespreksronde

Op 8 juli werd in Genève de zesde gespreksronde gehouden tussen de ministers van buitenlandse zaken van Portugal en Indonesië. onder voorzitterschap van VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali.

De Indonesische minister van buitenlandse zaken. Ali Alatas. zei op 10 juli dat de twee partijen voor de eerste keer ,,wezenlijke kwesties" hadden besproken. Alatas zei ook blij te zijn met verdere dialogen over Oost-Timor onder auspiciën van de VN. De eerste van dergelijke vergaderingen, de zogenaamde AETD, was in juni in Oostenrijk gehouden (zie hierboven)

Portugese kritiek op Indonesisch-Australische olie-exploratieverdrag afgewezen

Het Internationale Gerechtshof (ICJ) weigerde op 30 juni een uitspraak te doen over de rechtsgeldigheid van een olie-exploratieverdrag uit 1989 tussen Indonesië en Australië (zie pag. 761/1-'90).

Portugal had beweerd dat het verdrag in strijd was met het internationaal recht. omdat het voorbij ging aan het zelfbeschikkingsrecht van Oost-Timor. Het ICJ beschikte. met 14 tegen twee stemmen, ten gunste van het argument van Australië dat het Hof niet kon oordelen over de kwestie. omdat Indonesië. dat Oost-Timor in 1976 had geannexeerd, de rechtsbevoegdheid van het ICJ niet erkent.

Nominatie van Mantiri voor ambassadeurspost in Australië ingetrokken

Indonesië maakte op 6 juli bekend dat het de nominatie van luitenant-generaal (b.d.) Herman Mantiri, een voormalig chef van de defensiestaf en oud-commandant van het Militair Commando Udayana (waaronder Oost-Timor valt, zie pag. 281/2-'92), voor de functie van ambassadeur in Australie introk.

In Australie was fel verzet gerezen tegen de benoeming van Mantiri. vanwege zijn duidelijke verdediging van het leger m.b.t. de gewelddadige dood van meer dan 100 Timorese demonstranten in de Oosttimorese hoofdstad Dili in november 1991 (zie pag. 279/3 e.v.-'9%).

Radio Republiek Indonesië meldde op 13 juli dat de Indonesische ambassadeurspost in Australië ..voor onbepaalde tijd onbezet" zou blijven.

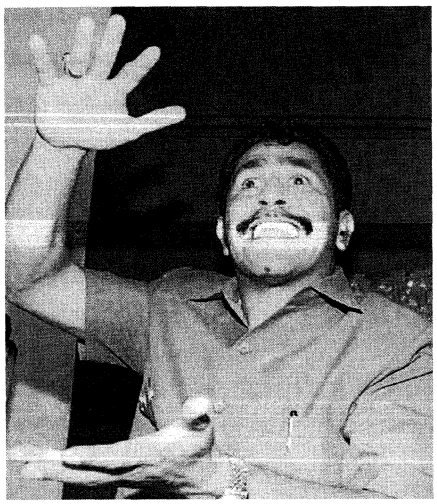

De gouverneur van Oost-Timor, Abilio Osorio Soares (archieffoto). deed op 11 oktober 1995 een dringend beroep op leger en politie om de orde te herstellen.

Geschil met Australië over verbranden van vlaggen

In augustus verslechterde de relatie tussen Indonesië en Australië naar aanleiding van een vlagverbrandingsincident.

Een groep Oosttimorezen stak op 17 augustus (de 50ste verjaardag van de Indonesische onafhankelijkheidsverklaring) in de Australische steden Darwin en Melbourne Indonesische vlaggen in brand uit protest tegen de annexatie van Oost-Timor door Indonesië in 1976.

Indonesische functionarissen klaagden dat de Australische regering weinig had gedaan om de protesten te voorkomen en in sommige berichten werd gemeld dat Indonesische importeurs bereid waren om Australische produkten te boycotten. In de Indonesische hoofdstad Jakarta postten jongeren bij de Australische ambassade en werden enkele Australische vlaggen verbrand.

Onrust op Oost-Timor

Begin september braken er in en rond Dili, de hoofdstad van Oost-Timor, ernstige onlusten uit. Naar verluidt richtten Timorese jongeren in de hele stad vernielingen aan, nadat een Indonesische functionaris het katholieke geloof, de religie van de meerderheid van de Oosttimorese bevolking, had beledigd. Bij de onlusten kwam minstens één persoon om het leven en vielen vele gewonden.

Volgens de International Herald Tribune van 11 september hadden jongeren de markt van de stad Komoro platgebrand. een plaats waar islamitische Boeginese immigranten uit Sulawesi een dominerende positie hadden (zie pag. 221/3 e.v.-'95).

Kolonel Mahidin Simbolon, een hoge officier op Oost-Timor. had op 3 september bekendgemaakt dat twee legerbataljons waren teruggetrokken uit het gebied. Hij ontkende dat de terugtrekking het gevolg was van druk uit het buitenland, en beweerde dat het besluit was genomen. omdat de veiligheidssituatie op Oost-Timor .,verbeterde"

Aanhoudende onrust op Oost-Timor

Terwijl de spanning in Dili aanhield, deed zich daar van 10-12 oktober een ernstige geweldsexplosie voor. Met messen, bamboestokken en stenen bewapende jongeren raakten slaags met Indonesische veiligheidstroepen, die van traangas gebruik maakten en in de lucht schoten.

Tijdens de ongeregeldheden, waarover tegenstrijdige berichten de ronde deden, werd buitenlandse journalisten de toegang tot Oost-Timor geweigerd. Sommige persberichten gingen vooral over conflicten die op 9 oktober losbarstten tussen jeugdbendes. welke respectievelijk uit voor- en tegenstanders van de Indonesische regering bestonden In andere versies werd melding gemaakt van een studentendemonstratie bij het hoofdkwartier van de Indonesische geheime dienst in Dili, de tijdelijke arrestatie van Manuel Carrascalao (een onafhankelijkheidsactivist en gemeenteraadslid), een aanslag op de auto van de Indonesische directeur van de civiele inlichtingendienst voor Oost-Timor, en geruchten dat de Indonesische regering de vervanging van de rooms-katholieke bisschop van Dili, Dom Ximenes Belo, verlangde.

Volgens militaire bronnen werden op 9 oktober twee personen gedood en werden in de dagen daarna 260 mensen gearresteerd, van wie tegen 20 oktober al meer dan 100 weer op vrije voeten waren. De Portugese media in Lissabon maakten melding van beschuldigingen over het martelen van gedetineerden.

ONTWIKKELINGEN ROND HERDENKING SOEKARNO

Op 21 juni berichtte radio Australië dat meer dan 10.000 mensen een herdenkingsdienst voor Soekarno. de eerste president van Indonesië, hadden bijgewoond op de 25ste verjaardag van zijn dood. Soekarno verloor in 1967 al zijn bevoegdheden toen de regime van de nieuwe orde onder generaal Soeharto aan de macht kwam.

Be herdenkingsdienst werd gehouden in de Oostjavaanse stad Blitar. waar Soekarno lag begraven! en vond plaats ondanks een regeringsverbod aan zijn familie om herdenkingsbijeenkomsten te houden. Megawati Soekarnoputri, Soekarno's dochter en voorzitter van de oppositionele Partai Demokrasi Indonesia (PDI. zie pag. 78/3 e.v.-'94), woonde dedienstniet bij.

In mei hadden functionarissen op Oost-Java Megawati verboden bij offieiele gelegenheden in de provincie aanwezig te zijn. omdat haar aanwezigheid volgens hen tot geweldsuitbarstingen tussen haar aanhangers en een opstandige factie kon leiden. De Far *Eastern* Economie *Review* van 8 juni berichtte echter dat de meeste analisten meenden dat de maatregel om Megawati van Oost-Java te weren, bredere implicaties had en onderdeel was van een omvangrijker plan om de opmars van de oppositie te dwarsbomen.

VRIJLATING POLITIEKE GEVANGENEN. AANVERWANTE ONTWIKKELINGEN

Op 16 augustus liet de regering drie langgestrafte politieke gevangenen

Kort na zijn vrijlating hield Soebandrio in zijn woning te Jakarta op 16 augustus 1995 een persconferentie.

vrij, nadat op 28 juli officieel was bekendgemaakt dat president Soeharto hen gratie had verleend.

De meest prominente was Soebandrio (81).die onder president Soekarno minister van buitenlandse zaken en vice-premier was geweest. Voormalig luchtinachtcomïnandant Omar Dhani (71)en voormalig brigade-generaal van politie Raden Sugeng Soetarto (77) werden eveneens vrijgelaten. Ze waren alle drie aanvankelijk in 1966 ter dood veroordeeld door een krijgsraadwegcns hun vermeende rol bij de staatsgreep van 1965, waarbij Soekarno werd verdreven en die uiteindelijk de huidige president Soeharto aan de macht bracht, en waarvoor vervolgens de Communistische Partij van Indonesië (PKI) verantwoordelijk werd gesteld. In de jaren '80 werden de doodvonnissen omgezet in levenslange gevangenisstraffen.

De vrijlating van de drie mannen vond plaats vlak voor de 50ste verjaardag van de Indonesische onafhankelijkheidsverklaring door Soekarno op 17 augustus 1945.

Afwijzing clementieverzoek politieke gevangene

Eind juli meldde Human Rights Watch in New York dat Soeharto het clementieverzoek van sergeant I. Bungkus (67), een van de belangrijkste leden van de paleiswacht van Soekarno, had afgewezen.

Vier andere politieke gevangenen die betrokken waren bij de gebeurtenissen in 1965, bleven in afwachting van de voltrekking van hun doodvonnis, namelijk sergeant-majoor Nataneal Marsudi (67) en drie hoge PKI-functionarissen - Soekatno, Asep Suryaman en Isnanto.

Het officiële persbureau *Antara* meldde op *22* augustus dat minister van justitie Utoyo Usman had gezegd dat Bungkus en Marsudi spoedig zouden worden terechtgesteld.

Verwijdering van ET-status

Op 7 augustus maakte de regering bekend dat zij de aanduiding ,,ex-politieke gevangene" van de identiteitsbewijzen van staatsburgers zou verwijderen.

De persoonsbewijzen van naar schatting 1,3 mln Indonesiërs waren voorzien van een stempel met de letters „ET", een afkorting van Eks-Tahanan-politik of Eks-Tapol (,.ex-politieke gevangene").meestal wegens deelname aan de staatsgreep van 1965. Degenen met het „ET"-stempel waren onderworpen aan beperkingen en discriminatie.

VIERING 50STE VERJAARDAG ONAFHANKELIJKHEIDSVERKLARING

Op 16 augustus hield president Soeharto in het parlement een toespraak waarin hij inging op de Indonesische onafhankelijkheid. Hij zei dat zijn land 'trots' mag zijn op wat is bereikt. ..We hebben een groot zelfvertrouwen, we hoeven niet op te scheppen, maar moeten daar dankbaar over zijn."

Soeharto zei: „We leven nu 50 jaar als een onafhankelijke natie. We zijn nu 25 jaar serieus bezig dit land te ontwikkelen." De eerste 20 ,jaar waren ..een tijd van oorlog, revolutie en gewapende opstanden". De grondleggers van de republiek, Soekarno en Hatta, werden niet bij name genoemd. Die eerste decennia waren de rumoerige opmaat voor het 'tijdperk van ontwikkeling', dat inging toen Soeharto in 1966 een Nieuwe Orde vestigde. „Toenmaakten we een einde aan hef ideologische debat over de grondslagen van onze staat. Het politieke systeem vertoonde zwakheden die we hadden geërfd uit het verleden. We hebben het vereenvoudigd, het aantal politieke partijen teruggebracht tot drie en gebruik gemaakt van de strijdkrachten als een stabiliserende en dynamiserende kracht. Toen pas konden we een begin maken met het ontwikkelingsprogramma. dat niet langer uitstel duldde."

De president onderstreepte vervolgens de prioriteit van de economische ontwikkeling en gaf hoog op over de economische successen. maar waarschuwde voor een te groot verschil lussen arm en rijk onder de 190 mln Indonesiërs. „In onze economie staat het particulier initiatief voorop, maar er mag geen sprake zijn van ongecontroleerde vrijheid." Soeharto zei dat de economische groei van het land de afgelopen jaren de verwachtingen heeft overtroffen. De groei bedraagt nu 6,2 procent per jaar en het inkomen per hoofd van de bevolking is gestegen van 70 naar 920 dollar per jaar. Hij memoreerde dat de gemiddelde levensverwachting sinds de onafhankelijkheid was gestegen van 42 tot 63 jaar, het aantal armen sinds 1960 is gedaald van 60 tot 14 per 100. De president riep zijn landgenoten op ervoor te werken dat Indonesië zich voor het einde van de eeuw tot ,,een nieuw geindustrialiseerd land" heeft ontwikkeld.

Te ijl president Soeharto geen politiek gevoelige onderwerpen aanroerde, pleitte de voorzitter van het parlement, luitenant-generaal b.d.Wahono, ervoor dat de regering gehoor geeft aan de roep uit de samenleving om meer democratie. In een rede tot het parlement op 16 augustus zei hij volgens The *Jakarta* Post van *18* augustus:

,.Het tijdperk van uitbuiting. van macht verheven boven de wet, is voorbij. We betreden nu het tijdperk van openheid en doorzichtigheid. waarin macht een mandaat is waarover tot in detail verantwoording moet worden afgelegd."
In *NRC/H'blad* van 31 augustus werd nader ingegaan op Wahano's toespraak: Wahono constateerde grote ongelijkheid in de samenleving die, indien niet aangepakt, de nationale eenheid zou bedreigen. Zo zou de zakenwereld worden beheerst door een handjevol grote bedrijven, wat het concurrentievermogen van de economie zou verzwakken. Hij bespeurde een steeds grotere welvaartskloof tussen verschillende delen van het land, tussen stad en dorp, tussen rijk en arm. Ten slotte pleitte Wahono voor verbetering van het rechtsstelsel, want de instanties die hjet recht moeten handhaven zouden schromelijk tekortschieten.

De viering van de 50ste verjaardag van de 'proklamasi' op 17 augustus ging gepaard met plechtigheden, feestelijkheden en een demonstratie voor meer democratie.

President Soeharto tijdens zijn toespraakin het parlementsgebouw op 16 augustus 1995.

De Nederlandse koningin Beatrix tijdens haar toespraak bij het staatsdiner op 21 augustus 1995. Rechts president Soeharto.

In het Taman Proklamasi, het park voor de woning maar op 17 augustus 1943 Soekarno en Mohamed Hatta de Indonesische onafhankelijkheid uitriepen, kwam een groep van naar schatting 300 dissidenten, voornamelijk studenten en vakbondsactivisten. bijeen. Zij stelden de volgende eisen: vrijheid van organisatie. begrenzing van de macht van het presidentschap en beperking van het aantal presidentiele ambtstermijnen tot maximaal twee periodes van vijf jaar. Onder de aanwezigen waren onder meer de volgende prominenten: Ali Sadikin (gewezen gouverneur van Jakarta). Adnan Buyung Nasution (advocaat en activist voor de mensenrechten). Poncke Princen (activist voor de mensenrechten). Abdul Majid (voormalig leider van Soekarno's Volkspartij) en ex-parlementariër Sri Bintang Pamungkas (zie pag. 505/1/2-'95).

De Nederlandse premier Wim Kok sprak 's morgens op de Indonesische televisie een speciaal opgenomen boodschap uit. Hij feliciteerde president Soeharto en het Indonesische volk met de ,,verjaardag van de verklaring van de onafhankelijkheid". Hij sprak de .,hoop uit dat de indrukwekkende economische ontwikkeling van Indonesie door zal gaan, dat de vruchten ervan zullen bijdragen aan verdere sociale vooruitgang, dat de burgers van uw land zich verder zullen ontwikkelen in rijkdom en vrijheid en dat de banden van vriendschap tussen onze twee landen en volken nog hechter zullen worden".

STAATSBEZOEK KONINGIN BEATRIX

Van 21-31 augustus brachten de Nederlandse koningin Beatrix en prins Claus een staatsbezoek aan Indonesië. Zij werden vergezeld door kroonprins Willem-Alexander en minister van buitenlandse zaken Hans van Mierlo, terwijl een zware economische missie - de grootste die ooit naar het buitenland werd afgevaardigd -, geleid door minister van economische zaken G.J. Wijers en werkgeversvoorzitter A.H.G. Rinnooy Kan, gelijktijdig in Indonesië verbleef

De betrekkingen tussen Indonesie en Nederland waren in 1992 bekoeld. toen Indonesië elke verdere Nederlandse ontwikkelingshulp afwees nadat de Nederlandse regering de hulp gekoppeld had aan vooruitgang op het gebied van de mensenrechten (zie pag. 595/1 e.v.-'92 en 651/3-'92). Het staatsbezoek was vooral bedoeld om de biiateraie betrekkingen weer in normaal vaarwater te brengen.

Aan de toespraak die koningin Beatrix aan het begin van haar bezoek op 21 augustus tijdens het staatsdiner in het presidentieel paleis Istana Negara in Jakarta hield, zijn de volgende fragmenten ontleend:

,,...Het is alweer 24 jaar geleden dat mijn ouders ons voorgingen en het eerste staatsbezoek aan Indonesië brachten [zie pag. 610/1 e.v.-'91]. (...) Het feit dat wij in Indonesie zijn aangekomen enkele dagen na de 17de augustus. de dag waarop uw land 50 jaar geleden zijn onafhankelijkheid uitriep, geeft aan dit staatsbezoek een bijzondere dimensie.(...)

Omdat tijdens de oorlog onze contacten geheel verbroken maren, kwam de uitroeping van de Republiek Indonesië op 17 augustus 1945 dan ook als een volslagen verrassing.(...)
Nederland was aanvankelijk niet bereid het Indonesisch streven naar volledige en onmiddellijke onafhankelijkheid te accepteren. De scheiding tussen onze landen is daardoor een langdurig proces geworden, dat veel pijn en bittere strijd heeft gekost. Wanneer wij terugblikken op deze tijd. die nu bijna vijftig jaar achter ons ligt, stemt het ons bijzonder droevig dat zovelen in deze strijd zijn omgekomen of er hun leven lang de littekens van hebben moeten dragen.(...)

De kennis van dit verleden en de lessen die wij daaruit hebben geleerd, vormen echter tevens een aanmoediging ons te blijven inspannen voor behoud en verbetering van de goede en bijzondere betrekkingen die nu tussen onze landen bestaan.(...)

Een kenmerk van onze moderne samenleving is dat wij steeds meer weten over wat er in andere landen gebeurt, daar ook steeds meer belangstelling voor hebben en ons daar wederzijds een oordeel over vormen. Hierbij moeten wij respect en begrip hebben voor de verschillen in traditie en gewoonten. Dit betekent echter niet dat wij geen gesprek kunnen aangaan over de fundamentele rechten en waarden die de leden van de wereldgemeenschap hebben vastgelegd. Deze vormen in toenemende mate in de dialoog tussen landen en dus ook tussen Indonesië en Nederland een vanzelfsprekend element...."

De werkgeversorganisatie VNO/NCW schatte op 27 augustus dat het Nederlandse bedrijfsleven in Indonesie ter waarde van 1.23 tot 1,5 miljard gulden overeenkomsten had afgesloten.

JOURNALISTEN VEROORDEELD

Op 1 september werden twee journalisten, die beiden lid waren van de niet-erkende onafhankelijke journalistenvereniging AJI, elk veroordeeld tot 32 maanden gevangenisstraf, nadat zij schuldig waren bevonden aan .,het publiekelijk zaaien van haat tegen de wettige regering".
Een rechtbank in Jakarta oordeelde dat de twee journalisten. Eko Maryadi en

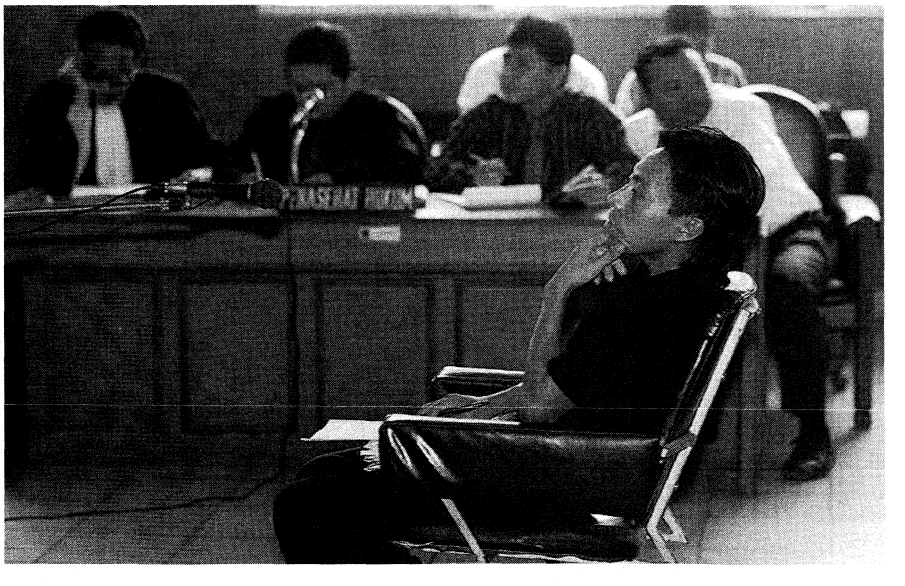

Tri Agus Susanto (29)luistert naar het vonnis van de rechtbank in Jakarta op 11 september 1995.

Ahmad Taufik, betrokken waren geweest bij de publikatie en verspreiding van het AJI-maandblad *Independen*, dat zonder vergunning werd uitgegeven.

Beide journalisten waren in niaart gearresteerd. De AJI werd in 1994 opgericht nadat de enige. officieel erkende journalistenbond van Indonesie had geweigerd te protesteren tegen de sluiting van de drie weekbladen *Tempo*, *Editor* en *Detik* (zie pag 803/3-'94 en 505/3-'95).

Op 11 september werd Tri Agus Susanto, redacteur van de nieuwsbrief *Kabar Dari Pijar*, veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf. nadat hij schuldig was bevonden aan belediging van president Soeharto.

In de nieuwsbrief was in juni 1994 een artikel gepubliceerd waarin een mensenrechtenadvocaat werd aangehaald die zei dat Soeharto ..wanorde" stichtte in Indonesië.

DRCK OP MINISTER VAN VOORLICHTING OM AF TE TREDES WEGENS BESCHULDIGINGEN VAN GODSLASTERING

In september kwam minister van voorlichting Harmoko onder steeds grotere druk te staan om af te treden, omdat hij de islam zou hebben beledigd.

Het conflict draaide om Harmoko's optreden als wajangmccster bij een wajangvoorstelling in juli op Java. Tijdens deze voorstelling zou hij een gebed uit de Koran verkeerd hebben gereciteerd en in plaats van een vers een aantal op elkaar rijmende lettergrepen zonder enige betekenis hebben opgezegd.

Op 14 september verzamelden zich in het centrum van Jakarta demonstranten die eisten dat Harmoko. die ookvoorzitter was van de regeringspartij Golkar, terecht zou staan voor godslastering.

In de Far Eastern *Economic* Review van 21 september werd echter bericht dat het bureau van de procureur-generaal had bekendgemaakt dat Harmoko niet zou worden vervolgd. Op 14 september vertrok Harmoko naar Mekka voor een korte pelgrimsreis. Dit was een gebruikelijke wijze voor moslims om boete te doen voor hun zonden.

De onrust onder de bevolking over de affaire zou zijn toegenomen door het proces tegen een Javaanse waarzegger. Permadi Satrio Wiwoho. die op 11 september werd veroordeeld tot zeven maanden gevangenisstraf wegens godslastering. Permadi. die hangende zijn hoger beroep op vrije voeten werd gesteld, had de profeet Mohammed ,,een dictator" genoemd.

LEGER ONDERZOEKT MENSENRECHTENSCHENDINGEN IN IRIAN JAYA

Volgens de Indonesische krant *Kompas* van 15 september had luitenant-generaal Soeyono, chef-staf algemene zaken van de Indonesische strijdkrachten (ABRI)[correctie van functieomschrijving op pag. 504/1-'95], bekendgemaakt dat de strijdkrachten een onderzoek zouden instellen naar berichten dat het leger minstens 16 burgers had gedood in de provincie Irian Jaya (voor de eis van een Australische hulporganisatie in april om een onderzoek in stellen naar mensenrechtenschendingen in Irian Jaya, zie pag. 505/2/3-'95).
Soeyono zou hebben gezegd dat een aantal militairen ervan werd verdacht in strijd met de regels te hebben gehandeld.

STRIJDKRACHTEN WAARSCHUWEN VOOR ,,HERLEVING VAN HET COMMUNISME"

Na wekenlange waarschuwingen van de ABRI voor een ,,herleving van het communisme" identificeerde luitenant-generaal Soeyono op 16 oktober drie dissidenten als sleutelfiguren van dit 'communistisch reveil': de schrijver Pramoedya Ananta Toer (70), de wetenschapper en milieu-activist George Aditjondro (49) en de vakbondsleider Muchtar Pakpahan (41) werden ,,communisten nieuwe stijl" genoemd.

Het dagblad The *Jakarta* Post citeerde Soeyono de volgende morgen. Hij repte van ,,organisaties die voortdurend van vorm veranderen en wier activiteiten het onmiskenbare stempel dragen van de PKI", de verboden Communistische Partij van Indonesië. ,,Maarde mensen op de achtergrond zijn steeds dezelfde", aldus Soeyono die vervolgens de drie dissidenten noemde. Zij zouden erop uit zijn om communistische leerstellingen te verbreiden onder de jeugd ,,onder de dekmantel van democratie en mensenrechten". De generaal concludeerde: ,,Hun doelstelling is duidelijk: de regering omverwerpen, een wig drijven tussen volk en ABRI en deze natie vernietigen."

Pramoedya Ananta Toer. auteur van 36 boeken, werd kort na de mislukte coup van 1965 door het leger opgepakt wegens 'banden met de PKI'. Hij was nooit lid van die partij. maar was in de jaren 1962-1965 actief in het Instituut voor Volkscultuur (Lekra), dat wel wordt beschouwd als de 'culturele arm' van de PKI. In die jaren schreef hij voor de PKI-gezinde krant Bintang *Timur* (Ster van het Oosten) een cultuurpolitieke rubriek. 'De Lantaarn', waarin hij een lans brak voor het socialistisch realisme Na de coup verdween hij voor 13 jaar naar het Molukse gevangeniseiland Buru Sindsdien is zijn werk in Indonesië verboden. Pramoedya is nog altijd beperkt in zijn bewegingsvrijheid: hij mag Jakarta niet uit. In juli

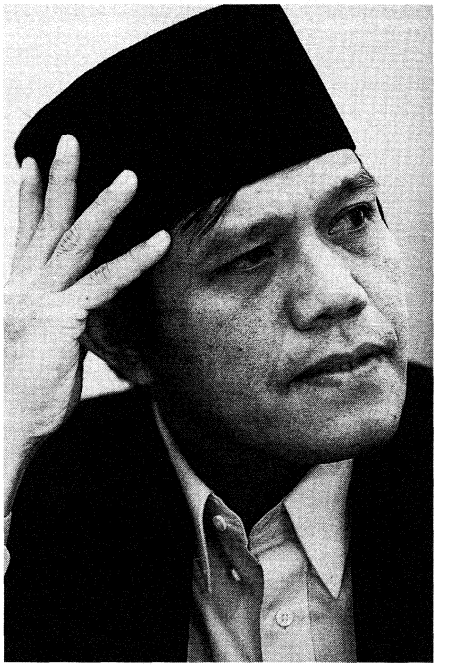

SBSI-leider Muchtar Pakpahan.

1995 kreeg hij de Ramon Magsaysay Prijs, de meest prestigieuze onderscheiding van de Filippijnen. Maar de Indenesische regering weigerde hem toe te staan naar de Filippijnen te reizen om de prijs op 31 augustus in ontvangst te nemen.

George Aditjondro werkte voor het inmiddels verboden weekblad Tempo en was actief in de Indonesische milieubeweging. Hij doceerde enkele laren aan de christelijke universiteit Satya Wacana in het Middenjavaanse Salatiga. Door zijn kritische publikaties over het legeroptreden in Oost-Timor kreeg hij het aan de stok met luitenant-generaal Soeyono. Begin 1995 werd een proces tegen hem voorbereid wegens belediging van president Soeharto en aanvaardde hij een leeropdracht aan een universiteit in Perth (Australie).

Muchtar Pakpahan, de voorzitter van de niet-erkende Indonesische Vakbond voor Arbeiderswelzijn (SBSI). werd in november 1994 veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf egens vermeende verantwoordelijkheid voor een stakingsgolf en rellen in Noord-Sumatra. In januari 1995 had het Hooggerechtshof van Medan zijn straf inet één jaar verlengd tot vier jaar. maar op 19 mei werd hij op vrije voeten gesteld in afwachting van de uitspraak van de Indonesische Hoge Raad (zie pag. 505/3 e.v.-'95). Op 1 oktober berichtte het dagblad Kompas dat dit Hooggerechtshof Muchtar Pakpahan hadvrijgespruken.

De woordvoerder van ABRI. brigade-generaal Suwarno Adiwijaya, zei op 17 oktober dat de genoemde dissidenten er slechts drie zijn op een lijst van personen die ABRI beschouwt als activisten die erop uit zijn de regering te ondermijnen. Door hun namen te noemen ..hoopt het leger de waakzaamheid van het publiek voor het latente communistische gevaar te verhogen". aldus de woordvoerder.

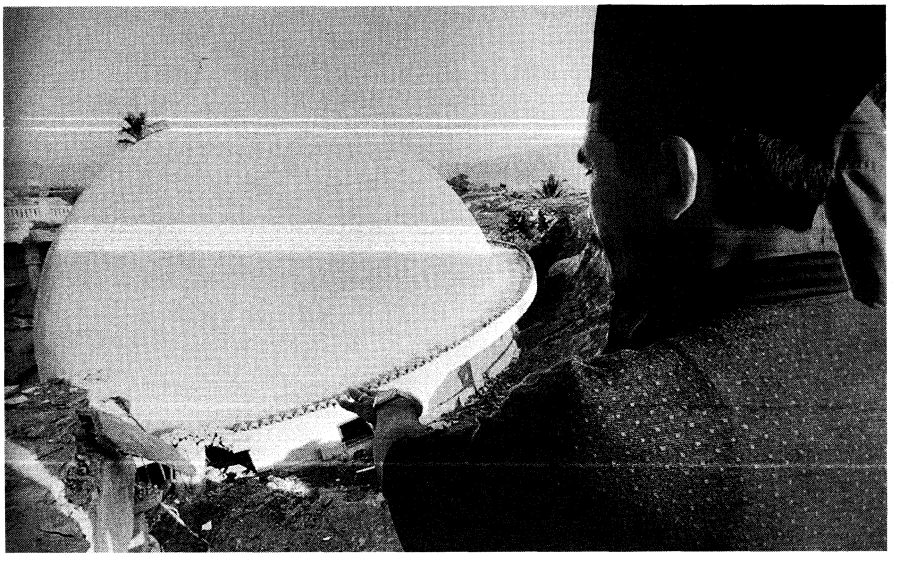

Een inwoner van Sungaipenuh beschrijft de schade aan een moskee als gevolg van de aardbeving op 7 oktober 1995.

AARDBEVING OP SUMATRA

Een aardbeving met een kracht van 7.0 op de schaal van Richter trof op 7 oktober een bergstreek op het eiland Sumatra. Het epicentrum van de beving, die tot aardverschuivingen leidde, lag 16 km ten westen van Sungaipenuh, de hoofdstad van het regentschap Kerinci, in het oosten van de provincie Jambi. Bij de ramp zouden zeker 79 mensen zijn omgelromen en circa 2.000 mensen raaktengewond. Omstreeks 10.000 huizen of andere gebouwen liepen schade op. waarvan ongeveer de helft onherstelbaar.

(Vor.ber.pag. 504/1 e.v.-1995)

KOREA

RIJSTLEVERANTIES HERVAT. CONTACTEN TUSSEN ZUID- EN NOORD-KOREA. NUCLEAIRE ONTWIKKELINGEN

Op 4 juli 1995 werden de rijsttransporten van Zuid-Korea naar Noord-Korea hervat met het vertrek van drie vrachtschepen uit Zuidkoreaanse havens. Deze transporten waren in juni begonnen, maar opgeschort na een diplomatiek incident (zie pag. 588/1 e.v.-'95).Het besluit om de leveranties te hervatten kwam, nadat de Zuidkoreaanse regering op 3 juli een op 1 juli door Noord-Korea aangeboden verontschuldiging had aanvaard.

In Beijing voerden delegaties van beide landen besprekingen over het verzoek van Noord-Korea om de hoeveelheid rijst die Zuid-Korea had besloten te leveren, te vergroten. Op 18 juli eindigden deze besprekingen zonder dat er een akkoord werd bereikt. hoewel beide partijen overeenkwamen in augustus verdere besprekingen te voeren over de rijsthulp en andere aspecten van ecunomische samenwerking.

Japan had eveneens besloten rijst te leveren aan Noord-Korea (pag.589/1 e.v.-'95) en de Zuidkoreaanse regering maakte bekend dat Noord-Korea op 23 juli ook nog aan de VS had gevraagd 1 miljoen ton rijst te schenken.

Grensoverschrijdende contacten

Op 6 juli werd bericht dat de (Zuidkoreaanse) Raad voor Nationale Eenwording zijn goedkeuring had gegeven aan een plan van het bedrijf Daewoo om in verband met een bedrijfsproject 13 technici naar het industriële complex Nampo in Noord-Korea te sturen. Dit zou het eerste bezoek van Zuid-Koreaanse technici sinds de Koreaanse oorlog zijn.

Ongeautoriseerde grensoverschrijdende contacten bleven echter verboden krachtens Zuid-Korea's uiterst strenge Wet op de Nationale Veiligheid. Dit bleek op 31 juli uit de arrestatie van Park Yong Gil, de weduwe van de prominente dissident ds. Moon Ik Hwan, en een metgezel bij hun terugkeer van een bezoek aan Noord-Korea. Op 28 juni waren de twee via Japan naar Noord-Korea gereisd om op 8 juli aanwezig te zijn bij de herdenking van het overlijden een jaar eerder van de Noordkoreaanse president Kim Il Soeng (zie onder KOREA-NOORD).

Incident rond Zuidkoreaans „rijstschip"

In augustus werd de levering van rijst door Zuid-Korea aan Noord-Korea krachtens een in juni 1995 gesioten akkoord (zie pag. 588/1-'95) tijdelijk opgeschort. omdat Noord-Korea een Zuidkoreaans schip in beslag had genomen. Het schip. de Samsun Venus. dat 5.000 ton rijst had afgeleverd in de haven van Chongjin, werd op 2 augustus in beslag genomen, nadat een bemanningslid foto's van de haven zou hebben genomen.

Op 7 augustus betuigde de Zuidkoreaanse regering haar „spijt" over het feit dat er foto's waren genomen. Hierdoor werd het gemakkelijker gemaakt een diplomatieke oplossing voor het incident te vinden. Bilaterale besprekingen in Beijing hadden tot gevolg dat het schip op 14 augustus werd vrijgegeven en de hele bemanning in vrijheid werd gesteld en dat de rijsttransporten op 27 augustus werden hervat.

Bezoek van nucleaire inspecteurs aan Noord-Korea

Van 15-22 augustus bracht een Amerikaans-Zuidkoreaans-Japanse delegatie van de Koreaanse Energie Ontwikkelingsorganisatie (KEDO)een bezoek aan Noord-Korea om te onderzoeken of Sinpo aan de oostkust van Noord-Korea geschikt was als mogelijke locatie voor een kerncentrale. KEDO was in maart opgericht (zie pag. 363/1-'95) op grond van het in oktober 1994 gesloten akkoord tussen de VS en Noord-Korea over de bouw van twee kernreactoren in Noord-Korea (zie pag. 76/1 e.v.-'95). In ruil hiervoor zou Noord-Korea zijn kernwapenprogramma beëindigen.

Op 17 augustus vertrok een tanker met 20.000 ton olie vanuit Zuid-Korea naar Noord-Korea. Bij het akkoord van oktober 1994 hadden de VS ermee ingestemd Noord-Korea voorlopige energie-alternatieven te leveren, waaronder 500.000 ton ruwe olie per jaar. om het energietekort te dekken totdat de reactoren gereed waren.

Bilaterale betrekkingen

Zuid-Korea ging door met zijn pogingen Noord-Korea ertoe over te halen het rechtstreekse bilaterale overleg te hervatten. Op 15 augustus beloofde de Zuidkoreaanse vice-premier en minister voor nationale eenwording, Rha Woong Bae, ,,meer progessieve en drastische stappen te ondernemen om de sa-

menwerking uit te b eiden, als Noord-Korea snel instemt met een normale dialoog"

Op 28 augustus drong een woordvoerder van het Zuidkoreaanse ministerie van buitenlandse zaken er bij Ijoord-Korea op aan rechtstreeks overleg te voeren met Zuid-Korea om een vredesregime in te voeren op het Koreaanse schiereiland ter vervanging van het bestaande wapenstilstandsakkoord Dit zou echter inhouden dat Noord-Korea zou moeten afzien van zijn es om een vredesverdrag met de VS te tekenen zonder deelname van Zuid-Korea.

Op 15 augustus raakten in de Zuidkoreaanse hoofdstad Seoel duizenden studenten die een snelle eenwording van de beide Korea's eisten, slaags met de politie. Noordkoreanen hielden eveneens een eenwordingsbijeenkomst in Panmunjom in de gedemilitariseerde zone.

Zuiden geeft Noorden watersnoodhulp

Op 18 september maakte Zuid-Korea bekend dat het $ 2 mln zou schenken om hulp te bieden aan naar schatting 500.000 mensen die dakloos waren geworden tengevolge van de overstromingen die Noord-Korea in juli en augustus hadden geteisterd (zie onder KOREA-NOORD). Eerder had Zuid-Korea hulp aangeboden op voonvaarde dat Noord-Korea hiertoe een officieel verzoek indiende en garanties bood voor de veilige terugkeer van de gevangengenomen bemanning van de tramler (zie hieronder).

Bilaterale besprekingen in Beijing

Van 27-30 september werd in Beijing de derde ronde van de bilaterale besprekingen tussen Noord- en Zuid-Korea gehouden. Naar verluidt eindigden deze besprekingen in een impasse.

Het uitblijven van een akkoord was kennelijk het gevolg van de Zuidkoreaanse eis tot vrijlating van de bemanning van de Zuidkoreaanse trawler die in mei door Noord-Korea in beslag was genomen (zie pag. 587/2-'95), als voorwaarde voor nieuwe rijsttransporten naar Noord-Korea. Op 20 september gaf Noord-Korea formeel toe dat een kanonneerboot van de marine het schip had overmeesterd om ,.een illegale binnendringing" te voorkomen. Bij deze actie waren enkele bemanningsleden van de trawler om het leven gekomen.

Besprekingen tussen Noord-Korea en KEDO

Van 11-13 september begonnen in Kuala Lumpur (Maleisië) besprekingen tussen vertegenwoordigers van het Amerikaans-Zuidkoreaans-Japanse consortium KEDO en hToordkoreaanse functionarissen. De gesprekken gingen voornamelijk over de levering van twee Iichtwater-kernreactoren aan Noord-Korea.

De olieleveranties aan Noord-Korea krachtens het akkoord van oktober 1994, die in augustus waren begonnen [zie hierboven), werden voorgezet met een tweede lading van meer dan 22 000 ton Op 29 september vertrok een tanker met deze lading vanuit Zuid-Korea naar de Noordkoreaanse haven van Sonbong

Verslechteringbilaterale relatie

De Zuidkoreaanse president Kim Young Sam verklaarde op 16 oktober dat hij zich ,,teleurgesteld" en ,:verrader?" voelde door de huidige houding van de Noordkoreaanse regering. Hij leek elke verder stap naar verzoening en dialoog uit te sluiten, waaronder elke kans op een topontmoeting met de Noordkoreaanse leider Kim Jong Il op korte termijn. In de tweede helft van oktober raakten de bilaterale betrekkingen nog meer gespannen door een reeks incidenten met betrekking tot de kennelijke infiltratie van agenten uit het Noorden in Zuid-Korea. Het was het eerste geval van infiltratie waarvan sinds mei 1992 melding was gemaakt.

In de vroege ochtend van 17 oktober schoten Zuidkoreaanse militairen een vermeende Noordkoreaanse spion dood, toen hij opdook uit de rivier de Imjin. in de buurt van de gedemilitariseerde zone (de de facto grens tussen de twee Koreaanse staten). De man was zwaar bewapend en droeg een nagemaakt Zuidkoreaans legeruniform onder zijn kikvorsuitrusting.
Het incident leidde tot een grootscheepse klopjacht van het Zuidkoreaanse leger op mogelijke metgezellen van de dode agent. Later werd bericht dat een tweede man was ontkomen en in Noord-Korea was teruggekeerd.

President Kim Young Sam hekelde het incident als een demonstratie van het feit dat het Noorden ,,zijn krijgslustige houding (blijft) volhouden". Het Zuidkoreaanse ministerie van defensie waarschuwde dat elke verdere provocatie met [illegible] vergelding" zou worden beantwoord. Hoewel de Noordkoreaanse identiteit van de dode man werd bevestigd door VN-vertegenwoordigers, ontkende de Noordkoreaanse regering haar verantwoordelijkheid in een op 23 oktober uitgegeven verklaring, waarin werd beweerd dat het incident was verzonnen.

Een tweede geval van infiltratie door Noordkoreaanse agenten werd gemeld

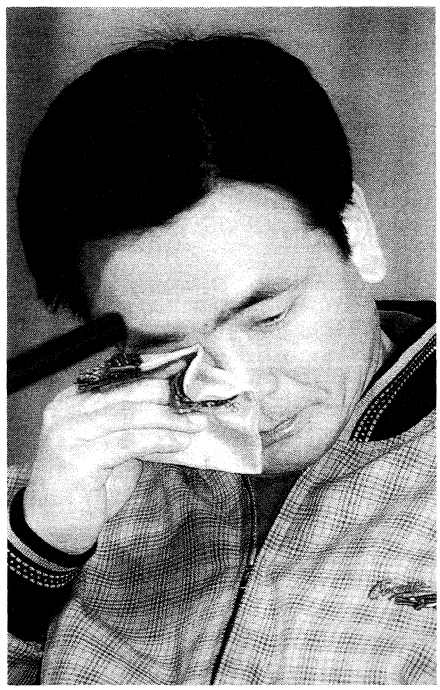

De vermeende Noordkoreaanse agent Kim Do Shik tijdens een persconferentie in Seoel op 8 december 1995.

na een gewapend treffen op 24 oktober in de stad Puyo (140 km ten zuiden van Seoel), waarbij een politieman de dood vond. Een van de twee agenten, Kim Do Shik, werd gevangengenomen nadat hij gewond was geraakt. De andere agent, Park Kwang Nam, werd doel van een massale klopjacht, waarbij meer dan 20.000 militairen werden ingezet en in drie provincies een avondklok werd ingesteld. Uiteindelijk werd Park Kwang Nam op 27 oktober doodgeschoten, toen hij door het kordon van zijn achtervolgers trachtte heen te breken.

Uit de ondervraging van Kim Do Shik kwam naar voren dat hij op 29 augustus in Zuid-Korea was aangekomen, en onopgemerkt in de buurt van Seoel had geleefd. Park was naar Zuid-Korea gestuurd om te helpen bij de repatriëring van Kim.

(Vor.ber.pag. 586/2 e.v.-1995)

KOREA (NOORD)

KIM IL SOENG GEBALSEMD. OPVOLGIKGSPROCEDURE

Op 8 juli 1995 werd het Gedachtenispaleis Kumsusan, waar het gebalsemde lijk van de vroegere president Kim Il Soeng lag opgebaard, formeel geopend door zijn zoon Kim Jong Il. Het lichaam

zou permanent voor het publiek worden tentoongesteld.

Deze ceremonie was één van de plechtigheden waarbij de teruggetrokken levende Kim Jong Il zich in het openbaar liet zien om de eerste verjaardag van het overlijden van zijn vader (zie pag. 880/3 e.v.-'94) te herdenken. Hierdoor werden speculaties aangewakkerd dat hij zijn vader spoedig formeel zou opvolgen als president en als leider van de Koreaanse Arbeiderspartij.

DIPLOMATIEK AKKOORD MET VS

Op 8 augustus werd door een Amerikaanse diplomatieke bron in Washington verklaard dat Noord-Korea en de VS waren overeengekomen in november 1995 verbindingskantoren te openen in elkaars hoofdsteden. Dit besluit was in overeenstemming met de intenties van het bilaterale nucleaire akkoord van oktober 1994, hoewel volgens de bepalingen van dit akkoord deze opening oorspronkelijk binnen drie maanden na de ondertekening ervan had moeten plaatsvinden (zie pag. 76/1 e.v.-'95).

Een aantal kwesties moest nog worden opgelost, voordat de verbindingskantoren zouden kunnen worden geopend, zoals de omvang van de staf. telecommunicatiefaciliteiten en de locatie van de kantoren. Op 10 augustus werd overeengekomen dat beide landen tot de opening consulaire rechten zouden uitoefenen via de Duitse belangenvertegenwoordiging in Pyongyang en de Noorkoreaanse afvaardiging bij de VN.

DEFENSIEVERDRAG MET RUSLAND OPGEZEGD

Op 8 september verklaarde het Noordkoreaanse ministerie van buitenlandse zaken dat het geen betekenis hechtte aan het daags daarvoor genomen Russische besluit om een al lang bestaand defensieverdrag op te zeggen. Het ministerie bevestigde een nieuw Russisch voorstel voor niet-militaire samenwerking te hebben ontvangen.

Volgens een woordvoerder was hrt in 1961 gesloten verdrag, waarin werd bepaald dat Moskou automatisch militair zou moeten ingrijpen, ingeval Noord-Korea werd aangevallen. ,.van geen belang en zo goed als nietig" geworden na de ineenstorting van de Sowjet-Unie. Zuid-Korea verwelkomde de bekendmaking met de bewering dat het verdrag ..een overblijfsel uit de Koude Oorlog" was.

ERNSTIGE OVERSTROMINGEN. HULP VAN JAPAN

In augustus veroorzaakten stortregens in Pyongyang en in andere delen van het land ernstige overstromingen. Meer dan 5 miljoen mensen zouden zijn getroffen en volgens schattingen bedroeg de schade $ i5 mrd.

Naar verluidt waren de overstromingen verergerd door het regeringsbeleid in de jaren zeventig om sawa's aan te leggen teneinde de voedselproduktic te verhogen. Deze sawa's werden gemakkelijk weggespoeld. Eind augustus verzocht de regering de VN voor de eerste keer om watersnoodhulp.

Op 15 september werd bekendgemaakt dat Japan $ 500.000 aan financiële steun en 200.000 ton rijst zou leveren. Dit betekende een verandering in Japans eerdere koele reactie op verzoeken van de VN om watersnoodhulp.

Onderhandelingen in Beijing tussen vertegenwoordigers van Noord-Korea en Japan leidden tot de ondertekening van een akkoord op **3** oktober waarin Japan toezegde de Noordkoreaanse regering 200.000 ton rijst te leveren.

In hrt akkoord werd bepaald dat de rijst alleen voor civiele doelen mocht worden gebruikt en niet opnieuw mocht worden uitgevoerd. De betaling van de leverantie werd over 30 jaar gespreid. tegen een rente van 2 procent per jaar over de eerste 10 jaar en van **3** procent per jaar over de periode daarna.

NIEUWE MINISTER VAN DE STRIJDKRACHTEN. MILITAIRE PROMOTIES

Generaal Choe Kwang (77), de chef van de generale staf, werd op 8 oktober benoemd tot minister van de volksstrijdkrachten. Deze functie was vacant sinds de dood in februari van maarschalk Oh Jin Woo (zie pag. 297/1/2-'95).

De volgende dag was Choe Kwang een van de twee hoge militairen die de rang van maarschalk kreeg bij een reeks promoties waarin nog 10 generaals werden bevorderd.

De promoties werden beschouwd als nog een bewijs dat Kim Jong Il zijn gezag consolideerde ter voorbereiding op zijn formele opvolging van zijn overleden vader Kim Il Soeng. niet alleen als president van Noord-Korea maar ook als secretaris-generaal van de regerende Koreaanse Arbeiderspartij. Die opvolgingsceremonie vond evenwel niet plaats op 10 oktober, de 50ste verjaardag van de oprichting van de Koreaanse Arbeiderspartij. Wel verscheen Kim Jong Il in het openbaar bij een militaire parade ter gelegenheid van de verjaardag.

HOGE LEGEROFFICIER OVERGELOPEN

Het Zuidkoreaanse bureau voor nationale veiligheidsplanning maakte op 11 oktober bekend dat Choe Ju Hwal, een officier in het Noordkoreaanse leger, in september via een niet genoemd Aziatisch land was overgelopen naar Zuid-Korea.

Op 10 oktober 1995 nam een zwijgende Kim Jong Il (r.)in Pyongyang een militaire parade af ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de oprichting van de Koreaanse Arbeiderspartij

De vroegere Zuidkoreaanse oppositieleider Kim Dae Jung tijdens een persconferentie op 26 mei 1994.

Choe had de rang van sangjwa - tussen luitenant-kolonel en kolonel in - en was daarmee de hoogste militair die van Noord- naar Zuid-Korea overliep. Door Choe verstrekte inlichtingen leken de speculaties te bevestigen dat Kim Jong Il verwikkeld was in een strijd om economische problemen en oppositie vanuit het leger te overwinnen. Tijdens een persconferentie op 13 oktober beweerde Choe dat Kim Jong Il .,geen sterke macht in het militaire apparaat" bezat. en tevens dat er in 1992 een niet geslaagde couppoging van een groep generaals had plaatsgevonden.

De Zuidkoreaanse autoriteiten deelden op 23 oktober mee dat Oh Yong Nam, een familielid van Oh Jin Woo, naar Zuid-Korea was overgelopen.

(Vor.ber.pag. 588/3 e.v.-1993)

KOREA (ZUID)

KIM DAE JUNG KEERT TERUG IN DE POLITIEK. NIEUWE PARTIJ OPGERICHT

Op 18 juli 1993 maakte de vroegere oppositieleider Kim Dae Jung bekend dat hij terugkeerde in de actieve politiek en voornemens was een nieuwe politieke partij op te richten. Tijdens een persconferentie die werd gehouden om dit besluit bekend te maken, sloten ongeveer 60 parlementsleden van de oppositionele Democratische Partij (DP) zich bij Kim Dae Jung aan. Volgens de meeste schattingen zouden bovendien maar liefst 70 van de 96 DP-leden in de Nationale Assemblée toetreden tot de nieuwe partij.

De 69-jarige Kim. Zuid-Korea's meest vooraanstaande oppositiefiguur, had in december 1992 bekendgemaakt dat hij zich terugtrok uit de politiek, nadat zijn derde poging om de presidentsverkiezingen te winnen was mislukt (pag. 435/3-'93). Ter rechtvaardiging van de herroeping van dit besluit. voerde hij de slechte regeringsresultaten van de regerende Democratisch-Liberale Partij (DLP) en de grote verdeeldheid binnen de oppositionele DP aan.

Nieuwe partij opgericht

De veteraan Kim Dae Jung werd gekozen tot voorzitter van een nieuwe politieke partij, het Nationale Congres voor een Nieuwe Politiek (NCNP). die op 3 september formeel werd opgericht. Naar werd verwacht zou de nieuwe partij dienen als een platform voor Kims vierde poging om het presidentschap te veroveren bij de verkiezingen in 1997.

De NCNP was de grootste oppositiepartij in de Nationaie Assemblée. aangezien 54 afvallige DP-afgevaardigden. die de kant van Kin: haddrn gekozen in een strijd om de macht mrt de vroegere DP-voorzitter Lee Ki Taek. zich hadden aangesloten bij de nieuwe partij.

In zijn inaugurele rede deed Kim Dae Jung een beroep op president Kim Young Sam te pralen over ,.nieuwe betrekkingen tussen regeringsrn oppositiepartijen" Hij waarschuwde dat de NCNP zich zou verzetten tegen alle pogingen om haar te verbieden onder het voorwendsel dat er een onderzoek naar beschuldigingen van corruptie liep tegen NCNP-parlementsleden. Begin september was een dergelijk onderzoek ingesteld tegen verscheidene afgevaardigden van deze partij.

BESLUIT OBI VROEGERE PRESIDENTEN NIET TE VERVOLGEN. ANTI-REGERINGSDEMONSTRATIES

Op 18 juli maakte het openbaar ministerie van het district Seoel bekend dat het 14 maanden durende onderzoek van de bloedige onderdrukking van de opstand tegen het militaire bewind in Kwanju in mei 1980 (zie pag. 354/3 e.v.-'80) werd afgesloten. Het openbaar ministerie verklaa de dat niemand van de 58 personen tegen wie aanklachten waren ingediend, onder wie de vroegere presidenten Chun Doo

Ook in september 1995 bleven Zuidkoreaanse studenten betogen voor bestraffing van dc twee oud-presidenten Chun Doo Hwan en Roh Tae Woo. Op de foto verbrandden studenten voor de Korea universiteit in Seoel op 22 september afbeeldingen van de twee oud-presidenten en van president Kim Young Sain.

Hwan en Roh Tae Woo, zou worden vervolgd, aangezien het de bevoegdheid miste iemand te dagvaarden wegens een actie die ,,in hoge mate politick" van aard was.

Het besluit om geen gerechtelijke stappen te ondernemen tegen de vroegere presidenten Chun Doo Hwan en Roh Tac Woo, leidde tot verscheidene gewelddadige protesten

Op 17 augustus raakten bij gevechten tijdens een demonstratie van 6.000 studenten ongeveer 70 mensengewond. Op 30 augustus kwam het opnieuw tot gevechten op een universiteit in Seoel.

RAMPEN

Op 23 juli steeg het officiële dodencijfer als gevolg van het instorten van een warenhuis in Seoel op 29 juni tot 459 (zie pag. 591/2/3-'95). Er waren ruim 900 gewonden en er werden nog 134 personen vermist.

Het zoeken naar overlevenden was op 21 juli gestaakt. maar werd op 23 juli hervat. nadat familieleden van de doden een gewelddadige demonstratie hadden gehouden op de plaats van de ramp. Hierbij waren acht politieagenten gewond geraakt. Het onderzoek van de ramp werd voortgezet en uitgebreid, waarbij nieuwe arrestaties werden verricht. Eind juli waren vier directeuren van het warenhuis en twee gewezen gemeentefunctionarissen gearresteerd. Naar verluidt richtte het onderzoek zich op beschuldigingen van omkoperij en illegale veranderingen in het ontwerp van het gebouw.

Eind augustus was het officiële dodencijfer gestegen tot 521. Op 30 augustus stonden 25 personen terecht in verband met de ramp.

Op 24 juli kwamen minstens 16 personen om het leven en werden 25 anderen vermist, nadat de zuidkust van het land was getroffen door de tyfoon ,,Faye" Als gevolg van tyfoonwinden met een snelheid van 154 km per uur liep een 140 000 ton metende Cypriotische olietanker aan de grond bij de stad Yeosoo Er verspreidde zich een olievlek over een gebied van 50 km. die aanzienlijke schade toebracht aan het leven in de zee

Op 22 augustus verloren 37 vrouwen het leven en werden 24 andere ernstig gewond bij een brand in een slaapzaal in een opvangcentrum van de Koreaanse presbyteriaanse kerk voor vrouwen die lichte delicten hadden begaan, in Yongin, 40 km ten zuiden van Seoel. De dag daarop werden 16 vrouwen gearresteerd op beschuldiging van brandstichting.

KABINETSWIJZIGING

Op 4 augustus aanvaardde president Kim Young Sam het ontslag van Seo Seok Jai als minister van regeringsadministratie. Op 7 augustus werd hij opgevolgd door Kim Ki Jae, voormalig burgemeester van Pusan.

Seo's gedwongen ontslag kwam, nadat hij had beweerd dat een vroegere president on-

Na zijn ontslag als minister van regeringsadministratie begroet Seo Seok Jai op 4 augustus 1993 verslaggevers in Seoel.

geveer 400 mrd won ($525 mln) op bankrekeningen had staan onder valse of geleende namen. Op 12 augustus stelden de autoriteiten vast dat de vermeende bankrekeningen niet bestonden.

GOUVERNEUR CENTRALE BANK VERVANGEN

Op 19 augustus aanvaardde president Kim Young Sam het ontslag van Kim Myong Ho, de gouverneur van de Bank van Korea (de centrale bank), nadat was onthuld dat één van diens werknemers 380 mln won (bijna $500.000) had verduisterd. Op 24 augustus werd hij opgevolgd door Lee Kyung Shik, die in 1993 vice-premier en minister van economische planning was geweest (zie pag. 437/1-'93).

AMNESTIE AFGEKONDIGD

Op 11 augustus werd ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van Korea's bevrijding van de Japanse bezetting (op 15 augustus) door de regering een amnestie voor 3.169 gevangenen afgekondigd.

De amnestie gold voor politici en zakenlieden die waren veroordeeld wegens misdrijven tegen de openbare veiligheid en corruptie alsook voor 2.314 gewone delinquenten. Op 15 augustus werden de geamnestieerden in vrijheid gesteld of kregen strafvermindering, Personen die al vrijgelaten waren, werden hersteld in hun burgerrechten.

Op 4 juli 1995 werd zwaar materieel ingezet om de restanten van het ingestorte warenhuis Sampoong in Seoel te slopen.

Onder de personen aan wie amnestie werd verleend, bevond zich Chung Ju Yung, de oprichter van het Hyundai-concern, die in 1992 had meegedaan aan de presidentsverkiezingen en wiens Verenigde Volkspartij (UPP) korte tijd een belangrijke brdreiging had gevormd voor het tweepartijenstelsel van Zuid-Korea (zie pag. 435/1 e.v.-'93). Verder werd amnestie verleend aan Kim Woo Choong, de voorzitter van het Daewoo-concern, en aan een aantal voormalige ministers en parlementariers Ook onder de amnestie viel Kim Sun Myung, die in 1951 was gearresteerd: volgens de mensenrechtenorganisatie Amnesty International was hij van alle gewetensgevangenen in de wereld degene die het iangst in de gevangenis had gezeten.

VERANDERING IN DP-TOP

Op 28 augustus werden Park Il en Hong Young-kee gekozen tot mede-voorzitters van de oppositionele Democratische Partij (DP). Hun verkiezing betekende dat er een einde kwam aan het éénhoofdige leiderschap van Lee Ki Taek. Dit zou voortduren tot een buitengewone conventie in december 1995, wanneer een nieuwe DP-leiding zou worden gekozen.

Op *7* september werd bij de jongste reeks wijzigingen in de DP-top Chang Chun Ik benoemd tot secretaris-generaal.

ZUIDKOREAANSE PRESIDENT BEZOEKT WASHINGTON

Op *27* juli was het 42 jaar geleden dat het wapenstilstandsakkoord werd ondertekend waarmee in 1953 een einde kwam aan de Koreaanse oorlog. Dit feit werd herdacht met een ontmoeting tussen de Zuidkoreaanse president Kim Young Sam en de Amerikaanse president Bill Clinton in Washington DC.

Beide leiders herdachten de gevallenen van de oorlog en beloofden daarnaast de nauwe samenwerking tussen beide landen voort te zetten om de vrede te handhaven op het Koreaanse schiereiland.
Zij besloten tevens een nieuw bilateraal adviesorgaan op het niveau van ministers van buitenlandse zaken in het leven te roepen teneinde een gezamenlijke strategie met betrekking tot Noord-Korea te ontwikkelen.

DIPLOMATIEKE SPANNING MET NIEUW-ZEELAND

Medio september steeg de diplomatieke spanning, toen de Nieuwzeelandse regering meedeelde dat zij een verzoek om de vluchtelingenstatus van een ontslagen lid van de Zuidkoreaanse diplomatieke missie in Wellington in overweging nam. De diplomaat had politieke beroering veroorzaakt met zijn bewering dat de regering had geprobeerd de lokale verkiezingen van juni (zie pag. 591/1/2-'95) uit te stellen uit vrees voor een nederlaag

„TEAM SPIRIT"' GEANWTJLEERD

Het Zuidkoreaanse ministerie van defensie bevestigde op 8 oktober dat de gezamenlijke militaire oefening van Zuidkoreaanse en Amerikaanse troepen ,,Team Spirit" niet zou worden gehouden in het laatste kwartaal van 1995. Dit was het tweede opeenvolgende jaar dat de oefening, die door Noord-Korea regelmatig ais grove provocatie was gehekeld, geannuleerd werd (zie pag. 363/1 en 586/3 e.v.-'95). Maar op 12 oktober werd bekendgemaakt dat Zuid-Korea en de VS een beperkte oefening van een maand zouden houden onder de naam ,,Foal Eagle", die medio november zou zijn afgerond.

WRIJVING MET JAPAN

President Kim Young Sam annuleerde op 18 oktober een ontmoeting met de Japanse premier Tomiichi Murayama, welke voor *22* oktober in het VN-hoofdkwartier op het programma stond. De daad was een protest tegen de verklaring van Murayama op 5 oktober dat het verdrag van 1910, op grond waarvan Japan het Koreaanse schiereiland had gekoloniseerd, ,,wettelijk geldig" was geweest. Deze verklaring had tot krachtige protesten zowel uit Zuid- als uit Noord-Korea geleid. Op 12 oktober had premier Murayama zijn spijt betuigd voor de controverse die door zijn opmerkingen was ontstaan.

FINANCIEEL SCHANDAAL

Een groot financieel schandaal brak in Zuid-Korea uit naar aanleiding van de beschuldiging dat oud-president Roh Tae Woo gedurende zijn ambtstermijn op illegale wijze honderden miljoenen dollars had vergaard.

Deze beschuldiging was eerder in het jaar opgedoken, maar stelselmatig door Roh Tae Woo ontkend. Op 19 oktober echter beweerde een parlementslid van de oppositie over bewijzen te beschikken dat Roh 400 miljard won ($1= 766.95 won op 20 oktober 1995) bezat in een ,,slush fund" (omkooppot),verstopt op 40 bankrekeningen onder valse of geleende namen. De regering reageerde de volgende dag met de aankondiging van een onderzoek in deze zaak. Op 22 oktober volgde de eerste in een reeks bekentenissen van Lee Hyun Woo, het hoofd van de presidentiële lijfwacht en de nationale inlichtingendienst tijdens het presidentschap van Roh. over het geld dat Roh bezat. Lee verklaarde dat hij een fonds van 48,5 miljard won uit naam van Roh had beheerd, en dat dit geld was overgebleven van een groter fonds dat Roh had vergaard uit zakelijke belangen en dat hij had gebruikt om diverse uitgaven te dekken, zoals het betalen van beloningen wegens verdiensten aan bureaucraten.

De onthulling bracht president Kim Young Sam op 23 oktober ertoe een diepgaand onderzoek te gelasten naar de vermeende fondsen. Binnen enkele dagen beweerden de openbare aanklagers een bedrag van bijna 100 miljard won te hebben opgespoord op binnenlandse bankrekeningen in verband met Roh.

Op 27 oktober legde Roh op de televisie een emotionele bekentenis af gevolgd door een verontschuldiging. Hij bekende op illegale wijze 300 miljard won te hebben vergaard tijdens zijn uitoefening van het presidentschap (1988-1993) en hij verklaarde zich bereid elke hem opgelegde straf te aanvaarden.

Rohs bekentenis werd dezelfde dag nog gevolgd door een verbazingwekkende bekentenis van de oudgediende oppositieleider Kim Dae Jung die toegaf dat hij tijdens de campagne voor de presidentsverkiezingen van 1992 een gift van Roh van *2* miljard won had geaccepteerd. Bovendien beschuldigde Kim Dae Jung president Kim Young Sam - die uiteindelijk de presidentsverkiezing had gewonnen - ervan ,,honderden miljarden won" van Roh te hebben aanvaard in strijd met de wetten over de verkiezingsfinanciering.

In een reactie op het toenemend protest over zijn betrokkenheid bij de zaak, verklaarde president Kim Young Sam op 30 oktober dat hij persoonlijk geen geld uit het fonds van Roh had ontvangen, maar hij sloot de mogelijkheid niet uit dat gelden van de Democratische Liberale Partij (DLP) die bij zijn campagne waren gebruikt, van Roh afkomstig waren.

(Vor.ber.pag. 589/3 e.v.-1995)

SINGAPORE

RECORDBEDRAG TOEGEKEND AAN PREMIER EN ANDERE POLITIEKE LEIDERS ALS SCHADELOOSSTELLING WEGENS SMAAD

Op 26 juli 1995 kende het Opperste Gerechtshof aan drie hoge politieke lei-

ders van het land een recordbedrag toe van S$ 950.000 als schadeloosstelling wegens smaad in een artikel in de International Herald Tribune van 2 augustus 1994, waarin de regering ran nepotisme werd beschuldigd.

Het Hof gelastte de krant S$ 350.000 te betalen aan premier Goh Chok Tong, S$ 300.000 aan Lee Kuan Yew, senior minister in het bureau van de premier, en S$ 300.000 aan zijn zoon, vice-premier Lee Hsien Loong. De krant had gesuggereerd (zonder namen te noemen) dat Lee Hsien Loong zijn functie te danken had aan zijn vaders invloed: De krant had daarna haar verontschuldigingen aangeboden voor het artikel en zij vocht haar aansprakelijkheid niet aan.

Het hoogste bedrag als schadeloosstelling wegens smaad in Singapore bedroeg tot dan toe S$ 400.000 en was in 1984 toegekend aan de toenmalige premier Lee Kuan Yew wegens beschuldigingen van corruptie.

REGERINGSWIJZIGINGEN

Op 1 augustus werd Tony Tan Keng Yam benoemd tot vice-premier en minister van defensie. Tan verving Lee Boon Yang als minister van defensie, maar deze bleef minister van arbeid.

Senior minister Lee Kuan Yew arriveert op 12 juni 1995 per auto bij het Opperste Gerechtshof van Singapore om te getuigen in een smaadaffaire.

Tan was in 1991 afgetreden als minister van onderwijs, nadat hij in de jaren tachtig een aantal kabinetsposten had beheerd. Hij was voorzitter van de regerende People's Action Party en een invloedrijk zakenman.

(Vorber.pag. 591/3-1995)

THAILAND

ALGEMENE VERKIEZINGES. NIEUWE REGERINGSCOALITIE. NIEUW KABINET

Op 2 juli 1995 werden algemene verkiezingen gehouden voor het Huis van Afgevaardigden dat uitgebreid was tot 391 zetels. De verkiezingen, meer dan een jaar vervroegd, waren in mei uitgeschreven. toen de door de Democratische Partij geleide regeringscoalitie uiteen was gevallen (zie pag. 650/2/3-'95). De laatste algemene verkiezingen waren gehouden in september 1992 (zie pag. 871/3 e.v.-'92).

Evenals bij vorige algemene verkiezingen behaalde geen enkele partij een absolute zetelmeerderheid. In totaal namen 12 partijen deel, waarvan de Damrong Thai als enige partij geen zetel behaalde.

De verkiezingsuitslag leverde de volgende zetelverdeling op:

Partij	*Gewonnen zetels*	
	1995	1992
Chart Thai	92	77
Democratische Partij	86	79
Nieuwe Aspiratie Partij	57	51
Chart Patthana	53	60
Palang Dharma	23	47
Sociale Actie Partij	22	22
Prachakorn Thai	18	3
Nam Thai	18	-
Seritham	11	8
Ekkaparb	8	8
Muan Chon	3	4
Rassadorn*	-	1
TOTAAL	391	360

* Nam niet deel aan de verkiezingen van 1995.

De rechtse Chart Thai kwam als grootste partij uit de bus met 92 zetels, 15 meer dan in september 1992. De partij behaalde belangrijke overwinningen op de noordelijke en centrale vlakten. maar slaagde er niet in om ook maar één zetel in Bangkok te winnen. Volgens veel analisten wees de populariteit van de partij op het noordelijke platteland erop dat daar kwistig stemmen waren gekocht.

De Democraten behaalden 86 zetels (zeven meer dan in september 1992) en behielden de macht in hun traditionele zuidelijke bastion.

In Bangkok deed Prachakorn Thai het beter dan verwacht en vergrootte ze haar zetelaantal in de stad van 2 tot 12.

Van de 37.817.983 kiesgerechtigden in heel Thailand brachten er 23.462.746 hun stem uit, wat neerkwam op een opkomst van 62,04 procent, een fractie lager dan de 62,05 procent in september 1992.

Nieuwe door Chart Thai geleide coalitie

Voor de verkiezingen was een informele alliantie gesmeed rond Chart Thai, die bestond uit de Nieuwe Aspiratie Partij (NAP), Palang Dharma, Prachakorn Thai, de Sociale Actie Partij (SAP) en Muan Chon. Na de verkiezingen vormde deze alliantie (samen met een zevende lid, Nam Thai) de nieuwe regeringscoalitie die kon beschikken over 233 zetels in het Huis van Afgevaardigden.

De laatste keer dat de Chart Thai een coalitieregering had geleid, van 1988 tot 1991, was de regering ten val gebracht door het leger dat haar beschuldigde van corruptie op grote schaal (zie pag. 353/2 e.v.-'91).

Nieuwe zitting parlement. Benoeming van Banharn tot premier

Koning Bhumibol Adulyadej opende op 10 juli de nieuwe zitting van het Huis van Afgevaardigden. Het Huis koos Boon-ua Prasertsuwan, plaatsvervangend leider van de Chart Thai. tot voorzitter van het Huis.

Op 13 juli benoemde de koning de secretaris-generaal van Chart Thai, Banharn Silpa-Archa, formeel tot premier. De doorgewinterde politicus Banharn, die in een aantal kabinetten had gediend, werd beschouwd als een sluw strateeg en een meester van het ouderwetse clientelesysteen.

Nieuw kabinet

Op 18 juli benoemde Banharn een nieuw kabinet. Strijd tussen facties in de Chart Thai had Banharn problemen bezorgd bij de selectieprocedure tijdens de kabinetsformatie.

De partij was verdeeld in ten minste drie facties, waarvan er één werd geleid door Narong Wongwan, een andere door partijsecretaris-generaal Sanoh Thienthong. en een derde (met steun van ongeveer 20 parlementsleden)

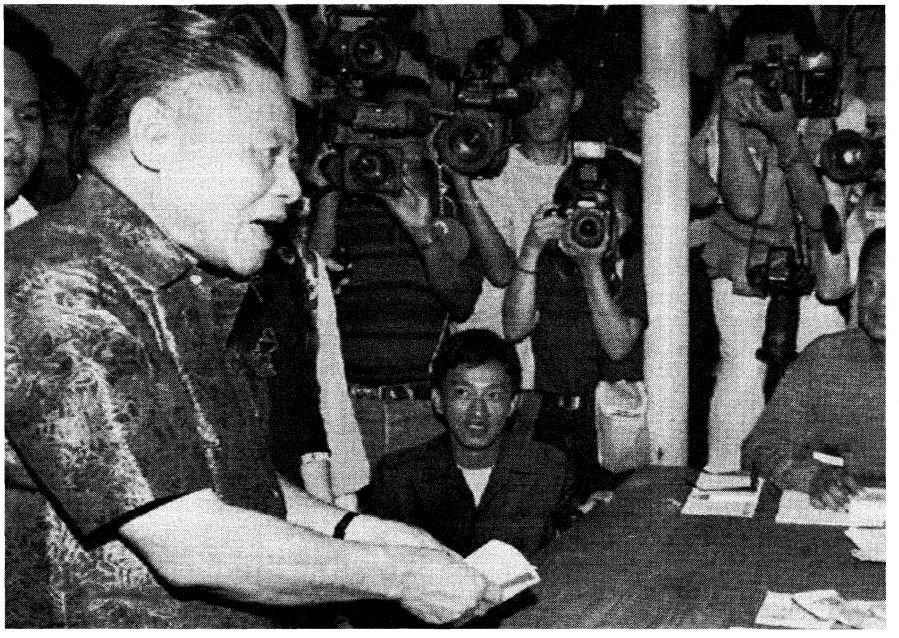

De leider van Chart Thai, Banharn Silpa-Archa, bracht op 2 juli 1995 zijn stem uit in de provincie Surphan Buri.

door Banharn zelf. Om het conflict tussen de facties van Narong en Sanoh te bezweren, dat zich toespitste op de toewijzing van de portefeuille van binnenlandse zaken, was Banharn genoodzaakt deze taak zelf op zich te nemen.

De verdeling van de portefeuilles op 18 juli was als volgt:

Premier. minister van binnenlandse zaken - Banharn Silpa-Archa; vice-premier - luchtmaarschalk (b.d.)Somboon Rahong; vice-premier, minister van defensie – generaal Chaovalit Yongchaiyut; overige vice-premiers – luitenant-kolonel van politie Thaksin Shinawatra, Buntham Khaewatthana, Samak Sundaravej en Amnuai Wirawan: ministers in het bureau van de premier – Pongphon Adireksan. Ruangwit Lik, Piyanat Wathacharaphon, Prasong Bunphong, Charat Phuachuai, Rakkiat Sutthana en Phokhin Phonlakun: financiën - Surakiat Sathianthai; buitenlandse zaken - Kasemsamoson Kasemsi; landbouw en coöperaties - Montree Pongpanit; verbindingen-- Wanmuhamatno Matha: handel - Chuchip Hansawat: justitie - kapitein van politie Chalerm Yubamrung; arbeid en sociaal welzijn - Phisan Munlasatsathon; wetenschap. technologie en milieu – Yingphan Manasikan: onderwijs – Sukhawit Rangsitphon: gezondheidszorg - Sanoh Thienthong: industrie - Chaimat Sinsuwong: bureau staatsuniversiteit - Bunchu Trithong.

De analisten waren het erover eens dat het nieuwe kabinet vol zat met politieke veteranen, maar dat er te weinig technocraten in zaten. Er werd enige bezorgdheid geuit over de benoeming van Surakiat Sathianthai tot minister van financiën. Surakiat Sathianthai. een professor in de rechten en adviseur van Banharn, had geen ervaring in het geld- en bankwezen.

KONING INTERVENIEERT IN VERKEERSPROBLEMEN BANGKOK

Op 17 augustus vond een zelden voorkomende interventie van koning Bhumibol Adulyadej in de binnenlandse politiek plaats, toen hij op een audiëntie de nieuwe regering (zie hierboven) bekritiseerde vanwege haar slecht gecoördineerde strategie om de hardnekkige verkeersproblemen van Bangkok op te lossen. Hij had in mei 1992 voor het laatst geïntervenieerd in het politieke leven nadat de toenmalige regering van generaal Suchinda Kraprayoon de pro-democratie protesten onderdrukt had (zie pag. 506/3-'92).

De koning bekritiseerde de twee partijen (Palang Dharma en Prachakorn Thai), die de verantwoordelijkheid hadden gekregen voor het verkeersbeleid, maar van oudsher rivalen waren. Hij zei dat ze „alleen maar praten, praten. praten en twisten, twisten, twisten". Hij verklaarde ook: ..De koning heeft het recht politieke opmerkingen te maken. Hij is een Thais staatsburger en heeft zijn rechten en vrijheid volgens de Grondwet. . . . Ik maak gebruik van mijn vrijheid (van meningsuiting) volgens de Grondwet om te zeggen mat ik heb gezegd."

JAARLIJKSE WIJZIGING MILITAIRE TOP

Op 26 september werden er bijzonderheden van de jaarlijkse wijziging in de militaire top bekend gemaakt. Deze wijziging viel samen met een controverse over vermeende politieke inmenging in militaire aangelegenheden. Naar verluidt had generaal Chaovalit Yongchaiyut, de vice-premier en minister van defensic, een lijst met militaire promoties verworpen die was ingediend door de vertrekkende opperbevelhebber van het leger. generaal Wimol Wongwanich.

Generaal Wimol zou zijn plaatsvervanger. generaal Paiboon Emphan. hebben gekozen tot zijn opvolger. Generaal Chaovalit sprak zijn veto uit over deze benoeming en benoemde een naaste medewerker, generaal Pramon Phalasin, op deze post.

Chaovalit zou ook generaal Wiinols plan om generaal Chainarong Noonpakdi weer te promoveren naar één van de vijf hoogste posten in de legerhierarchie hebben geblokkeerd. Generaal Chainarong. die vroeger commandant van het Eerste Leger was geweest, was overgeplaatst naar een lagere functie, nadat hij het bevel had gevoerd over de troepen die in mei 1992 in Bangkok ongeveer 30 demonstranten voor de democratie hadden gedood (zie pag. 871/1-'92). Chainarongs voorgenomen promotie waarover geruchten de ronde hadden gedaan. was alom bekritiseerd in de Thaise pers.

De benoeming van Pramon Phalasin tot legercommandant maakte een einde aan de greep die afgestudeerden van klas 5 van de Militaire Academie van Chulachomklao op de militaire hiërarchie hadden. Pramon, die tot dan toe stafchef van het opperbevel was geweest, was een afgestudeerde van klas 6. Toch werden er echter bij de wijziging afgestudeerden van klas 5 bevorderd: generaal Wiroj Saengsanit werd benoemd tot opperbevelhebber van de strijdkrachten als opvolger van luchtmaarschalk Voranart Apichari en generaal Suthep Sivara werd benoemd tot stafchef van het leger.

KGKRIT PRAMOJ OVERLEDEN

Oud-premier Kukrit Pramoj overleed op 9 oktober op 84jarige leeftijd.

Zijn Sociale Actie Partij. opgericht in 1973. verwierf het grootste aantal zetels bij de parlementsverkiezingen van januari 1975. Hij diende als premier aan het hoofd aan een coalitieregering van maart 1973 tot april 1976. Tijdens deze periode zette hij een toenadering tot China in gang en hield hij toezicht op de terugtrekking uit Thailand van het Amerikaanse militaire personeel. Hij bleef aan als leider van de Sociale Actie Partij tot 1985. en werd alom gerespecteerd als onafhankelijke politieke commentator.

(Vorber.pag. 650/2/3-1995)

INTERNATIONAAL

AMNESTY INTERNATIONAL

JAARVERSLAG 1994

In haar jaarlijkse overzicht van de toestand van de mensenrechten in 151 landen, dat op 6 juli 1995 werd gepubliceerd, waarschuwde de mensenrechtenorganisatie Amnesty International voor het optreden van een nieuw patroon bij de schendingen van de mensenrechten Er was nu veeleer sprake van schendingen gepleegd in de omstandigheden van een burgeroorlog dan van politieke onderdrukking door totalitaire regeringen

Volgens het rapport vonden de ergste uitwassenin 1994 plaats in Rwanda. De Hoetoe-meerderheid had daar ,,systematische, op het hoogste niveau beraamde en gedoogde" slachtingen aangericht onder de etnische groep van de Toetsi's. Bovendien werd in het rapport melding gemaakt van slachtingen op beperktere schaal elders in Afrika, zoal; in Angola, Liberia en Sierra Leone. Het verdrijven van etnische groepen door middel van systematische terreur (.,etnischezuivering") bleef onverminderd doorgaan in de door Bosnische Serviërs beheerste gebieden van Bosnië-Herzegovina. Regeringstroepen en gewapende rebellen hadden zich schuldig gemaakt aan moorden, ontvoeringen en martelingen in Algerije, Guatemala en Peru.

Volgens het rapport waren in 1994 minstens 1.000 mensen in ongeveer 34 landen overleden als gevolg van martelingen tijdens voorarrest of mishandeling tijdens gevangenschap. Bovendien hadden 54 regeringen opdracht gegeven voor wederrechtelijke executies van politieke tegenstanders en leden van etnische groeperingen of van minderheden.

(Vor.ber.pag. 817/2/3-1994)

COCOM

BESLUIT TOT OPRICHTING NIEUWE ORGANISATIE

Tijdens een vergadering in Den Haag op 11 en 12 september 1995 werd besloten tot de oprichting van een nieuwe organisatie ter opvolging van het Coördinerende Comité voor Multilaterale Exportcontroles (COCOM), dat op 31 maart 1994 formeel was opgeheven. De nieuwe organisatie, voorlopig ,,Nieuw Forum" genoemd, zou in januari 1996 van start gaan.

Op de bijeenkomst waren vertegenwoordigers aanwezig van de 17 voormalige lidstaten van de COCOM alsook van Rusland en vier andere voormalige Warschaupact-landen (Hongarije, Pclcn. Slowakije en Tsjechië),die, evenals enkele traditioneel neutrale Europese staten zoals Zweden en Zwitserland, ook deel zouden nemen aan de nieuwe organisatie

In tegenstelling tot haar voorganger, waarvan de leden verplicht waren om groepsbesluiten uit te voeren, zou het ,,NieuweForum" een vrijwillige instantie zijn met landen die afspraken maken over het uitwisselen van informatie over export en vergunningen op het gebied van conventionele wapens en technologie met tweevoudig gebruik naar landen als Irak, Libië en Noord-Korea.

(Vor.ber.pag. 220/3-1994)

ICJ

EERSTE VROCWELIJKE RECHTER

In overeenstemming met artikel 10 van het statuut van het Internationaal Gerechtshof (International Court of Justice, ICJ) kozen de Algemene Vergadering en de Veiligheidsraad van de VN op 12 juli 1993 mevr. Rosalyn Higgins (Groot-Brittannie) als eerste vrouwelijke rechter van het ICJ. Zij volgde Sir Robert Yewdall Jennings (Groot-Brittannie) op, die per 10 juli was afgetreden.

Na de verkiezing van rechter Higgins was de samenstelling van het ICJ als volgt:

President (tot 5 februari 1997) - Mohammed Bedjaoui (Algerije): vice-president (tot 5 februari 1997) - Stephen M. Schwebel (VS): rechters - Shigeru Oda (Japan). Gilbert Guillaume (Frankrijk), Mohamed Shahabuddeen (Guyana),Andrés Aguilar Mawdsley (Venezuela).Christopher G. Weeramantry (Sri Lanka), Raymond Ranjeva (Madagascar), Géza Herczegh (Hongarije). Shi Jiuyong (China). Carl-August Fleischhauer (Duitsland), Abdul G. Koroma (Sierra Leone), Wladen S. Weresjtsjetin (Russische Federatie). Luigi Ferrari Bravo (Italié)en Rosalyn Higgins (Groot-Brittannie).

Op 24 oktober overleed rechter Andrés Aguilar Mawdsley op 71-jarige leeftijd in Den Haag.

VERENIGDE NATIES

NIEUWE SECRETARIS-GENERAAL UNCTAD

Medio augustus 1993 werd bevestigd dat Rubens Ricupero (Brazilië) officieel was voorgedragen als secretaris-generaal van de VN-Conferentie voor Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) voor een ambtstermijn van vier jaar die op 15 september zou ingaan.

In april 1994 was Kenneth Dadzie (Ghana) afgetreden als secretaris-generaal van de UNCTAD. Carlos Fortin (Chili) was hem tijdelijk opgevolgd (zie pag. 66913-'94).

De 58-jarige Ricupero was in zijn eigen land minister van financiën geweest tot september 1994, toen hij had moeten aftreden na in in opspraak te zijn geraakt wegens het manipuleren van inflatiecijfers (zie pag. 83813-'94). Eind 1994 kwam zijn naam voor op een kandidatenlijst voor de post van directeur-generaal van de Wereldhandelsorganisatie (World Trade Organization. WTO). Hij ontbrak echter op de definitieve voordracht voor die post.

Rubens Ricupero aanvaardde zijn ambt op 15 september, nadat zijn aanstelling door de Algemene Vergadering van de VN was goedgekeurd.

(Vor.ber.pag. 450/3 e.v.-1993)

UNCTAD: TRADE AND DEVELOPMENT REPORT

Op 11 september publiceerde de UNCTAD haar jaarlijkse Trade and Development Report. Hierin werd voorspeld dat de wereldeconomie in 1995 met 2,9 procent zou groeien, vergeleken met 3,1 procent in 1994.

Er werd ten zeerste op aangedrongen dat de ontwikkelde landen de jaarlijkse groei van hun bruto nationaal produkt (BNP) zouden verhogen door hun monetaire en fiscale beleid te versoepelen. Dit beleid zou volgens het rapport de belangrijkste oorzaak zijn van de hoge werkloosheid in de geïndustrialiseerde wereld. Net als in 1994 bekritiseerde het rapport het restrictieve handelsbeleid dat de belangrijkste geïndustrialiseerde landen ten aanzien van de Derde Wereld zouden voeren (zie pag. 151/3-'95), en verwierp het de opvatting dat de hoge werkloosheid in deze landen werd veroorzaakt door het verlies van binnenlandse markten vanwege goedkope import uit de Derde Wereld.

De ontwikkelingslanden zouden hun hoge groeipercentages naar verwachting handhaven; deze zouden in 1993 4,3 procent bedragen. Net als 1994 zou de economische groei worden gedragen door de belangrijkste Aziatische economieën. Het rapport waarschuwde echter dat deze groei waarschijnlijk zou worden ingedamd door het trage economische herstel in Latijns-Amerika, waar de groei van het reële bruto bin-

nenlands produkt (BBP! zou teruglopen van 3,7 procent in 1994 tot 2 procent in 1995.

(Vor.ber.pag. 151/3-1995)

CNDP: RAPPORT ONTWIKKELING VAN DE MENSHEID

Op 18 augustus publiceerde het VN-Ontwikkelingsprogramma (UNDP) zijn Rapport over de Ontwikkeling van de Mensheid 1995

Voor het tweede achtereenvolgende jaar stond Canada op de eerste plaats van de Index voor de Ontwikkeling van de Mensheid (HDI). een graadmeter voor ontwikkeling in termen van levensverwachting. onderwijs en basiskoopkracht. De Verenigde Staten waren gestegen van de achtste positie in het vorige rapport naar de tweede. Japan bleef op de derde plaats. Nederland was vierde en Finland vijfde.

Het rapport, dat vooral was gericht op sekse-ongelijkheid, was gebaseerd op een onderzoek naar sekse-vooroordelen in 174 landen, De UNDP vond hierin voor de eerste maal een bevestiging van de mate waarin vrouwen armer en minder machtig waren dan mannen. De onderbetaling van vrouwenarbeid en de waarde van de door hen verrichte onbetaalde arbeid werd in het onderzoek geschat op S 11.000 mrd. De door mannen verrichte onbetaalde arbeid bedroeg $ 5 mrd, terwijl de officiële schatting van het betaalde werk mondiaal $ 23 mrd bedroeg.

De landen met het hoogste Gender Empowerment Measure (GEM), waren Zweden. Noorwegen. Finland en Denemarken. Dit in het rapport geïntroduceerde cijfer was een graadmeter voor de deelname van vrouwen aan economische. politieke en beroepsmatige activiteiten. Deze landen waren de enige vier waar de deelname van vrouwen in het parlement in 1994 boven de 30 procent lag. Dezelfde vier landen hadden ook de hoogste Gender-related Development Index (GDI), een graadmeter voor geletterdheid, levensvenvachting en inkomen (alleen scoorde Finland hierbij hoger dan Noorwegen), waarna de Verenigde Staten. Australië. Frankrijk en Japan volgden.

De belangrijkste aanbevelingen in het rapport voor het bereiken van gelijkheid tussen de seksen waren een ambitieuzer beleid inzake positieve actie en economische hervormingen gericht op het bevorderen van de arbeidsparticipatie van vrouwen.

(Vor.ber.pag. 670/2/3-1994)

UNFPA: DE TOESTAND VAN DE WERELD-BEVOLKING

In zijn jaarrapport ,,De toestand van de wereldbevolking 1995", dat op 11 juli werd gepubliceerd, waarschuwde het VN-Fonds voor Bevolkingsactiviteiten (UNFPA)dat tegen het jaar 2050 de wereldbevolking zich verdubbeld zou hebben, tenzij er grotere inspanningen werden verricht op het gebied van voorlichting en gezinsplanning.

Het rapport voorspelde dat als de huidige trend zich zou voortzetten, de totale omvang van de wereldbevolking, die op dat moment 5 7 mrd bedroeg, tegen 2025 zou zijn gestegen tot 7 1 a 7 8 miljard Tegen 2050 zou de omvang van de wereldbevolking 7 9 & 11 R mrd kunnen zijn In het vorige, in augustus 1994 verschenen rapport (zie pag 153/3- 95) was voorspeld dat er in 2050 een wereldbevolking van 10 mrd mensen zou zijn, hoewel schattingen in het Programma van Actie van het UNFPA uitkwamen op 12 5 mrd voor hetzelfde jaar Deze schattingen werden bekendgemaakt ter gelegenheid van de bevolkingsconferentie in Cairo in september 1994

De grootste bevolkingsgroei vond volgens het rapport nog altijd in Afrika plaats. Er werd een verdubbeling van de Afrikaanse bevolking van 728 mln naar 1,49 mrd verwacht in de komende 30 jaar. De Aziatische bevolking zou naar verwachting in 2025 uitkomen op 4.9 mrd en daarmee 60 procent van de totale wereldbevolking uitmaken.

(Vor.ber.pag. 153/3 e.v.-1995)

WTO

ONDERHANDELINGEN OVER CHINEES LIDMAATSCHAP

Op 9 mei 1993 werden de onderhandelingen over het Chinese lidmaatschap van de Wereldhandelsorganisatie (World Trade Organization, WTO) in Genève hervat. Er waren aanwijzingen dat de Quadrilaterale Groep (Canada, de EU, Japan en de VS) zich bereid had verklaard positief te reageren, op voorwaarde dat China zijn economie liberaliseerde en voldeed aan de internationale handelsregels. De onderhandelingen over China's toetreding tot de WTO waren medio december 1994 afgebroken, nadat China geweigerd had bindende toezeggingen te doen over de opening van zijn markten voor buitenlandse concurrentie (ziepag. 588/2/3-'95).

JAPANSE KLACHT TEGEN VS

Op 17 mei diende Japan bij de WTO een formele klacht in tegen de Amerikaanse beslissing van 16 mei om Japanse luxe-auto's te treffen met een importheffing van 100 procent Het ging naar schatting om importen met een waarde van $ 5,9 mrd De sancties zouden naar verwachting op 28 juni van kracht worden, tenzij Japan ermee instemde om zijn eigen automarkt te openen voor Amerikaanse produkten (zie ook pag 646/2/3-'95)

OVEREENKOMST INZAKE FINANCIELE DIENSTEN

Op 28 juli aanvaardde de WTO formeel een interim-overeenkomst over meer vrij verkeer van financiële diensten, ondanks de weigering van de VS het verdrag te bekrachtigen. De overeenkomst, die was gebaseerd op de toezeggingen welke waren vastgelegd in het in april 1994 ondertekende wereldhandelsverdrag van de Uruguayronde (zie pag. 588/3 e.v.-'94), was bedoeld om de belemmeringen voor participatie in het bank-, beleggings- en verzekeringswezen zoveel mogelijk uit de weg te ruimen. Het verdrag zou in augustus 1996 van kracht worden, voor een tot november 1997 durende beginperiode.

Het ongenoegen van de VS over het akkoord werd onderstreept, toen de Amerikaanse onderhandelaars ren dag vóór de deadline van 30 juni, de dag waarop een akkoord moest zijn bereikt. uit de besprekingen stapten. Zij verklaarden dat het aanbod van veel ontwikkelingslanden om hun markt voor financiele dienstverlening open te stellen. onvoldoende was. De meeste landen sloten zich daarop aan bij een poging van de Europese Unie (EU) het onderhandelingspakket te redden en te streven naar een uitstel van de deadline tot 28 juli.

Aan het slot van de ruim een jaar durende onderhandelingen. noemde de directeur-generaal van de WTO, Renato Ruggiero, de overeenkomst in een commentaar op 26 juli een ,,op één na best resultaat", dat ontoereikend was gemaakt door ,,één grote handelspartner die niet bij machte was zijn in 1993 gedane toezeggingen te verbeteren. of niet-discriminerende toegang tot zijn markt te verlenen". Toch hoopte Ruggiero dat de VS uiteindelijk zouden .,terugkeren in het multilaterale raamwerk" en dat ze samen met andere partijen de interim-overeenkomst zouden evalueren voordat deze afliep.

WTO-LIDMAATSCHAP

Op 31 juli telde de WTO 108 leden; toen waren 20 voormalige GATT-leden nog niet toegetreden.

(Vor.ber.pag. 518/2 e.v.-1995)

INDEX AFLEVERING NR. 3100

AFGHANISTAN Hervatting vredesproces **867**
Talibaan-offensief, escalatie burgeroorlog **868**
AFRIKA Topconferenties CADC en ECOWAS **844**
Verkiezing president ADB **845**
ALGERIJE Onderhandelingen tussen regeringen FIS **846**
Herschikking schuld, privatiseringsplannen **847**
Start campagne presidentsverkiezingen. aanhoudend geweld **848**
AMNESTY INTERNATIONAL Jaarverslag 1994 **882**
ARGENTINIË Ernstige ongeregeldheden in Cordoba **832**
Beediging van president Menem, kabinetswijzigingen **833**
ARUBA Aruba blijft deel uitmaken van Koninkrijk der Nederlanden **834**
Proces in verband met fraude hotelbouw **835**
BOSNIË-HERZEGOVINA Servische veroovering van ,,veilige gebieden" Srebrenica en Zepa **805**
Servische opmars naar Bihac gestopt **807**
Inzet van Snelle-Reactiemacht **809**
Amerikaans vredesinitiatief **810**
NAVO-aanvallen op Servische doelen **811**
Akkoordenvan Genève en New York **814**
Bosnische militaire successen **815**
CANADA Provinciale verkiezingen **835**
Referendum over soevereiniteit Quebec **836**
COCOM Besluit tot oprichting nieuwe organisatie **882**
DENEMARKEN Presentatie begroting 1996 **817**
DJIBOUTI Spanning met Somaliland **849**
FALKLAND/MALVINAS-EILANDEN Argentijns-Brits verdrag over oliewinning **838**
FINLAND Ontwerpbegroting voor 1996 **817**
GHANA Ontslag Botchwey, regeringswijzigingen **849**
GUYANA Cyanideramp **839**
ICJ Eerstevrouwelijke rechter **882**
INDONESIË Ontwikkelingen inzake Oost-Timor, relatiemet Australië **869**
Vrijlating politieke gevangenen **870**
Viering 50ste verjaardag onafhankelijkheid **871**
Staatsbezoek koningin Beatrix **872**
Leger onderzoekt mensenrechtenschendingen in Irian Jaya **873**
Aardbeving op Sumatra **874**
ISRAEL Kabinetswijzigingen **864**
Beschuldigingen van Israëlische oorlogsmisdaden **865**
Economische akkoorden met Oman en Jordanië **866**
Premier Rabin na vredesdemonstratie vermoord **866**
JORDANIË Gemeenteraadsverkiezingen **867**
KOREA Contacten tussen Zuid- en Noord-Korea, nucleaire ontwikkelingen **874**
KOREA (NOORD) Kim Il Soeng gebalsemd, opvolgingsprocedure **875**
Ernstige overstromingen. hulp Japan **876**
Nieuwe minister, militaire promoties **876**
KOREA (ZUID) Kim Dae Jung terug in de politiek. nieuwe partij opgericht **877**
Gouverneur centrale bank vervangen **878**
Buitenlandse betrekkingen **879**
Financieel schandaal **879**
KROATIË Nieuwe legerbevelhebber **817**
Kroatisch offensief in de Krajina **818**
Aankondiging verkiezingen **820**
LIBIE Zitting Algemeen Volkscongres, benoemingen **850**
Uitwijzing Palestijnse vluchtelingen **850**
LIECHTENSTEIN Referendum over lidmaatschap EER **820**
MALAWI Nieuw kabinet **851**
Rechtszaak Banda, aanklachten tegen MNDP-leiders **851**
MAROKKO Aankondiging referenda, uitslag eerste referendum **852**
MIDDEN-OOSTEN Vooruitgang Palestijns-Israëlische onderhandelingen. Verklaring van Taba **857**
Zelfmoordaanslagen in Israël, veiligheidskwesties **858**
Campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid door joodse kolonisten **859**
Israëlisch-Syrischeonderhandelingen **860**
Ondertekening Israëlisch-Palestijns interimakkoord ,,OsloB" **860**
Vrijlating Palestijnsegevangenen **862**
Overdracht civiele taken door Israëlische leger **863**
Toenadering tussen PNA en Hamas. leider Islamitische Jihad vermoord **863**
Christopher ontmoet Assad, positie VS **864**
Economische top in Amman **864**
NIGER Spanningen tussen president en premier **852**
NIGERIA Toenemend internationaal isolement, optreden tegen oppositie **852**
Militair bestuur met drie jaar verlengd, verdere ontwikkelingen **853**
NOORWEGEN Verkiezingswinst voor uiterst rechts **820**
PERU Bemiddeling bij grensconflict met Ecuador **839**
Aanslagen door Lichtend Pad **840**
Beëdiging van president Fujimori **841**
PORTUGAL Regeringswijzigingen **820**
Algemene verkiezingen **821**
RAAD VAN EUROPA Nieuwe leden **822**
SENEGAL Verliezen regeringstroepen in strijd met MFDC **854**
Kabinetswijziging **855**
SIERRA LEONE Legalisering politieke partijen, registratie **855**
Opmars RUF, couppoging verijdeld **855**
SINGAPORE Schadeloosstelling politieke leiders wegens smaad **879**
Regeringswijzigingen **880**
SLOWAKIJE Constitutioncle crisis **323**
Onenigheid over privatiseringsprogramma **824**
SURINAME Sociale onrust. bezoek van minister Van Mierlo **841**
Nieuwe legerbevelhebber, rechtshulpverdragvankracht **843**
SWAZILAND Aanhoudende arbeidsonrust **855**
THAILAND Algemene verkiezingen. nieuwe regeringscoalitie en nieuw kabinet **880**
Jaarlijkse wijziging militaire top **881**
TRINIDAD EN TOBAGO Pogingen tot afzetten voorzitter Huis van Afgevaardigden **844**
TSJECHIË Mlynar erevoorzitter Links Blok **825**
Begroting voor 1996 goedgekeurd, besluit tot oprichting Senaat **826**
TUNESIË Arrestatie oppositieleider **856**
TURKIJE Democratische hervormingen goedgekeurd **827**
Nieuw offensief tegen Koerden **827**
Regering treedt af, benoeming interimcoalitieregering, nieuw kabinet **828**
VERENIGDE NATIES Nieuwe secretaris-generaal UNCTAD. Trade and Development Report **882**
Rapporten UNDP en UNFPA **883**
WTO Overeenkomst inzake financiële diensten, lidmaatschap **883**
IJSLAND Ontwerpbegroting voor 1996 **829**
ZIMBABWE Begroting 1995-1996, minister van financiën overleden **856**
Vermeend coupkomplot, arrestatie Sithole **857**
ZWEDEN Aanvullende begroting, premier Carlsson kondigt aftreden aan **830**
ZWITSERLAND Kabinetswijzigingen **831**
Verkiezingswinst voor Sociaal-Democraten en Volksparij **831**

Uitgevers: * Systemen Keesing B.V., Hogehiiweg 13, 1101 S N Amsterdam, Telefoon: 020-5641111; Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, Telefoon: 020-5641222 (Abonneeservice)
* Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B 2100, Deurne-Antwerpen. Telefoon: 0313243890

O Keesings Historisch Archief
O Longman Group UK Ltd, Keesing's Editorial Dept.: CIRCA Reference, Cambridge England.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

definitieve index op deel XLIX

januari/december 1995

Redactie: J. Goedvolk (hoofdredacteur), E. Brouwers (eindredacteur), P. Brouwers; (voor België) A. Wouters.

Adres redactie: Hogehilweg 13, 1101 CA Amsterdam, telefoon (020) 564 11 27.

Uitgevers: Systemen Keesing B.V., Amsterdam.

Administratie Nederland: Systemen Keesing B.V., Hogehilweg 13, Postbus 1118, 1000 BC Amsterdam, telefoon (020) 564 12 22.

Administratie België: N.V. Internationale Drukkerij en Uitgeverij Keesing, Keesinglaan 2-20, B2100 Deurne-Antwerpen, telefoon 03 324 38 90, postrekening 000.0012775-68, bankrekening 408-0004545-51.

Vriendelijk verzoeken wij u adreswijziging binnen 4 weken tevoren op te geven, met vermelding van uw abonnee-nummer.

het gebruik van de index

Keesings Historisch Archief (KHA) legt maandelijks het belangrijkste politieke en economische gebeuren in de wereld vast. De onmisbare sleutel tot het verzamelde berichtenmateriaal is de index. Deze bestaat uit een periodiek verschijnend, cumulatief - **alfabetisch-systematisch** gedeelte **(I),** een lijst met veel voorkomende afkortingen (II), een naamregister (III) en een jaarkalender (IV).

Enkele aanwijzingen betreffende deze alfabetisch-systematische index zijn vermeld aan de ommezijde.

de alfabetisch-systematische index

AFDELINGEN - De gepubliceerde berichten zijn in dit gedeelte van de index in een groot aantal **AFDELINGEN** gerangschikt. Deze afdelingen omvatten - in alfabetische volgorde - de **LANDEN** en verder de volgende begrippen: **AFBEELDINGEN (Foto's en Tekeningen, Grafieken, Landkaarten), AFRIKA, AMERIKA, AZIE, BIOGRAFIEEN, EUROPA, INTERNATIONAAL, MIDDEN-OOSTEN, NECROLOGIEËN, OCEANIË EN TEKSTEN.**

RUBRIEKEN - De in bovengenoemde afdelingen geïndiceerde berichten zijn voorts dikwijls gerangschikt in enige **RUBRIEKEN,** t.w. **ALGEMEEN - ECONOMIE, FINANCIEN EN SOCIALE ZAKEN - OVERZEESE GEBIEDEN - POLITIEK BINNENLAND - BUITENLANDSE BETREKKINGEN.** In de afdeling **INTERNATIONAAL** zijn verder ondergebracht de berichten over internationale vraagstukken, conferenties, organisaties e.d. Deze afdeling omvat de volgende rubrieken: **ALGEMEEN - ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN - ONTWAPENING EN WAPENBEHEERSING - ORGANISATIES.**

WIJZE VAN INDICEREN - De in KHA opgenomen berichten zijn - zeer kort omschreven - ondergebracht in de desbetreffende, bovengenoemde afdeling(en) en rubriek(en). Bij ieder geïndiceerd bericht is vermeld: a) paginacijfer en b) kolom (b.v. 160/1 - pagina 160, lste kolom).

BELANGRIJKE TEKSTEN - Van de vele sinds 1945 in KHA opgenomen teksten van belangrijke documenten, verdragen enz. zijn hieronder enige van de meest geraadpleegde vermeld (met aanduiding van paginacijfer en jaar).

Handvest der Verenigde Naties 6335 (1945)

Verdrag van Brussel 7524 (1948)

Universele Verklaring der Rechten van de Mens 7931 (1948)

Noordatlantisch Verdrag (NAVO) 8027, 8038A (1949)

RTC-overeenkomsten Indonesië 8403 (1949)

Plan-Schuman 8826 (1950)

Verdrag van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal 9291/2, 9373 (1951)

Beginselverklaring der Socialistische Internationale 9515 (1951)

Vredesverdrag met Japan 9631 (1951)

Vredesverdrag met W.-Duitsland 10029 (1952)

Akkoorden van Genève i.z. Indo-China 11381 (1954)

Europees verdrag i.z. de Rechten van de mens 11425 (1954)

Parijse Akkoorden 11559 (1954)

Statuut Koninkrijk der Nederlanden 11662 (1954)

Verdrag van Warschau 11906 (1955)

Oostenrijks Staatsverdrag 11931 (1955)

Belgisch schoolpact 14451 (1958)

Europees Sociaal Handvest 677 (1961)

Statuut Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling 30 (1961)

Kernstopverdrag tussen de Verenigde Staten, Engeland en de Sowjet-Unie 480 (1963)

Verdrag tegen de verspreiding van kernwapens 402 (1968)

Communautair Akkoord België 130 e.v. (1970)

Viermogendhedenakkoord i.z. Berlijn 582/3 e.v. (1971)

Basisverdrag DDR-Bondsrep. Duitsland 740/2 e.v. (1972)

Verklaring i.z. vestiging nieuwe internationale economische orde 292/2 e.v. (1974)

VN-Handvest van de economische rechten en plichten van staten 404/3 e.v. (1975)

Gemeenschapspact België 374/3 e.v. (1977)

Vredesverdrag Egypte-Israël 193/3 e.v. + annexen 846/3 e.v. (1979)

Besluiten Ronde Tafel Conferentie Nederland-Nederlandse Antillen (1983) 283/3 e.v. (1984)

Israëlisch-Palestijnse Beginselverklaring over de overgangsregelingen voor de autonomie 787/1 e.v. (1993)

OUDE JAARGANGEN - Om het opzoeken in oude jaargangen te vergemakkelijken is hieronder aangegeven welke pagina's in de eerste veertien delen (1931 t/m 1960) voorkomen. Verder is vermeld welke jaargangen nog leverbaar zijn.

Deel	I	(1931-'34)	pag.	1-1412	uitverkocht
Deel	II	(1934-'37)	pag.	1413-2842	idem
Deel	III	(1937-'40)	pag.	2843-4278	idem
Deel	IV	(1940-'43)	pag.	4279-5582	idem
Deel	V	(1943-'46)	pag.	5583-6788	idem
Deel	VI	(1946-'48)	pag.	6789-7886	idem
Deel	VII	(1949-'50)	pag.	7887-9156	idem
Deel	VIII	(1951-'52)	pag.	9157-10406	idem
Deel	IX	(1953-'54)	pag.	10407-11670	idem
Deel	X	(1955-'56)	pag.	11671-12918	idem
Deel	XI	(1957)	pag.	12919-13750	idem
Deel	XII	(1958)	pag.	13751-14566	idem
Deel	XIII	(1959)	pag.	14567-15398	idem
Deel	XIV	(1960)	pag.	15399-16230	idem

De delen XV t/m XLIX (1961 t/m 1995) zijn alle afzonderlijk gepagineerd (steeds vanaf pag. I). De jaargangen 1977-1982, 1986 en 1989-1995 zijn leverbaar.

VANAF JULI 1996 IS OP CD-ROM VERKRIJGBAAR: 50 JAAR KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF (1946-1995).
De jaargang 1996 zal, behalve op de gebruikelijke wijze, tevens op cd-rom verschijnen, in combinatie met de negen voorafgaande jaargangen.

I de alfabetisch-systematische index

AFBEELDINGEN

Aashari Mohammad: leider Al-Arqam (Maleisië) 141
Abacha, generaal Sanni: staatshoofd van Nigeria 570
Abbas, Mahmoud (Abu Mazan): lid uitvoerend comité PLO 857
Abdic, Fikret: leider „autonome provincie West-Bosnië" 15
Abubakar. generaal-majoor Abdu Salam: chef defensiestaf (Nigeria), met Alwali Kazir en Michael Akhigbe 568
Adams, Gerty Sinn Fein-leider (Groot-Brittannie), met Albert Revnolds en John Hume 104
Adhikari, Man Mohan: nieuwe premier van Nepal, inet koning Birendra 144
Afghanistan: verwoestingen in Oost-Kaboel 294: Talibaan-strijders op weg naar frontlinie met een op Hezb-i-Islami veroverde tank 295; inwoners van Bamian slaan op de vlucht na verovering van de stad door Talibaan-troepen 869
Afrika: 18de Frans-Afrikaanse top met presidenten M o boetoe Sese Seko (Zaïre), Omar Bongo (Gabon), Mitterrand (Frankrijk), Gnassingbe Eyadema (Togo) en Franse premier Balladur 199; bijeenkomst van ministers van hinnenlandse zaken van zes landen aan westkust Middellandse Zee in Tunis onder wie Abderrahmane Meziane Cherif (Algerije), Abdullah Kallal (Tunesië) en Charles Pasqua (Frankrijk) 424; Soedanese president Omar Hassan Ahmad al-Bashir wordt verwelkomd op luchthaven Addis Abeba door Ethiopische ambtgenoot Meles Zenawi voor hei begin van de 31-ste OAE-top 704; Omar Kabbaj. nieuwe president ADB, drukt de hand van voorganger Babacar N'Diaye tijdens ambtsoverdracht 845
Ahern, Bertie: nieuwe leider Fianna Fail (Ierland) 108
Ahmar, sjeik Abdullah bin Hussein al: leider Al-Islah en Hashed-stammenfederatie (Jemen) 136
Aho, Esko: KESK-voorzitter (Finland). met Paavo Lipponen en Sauli Niinistö 397
Ahtisaari, Martti: president van Finland. met Vigdis Finnbogadottir 830
Akhigbe, vice-admiraal Michael: stafchef marine (Nigeria), niet Alwali Kazir en Abdu Salam Abubakar 568
Alarcon de Quesada, Ricardo: voorzitter Nationale Assemblée van Volksmacht (Cuba) 321; op persconferentie in Havana 616;
Alatas, Ali: minister van buitenlandse zaken (Indonesië), met Boutros Boutros Ghali en José Manuel Durao Barroso 222
Albanië: omringd door bewakers luisteren Omonia-leden Theodhori Bezhani, Vangjel Papakristo, Panajot Mano, Irakli Sirma en Kosta Qirjako naar het voorlezen van hun vonnis 9
Alfi, Hussein Mohammed al-: minister van binnenlandse zaken (Egypte) 347
Algerije: brandweerlieden in actie voor autobom bij ingang universiteit van Algiers 200; massaal protest tijdens begrafenis journalist Said Mekbel 202: bijeenkomst oppositie te Rome met Anouar Haddam, Ahmed Ben Bella, Abdelliamid Mehri en Hocine Aït Ahmed 203; de opgeblazen Issersbrug tussen Algiers en Kabylië 847; het verwoeste hoofdbureau van politie in Meftah na aanslag autobom 848
Amerika: Top van de Amerika's-bijeenkomst met presidenten Clinton (Verenigde Staten). Franco en Cardoso (Brazilië), Perez Balladares (Panama), Calderon Sol (El Salvador), Wasmosy (Paraguay) en premier Brathwaite (Grenada) 258; Mercosur-bijeenkomst in Brasilia met presidenten Wasmosy. Menem (Argentinië), Frei Ruiz-Tagle (Chili). Cardoso. Sanches de Lozada (Bolivia) en Lacalle Herrera (Uruguay) 259
Amir, Yigal: moordenaar van Israëlische premier Yitzhak Rabin (Israël) 866
Angola: bijeenkoinst voor beraad over burgeroorlog van president José Eduardo dos Santos met collegae Nelson Mandela (Zuid-Afrika). Moboetoe Sese Seko (Zaïre) en Joaquim Alberto Chissano (Mozambique) 41: UNITA-stafchef generaal Arlindo Chena Pena „Ben-Ben" inspecteert schade in Caala 43: ontmoeting tussen militaire delegatieleiders van de regering en UNITA, resp. generaal Pedro de Moiras Neto en generaal Eugenio Manuvakola in bijzijn van generaal-majoor Chris Abutu Garuba van UNAVEM II 44; ondertekening vredesakkoord in Lusaka door minister van buitenlandse zaken Venancio de Moura en UNITA-secretaris-generaal Manuvakola onder applaus van speciale VN-vertegenwoordiger voor Angola Alioune Blondin Beye 44; de militaire leider van MPLA, generaal Joao de Matos, en Chena Pena „Bei]-Ben" na hun bijeenkomst in Waco Cungo 331: Alioune Blondin Beye, UNITA-leider Jonas Savimbi. Moboetoe Sese Seko en voorzitter Algemene Vergadering van de VN Amara Essy na het voorbereidend overleg in Zaïrese Gbadolite voor topontmoeting Dos Santos-Savimbi 623; Dos Santos en Savimbi omarmen elkaar na besprekingen in Lusaka (Zambia) 624
Aoshima, Yukio: nieuwe gouverneur van Tokio (Japan) 644
Argentinië: voormalig leider van guerrillagroepering Monteneros Mario Eduardo Firmenich in een verklaring tijdens een televisie-uitzending 554; UCR-presidentskandidaat Horacio Massaccesi, diens vrouw Patricia Querejeta en afgevaardigde Florentina Gomez Miranda tijdens protestdemoristratie tegen regering 556
Aristide. Jean-Bertrand: president van Haïti. bij terugkeer in Port-au-Prince 30; met Bill Clinton 328
Armenië: president Lewon Ter-Pelrosjan bij de parlementsverkiezingen 734
Asahara. Shoko: stichter en leider Aum Shinrikyo-sekte (Japan) 644
Ashdown, Paddy: leider Liberaal-Democraten (Groot-Brittannië). met Chris Davies 685
Aung San Suu Kyi: oppositieleider (Myanmar). met Kyi Maung 720
Azië: presidenten Kim Young Sain (Korea-Zuid), Clinton (Verenigde Staten), Soeharto (Indoneiië), Salinas de Gortari (Mexico) poseren met premiers Mahathir Mohamed (Maleisië) en Murayama (Japan) tijdens 6de APEC-fomm 138; toespraak van Japanse minister van buitenlandse zaken Yohei Kono tijdens Forum voor Brede Ontwikkeling Indo-China 437: sultan van Broenei, Sir Hassanal Bolkiah. spreekt 28ste ministersbijeenkomst van de ASEAN toe, aanwezig o.a. Abdullah Ahmad Badawi (Maleisië) en Rusli Noor (secretaris-generaal van de ASEAN) 784; presidenten van Turksprekende landen Saparmoerad Nijazow (Toerkmenistan), Suleynian Deniirel (Turkije), Islam Karimow (Oezbekistan), Askar Akajew (Kirgizstan), Noersoeltan Nazarbajew (Kazachstaii) en Gejdar Alijew (Azerbajdzjan) ontmoeten elkaar 785
Aziz, Tariq: vice-premier (Irak). met Riyad al-Qaysi 210

Balladur, Edouard: premier van Frankrijk. met Charles Pasqua 202
Balza, luitenant-generaal Martin Antonio: stafchef leger (Argentinië) 554
Banana, Canaan: speciale vertegenwoordiger van OAE in Liberia, met speciale VN-afgezant Gordon-Somers 47
Bangladesh: blokkade spoorlijn in kader van oppositiecampagne 215; oproerpolitie belet aanhangers Jamaat-i-Islami de doorgang naar regeringsgebouwen in Dhaka 497: premier Khaleda Zia spreekt een bijeenkomst toe 786
Barloon, William: vrijgelaten Amerikaan uit Iraakse gevangenschap. niet David Daliberti eii Bill Richardson 493
Barroso, José Manuel Durao: minister van buitenlandse zaken (Portugal), met Boutros Boutros Ghali en Ali Alatas 222
Bashir. Omar Hassan Ahmad al-: president van Soedan 628
Bausl, Iris: lijsttrekker Groenen (Duitsland), met Hans Eichel 387
Baykal, Deniz: nieuwe leider CHP (Turkije) 828
Beatrix. Koningin der Nederlanden, met prins Claus 657
Beaubrun, generaal Mondésir: minister van binnenlandse zaken (Haïti) 328
Bekesi, Laszlo: aftredend minister van financiën (Hongarije) 241
België: uitslag verkiezingen voor Kamer en Senaat in percentage en qua zetelverdeling 373: premier en CVP-leider Jean-Luc Dehaene bij de stembus 374: zetelverdeling Vlaamse Raad (rechtstreeks) 375; zetelverdeling Waalse Gewestraad en Brusselse Hoofdstedelijke Raad 376: volledige uitslag in percentage van uitgebrachte stemmen van Vlaamse Raad, Waalse Gewestraad, Raad van de Duitstalige Gemeenschap en Brusselse Hoofdstedelijke Raad 377: volledige uitslag in percentage uitgebrachte stemmen voor het parlement 378; BBP en belangrijkste bestedingscategorieën 379; rechthebbenden op werkloosheidsverzekering in ruimere zin 380; netto financieringsbehoefte overheid 381; nieuwe regering Dehaene II van 23 juni 1995 521; installatie Vlaamse regering op 20 juni 1995 523; eerste werkbijeenkomst Waalse Gewestregering op 22 juni 1995 523; presentatie Brusselse Hoofdstedelijke Regering op 22 juni 1995 524; leden Duitse Gemeeiiscliapsregering op 13 juni 1995 524: Willy Claes na zijn ondervraging door de bijzondere Kamercommiissie 730; Herman De Croo. Guy Verhofstadt en Patrick Dewael na de voorzitterverkiezingen VLD 731.
Bellamy, Carol: nieuwe directeur UNICEF. met Boutros Boutros Ghali 450
Belloch Juive, Juan Alberto: minister van binnenland se zaken (Spanje! 551
Berisha. Sali: president van Albanië, bij de stembus li
Berlusconi. Silvio: aftredend premier van Italië 245
Bernal, Marco Antonio: woordvoerder regeringsdelegatie vredesonderhandelingen met EZLN (Mexico) 693
Bernhard: prins der Nederlanden 383
Berri, Nabih: parlementsvoorzitter (Libanon). met Rafiq al-Hariri en Elias Hraoui 635
Bhoetto, Benazir: premier van Pakistan. tijdenc toespraak openingszitting ICPD 147; inet Begum Khaleda Zia 498
Bihozagara, Jacques: minister van sociale integratie cn rehabilitatie (Rwanda) 429
Bildt. Carl: nieuwe EU-bemiddelaar in voormalig Joego-Slavië 601
Birendra: koning van Nepal, met François Mitterrand 96: met Man Mohan Adhikari 144
Bisky, Lothar: PDS-voorzitter (Duitsland). met Gregor Gysi 387
Bizimungu, Pasteur: president van Rwanda 131: met Daniel Arap Moi en Sylvestre Ntibantunganya 426: tijdens persconferentie in Dakar (Senegal) 706
Bjelaroes: president Aleksandr Loekasjenka verwijdert samen met Tsjernomyrdin symbolische grenspaal 727
Blanco, Herminio: minister van handel en industrie (Mexico), met Guillermo Oitiz Martinez en Santiago Oñate Laborde 404
Bobetko, generaal Janko: stafchef strijdkrachten (Kroatië), met Gojko Susak 309
Boerlakow, Matwej: onderminister van defensie (Russische Federatie) 184
Boeroendi: kerkdienst in Bujumbura bijgewoond door president Sylvestre Ntibantunganya en premier Antoine Nduwayo 418; militairen begeleiden groep vluchtende Hoetoe-vrouwen en -kinderen naar de grens met Zaïre 419; Rwandese Hoetoe-vluchtelinzen in Noord-Boeroendi onderweg naar de grens met Tanzania 419
Bordon. José Octavio: presidentskandidaat centrumlinkse coalitie Frepaso (Argentinië), met echtgenote 556
Bosnië-Herzegovina: zitting Bosnisch-Servische parlement in Pale met o.a. leider Radovan Karadzic en vice-presidente Biljana Plavsic van de Bosnisch-Servische Republiek 12; plaatsvervangend hoofd Luchtmachtoperaties Zuidelijk NAVO-Comniando generaal Joseph Ashy salueert naar UNPROFOR-bevelhebbers generaal Bertrand Guillaume de Sauville de Lapresle en luitenant-generaal Michael Rose 13: felicitaties van Bosnische generaal Mehmed Alagic voor collega Josip Cerny van de Kroatische Defensieraad (HVO) na verovering van de stad Kupres 302: terugkeer moslim-vluchtelingeli naar Velika Kladusa in enclave Bihac 303: Karadzic, oud-president van de VS. Jimmy Carter. en de Bosnisch-Servische generaal Ratko Mladic geven persconferentie na overleg in Pale 304; ondertekening in Sarajevo van bestand voor vier maanden door Bosnische president Alija Izetbegovic, speciale VN-afgezant Yashushi Akashi en generaal de Lapresle 304: ondertekening in Pale van hetzelfde bestand door Mladic. Karadzic en Akashi 305: afgezant Charles Thomas van de Contactgroep staat journalisten te woord in bijzijn van Izetbegovic 306; overdracht van bevel over VN-Protectiemacht in Bosnië-Herzegovina door Michael Rose aan luitenant-generaal Rupert Smith onder toeziend oog van de Lapresle 306; bevelhebber Bosnische strijdkrachten generaal Rasim Delic en Kroatische collega generaal Janko Bobetko verlaten ministerie van defensie in Zagreb 593; Akashi wordt in Sarajevo verwelkomd door VN-woordvoerder over Bosnië Fred Eckard. waarnemend VS-ambassadeur John Menzies en VN-hoofd civiele zaken voor Bosnië

Enrique Aguilar 595; gezamenlijke stafchef Franse strijdkrachten admiraal Jacques Laiixade kort iia aankomst in Sarajevo in gesprek met de commandant van Franse VN-militairen in Sarajevo generaalmajoor Hervé Gobilliard 595: moslim-vrouw balanceert op puinhopen van haar verwoeste huis in Hrasnica 597; VN-militair als gijzelaar vastgeketend aan munitieopslagplaats 598: Karadzic in Pale samen met Griekse ministers van buitenlandse zaken en defensie, resp. Karolos Papoulias en Gerasimos Arsenis 599: legervoertuig rijdt door de verlaten straten van Srebrenica 805: presidenten Izetbegovic en Franjo Tudjman (Kroatië) ondertekenen protocol over niilitaire samenwerking 807; Karadzic en Nikola Koljevic voeren overleg met ICRC-voorzitter Cornelio Sommaruga over vluchtelingenhulp 808: opening van de Internationale Conferentie over Bosnië in London 809; de Snelle-Reactiemacht stationeert tanks en pantservoertuigen op de berg Igman 809: generaal André Soubirou, bevelhebber van de multinationale brigade, kolonel Antoine Lecerf, hoofd van het Franse bataljon ian de Snelle-Reactiemacht. en luitenant-kolonel Dick Applegate. hoofd gevechtseenheid Alpha. geven een persconferentie 810; Snelle-Reactiemacht beschiet Servische stellingen rond Sarajevo 812, familieportret van deelnemers aan bijeenkomst van Contactgroep van westerse landen en OIC over Amerikaanse vredesvoorstel 813: her eerste vliegtuig met hulpgoederen voor Sarajevo boven kapotgeschoten gebouw van de krant *Oslobodenje* 814; minister van buitenlandse zaken Muharned Sacirbey met ambtgenoten Mate Granic (Kroatië). Milaii Milutinovic (Joego-Slavië) en Richard Holbrooke (Verenigde Staren) 815

Botchwey. Kwesi: minister van financiën en economische planning (Ghana) 274

Botha. Roelof F. ..Pik": minister van mineralen en energie (Zuid-Afrika), met Nelson Mandela en J.J. Geldenhuys 341

Bouchard, Daniel: leider Bloc *Québecois* (Canada) 836

Boutros Ghali, Boutros: secretaris-generaal Verenigde Naties, niet Ali Alatas en José Manuel Durao Barroso 222. met Carol Bellamy 450

Brazilië: Feriiando Henrique Cardoso ontvangt presidentiële sjerp van voorganger Itamar Franco 262

Brundtland. Gro Harlem: premier van Noorwegen, met Anne Enger Lahnstein en Torbjörn Jagland 248

Bruton. John: premier van Ierland, met Mary Robinson 109: met John Major 542

Busek, Erhard: OVP-leider en vice-kanselier (Oostenrijk). met Franz Vranitzky 110

Bush, George: nieuwe gouverneur Texas (Verenigde Staten). met vrouw Laura en dochters Jenna en Barbara 124

Buttiglione, Rocco: nieuwe secretaris Italiaanse Volkspartij (Italië) 20: op 28 december 1994 547

Caldera Rodriguez, Rafael: president van Venezuela 410

Cambodja: nieuwe minister van buitenlandse zaken Ing Huot wordt voorgesteld door premier prins Norodom Ranariddh 139: koning Norodom Sihanouk en koningin Monique wisselen in Phnom Penh geschenken uit met Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warreri Christopher 713

Camdessus, Michel: directeur IMF, inet Lewis T. Preston 516

Canada: minister Brian Tobin van visserij en oceanen toont in bijzijn ban beambten iiibeslaggenomen Spaanse visnetten 479;

Carlsson, Ingvar: premier van Zweden 258; bij aankondiging aftreden 830

Carns. Michael: genomineerd hoofd CIA (Verenigde Staten), inet Bill Clinton 414

Celeketic, Milan: bevelhebber strijdkrachten Servische Republiek Krajina (RSK). rnet Milan Martic 309

Cerchic, Mustafa: moefti van Bosnië, met Hassan Abdullah al-Turabi 629

Cervenko, generaal Zvonimir: nieuwe stafchef leger (Kroatië) 608

Cetin. Hikmet: voorzitter CHP (Turkije) 316

Chamorro, Violeta Barrios de: president van Nicaragua, met Nederlandse premier Lubbers 35

Charette, Hervé de: minister van buitenlandse zaken (Frankrijk) 681

Chen Xitong: CCP-secretaris voor Beijing (China), met Wu Bangguo 353

Clien Ziming: prominent dissident (China) 639

China: inspectie erewacht door Amerikaanse minister van defensie William Perry en zijn collega Chi Haotian 61; ininister van buitenlandse handel en economische samenwerking Wu Yi staat de pers te woord 352; onderminister van buitenlandse handel Suii Zhenyi en plaatsvervangend handelsgezant van de VS Charlene Barshevsky drukken elkaar de hand na ondertekening akkoord over bescherming intellectueel eigendom 352: ondertekenaars .,Vredeshandvest" Sha Yuguang. Chen Lu. Qian Yumin. Liu Nianchun en Qin Yongmin 638: voorzitter Nationaal Volkscongres Qiao Shi begroet tijdens bezoek aan Seoel Zuidkoreaanse collega Hwang Nak Ju 640

Chirac, Jacques: RPR-presidentskandidaat (Frankrijk), met Pierre Mauroy 97: met vrouw Bernadette na overwinning ui presidentsverkiezingen 460; met voorganger François Mitterrand bij machtsoverdracht 460: bii aankondieing nieuwe reeks kernproeven 652

Clioksi, Armeane: vice-president Wereldbank 451

Choudhry, luitenant-generaal Rao Shankar: nieuwe stafchef leger (India) 218

Chouk Rin: voormalige commandant Rode Khmer (Cambodja) 140

Chuan Leekpai: premier van Thailand 238

Chrétien, Jean: premier van Canada 837

Claes. Willy: secretaris-generaal NAVO 233

Clarke. Kennetli: ininister van financiën (Groot-Brittannië), met begrotingskoffertje 103

Claus, prins der Nederlanden. met koningin Beatrix 657

Clerides. Glafkos: president van Cyprus 170

Clinton. William (Bill) Jefferson: president van de Verenigde Staten, met Laura Tyson 411; met Henry Foster 414; met Michael Carns 414: met Nicéphore Soglo 485

Cofferati, Sergio: algemeen secretaris CGIL (Italië), met Sergio D'Antoni en Pierro Larizza 546

Colombia: leider van Cali-drugskartel Gilberto Rodriguez Orejuela na zijn arrestatie 614

Constant. Emmanuel ..Toto": leider FRAPH (Haïti) 329

Costa Rica: demonstratie van stakende onderwijzers en ambtenaren 759

Cuba: president Fidel Castro Ruz op bezoek bij Franse ambtgenoot Mitterrand in Parijs 617; Sebastian Arcos Bernes wordt na vrijlating begroet door familieleden 618

Cyprus: presidentskandidaat Dervis Eroglu begroet aanhangers in Nicosia 455: Turks-Cypriotische leider Rauf Denktash temidden van aanhangers na uitbrengen van zijn stem in eerste ronde presidentsverkiezingen 455

D'Antoni, Sergio: algemeen secretaris CISL (Italië), met Sergio Cofferati en Pietro Larizza 546

Daliberti, David: vrijgelaten Amerikaan uit Iraakse gevangenschap, met William Barloon en Bill Richardson 493

Davies, Chris: nieuw parleiiientslid Liberaal-Democraten (Groot-Brittannië), met Paddy Ashdown 685

Deetman, W.J.: voorzitter Tweede Kamer (Nederland), met Th.J.M. Hendriks 162

Demirel, Suleyman: president van Turkije. tijdens ontmoeting met Kroatische en Bosnische collegae Tudjman en Izetbegovic 12

Derycke, Eric: nieuwe minister van buitenlandse zaken (België) 236

Dewinter, Filip: leider Vlaams Blok en parlementslid (België) 374

Dimitrow, Filip: SDS-leider (Bulgarije) 238

Dini, Lamberto: premier van Italië 546

Dissanayake. Gamini: UNP-presidentskandidaat (Sri Lanka) 225

Doedajew, Dqochar: preiident van Tsjetsjenië (Russisch-Federatie) 189

Don, Henk: nieuwe directeur Centraal Planbureau (Nederland) 166

Duisenberg. W.F.: president van de Nederlandsche Bank (Nederland) 386

Duitsland: Groenen-leiders Joschka Fischer. Marianne Birthler en Ludger Volmer op persconferentie n.a.v. algemene verkiezingen 90; SPD-leider Rudolf Scharping omarmt twee kandidaten van zijn schaduwkabinet. Gerhard Schröder en Oskar Lafontaiiie, onder toeziend oog van Johannes Rau 90; minister van ruimtelijke ordening, bouw en planning Klaus Töpter tijdens ambtsoverdracht met zijn voorgangster Irmgard Schwatzer 91: SPD-burgemeester van Breinen Henning Scherf en CDU-voorzitter van deelstaat Bremen Ulrich Nölle brachten coalitie tussen hun beide partijen totstaiid 672; nieuwe FDP-voorzitter Wolfgang Gerhardt wordt gelukgewenst door voorganger Klaus Kinkel 672; SPD-premier in Noordrijn-Westfalen Johannes Rau met nieuwe coalitiepartners van De Groenen Bärbel Höhne en Michael Vesper èn deelstaatparlementsvoorzitter en partijgenoot Klaus Matthiesen 673: minister van financiën Theo Waigel tijdens het begrotingsdebat in parlement onder toeziend oog van minister van buitenlandse zaken Klaus Kinkel en bondskanselier Helmut Kobl 673

Duran Ballen. Sixto: president van Ecuador, met Congresvoorzitter Heinz Möller en opperrechter Miguel Macias 406

Ecevit, Bulent: leider van de DSP (Turkije). met Alpaslan Turkes 829

Eekelen. Willem van aftredend secretaris generaal WEU (Nederland) 26

Egypte: het door brand verwoeste dorp Drotika 210; leden van Soedanese Nationale Oppositiegroep betuigen in straten van Cairo hun steun aan president Hosni Mubarak 634

Eichel. Hans: SPD-premier Hessen (Duitsland), met Iris Bausl 387

Espy, Mike: aftredend minister van landbouw (Verenigde Staten) 118

Estland: leider KMÜ-blok Tiit Vahi toost met voormalig president Arnold Ruutel op uitslag algemene verkiezingen 457

Ethiopië: voormalige functionarissen van regime van Mengistu Haile Mariam tijdens hun proces voor het Centrale Hooggerechtshof 333;

Equatoriaal Guinee: oppositieleider Severo Moto wordt bij aankomst in Madrid begroet door zijn dochter 770

Europa: familieportret nieuwe Europese Commissie (29-10-'94) 174; voorzitter Jacques Santer van de Europese Conmiissie aan het woord in het Europees Parlement onder toeziend oog van nieuwe commissarissen 391; Europees Commissaris Mario Monti poseert met Schengen-ministers en -staatssecretarissen 393: EMI-directeur Alexandre Lamfalussy opent zitting ter presentatie eerste jaarverslag 394; Frans-Britse top in Chartres inet Britse premier John Major en zijn Franse ambtgenoot Edouard Balladur 536; familieportret regeringsleiders en staatshoofden EU op 27 juni 1995 voor top Europese Raad in Cannes 676; voorzitter Klaus Hansch van Europees Parlement poseert met EU-ministers van buitenlandse zaken op 2 juni 1995 in Messina 677; persconferentie na bijeenkomst ministers Schengengroep en Noordse Unie met Grete Faremo (Noorwegen). Bjorn Westh (Denemarken), Robert Urbain (België). Thorsteinn Palsson (IJsland), Jan-Erik Enestam (Finland) en Leif Blomberg (Zweden) 678

Evans, Gareth: minister van buitenlandse zaken (Australië) 653

Figueres, José Maria: president van Costa Rica 758

Filali, Abdellatif: premier van Marokko 277

Filippijnen: luchtfoto van eilandje Pag-asa in Zuidchinese Zee 438; beraad over Spratly Eilanden met onder meer president Fidel Ramos, vice-president Joseph Estrada en nationaal veiligheidsadviseur Jose Almonte 439; Imelda Marcos tijdens persconferentie 714: Fidel Ramos betuigt met oog op Senaatsverkiezingen steun aan kandidaten Juan Flavier, Mel Lopez en Franklin Drilon 715; voor formele opening vredesbesprekingen staat MNLF-leider Nur Misuari de pers te woord 716; Ferdinand ,,Bong Bong" Marcos jr. met portret van zijn vader, ex-president Ferdinand Marcos 716; Chinezen op platform Mischief Reef 717

Fini, Gianfranco: AN-leider (Italië), op slotbijeenkomst partijcongres 247

Finland: toost op raticatie toetreding tot EU uitgebracht door minister van buitenlandse handel Pertti Salolainen en de voorzitter van de parlementaire commissie voor buitenlandse zaken Pertti Paasio 395; familieportret nieuwe kabinet van 13 april 1995 397:

Finnbogadottir, Vigdis: president van IJsland, met Martti Ahtisaari 830

Fivaz, generaal George: nieuwe hoofdconnnissaris van politie (Zuid-Afrika), met Nelson Mandela 343

Foster, Henry: kandidaat voor functie directeur-generaal nationale gezondheidsdienst (Verenigde Staten), met Bill Clinton 414: beantwoordt vragen van Senaatscommissie 621

Frankrijk: Duitse ,,Marder"-tank van 10de pantserdivisie Eurokorps passeert Arc de Triomphe in Parijs 98; voormalige burgemeester van Nice, Jacques Médecin, wordt onder politiebegeleiding naar Frankrijk teruggevlogen 100; presidentskandidaat Lionel Jospin zwaait naar aanhangers op speciale PS-partijcongres 458; premier en presidentskandidaat

Edniiard Balladur en minister van binnenlandse zaken Charles Pasqua tijdens ontmoeting met RPR-afgevaardigden 458; Balladur schudt opvolger Alain Juppé bij ambtsoverdracht de hand 461: president Jacques Chirac en premier Alain Juppé poseren met voltallige kabinet van 20 mei 1995 462: burgemeester Michel Noir van Lyon rijdens persconferentie na het vernemen van zijn vonnis 463. bisschop ran Evreux Mgr. Jacques Gaillot zwaait naar sympathisanten 464: president Mitterrand ontvangt Cubaanse ambtgenoot Fidel Castro Ruz op het Elysée 617; FN-leider Jcan-Marie Le Pen poseert niet drie nieuwe FN-burgeineestrrs Daniel Simonpieri, Jacques Bompard en Jean-Marie Le Chevallier 679: Chirac ontmoet Britse premier John Major op Elysée 680

Freeh. Louis: directeur FBI (Verenigde Staten;. met Janet Reno 560

Frei Ruiz Tagle, Eduardo: president van Chili 192

Fujimori. Alberto Keinya: president van Peru. met oudste dochter 840

Gabon: illegaal verblijvende Westafrikanen bereiden vertrek per schip uit haven van Libreville voor 273

Garcia Vargas, Julian: aftredend minister van defensie (Spanje) 752

Geldenhuys, J.J.: aftredend voorzitter van Kamer van Mijnbouw (Zuid-Afrika), met Nelson Mandela en Roelof F. „Pik" Botha 341

George Eddie: president van de Bank of England (Groot-Brittannie) 686

Georgië: bezoek Abchazische leider Wladislaw Ardzinba aan Russische president Jeltsin en minister van defensie Pawel Gratsjow 177; president Edouard Sjewardnadze beantwoordt vragen van de pers na bomaanslag 739

Georgievski. Ljupco: kandidaat presidentsverkiezingen [Macedonië) 24

Giczy, Gyorgy: nieuwe KDNP-voorzitter (Hongarije) 242

Gingrich, Neat: nieuwe voorzitter Huis van Afgevaardigden (Verenigde Staten) 125

Gligorov, Kiro: president van Macedonië 24

Gol, Jean: PRL-voorzitter (België) 373

Goldstone, Richard: hoofdaanklager VN-Tribunaal voor Oorlogsmisdaden in Joego-Slavië 604

Gordon-Somers, Trevor: speciale vertegenwoordiger van VN-secretaris-generaal in Liberia, met OAE-afgezant Banana 47

Gorré. Arthy: kolonel van het Surinaamse Nationale Leger 843

Gouled Aptidoii. Hassan: president van Djibouti 849

Greenspari. Alan: voorzitter Federal Reserve Bank (Verenigde Staren) 515

Griekenland: eedaflegging nieuwe president Kostas Stephanopnulor in bijzijn van aartsbisschop Serafeim en premier Andreas Papandreou 398

Gronkiewicz Waltz. Hanna: president van Poolse Bank (Polen) 251

Groot-Brittannië: familieportret kabinet-Major oktober 1994 102; DUP-leider dominee Ian Paisley staat pers te woord bij Downing Street 104; denionstratie loyalisten op Shankill Road in Belfast 105: Sinn Fein-functionarissen Sean Mcmanas. Siobhan O'Hanlon, Martin McGuinness, Lucilita Bhreatnach en Gerry Kelly voor Stomiont Castle 107; premier John Major verwelkomt Ierse ambtgenoot John Bruton en diens minister van buitenlandse zaken Dick Spring in Londen 107: Labour Party-leider Tony Blair aan het woord tijdens speciale partijconferentie 540; staatssecretaris voor Noord-Ierland Michael Ancram richt zich tot de pers na het overleg in kasteel Stormont 544; John Redwood stelt zich kandidaat voor leiderschap Conservative Party 684; onderonsje Major niet nieuwe ministers John Gummer (milieu), Michael Heseltine (vicepremier), Gillian Shephard (onderwijs en werkgelegeriheid) en Michael Portillo (defensie) 685: Michael Ancrain schudt Sinn Fein-voorzitter Gerry Adams de hand in bijzijn van Martin McGuinness 687; McGuinness inaant demonstranren bij de muren van Londonderry tot kalmte als zij door RUC-agenten worden weggesleept 688

Guterres, Antonio: socialistische partijleider (Portugal) 821

Gyatso, Tenzin: Dalai Lama, geestelijk leider van Tibet (China) 62

Gysi, Gregor: PDS-fractievoorzitter in de Bondsdag (Duitsland), met Lothar Bisky 387

Haïti: senatoren Julio Larosiliere. Serge Joseph, Firmin Jean-Louis en Jean Robert Martinez stemmen vóór algemene amnestie voor leden niilitaire junta 30. generaal Jean-Claude Duperval houdt rede na benoeming tor voorlopig bevelhebber van de strijdkrachten 31: plunderaars vechten om geroofde goederen iri havenwijk Port-au-Prince 31; premier Smarck Michel voert, temidden van leden van zijn kabinet. het woord in het parlement 32; Amerikaaiise generaal George Fishcr en generaal-majoor Joteph Kinzer salueren tijdens overdracht gezag door multinationale strijdmacht aan de UNMIH 327; president Jean-Bertraiid Aristide toont zijn met inkt besmeurde duim na het uitbrengen van zijn stem 690; nieuwe burgenieester van Fort-au-Pririce Emmanuel „Manno" Charlemagne wordt gefeliciteerd door aanhangers 691

Hansenne. Michel: directeur-generaal ILO 723

Hariri, Rafiq al-: lierbenoeinde premier van Libanon. met Elias Hraoui en Nabih Berri 635

Hassan. Watban Ibrahim al-: halfbroer van Saddam Hoessein, aftredend minister van binnenlandse zaken (Irak) 779

Helgers, Hans: nieuwe voorzitter CDA (Nederland) 782

Hendriks, Th.J.M.: eenmansfractie Tweede kamer (Nederland), met W.J. Deetman 162

Heym, Stefan: Bondsdaglid (Duitsland). tijdens openingszitting 92

Hoessein: Koning van Jordanië, met Heiniut Kohl en Yitrhak Rabin 5P2

Hoessein, Saddani: president van Irak, met Andrej Kozyiew 211; met Ali Hasan al Majid 493

Holhiooke. Ricliard: onderininister van buitenlandse zaken (Verenigde Staten). met Slobodan Milosevic 812; met Igor Iwanow 814

Hongarije: beëdiging minister van financiën Lajos Bokros en minister zonder portefeuille Tamas Suchman 242: herdenking 38ste verjaardag revolutie niet premier Guyla Horn, president Arpad Göncz en parlementsvoorzitter Zoltan Gal 242

Hongkong: Chinees-Britse Joint Liaison Group bijeen in Londen met Zhao Tihua en Hugh Davies 641

Hoxha. Ilir: zoon van Enver Hoxha, tijdens zijn proces (Albanië) 733

Hiaoui, Elias: prisideiit van Libanon. met Rafiy al-Hariri cn Nabih Berri 635

Hubbard, Tom: onderminister van buitenlandse zaken (Verenigde Staten), met Jang Jai Ryong 296

Hume, John: leider SDLP (Groot-Britannië), niet Gerry Adams en Albert Reynolds 104

Hurd. Douglas: minister van buitenlandse zaken (Groot-Brittannië). inet Chris Patten 66: met Javier Solana Madariaga 307: na bekendmaking aftreden 684

Imajew, Oesman: Tsjetsjeense leider (Russische Federatie) 749

India: vrijgelaten separatistische moslim-leider Shabir Ahmad Shah toegejuicht door aanhangers 217: materiële schade na zware explosie in Srinagar 217; president Shankar Dayal Sharma en premier P.V. Narasimha Rao begroeten Iraanse president Hashemi Ali Akbar Rafsanjani in New Delhi 502; restanten van het door brand verwoeste heiligdom voor sjeik Nooruddin Wali in Kashmir 503; de vijf in Kashmir ontvoerde buitenlanders Hans Christian Ostro (Noorwegen). Keith Mangan en Paul Wells (Groot-Brittannië), Donald Hutchings (Verenigde Staten) en Dirk Hassert (Duitsland) 788; door hom verwoeste auto van premier Beant Singh van Punjab, die bij de aanslag om het leven kwam 789

Indonesië: oproerpolitie wijkt voor steiiengooiende betogers tijdens onlusten in Dili op Oost-Timor 220: Oosttimorese student tijdenr hezetting Amerikaans ambassadeterrein in Jakarta 221: voorzitter Nationale Commissie voor de Mensenrechten Ali Said over resultaten onderzoek naar schietpartij op Oost-Timor 504: Soebandrio geeft persconferentie na zijn vrijlating 870; Soeharto spreekt parlement toe bij viering 50ste verjaardag onafhankelijkheidsverklaring 871; koningin Beatrix houdt toespraak tijdens staatsbezoek 872; Tri Agus Susanto luistert naar zijn vonnis 872: inwoner Sungaipenuh beschrijft gevolgen aardbeving 874

Internationaal: de winnaars van de Nobelprijs voor de Vrede 1994 Yasser Arafat. Shiinon Peres en Yitzhak Rabin na de uitreiking 84: uitwisseling START I-ratificatiedocumenten op CVSE-top door presidenten Clinton (Verenigde Staten), Jeltsin (Russische Federatie). Loekasjenka (Bjelaroes), Nazarbajew (Kazachstan) en Koetsjma (Oekraïne) 230; familieportret van CVSE-top december 1994 in Boedapest 231; bijeenkomst Jeruzalem-comité tijdens 7de OIC-top met koning Hassan II (Marokko). president Mubarak (Egypte) en de premiers Bhoetto (Pakistan) en Khaleda Zia (Bangladesh) 231; Amerikaans luchtmachtpersoneel laadt vaten verrijkt uraniurn in voor transport uit Kazachstan naar de VS 369; bijeenkomst G-7 ministers van financiën in Toronto met Paul Martin (Canada), Theo Waigel (Duitsland), Kenneth Clarke (Groot-Brittannië) en de president van de Duitse Bundesbank Hans Tietmeyer 371; nieuwe president van Wereldbank James D. Wolfensohn op persconferentie in Washington 516; G-7 economische top in Halifax met voorzitter Europese Coinmissie Santer. bondskanseiier Kohl. de presidenten Clinton en Chirac, en de premiers Murayama. Chrétien. Major en Dini 654

Irak: Udai Hoessein tijdens inspectie van speciale commando-eenheden in Bagdad 212; archieffoto van het gezin van Saddain Hoessein 781: minister van olie-zaken Amr al-Rashid drukt de hand van de Jordaanse minister van energie Samih Darwazah 783

Iran: inspectie van eenheden van NLA, de gewapende vleugel van verzetsbeweging Mujahadeen-i-Khalq, door stafchef Ozra Taleqani 57; viering 15de verjaardag bezetting Amerikaanse ambassade 72: Seroek van president Hashemi Ali Akbar Rafsanjani aan India 502

Israël: premier Yitzhak Rabin ontmoet Turkse ambtgenoot Tansu Ciller en Rashed Abu Zeina, Palestijnse vertegenwoordiger uit Hebron. in Jeruzalem 290; beeld van joodse nederzetting Maaleh Adumim bij Jeruzalem 291; Palestijn Said Badariieh bij behandeling van het beroep tegeri zijn doodvonnis 8 2 : David Levi (Likoed) kondigt vorming nieuwe politieke partij aan 583; minister van economie en planning Yossi Beilin voert besprekingen niet de Jordaanse minister van planning Rima Khalaf ter voorbereiding van de Economische Top in Aman 865

Italië: onderonsje tussen premier Berlusconi en minister van de schatkist Lamberto Dini 244: LN-leiders Umberto Bossi en Robeno Maroni na besprekingen met president Oscar Luigi Scalfaro 246; Scalfaro poseert met nieuwe kabinet (17-1-'95) 246: persconferentie van PDS-algeineen secretaris Massimo d'Alema na verhoor door rechtbank in Rome 247: mogelijk leider van centrurnlinkse alliantie Romano Prodi belaagd door de pers 547; de openbare aanklagers in het proces tegen Andreotti, Gioacchino Natoli. Guido lo Forre en Roberto Scarpinato, poseren voor aanvang van het proces 741

Ivoorkust: massale demonstratie in Abidjan tegen de kieswet 701

Iwanow, Igor: onderhandelaar in verband met de situatie in Bosnië (Russische Federatie). met Richard Holbrooke 814

Izetbegovic. Alija: president van Bosnië-Herzegovina, tijdens ontmoeting met Kroatische en Turkse collegae Tudjman en Demirel 12

Ja'afar ibni Abdul Rahman: tiende koning van Maleisië 142

Jabali, brigade-generaal Ghazi al-: chef Palestijnse politie in Gaza (PNA) 575

Jagan, Cheddi: president van Guyana 839

Jagland, Torbjörn: voorzitter Noorse Arbeiderspartij (Noorwegen), met Anne Enger Lahnstein en premier Brundtland 248

Jang Jai Ryong: directeur-generaal ministerie van buitenlandse zaken (Korea-Zuid). met Toni Hubbard 296

Janvier, generaal Bernard: nieuwe bevelhebber VN-Protectiemacht in voormalig Joego-Slavië, met voorganger Bertrand Guillaume de Sauville de Lapresle 594

Japan: premier Tomiichi Murayama vergezelt Russische eerste \rite-premier Oleg Soskowets bij diens bezoek aan Tokio 69; bevelhebber der landstrijdkrachten generaal Hikaru Tomizawa naast Duitse inspecteur-generaal Hartmut Bagger hij bezoek aan Bonn 72: secretaris-generaal Ichiro Ozawa van Shinseito hand in hand met de drie kandidaten voor voorzitterschap Shinsinto: DSP-voorzitter Takashi Yonezawa en expremiers Toshiki Kaifu en Tsutomu Hata 356: de door aardbeving getroffen stadswijk Nagata in Kobe 358; militairen spuiten in Tokio ontsmettingsmiddel in metrorijtuig na de aanslag met sarin 360; minister van buitenlandse zaken Yohei Kono bijeen met Russische ambtgenoot Kozyrew voor hun tueede ontmoeting in Tokio 361: inspectie spoorwegstation Yokohama door reddingwerkers in beschermde pakken na gifgasaanslag 643: nieuwe gouverneur van Osaka, Nokku „Knock" Yokoyama, wordt gefeliciteerd met verkiezing 645: minister van internationale handel en industrie, Ryutaro Hashimoto krijgt kendostok cadeau van Amerikaanse handelsafgevaardigde Mickey Kantor 648

Jegorow, Nikolaj: vice-premier van Russische Federatie 189
Jeltsin, Boris: president van Russische Federatie, met Jiang Zemin 62
Jerin, Wiktor: minister van binnenlandse zaken (Russische Federatie) 473
Jiang Zemin: president van China. met Boris Jeltsin 62
Joego-Slavië: Servische moslims. beschuldigd van separatistische activiteiten, tijdens hun proces 21
Johnson, Daniel: liberale leider van Quebec (Canada) 838
Jordanië: beëdiging nieuwe ministers in Amman in bijzijn van koning Hoessein en premier Sharif Zaid ibn Shaker 292: minister van energie Samih Darwazah bezoekt de Iraakse minister van oliezaken Amr al-Rashid: minister van planning Rima Khalaf voert besprekingen met de Israëlische minister van economie en planning Yossi Beilin 865
Jorritsma, A.: minister van verkeer en waterstaat (Nederland) 670
Jospin, Lionel: PS-presidentskandidaat (Frankrijk) 460
Joyu, Kunihiko: voornaamste woordvoerder Aum Shinrikyo-sekte (Japan) 643
Juppé, Alain: premier van Frankrijk, met Alain Madelin 681

Kabariti. Abdul-Karim: nieuwe minister van buitenlandse zaken (Jordanië). met uresident Hosni Mubarak 292
Kagame, generaal-majoor Paul: vice-president en minister van defensie (Rwanda) 133
Kalvoda, Jan: voorzitter van de ODA (Tsjechië) 315
Kanther. Manfred: minister van binnenlandse zaken (Duitsland), inet Andrzej Milczanowski 400
Kantor, Mickey: handelsafgezant Verenigde Staten 68
Karadzic, Radovan: leider Bosnische Serviërs (Bosnië-Herzegovina), met Jovica Stanisic 600
Karayalcin. Murat: vice-preinier en minister van buitenlandse zaken (Turkije) 316
Kazir, generaal-majoor Alwali: stafchef leger (Nigeria), met Abdu Salam Abubakar en Michael Akhigbe 568
Kenia: presenratie nieuwe oppositiepartij Safina door voorzitter Muturi Kigano en secretaris-generaal Richard Leakey 702
Khamenei, Ayatollah Ali: geestelijk leider Iran 431
Kiin Dae Jung: oppositieleider (Korea-Zuid) 877
Kim Keun Tae: bestuurslid DP (Korea-Zuid). met Lee Ki Taek en Lee Jong Chan 590
Kini Young Sam: president en DLP-partijleider (Korea-Zuid), met Lee Choon Koo 364
Kinkel. Klaus: minister van buitenlandse zaken (Duitsland). met Irfan Ljubijankic 596
Kitowani. Tengis: voormalig minister van defensie (Georgië) 177
Koeweit: Amerikaaiise militairen installeren lanceerinrichting Patriot-raket in Koeweit-Stad 211
Kohl, Helmut: bondskanselier Duitsland, met vrouw Hannelore op dag van algeinene verkiezingen 89: met koning Hoessein en Yitzhak Rabin in Bakura 582
Kombrink, Hans: wethouder in Rotterdam (Nederland) 529
Korea: Zuidkoreaanse delegatieleider Yun Yo Jun wisselt documenten uit met Noordkoreaanse collega Paek Nam Jun met oog op geplande topconferentie in Pyongyang 73; ondertekening nucleair akkoord door Amerikaanse delegatieleider Robert Gallucci en Noordkoreaanse onderminister van buitenlandse zaken en delegatieleider Kang Sok Ju 76; ontmoeting Amerikaanse delegatieleider Tom Hubbard inet Noordkoreaanse collega Kim Gye Gwan voor een gesprek in Kuala Lumpur (Maleisië) 587; Zuidkoreaanse minister van buitenlandse zaken Gong Ro Myung begroet Amerikaanse onderhandelaars Gallucci en Winston Lord in Seoul 588
Korea (Noord): Kim Jong 11 ontvangt tijdens legerinspectie boeket van soldaat 296; vermeende Noordkoreaanse agent Kim Do Shik 875; Kim Jong Il neemt militaire parade af 876
Korea (Zuid): ondertekening akkoord over rechtstreekse luchtverbindingen met China door minister van buitenlandse zaken Han Sung Joo en Chinese collega Qian Qichen onder toeziend oog van president Kim Young Sam en Chinese premier Li Peng 79; Zuidkoreaanse havenarbeiders laden in Tongnae balen rijst aan boord van een schip met bestemming Noord-Korea 588; DP-kandidaat Cho Soon viert overwinning na verkiezing tot burgemeester van Seoel 591; parlementsvoorzitter Hwaiig Nak Ju begroet voorzitter China's Nationaal Volkscongres Qiao Shi bij diens bezoek aan Seoel 640; studenten betogen voor bestraffing van oud-presidenten Chun Doo Hwan en Roh Tae Woo 877; restanten ingestort warenhuis in Seoel 878
Kostikow, Wjatsjeslaw: vertrekkend presidentieel woordvoerder (Russische Federatie) 185
Kovac, Michal: president van Slowakije 823
Kozyrew, Andrej: minister van buitenlandse zaken (Russische Federatie). met Saddam Hoessein 211, inet veiligheidsadviseur Anthonv Lake (Verenigde Staten) 810
Kroatië: onderonsje tijdens parlementszitting tussen minister van buitenlandse zaken Mate Granic en premier Nikica Valentic 310; bevelhebber RSK-strijdkrachten Milan Celeketic ontmoet in Knin UNPROFOR-bevelhebber Berriard Janvier 606; president Franjo Tudjman poseert temidden van militairen in Knin 818: konvooi van Kroatisch-Servische vluchtelingen uit Knin 818; generaal Ivan Cermak en speciale VN-afgezant Yasushi Akashi lichten de pers in over de toekomst van Knin 819
Kromah, Alhaji: leider van een van de Ulimo-facties (Liberia) 46
Kumaratunga, Chandrika Randaranaike: president van Sri Lanka 510
Kunimatsu, Takaji: chef van de politie (Japan) 361
Kwasniewski, Aleksander: leider SLD (Polen). mer partijgenoot Jerzy Szmajdzinski 252
Kyi Maung: waarnemend leider NLD (Myanmar), met Aung San Suu Kyi 720

Lahnstein. Anne Enger: voorzitter Centmmpartij (Noorwegen), met premier Brundtland en Torbjörn Jagland 248
Lake, Anthoni: veiligheidsadviseur (Verenigde Staten), met Andrej Kozyrew 810
Larizza, Pietro: algemeen secretaris UIL (Italië), met Sergio D'Antoni en Sergio Cofferati 546
Le Van Bang: zaakgelastigde in Washington (Vietnam) 722
Lebed. generaal Aleksandr: commandant van het Veertiende Leger (Russische Federatie) 750
Lee Choon Koo: nieuwe DLP-voorzitter (Korea-Zuid). met Kim Young Sam 364
Lee Chu-Ming, Martin: leider Democratische Partij (Hongkong) 642
Lee Hong Koo: nieuwe premier van Zuid-Korea 363
Lee Jong Chan: bestuurslid DP (Korea-Zuid), met Lee Ki Taek en Kim Keun Tae 590
Lee Ki Taek: herkozen leider Democratische Partij (Korea-Zuid). met Lee Jong Chan en Kim Keun Tae 590
Lee Kuan Yew: senior minister (Singapore) 880
Lefebvre, luitenant-generaal b.d. Jacques: oud-kabinetschef en stafchef van de luchtmacht (België) 235
Leghari, Farooq Ahrned: president van Pakistan 796
Lerma, Joan: nieuwe minister van openbaar bestuur (Spanje) 753
Lesotho: eedaflegging van Koning Moshoeshoe II in Maseru 275;
Libanon. verwoesting in Zuidlibanese Deir Zahrani na Isralisch bombardement 58; president Elias Hraoui legt eerste steen voor wederopbouw centrum Beiroet in bijzijn van o.a. premier Rafiq al Hariri 59; de schade in Bir al-Abed na een autobomexplosie 348: Munir Maqdah, voormalige commaiidant Al-Fatah in Libanon, met militieleden in vluchtelingenkamp Ain el-Helweh aan de rand van Sidon 349; Nabol Kaouk, een Hezbollah-leider in Zuid-Libanon. staat de pers te woord 350; Bashar Assad, de zoon van de Syrische president tijdens eerste bezoek aan Libanon 635; voormalig FL-leider Sainir Geagea tijdens zijn proces bewaakt door militairen 636
Liberia: NPFL-leider Charles Taylor in gesprek met een voormalige Liberiaanse factieleider Prince Johnson 47; ontmoeting van Liberiaanse factieleiders Momolu Sirleaf, George Boli, Hezekiah Bowen en Roosevelt Johnron 48; ondertekening in het Ghanese Accra van nieuw bestandsakkoord door Charles Taylor, Alhaji Kromah (Ulimo) en Hezekiah Bowen (AFL) 334
Liebenberg, Chris: minister van financiën (Zuid-Afrika) 346
Lipponen, Paavo: SDP-voorzitter (Finland), met Esko Aho en Sauli Niiuistö 397
Lissouha. Pascal: president van Kongo 771
Listjew, Wladislaw: journalist en televisiedirecteur (Russische Federatie) 473
Litouwen: Amerikaanse vice-president Al Gore wordt tijdens een bezoek geflankeerd door premier Adolfas Slezevicius en zijn Baltische collega's Andres Tarand (Estland) en Maris Gailis (Letland) 466
Ljuhijankic. Irfan: minister van buitenlandse zaken (Bosnië-Herzegovina). met Klaus Kinkel 596
Loenning, Inge: leider van „Ja voor Europa"-campagne (Noorwegen) 248
Longuet, Gérard: aftredend minister van industrie, posterijen. telecommunicatie en buitenlandse handel (Frankrijk) 94
Lubbers. Ruud: premier van Nederland, met Nicaraguaanse president Violeta Barrios de Chamorro 7F

Mabandla. Brigitte: nieuwe onderminister van kunst, cultuur wetenschap en technologie (Zuid-Afrika) 630
Macias, Miguel: opperrechter (Ecuador), met Sixto Duran Ballen en Heinz Möller 406
Madelin, Alain: aftredend minister van financien en economische zaken (Frankrijk), met Alain Juppé 681
Majid, Ali Hasan al-: minister van defensie (Irak), met Saddam Hoessein 493
Majid, Hoessein Kamil al-: minister van industrie, delfstoffen en militaire industrialisatie, houdt persconferentie na vlucht uit Irak 781
Major, John: premier van Groot-Brittannië. met John Bmton 542
Maleisië: premier Mahathir Mohamed op verkiezingscampagne in deelstaat Kedah 718: DAP-secretaris-generaal Lim Kit Siang in deelstaat Penang tijdens de campagne voor algemene verkiezingen 718
Malek, Redha: oud-premier van Algerije 848
Mandela, Nelson: president van Zuid-Afrika, met Roelof F. „Pik" Botha en J.J. Geldenhuys 341; met George Fivaz 343
Mansholt, Sicco L.: oud-minister van landbouw en visserij en oud-voorzitter Europese Commissie (Nederland) 671
Marokko: de uit ballingschap teruggekeerde oppositieleider Mohamed Basri bij aankomst op vliegveld van Casablanca 567
Martic, Milan: president van Servische Republiek Krajina (RSK), met Milan Celeketic 309; met Mile Mrksic 608
Martino, aartsbisschop Renato Raffaele: vertegenwoordiger Vaticaan op de ICPD 152
Mauroy, Pierre: oud-aremier van Frankriik. met Jacques Chirac 97
Mawrodi, Sergej: toont geloofsbrieven Staatsdoema (Russische Federatie) 184
Mazowiecki. Tadeusï: neemt ontslag als VN-vertegenwoordiger voor de mensenrechten in voormalig Joego-Slavië 806
McCurry, Michael: nieuwe perssecretaris Witte Huis (Verenigde Staten) 268
McGuinness, Martin: lid Sinn Fein-bestuur (Groot-Brittannië), met Gerry O'Hara 544
Medwjedjew, Sergej: nieuwe woordvoerder president Jeltsin (Russische Federatie) 475
Mekbel, Said: directeur Franstalig dagblad (Algerije) 201
Menem, Carlos Saul: herkozen president van Argentinië, met Carlos Ruckauf 555
Mexico: protestdeinonstratie PRD-aanhangers in Mexico-Stad 194; demonstratie tegen bezuinigingsmaatregelen regering en oud-president Salinas 197; EZLN-leden Mayor Moises en commandant „Tacho" vieren eerste verjaardag Chiapas-opstand 198; medewerkers openbaar ministerie tonen foto's van als Rafael Sebastian Guillen Vicente geïdentificeerde ondercommandant Marcos 402; onderhandelingsdelegaties van de regering en het Zapatistisch Nationale Bevrijdingsleger ontmoeten elkaar in San Andres Larrainzar 403; leider van een door de kerk gesteunde bemiddelingscommissie, bisschop Samuel Ruiz, met enkele van haar leden 403; akkoord over Amerikaanse lening. ondertekend door minister van financiën Guillermo Ortiz Maninez en Amerikaanse collega Robert Rubin 404; verkiezingsoverwinningen in deelstaat Jalisco worden gevierd door toekomstig gouverneur Alberto Cardenas en nieuwe burgemeester van Guadalajara Cesar Coll 405
Midden-Oosten: Koning Hassan II van Marokko in gesprek met Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Warren Christopher 282; een leider van Islamitische Jihad, sjeik Abdallah Hami, roept op tot vergelding voor moord op Hani Abed 282; botsingen in Gaza-Stad tussen Palestijnse politie en moslim-fundamentalisten 283: Palestijnse jongeren verbranden films voor een bioscoop in Gaza Stad 283; de Al-Ibrahimi-moskee in Hebron voor publiek heropend 284; slagveld in Beit Lid na zelfmoordaanslag 285; secretaris-generaal Ahmed Esmat Abdel Meguid van de Arabische Liga begroet deelnemers aan de eendaagse conferentie in Londen 347; Palestijnse onderhandelaar Saeb

Erakat drukt Israëlische collega Yoel Singer de hand tijdens besprekingen op 7 februari 1995 te Cairo tussen Israël en de PLO 573; Palestijns onderhandelaar Nabil Shaath begroet Israëlische collega generaal Arie Shefman op 9 oktober 1994 in grenspost Erez 574; wrak Israëlische bus na aanslag bij Kfar Darom in Gazastrook 575; Israëlische stafchef generaal-majoor Amnon Shahak verlaat het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken in Washington 578; PLO-voorzitter Yasser Arafat niet twee leden van PNA, Yasir Amr (onderwijs) en Intisar al-Wazir (sociale zaken), tijdens bijeenkomst in Gaza Stad 578; Hamas-leiders sjeik Ahmad Bahar en Mahmud ai-Zahar tijdens bijeenkomst in Gaza Stad 579; Palestijns onderhandelaar Jamil Tarifi wisselt documenten air met zijn Israëlische collega Oren Shahor. in aanwezigheid van de Egyptische onderminister van buitenlandse zaken Badr Hamam 858; Israëlische politie sleept een kolonist weg van de bouw van een illegale nederzetting 859: joodse kolonist vuurt in de lucht bij nederzetting Beit El 860; Israëlisch premier Yitzhak Rabin en PLO-leider Yasser Arafat zetten hun handtekening, in aanwezigheid van de presidenten Hosni Mubarak (Egypte) en Bill Clinton (Verenigde Staten) en koning Hoessein (Jordanië) 861: Israëlische militairen ontruimen hun basis in Salfit 862; Palestijnse politieagenten nemen in Jenin de civiele taken over o.l.v. generaal Ziad el-Atrash, chef van het Districtscoördinatiebureau 863: Hamas-leider sjeik Ahmed Bahar ontslagen uit de gevangenis 863
Miert, Karel van: Europees Commissaris voor mededingingsbeleid 233
Milczanowski, Andrzej: minister van binnenlandse zaken (Polen), met Manfred Kanther 400
Millon, Charles: minister van defensie (Frankrijk). met collegae Perry (Verenigde Staten). Ruhe (Duitsland) en Rifkind (Groot-Brittannië) 601
Milosevic, Slobodan: president van Joego-Slavië, met David Owen en Thorvald Stoltenberg 599; met Richard Holbrooke 812
Mitterrand, François: president van Frankrijk, met koning Birendra 96; met opvolger Jacques Chirac bij machtsoverdracht 460
Modise, Joe: minister van defensie (Zuid-Afrika), met Joe Nhlanhla 342
Moi, Daniel Arap: president van Kenia 422; met Pasteur Bizimungu en Sylvestre Ntibantunganya 426
Mokaba, Peter: lid Nationaal Uitvoerend Comité van het ANC (Zuid-Afrika) 342
Möller, Heinz: voorzitter Congres (Ecuador), met Sixto Duran Ballen en Miguel Macias 406
Molyneaux. James: aftredend OUP-leider (Groot-Brittannië) 688
Mozambique: president Joaquim Albeno Chissano tijdens verkiezingscampagne 50; Renamo-leider Afonso Dhlakama bij de stembus 51
Mrksic. generaal Mile: nieuwe bevelhebber RSK-strijdkrachten (Servische Republiek Krajina), met Milan Martic 608
Mubarak, Hosni: president van Egypte, met Abdul-Karim Kabariti 292
Mugabe, Robert Gabriel: president van Zimbabwe 856
Mwinyi, Ali Hassan: president van Tanzania 207
Myanmar: regeringssoldaten doorzoeken het door KNU-strijders verlaten kamp in Kawmoora 441

N'Diaye, Babacar: president Afrikaanse Ontwikkelingsbank 481
N'Goran. Niamien: nieuwe voorzitter G-24. met Willy Zapata 517
Nasrallah, sjeik Hasan: secretaris-generaal Hezbollah (Libanon) 58
NAVO: secretaris-generaal Willy Claes begroet secretaris-generaal van de WEU, José Cutileiro, aan het begin bijeenkomst Noordatlantische Raad 26; uitwisseling documenten tussen Willy Claes en minister van buitenlandse zaken van Bjelaroes Oeladzimir Syanko 449; groepsfoto deelnemers Noordatlantische Raad in Noordwijk (31-5-'95) 724
Nederland: waterstanden Maas en Rijn boven NAP 157; luchtopname watersnood in Venlo 159; aanleg van nooddijk in Arcen en Velden 160; evacuatiegebieden 160; waterstanden IJsselrivier 161; slotdebat Statenverkiezingen met fractieleiders uit de Tweede Kamer G.J. Wolffensperger (D66). Enneüs Heerma (CDA) en Frits Bolkestein (VVD) 163; opkomstpercentages Statenverkiezingen per provincie 165; felicitaties voor nieuwe Commissaris van de Koningin in Drenthe Relus ter Beek door voorgangster Margreet de Boer 166; onderonsje tussen de zojuist beëdigde Eerste-Kamerleden Van Eekelen, Ter Veld, Hirsch Ballin, Van Aardenne en Wiegel 384. twee AOV-Eerste-Kamerleden Hendriks en Batenburg schudden elkaar de band in de Ridderzaal 385; overleg over plannen tot dijkversterking tussen premier W. Kok, minister A. Jorritsma (Verkeer en Waterstaat) en M. de Boer (Milieubeheer) 533: begin uitvoering Deltaplan Grote Rivieren in Ochten 533; ministers op Prinsjesdag in Ridderzaal met op eerste rij Ritzen, Sorgdrager, Van Mierlo, Dijkstal en premier Kok 658; uitgaven van het Rijk in 1996 659; ontvangsten van het Rijk in 1996 659; VVD-fractieleider Bolkestein voor aanvang van de tweede dag der algemene beschouwingen in gesprek met premier Kok 665; de Betuwelijn 669; minister Van Mierlo van buitenlandse zaken op bezoek bij president Ronald Venetiaan in Suriname 842; koningin Beatrix bij staatsbezoek aan indoneaië 872
Nederlandse Antillen: ravage op St Maarten, aangericht door de orkaan Luis 763
Nepal: verkiezingscampagne met portretten van kandidaten van UCPN in Kathmandu 144; protestdemonstratie in Kathtnandu van leden All Nepal National Free Students' Union en coinmuniatische aanhangers tegen herinstallatie parlement 721
Nhlanhla, Joe: leider ANC-inlichtingendienst (Zuid-Afrika). met Joe Modise 342
Nicaragua. generaal Joaquin Cuadra Lacayo wordt gelukgewenst met benoeming tot opperbevelhebber door president Violeta Barrios de Chamorro 330: generaal Humberto Onega Saavedra neemt in bijzijn van opvolger Cuadra Lacayo afscheid van een van zijn manschappen tijdens overdracht van het opperbevel 330
Nieuw-Zeeland: premier Jim Bolger kust Maori-koningin Te Atairangikaahu na ondertekening landakkoord 651
Niinistö, Sauli: KOK-voorzitter (Finland), met Paavo Lipponen en Esko Aho 397
Ntibantunganya, Sylvestre: president van Boeroendi 126; met Daniel Arap Moi en Pasteur Bizimungu 426: tijdens persconferentie in Bujumbura 699
Nujoma, Sam: president van Namibië, bij stembus 130

O'Hara, Gerry: lid Sinn Fein-bestuur (Groot-Brittannië), met Martin McGuinness 544
Oddsson, David: premier van IJsland 476
Oh Jin Woo, maarschalk: minister van volksstrijdkrachten en lid partijpresidium (Korea-Noord) 297
Olechowski, Andrzej: aftredend minister van buitenlandse zaken (Polen) 251
Oleksy, Jozef: parlementcvoorzitter en kandidaat-premier (Polen) 253
Oman: sultan Qaboos bin Said wisselt geschenken uit met Israëlische premier Rabin 136
Onate Laborde, Santiago: minister van arbeid en sociaal welzijn (Mexico), met Herminio Blanco en Guillermo Ortiz Martinez 404
Oostenrijk: winnaars algemene verkiezingen Jörg Haider (FPO), Heide Schmidt (Liberaal Forum) en Madeleine Petrovic (Groenen) poseren voor de pers 110; familieportret kabinet Vranitzky december 1994 111; Vranitzky maakt aftreden bekend van ministers Johanna Dohnal, Josef Hesoun en Franz Löschnak 398; nieuwe regeringsleden Martin Bartenstein, Elisabeth Gehrer, Wolfgang Schussel, Betina Maria Ferrero-Waldner en Johannes Ditz poseren voor de pers 399
Ortega Saavedra, Humberto: stafchef van het leger (Nicaragua). tijdens persconferentie 34
Ortiz Martiner, Guillermo: minister van financiën (Mexico) 196; met Herminio Blanco en Santiago Oñate Laborde 404
Owen, Lord David: EG-bemiddelaar in voormalig Joego-Slavië, met Thorvald Stoltenberg en Slobodan Milosevic 599

Pakistan: leden paramilitaire eenheden bewaken soennitische moskee in Karachi 444; paramilitaire troepen bewaken een gebedsbijeenkomst van sjiitische moslims in Karachi 793; overleg tussen Kamal Azfar, gouverneur van Sind, N.D. Kahn, minister van recht en justitie, en Ajmal Delhvi (MGM) 794; begrafenis van de vermoorde MGM-leider Aslam Subzwari 794
Pakpahan, Muchtar: leider niet-erkende SBSI (Indonesië) 873
Pankratow, Wladimir: ontslagen politiechef Moskou (Russische Federatie) 473
Parizeau, Jacques: premier van Quebec (Canada) 837
Pasqua, Charles: minister van binnenlandse zaken (Frankrijk), met premier Balladur 202
Patijn, M.: staatssecretaris buitenlandse zaken (Nederland), niet E.M.A. Schmitz 531
Parten, Chris: gouverneur van Hongkong. met Douglas Hurd 66
Peacock. Andrew: voormalig leider Liberale Partii (Australië) 148
Peres, Shimon: minister van buitenlandse zaken (Israël), met Yitzhak Rabin 866
Perot Pellon, kolonel Juan: voormalig hoofd van de Spaanse inlichtingendienst 752
Perry, William: minister van defensie (Verenigde Staten), niet Fidel Ramos 141; nier Charles Millon, Volker Ruhe en Malcolm Rifkind 601
Peru: president Alberto Keinya Fujimori met zijn vrouw Susana Higuchi tijdens viering onafhankelijkheidsdag 115: Fujimori met premier en minister van buitenlandse zaken Efrain Goldenberg Schreiher tijdens demonstratie vóór wapenstilstand met Ecuador 407: Javier Perez de Cuellar tijdens slotmanifestatie van zijn verkiezingscampagne voor het presidentschap 409
Pietro. Antonio di: onderzoeksrechter en hoofd van corruptiebestrijding in Milaan (Italië) 18
Pivetti, Irene: voorzitter Kamer van Afgevaardigden (Italië), met Carlo Scognamiglio 245
Polen. premier Jozef Oleksy presenteert het kabinet van 6 maart 1995 400
Poncelet, Jean-Pol: nieuwe ininister van landsverdediging (België), met Melchior Wathelet 729
Portugal: premier Anibal Cavaco Silva en minister van defensie Joaquiin Fernando Nogueira op partijcongres PSD 255; Nogueira en zijn gezin tijdens verkiezingscampagne 822
Pourier, Miguel: premier van de Nederlandse Antillen. met Joris Voorhoeve 696
Preston, Lewis T.: president Wereldbank, inet Michel Camdessus 516
Prodi, Romano: onafhankelijk kandidaat premierschap en leider centmm-linkse coalitie Olijf (Italië). met Walter Veltroni 549
Protzner. Bernd: nieuwe CSU-secretaris-generaal (Duitsland). met partijvoorzitter Theo Waigel 93
Pujol, Jordi: Catalaans regeringsleider (Spanje) 754

Qatar: familieleden en onderdanen betuigen in hoofdstad Doha steun aan kroonprins sjeik Hamad Bin Khalifa al-Thani 584
Qaysi, Riyad al-: onderminister van buitenlandse zaken (Irak), met Tariq Aziz 210
Qiao Shi: voorzitter van permanente comité Nationaal Volkscongres (China) 64
Quinn, Rurl: plaatsvervangend leider Labour Party (Ierland), met Dick Spring 108
Quiroga Gomez, German: aftredend minister van binnenlandse zaken (Bolivia) 261

Rabbuh, Yasser Abd Ar-: lid uitvoerend comité PLO 857
Rabin, Yitzhak: premier van Israël, met Helmut Kohl en koning Hoessein 582; met Shimon Peres, kon voor zijn dood 866
Rafsanjani, Hashemi Ali Akbar: president van Iran 710
Ramos, Fidel: president van Filippijnen, met William Perry 141
Rantanen, Paavo: nieuwe minister van buitenlandse zaken (Finland) 396
Rau, Johannes: premier van deelstaat Noordrijn-Westfalen (Duitsland) 671
Raznatovic, Zeljko „Arkan": bevelhebber van Servische vrijwillige eenheden 819
Reno, Janet: minister van justitie (Verenigde Staten), met Louis Freeh 560
Reynolds, Albert: premier van Ierland, met Gerry Adams en John Hume 104
Richardson, Bill: lid Democratische Partij in Huis van Afgevaardigden (Verenigde Staten), met William Barloon en David Daliberti 493
Rifkind, Malcolm: minister van defensie (Groot-Brittannië), met William Perry, Charles Millon en Volker Ruhe 601; op weg naar Downing Street 10 684:
Rios Monrt, José Efrain: voormalig militair heerser van Guatemala 760
Robinson, blary: president van Ierland, met John Bruton 109
Robledo Rincon, Eduardo: gouverneur deelstaat Chiapas (Mexico) 402
Römer, Suzy: voorzitter PNP (Nederlandse Antillen) 762
Rossi, José: nieuwe minister van industrie, posterijen, telecommunicatie en buitenlandse handel (Frankrijk) 94
Roussin. Michel: aftredend minister van samenwerking (Frankrijk) 95

Rubin, Robert: nieuwe minister van financiën (Verenigde Staten) 268
Ruckauf, Carlos: vice-president van Argentinië. met Carlos Saul Menem 555
Ruggiero, Renato: directeur-generaal WTO, met Peter Sutherland 519
Ruhe. Volker: minister van defensie (Duitsland), met William Perry, Charles Millon en Malcolm Rifkind 601
Rupp, Rainer: alias ,,Topaz", veroordeeld wegens spionage (Duitsland) 93
Russische Federatie: president van Centrale Bank Wiktor Gerasjtsjenko en waarnemend minisler van financiën Sergej Doebinin tijdens discussie in Staatsdoema 183; persconferentie in Moskou met eerste vice-premier Anatoli Tsjoebajs, minister van economische zaken Jewgeni Jasin en collega van financiën Wladimir Panskow 185; Tsjetsjeense militairen dragen portret van president Doedajew door de straten van Argoen 186; ravage in Grozny na gevechten regeringstroepen en oppositie op 27 november 1994 187; bewaking drie Russische krijgsgevangenen aan Tsjetsjeens-Russische grens 188; bijeenkomst Russische Veiligheidsraad n.a.v. crisis in Tsjetsjenië 190; minister van buitenlandse zaken Andrej Kozyrew vóór een tweede ontmoeting in Tokio met Japanse collega Kono 361; Tsjetsjeense strijder zoekt dekking tegenover verwoest presidentieel paleis in Grozny 468; topoverleg in Kremlin tussen president Boris Jeltsin, premier Wiktor Tsjernomyrdin, voorzitter Federatieraad Wladimir Sjoemejko en voorzitter Staatsdoema Iwan Rybkin 469; beeld verwoesting Grozny 19 februari 1995 470; demonstratie in Moskou tegen oorlog in Tsjetsjenië met commissaris voor mensenrechten Sergej Kowaljow en leider Jegor Gajdar van Ruslands Democratische Keuze 470; Jeltsin overlegt over politieke oplossing Tsjetsjenië-conflict met EU-commissaris Hans van den Broek en ministers van buitenlandse zaken Alain Juppé (Frankrijk), Klaus Kinkel (Duitsland) en Javier Solana Madariaga (Spanje) 471; Tsjemomyrdin wisselt documenten uit met IMF-directeur Michel Camdessus ter ondersteuning aanvraag lening 474; Tsjernomyrdin verwijdert met president Aleksandr Loekasjenka (Bjelaroes) een symbolische grenspaal 737; reddingswerkzaamheden in Neftegorsk na aardbeving 746: president Clinton en minister van buitenlandse zaken Christopher (Verenigde Staten) ontmoeten Russische politieke leiders Grigori Jawlinski, Jegor Gajdar en Gennadi Zjoeganow 747; Tsjetsjeense rebellenleider Sjamil Basajew temidden van gijzelaars en medestrijders 748
Rwanda: gevangenen op binnenplaats Centrale Gevangenis te Kigali 131: begroeting op vliegveld Goma door Zaïrese kinderen bij aankomst Japanse militairen voor hulp aan Rwandese vluchtelingen in Zaïre 132; Rwandese vluchtelingen in kamp Kashuha in Bukavu begroeten VN-Hoge Commissaris voor Vluchtelingen Sadako Ogata 426; gedetineerden in Kigali in afwachting van hun proces 428; evacuatie van overlevenden massamoord op Hoetoes in kamp Kibeho door Australische VN-militairen 428; openingszitting Rwanda-tribunaal te Den Haag met openbaar aanklager Richard Goldstone 705

Saavedra. Jeronimo: nieuwe minister van onderwijs en wetenschap (Spanje) 753
Sabah, sjeik Sabah al-Ahmad al-Jabir as-: minister van buitenlandse zaken (Koeweit) 214
Sacirbey, Mohammed: nieuwe minister van buitenlandse zaken (Bosnië-Herzegovina) 601
Sadik, Nafis: directeur UNFPA 153
Sakamoto, Yoshihiro: onderminister van internationale handel en industrie (Japan) 646
Saleh, Saadi Mahdi: parlementsvoorzitter (Irak) 494
Salinas de Gortari, Carlos: oud-president van Mexico, tijdens hongerstaking 405
Sam Rangsi: oud-minister van financiën (Cambodja) 713
Sao Tomé en Principe: leider van militaire coup, luitenant Manuel Quintas de Almeida, houdt samen met luitenant Antonio Taty en luitenant Marcelo Lima een persconferentie 773
Sato, Mitsuo: president Aziatische Ontwikkelingsbank 496
Sauville de Lapresle, Bertrand Guillaume de: bevelhebber VN-Protectiemacht in voormalig Joegoslavië, met Bernard Janvier 594
Schmitz, E.M.A.: staatssecretaris van justitie (Nederland), met M. Patijn 531
Scognamiglio, Carlo: voorzitter Senaat (Italië), met Irene Pivetti 245
Seelalankara, Kithalagama: vermoorde boeddhistische monnik (Sri Lanka) 511
Seo Seok Jai: aftredend minister van regeringsadministratie (Korea-Zuid) 878
Serra Serra, Narcis: aftredend vice-premier (Spanje) 752
Shallah, Ramadan Ahdullah: nieuwe ieider van de Islamitische Jihad 864
Shqaqi, Fathi: vermoorde secretaris-generaal van de Islamitische Jihad 864
Sifi, Mokdad: premier van Algerije 484
Silajdzic. Haris: premier van Bosnië-Herzegovina 8
Singh, Arjun: aftredend minister van menselijke hulp bronnen (India) 219
Singh, Dinesh: minister zonder portefeuille (India) 499
Sithole, ds. Ndabaningi: leider van ZANU (Zimbabwe) 857
Sjochin, Aleksandr: aftredend 'vice-premier en minister van financiën (Russische Federatie) 184
Slowakije: toekomstig premier Vladimir Meciar en SNS-leider Jan Slota schudden elkaar de hand onder toeziend oog van ZRS-voorzitter Jan Luptak 312
Smith, admiraal Leighton W.: commandant geallieerde strijdkrachten in Zuid-Europa (NAVO) 598
Soares, Abilio Osorio: gouverneur van Oost-Timor (Indonesië) 870
Soglo, Nicéphore: president van Benin, met Bill Clinton 485
Solana Madariaga, Javier: minister van buitenlandse zaken (Spanje), met Douglas Hurd 307
Soljic, Vladimir: Bosnisch-Kroatische ,,minister van defensie" 808
Somalia: vrouwen plunderen VN-complex bij het vliegveld van Mogadishu na terugtrekking laatste VN-militairen 339:
Souvanouvong, prins: oud-president van Laos 22
Spanje: Baskische president José Antonio Ardanza en echtgenote Gloria Urtiaga tijdens receptie in gesprek met gast José Maria Ugarte 113; minister van landbouw en visserij Luis Atienza geeft persconferentie over visserijgeschil met Canada 479; ex-president Banestobank Mario Conde arriveert bij Hooggerechtshof 551; PP-leider José Maria Aznar wordt toegejuicht tijdens campagnebijeenkomst 552; beeld van ravage na aanslag op auto van Aznar 553; herkozen secretaris-generaal Candido Mendez van vakbond UGT staat pers te woord 553; voormalig staatssecretaris Rafael Vera verlaat de gevangenis 753
Spring, Dick: leider Labour Party (Ierland). met Rurl Quinn 108
Sri Lanka: Srima Dissanayake wordt getroost door haar twee zonen 226; nieuwe premier Sirimavo Bandaranaike met haar dochter president Chandrika Kumaratunga 226; betoging in Colombo voor beeindiging burgeroorlog 227; radicale Singalezen demonstreren tegen de decentralisatieplannen van de regering 797: militairen bewaken een regeringsgebouw in Colombo dat door een bom werd verwoest 798
Srour, Ahmed Fathi: voorzitter parlement (Egypte) 491
Stanisic, Jovica: minister van staatsveiligheid en speciale gezant van Milosevic (Joego-Slavië), inet Radovan Karadzic 600
Stich, Otto: aftredend president van Zwitserland 191
Stoltenberg, Thorvald: VN-bemiddelaar in voormalig Joego-Slavië, met David Owen en Slobodan Milosevic 599
Suarez Penierra, Gustavo: nieuwe minister van defensie (Spanje) 753
Suriname: president Ronald Venetiaan geeft samen met minister Hans van Mierlo (Nederland) een persconferentie 842; „suppletie-officieren" wachten voor Nederlandse ambassade op gesprek 843
Susak, Gojko: minister van defensie (Kroatië), met Janko Bobetko 309
Sutherland, Peter: oud-directeur GATT en interimleider WTO, met Renato Ruggiero 519
Syrië: zoon van president Assad, Bashar Assad, tijdens eerste bezoek aan Libanon 635;
Szmajdzinski, Jerzy: partijlid SLD (Polen), met Aleksander Kwasniewski 252

Tadzjikistan: staatshoofd Imamoli Rachmanow brengt zijn stem uit 228
Taiwan: ondertekening perscommuniqué door Chiao Jen-ho (SEF) en de Chinees Tang Shubei (ARATS) over bereikte akkoorden 80; DPP-kandidaat Chen Shui-bian gekozen tot burgemeester van Taipei 366; James Soong viert overwinning na herverkiezing tot gouverneur van provincie Taiwan 366: viering 100ste verjaardag oprichting Kwomintang met president Lee Teng-hui, vice-president Li Yuan-zu en ex-premier Hau Pei-tsun 367
Tarand, Andres: premier van Estland 456
Tella, Guido di: minister van buitenlandse zaken (Argentinië) 29
Thailand: Palang Dharma-leider generaal-majoor Chamlong Srimaung tijdens verkiezingscampagne 1992 650: Chart Thai-leider Banharn Silpa-Archa brengt zijn stem uit 881
Thaksin Shinawatra aftredend minister van buitenlandse zaken (Thailand) 299
Thani sjeik Khalifa Bin Hamsd al- afgezette emir van Qatar 584
Tiberi, Jean: nieuwe burgemeester van Parijs (Frankrijk) 461
Tohback, Louis: SP-voorzitter (België) 237
Tsjernomyrdin. Wiktor: oremier van Russische Federatie en initiatiefnemer nieuwe politieke beweging ,,Rusland is ons Huis" 474
Tudjman, Franjo: president van Kroatië, tijdens ontmoeting met Izetbegovic en Demirel 12
Turabi, Hassan Abdullah al-: NIF-leider (Soedan), met Mustafa Cerchic 629
Turkes, Alpaslan: leider van de MCP (Turkije), met Bulent Ecevit 829
Turkije: massaal offensief Turkse troepen tegen Koerdische bases in Noord-Irak 317; proces in Ankara tegen 124 islamitische fundamentalisten 318: demonstrerende alevieten belagen pantserwagen in Istanboel 319; rechtszaak tegen Akin Bindal, Abdullah Cayer, Mahmut Sakar en Melike Alp, vier advocaten van de Turkse Organisatie voor Mensenrechten 612; de stad Dinar na de aardbeving 829
Tyson, Laura: nieuwe voorzitter Nationale Economische Raad (Verenigde Staten), met Bill Clinton 411

Uruguay: PC-presidentskandidaat Julio Maria Sanguinetti brengt zijn stem uit 266; presidentskandidaat Tabaré Vazquez van de coalitie Progressieve Ontmoeting bij stembus in Montevideo 267; president Sanguinetti wordt na beëdiging gefeliciteerd door voorganger Luis Alberto Lacalle Herrera 558

Vajpayee, Atal Behari: BJP-leider (India) 500
Vandenhroucke, Frank: aftredend minister van buitenlandse zaken (België) 236
Veltroni, Walter: kandidaat vice-premier namens Olijf en PDS-lid (Italië), met Romano Prodi 549
Verenigde Naties: kaartje groei wereldbevolking 152; openingszitting ICPD te Cairo met secretaris-generaal Boutros Boutros Ghali en de Egyptische president Hosni Mubarak 153; leider Rolf Ekeus van Speciale VN-Commissie voor Irak tijdens persconferentie in Bagdad 495; VN-Hoge Commissaris voor Vluchtelingen Sadako Ogata ontmoet Zaïrese premier Kengo Wa Dondo om te spreken over het lot van Rwandese vluchtelingen 776
Verenigde Staten: Marion Barry viert samen met zijn vrouw Cora Masters Barry en zijn Republikeinse rivale Carol Schwartz zijn verkiezing tot burgemeester van Washington D.C. 121; nieuwe gouverneur van New York, George Pataki, met running mate Betsy McCaughey en zijn vrouw Libby 124; senator Charles Robb van Virginia viert met echtgenote Lynda en dochters Jennifer en Lucinda het behoud van zijn zetel 125; president Clinton zwaait naar Congresleden voor begin State of the Union-rede onder toeziend oog van vice-president en Senaatsvoorzitter Al Gore en Huis van Afgevaardigden-voorzitter Newt Gingrich 272: Democratisch senator Ben Nighthorse Campbell deelt zijn overstap naar de Republikeinen mee in bijzijn van Bob Dole, de leider van de Republikeinse meerderheid in de Senaat 412; het verwoeste overheidsgebouw in Oklahoma-City 559; dominee Norman Olsen, oprichter van Michigan Militia, schudt nieuw lid de hand 560: Bob Dole begroet in bijzijn van eega Elizabeth aanhangers aan het begin van zijn verkiezingscampagne voor het presidentschap 562; delegatie met onderminister van buitenlandse zaken voor Oost-Azië en de Pacific Winston Lord overlegt over lot MIA's met Vietnamese CPV-secretaris-generaal Do Muoi 722; aangaan diplomatieke betrekkingen met Vietnam ondertekend door minister van buitenlandse zaken Warren Christopher en zijn Vietnamese ambtgenoot Nguyen Manh Cam 722
Verhofstadt. Guy: VLD-voorzitter (België), met echtgenote 376
Verkerk. Will: AOV-Kamerlid (Nederland). met Cees van Wingerden 535
Vietnam: CPV-secretaris-generaal Do Muoi onder-

steunt Laoriaanse president Nouhak Phoumsavan bij diens bezoek aan Hanoi 83; inspectie erewacht te Hanoi door president Le Duc Anh, zijn Chinese ainbtgenoot Jiang Zemin en Do Muoi 83: ondertekening akkoord met VS over opening wederzijdse verbindingskantoren door directeur sectie Amerika van ministerie van buitenlandse zaken Nguyen Xuan Phong eii directeur Amerikaans verbindingskantoor Hanoi James Hall, in bijzijn van onderminister van buitenlandse zaken Le Mai 446; overleg over lot MIA's tussen Do Muoi en Amerikaanse delegatie met onderminister van buitenlandse zaken voor Oost.-Azië en de Pacific Winston Lord 722; aangaan van diploinatieke belrekkingen met VS ondertekend door minister van buitenlandse zaken Nguyen Manh Cam en Amerikaanse ambtgenoot Warren Christopher 722
Villa, generaal Renato de: minister van defensie (Filippijnen) 714
Villanueva, Roque: leider PRI (Mexicoj, met president Zedillo 195
Villiers, Philippe de: UDF-dissident en initiatiefnemer van Beweging voor Frankrijk (Frankrijk) 98
Villiger, Kaspar: president van Zwiserland in 1995 191
Voorhoeve, Joris: minister van defensie en Arubaanse en Antilliaanse zaken (,Nederland), met Miguel Pourier 696
Voynet, Dominique: presidentskandidate Groenen (Frankrijk) 97
Vranitzky, Franz: SPO-leider en kanselier van (Oostenrijk), met Erhard Busek 110

Waigel, Theo: voorzitter CSU (Duitsland), met Bernd Protzner 93
Walford, Alderman Christopher: nieuwe burgemeester Londen (Groot-Brittannië), tijdens Lord Mayor's Show 106
Wamytan, Rock: vice-president van onafhankelijkheidsbeweging van Nieuw-Caledonië 800
Wardle, Charles: aftredend plaatsvervangend staatssecretaris voor industrie en energie (Groot-Brittannië) 539
Wasmosy, Juan Carlos; president van Paraguay 557
Wathelet, Melchior: aftredend minister van landsverdediging (België). met Jean-Pol Poncelet 729
Wei Jianxing: nieuwe CCP-leider Beijing (China) 637
WHO: paneldiscussie tijdens 10de internationale aidsconferentie met aidsonderzoekers Robert Gallo, Jay Levy en Luc Montagnier 87
Widenow, Zjan: BSP-leider (Bulgarije) 237
Wingerden, Cees van: geschorst AOV-Kamerlid (Nederland), met Will Verkerk 535
Wu, Harry: prominent mensenrechtenactivist (China) 639
Wu Bangguo: lid Politburo (China), inet Chen Xitong 353

Ys, Etiënne: minister van financiën (Nederlandse Antillen) 697

Zafy, Albert: president van Madagascar 772
Zaïre: militair houdt toezicht op terugkerende Rwandese Hoetoe-vluchtelingen 776: premier Kengo Wa Dondo ontmoet de VN-Hoge Commissaris voor Vluchtelingen Sadako Ogata om te spreken over het lot van de Rwandese vluchtelingen 776
Zammit Cuttajar, Michael: toekomstig voorzitter Milieuconferentie in Duitse Bonn 725
Zapata, Willy: aftredend voorzitter G-24, met Niamien N'Goran 517
Zedillo Ponce de Leon, Ernesto: nieuwe president van Mexico, met Roque Villanueva 195
Zeferero, Maurizio: plaatsvervangend leider IAEA-team in Irak 780
Zia, Begum Khaleda: premier van Bangladesh, met Benazir Bhoetto 498
Zimbabwe: president Robert Mugabe brengt zijn stem uit in Harare 572;
Zuid-Afrika: beëdiging rechters van het Constitutionele Hof in bijzijn van minister van justitie Dullah Omar, president Nelson Mandela en president van het Hof Arthur Chaskalson 345; Winnie Mandela arriveert, vergezeld van dochter Zinani, voor een verhoor over corruptieaanklachten bij het Opperste Gerechtshof in Johannesburg 346; Nelson Mandela ontmoet Inkatha-leider Chief Mangosuthu Buthelezi en de minister voor traditionele zaken van Kwazulu-Natal Chief Nyanga Nguhana 632; beeld van de door COSATU georganiseerde protestmars door Johannesburg 633
Zwitserland: Christoph Bloch met aanhangers neemt deel aan een demonstratie tegen de EU 831

LANDKAARTEN
AFRIKA:
-Albanië 732
-Algerije en Tunesië: aardgas en, aardolie 483
-Angola 42
-Guinee 566
-Maghreb-landen 129
-Mali 276
-Mauretanië 335
-Mozambique: administratieve indeling 49
-Niger 854
-Senegal 280
-Sierra Leone 206
-Soedan: administratieve indeling 337
-Swaziland 571
-Tunesië en Algerije: aardgas en aardolie 483
-Zaïre: adniinistratievc indeling 489
-Zuid-Afrika: admiiiistratieve indeling 633

AMERIKA:
-Argentinië 832
-Canada: 200-mijlsgrens EEZ 478; provincie-indeling 836
-Ecuador: geschil met Peru 406
-Honduras 33
-Verenigde Staten: uitslagen verkiezingen Senaat 123: uitclagen gouverneursverkiezingen 123

AZIË:
-Afghanistan 294; posities van de Talibaan 586
-Algemeen: Centraalaziatische Economische Unie 496
-Pakistan: administratieve indeling 146
-Paracel- en Spratly Eilanden 438
-Sri Lanka: bevolkingsoverzichi 796
-Tadzjikistan 228; 512

EUROPA:
-Bosnië-Herzegovina: situatie eind juni 1994 11; vredesvoorstel Contactgroep 11; situatie begin november 1994 302; gebied onder Servische controle 593; Oost-Bosnië 805; strijd om Bihac 807; algemene kaart 815
-Duitsland: administratieve indeling 89
-Cyprus 738
-Europese Unie: lidmaatschap 390; Schengenruimte 393
-Georgië 739
-Griekenland 239
-Groot-Brittannië: ,,Irish Box" 538
-Kroatië: heroverd gebied in westelijk Slavonië 607
-Nederland: BoN-gebieden, zeven provicies nieuwe stijl 527; vijfde landingsbaan Schiphol 530
-Raad van Europa 822
-Russische Federatie: Tsjetsjenië 187; aanvalsroutes Russische strijdkrachten 188; epicentrum van aardbeving Sachalin 747; Tsjetsjenië en omliggende gebieden 748
-Slowakije 823
-Slovenië: grondgebied bij vredesregeling na 1945 25; algemene kaart 25
-Turkije: Sanliurfa-watertunnel 316; gebied grotendeels door Koerden bewoond 317

MIDDEN-OOSTEN:
-Bahrein: aardolie 490
-Irak 779
-Iran 709
-Jemen 435

OCEANIË:
-Micronesië 149
-Papoea Nieuw-Guinea 801

AFGHANISTAN

Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: buitenlandse missies heropend 58513
— Groot-Brittamië: Britse gijzelaar vrijgelaten 295/2
— Iran: vluchtelingenakkoord 586/2; Iraanse grens dicht 86812
— Pakistan: spanningen verscherpt na bestorming ambassade 868/2
— Russische Federatie: bemanning Russisch vliegtuig gevangen 86713
— Tadzjikistan: gevechten aan de grens 22812; doden onder Russische grenswachten 51211
— Verenigde Staten: delegatie Amerikaans Congres op bezoek 58513
Burgeroorlog: strijd hervat 29313; offensief Talibaan 29411; opmars Talibaan 29411; nederlaag van Hekmatyar 29412; terreinverlies voor Talibaan 58511; regeringsaanval op troepen Hezb-i-Wahdat in Kaboel 585/1; ingrijpen van Talibaan 58511; regeringsoffensief tegen Talibaan 585/1; leider van Hezb-i-Wahdat gedood 585/1: aanhoudende strijd tussen regeringstroepen en Talibaan 58512: regeringstroepen zetten opmars voort 585/3; bestand regering-Talibaan 58611; terreinwinst regeringstroepen 586/1; hervatting vredesprocec 867/3: verdere gevechten 86811: Talibaan-offensief 868/1: Herat ingenomen 868/1: escalatie en verdere ontwikkelingen 86813 e.v.
Mensenrechten: rapport Amnesty International 29313
Regering: waarnemend premier benoemd 29312: wijzigingen 586/1: 86713: minister van handel benoemd 868/3
Talibaan: oorsprong en leiding 29413
Verenigde Naties: vredesplan aanvaard door pro-Rabhani-factiec 29312: vooruitgang en vertraging hij bemiddeling 29313; vertraging bij VN-vredesplan 295'1 : vredesplan vertraagd 58512; vredesbesprekingen hervat 86813

AFRIKA

Afrikaanse Ontwikkelingsbank: 31ste jaarvergadering 48112; lidmaatschap Zuid-Afrika vertraagd 63113; president gekozen 84511; structurele hervormingen 845/2
Algemeen: mediterrane veiligheidsbijeenkomst 425/1; cholera-epidemieen 845/3; rondreis paus Johannes Paulus II 845/3
Bankwezen: crisis bij Meridien Biao 48013
COMESA: eerste topconfereiitie 48012; bijeerikomst gouverneurs PTA Bank 481/1; bemiddelingsaanbod in geschil Oeganda-Soedan 62712
ECOWAS: reductie ECOMOG in Liberia 4811; Tanzania trekt contingent terug uit ECOMOG 33413; verzoek om hulp door regering Sierra Leone in conflict met RUF-rebellen 487/3; poging impasse in Liberiaans vredesproces te doorbreken 62611; 18de jaarlijke topconferentie 844/3
Franc-zone: gemeenschappelijke verzekeringscode aanvaard 48013: plan Chirac voor herschikking schulden 84513
Frans-Afrikaanse Conferentie: 17de bijeenkomst in Libreville 19813; 18de bijeenkomst in Biarritz 19813
IGADD: toezicht op derde en vierde ronde Soedanese vredesonderhandelingen in Nairobi 5211: speciale top 48013
Maghreb: ministersbijeenkomst AMU 12911; start gaspijplijn naar Europa vanuit Algerije via Marokko 20211: bijeenkomst AMU-ministers van financiën 42413; plannen voor oprichting vrijhandelszone 42413
OAE: bevrijdingscomité ontbonden 13012: financiële crisis 130/2; vredesinitiatief voor Boeroendi 419/3; bijeenkomst Raad van Ministers 42513; 31ste top in Addis Abeba 704/1; verbetering financiële toestand 704/1
Organisatie Ontwikkeling Senegal (OMVS): 11de topconferentie 19912
SADC: nauwere contacten op gebied van handel, politiek en economie met EU 173/2; bijeenkomst ministers van defensie 19911; akkoord over vorming vredesmacht 19912; topconferentie 48012; waarschuwing voor tegenvallende oogst 48012; verzoekt om hulp vanwege droogte 844/2; jaarlijkse topconferentie 84412
Stroomgebied Okavango: Angola, Botswana en Namibië tekenen ontwikkelingsovereenkomst 84413

ALBANIË

Arbeid: proteststaking bij kranten 1013
Buitenlandse betrekkingen:
— EU: export EU van „gevaarlijke" bestrijdingsmiddelen 1111
— Griekenland: besprekingen in sfeer van wantrouwen 911; Griekse reactie op ..golf" van arrestaties van etnische Grieken 911; nieuwe Griekse grensmaatregelen 912; Grieks vliegtuig werpt pamfletten uit boven Albanië 912: deportaties van Albanezen uit Griekenland 912; Griekae journalisten het land uitgezet 1011; Griekse reactie op vonnissen 1011; belangrijke grensovergang gesloten 1011; protesten tegen Griekse behandeling van Albanese diplomaten 1012; minister van buitenlandse zaken Papoulias op bezoek 73211; ultranationalisten gearresteerd door Griekse veiligheidstroepen 73212
— Italië: politie voorkomt migratie naar Italië 1013
— Joego-Slavië: betrokkenheid bij doorbreken embargo ontkend 59612; kritiek op vluchtelingenbeleid 73313; grensincident 73411
— Raad van Europa: lidmaatschap 82213
— Verenigde Staten: Amerikanen prijzen Albanees

buitenlands beleid 30112: gezamenlijke militaire oefening 73213; botsing met politie voor Ainerikaanse ambassade 73213; bezoek van president Berisha 73213
Economie: privatisering 73311; akkoord over terugbetaling schulden 733/2
Grondwet: nieuwe grondwet in referendum verworpen 11/1
Justitie: etnisch Griekse activisten veroordeeld 913; oud-president veroordeeld 1012; beslaglegging op socialistische krant 10/2; etnisch Griekse activisten vrijgelaten 301'1; Hoxha's zoon veroordeeld 732 3 president Hooggerechtshoi ontslagen 733/1; beroep oud-premier verworpen 73312
Media: beslaglegging op socialistische krant 1012; proteststaking bij kranten 1013
Minderheden: etnische Grieken gearresteerd 911; etnisch Griekse activisten veroordeeld 913; etnisch Griekse activisten vrijgelaten 30111; parlement erkent rechten minderheden in onderwijs 73312
Noodtoestand: in verband met energiecrisis 30111
Oppositie: voormalige politieke gevangenen in honger-staking 1013
Politieke partijen:
— PDS: voorzitter afgezet 73213
President: oud-president Alia vrijgelaten 73311; ratificeert wet over volkenmoord 73313
Regering: minister van cultuur, jeugd- en sportzaken treedt af 1111; kabinetswijziging 30111; samenstelling (eind 1994) 301/1; wijzigingen 73312
Volksgezondheid: cholera-epidemie 1112

ALGERIJE

Arbeid: einde dreiging algemene staking 84612
Begroting: voor 1995 gepubliceerd 84612
Binnenlandse veiligheid: moorden op Algerijnen 20011; hoge veiligheidsfunctionaris vermoord 20111; aanslagen op journalisten 20113; nieuwe schattingen van aantal slachtoffers 20311; verder geweld 20411: oproer in Serkadji-gevangenis 48113: islamitische campagne van geweld 482/1; aantal slachtoffers 48211; regeringsoffensief tegen moslim-fundamentalisten 48212; nieuwe functie bij veiligheidsdienst 48212; nieuwe politie-eenheden opgericht 48212; aanhoudend fundamentalistisch geweld 48212; verboden gebieden ingesteld 48311; islamitisch geweld 48312; islainitisch geweld houdt aan 84612; aanhoudend geweld 84613; 84811; oud-minister vermoord 84812
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: GIA bedreigt Westen 20411
— België: verdachte moslim-fundamentalisten aangehouden in België 48213
— Duitsland: verdachte moslim-fundamentalisten aangehouden in Duitsland 48213
— Frankrijk: toegangsregels voor Algerijnen door Frankrijk verscherpt 9813; werknemers Gaz de France uit Algerije teruggehaald 20112: Frans vliegtuig gekaapt door Algerijnse moslim-activisten 20212; vliegtuig bestormd door Franse commando-eenheid 20213; voorstel Mitterrand voor vredesconferentie 48411; ontmoeting Chirac en Zeroual afgelast 84813
— Italië: regering slaat Italiaans bemiddelingsaanbod af 20112; bijeenkomst Algerijns oppositieforum in Rome 20312; overeeiikomst schuldenherschikking 48412
— Korea (Zuid): Koreaanse diplomaten teruggeroepen 201/2
— Maghreb: start aanleg Europa-Maghreb gaspijplijn 202/1
— Tunesië: aanval fundamentalisten op Tunesische grenswachten 28013
— Verenigde Staten: schuldenherschikkingsakkoord 202/1
Censuur: verschijningsverbod voor kranten 20112
Doodstraf: voor moordenaar Boudiaf 84611
Economie: nieuwe directeur-generaal Sonatrach 48213; groei voor 1994 48411; akkoord over herschikking schuld 484/2; IMF-lening 48413; Club van Parijs akkoord met herschikking schuld 84712: privatiseringsplannen 847/3
Gijzelaars: Berber-zanger vrijgelaten 20012
Justitie: FIS-leiders opnieuw in hechtenis genomen 20013; doden bij ontsnappingspoging islamitische gevangenen 2011; speciale rechtbanken afgeschaft 48211; proces i.v.m. moord op Boudiaf geopend 483/2
Media: staking journalisten 84713; vooraanstaand journalist vermoord 84911
Mensenrechten: rapport Amnesty International 20013
Politieke crisis: mislukking „dialoog" toegegeven 19913; regering slaat Italiaans hemiddelingsaanbod af 20112; bijeenkomst van oppositie in Rome 20312: vredesvoorstel oppositiegroeperingen 20312; reacties op het voorstel 20313; overleg tussen president en politieke partijen 48311; onderhandelingen tussen regering en FIS 84611; besprekingen tussen regering en FIS mislukt 846/2
Politieke partijen:
— FIS: leiders opnieuw in hechtenis genomen 20013; leiders onder huisarrest geplaatst 483/1; oprichter vermoord 84613
Regering: wijzigingen 482/3; nieuwe minister van binnenlandse zaken 846'3: nieuwe minister van PTT 846/3
Terrorisme: bomaanslagen in Algiers 2001'1; buitenlanders gedood 20011; bomaanslag 20111; kaping 20111: aanslag op elektrische centrale 20113; Frans vliegtuig gekaapt door moslim-activisten 20212; buitenlandse geestelijken door GIA uit wraak gedood 20311; aanslag met autobom in Algiers 20313: GIA bedreigt Westen 20411; oprichter FIS vermoord 84613; vooraanstaand journalist vermoord 84911
Verkiezingen: aankondiging presidentsverkiezingen 20011; 84712; boycot presidentsverkiezingen 84713: oud-premier Malek presidentskandidaat 847/3: Zeroual presidentskandidaat 848/1; start campagne presidentsverkiezingen 84812

AMERIKA

Algemeen: Top van de Amerika's 25812: principeverklaring 25812; overeenstenuning over toelating Chili tot NAFTA 25813: Amerikaans rapport over drugsbestrijding 61312
Andespact: beslissing lidstaten tot akkoord op korte termijn met Mercosur 25912
CARICOM: jaarlijkse topontmoeting 2613; gezamenlijke ontmoeting met OECS 259/2; Suriname treedt toe 25912: bijeenkomst gezamenlijke commissie over economische samenwerking met Cuba 32311
Groep van Rio: achtste top 2712; bijeenkomst ministers van buitenlandse zaken 61312: handelsoverleg met EU 613/2
Mercosur: presidentieel akkoord 2711; lidmaatschap Chili 19211; protocol ondertekend 25911; op 1 januari 1995 in werking getreden 25911: akkoord met Andespact-lidstaten op korte termijn 25912; ratificatie protocol door Uruguay 55911; presidentiële top in Sao Paulo 61313
Midden-Amerika: 25ste top presidenten 2711; topconferentie over het milieu 2712
NAFTA: Chili toegelaten 25813
OECS: gezamenlijke ontmoeting met CARICOM 259/2
Organisatie Amerikaanse Staten (OAS): 25ste jaarvergadering 61913
Vereniging Caribische Staten (ACS): akkoord over oprichting 2613

ANDORRA

Buitenlandse betrekkingen:
Raad van Europa: lidmaatschap 25512
Regering: val regering-Ribas Reig 30112; nieuwe premier 30112: belangrijkste kabinetsposten 30113

ANGOLA

Buitenlandse betrekkingen:
— Botswana en Namibië: ontwikkelingsovereerikomst stroomgebied Okavango getekend 84413
— Sao Tomé en Principe: Angolese bemiddelingen bij regering 77313
— Verenigde Staten: VS-sancties als onderdeel VN-pakket verlengd 4211
— Zuid-Afrika: Zuidafrikaans initiatief bij vredesproces 41/2
Burgeroorlog: waarschuwing voor humanitaire crisis 4113; Cafunfo ingenomen 42/1; wijzigingen in leiding UNITA 4311; zware gevechten 4311; escalatie gevechten 4313: val Huambo 4313
Economie: recordstijging brandstofprijzen 62413
Munt: devaluatie kwanza 33111: kwanza opnieuw aangepast 62413
Overheid: salarisverhogingen ambtenaren 33212
Politieke partijen:
UNITA: verdeeldheid op partijcongres 33113
President: Savimbi vice-presidentschap aangeboden 62413; benoeming vice-president MPLA 62413
Regering: minister van financiën vervangen 33113; wijzigingen 33212
Terrorisme: journalist gedood 33112
Verenigde Naties: besluit over verdere sancties tegen UNITA uitgesteld 421'1; nieuw mandaat UNAVEM 4211; besluit over sancties tegen UNITA 4212; mandaat UNAVEM II verlengd 4311; 33111: akkoord over UNAVEM III 33211; waarschuwing voor problemen bij vredesproces 33211: aankomst eerste leden UNAVEM III 62411
Vredesakkoord' akkoord van Lusaka geparafeerd 4311. voornaamste bepalingen 4312. uitstel ondertekenine 44/1; ondertekend te Lusaka 3113: wankele vrede 33111; pogingen om wankele vrede te consolideren 33111; voortgang vredesproces 62312; bijeenkomst van Gezamenlijke Commissie 62312; ontmoeting Dos Santos-Savimbi 62313
Vredesproces: Zuidafrikaans initiatief 4112: kleine vooruitgang bij besprekingen in Lusaka 41 3 gouverneurschap Huambo 42/3; bestand 4411

ARGENTINIË

Arbeid: protesten tegen regering 2811: algemene staking 2812; sociale onrust 55511; onrust in verband met werkloosheid 83312: algemene staking 83412
Bankwezen: financieel reddingspakket 40111: invoering van deposito-garantie 55511; ontslag bankpresident 834/1
Binnenlandse veiligheid: nieuw veiligheidssecretariaat 27/3
Buitenlandse betrekkingin:
— Brazilië: Braziliaans protest tegen president Menems suggestie 2811: liberalisatie autoexport 757/3
— Chili: grensconflict uit de wereld 19311
— China: NVC-voorzitter Qiao Shi op bezoek 6412
— Groot-Brittannië: onenigheid over toezicht op visserijzones rond Falkland/Malvinas-eilanden 2912; overleg over bilaterale handelsbetrekkingen 2913; bezoek van stafchef van de luchtmacht 83412: conflict over oliewinning op Falkland/Malvinas-eilanden 83812; oliewinningverdrag 838/3
— Iran: beschuldigingen over Iraanse betrokkenheid bij Libanese Hezbollah-groep 5413
— Zuid-Afrika. Brazilië, Uruguay: gemeenschappelijke vlootoefeningen 63113
Economie: bezuinigingsmaatregelen 2812; privatiseringsprogramma 2812; besluit om IMF-kredieten niet op te nemen 2912; dalende koersen door val Mexicaanse peso 19613: verbod op nieuwe overheidsuitgaven 40013: raming van inkomsten uit privatiseringen 40111; financieringspakket voorgelegd aan IMF 40112; IMF-lening 55512; versoepeling IMF-voorwaarden 83313
Grondwet: nieuwe grondwet voltooid 2811
Hoofdstad. nieuwe burgemeester Bucnos Aires 2813
Kernwapens: toetreding tot NPT 37011
Mensenrechten: onthullingen over moorden tijdens „vuile oorlog" 40112; leger geeft „vuile oorlog" toe 55411
Militaire zaken: einde dienstplicht 2712; voornemen Seineldin om in de politiek te gaan 2713; promotie militairen verhinderd door Senaat 2911; leger geeft „vuile oorlog" toe 55411; marine en luchtmacht betreuren schendingen mensenrechten 55413
Parlement:
— Congres: „reparatie" octrooiwet aangenomen 83311
— Senaat: tegen promotie militairen 2911
Politieke partijen:
— „Blauw en Wit" Modin: opgericht 2911
— Modin: leider Aldo Rico kandidaat presidentschap 2911
— PAIS: oprichting 2813
— PJ: Carlos Saul Menem presidentskandidaat 40013; Menem nomineert kandidaat vice-presidentschap 40111
— UCeDe: Menem presidentskandidaat gekozen 40013
— UCR: presidentskandidaat genomineerd 40013: Alfonsin treedt af als voorzitter 83411
President: laatste presidentiële burgemeestersbenoeming 2813; zoon president Menem verongelukt 40211
Provincies:
Chaco: gouverneursverkiezingen onbeslist 834/2
— Córdoba: ernstige ongeregeldheden 83212 e.v.
— Rio Negro: onlusten 83412
Santa Fé: tellen stemmen gouverneursverkiezingen opgeschort 83411
— Tucaman: gouverneursverkiezingen 833/2
Regering: nieuwe minister van justitie 2713; nieuwe minister van binnenlandse zaken 40111; president Menem beëdigd 83311; kabinetswijzigingen 83312; kritiek van minister van economische zaken op „zakenmafia's" 83313
Terrorisme: ontdekking van explosieven 40113
Verenigde Naties: resolutie dekolonisatiecommissie over Falkland/Malvinas-eilanden 2912
Verkiezingen: begin campagne presidentsverkiezingen 40013; presidentsverkiezingen 55513: voor Kamer

van Afgevaardigden en gouverneursposten 556/1; uitslag presidentsverkiezingen 55613: uitslag verkiezingen voor Kamer van Afgevaardigden 55613

ARMENIË

Arbeid: staking onderwijzers 16712
Buitenlandse betrekkingen:
— Azerbajdzjan. staakt-het-vuren 454/1; Armenië trekt zich terug bij vredesbesprekingen over Karabach 735/2
— CVSE: vredesmacht voor Nagorno-Karabach 23013
— Georgië: econoniische overeenkomst ondertekend 740/1
— Iran: enegieakkoord 73411
— NAVO: lidmaatschap ,,Partnerschap voor Vrede" 44911
Economie hervormingsprogramma geparafeerd 16712: eerste IMF-lening 16712; privatiseringsprogramma van start 453/1; broodprijzen vrijgelaten 73411: verhoging minimumloon 73411
Grondwet: nieuwe grondwet goedgekeurd 73511
Kerk en staat: nieuw hoofd Armeense orthodoxe kerk 453/1
Oppositie: manifestatie 16712; protest tegen uitsluiting deelname parlementsverkiezingen 73412
Parlement: wet op de volksvertegenwoordiging 45311
Politieke partijen:
ARF: verboden 16712
— Cnie voor Nationale Zelfbeschikking (UNZ): aanslag op leider 73411
Regering: minister van lager onderwijs treedt af 16712: nieuwe minister van handel 16712; wijzigingen 45311; 73411; premier benoemd 73511; samenstelling kabinet 73511
Verkiezingen: parlementsverkiezingen 73412; uitslagen 73511

ARUBA

Justitie: proces in verband met fraude hotelbouw 83512
Nederland: onafhankelijksdatum uit Statuut voor het Koninkrijk geschrapt 83413; Arubaanse politie krijgt meer steun 83511

AUSTRALIË

Aboriginal-zaken: ontwikkelingen ten aanzien van Landfonds 14813; uitspraak Hooggerechtshof over wetgeving inzake de landrechten 51313; juridische actie van Aboriginals 51411
Begroting: voor 1995-96 gepresenteerd 51411
Buitenlandse betrekkingen:
— China: proces in Shenzhen tegen Australische zakenman 60/2; NVC-voorzitter Qiao Shi op bezoek 6412
— Filippijnen: president Ramos op bezoek 71713
— Indonesië: beschuldigingen van schendingen mensenrechten in Irian Jaya 50512; aankomst Oost-timorese bootvluchtelingen 50611; trekt nominatie voor ambassadeurspost in 86913; vlagverbrandingsincident 87011
— Kenia: kritiek president Moi op buitenlandse inmenging 70213
— Thailand: betrekkingen bekoeld 29811
— Verenigde Staten: Amerikaans verbod op vleesimport 14813; handelsgeschil 51311
— Vietnam: bezoek van Australische delegatie afgelast 8212; bezoek van parlementaire delegatie 44711
Christmas-eiland: referendum over afscheiding 14713
Deelstaten:
— New South Wales: verkiezingsoverwinning ALP 51312
— Noordelijk Territorium: euthanasiewet aangenomen 51412
— Queensland: verkiezingen deelstaatregering 80011
— West-Australië: gevangenisstraf voor oud-premier Burke 51311; oud-premier vrijgelaten 51312
— Zuid-Australië: schadevergoeding inwoners Maralinga 14911
Economie: plannen voor privatisering Qantas 14811; concurrentieakkoord tussen federale regering en deelstaten 51461: verkoop Qantas-aandelen 80011
Justitie: gevangenisstraf voormalige deelstaatpremier 14811; uitspraak over wetten op rassehaat 51313
Milieu: olievlek bij Tasmanië 80011
Onafhankelijkheid: blauwdruk voor Australische republiek 79913
Parlement:
— Huis van Afgevaardigden: wet op rassehaat goedgekeurd 14812
— Senaat: onderzoek naar Black-Keating-affaire 147/3
Politieke partijen:
— ALP: nederlaag bij tussentijdse parlementsverkiezingen 51312
— Liberale Partij: voormalig leider trekt zich terug uit politiek 14812: nieuwe leider 51311
Regering: vice-premier gekozen 79913: benoeming gouverneur-generaal 80011
Terrorisme: moord op politicus 148/1
Veiligheidsdienst: inlichtingendienst hervormd 799/2; spionageschandaal 79912
Verkiezingen: nederlaag ALP bij tussentijdse verkiezingen federaal parlement 51312; deelstaatverkiezingen Queensland 80011

AZERBAJDZJAN

Binnenlandse veiligheid: machtsstrijd tussen hoge staatsfunctionarissen 16811; openbare aanklager Omerow ontvoerd 16811; en vrijgelaten 168/2; opstand in Gandzja 168'2: voormalige president beschuldigd van aanzet tot gewelddadigheden 16813: wapens geconfisqueerd 16911: OPON-basis bestormd 45313: Jawadow gedood 45313; nationalist door politie vermoord 735/3
Buitenlandse betrekkingen:
— Armenië: staakt-het-vuren 454 1: trek: zich terug bij vredesbesprekingen over Karabach 73512
— CVSE: vredesmacht voor Nagorno-Karabach 23013
— GOS: economische akkoorden niet ondertekend 178/2
— Iran: annulering oliecontract 43313
— Russische Federatie: beschuldiging van destabilisering Azerbajdzjan 16812
— Turkije: Turks aandeel in olieovereenkomst vergroot 454/1
— Verenigde Staren: verleent status van meest begunstigde handelsnatie 73513
Economie: contract olie-exploitatie geratificeerd 16713: prijsstijgingen 45312; IMF-lening 45411; energiecrisis 73611
Justitie: openbare aanklager ontslagen 16813: oud-ministers gearresteerd 16813; doodvonnis ex-minister van defensie 73513
Noodtoestand: uitgeroepen in Bakoe 16812; opgeheven in Gandzja 45313
Oppositie: verbod op oppositiepartijen 73611
Parlement: contract olie-exploitatie geratificeerd 16713: vice-voorzitter vermoord 16811; Koelijew bekrachtigd als premier 73513; oppositie protesteert tegen wet op parlement 73612
Politieke partijen:
— Volksfront van Azerbajdzjan: geweld bij bijeenkomst 16713; pleidooi voor Groot-Azerbajdzjan 73512
Regering: minister ontslagen vanwege ontsnapping uit gevangenis 16811: premier ontslagen 16813: twee vice-premiers en minister van handel ontslagen 16911: wijzigingen 16911: minister van defensie ontslagen 453/2; poging tot staatsgreep de kop ingedrukt 45312; poging tot staatsgreep ontdekt 73611: wijziging 73612

AZIË

APEC: topconferentie in Bogor 13811; Verklaring van Bogor 13811; onderhandelingen voorafgaand aan top 13813; positie van Maleisië 13813; lidmaatschap Chili 13911: vergadering ministers van financiën 49613; bijeenkomst functionarissen in Hongkong 785/3
ASEAN: bijeenkomst ministers van buitenlandse zaken 78412; Vietnam toegetreden als 7de lidstaat 78412: bijeenkomst ministers van buitenlandse zaken ARF 78413; bijeenkomst ministers van economische zaken 78511
Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB): conferentie over effect aids op economieen 8713; jaarvergadering 49612
Centraal-Azië: top in Istanboel 21511; oprichting Interstatelijke Raad 49612; oproep tot eenwording 78511; regionale topontmoeting 78512
MRC: akkoord voor Mekong-bekken tussen Cambodja, Laos, Thailand en Vietnam 44712: 1ste vergadering 78511
SAARC: achtste topconferentie 50912: nieuwe secretaris-generaal 50913

BAHAMA-EILANDEN

Gouverneur-generaal: nieuwe benoeming 25913
Regering: vice-premier treedt af 25913; kabinetswijziging 25913; samenstelling kabinet 25913

BAHREIN

Ballingschap: uitwijzing Salman 20911
Binnenlandse veiligheid: onrust onder sjieten 20911; anti-regeringsstemming 49012: ,,subversieve" groepering ontdekt 77812
Buitenlandse betrekkingen:
— Groot-Brittannië: opvang van sjeik Salman verourdeeld 20911
— Oman: effectenbeurzen gekoppeld 49012
— Qatar: uitspraak ICJ over grensgeschil 49012
Economie: bouwactiviteiten op Hawar 77813
Justitie: veroordeling demonstranten 49013: doodvonnis relschopper 77812: gratie 77812
Mensenrechten: rapport Amnesty International 77813
Regering: kabinetswijziging 77811; samenstelling kabinet 77811: in gesprek met oppositicleiders 77813

BALTISCHE STATEN

Baltisch bataljon: basis geopend 45411

BANGLADESH

Arbeid: nieuwe stakingen van de oppositie tegen de regering 215/1; nieuwe reeks gewelddadige stakingen 21513; stakingen 49711
Begroting: voor 1995-96 78513
Buitenlandse betrekkingen:
— Gemenebest: bemiddeling in conflict regering-oppositie mislukt 21512
— India: waterbesprekingen 78611
— Pakistan: bezoek van premier Zia 49812
Economie: buitenlandse financiële hulp 49812
Justitie: uitspraak Hooggerechtshof over geldigheid parlementaire boycot 21611; wetsvoorstel tegen vrouwen- en kinderhandel 49711; vrijspraak oud-president 78611; veroordeling oud-president 78611
Landbouw: boerenprotest 49713; crisis over kunstmesttekort 49713
Oppositie: verzet tegen regering 21511; aanhoudende protesten 21513; aanhoudende politieke spanningen 49711; intensivering protesten tegen regering 49712; nieuwe proteststakingen 78612
Parlement: leden van oppositie stappen massaal op 21512; boycot door oppositie in strijd met grondwet verklaard 21611
Politieke partijen:
— JP: staking uitgeroepen 49812
— Links Democratisch Front: nieuwe acties tegen regering 49811
Rampen: doden bij overstromingen 78611
Regering: minister van industrie ontslagen 49811
Taslima Nasreen: bezoekt Frankrijk 21611
Verkiezingen: tussentijdse verkiezingen 21611
Volksgezondheid: epidemie 49812

BARBADOS

Begroting: voor 1995-1996 gepresenteerd 61313
Regering: kabinetswijziging 61313

BELAU

Algemeen: onafhankelijkheid 14911
Buitenlandse betrekkingen:
— Verenigde Staten: Verdrag van Vrije Associatie van kracht 14911
Verenigde Naties: lidmaatschap 14912

BELGIË

ALGEMEEN
Grondwet: tijdelijke wet vergemakkelijkt ondervraging van gewezen ministers 52413
Justitie: gerechtelijk dossier Agusta-affaire 52512
Kieswet: federalisme 37511
Schandalen: Agusta-schandaal breidt uit tot SP 23311: chronologie eerste fase 23312 e.v.; ondervraging ex-ministers vergemakkelijkt door tijdelijke wet 52413: gerechtelijk dossier Agusta-affaire 52512; vrijlating vier verdachten in Agusta-zaak 52611; huiszoeking bij parket-generaal van Luik 52612; Kamercommissie verdeeld over Vandenbroucke 52612; Agusta-schandaal dwingt NAVO-secretaris-generaal Willy Claes tot afreden 72912; chronologie 72912 e.v.

BUITENLANDSE BETREKKINGEN
Algerije. verdachte moslim-fundamentalisten aangehouden 48213
Mongolië: president Ochirbat op bezoek 79212
Rwanda: nieuwe Belgische ambassadeur benoemd 13211; ambassade in Kigali heropend 13211; premier Twagiramungu op bezoek 13211
Verenigde Staten: ,,open skies"-akkoord 67911

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN
Nationale Bank van België: jaarverslag over 1994 378/1 e.v.

POLITIEK BINNENLAND
Duitstalige Gemeenschap: aantal leden Raad 376/1; samenstelling regering 52412

Formatieperiode: nieuwe regeringen vlot gevormd 521/1
Franstalige Gemeenschap: aantal leden Raad 37611; samenstelling regering 52411
Gewesten:
Brussel: aantal zetels Hoofdstedelijke Raad 376/1; samenstelling hoofdstedelijke regering 52411
— Vlaanderen: samenstelling regering 52311
— Wallonië: aantal leden Raad 375/3; samenstelling regering 52313
Parlement.
- Kamer: gewijzigd zeteltal 375/2; coalitie verdeeld over Vandenbroucke 52612
— Senaat: gewijzigd zeteltal 37512
Politieke partijen:
SP: betrokkenheid bij Agusta-schandaal 233/1; partijcongres verloopt in mineur 23613
VLD: voorzitter Verhofstadt neemt ontslag 37611; 52413; voorzitter gekozen 73113
Regering: ontslag Frank Vandenbroucke als vice-premier en minister van buitenlandse zaken 23513; herschikking van de federale regering 236/2; samenvatting van het regeerakkoord 52112; samenstelling kabinet-Dehaene II 52212: minister van landsverdediging treedt af 72911; biografische gegevens nieuwe minister van landsverdediging 72912
Verkiezingen: vervroegde parlementsverkiezingen 23412; weinig verschuivingen bij parlementsverkiezingen 37311; resultaten 37311; de campagne 37411
Vlaamse Raad: aantal leden 37513

BELIZE

Buitenlandse betrekkingen:
— Guatemala: spanningen aan grens 76111
Regering: wijzigingen 40211; samenstelling kabinet 40211

BENIN

Alliantie:
RAP: scheuring 76913
Buitenlandse betrekkingen:
— Nigeria: beginselovereenkomst levering aardgas door Nigeria 27913
Justitie: uitspraak Constitutioneel Hof ten gunste van president 20411
Kieswet: personen met dubbele nationaliteit uitgesloten van presidentsverkiezingen 769/3
Overheid: aflossing schulden en betaling achterstallige salarissen 20412
Politieke partijen:
— PRB: fusie met UPDS 20412
UPDS: fusie met PRB 20411
Regering: kabinetswijzigingen 73913
Verkiezingen: voor het parlement 48413; uitslagen 48511; hewerkiezingen 48512

BERMUDA

Parlement: nieuwe voorzitter gekozen 75612
Referendum: over onafhankelijkheid massaal afgewezen 75612
Regering: premier treedt af 75612

BHOETAN

Buitenlandse betrekkingen:
— Nepal: besprekingen over vluchtelingen 49813

BJELAROES

Arbeid: staking door metropersoneel 73712
Begroting: voor 1995 aanvaard 45412
Buitenlandse betrekkingen:
— China: premier Li Peng op bezoek 64013
— EU: Partnerschaps- en Samenwerkingsovereenkomst 39212
— NAVO: lidmaatschap ,,Partnerschap voor Vrede" 44911; belangstelling voor lidmaatschap ontkend 454/3
— Oekraïne: vriendschaps- en samenwerkingsverdrag ondertekend 73713
— Russische Federatie: twijfels over monetaire unie 16911; vriendschapsverdrag 454/2; douane-unie getekend 73712
— Turkije: vriendschaps- en samenwerkingsverdrag geparafeerd 73713
Censuur: beschuldigingen in krant gecensureerd 16913; hoofdredacteur ontslagen 17011
Economie: ,,crisisbestrijdingsprogramma" goedgekeurd 16912; privatisering hervat 45511; opschorting privatiseringsfondsen 45512
Munt: verbod op buitenlandse valuta 16912
Overheid: hervorming plaatselijk bestuur 16913
Parlement buitengewone presidentiële bevoegdheden verworpen 16912; wetgeving over afzetting president 45413; confrontatie met president 45511
Politieke partijen:
— Bjelaroesische Nationale Partij: registratie 16913
— Bjelaroesisch Volksfront: leider treedt af 16912
— Patriottische Beweging Bjelaroes (BPR): ingeschreven 169/3
President: controle op plaatselijke bestuurders 16913, beschuldigd van corruptie 16913
Referendum: pro-Russische uitslagen 73612
Regering: kabinetsbenoemingen 16912; wijzigingen 454/2; minister van defensie ontslagen 737/2
Vakbeweging: 15 vakbondsleiders gearresteerd 737/3
Verkiezingen: onvoldoende zetels om quorum te halen in parlement 73613; Europese waarnemers twijfelen aan eerlijkheid 73711; nieuwe verkiezingsronde in najaar 737/1

BOEROENDI

Begroting: besnoeiing bekendgemaakt 700/3
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: reacties uit regio op escalerend geweld 70012
— Israël: diplomatieke betrekkingen 58211
OAE: vredesinitiatief 41913
Rwanda: beschuldigingen over Rwandese betrokkenheid bij geweld 70013
— Rwanda, Tanzania en Zaïre: topberaad over repatriëring vluchtelingen in Nairobi 42611
Noodtoestand: avondklok ingesteld 12712
Parlement: compromis inzake voorzitterschap 41713; verzoek om ontbinding afgewezen 70012
Politieke crisis: overeenkomst over machtsdeling 12611; gewelddadige incidenten 12612: instabiliteit en moordaanslagen duren voort 12613; nieuwe regeringscrisis 12711; crisis voorlopig bezworen 12712; onveiligheid in het noorden 41713; VN stuurt missie voor peiling onrust 418/2; voikerenmoord gevreesd 41813; escalatie geweld 41912; OAE-vredesinitiatief 41913; escalatie geweld 69912; humanitaire hulp tijdelijk stopgezet 69912; scheiding van aparte gebieden Hoetoes en Toetsi's verworpen 69912; strengere veiligheidsmaatregelen geëist 70011
Politieke partijen:
— UPRONA: premier geroyeerd 41713
President: Ntibantunganya benoemd 12611
Regering: nieuwe coalitie 12612; belangrijkste leden nieuwe kabinet 12613; premier vervangen 41713; wijzigingen 41713; premier ontslagen 41811; nieuwe premier 41811; nieuw kabinet 41812; samenstelling 41813; aftreden minister van buitenlandse zaken 70012; opvolging 70012; aftreden minister van PTT 701/1
Verenigde Naties: Veiligheidsraad stuurt missie voor peiling onrust 41812; secretaris-generaal op bezoek 70013

BOLIVIA

Arbeid: algemene staking 47613; akkoord ter beëindiging algemene staking 47712
Buitenlandse betrekkiiigen:
— Brazilië: Garcia Meza uitgeleverd door Brazilië 476/3
— Verenigde Staten: uitlevering Rico Toro goedgekeurd 47613
Drugs: operatie tegen drugshandel 260/1; bewijzen van corruptie bij FELCN 26011; nieuwe commandant FELCN 26112
Economie: oplossing voor cocaconflict 26012; IMF-lening 26112
Justitie: rechters ontslagen 26011
Militaire zaken: nieuwe stafchef 26013
Noodtoestand: staat van beleg afgekondigd 47613; verlengd 47712
Politieke partijen:
MIR: arrestatie leider 26013; Paz Zamora keert terug in politiek 26111
— UCS: verlaat regering 26013
Regering: nieuwe minister van arbeid 260/1; nieuwe ministerspost 26013; aftreden minister van binnenlandse zaken 26111: kabinetswijzigingen 26111
Schandalen: bewijzen van corruptie bij FELCN 260/1

BOSNIE-HERZEGOVINA

Buitenlandse betrekkingen:
— EU: Mostar onder EU-bestuur geplaatst 1213; aanslag op EU-bestuurder Mostar 1612
— Frankrijk: Chirac fulmineert tegen val van Srebrenica 80711
— Joego-Slavië: Servische sancties tegen Bosnische Serviërs 1312; Joegoslavische blokkade Bosnische Serviërs 1512; Servisch-Bosnische besprekingen 59413: overeenstemming verdere grondbeginselen vredesakkoord 815/1 e.v.
— Kroatië: ontmoeting presidenten Izetbegovic en Tudjman 1612; militaire alliantie 59311; protocol over militaire samenwerking getekend 80811; overeenstemming verdere grondbeginselen vredesakkoord 815/1 e.v.
— NAVO: wijziging van de ,,dubbele sleutelpositie" 80911; dreiging van luchtaanvallen neemt toe 80911 e.v.; luchtaanvallen tegen Bosnische Serviërs 81112 e.v.; reactie op luchtaanvallen 81211
— OIC: wapenembargo tegen Bosnische regering 809/3
— Turkije: aankomst Turkse militairen 1213; president Demirel annuleert bezoek aan Sarajevo 30712
Vaticaan: bezoek paus Johannes Paulus II afgelast 1711
— Verenigde Staten: Amerikaans standpunt over opheffen wapenembargo 1313; president Clinton dringt aan op ..hardheid" tegen onverzoenlijkheid Serviërs 1611; beeindiging wapenembargo bekendgemaakt 30311; Amerikaanse Republikeinse leider op bezoek 30312; steeds meer kritiek Republikeinse partij op Amerikaans beleid 30313; Congres stemt voor opheffing wapenembargo 810/1; veto van Clinton inzake opheffing wapenembargo 81011; nieuw Amerikaans vredesinitiatief 81013 e.v.
Burgeroorlog: blokkade van Sarajevo 1411; luchtaanvallen 1411; gevechten rond Sarajevo 1412; Val van Bihac 1413; zware gevechten 1413; troepen regeringsleger rukken op in noordelijk Bosnië-Herzegovina 1511; twijfel over nut blokkade 1512; VN-luchtaanvallen 1611; verdrijven van moslims gaat door 1613; moslims beschuldigen Kroaten van ,,etnische zuivering" 1613; offensief van moslims en Kroaten 30113; Sewische tegenaanval 30211; Serviërs bombarderen Bihac 30213; NAVO-luchtaanvallen 30213; Servische troepen dringen stad Bihac binnen 30311; gevechten in Bihac 30512; offensieven van de Bosnische regering 59313; Servische blokkade van Bihac 59411; VN trekken hulp aan omsingelde troepen in 59411; opmars Bosnische regeringstroepen 59412; beschietingen op Sarajevo 59612; opdracht tot luchtaanvallen 59612; nieuwe gevechten rond Sarajevo 59613; escalatie van gevechten rond Sarajevo 59712; VN-luchtaanvallen 597/3; Servische reactie 59713; Servische woede over luchtaanvallen 59811; bloedbad in Tuzla 59811; aankondiging van belangrijke Britse versterkingen 59813; einde wapen-en vliegtuigvrije zone rond Sarajevo 60011; groot offensief Bosnische regering in gebied rond Sarajevo 60012; Bosnisch-Servisch antwoord op offensief 60013; Amerikaans gevechtsvliegtuig neergehaald 602/1; Servische verovering van ,,veilige gebieden" Srebrenica en Zepa 80511; de val Srebrenica 80512; beschuldigingen van Bosnisch-Servische wreedheden 80611; de val van Zepa 80613; bijeenkomst van hoge Franse, Amerikaanse en Engelse militairen 80711; reactie op de val van de ,,veilige gebieden" 80711; gezamenlijke Sewische aanval op Bihac 80713; geslaagd Kroatisch offensief in de Krajina 80812; belegering Bihac doorbroken 80812; aanhoudende gevechten in Midden-Bosnië en rond Dubrovnik 80812; Bosnisch-Sewische mortieraanval op Sarajevo 81112: Navo-luchtaanvallen 81112 e.v.; ,,harmonisatie" van de Servische onderhandelingspositie 81211 e.v.; nieuwe NAVO-luchtaanvallen 81311 e.v.: opschorting NAVO-luchtaanvallen81313 e.v.: offensief door regeringstroepen en Kroatië 81513 e.v.
Contactgroep: vredesvoorstellen en landkaart 1112; waarschuwing 1113; Bosnische regering aanvaardt landkaart 1211; landkaart in feite afgewezen door Bosnische Serviërs 1211; plan verworpen in Bosnisch-Servisch referendum 1313; initiatieven in verband met vredesplan 30312
Federatie van Moslims en Kroaten: betrekkingen moslims en Kroaten 1611; ruzie over roulerend presidentschap 30611; arbitrage-overeenkomst tussen Kroaten en moslims 30613; Kroatische officier ontvoerd 59312; voorlopige opschorting betrekkingen met Federatie door Kroatië 59312; besprekingen binnen Federatie 596/1; vice-president gewond hij auto-ongeluk 59612
Militaire zaken: protest tegen ,,islamisering" van Bosnisch leger 30613; generaal Mladic ontslagen 81213
Munt: nieuwe Bosnische munt 1711
Openbaar vervoer: treindienst op Sarajevo hervat 30711
Politieke partijen:
— HDZ: nieuwe leider 1311
MDS: oprichting in Bihac 1512
Regering: nieuwe aangetreden 1213; samenstelling gezamenlijk kabinet van Republiek en Federatie 1311;

minister van buitenlandse zaken gedood 59612; nieuwe minister van buitenlandse zaken 59612: premier Silajdzic dreigt met ontslag 813/1
Terrorisme: Bosnisch-Servische televisieredacteur dood gevonden 1712
Verenigde Naties: Boutros Ghali adviseert terugtrekking VN-troepen 1212; Bosnische regering schon verzoek om opheffing wapenembargo op 1411; VN-troepen onder vuur 1411; VN dreigt met luchtaanvallen 1513; Bosnische Serviërs bedreigen UNPROFOR 1611; vervanging UNPROFOR-hevelhebber Rose aangekondigd 17/1; nieuwe regels voor luchtaanvallen 17/1; VS zeggen steun toe bij terugtrekking UNPROFOR 30313; obstructie van UNPROFOR 30411; opvolging Rose 30513: VN-verzoek om troepenversterkingen 306/1; onthulling corruptie in UNPROFOR 306/1; beschuldiging herbevoorrading Boinische Serviërs en Bosnische regeringstroepen 30711 Bosnische soldaten beschoten door vredestroepen 30711; rapport over mensenrechten 59411; nieuwe UNPROFOR-commandant 59511: Franse leden vredesmacht gedood 59511; Frankrijk dreigt zich terug te trekken 595/1; onenigheid over luchtaanvallen door VN 59711; officieel ultimatum 59713; gijzelaarscrisis 598/2; gijzelaarscrisis beëindigd 59912; teruetrekking UNPROFOR uit Bosnisch-Servisch gebied 60011: Snelle Reactiemacht opgericht 60013; levering artillerie voor UNPROFOR 60113; besluit om Duitse troepen in te zetten 60113: VS zeggen beperkte inzet van grondtroepen toe 60211; rapport Boutros Ghali over vredesstrategie 60211; conferentie van ministers van buitenlandse zaken 80813; wijziging van de ,,dubbele-sleutelpolitiek" 80911 e.v.; Snelle Reactiemachr ingezet 80913; Karadzic en Mladic door Tribunaal voor Oorlogsmisdaden aangeklaagd 812/3
Vredesakkoord: akkoord van Genève over de grondbeginselen 81611 e.v.
Vredesbesprekingen: staakt-het-vuren verlengd 1213: tussenkomst van Jimmy Carter 30413; Bosnisch-Servische voorstellen 30413; bestand voor 4 maanden 30511; verloop van het bestand 30511; bestandsovereenkomst afgelopen 59511; bijeenkomst in Genève 814/2 e.v.; akkoord over grondbeginselen vredesakkoord 81413; bijeenkomst op ambassade in New York 81511; verdere overeenstemming over grondbeginselen 81511 e.v.

BOTSWANA

Begroting: ingediend voor fiscale jaar tot maart '96 27311; voor 1995-1996 gepresenteerd 76913
Binnenlandse veiligheid: onlusten in hoofdstad 27311
Buitenlandse betrekkingen:
Angola en Namibië: ontwikkelingsovereenkomst stroomgebied Okavango getekend 844/3
Namibië: grensgeschil 42511
Doodstraf: terechtstellingen 77011
Kieswet: verlaging kiesgerechtigde leeftijd 77011
Poiitieke partijen:
— BDP: nieuwe voorzitter 77011
Verenigde Naties: niet-permanent lid Veiligheidsraad 15511

BRAZILIË

Arbeid. staking in olie-industrie 75613; stakingen bij spoorwegen, telecommunicatie en sociale diensten 75613; staking beëindigd 75711
Bankwezen: regeringsbemoeienis met stelsel deelstaatbanken 26311; directeur Centrale Bank neemt ontslag 75711; banken niet langer zelfstandig 75811
Buitenlandse betrekkingen:
— Argentinië: protest tegen suggestie Argentijnse president 2811; liberalisatie autoimport 75713
— Bolivia: Garcia Meza uitgeleverd aan Bolivia 47613
China: NVC-voorzitter Qiao Shi op bezoek 6412
— Verenigde Staten: bezoek van president Cardoso 47811
— Zuid-Afrika, Argentinië, Uruguay: gemeenschappelijke vlootoefeningen 63113
Criminaliteit: misdaadbestrijdingsoperatie 47812
Deelstaten:
— Paraiba: gouverneur overleden 75813
— Rondonia: doden bij landgeschillen 75713
Drugs: gewelddadigheden in krottenwijk 75712
Economie: dalende koersen door val Mexicaanse peso 19613; aanpassing stabiliseringsprogramma 26212; bezuinigingen op overheidsuitgaven 26213; veto tegen verhoging minimumloon 26213; privatiseringsprogramma hervat 26311; verhoging minimumloon 47811; staatsmonopolie op olie en telecommunicatie afgeschaft 757/1; de-indexatie 75712; 4-jarig bestedingsplan 75811
Grondwet: constitutioneel hervormingsprogramma 47811; wijzigingen 75811
Justitie: oud-president Collor vrijgesproken 26112; standrechtelijke executie door politie gefilmd 47812
Kerk en staat: kritiek bisschoppenconferentie op economisch beleid 47713
Mensenrechten: staat verantwoordelijk voor verdwijning activisten en politici 75712; nationaal plan om misstanden te stoppen 75812
Munt: valutacrisis 47712; aanpassing wisselkoers real 75712
Parlement:
— Algemeen: nieuw congres geïnstalleerd 26311
— Kamer van Afgevaardigden: nieuwe voorzitter 263/1; stemming over privatiseringen 75613: acht staat verantwoordelijk voor verdwijning activisten 758/2
— Senaat: amnestie voor voorzitter 26311; nieuwe voorzitter 26311
Politieke partijen:
— PPB: opgericht door fusie van progressieve partijen 758/2
— PSDB: nieuwe leider 47812
— PT: Lula treedt af als voorzitter 75811
President: Cardoso geïnstalleerd 26113; kritiek op IMF 478/1
Regering: nieuw kabinet 26113; samenstelling kabinet 26212: benoeming 75813

BROENEI

Buitenlandse betrekkingen:
— Iran: president Rafsanjani op bezoek 5613

BULGARIJE

Begroting: voor 1995 aanvaard 60213
Buitenlandse betrekkingen:
— EU: ,,gestructureerde dialoog" aangegaan 17312: associatieverdrag van kracht 39211
— Griekenland: eensgezindheid over veiligheidskwesties 60311
— Russische Federatie: samenwerkingsakkoord 60312
— Verenigde Staten: bezoek van president Zjelew en premier Widenow 60311
WEU: status geassocieerde partner 2513
Economie: privatiseringsprogramma 60213
Justitie: Constitutioneel Hof verwerpt landwet 60213
Media: onenigheid over persvrijheid 60311
Parlement: wet op teruggave van eigendommen 60212
Politieke partijen:
— BSP: winst bij parlementsverkiezingen 23711
Regering: nieuw kabinet onder leiding van socialisten 23811; samenstelling 23811; doelstellingen 238/2; wijziging 60212; actieprogramma bekendgemaakt 602/3
Verkiezingen: uitslagen parlementsverkiezingen 23713

BURKINA FASO

Economie: IMF-lening 56511
Militaire zaken: benoemingen 56511
Regering: reorganisatie kabinet 56511

CAMBODJA

Buitenlandse betrekkingen:
— Japan: hervatting yen-leningen 43711; minister van buitenlandse zaken Kono op bezoek 71411
— Laos, Thailand en Vietnam: akkoord Mekong-bekken (MRC) geparafeerd 44513; ondertekend 44712
— Thailand: grens gesloten 14013; bewek van premier Hun Sen 43712
— Verenigde Staten: Amerikaanse militaire delegatie op bezoek 13912: minister van buitenlandse zaken op bezoek 71313
— Vietnam: bezoek van eerste premier Ranariddh 43612; president Le Duc Anh op bezoek 71313
Censuur: verschijningsverbod dagblad 43613; 71311
Economie: schuldverlichting 43613; internationale wederopbouwcommissie bijeen 43711
Gijzelaars: westerse gijzelaars gedood 14011; verantwoordelijkheid dood erkend door Rode Khiner 14017
Justitie: Sin Song ontsnapt 13911; Sin Song gearresteerd 14012; journalist tot gevangenisstraf veroordeeld 43613; arrestatie anti-regeringspamflettisten 713/3
Parlement: Sam Rangsi uit Nationale Assemblée gezet 71213
Politieke partijen:
BLDP: verkiezing nieuwe voorzitter 71311
— Funcinpec: Sam Rangsi geroyeerd 71213
Regering: kabinetswijzigingen 13913; minister van buitenlandse zaken treedt af 13913
Rode Khmer: verantwoordelijkheid dood westerse gijzelaars erkend 14012; beleid regering gewijzigd 14012; amnestie verstreken 43611; aanhoudende guerrilla-acties 43611; hoge functionaris overgelopen 43612; gevechten 43612
Terrorisme: redacteiir vermoord 139/2
Verenigde Naties: ontmoeting tweede premier Hun Sen met secretaris-generaal Boutros Ghali 43711

CANADA

Begrotirig: presentatie voor 1995 32012
Binnenlandse veiligheid: voorstel tot registratie vuurwapens 32011
Buitenlandse betrekkingen:
— China: bezoek van premier Chrétien 64/2
— EU: visserijconflict 47813; geschil bijgelegd 479/2
— Frankrijk: schikking over visserijrechten 320/3
— Verenigde Staten: president Clinton op bezoek 320/3
Immigratie: beperking 319/3
Indianen: landaanspraken 83812
Politieke partijen:
Bloc Québecois: ziekbed Lucien Bouchard 32012
— LP: zege in New Brunswick 83612
— NDP: overwinning in Saskatchewan 836/1
Provinciei:
— New Brunswick: verkiezingen 835/3; zege voor LP 836/2
— Ontario: verkiezingen 83513
— Quebec: bouw krachtcentrale uitgesteld 319/3; separatistische wetgeving ingediend 32011; Bloc Québecois lijdt nederlaag hij tussentijdse verkiezingen 32012; referendum over souvereiniteit uitgesteld 48011; referendum over soevereiniteit 83612: krappe meerderheid tegen afscheiding 837/1 e.v.; Inuits tegen soevereiniteit 83811
— Saskatchewan: verkiezingen 83513; overwinning NDP 83611
Referendum: over soevereiniteit in Quebec 83612 e.v.; krappe meerderheid tegen afscheiding Quebec 837/1 e.v.
Religie: doden in religieuze sekte 19111
Sociaal beleid: hervormingsvoorstellen sociale zekerheid 31913

CENTRAAL AFRIKAANSE REPUBLIEK

Amnestie: gratie voor vroegere minister 48513
Begroting: voor 1995 onder de loep genomen 48513
Grondwet: nieuwe grondwet in referendum goedgekeurd 204/2
Regering: nieuwe premier 486/1; samenstelling nieuw kabinet 48611
Vakbeweging: loonakkoord met vakbonden 20412

CHILI

Amnestie: ingetrokken 19311
Buitenlandse betrekkingen:
— APEC: lidmaatschap 13911
Argentinië: grensconflict uit de wereld 19311
— Cuba: diplomatieke betrekkingen hersteld 61811
— Groot-Brittannië: Brits onderzoek naar betrokkenheid Pinochet hij martelingen 19113
— Iran: beschuldigingen over Iraanse betrokkenheid bij Libanese Hezbollah-groep 5413
— Mercosur: lidmaatschap 19211
— NAFTA: lidmaatschap overeengekomen 25813
Economie: dalende koersen door val Mexicaanse peso 196/3
Grondwet: voorstel voor hervorming 19212
Justitie: vonnis over veroordelingen in zaak Letelier 19113; arrestaties en veroordelingen guerrillaleiders 19211; plannen voor speciale gevangenis voor officieren 19312
Militaire zaken: de zaak Stange 19113; plannen voor speciale gevangenis voor officieren 19312
Poiitieke partijen:
— PCCh: nieuwe voorzitter 19311
— PDC: nieuwe voorzitter 19311
— PDI: opgeheven 19311
— PPD: nieuwe voorzitter 19311
Regering: kabinetswijziging 19212
Vakbeweging: protestdemonstratie tegen regering 19212

CHINA

ALGEMEEN

Bevolking: strenger toezicht op naleving maatregelen inzake gezinsplanning 35311
Doodstraf: massa-executies 6312

Grote Leider: geruchten over gezondheidstoestand Deng Xiaoping 6312
Justitie: proces tegen dissidenten 60/1; proces tegen Australische zakenman 60/2; gevangenisstraf journalist 64/3: dissidenten veroordeeld 35112; medewerker Deng Xiaoping gearresteerd 353/2
Kernenergie: Daya Bay-kerncentrale gesloten 63811
Kernwapens: ondergrondse kernproef 6411
Media: Engelstalige krant gesloten 35113
Militaire zaken: legerofficier richt bloedbad aan onder burgers 63/2; superkanon" getoond 351/3
Nationale Dag: festiviteiten 63/2
Rampen: slachtoffers tyfoon 6013; brand in bioscoop 35112; brand in illegale club 638/1
Schandalen: anti-corruptiecampagne gaat door 63713: verdere maatregelen tegen corruptie 63812

BUITENLANDSE BETREKKINGEN
Algemeen: diplomatiek offensief hoge functionarissen 6412
Argentinië: bezoek van voorzitter permanent comité Nationaal Volkscongres Qiao Siii 6412
Australië: proces tegen Australische zakenman 6012: bezoek van VNC-voorzitter Qiao Shi 6412
Bjelaroes: bezoek van premier Li Peng 64013
Brazilie: bezoek van VNC-voorzitter Qiao Shi 6412
Canada: premier Chrétien op bezoek 6412
Duitsland: bezoek van premier Li Peng 6013
Fiji: bezoek van VNC-voorzitter Qiao Shi 6412
Filippijnen: bezetting Mischief Reef (Spratly-Eilanden) door Chinese troepen 438/1; geschil om Spratly-Eilanden 43912: spanningen over Spratly-Eilanden toegenomen 71711; akkoord over gedragscode 71712
Frankrijk: bezoek van president Jiang Zemin 6213: ondertekening nucleair contract inet Franse bedrijven 35211
Groot-Brittannië: verklaring Dalai Lama over Tibet 6213; bezoek van Britse minister van handel geweigerd 64/1; mensenrechteninstantie Hongkong door Britse regering afgewezen 6512; akkoord over legerplaatsen Hongkong 6512; principe-akkoord over vliegveld Hongkong 6513; overleg over Hongkong tussen ministers van buitenlandse zaken in New York 6611; besprekingen over coördinatie infrastructuurprojecten Hongkong 6711; Britse handelsdelegatie op bezoek 64013: ontmoeting ministers van buitenlandse zaken over Hongkong 64112: vergadering Joint Liaison Group 64211; akkoord over vliegveld Hongkong 64213
India: aankoop Chinees uranium 22012; overeenkomst over troepenvermindering 790/1
Indonesië: bezoek van president Jiang Zemin 64/2
Iran: Iraans protest over dood diplomaat in Beijing 5511; nucleair overleg 43313
Israël: beschuldigingen van onwettige technologieoverdracht aan China 29011
Japan: bezoek van NVC-voorzitter Qiao Shi 63913; beperking Japanse overlieidssubsidie na kernproef 640/1; premier Murayama op officieel bezoek 64012
Joego-Slavië: China tegen sancties 59611
Koeweit: militaire samenwerking 49513
Korea (Noord): China stapt uit Koreaanse wapenstilstandscommissie (MAC) 7512
Korea (Zuid): bezoek van premier Li Peng 6412; verzoek om toezicht China op Noordkoreaanse uitvoering nucleair akkoord 7713; akkoord over kernenergie 7813; bezoek van premier Li Peng 7813; premier Lee Hong Koo op bezoek 59013; bezoek van NVC-voorzitter Qiao Shi 63913
Maleisië: bezoek van president Jiang Zemin 6412
Myanmar: bezoek van premier Li Peng 14312
Nepal: premier Adhikari op bezoek 44311
Nieuw-Zeeland: bezoek van VNC-voorzitter Qiao Shi 6412
Oekraïne: bezoek van president Jiang Zemin 6213: 18211; bezoek van premier Li Peng 64013
Oostenrijk: bezoek van premier Li Peng 6013
Pakistan: nieuwe controverse over aankoop M-11 raketten 14512; onenigheid over vermeende raketovereenkomst 79512
Portugal: 14de bijeenkomst Gezamenlijke Verbindingsgroep over Macao 36512; bezoek van vice-premier Zhu Rongji 36513
Roemenië: bezoek van premier Li Peng 6013
Russische Federatie: defensieakkoord 6211; bezoek van president Jiang Zemin 6211; grensakkoord ondertekend 6212; economisch samenwerkingsakkoord 6212; Russische soldaten doden Chinese vissers 6212; bezoek van president Jiang Zemin 64012; bezoek van premier Li Peng 64013
Singapore: bezoek van president Jiang Zemin 6412
Taiwan: toon beleidsdocument Taiwanese Mainland Affairs Council niet confronterend 7911; vijfde gespreksronde ARATS-SEF 7912; doorbraak in betrekkingen 7913; Chinees diplomatiek offensief 8111; incident Quemoy 8112; zesde ronde werkbesprekingen ARATS-SEF 8112; plan om verbod op rechtstreekse transportverbindingen te verzachten 366/3; zevende ronde werkbesprekingen ARATS - SEF 36711; contacten gemakkelijker 367/1; besprekingen uitgesteld 649/2; akkoord over besprekingen 64912; Chinese annulering besprekingen 64913
Verenigde Naties: stemming over menaenrechtensituatie 354/3
Verenigde Staten: handelsconflict 60/3; Amerikaans hatidelsbezoek 6111; bezoek van Chinese generaal 6112; verdere ontwikkelingen in betrekkingen 6113; wapenbesprekingen 6113; handelsgeschil over bescherming auteursrecliten 351/1; akkoord over bescherming auteursrechten 35211: mensenrechtenrapport Amerikaans ministerie van buitenlandse zaken 353/1; minister van energie op bezoek 353/1; handelsgezant Mickey Kantor op bezoek 35311; bezoek van minister van buitenlandse zaken Qian Qichen 640/1; bekoelde betrekkingen 64013: verzet tegen bezoek Taiwanese leider aan VS 64111: controverse over export van raketonderdelen 641/1
Vietnam: bezoek van president Jiang Zemin 6412; overleg over geschil inzake Spratly-Eilanden 8212; grensbesprekingen 8212; bezoek van president Jiang Zemin 8313: besprekingen over gezamenlijke landgrens Paracel-Eilanden 44611; grensbesprekingen 72113

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN
Arbeid: wet goedgekeurd 6011
Bankwezen: nieuwe gouverneur Centrale Bank 63912
Begroting: presentatie voor 1995 35412
Beurs: toezichthoudend lichaam voor effectenwezen opgericht 35413
Economisch beleid: wet op hervormingen staatsondernemingen bekendgemaakt 6313; maatregelen tegen inflatie 6413
Munt: deviezencertificaten geleidelijk uit circulatie genomen 6511

POLITIEK BINNENLAND
Binnenlandse veiligheid: nieuwe veiligheidsbepalingen 60/1
Nationaal Volkscongres: derde zitting van het achtste congres 35312; ongenoegen over benoemingen en wetten 353/3; openingstoespraak Li Peng 35411; wet op commerciële banken 63811
Oppositie: proces tegen dissidenten 6011; behandeling dissidenten 6313; vrijlating acht tegenstanders regering 6413; dissidenten veroordeeld 35112; optreden tegen dissidenten 63813; verjaardag Tiananmengeweld 63911: acties tegen dissidenten 63911
Partij: vierde CCP-plenum 6311; benoemingen 6311
Politieke partijen:
CCP: ontslag leider Chen Xitong in Beijing 63811
Regering: gezondheidstoestand Deng Xiaoping verslechterd 35113; verwikkelingen rond Dengs opvolging 63712
Tibet: gevangenisstraf voor Tibetanen 6012; verklaring van Dalai Lama 6213: Panchen Lama benoemd 639/3

COLOMBIA

Arbeid: artsenstaking 61511
Binnenlandse veiligheid: nieuwe guerrillagroepering 26312; vredesvoorstellen 26313; vredesaanbod FARC 264/1; toplid ELN gearresteerd 26412; ontsnapping uit gevangenis 26512; overeenstemming over vredesbesprekingen met guerrillastrijders 61512; aanval FARC- en ELN-strijders 61512; veiligheidsplan regering 61512; vredesvoorstellen 61512; aanvallen door FARC 61513
Buitenlandse betrekkingen:
— Italië: akkoord over uitwijzing dmgshandelaar 264/3
— Venezuela: incidenten aan grens 3712; spanningen aan grens 61511
— verenigde Staten: betrekkingen aanzienlijk verslechterd 26413; Colombiaanse president belooft drugshandel uit te roeien 61411
Drugs: dmgsbestrijdingswetgeving 265/1; bestrijdingsmaatregelen in Cali 61411; onderzoek in verband met corruptie 61412; plannen voor landonteigening 61412; leiders Cali-kartel gearresteerd 61413
Economie: betogingen tegen-vernietiging cocaplantages 26511; sociaal pact 26512
Justitie: Amerikaanse steun bij arrestatie van Rodriguez 61511
Mensenrechten: regering doet toezegging 26313
Militaire zaken: benoemingen 26412
Politieke partijen:
— PL: schandaal over mogelijke banden met drugshandel 61412
President: vredesinitiatief regering 26411
Rampen: aardbeving 615/1
Terrorisme: Congreslid vermoord 263/2; bomaanslag in Medellin 61611; op Congres 61611; missionarissen vermoord 61611
Verkiezingen: provinciale en gemeentelijke verkiezingen 26412

COMOREN

Buitenlandse betrekkingen:
— Arabische Liga: lidmaatschap 34712
— Frankrijk: anti-Franse protesten 33213
— Israël: diplomatieke betrekkingen „uitgesteld" 289/2
Regering: nieuwe premier 62511; verdeling portefeuilles 62511

COSTA RICA

Arbeid: stakingsactie van onderwijzers en ambtenaren 75911
Buitenlandse betrekkingen:
— Mexico: vrijhandelsakkoord van kracht 75813
Nicaragua: republiek Airrecu uitgeroepen 69911
Politieke partijen:
— Comtnunistische Partij: oprichter Mora Valverde overleden 75813
Regering: kabinetswijziging 75911

CUBA

Amnestie: vrijlating gevangenen 618/2
Begroting: voor 1995 goedgekeurd 32212
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: betrekkingen met andere Amerikaanse landen steeds beter 32311
— CARICOM: bijeenkomst gezamenlijke commissie 323/1
— Chili: diplomatieke betrekkingen hersteld 61811
Frankrijk: bezoek van president Castro 61712
— Gambia: samenwerkingsakkoord 77111
— Russische Federatie: bevestiging suiker tegen olie te willen verhandelen 322/2; handelsovereenkomst 61713
— Spanje: defensiefunctionarissen op bezoek 61811
— Verenigde Staten: besprekingen hervat 32111; VS herzien vluchtelingenbeleid 32112; voortzetting besprekingen 321/3; pogingen om Amerikaans embargo te verscherpen 32113; derde ronde van besprekingen ter evaluatie immigratieverdrag 61612; nieuw migratieakkoord 61613; bezoek van kardinaal Ortega 61711; benoeming speciale adviseur door Amerikanen 61711; mogelijk snellere verbetering bilaterale betrekkingen 61711
Economie: instelling markten voor consumptiegoederen 32212; nieuwe wet op buitenlandse investeringen 32212; groei in 1994 32213; crisis in suikerindustrie 32213; legalisering particuliere restaurants 618/2
Justitie: Amerikaanse financier gearresteerd 61712
Kernwapens: toetreding tot Verdrag van Tlatelolco 370/1
Munt: invoering nieuwe convertibele peso 322/3
Oppositie: gewapende ballingen geland 322/1; Menoyo bezoekt Cuba 61812
Regering: kabinetswijzigingen 32311; 61811
Solidariteit met Cuba: eerste Wereldconferentie 32211
Verenigde Naties: commissaris voor de mensenrechten op bezoek 32211
Vluchtelingen: rellen in kampen in Panama 32113

CYPRUS

Buitenlandse betrekkingen:
— EU: besprekingen over lidmaatschap 73813
— Griekenland: eerste gezamenlijke militaire oefening 17012; bezoek van minister van buitenlandse zaken 732/2
— Groot-Brittannië: Britse soldaten bekennen moord 17111
— Verenigde Staten: adviseur Amerikaanse president op bezoek 73811
Hoofdstad: nieuwe naam 45513
Regering: nieuwe minister van financiën 17111
TRNC: rechtstreekse handel met EU verboden door Europese Hof van Justitie 17011; resoluties van Turks-Cypriotische Assemblée 17012; manoeuvres Turkse grondtroepen 17012; herverkiezing Denktash 45513; nieuwe regering 73811; parlement neemt schadevergoedingswet aan 73812
Verenigde Naties: kritisch rapport over Turkse

Cyprioten 170/1; Veiligheidsraad aanvaardt resolutie 939 (1994) 170/2; protest bij bufferzone 738/1
Vredesproces: reeks ontmoetingen tussen presidenten Clerides en Denktash 170/3; impasse na informele besprekingen 170/3; bilaterale betrekkingen met TNRC verder in het slop 17111: eerste ronde van „geheim" ioenaderingsoverleg 73811; Amerikanen prijzen Tuikse houding 738/1; impasse over verdeling 73812

DENEMARKEN

Begroting: voor 1996 gepresenteerd 817/2
Buitenlandse betrekkingen:
— Filippijnen: president Ramos op bezoek 43912
Groenland: verkiezingen 386/3
Justitie: oud-minister veroordeeld in Tamilgate-affaire 817/1
Politieke partijen:
- Vooruitgangspartij: splitsing 817/1
Regering: minister treedt af 38613

DJIBOUTI

Arbeid: algemene staking 849/2
Buitenlandse betrekkiigeii:
— Somalia: spanning aan de grens 849/1
Econoinie: bezuinigingen op overheidsuitgaven 56512
Oppositie: breuk in FRUD bevestigd 20413
Regering: ministers ontslagen 204/3; wijziging 565/2; voormalige Afar-rebellen in kabinet 56512: verdeling portefeuilles 56512
Vredesakkoord: russen regering en FRUD-factie 20413

DOMINICA

Regering: premier Eugenia Charles treedt terug 61813: samenstelling nieuwe regering 61813
Verkiezingen: algemene verkiezingen 61813

DOMINICAANSE REPUBLIEK

Begroting: voor 1995 goedzekeurd 26611
Militaire zaken: benoemingen bij strijdkrachten 26611
President: installatie Balaguer 26512
Regering: politieke crisis in juli 26513: kabinetswijzigingen 26611
Veiligheidsdienst: nieuwe directeur DNI 26611
Verkiezingen: definitieie uitslagen 26512

DUITSLAND

ALGEMEEN

Abortus: wijziging wet goedgekeurd 67313
Antisemitisme: aanslag op synagoge in Lubeck 67511: straf voor ontkenning holocaust 675/1
Asiel: verbod op uitwijzing van Koerdische asielzoekers naar Turkije opgeheven 388/3
Justitic: veroordeling wegens spionage 9311; proces tegen Wolfgang Vogel begonnen 9312; proces voormalige Stasi-chef Mielke afgebroken 9312; mild vonnis neonazi teruggedraaid 9312: RAF-gevangene vrijgelaten 93/3: inval in woningen neonazi's 388/2; nieuw proces tegen neonazi-leider 38813; vrijlating RAF-gevangene 38813; Koerdische militanten gearresteerd 38813; voormalige leden SED-politburo aangeklaagd wegens moord 38911; uitspraak Constitutionele Hof over voormalige Oostduitse spionnen 67313: vrijlating van Mielke 67411: processen tegen voormalige Oostduitse leiders 67411: uitspraak BVG over kruisbeelden in Beierse scholen 67412; uitspraak over successierecht 67413; eerste veroordeling wegens handelen met voorkennis 67413; arrestatie Jurgen Schneider 67512
Mensenrechten: rapport Amnesty International over politiegeweld 67512
Militaire zaken: principebesluit regering over Duitse militaire steun terugtrekking VN uit Bosnië 9313
Racisme: aanslagen op bezittingen van Turken 67511
Schandalen: schadevergoeding slachtoffers van met HIV besmet bloed 389/2
Tweede Wereldoorlog: bombardement van Dresden herdacht 38713: gerechtelijke uitspraak over geconfisqueerd bezit 38713

BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Algerije: verdachte moslim-fundamentalisten aangehouden 48213
China: premier Li Peng op bezoek 6013
Finland: yresident Martti Ahtisaari op bezoek 396/1
Frankrijk: ontmoeting tussen bondskanselier Kohl en president Chirac 46212
Groot-Brittannië: IRA-leden veroordeeld 68911
Iran: Duitse ingenieur Szimkus vrijgelaten 55/1; bericht over verbod voor MKO-leider 70913
Israël: bezoek van bondskanselier Kohl 58311
Jemen: arrestatie en uitwijzing linkse extremist door Jemen 67512
Kazachstan: bezoek van president Herzog 507/3; ondertekening van overeenkoinsten 50713
Kenia: opschorting bilaterale hulp 70312
Korea (Noord): handelsakkoord getekend 589/1
Mongolië: president Ochirbat op bezoek 79212
Namibië: bezoek van bondskanselier Kohl 77312
Oekraine: president Koetsjma op beroek 74611
Russische Federatie: samenwerking op inlichtingengebied ter bestrijding nucleaire smokkel 8413
Turkije: regeringsprotest tegen offensief Turks leger tegen Koerden 389/1
Verenigde Naties: niet-permailent lid Veiligheidsraad 15511
Veienigde Staten bezoek van bondskanselier Kohl 388/1
Vietnam akkoord over repatriering Vietnamese arbeiders 38812 akkoord terugkeer illegale Vietnamese immigranten 67512

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN

Begroting: ontwerp voor 1995 goedgekeurd 9213; voor 1995 verworpen door Bondsraad 38711; ontwerp voor 1996 goedgekeurd 673/2
Economiscli beleid: sluiting Treuhandanstalt 9213: werkgelegenheidsplan 38711; renteverlaging 388/1: 674/3
Sociale partners: loonakkoord in metaalindustrie 38811

POLITIEK BINNENLAND

Binnenlandse veiligheid: spionagezaak „Topaz" 9311
Deelstaten:
— Berlijn: akkoord over fusie met Brandenburg 38911; parlement akkoord met fusie 67311
— Brandenhurg: akkoord over fusie met Berlijn 38911; parlement akkoord met fusie 673/1
— Bremen: verkiezingen 67112: uitslag 67211
— Hessen: verkiezingen 38712; uitslag 38712; nieuwe „rood-groene" coalitieregering 38712
— Mecklenburg-Vorpommern: uitslag verkiezingen 91/1; premier opnieuw beëdigd 9213
— Noordrijn-Westfalen: gemeenteraadsverkiezingen 9111; verkiezingen 67112; uitslag 67211; „rood-groene" coalitie SPD en Alliantie 90/de Groenen gevormd 67213
— Rijnland-Palts: nieuwe SPD-premier 9013
— Saarland: uitslag verkiezingen 9112; SPD-premier opnieuw beëdigd 9213
— Thüringen: uitslag verkiezingen 9111; overeenstemming over vorming „grote coalitie" 9212
Extremisme: neonazistische Vikingjeugd verboden 9312; neonazistische groeperingen verboden 38812; neonazi's aangepakt 67511
Gemeenten:
Bremen: vorming coalitie CDU-SDP 67213
— Frankfurt: voor het eerst rechtstreekse verkiezingen burgemeesterschap 67311
Parlement:
Bondsdag: Scharping leider SPD-fractie 9013; openingszitting 9113: presentatie regeringsprogramma 9211; besluit om troepen in te zetten voor Snelle Reactiemacht VN 60113; begroting 1995 goedgekeurd 67312; besluit tot inzet vliegtuigen en ondersteuningstroepen in voormalig Joego-Slavië 67412
— Bondsraad: verwerpt begroting voor 1995 38711
Politieke partijen:
Alliantie '90/de Groenen: nieuwe woordvoerders aangewezen 9311
— CDU/CSU: discussiestuk over Europa van verschillende snelheden 172/2
— CSU: nominatie secretaris-generaal 9311
— FDP: secretaris-generaal gekozen 9311; nederlagen bij deelstaatverkiezingen 67113; nieuwe leider 672/1
— PDS: congres 38712; akkoord over voormalige SED-bezittingen 67411
— SPD: Scharping leider in Bondsdag 9013
Regering: centrumrechtse coalitie CDU, CSU en FDP 9112; samenstelling kabinet 9113
Terrorisme: RAF-gevangene vrij 93/3; RAF-gevangene vrygelaten 38813; brandstichting Turkse bezittingen 38813
Verkiezingen: algemene verkiezingen ovenvinning voor Kohl 8911; uitslag in zetels 90/3; voor deelstaten en gemeenten 9013

ECUADOR

Begroting: leidt tot onenigheid 32313
Buitenlandse betrekkingen:
— Peru: grensconflict 406/1; verheviging van de strijd 40613; diplomatiek overleg in januari mislukt 40711: eenzijdige wapenstilstand afgekondigd door Peru 40712: vredesverklaring van Itamaraty 40712; nieuwe gevechten 40712; nieuw wapenstilstandsakkoord 40713; verliezen 408/1; pogingen tot beeindiging grensconflict 40811; schermutselingen 40811; Ecuadoraanse en Peruaanse troepen trekken zich terug 40811; bemiddeling bij grensconflict 83912; overeenkomst over hervatting handel 83913, ontmoeting militairen 839/3
Economie: schuldenovereenkomst 32313
Grondwet: wijzigingen in referendum goedgekeurd 32312
Landbouw: wet gewijzigd 32312
Militaire zaken: nieuwe legerbevelhebber 323'3
Noodtoestand: afgekondigd 40613
Oppositie: demonstrerende studenten gedood 324/1
Regering: kabinetswijzigingen 323/2

EGYPTE

Begroting: voor 1995-96 gepresenteerd 49112
Binnenlandse veiligheid: geweld tussen politie en militante islamieten 209/2; regeringscampagne tegen Moslim Broederschap 209/3; voortgezet 491: 1: verhevigd geweld in Opper-Egypte 634/2
Buitenlandse betrekkingen:
— Israël: president Weizinann op bezoek 28912: akkoord over gasleveranties 582/3
— Koeweit: schulden door Koeweit afgeschreven 214/3
— PNA: protocol handelsakkoord ondertekend 57613
— Russische Federatie: akkoord schuldenregeling 209/3
— Soedan: betrekkingen verslechterd n.a.v. Halaihgeschil 52/3; conflict om Halaib 338/1; betrekkirigen verslechterd 62813; spanning loopt op door grensschermutselingen 63412
Constitutionele Raad: tussentijdse verkiezingen 63413
Doodstraf: terechtstelling van islamitische extremisten 49111
Justitie: veroordeling daders aanslag op Naguib Mahfouz 20913; doodvonnissen 49112
President: Mubarak bereid perswet te herzien 63413
Rampen: overstromingen en branden 20913
Terrorisme: aanslag op Naguib Mahfouz 20911; aanslag op toeristen 20912; islamitisch geweld 49111; moordaanslag op president Mubarak 63411
Verenigde Naties: kritiek Al-Azhar-universiteit op ICPD-programma 15312

EL SALVADOR

Arbeid: politiestaking 32512
Economie: protesten tegen radicaal economisch plan regering 32511
Militaire zaken: bezettingsacties gedemobiliseerde soldaten 32411
Politieke partijen:
— ARENA: nieuwe voorzitter partijdirectoraat 32413
— FMLN: verdeeldheid 32412; dreigt uiteen te vallen 324/3
— PD: opgericht 32413
— PLD: opgericht 32413
Regering: ministers ontslagen 32511
Verenigde Naties: rapport van secretaris-generaal over vredesproces 32411; ONUSAL-mandaat verlengd 32511

EQUATORIAAL GUINEE

Justitie: gevangenisstraf voor oppositieleider 42011: gratie voor oppositieleider 77011
Mensenrechten: VN-commissaris noemt schendingen „verontrustend" 77011
Politieke partijen:
PPGE: gevangenisstraf voor leider Moto 42011
Verkiezingen: gemeenteraadsverkiezingen 77012

ERITREA

Buitenlandse betrekkingen:
— Ethiopië: economisch akkoord 62512
— Soedan: betrekkingen verbroken 20511

ESTLAND

Bankwezen: president centrale bank afgetreden 45712
Binnenlandse veiligheid: wet met betrekking tot voormalige nazi- en KGB-agenten 45612
Buitenlandse betrekkingen:
— CVSE: verklaring over de mensenrechten door Commissaris voor Nationale Minderheden 172/1
— EU: akkoord over geassocieerd lidmaatschap 39212; associatieakkoord 67713
— Russische Federatie: illegaal verblijf Russische soldaten 17212; president Jeltsin wijs: Estlandse territoriale aanspraken af 17212; Russisch vliegtuig

landt na kaping in Tallinn 17212; president wil aanpraken op Russisch grondgebied laten varen 45612
— WEU: geassocieerde partner 2513
Economie: IMF-lening 457/2; privatiseringscijfers 457/2
Formatieperiode: coalitiebesprekingen 456/3
Justitie: voormalige communistische leider vrijgesproken 45712
Nationaliteit: wet op het staatsburgerschap 45611
Parlement: motie van wantrouwen tegen premier 17112: voorzitter herkozen 17113
Politieke partijen:
— Estlandse Republikeinse Conservatieve Partij: ontstaan uit fusie 17113
Estlandse Boerenvolkspartij: opgericht 17113
— Estlandse Hervormingspartij: opgericht 17211
— Russische Partij: opgericht 17113
Verenigde Volkspartij van Estland: opgericht 17113
Rampen: ramp met veerboot 17112; rapport 45713
Regering: nieuwe premier benoemd 17113; kabinetswijziging 17113: samenstelling nieuwe kabinet 17211; ministers zonder portefeuille 17211, wijziging 456/2; nieuwe centrum-linkse coalitie 45711: samenstelling kabinet 45711
Schandalen: valutaschandaal 17112
Verkiezingen: voor her parlement 45612; uitslagen 456/2

ETHIOPIË

Bevolking: tweede nationale volkstelling 4511
Buitenlandse betrekkingen:
Eritrea: economisch akkoord 62512
— Israël: toeristenvisa geweigerd door Israël 62512
Italië: schuldherschikking 62512
— Japan: schuldherschikking 62512
Economie: privatiseringsplannen 33312
Grondwet: nieuwe aangenomen 33213
Islam: botsingen tussen moslim-facties 333/2
Justitie: Mengistu aangeklaagd wegens volkerenmoord 4512: proces tegen Mengistu en anderen 33311
Oromo: fusie twee partijen 33311
Parlement: Constituerende Vergadering geopend 45/1
Politieke partijen:
EPRDF: verkiezingsoverwinning 4511
— Verenigd Oromo Bevrijdingsfront: tot stand gekomen na fusie 33311
Verkiezingen: datum bekendgemaakt 333/1; parlementsverkiezingen 62513

EUROPA

Algemeen: samenwerking op defensiegebied 53612; gemeenschappelijke manoeuvres 536/3
EBRD: vierde jaarvergadering 38912; keurt voltooiing Slowaakse kerncentrale goed 82213
ESZZ: ministers van buitenlandse zaken bijeen 537/1
Mediterrane staten: conferentie 53711
Midden-Europa: bijeenkomst staatshoofden 53711
Tweede Wereldoorlog: einde herdacht 53711: plechtigheden in Moskou 53712: alternatieve Duitse visie op bevrijding 53713; Oostenrijkse president erkent de rol van zijn land 53713; stoffelijke resten van Hitler 53713; bunker volgestort 53811

EUROPA (WEST)

ORGANISATIES:
EUROPESE UNIE (EU)
ACP-landen: geen overeenstemming over hulp op grond van Conventie van Lomé 39211
Albanië: export door EU van „gevaarlijke" bestrijdingsmiddelen 11/1
Begroting: akkoord over verhoging voor 1995 17313
Bjelaroes: Partnerschaps- en Samenwerkingsovereenkomst getekend 39212
Bosnië-Herzegovina: Mostar onder EU-bestuur geplaatst 1213; aanslag op EU-bestuurder Mostar 16/2
Bulgarije: associatieverdrag van kracht 39211
Canada: visserijconflict 47813; geschil bijgelegd 47912
Cyprus: besprekingen over lidmaatschap 73813
Economie: herstmctureringsplan staalindustrie mislukt 17411
EMS: Oostenrijkse schilling opgenomen in EMS, Finse mark en Zweedse kroon niet 39112; aanpassing van WKM 39213; spilkoersen ten opzichte van ECU 39213; EU-munten buiten WKM 39311
EMU: eerste jaarverslag EMI 39412; economische indicatoren 1994 en convergentiecriteria van Verdrag van Maastricht 39511
Estland: akkoord over geassocieerd lidmaatschap 39212; associatieakkoord 677/3
Europees Parlement: resolutie over „Europa van meerdere snelheden" aangenomen 17311; nieuwe commissarissen aanvaard 39111; IGC-resolutie 67611; eerste ombudsman gekozen 67813
Europese Commissie: portefeuilles nieuwe commissarissen verdeeld 17413; samenstelling 17511; programma voor 1995 39212; sociale-actieprogramma 395/2; i-apport over fraude 395/2; strategiedocument met oog op IGC 67513
Europese Hof van Justitie: uitspraak aangaande export van Cyprus 17011; uitspraak over bananenimport 17313; uitspraak over GATT-akkoord 17412: uitspraak over arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in Groot-Brittannië 686/1
Europese Raad: top in Essen 175 3, conclusies 175/3 e.v.; top in Cannes 67612; conclusies voorzitterschap 67711
Europese Rekenkamer: rapport over fraude in 1993 17412
Europol: mandaat vastgesteld 391/2; ondertekening van Conventie 678/1
Finland: ratificatie toetredingsverdrag 17512; referendum Aaland-eilanden over toetreding 17513; lidmaatschap 389/3
Gambia: vermindering economische en militaire hulp 12811; ontwikkelingshulp bevroren 42013
Grensverkeer: Verdrag van Schengen van kracht 393/1; problemen bij uitvoering 39311; Verdrag van Schengen van kracht 67812
Groep van Rio: handelsoverleg 61312
Groot-Brittannië: wet (financiering) Europese Gemeenschap door Lagerhuis aanvaard 10213; hulp ter ondersteuning vredesproces Noord-Ierland 10712: stemming over visserijbeleid EU 53812; conferentie over financiële steun Noord-Ierland 54412
Integratie: Duits plan voor Europa van verschillende snelheden 17212; Frans pleidooi voor veelgelaagd Europa 17213: Spanje wil deel uitmaken van kerngroep 17213; Nederland kritisch tegenover CDU/CSU-voorstel 172/3; Britse premier vreest gevaarlijke verdeeldheid 17213; Duits voorstel onaanvaardbaar voor Italië 17213; resolutie Europees Parlement over „Europa met meerdere snelheden" 17311; voorbereiding op Intergouvernementele Conferentie (IGC) van 1996 67513; strategiedocument van Europese Commissie over IGC 67513; IGC-resolutie Europees Parlement 67611; Reflectiegroep voor het eerst bijeen 67713
Iran: eisen van garanties inzake Rushdies veiligheid 43213
Japan: verbod op Japanse visprodnkten 64613
Joego-Slavië: beriiddelaar Owen vervangen 60113
Kirgizstan: Partnerschaps- en Samenwerkinesovereenkomst ondertekend 392/2
Letland: akkoord over geassocieerd lidmaatschap 39212; associatieakkoord 67713
Litouwen: akkoord over geassocieerd lidmaatschap 39212; associatieakkoord 67713
Mexico: gezamenlijke verklaring 69313
Nigeria: Fancties 854/3
Noorwegen: toetreding in referendum verworpen 17513; afwijzing lidmaatschap 24812
Oekraïne: partnerschapsovereenkomst in werking 677/3
Oostenrijk: ratificatie toetredingsverdrag 17511; lidmaatschap 38913
PNA: akkoord over leningen en giften t.b.v. ontwikkelingsprojecten 28611
Polen: lidmaatschap bepleit 60813
Raad van de Europese Unie: ministers van landbouw besluiten tot hervorming agri-monetair systeem 67812
Roemenië: lening ter ondersteuning betalingsbalans 25611: associatieverdrag van kracht 39211: aanvraag 'lidmaatschap 678/1
Russische Federatie: voorlopig handelsakkoord 67811
Rwanda: hervatting hulp 70613
SADC: nauwere contacten op gebied van handel, politiek en economie 17312
Slovenië: besprekingen over geassocieerd lidmaatschap 61013
Slowakije: associatieverdrag van kracht 39211
Sociaal beleid: Commissie-voorstel over vaderschapsverlof 1731'1; veto Groot-Brittannië 17312
Syrië: opheffing wapenembargo 35013
Toetredingsbeleid: „gestructureerde dialoog" met zes Oost- en Middeneuropese landen 17312; betrekkingen met landen rond Middellandse Zee 17312; voltooiing van ratificatieproces 39012; Spaanse medewerking afhankelijk van visserijakkoord 390/2; witboek over betrekkingen met Oost-Europa 67611
Tsjechië: associatieverdrag van kracht 39211
Turkije: akkoord over douane-unie 394/1; reacties op hervormingen 82711
Verdrag van Maastricht: ministers van financiën over EMU-maatstaven 17311; richtlijn sociaal beleid over ondernemingsraden 17311; rapport over gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid (CFSP) 39113: akkoorden op gebied van justitie en binnenlandse zaken 39411
Verenigde Staten: spanningen door „open skies"-akkoorden 679/1
Vietnam: ondertekening handelsakkoord 67811
Zuid-Afrika: samenwerkingsakkoord 17313: handelsverdrag 34612
Zweden: kiezers vóór toetreding 17513; voor lidmaatschap gestemd 257/3; lidmaatschap 389/3

WESTEUROPESE UNIE (WEU)
Conferentie: ministers van buitenlandse raken en defensie bijeen in Lissabon 689/2
Defensie: vorming van mediterrane strijdkrachten 689/2
Eurokorps: Luxemburg neemt deel 2612; parade in Parijs met deelname Duitse militairen 9811
Geassocieerde partner: status goedgekeurd 251'3; status toegekend aan negen Midden- en Oosteuropese landen 25/3
Leden: Griekenland formeel lid 68911
Secretaris-generaal: benoeming Cutileiro 26/2
Waarnemersstatus: voor Finland, Oostenrijk en Zweden 68911

FALKLAND/MALVINAS-EILANDEN

Oliewinning: Brits-Argentijns conflict 83812; verdrag 838/3
Verenigde Naties: resolutie dekolonisatiecommissie 2912

FIJI

Buitenlandse betrekkingen:
— China: NVC-voorzitter Qiao Shi op bezoek 6412
Coalitie: breuk 80012
Parlement:
— Huis van Afgevaardigden: wet op zondagsheiliging afgeschaft 800/2
— Senaat: voorstel voor afschaffing verbod activiteiten op zondag verworpen 51413
Regering: kabinetswijziging 51412: minister afgetreden 80012
Rotuma: koning teruggekeerd 80013

FILIPPIJNEN

Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: Europese reis van president Ramos 439/2
— Australië: bezoek van president Ramos 71713
— China: bezetting Mischief Reef (Spratly-Eilanden) door Chinese troepen 43811; geschil om Spratly-Eilanden 439/2; spanningen over Spratly-eilanden toegenomen 71711; akkoord over gedragscode 71712
Japan: premier Murayama op bezoek 6911
— Nieuw-Zeeland: bezoek van president Ramos 71713
— Pakistan; anti-terreurakkoord 44512
Singapore: crisis in betrekkingen na terechtstelling dienstbode in Singapore 59113
Vaticaan: paus Johannes Paulus II op bezoek 43712
Verenigde Staten: president Clinton op bezoek 14111; Amerikaans militair voorste1 verworpen 141/1
Economie: voorzitter beurscommissie vervangen 71613
Familie Marcos: schadevergoeding toegekend aan slachtoffers martelingen onder Marcos-bewind 43713: Imelda en Ferdinand Marcos jr. kandideren 43911; Imelda Marcos geen kandidaat voor Huis van Afgevaardigden 71413; veroordeling „Bong-Bong" Marcos 71611: Imelda over familierijkdommen 71611
Gijzelaars: vrijgelaten door MILF 14013
Justitie: beschuldiging van hoge politiefunctionarissen 71611; aanklachten tegen kinderen prominenten 716/3
Militaire zaken: versterking strijdkrachten 43813
Oppositie: strijd op Mindanao 714/1; leiders Abu Sayyaf ontsnapt 71412
Parlement:
— Sen–at. voorzitter afgezet 71711
Rampen: aardbeving 14112
Regering: ontslag minister van energie 14013; minister van buitenlandse zaken afgetreden 71412; kabinetswijzigingen 71511
Terrorisme: moord op congreslid 43912
Verkiezingen: voor Congres 71511; definitieve uitslag Senaat 71512
Vredesoverleg: nieuwe ronde van onderhandelingen met MNLF 14013; nieuwe besprekingen met NPA-rebellen 14111; onderhandelingen met rebellengroe-

pen 438/3; besprekingen met NDF en MNLF in impasse 71513

FINLAND

Begroting: ontwerp voor 1996 817/2
Buitenlandse betrekkingen:
— Duitsland: bezoek van presiderit Martri Ahtisaari 396/1
— EU: referendum op Aaland-eilanden over toetreding 17513; lidmaatschap 38913
— WEU: warnemersstatus 68911
— IJsland: bezoek van president Alitisaari 83011
Economie: loonconflicten in overheidssector 39611: loonakkoord 817/2
Parlement: toetredingsverdrag EU geratificeerd 17512
Referendum: lidmaatschap EU goedgekeurd 39513
Rcgrring: wijzigingen 39611: vorming coalitie 396/3; samenstelling kabinet 39613
Verkiezingen: algemene verkiezingen 39612; uitslagen 396/3

FRANKRIJK

ALGEMEEN
Antisemitisme: verklaring Chirac over joodse oorlogsslachtoffer? 68212
Constitutionele Raad: uitspraak over taalwet 9912: nieuwe voorzitter 46413
Cultuur: liet dragen van mosliin-hoofddoekjes 9912
Grondwet: constitutionele hervormingen 68013
Immigratie: uitwijzing van illegale immigranten 68212
Justitie: Carignon gearresteerd 9413; nieuwe beschuldigingen tegen Tapie 9611; Algerijnse fundamentalisten gearresteerd 9812; arrestatie van ,,Carlos de Jakhals" 9813; schandaal over met HIV besmet bloed 9913: zelfmoord voormalig medewerker Mitterrand i.v.m. afluisteren telefoon 10012: affaire Marechal-Schuller 46213; actie tegen sympathisanten van Algerijnse en Tunesische militante groepen 681/2; vonnissen wegens bomaanslagen in januari '80 68211; vervolging anti-abortus activisten 68213; vluchteling doodgeschoten aan grens 68213; compensatie voor HIV-positieve hemofiliepatiënten 68311; vonnis in proces over moord op Bakhtiar 70917
Mensenrechten: rapport Amnesty International over optreden politie 10011
Militaire zaken: benoemingen 68111
President: gezondheidstoestand Mitterrand 9612; Chirac beëdigd 46012
Racisme: moord op Afrikaanse immigrant 46411
Religie: vorming CRMF 46411; radicale bisschop van Evreux ontslagen 46411
Schandalen: ministers treden af na beschuldigingen van corruptie 9411; industriëlen beschuldigd van corruptie 9412; andere gevallen van corruptie 9413; Balladur maakt anti-cormptiemaatregelen bekend 9511; Lyonnaise des Eaux stopt met politieke financiële bijdragen 9512; beschuldigingen rond politieke financiële activiteiten Alcatel 9512; onderzoek naar PR-penningmeester i.v.m. onwettige fondsenwerving 46311; de zaak Noir-Botton 46311; ontwikkelingen in andere schandalen 46312: huisvestingsschandaal in Parijs 68011; onderzoeken naar corruptie 68211

BUITENLANDSE BETREKKIKGEN
Algemeen: 17de en 18de Frans-Afrikaanse Conferentie 19813
Algerije: verscherping toegangsregels voor Algerijnen 9813; werknemers Gaz de France uit Algerije teruggehaald 20112; Frans vliegtuig gekaapt door Algerijnse moslim-activisten 20212; vliegtuig bestormd door Franse commando-eenheid 20213: voorstel president Mitterrand voor vredescoiiferenrie 48411; ontmoeting Chirac en Zeroual afgelast 84813
Bangladesh: schrijfster Taslima Nasreen op bezoek 21611
Bosnië-Herzegovina: Frankrijk dreigt zich terug te trekken uit VN-vredesmacht 59511; Chirac fulmineert tegen val van Srebrenica 80711
Canada: schikking over visserijrechten 32013
China: president Jiang Zemin op bezoek 6213: ondertekening nucleair contract met Franse bedrijven 35211
Comoren: anti-Franse protesten 33213
Cuba: president Castro op bezoek 61712
Duitsland: ontmoeting tussen president Chirac en bondkanselier Kohl 46212
Gabon: betrekkingen onder aanzienlijke druk 70111
Irak: Franse belangenvertegenwoordiging in Roemeense ambassade 21311
Iran: Bakhtiar-proces in Parijs begonnen 5713: vonnis in moordzaak Bakhtiar 43111; ontkenning wapenleverantie 434/2; olie-akkoord 71012
Japan: omstreden traniport opgewerkt kernafval naar Japan 64613
Monaco: samenwerkingsakkoord bestrijding witwassen van geld 31112
Pakistan: akkoord over onderzeeërs 14512
Rwanda: kritiek op Frans beleid 13313; iniiiister van buitenlandse zaken Gasana op bezoek 42912; Rwandese priester gearresteerd in Zuid-Frankrijk 70613
Saoedi-Arabië: bezoek van minister van binnenlandse zaken Pasqua 13713; wapenakkoord getekend 137/3
Spanje: grensbewaking versterkt 75513
Tanzania: hulp hervat 48811
Togo: schuldenovereenkomst 62913
Tunesië: verbod op Franse kranten opgeheven 572/1
Uruguay: ex-burgemeester Nice, Jacques Médecin, uitgewezen 100/1
Verenigde Arabische Emiraten: defensieakkoord 21413
Verenigde Staten: kritiek op Amerikaans Bosnië-beleid 30313: uitwijzingen wegenr industriële spionage 46412
WEU: parade Eurokorps in Parijs met deelname Duitse militairen 9811

ECONOMIE, FINANCIEN EN SOCIALE ZAKEN
Arbeid staking luchtverkeersleiders 98/1 stakingen in transportsector 46412
Bankwezen reddingspakket voor Credit Lyonnais 464/2
Begroting: ontwerp voor 1995 9912
Economisch beleid: privatisering Renault 9913; werkgelegenheidsplan 680/1; renteverlagingen 68013; verhoging BTW 68112
Sociaal beleid: maatregelen ter verlichting van de woningnood 68012; richtlijn voor bedelen 68213

POLITIEK BINNENLAND
Alliantie:
— MPF: opgericht 9811; De Villiers presidentskandidaat 45811
Binnenlandse veiligheid: Pasqua treedt op tegen islamitische fundamentalisten 9812; stakingen en bomaanslagen op Corsica 46413
Parlement:
Nationale Assemblée: wet tegen corruptie aanvaard 95/3; begroting 1995 goedgekeurd 9913
Senaat: wet tegen corruptie aanvaard 9513; begroting 1995 goedgekeurd 9913
Politieke partijen:
— FN: kandidaat presidentsverkiezingen 9613; winst bij gemeenteraadsverkiezingen 67912
— LO: kandidaat presidentsverkiezingen 9613
— PCF: kandidaat presidentsverkiezingen 9613
PPDF: nieuwe partij in plaats van UDF 68013
PR: nieuwe leider 68013
— PS: Delors geen kandidaat voor presidentschap 9711; vergadering afgeluisterd 9713; Emmanuelli gekozen tot leider 9713; Jospin presidentskandidaat 458/2
— Radicale Partij: Hory presidentskandidaat 45813
— RPR: kandidaat presidentsverkiezingen 9613; permier Balladur presidentskandidaat 45811
Regering: minister Longuet treedt af i.v.m. corruptieschandaal 9412: anti-corruptiemaatregelen 9511; minister Roussin treedt af 9512; Juppé benoemd tot premier 46012; nieuw kabinet 46013: samenstelling van de ministerraad 46111; beleidsverklaring in Nationale Assemblée 46211; ontslag voor minister van financiën 68013
Terrorisme: ,,Carlos de Jakhals" gearresteerd 9813; aanslagen waarbij Carlos zou zijn betrokken 9911; bomexplosies in Parijs 68113: Corsicaanse nationalisten gedood 68213
Verkiezingen: eerste ronde presidentsverkiezingen 45911; overzicht kandidaten 45911; uitslagen eerste ronde 45913; Chirac wint tweede ronde presidentsverkiezingen 459/3; in twee ronden voor gemeenteraden 67912

GABON

Begroting: voor 1995 27313
Buitenlandse betrekkingen:
— Frankrijk: betrekkingen onder aanzienlijke druk 70111
Grondwet: verduidelijking akkoord van Parijs 27411; referendum 701/1
Immigratie: lot illegale immigranten 27313; repatriëring 27313; repatriëringscijfers 70111
Parlement: oppositie heft boycot op 27411
Regering: kabinetsposten vervuld 27312

GAMBIA

Buitenlandse betrekkingen:
— Cuba: samenwerkingsakkoord 77111
— EU: vermindering economische en militaire hulp 12811: ontwikkelingslmlp bevroren 42013
Groot-Brittannië: economische en militaire hulp verminderd 12811
— Japan: ontwikkelingshulp bevroren 420/3
— Libië: samenwerkiilgsakkoord 77111
— Verenigde Staten: economische hulp opgeschort 12811
Doodstraf: opnieuw ingevoerd 77013
Justitie: acties tegen voormalige ministers 12713
Oppositie: Jawara verzoekt om interventie 12712
Regering: ontslag minister van financiën 12713; tegeiicoup verijdeld 127/3; mislukte couppoging 420/2; wijzigingen 42012; nieuwe kabinetswijziging 42012: kabinetswijzigingen 770/3

GEI REERDE TATEI V/ I MIC ESIË

Verkiezingen: voor het presidentschap 51413

GEMENEBEST VAN ONAFHANKELIJKE STATEN

Ecoiiomie: akkoorden ter versterking van de econoniische handen 17812; akkoorden niet ondertekend door Azerbajdzjan en Toerkmenistan 17812: Oekraïne geassocieerd lid economische unie 17813
Lidstaten: bevelhebber vredesmacht beschuldigt oppositie Tadzjikistan 79813
Staatshoofden: 17de top in Alma Ata 46513

GEORGIË

Abchazië: Russische soldaten vredesmacht gedood 17811: beschuldigingen over terreur 17811; troepen teruggetrokken van Abchazisch grondgebied 17811; verklaart zich soeverein 17811: VN-Veiligheidsraad over socvereiniteisverklaring 17812; moord op veiligheidsfunctionarissen 46512; directe Russische steun 73912
Begroting: voor 1995 aanvaard 46511
Binnenlandse veiligheid: offensief tegen paramilitaire groep 73813
Buitenlandse betrekkingen:
— Armenië: economische overeenkomst ondertekend 749/1
— Russische Federatie: overleg over Abchazië 17713; militair akkoord 46511
Economie: scherpe prijsstijgingen 17613: voedsel wordt gerantsoeneerd 17613; energiecrisis 17613; IMF-lening 17713: massale privatiseringscampagne 46513; overbruggingskrediet IMF 73912
Grondwet: goedgekeurd door parlement 74011
Justitie: massale arrestatie van voormalige politieagenten 17613; arrestatie van Kitowani 46511
Oppositie: optreden tegeii ongeregelde troepen 17711
Politieke partijen:
— Democratische Partij van Georgië: voorzitter ontslagen 17712
— Mchedrioni: politieke vereniging opgericht 73912
— Nationale Democratische Partij: voorzitter doodgeschoten 17712
— Socialistische Volkspartij van Georgië: opgericht 46513
president: Sjewardnadze dreigt met aftreden 17612; aanslag op Sjewardnazde 73913
Regering: wijziging 46511; minister van cultuur afgetredem 73912; minister van veiligheidszaken ontslagen 73913
Schandalen: voormalig directeur Nationale Bank pleegt zelfmoord 17613; beschuldigingen aan adres minister van defensie en veiligheid 17712
Terrorisme: moord op oppositieleider 17712: militaire leiders beschoten 46511: aanslagen op Russische doelen 46512: moord op Abchazische veiligheidsfunctionarissen 465/2

GHANA

Amnestie: presidentieel pardon 27412
Begroting: voor 1995 gepresenteerd 27412
Binnenlandse veiligheid: nieuw geweid in het noorden 56513: vredesinitiatieven 56513
Buitenlandse betrekkingen:
— Nigeria: beginselovereenkomst voor levering aardgas door Nigeria 27913
— Togo: herstel diplomatieke betrekkingen 34011
Economie: protesten tegen BTW 56611; belasting opgeschort 56611; IMF-lening 84912: salarisverhoging ambtenaren 84913

Kernenergie: kernreactor in gebruik 56513
Politieke partijen:
— NCP: voorzitter treedt af 85011
Regering: minister van financiën en economische planning Botchwey neemt ontslag 84912; wijzigingen 849/3
Sociaal-economisch beleid: ontwikkelingsplan 1996-2000 27411

GIBRALTAR

Justitie: procureur-generaal treedt af 30712: campagne tegen smokkelen 683/2
Souvereiniteit: Brits-Spaanse besprekingen 307/3; Gibraltar verlangt inspraak 307/3; confrontatie met Groot-Brittannië 68311

GRENADA

Begroting: presentatie voor 1995 32512
Regering: nieuwe premier 32512; kabinetswijziging 32512; samenstelling kabinet 61911
Verkiezingen: algemene verkiezingen 61911

GRIEKENLAND

Bankwezen: gouverneur centrale bank treedt af 23813
Binnenlandse veiligheid: anti-terreureenheden versterkt 24011
Buitenlandse betrekkingen:
Albanië: besprekingen in sfeer van wantrouwen 911; Griekse reactie op ,,golf" van arrestaties van etnische Grieken 911; nieuwe Griekse grensmaatregelen 912; Grieks vliegtuig werpt pamfletten uit boven Albanië 912; deportaties van Albanezen uit Griekenland 912; Griekse journalisten Albanië uitgezet 1011: belangrijke grensovergang gesloten 10/1; Griekse reactie op vonnissen 1011; protesten tegen Griekse behandeling van Albanese diplomaten 1012; bezoek van minister van buitenlandse zaken Papoulias 73211; minister van buitenlandse zaken Serreqi op bezoek 73212
— Bulgarije: eensgezindheid over veiligheidskwesties 60311
— Cyprus: eerste gezamenlijke militaire oefening 1/UIL
Joego-Slavië: Grieks-Servische besprekingen 23913
— Turkije: conflict over territoriale wateren in Egeïsche zee 23912; Turkse schending van Griekse luchtruim 39712
— WEU: formeel lidinaatschap 68911
Economie: privatisering van OTE 23911
Justitie: oud-premier in staar van beschuldiging gesteld 23812; aanklachten tegen Mitsotakis ingetrokken 23813; ultranationalisten gearresteerd 73212
President: Stephanopoulos gekozen 39713
Regering: omstreden minister treedt af 23813; minister treedt af 23911; wijzigingen 397/3
Terrorisme: bomaanslag in Athene 23913
Verkiezingen: plaatselijke verkiezingen 23813

GROOT-BRITTANNIE

ALGEMEEN

Criminaliteit: toespraak premier over recht en orde 10013; politie-actie tegen berovingen 68613
Dierenbescherming: activiste voor dierenrechten omgekomen 54113
Justitie: betoging tegen wet op Strafrecht 10112; gerechtelijke uitspraken tegen regering 10312: regeling in BCCI-affaire 10313; aanhoudingen i.v.m. bomaanslag op Israëlische ambassade in Londen 29112; schaderegeling BCCI 540/1: rechtszaak tegen gebroeders Maxwell begonnen 540/3; arrestatie van Leeson 54013; vrijspraak in zaak Gardner 68612; priester veroordeeld wegens seksueel misbruik 68911
Kroonkolonie:
— Gibraltar: ultimatum over aanpassing wetgeving 68311
— Hongkong: bezoek van Douglas Hurd 6611
Milieu: voorstel oprichting Milieubureau 10113; rapport verontreinigingscommissie 10211
Monarchie: biografie prins van Wales 10113
Oorlogsmisdadenwet: eerste aanklacht 68613
Schandalen: controverse rond Mark Thatclier 10111: lekken uit rapport-Scott 68612

BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Afghanistan: Britse gijzelaar vrijgelaten 29512
Argentinië: onenigheid over toezicht op visserijzones rond Falkland/Malvinas-eilanden 2912; overleg over bilaterale handelsbetrekkingen 2913; stafchef van de luchtmacht op bezoek 83412: conflict over oliewinning op Falkland/Malvinas-eilanden 83812; verdrag 83813
Bahrein: opvang sjeik Salman veroordeeld 20911
Bosnië-Herzegovina: aankondiging van belangrijke militaire versterkingen 59813
Chili: Brits onderzoek naar betrokkenheid Pinochet bij martelingen 19113
China: verklaring Dalai Lama over Tibet 6213; bezoek van Britse minister van handel geweigerd 64/1: mensenrechteninstantie Hongkong door Britse regering afgewezen 6512; akkoord over legerplaatsen Hongkong 6512; principe-akkoord over vliegveld Hongkong 6513; overleg over Hongkong tussen ministers van buitenlandse zaken in New York 6611; besprekingen over coördinatie infrastructuurprojecten Hongkong 67/1; bezoek van Britse handelsdelegatie 64013; ontmoeting ministers van buitenlandse zaken over Hongkong 64112; vergadering Joint Liaison Group 64211: akkoord over vliegveld Hongkong 64213
Cyprus: Britse soldaten bekennen moord 17111
Duitsland: IRA-leden veroordeeld in Duitsland 68911
EU: conferentie over financiële steun voor Noord-Ierland 54412
Filippijnen: president Ramos op bezoek 43912
Gambia: economische en militaire hulp verminderd 12811
Ierland: bezoek van Adams en Hume 10313; ontmoeting Adams en Ierse premier Reynolds in Dublin 10513: ontmoeting premiers Major en Bruton 10712; besprekingen tussen minister Mayhew en premier Bruton over Noord-Ierland 54113: gezamenlijk Raamdocument Noord-Ierland 542/2; bezoek van kroonprins Charles 54513
Irak: handelsmissie 49211
Iran: geen verbetering in betrekkingen 5413
Kaaiman Eilanden: schaderegeling BCCI aanvaard 54012
Kenia: opschorting bilaterale hulp 70312
Libië: Lockerbie-film getoond aan Britse parlementsleden 20513
Luxemburg: schaderegeling BCCI aanvaard 54012
Maleisië: verbod op contracten voor Britse bedrijven opgeheven 142/1; betrekkingen bekoeld 14211
Myanmar: bezoek van hoge Britse functionaris 14312; BBC-uitzendingen gestoord 72011
Nigeria: betrekkingen verslechterd 85311
PLO: bezoek van premier Major aan Arafat 57511
Roemenië: wegens kindersmokkel veroordeeld Brits paar vrijgelaten 25713
Russische Federatie: bezoek van koningin Elizabeth 10112; president Jeltsin op bezoek 182/2; Russische televisiecorrespondent uitgewezen 54113
Rwanda: bezoek'van aartsbisschop van Canterbury 70511
Spanje: besprekingen over Gibraltar 30713
Verenigde Staten: bezoek van Hume en Adams 10511; voormalige sekteleden uitgeleverd aan VS 117/3; bezoek vam premier Major 54113; onenigheid Major-Clinton over bezoek Adams aan VS 54312
Zuid-Afrika: onderzoek naar bomaanslag uit 1982 in Londen 34512; bezoek van koningin Elizabeth II 34613

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN

Arbeid: seinwachters beëindigen staking 10013
Bankwezen: vice-president Bank of England treedt af 53913; ondergang Barings Bank 54013; overname door ING 54013; verslag Bank van Engeland over ineenstorting van Barings Bank 68513
Begroting: voor 1995-96 gepresenteerd 10213
Economisch beleid: rentestijging 10012; besluit om PTT niet te privatiseren 10212; regering lijdt nederlaag over BTW 10311; rentetarieven 54011
Pensioenen: akkoord over pensioenfonds Maxwell 54012
Privatisering: overheidsaandeel in elektriciteitibedrijven verkocht 54111: voorstel tot privatisering kernenergie 54111
Sociale Verzekeringen: uitspraak Europees Hof met betrekking tot arbeidsongesciiktheidsuitkeringen 68611
Verzekeringswezen: schadevergoeding gedupeerden Lloyd's 101/3

POLITIEK BINNENLAND

Binnenlandse veiligheid: rellen in Bradiord, Luton en Leeds 68612
Noord-Ierland: reacties op staakt-het-vuren IRA 10313; ontmoeting Adams en Reynolds 10313; reacties UVF en UFF 10412; omroepverbod Sinn Fein opgeheven 10413; Hume en Adams bezoeken VS 10511; loyalistische paramilitairen kondigen staakt-het-vuren af 10512: ontmoeting Adams en Reynolds 10513; premier Major bezoekt Belfast 10513; veiligheidsmaatregelen versoepeld 10513; eerste bijeenkomst in Dublin van Forum voor Vrede en Verzoening 10611; postbeambte doodgeschoten 10612; uitspraak Major over besprekingen met loyalistische paramilitairen 106/3; Adams bezoekt vasteland Groot-Brittannië 10613: veroordeling wegens geplande bomaanslagen op Britse vasteland 10711; overleg Sinn Fein en Britse regering 10711: Ierse regering laat IRA-gevangenen vrij 107/2; buitenlandse hulp 10712; besprekingen tussen Mayhew en Bruton 54113; einde aan dagpatrouilles in Belfast 54211; IRA-terroristen veroordeeld 54211; Ierse regering laat IRA-gevangenen vrij 54212; intrekking van inreisverboden 542/2: gezamenlijk Raamdocument gepresenteerd duur Engelse en Ierse premier 54212: belangrijkste bepalingen 54311; conferentie Sinn Fein 54311; vrijspraak in proces tegen resterende ,,Ballymurphy Seven" 543/2: bezoek van Adams aan VS 54312; bezoek van koningin Elisabeth II 54313; terugtrekking Britse militairen 54313; Britse minister ontmoet vertegenwoordigers loyalistische paraniilitairen 54411; INLA zweert geweld af 54411; bezoek vaii Major aan VS 54411; EU-conferentie over financiële steun 54412; besprekingen met Sinn Fein op ministerieel niveau 544/2; ontmoeting Ancram-McGuinness 54413; ontmoeting Mayhew-Adams 545/1; bezoek van premier Major 545/3; vredesproces in impasse 68613; verlenging van noodvoorzieningen 687/1; rellen na vrijlating Clegg 68711: pogingen om de impasse te doorbreken 68712; terugtrekking leger 68811; protestantse marsen leiden tot ernstige ongeregeldheden 68812; aftreden OUP-leider 68813; tussentijdse verkiezing in North Down 68911
Overheid: onderzoek naar normbesef bekleders openbaar ambt 10111; rapport van commissie-Nolan 53912
Parlement:
— House of Commons: wet (financiering) Europese Gemeenschap aanvaard 10213: stemming over visserijbeleid EU 538/2; stemming over Europees beleid 53813; schorsing voor leden 53912; Conservative Party-,.rebellen" weer toegelaten tot fractie 53912
Politieke pastijen:
— Conservative Part);: nederlaag bij tussentijdse verkiezingen 10313; verdeeldheid over regeringsbeleid inzake EU 53812; ,,rebellen" weer toegelaten tot fractie in House of Commons 53912: nederlagen bij lokale en tussentijdse verkiezingen 54112; strijd om leiderschap 683'2: overwinning voor Major 68412
— Labour Party: discussie over ,,Clause Four" 10111; ,,Clause Four" in beginselprogramma vervangen 54011; interne kritiek op leider 68511
— OUP: aftreden Molyneaux 68813
Regering: kritiek op minister Howard vanwege problemen in gevangenisten 53811: meningsverschillen in kabinet over Europees beleid 53813; leden treden af 53911; aftreden van minister Hurd 68411; kabinetswijziging 68413; samenstelling van het kabinet op 7 juli 1995 68413
Schotland: TV-interview met Major verboden 54111: lokale verkiezingen 54111
Verkiezingen: tussentijdse verkiezing 68511

GUATEMALA

Binnenlandse veiligheid: doden bij protest 32611
Buitenlandse betrekkingen:
— Belize: spanningen aan grens 76111
— Mexico: president Zedillo op bezoek 76012
— Verenigde Staten: beschuldigingen militaire banden met CIA 75911; CIA-hulp gestaakt 75912; Amerikaanse rechtbank wijst schadevergoeding toe 76011
Economie: noodhulp van Wereldbank 76012
Justitie: nieuw Hooggerechtshof gekozen 32513; getuigenis in zaak Bamaca 75913; onderzoeker in Bamaca-zaak afgetreden 75913
Mensenrechten: berichten over schendingen 32513: aankomst MINUGUA-leden 32611; GAM-rapport 32611; protest door Amerikaanse advocate 75913
Militaire zaken: ontploffing wapendepot 76011; demobilisatie van comisionados 76111
Opperste Kiestribunaal: wijst presidentskandidatuur af 760/2
Parlement: nieuwe voorzitter 326/2
Regering: ontslag ministers van energie en binnenlandse zaken 32612; wijziging 76011; minister van buitenlandse zaken ontslagen 76013
Terrorisme: bomaanslagen 76012
Verenigde Naties: aankomst MINUGUA-leden 32611
Vredesbesprekingen: tijdschema 32612; terugtrekkiiig Quezada 32613; nieuw tijdschema 32613; vredesvoorstellen 32711; vredesoverleg 76111
Vredesproces: URNG roept op te gaan stemmen 76011

GUINEE

Begroting: voor 1995 hekendgemaakt 27413
Buitenlandse betrekkingen:
— Sierra Leone: militaire steun voor regering Sierra Leone 48713
Economie: lidmaatschap GATT 150/3; IMF-lening 27412; herschikking buitenlaiidse schuld 27413
Militaire zaken: president Conte opnieuw generaal 274/3
Preiident: opnieuw rang van generaal aanvaard 27413
Verkiezingen: voor het parlement 566/1

GUINEE-BISSAU

Buitenlandse betrekkingen:
— Senegal dorp gehombardeerd door Senegalees vliegtuig 28011; afkondiging staken onderlinge vijandelijkheden 57113
Economie: IMF-!eningen 20512
Regering: benoeming premier 20511

GUYANA

Begroting voor 1995 gepresenteerd 557/1
Kernwapens toetreding tot Verdrag van Tlatelolco 370/1
Milieu: cyanideramp 83911
Regering: wijziging 55712
Verkiezingen: lokale verkiezingen 55711

HAÏTI

Buitenlandse betrekkingen:
— Verenigde Staten: president Clinton op bezoek 32812: uitleveringsverzoek FRAPH-leider 32911
Economie: gesprekken IMF en Wereldbank over hervormingen 3211; noodhulp Wereldbank 32912; IMF-overbruggingskrediet 32912
Justitie: arrestaties i.v.m. moord op oppositieleidster 690/1
Kerk en staat: president Aristide legt priesterschap neer 3212
Militaire zaken: benoemingen 3013; Poisson bevelhebber strijdkrachten 3211; ontslagen en benoemingen onder militairen 32711: onrust in leger over soldij 327/1; besluit om alle hoge officieren met pensioen te sturen 32713
Politieke partijen:
— FRAPH: leider gesignaleerd in VS 32911
President: Aristide keert terug 2913
Rampen: slachtoffers tropische storm 3213
Regering: nieuwe premier 3013; nieuw kabinet 3113; samenstelling 3113; kabinetswijzigingen 32712: 691!?
Terrorisme: moord op oppositieleidster 32813
Verenigde Naties: eerste Amerikaanse soldaat omgekomen 32711: datum voor stationering UNMIH 32712; stationering UNMIH 32812
Verkiezingen: voorlopige kiesraad gevormd 32711; data bekendgemaakt 32811; data gewijzigd 68913; parlementaire en lokale verkiezingen 69011; electorale verwarring 69013: vervolg uitgesteld 69111; herhaling eerste kiesronde 69112
Vluchtelirigen: terugkeer 3112
Vredesproces: vertrek juntaleiders 3011: Amerikaanse actie tegen FRAPH 3111; gewelddadige incidenten 31/1: veiligheidsmaatregelen 3212

HONDURAS

Economie: structureel aanpassingsprogramma aanvaard 3313; IMF-lening 34/1
Indianen: sociale onrust 3312
Justitie: nieuwe burgerpolitiemacht geïnstalleerd 76111
Militaire zaken: militaire dienst wordt vrijwillig 33/1; dienstplicht tijdelijk opnieuw ingevoerd 3312; dienstplicht afgeschaft 76112
Opposition: toenemend verzet tegen economisch beleid regering 3311; toenemende politieke spanningen 3313
Parlement: reductie aantal Congresafgevaardigden 3313
Politieke partijen: nieuw politiek forum CONACON opgericht 76112
Regering: kabinetswijzigingen 76112
Terrorisme: moordkomplot 3213: milieu-activiste doodgeschoten 76112
Verenigde Naties: niet-permanent lid Veiligheidsraad 15511

HONGARIJE

Algemeen: wereldtentoonstelling geannuleerd 24013
Antisemitisme: verontschuldigingen voor Hongaarse rol in holocaust 24012
Begroting: aanvullende begroting voor 1994 goedgekeurd 24112
Binnenlandse veiligheid: minister bekritiseert illegale activiteiten van veiligheidsdienst 60411
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: Westerse lof over bezuinigingen 60313
— EU: aangaan ,,gestructureerde dialoog" 17312
— Mongolie: president Ochirbat op bezoek 79212
— Raad van Europa: toetreding tot Conventie over Nationale Minderheden 24311
— Roemenië: premier Horn zoek: ,,verzoening" 24011; minister van buitenlandse zaken op bezoek 257/t
— Slowakije: premier Horn zoekt ,,verzoening" 24011: vriendschaps- en samenwerkingsverdrag 31313; ratificatie verdrag 604/2
— Taiwan: preniier Lien op bezoek 650/1
— WEU: geassocieerde partner 2513
Ecuiiornie: maatregelen ter vermindering staatsschuld 24013; privatiseringsfunctionaris ontslagen 241/1: crisis 24211: groeicijfers 24212: hezuinigingsrnaairegelen 60312
Geschiedenis: herdenking van opstand 1956 24212
Justitie: militieleden veroordeeld voor moord in 1955 242/3; gerechtelijke uitspraak over compensatie aan joden 24311
Media: benoeming nieuwe mediachefs 24011: journalisten opnieuw in dienst genomen 24012; uitspraak Hof over vrije media 24012
Minderheden: verkiezingen bij Roma-zigeuners 603/3
Oppositie: protestdemonstraties 60313
Parlement: nieuwe preniier aanvaard 24011; protest oppositiepartijen tegen mediabenoemingen 24012; privatiseringswet 60411; oppositie loopt weg na uitspraak premier 60412
Politieke partijen:
FIDESz: leider herkozen 24013; verandert van naam 60411
— Fidesz-MPP: nieuwe naam FIDESz 60411
— KDNP: nieuwe leider 24212
— MDF: partijcongres 24013
President: herverkiezing 60412
Regering: minister van financiën treedt af 241'2: nieuwe economische ploeg 24113: ministers treden af 60313; wijzigingen 60313; minister ontslagen na kritiek op privatisering 60411
Schandalen: onderzoek naar ,,corrupte" privatisering 241/1; zuivering bij privatiseringsorgaan 241/1

HONGKONG

Begroting: voor 1995-96 ingediend 35513
China: bevestigt einde Legco 6511; richtlijn over afschaffing politieke hervormingen in 1997 6512; beschuldigingen van corruptie 6612: akkoord over vliegveld 6613; formele bevestiging ontbinding Legco 35511; nieuw conflict over inzage in dossiers overheidsiunctionarissen Hongkong 35511; mededeling over rol bij lokale verkiezingen 35512; Lu op bezoek 641/3
Gouverneur: derde beleidstoespraak Patten 6612
Justitie: controversiële overeenkomst over hof van laatste beroep 64211
Overheid: ontslag functionarissen 64112
Politieke partijen:
— Voice of Private Property Owners: opgericht 35611
Politieke toekomst: mensenrechteninstantie afgewezen door Britse regering 6512; akkoord over legerplaatsen 6512; principe-akkoord over vliegveld 6513; Britse minister van buitenlandse zaken op bezoek 6611; vergadering JLG 6611; ontmoeting Britse en Chinese ministers van buitenlandse zaken in New York 6611; Chinees-Britse besprekingen over coordinatie infrastructuurprojecten 6711; Chinees-Britse Coördinatiecommissie voor grensoverschrijdende infrastructuur 35511: eerste vergadering commissie voor grensoverschrijdende projecten 35512; Chinees-Brits overleg over hof van laatste beroep 35512; ontmoeting ministers van buitenlandse zaken Hurd en Qian Qichen 64112: vergadering Joint Liaison Group 64211; akkoord over vliegveld 64213
Regering: nieuwe minister van financiën 35513; andere benoemingen 35513; reorganisatie 64112
Verkiezingen: voor districtsraden 6513; mededelingen over Chinese rol bij lokale verkiezingen 35512: voor gemeenteraad en regionale raad 35513
Wetgevende Raad (Legco): China bevestigt einde 6511; motie van wantrouwen tegen gouverneur Patten 64211

IERLAND

Abortus: voorlichtingswet door Dail aangenomen 54512: uitspraak Opperste Gerechtshof over voorlichtingswet 54513
Buitenlandse betrekkingen:
— Groot-Brittannië: Mams en Hume op bezoek 10313: oiitmoeting Adams en Ierse premier Reynolds in Dublin 10513; ontmoeting premiers Bruton en Major 10712; Noord-Ierland-besprekingen tussen premier Bruton en minister Mayhew 54113; gezamenlijk Raamdocument Noord-Ierland 54212; Britse kroonprins op bezoek 54513
— Russische Federatie: president Jeltsin inist afspraak ierse premier 18212
Euthanasie: uitspraak Hooggerechtshof over levensbeëindiging 54513
Forum voor Vrede en Verzoening: eerste bijeenkomst in Dublin 106/1
IRA: gevangenen vrijgelaten 10712
Noodtoestand: voorstel om net op noodbevoegdheden in te trekken 10713
Parlement:
Dail: wet op noodbevoegdheden ingetrokken 545/2; abortusvoorlichtingswet aangenomen 54512
— Seanad: wet op noodbevoegdheden ingetrokken 545/2
Politieke partijen:
— Fianna Fail: Ahern gekozen tot leider 10813; coalitie-onderhandeling met Labour Party mislukt 10912
— Labour Party: coalitie-onderhandeling met Fianna Fail mislukt 10912
Referendum: referenda beloofd over Noord-Ierland en echtacheiding 10912
Regering: premier Reynolds treedt af 10811; nieuwe coalitie o.l.v. Fine Gael 109/1; samenstelling kabinet Brnton 10913; minister van defensie treedt af 54513
Vredesproces Noord-Ierland: IRA-gevangenen vrijgelaten 54212; conferentie Sinn Fein in Mansion House te Dublin 54311

INDIA

Arbeid: staking telecommunicatiepersoneel 78711
Begroting: voor 1995-96 gepresenteerd 50111; aangenomen 50312
Binnenlandse veiligheid: spionageschandaal 21912
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: internationale reacties op ontvoering buitenlanders in Kashmir 78813; pogingen om gijzelaars vrij te krijgen 78911
— Bangladesh: waterbesprekingen 786/1
— China: aankoop Chinees uranium 22012; overeenkomst over troepenvermindering 790/1
Iran: bezoek van president Rafsanjani aan India uitgesteld 5613; president Rafsanjani op bezoek 50213
— Nepal: vice-premier op bezoek 44213; premier Adhikari op bezoek 44311
— Pakistan: sluiting Indiaas consulaat in Karachi 14613; betrekkingen verslechteren 44312
— Russische Federatie: defensieakkoord 22011
— Verenigde Staten: gesprekken over defensie- en veiligheidskwesties 22011; defensieakkoord 22011
Deelstaten:
— Algemeen: akkoord over noordelijke economische zone tussen zes deelstaten 50211; tussentijdse verkiezingen in 13 deelstaten 50312; gouveneurswijzigingen 787/1
— Andhra Pradesh: gewelddadige campagne ter verstoring verkiezingen 21613; doden bij wervelstormen 21713; verkiezingsuitslag in zetels 21813; nieuwe regering 21911; nieuwe premier 78912
— Arunachal Pradesh: uitslagen deelstaatverkiezingen 50011; nieuwe regering 50012
— Assam: twee bomexplosies bij Diphu 49913
— Bihar: uitslagen verkiezingen 50011; onder presidentieel bestuur geplaatst 50012; premier beëdigd 50211; uitslag deelstaatverkiezingen 50212
Delhi: Punjabi goedgekeurd als tweede taal 21613; watercrisis 78711
— Goa: verkiezingsuitslag in zetels 21813; nieuwe regering 21911
Gujarat: parlementsverkiezingen 49912: uitslagen 50011; nieuwe regering 50012
— Himachal Pradesh: gouverneur afgetreden 78913
— Jammu en Kashmir: ontvoering vier westerlingen 216/3; rapport Amnesty International 21811; rapport Internationaal Juristencomité 50013: gevechten tussen veiligheidstroepen en militante moslims 50212: nieuwe spanningen in Kashmir 50313: ontvoering buitenlanders in Kashmir 78811; moord op westerse gijzelaar 78811: veroordeling van ontvoering door andere groeperingen 78911; nieuw geweld 789/2
— Karnataka: protestbetogingen Kannadataligen 21613; verkiezingsuitslag in zetels 21813; nieuwe regering 21911
— Kerala: doden bij atudentenprotesteii 21613; nieuwe premier 50013

— Maharashtra: betogingen voor banenreserveringen 21711; parlementsverkiezingen 49912; uitslagen 50011; nieuwe regering 50012; naam hoofdstad veranderd 50212; controverse over energieproject 78713; annulering energieproject 78811; nieuwe naa Eombay 788/1
— Manipur: uitbarsting etnisch geweld 217/1; nieuwe regering 21911; 49913
— Orissa: uitslagen verkiezingen 50011; nieuwe regering 50012
Pondicherrv: benoeming vice-gouverneur 50213
— Punjab: premier vermoord 789/3; arrestatie' i v m moord 79011; nieuwe premier beedigd 790/1
— Sikkim: verkiezingsuitslag in zetels 21813; nieuwe regering 21911
— Tamil Nadu: doden bij wervelstormen 21713; premier van corruptie beschuldigd 50213; protest tegen privé-uitgaven premier 79011
— Uttar Pradesh: betoging voor aparte deelstaat Uttarkhand 21712; nieuwe regering 79011; doden bij spoorwegongeluk 79012
— West-Bengalen: sluiting vervuilende industriebedrijven 49913
Economie: rente op bankleningen versoepeld 21611; ruimere bevoegdheden voor SEBI 21812; nog meer extra bevoegdheden 21812; lening Wereldbank 49912; sluiting effectenbeurs Bombay 50112; handelscijfers 503/1; hulp van Club van Parijs 78712
Justitie: uitspraak Opperste Gerechtshof over Ayodhya 21612; uitspraak Opperste Gerechtshof over deelstaatverkiezingen 21912; verbod op verkoop menselijke organen 49912; verdachten van bomaanslagen vrijgelaten 50211: opheffing verbod extremistische hindoe-partij VHP 78711: leider Jongeren Congrespartij van moord beschuldigd 78713
Kieswet: structuur Kiescommissie veranderd 78712
Militaire zaken: nieuwe stafchef leger 21812
Munt: sterke waardedaling roepie 79012
Parlement:
— Rajya Sabha: anti-terrorismewet ingetrokken 50311
Politieke partijen:
— Congrespartij (I): vernederd in deelstaatverkiezingen 21812; berichten over crisis 21912; Arjun Singh geroyeerd 49911; geeft Rao mandaat tot reorganisatie 50112; dissidente factieleider Tiwari geroyeerd 50311
— CPI-M: leider herkozen 50113
— Jongeren Congrespartij (I): leider van moord beschuldigd 78713
VHP: verbod opgeheven
Regering: premier belast met leiding over kwestie Kashmir 21713; premier Rao's geloofwaardigheid aangetast 21911; campagne ter verdediging van beleid 219/3; kabinetswijzigingen 498/3; 786/3; officiële reacties op ontvoering buitenlanders in Kashmir 788/3; reorganisatie kabinet 790/2; samenstelling kabinet 79013
Religie: uitspraak Opperste Gerechtshof over Ayodhya 21612; opheffing verbod extremistische hindoe-partij VHP 78711
Schandalen: ministers ontslagen en afgetreden wegens corruptie 219/1; beschuldigingen tegen SEBI-functionarissen 50113
Verkiezingen: uitslagen tussentijdse deelstaatverkiezingen 78613
Volksgezondheid: malaria-epidemie 21612

INDONESIË

Begroting: presentatie voor 1995 22312
Binnenlandse veiligheid: onrust op Flores 50513
Buitenlandse betrekkingen:
— Australië: Australische beschuldiging van schendingen mensenrechten op Irian Jaya 50512; aankomst Oosttimorese bootvluchtelingen 50611; nominatie ambassadeurspost voor Australië ingetrokken 86913; vlagverbrandingsincident 87011
— China: president Jiang Zemin op bezoek 6412
— Iran: president Rafsanjani op bezoek 5613
— Myanmar: SLORC-voorzitter op bezoek 71913
— Nederland: koningin Beatrix op staatsbezoek 87211 e.v.
— Portugal: vijfde gespreksronde over Oost-Timor 221/3; zesde gespreksronde over Oost-Timor 86913
— Verenigde Staten: president Clinton op staatsbezoek 22113; gasakkoord met Exxon 22312; Amerikaanse mensenrechtendelegatie op bezoek 50512
Censuur: publikatieverbod opgeheven 50513
Economie: verlaging tarieven 50611
Justitie: rechtbank verwerpt aanklacht milieuorganisaties tegen president Soeharto 22311; Bapindo-directeuren veroordeeld 22312; deelnemers aan anti-regeringsdemonstratie in Duitsland strafrechtelijk vervolgd 50511; politieke gevangenen vrijgelaten, onder wie Soebandrio 87013; clementieverzoek politieke gevangene afgewezen 87111; aanduiding „ex-politieke gevangene" verdwijnt 87111; journalisten veroordeeld 87213
Mensenrechten: driedaagse studieconferentie 22111; operatie schoonmaak 222/1; leger onderzoekt schendingen in Irian Jaya 87311
Milieu: maatregelen inzake houtkap 22212
Militaire zaken: nieuwe legerconunandant 50411; plan om aantal parlementszetels militairen te verminderen 50412; soldaten veroordeeld i.v.m. Liquica-incident 869 2; leger onderzoekt mensenrechtenschendingen in Irian Jaya 873/1; strijdkrachten waarschuwen voor „herleving van het communisme" 87312 e.v.
Onafhankelijkheidsverklaring: viering 50ste verjaardag 87111 e.v.
Oost-Timor: gesprekken tussen Alatas en Horta 22013; verzet biedt wapenstilstand aan 22111; onrust tijdens APEC-conferentie 22111: veiligheidsincidenten 22113; verslag Nationale Commissie voor de Mensenrechten 50412: bootvluchtelingen in Australië 50611: soldaten veroordeeld i.v.m. Liquica-incident 86912: onrust 87011: aanhoudende onrust 87012
Oppositie politie-onderzoek Bintang 50512, herdenkingsdienst Soekarno 87013
Parlement:
— Huis van Afgevaardigden: plannen om aantal zetels van militairen te verminderen 50412; Golkar-dissident eruit gezet 50511
Politieke partijen:
— Golkar: dissident uit parlement gezet 50511
— PDI: onderzoek naar vermeende betrokkenheid bij couppoging uit 1965 22312
Rampen: zware bosbranden 22212; aardbeving op Sumatra 87411
Regering: verklaring van minister van defensie over uitbuiting van de armen 50411; minister van voorlichting beschuldigd van godslastering 87311
Vakbeweging: vakbondsleider veroordeeld 22211; vrijgelaten 50513; moord op vakbondsactivist 50513
Verenigde Naties: niet-permanent lid Veiligheidsraad 15511; dialoog van Oosttimorese activisten 86912

INTERNATIONALE ZAKEN

ALGEMEEN

Milieu: CITES-vergadering in Florida 23011
Nobelprijs voor de Vrede 1994: toegekend aan Yasser Arafat, Yitzhak Rabin en Shimon Peres 8411

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN

Munt: waardevermindering van de dollar 51513
Wereldeconomie: G-7 vergadering over uitbreiding IMF-reserves 8612; G-24 vergadering over uitbreiding IMF-reserves 8613; vergadering G-10 8711; bijeenkomst ministers van financiën G-7 in Toronto 37112; onenigheid over hulp aan Mexico 37113: G-77 tegen opheffing UNCTAD 44913: internationale monetaire toestand 515/3; vergadering G-7 ministers van financiën te Washington 51613; vergadering G-10 op 25 april te Washington 51712; vergadering G-24 op 25 april te Washington 51712; economische top G-7 in Nova Scotia 65313; hervorming internationale instellingen 65313; noodfonds IMF 65411; plan voor conferentie over werkloosheid 65413; politieke verklaring 65413

ONTWAPENING EN WAPENBEHEERSING

CFE: Bjelaroes schort wapenvernietiging krachtens verdrag op 37013; Belgisch verbod op landmijnen 37013; Groot-Brittannië biedt technische hulp aan bij uitvoering door Bjelaroes 45413; Rusland dreigt met opzegging verdrag 47512; landmijnenconferentie van ICRC en OAE 65211
Chemische wapens: VN-conventie nog niet van kracht 37011; rapport over opslag in VS 37011
Kernwapens: ratificatie NPT door Oekraïne 18211; NPT-verdrag formeel ondertekend door Oekraïne 23012; uranium overgebracht van Kazachstan naar VS 36913: toetreding Argentinië tot NPT 37011: toetreding Guyana e n Cuba tot Verdrag van Tlatelolco 37011; Amerikaans verbod op kernproeven verlengd 37012; internationaal overleg over verlenging NPT 37012; VS beperken plutoniumvoorraad 37013; conferentie over verlenging NPT leidt tot akkoord 65113; NPT voor onbepaalde tijd verlengd 65113; einde aan Britse plutoniumproduktie voor militaire doeleinden 65211; Chinese kernproef 65212; Frankrijk hervat kernproeven 65213; eerste internationale reacties 65311: verzet tegen Franse kernproeven in Ocenanië 65312; Amerikaanse evaluatie van verbod op kernproeven 65312; zirkonium in beslag genomen 65313; Kazachstan kernwapenvrij 79111
Nucleair materiaal: Duitse politie neemt plutonium in beslag 8411; uraniumsmokkel 8411; beschuldigingen over de herkomst 8412: Russische reactie 8413: bevestiging van Russische herkomst 84/3: Russisch Duitse samenwerking op gebied van inlichtingen 8413; opnieuw radioactief materiaal in beslag genomen 8511; conferentie over nucleaire smokkel 8511
Strategisch evenwicht: Russisch voorstel tot wapenbeperking 85/1; Amerikaanse reactie 85/2: START-I in werking 730'2: weg vrij voor ratificatie en vankrachtwording START-II 23013

ORGANISATIES:

ALGEMENE OVEREENKOMST VOOR TARIEVEN EN HANDEL (GATT)

Geschillencommissie: uitspraak inzake geschil staalsubsidies tussen EU en VS 15013
Leden: Slovenië en Guinee toegetreden 15013
Uruguay-ronde: uitspraak EHJ over competenties EU-lidstaten m.b.t. Slotakte 174/2; Slotakte geratificeerd door Amerikaans Congres 26911
WTO: overeenstemming over Genève als vestigingsplaats 15013; implementatieconferentie 150/3

AMNESTY INTERNATIONAL (AI)

Afghanistan: schendingen mensenrechten door mujaheddin-groepen 29313
Algerije: rapport over politiek geweld 20013
Bahrein: rapport over schendingen mensenrechten 77813
Duitsland: rapport over politiegeweld 67512
Frankrijk: rapport over optreden politie 10011
Jaarverslag: over 1994 882/1
Joego-Slavië: rapport over Kosovo 2211
Peru: rapport over marteling gedetineerden 11611; jaarverslag 84013
PNA: rapport over eerste jaar gedeeltelijk Palestijns zelfbestuur 57912
Syrië: oproep einde te maken aan systematische schendingen mensenrechten 35013
Turkije: kritiek op situatie mensenrechten 31813
Vietnam: rapport over boeddhistische dissidenten 44612
Zwitserland: rapport over politie 19011

COCOM

Algemeen: besluit tot oprichting Nieuw Forum als opvolger 88211

CONFERENTIE VOOR VEILIGHEID EN SAMENWERKING IN EUROPA (CVSE)

Conferenties: tweejaarlijkse top in Boedapest 23012; meningsverschillen over uitbreiding NAVO 23013
Estland: verklaring Commissaris voor Nationale Minderheden over de mensenrechten 17211
Naamsverandering: in Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) 23013
Vredesmacht: voor Nagorno-Karabach 23013

GEMENEBEST

Bangladesh: bemiddelingspoging in conflict regering-oppositie mislukt 21512
Ministers van Financiën: akkoord over goudfonds Derde Wereld 44713

GROEP LANDEN IN AFRIKA, CARIBISCH GEBIED EN PACIFIC (ACP-GROEP)

EU: geen overeenstemming over hulp op grond van Conventie van Lome 39211

INTERNATIONAAL ATOOMENERGIE AGENTSCHAP (IAEA)

Inspecteurs: ruimere inspectiebevoegdheden 65413
Korea (Noord): onopgeloste kwesties 7413; inspecteurs toegelaten tot twee nucleaire installaties 7512; uitvoering nucleair akkoord 7712
Nucleair materiaal: conferentie te Wenen over nucleaire smokkel 8511

INTERNATIONAAL COMITÉ VAN HET KRUIS (ICRC)

Myanmar: terugtrekking uit Rangoon 719/3

INTERNATIONAAL GERECHTSHOF (ICJ)

Algemeen: eerste vrouwelijke rechter gekozen 88212
Bahrein: uitspraak over grensgeschil met Qatar 49012
Portugal: afwijzing kritiek op Indonesisch-Australisch olie-exploratieverdrag 86913
Qatar: uitspraak over grensgeschil met Bahrein 49012

INTERNATIONAAL MONETAIR FONDS (IMF)
Algerije: lening in EFF-kader 484/3
Argentinië: resterende tranches lening niet opgenomen 2912; financieringspakket voorgelegd 40112; lening in EFF-kader 555/2; versoepeling voorwaarden 83311
Armenië: eerste lening verstrekt in kader STF 16712
Azerbajdzjan: lening in kader STF 45411
Bolivia: reeks leningen in ESAF-kader 261/2
Brazilië: kritiek president Cardoso 47811
Burkina Faso lening in ESAF-kader 56511
Eritrea: toegetreden 8513
Estland: overbruggingskrediet 45712
Georgië: lening in STF-kader 177/3; overbruggingskrediet 73912
Ghana: lening in ESAF-kader 84912
Guinee: lening in ESAF-kader 37412
Guinee-Bissau: reeks leningen in kader ESAF 20512
Haïti: gesprek over economische hervormingen 3211; overbruggingskrediet 32912
Honduras: driejarige ESAF-overeenkomst 3411
Interimcomité: vergadering over versterking monetaire reserves 8613; vergadering te Washington op 26 april 51712
Israël: kritisch rapport over economische toestand 58013
Kameroen: stand-by krediet 77112
Kenia: lening in ESAF-kader vrijgegeven 12213
Kongo: bezoek van IMF-delegatie 42411
Kroatië: krediet in STF-kader 2311
Lesotho: stand-by krediet goedgekeurd 70313
Litouwen: lening in EFF-kader 17913
Malawi: stand-by krediet voor acht maanden 27513; lening 85211
Mauretanië: lening in ESAF-kader 33413
Mexico: intentieverklaring voor een overbruggingskrediet 19711; schatting over vlucht binnenlands kapitaal 694/1
Moldowa: overbruggingskrediet 46613
Monetaire reserves: vergadering G-7 over uitbreiding SDR's 8612; vergadering G-24 over „algemene SDR-toewijzing" 8613,
Mongolië: tweede jaarlijkse lening in ESAF-kader goedgekeurd 22511
Nederlandse Antillen: krijgen bijstandsprogramma 762/3
Noodfonds: versterking door G-7 65411
Oeganda: leningen in ESAF-kader goedgekeurd 5112
Oekraïne: lening in STF-kader 18111; overbruggingskrediet en lening in STF-kader 46712
Oezbekistan: lening in STF-kader 50911
Oritwikkelingscomité: vergadering 8711
Papoea Nieuw-Guinea: overbruggingskrediet 80212
Peru: kritiek van Peru 84111
Rapporten: World Economic Outlook 1994 (II) 8611; World Economic Outlook april 1995 51713
Roemenië: overbruggingskrediet en lening in STF-kader 25513
Russische Federatie: omvangrijk overbruggingskrediet 47411
Soedan: opschorting intrekking lidmaatschap 5213; positief rapport 62812
Suriname: stemt in met rapponage 84211 e.v.
Tsjaad: leningen 77511
Tsjechië: vervroegde aflossing lening 31412
Vietnam: leningen in kader STF en ESAF 8211
Wereldbank: conferentie 50ste verjaardag 8513; najaarsvergaderingen in Madrid 8612; voorjaarsvergaderingen in Washington 51612
Zimbabwe: leningen niet verlengd 85613

INTERNATIONALE ARBEIDSORGANISATIE (ILO)
Begroting: crisis 72313
Conferentie: 75ste jaarlijkse conferentie 44811
ICFTU: rapport over schending van werknemersrechten 72312
Rapporten: wereldwerkgelegenheidsrapport 1995 44811; wereldarbeidsrapport 1995 72312
Vergadering: jaarlijkse conferentie 72312

INTERNATIONALE MARITIEME ORGANISATIE (IMO)
Leden: Namibië en Zuid-Afrika toegetreden 65511
Rapporten: rapport inzake veiligheidsnormen voor veerboten 655/1

INTERNATIONALE WALVISVAARTCOMMISSIE (IWC)
Commerciële walvisvangst: verbod gehandhaafd 72411

NIEUW FORUM
Algemeen: opgericht als opvolger COCOM 88211

NOORDATLANTISCHE VERDRAGSORGANISATIE (NAVO)
Bjelaroes belangstelling voor lidmaatschap ontkend 454/3 -
Bosnië-Herzegovina: luchtaanvallen 30213: wijziging van de „dubbele-sleutelpositie" 80911 e.v.; dreiging luchtaanvallen neemt toe 80911 e.v.; luchtaanvallen tegen Bosnische Serviërs 81112 e.v.: reactie op luchtaanvallen 81211, nieuwe luchtaanvallen 81311 e.v.; en opschorting van luchtaanvallen 81313 e.v.
Defensie: vergadering ministers van defensie in Brussel 72511
Leden: Polen bepleit lidmaatschap 60813
Ministers: vergadering ministers van buitenlandse zaken 44812: vergadering ministers van buitenlandse zaken in Noordwijk 72412
NACC: vergadering 44813: bijeenkomst 72511
„Partnerschap voor Vrede" (PFP): vergadering ministers van defensie 44813; Oostenrijk treedt toe 44911; Armenië en Bjelaroes lid 44911; Malta treedt toe 724/1: Rusland keurt PFP goed 72412
Raad: plannen bestrijding islamitisch fundamentalisme goedgekeurd 44813
Secretaris-generaal: Claes gedwongen tot aftreden door omkoopschandaal in België 72912
Uitbreiding: Amerikaans-Duitse verklaring 44911

ORGANISATIE VAN DE ISLAMITISCHE CONFERENTIE (OIC)
Leden: Mozambique volledig lid 23113
Ministers: jaarvergadering ministers van buitenlandse zaken 23111
Topconferentie: zevende top in Casablanca 23113

ORGANISATIE VAN OLIE-EXPORTERENDE LANDEN (OPEC)
Ministers: biieenkomat olieministers 15111; vergadering olieministers in Wenen 65512
Prijs- en produktiebeleid: wereldproduktie van aardolie in 1994 65511; wereldrangiijst 1994 65512; bezorgdheid over de produktie buiten de OPEC 655/3
Secretaris-generaal: benoemd 15112
Soedan: leningen van Fonds voor Internationale Ontwikkeling 5213

ORGAMSATIE VOOR ECONOMISCHE SAMENWERKING (ECO)
Conferentie: derde top in Islamabad 44713

ORGANISATIE VOOR ECONOMISCHE SAMENWERKING EN ONTWIKKELING (OESO)
Conferentie: over corruptie 51713
Ministerraad: jaarvergadering 51811
Rapporten: onderzoek naar werkgelegenheid 51811; herziene groeivoorspellingen Economic Outlook 51811
Secretaris-generaal: waarnemer benoemd 15111; opvolger benoemd 15111

ORGANISATIE VOOR VEILIGHEID EN SAMENWERKING IN EUROPA (OVSE)
Conferentie: over stabiliteit in Europa 51812
Naamsverandering: voortzetting van CVSE per 5-6 december 1994 23013
Russische Federatie: bezoek van delegatie aan Tsjetsjeense hoofdstad Grozny 46912
Tadzjikistan: dringende aanbeveling verkiezingen uit te stellen 51112

PORTUGEESTALIGE GEMEENSCHAP
Bijeenkomst: communiqué voor oprichting ondertekend 37013

VERENIGDE NATIES
Afghanistan: VN-vredesplan aanvaard door pro-Rabbani-facties 29312: voomitgang en vertraging hij VN-bemiddeling 29313; vertraging bij vredesplan 29511: vredesplan vertraagd 58512; vredesbesprekingen hervat 86813
Algemeen: rapport over verandering van de organisatie 72612; feestelijkheden voor verjaardag ondertekening VN-Handvest 72612
Algemene Vergadering: 49ste zitting geopend 15412; waarnemersstatus Malta 15413; South Pacific Forum status van waarnemer 15413
Angola: besluit over verdere sancties tegen UNITA uitgesteld 4211: nieuw mandaat UNAVEM 4211; besluit over sancties tegen UNITA 4212; mandaat UNAVEM II verlengd 4311; 33111; akkoord over UNAVEM III 33211; waarschuwing over problemen bij vredesproces 33211; aankomst eerste leden UNAVEM III 624/1
Begroting: bezorgdheid over financiële situatie 15413; financiële crisis 72612
Belau: toegetreden 14912
Boeroendi: Veiligheidsraad stuurt missie voor peiling onrust 41812; bezoek van secretaris-generaal 70013
Bosnië-Herzegovina: Boutros Ghali adviseert terugtrekking VN-troepen 1212; Bosnische regering schort verzoek om opheffing wapenembargo op 1411: VN-troepen onder vuur 1411; dreiging VN met luchtaanvallen 1513; Bosnische Serviërs bedreigen UNPROFOR 1611; vervanging UNPROFOR-bevelhebber Rose aangekondigd 1711; nieuwe regels voor luchtaanvallen 1711; VS zeggen steun toe bij terugtrekking UNPROFOR 30313: obstructie UNPROFOR 30411; opvolging bevelhebber Rose 30513; verzoek om troepenversterkingen 30611; beschuldiging herbevoorrading Bosnische Serviërs en Bosnische regeringstroepen 307/1: Bosnische soldaten beschoten door vredestroepen 30711; rapport over mensenrechten 59411; nieuwe UNPROFOR-commandant 59511; Franse leden vredesmacht gedood 595/1; onenigheid over luchtaanvallen door VN 59711: officieel ultimatum 59713; gijzelaarscrisis 59812; gijzelaarscrisis beëindigd 59912; terugtrekking UNPROFOR uit Bosnisch-Servisch gebied 600/1; Snelle Reactiemacht opgericht 60013; VS zeggen beperkte inzet van grondtroepen tos 602/1; rapport Boutros Ghali over vredesstrategie 60211; conferentie van ministers van buitenlandse zaken 808/3; wijziging van de „dubbele-sleutelpositie" 80911 e.v.: Snelle Reactiemacht ingezet 80913; Karadzic en Mladic door Tribunaal voor Oorlogsmisdaden aangeklaagd 81213
Cambodja: ontmoeting secretaris-generaal Boutros Ghali met tweede premier Hun Sen 43711
Conventies: conventie inzake woestijnvorming ondertekend 15511
Criminaliteit: ministersconferentie over georganiseerde misdaad 15512
Cuba: bezoek van commissaris voor de mensenrechten 322/1
Cyprus: kritisch rapport over Turkse Cyprioten 17011; protest bij bufferzone 73811
El Salvador: rapport secretaris-generaal over vredesproces 32411; verlenging ONUSAL-mandaat 32511
Equatoriaal Guinee: „verontrustende" mensenrechtensituatie 77011
Falkland/Malvinas-eilanden: resolutie dekolonisatiecommissie 2912
Georgië: Veiligheidsraad over Abchazische souvereiniteitsverklaring 17812
Guatemala: aankomst MINUGUA-leden 32611
Haïti: eerste Amerikaanse soldaat omgekomen 32711; datum voor stationering UNMIH 32712; stationering UNMIH 32812
Indonesië: dialoog met Oosttimorese activisten 86912
Irak: reactie op Iraakse troepenconcentratie bij grens met Koeweit 21013; reactie Veiligheidsraad op erkenning Koeweit 21212; vermeende schendingen van sancties 21311; verslag van speciale rapporteur Van der Stoel 213/1; sancties verlengd 21312: bezoek van speciale commissie 491/3; rapport over mensenrechten 49213; resolutie UNCHR 49213; sancties verlengd 49311; verwerping aangepast sanctiepakket door Irak 49311; resolutie olieverkoop door Irak verworpen 49313; rapport over biologische wapens 49412; aanhoudende zorg over chemische wapens 49413; wapenbesprekingen 49413; UNSCOM-rapport over biologische wapens 77913; geeft programma voor biologische wapens toe 78011; eist opheffing sancties 78012; besprekingen over biologische wapens hervat 78012
Iran: rapport over mensenrechten 43213
Israël: resolutie over landonteigening 58112
Joego-Slavië: gedeeltelijke opheffing sancties 1513; selectieve sancties verlengd 59611; Servische leiders verdacht van oorlogsmisdaden 60412; schending sancties 60512
Kroatië: blokkade toegang tot Krajina 2211; UNPROFOR-mandaat verlengd 2212: UNPROFOR-mandaat beëindigd door Kroatië 30913; reacties 31011; akkoord over UNPROFOR-mandaat 60512; Russische VN-commandant ontslagen 60611; terugtrekking UNCRO-troepen 81913
Kroatië en Servië: bestandsovereenkomst 60712
Landmijnen: rapport en conferentie 72613
Libanon: UNIFIL-mandaat verlengd 34913
Liberia: ontvoering VN-waarnemers 4713; inkrimping troepenmacht UNOMIL 4811; nieuwe speciale afgezant 33411; verlenging UNOMIL-mandaat 33411; UNOMIL-mandaat verlengd 62611
Libië: sancties verlengd 20611: 48612; controverse over pelgrimsvlucht naar Saoedi-Arabië 48613; verzoek

om zetel in Veiligheidsraad afgewezen 85111
Mauretanië: UNHCR telt Mauretaanse vluchtelingen in Senegal 77213
Mozambique: verlenging UNOMOZ-mandaat 5112; repatriëring vluchtelingen voltooid 62613
Myanmar: bezoek van delegatie van Commissie voor de Mensenrechten 14312; bezoek van VN-gezant Alvaro de Soto 44112; bezoek van afgezant 72011
Reorganisatie: rapport over organisatorische hervorming 44912; voorstellen tot ontmanteling UNIDO en UNCTAD 449/3
Rwanda: Boutros Ghali gelast onderzoek naar vermeende bloedbaden 13013; tribunaal over genocide en oorlogsmisdaden uitgesteld 132/1; meningsverschil over tribunaal volkerenmoord 13311; ontwapeningsoperatie UNAMIR 13412; bezoek van magistraat Internationaal Strafrechttribunaal 13412: voorgestelde vredesmacht van de baan 42613; toewijzing Internationaal Strafrechttribunaal aan Arusha (Tanzania) 42712: tribuiiaal volkerenmoord 70511: UNAMIR-mandaat verlengd 70513: bezoek van secretaris-generaal 706/2: opschorting wapenembargo 70613
Sahara (West): rapport van secretaris-generaal Boutros Ghali 13413; uitstel referendum 42913; bezoek van missie Veiligheidsraad 70712; bezorgdheid over vertraging kiezersregistratie 70713
Sociale Ontwikkeling: wereldtopconferentie 451/1; deelnemers 451/2: slotverklaring 451/3
Somalia: speciale afgezant gearriveerd 5311; UNOSOM-leden vermoord 5311; UNOSOM uit Somaliland uitgewezen 5312; Indiase artsen gedood 5312; laatste Amerikaanse militairen teruggetrokken 5312; bezoek van ondersecretaris-generaal vredeshandhavende operaties 5312; mandaat UNOSOM II verlengd tot 31 oktober 53/3; tot 31 maart 1995 5313; voorbereiding terugtrekking UNOSOM 33813: veroordeling UNOSOM-militairen 33911; terugtrekking UNOSOM 33911
Tadzjikistan: waarnemersmissie ingesteld 22812; dringende aanbeveling verkiezingen uit te stellen 51112
Taiwan: lidmaatschap opnieuw afgewezen 8013; aanbod van donatie in ruil voor lidmaatschap 65011
Tanzania: UNHCR-medewerkers uitgewezen 77412
Trustschapsraad: taak beëindigd 15512
UNCED: conferentie in Berlijn over opwarming van de aarde 72512
UNCHR: stemming over mensenrechtensituatie in China 35413
UNCTAD: Trade and Developmeiit Report 1994 15113; nieuw INRA 45012; rapport inzake minst ontwikkelde landen 45013; toename van investeringen in ontwikkelingslanden 45111; LDC-vergadering 72613; nieuwe secretaris-generaal 88213; Trade and Developmeiit Report 1995 88213
UNDP: Rapport over de Ontwikkeling van de Mensheid 1995 88311
UNESCO: Zuid-Afrika opnieuw lid 15513
UNFPA: internationale conferentie over bevolking en ontwikkeling (ICPD) 15113; Programma van Actie ICPD 15211: tegenstand van het Vaticaan 15212; islamitische oppositie 15312: controverse over rechten van vrouwen 15312; rapport ,,The State of the World Population" voor 1994 15313; voor 1995 883/1
UNICEF: State of the World's Children 1995 15513: directeur Grant overleden 44913; Bellamy opvolger 45011; onderzoek naar fraude 72611
UNIDO: VS-contributie verlaagd 72711
Veiligheidsraad: resolutie 947 (1994) inzake Kroatië aanvaard 2212; resolutie 945 (1994) inzake Angola algemeen aanvaard 4212; resolutie 952 (1994) inzake Angola unaniem aanvaard 4311; resolutie 950 (1994) inzake Liberia unaniem aanvaard 4811; resolutie 957 (1994) inzake Mozambique aanvaard 5112; resolutie 953 (1994) inzake Somalia unaniem aanvaard 5313; debat over tribunaal voor misdaden tegen de mensheid in Rwanda uitgesteld 13211; resolutie 955 (1994) inzake Rwanda aanvaard 13311; bezorgdheid over voortgang MINURSO in Sahara (West) 13413; Spaans voorzitterschap 15411; aanvraag lidmaatschap door Japan 15411; niet-permanente leden benoemd 15511; resolutie 939 (1994) inzake Cyprus aanvaard 17012; resolutie 949 (1994) inzake Irak unaniem aanvaard 21013; resolutie 961 (1994) over El Salvador unaniem aanvaard 32511; resolutie 975 (1994) over Haïti aanvaard 32712; resolutie 966 (1994) inzake Angola unaniem aanvaard 33111; resolutie 976 (1995) inzake Angola met algemene stemmen aangenomen 33211; resolutie 972 (1995) inzake Liberia aanvaard 33411; resolutie 974 (1995) inzake Libanon unaniem aanvaard 34913: resolutie 977 (1995) inzake Rwauda met algemene stemmen aanvaard 427/2; resolutie 986 (1995) inzake Irak unaniem aanvaard 49313; resolutie 988 (1995) inzake Joego-Slavië aanvaard 59611; resolutie 985 (1995) inzake Liberia algemeen aanvaard 62611: resolutie 997 (1995) inzake Rwanda unaniem aanvaard 705/3
Verenigde Staten: Amerikaans Congres verlaagt bijdragen aan vredesoperaties 45011
Zaïre: repatriëringsovereenkomst met UNHCR 77613
Zeerechtconventie: in werking getreden 15512: nieuwe VN-instantie van start 45011: conferentie in New York over visvoorraden 723 i: akkoord over visstand 725/2
Zwitserland: oprichting VN-bataljon in referendum verworpen 19012

VREDES- EN SAMENWERKINGSZONE ZUIDELIJKE ATLANTISCHE OCEAAN (VSZAO)
Vergadering: derde bijeenkomst in Brasilia 37111

WERELDBANK
Bangladesh: financiële hulp donorlanden 49812
Guatemala: noodhulp 76012
Haïti: gesprekken over economische hervormingen 3211: concrete toezeggingen van noodhulp 32912
IMF: conferentie 50ste verjaardag 8513; najaarsvergaderingen in Madrid 8612; voorjaarsvergaderingen in Washington 51612
India: lening voor reorganisatie banken 49912
Ivoorkust: donorhulp beloofd 70113
Jaarverslag: over 1993-94 8611
Kameroen: lening toegezegd 4611
Kirgizstan: kredieten 79113
Nepal: annuleert lening 72112
Oekraine: economische lening goedgekeurd 18111
Oezbekistaii: leningen donorlanden toegezegd 50912
Oman: kritisch rapport over economisch beleid 13612
Ontwikkelingscomité: vergadering op 27 april 51713
PNA: akkoord over financiering begrotingstekort 28612; ontwikkelingshulp toegezegd 86313
President: benoeming nieuwe president 51611; oud-president Preston overleden 51611
Rapporten: World Development Report 1994 8513
Roemenië: lening 25611
Rwanda: initiatief tot ,,Zaden van Hoop"-programma 17411
Sri Lanka: financiële hulp toegezegd door consortium donorlanden 51111
Vietnam: toezeggingen voor hulp op donorconferentie 8311

WERELDHANDELSORGANISATIE (WTO)
Algemeen: overeenkomst inzake financiële diensten 883/3
Algemene Raad: eerste vergadering 51813
China: onderhandelingen over lidmaatschap 88312
Directeur-generaal: interimhoofd gekozen 518/3; overeenstemming over benoeming 519/2; achtergronden van de strijd 51912; Ruggiero in functie 51913
Handel: eerste klachten ingediend door Singapore en Venezuela 51911; Amerikaans-Chinees akkoord over opheffing beperkingen 51911
Implementatie: inwerkingtreding per 1-1-'95 als opvolger GATT formeel bekrachtigd 15013; ingeluid als opvolger GATT 51812; doelstellingen 51813
Japan: klacht regen VS ingediend 88312
Leden: 20 voormalige GATT-leden toegetreden 88313; 108 leden 88313

WERELDGEZONDSHEIDSORGANISATIE (WHO)
Aids: scherpe stijging aantal gevallen 8711; 10de internationale conferentie Yokohama 8712; toename aantal gevallen 72711
Directeur-generaal: beschuldigingen tegen Nakajima 72712: accountantscontrole 72712; resolutie tegen Nakajima ingetrokken 72713
Rapporten: eerste wereldgezondheidsouderzoek 72713
Wereldgezondheidsvergadering: 48ste bijeenkomst 72712
Zaïre: uitbarsting Ebola-virus bevestigd 49011

IRAK

Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: crisis over Iraakse troepenconcentratie bij grens Koeweit 21101; militaire reactie van het Westen 211/1; reactie van regionale machten 21113; reacties op erkenning Koeweit 21212: reacties regionale machten op erkenning Koeweit 21212; Arabische reacties op vlucht schoonzoons Saddam Hoessein 78211
— Frankrijk: Franse belangenvertegenwoordiging in Roemeense ambassade 21311
— Groot-Brittannië: Britse handelsmissie 49211
— Iran: Iraanse luchtaanvallen op bases van MKO en KDPI 5613; grensschermutselingen 49212: normaliseringsbesprekingen 49512; besprekingen 78311
— Iran, Syrië en Turkije: tripartiet overleg over Iraaks Koerdistan 78213
— Jordanie: bitrokken bij vlucht schoonzonen Saddam Hoessein 782/1; gezamenlijke olieraffinaderij 78311
— Koeweit: erkenning van Koeweit 21211
— Qatar: bezoek van minister van buitenlandse zaken 492/2
— Russische Federatie: Russische bemiddeling in crisis 211/3
— Syrië: lofzang op Syrische president 78411
— Tsjechië: controverse rond bezoek Iraakse minister van buitenlandse zaken 31412
— Turkije: bezoek van minister van buitenlandse zaken 49211: voorstel tot grenswijziging 61211
— Vaticaan: vóór beëindiging sancties 49312
Verenigde Staten: Amerikaans diplomatiek offensief 49211; Amerikanen naar gevangenis 49312; en vrijgelaten 779/3
Justitie: berichten over executies en arrestaties 779/2
Koerden: regering Koerdistan treedt af 21311; hevige strijd in Koerdistan 21313; bemiddelingsaanbod Hoessein 21313; bomaanslag in Koerdistan 49212; hernieuwde gevechten in Koerdistan 78213; vredesbesprekingen 78213; tripartiet overleg 78213
Militaire zaken: berichten over ontslagen onder luchtmachtofficieren 49213; nieuwe opperbevelhebber leger 49413; legeropstand 77813 e.v.
Munt: nieuw bankbiljet 21411
President: berichten over moordaanslag 49511; schoonzonen gevlucht 78013 e.v.; onenigheid binnen familie 78113; bevoegdheden oudste zoon beperkt 78212
RCC: keurt constitutionele amendementen goed 78212; nomineert Saddam Hoessein als presidentskandidaat 78212
Regering: berichten over ander toezicht op buitenlandse politiek 21213; minister van landbouw ontslagen 21311; couppoging 21411; berichten over couppoging 49213; benoeming van nieuwe ministers 49511; speculaties over Tariq Aziz 49511; officiële reactie op legeropstand 77912; wijzigingen 77913; nieuwe minister van defensie 78013; uitbreiding verantwoordelijkheden vice-premier 78013; minister van industrie gevlucht 78013 e.v.; achtergronden en reacties vlucht familie Saddam Hoessein 78013 e.v.; minister van industrie ontslagen 78112; nieuwe minister van industrie 78212
Terrorisme: bomontploffingen 21311
Verenigde Naties: resolutie 949 (1994) door Veiligheidsraad unaniem aanvaard 21013; reactie op erkenning Koeweit 21212; vermeende schendingen sancties 21311; verslag Irak-rapporteur Van der Sroel 21311; sancties verlengd 21312; speciale commissie op bemek 49113; rapport over mensenrechten 49213: resolutie UNCHR 49213; sancties verlengd 49311; verwerping aangepast sanctiepakket 49311; verwerping resolutie olieverkoop 49313: rapport over biologische wapens 49412; aanhoudende zorg over chemische wapens 49413; wapenbesprekingen 49413; UNSCOM-rapport over biologische wapens 77913; programma voor biologische wapens toegegeven 78011; besprekingen over biologische wapens hervat 78012; ultimatum opheffing sancties geëist 78012
Voedselsituatie: WFP over voedseltekort 49413; WFP waarschuwt opnieuw voor voedseltekort 78013

IRAN

Bankwezen: nieuwe gouverneur centrale bank 5611
Begroting: ontwerp voor 1995 ingediend 43113; goedgekeurd 43212
Binnenlandse veiligheid: berichten over oproerbestrijdingsmanoeuvres 70913
Buitenlandse betrekkingen:
— Afghanistan: vluchtelingenakkoord 58612: grens dicht 86812
— Algemeen: internationale reacties op Amerikaans handelsverbod 70813
Argentinië: beschuldigingen Iraanse betrokkenheid bij Libanese Hezbollah-groep 5413
— Armenië: energieakkoord 73411
— Azerbajdzjan: annuleert oliecontract 43313
Broenei: bezoek van president Rafsanjani 5613
— Chili: beschuldigingen Iraanse betrokkenheid bij Libanese Hezbollah-groep 5413
— China: protest over dood diplomaat in Beijing 5511; nucleair overleg 43313
— Duitsland: vrijlating Szimkus 5511; bericht over verbod voor MKO-leider 70913
— EU: eisen inzake garanties Rushdies veiligheid 43213

— Frankrijk: Bakhtiar-proces begonnen in Parijs 57/3; vonnis in moordzaak Bakhtiar 431/1; Franse ontkenning wapenleveranties 43412; vonnis in proces over moord op Baklitiar 709/2; olie-akkoord 71012
— Groot-Brittannië: geen verbetering in betrekkingen 54/3
— India: bezoek van president Rafsanjani uitgesteld 5613: bezoek van president Rafsanjani 502'3
— Indonesië: bezoek van preaident Rafsanjani 5613
Irak: luchtaanvallen op bases van MKO en KDPI 5613; grensschermutselingen 49212: normaliseringsbesprekingen 49512; besprekingen 783/1
— Irak, Syrië en Turkije: tripartiet overleg over Iraaks Koerdistan 782/3
— Israël: berichten over onderhandelingen inzake Ron Arad 292/1
Japan: geen toepassing handelssancties door Japan 70911
— Maleisië: bezoek van president Rafsanjani 5613
— Noorwegen: diplomatiek geschil over affaire Rushdie 43213: niveau betrekkingen verlaagd 70912
- Pakistan: president Leghari op bezoek 14513
Polen: wapencontract 709/1
— Russische Federatie: nucleair akkoord 43311; bekrachtiging nucleair samenwerkirigsakkoord 433/3; bouw vliegtuigfabriek 43412
— Turkije: gascontract 70812
- Venezuela: Iraanse ambassadeur en drie andere diplomaten uitgewezen 5413
— Verenigde Staten: verslechterde relatie 433/2; VS blokkeren oliecontract 43312: Amerikaanse sancties afgekondigd 43313: Amerikanen wegens spionage veroordeeld 43412; tenuitvoerlegging sancties door VS 70813; Iraans antwoord op sancties 708/3; voorlopig aanbod van toenadering 71011
— Zweden: bezoek van Iraanse onderminister van buitenlandse zaken afgezegd 43213
Censuur: krant verboden 43112
Cultuur: schotelantennes verboden 56/1: 43112
Doodstraf: verwerping ervan voor zwarthandelaren 70812
Economie: regering treedt op tegen profiteurs 5612; goedkeuring tweede vijfjarenplan 5713; prijsbeheersing 43211; protesten tegen prijsverhogingen 43212: inflatierecord 710/1; dalende olieverkoop erkend 71013
Islam: opper-ayatollah Araki overleden 5712: berichten over machtsstrijd leiderschap sjieten 43013
Justitie: voortzetting campagne tegen corruptie 43113: straffen voor profiteurs 43212: vonnissen in corruptieproces 71111
Kernwapens: controverse over Irans nucleair potentieel 43311
Koerden: leider KDPI vermoord 5513: luchtaanvallen op bases KDPI en MKO in Noord-Irak 5613
Militaire zaken: dood van luchtmachtconmandant 43112: militaire voorbereidingen in Straat van Hormoes 43411
Munt: harde-valutatransacties aan handen 5612: rial onder druk 43211: devaluatie rial 708/1; nieuwe valutabepalingen 70811; extra regelingen voor buitenlandse valuta's 71011
Oppositie: regeringscampagne tegen MKO 5412; acties tegen de regering 5511; dood en executie van verdachten van bomaanslag 5512; campagne tegen dissidenten 5711
Politieke partijen:
— INP: leider Forouhar ontvoerd 5513
KDPI: leider vermoord 55/3; nieuwe leider 708/2
President: benoeming vice-presidenten 710/3
Provincies:
Azerbajdzjan: botsingen in Tabriz 5512
— Teheran: Qazvin geïntegreerd 5513
Regering: vorming nieuw ministerie 5611: benoeming minister van industrieën 5613
Rushdie: diplomatieke spanning over affaire Rushdie 43213; kwestie Rushdie in impasse 70911; niveau betrekkingen met Noorwegen verlaagd 70912
Terrorisme: moord op christelijke geestclijken 5412: bomaanslag in Teheran 5513: bomexplosies in Teheran 56/3: MKO-rebellen doodgeschoteii 710/1
Verenigde Naties: rapport over mensenrechten 43213

ISRAËL

Bevolking: pleidooi voor scheiding joden en Arabieren 28513
Bezette gebieden: activist Islamitische Jihad vermoord 28213; zelfmoordaanilag Islamitische Jihad 28213: Al-Ibrahimi-moskee heropend 28411; aanslagen Hamas 28413; verder geweld 285/1; getallen over doden 28811; één jaar na bloedbad Hebron 28811; conflict over nederzettingen 29013: aanhoudende meningsverschillen 29013; Israëlische kolonisten en Palestijns schoolhoofd gedood 574/3; aanslagen met zelfmoordbommen in Gazastrook 57511: explosie bij ,,bommenfabriek" in Gazastrook 576/1; Hamasleden gedood door Israëlische eenheid 57612: optreden Israëlische militairen en politie 57911: campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid door joodse kolonisten 859/3; kritisch rapport van Vrede Nu 8631I
Binnenlandse veiligheid: Palestijnse voertuigen geweerd 57413; bekendmaking Sowjet-spionage 58113
Buitenlandse betrekkingen:
— Boeroendi: diplomatieke betrekkingen 58211
— China: beschuldigingen van onwettige technologieoverdracht 290/1
— Comoren: diplomatieke betrekkingen ,,uitgesteld" 289/2
— Duitsland: bondskanselier Kohl op bezoek 58311
Egypte: bezoek van president Weizmann 28912: akkoord over gasleveranties 58213
— Ethiopië: toeristenvisa geweigerd door Israël 62512
— Groot-Brittainie: aanhoudingen i.v.m. bomaanslag op Israëlische ambassade in Londen 29112
— Iran: berichten over onderhandelingen inzake Ron Arad 29211
— Japan: bezoek van premier Rahin 29011
— Jordanië: Jordaani parlement ratificeert vredesverdrag 28911: diplomatieke betrekkingen aangeknoopt 28912; terugtrekking van Jordaans grondgebied voltooid 28913: ondertekening toerisme-akkoord 58212: anti-Israëlische wetten ingetrokken 865/1; economische akkoorden 86612
— Korea (Zuid): bezoek van premier Rahin 29011
— Libanon: strijd met Hezbollah in Zuid-Lihanon 5811; gevechten in ,,veiligheidszone" Zuid-Libanon 34813: nieuwe gevechten in Zuid-Libanon 34911; acties uitgebreid tot buiten veiligheidszone 34911; luchthaven Beiroet gesloten i.v.m. Israëlische aanvallen 34912: vermeende Israëlische betrokkenheid bij bomaanslagen 349/2; zeeblokkade voor Libanese Middellandse Zeekust 34913; Israëlische leger doodt Hezbollah-leider 350/1; gevechten in ,,veiligheidszone" 63413; aanhoudend geweld op Noord-Israël vanuit Zuid-Libanon 63613
— Litouwen: premier Slezevicius op bezoek 17912
— Marokko: bezoek van Israëlische delegatie aan Economische Top 289/1; opening verbindingskantoor in Rabat 28911
— Oekraïne: bezoek van Rabin 86513
— Oman: bezoek van premier Rabin 13711: bezoek van onderminister van buitenlandse zaken 28912: akkoord over belangenkantoren 289/3; officiële handelsbetrekkingen 86611
Oostenrijk: president Klestil op bezoek 11112
— Qatar: bezoek van onderminister van buitenlandse zaken 28912
— Russische Federatie: bezoek van Rabin 86513
— Saoedi-Arabië: eerste overleg op regeringsniveau in Verenigde Staten 28912
— Syrië: vredesonderhandelingen 86011
— Tanzania: diplomatieke betrekkingen 58211
— Turkije: Turkse premier op bezoek 28913
— Verenigde Staten: bezoek van premier Rabin 28913: berichten over verplaatsing Amerikaanse ambassade 28913: gesprekken over NPT 29011: wetsvoorstel Amerikaans Congres om ambassade naar Jeruzalem te verplaatsen 58213; kritiek Rabin op verzet Amerikaanse joden tegen vredesproces 86411; Congres voor verplaatsing ambassade naar Jeruzalem 86412: verzoek om uitlevering Hamasleider 86512
Doodstraf: voor Hamas-lid 29012
Economie: vermogenswinstbelasting geschrapt 292/1; privatisering Israel Chemicals goedgekeurd 292/2; financieel-economische maatregelen 58011; uitstel privatisering El Al 58012; reddingsplan kibboetsen 58012; privatisering IC uitgesteld 58012; kritisch IMF-rapport 58013
Justitie: geschil over dood van Palestijn in hechtenis 58113: doodvonnis van Palestijn omgezet 582/1; sluitingsbevel voor Palestijnse bureaus 85912; Palestijnse gevangenen vrijgelaten 862/3; verzoek Vanunu om einde eenzame opsluiting 865/1; geen officieel onderzoek naar beschuldigingen van Israëlische oorlogsmisdaden 86513: proces tegen Rad begonnen 866/1
Landonteigening: onteigening grond in Jeruzalem goedgekeurd 581/1; opschorting van onteigeningsplan 581/1; VS treffen VN-resolutie over onteigening met veto 581/2
Luchtvaart: uitbreidingsplannen internationale luchthaven 580/3
Mensenrechten: rapport groepering B'Tselem 290/2
Militaire zaken: nieuwe stafchef IDF 291/1; controverse over instructie om gewonden te doden 291/3
Munt: herziening wisselkoers 58013
Parlement: verbod op Palestijnse activiteit in Oost-Jeruzalem 28413: Yiud treedt toe tot coalitie 29013; keurt ,,OSLO B"-akkoord goed 86212
PLO: ondertekening interimakkoord ,,OSLO B" 86012 e.v.
Politieke partijen:
— Likoed: verdeeldheid 58311
— Shas: in de oppositie 29112
Regering: benoemingen 29013: kabinetswijzigingen 29112; uijziging portefeuille binnenlandse zaken 583/1; kabinetswijzigingen 86413
Ruimtevaart: laiicering spionagesatelliet 58211
Terrorisme: zelfmoordaanslag Islamitische Jihad 285/2: zelfmoordaanslagen Hezbollah Palestina 85813 e.v.: premier Rabin vermoord 86612 e.v.
Vakbeweging: corruptieschandaal in Histadrut 580/1
Veiligheidsdienst: chef Shin Bet benoemd 29113

ITALIË

ALGEMEEN
Immigratie: maatregelen regen illegale immigranten 54912
Justitie: poging om voorarrest af te schaffen 17/2; Berlusconi's broer gearresteerd 1713; voorstel om onderzoek naar corruptie te beëindigen 1812; botsing tussen magistraten en regering 18/3: veroordeling oud-premier Craxi 1911: begin corruptieproces 1911; Andreotti beschuldigd van lidmaatschap mafia 1912: proces tegen Riina 1912: officieel onderzoek naar Berlusconi wegens omkoperij 24313: gerechtelijk onderzoek overgeplaatst naar Brescia 244/1; hoge anti-corruptiemagistraat in Milaan neemt ontslag 244/3: Berlusconi door magistraten verhoord 245/1; uitspraak Constitutioneel Hof over referendumvoorstellen 246/3; onderzoeken naar corruptie 247/2; proces over moord op Falcone geopend 548/1; conflict minister van justitie en Milanese magistraten 54811; corruptieonderzoeken 741/1; onderzoek naar De Mita gestaakt 741/2; proces tegen Andreotti begonnen 74113: andere corruptieonderzoeken 74113: mafialeden en islamitische extremisten gearresteerd 74211
Media: controversiële benoemingen in raad van bestuur RAI 21/1; referendum over mediabeleid 54713; Berlusconi verkoopt aandeel in mediaconcern 74012
Rampen: overstromingen in Noord-Italië 244/1
Referendum: uitspraak Constitutioneel Hof over 16 voorgestelde referenda 246/3; overwinning Berlusconi bij referenda 74011
Schandalen: poging om voorarrest in geval van fraude af te schaffen 1712; Fininvest betrokken bij corruptiezaak 1713; botsing magistraten met regering inzake corruptieonderzoek Fininvest 1813; corruptieaffaires 548/2
Terrorisme: erfgenaam Gucci doodgeschoten 54813

BUITENLANDSE BETREKKINGEN
Albanië: Albanese politie voorkomt migratie naar Italië 10/3
Algerije: bemiddelingsaanbod door Algerijnse regering afgeslagen 201/2: bijeenkomst Algerijns oppositieforum in Rome 203/2; overeenkomst schuldenherschikking 484/2
Colombia: akkoord over uitwijzing drugshandelaar 264/3
Ethiopië: schuldenherschikking 625/2
Russische Federatie: vriendschapsverdrag 2111
Slovenië: meningsverschil over schadevergoeding 25/1; reactie op Italiaanse eisen tot schadevergoeding 31113
Verenigde Naties: niet-permanent lid Veiligheidsraad 155/1

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN
Arbeid: algemene staking 2012
Begroting: ontwerp voor 1995 20/1; demonstratieve optochten tegen begroting 1995 243/2; voor 1995 aanvaard 24512; aanvullende begroting goedgekeurd 546/2; ontwerp voor 1996 742/3
Economisch beleid: nieuw tijdschema privatisering 19/3; rentetarieven omhoog 547/1; privatiseringsprogramma 742/2
Munt: valutacrisis 1913; druk op de lire 54613
Pensioenen: hervorming pensioenstelsel 54612
Sociaal beleid: pensioenhervormingen 71212
Vakbeweging: algemene staking afgelast 244/1

POLITIEK **BINNENLAND**
Anti-trustcommissie: Amato benoemd tot hoofd 24412
Binnenlandse veiligheid: arrestatie mafialid 1912; acties tegen mafia 1912; politiebenoemingen 2012;

ontwikkelingen rond de mafia 54811; islamitische extremisten gearresteerd 74211
Parlement:
Algemeen: opening vertrouwensdebat 24512: herschikking 74013
— Kamer van Afgevaardigden: goedkeuring begroting 1995 24312; conflicten in de coalitie 24511: nieuwe regering krijgt steun parlement 24612; Berlusconi's bondgenoten onthouden zich van stemming 24612; Prodi mogelijk leider van centrum-linkse alliantie 54711; wet op voorlopige hechtenis 74211; motie van vertrouwen 742/2
— Senaat: begroting voor 1995 aanvaard 245.L
Politieke partijen:
— Algemeen: centrum-linkse partijpolitieke ontwikkelingen 74213
— AN: officieel opgericht 24711
— LN: kritiek op leider Bossi 2013: Bossi beboet wegens smaad 24412; bedreigd door scheuring 547/2
— MSI: besluit tot opheffing 2013: opgeheven 24711
— PDS: nieuwe leider 20/2
— PPI: scheuring 547/3
— PRC: 14 parlementariërs uit partij gestapt 74013
PRI: leider treedt af 2013
— PSI: ontbonden 24412
— Radicale Partij: leider gearresteerd 74112
— SI: opgericht 244/2
Regering: vertrouwenscrisis 1712: premier Berlusconi verder in problemen 1811: kabinet keurt voorstel belangenverstrengeling goed 1911; tegenslagen 24311: val van Berlusconi 24413: aftreden Berlusconi 24512; Dini benoemd tot premier 24513; samenstelling nieuwe kabinet 24611; ,,noodmandaat" regering-Dini 54611; Brancaccio overleden 74013; wijziging 74013
Terrorisme: aanilagen op immigranten 24712
Verkiezingen: gemeenteraadsverkiezingen 24312; tweede ronde 24313; gehouden in 15 regio's 54813; provinciale en gemeentelijke verkiezingen 54911; tweede ronde 54911; tussentijds in Padua 54912; mislukt in Trentino en Zuid-Tirol 74013; plannen voor algemene verkiezingen 74311

IVOORKUST

Arbeid: staking 42112
Buitenlandse betrekkingen:
— Japan: schuldenherschikking 42112
Economie: schuldenherschikking 42112; annulering verhoging broodprijs 42112; Wereldbank belooft donorhulp 70113
Justitie: hard optreden tegen criminaliteit 42111: veroordeling twee journalisten 70112
Kieswet: omstreden 42013: betoging tegen kieswet 70112
Pers: verbod op krant 70112
Politieke partijen:
— FPI: protest tegen paak slaag voor oppositieleider 70112
— Ivoriaanse Beweging Nationale Eendracht: eerste persconferentie 70211
— Presidentiële Groep: ontstaan uit fusie 42111
RDR: afgesplitst van PDCI 4512; Quattara aangewezen als presidentskandidaat 70113

JAMAICA

Arbeid: lerarenstaking 61913
Binnenlandse veiligheid: geweld in Kingston 61912
Justitie: Geheime Raad doet uitspraak in zaak Toshmoord 61912
Regering: kabinetswijziging 61911; samenstelling kabinet 61912

JAPAN

Bankwezen: deregulering financiële wereld 7113: bekendmaking reddingspakket banksector 64812
Begroting: aanvullende begroting goedgekeurd 36011
Buitenlandte betrekkingen:
— Algemeen: kritiek op verontschuldigingsresolutie parlement 64713
— Cambodja: hervatting yen-leningen 43711: bezoek van minister van buiteniandse zaken Kono 714/1
— China: NVC-voorzitter Qiao Shi op bezoek 63913; beperking overheidssubsidie na Chinese kernproef 64011; officieel bezoek van premier Murayama 64012
— Ethiopië: achuldenherscbikking 62512
— EU: verbod op Japanse visprodukten 64613
— Filippijnen: bezoek van premier Murayama 6911
— Frankrijk: omstreden transport opgewerkt kernafval uit Frankrijk 64613
— Gambia: ontwikkelingshulp bevroren 42013
— Iran: besluit geen handelssancties toe te passen 709/1
— Israël: premier Rabin op bezoek 29011
— Ivoorkust: scliuldenherschikking 42112
— Jordanië: bezoek van premier Murayama 86712
— Korea (Noord): onderzoek naar verbetering bilaterale betrekkingen uitgesteld 295/2; mogelijkheid hervatting normaliseringsbesprekingen onderzocht 589/1; noodzending rijst 58912; krijgt watersnoodhulp S7612
— Korea (Zuid): bezoek van premier Murayama 77/3; wijving 879/2
— Korea (Zuid) en Verenigde Staten: KEDO formeel opgericht 36311
— Maleisië: bezoek van premier Murayama 6911
— Midden-Oosten: bezoek van premier Murayama 869/1
— Myanmar: hervatting hulp 14312; omvangrijk akkoord handelsfirma met regering Myanmar 44211
— Peru: nieuwe Japanse lening 11612; schuldenherschikkingsakkoord 11612
— Russische Federatie: vissersboten onder vuur Russische kustwacht 6913; verstandhouding omtrent Noordelijke Territoria 7311; minister van buitenlands zaken Kozyrew op bczock 361/3; maatregelen tegen Aum Shinrikyo in Rusland 64313
— Singapore: bezoek van premier Murayama 6911
— Verenigde Staten: handelsbetrekkingen 6812; handelsakkoord 7213: Amerikaans-Japans handelstekort 7213; handelsakkoord 35711; akkoord over financiële dienstverlening 35712; bezoek van premier Murayama 35712: handelsbesprekingen 64611; handelsakkoord 64813
— Vietnam: officieel bezoek van premier Murayama 8311; CPV-secretaris-generaal Do Muoi op bezoek 447/2
— Zambia: herschikking schulden 77711
— Zaire: eerste buitenlandse humanitaire operatie Japanse troepen 71/1
Economie: belastinghervorming goedgekeurd door regering 7013; strafrechtelijke vervolging i.v.m. schandaal rond prijsafspraken 36012; presentatie stimuleringsprogramma 64512
Justitie: Fujinami vrijgesproken 7111; einduitspraak in Lockbeed-schandaal 35913: politie doet inval bij religieuze sekte 36112; arrestatie leden Aum Shinrikyo-sekte 64213: leider Aum Shinrikyo-sekte gearresteerd 64411; verdere acties tegen sekte 64412
Kernenergie: reactor stilgelegd 6471l
Kieswet: hervorming kiesstelsel doorgevoerd 7113; politieke gevolgen 72/1
Militaire zaken: overzicht zelfverdedigingsmacht 6713; wet op de strijdkrachten gewijzigd 7212; prototype van gevechtsvliegtuig getoond 35712
Munt: snelle waardestijging van de yen 64512
Parlement:
— Diet: politieke hergroepering binnen oppositie 6913; versterking regeringscoalitie 7011; vorming stemblok door oppositie 7012; buitengewone zitting geopend 7111; verbod op sarin 64313; resolutie over oorlogsverontschuldigingen 64712
— Huis van Afgevaardigden: samenstelling 7013; belastinghervormingen goedgekeurd 7212; motie van wantrouwen verworpen 64811
— Huis van Raadsheren: belastinghervormingen goedgekeurd 7212
Politieke partijen:
— Algemeen: voortdurende hergroepering 6811; akkoord tussen oppositiepartijen over oprichting nieuwe politieke partij 6811: stappen in richting van vorming één oppositiepartij 7012: eenheid oppositie dichterbij 7112
JNP: ontbonden 7112
— LDP: vermeende financiële steun CIA 7112; conventie uitgesteld 35812
— SDPJ: herziening anti-militarisme 6712; buitengewone partijconventie 7011; scheuring 35811; ernstige onenigheid 35911; nationale conventie 64711
Shinshinto: opgericht 35611; leider gekozen 35613: overwinning bij tussentijdse verkiezing 35911
Rampen: aardbeving 7311; Kobe getroffen door aardbeving 35713; overzicht zwaarste aardbevingen in Japan deze eeuw 358/1; nasleep aardbeving Kobe 36011; aanvullende begroting goedgekeurd 36011
Regering. beleidsverklaringen regering Murayama 6712; kabinetslid afgetreden 6911; coalitieregering vertoont tekenen van instabiliteit 358/3; raakt verdeeld over resolutie om verontschuldigingen aan te bieden over oorlog 64712
Schandalen: schandaal over financiële redding van met schuld kampende kredietinstellingen 35912; onderzoek naar effectenhandel met voorkennis 35913; reddingsplan kredietinstellingen opgeschort 36011; schandaal rond kredietinstellingen 64513; strafmaatregelen tegen geknoei met offertes door bouwondernemingen 64513
Terrorisme: strijdgasaanslag in metro van Tokio 36013; nieuwe gifgasaanslagen Aum Shinrikyo-sekte 64213; moord op sektelid 64411: kaping lijnvliegtuig 64412
Tweede Wereldoorlog: onenigheid over Japans oorlogsverleden 6911; pakket oorlogsschadevergoedingen bekendgemaakt 6911; verontschuldigingen voor Pearl Harbor 7312; regeringsbesluit over troostmeisjes 35711; rechtsvordering ingesteld door ex-krijgsgevangenen 358/2: aanbod schadevergoeding troostmeisies 64811
Vakbeweging: RENGO-voorzitter me: pensioen 70/3
Verenigde Naties: aanvraag limaatschap Veiligheidsraad 15411
Verkiezingen: nederlaag regering bij tussentijdse verkiezingen 7012; stemmenverlies grote partijen bij plaatselijke verkiezingen 64413

JEMEN

Bankwezen: gouverneur centrale bank benoemd 13513
Begroting: over 1995 aangenomen 71111
Buitenlandse betrekkingen:
— Duitsland: arrestatie en uitlevering linkse extremist 675/2
— Oman: bezoek van president Ali Abdullah Saleh 13611; grensafbakening voltooid 71112
— Saoedi-Arabië: schermutselingen aan grens 13612; bemiddeling in grensconflict 43412: achtergrond van jongste escalatie 43413; memorandum van-overeenstemming ondertekend 43413: bezoek van president Saleh 711/2
Economie: prijsverhogingen 43511; brandstofprijzen verhoogd 71111: nieuw vijfjarenplan 71113
Grondwet? hervormingen 135/1
Munt: devaluatie rial 435/1; 71111
Oppositie: organisatie van zuidelijke ballingen opgericht 136/1; botsingen in Aden 136/1; vormt koepelorganisatie 435/1
Politieke partijen:
— GPC: congres 71113
— Islah: conferentie 13513
— JSP: nieuwe partijleiding gekozen 13513
President: Saleh herkozen 13511; benoeming adviseurs 135/3
Regering: nieuwe ministerraad 135/1; samenstelling kabinet 13512; wijzigingen 71112
Terrorisme: ontploffing in Aden 71112

JOEGO-SLAVIË

Buitenlandse betrekkingen:
— Albanië: betrokkenheid bij doorbreking embargo ontkend 59612; vluchtelingenbeleid bekritiseerd 73313; grensincident 7341
— Bosnië-Herzegovina: Servische sancties tegen Bosnische Serviërs 1312; Joegoslavische blokkade Bosnische Serviërs 1512; Servisch-Bosnische besprekingen 59413; overeenstemming grondbeginselen vredesakkoord S1511 e.v.
— China: China tegen sancties 59611
— EU: bemiddelaar Owen vervangen 60113
— Griekenland: Grieks-Servische besprekingen 23913
— Macedonië: terugtrekking Joegoslavische troepen 23/3
— Russische Federatie: Russisch pleidooi voor vrijhandelszone 30813; militair samenwerkingsakkoord 30813; Rusland tegen sancties 59611
— Slovenië: akkoord over Sloveens aandeel in schuld 611/1
Justitie: veroordeling separatisten 2113
Media: verzet tegen staatsovername van krant 30812
Mensenrechten: Amnesty-rapport over Kosovo 2211
Militaire zaken: oud-officieren beschuldigd van oorlogsmisdaden 60212; deportatie Bosnisch-Servische ontduikers dienstplicht 60512
Minderheden: Albanezen ontvluchten Kosovo 30811
Politieke partijen:
— DEPOS: naamsverandering 30813
— Joegoslavische Communistische Partij: nieuwe leider 30812
— NSS: voorzitter gekozen 30813
— Servisclie Vernieuwingsbeweging: leiders treden af 21/2
— SRS: leider veroordeeld 2113; breuk in partij 2113; leider vrijgelaten 30813
— SRS-NP: opgericht 30812
President: Milosevic in verband gebracht met oorlogsmisdaden 60413
Regering: herstructurering 2111: samenstelling kabinet 2112
Republieken:
— Servië: Amnesty-rapport over Kosovo 2211; arres-

taties in Kosovo 30811; veroordeling etnische Albanezen en Sandzak-moslims 30811: Albanezen ontvluchten Kosovo 30811
Verenigde Naties: gedeeltelijke opheffing sancties 1513; selectieve sancties verlengd 59611; Servische leiders verdacht van oorlogsmisdaden 604/2; schending van sancties 60512

JORDANIË

Buitenlandse betrekkingen:
— Irak: schoonzonen Saddam Hoessein gevlucht naar Jordanië 782/1; gezamenlijke olieraffinaderij 78311
— Israël: ratificatie vredesverdrag door Jordaans parlement 28911; diplomatieke betrekkingen 28912: temgtrekking van Jordaans grondgebied voltooid 28913; ondertekening toerismeakkoord 58212; anti-Israëlische wetten ingetrokken 86511; economische akkoorden 86612
- Japan: premier Murayama op bezoek 86712
— PLO: Arafat op bezoek 28613; Algemene Overeenkomst voor Samenwerking en Coördinatie ondertekend 28711
— Qatar: bezoek van premier Abdel-Salam al Majali 29213
— Saoedi-Arabië: normalisering van diplomatieke betrekkingen 29213; verbetering betrekkingen 86711
— Taiwan: president Lee Teng-hui op bezoek 64911
— Verenigde Staten: verdachte bomaanslag aan VS uitgeleverd 76911: restant schulden kwijtgescholden 86712
Economie: nieuwe investeringswet 86712
Justitie: islamitische activisten veroordeeld 29213; veroordeelden moordcomplot tegen koning vrijgesproken 583/2
Oppositie: conferentie verboden 58313: criticus regering gedood 58313
Regering: nieuwe regering 29311; verdeling portefeuilles 29311
Verkiezingen: gemeenteraadsverkiezingen 86711

KAAIMAN EILANDEN

Buitenlandse betrekkingen:
— Groot-Brittannië: schaderegeling BCCI aanvaard 54012

KAAPVERDIË

Regering: reorganisatie kabinet 20512; portefeuilleverdeling 20512

KAMEROEN

Alliantie:
FAC: gevormd 4611; nieuwe leider 33313
Begroting: voor 1995-96 goedgekeurd 77111
Binnenlandse veiligheid: demonstratie Engelstaligen 771/1
Buitenlandse betrekkingen:
Nigeria: Bakassi-conflict 4513
Economie: lening Wereldbank 4611; privatiseringsplan 77111; IMF-krediet 77112
Media: staking journalisten 77112
Oppositie: arrestatie oppositieleider 33313
Politieke crisis: duurt voort 33313
Politieke partijen:
— UNDP: boycot parlement 4611
Regering: kabinetswijzigingen 4512: bekendmaking mislukte couppoging 4611

KAZACHSTAN

Arbeid: steenkoolstaking 50612
Begroting: voor 1995 aangenomen 50712
Buitenlandse betrekkingen:
— Duitsland: president Herzog op bezoek 50713; ondertekening van overeenkomsten 50713
— Russische Federatie: samengaan met Russische strijdkrachten 50611; afspraak over pijpleiding 50612
— Verenigde Staten: Amerikaanse reactie op ontbinding parlement 50711
Economie: onrust over broodprijzen 22411; privatisering oliemaatschappijen 79112
Grondwet: constitutionele commissie gevormd 791/2; ontwerpgrondwet gepubliceerd 79112; kritiek van Constitutioneel Hof 79112; kritiek van minderheden 79112; constitutioneel referendum 79113
Justitie: gevangenisstraf voor Russische activist 223/3
Kernwapens: kernwapenvrije status 79111
Media: hoofd radio- en televisiestichting ontslagen 50613
Militaire zaken: kernwapenvrije status 79111
Minderheden: etnisch Russische journalist veroordeeld 22313; 79111; kritiek op ontwerpgrondwet 79113
Munt: vreemde valuta verboden 50612
Parlement: ontbonden 506/3; verzet tegen ontbinding 507/1
Politieke partijen:
— Hulp aan de Kozakken van Semiretsje: leider kort onder arrest 22411
— SNEK: officieel omgevormd tot politieke partij 50712
President: presidentieel bestuur per decreet 50711: verlenging ambtstermijn via referendum 50712
Referendum: over verlenging presidentiële ambtstermijn 507/2; kiezers stemmen voor nieuwe grondwet 79113
Regering: ministers ontslagen na beschuldigingen van corruptie 22313; nieuwe premier 22313; belangrijkste ministers nieuwe kabinet 22411; treedt af 50711; interimministers vervangen 50711: wijziging 79112
Verkiezingen: parlementsverkiezingen 1994 ongeldig verklaard 50613

KENIA

Arbeid: artsenstaking 12811
Begroting: voor 1995-96 gepresenteerd 702/2
Beurs: buitenlanders toegelaten tot effectenbeurs 42112
Binnenlandse veiligheid: bericht over opstandelingengroep 422/1
Buitenlandse betrekkingen:
— Australie kritiek president Moi op buitenlandse inmenging 70213
— Duitsland: opschorting bilaterale hulp 703/2
— Groot-Brittannië: opschorting bilaterale hulp 70312
— Oeganda: spanning loopt op 42212
— Verenigde Staten: Amerikaanse ambassadeur ondervraagd 422/3
Economie: IMF-gelden vrijgegeven 42213; verhoging minimumloon 70211; pressie van crediteurenlanden 703/2
Justitie: beschuldigingenvan corruptie 42113; optreden tegen oppositie 42113; rechtszaak tegen Saitoti 42213
Oppositie: parlementsleden gearresteerd 42113; registratie van oppositiegroep ingetrokken 42113; verdere acties tegen oppositie 422/1; voortdurend belaagd 42311
Parlement: leden FORD-asili gearresteerd 42113
Politieke partijen:
Algemeen: nieuwe wetgeving voorgesteld 70311
— DP: secretaris-generaal afgetreden 42211
— FORD-Asili: conflict binnen partij 12811; 3 parlementsleden gearresteerd 42113
— FORD-Kenya: secretaris-generaal afgetreden 70311: twee parlementsleden gearresteerd 70311
IPK: actie regering tegen leider 12812
— Safina: Leakey gaat politiek in 70211; aanvraag registratie 70213; onzekere status 70311
— UPP: registratieverzoek 70311
Regering: minister van energie overleden 42213
Schandalen: parlementair onderweksrapport inzake Goldenberg omstreden 42311
Verkiezingen: tussentijdse verkiezingen 70311
Vluchtelingen: gedwongen verhuizing 12812; vertrek geëist 42213

KIRGIZSTAN

Begroting: voor 1995 goedgekeurd 79211
Buitenlandse betrekkingen:
— EU: Partnerschaps- en Samenwerkingsovereenkomst 39212
Economie: internationale kredieten 79113
Grondwet: meerderheid in referendum vóór wijziging 224/3
Parlement: crisis 22412
Politieke partijen:
— Agrarische Arbeiderspartij: opgericht 79211
Regering: treedt af 22412; wijzigingen 50811; nieuwe minister van vervoer 79211
Sociaal beleid: pakket hervormingsmaatregelen 22413
Verkiezingen: president kondigt vervroegde verkiezingen aan 22412; voor het parlement 50811

KIRIBATI

Verkiezingen: presidentsverkiezing 14913

KOEWEIT

Arbeid: staking bij oliemaatschappij 49513
Begroting: advies parlementscommissie begroting te verwerpen 49611; voor 1995-96 goedgekeurd 78313
Buitenlandse betrekkingen:
— China: militaire samenwerking 49513
— Egypte: schulden afgeschreven 21413
Irak: Koeweit door Irak erkend 21211
— Russische Federatie: akkoorden over investeringen en handel 21412
— Saoedi-Arabië: berichten over „confederatiecommissie" 21412
— Syrië: schulden afgeschreven 214/3
Doodstraf: twee doodvonnissen voor beramers moordkomplot tegen Bush bevestigd 495/3
Economie: debat over economisch beleid 783/1; vrijhandeiszone goedgekeurd 78312
Grondwet: islamitische wet als basis wetgeving verworpen 21412
Parlement: geschil over decreten met regering 49611
— Nationale Assemblée: keurt regeringsamendementen gedeeltelijk goed 78313

KONGO

Arbeid: regering geeft toe aan eisen stakers 128/3; ambtenarenstaking 42411
Binnenlandse veiligheid: veiligheidsmaatregelen in de hoofdstad 12813; gevechten in Brazzaville 77113
Economie: versoberingsmaatregelen 42411; IMF-delegatie op bezoek 42411; verhoging broodprijs 42412: 424/2
Militaire zaken: integratie van militie in leger 42412
Parlement: oppositie-alliantie gevormd 12812
Politieke partijen:
— Partij voor Eenheid, Werk en Vooruitgang: opgericht 771/2
— Unie voor de Republiek: opgericht 42411
— UPADS: leden stappen op 42411
Regering: minister van zijn taken ontheven 12813: nieuw kabinet 423/2; samenstelling 42312
Verkiezingen: oppositie wint tussentijdse verkiezingen 77112

KOREA (NOORD)

Buitenlandse betrekkingen:
— China: stapt uit Koreaanse wapenstilstandscommissie (MAC) 7512
— Duitsland: handelsakkoord getekend 58911
— Japan: onderzoek naar verbetering bilaterale betrekkingen uitgesteld 29512; mogelijkheid hervatting normaliseringsbesprekingen onderzocht 58911; noodzending rijst 58912; biedt watersnoodhulp 87612
— Polen: Poolse wapenstilstandsdelegatie teruggetrokken 36312: diplomatieke betrekkingen verslechterd 58911
— Russische Federatie: defensieverdrag opgezegd 87611
— Thailand: rijstleveranties tegen aflossing schuld 58911
— Verenigde Staten: overleg over vermeend kernwapenprogramma 7411; nucleair raamakkoord 7412; nucleaire onderhandelingen 7511; bilateraal diplomatiek overleg in Pyongyang 7512; ondertekening nucleair akkoord 7611; onopgeloste kwesties over de kosten 7612; verdere verbetering betrekkingen 29513; Amerikaanse helikopter neergeschoten 29513; uitvoering nucleair akkoord vordert 36211; moeilijkheden 36212; verdere verlichting Amerikaanse sancties 36213; geen overeenstemming over uitvoering nucleair akkoord 58612; verdere gesprekken 58712; overeenkomst over uitvoering 58713; bezoek van handelsdelegatie in New York 58912; diplomatiek akkoord 87611
IAEA: onopgeloste kwesties 7413: inspecteurs toegelaten tot twee nucleaire installaties 75/2; uitvoering nucleair akkoord 7712
Kernenergie: uitvoering nucleair akkoord 7712; uitvoering nucleair akkoord vordert op aantal punten 36211; KEDO formeel opgericht 36311; geen overeenstemming over uitvoering nucleair akkoord 58612; verdere gesprekken 58712; overeenkomst over uitvoering 58713; nucleaire inspecteurs op bezoek 87413; besprekingen met KEDO 87511
Kernwapens: overloper doet in Seoul onthullingen over kernwapenprogramma 7411; Noordkoreaanse concessie met betrekking tot reactoren 7412; Zuidkoreaans aanbod m.b.t. reactoren 7413
Korea (Zuid): gevolgen van overlijden Noordkoreaanse president 7313; vooraanstaande Noordkoreaan overgelopen 7411; Zuidkoreaans aanbod m.b.t. reactoren 7413; Zuid-Korea heft handelsverbod op 7711; Zuidkoreaans initiatief verworpen 36213; beperkingen op grensoverschrijdende contacten verscherpt 58711; akkoord over gemeenschappelijke projecten 58711; spanningen over inbeslagname Zuidkoreaanse vissersboot 58712; rijstakkoord 58811; uitvoering opgeschort 58812; rijstleveranties hervat 87411; grensoverschrijdende contacten 87412; „rijstschip" in beslag genomen 874/3; dringt aan op bilaterale betrekkingen 87413; biedt watersnoodhulp 87511; bilaterale besprekingen in Beijing 87511: verslechtering relatie 87512; hoge militair overgelopen 87613

Militaire zaken: generaals bevorderd 58813; proeflancering raket 58911: promoties 87613; hoge militair naar Zuid-Korea overgelopen 87613
President: speculaties over positie Kim Jong Il 29611; Kim afwezig bij viering verjaardag 29711; ontwikkelingen in verband mer opvolging Kim Il Soeng 58912; Kim Il Soeng gebalsemd 87513; opvolgingsprocedure 87513
Rampen: overstromingen 87612
Regering: nieuwe minister van strijdkrachten 87613

KOREA (ZUID)

Amnestie: afgekondigd 87813
Arbeid: staking in scheepsbouw beëindigd 7811
Bankwezen: gouverneur Centrale Bank vervangen 87813
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: Europese rondreis van president Kim Young Sam 36512
— Algerije: Koreaanse diplomaten teruggeroepen 20112
— China: premier Li Peng op bezoek 6412; verzoek om toezicht China op Noordkoreaanse uitvoering nucleair akkoord 7713; akkoord over kernenergie 7813; premier Li Peng op bezoek 7813; zevendaags bezoek van premier Lee Hong Koo 59013: NVC-voorzitter Qiao Shi op bezoek-63913
— Israël: premier Rabin op bezoek 29011
— Japan: premier Murayama op bezoek 7713; wrijving 87012
— Japan en Verenigde Staten: KEDO formeel opgericht 36311
— Nieuw-Zeeland: diplomatieke spanning 87911
— Verenigde Staten: overleg over toenaderingsproces VS-Noord-Korea 75/3; oefening „Team Spirit" afgelast 36311; militaire samenwerking 58613; bezoek van president Kim Young Sam 87911; militaire oefening „Team Spirit" geannuleerd 87912
— Vietnam: bezoek van premier Lee Yung Duk 83/1; CPV-secretaris-generaal Do Muoi op bezoek 44712
Economie: aanvraag autofabricage Samsnng goedgekeurd 36313: plan voor 1995 bekendgemaakt 36411: verbod op anonieme onroerend goed-transacties 36411; groei van de chaebols beperkt 36411; onderzoek naar handelspraktijken cliaebols 36511; resultaten over 1994 36512
Justitie: gevangenisstraf grondlegger Hyundai-concern opgeschort 7811; oud-presidenten worden niet vervolgd 87713
Korea (Noord): gevolgen van overlijden Noordkoreaanse president 73/3; vooraanstaande Noordkoreaan overgelopen 7411; onthullingen over kernwapenprogramma 7411; aanbod aan Noord-Korea m.b.t. reactoren 7413: opheffing handelsverbod met Noord-Korea 7711; Zuidkoreaans initiatief verworpen 36213; beperkingen op grensoverschrijdende contacten verscherpt 58711; akkoord over gemeenschappelijke projecten 58711; spanningen over inbeslagname Zuidkoreaanse vissersboot 58712; rijstakkoord 58811; uitvoering opgeschort 58812: rijstleverauties hemt 87411; grensoverschrijdende contacten 87412; „rijstschip" in beslag genomen 87413; ontvangt watersnoodhulp 87511; bilaterale besprekingen in Beijing 87511; verslechtering bilaterale relatie 87512; Zuidkoreaans aandringen op bilaterale betrekkingen 87513; hoge militair overgelopen 87613
Oppositie: studentenbetogingen 78/1; Kim Dae Jung keert terug in politiek 87711; anti-regeringsdemonstraties 87713
Politieke partijen:
— Democratische Partij: aftreden leider 7813
— DLP: conventie 36413; protest tegen lidmaatschap chaebolleider 58913; verlies bij lokale verkiezingen 59111
— DP: verandering in top 879/1
— Nationaal Congres voor een Nieuwe Politiek: opgericht 87713
— ULD: ontstaan uit fusie 59011
Rampen: brug in Seoel stort in 7812; gasontploffing in Taegu 58913; warenhuis ingestort 59112; 87811
Regering: kabinetswijziging 7812; herschikking kabinet 36312; samenstelling kabinet 36313; vice-premier ontslagen 36413; kabinetswijzigingen 59011; 87812
Schandalen: oud-president fraudeerde 87912
Vakbeweging: actie tegen vakbonden 59013; arbeidsonrust bij Korea Telecom 59013
Verkiezingen: compromis in geschil over lokale verkiezingen 36511

KROATIË

Alliantie: van oppositiepartijen voor verkiezingen 82011
Buitenlandse betrekkingen:
— Bosnië-Herzegovina: ontmoeting presidenten Izetbegovic en Tudjman 1612; militaire alliantie 59311; protocol over militaire samenwerking getekend 80811; overeenstemming grondbeginselen vredesakkoord 81511 e.v.
— Slovenie: oplaaiend grensgeschil 2512; deling energiecentrale 61013; vooruitgang bij grensbesprekingen 61013
— Vaticaan: paus Johannes Paulus II op bezoek 23/1
Burgeroorlog: aanvallen op Dubrovnik door Bosnische Serviërs 60613; Servische raketaanval op Zagreb 60712; succesvol Kroatisch offensief in de Krajina 81811 e.v.; aanval op de Krajina 81813: intemationale reactie 819/2
Economie: IMF-lening Z3 1
Justitie: Hof tegen strafbelasting voor satirisch tijdschrift 606/1
Media: strafheffing voor onafhankelijk weekblad 2311
Mensenrechten: beschuldigingen van mishandeling van Serviërs door Kroaten 60713
Militaire zaken: demobilisatie van troepen 60612; nieuwe legerbevelhebber 81711
Minderheden: delen van minderhedenwet opgeschort 819/3
Parlement:
— Kamer van Afgevaardigden: oppositie beëindigt boycot 22/3
Politieke partijen:
— HDZ: zuivering van extreem-rechtse leden 2213; Seks gekozen tot fractieleider Kamer van Afgevaardigden 2213
— HSS: nieuwe leider 30911
— Kroatische Rechtenpartij 1861: opgericht 81713
President: Tudjman belooft bevrijding van bezette gebieden 60612
Regering: nieuwe minister van financiën 22/3; aftreden van ministers 2213: kabinetswijzigingen 2311: 30911; 60812; 82011
RSK: Kroaten blokkeren toegang tot Krajina 2211: vorming van „mini-contactgroep" 2212; economisch akkoord 30813; vredesplan Krajina verworpen 31012; oplopende spanning 31013; eerste proces wegens oorlogsniisdaden 31013; incidenten op de autoweg Zagreb-Belgrado 60613: herovering van gebied op Serviërs 60613; stap op weg naar eenwording Kroatische en Bosnische Serviërs 60811; Tudjman dreigt Serviërs met militaire actie 60812: behandeling van Serviërs 81713: succesvol Kroatisch offensief in de Krajina 81811 e.v.; Kroatische aanval op de Krajina 81813; beschuldigingen van wreedheden in de Krajina 81912
Verenigde Naties: controverse over verlenging UNPROFOR-mandaat 2212; UNPROFOR-mandaat verlengd 2212; door Kroatië beëindigd 30913; reacties 31011; akkoord over UNPROFOR-mandaat 605/2; Russische VN-commandant ontslagen 60611; pleidooi voor geheel „Europese" vredesmacht 606/1; bestandsovereenkomst Kroatië-Servië 60712; terugtrekking van UNCRO-troepen 81913
Verkiezingen: aankondiging verkiezingen voor de Kamer van Afgevaardigden 82011
Vluchtelingen: vluchtelingencrisis 81911

LAOS

Buitenlandse betrekkingen:
— Cambodja, Thailand en Vietnam: akkoord Mekongbekken (MRC) geparafeerd 44513; ondertekend 44712
— Verenigde Staten: opheffing Amerikaans embargo op hulp 50812
— Vietnam: bezoek van president Phoumsavan 8213
Regering: kabinetswijzigingen 50812

LESOTHO

Begroting: voor 1995-96 gepresenteerd 70312
Buitenlandse betrekkingen:
Zuid-Afrika: uitleveringsverdrag 27512
Economie: IMF-krediet 70313
Gijzelaars: ontvoeringen 70313
Koning: Moshoeshoe II terug op troon 27511
Regering: wijzigingen in kabinet 27511; reorganisatie kabinet 70313

LETLAND

Buitenlandse betrekkingen:
— EU: akkoord over geassocieerd lidmaatschap 39212; associatieakkoord gesloten 67713
— Litouwen: confrontatie tussen president Ulmanis en Litouwse politie 17911
— Raad van Europa: lidmaatschap 25512
— WEU: geassocieerde partner 2513
Justitie: ontsnapping uit gevangenis 17911; communistische leider veroordeeld 74312
Militaire zaken: voormalige Sowjet-installatie vernietigd 74311
Parlement: nieuwe regering goedgekeurd 17813: vorming oppositieblok 17911: afgevaardigden vrijgesproken van beschuldigingen over samenwerking met KGB 17911; akkoord over terugtrekking Russische troepen geratificeerd 179/2; wet over repatriëring aangenomen 74312
Politieke partijen:
— Letlands Weg: vormt nieuwe regering 178/3
Regering: samenstelling kabinet 17813; nieuwe minister van binnenlandse zaken 17911; wijzigingen 46513; 74312

LIBANON

Amnestie: gevangenen vrijgelaten uit Khiyam 35011
Begroting: voor 1995 goedgekeurd 34913
Buitenlandse betrekkingen:
— Israël: strijd Israël/Hezbollah in Zuid-Libanon 5811; gevechten in „veiligheidszone" Zuid-Libanon 34813; nieuwe gevechten in het zuiden 34911; Israëlische actie uitgebreid tot buiten veiligheidszone 34911: luchthaven gesloten i.v.m. Israëlische aanvallen ten zuiden van Beiroet 34912: vermeende Israëlische betrokkenheid bij bomaanslagen 349/2; Israëlische zeeblokkade 34913; Israëlische leger doodt Hezbollah-leider 35011; gevechten in „veiligheidszone" 63413: aanhoudend geweld vanuit het zuiden 63613
— Syrië: economisch akkoord 5912
Burgeroorlog: strijd in het zuiden 5811: Israëlische beschieting Zuidlibanees dorp 5813; vergelding Hezbollah 5813; gevechten in het zuiden 34813; nieuwe gevechten in zuiden 34911; Israëlische actie uitgebreid tot buiten veiligheidszone 34911; luchthaven Beiroet gesloten i.v.m. luchtaanvallen 349/2: Israëlische leger doodt Hezbollah-leider 35011; boinaanslag Hezbollah-zelfmoordenaar 63413: gevechten in het zuiden 63413: aanhoudend geweld 63613
CDR: nieuwe voorzitter 63612
Justitie: proces tegen Geagea geopend 5912; veroordeling wegens moord op diplomaat 5913; nieuw onderzoek naar bomaanslagen in 1983 5913: Geagea veroordeeld 63612
Media: nieuwe wet 5811
Milieu: gifschandaal 35011
Palestijnen: controversieel plan voor nieuwe vestiging 5911; gevechten in Palestijnse kampen 34911: onderlinge gevechten in kampen bij Sidon 63711
Parlement: goedkeuring wet over tijdens burgeroorlog „verdwenen personeel" 63413; keurt regeringsprogramma goed 63612
Politieke partijen:
— FL: proces tegen voormalige leider Geagea begonnen 5912; berichten over nieuwe structuur 5912; Geagea veroordeeld 63612
Regering: kabinetswijziging 5911; Hariri dreigt met aftreden 34811; aftreden en herbenoeming van Hariri als premier 63513; nieuw kabinet 63611; nieuwe minister overleden 63611; nieuwe minister 63612
Schandalen: beschuldigingen van corruptie 34812
Terrorisme: bomaanslag in Beiroet 34813
Verenigde Naties: UNIFIL-mandaat verlengd 34913

LIBERIA

Buitenlandse hetrekkingen:
— ECOWAS: inkrimpimg troepemnacht ECOMOG 4811
— Tanzania: besluit tot terugtrekking ECOMOG-contingent 33413; terugtrekking Tanzaniaanse UNOMIL-leden 62611
Burgeroorlog: Taylor afgezet 4712; muiterij in Monrovia 47/3; burgers op de vlucht 4713: VN-waarnemers ontvoerd 4713; bloedbad in Yosi 62513
Economie: exportverbod 33413
Militaire zaken: voorstel voor overgangsleger 4612
Verenigde Naties: VN-waarnemers ontvoerd 4713; inkrimpimg troepenmacht UNOMIL 4811; nieuwe speciale VN-afgezant 33411; verlenging UNOMIL-mandaat 33411; UNOMIL-mandaat verlengd 62611
Vredesproces: moeizaam verloop 46/1; voorstel voor overgangsleger 4612; verstoord 4612; chaotische nasleep van vredespoging 4613; moeilijkheden 4812; wapenstilstandsakkoord 33313: besprekingen mislukt 33411; plan van Taylor verworpen 334/2; poging ECOWAS om impasse te doorbreken 62611

LIBIË

Begroting: voor 1994 goedgekeurd 85011
Binnenlandse veiligheid: botsingen in Benghazi 85012
Buitenlandse betrekkingen:
— Gambia: samenwerkingsakkoord 77111
— Groot-Brittannië: Lockerbie-film getoond aan Britse parlementsleden 20513

— Russische Federatie: betrekkingen verbeterd 85011
Lockerbie-bomaanslag: nieuwe controverse 206/1; beloning uitgeloofd door Amerikaanse FBI voor aanhouding verdachten 48612
Militaire zaken: Hamidi weer in openbaar verschenen 206/2
Munt: devaluatie Libische dinar 20513
Nationale Veiligheid: nieuwe directeur 20513
Oppositie: nieuwe islamitische groepering 851/1
Palestijnen: uitwijzing Palestijnse vluchtelingen 85012: deportatie Palestijnen opgeschort 85013
Parlement: zitting Algemeen Volkscongres 85011
Regering: berichten over spanningen tussen Kadhafi en Jalloud 205/3; benoemingen 85011
Verenigde Naties: sancties verlengd 20611: 48612; controverse over pelgrimsvlucht naar Saoedi-Arabie 48613; verzoek om zetel in Veiligheidsraad afgewezen 85111

LIECHTENSTEIN

Begroting ontwerp voor 1996 82012
Referendum over lidmaatschap EER 82011

LITOUWEN

Antisemitisme: premier Slezevicius biedt excuses aan voor volkerenmoord 17912
Buitenlandse betrekkingen:
— Eli: akkoord over geassocieerd lidmaatschap 39212: associatieakkoord gesloten 67713
— Israël: bezoek van premier Slezevicius 17912
— Letland: confrontatie politie met Letse president Ulmanis 17911
— Polen: bezoek van president Brazauskas 46611
— Raad van Europa: kritiek op mensenrechtensituatie 46612
— Russische Federatie: tijdelijk verbod op militaire vluchten boven Litouwen 46612
— WEU: geassocieerde partner 2611
Cultuur: Litouws aangewezen als officiële taal 46611
Doodstraf: executie 74313
Economie: IMF-lening 17913
Politieke partijen:
— Vrouwenpartij van Litouwen: voorzitter gekozen 46612
Regering: kabinetswijzigingen 179/3; 466/2; 74312
Terrorisme: „mafia" bedreigt kerncentrale 17913

LUXEMBURG

Buitenlandse betrekkingen:
Groot-Brittannië: schaderegeling BCCI aanvaard 54012
— WEU: deelname aan Eurokorps 2612
Regering: kabinetswijziging 24713

MACAO

Gezamenlijke Verbindingsgroep: 14de bijeenkomst 36512
Justitie: uitwijzing Chinese onderdanen 36512

MACEDONIË

Buitenlandse betrekkingen:
— Joego-Slavië: terugtrekking Joegoslavische troepen 2313
— Raad van Europa: lidmaatschap 82213
— Turkije: militaire overeenkomst 60812
Minderheden: etnische Albanezen boycotten parlement 2312; en volkstelling 2312; omstreden oprichting Albanese universiteit 31111; gewelddadige botsingen 31111: strafvermindering voor etnisch Albanese leiders 31112
Parlement: wetsvoorstel over Albanese taal afgewezen 31111: boycot door alle etnisch Albanese afgevaardigden 311/2; ondervoorzitter afgetreden 311/2
Politieke partijen:
— DPM: boycot tweede ronde parlementsverkiezingen 2412
— PDP: boycot parlement 2312; leider treedt af 2313; leider treedt af als ondervoorzitter Sohranje 31112; naamswijziging 60813
— PDPSM: nieuwe naam PDP 60813
— VMRO-DPMNE: boycot tweede ronde parlementsverkiezingen 2412
Regering: vorming nieuwe regering 2413; nieuw kabinet 31013; belangrijkste leden 31111
Verkiezingen: presidentsverkiezingen 2313; uitslagen 2411; parlementsverkiezingen 2411; namen toegevoegd aan kieslijsten 2413; voorlopige verkiezingsuitslag 2413; definitieve verkiezingsuitslag 2413; uitslagen 2413
Volkstelling: door etnische Albanezen geboycot 2312; resultaten 2312

MADAGASCAR

Bankwezen: gouverneur Centrale Bank ontslagen 275/2
Referendum: over macht president 772/2
Regering: kabinetswijziging 27513: nieuw kabinet 77211; samenstelling 77211: premier neemt ontslag 77213

MALAWI

Begroting: voor 1995-96 bekendgemaakt 56613
Buitenlandse betrekkingen:
— Mozambique: gezamenlijke commissie voor onderzoek MYP 85113
Economie: IMF-akkoord 27513; IMF-lening 85211
Grondwet: opening nationale constitutionele conferentie 27612; stemming over wijzigingen 56613
Justitie: oud-president Banda gearresteerd op beschuldiging van moord 27513; Kadzamira gearresteerd en in staat van beschuldiging gesteld 56711; proces tegen Banda 56711: rechtszaak Banda 85112; Banda op borgtocht vrijgelaten 851/3; aanklachten tegen MNDP-leiders 851/3; uitspraak over status van niet-gekozen ministers 851/3
Media: oprichting televisiebedrijf 85112
Politieke partijen:
— AFORD: einde alliantie met MCP 27612
— MCP: wijzigingen in leiding 276'1; einde alliantie met AFORD 27612
— MNDP: leiders aangeklaagd 85113
Regering: portefeuille definitief toegewezen 27513; nieuw kahinet 85111; portefeuilleverdeling 85112
Terrorisme: bevelhebber strijdkrachten gedood 56712

MALEISIË

Binnenlandse veiligheid: regering treedt op tegen Al-Arqam 14112
Buitenlandse betrekkingen:
— APEC: bedenkingen tegen Verklaring van Bogor 13813
China: president Jiang Zemin op bezoek 6412
— Groot-Brittannië: verbod op contracten voor Britse bedrijven opgeheven 14211; betrekkingen bekoeld 14211
— Iran: president Rafsanjani op bezoek 5613
— Japan: premier Murayama op bezoek 6911
Singapore: militaire samenwerking 44011
— Thailand: verklaring over grenspatrouilles 14212
Deelstaten:
— Sabah: nieuwe premier 14212; ex-premier overleden 43913; nieuwe gouverneur beëdigd 43913
Islam: regeringsoptreden tegen Al-Arqam 14112; Al-Arqam ontbonden 14113; leider Al-Arqam vrijgelaten 14113
Justitie: leider Al-Arqam vrijgelaten 14113; wijzigingen in gerechtelijk apparaat 43913
Parlement: ontbonden 44012
Politieke partijen:
— DAP: trekt zich terug uit oppositiecoalitie 43913; parlementslid beschuldigd van opruiing 44011; herverkiezing Lim als oppositieleider 71813; tegenslag 71813
— PAS: onderzoek van regering 71811
— UMNO: onderzoek naar activiteiten voorzitter jongerenvleugel 14113; terugkeer van Ghafar Baba 44011
Regering: onderzoek naar optreden minister van handel en industrie 14212; nieuw kabinet 71713; wijziging 71811
Verkiezingen: algemene verkiezingen aangekondigd 44012; campagne 44012: resultaten algemene verkiezingen 44013
Vluchtelingen: onrust in Vietnamees vluchtelingenkamp 71812

MALI

Begroting: voor 1995 aanvaard 27711
Buitenlandse betrekkingen:
Algemeen: deelnemer OMVS 19913
— Senegal en Mauretanië: tripartiete bijeenkomst 28011
Regering: nieuwe minister 27711
Toearegs: nieuwe botsingen 27612; Akkoord FPLA met Ghanda Koy 27613; FIAA-basis ingenomen 27613

MALTA

Buitenlandse betrekkingen:
— NAVO: lid van PFP 72411
Verenigde Naties: waarnemersstatus bij Algemene Vergadering 15413

MAROKKO

Ballingschap: oppositieleider teruggekeerd 567/2
Buitenlandse betrekkingen:
— Israël: Israëlische delegatie op bezoek bij Economische Top 28911; Israëlisch verbindingskantoor in Rabat 28911
— Sahara (West): functionaris Frente Polisario overgelopen 70713
Justitie: doodvonnissen in proces aanslag Marrakech 27712
Referendum: Aankondiging 85211; uitslag 852/1
Regering: nieuw kabinet 27711, samenstelling 27712

MARSHALL EILANDEN

Bikini: onderzoek mogelijkheid opslag kernafval 51511
Regering: samenstelling kabinet 515/1
Voedselsituatie: watertekort in hoofdstad 515/1

MAURETANIË

Binnenlandse veiligheid: actie tegen islamitische fundamentalisten 48/3
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: deelnemer OMVS 19913
— Mali en Senegal: tripartiete bijeenkomst 28011
VN: UNHCR telt Mauretaanse vluchtelingen in Senegal 77213
Economie: IMF-lening 33413; regeringsmaatregelen om spanning te verminderen 33512
Oppositie: onlusten in Nouakchott 33511
Politieke partijen:
MDI: overstap naar PRDS 33512
Regering: kabinetswijzigingen 33512

MAURITIUS

Doodstraf: president weigert afschaffing doodstraf goed te keuren 77213
Politieke partijen:
— PMSD: regeringsdeelname 33513
Regering: wijzigingen in kabinet 4813; 33512; premier weigert ontslag ministers 77311

MEXICO

Bankwezen: onderzoek naar onregelmatigheden bij Union-Cremi 19413
Buitenlandse betrekkingen:
— Costa Rica: vrijhandelsakkoord van kracht 758/3
— EU: gezamenlijke verklaring 69313
Guatemala: bezoek van president Zedillo 76012
— Verenigde Staten: Amerikaanse steun ter waarde van $ 50 mrd 19611: leengarantie toegezegd door president Clinton 19613; Amerikaans steunpakket ter waarde van $ 50,76 mrd herzien 19711; akkoord over economische lening 40312; oud-president Salinas vertrekt voor zelfgekozen ballingschap 40611; uitbetaling Amerikaanse lening 69312; mogelijke vermindering Amerikaanse hulp 69313
Deelstaten:
Baja California: verkiezingsoverwinning voor PAN 69212
— Chiapas: onrust 19713; EZLN trekt zich terug uit besprekingen 19713; onrust neemt toe 19713: bestand 19811; vredesbesprekingen 19812; militair offensief tegen EZLN 40212; regeringsstandpunt milder 40213; pogingen om vredesbesprekingen te hervatten met EZLN 40213; tweede ronde vredesbesprekingen 69213; grotere troepenconcentraties 69213; derde ronde vredesbesprekingen 69213; vrijlating guerrillastrijders EZLN 69311; EZLN organiseert volksstemming 69311; demonstratie campesinos 69512
Guanajuato: zware verkiezingsnederlaag PR1 69211
— Guerrero: gewelddadigheden na bloedbad 69413
— Jalisco: PRI lijdt nederlaag bij verkiezingen 40511
Oaxaca: moordaanslag op roomskatholieke bisschop 69512
— Tabasco: aftreden gouverneur geëist 69211
Economie: financiële crisis 19513; noodmaatregelen 19611; liquiditeitscrisis 19611; Zedillo's noodprogramma 19612: emissie tesobonos mislukt 19612; repercussies op internationale financiële markten 19612; IMF-intentieverklaring 197/1; akkoord over Amerikaanse lening in kader van reddingsplan 40312; bekendmaking bezuinigingsmaatregelen 40411; handelsbanken trekken zich terug uit economisch reddingsplan 40413; daling rentetarieven 69313; leningen 69313: Nationaal Ontwikkelingsplan bekendgemaakt 69313; schatting IMF over vlucht binnenlands kapitaal 69411; schuldenverlichting 69411
Justitie: onderzoek naar moord PRI-secretaris-generaal 19313; moordenaar Colosio veroordeeld 19411; rapport over moord op Colosio 40511; aanklachten wegens betrokkenheid bij moord op Ruiz Massieu 40512; arrestatie drugsbaron 694/2; verdachten van moord op Colosio vrijgelaten 69512

Kieswet: akkoord over electorale hervormingen 19512
Mensenrechten: bevindingen commissie over bloedbad Guerrero 69512
Munt: peso gekelderd 19513
Oppositie: protest tegen bezuinigingspakket 40413
Politieke partijen:
PAN: trekt zich terug uit nationale dialoog 69211; kans op alliantie met PRD 69212
— PRI: secretaris-generaal vermoord 19312; nieuwe voorzitter 19512; verkiezingsnederlagen 40511; 69211: wijzigingen in top 69212
President: beëdiging Zedillo 195/1
Regering: onderminister van justitie treedt at 194/1; nieuw kabinet 19511; belangrijkste posten 19512; kabinetswijziging 19513; nieuwe minister van financiën 19611; minister afgetreden 69212; kabinetswijzigingen 69212
Schandalen: dood vervoersfunctionaris 69412
Terrorisme: secretaris-generaal PRI vermoord 19312; andere politieke moorden 19411; verklaring kardinaal omtrent moord op voorganger 69412; moord op hoge functionaris 69412; moorden 69413
Verkiezingen: berichten over onregelmatigheden 19412; uitslag Monterrey aangepast 19412: plaatselijke verkiezingen 19413; gouverneursverkiezingen 69113

MIDDEN-OOSTEN

Algemeen: Amerikaanse minister van defensie bezoekt de Golf 43013; Spaanse premier Felipe Gonzalez op bezoek 86211; Japanse premier Murayama op bezoek 86211
Arabische Liga: bijeenkomst Raad van Arabische ministers van binnenlandse zaken 34712: Comoren toegelaten als 22ste lid 34712; bijeenkomst ministers van buitenlandse zaken 34712; viering 50ste verjaardag in Cairo 34713; discussie over NPT 34811: pleidooi oprichting Arabische Vrijhandelsassociatie (AFTA) 42511; 104de zitting 77811
Economie: Golfstaten verwerpen voorstel tot oprichting regionale bank 28813: rapport van Arabische Monetaire Fonds 28813
Economische Top: eerste gehouden in Casablanca 281/3; tegenstrijdige standpunten over Jeruzalem 28113; slotverklaring 28113; tweede gehouden in Amman 86413
Ontwikkelingsbank: verdeeldheid over voorstel tot oprichting regionale bank 57711
Samenwerkingsraad van de Golf (GCC): 15-de topconferentie 43011; bijeenkomst ministers van defensie 43011; vergadering ministers van binnenlandse zaken in Saoedi-Arabië 43012; veiligheidsakkoord 43012; vergadering ministers van buitenlandse zaken 43012; vergadering militaire commissie 43012; bijeenkomst ministers van binnenlandse zaken in Bahrein 43013; vergadering ministers van buitenlandse zaken in Riad 708/1
Verklaring van Damascus: gezamenlijk standpunt inzake NPT 28812
Vredesakkoord: zelfbestuurgezag uitgebreid 28313; impasse Israëlisch-Palestijns overleg over hergroepering leger en verkiezingen 28411; eerste fase Palestijns zelfbestuur voltooid 28412; Israëlisch-Palestijnse onderhandelingen over uitbreiding zelfbestuur 28511; ontmoeting Arafat-Rabin mislukt 28712; Israël stelt grens gedeeltelijk open 28712; Israëlisch-Palestijnse onderhandelingen 57313; Palestijns-Israëlische besprekingen op 25 april hervat 57612; ontmoeting Arafat-Peres in Rabat 57813; verdere onderhandelingen 57913; vooruitgang Palestijns-Israëlische onderhandelingen 85712; verklaring van Taba 85713 e.v.; ondertekening interimakkoord ,,OSLO B" 86012 e.v.; bijzonderheden interimakkoord ,,OSLO B" 86112 e.v.; overleg Arafat-Peres 86212; verkiezingsdatum vastgesteld 86212; Israël laat Palestijnse gevangenen vrij 86213; overdracht civiele taken aan PNA 86311; voorbereidingen voor Israëlische terugtrekking uit Jenin 86311
,,Vredesblok": eerste conferentie in Cairo 28711; bijeenkomst ministers van buitenlandse zaken 28712; regionale handelsconferentie 288/3; overleg over Palestijnse vluchtelingen 574/1
Vredesproces: ontwikkelingen op Syrisch-Libanees vlak 28612; multilaterale commissie ontwapening Midden-Oosten bijeen in Jordanië 28612; besprekingen tussen Israëlische en Syrische militairen 28613; top in Alexandrië 28613; onderhandelingen Israël en Syrië hervat 57312; vooruitgang op Israëlisch-Syrische spoor 57711; ,,Raamakkoord over veiligheidsmaatregelen" 57712; bijeenkomst Israëlische en Syrische stafchefs 57713; Israëlisch-Syrische onderhandelingen 86011; Amerikaanse minister van buitenlandse zaken ontmoet Syrische president 86411; Jordanië trekt anti-Israëlische wetten in 865/1
Vredesverdrag: Knesset keurt ,,OSLO B"-akkoord goed 86212
Waterhuishouding: multilaterale commissie voor onderhandelingen bijeen 579/3

MOLDOWA

Buitenlandse betrekkingen:
Raad van Europa: lidmaatschap 82213
— Russische Federatie: akkoord over terugtrekking Russische troepen 180/1; controverse over terugtrekking Russische troepen 466/3; akkoord over Russische basis 74411; terugtrekking troepen uit Dnjestrië 74411
Dnjestrië: controverse over terugtrekking Russische troepen 46613; referendum over terugtrekking 46711; terugtrekking Russische troepen 74411
Economie: privatiseringsprogramma goedgekeurd 46612; IMF-lening 46612; prijscontrole 74313
Gagauz: verwijdering wapens 74411
Parlement: censuur verboden 180/2
Politieke partijen:
— Nationaal-Christelijke Partij: verboden 18011
Partij van Vernieuwing en Verzoening: president wordt voorzitter 74313
Rampen: overstromingen 18012
Regering: president verlaat regeringspartij 74313
Verkiezingen: lokale verkiezingen 46613

MONACO

Buitenlandse betrekkingen:
— Frankrijk: samenwerkingsakkoord over bestrijding witwassen van geld 311/2
Regering: nieuwe premier 31112; belangrijkste kabinetsposten 311/3

MONGOLIË

Buitenlandse betrekkingen:
— België: bezoek van president Ochirbat 79213
Duitsland: bezoek van president Ochirbat 79212
— Hongarije: bezoek van president Ochirbat 79212
Economie: IMF-lening 22511; opening effectenbeurs 792/1
President: kritiek op regering 22511
Religie: Dalai Lama op bezoek 79211

MOZAMBIQUE

Buitenlandse betrekkingen:
— EU: hulppakket 62613
— Malawi: gezamenlijke commissie voor onderzoek MYP 85113
— OIC: volledig lidmaatschap 23113
— Verenigde Staten: Amerikaanse hulp voor MNR 491J
— Zuid-Afrika: president Mandela op bezoek 4911
Economie: internationale financiële hulp toegezegd 33613; vijfjarenplan regering gepubliceerd 33711
Militaire zaken: vorming nieuw leger 4912; leger FADM beneden geplande capaciteit 5111; bezuinigingen op defensie 33613; benoemingen in strijdkrachten 62612
Parlement: korte tijd geboycot door Renamo 33612
Politieke partijen:
— Pacomo: opgericht 62612
— Renamo: boycot parlement korte tijd 33612; vestigt hoofdkwartier in Quelimane 33612; nationale conferentie 33612; nieuwe secretaris-generaal 33613; status van Dhlakama 62613
President: Chissano begint aan nieuwe ambtstermijn 33513
Provincies:
— Nampula: gouverneursbenoeming uit Frelimo 33612
— Sofala: benoeming Frelimo-gouverneur 33612
— Zambezia: benoeming Frelimo-gouverneur 33612
Regering: benoeming nieuw kabinet 33611; samenstelling 33611; benoemingen in kabinet 62612
Verenigde Naties: verlenging UNOMOZ-mandaat 51/2; repatriëring vluchtelingen voltooid 62613
Verkiezingen: voorbereiding 4912; overwinning Frelimo 4913: uitslag parlementsverkiezingen 5012; uitslag presidentsverkiezingen 5013
Voedselsituatie: alarm over hongersnood 626/3
Vredesproces: muiterij in strijdkrachten 4911; aanhoudende militaire onrust 4912; meerpartijenverkiezingen 4913

MYANMAR

Begroting: voor 1995-96 vastgesteld 44213
Buitenlandse betrekkingen:
— China: premier Li Peng op bezoek 14312
— Groot-Brittannië: hoge Britse functionaris op bezoek 14312; storing van BBC-uitzendingen 72011
— Indonesië: bezoek van SLORC-voorzitter 71913
— Japan: hervatting Japanse hulp 14312; omvangrijk akkoord met Japanse handelsfirma 44211
— Singapore: bezoek van SLORC-voorzitter 71913
— Thailand: gasverkoop aas Thailand 143/1; akkoord over aardgas 44211; Thaise aanval 71911
— Verenigde Staten: plaatsvervangend onderminister van buitenlandse zaken Hubbard op bezoek 14311; Amerikaans Congreslid op bezoek 71912
— Vietnam bezoek van premier Than Shwe 44211
Deelstaten:
— Kayah: KNPP-guerrillastrijders leggen wapens neer 44213
Grondwet: nationale conventie verdaagd 44213
ICRC: terugtrekking uit Rangoon 719/3
Junta: SLORC-initiatieven 14213: ontmoetingen met Aung San Suu Kyi 14213
Oppositie: ontmoetingen tussen SLORC-leden en Aung San Suu Kyi 14213; verklaring van Aung San Suu Kyi 44111; vrijlating politieke gevangenen 44112; leiders in vrijheid gesteld 44212; vrijlating Aung San Suu Kyi 71913
Rebellen: overgave Shan-guerrillabeweging 14311: Karen-hoofdkwartier ingenomen door regeringsleger 44111; scheuring in KNU 44111; laatste Karen-bolwerk gevallen 44113; gevechten tussen leger en strijdmacht van Khun Sa 44212; Bo Mya afgetreden als KNA-bevelhebber 44212; militair offensief tegen Khun Sa 71911; Mon-opstandelingen geven gewapende strijd op 71913; regeringsoffensief tegen Karen-guerrillastrijders 72012; berichten over scheuring in strijdmacht Khun Sa 72012
Regering: wijzigingen 71912; verdeling portefeuilles 71912
Terrorisme: aanslag op werknemers aardoliemaatschappij 44211
Verenigde Naties: delegatie van Commissie voor de Mensenrechten op bezoek 14312; VN-gezant op bezoek 44112; afgezant op bezoek 720/1

NAMIBIË

Begroting: voor 1995-96 bekendgemaakt 42512
Buitenlandse betrekkingen:
— Angola en Botswana: ontwikkelingsovereenkomst stroomgebied Okavango getekend 84413
— Botswana: grensgeschil 42511
Duitsland: Herero's protesteren tegen bezoek Kohl 77312; Helmut Kohl op bezoek 77312
— IMO: lidmaatschap 65511
— Zuid-Afrika: president Mandela op bezoek 129/2; afschrijving Namibische schuld 12913
Justitie: uitspraak Hooggerechtshof inzake Koevoet 12912
Overheid: uiterst kritisch rapport Rekenkamer 12911
President: in gerechtelijk procedure wegens laster 77111
Regering: samenstelling nieuwe regering 42512; nieuwe minister van binnenlandse zaken 77311
Rekenkamer: uiterst kritisch rapport over beheer overheidsfinanciën 12911
Verkiezingen: lokale verkiezingen Walvisbaai 12912; voor parlement en presidentschap 12913: uitslag parlementsverkiezingen 13011; uitslag presidentsverkiezingen 13011

NECROLOGIEËN

Aardenne, G.M.V. van: oud-minister van economische zaken en vice-premier (Nederland) 67111
Araki, Mohammad Ali: opper-ayatollah Iran 5712
Aspin, Les: oud-minister van defensie (Verenigde Staten) 56412
Barre, Mohammed Siad: oud-president Somalia 33813
Bazargan, Mehdi: oud-premier (Iran) 43113
Brancaccio. Antonio: oud-minister van binnenlandse zaken (Italië) 74013
Brang Seng: voorzitter KIO (Myanmar) 14213
Carvajal Prado, Patricio: oud-minister van defensie en buitenlandse zaken (Chili) 19213
Chambati, Ariston: minister van financiën (Zimbabwe) 85613
Chen Yun: gerespecteerd leider van vóór de revolutie (China) 63712
Desai, Morarji: oud-premier India 50211
Djilas, Milovan: vooraanstaand leider en dissident in communistische tijd (Joego-Slavië) 60511
Frondizi, Arturo: oud-president Argentinië 55513
Giron de Velasco, José Antonio: Falangistisch leider (Spanje) 75611
Godett, Wilson .,Papa": oud-minister van arbeid (Nederlandse Antillen) 69712

Gol, Jean: minister van staat (België) 73211
Iwasjko, U'olodimir: vooraanstaand communist (Oekraïne) 18112
Khomeini. Ahmad: zoon wijlen ayatollah Khomeini (Iran) 43113
Koning. Jan de: voormalig minister in periode 1977-1989 (Nederland) 16211
Lleras Restrepo, Carlos: oud-president Colombia 264/2
Mansholt, Sicco: oud-minister van landbouw en visserij, ex-voorzitter Eur. Commissie (Nederland) 67013
Mariz, Antonio: gouverneur deelstaat Paraïba (Brazilië) 75813
Maung Maung: oud-president Birma 14212
Mora Valverde, Manuel: oprichter Communistische Partij van Costa Rica 75813
Nu, U: ex-premier (Birma) 44113
Oh Jin Woo. inaarschalk: ininister van volksstrijdkrachten en lid KWP-presidium (Korea-Noord) 29711
Ongania. Juan Carlos: oud-president Argentinië 833/1
Phoune Sipaseuth, generaal: vice-premier (voor buitenlande zaken) van Laos 22413
Pramoj, Kukrit: oud-premier (Thailand) 88113
Rabin, Yitzhak: premier (Israël) 86612 e.v.
Rivera y Damas, Arturo: aartsbisschop El Salvador 32511
Rusk. Dean: oud-minister van buitenlandse zaken (Verenigde Staten) 26912
Sarnkalden. Ivo: oud-minister van justitie en burgemeester van Amsterdam (Nederland) 67013
Singh, Swaran: oud-minister 1952-1975 (India) 21811
Singh, Zail: oud-president 1982-1987 (India) 21812
Souvanouvong, prins: oud-president van Laos 22413
Spadolini, Giovanni: oud-premier Italië 2013
Viola, Roberto: oud-president Argentinië 2911
Wilson, Harold: oud-premier Groot-Brittannië 54112
Wina, Arthur: voorzitter Nationale Partij (Zambia) 77713
Yao Yilin: CCP-lid en oud-vice-premier (China) 35113
Zawawi, Qais Abdul-Munim al-: vice-premier (Oman) 78411

NEDERLAND

ALGEMEEN

Betuwelijn: aanleg door kabinet goedgekeurd na extra investering van 820 mln 66813; rapport Commissie-Hermans 66911; uitstel kabinetsbesluit 66912; voorwaarden D66 66912; rapport Bomhoff 669/3; details kabinetsbesluit 66913; Kamerdebat 67012; extra tunnel 67012
Koninklijk Huis: prins Bernhard uit ziekenhuis 38311
Luchtvaart: uitbreiding Schiphol met vijfde baan 53011; limiet voor passagiers en geluidsoverlast 53011; onderzoeksrapporten 53012; reactie kabinet 53012; Tweede Kamer-debat over uitbreiding van Schiphol 53013; tijdelijk pasjessysteem luchthaven Schiphol bij inwerkingtreding Schengenverdrag 53112; systeem magneetpasjes Schiphol afgeschaft 53211
Militaire zaken: nieuwe bevelhebbers luchtmacht en marine 16711; nieuwe inspecteur-generaal 16711
Minderheden: oprichting Koerdisch ,,parlement in ballingschap" 61113
Minister van Staat: benoeming oud-premier Lubbers 16711
Rampen: wateroverlast en dreigende overstromingen in stroomgebied Maas, Rijn, Waal 15711: achtergronden 15711; chronologie strijd tegen water 15811 e.v.; nasleep watersnood 53213; dijkversterking 53213; schaderegeling 53311; kritiek op schadevergoeding 53313; boerenprotest 53313: schade bedrijven 53412
Verdrag van Schengen: in werking getreden 53112
Waterstaat: Maas-adviescommissie Boertien 15713; politiek en rivierdijkversterking 16111

BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Filippijnen: president Ramos op bezoek 43912
Indonesië: staatsbezoek van koningin Beatrix 87211 e.v.
Singapore: terechtstelling Johannes van Damme 29712
Suriname: bezoek van minister Van Mierlo 84113; rechtshulpverdrag van kracht 84313

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN

Begroting: voor 1996 ingediend 65911; Miljoenennota 1996 66012
Bijstand: uitkering per 1 januari 1995 512
Centraal Planbureau (CPB): nieuwe directeur 16613
Economische ontwikkeling: Macro Economische Verkenning 1996 66113; kerngegevens voor Nederland 1992-96 66211
Lonen: wettelijk minimum (jeugd)loon per 1 januari 1995 5/1
Nederlandsche Bank: jaarverslag over 1994 38513 e.v
Sociaal-economisch beleid: Sociale Nota 1996 66213 e.v.
Sociale partners: reacties op Miljoenennota 1996 66413
Sociale verzekeringen:
— AAW: premiepercentages per 1 januari 1995 811
— AOW: uitkering per 1 januari 1995 613; premiepercentages per 1 januari 1995 811
— AWBZ: premiepercentages per 1 januari 1995 811
— AWW: uitkering per 1 januari 1995 711: premiepercentages per 1 januari 1995 811
IOAW: uitkering per 1 januari 1995 512
— IOAZ: uitkering per 1 januari 1995 512
— Kinderbijslag: uitkering per 1 januari 1995 712
— vorstverlet: premiepercentages per 1 januari 1995 8/1
— VUT: premiepercentages per 1 januari 1995 811
— Wachtgeldverzekering: premiepercentages per 1 januari 1995 8/1
— WAO: premiepercentages per 1 januari 1995 811; daglonen per 1 januari 1995 812
— WW: premiepercentages per 1 januari 1995 811; daglonen per 1 januari 1995 812
— Ziekenfondsverzekering: premiepercentages per 1 januari 1995 811
Ziektewet: premiepercentages per 1 januari 1995 811

POLITIEK BINNENLAND

Bestuurlijke vernieuwing: kaderwet bestuur in verandering in werking 52713; beleidsverklaringen kabinet Kok 52811; notitie staatssecretaris Van de Vondervoort 52811; wetsvoorstellen provincie Rotterdam 52813; referendum Amsterdam over vorming stadsprovincie 52911; referendum Rotterdam over vorming stadsprovincie 52912; voorstellen kabinet ter vorming stadsprovincies 52913; debat Tweede Kamer over toekomst Rotterdamse regio 53011
Koninkrijkszaken:nieuwe gezaghebbers op Curaçao en St. Maarten 69513; premier Pourier van de Nederlandse Antillen op bezoek 69513; tegenbezoek van minister Voorhoeve 69612; Antilliaanse Staten verwerpen akkoord over kustwacht Antillen en Aruba 69613; akkoord over aanpak fraude met Antilliaanse en Arubaanse ministers van financiën 69712; onafhankelijkheidsdatum Aruba uit Statuut voor het Koninkrijk geschrapt 83413; Ambaanse politie krijgt steun van Nederland 83511
Politieke partijen:
— AOV: kamerlid Hendriks geroyeerd 16212; scheuring 53413; ledenvergadering en faillissementsaanvraag 53513
— CDA: partijraad en -congres 16213; nieuwe voorzitter 16213; voormalig lijsttrekker Brinkman verlaat Tweede Kamer 16311
— D66: voorwaarden voor aanleg Betuwelijn 66912
— VVD: grote winnaar statenverkiezingen 1995 16311
Provincies:
— Algemeen: nieuwe samenstelling colleges van Gedeputeerde Staten 38313
— Drenthe: Ter Beek Commissaris van de Koningin 16612
Regering: oud-minister de Koning overleden 16211
Staten-Generaal:
— Algemeen: troonrede 65711 e.v.
— Eerste Kamer: uitslag verkiezing vastgesteld 38413; nieuwe samenstelling 38511; nieuw lid 67112
Tweede Kamer: eenmansfractie Hendriks 16212; Brinkman verlaat CDA-fractie 16311; nieuwe leden 166/3; 38412; debat over toekomst Rotterdamse regio 52913; debat over uitbreiding Schiphol 53013; debat magneetpasjessysteem 53113; motie van afkeuring verworpen 53212; nieuwe leden 53413; algemene beschouwingen 66513 e.v.; financiële beschouwingen 66713; debat over Betuwelijn 67012; nieuwe leden 67112
Verkiezingen: uitslag provinciale statenverkiezingen 1995 16311; uitslagen per provincie 16411; afkortingen namen kleine partijen 16511; reacties politici 16511; analyse uitslag 16512

NEDERLANDSE ANTILLEN

Bovenwindse eilanden: referendum over staatkundige toekomst 696/2; minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse zaken Voorhoeve op bezoek 76411
Curaçao: nieuwe gezaghebber 69513; kabinet mag bezuinigen 76211; nieuw bestuurscollege 76212
Economie: bijstandsprogramma van IMF 76213
Nederland: bezoek van premier Pourier 69513; minister Voorhoeve op bezoek 69612; akkoord over aanpak fraude en misbruik belastingen 69712
Politieke partijen:
— PNP: Liberia-Peters treedt af als leider 69712
Rampen: orkanen teisteren bovenwindse eilanden 76312
Regering: pakt financieringstekort aan 76212
St. Maarten: nieuwe gezaghebber 69513; nieuw bestuursakkoord 76212; prins Willem-Alexander op bezoek 76313; onrust onder illegalen 764/1; extra Nederlandse noodhulp 76411; stormschade één miljard 76412; Europese noodhulp 76413
Staten van de Nederlandse Antillen: akkoord over kustwacht verworpen 69613
Verkiezingen: eilandsraadverkiezingen 76113

NEPAL

Buitenlandse betrekkingen:
— Bhoetan: besprekingen over vluchtelingen 49813
— China: bezoek van premier Adhikari 44311
— India: bezoek van vice-premier Nepal 442/3; bezoek van premier Adhikari 44311
Economie: Wereldbank annuleer? lening 721/2
Justitie: uitspraak Opperste Gerechtshof over weer in functie treden parlement 72111
Militaire zaken: legercommandant vervangen 72013
Parlement: ontbonden 72013; oppositiepartijen protesteren 72013
Politieke partijen:
— NCP: leider treedt af 14313
— UCPN: winnaar parlementwerkiezingen 14313
Regering: premier Adhikari beëdigd 14412; samenstelling nieuw kabinet 14413: wijzigingen 72013
Verkiezingen: uitstel 143/3

NICARAGUA

Binnenlandse veiligheid: onderhandelingen over demobilisatie recontra's 34/2; protestacties door oudstrijders 3413
Buitenlandse betrekkingen:
— Costa Rica: republiek Airrecu uitgeroepen 69911
— Verenigde Staten: delegatie Amerikaanse Huis van Afgevaardigden op bezoek 3413; voortzetting Amerikaanse hulp 3511
Economie: nieuw hoofd COSEP gekozen 3611; hulpovereenkomst Club van Parijs 69813
Grondwet: parlementaire goedkeuring wijzigingen 32912; constitutionele crisis 32913: constitutionele impasse houdt aan 69812; crisis opgelost 69812; wijzigingen gepubliceerd 69812
Militaire zaken: bewegingsvrijheid stafchef leger beperkt 3411; datum vastgesteld voor Ortega's vertrek als legerleider 3411; nieuw militair wetboek goedgekeurd 3513; nieuwe opperbevelhebber strijdkrachten 33013
Oppositie: sociale onrust 69811
Parlement: nieuw militair wetboek goedgekeurd 3513: gebouw Nationale Assemblée bezet door Sandinisten 69813
Politieke partijen:
— FSLN: verkiezingen 3412; verdeeldheid neemt toe 3512; Cardenal treedt uit partij 3512: scheuring 33011
— MRS: opgericht 33011; FSLN-leden lopen over 33013
Regering: kabinetswijzigingen 329/3; minister Lacayo treedt af 69813
Terrorisme: bomaanslagen 3511
Verkiezingen: aan Atlantische kust 3412

NIEUW-CALEDONIE

Verkiezingen: voor parlement 80013

NIEUW-ZEELAND

Algemeen: instelling commissie rijksonderscheidingen 36813
Alliantie:
— Alliance: leider afgetreden 36812; opvolger gekozen 368/3
Begroting: voor 1996 gepresenteerd 65112
Buitenlandse betrekkingen:
— China: NVC-voorzitter Qiao Shi op bezoek 6412
— Filippijnen: president Ramos op bezoek 71713
— Korea (Zuid): diplomatieke spanning 87911
— Verenigde Staten: VS erkennen verbod voor oorlogsschepen met kernwapens 36813; bezoek van premier Bolger 369/1
Justitie: handel met voorkennis door aandeelhouder aangeklaagd 65111
Maori's: verliezen betwisten optie parlementszetels 36811; landaanspraken 36811; verstoren nationale feestdag 36911; protesten tegen vermeende onwettige annexatie door Britse kroon 65111; akkoord over definitieve regeling van diverse landgeschillen 65112
Politieke partijen:
— Labour Party: voormalig leider en ex-premier Lange trekt zich terug uit politiek 36911
National Party: ontslag ,,chief whip" 65111
Rekenkamer: president neemt ontslag 36812

Schandalen: president Rekenkamer aangeklaagd wegens bedrog en diefstal 36812

NIGER

Arbeid staking magistraten 568/3
Begroting voor 1995-Y6 aanvaard 568/3
Binnenlandse veiligheid aanvallen van FDR-rebellen 568/1
Militaire zaken: benoemingen 56713
Parlement: nieuwe voorzitter 27812
Regering. omstreden benoeming nieuwe premier 278/1: samenstelling nieuw kabinet 278 3, spanningen tussen president en premier 85211; overleeft motie van wantrouwen 85211
Sociaal beleid: collectieve arbeidsovereenkomst 56713
Toearegs: bestand verlengd 27713; nieuwe Toareg-organisatie 56811; vredesakkoord 56811; amnestiewet 56812; voortgang bij uitvoering vredesakkoord 85213
Verkiezingen: voor parlement 27713; uitslag in zetels 27811

NIGERIA

Bankwezen: verzet donorlanden tegen bankplan 56913
Begroting: voor 1995 ingediend 27912
Binnenlandse veiligheid: rellen in Kano 57011
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: toenemend internationaal isolement 85213
— Benin: beginselovereenkomst levering aardgas 27913
— EU: sancties tegen Nigeria 85413
— Ghana: beginselovereenkomst levering aardgas 279/3
— Groot-Brittanië: betrekkingen verslechterd 85311
— Kameroen: Bakassi-conflict 4513
Sierra Leone: militaire steun voor regering Sierra Leone 48713; verbond gewenst 855/1
— Togo: beginselovereenkoinst levering aardgas 27913
Verenigde Staten: Clinton waarschuwt generaal Abacha 85312; sancties blijven gehandhaafd 85412
— Zuid-Afrika: president Mandela verzoekt vrijlating Abiola 27813; verbod wapenuitvoer naar Nigeria 853/2
Constitutionele conferentie: besluiten 27911; verdaagd 27912
Doodstraf: standrechtelijke executies 56913; omzetting doodvonnissen 85412: uitgesproken tegen de schrijver Ken Saro-Wiwa 85413
Economie: nieuwe oliedirecteur 85313
Grondwet: ontwerp 56912
Justitie: detentie Abiola duurt voort 27813; Abiola's vrijlating op borgtocht herroepen 27912
Media: arrestatie journalisten 85312; verbod op dagbladen opgeheven 85411
Mensenrechten: regering wijst kritiek op schending af 27813; Soyinka gevlucht 27911; bezorgdheid over berechting vermeende samenzweerders 57013; Human Right Initiative roept op tot sancties 85313
Oppositie: vrijlating Abiola en Obasanjo bepleit 56913; Abiola verwerpt voorwaarden borgtocht 57011; voorstel voor regering in ballingschap 57012; opheffing verbod op politieke activiteiten 570/2; internationale bezorgdheid over berechting vermeende samenzweerders 57013; treitercampagne van militaire regering 85311; vrees voor gezondheid voorzitter CD 85312
Regering: nieuwe ministeries 27913; ontbinding kabinet 27913; vermeend complot ontdekt 56813; nieuw kabinet 56911; invoering burgerregering uitgesteld 56912; militair bestuur met 3 jaar verlengd 85313
Terrorisme: explosie op vliegveld van Lagos 27911; gaspijpleiding gesaboteerd 57011

NOORWEGEN

Begroting: ontwerp voor 1996 82012
Buitenlandse betrekkingen:
— EU: bevolking in referendum tegen toetreding 17513; Noren zeggen nee tegen lidmaatschap 24812
— Iran: diplomatiek geschil over affaire Rushdie 43213; niveau betrekkingen verlaagd 70912
— Russische Federatie: raketproef leidt tot alarm bij Russen 249/1
— Tanzania: hulp hervat 48811
IJsland: conflict over kabeljauwvangst 24811
Parlement: motie van wantrouwen verworpen 24811
Politieke partijen:
— Conservatieve Partij: nieuwe leider 24811
Verkiezingen: winst voor uiterst rechts 82012

OCEANIË

South Pacific Forum: status van waarnemer bij Algemene Vergadering Verenigde Naties 15413; 26ste topconferentie 79912

OEGANDA

Buitenlandse betrekkingen:
— COMESA: bemiddelingsaanbod in geschil met Soedan 62712
— Kenia: spanning loopt op 42212
— Soedan: verhouding versiechterd 338/1; betrekkingen verbroken 62711; akkoord presidenten over geleidelijk herstel betrekkingen 62712
Economie: leningen door IMF goedgekeurd 5112; kwijtschelding van schulden 33711
Gijzelaars: ontvoerde minister vrijgelaten 627/2
Parlement: controverse over grondwet 51/2; uitstel meerpartijensysteem 62713
Regering: kabinetswijzigingen 5113; minister afgetreden 62713

OEKRAÏNE

Begroting: voor 1995 aanvaard 46712
Buitenlandte betrekkingen:
— Bjelaroes: vriendschaps- en samenwerkingsverdrag 737/3
— China: president Jiang Zemin op bezoek 6213: 18211; premier Li Peng op bezoek 64013
— Duitsland: bezoek van president Koetsjma 74611
— EU: partnerschapsovereenkomst in werking 67713
GOS: geassocieerd lid economische unie 17813
Israël: Rabin op bezoek 86513
— Raad van Europa: lidmaatschap 82213
— Russische Federatie: elkaars vlag verscheurd in beide parlementen 46811; akkoord over Zwarte-Zeevloot 74511; ontwerpovereenkomst over verdeling Zwarte-Zeevloot 74511
— Sierra Leone: militaire steun voor regering Sierra Leone 48713
— Verenigde Staten: presidentiële topontmoeting 18211; president Clinton op bezoek 744/2
Econoinic: hervormingen 18013; broodprijs vrijgelaten 18111; leningen van IMF en Wereldbank 18111; grote IMF-lening 46712; Tsjernobyl wordt gasgestookte centrale 74413
Grondwet: Constitutionele crisis 74412: compromis 744/3
Kerk en staat: controverse over begrafenis patriarch 745/3
Kernenergie: Tsjernobyl wordt gasgestookte centrale 744/3
Kernwapens: ratificatie NPT door parlement 18211
Krim: crisis op Krim 18012; compromis over ,,nuloptie" 18013: machtsstrijd 18013; grondwettelijke beknotting autonomie 18013; grondwet en presidentschap nietig verklaard 46713; premier in functie hersteld 46811; verdere ontwikkelingen 46811; referendum afgelast 74413: pro-Russen verliezen steun 74413: opheffing presidentieel gezag 74511; rellen bij Tartaren 74512; lokale verkiezingen 74513
Munt: valutacrisis 74611
Parlement: Krawtsjoek gekozen tot afgevaardigde 18113: regering naar huis gestuurd 46712
— Opperste Raad: niet akkoord met voorlopige constitutionele wet 74412
Politieke partijen:
— Liberale Partij van Oekraïne: voorzitter gekozen 46711
— Oekraïense Communistische Partij: verbod gecontinueerd 18111; ex-eerste secretaris overleden 181/2
— Sociaal-Democratische Partij van Oekraïne: officieel geregistreerd 46711
Socialistische Partij: nieuwe leider 18113
President: decreet beknot macht plaatselyke autoriteiten 18113
Rampen: mijnramp 18113
Regering: nieuwe eerste vice-premier 18112: verdere benoemingen 18112; wijzigingen 46711; premier vervangen 46711; kabinetswijziging 74512; samenstelling kabinet 745/3; verdere benoemingen 74513
Schandalen: voormalige premier in staat van beschuldiging 18113
Terrorisme: moordaanslag op afgevaardigde Opperste Raad 18112; moord op journalist 46811
Verkiezingen: nieuwe veikiezingen 18112; lokale verkiezingen op de Krim 74513

OEZBEKISTAN

Economie: prijsstijgingen 22512; IMF-lening 50911; leningen door donorlanden toegezegd 50912
Munt: decreet over munteenheid 22512
Parlement: Karimow roept op tot vrijheid van meningsuiting 50911
Politieke partijen:
— Adolat Sociaal-Democratische Partij Oezbekistan: officieel opgericht 50911
— Democratische Partij voor Nationaal Herstel: opgericht 79212
— Erk Democratische Partij: gevangenisstraf activisten 50912
— Volkseenheid: opgericht 79212
President: ambtstermijn verlengd 50911
Referendum: over verlenging presidentiële ambtstermijn 509/1
Regering: minister van landbouw ontslagen 225/2; samenstelling kabinet 79212; kabinetswijzigingen 792/3
Verkiezingen: parlementsverkiezingen 50813; uitslag 50813
Voedselsituatie: rantsoenering 509/1

OMAN

Begroting: voor 1995 gepresenteerd 43512
Buitenlandse betrekkingen:
— Bahrein: effectenbeurzen gekoppeld 49012
Israël: premier Rabin op bezoek 13711; onderminister van buitenlandse zaken op bezoek 289/2; akkoord over belangenkantoren 28913; officiële handelsbetrekkingen 86611
Jemen: presiden: Ali Abdullah Saleh op bezoek 13611: grensafbakening voltooid 71112
Doodstraf voor extremisten 13613
Economie: kritisch rapport Wereldbank 13612; nieuwe investeringswet 13613
Justitie: bericht over aanhouding van ,,terroristische" groep 43513
Regering: vice-premier overleden 78411

OOSTENRIJK

Antisemitisme: erkenning schuld aan holocaust 11112
Begroting: presentatie voor 1995 39813
Buitenlandse betrekkingen:
— China: premier Li Peng op bezoek 6013
— EU: lidmaatschap 38913
— Israël: bezoek van president Klestil 11112
— NAVO: toegetreden tot ,,Partnerschap voor Vrede" 449/1
— Taiwan: premier Lien op bezoek 65011
— Verenigde Staten: ,,open skies"-akkoord 67911
— WEU: waarnemersstatus 68911
Formatieperiode: start coalitiebesprekingen 11012
Justitie: gevangenisstraf voor neonazi 11111; proces tegen neonazi 39813
Kerk en staat: kardinaal vervangen 74613
Parlement:
— Nationalrat: toetredingsverdrag EU geratificeerd 17511; wet schadeloosstelling nazi-slachtoffers goedgekeurd 74612
Politieke partijen:
FPO: naamswijziging 39811
Freiheitlichen: nieuwe naam FPO 39811
— OVP: nieuwe voorzitter 39912
Provincies:
— Vorarlberg: verkiezingen 10913
Racisme: aanslagen op zigeuners en andere minderheden 39811
Regering: treedt af 11012; opnieuw vorming SPO-OVP coalitie 11013; samenstelling kabinet Vranitzky 11111; wijzigingen 39813
Verkiezingen: algemene verkiezingen gewonnen door FPÖ 10913; uitslagen 11011

PAKISTAN

Bankwezen: oprichter BCCI overleden 79513
Begroting: voor 1995-96 gepresenteerd 79411
Binnenlandse veiligheid: harde aanpak misdaad toegezegd 44413
Buitenlandse betrekkingen:
— Afghanistan: spanningen verscherpt na bestorming Pakistaanse ambassade 868/2
— Bangladesh: premier Zia op bezoek 49812
— China: nieuwe controverse over aankoop M-11 raketten 14512; opnieuw onenigheid over vermeende raketovereenkomst 79512
— Filippijnen: anti-terreurakkoord 44512
Frankrijk: akkoord over onderzeeërs 14512
— India: sluiting Indiaas consulaat in Karachi 14613; betrekkingen verslechteren 44312
Iran: bezoek van president Leghari 14513
Verenigde Staten: Amerikaanse weigering F-16-jachtvliegtuigen te leveren 14511; Amerikaanse minister van energie op bewek 14513; gezamenlijke Amerikaans-Pakistaanse militaire commissie opnieuw ingesteld 443/1; conflict over F-16-gevechtsvliegtuigen 44311; twee Amerikanen gedood 44412; bezoek van premier Bhoetto 44512; Amerikaanse senaat heft sancties op 79611
Censuur: tijdelijk persverbod 79312
Economie: cijfers over BNP en begroting over 1993-94 14513

Feminisme: conferentie van vrouwelijke moslim afgevaardigden 79512
Justitie: arrestatie Sharif senior 14712; rechtszaak over godslastering 443/2; proces en veroordeling 44313; beroep en vrijlating 44313; protesten 44411: vermoedelijke medeplichtigen van Yousef aangehouden 445/1: controverse over wet op godslastering 79213; Sharif beschuldigd 79312; aanklachten tegen Sharif ingetrokken 79313
Kernwapens: nieuwe controverse over nucleaire capaciteit 14413
Militaire zaken: nieuwe bevelhebbers luchtmacht en marine 147/2
Oppositie: landelijke „wielklem"-staking 146/1
Parlement:
Nationale Vergadering: commissies geboycot door oppositie 145/3
Politieke partijen:
— (afgescheiden) PPP-factie: opgericht 445/1
Provincies:
— Azad Kashmir: verkiezingen 14611
— NWFP: stammenopstand Makaland en Swat 14711
— Punjab: nieuwe gouverneur 79313; omstreden ontslag premier 79513; opvolger benoemd 79513
— Sind: onlusten in Karachi 14612; escalatie van geweld in Karachi 44411; aanhoudende gewelddadigheden 44412: verdachten moord op Amerikanen gedood 44511: nieuw geweld 44511: geweldsescalatie in Karachi 792/3; 79311; nieuwe gouverneur 79313: oplaaiend geweld in Karachi 794/3; aanhoudend geweld 79511
Rampen: overstromingen 79512
Regering: aftreden minister geweigerd 14611
Religie: rechtszaak over godslastering 44312: achtergronden van de zaak-Masih 44313; proces en veroordeling 44313; beroep en vrijlating 44313; protesten 44411; controverse over wet op godslastering 792/3
Terrorisme: activist tegen kinderarbeid vermoord 44511; MQM-leider gedood 79413; buitenlandse staatsburgers vrijgelaten 79512
Vredesbesprekingen: voorgesteld met MQM-leiders 79311; uitstel besprekingentussen regering en MQM 79412; hervatting besprekingen 79511: overleg opgeschort 79511

PALESTIJNSE ZAKEN

Al-Fatah: centraal comité bijeen 57412; verdeeldheid 576/2
Bankwezen: Palestijnse Investeringsbank open 57613
Beweging voor Democratie: oproep tot aansluiting 28512
Buitenlandse betrekkingen:
— Libië: uitwijzing Palestijnse vluchtelingen 85012; deportatie Palestijnen opgeschort 85013
Economie: Palestijnse donorconferentie 28612: akkoord over financiering begrotingstekort PNA 28612; ad hoc contactgroep internationale donoren bijeen in Parijs 576/3; Palestijns Monetair Gezag actief 858/3
Egypte: protocol handelsakkoord ondertekend 57613
Europese Unie: akkoord over leningen en giften t.b.v. ontwikkelingsprojecten 28611
Gaza-Jericho: botsingen tussen Palestijnen 28311; Palestijnse politieagenten gedood door Israëlische militairen 28413; veiligheidshoven ingesteld 28713; dood Israëlische veiligheidsfunctionaris 28811; arrestaties door Palestijnse politie 28811; voertuigen toegang tot Israël ontzegd 57413; optreden PNA tegen tegenstanders vredesproces 575/2; Palestijnse Investeringsbank open 57613; veiligheidskwesties 57813; tientallen Hamas-activisten opgepakt 57911; Palestijns Monetair Gezag actief 85813
Groot-Brittannië: ontmoeting PLO-leider Arafat en premier Major 57511
Hamas: akkoord oprichting gezamenlijke commissie met PLO 28413; aanslagen in Jeruzalem en Hebron 28413; Israëlische kolonisten gedood 57413: zelfmoordbom in Gazastrook 575/1: explosie bij „bommenfabriek" in Gazastrook 57611: leden gedood door Israëlische eenheid 57612; vorming splintergroep 57612: pro-PNA splintergroep gevormd 85913; toenadering tot PNA 86312
Hezbollah Palestina: zelfmoordaanslagen in Israël 85813 e.v.
Intifada: getallen over doden 28811: demonstratie in Hebron één jaar na bloedbad 28811
Islamitische Jihad: activist vermoord 28213; zelfmoordaanslag 28213; 28512; zelfmoordbom in Gazastrook 57511; leider vermoord 86313
Israël: sluitingsbevel Palestijnse bureaus 859/2
Jordanië: bezoek van Arafat 28613; Algemene Overeenkomst voor Samenwerking en Coördinatie ondertekend 28711
Omroepbedrijf: directeur-generaal benoemd 577/1
Palestijns Nationaal Gezag (PNA): zelfbestuur uitgebreid 28313; eerste fase voltooid 28412; activiteit beperkt tot gebied met zelfbestuur 28413; ontwerp voor investeringswet 28612; bekritiseerd in mensenrechtenrapport 28811; geldzorgen 574/2; rapport Amnesty International 57912; overdracht civiele taken 86311; toenadering tot Hamas 86312: ontwikkelingshulp van Wereldbank 86313
PEDCAR. gouverneur benoemd 57711
PLO: vergadering uitvoerend comité 284/1; akkoord oprichting gezamenlijke commissie met Hamas 28413; vergadering uitvoerend comité 28713; centraal comité bijeen 57412; onderlinge gevechten in kampen bij Sidon 637/1; ondertekening interimakkoord „OSLO B" 86012 e.v.
Politieke partijen:
— DFLP: leider wil verhuizen naar Gazaatrook 28511
Verenigde Staten: Amerikaanse voorkeursbehandeling voor importen uit gebieden met zelfbestuur verlengd 57413; ontmoeting PLO-leider Arafat met vice-president Al Gore 57511: handelsakkoord 86412
Verkiezingen. vastgesteld 86212

PANAMA

Arbeid: algemene staking 76511
Binnenlandse veiligheid: moordcomplot tegen president Perez opgerold 76413
Buitenlandse betrekkingen:
— Verenigde Staten: mogelijke verlenging Amerikaanse militaire aanwezigheid 76511
Economie: akkoord over schuldenherschikking 76511
Justitie: nieuw vonnis voor Noriega 76413
Militaire zaken: leger wordt officieel afgeschaft 76413
Parlement: keurt afschaffing van leger goed 76413; hervormingen van arbeidswetgeving goedgekeurd 765/1

PAPOEA NIEUW-GUINEA

Begroting: voor 1995 gepresenteerd 80111
Bougainville: vredesbesprekingen mislukt 29912; strijd hervat 29913; regering beëdigd 801/3; gesprekken vastgelopen 80211; ontwikkelingen 80311; afspraak over besprekingen 80311
Buitenlandse betrekkingen:
— Solomon Eilanden: verdrag getekend 80313
— Taiwan: wederzijdse erkenning 80212
Vaticaan: paus Johannes Paulus II op bezoek 29913
Economie: pachtovereenkomst Lihir-goudmijn ondertekend 80112; privatiseringsprogramma 80212; IMF-overbruggingskrediet 80212; Ok Tedi-compensatieovereenkomst 80312
Parlement: leden van PDM naar People's Unity Party overgelopen 80311
Politieke partijen:
— Beweging voor Grotere Autonomie: opgericht 80211
PDM: nieuwe leider 80311; parlementsleden lopen over naar People's Unity Party 80311
— People's Unity Party: parlementsleden van PDM overgelopen 80311
Provincies:
— Algemeen: afschaffing provinciale structuur 80212; nieuw provinciaal bestuurssysteem 80213
— Westelijke Hooglanden: verkiezingsgeweld 29913
Regering: kabinetswijziging 80113; 80212

PARAGUAY

Justitie: nieuwe opperrechters 557/3
Kieswet: militairen en politie stemrecht ontnomen 557/3
Militaire zaken: wijziging in militaire top 55712
Regering: wijziging 557/2; geruchten over dreigende militaire staatsgreep 55713
Terrorisme: moord op dmgsbestrijder 55712

PERU

Alliantie: politieke coalitie Harmonie 21ste Eeuw en Frepol gevormd 11611
Buitenlandse betrekkingen:
— Ecuador: grensconflict 40612; verheviging van de strijd 40613: diplomatiek overleg in januari mislukt 40711; Peru kondigt eenzijdige wapenstilstand af 40712; vredesverklaring van Itamaraty 40712; nieuwe gevechten 40712; nieuw wapenstilstandsakkoord 40713: verliezen 40811; pogingen tot beëindiging grensconflict 40811: schermutselingen 40811: Peruaanse en Ecuadoraanse troepen trekken zich terug 40811; bemiddeling bij grensconflict 83912; overeenkomst over hervatting handel 83913; ontmoeting met militairen 83913
— Japan: schuldenherschikkingsakkoord 11612; nieuwe Japanse lening 11612
Economie: dalende koersen door val Mexicaanse peso 19613; kritiek op IMF 84111
Justitie: aanklachten tegen oud-president Garcia 11612: oud-president veroordeeld 84011; internationaal aanhoudingsbevel tegen oud-president 84011; arrestatie guerillastrijders 84012; leden Lichtend Pad veroordeeld 84013
Mensenrechten: rapport Amnesty International over marteling gedetineerden 116/1; jaarverslag Amnesty International 84013
Noodtoestand: verlengd 116/2; in Lima verlengd 40812
Parlement: amnestiewet voor militairen 840/1
Politieke partijen:
— Alliantie Harmonie 21ste Eeuw: opgericht 11512; uitgesloten van Congresverkiezingen 40813. Fujimori's echtgenote in hongerstaking 408/3
— Christelijke Volkspartij: presidentskandidaat trekt zich terug 40813
— Verenigd Links: presidentskandidaat trekt zich terug 40812
President: conflict met zijn echtgenote 11511
Regering: kabinetswijzigingen 116/1; 841/1; beëdiging president Fujimori 84111; kabinetswijzigingen 84111
Terrorisme: ultimatum aan guerrillastrijders 11511; afloop Berouwwet 11511; aanvallen door Lichtend Pad 11511; Lichtend Pad hergroepeert zich 40812; aanslagen door Lichtend Pad 84012
Verkiezingen: Higuchi wil deelnemen aan presidentsverkiezingen 11511: registratie presidentskandidaten 11513: wet over gehruik overheidsgelden voor verkiezingscampagne 40812; presidents- en parlementsverkiezingen 40813; uitslagen presidentsverkiezingen 40911; uitslagen congresverkiezingen 40911

POLEN

Abortus: veto Walesa treft liberalisering abortuswet 24912; Sejm steunt veto 24912
Begroting: juridisch steekspel tussen president en parlement 25211: voor 1995 aanvaard 60911
Binnenlandse veiligheid: aan- en aftreden oud-spion als hoofd inlichtingendienst 24912
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: deelname aan internationale legeroefeningen 25213
— EU: „gestructureerde dialoog" aangegaan 17312; lidmaatschap bepleit 60813
— Iran: wapencontract 70911
— Korea (Noord): wapenstilstandsdelegatie teruggetrokken 363/2; diplomatieke betrekkingen verslechterd 58911
— Litouwen: president Brazauskas op bezoek 46611
— NAVO: lidmaatschap bepleit 60813
— Russische Federatie: vertrek Russische troepen 25312; bezoek Russische premier afgezegd 25312; akkoord Pools-Russische schulden 25313; overeenkomst over gaspijpleiding 25313; Polen gemolesteerd door soldaten in Moskou 40012
— Vaticaan: ratificatie concordaat uitgesteld 24911
— Verenigde Staten: president Clinton op bezoek 25313; defensieakkoord 25411
— WEU: geassocieerde partner 2611
Criminaliteit: bendeoorlog in Warschau 40011; beschuldigingen van politieke banden met georganiseerde misdaad 60912
Economie: schuldenakkoord 24913; minister bekritiseert privatiseringsproces 24913; privatisering hervat 250/1
Geschiedenis: Walesa hekelt Oleksy in verband met vredesherdenking 60911; herdenking van massamoord Katyn 60913: onderzoek officieel afgesloten 60913
Justitie: vrijspraak „medeplichtigen" in zaak Popieluszko 25213; vroegere communistische leider in staat van beschuldiging 60912
Munt: herwaardering van zloty 25111; zwevende koers 609/2
Parlement: Walesa bedreigd met afzettingsprocedure 25211
— Sejm: steunt abortusveto Walesa 24912: zuiveringswet verworpen 24912; regeringscoalitie verdeeld over privatiseringsbeleid 25011; voorzitter privatiseringscommissie afgezet 25011; bekritiseert Walesa 25012: verdeeldheid in linkse coalitie 25212; akkoord SLD-PSL-coalitie over kandidaat premierschap 25212
— Senaat: omstreden wet op staatsgeheimen verworven 25011
Politieke partijen:
— RKL: opgericht 60912
— SLD: presidentskandidaat bekend 60913
— UW: nieuwe leider 60911
— ZChN: leider treedt af 25012: nieuwe voorzitter 39913

President: Walesa vraagt om presidentieel stelsel 25012; in conflict met links 25111; conflict met regering over belastingwet 25111; dreigt parlement te ontbinden 25211; twijfel over Walesa's bedoelingen 25211: Walesa bekritiseert regering 39913; Walesa maakt kandidatuur bekend vnnr preiidenrsverkieringen 60913: controverse over Walesa's standpunt inzake antisemitisme 60913
Regering: minister van defensie ontslagen 25012; minister van buitenlandse zaken treedt af 25013; premier Pawlak treedt af 251/3: nieuwe premier 399 2 samenstelling kabinet 399 1
Tweede Wereldoorlog herdenking opstand van Warschau 25213, Auschwitz-herdenking 25311, Russische premier bezoekt Katyn 25312, Duitse militairen brengen eerbetoon in Auschwitz 25312
Vakbeweging botsingen tussen politie en Solidariteit 60912

PORTUGAL

Bankwezen: directeur centrale bank treedt af 25411
Begroting: presentatie voor 1995 254/2
Buitenlandse betrekkingen:
China: 14de hijeenkomst Gezamenlijke Verbindingsgroep over Macao 36512: vice-premier Zhu Rongji op bezoek 36513
— Indonesië: vijfde gespreksronde over Oost-Timor 22113; zesde gespreksronde over Oost-Timor 86913
Justitie: stoffelijk overschot van oud-preinier opgegraven 82211
Oppositie: tolprotesten 25412
Parlement: motie van wantrouwen CDS 25413; overeenstemming over gedragscode 82013
Politieke partijen:
PSD: premier stelt zich niet herkiesbaar 25413; nieuwe leider 255/1
President: veto over drie wetsontwerpen 25412; burgemeester Lissabon kandidaat voor presidentschap 25511
Racisme: rassengeweld 82111
Regering: onderminister werkgelegenheid en opleidingen treedt af 25411; minister van defensie onder druk wegens wapenschandalen 25413: wijzigingen 82013; samenstelling kabinet 82211
Schandalen: afluisterschandaal 25411; SIS beschuldigt van afluisteren telefoongesprekken 82111; vakbondsconfederatie beschuldigd van corruptie 82111
Verkiezingen: boycot 25412: datum vastgesteld voor parlementsverkiezingen 82013; algemene verkiezingen 82112; uitslag 82113

QATAR

Begroting: voor 1995-96 goedgekeurd 58411
Buitenlandse betrekkingen:
— Bahrein: uitspraak ICJ over grensgeschil 49012
Irak: minister van buitenlandse zaken op bezoek 49212
— Israël: onderminister van buitenlandse zaken op bezoek 289/2
— Jordanië: premier Abdel-Salam al Majali op bezoek 292/3
— Saoedi-Arabië: spanning aan grens 13711
Regering: paleisrevolutie 58411

RAAD VAN EUROPA

Conventie Bescherming Nationale Minderheden: Hongarije treedt toe 24311
Europees Hof voor de Mensenrechten (EVRM): berisping over onredelijk lange gevangenisstraffen in Turkije 61311
Leden: Andorra 33ste lid 25512; Letland 34ste lid 25512; Russische aanvraag lidmaatschap opgeschort 25513; Albanië 35ste lid 82213: Moldowa 36ste lid 82213; Oekraïne 37ste lid 82213; Macedonië 38ste lid 82213
Litouwen: rapport over mensenrechtensituatie 46612
Minderheden: Conventie over Bescherming Nationale Minderheden aangenomen 25511

ROEMENIË

Arbeid: staking beëindigd 256/2
Begroting: voor 1995 goedgekeurd 61012
Binnenlandse veiligheid: rapport inlichtingendienst 25613
Buitenlandse betrekkingen:
— China: premier Li Peng op bezoek 6013
— EU: aangaan ,,gestructureerde dialoog" 17312; lening ter ondersteuning betalingsbalans 25611; associatieverdrag van kracht 39211: aanvraag lidmaatschap 678/1
— Groot-Brittannië: wegens kindersmokkel veroordeeld Brits paar vrijgelaten 25713
— Hongarije: Hongaarse premier wekt ,,verzoening" 24011; bezoek van minister van buitenlandse zaken 257/1
— WEU: geassocieerde partner 2611
Economie: scheuring in coalitie wegens grondbelasting 25513: lening van IMF 255/3; lening Wereldbank 256/1; grootschalige privatiseringswet 610/2
Justitie: eigenaar beleggingsfonds gearresteerd 257/2; amendementen op wetboek van strafrecht 25712; wegens kindersmokkel veroordeeld Brits paar vrijgelaten 25713; veroordeling in fraudezaak Caritas 61012
Media: onafhankelijk TV-station uit de lucht 256/3
Minderheden: conferentie 257'1, overleg over etnische kwesties 61011; onenigheid over bijeenkomst etnische Hongaren 61011
Monarchie: voormalige koning geweerd 257/2
Oppositie: protestdemonstratie 610/2
Parlement: motie van wantrouwen verworpen 256/2
Politieke partijen:
— ADP: geen steun aan coalitie inzake grondbelasting 255/3
— HDUR: roep om ,,speciale status" Hongaren 256/3; breuk met oppositie 61012
— PCR: heropgericht en weer verboden 25611
PNC-CD: start afzettingsprocedure tegen president Iliescu 25612
President: vermeend complot 25612
Regering: benoeming uiterst rechtse kabinetsleden 25711
Religie: dood opperrabbijn 25611

RUSSISCHE FEDERATIE

ALGEMEEN
Criminaliteit: president Jeltsin beschuldigt autoriteiten Moskou 47312; strijd tegen georganiseerde misdaad hoogste prioriteit 47411
Inlichtingendienst: wet op de veiligheidsdienst 47412
Justitie: Gajdar beboet wegens belasteren Zjirinowski 18513: ontslag voor openbare aanklager en politiechef 473/2: Constitutioneel Hof verklaart invasie wettig 75011; spion veroordeeld 75211
Kernwapens: stroomuitval bij nucleair commandocentrum 18213
Media: controverse over berichtgeving over geweld in Tsjetsjenië 47012; krant gesloten 75013
Milieu: olielek in toendra 18611
Militaire zaken: onderzoek naar corruptie in leger 18412: dissidente geluiden in militaire kringen op invasie van Tsjetsjenië 189/2; hoge officieren met vervolging bedreigd 46913: wervingsactie dienstplichtigen 75012; generaal Lebed neemt ontslag 75012; opvolger generaal Lehed 75013
Rampen: aardbeving op Sachalin 74613
Religie: verbod op sekte 47511
Tsaar: stoffelijk overschot geïdentificeerd 75211
Volksgezondheid: aidstest voor buitenlanders bij wet verplicht gesteld 47513

BUITENLANDSE BETREKKINGEN
Afghanistan: bemanning Russisch vliegtuig gevangen 86713
Algemeen: buitenlandse reacties op Russisch optreden in Tsjetsjenië 47012
Azerbajdzjan: Rusland beschuldigd van destabilisering Azerbajdzjan 16812
Bjelaroes: twijfels over monetaire unie 16911; vriendschapsverdrag 45412; douane-unie getekend 73712
Bulgarije: samenwerkingsakkoord 60312
China: defensieakkoord 6211; president Jiang Zemin op bezoek 6211; grensakkoord ondertekend 6212; economisch samenwerkingsakkoord 6212; Russische soldaten doden Chinese vissers 62/2; president Jiang Zemin op bezoek 64012, premier Li Peng op bezoek 64013
Cuba: bevestiging suiker tegen olie te willen verhandelen 32212: handelsovereenkomst 61713
Duitsland: samenwerking op inlichtingengebied ter bestrijding nucleaire smokkel 8413
Egypte: akkoord schuldenregeling 20913
Estland: illegaal verblijf Russische soldaten 17212; president Jeltsin wijst Estlandse territoriale aanspraken af 172/2; Russisch vliegtuig landt na kaping in Tallinn 172/2; Estlandse president wil aanspraken d. grondgebied laten varen 45612
EU: voorlopig handelsakkoord 67811
Georgië: overleg over Ahchazië 17713; militair akkoord 46511; directe steun aan Abchazië 73912
Groot-Brittannië: koningin Elizabeth op bezoek 10112; bezoek van president Jeltsin 18212; Russische televisiecorrespondent uitgewezen 54113
Ierland: president Jeltsin mist afspraak Ierse premier 182/2
India: defensieakkoord 22011
Irak: Russische bemiddeling in crisis 211/3
Iran: nucleair akkoord 43311; bekrachtiging nucleair samenwerkingsakkoord 43313; bouw vliegtuigfabriek in Iran 43412
Israël: Rabin op bezoek 86513
Italië: vriendschapsverdrag 2111
Japan: Japanse vissersboten onder vuur kustwacht 6913; verstandhouding omtrent Noordelijke Territoria 7311; bezoek van minister van buitenlandse zaken Kozyrew 36113; onmiddellijke sluiting van alle afdelingen Aum Shinrikyo gelast 64313
Joego Slavië: Russische pleidooi voor vrijhandelszone 308/3; militair samenwerkingsakkoord 308/3; Rusland tegen sancties 59611
Kazachstan: samengaan Kazachstaanse en Russische strijdkrachten 50611; afspraak over pijpleiding 50612
Koeweit: akkoorden over investeringen en handel 21412
Korea (Noord): defensieverdrag opgezegd 87611
Libië: betrekkingen verbeterd 85011
Litouwen: tijdelijk verbod op Russische militaire vluchten boven Litouwen 46612
Moldowa: akkoord over terugtrekking Russische troepen 180/1; conrroverse over terugtrekking 36613: akkoord over Russische basis 74411: terugtrekking Russische troepen uit Duitsland 74411
NAVO: dreigement opzegging CFE-verdrag 475/2; PFP goedgekeurd 72412
Noorwegen: raketproef leidt tot alarm bij Russen 24911
Oekraïne: elkaars vlag verscheurd in beide parlementen 46811; akkoord over Zwarte-Zeevloot 74511; ontwerpovereenkomst over verdeling Zwarte-Zeevloot 74511
Polen: vertrek Russische troepen 25312; bezoek Russische premier afgezegd 25312; akkoord Pools-Russische schulden 25313; overeenkomst gaspijpleiding 25313; Polen gemolesteerd door soldaten in Moskou 400/2
Raad van Europa: aanvraag lidmaatschap opgeschort 25513
Saoedi-Arabië: handelsakkoord 13713
Slowakije: bezoek van premier Tsjernomyrdin 31312; lening voor kerncentrale 31312
Soedan: militaire samenwerking hervat 62713
Tsjechië: vriendschapsverdrag geratificeerd 82613
Verenigde Staten: presidentiële top in Washington 182/1: gemeenschappelijke militaire oefeningen 18212; voorzichtige Amerikaanse reactie op inval in Tsjetsjenië 19011; Amerikaans verzoek inzake levering kernreactoren aan Iran genegeerd 47512; presidentiële top in Moskou 74711; vice-president Gore op bezoek 75111
Vietnam: ondertekening vriendschapsverdrag 8212; bezoek van minister van buitenlandse zaken Kozyrew 72211

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN
Arbeid: werkloosheid driemaal zo hoog als officiële cijfer 47212; mijnstaking 47213
Bankwezen: president Centrale Bank treedt af 18311; nieuwe president Centrale Bank niet bekrachtigd door Staatsdoema 18511; crisis 75113
Begroting: presentatie ontwerp voor 1995 18312; voor 1995 aanvaard 47212
IMF: omvangrijk overbruggingskrediet 47411
Industriële produktie: cijfers over neergang in 1994 18611
Landbouw: uitlatingen over herstel staatscontrole 18512; kabinet verdeeld over beleid 47311; rampzalige inkomstencijfers 47311
Munt: korte dramatische val roebel 18311: poging stabilisering roebel 75113
Schulden: herschikkingsakkoord 182/3

POLITIEK BINNENLAND
Binnenlandse veiligheid: veiligheidsmaatregelen in Moskou 74913
Gemeenten:
— Wladiwostok: burgemeester ontslagen 18611
Oppositie: kritiek op kabinetswijziging 18511
Parlement:
— Staatsdoerna: motie van wantrouwen 18312; geboycot door LDPR 18313; directeur beleggingsfonds MMM gekozen 18411; oneens met nieuwe president Centrale Bank 18511; moord op afgevaardigde 18513; toespraak Solzjenitsyn 18611; reacties op invasie Tsjetsjenië 18912; begint aan onderzoek naar conflict in Tsjetsjenië 47111; afgevaardigde vermoord 47213; ontslag commissaris voor de mensenrechten 47411; motie van wantrouwen 74912
Politieke partijen:
— Akkoord: opgericht 750/2
— DPR: leider treedt af 18313

— LDPK: boycot Staatsdoema 183/3
— PDA: nieuwe voorzitter 47213
— ROPP: opgericht 474/3
— RPSD: oprichtingscongres 47213
— Rusland is ons Huis: oprichtingsplan van premier Tsjernomyrdiu 47413: opgericht 75012; Tsjernomyrdin voorzitter 75012
— Ruslands Democratische Keuze: zegt sreun aan Jeltsin op 47411
— Sociaal-Democratische Volkspartij: Roetskoj na factiestrijd geroyeerd 47212
President: onderhoud Jeltsin met Solzjenitsyn 18611; plaatst generale staf rechtstreeks onder zijn gezag 47011; ziek 475/1; vakantie verlengd 47511; in ziekenhuis 75112; afzettingsprocedure mislukt 75112: weer aan het werk 751/2; verkiezingsnederlaag 75112
Regering: waarnemend minister van financiën ontslagen 18312; twijfels over toekomst premier 18312; nieuwe minister van landbouw en voedsel 18313; onderminister van defensie ontslagen 18412; kabinetswijziging 18413; belangrijkste economische portefeuilles 18511; uitlatingen nieuwe minister van landbouw over herstel sraatsconirole 185/2; aftreden minister van justitie n.a.v. invasie Tsjetsjenië 18912: premier waarschuwt dat democratie bedreigd wordt 46912; wijzigingen 47212; premier voorzitter ,,Rusland is ons Huis" 75012; wijzigingen 75111
Republieken:
— Daghestan: Russische colonnes belaagd 18811
Ingoesjetië: Russische colonnes belaagd 188/1
— Komi: grote delen verontreinigd door olie(v)lek 186/1
— Noord-Ossetië: omgedoopt tot Alania 18611
— Tsjetsjenië: crisis 18612; Russische reactie op crisis 18613; gevechten 187/1; Russisch ultimatum 18711; invasie 187/3; vooruitgang Russische grondtroepen 18812; luchtaanvallen op Grozny 18812; verdere gevechten 18911; raffinaderij gebombardeerd 18911; Russische tanks in centrum Grozny 18911; vluchtelingen 18911; slachtoffers 18911; binnenlandse politieke reacties op invasie 18912; Jeltsin tijdens invasie afwezig om gezondheidsredenen 189/3; Russische offensieven in eerste helft januari 468/2; Russen veroveren presidentieel paleis 46911; conflict ten einde verklaard 46911; verliescijfers 46911; beschuldigingen van het doden van burgers 46911; OVSE-delegatie op bezoek 46912; burgerlijk gezag over militairen onzeker 46912; gebrek aan elitetroepen in invasiemacht 46913: binnenlandse reacties op conflict 47011: controverse rond berichtgeving over geweld 47012; val van Grozny 470/3; onervarenheid Russische soldaten 47111; vijfdaags bestand 47111: onderhandelingen mislukt 47111; hervatting gevechten 47111; Staatsdoema begint aan onderzoek naar conflict 47111; Gratsjow voorspelt jaren van strijd 47111; Russische militaire verliezen 47112; burgerslachtoffers 47112: officieel aantal vluchtelingen 47112; strijd duurt voort 47113; schattingen van troepensterkte 47211; massamoord op Tsjetsjeense burgers 47211: voormalige nucleaire basis verwerd 47211; gevechten in Grozny 74712; gijzelaarscrisis in Boedjonnowsk 74713: Russen reageren verdeeld 74812; Russische aanval op ziekenhuis mislukt 74813; merendeel gijzelaars vrij 74911; officieel aantal slachtoffers 74911: premier Tsjernomyrdin grijpt in 74911; Russen staken vijandelijkheden 749/1; voorlopig akkoord 74912; vredesakkoord 74913; impasse over ontwapening 75011; schermutselingen 750/1
Terrorisme: bomaanslagen in Moskou 18213; moord op journalist 18412; moord op afgevaardigde Staatsdoema 18513; 47213; bekende televisiejournalist doodgeschoten 47311; zakenman vergiftigd 75211
Verkiezingen: Roetskoj stelt zich kandidaat voor presidentsverkiezingen 47413; verkiezingsdatum voor Staatsdoema vastgesteld 75112; nederlaag voor Jeltsin 75112

RWANDA

Algemeen: dag van nationale rouw 42811
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: buitenland beschuldigd van hulp aan voormalige regering 70512; meer beschuldigingen van buitenlandse steun 70611
— België: nieuwe Belgische ambassadeur benoemd 13211; ambassade in Kigali heropend 13211; bezoek van premier Twagiramungu 13211
— Boeroendi: Boeroendische beschuldigingen over betrokkenheid bij geweld 70013
— Boeroendi, Tanzania en Zaïre: topberaad repatriëring vluchtelingen in Nairobi 42611
— EU: hervatting hulp 70613
— Frankrijk: kritiek op Frans beleid 13313; bezoek van minister van buitenlandse aken Gasana 429/2; Rwandese priester gearresteerd in Zuid-Frankrijk 70613
— Groot-Brittannië: aartsbisschon van Canterbury op bezoek 70511
— Verenigde Staten: schulddelging 13411
— Zaïre: akkoord over repatriëring vluchtelingen 13212
Burgeroorlog: omstreden berichten over massamoorden 13012: massapraven ontdekt 13111; vrees voor nieuwe gevechten 131/2; controverse over wraakacties 13113; berichten over destabilisering 13412; meer bewijzen voor massamoorden 42712; geboorten bij slachtoffers van verkrachting 42712: Hoetoe-politicus vermoord 42713; siachting in vluchtelingenkamp 42811: achtergrond van de moorden 42813
Economie: initiatief Wereldbank tot ,,Zaden van Hoop"-programma 13411
Grondwet: nieuwe aangenomen 70513
Justitie: lid voormalige regering gearresteerd 42711; genocideprocessen 427/3; nieuwe legitimatiebewijzen 705/3
Mensenrechten: massagraven ontdekt 13111; tibunaal over genocide en oorlogsmisdaden uitgesteld 13211; tribunaal over volkerenmoord gepland voor tweede helft 1995 134/2; uitslag Kibeho-onderzoek 70412; groot aantal doden in gevangenissen 70611
Munt: nieuwe bankbiljetten 42513
Parlement: zitting Nationale Assemblée 134/1
Regering: minister van buitenlandse zaken verdwenen 13311; ontslag premier 70711; nieuw kabinet 70711; verdeling portefeuilles 70711
Verenigde Naties: Boutros Ghali gelast onderzoek naar vermeende bloedbaden 13013; tribunaal over genocide en oorlogsmisdaden uitgesteld 13211; meningsverschil over tribunaal volkerenmoord 13311; ontwapeningsoperatie UNAMIR 134/2; magistraat Internationaal Strafrechttribunaal op bezoek 13412; voorgestelde vredesmacht van de baan 42613; druk om VN-tribunaal voor volkerenmoord in te stellen 42711; plaats genocidetribunaal bepaald 427/2; tribunaal volkerenmoord 70511; verlenging mandaat UNAMIR 70513; secretaris-generaal op bezoek 70612; opschorting wapenembargo 70613
Vluchtelingen: situatie in kampen verslechterd 13112: maatregelen om wetteloosheid in kampen in te perken 13312: door leger uit kampen verdreven 13313; internationaal topoverleg over positie 426/1
Voedselsituatie: waarschuwing voor hongerdood 427/2

SAHARA (WEST)

Frente Polisario: opschorting gemeld van deelname aan identificatieproces 70712; functionaris overgelopen naar Marokko 70713; negende conferentie 70713
Verenigde Naties: rapport van secretaris-generaal Boutros Ghali 13413; bezorgdheid Veiligheidsraad over voortgang MINURSO 13413: uitstel referendum 42913; missie Veiligheidsraad op bezoek 70712; bezorgdheid over vertraging kiezersregistratie 70713

SAO TOMÉ EN PRINCIPE

Autonomie: regionale status voor Principe 42913
Buitenlandse zaken:
— Angola: Angolese bemiddeling bij regering 77313
Economie: loonsverhogingen en bezuinigingsmaatregelen 429/3
Politieke partijen:
— MLSTP-PSD: verkiezingsoverwinning 5113
Regering: nieuwe premier 5113; voornaamste leden kabinet 5113; staatsgreep ongedaan gemaakt 77312; herstel regering na Angolese bemiddeling 773/3; minister ontslagen 77411

SAOEDI-ARABIE

Begroting: voor 1995 goedgekeurd 43513
Buitenlandse betrekkingen:
Frankrijk: minister van binnenlandse zaken Pasqua op bezoek 13713; wapenakkoord getekend 13713
— Israël: eerste overleg op regeringsniveau in Verenigde Staten 28912
— Jemen: schermutselingen aan grens 136/2: bemiddeling in grensconflict 43412; achtergrond van jongste escalatie 43413; memorandum van overeenstemming ondertekend 43413; president Saleh op bezoek 711/2
— Jordanië: normalisering diplomatieke betrekkingen 292/3; verbetering betrekkingen 86711
— Koeweit: berichten over ,,confederatiecommissie" 21412
— Qatar: spanning aan grens 13711
— Russische Federatie: handelsakkoord 13713
— Turkije: spanningen 82713
Economie: prijsverhogingen 435/3; zesde ontwikkelingsplan 71211; einde financiële crisis 71212
Islam: Hogere Raad Islamitische Zaken opgericht 13712; vooraanstaand theoloog gearresteerd 71113
Justitie: massale arrestatie dissidenten 13711
Oppositie: dissidenten vrijgelaten 13712
Regering: wijziging 71113; nieuw kabinet 71211; verdeling portefeuilles 71211

SENEGAL

Binnenlandse veiligheid: aanval rebellen in Casamance 28011; militaire operatie in Casamance 57112: bestandsakkoord door MDFC opgezegd 57112; verliezen regeringstroepen in strijd met MFDC 85413
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: deelnemer OMVS 199/3
— Guinee-Bissau: dorp gebombardeerd in Guinee-Bissau 28011; afkondiging sraken van onderlinge vijandelijkheden 57113
— Mali en Mauretanië: tripartiete bijeenkomst 28011
Formatieperiode: nieuwe regering met PDS gevormd 571/1
Regering: samenstelling kabinet 57111; kabinetswijzigingen 85511

SIERRA LEONE

Buitenlandse betrekkingen:
— ECOWAS: verzoek om hulp 487/3
— Guinee: militaire steun voor regering in burgeroorlog 48713
— Nigeria: militaire steun voor regering in burgeroorlog 48713; verbond gewenst 85511
— Oekraïne: militaire steun voor regering in burgeroorlog 48713
Burgeroorlog: RUF verwerpt voorwaarden bestand 20612; wijdverbreid geweld 20613; uiteenlopende opvattingen over identiteit rebellen 20711; conflict met RUF-rebellen 486/3; Strasser bereid tot bestand en onvoorwaardelijke besprekingen met RUF 487/2; opmars RUF 48713; melding van slachtpartij door RUF 48713; nieuwe voorstellen Strasser 48713; regering claimt herovering sleutelstad 85512; opmars van rebellen 85512; RUF bedreigt hulokonvooien 855/2
Gijzelaars: vrijgelaten 48712
Justitie: ,,huurlingen" gearresteerd 20612
Militaire zaken: stafchef vervangen 85512
Politieke partijen:
— Algemeen: verbod opgeheven 85511
Regering: wijzigingen 48711; couppoging verijdeld 855/2
Verkiezingen: toegezegd 48712
Vluchtelingen: crisis 48711

SINGAPORE

Buitenlandse betrekkingen:
China: president Jiang Zemin op bezoek 6412
— Filippijnen: crisis in betrekkingen na terechtstelling Filippijnse dienstbode 59113
— Japan: premier Murayama op bezoek 6911
— Maleisië: militaire samenwerking 440/1
Myanmar: SLORC-voorzitter op bezoek 71913
— Nederland: Nederlander terechtgesteld 29712
— Verenigde Staten: contract met Lockheed 29712; Amerikaanse krant veroordeeld 297/3
Doodstraf: terechtstelling Nederlander 29712; Filippijnse dienstbode terechtgesteld 59113
Economie: handelsklacht ingediend bij WTO 51911
Justitie: veroordeling Amerikaanse krant wegens minachting voor rechtbank 29713; recordbedrag als schadeloosstelling wegens smaad toegekend 87913
Regering: wijzigingen 88011

SLOVENIË

Buitenlandse betrekkingen:
— EU: besprekingen over geassocieerd lidmaatschap 61013
— Italië: meningsverschil over schadevergoeding 2511; reactie op Italiaanse eisen tot schadevergoeding 311/3
— Joego-Slavië: akkoord over aandeel in Joegoslavische schuld 61111
— Kroatië: oplaaiend grensgeschil 2512: deling energiecentrale 61013; vooruitgang bij grensbesprekingen 61013
Economie: lidmaatschap GATT 15013
Parlement: voorzitter afgetreden 2511
Regering: nieuwe minister van justitie 2511; vice-premier en tevens minister van buitenlandse zaken neemt ontslag 2512; benoeming minister zonder portefeuille 2512; kabinetswijzigingen 31113

SLOWAKIJE

Begroting: ontwerp voor 1996 aanvaard 825/1
Buitenlandse betrekkingen:
— EU: „gestructureerde dialoog" aangegaan 17312; associatieverdrag van kracht 392/1
Hongarije: Hongaarse premier zoekt „verzoening" 24011; vriendschaps- en samenwerkingsverdrag 31313: ratificatie van verdrag 60412
— Russische Federatie: premier Tsjernomyrdin op bezoek 31312; Russische lening voor kerncentrale 817/2
— Vaticaan: paus Johannes Paulus II op bezoek 825 !
— WEU: geassocieerde partner 2611
Coalitie: Unie van Politieke Roma Partijen van Slowakije opgericht 82511
Constitutioneel Hof: uitspraak over omstreden privatiseringsprogramma 82412
Economie: privatiseringen ongedaan gemaakt 31312; grootschalige privatisering uitgesteld 31312; EBRD keurt voltooiing omstreden kerncentrale goed 82213
Formatieperiode: politieke crisis 31113
Media: conflict over politisering omroepwezen 31212; eerherstel voor directeur persbureau 31311; controverse over houding media 823/3
Militaire zaken: president niet langer hoofd van strijdkrachten 82313
Munt: volledig inwisselbaar 82413
Overheid: eerherstel voor 26 burgemeesters 31311
Parlement: voorzitter herkozen 31212; constitutionele crisis 823/2; privatiseringswet aangenomen 82413
President: niet langer hoofd van strijdkrachten 82313; onenigheid over opmerking president in VS 82411: zoon ontvoerd 82411 e.v.
Racisme: skinheads vallen zigeuners aan 82511
Referendum: over maatregelen tegen „corrupte" privatisering mislukt 31311
Regering: nieuw „rood-bruin" kabinet 31213; samenstelling kabinet 31213; wijzigingen 823/1; botsing tussen president en regering over veiligheidsdienst 82312; premier eist referendum over positie president 82313

SOEDAN

Buitenlandse betrekkingen:
— Egypte: betrekkingen verslechterd n.a.v. Halaibgeschil 5213; conflict om Halaib 33811; betrekkingen verslechterd 62813: spanning loopt op door grensschermutselingen 63412
— Eritrea: betrekkingen verbroken 20511
— Oeganda: verhouding verslechterd 33811; betrekkingen verbroken 62711; akkoord presidenten over geleidelijk herstel betrekkingen 62712
— Russische Federatie: militaire samenwerking hervat 627/3
Economie: IMF schort intrekking lidmaatschap op 5213; OPEC-lening 5213; effectenbeurs geopend 338/1; positief IMF-rapport 62812
Islam: oproep tot jihad 33712
Justitie: Mahdi vrijgelaten 5211: en gearresteerd 62812
Oppositie: conferentie oppositiepartijen 62812
President: reorganisatie prerogatieven 62811
Regering: kabinetswijzigingen 5211; 33811; samenstelling kabinet 33811
Vredesproces: derde ronde vredesonderhandelingen onder auspiciën IGADD 52/1; vierde ronde 5212: vredesraad opgericht 5212
Zuid-Soedan: eenzijdige afkondiging bestand 33812: wijziging in onderlinge relatie rebellen 338/2; bestand afgekondigd door SSIM 62811: staakt-het-vuren verlengd 628/2

SOLOMON EILANDEN

Buitenlandse betrekkingen:
— Papoea Nieuw-Guinea: verdrag getekend 80313
Economie: regering voldoet niet aan schuldaflossingen 803/3
Grondwet: constitutionele crisis 15011
Pavuvu: ontbossing 51512
Regering: aftreden minister van financiën 15011; verkiezing premier 15012

SOMALIA

Begroting: voor 1995-96 goedgekeurd 62913
Buitenlandse betrekkingen:
— Djibouti: spanning aan grens 84911
Burgeroorlog: gevechten tussen clans 5313: toename geweld 629/1
Gijzeling: gijzelaar vrijgelaten 33911
Islam: vijandige reactie op invoering sharia 34011
President: controverse over presidentschap Aydid 62912
Somaliland: UNOSOM uitgewezen 5312; gevechten in Hargeisa 5411; kondigt aparte munteenheid aan 339/1
Verenigde Naties: komst speciale afgezant 5311; UNOSOM-leden vermoord 5311: UNOSOM uit Somaliland uitgewezen 5312; Indiase artsen gedood 5312; laatste Amerikaanse militairen teruggetrokken 53/2; ondersecretaris-generaal vredeshandhavende operaties op bezoek 5312: mandaat UNOSOM II verlengd tot 31 oktober 5313: verlengd tot 31 maart 1995 5313; voorbereiding terugtrekking UNOSOM 338/3; UNOSOM-militairen veroordeeld 339/1; terugtrekking UNOSOM 339/1
Voedselsituatie: waarschuwing voor hongersnood 62%2
Vredesproces: nationale conferentie uitgesteld 5313; verzoeningsconferentie 5411; akkoord over toezicht op vliegveld en haven Mogadishu 33913

SPANJE

Arbeid: stakingen bij Iberia 11413
Autonome status: voor Ceuta en Melilla goedgekeurd 11213; autonomiestatuten voor Ceuta en Melilla 553/2
Begroting: presentatie voor 1995 11311: voor 1995 goedgekeurd 113/2
Buitenlandse betrekkingen:
— Cuba: bezoek van defensiefunctionarissen 61811
EU: ratificatie toetredingsverdrag afhankelijk van visserijakkoord 39013
— Frankrijk: grensbewaking versterkt 75513
— Groot-Brittannie: besprekingen over Gibraltar 30713
— Midden-Oosten: bezoek van premier Gonzalez 86211
— Uruguay: protesten tegen repatriëring Baskische separatisten 266/2
Economie: deregulering telecommunicatiesector 11412: akkoord over reddingspakket Iberia 11413; bezuinigingen 54913; crisis 55211; rentestijging 753/2
GAL-affaire: regering-Gonzalez onder druk vanwege beschuldigingen van betrokkenheid 54913; aanhouding in zaak GAL-gelden 55012: Gonzalez ontkent betrokkenheid 55012: voortzetting onderzoek 55013; officiële identificatie slachtoffers 55013; aanklachten wegens betrokkenheid 55111; uitspraak over premier en „vuile oorlog" 75312; premier beschuldigd van betrokkenheid 75313; GAL-zaak voor Hooggerechtshof 75412: vermeend chantagecomplot tegen regering 75511
Gewesten:
— Algemeen: Senaatsdebat over status 11212
Andalusië: Chaves herkozen als president 11212; nederlaag PSOE in parlement 11212
Balearen: premier treedt af 75611
— Baskenland: regionale verkiezingen 11213; akkoord over vorming regering 11311; Anti-ETA demonstratie 75611; verzet tegen pauselijke benoeming 75611
— Canarische Eilanden: breuk in regeringscoalitie 112/3
— Catalonië: vervroegde regionale verkiezingen 75511
Justitie: Redondo vrijgelaten zonder aanklacht 11211; uitspraak Constitutioneel Hof over gebruik Catalaans op school 113/1; voormalige directeur Baesto Bank opgepakt 11412; Javier de La Rosa op borgtocht vrijgelaten 550/1; Banesto-bankier op borgtocht vrijgelaten 55112: arrestatie Luis Roldan 55112
Munt: devaluatie peseta 552/1
Oppositie: verontwaardiging over promotie Giardia Civil-functionaris 75412
Parlement: debat over toestand van de natie 55011
— Senaat: debat over status autonome regio's 11212
Rampen: bosbranden en watertekorten 11413; onthulling van nucleair ongeluk 11413
Regering: ministers ontslagen 753/1; kabinetswijzigingen 75311; Catalaanse steun ingetrokken 75411
Schandalen: corruptie-zaken 11312; premier Gonzalez beschuldigd van corruptie 11313; schandaal over „vuile oorlog" 11411; beschuldigingen in Banesto-affaire 11412; Filesa-onderzoek 55113; telefoonafluisterschandaal 75212; voormalig hoofd veiligheidsdienst beschuldigd van fraude 75411
Terrorisme: ETA-aanslag 11112; hongerstaking ETA 11113; beleid t.a.v. ETA 11211; ETA-leiders gearresteerd 112/1; Baskisch politicus vermoord 55213; offensief tegen ETA 552/3; ETA eist referendum 55213: poging tot moord op oppositieleider 55311; protesten tegen ontvoering 55312; ETA-aanslagen in Madrid 75512; ETA-complot om koning te vermoorden 75513; bomaanslag op kazerne 75513
Vakbeweging: vakbondsleider herkozen 55313
Verenigde Naties: voorzitterschap Veiligheidsraad 15411
Verkiezingen: regionale verkiezingen 55211; algemene verkiezingen vervroegd 75313; CiU dringt aan op onmiddellijke verkiezingen 75413
Voedselsituatie: rapport over droogte 55313

SRI LANKA

Arbeid: onrust 22712
Begroting: voor 1995 bekendgemaakt 50913
Buitenlandse betrekkingen:
Vaticaan: paus Johannes Paulus II op bezoek 22713
Censuur: pericensuur ingesteld 798/2
Economie: buitenlandse hulp 51111; financiële noodmaatregelen 79612
Justitie: herinvoering doodstraf 79612
Militaire zaken: secretaris van defensie afgetreden 510/1
Politieke partijen:
— UNP: presidentskandidaat vermoord 225/3
President: Kumaratunga gekozen 22611
Regering: Sirimavo Bandaranaike benoemd tot premier 22613; plannen voor decentralisatie 79711
Tamil-vraagstuk: LTTE beschuldigd van betrokkenheid bij bomaanslag UNP-verkiezingsbijeenkomst 22513; vredesbesprekingen afgezegd 22611; staakt-het-vuren LTTE 22711; LTTE aanvaardt bestandsvoorstel regering 22711: hervatting vredesbesprekingen 22711; berichten over impasse vredesbesprekingen 51011: vredesproces mislukt 51011; nieuwe gevechten 51011; einde vredesbesprekingen 51012; aanhoudende gevechten 51013; bemiddeiingspogingeri 51013; slachting onder burgers 51111: intensivering burgeroorlog 79612: legeroffensief tegen LTTE 79613; kerk per ongeluk gebombardeerd 79711; aanhoudende gevechten 79712; berichten over executie van LTTE-„spionnen" 797/3; Rode Kruis hervat bevoorrading 79713: nieuw legeroffensief tegen LTTE 79811
Terrorisme: moord op Dissanayake 22512; bomexplosies in Colombo 79612; militair transportvliegtuig neergestort 79811
Verkiezingen: uitslag presidentsverkiezingen 22612

ST CHRISTOPHER EN NEVIS

Regering: wijziging 76512; samenstelling kabinet 76513
Verkiezingen: algemene verkiezingen 76512

SURINAME

Arbeid: stakingen van artsen 84112; 841/2; stakingsacties van mijnwerkers 84113; stakingsacties van de politie 84113
Buitenlandse betrekkingen:
— CARICOM: volledig lidmaatschap 25912
Nederland: minister Van Mierlo op bezoek 84113: rechtshulpverdrag van kracht 84312
Economie: leningen en kredietgaranties van Nederland 84211; rapportage IMF geaccepteerd 84211 e.v.; subsidies op brood weer geschrapt 84213
Militaire zaken: nieuwe legerbevelhebber 84311; officieren krijgen alsnog aanvulling op salaris 84311 e.v.
Sociale onrust: acties van scholieren en studenten 84111; noodmaatregelen 84112

SWAZILAND

Arbeid: algemene staking 57211: aanlioudende arbeidsonrust 85513
Begroting: voor 1995-96 gepresenteerd 57211
Regering: kabinetswijzigingen 57113; 85513
Terrorisme: aanslag parlementsgebouw 28012

SYRIË

Begroting: voor 1995 goedgekeurd 63711
Buitenlandse betrekkingen:
— EU: opheffing wapenembargo 35013
Irak: prijst president 78311
— Irak, Iran en Turkije: tripartiet overleg over Iraaks Koerdistan 782'3
Israël: vredesonderhandelingen 86011
— Koeweit: schulden door Koeweit afgeschreven 21413
Libanon: economisch akkoord 5912
— Verenigde Staten: minister van buitenlandse zaken Christopher op bezoek 86411
Economie: hervormingen 35012
Islam: vredesfatwa 35013
Mensenrechten: oproep Amnesty International tot actieprogramma 35012; bericht over vrijlating tegenstanders van Assad 35013
Veiligheidsapparaat: wijzigingen in top 35012

TADZJIKISTAN

Binnenlandse veiligheid: bevel tot nationale ontwapening 22812
Buitenlandse betrekkingen:
Afghanistan: gevechten aan de grens 22812; doden onder Russische grenswachten 51211
— GOS: beschuldigingen van nieuwe bevelhebber GOS-vredesmacht 79813

— OVSE: kritiek op besluit verkiezingen te laten doorgaan 51112
Burgeroorlog: wapenstilstandsakkoord 22713; gevechtteil in oostelijk Tadzjikistan 22713; wapenstilstandsakkoord gesclionden 22811; gevechten aan de grens 22812; zware gevechten 51211
Grondwet: constitutioneel referendum 22911
Justitie: oppoaitieleider veroordeeld 51113
Media: nieuwe officiële krant 22912
Munt: nieuwe munteenheid 79812
Oppositie: leider oppositiegroep gedood 229/2; leider door politie gedood 799/1
Parlement: eerste zitting 51113: nieuwe vnorzitter 511/3
Politieke partijen:
— DP: verboden partij gesplitst 798/3
— Partij van Volkseenheid en Gerechtigheid: opgericht 229/1
— Tadzjiekse Communistische Partij: zweert eenpartijstaat af 22912
Regering: kabinetswijzigingen 22912; 51113; 79911
Terrorisme: vice-premier vermoord 22911; militair bevelhebber gedood 79813
Verenigde Naties: VN-waarnemersmissie ingesteld 22812: kritiek op besluit om verkiezingen te laten doorgaan 51112
Verkiezingen: officieel uitgesteld 228/3; voor presidentschap 22813: beschuldigingen kiesfraude 22911: voor het parlement 511/1; boycot van de oppositie 51112; tweede ronde parlementsverkiezingen 51113
Vredesbesprekingen: toezicht op wapenstilstand 22811; verlenging wapenstilstandsakkoord 51211; tussen regering en Islamitische Wedergeboortepartij 51212; zonder resultaten 79813

TAIWAN

Bankwezen: benoeming nieuwe gouverneur Centrale Bank 36713
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: uitnodiging om Aziatische spelen in Japan bij te wonen ingetrokken 8012
— China: toon beleidsdocument Mainland Affairs Council niet confronterend 7911; vijfde gespreksronde ARATS-SEF 7912: doorbraak in betrekkingen 7913; diplomatiek offensief tegen Taiwan 8111; incident Quemoy 8112; zesde ronde werkbesprekingen ARATS-SEF 8112; plan om verbod op rechtstreekse transportverbindingen te verzachten 36613; zevende ronde werkbesprekingen SEF-ARATS 367/1; contacten gemakkelijker 36711: besprekingen uitgesteld 64912: akkoord over besprekingen 64912; Chinese annulering besprekingen 64913
— Hongarije: bezoek van premier Lien 65011
— Jordanië: bezoek van president Lee Teng-hui 64911
— Oostenrijk: bezoek van premier Lien 65011
— Papoea Nieuw-Guinea: wederzijdse erkenning 802/2
— Tsjechië: bezoek van premier Lien 65011
— Verenigde Arabische Emiraten: bezoek van president Lee Teng-hui 64911
Verenigde Staten: VS herzien betrekkingen 8013; Amerikaanse minister van transport op bezoek 36612: president Lee Teng-hui krijgt visum 64913; bezoek van president Lee Teng-hui 65011
— Vietnam: gewapend treffen bij Spratly-Eilanden 447/1
Economie: beurscrisis 8013; nieuw plafond aan buitenlandse investeringen op aandelenmarkt 36712
Geschiedenis: schadevergoeding voor nabestaanden slachtoffers „28 februari-incident" 367/3
Justitie: gevangenisstraf functionarissen 8012
Parlement:
— Nationale Assemhlée: constitutionele hervormingen goedgekeurd 8011
Politieke partijen:
— KMT: onderzoek naar financiële zaken 367/2
Regering: aftreden minister 8011; kabinetswijziging 36611
Verenigde Naties: lidmaatschap opnieuw afgewezen 8013; aanbod van donatie in ruil voor lidmaatschap 65011
Verkiezingen: lokale verkiezingen 36513; uitslagen 36611; datum presidentsverkiezingen 36711

TANZANIA

Begroting: extra uitgaven voor 1994-95 77411; voor 1995-96 gepresenteerd 77411
Buitenlandse betrekkingen:
— Boeroendi, Rwanda en Zaïre: topberaad over repatriëring vluchtelingen in Nairobi 42611
— Israël: diplomatieke betrekkingen 58211
— Liberia: besluit tot terugtrekking ECOMOG-contingent 33413: terugtrekking UNOMIL-leden 62611
— VN: UNHCR-medewerkers uitgewezen 77412
Economie: buitenlandse hulp hervat 488/1
Grondwet: wijziging 20712
Parlement: leden krijgen het recht om impeachmentmotie in te dienen 207/2
Politieke partijen:
— CCM: nieuwe secretaris-generaal 20713
Regering: nieuwe premier 20712: kabinetswijzigingen 207/2; 48811: ontslagen minister naar oppositie 48811: wijziging 774/1
Schandalen: anti-corruptie maatregelen 207/1
Verkiezingen: datum 48811: presidentskandidaten 77412
Vluchtelingen: oproep tot repatriering 77412

THAILAND

Buitenlandse betrekkingen:
— Auitralië: betrekkingen bekoeld 298/1
— Cambodja: grens gesloten 14013; tweede premier Hun Sen op bezoek 437/2
— Cambodja, Laos en Vietnam: akkoord Mekong-bekken (MRC) geparafeerd 445/3; ondertekend 44712
— Korea (Noord): Thaise rijstleveranties regen aflossing schuld 589'1
— Maleisië: verklaring over grenspatrouilles 142/2
— Myanmar: gasverkoop aan Thailand 14311; akkoord over aardgas 44211, Thaise aanval 7191i
Verenigde Staten: Amerikaans verzoek over militair materieel afgewezen 298/1
Grondwet: wijzigingen 29813
Koning: intervenieert in verkeercprohlemen Bangkok 8811?
Militaire zaken: jaarlijkse wijziging top 88112
Parlement: nieuwe zitting 880/3
Politieke partijen:
— Chart Patthana: treedt toe tot coalitie 29812
— Chart Thai: leidt nieuwe regeringscoalitie 88013
— NAP: trekt zich terug uit coalitie 29811
— Sociale Actie Partij: oprichter overleden 88113
Regering: minister van landbouw afgetreden 298/2; kabinetshenoemingen 29812; aftreden minister van buitenlandse zaken 29911; kabinetswijziging 65012; coalitie uiteengevallen 65012; nieuwe coalitie 88013; premier benoemd 88013; nieuw kabinet 88013; portefeuilleverdeling88111
Verkiezingen: vervroegde algemene verkiezingen uitgeschreven 650/3; algemene verkiezingen 88012; zetelverdeling 88012

TOERKMENISTAN

Buitenlandse betrekkingen:
— GOS: economische akkoorden niet ondertekend 178/2
Censuur: verschijningsverbod Russischtalig weekblad 229/3
Cultuur: nieuwe officiële feestdag 51213
Economie: overheidsschuld afgeschreven bij presidentieel decreet 51213; afschaffing collectieve boerderijen 799/1
President: bericht over poging aanslag op Nijazow 229/3
Regering: kabinetswijzigingen 22912; 512/3; 79911
Verkiezingen: voor parlement 22913

TOGO

Amnestie: verleend aan oppositie 34011
Buitenlandse betrekkingen:
Frankrijk: schuldenovereenkomst 62913
— Ghana: herstel diplomatieke betrekkingen 34011
— Nigeria: beginselovereenkomst levering aardgas door Nigeria 27913
Overheid: betaling van achterstallige lonen 62913
Politieke partijen:
CAR: parlementaire boycot 34011
— UFC: amnestie voor leider Olympio 34012
Regering: minister van buitenlandse zaken overleden 62913

TONGA

Politieke partijen:
People's Party: opgericht 51512
Regering: minister van financiën afgetreden 515/2: samenstelliig kabinet 51512

TRINIDAD EN TOBAGO

Doodstraf: executie voltrokken 61913
Noodtoestand: uitgeroepen 84411
Parlement:
— Huis van Afgevaardigden: pogingeri om voorzitter af te zetten 84411
Politieke partijen:
— NAR: leider treedt af 62011
Regering: kabinetswijzigingen 62011; 84411
Terrorisme: moord op oud-minister 62012

TSJAAD

Aninestie: afgekoiidigd 20811
Begroting: voor 1995 goedgekeurd 20812
Binnenlandse veiligheid: verbod op demonstraties 774/3
Economie: IMF-leningen 77511
Justitie: oppositieleider gearresteerd 7751]
Mensenrechten: beschuldigingen van schendingen 208/1
Militaire zaken: soldaten dreigen met staking 774/3
Oppositie: ex-president sluit zich aan 77511; leider UNDR gearresteerd 77511
Parlement: overgangsperiode verlengd 48812
Regering: kabinetswijzigingen 208/1; nieuwe premier benoemd 48812; samenstelling overgangsregering 488/2; wijziging 77413
Verkiezingen: datum 208/1: nieuw tijdschema 488/3
Vredesakkoord: akkoord met FNT-rebellen 207/3; CSNPD geïntegreerd in nationaal leger 20811: afkondiging wapenstilstand 774/3

TSJECHIË

Aritiaemitisme: beperkte regeling voor teruggave joodse eigendommen 314/1; plechtigliеid in voormalig concentratiekamp afgelast 31412
Begroting. cijfers over 1994 315/1; voor 1996 goedgekeurd 82611
Binnenlandse veiligheid: reorganisatie inlichtingendiensten 314/2; beschuldigingen regen veiligheidsdienst 31511
Buitenlandse betrekkingen:
EU: „gestructureerde dialoog" aangegaan 17312; associatieverdrag van kracht 39211
— Irak: controverse rond bezoek Iraakse minister van buitenlandse zaken 31412
— Russische Federatie: vriendschapsverdrag geratificeerd 82613
— Taiwan: premier Lien op bezoek 65011
— WEU: geassocieerde partner 2611
Economie: vervroegde aflossing IMF-lening 31412
Justitie: van omkoperij beschuldigde directeur privatiseringen gearresteerd 31413: uitspraak over geconfisqueerde Duitse bezittingen 31511; aanklachten wegens hoogverraad in 1968 82512; directeur privatiseringen veroordeeld 82613
Media: Rude Pravo wijzigt naam 826/2
Minderheden: de kwestie van de Sudeten-Duitsers 825/3
Munt: koruna vrij inwisselbaar 82611
Parlement: tot oprichting Senaat besloten 82611; KDS-afgevaardigden lopen over naar KDU-CSL 82612: wet op onderzoek naar politiek verleden verlengd 82612
Politieke partijen:
— DEU: opgericht 314/1
— KDS: afgevaardigden lopen over naar KDU-CSL 82617
— KDU-CSL: krijgt overlopers KDS 82612
— Links Blok: Mlynar erevoorzitter 82512
Patriottische Republikeinse Partij: opgericht 82513
Regering: nieuwe minister 31411: minister van defensie vervangen 31413; minister van volksgezondheid ontslagen 82613
Verkiezingen: plaatselijke verkiezingen 31413

TUNESIË

Buitenlandse betrekkingen:
— Algerije: aanval op grenswachten door Algerijnse fundamentalisten 28013
— Frankrijk: verbod op Franse kranten opgeheven 57211
Justitie: arrestatie oppositieleider 85611
Politieke partijen:
— RCD: politieke bureau gereorganiseerd 28013
Regering: kabinetswijzigingen 28012: 85611
Verkiezingen: plaatselijke verkiezingen 57212

TURKIJE

Arbeid: stakingsactie overheidspersorieel 82811: staking overheidspersoneel opgeschort 82912
Bankwezen: staatsbank verkocht 82811
Binnenlandse veiligheid: aanslagen op alevieten leiden tot onlusten 31813: nieuwe ongeregeldheden 31911: buitenlandse groeperingen beschuldigd van subversieve activiteiten 31912
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: buitenlandse reacties op Turks offensief tegen PKK in Irak 31811; betrekkingen met Europese landen en instellingen verslechteren 61112
— Azerbajdzjan: Turks aandeel in olicovereenkomst vergroot 45411
— Bjelaroes: vriendschaps- en samenwerkingsverdrag geparafeerd 73713
— Bosnië-Herzegovina: aankomst Turkse militairen

1213: president Demirel annuleert bezoek aan Sarajevo 307/2
— Cyprus: manoeuvres grondtroepen in Noord-Cyprus 17012
Duitsland: regeringsprotest tegen offensief Turks legcr tegen Koerden 389/1
EU: akkoord over douane-unie 39411; blije reactie op hervormingen 82711
Filippijnen: president Ramos op bezoek 43912
— Griekenland: conflict over territoriale wateren in Egeïsche zee 23912: Turkse schending van Griekse luchtruim 397/2
— Irak: minister van buitenlandse zaken op bezoek 49211; voorstel tot grenswijziging 61211
— Irak, Iran en Syrië: tripartiet overleg over Iraaks Koerdistan 78213
— Iran: gascontract 70812
Israël: bezoek van Turkse premier 28913
— Macedonië: militaire overeenkomst 60812
— Raad van Europa: berisping door Europees Hof voor de Mensenrechten 61311
— Saoedi-Arabië: spanningen 827/3
— Verenigde Staten: welwillende reactie VS op Koerden-offensief in Irak 61113
Economie: privatiseringswet aangenomen 31513; privatisering staatsbanken 82811
Islam: aanslagen op alevieten leiden tot onlusten 31813; alevitische beschuldigingen tegen veiligheidstroepen 31911; onderzoek toegezegd 31912
Justitie: veroordeling Koerdische politici 31613; veroordeling islamitische extremisten 31812; vonnissen van Koerdische afgevaardigden bevestigd 82713
Koerden: kritiek op offensief tegen PKK 315'2; voormalige DEP-afgevaardigden veroordeeld 31711: aanslagen op Koerdische krant 31711; moord op pro-Koerdische advocaat 31711; Koerdische opstandelingen beschuldigd van aanrichten bloedbad 31713; aanhoudende gevechten 31713: grootscheeps Turks militair offensief 31713; evacuatie Koerdische vluchtelingen 31811: tweede Turks offensief 31812; offensief tegen Koerden 61111; besprekingen tussen functionarissen en Iraakse Koerden 61112; oprichting .,parlement in ballingschap" 61113; nieuwe gevechten in Zuidoost-Turkije 61212; nieuw Turks offensief 82712; controverse n.a.v. rapport over Koerden 82712; vonnissen van Koerdische afgevaardigden bevestigd 82713
Media: journalisten veroordeeld 31612
Mensenrechten: rapport Amnesty International 31813
Militaire zaken: terugtrekking uit Noord-Irak 61211
Parlement: democratische grondwetswijzigingen goedgekeurd 82711
Politieke partijen:
— CHP: leider gekozen 316/1; nieuwe leider 82811
SHP: na fusie opgegaan in CHP 31611
YDH: opgericht 31611
President: sceptisch over democratisering en douane-unie met EU 61212
Rampen: aardbeving 82913
Regering: staatssecretaris voor privatisering afgetreden 31512; andere benoemingen 31512; minister van buitenlandse zaken treedt af 31513; benoeming opvolger 31513; kabinetswijzigingen 31612; 61213: 82712; afgetreden 82811; benoeming interimcoalitieregering 82812; nieuw kabinet 82812; samenstelling 82813; ontwikkeling val minderheidsregering 82813
Terrorisme: vooraanstaand schrijver omgekomen 31813; moordcomplot tegen premier 61311; moord op nationalistische kranteneigenaar 61311; moordaanslag op joodse leider 61311; bomexplosies in Istanboel 82713
Verkiezingen: tussentijdse verkiezingen uitgesteld 315/3; succes voor regeringspartij bij plaatselijke verkiezingen 61213; algemene verkiezingen vervroegd 829/1
Waterstaat: irrigatietunnel in bedrijf genomen 31612

TURKS EN CAICOS EILANDEN

Verkiezingen: algemene verkiezingen in 1991 69911; in 1995 69911

TUVALU

Regering: nieuwe gouverneur-generaal 80313
Vlag: nieuwe vlag 80313

URUGUAY

Arbeid: algemene staking 55813
Buitenlandse betrekkingen:
— Frankrijk: ex-burgemeester van Nice Médecin uitgewezen 10011
— Mercosur: ratificatie protocol 55911
— Spanje: protest tegen repatriëring Baskische separatisten 26612
— Zuid-Afrika, Argentinië, Brazilië: gemeenschappelijke vlootoefeningen 63113
Economie: aanpassingsmaatregelen 55812
Grondwet: wijziging in referendum verworpen 266/3
Mensenrechten: president verbiedt onderzoek naar schending 559/1
Politieke partijen:
PN: presidentskandidaat trekt zich terug 26613
Regering: nieuwe regering in functie 55811; samenstelling kabinet 558/2
Vakbeweging: protesten tegen repatriering Baskiachc separatisten 26612
Verkiezingen: uitslag parlementsverkiezingen 26711; uitslag presidentsverkiezingen 26713: definitieve uitslag parlementsverkiezingen 26713

VANUATU

Alliantie:
Unity Front: gevormd 36912
Politieke partijen:
NUP: scheuring 369/2
— People's Democratic Party: opgericht 369/2

VATICAAN

Buitenlandse betrekkingen:
— Afrika: bezoek van paus Johannes Paulus II 84513
— Bosnië-Herzegovina: bezoek van paus Johannes-Paulus II afgelast 1711
— Filippijnen: bezoek van paus Johannes Paulus II 437/2
— Irak: Vaticaan voor beëindiging sancties 49312
Kroatië: bezoek van paus Johannes Paulus II 2311
— Papoea Nieuw-Guinea: bezoek van paus Johannes Paulus II 29913
Polen: ratificatie concordaat uitgesteld 24911
Slowakije: bezoek van paus Johannes Paulus II 82511
— Sri Lanka: bezoek van paus Johannes Paulus II 22713
Verenigde Naties: bezwaren tegen aspecten ontwerptekst ICPD 15212

VENEZUELA

Amnestie: gratie verleend aan voormalige minister van binnenlandse zaken 41012
Bankwezen: crisis 3613; nieuwe liquiditeitscrisis 40912; hoofdinspecteur van banken treedt af 40913
Begroting: voor 1995 herzien en goedgekeurd 40913
Binnenlandse veiligheid: veiligheidsmaatregelen 37/2; massale arrestaties 41012
Buitenlandse betrekkingen:
— Colombia: incidenten aan grens 3712; spanningen aan grens 61511
— Iran: Iraanse ambassadeur en drie andere diplomaten uitgewezen 5413
Economie: plan voor herstel bekendgemaakt 3613; handelsklacht ingediend bij WTO 51911
Parlement: frictie tussen regering en Congres 3612
Regering: bijzondere bevoegdheden 3611; minister van planning treedt af 3613: wijzigingen 40913
Schandalen: hoorzittingen oud-president en voormalige ministers i.v.m. corruptie 3711

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN

Begroting: voor 1995 goedgekeurd 58413
Buitenlandse betrekkingen:
Frankrijk: defensieakkoord 21413
— Taiwan: president Lee Teng-hui op bezoek 64911
Justitie: invoering sharia 21413
Regering: aftreden olieminister 21413; minister afgetreden 58413

VERENIGDE STATEN

ALGEMEEN

Abortus: uitspraak Hooggerechtshof inzake blokkade klinieken 11612; Gingrich tegen radicale anti-abortusclausule 76812
Burgerrechten: directeur NAACP ontslagen 11813; nieuwe directeur 41611
Criminaliteit: misdaadbestrijdingswet goedgekeurd 3912
Doodstraf: herinvoering in New York 417/2
Grondwet: kwestie van presidentiële immuniteit 3912
Justitie: beroep op immuniteit tegen civielrechtelijke aanklacht 3912; Rosario Ames veroordeeld 11711; uitspraken Hooggerechtshof 11712; schuldbekentenis in BCCI-zaak 11713; beëdiging opperrechter Breyer 11912; schikking Tailhook-schandaal 11913; voormalige chef reisbureau Witte Huis aangeklaagd wegens verduistering 26911; ontwikkelingen in zaak Paula Jones 26911; rechtszaken tegen anti-abortusactivisten 26912; dochter Malcolm X beschuldigd van moordcomplot tegen Farrakhan 27011; onderzoek naar minister Cisneros 41611; proces tegen daders bomaanslag New York 41613; smartegeld Lockerbie-ramp 56213; uitspraak over smartegeld slachtoffers schietpartijen 56311; minister van handel beschuldigd van corruptie 563/3; beschuldigingen tegen Pete Wilson 56411; schikking in zaak van inoordcomplot tegen Farrakhan 56411; Hooggerechtshof verbiedt termijnbeperking 56412; uitspaak Hooggerechtshof over positieve discriminatie 52213; McDougal in staat van beschuldiging gesteld 766/2; aanklachten wegens bomaanslag 766'3: uitleveringswet nietig verklaard 769 1
Militaire zaken: bevindingen ministerie van defensie over Golfoorlog-syndroom 56213; sluiting legerbases 76712; ministerie van defensie ontkent bestaan Golfoorlog-syndroom 76912
Onderwijs: nationaal dienstverleningsprogrammа van start 11913; privatisering openbaar staatsonderwijs 120/1
President: schandalen rond de president 3712 e.v.; nieuwe juridisch adviseur Witte Huis 3813: staf Witte Huis gewijzigd 11912; Witte Huis beschoten 12013; oud-president Reagan maakt bekend aan ziekte van Alzheimer te lijden 121/1; Clinton aan vaardt verantwoordelijkheid verkiezingsnederlaag 12411; veiligheidsincidenten hij Witte Huis 26912; veiligheid bedreigd 56313; eerste veto van Clinton 62013; veto's van naoorlogse presidenten 62111; historisch debat met voorzitter Huis van Afgevaardigden Gingrich 62112
Schandalen: begin hoorzittingen Congres over Whitewater-affaire 3712; eerder rapport van speciale aanklager 3713; onderminister van financiën treedt af 3811; verdere beschuldigingen tegen Clinton 3813; de zaak Paula Jones 3911; ontwikkelingen in Whitewater-zaak 268/2; rapport over ,,Irakgate" 26913; schandaal over handel met voorkennis 41513; Whitewater-onderzoek 41612; 56213; ontwikkelingen in Whitewater-schandaal 621/2; onderzoeker in HUD-schandaal treedt terug 62211: Bill en Hillary Clinton gehoord in Whitewater-onderzoek 76513; Whitewater-onderzoek vervolg 76513; congresleden betrokken 76812
State of the Union: rede president Clinton op 24 januari 1995 27113; hoofdpunten 27212; Republikeinse reactie 272/3
Terrorisme: terreurbestrijdingsplan ministerie van buitenlandse zaken 269/3; verscherpte veiligheidsmaatregelen op luchthaven 41711; bomaanslag in Oklahoma 55911; arrestatie van verdachten 55912; bomaanslag in Californië 56013; verdere ontwikkelingen 62211
Veiligheidsdienst: hervormingen bij CIA aangekondigd 11613; rapport inspecteur-generaal CIA 11711; aftreden CIA-directeur Woolsey 26812; kandidaat CIA trekt zich terug 41412: nieuwe nominatie 41412
Volksgezondheid: controverse over nominatie directeur-generaal nationale gezonheidsdienst 41313; kandidaat-hoofd gezondheidsdienst afgewezen 62111; kwesties i.v.m. tabaksverbruik 76911

BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Afghanistan: bezoek van delegatie Amerikaans Congres 58513
Albanië: Amerikanen prijzen Albanees buitenlands beleid 30112; gezamenlijke militaire oefening 73213; Albanezen botsen met politie voor Amerikaanse ambassade 73213; president Berisha op bezoek 73213
Algemeen: omstreden handelswapen ,,Super 301" afgeschaft 12012; bevriezing bezit van ,,terroristen" uit Midden-Oosten 28611; zevende rondreis door Midden-Oosten van minister van buitenlandse zaken 28613; bezoek van minister van defensie aan de Golfregio 43013
Algerije: schuldenherschikkingsakkoord 20211
Angola: sancties als onderdeel VN-pakket verlengd 42/1
Australie: Amerikaans verbod op vleesimport 14813; handelsgeschil 51311
Azerbajdzjan: status van meest begunstigde handelsnatie verleend 73513
Belau: Verdrag van Vrije Associatie van kracht 14911
België: ,,open skies"-akkoord 67911
Bolivia: uitlevering Rico Toro goedgekeurd 47613
Bosnië-Herzegovina: Amerikaans standpunt over opheffen wapenembargo 1313; president Clinton dringt aan op ..hardheid" tegen onverzoenlijkheid Serviërs 1611; beëindiging wapenembargo bekendgemaakt 30311; bezoek van Republikeinse leider Robert Dole 30312; congres stemt voor opheffing wapenembargo 81011; veto van Clinton 81013; nieuw vredesvoorstel 81013 e.v.

Brazilië: president Cardoso op bezoek 478/1
Bulgarije: president Zjelew en premier Widenow op bezoek 60311
Cambodja: bezoek van Amerikaanse militaire delegatie 13912; bezoek van minister Christopher van buitenlandse zaken 71313
Canada: bezoek van president Clinton 32013
China: handelsconflict 60/3; Amerikaans handelsbezoek 6111; Chinese generaal op bezoek 6112; verdere ontwikkelingen in betrekkingen 6113; wapenbesprekingen 6113: handelsgeschil over bescherming auteursrechten 35111; akkoord 35211; mensenrechtenrapport Amerikaans ministerie van buitenlandse zaken 35311; bezoek van minister van energie O'Leary 35311; bezoek van handelsgezanr Kantor 353/1; minister van buitenlandse zaken Qian Qichen op bezoek 640/1; bekoelde betrekkinpen 640/3; verzet tegen bezoek Taiwanese president aan VS 641/1; controverse over export van raketonderdelen 64111
Colombia: betrekkingen aanzienlijk verslechterd 26413; Colombiaanse president belooft drugshandel uit te roeien 61411; Amerikaanse steun bij arrestatie van Rodriguez 61511
Cuba: besprekingen hervat 32111; herziening vluchtelingenbeleid 32112; voortzetting besprekingen 32113; pogingen om embargo te verscherpen 32113; derde ronde besprekingen ter evaluatie immigratieverdrag 61612: nieuw migratieakkoord 61613; mogelijk snellere verbetering bilaterale betrekkingen 61711; kardinaal Ortega op bezoek 61711: benoeming speciaal adviseur 61711
Cyprus: bezoek van adviseur van president Clinton 738/1
Duitsland: bondskanselier Kohl op bezoek 38811
EU: spanningen door ,,open skies"-akkoorden 67911
Filippijnen: bezoek van president Clinton 14111; Amerikaans militair voorstel verworpen 141/1
Frankrijk: Franse kritiek op Amerikaans Bosnië-beleid 30313; medewerkers Amerikaanse ambassade uitgewezen op verdenking van spionage 46412
Gambia: economische hulp opgeschort 12811
Groot-Brittannië: Hume en Adams op bezoek 10511; twee Britse staatsburgers uitgeleverd 11713: premier Major op bezoek 54113; onenigheid Clinton-Major over bezoek Adams aan VS 54312
Guatemala: Guatemalteeks leger beschuldigd van banden met CIA 75911; CIA-hulp gestaakt 75912; Amerikaanse rechtbank wijst Guatemalteken schadevergoeding toe 76011
Haïti: bezoek van president Clinton 32812; uitleveringsverzoek FRAPH-leider 32911
India: gesprekken over defensie- en veiligheidskwesties 22011; defensieakkoord 22011
Indonesië: staatsbezoek van president Clinton 22113; gasakkoord met Exxon 22312; bezoek van Amerikaanse mensenrechtendelegatie 50512
Irak: Amerikaans diplomatiek offensief 49211; Amerikanen naar gevangenis 49312; en weer vrijgelaten 779/3
Iran: verslechterde relatie 43312; VS blokkeren oliecontract 43312; sancties afgekondigd door VS 43313; Amerikanen wegens spionage veroordeeld 43412; Iraans antwoord 70813; tenuitvoerlegging sancties 70813; voorlopig aanbod van toenadering 71011
Israël: premier Rabin op bezoek 28913: berichten over verplaatsing Amerikaanse ambassade 28913; gesprekken over NPT 29011; wetsvoorstel om Amerikaanse ambassade naar Jeruzalem te verplaatsen 58213; Rabin bekritiseert Amerikaanse joden 86411; Congres voor verplaatsing ambassade 86412; verzoekt om uitlevering Hamas-leider 86512
Japan: handelsbetrekkingen 6812; handelsakkoord 7213; Amerikaans-Japans handelstekort 7213: handelsakkoord 35711; akkoord over financiële dienstverlening 35712; premier Murayama op bezoek 35712: handelsbesprekingen 64611; handelsakkoord 64813
Japan en Korea (Zuid): KEDO formeel opgericht 36311
Jordanië: levert verdachte bomaanslag op WTC uit 76911; kwijtschelding restant schulden 86712
Kazachstan: reactie op ontbinding parlement 50711
Kenia: Amerikaanse ambassadeur ondervraagd 42213
Korea (Noord): overleg over vermeend kernwapenprogramma 7411: nucleair raamakkoord 7412; nucleaire onderhandelingen 7511; ondertekening nucleair akkoord 7611; onopgeloste kwesties over de kosten 7612; verdere verbetering betrekkingen 29513; Amerikaanse helikopter neergeschoten 29513; uitvoering nucleair akkoord vordert 36211; moeilijkheden 36212; verdere verlichting Amerikaanse sancties 36213; geen overeenstemming over uitvoering nucleair akkoord 586/2; verdere gesprekken 58712; overeenkomst over uitvoering 587/3; handelsdelegatie op bezoek in New York 58912; diplomatiek akkoord 876/1
Korea (Zuid): overleg over toenaderiiigsproces VS-Korea (Noord) 7513; oefening ,,Team Spirit" afgelast 36311; militaire samenwerking 58613; president Kim Young Sam op bezoek 87911; militaire oefening ,,Team Spirit" geannuleerd 87912
Laos: opheffing embargo op hulp 508/2
Libië: beloning uitgeloofd door FBI voor aanhouding Lockerbie-verdachten 486'2
Mexico: Amerikaanse steun ter waarde van $ 50 mrd 19611; president Clinton zegt ieengarantie toe 19613; Amerikaans steunpakket ter waarde van $ 50,76 mrd herzien 197/1; akkoord over Amerikaanse lening voor redding economie 40312: Mexicaanse ex-presidefit Salinas vertrekt voor zelfgekozen ballingschap 40611: uitbetaling Amerikaanse lening 69312
Mozambique: Amerikaanse hulp voor MNR 4913
Myanmar: bezoek van plaatsvervangend onderminister van buitenlandse zaken Hubbard 14311; bezoek van Congreslid 71912
Nicaragua: bezoek van delegatie Huis van Afgevaardigden 3413; voortzetting Amerikaanse hulp 3511
Nieuw-Zeeland: erkenning verbod voor oorlogsschepen met kernwapens 36813; premier Jim Bolger op bezoek 36911
Nigeria: Clinton waarschuwt generaal Abacha 85312; sancties blijven gehandhaafd 854/2
Oekraïne: presidentiële topontmoeting 18211; bezoek van president Clinton 74412
Oostenrijk: ,,open-skies".akkoord 67911
Pakistan: weigering F-16-jacht liegtuigen te leveren 145/1; bezoek van Amerikaanse minister van energie 14513; gezamenlijke Amerikaans-Pakistaanse militaire commissie opnieuw ingesteld 44311; conflict over F-16-gevechtsvliegtuigen 44311: twee Amerikanen gedood 44412; premier Bhoetto op bewek 44512; senaat heft sancties op 79611
Panama: Amerikaanse militaire blijven mogelijk langer 76511
PLO: bezoek van vice-president Gore aan Arafat 57511
PNA: voorkeursbehandeling importen Palestijnse gebieden met zelfbestuur verlengd 57413; handelsakkoord 86412
Polen: bezoek van president Clinton 25313: defensieakkoord 25411
Russische Federatie: presidentiële top in Washington 18211: gemeenschappelijke militaire oefeningen 18212; voorzichtige reactie op inval Tsjetsjenië 19011; Amerikaans verzoek inzake levering kernreactoren aan Iran genegeerd 47512; presidentiële top 747/1; bezoek van vice-president Gore 75111
Rwanda: schulddelging 13411
Singapore: contract voor Lockheed 29712; veroordeling Amerikaanse krant 29713
Syrië: bemek van Christopher 86411
Taiwan: herziening betrekkingen door VS 8013; bezoek van minister van transport Federico Pena 36612; visum voor president Lee Teng-hui 64913; president Lee Teng-hui op bezoek 65011
Thailand: Amerikaans verzoek over militair materieel afgewezen 29811
Turkije: welwillende reactie op Turks Koerden-offensief in Irak 61113
Verenigde Naties: toezegging steun bij terugtrekking UNPROFOR 30313: contributie aan UNIDO verlaagd 72711
Vietnam: voormalige CIA-chef visum geweigerd 44513; opening verbindingsbureaus in elkaars hoofdsteden 44513; officiële erkenning 72113: bezoek van minister van buitenlandse zaken 72212
Zwitserland: memorandum geparafeerd 67911

ECONOMIE, FINANCIËN EN SOCIALE ZAKEN
Arbeid: president grijpt vergeefs in bij honkbalstaking 41612
Bankwczen: bankfusie 76912
Begroting: voor 1996 gepresenteerd 41013; belangrijkste uitgavenposten 41112; rivaliserende voorstellen voor sluitende begroting 62012
Belastingen: president maakt verlagingen bekend 26713
Economisch beleid: rentetarieven omhoog 11911: stijging van rentetarieven 41513; verlaging rentetarieven 76712
Raad van Economische Adviseurs: benoeming voorzitter 62112
Vakbeweging: vakbondsleider treedt terug 62311; fusie van vakbonden 76713

POLITIEK BINNENLAND
Algemeen: Ross Perot organiseert conferentie 767/3
Binnenlandse veiligheid: vliegtuig stori neer in tuin Witte Huis 12012; veiligheidsincidenten bij Witte Huis 26912: nieuwe veiligheidsmaatregelen FBI ter bestrijding terrorisme 56011; Senaat aanvaardt wetsvoorstel terreurbestrijding 62211; kwesties rond belegering in Ruby Ridge 76613
Congres: 103-de congres ontbonden 12211: anti-trustwet aangenomen 122/2
— Algemeen: installatie 104de Congres 27012; wetsvoorstellen 27013: meest omstreden gebieden wat betreft invoering ,,Contract met Amerika" 41113
— Huis van Afgevaardigden: begin hoorzittingen Whitewater-affaire 3713; verloop eerste zittingsdagen 38/1; misdaadbestrijdingswet aangenomen 3913: uitslagen verkiezingen 12311; nieuwe voorzitter 12513; nieuwe Republikeinie fractievoorzitter en fractiesecretaris 12513; nieuwe oppositieleider Democraten 12513: belangrijkste functionarissen 27013; voorzitters van de commissies 27013; wet op ongedekte mandaten en wet op line item veto goedgekeurd 41212; Republikeins wetgevingspakket, gericht op hervorming burgerlijk recht, goedgekeurd 413/1; neemt wetsvoorstel op hervorming sociale zekerheid aan 41311; conflict over Republikeinse voorstellen tot belastingvermindering 41312; amendement om maximale zittingstermijn Congresleden te beperken verworpen 413/3; verlaagt bijdragen aan vredesoperaties VN 45011; stemt in met ontwerp belastingverlaging 56111; afronding van ,,Contract met Amerika" 56111; stand van zaken m.b.t. ,,Contract met Amerika" 56112; wetsvoorstel voor verplaatsing ambassade naar Jeruzalem 58213; historisch debat voorzitter Gingrich met president Clinton 62112; Wet op Oorlogsbevoegdheden gehandhaafd 62311; besluit over hulp aan Mexico 69313; hoorzittingen over belegering in Waco 76612: Democraat loopt over naar Republikeinen 76811
— Rechterlijke conunissie: speciale aanklager Fiske vervangen 3812
— Senaat: begin hoorzittingen Whitewater-affaire 3713; misdaadbestrijdingswet aanvaard 3913; wetsontwerp over verbod op ontslag van stakers verworpen 11711; wetgeving tot stilstand in laatste weken zittingsperiode 12211; wet inzake lager en middelbaar onderwijs aanvaard 12212; wet woestijnbehoud aangenomen 12213; uitslagen verkiezingen 12213; nieuwe leider van de Republikeinse meerderheid 12513; nieuwe Democratische oppositieleider 12513; wereldhandelsakkoord geratificeerd 26911; voorzitters commissies 27013: belangrijkste functionarissen 27013; amendement op sluitende begroting verworpen 41211; wet op ongedekte mandaten en wet op line item veto goedgekeurd 41212; stand van zaken m.b.t. ,,Contract met Amerika" 56112; onderzoek naar gedragingen Packwood 56311; wetsvoorstel voor verplaatsing ambassade naar Jeruzalem 58213; Democraten behalen belangrijke overwinning 76712; aanvaardt wetsvoorstel giftenregeling 76712; democraat stapt uit politiek 76813
Deelstaten:
— Arizona: referendum over voorstel 300 12512
— Californië: hoge schadevergoeding vanwege ongewenste intimiteiten 11913; uitspraak federale rechter over gebruik gaskamer 12011; referendum over voorstel 187 12511
— Colorado: Hooggerechtshof spreekt zich uit tegen anti-homobepaling 12011
— Oregon: referendum over Maatregel 16 12512; wet op hulp bij zelfdoding opgeschort 26913; wet op hulp bij zelfdoding nietig verklaard 76912
Gezondheidszorg: voorstel tot hervorming 4011; wetgeving gestrand 40/3
Politieke partijen:
— Democratische Partij: wijzigingen in top 118/2; catastrofale nederlaag bij tussentijdse verkiezingen 12213; nieuwe leiders 27112; senator stapt over naar Republikeinen 41211: voorbereidingen campagne 56212
— Republikeinse Partij: manifest ,,Contract met Amerika" gepresenteerd 12111; strategie van vertragingsdebatten in Senaat 12211; ontwikkelingen rond nominatie presidentskandidaten 27112; officiële reactie op State of the Union-rede 27213; steeds meer kritiek op Bosnië-beleid 30313; nominatie voor presidentschap 41511; kandidaatstellingen nominatie presidentschap 56113; opiniepeiling in lowa 76811; republikeinse presidentskandidaat 768/1
Positieve discriminatie: verslag van Glass Ceiling Commission 41711; positieve-actiebeleidonder druk door uitspraak Hooggerechtshof 56413; uitspraak Hoog-

gerechtshof 62213; Clinton steunt positieve-actieprogramma's 76711
Regering: onderminister van financiën treedt af 38/2; onderzoek naar gedrag minister van landbouw 11811; aftreden Mike Espy 11812; minister van financien vervangen 268/1; nieuwe minister van landbouw 26812: beëdiging van minister Rubin 41412; regering Clinton onder druk 76513
Terrorisme: politie in Washington DC beschoten 12013
Verkiezingen: begin campagneseizoen 12111; uitslagen voorverkiezingen 12112; tussentijdse congres- en gouverneursverkiezingen 122/3: uitslagen gouverneursverkiezingen 123/1, uitslagen voor staatsparlementen 12312; overzicht uitslagen tussentijdse verkiezingen per deelstaat 123/2; enkele belangwekkende uitslagen 12411

VIETNAM

Arbeid: onrust 8113
Buitenlandse betrekkingen:
— Algemeen: Vietnamese vluchtelingenbevolking in Zuidoost-Azië 718/3
— ASEAN: toegetreden als 7de lidstaat 78412
— Australië: bezoek Australische delegatie afgelast 8212; parlementaire delegatie op bezoek 44711
— Cambodja: eerste premier Ranariddh op bezoek 43612; bezoek van president Le Duc Anh 71313
— Cambodja, Laos en Thailand: akkoord Mekongbekken (MRC) geparafeerd 44513; ondertekend 44712
— China: president Jiang Zemin op bezoek 6412; overleg over geschil inzake Spratly-Eilanden 8212; grensbesprekingen 8212; president Jiang Zemin op bezoek 8313; besprekingen over gezamenlijke landgrens Paracel-Eilanden 446/1: grensbesprekingen 721/3
— Duitsland: akkoord over repatriëring Vietnamese arbeiders 38812; akkoord terugkeer illegale Vietnamese immigranten 67512
— EU: handelsakkoord ondertekend 67811
— Japan: premier Murayama op officieel bezoek 8311: bezoek van CPV-secretaris-generaal Do Muoi 44712
— Korea (Zuid): premier Lee Yung Duk op bezoek 8311; bezoek van CPV-secretaris-generaal Do Muoi 44712
— Laos: president Phoumsavan op bezoek 8213
— Myanmar: premier Than Shwe op bezoek 44211
Russische Federatie: ondertekening vriendschapsverdrag 8212; minister van buitenlandse zaken op bezoek 72211
— Taiwan: gewapend treffen bij Spratly-Eilanden 44711
— Verenigde Staten: voormalige CIA-chef visum geweigerd 44513; opening verbindingsbureaus in elkaars hoofdsteden 44513; officiële erkenning 72113: minister van buitenlandse zaken op bezoek 72212
Censuur: persbreidel 44613
Delfstoffen: olie- en aardgasvondsten 8211
Economie: nieuwe leningen IMF 8211; toezeggingen voor hulp op donorconferentie 8311; economisch-statistische gegevens over 1994 44711
Geschiedenis: aantallen slachtoffers Vietnamese oorlog 1954-1975 44711
Justitie: proces tegen boeddhistische dissident 44612; arrestatie van dissidenten 72213: gevangenisstraf voor dissidenten 72311
Mensenrechten: rapport Amnesty International over boeddhistische dissidenten 44612
Parlement: vijfde zitting negende Nationale Assemblée 8113; zevende zitting 44613
Politieke partijen:
CPV: plenum 8113; achtste plenum van zevende centrale comité 44611
Rampen: overstromingen 8113
Vluchtelingen: conferentie bootvluchtelingen in Genève 44613

IJSLAND

Begroting: ontwerp voor 1996 82913
Buitenlandse betrekkingen:
— Finland: president Ahtisaari op bezoek 83011
Noorwegen: conflict over kabeljauwvangst 248/1
Regering: minister van sociale zaken vervangen 47513; nieuwe coalitieregering 47611; samenstelling 47612
Verkiezingen: voor het parlement 47611; uitslagen 47612

ZAÏRE

Arbeid: staking van ambtenaren 489/1
Bankwezen: nieuwe gouverneur Centrale Bank 20813
Buitenlandse betrekkingen:
— Boeroendi, Rwanda en Tanzania: topberaad over repatriëring vluchtelingen in Nairobi 42611
— Japan: eerste buitenlandse humanitaire operatie Japanse troepen 7111
— Rwanda: akkoord over repatriëring vluchtelingen 11212
— VN: repatriëringsakkoord met UNHCR 776/3
Economie: tinanciele crisis 20812
Parlement: positie voorzitter HCR-PT onzeker 48911; voorzitter afgezet 77512; overgangsparlement 77512
Provincies
— Shaba gouverneur gearresteerd 48912 spanning 489 2
Regering: ontslag onderminister 208/2; nieuwe regering 77512; samenstelling kabinet 77513
Terrorisme: aanslag op vice-premier 77611
Verkiezingen: aangekondigd door Moboetoe 20812; presidentsverkiezingen in gevaar 48813; uitstel 48913
Vluchtelingen: het land uitgezet 77611
Volksgezondheid: uitbarsting Ebola-virus 49011

ZAMBIA

Aids: vijfde nationale aidsconferentie 77711
Bankwezen: ontslag gouverneur Centrale Bank 28111
Begroting: voor 1995 gepresenteerd 28111
Buitenlandse betrekkingen:
— Japan: herschikking schuld 77711
Justitie: arrestatie oud-president Kaoenda 28112
Mensenrechten: rapport over schendingen 77713
Politieke partijen:
— MMD: crisis 77711; overstap Banda 77713
— NP: voorzitter gestorven 77713
UNIP: Banda stapt over naar MMD 77713
President: Kaoenda terug in politiek 77712
Regering: leden kabinet ontslagen 281/1: reorganisatie kabinet 777/2: kabinetswijzigingen 77712

ZIMBABWE

Begroting: voor 1995-96 bekendgemaakt 85611
Economie: schuldenpositie 28112; nieuw economisch orgaan 85612; IMF-lening niet verlengd 85613
Justitie: Sithole gearresteerd 85711
Landverwervingswet: bepaling Hooggerechtshof 28112
Mensenrechten: Mugabe valt homoseksuelen aan 85612
Militaire zaken: inkriniping strijdkrachten 85612
Politieke partijen:
— ZANU: leider gearresteerd 85711
— ZANU-PF: verkiezingsoverwinning 57212; verkiezing parlementslid ongeldig 85612
Regering: nieuw kabinet 57213; verdeling portefeuilles 57213; minister van financiën Chambati overleden 85613; vermeend coupcomplot 85711
Verkiezingen: gewonnen door regeringspartij 57212; verkiezing ZANU-PF-parlementslid ongeldig verklaard 85612

ZUID-AFRIKA

Amnestie: afgekondigd 63013
ANC: 49ste conferentie 34113; gedragscode opgelegd aan leden 34412: betrekkingen met Inkatha onder druk 63111: vooraanstaande leden in Natal overleden 63313
Apartheid: Black Sash heft zichzelf op 63113; arrestaties in verband met „gemene streken" 63213
Begroting: voor 1995-96 gepresenteerd 34611
Binnenlandse veiligheid: benoemingen in het veiligheidsapparaat 34313: Nationale Inlichtingendienst vervangen door SASS 34411: actie tegen politie van Kwazulu-Natal 34413
Buitenlandse betrekkingen:
— Angola: Zuidafrikaans initiatief bij vredesproces 4112
— Brazilië, Argentinië, Uruguay: gemeenschappelijke vlootoefeningen 63113
— EU: samenwerkingsakkoord 17313; handelsverdrag 34612
— Groot-Brittannië: onderzoek naar bomaanslag uit 1982 in Londen 34512; koningiii Elizabeth II op bezoek 34613
— IMO: lidmaatschap 65511
— Lesotho: uitleveringsverdrag 275/2
— Mozambique: bezoek van president Mandela 4911
— Namibië: bezoek van president Mandela 12912; Namibische schuld afgeschreven 12913
— Nigeria: president Mandela verzoekt vrijlating Abiola 27813; verbod wapenuitvoer 85312
Criminaliteit: Mandela belooft harde aanpak 34412
Doodstraf: afschaffing 63113
Economie: Ford en Mercedes maken investeringen bekend 34113; emissie van randobligatie 34213; lidmaatschap ADB vertraagd 63113
Grondzaken: wet inzake landrechten 34013; wetsvoorstellen inzake de landrechten 633/1
Justitie: installatie Constitutionele Hof 34511
Mensenrechten: politiedreigement voor Waarheidscommissie 34312; politie beschuldigd van schending 63111
Militaire zaken: crisis in leger verergert 340/2
Munt: finrand afgeschaft 34513
Politieke partijen:
— AVF: voorstel Afrikaner thuisland 63311
— IFP: boycot beide kamers parlement 34411: beëindigt boycot 345/3: trekt zich terug uit Constitutionele Assemblée 630.i betrekkingen met ANC onder druk 63111
NP: levert nieuwe minister in kabinet 34213
— SACP: voorzitter Slovo overleden 34213; benoeming waarnemend nationaal voorzitter 34311
President: Mandela in 1999 met pensioen 34511; Mandela erkent rol in Shell House bloedbad 63211
Provincies:
Gauteng: nieuwe naam voor PWV 63313
— Kwazulu-Natal: conflict Buthelezi en Zwelitbini duurt voort 341/2; controverse rond Huis van Traditionele Leiders 34311
— Noordelijke Provincie: nieuwe naam voor Provincie Noord-Transvaal 63313
— Vrijstaat: nieuwe naam voor Oranje-Vrijstaat 63313
Rampen: mijnramp goudmijn 63112
Regering: nieuwe NP-minister 34213; wijziging 34311; tweedracht 34311; Winnie Mandela ontslagen 34613; kabinetswijziging 34711; positie van Winnie Mandela 63012; wijziging 63312
Schandalen: corruptiebeschuldigingen tegen ANC-leden Boesak en Winnie Mandela 34413: onderzoek tegen Boesak 63012
Sociaal-economisch beleid: debat over privatisering 34013; plannen voor herstructurering ambtenarenapparaat 34111: RDP-toewijzingen 34212
Terrorisme: geestelijke vermoord 34113
Vakbeweging: vakbondsactie 63213
Verenigde Naties: opnieuw lid van UNESCO 15513
Verkiezingen: traag tempo kiezersregistratie 63012

ZWEDEN

Begroting: presentatie voor 1995 258/1; aanvulling voor 1995-96 83011 e.v.
Buitenlandse betrekkingen:
— EU: referendum over toetreding 17513; voor lidmaatschap gestemd 25713; lidmaatschap 38913
Iran: bezoek van Iraanse onderminster van buitenlandse zaken afgezegd 43213
— Tanzania: hulp hervat 48811
— WEU: waarnemersstatus 68911
Economie: bezuinigingsmaatregelen 25713
Kerk en staat: scheiding van kerk en staat 83013
Parlement: ratificatie toetredingsverdrag EU 39013
Politieke partijen:
— Liberale Partij: nieuwe leider 25811
Regering: premier Carlsson kondigt aftreden aan 83013

ZWITSERLAND

Bankwezen: bekendmaking over bankrekeningen Holocaust-slachtoffers 83211
Buitenlandse betrekkingen:
— Verenigde Staten: memorandum geparafeerd 67911
Economie: BTW op goederen en diensten 19112
Justitie: zakenlieden in staat van beschuldiging gesteld i.v.m. superkanon-affaire 19013; doden in religieuze sekte 19111; anti-drugsactie 83111
Kerk en staat: bisschop treedt af 83211
Mensenrechten: rapport Amnesty International over politie 19011
Militaire zaken: invoering van burgerdienst 19012; superkanon-affaire 19013
Politieke partijen:
— CVPIPDC: nieuwe voorzitter 19012
President: nieuwe president en vice-president voor 1995 gekozen 19112
Referendum: oprichting Zwitsers VN-bataljon verworden 19012: anti-racismewet aanvaard 19013: harder beleid tegen drugssmokkel en illegale immigratie 19013: herziening ziekteverzekeringswet 19013: landbouwhervorming& afgewezen 831/1; over recht op bezit buitenlanders 83111
Regering: kabinetswijzigingen 83112
Verenigde Naties: oprichting Zwitsers bataljon in referendum verworpen 19012
Verkiezingen: winst voor sociaal-democraten en Volkspartij 831/3 e.v.; verkiezingsuitslagen Nationalrat 83211

II afkortingen

ADB - African Development Bank
ABVV - Algemeen Belgisch Vakverbond
ACP - Groep landen in Afrika, Caribisch gebied en Pacific
ACV - Algemeen Christelijk Vakverbond
ACS - Vereniging Caribische Staten
ACW - Algemeen Christelijk Werknemersverbond
ADB - Asian Development Bank
AFTA - Arab Free Trade Association
AGALEV - Anders Gaan Leven
AI - Amnesty International
AID - Agency for International Developinent (VS)
AI, - Arab League
ALADI - Asociacion Latinoamericana de Integracion
AMF - Arab Monetary Fund
AMU - Arab Maghreb Union
ANP - Algemeen Nederlands Persbureau
ANZUS - Australia-New Zealand-United States Security Treaty
AP - Associated Press
APEC - Asia Pacific Econornic Co-operation
ARF - ASEAN Regional Forum
ASEAN - Association of South-East Asian Nations
BCCI - Bank of Credit and Commerce
BCIE - Central American Bank for Economic Association
BDEAC - Banque de développement des états de l'Afrique centrale
BENELUX - Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie
BIS - Bank for International Settlements
BLEU - Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
BOAD - Banque ouest-africaine de développement
BNP - Bruto Nationaal Produkt
CACM - Centra1 American Common Market
CARICOM - Caribbean Community and Common Market
CBS - Centraal Bureau voor de Statistiek
CDA - Christen Democratisch Appèl
CEEAC - Communauté économique des états de l'Afrique centrale
CEMAC - Communauté économique et monétaire de l'Afrique centrale
CEPGL - Economische Gemeenschap van Grote-Merenlanden
CERN - Conseil européen pour la recherche nucléaire
CILSS - Permanente Intergouvernementele Toezichtscommissie op de Droogte in de Sahel
CNV - Christelijk Nationaal Vakverbond
COMECON - Council for Mutual Economic Assistance
COMESA - Gemeenschappelijke Markt voor Oostelijk en Zuidelijk Afrika
CPB - Centraal Planbureau
CVP - Christelijke Volkspartij
CVSE - Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (vervangen door: OVSE)
D66 - Democraten 66
DAC - Development Assistance Committee (OESO)
EBRD - European Bank of Reconstruction and Development
ECA - Econornic Commission for Africa
ECE - Econornic Commission for Europe
ECLA - Econonìic Commission fot Latin America
ECO - Organisatie voor Economische Samenwerking
ECOMOG - Waarnemersgroep ECOWAS
ECOSOC - Economic and Social Council (VN)
ECOWAS - Economic Community of West African States
ECWA - Economic Commission for Western Asia
EER - Europese Economische Ruimte
EFTA - European Free Trade Association (zie ook EVA)
EG - Europese Gemeenschappen
EHJ - zie ICJ
EMS - Europees Monetair Systeem
ESCAP - Economic and Social Commission for Asia and the Pacific
EU - Europese Unie
EURATOM - Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie
EVA - Europese Vrijhandelsassociatie
EVRM - Europees Hof voor de Rechten van de Mens
FAO - Food and Agriculture Organization
FDF - Front Démocratique des Bruxellois Francophones
FNV - Federatie Nederlandse Vakbeweging
FZ - Franc Zone
GATT - General Agreement on Tariffs and Trade (Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel; vervangen door WTO)
GCC - Gulf Co-operation Council
GOS - Gemenebest van Onafhankelijke Staten
GPV - Gereformeerd Politiek Verbond
IAEA - International Atomic Energy Agency
IATA - International Air Transport Association
IBRD - International Bank for Reconstruction and Development - zie Wereldbank
ICAO - International Civil Aviation Organization
ICC - International Chamber of Commerce
ICFTU - International Confederation of Free Trade Unions
ICJ - International Court of Justice
ICPD - International Conference on Population and Development
ICRC - International Committee of the Red Cross
IDA - International Development Association
IDB - Inter-American Development Bank
IEA - International Energy Agency
IFAD - International Fund for Agricultural Development
IFC - International Finance Corporation
IFOR - Implementation Force
IFCTU - International Federation of Christian Trade Unions
IGADD - Inter-Governemental Authority on Drought and Development
IGC - Intergouvernementele Conferentie
ILO - International Labour Organization
IMF - Internationaal Monetair Fonds
IMO - International Maritime Organization
INTELSAT - International Telecommunications Satellite Organization
IOC - Internationaal Olympisch Comité
IPU - Inter-Parlementaire Unie
IVV - Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen
IWC - International Whaling Commission
KEDO - Koreaanse Energie Ontwikkelingsorganisatie
LCBC - Lake Chad Basin Commission
MAGHREB - zie AMU
MBFR - Mutual and Balanced Force Reductions
Mercosur - Mercado Commun del Sur
MSF - Médecins sans Frontières (Artsen zonder grenzen)
NAFTA - North American Free Trade Agreement
NAM - Non-Aligned Movement
NAR - Noordatlantische Raad
NAVO - Noordatlantische Verdragsorganisatie
NBB - Nationale Bank van België
NCW - Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
NIS - Nationaal Instituut voor de Statistiek
NPT - Nucleair Non-profilatieverdrag
OAE - Organisatie van Afrikaanse Eenheid
OAPEC - Organization of Arab Petroleum Exporting Countries
OAS - Organization of American States
OAU - Organization of African Unity
ODECA - Organizacion de los Estados Centroamericanos
OECD - Organization for Economic Co-operation and Development (zie OESO)
OECS - Organization of Eastern Caribbean States
OESO - Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OECS - Organisatie van Oost-Caribische Staten
OIC - Organisatie van de Islamitische Conferentie
OMVS - Organisatie voor de Ontwikkeling van Senegal
OPEC - Organization of Petroleum Exporting Countries
OVSE - Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (opvolger CVSE)
Parlacen - Centraal-Amerikaans Parlement
PFP - Navo-,,Partnerschap voor Vrede"
RG - Groep van Rio
PLO - Palestine Liberation Organization
PNA - Palestijns Nationaal Gezag (Palestine National Authority)
PRL - Parti réformateur libéral
PS - Parti socialiste
PSC - Parti social chrétien
PTA - Preferential Trade Area (van Oostelijk en Zuidelijk Afrika)
PvdA - Partij van de Arbeid
PVV - Partij voor Vrijheid en Vooruitgang
RVD - Rijksvoorlichtingsdienst
RW - Rassemblement Wallon
SAARC - South Asian Association for Regional Economic Co-operation
SACEUR - Supreme Allied Cominander Europe
SACLANT - Supreme Allied Commander Atlantic

SADC - Southern African Development Community
SADR - Saharaanse Arabische Democratische Republiek
SALT II - Strategic Arms Limitation Treaty
SELA - Sistema Economico Latinoamericano
SER - Sociaal-Economische Raad
SGP - Staatkundig Gereformeerde Partij
SHAPE - Supreme Headquarters of Allied Powers, Europe
SP - Socialistische Partij
SPF - South Pacific Forum
START - Strategic Arms Reduction Talks
TNO - Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
UDEAC - Union douanière et économique de l'Afrique centrale
UDRT-RAD - Union démocratique pour le respect du travail
UEMOA - Union économique et monétaire ouest-africaine
UN - United Nations (zie VN)
UNAMIR - UN Assistance Mission in Rwanda
UNAVEM - UN Angola Verification Mission
UNCHR - UN Commision for Human Rights
UNCRO - VN-Vertrouwensoperatie in Kroatië
UNCTAD - UN Conference on Trade and Development
UNDP - UN Development Programme
UNEF - UN Emergency Force
UNEP - UN Environment Programme
UNESCO - UN Educational. Scientific and Cultural Organization
UNFICYP - UN Peace-Keeping Force in Cyprus
UNFPA - VN-Fonds voor Bevolkingsactiviteiten
UNHCR - UN High Commisioner for Refugees
UNICEF - UN Children's Fund
UNIDO - UN Industrial Development Organization
UNIFIL - UN Interim Force in Libanon
UNIIMOG - UN Iran-Iraq Military Observer Group
UNOMIL - VN-Waarnemersmissie in Liberia
UNOMOZ - UN Operation in Mozambique
UNOSOM - UN Operation in Somalia
UNPROFOR - UN Protection Force in Yugoslavia
UNRWA - UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
UNSCOM - VN-Commissie voor Irak
UNTSO - UN Truce Supervision Organization
UPU - Universa1 Postal Union
VBO - Verbond van Belgische Ondernemingen
VEV - Vlaams Economisch Verbond
VN - Verenigde Naties
VNO Verbond van Nederlandse Ondernemingen
VSZAO - Vredes- en Samenwerkingszone Zuidelijke Atlantische Oceaan
VU - Volksunie
VVD - Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
WCC - World Council of Churches
WERELDBANK - zie IBRD
WEU - Westeuropese Unie
WFP - World Food Programme
WFTU - World Federation of Trade Unions
WHO - World Health Organization
WMO - World Meteorological Organization
WTO - World Trade Organization

III naamregister

behorend bij index op Keesings Historisch Archief, deel. XLIX, januari-december 1995

De persoonsnamen die in dit deel van Keesings Historisch Archief voorkomen, zijn opgenomen in het hiernavolgende naamregister.

Bij de namen zijn vermeld paginacijfer en kolom (b.v. 600/1 = pagina 600, 1e kolom).
Wanneer achter het paginacijfer /foto staat aangegeven, betekent dit dat de desbetreffende naam in het bij deze afbeelding behorende onderschrift voorkomt.

Bij eventuele verschillen in schrijfwijze tussen tekst en naamregister dient de in het register opgenomen schrijfwijze als de meest juiste en volledige beschouwd te worden. Verder zijn bij de indicering de volgende richtlijnen in acht genomen.

1. Bij Slavische (b.v. Russische), namen is, indien mogelijk, de Nederlandse transcriptie gevolgd.

2. De voorvoegsels ,,Mac" (,,Mc") en ,,O" worden tot de naam gerekend. Zo is b.v. McElroy opgenomen onder de letter M en O'Neil onder de O. Voorvoegsels als ,,de", ,,van" en ,,el" worden echter niet tot de naam gerekend. Derhalve staat De Vleeschauer onder de letter V, Van Acker onder A en el-Kassem onder K.

3. Personen van regerende vorstenhuizen zijn onder hun voornamen opgenomen.

Ondanks ons streven naar de grootst mogelijke nauwkeurigheid kunnen in het naamregister onjuistheden zijn geslopen. De redactie houdt zich daarom aanbevolen voor eventuele opmerkingen teneinde in volgende naamregisters onjuistheden te vermijden.

A

Aalst. J.L.A. van 167/1
Aalto, Jorma S. 397/2/foto
Aardenne, G.M.V. van 384/foto, 385/1, 671/1/2
Aarts, 834/3, 835/1
Aartsen, J J. van 534/1
Abacha, Sanni 45/3, 278/3, 279/1/2/3, 568/3, 569/1/2/3, 570/2/3/foto, 852/3, 853/2/3, 854/1/2/3
Abad Herrera, Patricio 323/3
Abadie, Flabio 557/2
Abalachow, Moechamed 512/3
Abalkhail, Muhammad Ali 137/3, 712/1
Abang Abu Bakar Mustafa, 717/3
Abanzoulou, Pierre-Ernest 423/3
Abas, Al 206/1
Abbadi, Abdel-Salam al- 293/1
Abbas, Mahmoud 574/2, 857/foto, 860/3
Abbasow, Namig 168/1, 736/1
Abbaszadeh, Bahram 55/3
Abdallah, Ahmedou Ould 127/2, 418/2
Abdel-Ghani, Abdel Aziz 711/3
Abdel-Jaleel, Ahmad Hassan 209/2
Abdelaziz, Mohammed 707/3
Abderrahmani, Mohamed 482/3
Abdi, Abdallahi Ould 335/2
Abdic, Fikret 14/3, 15/1/foto, 302/2, 305/1/2, 807/3
Abdoellajew, Moezamil 169/1
Abdoellojanow, Abdoemalik 229/1, 511/2
Abdou, Abdou Bolok 565/3
Abdoulbastu, Amadi 625/1
Abdoulkader, Rifki 565/3
Abdoulwahab, Mohamed 625/1
Abdualai. Seyid 481/2. 845/1
Abdul Hamid Osman, 717/3
Abdullah. Yusuf bin Alawi bin 289/2/3. 866/1
Abdullah Ahmad Badawi, 717/3, 718/1
Abdullahi, Umaru 27813
Abed, Hani 282/3, 283/1
Abedi, Agha Hasan 117/3, 795/3
Abel, David 719/2
Abety, Peter 45/3
Abijew, Safar 453/2
Abiola, Moshood Kashimawo Olawale ,,MKO" 278/3. 279/1/2. 569/3. 570/1. 853/2. 854/1
Abner, Kunar Luckner 515/1
Abraham, J 762/1
Abreu, Alcinda de 336/1
Absakine, Ali 488/3
Abu Hassan Omar, 717/3
Abubakar, Abdu Salam 568/foto, 569/1
Abudo, José 336/1
Aburto Martinez, Mario 19313, 19411, 405/1, 695/2
Acosta Coloma, Francisco 323/3
Acquah, Yebi 849/3
Adami, Mohamed 482/3
Adamou-Mateta, Luc-Daniel 423/3
Adams. Arlin 622/1
Adams, Gerry 103/3, 104/3/foto, 105/1/2/3, 106/1/3, 109/3, 542/1/2/3, 543/1/2/3, 544/2/3, 545/1, 687/1/3/foto
Adams, Juri 172/1
Adamsons, Janis 179/1
Adamu, Abdullah 569/2
Adanlin, Timothee 485/1
Adeli, Muhammad Hossein 56/1
Ademi, Vullnet 301/1
Adesina, Ademola 569/2
Adhikari, Bharat Mohan 144/3
Adhikari, Man Mohan 143/3, 144/2/3/foto, 443/1, 720/3, 721/2/3
Adisa, Abdulkarim 569/2
Aditjondro. George 873/2/3
Adjadohoun, Guy 769/3
Adoyta Yussuf, Mohammed 204/3
Adriko, Eric 51/3
Adyebo, George Cosmas 51/3
Adykejew, Toktorbek 792/1
Afandi, Muhammad Ahmed 71113
Afewerki, Issaias 337/3
Agazadeh, Gholamreza 151/2
Agbamuche, Michael 569/1
Agbo, Joseph 486/1
Agbortabi, Peter 45/3
Aghajanow, Edoeard 735/1
Agnelli. Susanna 246/1
Aguemon, Kissira 769/3
Aguero, Angel 834/1
Aguilar, Enrique 595/foto
Aguilar Mawdsley, Andrés 882/2
Aguilar Trevino, Daniel 193/3
Aguirre Bahena, Eugenio 695/1
Aguirre Ramirez, Gonzalo 266/3, 267/1
Ahern, Bertie 108/3/foto, 109/2
Ahluwalia, S.S. 791/1
Abmad, Sultan Hashim 494/3, 780/3
Ahmadow, Roestan 792/2
Ahmar, Sjeik Abdullah bin Hussein al- 135/3, 136/foto
Ahmed, Rachid Baba 482/1
Ahmed, Rafeeudin 143/2
Ahmed, Uba 56912
Ahmed Ali, Abdel-Rahman 54/1
Ahn Ho Sang, 58711
Ahn Woo Mahn, 363/3
Aho. Esko 396/2. 397/foto
Ahrens, Geert 22/3
Ahtisaari, Martti 396/1, 676/foto, 830/foto
Aiking, Liesbeth 535/2/3, 536/1
Ainley, Neal T 416/2
Ainslow, Barry 687/2
Ait Ahmed, Hocine 203/2/foto
Aitken, Jonathan 102/foto
Ajello, Aldo 49/1/3, 50/1/3, 51/1
Ajibade. Kunle 853/1
Ajodhia, Jules 841/3
Ajoembekow, Aboelamon 229/2
Ajrikjan, Paroeir 734/1
Akajew, Askar 224/2/3, 496/2, 508/2, 785/foto, 792/1
Akashi, Yasushi 14/3, 17/1/2, 304/1/foto, 305/foto, 595/foto, 597/1, 607/3, 608/1, 808/1, 809/2, 819/foto
Akau'ola, George 515/2
Akhigbe, Michael 568/foto
Akihito, Keizer 68/3
Akinyemi, Akinloye 854/2
Akwa, Abd al-Rahaman al- 711/3
Akwa, Abdallah Muhsin al- 135/3
Akyol, Hasan 316/2
Alabo, Mahamat Saleh 488/3
Alami, Ahmed 277/2
Alami, Mohamed 277/2
Alami, Noureddine Benomar 277/2
Alaoui, Moulay Ahmed 277/2
Alaqi, Madani ibn Abdul Qadir 712/2
Alarcon, Alfonso 840/1
Alarcon de Quesada, Ricardo 321/foto, 616/2/3/foto
Alassounouma, Boumbera 629/3
Alatas, Ali 220/3, 221/3, 222/foto, 869/3
Albert. Prins 311/2
Albert II, Koning 521/1, 522/2, 729/1, 731/1/2
Albouti, Muhammad Said 350/3
Albright, Madeleine 44/3, 53/3, 492/1, 581/3, 597/1
Albuquerque Cerqueira, Nilton de 757/2
Alcala, Angel 715/1
Alcides Rodriguez, Ramon 266/1
Alcocer Salazar, Antonio 695/1
Aldaya, José Maria 55312, 756/1
Alderdice, John 105/1
Alegrett, Raul 410/2
Alema, Massimo d' 20/2, 247/2/foto, 742/1
Alessandro, Roberto d' 525/3
Alexander. Lamar 271/3. 415/1. 768/2
Alexander, Michael 236/2
Alfi, Hussein Mohammed al- 347/foto, 491/1
Alfieri, Carmine 19/2
Alfonsin Foulkes, Raul 834/1
Alfonso, Miguel 321/2
Alger, Thomas 415/3
Alho, Arja 397/2/foto
Ali, Ahmad Muhammad 137/3
Ali, Ahmed Asif 145/1. 231/1
Ali, Asgar 557/1/2
Ali, Chamssoudine 625/2
Ali, Ibrahim 464/1
Ali, Kaloma 569/2
Alia, Ramiz 10/2, 301/2, 733/1
Alijew, Gejdar 167/3, 168/1/2/3, 169/1, 453/2/3, 736/1, 785/foto
Alinak, Mahmut 317/1
Alingué, Jean-Bawoyeu 488/2
Alink, F.H.B. 535/1
Alispahic, Bakir 13/1

Aliti, Abdurrahman 23/3, 311/1/2
Aljakina, Natalja 74813
Alkatiri, Mari 221/2
Allen, Algernon Sidney Patrick 259/3
Allen, William Clifford 259/3, 260/1
Allende, Salvador 192/3
Allik, Jaak 457/2
Alliot-Mariet, Michale 95/1
Almatow, Zokirjon 79212
Almeida, Armindo Vaz de 51/3
Almonte. Jose 439/foto
Alp, Melike 612 foto
Alphanaery, Edmond 464/2
Alpirez, Julio Roberto 759/2/3
Alsogaray, Maria Julia 833/2
Althans, Bela Ewald 675/1
Altiner, Sinasi 828/3
Altman, Roger 38/1/2, 118/2
Alva, Margaret 79013
Alvarado, Francisco Wilfredo 761/2
Alvarez, Carlos 28/3, 556/3
Alves, Leo 437/3
Amadeo, Eduardo 833/2
Rmadou. Hama 278/2, 852/1/2/3
Amadou, Kaka 278/2
Amalou, Abderrahmane 277/2
Amankwa, David 849/3
Amathila, Ben 425/2
Amathila, Libertine 425/2
Amato, Aifonse M. d' 270/3, 765/3
Amato, Giuliano 244/2
Ambadi, Mahamat 488/3
Amedo, José 111/3, 114/1, 550/2/3
Ameline, Nicole 462/1
Amenlemeku, Vincent 274/2
Ames, Aldrich 268/2, 415/1, 117/1
Ameskane, Said 277/2
Amin, EsperidEo 758/3
Amine, Abou Abderrahmane 482/2
Amir, Yigal 866/2/foto
Amir-Alei, Shamseddin 55/3
Ammar, Habib 28013
Amnuai Wirawan, 881/1
Amour, Salmin 207/2
Amr, Muhammad Kamil 42513
Amr, Yasir 578/foto
Anagnosti, Dhimiter 11/1
Anasagasti, I§aki 112/3
Anastasoulis, Georgios 73212
Ancia, Véronique 233/1/2/3, 23413, 526/3, 527/1/2
Anciaux. Bert 373/2
Anciaux, Vic 524/2/foto
Ancram, Michael 107/1, 542/1, 544/1/3/foto, 687/foto
Anderson, Desaix 722/3
Anderson, Frank 117/1
Andersson, Claes 397/2/foto
Anderton, Jim 368/2/3
Andrade, Pedro Monteiro Freire de 205/2
Andrade Vieira, José Eduardo de 262/2
André, Eric 524/2/foto
Andreassian, Andranik 735/1
Andrejevs, Georgs 179/2
Andrejew, Wiktor 456/2
Andreotti, Giulio 19/2, 548/1, 741/3
Andrew, Michael 32512
Andriamanjato, Ny Hasina 772/2
Andrianopoulos, Andreas 238/2
Andriessen, F. 162/3
Andrijic, Stjepo 13/1
Añez Fonseca, Ciro 410/1
Angaine, Stanley 423/1
Angammana, Nalin 79711
Angara, Edgardo 717/1
Angel, Juan Guillermo 264/1
Angeles Moreno, Maria de los 193/3, 194/2, 195/2, 692/2/3
Angeloz, Eduardo Cesar 832/2, 833/1
Anglade, Georges 327/2, 691/3
Anguimate, Eloi 486/1
Angula, Helmut 425/3
Angula, Nahas 425/2
Ani, Anthony Asuquo 279/3, 569/1, 854/3
Anisulowo, Iyabo 569/2
Annan, Kofi 53/2
Anqari, Ibrahim Abdullah al- 434/3
Anqari, Khalid ibn Muhammad al- 137/3, 712/1
Anselme, Bernard 523/3/foto
Antall, Jozsef 240/1
Antonescu, Ion 257/2
Antoni, Sergio d' 546/foto
Antonietti, Andres 27/3
Antontsjyk, Sjargej 169/3, 170/1, 737/3
Antony, A.K. 21912, 499/1, 500/3
Antulay, A.R. 786/3, 790/3
Anuar bin Musa, 71811
Anwar Ibrahim, 440/1/2, 717/3, 718/1
Aoesjew, Roeslan 188/1/2
Aoshima, Yukio 644/3/foto
Aoun, Nabil 350/1
Apong, Gagong 500/2
Applegate, Dick 810/foto
Apsitis Romans 178/3
Aquino, Corazon 715/2
Arab, Hussain Muhammad 711/3
Arad, Ron 292/1
Arafat, Yasser 84/1/foto, 281/3, 282/3, 283/2/3, 284/1/3, 285/1, 286/1/2/3, 287/1/2/3, 349/1, 573/3, 574/2, 575/1, 576/1/2, 577/1, 578/3/foto, 583/1, 637/1, 704/1, 857/2/3, 858/2, 859/1, 860/3, 861/1/foto, 862/2/3, 863/2, 864/3, 867/1
Aragon; Elodio 40211
Araki, Mohammad Ali 57/2/3, 430/3
Aralski, Mintsjo 238/2
Arango, Julio 759/3, 760/1
Arantes do Nascimento (Pele), Edson 262/1/2
Arasanz, Susangna 301/3
Arashi, Yahya Husayn al- 135/2
Archer, Bill 270/3
Arcos Bernes, Sebastian 618/2/foto
Ardanza, José Antonio 112/2, 113/1/foto
Ardebli, Hossain Kazempour 151/2
Ardzinba, Wladislaw 177/foto, 178/2, 465/2, 739/2
Arida, Persio 262/1, 757/1
Ariola, Isaac 569/1
Aristide, Jean-Bertrand 29/3, 30/1/3/foto, 31/1/3, 32/1/2/3, 327/1/3, 328/1/2/3/foto, 329/1, 68913,690/1/2/3/foto, 691/1/2/3
Armani, Giorgi 741/3
Armey, Dick 125/3, 270/3
Arrayed, Jawad Salim al- 778/1
Arreckx, Maurice 94/1
Arrieta, Erwin José 655/3
Arsenis, Gerasimos 599/foto, 603/1
Arteaga Serrano de Cordova, Rosalia 323/2
Arthit Kamlang-ek, 29812
Arthuis. Jean 461/3, 681/1
Arunchalam, M. 791/1
Arvour, Poivre d' 463/2
Asahara, Shoko 361/1/2, 643/1, 644/1/2/foto
Asamoah, Obed 48/2
Asbroeck, Anne Van 523/3/foto
Asgrimsson, Halldor 476/1/2
Ashaari Mohammad, 141/2/3/foto
Ashby, Glen 619/3, 620/1
Ashdown, Paddy 685/foto
Ashy, Joseph 13/foto
Aslaoui, Leila 200/1
Aslaoui, Mohammed Reda 200/1
Aspe Armella, Pedro 19413
Aspegren, Lennert 705/1
Aspin, Les 564/2
Assad, Ali al- 637/1
Assad, Bashar 635/foto, 636/1
Assad, Hafez 286/3, 350/2/3, 577/2, 636/31, 783/1, 864/1
Assadi, Raad Abdul-Amir al- 495/3
Assaid, Abdelhafid 482/1
Assea Mindre, 775/3
Assen, J.G.M. 384/2
Assen, Ronald 842/2/3
Assoumane, Issoufou 278/2
Astaphan, Dwyer 765/3
Atacho, Pedro 697/1
Atajew, Chalykberdy 512/3
Atchade, Kodjo 769/3
Atienza, Luis 479/foto
Atilla, Ismet 828/3
Ato, Osman Ali 629/2/3
Atrash, Ziad el- 863/foto
Atsjremow, Igor 179/3
Atta-Kesson, Rowland 850/1
Attah, Judith 569/2
Attali, Jacques 389/2
Attar, Abdul al-Wahhab Abdul Salam 712/2
Attar, Muhammad Said al- 135/1/2, 711/3
Attas, Haider Abu Bakr al- 136/1
Atun, Hakki 456/1, 738/1/2
Aubert, François d' 462/1
Aubert, Raymond-Max 462/1
Aubry, Martine 458/3
Aung Khin Hsint, 44112
Aung San Suu Kyi, 142/3, 143/1/2, 441/1/2, 719/2/3, 720/1/foto
Avei, Moi 802/3
Avemeka, Marie Thérèse 423/3
Avendaño Figueroa, Amado 19713, 198/2
Avoka, Cletus 849/3
Avramopouios, Dimitrios 238/3, 239/1
Awdah. Salman bin Fahd al- 137/2
Awetissian, Soeren 735/1
Awoyo, Jean-Roger 769/3
Ayala Lasso, José 322/1, 770/1
Ayban, Musaed ibn Mohammad al- 712/2
Aydid, Mohammed Farah 53 1 3. 54 i 338 3. 339/3, 629/1/2/3
Aye Kyaw, 719/2
Aye Thaung, 719/2
Ayoub, Hassan Abou 277/2
Ayyash, Radwan Abu 577/1
Ayyesh, Yahya 859/1
Azad, Ghulam Nabi 790/3
Azfar, Kamal 793/3, 794/foto
Aziz, Abdullah ibn Abdul 712/1
Aziz, Miteb ibn Abdui 712/1
Aziz, Nayef ibn Abdul 430/2, 712/1
Aziz, Sultan ibn Abdul 712/1
Aziz, Tariq 210/foto, 212/1/2/3, 213/2, 493/1/2, 494/2, 49512, 780/1/3, 78113
Azizow, Tofig 169/1
Azmani, Abdellah 277/2
Aznar, José Maria 550/1, 552/foto, 55311

B

Ba, Mamadou 277/1, 566/2
Ba Jammal, Abd al-Qadir Abd al-Rahman 434/3
Baarda, J. 385/1
Baba, Laurent Ngom 486/2
Babagoeljew, Joragoely 229/3
Babangida, Ibrahim 569/1
Babb, Faith 402/1
Babbolal, Linda 620/2
Babic, Milan 818/3
Babitsjew, Iwan 189/2
Babitsjew, Wladimir 185/1
Bablojan, Ara 735/1
Babouche, Miziane 203/2
Baccar, Tawfik 856/1
Bachar, Alarit 207/3
Bachi, Mohammed 233/3
Backman, Jouni 397/2/foto
Baco, Peter 313/1
Badalian, Stephan 735/1
Badarneh, Said 290/2, 582/1/foto
Badawi, Abdullah Ahmad 784/foto
Badekara, Gabriel Dote 486/1
Badi, Ahmad bin Said al- 214/3, 584/3
Badinter, Robert 460/2, 465/1
Badiuzzaman, 14712
Badji, Alieu 127/3
Badr, Fayez 711/3
Badri, Abdullah Salem al- 151/2
Badzej, Georgij Pjatrowitsj 454/2
Bafadl, Abd al-Rahman al-Qadar 135/3
Bagarella, Leoluca 742/1
Bagaza, Jean-Baptiste 420/1
Bagger, Hartmut 72/foto
Bagojan, Rafajel 735/1
Bagratian, Hrand 734/1, 735/1, 740/1
Bahar, Ahmad 579/1/foto, 863/3/foto
Baharna, Hussain Mohammed al- 778/1
Bahati Lukuebo, 775/3
Baholo, Selometsi 275/2
Baidou. Ibrahim 278/2
Baing, Andrew 802/3
Baird, Zoë 414/3
Bajdak, Waljantsin 169/2
Bajekenow, Boelat 224/1
Bajeux, Jean Claude 32/1, 69113
Bajmachanow, Moerat 506/3
Bajo, Lamin 420/2
Bajpai, Rajendra Kumari 502/3
Bajramowitsj, Orazow Mered 799/1
Bakevyumusava, Vénérand 418/3
Bakhtiar, Shahpour 57/3, 431/1, 709/2
Bakkari, Salah 280/3
Bakuramutsa, Manzi 133/2
Balaguer, Joaquin 265/2/3, 266/1/2
Balala, Khalid 128/2
Balassa, Akos 242/1
Balcerowicz, Leszek 609/1

Baldewijns, Eddy 523/2/foto
Balgynbajew, Noerlan Oetep-oely 22411
Balkhi, Sayyid Hussain Alami 86813
Nalladur, Edouard 13/3, 6213, 94/1, 95/1/2/3, 96/3, 97/1, 9913, 17213, 199/foto, 202/foto, 313/3, 434/2, 457/3, 458/1/3/foto, 459/1/2/3, 460/2, 461//foto, 462/3, 48411, 518/2, 536/foto, 595/3, 61713, 680/2
Ballandras, Emile 68211
Baloi, Oldemiro 336/1
Balu, K.V. Thangka 79111
Balza, Martin Antonio 554/1/2/foto
Bamaca Velasquez, Efrain 325/3, 759/2/3, 76011
Bambang Warih Koesoemo. 50511
Banana, Cansan 4612, 47/1/foto
Bands, Aleke 275/3, 566 3, 851/2
Banda, Dingiswago 777/3
Banda, Hastings Kamuzu 275/3, 276/1, 567/1/2, 851/2/3
Banda, Unandi 85113
Bandaranaike, Sirimavo R.D. 226/3/foto
Bandaranaike, Soiornori 226/3
Bangernann, Martin 174/foto, 175/1
Banharn Silpa-Archa, 88013, 881/1/2/foto
Bankamwabo, Ignace 41813
Bannych, Wiktor 467/1, 74513
Bany, William Nyuon 338/3
Bao Ge, 63/3
Barajan, Ruben 401/3
Barak, Ehud 28613, 291/1, 34813, 85811, 864/3
Baraka, Abdessalam 27712
Barakzay, Mohammad Yaqub 586/1
Baram, Uzi 291'3, 58212, 58311
Baran, Dogan 828/3
Barandereka, Bernard 41813
Bararunyeretse, Libère 417/3
Baratta, Paolo 24611
Barbero, Marino 551/3
Barbier, Anthony 31/3, 3211, 691/3
Barchoedarian, Lewon 735/1
Barde, Laokein 77511
Bardon, Claude 97/3
Barjo, Kaba 42013
Barloon, William 493/3/foto
Barnes, Barry 620/2
Barnier. Michel 416/3
Baro, Soma 565/1
Baroin, François 462/1
Baron, Gunter 607/3
Baroual, Abdessalem 27712
Barra, Rodolfo 27/3
Barrantes Lingen, Alfonso 408/3
Barre, Ahmed Bulaleh 565/2
Barre, Mohammed Siad 338/3
Barre, Raymond 458/3, 679/3
Barrett, James 116/3
Barrett, Sean 54513
Barrionuevo, José 11411, 551/1, 75313, 75512
Barrios, Julio 32612
Barrot, Jacques 46113
Barrow-, Dean 402/1
Barry. Ibrahim Mainassara 568/1
Barry, Marion 121/3/foto, 125/1
Barseghian, Roebik 735/1
Barshefsky, Charlene 352/foto
Barsoekow, Michail 751/1
Barsumian, Shahi 59/1/2, 636/1
Bartenstein, Martin 111/foto, 399/2/foto
Barter, Peter 802/3
Bartha, Ferenc 241/1/2
Bartoszewski, Wladyslaw 39913
Basajew, Sjamil 748/1/3/foto, 749/1
Bashir, Omar Hassan Ahmad al- 52/1/2, 33712, 3381112, 627/2, 628/3/foto, 634/2, 704/foto
Basilia, Temoer 17613
Basindwah, Muhammad Salim 135/2, 71113
Basri, Driss 277/1/2
Basri, Mohamed 567/2/3/foto
Batalla, Hugo 55811
Batani, Muhammad Abdullah al- 135/2
Bataynah, Arif 293/1
Batenburg, M.C. 385/1/3/foto, 534/3, 535/1, 536/1
Batenga, Edgardo 714/2
Bathily, Abdoulaye 571/1
Batlle, Federico Antun 26611
Batselier, Norbert de 375/1
Batungwanayo, Charles 418/3
Baudin, Jacques 571/1
Baudys, Antonin 314/3
Bausl, Iris 387/foto
Bauza, Eduardo 83312
Bawa, Sani 278/2
Baworo, Seydou 56511
Bayero, Dalhatu 853/3
Baykal, Deniz 828/1/2/3/foto
Bayless, Jeffrey 12011
Bayrou, François 9912, 46112, 462/1
Bazargan, Mehdi 431/3
Bazìn, Marc 69013
Bazire, Nicolas 457/3
Bazoum, Mohained 27812
Be, Dogonendji 48611
Bearden, Milton 11711
Beatrix. Koningin 160/1/2, 297/2, 657/1/foto, 695/3, 872/1/2/foto
Beaubrun, Mondésir 327/2/3, 328/1/foto, 329/1, 690/1
Beazley, Kim 148/1, 799/3
Bechichi, Lamine 482/3
Beck, Jozef 841/3
Beck, Kurt 9013
Bedaya-Ngaro, Simon 486/1
Bedjaoui, Mohammed 882/2
Beek, Relus ter 166/2/3/foto, 167/1
Beel, L.J.M. 16711
Beer. L.M. 671/2
Beffa. Jean-Louis 94/2
Bei Dao, 64/3
Beilin, Yossi 28912, 348/1, 577/2, 864/3, 865/foto
Bekesi, Laszlo 241/1/2/3/foto, 2421112
Beket, Dieudonné 486/1
Beketowa, Lejla 50613
Beleza. Miguel 254/1
Belfkih, Abdelaziz Meziane 27712
Belhadj, Ali 200/1/3, 202/3, 48311, 846/1/3
Beljajew, Sergej 47212
Belkaid, Aboubaker 84812
Bellamy, Carol 450/1/foto, 726/1
Bello-Fadile, R. 854/2
Belloch Juive, Juan Alberto 11412, 550/3, 551/foto, 75512
Belmont, Ricardo 409/1
Belo, Carlos 221/2
Belo, Dom Ximenes 87012
Ben Alí, Zine al-Abidine 280/2/3, 856/1
Ben Bella, Ahmed 203/2/foto
Ben Eliezer, Benyamin 865/3
Ben M'Barek, Slaheddine 280/3
Ben Mokhtar, Rachid 277/2
Ben Othman, Hatem 280/2
Ben-Yair, Michael 290/3
Benachnhou, Mourad 84713
Benamar, Aicha 84712
Benavides, Maria Gloria 69311
Benda, Vaclav 82512
Benedetti, Alvaro 614/2
Benegas, José Maria 75313
Benhadid, Abdelmadjid 848/1
Benham, Filip 768/2
Benitez, Roosevelt 557/2
Benitez Santacruz, Evelio 55712
Benitez Treviño, Victor Humberto 19412
Benmansour, Mostefa 84613
Benomar, Lamine 27712
Bentsen, Lloyd 38/1/2, 268/1/2, 414/2
Bérégovoy, Pierre 94/2, 198/3, 682/1
Bérenger, Paul 335/3
Berg. G. van den 385/2
Berg, J.Th.J. van den 38512
Berisha, Sali 91213, 10/1/2/3, 11/1/foto, 301/1/2, 311/1, 732/2/3, 733/3
Berlusconì, Paolo 1713, 18/2, 24313, 24511, 548/2
Berlusconi, Silvio 17/2/3, 18/1/2/3, 19/1/3, 20/1/2, 21/1, 25/1, 243/1/2/3, 244/1/2/3/foto, 245/1/2/3/foto, 246/1/3, 247/1, 547/1/2/3, 548/2/3, 549/1. 740/1/2/3, 741/1, 74311
Bernal, Marco Antonio 693/foto
Bernhard. Prins 383/1/2/foto
Bernini, Carlo 74112
Berri, Nabih 5911, 3481112, 635/3/foto, 636/1
Berzins, Andris 178/3
Bessa, Daniel 82211
Bester, Mike 34411
Betchine, Mohamed 84611
Betrian, Stanley M. 695/3
Bey, Said 482/2
Beye, Alioune Blondin 4112, 42/1, 43/1/20, 44/1/foto, 33111, 332/1/2, 623/2/3/foto
Bezerra Leonel, Benedito 26212
Bezhani. Theodhori 9/foto, 1011, 30112
Bhandari, Romesh 78711
Bhardwaj, H.R. 79111
Bhatia, R.L. 791/1
Bhattarai, Krishna Prasad 143/3
Bhoetto, Benazir 145/1/2, 146/1, 147/2/foto, 153/2/3, 231/foto, 344/3, 443/2/3, 444/1/2/3, 445/2, 498/foto, 789/1, 79213, 793/1/2. 794/2, 795/1/2/3, 86813
Bhoetto, Murtaza 445/1
Bhoetto. Zulfikar Ali 445/1
Biioi, Krípa Sindhu 791/1
Bhreatnach, Lucilita 107/foto
Bhreatnach, Niamh 109/3
Bhumibol Adulyadej, Koning 880/3, 881/2
Biamby. Philippe 3012
Bianco, Gerardo 54713
Bid, Ali Salim al- 135/3
Bielecki, Czeslaw 509'2
Bierman, M. 385/1/3
Bihozagara, Jacques 429/foto, 706/1
Bikinkita. Phiiippe 423/2/3, 77113
Bildt, Carl 601/foto, 60211, 677/1, 81112
Bindal, Akin 612/foto
Bingular, Zoran 21/2
Bintang Pamungkas, Sri 5051112, 87211
Bio, Julius Maada 487/2
Biondi, Alfredo 1813
Birara, Jean-Berchmans 707/2
Birch, Bill 65112
Birendra, Koning 96/foto, 143/3, 144/2/foto, 720/3, 72111
Birkavs, Valdis 178/3
Biro, Arye 865/3
Birthler, Marianne 90/foto
Bisak, Peter 312/3
Bishop-Gooding, Arnold 48712
Bisky, Lothar 387/2/foto
Bitar, Jorge 193/1
Biya, Paul 45/2/3, 4611, 198/3, 333/3, 771/1
Biya, Sidi Mohamed Ould 33512
Bizimana, Augustin 132/3
Bizimana, Jean-Pierre 707/2
Bizimungu, Casimir 427/1
Bizimungu, Pasteur 130/3, 131/3/foto, 13211, 133/3, 426/1/foto, 428/1/3, 706/2/foto, 707/1
Bjarnason, Bjorn 476/2
Bjarnason, Gudmundur 476/2
Bjerregaard, Ritt 174/foto, 17511
Black, Conrad 14713
Blackburn, John 103/3
Blackburn Gittings, John 30712
Blair, Tony 100/3, 101/1, 540/foto, 685/1/2/3
Blanc, Bernard 682/1
Blanco, Augustin 28/3
Blanco, Herminio 195/2, 404/foto
Blaskic, Tihomir 59311
Blazquez Perez, Ricardo 75611
Blerck-Woerdman, A.M. van 53413
Blida, Barbara 399/3
Blix, Hans 76/2, 370/3, 56513
Blocher, Christoph 831/3/foto
Blomberg, Leif 678/foto
Blomme, Linda 23513, 236/1/3, 52513
Blöndal, Halldor 476/2
Blüm, Norbert 91/3
Bo Mya, Generaal 44212, 719/1
Bo Yîbo, 63713
Bobetko, Janko 309/foto, 593/1/foto, 81713
Bobitsjenko, Boris 17913
Bobrysjew, Walentin 79911
Bodemon, Simone 486/2
Boden, Fernand 24713
Body, Sir Richard 539/2
Boedko, Witali 472/3
Boer, M. de 16612, 53012, 531/1, 533/foto, 669/1, 670/2
Boer, W.T. de 38512
Boerenveen, Etienne 844/1
Boergoeji, Iwan 74411
Boerlakow, Matwej 184/2/foto
Boertien, C. 157/3
Boesak, Allan 344/2/3, 630/2
Boesinans, Fonny 23612
Bofassa Djema, 775/3
Bohl, Friedrich 9113
Boishue, Jean de 462/1
Bojang, John 420/3
Bokilo, Gabriel 12813
Bokros, Lajos 24113, 242/foto, 60312
Bol, Azaya 337/3
Bol, Carabino Kuany 338/3
Bole, Filipe 51413
Bolger, Jim 368/3, 369/1/2, 651/1/2/foto
Boli, George 48/2/foto
Boli, Yero 565/1

Boljevic, Dusan 310/3
Bolkestein, Frits 163/foto, 165/1/2, 166/2, 384/1, 665/foto, 666/2/3, 667/3
Bolkiah, Sir Hassanal 784/2/foto
Bolsjakow, Aleksi 184/3, 185/1/2
Bomhoff, E 669/3
Bompard, Jacques 679/foto
Bond, Alan 148/1
Bongho-Nourra, Maurice-Stephane 423/2
Bongo, Omar 199/foto, 273/3, 701/1
Bongou. Arsene Tsaty 423/3
Bonilla, Javier 692/3
Bonino, Emma 174/foto, 175/1, 479/1
Bonior, David E. 270/3
Bonkougou, Juliette 565/1
Bonner, Jelena 189/3
Bonnet, Cathérine 427/2
Boogaard, Leo 535/2/3, 536/1
Boon-ua Prasertsuwan, 880/3
Boorsma, P.B. 385/1
Borchert, Jochen 91/3
Borchgrevink, Agge 24/2
Bordon, José Octavio 28/3, 555/3, 556/1/3/foto
Borge, Thomas 34/3
Borno, Usama al- 574/3
Boross, Peter 240/2
Borowski, Marek 399/3
Borra, Edmond 280/2
Borrelli, Francesco Saverio 18/3
Borrie, Sir Gordon 101/2
Borrow, Basiru 127/3
Borsellino, Paolo 19/2, 742/1
Borst-Eilers, E. 666/2
Borysenko, Mykola 745/3
Bossano, Joe 307/3, 683/1/2
Bossche, Luc Van den 523/1/foto
Bosselli, Enrico 244/2
Bossi, Umberto 17/2, 18/1, 19/2/3, 20/3, 21/1, 244/2/3. 245/2. 246/foto. 547/2
Bostwick, Janet Gwennett 259/3, 323/1
Bosworth, Stephen W 363/1
Botchwey, Kwesi 274/2/foto, 566/1, 849/2/3
Botero Zea, Fernando 263/2/3, 264/2
Botha, Roelof F ..Pik" 341/foto, 343/2, 631/2
Bötsch, Wolfgang 91/3
Bottomley, Virginia 102/foto, 685/1
Botton, Pierre 463/1/2
Boubacar, Sidi Mohamed Ould 335/1
Boubakeur, Dalil 464/1
Boublil, Alain 94/2
Bouchard, Lucien 320/2/3, 480/1, 836/3/foto, 837/1/3
Boucheron, Jean-Michel 682/2
Boudewijn, Koning 522/2, 731/2
Boudiaf, Faitha 846/2
Boudiaf, Mohammed 482/1, 483/2, 846/1
Bouguerra, Slaheddine 280/3
Bouhafs, Abdelhaq 483/1
Boukhamkham, Abdelkader 846/1
Boukrouh, Noureddine 848/3
Boula, Rissa 568/1/2
Boulekone, Vincent 369/2
Boumaraaf, Lembarek 481/3, 482/1, 483/2, 846/1/2
Bounkoulou, Benjamin 424/1
Bounnaphonh, Phao 508/2
Bouraam, Brahim 460/1/2
Bourgeois, André 523/1
Bourguignont, Anne 526/3
Bourhane, Nourdine 625/1
Bourne, Sir John 727/2/3
Bousquet, René 96/3
Bouterse, Desi 841/2, 843/1/2, 844/1
Boutos, Ioannis 238/3
Boutros Ghali, Boutros 12/2, 32/2, 42/3, 43/2, 46/2, 48/1, 53/2, 54/1, 130/3, 133/3, 134/2/3, 143/3, 149/2, 153/foto, 154/2/3, 155/3, 170/1/2, 221/3, 222/foto, 309/3, 310/1, 324/1, 326/2, 332/1/2, 426/3, 427/2, 429/3, 437/1, 449/2, 450/1/foto, 451/1, 494/1/2, 595/3, 597/1, 602/1/2, 700/3, 706/2, 726/1/2, 809/1/2, 869/3
Bowen, Gregory 619/1
Bowen, Hezekiah 47/1/3, 48/foto, 334/2/foto, 626/2
Bowles, Erskine B. 119/2
Boxer, Barbara 768/3
Boyner, Cem 316/1
Bozovic. Radoman 21/3
Bradley, Bill 768/3
Braga de Macedo, Jorge 254/3
Brahimi, Lakhdar 30/1, 691/1
Braks, G.J.M. 162/3, 385/1
Brancaccio, Antonio 246/1, 740/3
Branco, Joaquim Rafael 52/1
Brande, Luc Van den 523/1/foto
Brang Seng, 142/3
Braquet, Jean-Michel 140/1
Brar, H.S. 790/1
Brathwaite, Nicholas 258/foto, 325/2
Bravo. Douglas 410/2
Bravo; Luigi Ferrari 882/2
Brazauskas, Algirdas 454/1, 466/1
Brazeal, Aurelia 422/3
Brcin, Dragutin 21/2, 308/2
Breminer, C. 534/3
Bresser Pereira, Luis Carlos 262/2
Breyer, Stephen G. 119/2
Brezjnew, Leonid 475/1, 538/1
Briedikis, Jurgis 179/3
Brillantes, Jose 715/1
Brink, W. van den 534/1
Brinkman, L.C. 163/1, 384/2
Brito, Raimundo 262/2
Erittan. Leon 173/3, 174/3/foto, 175/1, 391/1, 646/3
Britton, John 116/3
Brizan, George 325/2
Broek, Hans van den 174/foto, 175/1, 471/foto
Broek-Laman Trip, N.H. van den 385/1
Brojka, Albert 301/1, 733/2
Brown, Hank 796/1
Brown. Jerry 124/2
Brown, Kathleen 124/2
Brown, Pat 124/2
Brown, Ron 61/1/2, 64/2, 288/3, 563/3, 765/3
Brozi, Zef 733/1/2
Brugière, Jean-Louis 57/3
Brumfield, Charles 415/3
Brun, Gabriel 865/3
Brundtland, Gro Harlem 153/3, 248/3/foto
Brunner. José Joaquin 192/3
Bruno, Juvenal 714/2
Bruton, John 107/2/foto, 109/1/2/3/foto, 541/3, 542/1/2/foto, 543/2, 545/1/3, 676/foto, 687/1/2/3
Bruton, Richard 109/3
Bubb, Patrick 619/1
Buchacz, Jacek 399/3
Buchanan, Patrick 271/3, 415/2, 768/1/2
Buddingh'. Hans 763/1
Budinsky, Vladimir 826/3
Budisa, Petko 16/3
Buha, Aleksa 814/2
Buis. N.W.G. 167/1
Bulatovic, Pavle 21/2, 308/3
Bulger, James 538/1
Bunchu Trithong, 881/1
Bundu, Abass 855/1
Bungkus, I. 871/1
Bunkss, Janis 743/2
Buntham Khaewatthana, 881/1
Bunting, Todd 622/2
Burden, Richard 685/2
Burke, Brian 148/1, 513/2
Burns, Nicholas 607/1
Buscetta, Tommaso 548/1
Buschmann, Sergio 192/1
Busek, Erhard 109/3, 110/3/foto, 111/1/foto, 399/2
Bush, Barbara 124/foto
Bush, George 124/1/3, 145/1, 269/3, 415/2, 495/3, 621/1, 759/2, 767/3
Bush, Jeb 124/3
Bush, Jenna 124/foto
Bush, Laura 124/foto
Bush jr., George 124/3/foto
Busquin, Philippe 522/3
Bussi. Antonio Domingo 833/2
Buteau, Emmanel 32/1
Buthelezi, Chief Mangosuthu 341/2, 343/1, 344/1/2, 630/1/2, 632/3/foto
Butler, Arlington Griffith 259/3
Butler, Robin 102/foto
Buttiglione, Rocco 20/foto, 547/2/3/foto, 548/3, 743/1
Buurmeijer, J.F. 166/3
Buwayz, Faris 636/1
Buyoya, Pierre 420/1
Bwanali, Edward 851/2

C

Cabal Peniche, Carlos 194/3
Cabanillas, Mercedes 409/1
Cabej, Hysen 9/3
Caceres, Lucio 558/2
Cadenas, Tesalio 409/3
Cairo, A.E 843/foto
Caldera Cardenal, Milton 329/3
Caldera Rodriguez, Rafael 36/1/2, 410/1/2/foto
Calderon Guardia. Rafael 758/3
Calderon Hinojosa, Felipe 692/2
Calderon Sol, Armando 258/foto, 324/2/3, 325/1
Callejas, Rafael 33/1
Cals, J M L Th 167 1
Camara, Siriki Aboubacar 421/1
Camdessus, Michel 86/1/2/3, 87/1, 196/2, 197/2, 322/3, 448/1, 474/foto, 516/3/foto, 763/1, 771/1. 849/2
Camet Dickman, Jorge 841/1
Campbell, Ben Nighthorse 412/2/foto
Campbell, Claude 487/2
Campbell, Lumberto 35/3
Campos, Rueben 402/1
Camps, Hugo 731/1/2
Candan, Faik 317/2
Candua, Orlando 336/2
Cañellas Fons, Gabriel 756/1
Canjuga, Zlatko 23/1
Canturri. Pere 301/3
Caputo, Lisa 38/1
Caravale, Giovanni 246/1
Carbon, Peter 618/3
Carcani, Adil 10/2
Cardenal, Ernesto 35/3
Cardenas, Alberto 405/foto
Cardenas Solorzano, Cuauhtemoc 194/3, 198/1
Cardoso, Fernando Henrique 258/foto, 259/foto, 261/3, 262/1/2/3/foto, 263/1, 477/3, 478/1/2, 756/3, 757/1, 758/2/3
Carew. Tom 855/2
Carey, George 705/1
Carey, Hugh 417/2
Carignon, Alain 94/1/3, 95/1/2, 463/3
Carlos, Vincente 715/1
Carlos de Jakhals, 98/3
Carlot Korman, Maxime 369/2
Carlsson, Arne 121/3
Carlsson, Ingvar 258/foto, 449/2, 676/foto, 830/3/foto
Carns, Michael P.C. 414/2/3/foto
Carolus, Cheryl 342/1
Carr, Robert (Bob) J. 513/2
Carrascalao. Manuel 870/2
Carrero Blanco, Luis 553/1
Carrilho, Manuel Maria 822/1
Carrington, Edwin 323/2
Carrington, Walter 853/1
Carrion, Luis 330/3
Carter, Jimmy 304/3/foto, 305/1, 328/2, 338/2, 610/1, 621/1, 628/1, 651/1
Cartland, Michael 355/3
Caruana, Peter 683/2
Carvajal Prado, Patricio 192/3
Casseus, Fritzner 32/1
Castilla Meza, Juan 116/1
Castillo, Enrique 759/1
Castillo Cuesta, Barbara 323/1
Castrillon, Juan Ignacio 263/3
Castro, José de 336/3
Castro Ruz, Fidel 258/2, 32211, 616/2, 617/2/foto, 618/2
Catroga, Eduardo 254/2/3
Cauwenberghe, Jean-Claude Van 523/3/foto, 524/1
Cavaco Silva, Anibal 254/1/2/3, 255/1/foto, 676/foto, 821/2
Cavallo, Domingo 28/1/2, 400/3, 401/1/2, 555/2, 833/3, 834/1/2
Cayer, Abdullah 612/foto
Cayetano, Joseph 402/1
Cech, Miloslav 306/1
Cedras, Raoul 30/2/3, 31/1, 327/1
Celeketic. Milan 309/foto. 606/foto
Cem, Ismail 827/2
Cerchic, Mustafa 629/foto
Cerciello, Giuseppe 244/1
Cermak, Ivan 819/foto
Cero, Muharem 13/1
Cervantes Aguirre, Enrique 195/2
Cervenko, Zvonimir 608/foto, 817/3
Cervera Pacheco, Victor 692/1
Cespedes Gutierrez, Marcelo 260/1
Cespedes Zarza, José 557/2
Cetin, Hikmet 316/1/2/foto, 611/3, 828/1

Chaban-Delmas, Jacques 680/1
Chabert, Jos 524/1/foto
Chafe, Kabiru 569/2
Chainarong Noonpakdi, 881/3
Chaiwat Sinsuwong, 881/1
Chajroellojew, Sjerali 51113
Chakkrapong, Norodom 139/1
Chalaq, Al-Fadi 636/1/2
Chalerm Yubamrung, 881/1
Chalker of Wallasey, Baroness 45112, 70312, 852/3
Cham Prasit, 139/3
Chambati, Ariston 573/1, 856/1/3, 857/1
Chambelain, Louis Jodel 329/1
Chamling, Pawan Kumar 219/1
Chamlong Srimaung, 650/3/foto
Chamorro, Carlos Fernando 35/3
Chamorro, Violeta Barrios de 34/1/2/3, 35/foto, 329/3, 330/2/3/foto, 698/2/3
Chamoun, Dany 59/2, 636/3
Chan, Anson 641/2
Chan, Julius 299/2/3, 80113, 802/1/2/3, 803/1/2/3
Chan Rattana, 436/3
Chan Yin-tat, Dominic 35513
Chandra, Naresh 787/1
Chandraswamy, 790/3
Chang Chunik, 879/1
Chantre, Manuel Casimiro de Jesus 205/2
Chaovalit Yongchaiyut, 298/1/2, 8811113
Chapman, Jeff 36812
Chappell, Dominic 14012
Chapple, John 307/2
Charat Phuachuai, 881/1
Charcharasjwili, Giorgi 46511
Chareh, Farouk el- 286/3, 577/2/3
Charette, Hervé de 461/3, 462/1, 680/3, 681/foto
Charlemagne, Emmanuel ,,Manno" 690/3, 691/foto
Charles, Dame Eugenia 61813
Charles, Kroonprins 545/3
Charles, Norris 618/3
Chasboelatow, Roeslan 1861213, 471/2
Chaskalson, Arthur 345/1/foto
Chatichai Choonhaven, 29812
Chatsjapoeridze, Giorgi 465/3
Chatsjatoerian, Lewon Manoeki 167/2
Chatsjisjwili, Temoer 739/3
Chatta, Hamid Nasir 795/3
Chatuverdi, Bhuvanesh 790/3
Chauvet, Christine 46211
Chavan, S.B. 217/3, 218/1, 790/3
Chavarria, Isaac 261/2
Chaves Gonzalez, Manuel 112/2
Chavez Frias, Hugo 410/2
Chavis, Benjamin F. 11813, 11911, 416/1
Chea Sim, 139/1
Chehem, Mohamed Moussa 565/2
Cheltenham, Richard 61313, 61411
Cheminade, Jacques 459/2/3
Chen Lu, 638/foto
Chen Shui-bian, 365/3, 366/foto
Chen Ting-nan, 365/3
Chen Xiaotong, 638/1
Chen Xitong, 353/foto, 638/1, 639/1
Chen Yun, 637/2
Chen Ziming, 639/1/2/foto
Chen Zuoer, 64211
Cheney, Dick 27113
Cherati, Ikhlef 481/3
Cherestal, Jean-Marie 32/1
Cherif, Ahderrahmane Meziane 424/foto, 482/2, 8461113
Chérubin, Pierre 328/1
Chetty, Morgan 343/3
Chey Jong Hyun, 365/1
Cheysson, Claude 213/2
Chi Haotian, 61/foto, 62/1, 495/3, 64913
Chiang Chung-ling, 366/1
Chiao Jen-ho, 7913, 80/foto, 367/1
Chibambo, Zililo 851/2
Chidambaram, P. 498/3, 790/3
Chidzero, Bernard 573/1
Chien Fu, Frederick 8013, 802/2
Chigaawa, Manken 56712
Chihana, Chakufwa 567/1
Chijuka. Fred 569/3
Chikowore, Enos 573/1
Chiles, Lawton 12413
Chiluba, Frederick 281/1/2, 777/1/2/3
Chilumpha, Cassim 851/2
Chimango, Louis 276/1
Chimutingwende, Chen 57311
Chin Yom, 590/1
Chiona, James 851/2
Chipeta, Mapopa 851/2
Chirac, Jacques 95/1/2, 96/3, 97/1/foto, 458/1/3, 459/1/3, 460/1/2/foto, 461/1, 462/2/3/foto, 537/2, 652/3/foto, 653/1/3, 654/foto, 676/2/3/foto, 677/1, 679/2, 680/1/2/3/foto, 681/2, 682/2, 701/1, 807/1, 811/3, 845/3, 849/1
Chirica, Andrei 257/1
Chiriki Berajano, Moises 260/3
Chiruchi, Juan 558/2
Chissano, Joaquim Alberto 41/foto, 49/2/3, 50/2/3/foto, 51/1, 33513, 336/1/2/3, 626/2/3
Chit Swe, 71912
Chitala, Derrick 777/2
Chitaio, Edda 851/2
Chitauro, Florence 573/1
Chiuzbaian, Iosif Gavril 257/1
Chiwanga, David 276/1
Chizumila, Collins 85112
Chlystoen, Wiktor 183/3
Cho Paek Je, 591/1
Cho Soon, 591/1/foto
Choe Ju Hwal, 876/3, 877/1
Choe Kwang, 876/3
Choi In Kee, 36313
Choksi, Armeane 451/foto
Cholodow, Dmitri 18412, 473/2
Chombo, Ignatius 573/1
Chong Kah Kiat, 71811
Choo Don Shik. 363/3
Choua, Lol Mahamat 20811
Choudhry, Shankar Rao 218/2/foto
Chouk Rin, 140/1/foto
Chrétien, Jean 64/2, 320/3, 48011, 654/foto, 837/2/foto
Christodoulou, Christodoulos 17111
Christopher, Warren 1313, 35/1, 54/3, 75/3, 77/2, 211/3, 221/2, 269/3, 282/foto, 286/3, 30313, 318/2, 349/3, 433/3, 475/2, 573/2, 577/2/3, 578/1, 583/1, 603/1, 640/1, 693/2, 713/3/foto, 722/2/3/foto, 747/foto, 861/1, 864/1/3
Chrzanowski, Wieslaw 250/2
Chua Jui Meng, 71713
Chuan Leekpai, 298/1/3/foto, 437/2, 650/3
Chuayffet Chemor, Emilio 69212
Chuchip Hansawat, 88111
Chun Doo Hwan, 78/3, 7911, 877/3, 87811
Chun Ju Yung, 589/3
Chung Jai Suk, 7812
Chung Ju Yung, 78/1, 879/1
Chung Kun Mo, 36313
Ciaston, Wladyslaw 252/3
Cikuli, Maksim Zisa 30111
Cilingiroglu, Firuz 828/3
Ciller, Tansu 153/2, 23913, 289/3, 290/foto, 315/3, 316/2, 317/2/3, 319/2, 612/1/2/3, 613/1, 827/1, 828/1/2/3, 829/1/2
Cimoszewicz, Wlodzimierz 250/3, 251/1
Cindoruk, Husmettin 829/1
Cirino Pomicino, Paolo 1912
Cisneros, Henry 416/1/2, 563/3
Cisse, Abou 701/2
Cisse, Boubacar Amadou 278/1/2
Cisse, Daour 571/1
Claes, Willy 26/foto, 233/2/3/foto, 234/1/2/3, 235/2, 236/2/3, 303/2, 448/3, 449/1/foto, 523/1, 52413, 525/1/2/3, 526/1, 527/3, 725/1, 729/2/3, 730/1/2/3/foto, 731/1/2, 810/1, 811/3
Clark, M.T. 569/2
Clarke, Horace 619/2
Clarke, Kenneth 100/2, 102/3/foto, 103/1/foto, 118/1, 371/foto, 44713, 517/1, 538/3, 53913, 684/3
Clarke, Maureen 759/1
Clarke, Roger 619/2
Claus, Prins 872/1
Clavo Peralta, Margie 408/2, 840/3
Clegg, Lee 684/2, 687/1/2, 688/1
Clement, Tobias 619/1
Clerck, Albert de 522/3
Clerck, Stefaan de 521/foto, 522/3
Clerides, Glafkos 170/3/foto, 171/1, 738/1/2/3
Clinton, Hillary Rodham 38/1, 40/3, 268/3, 270/2, 416/2, 451/2, 622/1, 765/3, 766/1
Clinton, William (Bill) Jefferson 13/3, 14/1, 16/1, 27/2, 37/3, 38/1/2/3, 39/1/2/3, 40/1/2/3, 41/1, 42/1, 61/1/3, 76/2/3, 85/2, 105/1, 116/3, 117/2, 118/2, 119/2/3, 120/3, 121/2/3, 122/1/3, 124/1, 138/1/foto, 141/1, 154/2, 182/1/2, 190/1, 196/2/3, 197/2, 211/1, 221/2/3, 230/3/foto, 231/1, 239/3, 253/3, 258/foto, 267/3, 268/1/2/3, 269/1, 270/2, 271/1/2/3, 272/1/foto, 286/1/3, 287/2, 289/3, 304/1, 314/2, 320/3, 321/2, 328/2/3/foto, 357/2, 369/2/3, 370/3, 388/1, 410/3, 411/3/foto, 412/1/3, 413/2/3, 414/1/2/foto, 415/1/3, 416/2/3, 433/2/3, 434/1, 444/2, 445/2, 449/1, 450/1, 475/2, 478/1, 485/foto, 507/2, 516/1, 537/2, 541/3, 543/2, 544/2, 545/1, 559/2, 560/1, 561/1, 562/1/2/3, 563/3, 564/1/2/3, 574/3, 577/3, 578/1, 602/1, 603/1, 609/3, 612/1, 613/2, 617/1, 620/2/3, 621/1/2/3, 622/2, 649/1/3, 650/1, 653/3, 654/foto, 694/1, 708/3, 721/3, 722/1, 726/2, 732/3, 735/3, 738/1, 744/2, 747/2/foto, 759/2, 765/1/3, 766/1/3, 767/1/2/3, 768/1/3, 769/1, 782/1, 789/1, 810/1/3, 814/3, 819/2, 853/2, 861/1/foto, 864/2, 879/1
Clo', Alberto 246/1
Cocker, Cecil 515/2
Codaccioni, Colette 461/3
Coelho, Tony 118/2/3
Coëme, Guy 233/1, 525/2, 526/1, 527/3, 730/1/2/3, 731/1
Cofferati, Sergio 546/foto
Cohen, M.J. 385/2
Colby, William 445/3
Coldwell, Pedro Joaquin 692/3
Coll, Cesar 405/foto
Colla, Marcel 521/foto, 522/3
Collignon, Robert 523/3/foto
Collor de Mello, Fernando 261/2/3
Colosio Murrieta, Luis Donaldo 193/2, 194/1, 195/1/2, 405/1/2, 406/1, 695/2
Comiche, Eneias da Conceiçao 336/1
Comincioli, Romano 247/2
Compton, John 259/2
Condé, Alpha 566/2
Conde, J. 393/foto
Condc, Mario 114/2, 550/2, 551/2/3/foto, 755/1
Condon, Paul 686/3
Condor, Sam 765/3
Connell, Lauri 148/1
Connerotte, 527/1/2
Constant, Emmanuel ,,Toto" 329/1/foto
Constantino, Henrique 822/1
Conte, Lansana 274/3, 566/2
Conteh, Alimay 206/3
Conteh, Kelly 855/2
Conteh, M.M. 487/2
Contemplacion, Flor 591/3, 714/2, 715/1
Contreras, Manuel 191/3
Contreras Olivos, Pablo David 192/1
Cools, André 233/1/3, 235/1/2, 527/1/2
Cooper, Virgil 122/1
Coore, David 619/2
Coposu, Corneliu 610/3
Corach, Carlos 401/1/3
Corcione, Domenico 246/1
Corder, Frank 120/2/3
Cordoba Blanco, Dante 116/1, 841/1
Corea, Marie-Louise 571/1
Coronas, Giovanni Rinaldo 740/3
Corrales, Werner 36/3, 410/2
Correa Diaz, German 192/3
Correa Mena, Luis 692/1
Correa Wefford, Francisco 262/1/2
Correia, Carlos 205/1
Correia e Silva, José Ulisses 205/2
Cortes Vazquez, Othon 405/1, 695/3
Costa, Alberto 822/1
Costa, Guilherme Posser da 52/1
Costa, Manuel Saturnino da 205/1
Cottier, Anton 190/2
Couderc, Anne-Marie 462/1
Coughlin, Paula 119/2
Courtney, William 507/2
Coveney, Hugh 109/3, 545/3
Coward, Gary 407/2, 597/1/3
Cranborne, Viscount 102/foto, 685/1
Craveiro, Alvaro 331/3
Cravinho, Joao 822/1
Craxi, Bettino 19/1/2, 245/1, 548/3, 741/2, 742/1
Creek, John 839/1
Cresson, Edith 174/foto, 175/1
Croes, John Raymond 835/2
Croft, Sally 117/3
Croo, Herman de 524/3, 731/3/foto, 732/1
Crvenovski, Branko 24/3, 310/3, 311/1
Crvenovski, Stevo 311/1
Csepi, Lajos 241/1
Csucs, Laszlo 240/1/2
Cuadra, Gilberto 36/1

Cuadra Kaut, Dionisio 330/1
Cuadra Lacayo, Joaquin 34/1, 330/3/foto
Culhaoglu, Halil 31513, 827/2
Cunha Rodrigues, José 254/1
Cunningham, Mirna 330/3
Cunningham, Roseanne 541/2
Cuomo, Mario 124/2/3, 417/2
Curran, Danny 689/1
Curry, Michael 617/2
Cutileiro, José 26/2/foto
Cutler, Lloyd 38/1/3, 118/1
Cywie, Georges 233/2, 234/3, 525/3
Czarnecki, Ryszara 250/2, 399/3, 400/1
Czarny, Ryszard 399/3

D

Daach, Osman Robleh 565/3
Dabengwa, Dumiso 57213
Dabire, Christophe 565/1
Daddah, Mohammed Ould 335/1
Dadone, Aldo 834/1
Dadzie, Kenneth 882/3
Dae Wain, 720/2
Daems, Rik 731/3
Daerden, Michel 521/foto, 52213
Daghlas, Habes 57612
Dai Xianglong, 64/3, 639/3
Dain, David 143/2
Dakli, Engjell 301/1
Dale, Billy R. 26911
Dalhatu, Bashir 569/2
Daliberti, David 493/3/foto
Dalla Chiesa, Nando 24413
Dallul, Muhsin 63611
Damayanti, Yenni Rosa 50512
Dammaj, Muhammad Hasan 135/2
Damme, Johannes van 297/2/3
Damnati, Amine 277/2
Dan, Mahmoud Abu 85913
Danilow-Daniljan, Wiktor 469/2
Dankewytsj, Iwan 74513
Dansokho. Amath 571/1, 855/1
Daoud, Ali Mohamed 204/3, 565/2/3
Daradangwe, Jean-Bosco 419/2
Darbo, Bakary 12713
Darling, Clifford 25913
Darmo, Jozef 823/3
Darwazah, Samih 29311, 783/foto
Daschle, Tom 125/3, 270/3
Datoeasjwili, Paata 46511
Davies, Chris 685/foto
Davies, Hugh 641/foto
Davies, Omar 61912
Davrieux, Ariel 558/2
Dawydow, Oleg 13713, 185/1/2, 20913, 308/3, 32212
Dayak, Mano 5681112, 852/3
Dayan, Eli 865/3
Daylami, Abd al-Wahhab Lufti al- 135/3
Deane, William 800/1/2
Deb, Santosh Mohan 790/3
Debré, Bernard 9512
Debré, Jean-Louis 682/2/3
Debrosse, Jacques 691/3
Déby, Idriss 208/1, 488/3, 774/3, 853/1
Deckert, Günter 9312, 388/3
Decouto, Ernest 756/2
Dede, Daniel Emery 486/2
Dees, D.J. 38511, 534/3
Deetman, W.J. 162/foto, 535/3, 667/2
Defensor Santiago, Miriam 71512
Dehaene, Jean-Luc 234/2, 235/1/2, 236/1, 374/2/foto, 37812, 521/1/foto, 522/2, 525/1, 676/foto, 731/1/2/3
Dejean, Lise-Marie 32/1
Dejmek, Kazimierz 39913
Dekanidze, Boris 179/3, 743/3
Dekanidze, Georgi 17913
Delamuraz, Jean-Pascal 191/2
Delanghe, Johan 234/3, 235/1, 526/1, 729/3
DeLay, Tom 27013
Deleza, Watson 851/2
Delfosse, Georges 235/2
Delgado, Josefina 564/1
Delhvi, Ajmal 794/foto
Delic, Rasim 593/1/foto
Delors, Jacques 96/3, 9711, 17413, 175/3, 392/2, 458/3, 459/1
Demeester. Wivina 523/1/foto
Demerdjian, Hagop Yarwan 636/1
Demirel, Suleynian 12/1/3/foto, 239/3, 30712, 31612, 612/1/2/3, 785/foto, 828/1/2, 82911
Demsky, Gabor 24013
Deneche, Abdelkrim 682/1
Deng Rong, 367/3
Deng Xiâoping, 63/2/3, 351/3, 353/2/3, 367/3, 6371213, 63813
Deng Zhifang, 353/2
Denis, Arthur 4612
Denktash, Rauf 170/1/3, 171/1, 455/3/foto, 456/1, 738/1/2/3
Deo, K P Singh 790/3
Deprez, Gérard 236/2
Derycke, Erik 236/2/foto, 521/foto, 522/3
Desai, Morarji 502/1
Desmarets, 23513
Despotovic, Nedeljko 1311
Deus Pinheiro, Joao de 174/foto, 17511, 254/3, 346/2, 62613
Deutch, John 414/3
Devaty, Stanislav 315/1
Devesi. Sir Baddeley 150/2
Devine, Michael 759/2/3
Dewael, Patrick 731/3/foto
Dewinter, Filip 374/foto
Dewsbury, William 61911
Deyna, Sow Mohamed 33512
Dezelak, Janko 311/3
Dhanapala, Jayantha 65211
Dhani, Omar 871/1
Dhawan. R.K. 79013
Dhlakama, Afonso 4913, 50/1/2/3, 51/1/foto, 336/2/3, 62613
Diabre, Zephirin 56511
Diahnin, Nabila 48211
Diallo, Ali Bouli 278/2
Diallo, Salif 565/1
Diallo, Siradiou 56612
Dias, Maximo 50/3
Dias Loureiro, José Manuel 821/1
Dibaj, Mehdi 54/2
Dibri, Yousef al- 205/3
Dicle, Hatip 317/1
Dieken, Seraphin 42313
Dieng, Ousmane Tanor 571/1
Diepen, 0 . van 52912
Diepgen, Eberhard 389/1
Dijk, C.P. van 385/1
Dijke, L.C. van 165/2, 66612, 667/1
Dijkstal, H.F. 160/1, 161/1, 528/3, 529/3, 658/foto
Dijoud, Paul 311/2/3
Dimbleby, Jonathan 101/3
Dimitrow, Filip 238/1/foto
Dimitrow, Iltsjo 23812
Dimuri, Ratu Josefa 514/3
Din, Ghazi Salah El 338/1/2, 628/3
Ding Peng, 638/3
Dini, Lamberto 244/foto, 245/2/3, 246/1/2/3, 546/1/2/foto, 54712, 653/3, 654/foto, 676/foto, 740/1, 742/2/3
Dini Ahmed. Ahmed 204/3
Diop, Assane 571/1
Diop, Serigne 571/1
Diouf, Abdou 199/3, 571/1/3, 85511
Diouf, Magued 57111
Discua Elvir, Luis Alonso 33/1/2
Dissanayake, Gamini 225/2/3/foto, 226/1/3
Dissanayake, Srirna 225/3, 226/2/3/foto
Ditz, Johannes 111/foto, 399/2/foto
Diya, D.O. 27913, 280/1
Djaballah, Abdallah 20312
Djamboleka Okitongo, Patrice 208/3
Djeddi, Ali 846/1
Dji, Mouke 278/2
Djilas, Milovan 605/1/2
Djimitekou, Felicienne 769/3
Djogo, Risto 1712
Djohar, Said Mohammed 19813, 289/2, 332/3, 625/1/2
Dlamini, Absalom 572/1
Dlamini, Jameson Mbilini 571/3
Dlamini, Majahenkaba 572/1
Dlamini, Solomon 85513
Do Muoi, 83/1/3/foto, 436/2, 447/2, 622/3/foto
Do Quoc Sam, 83/2
Do Trung Hieu, 72213
Dobi, Mahamane 27812
Dodd, Christopher J. 27112
Dodo. Aissatou Dambo 27812
Doebinin, Sergej 183/2/foto
Doedajew, Dzjochar 186/2/3, 187/1/2/3, 1881113, 189/2/foto, 468/2, 46911, 470/1/3, 47112, 472/1/2, 748/1, 749/1
Doedel, Ch 843/foto
Doerdynets, Wasyl 745/3
Dogan, Izettin 31911
Dogan, Orhan 317/1
Dohlus Hnrit 38911
Dohnal, Johanna 111 1/foto, 398/foto, 399 1
Doi, Takako 64811
Dokouna Emmanuel 48611
Dole, Bob 40/3, 76/2, 124/1, 125/2/3, 268/2, 269/1, 270/2/3, 271/2/3, 272/1, 303/2/3, 411/1, 412/1/foto, 415/1, 416/3, 417/2, 445/2, 560/3, 561/3, 562/1/foto, 582/3, 583/1, 768/1, 809/1, 810/1/3
Dole, Elizabeth 562/foto
Domenech, Juan José 324/3
Domenici, Pete V. 270/3
Dominguez, Jorge 28/3
Dominguez, Michel 11113, 114/1, 550/2/3
Dominy, Tina 14012
Don, F.J H 166/3/foto
Donadji, Kedem 774/3
Donahue, Tom 62311
Donkor, Gersho Krah 274/2
Dorrell, Stephen 102/foto, 685/1
Dosari, Yousef Rahma al- 778/2
Dossou, Paul 76913
Dost, 535/1
Dostam, Abdul Rashid 293/3, 294/1/3, 58611, 868/2/3
Dotres Martinez, Carlos 618/1
Douglas, Denzil 765/2/3
Douglas, Easton 61912
Douin, Jean-Philippe 6811112
Douste-Blazy, Philippe 457/3, 461/3
Downer, Alexander 51311
Dragoshi, Alush 9/1
Dramane, Karim 769/3
Draper, Gordon 620/2
Drees, W. 167/1
Dreithaler, Rudolf 31512
Drilon, Franklin 715/2/foto
Dripe, Janis 17911
Drnovsek, Janez 25/1, 311/3, 61013
Drogoul, Christopher P. 270/1
Droste, B.A.C. 16711
Drut, Guy 461/3
Duarte Silva, Antonio 820/3
Dubcek. Alexander 824/2
Dubois, Gerard 597/1
Ducky, Jan 313/1
Dudakovic, Atif 593/3
Dufoix. Georgina 99/3
Dufourcq, Elisabeth 462/1
Duhalde, Eduardo 556/1
Duisenberg, W.F. 38513, 386/1/2/foto
Dulaimi, Ahmed Mazlum al- 779/2
Dulaimi, Mohammad al- 779/1/2
Dulaimi, Turki Ismail al- 779/1/2
Dulawatte, Rohan 510/2
Dumas, Roland 46413, 465/1
Dumont, Ivy Leona 25913
Dunai, Imre 604/1
Duncan, Daniel Kablan 421/2
Duncan, Grace 61911
Dunem, Franca van 62413
Duperval, Jean-Claude 31/1/foto, 3213, 327/1
Dupont, Jacques 31112
Dupuch, Pierre Valiant 260/1
Duquesnes, Antoine 527/1
Duran, Francisco Martin 120/3, 564/1
Duran Ballen, Sixto 32313, 406/foto, 40711
Durao Barroso, José Manuel 22113, 222/foto, 255/1
Durenberger, David 768/3
Durocher Bertin, Mireille 328/3, 690/1
Duval, Gaëtan 33513, 77311
Duval, Xavier Luc 773/1
Duwayhi, Istifan al- 636/1
Dwalisjwili, Demoer 176/3
Dyer, David 756/2
Dzik, Pawl 45412
Dzjoerabekow, Ismail 792/2
Dzjoeraiew, Moerad 50912
Dzon, Mathias 12813

E

Eboua, Samuel 333/3
Ebourisso, Leonie 423/3
Ecevit, Bulent 829/foto

Eckard. Fred 595/foto
Eckstein, John 62012
Edandjo, Jerry 773/1
Ederere, Brigitte 111/foto
Edis, Richard 62613
Edmonds, John 685/2
Edongo, Hubert 132/2
Eduok, Nsikak 569/1
Edzoa, Titus 45/3
Eeckhaut, Piet van 234/2
Eekelen, W.F. van 26/2/foto, 384/foto, 38511
Eelkama, Robert 515/1
Eerdekens, Claude 526/3, 52711
Egal, Mohammed Ibrahim 53/2, 54/1, 339/1
Egilio, Joseph 802/3
Eguiagaray, Juan Manuel 114/3
Eichel. Hans 387/2/foto
Eichmaiin, Adolf 290/2
Eide, Kai 22/3
Eijk, Dick van 157/1
Eilla, Mohamed Tahir 33812
Einem, Caspar 111/foto, 393/foto, 39911
Einoris, Vytautas 179/3
Eli
Eisenhower, Dwight 12411, 62111
Ekeus, Rolf 210/3, 491/3, 492/1, 494/3, 495/foto, 780/1/2/3
Ekinci, Hasan 828/3
Elders. Joyce 268/2, 413/3
Elias, Frank Jorge 26611
Elio, Baoi Maloum 20812
Elizabeth II, Koningin 101/2, 182/2, 18312, 346/3, 347/1, 38713, 543/3
Elosjwili, Omar 739/1/2
Elrington, Hubert 402/1
Eltsjibej, Aboelfez 735/2/3, 736/1
Eman. Henny 834/3, 835/2/3
Emini, Abduselam 311/1
Emmanuelli, Henri 9713, 458/3, 463/2
Emmanuelli, Xavier 46113
Enestam, Jan-Erik 396/1, 397/2, 678/foto
Engelbrecht, A.W. 697/2
Engonga, Armengol 42011
Enomoto, Toshio 360/1
Enriquez Morales, Mario René 759/2/3
Eon, Michel 311/3
Erakat, Saeb 573/foto, 574/1, 57613
Erkan. Unal 31713
Eroglu, Dervis 455/3/foto
Ershad, Hussain Mohammad 786/1
Ervine, David 10513
Erwin, Alec 341/1, 631/3
Escobar Gaviria, Pablo 61413
Esenow, Aman Geldy 51213
Esoavelomadroso, Manasse 77211
Esparragoza, Antonio 41012
Espinosa, Tito 439/2
Espinosa, Yolima 614/2
Espinoza, Pedro 191/3
Espy, Mike 118/1/2/foto, 268/2/3, 416/1, 563/3
Esquivel, Manuel 27/1, 402/1
Essy, Amara 15412, 623/foto
Estrada, Joseph 439/foto
Eta-Onka, Claude-Emmanuel 42313
Etete, Chief Dan 56912
Evans, Gareth 8212, 298/1, 649/3, 653/2/foto
Evans. Stephen 29512
Evers, Medgar 416/1
Evers-Wiiliarns, Myrlie 41611
Eversdijk, H. 38511
Evert. Miltiades 238/2/3
Exume, Jean-Joseph 327/2
Eyadema, Gnassingbe 198/3, 199/foto

F

Fabius, Laurent 99/3, 464/1
Fachi, Peter 851/2
Fadhil, Abdul-Aziz Mohammed al- 778/1
Fahad, Ahmad al- 80/2
Fahd ibn Abdul Aziz, Koning 136/2, 137/2, 286/3, 434/3, 711/2, 712/1/2, 82811
Fahey, John 51312
Fairbairn, Sir Nicholas 539/1
Faisal, Saud al- 13713, 712/1, 86712
Fakafanua, Tutoatosi 515/2
Fakhuri, Shawqi 636/1
Falandysz, Lech 250/2
Falcone, Giovanni 54811, 742/1
Faleiro, Eduardo 791/1
Fall, Sidi Mohammed Ould Mohammed 335/2
Fan Chin-yen, 447/2
Fantozzi, Augusto 246/1
Faqih, Osama ibn Jaafar ibn Ihrahim al 712/2
Farah, Ali Abdi 565/3
Farah, Idriss Harbi 565/2
Farah, Mahamat Said 48813
Farah. Mohamed Dini 565/3
Farah, Moumin Bahdon 565/2
Faremo, Grete 678/foto
Farias, Paulo Cesar 261/2/3
Farisi, Fouad ibn Abdul-Salam ibn Mohammad 712/2
Farkas, Florian 60313
Farrakhan, Louis 11813, 2701112, 564/1/2
Fassi, Said 277/2
Fassi Fihri, Taieb el 277/2
Fasslabend, Werner 111/1/foto
Fattush, Nicholas 636/1
Faustino, Manuel da Paixao Santos 205/2
Fautrier, Bernard 311/3
Fayama, Badaye 565/1
Faye, Mamadou 571/1
Fayed, Mohamed ai- 10111
Fayez, Sakhidad 867/3
Fazl, Mohammad 586/1
Fazle Haq. Hafiz 443/3. 44411
Fazrin Azwar, 14212
Feinstein, Dianne 122/3, 12411
Feissel, Gustave 170/2/3
Fernandes, Ulpio 20512
Fernandez, Eden 295/2
Fernandez, Max 26013
Fernandez, Roque 401/1, 555/2
Fernandez, Salvador 402/1
Fernandez de Cordoba, Marcelo 40712
Fernandez Pezzano, Jorge 556/3
Ferraz. Bernardo 33611
Ferre, Gianfranco 741/3
Ferreira, Elisa 822/1
Ferreira, Fernando Xavier 758/3
Ferreira, Ondina 205/2
Ferrero-Waldner, Betina Maria 399/2/foto
Ferri, Gian 56311
Fhima, Al-Amin Khalifa 486/2
Fierens, Jean 234/1
Figueres, José Maria 758/foto, 75911
Figueroa Alcocer, Ruben 695/1/2
Figueroa Serrano, Carlos 192/2/3
Filali, Abdellatif 277/1/2/foto
Filaret, Metropoliet 746/1
Filatow, Sergej 253/1
Filipovoc, Muhammed 59413
Filippini, Mireille 94/3
Fillon, François 461/3
Fini, Gianfranco 20/3, 24611, 247/1/foto, 548/3, 549/1
Finnbogadottir, Vigdis 830/foto
Finnegan, Michael 402/1
Firmenich, Mario Eduardo 554/foto
First, Ruth 345/2
Fischbach, Marc 247/3
Fischer, Francis 233/1, 234/1/3, 23513, 236/1, 525/1/3, 526/1
Fischer, Joschka 90/foto
Fischler, Franz 174/foto, 175/1, 39111
Fisher, George 327/foto
Fiske, Robert B. 3713, 38/2/3, 3911
Fismer, Chris 34213
Fitzsimons, Eoghan 10812
Fitzsimons, Jeanette 36813
Fivaz, George 343/3/foto, 3441113, 347/1
Five, Kaci Kullmann 248/1
Fjodorow, Boris 185/2, 189/3, 750/2
Flahaut, André 521/foto, 52213
Fiambert, Mathilde 691/3
Flavier, Juan 715/2/foto
Fleischhauer, Carl-August 882/2
Fletcher, Raphael 619/1
Floor, Kees 763/2
Fiores Nani. Lourdes 408/3
Flynn, Padraig 174/foto, 175/1, 39512
Foley, Tom 12413
Ford, Gerald 621/1
Ford, Wendell 27013
Forlani, Arnoldo 19/2
Formica, Rino 548/2
Forné Molné, Marc 301/3
Forouhar, Dariush 55/3
Forssberg, Olof 457/3
Förster, Heinrich 388/3
Forsyth, Michael 68511
Forte, Guido lo 741/foto
Fortier, Michael 767/1
Fortin, Carlos 88213
Fortunato Pires, Francisco 773/3
Foster, Henry 413/3, 414/1/2/foto, 621/foto
Foster, Vincent 3713, 38/1/3, 766/1
Fosu, Ebenezer Kwabena 849/3
Fowler, Donald 27112
Fox Quesada, Vicente 692/1
Foxley Riosero, Alejandro 19311
Francisco de Vera, Augusto 409/3
Franco, Antonio Sousa 821/3, 82211
Franco, Arana 11511
Franco. Itarnar 28/1, 258/foto, 261/3. 262/1/foto, 26311
Franco, Oscar Eid 260/3
François, Joseph Michel 30/1
Frangaj, Aleksandr 1013
Frangié. Soleiman 636/1
Frantsjoek, Anatolii 46811
Fraser-Moleketi, Rabbi Geraldine 343/1
Frasheri. Hektor 301/1, 73212
Frasure, Robert 81112
Frattini, Franco 246/1
Frckovski. Ljubomir 311/1
Frechette, Myles 26312, 264/3, 614/1
Freeh. Louis 560/foto
Freeman, Roger 685/1
Frei Ruiz-Tagle, Eduardo 192/2/3/foto, 193/2, 259/foto
Frenkei, Jacob 580/3
Frérot, Maxime 68211
Freundt-Thurne Oyanguran, Jaime 116/1
Frey, Gerhard 90/2
Friaa, Ahmed 28012
Frick, Mario 820/2
Frondizi, Arturo 555/3
Fru Ndi, John 4611, 33313
Fryers, Robert 542/1
Fuentes Acurio, Sandro 841/1
Fujimori, Alberto Keinya 115/1/2/3/foto, 116/2, 407/1/2/foto, 408/2/3, 409/1/2, 839/2/3, 840/1/2/3/foto, 841/1
Fujimori, Keiko Sofia 840/foto
Fujinami, Takao 71/1
Fukofuka, Viliami 51512
Funar, Gheorghe 257/1, 61012
Fur, Lajos 240/3
Fyla, Nicéphore 128/3

G

Gaba, Gerard 486/1
Gadama, Aaron 276/1
Gadia, Angelo 52513
Gafarow, Toechtaboj 229/2
Gafoerow, Saidamin 79911
Gago, Mariano 822/1
Gaigals, Janis 743/2
Gailis, Maris 17813, 465/3, 466/foto
Gaillot, Jacques 464/1/foto
Gajry, Eric 61911
Gajdar, Jegor 18513, 18912, 470/1/foto, 472/3, 474/1, 747/foto
Gajdoekewitsj, Sjargej 16912
Gajic, Vladimir 21/2
Galan, Francisco 26313, 26411, 61513
Galan, Magda de 521/foto, 522/3
Galappathy, Nihal 226/2
Galasso, Pasquale 19/2
Galbraith, Peter 22/3, 60712, 81813
Galeano, Juan José 54/3
Galindo, Gustavo 323/3
Galindo Pohl, Reynaldo 43213
Galland, Yves 46113, 46211
Galle, Carla 236/2/3
Gallo, Robert 87/foto
Gallucci, Robert 74/3, 75/1, 76/1/2/foto, 588/foto
Gama, Jaime 821/3, 82211
Gama, Lawrence 207/3
Gambino, Agostino 24611
Gamito, Alfredo 33611
Gamsachoerdia, Zwiad 739/1
Gana, Jerry 279/2
Ganassounou, Magloire 769/3
Gandhi, Indira 50211
Gandhi, Rajiv 220/1
Gandhi, Sonia 22011
Ganic, Ejup 12/3, 16/2, 30612, 596/1/2, 598/1
Gantsjar. Wiktor 169/3
Gao Yu, 64/3
Garang, John 52/2, 338/2, 62811
Garba, Salibou 488/3

Garba Jhumpa, La1 770/3
Garcia, Antonio 264/2
Garcia, Fernando 761/2
Garcia, Russell 402/1
Garcia Damborenea, Ricardo 550/3, 551/1, 754/1, 755/2
Garcia Meza, Luis 261/1, 47613
Garcia Perez, Alan 116/2, 840/1
Garcia Torres, Cistero 840/3
Garcia Vargas, Julian 551/3, 752/foto, 753/1
Gardini, W 393/foto
Gardner, Joy 686/2
Garfa, Mahamat 208/2
Garibasjwili, Kartlos 177/2
Garoeb, Moses 425/2
Garten, Jeffrey E. 640/1
Garuba, Chris Abutu 44/foto
Garzon, Baltasar 114/1, 550/1/2/3, 551/1, 753/3, 754/2, 755/2
Gasana, Anastase 429/2, 707/2
Gasparovic, Ivan 312/2, 313/2, 823/2
Gasparri, Carlos 558/2
Gato, Paulo Lukamba 43/1/3
Gava, Antonio 19/2, 741/1
Gaymard, Hervé 462/1
Gayot, François 32/2/3
Gazi, Ivica 30912
Gazijew, Rahim 168/1, 453/3, 735/3
Gbagbo, Laurent 701/3
Gbegan, Antoine Alabi 485/1. 769/3
Gbeho, James Victor 53/1
Ge Hu, 64/3
Geagea, Samir 59/2, 636/2/3/foto
Gearan, Mark 119/2
Gehrer, Elisabeth 399/2/foto
Gehun Choekyi Nyima, 63913
Geingob, Hage 425/2
Geldenhuys, J.J. 341/foto
Gelderblom-Lankhout, H.M. 385/2
Genie, Jean Paul 34/1
Gennaro, Gianni de 20/3
Gennip, J.J.A.M. van 163/1, 38511
Geoghegan-Quinn, Maire 106/2, 108/3
George, Eddie 686/foto
Georgievski, Ljupco 24/1/foto
Georgiew, Georgi 238/2
Gephardt, Richard 41/1, 125/3, 270/3
Gerastsjenko, Wiktor 183/1/2/foto, 185/2
Gerhardt, Wolfgang 672/1/foto
Getsjew, Rumen 238/1
Ghadaia, Mahamat Bachar 208/1
Ghafar Baba, Abdul 440/1/2
Ghafur, Humam Abdel Khaliq Abdel 782/2
Ghandur, Salah 634/3
Ghanem, Robert 636/1
Ghani, Abdel Aziz Abdel 135/2
Ghanim, Abdullah Ahmad 135/2
Ghanim, Najib 135/2
Ghashawi, Ihsan Adballah el- 338/2
Ghatowar, Paban Singh 791/1
Ghazali, Wali Abdul-Hadi al- 495/3
Ghazarian, Armenak 735/1
Ghazarian, Hajk 167/2
Ghaziri, Mohammad 636/1
Gheorghescu, Florin 256/3
Ghini, Spartaco 835/2/3
Ghoelomowa, Dilbar 792/2
Gibril, Akim 487/2
Gibson, Henry 80013
Gibson, William 416/1
Giczy, Gyorgy 242/2/foto
Gidado, Abu 569/2
Giet, Léon 526/2
Giheno, John 803/2
Gijzel, R. van 530/3, 531/1
Gil Bermudez, Ramon Emilio 264/2
Gill, M.S. 787/2/3
Gillibert, Michel 95/1
Gilman, Benjamin A. 270/3, 738/2
Gingrich, Newt 121/1, 12213, 124/1, 125/2/3/foto, 270/2/3, 271/1, 272/foto, 303/3, 411/1/3, 413/3, 415/2, 416/3, 433/2, 560/3, 561/1/2, 582/3, 583/1, 621/2, 623/1, 768/1/2
Ginjaar, L. 385/1
Ginjiatoellin, Rim 792/2
Giorgadze, Igor 177/3, 739/3, 740/1
Giorgadze, Mamoeka 177/2
Giotto Preval Paez, Luis 450/2
Girardi-Jurkic, Vesna 22/3
Girjasing, Soeshiel 841/3
Girma Wakjira, 45/2
Giroldi Vega, Moises 764/3
Giron de Velasco, José Antonio 756/1
Giscard d'Estaing, Valéry 458/3, 676/3, 680/1
Giuliano, Boris 74211
Gizenga, Antoine 776/1
Glamocanin, Jovan 21/3, 308/3
Glastra van Loon, J.F. 385/1/2
Glasz, J.R. 385/1
Glavas, Branimir 22/3
Glemp, Jozef 249/2
Glickman, Dan 268/2
Gligorov, Kiro 2313, 24/1/31foto, 311/1
Glover, Audrey 469/2
Gneze, Jacques Ore 702 1
Gnutti, Vito LAB 3
Goasguen, Claude 461/3, 462/1
Gobilliard, Hervé 595/foto, 597/2
Goburdhun. Jagdishwar 335/3
Godal, Bjoern Tore 861/1
Goddard, Philip 614/1
Godett, Wilson ,,Papa" 697/2
Godfrain, Jacques 416/3
Goelidze, Wafa 735/2
Goeloea, Bakoer 465/1
Goembatow, Alikram 168/1
Goenkin, Nikolaj 224/1
Goerbanow, Dortgoeli 799/1
Goesejnow, Rizwan 169/1
Goesejnow, Soerat 168/2/3, 453/2/3, 454/1
Goesejnow, Wagif 168/3
Goesew, Pawel 184/2
Gogoeadze, Wachtang 177/3
Goh Chok Tong, 591/3, 714/3, 719/3, 88011
Gol, Jean 373/foto, 374/1, 732/1
Golan, Mehmet 608/2/3. 612/1
Goldenberg Schreiber, Efrain 407/3
Goldfarb, Alex 290/3
Goldson, Philip 402/1
Goldstein, Baruch 288/1/2
Goldstone, Richard 134/2, 428/1, 604/2/3/foto, 705/1/foto
Gomalewski, Witali 747/1
Gomango, Giridhar 790/3
Gomes-Navarro, Javier 55211
Gomez Miranda, Florentina 556/foto
Göncz, Arpad 240/1/2, 241/3, 242/foto, 604/2
Gong Ro Myung, 363/3, 588/foto
Gonzago Zoroastro de Lucena, Zenildo 262/2
Gonzales, Guillermo Alberto 449/3
Gonzalez, Guiliermo 834/3
Gonzalez, Henry B 38/1
Gonzalez Castillo, Eduardo 760/1
Gonzalez Fernandez, José Antonio 195/3
Gonzalez Marquez, Felipe 111/3, 112/3, 113/1/3, 114/1, 392/3, 549/3, 550/1/2, 552/1/2/3, 676/foto, 752/2, 753/1/3, 754/1/2/3, 755/1/2, 861/1, 862/1
Gonzalez Perez, Juan 26611
Goodlad, Alastair 65/2
Gorbatsjow. Michail 10113, 181/2, 472/3, 473/2
Gordillo, Guillermo 197/3
Gordon-Somers, Trevor 47/1/foto, 334/1
Gore, Al 2712, 10411, 105/1, 125/3, 270/3, 272/foto, 451/2, 466/foto, 537/2, 575/1, 605/3, 751/1
Gorré, Arthy 843/1/foto
Goss, Wayne 800/1
Gosuin, Didier 524/2/foto
Gou Qinghui, 638/3
Goulding, Marrack 32613
Gouled Aptidon, Hassan 198/3, 849/foto
Goumba, Abel 204/2
Gourmelon, Hervé 305/3
Gowda, H.D. Deve 219/1
Gowon, Yakubu 853/1
Graaf, Th.C. de 532/2
Graafeiland, J.A. van 385/1
Graborac, Nikola 13/1
Graça, Carlos da 51/3, 773/3
Gradin, Anita 174/foto, 175/1, 395/2
Grafé, Jean-Pierre 523/3/foto, 524/1
Gramajo, Hector Alejandro 760/1
Gramm, Phil 271/2/3, 415/1, 768/1
Granic, Mate 22/2, 30913, 310/foto, 605/3, 60613, 814/2, 815/foto
Grant, James 449/3, 450/1
Graterol, Orozco 409/3
Gratsjow, Pawel 62/1, 177/3/foto, 182/2, 184/2/3, 186/3, 188/1, 189/1, 308/3, 470/1/3, 471/2, 475/3, 725/1, 747/3, 748/2/3, 749/1/2, 750/2/3, 866/1
Graydon, Sir Michael 834/2
Green, Hamilton 557/1
Green, Ronald 618/3
Greenspan, Alan 515/foto
Greiff, Gustavo de 264/3
Grelombe, Christophe 485/3
Grewel, A. 385/2
Griffin, Michael Frederick 116/3
Grigorian, Tigran 167/2
Grijp, Rufin 524/2/foto
Grilo, Marçal 822/1
Grisjin, Waleri 748/3
Groenman, Louise S. 67112
Groer, Hans Hermann 746/3
Grol-Overling, A.C. 385/1
Gromow, Boris 189/2
Gronkiewicz Waltz. Hanna 251 foto
Gros, Amadou Moussa 568/1
Gucci, Maurizio 548/3
Gudmundsdottir, Rannveig 476/1
Guedou, Georges 769/3
Gueremmatchi, Dominique 486/2
Guerraoui, Abdellatif 277/2
Guézou, Pierre-Yves 100/2
Guiliani, Rudy 124/3
Guillaume, Gilbert 882/2
Guillen Vicente, Rafael Sebastian 402/2/foto
Gul, Mast 503/3
Gulcekin, Mehmet 315/3
Gumel, Ibrahim 569/2
Gummer, John 102/foto, 685/1/foto
Gungah, Dwakanath 33513
Gunn, David 116/3
Gunnes, Chris 607/3
Guo Fengmin, 66/1
Gur, Mordechai 865/1
Gurdian, Ramiro 36/1
Gurirab, Theo-Ben 525/2
Gurkan, Aydin Guven 316/2, 613/1
Gurpinar, Irfan 316/2, 613/1, 827/2, 82813
Gurr, Andrew 838/3
Gurria Treviño, José Angel 195/2
Gusmao, Jose ,,Xanana" 22013, 221/2
Guterres, Antonio 821/1/2/3/foto, 822/1
Gutierrez, Oscar Manuel 325/1
Gutierrez Menoyo, Eloy 618/2
Gutmanis, Andris 179/1
Guzman, Luis Humberto 330/1
Guzman Martinez, Benigno 695/1
Guzzanti, Elio 246/1
Gwadabe, Lawan 854/2
Gwala, Harry 633/3
Gyatso, Tenzin 62/foto
Gysi, Gregor 90/1, 387/foto

H

Haavisto, Heikki 396/1
Haavisto, Pekka 397/2/foto
Habache, Georges 286/1
Habashneh, Samir 293/1
Haberfeld, Haim 580/1
Habibie, B.J. 504/1
Habre, Hissène 208/2
Habyarimana, Juvénal 1341112, 427/1, 428/707/1, 776/2
Haddam, Anouar 203/2/foto
Hadi, Abd Rabbuh Mansur 135/1, 711/3
Hadj Cherif, Djelloul 201/1
Hadyi, Mahmud al- 850/1
Hadzic, Izet 602/2
Hafild, Emy 222/3
Hagen, Susan 117/3
Hager, Kurt 389/1
Haggar, Ahmat Abderamane 488/2
Hagher, Iweze 569/2
Hague, William 685/1
Haider, Jörg 110/1/foto, 398/1
Haidoetski, Pawlo 745/3
Haile Selassi, Keizer 45/2, 333/1
Haiveta, Chris 802/2
Hajejew, Stanislaw 744/2
Hajitbojew, Erkin 792/2
Hakopian, Hakop 735/1
Haladu, Muhammadu 569/2
Halili, Hasan 301/1
Halili, Masud 86813
Halis, Ziya 613/1
Hall, Bobby 295/3, 296/1
Hall, Donna 368/1
Hall, Gijs van 67013
Hall, James 446/foto
Halonen, Tarja 396/3, 397/foto
Halphen, Eric 462/3
Hamada, Olivier 772/2

Hamadah, Marwan 636/1
Hamadou, Barkat Gourad 56512
Hamadou, Ithirow 20413
Hamam, Badr 358/foto
Hamdan, Mahmud Abu 63611
Hamed, Kiwan 291/3, 292/1
Hami, Abdallah 282/foto
Hamid Albar, 717/3, 71811
Hamidi, Khoueldi 20612
Hamidou, Cheikh 571/1
Hamidow, Bachtiar 792/2
Hamilton, Mark 139/2
Hamilton, Neil 101/1
Hamma, Mohamed 277/2
Hammad, Salameh 293/1
Hammadi, Houria 482/3
Hammadi, Rachida 482/3
Hamutenya, Hidipo 425/3
Hamzehi, Ghafur 55/3
Han Lee Hun, 78/2
Han Sung Joo, 75/3, 77/1, 79/foto
Hancu, Victor 256/1
Handziski, Blagoj 311/1, 608/2
Hanekom, Derek 633/1
Hanekom, Gert 425/2/3
Hanieh, Ismail 283/3
Hanley, Jeremy 102/foto
Hanni, Liia 172/1, 457/2
Hannibalsson, Jon Baldvin 476/1
Hänsch, Klaus 677/foto
Hansen, Erik Ninn 817/1
Hansen, Vootele 172/1
Hansenne, Michel 448/2, 723/foto
Hanson, Jean 38/2
Hantsjarenka, Oeladzimir 169/2
Haq, Mansurul 147/2
Haraaigue, Rachid 204/1
Harajli, Ali 636/1
Harbury, Jennifer 325/3, 759/2/3
Hardan, Asad 636/1
Harerimana, Shaykh Abdul Karim 707/2
Hargrove, Thomas 263/2
Hariri, Rafiq al- 59/1/foto, 348/1/2/3, 350/1, 635/3/foto. 636/1/2
Harizat, Abdel-Samad Hassan 581/3
Harley, Alex 171/1
Harmoko, 505/1/3, 87311
Haroon, Mahmood 793/3
Harrington, William 777/2
Harris, Michael 835/3
Harris, Robert Alton 12011
Harris, Timothy 765/3
Hartono, Raden 504/1/2
Hasan, Sabawi Ibrahim al- 779/3
Hasan, Wad Muhammad 627/1
Hasan, Watban Ibrahim al- 495/1, 779/1/3/foto, 781/2
Hasert, Dirk 788/foto
Hashemi, Mohammed 711/1
Hashimoto, Ryutaro 64612, 648/3/foto
Hasquin, Hervé 524/2/foto
Hassan, Adnan Badr 350/2
Hassan, Kroonprins 28113
Hassan, Yusuf 626/3
Hassan II, Koning 231/3/foto, 27711, 282/foto, 578/3, 58112, 852/1
Hassanzadeh, Abdallah 708/2
Hassel, Steve 761/3
Hata, Tsutomu 68/1/2, 7212, 356/3/foto, 357/1, 648/1
Hatch, Orrin G 270/3
Hatfield, Mark O 270/3, 412/1
Hatoyama, Yukio 64712
Hatta, Mohamed 87112, 87211
Hattersley, Roy 68513
Hatungimana, Fridolin 12711
Hau Pei-tsun, 367/foto
Hausiku, Marco 425/3
Havel, Vaclav 314/2/3, 65011
Hawali, Safar bin Abd al-Rahman al- 137/2
Hawatmeh, Nayef 28511
Hawdah, Bukhari Salim 850/1
Hayashi, Ikuo 642/3
Haze Winkelman, R.A.E. 385/1
Heath, Edward 54113
Heemst, E.P. van 53011
Heerma, Enneüs 163/foto, 165/2, 666/1/3, 66711
Heijmans, H.F. 38511
Heijne Makkreel, H. 38511
Heinonen, Olli-Pekka 397/2/foto
Hejri, Mustapha 708/2
Hekmatyar, Gulbuddin 293/2/3, 294/1/3, 586/1, 86812
Helgers, Hans 162/3/foto, 163/1
Helms, Jesse 27013, 321/3, 616/2
Hemilä, Kalevi 397/2/foto
Hendi, Massoud 431/1
Hendriks, J. 385/3/foto, 53513
Hendriks, Th.J.M. 162/2/foto, 532/2, 534/3, 667/2
Hennicot-Schoepges, Erna 247/3
Henock, Jean Charles 690/3
Henry-Wilson, Maxine 619/2
Herbert, Rupert 765/3
Herczegh, Géza 882/2
Hermans, L. 669/1/2
Hermantsjoek, Petro 745/3
Hernandez Sosa, Luis 32/3
Herrera, David 260/2
Hervé, Edmond 99/3
Herzog, Roman 253/1/2, 387/3, 396/1, 507/3, 537/2, 746/1
Heseltine, Michael 102/foto, 640/3, 683/3, 684/3, 685/foto
Hesoun, Josef 111/1/foto, 398/foto, 399/1
Hessing, R.C. 385/2
Heukelum, J.J. van 385/1
Hewson, John 513/1
Heyliger, Hugh 765/2
Heym, Stefan 90/1, 92/1/foto
Heyns, Johan 341/3
Hickel, Walter 123/2
Higgins, Michael D. 109/3
Higgins, Rosalyn 882/2
Higiro, Prosper 707/2
Higuchi de Fujimori, Susana 115/1/2/3/foto, 116/1, 408/3
Hilarides, L. 385/1
Hildid, Saleh Omar 565/3
Hilemon, David 296/1
Hill, Nolanda 563/3
Hill, Paul 116/3, 269/2
Hilly, Francis Billy 150/1/2
Himam, Talaat Yasin 209/2
Hindawi, Dhuqan al- 293/1
Hinds, Manuel Enrique 325/1
Hirano, Takuya 645/1
Hirsch Ballin, E.M.H. 384/foto, 385/1, 534/3
Hitz, Frederick 117/1
Hiyama, Hiro 360/1
Hoang Minh Chinh, 722/3
Hobeika, Elie 59/1, 636/1
Hoerejew, Wasyl 745/3
Hoesanow, Rasoelmat 792/2
Hoessein, Koning 287/1, 289/1, 292/foto, 293/1, 582/foto, 583/1/2, 782/1, 861/1/foto, 867/2
Hoessein, Qusai 781/1/2, 782/2
Hoessein, Saddam 210/2/3, 211/foto, 212/1/3, 213/2/3, 214/1, 492/1/3, 493/1/foto, 494/2/3, 495/1/2, 779/1/2/3, 780/2/3, 781/1/2/foto, 782/1/2/3, 783/1
Hoessein, Udai 212/3/foto, 492/3, 493/1, 495/1, 781/1/2/3/foto, 782/1/2
Hoffmann, Karel 825/3
Hofstede, H. 385/1
Hogan, Michael 269/3
Hogan, Phil 545/3
Hogg, Douglas 685/1
Höhne, Bärbel 673/foto
Holan, Vilem 314/3
Holbrooke, Richard 306/3, 738/3, 811/1/2, 812/2/foto, 813/3, 814/3/foto, 815/1/foto, 817/1
Holdijk, G. 385/2
Hollings, Ernest 122/1
Holo, Theodore 769/3
Holomisa, Bantu 34211
Holum, John 6211
Honasan, Gregorio 715/2
Hond, Maurice de 165/2
Honecker. Erich 38911
Hong Ha, 72213
Hong Jae Hyung, 78/2, 36313
Hong Sun-huot, 139/3
Hong Young-kee, 879/1
Hoogervorst, J F 6681113
Hoop Scheffer, J.G. de 5321112
Hopman, B. 534/2
Hoppers, W. 536/1
Horie, Tetsuya 64513
Hormaechea Cazon, Juan 113/3
Hormazabal, Ricardo 193/1
Horn, Gyula 240/1/2/3, 241/2/3, 242/1/2/foto, 313/3, 603/2, 604/2
Horta, Jose Ramos 220/3
Horvath, Adam 24012
Horvath, Mikulas 825/1
Hory, Jean-François 458/3, 459/2
Hosie, Betty 564/1
Hosokawa, Morihiro 68/1/2
Hostalier, Françoise 462/1
Hoti, Uksin 21/3
Houben, P.J.I.M. 158/2
Houessou, Aurélien 76913
Houmadi, Halifa 625/1
Houngbedji, Adrien 48512, 769/3
Houphouët-Boigny, Félix 45/2, 702/1
Hove, Richard Chemist 573/1
Howard, John 14812, 513/1/3
Howard, Michael 29/2/3, 102/foto, 103/2, 345/2, 538/1, 684/3
Howe, Brian 799/3, 800/1
Howlin, Brendan 109/3
Hoxha. Enver 1012, 732/3
Hoxha, Ilir 732/3, 733/foto
Hoyer, Werner 9311
Hoyte, Hugh Desmond 557/1
Hraoui, Elias 58/1 59/1/foto 286/2, 348/1/2, 635/3/foto
Hraoui, Roy 34812
Hrebenciuc, Viorel 256/3, 610/1
Hromadkova, Alena 31411
Hsu Li-teh, 80/3, 81/1, 36611, 649/3
Hu Yaobang, 63712
Hu'akavameiliku, 515/2
Huang, Yukon 509/2
Huang Ju, 63/1
Huang Kun-hui, 79/3, 36611
Huang Ta-chou, 365/3
Huang Xiang, 63911
Hubbard, Thomas 143/1/2, 296/1/foto, 587/foto
Hubbell, Webster 26813, 62211, 766/3
Huber, Erwin 93/1
Hudec, Ivan 31311
Hudek, Ludovit 312/3
Hue, Robert 9613, 459/1/2/3
Huffington, Michael 122/3, 124/1
Huggins, Russell 620/2
Hughes, Robert 539/2
Hui Siyan, Rafael 35513
Hulse jr., Melvin 402/1
Humaidan, Ibrahim Mohammed 77812
Hume, John 103/3, 104/foto, 10511, 687/3
Hums, Franz 39911
Hun Sen, 139/1/2, 140/2, 43613, 43711, 713/2
Hunt, David 102/foto
Hupert, Elisabeth 461/3
Hurd, Douglas 29/3, 55/1, 66/1/2/foto, 102/foto, 103/2, 14212, 211/3, 303/2/3, 307/3/foto, 433/1, 443/2, 454/2, 571/1, 599/1, 60911, 640/1, 641/2/3, 683/1, 684/1/2/foto
Husayn, Ahmad Musaid 13512
Huska, Augustin 312/1
Hussain, Altaf 793/1/2/3, 794/2, 79511
Hussain, Yasser 288/1
Hussein, Abd al-Rahim Muhammad 5211
Hussein, Seraj Mohammed 634/1
Husseini, Hussein al- 34812
Hutchings, Donald 788/foto
Huttu, Terttu 397/2/foto
Hwang Chang Pyung, 36313
Hwang Nak Ju, 640/foto
Hwang Won Tak, 7513
Hydara, Sadibu 420/2
Hyde, Henry J. 270/3

I

Ibañez, Victor 554/2
Ibrahim, Dawood 79013
Ibrahim Saad, 71713
Ibrahimi, Moustapha Adoum 208/2
Idam, Ibrahim Nail 52/1
Iddih, Michel 636/1
Iddrissu, Mahama 565/3
Idigoras, Jon 266/3
Idrac, Anne-Marie 462/1
Ieng Muli, 71311
Ieng Sary, 43612
Iesalnieks, Juris 179/1
Igarashi, Kozo 73/2, 35711
Iglesias, Enrique 84212
Ignatenko, Witali 75111
IJssels, P. 159/3
Ikimi, Tom 569/1/2, 853/1, 855/1
Ikounga, Martial de Paul 42313
Iliescu, Ion 60/3, 256/2, 257/1, 610/2

Ilijew Ilijew, Jossif 60212
Iljoechin, Wiktor 184/2
Iljoesjenko, Aleksi 184/2, 46913
Imajew, Oesman 749/foto
Imamovic, Munever 13/1
Imranow, Nariman 168/1, 169/1
Incer Barquero, Jaime 329/3
Indyck, Martin 86012
Indzjowa, Reneta 238/1
Ing Huot, 139/foto, 14011
Ing Kiet. 140/1
Inge, Peter 387/3, 807/3
Ingolfsson, Binnur 476/2
Ingraham, Hubert Alexander 25913
Inienger, John 47/1
Inkens, Edvins 17912
Inman, Bobby Ray 414/3
Inonu, Erdal 31612, 611/3, 73713
Inoue, Yoshihito 64412
Insulza, José Miguel 192/3
Inyumba, Aloysia 707/2
Iosseliani, Dzjaba 739/1/2/3
Irshaidat, Salih 29311
Iryani, Abdul Ali ai-Karim al- 13512, 711/3
Isaacs, Mark 61911
Ishida, Koshiro 6812, 35711
Ishihara, Nobuo 644/3
Ishshwawi, Muhammad Id 35013
Isingarin, Nigmetzjan 22411, 50711
Isjanow, Hakim 229/3
Isjanow, Hakrim 51213
Iskanow, Bolat 22313
Islam, Ahmed Said 62511
Ismail, Hatem 85911
Isnanto, 871/1
Issa, Abdel Nasser Shaker 85911
Issa, Mohadji 625/1
Issoufou, Mahamadou 27812, 568/3
Itachi, Esau 423/3
Ithana, Pendukeni 42513
Itimu, Shaibu 85112
Itongwe, Herbert 627/2
Iturralde Jaramillo, Miguel 32313
Iturria, Raul 55812
Ivanesevic, Miroslav 2112
Ivanko, Alex 60011, 80613
Ivanov, Risto 31111
Iwanow, Igor 814/foto
Iwanow, Wladimir 468/1
Iwasjko, Wolodimir 181/2
Iyambo, Nick 42513
Iyamuremye, Augustin 70712
Izaguirre Angeli, Alejandro 41012
Izetbegovic, Alija 12/1/foto, 14/1, 15/2/3, 16/1/2, 17/1/2, 304/foto, 306/3/foto, 308/1, 59611, 807/foto, 80811, 811/2, 813/1, 814/3, 817/1
Izo, Abderrahmane Miskine 488/3
Izquierdo, Maria 61412

Ja'afar ibni Abdul Rahman, Tuanku 6412, 142/foto
Jaakonsaari, Liisa 397/2/foto
Jaani, Karin 17113, 45612
Jaarsma-Buijserd, M.F. 38512
Jabali, Ghazi al- 574/3/foto
Jabari, Mohammad Abdel-Wahab 711/3
Jaber, Yassine 63611
Jack, Hugh 54211
Jackson, Jesse 767/1, 76811
Jacob, M.M. 787/1
Jacobs, Marie-Josée 247/3
Jacobsen, Kirsten 817/2
Jaddoo, Ramdutsingh 4813
Jafarow, Sjahmerdan 73513, 736/1
Jagan, Cheddi 839/1/foto
Jagdeo, Bharrat 557/2
Jager, A. de 385/1
Jagielinski, Roman 39913
Jagland, Torbjoern 248/foto
Jagne, Baboucar Blaise 771/1
Jaidene, Mounir 856/1
Jakande, Lateef 280/1
Jakes, Milos 82512
Jakhar, Bajram 790/3
Jakoesjew, Wasili 178/1
Jakowljew, Aleksandr 472/3
Jalilow, Afijaddin 168/1
Jalloud, Abdel Salem 20513
Jallow, Omar Amadou 127/3
Jameh, Yahya 1271213, 12811, 4201213, 77013
James, Edison 61813
Jammal, Abd al-Qadir Abd al-Rahman Ba 13512
Jamri, Abd al-Amir al- 490/3, 778/3
Jang Jai Ryong, 296/foto
Janjalani, Khadafy 71412
Jankowski, Henryk 60913
Janmaat, J.G.H. 66712
Jannati, Ahmed 5612, 57/1, 43211
Janssen, Roel 763/1
Jansson, Gunnar 737/1
Janvier, Bernard 594/foto, 59511, 606/foto, 80912, 813/2, 81412
Jarallah, Mohammad ibn Ibrahim al- 712/2
Jardaneh, Basil 293/1
Jardim, José Vera 822/1
Jarow, Joeri 313/2/3
Jasic, Zoran 22/3
Jasim, Adnan Abd al-Majid 782/2
Jasin, Jewgeni 184/3, 185/1/foto
Jaskiernia, Jerzy 39913
Jasray, Puntsagiyn 22511
Jatene, Adib 262/2
Jattan, Victor 844/1
Javorsky, Lubomir 31311
Jaw Shau-kang, 365/3
Jawad, Safa Hadi 779/3
Jawadow, Machir 45313
Jawadow, Rawsjan 168111213, 453/2/3
Jawara, Dawda Kairaba 127/2/3
Jawlinski, Grigori 189/2, 470/2, 472/3, 747/foto
Jayakumar, Shanmugam 297/2
Jayalalitha, Jayaram 50313, 790/1
Jazi, Daly 28012
Jean-Louis, Firmin 30/foto
Jean-Pierre, Thierry 682/1
Jechanoerou,. Joerii 74513
Jeekel, J.F. 671/2
Jefremow, Walerii 745/3
Jegham, Mohamed 280/3
Jegorow, Nikolaj 189/foto, 748/2, 749/2, 751/1
Jehani, Ali ibn Talal al- 712/2
Jeltsin, Boris 14/1, 62/1/foto, 84/3, 85/1/2, 154/2, 172/2, 177/3/foto, 180/1, 182/1/2, 183/1/2/3, 184/2/3, 185/1/2, 186/1, 187/2/3, 188/3, 189/1/2/3, 190/1, 212/1, 230/foto, 231/1, 249/1, 253/1, 303/1, 361/3, 454/2, 468/1, 469/1/2/foto, 470/1/2, 471/3/foto, 472/2/3, 473/2/3, 474/1/2, 475/1/3, 506/1/2, 537/3, 609/3, 640/3, 644/1, 653/3, 725/1, 744/1/2, 745/1, 746/3, 747/1/2, 748/3, 749/2, 750/1/2/3, 751/1/2/3, 811/1, 812/1
Jemilew, Moestafa 745/2
Jenney, Brian 355/3
Jennings, Robert Yewdall 882/2
Jensen, Louise 17111
Jerin, Wiktor 18513, 473/foto, 47411, 748/2, 74912, 751/1
Jersjow, Arkadii 74513
Jesimow, Achmetzjan Smagoel-oely 224/1
Jettou, Driss 277/2
Jewnewitsj, Waleri 744/1, 75013
Jewtoechow, Wasyl 745/3
Jhumpa, Bala Garba 420/3
Jiang Chunyun, 6311, 35313, 35412
Jiang Zemin, 6112, 62/1/3/foto, 63/1, 64/2, 81/2, 83/3/foto, 138/1, 18211, 35313, 63713, 63812, 640/2, 64912
Jibi Ngoy, 775/3
Jibril, Ahmed 206/1, 28611
Jiffri, Abdel-Rahman Ali 13611
Jilali, Mrawi 482/1
Jimata, Gambo 56911
Jinjolia, Sokrat 178/2
Jishi, Majid Jawad al- 778/1
Jisr, Nabil al- 63612
Jo, Hiroyuki 64411
Jobim, Nelson 262/2
Joemagoelow, Apas 224/2, 508/2, 79211
Joenoesow, Roestan 792/2
Joerabajew, Anwar 50911
Joesoef, Sjodmon 22813, 798/3
Johannes Paulus II, Paus 1711, 23/1, 15213, 227/3, 29913, 437/2, 49312, 756/1, 825/1, 845/3
Johansen, Lars Emil 386/3
Johnsen, Sigbjoern 248/1, 820/2
Johnson. Daniel 838/foto
Johnson, Lyndon B 621/1
Johnson, Prince 47/foto
Johnson, Roosevelt 48/2/foto, 334/1
Johnstone, Donald 151/1
Jokanovic, Vukasin 21/2, 30811
Joldosjew, Jora 79212
Jonassaint, Emile 30/2, 32813
Jones, Elton 762/2
Jones. Paula Corbin 39/1/2, 26911
Jordan, Pallo 342/1
Jordanow, Aleksandr 603/1
Jorédié, Léopold 80111
Jorritsma, A. 15713, 530/3, 531/1, 53213, 533/1/foto, 669/2, 670/2/foto
Joseliani, Awtandil 74011
Joseph, Enold 32/1
Joseph, Lawrence 619/1
Joseph, Serge 30/foto
Joshi, B.C. 21812
Joshi, Manohar Gajan 500/2
Jospin, Lionel 458/2/3/foto, 4591113, 460/1/2/foto
Joumblatt, Walid 59/1, 63611
Jouret, Luc 191/1
Jovanovic, Vladislav 2112, 59611
Jow, Satang 420/3
Joyu, Kunihiko 643/foto
Juan, Eduardo Dito 402/1
Juan Carlos, Koning 420/1, 755/3
Jugnauth, Aneerood 4813, 3351213, 773/1
Juica. Milton 19113
Julue, Charles 4713
Juma, Abdulla Mohammed 778/1
Junayd, Muhammad Ahmad al- 135/2
Juncker, Jean-Claude 24713, 676 foto
Junor, John 61912
Juppé, Alain 13411, 211/3, 213/2, 303/2/3, 305/1, 318/2, 392/2, 39412, 429/2, 459/1, 460/2/3, 461/1/3/foto, 462/1/2/foto, 471/foto, 597/1, 598/1, 601/2, 679/3, 680/1/2, 681/1/foto, 68213
Jurgens, E.C.M. 385/2
Jurgenson, Toivo 17211
Jurick Altamirano, Edwin van 193/2
Justiniano Sandoval, José Guillermo 261/1
Justo, Juan de 55012

K

Ka, Djibo Laity 57112
Kabariti, Abdul-Karim 28712, 292/foto, 29311, 574/1, 86711
Kabbaj, Mohamed 277/2
Kabbaj, Omar 48112, 845/1/2/foto
Kabeljagic, Hamdija 1511
Kabore, Joseph 565/1
Kabore, Roch Christian 565/1
Kaboun, Lahcen 277/2
Kabua, Amata 515/1
Kabui, Joseph 80211
Kabushemeye, Ernest 418/3, 41911
Kaczmarek, Wieslaw 249/3, 399/3
Kaddoumi, Farouk 28713, 574/2, 858/2/foto
Kadhafi, Moamer al- 205/3, 206/2, 28913, 486/3, 850/2/3, 851/1
Kadzamira, Cecilia 567/1/2, 851/2
Kaevats, Ulo 172/1
Kafando, Dominique Talata 565/1
Kafumukache, Patrick 77712
Kagame, Paul 130/3, 133/1/foto, 134/3, 706/1, 707/1
Kahane, Meir 416/3
Kaifu, Toshiki 68/1/2, 356/3/foto, 35711, 648/1
Kajoemow, Norbek 225/2
Kaldova, Jan 315/1/foto
Kalemba, Macdonald Moses 276/1, 851/2/3
Kalima, Chuulou 281/1/2
Kallal, Abdullah 28013, 424/foto
Kallas, Siim 171/2/3, 172/1, 456/2, 457/2
Kalliomäki, Antti 396/3, 397/foto
Kallo, Kalev 45712
Kalloe, Richard 841/2
Kalmadi, Suresb 791/1
Kalman, Jozef 312/3
Kalmykow, Joeri 189/2
Kalmykow, Wladimir 506/2
Kaloboune. Mahamat Adoum Kalapoum 488/3
Kaloi, Richard 80111
Kalaokas, Donald 36912
Kalua, Kampelo 851/3
Kama, Kaido 172/1. 45612
Kama, Laity 705/1
Kamanda Wa Kamanda, 13112, 775/3
Kamialian, Arsen 735/1
Kamolow, Saidanwar 79911
Kamphusula, Charles 851/2

Kamson, Meijinlung 791/1
Kan Ywet, 72012
Kanaan, Ghazi 34812, 636/1
Kanafani, Marwan 58311
Kane, Abdoulaye Elimane 57111
Kane. Massokhna 57111
Kang Myong Do, 741112
Kang Sok Ju, 741213, 7511, 76/1/foto
Kang Song San, 7411
Kangai, Kumbirai Manyika 573/1
Kanidoua, Naboho 565/1
Kanther, Manfred 9113, 388/3, 400/foto, 675/2
Kantor, Mickey 68/2/foto, 72/3, 73/1, 120/2, 3511112, 352/1, 353/1, 51912, 646/2/3, 648/foto, 649/1, 86412
Kanyarengwe, Alex 707/2
Kanyenkiko, Anatole 12613, 127/1/2, 417/3, 41811
Kaoenda, Kenneth 281/2, 777/2/3
Kaouk, Nabol 350/foto
Kapelwa-Kabajani, Richard 42513
Kapinga, Paul 77712
Kapisy, Jules 77212
Karadzic, Radovan 12/foto, 1313, 1411, 1512, 30313, 304/3/foto, 305/foto, 59612, 599/3/foto, 600/foto, 604/3, 808/foto, 81112, 8121113, 8131213, 81413
Karakas, Ercan 61311
Karaki, Khaled al- 29311
Karam, Camille 63613
Karamanlis, Konstantinos 23913, 39713
Karame, Omar 34812
Karasin, Grigori 45611
Karayalcin, Murat 315/2/3, 316/1/foto
Karazija, Rimantas 17913
Karekin II (Sarkissian), Catholicos 45311
Karemera, Joseph 707/2
Karic, Enes 1311
Karimanzira, David 57311
Karimow, Islam 496/2, 50813, 509/1/2, 785/1/2/foto, 798/3
Karimow, Jamsjed 22912
Karimow, Sjawkat 79213
Karna, Amstrong 27812
Karoui, Hamed 856/1
Karpinski, Ryszard 24912
Karunakaran, K. 501/1, 78613, 790/3
Karvelas, Apostolos 732/2
Kasdalli, Noureddine 48211
Kase, Jeremias 86912
Kasemsamoson Kasemsi, 88111
Kasenally, Ahmud Swaley 48/3, 77311
Kashita, Andrew 777/2
Kasich, John R. 27013
Kaskevytsj, Mychailo 74513
Kasmi, Ahmed 48211
Kastenka, Anatol 455/1, 737/2
Katanga Mukumadi, 77513
Katchamila, John 33611
Kategaya, Eriya 51/3
Kathupa, Mateus 33611
Katona, Bela 603/3
Kaukimoce, Jonetani 51413
Kaul, Sheila 78613
Kauona, Sam 299/2/3, 80211
Kaur, Sukhbans 791/1
Kavaliku, S. Langi 515/2
Kawas Fernandez, Bianca Janeth 76112
Kawsadze, Sandro 178/1
Kay, Fuat 82813
Kayongo, Kabunda 77712
Kayumba, Immaculee 70711
Kazibwe, Speciosa Wandira 5113
Kazir, Alwali 568/foto
Kazjageldin, Akezjan 50612, 50711, 791/2
Kazlow, Pjotr 45412
Keat Chhon, 139/3
Keating, Paul 13811, 147/3, 14812, 298/1, 51312, 51411, 799/3, 8011112
Kebzabo, Saleh 77511
Kedikilwe, Ponatshego 76913, 77011
Keen, John 42211
Keishing, Rishang 21911, 49913
Kekilhajew, Abisj 506/3
Kelchtermans, Theo 15811, 523/2/foto
Kelly, Gerry 107/foto
Kelly, Sharon Pratt 12113
Keltosova. Olga 31311
Kemp, Jack 27113, 415/2
Kengo Wa Dondo, Léon 13212, 20813, 488/3, 48913, 49011, 7751213, 776/3/foto
Kennedy. Edward 12413
Kennedy, John F. 62111
Kennedy, Weldon 76613
Kenny, Enda 109/3
Kenny. Karen 131/1
Keramane, Abdelouahab 48412
Kerestedzjiano, Leonid 2213
Kerimow, Ali 168/1
Kerr, Frank 10612
Keskin, Adnan 82813
Kesii, Sitarem 79013
Kessar, Yisrael 58011
Kessler, Peter 30213
Kettani. Hamza 27712
Ketting, N.G. 38511
Keyes, Alan 41513, 76811
Keys, Dcrek 34213
Khabir. Kazem 43311
Khaddam, Abdel Halim 577/2, 578/2
Khalaf. Rima 293/1, 865/foto
Khalifa, Abdullah bin Khalid al- 77811
Khalifa, Ali bin Khalifa bin Sulman al- 77811
Khalifa. Bashar 583/3
Khalifa. Hamad bin Isa al- 20911
Khalifa, Isa bin Ali bin Hamad al- 778/1
Khalifa, Isa bin Rashid al- 77812
Khalifa, Isa bin Sulman al- 490/3, 778/1/2
Khalifa, Khalid bin Abduliah al- 778/1
Khalifa, Khalifa bin Ahmed al- 778/1
Khalifa, Khalifa bin Sulman a l 778/1/2
Khalifa, Mohamed Osman 33812
Khalifa, Mohammad 583/3
Khalifa, Mohammed bin Khalifa al- 778/1/3
Khalifa, Mohammed bin Mubarak al- 77811
Khalifah, Hani 29213
Khalil, Ahmad Murtada Ahmad 78212
Khalil, Ali al- 63611
Khalil, Anwar al- 63611
Khalil, Driss 27712
Khalili, Karim 58512
Khamenei, Ali 5612, 5713, 43013, 431/2/3/foto, 70813
Khan, Amanullah 78912
Khan, Aslam Sher 79013
Khan, Farooq Feroz 14712
Khan, Ismael 5851213, 86811
Khan, Mohammed Ayub 791/1
Khan, Morteza Mohammad 43211
Khan, N.D. 79312, 794/foto
Khan, Saifullah 21613
Khan, Saroop 79313
Khan, Sayeed M. 14712
Khan, Shahryar 13112, 42911
Khan, T.H. 70511
Khan, Zahiruddin 49811
Khatib, Abdulellah al- 29311, 58212
Khatla, Darwish Abu 57911
Khattak, Mohammad Abbas 14712
Khawaja, Mahmoud al- 57911
Khayr, El-Tayyib Ibrahim Muhammad 5211
Khayrullah Tulfah, Sajida 781/3/foto
Kheil, Kamal 576/2
Khieu Samphan, 43613
Khin Maung Thein, U 719/2
Khin Maung Yin, U 71912
Khin Nyunt, 14213, 143111213, 44112
Khleifat, Awad 29311
Khodabux, Bashir Ahmud 77311
Khodadad, Fazel 71111
Khomeini, Ahmad 43113
Khomeini, Ruhollah 5412, 55/1, 431/1/3
Khouna, Cheikh Afia Ould Mohamed 33512
Khoza, Arthur 57113, 85513
Khumalo, M.Z. 63213
Khun Sa, 441/3, 44212, 719/1, 720/2/3
Khurana, Madan Lal 78711
Khuri, Qabalan Isa al- 63611
Khuzah, Muftah al- 850/1
Khuzulwandle, Prins 57113
Kiakwama Kia Kiziki, 77513
Kiandji, Thierry 48611
Kibassa Maliba, Frédéric 48911, 775/3
Kibe, Tetsuya 64213
Kible, Ahmed Ougoureh 20413, 5651213
Kigano, Muturi 702/foto, 70311
Kijiner, Thomas D. 515/1
Kilraomba, Lcston 851/2/3
Kikwete, Jakaya M. 48811, 774/1/2
Kilfedder, Sir James 539/1
Kim Chul Su, 51813, 51912
Kim Dae Jung, 79/1, 877/1/2/3/foto, 87913
Kim Deok, 36313, 36413
Kim Do Shik, 875/3/foto
Kim Gye Gwan, 587/foto
Kim Il Soeng. 7313, 7411, 296/1/2, 2971112, 363/1, 588/3, 87412, 875/3, 876/3
Kim Jang Sook, 36313
Kim Jong Il, 296/1/3/foto, 2971112, 362/2, 588/3, 589/2, 875/2/3, 876/1/3/foto, 87711
Kim Jong Pil, 36511, 590/1, 5911112
Kim Keun Tae, 590/foto
Kim Ki Jae, 87812
Kim Ki Suk, 363/3
Kim Kwang Jin, 588/3
Kim Myong Guk, 58813
Kim Myong Ho, 878/3
Kim Pong Ryul, 58813
Kim Son Jok, 587/1
Kim Sook Hee, 363/3, 590/2
Kim Suk Won, 589'3
Kim Sun Myung, 879/1
Kim Woo Choong, 87911
Kim Yong Tae, 363/3
Kim Yoon Whan, 363/3
Kim Young Sam, 73/3, 7413, 77/1/2/3, 78/1/2/3, 79/1/foto, 138/1/foto, 362/2, 363/1/2, 364/3/foto, 365/1/2, 589'3, 590/1, 591/2, 87512, 87713, 878/2/3, 879/1/2/3
Kim Zoong Wie, 36313
Kimura, Morio 35912
Kinach, Anatolii 74513
Kinana, Abdurahman 19912
Kincaid, Donald 65111
King, Angus 12311
Kingihe, Baba Gana 28011, 56911
Kinkel, Klaus 12/3, 8913, 9113, 9311, 17213, 29713, 31812, 389/1, 470/3, 471/foto, 596/foto, 67113, 672/3/foto, 673/foto
Kinnock, Neil 174/foto, 175/1, 67911
Kinzer, Joseph 327/3/foto
Kirch, Leo 7401213
Kirkland, Lane 623/1
Kisanga Kabongelo, 77513
Kisekka, Samson Babi 5113
Kisimba Ngoy, 77513
Kissassunda, Ludi 33212
Kissinger, Henry 8411
Kitamura, Masaya 35911
Kitowani, Tengiz 177/2/foto, 46511
Kiwelidi, Iwan 75211
Kiyonga, Crispus 5113, 62712
Kjaersgaard, Pia 817/1/2
Klaus, Vaclav 314/1/3, 31511, 65011, 82513, 826/1/2/3
Kleiber, Gunther 38911
Kleiman, Dusan 313/1
Klein, Joel 11912
Klein, Odacir 26212
Klerk, F.W. de 342/3, 343/2, 344/2, 34512, 63012, 632/2/3
Klestil, Thomas 11012, 11112, 17512, 39813, 53713
Klikovac, Uros 2112
Klima, Viktor 111/1/foto
Kljujic, Stjepan 59611
Klose, Hans-Ulrich 9013
Knapp, Jimmy 10013
Knight, Edward S. 3911
Knight, K.D. 61912
Kobina, Djény 4512, 70113
Kocarnik, Ivan 31511
Koch, Carsten 386/3
Kock, Eugene de 345/2
Kodock, Augustin Frederic 4513
Koeganow, Izatoello 79813
Koekarew, Walerij 169/2
Koelakow, Anatoli 47013, 471/1/3, 47211
Koelijew, Foead 16813, 73513
Koelijew, Goedred Ramazan 73612
Koelijew, Najat 73612
Koelijew, Tsjari 79911
Koelikou-, Anatoli 74911, 75111
Koerankow, Oeladzimir 16912
Koeras, Iwan 74513
Koetsima, Leonid 62/3, 180/3, 181/1/3, 182/1, 230/foto, 465/3, 4671112, 468/1, 737/3, 744/2/3, 745/1/2/3, 74611
Koeznetsow, Sergei 171/3
Kogblevi, Yedome 769/3
Kohan, Alberto 83312
Kohl, Hannelore 89/foto
Kohl, Helmut 84/2/3, 89/1/2/foto, 91/2/3, 9211, 31812, 38713, 38811, 39611, 44911, 45112, 47013, 48411, 517/1, 53613, 53712, 582/foto, 58311, 653/3, 654/foto, 673/foto, 67413, 676/foto, 74611, 77312
Koibla, Djimasta 488/2, 77413
Koinange, Wilfred Karuga 421/3, 42311

Koirala, Girija Prasad 144/1
Kok, Wim 160/3, 165/1, 167/1, 393/3, 529/2, 530/3, 532/1/3, 533/foto, 534/1, 658/foto, 665/3/foto, 666/3, 667/3, 66811, 669/2, 676/foto, 695/3, 76313, 872/1
Kola. Kurt 10/3
Kolawole, Nzi 769/3
Kolelas, Bernard 128/3, 423/3, 771/3
Kolimba, Horace 207/3
Kolingba, André 198/3, 485/3
Koljevic. Nikola 808/foto, 814/2
Kolodko Grzegorz 249 3, 251 2, 399 3
Kolodziejczyk, Piotr 250/2/3
Koludar, Ibrahim 1311
Kombot-Naguemo, Nestor 486/1
Kombrink, H. 529/2/foto
Komilow, Abdoelaziz 792/2
Kon, Gaston Ouassenan 701/2/3
Konaktsjiew, Dontsjo 238/2
Konan Bédié, Henri 421/1, 701/2/3
Kong Sang Hyon, 363/3
Konga, Nakikus 802/3
Kongo, Mongashi 281/1
Koning, Jan de 162/1
Kono, Yohei 81/1, 15412, 361/3/foto, 437/foto, 640/1, 714/1, 720/1
Konomi, Maksim 301/1
Konou, Evelyn 51511
Konrad, Helga 399/1
Kontic, Radoje 21/1/2
Koo Cben-fu, 649/2/3
Kopesjew, Asjirbek 506/3
Kopliku, Bashkim 301/1
Kordic, Dario 13/1
Kordzaja, Rewaz 178/1
Korn Dabarangsi, 298/2
Koro-Ceesay, Ousman 420/3, 770/3
Korolenko, Jewhenii 745/3
Koroma, Abdul G. 882/2
Koroma, Robert Yira 487/2
Korsa, Musa 205/3
Korte, R.W. de 671/2
Korthals Altes, F. 385/1
Koschnick, Hans 12/3, 16/3
Kostenko, Joerii 467/1, 745/3
Kostepen, Mehmet 612/3
Kostikow, Wjatsjeslaw 185/1/foto, 186/1
Kostow, Dimitur 238/1/2
Kostow, Georgi 238/2
Kostow, Iwan 238/1
Kottsjinian, Henrik 735/1
Kotut, Eric C. 422/3
Koukebene, Benoit 423/3
Koumakoye, Delwa Kassire 488/2, 774/3
Kouomegni, Augustin Kontchou 771/2
Koutiebou, Ouala 565/1
Kouvelakis, Georgios 397/3
Kovac, Michal 312/1/2, 823/2/3/foto, 824/1/3, 825/1/2
Kovac, Roman 312/2
Kovac jr., Michal 824/1
Kovacs, Laszlo 24013, 243/1, 257/1, 313/3
Kovacs, Pal 60313
Kovavic, Bostjan 25/2
Kowaljow, Sergej 470/1/2/foto, 471/2, 474/1, 749/1
Kowaljow, Walentin 472/2
Koyambounou, Gabriel 486/1
Koyara, Marie-Noëlle 486/1
Koyluoglu, Azimet 315/2
Koyo, Jean-Prosper 128/3, 423/3
Kozic. Dusan 15/2
Kozlik, Sergej 312/3, 313/2/3
Kozyrew, Andrej 11/2, 62/2, 211/foto, 212/1, 361/3/foto, 448/3, 475/2/3, 575/1, 722/1, 724/2/3. 810/foto. 81111. 814/1. 861/1
Kpaki, Idrissu 569/2
Kracun, Davorin 311/3
Krajisnik, Momcilo 598/1
Kramer, Cesar 557/2
Krammer, Christa 111/1/foto
Kranenburg, Mark 383/3
Kranidiotis, Yannos 170/2
Krasae Chanawong, 650/1
Krasnoselski. Nikolai 223/3
Krastins, Andrejs 178/3
Krause, Gustavo 262/2
Krawtsjenko, Joerii 745/3
Krawtsjoek, Leonid 181/3
Kreindler, Lee 563/1
Kreituss, Aivars 179/2
Kreitzburg, Peeter 45712
Krenz, Egon 389/1
Krishnamurthy, G.V.G. 787/2/3
Krishnan, G.Y. 791/1
Kristiansen, Kaare 84/1
Kristovskis, Girts 178/3, 179/1
Krizia, 741/3
Kromah, Alhaji 46/3/foto. 334/2/foto. 626/2
Kronseder, Harald 674/3
Kroon, L. 167/1
Kubo, Wataru 72/2
Kubuabola, Ratu Inoke 514/3
Kuby, Christine 388/3
Kucan, Milan 25/3
Kukrit Pramoj, 881/3
Kuku, Kabosho 5211, 338/2
Kulp, Mustafa 828/3
Kumaratunga, Chandrika Bandaranaike 226/1/2/3/foto, 227/1, 510/2/3/foto, 797/1/2
Kundakci, Hasan 318/1
Kungua Kumwanza, Gabriel 489/2/3
Kunimatsu, Takaji 361/2/3/foto
Kuntjoro, Bambang 223/2
Kuntjoro, Syahrizal 223/2
Kuoyote, Lansana 53/1
Kurien, P.J. 791/1
Kursheed, Salman 791/1
Kurt, Nafiz 828/3
Kussel, Gottfried 11111
Kusumaatmadja, Sarwono 222/3
Kuteesa, Sam 51/2
Kutlar, Onat 318/3
Kutmangil, Bekir 613/1
Kutsumi, Fumio 644/2
Kwasniewski, Aleksander 252/2/foto, 253/3, 609/3
Kwassi, De Be 701/2
Kwiraja, Sjota 176/3
Kwitkowskaja, Tatjana 506/3
Kwong Ki-chi, 35513
Kyalo, John 422/3
Kyaw Ba, 719/2
Kyaw Min, 719/2
Kyaw Than, 719/2
Kyi Maung, 442/2
Kyriakou, Thomas 9/2

L

Laar, Mart 171/2, 456/3
Laatasi, Kamuta 803/3
Labastida Ochoa. Francisco 195/3
Labazanow, Roeslan 186/2
Lacalle Herrera. Luis Alberto 259/foto, 267/1/2, 558/foto
Lacayo Oyanguren, Antonio 329/2/3, 698/3
Lachmon, Jaggernath 841/2
Lacina, Ferdinand 111/1/foto, 398/3, 399/1
Laco, Teodor 301/1
Lader, Philip 119/2
Lafleur, Jacques 801/1
Lafontaine, Oskar 90/1/foto, 92/3
Lafortune, Maurice 31/3, 32/1
Lage Davila, Carlos 322/2/3
Lagos Escobar, Ricardo 193/2
Laguiller, Arlette 96/3, 459/1/2/3
Lahnstein, Anne Enger 248/3/foto
Laina, Loum Hinassou 488/3
Lake, Anthony 105/1, 134/1, 328/1, 810/foto, 811/1
Lake, Michael 612/3
Lal, Bhajan 787/1
Lalonde, Brice 459/2
Lalsingh, Kenny 325/2
Lamassoure, Alain 393/3/foto
Lamberth, Royce 769/1
Lambertz, Karl-Heins 524/2/foto
Lambsdorff, Otto Graf 89/3
Lamfalussy, Alexandre 394/3/foto
Lamont, Norman 103/1, 539/1, 683/3
Lampreia, Luiz Felipe 262/2
Landu Kavidi, 775/3
Lang, Ian 102/foto, 685/1
Lange, David 369/1
Langendries, Raymond 729/2/3, 730/3, 731/1
Lanotte, Johan Vande 236/1, 521/foto, 522/2
Lanxade, Jacques 595/foto, 681/2, 807/2
Laoubele, Dangde 488/3
Lapresle, Bertrand de 13/foto, 304/foto, 306/foto, 594/foto, 595/1
Larba, Yarga 565/1
Larios Guzman, Leobardo 694/2
Larizza, Pietro 546/foto
Larosière, Jacques de 389/2
Larosilière, Julio 30/foto
LaRouche, Lyndon 459/2
Larsen, Terje Roed 286/1
Lasa Artano, José Antonio 550/3, 754/3
Lascaris, Dimitri 699/2
Lascsik, Attile 241/1
Latif, Uthman Abd al-Qadir al- 338/2
Lattanzio, Vito 548/2
Lauck, Garry 388/2
Lauristin, Marju 171/3
Lavisa, Zolisa 344/1
Law Hieng Ding, 717/3
La rentjew, Wladimir 752/1
Lawson, Benny Lee 120/3
Lawson, Nigel 151/1
Lawson, Véronique 769/3
Lazaro, Delfin 14013
Le Chevallier, Jean-Marie 679/foto
Le Duc Anh, 83/1/3/foto, 436/2, 712/3, 713/3
Le Duc Tho, 84/1
Le Mai, 446/foto
Le Pen, Jean-Marie 96/3, 459/1/2/3, 460/1/2, 464/2, 679/3/foto
Le Van Bang, 722/3, 723/foto
Leach, Jim 270/3
Leakey, Richard 702/1/2/3/foto, 703/1/2
Leal, Antonio 193/1
Lebed, Aleksandr 18011, 189/2, 744/1, 750/3/foto
Lebrun, Michel 523/3/foto
Lecerf, Antoine 810/foto
Lee, Sandra 368/3
Lee Boon Yang, 880/1
Lee Choeng Lem, Noel ah-Qwet 335/3
Lee Choon Koo, 364/foto, 365/1
Lee Chu-Ming, 642/2/foto
Lee Hong Koo, 363/2/3/foto, 648/1
Lee Hsien Loong, 880/1
Lee Hyun Woo, 879/2/3
Lee Hyung Koo, 363/3, 590/2/3
Lee Jong Chan, 590/foto
Lee Joon, 591/1
Lee Ki Taek, 78/3, 79/1, 590/foto, 877/3, 879/1
Lee Kuan Yew, 64/2, 298/1, 880/1/foto
Lee Kyung Shik, 878/3
Lee Song-ho, 590/1
Lee Teng-hui, 80/1/2/3, 81/1/3, 365/3, 366/1, 367/2/3/foto, 641/1, 649/1/2/3, 650/1
Lee Won Jong, 78/2
Lee Yang Ho, 363/3
Lee Yung Duk, 78/2, 83/1
Leemats, Ants 457/2
Leerkes, H.A. 667/2
Leers, G.B.M. 670/3
Leeson. Nick 540/3, 686/1
Leeuwen, J. van 385/1
Leeuwen, L.M. van 38511
Lefebvre, Jacques 235/3/foto
Leghari. Farooq Ahmed 145/3. 146/1. 147/2. 795/3, 796/foto
Lehohla, Lesao 275/2, 703/3
Leissner, Maria 258/1
Lekabir, Wali Nashiq 707/3
Lemari, Kunio 515/1
Lemine, N'Gue Dab 335/2
Lenart, Jozef 825/3
Leng Wanbao, 64/3
Lennew, E. van 167/1, 76311
Leon, Ramon 631/2/3
Leon Carwio. Ramiro de 325/3, 326/2/3, 759/2, 760/1/2
Leoro Franco, Galo 323/3, 407/3
Léotard, François 94/3, 137/3, 211/3, 304/1, 595/2. 680/3
Lepage, Corinne 461/3
Lerma, Joan 753/2/foto
Lesabe, Thenjiwe Virginia 573/1
Lescinskas, Arviydas 743/2
Letelier del Solar, Orlando 191/3
Letsie III, Koning 275/1
Letta, Gianni 17/3
Leuenberger, Moritz 831/2
Leung, Michael 641/2
Leutheusser-Schnarrenberger, Sabine 91/3
Levi, David 583/1/2/foto
Levy, Jay 87/foto
Lewis. Jean 766/1
Lexa, Ivan 824/2
Lezajic, Rajko 310/2, 606/2
Lhérisson, Wilthan 31/3
Li Guotao, 6313
Li Lanqing, 6412

Li Peng, 60/3, 611'2, 64/2, 77/3, 78/3, 79/foto, 143/2/3, 353/3, 354/1/foto, 451/2, 590/3, 637/3, 640/3
Li Yuan-zu, 367/foto
Liang Kuo-shu, 367/3
Libai, David 583/1, 864/3
Liberadzki, Boguslaw 399/3
Liberia-Peters, Maria 697/2
Liburd, Cedric 765/3
Lichtensztein, Samuel 558/2
Lidimo, Lagos 49/2, 626/2
Liebenberg, Chris 345/3, 346/1/foto
Lieberman, Joseph 81011
Liekendael, Advocaat-generaal 527/1/2
Lien Chan, 650/1
Ligondé, François-Wolf 32/3
Liikanen, Erkki 174/foto, 175/1
Likaomba, Leston Augustino 276/1
Lilic, Zoran 2112
Lilley, Peter 102/foto, 685/1
Lim Ah Lek, 717/3
Lim Guan Eng, 440/1
Lim Keng Yaik, 717/3
Lim Kit Siang, 718/3/foto
Lima, Luis 260/1
Lima. Marcelo 773/foto
Lima, Salvatore 1913
Liman, Mohamed Tahiru 569/2
Limon Rojas, Miguel 195/3
Lindsey, Bruce 119/2
Ling Liong Sik, 717/3
Lingle, Christopher 297/3, 298/1
Lingys, Vitas 179/3, 743/3
Lini, Walter 369/2
Linnainmaa, Tuula 397/2/foto
Linschoten, R.L.O. 663/1/2/3
Linthorst, M. 385/2
Lipitski, Wasili 472/3
Lippmaa, Endel 457/2
Lipponen, Paavo 396/2/3, 397/foto, 676/foto, 817/3
Lipstok, Andres 172/1
Liscak, Jozef 312/3
Lissouba, Pascal 128/3, 423/2/3, 424/3, 771/2/foto
Listjew, Wladislaw 473/1/foto
Littlechild, Stephen 541/1
Liu Gang, 639/2
Liu Nianchun, 638/foto
Liu Taiying, 367/3
Liu Xiaobo, 639/1
Livingstone, Bob 270/3
Livramento, José Luis 205/2
Liwsjits, Aleksandr 185/1
Lizner, Jaroslav 314/3, 826/3
Ljubic, Bozo 13/1
Ljubijankic, Irfan 13/1, 59311, 596/2/foto
Llamas, Sotero 715/3, 716/1
Lleras Restrepo, Carlos 264/2
Loaces, Felix 322/2
Loaiza Ceballos, Henry 614/3
Lobban, Dennis 619/2
Lobow, Oleg 188/3, 749/2
Lodders-Elfferich, Tineke 162/2/3
Lodewijks, M.H.C. 385/1
Loeak, Christopher 515/1
Loekasjenka, Aleksandr 169/2/3, 230/foto, 370/3, 454/2/3, 455/1/2, 736/2, 737/1/2/foto
Loenning, Inge 248/foto
Loezjkow, Joeri 473/2
Logar, Gordana 308/2
Lombardi, Giancarlo 246/1
Lombi, Pierre 775/3
Lona Reyes, Arturo 69512
Londin, Gregori 581/3
Longuet, Gérard 94/1/2/3/foto, 95/1/2, 463/1, 680/3
Loosley, Stephen 447/1
Lopes, Figueiredo 820/3
Lopez, Mel 715/foto
Lopez, Rosario 717/1
Lopez de la Calle, Felix Alberto 112/1
Lopez Leyton, Renato 261/2
Lopez Moreira, Guillermo 55712
Lopez Moreno, Javier 197/3
Lopez Riaño, Idoia 11113
Lopez Rodriguez, Wilfredo 323/1
Lord, Winston 362/3, 508/3, 588/foto, 722/foto
Lorenzo, Francesco de 18/2
Löschnak, Franz 111/1/foto, 398/foto, 399/1
Lott, Trent 125/3, 270/3, 271/3
Loudon, A.A. 385/1
Louembe, Norbert 423/3
Loum, Mamadou Lamine 571/2
Lounes, Matoub 200/2
Louw, Mike 34411
Lovre, Kiviljko 21/2
Lowry, Michael 109/3
Loza, Branko 308/2
Lozano, Antonio 195/1/2, 405/1/2
Lu Ping, 65/3, 355/1, 641/3, B4211
Lubbers, Ruud 35/foto, 163/1, 167/1
Lubelsky, Masha 580/1
Lubowski, Anton 77311
Lucchetti, Walter 246/1
Lucena, Humberto 263/1
Lucic, Vinko 600/3
Luczak, Aleksander 399/3
Ludwig, Eugene A. 39/1
Lugar, Richard G. 415/2, 562/1
Luijten, P.J.H.M.385/1
Luik, Juri 172/1
Luimstra-Albeda, M. 385/1
Lukamba Gato, Paulo 332/1
Lukman, Rilwanu 15112, 65513
Lukonzola Munyungwa, 775/3
Lun Maung, 719/2
Luna, Juan Carlos 32411
Lunda Bululu, 775/3
Lunguzi, Macwilliam 276/1, 851/2
Luptak, Jan 312/foto
Lupunga, Dawson 777/2
Lusinchi, Jaime 37/2
Lutgen, Guy 523/3/foto
Lyclama O Nijeholt, G. 385/2
Lykketoft, Mogens 817/2

M

M'Baye, Fafa Idrissa 420/3
M'Beri, Martin 423/2
M'daghri, Abdelkebir Alaoui 277/2
M'daghri, Driss Alaoui 277/2
M'hamdi, Mohamed Alaoui 277/2
Maaouia. Salaheddine 280/3
Maas, J.F.G.167/1
Mabandla, Brigitte 347/1. 630/2/foto
Mabitle, Mopshatla 703/3
Macan. Kresimir 60713
Macapagal-Arroyo, Gloria 715/2
Machado Sobrinho, José 757/1
Machar, Riek 338/2, 628/1
Machel, Samora 335/3
Machmadow, Bobokohon 229/2
Machungo, Mario da Graça 336/1
Macias, Miguel 406/foto
Mackay of Clashfern, Lord 103/foto, 684/3
Macki, Ahmed bin Abdul Nabi 784/1
Macleod, Hamish 66/2, 355/3
Madani, Abbasi 200/1/3, 202/3, 483/1, 846/1/3
Madeira, Francisco 336/1
Madelin, Alain 94/3, 461/2, 462/1, 680/3, 681/1/foto
Madingou, Nimi 423/3
Madjankhosi, Hilda 851/2
Madl, Ferenc 604/2
Madrazo Cuellar, Jorge 198/1
Madrazo Pintado, Roberto 195/1/3
Madubuike, Ikechukwu 569/2
Maecha, Mamadou Boina 625/1
Maeda, Isao 643/3
Maga, Delia 714/2/3
Magalhaes, Antonio Carlos 758/1
Magalhaes, Lusi Eduardo 263/1
Magana, Mai 568/1
Maghradze, David 739/2
Maginnis, Ken 105/1, 542/3
Magsaysay, Ramon 715/2
Maguire, Donna 689/1
Mahachi, Moven Enock 572/3, 856/2
Mahalawi, Mohammed 209/3
Mahamat, Nour Mariam 488/3
Maharaj, Mac 342/1
Mahathir Mohamed, 138/3/foto, 139/1, 142/1/2, 440/2/3, 717/3, 718/1/foto
Mahdi, Sadiq el- 52/1, 628/2
Mahdi Mohammed, Ali 5313, 54/1, 338/3, 339/3, 340/1, 629/1/3
Mahfouz, Naguib 209/1/3, 491/2
Mahmoud, Mahmoud Mohammed 209/3, 576/3
Mai, David 802/3
Maibawa, Castan 802/3
Maij-Weggen, J.R.H. 158/1, 16113, 668/3, 669/1
Maina, Wachira 423/1
Mainali, Chandra Prakash 144/3, 72013
Maiorano, Jorge 27/3
Majali, Abdel-Salam al- 292/3, 293/1
Majid, Abdul 872/1
Majid, Ali Hasan al- 493/1/foto, 78013, 781/2
Majid, Hoessein Kamil al- 492/2, 780/2, 781/1/2/3/foto, 782/1/2, 783/1
Major, John 10013, 101/1, 103/3/foto, 104/1/2/3, 106/1/2/3, 107/2/foto, 109/3, 172/3, 182/2, 357/1, 451/2, 536/2/foto, 538/3, 539/1, 541/1/3, 542/1/2/3/foto, 543/2/3, 544/1/2, 545/1, 575/1, 598/3, 599/2, 653/3, 654/foto, 676/1/3/foto, 680/foto, 683/2/3. 684/2/3, 685/foto, 687/1/2, 809/foto
Makari, Farid 636/1
Makhakhe. Tseliso 703/3
Makki, Hasan Muhammad 135/3
Makosso, Feiix 423/3
Makumbi, James 627/2
Makwanyane, Themba 632/1
Malai, Mahamat Nour 208/2, 48813
Malainine, Mohamed Lemine Ch'Bih Ould Cheikh 335/2
Malan, Magnus 343/2
Malan, Pedro 262/1/2
Malasjenko, Igor 470/2
Malca Villanueva, Victor 408/1
Maldonado, José Vicente 839/3
Maldonado Aguirre, Alejandro 760/3
Malebranche, Ernst 31/3, 32/1, 327/2
Malecela, John 207/2
Malejew, Walerii 745/3
Malek, Redha 847/3, 848/1/3/foto
Malewezi. Justin 851/2
Malfa, Giorgio la 20/3
Malie. Mpho 275/2, 70313
Malik, Yaseen 789/2
Malikow. Aleksandr 541/3
Malima, Kighoma Ali 207/2/3, 774/1/2
Malima, Phillemon 425/2
Mallikarjun, 791/1
Malumba Mbangula, Gustave 775/3, 776/1
Malval, Robert 30/3, 31/3
Mamaloni, Solomon 150/1/2, 799/2
Mambei, Paul 802/3
Mamboundou-Mouyama, Sébastien 273/2
Mamedow, Asker 16911
Mamedow, Mamedrafi 453/2
Manantsoa, Victor 772/2
Manassarian, Sergej 735/1
Mancuso. Filippo 246/1. 548/2
Mandaba, Jean-Luc 486/1
Mandela, Nelson 41/2/3/foto, 49/1, 129/2/3, 278/3, 340/2, 341/1/3/foto, 342/1/2, 343/1/2/3/foto, 344/2/3, 345/1/3/foto, 346/3, 347/1, 451/2, 569/3, 623/2, 624/1, 630/1/3, 631/1, 632/1/2/3/foto, 633/1/2, 687/1, 844/2, 853/1
Mandela, Winnie 342/1, 344/3, 346/3/foto, 347/1, 630/1
Mandela, Zinani 346/foto
Manderfeld. H.J.W. 167/1
Mandmets, Ilmar 457/1
Mangalem. Toko 45/3
Mangan, Keith 788/foto
Mangé, Etienne 233/1/3, 234/1/2/3, 235/1/3, 236/1/2, 525/1, 526/1, 731/1
Mangkudilaga, Benjamin 223/1, 505/3
Manglano, Emilio Alonso 752/3. 753/1
Mangwada Gifudi, 775/3
Mangwende. Witness 573/1
Manhanze, Armirinho da Cruz Marcos 626/2
Manning, Patrick 620/1
Mannino, Calogero 548/1
Mano, Alitor 278/2
Mansei, Abdul-Aziz ibn Ibrahim al- 712/2
Mansholt, S.L. 670/3, 671/1/foto
Mansoerow, Jamo Liddin 229/2
Mansouri, Messaoud 277/2
Mansur, Ahmed Ibrahim 850/1
Mantiri, Herman 869/3
Manuel, John 344/1
Manuel, Susan 16/3
Manuel. Trevor 341/1
Manuella, Tulaga 803/3
Manuvakola, Eugenio 44/1/3/foto, 332/1
Manwangari, Jean-Baptiste 126/3
Mao Zedong, 62/1, 637/2
Maope, Kelebone Albert 703/3
Maqdah, Munir 349/1/foto
Mara, Ratu Sir Kamisese 514/3
Marafa, Hamidou 45/3
Maraite, Joseph 524/2/foto

Maraj, Ralph 620/2, 844/1
Maranhao, José 758/3
Maras, Betty 486/1
Marcelino, Francisco Xavier 336/3
Marcos, Ferdinand 197/3, 198/1/2, 438/1, 439/1 693/2, 714/3 715/2, 716/1/3
Marcos, Imelda 439/1, 714/3/foto, 715/2, 716/3
Marcos, Ondercommandant 402/2/foto, 403/1
Marcos jr., Ferdinand „Bong Bong" 439/2, 715/2, 716/1/foto
Marcq, Rudy 339/1
Mardijev, Alisier 792/2
Maréchal, Jean-Pierre 462/3
Marenah-Ceesay Coumba 420/3
Marey, Segundo 550/3
Marijnissen, J.G.C.A. 165/2, 666/2, 667/1
Marin, Gladys 193/1
Marin, Manuel 173/2, 174/foto, 175/1, 391/1
Mariscal Dominguez, Julio 194/3
Mariz, Antonio 758/3
Marko, Bela 256/3, 257/1, 610/1
Markovic, Mihajlo 21/2/3
Markovic, Pero 13/1
Marolahy, William 772/2
Marong, Mustapha 420/3
Maroni, Roberto 17/3, 245/2, 246/foto, 547/2
Marracone, Roque 834/1
Marriott, John 538/2
Marsden, William 834/3
Marsudi, Nataneal 871/1
Martell, Juan José 324/3
Martelli, Claudio 19/1
Martemjanow, Walentin 185/3
Martens, Luc 523/2/foto
Martic, Milan 309/foto, 606/3, 608/2/foto, 813/1, 817/3
Martin, Earl Assim 765/3
Martin, Paul 320/2, 371/3/foto
Martin Carmona, José Luis 112/1
Martina, Don 761/3
Martinazzoli, Mino 243/3
Martinez, Jean Robert 30/foto
Martinez Martinez, Osvaldo 323/1, 618/1
Martino, Renato Raffaele 152/foto, 153/1
Martins, V. 393/foto
Martirossian, Gagik 735/1
Marto, Panajot 9/foto, 10/1, 301/2
Martsjoek, Jewhenii 467/1/2, 745/3
Maruf Mohammad. 504/1
Maryadi, Eko 872/3
Marzuq, Mosa Abu 86512
Mas Ribo, Manuel 301/3
Maschadow, Aslan 471/1/2, 750/1
Masefield, Thorold 853/1
Masegabio Nzanzu, 775/3
Masera, Rainer 246/1
Masias Cralgevic, Carlos 260/3
Masih, Iqbal 445/2
Masih, Mansoor 443/3
Masih, Rahmat 443/2
Masih, Salamat 443/2/3
Masire, Sir Ketumile 770/1
Masol, Vitalii 467/1
Masone, Ferdinando 20/2
Masri, Salwa al- 293/1
Massaccesi, Horacio 400/3, 555/3, 556/3/foto, 834/2
Massala, Albertine Lipou 423/3
Massaquoi, François 48/2
Mastella, Clemente 19/3, 20/2
Masters Barry, Cora 121/foto
Masudi Mungilima, 208/2
Masvikwa, Webster 481/2
Matas Villanueva, Constantino 266/1
Matenje, Dick 276/1
Matesa, Zlatko 820/1
Mathot, Guy 233/1, 235/2
Matiba, Kenneth 128/2
Matoba, Yasunobu 785/1
Matos, Joao de 331/2/foto
Matos Azocar, Luis Raul 410/1
Matsew. Leanid 737/2
Matsiola, Gebriel 423/3
Matsumoto, Chizuo 644/1
Matsumoto, Tomoko 644/2
Matthiesen, Klaus 673/foto
Matulovic-Dropulic, Marina 309/2
Matuturu, Claudine 126/3, 417/3, 418/3
Maubere, Rusdin 869/2
Maung Hla, 719/2
Maung Maung, 142/2/3, 719/2
Maung Maung Khin, 719/2
Maung Thint, 719/2
Mauroy, Pierre 97/2/foto
Mavila, Guilherne 336/1
Mavua Mudima, Admiraal 775/3
Mawhinney, Brian 102/foto, 685/1
Mawrodi, Sergej 183/3, 184/foto
Maxwell, Ian 540/3
Maxwell, Robert 540/2/3
Mayawati, 79011
Mayhew, Sir Patrick 102/foto, 105/3, 106/1/2, 541/3, 542/2, 543/2/3, 544/3, 545/1, 685/1, 687/1/3, 688/1/2
Mayoral Valenzuela Rodolfo 695/2
Mayoral Valenzuela, Vicente 695/2
Maystadt, Philippe 517/2, 521/foto, 522/2, 729/1/2
Mayugi, Nicholas 418/3
Mazan, Abu 574/2, 857/foto, 860/3
Mazari, Abdul Ali 585/1/2
Mazi, Charles 486/1
Mazimpaka, Patrick 70712
Mazoer, Walerii 745/3
Mazowiecki, Tadeusz 609/1, 610/1, 806/2/foto
Mazuikâ, Kestutis 179/3
Mazula, Aguiar Real 336/1
Mbah, George 853/1
Mbainodoum, Paul 488/3
Mbaye, Nene Babacar 571/1
Mbede, Joseph 45/3
Mbeki, Thabo 173/3, 340/3, 342/1, 345/1, 630/1/2, 632/3
Mbelle, Vita Bello 45/3
Mberyo, Albert 486/1
Mbewe, Patrick 851/2
Mboua, Massok 333/3
Mboudou Mbami, Youssouf 488/3
Mbumba, Nangolo 425/3
McCain, John 722/1
McCartney, Robert 689/1
McCorvey, Norma 768/2
McCurry, Michael 74/2, 119/2, 268/foto, 414/2, 475/1
McDougal, James 416/2, 621/3, 766/1/2
McDougal, Susan 766/2
McGaffin, John 117/1
McGuinness, Martin 105/1, 106/1, 107/1/foto, 542/1/2, 544/3/foto, 545/1, 686/3, 687/foto, 688/foto
Mchunu, Movusu 632/1
McKay, Lomes 515/1
McKenna, Frank 836/2
McLarty, Thomas F. „Mack" 38/1, 768/1
McLaughlin, Mitchel 688/1
McLeod, Lyn 835/3
McManas, Sean 107/foto
McVeigh, Timothy James 559/2, 622/2, 766/3, 767/1
Mebale, Max 27312
Meciar, Vladimir 312/1/3/foto, 313/2/3, 823/2/3, 824/1/2/3, 825/2
Médecin, Jacques 100/1/foto, 463/3, 682/2
Medhat, Kamal 349/1
Medina, Cesar 325/3
Medina, José 205/2
Medina Soto, Maria Angelica 192/1
Medjoubi, Azzedine 482/1
Medwjedjew, Sergej 475/1/foto
Mees, J. de 843/foto
Megawati Soekarnoputri, 870/3
Meghrahi, Abdel Baset al- 486/2
Meguid, Ahmed Esmat Abdel 212/3, 347/1/foto, 425/1
Mehr, Haik Hovsepian 54/2
Mehri, Abdelhamid 203/2/foto
Meir, Golda 866/3
Meister, Andi 172/1
Mejia Alferez, Carlos 325/1
Meka, Mbia 4611
Mekbel, Said 201/3/foto
Mekesombo, Boleonge 489/2, 775/3
Meksi, Aleksander 11/1, 301/1
Meles Zenawi, 45/1, 333/1, 625/3, 704/1/foto
Melescanu, Teodor 257/1
Melikjan, Gennadi 472/2
Melingui, Roger 45/3
Melkert, A.P.W. 663/1/2/3, 664/3, 665/1, 668/2
Melkonian, Wahan 735/1
Mellick, Jacques 463/2/3
Melo, Ricardo de 331/2/3
Mena Alvarez, Ismael 695/1
Ménage, Gilles 100/2
Menagharisjwili, Irakli 176/3
Ménard, Henri-Claude 32/1
Mende, Lambert 489/1
Mendez, Candido 553/3/foto
Mendieta Artola, Alfredo 329/3
Menem, Carlos Facundo 402/1
Menem, Carlos Saul 27/2/3, 28/1/3, 29/3, 54/3, 259/foto, 400/3, 401/1/3, 402/1, 554/1, 555/3/foto, 556/1/2/3, 832/2/3, 833/1/2, 834/1/2
Meng Chih-chung, 80/2
Mengistu Haile Mariam, 45/2, 333/1
Mentese, Nahit 319/2
Menzies, John 595/foto
Menzir, Necdet 828/2, 829/1
Meri, Lennart 171/2/3, 172/1, 454/1, 456/1/3, 457/1
Merkel, Angela 91/3
Merson, Michael 87/2
Merukh, Jusuf 223/2
Merwe, Johan van der 343/2/3
Mesjkow, Joeri 180/2/3, 467/3, 468/1, 745/1
Mesquita, Cristiano Moura 47812
Mestiri, Mahmoud 293/3, 294/1, 295/1/2, 585/2, 867/3, 868/3
Mestre, Ramon 833/1
Mestre Sarmiento, Eduardo 614/2
Mette, Witali Leonidowitsj 224/1, 507/1
Mette-Yapende, Jean 486/1
Meyer, Roelf 630/3
Meza Duarte, Eric 760/1
Mezziane, Ahmed 277/2
Mfatiye, Sévérin 418/3
Mhlaba, Raymond 343/1
Michael (Mihai), ex-koning 257/2
Michaelian, Tateos 54/2
Michaelides, Alexandros 738/1
Michajlow, Wiktor 792/3
Michajlow, Wjatsjeslaw 751/1
Michalek, Nikolaus 111/1/foto
Michel, Bob 121/1
Michel, Louis 732/1
Michel, Smarck 30/3, 31/3, 327/1/3, 329/2, 689/3, 690/1
Michelin, Bertrand 97/3
Michelis, Gianni de 19/2, 741/1/2
Michiels van Kessenich-Hoogendam, I.P. 385/1
Michnik, Adam 252/1
Middayn, Furayh Abu 575/3
Mielke, Erich 93/2, 674/1
Mieno, Yasushi 360/2
Mierlo, Hans van 165/2, 297/3, 658/foto, 695/3, 841/3, 842/1/foto, 843/1/2
Miert, Karel van 174/foto, 175/1, 233/2/foto, 234/1/2/3, 236/2/3
Mihailovic, Cedomir 604/3
Mikami, Hideaki 71/1
Mikelic, Borislav 22/3, 309/1, 608/2
Miklosko, Frantisek 824/2
Mikva, Abner J. 38/3, 118/2
Milbergs, Roberts 179/2
Milczanowski, Andrzej 249/3, 253/3, 399/3, 400/foto, 609/2
Milewski, Jerzy 254/1
Miljovski, Jane 311/1
Millan Lizarraga, Juan Sigfrido 692/3
Millares Rodriguez, Manuel 618/1
Miller, Billie 614/1
Miller, Leszek 399/3
Millon, Charles 461/3, 601/2/foto
Milosevic, Slobodan 13/2/3, 239/3, 303/3, 594/3, 595/1, 599/3/foto, 604/3, 607/2, 811/1, 812/2/3/foto, 813/3, 817/1, 818/2/3
Milutinovic, Milan 814/2/3, 815/foto
Min Thein, 719/2
Minani, Jean 127/1/2, 417/3
Minnih, Ahmed Ould 335/2
Miranda Gandra, Mauro José 262/2
Mirhij, Bisharah 59/1
Miriong, Theodore 802/1, 803/1
Miriori, Martin 803/1/2
Mirsalim, Mostafa 56/1
Mirzadeh, Hamid 710/3, 711/1
Misetic, Bosiljko 608/2
Mishra, Jagannath 786/3, 790/3
Misqawi, Umar 636/1
Missick, Washington 699/1
Misuari, Nur 439/1, 714/2, 716/foto
Mita, Ciriaco De 741/2
Mitchell, Adrian 619/1
Mitchell, George 40/3, 41/1, 122/1
Mitchell, Jim 597/3
Mitchell, Keith 619/1
Mitjoekow, Ihor 181/3, 745/2/3
Mitra, Ramon 715/2
Mitsotakis, Konstantinos 238/2/3

Mitterrand, Danielle 617/3
Milterrand, François 62/3, 96/2/3/foto, 100/2, 19813, 199/1/foto, 317/1, 451/2/3, 4591113, 460/2/foto, 46511, 48411, 536/2/3, 53712, 617/3/foto, 682/1
Miyanda, Godfrey 77712
Miyashita, Sohei 6911
Mizuno, Jiro 70/2
Mjasnlkowitsj, Michas 454/2
Mkandawire, Donton 27611
Mkandawire, Mackson 567/1/2
Mkapa, Ndugu Benjamin 774/2
Mkhari, Salvador 340/2
Mladic, Ratko 16/1, 304/foto, 305/1/foto, 604/3, 80611, 8121113, 813/2/3, 81613
Mlynar, Zdenek 825/2
Mmusi, Peter 770/1
Mnangagwa, Emmerson Dambudzo 57213
Moada, Mohammrd 85611
Moboetoe Sese Seko, 41/3/foto, 19813, 199/foto, 208/2/3, 489/1, 623/foto, 775/2/3
Mochesane, Pasho 703/3
Mock, Aloïs 111/1/foto, 39911
Mockus Sivickas, Antanas 26412
Moctezuma Barragan, Esteban 195/2, 198/2, 692/2
Mocumbi, Pascoal 336/1/3, 337/1
Modise, Joe 49/2, 34012, 342/foto
Modjeski, Leeland William 56313
Modrow, Hans 67412
Moeller, Heinz 323/3
Moeradow, Sachat 229/3
Moeratalin, Iskender 508/2
Moerdiono, 504/2/3
Moetalibow, Ajaz 168/3, 453/3, 736/1
Moetalow, Abdoelhasjim 792/2
Moezaffarow, Anmarsjo 22912
Mogae, Festus 273/1/2
Moggie Anak Irok, Leo 717/3
Moglen, Damon 8412
Mohamad Rahmat. 717/3. 71811
Mohamed, Ahmed 568/1
Mohamed, Al-Fatih 338/2
Mohamed. Datuk Wan Abu Bakar Wan 14212
Mohamed, Goenawan 505/2/3
Mohamed, Mahdi Ibrahim 338/2
Mohamed, Sittou Raghdat 62511
Mohammad, Maulana Soofi 147/1/2
Mohammed, Ibrahim Abdul-Karim 778/1
Mohtashemi, Ali Akbar 206/1, 431/2
Moi, Daniel Arap 422/1/2/3/foto, 423/1, 426/foto, 702/1/2/3, 703/1/2
Mok Maret, 13913
Mokaba, Peter 342/1/foto
Mokhehle, Ntsu 275/1, 70313
Moland, Torstein 24811
Moldasjew, Madalbek 508/1
Moliere, Jean-Joseph 3211
Molina, Julio 26013
Molina, Sergio 192/3
Molina Pico, Enrique 55413
Möllemann, Jurgen 89/3, 672/2
Möller, Heinz 406/foto
Möller, Irmgard 93/3
Molterer, Wilhelm 111/1/foto
Molyneaux, James 106/2, 542/1, 688/3/foto
Momah, Samuel 569/2
Momis, John 80213
Mondino, Manuel 2813
Moner, Eduardo 755/2
Monique, Koningin 713/foto
Mönkare, Sinikka 397/2
Monou, Yves Edgar 769/3
Monsengwo Pasinya, Laurent 48911, 775/2
Montagnier, Luc 87/foto
Montanari. Giuliano 17/3
Montanya, Lluis 301/3
Montanyane, Sephiri 27512
Montazeri, Husseinali 43111
Montenegro, Raul 765/1
Montenegro, Ricardo 32511
Montero Revette, Rafael Angel 41011
Monti, Mario 174/foto, 175/1
Montini, M. 393/foto
Montree Pongpanit, 881/1
Moon Ik Hwan, 874/2
Mooney, Adrian 257/3
hlooney, Bernadette 25713
Moore, Maurice Elijah 25913
Moose, George 44/1, 69912
Mora, Arnoldo 32311
Mora Valverde, Manuel 758/3
Morais Neto, Pedro de 44/1/foto
Morales, Evo 260/2, 477 2
Morales Troncoso, Cal-los 266/1
Moravcik, Jozef 312/1, 313/1'2, 824/3
More John 632/3
Moreels, Reginald 521/foto, 522/3
Moreno, Luis Miguel 69412
Mori, Yoshiro 70/1, 71/2
Moroz, Oleksandr 181/3
Morris, Bill 685/3
Morris, Earl Sydney 765/2
Mosca, Luis 55812
Mosco, Marcelo 324/1
Moser. Sonja 111/1/foto
Moshoeshoe II, Koning 275/1/foto
Mosisili, Pakalitha 27512, 703/3
Mostowoj, Pjotr 472/2
Motete, Lira 275/2
Moto, Severo 420/1/2, 770/1/2/foto
Moto, Yolanda 770/foto
Motzo, Giovanni 24612
Mouabenga, Marius 42313
Moualem. Walid al- 573/2
Mouillot, Michel 463/1/2
Mouknass, Hamdi Ould 335/1
Moura, Venancio da Silva 44/3/foto, 773/3, 774/1
Moureaux, Philippe 235/1/2, 527/1
Mousawi, Faisal Radhi al- 778/1
Moussa, Amr Mohammed 52/3, 129/1. 287/2, 348/1, 574/1, 850/3, 861/1
Moussa, Diagana 33312
Moussa, Mohamed 625/2
Mouyabi, Jean 42313
Moxey, Theresa Maria 259/3
Moyo, Siinon K. 57311
Mozogo Ovono, Gaston 27312
Mwande, Mathius 28111
Mpasu, Sam 851/2
Mphanya, Ntsukunyane 703/3
Mpinganjira, Brown 276/1, 851/2
Mramba, Basil Pesambili 488/1, 774/1
Mraz, Jan 313/1, 823/1
Mrema, Augustine Lyatonga 488/1
Mrksic, Mile 608/foto
Msaidie, Houmed 625/1
Msioui, Abdelaziz 277/2
Msipa, Cephas 573/1, 856/2
Msuya, Cleopa 207/2, 774/2
Mswane, Muntu 571/3
Mualeia, Rosario 336/2
Muammar, Abdullah ibn Abdul Aziz ibn 712/2
Muasher, Marwan 289/2
Mubarak, Mohammed Hosni 153/3/foto, 209/3, 231/foto, 286/3, 287/1, 289/3, 292/foto, 416/3, 434/3, 628/3, 634/1/2/3, 704/1, 782/2, 861/1/foto
Mucananda, Manuel 336/1
Mückenberger, Erich 389/1
Mudavadi, Musalia 702/2
Mudej, Abdel-Mohsen al- 495/3
Mudenge, Stanislaus 573/1
Mufamadi, Sydney 347/1, 631/2
Mugabe, Robert 50/1, 199/2, 425/1/2, 572/2/3/foto, 573/1, 856/2/3/foto, 857/1
Mugabo, Pie 707/2
Mugesera, Leon 427/1
Mughayzil, Joseph 636/1/2
Mughniya, Fouad 349/2
Muhammad, Muhammad Ali 565/2
Muhammad, Muhammad Ibrahim 204/3
Muhizi, Fidele 417/3
Muhyiddin Yasin, Tan Sri 717/3
Muite, Paul 421/3, 423/1, 702/1/2
Mujawaha, Marcienne 418/3
Mukamurenzi, Marthe 707/2
Mukasi, Charles 126/2, 127/1/2, 417/3
Mukherjee, Pranab 498/3, 790/3
Mukulumanya Wa N'gate Zenda, 208/2
Mulaisho, Dominic 281/1
Muligande, Charles 707/2
Muller, Phillip 515/1
Mullings, Seymour 619/2
Mulo, Lovemore 276/1
Muluzi, Bakili 276/2, 480/2, 567/1/2, 627/2, 851/1/2
Mung'omba, Dean 777/2
Mungra, Subhas 84211
Muñoz Rocha, Manuel 19313, 405/3
Munyama, Bruce 77713
Munyembari, Paul 700/2
Munyeshyaka, Wenceslas 706/3
Muqbil, Salim 350/1, 636/1
Muqdadhad, Abdel Hamid 350/3
Murad, Abd al-Rahim 63611
Murai. Hideo 644/1
Murargy, Isaac 626/2
Murati, Xheladin 23/3
Muratovic. Hasan 13/1
Murayama, Toniiichi 67/2/3, 68/1/3, 69/1/2/foto, 70/1/2, 7112, 721112, 77'3, 7811, 83/1, 138/1/foto, 154/2, 357/2/3, 358/3, 359/1/3, 640/2, 647/2/3, 648/1, 653/2/3, 654/foto, 74711, 86211, 867/2, 879/2
Murdani, Benny 50411
Murerwa, Herbert 573/1
Murkowski, Frank H. 295/3
Murr, Michel al- 5911, 35011, 63611
Murray, Patrirk 689/1
Murthy, M.V. Chandrashekhara 79111
Murthy, Rajashekhara 790/3
Murungi, Kiraitu 423/1
Musa, Musa Mohamed 338'2
Musamih, Sayid Abu 576/1, 579/1
Musaraj, Agron 30111
Museveni. Yoweri 51/3, 627/2
Mushota, Remmy 777/2
Musoke, Kintu 51/3
Musokotwane, Kebby 777/2
Mustafa, Abdul Rahman Nour el-Din 338/2
Mustafa, Mohammed Nagi 20913
Mustafa. Tag al-Sir 33812
Mustapha bin Datu Harun, 439/3
Mustapha Mohamad, 717/3
Musyoka, Stephen Kalonzo 42213
Mutawakkil, Muhammad al- 13512
Mutawakkil, Rabhi al- 711/3
Mutawwa, Mohammed Ibrahim al- 77811
Muteka. Fernando Faustino 332/2
Mutharika, Bingu Wa 627/2
Mutombo Bakafwa, 77513
Mutorwa, John 42512
Muttemwar, Vilas 79111
Muxanga, Paulo 336/1
Muyale, 83413, 835/1
Muyongo, Mishake 130/1
Mvunga, Patrick 777/3
Mwanamu-amba, Amusa 777/2
Mwanawasa, Levy 777/2
Mwando Nsimba. 77513
Mwanza, Jacob 281/1
Mwinyi, Ali Hassan 12711, 13012, 207/1/2/foto, 488/1, 774/1
Mya Thinn. 71912
Myburg, Gert 34213
Myers, Dee Dee 119/2, 268/2
Myftiu, Manush 10/2
Myint Aung, 719/2
Myo Nyunt, 71912
Myo Thant, 719/2

N

N'Dayen, Didace 48612
N'Diaye. Adamou 769/3
N'diaye, Alassane Dialy 571/1
N'Diaye, Babacar 481/2/foto, 845/2/foto
N'Goran, Niamien 517/foto
N'guni, Newton 777/3
N'Ze, Pierre 12813
Nababsing, Prem 335/3
Nabli. Mustapha 280/3
Nacola, Ratu Jo 514/3
Naderi, Majid 43113
Nadibaidze, Wardiko 177/3
Nafisa, Mutlib ibn Abdullah al- 71212
Nagle, Robert 802/3
Nagy, Imre 24212
Nahayan, Zaid bin Sultan al- 214/3
Nahimana, Pierre-Claver 41813
Nahlik, Gabor 240/1/2
Nahnah, Mahfoud 848/1/3
Naidoo, Jay 340/3
Naidoo, Mooroogiah Dhanapathy ,,MD" 633/3
Naidu, Chandrababu 789/2/3
Naidu, P V. Rangayya 499/1, 791/1
Naik, Sudhakarrao 78913
Naimi, Ali Ibrahim al- 712/2
Naioro, Justin 4513
Naisseline, Nidoish 80111
Najem, Iyad Mahmoud Ismail 76911
Najib Tun Razak, 717/3, 718/1
Najibullah, Mohammed 293/2
Najjar, Bashir 350/2
Nakai, Mohammad Arif 795/3

Nakajima, Hiroshi 727/2/3
Nakamura, Kuniwo 14912
Nakanga, Wenham 851/2
Nakanishi, Takashi 357/3
Nakasone, Yasuhiro 68/1
Nalau, Jerry 802/3
Nali, Michael 802/3
Nambiar, K.A. 220/2
Nanajew, Kemelbek 508/2
Nandan, Satya 450/2
Nanknoesinga, D. 843/foto
Nano, Fatos 10/2, 733/2
Napo, Sampson 802/3
Naqvi, Swaleh 117/3
Narakobi, Bernard 802/3
Narong Wongwan, 880/3, 881/1
Narvaez Santos, Sergio 329/3
Nas, Wada 569/2
Nasib Zawawi, 141/3
Nasr, Hamid Abu al- 209/3
Nasrallah, Hasan 58/foto, 635/1
Nasreen, Taslima 216/1, 497/1
Nassif, Mohamed 350/2
Nasur, Dini 625/2
Nasution, Adnan Buyung 872/1
Nateq-Nouri, Ali Akbar 708/2
Nath, Kamal 790/3
Natoli, Gioacchino 741/foto
Natsjew, Ljubomir 238/2
Navarro Valls, Joaquin 152/3
Navi, Mehdi 55/2/3
Nayar, V.K. 219/1
Nayef ibn Abdul Aziz, 137/3
Nayinzira, Jean-Nepomucene 707/2
Nazarbajew, Noersoeltan 223/3, 224/1, 230/foto, 496/2, 506/1/2/3, 507/1/2/3, 785/foto, 791/2/3, 798/3
Nazarow, Talbak 229/2
Nazartsjoek, Aleksandr 183/3, 185/1/2, 47212, 473/1
Nazer, Hisham 151/2, 214/2, 712/1
Nazri Abdul Aziz, 717/3
Nazriew, Moenawarsjo 229/1
Ndadaye, Melchior 700/3, 701/1
Ndagijimana, Jean-Marie Vianney 133/1
Ndamwe, Salim 128/3
Ndiang Kaboul, 208/3
Ndiaye, Aminata Mbengue 57111
Ndikumasabo, Vincent 418/3
Ndimira, Pascal 126/3
Ndimurukundo, Nicéphore 418/3
Ndomoihina, Ernest 487/2
Ndoye, Mamadou 571/2
Nduwayo, Antoine 418/1/2/3/foto, 699/2, 700/1/3
Nduwingoma, Jean-Baptiste 707/1
Ne Win, Generaal 441/3
Néaoutyine, Paul 801/1
Needham, Richard 6412
Nekrosius, Juozas 179/3
Nematzadeh, Mohammad Reza 56/3
Nena, Jacob 514/3
Nepal, Madhav Kumar 144/3, 442/3
Nepal, Pradip 144/3, 720/3
Nepesow, Begentsj 512/3
Neptune, Pierre 328/1
Nestor. Eiki 172/1
Netam, Arvind 791/1
Netanyahu, Benjamin 583/1/2, 861/2
Newman, Frank 38/2
Newman, John 148/2
Newton, Antony 102/foto, 685/1
Neyts, Annemie 731/3
Ngaindiro, Gabriel Fio 486/2
Ngalibali, Lambert 423/3
Nganassou, Moctar 774/3
Ngango, Felicien 427/2
Ngari. Idriss 273/3
Ngaryana, Noudjalbaye Ngaryanan 208/2, 488/3
Ngendahayo, Jean-Marie 126/3, 418/3, 700/2
Ngendahayo, Liboire 418/3
Ngendakumana, Issa 418/3
Ngendakumana, Leonce 417/3, 700/2/3
Ngina Kikata, 208/3
Ngirabanzi, Laurien 707/2
Ngirumpatse, Matthieu 133/1
Ngobeni, Solomon 632/1
Ngom, Ousmane 571/1/2
Ngonhamo, Mateus 49/2, 626/2
Ngothe, Gali Gatta 488/3
Nguyen Manh Cam, 82/3, 722/2/foto
Nguyen Xuan Phong, 446/foto
Nhavoto, Arnaldo 336/1
Nhlanhla, Joe 342/foto
Niasse, Moustapha 571/1
Nichols, James 559/3, 766/3
Nichols, Terry Lynn 559/3, 766/3, 767/1
Nidal, Abu 59/3, 206/1 286/1
Nieto Viyella, Enrique 75513
Nieves Confesor, Maria 715/1
Niimi, Tomomitsu 642/3
Niinistö, Sauli 397/2/foto
Niitenberg, Arvo 172/1
Nijazow, Joemaboj 798/3
Nijazow, Saparmoerad 229/2/3, 512/3, 785/2/foto
Nijpels, Jet 165/2, 534/3, 535/1/2/3, 536/1, 667/2
Nikolits, Istvan 603/3, 604/1
Nimpagaritse, Innocent 418/3, 70111
Niphon Phromphan, 298/2, 650/3
Nixon, Richard 617/2, 621/1
Niyibigira, Gerard 418/3
Niyitegeka, Gerald 426/1
Nkhshimana, Germain 418/3
Nkomba, Moungounga N'Guila 423/3
Nkomo, John Landa 573/1
Nkondo, Sankie 343/1
Nkubito, Alphonse-Marie 707/1
Nkuraru, Ntayiwa 423/1
Nobilo. Mario 608/1
Noel, Dennis 325/2
Noeri. Said Abdoellah 512/2. 798/3
Noermabagambetow, Sagadat 224/1
Nogueira, Joaquim Fernando 254/3, 255/1/foto, 820/3, 821/2, 822/foto
Noir, Michel 463/1/2/foto, 679/3
Nolan, Lord 101/1, 539/2
Nolle, Ulrich 672/foto
Nolte, Claudia 91/2/3
Noonan, Michael 109/3, 545/2
Noor, Rusli 784/foto
Nori, Andrew 150/1
Noriega Morena, Manuel Antonio 764/3
Norman, Denis 573/1
Norrback, Ole 396/3, 397/foto
North, Oliver 122/1, 124/3
Nosowets, Sergej 470/2
Nothomb, Charles-Ferdinand 525/1
Nourbakhsh, Mohsen 56/1/2, 432/1
Nouri, Mahamat 488/3
Novac, Aurel 257/1
Novella, Liliana Canale 839/3
Nsanzuwera, François-Xavier 705/2
Nsengimana, Joseph 707/2
Nshamihigo, Augustin 705/1
Ntafu, George 851/2
Ntahobama, Melchior 126/3, 418/3
Ntakirutinka, Charles 70712
Ntanyungu, Emile 127/1
Nthenge, George 128/2
Ntibantunganya, Sylvestre 126/1/2/3/foto, 1271112, 417/3, 418/1/2/3/foto, 426/foto, 699/2/foto, 700/1/3
Ntihabose, Salvator 126/3
Nu, U 441/3
Nu Sangkhan, 712/3
Nuccio, Richard 617/1
Nufio, Cristiana 33/3
Nugis, Ulo 171/3, 456/2/3
Nujoma, Sam 129/3, 130/1/foto, 425/2, 773/1/2
Nuñez Jimenez, Francisco Javier 266/1
Nunez Leon, Candido 557/2
Nunn, Sam 328/2
Nuon Chan, 139/2
Nuon Chea, 436/2
Nussbaum, Bernard 38/1, 766/1
Nusur, Abdel-Razzaq al- 293/1
Nut Narang, 139/3
Nwobodo, Chief Jim 569/2
Nyakyi, Anthony 334/1
Nyangoma, Léonard 12711
Nye, Stephen 301/2
Nygren, Jan 830/3
Nyindu Kitenge, 775/3
Nzamurambaho, Frederic 427/2
Nzisibira, Astere 418/3

O

O'Connor, Ray 513/1
O'Grady, Scott 602/1
O'Hadhmaill, Feilim 107/1
O'Hanlon, John 104/2
O'Hanlon, Siobhan 107/foto
O'Hara, Gerry 544/foto
O'Kane, Donogh 68911
O'Kane, Pauline 68911
O'Leary, Hazel R. 145/3, 353/1, 735/3
Oancea. Ioan 257/1
Obad, Ali Saleh 135/3
Obame-Nguema, Paulin 273/2
Obando y Bravo, Miguel 698/2
Obasanjo, Olusegun 569/1/3, 570/3, 852/3, 853/1, 854/2
Obiang Nguema Mbasogo, Teodoro 770/1/2
Obidow, Oqiljon 792/3
Oblesow, Madybek 792/1
Oblitas, Edgar 260/1
Ocampos, Pedro Concepcion 557/2
Occhetto, Achille 247/2, 742/1
Ochirbat, Punsalmaagiyn 225/1, 792/2
Oda, Shigeru 882/2
Oddsson, David 476/1/2/foto, 82913
Odinga, Raila 422/3, 42311
Odongo, John 42212
Oebajdoellojew, Machmadsaid 229/2, 512/2
Oedoegow, Mowladi 471/2
Oedowenko, Hennaaii 182/1, 745/3
Oeloe, Kazjageldin Akezjan Magzjan 223/3, 224/1
Oemoerzoqow, Bachodir 792/3
Oerchoembajew, Mars 223/3
Oesmanow. Mirabror 792/2
Oesmonow, Ibrahim 79911
Oesoebow, Ramil 169/1, 453/3, 736/1
Ofonagoro, Walter 569/2, 854/2
Ogang, Martin 481/2
Ogata, Sadako 426/foto, 446/3, 774/2, 776/foto
Ogbami, Fidele 486/1
Ogi, Adolf 831/2
Ognjanovic, Vuk 21/2
Ogunlade, Ayo 569/2
Oh In Whan, 363/3
Oh Jin Woo, 297/1/2/foto, 588/3, 876/3, 877/1
Oh Myung, 363/3
Oh Yong Nam, 877/1
Ohn Gyaw, U 142/3, 143/2, 719/2
Oikonomides, Faidhros 171/1
Okonski, Zbigniew 399/3
Olarenwaju, Tajudeen 569/2
Olechowski, Andrzej 250/3, 251/1/foto, 609/2
Oleksy, Jozef 252/1/2/3, 253/foto, 399/2/3, 400/foto, 608/3, 609/1
Olesk, Peeter 172/1
Oli, Khadga Prasad 144/3
Oliveira e Silva, José Dirceu de 758/1
Olivier. André 682/1
Oloruntoba, O. 854/2
Olson. Norman 560/1/foto
Olter, Bailey 514/3
Olympio, Gilchrist 340/2
Omar, Dullah 343/2, 345/foto, 633/2
Omba Pene Djunga, 775/3
Omerow, Ali 168/1/2/3
Ona, Francis 299/2, 802/1
Oñate Laborde, Santiago 195/2, 404/3/foto, 692/3
Ong Teng Cheong, 297/2
Ongania, Juan Carlos 833/1
Onguglo, Joseph 802/3
Ongun, Ihsan 318/1
Onkelinx, Laurette 524/1
Onopenko, Wasyl 745/3, 746/1
Oovel, Andres 457/1
Operti, Didier 558/2
Opimba, Alfred 128/3
Opmann, Mart 457/1
Opstelten, I.W. 528/3
Orban, Viktor 240/3, 604/1
Ordoñez, Gregorio 552/3, 553/2
Oreja, Marcelino 174/foto. 175/1
Orosz, Lajos 242/3
Ortega, Jaime 617/1
Ortega, Jorge 323/3
Ortega Saavedra, Daniel 34/2, 35/1/2/3, 330/2, 698/2
Ortega Saavedra, Humberto 34/1/foto, 36/1, 330/3/foto
Ortiz Martinez, Guillermo 195/2, 196/1/3/foto, 403/2/3, 404/1/foto
Ortoli, François-Xavier 671/1
Ortsjertsew, Waleri 512/3
Orucevic, Safet 16/3
Osaoelenko, Hryhory 181/3
Osinksy, Igar 170/1
Oskanian, Wardan 735/2

Ossandon, Guillermo 192/1
Ossicini, Adriano 246/2
Ostro, Hans Christian 788/3/foto, 789/1
Ostrowsky, Jakow 705/1
Osu Sukam, 718/1
Osyka, Serhii 467/1, 745/3
Otajew. Waleri 792/2
Otasevich, Jorge 260: 1
Otero de Leon, José Maria 77012
Ouabari, Joseph 423/3
Ouada, Mohamed 482/2
Ouandaogo, Bana 565/1
Ouartilan, Omar 84911
Ouattara, Alassane 4512, 421/1, 701/2/3
Oued. Ahmed al- 481/3
Oueddei. Goukoundi 775/1
Ouedraogo, Ablasse 565/1
Ouedraogo, Ardiouma Alphonse 56511
Ouedraogo. Eli 565/1
Ouedraogo, Viviane 565/1
Oueidad, Loulid 335/2
Oukid, Arezki 483/3
Oumarou, Sidiki 278/2
Ounsi, Abdel Wahab Ali al- 135/2/3
Ousmane, Ahmoud 27812
Ousmane, Mahamane 27713, 278/1/2, 852/1/2
Ousmane, Zahouri 278/2
Oven, G.J.W. van 532/2
Oviedo. Lino 557/2/3, 55811
Oviir, Siiri 457/1
Owen, Lord David 599/foto, 601/3, 602/1
Owen, Nora 107/2, 109/3
Owezow, Jagmoer 51213
Owiny-Dollo, Alphonse 5113
Owona, Joseph 4513
Oyelese, Wole 569/2
Ozawa, Ichiro 68/1/2, 70/2, 7212, 356/3/foto, 357/1, 648/1
Ozden. Rizwan 82713

P

Paasio, Pertti 395/foto
Pacheco Areco, Jorge 267/2
Pachouri, Suresh 791/1
Packwood, Bob 270/3, 563/1/2, 768/2/3
Padin Zabal, Guiilermo 28/3
Paduka Zaleha Ismail, 717/3
Paek Nam Jun, 73/foto
Paeniu, Bikenibeu 80313
Paiboon Emphan, 881/3
Paisley, Ian 104/2/foto, 106/2, 54213
Paissan, Mauro 18/2
Paiva, Paulo 262/2
Pajgin, Joeri 792/2
Pak Ki So. 588/3
Pak Yong-sik, 590/1
Pakpahan, Muchtar 222/2, 505/3, 873/2/3/foto
Pal, Debi Prasad 79111
Pal, Laszlo 604/1
Palacio, Alfredo 323/3
Palacios, Luis Carlos 36/3
Palic. Avdo 806/3
Paliokrassas, Ioannis 238/2
Palma Salazar. Hector Luis 69412
Palmadottir, Ingibjorg 476/2
Palmer, Hugo 839/3
Palomino, Francisco 113/3
Palsson, Thorsteinn 476/2, 678/foto
Pan Aung, U 719/2
Panafieu, Françoise de 461/3
Panariti, Suzana 733/2
Pandey, Hari Prasad 720/3
Pandraud, Robert 463/3
Panetta, Leon 38/3, 118/3, 119/2/3
Pangalos, Theodoros 238/3, 239/1
Pangestu, Prajogo 222/3
Panja Kesornthong, 298/2
Pankratow, Wladimir 473/2/foto
Pannella, Marco 24613, 24711, 740/2, 741/2
Pannunzi, Roberto 264/3
Panskow, Wladimir 18413, 185/1/foto
Paolucci, Antonio 246/1
Papadimas, Loukas 238/3
Papakonstantinou, Michalis 23813
Papakristo. Vangjel 9/foto, 10/1, 301/2
Papandreou, Andreas 9/1, 1011, 23813, 23913, 39713, 398/foto, 676/foto
Papathemeiis, Stilianos 9/2, 23913, 240/1, 397/3
Papazian, Vahan 735/1
Papoulias, Karolos 9/1/2, 301.2, 599/foto, 732/1/2
Papoutsis, Christos 174/foto, 175/1
Paraga, Dobroslav 817/3
Paramanowa, Tatjana 183/1, 185/1/2, 752/1
Pardo Garcia Peña, Rodrigo 264/3, 32311
Paredes, Edgar 410/2
Paredes Peña, Diego 32313
Parinello, Danilo 326/2
Parisi, Vicenzo 2013
Parizeau, Jacques 320/1/2, 48011, 836/2/3, 837/1/2/3/foto, 838/1
Park Chune Hee. 78/3
Park Ii, 879/1
Park Jae Yoon, 7812,363 3
Park Kwang Nam, 875 3
Park Yong Gil, 874/2
Partenie, Octavan 256/3
Parvati. Lakshmi 789/3
Pacchke, Karl Theodor 44913
Pasqua, Charles 97/3, 98/2/3, 99/1, 13713, 191/2, 202/foto, 391/3, 424/foto, 434/2, 457/3, 458/1/foto, 460/2, 46213, 464/1, 701/1
Pasquini. Pierre 416/3
Passtoors. W.H.J. 671/2
Pastorelli, Jean 31113
Pataki, George 124/3/foto, 417/2
Patasse, Ange-Felix 204/2, 486/1
Patel, Keshubhai 500/2
Patel, Marilyn 120/1
Patel, Rolph 851/2
Patel, Urinilabehn 498/3, 791/1
Patijn, M. 393/foto, 531/3/foto, 532/1/2
Patijn, S. 529/2
Patnaik, Biju 50012
Patsatsia, Otar 177/2, 740/1
Patten, Chris 65/1/2/3, 66/2/3/foto, 67/1, 355/1, 356/1, 641/3, 642/1/2
Patterson, Percival J. 619/1/2
Pattni, Kamlesh Mashukhal 421/3, 423/1
Patto. P. 719/1
Paul, Doreen 61813
Paul, Evans 690/3, 691/1
Paulik, Juan 554/3, 834/2
Paulino, Alberto 5211, 77411
Pawlak, Waldemar 24913, 250/1/3, 251/1/3, 252/1/2/3
Pawlow, Alexsandr Sergejewitsj 224/1
Pawlow, Dimitur 238/2, 603/1
Pay-Pay Wa Syakassighe, 775/3
Paye, Jean-Claude 151/1
Paye, Ousmane 571/1
Paz Aguilar, Ernesto 761/2
Paz Zamora, Jaime 261/1
Pe Thein, 719/2
Peacock, Andrew 148/2/foto. 513/1
Péan, Pierre 96/3
Pease, Henri 115/1
Peeters, Jan 521/foto, 522/3, 523/1
Peeters, Leo 523/2/foto
Peiris, G.L. 510/1
Pek, Bogdan 25011
Pelat, Roger-Patrice 682/1
Pelletreau, Robert 28613
Pena, Federico 366/2/3, 416/2
Pena Ben-Ben, Arlindo Chenda 43/foto, 331/2/foto
Pena Gomez, José Francisco 265/3
Peng, James 60/2
Peng Jiadong, 60/2
Penic, Ivan 309/2
Pennant-Rea, Rupert 539/3
Pensado, Carvalho 336/3
Penza, Ronald 28111, 777/2
Peper, Bram 529/2
Peponis, Anastasios 239/1, 732/2
Peprah, Richard Kwame 84913
Pereira, E. 297/3
Pereljakin, Aleksandr 606/1
Peres, Shiinon 84/1/foto, 284/1, 285/1, 286/2, 287/2, 288/2, 289/1/3, 573/3, 57411, 577/3, 578/1/3, 581/2, 857/2/3, 858/1, 860/3, 862/2/3, 866/1/3/foto, 867/1
Peretti, Jean-Jacques de 461/3
Pereyra, Carlos Julio 267/2
Perez, Carlos Andres 3711, 41012
Perez, Manuel 264/1
Perez Balladares, Ernesto 27/1, 258/foto. 322/1, 765/1/2
Perez de Cuellar, Javier 115/2/3, 116/1, 409/1/2/foto
Perez Mariño, Ventura 550/1
Perez Othon, Jesus 323/1
Perisic, Momcilo 594/3
Périssol, Pierre-André 46113
Permadi Satrio Wiwoho, 873/1
Pernias, Antonio 29/1
Perodin. Roger 69113
Perot, Ross 767/3, 768/1
Perote Pellon, Juan 752/foto, 753/1, 755/2
Perry, William 15/3, 61/2/3/foto, 74/2, 141/foto, 25411, 290/1/2, 304/1, 430/3, 433/1, 434/1, 44311, 475/3, 601/foto, 602/1, 603/1, 653/2, 744/2
Persson, Göran 257/3, 258/1
Pescatore, Faith 563/1
Pescatore, Michael 563/1
Peterle, Lojze 25/1/2
Peters Arzabe, Reynaldo 260/1
Petersen, Jan 248/1
Petõ, Ivan 241/3
Petrovic, Madeleine 110/1/foto
Petrovic, Marijan 608/2
Petursson, Pall 476/2
Peyrat, Jacques 679/3
Pfeiffer, Alfredo 191/3
Phan Van Khai, 446/3
Pharaon, Pierre 636/2
Phen Zhen. 637/3
Philemon, Bari 802/3
Phillips, Peter 619/2
Phinda, Prins 57113
Phipps, Jill 54113
Phiri, Chinkwita 851/3
Phiri, Eliya 851/2
Phisan Munlasatsathon, 881/1
Phokhin Phonlakun, 881/1
Phomvihan, Saisomphon 508/2
Phoumsavan, Nouhak 82/3. 83/foto, 508/3
Piat, Yann 94/2
Pichardo Pagaza, Ignacio 194/1/2, 195/2
Pickersgill, Robert 619/2
Picqué, Charles 524/1/foto
Piebalgs, Andris 178/3
Pietrewicz, Miroslaw 399/3
Pietro, Antonio di 17/3, 18/3/foto, 24413, 741/1
Pilapil, Eduardo 715/1
Pilip, Ivan 314/1
Pillay, Navanethem 705/1
Pilot, Rajesh 217/3, 218/1, 788/3, 790/3
Pimenta da Veiga, JoÉo 478/2
Pimentel, Aquilino 715/2
Piñeyrua, Ana Lia 558/2
Pinochet Ugarte, Augusto 191/3, 192/1/2
Pinto Cardoso, Antonio 254/1
Pinxten, Karel 521/foto, 522/3
Pirinski, Georgi 238/2
Piriz-Ballon, Ramiro 512/2
Piroemian, Felix 735/1
Pit, M. 385/1/2
Pitakaka, Moses 150/1/2
Pitha, Petr 314/1
Pitstra, T. 385/2
Pivetti, Irene 245/2/foto
Piyanat Wathacharaphon, 881/1
Pjatrowitsj, Badzej 169/2
Platek, Zenon 252/3
Plavsic, Biljana 12/foto
Plichta, Hampie 425/3
Ploeg, F. van der 668/1/2
Plottnitz, Rupert von 387/3
Poca, Aija 743/2
Podbercsky, Daniel 564/3
Poestovojtenko, Walerii 745/3
Poghpatian, Grigor 735/1
Pohamba, Hifikepunye 425/3
Pohiva, Akilisi 515/2
Poisson, Bernardin 30/3, 3212, 328/1
Pol Pot, 43612
Polewanow, Wladimir 184/3, 185/1, 472/2
Pollarollo, Fanny 193/1
Polo, Luis 2911
Polo Uscanga, Abraham 694/3
Poltawets, Wiktor 745/3
Ponce Enrile, Juan 715/2
Ponce Vivanco. Eduardo 407/2
Poncelet, Jean-Pol 729/1/2/foto
Pongphon Adireksan, 881/1
Ponomarew, Gennadi 473/2
Pons, Bernard 461/3, 462/1
Poole, F le 385/2
Poos, Jacques 26/2
Popescu, Dan Mircea 256/3
Popieluszko, Jerzy 252/3
Popovski, Vlado 311/1
Popow, Mihai 180/2

Poppe, Ernesto 260/1
Poptsow, Oleg 470/2
Pora, Paul 802/3
Portillo, Michael 102/foto, 173/1, 683/3, 684/3, 685/1/foto, 723/3
Posadas Ocampo, Juan Jesus 694/2
Posai, Andrew 801/3
Postma, A. 385/1
Poswick, 235/3
Potawets, Wiktor 181/3
Potmesil, Tomas 314/2
Potts, Larry A. 766/3
Pouliot, Neil 32/2
Pourier, Miguel 695/3, 696/1/2/foto, 761/3, 762/2/3, 763/3, 764/2
Powell, Colin 328/2
Prachuab Chaiasarn, 298/3
Pramoedya Ananta Toer, 873/2
Pramon Phalasin, 881/3
Prasad, Mahabir 787/1
Prasad, Siddheshwar 787/1
Prashrit, Modnath 144/3
Prasong Bunphong, 881/1
Prat, Juan 286/1
Premadasa, Ranasinghe 226/1
Preston, Lewis 86/1, 516/1/2/foto
Previti, Cesare 17/3
Prevost, Norris 618/3
Priego Chavez, Jesus Humberto 694/3
Priem, Arnulf 675/1
Princen, Poncke 872/1
Prka, Bozo 22/3
Prlic, Jadranko 13/1
Prodi, Romano 547/1/foto, 549/foto, 742/3, 743/1
Proença, Joao 821/2
Pronk, Jan 841/2, 842/1/3, 843/1
Prosper, René 31/3, 327/2
Protzner, Bernd 93/1/foto
Prunskiene, Kazimiera 466/2
Pryor, David 562/2
Puech, Jean 461/3
Puelinckx, Alfons-Hendrik 233/2/3, 234/2/3, 236/3, 525/3, 526/1
Pujol, Jordi 112/3, 113/1/2, 549/3, 550/1, 754/1/foto, 755/1
Purcell, Joan 325/2
Purtscher, Martin 109/3
Pynzenyk, Wiktor 181/2, 745/2/3

Q

Qaboos bin Said, Sultan 136/2/foto, 137/1, 784/1
Qajoemow, Aziz 792/2
Qasimi, Fahim Bin Sultan al- 430/1
Qasir, Nizar Juma Ali al- 782/2
Qassim, Marwan 293/1
Qawasmi, Ibrahim al- 859/2
Qaysi, Riyad al- 210/foto
Qhobela, Molapo 275/2, 703/3
Qian Qichen, 61/3, 62/2, 64/2, 65/2, 66/1, 79/foto, 82/3, 596/1, 640/1, 641/2, 649/3
Qian Yumin, 638/foto
Qiao Shi, 64/foto, 353/3, 638/1, 639/3, 640/foto
Qin Yongmin, 638/foto
Qirjako, Kosta 9/foto, 10/1, 301/2
Qirshi, Ghalib Abd al-Kafi al- 135/2
Qowar, Samir 293/1
Quaih, Oscar 626/2
Quang Luu, 82/2
Quayle, Dan 271/3, 415/2
Qudah, Adil al- 293/1
Qudati, Abduh Ali al- 135/3
Querejeta, Patricia 556/foto
Quezada Toruño, Rodolfo 326/3
Quinn, Ruairi 108/foto, 109/3
Quintas de Almeida, Manuel 773/3/foto
Quintero, Luis Rene 32/3
Quiroga Gomez, German 261/1/foto
Quist, Allen 121/2/3
Qurie, Ahmed 576/3

R

Rabah, Sadok 280/3
Rabbani, Burhanuddin 293/2/3, 294/1/3, 295/1, 585/1/2/3, 586/1, 867/3, 868/1/2/3, 869/1
Rabbat, Abdelwahed Channan al- 780/3
Rabbuh, Yasser Abd Ar- 857/foto
Rabemanantsoa, Armand Phillip 772/2
Rabenja, Charles 772/2
Rabetokotany, Charles 772/2
Rabi, Abdessadek 277/2
Rabin, Leah 866/3
Rabin, Yitzhak 84/1/foto, 136/foto, 137/1, 281/3, 283/1/3, 285/1/3, 286/1/3, 287/1/2/3, 289/1/3, 290/1/3/foto, 291/1/2/3, 292/1, 576/1, 577/2/3, 581/2, 582/foto, 583/1, 861/1/foto, 862/2, 864/1/2/3, 865/3, 866/1/2/3/foto, 867/1
Rabinovitch, Itamar 573/2/3
Rabuka, Sitiveni 514/2/3, 800/2
Rachimow, Kamildzjan 792/2/3
Rachmanow, Imamoli 228/2/3/foto, 229/1/2, 511/2, 512/2, 798/3
Rad, Ali Vakili 431/1
Rad, Herzel 866/1
Radic, Jure 22/1, 23/1
Raditapola, Khauhelo Deborah 703/3
Radix, Roger 619/1
Radtsjenko, Wolodymyr 745/3
Radulovic, Djanko 21/2
Rae, Bob 835/3
Raffarin, Jean-Pierre 461/3, 680/3
Rafidah Aziz, 142/2, 717/3, 718/1
Rafsanjani, Ali Akbar Hashemi 56/1/2/3, 177/1, 431/1/2/3, 432/3, 434/1, 502/3/foto, 503/1, 708/2/3, 710/1/2/3/foto, 711/1
Ragheb, Ali Abu al- 293/1
Ragimow, Sjamsi 168/1
Rahi, Ram Lal 791/1
Rahim, Tayyin Abd al- 576/1
Rahim Thamby Chik, 141/3, 142/1, 440/1
Rahimi, Azizollah Amir 57/1
Rahimow, Tahir Ghafoerowitsj 792/3
Rahman, Maulana Fazlur 789/1
Rahman, Omar Abdel 416/3, 714/2
Rahman, Saifur 785/3
Rahmani, Arsala 293/2
Rahmani, Cherif 707/3
Rai, Kalpnath 219/2
Rainier III, Prins 311/2
Rajabow, Safarali 511/3
Rajapow, Matkarim 229/3
Rajavi, Maryam 709/3, 710/1
Rajicevic, Tomislav 21/2
Rajub, Jibril 576/2
Rakadh, Rakadh bin Salem bin 584/3
Rakitic, Slobodan 308/3
Rakkiat Sutthana, 881/1
Rakotoirainy, Henri 772/2
Rakotomalala, Bernardin 772/2
Rakotomalala, Mireille 772/1
Rakotomanana, Honore 706/2
Rakotomanga, Adolphe Emmanuel 772/2
Ram, Sukh 790/3
Ramanujan, G. 787/1
Ramaphosa, Cyril 341/3, 342/1, 345/1
Rambeloarijaono, Jean Seth 772/2
Ramirez, Juan Andres 267/2
Ramirez Durand, Oscar Alberto 840/3
Ramirez Mercado, Sergio 34/2, 35/2/3, 330/1
Ramirez Sanchez, Illich 98/3, 99/1, 675/2
Ramon, Haim 580/1
Ramos, Alicia C. 714/3
Ramos, Alvaro 558/2
Ramos, Fidel 69/2, 140/3, 141/1/foto, 438/2/3, 439/1/2/foto, 591/3, 714/2/3, 715/1/2/foto, 717/1/3
Ramos, Victor O. 715/1
Ramphal, Shridath 449/2
Rana, Gadul Shamsher 720/3
Ranariddh, Norodom 139/3/foto, 140/2, 436/1/2/3, 437/1, 712/3, 713/2
Ranasinghe, A.J. 226/2
Randimbiarisoa, Joelson 772/2
Randrianasolo, Roger 772/2
Randrianiana, Johnson 772/2
Rane, Pratapsinghe 219/1
Ranjeva, Raymond 882/2
Ranjivaon, Jean Theodore 772/1
Rannou, Jean 681/2
Ransome Kuti, Beko 853/2
Rantanen, Paavo 396/1/foto
Rao, N.T. Rama 219/1, 789/3
Rao, P.V. Narasimha 216/3, 217/3, 218/1/3, 219/1/3, 220/1, 451/2, 498/3, 499/1, 500/1, 501/1/2/3, 502/foto, 503/1/2/3, 509/3, 786/3, 789/1, 790/2/3
Raoult, Eric 461/3, 462/1
Raphael, Robin 868/3
Ras, Sadiq Amin Abu 135/2
Raserijaona, José Yvon 275/3
Rashid, Amir Muhammad 779/3, 783/foto
Rashid, Khalid al-Munim 495/1
Rashid, Mohammad ibn Ahmad al- 712/2
Rasmussen, Poul Nyrup 676/foto
Rasul, Kosrat Abdullah 213/1
Ratsirahonana, Norbert 772/1
Rau, Johannes 90/foto, 671/foto, 672/3, 673/foto
Rauch-Kallat, Maria 111/1/foto
Rault, Maurice Louis 335/3
Rauti, Pino 247/2
Ravelomanana, Raoul 275/2
Ravera, Denis 311/3
Ravony, Françisque 275/3, 772/1/2/3
Rawabidah, Abdel Rauf al- 293/1
Rawal, Bhim Bahadur 720/3
Rawdan, Nasir Abdullah al- 783/2
Rawi, Ayad Fteih al- 494/3, 779/2
Rawih, Abd al-Wahhab 135/3
Rawlings, Jerry 46/3, 47/1, 274/1/2, 849/2/3, 853/1
Ray, John 121/3
Razafindrakaka, Berthin 772/2
Razaz, Mohammed Ahmed al- 491/2
Razi, Syed Sibte 791/1
Raznatovic, Zeljko ,,Arkan" 819/foto
Razzaq, Muhammad Ziman Abd al- 495/1
Reagan, Ronald 120/3, 121/1, 621/1
Rebolledo Gonzalez, Victor Manuel 192/3
Rechner, Patrick 598/3
Reddy, Channa 502/3
Reddy, Vijay Bhaskar 499/1
Redic, Adalbert 309/2
Redman, Charles 11/2, 303/3
Redondo, Nicholas 112/1
Redwood, John 102/foto, 683/3, 684/1/2/foto
Reed, Ralph 414/2
Regenvanu, John Sethy 369/2
Rego, Inaki 755/3
Rego Vidal, Juan José 755/3
Regui, Mahamat Mamadou 208/2
Rehak, Milan 313/2
Rehn, Elisabeth 396/1
Rehwinkel, J.P. 166/3
Reiljan, Villu 457/2
Reilly, Karen 687/2
Reina Idiaquez, Carlos Roberto 32/3, 33/1/2, 761/2
Reis, Carlos 50/3
Remkes, J.W. 530/1
Remondo, Max 273/3
Rémy, Anselme 691/2
Reno, Janet 38/3, 118/1, 416/1, 560/foto, 563/3, 616/3, 765/3, 766/3
Rensema, J. 385/1
Resendiz, Hector of Joel 193/3
Restano, Indamiro 618/2
Rewata Dhamma, 143/1
Rexrodt, Günter 91/3
Rey, Marie-Michelle 32/1
Reynolds, Albert 103/3, 104/1/3/foto, 105/3, 106/1/3, 108/1/2/3, 109/2, 182/3
Reynolds, Mel 768/3
Reynoso Gil, Carlos Enrique 326/2
Rezes, Alexander 313/1, 823/1
Rha Woong Bae, 363/3, 588/2, 874/3
Ribas Reig, Oscar 301/2
Richards, Ann 124/3
Richardson, Bill 296/1, 493/foto, 719/2, 779/3
Richardson, Dennis 695/3, 762/2, 764/2/3
Richardson, Selwyn 620/2
Rico, Aldo 27/3, 29/1, 555/3, 556/3
Rico Toro, Faustino 476/3
Ricupero, Rubens 882/3
Rida, Karim Hassan 213/1, 495/1
Riebe, Loren 695/2
Riet, N.G. van 't 530/3
Rifkind, Malcolm 102/foto, 106/1, 601/2/foto, 683/2, 684/3/foto
Rigelnik, Herman 25/1
Rihane, Yahia 682/1
Riina, Salvatore ,,Toto" 19/3, 548/1, 742/1
Rinnooy Kan, A.H.G. 872/2
Rios Montt, José Efrain 325/3, 326/2, 760/2/3/foto
Ripua, Wehia 50/3
Ritzen, J.M.M. 658/foto
Rivera y Damas, Arturo 325/1
Riviello Bazan, Antonio 197/3
Rizzi, Gianmarco 17/3
Robaina Gonzalez, Roberto 323/1, 616/1, 618/2, 771/1

Robb, Charles 122/1, 124/3, 125/foto
Robb, Lynda 125/foto
Roberts, Gertrude 618/3
Robertson, Paul 619/2
Robinson, A N R 620/1
Robinson, Mary 108/3, 109/foto, 545/3
Robledo Rincon. Eduardo 197/3. 198/1 402/3/foto
Robleh, Musa Buraleh 565/2
Roca, Juan Tomas 301/3
Rocard, Michel 97/2/3
Roccbetta, Franco 20/3
Roco, Raul 71512
Rodrigues, Ferro 82211
Rodrigues, Maria Joao 82211
Rodrigues Pereira, Mauro Cesar 262/2
Rodriguez Galindo, Enrique 754/2/3
Rodriguez Garcia, José Luis 618/1
Rodriguez Gonzalez, Fernando 193/3
Rodriguez Gonzalez, Marco Antonio 193/3
Rodriguez Orejuela, Gilberto 614/3/foto, 615/1
Rodriguez Orejuela, Jorge Eliecer 61411
Rodriguez Orejuela, Miguel 614/3, 615/1
Rodriguez Romay, Orlando Felipe 323/1
Roesakewitsj, Oeladzimir 169/3, 454/2
Roesij, Michail 169/2
Roetskoj, Aleksandr 472/3, 474/3
Roh Tae Woo, 7813, 79/1, 363/2, 878/1, 879/2/3
Rohrabacher, Dana 585/3
Rojas Gutierrez, Carlos 195/2
Roldan, Luis 551/2/3, 754/1
Rollocks, Julian 762/2
Rolon, Juan Carlos 29/1
Romalis, Garson 320/1
Romani. Arturo 114/2. 55112
Romani, Roger 416/3
Romanjoek, Wolodymyr 74513, 746/1
Romanow, Roy 836/1/2
Römer, Suzy 697/2, 761/3, 762/foto
Romero, Abraham 323/3
Romero, Oscar 325/1
Romney, Mitt 124/3
Rompuy, Eric Van 523/2/foto
Rompuy, Herman van 521/foto, 522/2
Romulo, Roberto 714/2, 715/1
Romulus. Martial 328/1
Rondon Sacasa, Roberto 330/1
Ronga. Pascoal Pedro 626/2
Rongen, E J 385/1
Rosa, Javier de la 113/2, 550/1
Rosa Rodriguez, Ramon 557/2
Rosario, Antonio Gualberto do 20512
Rosario. Carlos 336/1
Rosario, Joao Higino do 205/2
Rosario Casas Ames, Maria del 117/1
Roscam Abbing-Bos, F M. 385/1
Rose, Charlie 125/3
Rose, Sir Michael 13/foto, 14/2/3, 1513, 16/1 17/1, 305/1/2/3, 306/1/foto
Roseira, Maria Belem 822/1
Rosen, Moses 256/1
Rosenmoller, Paul 165/2, 531/1, 666/1/2, 667/1
Roso, Ante 596/1
Ross, Denis 577/1/2, 860/1
Ross, William 543/1
Rossa, Proinsias de 109/1/2/3
Rossel, Edoeard 751/3
Rossi, José 94/2/foto, 17411
Rostami, Shahram 431/2
Rostenkowski. Dan 12511
Roth, Petra 673/1
Rottenberg, Felix 67111
Rousseau François, Marc-Henri 31/3, 32/1, 327/2
Roussin, Michel 95/2/foto
Rozsylny, Leonid 745/3
Rubas, Ludek 826/3
Rubiks, Alfred 743/2
Rubin. Robert 268/2/foto. 37113. 40312. 404/foto, 414/2, 503/1, 517/1
Rubio Canales, Abraham 193/3
Ruckauf, Carlos Federico 401/1, 555/foto, 556/3, 833/1
Rudlovcak, Vladimir 314/3
Ruffo Appel, Ernesto 692/2
Rugambarara. Alphonse 418/3
Rugenera, Marc 707/2
Ruggiero. Renato 518/3. 519/2/3/foto. 883/3
Rugunda, Ruhakana 627/1
Ruhe, Volker 91/3, 601/foto
Ruiz, Samuel 198/1, 403/foto
Ruiz de Vielman, Marithza 76013
Ruiz Diaz, Julio 55713
Ruiz Massieu, José Francisco 193/2/3, 194/1, 195/2, 405/3
Ruiz Massieu, Mario 193/2, 194/1/2, 405/3, 406/1
Ruiz Sacristan, Carlos 195/2
Ruml, Jan 314/3
Runas, Elbino 41413
Ruperes, Xavier 24/2
Rupert, Jobann 740/2/3
Rupo, Elio Di 521/foto, 52212
Rupp, Ann-Christine 93/1
Rupp, Rainer 93/1/foto
Rushdie, Salman 55/1, 432/3, 433/1, 709/1/2
Rusk, Dean 269/2
Ruttgers, Jurgen 91/3
Ruutel, Arnold 171/3, 457/foto
Ruynibeke, Renaud van 94/3
Rwangabo, Pierre-Claver 427/3
Rwigyema, Pierre-Celestin 707/1
Rybakow, Joeli 471/3
Rybkin, Iwan 467'3, 469/foto, 75012
Ryder, Richard 102/foto
Rysalijew, Imankadyr 224/2

S

Sa Carneiro, Francisco 822/1
Sa'd, Mustafa 34913
Saadé, Rafic 636/3
Saadoun, Ahmad 783/2
Saati, Abmed 57911
Saavedra, Jeronimo 753/2/foto
Sabah, Ahmad Hammoud al-Jabir as- 495/3
Sabah, Jabir al-Ahmad al-Jabir as- 214/2
Sabah, Saad al-Abdullah as-Salim as- 214/2
Sabah, Sabah al-Ahmad al-Jabir as- 496/1
Sabah, Saud Nasir Saud as- 214/2/foto
Sabally, Sana 420/2
Sabam Sirait, 505/2
Sabbaruddin Chik, 717/3
Sabloek, Petro 467/1, 74513
Sabodan, Wolodymyr 746/1
Sabour, Malika 484/1
Sacharow, Andrej 18913, 473/2
Sacirbey, Muhamed 596/2, 601/foto, 81011, 813/1, 814/2, 815/foto
Sadak, Selim 317/1
Sadat, Anwar 491/2
Sadauki, David 569/2
Sadi, Said 848/3
Sadik, Nafis 154/1
Sadikin, Ali 872/1
Sadykow, Oesoen 79211
Safar, Mahmoud ibn Mohammad al- 712/2
Safarian, Ashot 735/1
Safarian, Pawel 735/1
Sagaf, Said Mohamed 625/1/2
Sager, Krista 93/1
Saglar, Fikri 315/2/3, 828/3
Sagna, Robert 571/1
Sahel, Mustapha 277/2
Sahhaf, Muhammad Said Kazim al- 210/3, 21213, 314/2, 492/1/2, 49512, 780/2, 783/1
Sahi, Krishna 790/3
Sahin, Erman 316/2
Sahlin, Mona 830/3
Sahraoui, Abdel Baki 68211, 846/3
Said, Ali 504/foto, 505/2
Said, Majid 350/2
Saidqasimow, Saidmoechtar 792/2
Saif, Abdulla Hassan 778/2
Sainovic, Nikola 21/2, 308/3
Saito, Jiro 645/3
Saitoti, George 422/3
Sajous, Michel 691/2
Sakamoto, Yoshihiro 646/foto
Sakanga, Vincent 486/1
Sakar, Mahmut 612/foto
Sakaran Bin Dandai, 142/2, 439/3
Sakho, Papa Ousmane 571/1
Sakik, Sirri 317/1
Sakurai, Shin 69/1
Sala. Carme 301/3
Salami, Alawi Salih al- 135/3
Salas, Oscar 4771112
Salas Romero, Pablo 695/1
Salcedo Gualdion, Felix 264/1
Saleh, Alhaji Aminu 278/3, 570/1
Saleh, Ali Abdullah 135/1/3, 136/1/2, 20511, 434/3, 711/2/3
Saleh, Mohammad Mehdi 492/1
Saleh, Saadi Mahdi 494/foto
Salek, Mohammed Ould 70712
Salem, Nadim 636/1
Salgado, Kirio Waldo 324/3
Salia, Edward 849/3
Salih, Ali Saleh Abdullah al- 778/1
Salih, Hüssein Suliman Abu 52/3, 338/1
Salik, Julius 14611
Salim, Said Aii 625/1
Salim, Salim Ahmed 126/2, 130/2, 419/3, 425/3, 774/2
Salimow, Oqil 792/2
Salinas de Gortari, Carlos 138/foto, 193/2, 194/2, 19511. 197/3, 198/1, 405/2/foto, 406/1, 51813, 519/3, 694/2
Salinas de Gortari, Raul 405/2/3
Sall, Khalifa 571/1
Salleh, Mohamed 142/2
Salleh Abas, Tun Mohamed 14112
Sallum. Nasir ibn Muhammad al- 712/2
Salman, Ali 20911
Salolainen, Pertti 395/foto
Salomao, Tomas 336/1/3, 337/1
Salve. N.K.P 790/3
Salvi, John 269/2
Salvini. Giorgio 246/1
Sam Rangsi, 139/3, 712/3, 713/1/foto
Samadi, Morteza 434/1
Samadow, Abdoejalil 229 2
Samaha, Michel 636/1
Samak Sundaravej, 88111
Samaraii, Wafiq 492/3, 493/1
Samarasinghe, Hudson 226/2
Sambez, Carlos 99/1
Samite, Indra 743/2
Samkalden, Ivo 16711, 670/3
Samoplawski, Walerii 181/2, 745/3
Sampa, Chitalu 777/2
Sampaio, Jorge 255/1
Samper Pizano, Ernesto 263/3, 264/1/2/3, 265/2, 614/1, 615/1/2/3
Samura, Mohamed 487/2
Samy Vellu, S. 717/3
Sanan Khachornprasat, 298/3
Sanchez Berzain, Carlos 261/1
Sanchez de Lozada, Gonzalo 259/foto, 260/1/2, 476/3
Sancristobal, Julian 114/1, 550/2
Sandberg, Th. 536/1/2
Sandoval Iniguez, Juan 694/2
Sands, Bobby 545/1
Sané, Landing 571/1
Sangala, John 276/1
Sangare, Abou Dramane 701/2
Sangheli, Andrei 180/1
Sangma, P.A. 498/3, 790/3
Sanguinetti, Julio Maria 266/3/foto, 267/2, 558/1/3/foto, 559/1
Sania, Léopold 280/2
Sankoh, Foday 20612, 207/1, 855/2
Sanoh Thienthong, 880/3, 881/1
Sanou, Thomas 565/1
Santaella, Jesus 755/1/2
Santana, Konis 221/1
Santaniello, Giuseppe 18/2
Santer, Jacques 174/3/foto, 175/1, 247/3, 391/1/foto, 392/2/3, 608/3, 653/, 654/foto, 67513, 676/foto
Santic, Vlado 593/3
Santkin, Jacques 523/1
Santofimio Botero, Alberto 614/2
Santos, Antonio Pascoal 205/2
Santos, José Eduardo dos 41/3/foto, 42/3, 43/2, 44/1/3, 331/1/2/3, 332/1/2, 623/2/3/foto, 624/1/3/foto
Santos Vera, Marcelo 323/3
Sanusi bin Junid, 717/3
Sar Kheng, 139/1/2
Sar Kim Lemouth, 436/2
Saragba, Maurice 486/1
Sarayrah, Jamal 293/1
Sardanis, Andrew 481/1
Sargin, Nihat 613/1
Sargsian, Serjik 734/1, 735/1
Sargsian, Wazgen 735/1
Sarhadi, Zeynalabedine 431/1/2
Sarhan, Mohammed al- 495/3
Sarid, Yosi 287/3, 291/3
Sarisjwili, Irina 177/2
Sarjajew, Batyr 51213
Sarkinas, Reinoldijus 466/2
Sarkozy, Nicolas 94/1, 99/2, 457/3
Sarney, José 263/1
Saro, Ahmad Muhammad 333/1

Saro-Wiwa, Ken 854/3
Sarreqi. Alfred 9/1
Sasnow, Aljaksandr 169/2
Sassou-Nguesso, Denis 128/3, 771/3
Sato, Mitsuo 496/foto
Sattari, Mansour 431/2
Saud, Al-Walid ibn Talal ibn Abdul Aziz 740/3
Saul, David 756/2/3
Saunders, Norman 699/1
Sauners, Bernie 123/1
Savi, Toomas 457/1
Savimbi, Jonas 41/2/3, 42/3, 43/1/3, 44/1/3, 331 3 3, 332 1, 623 3 3 foto, 624/1 3 foto
Savisaar, Edgar 456/2, 457/1
Savovic, Margit 21/2
Saw Tun, 719/2
Sawadogo, Jean-Paul 565/1
Sayeed, P.M. 791/1
Sayyani Jabali, Abd al-Malik Ali al- 135/3
Sbai, Abderrahman 277/2
Scalfaro, Oscar Luigi 17/2, 18/3, 244/3, 245/3, 246/foto, 547/2/3, 74311
Scarpinato, Roberto 741/foto
Schabowski. Günter 389/1
Schäffer, Gerhard 111/foto
Scharping, Rudolf 89/3, 90/1/3/foto
Schauble, Wolfgang 172/3
Schaulsohn, Jorge 193/1
Schenk, Juraj 312/3
Scherf, Henning 672/3/foto
Schiefelbein, Ernesto 192/3
Schimanek, Hans-Jörg 398/3
Schluter. Poul 817/1
Schmidbauer, Bernd 84/3, 393/foto
Schmidt. Carlo 190/2
Schmidt, Heide 110/1/foto
Schmitz. E.M.A. 531/3/foto, 532/1/2
Schneider, Claudia 675/2
Schneider, Jurgen 675/2
Schoeler, Andreas von 673/1
Scholten, Rudolf 111/1/foto
Schönborn, Christoph 746/3
Schönhuber, Franz 90/2
Schoon, Jeanette 345/2
Schoondergang-Horikx, C. 385/2
Schröder, Gerhard 90/1/foto
Schröder, Wilfred 524/2/foto
Schroeder, Daniel 32/2
Schuller, Didier 462/3
Schussel. Wolfrang 111/1/foto, 399/2/foto
Schutte, G J 531/1, 666/2, 667/1
Schuurman, E 385/3
Schuyer, E.H. 385/2
Schwartz, Carol 121/foto, 125/1
Schwatzer, Irmgard 91/foto
Schwebel, Stephen M. 882/2
Schweitzer, Louis 464/1
Schweitzer, Robert 240/2
Sciascia, Salvatore 17/3
Scierski, Klemens 399/3
Scilingo, Adolfo 400/3
Scindia, Madhav Rao 498/3, 790/3
Scognamiglio, Carlo 245/foto
Scott, Lesley 487/2
Seapaul, Occa 844/1
Seck, Idrissa 571/1
Sediq, Mir Abdol Fatah 867/3
Sedney, Glenn 843/1
Seehofer, Horst 91/3, 389/2
Seelalankara. Kithalagama 511/foto
Segev, Gonen 290/3, 858/1
Segni, Mario 547/1
Segovia, Fausto 323/2
Séguin, Philippe 95/2/3
Segzin, Ismet 829/1
Sein Aung, 719/2
Seineldin, Mohamed Ali 27/3
Seite, Berndt 92/2
Sejane, Ackson 281/1
Sejas Tordoya, Simon 261/2
Sejersted, Francis 84/1
Sekeramayi, Sidney Tigere 572/3
Sekimono -wa iviagogu, 175/3
Seks, Vladimir 22/1/3
Sekule, William 705/1
Selami, Eduard 732/3
Seleue, Achta 48813
Selja, Mevr. 791/1
Semedo, Maria Helena 205/2
Semjonow, Aleksii 171/3
Semjonow, Wladimir 186/3, 471/1
Senaona, Moeketsi 703/3
Sendashonga, Seth 131/2, 707/1
Seneviratne, A.M.U. 510/2
Sengha, Didier 771/2/3
Senghor, Diamakoune 571/2
Seo Seok Jai, 363/3, 878/2/foto
Seoane, Leaooa 703/3
Separovic, Miroslav 608/2
Serafeim, Aartsbisschop 398/foto
Serafinowicz, Szymon 686/3
Sere, Alassane 565/1
Sereivut, Norodom 139/3/foto, 140/1
Sergejew, Igor 182/3
Serpa Uribe, Horacio 263'3, 264'1
Serra, José 262 1 2/3
Serra Puche, Jaime 19512, 196/1
Serra Serra, Narcis 551/3, 752/foto, 753/1/3
Serreqi, Alfred 301/1, 732/2, 733/3
Seselj, Vojislav 21/3, 308/3
Seshan, T.N. 219/2, 787/2/3
Setien, José Maria 756/1
Severin, François 3211
Sha Yuguang, 638/3/foto
Shaaban, Yousef Mahmoud 59/3
Shaath, Nabil 287/2, 574/1/2/foto, 576/3, 57711
Shabangu, Isaac 571/3
Shabazz, Qubilah Bahiyah 270/1/2, 5541112
Shaer, Nader Abu al- 293/1
Shafi, Haider Abdel- 285/2
Shagari, Shegu 853/1
Shah, Shabir Ahmad 217/foto
Shahabuddeen, Mohamed 882/2
Shahabuddin, Makhdoom 794/1
Shahak, Amnon 291/1, 577/3, 578/foto
Shahal, Moshe 290/3, 859/2
Shahbazian, Gagik 735/1
Shahor, Oren 858/3/foto
Shaikh, Abdullah ibn Muhammed ibn Ibrahim 137/3, 712/1
Shaikh, Ahmad Umar Sayeed 216/3
Shaikh, Mohammad ibn Abdel-Aziz al- 712/2
Shairi, Ali Muzri al- 850/1
Shaker, Sharif Zaid ibn 287/1, 292/foto, 293/1, 867/2
Shalabi, Fawziya Bashir 850/1
Shalikashvili, John 61/3, 807/2/3
Shallah, Ramadan Abdullah 864/1/foto
Shamas, Yahya 348/2
Shamir, Yitzhak 867/1
Shamlan, Faysal Uthman Bin 135/2
Shamma, Mohammad 57911
Shamuyarira, Nathan Marwirakuwa 573/1
Shankaranand, B. 219/2
Sharaf, Ali Hamid 135/3
Sharansky, Natan 583/2
Sharief, C.K. Jaffer 501/2, 790/2/3
Sharif, Mian Mohammad 147/2
Sharif, Mian Mohammad Nazwar 145/1. 146/1 147/2, 793/2/3
Sharma, Satish 790/3
Sharma, Shankar Dayal 502/foto
Sharma, Sushil 787/3
Sharma, Vinod 790/3
Shatti, Ismael al- 214/2
Shattuck. John 505/2
Shaw, Robert 423/1
Shawarib, Mujahid Yahya Abu 135/3
Shbak, Rashid Abu 575/3
Shbeilat, Leith 583/3
Shefman, Arie 574/foto
Shehadeh. Nader 859/2
Shehu, Avin 733/1
Shehu, Dashamir 301/1
Shelby, Richard 122/3
Shephard, Gillian 102/foto, 685/1/foto
Sheridan, Brian 263/2
Sherpao, Aftab Ahmad Khan 147/1
Shetreet, Shimon 291/3, 858/1, 865/1
Sheu Yuang-dong, 367/3
Shi Jiuyong, 882/2
Shih Ming-teh, 81/2
Shih Wing-ching, 356/1
Shihabi, Hikmat 286/3, 577/3
Shikuku. Martin 128/2
Shimaponda, Luminzu 777/2
Shirawi, Yousef Ahmed al- 778/1
Shirzai, Golabuddin 86813
Shobokshi, Osama ibn Abdul-Majid 712/2
Shocat, Avraham 292/1, 580/2, 581/1
Shonekan, Ernest 85413
Shqaqi, Fathi 863/3, 864/1/foto
Shukla, V.C. 790/3
Shukur, Fayiz 636/1
Shula, Abdul-Nabi al- 778/1
Siazon, Domingo 715/1
Siddig Ali, Siddiq Ibrahim 416/3
Sidi Mohammed, Zahabi Ould 277/1
Sie, Sulaiman Banja Tejan 48712
Siemonowicz, Zbigniew 466/1
Siew, Vincent 366/1
Sifi, Mokdad 484/1/foto
Siftawi, Aiaa 576/1
Sigurdadottir, Johanna 476/1
Sigxashe, Sizakele 344/1
Sihanouk, Norodom 139/2, 140/2, 712/3, 713/3/foto
Silajdzic, Haris 12/1, 13/1, 306/1/3, 595/1, 600/1, 806/3, 809/1, 810 2, 811 2, 812 1 R13 1 foto
Silguy, Yves-Thibault de 174/foto, 175/1, 392/3
Silva, Carlos Paquete Carnero da 774/1
Silva, Gomes da 822/1
Silva, Luis Inacio ,,Lula" da 758/1
Silva, Mario 205/2
Silva, Teofilo Figueiredo 20512
Silva Tomas, Augusto da 331/3
Silval, Yadav Kant 509/3
Silvera, C. 791/1
Simao, Leonardo 336/1
Simbolon. Mahidin 870/2
Simmonds, Kennedy 765/2
Simon, Paul 295/3, 344/3
Simonpieri, Daniel 679/foto
Simpson, Alan 125/3, 271/3
Simpson, Portia 619/2
Sin Sen, 139/1
Sin Song, 139/1, 140/2
Sinarinzi, Gabriel 418/3
Sindayigaya, Emmanuel 418/3
Singatey, Edward 771/1
Singer, Yoel 573/foto
Singgih, 505/2
Singh, Ajit 498/3, 790/3
Singh, Arjun 219/1/3/foto, 499/1, 501/3. 503/2
Singh, Beant 789/3, 790/1
Singh, Buta 498/3, 790/3
Singh, Dharma Palbar 720/3
Singh, Dinesh 49813, 499/foto, 790/3
Singh, Ganesh Man 143/3
Singh, Kalyan 216/2
Singh, Manmohan 501/1, 790/2/3
Singh, Matang 499/1, 790/3
Singh, Ram 791/1
Singh, Swaran 218/1
Singh, Zail 218/2
Singhatey, Edward 420/2
Sinijarv, Riivo 457/1
Sinkam, Nana 45/3
Sinunguruza, Térence 126/3, 418/3
Sinyurah, Fu'ad 636/1
Sinzoyiheba, Firmin 126/3, 41813, 419/2
Sione. Toomu 803/3
Sipaseuth, Phoune 224/3
Siradeghian, Vano 735/1
Siradovic, Djordje 21/2
Sirjani, Ali Akbar Saidi 57/1/2
Sirleaf, Momolu 48/foto
Sirma, Irakli 9/foto, 10/1, 301/1
Sisulu, Walter 342/1
Sitek, Jan 312/3
Sithole, Ndabaningi 572/2, 857/1/foto
Sithole, Vesta 857/1
Sjachraj, Sergej 187/1
Sjajkenow, Nagasjibaj 791/2
Sjanko, Oeladzimir 454/3
Sjebertsov, Oleksii 745/3
Sjerimkoelow, Medetkan 224/2
Sjewardnadze, Edoeard 176/2/3, 177/2/3, 178/1/2, 465/1/2, 738/3, 739/1/2/3/foto
Sjichmyradow, Boris 512/3
Sjiwarow, Swetoslaw 238/2
Sjljapnikow, Aleksandr 511/3
Sjmarov, Walerii 745/3
Sjochin, Aleksandr 86/3, 178/2, 183/1, 184/3/foto, 185/1
Sjodijew, Mazari 799/1
Sjoelha, Mikola 745/2
Sjoemejko, Wladimir 469/foto
Sjoemow, Wladimir 223/3
Sjostakoskij, Wjatsjeslaw 472/3
Sjpek, Roman 745/2/3
Sjwedenko, Mykola 467/1, 745/3
Skara, Joso 309/2
Skoljc, Jozef 25/1/2
Skorotsjkin, Sergej 472/3
Sladek, Miroslav 825/3
Slater, Mark 14011
Slater, Sir Jock 455/1
Slavkovska. Eva 313/1

Slawitsky, Wiktor 179 3
Slezevicius, Adolfas 179/2, 180/1, 24013, 466/foto, 74313
Slinger, Federico 558/2
Slota, Jan 312/foto, 314/1, 825/1
Slovo, Joe 34213, 34311
Smalbegovic, Faruk 1311
Smalto, Francesco 701/1
Smaltz, Donald C. 118/2, 268/3
Smeets, Christoffel Gaston 835/3
Smet, Miet 52lifot.o. 522/3, 72912
Smirnow, Igor 18011
Smit-Kroes. Neelie 161/1/2
Smith, Cornelius Alvin 259/3
Smith, John 10112
Smith, Leighton W. 598/foto, 81412
Smith, Leo 800/2
Smith, Maiirice 39/1
Smith, Rupert 17 1, 306/1/foto, 596/3. 597/1/3, 809/2
Smith, Tim 101/1
Smyth, Brendan 108/1
Smyth, James 10512
Smyth. Martin 54311
Snegoer. Mircea 180/1 466/3, 743/3, 744/1
Snizjenko, Joeri 74513
Soares, Abilio Osorio 870/foto
Soares, Bento 624/2
Soares, Eduardo Azevedo 82013
Soares, Mario 254/2/3, 82013
Soberon Valdez, Francisco 32311
Sobion, Keith 62011
Sobirow, Normahat 511/3, 512/1
Sobolew, Wiktor Wasiljewitsj 22411
Sodano, Angelo 49312
Söderman, Jacob Magnus 678/3
Soe Myint, 71912
Soe Tha, U 719/2
Soebandrio, 870/foto, 87111
Soeharto, 138/1/foto, 221/1/2/3, 22213, 223/1, 504/1/2, 5051112, 719/3, 87013, 871/1/2/3/foto, 872/1/foto, 873/1/3
Soekala, Waljantsin 169/2
Soekarno, 870/3, 871/1/2, 872/1
Soekatno, 871/1
Soeltanow, Koeanysj 50712
Soeltonow, Otkir 79212
Soeproenjoek, Boris 223/3, 79111
Soeproenjoek, Jewhenii 74413, 745/1
Soerjadi, 504/1
Soetarto, Raden Sugeng 871/1
Soeynno, 504/1, 8731213
Soglo, Nicéphore 204/1/2, 485/1/2/3/foto, 76913
Sohlman, Staffan 151/1
Sojoenow, Nazar 229/3
Soki Fuanti Eyenga, 775/3
Sokol, Smiljko 31012
Solana Madariaga, Javier 307/3/foto, 31812, 471/foto, 552/1
Solari, Alfredo 55812
Solbes Mira, Pedro 113/1/2, 54913
Soljic, Vladimir 808/foto
Solzjenitsyn, Aleksandr 18611
Somavia, Juan 45112
Somboon Rahong, 881/1
Somda, Claude Nourchior 565/1
Sommaruga, Cornelio 808/foto
Sompong Amornvivat, 29813
Son Sann, 713/1
Song Renqiong, 637/3
Sonko, André 571/1
Soong, James 80/1, 365/3, 366/foto
Sope, Barak 369/2
Sophusson, Fridrik 47612
Sorgdrager, Winnie 658/foto
Sorokin, Oleksandr 745/3
Sosa de Rios, Maria Teresa 760/3
Sosa Rodriguez, Julio 40913, 41011
Soskin, Oleh 467/1
Soskowets, Oleg 69/foto, 182/3, 18413, 46713, 74711
Sota, Fernando de la 405/1
Soto, Alvaro de 44112, 720/1
Soubirou, André 810/foto
Soukou, Mahamat Ahmat 20812
Souley, Abdoulaye 278/1
Soumaila, Almoustapha 27812
Souphanouvong, Khamsai 50812
Souphanouvong, Prins 22413, 225/foto
Sousa, Antonio de 25411
Souza, Paulo Renato de 262/2
Sow, Abdourahmane 57111
Soyinka, Wole 27911, 570/2
Soysal, Mumtaz 170/2, 239/2, 315/3
Spadolini. Giovaani 20/3
Spalinski, Leszek 2501112
Specter, Arlen 415/3
Spence, Augustus „Gusty" 105/2
Spence, Floyd D. 270/3
Spirlet, Armand 526/2
Spitaels, Guy 23311, 52213
Spranger, Carl-Dieter 9113
Spring, Dick 10413, 106/1/2, 107/3/foto, 108/1/2/foto, 109/1/3, 542/2, 545/2, 687/3
Srivastava, Oudh Narain 219/1
Srour. Ahmed Fathi 491/foto
Ssemogerere, Paul 51/2/3, 627/3
Staal, H. 385/2
Staiin, Josef 537/3
Stals. Chris 346/1
Stamenow, Stamen 23812
Stamps, Timothy 573/1
Stanczyk, Jerzy 25313
Stange Oelckers, Rodolfo 191/3
Stanisic. Jovica 599/3. 600/foto
Stansel, Mary 119/1
Stansic, Mico 60413
Staribacher Andreas 39911, 82311
Starr, Kenneth W. 38/2/3, 3912, 26813, 416/2. 562/3, 621/3, 622/1, 765/3, 766/1/2
Stasiukynas, Algimantas 743/3
Stavad, Ove 386/3
Steenkamp, P.A.J.M. 385/1
Stefani, Simon 1012
Stefansson, Gudmundur Arni 47513
Stefka, Istvan 240/2
Stefko, Vladimir 31212
Steiner, Joshua 38/2
Stem, Benito 55812
Stepanian, Wahe 73511
Stepasjin. Sergej 8413, 18311, 749/2, 751/1
Stephanes, Reinhold 26212
Stephanopoulos, George 3811, 119/2, 73811
Stephanopoulos, Kostas 39713, 398/foto
Stephen, Sir Ninian 215/2
Stephens, Jay 62112
Stern, Ernest 51611
Stevens, Frankie 369/2
Stevens, W.F.C. 385/1
Stewart, Allan 539/2
Stich, Otto 191/2/foto, 831/2
Stiglitz, Joseph 621/2
Stipac, Drago 30911
Stoel, Max van der 9/2, 167/1, 17211, 213/1, 492/3
Stoiber, Edmund 674/3, 826/1
Stoica, Ion 25712, 61012
Stolpe, Manfred 389/1
Stoltenberg, Thorvald 174/foto, 175/1, 5991 foto, 81813
Storani, Federico 400/3
Storizjko, Wolodymyr 745/3
Strasky, Jan 31511, 826/3
Strasser, Valentine E.M. 206/2, 207/1, 486/3, 487/1/2/3, 488/1, 855/2
Strudley, David 688/1
Su Sang Mok, 36313, 590/2
Suard, Pierre 94/2, 9512, 46313
Suarez. Adolfo 75512
Suarez Pertierra, Gustavo 753/1/foto, 75413
Suchinda Kraprayoon, 881/2
Suchman, Tamas 242/1/foto
Sudrajat, Edi 50411
Sudre, Margie 46211
Sukhawit Rangsitphon, 88111
Sulaim, Sulaiman Abdul Aziz al- 712/2
Sulaymi, Mousaed ibn Mohainad al- 71212
Suleiman, Badr Eldin 338/2
Sulejmani, Fadil 311/1
Sultan ibn Abdul Aziz, Prins 137/2/3
Summers, Lawrence 35712
Sun Chen, 36611
Sun Zhenyi, 352/foto
Sundlun, Bruce G. 12112
Supwood, Laveli 46/3
Surakiat Sathianthai, 88111
Suranyi, Gyorgy 24211
Surdu, Victor 25513
Surjan, Laszlo 24212
Surjeet, Harkishan Singh 501/3
Suryaman, Asep 87111
Susak, Gojko 309/foto, 606/2, 607/3, 818/3
Susanto, Tri Agus 872/foto, 87311
Sussmuth, Rita 9211
Suthep Thuaksuwan, 29812
Sutherland, Peter 518/3, 519/2/3/foto
Suud, Ratib al- 293, 1
Suwarno Adiwijaya, 873/3
Suwat Liptapallop, 298/3
Suwwah, Masud Abu 850/1
Suzuki, Shinsuke 36012
Swaelen, Frank 235/3
Swami, C:. Venkat 49813, 79013
Swamy, Subrahmaniam 502/3
Swan, Sir John 756/2
Sweeney, John 62311
Swing, William 690/3
Sy, Boubacar Sada 27711
Syahnakri, Kiki 221.13, 222/1
Syanko, Oeladzimir 449/foto
Sykes, Edniund 49211
Sylla, Jacques 77212
Sylla, Tidiane 571/1
Symonette, Brent 259/3
Synar, Mike 121/3, 12211
Synon, Mary Ellen 53913
Szabo, Gyorgy 603/3
Szabo, Istvan 240/3
Szimkus, Helmut 55/1
Sziranyi, Janos 24012
Szmajdzinksi, Jerzy 252/foto

T

Ta Mok, 43612
Tabara, Valeriu 257/1
Tabbarah, Bahij 636/1
Tabrika, Thuriya Ramadan Abu 85011
Tacchi, Carlos 83313
Tadic, Dushan 604/3
Tadic, Mate 13/1
Tadjouri, Kacem 481/3
Tagnon, Robert 769/3
Taha, Ali Uthman Mohammad 338/1
Tahanouti, Ali 200/1
Tahir, Al Tigania Adam 33812
Tahmazow, Ali 169/1
Tailor, Chief Tamba 334/2, 626/2
Taina, Anneli 396/1, 39712
Taju, Carlos 62612
Takahashi, Harunori 35912, 360/2
Takajew, Kasymzjomart Kemel-oely 22411
Takemura, Masayoshi 76/3, 645/3
Takeshita, Noboru 71/1
Takriti, Barzan al- 78211
Talakuli, Samanunu Cakobau 80012
Talbott, Strobe 36212, 61113, 691/3, 814/1
Taleqani, Ozra 57/foto
Talgarbekow, Bekbolot 508/1/2
Tall, Aminata 571/2
Tall, Hisham al- 29311
Talmaci, Leonid 46613
Talsma, H.P. 385/1
Tambedu, Mbemba 77013
Taminiaux, Willy 523/3/foto
Tamirat Layne, 4511, 625/2
Tamm, Aldo 172/1
Tamrazian, Hrach 73511
Tamuera, Tekiree 14913
Tan Keng Yam, Tony 880/1/2
Tanaka, Kakuei 359/3, 36011
Tang Jiaxuan, 82/3
Tang Shubei, 79/3, 80/foto, 367/1
Tanir, Vefa 82813
Tanjung, Feisal 223/2, 50413
Tansil, Eddy 223/2
Tapa, Sione 51512
Tapie, Bernard 96/1/2, 9713, 45813, 463/2/3
Tarand, Andres 171/3, 172/1, 45612, 466/foto
Tarawallie, Abubakr 48711
Tarif, Mansour bin 293/1
Tarifi, Jamil 858/3/foto
Tarnaj, Ivan 30911
Tarnoff, Peter 616/3
Tarschys, Daniel 25513, 822/3
Tasjian, Sebouh 453/1
Tasmagambetow, Imangaly 50711
Tatarella, Giuseppe 1913
Tati, José Amaro 33212
Taty, Antonio 773/foto
Tau Senghuo, 13913
Taufik, Ahmad 873/1
Tauzin, Billy 768/3, 769/1
Tavola, Artur de 478/2
Tawfakji, Khalil 581/1
Taya, Moaouia Ould Sidi Mohammed 4813
Tayan, Turhan 828/3

Tayer, Ahmad Humaid al- 288/3
Taylor, Charles 46/2/3, 47/2/3/foto, 334/2/foto 626/2
Taylor, Derek 699/1
Taylor, Mervyn 109/3
Taylor Lewis, Sylvanus 487/2
Tchiete, Moïse 208/1, 488/3
Tchoumambe, Anakle 423/3
Te Atairangikaahu, Dame Arikinui 651/2/foto
Tea Banh, 140/2
Teguia, Mohamed 482/1/3
Teitelboim, Volodia 193/1
Tekajew, Allaberdy 512/3
Teliti, Xhezair 301/1
Tella, Guido di 29/2/3/foto, 838/2/3
Telles, Jorge 116/1
Tellez, Dora Maria 35/2/3, 330/1/3
Tembo, Christon 777/2
Tembo, John 275/3, 276/1, 567/1, 851/2/3
Tentoa, Tewareka 149/3
Ter-Petrosjan, Lewon 167/2, 453/1, 734/2/foto, 735/1
Teran, Hector 692/2
Terauda, Vita Anda 178/3
Teresjtsjenko, Sergej 223/3
Terlouw, Jan 159/2
Terron Calderon, José Luis 326/2
Tesoura, Almeida 626/2
Teterewjatnikow, Iwan 749/1
Teti, 729/3
Tezmen, Oguz 828/3
Thaha, Simon 703/3
Thahane, Timothy 481/2, 845/1
Thaksin Shina atra, 299/1/foto, 650/2, 881/1
Thakur, Rameshwar 219/2
Thaler, Zoran 311/3
Than Aung, U 719/2
Than Nyunt, 719/2
Than Shwe, 142/3, 143/3, 442/1, 719/2/3
Thani, Abdullah bin Khalifah al- 137/1
Thani, Ahmad Bin Ali Bin Abdullah al- 584/2
Thani, Hamad Bin Jassem Bin Jabr al- 492/2
Thani, Hamad Bin Khalifa al- 292/3, 584/1/2/foto, 778/3
Thani, Khalifa Bin Hamad al- 584/1/2/3/foto
Thatcher, Margaret 101/1, 683/3
Thatcher, Mark 101/1
Thaung Myint, 719/2
Thawil Praison, 650/2
Thein Win, 719/2
Theirat, Nader 293/1
Theodorakis, A. 393/foto
Théodore, René 690/3
Thiam, Habib 571/1/2
Thiam, Maguette 571/2, 855/1
Thich Huyen Quang, 446/2
Thich Quang Do, 446/2, 723/1
Thomas, Charles 306/foto
Thomas, Jean-Pierre 463/1
Thomas, Quentin 107/1
Thompson, Elizabeth 614/1
Thompson, Larry D. 622/1
Thomson, Harry 851/2
Thun Bun Ly, 713/2
Thurmond, Strom 270/3
Tian Mingjian, 63/2
Tiberi, Jean 460/2, 461/foto, 680/1
Tiendrebeogo, Joseph André 565/1
Tietmeyer, Hans 371/foto
Tigri, Alassance 769/3
Timothy, Julius 618/3
Tin Moe, 441/2
Tin Tun, 719/2
Tin U, 442/2
Ting Chew Peh, 717/3
Tinnirello, Lorenzo 19/2
Tisch, Harry 389/1
Tito, Josip Broz 605/2
Tito, Teburoro 149/3
Tiwari, Narain Dutt 503/2
Tizard, Cath 369/1
Tjahjadi, Robby 505/1
Tjeenk Willink, H.D. 385/1/2
Tjingaete, Fanuel 129/1
Tjiriange, Ngarikutuke 425/2
Tobback, Louis 233/2/3, 234/1/2/3, 235/2, 236/3, 237/1/foto, 374/3, 524/3, 525/2/3, 526/1, 527/3, 729/3, 730/1/2, 731/1/2
Tobin, Brian 479/foto
Toerandjonzonda, Haji Akbar 227/3, 228/3, 512/2, 798/3
Toft, Joseph 264/3
Toivo ja Toivo, Andimba 425/2
Tol Loah, 140/1
Toldi, Ferenc 242/3
Toledo, Alejandro 409/1
Tolentino, Arturo 715/2
Toloane, Sekoala 703/3
Tomas, Eric 524/2/foto
Tomas, Felisberto Paulino 336/2
Tomas, Milivoj 606/2
Tomas Liendo, Horacio 555/2
Tomcic, Zlatko 23/1, 309/1
Tomic, Neven 13/1
Tomizawa, Hikaru 72/foto
Tonisson, Liina 457/1
Toome, Indrek 457/2
Töpfer, Klaus 91/3/foto
Topou, Tevita 515/2
Toral, Luis 266/1
Torres, Omar Eduardo 833/2
Torres Centurion, Segundo 116/1
Torres Perez, Nelson 322/3
Torricelli, Robert G. 34/3, 35/1, 759/2/3
Tosh, Peter 619/2
Tosovsky, Josef 314/2
Tothova, Katarina 312/3
Toubon, Jacques 461/2
Tounsi, Ali 482/2
Touq, Muhieedine 293/1
Toure, Facinet 566/2
Toure, Souty 571/2
Toussaint, Dany 328/1
Toxopeus, E.H. 167/1
Toyi, Salvator 126/3, 418/3, 700/3
Tran Ngoc Nghiem, 722/3
Traore, Ibrahim 565/1
Traore, Mamadou 565/1
Traore, Maurice Melegue 565/1
Traore, Sama 565/1
Trapans, Janis Arveds 179/1, 465/3
Trawkin, Nikolaj 183/3
Tretjakow, Witaly 750/3
Treu, Tiziano 246/1
Trimble, David 104/1, 543/1
Trinkunas, Dainius 179/3
Trirong Suwankhiri, 298/3
Trittin, Jürgen 93/1
Tromp, Emsley 762/3
Trovoada, Miguel 773/2/3, 774/1
Truman, Harry S 271/3, 621/1
Tsaldaris, Athanasios 397/3
Tsang, Donald 355/3
Tsekow, Sergej 467/3, 744/3
Tshisekedi, Etienne 489/1, 775/2/3
Tsikata, Kojo 850/1
Tsjantoeria, Giorgi 177/2
Tsjerepkow, Wiktor 186/1
Tsjernomyrdin, Wiktor 82/2, 169/1, 180/1, 182/3, 183/2, 214/2, 253/2/3, 313/2, 469/2/foto, 472/1, 474/1/2/3/foto, 603/2, 737/foto, 749/1/2/3, 750/1/2, 751/1/3, 865/3
Tsjerwenjakow, Mladen 238/2
Tsjigir, Michas 169/3
Tsjitsjibaba, Wasil 238/2
Tsjoebajs, Anatoli 184/3, 185/1/2/foto, 473/1
Tsjoekmasow, Serhij 181/3
Tsjoerkin, Witali 725/1
Tsjzjen, Wiktor 792/2
Tsotsjew, Kiril 238/2
Tsouras, Athanasios 238/3
Tsuchiya, Masami 643/1
Tsuzuki, Yuzuru 70/2
Tucker, Jim Guy 621/3, 766/2
Tudela Van Breughel-Douglas, Francisco 841/1
Tudjman, Franjo 12/1/3/foto, 16/2, 22/1/2/3, 23/1, 306/1, 309/3, 310/2, 605/2/3, 606/2, 607/3, 608/2, 807/foto, 808/1/2, 811/1, 817/1/3, 818/foto, 820/1
Tudjman, Miroslav 608/2
Tudor, Corneliu Vadim 256/2
Tuinstra, E.K 385/2
Tuita, Baron 515/2
Tuladhar, Padma Ratna 144/3
Tulapi, Daniel 801/3
Tumim, Stephen 538/2
Tun Kyi, 719/2
Tunsts, Dainis 743/2
Tuoane, Tom 275/2
Tupou, Ma'afu 515/2
Tupouto'a, Kroonprins 515/2
Tupp, Enn 172/1/2
Turabi, Hassan al- 628/3, 629/foto, 634/2
Turay, Andrew 487/2
Turay, George 855/2
Turbay Turbay, David 614/2
Turicu, Adrian 257/1
Turk, Ahmet 317/1
Turkenburg, A. 536/1
Turkes, Alpaslan 829/foto
Turki, Abdullah ibn Abdulmohsen al- 137/3, 712/2
Turner, Charles 118/1
Turnquest, Orville 259/3
Tutu, Desmond 569/3
Tuzinsky, Jan 312/2
Twagiramungu, Faustin 132/1/2, 133/1/3, 428/2, 706/3, 707/1
Tyma, Joeri 468/1
Tyre, Hindolo 487/2
Tyson, Don 268/3
Tyson, Laura 411/foto
Tytler, Jagdish 790/3

U

Ucpinarlar, Harndi 828/3
Udris, Arijs 178/3
Ugarte, José Maria 113/foto
Ulaywah, Abdullah Ali 135/3
Ulmanis, Guntis 178/3, 179/1, 454/1
Ululu, Vicente 336/3
Ulusoy, Sahin 315/3
Umar, Muhammad 295/1
Unagu, Lazarus 569/2
Unigi, David 802/3, 803/1
Unsi, Ahmad Muhammad al- 135/2
Unusan, Teoman 828/3
Uqala, Hamud bin Abdullah al- 712/1
Urbain, Robert 393/foto, 523/1, 678/foto
Urbina, Elito 402/1
Urbizo Panting, Delmer 761/2
Uribe, Barbara 193/2
Uribe Marquez, Arlen 263/2
Urizar Garcia, Angle Nery 759/3
Urtiaga, Gloria 113/foto
Useni, Jerry 569/1
Usery, William 416/3
Usher, Dennis 402/1
Ushewokunze, Chris 573/1
Usman, Utoyo 871/1
Utchanah, Mahyendrah 48/3, 49/1
Uteem, Cassam 773/1
Uthman, Abdullahi Sa'id 130/2
Utrui, Marcello Dell' 548/2, 741/1
Uwilingiyama, Agathe 428/1

V

Va Huot, 139/3
Vacaroiu, Nicolae 256/2
Vaea, Baron 515/2
Vaezi, Mahmud 432/3, 709/1
Vahi, Tiit 456/2/3, 457/1/foto
Vaitiekunas, Romasis 179/1
Vaivads, Janis 178/3
Vajpayee, Atal Behari 500/foto
Valderas, Diego 112/2
Valdez Mesa, Salvador 323/1
Valdivieso, Alfonso 264/3, 265/1, 614/2
Valentic, Nikica 22/1, 310/foto, 610/3, 611/1
Valentim, Jorge 332/1
Valirakis, Iosif 397/3
Valk, G. 167/1
Valley, Kenneth 620/2
Vance, Cyrus 602/1
Vanden Boeynants, Paul 235/3
Vandenbroucke, Frank 233/2, 234/1/2/3, 235/2/3, 236/1/2/3/foto, 237/1, 524/3, 525/3, 526/1/2/3, 729/3
Vanunu, Mordechai 865/1
Vara Ochoa, Manuel 841/1
Varekamp, M.J. 385/1
Vargas, José Israel 262/2
Vargas Cespedes, Ivan 266/1
Varul, Paul 457/1
Vasiliauskas, Aleksandras 743/3
Vaskovic, Vilem 313/2
Vasquez Torres, Ignacio 692/1
Vasquez Velasquez, Orlando 614/2
Vasseur, Philippe 461/3
Vazgen I, 453/1
Vazquez, Tabaré 267/2/foto
Veer, Eduardo de 835/2
Veiga, Carlos 205/2

Veiga, José Tomas 205/2
Velayati, Ali Akbar 55/1, 431/2, 709/1
Veld, E ter 384/foto, 385/2
Veling, K. 385/2
Velos, Athenasios 239/3
Veltri, Franco 15/3
Veltroni, Walter 549/foto
Vélu, Jacques 525/2, 526/1, 729/3, 730/1
Venetiaan, Ronald 841/2/3, 842/1/2/foto, 843/1/3
Venizelos, Evangelos 10/1, 239/2
Ventroni, Walter 20/2, 20/2
Vera, Rafael 550/2/3, 551/1, 753/3/foto
Verbeek, J.W. 385/1
Verbree, J. 529/3
Verdicchio, Giovanni 20/3
Verdier, Antoine 32/1
Verhofstadt, Guy 374/2/3, 375/1, 376/2/3/foto, 524/3, 731/3/foto
Verkerk, W. 162/2, 535/1/2/3/foto, 536/1, 667/2
Verma, Vimla 791/1
Vermeend, Willem 697/2/3
Verplaetse, Alfons 378/2
Versace, Santo 741/3
Versnel-Schmitz. M.M. 669/1
Vesco, Robert L. 617/2
Vesguillas, Francisco 111/3
Vesper, Michael 673/foto
Veyrinas, Françoise de 462/1
Videla, Lumi 193/2
Vidosevic, Nadan 820/1
Vidovich Morales, Andres 557/2
Vieira, Joao Bernardo „Nino" 205/1. 571/3
Vieira da Motta, Sergio 262/2, 758/3
Vieyra, Desiré 769/3
Viezzoli, Franco 548/3
Viinanen, Iiro 396/3
Vik, Jan 825/3
Viljoen, Constand 633/1
Villa, Renato de 141/1, 714/foto
Villalobos, Jaime 260/3
Villalobos, Joaquin 324/3
Villanueva, Roque 195/foto
Villena Hidalgo, Pedro 116/1
Villiers, Philippe de 98/1/foto, 458/1/2, 459/2/3
Villiger, Kaspar 191/2/foto, 831/2
Vilosius, Toomas 171/3, 172/1
Vinkuf, Antanas 179/3
Vinto, Monica 326/1
Viola, Roberto 29/1
Viray, Francisco 140/3
Vitez, Zlatko 23/1
Vitorino, Antonio 822/1
Vlies, B.J. van der 165/2, 666/2, 667/1
Vlok, Adriaan 343/2
Vo Van Kiet, 82/2, 83/1/3, 436/2, 446/2, 722/1/3
Vogel, Bernhard 92/2
Vogel, Hansjörg 832/1
Vogel, Wolfgang 93/2
Voges, Russel 695/3
Vollmer, Antje 92/1
Volmer, Ludger 90/foto
Volonté, Alberto 267/2
Vondervoort, A.G.M. van de 528/2/3, 529/1/2/3, 530/1
Vonglokham, Bouathong 508/2
Vony, Roger 772/1
Voorhoeve, Joris 234/3, 695/3, 696/2/3/foto, 697/1, 764/1/2/3, 834/3
Voorst tot Voorst, B.J.M. van 158/1
Voranart Apichari, 881/3
Voskanian, Ashot 735/1
Voûte-Droste, H. 167/1
Voynet, Dominique 97/foto, 459/2/3
Vrakas, Thomas 9/3
Vranitzky, Franz 109/3, 110/2/3/foto, 111/1/2/foto, 398/3/foto, 399/1, 676/foto
Vreven, 235/3
Vrioni, Dylber 301/1, 733/3
Vrisekoop, A. 385/2
Vu Khoan. 82/3
Vuarnet, Patrick 191/1
Vujovic, Zoran 21/2
Vukcevic, Mladen 21/2

W

Wa'ays, Ateyeh Ismael 565/3
Waberi, Ahmed Giri 565/3
Wadda, Mustapha 420/3
Wade, Abdoulaye 571/1/2
Wade, Chris V. 416/2
Wagemans, R. 536/2
Wagenknecht, Sarah 387/2
Wahab, Huliki 515/2
Wahbi. Abdul-Gadir Ahmed 338/2
Wahono, 505/1, 871/3
Waidou, Nassour 488/3
Waigel, Theo 84/2, 91/3, 92/3, 93/foto, 371/foto 517/1, 673/3/foto. 674/3
Wainwright, Yves André 691/3
Waiyaki, Munyua 703/1
Wajed, Hasina 497/1
Wakim, Najah 348/2/3
Waldegrave, William 102/foto, 538/3, 685/1, 686/2
Waldron, Lourina 619/1
Walesa, Lech 249/2/3, 250/1/2/3, 251/1/2/3, 252/1/2/3, 253/1/2, 399/2/3, 466/1, 537/2, 609/1/2/3, 610/1
Walford, Alderman Christopher 106/3/foto
Wali, Abdul 867/3
Wallage, J. 165/1, 666/2/3, 667/3
Wallyn, Luc 233/2/3, 234/1/2/3, 235/1, 236/3, 526/1
Walubita, Keli 777/2
Wamytan, Rock 800/foto
Wanasinge, Hamilton 510/1
Wang Baosen, 638/1
Wang Dan, 639/1
Wang Daohan, 649/2/3
Wang Xinlong, 64/3
Wang Xizhe, 639/1
Wang Zhongyu, 64/2
Wanjik, Paul 802/3
Wanmuhamatno Matha, 881/1
Wardle, Charles 539/1/foto
Warioba, Joseph 450/2
Warman Gryj, Arturo 195/3
Wase, Brenson 515/1
Wasilyew, Sergej 84/3
Wasmosy, Juan Carlos 258/foto, 259/foto, 557/2/3/foto, 558/1
Wasnik, Mukul 791/1
Watanabe, Michio 68/1, 647/3, 648/1
Wathelet, Melchior 235/2, 521/foto, 522/2, 729/1/2/foto, 730/1/2
Watson, Frank Howard 259/3
Watt, James G. 622/1
Wattoo, Mian Manzoor Ahmed 795/3
Wazir, Intisar al- 578/foto
Weaver, Randall 766/3
Webb, Freddy 716/3
Webb, Hubert 716/3
Wee Choo Keong, 719/1
Weeramantry, Christopher G. 882/2
Wei Jiangxing, 637/foto, 638/1
Wei Jingsheng, 63/3, 639/2
Weinrich, Johannes 675/2
Weisglas, F.W. 531/3, 532/2
Weizmann, Ezer 285/3, 289/2
Weld, William 415/2
Wells, Paul 788/foto
Wells, Tennyson Roscoe Gabriel 259/3
Wen Jiabao, 64/2
Weresjtsjetin, Wladen S. 882/2
Werleigh, Claudette 30/3, 31/3
Werneck, Dorothea 262/2
Werner, F.J.M. 385/1
Wernink, 535/2
West, Frederick 538/2
Westerberg, Bengt 258/1
Westerwelle, Guido 93/1
Westerwoudt, Theo 834/3
Westh, Bjoern 678/foto
Wheelock, Jaime 34/3
Whelehan, Harry 108/1/2/3, 109/2
White, Roberto 336/1
Whiteman, Burchel 619/2
Whiteman, Joslyn 619/1
Whitfield, Ingrid 762/1
Whitman, Christine Todd 272/3
Widenow, Zjan 237/3/foto, 238/1/2, 603/1/2
Wiegel, H. 384/foto, 385/1
Wijers, G.J. 533/3, 534/1, 661/1, 872/2
Wijesekera, Gamini 225/2
Wijetunga, Harishchandra 226/2
Wilder, Douglas 122/1
Wilecki, Tadeusz 250/3
Wilhelm, David C. 118/2/3, 271/2
Wilkinson, Kellie 140/2
Willem-Alexander, Kroonprins 763/3, 872/1
Williams, Earl 618/3
Williams, Margaret 38/1, 766/1
Williams, Michael 304/2, 606/1
Williamson, Craig 345/2
Willis, Ralph 514/1
Willockx, Freddy 236/2
Wilsoe, E. 695/3
Wilson, David 140/1
Wilson, Harold 541/2
Wilson, Pete 124/2, 271/3, 415/3, 564/1, 767/1, 768/2
Wilson, Selby 620/1
Wimol Wongwanich, 881/3
Win Sein, U 719/2
Win Tin, 719/2
Wina, Arthur 777/3
Wingerden, Cees van 534/3, 535/1/2/3/foto, 536/1
Wingti, Paias 803/1
Wiroj Saengsanit, 881/3
Wismoyo Arismunandar, 504/1
Wissel, Derek von 571/3
Wissmann, Matthias 91/3
Wit, J. de 385/3
Witbooi, Hendrik 425/2
Witkowa, Mimi 238/2
Witowytsj, Oleh 468/1
Woeweiyu, Thomas J. 46/3, 47/2/3, 48/2, 334/1, 626/2
Wohlfart, G. 393/foto
Wolf. Markus 674/1
Wolfensohn, James 516/1/foto
Wolffensperger, G.J. 163/foto, 165/2, 666/2/3, 669/2/3
Wolkogonow, Dmitrij 471/3
Wolski, Arkadi 474/3
Wolter, Michel 247/3
Wöltgens, M.A.M. 385/2
Woo Myoung Kyu, 78/2
Wood, Kimba 414/3
Woodley, Julian 761/3
Woolridge, Jim 756/3
Woolsey, James 116/3, 117/1, 268/2
Worobjow, Edoeard 189/2, 469/3
Worobjow, Wiktor 468/3
Wright, Betsy 39/1
Wright, Susan Webber 39/1
Wu, Hongda Harry 639/2/foto
Wu Bangguo, 63/1, 353/3/foto, 354/2
Wu Dun-yih, 365/3
Wu Poh-hsiung. 80/1, 366/1
Wu Yi, 64/2, 352/2/foto, 640/1
Wu Zhaoqiang, 64/3
Wulf-Mathies, Monika 174/foto, 175/1
Wutsjew, Kliment 238/2

X

Xhaja, Abdyl 301/1
Xiao Rong, 351/3
Xu Huizi, 61/2/3
Xu Liangying, 639/1

Y

Yabran, Alfredo 833/3, 834/1
Yachourtu Mohamed. Caambi El 625/1
Yacoub, Adoum 774/3
Yadav, Balram Singh 790/3
Yadav, Laloo Prasad 502/1
Yadav. Mulayam Singh 790/1
Yadav, Ram Lakhan Singh 790/3
Yadoumi, Muhammad Ali al- 135/3, 136/1
Yagci, Nabi 613/1
Yahia, Abdennour Ali 203/2
Yahia. Imam 434/3
Yaki, Roy 803/1
Yalcintas, Nevzat 828/1
Yam Kwan Pui-ying, Lily 355/3
Yama. Peter 802/3
Yamada, Isamu 645/1
Yamagishi, Akira 70/3
Yamaguchi, Toshio 359/2/3, 360/2
Yamahana, Sadao 358/1, 359/1, 647/2
Yamamura, Hiroshi 515/1

Yamani, Hashem ibn Abdullah ibn Hashem 712/2
Yameogo, Hermann 565/1
Yang Qinheng, 63/3
Yang Shangkun, 637/3
Yang Zhou, 63/3
Yao Yilin, 351/3
Yar'Adua, Shehu 569/1, 570/3, 853/1
Yasay, Perfecto 717/1
Yassin, Rida 350/1/2
Yataco, Amado 841/1
Yates, Ivan 109 3
Yazdi, Ibrahim 431/3
Yazdi, Mohammad 54/2, 56/2
Ybema, G. 668/1
Yehezkel, Avi 580/1
Yelwa, Aliyu 569/2
Yhombi Opango, Jacques-Joachim 423/2
Yingphan Manasikan, 881/1
Ylieff, Yvan 521/foto, 522/2/3
Yo Yong Won, 78/2
Yokota, Yozo 143/2
Yokoyama, Nokku ,,Knock" 645/1/foto
Yomba-Eyambo. Albert 486/2
Yoney, Orhan 611/2
Yonezawa, Takashi 68/2, 356/foto, 357/1
Yong Motta, Eduardo 116/1
Young, Henry 27/2, 402/1
Young, Sir George 685/1
Young, Tom 167/3
Yousef, Ramzi Ahmed 417/1, 444/2, 445/1/2
Youyou, Mohammed Salah 846/3
Ys, Étiënne 697/3/foto
Yuan Mu, 639/1
Yun Yo Jun, 73/foto
Yurtdas, Sedat 317/1
Yurum, Yuda 613/1
Yusuf, Yusiif bin Umayr bin 21413

Z

Zabala Arostegui, José Ignacio 550/3, 754/3
Zabarra, Isaac 332/1
Zacharski, Marian 249/2/3
Zachras, Ruben 51511
Zafy, Albert 772/1/2/3/foto
Zahar, Mahmud al- 284/3, 579/1/foto, 863/3
Zahir Shah, Ex-koning 867/3
Zaki, Hussain Ibrahim 509/3
Zalm, G 166/3, 659 i, 661/2. 668/ i Y
Zammit Cuttajar, Michael 725. foto
Zamora Rivas, Ruben 324/3
Zana, Leyla 317/1
Zanc, Grigore 610/2
Zandschulp, W. van de 385/2
Zanjani, Massoud Roghani 710/3, 711/1
Zapata, Willy 517/foto
Zawawi, Qais Abdul-Munim al- 435/2, 784/1
Zebic, Jovan 21/2
Zedillo Ponce de Leon, Ernesto 194/2, 195/1/foto. 196/1/2. 198/1. 40212. 406/3. 760/2
Zeina, Rashed Abu 290/foto
Zeipi, Ferry 802/3
Zelichowski, Stanislaw 39913
Zeng Qihong, 64/2
Zerhouni, Mohammed Benamar 482/3
Zeroual, Liamine 199/3, 200/1/3, 201/2, 482/3, 483/1, 846/1/3, 847/3, 848/1/3, 849/1
Zetkin, Clara 92/1
Zghoerovski, Michailo 745/3
Zhao Tihua, 641/foto
Zhou Beifang, 353/2
Zhou Guanwu, 353/2
Zhu Rongji, 63/1, 354/1/foto. 365/3. 639/2
Zhulali, Safet 301/1
Zia, Khaleda 153/2, 215/1/2/3, 216/1, 231/foto, 497/1/2/3, 498/1/2/foto, 509/3, 786/2/foto
Ziane, Farah 200/1
Ziane, Mohamed 277/2
Zieleniec, Josef 314/2
Zielinski, Andrzej 399/3
Zihao, Aurelio 336/1
Zijlstra, J. 167/1
Zijlstra, K. 385/2
Zilk, Helmut 111/2, 398/2
Zindani, Sjeik Abd al-Majid al- 136/1
Zitouni. Djamel 482/2
Zjabagin, Asygat 223/3
Zjelew, Zjelju 603/1
Zjirinowski, Wladimir 183/Y. 185/3. 189/3, 751/2
Zjoeganow. Gennadi iö3 3. 747/foto
Zjoekow, Georgi 537/3
Zjoerowskyy, Mychailo 181/3
Zlatoper, Ronald 75/2
Zlocha, Jozef 313/1
Zobhi. Mahmoud al- 350/2
Zochowski, Jacek 399/3
Zoehoerow, Sjoekoerjon 228/2
Zokoe, David 486/2
Zola, Orlando de 324/3
Zongo, Tertius 565/1
Zoryn, Waljantsin 169/2
Zouioueche, Nazim 482/3
Zoumarou, Wallis 769/3
Zubak, Kresimir 12/1/3, 16/1/2, 306/1/2/3, 596/1
Zubari, Muhammad Abd al-Wahhab 135/2
Zubayr, Muhammd Khayr al- 628/2
Zulu, Sifiso 341/2
Zuma, Jacob 342/1
Zuñiga Chaparro, Hernando Camilo 264/2
Zupancic, Meta 25/1
Zvanitajs, Janis 178/3
Zvobgo, Eddison 573/1
Zwelithini, Goodwill 341/2, 343/1, 631/1
Zwerver, J.H. 385/2
Zwet, J.C. van 162/2
Zwiagilsky, Joechim 181/3
Zych, Jozef 399/3

IV kalender 1995

	JANUARI	FEBRUARI	MAART	APRIL
ZONDAG	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30
MAANDAG	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24
DINSDAG	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25
WOENSDAG	4 11 18 25	1 8 1 5 2 2	1 8 15 22 29	5 12 19 26
DONDERDAG	5 12 19 26	2 9 1 6 2 3	2 9 16 23 30	6 13 20 27
VRIJDAG	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28
ZATERDAG	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29

	MEI	JUNI	JULI	AUGUSTUS
ZONDAG	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
MAANDAG	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
DINSDAG	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 1 5 2 2 2 9
WOENSDAG	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
DONDERDAG	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24 31
VRIJDAG	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
ZATERDAG	6 1 3 2 0 2 7	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26

	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
ZONDAG	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
MAANDAG	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
DINSDAG	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
WOENSDAG	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 1 5 2 2 2 9	6 13 20 27
DONDERDAG	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
VRIJDAG	1 8 15 22 D	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
ZATERDAG	2 9 1 6 2 3 3 0	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30